Digitized by Google

BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
36
24 D
2
FONDO EBORENSE

AA
III

Biblia Sacr

Google

36-2... D ...

Aegyptus uocatur ... qui erat filius cham filij Noe. dicitur ... cham. ... uocabant Ajestias. i. ... potentes siue principes.
... pharao qui demersus fuit in ma... rubro uocabatur Cenchres.
sexaginta sex animae ingressae sunt Aegyptum, et nouem erant filij Joseph:
habitauerunt semel genti annos. 21 ... el. 215.
... 30 habebat annos quando ... ... 80 · dominauit 80. ...
anno. 9. sui principatus. 2. famis. ingressus est Jacob Aegyptum ...
144. seruierunt hebrei Aegyptijs. quod dicitur 400. intelligitur ab ortu Ysaac ...
aedificauerunt urbes Phithom, tisque, et raingessa ... Ramesses. on. i. ciuitas olis, et fabricauerunt piramidos. genealogia Moysi. ... leui, leui genuit Caath, Caath genuit Amram, amram genuit Moysem ... Jochabed. Jochabed erat filia ... amram. Moyses ... Joachim. sed filia Pharaonis que uocabatur Thermutis, quia inuenit eum in aqua ... quem ... mos. ideo Moysem ... Moyses uixit 120. annos. 40. fuit ... phraonis. 40. apud sacerdotem Raguel madianum. 40. ... filios Israel. ...

[illegible]

# BIBLIA,

## Ad vetuſtiſsima exemplaria caſtigata.

*In quibus præter ea, quæ ſubſequens Præfatio indicat, capita ſingula ita verſibus diſtincta ſunt, vt numeri præfixi, Lectorem nec remorentur, & loca quæſita tanquam digito demonſtrent.*

ANTVERPIAE,
Apud Viduam & Hæredes Ioannis Stelſij.
AN. 1572.
CVM PRIVILEGIO.

Pertinet ad Bibliothecam S. Franc. Transtyberim

Domus Matri[illegible]

Ad [illegible] [illegible]

[illegible] die 12 Martij 1681

[illegible]TENII NECH-
[illegible]A LOVANII
[illegible]LVII, EXCVSA ATQVE CASTIGATA.



## PRAEFATIO.

MIRABITVR fortaſſe quiſpiam cur poſt iam multiplicia Biblia toties excuſa, tentauerimus alia facie hæc in lucem edere. Quare non inutile facturus mihi videor, ſi noſtri con[illegible] ratio-nem, quam in hac noua Bibliorũ edit[illegible]r-nanda ſequuti ſumus, paucis expoſuero. Primùm nemini obſcurum eſſe arbitror, quot technis ac cuniculis horum temporum hæretici id efficere conentur, ut ſacra litera ab ipſis ſtare videantur: potiſſimum autem dictionibus quibuſdam textui temere additis vel ademptis: aut præfationibus, variiſq; marginum annotationibus adiectis, vel conſarcinatis prauis indicibus. Quibus ludificationibus adeo ſtudent nonnulli, ut his etiã quoſdam irretiuerint, qui toti in hoc erant, ut rempub. Chriſtianam promouerent. Nemo eſt enim qui neſciat, ut vnum pro multis in medium adferam, quantam diligentiam, quantaſq; impenſas tulerit Robertus Stephanus, regius apud Lutetiam typographus, (quem honoris cauſa nomino) ut accuratiſſima & caſtigatiſſima nobis Biblia traderet, propter quod plurimum etiam illi debent quotquot ſacrarum literarum lectioni ſunt addicti: quem ob id etiã in multis ſequuti ſumus. Et tamen candido huius pectori impoſuerunt hi pſeudochriſtiani, & ſub ouina pelle latentes lupi rapaces maxime in marginum annotationibus, præfationibus, ac indice ſententiarum. Quum igitur his impoſturis optimos quoſque libros, tam ſacrarum literarum quam catholicorũ doctorum corrupèrint, ſtatuit optime iure Cæſarea Maieſtas, pernicioſos huiuſmodi cuiuſuis idiomatis codices, e populi manibus auferri. In quibus primas facile obtinent Biblia: non ea ſolùm quæ temeraria quarundam vocum tranſpoſitione, adiectione aut mutilatione aperte corrupta ſunt, verùm illa etiam in quibus, quod ad textum attinet, nihil prorſus immutatum eſt: indices tamen, præfationes, additiones marginales, ſeu librorum aut capitum argumenta huiuſmodi ſunt: ut, ſi penitius quis introſpiciat, atque ad hæreticorum doctrinam iſta diligenter conferat: facile intelligat, etiamſi nihil præter ipſa ſcripturæ verba contineant, eo eſſe pernicioſiora, quo occultius propinatur ſub melle venenum. Quis enim neſciat ad errores populariter ſtabiliendos longe primam eſſe viam, falſum ſcripturarum prætextum? nihilq; ſecurius credi, quam quod ſcriptura docere, vel ſuis ipſa verbis expreſſe videtur? Hæc igitur conſiderantes: ſimulq; quod tota Latina Eccleſia tot ſeculis vulgata editione, in œcumenicis etiam conciliis ſemper vſa ſit, tam in fidei dogmatis definiendis, quam in hæreſibus condemnandis: atque idcirco immotam eſſe oporteat, aut potius ad primæua ſua exemplaria reuocari: e medio iam hic ſublatis edicto Cæſareo vniuerſis Bibliis, quæ quoquo modo aduerſari Chriſtianæ pietati videbantur: ſummo ſtudio curauimus, ex iuſſu, inſtructione ac iudicio grauiſſimorum, longeq; eruditiſſimorum, & acerrimi iudicii Theologorum huius academiæ Louanienſis, ut comparatis undiq; non ſolùm quæ caſtigatius excuſa erant exemplaribus, verùm aliis quoque plus minus viginti: quorum recentiſſimum ante ducentos annos manu ſcriptum erat, alia ante trecentos, quadringentos, imò & ſexcentos vel plures etiam annos ex horum collatione reſtitueremus, quoad fieri poſſet, veterem ac vulgatam editionem ſynceritati ſuæ atque puritati: non miſcentes nos interim quæſtioni, Num Græcis et Hebræis vbiq; reſpondeat. Hac enim in re abunde nobis eſſe debet, quod ipſam reliquis omnibus ſemper prætulerit tota Latina Eccleſia, ſicuti iam prædiximus: maximè cùm innumeris locis, non veteris modo teſtamenti, quod paſſim oſtendit Hieronymus, ſed & noui, Græca nunc deprauata comperiantur: quod apertius eſt quam ut ab eo negari poſſit, qui veterum auctorum tam Græcorum quàm Latinorum, Græcè tamen peritorum, monumenta perlegerit: quos frequentiſſime aliter legiſſe conſtat quam hodie Græci codices habeant. Id autem factum eſt, quum temporis diuturnitate, ac frequenti exemplaris in exemplar tranſfuſione, tum maximè ſtudio contentionis ſuborientibus ſubinde nouis in Græcia hæreſibus: in quibus id accidere ſolet, ut dum quis propria auctoritate uti non poteſt (diui enim Ambroſii verba ſequar) ad victoriam verba legis adulteret, quo ſenſum ſuum quaſi verba legis aſſerat: ut non ratio, ſed auctoritas præſcribere videatur. Quod ſi Ambroſii ſeculo, atque etiam Origenis Græci codices variabant, ſicut docet vterque in quintum ad Romanos caput: quid de noſtri ſeculi Græcis codicibus iure exiſtimes? Hebræa verò quem in modum ſequi poſſumus? quum etiam ante Hieronymi tempora, plurima vario modo aut legerint aut intellexerint, Septuaginta interpretes, Theodotio, Symmachus, Aquila, Hieronymus, & is demum qui quintam ſiue vulgatam ante ipſum dederat editionem? ſiue id acciderit ob qu[illegible] Hebræorum elemen-

*elementorum ſimilitudinem, ſiue ob diu... punctorum ſitum: ſiue quod ... ... mendatis inemendata ſcriberem... ... habet Hieronymus: nec noſtrum eſt de ſingulis verſionibus ferre cenſuram, aut in tantam venire temeritatem, vt ſperemus nos exactius quicquam poſſe vertere, quàm hactenus verterint ... interpretes. Verùm de his aliàs fortaßis latius, vbi commodius ocium ac locum nacti fuerimus. Nunc quædam duntaxat obiter loca citabimus, vbi idem nobiſcum ſentit Hieronymus, ne quis opinetur hæc nos è proprio cerebro comminiſci. Videantur itaq; illius cõmentarij ſuper Cap. 8. Iſaiæ, vbi dicitur, Congregamini populi & vincimini. Cap. 9. Verbum miſit Dominus in Iacob. Cap. 14. iuxta finem, Quid reſpondebit nūtijs gentis, tam libro commentariorum quinto quàm ſexto. Cap. 15. in initio, Quia nocte vaſtata eſt Ar. Cap. 17. Et dolebit grauiter: idemque ſuper illud Ierem. 17. Prauum eſt cor omnium & inſcrutabile. Cap. 21. Iſaiæ, Onus dumæ. Cap. 24. Et erubeſcet luna. Cap. 25. Sicut æſtus in ſiti. Cap. 26. Et perdidiſti omnem memoriam eorum. Eodem. Et terram gigantum detrahes in ruinam. Cap. 38. Sicut pullus hirundinis. Cap. 44. iuxta finem, Qui dico Cyro. Paſtor meus es. Cap. 49. Et Iſraël non congregabitur. Cap. 63. In omni tribulatione eorum non eſt tribulatus: alijsq; locis innumeris. Non hæc dico quod aſtruere velim Latina, præ cæteris, exemplaria nuſquam eſſe deprauata: ſed quòd non noſtrum fuerit, imo nec expediat, ad Græcos aut Hebræos codices ſemel illa caſtigare. Quod ſi alio quouis modo videantur corrigenda, id potius foret ſummi pontificis, aut œcumenici concilij auctoritate tentandum, cui parére omnes tenentur, quàm priuatæ alicuius perſonæ, aut vnius cuiuſuis academiæ. Itaque acceptis, vt præfati ſumus, varijs exemplaribus, & per Roberti Stephani codicem plurimis etiam alijs, quæ ille ſuis annotarat marginibus, ex complurium conſenſu nonnulla è textu ſuſtulimus aut immutauimus. frequenter id in margine reponentes, præfixo aſteriſco * ei quod è textu ademptum erat, aut binis huiuſmodi ſtigmatis ** priori textus lectioni prænotatis, idq; abſque vllo exemplarium numero. Vt autem priorem textus lectionem in margine reponeremus, mouerunt nos quorundam ingenia: qui, ſi nuſquam ea inuenirent quæ in nonnullis adhuc legunt exemplaribus, fortaßis id non æquo ferrent animo. In Prouerbijs autem Salomonis, quanquam verſus integros nõ paucos videremus eſſe ſuperfluos aut aliunde infartos, quos plurima, eaq; vetuſtißima Latina exemplaria non haberent, imò ne ipſa quidem Hebraica, nec Sanctes Pagninus, illis tamen obeliſcum duntaxat præfiximus: addito margini numero codicum, in quibus verſus illos non inuenimus. Nam ſi eos è textus ſerie tranſtuliſſemus in marginem, alijs annotandis margines ſufficere nequiuiſſent: ſi ... ... ... ... ... quem... ... logo ſuper Danielem. ... ... ratione moti, vniuerſos quatuor Eſdræ libros lectori tradidimus: quanquam in paucißimis manuſcriptis exemplaribus tertium inuenerimus, quartum verò in nullis: ſicut ne in Græcis quidem, vt non dicam in Hebraicis. Quin & Hieronymus ipſe in horum librorum præfatione monet, ne quis apocryphorum tertij & quarti libri ſomnijs delectetur. Quibus id, quod maioris adhuc momenti eſt, accedit: quod nec Origenes, nec Auguſtinus, ne... ...ſcenus, nec denique tertium Carthaginenſe concilium ſacræ ſcripturæ libris tertium & quartum Eſdræ annumerent. Ob id tamen, vt præfati ſumus, illos adiunximus, ne quis vociferaretur manca nos Biblia diuulgare: maxime quum & Cyprianus epiſtola ad Pompeianum ex tertio Eſdræ cites teſtimonium: et Ambroſius de bono mortis aduerſus Ethnicos ſcribens citet teſtimoniū ex quarto Eſdræ de promptuarijs animarum. In locis autem ijs vbi non tot exemplaria à communi lectione dißidebant, vt quicquam immutandum duceremus: hic diuerſam lectionem in margine annotauimus, præfixo aſteriſco, quid plus in alijs: quid minus, obeliſco: quid vero diuerſum, duobus ſtigmatis lectori ſignificantes: adiuncto vbique diſcrepantium exemplarium numero. Superfluum ſiquidem fuiſſet hos ipſos nominatim recenſere codices, quum neminem facile hanc operam ſibi ſumpturum putem, vt ſingula, quæ tot locis diſperſa ſunt, conſulat exemplaria, ſed nobis fidem potius habiturum. Quin ſi etiam id omnino cupiuiſſemus: compluribus in locis, per marginum anguſtiam, qui alijs occupandi erant, minimè licuiſſet. Ne quis tamen falso nos putet exemplarium iactare multitudinem, tum etiam ne promerita laude illos fraudemus, qui candidè ſuos codices nobis impertiti ſunt: recenſebimus nunc vnde ſingulos acceperimus, quibus in hac editione vſi ſumus: præter Roberti, Colinæi ac Tilmanni Keruer Biblia quæ nobis domi ſuppetebant.*

*In primis in hac vniuerſitate hi libri nobis ſubminiſtrati ſunt.*

*Ex collegiata diui Petri Eccleſia, quæ prima eſt in hac Louanienſi Academia, accepimus tria miræ vetuſtatis exemplaria, ſeptem voluminibus diſtincta: & alia inſuper tria, quorum primum quatuor tantùm Euangeliſtas continebat: ſecundum Euangelia iuxta Lucã & Iohannem: tertium verò, ſolos Pſalmos.*

*A Franciſcanis, duo exemplaria in quatuor tomos diuiſa: & tertium in ſolos Pſalmos.*

*Ex Parcenſi abbatia ordinis Præmonſtratenſis, vnum exemplar.*

*Ex cœnobio Bethlehemitico canonicorum regularium diui Auguſtini, qui Reformati dicuntur.*

Ex cœnobio [illegible] [illegible] instituti vnum exemplar, & aliud in quatuor tantùm Euangeliſtas.

A diua Gertrudis abbatia canonicorum regularium, ſiue clericorum veteris inſtituti diui Auguſtini, duo exemplaria in varios tomos diuiſa.

Ex hoc Theologorum collegio nobis ſubminiſtrata ſunt duo exemplaria: vnũ ſcriptum, olim reuerendiſſimi domini cardinalis Beſſarionis: & alterum ex ipſius typographia infantia.

Ex Caſtrenſis collegij bibliotheca, duo exemplaria.

Ex Atrebatenſis collegij bibliotheca, duo exemplaria: & tertium in ſolos Pſalmos.

Hi codices ab exordio caſtigationis ex hac Louanienſi academia nobis fuerũt exhibiti: ſequẽtes autẽ temporis progreſſu nacti ſumus.

Præbuit abbatia diui Berthini ordinis diui Benedicti apud S. Odomarum, vnũ exemplar.

Abbatia Tongheslenſis ordinis Præmonſtratenſis, ex illa ſua in his regionibus longe inſtructiſſima ac famatiſſima bibliotheca, vnum [illegible] [illegible] tranſmiſit.

Abbatia [illegible] [illegible]gidij ordinis canonicorum regularium veteris inſtituti apud Leodium, duo exemplaria in quatuor tomos diuiſa exhibuit.

Abbatia quoque Aluenſis ordinis diui Bernardi, vnum commodauit exemplar.

Abbatia à Gardineto eiuſdem ordinis, vnum exemplar.

Similiter & abbatia Litienſis, ordinis diui Benedicti, duo miſit exemplaria.

Abbatia Affliginienſis eiuſdem inſtituti, vnum exemplar.

Abbatia demum Gemblacenſis eiuſdem quoque inſtituti, commodato dedit vnum exemplar in quatuor duntaxat Euangelia.

Quantum autem laborum ſubierimus vt ſacra hæc Biblia, quàm maxime ſyncera in lucem ederemus, expendendum cuique relinquimus: Deum Opt. Maxim. obnixe precantes, vt hos noſtros labores benignius reſpiciat: & ſi non opus ipſum, at ſaltem conatum probare dignetur: quem ſperamus Eccleſiæ ipſius commodum nequaquam pœnitendum allaturum.

# INDEX [illegible]

## A CHRISTO ET AP[illegible] [illegible] O-

VO TESTAMENTO CITATORVM EX VETE-
ri,quæ huc in id cōgeſta ſunt, vt pij lectores natiuam quorun-
dam intelligentiam facilè aſſequi valeant, quæ ab ipſo Chriſto
vero interprete & ſpiritu eius, per Apoſtolos ſit tradita: perſpi-
ciantq́; in quem vſum ea adduxerint Apoſtoli & Euangeliſtæ.

GENESIS.

1 d *Maſculum & fœminam fecit eos.* Matth. 19.a. Mar. 10.a

2 a *Requieuit Deus die ſeptima ab omnibus operibus ſuis* Heb. 4.b

2 b *Factus eſt primus homo Adam in animã viuentem* 1. Cor. 15.f.

2 d *Dimittet homo patrem, & matrẽ, & adhærebit vxori.* Mat. 19.a. Mar. 10. a. Eph. 5.g. 1. Cor. 6.d

2 d *Erunt duo in carne vna* Matth. 19.a. Mar. 10.a. 1. Cor. 6.d. Gal. 3.b.

12 a *Exi de terra tua & de cognato.* Act. 7.a

12 a *Et in ſemine tuo benedicentur omnes gentes* Act. 3.d. Ephe. 5.g

15 b *Sic erit ſemen tuum* Rom. 4.e

15 b *Credidit Abrahã Deo, & reputatũ eſt illi ad iuſt.* Rom. 4.a. Iac. 2.d. Gala. 3.a

15 c *Erit ſemen tuum peregrinum in terra nõ ſua.* Act. 7.a

17 a *Quia patrem multarum gentium conſtitui te* Rom. 4.e

18 b *Secundum hoc tempus veniam, & erit Sara filius* Rom 9.b

21 b *Eijce ancillam & filium eius* Gal. 4.d

21 b *In Iſaac vocabitur tibi ſemen* Rom. 9.b

22 c *Niſi benedicẽs benedicã te, et mul.* He. 6.e

22 d *Quia benedicentur in te omnes gentes* Gal. 3.b. Act. 3.d.

25 e *Quia maior ſeruiet minori* Rom. 9.c

EXODVS.

3 b *Ego ſum Deus Abraham, &c.* Mat. 22.c Marc. 12.c. Luc. 2[illegible].f.

9 d *In hoc ipſum excitaui te, vt oſtendam in te potentiam meam.* Rom. 9.d

12 g *Os non comminuetis ex eo* Ioan. 19.f.

13 a *Omne maſculinum adaperiens vuluam* Luc. 2.d.

16 d *Qui multũ, nõ abũdauit, &c.* 2. Cor. 8.c

20 c *Non mœchaberis* Matth. 5.d

20 c *Non adulterabis, Non occides, Non furtũ facies, Non loquêris contra proximũ tuum falſum teſtimonium, Non concupiſces* Rom. 13.c

20 c *Non concupiſces* Rom. 7.b

20 c *Non occides* Mat. 5.c. Luc. 18.d

20 c *Honora patrem tuum & matrem tuam* Mat. 1[illegible].a. Mar. 7.b. Ephe. 6.a

21 c *Qui maledixerit patri ſuo, vel matri, morte moriatur* Mat. 15.a. Mar. 7.a

21 e *Oculũ pro oculo, dentẽ pro dente* Mat. 5.f

22 d *Principi populi tui non maledi.* Act. 23.a

24 c *Hic ſanguis teſtamenti, quod mandauit ad vos Deus* Heb. 9.e

25 g *Vide, omnia facito ſecundũ exẽplar quod tibi oſtenſ. eſt, &c.* Heb. 8.b. Act. 7.f

32 a *Fac nobis deos qui præcedãt nos* Act. 7.e

33 d *Miſerebor cui voluero, &c.* Rom. 9.c

34 d *Non ſicut Moyſes ponebat velamen ſuper faciem* 2. Cor. 2.c

LEVIT.

11 g *Sancti eritis, quoniam ego ſanctus ſum* 1. Pet. 1.c.

18 a *Qui fecerit homo, viuet in ea* Rom. 10.b Galat. 3.b

19 c *Non periurabis* Mat. 5.e

19 d *Diliges proximum tuum ſicut teipſum* Rom. 13.d. Gal. 5.c. Iac. 2.b. Matt. 22.d. Mar. 12.c

19 d *Diliges proximum tuum* Mat. 5.g

20 b *Qui maledixerit patri, &c.* Mat. 15.a

24 d *Oculum pro oculo* Mat. 5.f

26 b *Quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo &c.* 2. Cor. 6.d

NVMERI.

9 b *Os non comminuetis ex eo* Iohan. 19.f

DEVTER.

4 d *Etenim Deus noſter ignis conſumens eſt.* Heb. 12.g

5 b *Non concupiſces* Rom. 7.c. 13.c

5 b *Non occides* Mat. 5.c. Luc. 18.d

5 b *Non mœchaberis* Mat. 5.d. Luc. 18.d

5 b *Non furtum facies* Luc. 18.d. Rom. 13.c

5 b *Non loqueris cõtra proximũ tuũ falſum teſtimonium* Luc. 18.d. Rom. 13.c

5 b *Honora patrem & matrem* Matt. 15.a. Mar. 7.b. Ephe. 6.a

6 a *Audi Iſraël, Dominus Deus.* Marc. 12.c

6 a *Diliges Dominũ Deũ tuũ ex toto cor. &c.* Mat. 22.d. Mar. 12.c. Luc. 10.e

6 c 10 d *Dominũ Deũ tuũ adorabis, & illi ſoli ſeruies* Mat. 4.b. Luc. 4.b

6 c *Nõ tentabis Dom. &c.* Mat. 4.b. Luc. 4.b

8 a *Nõ in ſolo pane. &c.* Mat. 4.a. Luc. 4.a

10 d *Deus perſonã hominis nõ accipit* Gal. 2.b

18 c *Prophetam ſuſcitabit vobis.* Act. 3.d. 7.e

19 d *In ore duorũ vel triũ teſtiũ ſtabit omne.* 2. Cor. 13.a. Matth. 18.b. Ioan. 8.c

21
25 b
25 b Si… Mat.21.… Mar.… Luc.… 26.e
27 d Maledictus omnis qui non permanſerit in omnibus quæ, &c. Galat.3.b
30 c Quis aſcendet in cœlum? Rom.10.b
30 c Prope eſt verbum in ore tuo, & in corde tuo Rom.10.b
32 c Ego ad æmulationẽ vos adducam in non gentem. &c. Rom.16.d
32 c Mihi vindictã, ego retribuam Rom.12.d

IOSVE.

1 a Nõ te deſerã, neq; derelinquã Heb.13.a

REG. II.

7 c Ego ero illi in patrẽ, & ipſe erit. Heb.1.b

REG. III.

19 b Domine, prophetas tuos occ. &c. Ro.11.a
19 b Reliqui mihi ſeptẽ millia virorũ Ro.11.a

IOB.

5 c Cõprehendã ſapientes in aſtu. 1.Cor.3.d

LIBER PSAL.

2 a Quare fremuerunt gentes Act.4.e
2 b Filius meus es tu, ego hodie genui te Act.13.e. Heb.1.b.5.b
2 c Reges eos in virga ferrea Apo.2.g.19.e
4 b Iraſcimini & nolite peccare Ephe.4.f
5 c Sepulchrũ patẽs eſt guttur eorũ Rom.3.b
6 c Diſcedite a me omnes qui operamini iniquitatem Mat.7.d.25.d. Luc.13.f
8 b Ex ore infantium & lactentium, &c. Mat.21.b
8 c Quid eſt homo quòd memor es. Heb.2.a
8 c Omnia ſubiecit ſub pedibus. 1.Cor.15.d
9 c Quorum os maledictione & amaritudine plenum eſt Rom.3.c
13 a Non eſt iuſtus quiſquam, non eſt intelligens Rom.3.b
13 b Veloces pedes eorum ad effundendũ ſanguinem Rom.3.c
15 c Prouidebam Dominum in conſpectu, &c. Act.2.d
15 d Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem Act.2.e.13.e
17 a Ego ero fidens in eum Heb.2.e
17 g Propterea confitebor tibi in Gentibus Domine Rom.15.b
18 a Et quidem in omnem terram exiuit ſonus eorum Rom.10.d
21 a Eli, Eli, lamma ſabacthani. Matth.27.e Marc.15.e
21 c Diuiſerũt ſibi veſtimẽta mea, Mat.27.d Iohan.19.e
21 e Nuntiabo nomen tuum fratribus meis Heb.2.c
23 a Domini eſt terra & plenit. 1.Cor.10.f.
24 e Odio habuerunt me gratis Ioan.15.d
30 a In manus tuas commendo ſpiritũ meum Luc.23.f.

quorum remiſſæ ſunt iniquitates Rom.4.a
… vult vitam diligere, & dies … bonos 1.Pet.3.b
39 b Hoſtiam et oblationẽ noluiſti Heb.10.b
40 c Qui manducat mecum panẽ Iohã.13.b
43 d Propter te mortificamur tota. Rom.8.g
44 b Thronus tuus Deus in ſeculũ. Heb.1.c
50 a Vt iuſtificeris in ſermonibus. Rom.3.a
54 d Iacta ſuper Dominũ curam. 1.Pet.5.b
61 d Vnuſquiſq; autem propriam mercedem accipiet 1.Cor.3.b
67 d Aſcendens in altum, captiuam duxit captiuitatem Ephe.4.b
68 b Zelus domus tuæ comedit me Iohã.2.d
68 b Improperia improperantium tibi ceciderunt ſuper me Rom.15.a
68 c Fiat menſa eorum coram ipſis in laqueũ Rom.11.b
68 c Fiat commoratio eorum deſerta Act.1.d
68 e In ſiti mea potauerũt me ace. Ioh.19.f
77 a Aperiam in parabolis os meũ Mat.13.e
77 e Panem cœli dedit eis Iohan.6.d
81 b Ego dixi, dij eſtis Iohan.10.g
88 d Inueni Dauid ſeruum meum. Act.13.d
90 c Angelis ſuis mandauit de te Matt.4.a Luc.4.b
93 b Dominus nouit cogitationes ſapientũ, quoniam vanæ ſunt 1.Cor.3.d
94 c Hodie ſi vocem eius audieritis Heb.3.b
94 d Sicut iuraui in ira mea Heb.4.a
96 b Et adorent eũ oẽs angeli eius Heb.1.c
101 d Tu in principio Domine terram fundaſti Heb.1.c
103 a Qui facit angelos ſuos ſpiritus Heb.1.c
108 b Et epiſcopatum eius accipiat al. Act.1.d
109 a Dixit Dominus Domino meo Mat.22.d. Luc.20.g. Act.2.f
109 a Sede à dextris meis Heb.1.d
109 a Donec ponam inimicos tuos ſcabellum, &c. Heb.1.d. 1.Cor.15.d
109 b Tu es ſacerdos in æternũ Heb.5.b.7.c
109 b Iurauit Dominus, & nõ pœnitebit eum Heb.7.e
111 b Diſperſit, dedit pauperibus 2.Cor.9.c.
115 a Credidi, propter quod loc. 2.Cor.4.e.
115 a Omnis homo mendax Rom.3.a
116 a Laudate Dominum omnes gentes Rom.15.c
117 a Dominus mihi adiutor: nõ timebo quid faciat mihi homo Heb.13.b
117 d Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, Mat.21.d. Mar.12.a. Act.4.b. 1.Pet.2.b
117 d Hoſanna filio Dauid Mat.21.b
131 c De fructu ventris tui ponam ſuper ſedem ſuam, Act.2.e
139 a Venenũ aſpidũ ſub labijs eorũ. Rõ.3.b

PROVERB.

3 a Nolite eſſe prudentes apud voſmetipſos Rom.12.d

3 b Fili mi, noli negligere diſc…
mini, &c. … …&c.
3 b Quem diligit Dominu… …
12.b. Apoc. 3.a
10 b Charitas operit multitudinẽ pec. 1.Pet.
4.b.
17 c Videte, ne quis malũ pro malo … reddat. 1.Theſ. 5.d. 1.Pet. 3.b
20 e Qui maledixerit patri vel matri Matth.
15.a. Marc. 7.b
25 e Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum
Rom. 12.d
26 b Canis reuerſus ad vomitum 2.Pet. 2.d

ISAIAS.

1 e Niſi Dominus ſabaoth reliquiſſet nobis
ſemen Rom. 9.f.
5 d Homo plantauit vineam Matth. 21.b
Luc. 20.b. Marc. 12.a
6 a Sanctus, ſanctus, ſanctus, Dominus
Deus Apoc. 4.c
6 c Auditu audietis, & non intelligetis Mat.
13.b. Mar. 4.b. Luc. 8.b. Act. 28.f.
Iohan. 12.f. Rom. 11.b
7 c Ecce virgo in vtero habebit Mat. 1.d
8 d Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi
Deus. Heb. 2.d
9 a Terra Zabulon & terra Nephthali
Matth. 4.c
10 e Si fuerit numerus filiorum Iſraël tanquam arena maris Rom. 9.f.
11 a Reuelabitur ille iniquus quem Dominus
interficiet ſpiritu oris ſui 2.Theſ. 2.c
11 c Erit radix Ieſſe Rom. 15.c. Act. 13.d
21 c Cecidit cecidit Babylon illa magna
Apoc. 14.b
22 d Manducemus & bibamus, cras enim moriemur 1.Cor. 15.e
22 f Hæc dicit Sanctus & verus, qui habet
clauem Dauid, Apoc. 3.b
25 c Abſterget Dominus omnem lachrymã ab
oculis, &c. Apoc. 7.d. 21.b
28 e Quoniam in aliis linguis & labiis aliis
loquar populo huic. 1.Cor. 14.d
28 d Ecce pono in Sion lapidem offenſionis.
Rom. 9.g. 1.Pet. 2.b. Act. 4.b
29 d Populus hic labiis me honor. Matth. 15.a
Marc. 7.b
29 e Perdam ſapientiam ſapientum, & prudentiam, &c. 1.Cor. 1.c
33 e Vbi ſapiens? vbi ſcriba? vbi inquiſitor huius ſeculi? 1.Cor. 1.c
40 a Vox clamantis in deſerto Matth. 3.a.
Marc. 1.a. Luc. 3.a. Iohan. 1.c
40 b Omnis caro fœnum 1.Pet. 1.d. Iac. 1.d
40 d Quis enim cognouit ſenſum Domini, aut
quis inſtruxit eum? 1.Cor. 2.d
40 d Quis enim cognouit ſenſum Domini, aut
quis conſiliarius eius fuit? Ro. 11.d
41 b 44 a Ego ſum primus & nouiſſ. Apo. 1.
d. & 22.c
42 a Ecce puer meus quem elegi Mat. 12.b
45 d … quoniam mihi
flectetur omne genu Rom. 14.b
49 b Poſui te in lucem Gentium Act. 13.g
49 c Tempore accepto exaudiui te, & in
2.Cor. 6.a
49 e Nõ eſurient neque ſitiẽt amplius Apoc. 7.d
50 b Tunc expuerũt in faciem eius Mat. 26.g
52 b Quàm ſpecioſi pedes euang. pacẽ Ro. 10.c
52 d Propter quod exite de medio eorũ, & ſeparamini, &c. 2.Cor. 6.d
52 b Nomẽ Dei per vos blaſphematur Ro. 2.d
52 d Quibus non eſt annuntiatum de eo, videbunt. Rom. 15.e
53 a Domine, quis credidit auditui noſtro?
Rom. 10.c. Iohan. 12.f
53 b Ipſe infirmitates noſtras accepit Mat. 8.c
53 c Tanquam ouis ad occiſionem Act. 8.f.
53 d Et cum iniquis reputatus eſt Marc. 15.c
Luc. 22.d
53 e Qui peccatum non fecit, nec inuentus eſt
dolus. 1.Pet. 2.d. 1.Iohan. 3.a
53 e Qui peccata noſtra pertulit in corpore
1.Pet. 2.d
54 a Lætare ſterilis quæ non paris Gal. 4.d
54 c Et erunt omnes docibiles Dei Iohan. 6.e
55 a Et qui ſitit, veniat: & qui vult, accipiat
aquam vitæ gratis Apoc. 22.d
55 b Dabo vobis ſancta Dauid fidelia Actor.
13.e
56 c Domus mea domus orationis vocabitur.
Mat. 21.b. Marc. 11.c. Luc. 19.g
59 b Contritio & infelicitas in viis eorum.
Rom. 3.c
59 c Galeam ſalutis aſſumite. Ephe. 6.c
1.Theſſ. 5.b
59 d Veniet ex Siõ qui eripiat & auertat impietatem à Iacob Rom. 11.d
60 c Et portæ eius non claudentur per diem
Apoc. 21.g
61 a Spiritus Domini ſuper me Luc. 4.c
62 d Dicite filiæ Sion, Ecce Rex tuus venit
Matth. 21.a
64 b Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, &c. 1.Cor. 2.b
65 a Inuentus ſum à non quærentibus me.
Rom. 10.d
65 a Tota die expandi manus meas ad populum non credentem Rom. 10.d
65 c Nouos vero cælos & no. ter. 2.Pet. 3.c
Apoc. 21.a
66 a Cælum mihi ſedes eſt Actor. 7.f
66 g Vbi vermis eorum non moritur Mar. 9.g
60 d Et ciuitas non eget ſole neque lu. Ap. 21.g
60 d Nox vltra non erit Apoc. 22.a

IERM.

7 b Vos autem feciſtis illã ſpeluncã latronũ.
Mat. 21.b. Marc. 11.c. Luc. 19.g

20 a Q…
27 d Ego … …
31 c Vox in Rama audita eſt Matth. 2. d
31 a Ero vobis in patrem, & vos eritis mihi in filios 2. Cor. 6. d
31 e Ecce dies venient, dicit Dominus, & cõſummabo ſuper domum Iſraël & ſuper domum Iuda teſtamentũ nouum Heb. 8. c
31 f Hoc autem teſtamẽtum quod teſtabor ad illos, &c. Dabo leges meas in cordibus eorum Heb. 10. c
51 a Cecidit cecidit Babylon magna Apo. 18. a

EZECH.

3 a Accipe Librum, & deuora illũ Apoc. 10. d
20 b Qui fecerit homo, viuet in ea Rom. 10. b
32 b Sol obſcurabitur, & Luna non dabit lumen ſuum Matth. 24. c
36 c Nomen Dei per vos blaſphematur inter Gentes Rom. 2. d

DANIEL.

9 g Cùm videritis abominationẽ deſolationis quæ dicta eſt à Daniele propheta. Mat. 24. b. Mar. 13. b. Luc. 21. d

OSEE.

1 d Et erit in loco vbi dictum eſt eis, Non plebs mea vos Rom. 9. c
2 d Vocabo non plebem meam, plebem meam Rom. 9. c. 1. Pet. 2. b
6 c Miſericordiam volo, & non ſacrific. Matth. 9. b. 12. a
10 b Tunc incipient dicere montibus, Cadite ſuper nos: & collibus, Operite nos Luc. 23. d
11 a Ex Aegypto vocaui filiũ meum Mat. 2. c
13 d Abſorpta eſt mors in victoria. 1 Cor. 15. g

IOEL.

2 g Et erit in nouiſſimis diebus, dicit Dominus, effundã de Spiritu meo Act. 2. c
2 g Omnis enim quicunque inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit Rom. 10. c

AMOS.

5 g Nunquid victimas & hoſtias obtul. mihi Act. 7. g

… vobis diuitibus Luc. 6. d
… eſt nac … & reædificabo tabernaculum Dauid Actor. 15. c

IONAS.

2 a Sicut fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus Mat. 12. c. Luc. 11. d
3 b Pœnitentiam egerunt in prædicatione Ionæ Mat. 12. d. Luc. 11. e

MICHAE.

5 a Et in Beth-lehem terra Iuda Mat. 2. a
7 b Veni ſeparare hominem aduerſus patrem ſuum & filiam aduerſus matrem Matth. 10. d. Luc. 12. g

AGGAE.

2 b Adhuc ſemel, & ego mouebo non ſolũ terram ſed & cælum Heb. 12. g

HABAC.

1 b Videte contemptores, & admiramini, & diſperdimini: quia opus operor ego in diebus veſt. Actor. 13. f.
2 a Iuſtus autem ex fide viuit. Rom. 1. c. Gal. 3. b

NAHVM.

1 d Quàm ſpecioſi pedes euangelizantium pacem? Rom. 10. c
4 b Quid eſt quod ſcribæ dicunt, quod Eliam oporteat primum venire Mat. 17. b Marc. 9. b
4 b Vt cõuertat corda patrũ in filios Luc. 1. b

ZACHAR.

8 c Loquimini veritatem vnuſquiſque cum proximo ſuo. Ephe. 4. f.

MALACH.

1 a Iacob dilexi, Eſau autem odio habui Rom. 9. c
3 a Ecce, ego mitto angelũ meum Matt. 11. b Marc. 1. a. Luc. 7. d. Iohan. 1. c
4 b Ipſe eſt Elias qui venturus erat Matth. 11. b
9 b Ecce rex tuus venit Mat. 21. a. Ioh. 12. b
11 c Et acceperunt triginta argenteos Matth. 27. a
12 c Videbunt in quem compunxerunt Iohan. 19. g
13 c Percutiam paſtorẽ Mat. 26. c. Mar. 14. b

# ORD[illegible]

## Veteris T[illegible]


| | Fol. | | |
|---|---|---|---|
| Geneſis. | 1. | Eccleſiaſtes. | [illegible]95. |
| Exodus. | [illegible] | Canticum Canticorum. | 201. |
| Leuiticus. | [illegible]7. | Liber Sapientiæ. | 202. |
| Numeri. | 35. | Eccleſiaſticus. | 206. |
| Deuteronomium. | 47. | Iſaiæ Prophetia. | 219. |
| Ioſue. | 58. | Ieremiæ. | 233. |
| Liber Iudicum. | 65. | Baruch. | 25[illegible]. |
| Ruth. | 72. | Ezechielis. | 253. |
| Regum I. | 73. | Danielis. | 269. |
| Regum II. | 84. | Oſee. | 275. |
| Regum III. | 92. | Ioëlis. | 277. |
| Regum IIII. | 102. | Amos. | 278. |
| Paralipoménon I. | 111. | Abdiæ. | 279. |
| Paralipoménon II. | 119. | Ionæ. | 280. |
| Eſdræ I. | 130. | Michææ. | 280. |
| Eſdræ II. | 133. | Nahum. | 281. |
| Eſdræ III. | 13[illegible]. | Habacuc. | 282. |
| Eſdræ IIII. | [illegible]2. | Sophoniæ. | 283. |
| Tobias. | 1[illegible]0. | Aggæi. | 283. |
| Iudith. | 15[illegible]. | Zachariæ. | 284. |
| Eſther. | 15[illegible]. | Malachiæ. | [illegible]6. |
| Iob. | 161. | Machabæorum I. | 28[illegible]. |
| Liber Pſalmorum. | 109. | Machabæorum II. | 296. |
| Prouerbia Salomonis. | 191. | | |


Hos Veteris Teſtamenti Libros Chriſtus Ieſus in Legem, Prophetas, & Pſalmos, ſimplicisſimè partitus eſt, Matthæi ſeptimo vndecimo, & vigeſimo ſecundo, & Lucæ vltimo. Hæc ſunt, inquit, verba quæ loquutus ſum ad vos cùm adhuc eſſem vobiſcũ, quoniã neceſſe eſt impleri omnia quæ ſcripta ſunt in lege Moyſi, & Prophetis, & Pſalmis de me. Quam diſtinctionem ſecuti ſunt Apoſtoli, patresq́; noſtri Latini. Nec ab hac aliena eſt Hebræorum diſtinctio, vocantium Legẽ, Prophetas, Hagiographa, inter quæ & Pſalmi Dauid numerantur: auctor eſt Hieronymus, in Prologo quem præpoſuit Libris Regum.

# ORDO LIBRORVM

## Noui Teſtamenti.


| | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Euangelium ſecundum Matthæum. | | | 1. | Ad Theſſalonicenſes I. | 58. | II. | 59. |
| Euangelium ſecundum Marcum. | | | 10. | Ad Timótheum I. | 59. | II. | 60. |
| Euangelium ſecundum Lucam. | | | 16. | Ad Titum. | | | 61. |
| Euangelium ſecundum Iohannem. | | | 26. | Ad Philémonem. | | | 62. |
| Acta Apoſtolorum. | | | 33. | Ad Hebræos. | | | 62. |
| Pauli Epiſtola ad Romanos. | | | 43. | Iacobi Epiſtola. | | | 65. |
| Ad Corinthios I. | 47. | II. | 51. | Petri Epiſtolæ I. | 66. | II. | 67. |
| Ad Galatas. | | | 54. | Ioannis Epiſtolæ I. | 68. II. | 69. III. | 69. |
| Ad Epheſios. | | | 55. | Iudæ Epiſtola. | | | 69. |
| Ad Philippenſes. | | | 55. | Apocalypſis. | | | 69. |
| Ad Coloſſenſes. | | | 57. | | | | |


HIERO-

# HIERON... PRO-
## LOGVS GALEATVS

*Viginti & duas literas eſſe apud Hebræos, Syrorum quoque lingua & Chaldæorum teſtatur, quæ Hebrææ magna ex parte confinis eſt. nam & ipſi viginti duo elementa habent eodem ſono, ſed diuerſis characteribus. Samaritani etiam Pentateuchum Moyſi totidem literis ſcriptitant, figuris tantum & apicibus diſcrepantes. Certumque eſt Eſdram ſcribam, legiſque doctorem, poſt captam Ieroſolymam & inſtaurationem templi ſub Zorobabel, alias literas reperiſſe, quibus nunc vtimur: cùm ad illud vſque tempus iidem Samaritanorum & Hebræorum characteres fuerint. In Libro quoque Numerorum hæc eadem ſupputatio, ſub Leuitarum ac ſacerdotum cenſu, myſtice oſtenditur. Et nomen Domini tetragrammaton in quibuſdam Græcis voluminibus, vſque hodie antiquis expreſſum literis inuenimus. Sed & pſalmi trigeſimus ſextus, & centeſimus decimus, & centeſimus vndecimus, & centeſimus decimus octauus, & centeſimus quadrageſimus quartus, quanquam diuerſo ſcribantur metro, tamen eiuſdem numeri texuntur alphabeto. Et Ieremiæ Lamentationes, & oratio eius, Salomonis quoque in fine Prouerbia, ab eo loco in quo ait: Mulierem fortem quis inueniet? iiſdem alphabetis vel inciſionibus ſupputantur. Porro quinque literæ duplices apud Hebræos ſunt: Caph, Mem, Nun, Pe, Sade. aliter enim ſcribuntur per has principia, medietateſque verborum, aliter fines. Vnde & quinque à pleriſque libri duplices æſtimantur, Samuel, Melachim, Dibre haiamim, Eſdras, Ieremias, cum Cinoth, id eſt, lamentationibus ſuis. Quomodo igitur viginti duo elementa ſunt, per quæ ſcribimus Hebraicè omne quod loquimur, & eorum initiis vox humana comprehenditur: ita viginti duo volumina ſupputantur, quibus quaſi literis & exordiis in Dei doctrina, tenera adhuc & lactens viri iuſti eruditur infantia.*

*Primus apud eos Liber, vocatur Bereſith: quem nos Geneſin dicimus.*

*Secundus, Veelle ſemoth qui Exodus appellatur.*

*Tertius, Vaiicra, id eſt, Leuiticus.*

*Quartus, Vaiedabber, quem Numeros vocamus.*

*Quintus, Elle haddebarim, qui Deuteronomium prænotatur. Hi ſunt quinque Libri Moyſi, quos proprie Thora, id eſt Legem appellant.*

*Secundum Prophetarum ordinem faciunt: & incipiunt ab Ieſu filio Naue: qui apud eos Iehoſua bin Nun dicitur.*

*Deinde ſubtexunt Sophtim, id eſt, Iudicum Librum. Et in eundem compingunt Ruth: quia in diebus Iudicum facta eius narratur hiſtoria.*

*... Samuel, quem nos Regum primum & ſecundum dicimus.*

*Quartus Melachim, id eſt, Regum, qui tertio & quarto Regum volumine continetur. Meliuſque multo eſt Melachim, id eſt Regum, quam, id eſt, regnorum, dicere. Non enim multarum gentium deſcribit regna, ſed vnius Iſraelitici populi, qui tribubus duodecim continetur.*

*Quintus, eſt Iſaias.*

*Sextus, Ieremias.*

*Septimus, Ezechiel.*

*Octauus, Liber duodecim prophetarum, qui apud illos vocatur Thereaſar.*

*Tertius ordo, Hagiographa poſſidet. Et primus Liber incipit ab Iob.*

*Secundus à Dauid: quem quinque inciſionibus & vno Pſalmorum volumine comprehendunt.*

*Tertius eſt Salomon, tres libros habens: Prouerbia, quæ illi Miſle, id eſt, Parabolas appellant.*

*Quartus, Eccleſiaſten, id eſt, Coheleth.*

*Quintus, Canticum Canticorum, quem titulo Sir haſirim prænotant.*

*Sextus eſt Daniel.*

*Septimus, Dibrehaiamim, id eſt, Verba dierum: quod ſignificantius, Chronicon totius diuinæ hiſtoriæ poſſumus appellare, qui Liber apud nos Paralipomenon primus & ſecundus inſcribitur.*

*Octauus, Eſdras: qui & ipſe ſimiliter apud Græcos & Latinos, in duos Libros diuiſus eſt.*

*Nonus, Eſther.*

*Atque ita fiunt pariter Veteris Legis Libri viginti duo: id eſt, Moyſi quinque, & Prophetarum octo, Hagiographorum nouem. Quanquam nonnulli Ruth & Cinoth, inter Hagiographa ſcriptitent, & hos Libros in ſuo putent numero ſupputandos: ac per hoc eſſe priſcæ Legis libros vigintiquatuor: quos ſub numero vigintiquatuor ſeniorum Apocalypſis Iohannis inducit adorantes Agnum, & coronas ſuas proſtratis vultibus offerentes: ſtantibus coram quatuor animalibus oculatis ante & retro, id eſt, in præteritum, & in futurum reſpicientibus, & indefeſſa voce clamantibus: Sanctus, ſanctus, ſanctus Dominus Deus omnipotens, qui erat, & qui eſt & qui venturus eſt.*

*Hic Prologus, ſcripturarum quaſi galeatum principium, omnibus libris quos de Hebræo vertimus in Latinum, conuenire poteſt: vt ſcire valeamus, quicquid extra hos eſt, inter apocrypha eſſe ponendum. Igitur Sapientia, quæ vulgo Salomonis inſcribitur, & Ieſu filii Sirach Liber & Iudith, & Tobias & Paſtor, non ſunt in canone. Machabæorum primum Librum, Hebraicum reperi. Secundus, Græcus eſt: quod ex ipſa*

*ex ipſa quoque phraſi probari ... ita ſe habeant, obſecro te Lector, ne la... reprehenſionem exiſtimes antiquorum. In templo Dei offert vnuſquiſque quod poteſt: alij aurum, argentum, & lapides pretioſos, alij byſſum & purpuram & coccum offerunt & hyacinthum: nobiſcum bene agitur, ſi obtulerimus pelles & caprarum pilos. Et tamen Apoſtolus contemptibiliora noſtra magis neceſſaria iudicat. Vnde & tota illa tabernaculi pulchritudo, & per ſingulas ſpecies, Eccleſia præſentis futuræq́; diſtinctio: pellibus tegitur & cilicijs: ardoremq́; ſolis & iniuriam imbrium ea quæ viliora ſunt, prohibent.*

# EPISTOLA SANCTI HIERONYMI AD PAVLINVM PRESBYTERVM DE OMNIBVS DIVINAE HISTORIAE LIBRIS.

FRATER *Ambroſius tua mihi munuſcula perferens, detulit ſimul & ſuauiſſimas literas, quæ a principio amicitiarum, fidem probatæ iam fidei & veteris amicitiæ præferebant. Vera enim illa neceſſitudo eſt, & Chriſti glutino copulata, quam non vtilitas rei familiaris: non præſentia tantum corporum, non ſubdola & palpans adulatio: ſed Dei timor, & diuinarum ſcripturarum ſtudia conciliant. Legimus in veteribus hiſtorijs quoſdam luſtraſſe prouincias, nouos adiſſe populos, maria tranſiſſe: vt eos quos ex libris nouerant, coram quoque viderent. Sic Pythagoras Memphiticos vates, ſic Plato Aegyptum & Architam Tarentinum, eamq́ue oram Italiæ, quæ quondã magna Græcia dicebatur, laborioſiſſime peragrauit: vt qui Athenis magiſter erat & potens, cuiusq́; doctrinam Academiæ Gymnaſia perſonabant, fieret peregrinus atque diſcipulus: malens aliena verecunde diſcere, quam ſua impudenter ingerere. Deniq́; cùm literas quaſi toto fugientes orbe perſequitur, captus à pyratis & venundatus, etiam tyranno crudeliſſimo paruit, captiuus, vinctus & ſeruus: tamen quia philoſophus, maior emente ſe fuit. Ad Titum Liuium lacteo eloquentiæ fonte manantem, de vltimis Hiſpaniæ Galliarumq́; finibus quoſdam veniſſe nobiles legimus: & quos ad contemplationem ſui Roma non traxerat, vnius hominis fama perduxit. Habuit illa ætas inauditum omnibus ſeculis, celebrandumq́; miraculum, vt vrbem tantam ingreſſi, aliud extra vrbem quærerent. Apollonius, ſiue ille magus (vt vulgus loquitur) ſiue Philoſophus, vt Pythagorici tradunt, intrauit Perſas, pertranſiuit Caucaſum, Albanos, Scythas, Maſſagetas, opulentiſſima Indiæ regna penetrauit: & ad extremum, ...ſiſſe, peruenit ... ...archam in throno ſedentem aureo, & de Tantali fonte potantem, inter paucos diſcipulos de natura, de motibus ſyderum, ac dierum curſu audiret docentem. Inde per Elamitas, Babylonios, Chaldæos, Medos, Aſſyrios, Parthos, Syros, Phœnices, Arabes, Palæſtinos, reuerſus Alexandriam, perrexit Aethiopiam, vt Gymnoſophiſtas, & famoſiſſimam Solis menſam videret in ſabulo. Inuenit ille vir vbique quod diſceret, & ſemper proficiens, ſemper ſe melior fieret. Scripſit ſuper hoc pleniſſime octo voluminibus Philoſtratus.*

*Quid loquar de ſeculi hominibus? cum Apo-* II.
*ſtolus Paulus, vas electionis, & magiſter Gen-* Act.9.c.
*tium, qui de conſcientia tanti in ſe hoſpitis lo-* 2.Cor.13.a.
*quebatur, an experimentum quæritis eius, qui*
*in me loquitur Chriſtus? poſt Damaſcum Ara-*
*biamq́; luſtratam aſcenderit Ieroſolymam, vt*
*viderit Petrum, & manſerit apud eum diebus*
*quindecim. Hoc enim myſterio hebdomadis &* Gala.1.d.
*ogdoadis futurus Gentium prædicator inſtruen-*
*dus erat. Ruſumq́; poſt annos quatuordecim,* Gala.2.d.
*aſſumpto Barnaba & Tito expoſuerit Apoſtolis*
*Euangelium, ne forte in vacuum curreret, aut*
*cucurriſſet. Habet enim neſcio quid latentis energiæ viua vox, & in aures diſcipuli de Authoris ore transfuſa, fortius ſonat. Vnde & AEſchines, cùm Rhodi exularet, & legeretur illa Demoſthenis oratio, quam aduerſus eum habuerat, mirantibus cunctis atque laudantibus, ſuſpirans ait. Quid ſi ipſam audiſſetis beſtiam, ſua verba reſonantem?*

*Hæc non dico, quod ſit in me aliquid tale,* III.
*quod vel poſſis à me audire vel velis diſcere, ſed quod ardor tuus & diſcendi ſtudium etiam abſq́; nobis per ſe probari debeat. Ingenium docile, & ſine doctore laudabile eſt. Non quid inuenias, ſed quid quæras conſideramus. Mollis cera, & ad formandum facilis, etiam ſi artificis & plaſtæ ceſſent manus: tamen virtute totum eſt quicquid eſſe poteſt. Paulus Apoſtolus*
*ad pedes Gamalielis legem Moyſi, & prophetas* Act.22.a.
*didiciſſe ſe gloriatur, vt armatus ſpiritalibus*
*telis, poſtea diceret confidenter. Arma noſtra* 2.Cor.10.b.
*militiæ, non carnalia ſunt: ſed potentia Deo, ad deſtructionem munitionum conſilia deſtruentes, & omnem altitudinem extollentem ſe aduerſus ſcientiam Dei, & captiuantes omnem intellectum ad obediendum Chriſto, & parati*
*ſubiugare omnem inobedientiam. Ad Timo-* 2.Tim.3.d.
*theum ſcribit ab infantia ſacris literis erudi-* 1.Tim.4.d.
*tum, & hortatur ad ſtudium lectionis, ne negligat gratiam quæ data ſit ei per impoſitionem*
*manus presbyterij. Tito præcipit, vt inter cæte-* Tit.1.b.
*ras virtutes epiſcopi, quem breui ſermone depinxit, ſcientiam quoque in eo eligat ſcripturarum, Obtinentem, inquit, eum, qui ſecundum doctrinam eſt, fidelem ſermonem: vt potens ſit exhortari in doctrina ſana, & contradicentes reuincere.*

*Sancta*

Sancta qui[illegible]
[illegible] quantum ædificat [illegible]
Christi, tantum nocet ſi deſtruentibus non [illegible]
Malach.2.c. ſtat. Malachias Propheta, imo per Malachiam
Dominus interrogauit ſacerdotes Legem: in tan-
tum ſacerdotis officium eſt interrogatum re-
Deut.32.a. ſpondere de lege. Et in Deuteronomio legimus:
Interroga patrem tuum: & annuntiabit tibi: ſe-
niores tuos, & dicent tibi. In Pſalmo quoq; cen-
teſimo decimo octauo, Cantabiles mihi erant iu-
ſtificationes tuæ in loco peregrinationis meæ. Et
in deſcriptione iuſti viri, cum eum Dauid ar-
bori vitæ, quæ eſt in paradiſo, compararet inter
Pſal.1.a. cæteras virtutes, & hoc intulit. In lege Domini
voluntas eius, & in lege eius meditabitur die
Dan.12.b. ac nocte. Daniel in fine ſacratiſſimæ viſionis
ait iuſtos fulgere ſicut ſtellas: & intelligentes,
id eſt, doctos, quaſi firmamentum. Vides quan-
tum inter ſe diſtent iuſta ruſticitas, & docta
iuſtitia? Alij ſtellis, alij cœlo comparantur.
Quanquam iuxta Hebraicam veritatem v-
trunque de eruditis poſſit intelligi. Ita enim a-
pud eos legimus, Qui autem docti fuerint, ful-
gebunt quaſi ſplendor firmamenti: & qui ad iu-
ſtitiam erudiunt multos, quaſi ſtellæ in perpe-
tuas æternitates. Cur dicitur Paulus Apoſtolus
vas electionis? Nempe quia legis & ſcriptura-
Acto.4.c. rum erat ſanctarum armarium. Phariſæi ſtu-
pent in doctrina Domini: & mirantur in Petro
& Ioanne quomodo legem ſciant, cùm literas
non didicerint. Quicquid enim alijs exercitatio,
& quotidiana in Lege meditatio tribuere ſolet,
illis hoc ſpiritus ſanctus ſuggerebat, & erant,
Iſai.54.d. iuxta quod ſcriptum eſt, θεοδίδακτοι. Duo-
Iohan.6.e. decim annos Saluator impleuerat, & in templo
Luc.2.f. ſenes de quæſtionibus Legis interrogans, ma-
2.Cor.11.b. gis docet dum prudenter interrogat. Niſi fortè
ruſticum Petrum, ruſticum dicimus Iohannem:
quorum vterq; dicere poterat, Et ſi imperitus
Iohan.1.a. ſermone, non tamen ſcientia. Iohannes ruſti-
cus, piſcator: indoctus? & vnde illa vox, obſecro,
In principio erat Verbum, & Verbum erat apud
Deum, & Deus erat Verbum? λόγος enim
Græcè multa ſignificat, nam & verbum eſt, &
ratio, & ſupputatio, & cauſa vniuſcuiuſq; rei,
per quam ſunt ſingula quæ ſubſiſtunt: quæ v-
niuerſa rectè intelligimus in Chriſto.

V. Hoc doctus Plato neſciuit, hoc Demoſthenes
eloquens ignorauit. Perdam (inquit) ſapien-
Abd.1.c. tiam ſapientium, & prudentiam prudentium
Iſai.29.c. reprobabo. Vera ſapientia perdet falſam ſapien-
tiam. & quanquam ſtultitia prædicationis in
1.Cor.1.c. cruce ſit, tamen Paulus ſapientiam loquitur in-
1.Cor.2.b. ter perfectos: ſapientiam autem non ſeculi hu-
ius, nec principum ſeculi iſtius, qui deſtruun-
tur, ſed loquitur Dei ſapientiam in myſterio
abſconditam, quam prædeſtinauit Deus ante
ſecula: Dei ſapientia Chriſtus eſt. Chriſtus e-
nim, Dei virtus & Dei ſapientia, hæc ſapientia
in myſterio abſcondita eſt: de qua & noni pſal-
Coloſ.2.a. mi titulus prænotatur, Pro occultis filij: in quo
[illegible] ſapientiæ & ſcientiæ Dei
[illegible] Es qui in myſterio abſconditus erat,
præd[e]ſtinatus eſt ante ſecula: prædeſtinatus au-
tem & præfiguratus in Lege & Prophetis. Vn-
de & prophetæ appellabantur Videntes: quia
videbant eum quem cæteri non videbant. A- Iohan.8.g.
braham vidit diem eius, & lætatus eſt. Aperie-
bantur cœli Ezechieli, qui populo peccatori clauſi Ezech.2.a.
erant. Reuela, inquit Dauid, oculos meos, & Pſal.118.
conſiderabo mirabilia de lege tua. Lex enim Rom.7.c.
ſpiritualis eſt, & reuelatione opus eſt, vt intel- 2.Cor.3.d.
ligatur, ac reuelata facie Dei gloriam contem-
plemur. Liber in Apocalypſi ſeptem ſigillis ſi- Apoc.5.a.
gnatus oſtenditur: quem ſi dederis homini ſci-
enti literas vt legat, reſpondebit tibi: Non poſ- Iſa.29.d.
ſum, ſignatus eſt enim. Quanti hodie putant Apoc.3.b.
ſe noſſe literas, & tenent ſignatum Librum, nec
aperire poſſunt, niſi ille reſerauerit, qui habet
clauem Dauid: qui aperit, & nemo claudit:
claudit, & nemo aperit. In Actibus Apoſtolo- Acto.8.c.
rum ſanctus Eunuchus, imò vir (ſic enim eum
Scriptura cognominat) cùm legeret Iſaiam Pro-
phetam, interrogatus à Philippo: Putaſne intel-
ligis quæ legis? reſpondit: Quomodo poſſum, niſi
aliquis me docuerit? Ego (vt de me loquar in-
terim) nec ſanctior ſum hoc Eunucho, nec ſtu-
dioſior, qui de AEthiopia, id eſt, de extremis
mundi finibus venit ad templum: reliquit au-
lam regiam: & tantus amator legis diuinæque
ſcientiæ fuit, vt etiam in vehiculo legeret lite-
ras ſacras. Et tamen cùm librum teneret, &
verba Domini cogitatione conciperet, lingua
volueret, labijs perſonaret, ignorabat eum, quem
in libro neſciens venerabatur. Venit Philippus,
oſtendit Ieſum, qui clauſus latebat in litera. O
mira doctoris virtus: Eadem hora credit Eu-
nuchus, baptizatur, & fidelis & ſanctus factus
eſt, ac magiſter de diſcipulo, plus in deſerto fon-
te Eccleſiæ, quàm in aurato ſynagogæ templo
reperit. Hæc à me perſtricta ſunt breuiter (ne-
que enim epiſtolaris anguſtia euagari longius
patiebatur) vt intelligeres te in ſcripturis ſacris
ſine prænio, & monſtrante ſemitam non poſſe
ingredi.

Taceo de Grammaticis, Rhetoribus, Philoſo- VI.
phis, Geometris, Dialecticis, Muſicis, Aſtrono-
mis, Aſtrologis, Medicis, quorũ ſcientia morta-
libus vel vtiliſſima eſt, & in tres partes ſcin-
ditur, τὸ δόγμα, τὴν μέθοδον, τὴν ἐμ-
πειρίαν. Ad minores artes veniam, & quæ
non tam lingua, quàm manu adminiſtrantur.
Agricolæ, cæmentarij, fabri metallorum, ligno-
rumquè cæſores, lanarij quoque & fullones, &
cæteri qui variam ſupellectilem, & vilia opu-
ſcula fabricantur, abſque doctore eſſe non poſſunt
quod cupiunt. Quod medicorum eſt, promit-
tunt medici: tractant fabrilia fabri. Sola ſcri-
pturarum ars eſt, quam ſibi paſſim omnes
vendicant. Scribimus indocti doctiquè poëmata
paſſim, Hanc garrula anus, hanc delirus ſe-
nex, hanc ſophiſta verboſus, hanc vniuerſi præ-
ſumunt,

*ſumunt, lacerant, docent* [illegible] *meo.*

*Aliꝫ adducto ſupercilio, grandia* [illegible] *nantes inter mulierculas de ſacris literis philoſophantur. Aliꝫ diſcunt, proh pudor, a fœminis, quod viros doceant: & ne parum hoc ſit, quadam facilitate verborum, imo audacia diſſerunt aliꝫs quod ipſi non intelligunt. Taceo de mei ſimilibus, qui ſi forte ad ſcripturas ſanctas poſt ſeculares literas venerint, & ſermone compoſito aures populi mulſerint, quicquid dixerint, hoc legem Dei putant: nec ſcire dignantur quid prophetæ, quid Apoſtoli ſenſerint, ſed ad ſenſum ſuum incongrua aptant teſtimonia, quaſi grande ſit, & non vitioſiſsimum docendi genus, deprauare ſententias, & ad voluntatem ſuam, ſcripturam trahere repugnantem. Quaſi non legerimus Homerocentonas, & Vergiliocentonas: ac non ſic etiam Maronem ſine Chriſto poſsimus dicere chriſtianum, quia ſcripſerit: Iam redit & virgo, redeunt Saturnia regna, Iam noua progenies cælo demittitur alto. Et Patrem loquentem ad Filium: Nate meæ vires, mea magna potentia ſolus. Et poſt verba Saluatoris in cruce: Talia perſtabat memorans, fixuſque manebat. Puerilia ſunt hæc, & circulatorum ludo ſimilia docere quod ignores: imo, vt cum ſtomacho loquar, ne hoc quidem ſcire quod neſcias.*

VII. Geneſis.

*Videlicet manifeſtiſsima eſt Geneſis, in qua de creatura mundi, de exordio generis humani, de diuiſione terræ, de confuſione linguarum & gentium, vſque ad exitum ſcribitur Hebræorum.*

Exodus.

*Patet Exodus cum decem plagis, cum decalogo, cum myſticis diuiniſq; præceptis.*

Leuiticus.

*In promptu eſt Leuiticus Liber, in quo ſingula ſacrificia, imo ſingulæ pene ſyllabæ, & veſtes Aaron, & totus ordo Leuiticus ſpirant cæleſtia ſacramenta.*

Numeri.

*Numeri vero, nonne totius Arithmeticæ, & Prophetiæ Balaam, & quadraginta duarum per eremum manſionum myſteria continent?*

Deuterono-mium.

*Deuteronomium quoque ſecunda Lex, & Euangelicæ Legis præfiguratio, nonne ſic ea habet quæ priora ſunt, vt tamen noua ſint omnia de veteribus? Hucuſque Moyſes, hucuſque Pentateuchus: quibus quinque verbis loqui ſe velle, Apoſtolus in Eccleſia gloriatur.*

1.Cor.14. d.15.

Iob.

*Iob exemplar patientiæ, quæ non myſteria ſuo ſermone complectitur? Proſa incipit, verſu labitur, pedeſtri ſermone finitur: omneſq; leges dialecticæ, propoſitione, aſſumptione, confirmatione, concluſione determinat. Singula in eo verba, plena ſunt ſenſibus. Et (vt de cæteris ſileam) reſurrectionem corporum ſic prophetat, vt nullus de ea vel manifeſtius, vel cautius ſcripſerit. Scio (inquit) quod redemptor meus viuit, & in nouiſsimo die de terra ſurrecturus ſum: & rurſum circundabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum, quem viſurus ſum ego ipſe, & oculi mei conſpecturi ſunt, & non alius.*

Cap.19. d.25

[illegible] *me, qui typum Dei* [illegible] Ioſue 1.

[illegible] *ſolum geſtis, verum etiam nomine præfert,* Ieſus Na

*tranſit Iordanem, hoſtium regna ſubuertit, diuidit terram victori populo, & per ſingulas vrbes, viculos, montes, flumina, torrentes atque confinia, Eccleſiæ cæleſtiſq; Ieruſalem ſpiritualia regna deſcribit.*

Iu.

*In Iudicum libro, quot principes populi, tot figuræ ſunt.*

Ruth. Iſa.16.a.1.

*Ruth Moabitis, Iſaiæ explet vaticinium, dicentis, Emitte agnum Domine dominatorem terræ, de Petra deſerti, ad montem filiæ Sion.*

Re.I.& II.

*Samuel in Heli mortuo, & in occiſo Saul, veterem legem abolitam monſtrat. Porrò in Sadoc atque Dauid, noui ſacerdotij, nouiq; imperij ſacramenta teſtatur.*

Reg.III. & IIII.

*Malachim, id eſt tertius & quartus Regum liber, à Salomone vſque ad Iechoniam, & a Ieroboam filio Nabath vſque ad Oſee qui ductus eſt in Aſſyrios, regnum Iuda & regnum deſcribit Iſraël. Si hiſtoriam reſpicias, verba ſimplicia ſunt: ſi in literis ſenſum latentem inſpexeris, Eccleſiæ paucitas, & hæreticorum contra Eccleſiam bella narrantur.*

*Duodecim prophetæ in vnius voluminis anguſtias coarctati, multo aliud quam ſonant in litera, præfigurant.*

Oſee.

*Oſee crebro nominat Ephraim, Samariam, Ioſeph, Iezrahel, & vxorem fornicariam, & fornicationis filios, & adulteram cubiculo clauſam mariti, multo tempore ſedere viduam, & ſub veſte lugubri viri ad ſe reditum præſtolari.*

Ioël. Act.2.c.

*Ioël filius Phatuel deſcribit terram duodecim tribuum, eruca, brucho, locuſta, rubigine vaſtante conſumptam: & poſt euerſionem prioris populi, effuſum iri Spiritum ſanctum ſuper ſeruos Dei & ancillas, id eſt ſuper centum viginti credentium nomina, & effuſum iri in cœnaculo Sion. Qui centum viginti ab vno vſque ad quindecim paulatim, & per incrementa ſurgentes, quindecim graduum numerum efficiunt, qui in pſalterio myſtice continentur.*

Amos.

*Amos paſtor, & ruſticus, & ruborum mora diſtringens, paucis verbis explicari non poteſt. Quis enim digne exprimat tria & quatuor ſcelera Damaſci, & Gazæ, & Tyri, & Idumææ, & filiorum Ammon, & Moab: & in ſeptimo & octauo gradu Iuda & Iſraël? Hic loquitur ad vaccas pingues, quæ ſunt in Samariæ monte, & ruituram domum maiorem, minoremq; teſtatur. Ipſe cernit fictorem locuſtæ, & ſtantem dominũ ſuper murum litum vel adamantinum, & vncinum pomorum attrahentem ſupplicia peccatoribus: & famem in terram, non famem panis, nec ſitim aquæ, ſed audiendi verbum Dei.*

Abdias.

*Abdias, qui interpretatur ſeruus Dei, perſonat contra Edom ſanguineum terrenumq; hominem.*

ba.

Iona [illegible] columba [illegible] naufragio paſſionem Domini præfigurans, mundum ad pœnitentiam reuocat. & ſub nomine Niniue Gentibus ſalutem nuntiat.

Michæas. Michæas de Moraſthi cohæres Chriſti, vaſtationem annuntiat filiæ latronis, & obſidionem ponit contra eam: quia maxillam percuſſerit iudicis Iſrael.

Nahum. Nahum conſolator orbis, increpat ciuitatem ſanguinum, & poſt euerſionem illius loquitur, Ecce ſuper montes pedes euangelizantis, & annuntiantis pacem.

Habacuc. Habacuc luctator fortis & rigidus, ſtat ſuper cuſtodiam ſuam, & figit gradum ſuper munitionem, vt Chriſtum in cruce contempletur, & dicat, Operuit cælos gloria eius, & laudis eius plena eſt terra. Splendor eius vt lux erit: cornua in manibus eius: ibi abſcondita eſt fortitudo eius.

Cap.3.a.3.

Sophonias. Sophonias ſpeculator, & arcanorum Dei cognitor, audit clamorem à Porta piſcium, & eiulatum à Secunda, & contritionem à collibus. Indicit quoque vlulatum habitatoribus Pilæ, quia conticuit omnis populus Chanaan, diſperierunt vniuerſi qui inuoluti erant argento.

Aggæus. Aggæus feſtiuus & latus, qui ſeminauit in lachrymis, vt in gaudio meteret, deſtructum templum ædificat, Deumq́; patrem inducit loquentem. Adhuc vnum modicum, & ego commouebo cælum & terram, & mare, & aridam, & mouebo omnes gentes, & veniet deſideratus cunctis gentibus.

Cap.2.b.7.

Zacharias. Zacharias memor Domini ſui, multiplex in prophetia, Ieſum veſtibus ſordidis indutum, & lapidem oculorum ſeptem, candelabrumq́; aureum cum totidem lucernis quot oculis: duas quoque oliuas à ſiniſtris lampadis cernit & à dextris: vt poſt equos nigros, rufos, albos, & varios, & diſſipatas quadrigas ex Ephraim, & equum de Ieruſalem, pauperem regem vaticinetur & prædicet, ſedentem ſuper pullum filium aſinæ ſubiugalis.

Malachias. Malachias apertè, & in fine omnium prophetarum, de abiectione Iſrael, & vocatione gentium, Non eſt mihi, ait, voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum: & munus non ſuſcipiam de manu veſtra. Ab ortu enim ſolis vſque ad occaſum, magnum eſt nomen meum in Gentibus: & in omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda.

Cap.1.c.11.

Iſaias. Iſaiam, Ieremiam, Ezechielem, & Danielem quis poteſt vel intelligere, vel exponere? Quorum primus non prophetiam mihi videtur texere, ſed Euangelium.

Ieremias. Secundus virgam nuceam, & ollam ſuccenſam à facie Aquilonis, & pardum ſpoliatum ſuis coloribus, & quadruplex diuerſis metris nectit alphabetum.

Ezechiel. Tertius principia & finem tantis habet ob[illegible] [illegible]ta, vt apud Hebræos iſta [illegible]ordio Geneſeos ante annos tri[illegible]antur.

Daniel. Quartus vero, qui & extremus inter quatuor prophetas, temporũ conſcius & totius mundi philoiſtor, lapidem præciſum de monte ſine manibus, & regna omnia ſubuertentem, claro ſermone pronuntiat.

Dauid. Dauid Simonides noſter, Pindarus & Alcæus, Flaccus quoque, Catullus, a quo Serenus, Chriſtum lyra perſonat, & in decachordo pſalterio, ab inferis excitat reſurgentem.

Prouerb. Eccleſiaſtes Canticum. Salomon pacificus, & amabilis Domini, mores corrigit, naturam docet, Eccleſiam iungit, et Chriſtum, ſanctarumq́; nuptiarum dulce cecinit epithalamium.

Eſther. Eſther in Eccleſiæ typo populum liberat de periculo, & interfecto Aman, qui interpretatur iniquitas, partes cõuiuij, & diem celebrem mittit in poſteros.

Paralipomenon. Paralipomenωn liber, id eſt inſtrumẽti veteris ἐπιτομὴ, tantus ac talis eſt, vt abſque illo ſiquis ſcientiam ſcripturarũ ſibi voluerit arrogare, ſeipſum irrideat. Per ſingula quippe nomina iuncturasq́; verborum & prætermiſſæ in Regum libris tanguntur hiſtoriæ, & innumerabiles explicantur Euangelij quæſtiones.

Eſdras. Nehemias. Eſdras & Nehemias, adiutor videlicet, & conſolator à Domino, in vnum volumen coarctantur, inſtaurant templum, muros extruunt ciuitatis, omniſq́; illa turba populi redeuntis in patriam, & deſcriptio ſacerdotum, leuitarum, Iſraelis, proſelytorum, ac per ſingulas familias murorum, ac turrium opera diuiſa, aliud in cortice præferunt, aliud in medulla retinent. Cernis me ſcripturarum amore raptum, exceſſiſſe modum epiſtolæ, & tamen non impleſſe quod volui. Audiuimus tantum quid noſſe, quid cupere debeamus, vt & nos quoque poſſimus dicere, Concupiuit anima mea deſiderare iuſtificationes tuas in omni tempore. Cæterum illud Socraticum impletur in nobis, Hoc tantum ſcio, quod neſcio. Tangam & nouum breuiter teſtamentum.

Pſal.118.c.

Matthæus. Marcus. Lucas. Iohannes. Matthæus, Marcus, Lucas, et Iohannes quadriga Domini, & verum Cherubim, quod interpretatur ſcientiæ multitudo, per totum corpus oculati ſunt, ſcintillæ emicant, diſcurrunt fulgura, pedes habent rectos, & in ſublime tendentes, terga pennata & vbique volitantia tenent ſe mutuò, ſibiq́; perplexi ſunt, & quaſi rota in rota voluuntur, & pergunt quocunque eos flatus Spiritus ſancti perduxerit.

Paulus Apoſtolus. Paulus Apoſtolus ad ſeptem ſcribit eccleſias: octaua enim ad Hebræos, à pleriſque extra numerum ponitur. Timotheum inſtruit ac Titum, & Philemonem pro fugitiuo famulo deprecatur. Super quo melius tacere puto, quàm pauca ſcribere.

Actus Apoſtolorum. Actus Apoſtolorum nudam quidem videntur ſonare hiſtoriam, & naſcentis eccleſiæ infantiam

*ſantiam texere: ſed ſi noueri[illegible] rum Lucam eſſe medicum, cuius [illegible] uangelio, animaduertemus pariter [illegible] illius, animæ languentis eſſe medicinam.*

Iacobus Petrus Iohannes Iudas

*Iacobus, Petrus, Iohannes, Iudas, ſeptem epiſtolas ediderunt tam myſticas quam ſuccinctas, & breues pariter ac longas: breues in verbis, longas in ſententijs: vt rarus ſit, qui non in earum cæcutiat lectione.*

Apocalypſis

*Apocalypſis Iohannis tot habet ſacramenta quot verba. Parum dixi pro merito voluminis, laus omnis inferior eſt. In verbis ſingulis multiplices latent intelligentiæ. Oro te frater chariſſime, inter hæc viuere, iſta meditari, nihil aliud noſſe, nihil quærere: nonne tibi videtur iam hic in terris regni cæleſtis habitaculum? Nolo offendaris in ſcripturis ſanctis ſimplicitate, & quaſi vilitate verborum, quæ vel vitio interpretum, vel de induſtria ſic prolata ſunt, vt ruſticam concionem facilius inſtruerent, & in vna eademque ſententia aliter doctus, aliter audiret indoctus. Non ſum tam petulans & hebes, vt hæc me noſſe pollicear, & eorum fructus capere, quorum radices in cælo fixæ ſunt: ſed velle fateor. Sedenti me præfero, magiſtrum renuens, comitem ſpondeo.* Matt.7.a. *Petenti datur, pulſanti aperitur, quærens inuenit.* Luc.11.b. *Diſcamus in terris, quorum ſcientia nobis perſeueret in cælo, obuijs te manibus excipiam, & (vt inepte aliquid, ac de Hermagoræ tumiditate effutiam) quicquid quæ[illegible] gra[illegible] [illegible]ſtiarum tuorum, contemptum ſeculi, fidem amicitiæ, amorem Chriſti. Nam prudentiam & eloquij venuſtatem, etiam abſque illo ipſa epiſtola præferebat. Feſtina, quæſo te, & hærentis in ſalo nauiculæ funem magis præſcinde, quàm ſolue. Nemo renuntiaturus ſeculo bene poteſt vendere quæ contempſit vt venderet. Quicquid in ſumptus de[illegible] tuleris, pro lucro computa. Antiquum [illegible]am eſt, Auaro tam deeſt quod habet, quàm quod non habet. Credenti totus mundus diuitiarum eſt: infidelis autem, etiam obolo indiget. Sic viuamus tanquam nihil habentes, & omnia poſſidentes.* 2.Cor.6.b. *Victus & veſtitus diuitiæ Chriſtianorum ſunt. Si habes in poteſtate rem tuam, vende. Si non habes, proijce.* Matth.5.f. *Tollenti tunicam, & pallium relinquendum eſt. Scilicet niſi tu ſemper recraſtinans, & diem de die trahens, caute & pedetentim tuas poſſeſſiunculas vendideris, non habet Chriſtus vnde alat pauperes ſuos. Totum Deo dedit, qui ſeipſum obtulit.* Matth.4.c. Marc.12.d. Luc.21.a. *Apoſtoli nauem tantum & retia reliquerunt. vidua duo æra miſit in gazophylacium, & præfertur Crœſi diuitijs. Facile contemnit omnia, qui ſe ſemper cogitat eſſe moriturum.*

LIBER

Act 14.c.15.
17 f.24. I cælum &
... 2.2 6. inanis & vacua ... erant A
ſuper faciem abyſsi & ſpiritus Domini
2.2.b. ferebatur ſuper aquas. ⁋ Dixitq; Deus, ‖ 3
3. Fiat lux. Et facta eſt lux. ⁋ Et vidit Deus 4
4 b. lucem quod eſſet bonam & diuiſit lucem a
tenebris. ⁋ Appellauitq; lucem diem, & te- 5
nebras noctem: factumq; eſt veſpere &
... 32.b.6. mane dies vnus. ⁋ Dixit quoque Deus: 6
135.a.5. Fiat firmamentum in medio aquarum: &
diuidat aquas ab aquis. ⁋ Et fecit Deus 7
firmamentum, diuiſitq; aquas quæ erant
Io.10.b.12. ſub firmamento, ab his ‖ quæ erãt ſuper fir- 8
51.b.15. mamentum. Et factum eſt ita. ⁋ Vocauitq;
Pſal.47 a.4. Deus firmamentum, cælum: & factum eſt
Pſal.32.b.7. veſpere & mane dies ſecundus. ⁋ Dixit verò 9
85.b.12. Deus, Congregẽtur aquæ quæ ſub cælo ſunt,
135.a.6. in locũ vnum: & appareat arida. Et factum
Iob 38.a.9. eſt ita. ⁋ Et vocauit Deus aridã, terrã: con- 10
gregationesq; aquarũ appellauit maria. Et B
vidit Deus quod eſſet bonũ: ⁋ & ait, Germi 11
net terra herbã virentem, & facientẽ ſemẽ,
& lignũ pomiferum faciens fructũ iuxta ge
nus ſuum, cuius ſemen in ſemetipſo ſit ſu-
per terrã. Et factũ eſt ita. ⁋ Et protulit terra 12
herbã virentẽ, & facientẽ ſemen iuxta ge-
nus ſuũ, lignumq; faciens fructum, & habẽs
vnumquodq; ſementem ſecundũm ſpeciem
ſuam. Et vidit Deus quod eſſet bonũ. ⁋ Et 13
factum eſt veſpere & mane dies tertius.
⁋ Dixit autẽ Deus, Fiant luminaria in fir- 14
mamento cæli, & diuidant diẽ ac noctẽ: &
Pſa. 135.b.7. ſint ‖ in ſigna & tempora, & dies & annos:
⁋ vt luceant in firmamento cæli, & illumi- 15
nent terram. Et factum eſt ita. ⁋ Fecitq; 16
Deus duo luminaria magna: luminare ma-
ius, vt præeſſet diei: & luminare minus, vt
*Deut 2 præeſſet nocti: & ſtellas. ⁋ Et poſuit eas* in 17
firmamento cæli, vt lucerent ſuper terram,
⁋ & præeſſent diei ac nocti, & diuiderent 18
lucem ac tenebras. Et vidit Deus quod eſſet
bonum. ⁋ Et factum eſt veſpere & mane dies 19
quartus. ⁋ Dixit etiã Deus, Producant aquæ 20
reptile animæ viuentis, & volatile ſuper C
terrã ſub firmamẽto cæli. ⁋ Creauitq; Deus 21
cete grandia, & omnem animam viuentem
atq; motabilem, quam produxerant aquæ
in ſpecies ſuas, & omne volatile ſecundum
genus ſuũ. Et vidit Deus quòd eſſet bonũ.
⁋ Benedixitq; eis, dicens: Creſcite, & multi- 22
plicamini, & replete aquas maris: auesq;
multiplicentur ſuper terram. ⁋ Et factũ eſt 23
veſpere & mane dies quintus. ⁋ Dixit quo- 24
que Deus, Producat terra animã viuentem
in genere ſuo, iumenta, & reptilia, & beſtias

... ſpecies ſuas. Factũq; eſt ita.
... beſtias terræ iuxta ſpecies
..., & iumẽta & omne reptile terræ in ge-
26 nere ſuo: Et vidit Deus quod eſſet bonũ, ⁋ &
ait: Faciamus hominẽ ad ‖ imaginẽ & ſimi- Col.3.b.10.
litudinẽ noſtrã, & præſit piſcibus maris, & Infrà 5.a.1.
volatilibus cæli, & beſtiis, vniuerſæq; "ter- 9.a.6.
ræ', omniq; reptili quod mouetur in terra. 1.Cor.11.b.7
27 ⁋ Et creauit Deus hominem ad imaginem *terræ S.
D & ſimilitudinem' ſuã, ad imaginem Dei "creaturæ
creauit illum, ‖ maſculũ & fœminã creauit 10.
28 eos. ⁋ Benedixitq; illis Deus, & ait: ‖ Creſ- ..12.
cite, & multiplicamini, & replete terram, & Sap.1.d.23.
ſubiicite eã, & dominamini piſcibus maris, Mat.19.a.4.
& volatilibus cæli, & vniuerſis animãtibus Eccl. 17.a.1.
29 quæ mouentur ſuper terrã. ⁋ Dixitq; Deus, Infr. 8.c.17.
Ecce dedi vobis omnẽ herbam afferentẽ ſe- 9.a.1.
mẽ ſuper terrã, & vniuerſa ligna quæ ha-
bent in ſemetipſis ſementẽ generis ſui, ‖ vt Inf.3.9 a.3.
30 ſint vobis in eſcã: ⁋ & cunctis animantibus
terræ, omniq; volucri cæli, & vniuerſis quæ
mouentur in terra, & in quibus eſt anima
viuens, vt habeant ad veſcendũ. Et factum Exod.31.
31 eſt ita. ⁋ ‖ Viditq; Deus cuncta quæ fecerat: d 17.
& erant valde bona. Et factum eſt veſpere Eccl.39.c.21
& mane dies ſextus. Mat.7.d.37.

CAP. II.

1 IGitur perfecti ſunt cæli & terra, & om-
2 nis ornatus eorũ. ⁋ Cõpleuitq; Deus die Exod.20.b.
A ſeptimo opus ſuũ quod fecerat: & ‖ requie- 11.31.d.17.
uit die ſeptimo ab vniuerſo opere quod pa- Deu.5.b.14.
3 trarat. ⁋ Et benedixit diei ſeptimo, & ſancti- Heb.4.b.4.
ficauit illum: quia in ipſo ceſſauerat ab om-
ni opere ſuo quod creauit Deus vt faceret.
4 ⁋ Iſta ſunt generationes cæli & terræ, quãdo
creata ſunt, in die quo fecit Dominus Deus
5 cælum & terrã, ⁋ & omne virgultum agri
antequàm oriretur in terra, omnemq; her-
bam regionis priuſquàm germinaret: non
enim pluerat Dominus Deus ſuper terrã, &
6 homo nõ erat qui operaretur "terram': ⁋ ſed "com 3.
fons aſcendebat è terra, irrigans vniuerſam
7 ſuperficiem terræ. ⁋ Formauit igitur Domi-
nus Deus hominẽ de limo terræ, & inſpira-
uit in faciẽ eius ſpiraculum vitæ, & ‖ factus 1.Cor.15.
8 eſt homo in animam viuentẽ. ⁋ Plantaue- f.45.
B rat autẽ Dominus Deus paradiſum volupta
tis à principio: in quo poſuit hominẽ quem
9 formauerat. ⁋ Produxitq; Dominus Deus
de humo omne lignũ pulchrum viſu, & ad
veſcendum ſuaue: lignũ etiã vitæ in medio
paradiſi, lignumq; ſcientiæ boni & mali.
10 ⁋ Et fluuius egrediebatur de loco voluptatis
ad irrigãdum paradiſum, qui inde diuiditur
11 in quatuor capita. ⁋ Nomẽ vni ‖ Phiſon: ipſe Ecc.24.c.35.
eſt qui circuit omnem terrã Heuilath, vbi
12 naſcitur aurum, ⁋ & aurũ terræ illius opti-

mum eſt, ibiq; in...
onychinus. ¶ Et nom...
hon. ipſe eſt qui circum...
Æthiopia. ¶ Nomē vero flum...
gris, ipſe vadit contra Aſſyr...
quartus, ipſe eſt Euphrates. ...
Dominus Deus hominē, & poſuit eu...
radiſum voluptatis, vt operaretur, & cu-
ſtodiret illū: ¶ præcepitq; ei, dicens: Ex omni 16
ligno paradiſi comede: ¶ De ligno autē ſcien- 17
tiæ boni & mali ne comedas. In quocunque
enim die comederis ex eo, morte morieris.
¶ Dixit quoque Dominus Deus, Non eſt bo- 18
num hominē eſſe ſolum: faciamus ei adiu-
torium ſimile ſibi. ¶ Formatis igitur Domi- 19
nus Deus de humo cunctis animantibus
terræ, & vniuerſis volatilibus cæli, adduxit
ea ad Adam, vt videret quid vocaret ea.
omne enim quod vocauit Adam animæ vi-
uentis, ipſum eſt nomen eius. ¶ Appellauitq; 20
Adam nominibus ſuis cuncta animātia, & D
vniuerſa volatilia cæli, & omnes beſtias
terræ: Adæ vero non inueniebatur adiutor
ſimilis eius. ¶ Immiſit ergo Dominus Deus 21
ſoporem in Adam: cumq; obdormiſſet, tulit
vnam de coſtis eius, & repleuit carnē pro
ea. ¶ Et ædificauit Dominus Deus coſtam, 22
quā tulerat de Adam, in mulierem: & ad-
1.Cor.11.b.9 duxit eam ad Adam. ¶ Dixitq; Adam: ‖Hoc 23
Matt.19.a.5 nūc, os ex oſſibus meis, & caro de carne mea:
Mar.10.a.7. hæc vocabitur virago, quoniā de viro ſum-
Eph.5.g.31. pta eſt. ¶ Quamobrem relinquet homo patrē 24
1.Co.6.d.16. ſuum, & matrem, & adhærebit vxori ſuæ:
& erunt duo in carne vna. ¶ Erat autem 25
vterq; nudus, Adam ſcilicet & vxor eius:
& non erubeſcebant.

CAP. III.

SEd & ſerpens erat callidior cūctis ani- 1
mantibus terræ, quæ fecerat Dominus A
Deus. Qui dixit ad mulierem, Cur præcepit
vobis Deus vt non comederetis ex omni li-
gno paradiſi? ¶ Cui reſpōdit mulier, De fru- 2
ctu lignorū quæ ſunt in paradiſo veſcimur:
¶ de fructu vero ligni quod eſt in medio para 3
diſi, præcepit nobis Deus ne comederemus,
& ne tāgeremus illud, ne fortè moriamur.
2.Cor.11.a.3 ¶ Dixit aūt ſerpens ad mulierē: ‖Nequaquā 4
morte moriemini. ¶ Scit enim Deus quod in 5
quocunq; die comederitis ex eo, aperientur
oculi veſtri: & eritis ſicut dii ſcientes bonū
& malū. ¶ Vidit igitur mulier quod bonum 6
eſſet lignū ad veſcendū, & pulchrū oculis,
aſpectuq; delectabile: & tulit de fructu il-
Eccl.25.d.33. lius, & ‖comēdit: deditq; viro ſuo, qui co-
1.Tim.2. medit. ¶ Et aperti ſunt oculi amborū: cūq; 7
d.14. cognouiſſent ſe eſſe nudos, conſuerunt folia B
ficus, & fecerunt ſibi perizomata. ¶ Et cùm 8
audiſſent vocē Domini Dei deambulantis
in paradiſo ad aurā poſt meridiē, abſcondit
ſe Adā & vxor eius, a facie Domini Dei in
medio ligni paradiſi. ¶ Vocauitq; Dominus 9

13 ...piſſam, ...mihi de ligno, & comedi. ¶ Et
dixit Dominus Deus ad mulierem, Quare
C hoc feciſti? Quæ reſpōdit, Serpēs decepit me,
14 & comedi. ¶ Et ait Dominus Deus ad ſer- —.8.
pentē: Quia feciſti hoc, maledictus es inter
omnia animantia, & beſtias terræ: ſuper
pectus tuū gradieris, & terrā comedes cun-
15 ctis diebus vitæ tuæ. ¶ INIMICITIAS
ponā inter te & mulierem, & ſemen tuū &
ſemen illius: ipſa conteret caput tuum, & ipſe 2.
16 tu inſidiaberis calcaneo eius. ¶ Mulieri quo-
que dixit: Multiplicabo ærumnas tuas, &
conceptus tuos: in dolore paries filios, & ſub
viri poteſtate eris, ‖ & ipſe dominabitur 1.Cor.14.
17 tui. ¶ Adæ verò dixit, Quia audiſti vocem f.34.
vxoris tuæ, & comediſti de ligno ex quo
præceperam tibi ne comederes, maledicta
terra in opere tuo: in laboribus comedes ex
18 ea cunctis diebus vitæ tuæ. ¶ Spinas & tri-
bulos germinabit tibi, & comedes herbas
19 terræ. ¶ In ſudore vultus tui veſcèris pane
D tuo, donec reuertaris in terram de qua —.8.
ſumptus es: quia puluis es, & in puluerem
20 reuerteris. ¶ Et vocauit Adam nomē vxoris
ſuæ, Heua: eo quod mater eſſet cunctorum
21 viuentium. ¶ Fecit quoq; Dominus Deus
Adæ & vxori eius tunicas pelliceas, & in-
22 duit eos. ¶ Et ait, Ecce Adā quaſi vnus ex
nobis factus eſt, ſciens bonum & malum,
nunc ergo ne forte mittat manum ſuam, &
ſumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & Et emiſit
23 viuat in æternum. ¶ Emiſit eum Dominus 4.
Deus de paradiſo voluptatis, vt operaretur
24 terram de qua ſumptus eſt. ¶ Eiecitq; Adā:
& collocauit ante paradiſum voluptatis
Cherubim, & flammeum gladium atque
verſatilē, ad cuſtodiendam viā ligni vitæ.

CAP. IIII.

1 ADam verò cognouit vxorē ſuā Heuā: Heb.11.a.4.
A qui concepit, & peperit Cain, dicens:
2 Poſſedi hominē per Deum. ¶ Rurſumq; pe-
perit fratrem eius Abel. Fuit autem Abel
3 paſtor ouium, & Cain agricola. ¶ Factum eſt
autem poſt multos dies vt offerret Cain de
4 fructibus terræ munera Domino. ¶ Abel
quoq; obtulit de primogenitis gregis ſui, &
de adipibus eorum: & reſpexit Dominus ad
5 Abel, & ad munera eius. ¶ Ad Cain autē, &
ad munera illius non reſpexit: iratusq; eſt
Cain vehementer, & concidit vultus eius.
6 ¶ Dixitq; Dominus ad eū: Quare iratus es?
7 & cur concidit facies tua? ¶ Nonne ſi benè ege
ris, recipies: ſin autē male, ſtatim in foribus
8 peccatū tuum aderit? ſed ſub te erit appe- —.12.
titus

te I...
custos fra...
Q... fecisti? vox ſanguinis fratris tui c...
...mat ad me de terra. ¶ Nunc igitur maledi- 11
ctus eris ſuper terrā: quæ aperuit os ...,
et ... ſuſcepit ſanguinē fratris tui de
¶Cùm operatus fueris eam, no... 12
fructus ſuos: vagus & profugus ...
terram. ¶ Dixitq; Cain ad Dominū: Ma... 13
eſt iniquitas mea, quàm vt venia merear.
¶Ecce eiicis me hodie à facie terræ, & à fa- 14
cie tua abſcōdar, & ero vagus & profugus
in terra: omnis igitur qui inuenerit me, oc- C
cidet me. ¶ Dixitq; ei Dominus, Nequaquā 15
ita fiet: ſed omnis qui occiderit Cain, ſeptu-
plum punietur. Poſuitq; Dominus in Cain
ſignum, vt nō interficeret eū omnis qui in-
ueniſſet eum. ¶ Egreſſusq; Cain à facie Do- 16
mini, habitauit profugus in terra ad orien-
talē plagā Eden. ¶ Cognouit aūt Cain vxo- 17
rem ſuam, quæ cōcepit, & peperit Henoch: &
ædificauit ciuitatē, vocauitq; nomen eius ex
nomine filii ſui, Henoch. ¶ Porro Henoch ge- 18
nuit Irad, & Irad genuit Mauiael, & Ma-
uiael genuit Mathuſael, & Mathuſael ge-
nuit Lamech. ¶ Qui accepit duas vxores, no- 19
men vni Ada, & nomen alteri Sella. ¶ Ge- 20
nuitq; Ada Iabel, qui fuit pater habitantiū
in tentoriis, atq; paſtorū: ¶ Et nomē fratris 21
eius Iubal, ipſe fuit pater canentiū cithara D
& organo. ¶ Sella quoq; genuit Tubal-cain, 22
qui fuit malleator & faber in cuncta opera
æris & ferri. Soror vero Tubal-cain, Noe-
ma. ¶ Dixitq; Lamech vxoribus ſuis Ada & 23
Sella: Audite vocem meā vxores Lamech,
auſcultate ſermonē meum: quoniam occidi
virum in vulnus meum, & adoleſcentulum
in liuorem meū. ¶ Septuplum vltio dabitur 24
de Cain: de Lamech vero ſeptuagies ſepties.
¶ Cognouit quoq; adhuc Adā vxorē ſuam: 25
& peperit filiū, vocauitq; nomē eius Seth:
dicens, poſuit mihi Deus ſemen aliud pro
Abel, quem occidit Cain. ¶ Sed & Seth na- 26
tus eſt filius, quem vocauit Enos. Iſte cœpit
inuocare nomen Domini.

## CAP. V.

HIc eſt liber generationis Adam. In die 1
Sap.2.d.24. qua creauit Deus hominē, ‖ad ſimili- A
Eccl 17.a.1. tudinē Dei fecit illum. ¶ Maſculum & fœ- 2
Sup.1.d.28. minā creauit eos: & benedixit illis: & vo-
Infra 9.a.6. cauit nomen eorum Adam, in die quo creati
ſunt. ¶ Vixit autem Adam centum triginta 3
—.6. annis: & genuit filium ad imaginem &
ſimilitudinem ſuam; vocauitq; nomen eius
1.Par.1.a.1. Seth. ¶ Et facti ſunt dies ‖Adam poſtquā ge- 4
nuit Seth, octingēti anni: genuitq; filios &

... quod vixit
... triginta, & mortuus
... Seth centum quinq; annis
... vixitq; Seth poſtquā ge-
... gentis ſeptē annis, genuitq;
... ¶ Et facti ſunt oēs dies Seth
... duodecim annorū, & mortuus
9 eſt. ¶ Vixit vero Enos nonaginta annis, &
10 genuit Cainan. ¶ Poſt cuius ortum vixit
octingētis quindecim annis, & genuit filios
11 & filias. ¶ Factiq; ſunt omnes dies Enos
12 nongēti quinq; anni, & mortuus eſt. ¶ Vixit
quoq; Cainan ſeptuaginta annis, & genuit
13 Malaleel. ¶ Et vixit Cainan poſtquā genuit
Malaleel, octingētis quadraginta annis, ge-
14 nuitq; filios & filias. ¶ Et facti ſunt omnes
dies Cainan nongenti decem anni, & mor-
15 tuus eſt. ¶ Vixit autem Malaleel ſexaginta
16 quinque annis, & genuit Iared. ¶ Et vixit
Malaleel poſtquam genuit Iared, octingentis
17 triginta annis: & genuit filios & filias. ¶ Et
facti ſunt omnes dies Malaleel octingenti
18 nonaginta quinq; anni, & mortuus eſt. ¶ Vi-
xitq; Iared centū ſexaginta duobus annis,
19 & genuit Henoch. ¶ Et vixit Iared poſtquā
C genuit Henoch octingentis annis, & genuit
20 filios & filias. ¶ Et facti ſunt oēs dies Iared
nongēti ſexaginta duo anni, & mortuus eſt.
21 ¶ Porro Henoch vixit ſexagintaquinq; an- Ecc.44.c.16
22 nis, & genuit Mathuſalā. ¶ Et ambulauit Heb.11.b.5.
Henoch cū Deo: & vixit Henoch poſtquam
genuit Mathuſalā, trecētis annis, & genuit
23 filios & filias. ¶ Et facti ſunt omnes dies
Henoch trecenti ſexaginta quinque anni.
24 ¶ Ambulauitq; cū Deo, & nō apparuit: quia
25 tulit eum Deus. ¶ Vixit quoque Mathuſala
centum octoginta ſeptem annis, & genuit
26 Lamech. ¶ & vixit Mathuſala poſtquā ge-
nuit Lamech, ſeptingentis octoginta duobus
27 annis, & genuit filios & filias. ¶ Et facti
D ſunt oēs dies Mathuſala nongenti ſexagin-
28 tanouē anni, & mortuus eſt. ¶ Vixit autem
Lamech centū octoginta duobus annis, &
29 genuit filiū: ¶ vocauitq; nomen eius Noë,
dicens: Iſte conſolabitur nos ab operibus &
laboribus manuū noſtrarū in terra, cui ma-
30 ledixit Dominus. ¶ Vixitq; Lamech poſtquā
genuit Noë, quingentis nonagintaquinque
31 annis, & genuit filios & filias. ¶ Et facti
ſunt omnes dies Lamech, ſepingēti ſeptua-
ginta ſeptem anni, & mortuus eſt. Noë verò
cùm quingentorum eſſet annorum, genuit
Sem, Cham, & Iapheth.

## CAP. VI.

1 CVmq; cœpiſſent homines multiplicari
2 ſuper terrā, & filias procreaſſent, ¶ vi-
A dentes filij Dei filias hominum quod eſſent
pulchræ, acceperunt ſibi vxores ex omnibus
3 quas elegerant. ¶ Dixitq; Deus: Nō perma-
nebit ſpiritus meus in homine in æternum,
quia caro eſt: eruntq; dies illius centū vigin-

ti annorũ. ¶ G[illegible]
rã in diebus illis. postq[illegible]
filij Dei ad filias homi[illegible]
isti sunt potentes a seculo[illegible]
dens autẽ Deus quod multa m[illegible]
num esset in terra, & cũcta cog[illegible]
intenta esset ad malũ omni tempore, ¶ p[illegible]
nituit eum quod hominem fecisset in terra. B
– Et præcauens in futurũ, & tactus dolore
–.2. Inf.8.d.2.1. cordis intrinsecus, ¶ ‖Delebo, inquit, homi- 7
Mat.15.d.13. nem quem creaui, a facie terræ, ab homine
vsq; ad animãtia, à reptili vsq; ad volucres
cæli. pœnitet enim me fecisse eos. ¶ Noë vero 8
inuenit gratiam coram Domino. ¶ Hæ sunt 9
Ecc.44.c.13. generationes Noë. ‖Noë vir iustus atq; per-
fectus fuit in generationibus suis, cum Deo
ambulauit. ¶ Et genuit tres filios, Sẽ, Chã, 10
& Iapheth. ¶ Corrupta est autẽ terra coram 11
Deo, & repleta est iniquitate. ¶ Cumq; vi- 12
disset Deus terrã esse corruptã (omnis quip- C
pe caro corruperat viam suam super terrã)
¶ dixit ad Noe, Finis vniuersæ carnis venit 13
corã me: repleta est terra iniquitate à facie
eorum, & ego disperdã eos cum terra. ¶ Fac 14
tibi arcam de lignis læuigatis: mãsiunculas
in arca facies, & bitumine linies intrinsecus
& extrinsecus. ¶ Et sic facies eã: Trecento- 15
rum cubitorũ erit longitudo arcæ, quinqua-
ginta cubitorũ latitudo, & triginta cubito-
rum altitudo illius. ¶ Fenestram in arca fa- 16
cies, & in cubito cõsummabis summitatem
eius: ostium autẽ arcæ pones ex latere: deor-
sum, cœnacula, & tristega facies in ea. ¶ Ec- 17
ce ego adducã aquas diluuij super terram,
vt interficiã omnem carnẽ in qua spiritus
vitæ est subter cælũ, & vniuersa quæ in ter
ra sunt, cõsumentur. ¶ Ponamq; fœdus meũ 18
tecũ. & ingredieris arcã tu & filij tui, vxor D
tua, & vxores filiorũ tuorũ tecum. ¶ Et ex 19
cunctis animantibus vniuersæ carnis bina
induces in arcam, vt viuant tecũ: masculini
sexus & fœminini. ¶ De volucribus iuxta 20
genus suũ, & de iumẽtis in genere suo, & ex
omni reptili terræ secundum genus suũ bina
de omnibus ingredientur tecum, vt possint
viuere. ¶ Tolles igitur tecũ ex omnibus escis 21
quæ mãdi possunt, & cõportabis apud te: &
Heb.11.b.7. erunt tã tibi, quàm illis in escã. ¶ Fecit igi- 22
tur Noe omnia quæ præceperat illi Deus.

CAP. VII.

1.Pet.2.a.5. Dixitq; Dominus ad eum, Ingredere tu 1
& omnis domus tua in arcã: ‖te enim A
vidi iustum coram me in generatione hac.
¶ Ex omnibus animantibus mundis tolles 2
septena & septena, masculum & fœminam:
de animantibus vero immũdis duo & duo,
masculum & fœminam. ¶ Sed & de volati- 3
libus cæli septena & septena, masculum &
fœminã: vt saluetur semẽ super faciẽ vni-
uersæ terræ. ¶ Adhuc enim, & post dies septẽ 4
ego pluam super terrã quadraginta diebus

[illegible] aquas diluuij. ¶ De animantibus quoque
mundis & immũdis, & de volucribus, & ex
9 omni quod mouetur super terram, ¶ duo &
du[illegible]ssa sunt ad Noe in arcam, mascu-
[illegible]na, [illegible] præceperat Dominus
[illegible] aquæ di-
11 luuij inũd[illegible] terrã. ¶ Anno sex-
centesimo vitæ Noe, mense secundo, septimo
decimo die mensis, rupti sunt omnes fontes
abyssi magnæ, et cataractæ cæli apertæ sunt:
12 ¶ & facta est pluuia super terrã quadragin-
13 ta diebus & quadraginta noctibus. ¶ In ar-
C ticulo diei illius ingressus est Noë, & Sem,
& Chã, & Iapheth filij eius: & vxor illius,
14 & * vxores filiorũ eius cũ eis in arcam: ¶ ipsi *tres 3.
& omne animal secundũ genus suum, vni-
uersaq; iumẽta in genere suo, & omne quod
mouetur super terram in genere suo, cun-
ctumq; volatile secundum genus suũ, vni-
15 uersæ aues omnesq; volucres ¶ ingressæ sunt
ad Noë in arcã, bina & bina ex omni carne,
16 in qua erat spiritus vitæ. ¶ Et quæ ingres-
sa sunt, masculus & fœmina ex omni carne
introierunt, sicut præceperat ei Deus: & in-
17 clusit eum Dominus deforis. ¶ Factumq; est
diluuium quadraginta diebus * super terrã: *& quadra-
& multiplicatæ sunt aquæ, & eleuauerunt ginta nocti-
18 arcam in sublime à terra. ¶ Vehemẽter enim bus 7.
inundauerũt, et omnia repleuerũt in super-
ficie terræ: porro arca ferebatur super aquas.
19 ¶ Et aquæ præualuerunt nimis super terrã,
D opertiq; sunt omnes mõtes excelsi sub vni-
20 uerso cælo. ¶ Quindecim cubitis altior fuit
21 aqua super mõtes quos operuerat. ¶ ‖Con- Sapi.10.a.4.
sumptaq; est omnis caro quæ mouebatur su- Ecc.39.c.28
per terrã, volucrum, animantiũ, bestiarum,
omniumq; reptilium quæ reptant super ter-
22 ram. Vniuersi homines, ¶ & cuncta in qui-
bus spiraculũ vitæ est in terra, mortua sunt.
23 ¶ Et deleuit * omnem substantiam quæ erat *Deus.
super terrã, ab homine vsq; ad pecus, tam
reptile quam volucres cæli: & deleta sunt
de terra: remansit autem solus Noe, & qui
24 cum eo erant in arca. ¶ Obtinueruntq; aquæ 1.Pet.3.d.20
terram centum quinquaginta diebus.

CAP. VIII.

1 Recordatus autẽ Deus Noe, cunctorũq;
A animantiũ & omniũ iumentorũ quæ
erant cum eo in arca, adduxit spiritũ super
2 terram, & imminutæ sunt aquæ. ¶ Et clausi
sunt fontes abyssi, & cataractæ cæli: & pro-
3 hibitæ sunt pluuiæ de cælo. ¶ Reuersæq; sunt
aquæ de terra euntes & redeuntes: & cœpe-
runt minui post centum quinquaginta dies.
¶ Re-

*geri. as Noe feneſtiam arca quam fec...*
*dimiſit coruum: qui egrediebatur, & nō* 7
*reuertebatur, donec ſiccarentur aqua ſuper*
*terrā.* ꝰ *Emiſit quoq; columbā poſt eum, vt* 8
*videret ſi iā ceſſaſſent aqua ſuper faciē ter-*
*ra.* ꝰ *Qua cùm nō inueniſſet vbi re...ſce-* 9
*ret pes eius, reuerſa eſt ad eū in a...*
*enim erant ſuper vniuerſam terrā: ext...n-*
*ditq; manum ſuā & apprehenſam intulit*
*in arcam.* ꝰ *Expectatis aūt vltra ſeptē die-* 10
*bus aliis, rurſum dimiſit columba ex arca.*
ꝰ *At illa venit ad eum ad veſperā, portans* 11
*ramū oliua virentibus foliis in ore ſuo. in-*
*tellexit ergo Noe quod ceſſaſſent aqua ſuper*
*terram.* ꝰ *Expectauitq; nihilominus ſeptem* 12
*alios dies: & emiſit columbam, qua non eſt* C
*reuerſa vltrà ad eum.* ꝰ *Igitur ſexcēteſimo-* 13
*primo anno primo menſe prima die menſis*
*imminuta ſunt aqua ſuper terrā: & aperiēt*
*Noe tectū arca, aſpexit, viditq; quod exic-*
*cata eſſet ſuperficies terra.* ꝰ *Menſe ſecūdo,* 14
*ſeptimo & viceſimo die menſis areſacta eſt*
*terra.* ꝰ *Locutus eſt aūt Deus ad Noe, dicēs:* 15
ꝰ *Egredere de arca tu & vxor tua, filij tui &* 16
*vxores filiorum tuorū tecum.* ꝰ *Cuncta ani-* 17
*mātia qua ſunt apud te, ex omni carne, tam*
*in volatilibus quam in beſtiis & vniuerſis*
*reptilibus qua reptant ſuper terrā, educ te-*
Supr.1. c.d. *cum, & ingredimini ſuper terram: ‖ creſcite*
Infra 9. a.1. *& multiplicamini ſuper eam.* ꝰ *Egreſſus eſt* 18
*ergo Noe & filij eius: vxor illius, & vxores* D
*filiorum eius cum eo.* ꝰ *Sed & omnia ani-* 19
*matia, iumēta, & reptilia qua reptāt ſuper*
*terram ſecundum genus ſuum, egreſſa ſunt*
*de arca.* ꝰ *Aedificauit autem Noe altare Do-* 20
*mino: & tollens de cunctis pecoribus & vo-*
*lucribus mūdis, obtulit holocauſta ſuper al-*
*tare.* ꝰ *Odoratusq; eſt Dominus odorē ſua-* 21
*uitatis, & ait ad eum: Nequaquam vltra*
Sup.6.a. *maledicam terra propter homines: ‖ ſenſus*
Mat.15.b.1. *enim & cogitatio humani cordis in malum*
*prona ſunt ab adoleſcētia ſua: nō igitur vl-*
➡.6. *trà percutiam omnem animā viuentem*
*ſicut feci.* ꝰ *Cunctis diebus terra, ſementis* 22
*& meſſis, frigus & aſtus, aſtas & hyems,*
*nox & dies non requieſcent.*

## CAP. IX.

Sup.1. d.28. 8.c.17. **B**Enedixitq; Deus Noe & filiis eius. Et 1
*dixit ad eos, ‖ Creſcite, & multiplica-* 2
*mini, & replete terrā.* ꝰ *Et terror veſter ac* A
*tremor ſit ſuper cūcta animalia terra, & ſu*
Sup.1. d.29. *per oēs volucres cali, cū vniuerſis qua mo-*
*uentur ſuper terram: oēs piſces maris ma-*
*nui veſtra traditi ſunt.* ꝰ *Et omne quod mo* 3
*uetur et viuit, erit vobis in cibū: quaſi olera*

*...omnia.* ꝰ *Excepto quòd* Le.17.d.14.
*...ne ...m comedetis.* ꝰ *San-*
*...imarū veſtrarū requiram*
*...arum beſtiarum: & de manu*
*...manu viri, & de manu fratris* ➡.10.
*...requiram animā hominis.* ꝰ *Quicunq;*
*...fuderit humanum ſanguinem, fundetur* Mat.26.c.52
*ſanguis illius: ‖ ad imaginē quippe Dei fa-* Ap.13. c.10.
7 *ctus eſt homo.* ꝰ *Vos autē creſcite & multi-* Sup.1.d.28.
*plicamini, & ingredimini ſuper terram, &* 8.c.17.
8 *implete eam.* ꝰ *Hac quoque dixit Deus ad*
9 *Noe, & ad filios eius cum eo:* ꝰ *Ecce ego ſta-*
*tuam pactū meū vobiſcum, & cum ſemine*
10 *veſtro poſt vos:* ꝰ *& ad omnē animam vi-*
*uentē qua eſt vobiſcum, tam in volucribus*
*quam in iumentis & pecudibus terra, cun-*
*ctiſq; qua egreſſa ſunt de arca, & vniuerſis*
11 *beſtiis terra.* ꝰ ‖ *Statuā pactū meū vobiſcū,* Iſa.54.c.9.
*& nequaquā vltra interficietur omnis caro*
*aquis diluuij, neque erit deinceps diluuium*
12 *diſsipans terram.* ꝰ *Dixitq; Deus: Hoc eſt*
*ſignū fœderis, quod do inter me & vos, &*
*ad omnē animam viuentē qua eſt vobiſcum*
13 *in generationes ſempiternas:* ꝰ *Arcū meum*
*ponam in nubibus, & erit ſignū fœderis in-*
14 *ter me & inter terram.* ꝰ ‖ *Cumq; obduxero* Ecc.43.b.12.
*nubibus calū, apparebit arcus meus in nu-*
15 *bibus:* ꝰ *& recordabor fœderis mei vobiſcū,*
C *& cū omni anima viuente qua carnē ve-*
*getat: & nō erunt vltra aqua diluuij ad de-*
16 *lendum vniuerſam carnem.* ꝰ *Eritq; arcus*
*meus in nubibus, & videbo illū, & recor-* ➡.1.
*dabor fœderis ſempiterni quod pactum eſt*
*inter Deū & *omnē animam viuentē vni-* *inter S.
17 *uerſa carnis qua eſt ſuper terram.* ꝰ *Dixitq;*
*Deus ad Noe: Hoc **eſt ſignum fœderis quod* **erit S.
*conſtitui inter me & **omnem carnem ſuper* **inter omnē animam viuentem 3.
18 *terrā.* ꝰ *Erant ergo filij Noe qui egreſſi ſunt*
*de arca, Sē, Cham, & Iapheth: porro Cham*
19 *ipſe eſt pater Chanaan.* ꝰ *Tres iſti filij ſunt*
D *Noe: & ab his diſſeminatū eſt omne genus*
20 *hominum ſuper vniuerſam terrā.* ꝰ *Cœpitq;*
*Noe vir agricola exercere terram, & plan-*
21 *tauit vineam.* ꝰ *Bibenſq; vinū inebriatus*
22 *eſt, & nudatus * in tabernaculo ſuo.* ꝰ *Quod* *iacuit
*cùm vidiſſet Cham pater Chanaan, verēda*
*ſcilicet patris ſui eſſe nudata, nūtiauit duo-*
23 *bus fratribus ſuis foràs.* ꝰ *At vero Sem &*
*Iapheth pallium impoſuerunt humeris ſuis,*
*& incedentes retrorſum, operuerunt verēda*
*patris ſui: facieſq; eorum auerſa erant, &*
24 *patris virilia nō viderunt.* ꝰ *Euigilans au-*
*tem Noe ex vino, cum didiciſſet qua fecerat*
25 *ei filius ſuus minor,* ꝰ *ait: Maledictus * Cha-* *puer
*naan, ſeruus ſeruorū erit fratribus ſuis. Di-*
26 *xitq;:* ꝰ *Benedictus Dominus Deus Sem, ſit*
27 *Chanaan ſeruus eius.* ꝰ *Dilatet Deus Ia-*
*pheth, & habitet in tabernaculis Sem, ſitq;*
28 *Chanaan ſeruus eius.* ꝰ *Vixit autē Noe poſt*
29 *diluuiū trecentis quinquaginta annis.* ꝰ *&*
*impleti ſunt omnes dies eius nongentorum*

quinquaginta ann.

C A P.

-.6. -.3. 1.Para.1.a.5. HAE ſunt' generatio
Sē, Cham & Iapheth:
filÿ poſt diluuium. ¶ Filÿ Iaph
& Magog, & Madai, & Iaua, &
Moſoch, & Thiras. ¶ Porro filÿ Gomer: A
nez & Riphath & Thogorma. ¶ Filÿ autem 4
Iaua: Eliſa & Tharſis, Cethim et Dodanim
¶ Ab his diuiſa ſunt inſulæ gentiū in regio- 5
nibus ſuis, vnuſquiſq; ſecundùm linguam
-.9. ſuā', & familias ſuas in nationibus ſuis.
¶ Filÿ aūt Chā: Chus, & Meſraim, & Phut, 6
*& 12. & Chanáan. ¶ Filÿ aūt Chus: Saba, *Hedi- 7
la, & Sabatha, & Regma, & Sabathacha.
Filÿ Regma: Saba, & Dadan. ¶ Porro Chus 8
genuit Nemrod: ipſe cœpit eſſe potēs in ter- B
ra, ¶ & erat robuſtus venator corā Domino. 9
*ob hoc 5. *ab hoc' exiuit prouerbium, Quaſi Nemrod
robuſtus venator corā Domino. ¶ Fuit autē 10
principium regni eius Babylon, & Arach, &
Achad, & Chalanne, in terra Sennaar. ¶ De 11
terra illa egreſſus eſt Aſſur, & ædificauit Ni-
niuē, & plateas ciuitatis, & Chale. ¶ Reſen 12
quoq; inter Niniuen & Chale: hæc eſt ciui-
tas magna. ¶ At vero Meſraim genuit Lu- 13
dim, & Anamim, & Laabim, & Nephth-
uim, ¶ & Phetruſim, & Chaſluim: de quibus 14
egreßi ſunt Philiſthiim, & Caphtorim. ¶ 15
Chanáan autē genuit Sidonē primogenitum C
ſuum, Hethæū, ¶ & Iebuſæū, & Amorrhæū, 16
& Gergeſæum, ¶ & Heuæum, & Aracæum, 17
Sinæum, ¶ & Aradium, Samaræū & Hama 18
thæum: & per hos diſſeminati ſunt populi
Chananæorum. ¶ Factiq; ſunt termini Cha 19
náan venientibus à Sidone Geraram vſq;
ad Gazam, donec ingrediaris Sodomam &
Gomorrham, & Adamam & Seboim vſque
Laſa. ¶ Hi ſunt filÿ Cham in cognationibus, 20
& linguis, & generationibus, terriſq; & gē-
tibus ſuis. ¶ De Sem quoq; nati ſunt, patre 21
omnium filiorū Heber, fratre Iapheth ma-
1.Par.1.b.15 iore. ¶ Filÿ Sē: Aelā & Aſſur, & Arphaxad, 22
& Lud, & Aram. ¶ Filÿ Aram: Hus & Hul, 23
& Gether, & Mes. ¶ At vero Arphaxad ge- 24
nuit Sale, de quo ortus eſt Heber. ¶ Natiq; 25
ſunt Heber filÿ duo, nomen vni Phaleg, eo D
quod in diebus eius diuiſa ſit terra: & nomē
fratris eius Iectan. ¶ Qui Iectan genuit El- 26
modad & Saleph, & Aſarmoth, Iare, & ¶ A- 27
doram, & Vzal, & Decla, ¶ & Hebal, & Abi 28
mael, Saba ¶ & Ophir, & Heuila & Iobab. 29
oēs iſti, filÿ Iectan. ¶ Et facta eſt habitatio 30
eorū de Meſſa pergentibus vſq; Sephar mōtē
orientalē. ¶ Iſti ſunt filÿ Sem ſecundum co- 31
gnationes & linguas, & regiones in gētibus
ſuis. ¶ Hæ familiæ Noe iuxta populos & na- 32
tiões ſuas. Ab his diuiſa ſunt gētes in terra
poſt diluuium.

CAP. XI.

Cap.10. a.5. ERat autē terra labÿ vnius, & ſermonū 1
eorundem. ¶ Cumq; proficiſcerentur de 2

... cuius culmē pertingat ad cælum: & celebre
4 mus nomē noſtrum antequā diuidamur in
5 vniuerſas terras. ¶ Deſcēdit autē Dominus
ut videret ciuitatē & turrē quā ædificabāt
6 filÿ Adā, ¶ & dixit: Ecce, vnus eſt populus,
& vnum eſt labiū omnibus: cœperuntq; hoc
facere, nec deſiſtent à cogitationibus ſuis,
7 donec eas opere cōpleant. ¶ Venite igitur, deſ
B cēdamus, & cōfundamus ibi linguam eorum,
vt nō audiat vnuſquiſq; vocē proximi ſui.
8 ¶ Atq; ita diuiſit eos Dominus ex illo loco in
vniuerſas terras, & ceſſauerunt ædificare
9 ciuitatē. ¶ Et idcirco vocatum eſt nomē eius
Babel, quia ibi cōfuſum eſt labium vniuerſæ
terræ: & inde diſperſit eos Dominus ſuper
10 faciē cunctarū regionum. ¶ Hæ ſunt' gene- -.6.
rationes Sem: ‖ Sē erat cētum annorū quan 1.Par.1.b.17
do genuit Arphaxad, biennio poſt diluuium.
11 ¶ Vixitq; Sem poſtquam genuit Arphaxad,
quingentis annis: & genuit filios & filias.
12 ¶ Porro Arphaxad vixit trigintaquinq; an-
13 nis, & genuit Sale. ¶ Vixitq; Arphaxad poſt *quadrin-
quam genuit Sale, *trecentis' tribus annis: gentis 5.
14 & genuit filios & filias. ¶ Sale quoq; vixit
15 triginta annis, & genuit Heber. ¶ Vixitq;
C Sale poſtquam genuit Heber, quadringentis
16 tribus annis: & genuit filios & filias. ¶ Vi-
xit autē Heber trigintaquatuor annis, &
17 genuit Phaleg. ¶ Et vixit Heber poſtquam
genuit Phaleg, quadringētis triginta annis:
18 & genuit filios & filias. ¶ Vixit quoq; Pha-
19 leg triginta annis, & genuit Reu. ¶ Vixitq;
Phaleg poſtquam genuit Reu, ducentis nouē 1.Par.1.b.19
20 annis, & genuit filios & filias. ¶ Vixit autē
Reu triginta duob' annis, & genuit Sarug.
21 ¶ Vixit quoq; Reu poſtquam genuit Sarug,
ducentis ſeptē annis: & genuit filios & fi-
22 lias. ¶ Vixit vero Sarug triginta annis, &
23 genuit Nachor. ¶ Vixitq; Sarug poſtquā ge-
nuit Nachor, ducētis annis: & genuit filios
24 & filias. ¶ Vixit autē Nachor vigintinouem
25 annis, & genuit Thare. ¶ Vixitq; Nachor
poſtquā genuit Thare, cētum decē & nouem
26 annis: & genuit filios & filias. ¶ Vixitque
D Thare ſeptuaginta annis; ‖ & genuit Abram 1.Par.1.b.28
27 & Nachor, & Aran. ¶ Hæ ſunt autē genera- Ioſu.24. a.2
tiones Thare: Thare genuit Abram, Nachor
28 & Aran. Porrò Arā genuit Lot. ¶ Mortuuſq;
eſt Aran ante Thare patrē ſuū, in terra na-
29 tiuitatis ſuæ in Vr Chaldæorū. ¶ Duxerunt
autē Abram & Nachor vxores: nomē vxoris
Abrā, Sarái: & nomē vxoris Nachor, Melcha
filia Aran patris Melcha, & patris Ieſcha.
30 ¶ Erat autē Sarái ſterilis, nec habebat libe-
31 ros. ¶ ‖ Tulit itaq; Thare Abrā filium ſuum, Ioſu.24.a.2.
& Lot

duces.
in Haren. CAP. XII.

D*ixit autē Dominus ad Abram: Egre-*
*dere de terra tua, & de cognatiōe tua,* A
*& de domo patris tui, & veni in terrā quā*
*mōſtrauero tibi.* ꝰ*Faciamq́ te in gentē ma-* 2
*gnam, & benedicā tibi, & magnificabo no-*
*men tuum, eriſq́ benedictus.* ꝰ *Benedicam* 3
*benedicētibus tibi, & maledicam maledicē-*
Gal.3.b.8. *tibus tibi: atq;* ‖*IN TE benedicētur vni-*
Inf.18.c.18. 22.c.17. *uerſæ cognationes terræ.* ꝰ *Egreſſus eſt itaq;* 4
*Abram ſicut præceperat ei Dominus, & iuit*
Heb.11.b.8. *cum eo Lot: ſeptuaginta quinq; annorū erat*
*Abram cùm egrederetur de Haran.* ꝰ*Tulitq́;* 5
*Sarai vxorē ſuam, & Lot filiū fratris ſui,* B
*vniuerſamq́; ſubſtantiā quā poſſederant, &*
*animas quas fecerant in Haran: & egreſſi*
*ſunt vt irēt in terrā Chanaan. Cumq́; ve-*
*niſſet in eam,* ꝰ *pertranſiuit Abram terram* 6
*vſq; ad locum Sichem, & vſq; ad cōuallem*
*illuſtrē: Chananæus aūt tunc erat in terra.*
Inf.13.d.14. ꝰ*Apparuit autē Dominus Abrā, & dixit ei:* 7
15.d.18. ‖*Semini tuo dabo terram hanc. Qui ædifi-*
26.a.1. *cauit ibi altare Domino, qui apparuerat ei*°.
Deu.34.b.4 ꝰ*Et inde tranſgrediens ad montē qui erat* 8
°*& inuocauit ibi nomē eius.* *cōtra orientē Bethel, tetēdit ibi tabernacu-*
*lum ſuum, ab occidente habēs Bethel, & ab*
*oriente Hai: ædificauit quoq; ibi altare Do-*
*mino, & inuocauit nomē eius.* ꝰ *Perrexitq́;* 9
*Abram vadens, & vltra progrediēs ad me-*
*ridiē.* ꝰ *Facta eſt autē fames in terra: deſ-* 10
*cenditq́; Abram in Aegyptum, vt peregrina-* C
*retur ibi: præualuerat enim fames in terra.*
ꝰ*Cumq́; prope eſſet vt ingrederetur Aegy-* 11
*ptum, dixit Sarai vxori ſuæ: Noui quòd pul*
*chra ſis mulier:* ꝰ *& quòd cùm viderint te* 12
*Aegyptij, dicturi ſunt, Vxor illius eſt, & in-*
Inf.20.c.11. *terficient me, & te reſeruabunt.* ꝰ‖*Dic ergo,* 13
*obſecro te quòd ſoror mea ſis: vt bene ſit mi-*
*hi propter te, & viuat anima mea ob gratiā*
*tui.* ꝰ*Cū itaq; ingreſſus eſſet Abram Aegy-* 14
*ptum, viderunt Aegyptij mulierē quòd eſſet*
*pulchra nimis.* ꝰ *Et nunciauerunt principes* 15
*Pharaoni, & laudauerunt eā apud illum. &*
*ſublata eſt mulier in domum Pharaonis.*
ꝰ*Abram vero bene vſi ſunt propter illam.* 16
°aſinæ 3. *Fueruntq́; ei oues & boues, &*°*aſini*° *& ſer-* D
°familia 5. *ui, &*°*famulæ*° *&*°*aſinæ*° *& cameli.* ꝰ *Fla-* 17
°.5. *gellauit autē Dominus Pharaonē plagis ma-*
*ximis, & domum eius propter Sarai vxorē*
*Abram.* ꝰ *Vocauitq́; Pharao Abram, & dixit* 18
*ei: Quidnam eſt hoc quòd feciſti mihi? quare*
*non indicaſti mihi quòd vxor tua eſſet?* ꝰ 19
*Quā ob cauſam dixiſti eſſe ſororē tuam, vt*
*tollerē eam mihi in vxorē? Nunc igitur ecce*
*coniunx tua, accipe eā, & vade.* ꝰ*Præcepitq́;* 20

*...is viris & deduxerunt*
*... & omnia quæ habebat.*
CAP. XIII.
*...go Abram de Aegypto, ipſe &*
*...a, & omnia quæ habebat, &*
*...ad auſtralē plagam.* ꝰ*Erat autē*
*...s valde* ° *in poſſeſſione auri & argenti.* °Abram 6.
3 ꝰ*Reuerſuſq́; eſt per iter quò venerat, a me-*
*ridie in Bethel vſq; ad locum vbi prius fi-*
*xerat tabernaculum inter Bethel & Hai:*
4 ꝰ*in loco altaris* ‖*quod fecerat prius, & in-* Sup.12.b.8.
5 *uocauit ibi nomē Domini.* ꝰ *Sed & Lot qui*
*erat cum Abram, fuerunt greges ouium, &*
6 *armenta, & tabernacula.* ꝰ *Nec poterat eos* Inf.36.a.7.
*capere terra, vt habitarēt ſimul:* ‖*erat quip-*
B *pe ſubſtantia eorum multa, & nequibāt ha-*
7 *bitare cōmuniter.* ꝰ*Vnde*° *facta eſt rixa in-* °& 13.
*ter paſtores gregum Abram & Lot. Eo autē*
*tēpore Chananæus & Pherezæus habitabāt*
8 *in terra illa.* ꝰ *Dixit ergo Abrā ad Lot, Ne*
*quæſo ſit iurgium inter me & te, & inter*
*paſtores meos, & paſtores tuos: fratres enim*
9 *ſumus.* ꝰ *Ecce vniuerſa terra corā te eſt: re-*
*cede a me, obſecro. ſi ad ſiniſtram ieris, ego*
*dexteram tenebo: ſi tu dexteram elegeris, ego*
10 *ad ſiniſtram pergam.* ꝰ *Eleuatis itaq; Lot*
*oculis vidit omnē circa regionem Iordanis,*
*quæ vniuerſa irrigabatur antequā ſubuer-*
*teret Dominus Sodomā & Gomorrham ſicut*
C *paradiſus Domini, & ſicut Aegyptus veniē-*
11 *tibus in Segor.* ꝰ *Elegitq́; ſibi Lot regionem*
*circa Iordanē, & receſſit ab oriente: diuiſiq́;*
12 *ſunt alterutrū à fratre ſuo.* ꝰ *Abrā habita-*
*uit in terra Chanaan: Lot vero moratus eſt*
*in oppidis quæ erant circa Iordanē, & habi*
13 *tauit in Sodomis.* ꝰ*Homines autē Sodomitæ*
*peſſimi erant, & peccatores corā Domino ni-*
14 *mis.* ꝰ *Dixitq́; Dominus ad Abrā poſtquam* Sup.12.b.7.
*diuiſus eſt ab eo Lot,* ‖ *Leua oculos tuos*°*in* Inf.15.c.18.
*directū*° *& vide à loco in quo nūc es ad aqui* 26.a.4.
*lonē &*°*meridiē, ad orientē, & occidentem.* °.10.
15 ꝰ*Omnē terrā quam cōſpicis tibi dabo, & ſe-* °ad 6.
16 *mini tuo vſq; in ſempiternū.* ꝰ*Faciāq́; ſemē* Deu.34.b.4.
D *tuum ſicut puluerē terræ: ſi quis poteſt ho-* °.5.
*minum numerare puluerem*°*terræ*°*, ſemen* °numera-
17 *quoq; tuū*°*numerare*°*poterit.* ꝰ *Surge*°*er-* ri 3.
*go*°*, & perambula terrā in longitudine, & in* °.10.
*latitudine ſua: quia tibi daturus ſum eam.*
18 ꝰ*Mouēs igitur tabernaculum ſuum Abram,*
*venit, & habitauit iuxta conuallē Mambre,*
*quæ eſt in Hebron: ædificauitq́; ibi altare*
*Domino.* CAP. XIIII.
1 F*Actum eſt autem in illo tempore, vt*
A *Amraphel rex Sennaar, & Arioch rex*
*Ponti, & Chodorlahomor rex Elamitarū, &*
2 *Thadal rex gentiū* ꝰ*inirent bellū cōtra Bara*
*Regem Sodomorum, & cōtra Berſa regē Go-*
*morrhæ, & contra Senaab regem Adamæ, &*
*contra Semeber regē Seboim, contraq́; regē*
3 *Balæ, ipſa eſt Segor.* ꝰ *Omnes hi conuene-*
*runt in vallē Syluestrem, quæ nunc eſt ma-*

re ſalis.ꝰ D
Chodorlahomer, & ter
ſerūt ab eo.ꝰIgitur quar
nit Chodorlahomer, & reg
►.12. eo: percuſſeruntq; Raphaim in
Carnaim, & Zuzim cum
Saue Cariathaim,ꝰ & Corrhæos in mo
bus Seir, vſq; ad Campeſtria Pharan, quæ eſt
in ſolitudine.ꝰ Reuerſiq́; ſunt, & venerunt 7
vſq;' ad fontē Miſphat, ipſa eſt Cades: &
►.10. percuſſerunt omnē regionē Amalecitarum &
Amorrhæorū qui habitabant in Aſaſontha-
mar.ꝰEt egreſſi ſunt rex Sodomorū, & rex 8
Gomorrhæ, rexq́; Adamæ, & rex Seboim, B
necnō & rex Bala, quæ eſt Segor: & direxe-
runt aciē contra eos in valle Syluestri,ꝰſci- 9
licet aduerſus Chodorlahomer regē Elami-
tarū, & Thadal regē gentium, & Amraphel
regē Sennaar, & Arioch regē Ponti: quatuor
reges aduerſus quinq;.ꝰ Vallis autē Sylue- 10
ſtris habebat puteos multos bituminis. Ita-
►.6. que rex Sodomorū, & rex' Gomorrhæ terga
verterunt, cecideruntq; ibi: & qui reman-
ſerant fugerunt ad mōtem.ꝰTulerunt au- 11
tem omnem ſubſtantiam Sodomorū & Go- C
morrhæorum, & vniuerſa quæ ad cibū per-
tinent, & abierūt:ꝰ necnon & Lot, & ſub- 12
ſtantiam eius, filiū fratris Abram, qui habi-
tabat in Sodomis.ꝰ Et ecce vnus qui euaſe- 13
rat, nuntiauit Abrā Hebræo, qui habitabat
in conualle Mambre Amorrhæi fratris Eſcol,
& fratris Aner: hi enim pepigerant fœdus
cū Abram.ꝰ Quod cùm audiſſet Abram, ca- 14
ptum videlicet Lot fratrē ſuum, numerauit
expeditos vernaculos ſuos trecentos decem
& octo: & perſecutus eſt eos vſq; Dan.ꝰEt 15
diuiſis ſociis, irruit ſuper eos nocte: percuſ-
ſitq; eos, & perſecutus eſt eos vſq; Hoba, &
►.13. Phœnicen', quæ eſt ad læuā Damaſci.ꝰ Re- 16
duxitq́; omnē ſubſtantiam, & Lot fratrem
ſuum cū ſubſtantia illius, mulieres quoque
& populum.ꝰ Egreſſus eſt autem rex Sodo- 17
morum in occurſum eius poſtquam reuerſus
eſt a cæde Chodorlahomer, & regū qui cum
eo erant in valle Saue, quæ eſt vallis regis.
Hebr.7.a.1. ꝰ‖At vero Melchiſedec rex Salē, proferens 18
panem & vinum (erat enim ſacerdos Dei D
altiſſimi)ꝰ benedixit ei, & ait: Benedictus 19
Abram Deo excelſo qui creauit cælum & ter
rā:ꝰ& benedictus Deus excelſus, quo pro- 20
tegente hoſtes in manibus tuis ſunt. Et de-
dit ei decimas ex omnibus.ꝰ Dixit autem 21
rex Sodomorū ad Abram, Da mihi animas,
cætera tolle tibi.ꝰ Qui reſpondit ei: Leuo 22
manū meam ad Dominū Deū excelſum poſ-
ſeſſorē cæli et terræ,ꝰquod à filo ſubtegminis 23
vſq; ad corrigiā caligæ, nō accipiā ex omni-
bus quæ tua ſunt, ne dicas, Ego ditaui A-
bram:ꝰexceptis his quæ comederūt iuuenes, & 24
partibus virorū qui venerunt mecū, Aner,
Eſchol, & Mambre: iſti accipiēt partes ſuas.

ego
ocuratoris
3 domus mea iſte Damaſci Eliezer.ꝰ Ad-
diditq́; Abram, Mihi autē non dediſti ſemē:
& ecce vernaculus meus, hæres meus erit.
4 ꝰStatimq́; ſermo Domini factus eſt ad eū,
B dicens: Non erit hic hæres tuus: ſed qui
egredietur de vtero tuo, ipſum habebis hæ-
5 redem.ꝰEduxitq́; eum foras, & ait illi,
‖Suſpice cælū, & numera ſtellas, ſi potes. Et Rom.4.c.18.
6 dixit ei, Sic erit ſemen tuum.ꝰ ‖ Credidit Rom.4.a.3.
Abram Deo, & reputatum eſt illi ad iuſti- Gala.3.a.6.
7 tiam.ꝰ Dixitq́; ad eū: Ego Dominus qui Iac.2.d.23.
eduxi te de Vr Chaldæorum, vt darem tibi
8 terram iſtā, & poſſideres eam.ꝰ At ille ait,
Domine Deus, vnde ſcire poſſum quod poſ-
9 ſeſſurus ſim eam?ꝰ Et reſpondēs Dominus,
Sume, inquit, mihi vaccam triennē & ca-
prā trimam, & arietem annorū trium, tur-
10 turem quoque & columbam.ꝰ Qui tollens
vniuerſa hæc, ‖ diuiſit ea' per medium, & Iere.34.d.18.
vtraſq; partes contra ſe altrinſecus poſuit: ►.5.
11 aues autem non diuiſit.ꝰ Deſcenderuntque
volucres ſuper cadauera, & abigebat eas
12 Abram.ꝰCumq́; ſol" occumberet' ſopor irruit "occubuiſſet 4.
C ſuper Abram, & horror magnus & tene-
13 broſus inuaſit eum.ꝰDictumq́; eſt ad eum:
Scito prænoſcens quod‖peregrinum futurum Act.7.a.6.
ſit ſemen tuum in terra nō ſua: & ſubiiciēt
eos ſeruituti, & affligēt quadringentis an-
14 nis.ꝰVeruntamē gentem cui ſeruituri ſunt, Ex.12.f.36.
ego iudicabo: & poſt hæc egredientur cum
15 magna ſubſtantia.ꝰTu autē ibis ad patres
tuos in pace, ſepultus in ſenectute bona.
16 ꝰGeneratione autē quarta reuertentur huc:
D needū enim cōpleta ſunt iniquitates Amor-
17 rhæorum vſq; ad præſens tēpus.ꝰCùm ergò
occubuiſſet ſol, facta eſt caligo tenebroſa, &
apparuit clibanus fumans & lampas ignis
18 tranſiens inter diuiſiones illas.ꝰ In illo die
‖pepigit Dominus fœdus cum Abram, di- Sup.12.b.7.
cens, Semini tuo dabo terram hanc à fluuio 13.d.15.
Aegypti vſq; ad fluuiū magnū Euphraten, Inf.26.a.4.
19 ꝰCinæos, & Cenezæos, Cedmonæos,ꝰ & Deu.34.b.4.
20 Hethæos, & Pherezæos, Raphaim quoque, 2.Para.9.f.26.
21 ꝰ& Amorrhæos, & Chananæos, & Gerge- 1.Re.4.c.20.
ſæos, & Iebuſæos.

CAP. XVI.

1 IGitur Sarai, vxor Abram, non genuerat ►.3.
A ſibi' liberos: ſed habēs ancillam Aegy-
2 ptiam nomine Agar,ꝰ dixit marito ſuo: Ec-
ce, concluſit me Dominus, ne parerē: ingre-
dere ad ancillā meā, ſi forte ſaltē ex illa ſu-
ſcipiā filios. Cumq́; ille acquieſceret depre-
3 canti,ꝰ tulit Agar Aegyptiā ancillā ſuā poſt
annos decē quam habitare cœperant in terra

an
ancill…
conceperit, …
minus inter me & te. …
Ecce, ait, ancilla tua in manu tua eſt, vtere
ea vt libet. Affligēte igitur eam Sarai, fugā
iniit. ¶ Cumq; inueniſſet eam angelus Do- 7
mini iuxta fontē aquæ in ſolitudine quæ eſt
in via Sur in deſerto, ¶ dixit ad illā: Agar, 8
ancilla Sarai, vnde venis? & quo vadis?
Quæ reſpondit: A facie Sarai dominæ meæ
ego fugio. ¶ Dixitq; ei angelus Domini, Re- 9
uertere ad dominā tuam, & humiliare ſub C
manu illius. ¶ Et rurſum: Multiplicans, in- 10
quit, multiplicabo ſemē tuū, & non nume-
rabitur præ multitudine. ¶ Ac deinceps: Ec- 11
ce, ait, concepiſti, & paries filium: vocabiſq;
nomē eius Iſmahel, eo quod audierit Domi-
nus afflictionē tuam. ¶ Hic erit ferus homo: 12
manus eius contra omnes, & manus omniū
*Agar contra eū: & e regione vniuerſorū fratrum
ſuorū figet tabernacula. ¶ Vocauit autē * no- 13
men Domini qui loquebatur ad eā: Tu Deus D
qui vidiſti me. Dixit enim, Profecto hic vi-
Inf.24.g.62 di poſteriora videntis me. ¶ ‖ Propterea appel- 14
lauit puteum illum, Puteū Viuentis & vi-
dentis me. Ipſe eſt inter Cades & Barad.
Gal.4.c.22. ¶ Peperitq; Agar Abræ filium: qui vocauit 15
nomen eius Iſmahel. ¶ Octoginta & ſex an- 16
norum erat Abram quando peperit ei Agar
Iſmahelem.

CAP. XVII.

POſtquam vero nonaginta & nouē an- 1
norum eſſe cœperat, apparuit ei Domi- A
nus, dixitq; ad eum, Ego Dominus omnipo-
tens: ambula coram me, & eſto perfectus.
¶ Ponamq; fœdus meum inter me & te: & 2
multiplicabo te vehemēter nimis. ¶ Cecidit 3
Abram pronus in faciem, Dixitq; ei Deus:
*ponam. ¶ Ego ſum, & * pactum meum tecum, ‖ erisq; 4
Ec.44.c.20. pater multarū gentium. ¶ Nec vltra voca- 5
Rom.4.c.17. bitur nomen tuum Abram: ſed appellaberis
Abraham: quia patrem multarum gentium
conſtitui te. ¶ Faciamq; te creſcere vehe- 6
—.6. mentiſſime, & ponam —te' in gentibus, re-
geſq; ex te egredientur. ¶ Et ſtatuam pactū 7
meū inter me & te, & inter ſemen tuū poſt
te in generationibus ſuis fœdere ſempiter-
no: vt ſim Deus tuus, & ſeminis tui poſt te.
*poſt te 4. ¶ Daboq; tibi & ſemini tuo * terrā peregri- 8
nationis tuæ, omnē terram Chanaan in poſ- B
ſeſſionē æternam, eroq; Deus eorum. ¶ Dixit 9
Act.7.a.8. iterum Deus ad Abraham, ‖ Et tu ergo cu-
ſtodies pactū meum, & ſemen tuū poſt te in
—.6. generationibus ſuis. ¶ Hoc eſt pactū —meū' 10
quod obſeruabitis inter me & vos & ſemen
tuum poſt te: Circuncidetur ex vobis omne
Rom.4.b.11 maſculinum: ¶ & circuncidetis carnem præ- 11
Leuit.12.a.3. putij veſtri, vt ſit ‖ in ſignum fœderis inter

… circunci- Luc.2.c.21.
…ſculinū in genera-
…vernaculus quam em-
…, & quicunq; non fuerit
… ¶ eritq; pactum meum in
… fœdus æternum. ¶ Maſculus
…putij caro circunciſa non fuerit,
…delebitur anima illa de populo ſuo: quia pa-
15 ctum meum irritum fecit. ¶ Dixit quoque
C Deus ad Abraham, Sarai … tuam, nō
16 vocabis Sarai, ſed Sa… benedicā ei,
& ex illa dabo tibi filium, cui benedicturus
ſum, eritq; in nationes, & reges populorum
17 orientur ex eo. ¶ Cecidit Abraham in faciem
ſuam, & riſit: in corde ſuo dicens, Putáſne
centenario naſcetur filius? & Sara nonage-
18 naria pariet? ¶ Dixitq; ad Deum: Vtinam
19 Iſmahel viuat coram te. ¶ Et ait Deus ad Infr.18.b.6.
Abraham, ‖ Sara vxor tua pariet tibi filiū, 21.a.2.
vocabiſq; nomen eius Iſaac, & conſtituam
pactum meum illi in fœdus ſempiternū, &
20 ſeminis eius poſt eum. ¶ Super Iſmahel quo-
que exaudiui te. ecce, benedicam ei, & au-
gebo, & multiplicabo eum valde. duodecim
duces generabit, & faciam illum in gentem
21 magnam. ¶ Pactum vero meum ſtatuam ad
D Iſaac, quem pariet tibi Sara tempore iſto in
22 anno altero. ¶ Cumq; finitus eſſet ſermo lo-
quentis cum eo, aſcendit Deus ab Abrahā.
23 ¶ Tulit autē Abraham Iſmahel filium ſuum,
& oēs vernaculos domus ſuæ: vniuerſoſq;
quos emerat, cūctos mares ex omnibus vi-
ris domus ſuæ & circuncidit carnē præputij
eorum ſtatim in ipſa die, ſicut præceperat ei
24 Deus. ¶ Abraham nonaginta & nouem erat
annorum quando circuncidit carnē præputij
25 ſui. ¶ Et Iſmahel filius ſuus tredecim annos
26 impleuerat tēpore circunciſionis ſuæ. ¶ Eadē
die circunciſus eſt Abrahā & Iſmahel filius
27 eius, ¶ Et omnes viri domus illius, tā ver-
naculi, quàm emptitij & alienigenæ pariter
circunciſi ſunt.

CAP. XVIII.

1 APparuit autē ei Dominus in conualle Heb.13.a.2.
A Mambre ſedenti in oſtio tabernaculi ſui
2 in ipſo feruore diei. ¶ Cumq; eleuaſſet ocu-
los, apparuerūt ei tres viri ſtātes prope eū:
quos cum vidiſſet, cucurrit in occurſum eo-
rū de oſtio tabernaculi —ſui', & adorauit in —.6.
3 terra. ¶ Et dixit, Domine, ſi inueni gratiam
4 in oculis tuis, ne tranſeas ſeruū tuū: ¶ ſed
afferā pauxillū aquæ, & lauentur pedes ve-
5 ſtri, & requieſcite ſub arbore. ¶ Ponāmq; buc-
cellam panis, & confortetur cor veſtrū, poſtea
tranſibitis: idcirco enim declinaſtis ad ſeruū
veſtrū. Qui dixerunt: Fac vt loquutus es.
6 ¶ Feſtinauit Abrahā in tabernaculū ad Sa-
ram, dixitq; ei: Accelera, tria ſata —ſimilæ' —.4.
7 cōmiſce, & fac ſubcinericios panes. ¶ Ipſe ve
B ro ad armentū cucurrit, & tulit inde vitulū
tenerrimū & optimū: deditq; puero. qui fe-

ſtinauit ...
& lac. & vitulum ...
ram eis. Ipſe vero ſta-
bat. Cumq; comediſſent, ...
Vbi eſt Sara vxor tua? Ille ...
Sup.17.c.19. tabernaculo eſt. ¶ Cui dixit: ...
Inſr. 21. a.1. niã ad te tẽpore iſto, vita comite, ...
Rom. 9.b.9. filium Sara vxor tua. Quo audito Sara riſit
2.Pet.3. a.6. poſt oſtium tabernaculi. ¶ Erant autẽ ambo 11
ſenes, prouectaq; ætatis, & deſierant Saræ
fieri muliebria. ¶ Quæ riſit occulte dicẽs: Poſt 12
quam conſenui, & dominus meus vetulus
eſt, voluptati operã dabo? ¶ Dixit autẽ Do- 13
minus ad Abrahã: Quare riſit Sara, dicẽs,
Num vere paritura ſum anus? ¶ Nunquid 14
Deo quicquam eſt difficile? Iuxta cõdictum
reuertar ad te hoc eodẽ tẽpore, vita comite,
& habebit Sara filium. ¶ Negauit Sara, di- 15
cẽs, Nõ riſi: timore perterrita. Dominus autẽ,
Nõ eſt, inquit, ita: ſed riſiſti. ¶ Cùm ergo ſur- 16
rexiſſent inde viri, direxerunt oculos contra
Sodomam: & Abrahã ſimul gradiebatur de-
ducẽs eos. ¶ Dixitq; Dominus: Num celare 17
potero Abraham quæ geſturus ſum: ¶ cùm fu- 18
turus ſit in gẽtẽ magnam, ac robuſtiſſimam,
Sup.12. a.3. & BENEDICENDAE ſint in illo
Inf.32. d.17. oẽs nationes terræ? ¶ Scio enim quod præce- 19
pturus ſit filiis ſuis, & domui ſuæ poſt ſe vt C
cuſtodiant viam Domini, & faciant iudiciũ
& iuſtitiam: vt adducat Dominus propter
Abraham omnia quæ locutus eſt ad eum.
¶ Dixit itaq; Dominus: Clamor Sodomorum 20
& Gomorrhæorum multiplicatus eſt, & pec-
catum eorum aggrauatum eſt nimis. ¶ Deſ- 21
cẽdam, & videbo vtrum clamorẽ qui venit
ad me, opere compleuerint: an non eſt ita, vt
ſciam. ¶ Conuerteruntq; ſe inde, & abierunt 22
Sodomam: Abrahã vero adhuc ſtabat coram
Domino. ¶ Et appropinquans ait: Nunquid 23
perdes iuſtum cum impio? ¶ Si fuerint quin 24
quaginta iuſti in ciuitate, peribunt ſimul?
& nõ parces loco illi propter quinquaginta
iuſtos, ſi fuerint in eo? ¶ Abſit à te, vt rem 25
hãc facias, & occidas iuſtum cũ impio, fiatq;
iuſtus ſicut impius, nõ eſt hoc tuum, qui iu-
dicas omnẽ terram: nequaquam facies iu-
⌐.6. dicium ⌐hoc⌝. ¶ Dixitq; Dominus ad eum: 26
Si inuenero Sodomis quinquaginta iuſtos
in medio ciuitatis, dimittam omni loco pro-
pter eos. ¶ Reſpõdenſq; Abraham, ait: Quia 27
ſemel cœpi, loquar ad Dominum meum, cùm D
ſim puluis & cinis. ¶ Quid ſi minus quin- 28
quaginta iuſtis quinq; fuerint? delebis pro-
*quinq; 2. pter *quadragintaquinq;⌝ vniuerſam vrbẽ?
Et ait: Nõ delebo, ſi inuenero ibi quadragin-
taquinq;. ¶ Rurſumq; locutus eſt ad eum: 29
⌐.6. Sin autẽ quadraginta ⌐ibi⌝ inuenti fuerint,
quid facies? Ait: Nõ percutiam propter qua-
draginta. ¶ Ne quæſo, inquit, indigneris 30
Domine, ſi loquar: Quid ſi ibi inuẽti fuerint
triginta? Reſpõdit: Nõ faciam, ſi inuenero ibi

... to-
... erint ibi
... propter decem.
... poſtquam ceſſauit loqui
... Abraham: & ille reuerſus eſt in locum
ſuum.

CAP. XIX.

1 VEneruntq; duo angeli Sodomam veſpe
A re, ſedẽte Lot in foribus ciuitatis. Qui Heb.13. a.2.
cùm vidiſſet ⌐eos⌝, ſurrexit, & iuit obuiam ⌐.4.
2 eis: adorauitq; pronus in terram, ¶ & dixit,
Obſecro, domini, declinate in domum pueri
veſtri, & manete ibi: lauate pedes veſtros,
& mane proficiſcemini in viam veſtram.
Qui dixerunt, Minime, ſed in platea mane-
3 bimus. ¶ Cõpulit illos oppido vt diuerterent
ad eum: ingreſſiq; domum illius, fecit conui-
4 uium, & coxit azyma, & comederũt. ¶ Prius
autẽ quam irẽt cubitum, viri ciuitatis val-
lauerũt domum à puero vſq; ad ſenẽ, omnis
5 populus ſimul. ¶ Vocaueruntq; Lot, & dixe-
runt ei: Vbi ſunt viri qui introierunt ad te
nocte? educ illos huc, vt cognoſcamus eos.
6 ¶ Egreſſus ad eos Lot, poſt tergum accludens
7 oſtium, ¶ ait: Nolite, quæſo, fratres mei, no-
8 lite malum hoc facere. ¶ Habeo duas filias,
B quæ necdum cognouerũt virum: educam eas
ad vos, & abutimini eis ſicut vobis placue-
rit, dummodo viris iſtis nihil mali faciatis,
quia ingreſſi ſunt ſub vmbra culminis mei.
9 ¶ At illi dixerunt: Recede illuc. Et rurſus:
Ingreſſus es, inquiunt, vt aduena, nunquid
vt iudices? te ergo ipſum magis quàm hos
affligemus. ‖ Vimq; faciebãt Lot vehemen- 2.Pet.2.b.8.
tiſſime: iãq; prope erat vt effringerẽt fores.
10 ¶ Et ecce miſerũt manũ viri, & introduxe-
11 rũt ad ſe Lot, clauſeruntq; oſtiũ: ¶ & eos qui
foris erãt, ‖ percuſſerunt cæcitate à minimo Sap.19.c.16.
vſq; ad maximum, ita vt oſtiũ inuenire nõ
12 poſſent. ¶ Dixerunt autẽ ad Lot: Habes hic
C quempiã tuorũ? generũ, aut filios, aut filias,
13 omnes qui tui ſunt, educ de vrbe hac: ¶ de-
lebimus enim locum iſtũ, eò quod increuerit
clamor eorum corã Domino, qui miſit nos vt
14 perdamus illos. ¶ Egreſſus itaq; Lot, locutus
eſt ad generos ſuos qui accepturi erant filias
eius, & dixit: Surgite, ⌐&⌝ egredimini de ⌐.7.
loco iſto: quia delebit Dominus ciuitatem
hanc. Et viſus eſt eis quaſi ludens loqui.
15 ¶ Cùmq; eſſet manè, cogebant eum angeli, di-
centes: Surge, * tolle vxorem tuam, & duas *& 6.
filias quas habes: ne & tu pariter pereas in
16 ſcelere ciuitatis. ¶ Diſſimulante illo, appre-
D henderunt manũ eius, & manum vxoris,
*ac duarum filiarum eius, eo quod parceret *eius 6.
17 Dominus illi. ¶ ‖ Eduxeruntq; eum, & po- Sap.10. a.6.
ſuerunt extra ciuitatem. Ibi ⌐q;⌝ locuti ſunt ⌐.5.
ad eum, dicentes: Salua animam tuã: noli
reſpicere poſt tergum, nec ſtes in omni circa
regione:

a.
...iam.
ta qu...
mam meã, . .
fortè apprehe...at me ma..., ...
ciuitas hæc iuxta, ad quam poſſum fu...
parua, & ſaluabor in ea. nunquid non mo-
dica eſt, & viuet anima mea? Dixitq́ ad 21
eum, Ecce etiam, in hoc ſuſcepi preces tuas, E
vt non ſubuertã vrbem pro qua locutus es.
Sup.10. a.6. Feſtina, & ſaluare ibi. quia non potero 22
facere quicquã, donec ingrediaris illuc. Id-
circo vocatũ eſt nomen vrbis illius Segor.
Sol egreſſus eſt ſuper terrã, & Lot ingreſ- 23
Deut.29. d. 23. ſus eſt Segor. Igitur Dominus pluit ſuper 24
Sodomam & Gomorrhã ſulphur & ignem à
Iſa.13. d.19. Domino de cælo: & ſubuertit ciuitates 25
Iere.50.f.40. has, & omnem circa regionẽ vniuerſos ha-
Ez.16. f.48. bitatores vrbiũ, & cuncta terra virentia.
Oſe.11. c.8. Reſpiciensq́ vxor eius poſt ſe, verſa eſt in 26
Am.4. d.11. ſtatuam ſalis. Abraham autem conſurgens 27
Luc.17.f.29. manè vbi ſteterat prius cum Domino, in- 28
Iud.1.c.7. tuitus eſt Sodomã & Gomorrham, & vni-
Sup.18.a.1. uerſam terrã regionis illius: viditq́ aſcen-
dentem fauillam de terra quaſi fornacis fu-
mũ. Cum enim ſubuerteret Deus ciuita- 29
tes regionis illius, recordatus eſt Abrahæ: & F
liberauit Lot de ſubuerſione vrbiũ in qui-
bus habitauerat. Aſcenditq́ Lot de Segor, 30
& manſit in monte, duæ quoq́ filiæ eius cũ
eo, (timuerat enim manere in Segor.) &
...4. manſit in ſpelunca ipſe, & duæ filiæ eius cũ
eo. Dixitq́ maior ad minorẽ: Pater noſter 31
ſenex eſt, & nullus virorũ remanſit in terra
qui poſſit ingredi ad nos iuxta morem vni-
uerſæ terræ. Veni, inebriemus eũ vino, dor- 32
miamusq́ cũ eo, vt ſeruare poſſimus ex pa-
tre noſtro ſemen. Dederunt itaq́ patri ſuo 33
bibere vinũ nocte illa. Et ingreſſa eſt ma-
ior, dormiuitq́ cum patre: at ille non ſenſit,
nec quando accubuit filia, nec quando ſur-
rexit. Altera quoque die dixit maior ad 34
minorẽ: Ecce dormiui heri cũ patre meo, de- G
mus ei bibere vinum etiã hac nocte, & dor-
mies cũ eo, vt ſaluemus ſemen de patre no-
.4. ſtro. Dederuntq́ etiam & illa nocte patri 35
ſuo bibere vinũ, ingreſſaq́ minor filia, dor-
miuit cũ eo: & nec tunc quidem ſenſit quã-
do concubuerit, vel quando illa ſurrexit.
Conceperunt ergo duæ filiæ Lot de patre 36
ſuo. Peperitq́ maior filiũ, & vocauit no- 37
men eius Moab: ipſe eſt pater Moabitarum
vſq́ in præſentẽ diem. Minor quoq́ pepe- 38
rit filium, & vocauit nomẽ eius Ammon, id
eſt filius populi mei: ipſe eſt pater Ammoni-
tarũ vſq́ hodie.

CAP. XX.

Profectus inde Abrahã in terrã auſtra- 1
lem, habitauit inter Cades & Sur: & pe A
regrinatus eſt in Geraris. Dixitq́ de Sara 2
...q. Abi-
...s eã. Venit autẽ
... per ſomnium nocte, &
...is propter mulierẽ quam
...n virũ. Abimélech vero
eã, & ait: Domine, nũ gentem
... & iuſtam interficies? Nõne ipſe
dixit mihi, Soror mea eſt: & ipſa ait, Frater
meus eſt? in ſimplicitate cordis mei, & mun-
6 ditia manuũ mearũ feci hoc. Dixitq́ ad
B eũ Deus: Et ego ſcio quod ſimplici corde fe-
ceris: & ideo cuſtodiui te ne peccares in me,
7 & nõ dimiſi vt tãgeres eã. Nunc ergo red-
de viro ſuo vxorem, & orabit pro te: quia
propheta eſt, & viues. ſi aũt nolueris redde-
re, ſcito quod morte morieris tu & omnia
8 quæ tua ſunt. Statimq́ de nocte cõſurgens
Abi-melech, vocauit omnes ſeruos ſuos: &
loquutus eſt vniuerſa verba hæc in auribus
9 eorũ, timueruntq́ omnes viri valde. Vo-
cauit aũt Abi-melech etiã Abrahã, & dixit
C ei: Quid feciſti nobis? quid peccauimus in
te, quia induxiſti ſuper me & ſuper regnũ
meum peccatum grande? quæ non debuiſti
10 facere, feciſti nobis. Rurſumq́ expoſtulãs,
11 ait: Quid vidiſti, vt hoc faceres? Reſpondit
Abrahã: Cogitaui mecũ, dicens: Forſitã non
eſt timor Dei in loco iſto, & interficient me
12 propter vxorẽ meã: aliàs autem & verè Sup.11. c.13.
ſoror mea eſt, filia patris mei, & non filia Infr.24.c.23.
13 matris meæ, & duxi eã in vxorẽ. Poſtquã
autẽ eduxit me Deus de domo patris mei,
dixi ad eã: Hãc miſericordiã facies mecum.
In omni loco ad quem ingrediemur, dices
14 quod frater tuus ſim. Tulit igitur Abi-
D mélech oues & boues & ſeruos, & ancillas,
& dedit Abrahã: reddiditq́ illi Sarã vxo-
15 rem ſuã, & ait: Terra corã vobis eſt, vbi-
16 cunque tibi placuerit, habita. Saræ autem
dixit: Ecce mille argenteos dedi fratri tuo,
hoc erit tibi in velamen oculorũ ad omnes
qui tecum ſunt & quocunq́ perrexeris, me-
17 mento te deprehenſam. Orante aũt Abra-
hã, ſanauit Deus Abi-mélech & vxorem,
18 ancillasq́ eius: & pepererunt. concluſerat
enim Dominus omnem vuluã domus Abi-
melech propter Saram vxorem Abrahæ.

CAP. XXI.

1 Viſitauit autem Dominus Saram, ſicut
A promiſerat: & impleuit quæ locutus Sup.17.c.19.
2 eſt. Concepitq́, & peperit filium in ſene- 18.b.10.
ctute ſua, tempore quo prædixerat ei Deus. Gal. 4. c.23.
3 Vocauitq́ Abraham nomen filij ſui quem Heb.11.c.11.
4 genuit ei Sara, Iſaac. & circumcidit eum Act.7.a.8.
5 octauo die, ſicut præceperat ei Deus, cùm Sup.17.d.10.
centum eſſet annorũ: hac quippe ætate pa- Matth.1.a.2.
6 tris, natus eſt Iſaac. Dixitq́ Sara: Riſum
fecit mihi Deus: quiſquis audierit, corride-
7 bit mihi. Rurſumq́ ait: Quis auditurus * audito-
crederet Abrahã quod Sara lactaret filium rum 5.
8 quẽ peperit ei iã ſeni? Creuit igitur puer,
& abla-

& abi...
ouiuuſt in dic a...
vidiſſet Sara filium ...
—cum Iſaac filio ſuo', ...
Gal.4.d.10. ||¶ Eiice ancillam hanc, & ...
enim erit hæres filius ancillæ ...
Iſaac. ¶ Dure accepit hoc Abraha...
ſuo. ¶ Cui dixit deus: Non tibi videatur
aſperũ ſuper puero, & ſuper ancilla tua' om- B
nia quæ dixerit tibi Sara, audi vocẽ eius:
Roma. 9. b.7. Heb.11.d.18. quia || in Iſaac vocabitur tibi ſemẽ. ¶ Sed & 13
filiũ ancillæ faciam in gentẽ magnam, quia
ſemen tuum eſt. ¶ Surrexit itaq; Abraham 14
mane, & tollẽs panẽ & vtrẽ aquæ, impoſuit
ei 5. ſcapulæ eius, tradiditq; ° puerum, & dimiſit
eam. Quæ cũ abiiſſet, errabat in ſolitudine
Ber-ſabee. ¶ Cumq; cõſumpta eſſet aqua in 15
vtre, abiecit puerum ſubter vnam arborem
quæ ibi erat. ¶ Et abiit, seditq; e regione 16
procul quantum poteſt arcus iacere. dixit
enim: Non videbo morientẽ puerum. & ſe-
dens contrà, leuauit vocem ſuam, & fleuit.
¶ Exaudiuit autẽ Deus vocem pueri: voca- 17
uitq; angelus Dei Agar de cælo, dicẽs: Quid
agis Agar? noli timere: exaudiuit enim Deus
vocem pueri de loco in quo eſt. ¶ Surge, tolle 18
puerum, & tene manum illius: quia in gẽ- C
tem magnam faciam eũ. ¶ Aperuitq; oculos 19
eius Deus: quæ vidẽs puteum aquæ, abiit,
& impleuit vtrem, deditq; puero bibere.
Deus 1. ¶ Et fuit ° cum eo: qui creuit, & moratus eſt 20
in ſolitudine, factusq; eſt iuuenis ſagitta-
rius. ¶ Habitauitq; in deſerto Pharan, & 21
accepit illi mater ſua vxorẽ de terra Aegy-
pti. ¶ Eodẽ tẽpore dixit Abimelech & Phi- 22
chol princeps exercitus eius ad Abraham:
Deus tecũ eſt in vniuerſis quæ agis. ¶ Iura 23
ergo per Deum, ne noceas mihi, & poſteris
meis, ſtirpiq; meæ: ſed iuxta miſericordiam
Sup.20.d.15. || quam feci tibi, facies mihi, & terræ, in qua
verſatus es aduena. ¶ Dixitq; Abraham: 24
Ego iurabo. ¶ Et increpauit Abimelech pro- 25
pter puteum aquæ quẽ vi abſtulerant ſerui
eius. ¶ Reſponditq; Abimelech: Neſciui quis 26
fecerit hanc rẽ: ſed & tu nõ indicaſti mihi,
& ego nõ audiui præter hodie. ¶ Tulit itaq; 27
Abraham oues & boues, & dedit Abi-me- D
lech: percuſſeruntq; ambo fœdus. ¶ Et ſtatuit 28
Abraham ſeptẽ agnas gregis ſeorſum. ¶ Cui 29
dixit Abi-melech: Quid ſibi volunt ſeptem
agnæ iſtæ, quas ſtare feciſti ſeorſum? ¶ At 30
ille: Septẽ, inquit, agnas accipies de manu
mea: vt ſint mihi in teſtimonium, quoniam
ego fodi puteum iſtum. ¶ Idcirco vocatus eſt 31
locus ille Ber-ſabee: quia ibi vterq; iurauit.
¶ Et inierunt fœdus pro puteo iuramenti. 32
¶ Surrexit autẽ Abi-melech: & Phichol prin 33
ceps exercitus eius, reuerſiq; ſunt in terram
Paleſthinorum. Abraham vero plantauit
nemus in Ber-ſabee, & inuocauit ibi nomẽ
Domini Dei æterni. ¶ Et fuit colonus terræ 34

... Iudi.8.c.22.
...ham Heb.11.d.17
...reſpondit, a.3.
...tuum vnige-
...diligis, Iſaac, & vade in Ter-
ram viſionis: atq; ibi offeres eum in holo-
cauſtum ſuper vnum montium quẽ mon-
3 ſtrauero tibi. ¶ Igitur Abraham de nocte cõ-
ſurgens, ſtrauit aſinum ſuum: ducens ſecum
duos iuuenes, & Iſaac filium ſuum: cumq;
concidiſſet ligna in holocauſtum, abiit ad
4 locum quẽ præceperat ei Deus. ¶ Die autem
tertio, eleuatis oculis, vidit locum procul.
5 ¶ Dixitq; ad pueros ſuos: Expectate hic cum
aſino: ego autẽ & puer illuc vſq; properan-
tes, poſtquam adorauerimus, reuertemur ad
6 vos. ¶ Tulit quoq; ligna holocauſti, & im-
B poſuit ſuper Iſaac filium ſuum: ipſe verò
portabat in manibus ignẽ & gladiũ. Cũq;
7 duo pergerent ſimul, ¶ dixit Iſaac patri ſuo:
Pater mi. At ille reſpondit: Quid vis fili?
Ecce, inquit, ignis & ligna: vbi eſt victima
8 holocauſti? ¶ Dixit autem Abraham: Deus —.12.
prouidebit ſibi victimam holocauſti, fili mi.
9 Pergebant ergo pariter: ¶ & venerũt ad lo- Iac.2.d.21.
cum, quẽ oſtenderat ei Deus, in quo ædifi-
cauit altare, & deſuper ligna cõpoſuit: cũq;
alligaſſet Iſaac filium ſuum, poſuit eum in
10 altare ſuper struem lignorũ. ¶ Extenditq;
manum, & arripuit gladium, vt immolaret
11 filium ſuum. ¶ Et ecce angelus Domini de
cælo clamauit, dicens: Abraham, Abraham.
12 Qui reſpondit, Adſum. ¶ Dixitq; ei, Non
C extendas manum tuam ſuper puerum, neq;
facias illi quicquam: nunc cognoui quòd ti-
meas Dominum, & nõ pepercisti vnigenito
13 filio tuo propter me. ¶ Leuauit Abraham
oculos ſuos, viditq; poſt tergum arietẽ inter
vepres hærentem cornibus: quem aſſumens
14 obtulit holocauſtum pro filio. ¶ Appellauitq;
nomẽ loci illius, Dominus videt. Vnde vſq;
hodie dicitur, In monte Dominus videbit.
15 ¶ Vocauit autem angelus Domini Abraham
16 ſecundo de cælo: ¶ dicens: || Per memetipſum Pſa.104.a.9.
iuraui, dicit Dominus: quia feciſti hanc rẽ, Luc.1.g.73.
& nõ pepercisti filio tuo vnigenito propter Ecc.44.d.21.
17 me': ¶ benedicam tibi, & multiplicabo ſemẽ Heb.6.c.13.
D tuũ ſicut ſtellas cæli, & velut arenam quæ 1.Ma.2.f.52.
eſt in littore maris: poſſidebit ſemen tuum Luc.1.g.73.
18 portas inimicorum ſuorum, ¶ & || BENE- —.12.
DICENTVR in ſemine tuo oẽs gentes Sup.12.a.3. 18.c.18.
19 terræ, quia obediſti voci meæ. ¶ Reuerſus eſt Inf.26.a.4.
Abraham ad pueros ſuos, abieruntq; Ber- Act.3.d.25.
20 ſabee ſimul, & habitauit ibi. ¶ His itaq; ge- Ec.44.d.25.
ſtis nuntiatum eſt Abrahæ quod Melcha
quoque genuiſſet filios Nachor fratri ſuo.
21 ¶ Hus primogenitum, & Buz fratrẽ eius, &
22 Camuel patrẽ Syrorũ, ¶ & Caſed, & Azau,
23 Pheldas quoq; & Iedlaph, ¶ ac Bathuel, de

quo

& ..

V Ixit a...
nis. ¶ Et mortua ...
quæ eſt Hebrō, in terra Chanaan: ...
Abraham vt plangeret & fleret eã. ¶ Cumq́; 3
ſurrexiſſet ab officio funeris, locutus eſt ad
filios Heth: dicens: ¶ Aduena ſum & peregri- 4
nus apud vos: date mihi ius ſepulchri vobiſ-
cum, vt ſepeliam mortuum meum. ¶ Reſpō- 5
▸.5. derunt filij Heth, dicentes’: ¶ Audi nos do- 6
mine, princeps Dei es apud nos: in electis
ſepulchris noſtris ſepeli mortuum tuũ, nul-
luſq́; te prohibere poterit quin in monumē-
to eius ſepelias mortuum tuum. ¶ Surrexit 7
Abraham, & adorauit populum terræ, filios
videlicet Heth: ¶ dixitq́; ad eos: Si placet a- 8
nimæ veſtræ vt ſepeliam mortuum meum, B
▸.6. audite me, & intercedite pro me’ apud
Ephron filiũ Seor: ¶ vt det mihi ſpeluncam 9
duplicē quam habet in extrema parte agri
ſui. pecunia digna tradat eam mihi coram
vobis in poſſeſſionem ſepulchri. ¶ Habitabat 10
autē Ephron in medio filiorũ Heth. Reſpon-
ditq́; Ephron ad Abraham cunctis audien-
tibus qui ingrediebantur portam ciuitatis
illius, dicens: ¶ Nequaquam ita fiet, domine 11
mi, ſed tu magis auſculta quod loquor: Agrũ
trado tibi, & ſpeluncam quæ in eo eſt, præ- C
ſentibus filiis populi mei: ſepeli mortuum
tuum. ¶ Adorauit Abraham coram populo 12
terræ. ¶ Et locutus eſt ad Ephron circũſtante 13
▸.8. plebe eius’, Quæſo, vt audias me: Dabo pe-
cuniam pro agro: ſuſcipe eam, & ſic ſepeliam
‟eo 7 mortuum meum in ‟agro’. ¶ Reſpondítque 14
▸.3. Ephron: ¶ Domine mi, audi me’: Terra 15
quam poſtulas, quadringentos ſiclos argenti
valet: iſtud eſt pretium inter me & te: ſed
quantum eſt hoc? ſepeli mortuum tuum.
¶ Quod cùm audiſſet Abraham, appendit pe- 16
cuniam quã Ephron poſtulauerat, audien-
tibus filiis Heth, quadringentos ſiclos ar-
‟probati 4. genti ‟probatæ’ monetæ publicæ. ¶ Cōfirma- 17
tuſq́; eſt ager quondã Ephronis in quo erat D
ſpelunca duplex reſpiciens Mambre: tam ipſe
quam ſpelunca, & omnes arbores eius in
▸.7. cunctis terminis eius’ per circuitũ, ¶ Abra- 18
hæ in poſſeſſionem, vidētibus filiis Heth, &
cunctis qui intrabant portã ciuitatis illius.
¶ Atq; ita ſepeliuit Abraham Saram vxorē 19
‟duplicis 6. ſuam in ſpelũca agri ‟duplici’, quæ reſpicie-
bat Mambre, hæc eſt Hebron in terra Cha-
naan. ¶ Et cōfirmatus eſt ager, & antrum, 20
quod erat in eo, Abrahæ in poſſeſſionem
monumenti à filiis Heth.

CAP. XXIIII.

E Rat autem Abraham ſenex, dierumq́; 1
multorum: & Dominus in cunctis be- A

... ſenior .m
...omnibus ... La- Inf. 47. [illegible]
... ſuam ſubter femur
... te per Dominum Deum
...nō accipias vxorē filio meo
...ananæorũ, inter quos habito:
...am & cognationem meam pro-
...ciſcaris, & inde accipias vxorem filio meo
5 Iſaac. ¶ Reſpondit ſeruus: Si noluerit mulier
venire mecum in terram hanc, nunquid re-
ducere debeo filium tuum ad locum de quo
6 tu egreſſus es. ¶ Dixitq́; Abraham. Caue ne
7 quando reducas filium meum illuc. ¶ Domi-
nus Deus cæli*, qui tulit me de domo patris *& terræ.
mei, & de terra natiuitatis meæ, qui locu-
tus eſt mihi, & iurauit mihi, dicēs: ‖ Seminî Sup. 12. [illegible]
tuo dabo terram hanc: ipſe mittet angelum 13. d. 15. & [illegible]
ſuum coram te, & accipies inde vxorem filio d. 26.
8 meo. ¶ Sin autem mulier noluerit ſequi te, Infr. 26. a. [illegible]
non teneberis iuramento: filium meum tan-
9 tum ne reducas illuc. ¶ Poſuit ergo ſeruus
manum ſub femore Abraham domini ſui, &
10 iurauit illi ſuper ſermone hoc. ¶ Tuliſq́; de-
B cem camelos de grege domini ſui, & abiit, ex
omnibus bonis eius portans ſecum, profe-
ctuſq́; perrexit in Meſopotamiam ad vrbem
11 Nachor. ¶ Cumq́; camelos feciſſet accumbere
extra oppidum iuxta puteum aquæ veſpere,
eo tēpore quo ſolent mulieres egredi ad hau-
12 riendam aquam, ¶ ‟dixit’, Domine Deus ‟orauit Do-
domini mei Abraham, occurre, obſecro, mihi minum di-
hodie, & fac miſericordiam cum domino meo cens.
13 Abraham. ¶ Ecce ego ſto prope fontem aquæ,
& filiæ habitatorum huius ciuitatis egre-
14 dientur ad hauriendam aquam. ¶ Igitur
puella cui ego dixero, Inclina hydriam tuam
vt bibam: & illa reſponderit, Bibe, quin &
camelis tuis dabo potum: ipſa eſt quam præ-
paraſti ſeruo tuo Iſaac, & per hoc intelligam
quod feceris miſericordiam cũ domino meo.
15 ¶ Necdum intra ſe verba cōpleuerat, & ecce
Rebecca egrediebatur filia Bathuel, filij
Melchæ vxoris Nachor fratris Abrahã, ha-
16 bens hydriam in ſcapula ſua: ¶ puella decora
nimis, virgoq́; pulcherrima, & incognita
viro. deſcenderat autē ad fontem, & imple-
17 uerat hydriam: ac reuertebatur. ¶ Occurritq́;
C ei ſeruus, & ait: Pauxillum aquæ mihi ad
18 ‟bibendum’ præbe de hydria tua. ¶ Quæ re- ‟ſorbendum 8.
ſpondit: Bibe domine mi. Celeriterq́; depo-
ſuit hydriam ſuper vlnam ſuam, & dedit ei
19 potũ. ¶ Cumq́; ille bibiſſet, adiecit: Quin &
camelis tuis hauriam aquam, donec cuncti
20 bibant. ¶ Effundēſq́; hydriam in canalibus,
recurrit ad puteum, vt hauriret aquam: &
21 hauſtam omnibus camelis dedit. ¶ Ipſe autē
contemplabatur eam tacitus, ſcire volens
vtrum proſperum iter ſuum feciſſet Deus,
22 an non. ¶ Poſtquam autē biberunt cameli,
protulit vir inaures aureas, appendentes ſi-
clos duos: & armillas totidē pondo ſiclorum
decem.

decem
Indiſa
man:uum! ? Q
thuelis filij ᵃ Nachor,
cha'. ? Et addidit, dicens.
fœni plurimũ eſt apud nos, e
ſus eſt ad manendũ. ? Inclinaui
adorauit Dominũ, ? dicens: Benedictus
minus Deus domini mei Abrahã, qui nõ ab-
ſtulit miſericordiã & veri atem ſuã à do-
mino meo, & recto itinere me perduxit in
domum fratris domini mei. ? Cucurrit itaq; 28
puella, & nuntiauit in domum matris ſuæ
omnia quæ audierat. ? Habebat autem Re- 29
becca fratrem nomine Labã: qui feſtinus e- D
greſſus eſt ad hominẽ, vbi erat fons. ? Cũq; 30
vidiſſet inaures & armillas in manibus ſo-
roris ſuæ, & audiſſet cuncta verba referen-
tis: Hæc locutus eſt mihi homo: venit ad vi-
rum qui ſtabat iuxta camelos, & prope fon-
tem aquæ, ? dixitq; ad eum: Ingredere, be- 31
nedicte Domini: cur foris ſtas? præparaui
domum, & locum camelis. ? Et introduxit 32
eum in hoſpitium: ac destrauit camelos, de-
ditq; paleas & fœnum, & aquã ad lauãdos
pedes camelorum, & virorum qui venerãt
cum eo. ? Et appoſitus eſt in conſpectu eius 33
panis. Qui ait: Non comedam, donec loquar
ſermones meos. Reſpondit ei: Loquere. ? At 34
ille: Seruus, inquit, Abrahã ſum. ? Et Do- 35
minus benedixit domino meo valde, ma-
gnificatusq; eſt: & dedit ei oues & boues,
argentũ & aurũ, ſeruos & ancillas, camelos
& aſinos. ? Et peperit Sara vxor domini 36
mei filiũ domino meo in ſenectute ſua, de-
ditq; illi omnia quæ habuerat. ? Et adiura- 37
uit me dominus meus dicens: Non accipies
vxorẽ filio meo de filiabus Chananæorũ, in
quorũ terra habito: ? ſed ad domum patris 38
mei perges, & de cognatione mea accipies
vxorẽ filio meo. ? Ego vero reſpõdi domino 39
meo: Quid ſi noluerit venire mecũ mulier? (marginal: ⁎.9.)
? Dominus, ait, in cuius cõſpectu ambulo, 40
mittet angelũ ſuũ tecũ, & diriget viã tuã: E
accipieſq; vxorem filio meo de cognatione
mea, & de domo patris mei. ? Innocens eris 41
à maledictione mea, cũ veneris ad proximos
meos, & nõ dederint tibi. ? Veni ergo hodie 42
ad fontẽ aquæ', & dixi: Domine Deus do-
mini mei Abrahã, ſi direxiſti viã meã in
qua nunc ambulo, ? ecce ſto iuxta fontẽ a- 43
quæ, & virgo quæ egredietur ad hauriendã
aquã audierit à me: Da mihi pauxillũ a-
quæ ad bibendũ de hydria tua: ? & dixerit 44
mihi: Et tu bibe, & camelis tuis hauriã, i-
pſa eſt mulier quã præparauit Dominus fi-
lio domini mei. ? Dumq; hæc tacitus mecũ 45
voluerẽ, apparuit Rebecca veniẽs cũ hydria:
quã portabat in ſcapula: deſcẽditq; ad fon-
tem, & hauſit aquã. Et aio ad eã: Da mi-
hi paululũ bibere. ? Quæ feſtinans depoſuit 46

ſe-
cha.
ia faciem
gius in manibus eius'. (marginal: ⁎.5.)
q; adoraui Dominũ, benedicẽs Do-
F mino Deo domini mei Abrahã, qui perduxit
me recto itinere, vt ſumerẽ filiã fratris do-
49 mini mei filio eius. ? Quãobrẽ ſi facitis mi-
ſericordiã & veritatẽ cũ domino meo, indi-
cate mihi. ſin aũt aliud placet: & hoc dicite
mihi, vt vadã ad dexterã, ſiue ad ſiniſtrã.
50 ? Reſpõderuntq;: Laban, & Bathuel: A Do-
mino egreſſus eſt ſermo: non poſſumus extra
51 placitũ eius quicquã aliud loqui tecũ. ? En
Rebecca corã te eſt, tolle eã, & proficiſcere, &
ſit vxor filij domini tui, ſicut locutus eſt Do
52 minus. ? Quod cũ audiſſet puer Abrahã (marginal: ⁎.9.)
53 procidens', adorauit in terrã Dominũ. ? Pro
latiſq; vaſis argenteis, & aureis, ac veſti-
bus, dedit ea Rebeccæ pro munere: fratribus
54 quoq; eius, & matri dona obtulit. ? Inito
conuiuio veſcẽtes pariter & bibentes, mã-
ſerunt ibi. Surgens autem mane, locutus eſt
puer: Dimitte me, vt vadã ad dominũ meũ.
55 ? Reſpõderũtq; ᵃ fratres' eius & mater: Ma- (marginal: ᵃ frater ſ.)
neat puella ſaltẽ decẽ dies apud nos, & po-
56 ſtea proficiſcetur. ? Nolite, ait, me retinere,
quia Dominus direxit viã meã: dimittite
57 me vt pergã ad dominũ meũ. ? Et dixerũt:
Vocemus puellã, & quæramus ipſius volũ-
58 tatẽ. ? Cũq; vocata veniſſet, ſciſcitati ſunt:
G Vis ire cũ homine iſto? Quæ ait: Vadam. ?
59 Dimiſerũt ergo eã, & nutricẽ illius ᵃ, ſeru- (marginal: ᵃ Deboram)
60 umq; Abrahæ, & comites eius, ? imprecãtes
proſpera ſorori ſuæ, atq; dicentes: Soror no-
ſtra es, creſcas in mille millia, & poſſideat
61 ſemen tuũ portas inimicorũ ſuorũ. ? Igitur
Rebecca, & puellæ illius aſcenſis camelis, ſe-
cutæ ſunt virũ: qui feſtinus reuertebatur
62 ad dominũ ſuũ. ? Eo aũt tempore deambu-
labat Iſaac per viã quæ ducit ad Puteum,
‖ cuius nomen eſt viuentis & videntis: ha
63 bitabat enim in terra auſtrali. ? Et egreſ- (marginal: Sup.16.d.14.)
ſus fuerat ad meditandũ in agro, inclinata
iã die: cumq; eleuaſſet oculos, vidit camelos
64 venientes procul. ? Rebecca quoq; conſpecto
65 Iſaac deſcendit de camelo, ? & ait ad pue-
rum: Qui eſt ille homo qui venit per agrũ
in occurſum nobis? Dixitq; ei: Ipſe eſt do-
minus meus. At illa tollens cito palliũ ſuũ,
66 operuit ſe. ? Seruus aũt cuncta quæ geſſe-
67 rat, narrauit domino ſuo' Iſaac. ? Qui in- (marginal: ⁎.8.)
troduxit eam in tabernaculũ Saræ matris
ſuæ, & accepit eã vxorem: & in tantũ di-
lexit eã, vt dolorẽ qui ex morte matris eius
acciderat, temperaret.

CAP. XXV.

1 ABraham vero aliã duxit vxorem no-
2 mine Ceturã: ? quæ peperit ei Zamrã, (marginal: 1.Par.1.c.32.)
& Iecſan,

(marginal notes, left: ᵃ Melcha e 3 peperit 2 ver 12.)

ſuo.
ortus e…
bida, & El…
ditiq; Abraha cuncta q…
filiis aūt concubinarū largitus eſt mu-
ra., & ſeparauit eos ab Iſaac filio ſuo dum
adhuc ipſe viueret, ad plagam orientalem.
Fuerūt autem dies vitæ Abrahæ, centum 7
ſeptuaginta quinq; anni. Et deficiēs mor- 8
tuus eſt in ſenectute bona, prouectaq; ata-
tis, & plenus dierum: congregatusq; eſt ad
populum ſuum. Et ſepelierunt eum Iſaac 9
& Iſmahel filij ſui in ſpelunca duplici, quæ
ſita eſt in agro Ephron filij Seor Hethæi, è
Su.23.d.19. regione Mābre, quā emerat à filiis Heth. 10
ibi ſepultus eſt ipſe & Sara vxor eius. Et B
poſt obitū illius benedixit Deus Iſaac filio 11
Sup.16.d.14 eius, qui habitabat iuxta Puteum nomine
Viuentis & videntis. Hæ ſunt generatio- 12
nes Iſmahel filij Abrahæ quem peperit ei
Agar Aegyptia, famula Saræ: & hæc no- 13
mina filiorū eius in vocabulis & genera-
1.Par.1.b.29 tionibus ſuis. Primogenitus Iſmahelis Na
baioth, deinde Cedar, & Adbeel, & Mab-
ſam, Maſma quoq; & Duma, & Maſſa, 14
Hadad & Thema, & Iethur & Naphis, & 15
Cedma. Iſti ſunt filij Iſmahelis: & hæc no 16
mina per caſtella & oppida eorū, duodecim
principes tribuū ſuarū. Et facti ſunt anni 17
vitæ Iſmahelis centū triginta ſeptem, defi-
ciensq; mortuus eſt, & appoſitus ad populū
ſuū. Habitauit aūt ab Heuila vſq; Sur, 18
quæ reſpicit Aegyptum introeuntibus Aſſy- C
rios, corā cunctis fratribus ſuis obiit. Hæ 19
quoq; ſunt generationes Iſaac filij Abrahā.
Abrahā genuit Iſaac: qui cùm quadragin- 20
ta eſſet annorum, duxit vxorem Rebeccam
filiā Bathuelis Syri de Meſopotamia, ſoro-
rem Labā. Deprecatusq; eſt Iſaac Domi- 21
nū pro vxore ſua, eo quod eſſet ſterilis: qui
exaudiuit eum, & dedit conceptū Rebeccæ.
Sed collidebantur in vtero eius paruuli: 22
quæ ait, Si ſic mihi futurū erat, quid ne-
ceſſe fuit concipere? Perrexitq; vt cōſuleret
Rom.9.c.10 Dominū. Qui reſpōdens ait: Duæ gentes 23
ſunt in vtero tuo, & duo populi ex ventre
tuo diuidentur, populusq; populū ſuperabit,
& maior ſeruiet minori. Iā tēpus pariendi 24
aduenerat, & ecce gemini in vtero eius re-
Oſe.12.a.3. perti ſunt. Qui primus egreſſus eſt, rufus 25
erat, & totus in morem pellis hiſpidus: vo- D
Matth.1.a.2. catūq; eſt nomen eius Eſau. Protinus alter
egrediens plantā fratris tenebat manu: &
idcirco appellauit eū Iacob. Sexagenarius 26
erat Iſaac quando nati ſunt ei paruuli.
Quibus adultis factus eſt Eſau vir gna- 27
rus venādi, & homo agricola: Iacob aūt vir
ſimplex habitabat in tabernaculis. Iſaac 28

…ens il-
…ligebat Iacob.
…ntē: ad quem cum
…o laſſus, ait: Da mihi
…, quia oppido laſſus
…auſam vocatū eſt nomē eius
…at dixit Iacob: Vende mihi pri- Heb.12.c.16.
…genita tua. Ille reſpondit: En morior, Abdia.1.a.
33 quid mihi proderūt primogenita? Ait Ia-
cob: Iura ergo mihi. Iurauit ei Eſau, & ven
34 didit primogenita. Et ſic accepto pane &
lentis edulio comedit, & bibit, & abiit, par
uipendens quod primogenita vendidiſſet.

CAP. XXVI.

1 ORta autem fame ſuper terrā poſt eam
A ſterilitatem quæ acciderat in diebus
Abraham, abiit Iſaac ad Abi-melech regem
2 Paleſthinorū in Gerara. Apparuitq; ei Do-
minus, & ait: Ne deſcendas in Aegyptū, ſed
3 quieſce in terra quā dixero tibi. Et pere-
grinare in ea, eroq; tecū, & benedicam tibi:
tibi enim & ſemini tuo dabo vniuerſas re-
giones has, cōplens iuramentum quod ſpo- Sup.12.b.7.
4 pondi Abrahā patri tuo. Et multiplicabo 13.d.15.
ſemen tuū ſicut ſtellas cæli: daboq; poſteris 15.d.18.
B tuis vniuerſas regiones has: & BENE- Supr.12.a.3.
DICENTVR IN SEMINE 18.c.18.22.d
5 TVO omnes gentes terræ, eo quod obe- 17.&.c.19.
dierit Abrahā voci meæ, & cuſtodierit præ-
cepta & mādata mea, & ceremonias legesq;
6 ſeruauerit. Manſit itaq; Iſaac in Geraris.
7 Qui cùm interrogaretur à viris loci illius
ſuper vxore ſua, reſpōdit: Soror mea eſt. ti-
muerat enim cōfiteri quod ſibi eſſet ſociata
cōiugio: reputās ne fortè interficerent eum
8 propter illius pulchritudinem. Cūq; per-
tranſiſſent dies plurimi, & ibidē moraretur,
proſpiciens Abi-mélech rex Paleſthinorum
per feneſtram, vidit eum iocantem cū Re-
9 becca vxore ſua. Et accerſito eo, ait: Perſpi
cuum eſt quod vxor tua ſit: cur mentitus es
eam ſororem tuā eſſe? Reſpondit: Timui ne
10 morerer propter eā. Dixitq; Abi-mélech:
Quare impoſuiſti nobis? potuit coire quiſpiā
C de populo cū vxore tua, & induxeras ſuper
nos grande peccatū. Præcepitq; omni populo,
11 dicens. Qui tetigerit hominis huius vxo-
12 rem, morte morietur. Seuit aut Iſaac in
terra illa, & inuenit in ipſo anno cētuplum
13 benedixitq; ei Dominus. Et locupletatus
eſt homo, & ibat proficiens atq; ſuccreſcens
14 donec magnus vehemēter effectus eſt. ha-
buitq; poſſeſſiones ouiū & armētorū & fa-
milia plurimū. Ob hoc inuidentes ei Pale-
15 ſthini, omnes puteos quos foderāt ſerui patris
D illius Abrahā, illo tēpore obſtruxerunt, im-
16 plentes humo: in tantum, vt ipſe Abi-mé-
lech diceret ad Iſaac: Recede à nobis, quo-
17 niā potentior nobis factus es valde. Et ille
diſcedēs, vt veniret ad Torrentē Geraræ,
18 habitaretq; ibi: rurſum fodit alios puteos
quos

quos fod...
quos, illo mortuo ...
ſthiim, appellauitq́;
quibus ante pater vocau...
in Torrēte, & repererūt aq...
& ibi iurgium fuit paſtorū ...
ſus paſtores Iſaac, dicētiū: Noſtr...
quam ob rem nomē putei ex eo quod acci...
dat, vocauit Calumniam. ¶ Foderunt autem 21
& alium: & pro illo quoque rixati ſunt, ap- E
pellauitq́; eum, Inimicitias. ¶ Profectus inde, 22
fodit alium puteum, pro quo non contende-
runt: itaq́; vocauit nomē eius Latitudo: di-
cens, Nunc dilatauit nos Dominus, & fecit
Iſaac. creſcere ſuper terram. ¶ Aſcēdit autē ex illo 23
loco in Berſabee, ¶ vbi apparuit ei Dominus 24
in ipſa nocte, dicēs, Ego ſum Deus Abraham
patris tui, noli timere, quia ego tecum ſum.
benedicam tibi, & multiplicabo ſemen tuum
propter ſeruum meum Abraham. ¶ Itaque 25
ædificauit ibi altare: & inuocato nomine F
Domini, extendit tabernaculum: præcepitq́;
ſeruis ſuis vt foderent puteum. ¶ Ad quem 26
locum cùm veniſſent de Geraris Abi-melech
& Ochozath amicus illius & Phichol dux
militum, ¶ locutus eſt eis Iſaac: Quid veni- 27
ſtis ad me hominē quē odiſtis, & expuliſtis
à vobis? ¶ Qui reſponderunt, Vidimus tecum 28
nunc 20. eſſe Dominum: & idcirco nos dix imus: Sit
iuramentum inter nos, & ineamus fœdus:
¶ vt non facias nobis quicquam mali, ſicut 29
& nos nihil tuorum attigimus, nec fecimus
quod te læderet: ſed cum pace dimiſimus
auctum benedictione Domini. ¶ Fecit ergo 30
eis cōuiuium, & poſt cibum & potum ¶ ſur- 31
gentes mane, iurauerunt ſibi mutuo: dimi- G
ſitq́; eos Iſaac pacificè in locum ſuū. ¶ Ecce 32
domum ſuam 5. autem venerunt in ipſo die ſerui Iſaac an-
nuntiantes ei de puteo quem foderant, atq́;
dicētes: Inuenimus aquā. ¶ Vnde appellauit 33
eum, Abundantiam: & nomen vrbi impoſi-
tum eſt Ber-ſabee, vſq́; in præſentem diem.
vxorem 1. ¶ Eſau vero quadragenarius duxit vxores 34
duas Iudith filiam Beeri Hethæi, & Baſe-
Inf.27.g.46. math filiam Elon eiuſdē loci: ¶ ‖ quæ ambæ 35
offenderant animum Iſaac & Rebeccæ.

CAP. XXVII.

SEnuit autē Iſaac, & caligauerunt oculi 1
eius, & videre non poterat: vocauitq́; A
Eſau filium ſuum maiorem, & dixit ei: Fili
mi? Qui reſpondit, Adſum. ¶ Cui pater: Vi- 2
des, inquit, quod ſenuerim, & ignorem diem
mortis meæ. ¶ Sume arma tua, pharetram, 3
& arcum, & egredere foras. Cumq́; venatu
aliquid apprehenderis, ¶ fac mihi inde pul- 4
mentum, ſicut velle me noſti, & affer vt co-
medam: & benedicat tibi anima mea ante-
quam moriar. ¶ Quod cùm audiſſet Rebecca, 5
& ille abiiſſet in agrum vt iuſſionem patris
impleret, ¶ dixit filio ſuo Iacob: Audiui patrē 6
tuum loquētem cum Eſau fratre tuo, & di-

...us
...os, vt
...mus libēter
...atuleris, & comederit,
... tibi priuſquam moriatur. ¶ Cui
ille reſpondit: Noſti quod Eſau frater meus
12 homo piloſus ſit, & ego lenis: ¶ ſi attrectaue-
rit me pater meus, & ſenſerit, timeo ne pu-
tet me ſibi voluiſſe illudere, & inducat ſu-
13 per me maledictionē pro benedictione. ¶ Ad
quē mater: In me ſit, ait, iſta maledictio, fili
mi: tantùm audi vocē meam, & pergens, af-
14 fer quæ dixi. ¶ Abiit, & attulit, deditq́; ma-
tri. Parauit illa cibos, ſicut velle nouerat
15 patrem illius. ¶ Et veſtibus Eſau valde bo-
nis, quas apud ſe habebat domi, induit eū:
16 ¶ pelliculaſq́; hædorum circundedit mani-
17 bus, & colli nuda protexit. ¶ Deditq́; pulmē-
18 tum, & panes quos coxerat, tradidit. ¶ Qui-
C bus illatis, dixit: Pater mi? At ille reſpōdit:
19 Audio. Quis es tu, fili mi? ¶ Dixitq́; Iacob:
Ego ſum primogenitus tuus Eſau: feci ſicut
præcepiſti mihi: ſurge, ſede, & comede de
venatione mea, vt benedicat mihi anima
20 tua. Rurſumq́; Iſaac ad filium ſuum. Quo-
modo, inquit, tam citò inuenire potuiſti, fili
mi? Qui reſpondit: Voluntas Dei fuit vt citò
21 occurreret mihi quod volebā. Dixitq́; Iſaac:
Accede ad me, vt tangam te fili mi, & pro-
bem vtrum tu ſis filius meus Eſau, an non.
22 ¶ Acceſſit ille ad patrem: & palpato eo, dixit
Iſaac: Vox quidē, vox Iacob eſt: ſed manus,
23 manus ſunt Eſau. ¶ Et non cognouit eum,
quia piloſæ manus ſimilitudinē maioris ex-
24 preſſerant. Benedicēs ergo illi, ¶ ait, Tu es fi-
25 lius meus Eſau? Reſpōdit, Ego ſum. ¶ At ille:
D Affer mihi, inquit, cibos de venatione tua,
fili mi, vt benedicat tibi anima mea. Quos
cùm oblatos comediſſet, obtulit ei etiam vi-
26 num. quo hauſto, ¶ dixit ad eum: Accede ad
27 me, & da mihi oſculum, fili mi. ¶ Acceſſit, &
oſculatus eſt eum. Statimq́; vt ſenſit ve-
ſtimentorum illius fragrantiam, benedicens .10.
illi, ait: Ecce odor filij mei ſicut odor agri .5.
28 pleni cui benedixit Dominus. ¶ Det tibi
Deus de rore cæli, & de pinguedine terræ
29 abundantiam frumenti & vini. ¶ Et ſer- & olei
uiant tibi populi, & adorent te tribus: eſto
dominus fratrum tuorum, & incuruentur
E ante te filij matris tuæ. qui maledixerit ti-
bi, ſit ille maledictus: & qui benedixerit ti-
30 bi, benedictionibus repleatur. ¶ Vix Iſaac
ſermonē impleuerat: Et egreſſo Iacob foras,
31 venit Eſau, ¶ coctoſq́; de venatione cibos in-
tulit patri dicēs: Surge pater mi, & comede
de venatione filij tui: vt benedicat mihi ani-
32 ma tua. ¶ Dixitq́; illi Iſaac: Quis enim es .4.
tu? Qui reſpondit: Ego ſum filius tuus pri-
mogenitus

...
psā venatione...
omnibus prius ... su...
ei, & erit benedictus. ¶ Au...
monibus patris, irrugiit clamore mag...
consternatus, ait: Benedic etiā & mihi, pa-
ter mi. ¶ Qui ait: Venit germanus tuus 35
fraudulenter, & accepit benedictionē tuam. F
¶ At ille subiunxit: Iuste vocatum est nomē 36
eius Iacob: supplantauit enim me en altera
Sup.25.d.33. vice: || primogenita mea ante tulit, & nūc
secundo surripuit benedictionē meā. Rur-
sumq́ue ad patrem, Nunquid non reseruasti,
ait, & mihi benedictionē? ¶ Respondit Isaac: 37
Dominum tuum illū cōstitui, & omnes fra-
tres eius seruituti illius subiugaui: frumēto
* & oleo. & vino * stabiliui eum, & tibi post hac, fili
mi, vltra quid faciam? ¶ Cui Esau: Num 38
vnam, inquit, tātùm benedictionem habes,
pater? mihi quoq́ue obsecro vt benedicas. Cūq́ue
eiulatu magno fleret, ¶ motus Isaac, dixit ad 39
Heb.11.d.17 eum: || In pinguedine terra, & in rore cæli
desuper ¶ erit benedictio tua. Viues in gla- 40
dio, & fratri tuo seruies: tēpusq́ue veniet, cū
excutias & soluas iugum eius de ceruicibus
tuis. ¶ Oderat ergo semper Esau Iacob pro 41
benedictione qua benedixerat ei pater: di- G
Abd.1.c. xitq́ue in corde suo: || Venient dies luctus pa-
* vt 7. tris mei, * & occidam Iacob fratrē meum.
* verba 4. ¶ Nunciata sunt hæc * Rebeccæ: quæ mittens, 42
& vocās Iacob filium suū, dixit ad eū, Ecce
Esau frater tuus minatur vt occidat te.
¶ Nunc ergo, fili mi, audi vocē meā; & con- 43
surgens fuge ad Laban fratrē meū in Ha-
ran: ¶ habitabisq́ue cum eo dies paucos donec 44
requiescat furor fratris tui, ¶ & cesset indi- 45
gnatio eius, obliuiscaturq́ue eorū quæ fecisti
in eum: postea mittam, & adducam te inde
Sup.26.g.35. huc. cur vtroq́ue orbabor filio in vno die? ¶ Di 46
xitq́ue Rebecca ad Isaac: Tædet me vitæ meæ
propter filias Heth: si acceperit Iacob vxorē
de stirpe huius terræ, nolo viuere.

CAP. XXVIII.

VOcauit itaq́ue Isaac Iacob, & benedixit 1
eum, præcepitq́ue ei dicens: Noli accipere A
coniugem de genere Chanaan: ¶ sed vade, & 2
proficiscere in Mesopotamiā Syriæ, ad domū
Bathuel patris matris tuæ, & accipe tibi
inde vxorem de filiabus Laban auunculi tui.
¶ Deus autem omnipotens benedicat tibi, & 3
crescere te faciat atq́ue multiplicet: vt sis in
turbas populorum. ¶ Et det tibi benedictio- 4
nes Abrahæ, & semini tuo post te: vt possi-
deas terram peregrinationis tuæ, quā polli-
Ose.12.d.14. citus est auo tuo. ¶ || Cumq́ue dimisisset eum 5
Isaac, profectus peruenit in Mesopotamiam
Syriæ ad Labā filium Bathuel Syri, fratrem
Rebeccæ matris suæ. ¶ Videns autem Esau 6
quod benedixisset pater suus Iacob, & mi- B

...Syriæ, vt inde
... post benedictionem
... Non accipies vxorem
...an: ¶ quodq́ue obediens Ia-
...suis isset in Syriam: ¶ pro- ...8.
... quoq́ue ... nō libenter aspiceret filias
Chanaan pater suus: ¶ iuit ad Ismahelem,
& duxit vxorem absq́ue iis quas prius ha-
bebat, Maheleth filiam Ismahel filij Abrahā,
10 sororē Nabaioth. ¶ Igitur egressus Iacob de
11 Bersabee pergebat Haran. ¶ Cumq́ue venisset
ad quendā locum, & vellet in eo requiescere
post solis occubitum, tulit de lapidibus quī
iacebant, & supponens capiti suo, dormiuit
12 in eodem loco. ¶ Viditq́ue in somnis scalā stan
C tem super terram, & cacumen illius tangens
cælū: angelos quoq́ue Dei ascendentes & des-
13 cendentes per eam: ¶ & Dominum innixum
scalæ dicentē sibi, || Ego sum Dominus Deus Infr.35.a.1.
Abrahā patris tui, & Deus Isaac. Terram 48.c.3.
in qua dormis, tibi dabo & semini tuo.
14 ¶ Eritq́ue semē tuum quasi puluis terræ, || di- Deu.12.c.20
lataberis ad Orientem, & Occidentem, & & 19.c.14.
Septentrionē, & Meridiē: & || BENEDI- Sup.26.a.4.
CENTVR IN TE & in semine tuo
15 cūctæ tribus terræ. ¶ Et ero custos tuus quo-
cunq́ue perrexeris, & reducam te in terram
hanc: nec dimittā nisi compleuero vniuersa
16 quæ dixi. ¶ Cūq́ue euigilasset Iacob de somno,
ait: Verè Dominus est in loco isto, & ego
17 nesciebam. ¶ Pauensq́ue, Quàm terribilis est, Infr.31.b.13.
D inquit, locus iste! non est hic aliud nisi do-
18 mus Dei, & porta cæli. ¶ Surgens ergo Iacob
manè, tulit lapidē, quem supposuerat capiti
suo, & erexit in titulum, fundens oleū de-
19 super. ¶ Appellauitq́ue nomen vrbis Beth-el,
20 quæ prius Luza vocabatur. ¶ Vouit etiam
votū, dicens: Si fuerit Dominus mecum, &
custodierit me in via per quā ego ambulo, &
dederit mihi panem ad vescendū, & vesti-
21 mentum ad induēdum, ¶ reuersusq́ue fuero
prosperè ad domū patris mei: erit mihi Do-
22 minus in Deum, & lapis iste quē erexi in
titulum, vocabitur Domus-Dei: cunctorūq́ue
quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.

CAP. XXIX.

1 PRofectus ergo Iacob venit in terram
2 orientalē. ¶ Et vidit puteū in agro, tres
A quoq́ue greges ouium accubantes iuxta eum:
nam ex illo adaquabantur pecora, & os eius
3 grandi lapide claudebatur. ¶ Morisq́ue erat
vt cūctis ouibus cōgregatis deuoluerent la-
pidem, & refectis gregibus rursum super os
4 putei ponerent. ¶ Dixitq́ue ad pastores: Fra-
tres, vnde estis? Qui responderunt, De Ha-
5 ran. ¶ Quos interrogans, Nūquid, ait, nostis
Labā filium Nachor? Dixerunt: Nouimus.
6 ¶ Sanúsne est? inquit. Valet, inquiūt: & ecce
7 Rachel filia eius venit cum grege suo. ¶ Di-
xitq́ue Iacob: Adhuc multū diei superest, nec
est tempus vt reducantur ad caulas greges:

date ante potū o...
reducite. ¶ Qui reſp...
d: nec omnia pecora congreg...
mus lapidē de ore puteí, v...
ges. ¶ Adhuc loquebātur, & ... Rach...
niebat cū ouibus patris ſui: nam gregē ...
pa ſcebat. ¶ Quam cùm vidiſſet Iacob, & ſci- 10
ret cōſobrinam ſuā, ouesq; Laban auunculi
ſui: amouit lapidē quo puteus claudebatur.
¶ Et adaquato grege oſculatus eſt eam: & 11
eleuata voce fleuit. ¶ Et indicauit ei quod 12
frater eſſet patris ſui, & filius Rebeccæ: at
illa feſtinans nuntiauit patri ſuo. ¶ Qui cū 13
audiſſet veniſſe Iacob filium ſororis ſuæ, oc-
currit obuiam ei: coplexusq; eum, & in oſ-
cula ruēs, duxit in domū ſuam. Auditis au-
tem cauſis itineris, ¶ reſpondit: Os meū es, 14
& caro mea. Et poſtquam impleti ſunt dies
menſis vnius, ¶ dixit ei: Num quia frater 15
meus es, gratis ſeruies mihi? dic quid mer-
cedis accipias. ¶ Habebat vero duas filias, 16
nomē maioris Lia: minor verò appellabatur
Rachel. ¶ Sed Lia lippis erat oculis: Rachel 17
decora facie, & venuſto aſpectu. ¶ Quā di- 18
ligens Iacob, ait: Seruiam tibi pro Rachel fi- C
lia tua minore, ſeptē annis. ¶ Reſpōdit La- 19
ban: Melius eſt vt tibi eā dem quā alteri vi-
ro: mane apud me. ¶ Seruiuit ergo Iacob pro 20
Rachel ſeptem annis: & videbātur illi pauci
dies præ amoris magnitudine. ¶ Dixitq; ad 21
Laban: Da mihi vxorem meam: quia iam
tempus impletum eſt, vt ingrediar ad illā.
¶ Qui vocatis multis amicorum turbis ad 22
conuiuium, fecit nuptias. ¶ Et veſpere Liā 23
filiam ſuam introduxit ad eum, ¶ dās ancil- 24
lam filiæ, Zelpham nomine. Ad quā cùm ex
more Iacob fuiſſet ingreſſus, facto mane
vidit Liam: ¶ & dixit ad ſocerum ſuum, 25
Quid eſt quod facere voluiſti? nonne pro
Rachel ſeruiui tibi? quare impoſuiſti mihi?
¶ Reſpondit Laban: Non eſt in loco noſtro 26
cōſuetudinis, vt minores antè tradamus ad
nuptias. ¶ Imple hebdomadam dierum huius 27
copulæ, & hanc quoq; dabo tibi pro opere quo D
ſeruiturus es mihi ſeptem annis aliis. ¶ Ac- 28
quieuit placito: & hebdomada tranſacta,
Rachel duxit vxorē: ¶ cui pater ſeruam Ba- 29
lam tradiderat. ¶ Tandemq; potitus optatis 30
nuptiis, amorem ſequentis priori prætulit,
ſeruiens apud eum ſeptē annis aliis. ¶ Vidēs 31
autē Dominus, quod deſpiceret Liam, ape-
ruit vuluam eius, ſorore ſterili permanēte.
¶ Quæ cōceptum genuit filiū, vocauitq; no- 32
men eius Ruben, dicēs: Vidit Dominus hu-
militatē meam, nunc amabit me vir meus.
¶ Rurſumq; concepit & peperit filiū, & ait: 33
Quoniam audiuit me Dominus haberi con- F
temptui, dedit etiam iſtum mihi: vocauitq;
nomen eius Simeon. ¶ Concepitq; tertio, & 34
genuit aliū filium: dixitq;, Nunc quoq; co-
pulabitur mihi maritus meus, eò quod pe-

...permiſ-
...da: ceſſauitq; Matt.1.2.

CAP. XXX.

...s autem Rachel quod infœcunda
A ...eſſet, inuidit ſorori ſuæ, & ait marito
2 ſuo: Da mihi liberos, alioquin moriar. ¶ Cui
iratus reſpondit Iacob, Num pro Deo ego
3 ſum, qui priuauit te fructu vētris tui? ¶ At
illa, Habeo, inquit, famulam Balam: ingre-
dere ad illam, vt pariat ſuper genua mea,
4 & habeam ex illa filios. ¶ Deditq; illi Balā
5 in coniugium: ¶ quæ ingreſſo ad ſe viro, con-
6 cepit, & peperit filium. ¶ Dixitq; Rachel: In-
dicauit mihi Dominus, & exaudiuit vocem
meam, dans mihi filium, & idcirco appella-
7 uit nomē eius Dan. ¶ Rurſumq; Balam con-
8 cipiens: peperit alterum: ¶ pro quo ait Ra-
B chel, Comparauit me Dominus cum ſorore
mea, & inualui: vocauitq; eum Nephthali.
9 ¶ Sentiens Lia quod parere deſiiſſet, Zel-
10 pham ancillā ſuam marito tradidit. ¶ Qua
11 poſt conceptum edente filium, ¶ dixit: Fœli-
citer. & idcirco vocauit nomen eius Gad.
12 ¶ Peperit quoque Zelpha alterum.
13 ¶ Dixitq; Lia: Hoc pro beatitudine mea:
Beatam quippe me dicent * mulieres. pro- *omnes
14 pterea appellauit eum Aſer. ¶ Egreſſus autē
Ruben tempore meſſis triticeæ in agrū, repe-
rit mandragoras: quas matri Liæ detulit.
Dixitq; Rachel, Da mihi partē de mandra-
15 goris filij tui. ¶ Illa reſpondit: Parúmne tibi
videtur, quòd præripueris maritū mihi, niſi
C etiā mandragoras filij mei tuleris? Ait Ra-
chel. Dormiat tecū hac nocte pro mandrago-
16 ris filij tui. ¶ Redeuntiq; ad veſperam Iacob
de agro, egreſſa eſt in occurſum eius Lia, &
ait, Ad me, inquit, intrabis: quia mercede
conduxi te pro mandragoris filij mei. Dor-
17 miuitq; cum ea, nocte illa. ¶ Et exaudiuit
Deus preces eius: concepitq;, & peperit filiū
18 quintum, ¶ & ait. Dedit Deus mercedem
mihi, quia dedi ancillam meam viro meo.
19 appellauitq; nomen eius Iſſachar. ¶ Rurſum
20 Lia concipiens, peperit ſextum filiū, ¶ & ait,
Dotauit me Deus dote bona: etiam hac vice
mecū erit maritus meus, eò quod genuerim
ei ſex filios: & idcirco appellauit nomen eius
21 Zabulon. ¶ Poſt quē peperit filiam, nomine
22 Dinam. ¶ Recordatus quoq; Dominus Ra-
D chelis, exaudiuit eam & aperuit vuluam
23 eius. ¶ Quæ concepit, & peperit filium, dicēs
24 Abſtulit Deus opprobrium meum. ¶ Et vo-
cauit nomen eius Ioſeph, dicens, Addat mihi
25 Dominus filium alterū. ¶ Nato autē Ioſeph,
dixit Iacob ſocero ſuo: Dimitte me vt reuer-
tar in patriam meam & ad terram meā. ⌐.10.
26 ¶ Da mihi vxores, & liberos meos, pro qui-
bus ſeruiui tibi, vt abeam: tu vero noſti ⌐.9.
27 ſeruitutem qua ſeruiui tibi. ¶ Ait illi
Laban:

Laban ...
perim ...
Deus propter te: ¶ ...
quā dē tibi. ¶ At ille respondit, Tu noſti quo- 29
modo ſeruierim tibi, & quanta in manibus E
meis fuerit poſſeßio tua. ¶ Modicū habuiſti 30
7. anteq̄uam venirem ad te, & nunc diues
effectus es: benedixitq́ tibi Deus ad introi-
tum meum: iuſtum eſt igitur vt aliquando
etiam 3. prouideam domui meæ. ¶ Dixitq́ Laban, 31
Quid tibi dabo? At ille ait, Nihil volo: ſed ſi
feceris quod poſtulo, iterum paſcam, & cu-
ſtodiam pecora tua. ¶ Gyra oēs greges tuos, 32
& ſepara cūctas oues varias & ſparſo vel-
lere: & quodcunq́ furuum & maculoſum,
variumq́ fuerit, tā in ouibus quàm in ca-
pris, erit merces mea. ¶ Reſpondebitq́ mihi 33
cras iuſtitia mea, quando placiti tēpus ad-
uenerit, coram te: & omnia quæ non fuerint
varia, & maculoſa, & furua tam in ouibus
arguet 3. quàm in capris, furti me arguent. ¶ Dixitq́ 34
Laban: Gratū habeo quod petis. ¶ Et ſepa- 35
rauit in die illa capras, & oues: & hircos, & F
arietes varios, atq́ maculoſos: cunctum autē
gregem vnicolorem, id eſt albi & nigri vel-
leris, tradidit in manu filiorū ſuorum. ¶ Et 36
poſuit ſpatiū itineris trium dierum inter ſe
& generum, qui paſcebat reliquos greges
eius. ¶ Tollens ergo Iacob virgas populeas 37
virides, & amygdalinas, & ex platanis, ex
parte decorticauit eas: detractisq́ cortici-
bus, in his quæ ſpoliata fuerant, candor ap-
paruit: illa vero quæ integra fuerant, viri-
dia permanſerunt: atq́ in hunc modū color
effectus eſt varius. ¶ Poſuitq́ eas in canali- 38
bus, vbi effundebatur aqua: vt cùm veniſ-
ſent greges ad bibendum, ante oculos habe-
rent virgas, & in aſpectu earum conciperēt.
¶ Factumq́ eſt vt in ipſo calore coitus, oues 39
intuerentur virgas, & parerēt maculoſa, & G
varia, & diuerſo colore reſperſa. ¶ Diuiſitq́ 40
gregem Iacob, & poſuit virgas in canalibus
ante oculos arietum: erant autē alba & ni-
gra quæq́, Laban: cætera verò, Iacob, ſepa-
ratis inter ſe gregibus. ¶ Igitur quando pri- 41
mo tēpore aſcendebantur oues, ponebat Iacob
virgas in canalibus aquarum ante oculos
arietum & ouium, vt in earum contempla-
tione conciperent. ¶ quando vero ſerotina 42
admiſſura erat, & conceptus extremus, non
ponebat eas. Factaq́ ſunt ea quæ erant ſero-
tina, Laban: & quæ primi temporis, Iacob.
¶ Ditatusq́ eſt homo vltra modū, & habuit 43
greges multos, ancillas & ſeruos, camelos &
aſinos.

CAP. XXXI.

POſtquam autem audiuit verba filiorum 1
Laban dicentium: Tulit Iacob omnia quæ A
fuerunt patris noſtri, & de illius facultate
ditatus, factus eſt inclytus: ¶ animaduertit 2
quoq́ faciem Laban, quod non eſſet erga ſe
ſicut heri & nudiuſtertius, ¶ maximè dicēte 3
... Reuertere in terrā patrū tuo-
rum, & ad generationem tuam, eroq́ tecū.
¶ Miſit*, & vocauit Rachel & Liā in agrū, *Iacob te
4 vbi paſcebat greges, ¶ dixitq́ eis: Video faciē
5 patris veſtri, quod non ſit erga me ſicut heri
& nudiuſtertius. Deus autem patris mei
6 fuit mecū. ¶ Et ipſæ noſtis quod totis viri-
7 bus meis ſeruierim patri veſtro. ¶ Sed & pa-
ter veſter circumuenit me, & mutauit mer-
cedem meam decē vicibus, & tamen nō di-
8 miſit eum Deus vt noceret mihi. ¶ Si quādo
dixit, Varia erunt mercedes tuæ: pariebant
omnes oues varios fœtus. quando vero cō-
trario ait, Alba quæq́ accipies pro mercede:
9 omnes greges alba pepererūt. ¶ Tulitq́ Deus
B ſubſtantiam patris veſtri, & dedit mihi.
10 ¶ Poſtquàm enim conceptus ouium tempus
aduenerat, leuaui oculos meos, & vidi in
ſomnis aſcendentes mares ſuper fœminas,
varios, & maculoſos, & diuerſorum colorū.
11 ¶ Dixitq́ angelus Dei ad me in ſomnis, Ia-
12 cob? Et ego reſpondi, Adſum. ¶ Qui ait, Leua
oculos tuos, & vide vniuerſos maſculos aſ-
cendentes ſuper fœminas, varios, maculoſos,
atq́ reſperſos. Vidi enim omnia quæ fecit
13 tibi Laban. ¶ Ego ſum Deus Beth-el, ‖ vbi Sup. 28. d. 18
vnxiſti lapidē, & votum vouiſti mihi. Nūc
ergo ſurge, & egredere de terra hac, reuertēs
14 in terram natiuitatis tuæ. ¶ Reſponderuntq́
Rachel & Lia: Nunquid habemus reſiduū
quicquam in facultatibus, & hæreditate
15 domus patris noſtri? ¶ Nonne quaſi alienas
reputauit nos, & vendidit, comeditq́ pretiū
16 noſtrum? ¶ Sed Deus tulit opes patris noſtri,
& eas tradidit nobis, ac filiis noſtris: vnde
17 omnia quæ præcepit tibi Deus, fac. ¶ Sur-
C rexit itaq́ Iacob: & impoſitis liberis, ac con-
18 iugibus ſuis ſuper camelos, abiit. ¶ Tulitq́
omnē ſubſtantiam ſuam, & greges, & quic-
quid in Meſopotamia acquiſierat, pergens
ad Iſaac patrem ſuū in Terram-Chanaan.
19 ¶ Eo tēpore ierat Laban ad tondendas oues,
20 & Rachel furata eſt idola patris ſui. ¶ No-
luitq́ Iacob cōfiteri ſocero ſuo quod fugeret.
21 ¶ Cumq́ abiiſſet tam ipſe quam omnia quæ
iuris ſui erant, & amne tranſmiſſo pergeret
22 contra montem-Galaad: ¶ nuntiatum eſt
23 Laban die tertio quod fugeret Iacob. ¶ Qui
aſſumptis fratribus ſuis, perſecutus eſt eum
diebus ſeptem: & comprehendit eū in Monte-
24 Galaad. ¶ Viditq́ in ſomnis dicentem ſibi
D Dominū: Caue ne quicquā aſpere loquaris
25 contra Iacob. ¶ Iamq́ Iacob extenderat in
monte tabernaculum: cumq́ ille conſecutus
fuiſſet eum cum fratribus ſuis, in eodem
26 Monte-Galaad fixit tentoriū. ¶ Et dixit ad
Iacob. Quare ita egiſti, vt clam me abigeres
27 filias meas quaſi captiuas gladio? ¶ Cur igno-
rante me fugere voluiſti, nec indicare mihi
vt proſequerer tecum gaudio, & canticis,
28 & tympanis, & citharis? ¶ Non es paſſus vt

oſcularer filios meos ...
es & nūc quidē. ¶ Valet manus me...
*veſtri 4. re tibi malū: ſed Deus patris *tui heri dixit
*cum 10. mihi: Caue ne loquaris *contra Iacob quic-
quam durius. ¶ Eſto, ad tuos ire cupiebas,
& deſiderio erat tibi domus patris tui: cur
furatus es deos meos? ¶ Reſpōdit Iacob: Quod 31
inſcio te profectus ſum, timui ne violenter
auferres filias tuas. ¶ Quod autem furti me 32
arguis: apud quemcunq; inueneris deos tuos, E
necetur coram fratribus noſtris. ſcrutare,
*& 6. quicquid tuorū apud me inueneris * aufer.
hæc dicens, ignorabat quod Rachel furata
eſſet idola. ¶ Ingreſſus itaq; Laban taber- 33
naculum Iacob, & Liæ, & vtriuſq; famulæ,
nō inuenit. Cumq; intraſſet tentorium Ra-
chelis, ¶ illa feſtinans abſcondit idola ſubter 34
ſtramenta cameli, & ſedit deſuper: ſcrutā-
tiq; omne tentoriū, & nihil inuenienti, ¶ ait, 35
Ne iraſcatur dominus meus, quod coram te
aſſurgere nequeo: quia iuxta conſuetudinem
fœminarū nunc accidit mihi. ſic deluſa ſolli-
citudo quærentis eſt. ¶ Tumensq; Iacob, cum 36
iurgio ait, Quā ob culpam meam, & ob quod
peccatum meū ſic exarſiſti poſt me, ¶ & ſcru- 37
tatus es omnē ſupellectilē meam? Quid in-
ueniſti de cuncta ſubſtātia domus tuæ? pone
hic coram fratribus meis, & fratribus tuis,
& iudicent inter me & te. ¶ Idcirco viginti 38
annis fui tecū? oues tuæ & capræ ſteriles nō
fuerunt, arietes gregis tui non comēdi: ¶ nec 39
captū a beſtia oſtendi tibi, ego damnū omne
reddebam: quicquid furtim peribat, a me F
exigebas: ¶ die noctuq; æſtu vrebar, & ge- 40
lu. fugiebatq; ſomnus ab oculis meis. ¶ Sicq; 41
per viginti annos in domo tua ſeruiui tibi,
quatuordecim pro filiabus, & ſex pro gregi-
bus tuis: immutaſti quoq; mercedem meam
decē vicibus. ¶ Niſi Deus patris mei Abrahā 42
& timor Iſaac affuiſſet mihi, forſitan modo
nudū me dimiſiſſes: afflictionē meā & labo-
rem manuū mearum reſpexit Deus, & ar-
guit te heri. ¶ Reſpōdit ei Laban: Filiæ meæ 43
& filij, & greges tui, & omnia quæ cernis,
*Sed 7. mea ſunt: * quid poſſum facere filijs & ne-
potibus meis? ¶ Veni ergo, & ineamus fœ- 44
dus, vt ſit in teſtimonium inter me & te.
¶ Tulit itaq; Iacob lapidem, & erexit illū in 45
titulū. ¶ Dixitq; fratribus ſuis, Afferte la- 46
pides. Qui congregantes fecerūt tumulum,
comederuntq; ſuper eum. ¶ Quem vocauit 47
Laban Tumulū-teſtis: & Iacob, Aceruum-
teſtimonij, vterq; iuxta proprietatē linguæ
ſuæ. ¶ Dixitq; Laban: Tumulus iſte erit te- 48
ſtis inter me & te hodie, & idcirco appella- G
tū eſt nomen eius Galaad, id eſt, Tumulus-
*Et adiecit Laban. teſtis. * ¶ Intueatur & iudicet Dominus in- 49
ter nos quando receſſerimus a nobis. ¶ ſi af- 50
flixeris filias meas, & ſi introduxeris alias
vxores ſuper eas: nullus ſermonis noſtri te-
ſtis eſt abſque Deo, qui præſens reſpicit.

... ¶ teſtis
... & lapis ſint in
... aſtero illū pergens
ad te: aut tu præterieris, malū mihi cogitās.
53 ¶ Deus Abrahā, & Deus Nachor iudicet in-
ter nos, Deus patris eorum. Iurauit ergo Ia-
54 cob per timorem patris ſui Iſaac: ¶ immola-
tiſq; victimis in monte, vocauit fratres
ſuos vt ederent panē. Qui cùm comediſſent,
55 manſerunt ibi. ¶ Laban verò de nocte con-
ſurgens, oſculatus eſt filios & filias ſuas, &
benedixit illis: reuerſuſq; eſt in locum ſuū.

CAP. XXXII.

1 IAcob * autem abiit in itinere quod cœ- Inf.48.c.16.
A perat: fueruntq; ei obuiam Angeli Dei. *quoq; 7.
2 ¶ Quos cū vidiſſet, ait: Caſtra Dei ſunt hæc.
& appellauit nomen loci illius Mahanaim,
3 id eſt, Caſtra. ¶ Miſit autē & nuntios ante
ſe ad Eſau fratrem ſuum in terram-Seir,
4 in regionem-Edom: ¶ præcepitq; eis dicens:
Sic loquimini domino meo Eſau: Hæc dicit
frater tuus Iacob: Apud Laban peregrina-
tus ſum, & fui vſque in præſentem diem.
5 ¶ Habeo boues, & aſinos, & oues, & ſeruos
& ancillas: mittoq; nunc legationem ad do-
B minum meum, vt inueniam gratiā in con-
6 ſpectu tuo. ¶ Reuerſiq; ſunt nuntij ad Iacob,
dicentes, Venimus ad Eſau fratrem tuū, &
ecce properat in occurſum tuum cum qua-
7 dringentis viris. ¶ Timuit Iacob valde: &
perterritus diuiſit populū qui ſecū erat, gre-
ges quoque & oues & boues & camelos in
8 duas turmas, ¶ dicens, Si venerit Eſau ad
vnam turmā, & percuſſerit eā, alia turma
9 quæ reliqua eſt, ſaluabitur. ¶ Dixitq; Iacob:
Deus patris mei Abraham, & Deus patris
mei Iſaac: Domine qui dixiſti mihi, Reuer-
C tere in terram tuā, & in locum natiuitatis
10 tuæ, & benefaciam tibi: ¶ minor ſum cūctis
miſerationibus tuis, & veritate tua quam
expleuiſti ſeruo tuo. In baculo meo tranſiui
Iordanem iſtū: & nunc cum duabus turmis
11 regredior. ¶ Erue me de manu fratris mei
Eſau, quia valde eum timeo: ne forte ve-
12 niens percutiat matrem cū filiis. ¶ Tu locu-
tus es quod benefaceres mihi, & dilatares
ſemen meum ſicut arenam maris, quæ præ
13 multitudine numerari nō poteſt. ¶ Cumq;
D dormiſſet ibi nocte illa, ſeparauit de his quæ
14 habebat, munera Eſau fratri ſuo, ¶ capras
ducentas, hircos viginti, oues ducentas, &
15 arietes viginti, ¶ camelos fœtas cum pullis
ſuis triginta, vaccas quadraginta, & tauros
viginti, aſinas viginti, & pullos earū decē.
16 ¶ Et miſit per manus ſeruorū ſuorū ſingulos
ſeorſum greges, dixitq; pueris ſuis: Antece-
dite me, & ſit ſpatiū inter gregem & gregē.
17 ¶ Et præcepit priori, dicens, Si obuium ha-
bueris fratrem meum Eſau, & interroga-
uerit te, Cuius es? aut, Quo vadis? aut,
Cuius

Cu...
Seru tu...
Eſau: ipſe qu...
dedit mandata ſecun...
qui ſequebantur greges, dicens, Iiſdē verbis
loquimini ad Eſau, cum inueneritis eū. ¶ Et 20
addetis: Ipſe quoque ſeruus tuus Iacob, iter
noſtrum inſequitur. dixit enim: Placabo il-
lum muneribus quæ præcedunt. & poſtea
videbo illum, forſitan propitiabitur mihi.
¶ Præceſſerunt itaq; munera ante eum, ipſe 21
vero manſit nocte illa in caſtris. ¶ Cumq; 22
*mane. 1. "mature" ſurrexiſſet, tulit duas vxores F
ſuas, & totidē famulas cū vndecim filiis, &
tranſiuit Vadum-Iaboc. ¶ Traductisq; om- 23
nibus quæ ad ſe pertinebant, ¶ manſit ſoluss 24
& ecce vir luctabatur cum eo vſq; mane.
¶ Qui cùm videret, quod eum ſuperare non 25
poſſet, tetigit neruū femoris eius, & ſtatim
emarcuit. ¶ Dixitq; ad eū: Dimitte me, iam 26
enim aſcendit aurora. Reſpōdit: Non dimit-
tam te, niſi benedixeris mihi. ¶ Ait ergo: 27
Quod nomen eſt tibi? Reſpondit, Iacob. ¶ At 28
ille, Nequaquam, inquit, Iacob appellabitur
nomen tuū, ſed ISRAEL quoniam ſi contra
Deum fortis fuiſti, quanto magis cotra ho-
mines praualebis? ¶ Interrogauit eū Iacob: 29
Dic mihi quo appellaris nomine? Reſpondit: G
*quod eſt mirabile. Cur quæris nomen meum*? Et benedixit ei
in eodē loco. ¶ Vocauitq; Iacob nomen loci il- 30
lius Phanuel, dicens: Vidi Dominū facie ad
faciē, & ſalua facta eſt anima mea. ¶ Or- 31
tusq; eſt ei ſtatim ſol, poſtquam tranſgreſſus
eſt Phanuel: ipſe vero claudicabat pede.
¶ Quam ob cauſam non comedunt neruum 32
filij Iſrael, qui emarcuit in femore Iacob
vſque in præſentem diem, eo quod tetigerit
neruum femoris eius, & obſtupuerit.

CAP. XXXIII.

ELeuans autem Iacob oculos ſuos, vidit 1
venientē Eſau, & cum eo quadringen- A
tos viros: diuiſitq; filios Liæ & Rachel, am-
barumq; famularum: ¶ & poſuit vtraq; an- 2
cillā, & liberos earū in principio: Liam vero
& filios eius in ſecundo loco: Rachel autem
& Ioſeph nouiſſimos. ¶ Et ipſe progrediens 3
adorauit pronus in terrā ſepties, donec ap-
propinquaret frater eius. ¶ Currens itaque 4
Eſau obuia fratri ſuo, amplexatus eſt eum,
ſtringensq; collum eius, & oſculans fleuit.
¶ Leuatisq; oculis vidit mulieres & paruu- 5
los earū, & ait, Quid ſibi volūt iſti? & ſi ad
te pertinēt? Reſpōdit: Paruuli ſunt quos do- B
nauit mihi Deus ſeruo tuo. ¶ Et appropin- 6
quan es ancillæ & filij earū incuruati ſunt.
¶ Acceſſit quoq; Lia cū pueris ſuis: & cùm 7
ſimiliter adoraſſent, extremi Ioſeph & Ra-
chel adorauerunt. ¶ Dixitq; Eſau: Quænam 8
ſunt iſtæ turmæ quas obuiam habui? Reſpō-
dit: Vt inuenirem gratiā corā domino meo.
¶ At ille, ait, Habeo plurima frater mi, ſint 9

... Noli ita obſecro: ſed
... gratiam in oculis tuis, accipe mu-
nuſculum de manibus meis. ſic enim vidi
C faciē tuam, quaſi viderim vultum Dei: eſto
11 mihi propitius, ¶ & ſuſcipe benedictionem
quā attuli tibi, & quam donauit mihi Deus
tribuens omnia. Vix fratre cōpellente ſuſci-
12 piens, ¶ ait, Gradiamur ſimul, eroq; ſocius
13 itineris tui. ¶ Dixitq; Iacob, Noſti domine
mi quod paruulos habeam teneros, & oues
& boues fœtas mecū: quas ſi plus in ambu-
lando fecero laborare, morientur vna die
14 cūcti greges. ¶ Præcedat dominus meus ante
ſeruū ſuum: & ego ſequar paulatim veſtigia
eius, ſicut videro paruulos meos poſſe, donec
15 veniam ad dominum meū in Seir. ¶ Reſpō-
dit Eſau: Oro te, vt de populo qui mecum
eſt, ſaltē ſocij remaneant via tua. Non eſt,
inquit, neceſſe: hoc vno tantum indigeo, vt
inueniam gratiam in conſpectu tuo domine
16 mi. ¶ Reuerſus eſt itaq; illo die Eſau itinere
17 quo venerat in Seir. ¶ Et Iacob venit in
D Socoth: vbi ædificata domo & fixis tētoriis
appellauit nomen loci illius Socoth, id eſt,
18 tabernacula. ¶ Tranſiuitq; in Salem vrbem
Sichimorū, quæ eſt in terra Chanaan, poſt-
quam reuerſus eſt de Meſopotamia Syriæ: &
19 habitauit iuxta oppidum. ¶ Emitq; partem
agri in qua fixerat tabernacula, a filiis He-
20 mor patris Sichem centū agnis. ¶ Et erecto
ibi altari, inuocauit ſuper illud fortiſſimum
Deum Iſrael.

CAP. XXXIIII.

1 EGreſſa eſt aūt Dina filia Liæ vt vide-
2 ret mulieres regionis illius. ¶ Quā cùm
A vidiſſet Sichem filius Hemor Heuæi, prin-
ceps terræ illius, adamauit eā*: & rapuit, *.8.
& dormiuit cū illa, vi opprimens virginem.
3 ¶ Et conglutinata eſt anima eius cū ea, tri-
4 ſtemq; deliniuit blanditiis. ¶ Et pergens ad
Hemor patrem ſuum, Accipe, inquit, mihi
5 puellam hanc coniugem. ¶ Quod cùm audiſ-
ſet Iacob abſentibus filiis, & in paſtu peco-
6 rū occupatis, ſiluit donec redirent. ¶ Egreſſo
autē Hemor patre Sichem vt loqueretur ad
7 Iacob, ¶ ecce filij eius veniebāt de agro, au-
ditoq; quod acciderat, irati ſunt valde, eò
quòd fœdam rem operatus eſſet in Iſrael, &
violata filia Iacob, rem illicitam perpetraſ-
8 ſet. ¶ Loquutus eſt itaq; Hemor ad eos: Si-
chē filij mei adhæſit anima filiæ veſtræ: date
9 eam illi vxorē. ¶ Et iungamus viciſſim con-
nubia: filias veſtras tradite nobis, & filias
10 noſtras accipite. ¶ Et habitate nobiſcū: terra
B in poteſtate veſtra eſt, exercete, negotiamini
11 & poſſidete eam. ¶ Sed & Sichem ad patrem
& ad fratres eius ait, Inueniā gratiam corā
12 vobis & quæcunq; ſtatueritis, dabo. ¶ au-
gete dotem, & munera poſtulate, & libēter
tribuam quod petieritis: tantum date mihi
13 puellam hanc vxorem. ¶ Reſponderunt filij
Iacob Sichē, & patri eius in dolo, ſæuientes

eũ ſtuprum ſororis.
quod petitis, nec dare ſororem ...
viui incircunciſo: quod illicitum & nepha-
riũ eſt apud nos. ¶ Sed in hoc valebimus fœ- 15
derari, ſi volueritis eſſe ſimiles noſtri, et cir-
cuncidatur in vobis omnis maſculini ſexus.
¶ Tunc dabimus & accipiemus mutuo filias 16
veſtras, ac noſtras: & habitabimus vobiſcũ,
erimusq́; vnus populus. ¶ Si autẽ circuncidi 17
volueritis, tollemus filiam noſtram, & rece- C
demus. ¶ Placuit oblatio eorũ Hemor, et Sichẽ 18
filio eius. ¶ Nec diſtulit adoleſcens quin ſta- 19
tim quod petebatur expleret, amabat enim
puellam valde, & ipſe erat inclytus in omni
domo patris ſui. ¶ Ingreſſiq́; portam vrbis, 20
locuti ſunt ad populum: ¶ Viri iſti pacifici 21
ſunt, & volunt habitare nobiſcũ: negotien-
tur in terra, & exerceant eam, quæ ſpatioſa
& lata cultoribus indiget: filias eorum acci-
piemus vxores, & noſtras illis dabimus.
¶ Vnum eſt quo differtur tantũ bonum: Si 22
circuncidamus maſculos noſtros, ritũ gentis
imitantes. ¶ Et ſubſtantia eorum, & pecora, 23
& cũcta quæ poſſident, noſtra erunt, tantum
in hoc acquieſcamus, & habitantes ſimul,
vnũ efficiamus populũ. ¶ Aſſenſiq́; ſunt oẽs, 24
circuncíſis cũctis maribus. ¶ Et ecce, die ter- 25
tio quando grauiſſimus vulnerum dolor eſt, D
arreptis, duo filij Iacob, Simeon & Leui fra-
tres Dinæ, gladiis, ingreſſi ſunt vrbem con-
Inf. 49. a. 5. fidenter: ‖ interfectiſq́; omnibus maſculis,
¶ Hemor & Sichẽ pariter necauerũt, tollen- 26
tes Dinam de domo Sichem ſororem ſuam.
¶ Quibus egreſſis irruerunt ſuper occiſos ca- 27
teri filij Iacob: & depopulati ſunt vrbem in
vltionem ſtupri. ¶ Oues eorum & armenta, 28
& aſinos, cunctaq́; vaſtãtes quæ in domibus
& in agris erant, ¶ paruulos quoq́; eorum & 29
vxores duxerunt captiuas. ¶ Quibus perpe- 30
tratis audacter, Iacob dixit ad Simeon &
Leui: Turbaſtis me, & odioſum feciſtis me
Chananæis & Pherezæis habitatoribus ter-
ræ huius. nos pauci ſumus: illi congregati
percutient me, & delebor ego & domus mea.
¶ Reſponderunt: Nunquid vt ſcorto abuti 31
debuere ſorore noſtra?

CAP. XXXV.

INterea locutus eſt Deus ad Iacob: Surge, 1
& aſcende Bethel, & habita ibi, faciq́; al- A
Sup. 28. a. 13 tare Deo qui ‖ apparuit tibi quando fugiebas
Eſau fratrem tuum. ¶ Iacob vero conuocata 2
omni domo ſua, ait, Abiicite deos alienos qui
in medio veſtri ſunt, & mũdamini, ac mu-
tate veſtimenta veſtra. ¶ Surgite, & aſcen- 3
damus in Beth-el, vt faciamus ibi altare
Deo, qui exaudiuit me in die tribulationis
meæ, & ſocius fuit itineris mei. ¶ Dederunt 4
ergo ei omnes deos alienos quos habebant, &
*earum. inaures quæ erant in auribus "eorum' at
ille infodit eas ſubter terebinthum, quæ eſt
poſt vrbem Sichem. ¶ Cumq́; profecti eſſent, 5
terror Dei inuaſit omnes per circuitum ci-

...atis.
...q in Ter-
...eth-el ipſe &
... ¶ Aedificauitq́; ibi
altare, & appellauit nomẽ loci illius Domus
Dei: ibi enim ‖ apparuit ei Deus cum fugeret Sup. 28. c. 18
8 fratrem ſuum. ¶ Eodem tempore mortua eſt
Debora nutrix Rebeccæ, & ſepulta eſt ad ra
dices Beth-el ſubter quercum: vocatumq́;
9 eſt nomen loci illius, Quercus-fletus. ¶ Ap-
paruit autem iterum Deus Iacob poſtquam
reuerſus eſt de Meſopotamia Syriæ, bene-
10 dixitq́; ei, ¶ dicens: ‖ Non vocaberis vltra Sup. 32. f. 28.
Iacob, ſed Iſrael erit nomen tuum. Et appel-
11 lauit eum Iſrael, ¶ dixitq́; ei: Ego Deus om-
nipotens, creſce, & multiplicare: gentes, &
populi nationũ ex te erunt, reges de lumbis
12 tuis egredientur. ¶ Terramq́; quam dedi A-
braham & Iſaac, dabo tibi & ſemini tuo poſt
13 te. ¶ Et receſſit ab eo. ¶ Ille vero erexit titu-
14 lum lapideum in loco quo locutus fuerat eĩ
C Deus libans ſuper eum libamina, & effun-
15 dens oleũ: ¶ vocansq́; nomen loci illius Beth-
16 el. ¶ Egreſſus-autem inde, venit verno tẽ- ... 6.
pore ad terram quæ ducit Ephratha: in qua
17 cum parturiret Rachel, ¶ ob difficultatẽ par-
tus periclitari cœpit. Dixitq́; ei obſtetrix:
Noli timere, quia & hunc habebis filium.
18 ¶ Egrediente autem anima præ dolore, &
imminente iam morte, vocauit nomẽ filij ſui
Ben-oni, id eſt filius doloris mei: pater vero
appellauit eum Beniamin, id eſt filius de-
19 xtræ. ¶ Mortua eſt ergo Rachel, & ſepulta eſt
in via quæ ducit Ephratham, hæc eſt Beth-
20 lehem. ¶ ‖ Erexitq́; Iacob titulum ſuper ſepul Inf. 48. b. 7.
chrum eius: Hic eſt titulus monumenti Ra-
21 chel, vſq́; in præſentẽ diem. ¶ Egreſſus inde.
fixit tabernaculum trans Turrim-gregis.
22 ¶ ‖ Cumq́; habitaret in illa regione, abiit Ru Infr. 49. a. 4.
D ben, & dormiuit cum Bala concubina patris
ſui: quod illum minime latuit. Erant autem
23 filij Iacob duodecim. ¶ Filij Liæ: primogenitus
Ruben, & Simeon, & Leui, & Iudas, & Iſ-
24 ſachar, & Zabulon. ¶ Filij Rachel: Ioſeph &
25 Ben-iamin. ¶ Filij Balæ ancillæ Rachelis.
26 Dan & Nephthali. ¶ Filij Zelphæ ancillæ Liæ:
Gad & Aſer. hi ſunt filij Iacob qui nati ſunt
27 ei in Meſopotamia Syriæ. ¶ Venit etiam ad
Iſaac patrem ſuum in Mambre, Ciuitatem-
Arbee, hæc eſt Hebron: in qua peregrinatus
28 eſt Abraham & Iſaac. ¶ Et completi ſunt dies
29 Iſaac centũ octoginta annorum. ¶ Conſum-
ptusq́; ætate mortuus eſt: & appoſitus eſt
populo ſuo ſenex & plenus dierum: & ſepe-
lierunt eum Eſau & Iacob filij ſui.

CAP. XXXVI.

1 HAE ſunt autẽ generationes Eſau, ipſe
2 eſt Edom. ¶ Eſau accepit vxores de fi-
A liabus Chanaan: Ada filiam Elon Hethæi.
& Oolibama filiã Anæ filiæ Sebeon Heuæi.
3 ¶ Baſemath quoque filiam Iſmahel ſororem

1.Par.1.c.29. Nab...
...ſemath g...
Iebus & Ihel...
nati ſunt ei in Terra-...
Eſau vxores ſuas & filios & filias, & omnē
animā domus ſuæ, & ſubſtantia, & pecora,
& cuncta quæ habere poterat in Terra-Cha
naan: & abiit in alteram regionē, receſſitq;
Sup.13.a.6. à fratre ſuo Iacob. ¶ ‖ Diuites enim erāt val- 7
de, & ſimul habitare non poterant: nec ſuſti-
nebat eos terra peregrinationis eorum præ
Ioſu.24.a.4. multitudine gregum. ¶ ‖ Habitauitq; Eſau 8
in Mōte-Seir, ipſe eſt Edom. ¶ Hæ autē ſunt 9
generationes Eſau patris Edom in monte
1.Par.1.c.34. Seir, ¶ & hæc nomina filiorū eius: ‖ Eliphaz 10
filius Ada vxoris Eſau: Rahuel quoq; filius B
Baſemath vxoris eius. ¶ Fueruntq; Eliphaz 11
filij: Theman, Omar, Sepho, & Gatham, &
¶ & Core. Cenez. ¶ Erat autem Thamna, concubina 12
Eliphaz filij Eſau: quæ peperit ei Amalec. hi
ſunt filij Ada vxoris Eſau. ¶ Filij aūt Ra- 13
huel: Nahath & Zara, Samma & Meza. hi
filij Baſemath vxoris Eſau. ¶ Iſti quoq; erāt 14
filij Oolibama filiæ Ana filiæ Sebeon, vxoris
Eſau, quos genuit ei Iehus & Ihelō et Core.
¶ Hi duces filiorum Eſau: Filij Eliphaz pri- 15
mogeniti Eſau: dux Themā, dux Omar, dux
Sepho, dux Cenez, ¶ dux Core, dux Gathā, 16
dux Amalec. hi filij Eliphaz in Terra-Edō,
& hi filij Ada. ¶ Hi quoque filij Rahuel filij 17
Eſau: dux Nahat, dux Zara, dux Samma,
dux Meza. hi autem duces Rahuel in Terra
▸.3. Edō: iſti filij Baſemath vxoris Eſau. ¶ Hi 18
autē filij Oolibama vxoris Eſau: dux Iehus,
dux Ihelō, dux Core. hi duces Oolibamæ fi- C
liæ Ana vxoris Eſau. ¶ Iſti ſunt filij Eſau, 19
1.Par.1.c.38. & hi duces eorū: ipſe eſt Edom. ¶ ‖ Iſti ſunt 20
filij Seir Horræi, habitatores terræ: Lotan, et
Sobal, & Sebeō, & Ana, ¶ & Diſon, & Aſer, 21
& Diſan. hi duces Horræi. filij Seir in Ter-
ra-Edom. ¶ Facti ſunt aūt filij Lotan: Hori 22
& Hemam. erat autē ſoror Lotan Thamna.
¶ Et iſti filij Sobal: Aluan & Manahat & 23
Ebal & Sepho & Onam. ¶ Et hi filij Sebeō: 24
Aia & Ana. Iſte eſt Ana qui inuenit aquas
calidas in ſolitudine, cū paſceret aſinas Se-
beon patris ſui. ¶ Habuitq; filium Diſon, & 25
filiā Oolibama. ¶ Et iſti filij Diſon: Hamb- 26
dan, & Eſeban, & Iethram, & Charā. ¶ Hi 27
quoq; filij Eſer, Balaan, & Zauan, & Acan.
¶ Habuit autem filios Diſan: Hus, & Aran. 28
¶ Hi duces Horræorū: dux Lotan, dux Sobal, 29
dux Sebeō, dux Ana, ¶ dux Diſon, dux Eſer, 30
dux Diſan: Iſti duces Horræorum qui impe-
rauerūt in Terra-Seir. ¶ Reges aūt qui re- 31
gnauerūt in Terra-Edom antequā haberēt D
regē filij Iſrael, fuerūt hi: ¶ Bela filius Beor, 32
nomenq; vrbis eius Denaba. ¶ Mortuus eſt 33
autem Bela, & regnauit pro eo Iobab filius
Zara de Boſra. ¶ Cūq; mortuus eſſet Iobab, 34
regnauit pro eo Huſam de terra Themano-
...

..., regnauit pro eo
...dad, qui percuſſit Madian in
Regione-Moab: & nomen vrbis eius Auith.
36 ¶ Cumq; mortuus eſſet Adad, regnauit pro
37 eo Semla de Maſreca. ¶ Hoc quoque mortuo
regnauit pro eo Saul de fluuio Rohoboth.
38 ¶ Cumq; & hic obiiſſet, ſucceſſit in regnum
39 Balanan filius Achobor. ¶ Iſto quoq; mortuo
regnauit pro eo Adar, nomenq; vrbis eius
Phau: & appellabatur vxor eius Meetabel
40 filia Matred filiæ Mezaab. ¶ Hæc ergo no-
mina ducū Eſau in cognationibus, & locis,
& vocabulis ſuis: dux Thamna, dux Alua,
41 dux Ietheth, ¶ dux Oolibama, dux Ela, dux
42 Phinon, ¶ dux Cenez, dux Themā, dux Ma-
43 pſar, ¶ dux Magdiel, dux Hirā: hi duces Edō
habitātes in terra imperij ſui, ipſe eſt Eſau
pater Idumæorum. CAP. XXXVII.
1 HAbitauit autem Iacob in Terra-Cha-
A naan, in qua pater ſuus peregrinatus
2 eſt. ¶ Et hæ ſunt generationes eius: Ioſeph cū
ſedecim eſſet annorū, paſcebat gregem cum
fratribus ſuis adhuc puer. & erat cum filijs
Balæ, & Zelphæ vxorum patris ſui: accuſa-
uitq; fratres ſuos apud patrem crimine peſ-
3 ſimo. ¶ Iſrael autē diligebat Ioſeph ſuper oēs
filios, eo quod in ſenectute genuiſſet eū: fe-
4 citq; ei tunicam polymitam. ¶ Videntes autē
fratres eius quod a patre plus cunctis filijs
amaretur, oderant eum, nec poterant ei quid-
5 quā pacifice loqui. ¶ Accidit quoq; vt viſum
ſomnium referret fratribus ſuis, quæ cauſa
6 maioris odij ſeminarium fuit. ¶ Dixitq; ad
7 eos, Audite ſomnium meum quod vidi: ¶ Pu-
B tabam nos ligare manipulos in agro: &
quaſi conſurgere manipulum meum, & ſta-
re, veſtroſq; manipulos circunſtantes ado-
8 rare manipulum meum. ¶ Reſpōderunt fra-
tres eius, Nūquid rex noſter eris? aut ſubij-
ciemur ditioni tuæ? Hæc ergo cauſa ſomnio-
rum atq; ſermonum, inuidiæ & odij fomi-
9 tem miniſtrauit. ¶ Aliud quoq; vidit ſom-
nium, quod narrans fratribus, ait, Vidi per
ſomnium quaſi ſolem & lunam, & ſtellas
10 vndecim adorare me. ¶ Quod cū patri ſuo,
C & fratribus retuliſſet, increpauit eū pater
ſuus, & dixit, Quid ſibi vult hoc ſomnium,
quod vidiſti? num ego & mater tua, & fra-
11 tres tui adorabimus te ſuper terram? ¶ Inui-
debant ei igitur fratres ſui. pater vero rem
12 tacitus conſiderabat. ¶ Cumq; fratres illius
in paſcendis gregibus patris morarentur in
13 Sichem, ¶ dixit ad eū Iſrael, Fratres tui paſ-
cunt oues in Sichimis: veni, mittā te ad eos.
14 Quo reſpondente, ¶ Præſto ſum: ait ei, Vade,
& vide, ſi cuncta proſpera ſint erga fratres
tuos, & pecora: & renuntia mihi quid aga-
D tur. Miſſus de Valle-Hebrō, venit in Sichē:
15 ¶ inuenitq; eum vir errantē in agro, & in-
16 terrogauit. quid quæreret. ¶ At ille reſpondit,
Fratres meos quæro, indica mihi vbi pa-

ſcant greges. ¶ Dixit...
loco iſto. audiui autẽ eos dicẽtes, E...
Dothain. Perrexit itaq; Ioſeph poſt fratres
ſuos, & inuenit eos in Dothain. ¶ Qui cùm 18
vidiſſent eum procul, antequã accederet ad
eos, cogitauerunt illũ occidere. ¶ Et mutuo 19
loquebãtur, Ecce ſomniator venit: ¶ venite, 20
occidamus eũ, & mittamus in ciſternã ve-
terem: dicemusq;. Fera peßima deuorauit
eum. & tũc apparebit quid illi proſint ſom- E
Inf.42.c.22. nia ſua. ¶ || Audiens autẽ hoc Ruben, niteba- 21
tur liberare eũ de manibus eorũ, & dicebat,
"interficia- mus. ¶ Nõ "interficiatis' animã eius, nec "effun- 22
"effunda- mus. datis' ſanguinẽ: ſed proiicite eum in ciſternã
"veterem. "hanc', quæ eſt in ſolitudine, manusq; ve-
ſtras ſeruate innoxias. hoc autẽ dicebat, vo-
lens eripere eum de manibus eorum, & red-
dere patri ſuo. ¶ Confeſtim igitur vt peruẽnit 23
ad fratres ſuos, nudauerũt eũ tunica talari,
& polymita: ¶ miſeruntq; eum in ciſternam 24
-.2. -veterem', quæ nõ habebat aquã. ¶ Et ſe- 25
dentes vt comederent panẽ, viderunt Iſma-
helitas viatores venire de Galaad, & ca-
melos eorũ portãtes aromata, & reſinam, & F
ſtacten in Aegyptũ. ¶ Dixit ergo Iudas fra- 26
tribus ſuis. Quid nobis prodeſt ſi occideri-
mus fratrem noſtrum, & celauerimus ſan-
guinem ipſius? ¶ Melius eſt vt venundetur 27
Iſmahelitis, & manus noſtræ non polluãtur:
frater enim, & caro noſtra eſt. Acquieuerũt
Sap.10.c.13. Pſal.104. fratres ſermonibus illius. ¶ || Et prætereun- 28
"Iſmaheli- tis 9. sibus "Madianitis' negotiatoribus, extrahẽ-
"triginta. tes eum de ciſterna, vendiderunt eũ Iſma-
helitis "viginti' argenteis, qui duxerunt eũ
in Aegyptum. ¶ Reuerſusq; Ruben ad ciſter- 29
nam, non inuenit puerum: ¶ & ſciſſis veſti- 30
bus pergẽs ad fratres ſuos, ait, Puer non cõ-
páret, & ego quò ibo? ¶ Tulerunt autem tu- 31
nicam eius, & in ſanguinẽ hædi quem occi-
derant, tinxerunt: ¶ mittentes qui ferrent 32
Inf.44.f.28. ad patrem, & dicerent, || Hanc inuenimus: G
vide vtrũ tunica filij tui ſit, an non. ¶ Quã 33
cùm agnouiſſet pater, ait, Tunica filij mei
eſt, fera peßima comẽdit eum, beſtia deuora-
uit Ioſeph. ¶ Sciſſiſq; veſtibus, indutus eſt 34
cilicio, lugens filium ſuum multo tempore.
¶ Congregatis autem cunctis liberis eius vt 35
lenirent dolorẽ patris, noluit cõſolationẽ ac-
cipere: ſed ait. Deſcendam ad filium meum
lugens in infernum. Et illo perſeuerante in
fletu, ¶ Madianitæ vendiderunt Ioſeph in 36
Aegypto Phutiphari eunucho Pharaonis ma-
giſtro militum.

## CAP. XXXVIII.

EOdem tempore deſcendens Iudas à fra- 1
tribus ſuis, diuertit ad virum Odolla- A
1.Para.2.a. mitem, nomine Hiram. ¶ || Viditq; ibi filiam 2
hominis Chananæi, vocabulo Sua: & accep-
ta vxore, ingreſſus eſt ad eam. ¶ Quæ conce- 3
pit, & peperit filium, & vocauit nomen eius
Nu.26.b.19. Her. ¶ || Rurſumq; concepto fœtu, natum filiũ 4
vocauit Onan. ¶ Tertium quoque peperit: 5

...ſtrà
...m primo-
...amar. ¶ || Fuit Nu.26.c.19.
B quoq; Her primogenitus Iudæ, nequã in cõ-
8 ſpectu Domini: & ab eo occiſus eſt. Dixit
ergo Iudas ad Onan filiũ ſuum, Ingredere
ad vxorẽ fratris tui, & ſociare illi, vt ſuſci-
9 tes ſemen fratri tuo. ¶ Ille ſciens non naſci
ſibi filios, introiens ad vxorẽ fratris ſui, ſe-
men fundebat in terrã: ne liberi fratris no-
10 mine naſcerentur. ¶ Et idcirco percußit eũ
Dominus, eo quòd rem deteſtabilẽ faceret.
11 ¶ Quam ob rem dixit Iudas Thamar nurui
ſuæ, Eſto vidua in domo patris tui, donec
creſcat Sela filius meus: timebat enim ne &
ipſe moreretur, ſicut fratres eius. Quæ
abiit, & habitauit in domo patris ſui.
12 ¶ Euolutis autem multis diebus mortua eſt
C "Sua' vxor Iudæ: qui poſt luctum conſola- "filia Sue 4.
tione ſuſcepta, aſcendebat ad tõſores ouium
ſuarum, ipſe & Hiras opilio gregis Odolla-
13 mites, in Thãnas. ¶ Nuntiatumq; eſt Tha-
mar quod ſocer illius aſcenderet in Thãnas
14 ad tondẽdas oues. ¶ Quæ depoſitis viduita-
tis veſtibus aſſumpſit theriſtrũ: & mutato
habitu ſedit in biuio itineris, quod ducit
Thamnã: eo quòd creuiſſet Sela, & non eum
15 accepiſſet maritũ. ¶ Quã cùm vidiſſet Iu-
D das, ſuſpicatus eſt eſſe meretricẽ: operuerat
16 enim vultum ſuum, ne agnoſceretur. ¶ In-
grediensq; ad eã, ait, Dimitte me vt coëam
tecũ: neſciebat enim quòd nurus ſua eſſet.
Quæ reſpondẽte, Quid dabis mihi, vt fruæ-
17 ris concubitu meo? ¶ dixit, Mittam tibi hæ-
dum de gregibus. Rurſumq; illa dicẽte, Pa-
tiar quod vis, ſi dederis mihi arrhabonem,
18 donec mittas quod pollicerit. ¶ Ait Iudas,
Quid tibi vis pro arrhabone dari? Reſpõdit,
Annulum tuum, & armillam, & baculum
quem manu tenes. Ad vnum igitur coitum
19 mulier concepit. ¶ & ſurgens abiit: depoſitoq;
E habitu quem ſumpſerat, induta eſt vidui-
20 tatis veſtibus. ¶ Miſit autẽ Iudas hædum
per paſtorẽ ſuum Odollamiten, vt reciperet
pignus quod dederat mulieri: qui cùm non
21 inueniſſet eam, ¶ interrogauit homines loci
illius, Vbi eſt mulier quæ ſedebat in biuio?
Reſpondentibus cunctis, Non fuit in loco iſto
22 meretrix: ¶ reuerſus eſt ad Iudã, & dixit ei,
Non inueni eam: ſed & homines loci illius
dixerunt mihi nunquã ſediſſe ibi ſcortum.
23 ¶ Ait Iudas, Habeat ſibi, certè mendacij ar-
F guere nos non poteſt: ego miſi hædum quem
24 promiſeram, & tu nõ inueniſti eam. ¶ Ecce
autem poſt tres menſes nuntiauerunt Iudæ,
dicentes, Fornicata eſt Thamar nurus tua,
& videtur vterus illius intumeſcere. Di-
xitq; Iudas, Producite eam vt comburatur.
25 ¶ Quæ cùm duceretur ad pœnã, miſit ad ſo-
cerum ſuum, dicens, De viro cuius hæc ſunt,
concepi: cognoſce cuius ſit annulus, & ar-
milla,

milla, ...
ait, Iudicet ...
filio meo. Attamen ...
Matth.1.a.3. ¶‖Inſtante autẽ partu, apparuerunt gemini 27
in vtero: atq; in ipſa effuſione infantium
vnus protulit manum, in qua obſtetrix li-
gauit coccinũ, dicens. ¶Iſte egredietur prior. 28
¶Ille vero retrahente manũ, egreſſus eſt al- 29
ter: dixitq; mulier, Quare diuiſa eſt propter
te maceria? & ob hanc cauſam vocauit no-
1.Par.2.c.4. men eius Phares. ¶‖Poſtea egreſſus eſt fra- 30
ter eius, in cuius manu erat coccinũ: quem
appellauit Zara.

CAP. XXXIX.

IGitur Ioſeph ductus eſt in Aegyptum, 1
emitq; eũ Phutiphar eunuchus Pharao- A
nis, princeps exercitus ſui, vir Aegyptius, de
manu Iſmahelitarum, à quibus perductus
erat. ¶Fuitq; Dominus cum eo, & erat vir 2
in cunctis proſperè agens: habitauitq; in
domo domini ſui, ¶qui optimè nouerat Do- 3
minum eſſe cum eo, & omnia quæ "gereret
"gererentur ab eo 5. ab eo dirigi in manu illius. ¶Inuenitq; Io- 4
ſeph gratiam corã domino ſuo, & miniſtra-
bat ei: a quo præpoſitus omnibus guberna-
bat creditam ſibi domũ, & vniuerſa quæ
ei tradita fuerant: ¶benedixitq; Dominus 5
domui Aegyptij propter Ioſeph, & multipli- B
cauit tã in ædibus quam in agris cunctam
eius ſubſtantiam. ¶nec quidquã aliud no- 6
uerat, niſi panem quo veſcebatur. Erat autẽ
Ioſeph pulchra facie, & decorus aſpectu.
¶Poſt multos itaq; dies iniecit domina ſua 7
oculos ſuos in Ioſeph, & ait, Dormi mecum.
¶Qui nequaquam acquieſcẽs operi nepha- 8
rio, dixit ad eam, Ecce dominus meus om-
nibus mihi traditis ignorat quid habeat in
domo ſua: ¶nec quicquam eſt quod non in 9
mea ſit poteſtate, vel non tradiderit mihi,
præter te, quæ vxor eius es: quomodo ergo
"Deum 9. poſſum hoc malũ facere, & peccare in "Do-
minum meum? ¶Huiuſcemodi verbis per 10
"loquebatur 4. ſingulos dies " & mulier moleſta erat ado- C
leſcenti, & ille recuſabat ſtuprum. ¶Accidit 11
autem quadam die vt intraret Ioſeph do-
mum, & operis quippiã abſq; arbitris fa-
ceret: ¶& illa apprehenſa lacinia veſtimẽti 12
eius, diceret, Dormi mecum. Qui relicto in
manu eius pallio, fugit, & egreſſus eſt fo-
ras. ¶Cumq; vidiſſet mulier veſtẽ in ma- 13
nibus ſuis: & ſe eſſe contemptam, ¶vocauit 14
"Q. "ad ſe homines domus ſuæ, & ait ad eos:
En introduxit virum Hebræum, vt illude-
ret nobis: ingreſſus eſt ad me, vt coiret me-
cum: cumq; ego ſuclamaſſem, ¶& audiſſet 15
vocem meam, reliquit pallium quod tene-
bam, & fugit foras. ¶In argumentum ergo 16
fidei retentum pallium oſtendit marito re- D
uertenti domũ, ¶& ait, Ingreſſus eſt ad me 17
ſeruus Hebræus quẽ adduxiſti vt illuderet
mihi: ¶cumq; audiſſet me clamare, reliquit 18

... eam, & fugit foras. ¶His
... auditis dominus, & nimium credulus ver-
20 bis coniugis, iratus eſt valde, ¶‖tradiditq; Pſal.104.
Ioſeph in carcerem, vbi vincti regis cuſto- b.18.
21 diebantur, & erat ibi clauſus. ¶Fuit autem
Dominus cum Ioſeph, & miſertus eſt illius:
& dedit ei gratiam in conſpectu principis
22 carceris. ¶Qui tradidit in manu illius v-
niuerſos vinctos qui in cuſtodia tenebãtur:
23 & quicquid fiebat, ſub ipſo erat. ¶Nec no-
uerat aliquid cunctis ei creditis: Dominus
enim erat cum illo, & omnia opera eius di-
rigebat.

CAP. XL.

1 HIs itaq; geſtis accidit vt peccarẽt duo
A eunuchi, pincerna regis Aegypti, &
2 piſtor domino ſuo. ¶Iratuſq; cõtra eos Pha-
rao (nam alter pincernis præerat, alter pi-
3 ſtoribus) ¶miſit eos in carcerem principis
4 militũ, in quo erat vinctus & Ioſeph. ¶At
cuſtos carceris tradidit eos Ioſeph, qui &
miniſtrabat eis: aliquantulũ temporis flu-
5 xerat, & illi in cuſtodia tenebãtur. ¶Vide-
runtq; ambo ſomnium nocte vna, iuxta in-
6 terpretationem congruã ſibi. ¶ad quos cùm
introiſſet Ioſeph mane, & vidiſſet eos tri-
7 ſtes, ¶ſciſcitatus eſt eos, dicens, Cur triſtior
8 eſt hodie ſolito facies veſtra? ¶Qui reſpon-
B derunt, Somnium vidimus, & non eſt qui
interpretetur nobis. Dixitq; ad eos Ioſeph:
Nunquid non Dei eſt interpretatio? referte
9 mihi quid videritis. ¶Narrauit prior, præ-
poſitus pincernarum ſomnium ſuum: Vide-
10 bam coram me vitem, ¶in qua erant tres
propagines, creſcere paulatim "in gemmas, "Q.
11 & poſt flores vuas matureſcere: ¶calicemq;
Pharaonis in manu mea. tuli ergo vuas, &
expreſſi in calicem quẽ tenebam, & tradidi
12 poculum Pharaoni. ¶Reſpondit Ioſeph: Hæc
eſt interpretatio ſomnij, Tres propagines,
13 tres adhuc dies ſunt, ¶poſt quos recordabi-
tur Pharao miniſterij tui, & reſtituet te in
gradum priſtinum: dabiſq; ei calicem iuxta
officium tuũ, ſicut antè facere conſueueras.
14 ¶Tantùm memẽto mei, cùm tibi bene fuerit,
C & facies mecum miſericordiã: vt ſuggeras
Pharaoni vt educas me de iſto carcere.
15 ¶quia furtim ſublatus ſum de terra He-
bræorum, & hic innocens in lacum miſſus
16 ſum. ¶Videns piſtorũ magiſter quòd pru-
denter ſomnium diſſoluiſſet, ait. Et ego vidi
ſomniũ. Quod tria caniſtra farinæ haberem
17 ſuper caput meũ: ¶& in vno caniſtro quod
erat excelſius, portare me omnes cibos qui
fiunt arte piſtoria, aueſq; comedere ex eo.
18 ¶Reſpondit Ioſeph: Hæc eſt interpretatio
ſomnij, Tria caniſtra, tres adhuc dies ſunt:
19 ¶poſt quos auferet Pharao caput tuum, ac
ſuſpendet te in cruce, & lacerabunt volu-
20 cres carnes tuas. ¶Exinde dies tertius na-
talitius Pharaonis erat: qui faciens grande
conuiuium pueris ſuis, recordatus eſt inter

epulas magiſtri prin......
cipis. ¶ Reſtituitq; alterum in locum ...
regi 9. vt porrigeret "ei poculum: ¶ alterum iuſſẽ- 2
dit in patibulo, vt coniectoris veritas pro-
baretur. ¶ Et tamen ſuccedentibus proſperis, 23
propoſitus pincernarum oblitus eſt interpre-
tis ſui.

CAP. XLI.

POſt duos annos vidit Pharao ſomniũ. 1
Putabat ſe ſtare ſuper fluuiũ, ¶ de quo 2
aſcendebãt ſeptem boues, pulchræ & craſſæ A
nimis: & paſcebantur in locis paluſtribus.
¶ Aliæ quoq; ſeptem emergebant de flumine 3
fœdæ, confectæq; macie: & paſcebantur in
ipſa amnis ripa in locis virẽtibus: ¶ deuo- 4
rauerũtq; eas, quarũ mira ſpecies & ha-
bitudo corporum erat. Expergefactus Pha-
rao, ¶ rurſum dormiuit, & vidit alterum 5
ſomnium. Septẽ ſpicæ pullulabant in culmo
vno plenæ atq; formoſæ: ¶ aliæ quoq; totidẽ 6
ſpicæ tenues, & percuſſæ vredine oriebãtur,
¶ deuorantes omnem priorum pulchritudi- 7
nem. Euigilans Pharao poſt quietem, ¶ & 8
...10. facto mane, pauore perterritus, miſit ad
omnes coniectores Aegypti, cunctoſq; ſapiẽ-
tes: & accerſitis narrauit ſomnium, nec erat
qui interpretaretur. ¶ Tunc demum remi- 9
niſcens pincernarum magiſter, ait, Confiteor B
peccatum meum: ¶ Iratus rex ſeruis ſuis, me 10
& magiſtrum piſtorum retrudi iuſſit in car
cerem principis militum: ¶ vbi vna nocte 11
vterq; vidimus ſomnium, præſagium futu-
rorum. ¶ Erat ibi puer Hebræus, eiuſdem 12
ducis militũ famulus: cui narrantes ſom-
nia, ¶ audiuimus quicquid poſtea rei proba- 13
uit euentus. ego enim redditus ſum officio
meo: & ille ſuſpenſus eſt in cruce. ¶ Protinus 14
Pſal.104.b.20. ad regis imperium eductũ de carcere Ioſeph
totonderunt: ac veſte mutata obtulerunt ei.
¶ Cui ille ait, Vidi ſomnia, nec eſt qui ediſſe- 15
rat: quæ audiui te ſapientiſſimè coniicere.
¶ Reſpondit Ioſeph: Abſq; me Deus reſponde- 16
bit proſpera Pharaoni. ¶ Narrauit ergo 17
Pharao quod viderat, Putabam me ſtare C
ſuper ripam fluminis, ¶ & ſeptem boues de 18
amne conſcendere, pulchras nimis, & obeſis
carnibus: quæ in paſtu paludis vireta car-
pebant. ¶ & ecce, has ſequebantur aliæ ſeptẽ 19
boues, in tantum deformes, & macilentæ,
vt nunquam tales in Terra-Aegypti vide-
rim. ¶ quæ deuoratis & conſumptis priori- 20
bus, ¶ nullum ſaturitatis dedêre veſtigium: 21
ſed ſimili macie & ſqualore torpebant. Eui-
gilans, rurſus ſopore depreſſus, ¶ vidi ſom- 22
niũ, Septem ſpicæ pullulabant in culmo vno
plenæ atq; pulcherrimæ. ¶ aliæ quoq; ſeptem 23
tenues & percuſſa vredine, oriebantur e ſti-
pula: ¶ quæ priorum pulchritudinem deuo- 24
rauerunt. Narraui coniectoribus "ſomnium
"ſomniorum 4. & nemo eſt qui ediſſerat. ¶ Reſpondit Ioſeph, 25
Somnium regis vnum eſt. quæ facturus eſt
Deus, oſtendit Pharaoni. ¶ Septem boues 26

...uber-
... omniſq; com-
...q; boues tenues
...q; macilentæ, quæ aſcenderunt poſt eas, &
ſeptẽ ſpicæ tenues, & vento vrente percuſſæ
28 ſeptem anni ventura ſunt famis. ¶ Qui hoc
29 ordine cõplebuntur. ¶ Ecce, ſeptem anni ve-
nient fertilitatis magnæ in vniuerſa Terra
30 Aegypti: ¶ quos ſequentur ſeptem anni alij
tantæ ſterilitatis, vt obliuioni tradatur cũ-
cta retro abundantia: conſumptura eſt enim
31 fames omnem terram: ¶ & vbertatis ma-
gnitudinem, perditura eſt inopiæ magnitu-
32 do. ¶ Quod autem vidiſti ſecundo ad eandẽ
rem pertinens ſomniũ: firmitatis indicium
eſt, eo quod fiat ſermo Dei, & velocius im-
33 pleatur. ¶ Nunc ergo prouideat rex virũ ſa-
pientem & induſtrium, & præficiat eũ Ter-
34 ræ-Aegypti. ¶ Qui conſtituat præpoſitos per
cunctas regiones: & quintã partem fructuũ
35 per ſeptẽ annos fertilitatis, ¶ qui iam nunc
futuri ſunt, congreget in horrea: & omne fru-
mentum ſub Pharaonis poteſtate condatur,
36 ſerueturq; in vrbibus. ¶ Et præparetur fu-
E turæ ſeptẽ annorum fami quæ oppreſſura eſt
Aegyptum, & non conſumetur terra inopia.
37 ¶ Placuit Pharaoni conſiliũ & cunctis mini-
38 ſtris eius, ¶ locutuſq; eſt ad eos: Num inue-
nire poterimus talẽ virum, qui ſpiritu Dei
39 plenus ſit? ¶ Dixit ergo ad Ioſeph: Quia oſtẽ-
dit tibi Deus omnia quæ locutus eſt, num-
quid ſapientiorẽ & conſimilẽ tui inuenire
40 potero? ¶ ‖ Tu eris ſuper domũ meam, & ad Pſ.104.b.21.
tui oris imperium cunctus populus obediet: 1.Mac.2.f.53
41 vno tantũ regni ſolio te præcedã. ¶ Dixitq; Act.7.b.10.
rurſum Pharao ad Ioſeph: Ecce, conſtitui te
42 ſuper vniuerſam Terram-Aegypti. ¶ "Tu- "Tulit 8.
litq; annulum de manu ſua, & dedit eũ in
manu eius: veſtiuitq; eum ſtola byſſina, &
43 collo torquem aureã circumpoſuit. ¶ Fecitq;
eum aſcendere ſuper currum ſuum "ſecun- "ſecun 6.
dum clamante præcone, vt omnes coram eo
genu flecterent, & præpoſitum eſſe ſcirent
44 vniuerſæ Terræ-Aegypti. ¶ Dixit quoq; rex
F Aegypti ad Ioſeph: Ego ſum Pharao: abſq; ...10.
tuo imperio non mouebit quiſquã manũ aut
45 pedem in omni Terra-Aegypti. ¶ Vertitq; no-
mẽ eius, & vocauit eum lingua Aegyptiaca,
Saluatorem-mundi. Deditq; illi vxorem
Aſeneth filiam Phutipharis ſacerdotis He-
liopoleos. Egreſſus eſt itaq; Ioſeph ad terrã
46 Aegypti ¶ (triginta autem annorum erat
quando ſtetit in conſpectu regis Pharaonis)
47 & circuiuit omnes regiones Aegypti. ¶ Ve-
nitq; fertilitas ſeptem annorum: & in ma-
nipulos redactæ ſegetes congregatæ ſunt in
48 horrea Aegypti. ¶ Omnis etiã frugum abun-
49 dantia in ſingulis vrbibus condita eſt. ¶ Tã-
taq; fuit abundantia tritici, vt arenæ maris
coæquaretur, & copia menſuram excederet. Infr.46.e.
50 ¶ ‖ Natiq; ſunt Ioſeph filij duo antequam 20.48.a.5.
veniret

uens.
Phutiphar.
nit'q; nomen pri-
Obliuiſci me fecit Deus omnium laborum meo-
rum, & domus patris mei. ⁋Nomē quoq; ſe- 52
cundi appellauit Ephraim: dicens, Creſcere
me fecit Deus in terra paupertatis meæ. ⁋ 53
Igitur tranſactis ſeptem ubertatis annis,
Pſ.104.b.16. qui fuerant in Aegypto, ⁋ || cœperunt venire 54
ſeptem anni inopiæ, quos prædixerat Ioſeph:
& in uniuerſo orbe fames præualuit, in cun-
*fames cta autē Terra-Aegypti "panis' erat. ⁋Qua 55
eſuriente clamauit populus ad Pharaonem
alimenta petēs, Quibus ille reſpondit: Ite ad
Ioſeph: & quicquid ipſe vobis dixerit, faci-
te. ⁋Creſcebat autē quotidie fames in omni 56
terra: aperuitq; Ioſeph uniuerſa horrea, &
vendebat Aegyptiis: nam & illos oppreſſerat
fames. ⁋ Omneſq; prouinciæ veniebant in 57
Aegyptum, vt emerent eſcas, & malū inopiæ
temperarent.

CAP. XLII.

AVdiens autē Iacob quod alimenta ven- 1
derentur in Aegypto, dixit filiis ſuis: A
Act.7.b. Quare negligitis? ⁋ || audiui quod triticum 2
venundetur in Aegypto: deſcendite, & emite
nobis neceſſaria, vt poſſimus viuere, & non
conſumamur inopia. ⁋ Deſcendentes igitur 3
fratres Ioſeph decem, vt emerent frumenta
in Aegypto, ⁋Ben-iamin domi retento a Ia- 4
cob, qui dixerat fratribus eius: Ne forte in
itinere quicquam patiatur mali: ⁋ Ingreſſi 5
ſunt Terram-Aegypti cū aliis qui pergebant
ad emendum. Erat autem fames in Terra-
*princeps Chanaan. ⁋Et Ioſeph "erat princeps in Ter 6
Aegypti 10. ra-Aegypti', atq; ad eius nutum frumenta B
populis vendebantur. Cumq; adoraſſent eū
fratres ſui, ⁋ & agnouiſſet eos, quaſi ad alie- 7
nos durius loquebatur, interrogās eos, Vnde
veniſtis? Qui reſponderunt: De Terra-Cha
naan, vt emamus victui neceſſaria. ⁋Et ta- 8
men fratres ipſe cognoſcens, non eſt cognitus
ab eis. ⁋ Recordatuſq; ſomniorum quæ ali- 9
quando viderat, ait ad eos. Exploratores
eſtis, vt videatis infirmiora terræ veniſtis.
⁋Qui dixerūt: Non eſt ita domine, ſed ſerui 10
tui venerunt vt emerent cibos. ⁋Omnes fi- 11
lii vnius viri ſumus: pacifici venimus, nec C
quicquam famuli tui machinantur mali.
⁋Quibus ille reſpondit, Aliter eſt, immunita 12
terræ huius conſiderare veniſtis. ⁋ At illi 13
dixerūt, Duodecim, inquiunt, ſerui tui fra-
tres ſumus, filii viri vnius in Terra-Cha-
naan: minimus cum patre noſtro eſt, alius
nō eſt ſuper. ⁋Hoc eſt, ait, quod locutus ſum, 14
Exploratores eſtis. ⁋ Iam nunc experimen- 15
tum veſtri capiam: per ſalutem Pharaonis
non egrediemini hinc, donec veniat frater
veſter minimus. ⁋ Mittite ex vobis vnum, 16
& adducat eum: vos aūt eritis in vinculis,
donec probentur quæ dixiſtis vtrum vera
an falſa ſint: alioquin per ſalutē Pharaonis
... tradidit ergo illos cu-
ſtodiæ tribus diebus. ⁋Die autē tertio edu-
ctis de carcere, ait, Facite quæ dixi, & vi-
19 uetis: Deum enim timeo. ⁋ Si pacifici eſtis,
D frater veſter vnus ligetur in carcere: vos
autem abite, & ferte frumenta quæ emi-
20 ſtis, in domos veſtras: ⁋ & fratrem veſtrum Infr.43.a.5.
minimum ad me adducite, vt poſſim veſtros
probare ſermones, & non moriamini. Fece-
21 runt vt dixerat, ⁋ & locuti ſunt ad inuicē:
Merito hæc patimur, quia peccauimus in
fratrem noſtrum, videntes anguſtiam ani-
mæ illius dum deprecaretur nos, & non au-
diuimus: idcirco venit ſuper nos iſta tribu-
22 latio. ⁋E quibus vnus Ruben, ait, Nunquid
non dixi vobis? || Nolite peccare in puerum: Suprà 37.d.
& non audiſtis me? en ſanguis eius exqui-
23 ritur. ⁋ Neſciebant autem quod intelligeret
E Ioſeph: eo quod per interpretem loqueretur
24 ad eos. ⁋ Auertitq; ſe parumper, & fleuit:
25 & reuerſus locutus eſt ad eos. ⁋ Tollenſque
Simeon, & ligans illis præſentibus, iuſſit
miniſtris vt implerent eorum ſaccos tritico,
& reponerent pecunias ſingulorum in ſac-
culis ſuis, datis ſupra cibariis in via: qui
26 fecerunt ita. ⁋ At illi portantes frumenta
27 in aſinis ſuis, profecti ſunt. ⁋ Apertoq; v-
nus ſacco vt daret iumento pabulum in
diuerſorio, contemplatus pecuniam in ore
28 ſacculi, ⁋ dixit fratribus ſuis: Reddita eſt
mihi pecunia*, en habetur in ſacco. Et ob- *mea 7.
F ſtupefacti, turbatiq; mutuo dixerunt: Quid
29 nam eſt hoc quod fecit nobis Deus? ⁋Vene-
runtq; ad Iacob patrem ſuum in terram-
Chanaan, & narrauerunt ei omnia quæ
30 accidiſſent ſibi, dicentes: ⁋ Locutus eſt nobis
dominus terræ" durè, & putauit nos explo- *illius 3.
31 ratores-eſſe prouinciæ'. ⁋Cui reſpondimus. *.3.
Pacifici ſumus, nec vllas molimur inſidias.
32 ⁋ Duodecim fratres vno patre geniti ſu-
mus: vnus non eſt ſuper, minimus cum pa-
33 tre noſtro eſt in Terra-Chanaan. ⁋Qui ait
nobis, Sic probabo quod pacifici ſitis. Fratrē
veſtrū vnum dimittite apud me, & cibaria
domibus veſtris neceſſaria ſumite, & abite:
34 ⁋ fratremq; veſtrum minimū adducite ad
me, vt ſciam quod non ſitis exploratores: &
iſtū qui tenetur in vinculis recipere poſſi-
tis: ac deinceps quæ vultis, emēdi habeatis
35 licentiam. ⁋His dictis cùm frumenta effun
derent, ſinguli reppererunt in ore ſaccorum
ligatas pecunias: exterritiſq; ſimul omnibus
36 ⁋ dixit pater Iacob: Abſq; liberis me eſſe fe-
G ciſtis, Ioſeph non eſt ſuper, Simeon tenetur
in vinculis, & Ben-iamim auferetis: in me
37 hæc omnia mala reciderunt. ⁋Cui reſpondit
Ruben: Duos filios meos interfice, ſi non re-
duxero illum tibi: trade illū in manu mea,
38 & ego eum tibi reſtituam. ⁋ At ille, Non
deſcendet, inquit, filius meus vobiſcū: frater
eius mortuus eſt, & ipſe ſolus remanſit: ſi
quid

*quid ei aduerſitatis ...*
*quam pergitis, deducetis canos meos cum do-*
*lore ad inferos.*

CAP. XLIII.

*INterim fames omnē terram vehemēter* 1
*premebat. ¶ Conſumptiſq; cibis quos ex* 2
*Aegypto detulerāt, dixit Iacob ad filios ſuos:* A
*Reuertimini, & emite nobis pauxillū eſca-*
*rum. ¶ Reſpondit Iudas, Denuntiauit nobis* 3
*vir ille ſub atteſtatione iuriſiurandi, dicēs:*
*Non videbitis faciem meam, niſi fratrē ve-*
*ſtrū minimū adduxeritis vobiſcū. ¶ Si ergo* 4
*vis eum mittere nobiſcū, pergemus pariter,*
*& ememus tibi neceſſaria. ¶ Si autem non* 5
*vis, nō ibimus: vir enim (vt ſæpe diximus)*
Suprà 42. *denuntiauit nobis, dicens, ‖ Non videbitis*
d.20. *faciem meam abſq; fratre veſtro minimo.*
*¶ Dixit eis Iſrael: In meam hoc feciſtis mi-* 6
*ſeriam, vt indicaretis ei & aliū habere vos* B
*fratrem. ¶ At illi reſponderunt, Interrogauit* 7
*nos homo per ordinem noſtram progeniem: ſi*
*pater viueret: ſi haberemus fratrem: & nos*
*reſpondimus ei conſequenter iuxta id quod*
*fuerat ſciſcitatus: nunquid ſcire poteramus*
*quod dicturus eſſet, Adducite fratrem ve-*
*ſtrum vobiſcum? ¶ Iudas quoq; dixit patri* 8
*ſuo, Mitte puerū mecum, vt proficiſcamur,*
*& poſſimus viuere: ne moriamur nos &*
Infr. 44. *paruuli noſtri. ¶ Ego ſuſcipio puerū: de manu* 9
e.32. *mea require illū. niſi reduxero & reddidero*
*eū tibi, ero peccati reus in te omni tempore.*
*¶ Si nō interceſſiſſet dilatio, iam vice altera* 10
*veniſſemus. ¶ Igitur Iſraël pater eorū dixit* 11
*ad eos, Si ſic neceſſe eſt, facite quod vultis:* C
*ſumite de optimis terræ frugibus in vaſis ve-*
*ſtris, & deferte viro munera, modicū reſinæ,*
*& mellis, & ſtoracis, ſtactes, & terebinthi,*
*& amygdalarum. ¶ Pecuniā quoq; duplicem* 12
*ferte vobiſcū: & illā quā inueniſtis in ſac-*
*culis, reportate, ne forte errore factum ſit.*
*¶ Sed & fratrē veſtrum tollite, & ite ad vi-* 13
*rum. ¶ Deus autem meus omnipotens faciat* 14
*vobis eū placabilem: & remittat vobiſcum*
⁊.5. *fratrē veſtrum quē tenet in vinculis, &*
*hūc Ben-iamin: ego aūt quaſi orbatus abſq;*
*liberis ero. ¶ Tulerunt ergo viri munera, &* 15
*pecuniam duplicē, & Ben-iamin: deſcende-*
*runtq; in Aegyptū, & ſteterunt corā Ioſeph.*
*¶ Quos cùm ille vidiſſet, & Ben-iamin ſi-* 16
*mul, præcepit diſpenſatori domus ſuæ, dicēs,* D
*Introduc viros domum, & occide victimas,*
*& inſtrue conuiuium: quoniam mecū ſunt*
*comeſturi meridie. ¶ Fecit ille ſicut fuerat* 17
*imperatū, & introduxit viros domū. ¶ Ibiq;* 18
*exterriti, dixerūt mutuo: Propter pecuniam*
*quam retulimus prius in ſaccis noſtris, in-*
*troducti ſumus: vt deuoluat in nos calum-*
*niam, & violēter ſubiiciat ſeruituti & nos,*
*& aſinos noſtros. ¶ Quamobrem in ipſis fo-* 19
*ribus accedentes ad diſpenſatorem, ¶ locuti* 20
Sup.42. a.3. *ſunt: Oramus domine vt audias nos. ‖ Iam*

*...ſcas.*
*...mus ad di-*
*... noſtros, & inue-*
E *nimus pecuniam in ore ſaccorum quā nunc*
22 *eodem pondere reportauimus. ¶ Sed & aliud*
*attulimus argentū, vt emamus quæ nobis* ⁊.5.
*neceſſaria ſunt: non eſt in noſtra cōſcientia*
23 *quis poſuerit ea in marſupiis noſtris. At ille*
*reſpondit, Pax vobiſcum, nolite timere: Deus*
*veſter, & Deus patris veſtri dedit vobis*
*theſauros in ſaccis veſtris. nam pecuniam*
*quam dediſtis mihi, probatam ego habeo.*
24 *Eduxitq; ad eos Simeon. ¶ Et introductis*
*domū, attulit aquā, & lauerunt pedes ſuos,*
25 *deditq; pabulum aſinis eorū. ¶ Illi vero pa-*
*rabant munera, donec ingrederetur Ioſeph*
*meridie: audierant enim quod ibi comeſturi*
26 *eſſent panem. ¶ Igitur ingreſſus eſt Ioſeph*
F *domū ſuā, obtuleruntq; ei munera, tenentes*
*in manibus ſuis: & adorauerunt proni in*
27 *terrā. ¶ At ille clemēter reſalutatis eis, in-*
*terrogauit eos, dicens, Saluúſne eſt pater ve-*
*ſter ſenex, de quo dixeratis mihi? Adhuc vi-*
28 *uit? ¶ Qui reſponderunt: Soſpes eſt ſeruus*
*tuus pater noſter, adhuc viuit. Et incur-*
29 *uati, adorauerunt eum. ¶ Attollens autem*
*Ioſeph oculos, vidit Ben-iamin fratrē ſuum*
*vterinū, & ait, Iſte eſt frater veſter par-*
*uulus, de quo dixeratis mihi? Et rurſum,*
30 *Deus, inquit, miſereatur tui fili mi. ¶ Fe-*
G *ſtinauitq;, quia commota fuerant viſcera*
*eius ſuper fratre ſuo, & erumpebāt lachry-*
31 *mæ: & introiēs cubiculū fleuit. ¶ Rurſumq;*
*lota facie egreſſus, continuit ſe, & ait, Ponite*
32 *panes. ¶ Quibus appoſitis, ſeorſum Ioſeph, &*
*ſeorſum fratribus, Aegyptiis quoq; qui veſ-*
*cebantur ſimul, ſeorſum (illicitum eſt enim*
*Aegyptiis comedere cum Hebræis, & propha-*
33 *num putant huiuſcemodi conuiuium) ¶ ſe-*
*derunt corā eo, primogenitus iuxta primo-*
*genita ſua, & minimus iuxta ætatē ſuā. Et*
34 *mirabantur nimis, ¶ ſumptis partibus quas*
*ab eo acceperant: maiorq; pars venit Ben-*
*iamin, ita vt quinq; partibus excederet.*
*Biberuntq;, & inebriati ſunt cum eo.*

CAP. XLIIII.

1 *PRæcepit autem Ioſeph diſpenſatori do-*
A *mus ſuæ, dicens, Imple ſaccos eorum*
*frumēto, quantū poſſunt capere: & pone pe-*
2 *cuniam ſingulorum in ſummitate ſacci. ¶ Scy-*
*phum autem meum argenteum, & pretium*
*quod dedit tritici, pone in ore ſacci iunioris.*
3 *factumq; eſt ita. ¶ Et orto manè, dimiſſi*
4 *ſunt cum aſinis ſuis. ¶ Iamq; vrbē exierāt,*
*& proceſſerant paululum: "tunc' Ioſeph ac-* "cùm ?.
*cerſito diſpēſatore domus, ait, Surge, inquit,*
*& perſequere viros: & apprehenſis dicito:*
5 *Quare reddidiſtis malū pro bono? ¶ Scyphus*
B *quem furati eſtis, ipſe eſt in quo bibit do-*
*minus meus, & in quo augurari ſolet: peſſi-*
6 *mam rem feciſtis. ¶ Fecit ille vt iuſſerat.*

Et a,
reſpondes,
noſter, vt ſerui
¶Pecuniam quæ inuen
ſaccorũ, reportauimus ad te de Terra-Cha-
naan: & quomodo conſequens eſt vt furati
ſimus de domo domini tui aurũ vel argen-
tum? ¶Apud quemcunq; fuerit inuentũ ſer- 9
uorum tuorũ quod quæris, moriatur, & nos C
erimus ſerui domini noſtri. ¶Qui dixit eis: 10
Fiat iuxta veſtram ſententiã: apud quem-
cunq; fuerit inuẽtum, ipſe ſit ſeruus meus,
vos autẽ eritis innoxij. ¶Itaq; feſtinato de- 11
ponentes in terrã ſaccos, aperuerũt ſinguli.
¶Quos ſcrutatus, incipiẽs a maiore vſq; ad 12
minimum, inuenit ſcyphum in ſacco Ben-
iamin. ¶At illi ſciſſis veſtibus, oneratiſq; 13
rurſum aſinis, reuerſi ſunt in oppidũ. ¶Pri- 14
muſq; Iudas cum fratribus ingreſſus eſt ad
Ioſeph (necdũ enim de loco abierat) omneſq;
ante eũ pariter in terrã corruerunt. ¶Qui- 15
bus ille ait, Cur ſic agere voluiſtis? an igno- D
ratis quod non ſit ſimilis mei in augurandi
ſcientia? ¶Cui Iudas, Quid reſpondebimus, 16
inquit, domino meo? vel, Quid loquemur,
aut iuſte poterimus obtẽdere? Deus inuenit
iniquitatem ſeruorũ tuorũ, en omnes ſerui
ſumus domini mei, & nos, & apud quẽ in-
uentus eſt ſcyphus. ¶Reſpõditq; Ioſeph: Abſit 17
à me vt ſic agam: qui furatus eſt ſcyphum,
ipſe ſit ſeruus meus, vos autem abite liberi
ad patrem veſtrũ. ¶Accedens autem pro- 18
pius Iudas, confidenter ait, Oro domine mi, E
loquatur ſeruus tuus verbum in auribus
tuis, & ne iraſcaris famulo tuo: tu es enim
poſt Pharaonem ¶dominus meus. Interroga- 19
ſti ‖ prius ſeruos tuos: Habetis patrem aut
fratrem? ¶& nos reſpondimus tibi domino 20
meo: Eſt nobis pater ſenex, & puer paruu-
lus, qui in ſenectute illius natus eſt: cuius
vterinus frater mortuus eſt: & ipſum ſolum
habet mater ſua, pater vero tenere diligit
eum. ¶Dixiſtiq; ſeruis tuis: Adducite eum 21
ad me, & ponam oculos meos ſuper illum. F
¶Suggeſſimus domino meo: Non poteſt puer 22
relinquere patrẽ ſuum: ſi enim illum dimi-
ſerit, morietur. ¶‖Et dixiſti ſeruis tuis, Niſi 23
venerit frater veſter minimus vobiſcũ, non
videbitis amplius faciẽ meam. ¶Cùm ergo 24
aſcendiſſemus ad famulum tuum patrẽ no-
ſtrum, narrauimus ei omnia quæ locutus eſt
dominus meus. ¶Et dixit pater noſter, Re- 25
uertimini, & emite nobis parũ tritici. ¶Cui 26
diximus, Ire non poſſumus: ſi frater noſter
minimus deſcẽderit nobiſcum, proficiſcemur
ſimul: alioquin illo abſente, nõ audemus vi-
dere faciẽ viri. ¶Ad quæ ille reſpondit. ‖Vos 27
ſcitis quod duos genuerit mihi vxor mea. G
¶Egreſſus eſt vnus, & dixiſtis, Beſtia deuo- 28
rauit eum: & hucuſq; nõ comparet. ¶Si tu- 29
leritis & iſtũ, & aliquid ei in via cõtigerit,

Sup.42. b.11.

Sup.43. a. 3. & 5.

Sup.37. c. 33. & 33.

rere ad inferos.
[illegible] ad ſeruũ tuum patrem
noſtrum, & puer defuerit, (cũ anima illius
31 ex huius anima dependeat) ¶videritq; eum
non eſſe nobiſcum, morietur, & deducent
famuli tui canos eius cum dolore ad inferos.
32 ¶Ego proprie ſeruus tuus ſim, qui in meã
hunc recepi fidem, & ſpopondi dicens, ‖ Niſi
reduxero eum, peccati reus ero in patrem
33 meum omni tempore. ¶Manebo itaq; ſeruus
tuus pro puero in miniſterio domini mei, &
34 puer aſcendat cum fratribus ſuis. ¶Nõ enim
poſſum redire ad patrem meũ abſente pue-
ro: ne calamitatis, quæ oppreſſura eſt patrẽ
meum, teſtis aſſiſtam.

Sup.43. b. 9.

## CAP. XLV.

1 NOn ſe poterat vltrà cohibere Ioſeph,
A multis coram aſtãtibus: vnde præce-
pit vt egrederentur cuncti foras, & nullus
2 intereſſet alienus agnitioni mutuæ. ¶Ele-
uauitq; vocem cum fletu: quam audierunt
3 Aegyptij, omniſq; domus Pharaonis. ¶Et
dixit fratribus ſuis, Ego ſum Ioſeph: adhuc
pater meus viuit? Non poterant reſpondere
4 fratres nimio terrore perterriti. ¶Ad quos
B ille clementer: Accedite, inquit, ad me. Et
cum acceſſiſſent prope, ‖ Ego ſum, ait, Ioſeph
frater veſter, quẽ vendidiſtis in Aegyptum.
5 ¶Nolite pauere, neq; vobis durũ eſſe videa-
tur quod vendidiſtis me in his regionibus.
‖pro ſalute enim veſtra miſit me Deus ante
6 vos in Aegyptum. ¶Biennium eſt enim
quod cœpit fames eſſe in terra: & adhuc
quinq; anni reſtant: quibus nec arari pote-
7 rit, nec meti. ¶Præmiſitq; me Deus vt re-
ſeruemini ſuper terrã, & eſcas ad viuendũ
8 habere poſſitis. ¶Non veſtro conſilio, ſed Dei
C voluntate huc miſſus ſum: qui fecit me
quaſi patrem Pharaonis, & dominum vni-
uerſæ domus eius, ac principem in omni
9 Terra-Aegypti. ¶Feſtinate, & aſcendite ad
patrem meum, & dicetis ei, Hæc mandat
filius tuus Ioſeph: Deus fecit me dominum
vniuerſæ Terræ-Aegypti: deſcẽde ad me, ne
10 moreris, ¶& habitabis in Terra-Geſſen:
eriſq; iuxta me tu, & filij tui, & filij filiorũ
tuorũ, oues tuæ, & armẽta tua, & vniuer-
11 ſa quæ poſſides. ¶Ibique te paſcam (adhuc
D enim quinq; anni reſidui ſunt famis) ne
& tu pereas, & domus tua, & omnia quæ
12 poſſides. ¶En oculi veſtri & oculi fratris
mei Ben-iamin vident quod os meum lo-
13 quatur ad vos. ¶Nuntiate patri meo vni-
uerſam gloriam meam, & cuncta quæ vidi-
ſtis in Aegypto: feſtinate, & adducite eum
14 ad me. ¶Cumq; amplexatus recidiſſet in
collum Ben-iamin fratris ſui, fleuit: illo
quoque ſimiliter flente ſuper collum eius.
15 ¶Oſculatuſq; eſt Ioſeph omnes fratres ſuos,
& plorauit ſuper ſingulos: poſt quæ auſi ſunt
16 loqui ad eum. ¶Auditumq; eſt, & celebri
ſermone

Act.7. b.13.

Inf.50. c.20.

ſermone vulgatum ...
fratres Ioſeph: & gauiſus eſt Pharao ...
omnis familia eius. ¶ Dixitq; ad Ioſeph vt ...
imperaret fratribus ſuis, dicens, Onerantes
iumenta, ite in Terram-Chanaan, ¶ & tol- 18
lite inde patrem veſtrum & cognationē, &
venite ad me: & ego dabo vobis omnia bona
Aegypti, vt comedatis medullā terræ. ¶ Præ- 19
cipe etiam vt tollant plauſtra de Terra-
Aegypti, ad ſubuectionem paruulorum ſuorū F
ac coniugum: & dicite, Tollite patrē veſtrū:
& properate quantocyus venientes. ¶ Nec 20
dimittatis quicquam de ſupellectili veſtra:
quia omnes opes Aegypti veſtræ erūt. ¶ Fe- 21
ceruntq; filij Iſrael vt eis mandatū fuerat.
Quibus dedit Ioſeph plauſtra, ſecundum
Pharaonis imperium: & cibaria in itinere.
¶ Singulis quoq; proferri iuſſit binas ſtolas: 22
Ben-iamin vero dedit trecentos argenteos
cum quinq; ſtolis optimis: ¶ tantundē pecu- 23
niæ & veſtium mittens patri ſuo, addens"
*ei 12. eis* aſinos decē qui ſubueherent ex omnibus
diuitiis Aegypti, & totidem aſinas, triticum
in itinere, paneſq; portantes. ¶ Dimiſit ergo 24
fratres ſuos: & proficiſcentibus ait, Ne iraſ-
camini in via. ¶ Qui aſcendentes ex Aegy- 25
pto, venerunt in Terram-Chanaan ad pa- G
trem ſuum Iacob. ¶ Et nuntiauerunt ei, di- 26
*.10. centes, Ioſeph filius tuus* viuit: & ipſe do-
minatur in omni Terra-Aegypti. Quo au-
dito Iacob, quaſi de graui ſomno euigilans,
tamen non credebat eis. ¶ Illi econtra refe- 27
rebant omnem ordinem rei. Cumq; vidiſſet
plauſtra & vniuerſa quæ miſerat, reuixit
ſpiritus eius, ¶ & ait, Sufficit mihi ſi adhuc 28
Ioſeph filius meus viuit: vadā & videbo
illū antequā moriar.

CAP. XLVI.

PRofectuſq; Iſraël cum omnibus quæ 1
habebat, venit ad Puteū-iuramenti: & A
mactatis ibi victimis Deo patris ſui Iſaac,
¶ audiuit eum per viſionē nocte vocantē ſe, 2
& dicentē ſibi: Iacob, Iacob. Cui reſpondit,
Ecce adſum. ¶ Ait illi Deus: Ego ſum for- 3
tiſſimus Deus patris tui: noli timere, deſcē-
de in Aegyptū, quia in gentem magnam fa-
ciam te ibi. ¶ Ego deſcendam tecum illuc, & 4
ego inde adducam te reuertentē: Ioſeph quoq;
ponet manus ſuas ſuper oculos tuos. ¶ Sur- 5
Act.7.b.15. rexit autem Iacob a Puteo-iuramenti: || tu-
leruntq; eum filij cum paruulis & vxoribus
ſuis in plauſtris quæ miſerat Pharao ad
Ioſ.24.a.3. portandum ſenem, ¶ & omnia quæ poſſede- 6
Pſ.104.b.21 rat in Terra-Chanaan: || venitq; in Aegy-
Iſa.52.a.4. ptum cū omni ſemine ſuo. ¶ filij eius, & ne- 7
Exod.1.a.2. potes filiæ, & cuncta ſimul progenies. ¶ Hæc 8
6.b.14. ſunt autem nomina filiorum Iſrael qui in-
Nu.26.a.5. greſſi ſunt in Aegyptum, ipſe cum liberis B
1.Para.5.a.1. ſuis. || Primogenitus Ruben. ¶ Filij Ruben: 9
& 1. Henoch & Phallu & Heſron & Charmi. ¶ 10
*& Iami. || Filij Simeon: Iamuel & Iamin* & Ahod &
Exo.6.c.15. Iachin & Sohar, & Saul filius Chananiti-

... Me- 1.Pa.4.c.24.
... & Sela & 1.Par.6.a.1.
... autem Her & 1.Par.2.a.3.
Onan in Terra-Chanaan. Natiq; ſunt filij 4.d.21.
13 Phares: Heſron & Hamul. ¶ || Filij Iſſachar: Supr.38.a.3.
14 Thola & Phua & Iob & Simeron. ¶ Filij 1.Par.7.a.1.
15 Zabulon: Sared & Elon & Iahelel. ¶ hi filij
Liæ quos genuit in Meſopotamia Syriæ cum
Dina filia ſua, omnes animæ filiorum eius
16 & filiarum, triginta tres. ¶ Filij Gad: Sephō
& Aggi & Eſbō & Suni & Heri & Arodi
17 & Areli. ¶ || Filij Aſer: Iamna & Ieſua & 1.Para.7.f.30.
Ieſſui & Beria, Sara quoq; ſoror eorum. Filij
18 Beriæ: Heber & Melchiel. ¶ hi filij Zelphæ,
quā dedit Laban Liæ filiæ ſuæ. & hos ge-
19 nuit Iacob ſedecim animas. ¶ Filij Rachel
20 vxoris Iacob: Ioſeph & Ben-iamin. ¶ || Na- Sup.41.f.50.
C tiq; ſunt Ioſeph filij in terra-Aegypti, quos
genuit ei Aſeneth filia Phutiphāris ſacerdo-
21 tis Heliopoleos: Manaſſes et Ephraim. ¶ || Fi- 1.Par.7.b.6.
lij Ben-iamin: Bela & Bechor & Aſbel & 8.a.1.
Gera & Naamā & Echi & Ros & Mophim
22 & Ophim & Ared. ¶ hi filij Rachel quos ge-
23 nuit Iacob. oēs animæ quatuordecim. ¶ Filij
24 Dan: Huſim. ¶ Filij Nephthali: Iaſiel et Gu-
25 ni & Ieſer & Sallem. ¶ Hi filij Balæ, quam
dedit Laban Racheli filiæ ſuæ. & hos genuit
26 Iacob: oēs animæ ſeptem. ¶ Cunctaq; animæ
quæ ingreſſæ ſunt cum Iacob in Aegyptū, &
egreſſæ ſunt de femore illius, abſq; vxoribus
27 filiorum eius: ſexaginta ſex. ¶ Filij autem
Ioſeph qui nati ſunt ei in Terra-Aegypti,
animæ duæ. || Omnes animæ domus Iacob Deu.10.d.22
quæ ingreſſæ ſunt in Aegyptū, fuēre ſeptua-
28 ginta. ¶ Miſit autē Iudam ante ſe ad Ioſeph,
vt nuntiaret ei, & ille occurreret in Geſſen.
29 ¶ Quo cum perueniſſet, iuncto Ioſeph curru
D ſuo, aſcendit obuiam patri ſuo ad eundem
locum: videnſq; eū, irruit ſuper collum eius,
30 & inter amplexus fleuit. ¶ Dixitq; pater ad
Ioſeph: Iam lætus moriar, quia vidi faciem
31 tuam, & ſuperſtitem te relinquo. ¶ At ille
locutus eſt ad fratres ſuos, & ad omnē do-
mum patris ſui, Aſcendā, & nuntiabo Pha-
raoni, dicamq; ei: Fratres mei, & domus pa-
tris mei qui erant in Terra-Chanaan ve-
32 nerunt ad me: ¶ & ſunt viri paſtores ouiū,
curamq; habēt alendorū gregum: pecora ſua
& armenta, & omnia quæ habere potuerūt
33 adduxerunt ſecum. ¶ Cumq; vocauerit vos,
34 & dixerit, Quod eſt opus veſtrum? ¶ reſpon-
debitis: Viri paſtores ſumus ſerui tui, ab in-
fantia noſtra vſq; in præſens, & nos & pa-
tres noſtri. Hæc autem dicetis, vt habitare
poſſitis in Terra-Geſſen: quia deteſtantur
Aegyptij omnes paſtores ouium.

CAP. XLVII.

1 INgreſſus ergo Ioſeph nūtiauit Pharaoni,
A dicēs, Pater meus & fratres, oues eorum
& armēta & cuncta quæ poſſident, venerūt
de Terra-Chanaan: & ecce conſiſtunt in

Terra
rū quinq;
ille interrog
ſpōderunt: Paſtores ...
nos, & patres noſtri. ¶ Ad peregrinandum ...
terrā tuā venimus: quoniam non eſt herba
gregibus ſeruorū tuorū, ingraueſcente fame
in Terra-Chanaan: petimusq́; vt eſſe nos
...2. iubeas ſeruos tuos in terra-Geſſen. ¶ Dixit 5
itaq; rex ad Ioſeph: Pater tuus & fratres tui B
venerunt ad te. ¶ Terra-Aegypti in cōſpectu 6
tuo eſt: in optimo loco fac eos habitare, &
trade eis terrā-Geſſen. Quod ſi noſti in eis
eſſe viros induſtrios, cōſtitue illos magiſtros
pecorum meorū. ¶ Poſt hæc introduxit Ioſeph 7
patrem ſuum ad Regē, & ſtatuit eum corā
eo, qui benedicens illi, ¶ & interrogatus ab 8
eo: Quot ſunt dies annorū vitæ tuæ? ¶ Re- 9
ſpondit, Dies peregrinationis vitæ meæ cen-
tum triginta annorū ſunt, parui & mali, &
non peruenerunt vſq; ad dies patrū meorū C
quibus peregrinati ſunt. ¶ Et benedicto rege 10
egreſſus eſt foras. ¶ Ioſeph vero patri & fra- 11
tribus ſuis dedit poſſeſſionem in Aegypto in
optimo terræ loco, Rameſſes, & præceperat
Pharao. ¶ Et alebat eos, omnemq́; domum 12
patris ſui, præbens cibaria ſingulis. ¶ In toto 13
enim orbe panis deerat, & oppreſſerat fames
terram, maxime Aegypti & Chanaan. ¶ E 14
quibus omnē pecuniam congregauit pro vē-
ditione frumenti, & intulit eam in ærariū
regis. ¶ Cumq́; defeciſſet emptoribus pretiū, 15
venit cūcta Aegyptus ad Ioſeph, dicens. Da
† Panem 4. nobis †panes: quare morimur coram te, de- D
ficiente pecunia? ¶ Quibus ille reſpōdit: Ad- 16
ducite pecora veſtra, & dabo vobis pro eis
cibos, ſi pretium nō habetis. ¶ Quæ cùm ad- 17
duxiſſent, dedit eis alimenta pro equis, &
ouibus, & bobus & aſinis: ſuſtentauitq́; eos
illo anno pro cōmutatione pecorum. ¶ Vene- 18
runt quoq; anno ſecundo, & dixerunt ei: Nō
celamus domino noſtro quod deficiente pe-
cunia, pecora ſimul defecerunt, nec clam te
eſt, quod abſq; corporibus & terra nihil ha-
beamus. ¶ Cur ergo moriemur te vidēte? & 19
nos & terra noſtra tui erimus: eme nos in
ſeruitutem regiam, & præbe ſemina, ne pe-
reūte cultore redigatur terra in ſolitudinē.
¶ Emit igitur Ioſeph omnē Terrā-Aegypti, 20
vendentibus ſingulis poſſeſſiones ſuas præ E
magnitudine famis. Subiecitq́; eā Pharaoni,
¶ & cunctos populos eius à nouiſſimis ter- 21
minis Aegypti vſq; ad extremos fines eius:
¶ præter terram ſacerdotum quæ à rege tra- 22
dita fuerat eis: quibus & ſtatuta cibaria ex
horreis publicis præbebantur, & idcirco non
ſunt compulſi vendere poſſeſſiones ſuas. ¶ Di- 23
xit ergo Ioſeph ad populos: En vt cernitis,
& vos & terram veſtram Pharao poſſidet:
accipite ſemina, & ſerite agros, ¶ vt fruges 24
habere poſſitis. Quintā partē regi dabitis, F

... vobis in ſemen-
...us & liberis veſtris.
... ſalus noſtra in manu tua
... nos tantum dominus noſter, &
... ſeruiemus regi. ¶ Ex eo tempore vſq; in
præſentē diē in vniuerſa Terra-Aegypti re-
gibus quinta pars ſoluitur, & factum eſt
quaſi in legem, abſq; terra ſacerdotali, quæ
27 libera ab hac conditione fuit. ¶ Habitauit
ergo Iſrael in Aegypto, id eſt, in Terra-Geſ-
ſen, & poſſedit eam. auctusq́; eſt, & multi-
28 plicatus nimis. ¶ Et vixit in ea decem &
ſeptem annis: factiq́; ſunt omnes dies vitæ
illius, centum quadraginta ſeptem annorū.
29 ¶ Cumq́; appropinquare cerneret diē mortis
G ſuæ, vocauit filium ſuum Ioſeph, & dixit
ad eum: Si inueni gratiam in cōſpectu tuo,
‖ pone manum tuam ſub femore meo: & fa- Supr.24.a.2.
cies mihi miſericordiam & veritatē, vt non
30 ſepelias me in Aegypto: ¶ ſed dormiam cum
patribus meis, & auferas me de terra hac,
condasq; in ſepulchro maiorum meorū. Cui
reſpondit Ioſeph: Ego faciam quod iuſſiſti.
31 ¶ Et ille, Iura ergo, inquit, mihi. Quo iura-
te, adorauit Iſrael Dominum, conuerſus ad
lectuli caput.

## CAP. XLVIII.

1 His itaq; trāſactis nuntiatū eſt Ioſeph
A quod ægrotaret pater ſuus: qui aſſum
ptis duobus filiis Manaſſe & Ephraim, ire
2 perrexit. ¶ Dictumq́; eſt ſeni: Ecce filius tuus
Ioſeph venit ad te. Qui confortatus ſedit in
3 lectulo. ¶ Et ingreſſo ad ſe Ioſeph ait, ...10.
Deus omnipotens ‖ apparuit mihi in Luza, Sup.28.c.13.
quæ eſt in Terra-Chanaā: benedixitq́; mihi.
4 ¶ & ait, Ego te augebo & multiplicabo, & fa
ciam te in turbas populorū: dabiq́; tibi ter-
ram hanc, & ſemini tuo poſt te in poſſeſſio-
5 nē ſempiternā. ¶ Duo ergo filij tui qui ‖ nati Sup.41.f.50.
ſunt tibi in Terra-Aegypti antequam huc
venirē ad te, mei erunt: ‖ Ephraim & Ma- Ioſu.13.b.7.
naſſes, ſicut Ruben & Simeon reputabuntur d.29.
6 mihi. ¶ Reliquos autē quos genueris poſt eos,
tui erunt, & nomine fratrū ſuorū vocabun-
7 tur in poſſeſſionibus ſuis. ¶ Mihi enim quā-
B do veniebam de Meſopotamia, ‖ mortua eſt Sup.35.c.19.
Rachel in Terra-Chanaan in ipſo itinere,
eratq́; vernū tēpus: & ingrediebar Ephrā-
tham, & ſepeliui eam iuxta viā Ephratha,
8 quæ alio nomine appellatur Beth-lehē: ¶ Vi-
dens autē filios eius dixit ad eum: Qui ſunt
9 iſti? ¶ Reſpondit, Filij mei ſunt, quos donauit
mihi Deus in hoc loco. Adduc, inquit, eos ad
10 me, vt benedicam illis. ¶ Oculi enim Iſraël
caligabāt præ nimia ſenectute, & clare vi-
dere non poterat. Applicitosq́; ad ſe, deoſcu-
11 latus & circumplexus eos, ¶ dixit ad filium
ſuū: Nō ſum fraudatus aſpectu tuo: inſuper
12 oſtendit mihi Deus ſemen tuum. ¶ Cumq́;
tuliſſet eos Ioſeph de gremio patris, adora-
13 uit pronus in terram. ¶ Et poſuit Ephraim
ad dexteram ſuam, id eſt, ad ſiniſtrā Iſraël,
Ma-

Manaſſen vero ...
ſcilicet patris, app...
Qui extendens manum ...
ſuper caput Ephráim, minoris p...
ſtram autẽ, ſuper caput Manaſſe qui ma...
Heb.11.d.21 natu erat, cõmutans manus. ‖Benedixitq; 15
"Ioſeph filio "Iacob filiis Ioſeph', & ait, Deus in cuius
ſuo 9. conſpectu ambulauerunt patres mei Abra-
Sup 31.d.29. ham & Iſaac, Deus qui paſcit me ab ado-
31.a.2. leſcentia mea vſq; in præſentẽ diem: ‖An- 16
Mat.18.b.10 gelus qui eruit me de cunctis malis, bene-
dicat pueris iſtis, & inuocetur ſuper eos no-
men meum, nomina quoq; patrum meorum
Abraham & Iſaac, & creſcant in multitu-
dinem ſuper terram. Videns autẽ Ioſeph, 17
quod poſuiſſet pater ſuus dexteram manum
ſuper caput Ephraim, grauiter accepit: &
apprehenſam manum patris leuare conatus
eſt de capite Ephraim, & transferre ſuper D
caput Manaſſe. Dixitq; ad patrem: Non ita 18
conuenit pater: quia hic eſt primogenitus,
pone dexteram tuam ſuper caput eius. Qui 19
renuens ait, Scio fili mi, ſcio: & iſte quidem
erit in populos, & multiplicabitur: ſed frater
eius minor, maior erit illo, & ſemen illius
"ei 4. creſcet in gentes. Benedixitq; "eis' in tem- 20
pore illo, dicẽs: In te benedicetur Iſraël, atq;
dicetur: Faciat tibi Deus ſicut Ephraim, &
ſicut Manaſſe. Conſtituitq; Ephraim ante
Manaſſen. Et ait ad Ioſeph filium ſuũ: En 21
ego morior, & erit Deus vobiſcũ, reducetq;
vos ad terram patrum veſtrorum. Do tibi 22
Ioſu.15.b.7. ‖partem vnam extra fratres tuos, quã tuli
20.a 1. de manu‖Amorrhæi in gladio & arcu meo.
Ioſu.24.b.8

CAP. XLIX.

Deu.33.a,b. VOcauit autem Iacob filios ſuos, & ait 1
eis: Congregamini, vt annuntiem quæ A
ventura ſunt vobis in diebus nouiſſimis.
Congregamini, & audite filij Iacob, audi- 2
te Iſraël patrem veſtrum. Ruben primoge- 3
nitus meus, tu fortitudo mea, & principium
doloris mei: prior in donis, maior in impe-
Sup.35.d.22 rio. Effuſus es ſicut aqua, non creſcas:‖ 4
1.Par.5.a.1. quia aſcendiſti cubile patris tui, & macula-
ſti ſtratum eius. Simeon & Leui fratres: 5
vaſa iniquitatis bellantia. In conſilium 6
eorum non veniat anima mea, & in cœtu
Sup.34.d.25 illorum non ſit gloria mea: ‖ quia in furore
ſuo occiderunt virum, & in voluntate ſua
ſuffoderunt murum. Maledictus furor eo- 7
rum, quia pertinax: & indignatio eorum,
Ioſu.19.a.1. quia dura: ‖ diuidã eos in Iacob: & diſper-
21.a.b. gam eos in Iſraël. Iuda, te laudabunt fra- 8
tres tui: manus tua in ceruicibus inimicorũ B
1.Par.5.a.2. tuorum, adorabunt te filij patris tui. ‖Ca- 9
tulus leonis Iuda: ad prædam fili mi aſcen-
diſti: requieſcens accubuiſti vt leo, & quaſi
Ioh.1.f.45. leæna, quis ſuſcitabit eũ? ‖NON AV- 10
Mat.2.a.6. FERETVR ſceptrum de Iuda, & dux
de femore eius, donec veniat qui mitten-
dus eſt, & ipſe erit expectatio gentium.

... & ad
... abit in
... vua pal-
... ſunt oculi eius
... tes eius lacte candidiores.
13 Zabulon in littore maris habitabit, & in
ſtatione nauiũ pertingens vſq; ad Sidonẽ.
14 Iſſachar aſinus fortis accubans inter ter-
15 minos. Vidit requiem quòd eſſet bona, &
terrã, quòd optima: & ſuppoſuit humerum
ſuum ad portandum, factusq; eſt tributis
16 ſeruiens. Dan iudicabit populum ſuum ſi-
17 cut & alia tribus in Iſraël. Fiat Dan co-
C luber in via, ceraſtes in ſemita, mordens
vngulas equi, vt cadat aſcenſor eius retro.
18 SALVTARE tuum expectabo Do-
19 mine. Gad, accinctus præliabitur ante eũ:
20 & ipſe accingetur retrorſum. Aſer pinguis
panis eius, & præbebit delicias regibus.
21 Nephthali ceruus emiſſus, & dans eloquia
22 pulchritudinis. ‖ Filius accreſcens Ioſeph, 1.Par.5.a.1.
filius accreſcens & decôrus aſpectu: filiæ di-
23 ſcurrerunt ſuper murum. Sed exaſperaue-
runt eum, & iurgati ſunt, inuideruntq; illi
24 habentes iacula. Sedit in forti arcus eius,
& diſſoluta ſunt vincula brachiorũ & ma-
nuum illius per manus potentis Iacob: inde
25 paſtor egreſſus eſt, lapis Iſraël. Deus pa-
tris tui erit adiutor tuus, & omnipotens
benedicet tibi benedictionibus cæli de-
ſuper, benedictionibus abyſſi iacentis de-
orſum, benedictionibus uberum & vul-
26 uæ. Benedictiones patris tui confortatæ
D ſunt benedictionibus patrum eius: donec
"veniret' deſiderium collium æternorum:
fiant in capite Ioſeph, & in vertice Naza- "veniat So.
27 ræi inter fratres ſuos. Beniamin lupus
rapax, mane comedet prædam, & veſpere
28 diuidet ſpolia. Oẽs hi in tribubus Iſraël
duodecim: hæc locutus eſt eis pater ſuus, be-
nedixitq; ſingulis, benedictionibus propriis.
29 Et præcepit eis, dicens: Ego congregor ad
populum meum: ſepelite me cum patribus
meis in ſpelunca duplici quæ eſt in agro
30 Ephron Hethæi, contra Mambre in Terra
Chanáan, ‖ quam emit Abraham cum Sup.23.d.
agro ab Ephron Hethæo in poſſeſſionem ſe-
31 pulchri. Ibi ſepelierunt eum, & Saram
vxorem eius: ibi ſepultus eſt Iſaac cũ Re-
becca coniuge ſua: ibi & Lia condita iacet.
32 Finitiſq; mandatis quibus filios inſtrue-
bat, collegit pedes ſuos ſuper lectulum, &
obiit: appoſitusq; eſt ad populum ſuum.

CAP. L.

1 QVod cernens Ioſeph, ruit ſuper faciem
A patris flens & deoſculans eum.
2 Præcepitq; ſeruis ſuis medicis,
3 vt aromatibus condirent patrem. Quibus
iuſſa explentibus, tranſierunt quadraginta
dies: iſte quippe mos erat cadauerum con-
ditorum: fleuitq; eum Ægyptus ſeptuaginta
diebus.

..s eſt lo..
inueni gratiam.
mini in auribus Phara... ..quo..
meus adiurauerit me, dicens, En ..o..ier, in
Sup.47.g.29 ſepulchro meo ‖ quod fodi mihi in terra-
Chanaan, ſepelies me. Aſcendam igitur, &
ſepeliam patrem meũ, ac reuertar. ꝰDixitq; 6
ei Pharao, Aſcende, & ſepeli patrem tuum
ſicut adiuratus es. ꝰQuo aſcendente, ierunt 7
cum eo omnes ſenes domus Pharaonis, cun- B
ctiq; maiores natu Terræ-Aegypti: ꝰdomus 8
Ioſeph cum fratribus ſuis, abſq; paruulis &
gregibus, atq; armentis quæ dereliquerunt
in Terra-Geſſen. ꝰHabuit quoq; in comi- 9
tatu currus & equites: & facta eſt turba
non modica. ꝰVeneruntq; ad Aream-Atad, 10
quæ ſita eſt trans Iordanem: vbi celebran-
tes exequias planctu magno atq; vehementi
impleuerunt ſeptem dies. ꝰQuod cùm vi- 11
diſſent habitatores Terræ-Chanaan, dixe-
runt: Planctus magnus eſt iſte Aegyptiis.
Et idcirco vocatum eſt nomen loci illius,
Planctus Aegypti. ꝰFecerunt ergo filij Iacob 12
ſicut præceperat eis: ꝰEt portantes eum in 13
Act.7.b.16. Terram-Chanaan, ‖ſepelierunt eum in ſpe-
Sup.23.d.16. lunca duplici, ‖quam emerat Abraham cum
agro in poſſeſſionẽ ſepulchri ab Ephron He-
thæo contra faciem Mambre. ꝰReuerſusq; 14
eſt Ioſeph in Aegyptum cum fratribus ſuis, C
& omni comitatu, ſepulto patre. ꝰQuo mor- 15
tuo, timentes fratres eius, & mutuo collo-
quentes. Ne forte memor ſit iniuriæ quam
paſſus eſt, & reddat nobis omne malũ quod
a.8. fecimus, ꝰmandauerũt ei^a dicentes^b: Pater 16
tuus præcepit nobis antequam moreretur,
ꝰvt hæc tibi verbis illius diceremus, Obſe- 17
cro vt obliuiſcaris ſceleris fratrum tuorũ, &
peccati atq; malitiæ quã exercuerunt in te.
^a ſeruis Dei patris tui 2 nos quoq; oramus vt ^a ſeruo Dei patri tuo^b
dimittas iniquitatẽ hanc. Quibus auditis
fleuit Ioſeph. ꝰVeneruntq; ad eum fratres 18
ſui: & proni adorantes in terram dixerunt,
Serui tui ſumus. ꝰQuibus ille reſpondit, 19
Nolite timere: num Dei poſſumus reſiſtere
Sup.45.b.9. voluntati? ꝰ‖Vos cogitaſtis de me malum: 20
ſed Deus vertit illud in bonũ, vt exaltaret D
me: ſicut in præſentiarum cernitis, & ſaluos
Sup.49.c.12. faceret multos populos. ꝰNolite timere: ego‖ 21
paſcam vos & paruulos veſtros: cõſolatusq;
eſt eos, & blande ac leniter eſt locutus. ꝰEt 22
habitauit in Aegypto cum omni domo patris
ſui: vixitq; centum decem annis. Et vidit
Ephraim filios vſq; ad tertiam generatio-
Nu.32.g.39. nem. ‖Filij quoq; Machir filij Manaſſe nati
ſunt in genibus Ioſeph. ꝰQuibus tranſactis 23
Heb.11.d.12 ‖loquutus eſt fratribus ſuis. Poſt mortem
meam Deus viſitabit vos, & aſcendere vos
faciet de terra iſta ad terram quam iurauit
Abraham, Iſaac, & Iacob. ꝰCumq; adiuraſ- 24
ſet eos atq; dixiſſet: Deus viſitabit vos, ‖
..n vobiſcum de loco iſto: Exo.13.d.19
..t expl..tis centum decem vita Ioſ.24.g.32.
..s. Et conditus aromatibus, repoſi-
..t in loculo in Aegypto.

# LIBER EXODVS, HEBRAICE, VEEL-LESEMOTH, ID EST, ET HAEC SVNT NOMINA.

## CAP. I.

1 HAEC ſunt nomina filiorũ Iſraël
A qui ingreſſi ſunt in Aegyptum cũ Gen.46.a.8
Iacob: ſinguli cum domibus ſuis
2 introierunt. ꝰRuben, Simeon, Leui, Iu-
3 das, ꝰIſſachar, Zabulon, & Ben-iamin,
4 ꝰDan & Nephthali, Gad, & Aſer. ꝰErant
5 igitur omnes animæ eorum qui egreſſi ſunt
de femore Iacob, ſeptuaginta: Ioſeph autem
6 in Aegypto erat. ꝰQuo mortuo, & vniuerſis
7 fratribus eius, omniq; cognatione ſua: ꝰ‖filij Act.7.c.17.
Iſraël creuerunt & quaſi germinantes mul-
tiplicati ſunt: ac roborati nimis impleuerunt
8 terram. ꝰSurrexit intereà rex nouus ſuper
9 Aegyptum qui ignorabat Ioſeph: ꝰ& ait ad
populum ſuum, Ecce populus filiorum Iſraël
B multus, & fortior nobis eſt. ꝰVenite, ſapiẽ-
10 ter opprimamus eum, ne forte multiplice-
tur: & ſi ingruerit contra nos bellum, adda-
tur inimicis noſtris, expugnatiſquè nobis
11 egrediatur de terra. ꝰPræpoſuit itaque eis
magiſtros operum, vt affligerent eos oneri-
bus: ædificaueruntq; vrbes tabernaculorum
12 Pharaoni, Phithom, & Rameſſes. ꝰQuantoq;
opprimebant eos, tanto magis multiplicabã-
13 tur & creſcebant: ꝰoderantq; filios Iſraël
14 Aegyptij, & affligebãt illudentes eis^a. ꝰAtq; ^a & inuidentes.
ad amaritudinem perducebãt vitam eorum
C operibus duris luti, & lateris, omniq; fa-
mulatu, quo in terra operibus premeban-
15 tur. ꝰDixit autem Rex Aegypti obſtetricibus
Hebræorũ, quarũ vna vocabatur Sephora,
16 altera Phua, ꝰpræcipiens eis: Quando obſte-
tricabitis Hebræas, & partus tempus adue-
nerit: ſi maſculus fuerit, interficite eum: ſi
17 fœmina, reſeruate. ꝰTimuerunt autem ob-
D ſtetrices Deum, & non fecerunt iuxta præ-
ceptum regis Aegypti, ſed conſeruabant ma-
18 res. ꝰQuibus accerſitis ad ſe rex ait, Quid-
nam eſt hoc quod facere voluiſtis, vt pueros
19 ſeruaretis? ꝰQuæ reſponderunt: Non ſunt
Hebrææ ſicut Aegyptiæ mulieres: ipſæ enim
obſtetricandi habent ſcientiã, & priuſquam
20 veniamus ad eas pariunt. ꝰBene ergo fecit
Deus obſtetricibus, & creuit populus, con-
21 fortatusq; eſt nimis. ꝰEt quia timuerunt
22 obſtetrices Deũ, ædificauit eis domos: ꝰPræce-
pit ergo Pharao omni populo ſuo, dicẽs, Quic-
quid maſculini ſexus natum fuerit, in flu-
mẽ proiicite: quicquid fœminini, reſeruate.

CAP. ..

Infr.6.c.20. EGreſſus eſt poſt hæc vir de ..
|| Et accepit vxorem ſtirpis ſuæ
concepit & peperit filium: & videns eu .
Nu 23.g.59. gantem abſcondit tribus||menſibus. ? Cumq;
2.Par.13.b.2. iam celare non poſſet, ſumpſit fiſcellam ſcir-
peam, & liniuit eam bitumine ac pice: po-
ſuitq; intus infantulum, & expoſuit eum in
carecto ripæ fluminis, ? ſtante procul ſorore 4
Act.7.c.21. eius, & conſiderante euentum rei. ? || Ecce 5
Heb.11.d.23 autem deſcendebat filia Pharaonis vt laua-
retur in flumine: & puellæ eius gradieban-
tur per crepidinem alueí. Quæ cum vidiſſet
fiſcellam in papyrione, miſit vnam e famu-
labus ſuis: & allatam ? aperiens, cernensq; 6
in ea paruulum vagientē, miſerta eius, ait,
De infantibus Hebræorum eſt hic. ? Cui ſo- 7
ror pueri, Vis, inquit, vt vadam, & vocem B
tibi mulierem Hebræam quæ nutrire poſſit
infantulū? ? Reſpōdit: Vade. Perrexit puella, 8
& vocauit matrem ſuam. ? Ad quam locu- 9
ta filia Pharaonis, Accipe, ait, puerum iſtū,
& nutri mihi: ego dabo tibi mercedē tuam.
Suſcepit mulier, & nutriuit puerum, adul-
tumq; tradidit filiæ Pharaonis. ? Quem illa 10
adoptauit in locum filij, vocauitq; nomen
eius Moyſes, dicens, Quia de aqua tuli eum.
? In diebus illis poſtquam creuerat Moyſes, 11
Heb.11.c.24 || egreſſus eſt ad fratres ſuos: viditq; afflictio
nem eorum, & virū Aegyptium percutientē
quendam de Hebræis fratribus ſuis. ? Cūq; 12
circunſpexiſſet huc atq; illuc, & nullum ad-
eſſe vidiſſet, percuſſum Aegyptium abſcondit
ſabulo. ? Et egreſſus die altero conſpexit duos 13
Hebræos rixantes: dixitq; ei qui faciebat
iniuriam: Quare percutis proximum tuum?
? Qui reſpondit: Quis cōſtituit te principem 14
& iudicem ſuper nos: num occidere me tu C
vis, ſicut heri occidiſti Aegyptium? Timuit
Moyſes, & ait, Quomodo palàm factum eſt
verbum iſtud? ? Audiuitq; Pharao ſermonē 15
hunc, & quærebat occidere Moyſen: qui fu-
giens de cōſpectu eius, moratus eſt in Terra
Madian, & ſedit iuxta puteum. ? Erant aūt 16
ſacerdoti Madian ſeptem filiæ, quæ venerāt
ad hauriendam aquam. & impletis canali-
"gregem 5. bus adaquare cupiebant "greges' patris ſui.
? Superuenere paſtores, & eiecerūt eas: ſur- 17
rexitq; Moyſes, & defenſis puellis, adaqua-
uit oues earum. ? Quæ cum reuertiſſent ad 18
"Iethro "Raguel' patrē ſuum, dixit ad eas: Cur ve-
locius veniſtis ſolito? ? Reſponderunt, Vir 19
Aegyptius liberauit nos de manu paſtorum:
inſuper & hauſit aquam nobiſcum potumq;
dedit ouibus. ? At ille: Vbi eſt, inquit? Quare 20
dimiſiſtis hominem? vocate eum vt comedat D
panem. ? Iurauit ergo Moyſes quod habita- 21
Inf.18.a.2.3. ret cum eo. || Accepitq; Sephoram filiam eius
1.Pa.23.b.15 vxorem: ? quæ peperit ei filium quem voca- 22
uit Gerſam, dicens, Aduena fui in terra alie
-.2. na. -Alterum vero peperit: quem vocauit

... [illegible]
... [illegible] temporis mor-
... eſt rex Aegypti: & ingemiſcentes fi[lii]
Iſrael, propter opera vociferati ſunt: aſcen-
ditq; clamor eorum ad Deum ab operibus.
24 ? Et audiuit gemitum eorum, ac recordatus
eſt fœderis quod pepigit cum Abrahā, Iſaac
25 & Iacob. ? Et reſpexit Dominus filios Iſ-
rael, & "liberauit' eos. "cognouit 10.

CAP. III.

1 MOyſes autem paſcebat oues Iethro ſo-
A ceri ſui ſacerdotis Madian: cumq; mi-
naſſet gregem ad interiora deſerti, venit ad
2 montem Dei Horeb. ? || Apparuitq; ei Domi-
nus in flamma ignis de medio rubi: & vi- Act.7.c.20.
debat quod rubus arderet, & non combure-
3 retur. ? Dixit ergo Moyſes: Vadam, & videbo
viſionem hanc magnam, quare non combu-
4 ratur rubus. ? Cernens aūt Dominus quod
B pergeret ad videndum, vocauit eum de me-
dio rubi, & ait, Moyſes, Moyſes? Qui reſpon-
5 dit: Adſum. ? At ille, Ne appropies, inquit,
huc, ſolue calceamentum de pedibus tuis: lo-
6 cus enim in quo ſtas, terra ſancta eſt. ? Et
ait, || Ego ſum Deus patris tui, Deus Abra- Mat.22.c.32
ham, & Deus Iſaac, & Deus Iacob. Abſcon- Mar.12.c.26
dit Moyſes faciem ſuam: non enim audebat Luc.20.f.37
7 aſpicere contra Deum. ? Cui ait Dominus:
Vidi afflictionem populi mei in Aegypto, &
clamorem eius audiui, propter duritiam eo-
8 rum qui præſunt operibus: ? & ſciens dolorē
eius, deſcendi vt liberem eum de manibus
Aegyptiorum, & educam de terra illa in
terram bonam, & ſpatioſam, in terram quæ
C fluit lacte & melle, ad loca Chananæi, &
Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, & He-
9 uæi, "& Iebuſæi. ? Clamor ergo filiorum Iſ- "Gergezæi &
raël venit ad me: viditq; afflictionem eorum
10 quâ ab Aegyptiis opprimuntur. ? Sed veni,
& mittam te ad Pharaonem, vt educas po-
11 pulum meum filios Iſrael de Aegypto. ? Di-
xitq; Moyſes ad Deum, Quis ſum ego, vt
vadam ad Pharaonem, & educam -filios' -.10.
12 Iſrael de Aegypto? ? Qui dixit ei, Ego ero
D tecum, & hoc habebis ſignum quod miſerim
te, Cùm eduxeris populum -meum' de Ae- -.25.
gypto, immolabis Deo ſuper montem iſtum.
13 ? Ait Moyſes ad Deum, Ecce ego vadam ad
filios Iſraël, & dicam eis: Deus patrum ve-
ſtrorum miſit me ad vos. Si dixerint mihi,
14 Quod eſt nomen eius? quid dicam eis? ? Di-
xit Dominus ad Moyſen: EGO SVM
QVI SVM. Ait, Sic dices filiis Iſraël:
15 QVI EST, miſit me ad vos. ? Dixitq;
iterum Deus ad Moyſen: Hæc dices filiis
Iſrael: Dominus Deus patrum veſtrorum,
Deus Abrahā, & Deus Iſaac, & Deus Iacob
E miſit me ad vos: hoc nomen mihi eſt in æter
num, & hoc memoriale meū in generatione
16 & in generationē. ? Vade & cōgrega ſeniores
Iſrael,

Iſrae...
veſtrorū app.
Deus Iſaac, & Deus
viſitaui vos: & vidi omnia quæ acciderunt
vobis in Aegypto: & dixi vt educã vos de 17
afflictione Aegypti in Terram Chananæi &
Hethæi & Amorrhæi & Pherezæi & Heuæi, F
& Iebuzæi, ad terrã fluentẽ lacte & melle. 18
Et audient vocem tuam: ingredierisq́ue tu &
ſeniores Iſrael ad regẽ Aegypti, & dices ad
eum: Dominus Deus Hebræorũ vocauit nos:
ibimus viam trium dierum in ſolitudinem,
vt immolemus Domino Deo noſtro. Sed ego 19
*enim 10. ſcio quod non dimittet vos rex Aegypti vt G
eatis, niſi per manũ validã. *Extẽdamq́ue 20
manum meam, & percutiam Aegyptũ in cũ-
ctis mirabilibus meis, quæ facturus ſum in
Infrà 11.a 2. & 12.e.35. medio eorũ: poſt hæc dimittet vos. Daboq́ue 21
gratiam populo huic corã Aegyptiis: & cum
egrediemini, non exibitis vacui. Sed poſtu- 22
labit mulier à vicina ſua, & ab hoſpita ſua,
vaſa argentea & aurea, ac veſtes: ponetisq́ue
eas ſuper filios & filias veſtras, & ſpoliabi-
tis Aegyptum.

CAP. IIII.

RESpondens Moyſes ait, Non credẽt mi- 1
hi, neq; audient vocem meam: ſed di- A
cent, Nõ apparuit tibi Dominus. Dixit ergo 2
ad eum: Quid eſt quod tenes in manu tua?
Reſpondit: Virga. Dixitq́ue Dominus: Proiice 3
eam in terram. Proiecit, & verſa eſt in colu-
brum, ita vt fugeret Moyſes. Dixitq́ue Do- 4
minus: Extende manum tuã, & apprehende
caudam eius. Extẽdit, & tenuit, verſaq́ue eſt
in virgam. Vt credant, inquit, quod appa- 5
*ſuorum 1 ruerit tibi Dominus Deus patrum *tuorũ,
Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Deus Ia-
cob. Dixitq́ue Dominus rurſum, Mitte ma- 6
num tuam in ſinum tuum. Quam cùm mi-
ſiſſet in ſinũ, protulit leproſam inſtar niuis. B
Retrahe, ait, manum tuam in ſinũ tuum. 7
Retraxit, & protulit iterum, & erat ſimilis
carni reliquæ. Si non crediderint, inquit, 8
tibi, neq; audierint ſermonem ſigni prioris,
credent verbo ſigni ſequentis. Quod ſi nec 9
duobus quidem his ſignis crediderint, neq;
audierint vocẽ tuã: ſume aquã fluminis, &
effunde eã ſuper aridã, & quicquid hauſeris
de fluuio, vertetur in ſanguinẽ. Ait Moy- 10
ſes: Obſecro Domine, nõ ſum eloquẽs ab heri C
& nudiuſtertius: & ex quo locutus es ad ſer
uũ tuũ, impeditioris et tardioris linguæ ſum.
Dixit Dominus ad eũ, Quis fecit os homi- 11
nis? aut quis fabricatus eſt mutũ & ſurdũ,
Mat.10.d.19 videntẽ & cæcũ? nõne ego? Perge igitur, & 12
ego ero in ore tuo: doceboq́ue te quid loquaris.
At ille: Obſecro Domine, inquit, mitte quẽ 13
miſſurus es. Iratus Dominus in Moyſẽ, ait, 14
Aarõ frater tuus Leuites, ſcio quod eloquens
ſit: ecce ipſe egredietur in occurſum tuũ, vi-
densq́ue te lætabitur corde. Loquere ad eũ, 15
& pone verba mea in ore eius: & ego ero in

ore illius, & oſtendam vobis Inf.7.a.2.
gere debeatis. Et ipſe loquetur pro te
populum; & erit os tuum: tu autẽ eris ei
17 in his quæ ad Deum pertinẽt. Virgã quoq;
hanc ſume in manu tua, in qua facturus es
18 ſigna. Abiit Moyſes, & reuerſus eſt ad Ie-
thro *ſocerum ſuum: dixitq́ue ei, Vadã & re- *cognatū 6.
uertar ad fratres meos in Aegyptum, vt vi-
deam ſi adhuc viuant. Cui ait Iethro, Vade
19 in pace. Dixit ergo Dominus ad Moyſen in
E Madian, Vade & reuertere in Aegyptum:
mortui ſunt enim omnes qui quærebant
20 animam tuam. Tulit ergo Moyſes vxorem
ſuam, & filios ſuos, & impoſuit eos ſuper
aſinum: reuerſusq́ue eſt in Aegyptum, portans
21 virgam Dei in manu ſua. Dixitq́ue ei Do-
minus reuertenti in Aegyptum, Vide vt o-
mnia oſtenta quæ poſui in manu tua, facias
coram Pharaone: ego indurabo cor eius, &
22 non dimittet populum. Dicesq́ue ad eum:
Hæc dicit Dominus, Filius meus primogeni-
23 tus Iſrael. Dixi tibi, dimitte filium meum
F vt ſeruiat mihi: & noluiſti dimittere eum,
ecce ego interficiam filium tuum primogeni-
24 tum. Cumq́ue eſſet in itinere, in diuerſorio
occurrit ei Dominus, & volebat occidere eũ.
25 Tulit ilico Sephora acutiſſimam petram, &
circumcidit præputium filij ſui, tetigitq́ue pe-
des eius, & ait, Sponſus ſanguinum tu mi-
26 hi es. Et dimiſit eum poſtquam dixerat,
Sponſus ſanguinum tu mihi es: ob circunci-
27 ſionem. Dixit autem Dominus ad Aaron,
G Vade in occurſum Moyſi in deſertum. Qui
perrexit obuiam ei in Montem Dei, & oſcu-
28 latus eſt eum. Narrauitq́ue Moyſes Aaron
omnia verba Domini pro quibus miſerat
29 eum, & ſigna quæ mãdauerat. Veneruntq́ue
ſimul, & congregauerunt cunctos ſeniores
30 filiorum Iſrael. Locutusq́ue eſt Aaron om-
nia verba quæ dixerat Dominus ad Moy-
31 ſen: & fecit ſigna coram populo, & credidit
populus. Audieruntq́ue quod viſitaſſet Do- ..31
minus filios Iſrael, & quod reſpexiſſet af-
flictionem illorum: & proni adorauerunt.

CAP. V.

1 POſt hæc ingreſſi ſunt Moyſes & Aaron,
A & dixerunt Pharaoni, Hæc dicit Domi-
nus Deus Iſrael, Dimitte populum meum vt
2 ſacrificet mihi in deſerto. At ille reſpondit,
Quis eſt Dominus, vt audiã vocem eius, &
dimittam Iſrael? neſcio Dominum, & Iſrael
3 non dimittã. Dixeruntq́ue, Deus Hebræo-
rum vocauit nos, vt eamus viam trium die-
rum in ſolitudinẽ, & ſacrificemus Domino
Deo noſtro: ne fortè accidat nobis peſtis aut
4 gladius. Ait ad eos rex Aegypti, Quare
Moyſes & Aaron ſollicitatis populum ab
5 operibus ſuis? ite ad onera veſtra. Di-
xitque Pharao, Multus eſt populus
terræ: videtis quòd turba ſuccreue-
rit: quanto magis ſi dederitis eis re-
... quies.

quiem ab operibus? ¶ Præcepi[t] ...
illo præfectis operum & exactoribus,
dicens. ¶ Nequaquam vltra dabitis pa[leas]
populo ad conficiendos lateres, ſicut prius:
ſed ipſi vadant, & colligant ſtipulas. ¶ Et 8
menſuram laterum, quam prius faciebant,
imponetis ſuper eos, nec minuetis quicquã:
vacant enim, & idcirco vociferãtur, dicen-
tes, Eamus, & ſacrificemus Deo noſtro. ¶ 9
Opprimantur operibus, & expleant ea: vt
non acquieſcant verbis mendacibus. ¶ Igi- 10
tur egreſſi præfecti operum & exactores ad
populum dixerunt, Sic dicit Pharao, Non do
vobis paleas. ¶ ite, & colligite ſicubi inueni- 11
re poteritis: nec minuetur quicquam de ope-
re veſtro. ¶ Diſperſusq; eſt populus per omnẽ 12
Terram-Aegypti ad colligendas paleas.
¶ Præfecti quoq; operum inſtabant, dicentes, 13
Complete opus veſtrum quotidie, vt prius C
facere ſolebatis quando dabantur vobis pa-
lea. ¶ Flagellatiq; ſunt qui præerant operi- 14
bus filiorum Iſrael, ab exactoribus Pharao-
nis, dicentibus, Quare non impleſtis men-
ſuram laterum ſicut prius, nec heri, nec ho-
die? ¶ Veneruntq; præpoſiti filiorum Iſraël, 15
& vociferati ſunt ad Pharaonem, dicentes,
Cur ita agis contra ſeruos tuos? ¶ Palea non 16
dantur nobis, & lateres ſimiliter imperan-
tur: en famuli tui flagellis cædimur, & in-
iuſte agitur contra populum tuũ. ¶ Qui ait, 17
Vacatis otio, & idcirco dicitis, Eamus, &
ſacrificemus Domino. ¶ Ite ergo, & operami- 18
ni, palea non dabuntur vobis, & reddetis
conſuetum numerum laterum. ¶ Videbantq; 19
* in malo 4. ſe præpoſiti filiorum Iſrael * in malum, eo D
quod diceretur eis: Non minuetur quicquã
de lateribus per ſingulos dies. ¶ Occurreruntq; 20
Moyſi & Aaron, qui ſtabat ex aduerſo: egre-
dientes à Pharaone. ¶ & dixerunt ad eos, 21
Videat Dominus & iudicet, quoniam fœtere
feciſtis odorem noſtrum coram Pharaone &
ſeruis eius, & præbuiſtis ei gladium vt oc-
cideret nos. ¶ Reuerſusq; eſt Moyſes ad Do- 22
minũ, & ait, Domine cur afflixiſti populum
iſtum? quare miſiſti me? ¶ Ex eo enim quo 23
ingreſſus ſum ad Pharaonem vt loquerer in
nomine tuo, afflixit populum tuum: & non
liberaſti eos.

CAP. VI.

DIxitq; Dominus ad Moyſen, Nunc vi- 1
debis quæ facturus ſum Pharaoni: per A
manum enim fortẽ dimittet eos, & in manu
robuſta eiiciet illos de terra ſua. ¶ Locutusq; 2
eſt Dominus ad Moyſen, dicens, Ego Domi-
nus ¶ qui apparui Abrahã, Iſaac, & Iacob in 3
Deo omnipotente: & nomen meum ADO-
NAI non indicaui eis. ¶ Pepigiq; fœdus 4
cum eis, vt darem eis Terram-Chanaan,
terram peregrinationis eorũ, in qua fuerunt
aduenæ. ¶ Ego audiui gemitũ filiorum Iſrael 5
quo Aegyptij oppreſſerunt eos: & recordatus
ſum pacti mei. ¶ Ideo dic filijs Iſraël, Ego 6

... [r]edimam
... magnis. ¶ Et
[aſſum]am vos mihi in populum, & ero veſter
Deus: & ſcietis quod ego ſum Dominus
Deus veſter qui eduxerim vos de erga-
8 ſtulo Aegyptiorum: ¶ & induxerim vos in
terram, ſuper quam leuaui manum meam
vt darem eam Abraham, Iſaac & Iacob:
daboq; illam poſſidendam vobis, ego Domi-
9 nus. ¶ Narrauit ergo Moyſes omnia filiis Iſ-
rael, qui non acquieuerunt ei propter angu-
10 ſtiam ſpiritus, & opus duriſſimum. ¶ Locu-
11 tusq; eſt Dominus ad Moyſen, dicens, ¶ In-
gredere, & loquere ad Pharaonem regem
Aegypti, vt dimittat filios Iſrael de terra
12 ſua. ¶ Reſpondit Moyſes coram Domino, Ecce
filij Iſrael non audiunt me: & quomodo au-
diet Pharao, præſertim cùm incircumciſus
13 ſim labiis? ¶ Locutusq; eſt Dominus ad Moy-
C ſen & Aaron: & dedit mandatum ad filios
Iſrael, & ad Pharaonem regem Aegypti vt
educerent filios Iſrael de Terra-Aegypti.
14 ¶ || Iſti ſunt principes domorum per familias — Gen.46.b.9
ſuas. Filij Ruben primogeniti Iſraëlis: He- — Num.26.a.5
15 noch & Phallu, Heſron & Charmi. ¶ hæ co-
gnationes Ruben: || Filij Simeon: Iamuel & — 1.Par.5.a.1.
Iamin, & Ahod, & Iachin, & Sohar, & Saul — 1.Par.4.d.24.
filius Chananitidis. hæ progenies Simeon.
16 ¶ Et hæc nomina filiorum Leui per cogna-
tiones ſuas: Gerſon & Caath & Merari.
Anni autem vitæ Leui fuerunt centum tri-
17 ginta ſeptẽ. ¶ || Filij Gerſon: Lobni & Semei, — 1.Par.5.a.1. & 25.a.6.
18 per cognationes ſuas. ¶ || Filij Caath: Amrã, — Num.3.c.17
& Iſaar, & Hebron & Oziel. Anni quoque — Nu.26.g.57.
19 vitæ Caath, centum triginta tres. ¶ Filij — 1.Par.6.a.
Merari: Moholi & Muſi. hæ cognationes Le- — 2.23.b.12.
20 ui per familias ſuas. ¶ Accepit autem Amrã
uxorem Iochabed patruelem ſuam: quæ pe-
D perit ei Aaron & Moyſen *. Fueruntq; anni — * & Mariam
21 vitæ Amram, centum triginta ſeptem. ¶ Filij
quoque Iſaar: Core, & Nepheg, & Zechri.
22 ¶ Filij quoq; Oziel: Mizael, & Elizaphan,
23 & Sethri. ¶ Accepit autem Aaron uxorem
Elizabeth filiam Aminadab ſororem Naha-
ſon, quæ peperit ei Nadab, & Abiu, & Elea-
24 zar, & Ithamar. ¶ || Filij quoq; Core: Aſer &
Elcana, & Abiaſaph. hæ ſunt cognationes — Num.3.a.2.
25 Coritarum. ¶ At verò Eleazar filius Aaron
accepit uxorem de filiabus Phutiel: quæ pe-
perit ei Phinees. hi ſunt principes familia-
26 rum Leuiticarũ per cognationes ſuas. ¶ Iſte
eſt Aaron & Moyſes quibus præcepit Domi-
nus vt educerent filios Iſrael de Terra-
27 Aegypti per turmas ſuas. ¶ Hi ſunt qui lo-
quuntur ad Pharaonem regem Aegypti, vt
educant filios Iſrael de Aegypto: iſte eſt Moy-
28 ſes & Aaron, ¶ in die qua locutus eſt Domi-
29 nus ad Moyſen, in Terra-Aegypti. ¶ Et locu-
tus eſt Dominus ad Moyſen, dicens, Ego Do-
minus: loquere ad Pharaonẽ regem Aegypti,

omnia

omni...
Domino. ...
modo audiet me ...

CAP. VII.

DIxitq; Dominus ad Moyſen, Ecce con- 1
ſtitui te Deum Pharaonis: & Aaron A
Supr.4.d.15. frater tuus erit propheta tuus. ‖Tu loquê- 2
ris ei omnia quæ mando tibi: & ille loque-
tur ad Pharaonem vt dimittat filios Iſrael
de terra ſua. Sed ego indurabo cor eius, & 3
multiplicabo ſigna & oſtenta mea in Terra
Aegypti, & non audiet vos: immittamq; 4
manum meam ſuper Aegyptum, & educam
exercitum & populum meum filios Iſrael de
Terra-Aegypti per iudicia maxima. Et 5
ſcient Aegyptij quia ego ſum Dominus qui
extẽderim manum meam ſuper Aegyptum,
& eduxerim filios Iſrael de medio eorum.
Fecit itaq; Moyſes & Aaron ſicut præcepe- 6
rat Dominus: ita egerunt. Erat autẽ Moy- 7
ſes octoginta annorum, & Aaron octoginta
trium, quando locuti ſunt ad Pharaonem.
Dixitq; Dominus ad Moyſen & Aaron: 8
Cùm dixerit vobis Pharao, Oſtẽdite ſigna: 9
dices ad Aaron, Tolle virgã tuam, & proiice
eam corã Pharaone, ac vertatur in colubrũ.
Ingreſſi itaq; Moyſes & Aaron ad Pharao- 10
nem, fecerunt ſicut præceperat Dominus. B
Tulitq; Aaron virgam coram Pharaone &
2.Tim.3.b.8 ſeruis eius, quæ verſa eſt in colubrũ. ‖Vo- 11
cauit autem Pharao ſapientes & maleficos:
& fecerunt etiam ipſi per incantationes
Aegyptiacas & arcana quædam ſimiliter.
Proiecerûtq; ſinguli virgas ſuas, quæ 12
verſæ ſunt in dracones: ſed deuorauit virga
Aaron virgas eorum. Induratumq; eſt cor 13
Pharaonis, & non audiuit eos, ſicut præce-
perat Dominus. Dixit autem Dominus ad 14
Moyſen, Ingrauatum eſt cor Pharaonis, non
vult dimittere populũ. Vade ad eũ manè: 15
ecce egredietur ad aquas: & ſtabis in occur-
ſum eius ſuper ripam fluminis: & virgam
quæ cõuerſa eſt in draconem, tolles in manu C
tua, dicesq; ad eum, Dominus Deus He- 16
bræorum miſit me ad te, dicẽs: Dimitte po-
pulum meum vt ſacrificet mihi in deſerto:
& vſq; ad præſens audire noluiſti. Hæc 17
igitur dicit Dominus, in hoc ſcies quòd ſim
Dominus: ecce percutiã virga quæ in manu
mea eſt, aquã fluminis, & vertetur in ſan-
guinem. Piſces quoque qui ſunt in fluuio 18
morientur, & computreſcent aquæ, & affli-
gentur Aegyptij bibentes aquam fluminis.
Dixit quoq; Dominus ad Moyſen, Dic ad 19
Aaron, Tolle virgam tuam, & extende ma-
num tuam ſuper aquas Aegypti, & ſuper
fluuios eorum, & riuos ac paludes, & omnes
lacus aquarum, vt vertantur in ſanguinẽ:
& ſit cruor in omni Terra-Aegypti tam in
ligneis vaſis quàm in ſaxeis. Feceruntq; 20
Moyſes & Aaron ſicut præceperat Dominus: D

... virgã percuſſit aquam fluminis Infr.17.b.5.
... haraone & ſeruis eius: quæ verſa eſt Pſal.77.e.49
... anguinem. Et piſces qui erant in flu-
mine, mortui ſunt: computruitq; fluuius, &
non poterant Aegyptij bibere aquam flumi-
nis, & fuit ſanguis in tota Terra-Aegypti.
22 ‖Feceruntq; ſimiliter malefici Aegyptiorũ Sup.17.b.7.
incantationibus ſuis, & induratum eſt cor
Pharaonis, nec audiuit eos, ſicut præceperat
23 Dominus. Auertitq; ſe, & ingreſſus eſt do-
mum ſuam, nec appoſuit cor etiam hac vice.
24 Foderunt autem omnes Aegyptij per cir-
cuitum fluminis aquam vt biberent: non
enim poterant bibere de aqua fluminis.
25 Impletiq; ſunt ſeptem dies, poſtquam per-
cuſſit Dominus fluuium.

CAP. VIII.

1 DIxit quoq; Dominus ad Moyſen, Ingre-
A dere ad Pharaonem, & dices ad eum,
Hæc dicit Dominus, Dimitte populum meũ,
2 vt ſacrificet mihi. Si autem nolueris di-
mittere, ecce ego percutiam omnes terminos
3 tuos ranis. Et ebulliet fluuius ranas: quæ
aſcendent, & ingredientur domum tuam, &
cubiculum lectuli tui, & ſuper ſtratum tuũ,
& in domos ſeruorum tuorum, & in popu-
lum tuum, & in furnos tuos, & in reliquias
4 ciborum tuorum: & ad te & ad populum
tuum, & ad omnes ſeruos tuos intrabunt
5 ranæ. Dixitq; Dominus ad Moyſen, Dic ad
Aaron, Extende manum tuam ſuper fluuios
ac ſuper riuos & paludes, & educ ranas ſu-
6 per Terram-Aegypti. Et extendit Aaron
B manum ſuper aquas Aegypti, & aſcenderũt
7 ranæ, operueruntq; Terram-Aegypti. ‖Fe- Sup.17.b.7.
cerunt autem & malefici per incantationes
ſuas ſimiliter, eduxeruntq; ranas ſuper
8 Terram-Aegypti. Vocauit autem Pharao
Moyſen & Aaron, & dixit eis, Orate Do-
minum vt auferat ranas à me & à populo
meo: & dimittam populum vt ſacrificet Do-
9 mino. Dixitq; Moyſes ad Pharaonem, Con-
ſtitue mihi quando deprecer pro te & pro
ſeruis tuis, & pro populo tuo, vt abigantur
ranæ à te & à domo tua, & à ſeruis tuis, ...12.
& à populo tuo: & tantum in flumine re-
10 maneant. Qui reſpondit, Cras. At ille, Iu-
C xta, inquit, verbum tuum faciam: vt ſcias
quoniam non eſt ſicut Dominus Deus no-
11 ſter. Et recedent ranæ à te & à domo tua,
& à ſeruis tuis, & à populo tuo: & tantum
12 in flumine remanebunt. Egreſſiq; ſunt
Moyſes & Aaron à Pharaone: & clamauit
Moyſes ad Dominum pro ſponſione ranarum
13 quam condixerat Pharaoni. Fecitq; Do-
D minus iuxta verbũ Moyſi: & mortuæ ſunt
ranæ de domibus, & de villis, & de agris.
14 Congregaueruntq; eas in immenſos agge-
15 res, & computruit terra. Videns autem
Pharao quod data eſſet requies, ingrauauit
cor ſuum, & nõ audiuit eos, ſicut præceperat

Dominus. ¶ Dixitq́
Loquere ad Aaron, Extende virga
& percute puluerem terræ: & ſint ci
in vniuerſa Terra-Aegypti. ¶ Feceruntq́
Et extendit Aaron manum, virgam tenens:
percuſſitq́ puluerem terræ, & facti ſunt ci-
niphes in hominibus & in iumentis: omnis
puluis terræ verſus eſt in ciniphes per totã
Terram-Aegypti. ¶ Feceruntq́ ſimiliter ma- 18
lefici incantationibus ſuis, vt educerent ci-
niphes, & non potuerunt: erantq́ ciniphes
tam in hominibus quàm in iumentis. ¶ Et 19
dixerunt malefici ad Pharaonem, Digitus E
Dei eſt hic. induratumq́ eſt cor Pharaonis,
& nõ audiuit eos ſicut præceperat Dominus.
¶ Dixit quoq́ Dominus ad Moyſen, Cõſurge 20
diluculo, & ſta coram Pharaone, egredietur
enim ad aquas: & dices ad eum, Hæc dicit
Dominus, Dimitte populũ meum vt ſacrifi-
cet mihi. ¶ Quod ſi non dimiſeris eum: ecce 21
ego immittam in te, & in ſeruos tuos, & in
populum tuũ, & in domos tuas omne genus
muſcarum: & implebũtur domus Aegyptio-
rũ muſcis diuerſi generis, & vniuerſa terra
in qua fuerint. ¶ Faciamq́ mirabilem in die 22
illa Terram-Geſſen, in qua populus meus F
eſt, vt non ſint ibi muſcæ: & ſcias quoniam
ego Dominus in medio terræ. ¶ Ponamq́ di- 23
uiſionem inter populum meum, & populum
tuum: cras erit ſignum iſtud. ¶ Fecitq́ Do- 24
Sap.16.b.9. minus ita. ‖ Et venit muſca grauiſſima in
domos Pharaonis & ſeruorum eius, & in o-
mnem Terram-Aegypti: corruptaq́ eſt terra
ab huiuſcemodi muſcis. ¶ Vocauitq́ Pharao 25
Moyſen & Aaron, & ait eis, Ite & ſacrificate
*Domino ſ. *Deo veſtro in terra hac. ¶ Et ait Moyſes, 26
Non poteſt ita fieri: abominationes enim G
Aegyptiorũ immolabimus Domino Deo no-
ſtro? quòd ſi mactauerimus ea quæ colunt
Aegyptij coram eis, lapidibus nos obruent.
¶ Viam trium dierum pergemus in ſolitudi- 27
nem: & ſacrificabimus Domino Deo noſtro,
Supr.3.d.18. ‖ ſicut præcepit nobis. ¶ Dixitq́ Pharao, Ego 28
dimittam vos vt ſacrificetis Domino Deo
veſtro in deſerto: veruntamen longius ne
abeatis, rogate pro me. ¶ Et ait Moyſes, 29
Egreſſus à te, orabo Dominum: & recedet
muſca à Pharaone, & à ſeruis ſuis, & à po-
pulo eius cras: veruntamen noli vltra fal-
lere, vt non dimittas populum ſacrificare
Domino. ¶ Egreſſuſq́ Moyſes à Pharaone, 30
orauit Dominum. ¶ Qui fecit iuxta verbum 31
illius: & abſtulit muſcas à Pharaone, & à
ſeruis ſuis, & à populo eius: non ſuperfuit
ne vna quidem. ¶ Et ingrauatum eſt cor 32
Pharaonis, ita vt nec hac quidem vice di-
mitteret populum.

CAP. IX.

Dixit autem Dominus ad Moyſen: In- 1
gredere ad Pharaonem, & loquere ad A
eum: Hæc dicit Dominus Deus Hebræorum:

eos:
os tuos, &
camelos, & oues, &
es, peſtis valde grauis. ¶ Et faciet Do-
minus mirabile inter poſſeſſiones Iſrael, &
poſſeſſiones Aegyptiorum, vt nil omnino pe-
reat ex his quæ pertinent ad filios Iſrael.
5 ¶ Conſtituitq́ Dominus tempus, dicens,
B Cras faciet Dominus verbum iſtud in ter-
6 ra. ¶ Fecit ergo Dominus verbum hoc altera
die: mortuaq́ ſunt omnia animantia Aegy-
ptiorum: de animalibus vero filiorum Iſrael
7 nihil omnino periit. ¶ Et miſit Pharao ad
videndum: nec erat quicquam mortuum de
his quæ poſſidebat Iſrael. Ingrauatumque
eſt cor Pharaonis, & non dimiſit populum.
8 ¶ Et dixit Dominus ad Moyſen & Aaron:
Tollite plenas manus cineris de camino, &
ſpargat illum Moyſes in cælum coram Pha-
9 raone. ¶ Sitq́ puluis ſuper omnem Terram-
Aegypti: erunt enim in hominibus, & iu-
mentis "vlcera', & veſicæ turgẽtes in vni- "vulnera 6
10 uerſa Terra-Aegypti. ¶ Tuleruntq́ cinerem
de camino, & ſteterunt coram Pharaone, &
ſparſit illum Moyſes in cælum: factaq́ ſunt
"vlcera' veſicarum turgentium in homini- "vulnera
11 bus, & iumentis: ¶ nec poterant malefici 10.
C ſtare coram Moyſe propter "vlcera' quæ in "vulnera 9
12 illis erant, & in omni Terra-Aegypti. ¶ In-
durauitq́ Dominus cor Pharaonis: & non
audiuit eos: ſicut locutus eſt Dominus ad
13 Moyſen. ¶ Dixitq́ Dominus ad Moyſen, Ma
ne conſurge, & ſta coram Pharaone, & dices
ad eum, Hæc dicit Dominus Deus Hebræo-
rum: Dimitte populum meum vt ſacrificet
14 mihi. ¶ Quia in hac vice mittam omnes
plagas meas ſuper cor tuum, & ſuper ſeruos
tuos, & ſuper populum tuum: vt ſcias quod
15 non ſit ſimilis mei in omni terra. ¶ Nunc
enim extendens manum *percutiam te, & *meam ſ.
populum tuum peſte, peribiſq́ de terra.
16 ¶ ‖ Idcirco autem poſui te, vt oſtendam in te Rom.9.d.17.
D fortitudinem meam, & narretur nomen
17 meum in omni terra. ¶ Adhuc retines popu-
18 lum meum: & non vis dimittere eum? ¶ En
pluam cras hac ipſa hora grandinem mul-
tam nimis: qualis non fuit in Aegypto à die
19 qua fundata eſt, vſq́ in præſens tempus.
¶ Mitte ergo iam nunc, & congrega iumenta
tua, & omnia quæ habes in agro: homines
enim & iumenta, & vniuerſa quæ inuenta
fuerint foris, nec congregata de agris, ceci-
20 deritq́ ſuper ea grando, morientur. ¶ Qui
timuit verbum Domini de ſeruis Pharao-
nis, fecit confugere ſeruos ſuos, & iumenta
21 in domos: ¶ qui autem neglexit ſermonem
E Domini, dimiſit ſeruos ſuos, & iumenta in
22 agris. ¶ Et dixit Dominus ad Moyſen: Extẽ-
de manũ tuã in cælũ, vt fiat grando in vni-
uerſa Terra-Aegypti ſuper homines, & ſu-
per

Sap.16.x.16. in terra-[illegible]
& 19.d.19. gam in cælum, [illegible]
& grandinem, ac diſc[illegible]
Terram: pluitq; Dominus grandinem ſuper
Terram-Aegypti. ¶ Et grãdo & ignis mixta 24
pariter ferebãtur: tãtaq; fuit magnitudi-
nis, quanta ante nunquã apparuit in vni-
uerſa Terra-Aegypti ex quo gens illa condi-
ta eſt. ¶ Et percuſsit grando in omni Terra- 25
Aegypti cuncta quæ fuerũt in agris, ab ho- F
mine vſq; ad iumentũ: cunctamq; herbam
agri percuſsit grando, & omne lignũ regio-
nis confregit. ¶ Tantũ in Terra-Geſſen, vbi 26
erant filij Iſrael, grãdo non cecidit. ¶ Miſitq; 27
Pharao, & vocauit Moyſen & Aaron, dicens
ad eos: Peccaui etiã nunc: Dominus iuſtus:
& ego, & populus meus, impij. ¶ Orate Do- 28
minum vt deſinant tonitrua Dei, & grãdo:
vt dimittã vos, et nequaquã hic vltra ma-
neatis. ¶ Ait Moyſes, Cùm egreſſus fuero de 29
vrbe, extendã palmas meas ad Dominũ, &
ceſſabũt tonitrua, & grando nõ erit: vt ſcias
quia Domini eſt terra. ¶ Noui autem quod 30
& tu, & ſerui tui necdum timeatis Dominũ
Deum. ¶ Linum ergo, & hordeum læſum eſt, 31
eò quod hordeum eſſet virens, & linum iam G
folliculos germinaret: ¶ triticũ autem, & far 32
nõ ſunt læſa, quia ſerotina erãt. ¶ Egreſſusq; 33
Moyſes à Pharaone ex vrbe, tetendit manus
ad Dominũ: & ceſſauerunt tonitrua & grã-
do, nec vltrà ſtillauit pluuia ſuper Terram.
¶ Videns autẽ Pharao quod ceſſaſſet pluuia, 34
& grando & tonitrua, auxit peccatum: ¶ & 35
ingrauatũ eſt cor eius, & ſeruorum illius, &
induratum nimis: nec dimiſit filios Iſrael,
ſicut præceperat Dominus per manũ Moyſi.

CAP. X.

ET dixit Dominus ad Moyſen, Ingredere 1
ad Pharaonem: ego enim induraui cor A
eius & ſeruorũ illius: vt faciam ſigna mea
hæc in eo, ¶ & narres in auribus filij tui, & 2
nepotum tuorum, quoties contriuerim Ae-
gyptios & ſigna mea fecerim in eis: & ſcia-
tis quia ego Dominus. ¶ Introierunt ergo 3
Moyſes & Aaron ad Pharaonem, & dixerũt
ei, Hæc dicit Dominus Deus Hebræorũ: Vſ-
queque non vis ſubijci mihi? dimitte populũ
* in deſerto 3. meum, vt ſacrificet mihi. * ¶ ‖ Sin autem re- 4
ſiſtis, & non vis dimittere eum: ecce ego in- B
Sap.16.b.19 ducam cras locuſtã in fines tuos: ¶ quæ ope- 5
riet ſuperficiem terræ, ne quicquã eius ap-
pareat, ſed comedatur quod reſiduum fuerit
grandini. corrodet enim omnia ligna quæ
germinant in agris. ¶ Et implebunt domos 6
tuas, & ſeruorum tuorũ, & omniũ Aegyptio-
rum: quantam non viderunt patres tui, &
aui, ex quo orti ſunt ſuper terram, vſq; in
præſentem diẽ. Auertitq; ſe, & egreſſus eſt
à Pharaone. ¶ Dixerunt autem ſerui Pha- 7
raonis ad eum: Vſquequo patiemur hoc ſcã-

[illegible] vt ſacrificent Do-
[illegible] nonne vides quod perierit
[illegible] ¶ Reuocaueruntq; Moyſen, & Aa-
[illegible] Pharaonem: qui dixit eis, Ite, ſacri-
[illegible]cate Domino Deo veſtro: quinam ſunt qui
9 ituri ſunt? ¶ Ait Moyſes, Cum paruulis no-
ſtris, & ſenioribus pergemus, cum filijs &
filiabus, cum ouibus & armentis: eſt enim
10 ſolennitas Domini Dei noſtri. ¶ Et reſpõ- *.5.
dit Pharao: Sic Dominus ſit vobiſcũ, quo-
modo ego dimittam vos, & paruulos ve-
ſtros? cui dubiũ eſt quod peſsime cogitetis?
11 ¶ Non fiet ita, ſed ite tantum viri: & ſacri-
ficate Domino: hoc enim et ipſi petiſtis. Sta-
timq; eiecti ſunt de conſpectu Pharaonis.
12 ¶ Dixit autem Dominus ad Moyſen: Exten-
D de manum tuam ſuper Terram-Aegypti ad
locuſtã, vt aſcendat ſuper terram, & deuo-
ret omnẽ herbam quæ reſidua fuerit gran-
13 dini. ¶ Et extendit Moyſes virgã ſuper Ter-
ram-Aegypti: & Dominus induxit ventum
vrentẽ tota die illa, & nocte: & mane fa-
14 cto, ventus vrens leuauit locuſtas. ¶ Quæ
aſcenderunt ſuper vniuerſam Terram-Ae-
gypti: & ſederũt in cũctis finibus Aegyptio-
rum innumerabiles, quales ante illud tem-
pus non fuerant, nec poſtea futuræ ſunt.
15 ¶ Operueruntq; vniuerſam ſuperficiẽ terræ,
E vaſtantes omnia. Deuorata eſt igitur herba
terræ, & quicquid pomorum in arboribus
fuit, quæ grando dimiſerat: nihil quoq; om-
nino virẽs relictũ eſt in lignis, & in herbis
16 terræ, in cũcta Aegypto. ¶ Quã ob rẽ feſtinus
Pharao vocauit Moyſen & Aaron, & dixit
eis: Peccaui in Dominũ Deum veſtrũ, & in
17 vos. ¶ Sed nũc dimittite peccatũ mihi etiam
hac vice, & rogate Dominũ Deum veſtrum,
18 vt auferat a me mortem iſtam. ¶ Egreſſusq;
eſt Moyſes de cõſpectu Pharaonis, & ora- *.5.
19 uit Dominum. ¶ Qui flare fecit ventum ab
F occidente vehementiſsimum, & arreptã lo-
cuſtam proiecit in Mare-rubrum: non re-
manſit ne vna quidẽ in cunctis finibus Ae-
20 gypti. ¶ Et indurauit Dominus cor Pharao-
21 nis, nec dimiſit filios Iſrael. ¶ Dixit autem
Dominus ad Moyſen: Extende manũ tuam
in cælũ: & ſint tenebræ ſuper Terrã-Aegy-
22 pti tã denſæ, vt palpari queant. ¶ Extẽditq;
Moyſes manum in cælum: & factæ ſunt te-
nebræ horribiles in vniuerſa Terra-Aegypti
23 tribus diebus. ¶ ‖ Nemo vidit fratrẽ ſuum, Sap.17.a.2.
nec mouit ſe de loco in quo erat: ‖ vbicunq; Sap.18.a.1.
24 autem habitabant filij Iſrael, lux erat. ¶ Vo-
G cauitq; Pharao Moyſen & Aaron, & dixit
eis, Ite, ſacrificate Domino: oues tãtùm ve-
ſtræ, & armenta remaneant, paruuli veſtri
25 eant vobiſcum. ¶ Ait Moyſes, Hoſtias quo-
que & holocauſta dabis nobis, quæ offera-
26 mus Domino Deo noſtro. ¶ Cuncti greges
pergent nobiſcum: nõ remanebit ex eis vn-
gula: quæ neceſſaria ſunt in cultum Domini

Dei noſtri : præſertim ...
debeat immolari , donec ad ipſum ...
ueniamus. ¶ Indurauit autē Dom...
Pharaonis, & noluit dimittere eos. ¶ Dixit...
Pharao ad Moyſen, Recede à me , & caue ne
vltra videas faciem meā: quocunq; die ap-
parueris mihi, morieris. ¶ Reſpondit Moyſes, 29
Ita fiat vt locutus es, non videbo vltra fa-
ciem tuam.

CAP. XI.

ET dixit Dominus ad Moyſen, adhuc vna 1
plaga tangam Pharaonem & Aegyptū, A
& poſt hæc dimittet vos, & exire compellet.
Sup.3.g.22. ‖ ¶ Dicet ergo omni plebi vt poſtulet vir ab 2
Inf.12.e.35. amico ſuo, & mulier à vicina ſua vaſa ar-
gētea, & aurea. ¶ Dabit aūt Dominus gra- 3
Ecc.45.a.1. tiam populo ſuo corā Aegyptijs. ‖ Fuitq; Moy-
ſes vir magnus valde in Terra-Aegypti co-
ram ſeruis Pharaonis, & omni populo.) ¶ Et 4
ait, Hæc dicit Dominus: Media nocte "ingre B
"egrediar 2. diar' in Aegyptū, ¶ ‖ & morietur omne pri- 5
mogenitū in Terra-Aegyptiorum, à primo-
Sap.18.b.15. genito Pharaonis qui ſedet in ſolio eius, vſ-
que ad primogenitū ancillæ quæ eſt ad mo-
lam, & omnia primogenita iumentorum.
¶ Eritq; clamor magnus in vniuerſa Terra- 6
Aegypti, qualis nec ante fuit, nec poſteà fu- C
turus eſt. ¶ Apud omnes aūt filios Iſrael non 7
mutiet canis ab homine vſq; ad pecus : vt
ſciatis quanto miraculo diuidat Dominus
*filios 5. Aegyptios & 'Iſrael. ¶ Deſcendentq; omnes 8
"orabunt 5. ſerui tui iſti ad me, & "adorabunt' me, di- D
cētes: Egredere tu et omnis populus qui ſub-
iectus eſt tibi: poſt hæc egrediemur. ¶ Et exi- 9
uit à Pharaone iratus nimis . Dixit autem
Dominus ad Moyſen : Non audiet vos Pha-
rao vt multa ſigna fiant in Terra-Aegypti.
¶ Moyſes aūt & Aaron fecerunt omnia ſigna 10
-.8. - & oſtēta' quæ ſcripta ſunt, corā Pharaone:
& indurauit Dominus cor Pharaonis , nec
dimiſit filios Iſraël de terra ſua.

CAP. XII.

DIxit quoq; Dominus ad Moyſen et Aa- 1
ron in Terra-Aegypti: ¶ Mēſis iſte, vo 2
bis principiū menſium: primus erit in men- A
ſibus anni. ¶ Loquimini ad vniuerſum cœ- 3
tum filiorū Iſraël, & dicite eis : Decima die
mēſis huius tollat vnuſquiſq; agnū per fa-
milias & domos ſuas. ¶ Sin autem minor eſt 4
numerus vt ſufficere poſsit ad veſcendum
agnū , aſſumet viſinū ſuum qui coniunctus
eſt domui ſuæ , iuxta numerū animarū quæ
ſufficere poſſunt ad eſum agni. ¶ Erit autem 5
agnus abſq; macula , maſculus, anniculus:
iuxta quē ritū tolletis & hœdum. ¶ Et ſer- 6
uabitis eū vſq; ad quartamdecimam diem
mēſis huius: immolabitq; eū vniuerſa mul-
titudo filiorum Iſraël ad veſperam. ¶ Et ſu- 7
mēt de ſanguine eius, ac ponēt ſuper vtrūq; B
poſtem, & in ſuperliminaribus domorum, in
quibus comedēt illum. ¶ Et edent carnes no- 8
cte illa aſſas igni, & azymos panes, cum la-

... tantum
... & inteſtinis vo-
...tis. ... quicquā ex eo vſq;
mane: ſi quid reſiduū fuerit, igne cōburetis.
11 ¶ Sic autem comedetis illum , Renes veſtros
accingetis, & calciamenta' habebitis in pe- *veſtra 3.
dibus , tenentes baculos in manibus, & co-
medetis feſtinantes : eſt enim Phaſe ( id eſt
12 trāſitus ) Domini. ¶ Et trāſibo per Terram-
Aegypti nocte illa , percutiāq; omne primo-
genitū in Terra-Aegypti ab homine vſq; ad
pecus: & in cunctis dijs Aegypti faciā iudi-
13 cia, ego Dominus. ¶ Erit autē ſanguis vobis
in ſignum in ædibus in quibus eritis: & vi-
debo ſanguinem, & tranſibo vos: nec erit in
vobis plaga diſperdēs quādo percuſſero Ter-
14 ram-Aegypti. ¶ Habebitis aūt hunc diem in
C monimentū, & celebrabitis eam ſolennē Do
mino in generationibus veſtris cultu ſempi-
15 terno. ¶ Septem diebus azyma comedetis: in
die primo non erit fermentū in domibus ve-
ſtris: quicunq; comederit fermentum, peribit
anima illa de Iſrael, a primo die vſq; ad diē
16 ſeptimū. ¶ Dies prima erit ſancta atq; ſolen
nis, & dies ſeptima eadē feſtiuitate venera
bilis: nihil operis facietis in eis, exceptis his
17 quæ ad veſcendū pertinēt. ¶ Et obſeruabitis
azyma: in eadē enim ipſa die educā exerci-
tum veſtrū de Terra-Aegypti, & cuſtodietis
diē iſtū in generationes veſtras ritu perpe-
18 tuo. ¶ ‖ Primo mēſe, quartadecima die men- Leui.23.a.5. Nu.28.c.16.
ſis ad veſperā comedetis azyma vſq; ad diē
vigeſimam primā eiuſdem menſis ad veſpe-
19 ram. ¶ Septē diebus " fermentatū' non in- *fermentum 1.
uenietur in domibus veſtris : qui comederit
fermētatum, peribit anima eius de cœtu Iſ-
raël , tā de aduenis quā de indigenis terræ.
20 ¶ Omne fermentatū non comedetis: in cun-
21 ctis habitaculis veſtris edetis azyma. ¶ Vo-
D cauit aūt Moyſes omnes ſeniores filiorū Iſ-
raël, & dixit ad eos, Ite tollētes animal per
22 familias veſtras, & immolate Phaſe. ¶ Fa- Heb.11.c.28.
ſciculūq; hyſſopi tingite in ſanguine qui eſt
in limine & aſpergite ex eo ſuperliminare,
& vtrunq; poſtem: nullus veſtrū egrediatur
23 oſtium domus ſuæ vſq; mane. ¶ Tranſibit e-
nim Dominus percutiens Aegyptios : cumq;
viderit ſanguinem in ſuperliminari & in
vtroq; poſte, tranſcendet oſtium-domus', & -.5.
non ſinet percuſſorem ingredi domos veſtras
24 & lædere. ¶ "Cuſtodi' verbū iſtud legitimū "Cuſtodite 4.
25 "tibi' & filijs "tuis' vſq; in æternū. ¶ Cūq;
introieritis terram quam Dominus *datu- *vobis 4.
rus eſt vobis vt pollicitus eſt , obſeruabitis *veſtris 4.
26 ceremonias iſtas. ¶ Et cū dixerint vobis filij *Deus
27 veſtri: Quæ eſt iſta religio? ¶ dicetis eis, Vi-
ctima tranſitus Domini eſt, quando tranſi-
uit ſuper domos filiorum Iſrael in Aegypto
percutiens Aegyptios, & domos noſtras libe-
28 rans. Incuruatuſq; populus adorauit. ¶ Et

egreſſi

egre[illegible]
Do[illegible]nus [illegible]
Sap.18.b.7. in noctis me[illegible]
& 11.b.15. primogenitũ in Terr[illegible] [illegible]a primo[illegible]
Pharaonis qui in [illegible]s ſedebat,‖ vſq;
ad primogenitum cap[illegible] quæ erat in car-
cere, & omne primogen[illegible]ũ iumentorũ. Sur 30
rexitq; Pharao nocte & omnes ſerui eius,
cunctaq; Aegyptus: & ortus eſt clamor ma-
gnus in Aegypto: neq; enim erat domus in
qua non iaceret mortuus. Vocatiſq; Pha- 31
rao, Moyſe & Aaron nocte, ait, Surgite &
egredimini a populo meo, vos & filij Iſraël:
ite, immolate Domino ſicut dicitis: Oues 32
veſtras & armenta aſſumite vt petieratis,
& abeuntes benedicite mihi. Vrgebantq; 33
Aegyptij populũ de terra exire velociter, di-
centes, Omnes moriemur. Tulit igitur po- 34
pulus conſperſam farinam antequam fer-
mẽtaretur: & ligans in pallijs, poſuit ſuper
Sap.11.a.1. humeros ſuos. Feceruntq; filij Iſraël ‖ ſicut 35
præceperat Dominus Moyſi: & petierunt ab
Aegyptijs vaſa argentea & aurea, veſtemq;
plurimã. Dominus autem dedit gratiam 36
populo coram Aegyptijs vt commodarẽt eis:
& ſpoliauerunt Aegyptios. Profectiq; ſunt 37
filij Iſraël de Rameſſe in Socoth, ſexcẽta fe- F
re millia peditum virorum, abſq; paruulis
r.12. & mulieribus. Sed & vulgus promiſ- 38
cuum innumerabile aſcendit cum eis, oues
& armenta & animantiũ diuerſi generis
multa nimis. Coxeruntq; farinã quã du- 39
dũ de Aegypto cõſperſam tulerat: & fecerũt
ſubcineritios panes azymos: neq; enim po-
terat fermentari cogẽtibus exire Aegyptijs,
& nullam facere ſinentibus morã: nec pul-
menti quicquã occurrerat præparare. Ha- 40
bitatio autẽ filiorum Iſraël qua manſerunt
in Aegypto, fuit quadringentorum triginta
annorum. Quibus expletis, eadẽ die egreſ- 41
ſus eſt omnis exercitus Domini de Terra-
Aegypti. Nox iſta eſt obſeruabilis Domini, 42
quando eduxit eos de Terra-Aegypti: hanc
obſeruare debent omnes filij Iſraël in gene-
rationibus ſuis. Dixitq; Dominus ad Moy 43
ſen & Aaron: Hæc eſt religio Phaſe. Omnis G
alienigena non comedet ex eo. Omnis au- 44
tem ſeruus emptitius circumcidetur, & ſic
comedet. Aduena & mercenarius non edẽt 45
Nu.9.b.12. ex eo. ‖ In vna domo comedetur, nec effe- 46
Ioã.19.f.36. retis de carnibus eius foras, ‖ nec os illius
confringetis. Omnis cœtus filiorum Iſraël 47
faciet illud. Quod ſi quis peregrinorum in 48
veſtram voluerit tranſire coloniam, & face-
re Phaſe Domini, circumcidetur prius omne
maſculinum eius, & tunc rite celebrabit:
eritq; ſicut indigena terræ: ſiquis autẽ circũ-
ciſus non fuerit, non veſcetur ex eo. Eadẽ 49
lex erit indigenæ & colono qui peregrinatur
apud vos. Feceruntq; omnes filij Iſraël ſi- 50
cut præceperat Dominus Moyſi & Aaron.

[illegible]duxit Dominus filios Iſraël
[illegible] Aegypti per turmas ſuas.

CAP. XIII.

Locutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, di-
2 cens: ‖ Sanctifica mihi omne primoge- Inf.34.c.9.
A nitum quod aperit vuluam in filijs Iſraël, Nu.8 c.16.
tam de hominibus quam de iumentis: mea Luc.2.d.23.
3 ſunt enim omnia. Et ait Moyſes ad popu- Leu.27.c.26
lum: Mementote diei huius in qua egreſſi
eſtis de Aegypto & de domo ſeruitutis, quo-
niam in manu forti eduxit vos Dominus
de loco iſto: vt non comedatis fermentatum
4 panem. Hodie egredimini menſe nouarum
5 frugum. Cumq; introduxerit "te' Domi- "vos 3.
nus in Terram Chananæi & Hethæi & A-
morrhæi & Heuæi & Iebuſæi, quã iurauit
patribus tuis vt daret tibi, terrã fluentẽ la-
cte & melle, "celebrabitis' hũc morẽ ſacro- " celebra-
6 rũ menſe iſto. Septẽ diebus veſcẽris azy- bis 8.
mis: & in die ſeptimo erit ſolẽnitas Domini.
7 Azyma comedetis ſeptẽ diebus: nõ appare-
bit apud te aliquid fermentatũ, nec in cũ-
8 ctis finibus tuis. Narrabiſq; filio tuo in die
B illo, dicens, Hoc eſt quod fecit mihi Dominus
9 quando egreſſus ſum de Aegypto. Et erit
quaſi ſignũ in manu tua, & quaſi monimẽ-
tum ante oculos tuos: & vt lex Domini ſem
per ſit in ore tuo, in manu enim forti edu-
10 xit te Dominus de Aegypto. Cuſtodies hu-
iuſcemodi cultũ ſtatuto tempore a diebus in
11 dies. Cumq; introduxerit te Dominus in
terram-Chananæi, ſicut iurauit tibi & pa
12 tribus tuis, & dederit tibi eam: ‖ ſepara- Inf.22.d.29.
bis omne quod aperit vuluam Domino, & & 34.
quod primitiuũ eſt in pecoribus tuis: quic-
quid habueris maſculini ſexus, conſecra-
13 bis Domino. Primogenitum aſini mutabis Ezech.44.
oue: quod ſi nõ redemeris, interficies. Omne g.30.
autem primogenitum hominis de filijs tuis,
14 precio redimes. Cumq; interrogauerit te
C filius tuus cras, dicens, Quid eſt hoc? reſpon-
debis ei, In manu forti eduxit nos Dominus
15 de terra-Aegypti, de domo ſeruitutis. Nã
cum induratus eſſet Pharao, & nollet nos
dimittere, occidit Dominus omne primoge-
nitum in Terra-Aegypti à primogenito ho-
minis vſq; ad primogenitũ iumentorũ: id-
circo immolo Domino omne quod aperit vul
uam maſculini ſexus, & omnia primogeni-
16 ta filiorũ meorũ redimo. Erit igitur quaſi
ſignũ in manu tua, & quaſi appẽſum quid,
ob recordationem, "ante' oculos tuos: eo quod "inter 6.
in manu forti eduxit nos Dominus de Ae-
17 gypto. Igitur cũ emiſiſſet Pharao populum,
non eos duxit Dominus per viam Terræ
Philiſthijm quæ vicina eſt: reputans ne forte
pœniteret eum, ſi vidiſſet aduerſum ſe bella
18 cõſurgere, & reuerteretur in Aegyptũ. Sed
D circumduxit per viam deſerti, quæ eſt iuxta
Mare-rubrũ: & armati aſcenderũt filij Iſ-
19 raël de terra-Aegypti. Tulit [illegible] Moyſes
C [illegible]aſſa

oſſa Ioſeph ſecum r e…
Gen.50.d.15 Iſraël, dicens: ‖ Viſitab… vos D…
…u.14.c.21. oſſa mea hinc vobiſcum. ¶ Profectiq;…
.cor.10.a.1. eosh caſtrametati ſunt in Etha in extrem…
Nehe.9.12. finibus ſolitudinis. ¶ ‖ Dominus aũt praece- 21
…19. debat eos ad oſtendendam viam per diem in
columna nubis, & per noctem in columna
ignis: vt dux eſſet itineris vtroq; tempore:
¶ Nunquam defuit colũna nubis per diem, 22
nec columna ignis per noctẽ, coram populo.

CAP. XIIII.

LOcutus eſt autẽ Dominus ad Moyſen, 1
dicens: ¶ Loquere filijs Iſrael, Reuerſi 2
caſtrametentur e regione Phi-hahiroth quæ A
eſt inter Magdalũ & mare cõtra Beel-ſephõ:
in cõſpectu eius caſtra ponetis ſuper mare.
¶ Dicturuſq; eſt Pharao ſuper filijs Iſrael: 3
Coarctati ſunt in terra, cõcluſit eos deſertũ.
¶ Et indurabo cor eius, ac perſequetur vos: 4
& glorificabor in Pharaone, & in omni exer
citu eius: ſcientq; Aegypti quia ego ſum Do-
minus. Feceruntq; ita. ¶ Et nuntiatũ eſt re- 5
gi Aegyptiorũ quod fugiſſet populus: immu- B
tatumq; eſt cor Pharaonis & ſeruorum eius
ſuper populũ, & dixerunt, Quid voluimus
facere vt dimitteremus Iſrael, ne ſeruiret
nobis? ¶ iunxit ergo currũ, & omnem popu- 6
lum ſuũ aſſumpſit ſecũ. ¶ Tulitq; ſexcentos 7
currus electos, & quicquid in Aegypto cur-
ruũ fuit: & duces totius exercitus. ¶ Indu- 8
rauitq; Dominus cor Pharaonis regis Aegy-
pti, & perſecutus eſt filios Iſrael: at illi e-
1.Mach.4. greſſi erant in manu excelſa. ¶ ‖ Cumq; per- 9
a.9. ſequerentur Aegyptij veſtigia praecedentiũ,
Ioſ.24.b.6. reppererũt eos in caſtris ſuper mare: omnis
equitatus & currus Pharaonis, & vniuer-
ſus exercitus erant in Phi-hahiroth contra
Beelſephon. ¶ Cumq; appropinquaſſet Pha- 10
rao, leuantes filij Iſrael oculos, viderunt Ae- C
gyptios poſt ſe: & timuerũt valde, clamaue-
runtq; ad Dominum, ¶ & dixerũt ad Moy- 11
ſen, Forſitan non erant ſepulchra in Aegy-
pto, ideò tuliſti nos vt moreremur in ſolitudi-
ne: quid hoc facere voluiſti, vt educeres nos
ex Aegypto? ¶ Nonne iſte eſt ſermo quem lo- 12
quebamur ad te in Aegypto, dicentes, Rece-
de à nobis, vt ſeruiamus Aegyptijs? multò
enim melius erat ſeruire eis, quàm mori in
ſolitudine. ¶ Et ait Moyſes ad populum, No- 13
lite timere, ſtate, & videte magnalia Domi
ni quæ facturus eſt hodie: Aegyptios enim
quos nunc videtis, nequaquam vltrà vi-
debitis vſq; in ſempiternum. ¶ Dominus pu 14
gnabit pro vobis, & vos tacebitis. ¶ Dixitq; 15
Dominus ad Moyſen: Quid clamas ad me? D
Loquere filijs Iſrael vt proficiſcantur. ¶ Tu 16
autem eleua virgam tuam, & extende ma-
num tuam ſuper mare, & diuide illud: vt
gradiãtur filij Iſrael in medio mari per ſic-
cum. ¶ Ego autem indurabo cor Aegyptiorum 17
vt perſequãtur vos: & glorificabor in Pha-

…Aegy-
…glorificatus
…ribus atque in
…tibus eius. …ſe' angelus Do- …4.
mini qui praecede… Iſrael, abijt poſt
eos: & cum eo pari… colũna nubis, priora
20 dimittens poſt tergu… ¶ ſtetit inter caſtra …77.b.13.
E Aegyptiorum & caſtra Iſrael: & erat nubes …04.d.36.
tenebroſa, & illuminans noctem, ita vt ad Pſal.113.a.3.
ſe inuicem toto noctis tempore accedere non
21 valerent. ¶ Cumq; extendiſſet Moyſes ma-
num ſuper mare, abſtulit illud Dominus,
flante vento vehemẽti & vrente tota no-
cte, & vertit in ſiccum: ‖ diuiſaq; eſt aqua. 1.Corin.10.
22 ¶ ‖ Et ingreſſi ſunt filij Iſrael per medium a.1.
ſicci maris. erat enim aqua quaſi murus à Heb.11.d.29.
23 dextera eorum & læua. ¶ Perſequẽteſq; Ae-
gyptij ingreſſi ſunt poſt eos, & omnis equi-
tatus Pharaonis, currus eius & equites per
24 medium maris. ¶ Iamq; aduenerat vigilia
matutina, ‖ & ecce reſpiciens Dominus Sap.18.b.15.
F ſuper caſtra Aegyptiorum per columnã ignis …1.
25 & nubis, interfecit exercitum eorum, ¶ &
ſubuertit rotas curruum, ferebanturq; in
profundum. Dixerunt ergo Aegyptij, Fugia-
mus Iſraelem: Dominus enim pugnat pro eis
26 contra nos. ¶ Et ait Dominus ad Moyſen,
Extende manum tuam ſuper mare, vt re-
uertantur aquæ ad Aegyptios ſuper currus
27 & equites eorum. ¶ Cumq; extendiſſet Moy-
ſes manum contra mare, reuerſum eſt pri-
mo diluculo ad priorem locum: fugientibuſq;
Aegyptijs occurrerunt aquæ, & inuoluit eos
28 Dominus in medijs fluctibus. ¶ Reuerſæq;
G ſunt aquæ, & operuerunt currus & equites
cuncti exercitus Pharaonis, qui ſequentes
ingreſſi fuerant mare: nec vnus quidem ſu-
29 perfuit ex eis. ¶ Filij autem Iſrael perrexe-
runt per medium ſicci maris: & aquæ eis
erant quaſi pro muro à dextris et à ſiniſtris.
30 ¶ Liberauitq; Dominus in die illa Iſrael
31 de manu Aegyptiorum. ¶ Et viderunt Ae-
gyptios mortuos ſuper littus maris, & ma-
num magnam quam exercuerat Dominus
contra eos: timuitq; populus Dominum, &
crediderunt Domino, & Moyſi ſeruo eius.

CAP. XV.

1 TVnc cecinit Moyſes & filij Iſrael car-
A men hoc Domino, & dixerunt.
Cantemus Domino: glorioſe enim ma-
gnificatus eſt, equum & aſcenſorem deiecit
in mare.
2 ¶ ‖ Fortitudo mea & laus mea Dominus, Sap.10.d.15.
& factus eſt mihi in ſalutẽ: iſte Deus meus Iſa.12.a.2.
& glorificabo eum, Deus patris mei & ex- Pſ.117.c.14.
altabo eum.
3 ¶ Dominus quaſi vir pugnator, omnipo-
tens nomen eius.
4 ¶ Currus Pharaonis & exercitum eius
proiecit in mare: electi principes eius ſub-
merſi

merſi ſu[nt]

¶ Abyſſi ope[ruerunt]

profundum quaſi

¶ Dextera tua Do[mine]

in fortitudine: dextera tua Domine percuſ-
ſit inimicum.

¶ Et in multitudine gloriæ tuæ depoſu- 7
* tuos 4. iſti aduerſarios * meos: miſiſti iram tuam
quæ deuorauit eos ſicut ſtipulam.

¶ Et in ſpiritu furoris tui congregatæ 8
ſunt aquæ. ſtetit vnda fluens, congregatæ B
ſunt abyſſi in medio mari.

¶ Dixit inimicus, Perſequar & compre- 9
hendam, diuidam ſpolia, implebitur anima
mea: euaginabo gladium meum, interficiet
eos manus mea.

¶ Flauit ſpiritus tuus, & operuit eos ma- 10
re: ſubmerſi ſunt quaſi plumbum in aquis
vehementibus.

¶ Quis ſimilis tui in fortibus Domine? 11
quis ſimilis tui, magnificus in ſanctitate,
* & 10. terribilis atque laudabilis, * faciens mirabilia?

¶ Extendiſti manum tuam, & deuora- 12
uit eos terra.

¶ Dux fuiſti in miſericordia tua populo 13
quem redemiſti: & portaſti eum in fortitudi-
ne tua, ad habitaculum ſanctum tuum.

¶ Aſcenderunt populi & irati ſunt: dolo- 14
res obtinuerunt habitatores Philiſthijm.

¶ Tunc conturbati ſunt principes Edom, 15
robuſtos Moab obtinuit tremor: obriguerunt
omnes habitatores Chanaan.

¶ Irruat ſuper eos formido & pauor, in 16
magnitudine brachij tui: fiant immobiles
quaſi lapis, donec pertranſeat populus tuus
Domine, donec pertranſeat populus tuus iſte
quem poſſediſti. C

¶ Introduces eos & plantabis in monte 17
hæreditatis tuæ, firmiſſimo habitaculo tuo
quod operatus es Domine: ſanctuarium tuum
Domine, quod firmauerunt manus tuæ.

¶ Dominus regnabit in æternum & vltra. 18
* equus 8. ¶ Ingreſſus eſt enim * eques Pharao 19
—.4. cum curribus & equitibus eius in mare: &
reduxit ſuper eos Dominus aquas maris. fi-
lij autem Iſrael ambulauerunt per ſiccum
in medio eius. ¶ Sumpſit ergo Maria pro- 20
phetiſſa ſoror Aaron tympanum in manu
ſua: egreſſæque ſunt omnes mulieres poſt eam
cum tympanis & choris: ¶ quibus præcine- 21
bat, dicens: Cantemus Domino, glorioſe enim
magnificatus eſt, equum & aſcenſorem eius
deiecit in mare. ¶ Tulit autem Moyſes Iſrael 22
de Mari-rubro, & egreſſi ſunt in deſertum
Sur: ambulaueruntque tribus diebus per ſo- D
litudinem, & non inueniebant aquam. ¶ Et 23
venerunt in Mara, nec poterant bibere a-
quas de Mara, eo quod eſſent amaræ. vnde
& congruum loco nomen impoſuit, vocans
illum Mara, id eſt, amaritudinem. ¶ Et 24
murmurauit populus contra Moyſen, dicens.

ille clamauit ad Do-
ei lignum: quod cum
aquas, in dulcedinem verſæ ſunt.
ibi conſtituit ei præcepta, atque iudicia, & Iudi.5.c.15.
ibi tentauit eum, ¶ dicens, Si audieris vo- Eccl.38.a.5.
cem Domini Dei tui, & quod rectum eſt
coram eo feceris, & obedieris mandatis e-
ius, cuſtodierisque omnia præcepta illius, cun-
ctum languorem quem poſui in Aegypto, non
inducam ſuper te: ego enim ſum Dominus
27 Deus ſanator tuus. ¶ Venerunt autem in Nu.33.b.9.
Elim filij Iſrael, vbi erant duodecim fon- —.9.
tes aquarum, & ſeptuaginta palmæ: & ca-
ſtrametati ſunt iuxta aquas.

CAP. XVI.

1 Profectique ſunt de Elim, & venit om- Sap.11.a.2.
A nis multitudo filiorum Iſrael in deſer-
tum Sin, quod eſt inter Elim & Sinai:
quintodecimo die menſis ſecundi, poſtquam
2 egreſſi ſunt de Terra-Aegypti. ¶ Et mur-
murauit omnis congregatio filiorum Iſrael
3 contra Moyſen et Aaron in ſolitudine. ¶ Di-
xeruntque filij Iſrael ad eos, Vtinam mor-
tui eſſemus per manum Domini in Terra-
Aegypti, quando ſedebamus ſuper ollas car-
nium, & comedebamus panem in ſaturita-
te: cur induxiſtis nos in deſertum iſtud, vt
occideretis omnem multitudinem fame?
4 ¶ Dixit autem Dominus ad Moyſen, Ecce,
B ego pluam vobis panes de cælo: egrediatur
populus, & colligat quæ ſufficiunt per ſin-
gulos dies: vt tentem eum vtrum ambulet
5 in lege mea, an non. ¶ Die autem ſexto pa-
rent quod inferant: & ſit duplum quàm
6 colligere ſolebant per ſingulos dies. ¶ Dixe-
runtque Moyſes & Aaron ad omnes filios Iſ-
rael, Veſpere ſcietis quod Dominus eduxe-
7 rit vos de Terra-Aegypti, ¶ & mane vi-
debitis gloriam Domini: audiui enim mur-
mur veſtrum contra Dominum: nos vero quid
8 ſumus, quia muſſitaſtis contra nos? ¶ Et ait
Moyſes, Dabit vobis Dominus veſpere car-
nes edere, & mane panes in ſaturitate: eo
quod audierit murmurationes veſtras, qui-
bus murmurati eſtis contra eum: nos enim
C quid ſumus? nec contra nos eſt murmur ve-
9 ſtrum, ſed contra Dominum. ¶ Dixitque quoque
Moyſes ad Aaron, Dic vniuerſæ congregationi
filiorum Iſrael, Accedite coram Domino: audi-
10 uit enim murmur veſtrum. ¶ Cumque loque-
retur Aaron ad omnem cœtum filiorum Iſrael,
reſpexerunt ad ſolitudinem. Et ecce gloria Do-
11 mini apparuit in nube. ¶ Locutus eſt autem
12 Dominus ad Moyſen, dicens, ¶ Audiui mur- Eccl.45.a.4.
murationes filiorum Iſrael, loquere ad eos:
Veſpere comedetis carnes, & mane ſatu-
rabimini panibus: ſcietisque quod ego ſum
13 Dominus Deus veſter. ¶ Factum eſt ergo ve-
ſpere, & aſcendens coturnix cooperuit ca-
ſtra: mane quoque ros iacuit per circuitum ca-
14 ſtrorum. ¶ Cumque operuiſſet ſuperficiem ter-
ræ.

Num.11.b.7 ra, ‖apparuit in ſolitudin...
Pſ.77.e.24. pilo tuſum in ſimilitudinē pruin...
Sap.16.c.20 ram. ¶Quod cùm vidiſſent filij Iſrael, dixe-
Ioh.6.d.31. runt ad inuicem, Manhu: (quod ſignificat,
Quid eſt hoc?) ignorabant enim quid eſſet.
1.cor.10.a.3 Quibus ait Moyſes, ‖ Iſte eſt panis quem
Dominus dedit vobis ad veſcendum. ¶ Hic 16
eſt ſermo quem præcepit Dominus: Colligat
vnuſquiſq; ex eo quantum ſufficit ad ve-
ſcendum: gomor per ſingula capita, iuxta
numerum animarū veſtrarum quæ habitāt
in tabernaculo ſic tolletis. ¶ Feceruntq; ita 17
filij Iſrael: & collegerunt, alius plus, alius
minus. ¶Et menſi ſunt ad menſurā gomor: 18
2.cor.8.d.15 ‖nec qui plus collegerat, habuit amplius: nec E
qui minus parauerat, reperit minus: ſed ſin
guli iuxta id quod edere poterant congrega-
uerunt. ¶Dixitq; Moyſes ad eos, Nullus re- 19
linquat ex eo in mane. ¶Qui non audierūt 20
eum, ſed dimiſerunt quidā ex eis vſq; ma-
ne, & ſcatere cœpit vermibus, atq; compu-
truit: & iratus eſt contra eos Moyſes. ¶Col- 21
ligebant autem mane ſinguli, quantū ſuffi-
cere poterat ad veſcendum: cumq; incaluiſ-
ſet ſol, liquefiebat. ¶In die autem ſexta col- 22
legerunt cibos duplices, id eſt, duo gomor per
ſingulos homines: venerunt autem omnes
principes multitudinis & narrauerunt Moy
ſi. ¶Qui ait eis, Hoc eſt quod loquutus eſt 23
Dominus: Requies Sabbathi ſanctificata eſt
Domino cras. quodcunq; operandum eſt, fa-
cite: & quæ coquēda ſunt, coquite: quicquid
autem reliquum fuerit, reponite vſq; in
manè. ¶Feceruntq; ita vt præceperat Moy- 24
ſes, & non computruit, neq; vermis inuētus
eſt in eo. ¶Dixitq; Moyſes, Comedite illud 25
"Domino 6. hodie, quia ſabbathum eſt "Domini: nō in- F
uenietur hodie in agro. ¶Sex diebus colligi- 26
...t. te: in die autem ſeptimo ſabbathū eſt Do-
mini, idcirco non inuenietur. ¶Venitq; ſe- 27
ptima dies: & egreſſi de populo vt colligerēt,
non inuenerunt. ¶Dixit autem Dominus ad 28
Moyſen, Vſquequo non vultis cuſtodire mā-
data mea, & legem meam? ¶ Videte quod 29
Dominus dederit vobis ſabbathum, & pro-
pter hoc die ſexta tribuit vobis cibos dupli-
ces: maneat vnuſquiſq; apud ſemetipſum,
nullus egrediatur de loco ſuo die ſeptimo.
¶ Et ſabbathizauit populus die ſeptimo. 30
¶Appellauitq; domus Iſrael nomē eius Mā, 31
quod erat quaſi ſemē coriandri album, gu-
ſtuſq; eius quaſi ſimila cum melle. ¶ Dixit 32
autem Moyſes, Iſte eſt ſermo quem præcepit
Dominus, Imple gomor ex eo, & cuſtodiatur
in futuras retro generationes: vt nouerint
panem quo alui vos in ſolitudine quando G
educti eſtis de Terra-Aegypti. ¶ Dixitq; 33
Moyſes ad Aaron, Sume vas vnū, & mitte
ibi Man, quantū poteſt capere gomor: & re-
"futuras retro 6. pone coram Domino ad ſeruandum in "ge-
nerationes veſtras, ¶ſicut præcepit Dominus 34

...abernaculo
...Iſrael comede- Neh.9.d.15.
...annis: donec venirēt Iudit.5.c.15.
in terram habitabilem. hoc cibo aliti ſunt,
vſquequo tangerēt fines Terræ-Chanaan.
36 ¶ Gomor autem decima pars eſt ephi.

## CAP. XVII.

1 IGitur profecta omnis multitudo filiorum
A Iſrael de deſerto Sin, per manſiones ſuas,
iuxta ſermonem Domini, caſtrametati ſunt
in Raphidim, vbi non erat aqua ad bibendū
2 populo. ¶‖Qui iurgatus contra Moyſen, ait, Nu.20.c.4.
Da nobis aquā vt bibamus. Quibus reſpō-
dit Moyſes, Quid iurgamini contra me? cur
3 tentatis Dominum? ¶Sitiuit ergo ibi popu-
lus præ aquæ penuria, & murmurauit con-
tra Moyſen, dicens, Cur feciſti nos exire de
Aegypto, vt occideres nos, & liberos noſtros,
4 ac iumenta ſiti? ¶ Clamauit autem Moyſes
B ad Dominum, dicens, Quid faciam populo
5 huic? adhuc paululum, & lapidabit me. ¶Et
ait Dominus ad Moyſen, Anteccede populum,
& ſume tecum de ſenioribus Iſrael, & vir-
gam qua ‖ percuſſiſti fluuium, tolle in ma- Sup.14.e.20.
6 nu tua, & vade. ¶ ‖En ego ſtabo ibi coram Pſal.77.b.15
te ſupra petram Horeb: percutieſq; petram, 1.Cor.10.
& exibit ex ea aqua, vt bibat populus. Fecit a.4.
7 Moyſes ita coram ſenioribus Iſrael. ¶Et vo-
cauit nomē loci illius Tentatio, propter iur-
gium filiorum Iſrael, & quia tentauerunt
C Dominum, dicentes, Eſt ne Dominus in
8 nobis, an non? ¶‖Venit autem Amalec, "& "ad pugnā
9 pugnabat contra Iſrael in Raphidim. ¶Di- 4.
xitq; Moyſes ad Ioſue, Elige viros, & egreſ- Iudi.4.d.12.
ſus pugna contra Amalec: cras ego ſtabo in Sap.11.a.3.
vertice collis, habens virgam Dei in manu Deu.25.d.17
10 mea. ¶ Fecit Ioſue vt locutus erat Moyſes, 2.Reg.15.a.2
& pugnauit contra Amalec: Moyſes autem,
& Aaron, & Hur aſcenderunt ſuper verti-
11 cem collis. ¶ Cumq; leuaret Moyſes manus,
vincebat Iſrael: ſin autem paululum remi-
12 ſiſſet, ſuperabat Amalec. ¶Manus autē Moy
ſi erant graues: ſumentes igitur lapidem,
poſuerunt ſubter eum, in quo ſedit: Aaron
autem & Hur ſuſtentabant manus eius ex
D vtraq; parte. Et factum eſt vt manus illius
13 laſſarentur vſq; ad occaſum ſolis. ¶Fuga-
uitq; Ioſue Amalec, & populum eius in ore
14 gladij. ¶Dixit autem Dominus ad Moyſen:
Scribe hoc monimentum in libro, & trade
auribus Ioſue. delebo enim memoriam Ama
15 lec ſub cælo. ¶ Aedificauitq; Moyſes altare:
& vocauit nomē eius, Dominus exaltatio
16 mea, dicens, ¶ Quia manus "ſolij Domini, "ſolium
& bellum Domini erit contra Amalec, à
generatione in generationem.

## CAP. XVIII.

1 CVmq; audiſſet Iethro ſacerdos Madiā,
A cognatus Moyſi, omnia quæ fecerat
Deus Moyſi, & Iſrael populo ſuo, & quod
2 eduxiſſet Dominus Iſrael de Aegypto: ¶tulit
Sephoram

Sephor
¶ & duos filios e…
Sup.2.d.22. tur Gerſam, dicens…
terra aliena. ¶ Alter ve… …eser: Deus e- 4
nim, ait, patris mei adiutor meus, & eruit
me de gladio Pharaonis. ¶ Venit ergo Iethro 5
cognatus Moyſi, & filij eius, & uxor eius ad
Moyſen in deſertum, ubi erat caſtrametatus
iuxta Montem Dei. ¶ Et mandauit Moyſi, 6
dicens, Ego Iethro cognatus tuus venio ad
te, & uxor tua, & duo filij tui cum ea. ¶ Qui 7
egreſſus in occurſum cognati ſui, adorauit,
& oſculatus eſt eum: ſalutaueruntq; ſe mu- B
tuo verbis pacificis. Cumq; intraſſet taber-
naculum, ¶ narrauit Moyſes cognato ſuo cun- 8
cta quæ fecerat Dominus Pharaoni & Ae-
gyptiis propter Iſrael: uniuerſumq; laborem
qui accidiſſet eis in itinere, & quod libera-
uerat eos Dominus. ¶ Lætatusq; eſt Iethro 9
ſuper omnibus bonis quæ fecerat Dominus
Iſraeli, eo quod eruiſſet eum de manu Aegy-
ptiorum. ¶ & ait: Benedictus Dominus qui 10
liberauit vos de manu Aegyptiorum, & de
manu Pharaonis, qui eruit populum ſuum
de manu Aegypti. ¶ Nunc cognoui, quia ma- 11
Supr.1.b.4. gnus Dominus ſuper omnes deos: eo quod‖
10.c.16. ſuperbe egerint contra illos. ¶ Obtulit ergo 12
d.22.& 5. Iethro cognatus Moyſi holocauſta & hoſtias
b.7.d.18. Domino: veneruntq; Aaron & omnes ſenio-
& 14.b.8. res Iſrael, ut comederent panem, cum eo co- C
ram Deo. ¶ Altera autem die ſedit Moyſes ut 13
iudicaret populũ, qui aſſiſtebat Moyſi a ma-
ne uſq; ad veſperam. ¶ Quod cum vidiſſet 14
cognatus eius, omnia ſcilicet quæ agebat in
populo, ait, Quid eſt hoc quod facis in plebe?
cur ſolus ſedes, & omnis populus præſtolatur
de mane uſq; ad veſperam? ¶ Cui reſpondit 15
Moyſes, Venit ad me populus quærens ſen-
tentiam Dei. ¶ Cumq; acciderit eis aliqua 16
diſceptatio, veniunt ad me ut iudicẽ inter
eos, & oſtendam præcepta Dei, & leges eius.
¶ At ille, Non bonam, inquit, rẽ facis: ¶ ſtulto 17
labore conſumeris & tu, & populus iſte qui 18
Deut.1.b.12 tecum eſt: ultra vires tuas eſt negotiũ. ‖ ſo-
lus illud non poteris ſuſtinere. ¶ Sed audi 19
verba mea atq; cõſilia, & erit Dominus te-
cum. Eſto tu populo in his quæ ad Deum
pertinent, ut referas quæ dicuntur ad eum:
¶ oſtendasq; populo ceremonias & ritum co- 20
lendi, viamq; per quam ingredi debeant, &
opus quod facere debeant. ¶ Prouide autem 21
de omni plebe viros "ſapientes' & timentes
"potẽtes. 15 Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint D
auaritiam, & conſtitue ex eis tribunos &
cẽturiones, & quinquagenarios, & decanos,
¶ qui iudicent populum omni tempore: quic- 22
quid autem maius fuerit, referent ad te, &
ipſi minora tantummodo iudicent: leuiusq;
ſit tibi, partito in alios onere. ¶ Si hoc fece- 23
ris, implebis imperium Dei, & præcepta eius
poteris ſuſtentare: & omnis hic populus re-

Quibus
…o facie … de ſuggeſ-
…. ¶ Et electis vi… …uis de cuncto
Iſrael, conſtituit eos principes populi, tribu-
nos & centuriones, & quinquagenarios &
26 decanos. ¶ Qui iudicabant plebem omni tẽ-
pore: quicquid autem grauius erat, refere-
bant ad eum, faciliora tantummodo iudi-
27 cantes. ¶ Dimiſitq; cognatum ſuum: qui re-
uerſus abiit in terram ſuam.

## CAP. XIX.

1 MEnſe tertio egreſſionis * Iſraël de *filiorum 3.
A Terra Aegypti, in die hac venerunt Nu.33.c.19.
2 in ſolitudinem Sinai. ¶ Nam profecti de
Raphidim, & peruenientes uſq; in deſertũ
Sinai, caſtrametati ſunt in eodem loco, ibiq;
3 Iſrael fixit tentoria e regione mõtis. ¶ ‖ Moy- Act.7.c.38.
ſes autem aſcendit ad Deum: vocauitq; eum
Dominus de monte, & ait, Hæc dices domui
4 Iacob, & annuntiabis filiis Iſraël: ¶ Vos ipſi
vidiſtis quæ fecerim Aegyptiis, quomodo
portauerim vos ſuper alas aquilarum, & Deu.29.a.2.
5 aſſumpſerim mihi. ¶ ‖ Si ergo audieritis vo-
cem meam, & cuſtodieritis pactum meum,
eritis mihi in peculium de cunctis populis.
6 ‖ mea eſt enim omnis terra. ¶ ‖ Et vos eritis Pſal.23.a.1.
B mihi in regnum ſacerdotale, & gens ſancta. 1.Pet.2.b.9.
hæc ſunt verba quæ loquêris ad filios Iſraël.
7 ¶ Venit Moyſes: & cõuocatis maioribus natu
populi, expoſuit omnes ſermones quos man-
8 dauerat Dominus. ¶ Reſponditq; omnis po-
pulus ſimul, Cuncta quæ locutus eſt Domi-
nus, faciemus. Cumq; retuliſſet Moyſes verba
9 populi ad Dominum, ¶ ait ei Dominus: Iam
nunc veniã ad te in caligine nubis, ut au-
diat me populus loquentem ad te, & credat
tibi in perpetuum. Nuntiauit ergo Moyſes
10 verba populi ad Dominum. ¶ Qui dixit ei,
Vade ad populum, & ſanctifica illos hodie, &
11 cras, lauentq; veſtimenta ſua. ¶ Et ſint pa-
rati in diem tertium: in diẽ enim tertia
deſcendet Dominus coram omni plebe ſuper
12 montem Sinai. ¶ Conſtituesq; terminos po-
C pulo per circuitum, & dices "ad eos', Cauete
ne aſcendatis in montem, ‖ nec tangatis fi- …8.
nes illius: omnis qui tetigerit mõtem, morte Heb.12.e.18
13 morietur. ¶ Manus non "tangent' eum, ſed "tanget.7.
lapidibus opprimetur, aut confodietur iacu-
lis: ſiue iumentum fuerit, ſiue homo, nõ vi-
uet. cum cœperit clangere buccina, tunc a-
14 ſcendant in montem. ¶ Deſcenditq; Moyſes
de monte ad populum, & ſanctificauit eum.
15 Cumq; lauiſſent veſtimẽta ſua, ¶ ait ad eos,
Eſtote parati in diem tertium, & ne appro-
16 pinquetis uxoribus veſtris. ¶ Iamq; adue-
nerat tertius dies, & mane inclaruerat: &
ecce cœperũt audiri tonitrua, ac micare ful-
gura, & nubes denſiſſima operire montem,
clangorq; buccinæ vehementius perſtrepe-
bat, & timuit "populus qui erat in caſtris. "omnis 2.
17 ¶ Cumq; eduxiſſet eos Moyſes in occurſum

Dei de loc ... ſte.
Deu.4. b.11. montis. ¶ ... ons Sinai ...
eo quod deſcen... Dominus Deus ſuper
in igne, & aſcenderet fumus ex eo quaſi de
fornace: eratq́ omnis mons terribilis. ¶ Et 19
ſonitus buccinæ paulatim creſcebat in ma-
ius, & prolixius tendebatur: Moyſes loque-
batur, & Deus reſpondebat ei. ¶ Deſcenditq́ 20
Dominus ſuper montem Sinai in ipſo mon-
tis vertice, & vocauit Moyſen in cacumen
eius. Quo cùm aſcendiſſet, ¶ dixit ad eum: 21
Deſcende, & conteſtare populũ: ne forte ve-
lit tranſcendere terminos ad videndum Do-
minum, & pereat ex eis plurima multitudo.
¶ Sacerdotes quoq́ qui accedunt ad Domi- 22
num, ſanctificentur, ne percutiat eos. ¶ Di- 23
xitq́ Moyſes ad Dominum: Nõ poterit vul-
gus aſcendere in montem Sinai: tu enim te-
ſtificatus es et iuſsiſti, dicens: Pone terminos
circa montẽ, & ſanctifica illũ. ¶ Cui ait Do- 24
minus, Vade, deſcende: aſcẽdesq́ tu, & Aa-
ron tecũ: ſacerdotes aũt & populus ne tran-
ſeant terminos, nec aſcendát ad Dominum,
ne forte interficiat illos. ¶ Deſcenditque 25
Moyſes ad populum, & omnia narrauit eis.

## CAP. XX.

LOcutusq́ eſt Dominus cũctos ſermones 1
hos: ¶ Ego ſum Dominus Deus tuus, qui 2
eduxi te de Terra-Aegypti, de domo ſerui- A
tutis. ¶ Non habebis deos alienos coram me. 3
Deut.5. a.6. ¶ ‖Non facies tibi ſculptile, neque omnem 4
Pſa.80.c.11. ſimilitudinẽ quæ eſt in cælo deſuper, & quæ
96 b.7. in terra deorſum, nec eorum quæ ſunt in a-
Leu.26.a.1. quis ſub terra. ¶ Nõ adorabis ea, neq́ coles: 5
Deu.4. c.15. ego ſum Dominus Deus tuus fortis, Zelo-
Ioſ.24.d.14. tes, viſitans iniquitatem patrũ in filios in
Deu.24.c.23 tertiam & quartam generationẽ eorum qui
oderunt me: ¶ & faciẽs miſericordiã in mil- 6
lia his qui diligunt me, & cuſtodiunt præ- B
Deut.5.b.11. cepta mea. ¶ ‖ Non aſſumes nomen Domini 7
Leu.19.c.12. Dei tui in vanum: nec enim habebit inſon-
Mat.5.e.17. tem Dominus eum qui aſſumpſerit nomen
Eze.20.b.12 Domini Dei ſui fruſtra. ¶ Memento vt diem 8
Deut.5. b.13 ſabbathi ſanctifices. ¶ Sex diebus operabe- 9
Inf.31. b.14. ris, et facies omnia opera tua. ¶ Septimo au- 10
tem die ſabbathum Domini Dei tui eſt: non
*n.8. facies omne opus *in eo, tu & filius tuus,
& filia tua, ſeruus tuus & ancilla tua, iu-
mentum tuum & aduena qui eſt intra por-
Gene.2. a.2. tas tuas. ¶ ‖ Sex enim diebus fecit Dominus 11
Deut.5.b.16 cælum & terram, & mare, & omnia quæ in
Mat.15. a.4. eis ſunt, & requieuit in die ſeptimo, idcirco
Ephe.6. a.2. benedixit Dominus diei ſabbathi, & ſan-
Mat.5. c.16. ctificauit eum. ¶ Honora patrem tuum & 12
matrem tuã, vt ſis longæuus ſuper terram, C
quam Dominus Deus tuus dabit tibi. ¶ Non 13
occides. ¶ Non mœchaberis. ¶ Nõ furtum fa- 14
cies. ¶ Non loquêris contra proximum tuum 15
Rom.7. b.7. falſum teſtimonium. ¶ ‖ Non concupiſces do- 16
13.c.9. mum proximi tui: nec deſiderabis vxorem 17
eius, non ſeruum, non ancillam, non bouem,

... ius ſunt.
... *videbat voces *audiebat
... ltum buccinæ, mon- 6.
temq́ fumantẽ: & perterriti ac pauore con-
15 cuſsi ſteterunt procul, ¶ dicentes Moyſi, Lo-
quere tu nobis, & audiemus: non loquatur
20 nobis Dominus, ne forte moriamur. ¶ Et ait
Moyſes ad populum, Nolite timere: vt enim
probaret vos venit Deus, & vt terror illius
21 eſſet in vobis, & non peccaretis. ¶ Stetitq́
populus delonge. Moyſes autem acceſsit ad Heb.12. a.18
22 caliginem in qua erat Deus. ¶ Dixit præte- Deu.18.c.16
D rea Dominus ad Moyſen, Hæc dices filijs Iſ- *mecum 1.
rael: Vos vidiſtis quod de cælo locutus ſum Infr.27.b.8.
23 vobis. ¶ Non facietis * deos argenteos, nec 38.a.7.
24 deos aureos facietis vobis. ¶ ‖ Altare de ter-
ra facietis mihi, et offeretis ſuper eo holocau
ſta & pacifica veſtra, oues veſtras & boues
in omni loco in quo memoria fuerit nominis
mei: veniam ad te, & benedicam tibi.
25 ¶ ‖ Quòd ſi altare lapideum feceris mihi, nõ Deut.27.a.5
ædificabis illud de ſectis lapidibus: ſi enim Ioſu.8.f.31.
leuaueris cultrum * ſuper eum, polluetur. *tuum 16.
26 ¶ Non aſcendes per gradus ad altare meum,
ne reueletur turpitudo tua.

## CAP. XXI.

1 HAEc ſunt iudicia quæ propones eis: Deu.15. c.12
2 ¶ Si emeris ſeruum Hebræum, ſex an- Iere.34. c.14.
A nis ſeruiet tibi: in ſeptimo egredietur liber
3 gratis. ¶ Cum quali veſte intrauerit, cum
tali exeat. ſi habens vxorem, & vxor egre-
4 dietur ſimul. ¶ Sin autem dominus dederit
illi vxorem, & pepererit filios & filias, mu-
lier & liberi eius erunt domini ſui: ipſe ve-
5 ro exibit cum veſtitu ſuo. ¶ Quòd ſi dixerit
ſeruus, Diligo dominum meum & vxorẽ ac
6 liberos, non egrediar liber: ¶ offeret eum do-
minus dijs, & applicabitur ad oſtium & po-
B ſtes, perforabitq́ aurẽ eius ſubula. & erit ei
7 ſeruus in ſeculum. ¶ Si quis vendiderit fi-
liam ſuam in famulam, non egredietur ſicut
8 ancillæ exire conſueuerunt. ¶ Si diſplicuerit
oculis domini ſui cui tradita fuerat, dimit-
tet eam: populo autem alieno vendendi non
9 habebit poteſtatem, ſi ſpreuerit eam. ¶ Sin Leu.24. c.
autem filio ſuo deſponderit eam, iuxta mo-
10 rem filiarum faciet illi. ¶ Quòd ſi alteram
ei acceperit, prouidebit puellæ nuptias, & ve
ſtimenta, & pretium pudicitiæ non negabit.
11 ¶ Si tria iſta non fecerit, egredietur gratis
12 abſq́ pecunia. ¶ Qui percuſſerit hominẽ vo-
13 lens occidere, morte moriatur. ¶ Qui autem
non eſt inſidiatus, ſed Deus illũ tradidit in
C manus eius: ‖ conſtituam tibi locum in quem Deu.19. a.2.
14 fugere debeat. ¶ Si quis per induſtriam oc-
ciderit proximum ſuum, & per inſidias: ab
15 altari meo euelles eum, vt moriatur. ¶ Qui *& 4.
percuſſerit patrem ſuũ *aut matrem, morte Leu.20.b.9.
16 moriatur. ¶ Qui maledixerit patri ſuo vel Pro.20 c.20
17 matri, morte moriatur. ¶ Qui furatus fue- Mat.15. a.4.
rit hominem, & vendiderit eum, conuictus Mar.7.b.10.
noxæ,

noxa,.
viri, & percuſſ…
vel pugno, & ille n…
cuerit in lectulo: ¶ ſi ſurrexerit & ambula- 19
uerit foris ſuper baculum ſuum, innocens e- D
rit qui percuſſerit, ita tamen vt operas eius,
et impenſas in medicos reſtituat. ¶ Qui per- 20
cuſſerit ſeruũ ſuũ vel ancillã virga, & mor-
tui fuerint in manibus eius, criminis reus
erit. ¶ Sin aũt vno die vel duobus ſuperui- 21
xerit, non ſubiacebit pœna, quia pecunia il-
lius eſt. ¶ Si rixati fuerint viri, et percuſſe- 22
rit quis mulierem prægnantem, & abortiuũ
quidem fecerit, ſed ipſa vixerit: ſubiacebit
damno quantum maritus mulieris expetie-
rit, & arbitri iudicauerint. ¶ Sin aũt mors 23
eius fuerit ſubſecuta, reddet animã pro ani- E
Mat.5.f.33. Leu.24.d.20 Deu.19.d.20. ma, ¶ ‖ oculum pro oculo, dentem pro dente, 24
manum pro manu, pedẽ pro pede, ¶ aduſtio- 25
nem pro aduſtione, vulnus pro vulnere, li-
uorem pro liuore. ¶ Si percuſſerit quiſpiam 26
oculum ſerui ſui aut ancillæ, & luſcos eos fe
cerit, dimittet eos liberos pro oculo quem e-
ruit. ¶ Dentem quoq; ſi excuſſerit ſeruo vel 27
ancillæ ſuæ, ſimiliter dimittet eos liberos.
¶ Si bos cornu percuſſerit virum aut mulie- 28
rem, & mortui fuerint, lapidibus obruetur:
& non comedentur carnes eius, dominus
quoq; bouis innocens erit. ¶ Quòd ſi bos cor- 29
nupeta fuerit ab heri & nudiuſtertius, & F
conteſtati ſunt dominum eius, nec recluſerit
eum, occideritq; virum aut mulierẽ: & bos
lapidibus obruetur, & dominum eius occi-
dent. ¶ Quod ſi pretium fuerit ei impoſitũ, 30
dabit pro anima ſua quicquid fuerit po-
ſtulatus. ¶ Filium quoq; & filiam ſi cornu 31
percuſſerit, ſimili ſententiæ ſubiacebit. ¶ Si 32
ſeruum ancillamq; inuaſeris, triginta ſiclos G
argẽti domino dabit, bos vero lapidibus op-
primetur. ¶ Si quis aperuerit ciſternam, & 33
foderit, & non operuerit eam, cecideritq; bos
aut aſinus in eam, ¶ reddet dominus ciſter- 34
næ pretium iumentorum: quod autem mor-
tuum eſt, ipſius erit. ¶ Si bos alienus bouem 35
alterius vulnerauerit, & ille mortuus fue-
rit: vendent bouem viuum, & diuidẽt pre-
tiũ: cadauer aũt mortui inter ſe diſpertient.
¶ Si autem ſciebat quod bos cornupeta eſſet 36
ab heri & nudiuſtertius, & non cuſtodiuit
eum dominus ſuus: reddet bouem pro boue,
& cadauer integrum accipiet.

CAP. XXII.

SI quis furatus fuerit bouem aut ouem, 1
& occiderit vel vẽdiderit: quinq; boues A
2.Re.12.b.6 pro vno boue reſtituet, ‖ & quatuor oues pro
vna oue. ¶ Si effringẽs fur domum ſiue ſuf- 2
fodiens fuerit inuentus, & accepto vulnere
mortuus fuerit: percuſſor non erit reus ſan-
guinis. ¶ Quòd ſi orto ſole hoc fecerit, homi- 3
cidium perpetrauit, & ipſe morietur. Si non
habuerit quod pro furto reddat, ipſe ve-

… ſi inuentũ fuerit apud eum
… tus eſt, viuens, ſiue bos, ſiue aſi-
nus, ſiue ouis, duplum reſtituet. ¶ Si læſerit
quiſpiam agrum vel vineam, & dimiſerit
iumentum ſuũ vt depaſcatur aliena: quic-
quid optimum habuerit in agro ſuo, vel in
6 vinea, pro damni æſtimatione reſtituet. ¶ Si
B egreſſus ignis inuenerit ″ ſpicas, & com- ″ ſpinas 3.
prehenderit aceruos frugum, ſiue ſtantes ſe-
getes in agris: reddet damnũ qui ignẽ ſuc-
7 cenderit. ¶ Si quis commẽdauerit amico pe-
cuniam, aut vas in cuſtodiam, & ab eo qui
ſuſceperat, furto ablata fuerint: ſi inuenitur
8 fur, duplũ reddet: ¶ ſi latet fur, dominus do-
mus applicabitur ad deos, & iurabit quòd
non extenderit manum in rem proximi ſui.
9 ¶ ad perpetrandam fraudem, tam in boue
quàm in aſino, & oue ac veſtimẽto, & quic-
quid damnũ inferre poteſt: ad deos vtriuſq;
cauſa perueniet: & ſi illi iudicauerint, du-
10 plũ reſtituet proximo ſuo. ¶ Si quis commẽ-
dauerit proximo ſuo aſinum, bouem, ouem,
& omne iumẽtum ad cuſtodiam, & mortuũ
fuerit, aut debilitatum, vel captũ ab hoſti-
11 bus, nulluſq; hoc viderit: ¶ iuſiurandũ erit
in medio, quod nõ extenderit manũ ad rem
C proximi ſui: ‖ ſuſcipietq; Dominus iuramen- Gen.31.f.39.
12 tum, & ille reddere non cogetur. ¶ Quòd ſi
furto ablatum fuerit, reſtituet damnũ do-
13 mino. ¶ Si comeſtum à beſtia, deferat ad eũ
14 quod occiſum eſt, & non reſtituet. ¶ Qui à
proximo ſuo quicquam horum mutuò poſtu-
lauerit, & debilitatum aut mortuum fuerit
domino non præſente: reddere compelletur.
15 ¶ Quod ſi impræſentiarum dominus fuerit,
non reſtituet, maximè ſi conductum vene-
16 rat pro mercede operis ſui. ¶ ‖ Si ſeduxerit Deut.22.d.29.
quis virginem necdum deſponſatã, dormie-
ritq; cum ea: dotabit eam, & habebit eam
17 vxorem. ¶ Si pater virginis dare noluerit,
reddet pecuniam iuxta modum dotis, quam
18 virgines accipere conſueuerunt. ¶ Maleficos
19 non patieris viuere. ¶ Qui coierit cum iu-
20 mento, morte moriatur. ¶ ‖ Qui immolat Leu.19.a.4.
dijs, occidetur, præterquàm Domino ſoli.
21 ¶ Aduenam non contriſtabis, neq; affliges
D eum: aduenæ enim & ipſi fuiſtis in Terra
22 Aegypti. ¶ Viduæ & pupillo non nocebitis. Zach.7.c.10
23 ¶ Si læſeritis eos, vociferabuntur ad me, &
24 ego audiam clamorem eorum: ¶ & indigna-
bitur furor meus, percutiamq; vos gladio. &
erunt vxores veſtræ viduæ, & filij veſtri
25 pupilli. ¶ Si pecuniam mutuam dederis po-
pulo meo pauperi qui habitat tecum, nõ vr-
gebis eum quaſi exactor, nec vſuris oppri-
26 mes. ¶ Si pignus à proximo tuo acceperis ve-
ſtimentum, ante ſolis occaſum reddes ei.
27 ¶ Ipſum enim eſt ſolum quo operitur indu-
mentum carnis eius, nec habet aliud in quo
dormiat: ſi clamauerit ad me, exaudiam
28 eũ, quia miſericors ſum. ¶ Dijs nõ detrahes,

Act.23.a.5. & ||principi populi tui non [illegible]
Leu.22.b.8. ſimas tuas & primitias tuas [illegible]
Ezech.44.g reddere: ||primogenitum filiorum tuorũ da-
30. bis mihi. ¶De bobus quoq; , & ouibus ſimi- 30
Sup.13.a.2. liter facies : ſeptem diebus ſit cũ matre ſua,
& b.12. die octaua reddes illum mihi. ¶ Viri ſancti 31
Inf.33.c.19. eritis mihi : carnẽ quæ à beſtijs fuerit præ-
guſtata, non comedetis, ſed proijcietis cani-
bus.

CAP. XXIII.

NOn ſuſcipies vocem mẽdacij : nec iun- 1
ges manum tuam vt pro impio dicas A
falſum teſtimonium. ¶ Nõ ſequeris turbam 2
ad faciendum malum : nec in iudicio pluri-
morum acquieſces ſententiæ, vt a vero de-
"negotio 12 uies. ¶ Pauperis quoq; nõ miſereberis in "iu 3
Deu.22.a.1. dicio'. ¶||Si occurreris boui inimici tui , aut 4
aſino erranti, reduc ad eũ. ¶ Si videris aſi- 5
num odientis te iacere ſub onere , non per-
tranſibis, ſed ſubleuabis cum eo. ¶Nõ decli- 6
"iudicio 13. nabis in "iudicium' pauperis. ¶Mendacium 7
fugies. Inſontem & iuſtum non occides: quia B
Dan.13.f.53. auerſor impiũ. ¶||Nec accipies munera, quæ 8
etiam excæcant prudentes ; & ſubuertunt
verba iuſtorum. ¶Peregrino moleſtus nõ e- 9
ris. ſcitis enim aduenarum animas: quia &
Deu.16.d. ipſi || peregrini fuiſtis in Terra-Aegypti.
19. ¶Sex annis ſeminabis terram tuam, & cõ- 10
Ecc.20.d.32 gregabis fruges eius. ¶Anno autem ſeptimo 11
Gen.46.a.5. dimittes eam, & requieſcere facies, vt come
dant pauperes populi tui : & quicquid reli-
quum fuerit edant beſtiæ agri . ita facies in
vinea & in oliueto tuo. ¶Sex diebus opera- 12
beris: ſeptimo die ceſſabis, vt requieſcat bos
& aſinus tuus, & refrigeretur filius ancillæ C
tuæ, & aduena. ¶Omnia quæ dixi vobis, cu 13
ſtodite . Et per nomen externorum deorum
non iurabitis , neq; audietur ex ore veſtro.
¶Tribus vicibus per ſingulos annos mihi fe- 14
ſta celebrabitis. ¶ Solennitatem azymorum 15
Sup.13.a.3. cuſtodies. Septẽ diebus comedes azyma, || ſi-
Inf.34.c.22. cut præcepi tibi , tempore menſis nouorum,
Deu.16.d. ||quando egreſſus es de Aegypto: non appare-
16. bis in conſpectu meo vacuus. ¶Et ſolennita- 16
Eccl.35.a.6. tem meſſis primitiuorũ operis tui, quæcunq; D
ſeminaueris in agro : ſolennitatem quoq; in
exitu anni, quandó congregaueris omnes fru
ges tuas de agro . ¶ Ter in anno apparebit 17
omne maſculinum tuũ coram Domino Deo
–.6. –tuo'. ¶Non immolabis ſuper fermẽto ſan- 18
"mea 9. guinem victimæ "tuæ', nec remanebit adeps
Deu.14.c.12 ſolennitatis meæ vſq; manc. ¶Primitias fru- 19
Inf.34.c.26. gum terræ tuæ deferes in domũ Domini Dei
tui. Non coques hædum in lacte matris ſuæ.
–.6. ¶Ecce ego mittam angelũ –meum', qui præ- 20
Deu.7.b.11. cedat te, & cuſtodiat in via , & introducat
in locum quem præparaui. ¶ Obſerua eum, 21
& audi vocem eius, nec contemnendum pu-
" peccaue- tes: quia non dimittet cùm " peccaueris' &
ritis 5. eſt nomen meum in illo. ¶ Quod ſi audieris 22
vocem eius , & feceris omnia quæ loquor, E
inimicus ero inimicis tuis, & affligam affli-

[illegible], & Inf.33.a.2.
[illegible] Hethæum, Ioſ.24.c.11.
[illegible]nq; & Heuæum, Deu.7.e.22.
24 [illegible] conteram . ¶Nõ ado-
rabis deos eorum, nec coles eos: non facies o-
pera eorum , ſed deſtrues eos , & confringes
25 ſtatuas eorum. ¶ Seruietiſq; Domino Deo
veſtro, vt benedicam panibus tuis & aquis,
26 & auferam infirmitatem de medio tui. ¶Nõ
F erit infœcunda , nec ſterilis – in terra tua: –.7.
27 numerum dierũ tuorum implebo. ¶Terrorem
meum mittam in præcurſum tuũ , & occidã
omnem populũ , ad quem ingredieris: cun- Deut.7. [illegible]
ctorumq; inimicorum tuorum coram te terga
28 vertam: ¶emittens crabrones prius, qui fu-
gabunt Heuæum, & Chananæũ, & Hethæũ,
29 antequã introeas . ¶ Non eijciam eos à facie
tua anno vno : ne terra in ſolitudinem re-
30 digatur, & creſcant contra te beſtiæ. ¶Pau-
latim expellam eos de conſpectu tuo , donec
31 augearis, & poßideas terram. ¶Ponam au-
tem terminos tuos à Mari rubro vſq; ad
Mare Palæſtinorũ, & à deſerto vſq; ad flu-
uium : tradã in manibus veſtris habitato-
res Terræ, & eijciam eos de conſpectu veſtro.
32 ¶Non inibis cum eis fœdus, nec cum dijs eo- Deut.[illegible]
33 rum. ¶Non habitent in terra tua , ne fortè Inf.34.b.15.
peccare te faciant in me, ſi ſeruieris dijs eo-
rum: quod tibi certe erit in ſcandalum.

CAP. XXIIII.

1 MOyſi quoq; dixit, Aſcende ad Dominũ
A tu & Aaron, Nadab & Abiu , & ſep-
tuaginta ſenes – ex' Iſrael , & adorabitis –.2.
2 procul. ¶Soluſq; Moyſes aſcendet ad Domi-
num, & illi non appropinquabunt : nec po-
3 pulus aſcendet cum eo. ¶ Venit ergo Moyſes
& narrauit plebi omnia verba Domini, atq;
iudicia: reſponditq; omnis populus vna vo-
ce . Omnia verba Domini quæ locutus eſt,
4 faciemus. ¶Scripſit autem Moyſes vniuerſos
ſermones Domini: & manè conſurgens ædi-
ficauit altare ad radices montis , & duode-
5 cim titulos per duodecim tribus Iſrael. ¶Mi-
B ſitq; iuuenes de filijs Iſrael , & obtulerunt
holocauſta, immolaueruntq; victimas paci-
6 ficas Domino, vitulos –duodecim'. ¶ Tulit –.4.
itaq; Moyſes dimidiam partem ſanguinis, et
miſit in crateras : partem autem reſiduam
7 fudit ſuper altare . ¶ Aſſumenſq; volumen
fœderis, legit audiente populo. qui dixerunt:
Omnia quæ locutus eſt Dominus, faciemus,
8 & erimus obedientes. ¶ Ille vero ſumptum
ſanguinem reſperſit in populum , & ait: Hic
eſt ſanguis fœderis quod pepigit Dominus
9 vobiſcũ ſuper cũctis ſermonibus his. ¶Aſcẽ- Heb.9.e.20
C deruntq; Moyſes & Aaron, Nadab & Abiu,
10 & ſeptuaginta de ſenioribus Iſrael: ¶& vi-
derunt Deũ Iſrael: & ſub pedibus eius quaſi
opus lapidis ſapphirini , & quaſi cælum cùm
11 ſerenum eſt. ¶ Nec ſuper eos qui procul re-
ceſſerant de filijs Iſrael, miſit manum ſuam:
videruntq;

viderunt…
runt. ¶ …
Aſcende ad me in montem, …
bóq; tibi tabulas lapideas, & legem, …
"filios Iſrael. data quæ ſcripſi, vt doceas "eos". ¶ Surrexe 13
runt Moyſes & Ioſue miniſter eius: aſcen-
denſq; Moyſes in montem Dei, ſenioribus
ait: ¶ Expectate hic donec reuertamur ad 14
vos. Habetis Aaron, & Hur vobiſcum: ſi D
quid natum fuerit quæſtionis, referetis ad
eos. ¶ Cùmq; aſcendiſſet Moyſes, operuit nu 15
bes montem, ¶ & habitauit gloria Domini 16
ſuper Sinai, tegens illum nube ſex diebus:
*Dominus. ſeptimo autem die vocauit eum * de medio
caliginis. ¶ Erat autem ſpecies gloriæ Domi 17
ni, quaſi ignis ardens ſuper verticem mon-
tis in conſpectu filiorũ Iſrael. ¶ Ingreſſuſq; 18
Moyſes mediũ nebulæ, aſcendit in montem:
& fuit ibi quadraginta diebus & quadra-
ginta noctibus.

CAP. XXV.

LOcutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, di- 1
cens: ¶ Loquere filijs Iſrael, vt tollant 2
Infr.35.a.5. mihi primitias ab ‖ omni homine qui offert A
vltroneus, accipietis eas. ¶ Hæc ſunt autem 3
quæ accipere debetis, Aurum, & argentum,
& æs, ¶ hyacinthum & purpuram, coccumq; 4
bis tinctum, & byſſum, pilos caprarum, ¶ & 5
pelles arietum rubricatas, pelleſq; iánthinas,
& ligna ſetim: ¶ oleum ad luminaria con- 6
cinnanda, aromata in vnguentum, & thy-
miamata boni odoris: ¶ lapides onychinos, & gē- 7
mas ad ornandum ephod, ac rationale, ¶ Fa- 8
cientq; mihi ſanctuariũ, & habitabo in me-
Heb.9.a.2. dio eorum. ¶ ‖ iuxta omnem ſimilitudinẽ ta- 9
bernaculi quod oſtendam tibi, & omniũ va
ſorum in cultum eius: ſicq; facietis illud,
¶ Arcam de lignis ſetim compingite, cuius 10
longitudo habeat duos & ſemis cubitos, la-
titudo cubitum & dimidium, altitudo cubi-
tum ſimiliter ac ſemiſſem. ¶ Et deaurabis 11
eam auro mũdiſſimo intus & foris: facieſq;
ſupra coronam auream per circuitum: ¶ & 12
quatuor circulos aureos, quos pones per qua
tuor arcæ angulos. duo circuli ſint in latere
vno, & duo in altero. ¶ Facies quoque ve- 13
ctes de lignis ſetim, & operies eos auro. ¶ In 14
duceſq; per circulos qui ſunt in arcæ lateri- B
bus, vt portetur in eis. ¶ qui ſemper erũt in 15
circulis, nec vnquam extrahentur ab eis.
¶ Poneſq; in arca teſtificationem quam da- 16
bo tibi, ¶ Facies & propitiatorium de auro 17
mundiſſimo: duos cubitos & dimidium tene-
bit longitudo eius, & cubitum ac ſemiſſem
latitudo. ¶ Duos quoque Cherubin aureos, 18
& productiles facies, ex vtraq; parte oracu-
li. ¶ Cherub vnus ſit in latere vno, & alter 19
in altero. ¶ Vtrumque latus propitiatorij te- 20
gant, expandentes alas, & operientes oracu
lum, reſpiciantq; ſe mutuo verſis vultibus
in propitiatorium quo operienda eſt arca,
¶ in qua pones teſtimonium quod dabo tibi. 21

… quar ad te ſupra pro-
… medio duorum Cherubin,
… ſuper arcam teſtimonij, cuncta quæ
23 mandabo per te filijs Iſrael. ¶ Facies & men
ſam de lignis ſetim, habentem duos cubitos
longitudinis, & in latitudine cubitum: & in
24 altitudine cubitum ac ſemiſſem. ¶ Et inau-
rabis eam auro puriſſimo: faciéſq; illi labiũ
25 aureum per circuitum, ¶ & ipſi labio coronã
interraſilem altam quatuor digitis: & ſuper
26 illam, alteram coronã aureolam. ¶ Quatuor
quoque circulos aureos præparabis, & pones
eos in quatuor angulis eiuſdem menſæ per
27 ſingulos pedes. ¶ Subter coronam erunt circu
li aurei, vt mittantur vectes per eos, & poſ
28 ſit menſa portari. ¶ Ipſos quoque vectes fa-
cies de lignis ſetim, & circundabis auro ad
29 ſubuehendam menſam. ¶ Parabis & aceta-
bula, ac phialas, thuribula & cyathos, in
quibus offerenda ſunt libamina, ex auro pu
30 riſſimo. ¶ Et pones ſuper menſam panes pro-
31 poſitionis in conſpectu meo ſemper. ¶ Facies
D & candelabrum ductile de auro mundiſſimo,
haſtile eius & calamos, ſcyphos & ſphærulas
32 ac lilia ex ipſo procedentia. ¶ Sex calami e-
gredientur de lateribus, tres ex vno latere,
33 & tres ex altero. ¶ Tres ſcyphi quaſi in nucis
modum per calamos ſingulos, ſphærulaq; ſi-
mul & lilia: & tres ſimiliter ſcyphi inſtar
nucis in calamo altero, ſphærulaq; ſimul &
lilia. hoc erit opus ſex calamorum qui produ
34 cendi ſunt de haſtili. ¶ In ipſo autem cande
labro erunt quatuor ſcyphi in nucis modum,
35 ſphærulæq; per ſingulos, & lilia. ¶ Sphærula
ſub duobus calamis per tria loca, qui ſimul
36 ſex fiunt procedentes de haſtili vno. ¶ Et
ſphærulæ igitur & calami ex ipſo erunt, v-
37 niuerſa ductilia de auro puriſſimo. ¶ Facies
& lucernas ſeptem, & pones eas ſuper can-
38 delabrum, vt luceant ex aduerſo. ¶ Emun-
ctoria quoque, et vbi quæ emuncta ſunt ex-
39 tinguantur, fiant auro puriſſimo. ¶ Omne
pondus candelabri cum vniuerſis vaſis ſuis
40 habebit talentum auri puriſſimi. ¶ ‖ Inſpice, Heb.8.b.5. Act.7.f.44.
& fac ſecundum exemplar quod tibi in mon
te monſtratum eſt.

CAP. XXVI.

1 TAbernaculum vero ita facies, Decẽ cor
A tinas de byſſo retorta, & hyacintho, ac
purpura, coccoq; bis tincto, variatas opere
2 plumario facies. ¶ Longitudo cortinæ vnius
habebit viginti octo cubitos: latitudo qua-
tuor cubitorum erit. vnius menſuræ fient
3 vniuerſa tentoria. ¶ Quinque cortinæ ſibi
iungentur mutuo, & aliæ quinque nexu ſi-
4 mili cohærebunt. ¶ Anſulas hyacinthinas in
lateribus ac ſummitatibus facies cortina-
5 rum, vt poſſint inuicem copulari. ¶ Quinqua
genas anſulas cortina habebit in vtraque
parte, ita inſertas, vt anſa contra anſam
6 veniat, & altera alteri poſſit adaptari. ¶ Fa

cies & quinquaginta
cortinarum vela iungenda ...
tabernaculum fiat. ¶ Facies & ſag...
vndecim, ad operiendum tectum tabernacu-
li. ¶ Longitudo ſagi vnius habebit triginta 8
cubitos, & latitudo quatuor: æqua erit men
ſura ſagorum omnium: ¶ E quibus quinque 9
iunges ſeorſum. & ſex ſibi mutuo copulabis,
ita vt ſextum ſagum in fronte tecti dupli-
ces. ¶ Facies & quinquaginta anſas in ora 10
ſagi vnius, vt coniungi cum altero queat:
& quinquaginta anſas in ora ſagi alterius:
vt cum altero copuletur. ¶ Facies & quin- 11
quaginta fibulas æneas quibus iungantur
anſæ, vt vnum ex omnibus operimentum C
fiat. ¶ Quod autem ſuperfuerit in ſagis quæ 12
parantur tecto, id eſt vnum ſagum quod am
plius eſt, ex medietate eius operies poſterio-
ra tabernaculi. ¶ Et cubitus ex vna parte 13
pendebit, & alter ex altera qui plus eſt in
ſagorum longitudine, vtrunque latus taber
naculi protegens. ¶ Facies & operimentum 14
aliud tecto de pellibus arietum rubricatis:
& ſuper hoc rurſum aliud operimentum de
"ianthinis' pellibus. ¶ Facies & tabulas ſtā 15
tes tabernaculi de lignis ſetim, ¶ quæ ſingu- 16
læ denos cubitos in longitudine habeant, &
in latitudine ſingulos ac ſemiſſem. ¶ In late- 17
ribus tabulæ duæ incaſtraturæ fient, quibus
tabula alteri tabulæ connectatur, atque in D
hunc modum cunctæ tabulæ parabuntur.
¶ Quarum viginti erunt in latere meridia- 18
no quod vergit ad Auſtrum. ¶ Quibus qua- 19
draginta baſes argenteas fundes, vt binæ
baſes ſingulis tabulis per duos angulos ſub-
ijciantur. ¶ In latere quoque ſecundo taber- 20
naculi quod vergit ad Aquilonem, viginti
tabulæ erunt, ¶ quadraginta habentes baſes 21
argenteas. binæ baſes ſingulis tabulis ſuppo
nentur. ¶ Ad occidentalem verò plagam ta- 22
bernaculi facies ſex tabulas, ¶ & rurſum a- 23
lias duas quæ in angulis erigantur poſt ter E
gum tabernaculi. ¶ Eruntq́; coniunctæ à de- 24
orſum vſque ſurſum, & vna omnes compa-
go retinebit. Duabus quoque tabulis quæ in
angulis ponendæ ſunt, ſimilis iunctura ſer-
uabitur. ¶ Et erunt ſimul tabulæ octo, baſes 25
earum argenteæ ſedecim, duabus baſibus,
per vnam tabulam ſupputatis. ¶ Facies & 26
vectes de lignis ſetim quinque ad continen
das tabulas in vno latere tabernaculi, ¶ & 27
quinque alios in altero, & eiuſdem numeri F
ad occidentalem plagam: ¶ qui mittentur 28
per medias tabulas à ſummo vſq; ad ſum-
mum. ¶ Ipſas quoque tabulas deaurabis, & 29
fundes in eis annulos aureos per quos vectes
tabulata contineant, quos operies laminis
Sup.24.c.10 aureis. ¶ Et eriges tabernaculum iuxta exē- 30
plar quod tibi in ‖ Monte monſtratum eſt.
¶ Facies & velum de hyacintho, & purpura, 31
coccoq́; bis tincto, & byſſo retorta, opere plu-

"hyacinthinis

... quod
... de lignis
... quidem deaurata erunt, &
... capita aurea, ſed baſes argēteas.
33 ¶ Inſeretur autem velum per circulos intra
G quod pones arcam teſtimonij, quo & San-
ctuarium, & ſanctuarij ſanctuaria diuiden
34 tur. ¶ Pones & propitiatorium ſuper ar-
35 cam teſtimonij, in ſancta ſanctorum ¶ men-
ſamq́; extra velum: & contra menſam can-
delabrum in latere tabernaculi meridiano:
36 menſa enim ſtabit in parte Aquilonis. ¶ Fa
cies & tentorium in introitu tabernaculi de
hyacintho, & purpura, coccoq́; bis tincto, &
37 byſſo retorta, opere plumario. ¶ Et quinque
columnas deaurabis lignorum ſetim, ante
quas ducetur tentorium, quarum erunt ca-
pita aurea, & baſes ænea.

## CAP. XXVII.

1 FAcies & altare de lignis ſetim, quod ha- Inf.38.a.b.
A bebit quinque cubitos in longitudine, &
totidem in latitudine, id eſt, quadrum, &
2 tres cubitos in altitudine. ¶ Cornua autem
per quatuor angulos ex ipſo erunt: & ope-
3 ries illud ære. ¶ Facieſq́; in vſus eius lebe-
tes ad ſuſcipiendos cineres, & forcipes atque
fuſcinulas, & ignium receptacula. Omnia
4 vaſa ex ære fabricabis. ¶ Craticulamq́; in
modum retis æneam: per cuius quatuor an-
5 gulos erunt quatuor annuli ænei, ¶ quos po-
nes "ſubter arulam altaris: eritq́; craticula "ſuper y.
6 vſque ad altaris medium. ¶ Facies & ve-
B ctes altaris de lignis ſetim duos, quos ope-
7 ries laminis æneis: ¶ & induces per circulos,
eruntq́; ex vtroque latere altaris ad por-
8 tandum. ¶ ‖ Non ſolidum, ſed inane & ca- Su.20.d.24.
uum intrinſecus facies illud, ſicut tibi in
9 Monte monſtratum eſt. ¶ Facies & atrium
tabernaculi, in cuius auſtrali plaga contra
meridiem erunt tentoria de byſſo retorta:
centum cubitos vnum latus tenebit in lon-
10 gitudine. ¶ Et columnas viginti cum baſi-
bus totidem æneis, quæ capita cum cælaturis
11 ſuis habebunt argentea. ¶ Similiter & in la
tere Aquilonis per longum erunt tentoria
centum cubitorum, columnæ viginti, & ba-
ſes æneæ eiuſdem numeri, & capita earum
12 cum cælaturis ſuis argentea. ¶ In latitudine
C vero atrij quod reſpicit ad occidentem erunt
tentoria per quinquaginta cubitos, & colum
13 næ decem, baſeſq́; totidem. ¶ In ea quoque
atrij latitudine quæ reſpicit ad orientem,
14 quinquaginta cubiti erūt, ¶ in quibus quin
decim cubitorum tentoria lateri vno depu-
tabuntur, columnæq́; tres & baſes totidem:
15 ¶ & in latere altero erunt tentoria cubitos
obtinentia quindecim, columnæ tres, & ba-
16 ſes totidē. ¶ In introitu vero atrij fiet tento
rium cubitorū viginti ex hyacintho & pur
pura, coccoq́; bis tincto, & byſſo retorta, opere
plumario: columnas habebit quatuor cum
baſibus

baſibus totidem.
circuitum veſtita ...
capitibus argenteis, & baſibus æneis. 18
longitudine occupabit atrium cubitos centū,
in latitudine quinquaginta, altitudo quin-
que cubitorum erit. fietq; de byſſo retorta, &
habebit baſes æneas. ¶ Cuncta vaſa taber- 19
naculi in oēs vſus & ceremonias, tam pa-
xillos eius quàm atrij ex ære facies. ¶ Præ- 20
cipe filijs Iſraël vt afferant tibi oleum de ar
boribus oliuarum puriſſimum, piloq; contu-
ſum: vt ardeat lucerna ſemper ¶ in taberna- 21
culo teſtimonij, extra velum quod oppāſitum
eſt teſtimonio. Et collocabant eam Aaron &
filij eius, vt vſque mane luceat coram Do-
mino. Perpetuus erit cultus per ſucceſſiones
eorū corā filijs Iſraël. CAP. XXVIII.

APplica quoque ad te Aaron fratrem tuū 1
cum filijs ſuis de medio filiorum Iſraël, A
vt ſacerdotio fungantur mihi: Aaron, Na-
dab, & Abiu, Eleazar, & Ithamar. ¶ Fa- 2
ciesq; veſtem ſanctam Aaron fratri tuo in
gloriam & decorem. ¶ Et loqueris cunctis 3
ſapientibus corde, quos repleui ſpiritu pru-
dentiæ, vt faciant veſtes Aaron, in quibus
ſanctificatus miniſtret mihi. ¶ Hæc autem 4
erunt veſtimenta quæ facient, Rationale
& ſuperhumerale, tunicam & lineam ſtri-
ctam, cidarim & baltheum. Facient veſti-
menta ſancta fratri tuo Aaron & filijs eius,
vt ſacerdotio fungantur mihi. ¶ Accipientq; 5
aurum, & hyacinthū, et purpuram, coccumq;
bis tinctum, & byſſum. ¶ Facient autem ſu- 6
perhumerale de auro, & hyacintho & purpu
ra, coccoq; bis tincto, & byſſo retorta, opere B
polymito. ¶ Duas oras iunctas habebit in v- 7
troq; latere ſummitatum, vt in vnum re-
deant. ¶ Ipſa quoque textura & cuncta ope- 8
ris varietas erit ex auro, & hyacintho, &
purpura, coccoq; bis tincto, & byſſo retorta.
¶ Sumesq; duos lapides onychinos, & ſculpes 9
in eis nomina filiorum Iſraël, ¶ ſex nomina 10
in lapide vno, & ſex reliqua in altero, iu-
xta ordinem natiuitatis eorū. ¶ Opere ſcul- 11
ptoris & cælatura gemmarij, ſculpes eos no-
minibus filiorum Iſraël, incluſos auro atq;
circundatos, ¶ & pones in vtroque latere ſu 12
perhumeralis, memoriale filijs Iſraël. Por-
tabitq; Aaron nomina eorum coram Domino
ſuper vtrunq; humerum, ob recordationem.
¶ Facies & vncinos ex auro, ¶ & duas cate- 13
nulas auri puriſſimi ſibi inuicem cohæren- 14
tes, quas inſeres vncinis. ¶ Rationale quoq; 15
iudicij facies opere polymito iuxta texturam C
ſuperhumeralis ex auro, hyacintho, & pur-
pura, coccoque bis tincto, & byſſo retorta.
¶ Quadrangulum erit & duplex: menſuram 16
palmi habebit tam in longitudine quàm in
latitudine. ¶ Ponesq; in eo quatuor ordines 17
lapidum. in primo verſu erit lapis ſardius,
& topazius, & ſmaragdus. ¶ in ſecundo: 18

... carbunculus, ſapphirus, & iaſpis. ¶ in tertio
... achates, & amethyſtus. ¶ In quar-
to: chryſolithus, onychinus, & beryllus, inclu
21 ſi auro erunt per ordines ſuos. ¶ Habebunt-
que nomina filiorum Iſraël: duodecim nomi
nibus cælabuntur, ſinguli lapides nominibus
22 ſingulorum per duodecim tribus. ¶ Facies in
D rationali catenas ſibi inuicē cohærentes ex
23 auro puriſſimo: ¶ & duos annulos aureos,
quos pones in vtraq; rationalis ſummitate:
24 ¶ catenasq; aureas iunges annulis qui ſunt
25 in marginibus eius: ¶ & ipſarum catenarū
extrema duobus copulabis vncinis in vtro-
que latere ſuperhumeralis quod rationale
26 reſpicit. ¶ Facies & duos annulos aureos
quos pones in ſummitatibus rationalis, in
oris quæ è regione ſunt ſuperhumeralis, &
27 poſteriora eius aſpiciunt. ¶ Necnon & alios
duos annulos aureos, qui ponēdi ſunt in v-
troq; latere ſuperhumeralis deorſum, quod
reſpicit contra faciem iuncturæ inferioris,
28 vt aptari poſſit cum ſuperhumerali, ¶ &
ſtringatur rationale annulis ſuis cum annu
lis ſuperhumeralis vitta hyacinthina, vt ma
neat iunctura fabrefacta, & à ſe inuicem ra
tionale & ſuperhumerale nequeant ſepara-
29 ri. ¶ Portabitq; Aaron nomina filiorum Iſ-
E raël in rationali iudicij ſuper pectus ſuum,
quando ingredietur Sanctuarium, memo-
30 riale coram Domino in æternum. ¶ Pones au
tem in rationali iudicij Doctrinam & Veri-
tatem quæ erunt in pectore Aaron quando
ingredietur coram Domino: & geſtabit iudi-
cium filiorum Iſraël in pectore ſuo, in con-
31 ſpectu Domini ſemper. ¶ Facies & tunicam
32 ſuperhumeralis totam hyacinthinam, ¶ in
cuius medio ſupra erit capitium, & ora per
gyrum eius textilis, ſicut fieri ſolet in extre-
mis veſtium partibus, ne facile rumpatur.
33 ¶ Deorſum vero ad pedes eiuſdē tunicæ per
F circuitum quaſi mala punica facies ex hya-
cintho, & purpura, & cocco bis tincto, * mi- * & byſſo re-torta.
34 ſtis in medio tintinnabulis, ¶ ita vt tintin-
nabulum ſit aureum & malum punicum:
rurſumq; tintinnabulum aliud aureum &
35 malum punicum. ¶ Et veſtietur ea Aaron Eccl. 45. b.
in officio miniſterij, vt audiatur ſonitus quā
do ingreditur & egreditur Sanctuarium
in conſpectu Domini, & non moriatur.
36 ¶ Facies & laminā de auro puriſſimo: in qua
37 ſculpes opere cælatoris, Sanctū Domino. ¶ Li
gabisq; eam vitta hyacinthina, & erit ſu-
38 per tiaram, ¶ imminens fronti pontificis. Por
tabitq; Aaron iniquitates eorum, quas obtu
lerunt & ſanctificauerunt filij Iſraël, in cū-
ctis muneribus & donarijs ſuis. Erit aūt la
mina ſemper in frōte eius, vt placatus ſit eis
39 Dominus. ¶ Stringesq; tunicam byſſo, & tia
G ram byſſinam facies, & balteum opere plu-
40 marij. ¶ Porrò filijs Aarō tunicas lineas para
bis: & balteos ac tiaras in gloriā & decorē.

¶ veſtietq́; his omnibus Aaro...
& filios eius cum eo. Et cunctorum conſe...
bis manus, ſanctificabisq́; illos, vt ſacerdo-
tio fungantur mihi. ¶ Facies & feminalia li 42
nia, vt operiant carnem turpitudinis ſuæ, à
renibus vſque ad femora: ¶ & vtentur eis 43
Aaron & filij eius quando ingredientur ta-
bernaculum teſtimonij, vel appropinquant
ad altare vt miniſtrent in ſanctuario, ne
iniquitatis rei moriantur. Legitimum ſem-
piternum erit Aaron, & ſemini eius poſt eũ.

## CAP. XXIX.

SEd & hoc facies, vt mihi in ſacerdotio 1
Leu.9.a.2. conſecrentur. Tolle vitulum de armento, A
& arietes duos immaculatos, ¶ paneſq́; azy 2
mos, & cruſtulam abſque fermento, quæ
conſperſa ſit oleo, lagana quoque azyma oleo
lita, de ſimila triticea cuncta facies. ¶ Et po 3
ſita in caniſtro offeres: vitulum autem, &
duos arietes. ¶ Et Aaron ac filios eius appli- 4
cabis ad oſtium tabernaculi teſtimonij. Cũ-
que laueris patrem cum filijs ſuis aqua,
¶ indues Aaron veſtimentis ſuis, id eſt linea 5
⸗.4. & tunica, ⸗ &ˈ ſuperhumerali & rationa-
li, quod cõſtringes balteo. ¶ Et pones tiaram 6
in capite eius, & laminã ſanctam ſuper tia
ram, ¶ & oleum vnctionis fundes ſuper ca- 7
put eius, atque hoc ritu conſecrabitur. ¶ Fi- 8
lios quoque illius applicabis, & indues tuni
cis lineis, ¶ cingeſq́; balteo, Aaron ſcilicet & 9
liberos eius, & impones eis mitras, eruntq́;
ſacerdotes mihi religione perpetua. Poſtquã B
Leu.1.a.3. initiaueris manus eorũ, ¶ ‖applicabis & vi 10
tulum coram tabernaculo teſtimonij. Impo-
nentq́; Aaron & filij eius manus ſuper ca-
put illius, ¶ & mactabis eũ in conſpectu Do- 11
mini, iuxta oſtium tabernaculi teſtimonij.
¶ Sumptumq́; de ſanguine vituli, pones ſu- 12
per cornua altaris digito tuo, reliquum au-
tem ſanguinem fundes iuxta baſim eius.
Leu.3.a.3. ¶ ‖Sumes & adipem totum qui operit inte- 13
ſtina, & reticulum iecoris, ac duos renes, &
adipem qui ſuper eos eſt, & offeres incenſum
ſuper altare. ¶ Carnes vero vituli & coriũ 14
& fimum cõbures foris extra caſtra, eò quod C
pro peccato ſit. ¶ Vnum quoque arietem ſu- 15
mes, ſuper cuius caput ponent Aaron & filij
eius manus. ¶ Quem cùm mactaueris, tolles 16
de ſanguine eius, & fundes circa altare: ¶ i- 17
pſum autem arietem ſecabis in fruſta: lota-
que inteſtina eius ac pedes pones ſuper con-
ciſas carnes, & ſuper caput illius. ¶ Et offe- 18
res totum arietem in incẽſum ſuper altare:
oblatio eſt Domino odor ſuauiſſimus victi-
ma Domini. ¶ Tolles quoque arietem alterũ 19
ſuper cuius caput Aaron & filij eius ponent
manus. ¶ Quem cùm immolaueris, ſumes de 20
ſanguine eius, & pones ſuper extremum au-
riculæ dextræ Aaron & filiorum eius, & ſu-
per pollices manus eorum ac pedis dextri,
fundeſq́; ſanguinem ſuper altare per circui

...guine qui eſt ſu
... vnctionis, aſperges Aa
... eius, filios & veſtimenta eo-
22 rum. Conſecratiſq́; ipſis & veſtibus, ¶ tolles
adipem de ariete, & caudam & arvinã quæ
operit vitalia, ac reticulum iecoris, & duos
renes, atque adipem qui ſuper eos eſt, ar-
mumq́; dextrum, eo quod ſit aries conſecra-
23 tionis: ¶ tortamq́; panis vnius cruſtulam
conſperſam oleo, laganum de caniſtro azymo
rum, quod poſitum eſt in conſpectu Domini:
24 ¶ poneſq́; omnia ſuper manus Aaron & fi-
liorum eius, & ſanctificabis eos eleuans co-
25 ram Domino. ¶ Suſcipieſq́; vniuerſa de ma-
nibus eorum & incendes ſuper altare in ho-
locauſtum, odorem ſuauiſſimum in conſpectu
26 Domini, quia oblatio eius eſt. ¶ Sumes quo-
que pectuſculum de ariete quo initiatus eſt
Aaron, ſanctificabiſq́; illud eleuatum co-
27 ram Domino, & cedet in partem tuã. ¶ San
ctificabiſq́; & pectuſculum conſecratum, &
28 armum quem de ariete ſeparaſti, ¶ quo ini-
tiatus eſt Aaron & filij eius, cedentq́; in
partem Aaron & filiorum eius iure perpe-
E tuo à filijs Iſrael, quia primitiua ſunt & ini
tia de victimis eorum pacificis quæ offerunt
29 Domino. ¶ Veſtem autem ſanctam qua vte-
tur Aaron, habebunt filij eius poſt eum, vt
vngantur in ea, & conſecrentur manus eo-
30 rum. ¶ Septem diebus vtetur illa qui ponti-
fex pro eo fuerit conſtitutus de filijs eius, &
qui ingredietur tabernaculum teſtimonij vt
31 miniſtret in Sanctuario. ¶ Arietem autem
"conſecrationisˈ tolles, & coques carnes eius "conſecra-
32 in loco ſancto. ¶ quibus veſcetur Aaron & tionum 7.
filij eius. ‖Panes quoque qui ſunt in cani- Leu.8.f.31.
33 ſtro, in veſtibulo tabernaculi teſtimonij ¶ co- 24.b.9.
medent, vt ſit placabile ſacrificium, & ſan- Mat.12.a.4.
ctificentur offerentium manus. Alienigena
non veſcetur ex eis, quia "ſanctiˈ ſunt. "ſancta 5.
34 ¶ Quod ſi remanſerit de carnibus conſecratis
F ſiue de panibus vſque mane, combures re-
liquias igni: non comedentur, quia ſanctifi-
35 cata ſunt. ¶ Omnia quæ præcepi tibi, facies
ſuper Aaron & filijs eius. Septem diebus cõ-
36 ſecrabis manus eorum: ¶ & vitulum pro pec
cato offeres per ſingulos dies ad expiandum.
Mundabiſq́; altare cùm immolaueris expia
tionis hoſtiam, & vnges illud in ſanctifica-
37 tionem. ¶ Septem diebus expiabis altare, &
ſanctificabis, & erit Sanctum ſanctorum. o-
mnis qui tetigerit illud, ſanctificabitur.
38 ¶ Hoc eſt quod facies in altari, ‖Agnos an- Num.28.a.3
39 niculos duos per ſingulos dies iugiter, ¶ vnũ
40 agnum mane, & alterum veſpere, ¶ decimã
partem ſimilæ conſperſæ oleo tuſo, quod ha-
G beat menſuram quartam partem hin, & vi
num ad libandum eiuſdem menſuræ in agno
41 vno. ¶ Alterum vero agnum offeres ad ve-
ſperam iuxta ritum matutinæ oblationis, &
iuxta ea quæ diximus, in odorem ſuauita-
tis.

tis. ¶ ſacrificium …
petuũ in generationes … ta
bernaculi teſtimonij coram Domino, vbi con
ſtituam vt loquar ad te. ¶ Ibiq; præcipiam 43
filijs Iſrael, & ſanctificabitur altare in glo
ria mea. ¶ Sanctificabo & tabernaculũ teſti 44
monij cum altari, & Aarõ cum filijs ſuis, vt
ſacerdotio fungantur mihi. ¶ Et habitabo 45
in medio filiorum Iſrael, eroq; eis Deus: ¶ & 46
ſcient quia ego Dominus Deus eorum, qui
eduxi eos de terra Aegypti, vt manerem in-
ter illos, ego Dominus Deus ipſorum.

CAP. XXX.

FAcies quoque altare ad adolendum thy- 1
miama, de lignis ſetim, ¶ habens cubitũ 2
longitudinis, & alterum latitudinis, id eſt, A
quadrangulum, & duos cubitos in altitudi-
ne. Cornua ex ipſo procedent: ¶ Veſtieſq; il- 3
lud auro puriſsimo, tam craticulam eius,
quam parietes per circuitum, & cornua. Fa
cieſq; ei coronam aureolam per gyrum: ¶ & 4
duos annulos aureos ſub corona per ſingula
latera, vt mittantur in eos vectes, & alta-
re portetur. ¶ Ipſos quoque vectes facies de 5
lignis ſetim, & inaurabis, ¶ Poneſq; altare 6
contra velum, quod ante arcam pendet te-
ſtimonij coram propitiatorio quo tegitur te-
ſtimonium, vbi loquar tibi ¶ Et adolebit in- 7
cenſum ſuper eo Aaron, ſuaue fragrans ma-
ne. Quando componet lucernas incendet il-
lud: ¶ & quãdo collocabit eas ad veſperum, 8
vret thymiama ſempiternum coram Domi-
no in generationes veſtras. ¶ Non offeretis 9
ſuper eo thymiama compoſitionis alterius,
nec oblationem & victimam, nec libabitis
–.3. –libamina. ¶ Et deprecabitur Aaron ſuper 10
cornua eius ſemel per annum, in ſanguine B
quod oblatum eſt pro peccato, & placabit ſu-
per eo in generationibus veſtris, Sanctum
ſanctorum erit Domino. ¶ Locutuſq; eſt Do- 11
Num.1.a.2. minus ad Moyſen, dicẽs: ¶ ‖ Quando tuleris 12
ſummam filiorum Iſrael iuxta numerum,
dabunt ſinguli pretium pro animabus ſuis
Domino, & non erit plaga in eis, cùm fue-
rint recenſiti. ¶ Hoc autem dabit omnis qui 13
"numerũ 3. tranſit ad " nomen ', dimidium ſicli iuxta
Leu.27.c.15. menſuram templi. ‖ Siclus viginti obolos ha
Nu.3.g.47. bet. Media pars ſicli offeretur Domino.
Eze.45.d.12 ¶ Qui habetur in numero, à viginti annis 14
& ſuprà, dabit pretium, ¶ Diues non addet 15
ad medium ſicli, & pauper nihil minuet.
¶ Suſceptamq; pecuniam, quæ collata eſt à 16
filijs Iſrael, tradet in vſus tabernaculi teſti
monij, vt ſit monimentum eorum coram Do
mino, & propitietur animabus eorũ. ¶ Lo- 17
cutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, dicens. ¶ Fa 18
ciet & labium æneum cum baſi ſua ad la- C
uandum: poneſq; illud inter tabernaculum
teſtimonij, & altare. ¶ Et miſſa aqua laua- 19
bunt in ea Aaron, & filij eius manus ſuas
ac pedes, ¶ quando ingreſſuri ſunt taberna- 20
culum teſtimonij, & quando acceſſuri ſunt
ad altare, vt offerant in eo thymiama Do-
21 mino, ¶ ne forte moriantur, legitimum ſem-
piternum erit ipſi, & ſemini eius per ſucceſ-
22 ſiones. ¶ Locutuſq; eſt Dominus ad Moyſen,
23 ¶ dicens: Sume tibi aromata, primæ myrrhæ
& electæ quingentos ſiclos, & cinnamomi
medium, id eſt, ducentos quinquaginta ſi-
clos, calami ſimiliter ducentos quinquagin-
24 ta, ¶ caſiæ autem quingentos ſiclos in ponde
re ſanctuarij, olei de oliuetis menſuram hin:
25 ¶ facieſq; vnctionis oleum ſanctum, vnguẽ-
26 tum compoſitum opere vnguentarij, ¶ & vn
ges ex eo tabernaculum teſtimonij, & arcam
27 teſtamenti, ¶ menſamq; cum vaſis ſuis, can
delabrum & vtenſilia eius, altaria thymia
28 matis, ¶ & holocauſti, & vniuerſam ſupelle-
29 ctilem quæ ad cultum eorũ pertinet. ¶ San-
D ctificabiſq; omnia, & erunt Sancta ſancto-
30 rum, qui tetigerit ea, ſanctificabitur. ¶ Aa-
ron & filios eius vnges, ſanctificabiſq; eos,
31 vt ſacerdotio fungantur mihi. ¶ Filijs quoq;
Iſrael dices: Hoc oleum vnctionis ſanctum
32 erit mihi in generationes veſtras. ¶ Caro ho
minis non vngetur ex eo, & iuxta compoſi-
tionem eius non facietis aliud, quia ſancti-
33 ficatum eſt. & ſanctum erit vobis ¶ Homo
quicunque tale compoſuerit, & dederit ex
eo alieno; exterminabitur de populo ſuo.
34 ¶ Dixitq; Dominus ad Moyſen. Sume tibi a-
romata, ſtacten & onycha, galbanum boni
odoris, & thus lucidiſsimum, æqualis ponde
35 ris erunt omnia: ¶ facieſq; thymiama com-
poſitum opere vnguentarij, mixtum diligen
ter, & purum, & ſanctificatione digniſsimũ.
36 ¶ Cùmq; in tenuiſsimum puluerem vniuer
ſa contuderis, pones ex eo coram tabernacu-
lo teſtimonij, in quo loco apparebo tibi. San-
37 ctum ſanctorum erit vobis thymiama. ¶ Ta
lem compoſitionem non facietis in vſus ve-
38 ſtros, quia ſanctum eſt domino. ¶ Homo qui-
cunque fecerit ſimile, vt odore illius per-
fruatur, peribit de populis ſuis.

CAP. XXXI.

1 LOcutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, di-
2 cens, ¶ Ecce, vocaui ex nomine Beſeleel
3 filiũ Vri filij Hur de tribu Iuda, ¶ & imple-
A ui eum ſpiritu Dei, ſapientia, & intelligen-
4 tia, & ſcientia in omni opere, ¶ ad excogitan
dum quicquid fabrefieri poteſt ex auro, &
5 argento, & ære, ¶ marmore, & gemmis, &
6 diuerſitate lignorum. ¶ Dediq; ei ſociũ Oo-
B liab filium Achiſamech de tribu Dan. Et in
corde omnis eruditi poſui ſapientiam: vt fa
7 ciant cuncta quæ præcepi tibi, ¶ tabernacu-
lum fœderis, & arcam teſtimonij, & propi-
tiatorium quod ſuper eam eſt, & cuncta va
8 ſa tabernaculi, ¶ menſamq; & vaſa eius,
candelabrum puriſsimum cum vaſis ſuis, &
9 "altaria' thymiamatis, ¶ & holocauſti, & "altare.
omnia vaſa eorum, labium cum baſi ſua,

vestes ſanctas in miniſterio Aaron ſa[illegible]
ti, & filÿs eius, vt fungantur officio ſuo in
ſacris, oleum vnctionis & thymiama aro- 11
matum in ſanctuario: omnia quæ præcepi ti
bi, facient. Et locutus eſt Dominus ad Moy 12
ſen, dicẽs: Loquere filÿs Iſrael, & dices ad 13
Sep.20.b.8. Eze.20.b.12 eos, Videte vt ſabbathum meum cuſtodia- C
tis: quia ſignum eſt inter me & vos in gene
rationibus veſtris: vt ſciatis quia ego Do-
minus qui ſanctifico vos. Cuſtodite ſabba- 14
—.2. thum meum, ſanctum eſt enim vobis: qui
pollucrit illud, morte morietur: qui fecerit in
eo opus, peribit anima illius de medio populi
"facies 3. ſui. Sex diebus "facietis' opus: in die ſepti- 15
mo ſabbathum eſt, requies ſancta Domino:
omnis qui fecerit opus in hac die, morietur. D
Cuſtodiant filÿ Iſrael ſabbathum, & cele- 16
brent illud in generationibus ſuis. Pactum
eſt ſempiternum inter me & filios Iſraël, 17
Gen.1. d.31. ſignumq́; perpetuum. ſex enim diebus fe-
cit Dominus cælum & terram, & in ſeptı-
mo ab opere ceſſauit. Deditque Dominus 18
Deu.9. b.10 Moyſi, completis huiuſcemodi ſermonibus in
monte Sinai, duas tabulas teſtimonÿ lapi-
deas, ſcriptas digito Dei.

CAP. XXXII.

Videns autem populus quòd moram face- 1
ret deſcendendi de monte Moyſes, congre- A
Act. 7. c.40. gatus aduerſus Aaron, dixit, Surge, fac no
bis deos qui nos præcedant: Moyſi enim huic
viro qui nos eduxit de terra-Aegypti, igno-
*ei 3. ramus quid acciderit*. Dixitq́; ad eos Aa- 2
ron, Tollite inaures aureas de vxorũ, filio-
rumq́;, & filiarum veſtrarum auribus, &
afferte ad me. Fecitq́; populus quæ iuſſerat, 3
Pſ.105.c.19. deferens inaures ad Aaron. Quas cùm ille 4
accepiſſet, formauit opere fuſorio, & fecit ex
eis vitulum conflatilem. Dixeruntq́;, Hi 5
ſunt Dÿ tui Iſrael, qui te eduxerunt de Ter
ra-Aegypti. Quod cùm vidiſſet Aaron, æ- 6
dificauit altare coram eo, & præconis voce B
—.3. clamauit — dicens': Cras ſolennitas Domini
eſt. Surgentesq́; manè, obtulerunt holocau
1.Co. 10.b.7 ſta, & hoſtias pacificas, & ſedit populus mã
ducare, & bibere, & ſurrexerũt ludere. Lo 7
—.7. cutus eſt autem Dominus ad Moyſen, — di-
Deu.9. b.12. cens: Vade, deſcẽde, peccauit populus tuus
quem eduxiſti de terra-Aegypti. Receſſerũt 8
citò de via quam oſtendiſti eis: feceruntq́;
ſibi vitulum conflatilem, & adorauerunt,
3.Re.12.g.28 atque immolantes ei hoſtias, dixerunt. Iſti
ſunt dÿ tui Iſraël, qui te eduxerunt de ter
ra-Aegypti. Rurſumquè ait Dominus ad 9
Inf.[illegible].a.3. Moyſen, Cerno quod populus iſte duræ cer-
*de terra 5. uicis ſit: dimitte me. vt iraſcatur furor 10
meus contra eos, & deleam eos*, faciamquè C
te in gentem magnam. Moyſes autem ora- 11
Deu.9. c.13. bat Dominum Deum ſuum, dicens: Cur
Pſ.105.b.23. Domine iraſcitur furor tuus contra populũ
Nu.14. c.13. tuum quem eduxiſti de Terra-Aegypti, in
fortitudine magna, & in manu robuſta.

Callidè eduxit
e[illegible] montibus, & deleret e
11 terra: quieſcat ira tua, & eſto placabilis ſu-
13 per nequitia populi tui. Recordare Abrahã,
12 Iſaac, & Iſrael ſeruorum tuorum, quibus iu
13 raſti per temetipſum, dicens, Multiplicabo Gen.12.b.7. & 25.b.7. & 48.c.16.
C ſemen veſtrum ſicut ſtellas cæli: & vniuer-
ſam terram hanc, de qua locutus ſum, dabo
ſemini veſtro, & poſſidebitis eam ſemper.
14 14 Placatusq́; eſt Dominus ne faceret malum
D quod locutus fuerat aduerſus populum ſuũ.
15 Et reuerſus eſt Moyſes de monte, portans
duas tabulas teſtimonÿ in manu ſua, ſcri-
15 16 ptas ex vtraque parte, & factas opere Do
mini: ſcriptura quoque Dei erat ſculpta in
D 17 tabulis. Audiens autem Ioſue tumultum
16 populi vociferantis, dixit ad Moyſen, Vlu-
18 latus pugnæ auditur in caſtris. Qui reſpõ-
17 dit, Non eſt clamor adhortantium ad pugnã,
neque vociferatio compellentium ad fugam:
19 ſed vocem cantãtium ego audio. Cùmq́; ap
18 propinquaſſet ad caſtra, vidit vitulum, &
choros, iratusq́; valde, proiecit de manu ta-
bulas, & confregit eas ad radicem montis.
20 Arripiẽsq́; vitulum quẽ fecerant, cõbuſſit,
E & contriuit vſque ad puluerem, quem ſparſit
1 in aquam, & dedit ex eo potum filÿs Iſrael. *Moyſes 6.
A 21 Dixitq́;* ad Aaron, Quid tibi fecit hic po-
pulus, vt induceres ſuper eum peccatum ma
22 ximum? Cui ille reſpondit. Ne indignetur
Dominus meus: tu enim noſti populum iſtũ,
2 23 quod pronus ſit ad malum. dixerunt mi-
hi, Fac nobis deos, qui nos præcedant: huic
enim Moyſi, qui nos eduxit de Terra-Aegy-
3 24 pti, neſcimus quid acciderit. Quibus ego di
4 xi, Quis veſtrum habet aurum? Tulerũt, &
dederunt mihi: & proieci illud in ignem, e-
5 25 greſſusq́; eſt hic vitulus. Videns ergo Moy-
ſes populum quod eſſet nudatus (ſpoliauerat
6 enim eũ Aaron propter ignominiã ſordis, &
B 26 inter hoſtes nudum conſtituerat) & ſtans
F in porta caſtrorum, ait: Si quis eſt Domini,
iungatur mihi. Congregatiq́; ſunt ad eum
27 omnes filÿ Leui: quibus ait: Hæc dicit Do-
7 minus Deus Iſrael, Ponat vir gladium ſu-
per femur ſuum: ite & redite de porta vſq́;
ad portam per medium caſtrorum, & occidat
8 vnuſquiſque fratrem, & amicum, & proxi-
28 mum ſuum. Feceruntq́; filÿ Leui iuxta ſer
monem Moyſi, cecideruntq́; in die illa quaſi
29 — "triginta' tria millia hominum. Et ait —.8. "viginti 6.
Moyſes, Conſecraſtis manus veſtras hodie
9 Domino, vnuſquiſque in filio & in fratre
30 ſuo, vt detur vobis benedictio. Facto autẽ
10 altero die, locutus eſt Moyſes ad populum,
C • Peccaſtis peccatum maximum: aſcendam ad
11 Dominum, ſi quo modo quiuero eum depre-
31 cari pro ſcelere veſtro. Reuerſusq́; ad Do-
minum, ait, Obſecro*, peccauit populus iſte *Domine.
peccatum maximum. Feceruntquè ſibi Deos
32 aureos: aut dimitte eis hanc noxam, aut ſi
non

non facis, dele m...
ſti. ¶ Cui reſpondit Do...
rit mihi, delebo eum de libro meo: ¶ tu au- 34
tem vade, & duc populum iſtum quo locu-
tus ſum tibi, angelus meus præcedet te. Ego
autem in die vltionis viſitabo & hoc pecca-
tum eorum. ¶ Percuſſit ergo Dominus popu- 35
lum pro reatu vituli quem fecerat Aaron.

## CAP. XXXIII.

...8. LOcutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, di- 1
ceus: Vade, aſcende de loco iſto tu & A
populus tuus quem eduxiſti de Terra Aegy
pti, in terram quam iuraui Abraham, Iſaac
Ge.12.b.7. & Iacob, dicens: ‖Semini tuo dabo eam: ¶ & 2
Sup.23.c.20 mittã præcurſorem tui angelum, vt eyciam
Ioſ.24.c.11. Chananæum, & Amorrhæum, et Hethæũ, &
Deu.7.e.21. Pherezæum, & Heuæum, & Iebuſæum, ¶ & 3
Sup.32.b.9. intres in terram fluentẽ lacte & melle. ‖Nõ
enim aſcendam tecum, quia populus duræ
"es 5. ceruicis "eſt', ne forte diſperdam te in via.
Deu.9.c.23. ¶ Audienſq; populus ſermonem hunc peſſi- 4
mum, luxit: & nullus ex more indutus eſt
cultu ſuo. ¶ Dixitq; Dominus ad Moyſen: 5
Loquere filijs, Populus duræ ceruicis es, ſe-
mel aſcẽdam in medio tui & delebo te. Iam
nunc depone ornatum tuum, vt ſciam quid
faciam tibi. ¶ Depoſuerunt ergo filij Iſraël or 6
natum ſuum à monte Horeb. ¶ Moyſes quo- 7
que tollens tabernaculum, tetendit extra ca B
ſtra procul, vocauitq; nomen eius Taberna-
culum fœderis. Et omnis populus qui habe-
bat aliquam quæſtionem, egrediebatur ad
Tabernaculũ fœderis, extra caſtra. ¶ Cumq; 8
egrederetur Moyſes ad Tabernaculum, ſur-
gebat vniuerſa plebs, & ſtabat vnuſquiſq;
in oſtio papilionis ſui, aſpiciebantq; tergum
Moyſi, donec ingrederetur tentorium. ¶ In- 9
greſſo autem illo Tabernaculum fœderis, de-
*Taberna- ſcendebat columna nubis, & ſtabat ad oſtiũ*,
culi 2. loquebaturq; cum Moyſe, ¶ cernentibus v- 10
* Dominus. niuerſis quòd columna nubis ſtaret ad o-
ſtium Tabernaculi. Stabantq; ipſi, & ado-
rabant per fores Tabernaculorum ſuorum.
¶ Loquebatur autem Dominus ad Moyſen fa 11
cie ad faciem, ſicut ſolet loqui homo ad ami-
cum ſuum. Cumq; ille reuerteretur in ca- C
ſtra, miniſter eius Ioſue filius Nun, puer nõ
recedebat de Tabernaculo. ¶ Dixit autẽ Moy 12
ſes ad Dominum, Præcipis vt educam popu
lum iſtum, & non indicas mihi quem miſſu-
rus es mecum, præſertim cùm dixeris: Noui
te ex nomine, & inueniſti gratiam coram
me. ¶ Si ergo inueni gratiam in conſpectu 13
*viam 6. tuo, oſtende mihi "faciem tuam vt ſciam te,
& inueniam gratiam ante oculos tuos, reſpi
ce populum tuũ gentem hanc. ¶ Dixitq; Do 14
minus. Facies mea præcedet te, & requiem
dabo tibi: ¶ Et ait Moyſes, Si non tuipſe præ 15
cedas, ne educas nos de loco iſto. ¶ In quo e- 16
nim ſcire poterimus ego & populus tuus in-
ueniſſe nos gratiam in conſpectu tuo, niſi

...eris nobiſcum, vt glorificemur ab
omnibus populis, qui habitant ſuper terra?
17 ¶ Dixit autem Dominus ad Moyſen, Et ver
D bum iſtud quod locutus es faciam: inueni-
ſti enim gratiam coram me, & teipſum no-
18 ui ex nomine. ¶ Qui ait, Oſtende mihi glo-
19 riam tuam. ¶ Reſpondit, Ego oſtendam om-
ne bonum tibi, & " vocabo' in nomine Do- "vocabor
mini coram te: & ‖miſerebor cui voluero, & Rom. 9.c.15
20 clemens ero in quem mihi placuerit. ¶ Rur-
ſumque ait. Non poteris videre faciem meã,
21 non enim videbit me homo, & viuet. ¶ Et
iterum, Ecce, inquit, eſt locus apud me, &
22 ſtabis ſupra petram. ¶ Cùmque tranſibit
gloria mea, ponam te in foramine petræ, &
protegam dextera mea, donec tranſeam.
23 ¶ tollemque manum meam, & videbis po-
ſteriora mea, faciem autem meam videre
non poteris.

## CAP. XXXIIII.

1 AC deinceps, Præcide ait, tibi duas tabu
A las lapideas inſtar priorum, & ſcribam Deu.10.a.1.
ſuper eas verba quæ habuerũt tabulæ quas
2 fregiſti. ¶ Eſto paratus mane, vt aſcendas
ſtatim in montem Sinai, ſtabiſque mecum
3 ſuper verticẽ montis. ¶ Nullus aſcendat te-
cum, nec videatur quiſpiam per totum mon
tem, boues quoque & oues non paſcantur
4 econtra. ¶ Excidit ergo duas tabulas lapi-
deas, quales antea fuerant: & de nocte con-
ſurgens aſcendit in mõtem Sinai, ſicut præ-
ceperat ei Dominus, portans ſecum * tabu- *duas 1.
5 las. ¶ Cùmq; deſcendiſſet Dominus per nu-
bem, ſtetit Moyſes cum eo, inuocans nomen
6 Domini. ¶ Quo tranſeunte coram eo, ait, Do
minator Domine Deus, miſericors & cle-
mens, patiens & multæ miſerationis, ac ve
7 rax, ¶ qui cuſtodis miſericordiam in millia: Pſ.142.a.8.
qui aufers iniquitatem & ſcelera, atq; pec-
cata, nullusq; apud te per ſe innocens eſt,
‖ Qui reddis iniquitatem patrum filijs, ac Ier.32.c.18.
nepotibus in tertiam & quartam progeniẽ. Deu.5.a.9.
8 ¶ Feſtinuſq; Moyſes, curuatus eſt pronus in
9 terram, & adorans, ¶ ait: Si inueni gratiam
in conſpectu tuo Domine, obſecro vt gradia-
B ris nobiſcũ: populus enim duræ ceruicis eſt,
& auferas iniquitates noſtras atq; peccata,
10 noſq; poſſideas. ¶ Reſpondit Dominus, Ego Deu.5.a.2.
inibo pactum videntibus cunctis, ſigna fa- Ier.32.d.40.
ciam quæ nũquam viſa ſunt ſuper terram,
nec in vllis gentibus: vt cernat populus i-
ſte', in cuius es medio, opus Domini terri- ...3.
11 bile quod facturus ſum. ¶ Obſerua cuncta
quæ hodie mãdaui tibi: ego ipſe eijciam ante
faciem tuam Amorrhæum, & Chananæum,
& Hethæum, Pherezæum quoque, & He-
12 uæum, & Iebuſæum *. ¶ Caue ne vnquam " & Gerge-
cũ habitatoribus terræ illius iungas amici- ſæum 4.
13 tias, quæ ſint tibi in ruinam, ¶ ſed aras eorũ
deſtrue, "confringe ſtatuas, lucoſq; ſuccide,
14 ¶ noli adorare Deum alienum. Dominus ze

Deut. 7.a.2. lotes nomen eius , Deus eſt æmulator. ...
ineas pactum cum hominibus illarum re-
gionum : ne cùm fornicati fuerint cum dijs
"& 1. ſuis, & adorauerint ſimulachra eorum, vo-
1.Reg.11. a.2 cet te quiſpiam ‵ vt′ comedas de immolatis.
¶Nec vxorem de filiabus eorum accipies fi- 16
lijs tuis , ne poſtquã ipſæ fuerint fornicatæ,
fornicari faciant & filios tuos in deos ſuos .
¶Deos conflatiles non facies tibi.¶Solemni- 17
tatem azymorum cuſtodies , Septem diebus 18
veſceris azymis, ſicut præcepi tibi, In tempo C
re menſis nouorum. menſe enim verni tem-
Sup.13.a.2. poris egreſſus es de Aegypto . ¶‖Omne quod 19
b.17.32. d.19 aperit vuluam generis maſculini, meum e-
rit . De cunctis Animantibus tam de bobus
quàm de ouibus, meum erit. ¶Primogenitũ 20
aſini redimes oue . ſin autem nec pretium
pro eo dederis, occidetur . Primogenitum fi-
liorum tuorum redimes : nec apparebis in
conſpectu meo vacuus . ¶Sex diebus operabe 21
ris , die ſeptimo ceſſabis arare & metere.
Sup.23.b.15. ¶‖Solemnitatem hebdomadarum facies tibi 22
deu.16.d.15 in primitijs frugum meſſis tuæ triticeæ , &
Ecc.35. a.6. ſolemnitatem quando redeunte anni tempo
Sup.23.b.16 re cuncta conduntur . ¶ Tribus temporibus 23
anni apparebit omne maſculinum tuum in
conſpectu omnipotentis Domini Dei Iſrael.
¶Cum enim tulero gentes a facie tua, & di 24
latauero terminos tuos , nullus inſidiabitur
terræ tuæ, aſcendente te & apparente in cõ-
Sup.23. c.18 ſpectu Domini Dei tui ter in anno . ¶‖Non 25
19. immolabis ſuper fermento ſanguinem ho- D
ſtiæ meæ : neque reſidebit mane de victi-
ma ſolemnitatis Phaſe . ¶Primitias frugum 26
terræ tuæ offeres in domo Domini Dei tui. *
De.14.c.21. ‖Non coques hædũ in lacte matris ſuæ. ¶Di 27
xitq́; dominus ad Moyſen, Scribe tibi verba
Sup.24.d.18 hæc, quibus & tecum & cũ Iſrael ‖ pepigi fœ-
*Moyſes. dus.¶Fuit ergo ibi cum Domino¶ quadragin 28
ta dies & quadraginta noctes , panem non
comedit, & aquam nõ bibit, & ſcripſit in ta
Deu.9. b.6. bulis ‖ verba fœderis decem . ¶ Cumq́; de- 29
c.18. ſcenderet Moyſes de monte Sinai , tenebat
Deu.4.b.13. duas tabulas teſtimonij, & ignorabat quod
cornuta eſſet facies ſua ex conſortio ſermonis
Domini.¶Videntes autem Aaron & filij Iſ- 30
rael cornutam Moyſi faciem, timuerunt pro-
pe accedere.¶Vocatiq́; ab eo , reuerſi ſunt tã 31
Aaron quam principes ſynagogæ . Et poſt-
quam locutus eſt ad eos,¶venerunt ad eum 32
etiam omnes filij Iſrael, quibus præcepit cũ-
cta quæ audierat à Domino in monte Si-
2.Cor.3.c.13 nai, ¶Impletiſq́; ſermonibus ‖ poſuit vela- 33
"Qui 1. men ſuper faciem ſuam, ¶"Quod′ ingreſſus 34
ad Dominum, & loquens cum eo auferebat,
donec exiret: & tunc loquebatur ad filios Iſ
rael omnia quæ ſibi fuerãt imperata . ¶Qui 35
*velámine videbant faciem egredientes Moyſi eſſe cor-
4. nutam, ſed operiebat ille rurſus "faciem ſuã
ſiquando loquebatur ad eos.

...V.

1 I ... congregata omni turba filiorum
A Iſrael, dixit ad eos . Hæc ſunt quæ iuſſit
2 dominus fieri.¶Sex diebus facietis opus, ſe-
ptimus dies erit vobis ſanctus, ſabbathũ &
requies Domini: qui fecerit opus in eo, occi-
3 detur. ¶Non ſuccendetis ignem in omnibus
4 habitaculis veſtris per diem ſabbathi. ¶Et
ait Moyſes ad omnem cateruam filiorum Iſ-
rael: iſte eſt ſermo quem præcepit Dominus,
5 dicens:¶ Separate apud vos primitias Do- Sup. 25.a.2.
mino. ‖Omnis voluntarius & prono animo
offerat eas Domino. aurum & argentum, &
6 æs, ¶hyacinthum & purpuram, coccumq́; bis
7 tinctum, & byſſum, pilos caprarum, ¶pelleſ-
que arietum rubricatas, & ianthinas, ligna
8 ſetim, ¶& oleum ad luminaria concinnan-
da, & vt conficiatur vnguentum, & thymia
9 ma ſuauiſſimum, ¶lapides onychinos, & gem
mas ad ornatum ſuperhumeralis & rationa
10 lis.¶Quiſquis veſtrum ſapiens eſt, veniat,
11 & faciat quod Dominus imperauit, ¶Taber
B naculũ, ſcilicet, & tectum eius ſuper , atque
operimentum, annulos & tabulata cum
12 vectibus, paxillos & baſes. ¶Arcam & ve-
ctes, propitiatorium & velum quod ante il-
13 lud oppanditur ¶Menſam cum vectibus &
14 vaſis, & propoſitionis panibus : ¶Candela-
brũ ad luminaria ſuſtentanda , vaſa illius
& lucernas, & oleum ad nutrimenta ignium:
15 ¶Altare thymiamatis, & vectes, & oleũ vn
ctionis & thymiama ex aromatibus: Tento-
16 rium ad oſtium tabernaculi : ¶Altare holo-
cauſti, & craticulam eius æneam cum vecti
bus & vaſis ſuis: Labrum & "baſes′ eius. *baſim 7.
17 ¶Cortinas atrij cum columnis & baſibus , ten
18 torium in foribus veſtibuli, ¶paxillos taber
19 naculi & atrij cũ funiculis ſuis: ¶Veſtimen
ta quorũ vſus eſt in miniſterio ſanctuarij,
veſtes Aaron pontificis ac filiorũ eius vt ſa
20 cerdotio fungantur mihi . ¶Egreſſaq́; omnis
C multitudo filiorum Iſrael de conſpectu Moy
21 ſi , ¶ obtulerunt mente promptiſſima atque
deuota primitias Domino, ad faciendum o-
pus tabernaculi teſtimonij, Quicquid ad cul
tum & ad veſtes ſanctas neceſſarium erat.
22 ¶viri cũ mulieribus præbuerunt armillas &
inaures, annulos & dextralia. omne vas au
23 reum in donaria Domini ſeparatum eſt.¶ſi
quis habebat hyacinthũ, & purpuram, coc-
cumq́; bis tinctum, byſſum & pilos caprarũ,
pelles arietum rubricatas, & hyacinthinas,
24 ¶argenti* ærisq́; metalla obtulerunt Domi- *& auri.
25 no, lignaq́; ſetim in varios vſus . ¶ Sed &
mulieres doctæ quæ neuerãt dederunt hya-
cinthum, purpuram, ac vermiculum ac byſ-
26 ſum , ¶& pilos caprarum ſponte propria cun
27 cta tribuentes. ¶Principes vero obtulerunt
lapides onychinos. & gemmas ad ſuperhume
28 rale & rationale , ¶ aromataq́; & oleum ad
luminaria concinnanda, & ad præparãdum
vnguen-

vnguentum, ac tu...
compone̜ndum. ¶ Omnes ... ... 29
mente deuota obtulerunt donaria, vt fierent D
opera quæ iuſſerat Dominus per manum
Moyſi. Cuncti filij Iſrael voluntaria Domi-
no dedicauerunt. ¶ Dixitq́; Moyſes ad filios 30
Sup. 31. a. 2. Iſrael, ‖ Ecce, vocauit Dominus ex nomine
Beſeleel filium Vri filij Hur de tribu Iuda:
¶ impleuitq́; eum ſpiritu Dei, ſapientia & 31
intelligentia, & ſcientia, & omni doctrina
¶ ad excogitandum, & faciendum opus in 32
auro & argento & ære, ¶ ſculpendiſq́; la- 33
pidibus, & opere carpẽtario. quicquid fabrè
*Dominus 5 adinueniri poteſt, ¶ dedit * in corde eius: 34
Ooliab quoque filium Achiſamech de tribu
Dan: ¶ ambos erudiuit ſapientia, vt faciãt 35
opera abietarij, polymitarij, ac plumarij de
hyacintho ac purpura, coccoq́; bis tincto, &
byſſo, & texant omnia, ac noua quæq; repe-
riant.

CAP. XXXVI.

Sup. 26. a. 1. FEcit ergo Beſeleel, & Ooliab, & omnis 1
vir ſapiens, quibus dedit Dominus ſa- A
pientiam & intellectum, vt ſcirent fabrè
2. Pa. 21. d. 29 operari quæ in vſus ſanctuarij neceſſaria
ſunt, & quæ præcepit Dominus. ¶ Cumq́; 2
vocaſſet eos Moyſes, et omnem eruditum vi-
rum cui dederat Dominus ſapientiam, &
qui ſponte ſua obtulerant ſe ad faciendum
opus, ¶ tradidit eis vniuerſa donaria filiorũ 3
Iſrael.. Qui cùm inſtarent operi, quotidie
manè vota populus offerebat. ¶ Vnde artifi- 4
ces venire compulſi, ¶ dixerunt Moyſi, Plus 5
offert populus quàm neceſſarium eſt. ¶ Iuſſit 6
ergo Moyſes præconis voce cantari: Nec vir,
nec mulier quicquam offerat vltrà in opere
ſanctuarij. Sicq́; ceſſatum eſt à muneribus
offerendis, ¶ eo quod oblata ſufficerẽt & ſu- 7
perabundarent. ¶ Feceruntq́; omnes corde ſa- 8
pientes ad explẽdum opus tabernaculi, cor-
tinas decem de byſſo retorta, & hyacintho,
& purpura, coccoq́; bis tincto, opere vario, & B
arte polymita: ¶ quarum vna habebat in lon 9
gitudine vigintiocto cubitos, & in latitudi-
ne quatuor, vna mẽſura erat omnium cor-
tinarum. ¶ Coniunxitq́; cortinas quinque, 10
alteram alteri, & alias quinq; ſibi inuicem
copulauit. ¶ Fecit & anſas hyacinthinas in 11
ora cortinæ vnius ex vtroq; latere, & in ora
cortinæ alterius ſimiliter, ¶ vt contra ſe in- 12
uicem venirent anſæ, & mutuo iungerẽtur.
¶ Vnde & quinquaginta fudit circulos au- 13
reos, qui morderent cortinarũ anſas, & fie-
ret vnum tabernaculũ. ¶ Fecit & ſaga vn- 14
decim de pilis caprarum ad operiendum te-
ctum tabernaculi: ¶ vnum ſagum in longi- 15
tudine habebat cubitos triginta, & in lati-
tudine cubitos quatuor, vnius menſuræ e-
rant omnia ſaga, ¶ quorum quinq; iunxit 16
ſeorſum, & ſex alia ſeparatim. ¶ Feceitq́; 17
anſas quinquaginta in ora ſagi vnius, &
quinquaginta in ora ſagi alterius, vt ſibi
inuicẽ iungerẽtur. ¶ Et fibulas æneas quin-
quaginta, quibus necteretur tectũ, vt vnũ
19 ¶ pallium ex omnibus ſagis fieret. ¶ Fecit &
opertoriũ tabernaculi de pellibus arietũ ru-
C bricatis: aliudq́; deſuper velamentũ de pel-
20 libus *ianthinis. ¶ Fecit & tabulas taber- *hyacinthinis.
21 naculi de lignis ſetim ſtantes. ¶ Decẽ cubi-
torũ erat longitudo tabulæ vnius: & vnum
22 ac ſemis cubitum latitudo retinebat. ¶ Binæ
incaſtraturæ erant per ſingulas tabulas, vt
alteri altera iungeretur. Sic fecit in omni-
23 bus tabernaculi tabulis. ¶ E quibus viginti
ad plagam meridianã erant cõtra auſtrum,
24 ¶ cum quadraginta baſibus argenteis. Duæ
baſes ſub vna tabula ponebantur ex vtraq;
parte angulorũ, vbi incaſtraturæ laterum in
25 angulis terminantur. ¶ Ad plagã quoq; ta-
bernaculi quæ reſpicit ad aquilonem, fecit
26 viginti tabulas ¶ cum quadraginta baſibus
argenteis, duas baſes per ſingulas tabulas:
27 ¶ Contra occidentẽ vero, id eſt, ad eã partẽ
tabernaculi quæ mare reſpicit, fecit ſex ta-
28 bulas, ¶ & duas alias per ſingulos angulos
29 tabernaculi retro: ¶ quæ iunctæ erãt a deor-
ſum vſq; ſurſum, & in vnã cõpaginem pa-
riter ferebantur. Ita fecit ex vtraq; parte
30 per angulos: ¶ vt octo eſſent ſimul tabulæ, &
haberent baſes argẽteas ſedecim, binas ſcili
31 cet baſes ſub ſingulis tabulis. ¶ Fecit & ve-
D ctes de lignis ſetim, quinq; ad continẽdas ta
32 bulas vnius lateris tabernaculi, ¶ & quinq;
alios ad alterius lateris coaptãdas tabulas:
& extra hos quinq; alios vectes ad occidẽ-
33 talem plagam tabernaculi cõtra mare. ¶ Fe-
cit quoq; vectem aliũ: qui per medias tabu
las ab angulo vſq; ad angulum perueniret.
34 ¶ Ipſa aũt tabulaſa deaurauit, fuſis baſibus
earum argenteis. Et circulos eorum fecit au
reos, per quos vectes induci poſſent: quos &
35 ipſos laminis aureis operuit. ¶ Fecit & velũ
de hyacintho, & purpura, vermiculo, ac byſſo
retorta, opere polymitario, varium atq; di-
36 ſtinctũ: ¶ & quatuor columnas de lignis ſe-
tim, quas cum capitibus deaurauit: fuſis ba
37 ſibus earum argenteis. ¶ Fecit & tentorium
in introitu tabernaculi ex hyacintho, pur-
pura, vermiculo, byſſoq; retorta, opere plu-
38 marij: ¶ & columnas quinq; cum capitibus
ſuis, quas operuit auro, baſeſq́; earum fudit
æneas.

CAP. XXXVII.

1 FEcit autem Beſeleel & arcam de lignis
A ſetim, habentem duos ſemis cubitos in
longitudine, & cubitum ac ſemiſſem in lati
tudine, altitudo quoq; vnius cubiti fuit &
2 dimidij: ¶ veſtiuitq́; eam auro puriſſimo in-
tus ac foris. Et fecit illi coronam aureã per
3 gyrum, ¶ conflans quatuor annulos aureos
per quatuor angulos eius: duos annulos in
4 latere vno, & duos in altero. ¶ Vectes quoq;
5 fecit de lignis ſetim, quos veſtiuit auro, ¶ &
quos miſit in annulos qui erant in lateribus

arcæ,ad portandũ eam. ¶ Fecit & propitia-
torium,id eſt, oraculum, de auro mundiſſi-
mo, duorum cubitorum & dimidij in longi-
tudine, & cubiti ac ſemis in latitudine.
¶ Duos etiam Cherubim ex auro ductili, 7
quos poſuit ex vtraq; parte propitiatorij:
¶ Cherub vnum in ſummitate vnius par- 8
tis,& Cherub alterum in ſummitate partis B
alterius:duos Cherubim in ſingulis ſummi-
tatibus propitiatorij, ¶ extendentes alas, & 9
tegentes propitiatorium,ſeq; mutuò & illud
reſpicientes. ¶ Fecit & menſam de lignis ſe- 10
tim in longitudine duorum cubitorum, & in
latitudine vnius cubiti,quæ habebat in al-
titudine cubitum ac ſemiſſem. ¶ circunde- 11
ditq; eam auro mundiſſimo, & fecit illi la-
bium aureum per gyrum, ¶ ipſiq; labio coro- 12
nam auream interraſilem quatuor digito-
rum,& ſuper eandem alteram coronam au-
ream. ¶ Fudit & quatuor circulos aureos, 13
quos poſuit in quatuor angulis per ſingulos
pedes menſæ ¶ contra coronam, miſitq; in 14
eos vectes, vt poßit menſa portari. ¶ Ipſos 15
quoq; vectes fecit de lignis ſetim, & circũ-
dedit eos auro. ¶ Et vaſa ad diuerſos vſus 16
menſæ,acetabula,phialas,& cyathos,& thu C
ribula,ex auro puro,in quibus offerẽda ſunt
libamina. ¶ Fecit & candelabrum ductile de 17
auro mundiſſimo. De cuius vecte calami,
ſcyphi, ſphærulæq; ac lilia procedebant: ¶ ſex 18
in vtroq; latere, tres calami ex parte vna,
& tres ex altera: ¶ tres ſcyphi in nucis mo- 19
dum per calamos ſingulos, ſphærulæq; ſimul
& lilia. & tres ſcyphi inſtar nucis in calamo
altero,ſphærulæq; ſimul & lilia. Aequum e-
rat opus ſex calamorum qui procedebant de
ſtipite candelabri. ¶ In ipſo autem vecte erãt 20
quatuor ſcyphi in nucis modum, ſphærulæq;
per ſingulos ſimul & lilia: ¶ & ſphærulæ ſub 21
duobus calamis per loca tria, qui ſimul ſex
ſiunt calami procedentes de vecte vno. ¶ & 22
ſphærulæ igitur, & calami ex ipſo erant,v- D
niuerſa ductilia ex auro puriſſimo. ¶ Fecit 23
& lucernas ſeptem cum emunctorijs ſuis, &
vaſa vbi ea quæ emuncta ſunt,extinguan-
tur, de auro mundiſſimo. ¶ Talentum auri 24
appendebat candelabrum cum omnibus va-
ſis ſuis. ¶ Fecit & altare thymiamatis de 25
lignis ſetim, per quadrum ſingulos habens
cubitos, & in altitudine duos: è cuius an-
gulis procedebant cornua. ¶ Veſtiuitq; illud 26
auro puriſſimo cum craticula ac parietibus
& cornibus. ¶ Fecitq; ei coronam aureolam 27
per gyrum,& duos annulos aureos ſub coro-
na per ſingula latera, vt mittantur in eos
vectes,& poßit altare portari. ¶ Ipſos au- 28
tem vectes fecit de lignis ſetim, & operuit
laminis aureis. ¶ Compoſuit & oleum ad 29
ſanctificationis vnguentum, & " thymia-
mata' de aromatibus mundiſſimis opere
pigmentarij.

" thymiama 7.

1 F[illegible] auſti de lignis ſetim, 2.Par.1.b.5.
A quinq; cubitorũ per quadrum, & trium
2 in altitudine: ¶ cuius cornua de angulis pro-
3 cedebant, operuitq; illud laminis æneis. ¶ Et
in vſus eius parauit ex ære vaſa diuerſa,
lebetes,forcipes,fuſcinulas, vncinos, & ig-
4 nium receptacula. ¶ Craticulamq; eius in
modum retis fecit æneam, & ſubter eam in
5 altaris medio arulam, ¶ fuſis quatuor annu
lis per totidẽ retiaculi ſummitates, ad im-
6 mittendos vectes ad portandum: ¶ quos &
ipſos fecit de lignis ſetim, & operuit lami-
7 nis æneis: ‖ induxitq; in circulos qui in la- Sup.27.b.8.
teribus altaris eminebant. Ipſum autẽ al-
tare non erat ſolidum, ſed cauum ex tabu-
8 latis,& intus vacuum: ¶ Fecit & labrũ æ-
neum cum baſi ſua de ſpeculis mulierũ quæ
9 excubabant in oſtio tabernaculi. ¶ Fecit &
B atrium,in cuius auſtrali plaga erant tento-
10 ria de byſſo retorta, cubitorum centum, ¶ co-
lumnæ æneæ viginti cum baſibus ſuis,capi-
ta columnarum, & tota operis cælatura, ar-
11 gentea. ¶ Aequè ad ſeptentrionalem plagam
tentoria,columnæ,baſeſq;. & capita colum-
narum eiuſdem menſuræ, & operis ac me-
12 talli,erant. ¶ In ea vero plaga quæ ad occi-
dentem reſpicit,fuerunt tentoria cubitorum
quinquaginta, columnæ decem cum baſibus
ſuis æneæ,& capita columnarum,& tota o-
13 peris cælatura,argentea. ¶ Porrò contra ori-
entem quinquaginta cubitorum parauit tẽ-
14 toria. ¶ e quibus,quindecim cubitos, colum-
narum trium,cum baſibus ſuis vnum tene-
15 bãt latus: ¶ & in parte altera ("quia inter " quæ ab
vtraq;' introitũ tabernaculi fecit) quinde- vtroq; 3.
cim æquè cubitorum erant tentoria, colum-
16 næq; tres,& baſes totidem. " ¶ Cuncta atrij
17 tentoria byſſus retorta texuerat. ¶ Baſes co-
C lumnarũ fuêre æneæ,capita autẽ earum cum
cunctis cælaturis ſuis argentea: ſed & ipſas
18 columnas atrij veſtiuit argento. ¶ Et in in-
troitu eius opere plumario fecit tentorium
ex hyacintho,purpura, vermiculo,ac byſſo re
torta, quod habebat viginti cubitos in longi
tudine, altitudo vero quinq; cubitorũ erat
iuxta menſuram quam cuncta atrij tẽtoria
19 habebant. ¶ Columnæ autẽ in ingreſſu fuêre
quatuor cum baſibus æneis,capitaq; earũ &
20 cælatura argẽtea. ¶ Paxillos quoq; taberna-
21 culi & atrij per gyrum fecit æneos. ¶ Hæc
ſunt inſtrumenta tabernaculi teſtimonij,
quæ enumerata ſunt iuxta præceptum Moyſi
in ceremonijs Leuitarum per manum Itha-
22 mar filij Aaron ſacerdotis: ¶ quæ Beſéleel fi-
lius Vri filij Hur de tribu Iuda Domino per
23 Moyſen iubente,cõpleuerat, ¶ iuncto ſibi ſocio
Ooliab filio Achiſamech de tribu Dan: qui
& ipſe artifex lignorũ egregius fuit & po-
lymitarius atq; plumarius ex hyacintho,
24 purpura,vermiculo,& byſſo. ¶ Omne aurum

quod expenſum e[illegible]
quod oblatum eſt in donari[illegible]
talentorum fuit, & ſeptingentorum triginta
ſiclorũ ad menſuram ſanctuarij. ¶ Oblatum 25
eſt autẽ ab his qui tranſierũt ad numerum
à viginti annis & ſupra, de ſexcẽtis tribus
millibus, & quingentis quinquaginta, ar-
matorũ. ¶ Fuerunt præterea centum talenta 26
argenti, è quibus conflata ſunt baſes ſan-
ctuarij, & introitus vbi velum pẽdet. ¶ Cen 27
tum baſes factæ ſunt de talentis centũ, ſin-
gulis talentis per baſes ſingulas ſupputatis.
¶ De mille autẽ ſeptingentis, & ſeptuagin- 28
taquinq; * fecit capita columnarum, quas &
ipſas veſtiuit argento. ¶ Æris quoq; oblata 29
ſunt talẽta ſeptuagintaduo millia, & qua-
dringenti ſuprà ſicli, ¶ ex quibus fuſa ſunt 30
baſes in introitu tabernaculi teſtimonij, &
altare æneum cum craticula ſua, omniaq;
vaſa quæ ad vſum eius pertinent, ¶ & ba- 31
ſes atrij tam in circuitu, quàm in ingreſſu
eius, & paxilli tabernaculi atq; atrij, per
gyrum.

*ſiclis

## CAP. XXXIX.

Sup.28.a.6.

DE hyacintho verò & purpura, vermi- 1
culo ac byſſo fecit veſtes, quibus indue- A
retur Aaron quando miniſtrabat in ſanctis,
ſicut præcepit Dominus Moyſi. ¶ Fecit igitur 2
ſuperhumerale de auro, hyacintho, & purpu-
ra, coccoq; bis tincto, & byſſo retorta, ¶ opere 3
polymitario, inciditq; bracteas aureas, &
extenuauit in fila, vt poſſent torqueri cum
priorũ colorũ ſubtegmine, ¶ duasq; oras ſibi 4
inuicẽ copulatas in vtroq; latere ſummita-
tum, ¶ & balteum ex eiſdem coloribus, ſicut 5
præceperat Dominus Moyſi. ¶ Parauit & 6
duos lapides onychinos aſtrictos & incluſos B
auro, & ſculptos arte gemmaria nominibus
filiorum Iſraël. * ¶ poſuitq; eos in lateribus 7
ſuperhumeralis in monimentum filiorum
Iſraël, ſicut præceperat Dominus Moyſi. ¶ Fe 8
cit & rationale opere polymito iuxta opus
ſuperhumeralis, ex auro, hyacintho, purpu-
ra, coccoq; bis tincto, & byſſo retorta: ¶ qua- 9
drangulum, duplex, menſura palmi. ¶ Et 10
poſuit in eo gemmarum ordines quatuor. in
primo verſu erat ſardius, topazius, ſma- C
ragdus. ¶ In ſecundo, carbunculus, ſapphi- 11
rus & Iaſpis. ¶ In tertio, ligyrius, achates & 12
amethyſtus. ¶ In quarto, chryſolithus, ony- 13
chinus, & beryllus, circundati & incluſi
auro per ordines ſuos. ¶ Ipſiq; lapides duode- 14
cim, ſculpti erant nominibus duodecim tri-
buum Iſraël, ſinguli per nomina ſingulo-
rum. ¶ Fecerunt in rationali & catenulas 15
ſibi inuicem cohærentes, de auro puriſſimo:
¶ & duos vncinos, totidemq; annulos au- 16
reos. Porrò annulos poſuerunt in vtroq; la-
tere rationalis, ¶ e quibus penderent duæ 17
catenæ aureæ, quas inſeruerunt vncinis
qui in ſuperhumeralis angulis eminebant.
¶ Hæc & antè & retrò ita conueniebant ſibi 18

* ſex nomina in lapide vno, & ſex in altero, iuxta ordinem natiuitatis eorum.

ſuperhumerale & rationale mutuò ne-
19 cterentur, ¶ ſtricta ad balteum & annulis
fortius copulata, quos iungebat vitta hya-
cinthina, ne laxa fluerent, & à ſe inuicem
mouerentur, ſicut præcepit Dominus Moyſi.
20 ¶ Fecerunt quoq; tunicam ſuperhumeralis
21 totam hyacinthinam: ¶ & capitium in ſupe-
riori parte contra medium, oramq; per gyrũ
22 capitij textilem. ¶ deorſum autem ad pedes
mala punica ex hyacintho, purpura, vermi-
23 culo, ac byſſo retorta: ¶ & tintinnabula de
E auro puriſſimo, quæ poſuerunt inter malo-
granata in extrema parte tunicæ per gyrũ:
24 ¶ tintinnabulum autem aureum, & malum
punicum, quibus ornatus incedebat pontifex
quando miniſterio fungebatur, ſicut præce-
25 perat Dominus Moyſi. ¶ Fecerunt & tunicas
byſſinas opere textili Aaron & filijs eius:
26 ¶ & mitras cũ coronulis ſuis ex byſſo: femi-
27 nalia quoq; linea, byſſina: ¶ cingulum verò
28 de byſſo retorta, hyacintho, ¶ purpura ac ver-
miculo diſtinctum arte plumaria, ſicut præ-
29 ceperat Dominus Moyſi. ¶ Fecerunt & la-
F minam ſacræ venerationis de auro puriſſi-
mo, ſcripſeruntq; in ea opere gemmario, San-
30 ctum Domini: ¶ & ſtrinxerunt eam cũ mi-
tra vitta hyacinthina, ſicut præceperat Do-
31 minus Moyſi. ¶ Perfectum eſt igitur omne o-
pus tabernaculi & tecti teſtimonij. Fece-
runtq; filij Iſraël cuncta quæ præceperat Do-
32 minus Moyſi. ¶ Et obtulerunt tabernaculum
& tectum & vniuerſam ſupellectilem, an-
nulos, tabulas, vectes, columnas ac baſes,
33 ¶ opertorium de pellibus arietum rubricatis,
& aliud operimentum de hyacinthinis pel-
34 libus, velum: ¶ arcam, vectes, propitiatoriũ,
35 ¶ mẽſam cum vaſis ſuis & propoſitionis pa-
36 nibus: ¶ candelabrum, lucernas, & vtenſi-
lia earum cum oleo: altare aureum, & vn-
guentum, & thymiama ex aromatibus, &
37 tentorium in introitu tabernaculi: ¶ altare
G æneum, retiaculum, vectes & vaſa eius
omnia: labrum cum baſi ſua: tentoria atrij,
38 & columnas cum baſibus ſuis: ¶ tentorium
in introitu atrij, funiculoſq; illius & paxil-
los. Nihil ex vaſis defuit quæ in miniſte-
riũ tabernaculi, & in tectum fœderis iuſſa
39 ſunt fieri. ¶ Veſtes quoq; quibus ſacerdotes
vtuntur in ſanctuario, Aaron ſcilicet & fi-
40 lij eius ¶ obtulerunt filij Iſraël, ſicut præce-
41 perat Dominus. ¶ Quæ poſtquàm Moyſes
cuncta vidit completa, benedixit eis.

## CAP. XL.

1 LOcutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, di-
2 cens, ¶ Menſe primo, prima die menſis
3 eriges tabernaculũ teſtimonij, ¶ & pones in
A eo arcam, demittesque ante illam velum:
4 & illata menſa pones ſuper eam quæ ritè
præcepta ſunt. Candelabrum ſtabit cum lu-
5 cernis ſuis, ¶ & altare aureũ in quo adole-
tur incenſum, corã arca teſtimonij. Tentoriũ

in

—.3. *in introitu tabernaculi — teſtimonij' pones,*
*& ante illud altare holocauſti: labrum* 6
*inter altare & tabernaculum, quod imple-* 7
*bis aqua. Circundabisq́; atrium tentorijs,* 8
*& ingreſſum eius. Et aſſumpto unctionis* 9
*oleo unges tabernaculum cum vaſis ſuis, ut*
*ſanctificentur: altare holocauſti & omnia* 10
*vaſa eius: labrum cum baſi ſua: omnia* 11
*unctionis oleo conſecrabis, ut ſint ſancta*
*ſanctorum. Applicabisq́; Aaron & filios* 12
*eius ad fores tabernaculi teſtimonij, & lo-* B
*tos aqua indues ſanctis veſtibus, ut mi-* 13
*niſtrent mihi, & unctio eorum in ſacerdo-*
*tium ſempiternum proficiat. Fecitq́; Moy-* 14
*ſes omnia quæ præceperat Dominus. Igitur* 15
*menſe primo anni ſecundi, prima die men-*
Num. 7.a.7. *ſis collocatum eſt tabernaculum. ‖ Erexitq́;* 16
*Moyſes illud, & poſuit tabulas ac baſes &*
*vectes, ſtatuitq́; columnas, & expandit* 17
*tectum ſuper tabernaculum, impoſito deſu-*
*per operimẽto, ſicut Dominus imperauerat.*
*Poſuit & teſtimonium in arca, ſubditis in-* 18
*frà vectibus, & oraculum deſuper. Cumq́;* 19
*teſtimonij *intuliſſet arcam in tabernaculum*, appen-*
*dit ante eam velum, ut expleret Domini*
*iuſſionem. Poſuit & menſam in taberna-* 20
*culo teſtimonij ad plagam Septentrionalem* C
*extra velum, ordinatis coram propoſitio-* 21
*nis panibus, ſicut præceperat Dominus Moy*
*ſi. Poſuit & candelabrum in tabernaculo* 22
*teſtimonij e regione menſæ in parte auſtrali,*
*locatis per ordinem lucernis, iuxta præce-* 23
*ptum Domini. Poſuit & altare aureum* 24
*ſub tecto teſtimonij contra velum, & ado-* 25
*leuit ſuper eo incenſum aromatũ, ſicut iuſ-*
*ſerat Dominus Moyſi. Poſuit & tentorium* 26
*in introitu tabernaculi teſtimonij, & alta-* 27
*re holocauſti in veſtibulo teſtimonij, offerẽs*
*in eo holocauſtum & ſacrificia, ut Dominus*
*imperauerat. Labrum quoq́; ſtatuit inter* 28
*tabernaculum teſtimonij & altare, implens* D
*in eo 2. *illud aqua. Laueruntq́;* Moyſes & Aaron,* 29
*ac filij eius manus ſuas & pedes, cùm in-* 30
*grederentur tectum fœderis, & accederent*
*ad altare, ſicut præceperat Dominus Moyſi.*
*Erexit & atrium per gyrum tabernaculi* 31
*& altaris, ducto in introitu eius tentorio.*
Nu.9.c.15. *Poſtquam omnia perfecta ſunt, ‖ operuit* 32
3.Re.8.b.10. *nubes tabernaculũ teſtimonij, & gloria Do-*
*mini impleuit illud. Nec poterat Moyſes* 33
*ingredi tectũ fœderis, nube operiente om-*
*nia, & maieſtate Domini coruſcante, quia*
*cuncta nubes operuerat. Si quando nubes* 34
*tabernaculum deſerebat, proficiſcebantur fi-*
*lij Iſraël per turmas ſuas: ſi pendebat dé-* 35
*ſuper, manebant in eodem loco. Nubes* 36
*quippe Domini incubabat per diem taber-*
*naculo, & ignis in nocte, videntibus cũctis*
*populis Iſraël per cunctas manſiones ſuas.*

# LEVITICUS, HEBRAICE VAICRA, ID EST, ET VOCAVIT.

## CAP. I.

1 VOCAVIT *autem Moyſen, &*
A *locutus eſt ei Dominus de taber-*
2 *naculo teſtimonij, dicens, Lo-*
*quere filijs Iſraël, & dices ad eos,*
*Homo qui obtulerit ex vobis hoſtiam Do-*
*mino: de pecoribus, id eſt, de bobus & ouibus*
3 *offerens victimas, ‖ Si holocauſtum fuerit* Exo.29.b.10
*eius oblatio, ac de armento, maſculũ imma-*
*culatum offeret ad oſtium tabernaculi teſti-*
4 *monij, ad placandum ſibi Dominum: po-*
B *netq́; manus ſuper caput hoſtiæ, & accepta-*
*bilis erit, atq́; in expiationẽ eius proficiens.*
5 *Immolabitq́; vitulum coram Domino, &*
*offerent filij Aaron * ſacerdotis' ſanguinem* *ſacerdo-
*eius, fundentes per altaris circuitum, quod* tes 3.
6 *eſt ante oſtium tabernaculi: detractaq́;*
7 *pelle hoſtiæ, artus in fruſta concident, &*
*ſubijcient in altari ignem, ſtrue lignorũ ante*
8 *compoſita: & membra quæ ſunt cæſa, de-*
*ſuper ordinantes, caput videlicet, & cuncta*
9 *quæ adhærent iecori, inteſtinis & pedibus*
C *lotis aqua: adolebitq́; ea ſacerdos ſuper alta-*
*re in holocauſtum & ſuauem odorem Domi-*
10 *no. Quod ſi de pecoribus oblatio eſt, de oui-*
*bus ſiue de capris holocauſtum, * agnũ an-* *maſculũ 2.
11 *niculum &' abſq́; macula offeret: immo-*
*labitq́; ad latus altaris quod reſpicit Aqui-*
*lonem, coram Domino: ſanguinem vero il-*
*lius fundẽt ſuper altare filij Aaron per cir-*
12 *cuitum: diuidentq́; membra, caput, & om-*
D *nia quæ adhærent iecori: & imponent ſuper*
13 *ligna, quibus ſubijciendus eſt ignis: inte-*
*ſtina verò & pedes lauabunt aqua. Et ob-*
*lata omnia adolebit ſacerdos ſuper altare in*
*holocauſtum & odorem ſuauiſſimum Domi-*
14 *no. Si autem de auibus, holocauſti oblatio*
*fuerit Domino: de turturibus & pullis colũ-*
15 *bæ offeret eam ſacerdos ad altare: & retor-*
*to ad collum capite, ac rupto vulneris loco,*
*decurrere faciet ſanguinẽ ſuper crepidinem*
16 *altaris: veſiculam verò gutturis & plu-*
*mas proijciet prope altare ad orientalẽ pla-*
*gam, in loco in quo cineres effundi ſolent:*
17 *confringetq́; aſcellas eius, & non ſecabit, ne-*
*que ferro diuidet eam, & adolebit ſuper al-*
*tare lignis igne ſuppoſito. Holocauſtum eſt*
*& oblatio ſuauiſſimi odoris Domino.*

## CAP. II.

1 ANima *cùm obtulerit oblationem ſacri-*
A *ficij Domino, ſimila erit eius oblatio,*
*funderq́; ſuper eam oleum, & ponet thus,*
2 *ac deferet ad filios Aarõ* ſacerdotis': quo-* *ſacerdo-
*rum vnus tollet pugillum plenum ſimilæ &* tes 1.
*olei,*

olei, ac totum th…
Eccl. 7. d. 34. altare in odorē ſuauit…
autē reliquum fuerit de ſacrificio, erit Aa-
ron & filiorum eius, ſanctum ſanctorum de
oblationibus Domini. ¶Cùm autem obtule- 4
ris ſacrificium coctum in clibano: de ſimila, B
panes ſcilicet abſque fermento conſperſos o-
leo, & lagana azyma oleo lita. ¶ Si oblatio 5
tua fuerit de ſartagine: ſimila conſperſa o-
leo & abſque fermento, ¶ diuides eam mi- 6
nutatim, & fundes ſuper eam oleum. ¶Sin 7
autem de craticula fuerit ſacrificium, aequè
ſimila oleo conſpergetur: ¶ quam offerens 8
Domino, trades manibus ſacerdotis. ¶ Qui 9
cùm obtulerit eam, tollet memoriale de ſa-
crificio, & adolebit ſuper altare in odorem C
ſuauitatis Domino, ¶ quicquid autem re- 10
liquum eſt, erit Aarō & filiorum eius, ſan-
ctum ſanctorum de oblationibus Domini.
¶Omnis oblatio quæ offertur Domino, abſq; 11
fermento fiet, nec quicquam fermenti ac
mellis adolebitur in ſacrificio Domini. ¶ Pri 12
mitias tantum eorum offeretis ac munera:
ſuper altare verò non imponentur in odo-
Mar. 9. g. 49 rem ſuauitatis. ¶Quicquid obtuleris ſacri- 13
ficij, ſale condies, nec auferes ſal fœderis Dei D
tui de ſacrificio tuo. In omni oblatione offe-
res ſal. ¶ Si autem obtuleris munus primi- 14
tiarum frugum tuarum Domino, de ſpicis
adhuc virentibus torrebis igni, & confrin-
ges in morem farris, & ſic offeres primitias
tuas Domino, ¶fundens ſuper ea oleum, & 15
thus imponens, quia oblatio Domini eſt. ¶de 16
qua adolebit ſacerdos in memoriam mune-
ris partem farris fracti & olei, ac totū thus.

## CAP. III.

QVòd ſi hoſtia pacificorū fuerit eius ob- 1
latio, & de bobus voluerit offerre, ma A
rem ſiue fœminam, "immaculata' [*immaculatam 9.]
offeret coram Domino. ¶Ponetq; manum ſu- 2
per caput victimæ ſuæ, quæ immolabitur in
introitu tabernaculi teſtimonij, fundentq;
filij Aaron "ſacerdotis', ſanguinem per alta- [*ſacerdotes 1.]
ris circuitum. ¶Et offerent de hoſtia pacifi- 3
Exo. 29. b. 19 corum in oblationem Domino, ‖ adipem qui
operit vitalia, & quicquid pinguedinis eſt
intrinſecus: ¶duos renes cum adipe quo te- 4
guntur ilia, & reticulū iecoris cum renun-
culis, ¶adolebuntq; ea ſuper altare in holo- 5
cauſtum, lignis igne ſuppoſito: in oblationem B
ſuauiſſimi odoris Domino. ¶Si verò de oui- 6
bus fuerit eius oblatio & pacificorū hoſtia,
ſiue maſculum obtulerit ſiue fœminam, im-
maculata erunt. ¶Si agnum obtulerit coram 7
Domino, ¶ ponet manum ſuam ſuper caput 8
victimæ ſuæ: quæ immolabitur in veſtibulo
tabernaculi teſtimonii: fundentq; filij Aarō
ſanguinem eius per circuitum altaris. ¶ Et 9
offerent de pacificorum hoſtia ſacrificiū Do-
mino: adipem & caudam totam ¶cum reni- 10
bus, & pinguedinem quæ operit ventrē atq; C
… vitalia, & vtrumq; renunculum
cum adipe qui eſt iuxta ilia, reticulumq; ie-
11 coris cum renunculis. ¶& adolebit ea ſacer-
dos ſuper altare in pabulum ignis & obla-
12 tionis Domini. ¶ Si capra fuerit eius obla-
13 tio, & obtulerit eam Domino, ¶ponet manū
ſuam ſuper caput eius, immolabitq; eam in
introitu tabernaculi teſtimonij. Et fundent
D filij Aaron ſanguinem eius "per' altaris cir- [*ſuper 2.]
14 cuitum. ¶Tollentq; ex ea in paſtum ignis do
minici, adipem qui operit ventrem, & qui
15 tegit vniuerſa vitalia: ¶duos renunculos cū
reticulo quod eſt ſuper eos iuxta ilia, & a-
16 ruinam iecoris cum renunculis, ¶ adolebitq;
ea ſuper altare ſacerdos in alimoniam ignis,
& ſuauiſſimi odoris. Omnis adeps, Domini
17 erit ¶ iure perpetuo in generationibus, &
cunctis habitaculis veſtris: nec ſanguinem
nec adipem omnino comedetis.

## CAP. IIII.

1 LOcutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, di-
2 cens, ¶Loquere filijs Iſrael, Anima quæ
A peccauerit per ignorantiam, & de vniuerſis
mandatis Domini quæ præcepit vt non fie-
3 rent, quippiam fecerit: ¶Si ſacerdos qui vn-
ctus eſt peccauerit, delinquere faciens popu
lum, offeret pro peccato ſuo vitulum imma-
4 culatum Domino, ¶ & adducet illum ad o-
ſtium tabernaculi teſtimonij coram Domi-
no, ponetq; manum ſuper caput eius, & im-
5 molabit eum Domino. ¶ Hauriet quoq; de
ſanguine vituli, inferens illum in taberna-
6 culum teſtimonij. ¶Cumq; intinxerit digitū
B in ſanguinem, aſperget "eum' ſepties coram [*eo 1.]
7 Domino cōtra velum ſanctuarij: ¶ ponetq; [*eos 2.]
de eodē ſanguine ſuper cornua altaris thy-
miamatis gratiſſimi Domino, quod eſt in
tabernaculo teſtimonij: omnē autem reliquū
ſanguinem fundet in baſim altaris holocau-
8 ſti in introitu tabernaculi. ¶Et adipē vitu-
li "offeret' pro peccato, tam eum qui vitalia [*auferet 5.]
operit, quàm omnia quæ intrinſecus ſunt:
9 ¶duos renunculos & reticulū quod eſt ſuper
eos iuxta ilia, et adipē iecoris cū renunculis,
10 ¶ſicut "offertur' de vitulo hoſtiæ pacificorū: [*aufertur 6]
C & adolebit ea ſuper altare holocauſti. ¶Pel-
11 lem vero & omnes carnes cum capite & pe-
12 dibus & inteſtinis & fimo, ¶& reliquo cor-
pore efferet extra caſtra in locū mundū, vbi
cineres effundi ſolent: incendetq; ea ſuper
lignorum ſtruem, quæ in loco effuſorum cine
13 rum cremabuntur. ¶ Quòd ſi omnis turba
*Iſrael ignorauerit, & per imperitiam fece- [*filiorum.]
14 rit quod contra mandatum Domini eſt, ¶&
poſtea intellexerit peccatum ſuum, offeret
pro peccato ſuo vitulum, adducetq; eum ad
15 oſtium tabernaculi. ¶ Et ponent ſeniores po
D puli manus ſuper caput eius coram Domi-
no. Immolatoq; vitulo in conſpectu Domini,
16 ¶inferet ſacerdos qui vnctus eſt, de ſangui-
17 ne eius in tabernaculum teſtimonij, ¶ tin-
cta

cto digito aſpergens ſepties contra ...
¶ ponetq; de eodem ſanguine in cornibus al- 18
taris, quod eſt coram Domino in tabernacu-
lo teſtimonij, reliquum aũt ſanguinem fun-
det iuxta baſim altaris holocauſtorum, quod
eſt in oſtio tabernaculi teſtimonij. ¶ Omnem- 19
que eius adipem tollet, & adolebit ſuper al-
tare: ¶ ſic faciens & de hoc vitulo quomodo 20
fecit & prius: & rogante pro eis ſacerdote,
propitius erit eis Dominus. ¶ Ipſum autem 21
vitulum efferet extra caſtra, atq; comburet
ſicut & priorem vitulum: quia eſt pro pec-
cato multitudinis. ¶ Si peccauerit princeps, 22
& fecerit vnum è pluribus per ignorantiam, E
quod Domini lege prohibetur: ¶ & poſtea in- 23
tellexerit peccatum ſuũ, offeret hoſtiam Do-
mino, hircum de capris immaculatum. ¶ Po- 24
netq; manum ſuam ſuper caput eius: cumq;
immolauerit eum in loco vbi ſolet mactari
holocauſtum coram Domino, quia pro pecca-
to eſt, ¶ tinget ſacerdos digitum in ſanguine 25
hoſtiæ pro peccato, tangens cornua altaris
holocauſti, & reliquum * fundens ad baſim
eius. ¶ Adipem vero adolebit ſupra, * ſicut in 26
victimis pacificorum fieri ſolet: rogabitq; pro
eo ſacerdos, & pro peccato eius, & dimittetur
ei. ¶ Quòd ſi peccauerit anima per ignoran- 27
tiam, de populo terræ, vt faciat quicquam de F
his quæ Domini lege prohibentur, atq; de-
linquat, ¶ & cognouerit peccatum ſuum, of- 28
feret capram immaculatam. ¶ Ponetq; ma- 29
nus ſuper caput hoſtiæ quæ pro peccato eſt, &
immolabit eam in loco holocauſti. ¶ Tolletq; 30
ſacerdos de ſanguine in digito ſuo: & tan-
gens cornua altaris holocauſti, reliquũ fun-
det ad baſim eius. ¶ Omnem autem adipem 31
auferens, ſicut auferri ſolet de victimis pa- G
cificorum, adolebit ſuper altare in odorem
ſuauitatis Domino: rogabitq; pro eo, & di-
mittetur ei. ¶ Sin autem de pecoribus obtu- 32
lerit victimam pro peccato, ouẽ ſcilicet im-
maculatam: ¶ ponet manum ſuper caput e- 33
ius, & immolabit eam in loco vbi ſolent cædi
holocauſtorum hoſtiæ. ¶ Sumetq; ſacerdos de 34
ſanguine eius digito ſuo, & tangens cornua
altaris holocauſti, reliquum fundet ad ba-
ſim eius. ¶ Omnem quoq; adipem auferens, 35
ſicut auferri ſolet adeps arietis qui immo-
latur pro pacificis, cremabit ſuper altare in-
cenſum Domini: rogabitq; pro eo & pro pec-
cato eius, & dimittetur ei.

*ſanguinẽ 3

*altare 3.

CAP. V.

SI peccauerit anima, et audierit vocẽ "iu- 1
rantis', teſtisq; fuerit quod aut ipſe vi- A
dit, aut conſcius eſt: niſi indicauerit, portabit
iniquitatem ſuã. ¶ Anima quæ tetigerit ali- 2
quid immundum, ſiue quod occiſum à beſtia
eſt, aut per ſe mortuum, aut quodlibet aliud
reptile: & oblita fuerit immunditiæ ſuæ, rea
eſt, & deliquit. ¶ & ſi tetigerit quicquam de 3
immunditia hominis iuxta omnem impuri-

" adiurantis 1.

... atq; cognouerit
... ¶ Anima quæ iu-
rauerit, & protulerit labijs ſuis vt vel male
quid faceret, vel bene, & idipſum iuramen-
to & ſermone firmauerit, oblitaq; poſtea in-
5 tellexerit delictum ſuum, ¶ agat pœnitentiã
6 pro peccato, ¶ & offerat de gregibus agnam
B ſiue capram, orabitq; pro ea ſacerdos & pro
7 peccato eius: ¶ ſin autem non potuerit offerre
pecus, offerat duos turtures, vel duos pullos
columbarum Domino, vnum pro peccato, &
8 alterum in holocauſtum, ¶ dabitq; eos ſa-
cerdoti. Qui primũ offerens pro peccato, re-
torquebit caput eius ad pẽnulas, ita vt collo
9 adhæreat, & non penitus abrumpatur. ¶ Et
aſperget de ſanguine eius parietem altaris.
quicquid autem reliquum fuerit, faciet di-
ſtillare ad fundamentum eius, quia pro pec-
10 cato eſt. ¶ Alterũ vero in holocauſtum ado-
lebit, vt fieri ſolet: rogabitq; pro eo ſacerdos
11 & pro peccato eius, & dimittetur ei. ¶ Quod
C ſi non quiuerit manus eius duos offerre tur-
tures, aut duos pullos columbarum, offeret
pro peccato ſuo ſimilæ partem ephi decimam.
non mittet in eam oleum, nec thuris aliquid
12 imponet, quia pro peccato eſt. ¶ tradetq; eam
ſacerdoti: qui plenum ex ea pugillum hau-
riens, cremabit ſuper altare in monimẽtum
13 eius qui obtulerit, ¶ rogans pro illo & ex-
pians, reliquam vero partem ipſe habebit
14 in munere. ¶ Locutuſq; eſt Dominus ad
15 Moyſen, dicens, ¶ Anima ſi præuaricans
ceremonias per errorem in his quæ Domi-
no ſunt ſanctificata peccauerit, offeret pro
delicto ſuo arietem immaculatum de gregi-
D bus, qui emi poteſt duobus ſiclis, iuxta pon-
16 dus ſanctuarij: ¶ ipſumque quod intulit
damni reſtituet, & quintam partem ponet
ſuprà, tradens ſacerdoti, qui rogabit pro eo
17 offerens arietem, & dimittetur ei. ¶ Anima
ſi peccauerit per ignorantiam, feceritq; v-
num ex his quæ Domini lege prohibentur,
& peccati rea intellexerit iniquitatẽ ſuam,
18 ¶ offeret arietem immaculatum de gregi-
bus ſacerdoti, iuxta menſuram æſtimatio-
nemq; peccati: qui orabit pro eo, quia ne-
19 ſciens fecerit: & dimittetur ei, ¶ quia per
errorem deliquit "in Domino'.

"in Dominum 7.

CAP. VI.

1 LOcutus eſt Dominus ad Moyſen, dicẽs,
2 ¶ Anima quæ peccauerit, & contempto
A Domino negauerit proximo ſuo depoſitum,
quod fidei eius creditum fuerat, vel vi ali-
quid extorſerit, aut calumniam fecerit,
3 ¶ ſiue rem perditam inuenerit, & inficians
inſuper peierauerit, & quodlibet aliud ex
pluribus fecerit, in quibus ſolent peccare ho-
4 mines, ¶ conuicta delicti, ¶ reddet omnia quæ
5 per fraudem voluit obtinere, integra, &
quintam inſuper partem Domino cui dam-
6 num intulerat. ¶ Pro peccato autẽ ſuo offe-

Num.5.a.6.

rat

vet arietem im..
eum ſacerdotẽ, iux..
ramq; delicti: ¶ qui rogabit pro .. ..m Do 7
mino. & dimittetur illi pro ſingulis quæ fa-
ciendo peccauit. ¶ Locutusq; eſt Dominus ad 8
Moyſen, dicens, ¶ Præcipe Aaron & filijs e- 9
ius, Hæc eſt lex holocauſti . Cremabitur in B
altari tota nocte vſq; manè: ignis in eodem
altari erit: ¶ veſtietur tunica ſacerdos & fe- 10
minalibus lineis : tolletq; cineres, quos vo-
rans ignis exuſſit : & ponens iuxta altare,
¶ ſpoliabitur prioribus veſtimentis , indu- 11
•.1. tusq; alijs efferet eos extra caſtra , • & in
•.2. loco mundiſſimo • vſq; ad fauillam conſu-
mi faciet . ¶ Ignis autem in altari ſemper 12
ardebit, quem nutriet ſacerdos ſubijciens li-
gna mane per ſingulos dies , & impoſito ho-
locauſto deſuper adolebit adipes pacificorũ.
¶ Ignis eſt iſte perpetuus, qui nunquam de- 13
ficiet in altari. ¶ Hæc eſt lex ſacrificij & li- 14
bamentorum, quæ offerent filij Aaron coram
Domino , & coram altari. ¶ Tollet ſacerdos 15
pugillum ſimilæ , quæ conſperſa eſt oleo, &
totum thus quod ſuper ſimilam poſitum eſt:
adolebitq; illud in altari in monumẽtum o-
doris ſuauiſſimi Domino: ¶ reliquam autem 16
partem ſimilæ comedet Aarõ cum filijs ſuis, C
*ſancto in atrio 3. abſq; fermẽto: & comedet in loco " ſanctua-
rij ' tabernaculi. ¶ ideo autem non fermenta- 17
bitur, quia pars eius in Domini offertur in-
cenſum. ſanctum ſanctorum erit , ſicut pro
peccato atq; delicto. ¶ Mares tantùm ſtirpis 18
Aaron comedent illud . Legitimũ ac ſempi-
ternũ erit in generationibus veſtris de ſa-
crificijs Domini: omnis qui tetigerit illa, ſan
ctificabitur . ¶ Locutusq; eſt Dominus ad 19
Moyſen, dicẽs, ¶ Hæc eſt oblatio Aaron, et fi- 20
liorum eius , quã offerre debent Domino in
die vnctionis ſuæ. Decimã partem ephi offe-
rent ſimilæ in ſacrificio ſempiterno, medium
eius mane, & medium eius veſpere, ¶ quæ in 21
ſartagine oleo conſperſa frigetur. Offeret au
tem eam calidam in odorem ſuauiſſimũ Do
mino ¶ ſacerdos, qui iure patri ſucceſſerit, & 22
tota cremabitur in altari. ¶ Omne enim ſa- 23
crificium ſacerdotum igne conſumetur , nec D
quiſquam comedet ex eo. ¶ Locutus eſt autẽ 24
Dominus ad Moyſen, dicens, ¶ Loquere Aa- 25
ron & filijs eius, Iſta eſt lex hoſtiæ pro pec-
cato, In loco vbi offertur holocauſtum, immo
labitur, coram Domino. Sanctum ſanctorum
eſt. ¶ Sacerdos qui offert, comedet eam in lo- 26
co ſancto, in atrio tabernaculi. ¶ Quicquid 27
tetigerit carnes eius, ſanctificabitur . Si de
ſanguine illius veſtis fuerit aſperſa , laua-
bitur in loco ſancto. ¶ Vas autẽ fictile in quo 28
cocta eſt, confringetur , quòd ſi vas æneum
fuerit, defricabitur, & lauabitur aqua. ¶ O- 29
mnis maſculus de genere ſacerdotali veſce-
tur de carnibus eius , quia ſanctum ſancto-
*autem 5. rum eſt. ¶ Hoſtia " enim ' quæ cæditur pro 30
..ius ſanguis infertur in taberna- Heb.13.b.12.
culum teſtimonij ad expiandũ in ſanctua- Sup.4.a.5.
rio, non comedetur, ſed comburetur igni.

## CAP. VII.

1 Hæc quoq; eſt lex hoſtiæ pro delicto.
2 Sancta ſanctorũ eſt: ¶ idcirco vbi im-
A molabitur holocauſtũ, mactabitur & victi-
ma pro delicto. ſanguis eius per gyrũ altaris
3 fundetur. ¶ Offerent ex ea caudam & adipẽ
4 qui operit vitalia . ¶ Duos renunculos &
pinguedinem quæ iuxta ilia eſt, reticulumq;
5 iecoris cum renunculis, ¶ & adolebit ea ſa-
cerdos ſuper altare : incenſum eſt Domini
6 pro delicto. ¶ Omnis maſculus de ſacerdo-
tali genere in loco ſancto veſcetur his car-
7 nibus, quia ſanctum ſanctorum eſt. ¶ Sicut
pro peccato offertur hoſtia , ita & pro deli-
cto: vtriuſq; hoſtiæ lex vna erit, ad ſacerdo-
8 tem qui eam obtulerit pertinebit. ¶ Sacer-
dos qui offert holocauſti victimam, habebit
9 pellem eius. ¶ Et omne ſacrificium ſimilæ,
quod coquitur in clibano, & quicquid in cra
ticula vel in ſartagine præparatur, eius erit
10 ſacerdotis à quo offertur: ¶ ſiue oleo cõſperſa,
ſiue arida fuerint, cunctis filijs Aaron men-
11 ſura æqua per ſingulos diuidetur. ¶ Hæc eſt
B lex hoſtiæ pacificorum quæ offertur Domino.
12 ¶ Si pro gratiarum actione oblatio fuerit,
offerent panes abſque fermento conſperſos
oleo, & lagana azyma vncta oleo , coctamq;
ſimilam , & collyridas olei admiſtione con-
13 ſperſas, ¶ panes quoq; fermentatos cum ho-
ſtia gratiarum , quæ immolatur pro pacifi-
14 cis: ¶ ex quibus vnus pro primitijs offertur
Domino, & erit ſacerdotis qui fundet hoſtiæ
15 ſanguinem. ¶ cuius carnes eadem comeden-
tur die, nec remanebit ex eis quicquam vſq;
16 manè. ¶ Si voto , vel ſponte quiſpiam obtu-
lerit hoſtiam , eadem ſimiliter edetur die:
ſed & ſi quid in craſtinum remanſerit, ve-
17 ſci licitum eſt: ¶ quicquid autem tertius in- *& 2.
18 uenerit dies, ignis abſumet. ¶ * ſi quit de car
nibus victimæ pacificorum die tertio come- *eius.
derit, irrita fiet * oblatio, nec proderit offe-
renti : quin potius quæcunq; anima tali ſe
edulio contaminauerit , præuaricationis rea
19 erit. ¶ Caro quæ aliquid tetigerit immun-
C dũ, non comedetur, ſed comburetur igni: qui
20 fuerit mũdus veſcetur ex ea. ¶ Anima pol-
luta, quæ ederit de carnibus hoſtiæ pacifico-
rum, quæ oblata eſt Domino, peribit de popu
21 lis ſuis. ¶ Et quæ tetigerit immunditiã ho-
minis, vel iumẽti, ſiue omnis rei quæ pollue
re poteſt , & comederit de huiuſcemodi car-
22 nibus , interibit de populis ſuis. ¶ Locutusq;
23 eſt Dominus ad Moyſen , dicens: ¶ Loquere
filijs Iſrael, Adipẽ ouis, & bouis, & capræ nõ
24 comedetis. ¶ Adipem cadaueris morticini, &
eius animalis quod à beſtia captum eſt, ha-
25 bebitis in varios vſus. ¶ Si quis adipem, qui
offerri debet in incẽſum Domini, comederit,
peribit

*peribit de populo ſuo. ¶Sanguine ... 
nis animalis non ſumetis in cibo, tam de a-
27 nibus quàm de pecoribus. ¶ Omnis anima
quæ ederit ſanguinē, peribit de populis ſuis.
28 ¶Locutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, dicens,
29 ¶Loquere filijs Iſrael, dicens, Qui offert vi-
ctimam pacificorum Domino, offerat ſimul
30 & ſacrificium, Id eſt libamēta eius. ¶tenebit
manibus adipem hoſtiæ, & pectuſculum:
D cumq; ambo oblata Domino conſecrauerit,
31 tradet ſacerdoti, ¶quia adolebit adipem ſu-
per altare: pectuſculum autē erit Aaron, &
32 filiorum eius: ¶armus quoq; dexter de paci-
ficorum hoſtiis cedet in primitias ſacerdotis.
33 ¶Qui obtulerit ſanguinem, & adipem filio-
rum Aaron, ipſe habebit & armum dextrum
34 in portione ſua. ¶Pectuſculum enim eleua-
tionis, & armū ſeparationis tuli à filiis Iſ-
raël de hoſtijs eorum pacificis, & dedi Aaron
ſacerdoti, & filijs eius lege perpetua, ab om-
35 ni populo Iſrael. ¶ Hæc eſt unctio Aaron &
filiorum eius in ceremonijs Domini in die
qua obtulit eos Moyſes, vt ſacerdotio funge-
36 rentur, ¶& quæ præcepit eis dari Dominus
à filijs Iſrael religione perpetua, in genera-
37 tionibus ſuis. ¶Iſta eſt lex holocauſti, & ſa-
crificij pro peccato atq; delicto, & pro conſe-
38 cratione & pacificorum victimis: ¶ quam
conſtituit Dominus Moyſi in monte Sinai,
quando mandauit filijs Iſrael vt offerrent
oblationes ſuas Domino in deſerto Sinai.*

## CAP. VIII.

1 *LOcutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, di-
2 cens, ¶ Tolle Aaron cum filijs ſuis, ve-
A ſtes eorum, & unctionis oleum, vitulum pro
peccato, duos arietes, canistrū cum azymis:
3 ¶ & congregabis omnem cœtum ad oſtium
4 *.10. tabernaculi. ¶ Fecitq; Moyſes vt Dominus
imperauerat. Congregataq; omni turba ante
5 fores tabernaculi, ¶ ait, Iſte eſt ſermo quem
6 iuſſit Dominus fieri. ¶Statimq; obtulit Aa-
7 ron & filios eius. ¶Cumq; lauiſſet eos, ¶ve-
ſtiuit pontificem ſubucula linea, accingens
eū balteo, & induens eū tunica hyacinthi-
8 na, & deſuper humerale impoſuit, ¶quod a-
ſtringens cingulo aptauit rationali, in quo
9 erat Doctrina et Veritas. ¶Cidari quoq; te-
B xit caput: & ſuper eam, contra frontem, po-
ſuit laminā auream conſecratam in ſancti-
10 ficatione, ſicut præceperat ei Dominus. ¶Tu-
lit & unctionis oleum, quo liniuit taberna
11 culū cū omni ſupellectili ſua. ¶ Cumq; ſan-
ctificans aſperſiſſet altare ſeptem vicibus,
vnxit illud, & omnia vaſa eius, labrumq;
12 Eccl. 45.c.18 cū baſi ſua ſanctificauit oleo. ¶‖Quod fun-
dens ſuper caput Aaron, vnxit eum, & con-
13 ſecrauit. ¶ filios quoq; eius oblatos veſtiuit
tunicis lineis, & cinxit balteis, impoſuitq;
14 mitras, vt iuſſerat Dominus. ¶ Obtulit &
C vitulum pro peccato, cumq; ſuper caput eius
poſuiſſet Aaron & filii eius manus ſuas,
... guinē, & tin-
... altaris per gyrum,
15 quo ... & ſanctificato, fudit reliquum
16 ſanguinem ad fundamenta eius. ¶ Adipem
vero qui erat ſuper vitalia, & reticulū ie-
coris, duoſq; renunculos cum arvinulis ſuis
17 adoleuit ſuper altare: ¶ vitulum cum pelle,
& carnibus, & fimo, cremans extra caſtra,
18 ſicut præceperat Dominus. ¶Obtulit & arie-
tem in holocauſtum: ſuper cuius caput cùm
impoſuiſſent Aarō & filij eius manus ſuas,
19 ¶immolauit eum, & fudit ſanguinem eius
20 per circuitum altaris. ¶ Ipſumq; arietem in
fruſta concidēs, caput eius, & artus, & adi-
21 pem adoleuit igni, ¶ lotis prius inteſtinis &
D pedibus: totumq; ſimul arietem incendit ſu-
per altare, eo quod eſſet holocauſtū ſuauiſſi-
22 mi odoris Domino, ſicut præceperat ei. ¶Ob-
tulit & arietem ſecundum, in conſecrationē
ſacerdotum: poſueruntq; ſuper caput eius
23 Aaron & filij eius manus ſuas. ¶ quem cùm
immolaſſet Moyſes, ſumēs de ſanguine eius,
tetigit extremum auriculæ dextræ Aaron,
& pollicem manus eius dextræ, ſimiliter &
24 pedis. ¶ Obtulit & filios Aaron, cumq; de
E ſanguine arietis immolati tetigiſſet extre-
mum auriculæ ſingulorum dextræ, & "polli- "pollicē 2.
ces' manus ac pedis dextri, reliquum fudit
25 ſuper altare per circuitum: ¶ adipem vero,
& caudam, omnemq; pinguedinē quæ operit
inteſtina, reticulumq; iecoris, & duos renes
cū adipibus ſuis, & armo dextro ſeparauit.
26 ¶Tollens autem de caniſtro azymorum, quod
erat coram Domino, panem abſq; fermento,
* & collyridam conſperſam oleo, laganumq; *vnum 1.
27 poſuit ſuper adipes, & armū dextrum, ¶tra-
dens ſimul omnia Aaron & filijs eius. Qui
28 poſtquā leuauerūt ea coram Domino, ¶rur-
F ſum ſuſcepta de manibus eorum, adoleuit
ſuper altare holocauſti, eo quod conſecratio-
nis eſſet oblatio in odorem ſuauitatis ſacri-
29 ficij Domini. ¶ Tulitq; pectuſculum eleuans
illud coram Domino, de ariete conſecrationis
in partem ſuam, ſicut præceperat ei Domi-
30 nus. ¶Aſſumenſq; vnguentum, & ſangui-
nem qui erat in altari, aſperſit ſuper Aaron
& veſtimenta eius, & ſuper filios illius ac
31 veſtes eorum. ¶ Cumq; ſanctificaſſet eos in
veſtitu ſuo, præcepit eis, dicēs, Coquite car-
nes ante fores tabernaculi, & ibi comedite
G eas, panes quoq; conſecrationis edite, qui
poſiti ſunt in caniſtro, ſicut præcepit mihi
Dominus, dicens, ‖Aaron & filij eius come- Exo. 29. f. 12
32 dent eos: ¶quicquid autem reliquum fuerit Inf. 28. b. 8.
33 de carne & panibus, ignis abſumet. ¶ De
oſtio quoq; tabernaculi non exibitis ſeptem
diebus, vſq; ad diem quo complebitur tem-
pus conſecrationis veſtræ, ſeptem enim die-
34 bus finitur conſecratio: ¶ſicut impræſentia-
rum factum eſt, vt ritus ſacrificij comple-
35 retur. ¶Die ac nocte manebitis in taberna-
culo*

*culo obſeruantes*
*riamini: ſic enim mihi p..., 36*
*runtq; Aaron & filij eius cuncta quæ locu-*
*tus eſt Dominus per manum Moyſi.*

CAP. IX.

Exo.29.a.1. F*Acto autem octauo die, vocauit Moyſes* 1
*Aaron & filios eius, ac maiores natu Iſ-* A
*rael, dixitq; ad Aaron:* ¶ ‖ *Tolle de armento* 2
*vitulum pro peccato, & arietem in holocau-*
*ſtum, vtrunque immaculatum, & offer illos*
*coram Domino.* ¶ *Et ad filios Iſrael loquê-* 3
*ris, Tollite hircum pro peccato, & vitulum*
* anniculos ſ. *atq; agnum* **anniculum*', *& ſine macula in*
*holocauſtum,* ¶ *bouem & arietem pro pacifi-* 4
*cis: & immolate eos coram Domino, in ſacri-*
*ficio ſingulorum ſimilam conſperſam oleo of-*
*ferentes. hodie enim Dominus apparebit vo-*
*bis.* ¶ *Tulerunt ergo cuncta quæ iuſſerat Moy-* 5
*ſes ad oſtium tabernaculi: vbi cùm omnis* B
*multitudo aſtaret,* ¶ *ait Moyſes, Iſte eſt ſer-* 6
*mo quem præcepit Dominus: facite, et appa-*
*rebit vobis gloria eius.* ¶ *Et dixit ad Aaron,* 7
*Accede ad altare, & immola pro peccato tuo*
*offer holocauſtum, & deprecare pro te & pro*
*populo, cumq; mactaueris hoſtiam populi,*
*ora pro eis, ſicut præcepit Dominus.* ¶ *Sta-* 8
*timq; Aaron accedens ad altare immolauit*
*vitulum pro peccato ſuo:* ¶ *cuius ſanguinem* 9
*obtulerunt ei filij ſui: in quo tingens digi-*
*tum, tetigit cornua altaris, & fudit reſi-*
*duum ad baſim eius.* ¶ *Adipemq;, & renun-* 10
*culos ac reticulum iecoris, quæ ſunt pro pec-*
*cato, adoleuit ſuper altare, ſicut præceperat*
*Dominus Moyſi:* ¶ *carnes vero & pellem e-* 11
*ius, extra caſtra combuſſit igni.* ¶ *Immolauit* 12
*& holocauſti victimam: obtuleruntq; ei fi-*
*lij ſui ſanguinem eius, quem fudit per alta-* C
*ris circuitum.* ¶ *ipſam etiam hoſtiam in fru-* 13
*ſta conciſam, cum capite & membris ſingu-*
*lis obtulerunt: quæ omnia ſuper altare cre-*
*mauit igni,* ¶ *lotis aqua prius inteſtinis &* 14
*pedibus.* ¶ *Et pro peccato populi offerẽs, ma-* 15
*ctauit hircum: expiatoq; altari,* ¶ *fecit ho-* 16
*locauſtum,* ¶ *addens in ſacrificio libamen-* 17
*ta, quæ pariter offeruntur, & adolens ea ſu-*
*per altare, abſq; ceremonijs holocauſti ma-*
*tutini.* ¶ *Immolauit & bouem atque arietem* 18
*hoſtias pacificas populi: obtuleruntq; ei filij*
*ſui ſanguinem, quem fudit ſuper altare in*
*circuitum.* ¶ *Adipem autem bouis, & caudã* 19
*arietis, renunculoſq; cum adipibus ſuis, &* D
*reticulum iecoris* ¶ *poſuerunt ſuper pectora:* 20
*cumque cremati eſſent adipes ſuper altare,*
¶ *pectora eorum, & armos dextros ſeparauit* 21
*Aaron eleuans coram Domino, ſicut præce-*
*perat Moyſes.* ¶ *Et extendens manum ad* 22
*populum, benedixit ei. Sicq; completis hoſtijs*
*pro peccato, & holocauſtis, & pacificis, de-*
*ſcendit.* ¶ *Ingreſſi autem Moyſes & Aaron in* 23
2.Mac.2.c. 11. *tabernaculum teſtimonij, & deinceps egreſſi*
*benedixerunt populo.* ‖ *Apparuitq; gloria*
*... omni multitudini:* ¶ *& ecce egreſſus* 24
*ignis a Domino, deuorauit holocauſtum, &*
*adipes qui erãt ſuper altare. Quod cùm vi-*
*diſſent turba, laudauerunt Dominũ, ruen-*
*tes in facies ſuas.*

CAP. X.

1 A*Rreptiſq; Nadab, & Abiu filij Aaron*
A *thuribulis,* ‖ *impoſuerunt ignem, & in-* Num.3.a. 26 g.26. 1.Par.24.a.
*cenſum deſuper, offerentes coram Domino*
*ignem alienum: quod eis præceptum non e-*
2 *rat.* ¶ *Egreſſuſq; ignis à Domino, deuorauit*
3 *eos, & mortui ſunt coram Domino.* ¶ *Dixit-*
*que Moyſes ad Aaron, Hoc eſt quod locutus*
*eſt Dominus, Sanctificabor in ijs qui appro-*
*pinquant mihi, & in conſpectu omnis populi*
*glorificabor. Quod audiens, tacuit Aaron.*
4 ¶ *Vocatis autẽ Moyſes Miſaele, & Eliſaphan*
*filijs Oziel, patrui Aaron, ait ad eos: Ite, &*
*tollite fratres veſtros de conſpectu ſanctua-*
5 *rij, & aſportate extra caſtra.* ¶ *Confeſtimq;*
*pergentes tulerunt eos ſicut iacebant, veſti-*
*tos lineis tunicis, & eiecerunt foras, vt ſibi*
6 *fuerat imperatũ.* ¶ *Locutuſq; eſt Moyſes ad*
B *Aarõ, & ad Eleazar, & Ithamar filios eius.*
*Capita veſtra nolite nudare, & veſtimenta*
*nolite ſcindere, ne forte moriamini, & ſuper*
*omnem cœtum oriatur indignatio. Fratres*
* *veſtri, & omnis domus Iſrael plangant in-* * quoque tu
7 *cendium quod Dominus ſuſcitauit.* ¶ *Vos au-*
*tem nõ egrediemini fores tabernaculi, alio-*
*quin peribitis: oleum quippe ſanctæ vnctio-*
*nis eſt ſuper vos. Qui fecerunt omnia iuxta*
8 *præceptum Moyſi.* ¶ *Dixitq; Dominus ad*
9 *Aaron:* ¶ *Vinum, & omne quod inebriare po-*
*teſt, non bibetis tu & filij tui, quãdo intra-*
*bitis in tabernaculum teſtimonij, ne moria-*
*mini: quia præceptum ſempiternũ eſt in ge-*
10 *nerationes veſtras:* ¶ *Et vt habeatis ſcien-*
*tiam diſcernendi inter ſanctum & propha-*
11 *num, inter pollutum & mundũ:* ¶ *doceatiſq;*
*filios Iſrael omnia legitima mea quæ locutus*
12 *eſt Dominus ad eos per manum Moyſi.* ¶ *Lo-*
C *cutuſq; eſt Moyſes ad Aaron, & ad Eleazar,*
*& Ithamar filios eius, qui erãt reſidui, Tol-*
*lite ſacrificium quod remanſit de oblatione*
*Domini, & comedite illud abſque fermento*
*iuxta altare, quia ſanctum ſanctorum eſt.*
13 ¶ *Comedetis autem in loco ſancto: quod da-*
*tum eſt tibi & filijs tuis de oblationibus Do-*
14 *mini, ſicut præceptum eſt mihi.* ¶ *Pectuſcu-*
*lum quoque quod oblatum eſt, & armum*
*qui ſeparatus eſt, edetis in loco mundiſſimo*
*tu & filij tui, & filiæ tuæ tecum, tibi enim*
*ac liberis tuis repoſita ſunt de hoſtijs ſaluta-*
15 *ribus filiorum Iſrael:* ¶ *eo quod armum &*
*pectus, & adipes qui cremantur in altari,*
*eleuauerunt coram Domino, & pertineãt ad*
*te, & ad filios tuos lege perpetua, ſicut præ-*
16 *cepit Dominus.* ¶ ‖ *Inter hæc hircum qui ob-* 2.Mac.2.a. 11.
D *latus fuerat pro peccato cùm quæreret Moy-*
*ſes, exuſtum reperit: iratuſq; cõtra Eleazar*

*& Ithamar filios Aarõ qui remanſerãt:*
*¶ Cur non comediſtis hoſtiam pro peccato in* 17
*loco ſancto, quæ Sancta ſanctorum eſt, &*
*data vobis vt portetis iniquitatẽ multitu-*
*dinis, & rogetis pro ea in conſpectu Domini,*
*¶ præſertim cùm de ſanguine illius non ſit* 18
*illatum intra ſancta°, et comedere debuera-*
*tis eam in ſanctuario, ſicut præceptũ eſt mi-*
*bi? ¶ Reſpondit Aarõ, Oblata eſt hodie victi-* 19
*ma pro peccato, & holocauſtum corã Domi-*
*no: mihi autem accidit quod vides. quomodo*
*potui comedere eam, aut placere Domino in*
*ceremonijs mente lugubri? ¶ Quod cùm au-* 20
*diſſet Moyſes, recepit ſatisfactionem.*

CAP. XI.

*Locutusq; eſt Dominus ad Moyſen &* 1
*Aaron, dicẽs, ¶ Dicite filijs Iſrael: °‖ Hæc* 2
*ſunt animalia quæ comedere debetis de cun* A
*ctis animantibus terræ: ¶ Omne quod habet* 3
*diuiſam vngulam & ruminat in pecoribus,*
*comedetis. ¶ Quicquid autem ruminat qui-* 4
*dem, & habet vngulam, ſed non diuidit eã,*
*ſicut camelus & cætera, non comedetis illud,*
*& inter immũda reputabitis. ¶ Chœrogryl-* 5
*lus qui ruminat, vngulamq; non diuidit,*
*immundus eſt. ¶ Lepus quoq; nam & ipſe* 6
*ruminat, ſed vngulã non diuidit. ¶ Et ‖ ſus:* 7
*qui cùm vngulam diuidat, nõ ruminat. ¶ ho* 8
*rum carnibus non veſcemini, nec cadauera*
*cõtingetis, quia immunda ſunt vobis. ¶ Hæc* 9
*ſunt quæ gignuntur in aquis, & veſci lici-* B
*tũ eſt. Omne quod habet pinnulas & ſqua-*
*mas, tam in mari quàm in fluminibus &*
*ſtagnis, comedetis. ¶ Quicquid autẽ pinnu-* 10
*las & ſquamas non habet eorũ quæ in aquis*
*mouentur & viuunt, abominabile vobis*
*¶ execrandumq; erit. carnes eorum nõ come-* 11
*detis, & morticina vitabitis. ¶ Cuncta quæ* 12
*non habent pinnulas & ſquamas in aquis,*
*polluta erunt. ¶ Hæc ſunt quæ de auibus co-* 13
*medere nõ debetis, & vitanda ſunt vobis,*
*Aquilã, & gryphem, & haliæetum, ¶ & mi-* 14
*luum ac vulturem iuxta genus ſuum, ¶ &* 15
*omne coruini generis in ſimilitudinẽ ſuam,*
*¶ ſtruthionem, & noctuam, & larum, & ac-* 16
*cipitrẽ iuxta genus ſuũ: ¶ bubonẽ, & mergu-* 17
*lum, & ibin, ¶ & cygnum, & onocrotalum, &* 18
*porphyrionẽ, ¶ herodionẽ & charadrion iuxta* 19
*genus ſuum, vpupam quoq; & veſpertilio-* C
*nẽ. ¶ Omne de volucribus quod graditur ſu-* 20
*per quatuor pedes, abominabile erit vobis.*
*¶ Quicquid autẽ ambulat quidẽ ſuper qua-* 21
*tuor pedes, ſed habet longiora retro crura, per*
*quæ ſalit ſuper terram, ¶ comedere debetis,* 22
*vt eſt bruchus in genere ſuo, & attacus atq;*
*ophiomachus, ac locuſta, ſingula iuxta genus*
*ſuum. ¶ Quicquid autẽ ex volucribus qua-* 23
*tuor tantùm habet pedes, execrabile erit vo*
*bis: ¶ & quicunq; morticina eorum tetigerit,* 24
*polluetur, & erit immundus vſq; ad veſpe-* D
*rum: ¶ & ſi neceſſe fuerit vt portes quippiam* 25

*... veſtimenta ſua.*
*... ad occaſum ſolis.*
26 *¶ Omne animal quod habet quidem vngu-*
*lam, ſed non diuidit eam, nec ruminat, im-*
*mundum erit: & quicquid tetigerit illud,*
27 *contaminabitur. ¶ Quod ambulat ſuper ma-*
*nus ex cunctis animantibus, quæ incedunt*
*quadrupedia, immundum erit: qui tetigerit*
*morticinia eorum, polluetur vſq; ad veſpe-*
28 *rum. ¶ Et qui portauerit huiuſcemodi cada-*
*uera, lauabit veſtimenta ſua, & immundus*
*erit vſq; ad veſperum: quia omnia hæc im-*
29 *munda ſunt vobis. ¶ Hæc quoq; inter pollu-*
E *ta reputabuntur de his quæ mouentur in*
*terra, muſtela & mus & crocodilus, ſingula*
30 *iuxta genus ſuum, ¶ mygale & chamæleon,*
31 *& ſtellio, & lacerta, & talpa: ¶ omnia hæc*
*immunda ſunt. Qui tetigerit morticina eo-*
*rum, immundus erit vſque ad veſperum:*
32 *¶ & ſuper quod ceciderit quicquam de mor-*
*ticinis eorum, polluetur tam vas ligneum &*
*veſtimẽtũ quam pelles & cilicia: & in quo-*
*cunq; fit opus, tingentur aqua, & polluta e-*
*runt vſq; ad veſperum, & ſic poſtea mun-*
33 *dabuntur. ¶ Vas autem fictile in quod horũ*
*quicquam intrò ceciderit, polluetur, & id-*
34 *circo frangendum eſt. ¶ Omnis cibus quem*
*comedetis, ſi fuſa fuerit ſuper eum aqua,*
*immundus erit: & omne liquens quod bibi-*
35 *tur de vniuerſo vaſe, immundum erit. ¶ Et*
F *quicquid de morticinis huiuſcemodi cecide-*
*rit ſuper illud, immundum erit: ſiue clibani,*
*ſiue chytropodes, deſtruentur, & immundi*
36 *erunt. ¶ Fontes verò & ciſternæ, & omnis*
*aquarũ congregatio munda erit. Qui mor-*
37 *ticinũ eorum tetigerit, polluetur. ¶ Si ceci-*
38 *derit ſuper ſementem, non polluet eam. ¶ Si*
*autem quiſpiam aqua ſementem perfuderit,*
*& poſtea morticinis tacta fuerit, ilico pol-*
39 *luetur. ¶ Si mortuũ fuerit animal quod li-*
*cet vobis comedere, qui cadauer eius tetige-*
40 *rit, immundus erit vſq; ad veſperum. ¶ &*
*qui comederit ex eo quippiã, ſiue portauerit:*
*lauabit veſtimenta ſua, & immundus erit*
41 *vſq; ad veſperũ. ¶ Omne quod reptat ſuper*
*terram, abominabile erit, nec aſſumetur in*
42 *cibum. ¶ Quicquid ſuper pectus quadrupes*
G *graditur, & multos habet pedes, ſiue per hu-*
*mũ trahitur, non comedetis, quia abominabi*
43 *le eſt. ¶ Nolite cõtaminare animas veſtras,*
*nec tangatis quicquam eorum, ne immundi*
44 *ſitis. ¶ Ego enim ſum Dominus Deus veſter:*
*‖ ſancti eſtote, quia ego ſanctus ſum. Ne pol-* 1. Pet. 1. c. 15.
*luatis animas veſtras in omni reptili, quod*
45 *mouetur ſuper terram. ¶ Ego enim ſum Do-*
*minus, qui eduxi vos de Terra Ægypti, vt*
*eſſem vobis in Deum. Sancti eritis, quia ego*
46 *ſanctus ſum. ¶ Iſta eſt lex animantium ac*
*volucrũ, & omnis animæ viuentis, quæ mo-*
47 *uetur in aqua, & reptat in terra, ¶ vt diffe-*
*rentias noueritis mundi & immũdi, et ſcia-*
*tis*

Marginal notes (left): ... flo- 6. — Reddite ... quæ ... vobis ... Deus veſter. Hæc ſunt, & Deu. 14. a. 4. — 2. Macha. 6. d. 18.

tis quid comedere.

CAP. XII.

LOcutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, di- 1
cens, ¶ Loquere filijs Iſrael, & dices ad 2
Luc.2.c.22. eos, ‖ Mulier ſi ſuſcepto ſemine pepererit A
Iohã.7.c.22. maſculum, immunda erit ſeptem diebus iu-
Luc.2.c.21. xta dies ſeparationis menſtruæ. ¶ ‖ Et die 3
octauo circuncidetur infantulus: ¶ ipſa vero 4
triginta tribus diebus manebit in ſanguine B
purificationis ſuæ. Omne ſanctum non tan-
get, nec ingredietur in ſanctuarium donec
impleantur dies purificationis ſuæ. ¶ Sin 5
autem fœminam pepererit, immunda erit
duabus hebdomadibus iuxta ritum fluxus
menſtrui, & ſexaginta ſex diebus manebit
in ſanguine purificationis ſuæ. ¶ Cumq; ex- 6
pleti fuerint dies purificationis ſuæ, pro fi- C
lio, ſiue pro filia, deferet agnum anniculum
in holocauſtum, & pullum columbæ ſiue tur-
turem pro peccato, ad oſtiũ tabernaculi te-
ſtimonij, & tradet ſacerdoti, ¶ qui offeret illa 7
coram Domino, & orabit pro ea, & ſic mun-
dabitur à profluuio ſanguinis ſui. iſta eſt D
Luc.2.d.24. lex parientis maſculum aut fœminã. ¶ ‖ Quod 8
ſi non inuenerit manus eius, nec potuerit
offerre agnũ, ſumet duos turtures vel duos
pullos columbarum, vnum in holocauſtum,
& alterum pro peccato, orabitq; pro ea ſa-
cerdos, & ſic mundabitur.

CAP. XIII.

LOcutuſq; eſt Dominus ad Moyſen & 1
Aaron, dicens, ¶ Homo in cuius cute & 2
carne ortus fuerit diuerſus color ſiue puſtu- A
la, aut quaſi lucens quippiam, id eſt plaga
lepræ, adducetur ad Aaron ſacerdotẽ, vel ad
vnum quemlibet filiorum eius. ¶ Qui cùm 3
viderit lepram in cute, & pilos in album
mutatos colore, ipſamq; ſpeciem lepræ hu-
miliorem cute & carne reliqua, plaga lepræ
eſt, & ad arbitrium eius ſeparabitur. ¶ Sin 4
autem lucens candor fuerit in cute, nec hu-
milior carne reliqua, & pili coloris priſtini,
recludet eum ſacerdos ſeptem diebus, ¶ & 5
conſiderabit die ſeptimo, & ſi quidem lepra
vltrà non creuerit, nec tranſierit in cute
priores terminos, rurſum recludet eũ ſeptem
diebus alijs. ¶ Et die ſeptimo contemplabi- 6
tur: ſi obſcurior fuerit lepra, & non creuerit
in cute, mundabit eum, quia ſcabies eſt: la-
uabitq; homo veſtimenta ſua, & mundus e-
rit. ¶ Quod ſi poſtquam à ſacerdote viſus eſt, 7
& redditus munditiæ, iterum lepra creue- B
rit: adducetur ad eum, ¶ & immunditiæ cõ- 8
demnabitur. ¶ Plaga lepræ ſi fuerit in homi- 9
ne, adducetur ad ſacerdotem, ¶ & videbit 10
eum. Cumq; color albus in cute fuerit, &
capillorum mutauerit aſpectum, ipſa quoq;
caro viua apparuerit: ¶ lepra vetuſtiſſima 11
iudicabitur, atq; inolita cuti. Contaminabit
itaq; eum ſacerdos, & nõ recludet, quia per-
ſpicua immunditia eſt. ¶ Sin autẽ effloruerit 12
diſcurrens lepra in cute, & operuerit o-
mnẽ carnem à capite vſq; ad pedes, quic-
13 quid ſub aſpectum oculorum cadit, ¶ conſide-
rabit eum ſacerdos, & teneri lepra mundiſ-
ſima iudicabit: eo quod omnis in candorem
verſa ſit, & idcirco homo mundus erit.
14 ¶ Quando verò caro viuens in eo apparue-
15 rit, ¶ tunc ſacerdotis iudicio polluetur, & in-
ter immundos reputabitur. caro enim viua
16 ſi lepra aſpergitur, immunda eſt. ¶ Quod ſi
C rurſum verſa fuerit in alborẽ, & totum ho-
17 minem operuerit, ¶ conſiderabit eum ſacer-
18 dos, & mundum eſſe decernet. ¶ Caro autem
& cutis in qua hulcus natum eſt, & ſana-
19 tum, ¶ & in loco hulceris cicatrix alba appa-
ruerit, ſiue ſubruſa, adducetur homo ad ſa-
20 cerdotem: ¶ qui cùm viderit locum lepræ hu-
miliorem carne reliqua, & pilos verſos in
candorem, contaminabit eum: plaga enim
21 lepræ orta eſt in hulcere. ¶ Quod ſi pilus, co-
loris eſt priſtini, & cicatrix ſubobſcura, &
vicina carne non eſt humilior, recludet eum
22 ſeptem diebus. ¶ & ſi quidem creuerit, adiu-
23 dicabit eum lepræ: ¶ ſin autem ſteterit in loco
ſuo, hulceris eſt cicatrix, & homo mundus
24 erit. ¶ Caro autem & cutis quam ignis ex-
uſſerit, & ſanata albam ſiue rufam habuerit
25 cicatricem, ¶ conſiderabit eam ſacerdos, &
ecce *verſa eſt in alborem, & locus eius re- *ſi 7.
liqua cute eſt humilior: contaminabit eum,
26 quia plaga lepræ in cicatrice orta eſt. ¶ Quod
D ſi pilorum color non fuerit immutatus, nec
humilior plaga carne reliqua, & ipſa lepræ
ſpecies fuerit ſubobſcura, recludet eum ſe-
27 ptem diebus, ¶ & die ſeptimo contemplabi-
tur, ſi creuerit in cute lepra, contaminabit
28 eum. ¶ ſin autem in loco ſuo candor ſteterit
non ſatis clarus, plaga combuſtionis eſt, &
idcirco mundabitur, quia cicatrix eſt cõbu-
29 ſturæ. ¶ Vir ſiue mulier in cuius capite vel
barba germinauerit lepra, videbit eos ſacer-
30 dos, ¶ & ſi quidem humilior fuerit locus car-
ne reliqua, & capillus flauus ſolitoq; ſubti-
lior, contaminabit eos, quia lepra capitis ac
31 barbæ eſt. ¶ Sin autẽ viderit locum maculæ
æqualem vicinæ carni, & capillum nigrum:
32 recludet "eos' ſeptem diebus, ¶ & die ſepti- "eum 8.
E mo intuebitur. Si nõ creuerit macula, & ca-
pillus ſui coloris eſt, & locus plagæ carni re-
33 liquæ æqualis: ¶ radetur homo abſque loco
maculæ, & includetur ſeptem diebus alijs.
34 ¶ Si die ſeptimo viſa fuerit ſtetiſſe plaga in
loco ſuo, nec humilior carne reliqua, munda-
bit eum, lotiſq; veſtibus ſuis mundus erit.
35 ¶ Sin autem poſt emundationem rurſus cre-
36 uerit macula in cute, ¶ non quæret amplius
vtrum capillus in flauũ colorem ſit commu-
37 tatus, quia aperte immundus eſt. ¶ Porrò ſi
ſteterit macula, & capilli nigri fuerint, no-
uerit hominem ſanatum eſſe, & confidenter
38 eum pronuntiet mundũ. ¶ Vir ſiue mulier in

cuius cute candor apparuerit, ¶ intue[illegible]
eos ſacerdos, ſi deprehenderit ſubobſcurũ al-
borem lucere in cute, ſciat non eſſe lepram,
ſed maculam coloris candidi, & hominem
mundũ. ¶ Vir de cuius capite capilli fluunt, 40
caluus & mundus eſt: ¶ & ſi à fronte cecide 41
rint pili, recaluaſter & mundus eſt. ¶ Sin 42
autem in caluitio ſiue in recaluatione albus F
vel rufus color fuerit exortus, ¶ et hoc ſacer- 43
dos viderit, condemnabit eum haud dubie
lepra, quæ orta eſt in caluitio. ¶ Quicunque 44
ergo maculatus fuerit lepra, & ſeparatus eſt
ad arbitrium ſacerdotis, ¶ habebit veſtimen- 45
ta diſſuta, caput nudum, os veſte cõtectum,
contaminatum ac ſordidum ſe clamabit.
¶ Omni tempore quo leproſus eſt, & immũ- 46
dus, ſolus habitabit extra caſtra. ¶ Veſtis la- 47
nea ſiue linea, quæ lepram habuerit ¶ in ſta- 48
mine atq; ſubtegmine, aut certe pellis, vel
quicquid ex pelle confectum eſt, ¶ ſi alba vel 49
rufa macula fuerit, infecta lepra reputabi-
tur, oſtendeturq; ſacerdoti, ¶ qui conſideratã 50
recludet ſeptem diebus: ¶ & die ſeptimo rur- 51
ſus aſpiciens ſi deprehenderit creuiſſe, lepra
perſeuerans eſt: pollutũ iudicabit veſtimen-
tum, & omne in quo fuerit inuenta, ¶ & 52
idcirco comburetur flammis. ¶ Quòd ſi eam 53
viderit non creuiſſe, ¶ præcipiet, & lauabunt 54
id in quo lepra eſt, recludetq; illud ſeptẽ die-
bus alijs. ¶ Et cùm viderit faciem quidem 55
priſtinam non reuerſam, nec tamen creuiſſe G
lepram, immundum iudicabit, & igne com-
buret, eo quòd infuſa ſit in ſuperficie veſti-
menti vel per totum, lepra. ¶ Sin autem ob- 56
ſcurior fuerit locus lepræ poſtquàm veſtis eſt
lota, abrumpet eum, & à ſolido diuidet.
¶ Quòd ſi vltrà apparuerit in his locis, quæ 57
prius immaculata erant, lepra volatilis &
vaga: debet igne comburi. ¶ ſi ceſſauerit, la- 58
uabit aqua ea quæ pura ſunt ſecundo, &
munda erunt. ¶ Iſta eſt lex lepræ veſtimen- 59
ti lanei & linei, ſtaminis atq; ſubtegminis,
omniſq; ſupellectilis pelliceæ, quomodo mun
dari debeat, vel contaminari.

CAP. XIIII.

LOcutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, di- 1
cens, ¶ Hic eſt ritus leproſi quando mun 2
Matt.8.a.1. dandus eſt: ‖ Adducetur ad ſacerdotem: ¶ qui 3
Mar.1.d.40. egreſſus de caſtris cùm inuenerit lepram eſſe A
Luc.5.c.12. mundatam, ¶ præcipiet ei qui purificatur vt 4
offerat duos paſſeres viuos pro ſe, quos veſci
licitum eſt, & lignum cedrinum, vermicu-
lumq; & hyſſopum. ¶ & vnum ex paſſeribus 5
immolari iubebit in vaſe fictili ſuper aquas
viuentes: ¶ alium autem viuum cum ligno 6
cedrino, & cocco & hyſſopo tinget in ſangui-
ne paſſeris immolati, ¶ quo aſperget illum 7
qui mundandus eſt, ſepties, vt iure purge-
tur, & dimittet paſſerem viuum, vt in agrũ
auolet. ¶ Cumq; lauerit homo veſtimenta 8
ſua, radet omnes pilos corporis, & lauabitur

[illegible] ur caſtra, ita
[illegible] ra tabernaculum
9 ſuum ſeptem diebus, ¶ & die ſeptimo radet
capillos capitis, barbamq; & ſupercilia, ac
B totius corporis pilos. Et lotis rurſum veſti-
10 bus & corpore, ¶ die octauo aſſumet duos a-
gnos immaculatos, & ouem anniculam abſq;
macula, & tres decimas ſimilæ in ſacrifi-
cium quæ conſperſa ſit oleo, & ſeorſum olei
11 ſextarium. ¶ Cumq; ſacerdos purificans ho-
minem ſtatuerit eum, & hæc omnia coram
12 Domino in oſtio tabernaculi teſtimonij, ¶ tol
let agnum, & offeret eum pro delicto, oleiq;
ſextarium, & oblatis ante Dominum omni-
13 bus, ¶ immolabit agnum vbi ſolet immolari
hoſtia pro peccato & holocauſtum, id eſt, in
loco ſancto. Sicut enim pro peccato, ita & pro
delicto ad ſacerdotem pertinet hoſtia: San-
14 cta ſanctorum eſt. ¶ Aſſumenſq; ſacerdos de
ſanguine hoſtiæ quæ immolata eſt pro deli-
cto, ponet ſuper extremum auriculæ dextræ
eius qui mundatur, & ſuper pollices manus
15 dextræ & pedis, ¶ & de olei ſextario mittet
16 in manum ſuam ſiniſtram, ¶ tingetq; digi-
tum dextrum in eo, & aſperget coram Do-
17 mino ſepties. ¶ quod autem reliquum eſt olei
C in laua manu, fundet ſuper extremum au-
riculæ dextræ eius qui mundatur, & ſuper
pollices manus ac pedis dextri, & ſuper ſan-
18 guinem qui effuſus eſt pro delicto, ¶ & ſu-
19 per caput eius. ¶ Rogabitq; pro eo coram Do-
mino, & faciet ſacrificium pro peccato. tunc
20 immolabit holocauſtum, ¶ & ponet illud in
altari cũ libamẽtis ſuis, & homo ritè mun-
21 dabitur. ¶ Quod ſi pauper eſt, & non poteſt
manus eius inuenire quæ dicta ſunt, pro de-
licto aſſumet agnum ad oblationem vt roget
pro eo ſacerdos, decimamq; partem ſimilæ
conſperſæ oleo in ſacrificium, & olei ſexta-
22 rium, ¶ duoſq; turtures ſiue duos pullos co-
lumbæ, quorum vnus ſit pro peccato, & alter
23 in holocauſtum: ¶ offeretq; ea die octauo pu-
D rificationis ſuæ ſacerdoti, ad oſtium taber-
24 naculi teſtimonij coram Domino. ¶ qui ſu-
ſcipiens agnũ pro delicto & ſextarium olei,
25 leuabit ſimul: ¶ immolatoq; agno, de ſangui-
ne eius ponet ſuper extremum auriculæ dex
træ illius qui mundatur, & ſuper pollices
26 manus eius ac pedis dextri: ¶ olei verò par-
27 tem mittet in manum ſuam ſiniſtram, ¶ in
quo tingens digitum dextræ manus aſperget
28 ſepties coram Domino: ¶ tangetq; extremum
dextræ auriculæ illius qui mundatur, et pol-
lices manus ac pedis dextri in loco ſangui-
29 nis qui effuſus eſt pro delicto: ¶ reliquam
autem partem olei quæ eſt in ſiniſtra ma-
nu, mittet ſuper caput purificati, vt placet
30 pro eo Dominum: ¶ & turturem ſiue pullum
31 columbæ offeret, ¶ vnũ pro delicto, & alte-
32 rum in holocauſtũ cum libamẽtis ſuis. ¶ Hoc
eſt ſacrificium leproſi, qui habere non poteſt
omnia

*omnia in emuna.*
*Dominus ad Moyſen* [illegible] *, dicens; ¶ Cum* 34
*ingreßi fueritis Terram Chanaan, quam* E
*ego dabo vobis in poſſeßionem, ſi fuerit pla-*
*ga lepra in ædibus,* ¶ *ibit cuius eſt domus,* 35
*nuntians ſacerdoti, et dicet. Quaſi plaga le-*
*pra videtur mihi eſſe in domo mea.* ¶ *At ille* 36
*præcipiet vt efferant vniuerſa de domo pri-*
*uſquam ingrediatur eam, & videat vtrum*
*leproſa ſit, ne immunda fiant omnia quæ in*
*domo ſunt, intrabitq; poſtea vt cõſideret le-*
*pram domus:* ¶ *& cum viderit in parieti-* 37
*bus illius quaſi valliculas pallore ſiue rubore*
*deformes, & humiliores ſuperficie reliqua,*
¶ *egredietur oſtium domus, & ſtatim clau-* 38
*det illam ſeptem diebus.* ¶ *Reuerſusq; die* 39
*ſeptimo, conſiderabit eam. ſi inuenerit cre-* F
*uiſſe lepram,* ¶ *iubebit erui lapides in qui-* 40
*bus lepra eſt, & proijci eos extra ciuitatem*
*in locum immũdum:* ¶ *domum autem ipſam* 41
*radi intrinſecus per circuitũ, & ſpargi pul-*
*uerem raſuræ extra vrbem in locum immũ-*
*dum,* ¶ *lapidesq; alios reponi pro his qui ab-* 42
*lati fuerint, & luto alio liniri domum.* ¶ *Sin* 43
*autem poſtquam eruti ſunt lapides, & pul-*
*uis elatus & alia terra lita,* ¶ *ingreſſus ſa-* 44
*cerdos viderit reuerſam lepram, & parietes*
*reſperſos maculis, lepra eſt perſeuerans, &*
*immunda domus:* ¶ *quam ſtatim deſtruent* 45
*& lapides eius ac ligna, atque vniuerſum*
*puluerem proijcient extra oppidum in locum*
*immundum.* ¶ *Qui intrauerit domũ quando* 46
*clauſa eſt, immundus erit vſq; ad veſperũ:*
¶ *& qui dormierit in ea, & comederit quip-* 47
*piam, lauabit veſtimenta ſua.* ¶ *Quod ſi in-* 48
*troiens ſacerdos viderit lepram non creuiſſe* G
*in domo, poſtquam denuò lita fuerit, purifi-*
*cabit eam reddita ſanitate:* ¶ *& in purifica-* 49
*tione eius ſumet duos paſſeres, lignumq; ce-*
*drinum, & vermiculum atq; hyſſopum:* ¶ *&* 50
*immolato vno paſſere in vaſe fictili ſuper*
*aquas viuas,* ¶ *tollet lignum cedrinum, &* 51
*hyſſopum, & coccum & paſſerem viuum, &*
*tinget omnia in ſanguine paſſeris immolati,*
*atq; in aquis viuentibus: & aſperget domũ*
*ſepties,* ¶ *purificabitq; eam tam in ſanguine* 52
*paſſeris, quam in aquis viuentibus, & in*
*paſſere viuo, lignoq; cedrino & hyſſopo atque*
*vermiculo.* ¶ *Cumq; dimiſerit paſſerem auo-* 53
*lare in agrum liberè, orabit pro domo, & iu-*
*re mundabitur.* ¶ *Iſta eſt lex omnis lepræ &* 54
*percuſſuræ,* ¶ *lepræ veſtium & domorum,* 55
¶ *cicatricis & erumpentium papularum, lu-* 56
*centis maculæ, & in varias ſpecies coloribus*
*immutatis,* ¶ *vt poßit ſciri quo tẽpore mun-* 57
*dum quid, vel immundum ſit.*

CAP. XV.

LOcutusq; eſt Dominus ad Moyſen & 1
Aaron, dicens, ¶ *Loquimini filijs Iſrael,* 2
*& dicite eis, Vir qui patitur fluxum ſemi-* A
*nis, immũdus erit.* ¶ *Et tũc iudicabitur huic* 3
*vitio ſubiacere, cùm per ſingula momenta*
*adhæſerit carni eius, atq; concreuerit fœdus*
4 *humor.* ¶ *Omne ſtratum in quo dormierit,*
5 *immundum erit, & vbicunque ſederit.* ¶ *Si*
*quis hominum tetigerit lectum eius, lauabit*
*veſtimenta ſua: et ipſe lotus aqua, immun-*
6 *dus erit vſq; ad veſperum.* ¶ *Si ſederit vbi*
*ille ſederat, & ipſe lauabit veſtimenta ſua:*
*& lotus aqua immundus erit vſq; ad veſpe-*
7 *rum.* ¶ *Qui tetigerit carnẽ eius, lauabit ve-*
*ſtimenta ſua: & ipſe lotus aqua, immundus*
8 *erit vſq; ad veſperum.* ¶ *Si ſaliua huiuſce-*
*modi homo iecerit ſuper eũ qui mundus eſt,*
*lauabit veſtimenta ſua: & lotus aqua, im-*
9 *mundus erit vſq; ad veſperũ.* ¶ *Sagma ſu-*
10 *per quod ſederit, immundum erit:* ¶ *& quic-*
B *quid ſub eo fuerit qui fluxum ſeminis pati-*
*tur, pollutum erit vſq; ad veſperũ. Qui por-*
*tauerit horum aliquid, lauabit veſtimenta*
*ſua: & ipſe lotus aqua immundus erit vſq;*
11 *ad veſperum.* ¶ *Omnis quẽ tetigerit qui ta-*
*lis eſt, non lotis ante manibus, lauabit ve-*
*ſtimenta ſua: & lotus aqua, immundus erit*
12 *vſq; ad veſperum.* ¶ *Vas fictile quod tetige-*
*rit, confringetur: vas autem ligneum laua-*
13 *bitur aqua.* ¶ *Si ſanatus fuerit qui huiu-*
*ſcemodi ſuſtinet paßionem, numerabit ſeptẽ*
*dies poſt emũdationem ſui, & lotis veſtibus*
*& toto corpore in aquis viuẽtibus, erit mũ-*
14 *dus.* ¶ *Die autẽ octauo ſumet duos turtures,*
*aut duos pullos columbæ, & veniet in cõſpe-*
*ctum Domini ad oſtium tabernaculi teſti-*
15 *monij, dabitq; eos ſacerdoti.* ¶ *qui faciet vnũ*
*pro peccato, & alterũ in holocauſtum, roga-*
*bitq; pro eo coram Domino, vt emundetur à*
16 *fluxu ſeminis ſui.* ¶ *Vir de quo egreditur*
C *ſemẽ coitus, lauabit aqua omne corpus ſuũ:*
17 *& immundus erit vſq; ad veſperum.* ¶ *Ve-*
*ſtem & pellẽ quam habuerit, lauabit aqua,*
18 *& immunda erit vſq; ad veſperum.* ¶ *Mu-*
*lier cum qua coierit, lauabitur aqua, & im-*
19 *munda erit vſque ad veſperum.* ¶ *Mulier*
*quæ redeunte menſe patitur fluxũ ſangui-*
20 *nis, ſeptem diebus ſeparabitur.* ¶ *Omnis qui*
*tetigerit eam, immundus erit vſq; ad ve-*
21 *ſperũ.* ¶ *& * in quo dormierit vel ſederit die-* *locus
22 *bus ſeparationis ſuæ, polluetur.* ¶ *Qui teti-*
*gerit lectum eius, lauabit veſtimẽta ſua, &*
*ipſe lotus aqua, immundus erit vſq; ad ve-*
23 *ſperum.* ¶ *Omne vas ſuper quod illa ſederit,*
*quiſquis attigerit, lauabit veſtimenta ſua:*
*& ipſe lotus aqua, pollutus erit vſq; ad ve-*
24 *ſperum,* ¶ *Si coierit cum ea vir tẽpore ſangui-*
*nis menſtrualis, immundus erit ſeptem die-*
D *bus: & omne ſtratum in quo dormierit, pol-*
25 *luetur.* ¶ *Mulier quæ patitur multis diebus*
*fluxum ſanguinis non in tẽpore menſtruali,*
*vel quæ poſt menſtruum ſanguinẽ fluere nõ*
*ceſſat, quandiu ſubiacet huic paßioni, im-*
*munda erit quaſi ſit in tempore menſtruo.*
26 ¶ *omne ſtratum in quo dormierit, & vas in*

quo ſederit, pollutum erit. ¶ quicunque a-
ea 2. tigerit "ea', lauabit veſtimenta ſua: & ipſe
lotus aqua, immundus erit vſq; ad veſpe-
28 rum. ¶ Si ſteterit ſanguis, & fluere ceſſaue-
rit, numerabit ſeptẽ dies purificationis ſuæ,
29 ¶ & die octaua offeret pro ſe ſacerdoti duos
turtures, aut duos pullos columbarum ad o-
30 ſtium tabernaculi teſtimonij: ¶ qui vnũ fa-
ciet pro peccato, & alterum in holocauſtum,
rogabitq; pro ea coram Domino, & pro fluxu
31 immunditiæ eius. ¶ Docebitis ergo filios Iſ-
rael vt caueant immunditias, & non mo-
riantur in ſordibus ſuis, cùm polluerint ta-
32 bernaculum meum quod eſt inter eos. ¶ Iſta
eſt lex eius qui patitur fluxum ſeminis, &
33 qui polluitur coitu, ¶ & quæ menſtruis tem-
poribus ſeparatur, vel quæ iugi fluit ſangui
ne, & hominis qui dormierit cum ea.

## CAP. XVI.

1 LOcutuſq; eſt Dominus ad Moyſen poſt
Sup.10.a.1. A ‖mortem duorum filiorũ Aaron, quan-
do offerentes ignem alienũ interfecti ſunt:
2 ¶ & præcepit ei, dicens: Loquere ad Aaron
Exod. 30.b.10. fratrem tuum, ‖ne omni tempore ingredia-
tur ſanctuarium, quod eſt intra velum co-
Heb.9.b.7. ram propitiatorio quo tegitur arca, vt non
moriatur (quia in nube apparebo ſuper ora-
3 culum) ¶ niſi hæc ante fecerit. Vitulum pro
peccato offeret, & arietem in holocauſtum.
4 ¶ Tunica linea veſtietur, feminalibus lineis
verenda celabit: accingetur zona linea, ci-
darim lineam imponet capiti: hæc enim ve-
ſtimenta ſunt ſancta: quibus cũctis, cum lo-
5 tus fuerit, induetur: ¶ Suſcipietq; ab vni-
uerſa multitudine filiorum Iſrael duos hir-
B cos pro peccato, & vnum arietem in holocau
6 ſtum. ¶ Cumq; obtulerit vitulum, & orauer-
7 it pro ſe & pro domo ſua, ¶ duos hircos ſtare
faciet coram Domino in oſtio tabernaculi te-
8 ſtimonij: ¶ mittenſq; ſuper vtrunq; ſortem,
vnam Domino, & alteram capro emiſſario:
9 ¶ cuius exierit ſors Domino, offeret illum pro
10 peccato: ¶ cuius autem in caprum emiſſariũ,
ſtatuet eum viuum coram Domino, vt fun-
dat preces ſuper eum, & emittat eum in ſo-
11 litudinem. ¶ His rite celebratis, offeret vitu
lum, & rogans pro ſe & pro domo ſua, im-
12 molabit eum: ¶ aſſumptoq; thuribulo, quod
de prunis altaris impleuerit, et hauriẽs ma-
nu compoſitum thymiama in incẽſum, vltra
13 velum intrabit in Sancta: ¶ vt poſitis ſuper
C ignem aromatibus, nebula eorum & vapor
operiat oraculũ, quod eſt ſupra teſtimonium,
Heb.9.d.15. & 10.a. 14 & nõ moriatur. ¶ ‖Tollet quoq; de ſanguine
vituli, & aſperget digito ſepties contra pro-
15 pitiatoriũ ad orientem. ¶ Cumq; mactauerit
hircum pro peccato populi, inferet ſanguinem
eius intra velum, ſicut præceptum eſt de ſan
guine vituli, vt aſpergat è regione oraculi,
16 ¶ & expiet ſanctuarium ab immundities fi-
liorũ Iſrael, & à præuaricationibus eorum,

[...]une ritum faciet
tabernaculo [...] quod fixum eſt inter
D eos in medio ſordium habitationis eorum.
17 ¶ ‖Nullus hominum ſit in tabernaculo quã- Luc.1.a.10.
do pontifex ſanctuarium ingreditur, vt ro-
get pro ſe & pro domo ſua, & pro vniuerſo
18 cœtu Iſrael, donec egrediatur. ¶ Cùm autem
exierit ad altare quod coram Domino eſt,
oret pro ſe, & ſumptum ſanguinem vituli
atq; hirci fundat ſuper cornua eius per gy-
19 rum: ¶ aſpergenſq; digito ſepties expiet, &
ſanctificet illud ab immundities filiorũ Iſ-
20 rael. ¶ poſtquam emundauerit ſanctuarium
& tabernaculum & altare, tunc offerat hir-
21 cum viuentem: ¶ & poſita vtraq; manu ſu-
per caput eius, confiteatur omnes iniquita-
tes filiorum Iſrael, & vniuerſa delicta atq;
peccata eorũ: quæ imprecãs capiti eius, emit-
tet illũ per hominem paratum, in deſertum.
22 ¶ Cumq; portauerit hircus omnes iniquita-
E tes eorum in terram ſolitariam, & dimiſſus
23 fuerit in deſerto, ¶ reuertetur Aaron in ta-
bernaculum teſtimonij, & depoſitis veſtibus
quibus prius indutus erat cùm intraret ſan
24 ctuarium, relictiſq; ibi, ¶ lauabit carnẽ ſuam
in loco ſancto, indueturq; veſtibus ſuis. Et
poſtquam egreſſus obtulerit holocauſtũ ſuum
ac plebis, rogabit tam pro ſe quàm pro popu-
25 lo: ¶ & adipem qui oblatus eſt pro peccatis,
26 adolebit ſuper altare. ¶ Ille vero qui dimiſe-
rit caprum emiſſariũ, lauabit veſtimẽta ſua
& corpus aqua, & ſic ingredietur in caſtra.
27 ¶ Vitulũ autẽ & hircũ qui pro peccato fuerãt
F immolati, & quorũ ſanguis illatus eſt in ſan
ctuarium vt expiatio compleretur, aſporta-
būt foras caſtra, ‖& comburẽt igni tam pel- Sup.6.a.30.
28 les quam carnes eorũ ac fimũ: ¶ & quicunq; Heb.13.b.11
cõbuſſerit ea, lauabit veſtimenta ſua, & car
29 nem aqua, & ſic ingredietur caſtra. ¶ Eritq;
vobis hoc legitimũ ſempiternum: Menſe ſe-
ptimo, decima die menſis affligetis animas
veſtras, nullumq; opus facietis, ſiue indige-
na, ſiue aduena qui peregrinatur inter vos.
30 ¶ ‖In hac die expiatio erit veſtri atq; mun- Infr.23.c.27.
G datio ab omnibus peccatis veſtris: corã Do-
31 mino mundabimini. ¶ ſabbathum enim re-
quietionis eſt, & affligetis animas veſtras
32 religione perpetua. ¶ Expiabit aũt ſacerdos
qui vnctus fuerit, & cuius manus "initia- "initiata
ta ſunt' vt ſacerdotio fungatur pro patre eſt 7.
ſuo: indueturq; ſtola linea & veſtibus ſan-
33 ctis, ¶ & expiabit ſanctuariũ & tabernaculũ
teſtimonij atq; altare, ſacerdotes quoq; et v-
34 niuerſum populũ. ¶ Eritq; vobis hoc legitimũ
ſempiternum, vt oretis pro filijs Iſrael, &
pro cunctis peccatis eorũ ſemel in anno. Fe-
cit igitur ſicut præceperat Dominus Moyſi.

## CAP. XVII.

1 ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, di-
2 cens, ¶ Loquere Aaron & filijs eius, &
A cunctis filijs Iſrael, dicẽs ad eos, Iſte eſt ſer-
me

*.4. mo quem man...*
*¶Homo quilibet de ...* 3
*bouem aut ouem, ſiue capram in caſtris vel*
*extra caſtra, ¶ & non obtulerit ad oſtiū ta-* 4
*bernaculi oblationē Domino, ſanguinis reus*
*erit: quaſi ſi ſanguinē fuderit, ſic peribit de*
*medio populi ſui. ¶Ideo ſacerdoti offerre de-* 5
*bent filij Iſrael hoſtias ſuas quas occidunt in*
*agro, vt ſanctificentur Domino ante oſtium*
*tabernaculi teſtimonij, & immolent eas ho-*
*ſtias pacificas Domino. ¶ Fundetq́; ſacerdos* 6
*ſanguinem ſuper altare Domini ad oſtium* B
*tabernaculi teſtimonij, & adolebit adipem*
*in odorem ſuauitatis Domino, ¶ & nequa-* 7
*quam vltrà immolabunt hoſtias ſuas dæmo*
*nibus cum quibus fornicati ſunt. Legitimū*
*ſempiternum erit illis & poſteris eorum.*
*¶Et ad ipſos dices, Homo de domo Iſrael &* 8
*de aduenis qui peregrinantur apud vos qui*
*obtulerit holocauſtū ſiue victimam, ¶ & ad* 9
*oſtium tabernaculi teſtimonij non adduxerit*
*offerat 3.* *eam, vt "offeratur' Domino, interibit de po-*
*pulo ſuo. ¶Homo quilibet de domo Iſrael, &* 10
*de aduenis qui peregrinantur inter vos, ſi* C
*comederit ſanguinem, obfirmabo faciē meam*
*contra animam illius, & diſperdam eam de*
*populo ſuo, ¶quia anima carnis in ſanguine* 11
*eſt: & ego dedi illum vobis, vt ſuper altare*
*meum 10.* *"in eo' expietis pro animabus veſtris, &*
*ſanguis pro anima piaculo ſit. ¶ Idcirco dixi* 12
*filijs Iſrael: Omnis anima ex vobis non co-*
*medet ſanguinem, nec ex aduenis qui pere-*
*grinantur apud vos. ¶Homo quicunq; de fi-* 13
*lijs Iſrael, & de aduenis qui peregrinantur*
*apud vos, ſi venatione atq; aucupio ceperit*
*feram vel auem, quibus veſci licitum eſt,*
*fundat ſanguinem eius, & operiat illū ter-* D
Gene.9.b.4. *ra. ¶‖Anima enim omnis carnis in ſanguine* 14
*eſt. Vnde dixi filijs Iſrael: Sanguinem vni-*
*uerſæ carnis non comedetis, quia anima car*
*nis in ſanguine eſt: & quicunq; comederit*
*illū, interibit. ¶Anima quæ comederit mor-* 15
*ticinum vel captum à beſtia, tam de indi-*
*genis quàm de aduenis, lauabit veſtimenta*
*ſua & ſemetipſum aqua, & contaminatus*
*erit vſq; ad veſperum: & hoc ordine mun-*
*dus fiet. ¶ Quod ſi non lauerit veſtimenta* 16
*ſua vel corpus, portabit iniquitatem ſuam.*

CAP. XVIII.

LOcutus eſt Dominus ad Moyſen, dicēs, 1
¶Loquere filijs Iſrael, & dices ad eos, 2
Ego Dominus Deus veſter: ¶ iuxta conſue- 3
*tudinem Terræ Aegypti in qua habitaſtis,* A
*non facietis: & iuxta morem regionis Cha-*
*naan ad quam ego introducturus ſum vos,*
*non agetis, nec in legitimis eorum ambula-*
*bitis. ¶Facietis iudicia mea, & præcepta mea* 4
*ſeruabitis, & ambulabitis in eis. Ego Do-*
Rom.10.a. *minus Deus veſter. ¶‖Cuſtodite leges meas* 5
Eze.20.b.11 *atq; iudicia, quæ faciens homo viuet in eis.*
Gal.3.b.12. *Ego Dominus. ¶Omnis homo ad proximam* 6

*...nis ſui non accedet, vt reuelet tur-*
7 *pitudinem eius. ego Dominus. ¶Turpitudi-*
*nem patris tui & turpitudinem matris tuæ*
*non diſcooperies: mater tua eſt, non reuela-*
8 *bis turpitudinem eius. ¶Turpitudinē vxo-*
*ris patris tui non diſcooperies: turpitudo e-*
9 *nim patris tui eſt. ¶ Turpitudinem ſororis*
E *tuæ ex patre ſiue ex matre quæ domi vel fo-*
10 *ris genita eſt, non reuelabis. ¶ Turpitudi-*
*nem filiæ filij tui vel neptis ex filia non re-*
11 *uelabis: quia turpitudo tua eſt. ¶ Turpitu-*
*dinem filiæ vxoris patris tui quam peperit*
*patri tuo, & eſt ſoror tua, non reuelabis.*
12 *¶Turpitudinem ſororis patris tui non diſ-*
13 *cooperies: quia caro eſt patris tui. ¶Turpitu-*
*dinem ſororis matris tuæ non reuelabis, eò*
14 *quòd caro ſit matris tuæ. ¶Turpitudinē pa-*
*trui tui non reuelabis, nec accedes ad vxo-*
*rem eius quæ tibi affinitate coniungitur.*
15 *¶ Turpitudinē nurus tuæ nō reuelabis, quia*
*vxor filij tui eſt: nec diſcooperies ignominiā*
16 *eius. ¶ * Turpitudinem vxoris fratris tui* *Et vxorem fratris ſui nullus accipiat.
*non reuelabis: quia turpitudo fratris tui*
17 *eſt. ¶ Turpitudinem vxoris tuæ & filij eius*
C *non reuelabis. Filiam filij eius, & filiam fi-*
*liæ illius non ſumes, vt reueles ignominiam*
*eius: quia caro illius ſunt, & talis coitus in-*
18 *ceſtus eſt. ¶ Sororem vxoris tuæ in pellica-*
*tum illius non accipies, nec reuelabis turpi-*
19 *tudinem eius adhuc illa viuente. ¶Ad mu-*
*lierem quæ patitur menſtrua non accedes,*
20 *nec reuelabis fœditatem eius. ¶Cum vxore*
*proximi tui non coibis, nec ſeminis commi-*
21 *ſtione maculaberis. ¶ De ſemine tuo nē da-*
*bis vt conſecretur ‖ idolo Moloch, nec polluas* Infr.20.a.2. Ro.13.a.10.
22 *nomē Dei tui: ego Dominus. ¶Cum maſcu-*
*lo non commiſcearis coitu fœmineo, quia*
23 *abominatio eſt. ¶ Cum omni pecore non coi-*
D *bis, nec maculaberis cum eo. Mulier nō ſuc-*
*cumbet iumento, nec miſcebitur ei: quia ſce-*
24 *lus eſt. ¶ Ne polluamini in omnibus his*
*quibus contaminatæ ſunt vniuerſæ gentes,*
*quas ego eijciam ante conſpectum veſtrum,*
25 *¶ & quibus polluta eſt terra: cuius ego ſce-*
*lera viſitabo, vt euomat habitatores ſuos.*
26 *¶Cuſtodite legitima mea atq; iudicia, & nō*
*faciatis ex omnibus abominationibus iſtis,*
*tā indigena quàm colonus qui peregrinatur*
27 *apud vos. ¶Omnes enim execrationes iſtas*
*fecerunt accolæ terræ qui fuerūt ante vos,*
28 *& polluerūt eam. ¶Cauete ergo ne & vos ſi-*
*militer euomat, cùm paria feceritis, ſicut e-*
29 *uomuit gentem quæ fuit ante vos. ¶Omnis*
*anima quæ fecerit de abominationibus his*
30 *quippiam, peribit de medio populi ſui. ¶Cu-*
*ſtodite mandata mea. Nolite facere quæ fe-*
*cerunt hi qui fuerunt ante vos, & ne pol-*
*luamini in eis. ego Dominus Deus veſter.*

CAP. XIX.

1 LOcutus eſt Dominus ad Moyſen, dicēs,
2 ¶ Loquere ad omnem cœtum filiorum

Sup.11. g.44 Iſrael. & dices ad eos, ‖Sācti eſtote, qu...
1.Pet.1.d.16. ſanctus ſum Dominus Deus veſter. ❡Vnuſ- 3
quiſq; patrem ſuum, et matrē ſuam timeat.
Sabbatha mea cuſtodite. Ego Dominus Deus
veſter. ❡Nolite conuerti ad idola, nec Deos 4
cōflatiles faciatis vobis, ego Dominus Deus
veſter. ❡Si immolaueritis hoſtiam pacifico- 5
rū Domino vt ſit placabilis: ❡eo die quo fue 6
rit immolata, comedetis eam, & die altero:
quicquid autem reſiduum fuerit in diē ter-
tium, igne comburetis. ❡ſi quis poſt biduum 7
comederit ex ea, prophanus erit, & impieta-
tis reus: ❡portabitq; iniquitatē ſuam, quia 8
ſanctum Domini polluit, & peribit anima B
"medio populi ſui 4. illa de "populo ſuo'. ❡Cumq; meſſueris ſe- 9
geтes terræ tuæ, non tondebis vſq; ad ſolum
Inf.23. d.22. ſuperficiem terræ: nec remanentes ſpicas col-
Exo.20.a.7. liges. ❡Neq; in vinea tua racemos & grana 10
c.17. decidentia cōgregabis, ſed pauperibus & pe-
Deu.5.b.11. regrinis carpenda dimittes, ego Dominus C
c.20. Deus veſter. ❡Non facietis furtum. Non 11
Eccl.10.a.6 mentiemini, nec decipiet vnuſquiſq; proxi-
Deut.24.c. mum ſuum. ❡Nō periurabis in nomine meo, 12
14. nec polluеs nomen Dei tui. ego Dominus. 13
Tob.4.c.15. ❡Non facies calumniam proximo tuo, nec vi
Deu.1.c.17. opprimes eum. Non morabitur opus merce-
16.d.10. narij tui apud te vſq; mane. ❡Non maledi- 14
Iac.2.a.1. ces ſurdo, nec coram cæco pones offendiculū:
Pro.24.c.23 ſed timebis Dominum Deum tuum, quia ego
1.Iohan.2.b. ſum Dominus. ❡Non facies quod iniquum 15
11.3.c.15. eſt, nec iniuſte iudicabis. ‖Non conſideres
Ecc.19.b.13. perſonam pauperis, nec honores vultum po-
Mat.18.b.15 tentis. Iuſte iudica proximo tuo. ❡Non eris 16
Luc.17.a.3. criminator, nec ſuſurro in "populo'. Nō ſta-
"populis 10. bit contra ſanguinem proximi tui. ego Do-
Mat.5.g.43. minus. ❡Non oderis fratrem tuum in corde 17
22.d.39. tuo, ſed publice argue eum, ne habeas ſuper
Rom.13.c.9. illo peccatum. ❡‖Non quæras vltionem, nec 18
Gal.5 c.14. memor eris iniuriæ ciuium tuorum. ‖Diliges
Iacob 2.b.9. amicum tuum ſicut teipſum. ego Dominus. D
"Iumenta ſua 13. ❡Leges meas cuſtodite. "Iumentum tuum' 19
non facies coire cū alterius generis animan
tibus. Agrum tuū non ſeres diuerſo ſemine.
Veſte, quæ ex duobus texta eſt, nō indueris.
❡Homo ſi dormierit cum muliere coitu ſemi 20
*nis, quæ ſit ancilla etiam nobilis, & tamen
pretio non redempta, nec libertate donata:
vapulabunt ambo, & non morientur, quia
non fuit libera. ❡pro delicto autem ſuo offe- 21
ret Domino ad oſtium tabernaculi teſtimo- E
nij arietem: ❡orabitq; pro eo ſacerdos, & pro 22
peccato eius coram Domino, & repropitiabi-
tur ei, dimitteturq; peccatum. ❡Quando in- 23
greſſi fueritis terram, & plantaueritis in ea
ligna pomifera, auferetis præputia eorū, po-
ma quæ germinant immunda erunt vobis,
nec edetis ex eis. ❡Quarto autem anno om- 24
nis fructus eorum ſanctificabitur laudabi-
lis Domino. ❡Quinto autem anno comedetis 25
fructus, congregantes poma quæ proferūt. ego
*ad ſanguinem. Dominus Deus veſter. ❡Nō comedetis *cum 26

...aini, nec obſerua- Inf.21.a.5.
27 bitis ſomnia... ...in rotundum attondc-
28 bitis comam: nec radetis barbam. ❡Et ſuper
F mortuo non incidetis carnes veſtras, neque
figuras aliquas, aut ſtigmata facietis vobis.
29 ego Dominus. ❡Ne proſtituas filiam tuam,
ne contaminetur terra, & impleatur pia-
30 culo. ❡Sabbatha mea cuſtodite, & ſanctua-
31 rium meum metuite, ego Dominus. ❡Ne de-
clinetis ad magos, nec ab ariolis aliquid ſci-
ſcitemini, vt polluamini per eos. ego Domi-
32 nus Deus veſter. ❡Coram cano capite con-
ſurge, & honora perſonam ſenis: & time Do
33 minum Deum tuum. ego ſum Dominus. ❡Si Exo.21.c.28
G habitauerit aduena in terra veſtra, & mo-
ratus fuerit inter vos, non exprobretis ei:
34 ❡ſed ſit inter vos quaſi indigena: et diligetis
eum quaſi voſmetipſos: fuiſtis enim & vos
aduenæ in Terra-Aegypti. ego Dominus
35 Deus veſter. ❡Nolite facere iniquū aliquid
in iudicio, in regula, in pōdere, in menſura.
36 ❡Statera iuſta, & æqua ſint pondera, iuſtus
modius, æquusq; ſextarius. ego Dominus
Deus veſter, qui eduxi vos de Terra-Aegy-
37 pti. ❡Cuſtodite omnia præcepta mea, & vni
uerſa iudicia, & facite ea. ego Dominus.

CAP. XX.

1 LOcutusq; eſt Dominus ad Moyſen, di- Sup 18.c.21.
2 cens, ❡Hæc loquêris filijs Iſrael, Homo
A de filijs Iſrael, & de aduenis qui habitant in
Iſrael, ſi quis dederit de ſemine ſuo idolo
Moloch, morte moriatur: populus terræ lapi-
3 dabit eum. ❡Et ego ponam faciem meam
contra illum, ſuccidamq; eum de medio po-
puli ſui, eò quod dederit de ſemine ſuo Mo-
loch, & cōtaminauerit ſanctuarium meum,
4 ac polluerit nomen ſanctum meum. ❡Quod
ſi negligens populus terræ, & quaſi parui-
pendens imperium meum dimiſerit hominē
qui dedit de ſemine ſuo Moloch, nec volue-
5 rit eum occidere: ❡ponam faciem meam ſu-
per hominem illum, & cognationem eius,
ſuccidamq; & ipſum, & omnes qui conſen-
ſerunt ei, vt fornicaretur cum Moloch, de
6 medio populi ſui. ❡Anima quæ declinaue-
rit ad magos & ariolos, & fornicata fuerit
cum eis, ponam faciem meam contra eam, & 1.Pet.1.c.16.
7 interficiam illam de medio populi ſui. ❡San Exo.21.c.17
ctificamini, & eſtote ſancti, quia ego ſum Pro.20.c.20
8 Dominus Deus veſter. ❡Cuſtodite præcepta Mat.15.a.4
B mea, & facite ea: Ego Dominus qui ſancti- Marc.7.b.10
9 fico vos. ❡Qui maledixerit patri ſuo, aut ma Ioan.8.a.4.
tri, morte moriatur. patri matriq; qui male- Deut.22.d.
10 dixerit, ſanguis eius ſit ſuper eum. ❡Si mœ 22.
chatus quis fuerit cum vxore alterius, et a-
dulterium perpetrauerit cū coniuge proximi
ſui, morte moriātur & mœchus et adultera.
11 ❡Qui dormierit cū nouerca ſua, & reuela-
uerit ignominiā patris ſui, morte moriantur
12 ambo. ſanguis eorum ſit ſuper eos. ❡Si quis
dormierit cum nuru ſua, vterq; moriatur,
quia

quia ſcelus operat.
per eos. ¶Qui dorm... ...coitu 13
fœmineo, vterque operatus eſt nefas, morte
moriatur: ſit ſanguis eorum ſuper eos. ¶Qui 14
ſupra vxorem filiam duxerit matrem eius,
ſcelus operatus eſt, viuus ardebit cum eis,
nec permanebit tantum nefas in medio ve- C
ſtri. ¶Qui cum iumento & pecore coierit, 15
morte moriatur: pecus quoque occidite. ¶Mu 16
lier quæ ſuccubuerit cuilibet iumento, ſimul
interficietur cum eo: ſanguis eorum ſit ſuper
eos. ¶Qui acceperit ſororem ſuam filiam pa 17
tris ſui, vel filiam matris ſuæ, & viderit
turpitudinem eius, illaque conſpexerit fratris
ignominiam: nefariam rem operati ſunt: oc
cidentur in conſpectu populi ſui, eo quod tur
pitudinem ſuam mutuo reuelauerint, & por
tabunt iniquitatem ſuam. ¶Qui coierit cum 18
muliere in fluxu menſtruo, & reuelauerit
turpitudinem eius, ipſaque aperuerit fontem
ſanguinis ſui, interficientur ambo de medio
populi ſui. ¶Turpitudinem materteræ, & a- 19
mitæ tuæ non diſcooperies, qui hoc fecerit,
ignominiam carnis ſuæ nudauit, portabunt E
ambo iniquitatem ſuam. ¶Qui coierit cum 20
vxore patrui vel auunculi ſui, & reuelaue
vit ignominiam cognationis ſuæ, portabunt
ambo peccatum ſuum: abſque liberis morien-
tur. ¶Qui duxerit vxorem fratris ſui, rem 21
facit illicitam, turpitudinem fratris ſui re-
uelauit: abſque liberis erunt. ¶Cuſtodite le- 22
ges meas, atque iudicia, & facite ea: ne &
vos euomat terra quã intraturi eſtis & ha
bitaturi. ¶Nolite ambulare in legitimis na 23
tionum, quas ego expulſurus ſum ante vos.
Omnia enim hæc fecerunt, & abominatus
ſum eas. ¶Vobis autem loquor. Poßidete ter 24
ram eorum, quam dabo vobis in hæreditate-
tem, terram fluentem lacte & melle. ego Do
minus Deus veſter, qui ſeparaui vos a cæ-
teris populis. ¶Separate ergo & vos iumen- 25
tum mundum ab immundo, & auem mun-
dam ab immunda: ne polluatis animas ve-
ſtras in pecore & auibus, & cũctis quæ mo
uentur in terra, & quæ vobis oſtendi eſſe
*Et 2. polluta. ¶*Eritis mihi ſancti, quia ſanctus 26
ſum ego Dominus, & ſeparaui vos a cæteris
Deu.18.b.10 populis, vt eſſetis mei. ¶‖Vir ſiue mulier, in 27
1.Re.28.b.7. quibus pythonicus, vel diuinationis fuerit
ſpiritus, morte moriantur, lapidibus obruent
eos: ſanguis eorum ſit ſuper illos.

## CAP. XXI.

Dixit quoque Dominus ad Moyſen, Lo- 1
quere ad ſacerdotes filios Aaron, & di A
ces ad eos. Ne cõtaminetur ſacerdos in mor
tibus ciuium ſuorum, ¶niſi tantum in con- 2
ſanguineis, ac propinquis, id eſt, ſuper pa-
trem & matrem, & filium et filiam, fratrem
quoque, ¶& ſororem virginem, quæ non eſt 3
nupta viro: ¶ſed nec in principe populi ſui 4
Sup.19.f.27. contaminabitur. ¶‖Nec radent caput, nec 5
...m, neque in carnibus ſuis facient in-
6 ciſuras. ¶Sancti erunt Deo ſuo, & non pol-
luent nomen eius. incenſum enim Dominĩ,
& panes Dei ſui offerunt, & ideo ſancti e-
7 runt. ¶Scortum & vile proſtibulum non du
cet vxorẽ: nec eam quæ repudiata eſt a ma-
8 rito: quia conſecratus eſt Deo ſuo, ¶& panes
B propoſitionis offert. Sit ergo ſanctus, quia
& ego ſanctus ſum Dominus, qui ſanctifico
9 vos. ¶Sacerdotis filia ſi deprehenſa fuerit in
ſtupro, & violauerit nomen patris ſui, flam
10 mis exuretur. ¶Pontifex, id eſt, ſacerdos ma
ximus inter fratres ſuos, ſuper cuius caput
fuſum eſt vnctionis oleum, & cuius manus
in ſacerdotio conſecratæ ſunt, veſtitusque eſt
ſanctis veſtibus, caput ſuum non diſcoope-
11 riet, veſtimenta* non ſcindet, ¶et ad omnem *ſua 2.
mortuum non ingredietur omnino, ſuper pa-
tre quoque ſuo, & matre non contaminabi-
12 tur. ¶Nec egredietur de ſanctis, ne polluat
C ſanctuarium "Domini', quia oleum ſanctæ " Dei ſui 3.
vnctionis Dei ſui ſuper eum eſt, ego Domi- Eze.44.l.22.
13 minus. ¶‖Virginem ducet vxorem: ¶viduã
14 autem et repudiatam, et ſordidam, atque me-
retricem non accipiet, ſed puellam de populo
15 ſuo: ¶ne commiſceat ſtirpem generis ſui vul
go gentis ſuæ: quia ego Dominus qui ſancti-
16 fico eum. ¶Locutusque eſt Dominus ad Moy-
17 ſen, dicens: ¶Loquere ad Aaron, Homo de ſe-
mine tuo per familias *qui habuerit macu- *ſuas 2.
18 lam, non offeret panes Deo ſuo, ¶nec accedet
ad miniſterium eius: ſi cæcus fuerit, ſi clau-
dus, ſi vel paruo, vel grandi, vel torto naſo,
19 ¶ſi fracto pede, ſi manu, ¶ſi gibbus, ſi lippus,
20 ſi albuginẽ habens in oculo, ſi iugem ſcabiẽ,
21 ſi impetiginẽ in corpore, vel hirnioſus. ¶Om
D nis qui habuerit maculam de ſemine Aaron
ſacerdotis, non accedet offerre hoſtias Domi
22 no, nec panes Deo ſuo: ¶veſcetur tamen pa-
23 nibus qui offeruntur in ſanctuario, ¶ita dũ-
taxat vt intra velum non ingrediatur, nec
accedat ad altare, "qui' maculam habet, & "quia 6.
contaminare non debet ſanctuarium meum.
24 Ego Dominus qui ſanctifico eos. ¶Locutus
eſt ergo Moyſes ad Aaron, & ad filios eius,
& ad omnem Iſrael cuncta quæ fuerãt ſibi
imperata.

## CAP. XXII.

1 Locutus quoque eſt Dominus ad Moy-
2 ſen, dicens: ¶Loquere ad Aaron & ad
A filios eius vt caueant ab his quæ conſecrata
ſunt filiorum Iſrael, & non contaminent no
men ſanctificatorum mihi, quæ ipſi offerũt.
3 ego Dominus. ¶Dic ad eos, & ad poſteros eo-
rum, Omnis homo qui acceſſerit de ſtirpe ve
ſtra ad ea quæ conſecrata ſunt, & quæ ob-
tulerunt filij Iſrael Domino, in quo eſt im-
munditia, peribit coram Domino. ego ſum
4 Dominus. ¶Homo de ſemine Aaron qui fue-
rit leproſus, aut patiẽs fluxum ſeminis, non
veſcetur de his quæ ſanctificata ſunt mihi
donec ſanetur. Qui tetigerit immundũ ſu-

per mortuo, & ex quo egreditur ſem.
coitus, & qui tangit reptile, & quodlibet 5
immundū, cuius tactus eſt ſordidus, immū 6
dus erit vſq; ad veſperū, & nō veſcetur his
*corpus ſuū quæ ſanctificata ſunt: ſed cū lauerit * carnē
4. ſuam aqua, & occubuerit ſol, tūc munda- 7
tus veſcetur de ſanctificatis, quia cibus il- B
lius eſt. ||Morticinū & captum à beſtia nō 8
Exo.22.d.31 comedent, nec polluentur in eis. ego ſum Do
Eze.44.g.31 minus. Cuſtodiant præcepta mea, vt non 9
ſubiaceant peccato, & moriātur in ſanctua
rio, cū pollue rint illud. ego Dominus qui ſan
ctifico eos. Omnis alienigena non comedet 10
de ſanctificatis, inquilinus ſacerdotis, et mer
cenarius nō veſcētur ex eis. Quem autem 11
ſacerdos emerit, & qui vernaculus domus
eius fuerit, hi comedēt ex eis. Si filia ſacer 12
dotis cuilibet ex populo nupta fuerit: de his
quæ ſanctificata ſunt, & de primitijs nō ve
ſcetur. ſin autē vidua, vel repudiata, & 13
abſq; liberis reuerſa fuerit ad domū patris
ſui: ſicut puella cōſueuerat, aletur cibis patris
ſui. Omnis alienigena comedendi ex eis non
habet poteſtatē. Qui comederit de ſanctifi- 14
catis per ignorantiam, addet quintam par-
tem cum eo quod comedit, & dabit ſacerdoti
in ſanctuarium. Nec contaminabunt ſan- 15
ctificata filiorum Iſrael, quæ offerunt Domi
no: ne forte ſuſtineant iniquitatem deli- 16
cti ſui, cum ſanctificata comederint. ego Do C
minus qui ſanctifico eos. Locutusq; eſt Do 17
minus ad Moyſen, dicens: Loquere ad Aa- 18
ron & filios eius, & ad omnes filios Iſrael,
dicesq; ad eos, Homo de domo Iſrael, & de
aduenis qui habitant apud vos, qui obtule-
rit oblationem ſuam vel vota ſoluens, vel
ſponte offerens, quicquid illud obtulerit in
holocauſtum Domini, vt offeratur per vos, 19
maſculus immaculatus erit ex bobus & o-
uibus, & ex capris, ſi maculam habuerit, 20
De.15.d.20. non offeretis, neq; erit acceptabile. ||Homo 21
Eccl.35.b.14 qui obtulerit victimam pacificorū Domino,
vel vota ſoluens, vel ſponte offerens, tam de
bobus quàm de ouibus, immaculatum offe-
ret, vt acceptabile ſit: omnis macula non e-
rit in eo. Si cæcum fuerit, ſi fractum, ſi ci- 22
catricem habēs, ſi papulas, aut ſcabiem, aut D
impetiginem: non offeretis ea Domino, nec
adolebitis ex eis ſuper altare Domini. Bo- 23
uem & ouem aure & cauda amputatis, vo-
luntariè offerre potes, votum autem ex eis
ſolui non poteſt. Omne animal quod vel 24
contritis vel tonſis, vel ſectis ablatisq; te-
ſticulis eſt, non offeretis Domino, & in terra
veſtra hoc omnino ne faciatis. De manu 25
alienigenæ non offeretis panes Deo veſtro
& quicquid aliud dare voluerit: quia corru
pta, & maculata ſunt omnia: nō ſuſcipietis
ea. Locutusq; eſt Dominus ad Moyſen, di- 26
cens, Bos, ouis, & capra cùm genita fuerint 27
ſeptem diebus erunt ſub ubere matris ſuæ:

ps offerri poterūt
...pue ouis, non immo-
29 labuntur vna die cum fœtibus ſuis. Si im
molaueritis hoſtiam pro gratiarum actione
30 Domino, vt poſſit eſſe placabilis, eodem die
comedetis eam, nec remanebit quicquam in
31 mane alterius diei. ego Dominus. Cuſto-
dite mandata mea, & facite ea. ego Domi-
32 nus. Ne polluatis nomen meum ſanctum,
vt ſanctificer in medio filiorum Iſrael. Ego
33 Dominus qui ſanctifico vos, & eduxi de
Terra Aegypti, vt eſſem vobis in Deum. e-
go Dominus. CAP. XXIII.
1 LOcutusq; eſt Dominus ad Moyſen, di-
2 cens, Loquere filijs Iſrael, & dices ad
A eos, Hæ ſunt feriæ Domini, quas vocabitis
3 ſanctas. Sex diebus facietis opus: dies ſe- Exo. 20.b.9
ptimus, quia ſabbathi requies eſt, vocabitur
ſanctus, omne opus non facietis in eo: ſabba
thum Domini eſt in cunctis habitationibus
4 veſtris. Hæ ſunt ergo feriæ Domini ſan-
ctæ, quas celebrare debetis temporibus ſuis.
5 Menſe primo, quartadecima die menſis ad Exo.12.c.18
6 veſperum, Phaſe Domini eſt: & quintadc- Nu.28.c.16.
cima die mēſis huius, ſolennitas azymorum
Domini eſt. Sep.tē diebus azyma comedetis.
7 dies primus erit vobis celeberrimus, ſan-
ctusq;: omne opus ſeruile non facietis in eo:
8 ſed offeretis ſacrificium in igne Domino
B ſeptem diebus, dies autem ſeptimus erit ce-
lebrior & ſanctior: nullumq; ſeruile opus fa
9 cietis in eo. Locutusq; eſt Dominus ad
10 Moyſen, dicens: Loquere filijs Iſrael, & di-
ces ad eos, Cum ingreſſi fueritis terrā quam
ego dabo vobis, et meſſueritis ſegetem, feretis
manipulos ſpicarum primitias meſſis veſtræ
11 ad ſacerdotem. qui eleuabit faſciculum co-
ram Domino, vt acceptabile ſit pro vobis, al
12 tero die Sabbathi, & ſanctificabit illū. At-
que in eodem die quo manipulus cōſecratur,
cædetur agnus immaculatus anniculus in
13 holocauſtum Domini. Et libamenta offe-
rentur cum eo, duæ decimæ ſimilæ conſperſæ
oleo in incenſum Domini, odoremq; ſuauiſ-
ſimum: liba quoque vini, quarta pars hin.
14 Panem, & polentam, & pultes non come-
C detis ex ſegete, vſq; ad diem qua offeratis
ex ea Deo veſtro. Præceptum eſt ſempiter-
num in generationibus, cunctisq; habitacu-
15 lis veſtris. Numerabitis ergo ab altero die Deu. 16.b.9
Sabbathi in quo obtuliſtis manipulum pri-
16 mitiarum ſeptem hebdomadas plenas, vſ-
que ad alteram diem expletionis hebdoma-
dæ ſeptimæ, id eſt quinquaginta dies: & ſic
17 offeretis ſacrificium nouum Domino ex om
nibus habitaculis veſtris, panes primitia-
rum duos de duabus decimis ſimilæ fermen
tata, quos coquetis in primitias Domini.
18 Offeretisq; cum panibus ſeptem agnos im
maculatos anniculos, & vitulum de armen-
to vnum, & arietes duos, & erunt in holo-
cauſtum

cauſtum cum libam…
…ißimum Domino. ¶ Fa… pro 19
peccato, duoſq; agnos anniculos hoſtias pa-
cificorum. ¶ Cumq; eleuauerit eos ſacerdos 20
cum panibus primitiarum coram Domino, D
cedent in vſum eius. ¶ Et vocabitis hunc 21
diem celeberrimum, atque ſanctißimum: o-
mne opus ſeruile non facietis in eo. Legiti-
mum ſempiternum erit in cunctis habita-
Sup.19.b.9. culis, & generationibus veſtris. ¶ ‖ Poſtquã 22
Deu.24.c.19 autem meſſueritis ſegetem terræ veſtræ,
non ſecabitis eam vſque ad ſolum, ‖ nec re-
manentes ſpicas colligetis, ſed pauperibus &
peregrinis dimittetis eas. ego ſum Dominus
Deus veſter. ¶ Locutuſque eſt Dominus ad 23
Moyſen, dicens: ¶ Loquere filijs Iſraël, Men- 24
ſe ſeptimo, prima die menſis erit vobis ſab-
bathum memoriale clangentibus tubis, &
vocabitur ſanctum: ¶ omne opus ſeruile non 25
facietis in eo, & offeretis holocauſtum Do-
mino. ¶ Locutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, 26
Su.16.g.30. dicens: ¶ ‖ D… die menſis huius ſeptimi, 27
Nu.29.b.7. dies expiati… erit celeberrimus, & vo-
cabitur ſanctus, affligetiſq; animas veſtras E
in eo, & offeretis holocauſtum Domino. ¶ O- 28
mne opus ſeruile non facietis in tempore
diei huius: quia dies propitiationis eſt, vt
propitietur vobis Dominus Deus veſter.
¶ Omnis anima quæ afflicta non fuerit die 29
hac, peribit de populis ſuis: ¶ & quæ operis 30
quippiam fecerit, delebo eam de populo ſuo.
¶ Nihil ergo operis facietis in eo: legitimum 31
ſempiternum erit vobis in cunctis genera-
tionibus, & habitationibus veſtris. ¶ Sab- 32
bathum requietionis eſt, & affligetis ani-
mas veſtras die nono menſis. A veſpera vſ- F
que ad veſperam celebrabitis ſabbatha ve-
ſtra. ¶ Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, 33
dicens: ¶ Loquere filijs Iſraël, A quintodeci- 34
mo die menſis huius ſeptimi, erunt feriæ ta-
bernaculorum ſeptem diebus Domino. ¶ Dies 35
primus vocabitur celeberrimus atque ſan-
ctißimus: omne opus ſeruile non facietis in
eo. ¶ Et ſeptẽ diebus offeretis holocauſta Do 36
Ioh.7.f.37. mino, ‖ dies quoq; octauus erit celeberrimus
atque ſanctißimus, & offeretis holocauſtum
Domino: eſt enim cœtus atq; collecta: omne
opus ſeruile non facietis in eo. ¶ Hæ ſunt fe 37
riæ Domini quas vocabitis celeberrimas
atq; ſanctißimas, offeretiſq; in eis oblatio-
nes Domino, holocauſta & libamenta iuxta
ritum vniuſcuiuſq; diei: ¶ exceptis ſabba- 38
this Domini, doniſq; veſtris, & quæ offere-
tis ex voto, vel quæ ſponte tribuetis Domi-
no. ¶ A quintodecimo ergo die menſis ſeptimi 39
quando congregaueritis omnes fructus terræ
veſtræ, celebrabitis ferias Domini ſeptẽ die-
bus die primo & die octauo erit ſabbathum, G
id eſt requies. ¶ Sumetiſq; vobis die primo 40
fructus arboris pulcherrimæ, ſpatulaſq; pal-
marum, & ramos ligni denſarum frondium

…æ de torrente, & lætabimini corã Do
41 mino Deo veſtro, ¶ celebrabitiſq; ſolennita-
tem eius ſeptem diebus per annum: legitimũ
ſempiternum erit in generationibus veſtris.
42 Menſe ſeptimo feſta celebrabitis, ¶ & habi-
tabitis in vmbraculis ſeptem diebus, omnis
qui de genere eſt Iſraël, manebit in taberna
43 culis: ¶ vt diſcant poſteri veſtri quod in ta-
bernaculis habitare fecerim filios Iſraël, cũ
educerẽ eos de Terra-Aegypti. ego Dominus
44 Deus veſter. ¶ Locutuſq; eſt Moyſes ſuper ſo
lennitatibus Domini ad filios Iſraël.

CAP. XXIIII.

1 ET locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicẽs:
2 ¶ Præcipe filijs Iſraël, vt afferant tibi
A oleum de oliuis puriſsimũ ac lucidum, ad con
3 cinnandas lucernas iugiter, ¶ extra velum
teſtimonij in tabernaculo fœderis. Ponetq;
eas Aaron à veſpere vſq; in mane corã Do-
mino, cultu ritúq; perpetuo in generationi-
4 bus veſtris. ¶ Super candelabrum munḍißi-
mum ponentur ſemper in conſpectu Domini.
5 ¶ Accipies quoque ſimilam, & coques ex ea
duodecim panes, qui ſinguli habebunt duas
6 decimas: ¶ quorum ſenos altrinſecus ſuper
menſam puriſsimam coram Domino ſtatues:
7 ¶ & pones ſuper eos thus lucidiſsimum, vt
ſit panis in monimentum oblationis Domi-
8 ni. ¶ Per ſingula ſabbatha mutabuntur co-
B ram Domino ſuſcepti à filijs Iſraël fœdere
9 ſempiterno: ¶ ‖ eruntq; Aaron & filiorum e- Exo.29.c.33
ius: vt comedant eos in loco ſancto: quia ſan Mat.12.a.4.
ctum ſanctorum eſt de ſacrificijs Domini iu Sup.8.f.31.
10 re perpetuo. ¶ Ecce autem egreſſus filius mu
lieris Iſraëlitidis, quem pepererat de viro
Aegyptio inter filios Iſraël, iurgatus eſt in
11 caſtris cum filio Iſraëlitæ. ¶ Cumq; blaſphe-
maſſet nomen Domini, & maledixiſſet ei,
adductus eſt ad Moyſen. (Vocabatur autem
mater eius Salumith filia Dabri de tribu
12 Dan.) ¶ Miſeruntq; eum in carcerem, donec
13 noſſent quid iuberet Dominus. ¶ Qui locutus
14 eſt ad Moyſen, ¶ dicens, Educ blaſphemũ ex-
C tra caſtra, & ponant omnes qui audierunt,
manus ſuas ſuper caput eius, & lapidet eũ
15 populus vniuerſus. ¶ Et ad filios Iſraël lo-
queris, Homo qui maledixerit Deo ſuo, por-
16 tabit peccatum ſuum: ¶ & qui blaſphemaue-
rit nomẽ Domini, morte moriatur: lapidibus
opprimet eum omnis multitudo populi, ſi- ..2.
ue ille ciuis, ſiue peregrinus fuerit. Qui bla-
ſphemauerit nomẽ Domini, morte moriatur.
17 ¶ ‖ Qui percuſſerit & occiderit hominẽ, mor- Exo.21.b.12.
18 te moriatur. ¶ Qui percuſſerit animal, red-
D det vicarium, id eſt, animam pro anima.
19 ¶ Qui irrogauerit maculam cuilibet ciuium
20 ſuorum: ‖ ſicut fecit, ſic fiet ei: ¶ fracturam Mat.5.f.38.
pro fractura, oculum pro oculo, dentem pro Exo.21.c.24
dente reſtituet. qualem inflixerit maculam, Deu.19.d.21
21 talem ſuſtinere cogetur. ¶ Qui percuſſerit iu
mentum, reddet aliud. Qui percuſſerit ho-
minem,

minem, punietur. ¶ Aequum iu[illegible]
inter vos, ſiue peregrinus, ſiue ciuis pecca-
uerit: quia ego ſum Dominus Deus veſter.
¶ Locutuſque eſt Moyſes ad filios Iſrael, & 23
eduxerunt eum qui blaſphemauerat extra
caſtra, ac lapidibus oppreſſerunt. Feceruntque
filij Iſrael ſicut præceperat Dominus
Moyſi.

CAP. XXV.

LOcutusque eſt Dominus ad Moyſen in 1
monte Sinai, dicens, ¶ Loquere filijs Iſ- 2
rael, & dices ad eos, quando ingreßi fueritis A
Exo.23.b.10 terram quam ego dabo vobis, ‖ ſabbathizet*
*populus ſabbathum Domini. ¶ Sex annis ſeres agrũ 3
tuum, & ſex annis putabis vineam tuam,
colligeſq́ fructus eius: ¶ ſeptimo autem anno 4
ſabbathum erit terræ, requietionis Domini:
agrũ non ſeres, et vineã non putabis. ¶ Quæ 5
ſponte gignet humus, non metes: & vuas
primitiarum tuarum non colliges quaſi vin
demiam: annus enim requietionis terræ eſt:
¶ ſed erũt vobis in cibum, tibi & ſeruo tuo, 6
*tuæ 7. ancillæ* & mercenario tuo, & aduenæ qui pe
regrinatur apud te: ¶ iumentis tuis & peco 7
ribus omnia quæ naſcuntur præbebunt ci-
bum. ¶ Numerabis quoque tibi ſeptem heb- 8
domadas annorum, id eſt, ſepties ſeptẽ, quæ
ſimul faciunt annos quadraginta nouẽ: ¶ & 9
clanges buccina menſe ſeptimo, decima die
menſis, propitiationis tempore in vniuerſa
terra veſtra. ¶ Sanctificabiſq́ annum quin 10
quageſimum, & vocabis remißionẽ cunctis
habitatoribus terræ tuæ, ipſe eſt enim iubi- B
leus. Reuertetur homo ad poſſeßionem ſuam,
& vnuſquiſq́ redeet ad familiam priſtinã:
quia iubileus eſt & quinquageſimus annus. 11
Non ſeretis atque metetis ſponte in agro na
ſcentia, & primitias vindemiæ nõ colligetis,
¶ ob ſanctificationem iubilei, ſed ſtatim obla 12
ta comedetis. ¶ Anno iubilei redient omnes 13
ad poſſeßiones ſuas. ¶ quando vendes quip- 14
piam ciui tuo, vel emes ab eo, ne contriſtes
fratrem tuum, ſed iuxta numerum annorũ
iubilei emes ab eo, ¶ & iuxta ſupputationem 15
frugum vendet tibi. ¶ Quanto plures anni 16
remanſerint poſt iubileum, tanto creſcet &
pretium, & quanto minus temporis nume-
rauerit, tanto minoris & emptio conſtabit,
tempus enim frugum vendet tibi. ¶ Nolite 17
affligere contribules veſtros, ſed timeat v-
nuſquiſque Deum ſuum, quia ego Dominus
Deus veſter. ¶ Facite præcepta mea, & iudi 18
cia cuſtodite, & implete ea vt habitare poſ- C
ſitis in terra abſq́ vllo pauore, ¶ & gignat 19
vobis humus fructus ſuos, quibus veſcami-
ni vſque ad ſaturitatem, nullius impetum
formidantes. ¶ Quòd ſi dixeritis. Quid co- 20
medimus anno ſeptimo, ſi non ſeuerimus,
neque collegerimus fruges noſtras? ¶ Dabo 21
benedictionem meam vobis anno ſexto, &
faciet fructus trium annorum: ¶ ſeretiſq́ an 22
no octauo, & comedetis veteres fruges vſq́

[illegible] nona naſcantur.
23 [illegible] quoque non vendetur
in perpetuum, quia mea eſt, & vos aduenæ
24 & coloni mei eſtis. ¶ vnde cuncta regio poſ-
ſeßionis veſtræ ſub redemptionis conditione
25 vendetur. ¶ Si attenuatus frater tuus ven-
diderit poſſeßiunculam ſuam, & voluerit
propinquus eius, poteſt redimere quod ille
26 vendiderat. ¶ ſin autem non habuerit proxi
mum, & ipſe pretium ad redimendum potue
27 rit inuenire: ¶ computabuntur fructus ex eo
D tempore quo vendidit, & quod reliquum eſt
reddet emptori, ſicq́ recipiet poſſeßionẽ ſuã.
28 ¶ quod ſi non inuenerit manus eius vt red-
dat pretium, habebit emptor quod emerat
vſque ad annum iubileum. In ipſo enim om
nis venditio redibit ad Dominum, & ad poſ
29 ſeſſorem priſtinum. ¶ Qui vendiderit domũ
intra vrbis muros, habebit licentiam redi-
30 mendi, donec vnus impleatur annus, ¶ ſi non
redemerit, & anni circulus fuerit euolutus,
emptor poßidebit eam, & p[illegible]sint in per-
petuum, & redimi non pote[illegible]iam in iu-
31 bileo. ¶ Sin autẽ in villa fuerit domus, quæ
muros non habet, agrorum iure vendetur, ſi
ante redempta non fuerit, in iubileo reuer-
32 tetur ad Dominum: ¶ Aedes Leuitarum quæ
33 in vrbibus ſunt, ſemper poſſunt redimi: ¶ ſi
E redempta non fuerint, in iubileo reuerten-
tur ad dominos, quia domus vrbium Leui-
tarum pro poſſeßionibus ſunt inter filios Iſ-
34 rael. ¶ Suburbana autem eorũ non veneant,
35 quia poſſeßio ſempiterna eſt. ¶ Si attenuatus
fuerit frater tuus & infirmus manu, & ſu
ſceperis eum quaſi aduenam & peregrinum,
36 & vixerit tecum, ¶ ne accipias vſuras ab eo,
nec amplius quam dediſti. time Deum tuũ,
37 vt viuere poßit frater tuus apud te. ¶ Pecu
niam tuam non dabis ei ad vſuram, & fru-
38 gum ſuperabundantiam non exiges, ¶ Ego
F Dominus Deus veſter, qui eduxi vos de ter
ra Aegypti, vt darẽ vobis terrã Chanaan,
39 & eſſem veſter Deus. ¶ Si paupertate cõpul
ſus vendiderit ſe tibi frater tuus, non eum
40 opprimes ſeruitute famulorum. ¶ ſed quaſi
mercenarius & colonus erit: vſq́ ad annum
41 iubileum operabitur apud te, ¶ & poſtea egre
dietur cum liberis ſuis, & reuertetur ad co-
gnationem & ad poſſeßionem patrum ſuorũ.
42 ¶ mei enim ſerui ſunt, & ego eduxi eos de ter
ra Aegypti, non veneant conditione ſeruo-
43 rum: ¶ ne affligas eum per potentiã, ſed me-
44 tuito deũ tuũ. ¶ Seruus & ancilla ſint vobis
de nationibus quæ in circuitu veſtro ſunt.
45 ¶ Et de aduenis qui peregrinãtur apud vos.
vel qui ex his nati fuerint in terra veſtra,
46 hos habebitis famulos, ¶ & hæreditario iure
tranſmittetis ad poſteros, ac poßidebitis in
æternum, fratres aũt veſtros filios Iſrael ne
47 opprimatis per potẽtiã. ¶ Si inualuerit apud
G vos manus aduenæ atq́ peregrini, & atte-
nuatus

nuatus frater tuus
quã de ſtirpe eius: ¶po-
redimi. Qui voluerit ex fratribus ſuis, redi
met eũ, ¶& patruus, & patruelis, & cõſan- 49
guineus, & affinis. Sin aũt & ipſe potuerit,
redimet ſe, ¶ſupputatis duntaxat annis à 50
tempore venditionis ſuæ vſq; in annũ iubi
leum: & pecunia qua vẽditus fuerat, iuxta
annorum numerũ & rationẽ mercenarij ſup
putata. ¶Si plures fuerint anni qui rema- 51
nent vſq; ad iubileum, ſecundũ hos reddet
& pretium. ¶ſi pauci, ponet rationẽ cũ eo iu 52
xta annorũ numerũ, & reddet emptori quod
reliquũ eſt annorum. ¶quibus ante ſeruiuit 53
mercedibus imputatis: non affliget eũ vio-
lenter in cõſpectu tuo. ¶Quod ſi per hæc redi 54
mi non potuerit, anno iubileo egredietur
cum liberis ſuis. ¶Mei enim ſunt ſerui filij 55
Iſrael, quos eduxi de Terra-Aegypti.

## CAP. XXVI.

Exo.20.a.4. EGo Dominus Deus veſter, ‖Non facie- 1
Deut.5.a.8. tis vobis idolũ & ſculptile, nec titulos A
Pſa.96.b.7. erigetis, nec inſignem lapidem ponetis in ter
ra veſtra, vt adoretis eũ. ego enim ſum Do-
minus Deus veſter. ¶Cuſtodite ſabbatha 2
mea, & pauete ſanctuarium meum. ego Do-
Deu.28.a.1. minus: ¶‖Si in præceptis meis ambulaue- 3
ritis, & mandata mea cuſtodieritis, & fece-
ritis ea, dabo vobis pluuias temporibus ſuis,
¶& terra gignet germen ſuum, & pomis ar- 4
bores replebuntur. ¶Apprehendet meßium 5
tritura vindemiam, & vindemia occupabit
ſementem: & comedetis panem veſtrum in
Iob 11.d.19. ſaturitate, & ‖ abſq; pauore habitabitis in
terra veſtra. ¶Dabo pacẽ in finibus veſtris: 6
dormietis, & non erit qui exterreat. Aufe- B
ram malas beſtias: & gladius non tranſibit
terminos veſtros. ¶Perſequemini inimicos 7
veſtros, & corruent coram vobis. ¶perſequẽ 8
tur quinque de veſtris centum alienos, &
centum de vobis decem millia: cadent inimi
ci veſtri gladio in conſpectu veſtro. ¶Reſpi- 9
ciam vos, & creſcere faciam: multiplicabi-
mini, & firmabo pactum meum vobiſcum.
¶Comedetis vetuſtißima veterum, & vete 10
ra nouis ſuperuenientibus projicietis. ¶Ponã 11
tabernaculum meum in medio veſtri, & nõ
2.Co.6.c.16 abjiciet vos anima mea. ¶‖Ambulabo inter 12
vos, & ero Deus veſter, voſq; eritis popu-
lus meus. ¶Ego Dominus Deus veſter, qui 13
eduxi vos de Terra-Aegyptiorum, ne ſerui-
retis eis, & qui confregi catenas ceruicũ ve
Deu.28.b.15 ſtrarum, vt incederetis erecti. ¶‖Quod ſi nõ 14
Thre.2.f.17. audieritis me, nec feceritis omnia mandata
Mala.2.a.2. mea, ¶ſi ſpreueritis leges meas, & iudicia 15
mea contempſeritis, vt non faciatis ea quæ C
à me cõſtituta ſunt, & ad irritũ perducatis
pactum meũ, ¶ego quoq; hæc faciam vobis, 16
Viſitabo vos velociter in egeſtate, & ardo-
re, qui conficiat oculos veſtros, & conſumat
animas veſtras. Fruſtra ſeretis ſementem

ibus deuorabitur. ¶Ponam faciẽ
meam contra vos, & corruetis coram hoſti-
bus veſtris, & ſubjiciemini his qui oderunt
18 vos, fugietis nemine perſequente. ¶Sin autẽ
nec ſic obedieritis mihi, addam correptiones
19 veſtras, ſeptuplũ propter peccata veſtra. ¶&
conteram ſuperbiam duritiæ veſtræ. Daboq;
vobis cælum deſuper ſicut ferrum, & terram
20 æneam. ¶Cõſumetur incaſſum labor veſter,
D non proferet terra germen, nec arbores poma
21 præbebunt. ¶Si ambulaueritis ex aduerſo
mihi, nec volueritis audire me, addã plagas
veſtras vſq; in ſeptuplũ propter peccata ve-
22 ſtra: ¶immittamq; in vos beſtias agri, quæ
conſumant vos, & pecora veſtra, & ad pau
citatem cuncta redigant, deſertæq; fiant viæ
23 veſtræ. ¶Quòd ſi nec ſic volueritis recipere
diſciplinam, ſed & ambulaueritis ex aduer
24 ſo mihi, ¶ego quoq; contra vos aduerſus in-
cedam, & percutiam vos ſepties propter pec
25 cata veſtra. ¶inducamq; ſuper vos gladium
vltorem fœderis mei. Cumq; confugeritis in
vrbes, mittam peſtilentiam in medio veſtrũ
26 & trademini in manibus hoſtium, ¶poſtquã
confregero baculum panis veſtri: ita vt de-
cem mulieres in vno clibano coquant panes,
& reddant eos ad pondus, & comedetis, &
27 ſaturabimini. ¶Sin autem nec per hæc au-
dieritis me, ſed ambulaueritis contra me:
28 ¶& ego incedam aduerſus vos in furore con
E trario, & corripiam vos ſeptem plagis pro-
29 pter peccata veſtra, ¶ita vt comedatis car-
nes filiorum veſtrorum & filiarum veſtra-
30 rum. ¶deſtruam excelſa veſtra, & ſimula-
chra* confringam. Cadetis inter ruinas ido-  *veſtra G.
lorum veſtrorum, & abominabitur vos ani-
31 ma mea, ¶in tantum vt vrbes veſtras re-
digam in ſolitudinem: & deſerta faciã ſan-
ctuaria veſtra, nec recipiam vltrà odorem
32 ſuauißimum. ¶Diſperdamq; terram veſtrã,
& ſtupebunt ſuper ea inimici veſtri, cùm ha
33 bitatores illius fuerint. ¶vos autem diſper-
gam in Gentes, & euaginabo poſt vos gla-
dium, eritq; terra veſtra deſerta, & ciuita-
34 tes veſtræ dirutæ. ¶Tunc placebunt terræ
ſabbatha ſua cunctis diebus ſolitudinis ſuæ,
quando fueritis in terra hoſtili, ſabbathi-
35 zabit, & requieſcet ¶in ſabbathis ſolitudi-
nis ſuæ, eo quòd non requieuerit in ſabba-
36 this veſtris, quando habitabatis in ea. ¶Et
qui de vobis remanſerint, dabo pauorem in
F cordibus eorum in regionibus hoſtiũ, terrebit
eos ſonitus folij volantis, & ita fugiẽt qua-
37 ſi gladium: cadent nullo perſequẽte, ¶& cor-
ruent ſinguli ſuper fratres ſuos quaſi bella
fugientes, nemo veſtrum inimicis audebit
38 reſiſtere. ¶peribitis inter Gentes, & hoſtilis
39 vos terra conſumet. ¶Quòd ſi & de iis ali-
qui remanſerint, tabeſcent in iniquitatibus
ſuis, in terra inimicorum ſuorum, & propter
peccata patrum ſuorum & ſua affligentur
¶do-

*malorum ¶ donec confiteãtur iniquitates ſuas, ...
ſuorum re- iorum ſuorum', quibus præuaricati ſunt in
cedentur 8. me, & ambulauerunt ex aduerſo mihi. ¶ Am 41
bulabo igitur & ego contra eos, & inducã il-
los in terram hoſtilem, donec erubeſcat incir
cunciſa mens eorum tunc orabunt pro impie
tatibus ſuis. ¶ Et recordabor fœderis mei 42
quod pepigi cum Iacob, & Iſaac, & Abrahã.
Terra quoque memor e... ¶ quæ cùm relicta 43
fuerit ab eis, complacebit ſibi in ſabbathis
ſuis, patiens ſolitudinem propter illos. Ipſi
vero rogabunt pro peccatis ſuis, eo quod ab-
iecerint iudicia mea, & leges meas deſpexe-
rint. ¶ Attamen etiam cum eſſent in terra 44
hoſtili, non penitus abieci eos, neq; ſic deſpe-
xi vt conſumerentur, & irritum facerẽ pa-
ctum meum cũ eis. Ego enim ſum Dominus
Deus eorum, ¶ & recordabor fœderis mei pri 45
ſtini, quando eduxi eos de Terra-Aegypti in
conſpectu Gentium, vt eſſem Deus eorum.
►.8. ego Dominus—Deus'. Hæc ſunt iudicia at-
que præcepta & leges, quas dedit Dominus
inter ſe & inter filios Iſrael in monte Sinai
per manum Moyſi. CAP. XXVII.

Locutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, di- 1
cens, ¶ Loquere filijs Iſrael, & dices ad 2
eos, Homo qui votum fecerit, & ſpoponderit A
Deo animam ſuam, ſub æſtimatione dabit
pretium. ¶ Si fuerit maſculus a viceſimo an 3
no vſque ad ſexageſimum annũ, dabit quin
quaginta ſiclos argenti ad menſuram ſan-
ctuarij: ¶ ſi mulier, triginta. ¶ A quinto au- 4
tem anno vſq; ad viceſimum, maſculus da- 5
bit viginti ſiclos: fœmina, decem. ¶ Ab vno 6
menſe vſque ad annum quintum, pro ma-
ſculo dabuntur quinque ſicli: pro fœmina,
tres. ¶ Sexagenarius & vltra maſculus da- 7
bit quindecim ſiclos: fœmina decem. ¶ Si pau 8
*ad 2. per fuerit, & * æſtimationẽ reddere non va
lebit, ſtabit coram ſacerdote: & quantum ille
æſtimauerit, & viderit eum poſſe reddere,
tantum dabit. ¶ Animal autem quod immo- 9
*Domino 1. lari poteſt Domino, ſi quis vouerit*, ſanctũ
erit, ¶ & mutari non poterit, id eſt, nec me- 10
lius malo, nec peius bono: quod ſi mutauerit:
& ipſum quod mutatũ eſt, & illud pro quo
mutatum eſt, conſecratũ erit Domino. ¶ Ani 11
*autem 13. mal* immundũ quod immolari Domino non B
poteſt, ſi quis vouerit, adducetur ante ſacer
dotem: ¶ qui diiudicans vtrum bonũ an ma- 12
lum ſit, ſtatuet pretium. ¶ quòd ſi dare vo- 13
lueritis qui offert, addet ſuper æſtimationẽ
quintam partem. ¶ Homo ſi vouerit domum 14
ſuã, & ſanctificauerit Domino, conſiderabit
eã ſacerdos vtrũ bona an mala ſit, & iuxta
pretium quod ab eo fuerit conſtitutum, ve-
numdabitur: ¶ ſin autẽ ille qui vouerat, vo- 15
luerit redimere eam, dabit quintam partẽ
æſtimationis ſupra, et habebit domũ. ¶ Quod 16
ſi agrum poſſeſſionis ſuæ vouerit, & conſecra
uerit Domino: iuxta menſuram ſementis a-

...viginta modijs hor-
dei ſeritur ... quinquaginta ſiclis venun
17 detur argenti. ¶ Si ſtatim ab anno incipien-
tis iubilei vouerit agrum, quanto valere po
18 teſt, tanto æſtimabitur: ¶ ſin autem poſt ali-
quantum temporis: ſupputabit ſacerdos pe-
cuniam iuxta annorum, qui reliqui ſunt, nu
merum vſque ad iubileũ, & detrahetur ex
19 pretio. ¶ Quod ſi voluerit redimere agrũ ille
C qui vouerat, addet quintã partem æſtimatæ
20 pecuniæ, & poſſidebit eum. ¶ Sin autem no-
luerit redimere, ſed alteri cuilibet fuerit ve
numdatus, vltra eum qui vouerat, redimere
21 non poterit: ¶ quia cùm iubilei venerit dies,
ſanctificatus erit Domino, & poſſeſſio conſe-
22 crata ad ius pertinet ſacerdotum. ¶ Si ager
emptus eſt, & non de poſſeſſione maiorum
23 ſanctificatus fuerit Domino: ¶ ſupputabit ſa
cerdos iuxta annorum numerum vſq; ad iu
bileum pretium, & dabit ille qui vouerat
24 eum, Domino. ¶ in iubileo aũt reuertetur ad
priorem dominum qui vendiderat eũ, & ha
25 buerat in ſorte poſſeſſionis ſuæ. ¶ Omnis æ-
ſtimatio ſiclo ſanctuarij ponderabitur. Siclus
26 viginti obolos habet. ¶ ‖ Primogenita quæ ad Ex.30. b.13.
Deum pertinent, nemo ſanctificare poterit Nu.3.g. 47.
& vouere: ſiue bos, ſiue ouis fuerit: Dominus Eze.45. d.12
27 ſunt. ¶ Quod ſi immundũ eſt animal, redi-
D met qui obtulit iuxta æſtimationem *ſuã'. *ſuam 2.
& addet quintã partẽ pretij. ſi redimere no
luerit, vẽdetur alteri quantumcunq; fuerit
28 ante æſtimatũ. ¶ Omne quod Domino con-
ſecratur, ſiue homo fuerit, ſiue animal, ſiue
ager, non veniet, nec redimi poterit. Quic-
quid ſemel fuerit conſecratum, Sanctũ ſan-
29 ctorum erit Domino. ¶ Et omnis conſecratio
quæ offertur ab homine, non redimetur, ſed
30 morte morietur. ¶ Oẽs decimæ terræ, ſiue de Ioſ.6.c.24.
frugibus, ſiue de pomis arborũ, Domini ſunt 36.
31 & illi ſanctificantur. ¶ Si quis autẽ voluerit
redimere decimas ſuas, addet quintã partẽ
32 earũ. ¶ Omniũ decimarũ bouis & ouis — & ►.1.
capræ', quæ ſub paſtoris virga tranſeũt, quic
quid decimũ venerit, ſanctificabitur Domi-
33 no. ¶ Nõ eligetur nec bonũ nec malũ, nec alte
ro commutabitur, ſi quis mutauerit: & quod
mutatũ eſt, & pro quo mutatum eſt, ſancti-
34 ficabitur Domino, & non redimetur. ¶ Hæc
ſunt præcepta quæ mandauit Dominus Moy
ſi ad filios Iſrael in monte Sinai.

# LIBER NVMERI,

## HEBRAICE, VAIEDABBER, ID EST, ET LOCVTVS EST.

### CAP. I.

1 Locutuſq; eſt Dominus ad Moyſen in
A deſerto Sinai in tabernaculo fœde-
ris, prima die menſis ſecundi, anno
altero egreſſionis eorum ex Aegypto, dicens.
¶ ‖ Tollite

Exo.30.b.12 ¶ Tollite ſumman.
*filiorũ Iſrael per cogita.*
*& nomina ſingulorũ quicquid ſexus eſt ma*
*ſculini ¶ a viceſimo anno & ſupra, omnium* 3
*virorũ fortiũ ex Iſrael, & numerabitis eos*
*per turmas ſuas, tu & Aarõ. ¶ Eruntq; vobi* 4
*ſcũ principes tribuũ ac domorum in cogna-* B
*tionibus ſuis. ¶ quorũ iſta ſunt nomina. De* 5
*Rubẽ, Eliſur filius Sedeur. ¶ De Simeon, Sa* 6
*lamiel filius Suriſaddai. ¶ De Iuda, Nahaſ-* 7
*ſon filius Aminadab. ¶ de Iſſachar, Natha-* 8
*nael filius Suar. ¶ de Zabulon, Eliab filius* 9
*Helon. ¶ Filiorum autẽ Ioſeph, de Ephraim* 10
*Eliſama filius Ammiud. de Manaſſe Gama*
*liel filius Phadaſſeur. ¶ De Ben-iamin, Abi* 11
*dan filius Gedeonis. ¶ de Dan, Ahi-ezer fi-* 12
*lius Ammiſaddai. ¶ de Aſer, Phegiel filius* 13
*Ochran. ¶ de Gad, Eliaſaph filius Duel. ¶ de* 14
*Nephthali, Ahira filius Enan. ¶ Hi nobiliſſi* 15
*mi principes multitudinis per tribus & co-* 16
*gnationes ſuas, & capita exercitus Iſrael:*
*¶ quos tulerunt Moyſes & Aaron cum omni* 17
*vulgi multitudine, ¶ & cõgregauerunt pri-* 18
*mo die menſis ſecundi, recẽſentes eos per co-*
*gnationes & domos ac familias & capita &*
*nomina ſingulorũ à viceſimo anno & ſuprà,*
*¶ ſicut praeceperat Dominus Moyſi: numera-* 19
*tiq; ſunt in deſerto Sinai. ¶ De Ruben pri-* 20
*mogenito Iſraelis per generationes & fami-*
*lias ac domos ſuas, & nomina capitũ ſingu-* C
*lorum, omne quod ſexus eſt maſculini à vi-*
*ceſimo anno & ſuprà, procedentiũ ad bellũ,*
*¶ quadraginta ſex millia quingenti. ¶ De fi-* 21
*lijs Simeon per generationes & familias ac* 22
*domos cognationum ſuarũ recenſiti ſunt per*
*nomina & capita ſingulorũ, omne quod ſe-*
*xus eſt maſculini à viceſimo anno & ſupra,*
*procedentium ad bellum, ¶ quinquaginta no-* 23
*uem millia trecenti. ¶ De filijs Gad per gene* 24
*rationes & familias ac domos cognationum*
*ſuarũ recenſiti ſunt per nomina ſingulorũ à*
*viginti annis & ſupra, oẽs qui ad bella pro-*
*cederẽt, ¶ quadragintaquinq; millia ſexcẽti* 25
*quinquaginta. ¶ De filijs Iuda per genera-* 26
*tiones et familias ac domos cognationũ ſua-* D
*rum, per nomina ſingulorũ à viceſimo anno*
*& ſupra, oẽs qui poterant ad bella procede-*
*re, ¶ recẽſiti ſunt ſeptuagintaquatuor millia* 27
*ſexcenti. ¶ De filijs Iſſachar, per generatio-* 28
*nes & familias ac domos cognationum ſua-*
*rũ per nomina ſingulorũ a viceſimo anno &*
*ſupra, oẽs qui ad bella procederẽt, ¶ recenſiti* 29
*ſunt quinquagintaquatuor millia quadrin-*
*gẽti. ¶ De filijs Zabulon per generationes &* 30
*familias ac domos cognationũ ſuarũ recẽſiti*
*ſunt per nomina ſingulorũ à viceſimo anno*
*& ſupra, oẽs qui poterãt ad bella procedere.*
*¶ quinquagintaſeptem millia quadringẽti.* 31
*¶ De filijs Ioſeph, filiorũ Ephraim per genera* 32
*tiones, familias ac domos cognationũ ſuarũ* E
*recẽſiti ſunt per nomina ſingulorũ a viceſi-*
*& ſuprà, oẽs qui poterant ad bella*
3 *procedere, ¶ quadraginta millia quingenti.*
4 *¶ Porro filiorũ Manaſſe per generationes &*
*familias ac domos cognationum ſuarum re-*
*cenſiti ſunt per nomina ſingulorũ a viginti*
*annis & ſuprà, oẽs qui poterat ad bella pro-*
35 *cedere, ¶ trigintaduo millia ducenti. ¶ De fi-*
36 *lijs Ben-iamin per generationes & familias*
*ac domos cognationũ ſuarũ recenſiti ſunt no*
*minibus ſingulorũ a viceſimo anno & ſuprà*
37 *oẽs qui poterant ad bella procedere. ¶ trigin-*
38 *taquinq; millia quadringẽti. ¶ De filijs Dã*
*per generationes & familias ac domos co-*
*gnationũ ſuarũ recenſiti ſunt nominibus ſin*
*gulorũ à viceſimo anno & ſuprà, omnes qui*
39 *poterant ad bella procedere, ¶ ſexagintaduo*
40 *millia ſeptingenti. ¶ De filijs Aſer per gene-*
F *rationes & familias ac domos cognationum*
*ſuarũ recenſiti ſunt per nomina ſingulorum*
*a viceſimo anno & ſuprà, omnes qui poterãt*
41 *ad bella procedere, ¶ quadraginta millia &*
42 *mille quingenti. ¶ De filijs Nephthali per ge*
*nerationes & familias ac domos cognatio-*
*num ſuarum recenſiti ſunt nominibus ſin-*
*gulorũ a viceſimo anno & ſuprà, omnes qui*
43 *poterant ad bella procedere, ¶ quinquaginta*
44 *tria millia quadringenti. ¶ Hi ſunt quos nu*
*merauerunt Moyſes & Aaron, & duodecim*
*principes Iſrael, ſingulos per domos cogna-*
45 *tionum ſuarum. ¶ Fueruntq; omnis numerus*
*filiorũ Iſrael per domos & familias ſuas à*
*viceſimo anno & ſuprà, qui poterant ad bel*
46 *la procedere, ¶ ſexcentatria millia virorum*
47 *quingenti quinquaginta. ¶ Leuitæ autẽ in*
G *tribu familiarũ ſuarũ non ſunt numerati*
48 *cũ eis. ¶ Locutusq; eſt Dominus ad Moyſen,*
49 *dicens: ¶ Tribũ Leui noli numerare, neq; po*
50 *nes ſummã eorũ cum filijs Iſrael, ¶ ſed conſti*
*tue eos ſuper tabernaculũ teſtimonij & cun*
*cta vaſa eius, & quicquid ad ceremonias*
*pertinet. Ipſi portabunt tabernaculũ & om-*
*nia vtenſilia eius, & erunt in miniſterio, ac*
51 *per gyrũ tabernaculi metabuntur. ¶ Cũ pro-*
*ficiſcendum fuerit, deponent Leuitæ taber-*
*naculum: cùm caſtra metanda erigent, quiſ-*
52 *quis externorum acceſſerit, occidetur. ¶ Me-*
*tabuntur autem caſtra filij Iſraël vnuſquiſq;*
*que per turmas & cuneos atque exercitum*
53 *ſuum. ¶ Porro Leuitæ per gyrum tabernaculi*
*figent tentoria, ne fiat indignatio ſuper mul*
*titudinem filiorum Iſrael, & excubabunt in*
54 *cuſtodijs tabernaculi teſtimonij. ¶ Fecerunt*
*ergo filij Iſraël iuxta omnia quæ praeceperat*
*Dominus Moyſi.*

## CAP. II.

1 L*Ocutusque eſt Dominus ad Moyſen &*
2 *Aaron, dicens: ¶ Singuli per turmas, ſi-*
A *gna atque vexilla & domos cognationum*
*ſuarũ caſtrametabuntur filiorũ Iſraël per*
3 *gyrum tabernaculi fœderis. ¶ Ad Orientem*
*Iudas figet tentoria per turmas exercitus*
*ſui:*

ſui: eritq; princeps filiorũ eius Naha-
lius Aminadab. ¶ & omnis de ſtirpe eius 4
ſumma pugnantium, ſeptuaginta quatuor
millia ſexcentorum: ¶ Iuxta eum caſtrame- 5
tati ſunt de tribu Iſſachar, quorum princeps
fuit Nathanael filius Suar: ¶ & omnis nu- 6
merus pugnatorum eius quinquagintaqua-
tuor millia quadringenti. ¶ In tribu Zabu- 7
lon princeps fuit Eliab filius Helon: ¶ om- 8
niſq; de ſtirpe eius exercitus pugnatorum,
quinquagintaſeptem millia quadringenti.
¶ Vniuerſi qui in caſtris Iudæ annumerati 9
ſunt, fuerunt centum octoginta ſex millia
quadringenti: & per turmas ſuas primi e-
gredientur. ¶ In caſtris filiorum Ruben ad 10
meridianam plagam erit princeps Eliſur fi- B
lius Sedeur, ¶ & cunctus exercitus pugna- 11
torum eius, qui numerati ſunt quadraginta
ſex milla quingẽti. ¶ Iuxta eũ caſtrametati 12
ſunt de tribu Simeõ: quorũ princeps fuit Sa
lamiel filius Suri-ſaddai, ¶ & cũctus exerci 13
tus pugnatorũ eius qui numerati ſunt, quin
quagintanouẽ millia trecẽti. ¶ In tribu Gad 14
princeps fuit Eliaſaph filius Duel. ¶ & cun 15
ctus exercitus pugnatorũ eius, qui numerati
ſunt, quadragintaquinque millia ſexcenti
quinquaginta. ¶ Omnes qui recẽſiti ſunt in 16
caſtris Ruben, centum quinquaginta millia
& mille quadringenti quinquaginta per
turmas ſuas: in ſecundo loco proficiſcentur.
¶ Leuabitur autem tabernaculum teſtimonij 17
per officia Leuitarum & turmas eorũ, quo-
modo erigetur, ita & deponetur. Singuli per
loca & ordines ſuos proficiſcentur. ¶ Ad oc- 18
cidentalem plagam erunt caſtra filiorũ E- C
phraim, quorum princeps fuit Eliſama fi-
lius Ammiud. ¶ cunctus exercitus pugnato- 19
rum eius, qui numerati ſunt quadraginta
millia quingenti. ¶ Et cum eis tribus filio- 20
rum Manaſſe, quorum princeps fuit Gama-
liel filius Phadaſſur. ¶ cunctuſq; exercitus 21
pugnatorum eius, qui numerati ſunt, trigin
taduo millia ducenti. ¶ In tribu filiorũ Ben- 22
iamin princeps fuit Abidã filius Gedeonis:
¶ & cunctus exercitus pugnatorum eius, qui 23
recenſiti ſunt triginta quinque millia qua-
dringenti. ¶ Omnes qui numerati ſunt in 24
caſtris Ephraim, centum octo millia, cẽtum
per turmas ſuas: tertij proficiſcentur. ¶ Ad 25
aquilonis partẽ caſtrametati ſunt filij Dan:
quorum princeps fuit Ahi-ezer filius Am-
miſaddai. ¶ cunctus exercitus pugnatorum 26
eius qui numerati ſunt, ſexagintaduo mil- D
lia ſeptingenti. ¶ Iuxta eum fixere tento- 27
ria de tribu Azer, quorũ princeps fuit Phe-
giel filius Ochran. ¶ cunctus exercitus pu- 28
gnatorum eius, qui numerati ſunt, quadra
ginta millia & mille quingenti. ¶ De tribu 29
filiorum Nephthali princeps fuit Ahira fi-
lius Enan. ¶ cunctus exercitus pugnatorum 30
eius, quinquagintatria millia quadringen-

...ti ſunt in caſtris
... quinquagintaſeptem
millia ſexcenti, & nouiſſimi proficiſcentur.
32 ¶ Hic numerus filiorum Iſrael, per domos co
gnationum ſuarum, & turmas diuiſi exer-
citus, ſexcentatria millia quingenti quin-
33 quaginta. ¶ Leuitæ autem non ſunt nume-
rati inter filios Iſrael: ſic enim præceperat
34 Dominus Moyſi. ¶ Feceruntq; filij Iſrael iu-
xta omnia quæ mandauerat Dominus. Ca-
ſtrametati ſunt per turmas ſuas, & profe-
cti per familias ac domos patrum ſuorum.

## CAP. III.

1 HAec ſunt generationes Aaron & Moyſi
A in die qua locutus eſt Dominus ad Moy
2 ſen in monte Sinai. ¶ Et hæc nomina filio-
rum Aaron: ‖ primogenitus eius Nadab, de- Exo. 6. d. 23.
3 inde Abiu & Eleazar & Ithamar. ¶ Hæc
nomina filiorum Aaron ſacerdotum qui vn
cti ſunt, & quorũ repleta & conſecrata ma
4 nus vt ſacerdotio fungerentur. ¶ ‖ Mortui Leu. 10. a. 2.
ſunt enim Nadab & Abiu cum offerrent i- 1. pa. 14. a. 2.
gnem alienum in conſpectu Domini in de- Inf. 26. g. 61.
ſerto Sinai, abſq; liberis: functiq; ſunt ſa- Inf. 8. b. 9.
cerdotio Eleazar & Ithamar coram Aaron 1. Eſe. 6. d. 11
5 patre ſuo. ¶ Locutuſq; eſt Dominus ad Moy-
6 ſen, dicens: ¶ Applica tribũ Leui, & fac ſta-
re in conſpectu Aaron ſacerdotis vt mini-
7 ſtrent ei, ¶ & excubent, & obſeruent quic-
quid ad cultum pertinet multitudinis corã
8 tabernaculo teſtimonij, ¶ & cuſtodiant vaſa
tabernaculi, ſeruientes in miniſterio eius.
9 ¶ Dabiſq; dono Leuitas ¶ Aarõ & filijs eius,
10 quibus traditi ſunt à filijs Iſrael. Aarõ au-
B tem & filios eius conſtitues ſuper cultum ſa
cerdotij. Externus qui ad miniſtrãdum ac-
11 ceſſerit, morietur. ¶ Locutuſq; eſt Dominus
12 ad Moyſen, dicens: ¶ Ego tuli Leuitas à filijs
Iſrael pro omni primogenito qui aperit vul-
uam in filijs Iſrael, eruntque Leuitæ mei.
13 ¶ Meum eſt enim omne primogenitũ ex quo Inf. 8. c. 16.
percuſſi primogenitos in terra Aegypti: ſan Exod. 13. a. 2
ctificaui mihi quicquid primum naſcitur in 34. c. 19.
C Iſrael ab homine vſque ad pecus, mei ſunt:
14 ego Dominus. ¶ Locutuſq; eſt Dominus ad
15 Moyſen in deſerto Sinai, dicens. ¶ Numera
filios Leui per domos patrum ſuorum & fa-
milias, omnem maſculum ab vno menſe &
16 ſuprà. ¶ ‖ Numerauit Moyſes vt præceperat Exo. 6. c. 17.
17 Dominus, ¶ & inuenti ſunt filij Leui per no 1. Par. 6. a. 1.
18 mina ſua, Gerſon & Caath & Merari. ¶ Fi- & 23. a. 6.
19 lij Gerſon: Lebni & Semei. ¶ Filij Caath: Inf. 26. f. 57.
20 Amram & Ieſaar, Hebron & Oziel. ¶ Filij
21 Merari: Moholi & Muſi. ¶ De Gerſon fuère
22 familiæ duæ, Lebnitica, et Semeitica, ¶ qua-
rum numeratus eſt populus ſexus maſculi-
ni ab vno menſe & ſupra ſeptẽ millia quin
23 gentorum. ¶ Hi poſt tabernaculum metabũ-
24 tur ad occidentem ¶ ſub principe Heliaſaph
25 filio Lael. ¶ Et habebunt excubias in taber
26 naculo fœderis, ¶ ipſum tabernaculũ & ope-
rimen-

uimentũ eius, tentoriũ,
res tecti fœderis, & cortinas atrij: tentorium
quoq; quod appenditur in introitu atrij ta-
bernaculi, & quicquid ad ritũ altaris perti-
net, funes tabernaculi & omnia utenſilia
eius. ¶ Cognatio Caath habebit populos Am- 27
ramitas & Ieſaaritas & Hebronitas & O- D
zielitas. Hæ ſunt familiæ Caathitarũ recẽ-
ſitæ per nomina ſua: ¶ omnes generis maſcu- 28
lini ab uno menſe & ſupra, octo millia ſex-
cẽti, habebũt excubias ſanctuarij, ¶ & caſtra 29
metabuntur ad meridianam plagã. ¶ Prin- 30
cepsq; eorũ erit Eliſaphan filius Oziel: ¶ & 31
cuſtodient arcã, menſamq; & candelabrum,
altaria & uaſa ſanctuarij, in quibus mini-
ſtratur, & uelũ cunctamq; huiuſcemodi ſu-
pellectilẽ. ¶ Princeps autẽ principum Leuita- 32
rum Eleazar filius Aarõ ſacerdotis, erit ſu-
per excubitores cuſtodiæ ſanctuarij. ¶ At ue- 33
rò de Merari erũt populi Moholitæ & Muſi- E
tæ recẽſiti per nomina ſua: ¶ omnes generis 34
maſculini ab uno menſe & ſupra, ſex millia
ducenti. ¶ Princeps eorum Suriel filius Abi- 35
hahel: in plaga ſeptentrionali caſtra meta-
buntur. ¶ Erunt ſub cuſtodia eorum tabulæ 36
tabernaculi & uectes, & columnæ ac baſes
earũ, & omnia quæ ad cultum huiuſcemodi
pertinent: ¶ columnæq; atrij per circuitũ cum 37
baſibus ſuis, & paxilli cũ funibus. ¶ Caſtra- 38
metabuntur ante tabernaculum fœderis, id
eſt ad orientalẽ plagã, Moyſes & Aaron cum
filijs ſuis, habentes cuſtodiam ſanctuarij in
medio filiorũ Iſrael: quiſquis alienus acceſſe-
rit, morietur. ¶ Omnes Leuitæ quos nume- 39
rauerunt Moyſes & Aaron iuxta præceptum F
Domini per familias ſuas in genere maſcu-
lino à menſe uno & ſupra, fuerunt uiginti-
duo millia. ¶ Et ait Dominus ad Moyſen, Nu 40
mera primogenitos ſexus maſculini de filijs
Iſrael ab uno menſe & ſuprà, & habebis
ſummã eorum. ¶ Tolleſq; Leuitas mihi pro 41
omni primogenito filiorũ Iſrael. ego ſum Do-
minus: & pecora eorũ pro uniuerſis primo-
genitis pecorũ filiorũ Iſrael. ¶ Recenſuit Moy 42
ſes ſicut præceperat Dominus primogenitos
filiorũ Iſrael. ¶ & fuerũt maſculi per nomi- 43
na ſua a menſe uno & ſupra, uigintiduo
millia ducenti ſeptuaginta tres. ¶ Locutuſq; 44
eſt Dominus ad Moyſen, dicens, ¶ Tolle Le- 45
uitas pro primogenitis filiorũ Iſrael, & pe- G
cora Leuitarũ pro pecoribus eorum: eruntq;
Leuitæ mei. ego ſum Dominus. ¶ In pretio 46
autẽ ducentorum ſeptuagintatriũ qui exce-
dunt numerũ Leuitarũ de primogenitis fi-
liorũ Iſrael, ¶ accipies quinq; ſiclos per ſin- 47
Exo.30.b.13 gula capita ad menſuram ſanctuarij. ‖ Siclus
Leu.27.c.25 habet uiginti obolos. ¶ Dabiſq; pecuniã Aa- 48
Eze.45.d.12. ron & filijs eius pretium eorum qui ſuprà
Num.18.c.26. ſunt. ¶ Tulit igitur Moyſes pecuniam eorum 49
qui fuerant amplius, & quos redemerant à
Leuitis ¶ pro primogenitis filiorum Iſrael, 50

trecentorum ſexagintaquinq; ſiclorum
51 iuxta pondus ſanctuarij, ¶ & dedit eam Aa-
ron & filijs eius iuxta verbũ quod præcepe-
rat ſibi Dominus.

CAP. IIII.

1 LOcutuſq; eſt Dominus ad Moyſen &
2 Aaron, dicens, ¶ Tolle ſummam filiorum
A Caath de medio Leuitarum per domos & fa
3 milias ſuas, ¶ a triceſimo anno & ſupra uſq;
ad quinquageſimũ annum, omnium qui in-
grediuntur ut ſtent, & miniſtrent in ta-
4 bernaculo fœderis. ¶ Hic eſt cultus filiorum
Caath, Tabernaculum fœderis & Sanctum
5 ſanctorum ¶ ingredientur Aaron & filij eius,
quando mouenda ſunt caſtra, et deponẽt ve-
lum quod pendet ante fores, inuoluentq; eo
6 arcam teſtimonij, ¶ & operient rurſum vela- "hyacinthi-
men "ianthinarum' pellium, extendentq; narum
deſuper pallium totum hyacinthinum, et in-
7 ducent vectes. ¶ Menſam quoq; propoſitionis
inuoluent hyacinthino pallio, & ponent cum
ea thuribula & mortariola, cyathos & cra-
teras ad liba fundenda: panes ſemper in ea
8 erunt: ¶ extendentq; deſuper pallium cocci- "hyacinthi-
neũ, quod rurſum operient velamento "ian- narum
9 thinarum' pellium, & inducẽt vectes. ¶ Su-
ment & pallium hyacinthinum quo operient
candelabrum cum lucernis & forcipibus ſuis
& emunctorijs & cunctis vaſis olei, quæ ad
10 concinnandas lucernas neceſſaria ſunt. ¶ &
ſuper omnia ponent operimentum "ianthi- "hyacinthi-
11 narum' pellium, & inducent vectes. ¶ Nec- narum
non & altare aureum inuoluent hyacinthi-
no veſtimento, & extendent deſuper operi- "hyacinthi-
mentum "ianthinarum' pellium, inducentq; narum
12 vectes. ¶ Omnia vaſa quibus miniſtratur
B in ſanctuario, inuoluent hyacinthino pallio,
& extendent deſuper operimentum "ian- "hyacinthi-
13 thinarum' pellium: inducentq; vectes. ¶ Sed narum
& altare mundabunt cinere, & inuoluent
14 illud purpureo veſtimento, ¶ ponentq; cum
eo omnia vaſa quibus in miniſterio eius v-
tuntur, id eſt, ignium receptacula, fuſcinu-
las ac tridentes, vncinos & batilla. Cuncta
vaſa altaris operient ſimul velamine "ian- "hyacinthi-
thinarum' pellium, & inducent vectes. narum
15 ¶ Cumq; inuoluerint Aarõ & filij eius ſan-
ctuarium et omnia vaſa eius in commotione
caſtrorum, tũc intrabunt filij Caath vt por-
tent inuoluta: & non tangent vaſa ſan-
ctuarij, ne moriantur. Iſta ſunt onera filio-
16 rum Caath in tabernaculo fœderis: ¶ ſuper
quos erit Eleazar filius Aaron ſacerdotis,
ad cuius curam pertinet oleum ad concin-
nandas lucernas, & compoſitionis incenſum,
& ſacrificium quod ſemper offertur, & oleũ
unctionis: & quicquid ad cultum taberna-
culi pertinet, omniumq; vaſorum quæ in
17 ſanctuario ſunt. ¶ Locutuſq; eſt Dominus
18 ad Moyſen & Aaron, dicens, ¶ Nolite perdere
19 populum Caath de medio Leuitarum: ¶ ſed
hoc facite eis, vt viuant, & non moriantur,

ſi tetigerint Sancta ſanctorũ. Aaron &
*onera 6. eius intrabunt, ipſiq; diſponent *opera ſin-
gulorũ, & diuidet quid portare quis debeat.
20 ¶ Alij nulla curioſitate videant quæ ſunt in
C ſanctuario priuſquam inuoluantur, alioquin
21 morientur. ¶ Locutuſq; eſt Dominus ad Moy
22 ſen, dicens, ¶ Tolle ſummam etiam filiorum
Gerſon per domos ac familias & cognationes
23 ſuas ¶ a triginta annis & ſupra, vſque ad
annos quinquaginta. Numera omnes qui
ingrediuntur & miniſtrant in tabernaculo
24 fœderis. ¶ Hoc eſt officium familiæ Gerſoni-
25 tarum, ¶ vt portent cortinas tabernaculi &
tectum fœderis operimentum aliud, & ſuper
*hyacinthinum omnia velamen *ianthinum, tentoriumq;
quod pẽdet in introitu tabernaculi fœderis,
26 ¶ cortinas atrij, & velũ in introitu quod eſt
ante tabernaculum. Omnia quæ ad altare
27 pertinent, funiculos & vaſa miniſterij, ¶ iu-
bente Aaron & filijs eius, portabũt filij Ger-
ſon: & ſcient ſinguli cui debeant oneri man-
28 cipari. ¶ Hic eſt cultus familiæ Gerſonitarũ
in tabernaculo fœderis, eruntq; ſub manu
29 Ithamar filij Aaron ſacerdotis. ¶ Filios quoq;
Merari per familias & domos patrum ſuorũ
30 recenſebis ¶ à triginta annis & ſuprà, vſq;
ad annos quinquaginta, omnes qui ingre-
diuntur ad officium miniſterij ſui & cultum
31 fœderis teſtimonij. ¶ Hæc ſunt onera eorum.
Portabunt tabulas tabernaculi & vectes e-
32 ius, columnas ac baſes earũ, ¶ colũnas quoq;
atrij per circuitũ cum baſibus & paxillis &
funibus ſuis. Omnia vaſa & ſupellectilem
33 ad numerũ accipient, ſicq; portabunt. ¶ Hoc
eſt officium familiæ Meraritarum & mini-
ſterium in tabernaculo fœderis: eruntq; ſub
34 manu Ithamar filij Aaron ſacerdotis. ¶ Re-
D cenſuerunt igitur Moyſes & Aaron & prin-
cipes ſynagogæ filios Caath per cognationes et
35 domos patrum ſuorum ¶ a triginta annis &
ſupra, vſq; ad annũ quinquageſimũ, omnes
qui ingrediuntur ad miniſterium taberna-
36 culi fœderis: ¶ & inuenti ſunt duo millia ſe-
37 ptingenti quinquaginta. ¶ Hic eſt numerus
populi Caath qui intrant tabernaculũ fœ-
deris: hos numerauit Moyſes & Aaron iuxta
38 ſermonẽ Domini per manũ Moyſi. ¶ Nume-
rati ſunt & filij Gerſon per cognationes, &
39 domos patrũ ſuorum, ¶ a triginta annis &
ſuprà, vſq; ad quinquageſimũ annũ, omnes
qui ingrediuntur vt miniſtrent in taberna-
40 culo fœderis: ¶ & inuẽti ſunt duo millia ſex-
41 centi triginta. ¶ Hic eſt populus Gerſonita-
rũ, quos numerauerunt Moyſes & Aarõ iu-
42 xta verbũ Domini. ¶ Numerati ſunt & filij
Merari per cognationes et domos patrũ ſuo-
43 rũ ¶ à triginta annis & ſupra vſq; ad an-
nũ quinquageſimũ, omnes qui ingrediuntur
44 ad explendos ritus tabernaculi fœderis: ¶ &
45 inuenti ſunt tria millia ducẽti. ¶ Hic eſt nu-
merus filiorũ Merari quos recenſuerũt Moy-
…eriũ Domini per ma-
46 [illegible] Moyſi. ¶ Omnes qui recẽſiti ſunt de Le-
uitis, & quos *fecit ad nomen Moyſes et Aa- *recẽſeri 6.
ron, & principes Iſraël per cognationes &
47 domos patrũ ſuorũ ¶ à triginta annis & ſu-
pra, vſq; ad annũ quinquageſimum, ingre-
dientes ad miniſterium tabernaculi, & one-
48 ra portãda, ¶ fuerũt ſimul octo millia quin-
49 genti octoginta. ¶ Iuxtà verbum Domini re-
cenſuit eos Moyſes, vnumquemq; iuxta of-
ficium & onera ſua, ſicut præceperat ei Do-
minus.

CAP. V.

1 LOcutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, di-
2 cens, ¶ Præcipe filijs Iſraël, vt eijciant de
A caſtris omnẽ leproſum, & qui ſemine fluit,
3 pollutuſq; eſt ſuper mortuo: ¶ tam maſcu-
lum quam fœminam eijcite de caſtris, ne
contaminent ea, cùm habitauerint vobiſ-
4 cum. ¶ Fecerũtq; ita filij Iſraël, & eiecerunt
eos extra caſtra, ſicut locutus erat Dominus
5 Moyſi. ¶ Locutuſq; eſt Dominus ad Moyſen,
6 dicens, ¶ Loquere ad filios Iſraël, Vir ſiue
mulier cùm fecerint ex omnibus peccatis
quæ ſolent hominibus accidere, & per negli-
gentiam tranſgreſsi fuerint mãdatum Do-
7 mini, atq; deliquerint, ¶ confitebuntur pec-
catum ſuum, & reddent ipſum caput, quin-
tamq; partem déſuper ei in quem peccaue-
8 rint. ¶ Sin autẽ non fuerit qui recipiat, da-
bũt Domino, & erit ſacerdotis, excepto arie-
te qui offertur pro expiatione, vt ſit placa-
9 bilis hoſtia. ¶ Omnes quoq; primitiæ quas
offerunt filij Iſraël, ad ſacerdotem pertinẽt:
10 ¶ & quicquid in ſanctuarium offertur à ſin
gulis, & traditur manibus ſacerdotis, ipſius
11 erit. ¶ Locutuſq; eſt Dominus ad Moyſen,
12 dicens, ¶ Loquere ad filios Iſraël, & dices ad Leui.6.a.3.
B eos, Vir cuius vxor errauerit, maritumq; cõ-
13 temnens ¶ dormierit cum altero viro, & hoc
maritus deprehendere non quiuerit, ſed la-
tet adulterium, & teſtibus argui non poteſt,
14 quia non eſt inuenta in ſtupro: ¶ ſi ſpiritus
zelotypiæ concitauerit virum contra vxorem
ſuam, quæ vel polluta eſt, vel falſa ſuſpicio-
15 ne appetitur: ¶ adducet eam ad ſacerdotem,
& offeret oblationem pro illa decimam par-
tem ſati farinæ hordeaceæ. non fundet ſuper
eam oleum, nec imponet thus: quia ſacrificiũ
zelotypiæ eſt, & oblatio inueſtigans adulte-
16 rium. ¶ Offeret igitur eam ſacerdos, & ſta-
17 tuet coram Domino, ¶ aſſumetq; aquam
ſanctam in vaſe fictili, & pauxillum terræ
de pauimento tabernaculi mittet in eam.
18 ¶ Cumq; ſteterit mulier in conſpectu Domi-
C ni, diſcooperiet caput eius, & ponet ſuper
manus illius ſacrificiũ recordationis, & ob-
lationem zelotypiæ: ipſe autẽ tenebit aquas
amariſsimas, in quibus cũ execratione ma-
19 ledicta congeſſit: ¶ adiurabitq; eam, & di-
cet, Si non dormiuit vir alienus tecum, &
ſi non polluta es deſerto mariti thoro, non te
noce-

nocebunt aqua iſta ama[illegible]
maledicta congeſsi. ¶ Sin autem declinaſti à 20
viro tuo, atq; polluta es, & concubuiſti cum
altero viro: ¶ his maledictionibus ſubiacebis: 21
Det te Dominus in maledictionem, exem-
plumq; cunctorum in populo" ſuo'. putreſce-
re faciat femur tuũ, & tumens vterus tuus
diſrumpatur. ¶ ingrediantur aqua maledi- 22
cta in ventrem tuum, & vtero tumeſcente
putreſcat femur. Et reſpondebit mulier,
Amen, amen. ¶ Scribetq; ſacerdos in libello 23
iſta maledicta, & delebit ea aquis amariſsi- D
mis, in quas maledicta congeſſit, ¶ & dabit 24
ei bibere. Quas cùm exhauſerit, ¶ tollet ſa- 25
cerdos de manu eius ſacrificium zelotypiæ, &
eleuabit illud coram Domino, imponetq; il-
lud ſuper altare: ita duntaxat vt prius, ¶ pu- 26
gillum ſacrificij tollat de eo quod offertur, &
incendat ſuper altare: & ſic potum det mu-
lieri aquas amariſsimas. ¶ Quas cum bibe- 27
rit, ſi polluta eſt, & contempto viro adulterij
rea, pertranſibunt eam aqua maledictionis,
& inflato ventre computreſcet femur: eritq;
mulier in maledictionem, & in exemplum
omni populo. ¶ Quod ſi polluta nõ fuerit, erit 28
innoxia, & faciet liberos. ¶ Iſta eſt lex zelo- 29
typiæ. Si declinauerit à viro ſuo, & ſi pollu-
ta fuerit: ¶ maritusq; zelotypiæ ſpiritu conci- 30
tatus adduxerit eam in cõſpectu Domini, &
fecerit ei ſacerdos iuxta omnia quæ ſcripta
ſunt, ¶ maritus abſq; culpa erit, & illa reci- 31
piet iniquitatem ſuam. CAP. VI.

LOcutusq; eſt Dominus ad Moyſen, di- 1
cens, ¶ Loquere ad filios Iſrael, & dices 2
ad eos, Vir ſiue mulier cùm fecerint votũ vt A
ſanctificentur, & ſe voluerint Domino con-
ſecrari: ¶ a vino & omni quod inebriare po- 3
teſt, abſtinebunt. Acetũ ex vino, & ex qua-
libet alia potione, & quicquid de vua expri
mitur, non bibent: vuas recentes ſiccasq; nõ
comedent ¶ cunctis diebus quibus ex voto Do 4
mino conſecrantur: quicquid ex vinea eſſe
poteſt, ab vua paſſa vſq; ad acinũ non come
Iudi.13. a.5.
dent. ¶ Omni tempore ſeparationis ſuæ ‖ no- 5
" aſcendet ſuper 7.
uacula non "tràſibit per' caput eius vſq; ad
cõpletum diem quo Domino conſecratur, Sã-
ctus erit, creſcente cæſarie capitis eius. ¶ O- 6
mni tempore cõſecrationis ſuæ ſuper mortuũ
non ingredietur, ¶ nec ſuper patris quidẽ & 7
matris & fratris ſororisq; funere contami-
nabitur, quia cõſecratio Dei ſui ſuper caput
eius eſt. ¶ Omnibus diebus ſeparationis ſuæ 8
ſanctus erit Domino. ¶ Sin autem mortuus 9
fuerit ſubitò quiſpiam corã eo, polluetur ca- B
put conſecrationis eius: quod radet ilico in
eadem die purgationis ſuæ, & rurſum ſepti-
ma. ¶ in octaua autem die offeret duos tur- 10
tures, vel duos pullos columbæ ſacerdoti in
introitu fœderis teſtimonij: ¶ facietq; ſacer- 11
dos vnum pro peccato, & alterum in holo-
cauſtũ, & deprecabitur pro eo, quia peccauit
ſuper mortuo: ſanctificabitq; caput eius in
12 die illo. ¶ & conſecrabit Domino dies ſepara-
tionis illius, offerens agnum anniculum pro
peccato: ita tamen vt dies priores irriti fiat,
13 quoniam polluta eſt ſanctificatio eius. ¶ Iſta
eſt lex conſecrationis, Cùm dies quos ex vo-
C to decreuerat, complebuntur: adducet eam ad
14 oſtium tabernaculi fœderis, ¶ & offeret obla-
tionem eius Domino, agnũ anniculum im-
maculatũ in holocauſtum, & ouem annicu-
lam immaculatam pro peccato, & arietẽ im-
15 maculatũ, hoſtiam pacificam, ¶ caniſtrũ quo-
que panum azymorũ qui conſperſi ſunt oleo,
& lagana abſq; fermento vncta oleo, ac li-
16 bamina ſingulorum: ¶ quæ offeret ſacerdos
coram Domino, & faciet tam pro peccato,
17 quam in holocauſtũ. ¶ Arietem vero immo-
labit hoſtiam pacificam Domino, offerens ſi-
mul caniſtrum azymorũ, & libamenta quæ
18 ex more debentur. ¶ ‖ Tũc radetur nazaræus Act.21.d.24.
ante oſtiũ tabernaculi fœderis cæſarie cõſe-
crationis ſuæ: tolletq; capillos eius, & ponet
ſuper ignem, qui eſt ſuppoſitus ſacrificio pa-
19 cificorum. ¶ Et armum coctum arietis, tor-
D tamq; abſq; fermento vnam de caniſtro, &
laganum azymũ vnũ, & tradet in manus
nazaræi, poſtquàm raſum fuerit caput eius.
20 ¶ Suſceptaq; rurſum ab eo, eleuabit in cõſpe-
ctu Domini: et ſanctificata ſacerdotis erunt,
ſicut pectuſculum quod ſeparari iuſſum eſt,
& femur. poſt hæc poteſt bibere nazaræus
21 vinum. ¶ Iſta eſt lex nazaræi, cùm vouerit
oblationem ſuam Domino tempore conſecra-
tionis ſuæ, exceptis his quæ inuenerit ma-
nus eius. iuxta quod mente deuouerat, ita
faciet ad perfectionem ſanctificationis ſuæ.
22 ¶ Locutusq; eſt Dominus ad Moyſen, dicens,
23 ¶ Loquere Aaron & filijs eius Sic benedice-
24 tis filijs Iſrael, & dicetis eis, ¶ Benedicat tibi
25 Dominus, & cuſtodiat te. ¶ Oſtendat Domi-
nus faciem ſuam tibi, & miſereatur tui.
26 ¶ Conuertat Dominus vultum ſuum ad te,
27 & det tibi pacem. ¶ Inuocabuntque nomen
meũ ſuper filios Iſrael, & ego benedicã eis.

CAP. VII.

1 FActum eſt autẽ in die qua compleuit Moy
A ſes tabernaculũ, & erexit illud: ‖ vnxitq; Exo.40.b. 18.
& ſanctificauit cum omnibus vaſis ſuis,
2 altare ſimiliter & omnia vaſa eius: ¶ Ob-
tulerunt principes Iſrael "& capita fami- ".1.
liarum qui erãt per ſingulas tribus, præfecti
3 eorum qui numerati fuerant, ¶ munera co-
ram Domino ſex plauſtra tecta cum duode-
cim bobus. Vnum plauſtrum obtulere duo
duces, & vnum bouem ſinguli, obtuleruntq;
4 ea in cõſpectu tabernaculi. ¶ Ait autem Do-
5 minus ad Moyſen, ¶ Suſcipe ab eis vt ſeruiãt
in miniſterio tabernaculi, " & trades ea Le "teſtimonij 1.
6 uitis iuxta ordinẽ miniſterij ſui. ¶ Itaq; cùm
ſuſcepiſſet Moyſes plauſtra, & boues, tra-
7 didit "eos' Leuitis. ¶ Duo plauſtra, & qua- "ea 4.

tuor boues dedit filijs Gerſon, iuxta id quod
habebát neceſſariũ. ¶quatuor alia plauſtra, 8
& octo boues dedit filijs Merari ſecundum
officia & cultum ſuum, ſub manu Ithamar
filij Aaron ſacerdotis. ¶filijs autẽ Caath non 9
dedit plauſtra & boues: quia in ſanctuario
ſeruiunt, & onera proprijs portant humeris.
¶Igitur obtulerunt duces in dedicationẽ al- 10
taris, die qua unctum eſt oblationem ſuam
ante altare. ¶Dixitq; Dominus ad Moyſen, 11
ſinguli duces per ſingulos dies offerant mu- B
nera in dedicationem altaris. ¶ Primo die 12
obtulit oblationem ſuam Nahaſſon filius A-
minadab de tribu Iuda: ¶ fueruntq; in ea 13
acetabulum argenteum pondo centum tri-
ginta ſiclorum, phiala argentea habens ſe-
ptuaginta ſiclos iuxta pondus ſanctuarij, v-
trunq; plenum ſimila conſperſa oleo in ſacri-
ficium: ¶ mortariolum ex decem ſiclis aureis 14
plenũ incenſo: ¶ bouẽ de armento, & arietẽ, 15
& agnũ anniculum in holocauſtũ: ¶ hircũq; 16
pro peccato: ¶& in ſacrificio pacificorũ boues 17
duos, arietes quinq;, hircos quinq;, agnos
anniculos quinq;, hac eſt oblatio Nahaſſon
filij Aminadab. ¶Secũdo die obtulit Natha- 18
nael filius Suar, dux de tribu Iſſachar, ¶ace 19
tabulum argenteum appendens centum tri-
ginta ſiclos, phialam argenteam habentẽ ſe-
ptuaginta ſiclos, iuxta pondus ſanctuarij,
vtrunq; plenũ ſimila cõſperſa oleo in ſacri-
ficiũ: ¶mortariolũ aureum habens decem ſi- 20
clos plenũ incẽſo: ¶bouẽ de armento, & arie- 21
tẽ, & agnũ anniculũ in holocauſtũ: ¶ hir- 22
cumq; pro peccato: ¶& in ſacrificio pacificorũ 23
boues duos, arietes quinq;, hircos quinq;, a-
gnos anniculos quinq;, hac fuit oblatio Na-
thanael filij Suar. ¶Tertio die princeps filio- 24
rũ Zabulon, Eliab filius Helõ, ¶obtulit ace- 25
tabulũ argenteũ appendẽs centũ triginta ſi-
clos, phialam argenteã habentẽ ſeptuaginta
ſiclos ad põdus ſanctuarij, vtrunq; plenũ ſi- C
mila cõſperſa oleo in ſacrificiũ: ¶ mortariolũ 26
aureũ appendens decem ſiclos plenũ incenſo:
¶bouẽ de armento, & arietẽ, & agnũ anni- 27
culũ in holocauſtũ: ¶hircũq; pro peccato. ¶& 28
in ſacrificio pacificorum boues duos, arietes 29
quinq;, hircos quinq;, agnos ãniculos quin-
que, hac eſt oblatio Eliab, filij Helon. ¶Die 30
quarto princeps filiorũ Ruben, Eliſur filius
Sedeur, ¶ obtulit acetabulũ argẽteum appẽ- 31
dens centũ triginta ſiclos, phialam argenteã
habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſan-
ctuarij, vtrunq; plenũ ſimila conſperſa oleo
in ſacrificiũ: ¶mortariolum aureũ appendens 32
decem ſiclos plenũ incenſo: ¶bouẽ de armẽto, 33
& arietẽ, & agnũ anniculum in holocauſtũ:
¶hircũq; pro peccato: ¶& in hoſtias pacifico- 34
rũ boues duos, arietes quinq;, hircos quinq;, 35
agnos anniculos quinq;. hac fuit oblatio E-
liſur filij Sedeur. ¶Die quinto princeps filio- 36
rum Simeon Salamiel filius Suriſaddai,

genteum appendens
centum triginta ſiclos, phialam argenteam
habentem ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſan-
ctuarij, vtrunq; plenum ſimila conſperſa o-
38 leo in ſacrificiũ: ¶mortariolũ aureũ appẽdens
39 decẽ ſiclos plenũ incenſo: ¶bouem de armẽto,
& arietem, & agnum anniculũ in holocau-
40 ſtũ: ¶hircumq; pro peccato: ¶& in hoſtias paci
41 ficorũ boues duos, arietes quinq;, hircos quin
D que, agnos anniculos quinq;, hac fuit oblatio
42 Salamiel filij Suriſaddai. ¶Die ſexto princeps
43 filiorum Gad Eliaſaph filius Duel, ¶ obtulit
acetabulum argẽteum appendens centũ tri-
ginta ſiclos, phialam argenteam habentem
ſeptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarij, v-
trunq; plenum ſimila conſperſa oleo in ſacri-
44 ficium: ¶mortariolum aureum appendẽs de-
45 cem ſiclos plenum incenſo: ¶bouem de armẽ-
to, & arietem, & agnũ anniculũ in holocau-
46 ſtũ: ¶hircumq; pro peccato: ¶& in hoſtias pa-
47 cificorum boues duos, arietes quinq;, hircos
quinq;, agnos anniculos quinq;, hac fuit ob-
48 latio Eliaſaph filij Duel. ¶Die ſeptimo prin-
ceps filiorum Ephraim Eliſama filius Am-
49 miud, ¶ obtulit acetabulum argenteum ap-
pendens centum triginta ſiclos, phialam ar-
genteam habentẽ ſeptuaginta ſiclos ad pon-
dus ſanctuarij, vtrunq; plenum ſimila con-
50 ſperſa oleo in ſacrificium: ¶ mortariolũ au-
reum appendens decem ſiclos plenum incẽſo:
51 ¶bouem de armento, & arietem & agnũ an-
52 niculũ in holocauſtũ: ¶hircumq; pro peccato:
53 ¶& in hoſtias pacificorum, boues duos, arie-
E tes quinq;, hircos quinq;, agnos anniculos
quinq;. hac fuit oblatio Eliſama filij Am-
54 miud. ¶ Die octauo princeps filiorũ Manaſſe
55 Gamaliel filius Phadaſſur, ¶ obtulit acetabu
lum argenteum appẽdens centũ triginta ſi-
clos, phialã argenteã habentem ſeptuaginta
ſiclos ad pondus ſanctuarij, vtrunq; plenum
56 ſimila cõſperſa oleo in ſacrificium. ¶ morta-
riolũ aureum appẽdens decem ſiclos, plenum
57 incenſo: ¶bouẽ de armento, & arietem, & a-
58 gnum anniculũ in holocauſtũ: ¶hircumq; pro
59 peccato: ¶& in hoſtias pacificorũ boues duos,
arietes quinq;, hircos quinq;, agnos anni-
culos quinq;. hac fuit oblatio Gamaliel filij
60 Phadaſſur. ¶Die nono princeps filiorũ Ben-
61 iamin Abidam filius Gedeônis, ¶obtulit ace
tabulum argenteum appendens centum tri-
ginta ſiclos, phialam argenteã habentem ſe-
ptuaginta ſiclos ad põdus ſanctuarij, vtrun-
que plenũ ſimila conſperſa oleo in ſacrificiũ:
62 ¶mortariolum aureum appendens decem ſi-
63 clos plenum incenſo: ¶ bouem de armento, &
arietem, & agnũ anniculum in holocauſtũ.
64 ¶hircumq; pro peccato: ¶& in hoſtias pacifi-
65 corum boues duos, arietes quinque, hircos
quinq;, agnos anniculos quinq;, hac fuit ob-
66 latio Abidan filij Gedeônis. ¶ Die decimo
princeps filiorum Dan Abi-ézer filius Am-
mi-ſaddai.

*mi-ſaddai, ¶obtulit.*
*appendens centum triginta ſiclos, phialam* F
*argenteam habentem ſeptuaginta ſiclos, ad*
*pondus ſanctuarij, vtrunq; plenũ ſimila cõ-*
*ſperſa oleo in ſacrificium: ¶mortariolum au-* 68
*reum appendens decem ſiclos plenum incen-*
*ſo: ¶bouem de armento, & arietem, & agnũ* 69
*anniculum in holocauſtum: ¶ hircumq; pro* 70
*peccato: ¶ & in hoſtias pacificorũ boues duos,* 71
*arietes quinq;, hircos quinq;. agnos annicu*
*los quinque. hæc fuit oblatio Ahi-ézer filij*
*Ammi-ſaddai. ¶Die vndecimo princeps fi-* 72
*liorum Aſer, Phegiel filius Ochran, ¶obtulit* 73
*acetabulum argenteum appẽdens centũ tri-*
*ginta ſiclos, phialam argenteam habentẽ ſe-*
*ptuaginta ſiclos ad pondus ſanctuarij, vtrũ-*
*que plenum ſimila conſperſa oleo in ſacrifi-*
*cium: ¶mortariolum aureum appendens de-* 74
*cem ſiclos plenum incenſo: ¶bouem de armẽ-* 75
*to, & arietem, & agnum anniculum in ho-*
*locauſtum: ¶hircumq; pro peccato: ¶ & in ho* 76
*ſtias pacificorum boues duos, arietes quinq;,* 77
*hircos quinq;, agnos anniculos quinq;. hæc*
*fuit oblatio Phegiel filij Ochran. ¶Die duo-* 78
*decimo princeps filiorum Nephtali Ahira fi-*
*lius Enan, ¶ obtulit acetabulum argenteum* 79
*appendens centum triginta ſiclos, phialã ar-*
*genteam habentẽ ſeptuaginta ſiclos ad pon-*
*dus ſanctuarij. vtrunq; plenum ſimila oleo*
*conſperſa in ſacrificium: ¶ mortariolum au-* 80
*reum appendens decem ſiclos plenum incen-*
*ſo: ¶bouem de armento, & arietem, & agnũ* 81
*anniculum in holocauſtum: ¶ hircumq; pro* 82
*peccato: ¶ & in hoſtias pacificorũ boues duos,* 83
*arietes quinque, hircos quinque, agnos an-*
*niculos quinque, hæc fuit oblatio Ahira filij*
*Enan. ¶Hæc in dedicationem altaris oblata* 84
*ſunt à principibus Iſrael, in die qua conſe-*
*cratum eſt: acetabula argentea duodecim:*
*phialæ argenteæ duodecim: mortariola aurea*
*duodecim: ¶ita vt centum triginta ſiclos ar-* 85
*genti haberet vnum acetabulũ, & ſeptua-* G
*ginta ſiclos haberet vna phiala: id eſt in*
*commune vaſorum omnium ex argento ſicli*
*duo millia quadringenti. pondere ſanctua-*
*rij. ¶mortariola aurea duodecim plena incẽ-* 86
*ſo, denos ſiclos appendẽtia pondere ſanctua-*
*rij: id eſt, ſimul auri ſicli centum viginti.*
*¶ boues de armento in holocauſtum duode-* 87
*cim, arietes duodecim, agni anniculi duode-*
*cim, & libamenta eorum hirci duodecim pro*
*peccato. ¶In hoſtias pacificorum, boues vi-* 88
*ginti-quatuor, arietes ſexaginta, hirci ſex-*
*aginta, agni anniculi ſexaginta. Hæc oblata*
*ſunt in dedicationem altaris, quando vn-*
*ctum eſt. ¶ Cumq; ingrederetur Moyſes* 89
*tabernaculum fœderis, vt conſuleret oracu-*
*lum, audiebat vocem loquentis ad ſe de*
*propitiatorio quod erat ſuper arcam teſti-*
*monij inter duos Cherubim, vnde & loque-*
*batur ei.*

## CAP. VIII.

1 *LOcutusq; eſt Dominus ad Moyſen, di-*
2 *cens, ¶Loquere Aaron, & dices ad eum,*
A *Cùm poſueris ſeptem lucernas, ⸗ *cãdela-*
*brũ in Auſtrali parte erigatur'. Hoc igitur* ⸗.5.
*præcipe vt lucernæ contra boream è regione* *candelabrorum, in auſtrali parte erigantur 5.
*reſpiciant ad menſam panum propoſitionis,*
*contra eam partem quam candelabrum re-*
3 *ſpicit lucere debebunt'. ¶Fecit Aarõ & im-*
*poſuit lucernas ſuper candelabrum, vt præ-*
4 *ceperat Dominus Moyſi. ¶ Hæc autem erat*
*factura candelabri, Ex auro ductili, tam*
*medius ſtipes quàm cuncta quæ ex vtroque*
*calamorum latere naſcebantur, iuxta exem*
*plum quod oſtendit Dominus Moyſi, ita*
5 *operatus eſt candelabrum. ¶Et locutus eſt*
6 *Dominus ad Moyſen, dicens. ¶ Tolle*
*Leuitas ex medio filiorum Iſrael, & pu-*
7 *rificabis eos ¶ iuxta hũc ritum. Aſpergan-*
*tur aqua luſtrationis. & radant omnes pi-*
B *los carnis ſuæ. Cumq; lauerint veſtimenta*
8 *ſua, & mũdati fuerint, ¶ tollent bouem de*
*armentis, & libamentum eius ſimilam oleo*
*conſperſam, bouẽ autem alterũ de armento*
9 *tu accipies pro peccato: ¶ & applicabis Leui-*
*tas corã tabernaculo fœderis, cõuocata omni*
10 *multitudine filiorum Iſrael. ¶Cumq; Leui-* Sup.3.a.6.
*tæ fuerint coram Domino, ponent filij Iſrael* 1.Eſ.6.d.28.
11 *manus ſuas ſuper eos. ¶ & offeret Aarõ Le-*
*uitas, munus in conſpectu Domini à filijs*
12 *Iſrael, vt ſeruiãt in miniſterio eius. ¶Leui-*
*tæ quoque ponent manus ſuas ſuper capita*
*boum, e quibus vnũ facies pro peccato, & al*
*terũ in holocauſtũ Domino, vt depreceris pro*
13 *eis. ¶Statueſq; Leuitas in conſpectu Aaron*
*& filiorum eius, & conſecrabis oblatos Domi-*
14 *no, ¶ac ſeparabis de medio filiorum Iſrael vt*
15 *ſint mei: ¶ & poſtea ingrediantur tabernacu*
C *lum fœderis vt ſeruiant mihi. Sicq; purifi-*
*cabis & cõſecrabis eos in oblationem Domi-*
*ni, quoniam dono donati ſunt mihi à filijs*
16 *Iſrael. ¶‖Pro primogenitis quæ aperiũt om-* Sap.3.c.13.
17 *nem vuluã in Iſrael, accepi eos. ¶ Mea ſunt* Exod.13.a.3.
*enim omnia primogenita filiorũ Iſrael, tam* Luc.2.d.23.
*ex hominibus quam ex iumentis. Ex die*
*quo percuſſi omne primogenitum in Terra*
18 *Aegypti, ſanctificaui eos mihi: ¶ & tuli Le-*
*uitas pro cunctis primogenitis filiorũ Iſrael:*
19 *¶tradidiq; eos dono Aaron & filijs eius de*
*medio *populi', vt ſeruiant mihi pro Iſrael* *filiorum
D *in tabernaculo fœderis, & orent pro eis ne* Iſrael 2.
*ſit in populo plaga, ſi auſi fuerint accedere ad*
20 *ſanctuarium. ¶Feceruntq; Moyſes & Aaron*
*& omnis multitudo filiorum Iſrael ſuper Le*
21 *uitis quæ præceperat Dominus Moyſi: ¶ pu-*
*rificatiq; ſunt, & lauerunt veſtimenta ſua.*
*Eleuauitq; eos Aaron in conſpectu Domini,*
22 *& orauit pro eis, ¶vt purificati ingrederen-*
*tur ad officia ſua in tabernaculum fœderis*
*coram Aaron & filijs eius. Sicut præceperat*
*Dominus Moyſi de Leuitis, ita factum eſt.*

¶ Locutusq́; eſt Dominus ad Moyſen, di-
cens, ¶ Hæc eſt lex Leuitarum, a viginti- 24
quinque annis, & ſupra, ingredientur vt
miniſtrent in tabernaculo fœderis. ¶ Cumq́; 25
quinquageſimum annum ætatis implene-
rint, ſeruire ceſſabunt, ¶ eruntq́; miniſtri 26
fratrum ſuorum in tabernaculo fœderis, vt
cuſtodiant quæ ſibi fuerint commendata, o-
pera autem ipſa non faciant. Sic diſpones
Leuitis in cuſtodijs ſuis.

CAP. IX.

LOcutus eſt Dominus ad Moyſen in de- 1
ſerto Sinai anno ſecũdo, poſtquã egreſ- A
ſi ſunt de terra Aegypti mẽſe primo, dicens,
¶ Faciant filij Iſrael Phaſe in tempore ſuo, 2
¶ quartadecima die menſis huius ad veſpe- 3
ram, iuxta omnes ceremonias & iuſtifica-
tiones eius. ¶ Præcepitq́; Moyſes filijs Iſrael 4
vt facerent Phaſe. ¶ Qui fecerunt tempore 5
ſuo: quartadecima die menſis ad veſperam
in Monte Sinai. Iuxta omnia quæ manda-
uerat Dominus Moyſi, fecerunt filij Iſrael.
¶ Ecce autem quidam immundi ſuper ani- 6
ma hominis, qui non poterant facere Phaſe
in die illo, accedentes ad Moyſen & Aaron,
¶ dixerunt eis, Immundi ſumus ſuper ani- 7
ma hominis: quare fraudamur vt non va-
leamus oblationem offerre Domino in tem-
pore ſuo inter filios Iſrael? ¶ Quibus reſpõdit 8
Moyſes, State vt conſulam quid præcipiat B
Dominus de vobis. ¶ Locutusq́; eſt Dominus 9
ad Moyſen, dicens, ¶ Loquere filijs Iſrael, 10
Homo qui fuerit immundus ſuper anima,
ſiue in via procul in gẽte veſtra, faciat Pha
ſe Domino ¶ in menſe ſecundo quartadeci- 11
ma die menſis ad veſperam: cum azymis &
lactucis agreſtibus comedent illud. ¶ Non re- 12
Exod. 12. g. 46. linquent ex eo quippiam vſq; manè, ‖ & os
eius non confringent, omnem ritum Phaſe
Iohã. 19. f. 36 obſeruabunt. ¶ Si quis autem & mũdus eſt, 13
& in itinere non fuit, & tamen non fecit
Phaſe, exterminabitur anima illa de populis
ſuis, quia ſacrificium Domino non obtulit
tempore ſuo: peccatum ſuum ipſe portabit.
¶ Peregrinus quoq; & aduena ſi fuerint a- 14
pud vos, facient Phaſe Domino iuxta cere- C
monias & iuſtificationes ſuas. Præceptũ idẽ
erit apud vos tam aduenæ, quàm indigenæ.
Ex. 40. d. 54 ¶ ‖ Igitur die qua erectum eſt tabernaculũ, 15
operuit illud nubes. A veſpere autem ſuper
tentorium erat quaſi ſpecies ignis vſq; ma-
ne. ¶ Sic fiebat iugiter. per diem operiebat il- 16
lud nubes, & per noctem quaſi ſpecies ignis.
¶ Cumq; ablata fuiſſet nubes quæ taberna- 17
culum protegebat, tunc proficiſcebantur filij
Iſrael, & in loco vbi ſtetiſſet nubes, ibi ca-
ſtrametabantur. ¶ Ad imperiũ Domini profi- 18
ciſcebantur, & ad imperium illius figebant
1. Cor. 10. a. 1 tabernaculũ. ‖ Cunctis diebus quibus ſtabat
nubes ſuper tabernaculum, manebãt in eodẽ D
loco. ¶ & ſi eueniſſet vt multo tempore ma- 19
neret ſuper illud, erant filij Iſrael in excu-
20 bijs Domini, & non proficiſcebantur ¶ quot-
quot diebus fuiſſet nubes ſuper tabernaculũ.
Ad imperium Domini erigebant tentoria, &
21 ad imperium illius deponebant. ¶ Si fuiſſet
nubes a veſpere vſq; manè, & ſtatim dilu-
culo tabernaculum reliquiſſet, proficiſcebãn-
tur: & ſi poſt diem & noctem receßiſſet,
22 diſſipabant tẽtoria. ¶ Si vero biduo aut vno
menſe vel longiori tempore fuiſſet ſuper ta-
bernaculum, manebant filij Iſrael in eodem
loco, & non proficiſcebantur: ſtatim aũt vt
23 receßiſſet, mouebant caſtra. ¶ Per verbum
Domini figebãt tentoria, & per verbũ illius
proficiſcebantur, erantq́; in excubijs Domini
iuxta imperium eius per manum Moyſi.

CAP. X.

1 LOcutusq́; eſt Dominus ad Moyſen, di-
2 cens, ¶ Fac tibi duas tubas argenteas
A ductiles, quibus conuocare poßis multitudi-
3 nem quando mouenda ſunt caſtra. ¶ Cumq́;
increpueris tubis, congregabitur ad te omnis
4 turba ad oſtium tabernaculi fœderis. ¶ Si
ſemel clangueris, venient ad te principes, &
5 capita multitudinis Iſrael. ¶ Si aũt pro-
lixior atq; conciſus clangor increpuerit, mo-
uebunt caſtra primi qui ſunt ad orientalem
6 plagam. ¶ In ſecundo autem ſonitu & pari
vlulatu tubæ, leuabunt tentoria qui habi-
tant ad meridiem. & iuxta hunc modũ re-
liqui facient vlulantibus tubis in profe-
7 ctionem. ¶ Quando autẽ congregandus eſt po
pulus, ſimplex tubarũ clangor erit, & nõ con
8 ciſe vlulabunt. ¶ Filij aũt Aaron ſacerdotis
clangent tubis: eritq́; hoc legitimum ſempi-
9 ternum in generationibus veſtris. ¶ Si ex-
ieritis ad bellum de terra veſtra contra ho-
B ſtes qui dimicant aduerſum vos, clãgetis v-
lulantibus tubis, et erit recordatio veſtri co-
ram Domino Deo veſtro, vt eruamini de
10 manibus inimicorum veſtrorum. ¶ Si quãdo
habebitis epulum, & dies feſtos, et calendas,
canetis tubis ſuper holocauſtis, & pacificis
victimis, vt ſint vobis in recordationẽ Dei
11 veſtri: ego Dominus Deus veſter. ¶ Anno
ſecundo, menſe ſecundo, viceſima die menſis
eleuata eſt nubes de tabernaculo fœderis:
12 ¶ profectiq́; ſunt filij Iſrael per turmas ſuas
de deſerto Sinai, & recubuit nubes in ſoli-
13 tudine Pharan. ¶ Moueruntq́; caſtra primi
iuxta imperium Domini per manum Moyſi.
14 ¶ ‖ Filij Iuda per turmas ſuas, quorum prin- Sup. 1. a. 7.
15 ceps erat Nahaſſon filius Aminadab. ¶ In
tribu filiorũ Iſſachar fuit princeps Natha-
16 nael filius Suar. ¶ In tribu Zabulon erat
17 princeps Eliab filius Helon. ¶ Depoſitumq́;
eſt tabernaculum, quod portãtes egreßi ſunt
18 filij Gerſon & Merari. ¶ Profectiq́; ſunt &
filij Ruben, per turmas & ordinem ſuum,
quorum princeps erat Heliſur filius Sedeur.
19 In tribu autem filiorum Simeon, princeps
fuit

ſuit Salamiel filius S[illegible]
tribu Gad erat princeps [illegible]
Duel. ¶ Profectiq; ſunt & Caathitæ portan- 21
tes ſanctuarium. Tamdiu tabernaculũ por-
tabatur, donec venirent ad erectionis locũ.
¶ Mouerunt caſtra & filij Ephraim per tur- 22
mas ſuas, in quorum exercitu princeps erat
Eliſama filius Ammiud. ¶ In tribu autem 23
filiorum Manaſſe princeps fuit Gamaliel fi-
lius Phadaſſur: ¶ et in tribu Ben-iamin erat 24
dux Abidan filius Gedeonis. ¶ Nouiſſimi 25
caſtrorum omnium profecti ſunt filij Dan
per turmas ſuas, in quorum exercitu prin-
ceps fuit Ahiezer filius Ammiſaddai. ¶ In 26
tribu autẽ filiorum Aſer erat princeps Phe-
giel filius Ochran. ¶ Et in tribu filiorum 27
Nephthali princeps fuit Ahira filius Enan.
¶ Hæc ſunt Caſtra, & profectiones filiorum 28
Iſrael per turmas ſuas quando egrediebant-
tur. ¶ Dixitq; Moyſes Hobab filio Raguel 29
Madianitæ cognato ſuo, Proficiſcimur ad lo-
cum quem Dominus daturus eſt nobis: veni D
nobiſcum, vt benefaciamus tibi: quia Do-
minus bona promiſit Iſraeli. ¶ Cui ille reſpõ 30
dit, Non vadam tecum, ſed reuertar in ter-
ram meã in qua natus ſum. ¶ Et ille, Noli, 31
inquit, nos relinquere: tu enim noſti in
quibus locis per deſertum caſtra ponere de-
beamus, & eris ductor noſter. ¶ Cumq; no- 32
biſcũ veneris, quicquid optimũ fuerit ex opi
bus quas nobis traditurus eſt Dominus, da-
bimus tibi. ¶ Profecti ſunt ergo de Mõte Do- 33
mini viam trium dierum, arcaq; fœderis Do
mini præcedebat eos, per dies tres prouidens
caſtrorũ locum. ¶ Nubes quoq; Domini ſuper 34
eos erat per diem cùm incederent. ¶ Cumq; 35
Pſal.67.a.1. eleuaretur arca, dicebat Moyſes, ‖ Surge Do-
mine, & diſſipentur inimici tui, & fugiant
qui oderũt te à facie tua. ¶ Cùm autem de- 36
poneretur, aiebat, Reuertere Domine ad
multitudinem exercitus Iſrael.

CAP. XI.

INtereà ortum eſt murmur populi, quaſi 1
dolentium pro labore, contra Dominum. A
Quod cùm audiſſet Dominus, iratus eſt. Et
accenſus in eos ignis Domini deuorauit ex-
tremam caſtrorum partẽ. ¶ Cumq; clamaſ- 2
ſet populus ad Moyſen, orauit Moyſes ad Do
minum, & abſorptus eſt ignis. ¶ Vocauitque 3
nomen loci illius Incenſio: eo quod ſuccenſus
fuiſſet contra eos ignis Domini. ¶ Vulgus 4
quippe promiſcuum quod aſcenderat cũ eis,
*carnium. flagrauit deſiderio, *ſedens & flens, iunctis
1.Cor.10.a.6. ſibi pariter filijs Iſrael, & ait, ‖ Quis dabit
nobis ad veſcendum, carnes? ¶ Recordamur 5
piſcium quos comedebamus in Aegypto gra-
tis: in mentem nobis veniunt cucumeres, &
Exo.16.c.14 pepones, porriq;, & cepe, & allia. ¶ Anima 6
Sap.16.c.20. noſtra arida eſt, nihil aliud reſpiciunt oculi B
Pſa.77.c.24. noſtri niſi Man. ¶ ‖ Erat autem Man quaſi 7
Iohã.6.d.31. ſemen coriandri coloris bdellij. ¶ Circuibatq; 8
populus, & colligens illud frangebat mola,
ſiue terebat in mortario, coquens in olla, &
faciens ex eo tortulas ſaporis quaſi panis
9 olcati. ¶ Cumq; deſcenderet nocte ſuper ca-
10 ſtra ros, deſcendebat pariter & Man. ¶ Au-
diuit ergo Moyſes flentem populum per fa-
milias, ſingulos per oſtia tentorij ſui. Ira-
tusq; eſt furor Domini valde: ſed & Moyſi
11 intoleranda res viſa eſt, ¶ & ait ad Domi-
num, Cur afflixiſti ſeruum tuum? quare nõ
inuenio gratiam coram te, & cur impoſuiſti
pondus vniuerſi populi huius ſuper me?
12 ¶ Nunquid ego concepi omnem hanc multi-
C tudinem, vel genui eam vt dicas mihi, Por-
ta eos in ſinu tuo ſicut portare ſolet nutrix
infantulum, & defer in terram pro qua iu-
13 raſti patribus eorum? ¶ Vnde mihi carnes vt
dem tantæ multitudini? flent contra me, di-
14 centes, Da nobis carnes vt comedamus. ¶ Nõ
poſſum ſolus ſuſtinere omnẽ hunc populum,
15 quia grauis eſt mihi. ¶ Sin aliter tibi vide-
tur, obſecro vt interficias me, & inueniam
gratiam in oculis tuis, ne tantis afficiar ma
16 lis. ¶ Et dixit Dominus ad Moyſen, Congre-
ga mihi ſeptuaginta viros de ſenibus Iſrael,
quos tu noſti quod ſenes populi ſint ac ma-
giſtri: & duces eos ad oſtium tabernaculi
17 fœderis, facieſq; ibi ſtare tecum, ¶ vt deſcẽ-
D dam loquar tibi: & auferam de ſpiritu tuo,
tradamq; eis, vt ſuſtentent tecum onus po-
18 puli, & non tu ſolus graueris. ¶ Populo quoq;
dices, Sanctificamini cras: *comedetis car- *& 1.
nes. ego enim audiui vos dicere, Quis dabit
nobis eſcas carnium? bene nobis erat in Ae-
gypto. Vt det vobis Dominus carnes, & co-
19 medatis: ¶ nõ vno die, nec duobus, vel quin-
20 que aut decem, nec viginti quidem, ¶ ſed
vſque ad menſem dierum donec exeat per
nares veſtras, & vertatur in nauſeam, eò
quod repuleritis Dominũ qui in medio ve-
ſtri eſt, & fleueritis coram eo, dicẽtes, Quare
21 egreſſi ſumus ex Aegypto? ¶ Et ait Moyſes * *.4.
ad Dominũ: Sexcẽta millia peditum huius
populi ſunt. & tu dicis, Dabo eis eſum car-
22 nium menſe integro? ¶ ‖ Nunquid ouium & Iohan.6.b.7
E boum multitudo cædetur, vt poſſit ſufficere
ad cibum? vel omnes piſces maris in vnum
23 cõgregabuntur, vt eos ſatient? ¶ Cui reſpõdit
Dominus, ‖ Nunquid manus Domini inua- Iſai.59.a.
lida eſt? Iam nunc videbis vtrum meus ſer-
24 mo opere compleatur. ¶ Venit igitur Moyſes,
& narrauit populo verba Domini, cõgregans
ſeptuaginta viros de ſenibus *Iſrael, quos *populi.
25 ſtare fecit circa tabernaculum. ¶ Deſcenditq;
Dominus per nubem, & locutus eſt ad eum
auferens de Spiritu qui erat in Moyſe, &
dans ſeptuaginta viris. Cumque requie-
uiſſet in eis Spiritus, prophetauerunt: nec
26 vltra ceſſauerunt. ¶ Remanſerant autem
F in caſtris duo viri, quorum vnus vocabatur
Eldad, & alter Medad, ſuper quos requieuit

Spiritas:nam & ipſi deſcripti facraa', & n.
exierant ad taberaaculum. ¶ Camq; prophe- 27
tarent in caſtris, cucarrit puer, & nuntia-
uit Moyſi, dicens, Eldad & Medad prophe-
taat in caſtris. ¶ Statim Ioſue filias Nun 28
miniſter Moyſi, & electas è pluribas, ait,
Domine mi Moyſes prohibe eos. ¶ At ille, 29
Quid, inquit, amularis pro me? quis tribuat
vt omnis populas prophetet, & det eis Do- G
minus Spiritum ſuum? ¶ Reuerſasq; eſt Moy 30
Exo.16.c.13. ſes, & maiores natu Iſrael in caſtra. ¶ ‖ Ven 31
Pſa.77.d.31. tus aūt egrediens à Domino arreptas trans
mare coturnices detulit, & demiſit in caſtra
itinere quantum vno die confici poteſt, ex
omni parte caſtrorum per circaitum, vola-
bantq; in aere duobus cubitis altitudine ſu-
per terram. ¶ Surgens ergo populas toto die 32
illo, & nocte, ac die altero, congregauit cotur
nicum maltitudinem: qui parum, decem co-
ros: & ſiccauerant eas per gyrum caſtrorum.
Pſa.77.c.31. ¶ Adhac carnes erant in dentibus eorum, nec 33
defecerat huiaſcemodi cibus: & ecce faror
Domini concitatus in populum, percuſſit
eam plaga magaa nimis. ¶ Vocatasq; eſt ille 34
locus Sepulchra-concupiſcentia: ibi enim
ſepelierunt populum " qui deſiderauerat.
Egreſſio autem de Sepulchris-concupiſcētia,
venerunt in Haſeroth, & manſerant ibi.

"quem percuſſit Dominas, quia deſiderauerat carnes 4.

CAP. XII.

Locutaque eſt Maria & Aaron contra 1
Moyſen propter vxorem eias Aethiopiſ- A
ſam, ¶ & dixerunt, Num per ſolum Moyſen 2
locutas eſt Dominas? nonne & nobis ſimili-
ter eſt locutus? Quod cū audiſſet Dominus,
iratus eſt. ¶ Erat enim Moyſes vir mitiſſi- 3
mus ſuper omnes homines qui morabantur
in terra. ¶ Statim locutus eſt Dominus ad 4
eum, & ad Aaron & Mariam, Egredimini
vos tantum tres ad tabernaculum fœderis. B
Cumq; fuiſſent egreſſi, ¶ deſcendit Domi- 5
nus in columna nubis, & ſtetit in introitu
tabernaculi vocans Aaron & Mariam. Qui
cùm iſſent, ¶ dixit ad eos, Audite ſermones 6
meos, Siquis fuerit inter vos Propheta Do-
mini, in viſione apparebo ei, vel per ſom-
nium loquar ad illum. ¶ At non talis ſeruus 7
Heb.3.a.2. meus Moyſes, ‖ qui in omni domo mea fi-
deliſſimus eſt. ¶ ore enim ad os loquor ei: 8
& palàm, & non per ænigmata & figuras
Dominum videt. Quare ergo non timuiſtis C
detrahere ſeruo meo Moyſi? ¶ Iratusq; con- 9
tra eos, abijt: ¶ nubes quoque receſſit quæ 10
erat ſuper tabernaculum: & ecce Maria ap-
paruit candens lepra quaſi nix. Cumq; re-
ſpexiſſet eam Aaron, & vidiſſet perfuſam
lepra, ¶ ait ad Moyſen, Obſecro Domine mi, 11
ne imponas nobis hoc peccatum quod ſtulte
commiſimus, ¶ ne fiat hæc quaſi mortua, & 12
vt abortiuum, quod proijcitur de vulua ma D
tris ſuæ. ecce iam medium carnis eius de-
uoratum eſt à lepra. ¶ Clamauitque Moy- 13
ſes, Deus obſecro ſana
14 eam. ¶ Cui reſpondit Dominus, Si pater
eius ſpuiſſet in faciem illius, nonne debuerat
ſaltem ſeptem diebus rubore ſuffundi? Se-
paretur ſeptem diebus extra caſtra, & po-
15 ſtea reuocabitur. ¶ Excluſa eſt itaq; Ma-
ria extra caſtra ſeptem diebus: & populus
non eſt motus de loco illo, donec reuocata eſt
Maria.

CAP. XIII.

1 PRofectusq; eſt populus de Haſeroth fi-
2 xis tentorijs in deſerto Pharan. ¶ Ibiq;
A locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens,
3 ¶ Mitte viros qui conſiderent terram-Cha-
naan, quam daturus ſum filijs Iſrael, ſingu-
4 los de ſingulis tribubus, ex principibus. ¶ Fe
cit Moyſes quod dominus imperauerat, de de-
5 ſerto Pharā mittēs principes viros, ¶ quorū
B iſta ſunt nomina. De tribu Rubē, Sāmua fi-
6 liū Zechur. ¶ De tribu Simeon, Saphat filiū
7 Huri. ¶ De tribu Iuda, Caleb filium Iepho-
8 ne. ¶ De tribu Iſſachar, Igal filium Ioſeph.
9 ¶ De tribu Ephraim, Oſee filium Nun. ¶ De
10 tribu Ben-iamin, Phalti filium Raphu. ¶ De
11 tribu Zabulon, Geddiel filium Sodi. ¶ De
12 tribu Ioſeph, ſceptri Manaſſe, Gadi filium
13 Suſi: ¶ De tribu Dan, Ammiel filiū Gemalli.
14 ¶ De tribu Aſer, Sthur filium Michael. ¶ De
15 tribu Nephthali, Nahabi filium Vapſi. ¶ De
16 tribu Gad, Guel filium Machi. ¶ hæc ſunt no
17 mina virorum quos miſit Moyſes ad conſi-
C derandam terram: vocauitq; Oſee filium
18 Nun, Ioſue. ¶ Miſit ergo eos Moyſes ad conſi-
derandam terrā-Chanaan, & dixit ad eos,
Aſcendite per meridianam plagam. Cumq;
19 veneritis ad montes, ¶ conſiderate terram,
qualis ſit: et populum qui habitator eſt eius,
vtrum fortis ſit, an infirmus, pauci numero,
20 an plures: ¶ ipſa terra, bona, an mala: vrbes
21 quales, muratæ, an abſq; muris: ¶ humus,
pinguis, an ſterilis, nemoroſa, an abſq; ar-
boribus. Confortamini, & afferte nobis de
fructibus terræ. Erat autem tempus quando
22 iam præcoquæ vuæ veſci poſſunt. Cumque
D aſcendiſſent, explorauerunt terram à deſerto
23 Sin, vſque Rohob intrantibus Emath. ¶ A-
ſcenderuntq; ad meri[illegible], & venerunt in
Hebron, vbi erant [illegible] & Siſai &
Tholmai filij Enac. nam Hebron ſeptem an-
nis ante Tanim vrbem Aegypti condita eſt.
Deu.1.c.24. 24 ¶ ‖ Pergentesq; vſq; ad Torrentem-botri, ab-
ſciderunt palmitem cum vua ſua, quē por-
E tauerunt in vecte duo viri. De malis quoq;
25 granatis & de ficis loci illius tulerunt. ¶ qui
appellatus eſt Nehel-eſcol, id eſt Torrens-
botri, eo quòd botrū portaſſent inde filij Iſ-
26 rael. ¶ Reuerſiq; exploratores terræ poſt qua-
27 draginta dies, omni regione circuita, ¶ ve-
nerunt ad Moyſen & Aaron & ad omnē cœ-
tum filiorum Iſrael in deſertū Pharan, quod
eſt in Cades. Locutique eis & omni multi-
tudini.

tudini, oſtenderũt fructus.
uerunt, dicẽtes: Venimus in terram ad quã F
miſiſti nos, qua re vera fluit lacte & melle,
vt ex his fructibus cognoſci poteſt: ſed cul- 29
*nimis 1. tores fortiſſimos habet, & vrbes grandes *at
que muratas. Stirpem Enac vidimus ibi:
Amalec habitat in meridie, Hethæus & 30
Iebuſæus & Amorrhæus in montanis. Cha-
nanæus vero moratur iuxta mare & circa
fluenta Iordanis. Inter hæc Caleb compe- 31
ſcens murmur populi qui oriebatur contra
Moyſen, ait, Aſcendamus & poſſideamus ter
ram, quoniam poterimus obtinere eã. Alij 32
vero qui fuerant cum eo, dicebant: Nequa-
quam ad hunc populum valemus aſcendere
quia fortior nobis eſt. Detraxeruntq; terræ 33
quã inſpexerant, apud filios Iſrael, dicentes:
Terra quam luſtrauimus, deuorat habitato-
res ſuos, populus quẽ aſpeximus, proceræ ſta
turæ eſt. Ibi vidimus monſtra quædam fi- 34
liorum Enac de genere giganteo, quibus cõ-
parati, quaſi locuſtæ videbamur.

CAP. XIIII.

IGitur vociferans omnis turba fleuit nocte 1
illa, & murmurati ſunt contra Moyſen 2
& Aaron cuncti filij Iſrael, dicẽtes: Vtinam A
mortui eſſemus in Aegypto, & non in hac
vaſta ſolitudine. Vtinam pereamus, & nõ 3
inducat nos Dominus in terram iſtam, ne
cadamus gladio, & vxores, ac liberi noſtri
ducantur captiui: Nonne melius eſt reuerti
in Aegyptum? Dixeruntq; alter ad alte- 4
rum, Conſtituamus nobis ducem, & reuer-
tamur in Aegyptum. Quo audito Moyſes & 5
Aaron ceciderunt proni in terram coram om
Eccl.46.b.9 ni multitudine filiorum Iſrael. ‖ At vero 6
1.Ma.2.f.45 Ioſue filius Nun, & Caleb filius Iephone,
qui & ipſi luſtrauerant terram, sciderunt
veſtimenta ſua, & ad omnem multitudi- 7
nem filiorum Iſraël locuti ſunt. Terra quam B
circuiuimus valde bona eſt. Si propitius fue 8
rit Dominus, inducet nos in eam, & tradet
humum lacte & melle manantem. Nolite 9
rebelles eſſe contra Dominum: neque timea-
tis populum terræ huius, quia ſicut panem
ita eos poſſumus deuorare, receſſit ab eis om
ne præſidium: Dominus nobiſcum eſt, nolite
metuere. Cũmq; clamaret omnis multitu- 10
do, & lapidibus eos vellet opprimere, appa-
ruit gloria Domini ſuper tectum fœderis
—.6. cunctis videntibus filijs Iſraël. Et dixit 11
Dominus ad Moyſen, vſquequo detrahet
mihi populus iſte? Quouſque non credent
mihi in omnibus ſignis quæ feci coram eis?
Feriam igitur eos peſtilentia, atq; conſu- 12
Exo.32.c.12 mam: te autem faciam principem ſuper gen
tem magnã, & fortiorem quàm hæc eſt. Et 13
ait Moyſes ad Dominum, Vt audiant Aegy- C
ptij de quorum medio eduxiſti populũ iſtum,
& habitatores terræ huius qui audierunt 14
quod tu Domine in populo iſto ſis, & facie

ciaris ad faciem, ‖ & nubes tua protegat Exo.13.d.21.
illos, & in columna nubis præcedas eos per
15 diem, & in columna ignis per noctẽ: quod
occideris tantam multitudinẽ quaſi vnum
16 hominem, & dicant: Non poterat introdu- Deu.9.d.28.
cere populum in terram pro qua iurauerat:
17 idcirco occidit eos in ſolitudine. Magnifice-
tur ergo fortitudo Domini ſicut iuraſti, di-
18 cens: ‖ Dominus patiens & multæ miſeri- Pſa.102.b.8
cordiæ, auferens iniquitatem & ſcelera, nul
lumq; innoxium derelinquens, qui viſitas
peccata patrum in filios in tertiam & quar
19 tam generationem. Dimitte obſecro pecca- Exo.20 a.5.
tum populi tui huius ſecundùm magnitu- & 34.a.7.
dinem miſericordiæ tuæ, ſicut propitius fui- —.3.
ſti egredientibus de Aegypto vſq; ad locum
20 iſtum. Dixitque Dominus, Dimiſi iuxta
21 verbum tuum. Viuo ego & implebitur glo-
22 ria Domini vniuerſa terra. Attamen om-
D nes homines qui viderunt maieſtatem me-
am, & ſigna quæ feci in Aegypto & in ſoli-
tudine, & tentauerunt me iam per decem
23 vices, nec obedierunt voci meæ, non vide-
bunt terram pro qua iuraui patribus eorũ
nec quiſquam ex illis qui detraxit mihi, in-
24 tuebitur eam. * ‖ Seruum meum Caleb qui *Sed 3.
plenus alio ſpiritu ſecutus eſt me, inducam Ioſ.14.b.6.
in terram hanc quã circuiuit, & ſemen eius
25 poſſidebit eam. Quoniam Amalecites &
Chananeus habitant in vallibus. Cras mo-
uete caſtra, & reuertimini in ſolitudinẽ per
26 viam Maris rubri. Locutuſq; eſt dominus
27 ad Moyſen & Aaron, dicens: ‖ Vſquequo Pſa.105.c.27
E multitudo hæc peſſima murmurat contra Inf.26.g.65.
28 me? querelas filiorũ Iſraël audiui. Dic ergo & 32.b.10.
eis. Viuo ego, ait Dominus: ſicut locuti eſtis
29 audiente me, ſic faciam vobis. In ſolitudi-
ne hac iacebunt cadauera veſtra. ‖ Omnes Deu.1.f.35.
qui numerati eſtis à viginti annis & ſuprà
30 & murmuraſtis contra me, non intrabitis
terram ſuper quam leuaui manum meã vt Ioſ.3.c.d.
habitare vos facerẽ, ‖ præter Caleb filiũ Ie-
31 phone, & Ioſue filiũ Nun. Paruulos autem
F veſtros de quibus dixiſtis, quod prædæ ho-
ſtibus forent, introducam vt videant terrã
32 quæ vobis diſplicuit. Veſtra cadauera ia-
33 cebunt in ſolitudine. Filij veſtri erunt va
gi in deſerto annis quadraginta, & porta-
bunt fornicationem veſtram, donec conſu-
34 mantur cadauera patrum in deſerto, iuxta
numerum quadraginta dierum quibus conſi
deraſtis terram: annus pro die imputabitur.
‖ Et quadraginta annis recipietis iniquita- Eze.4.b.6.
35 tes veſtras, & ſcietis vltionem meã. quo- Pſ.94.b.10.
niam ſicut locutus ſum, ita faciã omni mul
titudini huic peſſimæ quæ conſurrexit ad-
uerſum me: in ſolitudine hac deficiet, & mo
36 rietur. Igitur oẽs viri quos miſerat Moyſes
ad contemplandã terram, & qui reuerſi mur
murare fecerant contra eum oẽm multitu-
dinem, detrahentes terræ quod eſſet mala,

1.cor.10.b.10 ¶‖mortui ſunt atq; percuſſi in conſpectu ... ... ...tiã præterieritis quic-
Heb.4.d.17. mini. ¶ Ioſue autem filius Nun, & Caleb fi- 38
Iud.1.b.5. lius Iephone vixerunt ex omnibus qui per- D
rexerant ad conſiderandã terram. ¶ Locu- 39
tuſq; eſt Moyſes vniuerſa verba hæc ad om
nes filios Iſrael, & luxit populus nimis. ¶ Et 40
ecce manè primo ſurgentes, aſcenderunt ver
ticem montis, atq; dixerunt, Parati ſumus
aſcendere ad locũ de quo Dominus locutus
Deu.1.g.41. eſt: quia peccauimus. ¶ Quibus Moyſes, Cur, 41
inquit, tranſgredimini verbum Domini,
quod vobis non cedet in proſperum. ¶ Nolite 42
aſcendere: non enim eſt Dominus vobiſcum:
ne corruatis coram inimicis veſtris. ¶ Ama- 43
lecites & Chananeus ante vos ſunt, quo-
rum gladio corruetis, eo quod nolueritis ac-
quieſcere Domino, nec erit Dominus vobi-
ſcum. ¶ At illi contenebrati aſcenderunt in 44
verticẽ montis. Arca autẽ teſtamenti Domi
ni & Moyſes non receſſerũt de caſtris. ¶ De- 45
ſcenditq; Amalecites & Chananæus qui ha
bitabat in monte: & percutiens atq; conci-
dens, perſecutus eſt eos vſq; Horma.

CAP. XV.

LOcutus eſt Dominus ad Moyſen, dicẽs: 1
¶ Loquere ad filios Iſrael, & dices ad 2
eos, Cùm ingreſſi fueritis terram habitatio A
nis veſtræ quã ego dabo vobis: ¶ & feceritis 3
oblationem Domino in holocauſtum aut vi-
ctimam pacificam vota ſoluentes, vel ſpon-
te offerentes munera, aut in ſolennitatibus
veſtris adolentes odorem ſuauitatis Domi-
no, de bobus ſiue de ouibus: ¶ offeret quicun 4
que immolauerit victimam, ſacrificium ſi-
milæ decimam partem ephi conſperſam oleo,
quod menſuram habebit quartam partem
hin: ¶ & vinum ad liba fundenda einſdem 5
menſura dabit in holocauſtum, ſiue in vi-
ctimam. Per agnos ſingulos, ¶ & arietes erit 6
ſacrificium ſimilæ duarum decimarum quæ
conſperſa ſit oleo tertia partis hin, ¶ & vinũ 7
ad libamentum tertia partis eiuſdem men-
ſuræ offeret in odorem ſuauitatis Domino.
¶ Quando verò de bobus feceris holocauſtum 8
aut hoſtiã, vt impleas votum vel pacificas B
victimas, ¶ dabis per ſingulos boues ſimilæ 9
tres decimas cõſperſæ oleo, quod habeat me-
dium menſuræ hin, ¶ & vinum ad liba fun 10
denda eiuſdem menſuræ in oblationem ſua-
uiſſimi odoris Domino. ¶ Sic facies, ¶ per ſin- 11
gulos boues & arietes & agnos & hædos. 12
¶ Tam indigenæ quàm peregrini, ¶ eodẽ ritu 13
offerent ſacrificia. Vnum præceptũ erit atq; 14
iudicium tam vobis quàm aduenis terræ.
¶ Locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: 15
¶ Loquere filiis Iſrael, & dices ad eos. ¶ Cùm 16
veneritis in terram quam dabo vobis, ¶ & 17
comederitis de panibus regionis illius, ſepa- 18
rabitis primitias Domino ¶ de cibis veſtris. 19
Sicut de areis primitias ſeparabitis, ¶ ita & 20
de pulmentis dabitis primitiua Domino. 21

quam notam quæ locutus eſt Dominus ad
23 Moyſen, ¶ & mandauit per eum ad vos, à die
24 qua cœpit iubere & vltra: ¶ oblitaq; fuerit
C facere multitudo: offeret vitulum de armen
to, holocauſtum in odorem ſuauiſſimum Do-
mino, & ſacrificium eius ac liba vt ceremo-
25 niæ poſtulant, hircumq; pro peccato, ¶ & ro-
gabit ſacerdos pro omni multitudine filiorũ
Iſrael: & dimittetur eis, quoniam non ſpon
te peccauerunt, nihilominus offerentes in-
cenſum Domino pro ſe & pro peccato atque
26 errore ſuo: ¶ & dimittetur vniuerſa plebi fi-
liorum Iſrael, & aduenis qui peregrinantur
inter "eos, quoniam culpa eſt omnis populi per "vos 7.
27 ignorantiam. ¶ Quod ſi anima vna neſciens
peccauerit, offeret capram anniculam pro pec-
28 cato ſuo, ¶ & deprecabitur pro ea ſacerdos,
quod inſcia peccauerit coram Domino: im-
29 petrabitq; ei veniã, et dimittetur illi. ¶ Tam
indigenis quã aduenis vna lex erit omniũ
30 qui peccauerint ignorantes. ¶ Anima verò
quæ per ſuperbiam aliquid commiſerit, ſiue
ciuis ſit ille, ſiue peregrinus: quoniã aduer-
ſus Dominum rebellis fuit, peribit de popu-
31 lo ſuo. ¶ verbũ enim Domini contempſit, &
præceptũ illius fecit irritũ: idcirco delebitur,
32 & portabit iniquitatem ſuam. ¶ Factum eſt
autem: cùm eſſent filii Iſrael in ſolitudine,
D & inueniſſent hominem colligentem ligna in
33 die Sabbathi, ¶ obtulerunt eum Moyſi & Aa
34 ron & vniuerſæ multitudini. ¶ Qui recluſe-
runt eum in carcerem, neſcientes quid ſuper
35 eo facere deberent. ¶ Dixitq; Dominus ad
Moyſen, Morte moriatur homo iſte, obruat
eum lapidibus omnis turba extra caſtra.
36 ¶ Cùmq; eduxiſſent eum foras, obruerunt eũ
lapidibus, & mortuus eſt ſicut præceperat Do
37 minus. ¶ Dixit quoq; Dominus ad Moyſen,
38 ¶ Loquere filiis Iſrael, & dices ad eos, ‖vt fa Deu.22.b.12
ciant ſibi fimbrias per angulos palliorum, po Mat.23.a.5.
39 nentes in eis vittas hyacinthinas, ¶ quas
cùm viderint, recordentur omnium manda-
torum Domini, nec ſequantur cogitationes
ſuas & oculos per res varias fornicantes.
40 ¶ ſed magis memores præceptorum Domini
41 faciant ea, ſintq; ſancti Deo ſuo. ¶ Ego Do-
minus Deus veſter, qui eduxi vos de Ter-
ra Aegypti, vt eſſem Deus veſter.

CAP. XVI.

1 ECce autẽ Core filius Iſaar, filii Caath,
A filii Leui, & Dathan atq; Abiron filii
Eliab, Hon quoq; filius Pheleth, de filiis Ru
2 ben, ¶ ſurrexerunt contra Moyſen, aliiq; fi-
liorũ Iſrael ducenti quinquaginta viri pro-
ceres ſynagogæ, & qui tempore concilii per no
3 mina vocabantur. ¶‖Cùmq; ſteitiſſent ad- Ecc.45.c.22.
uerſum Moyſen & Aaron, dixerũt, Sufficiat Iud.1.d.11.
vobis, quia omnis multitudo ſanctorum eſt, Inf.17.a.3.
& in ipſis eſt Dominus: Cur eleuamini ſu-
4 per populum Domini? ¶ Quod cùm audiſſet
Moyſes,

Moyſes, cecidit pronus in fa-
ad Core & ad omnem multitu-
inquit, notum faciet Dominus q-
pertineãt, & ſanctos applicabit ſibi, & quos
elegerit, appropinquabunt ei. ¶Hoc igitur fa 6
cite, Tollat vnuſquiſque thuribula ſua, tu
Core & omne concilium tuum: ¶ & hauſto 7
eras igne ponite deſuper thymiama cora Do- B
mino. & quemcunq; elegerit, ipſe erit ſan-
ctus. multum erigimini filij Leui. ¶Dixitq; 8
rurſum ad Core, Audite filij Leui. ¶ Num 9
parum vobis eſt quod ſeparauit vos Deus
Iſrael ab omni populo, & iunxit ſibi, vt ſer
uiretis ei in cultu tabernaculi, & ſtaretis co
ram frequentia populi, & miniſtraretis ei?
¶Idcirco ad ſe fecit accedere te & omnes fra 10
tres tuos filios Leui, vt vobis etiam ſacer-
dotium vendicetis: ¶ & omnis globus tuus 11
ſtet contra Dominum? quis eſt enim Aaron
vt murmuretis contra eum? ¶ Miſit ergo 12
Moyſes vt vocaret Dathan & Abiron filios
Eliab. Qui reſponderunt, Non venimus.
¶Numquid parum eſt tibi quod eduxiſti nos 13
de terra quæ lacte & melle manabat, vt oc-
cideres in deſerto, niſi & dominatus fueris
noſtri? ¶Reuera induxiſti nos in terram quæ 14
fluit riuis lactis & mellis, & dediſti nobis C
poſſeſſiones agrorum & vinearum? an & o-
culos noſtros vis eruere? nõ venimus. ¶Ira- 15
tuſq; Moyſes valde, ait ad Dominũ, Ne re-
ſpicias ſacrificia eorum: tu ſcis quod nec a-
ſellum quidem vnquam acceperim ab eis,
nec afflixerim quempiam eorum. ¶Dixitq; 16
ad Core, Tu & omnis congregatio tua ſtate
ſeorſum coram Domino, & Aaron die craſti-
no ſeparatim. ¶Tollite ſinguli thuribula ve- 17
ſtra, & ponite ſuper ea incenſum, offerentes
Domino, ducenta quinquaginta thuribula:
Aaron quoq; teneat thuribulum ſuũ. ¶Quod 18
cum feciſſent, ſtantibus Moyſe & Aaron, ¶ & 19
coaceruaſſent aduerſum eos omnẽ multitudi
nem ad oſtium tabernaculi, apparuit cun-
ctis gloria Domini. ¶ Locutuſq; Dominus ad 20
Moyſen & Aarõ, ait, ¶Separamini de medio 21
congregationis huius, vt eos repente diſper-
dam. ¶Qui ceciderunt proni in faciẽ, atque 22
dixerunt: Fortiſſime Deus ſpirituũ vniuer- D
ſæ carnis, num vno peccante, contra omnes
ira tua deſæuiet? ¶Et ait Dominus ad Moy- 23
ſen, ¶ Præcipe vniuerſo populo vt ſeparetur 24
à tabernaculis Core & Dathan & Abiron.
¶Surrexitq; Moyſes & abijt ad Dathan & 25
Abiron, & ſequentibus eum ſenioribus Iſ-
rael, ¶dixit ad turbam, Recedite à taberna 26
culis hominum* impiorum, & nolite tangere
quæ ad eos pertinent, ne inuoluamini in pec
catis eorum. ¶Cumq; receſſiſſent à tentorijs 27
eorum per circuitum, Dathan & Abiron e-
greſſi ſtabant in introitu papilionum ſuorũ
cum vxoribus & liberis, omniq; frequentia.
¶Et ait Moyſes, In hoc ſcietis quod dominus 28
-ne vt facerem vniuerſa quæ cerni-
& non ex proprio ea corde protulerim:
-onſueta hominum morte interierint, &
viſitauerit eos plaga, qua & cæteri viſitari
30 ſolent, non miſit me Dominus. ¶ Sin autem
E nouam rem fecerit Dominus, vt aperiens
terra os ſuum deglutiat eos & omnia quæ
ad illos pertinent, deſcenderintq; viuentes
in infernum, ſcietis quod blaſphemauerint
31 Dominum. ¶Confeſtim igitur vt ceſſauit lo
32 qui, dirupta eſt terra ſub pedibus eorũ, ¶ &
aperiens os ſuum, deuorauit illos cum taber
naculis ſuis, & vniuerſa ſubſtantia eorũ.
33 ¶Deſcenderuntq; viui in infernũ operti hu
34 mo, & perierũt de medio multitudinis. ¶At
vero omnis Iſrael qui ſtabat per gyrum, fu-
git à clamore pereuntiũ, dicens, Ne forte &
35 nos terra deglutiat. ¶Sed & ignis egreſſus
à Domino, interfecit ducentos quinquaginta
36 viros qui offerebant incenſum. ¶Locutuſq;
37 eſt Dominus ad Moyſen, dicens, ¶ Præcipe
Eleazaro filio Aaron ſacerdoti vt tollat thu
F ribula quæ iacent in incendio, & ignem huc
illucq; diſpergat: quoniam ſanctificata ſunt
38 ¶in mortibus peccatorũ, producatq; ea in la
minas, & affigat altari, eo quod oblatum ſit
in eis incẽſum Domino, & ſanctificata ſint:
vt cernant ea pro ſigno & monimento filij
39 Iſrael. ¶Tulit ergo Eleazar ſacerdos thuri-
bula ænea in quibus obtulerant hi quos in-
cendium deuorauit, & produxit ea in lami-
40 nas, affigens altari. ¶vt haberent poſtea filij
Iſrael quibus commonerentur, ne quis acce-
dat alienigena, & qui non eſt de ſemine Aa
ron ad offerendũ incenſum Domino, ne pa-
tiatur ſicut paſſus eſt Core, & omnis congre-
41 gatio eius, loquẽte domino ad Moyſen. ¶Mur
murauit autem omnis multitudo filiorũ Iſ-
rael ſequenti die contra Moyſen & Aaron, dĩ
cens: Vos interfeciſtis populum Domini.
42 ¶Cumq; oriretur ſeditio, & tumultus incre
43 ſceret, ¶Moyſes & Aaron fugerunt ad taber
naculũ fœderis. Quod poſtquã ingreſſi ſunt,
operuit nubes*, & apparuit gloria Domini.
44 ¶Dixitq; Dominus ad Moyſen. ¶Recedite de
45 medio huius multitudinis, etiam nunc dele
46 bo eos. ¶Cumq; iacerẽt in terra, ¶dixit Moy
ſes ad Aaron, Tolle thuribulum, & hauſto i-
G gne de altari mitte incenſum deſuper, pper-
gens cito ad populum vt roges pro eis: iam
enim egreſſa eſt ira à Domino, & plaga de-
47 ſæuit. ¶Quod cum feciſſet Aaron, & cucur-
riſſet ad mediam multitudinem, quam iam
48 vaſtabat incendium, obtulit thymiama, ¶ &
ſtans inter mortuos ac viuentes, pro populo
49 deprecatus eſt, & plaga ceſſauit. ¶ Fuerunt
autem qui percuſſi ſunt quatuordecim mil-
lia hominum & ſeptingenti, abſque his qui
50 perierant in ſeditione Core. ¶Reuerſuſq; eſt
Aaron ad Moyſen ad oſtium tabernaculi fœ
deris poſtquam quieuit interitus.

CAP.

*inferum 1.

Pſa.105.c.17
Deu.11.a.6.
Inf.27.a.3.

*taberna-
culum 1.2.

Sa.18.d.21.e

## CAP. XVII.

ET locutus eſt dominus ad Moyſen,
¶Loquere ad filios Iſraël, & accipe ab 2
eis virgas ſingulas per cognationes ſuas, à A
cūctis principibus tribuū, virgas duodecim,
& vniuſcuiuſque nomen ſuperſcribes virga
ſua: ¶nomen autem Aaron erit in tribu Le 3
ui, & vna virga cunctas eorum familias
continebit, ¶poneſq; eas in tabernaculo fœ- 4
deris coram teſtimonio vbi loquar ad te.
¶quem ex his elegero, germinabit virga e- 5
ius: & cohibebo a me querimonias filiorum
Iſraël, quibus contra vos murmurant. ¶Lo 6
cutuſq; eſt Moyſes ad filios Iſraël: & dede- B
runt ei omnes principes virgas per ſingulas
tribus, fueruntq; virgæ duodecim abſq; vir
ga Aaron. ¶Quas cùm poſuiſſet Moyſes corā 7
Domino in tabernaculo teſtimonij, ¶ſequēti 8
die regreſſus inuenit germinaſſe virgā Aa-
ron in domo Leui, & turgentibus gemmis
eruperant flores, qui folijs dilatatis in amy- C
gdalas deformati ſunt. ¶Protulit ergo Moy- 9
ſes oēs virgas de conſpectu Domini ad cun-
ctos filios Iſraël, videruntq; & receperunt
ſinguli virgas ſuas. ¶Dixitq; Dominus ad 10
Moyſen, Refer virgam Aarō in tabernaculū D
Heb.9.a.4. teſtimonij, ‖vt ſeruetur ibi in ſignum rebel-
liū filiorum Iſraël, & quieſcāt querela eorū,
ne moriantur. ¶Fecitq; Moyſes ſicut præcepe 11
rat Dominus. ¶Dixerunt autem filij Iſraël 12
ad Moyſen, Ecce conſumpti ſumus, omnes pe
rijmus, ¶quicunq; accedit ad tabernacu- 13
lum Domini, moritur. num vſque ad inter-
necionem cuncti delendi ſumus?

## CAP. XVIII.

DIxitq; Dominus ad Aaron, Tu & filij 1
tui, & domus patris tui tecū portabi- A
tis iniquitatē ſanctuarij: et tu & filij tui ſi-
mul ſuſtinebitis peccata ſacerdotij veſtri,
¶ſed et fratres tuos de tribu Leui, & ſceptrū 2
patris tui ſume tecum, præſtoq; ſint, & mi
niſtrent tibi: tu autē & filij tui miniſtrabi-
tis in tabernaculo teſtimonij. ¶Excubabūtq; 3
Leuitæ ad præcepta tua, & ad cuncta opera
tabernaculi, ita duntaxat vt ad ſan-
ctuarij & altare non accedant, ne mo-
riantur, & vos pereatis ſimul. ¶ſint autem 4
tecum, & excubent in cuſtodijs tabernaculi,
& in omnibus ceremonijs eius. Alienigena
non miſcebitur vobis. ¶Excubate in cuſto- 5
dia ſanctuarij, & in miniſterio altaris: ne
oriatur indignatio ſuper filios Iſraël. ¶Ego 6
dedi vobis fratres veſtros Leuitas de medio
filiorum Iſraël, & tradidi donū Domino, vt
ſeruiāt in miniſterijs tabernaculi eius. ¶Tu 7
autem & filij tui cuſtodite ſacerdotium ve-
ſtrum, & omnia quæ ad cultum altaris per-
tinent, & intra velum ſunt, per ſacerdotes
adminiſtrabuntur, ſi quis externus acceſſe-
rit, occidetur. ¶Locutuſq; eſt Dominus ad 8
Aaron. Ecce dedi tibi cuſtodiam primitiarū B
[illegible] quæ ſanctificantur à filijs Iſ[illegible]
[illegible] tibi & filijs tuis pro officio ſa-
9 cerdotali legitima ſempiterna. ¶Hæc ergo ac
cipies de his quæ ſanctificantur, & oblata
ſunt Domino. Omnis oblatio, & ſacrificiū,
& quicquid pro peccato atq; delicto redditur
mihi, & cedit in ſancta ſanctorū, tuum erit,
10 & filiorum tuorum. ¶In ſanctuario come-
des illud: mares tantum edent ex eo, quia cō
11 ſecratum eſt "tibi'. ¶Primitias autem quas "Domino 2.
vouerint & obtulerint filij Iſraël, tibi dedi
& filijs tuis ac filiabus tuis iure perpetuo,
qui mundus eſt in domo tua, veſcetur eis.
12 ¶Oēm medullam olei, & vini, ac frumenti,
quicquid offerunt primitiarū Domino, tibi
13 dedi. ¶Vniuerſa frugū initia, quæ gignit hu
mus, & Domino deportātur, cedent in vſus
tuos: qui mundus eſt in domo tua, veſcetur
14 eis. ¶Omne quod ex voto reddiderint filij
15 Iſraël, tuū erit. ¶Quicquid primū erumpit e
C vulua cunctæ carnis, quā offerunt Domino,
ſiue ex hominibus, ſiue de pecoribus fuerit,
tui iuris erit: ita duntaxat, vt pro hominis
primogenito pretium accipias, & omne ani-
16 mal quod immundū eſt, redimi facias. ¶cu-
ius redēptio erit poſt vnū menſem, ſiclis ar-
genti quinq;, pōdere ſanctuarij. ‖Siclus vi- Exo.30.b.13
17 ginti obolos habet. ¶primogenitū autem bo- Leu.27.c.25
uis & ouis & capræ non facies redimi, quia Sup.3.g.47.
ſanctificata ſunt Domino, ſanguinē tantum Eze.45.c.12.
eorū fundes ſuper altare, & adipes adolebis
18 in ſuauiſſimū odorē Domino. ¶Carnes vero
in vſum tuū cedent, ſicut pectuſculū conſe-
19 cratū, & armus dexter tua erunt. ¶Omnes
primitias ſanctuarij quas offerūt filij Iſraël
Domino, tibi dedi & filijs, ac filiabus tuis iu
re perpetuo. Pactum "ſalis' eſt ſempiternum "pacis 4.
20 coram Domino, tibi ac filijs tuis. ¶Dixitq;
Dominus ad Aarō, In terra eorū nihil "poſſi " poſſidebis, nec habebis 1.
debitis, nec habebitis' partē inter eos: ‖ego
pars & hæreditas tua in medio filiorum Iſ-
21 raël. ¶Filijs autē Leui dedi omnes decimas Deu.10.b.9
D Iſraëlis in poſſeſſionē pro miniſterio quo ſer- & 18.a.1.
22 uiunt mihi in tabernaculo fœderis: ¶vt nō Ioſ.17.b.14.
accedant vltra filij Iſraël ad tabernaculum, d.33.
23 nec cōmittant peccatū mortiferum, ¶ſolis fi- Eze.44.g.[illegible]
lijs Leui mihi in tabernaculo ſeruientibus,
& portantibus peccata populi. legitimū ſem
piternū erit in generationibus veſtris. Nihil
24 aliud poſſidebunt, ¶decimarū oblatione con-
tenti, quas in vſus eorū & neceſſaria ſepa-
25 raui. ¶Locutuſq; eſt Dominus ad Moyſen,
26 dicens: ¶Præcipe Leuitis, atq; denuntia. Cū
acceperitis à filijs Iſraël decimas quas dedi
vobis, primitias earū offerte Domino, id eſt,
27 decimam partem decimæ, ¶vt reputetur vo
bis in oblationem primitiuorum, tam de a-
28 reis quā de torcularibus: ¶et vniuerſis quo-
rum accipitis primitias, offerte Domino, &
29 date ea Aaron ſacerdoti. ¶Omnia quæ offe-
retis ex decimis, & in donaria Domini ſe-

para-

*parabitis , optima & elec.*
*¶ Diceſque ad eos , Si praclar... ...*
*quaq; obtuleritis ex decimis , reputabitur*
*vobis quaſi de area & torculari dederitis*
*primitias:¶ & comedetis eas in omnibus lo-* 31
*cis veſtris, tam vos quam familia veſtra:*
*quia pretium eſt pro miniſterio quo ſeruitis*
*in tabernaculo teſtimonij. ¶ Et non peccabi-* 32
*tis ſuper hoc, egregia vobis & pinguia reſer*
*uantes: ne polluatis oblationes filiorum Iſ-*
*rael, & moriamini.*

CAP. XIX.

*LOcutusque eſt Dominus ad Moyſen &* 1
*Aaron, dicens: ¶ Iſta eſt religio victimæ,* 2
*quam conſtituit Dominus. Pracipe filijs Iſ-* A
*rael, ut adducat ad te vaccam rufam ætatis*
*integra, in qua nulla ſit macula, nec porta-*
*uerit iugum. ¶ tradetiſq; eam Eleazaro ſa-* 3
*cerdoti. qui eductam extra caſtra, immola-*
Heb.9.b.13. *bit in conſpectu omnium: ¶ & ‖ tingens digi-* 4
*tum in ſanguine eius , aſperget contra fores*
*tabernaculi ſeptẽ vicibus, ¶ combureti; eam* 5
*cunctis videntibus , tam pelle & carnibus*
*eius, quam ſanguine & fimo flamma tradi-*
*tis. ¶ Lignum quoque cedrinum, & hyſſopũ,* 6
*coccumq; bis tinctũ ſacerdos mittet in flam-*
*mam qua vaccam vorat. ¶ Et tunc demũ lo* 7
*tis veſtibus, & corpore ſuo ingredietur in ca*
*ſtra, commaculatuſq; erit vſq; ad veſperũ.*
*¶ Sed & ille qui combuſſerit eam, lauabit ve* 8
*ſtimenta ſua, & corpus, & immundus erit* B
*vſq; ad veſperum. ¶ Colliget autem vir mũ* 9
*dus cineres vacca, & effundet eos extra ca-*
*ſtra in loco puriſſimo, vt ſint multitudini fi-*
*liorum Iſrael in cuſtodiam, & in aquam a-*
*ſperſionis : quia pro peccato vacca combuſta*
*eſt . ¶ Cumq; lauerit qui vacca portauerat* 10
*cineres veſtimenta ſua, immundus erit vſ-*
*que ad veſperum . Habebunt hoc filij Iſrael*
*& aduena, qui habitant inter eos, ſanctum*
*iure perpetuo . ¶ Qui tetigerit cadauer homi* 11
*nis: & propter hoc ſeptẽ diebus fuerit immũ-*
*dus : ¶ aſpergetur ex hac aqua die tertio &* 12
*ſeptimo, & ſic mundabitur . Si die tertio a-*
*ſperſus non fuerit, ſeptimo non poterit emun*
*dari. ¶ Omnis qui tetigerit humanæ animæ* 13
*morticinũ, & aſperſus hac commiſtione non* C
*fuerit, polluet tabernaculum Domini , & pe*
*ribit ex Iſrael , quia aqua expiationis non*
*eſt aſperſus , immundus erit , & manebit*
*ſpurcitia eius ſuper eum. ¶ Iſta eſt lex homi* 14
*nis qui moritur in tabernaculo. Omnes qui*
*ingrediuntur tentorium illius, & vniuerſa*
*vaſa qua ibi ſunt , polluta erũt ſeptem die-*
*bus . ¶ Vas quod non habebit operculum, nec* 15
*ligaturam deſuper, immundũ erit. ¶ Si quis* 16
*in agro tetigerit cadauer occiſi hominis , aut*
*per ſe mortui, ſiue os illius, vel ſepulchrum,*
*immundus erit ſeptem diebus. ¶ Tollentq; de* 17
*cineribus combuſtionis atq; peccati, & mit-*
*tent aquas viuas ſuper eos in vas, ¶ in qui-* 18
*. homo mundus tinxerit hyſſopum,*
*...get ex eo omne tentorium , & cunctam*
*ſupellectilem, & homines huiuſcemodi conta*
19 *gione pollutos : ¶ atq; hoc modo mundus lu-*
D *ſtrabit immundũ tertio & ſeptimo die. ex-*
*piatuſq; die ſeptimo, lauabit & ſe, & veſti-*
*mẽta ſua, & immũdus erit vſq; ad veſperũ.*
20 *¶ Siquis hoc ritu nõ fuerit expiatus, peribit*
*ani... illius de medio eccleſia: quia ſanctua*
*riũ Domini polluit, & nõ eſt aqua luſtratio-*
21 *nis aſperſus. ¶ erit hoc praceptum legitimum*
*ſempiternũ. ipſe quoq; qui aſpergit aquas,*
*lauabit veſtimẽta ſua. Omnis qui tetigerit*
*aquas expiationis, immundus erit vſq; ad*
22 *veſperũ. ¶ Quicquid tetigerit immũdus im*
*mundũ faciet: & anima qua horũ quippiam*
*tetigerit , immunda erit vſq; ad veſperum.*

CAP. XX.

1 *VEneruntq; filij Iſrael, & omnis multi-*
A *tudo in deſertum Sin, menſe primo: &*
*manſit populus in Cades . Mortuaq; eſt ibi*
2 *Maria, & ſepulta in eodẽ loco. ¶ Cumq; indi*
*geret aqua populus, conuenerunt aduerſum*
3 *Moyſen & Aarõ, ¶ & verſi in ſeditionẽ dixe*
*runt, Vtinã perijſſemus inter fratres noſtros*
4 *corã Domino. ¶ ‖ Cur eduxiſtis eccleſiã Domi* Exo. 17.a.2.
*ni in ſolitudinẽ, vt & nos & noſtra iumẽta*
5 *moriamur? ¶ Quare nos feciſtis aſcendere de*
*Aegypto, & adduxiſtis in locum iſtum peſſi-*
*mum, qui ſeri nõ poteſt , qui nec ficũ gignit,*
*nec vineas, nec malogranata, inſuper & a-*
6 *quam non habet ad bibendum. ¶ Ingreſſuſq;*
*Moyſes & Aaron dimiſſa multitudine in ta-*
*bernaculum fœderis, corruerunt proni in ter*
*ram, clamaueruntq; ad Dominũ atq; dixe* .2.
*runt. Domine Deus audi clamorẽ huius po-*
*puli, & aperi eis theſaurũ tuum fontẽ aqua*
*viua, vt ſatiati ceſſet murmuratio eorũ. Et*
7 *apparuit gloria Domini ſuper eos . ¶ Locu-*
8 *tuſq; eſt Dominus ad Moyſen, dicens: ¶ Tolle*
B *virgam & congrega populũ tu & Aarõ fra-*
*ter tuus, & loquimini ad petrã coram eis, &*
*illa dabit aquas. Cumq; eduxeris aquã de*
*petra, bibet omnis multitudo & iumẽta eius*
9 *¶ ‖ Tulit igitur Moyſes virgã, qua erat in cõ* Sap.11.a.4.
10 *ſpectu Domini, ſicut praceperat ei. ¶ congre-*
*gata multitudine ante petram , dixitq; eis:* Exo.17.b.6.
*Audite rebelles & increduli, ‖ Num de petra* Deu.32.g.51
11 *hac vobis aquam poterimus elicere? ¶ Cum-* Pſ.77.b.15.
*que eleuaſſet Moyſes manũ, percutiens vir-* 103.b.40.
*ga bis ſilicem, egreſſa ſunt aqua largiſſima,* 1.Co. 10.a.4
12 *ita vt populus biberet & iumẽta*. ¶ Dixit-* *eius 6.
*que Dominus ad Moyſen & Aarõ, ‖ Quia nõ* Deut.1.f.37.
*credidiſtis mihi , vt ſanctificaretis me corã* Iuſ.27.a.14.
*filijs Iſrael , non introducetis hos populos in*
13 *terram, quam dabo eis. ¶ Hac eſt aqua con-*
*tradictionis, vbi iurgati ſunt filij Iſrael con*
14 *tra Dominũ, & ſanctificatus eſt in eis. ¶ Mi*
C *ſit interea nuntios Moyſes de Cades ad regẽ*
*Edom, qui dicerent, Hac mãdat frater tuus*
*Iſrael: Noſti omnem laborem qui apprehen-*
*dit*

dit nos, ¶ quomodo deſcenderint patres .
in Aegyptũ, & habitauerimus ibi multo tem
pore: afflixerintq́; nos Aegyptij, & patres no
ſtros, ¶ & quomodo clamauerimus ad Domi- 16
*Et 7. num, & exaudierit nos, miſeritq́; angelum
qui eduxerit nos de Aegypto. * Ecce in vrbe
Cades, quæ eſt in extremis finibus tuis, po-
ſiti, ¶ obſecramus vt nobis trãſire liceat per 17
terram tuam. Non ibimus per agros, nec per
vineas non bibemus aquas de puteis tuis,
ſed gradiemur via publica, nec ad dexterã,
nec ad ſiniſtram declinantes, donec tranſea
mus terminos tuos . ¶ Cui reſpondit Edom, 18
Non tranſibis per me, alioquin armatus oc-
curram tibi: ¶ Dixeruntq́; filij Iſrael, Per tri 19
tam gradiemur viã, & ſi biberimus aquas
tuas nos & pecora noſtra, dabimus quod iu-
ſtum eſt, nulla erit in pretio difficultas, tan
*trãſibis 2. tum velociter transeamus . ¶ At ille reſpon- 20
dit, Non *tranſibitis. Statimq́; egreſſus eſt D
obuius, cum infinita multitudine & manu
forti, ¶ nec voluit acquieſcere deprecanti, vt 21
concederet tranſitũ per fines ſuos . quam ob
Inf.33. d.37. rem diuertit ab eo Iſrael. ¶ Cùmq́; caſtra mo 22
uiſſent de Cades, venerunt in montem Hor
qui eſt in finibus terræ Edó: ¶ vbi locutus eſt 23
Dominus ad Moyſen, ¶ Pergat, inquit, Aarõ 24
ad populos ſuos: non enim intrabit terram
quã dedi filijs Iſrael, eo quod incredulus fue
Inf.33. g.38. rit ori meo ad Aquas contradictionis, ¶ ‖Tol 25
De.32.g.50. le Aaron & filiũ eius cum eo, & duces eos in
montẽ Hor. ¶ Cùmq́; nudaueris patrẽ veſte 26
ſua, indues ea Eleazarũ filium eius, & Aa-
ron colligetur & morietur ibi. ¶ Fecit Moyſes 27
vt præceperat Dominus, & aſcenderunt in
Deu. 10.b.6 montẽ Hor corã omni multitudine. ¶ ‖Cũq́; 28
Aaron ſpoliaſſet veſtibus ſuis, induit eis E-
leazarum filium eius. ¶ Illo mortuo in mon- 29
tis ſupercilio, deſcendit cum Eleazaro, ¶ Om 30
nis autem multitudo videns occubuiſſe Aa-
ron, fleuit ſuper eo triginta diebus per cun-
ctas familias ſuas.

## CAP. XXI.

Inf.33. e.43. QVód cùm audiſſet Chananæus rex Arad 1
qui habitabat ad meridiem, veniſſe A
ſcilicet Iſrael per exploratorum viã pugna-
uit contra illũ & victor exiſtens, duxit ex eo
prædam. ¶ At Iſrael voto ſe Domino obligãs, 2
ait . Si tradideris populum iſtum in manu
mea, delebo vrbes eius. ¶ Exaudiuitq́; Domi 3
nus preces Iſrael, & tradidit Chananæum,
quem ille interfecit ſubuerſis vrbibus eius:
& vocauit nomen loci illius Horma, id eſt,
anathema. ¶ Profecti ſunt autem & de mon 4
te Hor, per viã quæ ducit ad Mare rubrum, B
vt circumirent terrã Edom. Et tædere cœ-
pit populum itineris ac laboris, ¶ locutuſq́; 5
contra Dominũ & Moyſen ait, Cur eduxiſti
nos de Aegypto, vt moreremur in ſolitudine?
Sap.16.a.1. Deeſt panis, non ſunt aquæ: anima noſtra
Iudit.8.c.25 iam nauſeat ſuper cibo iſto leuiſsimo.
1.Co. 10.b.9 ¶ Quam ob rem ‖miſit Dominus in populum 6
, ad quorum plagas & mor
7 tes plurimorum, ¶ venerunt ad Moyſen at-
que dixerunt, Peccauimus, quia locuti ſu-
mus contra Dominũ & te : ora vt tollat à
nobis ſerpentes. Orauitq́; Moyſes pro popu-
8 lo. ¶ & locutus eſt Dominus ad eum. Fac ſer
pentem æneum, & pone eum pro ſigno, qui
9 percuſſus aſpexerit eum, viuet. ¶ ‖Fecit ergo Ioan.3. b.14
C Moyſes SERPENTEM AENEVM.
& poſuit eum pro ſigno, quẽ cùm percuſſi a-
10 ſpicerent, ſanabantur. ¶ Profectiq́; filij Iſrael
11 caſtrametati ſunt in Oboth . ¶ Vnde egreſſi
fixêre tentoria in Ieabarim, in ſolitudine
quæ reſpicit Moab contra orientalem plagã.
12 ¶ Et inde mouentes, venerunt ad Torrẽtem
13 Zared. ¶ Quem relinquentes, caſtrametati
ſunt contra Arnõ, quæ eſt in deſerto, & pro-
minet in finibus Amorrhæi. ‖ ſiquidem Ar- Iud 11.c.24.
non terminus eſt Moab, diuidens Moabitas
14 & Amorrhæos. ¶ Vnde dicitur in libro bello-
rum Domini, ſicut fecit in Mari rubro, ſic fa
15 ciet in torrentibus Arnon. ¶ Scopuli torren-
D tium inclinati ſunt, vt requieſcerent in Ar
non, & recumberent in finibus Moabitarũ.
16 ¶ Et ex eo loco apparuit puteus ſuper quo lo-
cutus eſt Dominus ad Moyſen, Congrega po-
17 pulum, & dabo ei aquam. ¶ Tunc cecinit Iſ-
raël carmen iſtud. Aſcendat puteus . Conci-
18 nebant. ¶ Puteus quem foderunt principes,
& parauerunt duces multitudinis in datore
legis, & in baculis ſuis. ‒Profectiq́; ſunt de ‒.12.
19 ſolitudine Mathana: ¶ de Mathana in Na-
20 haliel, de Nahaliel in Bamoth . ¶ *Vallis eſt *& 3.
in regione Moab, in vertice Phaſga* quod re *De 22.
21 ſpicit contra deſertum ¶ Miſit autem Iſrael Deu.2.c.26.
nuntios ad Sehon regem Amorrhæorum, di- Iud.11. d.19.
22 cens : ¶ Obſecro vt tranſire mihi liceat per
terram tuam: non declinabimus in agros &
E vineas, non bibemus aquas ex puteis . via
regia gradiemur, donec tranſeamus termi-
23 nos tuos. ¶ Qui concedere noluit vt tranſiret
Iſraël per fines ſuos, quin potius exercitu cõ
gregato, egreſſus eſt obuiam in deſertum, &
24 venit in Iaſa, pugnauitq́; contra eum. ¶ ‖A Amos 2. c.9
quo percuſſus eſt in ore gladij, & poſſeſſa eſt Pſa.134. a.11
terra eius ab Arnon vſq; Ieboc, & filios Am Ioſ.24.b.8.
mon: quia forti præſidio tenebantur termini Iudi.5.c.24.
25 Ammonitarum. ¶ Tulit ergo Iſrael omnes ci
uitates eius, & habitauit in vrbibus Amor
rhæi, in Heſebon ſcilicet, & viculis eius.
26 ¶ Vrbs Heſebon fuit Sehon regis Amorrhæi,
F qui pugnauit contra regẽ Moab: & tulit om-
nem terram quæ ditionis illius fuerat, vſq;
27 Arnon. ¶ Idcirco dicitur in prouerbio, Venite
in Heſebon, ædificetur & conſtruatur ciui-
28 tas Sehon . ¶ Ignis egreſſus eſt de Heſebon,
flamma de oppido Sehon, & deuorauit Ar
Moabitarũ, & habitatores excelſorũ Arnon.
29 ¶ Væ tibi Moab, ‖periſti popule Chamos. De- Iud.11.e.
dit filios eius in fugam, & filias in captiui- 3.Reg.11.b.4
30 tatem regi Amorrhæorum Sehon . ¶ Iugum
ipſo-

ipſorũ diſperijt ab Heſebon
perueneruntq; in Nophe, & vſque Medaba.
¶Habitauit itaq; Iſraël in terra Amorrhæi. 31
¶Miſitq; Moyſes qui explo. arent Iazer, cu- 32
Deu.3.a.2. ius ceperunt viculos, & poſſ[e]derunt habita- G
29.a.7. tores. ¶‖Verteruntq; ſe, & aſcenderunt per 33
viam Baſan, & occurrit eis Og rex Baſan
Pſ.134. a.11. cũ omni populo ſuo, pugnaturus in Eſdrai.
¶Dixitq; Dominus ad Moyſen, Ne timeas 34
eũ, quia in manu tua tradidi illum: & oẽm
populũ ac terram eius: facieſq; illi ſicut fe-
ciſti Sehõ regi Amorrhæorũ habitatori He-
ſebon. ¶Percuſſerunt igitur & hunc cum fi- 35
lijs ſuis, vniuerſumq; populum eius vſque
ad internecionẽ, & poſſederunt terrã illius.

## CAP. XXII.

PRofectiq; caſtrametati ſunt in campe- 1
ſtribus Moab, vbi trans Iordanem Ieri- A
cho ſita eſt. ¶Videns autem Balac filius Se- 2
phor omnia quæ fecerat Iſraël Amorrhæo,
¶& quod pertimuiſſent eum Moabitæ, & im 3
petũ eius ferre non poſſent, ¶dixit ad maio- 4
res natu Madiã, Ita delebit hic populus om-
nes qui in noſtris finibus commorãtur, quo-
modo ſolet bos herbas vſq; ad radices carpe-
re. Ipſe autem erat eo tempore rex in Moab.
Ioſ.14.b.9. ¶‖Miſit ergo nuntios ad Balaã filium Beor 5
ariolum, qui habitabat ſuper flumen terræ
filiorum Ammõ, vt vocarent eum, & dice-
rent, Ecce egreſſus eſt populus ex Aegypto,
qui operuit ſuperficiem terræ, ſedens contra
me. ¶Veni igitur, & maledic populo huic, 6
quia fortior me eſt: ſi quomodo poſſim percu- B
…1. tere & eijcere eum de terra mea, noui e-
nim quod benedictus ſit cui benedixeris, &
maledictus in quem maledicta congeſſeris.
¶Perrexeruntq; ſeniores Moab, & maiores 7
natu Madian, habentes diuinationis pretiũ
in manibus. Cùmq; veniſſent ad Balaã, &
narraſſent ei omnia verba Balac, ¶ille reſpõ 8
dit, Manete hic nocte, & reſpõdebo quicquid
mihi dixerit Dominus. Manentibus autem
illis apud Balaã, ¶venit Deus & ait ad eũ. 9
Quid ſibi volunt homines iſti apud te? ¶Re 10
ſpondit, Balac filius Sephor rex Moabitarum
miſit ad me, ¶dicẽs: Ecce populus qui egreſ- 11
ſus eſt de Aegypto, operuit ſuperficiem terræ: C
veni, & maledic ei, ſi quo modo poſſim pu-
gnans abigere eũ. ¶Dixitq; Deus ad Balaã, 12
Noli ire cũ eis, neq; maledicas populo: quia
benedictus eſt. ¶Qui manè conſurgẽs dixit 13
ad principes, Ite in terrã veſtrã, quia pro-
hibuit me Dominus venire vobiſcũ. ¶Reuer 14
ſi principes dixerunt ad Balac: Noluit Balaã
venire nobiſcũ. ¶Rurſum ille multo plures 15
& nobiliores quã ante miſerat, miſit. ¶Qui 16
Inf.24.c.15. cũ veniſſent ad Balaam, dixerunt, Sic dicit
Balac filius Sephor: Ne cuncteris venire ad
me: ¶paratus ſum honorare te, & quicquid 17
volueris dabo tibi: veni & maledic populo i-
ſti. ¶Reſpondit Balaã. ‖Si dederit mihi Ba- 18
lac plenã domum ſuam argenti & auri, non
D potero immutare verbũ Domini Dei mei, vt
19 vel plus vel minus loquar. ¶Obſecro vt hic
maneatis etiã hac nocte, & ſcire queã quid
20 mihi rurſum reſpondeat Dominus. ¶Venit
ergo Deus ad Balaã nocte, & ait ei, Si vo-
care te venerint homines iſti, ſurge, & va-
de cum eis, ita duntaxat, vt quod tibi præ-
21 cepero facias. ¶Surrexit Balaã manè, & ſtra
22 ta aſina ſua profectus eſt cũ eis. ¶Et iratus
eſt Deus, Stetitq; angelus Domini in via cõ
tra Balaã, qui inſidebat aſinæ, & duos pue-
23 ros habebat ſecũ. ¶‖Cernens aſina angelum 2.Pet.2.c.16.
E *ſtantem in via euaginato gladio, auertit ſe Iudæ b.11.
de itinere, & ibat per agrũ. Quam cùm ver *Domini 2.
beraret Balaam, & vellet ad ſemitam redu
24 cere, ¶ſtetit angelus in anguſtijs duarũ ma-
25 ceriarũ, quibus vineæ cingebantur. ¶Quem
videns aſina, iunxit ſe parieti, & attriuit
ſedentis pedẽ. At ille iterum verberabat eã:
26 ¶& nihilominus angelus ad locum anguſtũ
tranſiens, vbi nec ad dexterã nec ad ſiniſtrã
27 poterat deuiari, obuius ſtetit. ¶Cùmq; vidiſ
ſet aſina ſtantem angelũ, concidit ſub pedi-
bus ſedentis. Qui iratus, vehementius cæ-
28 debat fuſte latera eius. ¶Aperuitq; Domi-
nus os aſinæ, & locuta eſt, Quid feci tibi? cur
29 percutis me ecce iã tertio? ¶Reſpõdit Balaã:
F Quia commeruiſti, & illuſiſti mihi: vtinam
30 haberem gladiũ, vt te percuterem. ¶Dixit
aſina, Nonne animal tuum ſum, cui ſemper
ſedere conſueuiſti vſq; in præſentem diem?
dic quid ſimile vnquam fecerim tibi? At ille
31 ait: Nunquam. ¶Protinus aperuit Dominus
oculos Balaam, & vidit angelum ſtantem in
via euaginato gladio, adorauitq; eum pro-
32 nus in terram. ¶Cui angelus, Cur, inquit,
tertio verberas aſinam tuam? Ego veni vt
aduerſarer tibi, quia peruerſa eſt via tua,
33 mihiq; contraria, ¶& niſi aſina declinaſſet
de via, dans locum reſiſtenti, te occidiſſem,
34 & illa viueret. ¶Dixit Balaã, Peccaui, ne-
ſciens quod tu ſtares contra me, & nunc ſi
35 diſplicet tibi vt vadam, reuertar. ¶Ait an-
gelus, Vade cum iſtis, & caue ne aliud quã
præcepero tibi loquaris. Iuit igitur cum prin
36 cipibus. Quod cùm audiſſet Balac, egreſſus
G eſt in occurſum eius in oppido Moabitarum,
quod ſitum eſt in extremis finibus Arnon.
37 ¶Dixitq; ad Balaam, Miſi nuntios vt *vo- *vocarẽ 7.
carent te, cur non ſtatim veniſti ad me? an
quia mercedem aduentui tuo reddere ne-
38 queo? ¶Cui ille reſpondit, Ecce adſum: nun-
quid loqui potero aliud, niſi quod Deus po-
39 ſuerit in ore meo? ¶Perrexerunt ergo ſimul,
& venerunt in vrbem quæ in extremis re-
40 gni eius finibus erat. ¶Cùmq; occidiſſet Ba-
lac boues, & oues, miſit ad Balaam, & prin
41 cipes qui cum eo erant, munera. ¶Manè au-
tem facto duxit eum ad excelſa Baal, & in-
tuitus eſt extremam partem populi.

CAP. XXIII.

DIxitq; Balaam ad Balac, Aedifica mihi 1
hic ſeptem aras, & para totidem vitu A
los, eiuſdemq; numeri arietes. ¶ Cùmque 2
feciſſet iuxta ſermonem Balaam, impoſue-
runt ſimul vitulum & arietem ſuper arã.
¶ Dixitque Balaam ad Balac: Sta pauliſper 3
iuxta holocauſtum tuum donec vadam, ſi
forte occurrat mihi Dominus, & quodcun-
que imperauerit, loquar tibi. ¶ Cùmque 4
abyſſet velociter, occurrit illi Deus. Locu-
tusq; ad eum Balaam, Septem, inquit, aras
erexi, & impoſui vitulum & arietem deſu-
per. ¶ Dominus autem poſuit verbum in ore 5
eius, & ait, Reuertere ad Balac, & hæc lo-
queris. ¶ Reuerſus inuenit ſtantem Balac 6
iuxta holocauſtum ſuum, & omnes principes
Moabitarum, ¶ aſſumptaq; parabola ſua, di- 7
xit: De Aram adduxit me Balac rex Moa-
bitarum, de montibus orientis: Veni, in-
quit, & maledic Iacob: propera & deteſtare B
Iſrael. ¶ Quomodo maledicam, cui non ma- 8
ledixit Deus? Qua ratione deteſter, quem
Dominus non deteſtatur? ¶ De ſummis ſili- 9
cibus videbo eum, & de collibus conſiderabo
illum. Populus ſolus habitabit & inter Gen
tes non reputabitur. ¶ Quis dinumerare 10
poßit puluerem Iacob, & noſſe numerum
ſtirpis Iſrael? Moriatur anima mea morte
iuſtorum, & fiant nouißima mea horum ſi-
milia. ¶ Dixitq; Balac ad Balaam, Quid eſt 11
hoc quod agis? Vt malediceres inimicis meis
vocaui te: & tu econtrario benedicis eis.
¶ Cui ille reſpondit, Num aliud poſſum lo- 12
qui, niſi quod iuſſerit Dominus? ¶ Dixit er- 13
go Balac, Veni mecum in alterum locum vn
de partem Iſrael videas, & totum videre nõ
*& 7. poßis, * inde maledicito ei. ¶ Cùmq; duxiſſet 14
eum in locum ſublimem, ſuper verticem
montis Phaſga, ædificauit Balaam ſeptem
aras, & impoſitis ſuprà vitulis atque arie-
tibus, ¶ dixit ad Balac, Sta hic iuxta holo- 15
cauſtum tuum, donec ego obuius pergam.
¶ Cui cùm Dominus occurriſſet, poſuiſſetq; 16
verbum in ore eius, ait, Reuertere ad Ba-
lac, & hæc loqueris ei. ¶ Reuerſus inuenit 17
eum ſtantem iuxta holocauſtum ſuum, &
principes Moabitarum cũ eo. ¶ Ad quem Ba-
lac, Quid, inquit, locutus eſt Dominus? ¶ At 18
ille aſſumpta parabola ſua, ait: Sta Balac, &
auſculta, audi fili Sephor: ¶ Non eſt Deus 19
quaſi homo vt mentiatur, nec vt filius ho-
minis, vt mutetur. Dixit ergo, & non fa-
ciet, locutus eſt, & non implebit? ¶ Ad bene- 20
dicẽdum adductus ſum, benedictionem pro-
hibere non valeo. ¶ Non eſt idolum in Iacob, 21
nec videtur ſimulachrum in Iſraël. Domi-
nus Deus eius cum eo eſt, & clangor victo-
riæ regis in illo. ¶ Deus eduxit illum de Ae- 22
Inf.24.b.8. gypto, ‖ cuius fortitudo ſimilis eſt rhinoce-
rotis. ¶ Non eſt augurium in Iacob, nec di- 23
uinatio in Iſrael. Temporibus ſuis dicetur
24 Iacob & Iſraeli: quid operatus ſit deus. ¶ Ec
ce populus vt leæna conſurget, & quaſi leo
erigetur: non accubabit donec deuoret præ-
25 dam, & occiſorum ſanguinem bibat. ¶ Di-
xitq; Balac ad Balaam: Nec maledicas ei,
26 nec benedicas. ¶ Et ille ait, Nonne dixi tibi
quod quicquid mihi Deus imperaret, hoc fa
27 cerem? ¶ Et ait Balac ad eum, Veni & du-
cam te ad alium locum: ſi forte placeat Deo
28 vt inde maledicas eis. ¶ Cùmq; duxiſſet eũ
ſuper verticem montis Phogor, qui reſpicit
29 ſolitudinem, ¶ dixit ei Balaam, Aedifica mi-
hi hîc ſeptem aras, & para totidem vitulos
30 eiuſdemq; numeri arietes*. ¶ Fecit Balac vt *per ſingu-
Balaam dixerat: impoſuitq; vitulos & arie- las aras 2.
tes per ſingulas aras.

CAP. XXIIII.

1 CVmq; vidiſſet Balaam, quod placeret
A Domino vt benediceret Iſraeli, nequa-
quam abijt vt ante perrexerat, vt auguriũ
quæreret: ſed dirigens contra deſertum vul-
2 tum ſuũ, ¶ & eleuans oculos vidit Iſrael in
tentorijs commorantẽ per tribus ſuas: & ir-
3 ruente in ſe ſpiritu Dei, ¶ aſſumpta parabola
ait, Dixit Balaam filius Beor, dixit homo cu
4 ius obturatus eſt oculus, ¶ dixit auditor ſer-
monum Dei, qui viſionẽ Omnipotentis in-
tuitus eſt, qui cadit, & ſic aperiuntur oculi
5 eius. ¶ Quàm pulchra tabernacula tua Iacob,
6 & tẽtoria tua Iſrael: ¶ vt valles nemoroſæ,
vt horti iuxta fluuios irrigui, vt taberna cu
la quæ fixit Dominus, quaſi cedri propè a-
7 quas. ¶ Fluet aqua de ſitula eius, & ſemen
illius erit in "aquas' multas. Tolletur pro- "gentes 3.
pter Agag, rex eius, & auferetur regnum il-
8 lius. ¶ Deus eduxit illum de Aegypto, ‖ cuius Sup.23. d.22
B fortitudo ſimilis eſt rhinocerotis. Deuorabũt
Gentes hoſtes illius, oſſaq; eorũ confringent,
9 & perforabunt ſagittis. ¶ Accubãs dormiuit
vt leo, & quaſi leæna, quã ſuſcitare nullus
audebit. Qui benedixerit tibi, erit & ipſe be
nedictus: qui maledixerit*, in maledictione *tibi 3.
10 reputabitur. ¶ iratuſq; Balac contra Balaam
complosis manibus ait, ad maledicendum ini
micis meis vocaui te, quibus econtrario ter-
11 tio benedixiſti: ¶ reuertere ad locum tuum.
Decreueram quidem magnificè honorare te,
ſed Dominus priuauit te honore diſpoſito.
12 ¶ Reſpondit Balaam ad Balac, Nonne nũtijs
13 tuis quos miſiſti ad me, dixi, ¶ ‖ Si dederit Sup.22. d.18
C mihi Balac plenam domum ſuam argenti &
auri, non potero præterire ſermonem Do-
mini Dei mei, vt vel boni quid, vel mali
proferam ex corde meo: ſed quicquid Domi-
14 nus dixerit, hoc loquar? ¶ Veruntamen per-
gens ad populum meum, dabo* conſiliũ, quid *tibi 6.
populus tuus populo huic faciat extremo tem
15 pore. ¶ Sumpta igitur parabola, rurſum ait,
Dixit Balaam filius Beor, dixit homo cuius
16 obturatus eſt oculus, ¶ dixit auditor ſermo-
num

*unm Dei, qui nouit doctri.*
*viſiones Omnipotentis vide...*
*pertos habet oculos,¶Videns eũ, ſed non mo- 17*
Mat.2.a.2. *do: intuebor illum, ſed non prope, ‖O R I E-*
*T V R  S T E L L A ex Iacob, & conſurget*
*virga de Iſraël, & percutiet duces Moab, va*
*ſtabitq; oẽs filios Seth. ¶Et erit Idumæa poſ 18*
*ſeſſio eius: hæreditas Seir cedet inimicis ſuis*
*Iſraël vero fortiter aget. ¶De Iacob erit qui 19*
*dominetur, & perdat reliquias ciuitatis.*
*¶Cùmq; vidiſſet Amalec, aſſumens parabo- 20*
*lam, ait, ¶Principium Gentium Amalec, cuius*
*extrema perdentur. ¶Vidit quoq; Cinæum, 21*
*& aſſumpta parabola, ait, Robuſtum quidem*
*eſt habitaculum tuum: ſed ſi in petra poſue-*
*ris nidum tuum, ¶& fueris electus de ſtir- 22*
*pe Cin, quãdiu poteris permanere? Aſſur e-*
*nim capiet te. ¶Aſſumptaq; parabola iterum 23*
*locutus eſt, Heu, quis victurus eſt quãdo i-*
*ſta faciet Deus? ¶Venient in trieribus de I- 24*
*talia, ſuperabunt Aſſyrios, vaſtabuntq; He-*
*bræos, & ad extremum etiam ipſi peribunt.*
*¶Surrexitq; Balaã, & reuerſus eſt in locum 25*
*ſuum: Balac quoq; via qua venerat rediit.*

## CAP. XXV.

*MOrabatur autem eo tempore Iſraël in 1*
*Setim, & fornicatus eſt populus cum A*
*filiabus Moab, ¶quæ vocauerunt eos ad ſacri 2*
*ficia ſua. At illi comederunt & adorauerunt*
*deos earũ. ¶Initiatuſq; eſt Iſraël, Beel-pho- 3*
Ioſ.22.d.17. *gor, & iratus Dominus ¶ait ad Moyſen, ‖Tol 4*
Deu.4.a.3. *le cunctos principes populi, & ſuſpende eos B*
*cõtra ſolem in patibulis: vt auertatur furor*
*meus ab Iſraël. ¶Dixitq; Moyſes ad iudices 5*
*Iſraël, Occidat vnuſquiſque proximos ſuos,*
*qui initiati ſunt Beelphegor. ¶Et ecce vnus 6*
*de filijs Iſraël intrauit coram fratribus ſuis*
*ad ſcortũ Madianitidẽ vidente Moyſe, & om*
*ni turba filiorum Iſraël, qui flebant ante fo*
1.Ma.2.f.54 *res tabernaculi. ¶Quod cùm vidiſſet Phi- 7*
Pſ.105.c.30 *nees filius Eleazari filij Aaron ſacerdotis, C*
1.Co.10.b.8 *ſurrexit de medio multitudinis, & arrepto*
*pugione ¶ingreſſus eſt poſt virum Iſraëlitem 8*
*in lupanar, & perfodit ambos ſimul, virum*
*ſcilicet & mulierẽ in locis genitalibus. Ceſ-*
*ſauitq; plaga à filijs Iſraël, ¶& occiſi ſunt vi 9*
*ginti quatuor millia hominũ. ¶Dixitq; Do- 10*
*minus ad Moyſen, ¶Phinees filius Eleazari 11*
*filij Aaron ſacerdotis auertit iram meam à*
*filijs Iſraël: quia zelo meo commotus eſt con-*
*tra eos vt non ipſe delerẽ filios Iſraël in zelo*
1.Ma.2.f.54 *meo, ¶idcirco loquere ad eum, ‖Ecce do ei pa 12*
Ecc.45.d.24 *cem fœderis mei, ¶& erit tam ipſi quã ſemi 13*
*zelo 4. *ni eius pactum ſacerdotij ſempiternũ: quia* D*
*zelatus eſt pro Deo ſuo, & expiauit ſcelus fi-*
*liorum Iſraël. ¶Erat autẽ nomen viri Iſraë 14*
*litæ qui occiſus eſt cum Madianitide, Zam-*
*bri filius Salu dux de cognatione & tribu Si*
*meonis. ¶Porrò mulier Madianitis, quæ pa- 15*
*riter interfecta eſt, vocabatur Cozbi filia*
*Sur principis nobiliſſimi Madianitarũ. ¶Lo 16*
*cutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, dicẽs: ¶‖Ho* Inf.31.a.2.
*17 ſtes vos ſentiãt Madianitæ, et percutite eos:*
*18 ¶quia & ipſi hoſtiliter egerunt contra vos,*
*"& decepẽre inſidijs per idolũ Phogor et Coz* "vt deciperent 4.
*bi filiã ducis Madian ſororẽ ſuam, quæ per-*
*cuſſa eſt in die plagæ pro ſacrilegio Phogor.*

## CAP. XXVI.

*1 POſtquam noxiorum ſanguis effuſus eſt,*
*A dixit Dominus ad Moyſen & Eleazarũ*
*2 filium Aaron ſacerdotem. ¶Numerate om-*
*nem ſummam filiorũ Iſraël à viginti annis*
*& ſuprà per domos & cognationes ſuas, cun*
*3 ctos qui poſſunt ad bella procedere. ¶Locuti*
*ſunt itaq; Moyſes & Eleazar ſacerdos, in*
*campeſtribus Moab ſuper Iordanẽ contra Ie-*
*4 richo ad eos qui erant ¶à viginti annis &*
*ſuprà ſicut dominus imperauerat, quorũ iſte*
*5 eſt numerus: ¶‖Ruben primogenitus Iſraël.* Ge.46.b.9. Exo.6.b.14. 1.Par.5.a.1.
*huius filius Henoch, a quo familia Henochi*
*tarum: & Phallu, à quo familia Phalluita-*
*6 rum: ¶& Heſron, à quo familia Heſronita-*
*rum: & Charmi, a quo familia Charmita-*
*7 rum: ¶hæ ſunt familiæ de ſtirpe Rubẽ: qua-*
*rum numerus inuẽtus eſt quadraginta tria*
*8 millia, & ſeptingenti triginta. ¶Filius Phal*
*9 lu, ¶Eliab. ¶huius filij, Namuel & Dathan*
*& Abiron. iſti ſunt Dathan & Abiron prin-*
*cipes populi, qui ‖ſurrexerunt contra Moyſen* Supr.16.a.2. & 49.
*& Aaron in ſeditione Core, quãdo aduerſus*
*10 Dominũ rebellauerunt: ¶& aperiẽs terra os*
*ſuum deuorauit Core morientibus pluribus,*
*B quando combuſſit ignis ducentos quinqua-*
*ginta viros. Et factum eſt grande miracu-*
*11 lum, ¶vt Core pereunte, filij illius non peri-*
*12 rent. ¶Filij Simeon per cognationes ſuas: Na*
*muel, ab hoc familia Namuelitarũ: & Ia-*
*min, ab hoc familia Iaminitarũ: Iachin, ab*
*13 hoc familia Iachinitarũ, ¶Zare, ab hoc famĩ*
*lia Zareitarũ: Saul ab hoc familia Saulitã*
*14 rũ. ¶hæ ſunt familiæ de ſtirpe Simeon, qua-*
*C rum omnis numerus fuit viginti duo mil-*
*15 lia ducentorum. ¶Filij Gad per cognationes*
*ſuas: Sephon, ab hoc familia Sephonitarum:*
*Aggi ab hoc familia Aggitarũ: Suni, ab hoc*
*16 familia Sunitarum: ¶Ozni ab hoc familia*
*Oznitarũ: Her, ab hoc familia Heritarum:*
*17 ¶Arod, ab hoc familia Aroditarũ: Ariel, ab*
*18 hoc familia Arielitarum. ¶iſtæ ſunt familiæ*
*Gad, quarũ omnis numerus fuit quadragin*
*19 ta millia quingentorũ. ¶‖Filij Iuda, Her, &* Ge.38.a.3. b.7.
*Onan, qui ambo mortui ſunt in terra Cha*
*20 naan. ¶Fueruntq; filij Iuda per cognationes*
*C ſuas: Sela, à quo familia Selaitarum: Pha-*
*res, à quo familia Phareſitarum: Zare à quo*
*21 familia Zareitarũ. ¶Porro filij Phares, Heſ-*
*ron, à quo familia Heſronitarũ: & Hamuel,*
*22 ¶à quo familia Hamulitarũ: ¶iſtæ ſunt famĩ*
*lia Iuda, quarũ omnis numerus fuit ſeptuã*
*23 ginta ſex millia quingentorũ. ¶Filij Iſſachar*
*per cognationes ſuas: Thola, à quo familia*
*Tholaitarũ: Phua, à quo familia Phuaitarũ:*

G ¶Ia-

*¶Iaſub, à quo familia Iaſubitarum: Sem*
*à quo familia Semrauitarū: ¶hæ ſunt cogna-*
*tiones Iſſachar quarū numerus fuit ſexagin*
*ta quatuor millia trecentorum.* 26 *¶Filij Zabu-*
*lon per cognationes ſuas: Sared, a quo fami*
*lia Sareditarum: Elon, à quo familia Elo-*
*nitarum: Ialel, à quo familia Ialelitarum:*
27 *¶hæ ſunt cognationes Zabulon, quarum nu-*
*merus fuit ſexaginta millia quingentorum,*
28 *¶Filij Ioſeph per cognationes ſuas, Manaſſe,*
29 *& Ephraim, ¶De Manaſſe ortus eſt Machir,*
D *a quo familia Machiritarū, Machir genuit*
30 *Galaad, à quo familia Galaaditarum. ¶Ga*
*laad habuit filios: Iezer, à quo familia Ieze*
*ritarum: & Helec, à quo familia Helecita-*
31 *rum: ¶& Aſriel, à quo familia Aſrielita-*
*rum: & Sechem, a quo familia Sechemita-*
32 *rum: ¶& Semida, à quo familia Semidai-*
Inf.27.c. *tarum: & ‖Hepher, à quo familia Hepheri-*
33 *tarū. ¶Fuit autem Hepher pater Salphaad,*
*qui filios non habebat, ſed tantùm filias,*
*quarum iſta ſunt nomina: Maala, & Noa,*
34 *& Hegla, & Melcha, & Therſa. ¶hæ ſunt fa*
*milia Manaſſe, & numerus earum quinqua*
35 *ginta duo millia ſeptingentorum. ¶Filij au-*
*tem Ephraim per cognationes ſuas fuerunt*
*hi: Suthala, a quo familia Suthalaitarum:*
*Becher, à quo familia Becheritarum: The-*
36 *hen, à quo familia Thehenitarum: ¶porrò*
*filius Suthala fuit Heran, à quo familia He*
37 *ranitarum. ¶hæ ſunt cognationes filiorum*
*Ephraim, quarum numerus fuit triginta*
*duo millia quingentorum. Iſti ſunt filij Io-*
38 *ſeph per familias ſuas. ¶Filij Ben-iamin in*
E *cognationibus ſuis: Bela, à quo familia Be-*
*leitarum: Asbel, à quo familia Asbelitarū:*
*Achiram, à quo familia Achiramitarum:*
39 *¶Supham, à quo familia Suphamitarum:*
40 *Hupham, à quo familia Huphamitarū. ¶Fi*
*lij Bela, Hered et Noeman. De Hered, fami-*
*lia Hereditarum: de Noeman, familia Noe-*
41 *manitarū. ¶hi ſunt filij Beniamin per cogna*
*tiones ſuas, quorū numerus fuit quadragin*
42 *taquinque millia ſexcenti ¶Filij Dan per*
*cognationes ſuas: Suham, à quo familia Su*
*hamitarū. hæ ſunt cognationes Dan per fa-*
43 *milias ſuas. ¶omnes fuêre Suhamitæ, quorū*
*numerus erat ſexagintaquatuor millia qua*
44 *dringētorū. ¶Filij Aſer per cognationes ſuas:*
*Iemna, à quo familia Iemnaitarum: Ieſſui,*
*à quo familia Ieſſuitarū: Brie, à quo familia*
45 *Brieitarū: ¶Filij Brie: Heber, à quo familia*
*Heberitarū: et Melchiel, à quo familia Mel-*
46 *chielitarū. ¶Nomen aūt filiæ Aſer, fuit Sa-*
47 *ra. ¶hæ cognationes filiorum Aſer, & nume-*
F *rus eorū quinquagintatria millia quadrin-*
48 *gentorum. ¶Filij Nephthali per cognationes*
*ſuas: Ieſiel, a quo familia Ieſielitarū: Guni,*
*a quo familia Gunitarū: Ieſer, à quo familia*
49 *Ieſeritarū: ¶Sellem, à quo familia Sellemi-*
50 *tarum. ¶hæ ſunt cognationes filiorū Neph-*

*: quorum numerus*
*gentorū. ¶Iſta eſt ſum-*
*ael qui recenſiti ſunt, ſex-*
*centa millia, & mille ſeptingenti triginta.*
52 *¶Locutuſque eſt Dominus ad Moyſen, dicens:*
53 *¶Iſtis diuidetur terra iuxta numerū voca-*
54 *bulorū in poſſeſsiones ſuas. ¶Pluribus maio-*
*rem partem dabis, & paucioribus minorem:*
*ſingulis ſicut nunc recenſiti ſunt, tradetur*
55 *poſſeſsio: ¶ita duntaxat vt ſors terrā tribu-*
56 *bus diuidat & familijs. ¶Quicquid ſorte con*
*tigerit, hoc vel plures accipiāt vel pauciores.* Exo.6.c.17.
57 *¶‖Hic quoque eſt numerus filiorū Leui per fa*
*milias ſuas: Gerſon, à quo familia Gerſoni-*
G *tarum: Caath, à quo familia Caathitarum:*
58 *Merari, à quo familia Meraritarū: ¶hæ ſunt*
*familiæ Leui. Familia Lobni, familia He-*
*broni, familia Moholi, familia Muſi, familia*
59 *Core. At vero Caath genuit Amran: ¶‖qui* Exo.2.a.2.
*habuit vxorem Iochabed filiā Leui, quæ na-* 6.c.20.
*ta eſt ei in Aegypto. hæc genuit Amram viro*
*ſuo filios, Aaron & Moyſen, & Mariam ſoro-*
60 *rem eorum. ¶De Aaron orti ſunt Nadab &* Sup.3.a.2.
61 *Abiu & Eleazar & Ithamar, ¶‖quorū Na-* Leu.10.c.20
*dab & Abiu mortui ſunt, cùm obtuliſſent i-* 1.Par.21.c.
62 *gnem alienum coram Domino. ¶Fueruntque*
*omnes qui numerati ſunt, viginti tria mil-*
*lia generis maſculini ab vno menſe & ſu-*
*pra, "qui non ſunt recenſiti inter filios Iſ-* "quia 2.
*rael, nec eis cum cæteris data poſſeſsio eſt.*
63 *¶Hic eſt numerus filiorum Iſrael qui deſcri*
*pti ſunt à Moyſe & Eleazaro ſacerdote, in*
*campeſtribus Moab ſupra Iordanem contra*
64 *Iericho. ¶‖Inter quos nullus fuit eorum qui* 1.Co.10.a.6
*ante numerati ſunt à Moyſe & Aaron in*
65 *deſerto Sinai. ¶Prædixerat enim Dominus* Sup.14.d.24
*quod omnes morerentur in ſolitudine. Nul*
*luſque remanſit ex eis, niſi Caleb filius Ie-*
*phone, & Ioſue filius Nun.*

CAP. XXVII.

1 *ACceſſerunt autem ‖ filiæ Salphaad, filij* Sup.26.d.33
A *Hepher, filij Galaad, filij Machir, filij* Inf.36.a.2.
*Manaſſe, qui fuit filius Ioſeph: quarum ſunt* Ioſ.17.a.3.
*nomina, Maala & Noa & Hegla & Melcha*
2 *& Therſa. ¶Steteruntque corā Moyſe & Elea*
*zaro ſacerdote, & cunctis principibus populi*
*ad oſtium tabernaculi fœderis, atque dixerūt:*
3 *¶pater noſter mortuus eſt in deſerto, nec fuit*
*in ſeditione quæ ‖concitata eſt contra Domi-* Sup.16.a.2.
*num ſub Core, ſed in peccato ſuo mortuus* c.32.
*eſt: hic non habuit mares filios. Cur tollitur*
*nomen illius de familia ſua, quia non habet*
*filium? Date nobis poſſeſsionem inter cogna-*
4 *tos patris noſtri. ¶Retulitque Moyſes cauſam*
5 *earum ad iudicium Domini. ¶Qui dixit ad*
6 *eum. ¶Iuſtam rem poſtulant filiæ Salphaad:*
B *da eis poſſeſsionem inter cognatos patris ſui,*
7 *& ei in hæreditatē ſuccedant. ¶Ad filios au-*
8 *tem Iſrael loquêris hæc. ¶Homo cùm mor-*
*tuus fuerit abſque filio, ad filiā eius tranſibit*
9 *hæreditas. ¶ſi filiam non habuerit, habebit*
*ſucceſ-*

*ſucceſſores fratres ſuos. ❡ quod ſi & fratres* 10
*non fuerint, dabitis hæreditatem fratribus*
*patris eius. ❡ ſin autem nec patruos habue-* 11
*rit, dabitur hæreditas his qui ei proximi* C
*ſunt. eritq́ hoc filijs Iſrael ſanctum lege per-*
*petua, ſicut præcepit Dominus Moyſi. ❡ Dixit* 12
*quoque Dominus ad Moyſen, Aſcende in*
*montem iſtum Abarim, & contemplare inde*
*terrã quam daturus ſum filijs Iſrael. ❡ Cũ-* 13
*que videris eam, ibis & tu ad populũ tuum,*
*ſicut iuit frater tuus Aaron. ❡ quia offendi-* 14
Deu.32.g.4- *ſtis me in deſerto Sin in contradictione mul*
Sup.20.b.12 *titudinis, nec ſanctificare me voluiſtis corã*
*ea ſuper aquas. hæ ſunt aquæ contradictio-*
*nis in Cades deſerti Sin. ❡ Cui reſpondit* 15
*Moyſes. ❡ Prouideat Dominus Deus ſpirituũ* 16
*omnis carnis, hominem qui ſit ſuper multi-*
*tudinem hanc: ❡ & poſſit exire & intrare* 17
*ante eos, & educere eos vel introducere, ne* D
*ſit populus Domini ſicut oues abſq́ paſtore.*
*Moyſen 8. ❡ *Dixitq́ Dominus ad * eum, ‖ Tolle Ioſue* 18
Deu.3.d.18. *filium Nun virum in quo eſt ſpiritus Dei,*
e.4. *& pone manum tuam ſuper eum. ❡ Qui ſta-* 19
*bit coram Eleazaro ſacerdote & omni mul-*
*titudine, ❡ & dabis ei præcepta cunctis vi-* 20
*dentibus, & partem gloriæ tuæ, vt audiat*
*eum omnis ſynagoga filiorum Iſrael. ❡ Pro* 21
*hoc ſiquid agendum erit, Eleazar ſacerdos*
*conſulet Dominum. Ad verbum eius egre-*
*dietur, & ingredietur ipſe & omnes filij Iſ-*
*rael cum eo, et cætera multitudo. ❡ Fecit Moy* 22
*ſes vt præceperat Dominus. ❡ Cumq́ tuliſ-* 23
*ſet Ioſue, ſtatuit eum coram Eleazaro ſacer-*
*dote & omni frequentia populi. ❡ Et impoſi-* 24
*tis capiti eius manibus cuncta replicauit*
*quæ mandauerat Dominus.*

## CAP. XXVIII.

D*Ixit quoq́ dominus ad Moyſen, ❡ Præ-* 1
*cipe filijs Iſrael, & dices ad eos, Obla-* 2
*tionem meam & panes, & incenſum odoris* A
Exo.29.f.38 *ſuauiſſimi offerte per tempora ſua. ❡ ‖ Hæc* 3
*ſunt ſacrificia quæ offerre debetis, Agnos an*
*niculos immaculatos duos quotidie in holo-*
*cauſtum ſempiternũ: ❡ vnum offeretis ma-* 4
*ne, & alterum ad veſperum: ❡ decimam par* 5
*tem ephi ſimilæ, quæ conſperſa ſit oleo puriſ*
*ſimo, & habeat quartam partem hin. ❡ ho-* 6
*locauſtum iuge eſt quod obtuliſtis in monte*
*Sinai in odorem ſuauiſſimi incenſi Domi-*
*ni. ❡ & libabitis vini quartam partem hin* 7
*per agnos ſingulos in ſanctuario Domini.*
❡ *Alterumq́ agnum ſimiliter offeretis ad ve* 8
*ſperam iuxta omnem ritũ ſacrificij matuti-*
*ni, & libamentorũ eius, oblationem ſuauiſ-* B
Mat.12.a.3. *ſimi odoris Domino. ❡ ‖ Die autem Sabbathi* 9
*offeretis duos agnos anniculos immaculatos,*
*& duas decimas ſimilæ oleo conſperſæ in ſa-*
*crificio, & liba, ❡ quæ rite funduntur per ſin* 10
*gula Sabbatha in holocauſtum ſempiternũ.*
❡ *In calẽdis autem, id eſt in menſium exor-* 11
*dijs, offeretis holocauſtum Domino, vitulos*

*de armẽto duos, arietem vnum, agnos anni-*
12 *culos ſeptem immaculatos, ❡ & tres decimas*
C *ſimilæ oleo conſperſæ in ſacrificio per ſingu-*
*los vitulos: & duas decimas ſimilæ oleo con-*
13 *ſperſæ per ſingulos arietes: ❡ & decimam de-*
*cimã ſimilæ ex oleo * in ſacrificio per agnos* *conſperſæ 8
*ſingulos: holocauſtum ſuauiſſimi odoris atq́*
14 *incenſi eſt Domino. ❡ Libamenta autem vi-*
*ni quæ per ſingulas fundẽda ſunt victimas,*
*iſta erunt. Media pars hin per ſingulos vitu*
*los, tertia per arietẽ, quarta per agnũ, hoc e-*
C *rit holocauſtũ per oẽs menſes, qui ſibi anno*
15 *vertente ſuccedunt ❡ Hircus quoque offere-*
*tur Domino pro peccatis in holocauſtum ſem*
16 *piternum cum libamentis ſuis. ❡ ‖ Menſe au* Exo.12.c.18
*tem primo, quartadecima die menſis, Phaſe* Leu.23.a.5.
17 *Domini erit, ❡ & quintadecima die ſolenni-*
18 *tas: ſeptẽ diebus veſcentur azymis, ❡ Qua-*
*rum dies prima venerabilis & ſancta erit:*
19 *omne opus ſeruile non facietis in ea. ❡ Offe-* Deu.23.a.3.
*retisq́ incenſum holocauſtũ Domino vitu-*
*los de armẽto duos, arietẽ vnũ, agnos anni-*
20 *culos immaculatos ſeptẽ: ❡ & ſacrificia ſingu*
*lorum ex ſimila quæ conſperſa ſit oleo, tres*
*decimas per ſingulos vitulos, & duas deci-*
21 *mas per arietẽ, ❡ et decimã decimæ per agnos*
22 *ſingulos, id eſt per ſeptẽ agnos. ❡ Et hircũ pro*
23 *peccato vnũ, vt expietur pro vobis: ❡ præter*
*holocauſtum matutinum quod ſemper offe-*
24 *retis. ❡ Ita facietis per ſingulos dies ſeptem*
*dierum in fomitem ignis, & in odorem ſua-*
D *uiſſimum Domino, qui ſurget de holocauſto*
25 *& de libationibus ſingulorum. ❡ Dies quoq́*
*ſeptimus celeberrimus et ſanctus erit vobis:*
26 *omne opus ſeruile non facietis in eo. ❡ Dies*
*etiam primitiuorum quando offeretis nouas*
*fruges Domino, expletis hebdomadibus, ve-*
*nerabilis & ſancta erit: omne opus ſeruile*
27 *non facietis in ea. ❡ Offeretisq́ holocauſtum*
*in odorem ſuauiſſimum Domino, vitulos de*
*armento duos, arietem vnum, & agnos an-*
28 *niculos immaculatos ſeptem: atque in ſacri*
*ficijs eorum ſimilæ oleo conſperſæ tres decimas*
29 *per ſingulos vitulos, per arietes duas, ❡ per*
*agnos decimam decimæ, qui ſimul ſunt agni*
30 *ſeptem: ❡ hircum quoque * qui mactatur pro* *vnum 1.
31 *expiatione: ❡ præter holocauſtum ſempiter-*
*num & liba eius. Immaculata offeretis om*
*nia cum libationibus ſuis.*

## CAP. XXIX.

1 M*Enſis etiam ſeptimi prima dies vene-*
A *rabilis & ſancta erit vobis. omne opus*
*ſeruile non facietis in ea, quia dies clango-*
2 *ris eſt & tubarum. ❡ Offeretisq́ holocauſtũ* Leu.23.c.24
*in odorem ſuauiſſimum Domino, vitulum de*
*armento vnum, arietem vnum, & agnos an*
3 *niculos immaculatos ſeptem: ❡ & in ſacrifi-*
*cijs eorum ſimilæ oleo conſperſæ tres decimas*
*per ſingulos vitulos, duas decimas per arie-*
4 *tem, ❡ vnam decimam per agnum, qui ſimul*
5 *ſunt agni ſeptem: ❡ & hircum pro peccato,*

qui offertur in expiationsm populi: ¶præter 6
holocauſtum calendarū cum ſacrificijs ſuis,
& holocauſtum ſempiternum cū libationi-
bus ſolitis. Eiſdem ceremonijs offeretis in o-
Leu.16.g.30 & 23.c.27. dorem ſuauiſſimū incenſum Domino. ¶‖De- 7
cima quoque dies menſis huius ſeptimi erit
vobis ſancta atq; venerabilis, & affligetis
animas veſtras: omne opus ſeruile non facie
tis in ea. ¶Offeretiſq; holocauſtum Domino 8
in odorem ſuauiſſimum, vitulū de armento
vnum, arietem vnū, agnos anniculos imma
culatos ſeptem: ¶& in ſacrificijs eorū ſimila 9
oleo conſperſa tres decimas per ſingulos vi- B
tulos, duas decimas per arietem, ¶decimam 10
decima per agnos ſingulos, qui ſunt ſimul a-
gni ſeptem: ¶& hircum pro peccato, abſque 11
his quæ offerri pro delicto ſolent in expia-
tionem: & holocauſtum ſempiternum & ſa-
crificio & libaminibus eorum. ¶Quintade- 12
cima vero die menſis ſeptimi, quæ vobis ſan
cta erit atque venerabilis, omne opus ſerui-
le non facietis in ea, ſed celebrabitis ſolenni-
tatem Domino ſeptem diebus, ¶offeretiſq; ho- 13
locauſtum in odorem ſuauiſſimum Domino,
vitulos de armento tredecim, arietes duos,
agnos anniculos immaculatos quatuorde-
cim, ¶& in libamentis eorum ſimilæ oleo con 14
ſperſa tres decimas per vitulos ſingulos, qui
ſunt ſimul vituli tredecim: & duas decimas
arieti vno, id eſt ſimul arietibus duobus, ¶et 15
decimam decimæ agnis ſingulis, qui ſunt ſi-
mul agni quatuordecim: ¶& hircum pro pec 16
cato, abſq; holocauſto ſempiterno, & ſacrifi- C
cio, & libamine eius. ¶In die altero offeretis 17
vitulos de armento duodecim, arietes duos,
agnos anniculos immaculatos quatuorde-
cim: ¶ſacrificiaq; & libamina ſingulorum 18
per vitulos & arietes & agnos rite celebra
bitis: ¶& hircum pro peccato, abſq; holocau- 19
ſto ſempiterno, ſacrificioq; & libamine eius.
¶Dis tertio offeretis vitulos vndecim, arie- 20
tes duos, agnos anniculos immaculatos qua-
tuordecim: ¶ſacrificiaq; & libamina ſingu- 21
lorum per vitulos & arietes & agnos ritè
celebrabitis: ¶& hircum pro peccato: abſque 22
holocauſto ſempiterno, ſacrificioq; & libami-
ne eius. ¶Die quarto offeretis vitulos de- 23
cem, arietes duos, agnos anniculos immacu-
latos quatuordecim: ¶ſacrificiaque & liba- 24
mina ſingulorum per vitulos & arietes &
& agnos ritè celebrabitis: ¶& hircum pro 25
peccato abſque holocauſto ſempiterno, ſacri-
ficioque eius & libamine. ¶Die quinto offe- 26
retis vitulos nouem, arietes duos, agnos an-
niculos immaculatos quatuordecim, ¶ſacri- 27
ficiaque & libamina ſingulorum per vitulos
& arietes & agnos rite celebrabitis: ¶& 28
hircum pro peccato abſque holocauſto ſem-
piterno, ſacrificioque eius & libamine. ¶Die 29
ſexto offeretis vitulos octo, arietes duos, a- D
gnos anniculos immaculatos quatuorde-
30 cim: ¶ſacrificiaque & libamina ſingulorum
per vitulos & arietes & agnos rite celebra-
31 bitis: ¶& hircum pro peccato abſque holocau
ſto ſempiterno, ſacrificioq; eius & libamine.
32 ¶Die ſeptimo offeretis vitulos ſeptem, & a-
rietes duos, agnos anniculos immaculatos
33 quatuordecim: ¶ſacrificiaq; & libamina ſin
gulorum per vitulos & arietes & agnos rite
34 celebrabitis: ¶& hircum pro peccato, abſque
holocauſto ſempiterno, ſacrificioque eius &
35 libamine. ¶Die octauo qui eſt celeberrimus,
36 omne opus ſeruile non facietis: ¶offerentes
holocauſtum in odorem ſuauiſſimum Domi-
no, vitulum vnum, arietem vnum, agnos
37 anniculos immaculatos ſeptem. ¶ſacrificiaq;
& libamina ſingulorum per vitulos & arie
38 tes & agnos rite celebrabitis: ¶& hircū pro
peccato, abſque holocauſto ſempiterno, ſacri-
39 ficioque eius & libamine. ¶Hæc offeretis
Domino in ſolennitatibus veſtris, præter
vota & oblationes ſpontaneas in holocau-
ſto, in ſacrificio, in libamine, & in hoſtijs pa-
cificis.

## CAP. XXX.

1 NArrauitque Moyſes filijs Iſrael omnia
2 quæ ei Dominus imperarat, ¶& locu-
A tus eſt ad principes tribuum filiorum Iſrael,
3 Iſte eſt ſermo quem præcepit Dominus, ¶Si
quis virorum votum Domino vouerit, aut
ſe conſtrinxerit iuramento non faciet irri-
tum verbum ſuum, ſed omne quod promiſit,
4 implebit. ¶Mulier ſi quippiam vouerit & ſe
conſtrinxerit iuramento, quæ eſt in domo
patris ſui, & in ætate adhuc puellari: ſi co-
gnouerit pater votum quod pollicita eſt, &
iuramentum quo obligauit animam ſuam,
5 & tacuerit, voti rea erit: ¶quicquid pollicita
6 eſt, & iurauit, opere complebit. ¶ſin autem
B ſtatim vt audierit, contradixerit pater: &
vota et iuramenta eius irrita erunt, nec ob-
noxia tenebitur ſponſioni, eo quod contradi-
7 xerit Pater. ¶Si maritum habuerit, & vo-
uerit aliquid, & ſemel de ore eius verbum
egrediens animam eius obligauerit iura-
8 mento: ¶quo die audierit vir, & non con-
tradixerit, voti rea erit, reddetq; quodcunque
9 promiſerat. ¶ſin autem audiens ſtatim con-
C tradixerit, & irritas fecerit pollicitationes
eius, verbaq; quibus obſtrinxerat animam
10 ſuam: propitius erit ei Dominus. ¶Vidua &
11 repudiata quicquid vouerint, reddet. ¶Vxor
in domo viri cum ſe voto conſtrinxerit &
12 iuramento, ¶ſi audierit vir, & tacuerit, nec
contradixerit ſponſioni, reddet quodcunque
13 promiſerat, ¶ſin autem ex templo contradi-
xerit, non tenebitur promiſſionis rea: quia
maritus contradixit, & Dominus ei propi-
14 tius erit. ¶Si vouerit, & iuramento ſe con-
ſtrinxerit vt per ieiunium vel cæterarum re
D rum abſtinentiam affligat animam ſuam:
in arbitrio viri erit ſiue faciat, ſiue non fa-
15 ciat, ¶quod ſi audiens vir tacuerit, & in al-
teram

*teram diem diſtulerit ſententiam: quicquid
vouerat atq; promiſerat, reddet: quia ſtatim
vt audiuit, tacuit. ¶ ſin autem contradi- 16
xerit poſtquam reſciuit, portabit ipſe iniqui
tatem eius. ¶ Iſta ſunt leges quas conſtituit 17
Dominus Moyſi inter virum & vxorem, in-
ter patrem & filiam quæ in puellari adhuc
ætate eſt, vel quæ manet in parentis domo.*

CAP. XXXI.

Sup.25.d.17 *Locutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, di- 1
cens: ¶ ‖ Vlciſcere prius filios Iſrael de 2
Madianitis, et ſic colligeris ad populum tuũ.
¶ Statimq; Moyſes, Armate, inquit, ex vobis 3
viros ad pugnam, qui poſſint vltionem Do-
mini expetere de Madianitis. ¶ mille viri de 4
ſingulis tribubus eligantur ex Iſrael qui mit
tantur ad bellum. ¶ Dederuntq; millenos de 5
ſingulis tribubus, id eſt, duodecim millia ex-
peditorum ad pugnam: ¶ quos miſit Moyſes 6
cum Phinees filio Eleazari ſacerdotis, va-
ſaq; ſancta, & tubas ad clangendum tradi-
dit ei. ¶ Cùmq; pugnaſſent contra Madiani- 7
tas atque vicißent, omnes mares occiderũt,*
Ioſ.13.c.28. *¶ & ‖ reges eorum Eui & Recem & Sur & 8
Hur & Rebe, quinque principes Gentis: Ba-
laam quoque filium Beor, interfecerunt gla
dio. ¶ Ceperuntq; mulieres eorum & paruu- 9
los, omniaq; pecora & cũctam ſupellectilem:
quicquid habere potuerãt, depopulati ſunt:
¶ tam vrbes quàm viculos, & caſtella flam- 10
ma conſumpſit. ¶ Et tulerunt prædam, et v- 11
niuerſa quæ ceperant, tam ex hominibus
quam ex iumentis, ¶ & adduxerunt ad Moy 12
ſen & Eleazarum ſacerdotem, & ad omnem
multitudinem filiorum Iſrael, reliqua au-
tem vtenſilia portauerunt ad caſtra in cam
peſtribus Moab, iuxta Iordanem contra Ie-
richo. ¶ Egreßi ſunt autem Moyſes & Elea- 13
zar ſacerdos, & omnes principes ſynagogæ
in occurſum eorum extra caſtra. ¶ Iratuſq; 14
Moyſes principibus exercitus, tribunis et cẽ-
turionibus qui venerant de bello, ait, ¶ Cur 15
fœminas reſeruaſtis? ¶ Nonne iſtæ ſunt 16*
Sup.25.a.2. *quæ ‖ deceperunt filios Iſrael ad ſuggeſtionem
Balaam, & præuaricari vos fecerunt in Do-
minum ſuper peccato Phogor, vnde & per-
cuſſus eſt populus? ¶ Ergo cunctos interficite 17
quicquid eſt generis maſculini, etiã in par-
uulis: & mulieres quæ nouerũt viros in coi-
tu, iugulate: ¶ puellas autẽ & omnes fœmi- 18
nas virgines reſeruate vobis, ¶ & manete 19
extra caſtra ſeptem diebus, Qui occiderit ho
minem, vel occiſum tetigerit, luſtrabitur die
tertio & ſeptimo. ¶ Et de omni præda ſiue ve 20
ſtimẽtum fuerit, ſiue vas, & aliquid in v-
tenſilia præparatum, de caprarum pellibus
& pilis & ligno expiabitur. ¶ Eleazar quo- 21
que ſacerdos ad viros exercitus, qui pugna-
uerant, ſic locutus eſt, Hoc eſt præceptum le-*
Leu.6.d.11. *gis quod ‖ mandauit Dominus Moyſi, ¶ Aurũ 22
& argentum & æs & ferrum & plumbum*

*23 & ſtannum, ¶ & omne quod poteſt tranſire
per flammas, igne purgabitur, quicquid au
tem ignem non poteſt ſuſtinere, aqua expia
24 tionis ſanctificabitur: ¶ & lauabitis veſti-
menta veſtra die ſeptimo, & purificati poſt-
25 ea caſtra intrabitis. ¶ Dixit quoque Domi-
26 nus ad Moyſen, ¶ "Tollite' ſummam eorum* "Tolle 4.
*D quæ capta ſunt ab homine vſque ad pecus,
tu & Eleazar ſacerdos & principes vulgi:
27 ¶ diuideſq; ex æquo prædam inter eos qui pu
gnauerunt, egreßiq; ſunt ad bellum, & inter
28 omnem reliquam multitudinem. ¶ & ſepara-
bis partem Domino ab his qui pugnauerunt
et fuerunt in bello, vnã animam de quingen
tis tam ex hominibus quã ex bobus & aſinis
29 & ouibus, ¶ & dabis eam Eleazaro ſacerdo-
30 ti, quia primitiæ Domini ſunt. ¶ Ex media
E quoque parte filiorũ Iſrael accipies quinqua
geſimum caput hominum & boum & aſino-
rum & ouium, cunctorumq; animantium:
& dabis ea Leuitis, qui excubant in cuſto-
31 dijs tabernaculi Domini. ¶ Feceruntq; Moy-
ſes & Eleazar*, ſicut præceperat Dominus.* *ſacerdos 5.
*32 ¶ Fuit autem præda, quam exercitus cepe-
rat, ouium ſexcenta ſeptuagintaquinq; mil-
33 lia, ¶ boum, ſeptuagintaduo millia, ¶ aſinorũ,
34 ſexaginta millia & mille: ¶ animæ hominũ
35 ſexus fœminei, quæ non cognouerant viros,
36 triginta duo millia. ¶ Dataq; eſt media pars
his qui in prælio fuerant, ouium trecenta tri
37 gintaſeptem millia quingenta, ¶ e quibus in
partem Domini ſupputata ſunt oues ſexcen
38 ta ſeptuagintaquinq;. ¶ Et de bobus trigin-
39 taſex millibus, ¶ boues ſeptuaginta & duos
F de aſinis triginta millibus quingentis, aſini
40 ſexaginta vnus: ¶ de animabus hominũ ſe-
decim millibus, ceſſerunt in partem Domini
41 trigintaduæ animæ. ¶ Tradiditq; Moyſes nu
merum primitiarum Domini Eleazaro ſa-
42 cerdoti, ſicut fuerat ei imperatum ¶ ex media
parte filiorum Iſrael, quam ſeparauerat his
43 qui in prælio fuerant. ¶ De media vero par-
te quæ contigerat reliquæ multitudini, id eſt
de ouibus trecentis triginta ſeptem millibus
44 quingentis, ¶ & de bobus triginta ſex milli-
45 bus, ¶ & de aſinis triginta millibus quingen
46 tis, ¶ et de hominibus ſedecim millibus, ¶ tu-
47 lit Moyſes quinquageſimum caput, & dedit
G Leuitis qui excubabant in tabernaculo Do-
48 mini, ſicut præceperat dominus. ¶ Cùmq; ac-
ceßiſſent principes exercitus ad Moyſen, &
49 tribuni, centurioneſq; dixerunt, ¶ Nos ſerui
tui recenſuimus numerum pugnatorũ, quos
habuimus ſub manu noſtra, & ne vnus
50 quidem defuit. ¶ Ob hanc cauſam offerimus
in donarijs Domini ſinguli quod in præda
auri potuimus inuenire, periſcelides & ar-
millas, annulos & dextralia ac murenulas,
51 vt depreceris pro nobis Dominum, ¶ Suſce-
peruntq; Moyſes & Eleazar ſacerdos omne* "pondere
*52 aurum in diuerſis ſpeciebus, ¶ "pondo' ſede-* ſanctuarij
*cim*

eim millia, ſeptingentos quinquaginta ſi-
clos, a tribunis & centurionibus. ¶ Vnuſ- 53
quiſque enim quod in præda rapuerat, ſuum
erat. ¶ Et ſuſceptum intulerunt in taberna- 54
culum teſtimonij, in monumentum filiorum
Iſrael coram Domino.

CAP. XXXII.

Filij autem Ruben & Gad habebant peco- 1
ra multa, & erat illis in iumẽtis infinita A
ſubſtãtia. Cùmq́; vidiſſent Iazer & Galaad
aptas animalibus alendis terras, ¶ venerũt 2
ad Moyſen & ad Eleazarum ſacerdotem, &
principes multitudinis atq; dixerũt. ¶ Ata- 3
roth, & Dibon, & Iazer, & Nẽra, Heſebon,
& Eleale, & Saba, et Nebo, & Beon, ¶ terra 4
quam percuſſit Dominus in conſpectu filiorũ
Iſrael, regionis uberrima eſt ad paſtũ ani-
malium: & nos ſerui tui habemus iumenta
plurima: ¶ precamurq́; ſi inuenimus gratiam 5
coram te, vt des nobis famulis tuis eam in
poſſeſſionẽ, nec facias nos tranſire Iordanẽ.
¶ Quibus reſpondit Moyſes, Nunquid fratres 6
veſtri ibunt ad pugnã, & vos hic ſedebitis?
¶ Cur ſubuertitis mentes filiorum Iſrael, ne 7
tranſire audeant in locum quem eis datu-
rus eſt Dominus? ¶ nonne ita egerunt patres 8
veſtri, quando miſi de Cades-barne ad explo B
Sup.13.c.14. randam terram? ¶ Cùmq́; veniſſent vſq; ad 9
Vallẽ-botri, luſtrata omni regione, ſubuerte
runt cor filiorum Iſrael, vt non intrarẽt fi-
nes quos eis Dominus dedit. ¶ Qui iratus iu- 10
Sup.14.e.28 rauit dicẽs, ¶ ‖Si videbunt homines iſti qui 11
aſcenderunt ex Aegypto a viginti annis &
ſupra, terram quã ſub iuramẽto pollicitus ſum
Abraham, Iſaac, & Iacob, & noluerũt ſequi
me, ¶ præter Caleb filiũ Iephone Cenezæũ, & 12
Ioſue filiũ Nun: iſti impleuerunt voluntatẽ
meã. ¶ Iratusq́; Dominus aduerſum Iſrael, 13
circũduxit eum per deſertũ quadraginta an
nis, donec conſumeretur vniuerſa generatio
quæ fecerat malũ in conſpectu eius. ¶ Et ecce 14
inquit, vos ſurrexiſtis pro patribus veſtris,
incrementa, & alumni hominũ peccatorum,
vt augeretis furorẽ Domini contra Iſrael. C
¶ Quòd ſi nolueritis ſequi eum in ſolitudine 15
populũ derelinquet, & vos cauſa eritis necis
omniũ. ¶ At illi prope accedẽtes, dixerũt, Cau 16
las ouiũ fabricabimus, & ſtabula iumento-
rum, paruulis quoq; noſtris vrbes munitas:
¶ nos autẽ ipſi armati & accincti pergemus 17
ad præliũ ante filios Iſrael, donec introduca
mus eos ad loca ſua. Paruuli noſtri & quic-
quid habere poſſumus, erunt in vrbibus mu
ratis, propter habitatorum inſidias. ¶ Non 18
reuertemur in domos noſtras, vſquedũ poſ-
ſideant filij Iſrael hæreditatem ſuam: ¶ nec 19
quicquam quæremus trans Iordanem, quia D
iam habemus noſtrã poſſeſſionẽ in orientali
Ioſ.1.c.13. eius plaga. ¶ Quibus Moyſes ait, ‖Si facitis 20
quod promittitis, expediti pergite coram Do
mino ad pugnã: ¶ & omnis vir bellator ar- 21

matus Iordanem tranſeat, donec ſubuertat
22 Dominus inimicos ſuos, ¶ & ſubijciatur ei
omnis terra, tunc eritis inculpabiles apud
Dominum & apud Iſrael, & obtinebitis re-
23 giones quas vultis corã domino. ¶ Sin autem
quod dicitis, non feceritis, nulli dubium eſt
E quin peccetis in Deum: & ſcitote quoniam
24 peccatum veſtrum apprehendet vos. ¶ Ae-
dificate ergo vrbes paruulis veſtris, & cau-
las & ſtabula ouibus ac iumentis. & quod
25 polliciti eſtis, implete. ¶ Dixeruntq́; filij Gad
& Rubẽ ad Moyſen, Serui tui ſumus: facie-
26 mus quod iubet dominus noſter. ¶ Paruulos
noſtros & mulieres, & pecora, ac iumenta re
27 linquemus in vrbibus Galaad: ¶ nos autẽ fa
muli tui omnes expediti pergemus ad bellũ,
28 ſicut tu domine loqueris. ¶ Præcepit ergo Moy Ioſ.4.c.12.
ſes Eleazaro ſacerdoti, & Ioſue filio Nun, &
principibus familiarum per tribus Iſrael, &
29 dixit ad eos, ¶ Si tranſierint filij Gad, & fi-
lij Ruben vobiſcum Iordanẽ omnes armati
ad bellum corã Domino, & vobis fuerit ter-
F ra ſubiecta: date eis Galaad in poſſeſſionẽ.
30 ¶ Sin autem noluerint tranſire armati vo-
biſcum in Terram-Chanaan, inter vos ha-
31 bitandi accipiant loca. ¶ Reſponderuntq́; filij
Gad, & filij Ruben, ˡSicut locutus eſt Domi-
32 nus ſeruis "ſuisˡ ita faciemus: ¶ ipſi armati "tuis l.
pergemus corã domino in Terram-Chanaã,
& poſſeſſionem iam ſuſcepiſſe nos confitemur
33 trans Iordanẽ. ¶ ‖Dedit itaque Moyſes filijs Ioſ.13.b.8.
Gad & Rubẽ, & dimidiæ tribui Manaſſe filij 22.a.4.
Ioſeph, regnũ Sehon regis Amorrhæi, & re- Deu 3.b.12.
gnum Og regis Baſan, ˉetˡ terram eorũ cum ˉ. l.
34 vrbibus ſuis per circuitum. ¶ Igitur extru-
xerunt filij Gad, Dibõ, & Ataroth, & Aroer,
35 ¶ & Roth, & Sophan, & Iazer, & Iegbaa,
36 ¶ & Beth-nemra, & Beth-aran, vrbes mu-
35 nitas, & caulas pecoribus ſuis. ¶ Filij vero
G Ruben ædificauerunt Heſebon, & Eleale, &
38 Cariathaim, ¶ & Nabo, & Baal-meõ verſis
nominibus, Sabama quoque: imponentes vo
39 cabula vrbibus quas extruxerant. ¶ ‖Porrò Gen.50.d.23
filij Machir, filij Manaſſe perrexerunt in Ga
laad, & vaſtauerũt eã interfecto Amorrhæo
40 habitatore eius. ¶ Dedit ergo Moyſes Terram
Galaad Machir filio Manaſſe, qui habitauit
41 in ea. ¶ Iair autẽ filius Manaſſe abijt, & oc-
cupauit vicos eius, quos appellauit Hauoth-
42 Iair, id eſt, villas Iair. ¶ Nobe quoque perre
xit, & apprehendit Chanath cum viculis
ſuis: vocauitq́; eam ex nomine ſuo Nobe.

CAP. XXXIII.

1 HAE ſunt manſiones filiorum Iſrael, qui
A egreſſi ſunt de Aegypto per turmas
2 ſuas in manu Moyſi & Aaron, ¶ quas deſcri-
pſit Moyſes iuxta caſtrorum loca, quæ Domi
3 ni iuſſione mutabant. ¶ ‖Profecti igitur de Exo.12.f.37
Rameſſe menſe primo, quintadecima die men
ſis primi, ˉ fecerunt ˡ altera die Phaſe filij ˉ.3.
Iſrael in manu excelſa, videntibus cunctis
Aegyptijs,

Aegyptijs, ¶ & ſepeliētibus primogenitos quos 4
percuſſerat Dominus (nam & in dijs eorum
exercuerat vltionem) ¶ caſtrametati ſunt in 5
Socoth. ¶ Et de Socoth venerunt in Etham, 6
quæ eſt in extremis finibus ſolitudinis.
Exo.13.d.20 ¶ ‖ Inde egreſſi venerunt contra Phi-hahi- 7
roth, quæ reſpicit Beel-ſephon, & caſtrame-
Ex.14.a.22. tati ſunt ante Magdalum. ¶ ‖ Profectiq; de 8
Phi-hahiroth, tranſierunt per medium mare B
in ſolitudinem: & ambulantes tribus diebus
per deſertum Etham, caſtrametati ſunt in
Exo.15.a.27. Mara. ¶ ‖ Profectiq; de Mara venerūt in E- 9
lim, vbi erant duodecim fontes aquarum,
& palmæ ſeptuaginta: ibiq́ue caſtrametati
ſunt, ¶ Sed & inde egreſſi, fixerunt tentoria 10
Exod.16.a.1 ſuper Mare rubrū. ¶ ‖ Profectiq; de Mari ru- 11
bro, caſtrametati ſunt in deſerto Sin. ¶ Vn- 12
de egreſſi venerunt in Daphca. ¶ Profectiq; 13
Exo.17.a.1. de Daphca, caſtrametati ſunt in Alus. ¶ ‖ E- 14
greſſiq; de Alus, in Raphidim fixere tento-
ria, vbi populo defuit aqua ad bibendum.
¶ Profectiq; de Raphidim, caſtrametati ſunt 15
Exo. 19.a.1. in deſerto Sinai. ¶ Sed & de ſolitudine Si- 16
nai egreſſi, venerunt ad ſepulchra-concupi- C
ſcentiæ. ¶ Profectiq; de ſepulchris-concupiſcē 17
Sup.11.g.35. tiæ caſtrametati ſunt in Haſeroth. ¶ ‖ Et de 18
Haſeroth venerunt in Rethma. ¶ Profectiq; 19
de Rethma, caſtrametati ſunt in Remmon-
Sup.13.a.1. phares. ¶ ‖ Vnde egreſſi venerunt in Lebna. 20
¶ De Lebna caſtrametati ſunt in Reſſa. ¶ E- 21
greſſiq; de Reſſa, venerūt in Ceelatha. ¶ Vn 22
de profecti, caſtrametati ſunt in monte Se- 23
pher. ¶ Egreſſi de monte Sepher venerūt in 24
Harada. ¶ Inde proficiſcentes caſtrametati 25
ſunt in Maceloth. ¶ Profectiq; de Maceloth, 26
venerunt in Thahath. ¶ De Thahath caſtra 27
metati ſunt in Thare. ¶ Vnde egreſſi fixêre 28
tentoria in Methca. ¶ Et de Methca caſtra- 29
metati ſunt in Heſmona. ¶ ‖ Profectiq; de 30
Deu.10.b.6 Heſmona, venerūt in Moſeroth. ¶ Et de Mo 31
ſeroth caſtrametati ſunt in Bene-iaacan. D
¶ Profectiq; de Bene-iaacan, venerunt in 32
montē Gadgad. ¶ Vnde profecti, caſtrametati 33
ſunt in Ietebatha. ¶ Et de Ietebatha vene- 34
runt in Hebrona. ¶ Egreſſiq; de Hebrona ca 35
ſtrametati ſunt in Aſion-gaber. ¶ Inde pro- 36
fecti venerunt in deſertum Sin, hæc eſt Ca
Sup.20.d.22 des. ¶ ‖ Egreſſiq; de Cades, caſtrametati ſunt 37
23. in monte Hor, in extremis finibus Terræ-
De.32.g.60 Edom. ¶ ‖ Aſcenditq; Aaron-ſacerdos in mō 38
e.3. tem Hor iubente Domino: & ibi mortuus E
eſt anno quadrageſimo egreſſionis filiorū Iſ
rael ex Aegypto, menſe quinto, prima die mē
ſis, ¶ cùm eſſet annorum centū viginti trium. 39
Sup.21.a. ¶ ‖ Audiuitq; Chananæus rex Arad, qui ha 40
bitabat ad meridiem, in terram-Chanáan
veniſſe filios Iſrael. ¶ Et profecti de monte 41
Hor caſtrametati ſunt in Salmona. ¶ Vnde 42
egreſſi venerunt in Phunon. ¶ ‖ Profectiq; de 43
Sup.21.c.10. Phunon, caſtrametati ſunt in Oboth. ¶ Et 44
de Oboth venerunt in Ie-abarim, quæ eſt in

45 finibus Moabitarum. ¶ Profectiq; de Ie-aba
46 rim, fixêre tentoria in Dibon gad. ¶ Vnde e-
F greſſi, caſtrametati ſunt in Helmon-debla-
47 thaim. ¶ Egreſſiq; de Helmon-deblathaim,
venerunt ad montes Abarim contra Nabo.
48 ¶ Profectiq; de montibus Abarim, tranſie-
runt ad campeſtria Moab, ſupra Iordanem,
49 contra Iericho. ¶ Ibiq; caſtrametati ſunt de
Beth-ſimoth vſque ad Abel-ſathim in pla-
50 nioribus locis Moabitarum, ¶ vbi locutus eſt
51 Dominus ad Moyſen. ¶ Præcipe filijs Iſrael,
& dic ad eos, Quando tranſieritis Iordanē,
52 intrantes Terram-Chanaan, ¶ diſperdite cū
G ctos habitatores terræ illius: confringite ti-
tulos, & ſtatuas comminuite, atque omnia
53 excelſa vaſtate, ¶ mundantes terram & ha-
bitantes in ea, ego enim dedi vobis illam in
54 poſſeſſionem, ¶ quam diuidetis vobis ſorte. Deu.7.a.1.
Pluribus dabitis latiorem, & paucioribus Ioſ.11.b.11.
anguſtiorem. Singulis vt ſors ceciderit, ita
tribuetur hæreditas. Per tribus & familias
55 poſſeſſio diuidetur. ¶ Sin autem nolueritis
interficere habitatores terræ, qui remanſe-
rint, erunt vobis quaſi claui in oculis, & lan
ceæ in lateribus, & aduerſabuntur vobis in
56 terra habitationis veſtræ: ¶ & quicquid illis
cogitaueram facere, vobis faciam.

CAP. XXXIIII.

1 LOcutuſq; eſt Dominus ad Moyſen, di-
2 cens, ¶ Præcipe filijs Iſrael, & dices ad
A eos, Cùm ingreſſi fueritis Terrā-Chanáan,
& in poſſeſſionem vobis ſorte ceciderit, his
3 finibus terminabitur. ¶ ‖ Pars meridiana Ioſ.15.a.
incipiet a ſolitudine Sin, quæ eſt iuxta Edō:
& habebit terminos contra orientem mare
4 ſalſiſſimum: ¶ qui circuibunt auſtralem pla-
gā per Aſcenſum-ſcorpionis, ita vt tranſeāt
in Senna, & peruenias ad meridiem vſq; ad
Cades-barne, vnde egredientur confinia ad
villam nomine Adar, & tendent vſque ad
5 Aſemona. ¶ ibitque per gyrum terminus ab
B Aſemona, vſq; ad torrentem Aegypti, & ma
6 gni maris littore finietur. ¶ Plaga autem oc-
cidentalis à mari magno incipiet, & ipſo fi-
7 ne claudetur. ¶ Porro ad ſeptentrionalem pla
gam a mari magno termini incipient per-
8 uenientes vſque ad montem altiſſimum, ¶ à
quo "venient in Emath vſque ad terminos
9 Sedada, ¶ ibuntq; confinia vſque ad Zephro "venies 6.
na, & villā Enan: hi erunt termini in parte
10 Aquilonis: ¶ Inde metabuntur fines contra
orientalem plagam de villa Enan vſque Se
11 phama, ¶ & de Sephama deſcendent termini
in Reblatha contra fontem Daphnim: inde
peruenient cōtra orientē ad mare Cenereth,
12 ¶ & tendent vſque ad Iordanem, & ad vlti
C mū ſalſiſſimo claudentur mari. Hanc habe-
13 bitis terrā per fines ſuos in circuitu. ¶ Præ-
cepitq; Moyſes filijs Iſrael, dicens. Hæc erit
terra quam poſſidebitis ſorte, & quā iuſſit
Dominus dari nouem tribubus, & dimidiæ

tribui. ¶Tribus enim filiorum Ruben per ſa 14
milias ſuas, & tribus filiorum Gad iuxta co
gnationum numerum, media quoque tribus
Manaſſe, ¶id eſt dua ſemis tribus acceperũt 15
partem ſuam trans Iordanẽ contra Iericho D
ad orientalem plagam. ¶Et ait Dominus ad 16
Ioſ.24.d. Moyſen, ¶ ‖Hæ ſunt nomina virorum qui 17
terram vobis diuident, Eleazar ſacerdos, &
Ioſue filius Nun, ¶& ſinguli principes de tri 18
bubus ſingulis, ¶quorum iſta ſunt vocabu- 19
la: De tribu Iuda, Caleb filius Iephone. ¶De 20
tribu Simeon, Samuel filius Ammiud. ¶De 21
tribu Ben-iamin, Elidad filius Chaſelon.
¶De tribu filiorum Dan, Bocci filius Iogli. 22
¶Filiorum Ioſeph de tribu Manaſſe, Hauiel 23
filius Ephod. ¶De tribu Ephraim, Camuel, 24
filius Sephtan. ¶De tribu Zabulon, Eliſa- 25
phan filius Pharnach. ¶ De tribu Iſſachar, 26
dux Phaltiel filius Ozan. ¶De tribu Aſer, 27
Ahiud filius Salomi. ¶De tribu Nephthali, 28
Phedael fillus Ammiud. ¶Hi ſunt quibus 29
præceperat Dominus vt diuiderent filijs Iſ-
rael Terram-Chanaan.

## CAP. XXXV.

HAec quoq; locutus eſt Dominus ad Moy 1
ſen in campeſtribus Moab ſupra Iorda- A
Ioſ.21.a.2. nem contra Iericho. ¶‖Præcipe filijs Iſraël vt 2
dent Leuitis de poſſeßionibus ſuis ¶vrbes ad 3
habitandum, & ſuburbana earum per circui
tum: vt ipſi in oppidis maneant, & ſuburba
na ſint pecoribus ac iumentis: ¶quæ à muris 4
ciuitatum forinſecus, per circuitum, mille
paſſuum ſpatio tendentur. ¶contra orientem 5
duo millia erunt cubiti, & contra meridiem
ſimiliter erunt duo millia: ad mare quoque
quod reſpicit ad occidentem, eadem menſura
erit, & ſeptentrionalis plaga æquali termi-
no finietur. eruntq; vrbes in medio, & foris
Ioſ.21.a.2. ſuburbana. ¶‖De ipſis autẽ oppidis, quæ Le 6
Deu.4.g.41. uitis dabitis, ſex erunt in fugitiuorũ auxi-
lia ſeparata, vt fugiat ad ea qui fuderit ſan
guinẽ: & exceptis his alia quadragintaduo
oppida, ¶id eſt ſimul quadragintaocto cum 7
ſuburbanis ſuis. ¶Ipſæq; vrbes quæ dabun- 8
tur de poſſeßionibus filiorum Iſrael, ab his
qui plus habent, plures auferentur, & qui B
minus pauciores. ſinguli iuxta menſurã hæ-
reditatis ſuæ dabunt oppida Leuitis. ¶ Ait 9
Dominus ad Moyſen, ¶ Loquere filijs Iſrael, 10
Prou.15.a,1. & dices ad eos: ‖Quando tranſgreßi fueritis
Ioſ.20.a.2. Iordanem in Terram-Chanaan, ¶decernite 11
quæ vrbes eſſe debeant in præſidia fugitiuo-
rum, qui nolentes ſanguinem fuderint: ¶in 12
quibus cùm fuerit profugus, cognatus occiſi
non poterit eum occidere, donec ſtet in conſpe
ctu multitudinis, & cauſa illius iudicetur.
¶De ipſis autem vrbibus quæ ad fugitiuo- 13
rum ſubſidia ſeparantur, ¶tres erunt trans 14
Iordanem, & tres in Terra-Chanãã, ¶tam 15
filijs Iſrael, quàm aduenis atque peregrinis,
vt confugiat ad eas qui nolens ſanguinẽ fu

16 derit. ¶Si quis ferro percuſſerit, & mortuus
fuerit qui percuſſus eſt: reus erit homicidij.
17 & ipſe morietur. ¶Si lapidẽ iecerit, & ictus
18 occubuerit: ſimiliter punietur. ¶ Si ligno
C percuſſus interierit: percuſſoris ſanguine
19 vindicabitur. ¶ Propinquus occiſi, homici-
dam interficiet: ſtatim vt apprehenderit
20 eum, *interficietur. ¶‖Si per odium quis ho *interficiet
minem impulerit, vel iecerit quippiam in 6.
21 eum per inſidias: ¶ aut cùm eſſet inimicus, Deu.19.c.11
manu percuſſerit, & ille mortuus fuerit:
percuſſor, homicidij reus erit. cognatus occiſi
22 ſtatim vt inuenerit eum, iugulabit. ¶Quòd
23 ſi fortuitu, & abſq; odio, ¶ & inimicitijs
24 quicquam horum fecerit, ¶ & hoc audiente
populo fuerit comprobatum, atq; inter per-
cuſſorem et propinquũ ſanguinis quæſtio vẽ-
25 tilata: ¶liberabitur innocens de vltoris ma-
nu, & reducetur per ſententiam in vrbẽ ad
quam confugerat, manebitq; ibi, donec ſa-
cerdos magnus, qui oleo ſancto vnctus eſt,
26 moriatur. ¶ Si interfector extra fines vrbiũ
27 quæ exulibus deputatæ ſunt, ¶fuerit inuen-
D tus, & percuſſus ab eo qui vltor eſt ſangui-
28 nis: abſq; noxa erit qui eum occiderit. ¶ de-
buerat enim profugus vſq; ad mortem Pon-
tificis in vrbe reſidere. poſtquam autem ille
obierit, homicida reuertetur in terram ſuã.
29 ¶Hæc ſempiterna erunt, & legitima in cun-
30 ctis habitationibus veſtris. ¶ Homicida ſub
teſtibus punietur: ad vnius teſtimoniũ nul-
31 lus condemnabitur. ¶Non accipietis pretium
ab eo qui reus eſt ſanguinis, ſtatim & ipſe
32 morietur. ¶ Exules & profugi ante mortem
Pontificis nullo modo in vrbes ſuas reuerti
33 poterunt: ¶ne polluatis terram habitationis
veſtræ quæ inſontium cruore maculatur:
nec aliter expiari poteſt, niſi per eius ſan-
34 guinem qui alterius ſanguinẽ fuderit. ¶At-
que ita emundabitur veſtra poſſeßio me cõ-
morante vobiſcum: ego enim ſum Dominus
qui habito inter filios Iſraël.

## CAP. XXXVI.

1 ACceſſerunt autẽ & principes familiarũ
A Galaad filij Machir, filij Manaſſe de ſtir
pe filiorum Ioſeph: locutiq; ſunt Moyſi coram
2 principibus Iſrael, atq; dixerunt, ¶‖Tibi Do Sup.27.a.2.
mino noſtro præcepit Dominus vt terrã ſor- Ioſ.17.a.2.
te diuideres filijs Iſraël, & vt filiabus Sal-
phaad fratris noſtri dares poſſeßionẽ debi-
3 tam patri: ¶ quas ſi alterius tribus homines
vxores acceperint, ſequetur poſſeßio ſua, &
trãſlata ad aliã tribum de noſtra hæredita-
4 te minuetur: ¶atq; ita fiet, vt cùm iubileus,
B id eſt quinquageſimus ãnus remißionis ad-
uenerit, confundatur ſortium diſtributio, &
5 aliorũ poſſeßio ad alios tranſeat. ¶Reſpondit
Moyſes filijs Iſraël, & Domino præcipiente
ait, Recte tribus filiorum Ioſeph locuta eſt,
6 ¶& hæc lex ſuper filiabus Salphaad à Domi
no promulgata eſt: ‖Nubant quibus volunt, Tob.7.c.10.
tantùm

tantùm vt ſuæ tribus hominibus: ¶ne com- 7
miſceatur poſſeſſio filiorum Iſrael de tribu in C
tribum. Omnes enim viri ducent vxores de
tribu & cognatione ſua: ¶& cuncta fœminæ 8
de eadem tribu maritos accipient: vt hæredi-
tas permaneat in familijs, ¶nec ſibi miſcean 9
tur tribus, ſed ita maneant, ¶ vt a Domino 10
ſeparatæ ſunt. Feceruntq; filiæ Salphaad vt
fuerat imperatum: ¶ & nupſerunt Maala, 11
& Therſa, & Hegla, & Melcha, & Noa filijs
patrui ſui ¶ de familia Manaſſe, qui fuit fi- 12
lius Ioſeph: & poſſeſſio quæ illis fuerat at-
tributa, manſit in tribu & familia patris
earum. ¶ Hæc ſunt mandata atque iudicia 13
quæ mandauit Dominus per manum Moyſi
ad filios Iſrael, in campeſtribus Moab ſupra
Iordanem contra Iericho.

# LIBER DEVTERONOMII, HEBRAICE ELLE HADDEBARIM, ID EST, HAEC SVNT VERBA.

## CAP. I.

HAEC ſunt verba quæ locutus eſt 1
Moyſes ad omnẽ Iſrael trans Ior- A
danem in ſolitudine cãpeſtri, con-
tra Mare-rubrum, inter Pharan
& Thophel & Laban & Haſeroth, vbi auri
eſt plurimum: ¶ Vndecim diebus de Horeb 2
per viam montis Seir vſq; ad Cades-bar-
ne. ¶Quadrageſimo anno, vndecimo menſe, 3
prima die menſis locutus eſt Moyſes ad filios
Iſrael omnia quæ præceperat illi Dominus
vt diceret eis: ¶ ‖poſtquam percuſſit Sehon 4
Nu.21. a.24. regem Amorrhæorum, qui habitauit in He-
ſebon: & Og regem Baſan, qui manſit in A-
ſtaroth, & in Edrai ¶ trans Iordanem in 5
Terra-Moab. Cœpitq; Moyſes explanare le- B
gem & dicere. ¶ Dominus Deus noſter lo- 6
cutus eſt ad nos in Horeb, dicens, Sufficit
vobis quod in hoc monte manſiſtis: ¶ reuer- 7
timini & venite ad montem Amorrhæorum,
& ad cætera quæ ei proxima ſunt cãpeſtria
atq; montana & humiliora loca contra me-
ridiem, et iuxta littus maris, Terram-Cha-
nanæorum, & Libani vſq; ad flumen ma-
gnum Euphraten. ¶En, inquit, tradidi vo- 8
bis: ingredimini & poſſidete eam, ſuper qua
iurauit Dominus patribus veſtris Abrahã,
Iſaac, & Iacob, vt daret illam eis, & ſemini
Exo.18.c.19 eorum poſt eos. ¶Dixiq; vobis illo in tempo- 9
re, ¶ Non poſſum ſolus ſuſtinere vos: quia 10
Dominus Deus veſter multiplicauit vos, & C
eſtis hodie ſicut ſtellæ cæli, plurimi. ¶ (Do- 11
minus Deus patrum veſtrorũ addat ad hũc
numerum multa millia, & benedicat vobis
ſicut locutus eſt.) ¶ Non valeo ſolus negotia 12

13 veſtra ſuſtinere, & pondus ac iurgia. ¶Date
ex vobis viros ſapientes & gnaros, & quorũ
conuerſatio ſit probata in tribubus veſtris,
14 vt ponam eos vobis principes. ¶Tũc reſpon-
diſtis mihi, Bona res eſt quam vis facere.
15 ¶Tuliq; de tribubus veſtris viros ſapientes
& nobiles, & cõſtitui eos principes, tribunos,
& centuriones, & quinquagenarios ac de-
16 canos, qui docerent vos ſingula. ¶ Præcepiq;
eis, dicens, Audite illos, ‖& quod iuſtum eſt Ioan.7.d.24
iudicate: ſiue ciuis ſit ille, ſiue peregrinus. Inf.16. d.18.
17 ¶‖Nulla erit diſtantia perſonarum, ita par- Leu.19. c.15.
uũ audietis vt magnũ: nec accipietis cuiuſ- Pro.24.e.24
quã perſonã, quia Dei iudiciũ eſt. Quod ſi Eccl.42.a.1.
difficile vobis viſum aliquid fuerit, referte Iaco.b2.a.2.
18 ad me, & ego audiã. ¶ Præcepiq; omnia quæ
19 facere deberetis. ¶Profecti autem de Horeb,
D trãſiuimus per eremũ terribilẽ & maximam
ſolitudinem quã vidiſtis, per viã montis –.8.
Amorrhæi, ſicut præceperat Dominus Deus
noſter vobis. Cumq; veniſſemus in Cades-
20 barne, ¶dixi vobis, Veniſtis ad montem A-
morrhæi, quẽ Dominus Deus noſter daturus
21 eſt nobis. ¶Vide terram quã Dominus Deus
tuus dat tibi: aſcende & poſſide eam, ſicut
locutus eſt Dominus Deus noſter patribus
22 tuis: noli timere, nec quicquam paueas. ¶Et Num.13.a.4
acceſſiſtis ad me omnes, atq; dixiſtis, Mitta-
mus viros qui conſiderent terram: & renũ-
tient per quod iter debeamus aſcẽdere, & ad
23 quas pergere ciuitates. ¶Cumq; mihi ſermo
placuiſſet, miſi ex vobis duodecim viros, ſin-
24 gulos de tribubus ſuis. ¶Qui cũ perrexiſſẽt, Nu.13. d.24.
& aſcendiſſent in montana, venerunt vſq;
25 ad Vallem-botri: & conſiderata terra ¶ ſu-
mentes de fructibus eius, vt oſtenderẽt v-
bertatem, attulerunt ad nos, atq; dixerunt:
E Bona eſt terra quam Dominus Deus noſter
26 daturus eſt nobis. ¶Et noluiſtis aſcẽdere, ſed
increduli ad ſermonem Domini Dei "noſtri" "veſtri 6.
27 ¶murmuraſtis in tabernaculis veſtris, atq;
dixiſtis, Odit nos Dominus, et idcirco eduxit
nos de Terra-Aegypti, vt traderet nos in
28 manu Amorrhæi, atq; deleret. ¶ Quo aſcen-
demus? nuntij terruerunt cor noſtrum, di-
centes, Maxima multitudo eſt, & nobis ſta-
tura procerior: vrbes magnæ, & ad cælũ vſq;
munitæ, filios Enacim vidimus ibi. Et dixi
29 vobis. ¶ Nolite metuere, nec timeatis eos:
30 ¶Dominus Deus qui ductor eſt veſter, pro
vobis ipſe pugnabit, ſicut fecit in Aegypto
31 cunctis videntibus, ¶& in ſolitudine ipſi vi-
diſtis. Portauit te Dominus Deus tuus, vt
ſolet homo geſtare paruulum filium ſuum,
in omni via per quam ambulaſtis, donec ve-
32 niretis ad locum iſtum. ¶ Et nec ſic quidem
33 credidiſtis Domino Deo veſtro, ¶ qui præ-
ceſſit vos in via, & metatus eſt locum in
F quo tẽtoria figere deberetis, ‖nocte oſtendens Exo.13.d.21
vobis iter per ignẽ, & die per columnã nu- Nu.14. d.20
34 bis. ¶ Cumq; audiſſet Dominus vocem ſer-

*monti vestrorũ, iratus iurauit, & ait, ¶ Non* 35
*videbit quiſpiam de hominibus generatio-*
*nis huius peſſima terram bonam, quam ſub*
*iuramento pollicitus ſum patribus veſtris:*
*¶ prater Caleb filium Iephone, ipſe enim vi-* 36
*debit eam, & ipſi dabo terram quam calca-*
*uit, & filÿs eius, quia ſecutus eſt Dominũ.*
*¶ Nec miranda indignatio in populum, cùm* 37
*mihi quoq; iratus Dominus propter vos di-*
Nu.20.b.12 *xerit, ‖ Nec tu ingredieris illuc: ¶ ſed Ioſue fi-* 38
*lius Nun miniſter tuus, ipſe intrabit pro te.*
*hunc exhortare: & robora, & ipſe ſorte terrã*
*diuidet Iſraeli. ¶ Paruuli veſtri, de quibus* 39
*dixiſtis quod captiui ducerentur, & filÿ qui*
*hodie boni ac mali ignorant diſtantiam, ipſi*
*ingredientur: & ipſis dabo terram, & poſſi-*
*debunt eam. ¶ Vos autẽ reuertimini & abite* 40
Nu.24.f.40 *in ſolitudinẽ per viam Maris-rubri. ¶ ‖ Et* 41
*reſpondiſtis mihi, Peccauimus Domino: aſcẽ-* G
*demus & pugnabimus, ſicut praecepit Domi-*
*nus Deus noſter. Cumq; inſtructi armis*
*pergeretis in montem, ¶ ait mihi Dominus,* 42
*Dic ad eos, Nolite aſcendere, neq; pugnetis,*
*non enim ſum vobiſcum: ne cadatis coram*
*inimicis veſtris. ¶ Locutus ſum, & non au-* 43
*diſtis, ſed aduerſantes imperio Domini, &*
*tumentes ſuperbia aſcendiſtis in montem.*
*¶ Itaq; egreſſus Amorrhaus, qui habitabat* 44
*in montibus, & obuiam veniens perſecutus*
*eſt vos, ſicut ſolent apes perſequi: & cecidit*
*de Seir vſq; Horma. ¶ Cumq; reuerſi plora-* 45
*retis coram Domino, non audiuit vos, nec*
*voci veſtra voluit acquieſcere. ¶ Sediſtis* 46
*ergo in Cades-barne multo tempore.*

CAP. II.

*PRofectiq; inde venimus in ſolitudinem,* 1
*qua ducit ad Mare-rubrum, ſicut mihi* A
*dixerat Dominus: & circuiuimus montem*
*Seir longo tempore. ¶ Dixitq; Dominus ad* 2
*me, ¶ Sufficit vobis circuire montẽ iſtum: ite* 3
*contra aquilonem, ¶ & populo pracipe dicẽs,* 4
*Tranſibitis per terminos fratrum veſtrorũ*
*filiorum Eſau, qui habitant in Seir, & ti-*
*mebunt vos. ¶ Videte ergo diligenter ne mo-* 5
*ueamini contra eos. neq; enim dabo vobis*
*de terra eorum quantum poteſt vnius pe-*
*dis calcare veſtigium: quia in poſſeſſionem*
*Eſau dedi montem Seir. ¶ Cibos emetis ab* 6
*eis pecunia, & comedetis: aquam emptam*
*haurietis, & bibetis. ¶ Dominus Deus tuus* 7
*benedixit tibi in omni opere manuum tua-*
*rum: nouit iter tuum, quomodo tranſieris* B
*ſolitudinem hanc magnam per quadraginta*
*annos, habitãs tecum Dominus Deus tuus,*
*& nihil tibi defuit. ¶ Cumque tranſiſſemus* 8
*fratres noſtros filios Eſau, qui habitabant*
*in Seir per viam campeſtrem de Elath, & de*
*Aſiongaber, venimus ad iter quod ducit in*
*deſertum Moab. ¶ Dixitq; Dominus ad me,* 9
*Non pugnes contra Moabitas, necineas ad-*
*uerſus eos praliũ: non enim dabo tibi quic-*
*quam de terra eorum, quia filÿs Loth tra-*
10 *didi Ar in poſſeſſionem. ¶ Emim primi fue-*
*runt habitatores eius, populus magnus, &*
*validus, & tam excelſus vt de Enacim ſtir-*
11 *pe, ¶ quaſi gigantes crederentur, & eſſent ſi-*
C *miles filiorum Enacim. Denique Moabita*
12 *appellant eos Emim. ¶ In Seir autem prius*
*habitauerunt "Horrim': quibus expulſis* "Horrhei 2.
*atq; deletis habitauerunt filÿ Eſau, ſicut*
*fecit Iſraël in terra poſſeſſionis ſua, quam*
13 *dedit illi Dominus. ¶ Surgentes ergo vt trã-*
*ſiremus torrentem Zared, venimus ad eum.*
14 *¶ Tempus autem quo ambulauimus de Ca-*
*des-barne vſq; ad tranſitum torrentis Za-*
*red, triginta & octo annorum fuit: donec cõ-*
*ſumeretur omnis generatio hominum bella-*
*torum de caſtris, ſicut iurauerat Dominus:*
15 *¶ cuius manus fuit aduerſum eos, vt inte-*
16 *rirent de caſtrorum medio. ¶ Poſtquàm au-*
17 *tem vniuerſi ceciderunt pugnatores, ¶ locu-*
18 *tus eſt Dominus ad me, dicens, ¶ Tu tranſi-*
*bis hodie terminos Moab, vrbẽ nomine Ar:*
19 *¶ & accedens in vicina filiorũ Ammon, caue*
D *ne pugnes contra eos, nec mouearis ad pra-*
*lium: non enim dabo tibi de terra filiorum*
*Ammon, quia filÿs Loth dedi eam in poſſeſ-*
20 *ſionem. ¶ Terra gigantum reputata eſt: & in*
*ipſa olim habitauerunt gigantes, quos Am-*
21 *monita vocant Zomzommim: ¶ populus ma-*
*gnus, & procera longitudinis, ſicut Enacim,*
*quos deleuit Dominus à facie eorum: & fe-*
22 *cit illos habitare pro eis, ¶ ſicut fecerat filÿs*
*Eſau qui habitant in Seir, delẽs Horrhaeos,*
*& terram eorum illis tradens, quam poſſi-*
23 *dent vſque in praſens. ¶ Heuaeos quoq; qui*
*habitabant in Haſerim vſq; Gazam, Cap-*
*padoces expulerunt: qui egreſſi de Cappado-*
E *cia deleuerunt eos, & habitauerunt pro illis.*
24 *¶ Surgite & tranſite torrentem Arnon: ecce*
*tradidi in manu tua Sehon regem Heſebon*
*Amorrhaeum, & terram eius incipe poſſidere,*
25 *& committe aduerſus eum pralium. ¶ Hodie*
*incipiam mittere terrorem atq; formidinem*
*tuam in populos qui habitant ſub omni ca-*
*lo: vt audito nomine tuo paueant, & in mo-*
*rem parturientium contremiſcant, & dolore*
26 *teneantur. ¶ ‖ Miſi ergo nuncios de ſolitudi-* Nu.21.d 21.
*ne Cademoth ad Sehon regem Heſebon ver-*
27 *bis pacificis dicens, ¶ "Tranſibimus' per ter-* "Trãſibo 1.
*ram tuam, publica "gradiemur via. non de-* "gradiar
*clinabimus' neq; ad dexteram, neq; ad ſini-* via: nõ de-
28 *ſtram. ¶ Alimenta pretio vende "nobis, vt* clinabo 1.
*veſcamur': aquam pecunia tribue, et ſic "bi-* "mihi vt
*bamus'. "Tantum eſt vt nobis' concedas* veſcar 1.
29 *tranſitum, ¶ ſicut fecerunt filÿ Eſau, qui ha-* "bibam.
F *bitant in Seir, & Moabita qui morantur in* "Tantum
*Ar: donec "veniamus ad Iordanem, & tran-* eſt mihi 1.
*ſeamus' ad terram quam Dominus Deus* "veniã ad
30 *noſter daturus eſt nobis. ¶ Noluitq; Sehõ rex* Iordanẽ &
*Heſebon dare nobis tranſitum: quia indu-* tranſeam 1.
*rauerat Dominus Deus tuus ſpiritum eius,*

&

& obfirmauerat cor illius, vt traderetur in
manus tuas, ſicut nunc vides. ¶ Dixitq; Do 31
Amos 2.c.9. minus ad me, ‖ Ecce cœpi tibi tradere Sehon,
& terrã eius, incipe poſſidere eam. ¶ Egreſ- 32
ſusq; eſt Sehon obuiam nobis cum omni po-
pulo ſuo ad prælium in Iaſa. ¶ Et tradidit 33
eum Dominus Deus noſter nobis: percuſſi-
musq; eum cum filijs ſuis & omni populo
ſuo. ¶ Cunctasq; vrbes in tempore illo cepi- 34
mus, interfectis habitatoribus earum, viris G
ac mulieribus & paruulis, non reliquimus
in eis quicquam. ¶ Abſque iumentis, quæ in 35
partem venere prædantium: & ſpolijs vr-
bium, quas cepimus ¶ ab Aroer, quæ eſt ſuper 36
* & 1. ripam torrentis Arnon, * oppido quod in val-
le ſitum eſt, vſq; Galaad. Non fuit vicus, &
ciuitas quæ noſtras effugeret manus: omnes
tradidit Dominus Deus noſter nobis. ¶ Abſq; 37
terra filiorum Ammon, ad quam non acceſ-
ſimus: & cunctis quæ adiacent torrenti Ie-
boc, & vrbibus montanis, vniuerſisq; locis,
à quibus nos prohibuit Dominus Deus no-
ſter.

CAP. III.

Infr.29.b.7. ITaque conuerſi aſcendimus per iter Ba- 1
Nu.21.g.33. ſan: egreſſusq; eſt Og rex Baſan in occur- A
ſum nobis cum populo ſuo ad bellandum in
Edrai. ¶ Dixitq; Dominus ad me, Ne ti- 2
meas eum: quia in manu tua traditus eſt
Nu.21.c.24. cum omni populo ac terra ſua: faciesq; ei ‖ ſi-
cut feciſti Sehon regi Amorrhæorum, qui
habitauit in Heſebon. ¶ Tradidit ergo Domi- 3
nus Deus noſter in manibus noſtris etiam
Nu.21.g.33. Og regem Baſan, & vniuerſum populum e-
ius: percuſſimusq; eos vſq; ad internecio-
nem, ¶ vaſtantes cunctas ciuitates illius vno 4
tempore, non fuit oppidum quod nos effu-
geret: ſexaginta vrbes, omnem regionem Ar-
gob regni Og in Baſan. ¶ Cunctæ vrbes e- 5
rant munitæ muris altiſſimis, portisq; &
vectibus, abſq; oppidis innumeris quæ non
habebant muros. ¶ Et deleuimus eos, ſicut 6
feceramus Sehon regi Heſebon, diſperdentes B
omnem ciuitatem, virosq; ac mulieres &
paruulos: ¶ iumenta autem & ſpolia vrbiũ 7
diripuimus. ¶ Tulimusq; illo in tempore ter- 8
ram de manu duorum Regum Amorrhæo-
rum qui erant trans Iordanem: à torrente
Arnon vſque ad montem Hermon, ¶ quem 9
Sidonij Sarion vocant, & Amorrhæi Sanir:
¶ omnes ciuitates quæ ſitæ ſunt in planitie, 10
& vniuerſam terram Galaad et Baſan vſq;
ad Selcha, & Edrai ciuitates regni Og in
Baſan. ¶ Solus quippe Og Rex Baſan reſti- 11
terat de ſtirpe gigantum. Monſtratur lectus
eius ferreus, qui eſt in Rabbath filiorum
Ammon nouem cubitos habẽs longitudinis,
& quatuor latitudinis ad menſuram cubiti
virilis manus. ¶ Terramq; poſſedimus tem- 12
Nu.32.f.33. pore illo ab Aroer, quæ eſt ſuper ripam tor-
rentis Arnon vſque ad mediam partem
montis Galaad: & ciuitates illius dedi Ru-
13 ben & Gad. ¶ Reliquam autem partem Ga-
laad, & omnem Baſan regni Og, tradidi
mediæ tribui Manaſſe, omnem regionẽ Ar-
gob: cunctaque Baſan vocatur terra gigan-
14 tum. ¶ Iair filius Manaſſe poſſedit omnem
regionem Argob vſque ad terminos Geſſuri,
C & Machati. Vocauitq; ex nomine ſuo Ba-
ſan, Hauoth Iair, id eſt, Villas Iair vſque
15 in præſentem diem. ¶ Machir quoque dedi
16 Galaad. ¶ Et tribubus Ruben & Gad dedi
de Terra Galaad vſque ad torrentem Ar-
non medium torrentis, & confinium vſque
ad torrentem Ieboc, qui eſt terminus filio-
17 rum Ammon: ¶ & planitiem ſolitudinis atq;
Iordanem, & terminos Cenereth vſque ad
mare deſerti, quod eſt ſalſiſſimum ad radi-
18 ces montis Phaſga contra orientem. ¶ Præ-
cepiq; vobis in tempore illo, dicens, Domi-
nus Deus veſter dat vobis terram hanc in
hæreditatem, expediti præcedite fratres ve-
19 ſtros filios Iſrael omnes viri robuſti: ¶ abſq;
vxoribus, & paruulis atque iumentis. No-
ui enim quod plura habeatis pecora, & in
vrbibus remanere debebunt, quas tradidi
20 vobis ¶ donec requiem tribuat Dominus
fratribus veſtris, ſicut vobis tribuit, &
poſſideant ipſi etiam terram quam daturus
eſt eis trans Iordanem: tunc reuertetur v-
nuſquiſq; in poſſeſſionem ſuam quam dedi
21 vobis. ¶ ‖ Ioſue quoq; in tempore illo præce- Num.27.d.
D pi, dicens, Oculi tui viderunt quæ fecit Do-
minus Deus veſter duobus his regibus: ſic
faciet omnibus regnis ad quæ tranſiturus
22 es. ¶ Ne timeas eos: Dominus enim Deus
23 veſter pugnabit pro vobis. ¶ Precatusque
24 ſum Dominum in tempore illo, dicens, ¶ Do-
mine Deus tu cœpiſti oſtendere ſeruo tuo
magnitudinem tuam, manumq; fortiſſimã,
neque enim eſt alius Deus vel in cælo, vel
in terra, qui poſſit facere opera tua, & com-
25 parari fortitudini tuæ. ¶ Tranſibo igitur, &
videbo terram hanc optimam trans Iorda-
nem, & montem iſtum egregium, & Liba-
26 num. ¶ ‖ Iratusq; eſt Dominus mihi propter Inf.31.a.2.
vos, nec exaudiuit me, ſed dixit mihi, Suffi- & 34.a.2.
cit tibi: nequaquam vltra loquaris de hac
27 re ad me. ¶ Aſcende cacumen Phaſge, & ocu-
los tuos circumfer ad occidentẽ, & ad aqui-
lonem, auſtrumq;, & orientem, & aſpice. nec
28 enim tranſibis Iordanem iſtum. ¶ Præcipe
Ioſue, & corrobora eum atq; conforta, quia
ipſe præcedet populum iſtum, & diuidet eis
29 terram quam viſurus es. ¶ Manſimusq; in
valle contra phanum Phogor.

CAP. IIII.

1 ET nunc Iſrael audi præcepta & iudicia
A quæ ego doceo te: vt faciens ea, viuas,
& ingrediens poſſideas terram quam Do-
minus Deus patrum veſtrorum daturus eſt
2 vobis. ¶ Nõ addetis ad verbũ quod vobis lo-
quor, nec auferetis ex eo: cuſtodite mandata
Domini

*Domini Dei veſtri quæ ego præcipio vobis.*
Nu.25.a.4. *¶ ‖ Oculi veſtri viderunt omnia quæ fecit* 3
Ioſ.22.b.17. *Dominus contra Beel-phegor, quomodo con-*
Nu.25.c.4. *triuerit omnes cultores eius de medio veſtri.*
*¶ Vos autem qui adhæretis Domino Deo ve-* 4
*ſtro, viuitis vniuerſi vſque in præſentem*
*diem. ¶ Scitis quod docuerim vos præcepta* 5
*atq; iuſtitias, ſicut mandauit mihi Domi-*
*nus Deus meus: ſic facietis ea in terra quã*
*poſſeſſuri eſtis, ¶ & obſeruabitis, & implebi-* 6
*tis opere. Hæc eſt enim veſtra ſapientia, &*
*intellectus coram populis, vt audientes vni-*
*uerſi præcepta hæc, dicant, En populus ſapiẽs*
*& intelligens, gẽs magna. ¶ Nec eſt alia na-* 7
*tio tam grandis quæ habeat Deos appropin-*
*Dominus *quantes ſibi, ſicut * Deus noſter adeſt cun-*
3. *ctis obſecrationibus noſtris. ¶ Quæ eſt enim* 8
*alia gens ſic inclyta, vt habeat cæremonias,* B
*iuſtaq; iudicia, & vniuerſam legem, quam*
*ego proponã hodie ante oculos veſtros? ¶ Cu-* 9
*ſtodi igitur temetipſum, & animam tuam*
*ſolicite. Ne obliuiſcaris verborum quæ vi-*
*derunt oculi tui, & ne excidant de corde tuo*
Exod.18.c. *cunctis diebus vitæ tuæ. ‖ Docebis ea filios*
*ac nepotes tuos, ¶ diem in quo ſtetiſti coram* 10
*Domino Deo tuo in Horeb, quando Dominus*
*locutus eſt mihi, dicens, Cõgrega ad me po-*
*pulum, vt audiant ſermones meos, & diſ-*
*cant timere me omni tempore quo viuunt*
*in terra, doceantq; filios ſuos. ¶ Et acceſſiſtis* 11
*ad radices montis qui ardebat vſq; ad cæ-*
*lum: erantq; in eo tenebræ, & nubes & ca-*
*ligo. ¶ Locutuſque eſt Dominus ad vos de* 12
*medio ignis. Vocem verborum eius audiſtis,*
*& formam penitus non vidiſtis. ¶ Et oſten-* 13
*dit vobis pactum ſuum quod præcepit vt fa-*
*ceretis, & decem verba quæ ſcripſit in dua-*
*bus tabulis lapideis. ¶ Mihiq; mandauit in* 14
*illo tempore vt docerem vos cæremonias &*
*iudicia quæ facere deberetis in terra quam* C
*poſſeſſuri eſtis. ¶ Cuſtodite igitur ſolicite a-* 15
*nimas veſtras. Non vidiſtis aliquam ſimi-*
*litudinem in die qua locutus eſt vobis Do-*
*minus in Horeb de medio ignis: ¶ ne fortè* 16
*decepti faciatis vobis ſculptã ſimilitudinẽ,*
*aut imaginem maſculi vel fœminæ, ¶ ſimili-* 17
*tudinem omniũ iumentorum quæ ſunt ſu-*
*per terram, vel auium ſub cælo volantium,*
*¶ atq; reptilium quæ mouentur in terra, ſiue* 18
*piſcium qui ſub terra morãtur in aquis, ¶ ne* 19
*fortè eleuatis oculis ad cælum, videas Solem*
*& Lunam, & omnia aſtra cæli, et errore de-*
*ceptus adores ea & colas, quæ creauit Do-*
*minus Deus tuus in miniſteriũ cunctis gen-*
*tibus quæ ſub cælo ſunt. ¶ Vos autem tulit* 20
*Dominus, & eduxit de fornace ferrea Aegy*
*pti vt haberet populum hæreditarium, ſicut*
Sup.1.f.17. *eſt in præſenti die. ¶ ‖ Iratuſq; eſt Dominus* 21
3.d.26. *contra me propter ſermones veſtros, & iura-* D
Infr.34.a.1. *ui: vt nõ tranſirem Iordanem, nec ingrede-*
*rer terram optimã quam daturus eſt vobis.*

22 *¶ Ecce morior in hac humo, nõ tranſibo Ior-*
*danem: vos tranſibitis & poſſidebitis terram*
23 *egregiam. ¶ Caue ne quando obliuiſcaris pa-*
*cti Domini Dei tui, quod pepigit tecum: &*
*facias tibi ſculptam ſimilitudinem eorũ quæ*
24 *fieri Dominus prohibuit, ¶ ‖ quia Dominus* Heb.12.g.29
*Deus tuus ignis conſumens eſt, Deus æmu-*
25 *lator. ¶ Si genueritis filios ac nepotes, et mo-*
*rati fueritis in terra, deceptiq; feceritis vo-*
*bis aliquam ſimilitudinem, patrantes malũ*
*coram Domino Deo veſtro, vt eum ad ira-*
26 *cundiam prouocetis: ¶ teſtes inuoco hodie cæ-*
*lum & terram, citò perituros vos eſſe de*
*terra quam tranſito Iordane poſſeſſuri eſtis.*
*non habitabitis in ea longo tempore, ſed de-*
27 *lebit vos Dominus, ¶ atq; diſperget in omnes*
*gentes, & remanebitis pauci in nationibus*
28 *ad quas vos ducturus eſt Dominus, ¶ ibiq;*
*ſeruietis Dijs qui hominum manu fabricati*
*ſunt, ligno & lapidi, qui nõ vident, nec au-*
29 *diunt, nec comedunt, nec odorantur. ¶ Cumq;* Sap.1.a.1.
E *quæſieris ibi Dominum Deum tuum, inue-*
*nies eum: ſi tamẽ toto corde quæſieris, & to-*
30 *ta tribulatione animæ tuæ. ¶ Poſtquã te in-*
*uenerint omnia quæ prædicta ſunt, nouiſſi-*
*mo autem tempore reuerteris ad Dominum*
31 *Deum tuum, & audies vocem eius. ¶ Quia*
*Deus miſericors Dominus Deus tuus eſt: nõ*
*dimittet te, nec omnino delebit, neq; obliui-*
*ſcetur pacti in quo iurauit patribus tuis.*
32 *¶ Interroga de diebus antiquis, qui fuerunt*
*ante te ex die quo creauit Deus hominem*
*ſuper terram, a ſummo cælo vſq; ad ſummũ*
*eius, ſi facta eſt aliquando huiuſcemodi res,*
33 *aut vnquam cognitum eſt, ¶ vt audiret po-*
*pulus vocem Dei loquentis de medio ignis,*
34 *ſicut tu audiſti, & "vidiſti': ¶ ſi fecit Deus* "vixiſti 6.
*vt ingrederetur, & tolleret ſibi Gentem de*
*medio nationum, per tentationes, ſigna, atq;*
*portenta, per pugnam & robuſtam manum,*
*extentumq; brachium, & horribiles viſiones*
*iuxta omnia quæ fecit pro vobis Dominus*
*Deus veſter in Aegypto, videntibus oculis*
35 *tuis: ¶ vt ſcires quoniam Dominus ipſe eſt*
F *Deus, & non eſt alius præter "vnum'. ¶ De* "eum 4.
36 *cælo te fecit audire vocem ſuam vt doceret*
*te: & in terra oſtẽdit tibi ignẽ ſuum maxi-*
*mum, et audiſti verba illius de medio ignis,*
37 *¶ quia dilexit patres tuos & elegit ſemen*
*eorum poſt eos. ‖ Eduxitq; te præcedens in* Exo.13.d.21
38 *virtute ſua magna ex Aegypto, ¶ vt deleret*
*nationes maximas & fortiores te in introitu*
*tuo: & introduceret te, daretq; tibi terram*
*earum in poſſeſſionẽ, ſicut cernis in præſenti*
39 *die. ¶ Scito ergo hodie, & cogitato in corde*
*tuo, quod Dominus ipſe eſt Deus in cælo*
*ſurſum, et in terra deorſum, & non ſit alius.*
40 *¶ Cuſtodi præcepta eius atq; mandata quæ*
*ego præcipio tibi: vt bene ſit tibi, et filijs tuis*
*poſt te, & permaneas multo tempore ſuper*
G *terram quã Dominus Deus tuus daturus eſt*
*tibi.*

Nu.35.a.6. tibi. ¶Tunc ſeparauit Moyſes tres ciuitates 41
trans Iordanem ad orientalem plagam, ¶vt 42
confugiat ad eas qui occiderit nolens proxi-
mum ſuū, nec ſibi fuerit inimicus ante vnū
& alterum diem: & ad harum aliquam vr-
Ioſu.20.c.18 bium poſſit euadere: ¶‖Boſor in ſolitudine 43
quæ ſita eſt in terra campeſtri de tribu Ru-
ben: & Ramoth in Galaad quæ eſt in tribu
Gad: & Golan in Baſan quæ eſt in tribu
Manaſſe. ¶Iſta eſt lex quam propoſuit Moy- 44
ſes coram filiis Iſrael, ¶& hæc teſtimonia & 45
ceremoniæ atque iudicia quæ locutus eſt ad
filios Iſrael, quando egreſſi ſunt de Aegypto,
¶trans Iordanem in valle contra Phanum 46
Phogor in terra Sehon regis Amorrhæi, qui
habitauit in Heſebon, quem percuſſit Moy-
ſes. Filii quoque Iſrael egreſſi ex Aegypto
¶poſſederunt terram eius, & terram Og Re- 47
gis Baſan, duorum regum Amorrhæorum,
qui erant trans Iordanem ad ſolis ortū: ¶ab 48
Aroer quæ ſita eſt ſuper ripam torrētis Ar-
non, vſq; ad montem Sion qui eſt & Her-
mon, ¶omnem planitiem trans Iordanem ad 49
orientalem plagam, vſq; ad mare ſolitudi-
nis, & vſq; ad radices montis Phaſga.

CAP. V.

VOcauitq; Moyſes omnem Iſraelem, & 1
dixit ad eum, Audi Iſrael ceremonias A
atq; iudicia quæ ego loquor in auribus ve-
ſtris hodie: diſcite ea, & opere complete.
Exo.19.a.5. ¶‖Dominus Deus noſter pepigit nobiſcum 2
fœdus in Horeb. ¶Non cum patribus noſtris 3
iniit pactum: ſed nobiſcum qui impræſen-
tiarum ſumus, & viuimus. ¶Facie ad faciē 4
locutus eſt nobis in monte de medio ignis.
¶Ego ſequeſter & medius fui inter Domi- 5
num & vos in tempore illo, vt annūtiarem
vobis verba eius. timuiſtis enim ignem, &
Exo.20.a.2. non aſcendiſtis in montem, & ait, ¶‖Ego Do 6
Leui.26.a.1. minus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ae-
Pſal.96.b.7 gypti de domo ſeruitutis. ¶Non habebis Deos 7
alienos in conſpectu meo. ¶Non facies tibi 8
ſculptile, nec ſimilitudinem omnium quæ in
cælo ſunt deſuper, & quæ in terra deorſum,
& quæ verſantur in aquis ſub terra. ¶Non 9
Exo.34.a.7. adorabis ea, & non coles. ‖Ego enim ſum Do
Ier.32.c.18. minus Deus tuus, Deus æmulator, reddens
Leu.19.c.12. iniquitatem patrum ſuper filios in tertiam
Mat.5.c.28. & quartam generationem his qui oderunt
Eze.20.b.8. me, ¶& faciens miſericordiā in multa mil- 10
Exo.20.a.7. lia diligentibus me, & cuſtodientibus præce- B
pta mea. ¶Non vſurpabis nomen Domini 11
Dei tui fruſtra: quia non erit impunitus,
qui ſuper re vana nomen eius aſſumpſerit.
¶Obſerua diem Sabbathi, vt ſanctifices eū 12
Exo.20.b.8 ſicut ‖præcepit tibi Dominus Deus tuus.
¶Sex diebus operaberis, & facies omnia ope- 13
ra tua. ¶Septimus dies Sabbathi eſt, id eſt, 14
Gene.2.a.2. ‖requies Domini Dei tui: Non facies in eo
Hebr.4.a.4. quicquam operis, tu, & filius tuus, & filia,
ſeruus, & ancilla, & bos, & aſinus, & omne
iumentū tuum, & peregrinus qui eſt intra
portas tuas: vt requieſcat ſeruus tuus, &
15 ancilla tua, ſicut & tu. ¶Memento quòd &
ipſe ſeruieris in Aegypto, & eduxerit te inde
Dominus Deus tuus in manu forti, & bra-
chio extento. Idcirco præcepit tibi vt obſer-
16 uares diem Sabbathi. ¶‖Honora patrē tuum Exo.20.a.12
& matrē, ſicut præcepit tibi Dominus Deus Eccle.3.b.9.
tuus, vt longo viuas tempore, & bene ſit ti-
bi in terra, quam Dominus Deus tuus da-
17 turus eſt tibi. ¶‖Non occides. ¶Neque mœ- Matt.15.a.4.
18 chaberis. ¶Furtumq; non facies. ¶Nec lo- Ephe.6.a.2.
19 queris contra proximum tuum falſum teſti-
20 monium. ¶‖Non concupiſces vxorem proxi- Mat.5.c.21.
21 mi tui, non domum, non agrum, nō ſeruum, Rom.7.b.7.
C non ancillam, non bouem, non aſinum, & v-
22 niuerſa quæ illius ſunt. ¶Hæc verba locutus
eſt Dominus ad omnem multitudinem ve-
ſtram in monte de medio ignis & nubis &
caliginis, voce magna, nihil addēs amplius,
& ſcripſit ea in duabus tabulis lapideis,
23 quas tradidit mihi. ¶Vos autē poſtquam au-
diſtis vocem de medio tenebrarum, & mon-
tem ardere vidiſtis, acceſſiſtis ad me omnes
principes tribuum & maiores natu, atq; di-
24 xiſtis, ¶Ecce oſtendit nobis Dominus Deus
noſter maieſtatem & magnitudinem ſuam,
vocem enim eius audiuimus de medio ignis,
D & probauimus hodie, quòd loquente Deo cū
25 homine, vixerit homo. ¶Cur ergo moriemur,
et deuorabit nos ignis hic maximus? Si enim
audierimus vltra vocem Domini Dei no-
26 ſtri, moriemur. ¶Quid eſt omnis caro, vt au-
diat vocem Dei viuentis, qui de medio ignis
loquitur ſicut nos audiuimus & poſſit vi-
27 uere? ¶Tu magis accede: & audi cuncta quæ
dixerit Dominus Deus noſter tibi: loquērisq;
28 ad nos, & nos audiētes faciemus ea. ¶Quod
cùm audiſſet Dominus, ait ad me, Audiui
vocē verborū populi huius quæ locuti ſunt
29 tibi: bene omnia ſunt locuti. ¶Quis det tales
eos habere mentem, vt timeant me, et cuſto-
diant vniuerſa mandata mea in omni tem-
pore, vt bene ſit eis & filiis eorum in ſempi-
30 ternum? ¶Vade ergo, & dic eis: reuertimini
31 in tentoria veſtra. ¶Tu vero hic ſta mecum,
& loquar tibi omnia mandata mea, & cere-
monias atq; iudicia: quæ docebis eos, vt fa-
ciant ea in terra quā dabo illis in poſſeſſio-
32 nem. ¶Cuſtodite igitur & facite quæ præ-
cepit Dominus Deus vobis: non declinabitis
33 neq; ad dexteram, neq; ad ſiniſtram, ¶ſed
per viam quā præcepit Dominus Deus ve-
ſter ambulabitis, vt viuatis & bene ſit vo-
bis, & protelentur dies in terra poſſeſſionis
veſtræ.

CAP. VI.

1 HAec ſunt præcepta & ceremoniæ atque
A iudicia quæ mandauit Dominus Deus
veſter vt docerē vos, & faciatis ea in terra
2 ad quam tranſgredimini poſſidendam, ¶vt
timeas Dominum Deum tuum, & cuſtodias
omnia

*omnia mandata & præcepta eius, quæ ego*
*præcipio tibi & filijs ac nepotibus tuis cun-*
*ctis diebus vitæ tuæ, vt prolongentur dies*
*tui. ¶Audi Iſrael, & obſerua vt facias quæ* 3
*·7. præcepit tibi Dominus, & bene ſit tibi, &*
*multiplicieris amplius, ſicut pollicitus eſt Do*
*minus Deus patrum tuorum tibi terra lacte*
Mat.22.d.37 *& melle manantem. ¶‖Audi Iſrael, Domi-* 4
Mar.12.c.29 *nus Deus noſter, Deus vnus eſt. ¶ Diliges* 5
Luc.10.c.27. *Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &*
*& 1 ex tota anima tua, & ex tota fortitudine*
Infr.11.c.18. *tua. ¶ ‖Eruntq́ verba hæc quæ ego præcipio* 6
*tibi hodie, in corde tuo: ¶& narrabis ea filijs* 7
*tuis, & meditaberis ſedens in domo tua, &* B
*ambulans in itinere, dormiens, atq́ conſur-*
*gens. ¶ Et ligabis ea quaſi ſignum in manu* 8
*tua, eruntq́ & mouebuntur inter oculos*
*tuos, ¶ ſcribesq́ ea in limine & oſtijs domus* 9
*tuæ. ¶ Cúmq́ introduxerit te Dominus Deus* 10
*tuus in terram pro qua iurauit patribus*
*tuis Abrahã, Iſaac, & Iacob: & dederit tibi*
*ciuitates magnas & optimas quas non ædi-*
*ficaſti, ¶domos plenas cunctarum opum quas* 11
*non extruxiſti, ciſternas quas non fodiſti,* C
*vineta & oliueta quæ non plantaſti, ¶& co-* 12
*mederis & ſaturatus fueris: ¶caue diligen-* 13
*ter ne obliuiſcaris Domini qui eduxit te de*
Inf.10.d.20. *terra Aegypti, de domo ſeruitutis. ‖ Dominũ*
Mich 4.b.10 *Deum tuum timebis, & illi ſoli ſeruies,*
Luc.4.b 8. *ac per nomen illius iurabis. ¶Non ibitis poſt* 14
·4. *Deos alienos cunctarum Gentium, quæ in*
Matt.4.b.7. *circuitu veſtro ſunt: ¶quoniam Deus æmu-* 15
Luc.4.b.12. *lator Dominus Deus tuus in medio tui: ne-*
*quando iraſcatur furor Domini Dei tui cõ-*
Nu.21.b.5. *tra te, et auferat te de ſuperficie terræ. ¶‖Nõ* 16
Exod.7.a.2. *tentabis Dominum Deum tuum, ſicut ten-*
*taſti in loco tentationis. ¶ Cuſtodi præcepta* 17
*Domini Dei tui, ac teſtimonia & ceremo-*
*nias, quas præcepit tibi: ¶& fac quod placitũ* 18
*eſt & bonum in conſpectu Domini, vt bene*
*ſit tibi: & ingreſſus poſſideas terrã optimã,*
*de qua iurauit Dominus patribus tuis, ¶vt* 19
*deleret omnes inimicos tuos coram te, ſicut*
*locutus eſt. ¶ Cum interrogauerit te filius* 20
*tuus cras, dicens, Quid ſibi volunt teſtimo-*
*nia hæc, & ceremoniæ, atq́ iudicia, quæ præ*
nobis 1. *cepit Dominus Deus noſter nobis? ¶dices* 21
*ei, Serui eramus Pharaonis in Aegypto, &* D
*eduxit nos Dominus de Aegypto in manu*
*forti: ¶fecitq́ ſigna atq́ prodigia magna &* 22
*peſſima in Aegypto contra Pharaonẽ & om-*
*nem domum illius in conſpectu noſtro, ¶ &* 23
*eduxit nos inde, vt introductis daret terrã*
*ſuper qua iurauit patribus noſtris. ¶Præce-* 24
*pitq́ nobis Dominus vt faciamus omnia le-*
*gitima hæc, & timeamus Dominum Deum*
*noſtrum, vt bene ſit nobis cunctis diebus*
*vitæ noſtræ, ſicut eſt hodie. ¶ Eritq́ noſtri* 25
*miſericors, ſi cuſtodierimus & fecerimus*
*omnia præcepta eius coram Domino Deo*
*noſtro, ſicut mandauit nobis.*

## CAP. VII.

1 CVm introduxerit te Dominus Deus Infra.31.a.3.
A *tuus in terram quã poſſeſſurus ingre-*
*deris, & deleuerit gẽtes multas corã te, He-*
*thæum & Gergezæum & Amorrhæũ, Cha-*
*nanæum & Pherezæum, & Heuæũ & Ie-*
*buſæum, ſeptem gentes multo maioris nu-*
2 *meri quàm tu es, & robuſtiores te: ¶tradide-*
*ritq́ eas Dominus Deus tuus tibi, percuties*
*eas vſq́ ad internecionem, ‖non inibis cum* Exo.22.d.30
3 *eis fœdus, nec miſereberis earum, ¶neq́ ſo-* 34.b.12.
*ciabis cum eis coniugia. Filiã tuã non da-*
*bis filio eius, nec filiam illius accipies filio*
4 *tuo ¶ quia ſeducet filium tuum, ne ſequa-*
*tur me, & vt magis ſeruiat dijs alienis.*
*iraſceturq́ furor Domini, & delebit te cito.*
5 *¶Quin potius hæc facietis eis, Aras eorum*
*ſubuertite, & confringite ſtatuas, lucosq́*
6 *ſuccidite, & ſculptilia comburite. ¶‖Quia po* Infr.14.a.2.
B *pulus ſanctus es Domino Deo tuo. Te elegit* & 26.d.18.
*Dominus Deus tuus, vt ſis ei populus pecu-*
*liaris de cunctis populis qui ſunt ſuper ter-*
7 *ram. ¶Nõ quia cunctas gẽtes numero vin-*
*cebatis, vobis iunctus eſt Dominus, & ele-*
*git vos, cùm omnibus ſitis populis pauciores:*
8 *¶ſed quia dilexit vos Dominus, & cuſtodi-*
*uit iuramentum quod iurauit patribus ve-*
*ſtris. Eduxitq́ vos in manu forti, & re-*
*demit de domo ſeruitutis, de manu Pharao-*
9 *nis regis Aegypti. ¶ Et ſcies quia Dominus*
*Deus tuus, ipſe eſt Deus fortis & fidelis,*
*cuſtodiens pactum & miſericordiam diligen-*
*tibus ſe, & his qui cuſtodiũt præcepta eius,*
10 *in mille generationes: ¶ & reddens odienti-*
*bus ſe ſtatim, ita vt diſperdat eos, & vltra*
*non differat, protinus eis reſtituens quod*
11 *merentur. ¶Cuſtodi ergo præcepta & ceremo*
*nias atq́ iudicia quæ ego mando tibi hodie,*
12 *vt facias. ¶Si poſtquàm audieris hæc iudi-*
*cia, cuſtodieris ea & feceris, cuſtodiet & Do-*
*minus Deus tuus pactum tibi & miſericor-*
13 *diam quam iurauit patribus tuis: ¶& dili-*
C *get te ac multiplicabit, benedicetq́ fructui*
*ventris tui, & fructui terræ tuæ, frumento*
*tuo atq́ vindemiæ, oleo & armentis, gregi-*
*bus ouiũ tuarũ ſuper terram, pro qua iura-*
14 *uit patribus tuis vt daret eam tibi. ¶Bene-*
*dictus eris inter omnes populos. ‖ Non erit* Exo.23.d.26
*apud te ſterilis vtriuſq́ ſexus, tã in homi-*
15 *nibus quàm in gregibus tuis. ¶Auferet Do-*
*minus a te omnem languorem: & infirmita-*
*tes Aegypti peſſimas quas nouiſti, non infe-*
16 *ret tibi, ſed cunctis hoſtibus tuis. ¶Deuora-*
*bis omnes populos quos Dominus Deus tuus*
*daturus eſt tibi. Non parcet eis oculus tuus,*
*nec ſeruies dijs eorum, ne ſint in ruinã tui.*
17 *¶Si dixeris in corde tuo, Plures ſunt gentes*
*iſtæ quàm ego, quomodo potero delere eas?*
18 *¶noli metuere, ſed recordare quæ fecerit Do-*
*minus Deus tuus Pharaoni & cunctis Ae-*
19 *gyptijs, ¶plagas maximas quas viderũt ocu-*
*li tui,*

*li tui, & ſigna atq; portenta, manumq; ro-*
*buſtam, & extentum brachium, vt educeret*
*te Dominus Deus tuus. ſic faciet cunctis po-* D
*pulis quos metuis.* ¶ *Inſuper & crabrones* 20
*mittet Dominus Deus tuus in eos, donec de-*
*leat omnes atq; diſperdat qui te fugerint, &*
Exo.23. e.32 *latere potuerint.* ¶ *Nō timebis eos, quia Do-* 21
33.a.2. *minus Deus tuus in medio tui eſt, Deus*
Ioſ.24.c.11. *magnus & terribilis:* ¶ *ipſe conſumet natio-* 22
*nes has in conſpectu tuo paulatim atq; per*
*partes. Nō poteris eas delere pariter: ne for-*
*te multiplicentur cōtra te beſtiæ terræ.* ¶ *Da-* 23
*bitq; eos Dominus Deus tuus in conſpectu*
*tuo: & interficiet illos donec penitus deleā-*
*tur.* ¶ *Traditq; reges eorum in manus tuas,* 24
*& diſperdes nomina eorum ſub cælo: nullus*
*poterit reſiſtere tibi, donec conteras eos.*
2.Mach.12. ¶ ‖ *Sculptilia eorum igne combures: non con-* 25
g.40. *cupiſces argentum & aurum de quibus fa-*
*cta ſunt, neq; aſſumes ex eis tibi quicquam,*
*ne offendas, propterea quia abominatio eſt*
*Domini Dei tui.* ¶ *Nec inferes quippiam ex* 26
*idolo in domū tuam, ne fias anathema, ſicut*
*& illud eſt. Quaſi ſpurcitiā deteſtaberis, &*
*velut inquinamentum ac ſordes abomina-*
*tioni habebis, quia anathema eſt.*

## CAP. VIII.

*OMne mandatum quod ego præcipio ti-* 1
*bi hodie caue diligenter vt facias: vt* A
*poſſitis viuere, & multiplicemini, ingreſſiq;*
*poſſideatis terram, pro qua iurauit Domi-*
Infr.29. a.5. *nus patribus veſtris.* ¶ *Et recordaberis cun-* 2
*cti itineris per quod adduxit te Dominus*
*Deus tuus quadraginta annis per deſertū,*
*vt affligeret te atq; tentaret, & nota fierēt*
*quæ in tuo animo verſabantur, vtrum cu-*
*ſtodires illius mandata, an non.* ¶ *Afflixit te* 3
*penuria, & dedit tibi cibum Manna, quod*
*ignorabas tu & patres tui: vt oſtenderet tibi*
Mat.4.a.4. *quod* ‖ *non in ſolo pane viuat homo, ſed in*
*omni verbo, quod egreditur de ore Domini.*
¶ *Veſtimentum tuū quo operiebaris, nequa-* 4
*quam vetuſtate defecit, & pes tuus non eſt* B
*ſubtritus, en quadrageſimus ānus eſt:* ¶ ‖ *Vt* 5
Luc.4.a.5. *recogites in corde tuo, quia ſicut erudit filiū*
Infr.28.a.3. *ſuum homo, ſic Dominus Deus tuus erudiuit*
*te,* ¶ *vt cuſtodias mandata Domini Dei tui,* 6
*& ambules in viis eius, & timeas eū.* ¶ *Do-* 7
*minus enim Deus tuus introducet te in ter-*
*ram bonam, terram riuorum aquarumq;, &*
*fontium: in cuius cāpis & montibus erum-*
*punt fluuiorum abyſſi:* ¶ *terram frumenti,* 8
*hordei ac vinearum, in qua ficus & malo-*
*granata, & oliueta naſcuntur: terram olei*
*ac mellis.* ¶ *Vbi abſq; vlla penuria comedes* 9
*panem tuum, & rerum omnium abundātia*
*perfrueris: cuius lapides ferrum ſunt, & de* C
*montibus eius æris metalla fodiuntur:* ¶ *vt* 10
*cum comederis, & ſatiatus fueris, benedicas*
*Domino Deo tuo pro terra optima quam de-*
*dit tibi.* ¶ *Obſerua, & caue nequando obli-* 11
*uiſcaris Domini Dei tui, & negligas man-*
*data eius atq; iudicia & ceremonias quas*
12 *ego præcipio tibi hodie,* ¶ *ne poſtquam come-*
*deris & ſatiatus fueris, domos pulchras ædi-*
13 *ficaueris & habitaueris in eis,* ¶ *habuerisq;*
*armenta boum & ouium greges, argenti &*
14 *auri, cunctarumq; rerum copiam,* ¶ *eleuetur*
*cor tuum, & non reminiſcaris Domini Dei*
*tui, qui eduxit te de terra Aegypti, de domo*
15 *ſeruitutis:* ¶ *& ductor tuus fuit in ſolitudine*
*magna atq; terribili, in qua erat ſerpēs fla-*
*tu adurens, & ſcorpio ac dipſas, & nulla om-*
*nino aqua:* ‖ *qui eduxit riuos de petra duriſ-* Bar.1.d.20.
16 *ſima,* ¶ ‖ *& cibauit te Manna in ſolitudi-* Num.20.b.
*ne, quod neſcierunt patres tui. Et poſtquam* 11.21.b.5.
*afflixit ac probauit,* * *ad extremum miſertus* Exo.16.d.17
17 *eſt tui,* ¶ *ne diceres in corde tuo, Fortitudo* & 17.a.2.
D *mea, & robur manus meæ, hæc mihi omnia* *te 2.
18 *præſtiterunt.* ¶ *Sed recorderis Domini Dei*
*tui, quod ipſe vires tibi præbuerit, vt imple-*
*ret pactum ſuum, ſuper quo iurauit patri-*
19 *bus tuis, ſicut præſens indicat dies.* ¶ *Sin au-*
*tem oblitus Domini Dei tui, ſecutus fueris*
*deos alienos, colueriſq; illos & adoraueris:*
*ecce nūc prædico tibi quod omnino diſpereas.*
20 ¶ *Sicut gentes quas deleuit Dominus in in-*
*troitu tuo, ita & vos peribitis, ſi inobedien-*
*tes fueritis voci Domini Dei veſtri.*

## CAP. IX.

1 *AVdi Iſraël, Tu tranſgredieris hodie*
A *Iordanem, vt poſſideas nationes maxi-*
*mas & fortiores te, ciuitates ingentes, & ad*
2 *cælum vſque muratas,* ¶ *populum magnum*
*atque ſublimem, filios Enacim, quos ipſe*
*vidiſti & audiſti, quibus nullus poteſt ex*
3 *aduerſo reſiſtere.* ¶ *Scies ergo hodie quod Do-*
*minus Deus tuus ipſe tranſibit ante te,*
*ignis deuorans atque conſumens, qui con-*
*terat eos & deleat atque diſperdat ante fa-*
*ciem tuam velociter, ſicut locutus eſt tibi.*
4 ¶ *Ne dicas in corde tuo cùm deleuerit eos Do-*
*minus Deus tuus in conſpectu tuo, Propter*
*iuſtitiam meam introduxit me Dominus vt*
*terram hanc poſſiderem, cùm propter im-*
*pietates ſuas iſtæ deletæ ſint nationes.*
5 ¶ *Neque enim propter iuſtitias tuas, & æ-*
*quitatem cordis tui ingredieris vt poſſideas*
*terras earum: ſed quia illæ egerunt impiè,*
*introeunte te deletæ ſunt. & vt compleret*
*verbum ſuum Dominus, quod ſub iuramē-*
*to pollicitus eſt patribus tuis Abrahā, Iſaac*
6 *& Iacob.* ¶ *Scito ergo quod non propter iu-*
*ſtitias tuas Dominus Deus tuus dederit ti-*
*bi terram hanc optimam in poſſeſſionem,*
7 *cum duriſſima ceruicis ſis populus.* ¶ *Me-*
B *mento, & ne obliuiſcaris quomodo ad ira-*
*cundiam prouocaueris Dominum Deū tuum*
*in ſolitudine.* ‖ *Ex eo die quo egreſſus es ex* Exo.14.b.10
*Aegypto vſq; ad locum iſtum ſemper aduer-* & 16.a.2.
8 *ſum Dominum cōtendiſti.* ¶ *Nam & in Ho-* & 17.a.2.
*reb prouocaſti eū, & iratus delere te voluit.*

¶ *quando*

¶ quando aſcendi in montem, vt acciperem 9
tabulas lapideas pacti quod pepigit vobiſcũ
Exo.24.d.18 & 34.d.28. Exo.31.d.28 Deus: & perſeueraui in monte quadraginta
diebus ac noctibus, panem non comedens, &
aquam non bibens. ¶ Deditq; mihi Dominus 10
duas tabulas lapideas ſcriptas digito Dei,
& continentes omnia verba quæ vobis lo-
cutus eſt in monte de medio ignis, quando
concio populi congregata eſt. ¶ Cumq; tran- 11
ſiſſent quadraginta dies, & totidem noctes,
dedit mihi Dominus duas tabulas lapideas,
tabulas fœderis, ¶ dixitq; mihi, Surge, et de- 12
ſcende hinc cito: quia populus tuus quem e-
duxiſti de Aegypto, deſeruerunt velociter
viam, quam demonſtraſti eis, feceruntq; ſi-
bi conflatile. ¶ Rurſumq; ait Dominus ad 13
me, Cerno quòd populus iſte duræ ceruicis
ſit: ¶ dimitte me vt conterã eum, & deleam 14
nomen eius de ſub cælo, & conſtituam te ſu- C
per gentem quæ hac maior & fortior ſit.
¶ Cumq; de monte ardente deſcenderem, & 15
duas tabulas fœderis vtraq; tenerem ma-
nu, ¶ vidiſſemq; vos peccaſſe Domino Deo 16
veſtro, & feciſſe vobis vitulum conflatilem,
ac deſeruiſſe velociter viam eius quam vo-
bis oſtenderat: ¶ proieci tabulas de manibus 17
meis, confregiq; eas in conſpectu veſtro. ¶ Et 18
procidi ante Dominum ſicut prius, quadra-
ginta diebus & noctibus panem non come-
dẽs, & aquã non bibens, propter omnia pec-
cata veſtra quæ geſſiſtis contra Dominũ, &
eũ ad iracundiam prouocaſtis: ¶ timui enim 19
indignationem & iram illius, qua aduerſum
vos concitatus delere vos voluit. Et exau-
diuit me Dominus, etiam hac vice. ¶ Aduer- 20
ſum Aaron quoq; vehementer iratus, voluit
eum conterere, & pro illo ſimiliter depreca-
tus ſum. ¶ Peccatum autem veſtrũ quod fe- 21
ceratis, id eſt vitulum, arripiens, igne com-
buſſi, et in fruſta comminuens, omninoq; in
puluerem redigens, proieci in torrentem qui
Exo.17.b.7. de monte deſcendit. ¶ In incendio quoq;, & 22
Num.11.a.1. in tentatione, & in ſepulchris cõcupiſcentiæ D
21.a.5. prouocaſtis Dominum: ¶ & quando miſit vos 23
de Cades-barne, dicens, Aſcendite, & poſſi-
dete terram quam dedi vobis, & contempſi-
ſtis imperium Domini Dei veſtri: & non
credidiſtis ei: neq; vocem eius audire vo-
luiſtis, ¶ ſed ſemper fuiſtis rebelles a die qua 24
noſſe vos cœpi. ¶ Et iacui corã Domino qua- 25
draginta diebus ac noctibus, quibus eũ ſup-
pliciter deprecabar, ne deleret vos vt fuerat
cõminatus: ¶ & orãs dixi, Domine Deus, ne 26
diſperdas populũ tuum, & hæreditatẽ tuam,
quam redemiſti in magnitudine tua, quos
eduxiſti de Aegypto in manu forti. ¶ Recor- 27
dare ſeruorum tuorum Abraham, Iſaac, &
Iacob: ne aſpicias duritiam populi huius, &
impietatem atque peccatum: ¶ ne forte dicãt 28
habitatores terræ, de qua eduxiſti nos, Non
poterat Dominus introducere eos in terram
quam pollicitus eſt eis, & oderat illos: idcir-
co eduxit, vt interficeret eos in ſolitudine.
29 ¶ qui ſunt populus tuus & hæreditas tua,
quos eduxiſti in fortitudine tua magna &
in brachio tuo extento.

CAP. X.

1 IN tẽpore illo dixit Dominus ad me, Do- Exo.34.a.1.
A la tibi duas tabulas lapideas, ſicut prio-
res fuerunt, & aſcende ad me in montem.
2 faciesq; arcam ligneam, ¶ & ſcribam in ta-
bulis verba quæ fuerunt in his quas antè
3 confregiſti, ponesq; eas in arca. ¶ Feci igitur
arcam de lignis ſetim. Cumq; dolaſſem duas
tabulas lapideas inſtar priorum, aſcendi in
4 montem habens eas in manibus. ¶ Scripſitq;
in tabulis iuxta id quod prius ſcripſerat,
verba decem, quæ locutus eſt Dominus ad
vos in monte, de medio ignis, quando popu-
5 lus congregatus eſt, & dedit eas mihi. ¶ Re-
uerſusq; de monte, deſcendi et poſui tabulas
in arcam quã fecerã, quæ huc uſq; ibi ſunt,
6 ſicut mihi præcepit Dominus. ¶ ‖ Filij autem Nu.33.d.30.
B Iſrael mouerunt caſtra ex Beroth filiorum
Iacan in Moſera, ‖ vbi Aarõ mortuus & ſe- Nu.20.d.20
pultus eſt, pro quo ſacerdotio functus eſt E-
7 leazar filius eius. ¶ Inde venerunt in Gad-
gad: de quo loco profecti, caſtrametati ſunt in
Ietebatha, in terra aquarum atq; torrentiũ.
8 ¶ Eo tẽpore ſeparauit tribũ Leui, vt portaret
arcam fœderis Domini, & ſtaret coram eo in
miniſterio, ac benediceret in nomine illius
9 vſq; in præſentem diem. ¶ Quam ob rem non Nu.18.c.20.
habuit Leui partem, neq; poſſeſſionem cum Ioſ.18.a.2.
fratribus ſuis: quia ipſe Dominus poſſeſſio
eius eſt, ſicut promiſit ei Dominus Deus
10 tuus. ¶ Ego autem ſteti in mõte, ſicut prius,
C quadraginta diebus ac noctibus: exaudiuit-
que me Dominus etiam hac vice, & te per-
11 dere noluit. ¶ Dixitq; mihi, Vade, & præcede
populum, vt ingrediatur, & poſſideat terram
quam iuraui patribus eorum vt traderem
12 eis. ¶ Et nunc Iſrael quid Dominus Deus
tuus petit à te, niſi vt timeas Dominum
Deum tuum, & ambules in vijs eius, & di-
ligas eum, ac ſeruias Domino Deo tuo in toto
13 corde, & in tota anima tua: ¶ cuſtodiasq;
mandata Domini, & ceremonias eius quas
14 ego hodie præcipio tibi, vt bene ſit tibi? ¶ En
Domini Dei tui cælum eſt, & cælum cæli,
15 terra & omnia quæ in ea ſunt: ¶ & tamen
patribus tuis conglutinatus eſt Dominus,
& amauit eos, elegitq; ſemen eorũ poſt eos,
id eſt, vos, de cunctis gentibus, ſicut hodie
16 comprobatur. ¶ Circuncidite igitur præpu-
D tium cordis veſtri, & ceruicem veſtram ne
17 induretis amplius. ¶ quia Dominus Deus
veſter ipſe eſt Deus Deorum, & Dominus
dominantium, Deus magnus & potens, &
terribilis, ‖ qui perſonam non accipit, nec 2.Pa.19.b.7
18 munera. ¶ Facit iudicium pupillo & vi- Iob 34.b.16
duæ, amat peregrinum, & dat ei victum Sap.6.b.8.

Ecc.35.b.16. atque veſtitum. ¶ & vos ergo amate pere- 19
Rom.2.b.11. grinos, quia & ipſi fuiſtis aduenæ in terra
Gala.1,b.6. Aegypti. ¶ ‖ Dominum Deum tuum timebis, 20
Supr.6.c,13. & ei * ſeruies: ipſi adhærebis, iurabiſq; in
* ſoli. nomine illius. ¶ Ipſe eſt laus tua, & Deus 21
Mat.4.b.10. tuus, qui fecit tibi hæc magnalia & terribi-
Luc.4.b.8. lia quæ viderunt oculi tui. ¶ ‖ In ſeptuagin- 22
Ge.46.c,27 ta animabus deſcenderunt patres tui in Ae-
gyptum: & ecce nunc multiplicauit te Do-
minus Deus tuus ſicut aſtra cæli.

## CAP. XI.

Ama itaque Dominum Deum tuum, & 1
obſerua præcepta eius & ceremonias, A
iudicia atq; mandata omni tempore. ¶ Co- 2
gnoſcite hodie quæ ignorant filij veſtri, qui
non viderunt diſciplinam Domini Dei ve-
ſtri, magnalia eius & robuſtam manū, ex-
tentumq; brachium, ¶ ſigna & opera quæ fe- 3
cit in medio Aegypti Pharaoni regi, & vni-
uerſæ terræ eius, ¶ omniq; exercitui Aegy- 4
ptiorum, & equis ac curribus: quomodo ope-
ruerint eos aquæ maris-rubri, cùm vos per-
ſequerentur, & deleuerit eos Dominus vſq;
in præſentem diem: ¶ vobiſq; quæ feceris in 5
ſolitudine, donec veniretis ad hunc locum:
Nu.16.c.31. ¶ & ‖ Dathan atq; Abiron filijs Eliab, qui 6
Pſ.105.c,10. fuit filius Ruben: quos aperto ore ſuo terra
abſorbuit cum domibus & tabernaculis, &
vniuerſa ſubſtantia eorum, quam habebant
in medio Iſrael. ¶ Oculi veſtri viderūt om- 7
nia opera Domini magna quæ fecit, ¶ vt cu- 8
ſtodiatis vniuerſa mandata illius, quæ ego B
*vt 1. hodie præcipio vobis, * & poſſitis introire,
& poſſidere terram ad quam ingredimini;
¶ multoq; in ea viuatis tempore: quam ſub 9
iuramento pollicitus eſt Dominus patribus
veſtris, & ſemini eorū, lacte & melle ma-
nantem. ¶ Terra enim ad quam * ingrederis 10
* ingredie- poſſidendam, non eſt ſicut terra Aegypti de
ris qua exiſti, vbi iacto ſemine in hortorum
morem aquæ ducuntur irriguæ: ¶ ſed mōtuo- 11
ſa eſt & cāpeſtris de cælo expectans pluuias.
¶ quā Dominus Deus tuus ſemper inuiſit, & 12
oculi illius in ea ſunt à principio anni vſq;
ad finem eius. ¶ Si ergo obedieritis mandatis 13
meis, quæ ego hodie præcipio vobis, vt dili-
gatis Dominū Deū veſtrum, & ſeruiatis ei
in toto corde veſtro, & in tota anima ve-
ſtra: ¶ dabit pluuiam terræ veſtræ tempora- 14
neam & ſerotinam, vt colligatis frumentū,
& vinum, & oleum, ¶ fœnumq; ex agris ad 15
paſcenda iumēta, & vt ipſi comedatis ac ſa-
turemini. ¶ Cauete ne forte decipiatur cor 16
veſtrum, & recedatis à Domino, ſeruiatiſq; C
dijs alienis, & adoretis eos: ¶ iratuſq; Do- 17
minus claudat cælū, & pluuia non deſcen-
dat, nec terra det germen ſuum, pereatiſq;
velociter de terra optima quam Dominus
Sup.6.b.6. daturus eſt vobis. ¶ ‖ Ponite hæc verba mea 18
in cordibus & in animis veſtris, & ſuſpēdi-
te ea pro ſigno in manibus, & inter oculos
19 veſtros collocate. ¶ Docete filios veſtros vt
illa meditentur, quādo ſederis in domo tua,
& ambulaueris in via, & accubueris atque
20 ſurrexeris. ¶ Scribes ea ſuper poſtes & ia-
21 nuas domus tuæ: ¶ vt multiplicentur dies
tui, & filiorum tuorū in terra quā iurauit
Dominus patribus tuis, vt daret eis quādiu
22 cælum imminet terræ. ¶ Si enim cuſtodieritis
mandata, quæ ego præcipio vobis, & feceritis
D ea, vt diligatis Dominum Deum veſtrū, &
ambuletis in omnibus vijs eius, adhærentes
23 ei, ¶ diſperdet Dominus omnes gentes iſtas
ante faciem veſtram, & poſſidebitis eas quæ
24 maiores & fortiores vobis ſunt. ¶ ‖ Omnis Ioſ.1.a.3.
locus quem calcauerit pes veſter, veſter erit.
A deſerto, & à Libano, à flumine magno
Euphrate vſq; ad mare occidentale erunt
25 termini veſtri. ¶ Nullus ſtabit contra vos:
terrorem veſtrum & formidinem dabit Do-
minus Deus veſter ſuper omnē terrā quam
26 calcaturi eſtis, ſicut locutus eſt vobis. ¶ En
propono in cōſpectu veſtro hodie benedictio-
27 nem & maledictionem: ¶ benedictionem, ſi
obedieritis mādatis Domini Dei veſtri, quæ
28 ego hodie præcipio vobis: ¶ maledictionem, ſi
non obedieritis mandatis Domini Dei ve-
ſtri, ſed receſſeritis de via, quam ego nunc
oſtendo vobis, & ambulaueritis poſt Deos
29 alienos, quos ignoratis. ¶ Cùm verò intro-
duxerit te Dominus Deus tuus in terram,
ad quam pergis habitandam, ‖ pones bene- Inf.27.b.12.
dictionem ſuper montem Garizim, maledi-
30 ctionem ſuper montem Hebal: ¶ qui ſunt
trans Iordanem poſt viā quæ vergit ad ſolis
occubitū in terra Chananæi, qui habitat in
campeſtribus cōtra Galgalam, quæ eſt iuxta
31 vallem tendentem & intrantē procul. ¶ Vos
enim tranſibitis Iordanē, vt poſſideatis ter-
ram quam Dominus Deus veſter daturus
eſt vobis, vt habeatis & poſſideatis illam.
32 ¶ Videte ergo vt impleatis ceremonias atque
iudicia quæ ego hodie ponam in cōſpectu ve-
ſtro.

## CAP. XII.

1 HAec ſunt præcepta atq; iudicia quæ
A facere debetis in terra quam Dominus
Deus patrū tuorū daturus eſt tibi, vt poſſi-
deas eam cunctis diebus quibus ſuper humū
2 gradieris. ¶ Subuertite omnia loca in quibus
coluerunt gentes quas poſſeſſuri eſtis, deos
ſuos ſuper montes excelſos, & colles, & ſub-
3 ter omne lignum frondoſum. ¶ Diſsipate aras
earum, & confringite ſtatuas, lucos igne cō-
burite, & idola comminuite: diſperdite no-
4 mina earū de locis illis. ¶ Nō facietis ita Do- 3.Par.7.c.18
5 mino Deo veſtro: ¶ ſed ad locum quem ele-
gerit Dominus Deus veſter de cūctis tribu-
bus veſtris, vt ponat nomē ſuū ibi, & habi-
6 tet in eo, venietis: ¶ & offeretis in loco illo
holocauſta & victimas veſtras, decimas &
primitias manuū veſtrarū, & vota atq; do-
7 naria, primogenita boum & ouium. ¶ Et co-

medetis ibi in conſpectu Domini Dei veſtri:
ac lætabimini in cunctis ad quæ miſeritis
manũ vos & domus veſtra, in quibus bene-
dixerit vobis Dominus Deus veſter. ꝰ Non 8
facietis ibi quæ nos hic facimus hodie, ſin-
guli quod ſibi rectum videtur. ꝰ Neq; enim 9
vſq; in præſens tẽpus veniſtis ad requiem,
& poſſeſſionem quam Dominus Deus veſter
daturus eſt vobis. ꝰ Trãſibitis Iordanem & 10
habitabitis in terra quam Dominus Deus B
veſter daturus eſt vobis, vt requieſcatis à
cunctis hoſtibus per circuitum: & abſq; vllo
3.Re.8.c.27. timore habitetis ꝰ in loco quem elegerit Do- 11
minus Deus veſter, vt ſit nomẽ eius in eo.
Illuc omnia quæ præcipio, conferetis, holo-
* veſtra 1. cauſta*, & hoſtias, ac decimas, & primitias
manuũ veſtrarum: & quicquid præcipuum
eſt in muneribus quæ vouiſtis Domino. ꝰ Ibi 12
epulabimini coram Domino Deo veſtro, vos
& filij ac filiæ veſtræ, famuli & famulæ at-
* commo- que Leuites, qui in vrbibus veſtris * com-
ratur 6. morantur. neq; enim habet aliam partẽ &
poſſeſſionem inter vos. ꝰ Caue ne offeras ho- 13
locauſta tua in omni loco quẽ videris: ꝰ ſed 14
in eo quem elegerit Dominus, in vna tri-
buum tuarum offeres hoſtias, & facies quæ-
cunq; præcipio tibi. ꝰ Si autem comedere vo- 15
lueris, & te eſus carnium delectauerit, occi-
de, & comede iuxta benedictionem Domini
Dei tui quam dedit tibi in vrbibus tuis: ſi-
ue immundum fuerit, hoc eſt maculatum &
debile: ſiue mundum: hoc eſt integrum & ſi-
ne macula, quod offerri licet, ſicut capream,
& ceruum, comedes, ꝰ abſq; eſu duntaxat 16
ſanguinis, quem ſuper terram quaſi aquam
effundes. ꝰ Non poteris comedere in oppidis 17
tuis decimam frumenti, & vini, & olei tui, C
primogenita armentorum & pecorũ, & om-
nia quæ voueris, & ſponte offerre volueris,
& primitias manuum tuarum: ꝰ ſed coram 18
Domino Deo tuo comedes ea in loco quẽ ele-
gerit Dominus Deus tuus, tu & filius tuus
& filia tua, & ſeruus & famula, atq; Le-
uites, qui manet in vrbibus tuis: & lætabe-
ris & reficieris corã Domino Deo tuo in cũ-
ctis ad quæ extenderis manum tuã. ꝰ Caue 19
ne derelinquas Leuitẽ in omni tempore quo
verſaris in terra. ꝰ Quando dilatauerit Do 20
Gen.28.c.14 minus Deus tuus terminos tuos, ‖ ſicut lo-
Infr.19.b.9. cutus eſt tibi, & volueris veſci carnibus
quas deſiderat anima tua: ꝰ locus autẽ quem 21
elegerit Dominus Deus tuus vt ſit nomẽ e-
ius ibi, ſi procul fuerit, occides de armentis
& pecoribus quæ habueris, ſicut præcepi tibi,
& comedes in oppidis tuis, vt tibi placet.
ꝰ Sicut comeditur caprea & ceruus, ita ve- 22
ſceris eis. & mundus & immundus in com-
mune veſcentur. ꝰ Hoc ſolum caue, ne ſan- 23
guinem comedas. ſanguis enim eorũ pro ani-
ma eſt: & idcirco non debes animã comedere
cum carnibus: ꝰ ſed ſuper terrã fundes quaſi 24

25 aquam, ꝰ vt bene ſit tibi et filijs tuis poſt te,
cum feceris quod placet in conſpectu Domi-
26 ni. ꝰ Quæ autem ſanctificaueris & voueris
Domino, tolles, & venies ad locum quẽ ele-
27 gerit Dominus, ꝰ & offeres oblationes tuas
D carnem & ſanguinem ſuper altare Domini
Dei tui: ſanguinẽ hoſtiarum * fundes in al- *tuarum 1.
28 tari: carnibus autẽ ipſe veſceris. ꝰ Obſerua
& audi omnia quæ ego præcipio tibi, vt bene
ſit tibi & filijs tuis poſt te in ſempiternum,
cum feceris quod bonũ eſt & placitũ in con-
29 ſpectu Domini Dei tui. ꝰ Quando diſperdi-
derit Dominus Deus tuus ante faciẽ tuam
gentes ad quas ingredieris poſſidendas, &
poſſederis eas atq; habitaueris in terra ea-
30 rum: ꝰ caue ne imiteris eas, poſtquã te fue-
rint introeunte ſubuerſæ, & requiras cære-
monias earum dicens, Sicut coluerunt gentes
31 iſtæ deos ſuos, ita & ego colam. ꝰ Non facies Sup.4.a.2.
ſimiliter Domino Deo tuo. Omnes enim ab- Pro.30.b.6.
ominationes quas auerſatur Dominus, fece-
runt dijs ſuis, offerentes filios & filias, &
32 comburentes igni. ꝰ Quod præcipio tibi, hoc
tantum facito Domino: nec addas quicquã,
nec minuas.

CAP. XIII.

1 SI ſurrexerit in medio tui prophetes, aut
A qui ſomniũ vidiſſe ſe dicat, & prædixerit
2 ſignum atq; portentum, ꝰ & euenerit quod
locutus eſt, & dixerit tibi, Eamus & ſe-
quamur deos alienos, quos ignoras, & ſer-
3 uiamus eis: ꝰ non audies verba prophetæ il-
lius aut ſomniatoris: quia tentat vos Domi-
nus Deus veſter, vt palàm fiat vtrum dili-
gatis eũ an non, in toto corde, & in tota a-
4 nima veſtra. ꝰ Dominũ Deũ veſtrũ ſequi-
mini, & ipſum timete, & mãdata illius cu-
ſtodite, & audite vocem eius: ipſi ſeruietis,
5 & ipſi adhærebitis. ꝰ Propheta autem ille aut
fictor ſomniorũ interficietur: quia locutus eſt
vt vos auerteret à Domino Deo veſtro, qui
eduxit vos de terra Aegypti, & redemit vos
de domo ſeruitutis: vt errare te faceret de
via quã tibi præcepit Dominus Deus tuus:
6 & auferes malũ de medio tui. ꝰ Si tibi vo-
B luerit perſuadere frater tuus filius matris
tuæ, aut filius tuus vel filia, ſiue vxor quæ
eſt in ſinu tuo, aut amicus quem diligis vt
animam tuã, clàm dicens, Eamus, & ſer-
uiamus dijs alienis, quos ignoras tu & pa-
7 tres tui, ꝰ cunctarũ in circuitu gentium quæ
iuxtà vel procul ſunt ab initio vſq; ad finẽ
8 terræ, ꝰ non acquieſcas ei, nec audias, neque
parcat ei oculus tuus vt miſerearis & occul-
9 tes eum, ꝰ ſed ſtatim interficies. ‖ ſit primùm Inf.17.b.25.
manus tua ſuper eum, & poſt te omnis po-
10 pulus mittat manum. ꝰ Lapidibus obrutus
C necabitur: quia voluit te abſtrahere à Do-
mino Deo tuo, qui eduxit te de terra Aegy-
11 pti, de domo ſeruitutis: ꝰ vt omnis Iſraël
audiens timeat, & nequaquã vltra faciat
12 quippiam huius rei ſimile. ꝰ Si audieris in
vna

vna vrbium tuarum, quas Dominus Deus
tuus dabit tibi ad habitandum, dicentes ali-
quos, ¶ Egreſſi ſunt filij Belial de medio tui, 13
& auerterunt habitatores vrbis ſuæ, atque
dixerũt, Eamus, & ſeruiamus dijs alienis,
quos ignoratis: ¶ quære ſolicitè, & diligenter 14
rei veritate perſpecta, ſi inueneris certum D
eſſe quod dicitur, & abominationem hanc
opere perpetratã, ¶ ſtatim percuties habita- 15
tores vrbis illius in ore gladij, & delebis eã,
omniaq́; quæ in illa ſunt vſque ad pecora.
¶ quicquid etiam ſupellectilis fuerit, congre- 16
gabis in medio platearum eius, & cum ipſa
ciuitate ſuccendes, ita vt vniuerſa cõſumas
Domino Deo tuo, & ſit tumulus ſempiter-
nus. non ædificabitur amplius; ¶ & non ad- 17
hærebit de illo anathemate quicquã in ma-
nu tua, vt auertatur Dominus ab ira furo-
ris ſui, & miſereatur tui, multiplicetq́; te,
ſicut iurauit patribus tuis, ¶ quando audie- 18
ris vocẽ Domini Dei tui, cuſtodiens omnia
præcepta eius quæ ego præcipio tibi hodie, vt
facias quod placitum eſt in conſpectu Domi-
ni Dei tui.

CAP. XIIII.

Sup.7.a.6. Inf.26.d.18. Filij eſtote Domini Dei veſtri: nõ vos in- 1
cidetis, nec facietis caluitium ſuper mor- A
tuo. ¶ quoniam populus ſanctus es Domino 2
Deo tuo: & te elegit vt ſis ei in populum pe-
culiarem de cunctis gentibus quæ ſunt ſuper
Leu.11.a.2. terrã. ¶ ‖ Ne comedatis quæ immunda ſunt. 3
¶ Hoc eſt animal quod comedere debetis; Bo- 4
uem, & ouem, & caprã, ¶ ceruũ & capream, 5
bubalum, tragelaphum, pygargum, orygem,
camelopardalum. ¶ Omne animal quod in 6
duas partes findit vngulã & ruminat, come-
detis. ¶ De his autem quæ ruminant, & vn- 7
gulam non findunt, hæc comedere non debe-
tis, camelum, leporem, chœrogryllũ: quia ru-
minant, & non diuidunt vngulam, immun-
da erunt vobis. ¶ Sus quoq; quoniam diui- 8
dit vngulam, & non ruminat, immunda e- B
rit. carnibus eorum non veſcemini, & cada-
uera non tangetis. ¶ Hæc comedetis ex om- 9
nibus quæ morantur in aquis. Quæ habent
pinnulas & ſquamas, comedite: ¶ quæ abſq; 10
pinnulis & ſquamis ſunt, ne comedatis,
quia immunda ſunt. ¶ Omnes aues mundas 11
comedite. ¶ Immundas ne comedatis: aquilã 12
ſcilicet, & gryphem, & haliaeetum, ¶ Ixon, & 13
vulturem ac miluũ iuxta genus ſuum: ¶ & 14
omne coruini generis, ¶ & ſtruthionem, ac 15
noctuam, & larum, atque accipitrem iuxta
genus ſuum: ¶ herodium ac cygnum & ibin, 16
¶ ac mergulum, porphyrionem, & nycticora- 17
cem, ¶ onocrotalum, & charadrium, ſingula 18
in genere ſuo: vpupam quoq;, & veſperti-
lionem. ¶ Et omne quod reptat & pennulas 19
habet, immundum erit, & non comedetur. C
¶ Omne quod mundum eſt, comedite. ¶ Quic- 20
quid autem morticinum eſt, ne veſcamini 21
ex eo. Peregrino qui intra portas tuas eſt,
da vt comedat, aut vende ei: quia tu popu-
lus ſanctus Domini Dei tui es. Non coques
22 hædum in lacte matris ſuæ. ¶ ‖ Decima par- Exo.23.c.19. & 34.d.26.
tem ſeparabis de cunctis fructibus tuis quæ
23 naſcuntur in terra per annos ſingulos, ¶ &
comedes in conſpectu Domini Dei tui in lo-
co quem elegerit, vt in eo nomen illius in-
uocetur, decimam frumenti tui, & vini, &
olei, & primogenita de armentis & ouibus
tuis*: vt diſcas timere Dominum Deum *offeres 4.
24 tuum omni tempore. ¶ Cùm autẽ longior fue-
rit via, & locus quem elegerit Dominus
D Deus tuus, tibiq́; benedixerit, nec potueris
25 ad eum hæc cuncta portare, ¶ vendes omnia, Mat.21.c.12.
& in pretium rediges, portabiſq́; manu tua,
& proficiſceris ad locum quem elegerit Do-
26 minus Deus tuus: ¶ & emes ex eadem pe-
cunia quicquid tibi placuerit, ſiue ex ar-
mentis, ſiue ex ouibus, vinum quoq;, & ſi-
ceram, & omne quod deſiderat anima tua:
& comedes coram Domino Deo tuo, & epu-
27 laberis tu & domus tua, ¶ & Leuita qui in-
tra portas tuas eſt, caue ne derelinquas eũ,
quia non habet aliam partem in poſſeſſione
28 tua. ¶ Anno tertio ſeparabis aliam decimam
ex omnibus quæ naſcuntur tibi eo tempore:
29 & repones intra ianuas tuas. ¶ Venietq́; Le-
uites qui aliam nõ habet partem nec poſſeſ-
ſionem tecum, & peregrinus ac pupillus &
vidua, qui intra portas tuas ſunt, & come-
dent, & ſaturabuntur: vt benedicat tibi Do-
minus Deus tuus in cunctis operibus ma-
nuum tuarum quæ feceris.

CAP. XV.

1 SEptimo anno facies remiſſionem, ¶ quæ
2 hoc ordine celebrabitur. ¶ Cui debetur a-
A liquid ab amico vel proximo ac fratre ſuo,
repetere non poterit, quia annus remiſſionis
3 eſt Domini. ¶ A peregrino & aduena exiges:
ciuem & propinquum repetendi non habebis
4 poteſtatem. ¶ Et omnino indigens et mendi-
cus non erit inter vos: vt benedicat tibi Do-
minus * Deus tuus in terra quam tradi- *.13.
5 turus eſt tibi in poſſeſſionem. ¶ Si tamẽ au-
dieris vocem Domini Dei tui, & cuſtodieris
vniuerſa quæ iuſſit, & quæ ego hodie præci-
6 pio tibi, benedicet tibi, vt pollicitus eſt. ¶ Fœ-
nerabis gentibus multis, & ipſe a nullo ac-
cipies mutuum. Dominaberis nationibus
7 plurimis, & tui nemo dominabitur. ¶ Si v-
B nus de fratribus tuis qui moratur intra por-
tas ciuitatis tuæ in terra quam Dominus
Deus tuus daturus eſt tibi, ad paupertatem
deuenerit: nõ obdurabis cor tuum, nec cõtra-
8 hes manũ, ¶ ſed aperies eã pauperi, & ‖ da- Mat.5.g.42.
bis mutuum quo eum indigere perſpexeris. Luc.6.c.34.
9 ¶ Caue ne forte ſubrepat tibi impia cogita-
tio, & dicas in corde tuo, Appropinquat ſe-
ptimus annus remiſſionis, & auertas oculos
tuos à paupere fratre tuo, nolẽs ei quod poſtu-
lat mutuũ cõmodare: ne clamet contra te ad

Dominum, & fiat tibi in peccatū. ¶ Sed da- 10
bis ei: nec ages quippiam callide in eius ne-
ceſsitatibus ſubleuandis: ut benedicat tibi
" opere 1. Dominus Deus tuus in omni " tempore, &
Mat.26. a.11 in cunctis ad quæ manū miſeris. ¶ ‖ Nō de- 11
erunt pauperes in terra habitationis tuæ:
idcirco ego præcipio tibi ut aperias manum
fratri tuo egeno & pauperi, qui tecum ver-
Exo.22. a.2. ſatur in terra. ¶ ‖ Cùm tibi venditus fuerit 12
Iar.34.c.14. frater tuus Hebræus, aut Hebræa, & ſex C
annis ſeruierit tibi, in ſeptimo anno dimit-
tes eum liberū: ¶ & quem libertate donaue- 13
ris, nequaquam vacuū abire patieris: ¶ ſed 14
dabis viaticum de gregibus, & de area, &
torculari tuo, quibus Dominus Deus tuus
benedixerit tibi. ¶ Memēto quod & ipſe ſer- 15
uieris in terra Aegypti, & liberauerit te
Dominus Deus tuus, & idcirco ego nūc præ-
cipio tibi. ¶ Sin autē dixerit, Nolo egredi: eò 16
quod diligat te, & domū tuā, & bene ſibi a-
pud te eſſe ſentiat: ¶ aſſumes ſubulā, & per- 17
forabis aurem eius in ianua domus tuæ, &
ſeruiet tibi vſq; in æternū. ancillæ quoq; ſi-
militer facies. ¶ Non auertas ab eis oculos 18
tuos quando dimiſeris eos liberos: quoniam
iuxta mercedē mercenarij per ſex annos ſer-
uiuit tibi: vt benedicat tibi Dominus Deus
tuus in cunctis operibus quæ agis. ¶ De pri- 19
mogenitis quæ naſcuntur in armentis, & D
ouibus tuis, quiſquid eſt ſexus maſculini,
ſanctificabis Domino Deo tuo. Non operabe-
ris in primogenito bouis, & non tōdebis pri-
Leu.22.c.21. mogenita ouium. ¶ ‖ In cōſpectu Domini Dei 20
Ecc.35.b.14. tui comedes ea per annos ſingulos in loco quē
elegerit Dominus, tu & domus tua. ¶ Sin 21
autem habuerit maculam, & vel claudum
fuerit vel cæcum, aut in aliqua parte defor-
me vel debile, non immolabitur Domino Deo
tuo. ¶ ſed intra portas vrbis tuæ comedes il- 22
lud: tam mundus quàm immundus ſimiliter
veſcentur eis quaſi caprea, & ceruo. ¶ Hoc 23
ſolum obſeruabis, vt ſanguinem eorum non
comedas, ſed effundes in terrā quaſi aquam.

CAP. XVI.

OBſerua menſem nouarum frugum, & 1
verni primum tēporis, vt facias Phaſe A
Domino Deo tuo: quoniam in iſto mēſe edu-
xit te Dominus Deus tuus de Aegypto no-
cte. ¶ Immolabiſq; Phaſe Domino Deo tuo, 2
de ouibus, & de bobus in loco quem elegerit
Dominus Deus tuus, vt habitet nomen eius
ibi. ¶ Non comedes in eo panem fermentatū: 3
Septem diebus comedes abſq; fermento af-
flictionis panem, quoniam in pauore egreſ-
ſus es de Aegypto: vt memineris diei egreſ-
ſionis tuæ de Aegypto, omnibus diebus vitæ
tuæ. ¶ Non apparebit fermentatum in om- 4
nibus terminis tuis ſeptem diebus, & non
remanebit de carnibus eius quod immolatū
eſt veſpere in die primo vſq; mane. ¶ Non 5
poteris immolare Phaſe in qualibet vrbium
tuarum quas Dominus Deus tuus daturus
6 eſt tibi: ¶ ſed in loco quem elegerit Dominus
B Deus tuus, vt habitet nomen eius ibi: im-
molabis Phaſe veſpere ad ſolis occaſum,
7 quando egreſſus es de Aegypto. ¶ Et coques,
& comedes in loco quem elegerit Dominus
Deus tuus, maneq; conſurgens vades in ta-
8 bernacula tua. ¶ Sex diebus comedes azyma:
& in die ſeptima, quia collecta eſt Domini
9 Dei tui, non facies opus. ¶ Septē hebdoma- Leu.23. c.15.
das numerabis tibi ab ea die qua falcem in
10 ſegetem miſeris, ¶ & celebrabis diem feſtum
hebdomadarum Domino Deo tuo, oblationē
ſpontaneam manus tuæ, quam offeres iuxta
11 benedictionē Domini Dei tui: ¶ & epulaberis
coram Domino Deo tuo, tu & filius tuus, &
filia tua, & ſeruus tuus, & ancilla tua, &
Leuites qui eſt intra portas tuas, & adue-
na ac pupillus & vidua, qui morantur vo-
biſcum: in loco quē elegerit Dominus Deus
12 tuus, ut habitet nomen eius ibi: ¶ & recor-
C daberis quoniam ſeruus fueris in Aegypto:
13 cuſtodieſq; ac facies quæ præcepta ſunt. ¶ So-
lennitatem quoq; tabernaculorū celebrabis
per ſeptem dies, quando collegeris de area &
14 torculari fruges tuas: ¶ & epulaberis in fe-
ſtiuitate tua tu & filius tuus & filia, & ſeruus
tuus & ancilla, Leuites quoq; & aduena, &
pupillus ac vidua qui intra portas tuas
15 ſunt. ¶ Septem diebus Domino Deo tuo feſta
celebrabis in loco quem elegerit Dominus:
benedicetq; tibi Dominus Deus tuus in cū-
ctis frugibus tuis, et in omni opere manuum
16 tuarum, eriſq; in lætitia. ¶ Tribus vicibus
D per annum apparebit omne maſculinū tuū
in conſpectu Domini Dei tui in loco quem
elegerit, in ſolennitate azymorum, & in ſo-
lennitate hebdomadarum, & in ſolennitate
tabernaculorum. ‖ Non apparebit ante Do- Exo.23.b.15.
17 minum vacuus: ¶ ſed offeret vnuſquiſq; ſe- 34.c.23.
cundùm quod habuerit iuxta benedictionem Ecc.16.b.6.
18 Domini Dei ſui, quam dederit ei. ¶ Iudices
& magiſtros conſtitues in omnibus portis
tuis, quas Dominus Deus tuus dederit tibi
per ſingulas tribus tuas: vt iudicent popu-
19 lum iuſto iudicio, ¶ nec in alteram partem
declinent. ‖ Non accipies perſonam, nec mu- Sup.1.c.17.
nera: quia munera excæcant oculos ſapien- Leu.19. c.15.
20 tum, & mutant verba iuſtorū. ¶ Iuſtè quod Exo.23. a.8.
iuſtum eſt perſequèris: vt viuas, & poſſi- Ecc.20. d.23
deas terram, quam Dominus Deus tuus de-
21 derit tibi. ¶ Non plantabis lucum & omnem
22 arborem iuxta altare Domini Dei tui. ¶ Nec
facies tibi atque conſtitues ſtatuam: " quæ " quam 6.
odit Dominus Deus tuus.

CAP. XVII.

1 NOn immolabis Domino Deo tuo bo-
A uem & ouem in quo eſt macula aut
quippiam vitij: quia abominatio eſt Domi-
2 no Deo tuo. ¶ Cùm reperti fuerint apud te
intra vnam portarum tuarum, quas Domi-

nus

nus Deus tuus dabit tibi, vir aut mulier
qui faciant malum in conſpectu Domini Dei
tui, & tranſgrediantur pactum illius, ¶ vt 3
vadant & ſeruiant dijs alienis, & adorent
eos, ſolem & lunam, & omnem militiã cæli,
quæ non præcepi: ¶ & hoc tibi fuerit nun- 4
tiatum, audiensq́; inquiſieris diligenter, &
verum eſſe reppereris, & abominatio facta eſt
in Iſrael: ¶ educes virum ac mulierem, qui 5
rem ſceleratiſſimam perpetrarunt, ad portas B
Ioſ. 19. d. 15. ciuitatis tuæ, & lapidibus obruentur. ¶ ‖In 6
Mat. 18. b. 16 ore duorũ aut trium teſtium peribit qui in-
2. Cor. 13. a. 1 terficietur. Nemo occidatur, vno cõtra ſe di-
Sup. 13. b. 9. cente teſtimoniũ. ¶ Manus teſtiũ prima in- 7
terficiet eum, & manus reliqui populi ex-
trema mittetur: vt auferas malum de me-
dio tui. ¶ Si difficile & ambiguum apud te 8
iudicium eſſe proſpexeris inter ſanguinem &
ſanguinem, cauſam & cauſam, lepram & nõ
lepram, & iudicũ inter portas tuas videris
verba variari; ſurge & aſcende ad locũ quẽ
2. Par. 19. c. 8 elegerit Dominus Deus tuus, ¶ ‖Venieſq́; ad 9
ſacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem
qui fuerit illo tempore: quæreſq́; ab eis, qui
indicabunt tibi iudicij veritatẽ. ¶ Et facies 10
quodcunq; dixerint qui præſunt loco quem
elegerit Dominus, & docuerint te ¶ iuxta 11
legem eius, ſequeriſq́; ſententiam eorũ. Nec C
declinabis ad dexteram, neq; ad ſiniſtram.
¶ Qui autem ſuperbierit, nolens obedire ſa- 12
cerdotis imperio, qui eo tempore miniſtrat
Domino Deo tuo: ex decreto iudicis morie-
tur homo ille, & auferes malum de Iſraël:
¶ cunctuſq́; populus audiẽs timebit, vt nul- 13
lus deinceps intumeſcat ſuperbia. ¶ Cùm in- 14
greſſus fueris terram, quam Dominus Deus
tuus dabit tibi, & poſſederis eam, habitaue-
riſq́; in illa, & dixeris, Cõſtituam ſuper me
regem, ſicut habẽt omnes per circuitum na-
tiones: ¶ eum cõſtitues quem Dominus Deus 15
tuus elegerit de numero fratrum tuorũ. Non
poteris alterius gentis hominem regem fa-
cere, qui non ſit frater tuus. ¶ Cumq́; fuerit 16
conſtitutus, non multiplicabit ſibi equos, nec D
reducet populum in Aegyptũ, equitatus nu-
mero ſubleuatus, præſertim cùm Dominus
præceperit vobis vt nequaquam amplius per
eandem viam reuertamini. ¶ Non habebit 17
vxores plurimas quæ alliciant animũ eius,
neq; argẽti & auri immẽſa pondera. ¶ Poſt- 18
quam autẽ ſederit in ſolio regni ſui, deſcri-
bet ſibi Deuteronomium legis huius in vo-
lumine, accipiens exemplar, à ſacerdotibus
Leuiticæ tribus. ¶ & habebit ſecum, legetq́; 19
illud omnibus diebus vitæ ſuæ, vt diſcat ti-
mere Dominum Deum ſuum, & cuſtodire
verba & ceremonias eius, quæ in lege præ-
cepta ſunt. ¶ Nec eleuetur cor eius in ſuper- 20
biã ſuper fratres ſuos, neq; declinet in par-
tem dexteram vel ſiniſtram, vt longo tem-
* filij 6. pore regnet ipſe & *filius eius ſuper Iſraël.

CAP. XVIII.

1 NOn habebunt ſacerdotes & Leuitæ, &
A omnes qui de eadem tribu ſunt, partẽ
& hæreditatem cum reliquo Iſrael, ‖ quia Sup. 10. b. 7.
ſacrificia Domini, & oblationes eius come-
2 dent, ¶ & nihil aliud accipient de poſſeſſione
fratrum ſuorum: ‖ Dominus enim ipſe eſt Nu. 18. c. 20.
3 hæreditas eorum: ſicut locutus eſt illis. ¶ Hoc 1. Cor. 9. b. 13
erit iudicium ſacerdotum à populo, & ab his Nu. 18. c. 20.
qui offerunt victimas: ſiue bouem, ſiue ouem
immolauerint, dabunt ſacerdoti armum ac
4 ventriculum. ¶ primitias frumenti, vini
& olei, & lanarum partem ex ouium ton-
5 ſione. ¶ Ipſum enim elegit Dominus Deus
tuus de cunctis tribubus tuis, vt ſtet, &
miniſtret nomini Domini ipſe & filij eius in
6 ſempiternum. ¶ Si exierit Leuites ex vna
B vrbium tuarum ex omni Iſrael in qua ha-
bitat, & voluerit venire, deſiderans locum
7 quem elegerit Dominus, ¶ miniſtrabit in
nomine Domini Dei ſui, ſicut omnes fratres
eius Leuitæ, qui ſtabunt eo tempore coram
8 Domino. ¶ Partem ciborum eandem accipiet
quam & cæteri: excepto eo quod in vrbe ſua
9 ex paterna ei ſucceſſione debetur. ¶ Quando
ingreſſus fueris, terram quam Dominus
Deus tuus dabit tibi, caue ne imitari velis
10 abominationes illarum gentium. ¶ ‖Nec in-
ueniatur in te qui luſtret filium ſuum, aut Leu. 20. d. 27.
filiam, ducens per ignem: aut qui ariolos
ſciſcitetur, & obſeruet ſomnia atq; auguria,
11 nec ſit maleficus, ¶ nec incantator, neq; qui
C pythones conſulat, nec diuinos, ‖ & quærat 1. Re. 28. b. 7.
12 à mortuis veritatem. ¶ omnia enim hæc
abominatur Dominus, & propter iſtiuſmodi
13 ſcelera delebit eos in introitu tuo. ¶ perfe-
ctus eris, & abſq; macula cum Domino Deo
14 tuo. ¶ Gentes iſtæ quarum poſſidebis terrã,
augures & diuinos audiunt: tu autẽ à Do-
15 mino Deo tuo aliter inſtitutus es. ¶ ‖PRO- Ioan. 1. g. 45.
PHETAM de gente tua & de fratribus Act. 3. d. 22.
tuis ſicut me, ſuſcitabit tibi Dominus Deus 7. c. 37.
16 tuus: ipſum audies, ¶ vt petiſti à Domino
Deo tuo in Horeb, quando concio congregata
eſt, atq; dixiſti, ‖Vltra non audiã vocẽ Do- Exo. 20. d. 19
mini Dei mei, & ignẽ hũc maximũ amplius
17 nõ videbo, ne moriar. ¶ Et ait Dominus mi-
18 hi, Bene omnia ſunt locuti. ¶ ‖Prophetã ſu- Ioan. 1. g. 45.
ſcitabo eis de medio fratrũ ſuorum ſimilem
D tui: & ponam verba mea in ore eius, loque-
19 turq́; ad eos omnia quæ præcepero illi. ¶ quĩ
autẽ verba eius quæ loquetur in nomine meo,
20 audire noluerit, ego vltor exiſtam. ¶ Prophe-
ta autẽ qui arrogantia deprauatus voluerit
loqui in nomine meo, quæ ego nõ præcepi illi
vt diceret, aut ex nomine alienorum deorũ,
21 interficietur. ¶ Quòd ſi tacita cogitatione
reſponderis. Quomodo poſſum intelligere ver
22 bum quod Dominus nõ eſt locutus? ¶ hoc ha-
bebis ſignum: Quod in nomine Domini pro-
pheta ille prædixerit, & non euenerit: hoc

Dominus non eſt locutus, ſed per tumorem
animi ſui propheta confinxit, & ideirco non
timebis eum.

CAP. XIX.

Nu.35.b.1?. CVm diſperdiderit Dominus Deus tuus 1
Ioſu.20.a.8. gentes, quarum tibi traditurus eſt ter- A
ram, & poſſederis eam, habitaueriſq; in vr-
*earum 1. bibus *eius' & in ædibus: ¶ tres ciuitates 2
Exo.21.a.13. ſeparabis tibi in medio terræ, quam Domi-
nus Deus tuus dabit tibi in poſſeſſionem,
¶ ſternens diligenter viam: & in tres æqua 3
liter partes totam terræ tuæ prouinciam di-
uides: vt habeat e vicino qui propter homi-
cidium profugus eſt, quo poßit euadere.
¶ Hæc erit lex homicidæ fugientis, cuius vita 4
ſeruanda eſt, Qui percuſſerit proximum ſuũ
neſciens, & qui heri & nudiuſtertius nul-
lum contra eum odium habuiſſe comproba-
tur: ¶ ſed abiſſe cum eo ſimpliciter in ſyluam 5
ad ligna cædenda, & in ſucciſione lignorum
ſecuris fugerit manum ferrumq; lapſum de
manubrio amicum eius percuſſerit, & occi-
derit: hic ad vnam ſupradictarum vrbium
cõfugiet, & viuet: ¶ ne forſitan proximus e- 6
ius, cuius effuſus eſt ſanguis, dolore ſtimula- B
tus, perſequatur, & apprehendat eũ ſi lon-
gior via fuerit, & percutiat animã eius qui
non eſt reus mortis: quia nullũ contra eum
qui occiſus eſt, odium prius habuiſſe mon-
ſtratur. ¶ Idcirco præcipio tibi, vt tres ciuita- 7
tes æqualis inter ſe ſpatij diuidas. ¶ Cũ autẽ 8
dilatauerit Dominus Deus tuus terminos
tuos, ſicut iurauit patribus tuis, & dederit
Gen.28.c.14 tibi cunctã terram ‖ quam eis pollicitus eſt,
Sup.12.c.10 ¶ (ſi tamẽ cuſtodieris mãdata eius, & fece- 9
ris quæ hodie præcipio tibi, vt diligas Domi
num Deum tuum, & ambules in vijs eius
Ioſu.20.c.7. omni tẽpore) addes tibi ‖ tres alias ciuitates, C
& ſupradictarũ trium vrbiũ numerum du-
plicabis: ¶ vt non effundatur ſanguis inno- 10
xius in medio terræ, quam Dominus Deus
tuus dabit tibi poßidendam, ne ſis ſanguinis
Nu.35.c.20. reus. ¶ ‖ Si quis autẽ odio habens proximum 11
ſuum inſidiatus fuerit vitæ eius, ſurgenſq;
percuſſerit illũ, & mortuus fuerit, fugeritq;
ad vnam de ſupra dictis vrbibus, ¶ mittent 12
ſeniores ciuitatis illius, & arripient eum de
loco effugij, tradentq; in manu proximi, cu-
ius ſanguis effuſus eſt, & morietur. ¶ Non 13
*noxium miſereberis eius, & auferes *innoxiũ' ſan-
guinẽ de Iſraël, vt bene ſit tibi. ¶ Non aſſu- 14
mes, et transferes terminos proximi tui quos
fixerunt priores in poſſeßione tua, quã Do-
minus Deus tuus dabit tibi in terra quam
Sup.17.b.6. acceperis poßidendam. ¶ ‖ Non ſtabis teſtis 15
vnus cõtra aliquẽ, quicquid illud peccati & D
Mat.18.b.16 facinoris fuerit: ſed ‖ in ore duorũ aut trium
Ioan.8.b.17. teſtium ſtabit omne verbũ. ¶ Si ſteterit te- 16
2.Cor.13.a.2 ſtis mendax contra hominem, accuſans eum
Heb.10.c.28. prævaricationis, ¶ ſtabunt ambo, quorũ cau- 17
ſa eſt, ante Dominum in conſpectu ſacerdo-
tum & iudicum qui fuerint in diebus illis.
18 ¶ Cumq; diligentiſſimè perſcrutantes, inue-
nerint falſum teſtem dixiſſe contra fratrem
19 ſuum mendacium: ¶ ‖ reddent ei ſicut fratri Dan.13.g.61
ſuo facere cogitauit, & auferes malũ de me- Matt.5.d.38.
20 dio tui: ¶ vt audientes cæteri timorem ha- Prou.19.a.5.
beant, & nequaquam talia audeant facere. * Et 2.
21 ¶ * Non miſereberis eius, ‖ ſed animam pro Exo.21.c.24
anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, Leu.24.d.20
manum pro manu, pedem pro pede exiges.

CAP. XX.

1 SI exieris ad bellum contra hoſtes tuos, &
A videris equitatus & currus, & maiorem
quam tu habeas, aduerſarij exercitus mul-
titudinem, non timebis eos: quia Dominus
Deus tuus tecũ eſt, qui eduxit te de terra
2 Aegypti. ¶ Appropinquante autem iam præ-
lio, ſtabit ſacerdos ante aciem, & ſic loque-
3 tur ad populum, ¶ Audi Iſraël, vos hodie cõ-
tra inimicos veſtros pugnam committitis,
non pertimeſcat cor veſtrum, nolite metue-
4 re, nolite cedere, nec formidetis eos: ¶ quia
Dominus Deus veſter in medio veſtri eſt,
B & pro vobis contra aduerſarios dimicabit,
5 vt eruat vos de periculo. ¶ Duces quoq; per
ſingulas turmas audiente exercitu procla-
mabunt, ‖ Quis eſt homo qui ædificauit do- 1.Ma.3.g.56
mum nouam, & non dedicauit eam? vadat,
& reuertatur in domum ſuam, ne forte mo-
6 riatur in bello, & alius dedicet eam. ¶ Quis
eſt homo qui plantauit vineam, ‖ & necdum Leui.19.c.9.
fecit eam eſſe communem, de qua veſci om-
nibus liceat? vadat, & reuertatur in domũ
ſuam: ne forte moriatur in bello, & alius ho-
7 mo eius fungatur officio. ¶ Quis eſt homo qui
deſpondit vxorem, & non accepit eam? va-
dat, & reuertatur in domum ſuam, ne fortè
moriatur in bello, & alius homo accipiat eã.
8 ¶ His dictis addent reliqua, & loquentur ad
populum, ‖ Quis eſt homo formidoloſus, & Iudic.7.a.3.
corde pauido? vadat, & reuertatur in do-
mum ſuam, ne pauere faciat corda fratrum
ſuorum, ſicut ipſe timore perterritus eſt.
9 ¶ Cumq; ſiluerint duces exercitus, & finem
C loquendi fecerint, vnuſquiſque ſuos ad bel-
10 landum cuneos præparabit. ¶ Si quando ac-
ceſſeris ad expugnandam ciuitatem, offeres
11 ei primùm pacem. ¶ Si receperit, & aperue-
rit tibi portas, cunctus populus qui in ea eſt,
12 ſaluabitur, & ſeruiet tibi ſub tributo. ¶ Sin
autem fœdus inire noluerit, & cœperit con-
13 tra te bellum, oppugnabis eam. ¶ Cumq; tra-
diderit Dominus Deus tuus illam in manu
tua, percuties omne quod in ea generis ma-
14 ſculini eſt, in ore gladij, ¶ abſq; mulieribus
& infantibus, iumentis & cæteris quæ in
ciuitate ſunt. Omnẽ prædam exercitui di-
uides, & comedes de ſpolijs hoſtium tuorum,
15 quæ Dominus Deus tuus dederit tibi ¶ Sic
facies cunctis ciuitatibus quæ à te procul
valde ſunt, & non ſunt de his vrbibus quas
16 in poſſeßionem accepturus es. ¶ De his autẽ
ciuita-

*ciuitatibus quæ dabuntur tibi, nullum om-* D
*nino permittes viuere. ¶ ſed interficies in ore* 17
*gladij, Hethæum videlicet, & Amorrhæum,*
*& Chananæum, Pherezæum, & Heuæũ, &*
*Iebuſæum, ſicut præcepit tibi Dominus Deus*
*tuus: ¶ ne forte doceant vos facere cunctas* 18
*abominationes quas ipſi operati ſunt dijs*
*ſuis: & peccetis in Dominũ Deum veſtrum.*
*¶ Quando obſederis ciuitatem multo tempo-* 19
*re, & munitionibus circundederis vt expu-*
*gnes eã, nõ ſuccides arbores de quibus veſci*
*poteſt, nec ſecuribus per circuitum debes*
*vaſtare regionem: quoniam lignum eſt, &*
*non homo, nec poteſt bellantiũ contra te au-*
*gere numerum. ¶ Si qua autẽ ligna nõ ſunt* 20
*pomifera, ſed agreſtia, & in cæteros apta v-*
*ſus, ſuccide, & inſtrue machinas, donec ca-*
*pias ciuitatem quæ contra te dimicat.*

CAP. XXI.

*QVando inuentum fuerit in terra quã* 1
*Dominus Deus tuus daturus eſt tibi,* A
*hominis cadauer occiſi, & ignorabi-*
*tur cædis reus, ¶ egredientur maiores natu,* 2
*& iudices tui, & metientur à loco cadaueris*
*ſingulorum per circuitum ſpatia ciuitatum:*
*¶ & quam viciniorem cæteris eſſe perſpexe-* 3
*rint, ſeniores ciuitatis illius tollent vitulam*
*de armento, quæ non traxit iugũ, nec terram*
*ſcidit vomere, ¶ & ducẽt eã ad vallem aſpe-* 4
*ram atq; ſaxoſam, quæ nunquam arata eſt,*
*nec ſementem recepit, & cædent in ea ceruí-*
*ces vitulæ. ¶ accedentq; ſacerdotes filij Leui,* 5
*quos elegerit Dominus Deus tuus, vt mini-*
*ſtrent ei, & benedicant in nomine eius, &*
►.7. *ad verbum eorum omne negotium pen-*
*det: & quicquid mundum vel immundum*
*omnes 1. *eſt, iudicetur. ¶ Et venient *maiores natu* 6
*ciuitatis illius ad interfectum, lauabuntq;* B
*manus ſuas ſuper vitulam, quæ in valle*
*percuſſa eſt, ¶ & dicent, Manus noſtra non* 7
*effuderunt ſanguinem hunc, nec oculi vide-*
*runt. ¶ propitius eſto populo tuo Iſraël, quem* 8
*redemiſti Domine, & ne reputes ſanguinẽ*
*innocentem in medio populi tui Iſrael. Et*
*auferetur ab eis reatus ſanguinis: ¶ tu au-* 9
*tem alienus eris ab innocentis cruore, qui*
*fuſus eſt, cum feceris quod præcepit Domi-*
*nus. ¶ Si egreſſus fueris ad pugnam contra* 10
*inimicos tuos, & tradiderit eos Dominus*
*Deus tuus in manu tua, captiuoſq; duxerit,*
*¶ & videris in numero captiuorum mulierẽ* 11
*pulchram, & adamaueris eam, volueriſq;*
*habere vxorem, ¶ introduces eam in domum* 12
*tuam, quæ radet cæſariẽ, & circuncidet vn-* C
*gues, ¶ & deponet veſtem in qua capta eſt:* 13
*ſedenſq; in domo tua, flebit patrem & ma-*
*trem ſuam vno menſe, & poſtea intrabit ad*
*eam, dormieſq; cum illa, & erit vxor tua.*
*¶ Si autem poſtea non ſederit animo tuo, di-* 14
*mittes eam liberam, nec vendere poteris pe-*
*cunia, nec opprimere per potentiam: quia hu-*

15 *miliaſti eam. ¶ Si habuerit homo vxores*
*duas, vnam dilectam, & alteram odioſam,*
*genuerintq; ex eo liberos, & fuerit filius* *genuerint-que ex eo 4.
16 *odioſæ primogenitus, ¶ volueritq; ſubſtantiã*
*inter filios ſuos diuidere: non poterit filium*
*dilectæ facere primogenitum, & præferre fi-*
17 *lio odioſæ, ¶ ſed filium odioſæ agnoſcet pri-*
*mogenitum, ‖ dabitq; ei de his quæ habuerit* 1. Par. 5. a. 1.
*cuncta duplicia. iſte eſt enim principium li-*
*berorum eius, & huic debẽtur primogenita.*
18 *¶ Si genuerit homo filium contumacem &*
*proteruum, qui nõ audierit patris ac matris*
*imperium, & coërcitus obedire contempſerit:*
19 *¶ apprehendent eum, & ducent ad ſeniores*
20 *ciuitatis illius, & ad portam iudicij, ¶ di-*
D *centq; ad eos, Filius noſter iſte proteruus &*
*contumax eſt, monita noſtra audire cõtem-*
*nit, commeſſationibus vacat, & luxuriæ at-*
21 *que conuiuijs: ¶ lapidibus eum obruet popu-*
*lus ciuitatis, & morietur, vt auferatis ma-*
*lũ de medio veſtri, & vniuerſus Iſrael au-*
22 *diens pertimeſcat. ¶ Quando peccauerit ho-*
*mo quod morte plectendum eſt, & adiudica-*
23 *tus morti appenſus fuerit in patibulo: ¶ non*
*permanebit cadauer eius in ligno, ſed in ea-*
*dem die ſepelietur ‖ quia maledictus à Deo* Gal. 3. b. 13.
*eſt qui pendet in ligno. & nequaquam con-*
*taminabis terram tuam, quam Dominus*
*Deus tuus dederit tibi in poſſeſſionem.*

CAP. XXII.

1 *NOn videbis bouẽ fratris tui, aut ouem* Exo. 23. a. 4.
A *errantem, & præteribis: ſed reduces* Tob. 2. c. 21.
2 *fratri tuo, ¶ etiamſi non eſt propinquus fra-*
*ter tuus, nec noſti eum: duces in domum*
*tuam, & erunt apud te quamdiu quærat ea*
3 *frater tuus, & recipiat. ¶ Similiter facies de*
*aſino, & de veſtimento, & de omni re fra-*
*tris tui quæ perierit, ſi inueneris eam, ne*
4 *negligas quaſi alienam. ¶ Si videris aſinum*
*fratris tui aut bouem cecidiſſe in via, non*
5 *deſpicies, ſed ſubleuabis cum eo. ¶ Non in-*
*duetur mulier veſte virili, nec vir vtetur*
*veſte fœminea: abominabilis enim apud*
6 *Deũ eſt qui facit hæc. ¶ Si ambulãs per viã,*
*in arbore vel in terra nidũ auis inueneris,*
*& matrẽ pullis vel ouis deſuper incubantẽ:*
7 *non tenebis eam cum filijs, ¶ ſed abire patie-*
*ris, captos tenens filios. vt bene ſit tibi, &*
8 *lõgo viuas tẽpore. ¶ Cùm ædificaueris domũ*
*nouam, facies murum tecti per circuitum: ne*
*effundatur ſanguis in domo tua, & ſit reus*
9 *labente alio, & in præceps ruente. ¶ Non ſe-*
B *res vineam tuã altero ſemine: ne & ſemẽtis*
*quam ſeuiſti, & quæ naſcuntur ex vinea,*
10 *pariter ſanctificẽtur. ¶ Non arabis in boue*
11 *ſimul & aſino. ¶ Non indueris veſtimento*
12 *quod ex lana linoq; contextum eſt. ¶ Funi-*
*culos in fimbrijs facies per quatuor angulos*
13 *pallij tui quo operiris. ¶ Si duxerit vir vxo-*
14 *rẽ, & poſtea odio habuerit eam, ¶ quæſieritq;*
*occaſiones quibus dimittat eam, obijciens*

ei nomen peßimum, & dixerit, Vxorem hanc
accepi, & ingreſſus ad eam non inueni vir-
ginem: ꝰ tollent eam pater & mater eius, & 15
ferent ſecum ſigna virginitatis eius ad ſe-
niores vrbis qui in porta ſunt: ꝰ & dicet pa- 16
ter, Filiam meam dedi huic uxorem: quam
quia odit, ꝰ imponit ei nomen peßimum, vt 17
dicat, Non inueni filiam tuam virginem: &
ecce hæc ſunt ſigna virginitatis filiæ meæ.
Expandent veſtimentum coram ſenioribus C
ciuitatis: ꝰ apprehendentq; ſenes vrbis illius 18
virũ, & verberabunt illum, ꝰ condemnantes 19
inſuper centum ſiclis argenti, quos dabit pa-
tri puellæ, quoniam diffamauit nomẽ peßi-
mum ſuper virginẽ Iſrael, habebitq; eã vxo-
rem, & non poterit dimittere eam omnibus
diebus vitæ ſuæ. ꝰ Quod ſi verum eſt quod 20
obijcit, & nõ eſt in puella inuẽta virginitas:
ꝰ eijcient eã extra fores domus patris ſui, & 21
lapidibus obruent viri ciuitatis illius, &
morietur: quoniam fecit nefas in Iſrael vt
fornicaretur in domo patris ſui: & auferes
Leu.20.b.10 malũ de medio tui. ꝰ ‖ Si dormierit vir cum 22
vxore alterius, vterq; morietur, id eſt, adul
ter & adultera: & auferes malũ de Iſraël.
ꝰ Si puellã virginẽ deſponderit vir, & inue- 23
nerit eã aliquis in ciuitate, & cõcubuerit cũ D
ea, ꝰ educes vtrũq; ad portã ciuitatis illius, 24
& lapidibus obruentur: puella, quia nõ cla-
mauit, cùm eſſet in ciuitate: vir, quia humi-
liauit vxorem proximi ſui, & auferes malũ
de medio tui. ꝰ Sin aũt in agro reppererit vir 25
puellã quæ deſpõſata eſt, & apprehendẽs cõ-
cubuerit cũ ea, ipſe morietur ſolus: ꝰ puella 26
nihil patietur, nec eſt rea mortis: quoniã ſi-
cut latro cõſurgit cõtra fratrẽ ſuũ, & occidit
animã eius, ita & puella perpeſſa eſt. ꝰ ſola 27
erat in agro: clamauit, & nullus affuit qui
liberaret eã. ꝰ Si inuenerit vir puellam vir- 28
ginẽ, quæ nõ habet ſponſum, & apprehẽdens
concubuerit cũ illa, & res ad iudiciũ vene-
Exo.22.c.16 rit: ꝰ ‖ dabit qui dormiuit cũ ea, patri puellæ 29
quinquaginta ſiclos argẽti, & habebit eam
vxorem, quia humiliauit illã: nõ poterit di-
mittere eam cũctis diebus vitæ ſuæ. ꝰ Nõ ac- 30
cipiet homo vxorẽ patris ſui, nec reuelabit
operimentũ eius.

CAP. XXIII.

Non intrabit eunuchus attritis vel am- 1
putatis teſticulis, & abſciſſo veretro A
eccleſiam Domini. ꝰ Nõ ingredietur mamzer, 2
hoc eſt, de ſcorto natus, in eccleſiam Domini
vſque ad decimam generationem. ꝰ Ammo- 3
nites & Moabites etiam poſt decimam ge-
nerationem non intrabunt eccleſiam Domi-
ni, in æternum: ꝰ quia noluerunt vobis oc- 4
currere cum pane & aqua in via quando e-
greßi eſtis de Aegypto: & quia conduxerunt
contra te Balaam filium Beor de Meſopota-
Nu.22.a.5. mia Syriæ, vt malediceret tibi: ꝰ ‖ & noluit 5
Dominus Deus tuus audire Balaam, ver-
titq; maledictionem eius in benedictionem
6 tuam, eò quòd diligeret te. ꝰ Non facies cum
B eis pacem, nec quæras eis bona cunctis diebus
7 vitæ tuæ in ſempiternum. ꝰ Non abomina-
beris Idumæum, quia frater tuus eſt: nec
Aegyptiũ, quia aduena fuiſti in terra eius.
8 ꝰ Qui nati fuerint ex eis, tertia generatione
9 intrabunt in Eccleſiam Domini. ꝰ Quando
egreſſus fueris aduerſus hoſtes tuos in pu-
10 gnam, cuſtodies te ab omni re mala. ꝰ Si fue
rit inter vos homo qui nocturno pollutus ſit
11 ſomnio, egredietur extra caſtra, ꝰ & non re-
uertetur priuſquàm ad veſperam lauetur
aqua, & poſt ſolis occaſum regredietur in
12 caſtra. ꝰ Habebis locum extra caſtra, ad quẽ
13 egrediaris ad requiſita naturæ, ꝰ gerens pa-
xillum in baltheo. cumq; ſederis, fodies per
14 circuitum, & egeſta humo operies ꝰ quo re-
C leuatus es (Dominus enim Deus tuus am-
bulat in medio caſtrorũ*, vt eruat te, & tra *tuorum 7.
dat tibi inimicos tuos) et ſint caſtra tua ſan
cta, & nihil in eis appareat fœditatis, ne de-
15 relinquat te. ꝰ Non trades ſeruum Domino
16 ſuo, qui ad te confugerit. ꝰ habitabit tecum
in loco qui ei placuerit, & in vna vrbium
17 tuarum requieſcet: ne contriſtes eum. ꝰ Non
erit meretrix de filiabus Iſrael, nec ſcortà-
18 tor de filijs Iſrael. ꝰ Non offeres mercedem
proſtibuli, nec pretium canis in domo Do-
mini Dei tui, quicquid illud eſt quod ᵛ vo- ᵛ voueris 5.
ueritᵗ: quia abominatio eſt vtrunque apud
19 Dominum Deum tuum. ꝰ Non fœnerabis
fratri tuo ad vſuram pecuniam, nec fruges,
20 nec quamlibet aliam rem: ꝰ ſed alieno. Fra-
D tri autem tuo abſq; vſura id quo indiget
cõmodabis: vt benedicat tibi Dominus Deus
tuus in omni opere tuo in terra ad quãᵛ in- ᵛ ingrede-
21 gredierisᵗ poßidendam. ꝰ Cum votum vo- ris 1.
ueris Domino Deo tuo, nõ tardabis reddere:
quia requiret illud Dominus Deus tuus: &
ſi moratus fueris, reputabitur tibi in pecca-
22 tum. ꝰ Si nolueris polliceri, abſque peccato
23 eris. ꝰ Quod autem ſemel egreſſum eſt de la-
bijs tuis, obſeruabis, & facies ſicut promiſiſti
Domino Deo tuo, & propria voluntate &
24 ore tuo locutus es. ꝰ Ingreſſus vineam pro-
ximi tui, comede vuas quantum tibi pla-
25 cuerit: foras autem ne efferas tecum. ꝰ Si
intraueris ſegetẽ amici tui, franges ſpicas,
& manu conteres: falce autem non metes. Mat.12.a.4.

CAP. XXIIII.

1 Si acceperit homo uxorem, & habuerit Mat.5.e.31.
A eam, & non inuenerit gratiam ante ocu- & 19.a.7.
los eius propter aliquam fœditatem: ſcribet Mat.10.a.4.
libellum repudij, & dabit in manu illius, &
2 dimittet eam de domo ſua. ꝰ Cumq; egreſ-
3 ſa alterum maritum duxerit, ꝰ & ille quoq;
oderit eam, dederitque ei libellum repudij,
& dimiſerit de domo ſua, vel certè mortuus
4 fuerit: ꝰ non poterit prior maritus recipere
eam in vxorem: quia polluta eſt, & abomi-
nabilis facta eſt coram Domino: ne peccare
facias

facias terrã tuam, quã Dominus Deus tuus
tradiderit tibi poſſidendam. Cùm acceperit 5
homo nuper uxorem, nõ procedet ad bellum,
nec ei quippiam neceßitatis iniungetur pu-
blicæ, ſed vacabit abſque culpa domi ſuæ, vt
vno anno lætetur cum vxore ſua. Non ac- 6
cipies loco pignoris inferiorem & ſuperiorem
molam: quia animam ſuam appoſuit tibi.
Si deprehenſus fuerit homo ſolicitans fra- 7
trem ſuum de filijs Iſrael, & vendito eo ac-
ceperit pretium, interficietur, & auferes ma
lum de medio tui. Obſerua diligenter ne 8
incurras plagam lepræ, ſed facies quæcunq;
docuerint te ſacerdotes Leuitici generis iu-
xta id quod præcepi eis, & imple ſolicitè.
Nu.12.a.10. ‖ Mementote quæ fecerit Dominus Deus 9
"Memento quæ fecerit Dominus Deus tuus vester Mariæ in via cùm egrederemini de C
Aegypto. Cùm repetes à proximo tuo rem 10
aliquam quam debet tibi, nõ ingredieris do-
mum eius vt pignus auferas: ſed ſtabis fo- 11
ris, & ille tibi proferet quod habuerit. Sin 12
autẽ pauper eſt, non pernoctabit apud te pi-
gnus, ſed ſtatim reddes ei ante ſolis occa- 13
ſum: vt dormiens in veſtimento ſuo, benedi-
cat tibi, & habeas iuſtitiam coram Domino
Leu.19.c.13. Deo tuo. Non negabis mercedem indigen- 14
Tob.4.c.15. tis, & pauperis fratris tui, ſiue aduena qui
tecũ moratur in terra, & intra portas tuas
eſt: ſed eadem die reddes ei pretium labo- 15
ris ſui ante ſolis occaſum, quia pauper eſt,
& ex eo ſuſtentat animam ſuam: ne clamet
contra te ad Dominum, & reputetur tibi in
peccatum. Non occidentur patres pro filijs, 16
nec filij pro patribus, ſed vnuſquiſque pro
4.Reg.4.a.1 peccato ſuo morietur. Non peruertes iudi- 17
2.Pa 25.a.4. cium aduenæ & pupilli, nec auferes pignoris
Eze.18.c.17. loco viduæ veſtimentum. Memento quod 18
ſeruieris in Aegypto, & eruerit te Dominus
Deus tuus inde. Idcirco præcipio tibi vt fa- D
cias hanc rem. Quando meſſueris ſegetem 19
in agro tuo, & oblitus manipulũ reliqueris:
non reuerteris vt tollas illum: ſed aduenã &
pupillum, & viduam auferre patieris; vt be-
nedicat tibi Dominus Deus tuus in omni o-
pere manuum tuarum. Si fruges collegeris 20
oliuarum, quicquid remãſerit in arboribus,
nõ reuerteris vt colligas: ſed relinques adue
næ, pupillo ac viduæ. Si vindemiaueris vi 21
neam tuã, non colliges remanentes racemos,
ſed cedẽt in vſus aduenæ, pupilli ac viduæ.
Memento quod & tu ſeruieris in Aegypto, 22
& idcirco præcipio tibi vt facias hanc rem.

CAP. XXV.

SI fuerit cauſa inter aliquos, & interpel- 1
lauerint iudices: quem iuſtum eſſe per- A
ſpexerint, illi iuſtitiæ palmam dabũt: quem
impium, condemnabunt impietatis. Sin au 2
tem eum qui peccauit, dignum viderint pla
2.Co.11.f.24 gis, proſternent & coram ſe facient verbe-
1.Cor.9.b.9. rari. Pro menſura peccati erit & plagarum
2.Ti.5.c.18. modus, ita duntaxat, vt ‖ quadragenarium 3
numerum non excedant: ne fœdè laceratus
4 ante oculos tuos abeat frater tuus. Non li- Mat.22.c.23
gabis os bouis terentis in area fruges tuas. Mar.12.b.19
5 Quando habitauerint fratres ſimul, & v- Lu.20.d.27.
nus ex eis abſq; liberis mortuus fuerit, vxor
B defuncti non nubet alteri: ſed accipiet eam
frater eius, & ſuſcitabit ſemen fratris ſui:
6 & primogenitum ex ea filiũ nomine illius
appellabit: vt non deleatur nomen eius ex
7 Iſrael. Sin autẽ noluerit accipere vxorem
fratris ſui, quæ ei lege debetur, perget mu-
lier ad portã ciuitatis, & interpellabit maio
res natu, dicetq;: ‖ Non vult frater viri mei Ruth 4.b.7.
ſuſcitare "ſemen fratris ſui in Iſrael, nec me "nomen 4.
8 in coniugium ſumere. Statimq; accerſiri
eum facient, & interrogabunt. Si reſponde-
9 rit, Nolo eam vxorẽ accipere: accedet mu-
lier ad eum coram ſenioribus, & tollet cal-
ceamentum de pede eius: ſpuetq; in faciem
illius, & dicet: Sic fiet homini qui nõ ædifi-
10 cat domum fratris ſui. Et vocabitur nomẽ
11 illius in Iſrael, Domus diſcalceati. Si ha-
C buerint inter ſe iurgiũ viri duo, & vnus
contra alterũ rixari cœperit: volenſq; vxor
alterius eruere virum ſuum de manu fortio
ris, miſeritq; manum, & apprehenderit ve-
12 renda eius, abſcindes manum illius, nec
13 flecteris ſuper eum vlla miſericordia. Non
habebis in ſacculo diuerſa pondera, maius
14 & minus, nec erit in domo tua modius ma
15 ior & minor. Põdus habebis iuſtum & ve-
rum: & modius æqualis & verus erit tibi:
vt multo viuas tempore ſuper terram, quã
16 Dominus Deus tuus dederit tibi. abomi-
D natur enim Dominus tuus eũ qui facit hæc,
17 & auerſatur omnẽ iniuſtitiam. Memento Ex.17.c.18.
quæ fecerit tibi Amalec in via quãdo egre-
18 dieberis ex Aegypto: quomodo occurrerit
tibi, & extremos agminis tui qui laßi reſi-
debant, ceciderit, quando tu eras fame &
labore confectus, & non timuerit Deum.
19 Cùm ergo Dominus Deus tuus dederit ti-
bi requiem, & ſubiecerit cunctas per circui-
tum nationes in terra quam tibi pollicitus
eſt: delebis nomen eius ſub cœlo. Caue ne
obliuiſcaris.

CAP. XXVI.

1 CVmq; intraueris terram quam Domi-
A nus Deus tuus tibi daturus eſt poßidẽ
dum, & obtinueris eam, atque habitaueris
2 in ea, tolles de cũctis frugibus tuis primi-
tias, & pones in cartallo, pergeſq; ad locum
quẽ Dominus Deus tuus elegerit, vt ibi in-
3 uocetur nomen eius, accedeſq; ad ſacerdo-
tem qui fuerit in diebus illis, & dices ad
eum, Profiteor hodie coram Domino Deo tuo,
quod ingreſſus ſum in terram pro qua iu-
rauit patribus noſtris, vt daret eam nobis. "Dominus 1
4 Suſcipienſq; ſacerdos cartallum de manu
"eius, ponet ante altare Domini Dei tui, "tua 6.
5 & loqueris in conſpectu Domini Dei tui,

Syrus perſequebatur patrem meum, qui de-
ſcendit in Aegyptum, & ibi peregrinatus eſt
in pauciſsimo numero: creuitq; in gentẽ ma-
gnam ac robuſtam et infinitæ multitudinis. B
¶ Afflixeruntq; nos Aegyptij, & perſecuti 6
ſunt imponentes onera grauiſsima, ¶ & cla- 7
mauimus ad Dominũ Deum patrũ noſtro-
rum: qui exaudiuit nos, & reſpexit humili-
tatem noſtram, & laborem atq; anguſtiam:
¶ & eduxit nos de Aegypto in manu forti & 8
brachio extento, in ingenti pauore, in ſignis
atque portentis, ¶ & introduxit ad locum 9
iſtum, & tradidit nobis terrã lacte & melle
manantem. ¶ Et idcirco nunc offero primi- 10
tiás frugum terræ quam Dominus dedit mi
hi. Et dimittes eas in cõſpectu Domini Dei
tui, & adorato Domino Deo tuo, ¶ epulabe- 11
ris in omnibus bonis quæ Dominus Deus
tuus dederit tibi, & domui tuæ, tu & Leui-
tes, & aduena qui tecum eſt. ¶ Quando com 12
pleueris decimã cunctarum frugum tuarũ, C
anno decimarũ tertio dabis Leuitæ, & ad-
uenæ, & pupillo & viduæ, vt comedant intra
portas tuas, & ſaturentur: ¶ loquerisq; in 13
conſpectu Domini Dei tui, Abſtuli quod ſan
ctificatum eſt de domo mea, & dedi illud Le
uitæ et aduenæ, et pupillo ac viduæ, ſicut iuſ
ſiſti mihi: non præterii mandata tua, nec
Sup.14.d.17 ſum oblitus imperij tui. ¶ Non comedi ex eis 14
in luctu meo, nec ſeparaui ea in qualibet im
munditia, nec expendi ex his quicquã in re
funebri. Obediui voci Domini Dei mei, &
Iſa.63.d.15. feci omnia ſicut præcepiſti mihi. ¶ ||Reſpice 15
Bar.2.c.16. de ſanctuario tuo, & de excelſo cælorũ habi-
taculo, & benedic populo tuo Iſrael, & terræ
quam dediſti nobis, ſicut iuraſti patribus no
ſtris, terræ lacte & melle manantí. ¶ Hodie 16
Dominus Deus tuus præcepit tibi vt facias
mandata hæc atque iudicia, vt cuſtodias &
impleas ex toto corde tuo, & ex tota anima
Sup.7.a.6. tua. ¶ ||Dominum elegiſti hodie, vt ſit tibi 17
Deus, & ambules in vijs eius, vt cuſtodias D
ceremonias illius, & mandata atque iudicia
& obedias eius imperio. ¶ "En' Dominus e- 18
*Et 4. legit te hodie vt ſis ei populus peculiaris, ſi-
cut locutus eſt tibi, & cuſtodias omnia præ-
cepta illius: ¶ & faciet te excelſiorem cunctis 19
gentibus quas creauit in laudem, & nomen
& gloriam ſuam: vt ſis populus ſanctus Do-
mini Dei tui, ſicut locutus eſt.

CAP. XXVII.

PRæcepit autem Moyſes & ſeniores Iſrael, 1
populo dicentes: Cuſtodite omne manda- A
tum quod præcipio vobis hodie. ¶ Cumque 2
tranſieritis Iordanem in terram quam Do-
minus Deus tuus dabit tibi, eriges ingentes
lapides, & calce leuigabis eos, ¶ vt poſsis in 3
eis ſcribere omnia verba legis huius, Iorda-
ne tranſmiſſo: vt introeas terram quam Do
minus Deus tuus dabit tibi, terram lacte &
melle manantem, ſicut iurauit patribus tuis.
4 ¶ ||Quando ergo tranſieritis Iordanẽ, erigite Exo.20.d.25
lapides quos ego hodie præcipio vobis in mon Ioſ.8.f.35.
5 te Hebal, & leuigabis eos calce: ¶ & ædifica-
bis ibi altare Domino Deo tuo de lapidibus
6 quos ferrum non tetigit, ¶ & de ſaxis infor-
B mibus & impolitis: & offeres ſuper eo holo-
7 cauſta Domino Deo tuo, ¶ & immolabis ho-
ſtias pacificas, comedeſq; ibi, & epulaberis
8 coram Domino Deo tuo. ¶ Et ſcribes ſuper la
pides omnia verba legis huius plane & luci
9 de. ¶ Dixeruntq; Moyſes et ſacerdotes Leui-
tici generis ad omnem Iſraelem, Attende, &
audi Iſrael, Hodie factus es populus Domini
10 Dei tui. ¶ audies vocem eius, & facies man *hodie i.
data atq; iuſtitias quas ego præcipio tibi*.
11 ¶ Præcepitq; Moyſes populo in die illo, dicẽs:
12 ¶ Hi ſtabunt ad benedicendum "Domino' ſu "populo i.
per montem Garizim, Iordane tranſmiſſo:
Simeõ, Leui, Iudas, Iſſachar, Ioſeph, & Ben-
13 iamin. ¶ Et e regione iſti ſtabunt ad maledi-
cendũ in monte Hebal: Ruben, Gad, & Aſer,
14 & Zabulon, Dan, & Nephthali. ¶ ||Et pro- Dan.9.c.11.
C nuntiabũt Leuitæ, dicentq; ad omnes viros
15 Iſrael excelſa voce, ¶ Maledictus homo qui
"facit' ſculptile & conflatile, abominationẽ "faciet 6.
Domini opus manuum artificum, "ponetq;' "ponitq;.
illud in abſcondito, & reſpondebit omnis po
16 pulus, & dicet, Amen. ¶ Maledictus qui non
honorat patrem ſuum & matrem*, & dicet *ſuam i.
17 omnis populus, Amen. ¶ Maledictus qui trãſ
fert terminos proximi ſui, & dicet omnis po
18 pulus, Amen. ¶ Maledictus qui errare facit
cæcum in itinere, & dicet omnis populus, A-
19 men. ¶ Maledictus qui peruertit iudicium
aduenæ, pupilli, & viduæ, & dicet omnis po
20 pulus, Amen. ¶ Maledictus qui dormit cum
D vxore patris ſui, & reuelat operimentum le
ctuli eius, & dicet omnis populus, Amen.
21 ¶ Maledictus qui dormit cum omni iumento,
22 & dicet omnis populus, Amen. ¶ Maledictus
qui dormit cum ſorore ſua filia patris ſui,
vel matris ſuæ, et dicet omnis populus, amẽ.
23 ¶ Maledictus qui dormit cum ſocru ſua, &
24 dicet omnis populus, Amẽ. ¶ Maledictus qui
clam percuſſerit proximum ſuũ, & dicet om
25 nis populus, Amẽ. ¶ *Maledictus qui accipit *Maledictus
munera vt percutiat animã ſanguinis in- qui dormit
26 nocentis, & dicet omnis populus, Amẽ. ¶ ||Ma cum vxore
ledictus qui non permanet in ſermonibus proximi ſui.
legis huius, nec eos opere perficit, & dicet & dicet om-
omnis populus, Amen. nis populus.
Amen.

CAP. XXVIII.

1 SI autẽ audieris vocem Domini Dei tui, Gal.3.b.10.
A vt facias atq; cuſtodias omnia mandata Leu.26.a.3.
eius quæ ego præcipio tibi hodie, faciet te Do
minus Deus tuus excelſiorem cunctis genti-
2 bus quæ verſantur in terra. ¶ Venientq; ſu-
per te vniuerſa benedictiones iſtæ, & appre-
hendent te: ſi tamen præcepta eius audieris.
3 ¶ Benedictus tu in ciuitate, & benedictus in
4 agro. ¶ Benedictus fructus ventris tui, &
fructus

fructus terræ tuæ, fructuſq; iumentorũ tuo-
rum, greges armentorum tuorum, & caulæ
ouium tuarum. ¶ Benedicta horrea tua, & 5
benedictæ reliquiæ tuæ. ¶ Benedictus eris in- 6
grediens & egrediens. ¶ Dabit Dominus ini- 7
micos tuos qui cõſurgunt aduerſum te, cor-
ruentes in conſpectu tuo: per vnam viam
venient contra te, & per ſeptẽ fugient a fa-
cie tua. ¶ Emittet Dominus benedictionem 8
ſuper cellaria tua, & ſuper omnia opera ma-
nuum tuarum, benedicetq; tibi in terra quã
acceperis. ¶ Suſcitabit te Dominus ſibi in po- 9
pulum ſanctum, ſicut iurauit tibi: ſi cuſto-
dieris mandata Domini Dei tui, & ambu-
laueris in vijs eius. ¶ Videbuntq; omnes ter- 10
rarum populi quod nomen Domini inuocatũ
ſit ſuper te, & timebunt te. ¶ Abundare te 11
faciet Dominus omnibus bonis, fructu vteri
tui, & fructu iumentorũ tuorũ, fructu terræ
tuæ quam iurauit Dominus patribus tuis
vt daret tibi. ¶ Aperiet Dominus theſaurũ 12
ſuum optimum, cœlum vt tribuat pluuiam B
terræ tuæ in tempore ſuo: benedicetq; cunctis
operibus manuum tuarum. Et fœnerabis
gentibus multis, & ipſe à nullo fœnus acci-
pies. ¶ Conſtituet te Dominus in caput, & 13
non in caudam: & eris ſemper ſupra, & non
ſubter: ſi tamen audieris mandata Domini
Dei tui quæ ego præcipio tibi hodie, & cuſto-
dieris & feceris, ¶ ac non declinaueris ab eis 14
nec ad dexteram nec ad ſiniſtram, nec ſecu-
tus fueris deos alienos, neque colueris eos.
Leu.26.b.14 ¶ ‖ Quod ſi audire nolueris vocẽ Domini Dei 15
Thre.2.f.17 tui, vt cuſtodias & facias omnia mandata
Mala.2.a.2. eius & ceremonias quas ego præcipio tibi ho-
Bar.1.d.18. die, venient ſuper te omnes maledictiones
Iob.3.a.4. iſtæ & apprehendent te. ¶ Maledictus eris in 16
ciuitate, maledictus in agro. ¶ Maledictum 17
horreum tuum, & maledictæ reliquiæ tuæ.
¶ Maledictus fructus ventris tui, & fructus 18
terræ tuæ, armenta boum tuorum & greges C
ouium tuarum. ¶ Maledictus eris ingrediens 19
& maledictus egrediens. ¶ Mittet Dominus 20
ſuper te famem & eſuriẽ, & increpationẽ in
omnia opera tua quæ tu facies: donec conte-
*de ſub cœlo rat te, & perdat velociter*, propter adinuen-
ſ. tiones tuas peßimas in quibus reliquiſti me.
¶ Adiungat tibi Dominus peſtilentiã, donec 21
*ingrediêris conſumat te de terra ad quam *ingredieris
poßidendã. ¶ Percutiat te Dominus egeſtate 22
febri & frigore, ardore & æſtu, & aëre cor-
rupto ac rubigine, & perſequatur donec pe-
Leu.26.c.19 reas. ¶ ‖ Sit cœlum quod ſupra te eſt, æneum: 23
& terra quam calcas, ferrea. ¶ Det Dominus 24
imbrem terræ tuæ puluerem, & de cœlo de-
ſcendat ſuper te cinis, donec conteraris. ¶ Tra- 25
dat te Dominus corruentẽ ante hoſtes tuos.
per vnã viã egrediaris cõtra eos, et per ſeptẽ
fugias, et diſpergaris per omnia regna terræ.
¶ ſitq; cadauer tuũ in eſcam cũctis volatili- 26
bus cœli, & beſtijs terræ, et nõ ſit qui abigat.
27 ¶ Percutiat te Dominus vlcere Aegypti, &
partẽ corporis per quã ſtercora egerũtur, ſca-
bie quoq; & prurigine: ita vt curari neque-
28 as. ¶ Percutiat te Dominus amẽtia & cæcita-
29 te ac furore mẽtis, ¶ & palpes in meridie ſi-
D cut palpare ſolet cæcus in tenebris, & nõ diri-
gas vias tuas. Omniq; tẽpore calũniã ſuſti-
neas, & opprimaris violẽtia, nec habeas qui
30 liberet te. ¶ Vxorẽ accipias & alius dormiat
cum ea. Domũ ædifices, & nõ habites in ea.
31 Plantes vineã, & non vindemies eam. ¶ Bos
tuus immoletur coram te, & nõ comedas ex
eo. Aſinus tuus rapiatur in cõſpectu tuo, &
nõ reddatur tibi. Oues tuæ dentur inimicis
32 tuis, & nõ ſit qui te adiuuet. ¶ Filij tui & fi-
liæ tuæ tradãtur alteri populo, vidẽtibus o-
culis tuis, & deficiẽtibus ad conſpectũ eorum
tota die, & non ſit fortitudo in manu tua.
33 ¶ Fructus terræ tuæ & oẽs labores tuos come-
dat populus quẽ ignoras: & ſis ſemper calum-
34 niã ſuſtinẽs & oppreſſus cunctis diebus, ¶ &
ſtupens ad terrorẽ eorum quæ videbunt ocu-
35 li tui. ¶ Percutiat te Dominus vlcere peßi-
mo in genibus & in ſuris, ſanariq; nõ poßis
36 à planta pedis vſq; ad verticẽ tuũ. ¶ Ducet
te Dominus, & regẽ quẽ conſtitues ſuper te,
in gentem quã ignoras tu & patres tui: &
37 ſeruies ibi dijs alienis, ligno & lapidi. ¶ Et
eris perditus in prouerbiũ ac fabulã omni-
bus populis, ad quos te introduxerit Domi-
38 nus. ¶ ‖ Sementẽ multã iacies in terram, & Mic.6.d.15.
modicũ congregabis: quia locuſtæ deuorabunt Agg.1.b.6.
39 omnia. ¶ Vineã plantabis & fodies, & vinũ
non bibes, nec colliges ex ea quippiã: quoniã
40 vaſtabitur vermibus. ¶ Oliuas habebis in
omnibus terminis tuis, & non vngeris oleo:
41 quia defluent & peribũt. ¶ Filios genera-
E bis & filias, & nõ frueris eis: quoniã ducen-
42 tur in captiuitatẽ. ¶ Oẽs arbores tuas & fru-
43 ges terræ tuæ rubigo conſumet. ¶ Aduena qui
tecum verſatur in terra, aſcẽdet ſuper te, e-
ritq; ſublimior: tu autem deſcendes, & eris
44 inferior. ¶ Ipſe fœnerabit tibi, & tu non fœ-
nerabis ei. Ipſe erit in caput, & tu eris in
45 caudã. ¶ Et venient ſuper te omnes maledi-
ctiones iſtæ, & perſequẽtes apprehendent te,
donec intereas: quia non audiſti vocẽ Domi-
ni Dei tui, nec ſeruaſti mandata eius & ce-
46 remonias quas præcepit tibi. ¶ Et erũt in te
ſigna atq; prodigiã, & in ſemine tuo vſq; in
47 ſempiternũ: ¶ eo quod non ſeruieris Domino
Deo tuo in gaudio, cordiſq; lætitia, propter
48 rerũ omnium abundantiã. ¶ Seruies inimico
tuo quem emittet tibi Dominus, in fame, &
ſiti, & nuditate, & omni penuria, & ponet
iugũ ferreum ſuper ceruicẽ tuã, donec te con-
49 terat. ¶ Adducet Dominus ſuper te gentem
de lõginquo, & de extremis terræ finibus in
ſimilitudinẽ aquilæ volantis cum impetu:
50 cuius linguam intelligere non poßis, ¶ gen-
tem procacißimã, quæ non deferat ſeni, nec
miſe-

*miſereatur paruuli, ¶ & deuoret fructū iu-* 51
*mentorum tuorū, ac fruges terræ tuæ: donec*
*intereas, & non relinquat tibi triticū, vi-*
*num, & oleum, armenta boum, & greges o-*
*uiū: donec te diſperdat, ¶ & conterat in cun-* 52
*ctis vrbibus tuis, & deſtruantur muri tui*
*firmi atq; ſublimes, in quibus habebas fidu*
*ciam in omni terra tua. Obſideberis intra*
*portas tuas in omni terra tua, quam dabit*
*tibi Dominus Deus tuus, ¶ & comedes fru-* 53
*ctum vteri tui, & carnes filiorum tuorum*
*& filiarum tuarum quas dederit tibi Domi* F
*nus Deus tuus, in anguſtia, et vaſtitate qua*
*opprimet te hoſtis tuus. ¶ Homo delicatus in* 54
*te, & luxurioſus valde inuidebit fratri ſuo,*
*& vxori quæ cubat in ſinu ſuo, ¶ ne det eis* 55
*de carnibus filiorum ſuorū quas comedet: eo*
*quod nihil aliud habeat in obſidione et penu*
*ria qua vaſtauerint te inimici tui intra oēs*
*portas tuas. ¶ Tenera mulier & delicata quæ* 56
*ſuper terram ingredi non valebat, nec pedis*
*veſtigium figere propter mollitiem & teneri*
*tudinem nimiam, inuidebit viro ſuo qui cu*
*bat in ſinu eius, ſuper filij & filiæ carnibus,*
*¶ & illuuie ſecundinarum quæ egrediuntur* 57
*de medio feminum eius, & ſuper liberis qui*
*eadem hora nati ſunt. comedent enim eos*
*clam propter rerum omnium penuriam, in*
*obſidione & vaſtitate qua opprimet te ini-*
*micus tuus intra portas tuas. ¶ Niſi cuſto-* 58
*dieris, & feceris omnia verba legis huius*
*quæ ſcripta ſunt in hoc volumine, & timue*
*ris nomē eius glorioſum & terribile, hoc eſt*
*Dominum Deum tuum: ¶ augebit Dominus* 59
*plagas tuas, & plagas ſeminis tui, plagas*
*magnas & perſeuerantes, infirmitates peſ-*
*ſimas & perpetuas, ¶ & conuertet in te om-* 60
*nes afflictiones Aegypti quas timuiſti, &*
*adhærebunt tibi. ¶ Inſuper & vniuerſos lan* 61
*guores, & plagas quæ non ſunt ſcripta in vo* G
*lumine legis huius, inducet Dominus ſuper*
*te, donec te conterat: ¶ & remanebitis pauci* 62
*numero, qui prius eratis ſicut aſtra cæli præ*
*multitudine, quoniam non audiſti vocē Do*
*mini Dei tui. ¶ Et ſicut antè lætatus eſt Do-* 63
*minus ſuper vos, bene vobis faciens, voſq;*
*multiplicans: ſic lætabitur diſperdens vos*
*atque ſubuertens, vt auferamini de terra*
*ad quam ingredieris poſſidendam. ¶ Diſper-* 64
*get te Dominus in omnes populos à ſummi-*
*tate terræ vſq; ad terminos eius: & ſeruies*
*ibi dijs alienis, quos & tu ignoras & patres*
*tui, lignis & lapidibus. ¶ In gentibus quoq;* 65
*illis non quieſces, neq; erit requies veſtigio*
*pedis tui. Dabit enim tibi Dominus ibi cor*
*pauidum, & deficientes oculos, & animam*
*conſumptam mœrore, ¶ et erit vita tua quaſi* 66
*pendens ante te. Timebis nocte & die, & nō*
*credes vitæ tuæ. ¶ Mane dices, Quis mihi det* 67
*veſperum? & veſpere. Quis mihi det mane?*
*propter cordis tui formidinem: qua terre-*
*beris, & propter ea quæ tuis videbis oculis.*
68 *¶ Reducet te Dominus claſſibus in Aegyptū*
*per viam de qua dixit tibi vt eam amplius*
*nō videres. Ibi venderis inimicis tuis in ſer*
*uos & ancillas, & non erit qui emat.*

CAP. XXIX.

1 *HAec ſunt verba fœderis quod præcepit* Exo.19.a.4.
A *Dominus Moyſi vt feriret cum filijs Iſ*
*raël in Terra Moab, præter illud fœdus quod*
2 *cum eis pepigit in Horeb. ¶ Vocauitq; Moyſes*
*omnem Iſraël, & dixit ad eos. Vos vidiſtis*
*vniuerſa quæ fecit Dominus corā vobis in*
*Terra-Aegypti Pharaoni, & omnibus ſeruis*
3 *eius, vniuerſæq; terræ illius, ¶ tentationes*
*magnas quas viderunt oculi tui, ſigna illa,*
4 *portentaq; ingētia, ¶ & nō dedit vobis Domi*
*nus cor intelligēs, & oculos vidētes, & aures*
*quæ poſſint audire vſq; in præſentem diem.*
5 *¶ ‖ Adduxit vos quadraginta annis per de-* Sup.8.a.2.
*ſertū: nō ſunt attrita veſtimēta veſtra: nec*
*calceamēta pedū "veſtrorū' vetuſtate cōſum* *"tuorum* 2.
6 *pta ſunt. ¶ Panē nō comediſtis, vinū & ſice-*
*ram nō bibiſtis: vt ſciretis quia "ipſe eſt' Do* *"ego ſum.*
7 *minus Deus veſter. ¶ ‖ Et veniſtis ad hunc* Nu.21.g.33.
*locū: egreſſuſq; eſt Sehon rex Heſebon, & Og* Sup.3.a.1.
*rex Baſan, occurrentes nobis ad pugnam. Et*
8 *percuſſimus eos, ¶ & tulimus terrā eorū, &*
*tradidimus poſſidendā Ruben & Gad, & di*
9 *midiæ tribui Manaſſe. ¶ Cuſtodite ergo ver*
B *ba pacti huius, & implete ea: vt intelligatis*
10 *vniuerſa quæ facitis. ¶ Vos ſtatis hodie cun*
*cti corā Domino Deo veſtro, principes veſtri*
*& tribus ac maiores natu, atq; doctores, om*
11 *nis populus Iſraël, ¶ liberi & vxores veſtræ,*
*"& aduena qui tecū moratur' in caſtris,* *"aduena*
*exceptis lignorum cæſoribus, & his qui cōpor* *qui tecum*
12 *tant aquas: ¶ vt tranſeas in fœdere Domini* *moratur* 6.
*Dei tui, & in iureiurando quod hodie Domi*
13 *nus Deus tuus percutit tecū: ¶ vt ſuſcitet te*
*ſibi in populū, & ipſe ſit Deus tuus ſicut lo-*
*cutus eſt tibi, & ſicut iurauit patribus tuis*
14 *Abraham, Iſaac & Iacob. ¶ Nec vobis ſolis*
*ego hoc fœdus ferio, & hæc iuramenta confir*
15 *mo, ¶ ſed cunctis præſentibus & abſentibus.*
16 *¶ Vos enim noſtis quomodo habitauerimus*
*in Terra-Aegypti, & quomodo tranſierimus*
17 *per medium nationū, quas tranſeuntes ¶ vi*
*diſtis abominationes & ſordes, id eſt, idola*
*eorum lignū & lapidem, argentum & aurū,*
18 *quæ colebāt. ¶ Ne forte ſit inter vos vir aut*
*mulier, familia aut tribus, cuius cor auer-*
*ſum eſt hodie à Domino Deo noſtro: vt va-*
C *dat & ſeruiat dijs illarum gentiū: & ſit in-*
*ter vos radix germinans fel & amaritudi-*
19 *nem. ¶ Cūmq; audierit verba iuramenti hu*
*ius, benedicat ſibi in corde ſuo, dicens, Pax*
*erit mihi, & ambulabo in prauitate cordis*
20 *mei: & aſſumat ebria ſitientem, ¶ & Domi-*
*nus non ignoſcat ei: ſed tunc quàm maximè*
*furor eius fumet, & zelus contra hominem*
*illum, & ſedeāt ſuper eum omnia maledicta*
*quæ*

quæ ſcripta ſunt in hoc volumine, & deleat
Dominus nomē eius ſub cælo, ¶ & conſumat 21
eum in perditionē ex omnibus tribubus Iſ-
rael, iuxta maledictiones quæ in libro legis
huius ac fœderis continentur. ¶ Dicetq; ſe- 22
quens generatio, & filij qui naſcentur dein
ceps, & peregrini qui delonge venerint, vi-
dentes plagas terræ illius & infirmitates
quibus eam afflixerit Dominus ¶ ſulphure, 23
& ſalis ardore comburens, ita vt vltra non
ſeratur, nec vireſcat quippiam germinet in
Gen.19.c.25 exemplum‖ſubuerſionis Sodomæ & Gomor-
3.Reg.9.b.8 rha, Adamæ & Seboim quas ſubuertit Do- D
Iere.22.c.8. minus in ira & in furore ſuo. ¶ Et dicent o- 24
mnes gentes, Quare ſic fecit Dominus terræ
huic? quæ eſt hæc ira furoris eius immenſa?
¶ Et reſpondebunt, Quia dereliquerunt pa- 25
ctum Domini quod pepigit cum patribus eo-
rum, quando eduxit eos de Terra Aegypti:
¶ & ſeruierunt dijs alienis, & adorauerunt 26
eos quos neſciebant, & quibus non fuerant
attributi: ¶ idcirco iratus eſt furor Domini 27
contra terram iſtam, vt induceret ſuper eam
omnia maledicta quæ in hoc volumine ſcri-
pta ſunt: ¶ & eiecit eos de terra ſua, in ira 28
& in furore, & in indignatione maxima,
proiecitq; in terram alienam ſicut hodie com
probatur. ¶ Abſcondita Domino Deo noſtro: 29
quæ manifeſta ſunt nobis & filijs noſtris vſ
que in ſempiternum, vt faciamus vniuerſa
*verba 6. *legis huius.

## CAP. XXX.

CVm ergo venerint ſuper te omnes ſer- 1
Pſ.105.g.45 mones iſti, benedictio ſiue maledictio A
quam propoſui in conſpectu tuo: & ductus
pœnitudine cordis tui in vniuerſis gentibus
in quas diſperſerit te Dominus Deus tuus,
¶ & reuerſus fueris ad eū, & obedieris eius 2
imperijs, ſicut ego hodie præcipio tibi, cum
filijs tuis, in toto corde tuo, & in tota anima
*Dominus tua: ¶ reducet te *Dominus Deus tuus de ca 3
Deus tuus ptiuitate tua,' ac miſerebitur tui, & rurſum
captiuitatē congregabit te de cunctis populis in quos te
tuam 3. ante diſperſit. ¶ Si ad cardines cæli fueris 4
diſſipatus, inde te retrahet Dominus Deus
2.Ma.1.f.46 tuus. ¶‖& aſſumet atq; introducet in terrā 5
2.c.18. quam poſſederunt patres tui, & obtinebis
eam, & benedicens tibi maioris numeri te
eſſe faciet, quā fuerint patres tui. ¶ Circun 6
cidet te Dominus Deus tuus cor tuū, & cor
ſeminis tui: vt diligas Dominum Deum tuū B
in toto corde tuo, & in tota anima tua vt
poſſis viuere. ¶ Omnes autem maledictiones 7
has conuertet ſuper inimicos tuos & eos qui
oderunt te, & perſequuntur. ¶ Tu autē re- 8
uerteris, & audies vocē Domini Dei tui: fa
ciesq; vniuerſa mandata quæ ego præcipio
tibi hodie: ¶ & abundare te faciet Dominus 9
Deus tuus in cunctis operibus manuū tua-
rum, in ſobole vteri tui, & in fructu iumen
torum tuorum, in vbertate terræ tuæ, & in
rerum omnium largitate. Reuertetur enim
Dominus, vt gaudeat ſuper te in omnibus
10 bonis ſicut gauiſus eſt in patribus tuis: ¶ ſi
tamen audieris vocem Domini Dei tui, &
cuſtodieris præcepta eius & ceremonias, quæ
in hac lege conſcripta ſunt: & reuertaris ad
C Dominum Deum tuum in toto corde tuo, &
11 in tota anima tua. ¶‖Mandatum hoc quod Rom.10.a.6
ego præcipio tibi hodie, non ſupra te eſt, neq;
12 procul poſitum, ¶ nec in cælo ſitum, vt poſſis
dicere, Quis noſtrûm valet ad cælum aſcen-
dere, vt deferat illud ad nos, vt audiamus
13 atque opere compleamus? ¶ Neque trans ma-
re poſitum, vt cauſeris & dicas: Quis e no-
bis poterit trāsfretare mare, & illud ad nos
vſque deferre: vt poſſimus audire & facere
14 quod præceptum eſt? ¶ Sed iuxta te eſt ſermo
valde, in ore tuo & in corde tuo, vt facias il
15 lum. ¶ Conſidera quod hodie propoſuerim in
conſpectu tuo vitam & bonum, & econtra-
16 rio mortem & malum: ¶ vt diligas Dominū
Deum tuum, & ambules in vijs eius, & cu-
ſtodias mandata illius, ac ceremonias atque
D iudicia: & viuas, atq; multiplicet te, bene-
dicatq; tibi in terra, ad quam *ingrederis' *ingredieris
17 poſſidendam. ¶ Si autem auerſum fuerit cor
tuum, & audire nolueris, atq; errore dece-
ptus adoraueris deos alienos et ſeruieris eis:
18 ¶ prædico tibi hodie quod pereas & paruo tē-
pore moreris in terra ad quam Iordane trāſ
19 miſſo ingredieris poſſidendā. ¶ Teſtes inuoco
hodie cælum & terrā, quod propoſuerim vo-
bis vitā & *bonum' benedictionem & male- *mortem 6.
dictionē. Elige ergo vitam, vt & tu viuas,
20 & ſemen tuum: ¶ & diligas Dominum Deū
tuum, atque obedias voci eius, & illi adhæ-
reas (ipſe eſt enim vita tua, & longitudo
dierum tuorum) vt habites in terra pro qua
iurauit Dominus patribus tuis Abraham,
Iſaac & Iacob, vt daret eam illis.

## CAP. XXXI.

1 ABijt itaq; Moyſes & locutus eſt omnia
2 verba hæc ad vniuerſum Iſrael, ¶ & di
A xit ad eos. Centū viginti annorū ſum hodie
nō poſſum vltrà egredi & ingredi, præſertim
cùm & Dominus dixerit mihi. ‖Non tranſi- Sup.3.d.26.
3 bis Iordanem iſtum. ¶ Dominus ergo Deus Nu.27.c.18.
tuus tranſibit ante te. ipſe delebit omnes gē
tes has in conſpectu tuo, & poſſidebis eas: &
Ioſue iſte tranſibit ante te, ſicut locutus eſt
4 Dominus. ¶ Facietq; Dominus eis‖ſicut fecit Nu.21.c.24.
Sehon & Og regibus Amorrhæorum, & ter-
5 ræ eorum, *delebitq; 'eos. ¶ Cùm ergo & hos *delebitq; 3
tradiderit vobis, ſimiliter facietis eis ſicut
6 præcepi vobis. ¶‖Viriliter agite & conforta- Sup.7.a.1.
mini: nolite timere, nec paueatis ad conſpe-
ctum eorum: quia Dominus Deus tuus ipſe
eſt ductor tuus, & non dimittet, nec dereliu-
7 quet te. ¶ Vocauitq; Moyſes Ioſue, & dixit
ei coram omni Iſrael, Confortare, & eſto ro-
buſtus: tu enim introduces populum iſtum
in terram quā daturum ſe patribus eorum
iurauit

*iurauit Dominus , & tu eam ſorte diuides.*
*¶Et Dominus qui ductor eſt veſter, ipſe erit* 8
*tecum: non dimittet, nec derelinquet te: noli*
*timere, nec paueas. ¶Scripſit itaque Moyſes* 9
*legẽ hanc, & tradidit eam ſacerdotibus filijs*
*Leui, qui portabant arcam fœderis Domini,*
*& cunctis ſenioribus Iſrael. ¶Præcepitq; eis,* 10
*dicens, Poſt ſeptem annos, anno remiſsionis,*
*in ſolennitate tabernaculorum , ¶conuenien* 11
*tibus cunctis ex Iſrael, vt appareant in con*
*ſpectu Domini Dei tui in loco quem elege-* C
*rit Dominus: leges verba legis huius coram*
*omni Iſrael, audientibus eis , ¶& in vnum* 12
*omni populo congregato , tam viris quã mu*
*lieribus, paruulis & aduenis qui ſunt intra*
*portas tuas, vt audientes diſcant, & timeãt*
*Dominum Deum veſtrum, & cuſtodiant, im*
*pleantq; omnes ſermones legis huius , ¶ filij* 13
*quoq; eorum qui nunc ignorant : vt audire*
*vestrum 7* *poſsint & timeant Dominum Deum ſuum*
*cunctis diebus quibus verſantur in terra ad*
*quam vos Iordane tranſmiſſo pergitis obti-*
*nendam. ¶Et ait Dominus ad Moyſen, Ecce* 14
*prope ſunt dies mortis tuæ : voca Ioſue , &*
*ſtate in tabernaculo teſtimonij , vt præcipiã*
*ei. Abierunt ergo Moyſes & Ioſue, & ſtete-* D
*runt in tabernaculo teſtimonij. ¶apparuitq;* 15
*Dominus ibi in columna nubis, quæ ſtetit in*
*introitu tabernaculi. ¶Dixitq; Dominus ad* 16
*Moyſen, Ecce tu dormies cum patribus tuis,*
*& populus iſte conſurgens fornicabitur poſt*
*deos alienos in terra ad quam ingreditur vt*
*habitet in ea: ibi derelinquet me, & irritum*
*faciet fœdus quod pepigi cum eo. ¶Et iraſ-* 17
*cetur furor meus contra eum in die illo : &*
*derelinquam eum , & abſcondam faciem*
*meam ab eo, & erit in deuorationem: inue-*
*nient eum omnia mala & afflictiones, ita*
*vt dicat in illo die , Vere quia non eſt Deus* E
*mecum, inuenerunt me hæc mala. ¶Ego au-* 18
*tem abſcondam , & celabo faciem meam in*
*die illo propter omnia mala quæ fecit , quia*
*ſecutus eſt deos alienos. ¶Nunc itaque ſcri-* 19
*bite vobis canticum iſtud, & docete filios Iſ*
*raël vt memoriter teneant, & ore decantẽt,*
*& ſit mihi carmẽ iſtud pro teſtimonio inter*
*filios Iſrael . ¶Introducam enim eũ in terrã* 20
*pro qua iuraui patribus eius , lacte & melle*
*manantem. Cumq; comederint & ſaturati*
*craſsiq; fuerint, auertentur ad deos alienos,*
*& ſeruient eis : detrahentq; mihi , & irri-*
*tum facient pactum meum. ¶Poſtquam in-* 21
*uenerint eum mala multa & afflictiones,*
*reſpondebit ei canticum iſtud pro teſtimonio*
*quod nulla delebit obliuio ex ore ſeminis*
*ſui 2.* *tui. Scio enim cogitationes eius , quæ fa-*
*cturus ſit hodie antequam introducam eum* F
*in terram quam ei pollicitus ſum. ¶Scripſit* 22
*ergo Moyſes canticum, & docuit filios Iſrael.*
*9.* *¶Præcepitq; Dominus Ioſue filio Nun , &* 23
*ait, Confortare & eſto robuſtus: tu enim in-*
*troduces filios Iſraël in terram quam polli-*
24 *citus ſum, & ego ero tecum. ¶Poſtquam ergo*
*ſcripſit Moyſes verba legis huius in volumi*
25 *ne, atque compleuit , ¶ præcepit Leuitis qui*
*portabant arcam fœderis Domini , dicens:*
26 *¶Tollite librum iſtum, & ponite eum in la-*
*tere arcæ fœderis Domini Dei veſtri : vt ſit*
27 *ibi contra te in teſtimonium . ¶ Ego enim*
*ſcio contentionem tuam , & ceruicem tuam*
*duriſsimam . Adhuc viuente me & ingre-*
*diente vobiſcum , ſemper contentioſe egiſtis*
*contra Dominum : quanto magis cum mor-*
28 *tuus fuero. ¶Congregate ad me omnes ma-*
*iores natu per tribus veſtras, atque docto-*
*res, & loquar audientibus eis ſermones iſtos*
*& inuocabo contra eos cælum & terram.*
29 *¶Noui enim quod poſt mortem meam ini-*
*que agetis, & declinabitis cito de via quam*
*præcepi vobis : & occurrent vobis mala in*
*extremo tempore , quando feceritis malum*
*in conſpectu Domini, vt irritetis eum per o-*
30 *pera manuum veſtrarum. ¶Locutus eſt er-*
*go Moyſes audiente vniuerſo cœtu Iſraël*
*verba carminis huius , & ad finem vſque*
*compleuit.*

## CAP. XXXII.

1 *AVdite cæli quæ loquor, audiat terra ver*
A *ba oris mei.*
2 *¶Concreſcat in pluuiam doctrina mea,*
*fluat vt ros eloquium meũ, quaſi imber ſu-*
*per herbam, & quaſi ſtillæ ſuper gramina.*
3 *¶Quia nomen Domini inuocabo: date ma*
*gnificentiam Deo noſtro.*
4 *¶Dei perfecta ſunt opera, & omnes viæ*
*eius iudicia: Deus fidelis, & abſque vlla ini*
*quitate, iuſtus & rectus.*
5 *¶Peccauerunt ei & non filij eius in ſor-* 6.
*dibus: generatio praua atque peruerſa.*
6 *¶Hæccine reddis Domino popule ſtulte &*
*inſipiens ? numquid non ipſe eſt pater tuus,*
*qui poſſedit te, & fecit, & creauit te?*
7 *¶Memento dierum antiquorum , cogita*
*generationes ſingulas , interroga patrem*
*tuum, & annunciabit tibi: maiores tuos, &*
*dicent tibi.*
8 *¶ Quando diuidebat Altiſsimus gentes:*
*quando ſeparabat filios Adam, conſtituit ter*
*minos populorum iuxta numerum filiorum*
*Iſraël.*
9 *¶Pars autem Domini populus eius : Ia-*
*cob funiculus hæreditatis eius.*
10 *¶Inuenit eũ in terra deſerta, in loco hor-*
*roris, & vaſtæ ſolitudinis: circũduxit eũ, &*
*docuit : & cuſtodiuit quaſi pupillã oculi ſui.*
11 *¶ Sicut aquila prouocans ad volandum*
*pullos ſuos, & ſuper eos volitans , expandit*
*alas ſuas, & aſſumpſit eum, atque portauit*
*in humeris ſuis.*
12 *¶Dominus ſolus dux eius fuit: & nõ e-*
*rat cum eo Deus alienus.*
13 *¶Conſtituit eum ſuper excelſam terram:*

"ô 1

*vt comederet fructus agrorum, "vt' ſugeret*
*mel de petra, oleumq́ de ſaxo duriſſimo.*
14 ¶ *Butyrum de armento, & lac de ouibus*
*cum adipe agnorum, & arietum filiorum Ba*
*ſan, & hircos cum medulla tritici, & ſangui*
*nem vuæ biberet meraciſſimum.*
15 ¶ *Incraſſatus eſt dilectus, & recalcitra-*
C *uit: incraſſatus, impinguatus, dilatatus, de-*
*reliquit Deum factorem ſuum, & receſſit à*
*Deo ſalutari ſuo.*
16 ¶ *Prouocauerũt eũ in dijs alienis, & in abo*
*minationibus ad iracundiã concitauerunt.*
17 ¶ *Immolauerũt dæmonijs & non Deo, dijs*
*quos ignorabant: noui recentesq́ venerunt,*
*quos non coluerunt patres eorum.*
18 ¶ *Deum qui te genuit dereliquiſti, & obli*
*tus es Domini creatoris tui.*
19 ¶ *Vidit Dominus ad iracundiã concitatus*
*eſt: quia prouocauerunt eum filij ſui & filiæ.*
20 ¶ *Et ait. Abſcondam faciem meam ab eis*
*& conſiderabo nouiſſima eorum: generatio*
*enim peruerſa eſt, & infideles filij.*
21 ¶ *Ipſi me prouocauerunt in eo qui non e-*
*rat Deus, & irritauerunt in vanitatibus*
Ro.10. d.19. *ſuis: ‖ & ego prouocabo eos in eo qui non eſt*
Iere.15. c.14. *populus, & in gente ſtulta irritabo illos.*
22 ¶ *Ignis ſuccenſus eſt in furore meo, & ar*
*debit vſq; ad inferni nouiſſima: deuorabitq́;*
*terram cum germine ſuo, & montium fun-*
*damenta comburet.*
23 ¶ *Congregabo ſuper eos mala, & ſagittas*
*meas complebo in eis.*
24 ¶ *Conſumentur fame, & deuorabunt eos*
D *aues morſu amariſſimo: dentes beſtiarum*
*immittam in eos, cum furore trahentium*
*ſuper terram, atque ſerpentium.*
25 ¶ *Foris vaſtabit eos gladius, & intus pa*
*uor, iuuenem ſimul ac virginem, lactentem*
*cum homine ſene.*
26 ¶ *Et dixi: Vbinam ſunt? ceſſare faciam ex*
*hominibus memoriam eorum.*
27 ¶ *Sed propter iram inimicorum diſtuli:*
*ne fortè ſuperbirent hoſtes eorum, & dice-*
*rent, Manus noſtra excelſa, & nõ Dominus,*
*fecit hæc omnia.*
28 ¶ *Gẽs abſq; conſilio eſt, & ſine prudentia.*
29 ¶ *Vtinam ſaperent & intelligerent, ac no*
*uiſſima prouiderent.*
" perſequa- ¶ *Quomodo "perſequebatur' vnus mille,* 30
tur 5. E *& duo fugarent decem millia? nonne ideo,*
*quia Deus ſuus vendidit eos, & Dominus*
*concluſit illos?*
31 ¶ *Non enim eſt Deus noſter vt dij eorum:*
*& inimici noſtri ſunt iudices.*
" botrus a- ¶ *De vinea Sodomorum vinea eorum, &* 32
mariſſimus *de ſuburbanis Gomorrhæ: vua eorum vua*
9. *fellis, & "botri amariſſimi'.*
Eccl.28.a.1. ¶ *Fel draconum vinum eorum, & vene-* 33
Ro.12. d.19. *num aſpidum inſanabile.*
Heb.10.c.30 ¶ *Nonne hæc condita ſunt apud me, &* 34
*ſignata in theſauris meis?*

35 ¶ *Mea eſt vltio, & ego retribuam "eis' in* ".9.
*tempore, vt labatur pes eorũ: iuxta eſt dies*
*perditionis, & adeſſe feſtinant tempora.*
36 ¶ *Iudicabit Dominus populum ſuum, &*
*in ſeruis ſuis miſerebitur: videbit quod in-*
*firmata ſit manus, & clauſi quoque defece-*
*runt, reſiduiq́; conſumpti ſunt.*
37 ¶ *Et "dicet'. Vbi ſunt dij eorum, in qui-* "dicent 10.
*bus habebant fiduciam?*
38 ¶ *De quorum victimis comedebant adi-*
*pes, & bibebant vinum libaminum: ſurgãt,*
*& opitulentur vobis, & in neceſſitate vos*
*protegant.*
39 ¶ ‖ *Videte quòd ego ſim ſolus, & nõ ſit a-* 1.Reg.2.b.6.
F *lius Deus præter me: ego occidam, & ego vi-* Tob.13.a.2.
*uere faciam: percutiam, & ego ſanabo, & nõ* Sap.16. b.13.
*eſt qui de manu mea poſſit eruere.*
40 ¶ *Leuabo ad cælum manum meam, & di*
*cam, Viuo ego in æternum.*
41 ¶ *Si acuero vt fulgur gladium meum, &*
*arripuerit iudicium manus mea: reddam vl-*
*tionem hoſtibus meis, & his qui oderũt me,*
*retribuam.*
42 ¶ *Inebriabo ſagittas meas ſanguine, &*
*gladius meus deuorabit carnes, de cruore oc-*
*ciſorum, & de captiuitate, nudati inimico-*
*rum capitis.*
43 ¶ ‖ *Laudate gentes populum eius, quia* 2.Mac.2.b.6
*ſanguinem ſeruorum ſuorum vlciſcetur: &*
*vindictam retribuet in hoſtes eorũ, & pro-*
*pitius erit terræ populi ſui.*
44 ¶ *Venit ergo Moyſes & locutus eſt omnia*
*verba cantici huius in auribus populi, ipſe*
45 *& Ioſue filius Nun.* ¶ *Compleuitq́; omnes ſer*
G *mones iſtos, loquens ad vniuerſum Iſraël.*
46 ¶ *& dixit ad eos, Ponite corda veſtra in om-*
*nia verba quæ ego teſtificor vobis hodie: vt*
*mandetis ea filijs veſtris cuſtodire & facere,*
*& implere vniuerſa quæ ſcripta ſunt legis*
47 *huius:* ¶ *quia non incaſſum præcepta ſunt vo*
*bis, ſed vt ſinguli in eis viuerent: quæ fa-*
*cientes longo perſeueretis tempore in terra*
*ad quam Iordane tranſmiſſo "ingredimini'* "ingredie-
48 *poſſidendam.* ¶ *Locutusq́; eſt Dominus ad* mini.
49 *Moyſen in eadem die, dicens.* ¶ *Aſcende in* Num. 20.d.
*montem iſtum Abarim, id eſt, tranſituum,*
*in montem Nebo, qui eſt in terra Moab con-*
*tra Iericho: & vide terram Chanaã, quam*
*ego tradam filijs Iſraël obtinendam, & mo-*
50 *rere in monte.* ¶ *Quem conſcendens iungeris*
*populis tuis, ‖ ſicut mortuus eſt Aaron frater* Nu.20 d.25
*tuus in mõte Hor, & appoſitus populis ſuis:* 33.d.38.
51 ¶ *quia præuaricati eſtis contra me in medio* Nu.20.b.10
*filiorum Iſraël ad Aquas-contradictionis* 27.c.14.
*in Cades deſerti Sin: & non ſanctificaſtis*
52 *me inter filios Iſraël.* ¶ *E contra videbis*
*terram, & nõ ingredieris in eam quam ego*
*dabo filijs Iſraël.*

CAP. XXXIII.

1 HAec eſt benedictio qua benedixit Moy-
A *ſes homo Dei filijs Iſraël ante mortem*
*ſuam.*

ſuam. ¶ Et ait, Dominus de Sinai venit, & 2
de Seir ortus eſt nobis: apparuit de monte
Pharan, & cum eo ſanctorum millia. In de-
xtera eius ignea lex.
¶ Dilexit populos, omnes ſancti in manu 3
illius ſunt: ‖ & qui appropinquant pedibus
Sap.3.a.1.
eius, accipient de doctrina illius. ¶ Legẽ præ- 4
cepit nobis Moyſes hæreditatem multitudi-
nis Iacob. ¶ Erit apud rectiſſimum rex, con- 5
gregatis principibus populi cum tribus Iſ-
rael.
¶ Viuat Ruben, & non moriatur, & ſit 6
paruus in numero.
¶ Hæc eſt Iudæ benedictio. Audi Domine 7
vocem Iudæ, & ad populum ſuum introduc
eum: manus eius pugnabunt pro eo, & adiu-
tor illius contra aduerſarios eius erit.
¶ Leui quoque ait, Perfectio tua, & do- 8
ctrina tua viro ſancto tuo, quem probaſti in B
tentatione, & iudicaſti ad Aquas contradi-
ctionis. ¶ Qui dixit patri ſuo & matri ſuæ, 9
Neſcio vos: & fratribus ſuis: Ignoro illos: &
neſcierunt filios ſuos: Hi cuſtodierunt elo-
quium tuum, & pactum tuum ſeruauerunt,
¶ iudicia tua ô Iacob, & legẽ tuam ô Iſrael: 10
ponent thymiama in furore tuo, & holocau-
ſtum ſuper altare tuum. ¶ Benedic Domine 11
fortitudini eius, & opera manuum illius ſu-
ſcipe. Percute dorſa inimicorum eius: & qui
oderunt eum, non conſurgant.
¶ Et Beniamin ait, Amantiſſimus Do- 12
mini habitabit confidenter in eo: quaſi in
thalamo tota die morabitur, & inter hume-
ros illius requieſcet.
¶ Ioſeph quoque ait, De benedictione Do- 13
mini terra eius, de pomis cœli, & rore, atq;
abyſſo ſubiacente. ¶ De pomis fructuum ſolis 14
ac lunæ, ¶ de vertice antiquorum montium, 15
de pomis collium æternorum, ¶ & de frugi- 16
bus terræ, & de plenitudine eius. Benedictio C
Exo.3.a.2.
illius ‖ qui apparuit in rubo, veniat ſuper ca-
put Ioſeph, & ſuper verticem nazaræi inter
fratres ſuos. ¶ Quaſi primogeniti tauri pul- 17
chritudo eius, cornua rhinocerotis cornua il-
lius: in ipſis ventilabit gentes vſq; ad termi-
nos terræ. hæ ſunt multitudines Ephraim,
& hæc millia Manaſſe.
¶ Et Zabulon ait, Lætare Zabulon in exi- 18
tu tuo, & Iſſachar in tabernaculis tuis. ¶ Po- 19
pulos vocabunt ad montem: ibi immolabunt
victimas iuſtitiæ. Qui inundationem maris
quaſi lac ſugent, & theſauros abſconditos
arenarum.
¶ Et Gad ait, Benedictus in latitudine 20
Gad: quaſi leo requieuit, cepitq; brachiũ, &
verticem. ¶ Et vidit principatum ſuũ, quod 21
in parte ſua doctor eſſet repoſitus: qui fuit
cum principibus populi, & fecit iuſtitias Do-
mini, & iudicium ſuum cum Iſrael.
¶ Dan quoque ait, Dan catulus leonis, 22
fluet largiter de Baſan.

23 ¶ Et Nephthali dixit, Nephthali abun-
D dantia perfruetur, & plenus erit benedi-
ctionibus Domini: mare & meridiem poſſi-
debit.
24 ¶ Aſer quoq; ait, Benedictus in filijs Aſer
ſit placens fratribus ſuis, & tingat in oleo
25 pedem ſuum. ¶ Ferrum & æs calceamentum
eius. Sicut dies iuuentutis tuæ, ita & ſene-
26 ctus tua. ¶ Non eſt Deus alius vt Deus re- ...4.
ctiſſimi: aſcenſor cœli auxiliator tuus. Ma-
27 gnificentia eius diſcurrunt nubes, ¶ habita-
culum eius ſurſum, & ſubter brachia ſempi-
terna, eijciet a facie tua inimicum, dicetq;:
"Contere 2. Ier.23.b.6. 33.c.16.
28 "Contere. ¶ ‖ Habitabit Iſrael confiden-
ter, & ſolus. Oculus Iacob in terra frumenti
29 & vini, cœliq; caligabunt rore. ¶ Beatus es
tu Iſrael. quis ſimilis tui popule, qui ſalua-
ris in Domino? ſcutum auxilij tui, & gla-
dius gloriæ tuæ. negabunt te inimici tui, &
tu eorum colla calcabis.

CAP. XXXIIII.

1 ASCENDIT ergo Moyſes de campeſtribus
A Moab ſuper montem Nebo, in verticem
Phaſga contra Iericho: ‖ oſtenditq; ei Domi-
2.Ma.2.a.4. Sup.3.d.27.
2 nus omnem terram Galaad vſque Dan, ¶ &
vniuerſum Nephthali, terramq; Ephraim
& Manaſſe, & omnem terram* vſq; ad ma-
*Iuda 3.
3 re nouiſſimum, ¶ & auſtralem partem, & la-
titudinem campi Iericho ciuitatis palma-
4 rum vſque Segor. ¶ Dixitq; Dominus ad
B eum, Hæc eſt terra pro qua iuraui Abrahã,
Iſaac, & Iacob, dicens: ‖ Semini tuo dabo
Gen.12.b.7. 13.d.15.15.d. 18.26.a.4.
eam. Vidiſti eam oculis tuis, & non tranſi-
5 bis ad illam. ¶ Mortuuſq; eſt ibi Moyſes ſer-
uus Domini in terra Moab, iubente Domi-
6 no: ¶ & ſepeliuit eum in valle terræ Moab,
contra Phogor: ‖ & non cognouit homo ſepul-
Iudæ c.9.
7 chrum eius vſq; in præſentem diem. ¶ Moy-
ſes centum & viginti annorum erat quan-
C do mortuus eſt, non caligauit oculus eius,
8 nec dentes illius moti ſunt. ¶ Fleueruntq;
eum filij Iſrael in campeſtribus Moab tri-
ginta diebus: & completi ſunt dies planctus
9 lugentium Moyſen. ¶ Ioſue vero filius Nun
repletus eſt ſpiritu ſapientiæ, quia Moyſes
poſuit ſuper eum manus ſuas. & obedierunt
ei filij Iſrael, feceruntq; ſicut præcepit Do-
10 minus Moyſi. ¶ Et non ſurrexit vltra pro-
D pheta in Iſrael ſicut Moyſes, quem noſſet Do-
11 minus facie ad faciem, ¶ in omnibus ſignis
atque portentis, quæ miſit per eum, vt fa-
ceret in terra Aegypti Pharaoni, & omni-
12 bus ſeruis eius, vniuerſæq; terræ illius, ¶ &
cunctam manum robuſtam, magnaq; mira-
bilia quæ fecit Moyſes coram vniuerſo Iſ-
rael.

# LIBER IOSVE, HEBRAICE IEHOSVA.

## CAPVT I.

ET factum eſt poſt mortem Moyſi ſer- 1
ni Domini, vt loqueretur Dominus A
ad Ioſue filium Nun, miniſtrum
Moyſi, & diceret ei. ¶ Moyſes ſeruus 2
meus mortuus eſt: ſurge, & tranſi Iordanem
iſtum, tu & omnis populus tecum, in ter-
Deu.11.c.24 ram quam ego dabo filijs Iſrael. ¶ ‖Omnem 3
Ioſ.14.c.9. locum quem calcauerit veſtigium pedis ve-
ſtri, vobis tradam ſicut locutus ſum Moyſi.
¶ A deſerto & Libano vſque ad fluuium 4
magnum Euphraten, omnis terra Hethaeo-
rum vſque ad mare magnum contra ſolis
occaſum erit terminus veſter. ¶ Nullus po- 5
terit vobis reſiſtere cunctis diebus vitae tuae:
Heb.13.a.13. ſicut fui cum Moyſe, ita ero tecum: ‖non di-
mittam, nec derelinquam te. ¶ Confortare & 6
eſto robuſtus, tu enim ſorte diuides populo B
huic terram, pro qua iuraui patribus "tuis"
"ſuis 1. vt traderem eam illis. ¶ Confortare igitur, 7
& eſto robuſtus valde, vt cuſtodias & facias
omnem legem quam praecepit tibi Moyſes
ſeruus meus: ne declines ab ea ad dexteram
vel ad ſiniſtram, vt intelligas cuncta quae
agis. ¶ Non recedat volumen legis huius ab 8
ore tuo, ſed meditaberis in eo diebus ac no-
ctibus: vt cuſtodias & facias omnia quae
ſcripta ſunt in eo: tunc diriges viam tuam,
& intelliges eam. ¶ Ecce praecipio tibi, confor 9
tare, & eſto robuſtus: Noli metuere & noli
timere, quoniam tecum eſt Dominus Deus
tuus in omnibus ad quaecunque perrexeris.
¶ Praecepitque Ioſue principibus populi, dicens, 10
Tranſite per medium caſtrorum, & imperate C
populo, ac dicite: ¶ Praeparate vobis cibaria: 11
quoniam poſt diem tertium tranſibitis Ior-
danem, & intrabitis ad poßidendam ter-
ram quam Dominus Deus veſter daturus
eſt vobis. ¶ Rubenitis quoque, & Gadditis, 12
& dimidiae tribui Manaſſe ait. ¶ Mementote 13
Nu.32.d.20. ſermonis ‖ quem praecepit vobis Moyſes fa-
mulus Domini, dicens, Dominus Deus ve-
ſter dedit vobis requiem, & omnem terram.
¶ Vxores veſtrae & filij, ac iumenta mane- 14
bunt in terra quam tradidit vobis Moyſes
trans Iordanem: vos autem tranſite armati
ante fratres veſtros, omnes fortes manu, &
pugnate pro eis, ¶ donec det Dominus requiē 15
fratribus veſtris ſicut & vobis dedit, & poſ D
ſideāt ipſi quoque terram quā Dominus Deus
"reuertemini 1. veſter daturus eſt eis. & ſic "reuertimini" in
terrā poſſeßionis veſtrae, & habitabitis in ea
quam vobis dedit Moyſes famulus Domini
trans Iordanem contra ſolis ortum. ¶ Reſpon 16
deruntque ad Ioſue, atque dixerunt, Omnia
quae praecepiſti nobis, faciemus: & quocunque
miſeris, ibimus. ¶ Sicut obediuimus in cun- 17
ctis Moyſi, ita obediemus & tibi: tantum ſit
Dominus Deus tuus tecum, ſicut fuit cum
18 Moyſe. ¶ Qui contradixerit ori tuo, & non o-
bedierit cunctis ſermonibus quos praeceperis
ei, moriatur. tu tantum confortare, & viri-
liter age.

## CAP. II.

1 MIſit igitur Ioſue filius Nun de Setim
A duos viros exploratores in abſcondito:
& dixit eis, Ite & conſiderate terram, vr-
bemque Iericho. ‖Qui pergentes ingreßi ſunt Iac.2.d.25.
domum mulieris meretricis nomine Rahab, Heb.11.f.31.
2 & quieuerunt apud eam. ¶ Nuntiatumque eſt
regi Iericho, & dictū, Ecce viri ingreßi ſunt
huc per noctem de filijs Iſrael, vt explorarēt
3 terram. ¶ Miſitque rex Iericho ad Rahab, di-
cens: Educ viros qui venerunt ad te, & in-
greßi ſunt domum tuā: exploratores quippe
ſunt, & omnē terram conſiderare venerunt.
4 ¶ Tollensque mulier viros, abſcondit & ait,
Fateor, venerunt ad me, ſed neſciebam vnde
5 eſſent. ¶ cùmque porta clauderetur in tene-
bris, & illi pariter exierunt, neſcio quo ab-
ierunt: perſequimini cito & comprehendetis
6 eos. ¶ Ipſa autem fecit aſcendere viros in ſo
larium domus ſuae, operuitque eos ſtipula li-
7 ni, quae ibi erat. ¶ Hi autem qui mißi fue-
B rant, ſequuti ſunt eos per viam quae ducit
ad "vadum" Iordanis: illisque egreßis ſta- "vada 1.
8 tim porta clauſa eſt. ¶ Necdum obdormie-
rant qui latebant, & ecce mulier aſcendit
9 ad eos, & ait. ¶ Noui quod Dominus tradi-
derit vobis terram "': etenim irruit in nos "iſtam 5.
terror veſter, & elanguerunt omnes habita-
10 tores terrae. ¶ Audiuimus quod ſiccauerit Do
minus aquas Maris-rubri ad veſtrum in-
troitum, quādo egreßi eſtis ex Aegypto: ‖& Nu.21.c.25.
quae feceritis duobus Amorrhaeorū regibus:
qui erant trans Iordanē Sehon & Og, quos
11 interfeciſtis. ¶ Et haec audientes, pertimui-
mus, & elanguit cor noſtrum, nec remanſit
in nobis ſpiritus ad introitum veſtrum: Do
minus enim Deus veſter ipſe eſt Deus in cae
12 lo ſurſum, & in terra deorſum. ¶ Nunc ergo
C iurate mihi per Dominum, vt quomodo ego
miſericordiam feci vobiſcum, ita & vos fa-
ciatis cum domo patris mei: detisque mihi ve
13 rum ſignum: ¶ "vt" ſaluetis patrem meum "& 5.
& matrem, fratres ac ſorores meas, & om-
nia quae illorum ſunt, & eruatis animas no
14 ſtras à morte. ¶ Qui reſponderunt ei, Anima
noſtra ſit pro vobis in mortem: ſi tamen non
prodideris nos. cùmque tradiderit nobis Do-
minus terram, faciemus in te miſericordiā
15 & veritatem. ¶ Demiſit ergo eos per funem
de feneſtra: domus enim eius haerebat muro.
16 ¶ Dixitque ad eos, Ad montana conſcendite,
ne forte occurrant vobis reuertentes: ibique
latitate tribus diebus donec redeant, & ſic
17 ibitis per viam veſtram. ¶ Qui dixerunt
ad eam, Innoxij erimus à iuramento hoc quo
18 adiuraſti nos, ¶ ſi ingredientibus nobis terrā,
ſignum "' fuerit funiculus iſte coccineus, & li "non 4.

*gauerit eum in feneſtra, per quam dimiſiſti*
*nos: & patrem tuum ac matrem, fratreſq́; &*
*omnem cognationem tuam congregaueris in*
*domum tuã.* ¶ *Qui oſtium domus tuæ egreſ-* 19
*ſus fuerit, ſanguis ipſius erit in caput eius,*
*Innoxij 6. & nos erimus "alieni'.* Cunctorum autem D
*ſanguis qui tecum in domo fuerint, redũda*
*bit in caput noſtrum, ſi eos aliquis tetigerit.*
¶ *Quod ſi nos prodere volueris, & ſermonem* 20
*iſtum proferre in medium, erimus mundi ab*
*hoc iuramento quo adiuraſti nos.* ¶ *Et illa* 21
*reſpondit, Sicut locuti eſtis, ita fiat: dimit-*
*tensq́; eos vt pergerent appendit funiculum*
*coccineum in feneſtra.* ¶ *Illi vero ambulan-* 22
*tes peruenerunt ad montana, & manſerunt*
*ibi tres dies, donec reuerterentur qui fuerãt*
*perſecuti: quærentes enim per omnem viam,*
*non repererunt eos.* ¶ *Quibus vrbem ingreſ-* 23
*ſis, reuerſi ſunt, & deſcenderunt explorato-*
*res de monte: & tranſmiſſo Iordane, vene-*
*runt ad Ioſue filium Nun, Narraueruntq́;*
*ei omnia quæ acciderãt ſibi,* ¶ *atq; dixerunt,* 24
*Tradidit Dominus omnem terram hanc in*
*manus noſtras, & timore proſtrati ſunt cun*
*cti habitatores eius.*

CAP. III.

*IGitur Ioſue de nocte conſurgens mouit ca-* 1
*ſtra: egredienteſq́; de Setim, venerunt ad* A
*Iordanẽ, ipſe & omnes filij Iſraël, & morati*
*ſunt ibi per tres dies.* ¶ *Quibus euolutis trã* 2
*ſierunt præcones per caſtrorum medium,* ¶ *&* 3
*clamare cœperunt. Quando videritis arcam*
*fœderis domini Dei veſtri, & ſacerdotes ſtir*
*pis Leuiticæ portantes eam, vos quoque con*
*ſurgite, & ſequimini præcedentes:* ¶ *ſitq́ue* 4
*inter vos & arcam ſpatium cubitorũ duum*
*millium: vt procul videre poſſitis, & noſſe*
*per quam viam ingrediamini: quia prius nõ*
*ambulaſtis per eam, & cauete ne appropin-*
*quetis ad arcam.* ¶ *Dixitq́; Ioſue ad populũ,* 5
*Sanctificamini, cras enim faciet Dominus*
*inter vos mirabilia.* ¶ *Et ait ad ſacerdotes,* 6
*Tollite arcam fœderis & præcedite populũ.* B
*Qui iuſſa complentes, tulerunt & ambula-*
*uerunt ante eos.* ¶ *Dixitq́; Dominus ad Io-* 7
*ſue, Hodie incipiam exaltare te coram omni*
*Iſrael: vt ſciant quod ſicut cum Moyſe fui,*
*ita & tecum ſim.* ¶ *Tu autem præcipe ſacer-* 8
*dotibus qui portant arcã fœderis: & dic eis,*
*Cùm ingreſsi fueritis partẽ aquæ Iordanis,*
*ſtate in ea.* ¶ *Dixitq́; Ioſue ad filios Iſraël,* 9
*verba 6. Accedite huc, & audite "verbum' Domini*
*Dei veſtri.* ¶ *Et rurſum, in hoc, inquit, ſcie-* 10
*tis quod Dominus Deus viuens in medio*
*veſtri eſt, & diſperdet in conſpectu veſtro* C
*Chananæum, & Hethæũ, Heuæum & Phe-*
*rezæum, Gergeſæum quoque & Iebuſæum,*
*& Amorrhæum.* ¶ *Ecce arca fœderis Domi-* 11
*ni: omnis terræ antecedet vos per Iordanẽ.*
*duodecim* ¶ *Parate duodecim viros de* tribubus Iſraël,* 12
*ſingulos per ſingulas tribus.* ¶ *Et cùm poſue-* 13
*rint veſtigia pedum ſuorum ſacerdotes qui*
*portant arcam* Domini Dei vniuerſæ terræ* *fœderis
*in aquis Iordanis, aquæ quæ inferiores ſunt*
*decurrent atque deficient: quæ autem deſu-*
14 *per veniunt, ‖ in vna mole conſiſtent.* ¶ *Igi-* Pſa.113.a.3. Act.7.f.45.
*tur egreſſus eſt populus de tabernaculis ſuis,*
*vt tranſiret Iordanem: & ſacerdotes qui por*
*tabant arcam fœderis pergebant ante eum.*
15 ¶ *Ingreſsiſq́; eis Iordanem, & pedibus eorum* Ecc.24.e.36
D *in parte aquæ tinctis (‖ Iordanis autem ri-*
16 *pas aluei ſui tẽpore meſsis impleuerat,)* ¶ *ſte*
*terunt aquæ deſcendentes in loco vno, & ad*
*inſtar montis intumeſcentes apparebãt pro-*
*cul ab vrbe quæ vocatur "Edom' vſque ad* "Adam 12.
*"locum' Sarthan, quæ autẽ inferiores erant,* "latus 1.
*in Mare-ſolitudinis (quod nũc vocatur mor*
*tuum) deſcenderunt, vſquequo omnino de-*
17 *fecerunt.* ¶ *Populus autem incedebat contra*
*"Iordanem', & ſacerdotes qui portabant ar* "Iericho 1.
*cam fœderis Domini, ſtabant ſuper ſiccam*
*humum in medio Iordanis accincti, omniſq́;*
*populus per arentem alueum tranſibat.*

CAP. IIII.

1 *QVibus tranſgreſsis dixit Dominus ad Io*
2 *ſue.* ¶ *Elige duodecim viros ſingulos*
3 *per ſingulas tribus,* ¶ *& præcipe eis vt tol-*
A *lant de medio Iordanis alueo, vbi ſteterunt*
*pedes ſacerdotũ, duodecim duriſsimos lapi-*
*des, quos ponetis in loco caſtrorũ vbi fixeri-*
4 *tis hac nocte tentoria.* ¶ *Vocauitq́; Ioſue duo-*
*decim viros, quos elegerat de filijs Iſrael ſin*
5 *gulos de ſingulis tribubus,* ¶ *& ait ad eos, ite*
*ante arcam Domini Dei veſtri ad Iordanis*
*medium, & portate inde ſinguli ſingulos la-*
*pides in humeris veſtris, iuxta numerũ fi-*
6 *liorum Iſrael,* ¶ *vt ſit ſignum inter vos. Et*
*quando interrogauerint vos filij veſtri cras,*
7 *dicentes. Quid ſibi volunt iſti lapides?* ¶ *re-*
*ſpondebitis eis, Defecerunt aquæ Iordanis*
*ante arcam fœderis Domini, cùm tranſiret*
*eum, idcirco poſiti ſunt lapides iſti in monu-*
*mentum filiorum Iſraël vſq; in æternum.*
8 ¶ *Fecerunt ergo filij Iſraël ſicut præcepit eis*
B *Ioſue, portãtes de medio Iordanis alueo duo-*
*decim lapides, vt Dominus ei imperarat, iu*
*xta numerum filiorum Iſraël, vſq; ad locum*
*in quo caſtrametati ſunt, ibiq́; poſuerũt eos.*
9 ¶ *Alios quoq; duodecim lapides poſuit Ioſue*
*in medio Iordanis alueo, vbi ſteterunt ſacer*
*dotes, qui portabant arcam fœderis "Domi-* "5.
10 *ni': & ſunt ibi vſq; in præſentẽ diem.* ¶ *Sa-*
*cerdotes autẽ qui portabant arcam, ſtabant*
*in Iordanis medio, donec omnia complerẽtur*
*quæ Ioſue, vt loqueretur ad populum præce-*
*perat Dominus, "&' dixerat ei Moyſes. Fe-* "vt 1.
11 *ſtinauitq́; populus, & tranſiit.* ¶ *Cùmq́; tran*
*ſiſſent omnes tranſiuit & arca Domini, ſa-*
*cerdotes quoque pergebant ante populum.*
12 ¶ *Filij quoque Ruben, & Gad, & dimidia*
*tribus Manaſſe, armati præcedebant fratres*
C *ſuos filios Iſraël, ſicut eis præceperat Moy-*
*ſes*

ſes. ¶ & quadraginta pugnatorum millia per 13
turmas & cuneos, incedebant per plana at-
que campeſtria vrbis Iericho. ¶ In die illo 14
Nu.32.c.29. magnificauit Dominus Ioſue coram omni
Iſrael, vt timerent eum ſicut timuerant
Moyſen dum adhuc viueret. ¶ Dixitq; ad 15
eum, ¶ Præcipe ſacerdotibus qui portant ar- 16
cam fœderis, vt aſcendat de Iordane. ¶ Qui 17
præcepit eis, dicens: Aſcendite de Iordane.
¶ Cùmq; aſcendiſſent portantes arcam fœ- 18
deris Domini, & ſiccam humum calcare cœ-
piſſent, reuerſa ſunt aquæ in alueum ſuum,
& fluebant ſicut antè conſueuerant. ¶ Popu 19
lus autem aſcendit de Iordane decimo die D
menſis primi, & caſtrametati ſunt in Gal-
galis contra orientalem plagam vrbis Ieri-
cho. ¶ Duodecim quoque lapides, quos de Ior 20
danis alueo ſumpſerant, poſuit Ioſue in Gal
galis, ¶ & dixit ad filios Iſrael, Quando in- 21
terrogauerint filij veſtri cras patres ſuos, &
dixerint eis: Quid ſibi volunt lapides iſti?
¶ docebitis eos atque dicetis, Per arentem 22
alueum tranſiuit Iſrael Iordanem iſtum;
¶ ſiccante Domino Deo "noſtro aquas eius in 23
conſpectu noſtro', donec "tranſiretis': ¶ ſicut 24
fecerat prius in mari rubro, quod ſiccauit
donec tranſiremus: ¶ vt diſcant omnes ter- 25
rarum populi fortiſſimam Domini manum,
vt & vos timeatis Dominum Deum ve-
ſtrum omni tempore.

*veſtro aquas eius in conſpectu veſtro 4.
*tranſiremus 10.
Exo.14.c.20

CAP. V.

POſtquam ergo audierunt omnes reges 1
Amorrhæorum qui habitabant trãs Ior- A
danem ad occidentalem plagam, & cuncti
reges Chanáan, qui propinqua poſſidebant
magni maris loca, quod ſiccaſſet Dominus
fluenta Iordanis coram filijs Iſrael donec
tranſirent, diſſolutum eſt cor eorum, & non
remanſit in eis ſpiritus timentium introitũ
filiorum Iſrael. ¶ Eo tempore ait Dominus 2
ad Ioſue, Fac tibi cultros lapideos, & circun
cide ſecundo filios Iſrael. ¶ Fecit quoq; quod 3
iuſſerat Dominus, & circuncidit filios Iſrael
in colle præputiorum. ¶ Hæc autem cauſa eſt 4
ſecundæ circũciſionis. Omnis populus qui e- B
greſſus eſt de Aegypto generis maſculini, v-
niuerſi bellatores viri mortui ſunt in deſer-
to per longiſſimos viæ circuitus, ¶ qui omnes 5
circumciſi erant. Populus autẽ qui natus eſt
in deſerto, ¶ per quadraginta annos itineris 6
latiſſimæ ſolitudinis incircuncíſus fuit: do-
nec conſumerentur qui non audierant vo-
cem Domini, & quibus antè iurauerat "vt'
oſtenderet eis terram lacte & melle manan
tem. ¶ Horum filij in locum ſucceſſerunt pa- 7
trum, & circũciſi ſunt a Ioſue: quia ſicut na
ti fuerant in præputio erant, nec eos in via C
aliquis circumciderat. ¶ Poſtquam autem om 8
nes circumciſi ſunt, manſerunt in eodem ca
ſtrorum loco donec ſanarentur. ¶ Dixitq; Do 9
minus ad Ioſue. Hodie abſtuli opprobrium

*vt non 2.

Aegypti à vobis. Vocatumq; eſt nomen loci il
10 lius Galgala, vſq; in præſentem diẽ. ¶ Manſe
runtq; filij Iſrael in Galgalis, & fecerũt pha
ſe quartadecima die menſis ad veſperum in
11 campeſtribus Iericho. ¶ & comederunt de fru
gibus terræ die altero, azymos panes, & po-
12 lentã eiuſdem anni. ¶ Defecitq; mãna poſt-
D quam comederunt de frugibus terræ, nec vſi
ſunt vltrà cibo illo filij Iſrael, ſed comederũt
de frugibus præſentis anni terræ Chanáã.
13 ¶ Cùm autem eſſet Ioſue in agro vrbis Ieri- Exo.23.e.23
cho, leuauit oculos, & vidit virũ ſtantem cõ
tra ſe euaginatũ tenẽtem gladiũ, perrexitq;
ad eũ, & ait, Noſter es, an aduerſariorum?
14 ¶ Qui reſpõdit, Nequaquã, ſed ſum princeps
exercitus Domini, & nunc venio. Cecidit Io
ſue pronus in terram. Et adorans ait, Quid
Dominus meus loquitur ad ſeruum ſuum?
15 ¶ ‖ Solue inquit, calceamentum tuũ de pedi- Exo.3.b.5.
bus tuis: locus enim in quo ſtas, ſanctus eſt.
Fecitq; Ioſue vt ſibi fuerat imperatum.

CAP. VI.

1 IEricho autem clauſa erat atq; munita, ti-
A more filiorũ Iſrael, & nullus egredi aude-
2 bat aut ingredi. ¶ Dixitq; Dominus ad Io-
ſue, Ecce dedi in "manus tuas' Iericho, & re
3 gem eius, omnesq; fortes viros. ¶ Circuite
vrbem cuncti bellatores ſemel per diem: ſic
4 facietis ſex diebus. ¶ Septimo autẽ die ſacer
dotes tollent ſeptem buccinas, quarum vſus
eſt in iubileo, & præcedent arcam fœderis:
ſeptiesq; circuibitis ciuitatem, & ſacerdotes
5 clangent buccinis. ¶ Cùmq; inſonuerit vox
tubæ longior atq; conciſior, & in auribus ve
ſtris increpuerit, conclamabit omnis populus
vociferatione maxima, & muri funditus
corruent ciuitatis, ingredienturq; ſinguli
6 per locum contra quem ſteterint. ¶ Vocauit
ergo Ioſue filius Nun ſacerdotes, & dixit ad
eos. Tollite arcam fœderis: & ſeptem alij
ſacerdotes tollant ſeptem iubileorum bucci-
7 nas, & incedant ante arcam Domini. ¶ Ad
populum quoque ait, Ite, & circuite ciuita-
tem armati præcedentes arcam Domini.
8 ¶ Cùmq; Ioſue verba finiſſet, & ſeptẽ ſacer-
B dotes ſeptem buccinis clangerent ante arcam
9 fœderis Domini, ¶ omniſq; præcederet ar-
matus exercitus, reliquum vulgus arcã ſe-
quebatur, ac buccinis omnia concrepabant.
10 ¶ Præceperat autẽ Ioſue populo, dicens: Non
clamabitis, nec audietur vox veſtra, neq; vl
lus ſermo ex ore veſtro egredietur: donec ve-
niat dies in quo dicã vobis, Clamate et vo-
11 ciferamini. ¶ Circuiuit ergo arca Domini ci-
uitatem ſemel per diẽ, & reuerſa in caſtra,
12 manſit ibi. ¶ Igitur Ioſue de nocte conſur-
C gente, tulerunt ſacerdotes arcam Domini,
13 ¶ & ſeptem ex eis ſeptem buccinas, quarum
in iubileo vſus eſt: præcedebantq; arcam Do-
mini ambulantes atque clangentes: & ar-
matus populus ibat ante eos, vulgus autẽ re

*manus tuæ 3.

liquum ſequebatur arcam, & buccinio perſo
nabat. ¶ Circuleruntq; ciuitatẽ ſecundo die 14
ſemel, & reuerſi ſunt in caſtra. Sic fecerunt
ſex diebus. ¶ Die autem ſeptimo diluculo con 15
ſurgentes circuierunt vrbem, ſicut diſpoſi-
tum erat ſepties. ¶ Cùmq; ſeptimo circuitu 16
clangerent buccinis ſacerdotes, dixit Ioſue C
ad omnem Iſrael, Vociferamini, tradidit e-
nim vobis Dominus ciuitatem: ¶ ſitq; ciui- 17
tas hæc anáthema: & omnia quæ in ea ſunt
Domino. ſola Rahab meretrix viuat cum v-
Sup.2.a.4. niuerſis qui cum ea in domo ſunt: ‖ abſcondit
Heb.11.f.30 enim nuntios quos direximus. ¶ Vos autem 18
cauete ne de his quæ præcepta ſunt quip-
piã contingatis, & ſitis præuaricationis rei,
& omnia caſtra Iſrael ſub peccato ſint atq;
turbentur. ¶ Quicquid autẽ auri ac argenti 19
fuerit, & vaſorũ æneorum ac ferri, Domino
conſecretur repoſitũ in theſauris eius. ¶ Igi- 20
tur omni populo vociferante, & clangenti-
bus tubis, poſtquam in aures multitudinis
vox ſonituſq; increpuit, muri ilico corruerũt
& aſcendit vnuſquiſque per locum qui con-
2.Mac.12.c. tra ſe erat: ceperuntq; ciuitatem, ¶ & inter- 21
25. fecerunt omnia quæ erant in ea, à viro vſ-
que ad mulierem, ab infante vſque ad ſe-
nem. Boues quoque & oues: & aſinos in
ore gladij percuſſerunt. ¶ Duobus autem vi- 22
Sup.2.c.14. ris, ‖ qui exploratores miſsi fuerant, dixit Io D
ſue, Ingredimini domum mulieris meretri-
cis, & producite eam, & omnia quæ illius
Heb.11.f.33. ſunt, ſicut illi iuramento firmaſtis. ¶ ‖ In- 23
greſsiquè iuuenes eduxerunt Rahab, & pa-
rentes eius, fratres quoque & cunctam ſu-
pellectilem ac cognationem illius, & extra
caſtra Iſraël manere fecerũt. ¶ Vrbem autem 24
"fuerunt 3. & omnia quæ" inuenta ſunt' in ea, ſuccen-
derunt: abſque auro & argento, & vaſis æ-
neis, ac ferro quæ in ærarium Domini con-
ſecrarunt. ¶ Rahab verò meretricem, & do- 25
mum patris eius, & omnia quæ habebat, fe-
cit Ioſue viuere, & habitauerunt in medio
Iſraël vſque in præſentem diem: eo quod
abſconderit nuntios quos miſerat vt explo-
rarent Iericho. In tempore illo, imprecatus
3.Re.16.g.34 eſt Ioſue, dicens: ¶ ‖ Maledíctus vir coram 26
Domino, qui ſuſcitauerit & ædificauerit ci-
uitatem Iericho. In primogenito ſuo funda-
menta illius iaciat, & in nouiſsimo libero-
rum ponat portas eius. ¶ Fuit ergo Dominus 27
cum Ioſue, & nomen eius vulgatum eſt in
omni terra.

CAP. VII.

Inf.22.d.20 Filij autem Iſraël præuaricati ſunt manda 1
2.Par.2.b.7. tum, & vſurpauerunt de anathemate. A
Nam Achan filius Charmi, filij Zabdi, filij
Zare de tribu Iuda, tulit aliquid de anathe
mate: iratuſq; eſt Dominus contra filios Iſ-
raël. ¶ Cùmq; mitteret Ioſue de Iericho vi- 2
ros contra Hai, quæ eſt iuxta Beth-auen,
ad orientalem plagam oppidi Beth-el, dixit
eis, Aſcẽdite, & explorate terram. Qui præ-
3 cepta complentes explorauerunt Hai. ¶ Et re
uerſi dixerunt ei, Non aſcendat omnis popu
lus, ſed duo vel tria millia virorum pergant
& deleant ciuitatem: quare omnis populus
fruſtra vexabitur contra hoſtes paucíſsimos?
4 ¶ Aſcenderunt ergo tria millia pugnatorum.
5 Qui ſtatim terga vertentes, ¶ percuſsi ſunt
à viris vrbis Hai, & corruerunt ex eis tri-
ginta & ſex homines: perſecutiq; ſunt eos
aduerſarij de porta vſq; ad Sabarim, & ce-
ciderunt per prona fugientes, pertimuitq; cor
6 populi, & ad inſtar aquæ liquefactũ eſt. ¶ Io
ſue vero ſcidit veſtimenta ſua, & pronus ce
cidit in terram coram arca Domini vſq; ad
veſperã, tam ipſe quam omnes ſenes Iſraël,
7 miſeruntq; puluerem ſuper capita, ¶ & dixit
Ioſue, Heu Domine Deus, quid voluiſti tra-
B ducere populum iſtum Iordanem fluuiũ, vt
traderes nos in manus Amorrhæi, & perde-
res? vtinam vt cœpimus, manſiſſemus trans
8 Iordanem. ¶ Mi Domine Deus, quid dicam
videns Iſraëlem hoſtibus ſuis terga verten-
9 tem? ¶ Audient Chananæi, & omnes habi-
tatores terræ, & pariter conglobati circunda-
bunt nos atq; delebunt nomen noſtrum de
10 terra: & quid facies magno nomini tuo? ¶ Dĩ
xitq; dominus ad Ioſue, Surge, cur iaces pro-
11 nus in terra? ¶ Peccauit Iſraël, & præuarica
tus eſt pactum meum: tuleruntq; de anathe
mate, & furati ſunt atq; mentiti, & abſcon
12 derunt inter vaſa ſua. ¶ Nec poterit Iſraël
ſtare ante hoſtes ſuos, eoſq; fugiet: quia pol-
lutus eſt anathemate. nõ ero vltra vobiſcũ,
donec conteratis eum qui huius ſceleris reus
13 eſt. ¶ Surge, ſanctifica populum, & dic eis,
Sanctificamini in craſtinum: hæc enim dicit
Dominus Deus Iſraël, Anathema in medio
tui eſt Iſraël: non poterit ſtare coram hoſti-
bus tuis, donec deleatur ex te qui hoc conta-
14 minatus eſt ſcelere. ¶ Accedetiſq; mane ſin-
C guli per tribus veſtras. & quamcunq; tri-
bum ſors inuenerit, accedet per cognationes
ſuas, & cognatio per domos domuſq; per vi- "eſt qui q.
15 ros. ¶ Et quicunque ille" in' hoc facinore fue
rit deprehenſus, comburetur igni cum omni
ſubſtantia ſua: quoniam præuaricatus eſt pa
16 ctũ Domini, & fecit nephas in Iſraël. ¶ Sur
gens itaq; Ioſue mane, applicuit Iſraël per
17 tribus ſuas, & inuẽta eſt tribus Iuda. ¶ Quæ
cùm iuxta familias ſuas eſſet oblata, inuen-
ta eſt familia Zare. Illam quoque per domos
18 offerens, reperit Zabdi: ¶ cuius domum in
ſingulos diuidens viros, inuenit Achan filiũ
Charmi, filij Zabdi, filij Zare de tribu Iuda.
19 ¶ Et ait Ioſue ad Achan, Fili mi, da gloriam
Domino Deo Iſraël, & confitere, atque indi-
20 ca mihi quid feceris, ne abſcondas. ¶ Reſpon-
ditq; Achan Ioſue, & dixit ei. Verè ego pec-
21 caui domino Deo Iſraël, & ſic & ſic feci. ¶ Vi
di enim inter ſpolia pallium coccineum val-
de.

*de bonum, & ducentos ſiclos argenti, regu-* D
*lamque auream quinquaginta ſiclorum: &*
*concupiſcens abſtuli, & abſcondi in terra con*
*tra medium tabernaculi mei, argentumque*
*foſſa humo operui.* ¶ *Miſit ergo Ioſue mini-* 22
*ſtros: qui currentes ad tabernaculum illius,*
*repererunt cuncta abſcondita in eodem loco,*
*& argentum ſimul.* ¶ *Auferentesq; de ten-* 23
*torio tulerunt ea ad Ioſue, & ad omnes fi-*
*lios Iſrael, proiecerunt q; ante Dominum.*
¶ *Tollens itaque Ioſue Achan filium Zare,* 24
*argentumq; & pallium, & auream regulam*
*filios quoque & filias eius, boues & aſinos*
*& oues, ipſumque tabernaculum, & cun-*
*ctam ſupellectilem: (& omnis Iſraël cum eo)*
*duxerunt eos ad Vallem-achor:* ¶ *Vbi dixit* 25
*Ioſue, Quia turbaſti nos, exturbet te Domi-*
*nus in die hac, Lapidauitque eum omnis Iſ*
*rael: & cuncta quæ illius erant, igne conſum*
*pta ſunt.* ¶ *Congregaueruntque ſuper eum* 26
*acernum magnum lapidum qui permanet*
*vſque in præſentem diem. Et auerſus eſt fu*
*ror Domini ab eis. Vocatumque eſt nomen*
*loci illius, Vallis-Achor, vſque hodie.*

## CAP. VIII.

*DIxit autem Dominus ad Ioſue, Ne ti-* 1
*meas, neque formides: tolle tecum om-* A
*nem multitudinem pugnatorum, & conſur-*
*gens aſcende in oppidum Hai, ecce tradidi*
*in manum tuam regem eius, & populum,*
*vrbemq; & terram.* ¶ *Faciesq; vrbi Hai, &* 2
Sup.6.d.20. *regi eius, ||ſicut feciſti Iericho, & regi illius:*
*prædam vero & omnia animantia diripie-*
*tis vobis: pone inſidias vrbi poſt eam.* ¶ *Sur-* 3
*rexitq; Ioſue & omnis exercitus bellatorum*
*cum eo, vt aſcenderent in Hai: & electa tri*
*ginta millia virorum fortium miſit nocte,*
¶ *Præcepitq; eis dicens: Ponite inſidias poſt* 4
*ciuitatem: nec longius recedatis, & eritis om*
*nes parati.* ¶ *ego autem & reliqua multitu-* 5
* accedemus 6. *do quæ mecum eſt, "aſcendemus' ex aduerſo*
*contra vrbem. Cùmq; exierint contra nos*
*ſicut ante fecimus, fugiemus, & terga ver-* B
*temus:* ¶ *donec perſequentes ab vrbe longius* 6
*protrahantur: putabunt enim nos fugere ſi-*
*cut prius.* ¶ *Nobis ergo fugientibus & illis* 7
*perſequentibus, conſurgetis de inſidijs, &*
*vaſtabitis ciuitatem: tradetq; eam Domi-*
*nus Deus veſter in manus veſtras.* ¶ *Cùmq;* 8
* vrbem 1. *ceperitis*, ſuccendite eam, & ſic omnia fa-*
*cietis, vt iuſſi.* ¶ *Dimiſitq; eos, & perrexe-* 9
*runt ad locum inſidiarum, ſederuntq; inter*
*Beth-el, & Hai, ad occidentalem plagam*
*vrbis Hai. Ioſue autem nocte illa in medio*
*manſit populi,* ¶ *ſurgensq; diluculo recenſuit* 10
*ſocios, & aſcendit cum ſenioribus in fronte*
*exercitus, vallatus auxilio pugnatorum.*
¶ *Cùmq; veniſſent & aſcendiſſent ex ad-* 11
*uerſo ciuitatis, ſteterunt ad Septentriona-*
*lem vrbis plagam, inter quam & eos erat*
*vallis media.* ¶ *Quinque autem millia viros* 12

*elegerat & poſuerat in inſidijs inter "Beth-* "Bethel 1.
C *auen' & Hai ex occidentali parte eiuſdem ci*
13 *uitatis:* ¶ *omnis vero reliquus exercitus ad*
*aquilonem aciem dirigebat, ita vt nouiſſi-*
*mi multitudinis occidentalem plagam vr-*
*bis attingerent. Abijt ergo Ioſue nocte illa,*
14 *& ſtetit in vallis medio.* ¶ *Quod cùm vidiſ-*
*ſet rex Hai, feſtinauit mane, & egreſſus eſt*
*cum omni exercitu ciuitatis, direxitq; aciem*
*contra deſertum, ignorans quod poſt tergum*
15 *laterēt inſidiæ.* ¶ *Ioſue vero, & omnis Iſrael*
*ceſſerunt loco, ſimulantes metum, & fugien-*
16 *tes per ſolitudinis viam.* ¶ *At illi vociferan*
*tes pariter, & ſe mutuò cohortantes, perſe-*
*cuti ſunt eos. Cùmq; receſſiſſent a ciuitate,*
17 ¶ *& ne vnus quidem in vrbe Hai, & Beth-*
*el remanſiſſet qui non perſequeretur Iſraël*
*(ſicut eruperant aperta oppida relinquen-*
18 *tes,)* ¶ *dixit Dominus ad Ioſue, Leua clypeū*
*qui in manu tua eſt cōtra vrbem Hai, quo-*
19 *niam tibi tradam eam.* ¶ *Cùmq; eleuaſſet*
*clypeum ex aduerſo ciuitatis, inſidiæ quæ la*
D *tebant, ſurrexerunt confeſtim: & pergentes*
*ad ciuitatem, ceperunt & ſuccēderunt eam.*
20 ¶ *Viri autē ciuitatis qui perſequebantur Io-*
*ſue, reſpicientes & videntes fumū vrbis ad*
*cælum vſq; conſcendere, non potuerunt vl-*
*tra huc illucq; diffugere: præſertim cùm hi*
*qui ſimulauerant fugam, & tendebāt ad ſo*
*litudinē, contra perſequentes fortiſſime re-*
21 *ſtitiſſent.* ¶ *Vidensq; Ioſue & omnis Iſraël*
*quod capta eſſet ciuitas, & fumus vrbis aſ-*
22 *cenderet, reuerſus percuſſit viros Hai.* ¶ *Si-*
*quidē & illi qui ceperant & ſuccenderant ci*
*uitatem, egreſſi ex vrbe contra ſuos medios*
E *hoſtium ferire cœperunt. Cùm ergo ex vtra-*
*que parte aduerſarij caderentur ita vt nul*
23 *lus de tanta multitudine ſaluaretur,* ¶ *re-*
*gem quoq; vrbis Hai apprehenderunt viuen*
24 *tē, & obtulerunt Ioſue.* ¶ *Igitur omnibus in-*
*terfectis qui Iſraelē ad deſerta tendentē fue*
*rant perſecuti, & in eodem loco gladio cor-*
*ruentibus, reuerſi filij Iſraël percuſſerunt ci*
25 *uitatem.* ¶ *Erant autem qui in eodem die cō*
*ciderāt à viro vſq; ad mulierem, duodecim*
26 *millia hominū omnes vrbis Hai.* ¶ *Ioſue ve*
*ro non contraxit manum, quam in ſublime*
*porrexerat, tenens clypeū, donec interficeren*
27 *tur oēs habitatores Hai.* ¶ *Iumēta autē &*
F *prædā ciuitatis diuiſerunt ſibi filij Iſrael, ſi-*
28 *cut præceperat dominus Ioſue.* ¶ *Qui ſuccēdit*
*vrbem, & fecit eam tumulū ſempiternum,*
29 ¶ *regem quoq; eius ſuſpēdit in patibulo vſq;*
*ad veſperam & ſolis occaſum. Præcepitq; Io*
*ſue, & depoſuerunt cadauer eius de cruce:*
*proieceruntq; in ipſo introitu ciuitatis, cōge*
*ſto ſuper eo magno acervo lapidum, qui per-*
30 *manet vſq; in præſentem diem.* ¶ *Tunc ædi*
*ficauit Ioſue altare Domino Deo Iſrael in*
31 *monte Hebal,* ¶ *ſicut præceperat Moyſes fa-* Exo.20 d.25
*mulus Domini filijs Iſrael, & ſcriptū eſt in* Deu.27.a.5.

*volumine legis Moyſi, Altare de lapidibus impolitis quos ferrum non tetigit: & obtulit ſuper eo holocauſta Domino, immolauitq; pacificas victimas. ¶ Et ſcripſit ſuper lapides* 32
*Deuteronomium legis Moyſi, quod ille digeſ-* G
*ſerat coram filijs Iſrael. ¶ Omnis autem po-* 33
►.1. *pulus, & omnes maiores natu, ducesq; ac iudices ſtabant ex vtraque parte arcæ, in conſpectu ſacerdotum qui portabant arcam fœderis Domini, vt aduena ita & indigena: Media pars eorum iuxta montem Garizim, & media iuxta montem Hebal, ſicut præceperat Moyſes famulus Domini. Et primum quidem benedixit populo Iſrael. ¶ Poſt* 34
*hæc legit omnia verba benedictionis & maledictionis, & cuncta quæ ſcripta erant in legis volumine. ¶ Nihil ex his quæ Moyſes* 35
*iuſſerat reliquit intactum, ſed vniuerſa replicauit coram omni multitudine Iſrael, mulieribus ac paruulis & aduenis, qui inter eos morabantur.*

CAP. IX.

*QVibus auditis, cuncti reges trans Iorda-* 1
*num qui verſabantur in montanis* A
*& campeſtribus, in maritimis ac littore Magni-maris, hi quoque qui habitabant iuxta Libanum, Hethæus & Amorrhæus, Chananæus, Pherezæus, & Heuæus, & Iebu-*
*ſæus ¶ congregati ſunt pariter, vt pugnarent* 2
*contra Ioſue & Iſrael vno animo, eademq;*
*ſententia. ¶ At hi qui habitabant in Ga-* 3
*baon, audientes cuncta quæ fecerat Ioſue, Ie-*
Ios 5. *richo & Hai, ¶ *callide cogitantes tulerunt* 4
*ſibi cibaria, ſaccos veteres aſinis imponentes & vtres vinarios ſciſſos atque conſutos,*
*¶ calceamentaq; perantiqua quæ ad indiciũ* 5
*vetuſtatis pittacijs conſuta erant, induti veteribus veſtimentis: panes quoque, quos portabant ob viaticum, duri erant, & in fruſta comminuti: ¶ perrexeruntq; ad Ioſue qui* 6
*tunc morabatur in caſtris Galgalæ, & dixerunt ei, atque ſimul omni Iſraeli, De terra*
*longinqua venimus: pacem vobiſcum facere* B
*cupientes. Reſponderuntq; viri Iſrael ad*
*eos, atque dixerunt. ¶ Ne fortè in terra quæ* 7
*nobis ſorte debetur habitetis, & non poſſi-*
*mus fœdus inire vobiſcum. ¶ At illi ad Io-* 8
*ſue, Serui inquiunt tui ſumus. Quibus Ioſue ait. Quinam eſtis vos, aut vnde veni-*
*ſtis? ¶ Reſponderunt, De terra longinqua val* 9
*de, venerunt ſerui tui in nomine Domini Dei tui. Audiuimus enim famam potentiæ*
Nu.21.c.24. *eius, cuncta quæ fecit in Aegypto, ¶ ‖ & duo-* 10
*bus regibus Amorrhæorum qui fuerunt trãs Iordanem, Sehon regi Heſebon, & Og regi*
*Baſan, qui erant in Aſtaroth: ¶ dixeruntq;* 11
*nobis ſeniores, & omnes habitatores terræ*
*veſtris 7. *noſtræ. Tollite in manibus *cibaria ob lõgiſſimam viam, & occurrite eis, & dicite, Ser-*
*ui veſtri ſumus, fœdus inite nobiſcum. ¶ En* 12
*panes quando egreſſi ſumus de domibus no-*
*ſtris, vt veniremus ad vos, calidos ſumpſimus: nunc ſicci facti ſunt, & vetuſtate ni-*
13 *mia comminuti. ¶ vtres vini nouos impleuimus, nunc rupti ſunt & ſoluti, veſtes &*
C *calceamenta, quibus induimur, & quæ habemus in pedibus ob longitudinem longioris*
14 *viæ, trita ſunt, & penè conſumpta. ¶ Suſceperunt igitur de cibarijs eorum, & os Domi-*
15 *ni non interrogauerunt. ¶ ‖ Fecitq; Ioſue cum* 2.Re.21.a.2.
*eis pacem, & inito fœdere pollicitus eſt vt non occiderentur. principes quoque multitu-*
16 *dinis iurauerunt eis. ¶ Poſt dies autem tres initi fœderis, audierunt quod in vicino ha-*
17 *bitarent, & inter eos futuri eſſent. ¶ Moueruntq; caſtra filij Iſrael, & venerunt in ciuitates eorum die tertio, quarum hæc vocabula ſunt, Gabaõ, & Caphira, & Beroth, &*
18 *Cariath-iarim. ¶ Et non percuſſerunt eos eo quod iuraſſent eis principes multitudinis in nomine Domini Dei Iſrael. Murmurauit i-*
19 *taq; omne vulgus contra principes. ¶ Qui reſponderunt eis, Iurauimus eis in nomine Domini Dei Iſrael, & idcirco non poſſumus eos*
20 *contingere. ¶ Sed hoc faciemus eis, Reſeruentur quidem vt viuant, ne contra nos ira*
21 *Domini cõcitetur, ſi peierauerimus*: ¶ Sed ſic* *eis 7.
*viuant, vt in vſus vniuerſæ multitudinis*
D *ligna cædant, aquasq; comportent. Quibus*
22 *hæc loquentibus, ¶ vocauit Gabaonitas Ioſue, & dixit eis: Cur nos decipere fraude voluiſtis, vt diceretis, Procul valde habitamus*
23 *a vobis: cùm in medio noſtri ſitis? ¶ Itaq; ſub maledictione eritis, & non deficiet de ſtirpe veſtra ligna cædens, aquasq; comportans in*
24 *domum Dei mei. ¶ Qui reſponderunt, Nunciatum eſt nobis ſeruis tuis, quod promiſiſſet Dominus Deus tuus Moyſi ſeruo ſuo vt traderet vobis omnem terram, & diſperderet cunctos habitatores eius. Timuimus igitur valde, & prouidimus animabus noſtris, veſtro terrore compulſi: & hoc conſilium inini-*
25 *mus. ¶ nũc autem in manu tua ſumus: quod*
26 *tibi bonũ & rectum videtur, fac nobis. ¶ Fecit ergo Ioſue vt dixerat, & liberauit eos de manu filiorum Iſrael, vt non occiderentur.*
27 *¶ Decreuitq; in illo die eos eſſe in miniſterio cuncti populi & altaris Domini, cædentes ligna, & aquas comportantes, vſque in præſens tempus, in loco quem Dominus elegiſſet.*

CAP. X.

1 *QVæ cũ audiſſet Adoni-ſedec rex Ieruſa-*
A *lẽ, quod ſcilicet cepiſſet Ioſue Hai, & ſubuertiſſet eam (ſicut enim fecerat Iericho regi eius, ſic fecit Hai & regi illius) & quod tranſfugiſſent Gabaonitæ ad Iſrael, & eſſent*
2 *fœderati eorum, ¶ timuit valde: Vrbs enim magna erat Gabaon, & vna ciuitatum regalium, & maior oppido Hai, omnesq; bella-*
3 *tores eius fortiſſimi. ¶ Miſit ergo Adoni-ſedec rex Ieruſalem ad Oham regem Hebron,*
*& ad*

& ad Pharam regem Ierimoth, ad Iaphia
quoque regem Lachis, & ad Dabir regem
Eglon, dicens: ¶ Ad me aſcendite, & ferte 4
præſidium, vt expugnemus Gabaon, quare
transfugerit ad Ioſue, & ad filios Iſrael.
¶ Congregati igitur aſcenderunt quinque re 5
ges Amorrhæorum: rex Ieruſalem, rex He- B
bron, rex Ierimoth, rex Lachis, rex Eglon,
ſimul cum exercitibus ſuis, & caſtrametati
ſunt circa Gabaon, oppugnantes eam. ¶ Ha- 6
bitatores autem Gabaon vrbis obſeſſæ miſe-
runt ad Ioſue qui tunc morabatur in caſtris
apud Galgalam, & dixerunt ei, Ne retrahas
manus tuas ab auxilio ſeruorum tuorum:
aſcende cito, & libera nos, ferq; præſidium:
conuenerunt enim aduerſum nos omnes re-
ges Amorrhæorum, qui habitant in monta-
nis. ¶ Aſcenditq; Ioſue de Galgalis, & omnis 7
viriq; 1. exercitus bellatorum cum eo " viri' fortiſſi-
mi. ¶ Dixitq; Dominus ad Ioſue, Ne timeas 8
eos: in manus enim tuas tradidi illos: nul-
lus ex eis tibi reſiſtere poterit. ¶ Irruit itaq; 9
Ioſue ſuper eos repente, tota nocte aſcendens
de Galgalis. ¶ Et conturbauit eos Dominus 10
à facie Iſrael: contriuitq; plaga magna in
Gabaon, ac perſecutus eſt eos per viam aſ-
cenſus Beth-horon, & percuſſit vſque Aze-
ca & Maceda. ¶ Cumq; fugerent filios Iſrael 11
& eſſent in deſcenſu Beth-horon, Dominus C
miſit ſuper eos lapides magnos de cælo vſq;
ad Azeca: & mortui ſunt multo plures la-
pidibus grandinis quàm quos gladio per-
cuſſerant filij Iſrael. ¶ Tunc locutus eſt Io- 12
ſue Domino in die qua tradidit Amorrhæũ
in conſpectu filiorum Iſrael, dixitq; coram
Iſa.28.f.21. eis, ‖ Sol contra Gabaon ne mouearis, & Lu
Ecc.46.a.5. na contra vallem Aialon. ¶ Steteruntq; Sol 13
& Luna donec vlciſceretur ſe gens de ini-
micis ſuis. Nonne ſcriptum eſt hoc in libro
iuſtorum? Stetit itaque Sol in medio cæli, &
non feſtinauit occumbere ſpatio vnius diei.
¶ Non fuit antea & poſtea tam longa dies, 14
obediente Domino voci hominis, & pugnan
te pro Iſrael. ¶ Reuerſusq; eſt Ioſue cum om- 15
ni Iſrael in caſtra Galgala. ¶ Fugerant enim 16
quinque reges, & ſe abſcõderant in ſpelunca
vrbis Maceda. ¶ Nuntiatũq; eſt Ioſue quod 17
inuenti eſſent quinq; reges latentes in ſpe-
—.8. lunca " vrbis' Maceda. ¶ Qui præcepit ſocijs, 18
& ait, Voluite ſaxa ingentia ad os ſpeluncæ,
& ponite viros induſtrios qui clauſos cuſto-
diant: ¶ vos autem nolite ſtare, ſed perſe- 19
quimini hoſtes, & extremos quoſque fugien
tium cædite: nec dimittatis eos vrbiũ ſua-
rum intrare præſidia, quos tradidit Domi-
nus Deus in manus veſtras. ¶ Cæſis ergo 20
aduerſarijs plaga magna, & vſq; ad inter-
necionem pene conſumptis, hi qui Iſrael ef-
fugere potuerunt, ingreſſi ſunt ciuitates
munitas. ¶ Reuerſusq; eſt omnis exercitus 21
ad Ioſue in Maceda, vbi tunc erãt caſtra, ſa

ni, & integro numero: nullusq; contra filios
22 Iſrael mutire auſus eſt. ¶ Præcepitq; Ioſue,
dicens, Aperite os ſpeluncæ, & producite ad
23 me quinque reges qui in ea latitant. ¶ Fe-
ceruntq; miniſtri vt ſibi fuerat imperatum:
E & " adduxerunt' ad eum quinque reges de " eduxerunt
ſpelunca, regem Ieruſalem, regem Hebron, 12.
regẽ Ierimoth, regem Lachis, regem Eglon
24 ¶ Cùmq; " adducti' eſſent ad eũ, vocauit oẽs " educti 14.
viros Iſrael, & ait ad principes exercitus
qui ſecum erant, Ite, & ponite pedes ſuper
colla regũ iſtorum. Qui cùm perrexiſſent, &
25 ſubiectorum colla pedibus calcarent, ¶ rur-
ſum ait ad eos, Nolite timere, nec paueatis,
confortamini & eſtote robuſti: ſic enim fa-
ciet Dominus cunctis hoſtibus veſtris ad-
26 uerſum quos dimicatis. ¶ Percuſſitq; Ioſue,
& interfecit eos, atq; ſuſpendit ſuper quin-
que ſtipites: fueruntq; ſuſpenſi vſque ad ve
27 ſperum. ¶ Cùmq; occumberet ſol, præcepit ſo-
cijs vt deponerent eos de patibulis. Qui de-
poſitos proiecerunt in ſpeluncam in qua la-
tuerant, & poſuerunt ſuper os eius ſaxa in-
gentia, quæ permanent vſque in præſens.
28 ¶ Eodem die Macedam quoque cepit Ioſue,
& percuſſit in ore gladij, regemq; illius in-
terfecit, & omnes habitatores eius: non di-
F miſit in ea ſaltem paruas reliquias. Fecitq;
29 regi Maceda ſicut fecerat regi Iericho. ¶ Trã-
ſiuit autem cum omni Iſrael de Maceda in
30 Lebna, & pugnabat contra eam: ¶ quam tra
didit Dominus cum rege ſuo in manus Iſ-
rael: percuſſeruntq; vrbem in ore gladij, &
omnes habitatores eius, non dimiſerunt in
ea vllas reliquias. Feceruntq; regi Lebna
31 ‖ ſicut fecerant regi Iericho. ¶ De Lebna trã Sup.6. c.21.
ſiuit in Lachis cum omni Iſrael: & exercitu
32 per gyrum diſpoſito oppugnabat eam. ¶ Tra-
diditq́ue Dominus Lachis in manus Iſrael,
& cepit eam die altero, atque percuſſit in o-
re gladij, omnemq́ue animam quæ fuerat in
33 ea, ſicut fecerat Lebna. ¶ Eo tempore aſcen-
dit Horam rex Gazer, vt auxiliaretur La-
chis: quem percuſſit Ioſue cum omni populo
34 eius vſque ad internecionem. ¶ Tranſiuitq;
35 de Lachis in Eglon, & circundedit. ¶ atque
expugnauit eam in eadem die, percuſſitq́ue
in ore gladij omnes animas quæ erant in
36 ea iuxta omnia quæ fecerat Lachis. ¶ Aſ-
cendit quoque cum omni Iſrael de Eglon, in
37 Hebron, & pugnauit contra eam: ¶ cæpitq;
G & percuſſit in ore gladij, regem quoque e-
ius, & omnia oppida regionis illius, vni-
uerſasq; animas quæ in ea fuerant commo-
ratæ: non reliquit in ea vllas reliquias: ſi-
cut fecerat Eglon, ſicut fecit & Hebron, cun
38 cta quæ in ea reperit conſumẽs gladio. ¶ In-
39 de reuerſus in Dabir, ¶ cepit eam atque va-
ſtauit: regẽ quoque eius atque omnia per cir
cuitum oppida percuſſit in ore gladij: non di-
miſit in ea vllas reliquias: ſicut fecerat He-

bron & Lebna & regibus earũ, ſic fecit Da
bir & regi illius. ¶ Percuſſit itaq; Ioſue om- 40
nem terram montanam & meridianam at-
que campeſtrem, & Aſedoth cum regibus
ſuis: non dimiſit in ea vllas reliquias, ſed
omne quod ſpirare poterat interfecit, ſicut
præceperat ei Dominus Deus Iſrael, ¶ à Ca- 41
desbarne vſque Gazan. ¶ Omnem terram
Geſſen vſque Gabaon, ¶ vniuerſosq; reges 42
& regiones eorum vno impetu cepit atq; va
ſtauit: Dominus enim Deus Iſrael pugnauit
pro eo, ¶ reuerſusq; eſt cum omni Iſrael ad 43
locum caſtrorum in Galgala.

CAP. XI.

QVæ cùm audiſſet Iabin rex Aſor, miſit ad 1
Iobab regem Madon, & ad regem Seme A
ron, atque ad regem Achſaph: ¶ Ad reges 2
quoque Aquilonis, qui habitabant in mon-
tanis & in planitie contra meridiem Ce-
neroth, in campeſtribus quoque & regio-
nibus Dor iuxta mare: ¶ Chananæum 3
quoque ab oriente & occidente, & Amor-
rhæum atque Hethæum, ac Pherezæum, &
Iebuzæum in montanis: Heuæum quoq; qui
habitabat ad radices Hermon in terra Ma-
ſpha. ¶ Egreſſique ſunt omnes cum turmis 4
ſuis, populus multus nimis, ſicut arena quæ
eſt in littore maris, equi quoq; & currus im
menſæ multitudinis. ¶ Conueneruntq; om- 5
nes reges iſti in vnum ad Aquas-merom,
vt pugnarent contra Iſrael. ¶ Dixitq; Domi 6
nus ad Ioſue, Ne timeas eos: cras enim hac B
eadem hora ego tradam omnes iſtos vulne-
randos in conſpectu Iſrael: equos eorum ſub-
neruabis, & currus igne combures. ¶ Venit- 7
que Ioſue, & omnis exercitus cum eo aduer
ſus illos ad Aquas-merõ ſubito, & irruerũt
ſuper eos, ¶ tradiditq; illos Dominus in ma- 8
nus Iſrael. Qui percuſſerunt eos, & perſe-
cuti ſunt vſque ad Sidonem magnam &
Ioſ.13.a.8. aquas-Maſerephoth, campumq; Maſphe, qui
eſt ad orientalem illius partem. Itaque per-
cuſſit omnes, vt nullas dimitteret ex eis re-
liquias: ¶ fecitq; ſicut præceperat ei Domi- 9
nus, equos eorum ſubneruauit, curruſq; com
buſſit igni. ¶ Reuerſusq; ſtatim cepit Aſor: & 10
regem eius percuſſit gladio. Aſor enim anti-
quitus inter omnia regna hæc principatum
tenebat. ¶ Percuſſitq; omnes animas quæ ibi 11
dem morabantur, non dimiſit in ea vllas C
reliquias, ſed vſque ad internecionem vni-
"cõbuſſit 1. uerſa vaſtauit, ipſamq; vrbem " peremit'
incendio. ¶ Et omnes per circuitum ciuita- 12
tes, reges quoque earum cepit, percuſſit atq;
Deu.7.a.2. deleuit, ‖ ſicut præceperat ei Moyſes famu-
Nu.33.f.52. lus Domini. ¶ Abſque vrbibus quæ erant in 13
collibus, & in tumulis ſitæ, cæteras ſuccen-
dit Iſrael: vnam tantùm Aſor munitiſſi-
mam flamma conſumpſit. ¶ Omnemq; præ- 14
dam iſtarum vrbium ac iumenta diuiſerũt
ſibi filij Iſrael cunctis hominibus interfe-

15 ctis. ¶ Sicut præceperat Dominus Moyſi ſer-
uo ſuo, ‖ ita præcepit Ioſue, & ille vniuerſa Exo.34.b.12
compleuit: non præteriit de vniuerſis man- Deu.7.a.2.
datis, nec vnum quidem verbum quod iuſ-
16 ſerat Dominus Moyſi. ¶ Cepit itaque Ioſue
omnem terram montanam, & meridianam:
terramq; Geſſen & planitiem, & occiden-
talem plagam, montemq; Iſrael, & campe-
17 ſtria eius. ¶ & partem montis quæ aſcendit
D Seir vſque Baal-gad per planitiem Libani
ſubter montem Hermon: omnes reges eo-
18 rum cepit, percuſſit, & occidit. ¶ Multo tem-
19 pore pugnauit Ioſue contra reges iſtos. ¶ Nõ
fuit ciuitas quæ ſe " non' traderet filijs Iſ- ".2.
rael, præter Heuæum, qui habitabat in Ga-
20 baon: omnes enim bellando cepit. ¶ Domini
enim ſententia fuerat, vt indurarentur
corda eorum, & pugnarent contra Iſrael, &
caderent, & non mererentur vllam clemen-
tiam, ac perirent, ſicut præceperat Dominus
21 Moyſi. ¶ In illo tempore venit Ioſue, & in-
terfecit Enacim, de montanis Hebron, &
Dabir, & Anab, & de omni monte Iuda, &
22 Iſrael, vrbeſq; eorum deleuit. ¶ Non reliquit
vllum de ſtirpe Enacim, in terra filiorum
Iſrael, abſque ciuitatibus Gaza, & Geth, &
23 Azoto, in quibus ſolum relicti ſunt. ¶ Cepit
ergo Ioſue omnem terram, ſicut locutus eſt
Dominus ad Moyſen, & tradidit eam in
poſſeſſionem filijs Iſrael ſecundum partes &
tribus ſuas, quieuitq; terra à prælijs.

CAP. XII.

1 HI ſunt reges quos percuſſerunt filij Iſ-
A rael, & poſſederunt terram eorũ trans
Iordanem ad ſolis ortum, à torrente Arnon
vſque ad montem Hermon, & omnem orien
2 talem plagam quæ reſpicit ſolitudinẽ. ¶ Se-
hon rex Amorrhæorum, qui habitauit in He
ſebon, dominatur eſt ab Aroer quæ ſita eſt
ſuper ripam torrentis Arnon, & mediæ par-
tis in valle, dimidiæq; Galaad vſque ad tor
rentem Ieboc, qui eſt terminus filiorum Am
3 mon, ¶ & à ſolitudine vſque ad Mare-Ce-
neroth contra orientem, & vſque ad Mare-
deſerti, quod eſt mare ſalſiſſimum, ad " orien "occidenta-
talem plagam, per viam quæ ducit Beth-ſi- lem 4.
B moth: & ab auſtrali parte, quæ ſubiacet Aſe
4 doth, Phaſga. ¶ Terminus Og regis Baſan,
de reliquijs Raphaim, qui habitauit in Aſta
roth, & in Edrai, & dominatus eſt in monte
Hermon, & in Selecha, atq; in vniuerſa Ba
5 ſan, vſq; ad terminos ¶ Geſſuri, & Machati "terminũ 7
& dimidiæ partis Galaad: " terminos' Sehõ
6 regis Heſebon. ¶ Moyſes famulus Domini, &
filij Iſrael percuſſerunt eos, tradiditq; ter-
ram eorum Moyſes in poſſeſſionem Rubeni-
tis, & Gaditis, & dimidiæ tribui Manaſſe.
7 ¶ Hi ſunt reges terræ, quos percuſſit Ioſue &
filij Iſrael trans Iordanem ad occidentalem Iudic.3.e.20
C plagam, à Baal-gad in campo Libanõ, vſq;
ad montẽ " cuius pars aſcendit in Seir: tra- "Libani
diditq;

diditq; eam Ioſue in poſſeßionem tribubus
Iſrael, ſingulis partes ſuas, ¶ tam in monta- 8
nis quam in planis atq; campeſtribus. In
Aſedoth l. "Aſeroth', & in ſolitudine, ac in meridie
Hethæus fuit & Amorrhæus, Chananæus
& Pherezæus, Heuæus, & Iebuſæus. ¶ Rex 9
Iericho vnus: rex Hai, quæ eſt ex latere D
Beth-el, vnus: ¶ rex Ieruſalem vnus, rex 10
Hebron vnus, ¶ rex Ierimoth vnus, rex La- 11
chis vnus, ¶ rex Eglon vnus, rex Gazer v- 12
nus, ¶ rex Dabir vnus, rex Gader vnus, 13
rex Hered vnus, ¶ rex Lebna vnus, rex A- 14
dullam vnus, ¶ rex Maceda vnus, rex Beth- 15
Hepher l. el vnus, ¶ rex Taphua vnus, rex "Opher' 16
Laſarō l. vnus, ¶ rex Aphec vnus, rex "Saron' vnus, 17
¶ rex Madon vnus, rex Aſor vnus, ¶ rex Se- 18
Meron l. meron * vnus, rex Aeſaph vnus, ¶ rex The- 19
nac vnus, rex Mageddo vnus, ¶ rex Cedes 20
vnus, rex Iachanam Carmeli vnus, ¶ rex 21
Dor, & prouincia Dor vnus, rex gentium 22
Galgal vnus, ¶ rex Therſa vnus: omnes re- 23
ges triginta vnus. CAP. XIII. 24

IOſue ſenex prouectaq; ætatis erat, & di- 1
xit Dominus ad eū, Senuiſti, & longæuus A
es, terraq; latißima derelicta eſt, quæ nec-
dum ſorte diuiſa eſt: ¶ omnis videlicet Gali- 2
læa, Philiſthijm, & vniuerſa Geſſuri. ¶ A flu- 3
uio turbido qui irrigat Aegyptum, vſq; ad
terminos Accaron contra Aquilonem, terra-
Chanaan: quæ in quinq; regulos Philiſthijm
diuiditur, Gazæos, & Azotios, Aſcalonitas,
Gethæos, & Accaronitas. ¶ Ad meridiem ve- 4
rò ſunt Heuæi, omnis terra-Chanaan, &
Maara Sidoniorum vſque Apheca & ter-
minos Amorrhæi, ¶ eiusq; confinia. Libani 5
quoque regio contra Orientem à Baalgad
ſub mōte Hermō, donec ingrediaris Emath.
Supr.11.b.8. ¶ Omnium qui habitant in monte à Liba- 6
no, vſque ad Aquas-Maſerephoth, vniuer-
ſiq; Sidonij. Ego ſum qui delebo eos à facie
filiorum Iſrael. Veniat ergo in partem hære-
ditatis Iſrael ſicut præcepi tibi. ¶ Et nunc 7
diuide terram in poſſeßionem nouem tribu-
bus, & dimidiæ tribui Manaſſe, ¶ cum qua 8
Nu.32.f.33. Ruben & Gad poſſederunt terram, ‖ quam
Ioſ.24.a.4. tradidit eis Moyſes famulus Domini trans
fluenta Iordanis, ad orientalem plagā. ¶ Ab 9
Aroër quæ ſita eſt in ripa torrentis Arnon, B
& in vallis medio, vniuerſaq; campeſtria
Medaba, vſque Dibon. ¶ & cunctas ciuitates 10
Sehon, regis Amorrhæi, qui regnauit in He-
ſebon vſque ad terminos filiorum Ammon.
¶ & Galaad, ac terminum Geſſuri & Ma- 11
chati, & omnem montem Hermon, & vni-
uerſam Baſan, vſque ad Salecha, ¶ omne re- 12
gnum Og in Baſan, qui regnauit in Aſta-
roth & Edrai, ipſe fuit de reliquijs Ra-
phaim: percußitq; eos Moyſes, atque deleuit.
¶ Nolueruntq; diſperdere filij Iſrael Geſſuri 13
& Machati: & habitauerunt in medio Iſ-
Nu.18.c.22. rael vſq; in præſentem diem. ¶ ‖ Tribui au- 14
tem Leui non dedit poſſeßionem: ſed ſacri-
ficia & victimæ Domini Dei Iſrael, ipſa eſt
15 eius hæreditas, ſicut locutus eſt illi. ¶ Dedit
ergo Moyſes poſſeßionem tribui filiorum Ru-
16 ben iuxta cognationes ſuas. ¶ Fuitq; termi-
nus eorū ab Aroer, quæ ſita eſt in ripa tor-
C rentis Arnon, & in valle eiuſdem torrentis
media: vniuerſam planitiē, quæ ducit Me- ".l.
17 daba ¶ "& Heſebon cunctosq; viculos "ea- "eius.
rum' qui ſunt in campeſtribus. Dibon quo-
que, & Bamoth baal, & oppidum Baalmeon.
18 ¶ & Iaſſa, & Cedimoth, & Mephaath, ¶ &
19 Cariathaim, & Sabama, & Sarathaſar in
20 monte conuallis. ¶ Beth-phogor & Aſedoth,
21 Phaſga & Beth-ieſimoth, ¶ & omnes vrbes
campeſtres, vniuerſaq; regna Sehon regis
Amorrhæi qui regnauit in Heſebon, ‖ quem Nu.31.a.4.
percußit Moyſes cum principibus Madian:
Heuæum, & Recem, & Sur, & Hur, & "Re- Reba l.
22 be' duces Sehon habitatores terræ. ¶ Et Ba-
laam filium Beor ariolum occiderunt filij
23 Iſrael gladio cum cæteris interfectis. ¶ Fa-
ctusq; eſt terminus filiorum Ruben Iordanis
fluuius. Hæc eſt poſſeßio Rubenitarum per
24 cognationes ſuas vrbium & viculorū. ¶ De-
ditq; Moyſes tribui Gad & filijs eius per co-
gnationes ſuas poſſeßionem, cuius hæc diui-
25 ſio eſt. ¶ Terminus Iaſer, & omnes ciuitates
Galaad, & dimidiam partem terræ filiorum
Ammon: vſq; ad Aroër quæ eſt contra Rab-
26 ba. ¶ & ab Heſebon vſq; "Ramoth', Maſphe Ramath l.
D & Betonim: & à Manaim vſq; ad terminos
27 Dabir. ¶ In valle quoque Beth-aram, &
Beth-nemra, & Socoth, & Saphon reliquā
partem regni Sehon regis Heſebon. huius
quoq; finis, Iordanis eſt vſq; ad extremam
partem maris Cenéreth trans Iordanem ad
28 orientalem plagam. ¶ hæc eſt poſſeßio filio-
rū Gad per familias ſuas, ciuitates & villæ
29 earum. ¶ Dedit & dimidiæ tribui Manaſſe,
filijsq; eius iuxta cognationes ſuas poſſeßio-
30 nem, ¶ cuius hoc principium eſt: à Manáim
vniuerſam Baſan, & cuncta regna Og regis
Baſan, omnesq; vicos Iair qui ſunt in Ba-
31 ſan: ſexaginta oppida. ¶ & dimidiam partem
Galaad, & Aſtaroth, & Edrai vrbes regni
Og in Baſan: filijs Machir, filij Manaſſe di-
midiæ parti filiorum Machir iuxta cogna-
32 tiones ſuas. ¶ Hanc poſſeßionem diuiſit Moy-
ſes in campeſtribus Moab, trans Iordanem
33 contra Iericho ad orientalem plagam. ¶ Tri-
bui autem Leui non dedit poſſeßionem: quo-
niam Dominus Deus Iſrael ipſe eſt poſſeßio
eius, ‖ vt locutus eſt illi. Nu.18.c.20.

CAP. XIIII.

1 HOc eſt quod poſſederunt filij Iſrael in
A terra Chanáan, quā dederūt eis Elea-
zar ſacerdos, & Ioſue filius Nū, & principes
2 familiarum per tribus Iſrael: ¶ ſorte omnia
diuidentes, ‖ ſicut præceperat Dominus in Nu.34 g.54
manu Moyſi, nouem tribubus, & dimidiæ

tribui. ¶ Duabus enim tribubus, & dimidiæ 3
dederat Moyſes trans Iordanem poſſeßionē:
abſq; Leuitis, qui nihil terræ acceperant
inter fratres ſuos, ¶ ſed in eorum ſucceſſerunt 4
locum filij Ioſeph in duas diuiſi tribus, Ma-
naſſe & Ephraim: nec acceperunt Leuitæ a- B
liam in terra partē, niſi vrbes ad habitan-
dum, & ſuburbana earum ad alenda iumē-
ta & pecora ſua. ¶ Sicut præceperat Domi- 5
nus Moyſi, ita fecerunt filij Iſrael, & diuiſe-
runt terram. ¶ Acceſſerunt itaq; filij Iuda ad 6
Ioſue in Galgala. locutuſq; eſt ad eum Ca-
Nu.14.d.24. leb filius Iephone Cenezæus, ‖ Noſti quid lo-
cutus ſit Dominus ad Moyſen hominem Dei
de me & te in Cades-barne. ¶ Quadraginta 7
annorum eram quando miſit me Moyſes fa-
mulus Domini de Cades-barne, vt conſide-
rarem terram, nuntiauiq; ei quod mihi ve-
rum videbatur. ¶ Fratres autem mei qui a- 8
ſcenderant mecū diſſoluerūt cor populi: & ni- C
hilominus ego ſecutus ſum Dominum Deum
Supr.1.a.3. meū. ¶ ‖ Iurauitq; Moyſes in die illo, dicens, 9
Terra quam calcauit pes tuus, erit poſſeßio
tua, & filiorū tuorū in æternū: quia ſecutus
* tuum. es Dominū Deum "meum'. ¶ Conceßit ergo 10
Dominus vitā mihi, ſicut pollicitus eſt vſq;
in præſentem diem. Quadraginta & quinq;
anni ſunt ex quo locutus eſt Dominus verbū
iſtud ad Moyſen, quando ambulabat Iſrael
per ſolitudinem: hodie octogintaquinq; an-
norum ſum ¶ ſic valens, vt eo valebam tem- 11
Ecc.46.b.11. pore quando ad explorandū miſſus ſum: ‖ il- D
lius in me tēporis fortitudo vſq; hodie per-
ſeuerat, tam ad bellandum, quam ad gra-
diendum. ¶ Da ergo mihi montem iſtū quem 12
pollicitus eſt Dominus te quoq; audiente, in
quo Enacim ſunt, & vrbes magnæ atq; mu-
nitæ: ſi forte ſit Dominus mecum, & potuero
delere eos: ſicut promiſit mihi. ¶ Benedixitq; 13
1.Ma.2.f.36. ei Ioſue: ‖ & tradidit ei Hebron in poſſeßio-
nem, ¶ atque ex eo fuit Hebron Caleb filio 14
Iephone Cenezæo vſq; in præſentem diem:
quia ſecutus eſt Dominum Deum Iſrael.
¶ Nomen Hebron antè vocabatur Cariath- 15
Arbe: Adam maximus ibi inter Enacim ſi-
tus eſt, & terra ceſſauit à prælijs.

CAP. XV.

Nu.34.a.3. IGitur ſors filiorum Iuda per cognationes 1
b.8. ſuas iſta fuit. A termino Edom vſque A
ad" deſertum Sin contra meridiem, & vſq;
ad extremam partem auſtralis plagæ. ¶ Ini- 2
tium eius à ſummitate maris ſalſißimi, & à
lingua eius quæ reſpicit meridiem. ¶ Egredi- 3
turq; contra aſcenſum ſcorpionis, & pertrā-
ſit in Sina: aſcenditq; in Cades-barne, &
peruenit in Eſron, aſcendens ad Addar, &
circuiens Carcaa, ¶ atq; inde pertranſiens 4
in Aſemona, & perueniens ad torrentem
Aegypti: eruntq; termini eius Mare magnū:
hic erit finis meridianæ plagæ. ¶ Ab oriente 5
verò erit initium mare ſalſißimum vſq; ad
extrema Iordanis & ea quæ reſpiciunt ad
Aquilonem à lingua maris vſq; ad eundem
6 Iordanis fluuium. ¶ aſcenditq; terminus in
B Beth-hagla, & tranſit ab Aquilone in Beth-
araba: aſcendens ad lapidem Boen filij Ru-
7 ben: ¶ & tendens vſq; ad terminos Debera
de Valle-achor contra Aquilonem reſpiciens
Galgala, quæ eſt ex aduerſo Aſcenſionis-
adommin, ab auſtrali parte torrentis: tran-
ſitq; aquas quæ vocantur Fons-ſolis: & e-
8 runt exitus eius ad Fontem-rogel. ¶ aſcen-
dit per " conuallem' filij Ennom ex latere * vallem f.
Iebuſæi ad meridiem, hæc eſt Ieruſalem: &
inde ſe erigens ad verticem montis, qui eſt
cōtra Gehennom ad occidentem in ſummi-
9 tate Vallis-Raphaim cōtra Aquilonē. ¶ per-
C tranſitq; à vertice montis vſq; ad fontem
aquæ Nephtoa: & peruenit vſque ad vicos
montis Ephron: inclinaturq; in Baala: quæ
eſt Cariath-iarim, id eſt, vrbs ſyluarum.
10 ¶ & circuit de Baala contra occidentem, vſq;
ad montem Seir: tranſitq; iuxta latus mon-
tis Iarim ad Aquilonem in Cheſlon: & de-
ſcendit in Beth-ſames, tranſitq; in Tham-
11 na. ¶ & peruenit contra Aquilonem partis
Accaron ex latere: inclinaturq; Secbrona, &
tranſit montē Baala: peruenitq; in Iebneel,
& magni maris contra occidentem fine con-
12 cluditur. ¶ hi ſunt termini filiorum Iuda per
13 circuitum in cognationibus ſuis. ¶ Caleb ve-
ro filio Iephone dedit partem in medio filio-
rum Iuda, ſicut præceperat ei Dominus: Ca-
D riath-Arbe patris Enac, ipſa eſt Hebron.
14 ¶ Deleuitq; ex ea Caleb tres filios Enac, Iudi.1.c.20.
Seſai & Ahiman et Tholmai de ſtirpe Enac.
15 ¶ Atq; inde conſcendens venit ad habita-
tores Dabir quæ prius vocabatur Cariath-
16 ſepher, id eſt ciuitas literarum: ¶ Dixitq;
Caleb, Qui percuſſerit Cariath-ſepher, &
ceperit eam, dabo ei Axam filiā meam vxo-
17 rem. ¶ Cepitq; eam Othoniel filius Cenez
frater Caleb iunior: deditq; ei Axam filiam
18 ſuam vxorem. ¶ Qui cum pergerent ſimul,
ſuaſa eſt à viro ſuo vt peteret à patre ſuo
agrum, ſuſpirauitq; vt ſedebat in aſino. Cui
19 Caleb, Quid habes, inquit? ¶ At illa reſpon-
dit, Da mihi benedictionem: terram auſtra-
lem & arentem dediſti mihi, iunge & irri-
E guam. Dedit itaque ei Caleb irriguum ſu-
20 perius & inferius. ¶ Hæc eſt poſſeßio tribus
21 filiorum Iuda per cognationes ſuas. ¶ Erant-
que ciuitates ab extremis partibus filiorum
Iuda iuxta terminos Edom à meridie: Cab-
22 ſeel & Eder & Iagur, ¶ & Cina & Dimona
23 & Adada, ¶ & Cedes & Aſor & Iethnan.
24 ¶ Ziph & Telem & Baloth, ¶ Aſor noua &
25 Carioth, Heſron, hæc eſt Aſor. ¶ Amam,
26 Sama, & Molada, ¶ & Aſergadda & Haſſe-
27 mon & Betphelet. ¶ & Haſerſual & Berſa-
28 bee & Baziothia ¶ & Baala & Im et Eſem.
29 ¶ & Elthelad & Ceſil & Harma, ¶ & Sice-
leg &

leg & Medemena & Senſenna, ¶ Lebaoth & 30
Selim & Aen & Remon: omnes ciuitates vi 31
gintinouem, & villæ earum. ¶ In campeſtri- 32
bus verò: Eſtaol & Sarea & Aſena ¶ & Za- 33
noe & Engannim & Taphúa et Enaim, ¶ & 34
Ierimoth & Adullam, Socho & Azeca ¶ & 35
Saráim & Adithaim & Gedera & Gedero- 36
thaim: vrbes quatuordecim, & villæ earũ. 37
¶ Sanan & Hadaſſa & Magdal-gad, ¶ De- 38
lean & Maſepha & Iecthel, ¶ Lachis & Ba- 39
ſchath & Eglon, ¶ Chebbon & Leheman & 40
Cethlis ¶ & Gideroth et Bethdagõ et Naama 41
& Maceda: ciuitates ſedecim, & villæ earũ. F
¶ Labana & Ether & Aſan, ¶ Iephta & Eſ- 42
na & Neſib, ¶ & Ceila & Achzib et Mareſa: 43
ciuitates nouem, & villæ earum. ¶ Accaron 44
cum vicis & villulis ſuis. ¶ Ab Accaron vſ- 45
que ad mare omnia quæ vergũt ad Azotũ 46
& viculos eius. ¶ Azotus cum vicis & vil- 47
lulis ſuis. Gaza cum vicis & villulis ſuis,
vſq; ad torrentem Ægypti, & mare magnũ
terminus eius. ¶ Et in monte, Samir & Ie- 48
ther & Socoth ¶ & Dãna & Cariathſenna, 49
hæc eſt, Dabir: ¶ Anab & Iſtemo & Anim, 50
¶ Goſen & Olon & Gilo: ciuitates vndecim 51
& villæ earum. ¶ Arab & Ruma, & Eſaan, 52
¶ & Ianũ. & Beth-taphua & Apheca, ¶ Ath- 53
matha & Cariatharbe, hæc eſt Hebron & 54
Sior: ciuitates nouẽ & villæ earum, ¶ Maon G
& Charmel & Ziph & Iotha, ¶ Iezrael 55
& Iucadam & Zanoe, ¶ Accain, Gabaa & 56
Thamna: ciuitates decem & villæ earum, 57
¶ Halhul, & Beth-ſur, & Gedor, ¶ Mareth, 58
et Bethanoth, et Eltecõ: ciuitates ſex & vil- 59
læ earum. ¶ Cariath-Baal, hæc eſt Cariath- 60
iarim vrbs ſyluarum, & Arebba: ciuitates
duæ et villæ earũ. ¶ In deſerto, Beth-araba, 61
Meddin, & Sachacha ¶ & Nebſan, & Ciui- 62
tas-ſalis, & Engaddi: ciuitates ſex & villæ
earum. ¶ *Iebuſæum aũt habitorem Ieruſalẽ 63
non potuerunt filij Iuda delere: habitauitq;
Iebuſæus cũ filijs Iuda in Ieruſalem vſq; in
præſentem diem.

*ſiunt ſimul cunctũ quindecim.

CAP. XVI.

CEcidit quoq; ſors filiorum Ioſeph ab 1
Iordane cõtra Iericho & aquas eius, ab A
oriente: ſolitudo quæ aſcendit de Iericho ad
montem Beth-el ¶ & egreditur de Beth-el 2
Luzam: tranſitq; terminũ Archiatharoth.
¶ & deſcendit ad occidentem iuxta terminũ 3
Iephleti, vſq; ad terminos Beth-horon infe-
rioris, & Gazer: finiunturq; regiones eius ma
ri-magno, ¶ poſſederuntq; filij Ioſeph Ma- 4
naſſes & Ephraim. ¶ Et factus eſt terminus 5
filiorum Ephraim per cognationes ſuas: & B
poſſeſſio eorum contra orientem Atharoth-
addar vſq; Beth-horon ſuperiorem. ¶ Egre- 6
dianturq; confinia in mare: Machmithath
verò Aquilonem reſpicit, & circuit terminos
contra orientẽ in Thanath-ſelo: & pertrãſit C
ab oriente Ianoe: ¶ deſcenditq; de Ianoe in 7
Ataroth et Naaratha: et peruenit in Iericho,
8 egrediturq; ad Iordanẽ. ¶ De Taphúa per-
tranſit contra mare in Valle-arundineti,
ſuntq; egreſſus eius in mare ſalſiſſimũ, hæc
eſt poſſeſſio tribus filiorum Ephraim per fa-
9 milias ſuas. ¶ Vrbeſq; ſeparatæ ſunt filijs
D Ephraim in medio poſſeſſionis filiorum Ma-
10 naſſe, & villæ earum. ¶ Et non interfecerũt
filij Ephraim Chananæum qui habitabat in
Gazer: habitauitq; Chananæus in medio
Ephraim vſque in diem hanc tributarius.

CAP. XVII.

1 CEcidit autem ſors tribus Manaſſe (ip-
A ſe enim eſt primogenitus Ioſeph) Ma-
chir primogenito Manaſſe patri Galaad, qui
fuit vir pugnator, habuitque poſſeſſionem
2 Galaad & Baſan. ¶ ‖ & reliquis filiorum Nu.26.d.29
Manaſſe iuxta familias ſuas, filijs Abi-
ezer, & filijs Helec, & filijs Eſriel, & filijs
Sechem, & filijs Hepher, et filijs Semida. iſti
ſunt filij Manaſſe filij Ioſeph, mares, per co-
3 gnationes ſuas. ¶ ‖ Salphaad verò filio He- Nu.27.a.1. 36.a.1.
pher filij Galaad filij Machir filij Manaſſe
non erant filij, ſed ſolæ filiæ: quarum iſta
ſunt nomina, Maala & Noa, & Hegla &
4 Melcha & Therſa. ¶ Veneruntq; in conſpe-
ctu Eleazari ſacerdotis, & Ioſue filij Nun,
& principum, dicẽtes, Dominus præcepit per
manum Moyſi, vt daretur nobis poſſeſſio in
medio fratrum noſtrorum. Deditq; eis iuxta
B imperium Domini poſſeſſionem in medio fra
5 trum patris earum. ¶ Et ceciderunt funiculi
Manaſſe, decem, abſq; terra Galaad & Ba-
6 ſan trans Iordanem. ¶ Filiæ enim Manaſſe
poſſederunt hæreditatem in medio filiorum
eius. Terra autem Galaad cecidit in ſortem
7 filiorum Manaſſe qui reliqui erant. ¶ Fuitq;
terminus Manaſſe ab Aſer, Mach-mathath,
quæ reſpicit Sichem: & egreditur ad dextrã
8 iuxta habitatores Fontis Taphúe. ¶ Ete-
nim in ſorte Manaſſe ceciderat terra Ta-
phúe, quæ eſt iuxta terminos Manaſſe filio-
9 rũ Ephraim. ¶ Deſcenditq; terminus Vallis-
arundineti in meridiẽ torrentis ciuitatũ E-
phraim, quæ in medio ſunt vrbiũ Manaſſe:
terminus Manaſſe ab Aquilone torrẽtis, &
10 exitus eius pergit ad mare: ¶ ita vt poſſeſſio
Ephraim ſit ab Auſtro, & ab Aquilone Ma-
naſſe, & vtranq; claudat mare, & cõiungan
C tur ſibi in tribu Aſer ab Aquilone, & in tri-
11 bu Iſſachar ab oriente. ¶ Fuitq; hæreditas
Manaſſe in Iſſachar & in Aſer, Beth-ſan &
viculi eius, & Ieblaã cũ viculis ſuis, & ha-
bitatores Dor cum oppidis ſuis: habitatores
quoq; Endor cũ viculis ſuis: ſimiliterq; ha-
bitatores Tenac cũ viculis ſuis, & habitato-
res Mageddo cũ viculis ſuis, & tertia pars
12 vrbis Nopheth. ¶ Nec potuerunt filij Manaſſe
has ciuitates ſubuertere, ſed cœpit Chana-
13 næus habitare in terra ipſa. ¶ Poſtquam au-
tem conualuerunt filij Iſraël, ſubiecerunt
Chananæos, & fecerunt ſibi tributarios, nec
inter-

interfecerunt eos. ¶ Locutiq́ sunt filij Ioſeph 14
ad Ioſue, & dixerunt, Quare dediſti mihi
poſſeſsionem ſortis & funiculi vnius, cùm
ſim tanta multitudinis, & benedixerit mihi
Dominus? ¶ Ad quos Ioſue ait, Si populus 15
multus es, aſcende in ſyluam, & ſuccide tibi D
ſpatia in terra Pherezai & Raphaim: quia
anguſta eſt tibi poſſeſsio montis Ephraim.
¶ Cui reſponderunt filij Ioſeph. Non poteri- 16
mus ad montana conſcendere, cùm ferreis
curribus vtãtur Chananæi qui habitant in
terra campeſtri, in qua ſita ſunt Beth-ſan
cum viculis ſuis, & Iezrael mediam poſsi-
dens vallem. ¶ Dixitq́ Ioſue ad domum Io- 17
ſeph, Ephraim & Manaſſe, Populus multus
es, & magna fortitudinis, non habebis ſor-
tem vnam, ¶ ſed tranſibis ad montem, & 18
ſuccides tibi, atque purgabis ad habitandum
ſpatia: & poteris vltra procedere cùm ſub-
uerteris Chananæum, quem dicis ferreos ha
bere currus, & eſſe fortiſsimum.

CAP. XVIII.

CONgregatiq́ ſunt omnes filij Iſraël in 1
Silo, ibiq́ fixerunt tabernaculum teſti- A
monij, & fuit eis terra ſubiecta. ¶ Remanſe- 2
runt autem filiorum Iſrael ſeptem tribus,
quæ necdum acceperant poſſeſsionem ſuas.
¶ Ad quos Ioſue ait, Vſquequo marcetis ig- 3
nauia, & non intratis ad poſsidendam ter-
ram, quam Dominus Deus patrum veſtro-
rum dedit vobis? ¶ Eligite de ſingulis tribu- 4
bus ternos viros: vt mittam eos & pergant
atq́ circumeant terram, & deſcribant eam
iuxta "numerum' vniuſcuiuſq́ multitudi-
nis: referántq́ ad me quod deſcripſerint. ¶ Di 5
uidite vobis terram in ſeptem partes. Iudas
ſit in terminis ſuis ab auſtrali plaga, & do-
mus Ioſeph ab Aquilone: ¶ mediam inter hos 6
terram in ſeptẽ partes deſcribite: & huc ve-
nietis ad me, vt coram Domino Deo veſtro
mittam vobis hic ſortem: ¶ quia nõ eſt inter 7
vos pars Leuitarum, ſed ſacerdotiũ Domini
eſt eorum hæreditas. Gad autẽ & Ruben, &
dimidia tribus Manaſſe iã acceperãt poſſeſ-
ſiones ſuas trans Iordanem ad orientalem
plagam: quas dedit eis Moyſes famulus Do-
mini. ¶ Cumq́ ſurrexiſſent viri, vt pergerẽt 8
ad deſcribendam terram, præcepit eis Ioſue, B
dicens, Circuite terram, & deſcribite eam, ac
reuertimini ad me: vt hic coram Domino, in
Silo mittam vobis ſortem. ¶ Itaq́ perrexe- 9
runt: & luſtrantes eam, in ſeptem partes di-
uiſerunt, ſcribentes in volumine. Reuerſiq́
ſunt ad Ioſue in caſtra Silo. ¶ Qui miſit ſor- 10
tes coram Domino in Silo, diuiſitq́ terram
filijs Iſrael in ſeptẽ partes. ¶ Et aſcendit ſors 11
prima filiorũ Ben-iamin per familias ſuas,
vt poſsiderent terram inter filios Iuda & fi-
lios Ioſeph. ¶ Fuitq́ terminus eorum contra 12
Aquilonem à Iordane: pergens iuxta latus
Iericho ſeptentrionalis plagæ, & inde contra

* terminum 3.

occidentem ad mõtana conſcendens, & per-
13 ueniens ad ſolitudinem Beth-auen, ¶ atque
pertranſiẽs iuxta Luzam ad meridiem, ipſa
eſt Beth-el, deſcenditq́ in Ataroth-addar in
montẽ qui eſt ad meridiem Beth-horon in-
14 ferioris: ¶ Et inclinatur circuiens cõtra ma-
C re ad meridiem montis qui reſpicit Beth-ho-
ron contra Africum: ſuntq́ exitus eius in
Cariath-baal, quæ vocatur & Cariath-ia-
rim, vrbem filiorum Iuda hæc eſt plaga con-
15 tra mare, "ad' occidentem. ¶ A meridie aũt
ex parte Cariath-iarim egreditur terminus
contra mare, & peruenit vſq́ ad fontem a-
16 quarum Nephtoa. ¶ Deſcenditq́ in partem
montis qui reſpicit Vallem-filiorum-Ennõ:
& eſt contra ſeptentrionalem plagam in ex-
trema parte Vallis-raphaim. Deſcenditq́ in
Geheunom (id eſt Vallis-Ennom) iuxta la-
tus Iebuſæi ad Auſtrum: & peruenit ad Fõ-
17 tem-rogel, ¶ tranſiens ad Aquilonẽ, & egre-
18 diens ad Enſemes, id eſt fontem ſolis: ¶ &
pertranſit vſq́ ad tumulos qui ſunt è re-
gione Aſcẽſus-adommim: deſcenditq́ Aben-
Boen, id eſt lapidem Boen filij Ruben. & per-
tranſit ex latere Aquilonis ad campeſtria:
19 deſcenditq́ in planitiem, ¶ & prætergreditur
contra Aquilonẽ Beth-hagla: ſuntq́ exitus
contra linguam maris ſalſiſsimi ab Aquilone
20 in fine Iordanis ad auſtralem plagam: ¶ qui
D eſt terminus illius ab oriẽte. hæc eſt poſſeſsio
filiorum Ben-iamin per terminos ſuos in
21 circuitu, & familias ſuas. ¶ Fueruntq́ ciui-
tates eius, Iericho & Beth-hagla & Vallis-
22 caſis, ¶ Beth-araba & Samaraim et Beth-el
23 ¶ & Auim & Aphara & Ophera, ¶ Villa-
24 hemona & Ophni & Gabee: ciuitates duo-
25 decim, & villæ earum. ¶ Gabaon & Rama
26 & Beroth ¶ & Meſphe, & Caphara & Amo-
27 ſa ¶ & Recem, Iarephel & Tharela ¶ & Se-
28 la, Eleph & Iebus, quæ eſt Ieruſalem, Ga-
baath & Cariath: ciuitates quatuordecim,
& villæ earum. * Hæc eſt poſſeſsio filiorum
Ben-iamin iuxta familias ſuas.

* & 4.

* Fueruntq́ omnes ciuitates vigintiſex.

CAP. XIX.

1 ET egreſſa eſt ſors ſecunda filiorum Si-
2 meon per cognationes ſuas: ¶ fuitq́ hæ-
A reditas eorum in medio poſſeſsionis filiorum
3 Iuda: Ber-ſabee & Sabee & Molada ¶ &
4 Haſerſual, Bala & Aſem ¶ & Eltholad, Be-
5 thul & Harma ¶ & Siceleg & Beth-mar-
6 chaboth & Haſer-ſuſa ¶ & Beth-lebaoth
& Sarohen: ciuitates tredecim, & villæ ea-
7 rum. ¶ Ain & Remmon & Athar & Aſan:
8 ciuitates quatuor, & villæ earum. ¶ omnes
viculi per circuitum vrbium iſtarũ vſq́ ad
Baalath, Beer, Ramath cõtra auſtralem pla-
gam*. Hæc eſt hæreditas filiorũ Simeon iu-
9 xta cognationes ſuas, ¶ in poſſeſsione & fu-
niculo filiorum Iuda: quia maior erat. & id-
circo filij Simeon poſſederũt in medio hære-
10 ditatis eorũ. ¶ Ceciditq́ ſors tertia filiorum
Za-

* Fueruntq́ omnes ciuitates decem & ſeptem.

Zabulon per cognationes ſuas : & factus eſt
terminus poſſeſsionis eorum vſq; Sarid. ¶A- 11
*Merala 1. ſcenditq; de mari & *Medalaa, & peruenit
in Debbaſeth: vſq; ad torrentem, qui eſt cõ-
tra Ieconam. ¶Et reuertitur de Sarid contra 12
orientem in finem Cheſeleth-Thabor: & e-
greditur ad Dabereth, aſcenditq; contra Ia-
phie. ¶ Et inde pertranſit vſq; ad orientalẽ 13
plagam Geth-hepher & Tacaſin: & egredi- B
tur in Remmõ, Amthar & Noa. ¶Et circuit 14
ad Aquilonem Hanathon: ſuntq; egreſſus e-
ius Vallis-Iephtahel, ¶& Cateth & Naalol 15
& Semeron & Iedala & Beth-léhem: ciui-
tates duodecim, & villæ earũ. ¶Hæc eſt hæ- 16
reditas tribus filiorum Zabulon per cogna-
tiones ſuas, vrbes & viculi earum. ¶Iſſa- 17
char egreſſa eſt ſors quarta per cognationes
ſuas: ¶fuitq; eius hæreditas Iezrael & Ca- 18
ſaloth & Sunẽ ¶ & Hapharáim & Seon & 19
Anaharath ¶ & Rabboth & Ceſion, Abes, 20
¶& Rameth et En-gannim & Enhadda & 21
Beth-pheſes. ¶ Et peruenit terminus eius 22
vſq; Thabor & Scheſima & Bethſemes : e-
runtq; exitus eius Iordanis: ciuitates ſede-
cim, & villæ earũ. ¶Hæc eſt poſſeſsio filiorum 23
Iſſachar per cognationes ſuas: vrbes, & vi-
culi earum. ¶Ceciditq; ſors quinta tribui fi- 24
liorũ Aſer per cognationes ſuas: ¶fuitq; ter- 25
minus eorum Halcath & Chali & Beten &
Axaph. ¶ & Elmélech & Amaad & Meſſal: 26
& peruenit vſq; ad Carmelũ maris & Si-
hor & Labanath. ¶At reuertitur cõtra ori- 27
entem Beth-dagon : & pertranſit vſq; Za-
bulon & Vallem-Iephthael contra Aquilonẽ
in Bethémee & Nehiel. Egrediturq; ad Le-
uam Cabul. ¶& Abran & Rohob & Hamon 28
& Cana, vſq; ad Sidonẽ magnam: ¶ reuer- 29
titurq; in Horma vſq; ad ciuitatem muni- C
tiſsimam Tyrũ, & vſq; Hoſa, eruntq; exitus
eius in mare de funiculo Achziba: ¶& Am- 30
ma et Aphec & Rohob: ciuitates viginti dua,
& villæ earum. ¶ Hæc eſt poſſeſsio filiorũ A- 31
ſer per cognationes ſuas, vrbes & viculi ea-
rum. ¶Filiorum Nephthali ſexta ſors cecidit 32
per familias ſuas: ¶& cœpit terminus de He 33
leph, & Elon in Saananim & Adami, quæ
eſt Neceb, & Iebnael vſq; Lecũ: & egreſſus
eorum vſq; ad Iordanem, ¶reuerteturq; ter- 34
minus contra occidentem in Azanoth Tha-
bor, atq; inde egreditur in Hucuca, & per-
tranſit in Zabulon contra meridiem, & in
Aſer contra occidentem, & in Iuda ad Iorda-
nem contra ortum ſolis, ¶ciuitates munitiſ- 35
ſimæ, Aſſedim, Ser & Emath & Reccath &
Cenéreth. ¶& Edema & Arama, Aſor, ¶ & 36
Cedes & Edrai, En-haſor. ¶Ieron & Mag- 37
dalel, Horẽ & Beth-anath & Beth-ſames: 38
ciuitates decem & nouem, & villæ earum.
¶Hæc eſt poſſeſsio tribus filiorum Nephthali 39
per cognationes ſuas, vrbes et viculi earum.
¶Tribui filiorum Dan per familias ſuas e- 40
41 greſſa eſt ſors ſeptima : ¶ & fuit terminus
D poſſeſsionis eius Saraa & Eſthaol & Hir-
42 ſemes, id eſt ciuitas ſolis. ¶ Selebin & Aia-
43 lon & Iethela, ¶Elon & Themna & Acron,
44 Elthece, Gebbethon & Balaath ¶ & Iud &
45 Bane & Barac & Geth-remmon: ¶& Mea-
46 iarcon & Arecon, ¶ cum termino qui reſpicit
47 Ioppen, ¶& ipſo fine concluditur. Aſcende-
runtq; filij Dan, & pugnauerunt cõtra Le-
ſem, ceperuntq; eam: & percuſſerunt eam in
ore gladij, & poſſederunt, & habitauerunt in
ea, vocantes nomen eius Leſem-Dan, ex
48 nomine Dan patris ſui. ¶ Hæc eſt poſſeſsio
tribus filiorum Dan, per cognationes ſuas,
49 vrbes & viculi earum. ¶ Cumq; compleſſet
ſorte diuidere terrã ſingulis per tribus ſuas,
dederunt filij Iſrael poſſeſsionem Ioſue filio
50 Nun in medio ſui, ¶iuxta præceptum Domi-
ni, vrbem quam poſtulauit, Thamnath-ſa-
raa in monte Ephraim : & ædificauit ciui-
51 tatẽ, habitauitq; in ea. ¶Hæ ſunt poſſeſsio-
nes quas ſorte diuiſerunt Eleazar ſacerdos,
& Ioſue filius Nun, & principes familiarũ,
ac tribuum filiorum Iſraël, in Silo, coram
Domino ad oſtium tabernaculi teſtimonij,
partitiq; ſunt terram.

CAP. XX.

1 ET locutus eſt Dominus ad Ioſue, dicens,
2 Loquere filijs Iſraël, & dic eis, ¶ Sepa-
A rate vrbes fugitiuorum, ‖de quibus locutus Num.35.b.9
3 ſum ad vos per manum Moyſi, ¶vt cõfugiat Deut.19.a.2
ad eas quicunq; animam percuſſerit neſcius:
& poſsit euadere iram proximi qui vltor eſt
4 ſanguinis, ¶ cùm ad vnam harum confu-
gerit ciuitatum : ſtabitq; ante portam ciui-
tatis, & loquetur ſenioribus vrbis illius
ea, quæ ſe comprobent innocentem : ſicq; ſu-
ſcipient eum, & dabunt ei locum ad habi-
5 tandum. ¶Cumq; vltor ſanguinis eum fue-
B rit perſecutus, non tradent in manus eius:
quia ignorans percuſsit proximum eius, nec
ante biduum triduúmve eius probatur ini-
6 micus. ¶Et habitabit in ciuitate illa, donec
ſtet ante iudiciũ cauſam reddens facti ſui,
& moriatur ſacerdos magnus qui fuerit in
C illo tempore : tunc reuertetur homicida, &
ingredietur ciuitatem & domum ſuam de
7 qua fugerat. ¶Decreueruntq; Cedes in Ga-
lilæa montis Nephthali, & Sichem in monte
Ephráim, & Cariath-Arbe, ipſa eſt Hebron
8 in monte Iuda. ¶Et trans Iordanem contra
orientalem plagam Iericho, ‖ſtatuerũt Boſor, Deu.4.g.43
quæ ſita eſt in campeſtri ſolitudine de tri- Ioſu.20.b.9.
bu Ruben, & Ramoth in Galaad de tribu
D Gad, & Gaulon in Baſan de tribu Manaſſe.
9 ¶Hæ ciuitates cõſtitutæ ſunt cunctis filijs Iſ-
raël, & aduenis qui habitabãt inter eos: vt
fugeret ad eas qui animã neſcius percuſsiſ-
ſet, & nõ moreretur in manu proximi, effu-
ſum ſanguinem vindicare cupientis, donec
ſtaret ante populũ expoſiturus cauſam ſuã.

## CAP. XXI.

ACceſſeruntq; principes familiarũ Leui 1
ad Eleazarũ ſacerdotem, & Ioſue filiũ A
Nun, & ad duces cognationum per ſingulas
tribus filiorum Iſrael: ¶ locutiq; ſunt ad eos 2
Num.35.a.8 in Silo terra-Chanáan, atq; dixerunt, ‖Do
minus præcepit per manum Moyſi, vt darẽ-
tur nobis vrbes ad habitandũ, & ſuburbana
earum ad alenda iumenta. ¶ Dederuntq; fi- 3
lij Iſrael de poſſeßionibus ſuis iuxta impe-
rium Domini, ciuitates & ſuburbana earũ.
¶ Egreſſaq; eſt ſors in familiam Caath filio- 4
rum Aaron ſacerdotis de tribu Iuda & Si-
meon & Bẽ-iamin, ciuitates tredecim: ¶ Et 5
reliquis filiorum Caath, id eſt Leuitis qui
ſuperfuerant, de tribubus Ephráim, & Dã,
& dimidia tribu Manaſſe ciuitates decem.
¶ Porro filijs Gerſon egreſſa eſt ſors vt acci- 6
perẽt de tribubus Iſſachar & Aſer & Neph-
thali, dimidiaq; tribu Manaſſe in Baſan ci-
uitates numero tredecim. ¶ Et filijs Merari 7
per cognationes ſuas de tribubus Ruben &
Gad & Zabulõ vrbes duodecim. ¶ Dederũtq; 8
filij Iſrael Leuitis ciuitates & ſuburbana
earum, ſicut præcepit Dominus per manum B
Moyſi, ſingulis ſorte tribuẽtes. ¶ De tribubus 9
filiorum Iuda & Simeon dedit Ioſue ciuita-
1.Par.6.a.2. tes: ‖quarũ iſta ſunt nomina, ¶ filijs Aaron 10
per familias Caath Leuitici generis (prima
enim ſors illis egreſſa eſt) ¶ Cariath-Arbe 11
patris Enac, quæ vocatur Hebron, in monte
Sup.14.d.26 Iuda, & ſuburbana eius per circuitũ. ¶ ‖A- 12
gros vero, & villas eius dederat Caleb filio
Iéphone ad poßidendũ. ¶ Dedit ergo filijs Aa- 13
ron ſacerdotis Hebron confugij ciuitatem, ac
ſuburbana eius: & Lobnam cũ ſuburbanis
ſuis: ¶ & Iether & Eſtemo, ¶ & Holó et Da- 14
bir, ¶ & Ain, & Ieta, & Bethſames cum ſub- 15
urbanis ſuis: ciuitates nouem de tribubus, 16
vt dictum eſt, duabus. ¶ De tribu autẽ filio- 17
rum Ben-iamin, Gabaon & Gabae ¶ & A- 18
nathoth & Almõ, cum ſuburbanis ſuis: ciui-
tates quatuor. ¶ Omnes ſimul ciuitates fi- 19
liorũ Aaron ſacerdotis tredecim, cum ſubur-
banis ſuis. ¶ Reliquis vero per familias fi- 20
liorum Caath Leuitici generis hæc eſt data
poſſeßio. ¶ De tribu Ephráim vrbes confugij 21
Sichẽ cũ ſuburbanis ſuis in mõte Ephráim,
& Gazer ¶ & Cibſáim & Beth-horon, cum 22
ſuburbanis ſuis, ciuitates quatuor. ¶ De tri- 23
bu quoq; Dan: Eltheco & Gabathon ¶ & A- 24
ialon & Geth-remmõ, cum ſuburbanis ſuis: C
ciuitates quatuor. ¶ Porro de dimidia tribu 25
Manaſſe, Thanach & Geth-remmon, cũ ſub-
urbanis ſuis, ciuitates duæ. ¶ Omnes ciuita 26
tes decem, & ſuburbana earum, data ſunt
filijs Caath inferioris gradus. ¶ Filijs quoq; 27
Gerſon Leuitici generis dedit de dimidia
tribu Manaſſe confugij ciuitates, Gaulon in
Baſan, & Boſran, cum ſuburbanis ſuis: ci-
uitates duas. ¶ Porro de tribu Iſſachar: Ce- 28
29 ſion, & Daberoth, ¶ & Iaramoth, & En-
gannim, cũ ſuburbanis ſuis: ciuitates qua-
30 tuor. ¶ De tribu autem Aſer, Maſal & Ab-
31 don, & Helcath, & Rohob, cum ſuburbanis
32 ſuis: ciuitates quatuor. ¶ De tribu quoque
Nephthali ciuitates cõfugij. Cedes in Gali-
læa, & Hammoth-dor, & Carthan, cũ ſub-
33 urbanis ſuis: ciuitates tres. ¶ Omnes vrbes
familiarum Gerſon, tredecim, cum ſuburba-
34 nis ſuis. ¶ Filijs autem Merari Leuitis in-
ferioris gradus per familias ſuas data eſt de
35 tribu Zabulõ, Iecnam & Cartha ¶ & Dam-
na & Naalol, ciuitates quatuor cum ſubur-
36 banis ſuis. ¶ De tribu Gad ciuitates confu-
D gij, Ramoth in Galaad, & Manáim & He-
ſebõ & Iazer: ciuitates quatuor cũ ſubur-
37 banis ſuis. ¶ De tribu Ruben vltra-Iordanẽ
contra Iericho' ciuitates refugij, Boſor in ſo-
litudine, Miſor & Iaſer & Iethſon & Me-
phaath: ciuitates quatuor cum ſuburbanis
38 ſuis. ¶ Oẽs vrbes filiorum Merari per fami-
39 lias, & cognationes ſuas duodecim. ¶ Itaque
ciuitates vniuerſæ Leuitarũ in medio poſ-
ſeßionis filiorũ Iſrael fuerunt quadraginta-
40 octo ¶ cũ ſuburbanis ſuis, ſingulæ per familias
41 diſtributæ. ¶ Deditq; Dominus Deus Iſraelĩ
omnem terrã, quã traditurũ ſe patribus eo-
rum iurauerat: & poſſederunt illam, atq; ha
42 bitauerunt in ea. ¶ Dataq; eſt ab eo pax in
omnes per circuitũ nationes: nullusq; eis ho-
ſtium reſiſtere auſus eſt, ſed cuncti in eorũ
43 ditionem redacti ſunt. ¶ Ne vnũ quidẽ ver-
bũ, quod illis præſtiturum ſe eſſe promiſerat,
irritum fuit, ſed rebus expleta ſunt omnia.

## CAP. XXII.

1 EOdẽ tempore vocauit Ioſue Rubenitas,
A & Gaditas, & dimidiam tribũ Manaſſæ:
2 ¶ dixitq; ad eos, Feciſtis omnia quæ præcepit
vobis Moyſes famulus Domini: mihi quoq;
3 in omnibus obediſtis, ¶ nec reliquiſtis fratres
veſtros longo tẽpore, vſq; in præſentẽ diem,
cuſtodientes imperium Domini Dei veſtri.
4 ¶ Quia igitur dedit Dominus Deus veſter
fratribus veſtris quietem & pacem, ſicut
pollicitus eſt. reuertimini, & ite in taberna-
cula veſtra, & in terrã poſſeßionis, ‖ quam Nu.32.e.33
tradidit vobis Moyſes famulus Domini trãs Sup.13.b.8.
5 Iordanem, ¶ ita duntaxat, vt cuſtodiatis at-
tente, & opere compleatis mandatũ & legẽ
quam præcepit vobis Moyſes famulus Domi-
ni, vt diligatis Dominum Deum veſtrũ, &
ambuletis in omnibus vijs eius, & obſerue-
tis mandata illius, adhæreatisq; ei, ac ſer-
uiatis in omni corde & in omni anima ve-
6 ſtra. ¶ Benedixitq; eis Ioſue, & dimiſit eos.
7 Qui reuerſi ſunt in tabernacula ſua. ¶ Di-
B midia aũt tribui Manaſſe poſſeßionẽ Moyſes
dederat in Baſan: & idcirco media quæ ſu-
perfuit, dedit Ioſue ſortẽ inter cæteros fra-
tres ſuos trans Iordanẽ ad occidentalẽ pla-
gam. Cumq; dimitteret eos in tabernacula
ſua,

ſua, & benedixiſſet eis, ¶ dixit ad eos. In 8
multa ſubſtantia atq; diuitijs reuertimini
ad ſedes veſtras, cū argento & auro, ære ac
ferro, & veſte multiplici: diuidite prædā ho-
ſtium cū fratribus veſtris. ¶ Reuerſiq; ſunt, 9
& abierunt filij Ruben, & filij Gad, et dimi-
dia tribus Manaſſe, à filijs Iſrael de Silo,
quæ ſita eſt in Chanaan, vt intrarent Ga-
laad terram poſſeſſionis ſuæ, quam obtinue-
rant iuxta imperiū Domini in manu Moyſi.
¶ Cumq; veniſſent ad tumulos Iordanis, in 10
terram Chanaan, ædificauerunt iuxta Ior- C
danē altare infinitæ magnitudinis. ¶ Quod 11
cum audiſſent filij Iſrael, & ad eos certi nū-
tij detuliſſent ædificaſſe filios Ruben, & Gad,
& dimidiam tribus Manaſſe altare in terra
Chanaan, ſuper Iordanis tumulos, cōtra fi-
lios Iſrael: ¶ conuenerunt omnes in Silo, vt 12
aſcenderent & dimicarent contra eos. ¶ Et 13
interim miſerunt ad illos in terrā Galaad
"ſacerdo-tis 8. Phinees filium Eleazari "ſacerdotem', ¶ & 14
decē principes cū eo, ſingulos de ſingulis tri-
bubus. ¶ Qui venerunt ad filios Ruben, & 15
Gad, & dimidiæ tribus Manaſſe in terram
Galaad, dixeruntq; ad eos, ¶ Hæc mandat o- 16
mnis populus Domini, Quæ eſt iſta trāſgreſ-
ſio? Cur reliquiſtis Dominū Deū Iſrael, æ-
dificantes altare ſacrilegū, & à cultu illius
Nu. 25. a. 4. recedentes? ¶ An parū vobis eſt quod ‖ pecca- 17
ſtis in Beel-phegor, & vſq; in præſentem diē D
"nobis 6. macula huius ſceleris in "vobis' permanet,
multiq; de populo corruerunt? ¶ Et vos hodie 18
reliquiſtis Dominū, & erat in vniuerſum
Iſrael ira eius deſæuiet. ¶ Quòd ſi putatis im- 19
mundam eſſe terram poſſeſſionis veſtræ, trā-
ſite ad terram in qua tabernaculum Domi-
ni eſt, & habitate inter nos: tantū vt à Do-
mino, & à noſtro cōſortio non recedatis, ædi-
ficato altari præter altare Domini Dei no-
Supr. 7. a. 1. ſtri. ¶ ‖ Nonne Achan filius Zare præterijt 20
mandatum Domini, & ſuper omnē populum
Iſrael ira eius incubuit? Et ille erat vnus
homo, atq; vtinam ſolus periſſet in ſcelere
ſuo. ¶ Reſponderuntq; filij Ruben, & Gad, & 21
dimidia tribus Manaſſe principibus legatio-
nis Iſrael, ¶ Fortiſſimus Deus Dominus, 22
"fortiſſimus Deus Dominus 4. "ipſe nouit, & Iſrael ſimul intelliget: ſi præ- E
uaricationis animo hoc altare cōſtruximus,
non cuſtodiat nos, ſed puniat nos in præſen-
ti: ¶ Et ſi ea mente fecimus vt holocauſta, & 23
ſacrificium, & pacificas victimas ſuper eo
imponeremus, ipſe quærat & iudicet. ¶ & 24
non ea magis cogitatione atq; tractatu, vt
diceremus, Cras dicent filij veſtri filijs no-
ſtris, Quid vobis & Domino Deo Iſrael?
¶ terminum poſuit Dominus inter nos & 25
vos ô filij Ruben, & filij Gad Iordanem flu-
uium: & idcirco partem non habetis in Do-
mino. Et per hanc occaſionem auertent filij
veſtri filios noſtros à timore Domini. Pu-
tauimus itaque melius, ¶ & diximus, Ex- 26
truamus nobis altare, non in holocauſta, ne-
27 que ad victimas offerendas, ¶ ſed in teſti-
monium inter nos & vos, & ſobolem no-
ſtram veſtramq; progeniē, vt ſeruiamus Do-
mino, & iuris noſtri ſit offerre & holocau-
ſta, & victimas, & pacificas hoſtias: & ne-
quaquā dicant cras filij veſtri filijs noſtris,
28 Non eſt vobis pars in Domino. ¶ Quòd ſi
F voluerint dicere, reſpondebunt eis, Ecce al-
tare Domini quod fecerūt patres noſtri, non
in holocauſta, neq; in ſacrificium, ſed in te-
29 ſtimoniū noſtrum ac veſtrum. ¶ Abſit à no-
bis hoc ſcelus, vt recedamus à Domino, & e-
ius veſtigia relinquamus extructo altari ad
holocauſta, & ſacrificia, et victimas offeren-
das, præter altare Domini Dei noſtri quod
30 extructum eſt ante tabernaculū eius. ¶ Qui-
bus auditis, Phinees ſacerdos, & principes
legationis Iſrael, qui erant cum eo, placatī
ſunt: & verba filiorum Ruben, & Gad, &
dimidiæ tribus Manaſſe, libentiſſimè ſuſce-
31 perunt. ¶ Dixitq; Phinees filius Eleazari
G ſacerdos ad eos, Nunc ſcimus quod nobiſcum
ſit Dominus, quoniā alieni eſtis à præuari-
catione hac, & liberaſtis filios Iſrael de ma-
32 nu Domini. ¶ Reuerſuſq; eſt cum principibus
à filijs Ruben & Gad de terra Galaad, "fi- "in terrā 4.
nium Chanaan ad filios Iſrael, & retulit
33 eis. ¶ Placuitq; ſermo cunctis audiētibus. Et
laudauerunt Deum filij Iſraël, & nequaquā
vltra dixerunt vt aſcenderent contra eos,
atq; pugnarent, & delerēt terram poſſeſſio-
34 nis eorum. ¶ Vocaueruntq; filij Ruben, & fi-
lij Gad altare quod extruxerant, Teſtimo-
niū noſtrum, quod Dominus ipſe ſit Deus.

## CAP. XXIII.

1 EVoluto autem multo tempore, poſtquam
A pacem dederat Dominus Iſraeli, ſubie-
ctis in gyro nationibus vniuerſis, & Ioſue
2 iam longæuo, & perſenilis ætatis, ¶ vocauit
Ioſue omnem Iſraelem, maioreſq; natu, &
principes, ac "duces', & magiſtros, dixitque "iudices 1.
ad eos, Ego ſenui, & progreſſioris ætatis "magiſtra-
3 ſum: ¶ voſq; cernitis omnia quæ fecerit Do- tus 4.
minus Deus veſter cunctis per circuitum
nationibus, quomodo pro vobis ipſe pugna-
4 uerit: ¶ & nunc quia vobis ſorte "diuiſit' "diuiſi 1.
omnem terram, ab orientali parte Iordanis
vſque ad mare magnum, multaque adhuc
5 ſuperſunt nationes. ¶ Dominus Deus veſter
B diſperdet eas, & auferet à facie veſtra, &
poſſidebitis terram, ſicut vobis pollicitus eſt.
6 ¶ tantùm confortamini, & eſtote ſoliciti vt
cuſtodiatis cuncta quæ ſcripta ſunt in vo-
lumine legis Moyſi: & non declinetis ab eis
neque ad dexteram neque ad ſiniſtram:
7 ¶ ne poſtquā intraueritis ad gentes, quæ in-
ter vos futuræ ſunt, iuretis in nomine deo-
rum earū, & ſeruiatis eis, & adoretis illos.
8 ¶ Sed adhæreatis Domino Deo veſtro, quod
9 feciſtis vſq; in diem hanc. ¶ Et tunc auferet
Dominus

Dominus Deus in conſpectu veſtro gentes
magnas, & robuſtiſſimas, & nullus vobis
reſiſtere poterit. ¶ Vnus e vobis perſequetur 10
hoſtium mille viros: quia Dominus Deus ve C
ſter pro vobis ipſe pugnabit ſicut pollicitus
eſt. ¶ Hoc tantùm diligentiſſimè præcauete, 11
vt diligatis Dominũ Deum veſtrũ. ¶ Quod 12
ſi volueritis gentium harum quæ inter vos
habitant, erroribus adhærere, & cum eis
miſcere connubia, atq; amicitias copulare:
¶ iam nunc ſcitote quod Dominus Deus ve- 13
ſter non eas deleat ante faciem veſtram, ſed
* erunt ſ. "ſint' vobis in foueam ac laqueũ, & offen-
diculum ex latere veſtro, & ſudes in oculis
veſtris, donec vos auferat atq; diſperdat de D
terra hac optima quam tradidit vobis. ¶ En 14
ego hodie ingredior viam vniuerſæ terræ, &
toto animo cognoſcetis, quod de omnibus ver
bis quæ ſe Dominus præſtiturum vobis eſſe
pollicitus eſt, vnum non præterierit incaſ-
ſum. ¶ Sicut ergo impleuit opere quod pro- 15
miſit, & proſpera cuncta venerunt: ſic ad-
ducet ſuper vos quicquid malorum commi-
natus eſt, donec vos auferat atq; diſperdat
de terra hac optima quã tradidit vobis, ¶ eo 16
quod prætererieritis pactum Domini Dei ve-
ſtri, quod pepigit vobiſcũ, & ſeruietis dijs a-
lienis, & adoraueritis eos: cito atq; veloci-
ter conſurget in vos furor Domini, & aufe-
remini ab hac terra optima quam tradidit
vobis.

CAP. XXIIII.

Congregauitq; Ioſue omnes tribus Iſ- 1
rael in Sichem, & vocauit maiores na- A
tu, ac principes, & iudices, & magiſtros: ſte-
teruntq; in conſpectu Domini, ¶ & ad popu- 2
lum ſic locutus eſt, Hæc dicit Dominus Deus
Gen.11.d.26 Iſrael, ‖ Trans fluuium habitauerunt patres
& 31. veſtri ab initio, Thare pater Abraham &
Nachor: ſeruieruntq; dijs alienis. ¶ Tuli ergo 3
patrem veſtrum Abraham de Meſopotamiæ
finibus: & adduxi eum in terram Chanãã:
Gen.21.a.2. multiplicauiq; ſemẽ eius, ¶ ‖ & dedi ei Iſaac: 4
25.d.26. Illiq; rurſum dedi Iacob & Eſau. ‖ E qui-
Gen.36.a.8. bus, Eſau dedi montem Seir ad poſſidendũ:
Gen.46.a.6 ‖ Iacob vero, & filij eius deſcẽderunt in Ae-
Exod.3.c.10 gyptum. ¶ ‖ Miſiq; Moyſen & Aaron, & per- 5
cuſſi Aegyptum multis ſignis atq; portentis.
Exo.12.f.37. ¶ ‖ Eduxiq; vos & patres veſtros de Aegy- 6
Exo.14.b.9. pto, & veniſtis ‖ ad mare: perſecutiq; ſunt B
Aegyptij patres veſtros cũ curribus & equi-
tatu, vſq; ad Mare-rubrum. ¶ Clamauerũt 7
autem ad Dominũ filij Iſrael: qui poſuit te-
nebras inter vos & Aegyptios: & adduxit
ſuper eos mare, & operuit eos. Viderunt ocu-
li veſtri cuncta quæ in Aegypto fecerim, &
habitaſtis in ſolitudine multo tempore: ¶ & 8
introduxi vos in terram Amorrhæi, qui ha-
Nu.21.c.29. bitabat trans Iordanem. ‖ Cumq; pugnarẽt
contra vos, tradidi eos in manus veſtras, &
poſſediſtis terram eorum, atq; interfeciſtis
Nu.22.a.5. eos. ¶ ‖ Surrexit autem Balac filius Sephor 9
C rex Moab, & pugnauit contra Iſraelem. Mi-
ſitq;, & vocauit Balaam filium Beor, vt ma-
10 lediceret vobis: ¶ & ego nolui audire eũ, ſed
econtrario per illum benedixi vobis, & libe-
11 raui vos de manu eius. ¶ ‖ Tranſiſtiſq; Ior- Sup.3.d.14.
danem, et veniſtis ad Iericho, Pugnaueruntq; 6.a.1.11.a.3.
contra vos viri ciuitatis eius, Amorrhæus,
& Pherezæus & Chananæus, & Hethæus
& Gergeſæus, & Heuæus, & Iebuſæus. &
12 tradidi illos in manus veſtras. ¶ ‖ Miſiq; an- Sup.11.d.20
te vos crabrones: & eieci eos de locis ſuis, Deu.7.c.20.
duos reges Amorrhæorum, non in gladio &
13 in arcu tuo. ¶ Dediq; vobis terram in qua
non laboraſtis, & vrbes quas non ædifica-
ſtis, vt habitaretis in eis: vineas & oliueta
14 quæ non plantaſtis. ¶ Nunc ergo timete Do-
minum, & ſeruite ei perfecto corde atq; ve-
riſſimo: & auferte deos quibus ſeruierunt
D patres veſtri in Meſopotamia & in Aegypto,
15 ac ſeruite Domino. ¶ Sin autem malum vo-
bis videtur vt Domino ſeruiatis, optio vo-
bis datur: eligite hodie quod placet, cui ſer-
uire potiſſimum debeatis, vtrum dijs quibus
ſeruierunt patres veſtri in Meſopotamia, an
dijs Amorrhæorum, in quorum terra habita-
tis: ego autem & domus mea ſeruiemus Do-
16 mino. ¶ Reſponditq; populus, & ait, Abſit à
nobis vt relinquamus Dominum, & ſeruia-
17 mus dijs alienis. ¶ Dominus Deus noſter ipſe
eduxit nos & patres noſtros de terra Aegy-
pti, de domo ſeruitutis: fecitq; videntibus
nobis ſigna ingentia, & cuſtodiuit nos in o-
mni via per quam ambulauimus, & in cũ-
18 ctis populis per quos tranſiuimus. ¶ Et eiecit
vniuerſas gentes, Amorrhæum habitatorem
E terræ quam nos intrauimus. Seruiemus igi-
19 tur Domino, quia ipſe eſt Deus noſter. ¶ Di-
xitq; Ioſue ad populum, Non poteritis ſerui-
re Domino: Deus enim ſanctus, & fortis æ-
mulator eſt, nec ignoſcet ſceleribus veſtris
20 atq; peccatis. ¶ Si dimiſeritis Dominum, &
ſeruieritis dijs alienis, conuertet ſe, & affli-
get vos, atq; ſubuertet poſtquam vobis præ-
21 ſtiterit bona. ¶ Dixitq; populus ad Ioſue,
Nequaquam ita vt loqueris erit, ſed Domi-
22 no ſeruiemus. ¶ Et Ioſue ad populũ, Teſtes,
inquit, vos eſtis, quia ipſi elegeritis vobis
Dominum vt ſeruiatis ei. Reſponderuntq;,
23 Teſtes. ¶ Nunc ergo, ait, auferte deos alienos
de medio veſtri, & inclinate corda veſtra
24 ad Dominum Deum Iſrael. ¶ Dixitq; popu-
F lus ad Ioſue, Domino Deo noſtro ſeruiemus,
25 & obedientes erimus præceptis eius. ¶ Per-
cuſſit ergo Ioſue in die illo fœdus, & propo-
ſuit populo præcepta atq; iudicia in Sichem.
26 ¶ Scripſit quoq; omnia verba hæc in volu-
mine legis Domini: & tulit lapidẽ pergran-
dem, poſuitq; eum ſubter quercum quæ erat
27 in ſanctuario Domini, ¶ & dixit ad omnem
populum: En lapis iſte erit vobis in teſti-
monium quod "audieritis' omnia verba *audieris ſ.
Domini

Domini quæ locutus eſt vobis: ne fortè po-
ſtea negare velitis, & mentiri Domino Deo
veſtro. ¶ Dimiſitq́; populum, ſingulos in poſ- 28
ſeſſionē ſuam. ¶ Et poſt hæc mortuus eſt Io- 29
ſue filius Nun ſeruus Domini, centum &
decem annorum: ¶ ſepelierũtq́; eum in fini- 30
bus poſſeſſionis ſuæ in Thamnat-ſáre, quæ G
eſt ſita in monte Ephráim, à ſeptentrionali
parte montis Gaas. ¶ Seruiuitq́; Iſrael Do- 31
mino cunctis diebus Ioſue & ſeniorum, qui
longo vixerant tempore poſt Ioſue, & qui no-
uerant omnia opera Domini quæ fecerat in
Ge.50.d.25. Iſrael. ¶ Oſſa quoq; Ioſeph, ‖ quæ tulerant fi- 32
Exo.13.d.19. lij Iſrael de Aegypto, ſepelierunt in Sichem,
Gen.33.d.19 in parte agri quem emerat Iacob ‖ a filijs He-
mor patris Sichem, centum nouellis ouibus,
& fuit in poſſeſſionem filiorum Ioſeph. ¶ E- 33
leazar quoque filius Aaron mortuus eſt: &
ſepelierunt eum in Gabaath Phinees filij e-
ius, quæ data eſt ei in monte Ephráim.

# LIBER IVDICVM, HEBRAICE SOPHETIM.

## CAP. I.

POſt mortem Ioſue conſuluerunt filij 1
Iſrael Dominũ, dicentes, Quis aſcen- A
det ante nos cōtra Chananæum, & e-
rit dux belli? ¶ Dixitq́; Dominus, Iu- 2
das aſcendet: ecce tradidi terram in manus
eius. ¶ Et ait Iudas Simeoni fratri ſuo, A- 3
ſcende mecum in ſortē meam, & pugna con-
tra Chananæum, vt & ego pergam tecum
in ſortem tuam. Et abijt cum eo Simeon.
¶ Aſcenditq́; Iudas, & tradidit Dominus 4
Chananæum, ac Pherezæum in manus eo-
rum: & percuſſerunt in Bezec decem millia
virorum. ¶ Inuenerũtq́; Adoni-bézec in Be- 5
zec, & pugnauerunt contra eum, ac percuſ- B
ſerunt Chananæum & Pherezæum. ¶ Fugit 6
autem Adoni-bezec: quem perſequuti com-
prehenderunt, cæſis ſummitatibus manuum
eius ac pedum. ¶ Dixitq́; Adonibézec, Se- 7
ptuaginta reges amputatis manuũ ac pedum
ſummitatibus, colligebant ſub menſa mea
ciborũ reliquias: ſicut feci, ita reddidit mihi
Deus. Adduxeruntq́; eum in Ieruſalem, &
ibi mortuus eſt. ¶ Oppugnantes ergo filij Iu- 8
da Ieruſalem, ceperunt eam, & percuſſerunt
in ore gladij tradentes cunctam incendio ci-
uitatem. ¶ Et poſteà deſcendentes pugnaue- 9
runt contra Chananæum qui habitabat in
montanis, & ad meridiem in campeſtribus.
¶ Pergenſq́; Iudas contra Chananæum qui 10
habitabat in Hebron, (cuius nomen fuit an- C
Ioſ.15.d.14. tiquitus Cariath-arbe) ‖ percuſſit Seſai, &
Ahimam, & Tholmai: ¶ atq; inde profectus 11
abijt ad habitatores Dabir, cuius nomen ve-
tus erat Cariath-ſepher, id eſt, ciuitas litte-
12 rarum. ¶ Dixitq́; Caleb, Qui percuſſerit Ca-
riath-ſepher, & vaſtauerit eam, dabo ei A-
13 xam filiam meam vxorem. ¶ Cumq́; cepiſſet
eam Othoniel filius Cenez frater Caleb
minor, dedit ei Axam filiam ſuam cōiugem.
14 ¶ Quam pergentem in itinere monuit vir
ſuus vt peteret à patre ſuo agrũ: Quæ cùm
ſuſpiraſſet ſedens in aſino, dixit ei Caleb,
15 Quid habes? ¶ At illa reſpondit, Da mihi
benedictionem, quia terram arentem dediſti
D mihi: da & irriguam aquis. Dedit ergo ei
Caleb irriguum ſuperius, & irriguum infe-
16 rius. ¶ Filij autem Cinæi cognati Moyſi aſcē-
derant de Ciuitate-palmarum, cum filijs
Iuda in deſertũ ſortis eius, quod eſt ad me-
17 ridiem Arad, & habitauerunt cũ eo. ¶ Abijt
autem Iudas cũ Simeóne fratre ſuo, & per-
cuſſerunt ſimul Chananæum qui habitabat
in Sephath, & interfecerũt eum. Vocatumq́;
eſt nomen vrbis, Horma, id eſt, anathema.
18 ¶ Cepitq́; Iudas Gazam cum finibus ſuis, &
Aſcalonem, atq; Accarō cum terminis ſuis.
19 ¶ Fuitq́; Dominus cum Iuda, & montana
E poſſedit: nec potuit delere habitatores val-
20 lis, quia falcatis curribus abundabant. ¶ De-
deruntq́; Caleb Hebron, ‖ ſicut dixerat Moy- Nu.14. d.24
21 ſes, qui deleuit ex ea tres filios Enac. ¶ Ie- Ioſ.14.d.13.
buſæum autem habitatorem Ieruſalem non & 16.d.14.
deleuerunt filij Ben-iamin: habitauitq́; Ie-
buſæus cum filijs Ben-iamin in Ieruſalem
22 vſq; in præſentem diem. ¶ Domus quoq; Io-
ſeph aſcendit in Bethel, fuitq́; Dominus cum
23 eis. ¶ Nam cùm obſiderent vrbem quæ
24 prius Luza vocabatur, ¶ viderunt homi-
nem egredientem de ciuitate, dixeruntquè
ad eum. Oſtende nobis introitum ciuitatis,
25 & faciemus tecum miſericordiam. ¶ Qui
cùm oſtendiſſet eis, percuſſerunt vrbem in
F ore gladij: hominem autem illum, & omnem
26 cognationem eius dimiſerunt. ¶ Qui dimiſ-
ſus, abijt in terram Hethim, & ædificauit
ibi ciuitatem, vocauitq́; eam Luzam: quæ
27 ita appellatur vſq; in præſentē diem. ¶ Ma-
naſſes quoq; non deleuit Beth-ſan, & Ta-
nach cum viculis ſuis, & habitatores Dor,
& Ieblaã, & Mageddo cum viculis ſuis, cœ-
28 pitq́; Chananæus habitare cum eis. ¶ Poſt-
quam autem confortatus eſt Iſrael, fecit eos
29 tributarios, & delere noluit. ¶ Ephraim etiã
non interfecit Chananæũ qui habitabat in
30 Gazer, ſed habitauit cum eo. ¶ Zabulon non
deleuit habitatores Cetron, & "Naalon": ſed "Naalol ſ.
habitauit Chananæus in medio eius, factuſ-
31 que eſt ei tributarius. ¶ Aſer quoq; non de-
leuit habitatores Accho, & Sidonis, Ahalab,
& Achazib, & Helba, & Aphec, & Rohob.
32 ¶ habitauitq́; in medio Chananæi habitato-
33 ris illius terræ, nec interfecit eum. ¶ Neph-
G thali quoq; non deleuit habitatores Beth- ...4.
ſémes, & Beth-anath: & habitauit inter
Chananæũ habitatorem terræ, fueruntq́; ei

Betſemita & bethanit e tributarij. ¶Arcta- 34
nitq; Amorrhaus filios Dan in monte, nec
dedit eis locũ vt ad planiora deſcenderent:
¶habitauitq; in monte Hares, quod inter- 35
*teſtaceo 2. pretatur *teſtatio', in Aialon & Salebim. Et
aggrauata eſt manus domus Ioſeph, factusq;
eſt ei tributarius. ¶ Fuit autem terminus 36
Amorrhai ab Aſcenſu-ſcorpionis, petra, &
ſuperiora loca.

CAP. II.

ASceditq; Angelus Domini de Galgalis 1
ad Locum-flentium, & ait, Eduxi vos A
de Aegypto, & introduxi in terram pro qua
iuraui patribus veſtris: & pollicitus ſum vt
non facerem irritum pactum meum vobiſ-
cum in ſempiternum: ¶ita duntaxat vt non 2
feriretis fœdus cum habitatoribus terra hu-
ius, & aras eorum ſubuerteretis: & nolui-
ſtis audire vocem meam: cur hoc feciſtis?
¶Quam ob rem nolui delere eos à facie ve- 3
ſtra: vt habeatis hoſtes, & dij eorum ſint vo-
bis in ruinam. ¶ Cumq; loqueretur angelus 4
Domini hac verba ad omnes filios Iſrael, e-
leuauerunt vocem ſuam, & fleuerunt. ¶Et 5
vocatum eſt nomen loci illius, Locus flen-
tium, ſiue lachrymarum: immolaueruntq; ibi B
Ioſ.24.g.28. hoſtias Domino. ¶‖Dimiſit ergo Ioſue popu- 6
lum, & abierunt filij Iſrael vnuſquiſq; in
poſſeßionem ſuam, vt obtinerent eam: ¶ſer- 7
uieruntq; Domino cunctis diebus eius, &
ſeniorum, qui longo poſt eum vixerunt tem-
pore, & nouerant omnia opera Domini qua
fecerat cum Iſrael. ¶Mortuus eſt autem Io- 8
ſue filius Nun, famulus Domini, centum &
decem annorum, ¶& ſepelierunt eum in fi- 9
nibus poſſeßionis ſua in Thamnathſare in
monte Ephraim, à ſeptentrionali plaga mõ-
tis Gaas. ¶Omniſq; illa generatio congrega- 10
ta eſt ad patres ſuos: & ſurrexerunt alij, qui
non nouerant Dominum, & opera qua fece-
rat cum Iſrael. ¶ Feceruntq; filij Iſrael ma- 11
lum in conſpectu Domini, & ſeruierũt Baa-
lim. ¶ Ac dimiſerunt Dominum Deum pa- 12
trum ſuorum, qui eduxerat eos de terra-Ae-
gypti: & ſequuti ſunt deos alienos, deosq; C
populorum qui habitabant in circuitu eo-
rum, & adorauerunt eos: & ad iracun-
diam concitauerunt Dominum, ¶ dimit- 13
tentes eum, & ſeruientes Baal & Aſta-
roth. ¶ Iratusque Dominus contra Iſrael, 14
tradidit eos in manus diripientium: qui ce-
perunt eos, & vendiderunt hoſtibus, qui ha-
bitabant per gyrum: nec potuerunt reſiſtere
aduerſarijs ſuis, ¶ ſed quocunq; pergere vo- 15
luiſſent, manus Domini ſuper eos erat, ſicut
locutus eſt, & iurauit eis: & vehemẽter af-
flicti ſunt. ¶ Suſcitauitq; Dominus iudices 16
qui liberarẽt eos de vaſtantiũ manibus: ſed
nec eos audire voluerunt: ¶ fornicantes cum 17
dijs alienis, & adorantes eos. Citò deſerue-
runt viam per quam ingreßi fuerãt patres
eorum: & audientes mãdata Domini, omnia
18 fecêre contraria. ¶ Cùmq; Dominus iudices
ſuſcitaret, in diebus eorum flectebatur mi-
D ſericordia, & audiebat afflictorum gemitus,
19 & liberabat eos de cade vaſtantium. ¶Poſt-
quàm autem mortuus eſſet iudex, reuerte-
bantur, & multò faciebant *maiora' quàm *peiora
fecerant patres eorum, ſequentes deos alie-
nos, ſeruientes eis, & adorantes illos. Non
dimiſerunt adinuentiones ſuas, & viã du-
rißimam per quam ambulare conſueuerant.
20 ¶Iratusq; eſt furor Domini in Iſrael, & ait,
Quia irritum fecit gens iſta pactum meum
quod pepigerã cum patribus eorũ, & vocem
21 meam audire contempſit: ¶& ego non delebo
22 gẽtes quas dimiſit Ioſue, & mortuus eſt: ¶vt
in ipſis experiar Iſrael, vtrũ cuſtodiant viã
Domini, & ambulent in ea, ſicut cuſtodie-
23 runt patres eorum, an non. ¶ Dimiſit ergo
Dominus omnes nationes has, & citò ſub-
uertere noluit, nec tradidit in manus Ioſue.

CAP. III.

1 HAE ſunt gentes quas Dominus dereli-
A quit, vt erudiret in eis Iſraelẽ, & om-
nes qui non nouerant bella Chananaorum:
2 ¶& poſtea diſcerent filij eorum certare cum
hoſtibus, & habere conſuetudinẽ praliandi:
3 ¶quinq; ſatrapas Philiſthinorum, omnemq;
Chananaum & Sidonium, atq; Heuaũ qui
*habitabat' in mõte Libano, de mõte Baal- *habitabãt
4 Hermon vſq; ad introitum Emath. ¶Dimi- 12.
ſitq; eos, vt in ipſis experiretur Iſraelem,
vtrum audirent mandata Domini qua pra-
ceperat patribus eorũm per manum Moyſi,
5 an non. ¶Itaque filij Iſrael habitauerunt in
medio Chananai, & Hethai, & Amorrhai,
6 & Pherezai, & Heuai & Iebuſai: ¶& duxe-
runt vxores filias eorum, ipſiq; filias ſuas
filijs eorum tradiderunt, & ſeruierunt dijs
7 eorum. ¶Feceruntq; malum in conſpectu Do-
mini, & obliti ſunt Dei ſui, ſeruientes Baa-
8 lim & Aſtaroth. ¶Iratusq; contra Iſrael Do-
minus, tradidit eos in manus Chuſan-ra-
ſathàim regis Meſopotamia, ſeruieruntquè
9 ei octo annis. ¶ Et clamauerunt ad Domi-
B num: qui ſuſcitauit eis ſaluatorem, & libe-
rauit eos Othoniel videlicet filium Cenez,
10 fratrem Caleb minorem: ¶ fuitq; in eo Spi-
ritus Domini, et iudicauit Iſrael. Egreſſusq;
eſt ad pugnam, & tradidit Dominus in ma-
nus eius Chuſan-raſathàim regem Syria,
11 & oppreßit eum. ¶Quieuitq; terra quadra-
ginta annis, & mortuus eſt Othoniel filius
12 Cenez. ¶Addiderunt autem filij Iſrael fa-
cere malum in conſpectu Domini: qui con-
fortauit aduerſum eos Eglon regem Moab,
13 quia fecerunt malũ in conſpectu eius. ¶ Et
copulauit ei filios Ammon, & Amalec: abijtq;
& percußit Iſrael, atque poſſedit vrbem-
14 palmarum. ¶ Seruieruntq; filij Iſrael Eglon
15 regi Moab decem & octo annis: ¶ & poſtea
clamauerunt ad Dominum: qui ſuſcitauit
eis

*inclytum* eis ſaluatorem vocabulo Aod, filium Gera,
filij Iemini, qui vtraque manu pro dextera
vtebatur. Miſeruntq́; filij Iſrael per illum
munera Eglon regi Moab. ¶ Qui fecit ſibi 16
gladium ancipitem, habentem in medio ca- C
pulum longitudinis palmæ manus, & ac-
cinctus eſt eo ſubter ſagum in dextro femo-
re. ¶ Obtulitq́; munera Eglon regi Moab. E- 17
rat autē Eglon craſſus nimis. ¶ Cumq́; ob- 18
tuliſſet ei munera, proſecutus eſt ſocios qui
cum eo venerant. ¶ Et reuerſus de Galgalis, 19
vbi erant idola, dixit ad Regem, Verbum ſe-
cretum habeo ad te ô Rex. Et ille imperauit
ſilentium: egreſſisq́; omnibus qui circa eum
erant, ¶ ingreſſus eſt Aod ad eū: ſedebat au- 20
tem in æſtiuo cœnaculo ſolus, dixitq́;, Verbū
Dei habeo ad te. Qui ſtatim ſurrexit de
throno. ¶ Extenditq́; Aod ſiniſtram manū, 21
& tulit ſicā de dextero femore ſuo, infixitq́;
eam in ventrem eius ¶ tam valide vt ca- 22
pulus ſequeretur ferrum in vulnere, ac pin-
guiſſimo adipe ſtringeretur. Nec eduxit gla-
dium, ſed ita vt percuſſerat, reliquit in cor-
pore, ſtatimq́; per ſecreta naturæ alui ſterco-
ra proruperunt. ¶ Aod autem clauſis diligen- 23
tiſſime oſtijs cœnaculi, & obfirmatis ſera,
¶ per poſticum egreſſus eſt. Seruiq́; regis in- 24
greſſi viderunt clauſas fores cœnaculi, atq́; D
dixerunt, Forſitan purgat aluum in æſtiuo
cœnaculo. ¶ Expectantesq́; diu donec erube- 25
ſcerent, & videntes quod nullus aperiret,
tulerunt clauem: & aperientes inuenerunt
dominum ſuum in terra iacentē mortuum.
¶ Aod autem dum illi turbarentur, effugit, 26
& pertranſijt Locum idolorū vnde reuerſus
fuerat. Venitq́; in Seirath: ¶ & ſtatim in- 27
ſonuit buccina in monte Ephraim: deſcende-
runtq́; cum eo filij Iſrael, ipſo in fronte gra-
diente. ¶ Qui dixit ad eos, Sequimini me: 28
tradidit enim Dominus inimicos noſtros
Moabitas in manus noſtras. Deſcēderuntq́;
poſt eum, & occupauerūt vada Iordanis quæ
tranſmittunt in Moab: & nō dimiſerūt trā-
ſire quenquam, ¶ ſed percuſſerunt Moabitas 29
in tempore illo, circiter decem millia, omnes
robuſtos & fortes viros. nullus eorū euadere
potuit. ¶ Humiliatusq́; eſt Moab in die illo 30
ſub manu Iſrael: & quieuit terra octoginta
annis. ¶ Poſt hūc fuit Samgar filius Anath, 31
qui percuſſit de Philiſthijm ſexcentos viros
vomere: & ipſe quoque defendit Iſrael.

CAP. IIII.

ADdideruntq́; filij Iſrael facere malum 1
in conſpectu Domini poſt mortem Aod, A
1.Reg.12.b.9 ¶ & tradidit illos Dominus in manus Iabin 2
regis Chanaan, qui regnauit in Aſor: ha-
buitq́; ducē exercitus ſui nomine Siſaram,
ipſe autem habitabat in Haroſeth gentium.
¶ Clamaueruntq́; filij Iſrael ad Dominum. 3
nongentos enim habebat falcatos currus, &
per viginti annos vehementer oppreſſerat
4 eos. ¶ Erat autē Debora propheteſis vxor La-
pidoth, quæ iudicabat populum in illo tem-
5 pore. ¶ Et ſedebat ſub palma, quæ nomine
illius vocabatur, inter Rama & Beth-el in
monte Ephraim: aſcendebantq́; ad eam filij
6 Iſrael in omne iudicium. ¶ Quæ miſit, & vo-
cauit Barac filium Abi-noem de Cedes
Nephthali: dixitq́; ad eum, Præcepit tibi Do-
minus Deus Iſrael, vade, & duc exercitū in
montem Thabor, tollesq́; tecum decem millia
pugnatorum de filijs Nephthali, & de filijs
7 Zabulon: ¶ ego autem adducam ad te in loco
Torrentis-ciſon, Siſaram principē exercitus
Iabin, & currus eius, atq́; omnem multitu-
8 dinem, & tradam eos in manu tua. ¶ Dixit-
B que ad eam Barac, Si venis mecum, vadam:
ſi nolueris venire mecum, non pergam. -.6.
9 ¶ Quæ dixit ad eum, Ibo quidem tecum, ſed
in hac vice victoria non reputabitur tibi,
quia in manu mulieris tradetur Siſara. Sur
rexit itaq́; Debora, & perrexit cum Barac
10 in Cedes. ¶ Qui, accitis Zabulō & Nephtha-
li, aſcendit cum decem millibus pugnatorū,
11 habens Deboram in comitatu ſuo. ¶ Haber
autem Cinæus receſſerat quondam à cæte-
ris Cinæis fratribus ſuis filijs Hobab, co-
gnati Moyſi: & tetenderat tabernacula vſq́;
ad vallem quæ vocatur Sennim, & erat iu-
12 xta Cedes. ¶ Nuntiaueruntq́; eſt Siſaræ quod
aſcendiſſet Barac filius Abi-noem, in montē
13 Thabor: ¶ & congregauit nongentos falcatos
currus, & omnem exercitum de Haroſeth-
14 gentium ad Torrentem-ciſon. ¶ Dixitq́; De-
C bora ad Barac, Surge, hæc eſt enim dies in
qua tradidit Dominus Siſaram in manus
tuas: en ipſe ductor eſt tuus. Deſcendit ita-
que Barac de monte Thabor, & decem mil-
15 lia pugnatorum cum eo. ¶ ‖ Perterruitq́; Do- Pſa.82.c.12.
minus Siſaram, & omnes currus eius, vni-
uerſamq́; multitudinem in ore gladij ad cō-
ſpectum Barac: in tantum vt Siſara de cur-
16 ru deſiliens, pedibus fugeret, ¶ & Barac
perſequeretur fugiētes currus, & exercitum
vſque ad Haroſeth-gentium, & omnis ho-
ſtium multitudo vſq́; ad internecionem ca-
17 deret. ¶ Siſara autem fugiens peruenit ad
tentorium Iahel vxoris Haber Cinæi. Erat
autem pax inter Iabin regem Aſor & domū
18 Haber Cinæi. ¶ Egreſſa igitur Iahel in occur
ſum Siſaræ, dixit ad eum, Intra ad me do-
mine mi, intra, ne timeas. Qui ingreſſus ta-
19 bernaculū eius, & opertus ab ea pallio, ¶ di-
xit ad eam, Da mihi obſecro paululū aquæ,
D quia ſitio valde. Quæ aperuit vtrē lactis, &
20 dedit ei bibere, & operuit illū. ¶ Dixitq́; Si-
ſara ad eam, Sta ante oſtium tabernaculi:
& cùm venerit aliquis interrogās te & di-
cens, Nunquid hic eſt aliquis? Reſpondebis,
21 Nullus eſt. ¶ Tulit itaque Iahel vxor Haber
clauum tabernaculi, aſſumens pariter &
malleum: & ingreſſa abſcondite, & cum ſi-

*lentio poſuit ſupra tempus capitis eius da-*
*uum, percuſſumq́; malleo defixit in cerebrum*
*vſque ad terram: qui ſoporem morti ſocians*
*defecit, & mortuus eſt.* ¶ Et ecce Barac ſe- 22
quens Siſaram veniebat: egreſſaq́; Iahel in
occurſum eius, dixit ei, Veni, & oſtendā tibi
virum quem quaris. Qui cùm intraſſet ad
eam, vidit Siſaram iacentem mortuum, &
clauum infixum in tēpore eius. ¶ Humilia- 23
uit ergo Deus in die illo Iabin regem Cha-
naan coram filijs Iſraël: ¶ qui creſcebāt quo- 24
tidie, & forti manu opprimebant Iabin Re-
gem Chanaan, donec delerent eum.

CAP. V.

CEcineruntque Debora & Barac filius 1
Abi-nöem in illo die, dicentes. A
¶ Qui ſponte obtuliſtis de Iſraël animas ve- 2
ſtras ad periculum, benedicite Domino.
¶ Audite reges, auribus percipite principes: 3
Ego ſum, ego ſum quæ Domino canam,
pſallam Domino Deo Iſraël.
¶ Domine cū exires de Seir, & tranſires per 4
regiones Edom, terra mota eſt, caliq́; ac
nubes diſtillauerunt aquis.
¶ Montes fluxerunt à facie Domini, & Sinai 5
à facie Domini Dei Iſraël.
¶ In diebus Sāgar filij Anath, in diebus Iahel 6
quieuerunt ſemitæ: & qui ingrediebātur
per eas, ambulauerunt per calles deuios.
¶ Ceſſauerunt fortes in Iſraël, & quieuerūt: 7
donec ſurgeret Debora, ſurgeret mater
in Iſraël.
¶ Noua bella elegit Dominus, & portas ho- 8
ſtiū ipſe ſubuertit: clypeus & haſta ſi ap-
paruerūt in quadraginta millibus Iſraël.
¶ Cor meū diligit principes Iſraël: qui pro- 9
pria voluntate obtuliſtis vos diſcrimini, B
benedicite Domino.
*asinas l.* ¶ Qui aſcenditis ſuper nitentes " aſinos', & 10
ſedetis in iudicio, & ambulatis in via,
loquimini.
¶ Vbi colliſi ſunt currus & hoſtium ſuffoca- 11
tus eſt exercitus, ibi narrentur iuſtitia
Domini & clementia in fortes Iſraël: tūc
deſcendit populus Domini ad portas, &
obtinuit principatum.
¶ Surge, ſurge Debora, ſurge, ſurge, & loque- 12
re canticum: ſurge Barac, & apprehende
captiuos tuos fili Abi-nöem.
¶ Saluatæ ſunt reliquiæ populi, Dominus in 13
fortibus dimicauit.
¶ Ex Ephráim deleuit eos in Amalec, & poſt 14
eum ex Ben-iamin in populos tuos ò A-
malec: de Machir principes deſcenderūt,
& de Zabulon qui exercitum ducerēt ad
bellandum.
¶ Duces Iſſachar fuere cum Debora, & Barac 15
veſtigia ſunt ſecuti, qui quaſi in præceps
ac barathrum ſe diſcrimini dedit: diuiſo
contra ſe Ruben, magnanimorum reperta
eſt contentio.
16 ¶ Quare habitas inter duos terminos, vt au-
C dias ſibilos gregū? diuiſo contra ſe Ruben,
magnanimorum reperta eſt contentio.
17 ¶ Galaad trans Iordanem quieſcebat, et Dan
vacabat nauibus: Aſer habitabat in littore
maris, & in portubus morabatur.
18 ¶ Zabulon vero & Nephthali obtulerunt a-
nimas ſuas morti in regione Meromę.
19 ¶ Venerunt reges et pugnauerūt, pugnauerūt
reges Chanaan in Tanach iuxta aquas
Mageddo, & tamē nihil tulére prædantes.
20 ¶ De cælo dimicatū eſt contra eos: ſtellæ ma-
nentes in ordine & curſu ſuo, aduerſus Si-
ſaram pugnauerunt.
21 ¶ Torrens Ciſon traxit cadauera eorū, tor-
rens Cadumim, torrens Ciſon: conculca
anima mea robuſtos.
22 ¶ Vngulæ equorū ceciderūt, fugientibus im-
petu, & per præceps ruentibus fortiſsimis
hoſtium.
23 ¶ Maledicite terræ Meroz, dixit Angelus
Domini, maledicite habitatoribus eius,
quia non venerunt ad auxilium Domini,
in adiutorium fortiſsimorum eius.
24 ¶ Benedicta inter mulieres Iahel vxor Ha-
D ber Cinæi, & benedicatur in tabernaculo
" ſuo'. —.l.
25 ¶ Aquam petenti lac dedit, & in phiala prin-
cipum obtulit butyrum.
26 ¶ Siniſtram manū miſit ad clauum, & dex-
tram ad fabrorum malleos, percuſsitq́; Si-
ſaram quærens in capite vulneri locum,
& tempus valide perforans.
27 ¶ Inter pedes eius ruit, defecit, & mortuus
eſt: voluebatur ante pedes eius, & iacebat
exanimis & miſerabilis.
28 ¶ Per feneſtram reſpiciens, vlulabat mater
eius: & de cœnaculo loquebatur, Cur mo-
ratur regredi currus eius? quare tardaue-
runt pedes quadrigarum illius?
29 Vna ſapientior cæteris vxoribus eius, hæc
ſocrui verba reſpondit.
30 ¶ Forſitan nūc diuidit ſpolia, & pulcherrima
fœminarum eligitur ei: veſtes diuerſorum
colorū Siſaræ traduntur in prædam, & ſu-
pellex varia ad ornanda colla congeritur.
31 ¶ Sic pereant omnes inimici tui Domine:
qui autem diligunt te, ſicut ſol in ortu ſuo
ſplendet, ita rutilent.
32 ¶ Quieuitq́; terra per quadraginta annos.

CAP. VI.

1 FEcerunt aūt filij Iſraël malū in conſpectu
A Domini: qui tradidit illos in manu Ma-
2 dian ſeptem annis. ¶ & oppreſsi ſunt valde
ab eis. Feceruntq́; ſibi antra & ſpeluncas in
montibus, & munitiſsima ad repugnandum
3 loca. ¶ Cumq́; ſeuiſſet Iſraël, aſcendebat Ma
dian & Amalec, cæteriq́; orientalium na-
4 tionum: ¶ & apud eos figentes tentoria, ſicut
erant in herbis cuncta vaſtabant vſq́; ad
introitum Gazæ: nihilq́; omnino ad vitam
perti-

*pertinent relinquebant in Iſraël, non oues,*
*non boues, nõ aſinos.* ¶ *Ipſi enim & vniuerſi* 5
*greges eorum veniebant cum tabernaculis*
*ſuis, & inſtar locuſtarũ vniuerſa complebãt,*
*innumera multitudo hominum, & camelo-*
*rum, quicquid tetigerant deuaſtãtes.* ¶ *Hu-* 6
*miliatusq; eſt Iſraël valde in conſpectu Ma-*
*dian.* ¶ *Et clamauit ad Dominum poſtulans* 7
*auxilium cõtra Madianitas.* ¶ *Qui miſit ad* B
*eos virum Prophetam, & locutus eſt, Hæc* 8
*dicit Dominus Deus Iſraël, Ego vos feci cõ-*
*ſcendere de Aegypto, & eduxi vos de domo*
*ſeruitutis,* ¶ *& liberaui de manu Aegyptio-* 9
*rum & omnium inimicorum qui affligebant*
*vos: eieciq; eos ad introitum veſtrum, &*
*tradidi vobis terram eorum.* ¶ *Et dixi, Ego* 10
*Dominus Deus veſter, ne timeatis deos A-*
*morrhæorum, in quorum terra habitatis. Et*
*noluiſtis audire vocem meam.* ¶ *Venit autẽ* 11
*angelus Domini, & ſedit ſub quercu quæ e-*
*rat in Ephra, & pertinebat ad Ioas patrem*
*familiæ Ezri. Cumq; Gedeon filius eius ex-*
*cuteret atq; purgaret frumenta in torcula-*
*ri, vt fugeret Madian,* ¶ *apparuit ei angelus* 12
*Domini, & ait, Dominus tecum virorũ for-*
*tiſſime.* ¶ *Dixitq; ei Gedeon, Obſecro mi do-* 13
*mine, ſi Dominus nobiſcum eſt, cur apprehẽ-* C
*derunt nos hæc omnia? vbi ſunt mirabilia e-*
*ius quæ narrauerunt patres noſtri, atq; di-*
*xerunt, De Aegypto eduxit nos Dominus?*
*Nunc autem dereliquit nos Dominus, & tra*
e.Re.12. b.13 *didit in manus Madian.* ¶ *Reſpexitq; ad eũ* 14
*Dominus, & ait, Vade in hac fortitudine*
*tua, & liberabis Iſraël de manu Madian:*
*ſcito quod miſerim te.* ¶ *Qui reſpondens ait,* 15
*Obſecro, mi Domine, in quo liberabo Iſraël?*
*ecce familia mea infima eſt in Manaſſe, &* G
*ego minimus in domo patris mei.* ¶ *Dixitq;* 16
*ei Dominus, Ego ero tecũ: & percuties Ma-*
*dian quaſi vnum virum.* ¶ *Et ille, Si inue-* 17
*ni, inquit, gratiam coram te, da mihi ſignũ*
*quòd tu ſis qui loqueris ad me.* ¶ *Nec recedas* 18
*hinc, donec reuertar ad te, portans ſacrificiũ,* D
*& offerens tibi. Qui reſpondit, Ego præſtola-*
*bor aduentũ tuum.* ¶ *Ingreſſus eſt itaq; Ge-* 19
*deon, & coxit hædum, & de farinæ modio a-*
*zymos panes: carnesq; ponens in caniſtro, &*
*ius carnium mittens in ollam, tulit omnia*
*ſub quercu, & obtulit ei.* ¶ *Cui dixit angelus* 20
*Domini, Tolle carnes & azymos panes, & po*
*ne ſupra petram illam, & ius deſuper fun-*
*de. Cumq; feciſſet ita,* ¶ *extendit angelus Do* 21
*mini ſummitatem virgæ quam tenebat in*
*manu, & tetigit carnes & panes azymos: a-*
*ſcenditq; ignis de petra, & carnes, azymosq;*
*panes conſumpſit: angelus autem Domini e-*
*uanuit ex oculis eius.* ¶ *Videntq; Gedeon* 22
*quod eſſet angelus Domini, ait, Heu mi Do-*
*mine Deus: quia vidi angelũ Domini facie*
*ad faciem.* ¶ *Dixitq; ei Dominus, Pax tecũ:* 23
*ne timeas, non morieris.* ¶ *Aedificauit ergo* 24
E *ibi Gedeon altare Domino, vocauitq; illud,*
*Domini pax, vſq; in præſentem diem. Cum-*
*que adhuc eſſet in Ephra quæ eſt familiæ*
25 *Ezri,* ¶ *nocte illa dixit Dominus ad eum,*
*Tolle taurum patris tui, & alterum taurum*
*annorum ſeptem, deſtruesq; aram Baal quæ*
*eſt patris tui: & nemus quod circa aram eſt,*
26 *ſuccide:* ¶ *& ædificabis altare Domino Deo*
*tuo in ſummitate petræ huius, ſuper quam*
*antè ſacrificium poſuiſti: tollesq; taurum ſe-*
*cundum, & offeres holocauſtũ ſuper ſtruem*
27 *lignorũ quæ de nemore ſucciderís.* ¶ *Aſſum-*
*ptis ergo Gedeon decem viris de ſeruis ſuis,*
*fecit ſicut præceperat ei Dominus. Timens*
*autem domum patris ſui, & homines illius*
*ciuitatis per diem noluit facere, ſed omnia*
28 *nocte compleuit.* ¶ *Cumq; ſurrexiſſent viri*
F *oppidi eius manè, viderunt deſtructã aram*
*Baal, lucumq; ſucciſum, & taurum alterum*
*impoſitum ſuper altare quod tũc ædificatum*
29 *erat.* ¶ *Dixeruntq; ad inuicem, Quis hoc fe-*
*cit? Cumq; perquirerent authorem facti, di-*
*ctum eſt, Gedeon filius Ioas fecit hæc omnia.*
30 ¶ *Et dixerunt ad Ioas, Produc filium tuum*
*huc, vt moriatur: quia deſtruxit arã Baal,*
31 *& ſuccidit nemus.* ¶ *Quibus ille reſpondit,*
*Nunquid vltores eſtis Baal, vt pugnetis pro*
*eo? qui aduerſarius eſt eius moriatur ante-*
*quam lux craſtina veniat. ſi Deus eſt, vin-*
32 *dicet ſe de eo, qui ſuffodit aram eius.* ¶ *Ex*
*illo die vocatus eſt Gedeon, Ierobaal, eo*
*quod dixiſſet Ioas, Vlciſcatur ſe de eo Baal,*
33 *qui fodit aram eius.* ¶ *Igitur omnis Madiã,*
*& Amalec, & orientales populi congregati*
*ſunt ſimul. & tranſeuntes Iordanem, ca-*
34 *ſtrametati ſunt in valle-Ieſraël.* ¶ *Spiritus*
G *autem Domini induit Gedeon, qui clangens*
*buccina conuocauit domum Abi-ezer, vt ſe-*
35 *queretur ſe.* ¶ *Miſitq; nuntios in vniuerſum*
*Manaſſen, qui & ipſe ſecutus eſt eum. & a-*
*lios nuntios in Aſer & Zabulon & Neph-*
36 *thali, qui occurrerunt ei.* ¶ *Dixitq; Gedeon*
*ad Dominum, Si ſaluum facis per manum*
37 *meam Iſraël, ſicut locutus es,* ¶ *ponam hoc*
*vellus lanæ in area: ſi ros in ſolo vellere*
*fuerit, & in omni terra ſiccitas, ſciam quod*
*per manum meam, ſicut locutus es, libera-*
38 *bis Iſraël.* ¶ *Factumq; eſt ita. Et de nocte*
*conſurgens expreſſo vellere, concham rore*
39 *impleuit.* ¶ *Dixitq; rurſus ad Dominum, Ne*
*iraſcatur furor tuus contra me ſi adhuc ſe-*
*mel tentauero, ſignum quærens in vellere.*
*Oro vt ſolum vellus ſiccum ſit, & omnis*
40 *terra rore madens.* ¶ *Fecitq; Dominus nocte*
*illa vt poſtulauerat: & fuit ſiccitas in ſolo*
*vellere, & ros in omni terra.*

CAP. VII.

1 IGitur Ierobaal qui & Gedeon, de nocte
A *conſurgens, & omnis populus cũ eo, ve-*
*nit ad fontem qui vocatur Harad. erãt au-*
*tem caſtra Madian in valle ad ſeptẽtriona-*

lem plagam collis excelſi. ¶ Dixitq; Dominus 2
ad Gedeon, Multus tecum eſt populus, nec
tradetur Madian in manus eius: ne glorie-
tur contra me Iſrael, & dicat, Meis viribus
liberatus ſum. ¶ Loquere ad populum, & 3
Deu.20.b.5 cunctis audientibus prædica. ‖ Qui formido-
1.Mach.3.g. loſus & timidus eſt, reuertatur. Receſſeruntq;
56. de monte Galaad, & reuerſi ſunt ex populo
viginti duo millia virorũ, & tantum decem
millia remanſerunt. ¶ Dixitq; Dominus ad 4
Gedeon, Adhuc populus multus eſt: duc eos B
ad aquas, ibi probabo illos: & de quo dixero
tibi vt tecum vadat, ipſe pergat: quem ire
°ipſe r. prohibuero, ° reuertatur. ¶ Cumq; deſcen- 5
diſſet populus ad aquas, dixit Dominus ad
Gedeon, Qui lingua lambuerint aquas, ſicut
ſolent canes lambere, ſeparabis eos ſeorſum:
qui autem curuatis genibus biberint, in al-
tera parte erunt. ¶ Fuit itaq; numerus eorũ 6
qui manu ad os proijciente, lambuerant a-
quas, trecenti viri: omnis autẽ reliqua mul-
titudo flexo poplite biberat. ¶ Et ait Domi- 7
nus ad Gedeon, In trecentis viris qui lam-
buerunt aquas, liberabo vos, & tradam in
manu tua Madiã: omnis autẽ reliqua mul-
titudo reuertatur in locum ſuum. ¶ Sumptis 8
itaque pro numero cibariis & tubis, omnem C
reliquam multitudinem abire præcepit ad
tabernacula ſua: & ipſe cum trecentis viris
ſe certamini dedit. Caſtra autem Madian
erant ſubter in valle. ¶ Eadem nocte dixit 9
Dominus ad eum, Surge, & deſcende in ca-
ſtra: quia tradidi eos in manu tua. ¶ Sin au- 10
tem ſolus ire formidas, deſcendat tecum
Phara puer tuus. ¶ Et cùm audieris quid lo- 11
quantur, tunc confortabuntur manus tuæ,
& ſecurior ad hoſtium caſtra deſcendes. De-
ſcendit ergo ipſe & Phara puer eius in partẽ
caſtrorum, vbi erant armatorum vigiliæ.
¶ Madian autem & Amalec, & omnes oriẽ- 12
tales populi fuſi iacebant in valle, vt locu- D
ſtarum multitudo: cameli quoq; innumera-
biles erant, ſicut arena quæ iacet in littore
maris. ¶ Cumq; veniſſet Gedeon, narrabat 13
aliquis ſomnium proximo ſuo: & in hũc mo-
dum referebat quod viderat, Vidi ſomniũ, et
videbatur mihi quaſi ſubcinericius panis ex
hordeo volui, & in caſtra Madian deſcẽdere:
cumq; perueniſſet ad tabernaculum, percuſſit
illud, atq; ſubuertit, & terræ funditus coæ-
quauit. ¶ Reſpõdit is cui loquebatur, Nõ eſt 14
hoc aliud, niſi gladius Gedeonis filij Ioas vi-
ri Iſraëlitæ. tradidit enim Dominus in ma-
nus eius Madiã, et omnia caſtra eius. ¶ Cũq; 15
audiſſet Gedeon ſomniũ, & interpretationem
eius, adorauit: & reuerſus eſt ad caſtra Iſ- E
raël, & ait, Surgite, tradidit enim Dominus
in manus noſtras caſtra Madian. ¶ Diuiſitq; 16
trecentos viros in tres partes, & dedit tubas
in manibus eorum, lagenasq; vacuas, ac lã-
pades in medio lagenarum. ¶ Et dixit ad eos, 17
Quod me facere videritis, hoc facite: ingre-
diar partem caſtrorũ, & quod fecero ſectami-
18 ni. ¶ Quãdo perſonuerit tuba in manu mea,
vos quoq; per caſtrorum circuitum clangite
19 & cõclamate, Domino & Gedeoni. ¶ Ingreſ-
F ſusq; eſt Gedeon, & trecenti viri qui erant
cũ eo in partẽ caſtrorũ, incipientibus vigilijs
noctis mediæ, & cuſtodibus ſuſcitatis, cœpe-
runt buccinis clangere, & complodere inter ſe
20 lagenas. ¶ Cumq; per gyrũ caſtrorũ in tribus
perſonarent locis, & hydrias confregiſſent:
tenuerunt ſiniſtris manibus lampades, &
dextris °ſonãtes' tubas, clamaueruntq;, Gla- °ſonabãt r.
21 dius Domini & Gedeonis: ¶ ſtantes ſinguli
in loco ſuo per circuitũ caſtrorum hoſtilium.
Omnia itaq; caſtra turbata ſunt, & vocife-
22 rantes, vlulantesq; fugerunt: ¶ & nihilomi-
nus inſiſtebant trecenti viri buccinis perſo-
nantes. ‖ Immiſitq; Dominus gladiũ in om- Pſa.82.c.10.
nibus caſtris, & mutua ſe cæde truncabant.
23 ¶ Fugientes vſq; ad °Beth-ſeca', & crepidi- °Beth-ſeta
nẽ Abel-mehula in Tebbath. Conclamantes 4.
autẽ viri Iſraël de Nephthali & Aſer, & om-
24 ni Manaſſe perſequebãtur Madian. ¶ Miſitq;
G Gedeon nuntios in omnẽ montem Ephraim,
dicens, Deſcendite in occurſum Madian, &
occupate aquas vſq; Beth-bera atque Ior-
danem. Clamauitq; omnis Ephraim, & præ-
occupauit aquas atq; Iordanem vſq; Beth-
25 bera. ¶ Apprehenſosq; duos viros Madian, Iſa.10.f.26.
Oreb et Zeb: interfecit Oreb in petra-Oreb: Pſa.82.c.12.
Zeb vero in Torculari Zeb: Et perſecuti
ſunt Madian, capita Oreb & Zeb portantes
ad Gedeon trans fluenta Iordanis.

CAP. VIII.

1 Dixeruntq; ad eum viri Ephraim, Quid
A eſt hoc quod facere voluiſti, vt nos non
vocares cùm ad pugnã pergeres contra Ma-
dian? iurgãtes fortiter, & propè vim infe-
2 rentes. ¶ Quibus ille reſpondit, Quid enim
tale facere potui, quale vos feciſtis? nonne
melior eſt racemus Ephraim, vindemijs A-
3 bi-ezer? ¶ In manus veſtras Dominus tra-
didit principes Madian, Oreb & Zeb: quid
tale facere potui, quale vos feciſtis? Quod cũ
locutus eſſet, requieuit ſpiritus eorum, quo
4 tumebãt contra eum. ¶ Cumq; veniſſet Ge-
deon ad Iordanem, tranſiuit eum cũ trecen-
tis viris qui ſecũ erant, & præ laſſitudine,
5 fugientes perſequi non poterant. ¶ Dixitq;
ad viros Socoth, Date, obſecro, panes populo
qui mecũ eſt, quia valde defecerunt: vt poſſi-
mus perſequi Zebee, & Salmana reges Ma-
6 dian. ¶ Reſponderunt principes Socoth, Forſi-
B tan palmæ manuũ Zebee & Salmana in ma-
nu tua ſunt, & idcirco poſtulas vt demus
7 exercitui tuo panes. ¶ Quibus ille ait, Cùm
ergo tradiderit Dominus Zebee & Salmana
in manus meas, & cùm reuerſus fuero —.6.
victor in pace, conteram carnes veſtras cum
8 ſpinis tribuliſq; deſerti. ¶ Et inde conſcen-
dens,

dens, venit in Phanuel: locutuſq; eſt ad vi-
ros loci illius ſimilia. Cui & illi reſponderũt
ſicut reſpõderant viri Socoth. ¶Dixitq; itaq; 9
eis, Cùm reuerſus fuero victor in pace, de-
ſtruam turrim hanc. ¶Zebee autem & Sal- 10
mana requieſcebant cum omni exercitu ſuo. C
Quindecim enim millia viri remãſerant ex
omnibus turmis orientalium populorũ, caſis
centum viginti millibus bellatorũ, & edu-
Oſe.10.d.14 centium gladium. ¶‖Aſcendenſq; Gedeõ per 11
viã eorum qui in tabernaculis morabantur,
ad orientalem partem Nobe, & Iegbaa, per-
cuſſit caſtra hoſtium, qui ſecuti erant, & ni-
hil aduerſi ſuſpicabantur. ¶Fugeruntq; Zé- 12
bee & Salmana, quos perſequens Gedeon cõ-
prehendit, turbato omni exercitu eorũ. ¶Re- 13
uerſenſq; de bello ante ſolis ortum, ¶appre- 14
hendit puerũ de viris Socoth: interrogauitq;
eum nomina principum & ſeniorum Socoth,
& deſcripſit ſeptuaginta ſeptem viros. ¶Ve- 15
nitq; ad Socoth, & dixit eis, En Zebee &
Salmana ſuper quibus exprobraſtis mihi, di
cẽtes, Forſitan manus Zebee & Salmana in
manibus tuis ſunt, & idcirco poſtulas vt de-
mus viris qui laſſi ſunt & defecerũt panes.
¶Tulit ergo ſeniores ciuitatis, & ſpinas de- 16
ſerti ac tribulos, & contriuit cum eis, atque D
comminuit viros Socoth. ¶Turrim quoque 17
Phanuel ſubuertit, occiſis habitatoribus ci-
uitatis. ¶Dixitq; ad Zebee & Salmana, 18
Quales fuerunt viri quos occidiſtis in Tha-
bor? Qui reſponderunt, Similes tui, & vnus
ex eis quaſi filius regis. ¶Quibus ille reſpõ- 19
dit, Fratres mei fuerũt, filij matris meæ. Vi-
uit Dominus quia ſi ſeruaſſetis eos, non vos
occiderem. ¶Dixitq; Iether primogenito ſuo, 20
Surge & interfice eos. Qui nõ eduxit gladiũ:
timebat enim quia adhuc puer erat. ¶Dixe- 21
runtq; Zebee & Salmana, Tu ſurge, & irrue E
in nos: quia iuxta ætatẽ robur eſt hominis.
Pſal.82.c.12 ‖Surrexit Gedeõ, & interfecit Zebee et Sal-
mana: & tulit ornamenta ac bullas quibus
colla regaliũ camelorum decorari ſolent. ¶Di- 22
xeruntq; omnes viri Iſrael ad Gedeon, Do-
minare noſtri tu & filius tuus, & filius filij
tui: quia liberaſti nos de manu Madian.
¶Quibus ille ait, Non dominabor veſtri, nec 23
dominabitur in vos filius meus, ſed domina-
bitur vobis Dominus. ¶Dixitq; ad eos, Vnã 24
petitionẽ poſtulo à vobis, Date mihi inaures
ex præda veſtra. Inaures enim aureas Iſ-
maelitæ habere conſueuerant. ¶Qui reſpon- 25
derunt, Libẽtiſſime dabimus. Expandenteſ- F
que ſuper terram pallium, proiecerunt in eo
inaures de præda: ¶& fuit pondus poſtula- 26
tarũ inaurium, mille ſeptingenti auri ſicli,
abſq; ornamẽtis, & monilibus, et veſte pur-
purea, quibus reges Madian vti ſoliti erant,
& præter torques aureas camelorũ. ¶Fecitq; 27
ex eo Gedeõ ephod, & poſuit illud in ciuitate
ſua Ephra. Fornicatuſq; eſt omnis Iſrael in
eo, & factum eſt Gedeoni & omni domui e-
28 ius in ruinam. ¶Humiliatus eſt autẽ Ma-
dian coram filijs Iſrael, nec potuerunt vltrà
ceruices eleuare: ſed quieuit terra per qua-
29 draginta annos quibus Gedeõ præfuit. ¶A-
C byt itaq; Ierobáal filius Ioas, & habitauit
30 in domo ſua: ¶habuitq; ſeptuaginta filios,
G qui egreſſi ſunt de femore eius, eo quòd plu-
31 res haberet vxores. ¶Concubina autẽ illius,
quam habebat in Sichẽ, genuit ei filiũ no-
32 mine Abi-mélech. ¶Mortuuſq; eſt Gedeõ fi-
lius Ioas in ſenectute bona, & ſepultus eſt
in ſepulchro Ioas patris ſui in Ephra de fa-
33 milia Ezri. ¶Poſtquàm aũt mortuus eſt Ge-
deon, auerſi ſunt filij Iſrael, & fornicati ſunt
in Baalim. Percuſſeruntq; cum Baal fœdus,
34 vt eſſet eis in Deum: ¶nec recordati ſunt Do
mini Dei ſui, qui eruit eos de manibus ini-
35 micorum ſuorum omnium per circuitũ: ¶nec
fecerunt miſericordiã cũ domo Ierobáal Ge-
deon iuxta omnia bona quæ fecerat Iſraéli.

## CAP. IX.

1 ABijt autem Abi-mélech filius Ierobáal
A in Sichem ad fratres matris ſuæ, & lo-
cutus eſt ad eos, & ad omnem cognationem
2 domus patris "matriſq;" ſuæ, dicens, ¶Lo- "matris
quimini ad omnes viros Sichẽ, Quid vobis
eſt melius, vt dominẽtur veſtri ſeptuaginta
viri oẽs filij Ierobaal, an vt dominetur vobis
vnus vir? ſimulq; cõſiderate quod os veſtrũ,
3 & caro veſtra ſum. ¶Locutiq; ſunt fratres
matris eius de eo ad oẽs viros Sichem, vni-
uerſos ſermones iſtos, & inclinauerunt cor
eorum poſt Abi-melech, dicẽtes, Frater no-
4 ſter eſt. ¶Dederuntq; illi ſeptuaginta ponde-
ra argenti de phano Baal-berith. Qui con-
duxit ſibi ex eo viros inopes & vagos, ſecu-
5 tiq; ſunt eum. ¶Et venit in domum patris
ſui in Ephra, & occidit fratres ſuos filios Ie-
robáal ſeptuaginta viros, ſuper lapidem v-
num: remanſitq; Ioatham filius Ierobaal
6 minimus, & abſconditus eſt. ¶Congregati
ſunt autem omnes viri Sichem, & vniuerſæ
familiæ vrbis Mello: abieruntq; & conſti-
tuerunt regem Abi-mélech, iuxta quercum
7 quæ ſtabat in Sichem. ¶Quod cùm nuntia-
B tum eſſet Ioatham, iuit, & ſtetit in vertice
montis Garizim: eleuataq; voce, clamauit
& dixit, Audite me viri Sichem, ita vt au-
8 diat vos Deus. ¶Ierunt ligna, vt vngerent
ſuper ſe regem: dixeruntq; Oliuæ, Impera
9 nobis. ¶Quæ reſpõdit, Nunquid poſſum deſe-
rere pinguedinem meam, qua & Dij vtun-
tur, & homines: et venire vt inter ligna pro
10 mouear? ¶Dixerũtq; ligna ad arborem ficũ,
11 Veni, & ſuper nos regnum accipe. ¶Quæ re-
ſpondit eis, Nunquid poſſum deſerere dul-
cedinem meam, fructuſq; ſuauiſſimos, &
12 ire vt inter cætera ligna promouear? ¶Lo-
cutaq; ſunt ligna ad vitem, Veni, & impera
13 nobis. ¶Quæ reſpondit eis, Nunquid poſſum

deſerere vinum meum, quod lætificat Deum
& homines, & inter ligna cætera promoue-
ri? ¶ Dixeruntq; omnia ligna ad rhamnum, 14
Veni & impera ſuper nos. ¶ Quæ reſpondit 15
eis, Si vere me regem vobis conſtituitis, ve-
nite, & ſub vmbra mea requieſcite, ſi autẽ
non vultis, egrediatur ignis de rhamno,
.1. & deuoret cedros Libani. ¶ Nũc igitur ſi re- 16
ctè, et abſq; peccato conſtituiſtis ſuper vos re- C
gem Abi-melech, & bene egiſtis cum Iere-
baal, & cum domo eius, & reddidiſtis vicem
beneficijs eius qui pugnauit pro vobis, ¶ & 17
animam ſuã dedit periculis, vt erueret vos
de manu Madian, ¶ qui nunc ſurrexiſtis 18
contra domum patris mei, & interfeciſtis
filios eius ſeptuaginta viros ſuper vnũ la-
pidem, & conſtituiſtis regem Abi-mélech
filium ancillæ eius ſuper habitatores Sichẽ,
eo quod frater veſter ſit: ¶ ſi ergo rectè, & 19
abſq; vitio egiſtis cum Ierobáal, & domo e-
ius, hodie lætemini in Abi-mélech, & ille
lætetur in vobis. ¶ Sin autem peruerſè, e- 20
grediatur ignis ex eo, & conſumat habi-
.3. tatores Sichem, & oppidum Mello: egredia-
turq; ignis de viris Sichem, & de oppido
Mello, & deuoret Abi-mélech. ¶ Quæ cùm di- 21
xiſſet, fugit, & abijt in Bera: habitauitque
ibi ob metum Abi-melech fratris ſui. ¶ Re- 22
gnauit itaque Abi-melech ſuper Iſrael tri-
bus annis. ¶ Miſitq; Dominus ſpiritum peſ- 23
ſimum inter Abi-melech, & habitatores Si-
chem: qui cœperunt eum deteſtari, ¶ & ſce- 24
lus interfectionis ſeptuaginta filiorum Ie-
robaal, & effuſionem ſanguinis eorum con-
ferre in Abi-melech fratrem ſuũ, & in cæ-
teros Sichimorum principes qui eum adiu-
uerant. ¶ Poſueruntq; inſidias aduerſum 25
eum in ſummitate montium: & dum illius D
præſtolabantur aduentum, exercebant la-
trocinia, agentes prædas de prætereuntibus.
nuntiatumq; eſt Abi-mélech. ¶ Venit au- 26
tem Gaal filius Obed cum fratribus ſuis, &
tranſiuit in Sichimam. Ad cuius aduentum
erecti habitatores Sichem, ¶ egreſſi ſunt in 27
agros vaſtantes vineas, vuaſq; calcan-
tes: & factis cantantium choris ingreſſi
ſunt phanum Dei ſui, & inter epulas &
pocula maledicebant Abi-melech, ¶ cla- 28
mante Gaal filio Obed, Quis eſt Abi-melech,
& quæ eſt Sichem, vt ſeruiamus ei? nun-
quid non eſt filius Ierobaal, & conſtituit
principem Zebul ſeruum ſuum ſuper viros
Emor patris Sichem? Cur ergo ſeruiemus ei?
¶ vtinam daret aliquis populum iſtum ſub 29
manu mea, vt auferrem de medio Abi-mé-
lech. Dictumq; eſt Abi-melech, Congrega
exercitus multitudinem, & veni. ¶ Zebul 30
enim princeps ciuitatis auditis ſermonibus
Gaal filij Obed, iratus eſt valde, ¶ & miſit 31
clam ad Abi-melech nuntios, dicens, Ecce
Gaal filius Obed venit in Sichimam cum
fratribus ſuis, & oppugnat aduerſum te ci-
32 uitatem. ¶ Surge itaque nocte cum populo
E qui tecum eſt, & latita in agro: ¶ & primò
33 manè oriente ſole, irrue ſuper ciuitatem, illo
autẽ egrediente aduerſum te cum populo ſuo,
34 fac ei quod potueris. ¶ Surrexit itaq; Abi-
mélech cum omni exercitu ſuo nocte, & te-
tendit inſidias iuxta Sichimam in quatuor
35 locis. ¶ Egreſſuſq; eſt Gaal filius Obed, &
ſtetit in introitu portæ ciuitatis. Surrexit
autẽ Abi-mélech, & omnis exercitus cum eo
36 de inſidiarũ loco. ¶ Cumq; vidiſſet populum
Gaal, dixit ad Zebul, Ecce de montibus mul-
titudo deſcendit. Cui ille reſpondit, Vmbras
montium vides quaſi capita hominũ, & hoc
37 errore deciperis. ¶ Rurſumq; Gaal ait, Ecce
populus de vmbilico terræ deſcendit, & vnus
cuneus venit per viam quæ reſpicit quercũ.
38 ¶ Cui dixit Zebul, Vbi eſt nunc os tuum, quo
loquebaris, Quis eſt Abi-melech vt ſeruia-
mus ei? Nonne hic populus eſt, quem deſpi-
39 ciebas? Egredere, & pugna contra eũ. ¶ Abijt
ergo Gaal, ſpectante Sichimorum populo, &
40 pugnauit contra Abi-melech, ¶ qui perſecu-
tus eſt eum fugientem, & in vrbem compu-
lit: cecideruntq; ex parte eius plurimi, vſq;
41 ad portam ciuitatis, ¶ & Abi-melech ſedit in
F Ruma. Zebul autẽ, Gaal & ſocios eius expu-
lit de vrbe, nec in ea paſſus eſt commorari.
42 ¶ Sequenti ergo die egreſſus eſt populus in
campum. Quod cùm nuntiatum eſſet Abi-
43 melech, ¶ tulit exercitum ſuum, & diuiſit
in tres turmas, tẽdens inſidias in agris. Vi-
denſq; quod egrederetur populus de ciuita-
44 te, ſurrexit & irruit in eos ¶ cum cuneo ſuo,
oppugnans & obſidens ciuitatẽ: duæ autem
turmæ palantes per campũ aduerſarios per-
45 ſequebantur. ¶ porrò Abi-melech omni die
illo oppugnabat vrbem: quam cepit, interfe-
ctis habitatoribus eius, ipſaq; deſtructa, ita
46 vt ſal in ea diſpergeret. ¶ Quod cùm audiſ-
ſent qui habitabant in turre Sichimorũ, in-
greſſi ſunt Phanũ Dei ſui, Berith, vbi fœdus
cum eo pepigerant, & ex eo locus nomen ac-
47 ceperat, qui erat munitus valde, ¶ Abi-mé-
lech quoq; audiens viros turris Sichimorum
48 pariter conglobatos, ¶ aſcendit in montem
Selmon cum omni populo ſuo: & arrepta ſe-
curi, præcidit arboris ramum, impoſitumq;
ferens humero, dixit ad ſocios, Quod me
49 vidiſtis facere, cito facite. ¶ Igitur certatim
G ramos de arboribus præcidentes, ſequeban-
tur ducem. Qui circundantes præſidium,
ſuccenderunt: atq; ita factum eſt, vt fumo
& igne mille homines necarentur, viri pa-
riter & mulieres, habitatorũ turris Sichem.
50 ¶ Abi-mélech autem inde proficiſcens ve-
nit ad oppidum Thebés, quod circundans
51 obſidebat exercitu. ¶ Erat autem turris ex-
celſa in media ciuitate, ad quã confugerant
ſimul viri ac mulieres, & omnes principes
ciuita-

ciuitatis, clauſa firmißimè ianua, & ſuper
turris tectum ſtantes per propugnacula.
¶Accedensq; Abi-melech iuxta turrim, pu- 52
gnabat fortiter: & appropinquans oſtio, ignẽ
2.Re.11.c.21. ſupponere nitebatur: ¶‖& ecce vna mulier 53
fragmen molæ deſuper iaciens illiſit capiti
Abi-melech, & confregit cerebrum eius.
¶Qui vocauit citò armigerum ſuum, & ait 54
ad eum, Euagina gladium tuum & percute
me: ne fortè dicatur quod à fœmina interfe
ctus ſim. Qui iuſſa perficiens, interfecit eũ.
¶Illoq; mortuo, omnes qui cum eo erant de 55
Iſraël, reuerſi ſunt in ſedes ſuas: ¶& reddi- 56
dit Deus malum quod fecerat Abi-melech
contra patrem ſuum, interfectis ſeptuagin-
ta fratribus ſuis. ¶Sichimitis quoque quod 57
operati erant, retributum eſt, & venit ſu-
per eos maledictio Ioatham filij Ierobaal.

CAP. X.

POſt Abi-melech ſurrexit dux in Iſraël 1
Thola filius Phua patrui Abi-melech vir A
de Iſſachar, qui habitauit in Samir *montis
*monte 3. Ephraim: ¶& iudicauit Iſraëlem viginti & 2
tribus annis, mortuusq; eſt, ac ſepultus in
Samir. ¶Huic ſucceßit Iair Galaadites, qui 3
iudicauit Iſraële per viginti & duos annos,
¶habens triginta filios ſedentes ſuper tri- 4
ginta pullos aſinarum, & principes triginta
ciuitatum, quæ ex nomine eius ſunt appel-
latæ Auoth-Iair, id eſt, oppida Iair, vſq; in
præſentem diem in terra Galaad. ¶Mor- 5
tuusq; eſt Iair, ac ſepultus in loco cui eſt vo
cabulum Camon. ¶Filij autem Iſraël pecca- 6
tis veteribus iungentes noua, fecerunt ma- B
lum in conſpectu Domini, & ſeruierũt ido-
lis, Baalim & Aſtaroth, & dijs Syriæ ac Si-
donis & Moab & filiorum Ammon, & Phi-
liſthijm: dimiſeruntq; Dominum & non co-
luerunt eum. ¶Contra quos Dominus ira- 7
tus tradidit eos in manus Philiſthijm & fi-
liorum Ammon. ¶Afflictiq; ſunt, & vehe- 8
menter oppreßi per annos decem & octo, om
nes qui habitabant trans Iordanem in ter-
ra-Amorrhæi, quæ eſt in Galaad: ¶in tan- 9
tum vt filij Ammon Iordane transmiſſo va
ſtarent Iudam & Ben-iamin & Ephraim:
afflictusq; eſt Iſraël nimis. ¶Et clamãtes ad 10
Dominum, dixerunt, Peccauimus tibi, quia C
*.4. dereliquimus *Dominum Deum noſtrum,
& ſeruimus Baalim. ¶Quibus locutus eſt 11
Dominus, Nunquid non Aegyptij & Amor-
rhæi, filijq; Ammon & Philiſthijm, ¶Sidonij 12
quoque & Amalec & Chanaan oppreſſerunt
vos: & clamaſtis ad me, & erui vos de ma-
nu eorum? ¶Et tamen reliquiſtis me, & co- 13
luiſtis deos alienos? idcirco non addam vt
vltrà vos liberem: ¶ite, & inuocate deos 14
quos elegiſtis: ipſi vos liberent in tempore
anguſtiæ. ¶Dixeruntq; filij Iſraël ad Domi- 15
num, Peccauimus, redde tu nobis quicquid D
tibi placet: tantum nunc libera nos. ¶Quæ 16
dicentes, omnia de finibus ſuis alienorum
deorum idola proiecerunt, & ſeruierunt Do-
mino Deo: qui doluit ſuper miſerijs eorum.
17 ¶Itaque filij Ammon conclamantes, in Ga-
laad fixere tentoria: contra quos congregati
filij Iſraël, in Maſpha caſtrametati ſunt.
18 ¶Dixeruntq; principes Galaad ſinguli ad
proximos ſuos, Qui primus ex nobis contra
filios Ammon cœperit dimicare, erit dux po-
puli Galaad.

CAP. XI.

1 FVit itaq; illo in tempore Iephte Galaa-
A dites vir fortißimus atque pugnator, fi-
lius mulieris meretricis, qui natus eſt de Ga
2 laad. ¶Habuit autem Galaad vxorem, de
qua ſuſcepit filios: qui poſtquam creuerant,
eiecerunt Iephte, dicentes: Hæres in domo pa
tris noſtri eſſe non poteris, quia de altera ma
3 tre natus es. ¶Quos ille fugiens atq; deui-
tans, habitauit in terra-Tob: congregatiq;
ſunt ad eum viri inopes, et latrocinantes, &
4 quaſi principem ſequebantur. ¶In illis die-
bus pugnabant filij Ammon contra Iſraël.
5 ¶Quibus acriter inſtantibus perrexerunt
maiores natu de Galaad, vt tollerent in au-
6 xilium ſui Iephte de terra-Tob. ¶Dixerũtq;
ad eum, Veni & eſto princeps noſter, & pu-
7 gna contra filios Ammon. ¶Quibus ille re-
B ſpondit, Nonne vos eſtis qui odiſtis me, &
eieciſtis de domo patris mei, & nunc veni-
8 ſtis ad me neceßitate compulſi? ¶Dixeruntq;
principes Galaad ad Iephte, Ob hanc igitur
cauſam nunc ad te venimus, vt proficiſcaris
nobiſcum, & pugnes contra filios Ammon,
ſisq; dux omnium qui habitant in Galaad.
9 ¶Iephte quoque dixit eis, Si vere veniſtis
ad me, vt pugnem pro vobis contra filios Am
mon, tradideritq; eos Dominus in manus
10 meas, ego ero veſter princeps? ¶Qui reſpon-
derunt ei, Dominus qui hæc audit, ipſe me-
diator ac teſtis eſt quod noſtra promiſſa fa-
11 ciemus. ¶Abijt itaque Iephte cum principi-
bus Galaad, fecitq; eum omnis populus prin
cipem ſui: Locutusq; eſt Iephte omnes ſer-
12 mones ſuos coram Domino in Maſpha. ¶Et
miſit nuntios ad regem filiorum Ammon,
qui ex perſona ſua dicerent, Quid mihi &
tibi eſt, quia veniſti vt vaſtares terram
13 meam? ¶Quibus ille reſpondit, ‖quia tulit Nu.21.f.31.
C Iſraël terram meam, quando aſcendit de Ae
gypto à finibus Arnon vſque Ieboc atq; Ior-
danem: nunc ergo cum pace redde mihi eam.
14 ¶Per quos rurſum mandauit Iephte: & im-
15 perauit eis vt dicerent regi Ammon. ¶Hæc
dicit Iephte, non tulit Iſraël terram Moab,
16 nec terram filiorum Ammon: ¶ſed quando
de Aegypto conſcenderunt, ambulauit per ſo
litudinem vſque ad Mare-rubrum, & ve-
17 nit in Cades. ¶‖Miſitq; nuntios ad regem Nu.20.c.29.
Edom, dicens, Dimitte me vt tranſeam ter-
ram tuam. Qui noluit acquieſcere precibus


eius.

eius . Miſit quoque ad regem Moab , qui &
ipſe tranſitum præbere contempſit . Manſit
itaque in Cades,¶ & circuiuit ex latere ter 18
ram Edom, & terram Moab, venitq́; contra
orientalem plagam terræ Moab, & caſtrame D
tatus eſt trans Arnon : nec voluit intrare
terminos Moab: Arnon quippe confinium eſt
Nu.21.c.13. & 22.f.24. terræ Moab . ¶Miſit itaq; Iſrael nuntios ad 19
Sehon regem Amorrhæorum , qui habitabat
in Heſebon, & dixerunt ei, Dimitte vt tran
ſeam per terram tuam vſque ad fluuium.
¶Qui & ipſe Iſrael verba deſpiciens, non di 20
miſit eũ tranſire per terminos ſuos: ſed infi-
nita multitudine cõgregata egreſſus eſt con-
tra eum in Iaſa, & fortiter reſiſtebat. ¶Tra 21
diditq́; eum Dominus in manus Iſraël cum
omni exercitu ſuo, & percuſſit eum, & poſſe-
dit omnem terram Amorrhæi habitatoris
regionis illius , ¶ & vniuerſos fines eius de 22
Arnon vſque Ieboc, & de ſolitudine vſq; ad
Iordanem. ¶Dominus ergo Deus Iſrael ſub- 23
uertit Amorrhæum , pugnante contra illum E
populo ſuo Iſraël , & tu nunc vis poſſidere
terram eius ? ¶ Nónne ea quæ poſſedit Cha- 24
mos Deus tuus, tibi iure debentur? Quæ au-
tem Dominus Deus noſter victor obtinuit,
Nu.22.a.2. in noſtram cedent poſſeſſionem . ¶‖niſi forte 25
melior es Balac filio Sephor rege Moab , aut
docere potes, quod iurgatus ſit contra Iſrael,
& pugnauerit contra eum , ¶ quando habi- 26
tauit in Heſebon, & viculis eius , & in A-
roer, & villis illius, vel in cunctis ciuitati-
* Arnon 1. bus iuxta "Iordanem' , per treſentos annos.
Quare tanto tempore nihil ſuper hac repeti-
tione tentaſtis ? ¶ Igitur non ego pecco in te, 27
ſed tu contra me male agis, indicẽs mihi bel-
la non iuſta. Iudicet Dominus arbiter huius
diei inter Iſraël , & inter filios Ammon.
¶Noluitq́; acquieſcere rex filiorum Ammon 28
verbis Iephte , quæ per nuntios mãdauerat.
¶Factus eſt ergo ſuper Iephte Spiritus Do- 29
mini, & circuiens Galaad & Manaſſe, Ma- F
ſpha quoq; Galaad, & inde trãſiens ad filios
Ammon, ¶votum vouit Domino, dicens: Si 30
tradideris filios Ammon in manus meas:
¶quicunq; primus fuerit egreſſus de foribus 31
domus meæ, mihiq; occurrerit reuertenti cũ
pace à filijs Ammon, eũ holocauſtum offeram
Domino. ¶Tranſiuitq́; Iephte ad filios Am- 32
mon, vt pugnaret contra eos : quos tradidit
Dominus in manus eius. ¶Percuſſitq́; ab A- 33
roer, vſq; dum venias in Mennith, viginti
ciuitates , & vſque ad Abel, quæ eſt vineis
cõſita, plaga magna nimis. humiliatiq́; ſunt
filij Ammon à filijs Iſraël. ¶Reuertente au- 34
tem Iephte in Maſpha domum ſuam, occur-
rit ei vnigenita filia ſua cum tympanis &
choris. non enim habebat alios liberos. ¶Quã 35
viſa ſcidit veſtimenta ſua, & ait , Heu me
filia mi, decipiſti me, & ipſa decepta es: ape-
rui enim os meum ad Dominum , & aliud
36 facere non potero. ¶Cui illa reſpondit, Pater
G mi, ſi aperuiſti os tuum ad Dominum , fac
mihi quodcunque pollicitus es , conceſſa tibi
37 vltione atque victoria de hoſtibus tuis. ¶Di
xitq́; ad patrẽ , Hoc ſolum mihi præſta quod
deprecor , Dimitte me vt duobus menſibus
circumeam montes, & plangam virginita-
38 tem meam cum ſodalibus meis. ¶Cui ille re-
ſpondit, Vade , & dimiſit eam duobus men-
bus . Cùmq́; abyſſet cum ſocijs ac ſodalibus
ſuis, flebat virginitatem ſuam in montibus.
39 ¶Expletisq́; duobus menſibus reuerſa eſt ad
patrem ſuum, & fecit ei ſicut vouerat, quæ
ignorabat virũ . Exinde mos increuit in Iſ-
40 raël, & conſuetudo ſeruata eſt, ¶vt poſt an-
ni circulum conueniant in vnum filij Iſrael,
& plangant filiam Iephte Galaaditæ diebus
quatuor.

CAP. XII.

1 ECce autem in Ephráim orta eſt ſeditio:
A nam tranſeuntes contra Aquilonẽ , di-
xerunt ad Iephte , Quare vadens ad pugnã
contra filios Ammõ vocare nos noluiſti , vt
pergeremus tecum? Igitur incendemus * do- * te & 2.
2 mum tuam. ¶Quibus ille reſpondit , Diſce-
ptatio erat mihi & populo meo contra filios
Ammon vehemens: vocauiq́; vos vt præbe-
retis mihi auxilium, & facere noluiſtis.
3 ¶Quod cernẽs poſui animam meam in ma-
nibus meis, tranſiuiq́ue ad filios Ammon, &
B tradidit eos dominus in manus meas. Quid
commerui vt aduerſum me conſurgatis in
4 prælium. ¶Vocatis itaque ad ſe cunctis vi-
ris Galaad, pugnabat contra Ephraim, per-
cuſſeruntq́; viri Galaad Ephraim, quia di-
xerat , Fugitiuus eſt Galaad de Ephraim,
& habitat in medio Ephraim & Manaſſe.
5 ¶ Occupaueruntq́; Galaaditæ vada Iorda-
nis , per quæ Ephráim reuerſurus erat.
Cùmque veniſſet ad ea de Ephráim nume-
ro, fugiens, atque dixiſſet , Obſecro vt me
tranſire permittas : dicebant ei Galaaditæ,
Nunquid Ephrataus es ? quo dicente : Non
6 ſum: ¶Interrogabant eum, dic ergo Schibbo-
C leth, quod interpretatur ſpica . Qui reſpon-
debat Sibbóleth: eadem litera ſpicam expri-
mere non valens . Statimq́; apprehenſum
iugulabant in ipſo Iordanis tranſitu . Et
ceciderunt in illo tempore de Ephraim qua-
7 draginta duo millia. ¶Iudicauit itaque Ie-
phte Galaadites Iſraël ſex annis : & mor-
tuus eſt, ac ſepultus in ciuitate ſua Galaad.
8 ¶Poſt hunc iudicauit Iſraël Abeſan de Beth-
9 lehem: ¶qui habuit triginta filios , & toti-
dem filias: quas emittens foras, maritis de-
dit, & eiuſdem numeri filijs ſuis accepit v-
D xores, introducens in domum ſuam. Qui ſe-
10 ptem annis iudicauit Iſraël , ¶ mortuusque
11 eſt, ac ſepultus in Beth-léhem. ¶Cui ſucceſ-
ſit "Ahialõ' Zabulonites : & iudicauit Iſraël " Elon 1.
12 decem annis : ¶ mortuusque eſt ac ſepultus
in

in Zabulon.¶Poſt hunc iudicauit Iſraël Ab- 13
don, filius Elel Pharathonites, ¶qui habuit 14
quadraginta filios, & triginta ex eis nepo-
tes, aſcendentes ſuper ſeptuaginta pullos a-
ſinarum, & iudicauit Iſraël octo annis:
¶mortuuſq́; eſt ac ſepultus in Pharathon ter 15
ra Ephraim, in monte Amales.

## CAP. XIII.

RVrſumq́; filij Iſraël fecerunt malum in 1
conſpectu Domini, qui tradidit eos in A
manus Philiſthinorum quadraginta annis.
¶Erat autem quidam vir de Saraa, & de 2
ſtirpe Dan, nomine Manue, habens vxorem
ſterilem.¶Cui apparuit angelus Domini, & 3
Num.6.a.5. dixit ad eam; Sterilis es & abſque liberis:
ſed concipies & paries filium, ¶caue ergo ne 4
bibas vinum ac ſiceram, nec immundum
quicquam comedas: ¶quia concipies & pa- 5
ries filiũ, cuius non tanget caput nouacula:
erit enim Nazaræus Dei ab infantia ſua,
& ex matris vtero, & ipſe incipiet liberare
Iſraël de manu Philiſthinorum. ¶Quæ cùm 6
veniſſet ad maritum ſuum, dixit ei, Vir Dei
venit ad me habens vultum angelicum, ter
ribilis nimis. Quem cùm interrogaſſem quis
eſſet, & vnde veniſſet, & quo nomine voca B
retur, noluit mihi dicere: ¶ſed hoc reſpondit, 7
Ecce concipies & paries filium: caue ne vi-
num bibas, nec ſiceram, & ne aliquo veſca-
ris immundo: erit enim puer nazaræus Dei
ab infantia ſua, & ex vtero matris ſuæ, vſ-
que ad diem mortis ſuæ. ¶Orauit itaq; Ma 8
nue Dominum, & ait, Obſecro Domine, vt
vir Dei quem miſiſti, veniat iterum, & do
ceat nos quid debeamus facere de puero qui
naſciturus eſt. ¶Exaudiuitq́; Dominus de- 9
precantem Manue, & apparuit rurſum an-
gelus Dei vxori eius ſedenti in agro. Manue
autem maritus eius non erat cum ea. Quæ
cùm vidiſſet angelum, ¶feſtinauit, & cucur 10
rit ad virum ſuum: nuntiauitq́; ei dicens,
Ecce apparuit mihi vir quẽ antè videram.
¶Qui ſurrexit & ſecutus eſt vxorem ſuam: 11
veniensq́; ad virum, dixit ei, Tu es qui lo-
cutus es mulieri? Et ille reſpondit, Ego ſum.
¶Cui Manue, Quando, inquit, ſermo tuus 12
fuerit expletus, quid vis vt faciat puer? C
aut à quo ſe obſeruare debebit? ¶Dixitq́; an 13
gelus Domini ad Manue, Ab omnibus quæ
locutus ſum vxori tuæ, abſtineat ſe, ¶& 14
quicquid ex vinea naſcitur, non comedat: vi
num & ſiceram non bibat, nullo veſcatur
immundo, & quod ei præcepi impleat atque
cuſtodiat. ¶Dixitq́; Manue ad angelũ Domi 15
ni, Obſecro te vt acquieſcas precibus meis,
& faciamus tibi hædũ de capris. ¶Cui re- 16
ſpondit angelus, Si me cogis, nõ comedã pa-
nes tuos, ſi autem vis holocauſtum facere,
offer illud Domino. Et neſciebat Manue
quod angelus Domini eſſet. ¶Dixitque ad 17
eum, Quod eſt tibi nomen, vt ſi ſermo tuus
18 fuerit expletus, honoremus te? ¶Cui ille re-
D ſpondit, Cur quæris nomen meum quod eſt
19 mirabile? ¶Tulit itaque Manue hædum de
capris, & libamenta, & poſuit ſuper petram
offerens Domino qui facit mirabilia: ipſe au
20 tem & vxor eius intuebantur. ¶Cùmq́; aſ-
cenderet flamma altaris in cælum, angelus
Domini pariter in flamma aſcendit. Quod
cùm vidiſſent Manue & vxor eius, proni ce
21 ciderunt in terram, ¶& vltrà eis non appa-
ruit angelus Domini. Statimq́; intellexit
22 Manue angelum Domini eſſe, ¶& dixit ad
vxorem ſuam, Morte moriemur, quia vidi-
23 mus Dominum. ¶Cui reſpondit mulier: Si
Dominus nos vellet occidere, de manibus no
ſtris holocauſtum & libamenta non ſuſcepiſ-
ſet, nec oſtendiſſet nobis hæc omnia, neq; ea
24 quæ ſunt ventura dixiſſet. ¶Peperit itaque
filium, & vocauit nomen eius Samſon.
Creuitque puer, & benedixit ei Dominus.
25 ¶Cœpitque Spiritus Domini eſſe cum eo in
caſtris Dan, inter Saraa & Eſthaol.

## CAP. XIIII.

1 DEſcendit ergo Samſon in Thamnatha,
A videnſq́; ibi mulierem de filiabus Phi-
2 liſthijm, ¶aſcendit & nuntiauit patri ſuo,
& matri ſuæ, dicens: Vidi mulierẽ in Tham
natha de filiabus Philiſthinorum: quã quæ-
3 ſo vt mihi accipiatis vxorem. ¶Cui dixe-
runt pater & mater ſua, Nunquid non eſt
mulier in filiabus fratrum tuorum, & in
omni populo tuo, quia vis accipere vxorem
de Philiſthijm, qui incircumciſi ſunt? Dixitq́;
Samſon ad patrem ſuum, Hãc mihi accipe,
4 quia placuit oculis meis. ¶Parentes autem
eius neſciebant quòd res à Domino fieret,
& quæreret occaſionem contra Philiſthijm.
eo enim tempore Philiſthijm dominabantur
5 Iſraëli.¶Deſcendit itaque Samſon cum pa-
tre ſuo & matre in Thamnatha. Cùmq́; ve
niſſent ad vineas oppidi, apparuit catulus
6 leonis ſæuus, & rugiens, & occurrit ei. ¶Ir-
ruit autem Spiritus Domini in Samſon, &
dilacerauit leonem, quaſi hædum in fruſta
B dicerperet, nihil omnino habens in manu: &
7 hoc patri & matri noluit indicare. ¶Deſcen
ditq́;, & locutus eſt mulieri quæ placuerat
8 oculis eius. ¶Et poſt aliquot dies reuertens
vt acciperet eam, declinauit vt videret ca-
dauer leonis, & ecce examen apum in ore
9 leonis erat ac fauus mellis. ¶Quem cùm
ſumpſiſſet in manibus, comedebat in via: ve
niensq́; ad patrem ſuum & matrem, dedit
eis partẽ, qui & ipſi comederunt: nec tamen
eis voluit indicare quòd mel de *corpore leo- *ore 1o.
10 nis aſſumpſerat. ¶Deſcendit itaque pater e-
ius ad mulierẽ, & fecit filio ſuo Samſon con
uiuiũ: ſic enim iuuenes facere conſueuerant.
11 ¶Cùm ergo ciues loci illius vidiſſent eũ, de-
C derunt ei ſodales triginta qui eſſent cum eo.
12 ¶Quibus locutus eſt Samſon, Proponam vo-

bis

bis problema : quod ſi ſolueritis mihi intra
ſeptē dies conuiuij, dabo vobis triginta ſin-
dones, & totidem tunicas, ¶ſin autē non po- 13
tueritis ſoluere, vos dabitis mihi triginta
ſindones, & eiuſdē numeri tunicas. Qui re-
ſponderunt ei, Propone problema, vt audia-
mus. ¶Dixitq́; eis, de comedēte exiuit cibus, 14
& de forti egreſſa eſt dulcedo, nec potuerunt
per tres dies propoſitionē ſoluere. ¶Cùmq́; ad 15
eſſet dies ſeptimus, dixerunt ad vxorē Sam
ſon, Blandire viro tuo, & ſuade ei vt indicet
tibi quid ſignificet problema, quod ſi facere
nolueris, incendemus te, & domū patris tui.
an idcirco vocaſtis nos ad nuptias vt ſpolia-
retis? ¶Qua fundebat apud Samſon lachry- 16
mas, & quarebatur dicens, Odiſti me, & nō D
diligis: idcirco problema quod propoſuiſti filijs
populi mei, non vis mihi exponere. At ille
reſpondit, Patri meo & matri nolui dicere:
& tibi indicare potero? ¶Septē igitur diebus 17
conuiuij flebat ante eū: tandemq́; die ſepti-
mo cùm ei eſſet moleſta, expoſuit. Qua ſtatim
indicauit ciuibus ſuis. ¶ Et illi dixerunt ei 18
die ſeptimo ante ſolis occubitum. Quid dul-
cius melle, & quid fortius leone? Qui ait ad
eos, Si non araſſetis in vitula mea, nō inue
niſſetis propoſitionem meā. ¶Irruit itaq; in 19
eum ſpiritus Domini, deſcenditq́; Aſcalo-
nem, & percuſſit ibi triginta viros: quorum
ablatas veſtes dedit ijs qui problema ſolue-
rant. Iratuſq́; nimis aſcendit in domum pa
tris ſui: ¶Vxor autem eius accepit maritum 20
vnum de amicis eius & pronubis.

## CAP. XV.

POſt aliquantulum autem temporis, cùm 1
dies triticea meſſis inſtarēt, venit Sam A
ſon inuiſere volens vxorem ſuam, & attulit
ei hædum de capris. Cùmq́; cubiculum eius
ſolito vellet intrare, prohibuit illum pater
illius dicens: ¶Putaui quod odiſſes eam, & 2
ideo tradidi illam amico tuo: ſed habet ſoro-
rem, qua iunior & pulchrior illa eſt, ſit tibi
pro ea vxor. ¶Cui Samſon reſpondit, Ab hac 3
die non erit culpa in me contra Philiſthaos:
faciam enim vobis mala. ¶Perrexitq́; & ce- 4
pit trecentas vulpes, caudaſq́; earum iun-
xit ad caudas, & faces ligauit in medio:
¶quas igne ſuccendens, dimiſit vt huc illuc- 5
que diſcurrerent. Qua ſtatim perrexerunt
in ſegetes Philiſthinorum. Quibus ſuccenſis,
& comportata iam fruges, & adhuc ſtantes
in ſtipula, concremata ſunt, intantum vt
vineas quoque, & oliueta flamma conſu-
meret. ¶Dixeruntq́; Philiſthijm, Quis fecit 6
hanc rem? Quibus dictum eſt, Samſon gener B
Thamnathai, quia tulit vxorem eius, & al-
teri tradidit, hac operatus eſt. Aſcenderunt-
que Philiſthijm: & combuſſerunt tam mu-
lierem quàm patrem eius. ¶Quibus ait Sam 7
ſon, Licet hac feceritis, tamen adhuc ex vo
bis expetam vltionem, & tunc quieſcam.
8 ¶Percuſſitq́; eos ingenti plaga, ita vt ſtu-
pentes ſuram femori imponerent. Et deſcen-
dens habitauit in ſpelunca petra Etam.
9 ¶Igitur aſcendentes Philiſthijm in terram
Iuda, caſtrametati ſunt in loco, qui poſteà
vocatus eſt Lechi, id eſt maxilla: vbi eorum
10 fuſus eſt exercitus. ¶ Dixeruntq́; ad eos de
C tribu Iuda, Cur aſcendiſtis aduerſum nos?
Qui reſponderunt, vt ligemus Samſon ve-
nimus, & reddamus ei qua in nos operatus
11 eſt. ¶Deſcenderunt ergo tria millia virorum
de Iuda, ad ſpecum ſilicis Etam, dixeruntq́;
ad Samſon. Neſcis quod Philiſthijm imperēt
nobis? quare* hoc facere voluiſti? Quibus ille *ergo 1.
12 ait, ſicut fecerunt mihi, ſic feci eis. ¶Ligare
inquiunt, te venimus, & tradere in manus
Philiſthinorū. Quibus Samſon, Iurate, ait,
13 & ſpondete mihi, quod nō occidatis me. ¶Di
xerunt, Non te occidemus, ſed vinctum tra-
demus, Ligaueruntq́; eum duobus nouis fu-
14 nibus, & tulerunt eū de petra Etam. ¶Qui
cùm veniſſet ad locum Maxilla, & Phili-
ſthijm vociferantes occurriſſent ei, irruit Spi
ritus Domini in eum: & ſicut ſolent ad "odo "ardorē 4.
rem' ignis "ligna' conſumi, ita vincula qui- "lina 2.
bus ligatus erat, diſſipata ſunt & ſoluta.
15 ¶Inuentamq́; maxillam, id eſt mandibulam
aſini, qua iacebat, arripiens, interfecit in ea
16 mille viros, ¶& ait, In maxilla aſini, in mā
D dibula pulli aſinorum deleui eos', & percuſſi
17 mille viros. ¶Cùmq́; hac verba canens com-
pleſſet, proiecit mandibulam de manu, & vo
cauit nomen loci illius Ramath-lechi, quod
18 interpretatur eleuatio maxilla. ¶Sitienſq́;
valde, clamauit ad Dominū, & ait. Tu de-
diſti in manu ſerui tui ſalutem hanc maxi-
mam atque victoriam: & en ſiti morior, in-
19 cidamq́; in manus incircunciſorum. ¶Ape-
ruit itaque Dominus molarem dentem in
maxilla aſini, & egreſſa ſunt ex eo aqua.
Quibus hauſtis refocillauit ſpiritum, & vi-
res recepit. Idcirco appellatum eſt nomen loci
illius, Fons-inuocantis-de-maxilla, vſq; in
20 praſentem diem. ¶Iudicauitq́; Iſraël in die-
bus Philiſthijm viginti annis.

## CAP. XVI.

1 ABijt quoq; in Gazam, & vidit ibi mu-
A lierem meretricem, ingreſſuſq́; eſt ad
2 eam. ¶Quod cùm audiſſent Philiſthijm, &
percrebruiſſet apud eos intraſſe vrbem Sam
ſon: circundederunt eum poſitis in porta ci-
uitatis cuſtodibus: & ibi tota nocte cum ſi-
lentio praſtolantes, vt facto manè excūſent
3 occiderent. ¶Dormiuit autem Samſon vſq;
ad medium noctis, & inde conſurgens appre
hendit ambas porta fores cum poſtibus ſuis
& ſera, impoſitaſq́; humeris ſuis portauit
4 ad verticē montis qui reſpicit Hebron. ¶Poſt
hac amauit mulierem, qua habitabat in
5 Valle-ſorec, & vocabatur Dalila. ¶ Vene-
runtq́; ad eam principes Philiſthinorum, at-
que

*que dixerunt, Decipe eum, & diſce ab illo, in*
*quo habeat tantam fortitudinem, & quomo*
*do eum ſuperare valeamus, & vinctum af-* B
*fligere: quod ſi feceris, dabimus tibi ſinguli*
*mille & centum argenteos.* ¶ *Locuta eſt ergo* 6
*Dalila ad Samſon, Dic mihi, obſecro, in quo*
*ſit tua maxima fortitudo, & quid ſit quo li*
*gatus erũpere nequeas.* ¶ *Cui reſpondit Sam* 7
*ſon, Si ſeptem neruiceis funibus necdũ ſic-*
*cis, & adhuc humentibus ligatus fuero, in-*
*firmus ero vt cæteri homines.* ¶ *Attuleruntq́-* 8
*que ad eam ſatrapæ Philiſthinorum ſeptem*
*funes, vt dixerat, quibus vinxit eum.* ¶ *la-* 9
*tentibus apud ſe inſidijs, & in cubiculo finẽ*
*rei expectantibus, clamauitq́; ad eũ, Phili-*
*ſthijm ſuper te Samſon: Qui rupit vincula*
*quomodo ſi rumpat quis filum de ſtupa tor-*
ardorẽ 2. *tum ſputamine, cùm odorẽ ignis acceperit,*
*& non eſt cognitum in quo eſſet fortitudo e-*
*ius.* ¶ *Dixitq́; ad eum Dalila, Ecce illuſiſti* 10
*mihi, & falſum locutus es: ſaltẽ nunc indica* C
*mihi quo ligari debeas.* ¶ *Cui ille reſpondit,* 11
*Si ligatus fuero nouis funibus, qui nunquã*
*fuerunt in opere, infirmus ero, & aliorũ ho-*
*minũ ſimilis.* ¶ *Quibus rurſum Dalila vin-* 12
*xit eum, & clamauit, Philiſthijm ſuper te*
*Samſon, in cubiculo inſidijs præparatis. Qui*
*ita rupit vincula quaſi fila telarũ.* ¶ *Dixit-* 13
*que Dalila rurſum ad eũ, Vſquequo decipis*
*me, & falſum loqueris? oſtende quo vinciri*
.8. *debeas. Cui reſpondit Samſon, Si, inquit,*
*ſeptem crines capitis mei cum licio plexue-*
*ris, & clauum his circumligatum terræ fixe*
*ris, infirmus ero.* ¶ *Quòd cùm feciſſet Dalila,* 14
*dixit ad eum, Philiſthijm ſuper te Samſon,*
*Qui conſurgens de ſomno extraxit clauum*
*cum crinibus & licio.* ¶ *Dixitq́; ad eum Da-* 15
*lila, Quomodo dicis quòd amas me, cùm ani* D
*mus tuus non ſit mecum? Per tres vices men*
*titus es mihi, & noluiſti dicere in quo ſit*
*maxima fortitudo tua.* ¶ *Cùmq́; moleſta eſ-* 16
*ſet ei, & per multos dies iugiter adhæreret,*
*ſpatium ad quietẽ non tribuens, defecit ani*
*ma eius, & ad mortem vſq́; laſſata eſt.* ¶ *Tũc* 17
*aperiens veritatẽ rei, dixit ad eam, Ferrum*
*nunquam aſcendit ſuper caput meum, quia*
*nazaræus, id eſt cõſecratus Deo ſum de vte*
*ro matris meæ, ſi raſum fuerit caput meum,*
*recedet à me fortitudo mea, & deficiam, ero-*
*que ſicut cæteri homines.* ¶ *Videnſque illa* 18
*quod confeſſus ei eſſet omnẽ animum ſuum,*
*miſit ad principes Philiſthinorum ac man-*
*dauit, Aſcendite adhuc ſemel, quia nunc mi*
*hi aperuit cor ſuum. Qui aſcenderũt aſſum-* E
*pta pecunia quã promiſerant.* ¶ *At illa dor-* 19
*mire eũ fecit ſuper genua ſua, & in ſinu ſuo*
*reclinare caput. Vocauitq́; tonſorem & raſit*
*ſeptem crines eius, & cœpit abigere eum, &*
*à ſe repellere: ſtatim enim ab eo fortitudo*
*diſceſſit.* ¶ *dixitq́; Philiſthijm ſuper te Sam-* 20
*ſon. Qui de ſomno conſurgens dixit in ani-*
*mo ſuo. Egrediar ſicut antè feci, & me excu-*
*tiam, neſciens quod receſſiſſet ab eo Domi*
21 *nus.* ¶ *Quẽ cùm apprehendiſſent Philiſthijm,*
*ſtatim eruerunt oculos eius, & duxerũt Ga-*
*zam vinctum catenis, & clauſum in carce-*
22 *re molere fecerunt.* ¶ *Iamq́; capilli eius rena*
23 *ſci cœperant,* ¶ *& principes Philiſthinorum*
*conuenerunt in vnum vt immolarent ho-*
*ſtias magnificas Dagon Deo ſuo, vt epula-*
F *rentur dicentes, Tradidit Deus noſter ini-*
*micum noſtrum Samſon in manus noſtras.*
24 ¶ *Quod etiam populus videns, laudabat deũ*
*ſuum, eademq́; dicebat, Tradidit Deus no-*
*ſter aduerſarium noſtrum in manus noſtras*
*qui deleuit terram noſtram, & occidit plu-*
25 *rimos.* ¶ *Lætanteſq́; per conuiuia, ſumptis*
*iam epulis præceperunt vt vocaretur Sam-*
*ſon, & ante eos luderet. Qui adductus de*
*carcere ludebat ante eos, feceruntq́; eũ ſtare*
26 *inter duas columnas.* ¶ *Qui dixit puero re-*
*genti greſſus ſuos, dimitte me vt tangam co*
*lumnas quibus omnis imminet domus, &*
*reclinet ſuper eas, & paululum requieſcam.*
27 ¶ *Domus autem erat plena virorum ac mu-*
*lierum, & erant ibi omnes principes Phili-*
*ſthinorum, ac de tecto & ſolario circiter tria*
*millia vtriuſque ſexus ſpectantes ludentem*
28 *Samſon.* ¶ *At ille inuocato Domino ait, Do-*
C *mine Deus memento mei, & redde mihi nũc*
*fortitudinem priſtinam, Deus meus, vt vl-*
*ciſcar me de hoſtibus meis, & pro amiſſione*
*duorum luminum vnam vltionem recipiã.*
29 ¶ *Et apprehendens ambas columnas, quibus*
*innitebatur domus, alteramq́; earum dexte*
30 *ra, & alteram læua tenens,* ¶ *ait, Moriatur*
*anima mea cum Philiſthijm: concuſſiſq́; for-*
*titer columnis, cecidit domus ſuper omnes*
*principes, & cæteram multitudinem quæ ibi*
*erat: multoq́; plures interfecit moriens, quã*
31 *ante viuus occiderat.* ¶ *Deſcendentes autem*
*fratres eius, & vniuerſa cognatio tulerunt*
*corpus eius, & ſepelierunt inter Saraa &*
*Eſthaol in ſepulchro patris ſui Manue, iudi-*
*cauitq́; Iſrael viginti annis.*

## CAP. XVII.

1 *FVitq́; eo tempore vir quidam de monte*
A *Ephraim nomine Michas,* ¶ *qui dixit ma*
2 *tri ſui, Mille & centum argenteos quos ſe-*
*paraueras tibi, & ſuper quibus me audiẽte*
*iurauerat, ecce ego habeo, & apud me ſunt.*
*Cui illa reſpondit, Benedictus filius meus*
3 *Domino.* ¶ *Reddidit ergo eos matri ſuæ, quæ*
*dixerat ei, Conſecraui, & voui hoc argẽtum*
*Domino, vt de manu mea ſuſcipiat filius*
*meus, & faciat ſculptile atque conflatile: &*
4 *nunc trado illud tibi.* ¶ *Reddidit igitur eos*
B *matri ſuæ, quæ tulit ducentos argenteos, &*
*dedit eos argentario, vt faceret ex eis ſcul-*
*ptile, atque conflatile quod fuit in domo Mi*
5 *cha.* ¶ *Qui ædiculam quoque in ea Deo ſe-*
*parauit, & fecit ephod, & theraphim, id eſt,*
*ve-*

*veſtem ſacerdotalem: & idola: impleuitq́ue*
*vnius filiorum ſuorum manum, & factus*
*eſt ei ſacerdos. ¶In diebus illis non erat rex* 6
*in Iſraël, ſed vnuſquiſque quod ſibi rectum* C
*videbatur, hoc faciebat. ¶Fuit quoque alter* 7
*adoleſcens de Beth-lehem Iuda, ex cogna-*
*tione eius: eratq; ipſe Leuites, & habitabat*
*ibi. ¶Egreſſusq; de ciuitate Beth-lehem, pe-* 8
*regrinari voluit vbicunque ſibi commodum*
*reperiſſet. Cùmque veniſſet in montem E-*
*phraim iter faciens, & declinaſſet parumper*
*in domum Micha, ¶ interrogatus eſt ab eo* 9
*vnde veniſſet. Qui reſpondit, Leuita ſum*
*de Beth-lehem Iuda, & vado vt habitē vbi* D
*potuero, & vtile mihi eſſe proſpexero. ¶Di-* 10
*xitq; Michas, Mane apud me, & eſto mihi pa*
*rēs ac ſacerdos, daboq; tibi per annos ſingu-*
*los decem argenteos, ac veſtem duplicem, &*
*quæ ad victum ſunt neceſſaria. ¶Acquieuit* 11
*& manſit apud hominem, fuitq; illi quaſi*
*vnus de filijs, ¶impleuitq; Michas manum* 12
*eius, & habuit puerum ſacerdotem apud ſe,*
*¶ Nunc ſcio, dicens, quod benefaciet mihi* 13
*Deus habenti Leuitici generis ſacerdotem.*

CAP. XVIII.

*IN diebus illis non erat rex in Iſraël, & tri* 1
*bus Dan, quærebat poſſeſſionē ſibi, vt ha-* A
*bitaret in ea, vſque ad illum enim diē in-*
*ter cæteras tribus ſortem non acceperat. ¶Mi* 2
*ſerunt ergo filij Dan ſtirpis & familiæ ſuæ*
*quinq; viros fortiſſimos de Saraa & Eſthaol,*
*vt explorarent terram, & diligenter inſpi-*
*cerent: dixeruntq; eis, Ite & conſiderate ter*
*ram. Qui cùm pergentes veniſſent in mon-*
*tem Ephraim, & intraſſent domum Micha,*
*requieuerunt ibi: ¶ & agnoſcentes vocem a-* 3
*doleſcentis Leuitæ, vtentesq; illius diuerſo-*
*rio, dixerunt ad eum, Quis te huc adduxit?*
*Quid hic agis? quam ob cauſam huc venire*
*voluiſti. ¶Qui reſpōdit eis, Hæc & hæc præ-* 4
*ſtitit mihi Michas, & me mercede conduxit* B
*vt ſim ei ſacerdos. ¶Rogauerūt autē eum vt* 5
*conſuleret Dominū, & ſcire poſſent an pro-*
*ſpero itinere pergerent, & res haberet effe-*
*ctum. ¶Qui reſpondit eis, Ite cum pace, Do-* 6
*minus reſpicit viam veſtram, & iter quo*
*pergitis. ¶Euntes igitur quinque viri vene* 7
*runt Lais, videruntq; populum habitantem*
*in ea abſq; vllo timore, iuxta cōſuetudinem*
*Sidoniorum, ſecurū & quietum, nullo ei pe-*
*nitus reſiſtente, magnarumq; opum, & pro-*
*cul à Sidone atq; à cunctis hominibus ſepara*
*tum. ¶Reuerſiq; ad fratres ſuos in Saraa &* 8
*Eſthaol, & quid egiſſent ſuſcitantibus reſpō* C
*derūt. ¶Surgite & aſcēdamus ad eos. vidi-* 9
*mus enim terrā valde opulentā, & vberē:*
*nolite negligere, nolite ceſſare: eamus & poſ-*
*ſideamus eā, nullus erit labor. ¶Intrabimus* 10
*ad ſecuros, in regionē latiſſimā, tradetq; no*
*bis Dominus locū in quo nullius rei eſt penu*
*ria, eorū quæ gignuntur in terra. ¶Profecti* 11
*igitur ſunt de cognatione Dan, id eſt de Sa-*
*raa & Eſthaol ſexcenti viri accincti armis*
12 *bellicis: ¶aſcendentesq; manſerunt in Ca-*
*riath-iarim Iudæ: qui locus ex eo tempore*
*Caſtrorū Dan nomen accepit, & eſt poſt ter-*
13 *gum Cariath-iarim. ¶*Inde tranſierunt in* *& 1.
D *montē Ephraim. Cùmq; veniſſent ad domū*
14 *Micha, ¶dixerūt quinq; viri qui prius miſſi*
*fuerant ad conſiderandam terram Lais, cæ-*
*teris fratribus ſuis: Noſtis quod in domibus*
*iſtis ſit ephod, & teraphim, & ſculptile atq;*
15 *conflatile: videte quid vobis placeat. ¶ Et*
*cùm paululū declinaſſent, ingreſſi ſunt do-*
*mum adoleſcentis Leuitæ, qui erat in domo*
*Micha, ſalutaueruntq; eum verbis pacificis.*
16 *¶Sexcenti autem viri ita vt erant armati,*
17 *ſtabant ante oſtiū. ¶At illi qui ingreſſi fue-*
*rant domum iuuenis, ſculptile & ephod &*
*teraphim, atq; conflatile tollere nitebantur,*
*& ſacerdos ſtabat ante oſtiū, ſexcentis viris*
18 *fortiſſimis haud procul expectantibus. ¶Tu-*
E *lerunt igitur qui intrauerāt ſculptile, ephod*
*& idola atq; conflatile. Quibus dixit ſacer-*
19 *dos, Quid facitis? ¶Qui reſponderunt, Tace,*
*& pone digitum ſuper os tuū, veniq; nobiſcū*
*vt habeamus te patrē ac ſacerdotē. Quid ti-*
*bi melius eſt, vt ſis ſacerdos in domo vnius*
*viri, an in vna tribu & familia in Iſraël?*
20 *¶Quòd cùm audiſſet, acquieuit ſermonibus*
*eorum, & tulit ephod & idola, ac ſculptile, et*
21 *profectus eſt cū eis. ¶Qui cùm pergerent, &*
*ante ſe ire feciſſent paruulos ac iumenta, &*
22 *omne quod erat pretioſum, ¶ iamq; a domo*
*Micha eſſent procul viri qui habitabant in*
23 *ædibus Micha conclamantes ſecuti ſunt, ¶ &*
F *poſt tergū clamare cœperunt. Qui cùm reſpe*
*xiſſent, dixerunt ad Michā, Quid tibi vis,*
24 *cur clamas? ¶Qui reſpondit, deos meos quos*
*mihi feci, tuliſtis, & ſacerdotē, & omnia quæ*
25 *habeo, & dicitis: Quid tibi eſt? ¶Dixeruntq;*
*ei filij Dan, Caue ne vltra loquaris ad nos,*
*& veniāt ad te viri animo concitati, & ipſe*
26 *cū omni domo tua pereas. ¶Et ſic cœpto iti-*
*nere perrexerunt. Videns autē Michas quod*
*fortiores ſe eſſent, reuerſus eſt in domū ſuā.*
27 *¶Sexcenti autem viri tulerunt ſacerdotem,*
*& quæ ſuprà diximus: veneruntq; in Lais*
*ad populum quieſcētem atq; ſecurū, & per-*
*cuſſerunt eos in ore gladij, vrbemq; incendio*
28 *tradiderunt, ¶nullo penitus ferente præſi-*
*dium, eò quòd procul habitarent à Sidone, &*
*cum nullo hominum haberent quicquam ſo*
G *cietatis ac negotij. Erat autem ciuitas ſita*
*in regione Rohob, quam rurſum extruentes*
29 *habitauerunt in ea, ¶vocato nomine ciuita-*
*tis Dan, iuxta vocabulū patris ſui quem ge*
*nuerat Iſraël, quæ prius Lais dicebatur.*
30 *¶Poſueruntq; ſibi ſculptile, et Ionathan filiū*
*Gerſam filij Moyſi, ac filios eius ſacerdotes in*
*tribu Dan, vſque ad diem captiuitatis ſuæ.*
31 *¶ Manſitq; apud eos idolū Micha omni tem*
*pore*

*pore quo fuit domus Dei in Silo, in diebus il*
*lis non erat rex in Iſrael.* CAP. XIX.
F*Vit quidam vir Leuites, habitans in la* 1
*tere mõtis Ephraim, qui accepit vxorem* A
*de Beth-léhem Iuda, ¶ quæ reliquit eum, & * 2
*reuerſa eſt in domum patris ſui in Beth-le-*
*hem, manſitq́; apud eum quatuor menſibus.*
*¶ Secutusq́; eſt eam vir ſuus, volens recon-* 3
*ciliari ei, atque blandiri, & ſecum reducere,*
*habẽs in comitatu puerũ & duos aſinos, quæ*
*ſuſcepit eum, & introduxit in domum patris*
*ſui. Quod cùm audiſſet ſocer eius, eumq́; vi-*
*diſſet, occurrit ei lætus, ¶ & amplexatus eſt* 4
*hominem. Manſitq́; gener in domo ſoceri tri*
*bus diebus, comedens cum eo & bibens fami*
*liariter. ¶ Die autem quarto de nocte conſur* 5
*gens proficiſci voluit. Quem tenuit ſocer, &*
*ait ad eum, Guſta prius puſillũ panis, & con*
*forta ſtomachum, & ſic proficiſceris. ¶ Sede-* 6
*runtq́; ſimul, ac comederunt & biberunt.* B
*Dixitq́; pater puellæ ad generũ ſuum: Quæ-*
*ſo te vt hodie hic maneas, pariterq́; læte-*
*mur. ¶ At ille conſurgẽs cœpit velle profici-* 7
*ſci. Et nihilominus obnixe eũ ſocer tenuit,*
*& apud ſe fecit manere. ¶ Mane autẽ facto,* 8
*parabat Leuites iter. Cui ſocer rurſum, Ob*
*ſecro, inquit, vt paululum cibi capias, & aſ-*
*ſumptis viribus, donec increſcat dies, poſtea*
*proficiſcaris. Comederũt ergo ſimul. ¶ Sur-* 9
*rexitq́; adoleſcens vt pergeret cũ vxore ſua*
*& puero. Cui rurſum locutus eſt ſocer. Con-*
*ſidera quòd dies ad occaſum declinior ſit, &*
*propinquat ad veſperũ, mane apud me etiã*
*hodie, & duc lætum diẽ, & cras proficiſcêris*
*vt vadas in domũ tuam. ¶ Noluit gener ac-* 10
*ſurrexit 1 *quieſcere ſermonibus eius, ſed ſtatim *perre* C
*xit' & venit contra Iebus, quæ altero nomi-*
*ne vocatur Ieruſalẽ, ducens ſecũ duos aſinos*
*onuſtos, & concubinã. ¶ Iamq́; aderant iuxta* 11
*Iebus, & dies mutabatur in noctem: dixitq́;*
*puer ad dominum ſuum. Veni obſecro, decli-*
*nemus ad vrbẽ Iebuſæorum, & maneamus*
*in ea. ¶ Cui reſpondit dominus, Non ingre-* 12
*diar oppidum gentis alienæ, quæ non eſt de*
*filijs Iſrael, ſed tranſibo vſque Gabaa, ¶ &* 13
*cùm illuc peruenero, manebimus in ea, aut*
*certè in vrbe Rama. ¶ Tranſierunt ergo Ie-* 14
*bus, & cœptum carpebãt iter, occubuitq́; eis*
*ſol iuxta Gabaa, quæ eſt in tribu Ben-ia-*
*min, ¶ diuerteruntq́; ad eam vt manerent* 15
*ibi. Quo cùm intraſſent, ſedebant in platea* D
*ciuitatis, & nullus eos recipere voluit hoſpi-*
*tio. ¶ Et ecce apparuit homo ſenex reuertens* 16
*de agro & de opere ſuo veſperi, qui & ipſe de*
*monte erat Ephraim, & peregrinus habita-*
*bat in Gabaa. homines autem regionis illius*
*erant filij gemini. ¶ Eleuatiſq́; oculis, vidit* 17
*ſenex ſedentem hominem cum ſarcinulis*
*ſuis in platea ciuitatis: & dixit ad eum,*
*Vnde venis? & quo vadis? ¶ Qui reſpondit* 18
*ei, Profecti ſumus de Beth-lehem Iuda, &*
*pergimus ad locum noſtrum, qui eſt in latere*
*montis Ephraim, vnde ieramus in Beth-lé*
E *hem: & nunc vadimus ad domum Dei, nul*
*luſque ſub tectum ſuum nos vult recipere,*
19 *¶ habentes paleas & fœnum in aſinorũ pa-*
*bulum, & panem ac vinum in meos & an-*
*cillæ tuæ vſus, & pueri qui mecum eſt: nulla*
20 *re indigemus niſi hoſpitio. ¶ Cui reſpondit*
*ſenex, Pax tecum ſit, ego præbebo omnia quæ*
*neceſſaria ſunt: tantùm, quæſo, ne in platea*
21 *maneas. ¶ Introduxitq́; eum in domũ ſuam,*
*& pabulum aſinis præbuit: ac poſtquã laue-*
22 *runt pedes ſuos, recepit eos in conuiuiũ. ¶ Il-*
*lis epulantibus, & poſt laborem itineris, cibo*
*& potu reficientibus corpora, venerunt viri*
*ciuitatis illius filij Belial, id eſt abſq́; iugo,*
*& circumdantes domum ſenis, fores pulſare*
*cœperunt, clamantes ad dominũ domus, atq́;*
*dicentes, Educ virũ qui ingreſſus eſt domum*
23 *tuã, vt abutamur eo. ¶ Egreſſuſq́; eſt ad eos*
F *ſenex, & ait, Nolite fratres, nolite facere ma*
*lum hoc. quia ingreſſus eſt homo hoſpitium*
24 *meum, & ceſſate ab hac ſtultitia. ¶ habeo fi-*
*liam virginem, & hic homo habet concubi-*
*nam, educam eas ad vos, vt humilietis eas,*
*& veſtram libidinem compleatis: tantũ ob-*
*ſecro, ne ſcelus hoc contra naturã operemini*
25 *in virũ. ¶ Nolebant acquieſcere ſermonibus*
*illius: quod cernens homo eduxit ad eos con*
*cubinã ſuam, & eis tradidit illudendã: quã*
*cùm tota nocte abuſi eſſent, dimiſerunt eam*
26 *mane. ¶ At mulier recedentibus tenebris, ve*
*nit ad oſtium domus, vbi manebat dominus*
27 *ſuus, & ibi corruit. ¶ Mane facto, ſurrexit*
*homo & aperuit oſtium, vt cœptam expleret*
*viam: & ecce concubina eius iacebat ante o-*
28 *ſtium ſparſis in limine manibus. ¶ Cui ille,*
G *putans eam quieſcere, loquebatur, Surge, &*
*ambulemus. Qua nihil reſpondente, intelli-*
*gens quod erat mortua, tulit eam, & impo-*
*ſuit aſino, reuerſuſq́; eſt in domum ſuam.*
29 *¶ Quam cùm eſſet ingreſſus arripuit gladiũ*
*& cadauer vxoris cum oſſibus ſuis, in duo-*
*decim partes ac fruſta concidens, miſit in om*
30 *nes terminos Iſrael. Quod cùm vidiſſent*
*ſinguli, conclamabant: Nunquam res talis*
*facta eſt in Iſrael ex eo die quo aſcenderunt*
*patres noſtri de Aegypto vſque in præſens*
*tempus: ferte ſententiam, & in commune*
*decernite quid facto opus ſit.*

CAP. XX.

1 E*Greſſi itaq́; ſunt omnes filij Iſrael, & pa*
A *riter congregati, quaſi vir vnus de Dan* Oſee 10. c. 9
*vſque Berſabee, & terra Galaad ad dominũ*
2 *in Maſpha: ¶ omneſq́; anguli populorum, &*
*cuncta tribus Iſrael in eccleſiam populi Dei*
*conuenerũt quadringenta millia peditũ pu-*
3 *gnatorũ. ¶ (Nec latuit filios Bẽ-iamin quod*
*aſcẽdiſſent filij Iſrael in Maſpha.) Interro-*
*gatuſq́; Leuita maritus mulieris interfectæ*
*quomodo tantum ſcelus perpetratum eſſet,*
*¶ re-*

¶ reſpondit, Veni in Gabaa Ben-iamin cum 4
uxore mea, illucq́ diuerti: ¶ & ecce homines 5
ciuitatis illius circundederunt nocte domũ
in qua manebam: volentes me occidere &
vxorem meam incredibili furore libidinis
vexantes, denique mortua eſt. ¶ Quam ar- 6
reptam in fruſta concidi, miſiq́ partes in
omnes terminos poſſeßionis veſtræ, quia
nunquam tantum nefas, & tam grande
piaculum factum eſt in Iſraël. ¶ Adeſtis om 7
nes filij Iſrael, decernite quid facere debea-
tis. ¶ Stansq́ omnis populus, quaſi vnius ho 8
minis ſermone reſpondit, Non recedemus in
tabernacula noſtra, nec ſuam quiſquam in- B
trabit domum: ¶ ſed hoc contra Gabaa in 9
commune faciemus. ¶ Decem viri eligantur 10
è centum ex omnibus tribubus Iſrael, & cen
tum de mille, & mille de decem millibus, vt
comportent exercitui cibaria, & poßimus pu
gnare contra Gabaa Ben-iamin, & reddere
ei pro ſcelere quod meretur. ¶ Conuenitq́ v- 11
niuerſus Iſrael ad ciuitatem, quaſi homo
vnus eadem mente, vnoq́ conſilio, ¶ & mi- 12
ſerunt nuntios ad omnem tribum Ben-ia-
min, qui dicerent. Cur tantum nefas in vo
bis repertum eſt? ¶ Tradite homines de Ga- 13
baa, qui hoc flagitium perpetrarunt, vt mo-
riantur, & auferatur malum de Iſraël. Qui
noluerunt fratrum ſuorum filiorum Iſrael
audire mandatum: ¶ ſed ex cunctis vrbibus 14
quæ ſortis ſuæ erant, conuenerunt in Ga-
baa, vt illis ferrent auxilium, & contra v-
niuerſum populum Iſrael dimicarent. ¶ In- 15
uentiq́ ſunt vigintiquinque millia de Ben-
iamin educentium gladium, præter habita-
tores Gabaa, ¶ qui ſeptingenti erant viri for 16
tißimi, ita ſiniſtra vt dextra prœliantes: & C
ſic fundis lapides ad certum iacientes, vt ca
pillum quoque poſſent percutere, & nequa-
quam in alteram partem ictus lapidis de-
ferretur. ¶ Virorum quoque Iſraël, abſq́ fi- 17
lijs Ben-iamin, inuenta ſunt quadringenta
millia educentium gladios, & paratorum ad
pugnam. ¶ Qui ſurgentes venerunt in domũ 18
Dei, hoc eſt in Silo: conſuluerũtq́ Domi-
num, atque dixerunt, Quis erit in exercitu
noſtro princeps certaminis contra filios Ben
iamin? Quibus reſpondit Dominus, Iudas
ſit dux veſter. ¶ Statimq́ filij Iſrael ſurgen 19
tes manè caſtrametati ſunt iuxta Gabaa,
¶ & inde procedentes ad pugnã contra Ben- 20
iamin, vrbem oppugnare cœperunt. ¶ Egreſ- 21
ſiq́ filij Ben-iamin de Gabaa, occiderũt de
filijs Iſraël die illo viginti duo millia viro-
rum. ¶ Ruſum filij Iſrael & fortitudine & 22
numero confidentes, in eodẽ loco in quo prius
certauerant, aciem direxerunt: ¶ ita tamen 23
vt prius aſcenderent, & flerent coram Do-
mino vſque ad noctem: conſulerentq́ eum,
& dicerent, Debeo vltrà procedere ad dimi-
candum contra filios Ben-iamin fratres
D meos, an non? Quibus ille reſpondit, Aſcen-
24 dite ad eos, & inite certamen. ¶ Cùmq́ filij
Iſrael altera die contra filios Ben-iamin ad
25 prœlium proceßiſſent, ¶ eruperunt filij Ben-
iamin de portis Gabaa, & occurrentes eis
tanta in illos cæde bacchati ſunt, vt decem
& octo millia virorum educentium gladium
26 proſternerent. ¶ Quam ob rem omnes filij Iſ-
rael venerunt in domum Dei, & ſedentes
flebant coram Domino: ieiunaueruntq́ die
illo vſque ad veſperã, & obtulerunt ei holo-
27 cauſta, atque pacificas victimas, ¶ & ſuper
ſtatu ſuo interrogauerunt. Eo tempore ibi
28 erat arca fœderis Domini, ¶ & Phinees fi-
lius Eleazari filij Aaron præpoſitus domus.
Conſuluerunt igitur Dominum, atque dixe
runt, Exire vltra debemus ad pugnam con
tra filios Ben-iamin fratres noſtros, an
quieſcere? Quibus ait Dominus, Aſcendite
29 cras enim tradã eos in manus veſtras. ¶ Po-
ſueruntq́ filij Iſrael inſidias per circuitum
30 vrbis Gabaa: ¶ & tertia vice, ſicut ſemel &
bis contra Ben-iamin exercitum produxe-
31 runt. ¶ Sed & filij Ben-iamin audacter eru
perunt de ciuitate, & fugientes aduerſarios
E longius perſecuti ſunt: ita vt vulnerarent
ex eis ſicut primo die & ſecundo, & caderẽt
per duas ſemitas vertentes terga, quarum
vna ferebatur in Beth-el, & altera in Ga-
baa, atque proſternerent triginta circiter vi
32 ros. ¶ putauerunt enim ſolito eos more cade-
re. Qui fugam arte ſimulantes inierunt con
ſilium vt abſtraherent eos de ciuitate, &
quaſi fugientes ad ſupradictas ſemitas per-
33 ducerent. ¶ Omnes itaque filij Iſrael ſurgen
tes de ſedibus ſuis, tetenderunt aciem in lo-
co qui vocatur Baal-thamar, Inſidiæ quoq́
quæ circa vrbem erant, paulatim ſe aperire
34 cœperunt, ¶ & ab occidẽtali vrbis parte pro-
cedere, ſed alia decem millia virorum de
vniuerſo Iſrael, habitatores vrbis ad cer-
tamina prouocabant. Ingrauatumq́ eſt bel-
lum contra filios Ben-iamin. & non intel-
lexerunt quod ex omni parte illis inſtaret
35 interitus. ¶ Percußitq́ eos Dominus in con-
ſpectu filiorum Iſrael, & interfecerũt ex eis
in illo die vigintiquinq́ millia, & centum
viros, omnes bellatores & educentes gladiũ.
36 ¶ Filij autẽ Ben-iamin cùm ſe inferiores eſſe
F vidiſſent, cœperunt fugere. Quod cernentes
filij Iſrael dederũt eis ad fugiendum locum,
vt ad præparatas inſidias deuenirent, quas
37 iuxta vrbem poſuerant. ¶ Qui cùm repẽte de
latibulis ſurrexiſſent, & Ben-iamin terga
cædentibus daret, ingreßi ſunt ciuitatem, &
38 percuſſerunt eam in ore gladij. ¶ Signum au
tem dederant filij Iſrael his quos in inſidijs
collocauerant, vt poſtquam vrbem cepiſſent,
ignem accenderent: vt aſcendente in altum
39 fumo captam vrbem demonſtrarent. ¶ Quod
cùm cernerent filij Iſrael in ipſo certamino
poſiti

*poſiti (putauerunt enim filij Ben-iamin eos*
*fugere, & inſtantius perſequebantur, caſis*
40 *de exercitu eorum triginta viris) ¶ & vi-*
*derunt quaſi columnam fumi de ciuitate con*
*ſcendere. Ben-iamin quoq; reſpiciens retro*
*cùm captam cerneret ciuitatem, & flammas*
41 *in ſublime ferri: ¶ qui prius ſimulauerant*
*fugam, verſa facie fortius reſiſtebant. Quod*
*cùm vidiſſent filij Ben-iamin, in fugam*
42 *verſi ſunt, ¶ & ad viam deſerti ire cœpe-*
*runt, illuc quoque eos aduerſarijs perſequen*
*tibus. ſed & hi qui vrbem ſuccenderant, oc-*
43 *currerunt eis. ¶ Atque ita factum eſt, vt ex*
*vtraque parte ab hoſtibus cæderentur, nec*
*erat vlla requies morientium. Ceciderunt*
G *atque proſtrati ſunt ad orientalem plagam*
44 *vrbis Gabaa. ¶ Fuerũt autem qui in eodem*
*loco interfecti ſunt, decem & octo millia vi-*
45 *rorũ omnes robuſtiſſimi pugnatores. ¶ Quod*
*cùm vidiſſent, qui remanſerant de Ben-ia-*
*min, fugerunt in ſolitudinem: & pergebant*
*ad petram, cuius vocabulum eſt Remmon.*
*In illa quoque fuga palantes, & in diuerſa*
*tendentes, occiderunt quinque millia viros.*
*Et cùm vltra tenderent, perſecuti ſunt eos,*
46 *& interfecerunt etiam alia duo millia. ¶ Et*
*ſic factum eſt, vt omnes qui ceciderant de*
*Ben-iamin in diuerſis locis, eſſent viginti-*
*quinque millia, pugnatores ad bella promp-*
47 *tiſſimi. ¶ Remanſerunt itaq; de omni nume-*
*ro Ben-iamin, qui euadere potuerunt, & fu-*
*gere in ſolitudinem ſexcenti viri: ſederuntq;*
48 *in petra-remmon menſibus quatuor. ¶ Re-*
*greſſi autem filij Iſrael, omnes reliquias ciui*
*tatis a viris vſque ad iumenta gladio per-*
*cuſſerunt, cunctasq; vrbes & viculos Ben-*
*iamin vorax flamma conſumpſit.*

## CAP. XXI.

1 *IVrauerunt quoq; filij Iſrael in Maſpha, &*
A *dixerunt, Nullus noſtrûm dabit filijs Ben-*
2 *iamin de filiabus ſuis vxorem. ¶ Veneruntq́ue*
*omnes ad domum Dei in Silo: & in con*
*ſpectu eius ſedentes vſque ad veſperam, le-*
*uauerunt vocem, & magno vlulatu cœperũt*
3 *flere, dicentes: ¶ Quare Domine Deus Iſrael*
*factum eſt hoc malum in populo tuo, vt ho-*
4 *die vna tribus auferretur ex nobis? ¶ Altera*
*autem die diluculo conſurgentes, extruxe-*
*runt altare, obtuleruntq; ibi holocauſta, &*
5 *pacificas victimas, & dixerunt. ¶ Quis non*
*aſcendit in exercitu Domini de vniuerſis*
*tribubus Iſrael? Grandi enim iuramento ſe*
*conſtrinxerant cùm eſſent in Maſpha, inter-*
6 *fici eos qui defuiſſent. ¶ Ductiq; pœnitentia*
B *filij Iſrael ſuper fratre ſuo Ben-iamin, cœ-*
*perunt dicere. Ablata eſt tribus vna de Iſ-*
7 *rael, ¶ vnde vxores accipient? omnes enim*
*in commune iurauimus, non daturos nos*
8 *his filias noſtras. ¶ Idcirco dixerunt, Quis*
*eſt de vniuerſis tribubus Iſrael, qui non aſ-*
*cendit ad Dominum in Maſpha? Et ecce in-*
*uenti ſunt habitatores Iabes-Galaad in illo*
9 *exercitu non fuiſſe. ¶ (Eo quoque tempore*
*cùm eſſent in Silo, nullus ex eis ibi repertus*
10 *eſt.) ¶ Miſerunt itaque decem millia viros*
*robuſtiſſimos, & præceperunt eis, Ite, & per-*
*cutite habitatores Iabes-Galaad in ore gla-*
11 *dij, tam vxores quàm paruulos eorum. ¶ Et*
*hoc erit quod obſeruare debebitis, omne ge-*
*neris maſculini, & mulieres quæ cognoue-*
*runt viros, interficite, virgines autem re-* -.6.
12 *ſeruate. ¶ Inuentæq́ue ſunt de Iabes-Ga-*
*laad quadringentæ virgines, quæ neſcierunt*
*viri thorum, & adduxerunt eas ad caſtra*
13 *in Silo, in terram Chanaan. ¶ Miſeruntq;*
*nuntios ad filios Ben-iamin qui erant in*
C *Petra-remmon, & præceperunt eis, vt eas* cos 6.
14 *ſuſciperent in pace. ¶ Veneruntq; filij Ben-*
*iamin in illo tempore, & datæ ſunt eis vxo-*
*res de filiabus Iabes-Galaad: alias autem*
*non reppererunt, quas ſimili modo traderent.*
15 *¶ Vniuerſusq́ue Iſrael valde doluit, & egit*
*pœnitentiam ſuper interfectione vnius tri-*
16 *bus ex Iſrael. ¶ Dixeruntq́ue maiores natu,*
*Quid faciemus reliquis qui non acceperunt*
*vxores? omnes in Ben-iamin fœminæ conci-*
17 *derunt, ¶ & magna nobis cura ingentiq; ſtu*
*dio prouidendum eſt, ne vna tribus delea-*
18 *tur ex Iſrael. ¶ Filias enim noſtras eis dare*
*non poſſumus, conſtricti iuramento & ma-*
*ledictione, qua diximus, Maledictus qui de-*
*derit de filiabus ſuis vxorem Ben-iamin.*
19 *¶ Ceperuntq; conſilium, atq; dixerunt, Ecce*
*ſolennitas Domini eſt in Silo anniuerſaria,*
*quæ ſita eſt ad Septentrionem vrbis Beth-*
*el ad orientalem plagam viæ quæ de Beth-*
*el tendit ad Sichimam, & ad meridiem op-*
20 *pidi Lebona. ¶ Præceperuntq; filijs Ben-ia-*
*min, atque dixerunt, Ite, & latitate in vi-*
21 *neis. ¶ Cùmq; videritis filias Silo ad ducen*
D *dos choros ex more procedere, exite repentè*
*de vineis, & rapite ex eis ſinguli vxores ſin*
*gulas, & pergite in terram Ben-iamin.*
22 *¶ Cùmq; venerint patres earum ac fratres*
*& aduerſum vos queri cœperint atque iur-*
*gari, dicemus eis: Miſeremini eorum: non e-*
*nim rapuerunt eas iure bellantium atq; vi-*
*ctorum, ſed rogantibus vt acciperent, non*
23 *dediſtis, & à veſtra parte peccatum eſt. ¶ Fe-*
*ceruntq; filij Ben-iamin, vt ſibi fuerat im-*
*peratum: & iuxta numerum ſuum rapue-*
*runt ſibi de his quæ ducebant choros, vxo-*
*res ſingulas, abieruntq; in poſſeſſionẽ ſuam,*
24 *ædificantes vrbes & habitantes in eis. ¶ Fi-*
*lij quoque Iſrael reuerſi ſunt per tribus, &*
*familias in tabernacula ſua. In diebus illis*
*non erat rex in Iſrael: ſed vnuſquiſq; quod*
*ſibi rectum videbatur, hoc faciebat.*

L LIBER

# LIBER RVTH.

## CAP. I.

IN diebus unius iudicis, quando iudices 1
præerant, facta eſt fames in terra. A- A
bijtq; homo de Beth-lehem Iuda, ut pe-
regrinaretur in regione Moabitide cum
uxore ſua, ac duobus liberis. ¶ Ipſe vocaba- 2
tur Eli-melech, & uxor eius Noemi: & duo
filij, alter Mahalon, & alter Chelion. Ephra-
thæi de Beth-lehem Iuda. Ingreſſiq; regio-
nem Moabitidem, morabantur ibi. ¶ Et mor 3
tuus eſt Eli-melech maritus Noemi: reman
ſitq; ipſa cum filijs. ¶ Qui acceperunt uxores 4
Moabitidas, quarũ una vocabatur Orpha,
alteraq; Ruth. Manſeruntq; ibi decem an-
nis, ¶ & ambo mortui ſunt, Mahalon vide- 5
licet & Chelion: remanſitq; mulier orbata
duobus liberis ac marito. ¶ Et ſurrexit ut in 6
patriam pergeret cum utraq; nuru ſua de B
regione Moabitide: audierat enim quod re-
ſpexiſſet Dominus populum ſuum, & dediſ-
ſet eis eſcas. ¶ Egreſſa eſt itaq; de loco pere- 7
grinationis ſuæ cum utraq; nuru* : & iam
in via revertendi poſita in terram Iuda, ¶ di 8
xit ad eas, Ite in domum matris veſtræ, fa-
ciat vobiſcum Dominus miſericordiam, ſicut
feciſtis cum mortuis & mecum. ¶ Det vobis 9
invenire requiem in domibus virorũ, quos
ſortituræ eſtis. Et oſculata eſt eas. Quæ ele-
vata voce flere cœperunt, ¶ & dicere, Tecum 10
pergemus ad populum tuum. ¶ Quibus illa 11
reſpondit, Revertimini filiæ mi, cur venitis
mecũ? num ultra habebo filios in utero meo,
ut viros ex me ſperare poſſitis? ¶ Revertimi- 12
ni filiæ mi, & abite: iam enim ſenectute con
fecta ſum, nec apta vinculo coniugali. Etiam C
ſi poſſem hac nocte concipere & parere filios,
¶ ſi eos expectare velitis donec creſcant, & 13
annos pubertatis impleant, ante eritis ve-
tulæ quàm nubatis. Nolite quæſo filiæ mi:
quia veſtra anguſtia magis me premit, &
egreſſa eſt manus Domini contra me. ¶ Ele- 14
vata igitur voce, rurſum flere cœperunt, Or
pha oſculata eſt ſocrum, ac reverſa eſt: Ruth
adhæſit ſocrui ſuæ, ¶ cui dixit Noemi, En re- 15
verſa eſt cognata tua ad populum ſuum, &
ad deos ſuos, vade cum ea. ¶ Quæ reſpondit 16
Ne adverſeris mihi ut relinquam te, & ab-
eam. quocunque enim perrexeris, pergam: &
ubi morata fueris, & ego pariter morabor.
Populus tuus populus meus, & Deus tuus D
Deus meus. ¶ Quæ te terra morientem ſu- 17
ſceperit, in ea moriar: ibiq; locum accipiam
ſepulturæ. Hæc mihi faciat Deus, & hæc ad-
dat, ſi non ſola mors me & te ſeparaverit.
¶ Videns ergo Noemi, quod obſtinato animo 18
Ruth decreviſſet ſecum pergere, adverſari
noluit, nec ad ſuos ultra reditum perſuade-
re. ¶ profectæq; ſunt ſimul, & venerunt in 19
Beth-lehem. Quibus urbem ingreſſis, velox

*ſua 5.

apud cunctos fama percrebuit: dicebantq;
20 mulieres, Hæc eſt illa Noemi. ¶ Quibus ait,
Ne vocetis me Noemi, id eſt pulchram: ſed
vocate me Mara, id eſt amaram, quia a-
maritudine valde replevit me Omnipotens.
21 ¶ Egreſſa ſum plena, & vacuam reduxit me
Dominus. Cur ergo vocatis me Noemi, quã
Dominus humiliavit & afflixit Omnipo-
22 tens? ¶ Venit ergo Noemi cum Ruth Moabi-
tide nuru ſua, de terra peregrinationis ſuæ,
ac reverſa eſt in Beth-lehem, quando pri-
mùm hordea metebantur.

## CAP. II.

1 ERat autem viro Eli-melech conſangui-
A neus, homo potens, & magnarũ opum,
2 nomine Booz. ¶ Dixitq; Ruth Moabitis ad
ſocrum ſuam, Si iubes, vadam in agrum, &
colligam ſpicas quæ fugerint manus meten-
tium, ubicunque clementis in me patrisfa-
milias reperero gratiam. Cui illa reſpondit,
3 Vade filia mi. ¶ Abijt itaq;, & colligebat ſpi
cas poſt terga metentium. Accidit autem ut
ager ille haberet dominum nomine Booz, qui
4 erat de cognatione Eli-melech. ¶ Et ecce, ipſe
veniebat de Beth-lehẽ, dixitq; meſſoribus,
Dominus vobiſcum. Qui reſponderunt ei,
5 Benedicat tibi Dominus. ¶ Dixitq; Booz iu-
veni qui meſſoribus præerat, Cuius eſt hæc
6 puella? ¶ Cui reſpondit, Hæc eſt Moabitis quæ
venit cum Noemi, de regione Moabitide,
7 ¶ & rogavit ut ſpicas colligeret remanentes,
ſequens meſſorum veſtigia: & de manè uſq;
B nunc ſtat in agro, & ne ad momentum qui-
8 dem domum reverſa eſt. ¶ Et ait Booz ad
Ruth, Audi filia, ne vadas in alterum a-
grum ad colligendum, nec recedas ab hoc lo-
9 co: ſed iungere puellis meis, ¶ & ubi meſſue-
rint, ſequere. Mandavi enim pueris meis ut
nemo moleſtus ſit tibi: ſed etiam ſi ſitieris,
vade ad ſarcinulas, & bibe aquas de quibus
10 & pueri bibunt. ¶ Quæ cadens in faciem
ſuam & adorãs ſuper terram, dixit ad eum,
Unde mihi hoc, ut invenirem gratiam ante
oculos tuos, & noſſe me dignareris peregri-
11 nam mulierem? ¶ Cui ille reſpondit, Nun-
tiata ſunt mihi omnia quæ feceris ſocrui tuæ
poſt mortem viri tui: & quod reliqueris pa-
rentes tuos, & terram in qua nata es, & ve
neris ad populum quem antea neſciebas.
12 ¶ Reddat tibi Dominus pro opere tuo, & ple-
C nam mercedem recipias à Domino Deo Iſ-
rael, ad quem veniſti, & ſub cuius confugi-
13 ſti alas. ¶ Quæ ait, *Inveni gratiam apud
oculos tuos domine mi, qui conſolatus es me,
& locutus es ad cor ancillæ tuæ, quæ nõ ſum
14 ſimilis unius puellarum tuarum. ¶ Dixitq;
ad eam Booz, Quando hora veſcendi fuerit,
veni huc, & comede panem, & intinge buc-
cellam tuam in aceto. Sedit itaque ad meſſo-
rum latus, & congeſſit polentam ſibi, come-
ditq; & ſaturata eſt, & tulit reliquias.

*Inveniã 1.

¶ Atque

¶Atq; inde ſurrexit, vt ſpicas ex more colli- 15
geret. Præcepit autem Booz pueris ſuis, di-
cens. Etiamſi vobiſcum metere voluerit, ne
prohibeatis eam, ¶& de veſtris quoq; ma- 16
nipulis, proijcite de induſtria, & remanere
permittite, vt abſq; rubore colligat. & colli-
gentem nemo corripiat. ¶Collegit ergo in a- 17
gro vſque ad veſperam: & quæ collegerat
virga cædens & excutiens, inuenit hordei
quaſi ephi menſuram, id eſt tres modios.
¶Quos portans reuerſa eſt in ciuitatem, & 18
oſtendit ſocrui ſuæ, inſuper protulit & dedit D
ei de reliquijs cibi ſui quo ſaturata fuerat.
¶Dixitq; ei ſocrus ſua, Vbi hodie collegiſti, 19
& vbi feciſti opus? ſit benedictus qui miſer-
tus eſt tui. Indicauitq; ei apud quem eſſet
operata: & nomen dixit viri, quod Booz vo-
caretur. ¶Cui reſpondit Noemi, Benedictus 20
ſit a Domino. quoniam eandem gratiam
præbuerat viuis, ſeruauit & mortuis. Rur-
ſumq; ait, Propinquus noſter eſt homo. ¶Et 21
Ruth, Hoc quoque inquit, præcepit mihi, vt
tamdiu meſſoribus eius iungerer, donec om-
nes ſegetes meterentur. ¶Cui dixit ſocrus, 22
Melius eſt filia mi, vt cum puellis eius ex-
eas ad metendum, ne in alieno agro quiſpiā
reſiſtat tibi. ¶Iuncta eſt itaque puellis Booz: 23
& tamdiu cum eis meſſuit, donec hordea &
triticum in horreis conderentur.

CAP. III.

POſtquam autem reuerſa eſt ad ſocrum 1
ſuam, audiuit ab ea, Filia mi, quæram A
tibi requiem, & prouidebo vt bene ſit tibi.
¶Booz iſte, cuius puellis in agro iuncta es, 2
propinquus noſter eſt, & hac nocte areã hor
dei ventilat. ¶Lauare igitur, & vngere, & 3
induere cultioribus veſtimentis, & deſcende
in aream, non te videat homo donec eſum
potumq; finierit. ¶Quando autem ierit ad 4
dormiendum, nota locum in quo dormiat:
veniesq; & diſcooperies pallium quo operi-
tur à parte pedum, & proijcies te, & ibi ia- B
cebis: ipſe autem dicet tibi quid agere de-
beas. ¶Quæ reſpondit, Quicquid præceperis, 5
faciam. ¶Deſcenditq; in aream, & fecit om 6
nia quæ ſibi imperauerat ſocrus. ¶Cùmq; 7
comediſſet Booz, & bibiſſet, & factus eſſet
hilarior, iſſetq; ad dormiendum iuxta acer-
uum manipulorum, venit abſcondite, & di-
ſcooperto pallio à pedibus eius ſe proiecit. ¶Et 8
ecce nocte iam media expauit homo, & con-
turbatus eſt: viditq; mulierem iacentem ad
pedes ſuos, ¶& ait illi. Quæ es? Illaq; reſpon 9
dit, Ego ſum Ruth ancilla tua: expande pal- C
lium tuum ſuper famulam tuam, quia pro-
pinquus es. ¶Et ille, Benedicta, inquit, es à 10
Domino filia, & priorem miſericordiam po-
ſteriore ſuperaſti: quia nō es ſecuta iuuenes,
pauperes ſiue diuites. ¶Noli ergo metuere, 11
ſed quicquid dixeris mihi, faciam tibi. Scit
enim omnis populus qui habitat intra por-
tas vrbis meæ, mulierem te eſſe virtutis.
12 ¶Nec abnuo me propinquum, ſed eſt alius
13 me propinquior. ¶Quieſce hac nocte: & facto
mane, ſi te voluerit propinquitatis iure re-
tinere, bene res acta eſt. ſin autem ille no-
luerit, ego te abſque vlla dubitatione ſuſci-
piam, viuit Dominus. dormi vſque mane.
14 ¶Dormiuit itaque ad pedes eius vſque ad
D noctis abſceſſum. Surrexit itaque antequam
homines ſe cognoſcerent mutuo. & dixit
Booz, Caue ne quis nouerit quod huc vene-
15 ris. ¶Et rurſum, Expande, inquit, pallium
tuum, quo operiris, & tene vtraque manu.
Qua extendente, & tenente, menſus eſt ſex
modios hordei, & poſuit ſuper eam. Quæ por
16 tans ingreſſa eſt ciuitatem, ¶& venit ad ſo-
crum ſuam. Quæ dixit ei, Quid egiſti filia?
Narrauitq; ei omnia quæ ſibi feciſſet homo.
17 ¶Et ait, Ecce ſex modios hordei dedit mihi,
& ait, Nolo vacuam te reuerti ad ſocrum
18 tuam. ¶Dixitq; Noemi, Expecta filia donec
videamus quem res exitum habeat, neque
enim ceſſabit homo niſi compleuerit quod lo-
cutus eſt.

CAP. IIII.

1 AScendit ergo Booz ad portam, & ſedit
A ibi. Cùmq; vidiſſet propinquum præ-
terire, de quo prius ſermo habitus eſt, dixit
ad eum, Declina paulisper, & ſede hic: vo-
cans eum nomine ſuo. Qui diuertit, & ſe-
2 dit. ¶Tollens autem Booz decem viros de
ſenioribus ciuitatis, dixit ad eos, Sedete hic.
3 ¶Quibus reſidentibus loquutus eſt ad pro-
pinquum, Partem agri fratris noſtri Eli-
melech "vendet [1] Noemi, quæ reuerſa eſt de "vendit 6.
4 regione Moabitide. ¶Quod audire te volui:
& tibi dicere coram cunctis ſedentibus. &
maioribus natu de populo meo. Si vis poſſi-
dere iure propinquitatis: eme, & poſſide. ſin
autem diſplicet tibi, hoc ipſum indica mihi,
vt ſciam quid facere debeam, nullus enim
eſt propinquus excepto te, qui prior es: & me
qui ſecundus ſum. At ille reſpondit. Ego a-
5 grum Emam. ¶Cui dixit Booz, Quando e-
B meris agrum de manu mulieris, Ruth quo-
que Moabitidem, quæ vxor defuncti fuit,
debes accipere: vt ſuſcites nomen propin-
6 qui tui in hæreditate ſua. ¶Qui reſpondit,
Cedo iuri propinquitatis: neque enim po-
ſteritatem familiæ meæ delere debeo. tu
meo vtere priuilegio, quo me libenter carere
7 profiteor. ¶||Hic autem erat mos antiquitus Deu.25.b.7.
in Iſraël inter propinquos, vt ſi quando al-
ter alteri ſuo iuri cedebat: vt eſſet firma
conceſſio, ſoluebat homo calceamentum ſu-
um, & dabat proximo ſuo. hoc erat teſtimo-
8 nium ceſſionis in Iſraël. ¶Dixit ergo
propinquo ſuo Booz, Tolle calceamentum
9 tuum: Quod ſtatim ſoluit de pede ſuo. ¶At
ille maioribus natu, & vniuerſo populo,

*Teſtes vos, inquit, eſtis hodie, quòd poſſede-* C
*rim omnia quæ fuerunt Eli-meleh & Che*
*lion & Mahalon, tradente Noemi:* ¶ *& Ruth* 10
*Moabitidem, vxorē Mahalon in coniugium*
*ſumpſerim, vt ſuſcitem nomen defuncti in*
*hæreditate ſua, ne vocabulum eius de fami*
*lia ſua, ac fratribus & populo deleatur. Vos,*
*inquam, huius rei teſtes eſtis.* ¶ *Reſpondit* 11
*omnis populus qui erat in porta, & maiores*
*natu, Nos teſtes ſumus: faciat Dominus hāc*
*mulierem, quæ ingreditur domum tuam, ſi-*
*cut Rachel & Liam, quæ ædificauerunt do-*
*mum Iſrael, vt ſit exemplum virtutis in*
*Ephrata, & habeat celebre nomen in Beth-*
*lehem:* ¶ *fiatq́ domus tua ſicut domus Pha-* 12
Ge.39.g.29. *res, ‖quem Thamar peperit Iuda, de ſemine*
*quod tibi dederit Dominus ex hac puella.*
¶ *Tulit itaq; Booz Ruth, & accepit vxorem:* 13
*ingreſſusq́ eſt ad eam, & dedit illi Domi-* D
*nus vt conciperet & pareret filium.* ¶ *Dixe-* 14
*runtq́ mulieres ad Noemi, Benedictus Do-*
*minus qui non eſt paſſus vt deficeret ſucceſ-*
*ſor familiæ tuæ, & vocaretur nomen eius in*
*Iſrael:* ¶ *Et habeas qui conſoletur animam* 15
*tuam, & enutriat ſenectutē, de nuru enim*
*tua natus eſt, qui te diliget: & multo tibi*
*melior eſt, quam ſi ſeptem haberes filios.*
¶ *Suſceptumq́ Noemi puerum poſuit in ſinu* 16
*ſuo, & nutricis ac gerulæ fungebatur officio.*
¶ *Vicinæ autem mulieres congratulantes ei,* 17
*& dicentes: Natus eſt filius Noemi: vocaue-*
*runt nomen eius Obed, hic eſt pater Iſai, pa*
1.Par.2.a.4. *tris Dauid.* ¶ *Hæ ſunt generationes Phares:* 18
b.10. *‖Phares genuit Eſrō,* ¶ *Eſron genuit Aram,* 19
Matth.1.a.3. *Arā genuit Aminadab,* ¶ *Aminadab genuit* 20
*Nahaſſon, Nahaſſon genuit Salmon,* ¶ *Sal-* 21
*regum 8. *mon genuit Booz, Booz genuit Obed,* ¶ *Obed* 22
*genuit Iſai, Iſai genuit Dauid*.*

# LIBER PRIMVS,

## SAMVELIS, QVEM NOS PRIMVM REGVM DICIMVS.

### CAPVT I.

F*Vit vir vnus de Ramathàim-ſophim* 1
*de monte Ephràim, & nomē eius El-* A
*cana, filius Ierohā, filij Eliu, filij The-*
*hu, filij Suph, Ephrataus:* ¶ *& habuit* 2
*duas vxores, nomen vni Anna, & nomē ſe-*
*cundæ Phenenna. Fueruntq́ Phenennæ filij:*
*Annæ autem non erant liberi.* ¶ *Et aſcende-* 3
*bat vir ille de ciuitate ſua ſtatutis diebus,*
*vt adoraret & ſacrificaret Domino exerci-*
*tuum in Silo. Erāt autem ibi duo filij Heli,*
*Ophni & Phinees, ſacerdotes Domini.* ¶ *Ve-* 4
*nit ergo dies, & immolauit Elcana, deditq́*
*Phenennæ vxori ſuæ, & cūctis filijs eius, &*
*filiabus partes.* ¶ *Annæ autem dedit partem* 5
*vnam triſtis, quia Annā diligebat. Domi-*
6 *nus autem concluſerat vuluā eius.* ¶ *Affli ge*
B *bat quoque eam æmula eius, & vehementer*
*angebat, in tantum vt exprobraret quod Do*
7 *minus concluſiſſet vuluam eius:* ¶ *ſicq́ fa-*
*ciebat per ſingulos annos, cùm redeunte tem*
*pore aſcenderent ad templum Domini: & ſic*
*prouocabat eam. porro illa flebat, & non ca-*
8 *piebat cibū.* ¶ *Dixit ergo ei Elcana vir ſuus,*
*Anna, cur fles? et quare non comedis? & quā*
*ob rem affligitur cor tuum? nunquid non ego*
9 *melior tibi ſum, quā decem filij?* ¶ *Surrexit*
*autem Anna poſtquam comederat, & bibe-*
*rat in Silo. Et Heli ſacerdote ſedente ſuper*
10 *ſellam, ante poſtes domus Domini.* ¶ *cùm eſ-*
*ſet Anna amaro animo, orauit ad Dominū,*
11 *flens largiter.* ¶ *& votum vouit, dicēs, Domi*
*ne exercituum, ſi reſpiciēs videris afflictio-*
*nem famulæ tuæ, & recordatus mei fueris,*
*nec oblitus ancillæ tuæ, dederisq́ ſeruæ tuæ*
*ſexum virilem: dabo eum Domino omnibus*
*diebus vitæ eius, & nouacula non aſcendet*
12 *ſuper caput eius.* ¶ *Factum eſt autē cùm illa*
*multiplicaret preces coram Domino, vt Heli*
13 *obſeruaret os eius.* ¶ *Porrò Anna loquebatur*
*in corde ſuo, tantumq́ labia illius moueban-*
C *tur & vox penitus non audiebatur. Aeſti-*
14 *mauit ergo eam Heli temulentam,* ¶ *dixitq́*
*ei, Vſquequo ebria eris? digere paulisper vi-*
15 *num quo mades.* ¶ *Reſpondens Anna, Ne-*
*quaquam, inquit, domine mi: nam mulier*
*infelix nimis ego ſum, vinumque & omne*
*quod inebriare poteſt, non bibi, ſed effudi a-*
16 *nimam meam in conſpectu Domini.* ¶ *Ne re-*
*putes ancillam tuam quaſi vnā de filiabus*
*Belial, quia ex multitudine doloris & mæ-*
17 *roris mei locuta ſum vſq; in præſens.* ¶ *Tunc*
*Heli ait ei, Vade in pace? & Deus Iſrael det*
*tibi petitionem tuam, quam rogaſti eum.*
18 ¶ *At illa dixit, Vtinam inueniat ancilla tua*
*gratiam in oculis tuis. Et abijt mulier in*
*viam ſuam, & comedit, vultusq́ illius non*
19 *ſunt amplius in diuerſa mutati.* ¶ *Et ſurre-*
*xerunt mane, & adorauerunt coram Domi-*
*no: reuerſiq́ ſunt, & venerunt in domum*
*ſuam in Ramátha. Cognouit autem Elcana*
*Annam vxorē ſuam: & recordatus eſt eius*
20 *Dominus.* ¶ *Et factum eſt poſt circulum die-*
*rum, concepit Anna & peperit filium, voca-*
D *uitq́ nomen eius Samuel: eo quod a Domi-*
21 *no poſtulaſſet eum.* ¶ *Aſcendit autem vir e-*
*ius Elcana, & omnis domus eius, vt immo-*
*laret Domino hoſtiam ſolennem, & votum*
22 *ſuum,* ¶ *& Anna non aſcendit.: dixit enim*
*viro ſuo, Non vadam, donec ablactetur in-*
*fans, & ducam eum, vt appareat ante con-*
23 *ſpectum Domini, & maneat ibi iugiter.* ¶ *Et*
*ait ei Elcana vir ſuus, Fac quod bonum tibi*
*videtur, & mane, donec ablactes eum, pre-*
*corq́ vt impleat Dominus verbum ſuum:*
*Manſit ergo mulier, & lactauit filium ſuū,*
24 *donec amoueret eum à lacte.* ¶ *Et adduxit*
*eum*

*eum ſecum, poſtquam ablactauerat, in vitu*
*uno modio* *lis tribus, & tribus modijs farina, & am-*
2. *phora vini, & adduxit eum in domum Do-*
*mini in Silo. Puer autem erat adhuc infan-*
*tulus: & immolauerunt vitulum, & obtu-* 25
*.2.* *lerunt puerum Heli. Et ait Anna, Ob-* 26
*ſecro mi domine, viuit anima tua domine:*
*ego ſum illa mulier qua ſteti coram te hic o-*
*rans Dominum. Pro puero iſto oraui, &* 27
*dedit mihi Dominus petitionem meam, quā*
*poſtulaui eum. Idcirco & ego commodaui* 28
*eum Domino cunctis diebus, quibus fuerit*
*accommodatus Domino. Et adorauerunt ibi*
*Dominum. Et orauit Anna, & ait.*

## CAP. II.

*Exultauit cor meum in Domino, & exal-* 1
*.5.* *tatum eſt cornu meum in Deo meo:* A
*dilatatum eſt os meum ſuper inimicos meos:*
*quia lætata ſum in ſalutari tuo.*

*Non eſt ſanctus vt eſt Dominus: neque* 2
*enim eſt alius extra te, & non eſt fortis ſi-*
*cut Deus noſter.*

*Nolite multiplicare loqui ſublimia, glo-* 3
*riantes: recedant vetera de ore veſtro: quia*
*Deus ſcientiarum Dominus eſt, & ipſi præ-*
*parantur cogitationes.*

*Arcus fortium ſuperatus eſt, & infirmi* 4
*accincti ſunt robore.*

*Saturati* *Repleti prius, pro panibus ſe locaue-* 5
10. *runt: & famelici ſaturati ſunt: donec ſterilis*
*peperit plurimos: & quæ multos habebat fi-* B
*lios, infirmata eſt.*

Deu. 32.f.39 *Dominus mortificat & viuificat, dedu* 6
Tob.13.a.2. *cit ad inferos & reducit.*
Sap.16.b.13. *Dominus pauperem facit & ditat, hu-* 7
*miliat & ſubleuat.*

*Suſcitat de puluere egenū, & de ſtercore* 8
*eleuat pauperem, vt ſedeat cum principibus,*
*& ſolium gloriæ teneat. Domini enim ſunt*
*cardines terræ, & poſuit ſuper eos orbem.*

*Pedes ſanctorum ſuorū ſeruabit, & im* 9
*pij in tenebris conticeſcent: quia non in for-*
*titudine ſua roborabitur vir.*

*Dominum formidabunt aduerſarij eius* 10
*ſuper ipſos in cælis tonabit: Dominus iudi-*
*cabit fines terræ, & dabit imperiū regi ſuo,*
*& ſublimabit cornu Chriſti ſui.*

*Et abijt Elcana in Ramatha, in domū* 11
*ſuam: puer autem erat miniſter in conſpectu* C
*Domini, ante faciem Heli ſacerdotis. Porro* 12
*filij Heli, filij Belial, neſcientes Dominum,*
*neque officium ſacerdotum ad populum: ſed* 13
*quicunque immolaſſet victimam, veniebat*
*puer ſacerdotis dum coquerentur carnes, &*
*habebat fuſcinulā tridentem in manu ſua,*
*& mittebat eam in lebetem, vel in calda-* 14
*riam, aut in ollam, ſiue in cacabum: & omne*
*quod leuabat fuſcinula, tollebat ſacerdos ſi-*
*bi. ſic faciebat vniuerſo Iſraëli venientium*
*in Silo. Etiam antequam adolerent adipē,* 15
*veniebat puer ſacerdotis, & dicebat immo-*
*lanti, Da mihi carnē, vt coquam ſacerdoti:*
*non enim accipiam a te carnem coctam, ſed*
16 *crudam. Dicebatq́; illi immolans, Incen-*
D *datur primùm iuxta morem hodie adeps, &*
*tolle tibi quantumcunque deſiderat anima*
*tua. Qui reſpondens, aiebat ei, Nequaquam:*
17 *nunc enim dabis, alioquin tollam vi. Erat*
*ergo peccatum puerorum grande nimis coram*
*Domino: quia detrahebant homines ſacrifi-*
18 *cio Domini. Samuel autem miniſtrabat*
*ante faciem Domini: puer, accinctus ephod*
19 *lineo. Et tunicam paruam faciebat ei ma-*
*ter ſua, quam afferebat ſtatutis diebus, a-*
*ſcendens cum viro ſuo, vt immolaret hoſtiam*
20 *ſolennem. Et benedixit Heli Elcanæ &* *& votum*
*vxori eius: dixitq́; ei, Reddat tibi Dominus* *ſuum.*
*ſemen de muliere hac, pro fœnore quod com-*
*modaſti Domino. Et abierunt in locum ſuū.*
21 *Viſitauit ergo Dominus Annam, & conce-*
E *pit & peperit tres filios, & duas filias: &*
*magnificatus eſt puer Samuel apud Domi-*
22 *num. Heli autem erat ſenex valde, & au-*
*diuit omnia quæ faciebant filij ſui vniuerſo*
*Iſraëli: & quomodo dormiebant cum mulie-*
*ribus quæ obſeruabant ad oſtium tabernacu-*
23 *li: & dixit eis, Quare facitis res huiuſce-*
*modi, quas ego audio, res peſſimas, ab omni*
24 *populo? Nolite filij mei: non enim eſt bona*
*fama quam ego audio, vt transgredi faciatis*
25 *populum Domini. Si peccauerit vir in vi-*
*rum, placari ei poteſt Deus: ſi autem in Do-*
*minum peccauerit vir, quis orabit pro eo? Et*
*non audierunt vocem patris ſui: quia vo-*
26 *luit Dominus occidere eos. Puer autem Sa*
*muel proficiebat, atque creſcebat, & place-*
27 *bat tam Deo quàm hominibus. Venit au-*
F *tem vir Dei ad Heli, & ait ad eum, Hæc di*
*cit Dominus, Nunquid non aperte reuela-*
*tus ſum domui patris tui, cùm eſſent in Æ-*
28 *gypto in domo Pharaonis? Et elegi eum ex*
*omnibus tribubus Iſraël mihi in ſacerdo-*
*tem, vt aſcenderet ad altare meum, & ado-*
*leret mihi incenſum, & portaret ephod co-*
*ram me, & dedi domui patris tui omnia, de*
29 *ſacrificijs filiorum Iſraël. Quare calce ab-*
*iecistis victimam meam, & munera mea*
*quæ præcepi vt offerantur in templo: & ma*
*gis honoraſti filios tuos quàm me, vt come-*
*deretis primitias omnis ſacrificij Iſraël po-*
30 *puli mei? Propterea ait Dominus Deus Iſ-*
*raël, Loquens loquutus ſum vt domus tua,* 3.Re.2.c.27.
*& domus patris tui miniſtraret in conſpe-*
*ctu meo, vſque in ſempiternum. Nunc au-*
*tem dicit Dominus, Abſit hoc à me: ſed qui-*
*cunque honorificauerit me, glorificabo eum:*
*qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.*
31 *Ecce dies veniunt, & præcidam brachium*
G *tuum, & brachium domus patris tui, vt non*
32 *ſit ſenex in domo tua. Et videbis æmulum*
*tuum in templo, in vniuerſis proſperis Iſ-*
*raël: & non erit ſenex in domo tua omnibus*

*diebus. ꝰVeruntamen non auferam penitus* 33
*virum ex te ab altari meo : ſed vt deficiant*
*oculi tui, & tabeſcat anima tua, & pars ma*
*gna domus tuæ morietur cum ad virilem æ-*
*tatem venerit. ꝰHoc autem erit tibi ſignum* 34
*quod venturum eſt duobus filiis Ophni &*
*Phinees, In die vno morientur ambo . ꝰ Et* 35
*ſuſcitabo mihi ſacerdotem fidelem qui iuxta*
*cor meum, & animam meam faciet: & ædi-*
*ficabo ei domum fidelem, & ambulabit co-*
*ram chriſto meo cunctis diebus . ꝰFuturum* 36
*eſt autem, vt quicunque remanſerit in do-*
*mo tua, veniat vt oretur pro eo, & offerat*
*nummum argenteum, & tortam panis, di-*
*catque, Dimitte me obſecro ad vnam par-*
*tem ſacerdotalem, vt comedam buccellam*
*panis.*

CAP. III.

*PVer autem Samuel miniſtrabat Domino* 1
*coram Heli, (& ſermo Domini erat pre-* A
*tioſus in diebus illis, non erat viſio manife-*
*ſta.) ꝰFactum eſt ergo in die quadam, He-* 2
*li iacebat in loco ſuo, & oculi eius caligaue-*
*rant, nec poterat videre ꝰlucernam Dei an-* 3
*tequam extingueretur. Samuel autem dor-*
*miebat in tēplo Domini, vbi erat arca Dei.*
*ꝰEt vocauit Dominus Samuel. Qui reſpon-* 4
*dens, ait, Ecce ego. ꝰEt cucurrit ad Heli, &* 5
*dixit, Ecce ego: vocaſti enim me. Qui dixit,* B
*ii fili. *Non vocaui: reuertere, & dormi. Et abiit*
*& dormiuit . ꝰ Et adiecit Dominus rurſum* 6
*vocare Samuelem . Conſurgensque Samuel*
*abiit ad Heli, & dixit, Ecce ego: quia voca-*
*ſti me. Qui reſpondit, Non vocaui te fili mi,*
*reuertere & dormi. ꝰPorro Samuel necdum* 7
*ſciebat Dominum, neque reuelatus fuerat*
*ei ſermo Domini . ꝰEt adiecit Dominus, &* 8
*vocauit adhuc Samuelem tertio . Qui con-*
*ſurgens abiit ad Heli, ꝰ& ait, Ecce ego: quia* 9
*vocaſti me. Intellexit ergo Heli quia Domi-*
*nus vocaret puerum : & ait ad Samuelem,*
*Vade, & dormi : & ſi deinceps vocauerit te,*
*dices, Loquere Domine, quia audit ſeruus*
*tuus, Abiit ergo Samuel & dormiuit in loco*
*ſuo, ꝰEt venit Dominus & ſtetit: & voca-* 10
*uit ſicut vocauerat ſecūdo, Samuel, Samuel.*
⌐.1. *Et ait Samuel, Loquere ⌐ Domine', quia* C
*audit ſeruus tuus . ꝰ Et dixit Dominus ad* 11
*Samuelem, Ecce ego facio verbum in Iſrael,*
*quod quicunque audierint tinnient ambæ*
*aures eius , ꝰIn die illa ſuſcitabo aduerſum* 12
*Heli, omnia quæ locutus ſum ſuper domum*
*eius: incipiam & complebo . ꝰ Prædixi enim* 13
*ei quod iudicaturus eſſem domum eius in*
*æternum, propter iniquitatem, eo quod no-*
*uerat indigne agere filios ſuos, & non corri-*
*puerit eos. ꝰIdcirco iuraui domui Heli quod* 14
*non expietur iniquitas domus eius victi-*
*mis & muneribus vſque in æternū . ꝰDor-* 15
*miuit autē Samuel vſque mane, aperuitq;*
*oſtia domus domini. Et Samuel timebat in-*
16 *dicare viſionē Heli. ꝰVocauit ergo Heli Sa-*
*muelē, & dixit, Samuel fili mi? Qui reſpon-*
17 *dens, ait, Præſto ſum, ꝰ Et interrogauit eum,*
D *Quis eſt ſermo ⌐ quem locutus eſt Dominus'* ⌐.2.
*ad te, oro te ne celaueris me, hæc faciat tibi*
*Deus, & hæc addat, ſi abſconderis a me ſer-*
*monem ex omnibus verbis quæ dicta ſunt ti*
18 *bi. ꝰIndicauit itaq; ei Samuel vniuerſos ſer*
*mones, & non abſcondit ab eo. Et ille reſpon-*
*dit, Dominus eſt : quod bonum eſt in oculis*
19 *ſuis faciat, ꝰCreuit autē Samuel, & Domi-*
*nus erat cum eo, & non cecidit ex omnibus*
20 *verbis eius in terram. ꝰEt cognouit vniuer*
*ſus Iſrael a Dan, vſque Berſabee, quod fi-*
21 *delis Samuel propheta eſſet Domini . ꝰ Et*
*addidit Dominus vt appareret in Silo: quo-*
*niam reuelatus fuerat Dominus Samuelē*
*in Silo, iuxta verbum Domini . Et euenit*
*ſermo Samuelis vniuerſo Iſraeli.*

CAP. IIII.

1 ⌐*ET factum eſt in diebus illis, conuene-* ⌐.1.
A *runt Philiſthiim in pugnam'. Egreſſus*
*eſt namq; Iſrael obuiam Philiſthiim in præ-*
*lium, & caſtrametatus eſt iuxta Lapidem-*
*adiutorii. Porro Philiſthiim venerunt in A-*
2 *phec . ꝰ& inſtruxerunt aciem cōtra Iſraël.*
*Inito autem certamine, terga vertit Iſraël*
*Philiſthæis, & cæſa ſunt in illo certamine*
*paſſim per agros, quaſi quatuor millia vi-*
3 *rorum . ꝰ Et reuerſus eſt populus ad caſtra:*
*dixeruntq; maiores natu de Iſrael . Quare*
*percuſſit nos dominus hodie corā Philiſthiim?*
*Afferamus ad nos de Silo arcam fœderis Do*
*mini, & veniat in medium noſtri, vt ſaluet*
4 *nos de manu inimicorum noſtrorum. ꝰMiſit*
*ergo populus in Silo, & tulerunt inde arcam*
*fœderis Domini exercituum ſedentis ſuper*
*Cherubim : erantq; duo filii Heli cum arca*
5 *fœderis Domini Ophni & Phinees. ꝰCùm-*
*que veniſſet arca fœderis Domini in caſtra,*
*vociferatus eſt omnis Iſrael clamore grandi,*
6 *& perſonuit terra . ꝰ Et audierunt Phili-*
B *ſthiim vocem clamoris, dixeruntq;. Quænam*
*eſt hæc vox clamoris magni in caſtris He-*
*bræorum? Et cognouerunt quod arca Domini*
7 *veniſſet in caſtra. ꝰTimueruntq; Philiſthiim*
*dicentes, Venit Deus in caſtra. Et ingemue-*
8 *runt, dicentes. ꝰVæ nobis: non enim fuit tan*
*ta exultatio heri & nudiuſtertius: væ nobis.*
*Quis nos ſeruabit de manu Deorum ſubli-*
*mium iſtorum? hi ſunt Dii qui percuſſerunt*
9 *Aegyptum omni plaga in deſerto. ꝰConfor-*
*tamini, & eſtote viri Philiſthiim: ne ſeruia-*
*tis Hebræis, ſicut & illi ſeruierunt nobis:*
10 *confortamini, & bellate. ꝰPugnauerunt er-*
*go Philiſthiim, & cæſus eſt Iſrael, & fugit*
*vnuſquiſque in tabernaculum ſuum: & fa-*
*cta eſt plaga magna nimis: & ceciderunt de*
11 *Iſrael triginta millia peditū . ꝰEt arca Dei*
*capta eſt: duo quoque filii Heli mortui ſunt,*
12 *Ophni & Phinees. ꝰCurrens autem vir de*
*Ben-*

Ben-iamin ex acie, venit in Silo in die illa, C
ſciſſa veſte, & conſperſus puluere caput.
13 Cùmque ille veniſſet, Heli ſedebat ſuper ſellã
cõtra viam *expectans. Erat enim cor eius *ſpectans 9.
pauens pro arca Dei. Vir autem ille poſtquã
ingreſſus eſt, nuntiauit vrbi: & vlulauit om
nis ciuitas. 14 Et audiuit Heli ſonitum cla-
moris, dixitque, Quis eſt hic ſonitus tumul-
tus huius? At ille feſtinauit, & venit, & nũ
tiauit Heli. 15 Heli autem erat nonaginta
& octo annorum, & oculi eius caligauerant,
& videre non poterat. 16 Et dixit ad Heli,
Ego ſum qui veni de prælio, & ego qui de
acie fugi hodie. Cui ille ait, Quid actum eſt
fili mi? 17 Reſpondens autem ille qui nuntia-
bat, Fugit, inquit, Iſrael coram Philiſthijm,
& ruina magna facta eſt in populo, inſuper
& duo filij tui mortui ſunt, Ophni & Phi-
nees: & arca Dei capta eſt. 18 Cùmque ille
nominaſſet arcam Dei, cecidit de ſella retror
ſum iuxta oſtium, & fractis ceruicibus mor-
tuus eſt. Senex enim erat vir & granda-
uus: & ipſe iudicauit Iſrael quadraginta an
nis. 19 Nurus autem eius vxor Phinees, præ-
gnans erat, vicinaque partui: & audito nun-
tio, quod capta eſſet arca Dei, & mortuus
eſſet ſocer ſuus, & vir ſuus, incuruauit ſe & D
peperit: irruerant enim in eam dolores ſu-
biti. 20 In ipſo autem momento mortis eius,
dixerunt ei, quæ ſtabant circa eam, Ne ti-
meas quia filium peperiſti. Quæ non reſpon
dit eis, neque animaduertit. 21 Et vocauit
puerum Ichabod, dicens: Tranſlata eſt glo-
ria *de Iſrael, quia capta eſt arca Dei, & *Domini.
pro ſocero ſuo, & pro viro ſuo. 22 *Ait, Tran- *Et 4.
ſlata eſt gloria ab Iſrael, eo quòd capta eſſet
arca Dei.

CAP. V.

1 PHiliſthijm autẽ tulerunt arcam Dei, &
aſportauerunt eã à Lapide-adiutorij in A
Azotum. 2 Tuleruntque Philiſthijm arcã Dei,
& intulerunt eam in templũ Dagon, & ſta-
tuerunt eam iuxta Dagon. 3 Cùmque ſurre-
xiſſent diluculo Azotij altera die, ecce Da-
gon iacebat pronus in terra ante arcam Do-
mini: & tulerunt Dagon, & reſtituerunt eũ
in locum ſuum. 4 Rurſumque manè die altera
conſurgentes inuenerunt Dagon iacentẽ ſu-
per faciem ſuam in terra coram arca Domi-
ni: caput autem Dagon & duæ palmæ ma-
nuum eius abſciſſæ erant ſuper limen: 5 por-
ro Dagon ſolus truncus remanſerat in loco
ſuo. Propter hanc cauſam non calcant ſacer-
dotes Dagon, & omnes qui ingrediuntur tẽ- B
plum eius, ſuper limen Dagon in Azoto, vſ-
que in hodiernum diem. 6 Aggrauata eſt au
tem manus Domini ſuper Azotios, & demo
litus eſt eos: & percuſſit in ſecretiori parte Pſa.77.g.66
natium Azotum, & fines eius. *Et ebullie *.6.
runt villæ & agri in medio regionis illius,
& nati ſunt mures, & facta eſt cõfuſio mor
7 tis magnæ in ciuitate. 7 Videntes autẽ viri
Azotij huiuſcemodi plagam, dixerunt, Non
maneat arca Dei Iſrael apud nos: quoniam
dura eſt manus eius ſuper nos, & ſuper Da-
8 gon Deum noſtrum. 8 Et mittentes congre-
C gauerunt omnes ſatrapas Philiſthinorũ ad
ſe, & dixerunt, Quid faciemus de arca Dei
Iſrael? Reſponderuntque Gethæi, Circundu-
catur arca Dei Iſrael. Et circunduxerunt
9 arcam Dei Iſrael. 9 Illis autem circunducen
tibus eam, fiebat manus Domini per ſingu-
las ciuitates interfectionis magnæ nimis: &
percutiebat viros vniuſcuiuſque vrbis, à par
uo vſque ad maiorem, & computreſcebant
prominentes extales eorum. *Inieruntque *.4.
Gethæi conſilium & fecerunt ſibi ſedes pel-
10 liceas. 10 Miſerunt ergo arcam Dei in Acca-
D ron. Cùmque veniſſet arca Dei in Accaron,
exclamauerunt Accaronitæ, dicentes, Addu-
xerunt ad nos arcam Dei Iſrael, vt interfi-
11 ciat nos & populum noſtrum. 11 Miſerunt i-
taque & congregauerunt omnes ſatrapas Phi-
liſthinorum: qui dixerunt, Dimittite arcam
Dei Iſrael, *& reuertatur in locum ſuũ, & *vt 2.
non interficiat nos cum populo noſtro. Fiebat
enim pauor mortis in ſingulis vrbibus, &
12 grauiſſima valde manus Dei. 12 Viri quoque
qui mortui non fuerant, percutiebantur in ſe-
cretiori parte natium: & aſcendebat vlula-
tus vniuſcuiuſque ciuitatis in cælum.

CAP. VI.

1 FVit ergo arca Domini in regione Phili-
2 ſthinorum ſeptem menſibus. 2 Et *voca- *poſt hæc
A uerunt Philiſthijm ſacerdotes & diuinos di-
cẽtes, Quid faciemus de arca Domini? indi-
cate nobis quomodo remittamus eam in lo-
3 cum ſuum. 3 Qui dixerunt. Si remittitis
arcam Dei Iſrael, nolite dimittere eam va-
cuam, ſed quod debetis, reddite ei pro pecca-
to, & tunc curabimini: & ſcietis quare non
4 recedat manus eius a vobis. 4 Qui dixerunt
Quid eſt quod pro delicto reddere debeamus
5 ei? Reſponderuntque illi, 5 Iuxta numerum
prouinciarum Philiſthinorum quinque anos
aureos facietis: & quinque mures aureos:
quia plaga vna fuit omnibus vobis, & ſa-
trapis veſtris. Facietiſque ſimilitudines ano-
rum veſtrorũ, & ſimilitudines murium qui
demoliti ſunt terram: & dabitis Deo Iſrael
gloriam: ſi forte releuet manum ſuã a vobis
6 & a dijs veſtris, & a terra veſtra. 6 Quare
B aggrauatis corda veſtra, ſicut aggrauauit
Aegyptus, & Pharao cor ſuũ? nonne poſtquã Exo.12.d.31.
percuſſus eſt, tunc dimiſit eos, & abierunt?
7 Nunc ergo arripite, & facite plauſtrum no
uum vnũ: & duas vaccas fœtas: quibus non
eſt impoſitum iugum, iungite in plauſtro, &
8 recludite vitulos earum domi. 8 Tolletiſque
arcã Domini, & ponetis in plauſtro, & vaſa
aurea quæ exſoluiſtis ei pro delicto, ponetis
in capſellam ad latus eius: & dimittite eam

*ut vadat. ¶ Et aſpicietis, & ſiquidem per* 9
*viam finiũ ſuorum aſcenderit contra Beth-*
*ſames, ipſe fecit nobis hoc malum grande: ſin*
*autem minime, ſciemus quia nequaquã ma*
*nus eius tetigit nos, ſed caſu accidit. ¶ Fece-* 10
*runt ergo illi hoc modo: & tollentes duas vac*
*cas quæ lactabant vitulos, iunxerunt ad*
*plauſtrum, vituloſq; earum concluſerunt do*
*mi. ¶ Et poſuerunt arcam Dei ſuper plau-* 11
*ſtrum, & capſellam quæ habebat mures au-*
*reos, & ſimilitudinem anorũ. ¶ Ibant autem* 12
*in directum vaccæ per viã quæ ducit Beth-* C
*ſames, & itinere uno gradiebantur, pergẽtes*
*& mugientes: & non declinabant neque ad*
*dexteram neq; ad ſiniſtram: ſed & ſatrapæ*
*Philiſthym ſequebantur vſque ad terminos*
*Beth-ſames. ¶ Porro Bethſamitæ metebant* 13
*triticum in valle: & eleuantes oculos ſuos,*
*viderunt arca & gauiſi ſunt cùm vidiſſent.*
*¶ Et plauſtrum venit in agrum Ioſue Beth-* 14
*ſamitæ, & ſtetit ibi. Erat autem ibi lapis*
*magnus, & conciderunt ligna plauſtri, vac-*
*caſque impoſuerunt ſuper ea holocauſtum*
*Domino. ¶ Leuitæ autem depoſuerũt arcam* 15
*Dei, & capſellam quæ erat iuxta eam, in*
*qua erant vaſa aurea, & poſuerunt ſuper la*
*pidem grandem. Viri autẽ Beth-ſamitæ ob-*
*tulerunt holocauſta, & immolauerunt victi* D
*mas in die illa Domino. ¶ Et quinq; ſatrapæ* 16
*Philiſthinorum viderunt, & reverſi ſunt in*
*Accaron in die illa. ¶ Hi ſunt autem ani au-* 17
*rei, quos reddiderũt Philiſthijm pro delicto,*
*Domino. Azotus vnum, Gaza vnum, Aſca-*
*lon vnum, Geth vnum, Accaron vnum: ¶ &* 18
*mures aureos ſecundum numerum vrbium*
*Philiſthijm, quinque prouinciarum, ab vrbe*
*murata, vſq; ad villam quæ erat abſq; mu-*
*ro, & vſque ad Abel-magnum, ſuper quem*
*poſuerunt arcam Domini quæ erat vſq; in*
*die illa in agro Ioſue Bethſamitis. ¶ Percuſ-* 19
*ſit autem* de viris Bethſamitibus, eo quod* *Dominus
*vidiſſent arcam Domini: & percuſſit de po-*
*pulo ſeptuaginta viros, & quinquaginta*
*millia plebis. Luxitq; populus, eo quod Do-*
*minus percuſſiſſet plebem plaga magna. ¶ Et* 20
*dixerũt viri Bethſamitæ, Quis poterit ſtare*
*in cõſpectu Domini Dei ſancti huius? & ad*
*quem aſcendet a nobis? ¶ Miſeruntq; nun-* 21
*tios ad habitatores Cariath-iarim, dicẽtes,*
*Reduxerunt Philiſthijm arcam Domini, de-*
*ſcendite, & *reducite eam ad vos.* *ducite 4.

CAP. VII.

*VEnerunt ergo viri Cariath-iarim, &* 1
*reduxerunt arcam Domini, & intule-* A
*runt eam in domum Abinadab in Gabaa.*
*Eleazarum autem filium eius ſanctificaue-*
*runt, vt cuſtodiret arcam Domini. ¶ Et fa-* 2
*ctum eſt, ex qua die manſit arca Domini* ~.2.
*in Cariath-iarim, multiplicati ſunt dies:*
*erat quippe iam annus viceſimus: & requie*
*uit omnis domus Iſrael poſt Dominũ. ¶ Ait* 3
*autem Samuel ad vniuerſam domũ Iſrael,*
*dicẽs: Si in toto corde veſtro reuertimini ad*
*dominũ, auferte deos alienos de medio veſtri*
*~Baalim & Aſtaroth, & præparate corda* ~.5.
*veſtra Domino, & ſeruite ei ſoli: & eruet* Deu 6.c.13.
4 *vos de manu Philiſthijm. ¶ Abſtulerunt er-* Mat.4.b.10.
*go filij Iſrael Baalim & Aſtaroth, & ſeruie-*
5 *runt Domino ſoli. ¶ Dixit autem Samuel,*
B *Congregate vniuerſum Iſrael in Maſphat,*
6 *vt orem pro vobis Dominum. ¶ Et conuene-*
*runt in Maſphath, hauſeruntq; aquam, &*
*effuderunt in conſpectu Domini, & ieiuna-*
*uerunt in die illa, atq; dixerunt ibi. Pecca-*
*uimus Domino. Iudicauitq; Samuel filios*
7 *Iſrael in Maſphath. ¶ Et audierunt Phili-*
*ſthijm quod congregati eſſent filij Iſrael in*
*Maſphath, & aſcenderunt ſatrapæ Philiſthi*
*norum ad Iſrael. Quod cùm audiſſent filij*
*Iſrael, timuerunt a facie Philiſthinorum.*
8 *¶ Dixeruntq; ad Samuelẽ. Ne ceſſes pro no-*
*bis clamare ad dominum Deum noſtrum, vt*
9 *ſaluet nos de manu Philiſthinorum. ¶ Tulit*
C *autem Samuel agnum lactantem vnum, &*
*obtulit illum holocauſtum integrũ Domino:*
*& clamauit Samuel ad Dominum pro Iſrael*
10 *& exaudiuit eum Dominus. ¶ Factum eſt au*
*tem, cùm Samuel offerret holocauſtum, Phi-*
*liſthijm iniere prælium contra Iſrael: into-*
*nuit autem Dominus fragore magno in die*
*illa ſuper Philiſthijm, & exterruit eos, et cæſi*
11 *ſunt a filijs Iſrael. ¶ Egreſſiq; filij Iſrael de* Ecc.46.a.22
*Maſphath perſecuti ſunt Philiſthæos, & per-*
*cuſſerunt eos vſq; ad locum qui erat ſubter*
12 *Beth-char. ¶ Tulit autem Samuel lapidem*
*vnum, & poſuit vnum inter Maſphath &*
*inter Sen: & vocauit nomen loci illius* La* *eius 3.
*pis-adiutorij. Dixitq;. Hucuſq; auxiliatus*
13 *eſt nobis Dominus. ¶ Et humiliati ſunt Phi*
D *liſthijm, nec appoſuerunt vltra vt venirent*
*in terminos Iſrael. Facta eſt itaq; manus do*
*mini ſuper Philiſthæos; cunctis diebus Sa-*
14 *muelis. ¶ Et reddita ſunt vrbes quas tule-*
*rant Philiſthijm ab Iſrael Iſraeli, ab Accaron*
*vſq; Geth, & terminos ſuos: liberauitq; Iſ-*
*rael de manu Philiſthinorum, eratq; pax in-*
15 *ter Iſrael & Amorrhæum. ¶ Iudicabat quoq;*
*Samuel Iſraelem cunctis diebus vitæ ſuæ*
16 *¶ & ibat per ſingulos annos circuiẽs Beth-el*
*& Galgala & Maſphath, & iudicabat Iſrae*
17 *lem in ſupradictis locis. ¶ Reuertebaturq; in*
*Ramatha. ibi enim erat domus eius, & ibi*
*iudicabat Iſraelem: ædificauit etiam ibi al-*
*tare Domino.*

CAP. VIII.

1 *FActum eſt autem cùm ſenuiſſet Samuel,*
2 *poſuit filios ſuos iudices Iſrael. ¶ Fuit-*
A *que nomen filij eius primogeniti Ioel: & no-*
*men ſecundi Abia, iudicum in Ber-ſabee*
3 *¶ Et non ambulauerunt filij illius in vijs e-*
*ius: ſed declinauerunt poſt auaritiam, acce-*
*peruntq; munera & peruerterũt iudicium.*
4 *¶ Congregati ergo vniuerſi maiores natu Iſ*
*rael,*

raël, venerunt ad Samuelem in Ramátha.
¶Dixeruntq́ue ei, Ecce tu ſenuiſti, & filij tui 5
Oſee 9.b.14 non ambulant in vijs tuis: ‖ conſtitue nobis
13.c.10. regem, vt iudicet nos, ſicut & vniuerſa ha-
Act.13.c.26. bent nationes. ¶Diſplicuitq́ue ſermo in oculis 6
Samuelis, eo quòd dixiſſent, Da nobis regẽ,
vt iudicet nos. Et orauit Samuel ad Domi- B
num. ¶Dixit autem Dominus ad Samuelẽ; 7
Audi vocem populi in omnibus quæ loquun-
tur tibi. non enim te abiecerunt, ſed me, ne
regnem ſuper eos. ¶ Iuxta omnia opera ſua 8
quæ fecerunt a die qua eduxi eos de Aegypto
vſq; ad diem hanc: ſicut dereliquerunt me,
& ſeruierunt dijs alienis, ſic faciunt etiam
tibi. ¶Nunc ergo vocem eorum audi: verun- 9
tamen conteſtare eos, & prædic eis ius regis
qui regnaturus eſt ſuper eos. ¶Dixit itaque 10
Samuel omnia verba Domini ad populũ qui
petierat a ſe regem, ¶ & ait, Hoc erit ius re- 11
gis qui imperaturus eſt vobis. Filios veſtros C
tollet, & ponet in curribus ſuis, facietq́ue ſibi
equites & præcurſores quadrigarum ſuarũ,
¶ & conſtituet ſibi tribunos & centuriones, 12
& aratores agrorum ſuorum, & meſſores ſe-
getum, & fabros armorum & curruum ſuo-
rum. ¶ Filias quoq; veſtras faciet ſibi vn- 13
guentarias, & focarias, & panificas. ¶Agros 14
quoque veſtros, & vineas, et oliueta optima
tollet, & dabit ſeruis ſuis. ¶ Sed & ſegetes 15
veſtras, & vinearum reditus addecimabit,
vt det eunuchis & famulis ſuis. ¶Seruos e- 16
tiam veſtros, & ancillas, & iuuenes opti- D
mos, & aſinos auferet, & ponet in opere ſuo.
.4. ¶Greges quoq; veſtros addecimabit, voſ- 17
que eritis ei ſerui. ¶Et clamabitis in die il- 18
.7. la, à facie regis veſtri quem elegiſtis vobis:
& non exaudiet vos Dominus in die illa,
quia petiſtis vobis regem. ¶Noluit autẽ po- 19
pulus audire vocem Samuelis, ſed dixerunt,
Nequaquam. rex enim erit ſuper nos, ¶ & 20
erimus nos quoque ſicut omnes gentes: & iu-
dicabit nos rex noſter, & egredietur ante
nos, & pugnabit bella noſtra pro nobis. ¶ Et 21
audiuit Samuel omnia verba populi, & lo-
cutus eſt ea in auribus Domini. ¶Dixit au- 22
tem Dominus ad Samuelem, Audi vocem eo-
rum, & conſtitue ſuper eos regẽ. Et ait Sa-
muel ad viros Iſraël, Vadat vnuſquiſq; in
ciuitatem ſuam.

CAP. IX.

ET erat vir de Ben-iamin nomine Cis, 1
filius Abi-el, filij Seor, filij Bechorath, A
* filij Sa-reth. *filij Aphia, filij viri Iemini, fortis robore.
¶Et erat ei filius vocabulo Saul, electus & 2
bonus: & non erat vir de filijs Iſraël melior
illo. ab humero & ſurſum eminebat ſuper
omnem populum. ¶ Perierant autem aſinæ 3
Cis patris Saul: & dixit Cis ad Saul filium
ſuum, Tolle tecum vnum de pueris, & con-
ſurgẽs vade, & quære aſinas. Qui cùm trã-
ſiſſent per montem Ephraim, ¶ & per terrã- 4
Saliſa, et non inueniſſent, tranſierunt etiam
per terram-Salim, & non erant: ſed & per
5 terrã-Iemini, & minimè repererunt. ¶Cum
autem veniſſent in terram-Suph*, dixit * & non inueniſſent 7.
Saul ad puerum* qui erat cum eo: Veni, & * ſuum 6.
reuertamur ne forte dimiſerit pater meus
6 aſinas, & ſolicitus ſit pro nobis. ¶Qui ait ei,
Ecce vir Dei eſt in ciuitate hac, vir nobilis:
omne quod loquitur ſine ambiguitate venit:
nunc ergo eamus illuc: ſi forte indicet nobis
7 de via noſtra propter quam venimus. ¶Di-
xitq́ue Saul ad puerum ſuum, Ecce ibimus:
B quid feremus ad virum Dei? panis defecit
in ciſtarcijs noſtris: & ſportulam non habe-
mus vt demus homini Dei, nec quicquam
8 aliud. ¶Rurſum puer reſpondit Sauli, & ait,
Ecce inuenta eſt in manu mea quarta pars
ſtateris argenti, demus homini Dei, vt in-
9 dicet nobis viam noſtram. ¶ (olim in Iſraël
ſic loquebatur vnuſquiſq;, vadens conſulere
Deum, Venite, & eamus ad Videntem. Qui
enim Propheta dicitur hodie, vocabatur olim
10 Videns.) ¶ Et dixit Saul ad puerum ſuum,
Optimus ſermo tuus, Veni, eamus. Et ierũt
11 in ciuitatem in qua erat vir Dei. ¶ Cumq́ue
aſcenderent cliuum ciuitatis, inuenerunt
puellas egredientes ad hauriendam aquam,
12 & dixerunt eis, Num hic eſt Videns? ¶Quæ
reſpondentes dixerunt illis, Hic eſt, ecce an-
te te, feſtina nunc, hodie enim venit in ci-
uitatem, quia ſacrificium eſt hodie * populi * populo 1.
13 in excelſo. ¶Ingredientes vrbem, ſtatim in-
uenietis eum antequam aſcendat excelſum
ad veſcendum, neq; enim comeſturus eſt po-
pulus donec ille veniat, quia ipſe benedicet
hoſtiæ, & deinceps comedet qui vocati ſunt.
Nunc ergo conſcendite, quia hodie reperietis
14 eum. ¶Et aſcenderunt in ciuitatem. Cumq́ue
illi ambularent in medio vrbis, apparuit Sa-
muel egrediens obuiam eis, vt aſcenderet in
15 excelſum. ( ¶ ‖Dominus autem reuelauerat Act.13.c.21.
auriculam Samuelis ante vnã diem quam
16 veniret Saul, dicẽs; ¶Hac ipſa hora, quæ nũc
eſt, cras mittam virum ad te de terra-Ben-
iamin, & vnges eum ducem ſuper populum
C meum Iſraël: & ſaluabit populum meum de
manu Philiſthinorum: quia reſpexi populum
17 meũ, venit enim clamor eorũ ad me. ¶Cũq́ue
aſpexiſſet Samuel Saulem, Dominus dixit
ei, Ecce vir quem dixeram tibi, iſte domina-
18 bitur populo meo. ¶ Acceſſit autem Saül ad
Samuelem in medio portæ, & ait, Indica,
19 oro, mihi, vbi eſt domus Videntis. ¶Et re-
ſpondit Samuel Sauli, dicens, Ego ſum Vi-
dens, aſcende ante me in excelſum, vt come-
datis mecum hodie, & dimittam te mane: &
omnia quæ ſunt in corde tuo, indicabo tibi.
20 ¶Et de aſinis quas nudiuſtertius perdidiſti,
ne ſolicitus ſis, quia inuentæ ſunt. Et cuius
erunt optima quæq; Iſraël? nonne tibi &
21 omni domui patris tui? ¶ Reſpondens autem
Saul ait, Nunquid non filius Iemini ego ſum

*de minima tribu Iſrael, & cognatio mea no-*
*uiſſima inter omnes familias de tribu Ben-*
*iamin? quare ergo locutus es mihi ſermonem* D
*iſtum?* ¶ *Aſſumens itaq; Samuel Saulem &* 22
*puerum eius, introduxit eos in triclinium,*
*& dedit eis locum in capite eorum qui fue-*
*rant inuitati. erant enim quaſi triginta vi-*
*ri.* ¶ *Dixitq; Samuel coco, Da partem quam* 23
*dedi tibi, & præcepi vt reponeres ſeorſum a-*
*pud te.* ¶ *Leuauit autẽ cocus armum, & po-* 24
*ſuit ante Saul. Dixitq; Samuel, Ecce quod*
*remanſit, pone ante te, & comede: quia de*
*induſtria ſeruatum eſt tibi, quando populũ*
*vocaui. Et comédit Saul cum Samuele in*
*die illa.* ¶ *Et deſcenderunt de excelſo in op-* 25
*pidum, & locutus eſt cum Saule in ſolario:*
–.5. *– ſtrauitq; Saul in ſolario, & dormiuit'.*
¶ *Cumq; mane ſurrexiſſent, & iam eluceſce-* 26
*ret, vocauit Samuel Saulem in ſolario, di-*
"& 1. *cens, Surge, " vt' dimittam te. Et ſurrexit*
*Saul: egreſſiq; ſunt ambo ipſe videlicet &*
*Samuel.* ¶ *Cumq; deſcenderent in extrema* 27
*parte ciuitatis, Samuel dixit ad Saul, Dic*
*puero vt antecedat nos, & tranſeat: tu autẽ*
*ſubſiſte pauliſper, vt indicem tibi verbum*
*Domini.*

CAP. X.

T*Vlit autem Samuel lenticulam olei, &* 1
*effudit ſuper caput eius, & deoſculatus* A
Act.13.e.21. *eſt eum, & ait, ‖Ecce vnxit te Dominus ſu-*
Oſ.9.d.15. *per hæreditatem ſuam in principem, – & li-*
–.5. *berabis populum ſuum de manibus inimico-*
*rum eius qui in circuitu eius ſunt. Et hoc*
*tibi ſignum, quia vnxit te Deus in princi-*
*pem'.* ¶ *Cùm abieris hodie à me, inuenies* 2
*duos viros iuxta ſepulchrum Rachel in fini-*
*bus Ben-iamin in meridie, dicẽtq; tibi, In-*
*uentæ ſunt aſinæ, ad quas ieras perquiren-*
*das: & intermiſſis pater tuus aſinis, ſolicitus*
*eſt pro vobis, & dicit, Quid faciam de filio*
*meo?* ¶ *Cumq; abieris inde, & vltrà tranſie-* 3
*ris, & veneris ad quercũ Thabor, inuenient*
*te ibi tres viri aſcendentes ad Deũ in Beth-*
*el, vnus portans tres hœdos, & alius tres*
*tortas panis, & alius portans lagenam vini.*
¶ *Cumq; te ſalutauerint, dabunt tibi duos* 4
*panes, & accipies de manu eorum.* ¶ *Poſt hæc* 5
*venies in collem Dei, vbi eſt ſtatio Philiſthi-*
*norum: & cùm ingreſſus fueris ibi vrbem,*
*obuiam habebis gregem prophetarum deſcẽ-*
*dentium de excelſo, & ante eos pſalterium,*
*& tympanum, & tibiam, & citharam, ipſoſ-*
*que prophetantes.* ¶ *Et inſiliet in te Spiritus* 6
*Domini, & prophetabis cum eis, & mutabe-* B
*ris in virum aliũ.* ¶ *Quando ergo euenerint* 7
*ſigna hæc omnia tibi, fac quæcunq; inuene-*
*rit manus tua, quia Dominus tecum eſt.*
¶ *Et deſcendes ante me in Galgala: (ego* 8
*quippe deſcendam ad te) vt offeras oblatio-*
*nem, & immoles victimas pacificas: ſeptem*
*diebus expectabis, donec veniam ad te, & o-*
*ſtendam tibi quid facias.* ¶ *Itaq; cùm auer-* 9
*tiſſet humerum ſuum vt abiret à Samuele,*
*immutauit ei Deus cor aliud, & venerunt*
10 *omnia ſigna hæc in die illa.* ¶ *Veneruntq; ad*
*prædictum collem, & ecce cuneus propheta-*
*rum obuius ei: & inſiluit ſuper eum ſpiritus*
*Domini, & prophetauit in medio eorum.*
11 ¶ *Videntes autem omnes qui nouerant eum*
*heri & nudiuſtertius, quod eſſet cũ prophe-*
*tis, & prophetaret, dixerunt ad inuicem,*
C *Quænam res accidit filio Cis? num & Saul*
12 *inter prophetas?* ¶ *Reſpondítq; alius ad alte-*
*rum dicens, Et "quis pater "eius'? propterea* " Cis pater eius 4.
*verſum eſt in prouerbium,* NVM ET " eorum.
SAVL INTER PROPHETAS? Int.19.d.24.
13 ¶ *Ceſſauit autẽ prophetare, & venit ad ex-*
14 *celſum.* ¶ *Dixitq; patruus Saul ad eum, &*
*puerum eius, Quo abiſtis? Qui reſpõderunt,*
*Quærere aſinas: quas cùm non reperiſſemus,*
15 *venimus ad Samuelẽ.* ¶ *Et dixit ei patruus*
*ſuus, Indica mihi, quid dixerit tibi Samuel.*
16 ¶ *Et ait Saul ad patruum ſuum, Indicauit*
*nobis quia inuentæ eſſent aſinæ. De ſermone*
*autem regni non indicauit ei quem locutus*
17 *fuerat ei Samuel.* ¶ *Et conuocauit Samuel*
18 *populum ad Dominum in Maſphat,* ¶ *& ait*
*ad filios Iſrael, Hæc dicit Dominus Deus Iſ-*
*rael, Ego eduxi Iſrael de Aegypto, & erui*
*vos de manu Aegyptiorum, & de manu om-*
19 *nium regum qui affligebant vos.* ¶ *Vos autẽ*
*hodie proiecíſtis Deum veſtrũ, qui ſolus ſal-*
*uauit vos de vniuerſis malis & tribulatio-*
D *nibus veſtris: & dixiſtis, Nequaquam, ſed*
*regem conſtitue ſuper nos. Nũc ergo ſtate co-*
*rã Domino per tribus veſtras, & per fami-*
20 *lias.* ¶ *Et applicuit Samuel omnes tribus Iſ-*
21 *rael, & cecidit ſors tribus Ben-iamin.* ¶ *Et*
*applicuit tribum Ben-iamin & cognationes*
*eius, & cecidit cognatio Metri, & peruenit*
*vſq; ad Saul filium Cis. Quæſierũt ergo eũ,* " illic.
22 *& non eſt inuentus'.* ¶ *Et conſuluerunt poſt*
*hæc Dominũ vtrumnam venturus eſſet il-*
*luc. Reſpondítq; Dominus, Ecce abſconditus*
23 *eſt domi.* ¶ *Cucurrerunt itaq;, & tulerunt*
*eum inde: ſtetítq; in medio populi: & altior*
*fuit vniuerſo populo ab humero & ſurſum.*
24 ¶ *Et ait Samuel ad omnem populum, Certè*
*videtis quem elegit Dominus, quoniã nõ ſit*
*ſimilis illi in omni populo. Et clamauit om-*
25 *nis populus, & ait, ‖Viuat rex.* ¶ *Locutus eſt* Sup.8.c.11.
*autem Samuel ad populum legem regni, &*
*ſcripſit in libro, & repoſuit coram Domino:*
*& dimiſit Samuel omnem populum, ſingulos*
26 *in domum ſuam.* ¶ *Sed & Saul abijt in do-*
*mum ſuam in Gabaa: & abijt cum eo pars*
27 *exercitus, quorũ tetigerat Deus corda.* ¶ *Filij* Inf.12.c.12.
*verò Belial dixerunt, Num ſaluare nos po-*
*terit iſte? Et deſpexerunt eum, & non attu-*
*lerunt ei munera: ille verò diſſimulabat ſe*
*audire.*

CAP. XI.

1 E*T – factum eſt quaſi poſt menſem', a-* –.6.
A *ſcendit Naas Ammonites, & pugnare*
*cœpit*

cepit aduerſum Iabes-Galaad. Dixeruntq́;
omnes viri Iabes ad Naas, Habeto nos fœ-
deratos, & ſeruiemus tibi. ❡ Et reſpondit ad 2
eos Naas Ammonites, In hoc feriam vobiſcũ
fœdus, vt eruam omniũ veſtrum oculos de-
xtros, ponamq́; vos opprobrium in vniuerſo
Iſrael. ❡ Et dixerunt ad eum ſeniores Iabes, 3
Concede nobis ſeptem dies, vt mittamus
nuntios ad vniuerſos terminos Iſrael: & ſi
non fuerit qui defendat nos, egrediemur ad
te. ❡ Venerunt ergo nuntij in Gabaa Saulis: 4
–.6. & locuti ſunt verba –hæc' audiente populo, B
& leuauit omnis populus vocem ſuam, &
fleuit. ❡ Et ecce Saul veniebat, ſequẽs boues 5
de agro, & ait, Quid habet populus quod
plorat? Et narrauerũt ei verba virorum Ia-
bes. ❡ Et inſiluit Spiritus Domini in Saul, 6
cùm audiſſet verba hæc, & iratus eſt furor
eius nimis. ❡ Et aſſumens vtrunq; bouem, 7
concidit in fruſta, miſitq́; in omnes terminos
Iſrael per manum nuntiorum, dicens, Qui-
cunq; non exierit & ſecutus fuerit Saul &
Samuel, ſic fiet bobus eius. Inuaſit ergo ti-
mor Domini populum, & egreſsi ſunt quaſi
vir vnus. ❡ Et recenſuit eos in Bezec: fue- 8
runtq́; filiorum Iſrael trecenta millia: viro- C
rum autem Iuda triginta millia. ❡ Et dixe- 9
runt nuntijs qui venerant, Sic dicetis viris
qui ſunt in Iabes-Galaad, Cras erit vobis
ſalus, cùm incaluerit Sol. Venerunt ergo nũ-
tij & annuntiauerũt viris Iabes: qui læta-
ti ſunt. ❡ Et dixerunt, Mane exibimus ad 10
vos: & facietis nobis omne quod placuerit
vobis. ❡ Et factũ eſt, cùm dies craſtinus ve- 11
niſſet, cõſtituit Saul populũ in tres partes: &
ingreſſus eſt media caſtra in vigilia matu-
tina, & percuſsit Ammõ vſq́; dũ incaleſceret
dies: reliqui autẽ diſperſi ſunt ita vt non re-
Sap.10.d.27 linquerentur in eis duo pariter. ❡ ‖ Et ait 12
populus ad Samuelem, Quis eſt iſte qui di- D
xit, Saul nũ regnabit ſuper nos? Date viros,
& interficiemus eos. ❡ Et ait Saul, Non occi- 13
detur quiſquam in die hac, quia hodie fecit
Dominus ſalutem in Iſrael. ❡ Dixit aũt Sa- 14
muel ad populũ, Venite, & eamus in Galga-
la, & innouemus ibi regnũ. ❡ Et perrexit o- 15
mnis populus in Galgala, & fecerunt ibi re-
gem Saul coram Domino in Galgala, & im-
molauerunt ibi victimas pacificas corã Do-
mino. Et lætatus eſt ibi Saul, & cuncti viri
Iſrael nimis.

CAP. XII.

DIxit aũt Samuel ad vniuerſum Iſrael, 1
Ecce audiui vocẽ veſtram iuxta om- A
nia quæ locuti eſtis ad me, & conſtitui ſuper
vos regem. ❡ Et nunc rex graditur ante vos: 2
ego autem ſenui & incanui: porro filij mei
vobiſcum ſunt: itaq; conuerſatus coram vo-
bis ab adoleſcentia mea vſq; ad hanc diem,
Ecc.46.d.21 ❡ ecce præſto ſum. ‖ Loquimini de me coram 3
Domino, & coram chriſto eius, vtrum bouem
cuiuſquam tulerim aut aſinum: ſi quem-
piam calumniatus ſum, ſi oppreſsi aliquem,
ſi de manu cuiuſquam munus accepi: & cõ-
4 temnam illud hodie, reſtituamq́; vobis. ❡ Et
dixerunt, Non es calumniatus nos, neq; op-
preſsiſti, neq; tuliſti de manu alicuius quip-
5 piam. ❡ Dixitq́; ad eos, Teſtis eſt Dominus
aduerſum vos, & teſtis chriſtus eius in die
hac, quia non inueneritis in manu mea
6 quippiam. Et dixerunt, Teſtis. ❡ Et ait Sa-
B muel ad populum, Dominus qui fecit Moyſen
& Aaron, & eduxit patres noſtros de terra
7 Aegypti. –adeſt'. ❡ Nunc ergo ſtate, vt iudi- –.6.
cio contendam aduerſum vos coram Domino
de omnibus miſericordijs Domini, quas fecit
8 vobiſcũ, & cum patribus veſtris: ❡ ‖ quomodo Gen.46.a.5.
Iacob ingreſſus eſt in Aegyptũ, & clamaue-
runt patres veſtri ad Dominũ: & miſit Do-
minus Moyſen & Aarõ, & eduxit patres ve-
ſtros de Aegypto, & collocauit eos in loco hoc.
9 ❡ ‖ Qui obliti ſunt Domini Dei ſui, & tradi- Iudic.4.a.2.
dit eos in manu Siſaræ magiſtri militiæ ° Ha- ° regis
ſor, & in manu Philiſthinorum, & in manu
regis Moab, & pugnauerunt aduerſum eos.
10 ❡ Poſtea aũt clamauerũt ad Dominũ, & di-
xerunt, Peccauimus, quia dereliquimus Do-
minũ, et ſeruiuimus Baalim et Aſtaroth: nũc
ergo erue nos de manu inimicorũ noſtrorũ,
11 & ſeruiemus tibi. ❡ Et miſit Dominus Iero-
baal, & "Badan – & Samſon, & Barac', & " Badan &
Iephte, & Samuel, et eruit vos de manu ini- Barac.
micorũ veſtrorũ per circuitum, & habitaſtis –.3.
12 confidentes. ❡ Videntes aũt quod Naas, rex
C filiorum Ammon, veniſſet aduerſum vos,
dixiſtis mihi, Nequaquam, ſed rex impera-
bit nobis: cùm Dominus Deus veſter regna-
13 ret in vobis. ❡ Nunc ergo præſto eſt rex ve-
ſter, quẽ elegiſtis & petiſtis: ecce dedit vobis
14 Dominus regem. ❡ Si timueritis Dominum,
& ſeruieritis ei, & audieritis vocẽ eius, &
nõ exaſperaueritis os Domini: eritis & vos,
& rex qui imperat vobis ſequentes Dominũ
15 Deum veſtrum. ❡ Si autẽ non audieritis vo-
cem Domini, ſed exaſperaueritis ſermones
eius, erit manus Domini ſuper vos, & ſuper
16 patres veſtros. ❡ Sed & nunc ſtate, & vide-
te rem iſtam grandem, quam facturus eſt
17 Dominus in conſpectu veſtro. ❡ Nũquid non
meſsis tritici eſt hodie? inuocabo Dominũ, &
dabit voces & pluuias: & ſcietis & videbi-
tis quia grande malũ feceritis vobis in con-
ſpectu Domini, petentes ſuper vos regem.
18 ❡ Et clamauit Samuel ad Dominũ, & dedit
19 Dominus voces & pluuias in illa die. ❡ Et
D timuit omnis populus nimis Dominũ & Sa-
muelem, & dixit vniuerſus populus ad Sa-
muelẽ, Ora pro ſeruis tuis ad Dominũ Deũ
tuum, vt non moriamur, addidimus enim
vniuerſis peccatis noſtris malum, vt petere-
20 mus nobis regem. ❡ Dixit aũt Samuel ad po-
pulũ, Nolite timere, vos feciſtis vniuerſum
malum hoc: veruntamen nolite recedere à

*tergo Domini, ſed ſeruite Domino in omni*
*corde veſtro.* ¶ *Et nolite declinare poſt vana,* 21
*quæ non proderunt vobis, neq; eruent vos,*
*quia vana ſunt.* ¶ *Et non derelinquet Do-* 22
*minus populum ſuum, propter nomen ſuum*
*magnum: quia iurauit Dominus facere vos*
*ſibi populum.* ¶ *Abſit autem a me hoc pecca-* 23
*tũ in Domino, vt ceſſem orare pro vobis, &*
*docebo vos viam bonam & rectam.* ¶ *Igitur* 24
*timete Dominum & ſeruite ei in veritate,*
–.2. *– & ex toto corde veſtro. vidiſtis enim ma-*
*gnifica, quæ in vobis geſſerit.* ¶ *Quod ſi per-* 25
*ſeuerauerítis in malitia: & vos & rex ve-*
*ſter pariter peribitis.*

CAP. XIII.

Ioſ.13.d.17. *FIlius vnius anni erat Saul cùm regnare* 1
*cœpiſſet, duobus autem annis regnauit* A
*ſuper Iſrael.* ¶ *Et elegit ſibi Saul tria millia* 2
*de Iſrael: & erant cum Saul duo millia in*
*Machmas, & in monte Beth-el: mille autem*
*cum Ionatha in Gabaa Ben-iamin. porro cæ-*
*terum populum remiſit vnumquemque in*
*tabernacula ſua.* ¶ *Et percuſſit Ionathas ſta-* 3
*tionem Philiſtinorum, quæ erat in Gabaa.*
*Quod cùm audiſſent Philiſthijm, Saul ceci-*
*nit buccina in omni terra, dicens, Audiant*
*Hebræi.* ¶ *Et vniuerſus Iſrael audiuit hu-* 4
*iuſcemodi famam. Percuſſit Saul ſtationem*
*Philiſthinorum: & erexit ſe Iſrael aduerſus*
"autem 1. *Philiſthijm, Clamauit " ergo' populus poſt*
*Saul in Galgala.* ¶ *Et Philiſthijm congregati* 5
*ſunt ad præliandum contra Iſrael, triginta*
*millia curruum, & ſex millia equitum, &*
*reliquum vulgus ſicut arena quæ eſt in lit-*
*tore maris plurima. Et aſcendentes caſtra-*
*metati ſunt in Machmas ad orientem Beth-*
*auen.* ¶ *Quod cùm vidiſſent viri Iſrael ſe* 6
*in arcto poſitos (afflictus enim erat populus)* B
*abſconderunt ſe in ſpeluncis, & in abditis, in*
*petris quoq;, & in antris, & in ciſternis.*
–.13. ¶ *Hebræi autem tranſierunt Iordanem – in* 7
*terram Gad & Galaad. Cumq; adhuc eſſet*
*Saul in Galgala, vniuerſus populus perter-*
*ritus eſt qui ſequebatur eum.* ¶ *Et expecta-* 8
*uit ſeptem diebus iuxta placitum Samuelis,*
*& non venit Samuel in Galgala, dilapſusq;*
*eſt populus ab eo.* ¶ *Ait ergo Saul, Afferte* 9
*mihi holocauſtum, & pacifica. Et obtulit ho-*
*locauſtum.* ¶ *Cumq; compleſſet offerens holo-* 10
*cauſtum, ecce Samuel veniebat: & egreſſus*
*eſt Saul obuiam ei, vt ſalutaret eum.* ¶ *Lo-* 11
*cutusq; eſt ad eum Samuel, Quid feciſti? Re-*
*ſpondit Saul, Quia vidi quòd populus dila-*
*beretur à me, & tu nõ veneras iuxta placi-*
*tos dies, porro Philiſthijm cõgregati fuerant*
*in Machmas:* ¶ *Dixi, Nunc deſcendent Phi-* 12
*liſthijm ad me in Galgala, & faciem Domini* C
*non placaui. Neceſſitate cõpulſus, obtuli ho-*
*locauſtum.* ¶ *Dixitq; Samuel ad Saul, Stulte* 13
*egiſti, nec cuſtodiſti mandata Domini Dei*
*tui, quæ præcepit tibi. Quod ſi non feciſſes,*

*iam nunc præparaſſet Dominus regnũ tuum*
14 *ſuper Iſrael in ſempiternũ,* ¶ *ſed nequaquam*
*regnum tuũ vltra conſurget. Quæſiuit Do-*
*minus ſibi virum iuxta cor ſuum: & præce-*
*pit ei Dominus vt eſſet dux ſuper populum*
*ſuum, eo quòd non ſeruaueris quæ præcepit* Act.13.d.12.
15 *Dominus.* ¶ *Surrexit aũt Samuel, & aſcen-*
*dit de Galgalis in Gabaa Ben-iamin. – Et* –.6.
*reliqui populi aſcenderunt poſt Saul obuiam*
*populo, qui expugnabant eos venientes de*
*Galgala in Gabaa, in colle Ben-iamin'. Et*
*recenſuit Saul populum, qui inuenti fuerãt*
16 *cum eo, quaſi ſexcentos viros.* ¶ *Et Saul &*
*Ionathas filius eius, populusq; qui inuentus*
*fuerat cum eis, erat in Gabaa Ben-iamin:*
*porro Philiſthijm conſederant in Machmas.*
17 ¶ *Et egreſſi ſunt ad "præliandum' de caſtris* " prædandum 9.
*Philiſthinorum tres cunei. Vnus cuneus per-*
D *gebat contra viam Ephra ad terram Sual.*
18 ¶ *porro alius ingrediebatur per viam Beth-*
*horon. tertius autẽ verterat ſe ad iter ter-*
*mini – in terra Saban' imminentis vallis* – 6.
19 *Seboim contra deſertum.* ¶ *Porro faber fer-*
*rarius non inueniebatur in omni terra Iſ-*
*raël. cauerant enim Philiſthijm, ne forte fa-*
20 *cerent Hebræi gladium aut lanceam.* ¶ *De-*
*ſcendebat ergo omnis Iſrael ad Philiſthijm,*
*vt exacueret vnuſquiſq; vomerẽ ſuum, &*
21 *ligonẽ, & ſecurim' & ſarculũ.* ¶ *Retuſa itaq;* ° & tridentem.
*erant acies vomerũ, & ligonũ & tridentum,*
*& ſecuriũ, vſq; ad ſtimulum corrigendum.*
22 ¶ *Cumq; veniſſet dies prælij, nõ eſt inuentus*
*enſis & lancea in manu totius populi qui e-*
*rat cum Saule & Ionatha, excepto Saul &*
23 *Ionatha filio eius.* ¶ *Egreſſa eſt autem ſtatio*
*Philiſthijm, vt tranſcenderet in Machmas.*

CAP. XIIII.

1 *ET accidit in quadã die vt diceret Iona-*
A *thas filius Saul ad adoleſcentem armi-*
*gerum ſuum, Veni & tranſeamus ad ſtatio-*
*nem Philiſtinorum, quæ eſt trans locum il-*
*lum. Patri autem ſuo hoc ipſum non indica-*
2 *uit.* ¶ *Porro Saul morabatur in extrema par*
*te Gabaa ſub malogranato, quæ erat in " a-* "Magron 3.
*gro Gabaa': & erat populus cum eo quaſi*
3 *ſexcentorũ virorũ.* ¶ *Et Achias filius Achi-*
*tob fratris I-chabod filij Phinees, ‖ qui ortus* Supr.4.d.2.
*fuerat ex Heli ſacerdote Domini in Silo,*
*portabat ephod. Sed & populus ignorabat*
4 *quo iſſet Ionathas.* ¶ *Erant aũt inter aſcen-*
*ſus, per quos nitebatur Ionathas tranſire ad*
*ſtationem Philiſthinorum, eminentes petræ*
*ex vtraq; parte, & quaſi in modum dentiũ*
*ſcopuli hinc inde prærupti, nomen vni Boſes,*
5 *& nomen alteri Sene:* ¶ *vnus ſcopulus pro-*
*minens ad aquilonem ex aduerſo Machmas,*
6 *& alter ad meridiem, contra Gabaa.* ¶ *Dixit*
B *autem Ionathas ad adoleſcẽtem armigerum*
*ſuum, Veni, tranſeamus ad ſtationem incir-*
*cunciſorum horum, ſi forte faciat Dominus*
*pro nobis: quia non eſt Domino difficile ſal-*
*uare*

1.Par.14.c. nare vel in multis vel in paucis. ¶ Dixitque 7
2c. et armiger ſuus, Fac omnia quæ placent ani-
—.5. mo tuo: perge quo cupis, — & ero tecū vbi-
cunque volueris. ¶ Et ait Ionathas, Ecce nos 8
tranſimus ad viros iſtos. Cumq; apparueri-
mus eis, ¶ ſi taliter locuti fuerint ad nos, Ma- 9
nete, donec veniamus ad vos: ſtemus in loco
noſtro, nec aſcendamus ad eos. ¶ Si autem 10
dixerint, Aſcendite ad nos: aſcēdamus, quia
*& 1. tradidit eos Dominus in manibus noſtris,*
hoc erit nobis ſignum. ¶ Apparuit igitur v- 11
terque ſtationi Philiſthinorum: dixeruntq;
Philiſthym, En Hebræi egrediuntur de ca-
uernis, in quibus abſcōditi fuerant. ¶ Et lo- 12
cuti ſunt viri de ſtatione ad Ionatha, & ad
armigerum eius, dixeruntq;, Aſcendite ad
nos, & oſtendemus vobis rem. Et ait Iona-
thas ad armigerum ſuum, Aſcendamus, ſe-
quere me, tradidit enim Dominus eos in ma-
nus Iſrael. ¶ Aſcendit autem Ionathas ma- 13
nibus & pedibus reptans, & armiger eius C
*quum vi- poſt eum. Itaq; alij cadebant ante Ionathā,
diſſent fa- alios armiger eius interficiebat ſequēs eum.
ciem Iona- ¶ Et facta eſt plaga prima, qua percuſſit Io- 14
tha. nathas & armiger eius, quaſi viginti viro-
rum in media parte iugeris, quam par boum
in die arare conſueuit. ¶ Et factum eſt mi- 15
—.10. raculum in caſtris, — & per agros: ſed &
omnis populus ſtationis eorum, qui ierant ad
*eſt terra prædandum, obſtupuit, & conturbata ſunt
+ caſtra: & accidit quaſi miraculum à Deo.
¶ Et reſpexerunt ſpeculatores Saul, qui erāt 16
in Gabaa Bē-iamin, & ecce multitudo pro-
ſtrata, et huc illucq; diffugiens. ¶ Et ait Saul 17
populo qui erat cum eo, Requirite, & videte
quis abierit ex nobis. Cumq; requiſiſſēt, re-
pertum eſt non adeſſe Ionathan & armige-
rum eius. ¶ Et ait Saul ad Achiam, Applica 18
arcam Domini. (Erat enim ibi arca Dei in
die illa cum filijs Iſrael.) ¶ Cumq; loqueretur 19
Saul ad ſacerdotem, tumultus magnus ex-
ortus eſt in caſtris Philiſthinorū: creſcebatq;
paulatim, & clarius reſonabat. Et ait Saul
ad ſacerdotem, Contrahe manum tuam.
¶ Conclamauit ergo Saul, & omnis populus 20
qui erat cum eo, & venerunt vſq; ad locum
certaminis: & ecce verſus fuerat gladius v-
niuſcuiuſq; ad proximum ſuū, & cædes ma-
gna nimis. ¶ Sed & Hebræi qui fuerāt cum 21
Philiſthijm heri & nudiuſtertius, aſcende-
rantq; cum eis in caſtris, reuerſi ſunt vt eſ-
*& 3. ſent cum Iſrael qui erant cū Saul & Iona-
tha. ¶ Omnes quoq; Iſraelitæ qui ſe abſcon- 22
derant in monte Ephraim, audientes quod D
fugiſſent Philiſthæi, ſociauerunt ſe cum ſuis
—.5. in prælio. — Et erant cum Saul, quaſi decem
millia virorum. ¶ Et ſaluauit Dominus in 23
die illa Iſrael. pugna autē peruenit vſq; ad
Beth-auen. ¶ Et viri Iſrael ſociati ſunt ſibi 24
in die illa: adiurauit autē Saul populum, di-
cens, Maledictus vir qui comederit panē vſ-

que ad veſperam, donec vlciſcar de inimicis
meis. Et non manducauit vniuerſus popu-
25 lus panem: ¶ omneq; terræ vulgus venit in
ſaltum, in quo erat mel ſuper faciem agri.
26 ¶ Ingreſſus eſt itaq; populus ſaltum, & ap-
paruit fluens mel, nulluſq; applicuit manū
ad os ſuū, timebat enim populus iuramen-
27 tū. ¶ Porrò Ionathas non audierat cùm ad-
iuraret pater eius populum: extenditq; ſum-
mitatem virgæ quam habebat in manu, &
intinxit in fauum mellis: & conuertit ma-
num ſuam ad os ſuum, & illuminati ſunt o-
28 culi eius. ¶ Reſpondenſq; vnus de populo ait,
Iureiurando conſtrinxit pater tuus populū,
dicens, Maledictus vir qui comederit panem
29 hodie (defecerat autem populus.) ¶ Dixitq;
E Ionathas, Turbauit pater meus terram: vi-
diſtis ipſi quia illuminati ſunt oculi mei:
eo quod guſtauerim paululum de melle iſto:
30 ¶ quanto magis ſi comediſſet populus de præ-
da inimicorum ſuorum quam reperit? nonne
maior plaga facta fuiſſet in Philiſthijm?
31 ¶ Percuſſerunt ergo in die illa Philiſthæos à
Machmis vſque in Aialon. Defatigatus eſt
32 autem populus nimis: ¶ & verſus ad prædam
tulit oues & boues, & vitulos, & mactaue-
runt in terra: comeditq; populus cum ſan-
33 guine. ¶ Nunciauerunt autem Sauli dicen-
tes quod populus peccaſſet Domino, come-
dens cum ſanguine. Qui ait, Præuaricati e-
ſtis, voluite ad me iam nunc ſaxum gran-
34 de. ¶ Et dixit Saul, Diſpergimini in vulgus,
& dicite eis vt adducat ad me vnuſquiſq;
bouem ſuum, & arietem, & occidite ſuper
iſtud, & veſcimini, & non peccabitis Do-
mino comedentes cum ſanguine. Adduxit
itaq; omnis populus vnuſquiſque bouem in
manu ſua vſq; ad noctem: & occiderunt ibi.
35 ¶ Ædificauit autem Saul altare Domino:
tuncq; primùm cœpit ædificare altare Do-
36 mino. ¶ Et dixit Saul, Irruamus ſuper Phi-
liſthæos nocte, & vaſtemus eos vſq; dum il-
luceſcat mane, nec relinquamus ex eis virū.
F Dixitq; populus, Omne quod bonum vide-
tur in oculis tuis, fac. Et ait ſacerdos, Acce-
37 damus huc ad Deum. ¶ Et conſuluit Saul
Dominum, Num perſequar Philiſthijm? ſi
trades eos in manus Iſrael? Et non reſpondit
38 ei in die illa. ¶ Dixitq; Saul, Applicate huc
vniuerſos angulos populi: & ſcitote, & vi-
dete per quem acciderit peccatum hoc hodie.
39 ¶ Viuit Dominus ſaluator Iſraël, quia ſi per
Ionathan filium meū factum eſt, abſq; re-
tractatione morietur. Ad quod nullus cōtra-
40 dixit ei de omni populo. ¶ Et ait ad vniuer-
ſum Iſrael, Separamini vos in partē vnam,
& ego cū Ionatha filio meo ero in parte alte-
ra. Reſponditq; populus ad Saul, Quod bonū
41 videtur in oculis tuis, fac. ¶ Et dixit Saul
ad Dominū Deū Iſraël, — Domine Deus Iſ- —.4.
raël, da iudiciū, quid eſt quod non reſponde-
ris

*ris ſeruo tuo hodie. Si in me aut in Ionatha*
*filio meo eſt iniquitas hæc, da oſtenſionem:*
*aut ſi hæc iniquitas eſt in populo tuo, da*
*ſanctitatem. Et deprehenſus eſt Ionathas &*
*Saul, populus autem exiuit.* ¶ *Et ait Saul,* 42
*Mittite ſortem inter me, & inter Ionathan*
*filiũ meum. Et captus eſt Ionathas.* ¶ *Dixit* 43
*aũt Saul ad Ionathan, Indica mihi quid fe-*
*ceris. Et indicauit ei Ionathas, & ait, Gu-*
*ſtans guſtaui in ſummitate virgæ, quæ erat*
*in manu mea, paululũ mellis, & ecce ego mo-*
*rior.* ¶ *Et ait Saul, Hæc faciat mihi Deus, &* 44
*hæc addat, quia morte morieris Ionatha.*
¶ *Dixitq; populus ad Saul, Ergone Ionathas* 45
*morietur qui fecit ſalutem hanc magnam in* G
*Iſrael? hoc nefas eſt: viuit Dominus, ſi ceci-*
*derit capillus de capite eius in terram, quia*
*cum Deo operatus eſt hodie. Liberauit ergo*
*populus Ionathan, vt nõ moreretur.* ¶ *Receſ-* 46
*ſitq; Saul, nec perſecutus eſt Philiſthijm: por-*
*ro Philiſthijm abierũt in loca ſua.* ¶ *Et Saul* 47
*confirmato regno ſuper Iſrael pugnabat per*
*circuitũ aduerſum omnes inimicos eius, con-*
*tra Moab, & filios Ammon, & Edom, & re-*
*ges Soba, & Philiſthæos: & quocunq; ſe ver-*
*terat, ſuperabat.* ¶ *Congregatoq; exercitu* 48
*percuſſit Amalec, & eruit Iſrael de manu*
*vaſtatorum eius.* ¶ *Fuerũt autem filij Saul,* 49
*Ionathas, & Ieſſui, & Melchi-ſua: & nomi-*
*na duarum filiarum eius, nomen primoge-*
*nitæ Merob, & nomen minoris Michol.* ¶ *Et* 50
*nomen vxoris Saul, Achinoam filia Achi-*
*maas: et nomẽ principis militiæ eius Abner,*
3. Par. 8. c. 33. *filius Ner, patruelis Saul.* ¶ *Porro Cis fuit* 51
*pater Saul, & Ner pater Abner, filius Abiel.*
¶ *Erat autem bellum potens aduerſum Phi-* 52
*liſthæos omnibus diebus Saul. Nam quem-*
*cunq; viderat Saul virum fortem, & aptum*
*ad prælium, ſociabat eum ſibi.*

## CAP. XV.

ET *dixit Samuel ad Saul, Me miſit Domi-* 1
*nus, vt vngerẽ te in regem ſuper popu-* A
*lum eius Iſrael, nunc ergo audi vocem Do-*
*mini:* ¶ *Hæc dicit Dominus exercituum, Re-* 2
Exo. 17. b. 8. *cenſui, quæcunq; fecit Amalec Iſraeli, quo-*
*modo reſtitit ei in via cum aſcenderet de*
*Aegypto.* ¶ *Nunc ergo vade, & percute Ama-* 3
*lec, & demolire vniuerſa eius: nõ parcas ei,*
.5. *& nõ concupiſcas ex rebus ipſius aliquid,*
*ſed interfice à viro vſque ad mulierem, &*
*paruulum atq; lactantem bouem & ouẽ, ca-*
*melum & aſinum.* ¶ *Præcepit itaq; Saul po-* 4
*pulo, & recenſuit eos quaſi agnos: ducenta*
*millia peditum, & decem millia virorũ Iu-*
*da.* ¶ *Cumq; veniſſet Saul vſq; ad ciuitatẽ* 5
*Amalec, tetendit inſidias in torrente.* ¶ *Di-* 6
*xitq; Saul Cinæo, Abite, recedite, atq; diſce-*
*dite ab Amalec: ne forte inuoluam te cum* B
*eo, tu enim feciſti miſericordiam cum omni-*
*bus filijs Iſrael, cum aſcenderent de Aegypto.*
*Et receſſit Cinæus de medio Amalec.* ¶ *Per-* 7
*cuſſitq; Saul Amalec ab Heuila, donec ve-*
8 *nias ad Sur, quæ eſt e regione Aegypti.* ¶ *Et*
*apprehendit Agag regem Amalec viuum,*
*omne autem vulgus interfecit in ore gladij.*
9 ¶ *Et pepercit Saul & populus, Agag, & op-*
*timis gregibus ouium & armentorum, &*
*veſtibus, & arietibus, & vniuerſis quæ pul-*
*chra erant, nec voluerũt diſperdere ea: quic-*
C *quid verò vile fuit & reprobum, hoc demo-*
10 *liti ſunt.* ¶ *Factum eſt autem verbũ Domini*
11 *ad Samuel, dicens,* ¶ *Pœnitet me quod cõſti-*
*tuerim Saul regem: quia dereliquit me, &*
*verba mea opere nõ impleuit. Cõtriſtatuſq;*
*eſt Samuel, & clamauit ad Dominum tota*
12 *nocte.* ¶ *Cumq; de nocte ſurrexiſſet Samuel,*
*vt iret ad Saul, manè nunciatum eſt Sa-*
*mueli, eo quod veniſſet Saul in Carmelum,*
*& erexiſſet ſibi fornicem triumphalẽ, & re-*
*uerſus tranſiſſet: deſcendiſſetq; in Galgala.*
*Venit ergo Samuel ad Saul, et Saul offere-* .5.
*bat holocauſtum Domino de initijs præda-*
13 *rum quæ attulerat ex Amalec.* ¶ *Et cum ve-*
*niſſet Samuel ad Saul, dixit ei Saul, Bene-*
*dictus tu Domino, impleui verbum Domini.*
14 ¶ *Dixitq; Samuel, Et quæ eſt hæc vox gregũ*
D *quæ reſonat in auribus meis, & armentorũ*
15 *quam ego audio?* ¶ *Et ait Saul, De Amalec*
*adduxerunt ea: pepercit enim populus me-*
*lioribus ouibus & armentis vt immolaren-*
*tur Domino Deo tuo, reliqua vero occidi-*
16 *mus.* ¶ *Ait autẽ Samuel ad Saul, Sine me,*
*& indicabo tibi quæ locutus ſit Dominus ad*
17 *me nocte. Dixitq; ei, Loquere.* ¶ *Et ait Sa-*
*muel, Nonne cùm paruulus eſſes in oculis* Supr. 13. a. 8.
*tuis, caput in tribubus Iſrael factus es?*
*vnxitq; te Dominus in regem ſuper Iſrael,*
18 ¶ *& miſit te Dominus in viã, & ait, Vade*
*& interfice peccatores Amalec, & pugnabis*
19 *cõtra eos vſq; ad internecionẽ eorũ.* ¶ *Quare*
*ergo non audiſti vocem Domini: ſed verſus*
*ad prædam es, & feciſti malum in oculis Do-*
20 *mini?* ¶ *Et ait Saul ad Samuelẽ, Imò audiui*
E *vocẽ Domini, & ambulaui in via per quam*
*miſit me Dominus, & adduxi Agag regem*
21 *Amalec, & Amalec interfeci.* ¶ *Tulit autem*
*de præda populus oues & boues primitias*
*eorum quæ cæſa ſunt, vt immolet Domino*
22 *Deo ſuo in Galgalis.* ¶ *Et ait Samuel, Nũ-* .5.
*quid vult Dominus holocauſta & victimas,*
*& non potius vt obediatur voci Domini?* Eccl. 4. d. 17.
MELIOR EST ENIM OBE- Oſee 6. c. 7.
DIENTIA QVAM VICTIMAE: Mat. 9. b. 13.
*& auſcultare, magis quàm offerre adipẽ a-* & 12. a. 1.
23 *rietũ.* ¶ *quoniã quaſi peccatum ariolandi eſt,*
*repugnare: & quaſi ſcelus idololatriæ, nolle*
*acquieſcere. Pro eo ergo quod abiecisti ſermo-*
*nẽ Domini, abiecit te Dominus ne ſis rex.* .5.
24 ¶ *Dixitq; Saul ad Samuelem, Peccaui, quia*
*præuaricatus ſum ſermonẽ Domini, & ver-*
*ba tua, timens populũ, & obediẽs voci eorũ:*
25 ¶ *Sed nunc porta quæſo peccatum meum, &*
*reuer-*

reuertère mecum vt adorem Dominum. ? Et 26
ait Samuel ad Saul, Nô reuertar tecũ. quia F
proieciſti ſermonem Domini, & proiecit te
Dominus ne ſis rex ſuper Iſrael. ? Et conuer- 27
ſus eſt Samuel vt abiret: ille autẽ apprehen-
dit ſummitatem pallij eius, quæ & ſciſſa eſt.
Inf.28.c.17. ? Et ait ad eũ Samuel, Sciſſit Dominus re- 28
gnum Iſrael à te hodie, & tradidit illud pro-
ximo tuo meliori te. ? Porrò Triumphator in 29
Iſrael non parcet, & pœnitudine non flecte-
tur: neq; enim homo eſt vt agat pœnitentiã.
? At ille ait, Peccaui: ſed nunc honora me co- 30
ram ſenioribus populi mei, & coram Iſrael,
& reuertere mecum, vt adorem Dominum
Deũ tuũ. ? Reuerſus ergo Samuel ſecutus eſt 31
Saulẽ: & adorauit Saul Dominũ. ? Dixitq; 32
Samuel, Adducite ad me Agag regem Ama- G
•.4. lec. Et oblatus eſt ei Agag pinguiſſimus •
tremens. Et dixit Agag, Siccine ſeparat a-
mara mors? ? Et ait Samuel, Sicut fecit abſ- 33
que liberis mulieres gladius tuus, ſic abſque
liberis erit inter mulieres mater tua. Et in
fruſta concidit eum Samuel corã Domino in
Galgalis. ? Abijt autẽ Samuel in Ramátha. 34
*Saulis 1. Saul verò aſcendit in domũ ſuã in Gabaa*.
? & non vidit Samuel vltra Saul vſq; ad 35
diem mortis ſuæ: veruntamen lugebat Sa-
muel Saulem, quoniam Dominũ pœnitebat
quod conſtituiſſet regem Saul ſuper Iſrael.

CAP. XVI.

DIxitq; Dominus ad Samuelem: Vſque- 1
quo tu luges Saul, cum ego proiecerim A
eum ne regnet ſuper Iſrael? imple cornu tuũ
Inf.17. b.12. oleo, & veni, vt mittam te ad Iſai Bethle-
hemitem: prouidi enim in filijs eius mihi re-
gem. ? Et ait Samuel, Quomodo vadã? au- 2
diet enim Saul, & interficiet me. Et ait Do-
minus, Vitulum de armento tolles in manu
tua, & dices, Ad immolandũ Domino veni.
? Et vocabis Iſai ad victimam, & ego oſten- 3
dam tibi quid facias, & unges quemcunque
monſtrauero tibi. ? Fecit ergo Samuel ſicut 4
locutus eſt ei Dominus. Venitq; in Beth-lé-
hem, & admirati ſunt ſeniores ciuitatis, oc-
currentes ei, dixeruntq;, Pacificúſne eſt in- B
greſſus tuus? ? Et ait, Pacificus: ad immolã- 5
dum Domino veni, ſanctificamini, & venite
mecum vt immolem. Sanctificauit ergo Iſai
& filios eius, & vocauit eos ad ſacrificium.
Pſal.7.a.10. ? Cumq; ingreſſi eſſent, vidit Eliab, & ait, 6
Num coram Domino eſt Chriſtus eius? ? Et 7
dixit Dominus ad Samuelem, Ne reſpicias
vultum eius, neq; altitudinem ſtaturæ eius:
quoniam abieci eum, nec iuxta intuitũ ho-
minis ego iudico: homo enim videt ea quæ pa
tent, Dominus aũt intuetur cor. ? Et voca- 8
uit Iſai Abinadab, & adduxit eũ corã Sa-
muele. Qui dixit, Nec hunc elegit Dominus.
? Adduxit autem Iſai Samma, de quo ait, 9
Etiam hunc non elegit Dominus. ? Adduxit 10
itaq; Iſai ſeptem filios ſuos coram Samuele:
& ait Samuel ad Iſai, Non elegit Dominus
11 ex illis. ? Dixitq; Samuel ad Iſai, Nunquid
iam completi ſunt filij? Qui reſpondit, Adhuc
reliquus eſt paruulus, & paſcit oues. Et ait
Samuel ad Iſai, Mitte, & adduc eum: nec e-
C nim diſcumbemus priuſquã huc ille veniat.
12 ? Miſit ergo, & adduxit eum. Erat aũt ru-
fus, & pulcher aſpectu, decoraq; facie, & ait
Dominus, Surge, et unge eum: ipſe eſt enim.
13 ? Tulit ergo Samuel cornu olei, & vnxit eũ
in medio fratrum eius: & directus eſt Spi- 2.Reg.7.b.8
ritus Domini à die illa in Dauid, & dein- Pſal.17.d.44
ceps: ſurgensq; Samuel abijt in Ramátha. 88.c.22.
14 ? Spiritus autem Domini receſſit à Saul, & Act.7.f.45.
exagitabat eum ſpiritus nequam, à Domino. 13.d.14.
15 ? Dixeruntq; ſerui Saul ad eũ, Ecce ſpiritus
16 Dei malus exagitat te. ? Iubeat dominus no-
ſter*, & ſerui tui qui coram te ſunt, quærẽt *rex
hominem ſcientẽ pſallere cithara: vt quando
arripuerit te ſpiritus Domini malus, pſallat
17 manu ſua, & leuius feras. ? Et ait Saul ad
ſeruos ſuos, Prouidete ergo mihi aliquẽ bene
18 pſallentem, & adducite eum ad me. ? Et re-
D ſpondens vnus de pueris, ait, Ecce vidi filiũ
Iſai Beth-lehemitẽ ſcientem pſallere, & for-
tiſſimum robore, & virũ bellicoſum, & pru-
dentem in verbis, & virũ pulchrum: & Do-
19 minus eſt cum eo. ? Miſit ergo Saul nuncios
ad Iſai dicens, Mitte ad me Dauid filiũ tuũ,
20 qui eſt in paſcuis. ? Tulit itaq; Iſai aſinum
plenũ panibus, & lagenam vini, & hædũ de
capris vnũ, & miſit per manum Dauid filij
21 ſui Sauli. ? Et venit Dauid ad Saul, & ſte-
tit coram eo: at ille dilexit eum nimis, & fa-
22 ctus eſt eius armiger. ? Miſitque Saul ad
Iſai, dicẽs, Stet Dauid in conſpectu meo: in-
23 uenit enim gratiam in oculis meis. ? Igitur
quandocunq; ſpiritus *Domini malus arri- *Dei arri-
piebat Saul, Dauid tollebat citharã, & per- piebat 3.
cutiebat manu ſua, & refocillabatur Saul, &
leuius habebat, recedebat enim ab eo ſpiritus
malus.

CAP. XVII.

1 COngregantes autem Philiſthijm agmi-
A na ſua in prælium, conuenerunt in So-
cho Iudæ: & caſtrametati ſunt inter Socho
2 & Azeca in finibus Dommim. ? Porrò Saul
& filij Iſrael congregati venerunt in Vallẽ-
terebinthi, & direxerunt aciẽ ad pugnandũ
3 contra Philiſthijm. ? Et Philiſthijm ſtabant
ſuper montem ex parte hac, & Iſrael ſtabat
ſupra montem ex altera parte, vallisq; erat
4 inter eos. ? Et egreſſus eſt vir ſpurius de ca-
ſtris Philiſthinorum nomine Goliath, de
5 Geth, altitudinis ſex cubitorũ & palmi: ? &
caſſis ærea ſuper caput eius, & lorica hama-
ta induebatur. porrò põdus loricæ eius, quin-
6 que millia ſiclorũ æris erat: ? & ocreas æreas
habebat in cruribus: et clypeus æreus tegebat
7 humeros eius. ? haſtile aũt haſtæ eius erat
quaſi liciatoriũ texentium, ipſum aũt ferrũ
haſtæ eius ſexcentos ſiclos habebat ferri: &

armi-

*armiger eius antecedebat eum.* ¶ *Stanſq;* 8
*clamabat aduerſum phalangas Iſrael, & di-*
*cebat eis, Quare veniſtis parati ad præliũ?*
*Nunquid ego non ſum Philiſthæus, & vos*
*ſerui Saul? Eligite ex vobis virũ, & deſcen-*
*dat ad ſingulare certamen.* ¶ *ſi quiuerit pu-* 9
*gnare mecum, & percuſſerit me, erimus vo-*
*bis ſerui: ſi autem ego præualuero, & percuſ-* B
*ſero eum, vos ſerui eritis, & ſeruietis nobis.*
¶ *Et aiebat Philiſthæus, Ego exprobraui a-* 10
*minibus Iſrael hodie, Date mihi virũ, & in-*
*eat mecũ ſingulare certamẽ.* ¶ *Audiens autẽ* 11
*Saul, & omnes Iſraelitæ ſermones Philiſthæi*
*huiuſcemodi, ſtupebant, & metuebant ni-*
*mis.* ¶ *Dauid autem erat filius viri Ephra-* 12
Sup.16.a.1. *thæi, de quo ‖ ſupra dictũ eſt, de Beth-lehem*
*Iuda, cui nomen erat Iſai; qui habebat octo*
*filios, & erat vir in diebus Saul ſenex, &*
*grandæuus inter viros.* ¶ *Abierunt autẽ tres* 13
*filij eius maiores poſt Saul in præliũ: & no-*
*mina trium filiorum eius, qui perrexerũt ad*
*bellũ, Eliab primogenitus, & ſecundus Abi-*
*nadab, tertius quoq; Sãma:* ¶ *Dauid autem* 14
*erat minimus. Tribus ergo maioribus ſecu-*
*tis Saulem,* ¶ *abijt Dauid, & reuerſus eſt à* 15
*Saul, vt paſceret gregem patris ſui in Beth-*
*lehẽ.* ¶ *Procedebat vero Philiſthæus manè &* 16
*veſpere, et ſtabat quadraginta diebus.* ¶ *Di-* 17
*xit autẽ Iſai ad Dauid filiũ ſuũ; Accipe fra-* C
*tribus tuis ephi polẽta,* ¶ *& decẽ panes iſtos,* 18
*& curre in caſtra ad fratres tuos, & decem*
*formellas caſei has deferes ad tribunũ, et fra*
*tres tuos viſitabis, ſi rectè agant: & cũ qui-*
*bus ordinati ſunt, diſce.* ¶ *Saul autẽ, & illi,* 19
*& omnes filij Iſrael, in Valle terebinthi pu-*
*gnabant aduerſum Philiſthijm.* ¶ *Surrexit* 20
*itaq; Dauid manè, & commendauit gregem*
*cuſtodi: & onuſtus abijt, ſicut præceperat ei*
*Iſai. Et venit ad locum Magála, & ad exer-*
*citũ qui egreſſus ad pugnã vociferatus erat*
*in certamine.* ¶ *Direxerat enim aciẽ Iſrael,* 21
*ſed & Philiſthijm ex aduerſo fuerãt præpa-*
*rati.* ¶ *Derelinquens ergo Dauid vaſa quæ* 22
*attulerat, ſub manu cuſtodis ad ſarcinas, cu-*
*currit ad locũ certaminis. & interrogabat ſi*
*omnia rectè agerentur erga fratres ſuos.*
¶ *Cumq; adhuc ille loqueretur eis, apparuit* 23
*vir ille ſpurius aſcendens, Goliath nomine,*
*Philiſthæus, de Geth, de caſtris Philiſthino-*
*rũ: & loquẽte eo hæc eadẽ verba audiuit Da*
*uid.* ¶ *Omnes autẽ Iſraelitæ, cum vidiſſent* 24
*virũ, fugerunt à facie eius, timẽtes eũ val-*
*de.* ¶ *Et dixit vnus quiſpiã de Iſrael, Num* 25
*vidiſtis virũ hunc qui aſcẽdit? ad exprobrã-*
*dũ enim Iſraeli, aſcẽdit. Virũ ergo qui per-*
*cuſſerit eum, ditabit rex diuitijs magnis, &*
*filiam ſuã dabit ei, & domũ patris eius fa-*
*ciet abſq; tributo in Iſrael.* ¶ *Et ait Dauid* 26
*ad viros qui ſtabãt ſecũ, dicẽs, Quid dabitur* D
*viro qui percuſſerit Philiſthæum hũc, & tu-*
*lerit opprobrium de Iſrael? quis eſt enim hic*

*Philiſthæus incircuncíſus qui exprobrauit*
27 *acies Dei viuẽtis?* ¶ *Referebat autẽ ei populus*
*eundem ſermonẽ, dicens, Hæc dabuntur viro*
28 *qui percuſſerit eũ.* ¶ *Quod cũ audiſſet Eliab*
*frater eius maior, loquente eo cum alijs, ira-*
*tus eſt contra Dauid, & ait, Quare veniſti,*
*& quare dereliquiſti pauculas oues illas in*
*deſerto? ego noui ſuperbiam tuã, & nequitiã*
*cordis tui: quia vt videres præliũ, deſcendi-*
29 *ſti.* ¶ *Et dixit Dauid, Quid feci? nunquid nõ*
30 *verbũ eſt?* ¶ *Et declinauit paululũ ab eo ad*
*alium: dixitq; eundẽ ſermonem. Et reſpondit*
31 *ei populus verbũ ſicut prius.* ¶ *Audita ſunt*
*autem verba quæ locutus eſt Dauid, & an-*
32 *nuntiata in conſpectu Saul.* ¶ *Ad quem cùm*
*fuiſſet adductus, locutus eſt ei, Non concidat*
*cor cuiuſquã in eo: ego ſeruus tuus vadã, &*
33 *pugnabo aduerſus Philiſthæũ.* ¶ *Et ait Saul*
*ad Dauid, Nõ vales reſiſtere Philiſthæo iſti,*
E *nec pugnare aduerſus eum: quia puer es, hic*
*autem vir bellator eſt ab adoleſcentia ſua.*
34 ¶ ‖ *Dixitq; Dauid ad Saul, Paſcebat ſeruus* Eccl.47.a.3.
*tuus patris ſui gregem, & veniebat leo vel*
*vrſus, & tollebat arietem de medio gregis:*
35 ¶ *& perſequebar eos, & percutiebam, erue-*
*bamq; de ore eorũ, & illi conſurgebãt aduer-*
*ſum me, & apprehendebam mentũ eorũ, &*
36 *ſuffocabã, interficiebamq; eos.* ¶ *Nã & leonẽ*
*& vrſum interfeci ego ſeruus tuus: erit igi-*
*tur & Philiſthæus hic incircũciſus, quaſi v-*
*nus ex eis. Nunc vadam, & auferam op-* ,8.
*probrium populi: quoniam quis eſt iſte Phi-*
*liſthæus incircũciſus? qui auſus eſt male-* quia ſ-
37 *dicere exercitui Dei viuentis.* ¶ *Et ait Da-*
*uid, Dominus qui eripuit me de manu leo-*
*nis, & de manu vrſi, ipſe me liberabit de*
*manu Philiſthæi huius. Dixit autẽ Saul ad*
38 *Dauid, Vade, & Dominus tecũ ſit.* ¶ *Et in-*
*duit Saul Dauid veſtimentis ſuis, & im-*
*poſuit galeam æreã ſuper caput eius, & ve-*
39 *ſtiuit eum lorica.* ¶ *Accinctus ergo Dauid*
*gladio eius ſuper veſtem ſuam, cœpit tenta-*
*re ſi armatus poſſet incedere: non enim ha-*
*bebat conſuetudinẽ. Dixitq; Dauid ad Saul,*
*Non poſſum ſic incedere, quia non vſum ha-*
40 *beo. Et depoſuit ea,* ¶ *& tulit baculum ſuum*
*quem ſemper habebat in manibus: & elegit*
*ſibi quinq; limpidiſſimos lapides de torrẽte,*
*& miſit eos in peram paſtoralem quam ha-*
*bebat ſecum, & fundam manu tulit: & pro-*
41 *ceſſit aduerſum Philiſthæum.* ¶ *Ibat autem*
*Philiſthæus incedens & appropinquans ad-*
*uerſum Dauid, & armiger eius ante eum.*
42 ¶ *Cumq; inſpexiſſet Philiſthæus, & vidiſſet*
F *Dauid, deſpexit eum. Erat autem adoleſcens*
43 *rufus, & pulcher aſpectu.* ¶ *Et dixit Phili-*
*ſthæus ad Dauid, Nunquid ego canis ſum,*
*quòd tu venis ad me cum baculo? Et male-*
44 *dixit Philiſthæus Dauid in dijs ſuis:* ¶ *di-*
*xitq; ad Dauid, Veni ad me, & dabo carnes*
45 *tuas volatilibus cæli et beſtijs terræ.* ¶ *Dixit*
*autem*

autem Dauid ad Philiſthæum, Tu venis ad
me cū gladio, & haſta, & clypeo: ego aūt ve-
nio ad te in nomine Domini exercituū, Dei
agminum Iſrael, quibus exprobraſti ¶ hodie, 46
& dabit te Dominus in manu mea, & per-
cutiam te, & auferam caput tuum à te: &
dabo cadauera caſtrorum Philiſthijm hodie
volatilibus cæli, & beſtijs terræ: ut ſciat o-
mnis terra quia eſt Deus in Iſrael. ¶ Et no- 47
uerit vniuerſa eccleſia hæc quia non in gla-
dio, nec in haſta ſaluat Dominus: ipſius e-
nim eſt bellum, & tradet vos in manus no-
ſtras. ¶ Cùm ergo ſurrexiſſet Philiſthæus, & 48
veniret, & appropinquaret cōtra Dauid, fe-
ſtinauit Dauid, & cucurrit ad pugnā ex ad-
uerſo Philiſthæi. ¶ Et miſit manum ſuam in 49
peram, tulitq; vnum lapidē, & funda iecit, G
& — circunducens' percuſſit Philiſthæum in
fronte: & infixus eſt lapis in fronte eius, &
1.Mac.4.d.9 cecidit in faciē ſuam ſuper terram. ¶ Præ- 50
ualuitq; Dauid aduerſum Philiſthæū in fun
da & lapide. percuſſumq; Philiſthæum inter-
fecit. Cumq; gladium non haberet in manu
Dauid, ¶ cucurrit, & ſtetit ſuper Philiſthæū, 51
& tulit gladium eius, & eduxit eum de va-
gina ſua: & interfecit eūm, præciditq; caput
eius. Videntes autem Philiſthijm, quòd mor-
tuus eſſet fortiſſimus eorum, fugerunt. ¶ Et 52
conſurgentes viri Iſrael & Iuda vociferati
ſunt, & perſecuti ſunt Philiſthæos vſquedū
venirent in vallem, & vſq; ad portas Acca-
ron, cecideruntq; vulnerati de Philiſthijm in
via Saráim, * vſq; ad Geth, & vſq; ad Ac-
caron. ¶ Et reuertentes filij Iſraël poſtquàm 53
perſecuti fuerāt Philiſthæos, inuaſerunt ca-
ſtra eorum. ¶ Aſſumens autem Dauid caput 54
Philiſthæi, attulit illud in Ieruſalē: arma ve
ro eius poſuit in tabernaculo ſuo. ¶ Eo autem 55
tempore quo viderat Saul Dauid egredientē
contra Philiſthæū, ait ad Abner principē mi-
*Abner 10. litiæ, De qua ſtirpe deſcēdit hic adoleſcens*?
Dixitq; Abner, Viuit anima tua, rex, ſi no-
ui. ¶ Et ait rex, Interroga tu, cuius filius ſit 56
iſte puer. ¶ Cūq; regreſſus eſſet Dauid, per- 57
cuſſo Philiſthæo, tulit eum Abner, & intro-
duxit coram Saule, caput Philiſthæi haben-
tem in manu. ¶ Et ait ad eum Saul, De qua 58
progenie es ò adoleſcens? Dixitq; Dauid, Fi-
lius ſerui tui Iſai Beth-lehemitæ ego ſum.

## CAP. XVIII.

Et factū eſt cùm cōpleſſet loqui ad Saul, 1
— anima Ionathæ conglutinata eſt animæ A
Dauid, & dilexit eum Ionathas quaſi ani-
mam ſuam. ¶ Tulitq; eum Saul in die illa, & 2
non conceſſit ei vt reuerteretur in domū pa-
tris ſui. ¶ Inierunt autem Dauid & Iona- 3
thas fœdus: diligebat enim eum quaſi animā
ſuam. ¶ Nam expoliauit ſe Ionathas tunica 4
qua erat indutus, & dedit eam Dauid, &
reliqua veſtimenta ſua vſq; ad gladium &
arcum ſuum, & vſq; ad baltheum. ¶ Egre- 5

B diebatur quoq; Dauid ad omnia quæcunque
miſiſſet eum Saul, & prudenter ſe agebat:
poſuitq; eum Saul ſuper viros belli, & acce-
ptus erat in oculis vniuerſi populi, maxi-
6 mèq; in conſpectu famulorum Saul. ¶ Porrò
cum reuerteretur percuſſo Philiſthæo Dauid,
— & ferret caput eius in Ieruſalem', egreſſæ *.6.
ſunt mulieres de vniuerſis vrbibus Iſrael,
cantātes, chorosq; ducētes in occurſum Saul
7 regis, in tympanis lætitiæ & in ſiſtris. ¶ Et
præcinebant mulieres ludentes, atq; dicen-
tes, Percuſſit Saul mille, & Dauid decē mil-
8 lia. ¶ Iratus eſt autem Saul nimis, & diſpli-
cuit in oculis eius ſermo iſte: dixitq;, Dede-
runt Dauid decem millia, & mihi mille de-
C derunt: quid ei ſupereſt, niſi ſolum regnum?
9 ¶ Non rectis ergo oculis Saul aſpiciebat Da-
10 uid à die illa, & deinceps. ¶ Poſt diem autem
alteram, inuaſit ſpiritus Dei malus Saul, &
prophetabat in medio domus ſuæ. Dauid au-
tem pſallebat manu ſua, ſicut per ſingulos
11 dies. Tenebatq; Saul lanceam, ¶ & miſit eā,
putans quod configere poſſet Dauid cum pa-
riete: & declinauit Dauid à facie eius ſecū-
12 do. ¶ Et timuit Saul Dauid, eo quòd Domi-
13 nus eſſet cum eo, & à ſe receſſiſſet. ¶ Amouit
ergo eum Saul à ſe, & fecit eum tribunum
ſuper mille viros, & egrediebatur, & intra-
14 bat in conſpectu populi. ¶ In omnibus quoq;
D vijs ſuis Dauid prudenter agebat, & Domi-
15 nus erat cū eo. ¶ Vidit itaq; Saul quòd pru-
16 dēs eſſet nimis, & cœpit cauere eum. ¶ Om-
nis autem Iſrael & Iuda diligebat Dauid:
ipſe enim ingrediebatur et egrediebatur an-
17 te eos. ¶ Dixitq; Saul ad Dauid, Ecce filia
mea maior Merob, ipſam dabo tibi vxorem,
tantūmodo eſto vir fortis, & præliare bella
Domini. Saul aūt reputabat dicens, Non ſit
manus mea * in eo', ſed ſit ſuper eum manus *in eum t.
18 Philiſthinorū. ¶ Ait autem Dauid ad Saul,
E Quis ego ſum, aut quæ eſt vita mea, aut co-
gnatio patris mei in Iſrael, ut fiam gener
19 regis? ¶ Factū eſt autem tempus cùm deberet
dari Merob filia Saul Dauid, data eſt Ha-
20 drieli Molathitæ vxor. ¶ * Dilexit aūt Dauid *Dilexit au
Michol filiā Saul alteram'. Et nuntiatū eſt tem Michol
21 Saul, et placuit ei. ¶ Dixitq; Saul, Dabo eam filia Saul
illi, vt fiat ei in ſcandalū, & ſit ſuper eū ma altera Da-
nus Philiſthinorū. Dixitq; Saul ad Dauid, uid 5.
22 In duabus rebus gener meus eris hodie. ¶ Et
mādauit Saul ſeruis ſuis, Loquimini ad Da
uid clam me, dicētes, Ecce places regi, & om-
nes ſerui eius diligūt te. Nunc ergo eſto gener
23 regis. ¶ Et locuti ſunt ſerui Saul in auribus
Dauid omnia verba hæc: & ait Dauid, Num
parū videtur vobis generū eſſe regis? ego au-
24 tem ſum vir pauper et tenuis. ¶ Et renūtia-
F uerunt ſerui Saul, dicētes, Huiuſcemodi ver
25 ba locutus eſt Dauid. ¶ Dixit autē Saul, Sic
loquimini ad Dauid, Nō habet rex ſponſalia
neceſſe, niſi tantū centū præputia Philiſthi-

norum, vt fiat vltio de inimicis regis. Porrò
Saul cogitabat tradere Dauid in manus
Philiſthinorum. ¶ Cumq; renuntiaſſent ſerui 26
eius Dauid verba quæ dixerat Saul, placuit
ſermo in oculis Dauid, vt fieret gener regis.
¶ Et poſt paucos dies ſurgens Dauid, abijt 27
* in Accaron. *cum viris qui ſub eo erant. Et percuſſit ex
Philiſthijm ducentos viros, & attulit eorum G
præputia, & annumerauit ea regi, vt eſſet ge
ner eius. Dedit itaq; Saul ei Michol filiam
ſuam vxorem. ¶ Et vidit Saul, & intellexit 28
quod Dominus eſſet cũ Dauid. Michol autẽ
filia Saul, diligebat eũ. ¶ Et Saul magis cœ- 29
pit timere Dauid factusq; eſt Saul inimicus
Dauid cunctis diebus. ¶ Et egreſſi principes 30
Philiſthinorũ. à principio aũt egreſſionis eo-
rum prudentius ſe gerebat Dauid, quàm om
nes ſerui Saul, & celebre factũ eſt nomen e-
ius nimis.

CAP. XIX.

LOcutus eſt aũt Saul ad Ionathã filium 1
ſuum, & ad omnes ſeruos ſuos, vt occi- A
derent Dauid. Porrò Ionathas filius Saul di-
ligebat Dauid valde. ¶ Et indicauit Iona- 2
thas Dauid, dicẽs, Quærit Saul pater meus
occidere te: quapropter obſerua te quæſo ma-
ne, & manebis clam, & abſcondéris. ¶ Ego 3
aũt egrédiens ſtabo iuxta patrẽ meum in a-
"fueris 3. gro, vbicunq; "fueris' & ego loquar de te ad
patrẽ meum, & quodcunq; videro, nuntiabo
tibi. ¶ Locutus eſt ergo Ionathas de Dauid 4
bona ad Saul patrẽ ſuum, dixitq; ad eũ, Ne
"peccet rex in ſeruum ſuum 1. "pecces rex in ſeruum tuũ' Dauid, quia non
peccauit tibi, & opera eius bona ſunt tibi
valde. ¶ Et poſuit animã ſuã in manu ſua, 5
& percuſſit Philiſthæum, & fecit Dominus
ſalutem magnam vniuerſo Iſraeli. vidiſti,
& lætatus es. Quare ergo peccas in ſanguine
innoxio, interficiens Dauid, qui eſt abſque
culpa? ¶ Quod cũ audiſſet Saul, placatus vo- 6
ce Ionathæ, iurauit, Viuit Dominus, quia nõ
occidetur. ¶ Vocauit itaq; Ionathas Dauid, 7
& indicauit ei omnia verba hæc: et introdu- B
xit Ionathas Dauid ad Saul, & fuit ante eũ
ſicut fuerat heri & nudiuſtertius. ¶ Motum 8
eſt autem rurſum bellum: & egreſſus Da-
uid, pugnauit aduerſum Philiſthijm, percuſ-
ſitq; eos plaga magna. Et fugerunt à facie
eius. ¶ Et factus eſt ſpiritus Domini malus 9
in Saul, ſedebat autem in domo ſua, & te-
nebat lanceam: porrò Dauid pſallebat manu
ſua. ¶ Niſusq; eſt Saul configere Dauid lan- 10
cea in pariete, & declinauit Dauid à facie
Saulis lancea autem caſſo vulnere perlata eſt
in pariete, & Dauid fugit, & ſaluatus eſt
* nocte nocte illa. ¶ Miſit ergo Saul ſatellites ſuos* in 11
domum Dauid vt cuſtodirent eum, & inter-
ficeretur mane. Quod cùm annũtiaſſet Da-
uid Michol vxor ſua, dicens, Niſi ſaluaueris
te nocte hac, cras morieris: ¶ depoſuit eum per 12
feneſtram. porrò ille abijt & aufugit, atque
ſaluatus eſt. ¶ Tulit autem Michol ſtatuam, 13

C & poſuit eam ſuper lectum, & pellem pilo-
ſam caprarum poſuit ad caput eius, & ope-
14 ruit eam veſtimentis. ¶ Miſit autem Saul
apparitores qui raperent Dauid: & reſpon-
15 ſum eſt quod ægrotaret. ¶ Rurſumq; miſit
Saul nuntios vt viderent Dauid, dicens,
Afferte eum ad me in lecto, vt occidatur.
16 ¶ Cumq; veniſſent nuntij, inuentum eſt ſi-
mulachrum ſuper lectum, et pelles caprarum
17 ad caput eius. ¶ Dixitq; Saul ad Michol,
Quare ſic illuſiſti mihi, & dimiſiſti inimi-
cum meum vt fugeret? Et reſpondit Michol
ad Saul, Quia ipſe locutus eſt mihi, * Di- *dicens.
18 mitte me, alioquin interficiam te. ¶ Dauid
autem fugiens, ſaluatus eſt, & venit ad Sa-
muel in Ramátha, & nuntiauit ei omnia
quæ fecerat ſibi Saul, & abierũt ipſe & Sa-
19 muel, & morati ſunt in Naioth. ¶ Nuntia-
tum eſt aũt Sauli a dicentibus, Ecce Dauid
20 in Naioth in Ramátha. ¶ Miſit ergo Saul
D lictores, vt raperent Dauid: qui cùm vidiſ-
ſent cuneum prophetarum vaticinantium,
& Samuelem ſtantem ſuper eos, factus eſt
etiam Spiritus Domini "in illis' & prophe- "ſuper nuntios Saul 2.
21 tare cœperunt etiam ipſi. ¶ Quod cùm nun-
tiatum eſſet Sauli, miſit & alios nũtios: pro-
phetauerunt autem & illi. Et rurſum miſit
Saul tertios nuntios: qui & ipſi propheta-
22 uerunt. Et iratus iracundia Saul', ¶ abijt ".3.
etiam ipſe in Ramátha, & venit vſq; ad
ciſternam magnam quæ eſt in Socho, & in-
terrogauit, & dixit, In quo loco ſunt Sa-
muel & Dauid? Dictumq; eſt ei, Ecce in
23 Naioth ſunt in Ramátha. ¶ Et abijt in Na-
ioth in Ramátha, & factus eſt etiam ſuper
eum Spiritus Domini, & ambulabat ingre-
diens, & prophetabat vſq; dum veniret in
24 Naioth in Ramátha. ¶ Et expoliauit etiam
ipſe ſe veſtimentis ſuis, & prophetauit cum
cæteris coram Samuele, & cecinit nudus to-
ta die illa & nocte. Vnde & exiuit prouer-
bium, ‖Num & Saul inter Prophetas? Sup.10.c.12.

CAP. XX.

1 FVgit autem Dauid de Naioth quæ eſt in
A Ramátha, veniensq; locutus eſt coram
Ionatha, Quid feci? quæ eſt iniquitas mea,
& quod peccatum meum in patrem tuum,
2 quia quærit animam meam? ¶ Qui dixit ei,
Abſit, non morieris: neq; enim faciet pater
meus quicquã grãde vel paruum, niſi prius
indicauerit mihi: hunc ergo celauit me pater
meus ſermonem tantummodo? nequaquã e-
3 rit iſtud. ¶ Et iurauit rurſum Dauidi: & ille
ait, Scit profectò pater tuus quia inueni
gratiam in oculis tuis, & dicet, Neſciat hoc
Ionathas, ne fortè triſtetur. Quinimò viuit
Dominus, & viuit anima tua, quia vno tã-
tum (vt ita dicam) gradu, ego morsq; diui-
4 dimur. ¶ Et ait Ionathas ad Dauid, Quod-
cunq; dixerit mihi anima tua, faciam tibi.
5 ¶ Dixit aũt Dauid ad Ionathan, Ecce calẽdæ
ſunt

*ſunt craſtino, & ego ex more ſedere ſoleo iu-*
*xta regem ad veſcendũ : dimitte ergo me vt*
*abſcondar in agro vſq; ad veſperam diei ter-* B
►.5. *tia.* ¶ *Si – reſpiciens' requiſierit me pater* 6
*tuus, reſpondebis ei, Rogauit me Dauid, vt*
*iret celeriter in Beth-lehem ciuitatem ſuã:*
*quia victimæ ſolennes ibi ſunt vniuerſis tõ-*
*tribulibus ſuis.* ¶ *Si dixerit, Bene: pax erit* 7
*ſeruo tuo. ſi autem fuerit iratus, ſcito quia*
*completa eſt malitia eius.* ¶ *Fac ergo miſeri-* 8
*cordiam in ſeruũ tuum: quia fœdus Domini*
*me famulum tuũ secũ inire fecisti. ſi autem*
*eſt iniquitas aliqua in me, tu me interfice,*
*& ad patrem tuum ne introducas me.* ¶ *Et* 9
à te 4. *ait Ionathas, Abſit hoc" à me' : neq; enim*
*fieri poteſt, vt ſi certe cognouero completam*
*eſſe patris mei malitiam contra te, non an-*
*nunciem tibi.* ¶ *Reſponditq; Dauid ad Iona-* 10
*than, Quis renuntiabit mihi, ſiquid fortè*
►.4. *reſponderit tibi pater tuus durè – de me'?*
¶ *Et ait Ionathas ad Dauid, Veni & egrediã-* 11
►.6. *mur – foras' in agrum. Cumq; exiſſent am-*
*bo in agrũ,* ¶ *ait Ionathas ad Dauid, Domine* 12
*Deus Iſrael, ſi inueſtigauero ſententiam pa* C
*tris mei craſtino vel perendie: & aliquid bo-*
*ni fuerit ſuper Dauid, & non ſtatim miſero*
*ad te, & notum tibi fecero,* ¶ *hæc faciat Do-* 13
*minus Ionathæ, & hæc addat. Si autem per-*
*ſeuerauerit patris mei malitia aduerſum*
*te, reuelabo aurem tuam, & dimittam te, vt*
*vadas in pace, & ſit Dominus tecum, ſicut*
*fuit cũ patre meo.* ¶ *Et ſi vixero, facies mihi* 14
*miſericordiam Domini: ſi vero mortuus fue-*
*ro,* ¶ *non auferes miſericordiam tuam à do-* 15
*mo mea vſq; in ſempiternũ, quando eradi-*
*cauerit Dominus inimicos Dauid, vnum-*
►.7. *quenq; de terra: – auferat Ionathan de do-*
*mo ſua, & requirat Dominus de manu ini-*
*micorum Dauid'.* ¶ *Pepigit ergo Ionathas fœ-* 16
*dus cum domo Dauid. & requiſiuit Domi-*
*nus de manu inimicorũ Dauid.* ¶ *Et addidit* 17
*Ionathas deierare Dauid, eo quod diligeret* D
*illum: ſicut enim animam ſuam, ita dilige-*
*bat eum.* ¶ *Dixitq; ad eum Ionathas, Cras* 18
*calendæ ſunt, & requirêris:* ¶ *requiretur e-* 19
*nim ſeßio tua vſq; perendie. Deſcendes ergo*
*feſtinus, & venies in locũ vbi celãdus es in*
*die quando operari licet, & ſedebis iuxta la-*
*pidem, cui nomen eſt Ezel.* ¶ *Et ego tres ſa-* 20
*gittas mittam iuxta eum, & iaciam quaſi*
*exercens me ad ſignum.* ¶ *Mittam quoq; &* 21
*puerum, dicens ei, Vade & affer mihi ſagit-*
*tas.* ¶ *Si dixero puero, Ecce ſagittæ intra te* 22
*ſunt, tolle eas: tu veni ad me, quia pax tibi*
*eſt, & nihil eſt mali, viuit Dominus. Si au-*
*tem ſic locutus fuero puero, Ecce ſagittæ vl-*
*tra te ſunt: Vade in pace, quia dimiſit te Do*
*minus.* ¶ *De verbo autem quod locuti ſumus* 23
*ego & tu, ſit Dominus inter me & te, vſque*
*in ſempiternum.* ¶ *Abſcõditus eſt ergo Dauid* 24
*in agro, & venerunt calendæ, & ſedit rex ad*

25 *comedendum panẽ.* ¶ *Cumq; ſediſſet rex ſu-*
E *per cathedrã ſuam (ſecundum conſuetudinẽ)*
*quæ erat iuxta parietem, ſurrexit Ionathas,*
*& ſedit Abner ex latere Saul, vacuusq; ap-*
26 *paruit locus Dauid.* ¶ *Et nõ eſt locutus Saul*
*quicquam in die illa : cogitabat enim quod*
*forte euenisſet ei vt non eſſet mundus, nec*
27 *purificatus.* ¶ *Cumq; illuxiſſet dies ſecunda*
*poſt calendas, rurſus apparuit vacuus locus*
*Dauid. Dixitq; Saul ad Ionathan filiũ ſuũ,*
*Cur non venit filius Iſai nec heri, nec hodie*
28 *ad veſcendum?* ¶ *Reſponditq; Ionathas Sau-*
*li, Rogauit me obnixe, vt iret in Beth-lehẽ,*
29 *& ait,* ¶ *Dimitte me quoniã ſacrificium ſo-*
*lenne eſt in ciuitate *, vnus de fratribus* *mea
*meis accerſiuit me : nunc ergo ſi inueni gra-*
*tiam in oculis tuis, vadam citò, & videbo*
*fratres meos. Ob hanc cauſam non venit ad*
30 *menſam regis.* ¶ *Iratus autem Saul aduer-*
F *ſum Ionathan, dixit ei, Fili mulieris virum*
*vltrò rapientis, nunquid ignoro quia diligis*
*filium Iſai in confuſionem tuam, & in con-*
31 *fuſionem ignominioſæ matris tuæ?* ¶ *Omni-*
*bus enim diebus quibus filius Iſai vixerit*
*ſuper terram, nõ ſtabilieris tu, neq; regnum*
*tuum. Itaq; iam nunc mitte & adduc eum*
32 *ad me: quia filius mortis eſt.* ¶ *Reſpondẽs au-*
*tem Ionathas Sauli patri ſuo ait, Quare mo-*
33 *rietur? quid fecit?* ¶ *Et arripuit Saul lanceã*
*vt percuteret eum. Et intellexit Ionathas*
*quod definitum eſſet à patre ſuo vt interfice-*
34 *ret Dauid.* ¶ *Surrexit ergo Ionathas à men-*
*ſa in ira furoris, & non comedit in die calẽ-*
*darum ſecunda panẽ. Contriſtatus eſt enim*
*ſuper Dauid, eo quod confudiſſet eum pater*
35 *ſuus.* ¶ *Cumq; illuxiſſet mane, venit Iona-*
*thas in agrum iuxta placitũ Dauid, & puer*
36 *paruulus cum eo,* ¶ *& ait ad puerum ſuum,*
*Vade, & affer mihi ſagittas quas ego iacio.*
G *Cumq; puer cucurriſſet, iecit aliam ſagittam*
37 *trans puerum.* ¶ *Venit itaq; puer ad locũ ia-*
*culi, quod miſerat Ionathas : & clamauit*
*Ionathas poſt tergũ pueri, & ait, Ecce ibi eſt*
38 *ſagitta porro vltra te.* ¶ *Clamauitq; iterum*
*Ionathas poſt tergum pueri, dicens, Feſtina*
*velociter, ne ſteteris. Collegit autem puer Io-*
*nathæ ſagittas, & attulit ad dominum ſuũ:*
39 ¶ *& quid ageretur, penitus ignorabat, tan-*
*tummodo enim Ionathas & Dauid rem no-*
40 *uerãt.* ¶ *Dedit ergo Ionathas arma ſua pue-*
*ro, & dixit ei, Vade, & defer in ciuitatem.*
41 ¶ *Cumq; abijſſet puer, ſurrexit Dauid de loco*
*qui vergebat ad auſtrum, & cadens pronus*
*in terram, adorauit tertiò: & oſculantes ſe*
*alterutrum, fleuerunt pariter, Dauid autem*
42 *amplius.* ¶ *Dixit ergo Ionathas ad Dauid,*
*Vade in pace : quæcunq; iurauimus ambo in*
*nomine Domini, dicentes, Dominus ſit inter*
*me & te, & inter ſemẽ tuũ, & ſemen meum*
43 *vſq; in ſempiternũ.* ¶ *Et ſurrexit Dauid, &*
*abijt: ſed et Ionathas ingreſſus eſt ciuitatem.*

## CAP. XXI.

VEnit autẽ Dauid in Nobe ad Achimé- 1
lech ſacerdotem : & obſtupuit Achimé- A
lech, eo quod veniſſet Dauid. Et dixit ei,
Quare tu ſolus, & nullus eſt tecum? ¶ Et ait 2
Dauid ad Achi-melech ſacerdotẽ, Rex præ-
cepit mihi ſermonem, & dixit, Nemo ſciat
rem, propter quam miſſus es à me, & cuiuſ-
modi præcepta tibi dederim : nam & pueris
condixi in illum & illum locum. ¶ Nunc ergo 3
ſi quid habes ad manum, vel quinq; panes,
da mihi, aut quicquid inueneris. ¶ Et reſpõ- 4
dens ſacerdos ad Dauid, ait illi, Non habeo
laicos panes ad manum, ſed tantùm panem
ſanctum : ſi mundi ſunt pueri, maximè à B
*mãducent. mulieribus*. ¶ Et reſpondit Dauid ſacerdoti, 5
& dixit ei. Et quidem ſi de mulieribus agi-
tur, continuimus nos ab heri & nudiuſter-
tius, quando egrediebamur, & fuerunt vaſa
puerorum ſancta, porrò via hæc polluta eſt,
ſed & ipſa hodie ſanctificabitur in vaſis.
Mat.12.a.3. ¶ ‖Dedit ergo ei ſacerdos ſanctificatũ panẽ. 6
neq; enim erat ibi panis, niſi tantùm panes
propoſitionis qui ſublati fuerant à facie Do-
mini, vt ponerentur panes calidi. ¶ Erat autẽ 7
ibi vir quidã de ſeruis Saul, in die illa in- C
tus in tabernaculo Domini : & nomen eius
* hic paſce- Doeg Idumæus potẽtiſſimus paſtorũ Saul*.
bat mulas ¶ Dixit autẽ Dauid ad Achimelech, Si habes 8
Saul. hic ad manum haſtam aut gladium? * quia
*da mihi. gladium meum, & arma mea non tuli me-
cum. ſermo enim regis vrgebat. ¶ Et dixit 9
▸.1. ſacerdos. Ecce ⌐ hic⌐ gladius Goliath Phili-
ſthæi, quem percuſſiſti in Valle-terebinthi,
eſt inuolutus pallio poſt ephod : ſi iſtum vis
tollere, tolle. neq; enim hic eſt alius abſque
eo. Et ait Dauid, Non eſt huic alter ſimilis,
da mihi eum. ¶ Surrexit itaq; Dauid, & fu- 10
git in die illa à facie Saul, et venit ad Achis
regem Geth, ¶ dixeruntq; ſerui Achis ad 11
▸.6. eum ⌐ cùm vidiſſent Dauid⌐, Nunquid non D
iſte eſt Dauid rex terræ? nonne huic canta-
bant per choros dicentes, Percuſſit Saul mil-
le, & Dauid decem millia? ¶ Poſuit autem 12
Dauid ſermones iſtos in corde ſuo, & exti-
muit valde à facie Achis regis Geth. ¶ Et 13
immutauit os ſuum coram eis, & collabeba-
tur inter manus eorum : & impingebat in
oſtia portæ, defluebantq; ſaliuæ eius in bar-
bam. ¶ Et ait Achis ad ſeruos ſuos, Vidiſtis 14
hominem inſanum : quare adduxiſtis eum
ad me? ¶ An deſunt nobis furioſi, quod intro- 15
duxiſtis iſtum, vt fureret me præſente? hic-
cine ingredietur domum meam?

## CAP. XXII.

ABijt ergo Dauid inde, & fugit in ſpe- 1
luncam Odollam. Quod cùm audiſſent A
fratres eius, & omnis domus patris eius, de-
ſcenderunt ad eum illuc. ¶ Et conuenerunt 2
ad eum omnes qui erant in anguſtia conſti-
tuti, & oppreſſi ære alieno, & amaro animo:
& factus eſt eorum princeps. fueruntq; cum
3 eo quaſi quadringenti viri. ¶ Et profectus
eſt Dauid inde in Maſpha, quæ eſt Moab: &
dixit ad regẽ Moab. Maneat oro pater meus
& mater mea vobiſcum, donec ſciam quid fa-
4 ciat mihi Deus. ¶ Et reliquit eos ante fa-
ciem regis Moab : manſeruntq; apud eum
cunctis diebus quibus Dauid fuit in præſi-
5 dio. ¶ Dixitq; Gad propheta ad Dauid, Noli
manere in præſidio : proficiſcere & vade in
terrã-Iuda. Et profectus eſt Dauid, & ve-
6 nit in Saltum-hareth. ¶ Et audiuit Saul
quod apparuiſſet Dauid, & viri qui erãt cũ
eo. Saul autem cùm maneret in Gabaa, &
eſſet in nemore quod eſt in Rama, haſtã ma-
nu tenens, cunctiq; ſerui eius circunſtarent
7 eum, ¶ ait ad ſeruos ſuos qui aſſiſtebant ei,
Audite me nunc filij Iemini: nunquid omni-
B bus vobis dabit filius Iſai agros & vineas,
& vniuerſos vos faciet tribunos, & centu-
8 riones: ¶ quoniam coniuraſtis omnes aduer-
ſum me, & non eſt qui mihi renunciet, ma-
xime cùm & filius meus fœdus inierit cum
filio Iſai? Non eſt qui vicem meam doleat ex
vobis, nec qui annunciet mihi : eo quòd ſu-
ſcitauerit filius meus ſeruum meum aduer-
9 ſum me, inſidiantem mihi vſq; hodie. ¶ Re-
ſpondens autem Doeg Idumæus qui aſſiſte-
bat, & erat primus inter ſeruos Saul, Vidi,
inquit, filiũ Iſai in Nobe apud Achi-melech
10 filium Achitob ⌐ ſacerdotem⌐. ¶ Qui conſuluit ▸.5.
pro eo Dominum, & cibaria dedit ei: ſed &
11 gladium Goliath Philiſthæi dedit illi. ¶ Miſit
ergo rex ad accerſendum Achi-melech ſacer-
dotem filium Achitob, & omnẽ domum pa-
tris eius, ſacerdotum qui erant in Nobe, qui
12 vniuerſi venerunt ad regem. ¶ Et ait Saul
⌐ ad Achi-melech⌐, Audi fili Achitob. Qui ▸.4.
13 reſpondit, Præſtò ſum domine. ¶ Dixitq; ad
C eum Saul, Quare coniuraſtis aduerſum me,
tu & filius Iſai, & dediſti ei panes & gla-
dium, & conſuluiſti pro eo Dominum, vt cõ-
ſurgeret aduerſum me, inſidiator vſq; hodie
14 permanens? ¶ Reſpondensq; Achi-melech re-
gi, ait, Et quis in omnibus ſeruis tuis, ſicut
Dauid fidelis, & gener regis, & pergens ad
imperium tuum, & glorioſus in domo tua?
15 ¶ Num hodie cœpi pro eo cõſulere Dominum?
abſit hoc à me: ne ſuſpicetur rex aduerſus
ſeruum ſuum rem huiuſcemodi, in vniuerſa
domo patris mei : nõ enim ſciuit ſeruus tuus
quicquam ſuper hoc negotio, vel modicum,
16 vel grande. ¶ Dixitq; rex, Morte morieris
Achi-melech, tu & omnis domus patris tui.
17 ¶ Et ait rex emiſſarijs qui circunſtabant eũ,
Conuertimini, & interficite ſacerdotes Do-
mini : nam manus eorum cum Dauid eſt:
ſcientes quod fugiſſet, ⌐ & non indicaue- ▸.2.
runt mihi. Noluerunt autem ſerui regis ex-
tendere manus ſuas in ſacerdotes Domini.
18 ¶ Et ait rex ad Doeg, Conuertere tu, & ir-
ruc

*Domini. rue in ſacerdotes* . Conuerſusq́; Doeg Idu-
maus, irruit in ſacerdotes & trucidauit in D
die illa octogintaquinq́; viros veſtitos ephod
lineo. ¶ Nobe autem ciuitatem ſacerdotum 19
percuſſit in ore gladij , viros & mulieres, &
paruulos, & lactentes , bouemq́; & aſinum,
& ouem, in ore gladij. ¶ Euadens autem v- 20
nus filius Achi-melech filij Achitob , cuius
nomen erat Abiathar , fugit ad Dauid. ¶ & 21
annuntiauit ei quod occidiſſet Saul ſacerdo-
tes Domini. ¶ Et ait Dauid ad Abiathar, 22
Sciebam in die illa , quod cùm ibi eſſet Doeg
Idumaus , proculdubio annuntiaret Sauli:
ego ſum reus omnium animarũ * patris tui.
*domus 1. ¶ Mane mecum, ne timeas: ſi quis quaſierit 23
animam meam , quaret & animam tuam,
mecumq́; ſeruaberis.

## CAP. XXIII.

ET annuntiauerunt Dauid, dicentes, Ec- 1
ce Philiſthijm oppugnant Ceilam, & di- A
ripiunt areas. ¶ Conſuluit ergo Dauid Do- 2
minum, dicens , Num vadam & percutiam
Philiſthaos iſtos? Et ait Dominus ad Dauid,
Vade , & percuties Philiſthaos , & Ceilam
ſaluabis. ¶ Et dixerunt viri qui erant cum 3
Dauid ad eum, Ecce nos hic in Iudaa conſi-
ſtentes timemus: quanto magis ſi ierimus in
Ceilam aduerſum agmina Philiſthinorum?
¶ Rurſum ergo Dauid conſuluit Dominum. 4
Qui reſpõdens ait ei, Surge & vade in Cei-
lam : ego enim tradam Philiſthaos in manu
tua. ¶ Abijt ergo Dauid & viri eius , in 5
Ceilam, & pugnauit aduerſum Philiſthaos,
& abegit iumenta eorum , & percuſſit eos
plaga magna: & ſaluauit Dauid habitatores
Ceila. ¶ Porro eo tempore quo fugiebat Abia 6
thar filius Achi-melech ad Dauid in Cei-
lam, ephod ſecum habens deſcẽderat. ¶ Nun- 7
tiatum eſt autem Sauli quod veniſſet Da-
uid in Ceilam: & ait Saul, Tradidit eũ Do-
minus in manus meas : concluſusq́; eſt in- B
trogreſſus vrbem in qua porta & ſera ſunt.
¶ Et pracepit Saul omni populo vt ad pugnã 8
deſcenderet in Ceilam , & obſideret Dauid
& viros eius. ¶ Quod cùm Dauid reſciſſet 9
quia prapararet ei Saul clam malum , dixit
ad Abiathar ſacerdotem, Applica ephod. ¶ Et 10
ait Dauid, Domine Deus Iſrael, audiuit fa-
mam ſeruus tuus, quod diſponat Saul veni-
re in Ceilam, vt euertat vrbem propter me.
¶ Si tradent me viri Ceila in manus eius? 11
Et ſi deſcendet Saul , ſic[illegible] audiuit ſeruus
tuus? Domine Deus Iſ[illegible]ca ſeruo tuo.
Et ait Dominus, Deſcen[illegible]ítq́; *Da- 12
*rurſum uid: Si tradent me viri [illegible] viros qui
ſunt mecum in manus [illegible]xit Do-
minus , Tradent. ¶ Surrex[illegible]id & 13
viri eius quaſi ſexcenti, & [illegible]la,
huc atq́; illuc vagabantur [illegible]tia-
tũq́; eſt Sauli quod fugiſſet D[illegible]eila
& ſaluatus eſſet : quamobr[illegible]auit

14 exire. ¶ Morabatur autem Dauid in deſerto
in locis firmiſſimis, manſitq́; in monte ſoli-
tudinis Ziph ⸗in monte opaco⸣, quarebat eũ ⸗.5.
C tamen Saul cunctis diebus : & non tradidit
15 eum Dominus in manus eius. ¶ Et vidit
Dauid quod egreſſus eſſet Saul vt quareret
animam eius . Porro Dauid erat in deſerto
16 Ziph in ſilua. ¶ Et ſurrexit Ionathas filius
Saul, et abijt ad Dauid in ſyluam, et confor-
17 tauit manus eius in Deo, dixitq́; ei : ¶ Ne
timeas: neque enim inueniet te manus Saul
patris mei , & tu regnabis ſuper Iſrael, &
ego ero tibi ſecũdus, ſed & Saul pater meus
18 ſcit hoc. ¶ Percuſſit ergo vterque fœdus co-
ram Domino : manſitq́; Dauid in ſylua: Io-
nathas autem reuerſus eſt in domum ſuam.
19 ¶ Aſcenderunt autẽ Ziphai ad Saul in Ga-
baa, dicẽtes, Nonne⸗ ecce⸣ Dauid latitat a- ⸗.2.
pud nos in locis tutiſſimis ſylua , in Colle-
20 Hachila, qua eſt ad dexteram deſerti? ¶ Nũc
ergo ſicut deſiderauit anima tua vt deſcen-
deres, deſcende: noſtrum autem erit vt tra-
21 damus eum in manus regis. ¶ Dixitq́; Saul,
Benedicti vos à Domino, quia doluiſtis vicẽ
22 meam. ¶ Abite ergo oro, & diligentius prapa-
rate, & curioſius agite , & conſiderate locum
vbi ſit pes eius* , vel quis viderit eum ibi, *velociter
*recogitat enim de me , quòd callide inſidier *vbi dixi-
23 ei. ¶ Conſiderate , & videte omnia latibula ſtis.
D eius, in quibus abſconditur : & reuertimini
ad me ad rem certam, vt vadam vobiſcum.
quod ſi etiam in terram ſe obſtruxerit, per-
24 ſcrutabor eum in cũctis millibus Iuda. ¶ At
illi ſurgentes abierunt in Ziph ante Saul:
Dauid autem & viri eius erant in deſerto-
Maon , in campeſtribus ad dexteram Ieſi-
25 mon. ¶ Iuit ergo Saul & ſocij eius ad qua-
rendum eum: & nuntiatum eſt Dauid, ſta-
timq́; deſcendit ad petram, & verſabatur in
deſerto-Maon. quod cùm audiſſet Saul, per-
26 ſequutus eſt Dauid in deſerto-Maon. ¶ Et
ibat Saul * ad latus montis ex parte vna, * & viri
Dauid autem & viri eius erant in latere eius
montis ex parte altera : porro Dauid deſpe-
rabat ſe poſſe euadere à facie Saul : itaque
Saul , & viri eius in modum corona cinge-
bant Dauid, & viros eius, vt caperent eos.
27 ¶ Et nuntius venit ad Saul, dicens, Feſtina,
& veni, quoniam infuderunt ſe Philiſthijm
28 ſuper terram. ¶ Reuerſus eſt ergo Saul deſi-
ſtens perſequi Dauid , & perrexit in occur-
ſum Philiſthinorum. propter hoc vocauerunt
locum illum Petram-diuidentem.

## CAP. XXIIII.

1 AScendit ergo Dauid inde : & habitauit
2 in locis tutiſſimis En-gaddi. ¶ Cumq́;
A reuerſus eſſet Saul, poſtquã perſequutus eſt
Philiſthaos, nuntiauerunt ei, dicentes, Ecce
3 Dauid in deſerto eſt En-gaddi. ¶ Aſſumens
ergo Saul tria millia electorum virorum ex
omni Iſrael, perrexit ad inueſtigandũ Dauid

& viros eius, etiam ſuper abruptiſſimas pe-
tras, quæ ſolis ibicibus peruia ſunt. ¶ Et ve- 4
nit ad caulas ouiũ, quæ ſe offerebãt vianti:
eratq́; ibi ſpelunca quam ingreſſus eſt Saul,
vt purgaret ventrem: porro David & viri
eius in interiore parte ſpeluncæ latebãt. ¶ Et 5
dixerunt ſerui David ad eum, Ecce dies de
qua locutus eſt Dominus ad te, Ego tradam
tibi inimicum tuum, vt facias ei ſicut pla-
cuerit in oculis tuis. Surrexit ergo David, &
præcidit oram chlamydis Saul ſilenter. ¶ Poſt 6
hæc percuſſit cor ſuum David, eò quòd abſci-
diſſet oram chlamydis Saul. ¶ Dixitq́; ad vi- 7
ros ſuos, Propitius ſit mihi Dominus ne fa- B
ciam hanc rem domino meo chriſto Domini,
vt mittam manũ meam in eum, quia chri-
ſtus Domini eſt. ⌐ Viuit Dominus, quia niſi ⌐.7.
Dominus percuſſerit eũ, aut dies eius vene-
rit vt moriatur, aut deſcendens in prælium
perierit, propitius mihi ſit Dominus vt non
mittam manum meam in chriſtũ Domini˺.
¶ Et cõfregit David viros ſuos ſermonibus*, 8 *iſtis,
& non permiſit eos vt conſurgerent in Saul:
porro Saul exurgens de ſpelunca, pergebat
cœpto itinere. ¶ Surrexit autem David poſt 9
eum: & egreſſus de ſpelunca, clamauit poſt
tergum Saul, dicens, Domine mi rex. Et re-
ſpexit Saul poſt ſe: & inclinans ſe David
pronus in terrã, adorauit, ¶ dixitq́; ad Saul, 10
Quare audis verba hominum loquentium,
David quærit malũ aduerſum te? ¶ Ecce ho- 11
die viderunt oculi tui quod tradiderit te Do
minus in manu mea in ſpelunca: & cogitaui
vt occiderẽ te, ſed pepercit tibi oculus meus.
dixi enim, Non extendam manum meam in C
dominum meum, quia chriſtus Domini eſt.
¶ Quin potius pater mi, vide, & cognoſce 12
oram chlamydis tuæ in manu mea: quoniam
cùm præſcinderem ſummitatem chlamydis
tuæ, nolui extendere manum meam in te.
animaduerte, & vide, quoniam non eſt in
manu mea malum, neq́; iniquitas, neq́; pec-
caui in te: tu autem inſidiaris animæ meæ
vt auferas eam. ¶ Iudicet Dominus inter me 13
& te, & vlciſcatur me Dominus ex te: ma-
nus autẽ mea non ſit in te. ¶ Sicut & in pro- 14
uerbio antiquo dicitur, AB IMPIIS e-
gredietur impietas: manus ergo mea non ſit
in te. ¶ Quem perſequeris rex Iſrael? quem 15
perſequeris? canem mortuum perſequeris, &
pulicem vnum. ¶ Sit Dominus iudex, & iu- 16
dicet inter me & te: & videat, & iudicet
cauſam meam, & eruat me de manu tua.
¶ Cùm autem compleſſet David loquens ſer- 17
mones huiuſcemodi ad Saul, dixit Saul, Nũ-
quid vox hæc tua eſt fili mi David? Et leua- D
uit Saul vocem ſuam, & fleuit, ¶ dixitq́; ad 18
David, Iuſtior tu es quàm ego: tu enim tri-
buiſti mihi bona: ego autẽ reddidi tibi mala.
¶ Et tu indicaſti hodie quæ feceris mihi bo- 19
na. quomodo tradiderit me Dominus in ma-

20 num tuam, & non occideris me. ¶ Quis enim
cùm inuenerit inimicum ſuum, dimittet eũ
in via bona? Sed Dominus reddat tibi vi-
ciſſitudinem hanc pro eo quod hodie operatus
21 es in me. ¶ Et nunc quia ſcio quod certiſſimè
regnaturus ſis, & habiturus in manu tua
22 regnũ Iſrael: ¶ iura mihi in Domino, ne de-
leas ſemen meũ poſt me, neq́; auferas nomẽ
23 meum de domo patris mei. ¶ Et iurauit Da-
uid Sauli. Abijt ergo Saul in domum ſuam:
& David, & viri eius aſcenderunt ad tu-
tiora loca.

## CAP. XXV.

1 MOrtuus eſt autem Samuel, & congre- Ecc.46.d.23
A gatus eſt vniuerſus Iſrael, & planxe-
runt eum, & ſepelierunt eum in domo ſua
in Ramatha. Conſurgensq́; David deſcendit
2 in deſertum Pharan. ¶ Erat autem vir qui-
ſpiam in ſolitudine Maon, & poſſeſſio eius
in Carmelo, & homo ille magnus nimis: e-
rantq́; ei oues tria millia, & mille capræ: &
accidit vt tonderetur grex eius in Carmelo.
3 ¶ Nomen autem viri illius erat Nabal: &
nomen vxoris eius Abigaïl, eratq́; mulier
illa prudentiſſima & ſpecioſa: porro vir eius
durus, & peſſimus, & malitioſus: erat autẽ
4 de genere Caleb. ¶ Cùm ergo audiſſet David
in deſerto quòd tonderet Nabal gregẽ ſuum,
5 ¶ miſit decem iuuenes, & dixit eis, Aſcendite
in Carmelum, & venietis ad Nabal, & ſa-
6 lutabitis eum ex nomine meo pacificè: ¶ Et
dicetis, Sit fratribus meis & tibi pax, & do-
B mui tuæ pax, & omnibus quæcunq́; habes,
ſit pax. ⌐ Ex multis annis ſaluos faciens ⌐.4.
7 tuos, & omnia tua˺. ¶ Audiui quòd tonderẽt
paſtores tui* qui erant nobiſcum in deſerto: *greges tuos
nunquam eis moleſti fuimus, nec aliquando
defuit quicquam eis de grege, omni tempore
8 quo fuerunt nobiſcum in Carmelo. ¶ Inter-
roga pueros tuos, & indicabunt tibi. Nunc
ergo inueniant pueri ⌐ tui˺ gratiam in oculis ⌐.8.
tuis: in die enim bona venimus quodcunq́;
inuenerit manus tua, da ſeruis tuis, & filio
9 tuo David. ¶ Cùmq́; veniſſent pueri David,
locuti ſunt ad Nabal omnia verba hæc ex
10 nomine David: & ſiluerunt. ¶ Reſpondẽs au-
tem Nabal pueris David, ait, Quis eſt Da-
uid? & quis eſt filius Iſai? hodie increuerunt
11 ſerui qui fugiunt dominos ſuos. ¶ Tollam ergo
panes meos, & aquas meas, & carnes peco-
rum quæ occidi tonſoribus meis, & dabo vi-
12 ris quos neſcio vnde ſunt? ¶ Regreſſi ſunt
itaq; pueri David per viam ſuam, & reuerſi
venerunt, [illegible] nunciauerunt ei omnia ver-
13 ba quæ d[illegible] [illegible] David ⌐ pueris˺ *viris 8;
ſuis, Ac[illegible] vnuſquiſq; gladio ſuo. Et
C accincti [illegible] gladijs ſuis, accinctusq́;
eſt & [illegible] ſuo: & ſecuti ſunt David
qua[illegible] [illegible]ti viri: porro ducenti re-
14 ma[illegible] [illegible]rcinas. ¶ Abigail autẽ vxorẽ
N[illegible] [illegible]it vnus de pueris ſuis, di-
cen[illegible] [illegible]uid miſit nuntios de deſerto,
vt

*vt benedicerent Domino noſtro: & auerſa-*
*tus eſt eos. ¶homines iſti, boni ſatis fuerunt* 15
*nobis, & non moleſti: nec quicquam aliquã-*
*do perijt omni tempore quo fuimus conuer-*
*ſati cum eis in deſerto: ¶pro muro erant no-* 16
*bis tam in nocte quàm in die, omnibus die-*
*bus quibus paſcimus apud eos greges. ¶Quã* 17
*ob rem conſidera, & recogita quid facias:*
*quoniam completa eſt malitia aduerſum vi-*
*rum tuum, & aduerſum domũ tuam, & ipſe*
*eſt filius Belial, ita vt nemo poßit ei loqui.*
*¶Feſtinauit igitur Abigaïl, & tulit ducentos* 18
*panes, & duos vtres vini, & quinq; arietes*
*coctos, & quinq; ſata polentæ, & centum li-*
*gaturas vuæ paſſæ, & ducẽtas maſſas cari-*
*carum, & poſuit ſuper aſinos, ¶dixitq; pueris* 19
*ſuis, Præcedite me: ecce, ego poſt tergum ſe-* D
*quar vos, viro autem ſuo Nabal non indica-*
*uit. ¶Cùm ergo aſcendiſſet aſinum, & de-* 20
*ſcenderet ad radicem montis, Dauid & viri*
*eius deſcendebant in occurſum eius: quibus*
*& illa occurrit. ¶Et ait Dauid, Verè fruſtrà* 21
*ſeruaui omnia quæ huius erant in deſerto,*
*& non perijt quicquam de cunctis quæ ad*
*eum pertinebant: & reddidit mihi malum*
*pro bono. ¶Hæc faciat Deus inimicis Dauid,* 22
*& hæc addat, ſi reliquero de omnibus quæ ad*
*ipſum pertinent vſq; mane, mingentem ad*
*parietem. ¶Cùm autem vidiſſet Abigail Da* 23
*uid, feſtinauit, & deſcendit de aſino, & pro-*
*cidit coram Dauid ſuper faciem ſuam, & a-*
*dorauit ſuper terrã, ¶et cecidit ad pedes eius,* 24
*et dixit, In me ſit Domine mi hæc iniquitas:*
*loquatur obſecro ancilla tua in auribus tuis:*
*& audi verba famulæ tuæ. ¶Ne ponat oro* 25
*dominus meus rex cor ſuum ſuper virũ iſtũ*
*iniquum Nabal: quoniam ſecundum nomen*
*ſuum ſtultus eſt, & ſtultitia eſt cum eo: ego*
*autem ancilla tua non vidi pueros tuos do-*
*mine mi quos miſiſti. ¶Nunc ergo domine* 26
*mi, viuit Dominus, & viuit anima tua, qui*
*prohibuit te ne venires in ſanguinem, &* E
*ſaluauit manum tuam tibi: & nunc fiant ſi-*
*cut Nabal inimici tui, & qui quærunt do-*
*mino meo malum. ¶Quapropter ſuſcipe bene-* 27
*dictionem hãc, quam attulit ancilla tua tibi*
*domino meo: & da pueris qui ſequuntur te*
*dominum meũ. ¶Aufer iniquitatem famulæ* 28
*tuæ: faciens enim faciet Dominus tibi domi-*
*no meo domum fidelem, quia prælia Domini*
*domine mi tu præliaris: malitia ergo non in-*
*ueniatur in te omnibus diebus vitæ tuæ.*
*¶Si enim ſurrexerit aliquando homo perſe-* 29
*quens te, & quærens animam tuam, erit a-*
*nima domini mei cuſtodita, quaſi in faſci-*
*culo viuentiũ, apud Dominum Deum tuum:*
*porro inimicorum tuorum anima rotabitur,*
*quaſi in impetu & circulo fundæ. ¶Cùm er-* 30
*go fecerit Dominus tibi domino meo omnia*
*quæ locutus eſt bona de te, & conſtituerit te*
*ducem ſuper Iſrael, ¶non erit tibi hoc in ſin-* 31
*gultum, & in ſcrupulum cordis domino meo,*
*quod effuderis ſanguinem innoxium, aut*
*ipſe te vltus fueris: & cùm benefecerit Do-*
*minus domino meo, recordaberis ancillæ*
32 *tuæ*. ¶Et ait Dauid ad Abigaïl, Benedictus* * *& tu bene facies ei.*
F *Dominus Deus Iſrael, qui miſit hodie te in*
33 *occurſum meum, ¶& benedictum eloquium*
*tuum, & benedicta tu quæ prohibuiſti me*
*hodie ne irem ad ſanguinem, & vlciſcerer*
34 *me manu mea. ¶Alioquin viuit Dominus*
*Deus Iſrael qui prohibuit me ne malum fa-*
*cerem tibi: niſi citò veniſſes in occurſum mi-*
*hi, non remanſiſſet Nabal vſque ad lucem*
35 *matutinam, mingens ad parietem. ¶Suſce-*
*pit ergo Dauid de manu eius omnia quæ*
*attulerat ei, dixitq; ei, Vade pacifice in do-*
*mum tuam, ecce audiui vocem tuam, & ho-*
36 *noraui faciem tuam. ¶Venit autem Abigaïl*
*ad Nabal: & ecce erat ei conuiuium in domo*
*eius, quaſi conuiuium regis, & cor Nabal iu-*
*cundum: erat enim ebrius nimis: & non in-*
*dicauit ei verbum puſillum aut grande vſq;*
37 *mane. ¶Diluculo autem cùm digeßiſſet vi-*
G *num Nabal, indicauit ei vxor ſua verba*
*hæc, & emortuum eſt cor eius intrinſecus,*
38 *& factus eſt quaſi lapis. ¶Cumq; pertran-*
*ſiſſent decem dies, percußit Dominus Na-*
39 *bal, & mortuus eſt. ¶Quod cùm audiſſet Da*
*uid mortuum Nabal, ait, Benedictus Domi-*
*nus qui iudicauit cauſam opprobrij mei de*
*manu Nabal, & ſeruum ſuum cuſtodiuit à*
*malo, & malitiam Nabal reddidit Dominus*
*in caput eius. Miſit ergo Dauid, & locutus*
*eſt ad Abigaïl, vt ſumeret eam ſibi in vxo-*
40 *rem. ¶Et venerunt pueri Dauid ad Abigaïl*
*in Carmelum, & locuti ſunt ad eam, dicen-*
*tes, Dauid miſit nos ad te, vt accipiat te ſibi*
41 *in vxorem. ¶Quæ conſurgens adorauit pro-*
*na in terram, & ait, Ecce famula tua ſit in*
*ancillam, vt lauet pedes ſeruorum domini*
42 *mei. ¶Et feſtinauit, & ſurrexit Abigaïl, &*
*aſcendit ſuper aſinum; & quinq; puellæ ie-*
*runt cum ea pediſſequæ eius, & ſequuta eſt*
43 *nuntios Dauid: & facta eſt illi vxor. ¶Sed*
*& Achi-noam accepit Dauid de Iezrahel:*
44 *& fuit vtraq; vxor eius. ¶Saul autem de-*
*dit Michol filiam ſuam vxorẽ Dauid Phalti,*
*filio Lais, qui erat de Gallim.*

## CAP. XXVI.

1 *ET venerunt Ziphæi ad Saul in Gabaa*
A *dicentes, Ecce Dauid abſconditus eſt in*
*Colle-hachila, quæ eſt ex aduerſo ſolitudi-*
2 *nis. ¶Et ſurrexit Saul, & deſcendit in de-*
*ſertum-Ziph, & cum eo tria millia virorum*
*de electis Iſrael, vt quæreret Dauid in de-*
3 *ſerto-Ziph. ¶Et caſtrametatus eſt Saul in*
*Gabaa-hachila, quæ erat ex aduerſo ſolitu-*
*dinis in via: Dauid aũt habitabat in deſer-*
*to. Videns autẽ quòd veniſſet Saul poſt ſe in*
4 *deſertũ, ¶miſit exploratores, et didicit quòd*
5 *illuc veniſſet certißimè. ¶Et ſurrexit Dauid*

.3. clam', & venit ad locum vbi erat Saul:
cumq́; vidiſſet locũ in quo dormiebat Saul et
Abner filius Ner, princeps militia eius, &
Saulem dormientem in tentorio, & reliquũ
vulgus per circuitum eius, ¶ ait Dauid ad 6
Achi-melech Hethaum, & Abiſai filiũ Sar-
uia, fratrẽ Ioab, dicens, Quis deſcendet me-
cũ ad Saul in caſtra? Dixitq́; Abiſai, Ego de-
ſcendam tecũ. ¶ Venerunt ergo Dauid & A- 7
biſai ad populum nocte, & inuenerunt Saul
iacentem & dormientem in tentorio, & ha-
ſtam fixam in terra ad caput eius: Abner au
tem & populum dormientes in circuitu eius.
¶ Dixitq́; Abiſai ad Dauid, Concluſit Deus 8
inimicum tuum hodie in manus tuas: nunc B
ergo perfodiam eum lãcea in terra, ſemel, &
ſecundo opus non erit. ¶ Et dixit Dauid ad 9
Abiſai, Ne interficias eum: quis enim exten-
det manũ ſuam in chriſtum Domini, & in-
nocens erit? ¶ Et dixit Dauid, Viuit Domi- 10
nus, quia niſi Dominus percuſſerit eum, aut
dies eius venerit vt moriatur, aut in praliũ
deſcendens perierit: ¶ propitius ſit mihi Do- 11
minus ne extendã manum meam in chriſtũ
Domini: nunc igitur tolle haſtam qua eſt ad
caput eius, & ſcyphum aqua, & abeamus.
¶ Tulit igitur Dauid haſtam, & ſcyphum a- 12
qua, qui erat ad caput Saul, & abierunt: &
nõ erat quiſquã qui videret, & intelligeret,
& euigilaret, ſed omnes dormiebãt, quia ſo-
por Domini irruerat ſuper eos. ¶ Cumq́; trã- 13
ſiſſet Dauid ex aduerſo, & ſtetiſſet in verti-
ce montis de longe, & eſſet grande interual-
lũ inter eos, ¶ clamauit Dauid ad populũ, & 14
ad Abner filiũ Ner, dicens, Nonne reſponde-
bis Abner? Et reſpõdens Abner, ait, Quis es C
tu qui clamas, & inquietas regem? ¶ Et ait 15
Dauid ad Abner, Nunquid non vir tu es? &
quis alius ſimilis tui in Iſrael? quare ergo nõ
cuſtodiſti dominũ tuum regem? ingreſſus eſt
enim vnus de turba vt interficeret regẽ do-
minũ tuum. ¶ Nõ eſt bonũ hoc quod feciſtis: 16
viuit Dominus, quoniam filij mortis eſtis
vos, qui nõ cuſtodiſtis dominũ veſtrũ chri-
ſtũ Domini. nunc ergo vide vbi ſit haſta re-
gis, & vbi ſit ſcyphus aqua, qui erat ad ca-
put eius. ¶ Cognouit aũt Saul vocem Dauid, 17
& dixit, Nũquid vox hac tua fili mi Dauid?
Et ait Dauid, Vox mea domine mi rex. ¶ Et 18
ait, Quam ob cauſam dominus meus perſe-
quitur ſeruũ ſuum? Quid feci? aut quod eſt
malũ in manu mea? ¶ Nunc ergo audi oro do- 19
mine mi rex verba ſerui tui: Si Dominus
incitat te aduerſum me, odoretur ſacrificiũ:
ſi aũt filij hominũ, maledicti ſunt in cõſpectu D
Domini: *qui' eiecerunt me hodie, vt non
*quia à. habitem in hareditate Domini, dicẽtes, Va-
de, ſerui dijs alienis. ¶ Et nunc non effun- 20
datur ſanguis meus in terram coram Domi-
no: quia egreſſus eſt rex Iſrael vt quarat
pulicem vnum, ſicut perſequitur perdix in

21 montibus. ¶ Et ait Saul, Peccaui, reuertere
fili mi Dauid: nequaquam enim vltra tibi
malefaciam, eo quod pretioſa fuerit anima
mea in oculis tuis hodie: apparet enim quod
ſtulte egerim, & ignorauerim multa nimis.
22 ¶ Et reſpondens Dauid ait, Ecce haſta regis:
tranſeat vnus de pueris regis, & tollat eam.
23 ¶ Dominus autem retribuet vnicuiq́; ſecun-
dum iuſtitiam ſuã & fidem: tradidit enim
te Dominus hodie in manũ meam, & nolui
extendere manum meam in chriſtũ Domi-
24 ni. ¶ Et ſicut magnificata eſt anima tua ho-
die in oculis meis, ſic magnificetur anima
mea in oculis Domini, & liberet me de omni
25 anguſtia. ¶ Ait ergo Saul ad Dauid, Benedi-
ctus tu fili mi Dauid: & quidem faciens fa-
cies, & potens poteris. Abijt aũt Dauid in
viam ſuam, & Saul reuerſus eſt in locũ ſuũ.

CAP. XXVII.

1 ET ait Dauid in corde ſuo, Aliquãdo in-
A cidam vna die in manus Saul: nonne
melius eſt vt fugiam, & ſaluer in terra Phi
liſthinorum, *vt' deſperet Saul, ceſſetq́; me *& 2.
quarere in cunctis finibus Iſrael? fugiam er-
2 go manus eius. ¶ Et ſurrexit Dauid, & abijt
ipſe, & ſexcenti viri cum eo, ad Achis filium
3 Maoch regem Geth. ¶ Et habitauit Dauid cũ
Achis in Geth, ipſe & viri eius, *& domus *vir 2.
eius Dauid, & dua vxores eius, Achi-noam
Iezraelitis, & Abigail vxor Nabal Carme-
4 li. ¶ Et nuntiatum eſt Sauli quod fugiſſet
Dauid in Geth, & nõ addidit vltra quarere
5 eum. ¶ Dixit autem Dauid ad Achis, Si in-
B ueni gratiam in oculis tuis, detur mihi locus
in vna vrbium regionis huius, vt habitem
ibi: cur enim manet ſeruus tuus in ciuitate
6 regis tecum? ¶ Dedit itaq́; ei Achis in die il-
la Siceleg: propter quã cauſam facta eſt Si-
7 celeg regum Iuda, vſq́; in diem hanc. ¶ Fuit
autem numerus dierum quibus habitauit
Dauid in regione Philiſthinorum quatuor
8 menſium. ¶ Et aſcendit Dauid, & viri eius,
C & agebant pradas de Geſſuri & de Gerzi et
de Amalecitis: hi enim *pagi *habitabantur' *habitabant 8.
in terra antiquitus, euntibus Sur vſq; ad
9 terram Aegypti. ¶ Et percutiebat Dauid om *vagi habitabant 4.
nem terram*, nec relinquebat viuẽtem vi- *illorum.
rum & mulierem: tollensq́; oues, & boues, &
aſinos, & camelos, & veſtes, reuertebatur,
10 & veniebat ad Achis. ¶ Dicebat autem ei
Achis, In quem irruiſti hodie? Reſpondebat
Dauid contra meridiem Iuda, & contra me-
ridiem Ierameel, & contra meridiem Ceni.
11 ¶ Virum & mulierẽ non viuificabat Dauid,
D nec adducebat in Geth, dicens, Ne forte lo-
quantur aduerſum nos, Hac fecit Dauid: &
hoc erat decretum illi omnibus diebus qui-
bus habitauit in regione Philiſthinorum.
12 ¶ Credidit ergo Achis Dauid, dicens, Multa
mala operatus eſt contra populum ſuum Iſ-
rael: erit igitur mihi ſeruus ſempiternus.

## CAP. XXVIII.

FActum eſt autem in diebus illis, congre- 1
gauerũt Philiſthijm agmina ſua, vt præ- A
pararentur ad bellum contra Iſraelem, di-
xitq́; Achis ad Dauid, Sciẽs nunc ſcito quo-
niam mecum egredieris in caſtris tu & vi-
ri tui. ¶Dixitq́; Dauid ad Achis, Nunc ſcies 2
quæ facturus eſt ſeruus tuus. Et ait Achis
ad Dauid, Et ego cuſtodem capitis mei po-
nam te cunctis diebus. ¶‖Samuel autẽ mor 3
Sup.25.a.1. tuus eſt, planxitq́; eum omnis Iſrael, & ſe-
pelierunt eum in Rhamatha vrbe ſua. Et
—.6. Saul abſtulit magos & hariolos de terra: —
& interfecit eos qui pythones habebant in
ventre. ¶Congregatiq́; ſunt Philiſthijm, & 4
venerunt, & caſtrametati ſunt in Sunam:
congregauit autem & Saul vniuerſum Iſ-
rael, & venit in Gelboe. ¶Et vidit Saul ca 5
ſtra Philiſthijm, & timuit & expauit cor
eius nimis. ¶Conſuluitq́; Dominum, & non 6
reſpondit ei, neque per ſomnia, neque per ſa
cerdotes, neque per prophetas. ¶Dixitque 7
Saul ſeruis ſuis, Quærite mihi mulierem ha B
bentem pythonem, & vadam ad eam, & ſci-
ſcitabor per illam. Et dixerunt ſerui eius ad
Leu.20.d.27 eum, Eſt mulier‖ pythonem habẽs in Endor.
Deu.18.b.11 ¶Mutauit ergo habitum ſuum, veſtituſq́; 8
eſt alijs veſtimentis, & abijt ipſe & duo vi
ri cum eo, veneruntq́; ad mulierem nocte,
& ait illi, Diuina mihi in pythone, & ſuſcita
mihi quem dixero tibi. ¶Et ait mulier ad 9
eum, Ecce, tu noſti quanta fecerit Saul, &
quomodo eraſerit magos & hariolos de ter-
ra: quare ergo inſidiaris animæ meæ, vt oc-
cidar? ¶Et iurauit ei Saul in Domino dicẽs: 10
Viuit Dominus, quia non eueniet tibi quic-
quam mali propter hanc rem. ¶Dixitq́; ei 11
mulier, Quem ſuſcitabo tibi? Qui ait, Sa-
muelem mihi ſuſcita. ¶Cùm autem vidiſ- 12
ſet mulier Samuelem, exclamauit voce ma-
gna, & dixit ad Saul, Quare impoſuiſti mi
hi? Tu es enim Saul. ¶Dixitq́; ei rex, Noli ti 13
mere: quid vidiſti? Et ait mulier ad Saul,
Deos vidi aſcendentes de terra. ¶Dixitq́; ei. 14
Qualis eſt forma eius? Quæ ait, Vir ſenex C
aſcendit, & ipſe amictus eſt pallio. Et intel
lexit Saul quod Samuel eſſet, & inclinauit
ſe ſuper faciem ſuam in terra, & adorauit.
Ecc.46.d.23 ¶‖Dixit autem Samuel ad Saul, Quare in- 15
quietaſti me vt ſuſcitarer? Et ait Saul, Co-
arctor nimis: ſiquidem Philiſthijm pugnant
aduerſum me, & Deus receſſit à me, & ex-
audire me noluit neque in manu propheta-
rum, neque per ſomnia: vocaui ergo te, vt
oſtenderes mihi quid faciam. ¶Et ait Sa- 16
muel, Quid interrogas me, cùm Dominus re
ceſſerit a te, & tranſierit ad æmulum tuum?
¶Faciet enim tibi Dominus ſicut locutus eſt 17
Sup.15.f.28. in manu mea, & ‖ſcindet regnum tuum de
manu tua, & dabit illud proximo tuo Da-
uid: ¶quia non obediſti voci Domini, neque 18
feciſti iram furoris eius in Amalec, idcirco
19 quod pateris, fecit tibi Dominus hodie. ¶Et
A dabit Dominus etiam Iſrael tecum in ma-
nus Philiſthijm: cras autem tu & filij tui
mecum eritis: ſed & caſtra Iſrael tradet Do
20 minus in manus Philiſthijm. ¶Statimq́;
D Saul cecidit porrectus in terram: extimue-
rat enim *verba Samuelis, & robur nõ erat *valde t.
in eo, quia non comederat panem tota die il-
21 la. ¶Ingreſſa eſt itaque mulier illa ad Saul,
(conturbatus enim erat valde) dixitq́; ad
eum, Ecce obediuit ancilla tua voci tuæ, &
poſui animam meam in manu mea: & au-
diui ſermones tuos quos locutus es ad me.
22 ¶Nunc igitur audi & tu vocem ancillæ tuæ,
& ponam coram te buccellam panis, vt co-
23 medens conualeſcas, & poſſis iter agere. ¶Qui
renuit, & ait. Non comedam. Coegerunt au
tem eum ſerui ſui & mulier, & tandem au-
dita voce eorum ſurrexit de terra, & ſedit
24 ſuper lectum. ¶Mulier autem illa habebat
vitulum paſcualem in domo, & feſtinauit,
& occidit eum: tollenſque farinam miſcuit
25 eam & coxit azyma, ¶& poſuit ante Saul,
& ante ſeruos eius. Qui cùm comediſſent,
ſurrexerunt, & ambulauerunt per totam
noctem illam.

## CAP. XXIX.

1 COngregata ſunt ergo Philiſthijm vni-
A uerſa agmina in Aphec: ſed & Iſrael ca
ſtrametatus eſt ſuper fontẽ qui erat in Iez-
2 rahel. ¶Et ſatrapæ quidem Philiſthijm in-
cedebant in centurijs & millibus: Dauid au
tem & viri eius erant in nouiſſimo agmine
3 cũ Achis. ¶Dixeruntq́; principes Philiſthijm
—ad Achis, Quid ſibi volunt Hebræi iſti? —.5.
Et ait Achis ad principes Philiſthijm, Nun-
quid ignoratis Dauid, qui fuit ſeruus Saul
regis Iſrael, & eſt apud me multis diebus
vel annis? & non inueni in eo quicquam* *mali
ex die qua tranſfugit ad me, vſque ad diem
4 hanc. ¶Irati ſunt autem aduerſus eum prin
B cipes Philiſthijm, & dixerunt ei, ‖Reuerta- 1.Pa.12.d.19.
tur vir & ſedeat in loco ſuo, in quo conſti-
tuiſti eum, & non deſcendat nobiſcum in
prælium, ne fiat nobis aduerſarius cùm præ-
liari cœperimus: quomodo enim aliter pote-
rit placare dominum ſuum, niſi in capitibus
5 noſtris? ¶Nonne iſte eſt Dauid cui cantabãt
in choris, dicentes, Percuſſit Saul in millibus
6 ſuis, & Dauid in decem millibus ſuis? ¶Vo-
C cauit ergo Achis Dauid, & ait ei, Viuit Do-
minus, quia rectus es tu, & bonus in con-
ſpectu meo: & exitus tuus & introitus tuus
mecum eſt in caſtris: & non inueni in te
quicquam mali ex die qua veniſti ad me,
vſque in diem hanc: ſed ſatrapis non places.
7 ¶Reuertere ergo: & vade in pace, & non of-
8 fendas oculos ſatraparum Philiſthijm. ¶Di-
xitq́; Dauid ad Achis, Quid enim feci, &
quid inueniſti in me ſeruo tuo à die qua

ſui in conſpectu tuo vſque in diem hanc, vt
non veniam, & pugnem contra inimicos do
mini mei regis? ¶ Reſpondens autem Achis, 9
locutus eſt ad Dauid, Scio quia bonus es tu
in oculis meis, ſicut angelus Dei: ſed princi-
pes Philiſthinorum dixerunt, Non aſcendet
nobiſcum in prælium. ¶ Igitur conſurge ma- 10
ne, tu & ſerui domini tui, qui venerunt te- D
cum: & cùm de nocte ſurrexeritis, & cœperit
dilucеſcere, pergite. ¶ Surrexit itaque de no- 11
cte Dauid ipſe & viri eius, vt proficiſceren-
tur mane, & reuerterentur ad terram Phi-
liſthijm: Philiſthijm autem aſcenderunt in
Iezrahel.

CAP. XXX.

Cùmque veniſſent Dauid & viri eius in 1
Siceleg die tertia, Amalecitæ impetum A
fecerant ex parte auſtrali in Siceleg, & per-
cuſſerant Siceleg, & ſuccenderant eam igni.
¶ & captiuas duxerant mulieres ex ea, a mi 2
nimo vſque ad magnum: & nõ interfecerãt
quenquam, ſed ſecum duxerant, & perge-
bant itinere ſuo. ¶ Cùm ergo veniſſet Dauid 3
& viri eius ad ciuitatem, & inueniſſent cã
ſuccenſam igni, & vxores ſuas, & filios ſuos
& filias ductas eſſe captiuas, ¶ leuauerunt 4
Dauid & populus qui erat cũ eo voces ſuas,
& planxerunt donec deficerent in eis lachry
mæ. ¶ Siquidem & duæ vxores Dauid, ca- 5
ptiuæ ductæ fuerant. Achi-noam Iezrahe- B
litis, & Abigail vxor Nabal Carmeli. ¶ Et 6
contriſtatus eſt Dauid valde: volebat enim
eum populus lapidare, quia amara erat ani
ma vniuſcuiuſque viri ſuper filijs ſuis, & fi-
liabus: confortatus eſt autẽ Dauid in Domi-
nino Deo ſuo. ¶ Et ait ad Abiathar ſacerdo- 7
tem filiũ Achi-melech, Applica ad me ephod.
Et applicauit Abiathar ephod ad Dauid, ¶ & 8
conſuluit Dauid Dominum dicẽs, Perſequar C
latrunculos hos, & comprehendam eos, an
non? Dixitque ei Dominus: Perſequere, abſ-
que dubio enim comprehendes eos, & excu-
ties prædam. ¶ Abijt ergo Dauid ipſe & ſex- 9
centi viri qui erant cum eo, & venerũt vſ-
que ad Torrentem-beſor: & laſsi quidam
ſubſtiterunt. ¶ Perſecutus eſt autem Dauid 10
ipſe & quadringenti viri*: ſubſtiterant e-
nim ducenti, qui laſsi tranſire non poterant
Torrentem-beſor. ¶ Et inuenerunt virum 11
Aegyptium in agro, & adduxerunt eum ad
Dauid: dederuntque ei panem vt comederet,
& biberet aquam: ¶ ſed & fragmen maſſæ ca 12
ricarum, & duas ligaturas vuæ paſſæ. Qui
cùm comediſſet, reuerſus eſt ſpiritus eius, et
refocillatus eſt: non enim comederat panem,
neque biberat aquam, tribus diebus, & tribus
noctibus. ¶ Dixit itaque ei Dauid, Cuius es 13
tu, vel vnde? et quo pergis? Qui ait, Puer
Aegyptius ego ſum, ſeruus viri Amalecitæ:
dereliquit autem me Dominus meus quia D
ægrotare cœpi nudiuſtertius. ¶ Siquidem nos 14
eruptimus ad auſtralẽ plagã Cerethi, & con-
tra Iudã, & ad meridiẽ Caleb, & Siceleg ſuc-
15 cendimus igni. ¶ Dixitque ei Dauid, Potes me
ducere ad cuneum iſtum? Qui ait, Iura mihi
per Deum quod non occidas me, et nõ tradas
me in manus domini mei, & ego ducã te ad
16 cuneũ iſtum. Et iurauit ei Dauid. ¶ Qui
cùm duxiſſet eum, ecce illi diſcumbebant ſu-
per faciem vniuerſæ terræ comedẽtes & bi-
bentes, & quaſi feſtum celebrantes diem pro
cuncta præda & ſpolijs quæ ceperant de ter-
17 ra Philiſthijm, & de terra Iuda. ¶ Et percuſ-
E ſit eos Dauid a veſpere vſque ad veſperam
alterius diei, & non euaſit ex eis quiſquam
niſi quadringenti viri adoleſcentes, qui aſ-
18 cenderant camelos & fugerant. ¶ Eruit ergo
Dauid omnia quæ tulerant Amalecitæ, &
19 duas vxores ſuas eruit. ¶ Nec defuit quiſ-
quam à paruo vſque ad magnum, tam de
filijs quam de filiabus, & de ſpolijs: & quæ-
20 cunque rapuerãt omnia reduxit Dauid. ¶ Et
tulit vniuerſos greges & armenta, & mina
uit ante faciem ſuam: dixeruntque, Hæc eſt
21 præda Dauid. ¶ Venit autẽ Dauid ad ducen
tos viros, qui laſsi ſubſtiterant, nec ſequi po
tuerant Dauid, & reſidere eos iuſſerat in tor
rente-beſor: qui egreſsi ſunt obuiam Dauid,
F & populo qui erat cum eo. Accedens autem
22 Dauid ad populũ ſalutauit eos pacifice. ¶ Re-
ſpondenſque omnis vir peſsimus, & iniquus
de viris qui ierant cum Dauid, dixit, Quia
non venerunt nobiſcum, non dabimus eis
quicquam de præda quam eruimus: ſed ſuf-
ficiat vnicuique vxor ſua & filij, quos cùm
23 acceperint, recedant. ¶ Dixit autem Dauid,
Non ſic facietis fratres mei de his quæ tra-
didit nobis Dominus, & cuſtodiuit nos, &
dedit latrunculos qui eruperant aduerſum
24 nos, in manus noſtras, ¶ nec audiet vos quiſ
quam ſuper ſermone hoc. æqua enim pars e-
rit deſcendentis ad prælium, & remanentis
25 ad ſarcinas, & ſimiliter diuident. ¶ Et factũ
eſt hoc die illa, & deinceps conſtitutum &
G præfinitum, & quaſi lex in Iſrael vſque in
26 in diem hanc. ¶ Venit ergo Dauid in Siceleg,
& miſit dona de præda ſenioribus Iuda pro-
ximis ſuis, dicens, Accipite benedictionem de
27 præda hoſtium Domini: ¶ His qui erant in
Beth-el, & qui in Ramoth ad meridiem, &
28 qui in Gether, ¶ & qui in Aroër, & qui in
29 Sephamoth, & qui in Eſthamo, ¶ & qui in
Rachal, & qui in vrbibus Ierameel, & qui
30 in vrbibus Ceni, ¶ & qui in Harama, & qui
31 in lacu Aſan, & qui in Athach, ¶ & qui in
Hebron: & reliquis qui erant in his locis,
in quibus commoratus fuerat Dauid & vi-
ri eius.

CAP. XXXI.

1 Philiſthijm autem pugnabant aduerſum 1.Par.10.a.1
A Iſrael: & fugerunt viri Iſrael ante faciẽ
Philiſthijm, & ceciderunt interfecti in mon
2 te Gelboe. ¶ Irrueruntque Philiſthijm in Saul
& in

& in filios eius, & percuſſerunt Ionathan
& Abinadab & Melchiſua filios Saul, ¶ to- 3
tumq; pondus prælij verſum eſt in Saul, &
conſecuti ſunt eum viri ſagittarij, & vulne
ratus eſt vehementer à ſagittarijs. ¶ Dixit- 4
que Saul ad armigerum ſuum, Euagina gla
dium tuum, & percute me: ne forte veniant
incircuncisi iſti, & interficiant me, illuden- B
tes mihi. Et noluit armiger eius: fuerat e-
nim nimio terrore perterritus, arripuit ita-
que Saul gladium ſuum, & irruit ſuper
eum. ¶ Quod cum vidiſſet armiger eius, vi- 5
delicet quod mortuus eſſet Saul, irruit etiã
ipſe ſuper gladium ſuum, & mortuus eſt cum
eo. ¶ Mortuus eſt ergo Saul, & tres filij eius 6
& armiger illius, & vniuerſi viri eius in
die illa pariter. ¶ Videntes autem filij Iſrael 7 *viri 5.
qui erant trans vallem & trans Iordanem,
quod fugiſſent viri Iſraelitæ, & quod mor-
tuus eſſet Saul & filij eius, reliquerunt ciui
tates ſuas, & fugerunt: veneruntq; Phili-
ſthijm, & habitauerunt ibi. ¶ Facta autem 8
die altera, venerunt Philiſthijm vt expolia- C
rent interfectos, & inuenerunt Saul & tres
filios eius iacentes in mõte Gelboe. ¶ Et præ- 9
ciderunt caput Saul, & expoliauerunt eum
armis, & miſerunt in terram Philiſthinorũ
per circuitum, vt annuntiaretur in templo
*ſuorum 1. idolorum, & in populis. ¶ Et poſuerunt ar- 10
ma eius in templo Aſtaroth, corpus vero eius
2.Reg.1.a.2 ſuſpenderunt in muro Beth-ſan. ¶ ‖ Quod cũ 11
audiſſent habitatores Iabes Galaad, quæcun D
que fecerant Philiſthijm Saul, ¶ ſurrexerũt 12
omnes viri fortiſſimi, & ambulauerunt tota
nocte, & tulerunt cadauer Saul, & cadaue-
ra filiorũ eius de muro Beth-ſan, veneruntque
Iabes-Galaad, & combuſſerunt ea ibi
igni: ¶ & tulerunt oſſa eorũ, & ſepelierunt in 13
nemore Iabes, & ieiunauerunt ſeptẽ diebus.

# LIBER SECVNDVS

## SAMVELIS, QVEM NOS SECVNDVM REGVM DICIMVS.

### CAPVT I.

FACTVM eſt autem poſtquam mor 1
tuus eſt Saul, vt Dauid reuerteretur A
à cæde Amalec, & maneret in Siceleg
duos dies. ¶ In die autem tertia appa 2
ruit homo veniens de caſtris Saul veſte con
ſciſſa, & puluere conſperſus caput, & vt ve
nit ad Dauid cecidit ſuper faciem ſuam, &
adorauit. ¶ Dixitq; ad eum Dauid, Vnde ve 3
nis? Qui ait ad eum, De caſtris Iſraël fugi.
¶ Et dixit ad eum Dauid, Quod eſt verbum 4
quod factum eſt? indica mihi. Qui ait, Fugit
populus ex prælio, & multi corruentes è po-
pulo mortui ſunt: ſed & Saul & Ionathas
filius eius interierunt. ¶ Dixitq; Dauid ad 5
adoleſcentẽ qui nuntiabat ei, Vnde ſcis quia
mortuus eſt Saul & Ionathas filius eius?
6 ¶ Et ait adoleſcens qui nuntiabat ei, Caſu
veni in montẽ Gelboe, & Saul incumbebat
ſuper haſtam ſuam: porro currus & equites
7 appropinquabant ei, ¶ & conuerſus poſt ter-
B gum ſuum, vidensq; me vocauit. Cui cùm
8 reſpondiſſem, Adſum, ¶ dixit mihi, Quiſnam
es tu? Et aio ad eum, Amalecites ego ſum.
9 ¶ Et locutus eſt mihi, Sta ſuper me, & inter-
fice me, quoniam tenẽt me anguſtiæ, & ad-
10 huc tota anima mea in me eſt. ¶ Stansq; ſu
per eum, occidi illum: ſciebam enim quod vi
uere non poterat poſt ruinam: & tuli diade-
ma quod erat in capite eius, & armillam de
brachio illius, & attuli ad te dominum meũ
11 huc. ¶ Apprehendens autem Dauid veſti-
menta ſua ſcidit, omniſque viri qui erant
12 cum eo. ¶ & planxerunt & fleuerunt, & ie-
iunauerunt vſque ad veſperam ſuper Saul,
& ſuper Ionathan filium eius, & ſuper po-
pulum Domini, & ſuper domum Iſrael, eò
13 quod corruiſſent gladio. ¶ Dixitq; Dauid ad
iuuenem qui nuntiauerat ei, Vnde es tu?
Qui reſpondit, Filius hominis aduenæ A-
14 malecitæ ego ſum. ¶ Et ait ad eum Dauid,
C ‖ Quare non timuiſti mittere manum tuam Pſa.104.a.5.
15 vt occideres chriſtum Domini? ¶ Vocanſq;
Dauid vnum de pueris ſuis, ait, Accedens
irrue in eum. Qui percuſſit illum, & mor-
16 tuus eſt. ¶ Et ait ad eum Dauid, Sanguis
tuus ſuper caput tuum: os enim tuum locu-
tum eſt aduerſum te, dicens: Ego interfeci
17 chriſtum Domini. ¶ Planxit autem Dauid
planctum huiuſcemodi ſuper Saul & ſuper
18 Ionathan filium eius, (¶ & præcepit vt do-
cerent filios Iuda arcum, ſicut ſcriptum eſt
in libro iuſtorum.)

Et ait, Conſidera Iſraël pro his qui mor-
tui ſunt ſuper excelſa tua vulnerati.

19 ¶ Inclyti Iſraël ſuper montes tuos interfe
cti ſunt, quomodo ceciderunt fortes.

20 ¶ Nolite annuntiare in Geth, neq; annun
tietis in compitis Aſcalonis: ne forte læten-
tur filiæ Philiſthijm, ne exultent filiæ incir-
cunciſorum.

21 ¶ Montes Gelboe, nec ros, nec pluuia ve-
niant ſuper vos, neq; ſint agri primitiarũ:
quia ibi abiectus eſt clypeus fortium, clypeus
Saul, quaſi non eſſet vnctus oleo.

22 ¶ A ſanguine interfectorum, ab adipe for
D tium, ſagitta Ionathæ nunquam rediit re-
trorſum, & gladius Saul non eſt reuerſus
inanis.

23 ¶ Saul & Ionathas amabiles, & decóri in
vita ſua, in morte quoq; non ſunt diuiſi: a-
quilis velociores, leonibus fortiores.

24 ¶ Filiæ Iſraël ſuper Saul flete, qui veſtie
bat vos coccino in delitijs, qui præbebat or-
namenta aurea cultui veſtro.

25 ¶ Quomodo ceciderũt fortes in prælio? Io-
nathas

*nathas in excelſis tuis occiſus eſt?*
¶*Doleo ſuper te frater mi Ionatha decóre* 26
*nimis , & amabilis ſuper amorẽ mulierum.*
—.2. —*Sicut mater vnicum amat filiũ ſuum,ita*
*ego te diligebam*ʾ.
¶*Quomodo ceciderunt robuſti , & perie-* 27
*runt arma bellica.*

CAP. II.

IGitur poſt hæc cõſuluit Dauid Dominum, 1
dicens, Num aſcendam in vnam de ciui- A
tatibus Iuda ? Et ait Dominus ad eum, Aſ-
cende. Dixitq́; Dauid, Quò aſcendam? Et re
ſpondit ei in Hebron. ¶Aſcendit ergo Dauid 2
& duæ vxores eius, Achi-nóam Iezraheli-
tis, & Abigail vxor Nabal Carmeli: ¶ſed & 3
viros qui erant cum eo, duxit Dauid ſingu-
los cum domo ſua: & manſerunt in oppidis
1.Ma.2.f.57. Hebron. ¶‖Veneruntq́; viri Iuda, & vnxe- 4
1.Re.31.d.12 runt ibi Dauid , vt regnaret ſuper domum
Iuda , & nuntiatum eſt Dauid , quod viri
Iabes-Galaad ſepeliſſent Saul . ¶Miſit ergo 5
Dauid nuntios ad viros Iabes-Galaad, di-
xitq́; ad eos , Benedicti vos Domino, qui fe-
ciſtis miſericordiam hanc cum domino ve-
ſtro Saul, & ſepeliſtis eum. ¶Et nunc retri- 6
buet vobis quidem Dominus miſericordiam B
& veritatem : ſed & ego reddam gratiam,
eo quod feciſtis verbum iſtud. ¶Conforten- 7
tur manus veſtræ, & eſtote filij fortitudinis:
licet enim mortuus ſit dominus veſter Saul,
tamen me vnxit domus Iuda in regem ſibi.
¶Abner autem filius Ner princeps exercitus 8
Saul, tulit Iſ-boſeth filium Saul, & circun-
duxit eum per caſtra, ¶regemq́; conſtituit ſu 9
per Galaad & ſuper Geſſuri, & ſuper Gezra
hel, & ſuper Ephraim, & ſuper Ben-iamin,
& ſuper Iſraël vniuerſum . ¶Quadraginta 10
annorum erat Iſ-boſeth filius Saul cùm re-
gnare cœpiſſet ſuper Iſraël, & duobus annis
regnauit: ſola autem domus Iuda ſequeba-
tur Dauid. ¶Et fuit numerus dierum quos 11
commoratus eſt Dauid, imperans in Hebron
ſuper domum Iuda, ſeptem annorum, & ſex C
menſium. ¶Egreſſusq́; eſt Abner filius Ner, 12
& pueri Iſ-boſeth filij Saul de caſtris in Ga
baon. ¶Porro Ioab filius Saruia, & pueri Da 13
uid egreſſi ſunt, & occurrerunt eis iuxta pi-
ſcinam Gabaon. Et cùm in vnum conueniſ-
ſent, è regione ſederunt: hi in vna parte pi-
ſcinæ, & illi ex altera . ¶ Dixitq́; Abner ad 14
Ioab, Surgant pueri, & ludant coram nobis.
Et reſpondit Ioab, Surgant . ¶ Surrexerunt 15
ergo & tranſierunt numero duodecim de
Ben-iamin, ex parte Iſ-boſeth filij Saul, &
duodecim de pueris Dauid . ¶ Apprehenſoq́; 16
vnuſquiſq; capite comparis ſui, defixit gla-
dium in latus contrarij, & ceciderunt ſimul:
vocatumq́; eſt nomen loci illius Ager-robu- D
ſtorum in Gabaon. ¶Et ortum eſt bellum du 17
rum ſatis in die illa: fugatusq́; eſt Abner &
viri Iſraël, à pueris Dauid . ¶Erant autem 18
ibi tres filij Saruiæ, Ioab, & Abiſai, et Aſaël:
porro Aſael curſor velociſſimus fuit , quaſi
vnus de capreis quæ morantur in ſyluis.
19 ¶Perſequebatur autem Aſael Abner, & non
declinauit ad dexteram , neq; ad ſiniſtram,
20 omittens perſequi Abner . ¶Reſpexit itaque
Abner poſt tergum ſuum, & ait, Tune es A-
21 ſael? Qui reſpondit ego ſum. ¶Dixitq́; ei Ab-
E ner, Vade ad dexteram ſiue ad ſiniſtram, &
apprehende vnum de adoleſcentibus, & tol-
le tibi ſpolia eius. Noluit autem Aſael omit-
22 tere quin vrgeret eum . ¶Rurſumq́; locutus
eſt Abner ad Aſael, Recede & noli me ſequi,
ne compellar confodere te in terram , & le-
uare non potero faciem meam ad Ioab fra-
23 trem tuum. ¶Qui audire contempſit, & no-
luit declinare: percuſſit ergo eum Abner auer
ſa haſta in inguine, & transfodit , & mor-
tuus eſt in eodem loco : omneſq; qui tranſi-
bant per locum illum in quo ceciderat Aſaël,
24 & mortuus erat, ſubſiſtebant. ¶Perſequen-
tibus autem Ioab & Abiſai fugientem Ab-
F ner, ſol occubuit: & venerunt vſque ad Col-
lem-aquæ ductus qui eſt ex aduerſo vallis,
25 —& itineris deſerti in Gabaon . ¶ Congre- —.2.
gatiq́; ſunt filij Ben-iamin ad Abner : &
conglobati in vnum cuneum , ſteterunt in
26 ſummitate tumuli vnius . ¶ Et exclamauit
Abner ad Ioab, & ait, Num vſque ad inter-
necionem tuus mucro deſæuiet ? an ignoras
quòd periculoſa ſit deſperatio? vſquequo non
dicis populo vt omittat perſequi fratres ſuos?
27 ¶Et ait Ioab, Viuit Dominus ſi locutus fuiſ
ſes, manè receſſiſſet populus perſequens fra-
28 trem ſuum. ¶Inſonuit ergo Ioab buccina . &
ſtetit omnis exercitus , nec perſecuti ſunt
29 vltrà Iſraël, neque iniêre certamen. ¶Abner
autem & viri eius abierunt per campeſtria,
tota nocte illa: & tranſierunt Iordanem , &
G luſtrata omni Beth-horon, venerunt ad Ca
30 ſtra. ¶Porro Ioab reuerſus omiſſo Abner, con
gregauit omnem populum : & defuerunt de
pueris Dauid decem & nouem viri , excepto
31 Aſaële. ¶Serui autem Dauid percuſſerunt de
Ben-iamin, & de viris qui erant cum Ab-
ner trecẽtos ſexaginta*, qui & mortui ſunt. *viros 1 ?
32 ¶Tuleruntq́; Aſael, & ſepelierũt eum in ſe-
pulchro patris ſui in Beth-léhem: & ambu-
lauerunt tota nocte Ioab, & viri qui erant
cum eo, & in ipſo crepuſculo peruenerunt in
Hebron.

CAP. III.

1 FActa eſt ergo longa concertatio inter do-
A mum Dauid & inter domum Saulis: Da
uid proficiens & ſemper ſeipſo robuſtior, do-
2 mus autem Saul decreſcens quotidie. ¶‖Na- 1.Par.3.a.1.
tiq́; ſunt filij Dauid in Hebron : fuitq́; pri-
mogenitus eius Amnon de Achi-noam Iez-
3 rahelitide. ¶Et poſt eum Cheleab de Abigail
vxore Nabal Carmeli : porrò tertius Abſa-
lon filius Maacha filiæ Tholmai regis Geſſur.
¶Quar-

ꝗQuartus autẽ Adonias, filius Haggith: & 4
quintus Saphatia, filius Abital. ꝗ Sextus 5
quoq; Iethraam de Egla vxore Dauid, hi na
ti ſunt Dauid in Hebron. ꝗ Cùm ergo eſſet 6
prælium inter domũ Saul & domum Dauid,
Abner filius Ner regebat domũ Saul. ꝗFue- 7
rat autem Sauli concubina nomine Reſpha,
filia Aia. ᵇ Dixitquè Iſ-boſeth ad Abner.
ꝗQuare ingreſſus es ad concubinam patris 8
mei? Qui iratus nimis propter verba Iſ-bo- B
ſeth, ait, Nũquid caput canis ego ſum aduer
ſum Iudam hodie, qui fecerim miſericordiam
ſuper domũ Saul patris tui, & ſuper fratres
& proximos eius, & nõ tradidi te in manus
Dauid, & tu requiſiſti in me quod argueres
pro muliere hodie? ꝗHæc faciat Deus Abner, 9
& hæc addat ei, niſi quomodo iurauit Do-
minus Dauid, ſic faciam cũ eo, ꝗ vt transfe- 10
ratur regnũ de domo Saul, & eleuetur thro-
nus Dauid ſuper Iſrael, & ſuper Iudam, à
Dan vſque Ber-ſabee. ꝗEt non potuit re- 11
ſpondere ei quicquam: quia metuebat illum.
ꝗMiſit ergo Abner nuntios ad Dauid ᶜ pro ſe 12
dicentes, Cuius eſt terra? Et vt loquerẽtur,
Fac mecum amicitias, & erit manus mea
tecum, & reducam ad te vniuerſum Iſrael.
ꝗQui ait, Optime: ego faciam tecum amici- 13
tias: ſed vnam rem peto à te, dicens, Non vi
debis faciem meam antequam adduxeris Mi C
chol filiam Saul, & ſic venies, & videbis
me. ꝗMiſit autem Dauid nuntios ad Iſ-bo- 14
ſeth filium Saul, dicens, Redde vxorem meã
Michol, ‖quam deſpondi mihi centum præ-
putijs Philiſthijm. ꝗMiſit ergo Iſ-boſeth, & 15
tulit eam à viro ſuo Phaltiel, filio Lais.
ꝗSequebaturq; eam vir ſuus, plorans vſque 16
Bahurim: & dixit ad eum Abner, Vade, &
reuertere. Qui reuerſus eſt. ꝗ Sermonem 17
quoque intulit Abner ad ſeniores Iſrael, di-
cens. Tam heri quàm nudiuſtertius quære-
batis Dauid vt regnaret ſuper vos. ꝗNunc 18
ergo facite: quoniam Dominus locutus eſt ad
Dauid, dicens: In manu ſerui mei Dauid
ſaluabo populum meum Iſrael de manu Phi
liſthijm, & omnium inimicorum eius. ꝗLo- 19
cutus eſt autem Abner etiam ad Beniamin.
Et abijt vt loqueretur ad Dauid in Hebron
omnia quæ placuerant Iſraeli & vniuerſo
Ben-iamin. ꝗVenitq; ad Dauid in Hebron 20
cum viginti viris, & fecit Dauid Abner D
& viris eius qui venerant cum eo, conui-
uium. ꝗEt dixit Abner ad Dauid, Surgam, 21
vt congregem ad te dominum meum regem
omnem Iſraël, & ineam tecum fœdus, & im
peres omnibus, ſicut deſiderat anima tua.
Cùm ergo deduxiſſet Dauid Abner, & ille
iſſet in pace, ꝗ ſtatim pueri Dauid & Ioab 22
venerunt cæſis latronibus, cum præda ma-
gna nimis: Abner autem non erat cum Da-
in Hebron, quia iam dimiſerat eum, & pro-
fectus fuerat in pace. ꝗ Et Ioab & omnis 23
exercitus qui erant cum eo, poſtea vene-
rant: nuntiatum eſt itaque Ioab a narran-
tibus, Venit Abner filius Ner ad regem, &
24 dimiſit eum, & abijt in pace. ꝗEt ingreſſus
eſt Ioab ad regem, & ait, Quid feciſti? Ecce
E venit Abner ad te: quare dimiſiſti eum, &
25 abijt & receſſit? ꝗignoras Abner filium Ner,
quoniam ad hoc venit ad te vt deciperet
te, & ſciret exitum tuum & introitum
26 tuum, & noſſet omnia quæ agis? ꝗEgreſſus
itaq; Ioab à Dauid, miſit nuntios poſt Ab-
ner, & reduxit eum à Ciſterna-ſira, igno-
27 rante Dauid. ꝗCùmquè rediſſet Abner in
Hebron, ſeorſum adduxit eum Ioab ad me-
dium portæ, vt loqueretur ei in dolo: & per-
cuſſit illum ibi in inguine, & mortuus eſt in
vltionem ſanguinis Aſael fratris eius.
28 ꝗ Quod cùm audiſſet Dauid rem iam ge-
ſtam, ait, Mundus ego ſum, & regnũ meum
apud Deum vſque in ſempiternum à ſan-
29 guine Abner filij Ner, ꝗ& veniat ſuper ca-
put Ioab, & ſuper omnem domum patris e-
F ius: nec deficiat de domo Ioab fluxum ſemi-
nis ſuſtinens, & leproſus, & tenens fuſum
30 & cadens gladio, & indigens pane. ꝗIgitur
Ioab & Abiſai frater eius interfecerũt Ab-
ner, eo quod occidiſſet Aſael fratrem eorum
31 in Gabaon in prælio. ꝗ Dixit autem Dauid
ad Ioab, & ad omnem populum qui erat cum
eo, Scindite veſtimenta veſtra, & accingi-
mini ſaccis, & plangite ante exequias Ab-
ner: porro rex Dauid ſequebatur feretrum.
32 ꝗCùmq; ſepeliſſent Abner in Hebron, leua-
uit rex Dauid vocem ſuam, & fleuit ſu-
per tumulum Abner: fleuit autem & om-
33 nis populus. ꝗPlangensq; rex & lugens
Abner ait, Nequaquam vt mori ſolent igna
34 ui, mortuus eſt Abner. ꝗ Manus tuæ ligatæ
non ſunt, & pedes tui non ſunt compedibus
aggrauati: ſed ſicut ſolent cadere coram filijs
G iniquitatis, ſic corruiſti. Congeminanſq; om
35 nis populus fleuit ſuper eum. ꝗCùmq; ve-
niſſet vniuerſa multitudo cibum capere cum
Dauid, clara adhuc die iurauit Dauid, di-
cens: Hæc faciat mihi Deus, & hæc addat, ſi
ante occaſum ſolis guſtauero panẽ vel aliud
36 quicquam. ꝗ Omniſq; populus audiuit, &
placuerunt eis cuncta quæ fecit rex in con-
37 ſpectu totius populi. ꝗEt cognouit omne vul
gus, & vniuerſus Iſrael in die illa quoniam
non actum fuiſſet a rege vt occideretur Ab-
38 ner filius Ner. ꝗDixit quoque rex ad ſeruos
ſuos, Num ignoratis quoniam princeps &
39 maximus cecidit hodie in Iſrael? ꝗEgo autẽ
adhuc delicatus & vnctus rex, porrò viri i-
ſti filij Saruiæ duri ſunt mihi: retribuat Do
minus facienti malum iuxta malitiã ſuam.

CAP. IIII.

1 AVdiuit autem Iſ-boſeth filius Saul
A quod cecidiſſet Abner in Hebron, &
diſſoluta ſunt manus eius, omniſq; Iſrael
per-

*Margin notes:* ᵇ ingreſſuſq; eſt ad eam Abner. — ᶜ in Hebron — 1.Re.18.g.27 — 3.Reg.2.a.5.

perturbatut eſt. ¶ Duo autem viri principes 2
latronum erant filio Saul, nomen vni Baa-
na, & nomen alteri Rechab, filij Rammó Be
rothita de filys Ben-iamin: ſiquidem & Be-
roth reputata eſt in Ben-iamin, ¶ & fuge- 3
runt Berothita in Gethaim, fueruntq́ ibi
aduena vſq́ ad tempus illud. ¶ Erat autē Io 4
natha filio Saul filius debi'is pedibus, quin-
quennis enim fuit, quando venit nūtius de
Saul & Ionatha ex Iezrahel, tollens itaque B
eum nutrix ſua, fugit: cùmq́ feſtinaret vt
fugeret, cecidit, & claudus effectus eſt: ha-
buitq́ vocabulum Miphi-boſeth. ¶ Veniētes 5
igitur filij Remmon Berothita, Rechab &
Baana ingreßi ſunt feruente die domū Iſ-
boſeth: qui dormiebat ſuper ſtratum ſuum
⌐.2. meridie. ⌐Et oſtiaria domus purgans triti-
ſum, obdormiuit'. ¶ Ingreßi ſunt autem do- 6
⌐.3. mum ⌐latenter' aſſumentes ſpicas tritici, &
percuſſerunt eum in inguine Rechab, & Baa
na frater eius, & fugerunt. ¶ Cùm autē in- 7
greßi fuiſſent domum, ille dormiebat ſuper
lectum ſuum in conclaui, & percutiētes in- C
terfecerunt eū: ſublatoq́ capite eius abierūt
per viam deſerti tota nocte, ¶ & attulerunt 8
caput Iſ-boſeth ad Dauid in Hebron: dixe-
runtq́ ad regem, Ecce caput Iſ-boſeth filij
Saul inimici tui, qui quarebant animam
tuam: & dedit Dominus domino meo regi
vltionem hodie de Saul, & de ſemine eius.
¶ Reſpondens autem Dauid Rechab, & Baa- 9
na fratri eius filijs Remmon Berothita, di-
xit ad eos, Viuit Dominus qui eruit animā
Sup.1.c.15. meam de omni anguſtia, ¶ ‖ quoniam eum 10
qui annūtiauerat mihi, & dixerat, Mortuus D
eſt Saul: qui putabat ſe proſpera nuntiare,
tenui, & occidi eum in Siceleg, cui oportebat
mercedem dare pro nuntio. ¶ Quanto magis 11
nunc cùm homines impij interfecerunt vi-
rum innoxium in domo ſua, ſuper lectum
ſuum, non quaram ſanguinem eius de ma-
nu veſtra, & auferam vos de terra? ¶ Pra- 12
cepit itaque Dauid pueris ſuis, & interfe-
cerunt eos: pracidentesq́ manus & pedes
eorum, ſuſpenderunt eos ſuper piſcinam in
Hebron: caput autem Iſ-boſeth tulerunt &
ſepelierunt in ſepulchro Abner in Hebron.

CAP. V.

1.Par. 11.a.1. ET venerunt vniuerſa tribus Iſraël ad 1
Dauid in Hebron, dicentes, Ecce nos os A
tuum & caro tua ſumus. ¶ Sed & heri & nu 2
diuſtertius cùm eſſet Saul rex ſuper nos, tu
eras educēs & reducens Iſrael: dixit autem
Dominus ad te, Tu paſces populum meum
Pſa.77.g.71. Iſrael, & tu eris dux ſuper Iſraël. ¶ Vene- 3
runt quoque & ſeniores Iſrael ad regem in
Hebron, & percußit cum eis rex Dauid fœ-
dus in Hebron coram Domino: vnxeruntq́
Dauid in regem ſuper Iſrael. ¶ Filius trigin 4
ta annorum erat Dauid, cùm regnare ca-
3.Re.2.c.11. piſſet, & ‖ quadraginta annis regnauit. ¶ In 5
Hebron regnauit ſuper Iudam ſeptem an-
nis, & ſex menſibus: in Ieruſalem autem re
gnauit triginta tribus annis ſuper omnem
6 Iſrael & Iudam. ¶ Et abijt rex, & omnes vi
ri qui erant cum eo, in Ieruſalem ad Iebu-
ſaum habitatorem terra: dictumq́ eſt Da-
uid ab eis, Non ingredieris huc, niſi abſtu-
leris cacos & claudos, dicentes, Non ingredie-
7 tur Dauid huc. ¶ Cepit autem Dauid arcem
8 Sion, hac eſt ciuitas Dauid. ¶ Propoſuerat e-
nim Dauid in die illa pramium, qui percuſ-
ſiſſet Iebuſaum, & tetigiſſet domatum fiſtu
las, & abſtuliſſet cacos & claudos odientes
animam Dauid: idcirco dicitur in prouerbio,
B Cacus & claudus non intrabunt in tem-
9 plum. ¶ Habitauit autem Dauid in arce*, *Sion
& vocauit eam, Ciuitatem Dauid: & adifi-
10 cauit per gyrum à Mello & intrinſecus. ¶ Et
ingrediebatur proficiens atque ſuccreſcens,
& Dominus Deus exercituum erat cum eo.
11 ¶ ‖ Miſit quoque Hiram rex Tyri nuntios ad 1.Par.14.a.1.
Dauid, & ligna cedrina, & artifices ligno-
rum, artificesq́ lapidum ad parietes: & adi-
12 ficauerunt domum Dauid. ¶ Et cognouit Da
uid quoniam confirmaſſet eum Dominus re-
gem ſuper Iſrael, & quoniam exaltaſſet re-
gnum eius ſuper populum ſuum Iſraël.
13 ¶ ‖ Accepit ergo Dauid adhuc concubinas & 1.Par.3.b.5.
vxores de Ieruſalem, poſtquam venerat de
Hebron: natiq́ ſunt Dauid & alij filij & fi-
14 lia, ¶ & hac nomina eorum qui nati ſunt ei
C in Ieruſalem, Samua & Sobab, & Nathan,
15 & Salomon: ¶ & Iebahar & Eliſua & Ne-
16 pheg. ¶ & Iaphia, & Eliſama, & Elioda, &
17 Eliphalet. ¶ Audierūt ergo Philiſthijm quod 1.Pa.14.b.8.
vnxiſſent Dauid in regem ſuper Iſraël: & c.11.d.16.
aſcenderunt vniuerſi vt quarerent Dauid.
quod cùm audiſſet Dauid, deſcendit in pra-
18 ſidium. ¶ Philiſthijm autem venientes, diffu
19 ſi ſunt in Valle-raphaim. ¶ Et conſuluit Da
uid Dominum, dicens, Si aſcendam ad Phi-
liſthijm? & ſi dabis eos in manu mea? Et di-
xit Dominus ad Dauid, Aſcende, quia tra-
20 dens dabo Philiſthijm in manu tua. ¶ ‖ Venit Iſa.28.f.21.
ergo Dauid in Baal-pharaſim, & percußit
eos ibi, & dixit, Diuiſit Dominus inimicos
meos coram me, ſicut diuiduntur aqua. Pro-
pterea vocatum eſt nomen loci illius Baal-
21 pharaſim. ¶ Et reliquerunt ibi ſculptilia
22 ſua, qua tulit Dauid & viri eius. ¶ Et ad-
D diderunt adhuc Philiſthijm vt aſcenderent,
23 & diffuſi ſunt in Valle-raphaim. ¶ Conſu-
luit autem Dauid Dominum, ⌐Si aſcen- ⌐.4.
dam contra Philiſthaos, & tradas eos in ma
nus meas'? ¶ Qui reſpondit, Non aſcendas
⌐contra eos', ſed gyra poſt tergum eorum, & ⌐.4.
24 venies ad eos ex aduerſo pyrorum. ¶ Et cùm
audieris ſonitum gradientis in cacumine
pyrorum: tunc inibis pralium: quia tunc e-
gredietur Dominus ante faciem tuam, vt
25 percutias caſtra Philiſthijm. ¶ Fecit itaque
Da-

Dauid ſicut præceperat ei Dominus, & per-
cuſſit Philiſthym de Gabaa, vſque dum ve-
nias Gezer.

CAP. VI.

1 CONgregauit autem rurſum Dauid om
A nes electos ex Iſrael, triginta millia.
2.Par.13.b.5. 2 ¶‖Surrexitq́; Dauid & abijt, & vniuerſus
populus qui erat cũ eo de viris Iuda, vt ad-
ducerent arcam Dei ſuper quam inuocatum
eſt nomen Domini exercituum ſedentis in
3 Cherubim ſuper eam. ¶ Et impoſuerunt ar-
cam Dei ſuper plauſtrum nouum: tuleruntq́;
eam de domo Abinadab, qui erat in Ga
baa, Oza autem, & Ahio filij Abinadab, mi
1.Reg.7.a.1. 4 nabant plauſtrum nouum. ¶‖Cùmq́; tuliſ-
ſent eam de domo Abinadab, qui erat in Ga
baa cuſtodiens arcam Dei Ahio præcedebat
5 arcam. ¶ Dauid autem & omnis Iſrael lu-
debant coram Domino in omnibus lignis fa
brefactis, & citharis & lyris & tympanis &
1.Pa.15.b.15. 6 ſiſtris & cymbalis. ¶‖Poſtquam autem vene
"Nachon 1. runt ad Aream "Nachor', extendit Oza ma
num ad arcam Dei, & tenuit eam: quoniam
¬.3 calcitrabant boues ¬ & declinauerunt eam'.
7 ¶Iratusq́; eſt indignatione Dominus contra
Ozam, & percuſſit eum ſuper temeritate:
8 qui mortuus eſt ibi iuxta arcam Dei. ¶Con
B triſtatus eſt autem Dauid, eo quod percuſ-
ſiſſet Dominus Ozam, & vocatum eſt nomẽ
loci illius, Percuſſio-Oza, vſque in diem
9 hanc. ¶Et extimuit Dauid Dominum in die
illa, dicens, Quomodo ingredietur ad me ar-
10 ca Domini? ¶ Et noluit diuertere ad ſe arcam
Domini in ciuitatem Dauid: ſed diuertit
11 eam in domum Obed-edom Gethæi. ¶Et ha
bitauit arca Domini in domo Obed-edom
Gethæi tribus menſibus: & benedixit Do-
minus Obed-edom, & omnem domum eius.
1.Pa.15.d.25 12 ¶‖Nuntiatumq́; eſt regi Dauid quod bene-
dixiſſet Dominus Obed-edom, & omnia e-
¬.6. ius propter arcam Dei. ¬ Dixitq́; Dauid',
Ibo, & reducam arcam cum benedictione in
domum meam. Abijt ergo Dauid, & abduxit
arcam Dei de domo Obed-edom in ciuita-
¬.7. tem Dauid cum gaudio: ¬ & erant cum Da
13 uid ſeptẽ chori, & victima vituli'. ¶Cùm-
C que tranſcendiſſent qui portabant arcam
¬.6. Domini ſex paſſus, immolabat bouem ¬ &
¬.6. ouem', & arietem, & Dauid ¬ percutiebat in
14 organis armigatis, ¶ &' ſaltabat totis viri-
bus ante Dominum: porro Dauid erat accin
15 ctus ephod lineo. ¶ Et Dauid, & omnis do-
mus Iſraël ducebant arcam teſtamenti Do-
mini in iubilo, & in clangore buccinæ.
16 ¶Cùmq́; intraſſet arca Domini in ciuitatem
Dauid, Michol filia Saul proſpiciens per fe-
neſtram, vidit regem Dauid ſubſilientem,
atque ſaltantem coram Domino: & deſpexit
1.Par.16.a.1 17 eum in corde ſuo. ¶ Et introduxerunt arcam
Domini, & impoſuerunt eam in loco ſuo in
medio tabernaculi, quod tetenderat ei Da-
uid: & obtulit Dauid holocauſta, & pacifica
18 coram Domino. ¶Cùmq́; compleſſet offerens
"holocauſta', & pacifica, benedixit populo "holocau-
19 in nomine Domini exercituum. ¶ Et parti- ſtum 3.
tus eſt vniuerſæ multitudini Iſrael tam vi
ro quam mulieri ſingulis collyridam panis
vnam, & aſſaturã bubalæ carnis vnam, &
D ſimilam frixam oleo: & abijt omnis populus
20 vnuſquiſque in domum ſuam. ¶Reuerſusq́;
eſt Dauid vt benediceret domui ſuæ: & e-
greſſa Michol filia Saul in occurſum Dauid,
ait, Quam glorioſus fuit hodie rex Iſrael
diſcooperiens ſe ante ancillas ſeruorum ſuo-
rum, & nudatus eſt, quaſi ſi nudetur vnus
21 de ſcurris. ¶ Dixitque Dauid ad Michol, ¬.4.
¬ Viuit Dominus quia ludam' ante Do-
minum qui elegit me potius, quàm patrem
tuum, & quam omnem domum eius, &
præcepit mihi vt eſſem dux ſuper populum
22 Domini in Iſrael, ¶ & ludam, & vilior fiam
plus quam factus ſum: & ero humilis in o-
culis meis, & cum ancillis, de quibus locu-
23 ta es, glorioſior apparebo. ¶ Igitur Michol fi-
lia Saul non eſt natus filius vſque in diem
mortis ſuæ.

CAP. VII.

1 FActum eſt autem cùm ſediſſet rex in do-
A mo ſua, & Dominus dediſſet ei requiem
2 vndique ab vniuerſis inimicis ſuis, ¶ dixit
ad Nathan prophetã, Videſne quod ego ha- 1.Pa. 17.a.1.
bitem in domo cedrina, & arca Dei poſita ſit
3 in medio pellium? ¶ Dixitq́; Nathan ad
regem, Omne quod eſt in corde tuo, vade
4 fac, quia Dominus tecum eſt. ¶ Factum eſt
autem in illa nocte: & ecce ſermo Dominȋ
5 ad Nathan, dicens, ¶Vade & loquere ad ſer
uum meũ Dauid, Hæc dicit Dominus, Nun-
quid tu ædificabis mihi domum ad habitan
6 dum? ¶ Neq; enim habitaui in domo ex die
illa, qua eduxi filios Iſrael de terra Aegypti,
vſque in diem hanc: ſed ambulabam in ta-
7 bernaculo, & in tentorio. ¶ Per cuncta loca
quæ tranſiui cum omnibus filijs Iſrael, nun-
quid loquens locutus ſum ad vnam de tri-
bubus Iſrael, cui præcepi vt paſceret popu-
lum meum Iſrael, dicens: Quare non ædifi-
8 caſtis mihi domum cedrinam? ¶ Et nunc
B hæc dices ſeruo meo Dauid, Hæc dicit Do-
minus exercituum, ‖ Ego tuli te de paſcuis 1.Re.16.c.11
ſequentem greges, vt eſſes dux ſuper popu- Pſa.77.g.70
9 lum meum Iſrael: ¶ & fui tecum in omni-
bus vbicunq; ambulaſti, & interfeci vniuer
ſos inimicos tuos à facie tua: fecíq́; tibi no-
men grande, iuxta nomen magnorum qui
10 ſunt in terra. ¶ Et ponam locum populo meo 2.Par.33.a.4
Iſrael, & plantabo eum, & habitabit ſub eo, b.7.
& non turbabitur amplius: nec addent filij
12 iniquitatis vt affligant eum ſicut prius, ¶ ex
die qua conſtitui iudices ſuper populum
meum Iſrael: & requiem dabo tibi ab om-
nibus inimicis tuis: prædicitq́; tibi Do-
minus,

minus, quòd domum faciat tibi Dominus.
3.Re.8.b.12. ¶ ‖ Cùmq; completi fuerint dies tui, & dor- 12
mieris cum patribus tuis, ſuſcitabo ſemen
tuum poſt te, quod egredietur de vtero tuo,
3.Re.5.a.5. & firmabo regnum eius. ¶ ‖ Ipſe ædificabit 13
1.Pa.22.b.10 domum nomini meo, & ſtabiliam thronum
Heb.1.b.5. regni eius vſq; in ſempiternum. ¶ ‖ EGO 14
Pſa.88.c.31. ERO EI IN PATREM, & ipſe erit
mihi in filiũ, qui ſi inique aliquid geſſerit,
arguam eum in virga virorum, & in plagis
filiorum hominum. ¶ Miſericordiam autem 15
"tua 5. meã non auferam ab eo, ſicut abſtuli à Saul, C
quem amoui a facie "mea'. ¶ Et fidelis erit 16
domus tua, & regnum tuum vſque in æter
num ante faciem tuã, & thronus tuus erit
firmus iugiter. ¶ Secundũ omnia verba hæc, 17
& iuxta vniuerſam viſionem iſtam, ſic lo-
cutus eſt Nathan ad Dauid. ¶ Ingreſſus eſt 18
autem rex Dauid & ſedit coram Domino,
& dixit: Quis ego ſum Domine Deus, &
quæ domus mea, quia adduxiſti me huc uſ-
que? ¶ Sed & hoc parum viſum eſt in conſpe 19
ctu tuo Domine Deus, niſi loquereris etiam
de domo ſerui tui in longinquum: iſta eſt e-
nim lex Adam Domine Deus. ¶ Quid ergo 20
addere poterit adhuc Dauid, vt loquatur ad
te? tu enim ſcis ſeruum tuum Domine Deus.
¶ Propter verbum tuum, & ſecundum cor 21
tuum feciſti omnia magnalia hæc, ita vt no
tum faceres ſeruo tuo. ¶ Idcirco magnificatus 22
es Domine Deus, quia non eſt ſimilis tui,
neque eſt Deus extra te, in omnibus quæ
audiuimus auribus noſtris. ¶ Quæ eſt autem 23
vt populus tuus Iſrael gẽs in terra, propter D
quam iuit Deus vt redimeret eam ſibi in
populum, & poneret ſibi nomen, faceretq; eis
magnalia, & horribilia ſuper terram à facie
populi tui, quem redemiſti tibi ex Aegypto,
"gentibus & dijs 2. "gentem & Deum' eius. ¶ Firmaſti enim ti 24
bi populum tuum Iſraël in populum ſempi-
"gente & Deo 2. ternũ: Et tu Domine Deus factus es eis in
Deum. ¶ Nunc ergo Domine Deus verbum 25
quod locutus es ſuper ſeruum tuum, & ſu-
per domum eius, ſuſcita in ſempiternum: &
fac ſicut locutus es, ¶ vt magnificetur nomen 26
tuum vſque in ſempiternum, atque dica-
tur, dominus exercituum Deus ſuper Iſraël.
Et domus ſerui tui Dauid erit ſtabilita co-
ram Domino: ¶ quia tu Domine exercituum 27
Deus Iſraël reuelaſti aurem ſerui tui, dicẽs,
Domum ædificabo tibi: propterea inuenit
ſeruus tuus cor ſuum vt oraret te oratione
hac. ¶ Nunc ergo Domine Deus, tu es Deus, 28
& verba tua erunt vera: locutus es enim
ad ſeruum tuum bona hæc. ¶ Incipe ergo, & 29
benedic domui ſerui tui, vt ſit in ſempiter-
num coram te: quia tu Domine Deus locu-
*& 6. tus es, * benedictione tua benedicetur do-
mus ſerui tui in ſempiternum.

CAP. VIII.

1 FActum eſt autem poſt hæc percuſſit Da-
A uid Philiſthijm, & humiliauit eos, ‖ & 1.Pa.18.a.1.
tulit Dauid Frenum-tributi de manu Phi-
2 liſthijm. ¶ Et percuſſit Moab, & menſus eſt
eos funiculo, coæquans terræ: menſus eſt au-
tem duos funiculos, vnum ad occidendum,
& vnum ad viuificandum: factusq; eſt
3 Moab Dauid ſeruiens ſub tributo. ¶ Et per-
cuſſit Dauid Adar-ezer filium Rohob regem
Soba, quando profectus eſt vt dominaretur
4 ſuper flumen Euphraten. ¶ Et captis Dauid
ex parte eius mille ſeptingentis equitibus,
& viginti millibus peditum, ſubneruauit
omnes iugales curruum: dereliquit autem
5 ex eis centum currus. ¶ Venit quoque Syria
Damaſci vt præſidium ferret Adar-ezer
B regi Soba, & percuſſit Dauid de Syria vi-
6 ginti duo millia virorum. ¶ Et poſuit Dauid
præſidium in Syria Damaſci: factaq; eſt Sy-
ria Dauid ſeruiens ſub tributo: ſeruauitq;
Dominus Dauid in omnibus ad quæcunque
7 profectus eſt. ¶ Et tulit Dauid arma aurea
quæ habebant ſerui Adar-ézer, & detulit
8 ea in Ieruſalem. ¶ Et de Bete, & de Beroth
ciuitatibus Adar-ézer tulit rex Dauid æs
multum nimis, - de quo fecit Salomon om- -.6.
nia vaſa ærea in templo: & mare æneum, &
9 columnas, & altare'. ¶ Audiuit autem Thou
C rex Emath, quod percuſſiſſet Dauid omne
10 robur Adar-ézer. ¶ & miſit Thou Ioram fi-
lium ſuum ad regem Dauid, vt ſalutaret
eum congratulans, & gratias ageret, eo quod
expugnaſſet Adar-ézer, & percuſſiſſet eum.
Hoſtis quippe erat Thou Adar-ézer, & in
manu eius erant vaſa aurea, & vaſa ar-
11 gentea, & vaſa ærea: ¶ quæ & ipſa ſanctifi-
cauit rex Dauid Domino cũ argento & au-
ro quæ ſanctificauerat de vniuerſis gentibus
12 quas ſubegerat ¶ de Syria, & Moab, & filijs
D Ammon, & Philiſthijm, & Amalec, & de ma
nubijs Adar-ézer filij Rohob regis Soba.
13 ¶ Fecit quoque ſibi Dauid nomen cùm re-
uerteretur capta Syria in Valle-ſalinarum.
cæſis "decem & octo' millibus, - & in Gebe- "duodecim 2
14 lem ad viginti tria millia': ¶ & poſuit in -.6.
Idumæa cuſtodes, ſtatuitq; præſidium: & fa-
cta eſt vniuerſa Idumæa ſeruiens Dauid, &
ſeruauit Dominus Dauid in omnibus ad
15 quæcunque profectus eſt. ¶ Et regnauit Da-
uid ſuper omnem Iſraël, faciebat quoque Da
uid iudicium & iuſtitiam omni populo ſuo.
16 ¶ Ioab autem filius Saruiæ erat ſuper exer-
citum: porro Ioſaphat filius Ahilud erat à
17 commentarijs, ¶ & Sadoc filius Achitob, &
Achimelech filius Abiathar erant ſacerdo-
18 tes, & Sarias ſcriba: ¶ Banaias autem filius
Ioiadæ ſuper cerethi & pheleti, filij autem
Dauid ſacerdotes erant.

## CAP. IX.

ET dixit Dauid, Putáſne eſt aliquis qui 1
remanſerit de domo Saul, vt faciã eum A
eo miſericordiam propter Ionathan? ¶Erat 2
autem de domo Saul, ſeruus nomine Siba:
quem cùm vocaſſet rex ad ſe, dixit ei, Túne
es Siba? Et ille reſpondit, Ego ſum ſeruus
tuus. ¶Et ait rex, Nunquid ſupereſt aliquis 3
de domo Saul, vt faciam eum eo miſericor- B
diam Dei? Dixitq; Siba regi, Supereſt filius
Ionatha debilis pedibus. ¶Vbi, inquit, eſt? Et 4
Siba ad regem, Ecce, ait, in domo eſt Machir
filij Ammiel in Lo-dabar. ¶ Miſit ergo rex 5
Dauid, & tulit eum de domo Machir filij
Ammiel de Lo-dabar. ¶Cùm autem veniſ- 6
ſet Miphi-boſeth filius Ionatha filij Saul ad
Dauid, corruit in faciem ſuam, & adorauit.
Dixitq; Dauid, Miphi-boſeth? qui reſpon-
dit, Adſum ſeruus tuus. ¶Et ait ei Dauid, 7
Ne timeas, quia faciens faciam in te miſeri
cordiam propter Ionathan patrem tuum, &
reſtituã tibi omnes agros Saul patris tui, & C
tu comedes panem in menſa mea ſemper.
¶Qui adorans eum dixit, Quis ego ſum ſer- 8
uus tuus, quoniam reſpexiſti ſuper canem
mortuum ſimilem mei? ¶Vocauit itaque rex 9
Sibam puerum Saul, & dixit ei: Omnia
quæcunque fuerunt Saul, & vniuerſam do
mum eius, dedi filio domini tui. ¶ Operare 10
igitur ei terram tu, & filij tui, & ſerui tui:
& inferes filio domini tui cibos, vt alatur:
Miphi-boſeth autem filius domini tui co-
medet ſemper panem ſuper menſam meam.
Erant autem Siba quindecim filij, & vigin D
ti ſerui. ¶Dixitq; Siba ad regem, Sicut iuſ- 11
ſiſti domine mi rex ſeruo tuo, ſic faciet ſer-
uus tuus: & Miphi-boſeth comedet ſuper
*tuam 9. menſam "meam" quaſi vnus de filijs regis.
¶Habebat autem Miphi-boſeth filium par- 12
uulum nomine Micha: omnis verò cognatio
domus Siba ſeruiebat Miphi-boſeth. ¶Porrò 13
Miphi-boſeth habitabat in Ieruſalem: quia
de menſa regis iugiter veſcebatur: & erat
claudus vtroque pede.

## CAP. X.

FActum eſt autem poſt hæc, vt moreretur 1
rex filiorum Ammon, & regnauit Hanon A
1.Pa.19.a.7. filius eius pro eo. ¶‖Dixitq; Dauid, Faciam 2
miſericordiã cum Hanon filio Naas, ſicut fe
cit pater eius mecũ miſericordiam. Miſit er-
go Dauid, conſolans eũ per ſeruos ſuos ſuper
patris interitu. Cùm autem veniſſent ſerui
Dauid, in terram filiorũ Ammon, ¶dixerunt 3
principes filiorum Ammon ad Hanon domi-
num ſuum, Putas quod propter honorẽ pa
tris tui miſerit Dauid ad te conſolatores, &
*ſe non ideo vt* inueſtigaret, & exploraret ciui-
tatem, & euerteret eam, miſit Dauid ſeruos
ſuos ad ſe? ¶Tulit itaq; Hanon ſeruos Da- 4
uid, raſitq; dimidiam partem barbæ eorum,
& præſcidit veſtes eorum medias vſque ad
5 nates, & dimiſit eos. ¶Quod cùm nũtiatum
B eſſet Dauid, miſit in occurſum eorum: erant
enim viri confuſi turpiter valde, & man-
dauit eis Dauid, Manete in Iericho, donec
creſcat barba veſtra, & tunc reuertimini.
6 ¶Videntes autem filij Ammon, quod iniu-
riam feciſſent Dauid, miſerunt, & conduxe-
runt mercede Syrum Rohob, & Syrum Soba,
viginti millia peditum, & à rege Maacha
mille viros, & ab Iſ-tob duodecim millia vi
7 rorum. ¶ Quod cùm audiſſet Dauid, miſit
8 Ioab & omnem exercitum bellatorum. ¶E-
greſſi ſunt ergo filij Ammon, & direxerunt
aciem ante ipſum introitum portæ: Syri au
tem Soba, & Rohob, & Iſ-tob, & Maacha
9 ſeorſum erant in campo. ¶ Videnſq; igitur
Ioab quod præparatũ eſſet aduerſum ſe præ-
lium, & ex aduerſo & poſt tergum, elegit* ex *ſibi
omnibus electis Iſraël, & inſtruxit aciem
10 contra Syrum: ¶reliquam autem partem po
C puli tradidit Abiſai fratri ſuo, qui direxit
11 aciem aduerſus filios Ammon. ¶Et ait Ioab,
Si præualuerint aduerſum me Syri, eris mi-
hi in adiutorium: ſi autem filij Ammon præ-
12 naluerint aduerſum te, auxiliabor tibi. ¶E-
ſto vir fortis, & pugnemus pro populo noſtro
& ciuitate Dei noſtri: Dominus autem fa-
13 ciet quod bonum eſt in conſpectu ſuo. ¶ Iniit
itaque Ioab & populus qui erat cum eo, cer-
tamen contra Syros: qui ſtatim fugerunt à
14 facie eius. ¶ Filij autem Ammon videntes
quia fugiſſent Syri, fugerunt & ipſi a facie
Abiſai, & ingreſſi ſunt ciuitatem: reuerſuſ-
que eſt Ioab a filijs Ammon, & venit Ieru-
15 ſalem. ¶"Videntes igitur filij Ammon quo- " Videntes
niam Syrus expauit, & quoniam corruiſſent igitur Syri
16 coram Iſraël, congregati ſunt pariter. ¶Mi- quoniã cor-
ſitq; Adar-ézer, & eduxit Syros qui erant ruiſſent 7.
trans fluuium, & adduxit eorum exercitũ:
Sobach autem magiſter militiæ Adar-ézer,
17 erat princeps eorum. ¶Quod cùm nuntiatum
D eſſet Dauid, contraxit omnem Iſraëlem, &
tranſiuit Iordanem, venitq; in Helam, &
direxerunt aciem Syri ex aduerſo Dauid, &
18 pugnauerunt contra eum. ¶Fugeruntq; Syri
à facie Iſraël, & occidit Dauid de Syris ſe-
ptingentos currus, & quadraginta millia e-
quitum: & Sobach principem militiæ per-
19 cuſſit, qui ſtatim mortuus eſt. ¶Videntes aũ
tem vniuerſi reges qui erant in præſidio A-
dar-ézer, ſe victos eſſe ab Iſraël, expaue-
runt & fugerunt quinquaginta & octo mil
lia coram Iſraël. Et fecerunt pacem cum Iſ-
raël: & ſeruierunt eis, timueruntq; Syri au-
xilium præbere * filijs Ammon. *vltrà t.

## CAP. XI.

1 FActum eſt autem, vertente anno, eo tem 1.Pa.20.a.1.
A pore quo ſolent reges ad bella procedere,
miſit Dauid Ioab, & ſeruos ſuos cum eo, &
vniuerſum Iſraël, & vaſtauerunt filios Am
mon, & obſederunt Rabba: Dauid autem re

*manſit in Ieruſalem.¶Dum hæc agerentur, 2*
*quadã dic. *acsidit* ut ſurgeret Dauid de ſtratu ſuo poſt*
*meridiem, & deambularet in ſolario domus*
*regiæ, viditq́; mulierem ſe lauantem, ex ad-*
*uerſo ſuper ſolarium ſuum: erat autem mu-*
*lier pulchra valde.¶Miſit ergo rex, & re- 3*
*quiſiuit quæ eſſet mulier: Nuntiatumq́; eſt*
*ei, quod ipſa eſſet Beth-ſabee filia Eliam,*
*Vxor Vriæ Hethæi. ¶Miſsis itaque Dauid 4*
*nuntiis tulit eam: quæ cùm ingreſſa eſſet ad*
Leu.15.c.18. *illum, dormiuit cum ea: ‖ ſtatimq́; ſanctifi-*
*cata eſt ab immunditia ſua: ¶& reuerſa eſt 5*
*in domum ſuam concepto fœtu: Mittensque*
*nuntiauit Dauid, & ait, Concepi.¶Miſit au 6*
*tem Dauid ad Ioab, dicens: Mitte ad me V-*
*riam Hethæum. Miſitq́; Ioab Vriam ad Da-*
*uid.¶Et venit Vrias ad Dauid. Quæſiuitq́; 7*
*Dauid quàm rectè ageret Ioab, & populus, B*
*& quomodo adminiſtraretur bellum. ¶& di 8*
*xit Dauid ad Vriam, Vade in domũ tuam,*
*& laua pedes tuos. Et egreſſus eſt Vrias de*
*domo regis, ſecutusq́; eſt eum cibus regius.*
*¶Dormiuit autem Vrias ante portã domus 9*
*regiæ, cum aliis ſeruis domini ſui. & non de-*
*ſcendit ad domum ſuam.¶Nuntiatumq́; eſt 10*
*Dauid à dicentibus, Non iuit Vrias in do-*
*mum ſuam. Et ait Dauid ad Vriam, Nun-*
*quid non de via veniſti? quare non deſcen-*
*diſti in domum tuam? ¶Et ait Vrias ad Da 11*
...6. *uid, Arca Dei & Iſraël, & Iuda habitant*
*in papilionibus, & dominus meus Ioab, &*
*ſerui domini mei ſuper faciem terræ manẽt:*
*& ego ingrediar domum meam, vt comedam*
*& bibam, & dormiam cum vxore mea? per*
*ſalutem tuam, & per ſalutem animæ tuæ nõ*
*faciam rem hanc.¶Ait ergo Dauid ad Vriã, 12*
*Mane hic etiam hodie, & cras dimittã te.*
*autem 1. *Manſit* Vrias in Ieruſalem in die illa & al C*
*tera: ¶& vocauit eum Dauid vt comederet 13*
*coram ſe & biberet, & inebriauit eum: qui*
*egreſſus veſpere, dormiuit in ſtratu ſuo cum*
*ſeruis domini ſui, & in domum ſuam non*
*deſcendit. ¶Factum eſt ergo manè, & ſcripſit 14*
*Dauid epiſtolam ad Ioab: miſitq́; per manum*
*Vriæ, ¶ſcribens in epiſtola, Ponite Vriam ex 15*
*aduerſo belli, vbi fortiſsimum eſt prælium:*
*& derelinquite eum, vt percuſſus intereat.*
*¶Igitur cùm Ioab obſideret vrbem, poſuit V- 16*
*riam in loco vbi ſciebat viros eſſe fortiſsi-*
*mos. ¶Egreſsiq́; viri de ciuitate, bellabant 17*
*aduerſum Ioab, & ceciderunt de populo ſer-*
*uorum Dauid, & mortuus eſt etiam Vrias*
*Hethæus.¶Miſit itaque Ioab, & nuntiauit 18*
*Dauid omnia verba prælii: ¶præcepitq́; nun 19*
*tio, dicens: Cùm compleueris vniuerſos ſer-*
*mones belli ad regem, ¶ſi eum videris indi- 20*
*gnari, & dixerit, Quare acceſsiſtis ad mu-*
*rum vt præliaremini? an ignorabatis quod*
Iud 9. g.53. *multa ex muro tela mittantur? ¶‖Quis per- 21*
*Ierobeſeth *cuſsit Abi-melech filium* Ierobaal? nonne*
5. *mulier miſit ſuper eum fragmẽ molæ de mu*

*ro, & interfecit eum in Thebes? quare iuxta*
D *murum acceſsiſtis? dices, Etiam ſeruus tuus*
22 *Vrias Hethæus occubuit.¶Abiit ergo nũtius*
*& venit, & narrauit Dauid omnia quæ ei*
23 *præceperat Ioab. ¶Et dixit nuntius ad Da-*
*uid, Præualuerunt aduerſum nos viri, & e-*
*greſsi ſunt ad nos in agrum: nos autem facto*
*impetu perſecuti eos ſumus vſq́; ad portam*
24 *ciuitatis. ¶Et direxerũt iacula ſagittarii ad*
*ſeruos tuos ex muro deſuper: mortuiq́; ſunt*
*de ſeruis regis, quinetiam ſeruus tuus Vrias*
25 *Hethæus mortuus eſt. ¶Et dixit Dauid ad*
*nuntium, Hæc dices Ioab, Nõ te frangat iſta*
*res: varius enim euentus eſt belli, & nunc*
*hunc, & nunc illum conſumit gladius: cõfor-*
*ta bellatores tuos aduerſus vrbẽ, vt deſtruas*
26 *eam, & exhortare eos. ¶Audiuit autẽ vxor*
*Vriæ, quod mortuus eſſet Vrias vir ſuus, &*
27 *planxit eũ.¶Tranſactoq́; luctu miſit Dauid,*
*& introduxit eam in domum ſuam, & facta*
*eſt ei vxor, peperitq́; ei filium: & diſplicuit*
*verbum hoc quod fecerat Dauid coram Do-*
*mino.*

CAP. XII.

1 M*iſit ergo Dominus Nathan ad Dauid:*
A *qui cùm veniſſet ad eũ, dixit ei:* Duo* *Reſponde
*viri erant in ciuitate vna, vnus diues, &* mihi iudi-
2 *alter pauper. ¶Diues habebat oues & boues* cium.
3 *plurimos valde. ¶Pauper autẽ nihil habebat*
*omnino, præter ouẽ vnam paruulam quam*
*emerat & nutrierat, & quæ creuerat apud*
*eum cum filiis eius ſimul, de pane illius co-*
*medens, & de calice eius bibens, & in ſinu*
4 *illius dormiens: eratq́; illi ſicut filia. ¶Cùm*
*autem peregrinus quidam veniſſet ad diui-*
*tem, parcens ille ſumere de ouibus & de bo-*
*bus ſuis, vt exhiberet conuiuium peregrino*
*illi qui venerat ad ſe, tulit ouem viri pau-*
*peris, & præparauit cibos homini qui vene-*
5 *rat ad ſe. ¶Iratus autem indignatione Da-*
*uid aduerſus hominẽ illum nimis, dixit ad*
B *Nathan, Viuit Dominus, quoniã filius mor-*
6 *tis eſt vir qui fecit hoc. ¶Ouem reddet ‖in* Exo.22.a.1.
*quadruplum, eò quòd fecerit verbum iſtud,*
7 *& nõ pepercerit. ¶Dixit autem Nathan ad*
*Dauid, Tu es ille vir*. Hæc dicit Dominus* *qui feciſti
*Deus Iſrael, ego vnxi te in regem ſuper Iſ-* hanc rem.
8 *raël, & ego erui te de manu Saul, ¶& dedi*
*tibi domum domini tui, & vxores domini*
*tui in ſinu tuo, dediq́; tibi domum Iſraël &*
*Iuda: & ſi parua ſunt iſta, adiiciã tibi multò*
9 *maiora. ¶Quare ergo contempſiſti verbum*
*Domini vt faceres malũ in conſpectu meo?*
*Vriam Hethæum percuſsiſti gladio, & vxo-*
*rem illius accepiſti in vxorem tibi, & inter-*
10 *feciſti eum gladio filiorum Ammon. ¶Quam*
*ob rem non recedet gladius de domo tua vſ-*
*que in ſempiternum, eò quòd deſpexeris me,*
C *& tuleris vxorem Vriæ Hethæi, vt eſſet v-*
11 *xor tua. ¶Itaque hæc dicit Dominus, Ecce,*
*ego ſuſcitabo ſuper te malum de domo tua,*
*& tollã vxores tuas in oculis tuis, ‖& dabo* Inf.16.d.22.
*pro-*

proximo tuo, & dormies cum vxoribus tuis
in oculis Solis huius. ⁋ Tu enim feciſti ab- 12
ſcondite: ego autem faciam verbum iſtud in
conſpectu omnis Iſrael, & in conſpectu So-
*huius. lis*. ⁋ Et dixit Dauid ad Nathan, ‖Peccaui 13
Ecc.47.b.13 Domino. Dixitq́; Nathan ad Dauid, Domi-
Ecc.47.b.23 nus quoque tranſtulit peccatum tuum: non
morieris. ⁋ Veruntamen quoniam blaſphe- 14
*nomen mare feciſti inimicos* Domini propter ver-
bum hoc, filius qui natus eſt tibi, morte mo- D
rietur. ⁋ Et reuerſus eſt Nathan in domum 15
ſuam. Percuſſit quoque Dominus paruulum
quem pepererat vxor Vriæ Dauid, & deſpe-
ratus eſt. ⁋ Deprecatusq́; eſt Dauid Domi- 16
num pro paruulo: & ieiunauit Dauid ieiu-
nio, & ingreſſus ſeorſum, iacuit ſuper ter-
ram. ⁋ Venerunt autem ſeniores domus e- 17
ius cogentes eum vt ſurgeret de terra: qui
noluit, nec comedit cum eis cibum. ⁋ Accidit 18
autem die ſeptima vt moreretur infans: ti-
mueruntq́; ſerui Dauid nuntiare ei quod
mortuus eſſet paruulus: dixerunt enim, Ecce
cùm paruulus adhuc viueret, loquebamur
ad eum, & non audiebat vocem noſtram:
quãto magis ſi dixerimus, Mortuus eſt puer
*vidiſſet ſe affliget? ⁋ Cùm ergo Dauid "audiſſet' ſer- 19
uos ſuos muſſitantes, intellexit quod mor-
tuus eſſet infantulus, dixitq́; ad ſeruos ſuos, E
Num mortuus eſt puer? Qui reſponderunt
ei, Mortuus eſt. ⁋ Surrexit ergo Dauid de ter 20
ra, & lotus vnctusq́; eſt: cùmque mutaſſet
*veſtes. "veſtem', ingreſſus eſt domum Domini: &
adorauit, & venit in domum ſuam, petiuit-
que vt ponerent ei panem, & comedit. ⁋ Di 21
xerunt autem ei ſerui ſui, Quis eſt ſermo
quem feciſti? propter infantem cùm adhuc
viueret, ieiunaſti & flebas: mortuo autem
puero ſurrexiſti, & comediſti panem. ⁋ Qui 22
ait, Propter infantem, dum adhuc viueret,
ieiunaui & fleui, dicebam enim, Quis ſcit ſi
forte donet eum mihi Dominus, & viuat
infans? ⁋ Nunc autẽ quia mortuus eſt, qua- 23
re ieiuno? Nunquid potero reuocare eum am F
plius? ego vadam magis ad eum: ille vero nõ
reuertetur ad me. ⁋ Et conſolatus eſt Dauid 24
Beth-ſabee vxorem ſuam, ingreſſusq́; ad eã
Matt.1.a.6. dormiuit cum ea: ‖qua genuit filium. & vo
cauit nomen eius Salomon, & Dominus di-
*eum. lexit eum. ⁋ Miſitq́; *in manu Nathan pro- 25
pheta, & vocauit nomen eius Amabilis Do-
1.Par.20.a.1. mino: eo quod diligeret eum Dominus. ⁋ ‖I- 26
gitur pugnabat Ioab contra Rabbath filio-
rum Ammõ, & expugnabat vrbem regiam.
⁋ Miſitq́; Ioab nuntios ad Dauid, dicens, Di 27
micaui aduerſum Rabbath, & capienda eſt
Vrbs aquarum. ⁋ Nunc igitur congrega re- 28
liquam partem populi, & obſide ciuitatem G
& cape eam: ne cùm à me vaſtata fuerit
vrbs, nomini meo aſcribatur victoria. ⁋ Con 29
gregauit itaque Dauid omnem populum, &
profectus eſt aduerſum Rabbath: cùmq́; di-
30 micaſſet, cepit eam. ⁋ Et tulit diadema regis
eorum de capite eius, pondo auri talentum
habens gemmas pretioſiſſimas, & impoſitum
eſt ſuper caput Dauid. Sed & prædam ciui-
31 tatis aſportauit multam valde. ⁋ populum
quoque eius adducens ſerrauit, & circume-
git ſuper eos ferrata carpenta: diuiſitq́; cul-
tris, & traduxit in typo laterum: ſic fecit
vniuerſis ciuitatibus filiorum Ammon: &
reuerſus eſt Dauid, & omnis exercitus in
Ieruſalem.

## CAP. XIII.

1 FActum eſt autem poſt hæc, vt Abſalom
A filij Dauid ſororem ſpecioſiſſimam voca-
bulo Thamar, adamaret Ammon filius Da-
2 uid, ⁋ & deperiret in eam "valde', ita vt ⸓.2.
propter amorem eius ægrotaret: quia cùm
eſſet virgo, difficile ei videbatur vt quip-
3 piam inhoneſte ageret cum ea. ⁋ Erat au-
tem Amnon amicus nomine Ionadab filius
Semmaa fratris Dauid, vir prudens valdè.
4 ⁋ Qui dixit ad eum, Quare ſic attenuaris
macie fili regis per ſingulos dies? cur non in-
dicas mihi? Dixitq́; ei Amnon, Thamar ſo-
5 rorem fratris mei Abſalom amo. ⁋ Cui re-
ſpondit Ionadab, Cuba ſuper lectum tuum,
& languorem ſimula: cùmq́; venerit pater
tuus vt viſitet te, dic ei, Veniat, oro, Tha-
mar ſoror mea, vt det mihi cibum & faciat
6 pulmentum, vt comedã de manu eius. ⁋ Ac-
cubuit itaque Amnon, & quaſi ægrotare cœ-
pit: cùmq́; veniſſet rex ad viſitandum eum,
ait Amnon ad regem, Veniat, obſecro Tha-
B mar ſoror mea, vt faciat in oculis meis duas
ſorbitiunculas, & cibum* capiam de manu *paratum
7 eius. ⁋ Miſit ergo Dauid ad Thamar domum
dicens, Veni in domum Amnon fratris tui,
8 & fac ei pulmentum. ⁋ Venitq́; Thamar in
domum Amnon fratris ſui: ille autem iace-
bat: quæ tollens farinam commiſcuit, & li-
quefaciens in oculis eius coxit ſorbitiuncu-
9 las. ⁋ Tollensq́; quod coxerat, effudit & po-
ſuit coram eo, & noluit comedere: dixitque
Amnon, Eycite vniuerſos a me. Cùmq́; e-
10 ieciſſent omnes, ⁋ dixit Amnon ad Thamar,
Infer cibum in conclaue, vt veſcar de ma-
nu tua. Tulit ergo Thamar ſorbitiuncu-
las quas fecerat, & intulit ad Amnon fra-
11 trem ſuum in conclaui. ⁋ Cùmq́; obtuliſſet
C ei cibum, apprehendit eam, & ait, Veni, cu-
12 ba mecum ſoror mea. ⁋ Quæ reſpondit ei,
Noli frater mi, noli opprimere me: neq; e-
nim hoc fas eſt in Iſrael: noli facere ſtulti-
13 tiam hanc. ⁋ Ego enim ferre non potero op-
probrium meum, & tu eris quaſi vnus de
inſipientibus in Iſrael: quin potius loquere
14 ad regem, & non negabit me tibi. ⁋ Noluit
autem* acquieſcere precibus eius, ſed præ- *Amnon
ualẽs viribus oppreſſit eam, & cubauit cum
15 ea. ⁋ Et exoſam eam habuit Amnon odio
magno nimis: ita vt maius eſſet odium quo

oderat eã, amore quo antè dilexerat. Dixitq́;
ei Amnon, Surge & vade. ¶ Quæ reſpõdit ei, 16
Maius eſt hoc malum quod nunc agit aduer
ſum me, quã quod ante feciſti, expellẽs me.
Et noluit audire eam: ¶ ſed vocato puero, 17
qui miniſtrabat ei, dixit: Eijce hanc à me fo
ras: & claude oſtium poſt eam. ¶ Quæ indu- 18
ta erat talari tunica: huiuſcemodi enim filiæ
regis virgines veſtibus vtebantur, Eiecit i- D
taq; eam miniſter illius foras: clauſitq́; fores
poſt eam. ¶ Quæ aſpergens cinerem capiti 19
ſuo, ſciſſa talari tunica, impoſitisq́; manibus
ſuper caput ſuũ, ibat ingrediẽs & clamans.
¶ Dixit autem ei Abſalom frater ſuus, Nũ- 20
quid Amnon frater tuus concubuit tecum?
ſed nunc ſoror tace, frater tuus eſt: neque
affligas cor tuum pro hac re. Manſit itaque
Thamar contabeſcens in domo Abſalom fra-
tris ſui. ¶ Cùm autem audiſſet rex Dauid 21
•.3. verba hæc, contriſtatus eſt valde – & noluit
contriſtare ſpiritum Amnon filij ſui quoniã
diligebat eum, quia primogenitus erat ei'.
¶ Porro non eſt locutus Abſalom ad Amnon, 22
nec malũ nec bonum: oderat enim Abſalom
Amnon, eò quòd violaſſet Thamar ſororem E
ſuam. ¶ Factum eſt autem poſt tempus bien- 23
nij, vt tonderentur oues Abſalõ in Baal-ha
ſor, quæ eſt iuxta Ephráim: & vocauit Abſa
lom omnes filios regis, ¶ venitq́; ad regem, 24
& ait ad eum, Ecce tõdentur oues ſerui tui,
veniat oro rex cũ ſeruis ſuis, ad ſeruũ ſuum.
¶ Dixitq́; rex ad Abſalom, Noli fili mi, noli 25
rogare vt veniamus omnes, & grauemus
te. Cùm autem cogeret eum, & noluiſſet ire,
•ad Dauid. benedixit ei. ¶ Et ait Abſalom•, Si non vis 26
venire, veniat obſecro nobiſcum ſaltem Am-
non frater meus. Dixitq́; ad eum rex, Non
eſt neceſſe vt vadat tecum. ¶ Coëgit itaque 27
Abſalom eum, & dimiſit cum eo Amnon &
•.6. vniuerſos filios regis. – Feceratq́; Abſalom
conuiuium quaſi conuiuium regis'. ¶ Præce- 28
perat autem Abſalom pueris ſuis, dicens:
Obſeruate cùm temulentus fuerit Amnon
vino, & dixero vobis, Percutite eum, & in-
terficite: nolite timere: ego enim ſum qui præ
cipio vobis: roboramini, & eſtote viri fortes. F
¶ Fecerũt ergo pueri Abſalom aduerſum Am 29
non ſicut præceperat ei Abſalõ. Surgenteſq́;
omnes filij regis aſcenderunt ſinguli mulas
ſuas, & fugerunt. ¶ Cùmq́; adhuc pergerent 30
in itinere, fama peruenit ad Dauid, dicens,
Percuſſit Abſalom omnes filios regis, & non
remanſit ex eis ſaltem vnus. ¶ Surrexit i- 31
•Dauid taque rex•, & ſcidit veſtimenta ſua: & ce-
cidit ſuper terram. & omnes ſerui illius qui
aſſiſtebant ei, ſciderunt veſtimenta ſua.
¶ Reſpondens autem Ionadab filius Semmaa 32
fratris Dauid, dixit, Ne æſtimet dominus
meus rex, quod omnes pueri filij regis occiſi
ſint. Amnon ſolus mortuus eſt, quoniam in
ore Abſalom erat poſitus ex die qua oppreſ-

33 ſit Thamar ſororem eius. ¶ Nunc ergo ne po-
nat dominus meus rex ſuper cor ſuum ver-
bum iſtud, dicens, Oẽs filij regis occiſi ſunt:
34 quoniam Amnon ſolus mortuus eſt. ¶ Fugit
G autem Abſalom, & eleuauit puer ſpeculator
oculos ſuos, & aſpexit: & ecce populus mul-
tus veniebat per iter deuium ex latere mon
35 tis. ¶ Dixit autem Ionadab ad regem, Ecce
filij regis adſunt: iuxta verbum ſerui tui ſic
36 factum eſt. ¶ Cùmq́; ceſſaſſet loqui, apparue-
runt & filij regis: & intrantes leuauerunt
vocem ſuam, & fleuerunt: ſed & rex, & om
nes ſerui eius fleuerunt ploratu magno ni-
37 mis. ¶ Porro Abſalom fugiens, abijt ad Ptolo
mai filium Ammiud regem Geſſur. Luxit er
38 go Dauid filium ſuũ• "multis diebus. ¶ Ab- •Amnon
ſalom autem cùm fugiſſet, & veniſſet in "cunctis 4.
39 Geſſur, fuit ibi tribus annis. ¶ Ceſſauitque
rex Dauid perſequi Abſalom, eo quod conſo-
latus eſſet ſuper Amnon interitu.

CAP. XIIII.

1 INtelligens autem Ioab filius Saruiæ, quòd
2 cor regis verſum eſſet ad Abſalom, ¶ miſit
A Thecuam, & tulit inde mulierem ſapiẽtem,
dixitq́; ad eam. Lugere te ſimula, & indue-
re veſte lugubri, & ne vngaris oleo, vt ſis
quaſi mulier iam plurimo tempore lugens
3 mortuum: ¶ & ingredieris ad regem, & lo-
queris ad eum ſermones huiuſcemodi. Po-
4 ſuit autem Ioab verba in ore eius. ¶ Itaque
cùm ingreſſa fuiſſet mulier Thecuitis ad re-
gem: cecidit coram eo ſuper terram, & ado-
5 rauit, & dixit, Serua me rex. ¶ Et ait ad eã
rex, Quid cauſa habes? Quæ reſpondit, Heu,
mulier vidua ego ſum: mortuus eſt enim vir
6 meus. ¶ Et ancillæ tuæ erant duo filij: qui rĩ
xati ſunt aduerſum ſe in agro, nulluſq́; erat
qui eos prohibere poſſet: & percuſſit alter al-
7 terum, & interfecit eum. ¶ Et ecce conſur-
B gens vniuerſa cognatio aduerſum ancillam
tuam, dicit, Trade eum qui percuſſit fratrem
ſuum, vt occidamus eum pro anima fratris
ſui, quem interfecit, & deleamus hæredem:
& quærunt extinguere ſcintillam meã quæ
relicta eſt, vt non ſuperſit viro meo nomen,
8 & reliquiæ ſuper terram. ¶ Et ait rex ad mu
lierem, Vade in domum tuam, & ego iubebo
9 pro te. ¶ Dixitq́; mulier Thecuitis ad regem,
In me domine mi rex ſit iniquitas, & in do
mum patris mei: rex autem & thronus eius
10 ſit innocens. ¶ Et ait rex: Qui contradixerit
tibi, adduc eum ad me, & vltrà nõ addet vt
11 tangat te. ¶ Quæ ait, Recordetur rex dominũ
Dei ſui, vt non multiplicentur proximi ſan
C guinis ad vlciſcendum, & nequaquã inter-
ficiant filium meum. Qui ait, Viuit Domi-
nus, quia non cadet de capillis filij tui ſuper
12 terram. ¶ Dixit ergo mulier, Loquatur an-
cilla tua ad dominum meum regem verbũ.
13 Et ait, Loquere. ¶ Dixitq́; mulier, Quare co
gitaſti huiuſcemodi rem contra populũ Dei,

&

*& locutus eſt rex verbum iſtud vt peccet, &*
*non reducat eiectum ſuum? ⁋Omnes mori-* 14
*mur, & quaſi aqua dilabimur in terrã, quæ*
Eze.18.g.32. & 33.c.11. *non reuertuntur: ‖nec vult Deus perire ani*
*mã, ſed retractat, cogitans ne penitus pereat*
*qui abiectus eſt. ⁋Nunc igitur veni vt lo-* 15
*quar ad dominum meum regem verbum hoc*
*præſente populo. Et dixit ancilla tua, Lo-*
*quar ad regẽ, ſi quo modo faciat rex verbum*
*verba. *ancillæ ſuæ. ⁋Et audiuit rex*, vt liberaret* 16
*ancillã ſuã de manu omniũ qui volebant de*
*hæreditate Domini delere me, & filiũ meum* D
*ſimul. ⁋Dicat ergo ancilla tua, vt fiat ver-* 17
*bum domini mei regis ſicut ſacrificiũ: Sicut*
*enim angelus Domini, ſic eſt dominus meus*
*rex, vt nec benedictione, nec maledictione*
*moueatur: vnde & Dominus Deus tuus eſt*
*tecum. ⁋Et reſpondens rex dixit ad mulie-* 18
*rem, Ne abſcondas a me verbum quod te in-*
*terrogo. Dixitq́; ei mulier, Loquere domine*
*mi rex. ⁋Et ait rex, Nunquid manus Ioab* 19
*tecum eſt in omnibus iſtis? Reſpondit mu-*
*lier, & ait: Per ſalutem animæ tuæ domine*
*mi rex, nec ad ſiniſtram, nec ad dexteram* E
*eſt ex omnibus his quæ locutus eſt dominus*
*meus rex: ſeruus enim tuus Ioab, ipſe præ-*
*cepit mihi, & ipſe poſuit in os ancillæ tuæ*
*omnia verba hæc. ⁋Vt verterem figuram ſer* 20
*monis huius, ſeruus tuus Ioab præcepit iſtud*
*tu autem domine mi rex, ſapiens es, ſicut ha*
*bet ſapientiã angelus Dei, vt intelligas om*
*nia ſuper terram. ⁋Et ait rex ad Ioab, Ecce* 21
*placatus feci verbum tuum: vade ergo & re*
*uoca puerum Abſalom. ⁋Cadensq́; Ioab ſu-* 22
*per faciem ſuam in terram, adorauit, & be-*
*nedixit regi: & dixit Ioab, Hodie intellexit*
*ſeruus tuus, quia inueni gratiam in oculis*
*tuis domine mi rex: feciſti enim ſermonem*
**rex ſerui tui. ⁋Surrexit ergo Ioab, & abijt* 23
*domine mi *in Geſſur, & adduxit Abſalom in Ieruſalẽ.*
*⁋Dixit autem rex, Reuertatur in domum* 24
*ſuam, & faciem meam non videat. Reuer-* F
*ſus eſt itaque Abſalom in domum ſuam, &*
*faciem regis non vidit. ⁋Porro ſicut Abſa-* 25
*lom, vir non erat pulcher in omni Iſrael, &*
*decorus nimis: à veſtigio pedis vſque ad ver*
*ticẽ non erat in eo vlla macula. ⁋Et quan-* 26
*do tondebat capillum (ſemel autem in anno*
*tondebatur, quia grauabat eum cæſaries)*
*ponderabat capillos capitis ſui ducẽtis ſiclis,*
*pondere publico. ⁋Nati ſunt autem Abſa-* 27
*lom filij tres: & filia vna, nomine Thamar,*
*elegantis formæ. ⁋Manſitq́; Abſalom in Ie-* 28
*ruſalem duobus annis, & faciem regis non*
*vidit. ⁋Miſit itaque ad Ioab, vt mitteret eũ* 29
*ad regem: qui noluit venire ad eum. Cùmq́;*
*ſecundo miſiſſet, & ille noluiſſet venire ad*
*eum, ⁋dixit ſeruis ſuis, Scitis agrum Ioab* 30
*iuxta agrum meum, habentem meſſem hor-* G
*dei: ite igitur & ſuccendite eum igni. Suc-*
*cenderunt ergo ſerui Abſalom ſegetem igni.*

*‒Et venientes ſerui Ioab, ſciſſis veſtibus* ‒.8.
*ſuis, dixerunt: Succenderunt ſerui Abſalom*
31 *partem agri igni. ⁋Surrexitq́; Ioab, & venit*
*ad Abſalom in domum eius, & dixit, Quare*
*ſuccenderunt ſerui tui ſegetem meam igni?*
32 *⁋Et reſpondit Abſalom ad Ioab, Miſi ad te,*
*obſecrans vt venires ad me, & mitterem te*
*ad regem, & diceres ei, Quare veni de Geſ-*
*ſur? Melius mihi erat ibi eſſe: obſecro ergo vt*
*videam faciẽ regis: quod ſi memor eſt ini-*
33 *quitatis meæ, interficiat me. ⁋Ingreſſus i-*
*taque Ioab ad regem, nuntiauit ei‒omnia', * ‒.9.
*vocatusq́; eſt Abſalom, & intrauit ad re-*
*gem, & adorauit ſuper faciem terræ coram*
*eo, oſculatusq́; eſt rex Abſalom.*

CAP. XV.

1 *IGitur poſt hæc fecit ſibi Abſalom currus &*
A *equites, & quinquaginta viros qui præ-*
2 *cederent eum. ⁋Et mane conſurgens Abſa-*
*lom, ſtabat iuxta introitũ portæ‒in via', &* ‒.4.
*omnem virum qui habebat negotium vt ve*
*niret ad regis iudiciũ, vocabat Abſalom ad*
*ſe, & dicebat, De qua ciuitate es tu? Qui re*
*ſpondẽs aiebat, Ex vna tribu Iſraël ego ſum*
3 *ſeruus tuus. ⁋Reſpondebatq́; ei Abſalom, Vi*
*dentur mihi ſermones tui boni & iuſti, ſed*
*non eſt qui te audiat conſtitutus a rege. Di-*
4 *cebatq́; Abſalom. ⁋Quis me conſtituat iudi-*
*cem ſuper terram, vt ad me veniant omnes*
5 *qui habent negotium, & iuſte iudicem? ⁋Sed*
*& cùm accederet ad eum homo, vt ſalutaret*
B *illum, extendebat manũ ſuam, & apprehen-*
6 *dens oſculabatur eum. ⁋Faciebatq́; hoc omni*
*Iſrael venienti ad iudicium vt audiretur à*
*rege, & ſollicitabat corda virorum Iſraël.*
7 *⁋Poſt "quadraginta' autem annos, dixit Ab-* *quatuor 9.
*ſalom ad regem‒Dauid', Vadã, & reddam* ‒.3.
*vota mea quæ voui Domino in Hebron.*
8 *⁋Vouens enim vouit ſeruus tuus, cùm eſſet*
*in Geſſur Syriæ, dicens, Si reduxerit me Do*
*minus in Ieruſalem, ſacrificabo Domino.*
9 *⁋Dixitq́; ei rex Dauid, Vade in pace. Et*
10 *ſurrexit, & abijt in Hebron. ⁋Miſit autem*
*Abſalom exploratores in vniuerſas tribus*
*Iſraël, dicens, Statim vt audieritis clango-*
*rem buccinæ, dicite, Regnabit Abſalom in*
11 *Hebron. ⁋Porro cum Abſalom ierunt ducen-*
*ti viri de Ieruſalem vocati, euntes ſimplici*
12 *corde, & cauſam penitus ignorantes. ⁋Acciuit*
*quoque Abſalom Achitophel Giloni-*
*tem conſiliarium Dauid, de ciuitate ſua Gi-*
C *lo. "Cùmq́; immolaret victimas: facta' eſt* *Cùm immolaret victimas & facta 5.
*coniuratio valida, populusq́; concurrens au-*
13 *gebatur cum Abſalom. ⁋Venit igitur nun-*
*tius ad Dauid, dicens, Toto corde vniuerſus*
14 *Iſraël ſequitur Abſalom. ⁋Et ait Dauid ſer*
*uis ſuis qui erant cum eo in Ieruſalem, Sur*
*gite, fugiamus: neque enim erit nobis effu-*
*gium à facie Abſalom: feſtinate egredi, ne*
*forte veniens occupet nos, "& impleat' ſu-*
*per nos ruinam, & percutiat ciuitatem in* *impellat 7.

ore gladij. ¶Dixeruntq́ ſerui regis ad eum, 15
Omnia quæcũque præceperit dominus noſter
rex, libenter exequemur ſerui tui. ¶Egreſſus 16
eſt ergo rex & vniuerſa domus eius pedibus
ſuis: & reliquit rex decem mulieres concu- D
binas ad cuſtodiendam domum. ¶Egreſſusq́ 17
rex & omnis Iſrael pedibus ſuis, ſtetit pro-
cul à domo: ¶& vniuerſi ſerui eius ambula- 18
bant iuxta eum, & legiones cerethi & phe-
lethi, & omnes Gethæi – pugnatores validi'
ſexcenti viri qui ſecuti eum fuerãt de Geth
pedites, præcedebant regem. ¶Dixit autem 19
rex ad Ethai Gethæum, Cur venit nobiſcũ?
reuertere, & habita cum rege, quia peregri-
nus es, & egreſſus es de loco tuo. ¶Heri ve- 20
niſti, & hodie compelleris nobiſcum egredi?
ego autem vadam quo iturus ſum: reuer-
tere, & reduc tecum fratres tuos, & Domi-
nus faciet tecum miſericordiam & verita-
tem, – quia' oſtendiſti gratiam & fidem.
¶Et reſpondit Ethai regi dicens, Viuit Do- 21
minus, & viuit dominus meus rex: quo-
niam in quocunque loco fueris domine mi
rex, ſiue in morte, ſiue in vita, ibi erit ſer-
uus tuus. ¶Et ait Dauid Ethai, Veni, & 22
tranſi. Et trãſiuit Ethai Gethæus, & omnes
viri qui cum eo erãt, & reliqua multitudo. E
¶Omnesq́ flebant voce magna, & vniuer- 23
ſus populus tranſibat: rex quoque tranſgre-
diebatur Torrentem-cedron, & cunctus po-
pulus incedebat contra viam "oliuæ' quæ re-
ſpicit ad deſertum. ¶Venit autem & Sadoc 24
–ſacerdos', & vniuerſi Leuitæ cum eo, por-
tantes arcam fœderis Dei. & depoſuerunt
arcam fœderis Dei: & aſcendit Abiathar, do
nec expletus eſſet omnis populus qui egreſ-
ſus fuerat de ciuitate. ¶Et dixit rex ad Sa- 25
doc; Reporta arcã Dei in vrbem: ſi inuene-
ro gratiam in oculis Domini, reducet me, &
oſtendet mihi eam & tabernaculum ſuum.
¶Si autem dixerit mihi, Non places: præſtò 26
*mihi 1, ſum, faciat' quod bonum eſt coram ſe. ¶Et 27
dixit rex ad Sadoc ſacerdotem, O videns re F
uertere in ciuitatem in pace: & Achimaas
filius tuus, & Ionathan filius Abiathar duo
filij veſtri, ſint vobiſcum. ¶Ecce ego abſcon- 28
dar in cãpeſtribus deſerti, donec veniat ſer-
mo à vobis indicans mihi. ¶Reportauerunt 29
ergo Sadoc & Abiathar arcã Dei in Ieruſa-
lem, & manſerunt ibi. ¶Porrò Dauid aſcen- 30
debat Cliuum-oliuarũ, ſcandẽs & flens, nu
dis pedibus incedens, & operto capite, ſed &
omnis populus qui erat cum eo, operto capite
aſcendebat plorans. ¶Nuntiatum eſt autem 31
Dauid quod & Achi-tophel eſſet in coniu-
ratione cũ Abſalom, dixitq́ Dauid, Infatua
quæſo Domine conſiliũ Achi-tophel. ¶Cùm- 32
que aſcenderet Dauid ſummitatem montis,
in quo adoraturus erat Dominum, ecce oc- G
currit ei Chuſai Arachites, ſciſſa veſte, &
terra pleno capite. ¶Et dixit ei Dauid, Si 33

34 veneris mecum, erit mihi oneri: ¶ſi autem
in ciuitatem reuertaris, & dixeris Abſalom,
Seruus tuus ſum rex, – patere me viuere:'
ſicut fui ſeruus patris tui, ſic ero ſeruus tu-
35 us: diſsipabis conſilium Achi-tophel. ¶Ha-
bes autem tecum Sadoc & Abiathar ſacer-
dotes: & omne verbum quodcunque audieris
de domo regis, indicabis Sadoc & Abiathar
36 ſacerdotibus. ¶Sunt enim cum eis duo filij
eorum Achimaas filius Sadoc, & Ionathan
filius Abiathar: & mittetis per eos ad me
37 omne verbum quod audieritis. ¶Veniente
ergo Chuſai amico Dauid in ciuitatem, Ab-
ſalom quoque ingreſſus eſt Ieruſalem.

CAP. XVI.

1 CVmq́ Dauid tranſiſſet paululum mon-
A tis verticẽ, apparuit Siba puer Miphi-
boſeth, in occurſum eius, cum duobus aſinis,
qui onerati erant ducentis panibus, & centũ
alligaturis vuæ paſſæ, & centum maſsis pa-
2 latharũ, & "duobus vtribus' vini. ¶Et di- *vtre 6.
xit rex Siba, Quid ſibi volunt hæc? Reſpon-
ditq́ Siba, *aſini, domeſticis regis vt ſedeãt *domine mi
& panes & palatha ad veſcendum pueris – rex.
tuis', vinum autem vt bibat ſiquis defece-
3 rit in deſerto. ¶‖Et ait rex, Vbi eſt filius Inf.19 c.27.
domini tui? Reſponditq́ Siba regi, Remanſit
in Ieruſalem, dicens: Hodie reſtituet mihi
4 domus Iſrael regnum patris mei. ¶Et ait
rex Siba, Tua ſint omnia quæ fuerunt Mi-
phi-boſeth. Dixitq́ Siba, Oro, vt inueniam
5 gratiam coram te domine mi rex. ¶Venit er-
go rex Dauid vſque Bahurim: & ecce ingre-
diebatur inde vir de cognatione domus Saul
nomine Semei, filius Gera, procedebatq́ e-
6 grediens, & maledicebat. ¶Mittebatq́ lapi-
B des contra Dauid, & contra vniuerſos ſer-
uos regis Dauid: omnis autem populus, &
vniuerſi bellatores a dextro & a ſiniſtro la-
7 tere regis incedebant. ¶Ita autem loqueba-
batur Semei cùm malediceret – regi', Egre-
dere, egredere vir ſanguinum, & vir Belial.
8 ¶Reddidit tibi Dominus vniuerſum ſan-
guinem domus Saul: quoniam inuaſiſti re-
gnum pro eo, & dedit Dominus regnum in
manu Abſalom filij tui: & ecce premunt te
9 mala tua, quoniam vir ſanguinum es. ¶Di-
xit autem Abiſai filius Saruiæ regi, Quare
maledicit canis hic moriturus domino meo
10 regi? vadam, & amputabo caput eius. ¶Et
ait rex, Quid mihi & vobis eſt filij Saruiæ?
dimittite eum vt maledicat: Dominus enim
præcepit ei vt malediceret Dauid: & quis
11 eſt qui audeat dicere, quare ſic fecerit? ¶Et
C ait rex Abiſai, & vniuerſis ſeruis ſuis, Ec-
ce filius meus qui egreſſus eſt de vtero meo
quærit animam meam: quanto magis * hic *nunc 9.
filius Iemini"? dimittite eum, vt maledicat *maledicet
12 iuxta præceptum Domini, ¶ſi forte reſpiciat mihi?
Dominus afflictionem meam, & reddat mi-
hi Dominus bonum pro maledictione hac, die
hodier-

hodierna. ¶ Ambulabat itaque Dauid & ſo- 13
cij eius per viam cum eo: Semei autem per
iugum montis ex latere, contra illum gra-
diebatur maledicens, & mittens lapides
aduerſum eum, terramq; ſpargens. ¶ Venit 14
*Dauid. itaque rex* & vniuerſus populus cum eo
*refocillatus eſt 1. laſſus, & "refocillati ſunt' ibi. ¶ Abſalom au 15
tem & omnis populus "eius' ingreßi ſunt Ie-
*Iſraël 6. ruſalem, ſed & Achi-tophel cum eo. ¶ Cùm 16
autem veniſſet Chuſai Arachites amicus
Dauid ad Abſalom, locutus eſt ad eum: Sal-
ue rex, ſalue rex. ¶ Ad quem Abſalom, Hæc 17
eſt, inquit, gratia tua ad amicum tuum? D
quare non iuiſti cum amico tuo? ¶ Reſpondit- 18
que Chuſai ad Abſalom, Nequaquam: quia
illius ero quem elegit Dominus, & omnis hic
populus & vniuerſus Iſraël, & cum eo ma-
nebo. ¶ Sed vt & hoc inferam, cui ego ſerui- 19
turus ſum? nonne filio regis? ſicut parui pa-
tri tuo, ita parebo & tibi. ¶ Dixit autẽ Ab- 20
ſalom ad Achi-tophel, Inite conſilium quid
agere debeamus. ¶ Et ait Achi-tophel ad 21
Abſalom, Ingredere ad concubinas patris
tui, quas dimiſit ad cuſtodiendum domum:
vt cùm audierit omnis Iſraël quod fœda-
ueris patrem tuum, roborentur tecum ma-
nus eorum. ¶ Tetenderunt ergo Abſalom ta- 22
Sup.12. c.17. bernaculum in ſolario, ‖ ingreſſusq; eſt ad
cõcubinas patris ſui coram vniuerſo Iſraël.
¶ Conſilium autem Achi-tophel, quod dabat 23
in diebus illis, quaſi ſiquis conſuleret De-
um: ſic erat omne conſilium Achi-tophel, &
cùm eſſet cum Dauid, & cùm eſſet cum Ab-
ſalom.

## CAP. XVII.

DIxit ergo Achi-tophel ad Abſalom, Eli- 1
gam mihi duodecim millia virorum, & A
conſurgens perſequar Dauid hac nocte. ¶ Et 2
irruens ſuper eum (quippe qui laſſus eſt, &
ſolutis manibus), percutiam eum: cùmque
fugerit omnis populus qui cum eo eſt, percu-
tiam regem deſolatum. ¶ Et reducam vni- 3
*omnis 6. uerſum populum, quomodo "vnus homo' re-
uerti ſolet: vnum enim virum tu quæris,
& omnis populus erit in pace. ¶ Placuitq; 4
ſermo eius Abſalom, & cunctis maioribus
*& 4. natu Iſraël. ¶ Ait autem Abſalom, Vocate* 5
Chuſai Arachiten, & audiamus quid etiam
ipſe dicat. ¶ Cùmq; veniſſet Chuſai ad Ab- 6
ſalom, ait Abſalom ad eum, Huiuſcemodi
ſermonem locutus eſt Achi-tophel: facere
debemus an non? quod das conſilium? ¶ Et 7
dixit Chuſai ad Abſalom, Non eſt bonum B
conſilium quod dedit Achi-tophel hac vice.
¶ Et rurſum intulit Chuſai, Tu noſti pa- 8
trem tuum, & viros qui cum eo ſunt eſſe for
tißimos & amaro animo, veluti ſi vrſa ra-
ptis catulis in ſaltu ſæuiat: ſed & pater tu-
us vir bellator eſt, nec morabitur cum popu-
lo. ¶ Forſitan nunc latitat in foueis, aut in 9
vno quo voluerit loco: & cùm ceciderit v-

nus quilibet in principio, audiet quicunque
audierit, & dicet, Facta eſt plaga in populo
10 qui ſequebatur Abſalom. ¶ Et fortißimus
"quiſque, cuius cor eſt quaſi leonis pauore *ipſe 2.
C ſoluetur. ſcit enim omnis — populus ' Iſraël —.2.
fortem eſſe patrem tuum, & robuſtos omnes
11 qui cum eo ſunt. ¶ Sed hoc mihi videtur re-
ctum eſſe conſilium. Congregetur ad te vni-
uerſus' Iſraël, à Dan vſque Berſabee, quaſi *populus
arena maris innumerabilis, & tu eris in
12 medio eorum. ¶ Et irruemus ſuper eum in
quocunque loco inuentus fuerit, & operie-
mus eum, ſicut cadere ſolet ros ſuper terram:
& non relinquemus de viris qui cũ eo ſunt,
13 ne vnum quidem. ¶ Quod ſi vrbem aliquã
fuerit ingreſſus, circundabit omnis Iſraël
ciuitati illi funes, & trahemus eam in tor-
rentem, vt non reperiatur ne calculus qui-
14 dem ex ea. ¶ Dixitq; Abſalom & omnes vi-
ri Iſraël, Melius eſt conſilium Chuſai Ara-
D chitæ, conſilio Achi-tophel. Domini autem
nutu diſsipatum eſt conſilium Achi-tophel
vtile, vt induceret Dominus ſuper Abſalom
15 malum. ¶ Et ait Chuſai Sadoc & Abiathar
ſacerdotibus, Hoc & hoc modo conſilium de-
dit Achi-tophel Abſalom, & ſenioribus Iſ-
raël: & ego tale, & tale dedi conſilium.
16 ¶ Nunc ergo mittite citò, & nuntiate Dauid,
dicentes, Ne moreris nocte hac in campeſtri-
bus deſerti, ſed abſque dilatione tranſgre-
dere, ne forte abſorbeatur rex, & omnis po-
17 pulus qui cum eo eſt. ¶ Ionathas autem &
Achimaas ſtabant iuxta Fontem-rogel: abijt
ancilla, & nũtiauit eis: & illi profecti ſunt,
vt referrent ad regem Dauid nuntium: non
enim poterant videri, aut introire ciuitatẽ.
18 ¶ Vidit autem eos quidam puer, & indicauit
E Abſalom: illi vero concito gradu ingreßi ſunt
domum cuiuſdam viri in Bahurim, qui ha-
bebat puteum in veſtibulo ſuo, & deſcende-
19 runt in eum. ¶ Tulit autem mulier & ex-
pandit velamen ſuper os putei quaſi ſiccans
20 ptiſanas, & ſic latuit res. ¶ Cùmq; veniſſent
ſerui Abſalom in domum ad mulierem, dixe-
runt, Vbi eſt Achimaas & Ionathan? Et re-
ſpondit eis mulier, Tranſierunt feſtinanter,
guſtata paululũ aqua. At hi qui quærebant,
cùm non reperiſſent, reuerſi ſunt in Ieruſalẽ.
21 ¶ Cùmq; abijſſent, aſcenderunt illi de puteo,
& pergentes nuntiauerunt regi Dauid, &
dixerunt, Surgite, & tranſite citò fluuium:
quoniam huiuſcemodi dedit conſilium con-
22 tra vos Achi-tophel. ¶ Surrexit ergo Dauid,
F & omnis populus qui cum eo erat, & trãſie-
rũt Iordanẽ, donec dilueſceret, * & ne vnus *antequam
quidem reſiduus fuit, qui non tranſiſſet flu- denudaretur
23 uium. ¶ Porro Achi-tophel videns quod non verbum.
fuiſſet factum conſilium ſuũ, ſtrauit aſinum
ſuum, ſurrexitq;, & abijt in domum ſuam,
& in ciuitatem ſuam: & diſpoſita domo ſua,
ſuſpẽdio interijt, & ſepultus eſt in ſepulchro

patris ſui. ¶ Dauid autem venit in Caſtra, 24
& Abſalom trāſiit Iordanem, ipſe & omnes
viri Iſraël cum eo . ¶ Amaſam vero conſti- 25
tuit Abſalom pro Ioab ſuper exercitum : A-
maſa autem erat filius viri, qui vocabatur
Ietra de Ieſraeli, qui ingreſſus eſt ad Abigail
filiam Naas, ſororem Saruia quæ fuit mater G
Ioab. ¶ Et caſtrametatus eſt Iſrael cum Ab- 26
ſalom in terra Galaad. ¶ Cùmq; veniſſet Da 27
uid in caſtra , Sobi filius Naas de Rabath
filiorum Ammon , & Machir filius Amihel
de Lo-dabar, & Berzellai Galaadites de Ro
gelim , ¶ obtulerunt ei ſtratoria & tapetia, 28
& vaſa fictilia, frumentum & hordeum &
farinam, & polentam, & fabam, & lentem,
*olco & frixum* cicer, ¶ & mel, & butyrum, oues, 29
& pingues vitulos, dederuntq; Dauid, & po
pulo qui cum eo erat, ad veſcendum: ſuſpi-
cati enim ſunt populum fame & ſiti fatiga-
ri in deſerto.

## CAP. XVIII.

IGitur conſiderato Dauid populo ſuo conſti 1
tuit ſuper eos tribunos & centuriones, ¶ & 2
dedit populi tertiam partem ſub manu Ioab, A
& tertiam partē ſub manu Abiſai filij Sar-
uia fratris Ioab , & tertiam partem ſub ma
nu Ethai, qui erat de Geth : dixitq; rex ad
populum, Egrediar & ego vobiſcum. ¶ Et re- 3
ſpondit populus, Nō exibis : ſiue enim fuge-
rimus, non magnopere ad eos de nobis per-
tinebit: ſiue media pars ceciderit è nobis, nō
*ſolus. ſatis curabūt, quia tu vnus* pro decem mil-
libus computaris : melius eſt igitur vt ſis no
bis in vrbe præſidio. ¶ Ad quos rex ait, Quod 4
vobis videtur rectū, hoc faciam. Stetit ergo
rex iuxta portam : egrediebaturq; populus
per turmas ſuas cēteni & milleni. ¶ Et præ- 5
cepit rex Ioab & Abiſai & Ethai, dicēs, Ser B
uate mihi puerum Abſalom, Et omnis popu-
lus audiebat præcipientem regem cunctis
principibus pro Abſalom . ¶ Itaque egreſſus 6
eſt populus in campum contra Iſrael, & fa-
ctum eſt prælium in ſaltu Ephraim . ¶ Et cæ- 7.
ſus eſt ibi populus Iſrael ab exercitu Dauid,
factaq; eſt plaga magna in die illa , viginti
millium . ¶ Fuit autem ibi prælium diſper- 8
ſum ſuper faciem omnis terræ, & multo plu
res erant quos ſaltus conſumpſerat de popu-
lo , quàm hi quos vorauerat gladius in die
illa . ¶ Accidit autem vt occurreret Abſalom 9
ſeruis Dauid, ſedens mulo : cùmq; ingreſſus
fuiſſet mulus ſubter condenſam quercum &
magnam, adhæſit caput eius quercui : & illo C
ſuſpenſo inter cælum & terram , mulus cui
inſederat, pertranſiuit. ¶ Vidit autē hoc quiſ 10
piam, & nuntiauit Ioab, dicens, Vidi Abſa-
lom pendere de quercu . ¶ Et ait Ioab viro 11
qui nuntiauerat ei, Si vidiſti, quare non cō
fodiſti eum cum terra , & ego dediſſem tibi
decē argenti ſiclos, & vnū baltheum ? ¶ Qui 12
dixit ad Ioab, Si appēderes in manibus meis
mille argenteos, nequaquam mitterem ma-
num meam in filiū regis: audientibus enim
nobis præcepit rex tibi & Abiſai, & Ethai,
13 dicens, Cuſtodite mihi puerū Abſalom. ¶ Sed
& ſi feciſſem contra animā meam audacter,
nequaquam hoc regē latère potuiſſet , & tu
14 ſtares ex aduerſo. ¶ Et ait Ioab, Non ſicut tu
vis, ſed aggrediar eum coram te . Tulit ergo
*tres lanceas in manu ſua, & infixit eas in *Ioab ſo.
corde Abſalom. Cùmq; adhuc palpitaret hæ-
15 rēt in quercu , ¶ cucurrerunt decem iuuenes
armigeri Ioab, & percutientes interfecerunt
16 eum. ¶ Cecinit autem Ioab buccina, & reti-
D nuit populum , ne perſequeretur fugientem
17 Iſrael, volens parcere multitudini . ¶ Et tu-
lerunt Abſalom , & proiecerunt eum in ſal-
tu, in foueam grandem, & comportauerunt
ſuper eum aceruum lapidum magnum ni-
mis : omnis autem Iſrael fugit in taberna-
18 cula ſua . ¶ Porro Abſalom erexerat ſibi cùm
adhuc viueret, titulum qui eſt in Valle-re-
gis, dixerat enim, Non habeo filium , & hoc
erit monimentum nominis mei . Vocauitq;
titulum nomine ſuo, & appellatur Manus-
19 Abſalom: vſque ad hanc diem . ¶ Achimaas
autem filius Sadoc, ait , Curram, & nun-
tiabo regi quia iudicium fecerit ei Dominus
20 de manu inimicorum eius . ¶ Ad quem Ioab
dixit, Non eris nūtius in hac die, ſed nuntia
bis in alia: hodie nolo te nuntiare , filius e-
21 nim regis eſt mortuus. ¶ Et ait Ioab Chuſi,
E Vade & nuntia regi quæ vidiſti . Adorauit
22 Chuſi Ioab, & cucurrit. ¶ Rurſus autem A-
chimaas filius Sadoc dixit ad Ioab. Quid im
pedit ſi etiam ego curram poſt Chuſi ? Di-
xitq; ei Ioab, Quid vis currere fili mi? ⌐ve-
23 ni huc˺, non eris boni nuntij baiulus. ¶ Qui
reſpondit, Quid enim ſi cucurrero? Et ait ei,
Curre , Currens ergo Achimaas per viam
24 compendij, tranſiuit Chuſi . ¶ Dauid autem
ſedebat inter duas portas : ſpeculator verò
qui erat in faſtigio portæ ſuper murum, ele-
uans oculos , vidit hominem currentem ſo-
25 lum. ¶ Et exclamans indicauit regi, dixitq;
rex, Si ſolus eſt, bonus eſt nuntius in ore e-
F ius. Properante autem illo, & accedente pro-
26 pius , ¶ vidit ſpeculator hominem alterum
currentem , & vociferans in culmine , ait,
Apparet mihi alter homo currens ſolus. Di-
27 xitq; rex, Et iſte bonus eſt nuntius . ¶ Spe-
culator autem, Contemplor, ait, curſum prio
ris, quaſi curſum Achimaas filij Sadoc . Et
ait rex, Vir bonus eſt : & nuntium portans
28 bonum venit. ¶ Clamans autem Achimaas,
dixit ad regem: Salue rex . Et adorans re-
gem coram eo pronus in terram, ait, Benedi-
ctus Dominus Deus tuus , qui concluſit ho-
mines qui leuauerūt manus ſuas contra do
29 minum meū regem. ¶ Et ait rex , Eſtne pax
G puero Abſalom? Dixitq; Achimaas, Vidi* tu- *tumultū go.
multum magnū , cùm mitteret Ioab ſeruus
tuus,

*tuus, ô rex, me ſeruum tuum: neſcio aliud.*
*¶ Ad quẽ rex, Tranſi, ait: & ſta hic. Cumq́ 30*
*ille tranſiſſet, & ſtaret, ¶ apparuit Chuſi: & 31*
*veniens ait, Bonum apporto nuntium domi-*
*ne mi rex: iudicauit enim pro te Dominus*
*hodie de manu omnium qui ſurrexerunt cõ-*
*tra te. ¶ Dixit autem rex ad Chuſi, Eſtne 32*
*pax puero Abſalom? Cui reſpondens Chuſi,*
*Fiant, inquit, ſicut puer, inimici domini mei*
*regis, & vniuerſi qui conſurgunt aduerſus*
*eum in malum. ¶ Contriſtatus itaq; rex, a- 33*
*ſcendit cœnaculum portæ, & fleuit. Et ſic*
*loquebatur, vadens, Fili mi Abſalom, Abſa-*
*lom fili mi: quis mihi tribuat vt ego moriar*
*pro te Abſalom fili mi, fili mi Abſalom?*

CAP. XIX.

*NVntiatum eſt autẽ Ioab quòd rex fle- 1*
*ret, & lugeret filium ſuum: ¶ & verſa 2*
*eſt victoria in luctum in die illa omni popu- A*
*lo: audiuit enim populus in die illa dici, Do-*
*let rex ſuper filio ſuo. ¶ Et declinauit popu- 3*
*lus in die illa ingredi ciuitatẽ, quomodo de-*
*clinare ſolet populus verſus, & fugiens de*
*prælio. ¶ Porro rex operuit caput ſuum, & 4*
*clamabat voce magna, Fili mi Abſalom, Ab-*
¶ fili mi 2. *ſalom fili mi°. ¶ Ingreſſus ergo Ioab ad re- 5*
*gem in domum, dixit, Confudiſti hodie vul-*
*tus omnium ſeruorum tuorum qui ſaluam*
*fecerunt animam tuam, & animam filiorũ*
*tuorum & filiarum tuarũ, & animam vxo-*
*rum tuarum, & animam cõcubinarum tua-*
*rum. ¶ Diligis odientes te, & odio habes di- 6*
*ligentes te: & oſtendiſti hodie quia non cu-*
*ras de ducibus tuis, & de ſeruis tuis: & ve-*
*rè cognoui modo, quia ſi Abſalom viueret,*
*& omnes nos occubuiſſemus, tunc placeret*
*tibi. ¶ Nunc igitur ſurge & procede: & allo- 7*
*quens ſatis fac ſeruis tuis: iuro enim tibi B*
*per Dominum, quòd ſi non exieris, ne vnus*
*quidem remanſurus ſit tecum nocte hac: &*
*peius erit hoc tibi, quàm omnia mala quæ*
*venerunt ſuper te ab adoleſcentia tua vſq;*
*in præſens. ¶ Surrexit ergo rex, & ſedit in 8*
*porta: & omni populo nuntiatum eſt quòd*
*rex ſederet in porta: venitq́ vniuerſa mul-*
*titudo coram rege, Iſraël autem fugit in ta-*
*bernacula ſua. ¶ Omnis quoque populus cer- 9*
*tabat in cunctis tribubus Iſraël, dicens, Rex*
*liberauit nos de manu inimicorum noſtro-*
*rum, ipſe ſaluauit nos de manu Philiſthino-*
*rum: & nunc fugit de terra propter Abſa-*
*lom. ¶ Abſalom autem quem vnximus ſuper 10*
*nos, mortuus eſt in bello: vſquequo ſiletis, &*
r.12. *non reducitis regem? ⌐ Et conſilium totius*
*Iſraël venit ad regem'. ¶ Rex verò Dauid 11*
*miſit ad Sadoc & Abiathar ſacerdotes, di- C*
*cens, Loquimini ad maiores natu Iuda, di-*
*centes, Cur venitis nouiſsimi ad reducendũ*
*regem in domum ſuam? Sermo autem omnis*
r.6. *Iſraël peruenerat ad regem in domo eius, ⌐*
*quia dixeras rex, Hæc dicetis ad populum*

*12 Iuda'. ¶ Fratres mei vos, os meum, & ca-*
*ro mea vos: quare nouiſsimi reducitis re-*
*13 gem? ¶ Et Amaſæ dicite, Nonne os meum,*
*& caro mea es? Hæc faciat mihi Deus, &*
*hæc addat, ſi non magiſter militiæ fueris*
*14 coram me omni tempore pro Ioab. ¶ Et in-*
*clinauit cor omnium virorum Iuda, quaſi*
*viri vnius: miſeruntq́ ad regem, dicentes,*
*15 Reuertere tu, & omnes ſerui tui. ¶ ‖ Et re-* 3.Reg.2.b.8
*uerſus eſt rex: & venit vſq; ad Iordanem,* r.6.
*& ⌐ omnis' Iuda venit vſq; in Galgala, vt*
*occurreret regi, & traduceret eũ Iordanem.*
*16 ¶ Feſtinauit autem Semei filius Gera filij*
*Iemini de Bahurim, & deſcendit cum viris*
*17 Iuda in occurſum regis Dauid ¶ cum mil-*
*le viris de Ben-iamin, & Siba puer de*
*domo Saul: & quindecim filij eius, ac vi-*
*ginti ſerui erant cum eo: & irrumpentes*
*18 Iordanem ante regem ¶ tranſierunt vada,*
*D vt traducerent domum regis, & facerent*
*iuxta iuſsionem eius: Semei autem filius*
*Gera proſtratus coram rege, cùm iam tran-*
*19 ſiſſet Iordanem, ¶ dixit ad eum, ‖ Ne reputes* Sup.26.a.5.
*mihi domine mi iniquitatem, neque memi-*
*neris iniuriarum ſerui tui in die qua egreſ-*
*ſus es domine mi rex de Ieruſalem, neque*
*20 ponas rex in corde tuo. ¶ Agnoſco enim ſeruus*
*tuus peccatum meum: & idcirco hodie pri-*
*mus veni de omni domo Ioſeph, deſcendiq́*
*21 in occurſum domini mei regis. ¶ Reſpondens*
*vero Abiſai filius Saruiæ, dixit, Nunquid*
*pro his verbis nõ occidetur Semei, quia ma-*
*22 ledixit chriſto Domini? ¶ Et ait Dauid, Quid*
*mihi & vobis filij Saruiæ? cur efficimini mi-*
*hi hodie in ſatan? ergone hodie interficietur*
*vir in Iſraël? an ignoro hodie me factum re-*
*23 gem ſuper Iſraël? ¶ Et ait rex Semei, Non*
*24 morieris. Iurauitq́ ei. ¶ Miphi-boſeth quoq;*
*E filius Saul deſcendit in occurſum regis illo-*
*tis pedibus, & intonſa barba: veſteſq́ ſuas*
*non lauerat à die qua egreſſus fuerat rex,*
*25 vſq; ad diem reuerſionis eius in pace. ¶ Cùmq́*
*Ieruſalem occurriſſet regi, dixit ei rex, Qua-*
*26 re non veniſti mecum Miphi-boſeth? ¶ Et*
*reſpondens ait, Domine mi rex, ſeruus meus*
*contempſit me: dixitq́ ei ego famulus tuus*
*vt ſterneret mihi aſinum, & aſcendens abi-*
*rem cũ rege: claudus enim ſum ſeruus tuus.*
*27 ¶ ‖ Inſuper & accuſauit me ſeruum tuum ad* Sup.16.a.3.
*te dominum meum regem: tu autem domine* Eſth.15.c.16
*mi rex ſicut angelus Dei es, fac quod placi-*
*28 tum eſt tibi. ¶ Neq; enim fuit domus patris*
*mei, niſi morti obnoxia domino meo regi: tu*
*autem poſuiſti me ſeruum tuum inter con-*
*uiuas menſæ tuæ: quid ergo habeo iuſtæ que-*
*relæ? aut quid poſſum vltrà vociferari ad*
*29 regem? ¶ Ait ergo ei rex, Quid vltra loque-*
*ris? fixum eſt ‖ quod locutus ſum: tu & Siba* Sup.16.a.4.
*30 diuidite poſſeſsiones. ¶ Reſponditq́ Miphi-*
*boſeth regi, Etiam cuncta accipiat, poſtquam*
*reuerſus eſt dominus meus rex pacifice in*

3.Reg.2.b.7. domum ſuam. ‖Berzellai quoq; Galaadi- 31
*ſenex valde. tes, *deſcendens de Rogelim, traduxit regem F
Iordanem, paratus etiam vltra fluuiũ pro-
Sup.17.g.27 ſequi eum. Erat autem Berzellai Galaadi- 32
tes ſenex valde, id eſt octogenarius, & ipſe
præbuit alimenta regi, cùm moraretur in
Caſtris: fuit quippe vir diues nimis. Dixit 33
itaq; rex ad Berzellai, Veni mecum, vt re-
quieſcas ſecurus mecum in Ieruſalem. Et 34
ait Berzellai ad regem. Quot ſunt dies an-
norum vitæ meæ, vt aſcendam cum rege in
Ieruſalem? Octogenarius ſum hodie: nun- 35
quid vigent ſenſus mei ad diſcernendũ ſua-
ue, aut amarum? aut delectare poteſt ſeruum
tuum cibus aut potus? vel audire poſſum vl-
tra vocem cantorum atq; cantatricum? qua-
re ſeruus tuus ſit oneri domino meo regi?
*procedat 1. Paululum "procedã' ſamulus tuus ab Ior- 36
dane tecũ: nõ indigeo hac viciſſitudine. Sed 37
obſecro vt reuertar ſeruus tuus, & moriar
⌐.2. in ciuitate mea, ⌐ & ſepeliar' iuxta ſepul-
chrũ patris mei & matris meæ. Eſt autem
ſeruus tuus Chamaã, ipſe vadat tecum do-
mine mi rex, & fac ei quicquid tibi bonum
videtur. Dixit itaq; ei rex, Mecũ tranſeat 38
Chamaam, & ego faciã ei quicquid tibi pla- G
cuerit: & omne quod petieris à me, impetra-
bis. Cumq; tranſiſſet vniuerſus populus, & 39
*reſtitit rex Iordanem, *oſculatus eſt rex Berzellai,
& benedixit ei: & ille reuerſus eſt in locum
ſuum. Tranſiuit ergo rex in Galgalam, & 40
Chamaam cum eo: omnis autem populus Iu-
da traduxerat regem, & media tantum pars
affuerat de populo Iſraël. Itaq; omnes viri 41
Iſraël concurrentes ad regem, dixerunt ei,
Quare te furati ſunt fratres noſtri viri Iu-
da, & traduxerunt regem & domũ eius Ior-
danẽ, omneſq; viros Dauid cum eo? Et re- 42
ſpõdit omnis vir Iuda ad viros Iſraël, Quia
mihi propior eſt rex: cur iraſceris ſuper hac
re? nunquid comedimus aliquid ex rege, aut
munera nobis data ſunt? Et reſpondit vir 43
Iſraël ad viros Iuda, & ait, Decem partibus
*& primogenitus ego ſum 4. maior ego ſum apud regem, *magiſq; ad me
pertinet Dauid, quàm ad te: cur feciſti mihi
iniuriam, & non mihi nuntiatum eſt prio-
ri, vt reducerem regem meum? Durius au-
tem reſponderunt viri Iuda viris Iſraël.

CAP. XX.

Accidit quoq; vt ibi eſſet vir Belial, no- 1
mine Seba, filius Bochri, vir Iemineus: A
& cecinit buccina, & ait, Non eſt nobis pars
⌐.1. in Dauid, neq; hæreditas in filio Iſai: ⌐ re-
"ſua 1. uertere' in tabernacula "tua' Iſraël. Et ſe- 2
paratus eſt omnis Iſraël à Dauid, ſecutuſq;
eſt Seba filium Bochri: viri autem Iuda ad-
hæſerunt regi ſuo à Iordane vſq; Ieruſalem.
Cumq; veniſſet rex in domum ſuam in Ie- 3
ruſalem, tulit decem mulieres concubinas,
quas dereliquerat ad cuſtodiendam domum,
& tradidit eas in cuſtodiam, alimenta eis

præbens: & non eſt ingreſſus ad eas, ſed erãt
clauſæ vſq; in diem mortis ſuæ in viduitate
4 viuentes. Dixit autẽ rex Amaſæ: Conuoca
B mihi omnes viros Iuda in diem tertiũ: & tu
5 adeſto præſens. Abijt ergo Amaſa vt conuo-
caret Iudam, & moratus eſt extra placitum
6 quod ei conſtituerat ⌐ rex'. Ait autẽ Da- ⌐.1.
uid ad Abiſai, Nunc magis afflicturus eſt
nos Seba filius Bochri, quam Abſalom: tolle
igitur ſeruos domini tui, & perſequere eum,
ne forte inueniat ciuitates munitas, & effu-
7 giat nos. Egreſſi ſunt ergo cũ eo viri Ioab,
cerethi quoq; & phelethi: & omnes robuſti
exierunt de Ieruſalem ad perſequendum Se-
8 ba filium Bochri. Cumq; illi eſſent iuxta
C lapidem grandem qui eſt in Gabaon, Amaſa
veniens occurrit eis. Porro Ioab veſtitus e-
rat tunica ſtricta ad menſuram habitus ſui,
& deſuper accinctus gladio dependente vſq;
ad ilia, in vagina, qui fabricatus leui motu
9 egredi poterat, & percutere. Dixit itaque
Ioab ad Amaſam, Salue mi frater. ‖Et te- 3.Reg.2.2.5.
nuit manu dextera mentum Amaſæ, quaſi
10 oſculans eum. Porro Amaſa non obſeruauit
gladium, quem habebat Ioab: qui percuſſit eũ
in latere, & effudit inteſtina eius in terrã,
*nec ſecundum vulnus appoſuit. Ioab au- *& mortuus eſt.
tem, & Abiſai frater eius perſecuti ſunt Se-
11 ba filium Bochri. Interea quidam viri
D cùm ſtetiſſent iuxta cadauer Amaſæ, de ſo-
cijs Ioab, dixerunt, Ecce qui eſſe voluit pro
12 Ioab comes Dauid. Amaſa autem conſper-
ſus ſanguine, iacebat in media via. Vidit
hoc quidam vir quòd ſubſiſteret omnis po-
pulus ad vidẽdum eum, & amouit Amaſam
de via in agrum: operuitq; eum veſtimento,
ne ſubſiſterent tranſeuntes propter eum.
13 Amoto ergo illo de via tranſibat omnis vir
ſequens Ioab ad perſequendum Seba filium
14 Bochri. Porro ille tranſierat per omnes tri-
E bus Iſraël vſq; in Abelam, & Beth-maacha.
omneſq; viri electi congregati fuerãt ad eũ.
15 Venerunt itaq;, & oppugnabant eum in
Abela, & in Beth-maacha, & circundederũt
munitionibus ciuitatem, & obſeſſa eſt vrbs:
omnis autem turba quæ erat cum Ioab, mo-
16 liebatur deſtruere muros. Et exclamauit
mulier ſapiens de ciuitate, Audite, audite,
dicite Ioab, Appropinqua huc, & loquar tecũ.
17 Qui cùm acceſſiſſet ad eam, ait illi, Tu es
Ioab? Et ille reſpondit, Ego. Ad quem ſic lo-
cuta eſt, audi ſermones ancillæ tuæ. Qui re-
18 ſpondit, Audio. Rurſumq; illa, Sermo, in-
F quit, dicebatur in veteri prouerbio, ‖Qui Deu.20.c.11
interrogant, interrogent in Abela: & ſic pro-
19 ficiebãt: Nonne ego ſum quæ reſpondeo ve-
ritatem in Iſraël, & tu quæris ſubuertere
ciuitatẽ & euertere matrẽ in Iſraël? Quare
20 præcipitas hæreditatem Domini? Reſpon-
denſq; Ioab, ait, Abſit, abſit hoc à me: non
21 præcipito, neq; demolior. Non ſic ſe habet

*ret, ſed homo de monte Ephráim Seba, filius*
*Bochri cognomine, leuauit manũ ſuam con-*
*tra regem Dauid: tradite illum ſolũ, & rece-*
*demus à ciuitate. Et ait mulier ad Ioab, Ec-*
*ce caput eius mittetur ad te per murũ. ¶ In-* 22
*greſſa eſt ergo ad omnẽ populum, & locuta eſt* G
*eis ſapienter: qui abſciſſum caput Seba filij*
*Bochri proiecerunt ad Ioab. Et ille cecinit*
*tuba, & recesſerunt ab vrbe, vnuſquiſq; in*
*tabernacula ſua: Ioab autem reuerſus eſt Ie-*
Sup.8.d.16. *ruſalem ad regem. ¶ ‖ Fuit ergo Ioab ſuper o-* 23
*mnẽ exercitum Iſraël: Banaias autem filius*
*Ioiada ſuper cerethaos et phelethaos. ¶ Adu-* 24
*ram verò ſuper tributa: porro Ioſaphat filius*
*Ahilud, à commentarijs. ¶ Siua autem, ſcri-* 25
*ba: Sadoc vero & Abiathar, ſacerdotes: ¶ Ita* 26
*autem Iairites erat ſacerdos Dauid.*

CAP. XXI.

*FActa eſt quoq; fames in diebus Dauid* 1
*tribus annis iugiter: & conſuluit Dauid* A
*oraculũ Domini. Dixitq; Dominus, Propter*
.1. *Saul, & domum eius ſanguinũ, quia occi-*
*dit Gabaonitas. ¶ Vocatis ergo Gabaonitis* 2
*rex, dixit ad eos. (Porro Gabaonitæ non erãt*
*de filijs Iſrael, ſed reliquiæ Amorrhæorum:*
Ioſu.9.e.16. *‖ filij quippe Iſraël iurauerant eis & voluit*
*Saul percutere eos zelo, quaſi pro filijs Iſrael*
*& Iuda.) ¶ Dixit ergo Dauid ad Gabaoni-* 3
*tas, Quid faciam vobis? & quod erit veſtri*
*piaculum, vt benedicatis hæreditati Domi-*
*ni? ¶ Dixeruntq; ei Gabaonitæ, Non eſt nobis* 4
.1. *ſuper argento & auro quæſtio, ſed contra*
*Saul, & contra domũ eius: neq; volumus vt*
.2. *interficiatur homo de Iſraël. Ad quos rex*
*ait, Quid ergo vultis vt faciã vobis? ¶ Qui* 5
*dixerunt regi, Virũ qui attriuit nos & op-*
*preſsit inique, ita delere debemus vt ne v-*
*nus quidem reſiduus ſit de ſtirpe eius in cũ-* B
*ctis finibus Iſraël. ¶ Dentur nobis ſeptẽ viri* 6
*de filijs eius vt crucifigamus eos Domino in*
*Gabaa Saul quondam electi Domini. Et ait*
*rex, Ego dabo. ¶ Pepercitq; rex Miphi-boſeth* 7
1.Reg.18.a.3 *filio Ionatha filij Saul, ‖ propter iuſiurandum*
*Domini, quod fuerat inter Dauid, & inter*
*Ionathan filium Saul. ¶ Tulit itaq; rex duos* 8
*filios Reſpha filiæ Aia, quos peperit Sauli, Ar*
*moni, & Miphi-boſeth: & quinq; filios Mi-*
*chol filiæ Saul, quos genuerat Hadrieli filio*
*Berzellai, qui fuit de Molathi, ¶ & dedit eos* 9
*in manus Gabaonitarum: qui crucifixerunt*
*eos in monte coram Domino: & ceciderunt hi*
*ſeptem ſimul occiſi in diebus meſsis primis,*
*incipiente meſsione hordei. ¶ Tollens autem* 10
*Reſpha filia Aia, cilicium, ſubſtrauit ſibi ſu-*
*pra petram ab initio meſsis, donec ſtillaret*
*aqua ſuper eos de cælo: & non dimiſit aues*
*lacerare eos per diem, neq; beſtias per noctẽ.*
*¶ Et nuntiata ſunt Dauid quæ fecerat Re-* 11
*ſpha, filia Aia, concubina Saul. ¶ Et abijt Da* 12
*uid, & tulit oſſa Saul, & oſſa Ionatha filij* C
*eius à viris Iabes Galaad, qui furati fue-*

*rant ea de platea Beth-ſan, ‖ in qua ſuſpen-* 1.Re.31.d.10
*derãt eos Philiſthym cùm interfeciſſent Saul*
13 *in Gelbóe: ¶ & aſportauit inde oſſa Saul, &*
*oſſa Ionatha filij eius: & colligentes oſſa eo-*
14 *rum, qui affixi fuerant, ¶ ſepelierunt ea cum*
*oſsibus Saul, & Ionatha filij eius in terra*
*Ben-iamin, in latere, in ſepulchro Cis pa-*
*tris eius: feceruntq; omnia quæ præceperat*
*rex, et repropitiatus eſt Deus terræ poſt hæc.*
15 *¶ Factum eſt autem rurſum prælium Phili-*
*ſthinorũ aduerſum Iſrael, & deſcendit Da-*
*uid & ſerui eius cum eo, et pugnabant con-*
*tra Philiſthym. Deficiente autem Dauid,*
16 *¶ Ieſbi-benob, qui fuit de genere arapha, cu-*
*ius ferrum haſtæ trecentas vncias appen-*
*debat, & accinctus erat enſe nouo, niſus eſt*
17 *percutere Dauid. ¶ Præſidioq; ei fuit Abiſai*
D *filius Saruiæ, & percuſſum Philiſthæum in-*
*terfecit. Tunc iurauerunt viri Dauid, dicẽ-*
*tes, Iam non egredieris nobiſcum in bellum,*
18 *ne extinguas lucernam Iſraël. ¶ ‖ Secundum* 1.Pa.20.a.4
*quoq; bellum fuit in Gob contra Philiſthæos:*
*tunc percuſsit Sobochai de Huſathi, Saph de*
19 *ſtirpe arapha de genere gigantum. ¶ Ter-* .2.
*tium quoq; fuit bellum in Gob contra Phi-*
*liſthæos, in quo percuſsit Adeodatus filius*
*Saltus polymitarius Beth-lehemites Goliath*
*Gethæum, cuius haſtile haſtæ erat quaſi li-*
20 *ciatorium texentium. ¶ Quartum bellũ fuit*
*in Geth: in quo vir fuit excelſus qui ſenos*
*in manibus pedibuſq; habebat digitos, id eſt*
*viginti quatuor, & erat de origine arapha.*
21 *¶ Et blaſphemauit Iſraël: percuſsit autem eũ*
22 *Ionathan filius Samaa fratris Dauid. ¶ Hi*
*quatuor nati ſunt de arapha in Geth, & ce-*
*ciderunt in manu Dauid, & ſeruorum eius.*

CAP. XXII.

1 *LOcutus eſt autem Dauid Domino ver-*
A *ba carminis huius, in die qua liberauit*
*eum Dominus de manu omnium inimicorũ*
*ſuorum, & de manu Saul,*
2 *¶ Et ait: Dominus petra mea, & robur*
*meum, & ſaluator meus.*
3 *¶ Deus fortis meus, ſperabo in eum: ſcu-*
*tum meum & cornu ſalutis meæ: eleuator*
*meus, & refugium meum: ſaluator meus, de*
*iniquitate liberabis me.*
4 *¶ ‖ Laudabilem inuocabo Dominum, &* Pſal.17.a.3.
*ab inimicis meis ſaluus ero.*
5 *¶ Quia circundederunt me contritiones*
*mortis: & torrentes belial terruerunt me.*
6 *¶ Funes inferni circundederunt me: præ-*
*uenerunt me laquei mortis.*
7 *¶ In tribulatione mea inuocabo Dominũ,*
*& ad Deum meum clamabo: & exaudiet de*
*templo ſancto ſuo vocem meam, & cla-* .3.
*mor meus veniet ad aures eius.*
8 *¶ Commota eſt & contremuit terra, fun-*
*damenta montium concuſſa ſunt & con-*
*quaſſata, quoniam iratus eſt eis.* .4.
9 *¶ Aſcendit fumus de naribus eius, &*
*ignis*

*ignis de ore eius vorabit: carbones ſucceſi*
*ſunt ab eo.*
¶ *Et inclinauit cælos, & deſcendit: & ca-* 10
*ligo ſub pedibus eius.*
¶ *Et aſcendit ſuper cherubim, & volauit:* 11
*& lapſus eſt ſuper pennas venti.* D
¶ *Poſuit tenebras in circuitu ſuo latibu-* 12
*lum: cribrans aquas de nubibus cælorum.*
*nubes. ¶ *Præ fulgore in conſpectu eius, * ſucceſi* 13
*ſunt carbones ignis.* B
¶ *Tonabit de cælo* Dominus, *& excelſus* 14
*dabit vocem ſuam.*
*ſuas. ¶ *Miſit ſagittas*, & diſſipauit eos: ful-* 15
*gur, conſumpſit eos.*
¶ *Et apparuerunt effuſiones maris, & re-* 16
*uelata ſunt fundamenta orbis ab increpa-*
*tione* Domini, *ab inſpiratione ſpiritus furo-*
*ris eius.*
¶ *Miſit de cælo, & aſſumpſit me, & ex-* 17
*traxit me de aquis multis.*
¶ *Liberauit me ab inimico meo potentiſ-* 18
*ſimo, & ab his qui oderant me: quoniam ro-*
*buſtiores me erant.*
¶ *Præuenit me in die afflictionis meæ, &* 19
*factus eſt* Dominus *firmamentum meum.*
¶ *Et eduxit me in latitudinem: liberauit* 20
*me, quia complacui ei.*
¶ *Retribuet mihi* Dominus *ſecundum iu-* 21
*ſtitiam meam, & ſecundum munditiam*
*manuum mearum reddet mihi.*
¶ *Quia cuſtodiui vias* Domini, *& non egi* 22
*impie, à* Deo *meo.*
¶ *Omnia enim iudicia eius in conſpectu* 23
*meo, & præcepta eius non amoui à me.*
¶ *Et ero perfectus cum eo, & cuſtodiam* 24
*me ab iniquitate mea.* C
¶ *Et reſtituet mihi* Dominus *ſecundum* 25
*iuſtitiam meam: & ſecundum munditiam*
*manuum mearum in conſpectu oculorum*
*ſuorum.*
¶ *Cum ſancto ſanctus eris, & cum robu-* 26
*ſto perfectus.*
¶ *Cum electo electus eris, & cum peruer-* 27
*ſo peruertêris.*
¶ *Et populum pauperem ſaluum facies,* 28
*oculiſq; tuis excelſos humiliabis.*
¶ *Quia tu lucerna mea* Domine, *& tu* 29
Domine *illuminabis tenebras meas.*
¶ *In te enim curram accinctus, in* Deo 30
*meo tranſiliam murum.*
¶ Deus, *immaculata via eius, eloquium* 31
Domini *igne examinatum: ſcutum eſt om-*
*nium ſperantium in ſe.*
¶ *Quis eſt* Deus *præter* Dominum: *&* 32
*quis fortis, præter* Deum *noſtrum?*
¶ Deus *qui accinxit me fortitudine, &* 33
*complanauit perfectam viam meam.*
¶ *Coæquans pedes meos ceruis, & ſuper* 34
*excelſa mea ſtatuens me.*
¶ *Docens manus meas ad prælium, & com-* 35
*ponens quaſi arcum æreum brachia mea.*

36 ¶ *Dediſti mihi clypeum ſalutis tuæ, &*
*manſuetudo " mea' multiplicauit me.* *tua 2.
37 ¶ *Dilatabis greſſus meos ſubtus me, &*
*non deficient tali mei.*
38 ¶ *Perſequar inimicos meos, & conteram,*
D *& non conuertar donec conſumam eos.*
39 ¶ *Conſumam eos & confringam vt non*
*conſurgant: cadent ſub pedibus meis.*
40 ¶ *Accinxiſti me fortitudine ad prælium,*
*incuruaſti reſiſtentes mihi ſubtus me.*
41 ¶ *Inimicos meos dediſti mihi dorſum o-*
*dientes me, & diſperdam eos:*
42 ¶ *Clamabunt, & non erit qui ſaluet, ad*
Dominum, *& non exaudiet eos.*
43 ¶ *Delebo eos vt puluerem terræ: quaſi*
*lutum platearum comminuam eos atq; con-*
*fringam.*
44 ¶ *Saluabis me à contradictionibus po-*
*puli mei: cuſtodies* ME IN CAPVT
GENTIVM: *populus quem ignoro, ſer-*
*uiet mihi.*
45 ¶ *Filij alieni reſiſtent mihi, auditu auris*
*obedient mihi.*
46 ¶ *Filij alieni defluxerunt, & contrahen-*
*tur in anguſtijs ſuis.*
47 ¶ *Viuit* Dominus, *& benedictus* Deus *me-*
*us, & exaltabitur* Deus *fortis ſalutis meæ.*
48 ¶ Deus *qui das vindictas mihi, & deijcis*
*populos ſub me.*
49 ¶ *Qui educis me ab inimicis meis, & à*
*reſiſtentibus mihi eleuas me: à viro iniquo*
*liberabis me.*
50 ¶ ‖ *Propterea confitebor tibi* Domine *in* Rom.15.b.9
*gentibus, & nomini tuo cantabo.*
51 ¶ *Magnificans ſalutes regis ſui, & faciens*
*miſericordiam chriſto ſuo* David, *& ſemini*
*eius in ſempiternum.*

## CAP. XXIII.

1 H*Æc autem ſunt verba nouiſſima quæ*
A *dixit* David *filius* I*ſai:* D*ixit vir cui*
*conſtitutum eſt de chriſto* Dei Iacob, *egregius*
2 *pſaltes* I*ſrael.* ¶ Spiritus Domini *locutus eſt*
*per me, & ſermo eius per linguam meam.*
3 ¶ Dixit Deus I*ſrael mihi, locutus eſt* Fortis
I*ſrael,* Dominator *hominum, iuſtus domi-*
4 *nator in timore* Dei. ¶ *Sicut lux auroræ o-* *Et 1.
*riente ſole, mane abſq; nubibus rutilat, &*
5 *ſicut pluuijs germinat herba de terra.* ¶ *Nec*
*tanta eſt domus mea apud* Deum, *vt pactũ*
*æternum iniret mecum firmum in omnibus*
*atq; munitum.* Cuncta *enim ſalus mea, &*
*omnis voluntas: nec eſt quicquam ex " ea'* "eo 1.
6 *quod non germinet.* ¶ Præuaricatores *autem*
*quaſi ſpinæ euellentur vniuerſi: quæ nõ tol-*
7 *luntur manibus.* ¶ *Et ſiquis tangere volue-*
*rit eas, armabitur ferro & ligno lanceato,*
*igneq; ſuccenſa comburentur, vſq; ad nihi-* 1.Pa.11.b.10
8 *lum.* ¶ *Hæc nomina fortium* David. — *Da-* —.3.
*uid' ſedens in cathedra ſapientiſſimus prin-*
*ceps inter tres, ipſe eſt quaſi teneriмus li-*
*gni vermiculus, qui octingentos interfecit*
*impetu*

*impetu vno. ¶ Poſt hũc Eleazar filius patrui* 9
*eius Ahohites inter tres fortes, qui erant cũ* B
*Dauid, quando exprobrauerunt Philiſthijm,*
*& cõgregati ſunt illuc in prælium. ¶ Cumq;* 10
*aſcendiſſent viri Iſraël, ipſe ſtetit & percuſ-*
*ſit Philiſthæos donec deficeret manus eius*
*& obrigeſceret cum gladio: fecitq; Dominus*
*ſalutem magnam in die illa: & populus qui*
*fugerat, reuerſus eſt ad cæſorum ſpolia de-*
*trahenda. ¶ Et poſt hunc, Semma filius Age* 11
*de Arari: & congregati ſunt Philiſthijm in*
*ſtatione: erat quippe ibi ager lente plenus.*
*Cumq; fugiſſet populus à facie Philiſthijm,*
*¶ ſtetit ille in medio agri, & tutus eſt eum,* 12
*percuſsitq; Philiſthæos: & fecit Dominus ſa-*
*lutem magnam. ¶ Necnon & antè deſcende-* 13
*rant tres, qui erant principes inter triginta,*
*& venerant tempore meſsis ad Dauid in*
*ſpeluncam Odollam: caſtra autem Philiſthi-*
*norum erant poſita in Valle-gigantum. ¶ Et* 14
*Dauid erat in præſidio: porrò ſtatio Philiſthi-*
*norum tunc erat in Beth-lehem. ¶ Deſidera-* 15
P. 7. *uit ergo Dauid — aquam de lacu, & ait, O*
*ſi quis mihi daret potũ aquæ de ciſterna quæ*
*eſt in Beth-lehem iuxta portam. ¶ Irrupe-* 16
*runt ergo tres fortes caſtra Philiſthinorum,* C
*& hauſerunt aquam de ciſterna Beth-lehẽ,*
*quæ erat iuxta portam, & attulerũt ad Da-*
*uid: at ille noluit bibere, ſed libauit eã Do-*
*mino, ¶ dicens, Propitius ſit mihi Dominus,* 17
*ne faciam hoc: num ſanguinem hominum*
*iſtorum qui profecti ſunt, & animarum pe-*
*riculum bibam? Noluit ergo bibere. hæc fece-*
*runt tres robuſtiſsimi. ¶ Abiſai quoque fra-* 18
*ter Ioab filius Saruiæ, princeps erat de tri-*
*a iſtis 2.* *bus*: ipſe eſt qui leuauit haſtam ſuam con-*
*tra trecentos, quos interfecit, nominatus in*
*a illic 1.* **tribus, ¶ & inter tres nobilior, eratq; eorum* 19
*princeps, ſed vſque ad tres primos non per-*
*uenerat. ¶ Et Banaias filius Ioiada viri for-* 20
*tiſsimi, magnorum operum de Cabſeel: ipſe*
*percuſsit duos leones Moab, & ipſe deſcendit,*
*& percuſsit leonem in media ciſterna in die-*
*bus niuis. ¶ Ipſe quoque interfecit virum* 21
*Aegyptium, virum dignum ſpectaculo, ha-*
*bentem in manu haſtam: itaq; cùm deſcen-*
*diſſet ad eum in virga, vi extorſit haſtam*
*de manu Aegyptij, & interfecit eum haſta*
*ſua. ¶ hæc fecit Banaias filius Ioiada. ¶ Et* 22
*ipſe nominatus inter tres robuſtos, qui erant* 23
*inter triginta nobiliores: veruntamen vſque* D
*ad tres non peruenerat: fecitq; eum ſibi Da-*
*uid auricularium, à ſecreto. ¶ Aſael frater* 24
*Ioab inter triginta, Elchanan filius patrui*
*eius de Beth-lehem, ¶ Semma de Harodi,* 25
*Elica de Harodi, ¶ Heles de Phalti, Hira fi-* 26
*lius Acces de Thecua. ¶ Abi-ézer de Ana-* 27
*thoth, Mobonnai de Huſati, ¶ Selmon Aho-* 22
*hites, Maharai Netophathites, ¶ Heled filius* 29
*Baana, & ipſe Netophathites, Ithai filius*
*Ribai de Gabaath filiorũ Ben-iamin, ¶ Ba-* 30
*naia Pharathonites, Heddai de Torrente-*
31 *Gaas, ¶ Abi-albon Arbathites, Azmaueth*
32 *de Beromi, ¶ Eliaba de Salaboni. Filij Iaſſen,*
33 *Ionathan. ¶ Semma de a Orodi, Ahiam filius* a Orori 1.
34 *Sarar Ararites, ¶ Eliphélet filius Aasbai fi-*
*lij Machati, Eliam filius Achi-tophel Gelo-*
35 *nites, ¶ Heſrái de Carmelo, Pharai de Arbi,*
36 *¶ Igaal filius Nathan de Soba. a Bonni de* a Bani 1.
37 *Gadi, ¶ Seles de Ammoni, Naharái Berothi-*
38 *tes armiger Ioab filij Saruiæ, ¶ Ira Iethri-*
39 *tes, Gareb & ipſe Iethrites, ¶ Vrias He-*
*thæus. Omnes triginta ſeptem.*

CAP. XXIIII.

1 ET *addidit furor Domini iraſci contra*
A *Iſraël, commouitq; Dauid in eis dicen-*
2 *tem*, Vade, numera Iſraël & Iudam. ¶ Di-* 1. Par. 21. a. 1.
*xitq; rex ad Ioab principem exercitus ſui.* a ad Ioab.
*Perambula omnes tribus Iſraël à Dan, vſq;*
*Berſabee, & numerate populum, vt ſciam*
3 *numerum eius. ¶ Dixitq; Ioab regi, Adau-*
*geat Dominus Deus tuus ad populum tuũ,*
*quantus nunc eſt, iterumq; centuplicet in*
*conſpectu domini mei regis: ſed quid ſibi do-*
*minus meus rex vult in re huiuſmodi?*
4 *¶ Obtinuit autem ſermo regis verba Ioab, &*
*principum exercitus: egreſſusq; eſt Ioab, &*
*principes militum a facie regis, vt numera-*
5 *rent populum Iſraël. ¶ Cumq; pertranſiſſent*
*Iordanem, venerunt in Aroer ad dexteram*
6 *vrbis, quæ eſt in Valle-Gad: ¶ & per Iazer*
*tranſierunt in Galaad, & in terram inferio-*
*rem Hadſi, & venerunt in Dan ſylueſtria.*
7 *Circumeunteſq; iuxta Sidonem, ¶ tranſierũt*
*prope mœnia Tyri, & omnem terram Heuæi*
*et Chananæi, veneruntq; ad meridiem Iuda*
8 *in Ber-ſabee: ¶ & luſtrata vniuerſa terra*
*affuerunt poſt nouẽ menſes & viginti dies,*
9 *in Ieruſalem. ¶ Dedit ergo Ioab numerũ de-*
*ſcriptionis populi regi, & inuenta ſunt de*
*Iſraël octingenta millia virorum fortium,*
B *qui educerent gladium: & de Iuda quingen-*
10 *ta millia pugnatorum. ¶ Percuſsit autem cor*
*Dauid eum, poſtquam numeratus eſt popu-*
*lus: & dixit Dauid ad Dominum: Peccaui*
*valde in hoc facto: ſed precor Domine vt*
*transferas iniquitatem ſerui tui, quia ſtultè*
11 *egi nimis. ¶ Surrexit itaq; Dauid manè, &*
*ſermo Domini factus eſt ad Gad prophetã &*
12 *videntẽ Dauid, dicens, ¶ Vade, & loquere ad*
*Dauid, Hæc dicit Dominus, Triũ tibi datur*
*optio, elige vnum quod volueris ex his, vt*
13 *faciã tibi. ¶ Cumq; veniſſet Gad ad Dauid,*
*nuntiauit ei dicens, Aut ſeptẽ annis veniet*
*tibi fames in terra tua: aut tribus menſibus*
*fugies aduerſarios tuos: & illi te perſequen-*
*tur: aut certè tribus diebus erit peſtilentia*
C *in terra tua. Nũc ergo delibera, & vide quẽ*
14 *reſpondeam ei, qui me miſit, ſermonẽ. ¶ Di-*
*xit autem Dauid ad Gad, Coarctor nimis:*
*ſed melius eſt vt incidam in manus Domi-*
*ni, (multa enim miſericordia eius ſunt)*
*quàm*

quàm in manus hominum. ¶Immiſitq́; Do- 15
minus peſtilentiam in Iſrael de mane vſq;
ad tempus conſtitutum, & mortui ſunt ex
populo a Dan vſq; ad Ber-ſabee ſeptuagin-
ta millia virorum. ¶Cumq́; extendiſſet ma- 16
nũ ſuam angelus Domini ſuper Ieruſalẽ vt
diſperderet eam, miſertus eſt Dominus ſuper
afflictionem, & ait angelo percutienti popu-
lum, Sufficit: nunc contine manũ tuam, erat
aũt angelus Domini iuxta arẽã Areuna Ie-
buſai. ¶Dixitq́; Dauid ad Dominũ, cùm vi- 17
diſſet angelum cadentem populum, Ego ſum
qui peccaui, & ego inique egi: iſti qui oues
ſunt, quid fecerunt? vertatur obſecro manus
tua contra me, & contra domum patris mei.
*propheta ¶Venit autem Gad* ad Dauid in die illa, & 18
dixit ei, Aſcende, & conſtitue altare Domino D
in area Areuna Iebuſai. ¶Et aſcẽdit Dauid, 19
iuxta ſermonem Gad, quem præceperat ei
Dominus. ¶Conſpiciensq́; Areuna, animad- 20
uertit regem & ſeruos eius tranſire ad ſe:
¶& egreſſus adorauit regem prono vultu in 21
terram, & ait, Quid cauſa eſt vt venias do-
minus meus rex ad ſeruum ſuum? Cui Da-
uid ait, Vt emam à te aream, et ædificem al-
tare Domino, & ceſſet interfectio quæ graſ-
ſatur in populo. ¶ Et ait Areuna ad Dauid, 22
Accipiat, & offerat dominus meus rex, ſicut
placet ei: habes boues in holocauſtũ, & plau-
ſtrum, & iuga boũ in vſum lignorũ. ¶Om- 23
nia dedit Areuna regi: dixitq́; Areuna ad
regem, Dominus Deus tuus ſuſcipiat votum
tuum. ¶Cui reſpondens rex ait, Nequaquã 24
vt vis, ſed emam pretio à te, & nõ offeram
Domino Deo meo holocauſta gratuita. Emit
ergo Dauid aream & boues, argenti ſiclis
2.Par.3.a.2. quinquaginta: ¶& ædificauit ibi Dauid al- 25
tare Domino: & obtulit holocauſta & pacifica:
& propitiatus eſt Dominus terræ, & cohibi-
ta eſt plaga ab Iſrael.

# LIBER REGVM

## TERTIVS: SECVN-
## DVM HEBRAEOS, PRIMVS
## MALACHIM.

### CAP. I.

ET rex Dauid ſenuerat, habebatq́; æ- 1
tatis plurimos dies: cumq́; operiretur A
veſtibus, non calefiebat. ¶ Dixerunt 2
ergo ei ſerui ſui, Quæramus domino
noſtro regi adoleſcentulam virginem, & ſtet
coram rege, & foueat eum, dormiatq́; in ſinu
*tuo 3 "ſuo", & calefaciat dominum noſtrum regẽ.
¶Quæſierunt igitur adoleſcentulam ſpecio- 3
ſam in omnibus finibus Iſrael, & inuene-
runt Abiſag Sunamitidem, & adduxerunt
eam ad regem. ¶ Erat autem puella pulchra 4
nimis, dormiebatq́; cum rege, & miniſtrabat
ei, rex verò nõ cognouit eam. ¶Adonias au- 5
tem filius Haggith eleuabatur, dicens, Ego
regnabo. Fecitq́; ſibi currus & equites, &
quinquaginta viros qui currerent ante eũ.
6 ¶ Nec corripuit eum pater ſuus aliquando,
B dicens, Quare hoc feciſti? Erat autem & ipſe
pulcher valde, ſecundus natu poſt Abſalom.
7 ¶Et ſermo ei cum Ioab filio Saruiæ, & cum
Abiathar ſacerdote, qui adiuuabant partes
8 Adoniæ. ¶Sadoc vero ſacerdos, & Banaias
filius Ioiada, & Nathan propheta, & Semei,
& "cerethi & phelethi", & * robur exercitus "Rei 5.
9 Dauid non erat cum Adonia. ¶ Immolatis *omnes.
ergo Adonias arietibus & vitulis, & vni-
uerſis pinguibus iuxta Lapidem zoheleth,
qui erat vicinus Fonti-rogel, vocauit vni-
uerſos fratres ſuos filios regis, & oẽs viros
10 Iuda ſeruos regis. ¶Nathan aũt prophetã, et
Banaiam, & robuſtos quoſque, & Salomo-
11 nem fratrẽ ſuum non vocauit. ¶Dixit itaq;
Nathan ad Beth-ſabee matrem Salomonis,
Num audiſti quod regnauerit Adonias filius
Haggith, & dominus noſter Dauid hoc igno-
12 rat? ¶Nunc ergo veni, accipe conſilium à me,
& ſalua animam tuam, filijq́; tui Salomo-
13 nis. ¶ Vade, & ingredere ad regem Dauid,
& dic ei, Nónne tu domine mi rex iuraſti
mihi ancillæ tuæ, dicẽs, Quod Salomon filius
tuus regnabit poſt me, & ipſe ſedebit in ſolio
14 meo? quare ergo regnat Adonias? ¶Et adhuc
ibi te loquente cum rege, ego veniam poſt te,
15 & complebo ſermones tuos ¶ Ingreſſa eſt
itaque Beth-ſabee ad regem in cubiculo: rex
C autem ſenuerat nimis, & Abi-ſag Sunami-
16 tis miniſtrabat ei. ¶ Inclinauit ſe Beth-ſa-
bee, & adorauit regem. Ad quam rex, Quid
17 tibi, inquit, vis? ¶ Quæ reſpondens ait, Do-
mine mi * tu iuraſti per Dominum Deum *rex
tuum ancillæ tuæ. Salomon filius tuus re-
gnabit poſt me, & ipſe ſedebit in ſolio meo.
18 ¶Et ecce nunc Adonias regnat, te domine mi
19 rex ignorante. ¶ Mactauit boues & pinguia
quæque, & arietes plurimos, & vocauit om-
nes filios regis, Abiathar quoq; ſacerdotẽ, &
Ioab principem militiæ: Salomonem aũt ſer-
20 uum tuum non vocauit. ¶ Veruntamen do-
mine mi rex, in te oculi reſpiciunt totius Iſ-
rael, vt indices eis quis ſedere debeat in ſo-
21 lio tuo domine mi rex poſt te. ¶ Eritq́;, cum
dormierit dominus meus rex cum patribus
ſuis, erimus ego & filius meus Salomon pec-
22 catores. ¶Adhuc illa loquente cum rege, Na-
23 than propheta venit. ¶Et nuntiauerunt re-
gi, dicentes, Adeſt Nathan propheta. Cumq́;
introiſſet in conſpectum regis, & adoraſſet
24 eum pronus in terram, ¶dixit Nathan, Do-
mine mi rex, tu dixiſti, Adonias regnet poſt
25 me, et ipſe ſedeat ſuper thronũ meũ? ¶ Quia
D deſcendit hodie, & immolauit boues & pin-
guia & arietes plurimos, & vocauit vni-
uerſos filios regis, & principes exercitus: A-
biathar quoq; ſacerdotem: illiſq́; veſcentibus

&

*& bibentibus coram eo, & dicentibus, Viuat*
*rex Adonias.* ¶ *Me ſeruum tuum, & Sadoc* 26
*ſacerdotem, & Banaiam filiũ Ioiadæ, & Sa-*
*lomonem famulum tuũ non vocauit.* ¶ *Nun-* 27
*quid à Domino meo rege exiuit hoc verbum,*
*& mihi non indicaſti ſeruo tuo quis ſeſſurus*
*eſſet ſuper thronum domini mei regis poſt*
*eum?* ¶ *Et reſpondit rex Dauid, dicens, Voca-* 28
*te ad me Beth-ſabee. Quæ cùm fuiſſet in-*
*greſſa corã rege, & ſtetiſſet ante eum,* ¶ *iura-* 29
*uit rex & ait, Viuit Dominus, qui eruit ani*
*mam meã de omni anguſtia,* ¶ *quia ſicut iu-* 30
*raui tibi per Dominum Deum Iſrael, dicens,*
*Salomon filius tuus regnabit poſt me, & ipſe*
*ſedebit ſuper ſolium meum pro me. ſic faciam*
*hodie.* ¶ *Summiſſoq́ Beth-ſabee in terram* 31
*vultu, adorauit regem, dicẽs, Viuat dominus*
*meus Dauid in æternum.* ¶ *Dixit quoq́ rex* 32
*Dauid, Vocate mihi Sadoc ſacerdotem, &*
*Nathan prophetam, & Banaiam filium Io-*
*iadæ. Qui cùm ingreſſi fuiſſent coram rege,* 33
¶ *dixit ad eos, Tollite vobiſcum ſeruos domi-* E
*ni veſtri & imponite Salomonem filiũ meũ*
*ſuper mulam meam: & ducite eum in Gibõ.*
¶ *& vngat eum ibi Sadoc ſacerdos, & Na-* 34
2.Pa.19.f.22 *than propheta in regem ſuper Iſrael*: & ca-*
*& Iudã 4. *netis buccina, atq́ dicetis, Viuat rex Salo-*
"veniet 1. *mon.* ¶ *Et aſcendetis poſt eum, & "venietis'* 35
*in Ieruſa- lem. *' & ſedebit ſuper ſolium meum, & ipſe re-*
*gnabit pro me: illiq́ præcipiam vt ſit dux ſu-*
*per Iſrael & ſuper Iudam.* ¶ *Et reſpõdit Ba-* 36
*naias filius Ioiadæ regi, dicens, Amen: ſic lo-*
*quatur Dominus Deus domini mei regis.*
¶ *Quomodo fuit Dominus cum domino meo* 37
*rege, ſic ſit cum Salomone, & ſublimius fa-*
*ciat ſolium eius à ſolio domini mei regis Da-*
*uid.* ¶ *Deſcendit ergo Sadoc ſacerdos & Na-* 38
*than propheta, & Banaias filius Ioiadæ, &*
*cerethi, & phelethi: & impoſuerunt Salomo-*
*nem ſuper mulam regis Dauid, & adduxe-*
*runt eum in Gihon.* ¶ *Sumpſitq́ Sadoc ſacer-* 39
*dos cornu olei de tabernaculo, & vnxit Sa-* F
*lomonem: & cecinerũt buccina, & dixit om-*
*nis populus, Viuat rex Salomon.* ¶ *Et aſcen-* 40
*dit vniuerſa multitudo poſt eum, & populus*
*canentium tibijs, & lætantium gaudio ma-*
*gno, & inſonuit terra à clamore eorum.* ¶ *Au* 41
*diuit autem Adonias, & omnes qui inuita-*
*ti fuerant ab eo, iamq́ conuiuium finitum*
*erat: ſed & Ioab audita voce tubæ, ait, Quid*
*ſibi vult clamor ciuitatis tumultuantis?*
¶ *Adhuc illo loquente, Ionathan filius Abia-* 42
*thar ſacerdotis venit: cui dixit Adonias, In-*
*gredere, quia vir fortis es, & bona nunciãs.*
¶ *Reſpondítque Ionathan Adoniæ, Nequa-* 43
*quam: Dominus enim noſter rex Dauid re-*
*gem conſtituit Salomonem:* ¶ *miſitq́ cum eo* 44
*Sadoc ſacerdotem, & Nathan prophetam, &*
*Banaiam filium Ioiadæ, & cerethi, & phele-*
*thi, & impoſuerunt eum ſuper mulam re-*
*gis.* ¶ *Vnxerũtq́ eum Sadoc ſacerdos, & Na-* 45
*than propheta regem in Gihon: & aſcende-*
*runt inde lætantes, & inſonuit ciuitas, hæc*
46 *eſt vox quam audiſtis.* ¶ *Sed & Salomon ſe-*
47 *det ſuper ſolium regni.* ¶ *Et ingreſſi ſerui re-*
G *gis, benedixerunt domino noſtro regi Dauid,*
*dicentes, Amplificet Deus nomen Salomonis*
*ſuper nomen tuum, & magnificet thronum*
*eius ſuper thronum tuum. Et adorauit rex*
48 *in lectulo ſuo:* ¶ *inſuper & hæc locutus eſt,*
*Benedictus Dominus Deus Iſrael, qui dedit*
*hodie ſedentem in ſolio meo, videntibus o-*
49 *culis meis.* ¶ *Territi ſunt ergo, & ſurrexe-*
*runt omnes qui inuitati fuerant ab Ado-*
50 *nia: & iuit vnuſquiſq́ in viam ſuã.* ¶ *Ado-*
*nias autem timens Salomonem, ſurrexit, &*
*abijt – in tabernaculum Domini', tenuitq́* –.3.
51 *cornu altaris.* ¶ *Et nuntiauerunt Salomoni*
*dicentes, Ecce Adonias timens regem Salo-*
*monẽ tenuit cornu altaris, dicens, Iuret mihi*
*rex Salomon hodie quod non interficiat ſer-*
52 *uum ſuum gladio.* ¶ *Dixitq́ Salomon, Si fue-*
*rit vir bonus, nõ cadet ne vnus quidem ca-*
*pillus eius in terram: ſin aũt malum inuen-*
53 *tum fuerit in eo, morietur.* ¶ *Miſit ergo rex*
*Salomon, & eduxit eum ab altari, & ingreſ-*
*ſus adorauit regem Salomonem: dixitq́ ei*
*Salomon, Vade in domum tuam.*

## CAP. II.

1 APpropinquauerunt autem dies Dauid
A *vt moreretur, præcepitq́ Salomoni filio*
2 *ſuo, dicens,** ¶ *Ego ingredior viam vniuerſæ* *Ecce.
3 *terræ: confortare, & eſto vir*.* ¶ *Et obſerua* *fortis.
*–vt' cuſtodias –mãdata' Domini Dei tui,* –.13.
*vt ambules in vijs eius, et cuſtodias ceremo-* –.13.
*nias eius, & præcepta eius, & iudicia, & te-*
*ſtimonia, ſicut* ‖ *ſcriptũ eſt in lege Moyſi: vt* Deu.17.d.16
*intelligas vniuerſa quæ facis, & quocunq́ te*
4 *verteris.* ¶ *Vt confirmet Dominus ſermones* Inf.7.c.14.
*ſuos quos locutus eſt de me, dicens, Si cuſto-*
*dierint filij tui " vias meas', & ambulaue-* "viã ſuã 4.
*rint corã me in veritate, in omni corde ſuo,*
*& in omni anima ſua, nõ auferetur tibi vir*
5 *de ſolio Iſrael.* ¶ *Tu quoq́ noſti quæ fecerit*
*mihi Ioab filius Saruiæ, quæ fecerit duobus*
*principibus exercitus Iſrael,* ‖ *Abner filio* 2.Re.3.c.27.
*Ner, & Amaſæ filio Iether: quos occidit, &* & 20.c.10.
*effudit ſanguinem belli in pace, & poſuit*
*cruorem prælij in baltheo ſuo, qui erat circa*
*lumbos eius, & in calceamento ſuo, quod erat*
6 *in pedibus eius.* ¶ *Facies ergo iuxta ſapien-*
B *tiam tuam, & non deduces canitiem eius*
7 *pacificè ad inferos.* ¶ *Sed & filijs Berzellai*
*Galaaditis reddes gratiam, eruntq́ come-*
*dentes in menſa tua:* ‖ *occurrerunt enim mi-* 2.Re.19.f.31
*hi quando fugiebam à facie Abſalom fratris*
8 *tui.* ¶ *Habes quoq́ apud te Semei filium*
*Gera filij Iemini de Bahurim,* ‖ *qui maledi-* 2.Re.16.b.5.
*xit mihi maledictione peſſima, quando ibam* & 19.d.19.
*ad Caſtra: ſed quia deſcendit mihi in occur-*
*ſum cùm tranſirem Iordanem, & iuraui ei*
*per Dominum, dicens, Non te interficiam*
*gladio;*

*gladio:* ⁋ *tu noli pati eum eſſe innoxium. Vir* 9
*& ſcies 6. *autem ſapiens es,* " *vt ſcias' quæ facies ei,*
*deducesq; canos eius cum ſanguine ad infe-*
*ros.* ⁋ *Dormiuit igitus Dauid cum patribus* 10
*ſuis, & ſepultus eſt in Ciuitate Dauid.*
⁋ *Dies autem quibus regnauit Dauid ſuper* 11
*Iſrael, quadraginta anni ſunt: in Hebron*
*regnauit*‖*ſeptem annis: in Ieruſalem*, tri-*
1.Pa.29.f.23 *ginta tribus.* ⁋ *Salomon autem ſedit ſuper* 12
*vero 2. *thsonum Dauid patsis ſui, & firmatum eſt* C
2.Reg.5.a.4 *regnũ eius nimis.* ⁋ *Et ingseſſus eſt Adonias* 13
*filius Haggith ad Beth-ſabee matrem Salo-*
*monis. Quæ dixit ei, Pacificúſne eſt ingreſſus*
*tuus? Qui reſpondit, Pacificus.* ⁋ *Addiditq;,* 14
*Sermo mihi eſt ad te. Cui ait, Loquere. Et*
*ille.* ⁋ *Tu, inquit, noſti, quia meum erat re-* 15
*gnum, & me præpoſuerat omnis Iſrael ſibi in*
*regem: ſed tranſlatum eſt regnum, & factum*
*eſt fratris mei: à Domino enim conſtitutum*
*ei.* ⁋ *Nunc ergo petitionem vnã precor à te,* 16
*ne confundas faciem meam. Quæ dixit ad*
*eum, Loquere.* ⁋ *Et ille ait, Precor vt dicas* 17
*Salomoni regi (neq; enim negare tibi quic-*
*quam poteſt) vt det mihi Abi-ſag Sunami-*
*tidem vxorem.* ⁋ *Et ait Beth-ſabee, Bene, ego* 18
*loquar pro te regi.* ⁋ *Venit ergo Beth-ſabee ad* 19
*regem Salomonẽ, vt loqueretur ei pro Ado-*
*nia: & ſurrexit rex in occurſum eius, adora-*
*uitq; eam, & ſedit ſuper thronum ſuum: po-*
*ſitusq; eſt thronus matri regis, quæ ſedit ad*
*dexteram eius.* ⁋ *Dixitq; ei, Petitionem v-* 20
*nam paruulam ego deprecor à te, ne confun-* D
*das faciem meam. Et dixit ei rex, Pete ma-*
*ter mea: neq; enim fas eſt vt auertam fa-*
*ciem tuá:* ⁋ *Quæ ait, Detur Abi-ſag Suna-* 21
*mitis Adoniæ fratri tuo vxor.* ⁋ *Reſponditq;* 22
*rex Salomon, & dixit matri ſuæ, Quare po-*
*ſtulas Abi-ſag Sunamitidẽ Adoniæ? poſtula*
*ei & regnum: ipſe eſt enim frater meus ma-*
*ior me, & habet Abiathar ſacerdotẽ, & Ioab*
*filium Saruiæ.* ⁋ *Iurauit itaq; rex Salomon* 23
*per Dominũ, dicens, Hæc faciat mihi Deus,*
*& hæc addat, quia contra animam ſuam lo-*
*cutus eſt Adonias verbum hoc.* ⁋ *Et nũc vi-* 24
*uit Dominus qui firmauit me, & collocauit*
*me ſuper ſoliũ Dauid patris mei, & qui fe-*
*cit mihi domum, ſicut locutus eſt, quia hodie*
*occidetur Adonias.* ⁋ *Miſitq; rex Salomon* 25
*per manũ Banaiæ filij Ioiada, qui interfecit*
*eum, & mortuus eſt.* ⁋ *Abiathar quoq; ſa-* 26
*cerdoti dixit rex, Vade in Anathoth ad agrũ* E
*tuum, & quidem vir mortis es: ſed hodie te*
*non interficiam, quia portaſti arcam Domi-*
*ni Dei coram Dauid patre meo, & ſuſtinui-*
*ſti laborem in omnibus in quibus laborauit*
*pater meus.* ⁋ *Eiecit ergo Salomõ Abiathar,* 27
1.Reg.2.f.31. *vt non eſſet ſacerdos Domini,* ‖ *vt implere-*
*tur ſermo Domini, quem locutus eſt ſuper*
*domum Heli in Silo.* ⁋ *Venit autem nuntius* 28
*Ioab 1. *ad* " *Salomonem' quòd Ioab declinaſſet poſt*
*Adoniam, & poſt Salomonem non declinaſ-*

*ſet: fugit ergo Ioab in tabernaculum Domi-*
29 *ni, & apprehendit cornu altaris.* ⁋ *Nuntia-*
*tumq; eſt regi Salomoni quod fugiſſet Ioab*
*in tabernaculum Domini, & eſſet iuxta al-*
*tare: miſitq; Salomon Banaiam filium Ioia-*
30 *da, dicens, Vade, interfice eum.* ⁋ *Et venit*
*Banaias ad tabernaculum Domini, & dixit*
*ei, Hæc dicit rex, Egredere. Qui ait, Non e-*
*grediar, ſed hic moriar. Renuntiauit Bana-*
*ias regi ſermonẽ, dicẽs, Hæc locutus eſt Ioab,*
31 *& hæc reſpondit mihi.* ⁋ *Dixitq; ei rex, Fac*
*ſicut locutus eſt: & interfice eum, & ſepeli,*
*& amouebis ſanguinem innocentem, qui ef-*
*fuſus eſt à Ioab, à me, & à domo patris mei.*
32 ⁋ *Et reddet Dominus ſanguinem eius ſuper*
F *caput eius, quia interfecit duos viros iuſtos,*
*melioresq; ſe: & occidit eos gladio, patre meo*
*Dauid ignorante:* ‖ *Abner filium Ner prin-* 2.Re.3.e.27.
*cipem militiæ Iſrael,* ‖ *& Amaſam filium* 2.Re.20.c.9
33 *Iether principem exercitus Iuda:* ⁋ *& reuer-*
*tetur ſanguis illorum in caput Ioab, & in*
*caput ſeminis eius in ſempiternum. Dauid*
*autem & ſemini eius, & domui, & throno*
*illius ſit pax vſq; in æternum à Domino.*
34 ⁋ *Aſcendit itaq; Banaias filius Ioiada, &*
*aggreſſus eum interfecit, ſepultusq; eſt in*
35 *domo ſua in deſerto.* ⁋ *Et conſtituit rex Ba-*
*naiam filium Ioiadæ pro eo ſuper exercitum,*
*& Sadoc ſacerdotem poſuit pro Abiathar.*
36 ⁋ *Miſit quoq; rex & vocauit Semei, dixitq;*
*ei, Ædifica tibi domum in Ieruſalem, et ha-*
*bita ibi: & non egredieris inde huc, atq; il-*
37 *luc.* ⁋ *Quacunq; autem die egreſſus fueris &*
*tranſieris Torrentem-cedron, ſcito te inter-*
*ficiendum: ſanguis tuus erit ſuper caput*
38 *tuum.* ⁋ *Dixitq; Semei regi. Bonus ſermo: ſi-*
G *cut locutus eſt dominus meus rex, ſic faciet*
*ſeruus tuus. Habitauit itaq; Semei in Ie-*
39 *ruſalem diebus multis.* ⁋ *Factum eſt autem*
*poſt annos tres vt fugerent ſerui Semei ad*
*Achis filium Maacha regem Geth: nuntia-*
*tumq; eſt Semei quod ſerui eius iſſent in*
40 *Geth.* ⁋ *Et ſurrexit Semei, & ſtrauit aſinum*
*ſuum: iuitq; ad Achis in Geth, ad requiren-*
*dum ſeruos ſuos, & adduxit eos de Geth.*
41 ⁋ *Nuntiatum eſt autem* Salomoni quòd iſſet* *regi
*Semei in Geth de Ieruſalem, & rediſſet.*
42 ⁋ *Et mittens vocauit eum, dixitq; illi, Non-*
*ne teſtificatus ſum tibi per Dominum, &*
*prædixi tibi, Quacunq; die egreſſus " fueris'* "ieris 4.
*huc & illuc, ſcito te eſſe moriturum? Et re-*
*ſpondiſti mihi, Bonus ſermo quem audiui.*
43 ⁋ *Quare ergo non cuſtodiſti iuſiurandum Do-*
*mini, & præceptum quod præceperam tibi?*
44 ⁋ *Dixitq; rex ad Semei, Tu noſti omne ma-*
*lum, cuius tibi conſcium eſt cor tuum, quod*
*feciſti Dauid patri meo: reddidit Dominus*
45 *malitiam tuam in caput tuum.* ⁋ *Et rex Sa-*
*lomon benedictus, & thronus Dauid erit*
*ſtabilis coram Domino vſq; in ſempiternũ.*
46 ⁋ *Iuſſit itaq; rex Banaiæ filio Ioiada: qui* "*aggreſſus'*.

*egreſſus 2. *aggreſſus', percuſsit eum, & mortuus eſt.

CAP. III.

3.Par.1.a.1. CONfirmatum eſt igitur regnū in ma- 1
nu Salomonis, & affinitate coniunctus A
eſt Pharaoni regi Aegypti: accepit namq; fi-
liam eius, & adduxit in ciuitatem Dauid,
donec compleret ædificans domum ſuam, &
domum Domini, & murum Ieruſalem per
circuitum. ¶ Attamen populus immolabat in 2
excelſis: non enim ædificatum erat templum
nomini Domini vſque in diem illum. ¶ Di- 3
lexit autem Salomon Dominum, ambulans
in præceptis Dauid patris ſui, excepto quod
in excelſis immolabat, & accendebat thy-
*Salomon. miama. ¶ Abijt itaq; * in Gabaon, vt immo- 4
laret ibi: illud quippe erat excelſum maxi-
mum: mille hoſtias in holocauſtum obtulit
*in Gabaon Salomon ſuper altare illud * in Gabaon.
apparuit ¶ Apparuit autem Dominus' Salomoni per 5
Dominus 5. ſomnium nocte, dicens, Poſtula quod vis vt
dem tibi. ¶ Et ait Salomon, Tu feciſti cum 6
ſeruo tuo Dauid patre meo miſericordiam ma-
gnam, ſicut ambulauit in conſpectu tuo in ve
ritate & iuſtitia, & recto corde tecum: cu-
ſtodiſti ei miſericordiam tuam grandem, &
dediſti ei filium ſedentem ſuper thronum e-
ius, ſicut eſt hodie. ¶ Et nunc Domine Deus, 7
tu regnare feciſti ſeruum tuum pro Dauid B
patre meo: ego autem ſum puer paruulus, &
ignorans egreſſum & introitum meum. ¶ Et 8
ſeruus tuus in medio eſt populi quem elegi-
ſti, populi infiniti, qui numerari & ſuppu-
2.Pa.1.b.10. tari non poteſt præ multitudine. ¶ Dabis 9
ergo ſeruo tuo cor docile, vt populum tuum
iudicare poſsit, & diſcernere inter bonum &
malum. quis enim poterit iudicare populum
iſtum, populum tuum hunc multum? ¶ Pla- 10
cuit ergo ſermo coram Domino, quod Salo-
mon poſtulaſſet huiuſcemodi rem. ¶ Et dixit 11
Dominus Salomoni, Quia poſtulaſti ver-
bum hoc, & non petiſti tibi dies multos, nec
diuitias, aut animas inimicorum tuorum,
ſed poſtulaſti tibi ſapientiam ad diſcernen-
dum iudicium: ¶ ecce feci tibi ſecundum 12
ſermones tuos, & dedi tibi cor ſapiens &
intelligens, in tantum vt nullus ante te ſi-
milis tui fuerit, nec poſt te ſurrecturus ſit.
Sap.7.b.11. ¶ Sed & hæc quæ non poſtulaſti dedi tibi, di- 13
Mat.6.d.29 uitias ſcilicet, & gloriam, vt nemo fuerit ſi- C
milis tui in regibus cunctis retro diebus.
¶ Si autem ambulaueris in vijs meis, & cu- 14
ſtodieris præcepta mea & mandata mea, ſi-
*Dauid 2. cut ambulauit * pater tuus, longos faciā dies
tuos. ¶ Igitur euigilauit Salomon, & intel- 15
lexit quod eſſet ſomnium: cumq; veniſſet Ie-
ruſalem, ſtetit coram arca fœderis Domini,
& obtulit holocauſta, & fecit victimas pa-
cificas & grande conuiuium vniuerſis fa-
mulis ſuis. ¶ Tunc venerunt duæ mulieres 16
meretrices ad regem, ſteteruntque coram
eo, ¶ quarum vna ait, Obſecro, mi domine, 17
ego & mulier hæc habitabamus in domo v-
18 na: & peperi apud eam in cubiculo. ¶ Tertia
autem die poſtquam ego peperi, peperit &
hæc: & eramus ſimul, nullusq; alius nobiſ-
19 cum in domo, exceptis nobis duabus. ¶ Mor-
tuus eſt autem filius mulieris huius nocte,
20 dormiens quippe oppreſsit eum. ¶ Et con-
ſurgens intempeſtæ noctis ſilentio, tulit fi-
lium meum de latere meo ancillæ tuæ dor-
mientis, & collocauit in ſinu ſuo: ſuum au-
tem filium, qui erat mortuus, poſuit in ſinu
21 meo. ¶ Cumque ſurrexiſſem mane vt darem
lac filio meo, apparuit mortuus: quem dili-
gentius intuens clara luce, deprehendi non
22 eſſe meum quem genueram. ¶ Reſponditque
D altera mulier, Non eſt ita vt dicis', ſed fi-
lius tuus mortuus eſt, meus autem viuit.
E contrario illa dicebat, Mētiris: filius quip-
pe meus viuit, & filius tuus mortuus eſt.
Atq; in hunc modum contendebant corā re-
23 ge. ¶ Tunc rex ait, Hæc dicit, Filius meus
viuit, & filius tuus mortuus eſt. Et iſta re-
ſpondit, Non, ſed filius tuus mortuus eſt,
24 meus autem viuit. ¶ Dixit ergo rex, Afferte
mihi gladium. Cumq; attuliſſent gladium
25 coram rege, ¶ Diuidite, inquit, infantem
viuum in duas partes, & date dimidiam
partem vni, & dimidiam partem alteri.
26 ¶ Dixit autē mulier cuius filius erat viuus,
ad regem (commota ſunt quippe viſcera eius
ſuper filio ſuo,) Obſecro domine, date illi in-
fantem viuum, & nolite interficere eum.
E contrario illa dicebat, Nec mihi, nec tibi
27 ſit, ſed diuidatur. ¶ Reſpōdit rex, & ait, Date
huic infantem viuum, & non occidatur: hæc
28 eſt enim mater eius. ¶ Audiuit itaq; omnis
Iſrael iudicium quod iudicaſſet rex, & ti-
muerunt regem, videntes ſapientiam Dei
eſſe in eo ad faciendum iudicium.

CAP. IIII.

1 ERat autem rex Salomon regnans ſuper
2 omnem Iſrael: ¶ & hi principes quos
A habebat: Azarias filius Sadoc * ſacerdotis': *ſacerdos 8.
3 ¶ Eli-horeph & Ahia filij Siſa, ſcribæ: Ioſa-
4 phat filius Ahilud, à commentarijs: ¶ Bana-
ias filius Ioiada, ſuper exercitum: Sadoc au-
5 tem & Abiathar, ſacerdotes: ¶ Azarias filius
Nathan, ſuper eos qui aſsiſtebant regi: Za-
6 bud filius Nathan, ſacerdos amicus regis: ¶ &
Ahiſar præpoſitus domus: & Adoniram filius
7 Abda ſuper tributa. ¶ Habebat autem Salo-
mon duodecim præfectos ſuper omnem Iſrael
qui præbebant annonam regi & domui eius:
per ſingulos enim mēſes in anno, ſinguli ne-
8 ceſſaria miniſtrabant. ¶ Et hæc nomina eo-
9 rum: Ben-hur, in monte Ephraim. ¶ Ben-
decar, in Maces, & in Salebim, & in Beth-
10 ſames, & in Elon, & in Beth-hanā. ¶ Beth-
heſed in Aruboth ipſius * erat Socho, & om- *enim
11 nis terra-Epher. ¶ Ben-abinadab, cuius om-
nis Nephat-dor, Tapheth filiam Salomonis

*habebat uxorē.* ¶ *Bana filius Abilud regebat* 12
*Thanach & Mageddo, & uniuerſam Beth-*
*ſan, quæ eſt iuxta Sárthana ſubter Iezra-*
*hel, à Beth-ſan uſq; Abel-mehula è regione* B
*Iecmaan.* ¶ *Bengaber in Ramoth-galaad. ha-* 13
*bebat Anoth-iair filij Manaſſe in Galaad,*
*ipſe præerat in omni regione Argob, quæ eſt*
*in Baſan, ſexaginta ciuitatibus magnis atq;*
*muratis, quæ habebant ſeras æreas.* ¶ *Ahi-* 14
*nadad filius Addo præerat in Manaim.* ¶ *A-* 15
*chimáas in Nephthali: ſed & ipſe habebat*
*Báſemath filiā Salomonis in cōiugio.* ¶ *Báa-* 16
*na filius Huſi, in Aſer, & in Baloth.* ¶ *Ioſa-* 17
*phat filius Pharúe, in Iſſachar.* ¶ *Semei filius* 18
*Ela, in Ben-iamin.* ¶ *Gaber filius Vri, in ter* 19
* & *ra-Galaad,* * *in terra-Sehō regis Amorrhæi,*
*& Og regis Baſan, ſuper omnia quæ erāt in*
*illa terra.* ¶ *Iuda et Iſrael innumerabiles, ſi-* 20
*cut arena maris in multitudine comedentes,*
Ecc.47.c.12. *& bibentes, atq; lætantes.* ¶ ‖*Salomon autē* 21
☛.2. *erat in ditione ſua, habens omnia regna ☛ ſe-*
*cum' à flumine terræ-Philiſthijm uſq; ad* C
*terminum Aegypti: offerentium ſibi munera,*
*& ſeruientium ei cunctis diebus vitæ eius.*
¶ *Erat autem cibus Salomonis per dies ſin-* 22
*gulos triginta cori ſimilæ, & ſexaginta cori*
*farinæ,* ¶ *decem boues pingues, & viginti bo-* 23
*ues paſcuales, & centum arietes, excepta ve-*
*natione ceruorum, caprearum, atq; bubalo-*
*rum, & auium altilium:* ¶ *Ipſe enim obtine-* 24
*bat omnem regionem quæ erat trans flumē,*
☛.1. *☛ quaſi' à Taphſa uſq; ad Gazam & cun-*
*ctos reges illarum regionum: & habebat pa-*
*cē ex omni parte in circuitu.* ¶ *Habitabatq;* 25
*Iuda & Iſraël abſq; timore ullo, unuſquiſq;*
*ſub vite ſua, & ſub ficu ſua, à Dan vſque*
*Ber-ſabee cunctis diebus Salomonis.* ¶ *Et ha* 26
2.Pa.9.f.25. *bebat Salomon* ‖*quadraginta millia præſepia*
*equorum currilium, & duodecim millia eque-*
*ſtrium.* ¶ *Nutriebantq; eos ſupradicti regis* 27
*præfecti: ſed & neceſſaria menſæ regis Salo-*
*monis cum ingenti cura præbebant in tem-*
*pore ſuo.* ¶ *Hordeum quoq; & paleas equorū* 28
*& iumentorū deferebant in locum vbi erat* D
Ecc.47.c.16 *rex, iuxta conſtitutum ſibi.* ¶ ‖*Dedit quoque* 29
*Deus ſapientiam Salomoni, & prudentiam*
*multam nimis, & latitudinem cordis, quaſi*
*arenam quæ eſt in littore maris.* ¶ *Et præce-* 30
*debat ſapientia Salomonis ſapientiam om-*
*nium Orientalium, & Aegyptiorum,* ¶ *& e-* 31
*rat ſapientior cunctis hominibus: ſapientior*
*Ethan Ezrahite, & Heman, & Chalcol &*
*Dorda filijs Mahol: & erat nominatus in v-*
*niuerſis gentibus per circuitum.* ¶ *Locutus* 32
*eſt quoq; Salomon tria millia parabolas: &*
*fuerunt carmina eius quinq; millia.* ¶ *Et di-* 33
*ſputauit ſuper lignis à cedro, quæ eſt in Li-*
*bano, vſq; ad hyſſopum quæ egreditur de pa*
*riete: & diſſeruit de iumentis et volucribus,*
*& reptilibus & piſcibus.* ¶ *Et veniebant de* 34
*cunctis populis ad audiendam ſapientiam*
*Salomonis, & ab vniuerſis regibus terræ,*
*qui audiebant ſapientiam eius.*

CAP. V.

1 *M Iſit quoq; Hiram rex Tyri ſeruos ſuos*
A *ad Salomonem: audiuit enim quod*
*ipſum vnxiſſent regem* * *pro patre eius: quia* * *ſuper Iſ-*
*amicus fuerat Hiram Dauid omni tempore.* *rael.*
2 ¶ *Miſit autem Salomon ad Hiram, dicens,* 1.Par.2.a.3.
3 ¶ *Tu ſcis voluntatem Dauid patris mei, &*
*quia non potuerit ædificare domum nomini*
*Domini Dei ſui propter bella imminētia per*
*circuitum, donec daret Dominus eos ſub*
4 *veſtigio pedum eius.* ¶ *Nunc autem requiem*
*dedit* * *Deus meus mihi per circuitum: &* * Dominus
5 *non eſt ſatan, neq; occurſus malus.* ¶ *Quam* 1.
*ob rem cogito ædificare templum nomini* ‖*Do* 2. Re.7.b.13.
*mini Dei mei: ſicut locutus eſt Dominus Da* 1.Par.22.c.10
*uid patri meo, dicens, Filius tuus quem dabo*
B *pro te ſuper ſolium tuum, ipſe ædificabit do-*
6 *mum nomini meo.* ¶ *Præcipe igitur vt præ-*
*cidant mihi ☛ ſerui tui' cedros de Libano,* ☛.8.
*& ſerui mei ſint cum ſeruis tuis: mercedem*
*autem ſeruorum tuorum dabo tibi quan-*
*cunque petieris: ſcis enim quomodo non eſt*
*in populo meo vir qui nouerit ligna cædere*
7 *ſicut Sidonij.* ¶ *Cùm ergo audiſſet Hiram*
*verba Salomonis, lætatus eſt valde, & ait,*
*Benedictus Dominus Deus hodie, qui dedit*
*Dauid filium ſapientiſſimum ſuper populum*
8 *hunc plurimum.* ¶ *Et miſit Hiram ad Sa-*
*lomonem, dicens, Audiui quæcunque man-*
*daſti mihi: ego faciam omnem voluntatem*
9 *tuam in lignis cedrinis & abiegnis.* ¶ *Ser-*
*ui mei deponent ea de Libano ad mare: &*
*ego componam ea in ratibus, in mari, vſque*
*ad locum quem ſignificaueris mihi, & ap-*
*plicabo ea ibi, & tu tolles ea: præbebiſque*
C *neceſſaria mihi, vt detur cibus domui meæ.*
10 ¶ *Itaq; Hiram dabat Salomoni ligna cedri-*
*na, & ligna abiegna, iuxta omnem volun-*
11 *tatem eius.* ¶ *Salomon autem præbebat Hi-*
*ram viginti millia coros tritici in cibum do-*
*mui eius, & viginti coros puriſſimi olei: hæc*
*tribuebat Salomon Hiram per ſingulos an-*
12 *nos.* ¶ *Dedit quoque Dominus ſapientiam*
*Salomoni,* ‖ *ſicut locutus eſt ei: & erat pax* Supr.3.b.12.
*inter Hiram & Salomonem, & percuſſerunt* 1.Par.22.b.
13 *ambo fœdus.* ¶ *Elegitq; rex Salomon ope-* 10.
*rarios de omni Iſrael, & erat indictio tri-*
14 *ginta millia virorum.* ¶ *Mittebatq; eos in*
*Libanum, decem millia per menſes ſingulos*
D *viciſſim, ita vt duobus menſibus eſſent in*
*domibus ſuis: & Adoniram erat ſuper hu-*
15 *iuſcemodi indictionem.* ¶ *Fueruntq; Salo-*
*moni ſeptuaginta millia eorum qui onera*
*portabant: & octoginta millia latomorum*
16 *in monte:* ¶ *abſque præpoſitis qui præerant*
*ſingulis operibus, numero trium millium, &*
*trecentorum præcipientium populo, & his*
17 *qui faciebant opus.* ¶ *Præcepitq; rex, vt tol-*
*lerent lapides grandes, lapides pretioſos in*
*funda-*

ſundamentum templi. & quadrarent eos:
¶ quos dolauerunt cæmentarij Salomonis, & 18
cæmentarij Hiram: porro Giblij præparauerunt ligna & lapides ad ædificandam domũ.

CAP. VI.

3. Par. 3. a. 2. FActum eſt ergo quadringẽteſimo & octo- 1
geſimo anno egreſsionis filiorum Iſrael de A
terra Aegypti, in anno quarto (menſe Zio,
ipſe eſt menſis ſecundus) regni Salomonis
ſuper Iſrael, ædificare cœpit domũ Domino.
¶ Domus autem quam ædificabat rex Salo- 2
mon Domino, habebat ſexaginta cubitos in
longitudine, et viginti cubitos in latitudine,
& triginta cubitos in altitudine. ¶ Et porti- 3
cus erat ante templum viginti cubitorum
longitudinis iuxta menſuram latitudinis
templi. & habebat decem cubitos latitudinis
ante faciem templi. ¶ Fecitq; in templo fe- 4
neſtras obliquas. ¶ Et ædificauit ſuper pa- 5
rietem templi tabulata per gyrum, in parietibus domus per circuitum templi & oraculi, & fecit latera in circuitu. ¶ Tabulatum 6
quod ſubter erat, quinq; cubitos habebat latitudinis, & medium tabulatum ſex cubitorum latitudinis, & tertium tabulatum ſeptem habens cubitos latitudinis. Trabes autem poſuit in domo per circuitum forinſecus,
vt non hærerent muris templi. ¶ Domus au- 7
tem cùm ædificaretur, de lapidibus dolatis
atque perfectis ædificata eſt: & malleus, &
ſecuris, & omne ferramentum non ſunt audita in domo cùm ædificaretur. ¶ Oſtium la- 8
*parte 5. teris medij in * pariete erat domus dextræ:
& per cochleam aſcendebant in medium cœnaculum, & a medio in tertium. ¶ Et ædifi- 9
cauit domum, & conſummauit eam: texit B
quoq; domum laquearibus cedrinis. ¶ Et æ- 10
dificauit tabulatum ſuper omnem domum
quinque cubitis altitudinis, & operuit domum lignis cedrinis. ¶ Et factus eſt ſermo 11
Domini ad Salomonem, dicens, ¶ Domus hæc 12
quam ædificas, ſi ambulaueris in præceptis
meis, & iudicia mea feceris, & cuſtodieris
omnia mandata mea, gradiens per ea fir-
2. Re. 7. c. 16 mabo ſermonem meum tibi, ‖ quem locutus
1. Pa. 22. b. 9. ſum ad Dauid patrem tuum. ¶ Et habitabo 13
in medio filiorum Iſrael, & nõ derelinquam
populum meum Iſrael. ¶ Igitur ædificauit 14
Salomon domum, & conſummauit eam. ¶ Et 15
ædificauit parietes domus intrinſecus, tabulatis cedrinis: a pauimento domus vſque ad
ſummitatem parietum, & vſque ad laquea-
*& ria, *operuit lignis cedrinis intrinſecus: &
texit pauimentum domus tabulis abiegnis.
¶ Ædificauitque viginti cubitorum ad po- 16
ſteriorem partem templi tabulata cedrina, à
pauimento vſque ad ſuperiora: & fecit interiorem domum oraculi in Sanctum ſanctorum. ¶ Porro quadraginta cubitorum erat 17
ipſum templum prò foribus oraculi. ¶ Et ce- 18
dro omnis domus intrinſecus veſtiebatur, C
habens tornaturas, & iuncturas ſuas fabrefactas & cælaturas eminentes: omnia cedrinis tabulis veſtiebantur: nec omnino la-
19 pis apparere poterat in pariete. ¶ Oraculum
autem in medio domus, in interiori parte
fecerat, vt poneret ibi arcam fœderis Domi-
20 ni. ¶ Porro oraculum habebat viginti cubitos longitudinis, & viginti cubitos latitudinis, & viginti cubitos altitudinis: & operuit illud atq; veſtiuit auro puriſsimo. ſed &
21 altare veſtiuit cedro. ¶ Domum quoq; ante
oraculum operuit auro puriſsimo, & affixit
22 laminas clauis aureis. ¶ Nihilq; erat in
templo quod non auro tegeretur: ſed & to-
23 tum altare oraculi texit auro. ¶ Et fecit in
oraculo duos cherubim de lignis oliuarum,
24 decem cubitorum altitudinis. ¶ Quinq; cubitorum ala cherub vna, & quinque cubitorum ala cherub altera: id eſt, decem cubitos habentes a ſummitate alæ vnius vſq;
25 ad alæ alterius ſummitatem. ¶ Decem quoq;
cubitorum erat cherub ſecundus: in menſura pari, & opus vnum erat in duobus che-
26 rubim, ¶ id eſt, altitudinem habebat vnus
cherub decem cubitorum, & ſimiliter cherub
27 ſecundus. ¶ poſuitq; cherubim in medio templi interioris: extendebant autem alas ſuas
cherubim, & tangebat ala vna parietem. &
ala cherub ſecundi tangebat parietem alte-
D rum: alæ autem *alteræ in media parte *. ſ.
28 templi ſeinuicem contingebant. ¶ Texit quoq;
29 cherubim auro. ¶ Et omnes parietes templi
per circuitum ſculpſit varijs cælaturis & tornis: & fecit in eis cherubim, & palmas, &
picturas varias, quaſi prominentes de pa-
30 riete, & egredientes. ¶ Sed & pauimentum
domus texit auro intrinſecus et extrinſecus.
31 ¶ Et in ingreſſu oraculi fecit *oſtiola de li- *duo
gnis oliuarum, poſteſq; angulorum quinq;.
32 ¶ Et duo oſtia de lignis oliuarum: & ſculpſit
in eis picturam cherubim, & palmarum ſpecies, & anaglypha valde prominentia, & texit ea auro: & operuit tam cherubim quàm
33 palmas, & cætera auro. ¶ Fecitq; in introitu
templi poſtes de lignis oliuarum quadran-
34 gulatos: ¶ & duo oſtia de lignis abiegnis altrinſecus: & vtrunq; oſtium duplex erat, &
35 ſeinuicem tenens aperiebatur. ¶ Et ſculpſit
cherubim, & palmas & cælaturas valde eminentes: operuitq; omnia laminis aureis
36 opere quadro ad regulam. ¶ Et ædificauit atrium interius tribus ordinibus lapidũ poli-
37 torum, & vno ordine lignorum cedri. ¶ Anno
quarto fundata eſt domus Domini in mẽſe
38 Zio: ¶ & in anno vndecimo, menſe Bul (ipſe
eſt mẽſis octauus) perfecta eſt domus in omni opere ſuo, & in vniverſis vtẽſilibus ſuis:
ædificauitq; eam annis ſeptem.

CAP. VII.

1 DOmum autem ſuam ædificauit Salomõ
A ‖ tredecim annis, & ad perfectum vſq; Infr. 9. b. 10.

perduxit. ¶ Aedificauit quoq; domum ſaltus 2
Libani centum cubitorum longitudinis, &
quinquaginta cubitorum latitudinis, & tri-
ginta cubitorum altitudinis: & quatuor de-
ambulacra inter columnas cedrinas: ligna
quippe cedrina exciderat in columnas. ¶ Et 3
tabulatis cedrinis veſtiuit totam cameram,
quæ quadraginta quinq; columnis ſuſten-
tabatur. Vnus autem ordo habebat colum-
nas quindecim ¶ contra ſe inuicem poſitas: 4
¶ & eregione ſe reſpicientes, æquali ſpatio 5
inter columnas, & ſuper columnas quadrã-
gulata ligna in cunctis æqualia. ¶ Et porti- 6
cum columnarum fecit quinquaginta cubi-
torum longitudinis, & triginta cubitorũ la-
titudinis: & alteram porticum in facie ma-
ioris porticus: & columnas, & epiſtylia ſuper
columnas*. ¶ Porticũ quoq; ſolij, in qua tri- 7
bunal eſt, fecit: & texit lignis cedrinis à pa-
uimento uſq; ad ſummitatem. ¶ Et domun- 8
cula in qua ſedebatur ad iudicandum, erat
in media porticu ſimili opere. Domum quoq;
fecit filiæ Pharaonis (‖quam uxorem duxe- B
rat Salomon) tali opere, quali & hanc porti-
cũ. ¶ Omnia lapidibus pretioſis, qui ad nor- 9
mam quandam atq; menſuram tam intrin-
ſecus quàm extrinſecus ſerrati erãt: à fun-
damento uſq; ad ſummitatem parietum, &
"intrinſecus' uſq; ad atrium maius. ¶ Fun- 10
damenta autẽ de lapidibus pretioſis, lapidi-
bus magnis decem ſiue octo cubitorum. ¶ Et 11
déſuper lapides pretioſi æqualis menſuræ ſe-
cti erant, ſimiliterq; de cedro. ¶ Et atrium 12
maius rotundum trium ordinum de lapidi-
bus ſectis, & vnius ordinis de dolata cedro:
nécnon & in atrio domus Domini interiori,
& in porticu domus. ¶ Miſit quoq; rex Salo- 13
mon, & tulit Hiram de Tyro, ¶ filium mulie- 14
ris viduæ de tribu Nephthali, patre Tyrio, ar
tificem ærarium, & plenum ſapientia, & in-
telligentia, & doctrina ad faciendum omne
opus ex ære. Qui cùm veniſſet ad regem Sa-
lomonem, fecit omne opus eius. ¶ Et finxit 15
duas columnas æreas, decem & octo cubitorũ
altitudinis columnam vnam: & ‖linea duo-
decim cubitorũ ambiebat columnã vtranq;.
¶ Duo quoque capitella fecit, quæ ponerentur 16
ſuper capita columnarum, fuſilia ex ære:
quinque cubitorum altitudinis capitellum
vnum, & quinq; cubitorum altitudinis ca- C
pitellum alterum: ¶ & quaſi in modum re- 17
tis & catenarum ſibi inuicem miro opere con
textarum. Vtrunque capitellum columna-
rum fuſile erat: ſeptena verſuum retiacula
in capitello vno, & ſeptena retiacula in ca-
pitello altero. ¶ Et perfecit columnas, & duos 18
ordines, per circuitum retiaculorum ſingu-
lorum, vt tegerent capitella quæ erant ſu-
per ſummitatem, malogranatorum: eodem
modo fecit & capitello ſecundo. ¶ Capitella 19
autem quæ erant ſuper capita columnarum,

* fecit.

Sup.3.a.3.

"extrinſecus t.

Ier.53.c.21.

quaſi opere lilij fabricata erant, in porticu
20 quatuor cubitorum. ¶ Et rurſum alia ca-
pitella in ſummitate columnarum déſuper
iuxta menſuram columnæ contra retiacula:
malogranatorum autem ducenti ordines e-
21 rant in circuitu capitelli ſecundi. ¶ Et ſta-
tuit duas columnas in porticu templi: cumq;
ſtatuiſſet columnam dexteram, vocauit eam
nomine Iachin: ſimiliter erexit columnam
ſecundam, & vocauit nomen eius Booz.
22 ¶ Et ſuper capita columnarum opus in mo-
dum lilij poſuit: perfectumque eſt opus co-
23 lumnarum. ¶ Fecit quoque mare fuſile de-
D cem cubitorum à labio vſque ad labium, ro-
tundum in circuitu: quinque cubitorum al-
titudo eius, & reſticula triginta cubitorum
24 cingebat illud per circuitum. ¶ Et ſculptura
ſubter labium circuibat illud decem cubitis
ambiens mare: duo ordines ſculpturarum
25 hiſtriatarum erant fuſiles. ¶ Et "ſtabant'
ſuper duodecim boues, è quibus tres reſpi-
ciebant ad Aquilonem, & tres ad Occiden-
tem, & tres ad Meridiem, & tres ad Orien-
tem: & mare ſuper eos deſuper erat: quorum
poſteriora vniuerſa intrinſecus latitabant.
26 ¶ Groſſitudo autem luteris, trium vncia-
rum erat: labiumq; eius, quaſi labium cali-
cis, & folium repandi lilij: duo millia batos
27 capiebat, – & tria millia metretas'. ¶ Et
fecit decem baſes æneas quatuor cubitorum
longitudinis baſes ſingulas, & quatuor cu-
bitorum latitudinis, & trium cubitorum al-
28 titudinis. ¶ Et ipſum opus baſium, interra-
29 ſile erat: & ſculptura inter iuncturas. ¶ Et
inter coronulas & plectas, leones & boues &
cherubim: & in iuncturis ſimiliter deſuper:
& ſubter leones & boues quaſi lora ex ære
30 dependentia. ¶ Et quatuor rotæ per baſes
ſingulas, & axes ærei: & per quatuor partes
quaſi humeruli ſubter luterem fuſiles, con-
31 tra ſe inuicem reſpectantes. ¶ Os quoq; lu-
E téris intrinſecus erat in capitis ſummitate:
& quod forinſecus apparebat, vnius cubiti
erat, totum rotundum, pariterq; habebat
vnum cubitum & dimidium: in angulis au-
tem columnarum variæ cælaturæ erant: &
media intercolumnia, quadrata non rotun-
32 da. ¶ Quatuor quoque rotæ, quæ per quatuor
angulos baſis erant, cohærebant ſibi ſubter
baſim: vna rota habebat altitudinis cubi-
33 tum & ſemis. ¶ Tales autem rotæ erant
quales ſolent in curru fieri: & axes earum,
& radij, & canthi, & medioli, omnia fuſilia.
34 ¶ Nam & humeruli illi quatuor per ſingulos
angulos baſis vnius, ex ipſa baſi fuſiles &
35 coniuncti erant. ¶ In ſummitate autem ba-
ſis erat quædam rotunditas vnius & di-
midij cubiti, ita fabrefacta, vt luter deſuper
poſſet imponi, habens cælaturas ſuas, va-
36 riaſq; ſculpturas ex ſemetipſa. ¶ Sculpſit
F quoque in tabulatis illis quæ erant ex ære,
&

2.Par.4.a.2.

"ſtabat t.

–.4.

*& in angulis, cherubim, & leones, & pal-*
*mas, quaſi in ſimilitudinẽ hominis ſtantis,*
*vt non calata, ſed appoſita per circuitum vi-*
*derentur. ¶ In hunc modum fecit decem ba-* 37
*ſes, fuſura vna, & menſura, ſculpturaq́; con*
*ſimili. ¶ Fecit quoq; decem luteres aneos:* 38
*quadraginta batos capiebat luter vnus, e-*
*ratq; quatuor cubitorum: ſingulos quoq; lu-*
*teres per ſingulas, id eſt, decem baſes poſuit.*
*¶ Et conſtituit decem baſes, quinque ad dex-* 39
*teram partem templi, & quinque ad ſini-*
*ſtram: mare autem poſuit ad dexteram par-*
*tem templi contra Orientem ad Meridiem.*
*quoque 2.* *¶ Fecit* *ergo Hiram lebetes, & ſcutras, &* 40
*amulas, & perfecit omne opus regis Salomo-*
*nis in templo Domini. ¶ Columnas duas, &* 41
*funiculos capitellorum ſuper capitella colum-*
*narum duos: & retiacula duo, vt operirent*
*duos funiculos, qui erant ſuper capita colũ-*
*narum. ¶ Et malogranata quadringenta in* 42
*duobus retiaculis: duos verſus malograna-*
*torũ in retiaculis ſingulis, ad operiendos fu-*
*niculos capitellorum qui erant ſuper capita*
*columnarum. ¶ Et baſes decẽ, & luteres de-* 43
*cem ſuper baſes. ¶ Et mare vnum, & boues* 44
*duodecim ſubter mare. ¶ Et lebetes, & ſcu-* 45
*tras, & amulas, omnia vaſa qua fecit Hirã* G
*regi Salomoni in domo Domini, de aurichal-*
*co erant. ¶ In campeſtri regione Iordanis fu-* 46
*dit ea rex in argilloſa terra, inter Sochoth &*
*in domo Domini.* *Sarthan. ¶ Et poſuit Salomon omnia vaſa:* 47
*propter multitudinem autem nimiam non e-*
*rat pondus aris. ¶ Fecitq́; Salomõ omnia va-* 48
*ſa in domo Domini: altare aureum, & men-*
*ſam ſuper quam ponerentur panes propoſi-*
*tionis, auream: ¶ & cãdelabra aurea quin-* 49
*que ad dexteram, & quinq; ad ſiniſtram cõ-*
*tra oraculum ex auro puro: & quaſi lilij flo-*
*res & lucernas deſuper aureas: & forcipes*
*aureos, ¶ & hydrias, & fuſcinulas, & phia-* 50
*las, & mortariola, & thuribula de auro pu-*
*riſſimo: & cardines oſtiorum domus interio-*
*ris Sancti ſanctorum, & oſtiorum domus*
*templi, ex auro erant. ¶ ‖ Et perfecit omne o-* 51
2.Par.5.a.1. *pus quod faciebat Salomon in domo Domi-*
*rex 1.* *ni, & intulit qua ſanctificauerat Dauid*
*pater ſuus, argentum & aurum, & vaſa,*
*repoſuitq́; in theſauris domus Domini.*

CAP. VIII.

2.Par.5.a.2. TVnc ‖ congregati ſunt omnes maiores 1
*natu Iſrael cum principibus tribuum,* A
*& duces familiarum filiorum Iſraël ad re-*
*gem Salomonem in Ieruſalem: vt deferrent*
*arcam fœderis Domini, de ciuitate Dauid, id*
*eſt de Sion. ¶ Conuenitq́; ad regem Salomo-* 2
*Ethanim 2.* *nem vniuerſus Iſrael in mẽſe Bethanim,*
*in ſolenni die, ipſe eſt menſis ſeptimus. ¶ Ve-* 3
*neruntq́; cuncti ſenes de Iſrael, & tulerunt*
*arcam ſacerdotes, ¶ & portauerunt arcam* 4
*Domini, & tabernaculum fœderis, & omnia*
*vaſa ſanctuarij qua erant in tabernaculo: &*

5 *& ferebant ea ſacerdotes & Leuita. ¶ Rex*
*autem Salomon, & omnis multitudo Iſraël*
*qua conuenerat ad eum, gradiebatur cum*
*illo ante arcam, & immolabant oues & bo-*
6 *ues abſque aſtimatione & numero. ¶ Et in-*
*tulerunt ſacerdotes arcam fœderis Domini*
*in locum ſuum, in oraculum templi, in San-*
7 *ctum ſanctorum ſubter alas cherubim. ¶ Si-*
*quidem cherubim expandebant alas ſuper*
*locum arca, & protegebant arcam, & vectes*
8 *eius deſuper. ¶ Cumque eminerent vectes,*
*& apparerent ſummitates eorum foris ſan-*
*ctuarium ante oraculum, non apparebant*
*vltrà extrinſecus, qui & fuerunt ibi vſque*
9 *in praſentem diem. ¶ In arca autem non e-*
*rat aliud ‖ niſi dua tabula lapidea, ‖ quas* Exo.34.d.28
*poſuerat in ea Moyſes in Horeb, quando pe-* Hebr.9.a.4.
B *pigit Dominus fœdus cum filijs Iſrael, cùm* Ex.40.d.27
10 *egrederentur de terra Aegypti. ¶ Factum eſt* 2.Par.6.a.1.
*autem cùm exiſſent ſacerdotes de ſanctua-*
11 *rio, nebula impleuit domum Domini, ¶ &*
*non poterant ſacerdotes ſtare & miniſtrare*
*propter nebulam: impleuerat enim gloria*
12 *Domini domum Domini. ¶ Tunc ait Salo-*
*mon, Dominus dixit vt habitaret in nebu-*
13 *la. ¶ Aedificans adificaui domum in habita-*
*culum tuum, firmiſſimum ſolium tuum in*
14 *ſempiternum. ¶ Conuertitque rex faciem*
*ſuam, & benedixit omni eccleſia Iſraël: om-*
15 *nis enim eccleſia Iſrael ſtabat. ¶ Et ait* ... 6.
*Salomon, Benedictus Dominus Deus Iſrael*
*qui locutus eſt ore ſuo ad Dauid patrem*
*meum, & in manibus eius perfecit, di-* *manu ſua 1.*
16 *cens, ¶ A die qua eduxi populum meum Iſ-*
*rael de Aegypto, non elegi ciuitatem de v-*
*niuerſis tribubus Iſrael, vt adificaretur do-*
*mus, & eſſet nomen meum ibi: ſed elegi Da-*
*uid vt eſſet ſuper populum meum Iſraël.*
17 *¶ ‖ Voluitque Dauid pater meus adificare* 2.Reg.7.a.5.
18 *domum nomini Domini Dei Iſrael: ¶ & ait* 2.Pa.33.b.7.
*Dominus ad Dauid patrem meum, Quod*
*cogitaſti in corde tuo adificare domum no-*
*mini meo, bene feciſti hoc ipſum mente tra-*
19 *ctans. ¶ Veruntamen tu non adificabis* ... 1.
*mihi domum, ſed filius tuus qui egredietur*
*de renibus tuis, ipſe adificabit domum no-*
20 *mini meo. ¶ Confirmauit Dominus ſer-*
*monem ſuum, quem locutus eſt: ſteti pro*
*Dauid patre meo, & ſedi ſuper thronum*
*Iſrael, ſicut locutus eſt Dominus: & adifica-*
*ui domum nomini Domini Dei Iſrael.*
21 *¶ Et conſtitui ibi locum arca in qua fœdus*
*Domini eſt, quod percuſſit cum patribus no-*
*ſtris quando egreſſi ſunt de terra Aegypti.*
22 *¶ Stetit autem Salomon ante altare Domi-*
C *ni in conſpectu eccleſia Iſrael, & expandit*
23 *manus ſuas in calum, ¶ & ait, ‖ Domine* 2.Ma.2.b.7.
*Deus Iſrael, non eſt ſimilis tui Deus in calo*
*deſuper, & ſuper terram deorſum: qui cu-*
*ſtodis pactum & miſericordiam ſeruis tuis*
*qui ambulant coram te in toto corde ſuo.*

*Qui cuſtodiſti ſeruo tuo Dauid patri meo, 24*
*quæ locutus es ei: ore locutus es, & manibus*
*perfeciſti, vt hæc dies probat. Nunc igitur 25*
*Domine Deus Iſrael, conſerua famulo tuo*
*Dauid patri meo quæ locutus es ei, dicens,*
2.Reg.7.b. 12.c.16. *Non auferetur de te vir coram me, qui ſe-*
*deat ſuper thronum Iſrael: ita tamen ſi cu-*
*ſtodierint filij tui viam ſuam, vt ambulent*
*coram me ſicut tu ambulaſti in conſpectu*
v.3. *meo. Et nunc Domine Deus Iſrael fir- 26*
*mentur verba tua quæ locutus es ſeruo tuo*
*Dauid patri meo. Ergone putandum eſt 27*
*quod vere Deus habitet ſuper terrã? ſi enim*
*cælum, & cæli cælorum te capere non poſſunt,*
*quanto magis domus hæc quam ædificaui?*
*Sed reſpice ad orationem ſerui tui, & ad 28*
*preces eius Domine Deus meus: audi hym-*
*num & orationem quã ſeruus tuus orat co-*
*ram te hodie: Vt ſint oculi tui aperti ſuper 29*
*domum hanc nocte ac die: ſuper domũ de qua*
Deu.12.b.11 *dixiſti, Erit nomen meum ibi: vt exaudias*
*orationem, quam orat in loco iſto ad te ſer-*
*uus tuus. Vt exaudias deprecationem ſerui 30*
*tui et populi tui Iſrael, quodcunq; orauerint*
*in loco iſto, & exaudies in loco habitaculi*
*tui in cælo: & cùm exaudieris, propitius e-*
*ris. Si peccauerit homo in proximum ſuum, 31*
*& habuerit aliquod iuramentum quo tenea- D*
*tur aſtrictus: & venerit propter iuramentũ*
*coram altari tuo in domum tuam, tu exau- 32*
*dies in cælo: & facies, & iudicabis ſeruos*
*tuos, condemnans impium, & reddens viam*
*ſuam ſuper caput eius, iuſtificansq; iuſtum,*
*& retribuens ei ſecundùm iuſtitiam ſuam.*
*Si fugerit populus tuus Iſrael inimicos 33*
*ſuos (quia peccaturus eſt tibi:) & agẽtes pæ-*
*nitentiam, & confitentes nomini tuo vene-*
*rint, & orauerint, & deprecati te fuerint in*
*domo hac: exaudi in cælo, & dimitte pecca- 34*
*tum populi tui Iſrael, & reduces eos in ter-*
*ram quam dediſti patribus eorum. Si clau 35*
*ſum fuerit cælum, & nõ pluerit propter pec-*
*cata eorum, & orantes in loco iſto pœniten-*
*tiam egerint nomini tuo, & à peccatis ſuis*
*conuerſi fuerint propter afflictionem ſuam:*
*exaudi eos in cælo, & dimitte peccata ſer- 36*
*uorum tuorum, & populi tui Iſrael: & oſten-*
*de eis viam bonam, per quam ambulent, et da*
*pluuiam ſuper terram tuam, quam dediſti*
*populo tuo in poſſeſſionem. Fames ſi oborta 37*
*fuerit in terra, aut peſtilentia, aut corruptus*
*aër, aut ærugo, aut locuſta, vel rubigo, & af-*
*flixerit eum inimicus eius portas obſidens,*
*omnis plaga, & vniuerſa infirmitas, cũcta 38*
*deuotatio, & imprecatio quæ acciderit omni*
*homini de populo tuo Iſrael ſi quis cognoue-*
*rit plagam cordis ſui, & expanderit manus*
*ſuas in domo hac, tu exaudies in cælo in lo- 39*
*co habitationis tuæ, & repropitiaberis, & fa-*
*cies vt des vnicuique ſecundùm omnes vias*
*ſuas, ſicut videris cor eius (quia tu noſti ſo-*

40 *lus cor omnium filiorum hominum) vt ti-*
*meant te cunctis diebus quibus viuunt ſu-*
*per faciem terræ, quam dediſti patribus no-*
41 *ſtris. Inſuper & alienigena, qui non eſt de*
E *populo tuo Iſrael, cùm venerit de terra lon-*
*ginqua propter nomen tuum (audietur enim*
*nomen tuum magnum, & manus tua fortis,*
42 *& brachium tuum extentum vbique) cùm*
43 *venerit ergo, & orauerit in hoc loco, tu*
*exaudies in cælo, in firmamento habitaculi*
*tui, & facies omnia pro quibus inuocauerit*
*te alienigena: vt diſcant vniuerſi populi ter-*
*rarum nomen tuum timere, ſicut populus*
*tuus Iſrael: & probent quia nomẽ tuum in-*
*uocatum eſt ſuper domum hanc quam ædifi-*
44 *caui. Si egreſſus fuerit populus tuus ad*
*bellum contra inimicos ſuos, per viam, quo-*
*cunq; miſeris eos, orabunt te contra viam*
*ciuitatis quam elegiſti, & contra domũ quã*
45 *ædificaui nomini tuo, & exaudies in cælo*
*orationes eorum, & preces eorum, & facies*
46 *iudicium eorum. Quod ſi peccauerint tibi*
*(non eſt enim homo qui non peccet) & ira-* 2.Pa.6.g.36
*tus tradideris eos inimicis ſuis, & captiui* 1 Ioan.1 a.2.
*ducti fuerint in terram inimicorum longè* Eccl.7.c.21.
47 *vel prope, & egerint pœnitentiam in corde*
*ſuo in loco captiuitatis, & conuerſi deprecati*
*te fuerint in captiuitate ſua, dicentes, Pec-*
*cauimus, iniquè egimus, impiè geſſimus:*
48 *& reuerſi fuerint ad te in vniuerſo corde*
*ſuo, & tota anima ſua in terra inimicorum*
*ſuorum, ad quam captiui ducti fuerint: &*
*orauerint te contra viam terræ ſuæ quam*
*dediſti patribus eorum, & ciuitatis quam*
*elegiſti, & templi quod ædificaui nomini*
49 *tuo: exaudies in cælo, in firmamento ſolij*
F *tui orationes eorum, & preces eorum, & fa-*
50 *cies iudicium eorum. & propitiaberis popu-*
*lo tuo qui peccauit tibi, & omnibus iniqui-*
*tatibus eorum quibus præuaricati ſunt in*
*te: & dabis miſericordiam coram eis qui eos*
51 *captiuos habuerint, vt miſereantur eis. Po-*
*pulus enim tuus eſt, & hæreditas tua, quos*
*eduxiſti de terra Aegypti, de medio forna-*
52 *cis ferreæ. Vt ſint oculi tui aperti ad de-*
*precationem ſerui tui & populi tui Iſrael, &*
*exaudias eos in vniuerſis pro quibus inuo-*
53 *cauerint te. Tu enim ſeparaſti eos tibi in*
*hæreditatem de vniuerſis populis terræ, ſicut*
*locutus es per Moyſen ſeruum tuum, quando*
*eduxiſti patres noſtros de Aegypto Domine*
54 *Deus. Factum eſt autem, cùm compleſſet*
*Salomon orans Dominum omnem orationẽ,*
*& deprecationem hanc, ſurrexit de conſpectu*
*altaris Domini: vtrunque enim genu in ter-*
*ram fixerat, & manus expanderat in cæ-*
55 *lum. Stetit ergo, & benedixit omni eccle-*
56 *ſiæ Iſrael voce magna, dicens: Benedictus*
*Dominus qui dedit requiem populo ſuo Iſ-*
*rael, iuxta omnia quæ locutus eſt: non ceci-*
*dit ne vnus quidem ſermo ex omnibus bonis*

*quæ*

quæ locutus eſt per Moyſen ſeruum ſuum.
¶ Sit Dominus Deus noſter nobiſcum ſicut 57
fuit cum patribus noſtris, non derelinquens
nos, neq; proijciens. ¶ Sed inclinet corda no- 58
ſtra ad ſe, vt ambulemus in vniuerſis vijs G
eius, & cuſtodiamus mandata eius, & cere-
monias eius, & iudicia quæcunque manda-
uit patribus noſtris. ¶ Et ſint ſermones mei 59
iſti quibus deprecatus ſum coram Domino,
appropinquantes Domino Deo noſtro die ac
nocte, vt faciat iudicium ſeruo ſuo, & po-
*vt 2. pulo ſuo Iſraël per ſingulos dies: ¶ *& ſciãt 60
omnes populi terræ, quia Dominus ipſe eſt
Deus, & non eſt vltra abſq; eo. ¶ Sit quoq; 61
cor noſtrum perfectum cum Domino Deo no-
ſtro, vt ambulemus in decretis eius, & cuſto-
diamus mandata eius, ſicut & hodie. ¶ Igi- 62
tur rex & omnis Iſraël cum eo, immolabant
2.Par.7.a.5. victimas coram Domino. ¶ Mactauitq; Sa- 63
lomon hoſtias pacificas, quas immolauit Do-
mino, boum viginti duo millia, & ouium
centum viginti millia: & dedicauerunt tem
*omnes plum Domini rex & * filij Iſraël. ¶ In die 64
illa ſanctificauit rex medium atrij, quod
erat ante domum Domini: fecit quippe ho-
locauſtum ibi, & ſacrificium, & adipem pa-
cificorum: quoniam altare æreum quod e-
rat coram Domino, minus erat, & capere
non poterat holocauſtum, & ſacrificium, &
adipem pacificorum. ¶ Fecit ergo Salomon in 65
tempore illo feſtiuitatem celebrem, & omnis
Iſraël cum eo, multitudo magna ab introitu
Emath vſque ad Riuum-Aegypti, coram
Domino Deo noſtro, ſeptem diebus & ſeptem
diebus, id eſt quatuordecem diebus. ¶ Et in 66
die octaua dimiſit populos: qui benedicentes
regi profecti ſunt in tabernacula ſua lætan-
tes, & alacri corde ſuper omnibus bonis quæ
fecerat Dominus Dauid ſeruo ſuo, & Iſraël
populo ſuo.

## CAP. IX.

FActum eſt autem cùm perfeciſſet Salo- 1
mon ædificium domus Domini, & ædi- A
ficium regis, & omne quod optauerat & vo-
luerat facere, ¶ apparuit ei Dominus ſe- 2
cundo ‖ ſicut apparuerat ei in Gabaon. ¶ Di- 3
2.Par.7.c.11. xitq; Dominus ad eum. Exaudiui oratio-
Sup.3.a. nem tuam & deprecationem tuam, quam
deprecatus es coram me: ſanctificaui domum
hanc quam ædificaſti, vt ponerem nomen
meum ibi in ſempiternum, & erunt oculi
mei & cor meum ibi cunctis diebus. ¶ Tu 4
quoque ſi ambulaueris coram me, ſicut am-
*Dauid 2. bulauit * pater tuus, in ſimplicitate cordis
& in æquitate: & feceris omnia quæ præcepi
tibi, & legitima mea & iudicia mea ſerua-
ueris: ¶ ponam thronum regni tui ſuper Iſ- 5
2.Re.7.b.12 raël in ſempiternum, ‖ ſicut locutus ſum Da
c.16. uid patri tuo, dicens, Non auferetur vir de
2.Par.22.d. genere tuo de ſolio Iſraël. ¶ Si autem auer- 6
10. ſione auerſi fueritis vos & filij veſtri, non

ſequentes me, nec cuſtodientes mandata
mea, & ceremonias meas quas propoſui vo-
bis, ſed abieritis, & colueritis deos alienos,
7 & adoraueritis eos: ¶ auferam Iſraël de ſu-
B perficie terræ quam dedi eis, & templum
quod ſanctificaui nomini meo proijciam à
conſpectu meo, eritq; Iſraël in prouerbium,
8 & in fabulam cunctis populis. ¶ Et domus
hæc erit in exemplum: omnis qui tranſierit
per eã, ſtupebit & ſibilabit, & dicet, ‖ Qua- De.29.d.24
re fecit Dominus ſic terræ huic & domui Iere.22.b.8.
9 huic? ¶ Et reſpondebunt, Quia dereliquerunt
Dominum Deum ſuum, qui eduxit patres
eorum de terra-Aegypti, & ſecuti ſunt deos
alienos, & adorauerunt eos, et coluerunt eos:
idcirco induxit Dominus ſuper eos omne ma-
10 lum hoc. ¶ ‖ Expletis autem annis viginti 2.Par.8.a.1.
poſtquam ædificauerat Salomon duas do-
mos, id eſt domum Domini & domum re-
11 gis, ¶ (Hiram rege Tyri præbente Salomoni
ligna cedrina & abiegna, & aurum iuxta
omne quod opus habuerat:) tunc dedit * Sa- *rex 1.
lomon Hiram viginti oppida in terra-Ga-
12 lilea. ¶ Et egreſſus eſt Hiram de Tyro, vt
videret oppida quæ dederat ei Salomon, &
13 non placuerunt ei, ¶ & ait, Hæccine ſunt ci-
C uitates quas dedi ti mihi, frater? Et appel-
lauit eas Terram-chabul, vſq; in diem hãc.
14 ¶ Miſit quoq; Hiram ad regem - Salomon ... 1.
15 centum viginti talenta auri. ¶ Hæc eſt ſum-
ma expenſarum, quam obtulit rex Salomon
ad ædificandam domum Domini & domum
ſuam, & Mello, & murum Ieruſalẽ, & He-
16 ſer, & Mageddo, & Gazer. ¶ Pharao rex Ae-
gypti aſcendit, & cepit Gazer, ſuccenditq;
eam igni: & Chananæũ qui habitabat in ci-
uitate, interfecit, & dedit eam in dotem fi-
17 liæ ſuæ vxori Salomonis. ¶ Aedificauit er-
go Salomon Gazer, & Beth-horon inferiorẽ,
18 ¶ & Baalath & Palmiram in terra ſolitudi-
19 nis. ¶ Et omnes vicos qui ad ſe pertinebant,
& erant abſq; muro, muniuit & ciuitates
curruũ, & ciuitates equitũ, & quodcunq; ei
placuit vt ædificaret in Ieruſalem, & in Li-
20 bano & in omni terra poteſtatis ſuæ. ¶ Vni-
uerſum populum qui remanſerat de Amor-
rhæis, & Hethæis, & Pherezæis, & Heuæis,
21 & Iebuſæis, qui nõ ſunt de filijs Iſraël: ¶ ho-
rũ filios, qui remãſerant in terra, quos ſcili-
cet non potuerãt filij Iſraël exterminare: fe-
cit Salomon tributarios, vſq; in diem hanc.
22 ¶ De filijs autem Iſraël non conſtituit Salo-
D mon ſeruire quenquam, ſed erant viri bella-
tores & miniſtri eius, & principes & duces,
23 & præfecti curruũ & equorum. ¶ Erant au-
tem principes ſuper omnia opera Salomonis
præpoſiti quingenti quinquaginta, qui ha-
bebant ſubiectum populum, & ſtatutis ope-
24 ribus imperabant. ¶ ‖ Filia autem Pharaonis 2.Par.8.c.11
aſcẽdit de Ciuitate Dauid in domũ ſuã quã
ædificauerat ei - Salomon: tunc ædificauit - 1.

Mello.¶ Offerebat quoq; Salomon tribus vi- 25
cibus per annos ſingulos holocauſta, & pa-
cificas victimas ſuper altare quod ædificaue-
rat Domino, & adolebat thymiama coram
Domino: perfectumq́; eſt templum.¶ Claſſem 26
quoq; fecit rex Salomon in Aſiongaber, quæ
eſt iuxta Ailath in littore Maris rubri, in
terra Idumææ.¶ Miſitq́; Hiram in claſſe il- 27
la ſeruos ſuos viros nauticos & gnaros ma-
ris, cum ſeruis Salomonis.¶ Qui cùm veniſ- 28
ſent in Ophir, ſumptum inde aurum qua-
dringentorum viginti talentorum, detule-
runt ad regem Salomonem.

CAP. X.

2.Par.9.a.1. Mat.12.d.42 Luc.11.d.31.

SEd ‖ & regina Saba audita fama Salo- 1
monis in nomine Domini, venit tentare A
eum in ænigmatibus.¶ Et ingreſſa Ieruſalē 2
multo cum comitatu, & diuitijs, camelis por-
tantibus aromata, & aurum infinitum ni-
mis, & gemmas pretioſas, venit ad regem
Salomonem, & locuta eſt ei vniuerſa quæ
habebat in corde ſuo.¶ Et docuit eam Salo- 3
mon omnia verba quæ propoſuit: non fuit
ſermo qui regem poſſet latere, & nō reſpon-
deret ei.¶ Videns autem regina Saba omnem 4
ſapientiam Salomonis, & domum quam æ-
dificauerat,¶ & cibos menſæ eius, & habita- 5
cula ſeruorum, & ordines miniſtrantium,
veſteſq́; eorum, & pincernas, & holocauſta
quæ offerebat in domo Domini: non habebat
vltra ſpiritum.¶ dixitq́; ad regem, Verus eſt 6
ſermo quem audiui in terra mea¶ ſuper ſer- 7
monibus tuis, & ſuper ſapientia tua: & non
credebam narrantibus mihi, donec ipſa ve-
ni, & vidi oculis meis, & probaui quod me-
dia pars mihi nuntiata non fuerit: maior eſt
ſapientia, & opera tua, quam rumor quem
audiui.¶ Beati viri tui, et beati ſerui tui hi, 8
qui ſtant coram te ſemper, & audiunt ſapi- B
entiam tuam.¶ Sit Dominus Deus tuus be- 9
nedictus, cui complacuiſti, & poſuit te ſuper
thronum Iſraël, eò quod dilexerit Dominus
Iſraël in ſempiternum, & conſtituit te re-
gem, vt faceres iudicium & iuſtitiā.¶ De- 10
dit ergo regi centum viginti talenta auri,
& aromata multa nimis, & gemmas pretio-
ſas: nō ſunt allata vltra aromata tam mul-
ta quàm ea quæ dedit regina Saba regi Sa-
lomoni.¶ (Sed & claßis Hiram, quæ porta- 11
bat aurum de Ophir, attulit ex Ophir ligna
thyina multa nimis, & gemmas pretioſas.
¶ Fecitq́; rex de lignis thyinis fulcra domus 12
Domini, & domus regiæ, & citharas lyraſq́;
cantoribus: non ſunt allata huiuſcemodi li-
gna thyina, neq; viſa vſq; in præſentē diē.)
¶ Rex autem Salomon dedit reginæ Saba o- 13
mnia quæ voluit, & petiuit ab eo: exceptis
his, quæ vltro obtulerat ei munere regio.
Quæ reuerſa eſt, & abijt in terram ſuam cū
ſeruis ſuis.¶ Erat autem pondus auri quod 14
offerebatur Salomoni per annos ſingulos, ſex- C
centorum ſexaginta ſex talentorum auri:
15 ¶ excepto eo quod afferebant viri, qui ſuper
vectigalia erant, & negotiatores vniuerſiq́;
ſcruta vendentes, & omnes reges Arabiæ,
16 ducesq́; terræ.¶ Fecit quoq; rex Salomon du-
centa ſcuta de auro puriſſimo, ſexcentos au-
17 ri ſiclos dedit in laminas ſcuti vnius.¶ Et
trecentas peltas ex auro probato: trecentiq́;
minæ auri vnam peltam veſtiebant: po-
18 ſuitq́; eas rex in domo ſaltus Libani.¶ Fecit
etiam rex Salomon thronum de ebore gran-
19 dem: & veſtiuit eum auro fuluo nimis,¶ qui
habebat ſex gradus: & ſummitas throni ro-
tunda erat in parte poſteriori: & duæ ma-
nus hinc atq; inde tenentes ſedile: & duo
20 leones ſtabant iuxta manus ſingulas.¶ Et
duodecim leunculi ſtantes ſuper ſex gradus
hinc atq; inde: non eſt factum tale opus in
21 vniuerſis regnis.¶ Sed & omnia vaſa, de
quibus potabat rex Salomon, erant aurea:
& vniuerſa ſupellex domus ſaltus Libani
D de auro puriſſimo: non erat argentum, nec
alicuius pretij putabatur in diebus Salomo-
22 nis.¶ quia claßis regis per mare cum claſſe
Hiram ſemel per tres annos ibat in Tharſis,
deferens inde aurum et argentum, & dentes
23 elephantorum, & ſimias, & pauos.¶ Magni-
ficatus eſt ergo rex Salomon ſuper omnes re-
24 ges terræ diuitijs & ſapientia.¶ Et vniuer-
ſa terra deſiderabat vultum Salomonis, vt
audiret ſapientiā eius, quam dederat Deus
25 in corde eius.¶ Et ſinguli deferebant ei mu-
nera, vaſa argentea & aurea, veſtes & ar-
ma bellica, aromata quoq;, & equos & mu-
26 los, per annos ſingulos.¶ Congregauitq́; Sa- 2.Par.1.d.14
lomon currus & equites, & facti ſunt ei mil-
le quadringenti currus, & duodecim millia
equitum: & diſpoſuit eos per ciuitates mu-
27 nitas, & cum rege in Ieruſalem.¶ Fecitq́; vt
tanta eſſet abundantia argenti in Ieruſalē,
quanta & lapidū: & cedrorum præbuit mul-
titudinem quaſi ſicomoros, quæ naſcuntur in
28 campeſtribus.¶ Et educebantur equi Salo-
moni de Aegypto & de Coa. Negotiatores e-
nim regis emebant de Coa, & ſtatuto precio
29 perducebant.¶ Egrediebatur autem quadri-
ga ex Aegypto ſexcentis ſiclis argenti, & e-
quus centum quinquaginta. Atq; in hunc
modum cuncti reges Hethæorum & Syriæ e-
quos venundabant.

CAP. XI.

Ecc.47.d.21 Deu.17.d.17

1 REx autem Salomon ‖ adamauit mulieres
A alienigenas multas, filiam quoq; Pha-
raonis, & Moabitidas, & Ammonitidas, Idu-
2 mæas, & Sidonias, & Cetheas:¶ de gentibus
ſuper quibus dixit Dominus filijs Iſraël,
‖ Nō ingrediemini ad eas, neq; de illis ingre- Exo.34.b.16
dientur ad veſtras: certiſſime enim auertent
corda veſtra vt ſequamini deos earum. His
itaq; copulatus eſt Salomon ardentiſſime
3 amore.¶ Fueruntq́; ei vxores quaſi reginæ
ſeptin-

*ſeptingenta, & concubinæ trecentæ, & auer-*
*terunt mulieres cor eius.* ¶ *Cùmq́; iam eſſet* 4
*ſenex, deprauatum eſt cor eius per mulieres,*
*vt ſequeretur deos alienos: nec erat cor eius*
*perfectum cum Domino Deo ſuo, ſicut cor*
*David patris eius.* ¶ *Sed colebat Salomon* 5
.6. *Aſtarthen deam Sidoniorum, & Camos*
*deum Moabitarum, & Moloch idolum Am-*
*monitarum.* ¶ *Fecitq́; Salomon quod non pla-* 6
*cuerat coram Domino, & non adimpleuit vt*
*ſequeretur Dominũ, ſicut David pater eius.*
¶ *Tunc ædificauit Salomon phanum Chamos* 7
*idolo Moab, in monte qui eſt contra Ieruſa-* B
*lem, & Moloch idolo filiorum Ammon.* ¶ *Atq;* 8
*in hunc modũ fecit vniuerſis vxoribus ſuis*
*alienigenis, quæ adolebant thura & immo-*
*labant dijs ſuis.* ¶ *Igitur iratus eſt Dominus* 9
*Salomoni, quod auerſa eſſet mens eius a Do-*
*mino Deo Iſraël,* ‖ *qui apparuerat ei ſecun-*
Sup.16.b.12. 9.a.2. *do:* ¶ *& præceperat de verbo hoc ne ſequere-* 10
*tur deos alienos, & non cuſtodiuit quæ man-*
*dauit ei Dominus.* ¶ *Dixit itaque Dominus* 11
*Salomoni, Quia habuiſti hoc apud te, & non*
*cuſtodiſti pactum meum, & præcepta mea*
Inf.12.d.13. *quæ mandaui tibi, diſrumpens* ‖ *ſcindam*
*regnum tuum, & dabo illud ſeruo tuo.* ¶ *Ve-* 12
*runtamen in diebus tuis non faciam pro-*
*pter David patrem tuum: de manu filij tui*
*ſcindam illud,* ¶ *nec totum regnum auferam,* 13
*ſed tribum vnam dabo filio tuo propter Da-* C
*uid ſeruum meum, & Ieruſalem quam ele-*
*gi.* ¶ *Suſcitauit autem Dominus aduerſariũ* 14
*Salomoni Adad Idumæum de ſemine regio,*
2.Re.8.d.14 *qui erat in Edom.* ¶ ‖ *Cùm enim eſſet David* 15
*in Idumæa, & aſcendiſſet Ioab princeps mi-*
*litiæ ad ſepeliendum eos qui fuerant inter-*
*fecti, & occidiſſet omne maſculinum in Idu-*
*mæa.* ¶ *(ſex enim menſibus ibi moratus eſt* 16
*Ioab, & omnis Iſraël, donec interimeret om-*
*ne maſculinum in Idumæa),* ¶ *fugit Adad* 17
*ipſe, & viri Idumæi de ſeruis patris eius cũ*
*eo, vt ingrederetur Aegyptum: erat autem*
*Adad puer paruulus.* ¶ *Cùmq́; ſurrexiſſent* 18
*de Madian, venerunt in Pharan, tuleruntq́;*
*ſecum viros de Pharan, & introierunt Ae-*
*gyptum ad Pharaonem regem Aegypti: qui*
*dedit ei domum, & cibos conſtituit, & ter-*
*ram delegauit.* ¶ *Et inuenit Adad gratiam* 19
*coram Pharaone valde, in tantum vt daret*
*ei vxorem, ſororem vxoris ſuæ germanam*
*Taphnes reginæ.* ¶ *Genuitq́; ei ſoror Taphnes* 20
*Genubath filium, & nutriuit eum Taphnes* D
*in domo Pharaonis, eratq́; Genubath habi-*
*tans apud Pharaonẽ cum filijs eius.* ¶ *Cùmq́;* 21
*audiſſet Adad in Aegypto, dormiſſe David*
*cum patribus ſuis, & mortuum eſſe Ioab*
*principem militiæ, dixit Pharaoni, Dimitte*
*me, vt vadam in terram meam.* ¶ *Dixitq́;* 22
*ei Pharao, Quâ enim re apud me indiges,*
*vt quæras ire ad terram tuam? At ille re-*
*ſpondit, Nulla: ſed obſecro te vt dimittas me.*

23 ¶ *Suſcitauit quoque ei Deus aduerſarium*
*Razon filium Eliada, qui fugerat Adar-*
24 *ezer regem Soba dominum ſuum,* ¶ *& con-*
*gregauit contra eũ viros, & factus eſt prin-*
*ceps latronum cùm interficeret eos David:*
*abieruntq́; Damaſcum & habitauerunt ibi,*
*& conſtituerunt eum regem in Damaſco,*
25 ¶ *eratq́; aduerſarius Iſraëli cunctis diebus*
*Salomonis: & hoc eſt malum Adad, & odium*
26 *contra Iſraël, regnauitq́; in Syria.* ¶ *Iero-* 2.Pa.13.a.6.
*boam quoque filius Nabat, Ephratæus, de*
E *Sareda, ſeruus Salomonis, cuius mater erat*
*nomine Serua, mulier vidua: leuauit ma-*
27 *num contra regem,* ¶ *Et hæc eſt cauſa rebel-*
*lionis aduerſus eum, quia Salomon ædifica-*
*uit Mello, & coæquauit voraginem ciuitatis*
28 *David patris ſui.* ¶ *Erat autem Ieroboam*
*vir fortis & potens, videnſq́; Salomon ado-*
*leſcentem bonæ indolis & induſtrium, con-*
*ſtituerat eum præfectum ſuper tributa vni-*
29 *uerſæ domus Ioſeph.* ¶ *Factum eſt igitur in* 1.Pa.10.c.15.
*tempore illo, vt Ieroboam egrederetur de Ie-*
*ruſalem, & inueniret eum Ahias Silonites*
*propheta in via, opertus pallio nouo: erant*
30 *autem duo tantum in agro.* ¶ *Apprehendẽſq;*
*Ahias pallium ſuum nouum, quo coopertus*
31 *erat, ſcidit in duodecim partes.* ¶ *Et ait ad*
*Ieroboam, Tolle tibi decem ſciſſuras: hæc e-*
*nim dicit Dominus Deus Iſraël, Ecce ego*
*ſcindam regnum de manu Salomonis, & da-*
32 *bo tibi decem tribus.* ¶ *Porro vna tribus re-*
F *manebit ei propter ſeruum meum David, &*
*Ieruſalem ciuitatem quam elegi ex omnibus*
33 *tribubus Iſraël:* ¶ *eo quod dereliquerit me,*
*& adorauerit Aſtarthen deam Sidoniorum,*
*& Chamos deum Moab, & Moloch deum fi-*
*liorum Ammon: & non ambulauerit in vijs*
*meis vt faceret iuſtitiam coram me, & præ-*
*cepta mea, & iudicia ſicut David pater eius.*
34 ¶ *Nec auferam omne regnum de manu eius,*
*ſed ducem ponam eum cunctis diebus vitæ*
*ſuæ, propter David ſeruum meum quem e-*
*legi, qui cuſtodiuit mandata mea & præce-*
35 *pta mea.* ¶ *Auferam autem regnum de ma-*
36 *nu filij eius, & dabo tibi decem tribus,* ¶ *fi-*
*lio autem eius dabo tribum vnam, vt rema-*
*neat lucerna David ſeruo meo cunctis die-*
*bus coram me in Ieruſalem ciuitate quam*
37 *elegi vt eſſet nomen meum ibi.* ¶ *Te autem*
*aſſumam, & regnabis ſuper omnia quæ de-*
G *ſiderat anima tua, eriſq́; rex ſuper Iſraël.*
38 ¶ *Si igitur audieris omnia quæ præcepero ti-*
*bi, & ambulaueris in vijs meis, & feceris*
*quod rectum eſt coram me, cuſtodiens man-*
*data mea & præcepta mea, ſicut fecit David*
*ſeruus meus: ero tecum, & ædificabo tibi do-*
*mum fidelem, quomodo ædificaui David do-*
39 *mum, & tradam tibi Iſraël:* ¶ *& affligam*
*ſemen David ſuper hoc, veruntamen non*
40 *cunctis diebus,* ¶ *Voluit ergo Salomon inter-*
*ficere Ieroboam: qui ſurrexit, & aufugit in*

Aegyptum ad Seſac regem Aegypti, & fuit
in Aegypto vſque ad mortem Salomonis.
¶Reliquum autem verborum Salomonis, & 41
omnia quæ fecit, & ſapientia eius: ecce vni-
•.6. uerſa ſcripta ſunt in libro verborum • die-
rum' Salomonis. ¶Dies autem quos regna- 42
uit Salomon in Ieruſalem ſuper omnem Iſ-
rael, quadraginta anni ſunt. ¶ Dormiuitq; 43
Salomon cum patribus ſuis, & ſepultus eſt
in Ciuitate-Dauid patris ſui, regnauitq;
Roboam filius eius pro eo.

CAP. XII.

VEnit autem Roboam in Sichem: illuc e- 1
*populus nim congregatus erat omnis * Iſrael ad A
3.Par.10.a.1. conſtituendum eum regem. ¶At vero Iero- 2
boam filius Nabat, cùm adhuc eſſet in Aegy
pto profugus à facie regis Salomonis, audita
morte eius, reuerſus eſt de Aegypto. ¶Miſe- 3
runtq; & vocauerunt eum: venit ergo Iero-
boam, & omnis multitudo Iſrael, & locuti
ſunt ad Roboam dicentes: ¶Pater tuus du- 4
riſſimum iugum impoſuit nobis: tu itaque
nunc imminue paululum de imperio patris
tui duriſſimo, & de iugo grauiſſimo quod
impoſuit nobis, & ſeruiemus tibi. ¶Qui ait 5
eis, Ite vſq; ad tertium diem, & reuertimi-
ni ad me. Cùmq; abiiſſet populus, ¶iniit con- 6
ſilium rex Roboam cum ſenioribus, qui aſſi- B
ſtebant coram Salomone patre eius, dum ad-
huc viueret, & ait, Quod datis mihi conſi-
lium, vt reſpondeam populo huic? ¶Qui dixe 7
runt ei, Si hodie obedieris populo huic, & ſer
uieris, & petitioni eorum ceſſeris, locutusq;
fueris ad eos verba lenia, erunt tibi ſerui
cunctis diebus. ¶ Qui dereliquit conſilium 8
ſenum quod dederant ei, & adhibuit adole-
ſcentes qui nutriti fuerant cum eo, & aſſi-
ſtebant illi: ¶dixitq; ad eos, Quod mihi da- 9
tis cõſilium, vt reſpondeam populo huic? qui
dixerunt mihi, Leuius fac iugum quod im-
poſuit pater tuus ſuper nos? ¶Et dixerunt ei 10
iuuenes qui nutriti fuerant cum eo, Sic lo-
quere populo huic, qui locuti ſunt ad te, di- C
centes, Pater tuus aggrauauit iugum no-
Ecc.47.d.28 ſtrum, tu releua nos: ‖ Sic loquêris ad eos,
Minimus digitus meus groſſior eſt dorſo pa-
tris mei. ¶ Et nunc pater meus poſuit ſuper 11
vos iugum graue, ego autem addam ſuper iu
gum veſtrum: pater meus cecidit vos flagel-
lis, ego autem cædam vos ſcorpionibus. ¶Ve- 12
nit ergo Ieroboam, & omnis populus ad Ro-
boam die tertia, ſicut locutus fuerat rex, di-
cens, Reuertimini ad me die tertia. ¶Reſpon 13
ditq; rex populo dura, derelicto conſilio ſenio
rum quod ei dederant: ¶& locutus eſt eis ſe- 14
cundum conſilium iuuenum, dicens, Pater
meus aggrauauit iugum veſtrum, ego autem
addam iugo veſtro: pater meus cecidit vos
flagellis, ego autem cædam vos ſcorpionibus. D
¶Et non acquieuit rex populo: quoniam a- 15
uerſatus fuerat eum Dominus, vt ſuſcita-

ret verbum ſuum ‖ quod locutus fuerat in Sup.11.b.12.
manu Ahiæ Silonitæ, ad Ieroboam filium
16 Nabat. ¶Videns itaque populus quod noluiſ
ſet eos audire rex, reſpondit ei, dicens, Quæ
nobis pars in Dauid? vel quæ hæreditas in
filio Iſai? • Vade in tabernacula tua Iſrael, •.3.
nunc vide domum tuam Dauid. Et abiit Iſ-
17 rael in tabernacula ſua. ¶Super filios autẽ
Iſrael, quicunque habitabant in ciuitatibus
18 Iuda, regnauit Roboam. ¶Miſit ergo rex Ro-
boam Aduram qui erat ſuper tributa: & la-
pidauit eum omnis Iſrael, & mortuus eſt.
Porro rex Roboam feſtinus aſcendit currum,
19 & fugit in Ieruſalem, ¶ receſſitq; Iſrael à
20 domo Dauid, vſque in præſentem diem. ¶Fa
ctum eſt autem cum audiſſet omnis Iſrael
E quod reuerſus eſſet Ieroboam, miſerunt, &
vocauerunt eum congregato cœtu, & conſti-
tuerunt eum regem ſuper omnem Iſrael, nec
ſecutus eſt quiſpiam domum Dauid præter
21 tribum Iuda ſolam. ¶Venit autem Roboam
Ieruſalem, & congregauit vniuerſam domũ
Iuda, & tribum Ben-iamin, centum octo-
ginta millia electorum virorum, & bellato-
rum, vt pugnarent contra domum Iſrael, &
reducerent regnum Roboam filio Salomonis.
22 ¶ ‖ Factus eſt autem ſermo Domini ad Se- 2.Par.11.a.2.
23 meiam virum Dei, dicens: ¶Loquere ad Ro-
boam filium Salomonis regem Iuda, & ad
omnem domum Iuda, & Ben-iamin, & re-
24 liquos de populo, dicens: ¶Hæc dicit Domi-
nus, Non aſcendetis neque bellabitis contra
fratres veſtros filios Iſrael: reuertatur vir
F in domum ſuam, à me enim factum eſt ver-
bum hoc. Audierunt ſermonem Domini, &
reuerſi ſunt de itinere ſicut eis præceperat
25 Dominus. ¶Aedificauit autem Ieroboam Si
chem in monte Ephraim, & habitauit ibi: &
26 egreſſus inde ædificauit Phanuel. ¶Dixitq;
Ieroboam in corde ſuo, ‖Nunc reuertetur re- Sup.11.f.37.
27 gnum ad domum Dauid, ¶ ſi aſcenderit po-
pulus iſte vt faciat ſacrificia in domo Do-
mini in Ieruſalem: & conuertetur cor populi
huius ad dominum ſuum Roboam regem Iu-
da, interficientq; me, & reuertentur ad eũ. Tob.1.a 5.
28 ¶Et excogitato conſilio, fecit duos vitulos
G aureos, & dixit eis: Nolite vltrà aſcendere
in Ieruſalem, ‖Ecce dii tui Iſrael, qui te edu Exo.32.b.8.
29 xerunt de terra-Aegypti. ¶ Poſuitq; vnum
30 in Beth-el, & alterum in Dan, ¶& factum
eſt verbum hoc in peccatum: ibat enim po-
pulus ad adorandum vitulũ, vſque in Dan.
31 ¶Et fecit phana in excelſis, ‖ & ſacerdotes 2.Par.11.c.15
de extremis populi, qui nõ erat de filiis Le-
32 ui. ¶ Conſtituitq; diem ſolennem in menſe
octauo, quintadecima die menſis in ſimilitu-
dinem ſolennitatis quæ celebrabatur in Iu-
da. Et aſcendens altare, ſimiliter fecit in
Beth-el, vt immolaret vitulis quos fabrica-
tus fuerat: conſtituitq; in Beth-el ſacerdo-
33 tes excelſorũ quæ fecerat. ¶Et aſcẽdit ſuper
altare

*altare quod extruxerat in Beth-el, quintadecima die menſis octaui, quem finxerat de corde ſuo, & fecit ſolennitatē filijs Iſrael, & aſcendit ſuper altare, vt adoleret incenſum.*

## CAP. XIII.

*ET ecce vir Dei venit de Iuda in ſermone* 1
*Domini in Beth-el, Ieroboam ſtante ſu-* A
*per altare, & thus iaciente.* ⁋ *Et exclamauit* 2
*contra altare in ſermone Domini, & ait, Al-*
4.Re.23.d.17 *tare, altare, hæc dicit Dominus, ‖ Ecce filius*
*naſcetur domui Dauid, Ioſias nomine, & im*
*molabit ſuper te ſacerdotes excelſorum, qui*
*nunc in te thura ſuccendunt, & oſſa hominū*
*ſuper te incendet.* ⁋ *Deditq́ue in illa die ſignū,* 3
*dicens, Hoc erit ſignū quod locutus eſt Domi*
*nus: Ecce altare ſcindetur, & effundetur ci-*
*nis qui in eo eſt.* ⁋ *Cùmq́ue audiſſet rex ſer-* 4
*monem hominis Dei quē inclamauerat con-*
*tra altare in Beth-el, extendit manum ſuā*
*de altari, dicens: Apprehendite eum, Et ex-* B
*aruit manus eius quam extenderat contra*
*eum: nec valuit retrahere eam ad ſe.* ⁋ *Alta-* 5
*re quoque ſciſſum eſt, & effuſus eſt cinis de*
*altari, iuxta ſignum quod prædixerat vir*
*Dei in ſermone Domini.* ⁋ *Et ait rex ad vi-* 6
*rum Dei, Deprecare faciem Domini Dei tui,*
*& ora pro me, vt reſtituatur manus mea*
*mihi. Orauitq́ue vir Dei faciem Domini, &*
*reuerſa eſt manus regis ad eum, & facta eſt*
*ſicut prius fuerat.* ⁋ *Locutus eſt autem rex* 7
*ad virum Dei, Veni mecum domum vt pran*
*deas, & dabo tibi munera.* ⁋ *Reſponditq́ue vir* 8
*Dei ad regem, Si dederis mihi mediam par-*
*tem domus tuæ, non veniam tecum, nec co-*
*medam panem, neque bibam aquam in loco*
*iſto.* ⁋ *ſic enim mandatum eſt mihi in ſermo-* 9
*ne Domini præcipiētis, Non comedes panem,* C
*neque bibes aquam, nec reuertêris per viam*
*qua veniſti.* ⁋ *Abyt ergo per aliam viam,* 10
*& non eſt reuerſus per iter quo venerat in*
*Beth-el.* ⁋ *Prophetes autem quidā ſenex ha* 11
"venit filius ſuus, & narrauit 7. *bitabat in Beth-el, ad quem "venerunt filij*
*ſui, & narrauerūt ei omnia opera quæ fece-*
*rat vir Dei illa die in Beth-el, et verba quæ*
—.4. *locutus fuerat ad regē, —& narrauerunt pa*
*tri ſuo.* ⁋ *Et dixit eis pater eorū, Per quam* 12
"Et 7. *viam abyt?* " *Oſtenderunt ei filij ſui viam*
*per quā abierat vir Dei qui venerat de Iu-*
*da.* ⁋ *Et ait filijs ſuis, Sternite mihi aſinum.* 13
*Qui cùm ſtrauiſſent, aſcendit,* ⁋ *& abyt poſt* 14
*virum Dei, & inuenit eum ſedentem ſubtus* D
*terebinthum: & ait illi, Túne es vir Dei qui*
*veniſti de Iuda? Reſpondit ille, Ego ſum.*
"Dixit 9. ⁋ *"Dixitq́ue ad eū, Veni mecum domum, vt* 15
*comedas panem.* ⁋ *Qui ait, Non poſſum reuer* 16
*ti, neq́ue venire tecum, nec comedam panem,*
*neque bibam aquam in loco iſto:* ⁋ *quia locu-* 17
*tus eſt Dominus ad me in ſermone Domini,*
*dicens, Non comedes panem, & non bibes a-*
*quam ibi, nec reuertêris per viam qua ieris.*
⁋ *Qui ait illi, Et ego propheta ſum ſimilis* 18
*tui: & angelus locutus eſt mihi in ſermone*
*Domini, dicens, Reduc eum tecum in domum*
*tuam, vt comedat panem, & bibat aquam.*
19 *Fefellit eum,* ⁋ *& reduxit ſecum: comedit er-*
*go panem in domo eius, & bibit aquam.*
20 ⁋ *Cùmq́ue ſederent ad menſam, factus eſt ſer*
*mo Domini ad prophetam qui reduxerat eū.*
21 ⁋ *Et exclamauit ad virū Dei, qui venerat*
*de Iuda, dicens, Hæc dicit Dominus, Quia nō*
E *obediens fuiſti ori Domini, & non cuſtodiſti*
*mandatū quod præcepit tibi Dominus Deus*
22 *tuus,* ⁋ *& reuerſus es, & comediſti panem &*
*bibiſti aquam in loco in quo præcepit tibi ne*
*comederes panem, neque biberes aquam, non*
*inferetur cadauer tuum in ſepulchrum pa-*
23 *trum tuorum.* ⁋ *Cùmq́ue comediſſet & bibiſſet*
*ſtrauit aſinum —ſuum "prophetæ quem re-* —.1.
24 *duxerat.* ⁋ *Qui cùm abiſſet, inuenit eum leo* "prophetæ
*in via, & occidit, & erat cadauer eius pro-* (da.inus 2.
*iectum in itinere: aſinus autem ſtabat iu-*
25 *xta illum, & leo ſtabat iuxta cadauer.* ⁋ *Et*
*ecce, viri tranſeuntes viderūt cadauer pro-*
*iectum in via, & leonem ſtantem iuxta ca-*
*dauer. Et venerunt & diuulgauerunt in ci-*
*uitatem in qua prophetes ille ſenex habita-*
26 *bat.* ⁋ *Quod cùm audiſſet propheta ille qui*
F *reduxerat eum de via, ait, Vir Dei eſt, qui*
*inobediēs fuit ori Domini, & tradidit eum*
*Dominus leoni, & confregit eum, & occidit*
*iuxta verbum Domini quod locutus eſt ei.*
27 ⁋ *Dixitq́ue ad filios ſuos, Sternite mihi aſinū.*
28 ⁋ *Qui cùm ſtrauiſſent,* ⁋ *& ille abiſſet inue-*
*nit cadauer eius proiectum in via, & aſinū*
*& leonem ſtantes iuxta cadauer, non come-*
29 *dit leo de cadauere, nec læſit aſinum.* ⁋ *Tulit*
*ergo prophetes cadauer viri Dei, & poſuit*
*illud ſuper aſinum, & reuerſus intulit in ci-*
*uitatem "propheta ſenex, vt plangerent eū.* "prophetes
30 ⁋ *Et poſuit cadauer eius in ſepulchro ſuo, &* ſenex 4.
31 *planxerunt eū. Heu —heu mi frater.* ⁋ *Cùm* —.1.
G *que planxiſſent eum, dixit ad filios ſuos: Cū*
*mortuus fuero ſepelite me in ſepulchro in*
*quo vir Dei ſepultus eſt: iuxta oſſa eius po-*
32 *nite oſſa mea.* ⁋ *Profecto enim veniet ſermo*
*quem prædixit in ſermone Domini contra*
*altare quod eſt in Beth-el, & contra omnia*
*phana excelſorum quæ ſunt in vrbibus Sa-*
33 *mariæ.* ⁋ *poſt verba hæc non eſt reuerſus Ie-*
*roboam de via ſua peßima, ſed econtrario fe*
*cit de nouißimis populi ſacerdotes excelſorū:*
*quicunque volebat, implebat manum ſuam,*
34 *& fiebat ſacerdos excelſorum.* ⁋ *Et propter*
*hanc cauſam peccauit domus Ieroboam, &*
*euerſa eſt, & deleta de ſuperficie terræ.*

## CAP. XIIII.

1 *IN tempore illo ægrotauit Abia filius Ie-*
2 *roboam.* ⁋ *Dixitq́ue Ieroboam vxori ſuæ,*
A *Surge, & commuta habitum, ne cognoſcaris*
*quod ſis vxor Ieroboam: & vade in Silo, vbi*
*eſt Abias propheta ‖ qui locutus eſt mihi quod* Sup.11.f.31.
3 *regnaturus eſſem ſuper populū hunc.* ⁋ *Tol-*
*le*

*le quoque in manu ſua decem panes, & cru*
*ſtulam, & vas mellis, & vade ad illum: ipſe*
*enim indicabit tibi quid euenturum ſit pue-*
*ro huic.* ¶ *Fecit vt dixerat vxor Ieroboam, &* 4
*conſurgens abijt in Silo, & venit in domum*
*Ahia: at ille non poterat videre, quia caliga-*
*uerant oculi eius præ ſenectute.* ¶ *Dixit autẽ* 5
*Dominus ad Ahiam, Ecce vxor Ieroboá in-*
*greditur, vt cõſulat te ſuper filio ſuo qui a-*
*grotat: hæc & hæc loqueris ei. Cùm ergo illa* B
*intraret, & diſsimularet ſe eſſe quæ erat,*
¶ *audiuit Ahias ſonitum pedum eius intro-* 6
*euntis per oſtium, & ait, Ingredere vxor Ie-*
*roboam: quare aliam te eſſe ſimulas? ego au-*
*tem miſſus ſum ad te durus nuntius.* ¶ *Vade* 7
*& dic Ieroboam, Hæc dicit Dominus Deus*
*Iſrael, Quia exaltaui te de medio populi, &*
*dedi te ducem ſuper populum meum Iſrael:*
¶ *& ſcidi regnum domus Dauid, & dedi illud* 8
*tibi, & non fuiſti ſicut ſeruus meus Dauid,*
*qui cuſtodiuit mandata mea, & ſecutus eſt*
*me in toto corde ſuo, faciens quod placitum*
*eſſet in conſpectu meo:* ¶ *ſed operatus es male* 9
*ſuper omnes qui fuerunt ante te, & feciſti*
*tibi deos alienos & conflatiles, vt me ad i-*
*racundiam prouocares, me autem proieciſti* C
Inf.15.f.19. *poſt corpus tuum:* ¶ *Idcirco ecce ego inducam* 10
*mala ſuper domum Ieroboam, & percutiam*
*de Ieroboam mingentẽ ad parietem, & clau-*
*ſum, & nouiſsimum in Iſrael. & mundabo*
*reliquias domus Ieroboam, ſicut mundari ſo*
*let fimus vſque ad purum.* ¶ *Qui mortui fue* 11
*rint de Ieroboam in ciuitate, comedent eos*
*canes: qui autem mortui fuerint in agro,*
*vorabunt eos aues cæli: quia Dominus locu-*
*tus eſt.* ¶ *Tu igitur ſurge, & vade in domum* 12
*tuam: & in ipſo introitu pedum tuorum in*
*vrbem, morietur puer,* ¶ *& planget eum om-* 13
*nis Iſrael, & ſepeliet: iſte enim ſolus infe-*
*retur de Ieroboam in ſepulchrum, quia in-* D
"ad Dominum Deũ 9. *uentus eſt ſuper eo ſermo bonus* " *a Domino*
*Deo Iſrael, in domo Ieroboam.* ¶ *Conſtituet* 14
*autem ſibi Dominus regem ſuper Iſrael, qui*
*percutiet domum Ieroboam in hac die, & in*
*hoc tempore:* ¶ *& percutiet Dominus Deus* 15
*Iſraël, ſicut moueri ſolet arundo in aqua: &*
*euellet Iſraël de terra bona hac, quam dedit*
*patribus eorum, & ventilabit eos trans Flu*
*men, quia fecerunt ſibi lucos, vt irritarent*
*Dominum.* ¶ *Et tradet Dominus Iſraël pro-* 16
*pter peccata Ieroboam qui peccauit, & pecca-*
*re fecit Iſraël.* ¶ *Surrexit itaque vxor Iero-* 17
*boam, & abijt & venit in Therſa. cùmq́; illa*
*ingrederetur limẽ domus, puer mortuus eſt,*
¶ *Et ſepelierunt eum. Et planxit eum omnis* 18
*Iſrael, iuxta ſermonem Domini, quem locu-* E
*tus eſt in manu ſerui ſui Ahia prophetæ.*
¶ *Reliqua autem verborum Ieroboam, quo-* 19
*modo pugnauerit, & quomodo regnauerit,*
*ecce ſcripta ſunt in libro verborum dierum*
*regum Iſraël.* ¶ *Dies autem quibus regnauit* 20

*Ieroboam, viginti duo anni ſunt: & dormi-*
*uit cum patribus ſuis: regnauitq́; Nadab fi-*
21 *lius eius pro eo.* ¶ ‖ *Porro Roboam filius Sa-* 3.Pa.12.c.13.
*lomonis regnauit in Iuda: Quadraginta &*
*vnius anni erat Roboam, cùm regnare cœpiſ*
*ſet: decem & ſeptem annos regnauit in Ie-*
*ruſalem ciuitatem, quam elegit Dominus vt*
*poneret nomen ſuum ibi, ex omnibus tribu-*
*bus Iſrael. Nomen autem matris eius Naa-*
22 *ma Ammanitis.* ¶ *Et fecit Iudas malum co-*
F *ram Domino, & irritauerunt eum ſuper om*
*nibus quæ fecerant patres eorum in peccatis*
23 *ſuis quæ peccauerunt.* ¶ *Aedificauerunt enim*
*& ipſi ſibi aras, & ſtatuas, & lucos ſuper om*
*nem collẽ excelſum, & ſubter omnem arborẽ*
24 *frondoſam:* ¶ *Sed & effœminati fuerunt in*
*terra, feceruntq́; omnes abominationes gen-*
*tium, quas attriuit Dominus ante faciem*
25 *filiorum Iſrael.* ¶ *In quinto autem anno re-* 2.Par.12.a.b.
*gni Roboam aſcendit Seſac rex Aegypti in Ie*
26 *ruſalem,* ¶ *& tulit theſauros domus Domini,*
*& theſauros regios, & vniuerſa diripuit:*
*ſcuta quoque aurea ‖ quæ fecerat Salomon:* Sup.10.c.16.
27 ¶ *pro quibus fecit rex Roboam ſcuta ærea, &*
G *tradidit ea in manum ducum ſcutariorum,*
*& eorum qui excubabant ante oſtiũ domus*
28 *regis.* ¶ *Cumq́; ingrederetur rex in domum*
*Domini, portabant ea qui præeundi habe-*
*bant officium, & poſtea reportabant ad ar-*
29 *mamentarium ſcutariorum.* ¶ *Reliqua autẽ*
*ſermonum Roboam, & omnia quæ fecit, ecce*
*ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum re-*
30 *gum Iuda.* ¶ *Fuitq́; bellum inter Roboam &*
31 *Ieroboam cunctis diebus.* ¶ *Dormiuitq́; Ro-*
*boam cum patribus ſuis, & ſepultus eſt cum*
*eis in Ciuitate-Dauid: nomen autem ma-*
*tris eius Naama Ammanitis: & regnauit*
*Abiam filius eius pro eo.*

## CAP. XV.

1 *IGitur in octauo decimo anno regni Iero-* 2.Pa.11.d.22
A *boam filij Nabat, regnauit Abiam ſuper*
2 *Iudam.* ¶ *Tribus annis regnauit in Ieruſa-*
*lem: nomen matris eius Maacha filia Abeſ-*
3 *ſalom.* ¶ *Ambulauitq́; in omnibus peccatis pa* 2.Pa.13.a.2.
*tris ſui, quæ fecerat ante eum: nec erat cor*
*eius perfectum cum Domino Deo ſuo, ſicut*
4 *cor Dauid patris eius.* ¶ *Sed propter Dauid*
*dedit ei Dominus Deus lucernam in Ieruſa-*
*lem, vt ſuſcitaret filium eius poſt eum, &*
5 *ſtatueret Ieruſalem.* ¶ *eo quod feciſſet Dauid*
*rectum in oculis Domini, & non declinaſſet*
*ab omnibus quæ præceperat ei, cũctis diebus*
*vitæ ſuæ, ‖ excepto ſermone Vriæ Hethæi.* 2.Reg 11.a.4
6 ¶ *Attamen bellum fuit inter Roboam & Ie-* c.17.& 12.
7 *roboam omni tempore vitæ eius.* ¶ *Reliqua* b.9.
B *autem ſermonũ Abiam, & omnia quæ fecit*
*nonne hæc ſcripta ‖ ſunt in libro verborũ die-* 2.Pa.14.a.b.
*rum regum Iuda? Fuitq́; prælium inter A-*
8 *biam & inter Ieroboam.* ¶ *Et dormiuit A-*
*biam cum patribus ſuis: & ſepelierunt cũ in*
*Ciuitate-Dauid, regnauitq́; Aſa filius eius*

pro

pro eo. ¶In anno ergo viceſimo Ieroboā regis 9
Iſrael regnauit Aſa rex Iuda: ¶& quadra- 10
ginta & vno anno regnauit in Ieruſalem.
Nomen matris eius Maacha, filia Abeſſalo.
¶Et fecit Aſa rectum ante conſpectū Domi- 11
ni, ſicut Dauid pater eius: ¶& abſtulit effœ 12
minatos de terra, purgauitq; vniuerſas ſor C
des idolorū, quæ fecerant patres eius. ¶Inſu 13
per & Maacham matrē ſuam amouit, ne eſ-
ſet princeps in ſacris Priapi, & in luco eius
quem conſecrauerat: ſubuertitq; ſpecū eius,
& confregit ſimulachrum turpiſſimū, & com
buſſit in Torrente-cedron: ¶excelſa autē non 14
abſtulit. Veruntamen cor Aſa perfectū erat
cum Domino cunctis diebus ſuis: ¶& intulit 15
ea quæ ſanctificauerat pater ſuus, & voue-
rat, in domum Domini, argentū & aurum,
& vaſa. ¶Bellū autē erat inter Aſa & Baa 16
ſa regē Iſrael cunctis diebus eorū. ¶Aſcendit 17
quoq; Baaſa rex Iſrael in Iudam, & ædifi-
cauit Rama, vt non poſſet quiſpiā egredi vel
2.Pa.16.a.2. ingredi de parte Aſa regis Iuda. ¶Tollens i- 18
taque Aſa omne argentū & aurum quod re D
manſerat in theſauris domus Domini, & in
theſauris domus regiæ, dedit illud in manus
ſeruorum ſuorū: & miſit ad Ben-adad filiū
Tabremon filij Hezion, regē Syriæ, qui habi
tabat in Damaſco, dicens, ¶Fœdus eſt inter 19
me & te, & inter patrē meū & patrē tuum:
ideo miſi tibi munera, argentū & aurum: &
peto vt venias, & irritū facias fœdus quod
habes cū Baaſa rege Iſrael, & recedat à me.
¶Acquieſcens Ben-adad regi Aſa, miſit prin 20
cipes exercitus ſui in ciuitates Iſrael, & per-
cuſſerunt Ahion & Dan & Abel-domum-
Maacha, & vniuerſam Cenneroth, ōēm ſci-
licet terram-Nephthali. ¶Quod cùm audiſ- 21
ſet Baaſa, intermiſit ædificare Rama, & re-
2.Pa.15.a.1. uerſus eſt in Therſa. ¶Rex autē Aſa nuntiū 22
miſit in omnē Iudam, dicens. Nemo ſit excu- E
ſatus, & tulerunt lapides de Rama, & ligna
eius, quibus ædificauerat Baaſa, & extruxit
de eis rex Aſa, Gabaa Bē-iamin, & Maſpha.
¶Reliqua autē omnium ſermonū Aſa, & vni 23
uerſæ fortitudines eius, & cuncta quæ fecit,
& ciuitates quas extruxit, nōne hæc ſcripta
ſunt in libro verborum dierum regū Iuda?
Veruntamen in tempore ſenectutis ſuæ do-
luit pedes. ¶Et dormiuit* cū patribus ſuis, 24
*Aſa 2. 2.Pa.17.a.1. & ſepultus eſt cū eis in Ciuitate-Dauid pa
tris ſui. Regnauitq; Ioſaphat filius eius pro
eo. ¶Nadab vero filius Ieroboā regnauit ſu- 25
per Iſrael anno ſecundo Aſa regis Iuda: re-
gnauitq; ſuper Iſrael duobus annis. ¶Et fe- 26
cit quod malum eſt in conſpectu Domini, &
ambulauit in vijs patris ſui, & in peccatis F
eius quibus peccare fecit Iſrael. ¶Inſidiatus 27
eſt autē ei Baaſa filius Ahia de domo Iſſa-
char, & percuſſit eum in Gebbethon, quæ eſt
vrbs Philiſthinorum: ſiquidē Nadab & om-
nis Iſrael obſidebant Gebbethon. ¶Interfecit 28

ergo illum Baaſa in anno tertio Aſa regis Iu
9 da, & regnauit pro eo. ¶Cùmq; regnaſſet,
percuſſit omnē domum Ieroboā: non dimiſit
ne vnam quidem animam de ſemine eius,
G donec deleret eū || iuxta verbū Domini quod Sup.14.c.10.
locutus fuerat in manu ſerui ſui Ahiæ Silo-
10 nitis, ¶propter peccata Ieroboam quæ pecca-
uerat, & quibus peccare fecerat Iſrael: &
propter delictum quo irritauerat Dominum
11 Deum Iſrael. ¶Reliqua autē ſermonum Na-
dab, & omnia quæ operatus eſt, nonne hæc
ſcripta ſunt in libro verborum dierum Re-
12 gum Iſrael? ¶Fuitq; bellū inter Aſa & Baa-
13 ſa regem Iſrael cūctis diebus eorum. ¶Anno
tertio Aſa regis Iuda regnauit Baaſa filius
Ahia, ſuper omnem Iſrael in Therſa vigin-
34 tiquatuor annis. ¶Et fecit malū coram Do-
mino, ambulauitq; in vijs Ieroboam, & in
peccatis eius quibus peccare fecit Iſrael.

## CAP. XVI.

1 FActus eſt autem ſermo Domini ad Iehu
2 filiū Hanani contra Baaſa, dicens. ¶Pro-
A eo quod exaltaui te de puluere, & poſui te
ducem ſuper populum meum Iſrael, tu autē
ambulaſti in via Ieroboam, & peccare feciſti
populum meū Iſrael, vt me irritares in pec-
3 catis eorum: ¶ecce, ego demetam poſteriora
Baaſa, & poſteriora domus eius: & faciā do-
mum tuam || ſicut domum Ieroboam filij Na- Sup.15.g.29.
4 bat. ¶Qui mortuus fuerit de Baaſa ciuita-
te, comedent eum canes: & qui mortuus fue
rit ex eo in regione, comedent eum volucres
5 cœli. ¶Reliqua autem ſermonum Baaſa, &
quæcunque fecit, & prælia eius, nonne hæc
ſcripta ſunt || in libro verborum dierū regum 2.Pa.16.a.a.
6 Iſrael? ¶Dormiuit ergo Baaſa cum patribus
B ſuis, ſepultusq; eſt in Therſa: & regnauit
7 Ela filius pro eo. ¶Cùm autem in manu
Iehu filij Hanani prophetæ verbum Domini
factum eſſet contra Baaſa, & contra domum
eius, & contra omne malum quod fecerat
coram Domino, ad irritandum eum in operi-
bus manuum ſuarum, vt fieret ſicut domus
Ieroboam: ob hanc cauſam occidit eum, —hoc
8 eſt, Iehu filium Hanani, prophetam'. ¶Anno
viceſimo ſexto Aſa regis Iuda, regnauit Ela
filius Baaſa ſuper Iſrael in Therſa duobus
9 annis. ¶Et rebellauit contra eum ſeruus
ſuus Zambri, dux mediæ partis equitū. erat
C autē Ela in Therſa bibens, et temulentus in
10 domo Arſa præfecti Therſa. ¶|| Irruens ergo 4.Re.9.g.31.
Zambri, percuſſit & occidit eum anno vice-
ſimo ſeptimo Aſa regis Iuda, & regnauit pro
11 eo. ¶Cùmq; regnaſſet, & ſediſſet ſuper ſoliū
eius, percuſſit omnem domum Baaſa, & non
dereliquit ex ea mingentem ad parietem, &
12 propinquos & amicos eius. ¶Deleuitq; Zam
bri omnem domū Baaſa, iuxta verbū Domi-
ni, quod locutus fuerat ad Baaſa in manu
13 Iehu prophetæ, ¶propter vniuerſa peccata
Baaſa, & peccata Ela filij eius, qui peccaue-
runt,

runt, & peccare fecerunt Iſrael, prouocantes
Dominum Deũ Iſrael in vanitatibus ſuis.
¶Reliqua autem ſermonum Ela, & om- 14
nia quæ fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in li- D
bro verborum dierum regum Iſrael? ¶Anno 15
viceſimo ſeptimo Aſa regis Iuda, regnauit
Zambri ſeptem diebus in Therſa: porro ex-
ercitus obſidebat Gebbethon vrbem Phili-
ſthinorum. ¶Cumq́; audiſſet rebellaſſe Zam 16
bri, & occidiſſe regem, fecit ſibi regem omnis
Iſrael Amri, qui erat princeps militiæ ſuper
Iſrael in die illa, in caſtris. ¶Aſcendit ergo 17
Amri, & omnis Iſrael cum eo de Gebbethon,
& obſidebant Therſa. ¶Videns autem Zam 18
bri quod expugnanda eſſet ciuitas, ingreſſus
eſt palatium, & ſuccendit ſe cũ domo regia:
& mortuus eſt ¶in peccatis ſuis quæ peccaue 19
rat faciens malum coram Domino, & am-
bulans in via Ieroboam, & in peccato eius E
quo fecit peccare Iſrael. ¶Reliqua autẽ ſer- 20
monũ Zambri, & inſidiarũ eius, & tyranni-
dis, nonne hæc ſcripta ſunt in libro verborũ
dierum regum Iſrael. ¶Tunc diuiſus eſt po- 21
pulus Iſrael in duas partes: media pars po-
puli ſequebatur Thebni filium Gineth, vt
conſtitueret eum regem: & media pars Am-
ri. ¶Præualuit autem populus qui erat cum 22
Amri, populo qui ſequebatur Thebni filium
Gineth: mortuusq́; eſt Thebni, & regnauit
Amri. ¶Anno triceſimo primo Aſa regis Iu- 23
da regnauit Amri ſuper Iſrael, duodecim an
nis: in Therſa regnauit ſex annis. ¶Emitq́; 24
montem Samariæ à Somer duobus talentis F
argenti: & ædificauit eum, & vocauit nomẽ
ciuitatis quam extruxerat, nomine Somer
Domini montis Samariæ. ¶Fecit autem Am 25
ri malum in conſpectu Domini, & operatus
eſt nequiter ſuper omnes qui fuerunt ante
eum. ¶Ambulauitq́; in omni via Ieroboam 26
filij Nabat, & in peccatis eius quibus pecca-
re fecerat Iſrael, vt irritaret dominum Deũ
Iſrael in vanitatibus ſuis. ¶Reliqua autem 27
ſermonum Amri, & prælia eius quæ geſſit,
nonne hæc ſcripta ſunt in libro verborũ die-
rum regum Iſrael? ¶Dormiuitq́; Amri cum 28
patribus ſuis, & ſepultus eſt in Samaria: re
gnauitq́; Achab filius eius pro eo. ¶Achab 29
vero filius Amri regnauit ſuper Iſrael anno
triceſimo octauo Aſa regis Iuda. Et regna-
uit Achab filius Amri ſuper Iſrael in Sama
ria viginti & duobus annis. ¶Et fecit A- 30
chab filius Amri malum in conſpectu Domi- G
ni ſuper omnes qui fuerunt ante eum. ¶Nec 31
ſuffecit ei vt ambularet in peccatis Ieroboã
filij Nabat: inſuper duxit vxorẽ Iezabel filiã
Eth-Baal regis Sidoniorũ. Et abijt, & ſer-
uiuit Baal, & adorauit eũ. ¶Et poſuit aram 32
Baal in tẽplo Baal, quod ædificauerat in Sa-
maria, ¶& plantauit lucũ: et addidit Achab 33
in opere ſuo, irritans Dominũ Deũ Iſrael ſu
per omnes reges Iſrael, qui fuerunt ante eũ.

34 ¶In diebus eius ædificauit Hiel de Beth-el,
Iericho: in Abiram primitiuo ſuo fundauit
eam, & in Segub nouiſſimo ſuo poſuit portas
eius: ‖iuxta verbum Domini quod locutus Ioſ.6.d.26.
fuerat in manu Ioſue filij Nun.

CAP. XVII.

1 ET dixit Elias Theſbites de habitatori-
A bus Galaad ad Achab, ‖Viuit Dominus Eccl.48.a.3. Iac.5.d.16.
Deus Iſrael in cuius conſpectu ſto: ſi erit an
nis his ros & pluuia, niſi iuxta oris mei ver
2 ba. ¶Et factum eſt verbum Domini ad eum,
3 dicens: ¶Recede hinc, & vade contra orien-
tem, & abſcondere in Torrente-carith, qui
4 eſt contra Iordanem, ¶& ibi de Torrente bi-
5 bes: coruisq́; præcepi vt paſcant te ibi. ¶Abijt
ergo, & fecit iuxta verbum Domini: cùmq́;
abiiſſet ſedit in Torrente-carith, qui eſt con
6 tra Iordanem. ¶Corui quoq́; deferebant ei
panẽ & carnes mane, ſimiliter panẽ & car-
7 nes veſperi, & bibebat de torrẽte. ¶Poſt dies
autem ſiccatus eſt torrens, non enim pluerat
8 ſuper terram. ¶Factus eſt ergo ſermo Domi-
9 ni ad eum, dicens: ¶‖Surge, & vade in Sa- Luc.4.d.25.
reptha Sidoniorum, & manebis ibi: præcepi
10 enim ibi mulieri viduæ vt paſcat te. ¶Sur-
B rexit, & abijt in Sareptha. Cumq́; veniſſet
ad portam ciuitatis, apparuit ei mulier vi-
dua colligens ligna & vocauit eam, dixitq́;
ei, Da mihi paululum aquæ in vaſe, vt bi-
11 bam. ¶Cùmq́; illa pergeret vt afferret, cla-
mauit poſt tergum eius, dicens, Affer mihi
12 obſecro et buccellã panis in manu tua. ¶Quæ
reſpondit, Viuit Dominus Deus tuus, quia
non habeo panẽ, niſi quantum pugillus ca-
pere poteſt farinæ in hydria, & paululũ olei
in lecytho: en colligo duo ligna, vt ingrediar,
& faciam illud mihi, & filio meo, vt come-
13 damus, & moriamur. ¶Ad quam Elias ait,
Noli timere, ſed vade, & fac ſicut dixiſti:
veruntamen mihi primùm fac de ipſa fari-
nula ſubcinericium panem paruulũ, & affer
ad me: tibi autem & filio tuo facies poſtea.
14 ¶Hæc autẽ dicit Dominus Deus Iſrael, Hy-
C dria farinæ non deficiet, nec lecythus olei mi
nuetur vſq́; ad diem in qua Dominus datu
15 rus eſt pluuiam ſuper faciem terræ. ¶Quæ
abijt, & fecit iuxta verbum Eliæ: & comedit
16 ipſe, & illa, & domus eius: & ex illa die ¶hy-
dria farinæ non defecit, & lecythus olei non
eſt imminutus, iuxta verbum Domini quod
17 locutus fuerat in manu Eliæ. ¶Factum eſt
autẽ poſt *hæc, ægrotauit filius mulieris ma- *verba.
trisfamiliâs, & erat languor *fortiſſimus, ita *ius to
18 vt non remaneret in eo halitus. ¶Dixit er-
go ad Eliam, Quid mihi & tibi vir Dei? in-
greſſus es ad me, vt rememorarẽtur iniqui-
19 tates meæ, & interficeres filiũ meũ? ¶Et ait
D ad eam *Elias: Da mihi filiũ tuum. Tulit- *.5.
que eũ de ſinu eius, & portauit in cœnaculũ
vbi ipſe manebat, & poſuit ſuper lectulum
20 ſuum. ¶Et clamauit ad dominum, & dixit,

Domi-

*Domine Deus meus etiámne viduam apud*
*quam ego vtcunq; ſuſtentor, afflixiſti, vt*
*interficeres filium eius?* ¶Et expandit ſe atq; 21
*menſus eſt ſuper puerum tribus vicibus, &*
*clamauit ad Dominũ, & ait: Domine Deus*
*meus, reuertatur obſecro anima pueri huius*
*in viſcera eius.* ¶Et exaudiuit Dominus vo 22
*cem Eliæ, & reuerſa eſt anima pueri intra*
*eum, & reuixit.* ¶Tulitq; Elias puerum, & 23
*depoſuit eum de cœnaculo in inferiorem do-*
*mum, & tradidit matri ſuæ, & ait illi, En*
*viuit filius tuus.* ¶Dixitq; mulier ad Eliã, 24
*Nunc in iſto cognoui quoniam vir Dei es tu,*
*& verbum Domini in ore tuo verum eſt.*

CAP. XVIII.

POſt dies multos factum eſt verbũ Domi 1
ni ad Eliam, in anno tertio dicens, Vade A
*& oſtende te Achab, vt dem pluuiam ſuper*
*faciẽ terræ.* ¶Iuit ergo Elias vt oſtenderet ſe 2
*Achab, erat autem fames vehemens in Sa-*
*maria.* ¶Vocauitq; Achab Abdiam diſpenſa 3
*torẽ domus ſuæ: Abdias autem timebat Do-*
*minum valde.* ¶Nam cùm interficeret Ieza 4
*bel prophetas Domini, tulit ille centum pro-*
*phetas, & abſcondit eos quinquagenos &*
*quinquagenos in ſpelũcis, & pauit eos pane*
*& aqua.* ¶Dixit ergo Achab ad Abdiã, Vade 5
*in terram ad vniuerſos fontes aquarũ, & in*
*cunctas valles, ſi forte poſſimus inuenire her*
*bam, & ſaluare equos & mulos, & non pe-*
*nitus iumenta intereant.* ¶Diuiſeruntq; ſi- 6
*bi regiones, vt circuirẽt eas: Achab ibat per* B
*viam vnam, & Abdias per viam alterã ſe-*
*orſum.* ¶Cùmq; eſſet Abdias in via, Elias oc 7
*currit ei, qui cùm cognouiſſet eũ, cecidit ſuper*
*faciem ſuam, & ait: Num tu es domine mi,*
¶& dixit. *Elias?* ¶Cui ille reſpondit, Ego, * Vade, & 8
*dic domino tuo: Adeſt Elias.* ¶Et ille, Quid 9
*peccaui, inquit, quoniam tradis me ſeruum*
*tuũ in manu Achab, vt interficiat me?* ¶Vi- 10
*uit Dominus Deus tuus, quia nõ eſt gẽs aut*
*regnum, quo non miſerit dominus meus te*
*requirens: & reſpondentibus cunctis, Non*
*eſt hic: adiurauit regna ſingula & gentes, eo*
*quod minime reperireris.* ¶Et nunc tu dicis 11
*mihi, Vade, & dic Domino tuo, Adeſt Elias.*
¶Cùmq; receſſero à te, Spiritus Domini a- 12
*ſportabit te in locum quẽ ego ignoro: & in-* C
*greſſus nuntiabo Achab: & non inueniens*
*te, interficiet me: ſeruus autem tuus timet*
*Dominum ab infantia ſua.* ¶Nunquid non 13
*indicatum eſt tibi domino meo, quid fecerim*
*cùm interficeret Iezabel prophetas Domini,*
*quod abſconderim de prophetis Domini cen-*
*tum viros quinquagenos & quinquagenos*
*in ſpeluncis, & pauerim eos pane & aqua?*
¶Et nunc tu dicis, Vade, & dic domino tuo, 14
*Adeſt Elias: vt interficiat me.* ¶Et dixit E- 15
*lias, Viuit Dominus exercituum, ante cuius*
*vultum ſto, quia hodie apparebo ei.* ¶Abyt 16
*ergo Abdias in occurſum Achab, & indicauit*

17 *ei, venitq; Achab in occurſum Eliæ.* ¶Et cùm
*vidiſſet eum, ait, Túne es ille qui conturbas*
18 *Iſrael?* ¶Et ille ait, Non ego turbaui Iſrael,
*ſed tu, & domus patris tui, qui dereliquiſtis*
*mandata Domini, & ſecuti eſtis Baalim.*
19 ¶Veruntamẽ nunc mitte & congrega ad me
*vniuerſum Iſrael in mõte Carmeli, & pro-*
*phetas Baal quadringentos quinquaginta,*
D *prophetaſq; lucorum quadringentos, qui co-*
20 *medunt de menſa Iezabel.* ¶Miſit Achab ad
*omnes filios Iſrael, & congregauit prophe-*
21 *tas in monte Carmeli.* ¶Accedens autem
*Elias ad omnem populũ, ait, Vſquequo clau*
*dicatis in duas partes? ſi dominus eſt Deus,*
*ſequimini eũ: ſi aũt Baal: ſequimini illũ. Et*
22 *nõ reſpõdit ei populus verbũ.* ¶Et ait rurſus
*Elias ad populũ. Ego remãſi propheta Domi*
*ni ſolus: prophetæ aũt Baal, quadringenti &* * prophetæq; lucorũ quadringenti.
23 *quinquaginta* * *viri ſunt.* ¶Dẽtur nobis duo
*boues, & illi eligãt ſibi bouẽ vnũ, & in fru-*
*ſta cædentes ponant ſuper ligna, ignẽ autem*
*non ſupponant, & ego faciã bouem alterũ, &*
*imponam ſuper ligna, ignẽ aũt non ſupponã.*
24 ¶Inuocate nomina deorũ veſtrorum, & ego
*inuocabo nomẽ domini mei: & Deus qui ex-*
*audierit per ignẽ, ipſe ſit Deus. Reſpondens*
25 *omnis populus ait, Optima propoſitio* *. ¶Di * quam locu tus eſt Elias
*xit ergo Elias prophetis Baal, Eligite vobis*
*bouẽ vnũ, & facite primi: quia vos plures*
*eſtis, & inuocate nomina deorũ veſtrorũ, ig-*
26 *nemq; non ſupponatis.* ¶Qui cũ tuliſſent bo-
*uem quẽ dederat eis, fecerunt: & inuocabãt*
*nomen Baal de mane vſq; ad meridiẽ, dicen*
*tes, Baal exaudi nos. Et non erat vox, nec*
E *qui reſponderet, tranſiliebantq; altare quod*
27 *fecerant.* ¶Cùmq; eſſet iam meridies, illu-
*debat illis Elias, dicens, Clamate voce ma-*
*iore: Deus enim eſt, & forſitan loquitur, aut*
*in diuerſorio eſt, aut in itinere, aut certe dor*
28 *mit, vt excitetur.* ¶Clamabãt ergo voce ma
*gna, & incidebant ſe iuxta ritũ ſuũ cultris*
*& lanceolis, donec perfunderentur ſanguine.*
29 ¶Poſtquam autẽ tranſiit meridies, & illis
*prophetantibus venerat tẽpus quo ſacrificiũ*
*offerri ſolet, nec audiebatur vox, nec aliquis*
30 *reſpondebat, nec attendebat orantes,* ¶dixit
*Elias omni populo, Venite ad me. Et accedẽ-*
*te ad ſe populo, curauit altare Domini quod*
31 *deſtructũ fuerat.* ¶Et tulit duodecim lapi-
*des iuxta numerum tribuũ filiorũ Iacob, ad*
*quẽ factus eſt ſermo Domini, dicens,* ‖*Iſrael* Ge.32.f.28.
32 *erit nomẽ tuũ.* ¶Et ædificauit de lapidibus 2.Re.17.l.34
F *altare in nomine Domini: fecitq; aquædu-*
*ctum, quaſi per duas aratiũculas in circuitu*
33 *altaris,* ¶*& compoſuit ligna, diuiſitq; per mem*
34 *bra bouẽ, & poſuit ſuper ligna,* ¶*& ait, Im-*
*plete quatuor hydrias aqua, et fundite ſuper*
*holocauſtũ, & ſuper ligna. Rurſumq; dixit,*
*Etiã ſecundo hoc facite. Qui cũ feciſſent ſe-*
*cundo, ait, Etiã tertio idipſum facite. Fece-*
35 *runtq; tertio,* ¶*& currebat aqua circũ alta-*
*re, &*

*re, & foſſa aquæ ductus repleta eſt. ¶ Cùmq; 36*
*iam tempus eſſet vt offerretur holocauſtum,*
*accedens Elias propheta, ait, Domine Deus*
*Abraham, & Iſaac, & Iſrael, oſtende hodie*
*quia tu es Deus Iſrael, & ego ſeruus tuus,*
*& iuxta præceptum tuum feci omnia verba*
*hæc. ¶ Exaudi me Domine, exaudi me: vt 37*
*diſcat populus iſte, quia tu es Dominus De-*
*us, & tu conuertiſti cor eorũ iterum. ¶ Ceci- 38*
*dit autẽ ignis Domini, & vorauit holocau-*
*ſtum, & ligna, et lapides, puluerem quoq; &*
*aquam quæ erat in aquæ-ductu lambens.*
*¶ Quod cũ vidiſſet omnis populus, cecidit in 39*
*faciem ſuam, & ait, Dominus ipſe eſt Deus,*
*Dominus ipſe eſt Deus. ¶ Dixitq; Elias ad 40*
*eos, Apprehẽdite prophetas Baal, & ne vnus*
*quidem effugiat ex eis. Quos cùm apprehen G*
*diſſent, duxit eos Elias ad Torrentẽ Ciſon, &*
*interfecit eos ibi. ¶ Et ait Elias ad Achab, 41*
*Aſcende, comede, & bibe: quia ſonus multæ*
*pluuiæ eſt. ¶ Aſcendit Achab, vt comederet 42*
*& biberet: Elias autem aſcẽdit in verticem*
*Carmeli, & pronus in terram poſuit faciem*
*ſuam inter genua ſua, ¶ & dixit ad puerum 43*
*ſuum, Aſcende, & proſpice contra mare. Qui*
*cum aſcendiſſet, & contemplatus eſſet, ait,*
*Non eſt quicquã. Et rurſum ait illi, Reuer-*
*tere ſeptem vicibus. ¶ In ſeptima autem vi 44*
*ce, Ecce nubecula parua quaſi veſtigiũ homi*
*nis aſcendebat de mari. Qui ait, Aſcende, &*
►.3. *dic Achab, Iunge currum tuum & deſcen-*
*de, ne occupet te pluuia. ¶ Cùmq; ſe verteret 45*
*huc atque illuc, ecce cæli contenebrati ſunt,*
*& nubes, & vẽtus, & facta eſt pluuia gran*
*dis. Aſcendens itaque Achab abijt in Iezra-*
*hel, ¶ & manus Domini facta eſt ſuper E- 46*
*liam, accinctuſq; lumbis currebat ante A-*
*chab, donec veniret in Iezrahel.*

## CAP. XIX.

*NVntiauit autem Achab Iezabel om- 1*
*nia quæ fecerat Elias, & quomodo oc- A*
*Baal 1. *cidiſſet vniuerſos prophetas *gladio. ¶ Miſitq; 2*
►.1. *Iezabel nuntium ad Eliam, dicẽs: Hæc mi*
*bi faciant dij, & hæc addant, niſi hac hora*
*cras poſuero animam tuam ſicut animam*
*vnius ex illis. ¶ Timuit ergo Elias, & ſurgẽs 3*
*abijt quocunque eum ferebat voluntas: ve-*
*nitq; in Berſabee Iuda, & dimiſit ibi puerũ*
*ſuum, ¶ & perrexit in deſertum viam vnius 4*
*diei. Cùmq; veniſſet, & ſederet ſubter vnã*
*iuniperum, petiuit animæ ſuæ vt morere-*
*tur, & ait, Sufficit mihi Domine, tolle ani-*
*mam meam: neque enim melior ſum quàm*
*patres mei. ¶ Proiecitq; ſe, & obdormiuit in 5*
►.3. *vmbra iuniperi: & ecce angelus Domini B*
*tetigit eum, & dixit illi, Surge & comede.*
*Et 2. *¶ *Reſpexit, & ecce ad caput ſuum ſubcineri 6*
*tius panis, & vas aquæ: comedit ergo, & bi-*
*bit, & rurſum obdormiuit. ¶ Reuerſuſq; eſt 7*
*angelus Domini ſecundo, & tetigit eum, di-*
*xitq; illi, Surge, comede: grandis enim tibi*
*8 reſtat via. ¶ Qui cùm ſurrexiſſet, comedit &*
*bibit, & ambulauit in fortitudine cibi illius*
*quadraginta diebus & quadraginta nocti-*
*9 bus, vſque ad montem Dei Horeb. ¶ Cùmq;*
*veniſſet illuc, manſit in ſpelunca & ecce ſer-*
*mo Domini ad eum, dixitq; illi, Quid hic a-*
*10 gis Elia? ¶ At ille reſpondit, ‖ Zelo zelatus* Ro.11.a.3.
*ſum pro Domino Deo exercituum, quia de-*
*reliquerunt pactum *Domini filij Iſrael: al-* *tuum 4.
*taria tua deſtruxerunt, & prophetas tuos*
*occiderunt gladio, & derelictus ſum ego ſo-*
*lus, & quærunt animam meam vt auferãt*
*11 eam. ¶ Et ait ei, Egredere, & ſta in monte*
*coram Domino: & ecce Dominus tranſit, &*
*C ſpiritus grandis & fortis ſubuertens mon-*
*tes, & conterens petras ante Dominum, non*
*in ſpiritu Dominus, & poſt ſpiritum commo*
*12 tio: non in commotione Dominus, ¶ & poſt*
*commotionem ignis: non in igne Dominus,*
*13 & poſt ignem ſibilus auræ tenuis. ¶ Quod*
*cùm audiſſet Elias, operuit vultũ ſuum pal*
*lio, & egreſſus ſtetit in oſtio ſpeluncæ, & ecce*
*vox ad eum, dicens: Quid hic agis Elia?*
*14 ¶ Et ille reſpondit, Zelo zelatus ſum pro Do-*
*mino Deo exercituum, quia dereliquerunt*
*pactum tuum filij Iſrael: altaria tua de-*
*ſtruxerunt, & prophetas tuos occiderunt gla*
*D dio, & derelictus ſum ego ſolus, & quærunt*
*15 animam meam vt auferant eam. ¶ Et ait*
*Dominus ad eum, Vade, & reuertere in*
*viam tuam per deſertum in Damaſcum:*
*cùmq; perueneris illuc, vnges Hazael regem*
*16 ſuper Syriam, ¶ & Iehu filium Namſi vnges*
*regem ſuper Iſrael. Eliſeum autem filium*
*Saphat, qui eſt de Abel-meula, vnges pro-*
*17 phetam pro te. ¶ ‖ Et erit, quicunque fugerit* 4.Reg.9.a.4.
*gladium Hazael, occidet eum Iehu: & qui-* Ecc.48.a.8.
*cunque fugerit gladium Iehu, interficiet* Rom.11.a.4.
*18 eum Eliſeus. ¶ Et derelinquam mihi in Iſ-*
*rael ſeptem millia virorum, quorum ge-* *vniuerſo-
*nua non ſunt incuruata ante Baal, & omne* rum 2.
*os quod non adorauit eum oſculans manum.*
*19 ¶ Profectus ergo inde Elias, reperit Eliſeum*
*filium Saphat, arantem in duodecim iugis* ►.6.
*boum, & ipſe in duodecim iugis boum*
*arantibus vnus erat: cùmque veniſſet E-*
*lias ad eum, miſit pallium ſuum ſuper il-*
*20 lum. ¶ Qui ſtatim relictis bobus cucurrit poſt*
*Eliam, & ait, Oſculer oro, patrem meum, &*
*matrem meam, & ſic ſequar te. Dixitq; ei,*
*Vade & reuertere: quod enim meum erat,*
*21 feci tibi. ¶ Reuerſus autem ab eo, tulit par*
*boum, & mactauit illud, & in aratro boum*
*coxit carnes, & dedit populo, & comederunt:*
*conſurgenſq; abijt, & ſecutus eſt Eliam, &*
*miniſtrabat ei.*

## CAP. XX.

*1 PОrrò Ben-adad rex Syriæ, congregauit*
*A omnem exercitum ſuum, & triginta duos*
*reges ſecum, & equos, & currus: & aſcen-*
*dens pugnabat contra Samariam, & obſi-*
*debat*

debat eam. Miſitq́ue nuntios ad Achab 2
regem Iſrael in ciuitatem, ait, Hæc dicit 3
Ben-adad, Argentum tuum & aurũ tuum
meum eſt: & uxores tuæ: & filij tui optimi,
mei ſunt. Reſpónditq; rex Iſrael, Iuxta ver 4
bum tuum domine mi rex, tuus ſum ego, &
omnia mea. Reuertentéſq; nuntij, dixerũt: 5
Hæc dicit Ben-adad qui miſit nos ad te, Ar
gentum tuum & aurum tuum, & uxores
tuas, & filios tuos dabis mihi. Cras igitur 6
hac eadem hora mittam ſeruos meos ad te,
& ſcrutabuntur domum tuam, & domũ ſer-
uorum tuorum: & omne quod eis placuerit,
ponent in manibus ſuis, & auferent. Voca- 7
uit autem rex Iſrael omnes ſeniores terræ, B
& ait, Animaduertite & videte quoniam
inſidietur nobis. miſit enim ad me pro uxo-
ribus meis, & filijs, & pro argento & auro:
& non abnui. Dixerúntq; omnes maiores 8
natu, & uniuerſus populus ad eum, Non au
dias, neque acquieſcas illi. Reſpondit itaq; 9
nuntijs Ben-adad, Dicite Domino meo regi,
Omnia propter quæ miſiſti ad me ſeruum
tuum in initio, faciam: hanc autem rem fa-
cere non poſſum. Reuerſíq; nuntij retulerũt 10
ei. Qui remiſit, & ait, Hæc faciant mihi dij,
& hæc addant, ſi ſuffecerit puluis Samariæ
pugillis omnis populi qui ſequitur me. Et 11
reſpondens rex Iſrael, ait, Dicite ei, Ne glo-
rietur accinctus æque ut diſcinctus. Fa- 12
ctum eſt autem cum audiſſet Ben-adad
·4· verbum iſtud, bibebat ipſe & reges in um-
braculis, & ait ſeruis ſuis, Circundate ciui-
tatem. Et circundederunt eam. Et ecce 13
propheta unus accedens ad Achab regem C
Iſrael, ait ei, Hæc dicit Dominus: Certe vi-
diſti omnem multitudinem hanc nimiam?
ecce, ego tradam eam in manum tuam ho-
die: ut ſcias quia ego ſum Dominus. Et 14
ait Achab, Per quem? Dixítq; ei: Hæc dicit
Dominus, Per pediſſequos principum prouin
ciarum. Et ait, Quis incipiet præliari? Et il-
le dixit: Tu. Recenſuit ergo pueros princi- 15
pum prouinciarum, & reperit numerum du
centorum triginta duorum: & recenſuit poſt
eos populum, & omnes filios Iſrael, ſeptem
millia: & egreſſi ſunt meridie. Ben-adad 16
autem bibebat temulentus in umbraculo
ſuo, & reges triginta duo cum eo, qui ad au-
xilium eius venerant. Egreſſi ſunt autem 17
pueri principum prouinciarum in prima fron
te. Miſit itaque Ben-adad, Qui nuntiaue-
runt ei, dicentes: Viri egreſſi ſunt de Sama-
ria. At ille ait, Siue pro pace veniunt, ap- 18
prehendite eos viuos: ſiue ut prælientur, vi
uos eos capite. Egreſſi ſunt ergo pueri prin 19
cipum prouinciarum, ac reliquus exercitus
*os 3. ſequebatur*: & percuſſit unuſquiſque vi- 20
rum qui contra ſe veniebat, fugerúntq; Sy-
ri, & perſecutus eſt eos Iſrael. Fugit quoque
Ben-adad rex Syriæ in equo cum equitibus

21 ſuis. Necnon egreſſus rex Iſrael percuſſit
D equos & currus: & percuſſit Syriam plaga
22 magna. (Accedens autem propheta ad re-
gem Iſrael, dixit ei: Vade, & confortare, &
ſcito, & vide quid facias: ſequenti enim an
23 no rex Syriæ aſcendet cõtra te.) Serui vero
regis Syriæ, dixerunt ei, Dij montiũ ſunt dij
eorum, ideo ſuperauerunt nos: ſed melius eſt
ut pugnemus contra eos in campeſtribus, &
24 obtinebimus eos. Tu ergo verbum hoc fac,
Amoue reges ſingulos ab exercitu tuo, & po-
25 ne principes pro eis: & inſtaura numerum
militum qui ceciderunt de tuis, & equos ſe-
cundum equos priſtinos, & currus ſecun-
dum currus quos ante habuiſti: & pugnabi-
mus contra eos in campeſtribus, & videbis
quod obtinebimus eos. Credidit conſilio eo-
26 rum, & fecit ita. Igitur poſtquam annus
tranſierat, recenſuit Ben-adad Syros, & a-
ſcendit in Aphec, ut pugnaret contra Iſrael.
27 Porro filij Iſrael recenſiti ſunt, & acceptis
E cibarijs profecti ex aduerſo, caſtráq; metati
ſunt contra eos, quaſi duo parui greges ca-
prarum: Syri autem repleuerunt terram.
28 (Et accedens unus vir Dei, dixit ad re- ·1·
gem Iſrael, Hæc dicit Dominus, Quia dixe-
runt Syri, Deus montium eſt Dominus, &
non eſt Deus vallium: dabo omnem multi-
tudinem hanc grandem in manu tua, &
29 ſcietis quia ego ſum Dominus.) Dirige-
bántq; ſeptem diebus ex aduerſo hi, atq; illi
acies, ſeptima autem die commiſſum eſt bel-
lum: percuſſerúntq; filij Iſrael de Syris cen-
30 tum millia peditum in die una. Fugerunt
autem qui remanſerant in Aphec, in ciuita-
tem: & cecidit murus ſuper viginti ſeptem
millia hominum qui remanſerant. Porrò
Ben-adad fugiens ingreſſus eſt ciuitatem,
in cubiculum quod erat intra cubiculum.
31 dixerúntq; ei ſerui ſui, Ecce, audiuimus
F quod reges domus Iſrael clementes ſint, po-
namus itaque ſaccos in lumbis noſtris, &
funiculos in capitibus noſtris, et egrediamur
ad regem Iſrael: forſitan ſaluabit animas no
32 ſtras. Accinxerunt ſaccis lumbos ſuos, &
poſuerunt funiculos in capitibus ſuis, vene-
rúntq; ad regem Iſrael, & dixerunt ei, Ser-
uus tuus Ben-adad dicit, Viuat oro te ani-
ma mea. Et ille ait, Si adhuc viuit, frater
33 meus eſt. Quod acceperunt viri pro omine:
& feſtinantes rapuerunt verbum ex ore e-
ius, atq; dixerunt, Frater tuus Ben-adad*. *viuit.
Et dixit eis, Ite, & adducite eum ad me. E-
greſſus eſt ergo ad eum Ben-adad, & leua-
34 uit eum in currum ſuum. Qui dixit ei,
Ciuitates quas tulit pater meus à patre
tuo, reddam: & plateas fac tibi in Dama-
ſco, ſicut fecit pater meus in Samaria, & e-
go fœderatus recedam à te. Pepigit ergo fœ-
35 dus, & dimiſit eum. Tunc vir quidam de
filijs prophetarum dixit ad ſocium ſuum in

ſermone Domini. Percute me, At ille noluit
percutere. ¶Cui ait, Quia noluiſti audire 36
vocem Domini, ecce recedes à me, & percu-
tiet te leo. Cùmq; paulum receſſiſſet ab eo,
inuenit eum leo, atque percuſſit. ¶ Sed & 37
alterum inueniens virum, dixit ad eum, G
Percute me, Qui percuſſit eum, & vulnera-
uit. ¶Abijt ergo propheta, & occurrit regi in 38
.2. via, & mutauit aſperſione pulueris os & oculos ſuos. ¶Cùmq; rex tranſiſſet, clamauit 39
ad regem, & ait, Seruus tuus egreſſus eſt ad
præliandum cominus: cùmq; fugiſſet vir v-
nus, adduxit eum quidam ad me, & ait,
Cuſtodi virum iſtum: qui ſi lapſus fuerit,
erit anima tua pro anima eius, aut talen-
tum argenti appendes. ¶Dum autem ego tur 40
batus huc illucq; me verterem, ſubito non
comparuit. Et ait rex Iſrael ad eum, Hoc eſt
iudicium tuum, quod ipſe decreuiſti. ¶At il- 41
le ſtatim abſterſit puluerem de facie ſua, &
cognouit eum rex Iſrael quod eſſet de pro-
phetis. ¶Qui ait ad eum, Hæc dicit, Domi- 42
Inf.22.f.32. nus, ‖ Quia dimiſiſti virum dignum morte
de manu tua, erit anima tua pro anima e-
ius, & populus tuus pro populo eius. ¶ Re- 43
uerſus eſt igitur rex Iſrael in domum ſuam,
audire contemnens, & furibundus venit in
Samariam.

## CAP. XXI.

.5. POſt verba autem hæc tempore illo vi- 1
nea erat Naboth Iezrahelitæ, quæ erat A
in Iezrahel, iuxta palatium Achab regis Sa
mariæ. ¶Locutus eſt ergo Achab ad Naboth, 2
dicens, Da mihi vineã tuam, vt faciam mi-
hi hortum olerum, quia vicina eſt, & prope
domum meam, daboq; tibi pro ea vineam
meliorem: aut ſi commodius tibi putas, ar-
genti pretium quantum digna eſt. ¶Cui re- 3
ſpondit Naboth, Propitius ſit mihi Domi-
nus, ne dem hæreditatem patrum meorum
tibi. ¶Venit ergo Achab in domum ſuam in- 4
dignans, & frendens ſuper verbo quod locu-
tus fuerat ad eum Naboth Iezrahelites, di- B
cens, Non dabo tibi hæreditatem patrum
meorum. Et proijciens ſe in lectulum ſuum,
auertit faciem ſuam ad parietem, & nõ co-
medit panem. ¶ Ingreſſa eſt autem ad eum 5
Iezabel vxor ſua, dixitq; ei, Quid eſt hoc,
vnde anima tua contriſtata eſt? & quare
non comedis panem. ¶Qui reſpondit ei, Lo- 6
cutus ſum Naboth Iezrahelitæ, & dixi ei,
Da mihi vineã tuam, accepta pecunia: aut
ſi tibi placet, dabo tibi vineam meliorem
.4. pro ea. Et ille ait, Non dabo tibi vineam
meam. ¶Dixit ergo ad eum Iezabel vxor e- 7
ius, Grandis authoritatis es, & bene regis C
regnum Iſrael: ſurge, & comede panem, &
æquo animo eſto, ego dabo tibi vineam Na-
both Iezrahelitæ. ¶Scripſit itaque literas ex 8
nomine Achab, & ſignauit eas annulo eius,
& miſit ad maiores natu, & optimates qui
erãt in ciuitate eius, & habitabant cũ Na-
9 both. ¶Literarum autem hæc erat ſenten-
tia, Prædicate ieiunium, & ſedere facite Na
10 both inter primos populi, ¶ & ſubmittite
duos viros filios Belial contra eum, & fal-
ſum teſtimonium dicant. Benedixit Deum
& regem, & educite eum, & lapidate, ſicq;
11 moriatur. ¶Fecerunt ergo ciues eius maiores
natu & optimates qui habitabant cum eo in
vrbe, ſicut præceperat eis Iezabel, & ſicut
ſcriptũ erat in literis quas miſerat ad eos:
12 ¶prædicauerunt ieiunium, & ſedere fecerũt
13 Naboth inter primos populi. ¶ Et adductis
D duobus viris filijs diaboli, fecerunt eos ſede-
re contra eum: at illi, ſcilicet vt viri diabo-
lici, dixerunt contra eum teſtimonium coram
multitudine, Benedixit Naboth Deum & re
gem, quam ob rem eduxerunt eum extra ci-
14 uitatem, & lapidibus interfecerunt. ¶Miſe-
runtq; ad Iezabel, dicentes, Lapidatus eſt
15 Naboth, & mortuus eſt. ¶Factum eſt autem,
cùm audiſſet Iezabel lapidatum Naboth, &
mortuum, locuta eſt ad Achab, Surge, & poſ-
ſide vineam Naboth Iezrahelitæ, qui noluit
tibi acquieſcere, & dare eã accepta pecunia:
non enim viuit Naboth, ſed mortuus eſt.
16 ¶Quod cùm audiſſet Achab, mortuum vide-
licet Naboth, ſurrexit, & deſcendebat in vi-
neam Naboth Iezrahelitæ, vt poſſideret eã.
17 ¶ Factus eſt igitur ſermo Domini ad Eliam
18 Theſbiten, dicens: ¶Surge, & deſcende in oc
E curſum Achab regis Iſrael, qui eſt in Sama-
ria: ecce ad vineam Naboth deſcendit, vt poſ
19 ſideat eam: ¶ & loquêris ad eum, dicens, Hæc Inf.22.f.38.
dicit Dominus, Occidiſti inſuper & poſſedi-
ſti. Et poſt hæc addes, Hæc dicit Dominus, In
loco hoc in quo linxerunt canes ſanguinem
Naboth, lambent quoque ſanguinem tuum.
20 ¶Et ait Achab ad Eliam, Num inueniſti me "inimice mi
"inimicum tibi? Qui dixit, Inueni, eo quod 4.
venundatus ſis, vt faceres malum in conſpe *Hæc dicit
21 ctu Domini.* ¶ ‖ Ecce ego inducam ſuper te Dominus.
malũ, & demetam poſteriora tua, & interfi- 4.Re. 9.b.8.
ciam de Achab mingentem ad parietem, &
22 clauſum, & vltimũ in Iſrael. ¶Et dabo do-
F mum tuam ‖ ſicut domum Ierobeam filij Na- Sup.15.g.29.
bat, ‖ & ſicut domum Baaſa filij Ahia: quia Sup.16.a.3.
egiſti, vt me ad iracundiam prouocares, &
23 peccare feciſti Iſrael. ¶Sed & de Iezabel lo- 4.Re.9. g.33.
cutus eſt Dominus, dicẽs: Canes comedent Ie
24 zabel in agro Iezrahel. ¶Si mortuus fuerit
Achab in ciuitate, comedent eum canes: ſi au
tem mortuus fuerit in agro, comedent eum
25 volucres cæli. ¶Igitur non fuit alter talis ſi-
cut Achab, qui venũdatus eſt vt faceret ma
lum in conſpectu Domini, concitauit enim
26 eũ Iezabel vxor ſua, ¶ & abominabilis fa-
G ctus eſt in tantum vt ſequeretur idola quæ
fecerant Amorrhæi, quos conſumpſit Domi-
27 nus à facie filiorum Iſrael. ¶Itaque cùm au
diſſet Achab ſermones iſtos, ſcidit veſtimen-

ta ſua, & operuit cilicio carnẽ ſuam, ieiuna-
uitq́, & dormiuit in ſacco, & ambulauit di-
miſſo capite. ¶ Et factus eſt ſermo domini ad 28
Eliam Theſbiten, dicens, ¶ Nonne vidiſti 29
humiliatũ Achab coram me? quia igitur hu
miliatus eſt mei cauſa, non inducam malum
4.Re.9.f.26 in diebus eius, ſed in diebus filij ſui inferam
malum domui eius.

CAP. XXII.

2.Par.18.a.1 TRanſierunt igitur tres anni abſque bel 1
lo inter Syriam & Iſrael. ¶ In anno au- 2
tem tertio, deſcendit Ioſaphat rex Iuda ad A
regem Iſrael. ¶ (Dixitq́ rex Iſrael ad ſeruos 3
ſuos, Ignoratis quod noſtra ſit Ramoth Ga-
laad, & negligimus tollere eã de manu regis
Syriæ?) ¶ Et ait ad Ioſaphat, Venieſne mecũ 4
ad præliandũ in Ramoth-Galaad? ¶ Dixitq́ 5
Ioſaphat ad regem Iſrael, Sicut ego ſum, ita
& tu: "populus meus, & populus tuus vnũ
ſunt: & equites mei, equites tui'. Dixitq́ Io
ſaphat ad regẽ Iſrael, Quære, oro te, hodie ſer
monem Domini. ¶ Congregauit ergo rex Iſ- 6
rael prophetas, quadringentos circiter vi-
ros, & ait ad eos, Ire debeo in Ramoth Ga-
laad ad bellandum, an quieſcere? Qui reſpon
derunt, Aſcende, & dabit eam Dominus in
manu regis. ¶ Dixit autem Ioſaphat, Nõ eſt 7
hic propheta Domini quiſpiam, vt interro-
gemus per eum? ¶ Et ait rex Iſrael ad Ioſa- 8
phat, Remãſit vnus, per quem poſſumus in-
terrogare Dominum: ſed ego odi eum, quia
non prophetat mihi bonum, ſed malum, Mi-
chæas filius Iemla. Cui Ioſaphat ait, Ne lo-
quaris ita rex. ¶ Vocauit ergo rex Iſrael eu- 9
nuchum quendam, & dixit ei, Feſtina addu B
cere Michæam filium Iemla. ¶ Rex autem Iſ 10
rael, & Ioſaphat rex Iuda ſedebant vnuſ-
quiſque in ſolio ſuo veſtiti cultu regio, in
area iuxta oſtiũ portæ Samariæ, & vniuerſi
prophetæ prophetabant in conſpectu eorum.
¶ Fecit quoque ſibi Sedecias filius Chanaa- 11
na cornua ferrea, & ait, Hæc dicit dominus,
His ventilabis Syriam, donec deleas eam.
¶ Omneſq́ prophetæ ſimiliter prophetabant, 12
dicentes, Aſcende in Ramoth-Galaad, &
vade proſpere, & tradet Dominus in ma-
nus regis. ¶ Nuntius verò qui ierat vt vo- 13
caret Michæam, locutus eſt ad eum, dicens,
Ecce ſermones prophetarum ore vno regi bo-
na prædicant: ſit ergo "ſermo tuus ſimilis eo-
rum, & loquere bona. ¶ Cui Michæas ait, 14
Viuit Dominus, quia quodcunq́ dixerit mi
hi Dominus, hoc loquar. ¶ Venit itaque ad 15
regem, & ait illi rex, Michæa, ire debemus
in Ramoth-Galaad ad præliandum, an ceſ- C
ſare? Cui ille reſpondit, Aſcende, & vade
proſpere, & tradet Dominus in manus re-
gis. ¶ Dixit autem rex ad eum, Iterum atq́ 16
iterum adiuro te, vt non loquaris mihi niſi
quod verum eſt, in nomine Domini. ¶ Et ille 17
ait, Vidi cunctum Iſraël diſperſum in mon-

" & ſicut populus meus, & populus tuus: & ſicut equi mei, ita & equi tui.

" & 6.

tibus quaſi oues non habentes paſtorem: &
ait Dominus, Non habent iſti dominum: re-
uertatur vnuſquiſque in domum ſuam in
18 pace. ¶ (Dixit ergo rex Iſrael ad Ioſaphat,
Nunquid non dixi tibi quia non prophetat
19 mihi bonum, ſed ſemper malum?) ¶ Ille vero
addens, ait, Propterea audi ſermonem Do-
mini, Vidi Dominum ſedentem ſuper ſo-
lium ſuum, & omnem exercitum cæli aſſi-
20 ſtentem ei a dextris & à ſiniſtris: ¶ & ait
Dominus, Quis decipiet Achab regem Iſ-
rael, vt aſcendat, & cadat in Ramoth-Ga-
laad? Et dixit vnus verba huiuſcemodi, &
21 alius aliter. ¶ Egreſſus eſt autem ſpiritus, &
ſtetit coram Domino, & ait, Ego decipiam
D illum. Cui locutus eſt Dominus, In quo?
22 ¶ Et ille ait, Egrediar, & ero ſpiritus men-
dax in ore omnium prophetarum eius. Et di
xit Dominus, Decipies, & præualebis: egre-
23 dere, & fac ita. ¶ Nunc igitur ecce dedit Do-
minus ſpiritum mendacij in ore omniũ pro-
phetarum tuorum, qui hic ſunt, & dominus
24 locutus eſt contra te malum. ¶ Acceſſit autẽ
Sedecias filius Chanaana, & percuſſit Mi-
chæam in maxillam, & dixit, Méne ergo di-
miſit ſpiritus Domini, & locutus eſt tibi?
25 ¶ Et ait Michæas, Viſurus es in die illa quã-
do ingredieris in cubiculum, intra cubiculũ
26 vt abſcondaris. ¶ Et ait rex Iſrael, Tollite
Michæam, & maneat apud Amon principem
27 ciuitatis, & apud Ioas filium Amelech, ¶ &
dicite eis, Hæc dicit rex, Mittite virũ iſtum
in carcerem, & ſuſtentate eum pane tribu-
lationis & aqua anguſtiæ, donec reuertar in
28 pace. ¶ Dixitq́ Michæas, Si reuerſus fueris
in pace, non eſt locutus in me Dominus. Et
29 ait, Audite populi omnes. ¶ Aſcendit itaque
rex Iſrael, & Ioſaphat rex Iuda in Ramoth-
30 Galaad. ¶ Dixit itaq́ rex Iſrael ad Ioſaphat
Sume arma, & ingredere prælium, & indue-
re veſtibus tuis. porro rex Iſrael mutauit ha
31 bitum ſuum, & ingreſſus eſt bellum. ¶ Rex
E autẽ Syriæ præceperat principibus curruum
triginta duobus, dicens: Non pugnabitis con
tra minorem, & maiorem quempiam, niſi
32 contra regem Iſrael, ſolum. ¶ Cum ergo vi-
diſſent principes curruum Ioſaphat, ſuſpicati
ſunt quod ipſe eſſet rex Iſrael, & impetu fa-
cto pugnabant contra eum: & exclamauit Io
33 ſaphat. ¶ Intellexeruntq́ principes curruum
quod non eſſet rex Iſrael, & ceſſauerunt ab
34 eo. ¶ "Vir' autem quidam tetendit arcum,
in incertum ſagittam dirigens, & caſu per-
cuſſit regem Iſrael inter pulmonem & ſto-
machum. At ille dixit aurigæ ſuo, Verte ma-
num tuam, & eijce me de exercitu, quia gra
35 uiter vulneratus ſum. ¶ Commiſſum eſt er-
go prælium in die illa. & rex Iſrael ſta-
bat in curru ſuo contra Syros, & mortuus
eſt veſpere: fluebat autem ſanguis plagæ
36 in ſinum currus. ¶ & præco inſonuit in

" Vnus ſ.

vniuerſo exercitu antequam ſol occumberet,
*ſuam ſ. diceus, Vnuſquiſque reuertatur in ciuitatē*
& in terrā ſuam. Mortuus eſt autē rex, & 37
perlatus eſt in Samariam: ſepelieruntq; re-
gem in Samaria, & lauerunt currum eius 38
in piſcina Samaria, & linxerunt canes ſan
Sup. 21. c. 21. guinē eius, & habenas lauerunt, iuxta ver
bum Domini quod locutus fuerat. Reliqua 39
autē ſermonum Achab, & vniuerſa quæ fe-
cit, & domus eburnea quam ædificauit, cun
ctarumq; vrbium quas extruxit, nonne hæc
ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum re- F
gum Iſrael? Dormiuit ergo Achab cum pa- 40
tribus ſuis, & regnauit Ochozias filius eius
pro eo. Ioſaphat vero filius Aſa regnare cœ 41
perat ſuper Iudam anno quarto Achab re-
gis Iſrael. Triginta quinque annorum erat 42
cùm regnare cœpiſſet, & vigintiquinque an .
nis regnauit in Ieruſalē: nomen matris eius
Azuba filia Salai. Et ambulauit in omnē 43
via Aſa patris ſui, & non declinauit ex ea:
fecitq; quod rectū erat in conſpectu Domini.
Veruntamen excelſa non abſtulit: adhuc 44
enim populus ſacrificabat, & adolebat incen
ſum in excelſis. pacemq; habuit Ioſaphat cū 45
rege Iſrael. Reliqua autem verborum Ioſa 46
phat, & opera eius quæ geſſit, et prælia, non-
ne hæc ſcripta ſunt in libro verborū dierum
regū Iuda? Sed & reliquias effœminatorū, 47
qui remanſerant in diebus Aſa patris eius, G
abſtulit de terra. Nec erat tunc rex conſti- 48
tutus in Edom. Rex vero Ioſaphat fecerat 49
claſſes in mari, quæ nauigarent in Ophir
propter aurum: & ire nō potuerant, quia con-
fractæ ſunt in Aſion-gaber. Tūc ait Ocho- 50
zias filius Achab ad Ioſaphat, Vadant ſerui
mei cum ſeruis tuis in nauibus. Et noluit
3. Par 21. a. 1. Ioſaphat. Dormiuitq; Ioſaphat cum patri- 51
bus ſuis, & ſepultus eſt cum eis in ciuitate
Dauid patris ſui: regnauitq; Ioram filius e-
ius pro eo. Ochozias autem filius Achab re 52
gnare cœperat ſuper Iſrael in Samaria, an-
no ſeptimodecimo Ioſaphat regis Iuda, re-
gnauitq; ſuper Iſrael duobus annis. Et fe- 53
cit malum in conſpectu Domini, & ambula-
uit in via patris ſui & matris ſuæ, & in
via Ieroboam filij Nabat, qui peccare fecit
Iſrael. Seruiuit quoque Baal, & adorauit 54
eum, & irritauit Dominum Deum Iſrael,
iuxta omnia quæ fecerat pater eius.

# QVARTVS REGVM LIBER: SECVNDVM HEBRAEOS, MALACHIM SECVNDVS.

## CAPVT I.

PRAEVARICATVS eſt autem 1
Moab in Iſrael, poſtquam mortuus eſt A
Achab. Cecidītq; Ochozias per can- 2
cellos cœnaculi ſui quod habebat in
Samaria, & ægrotauit: miſitq; nuntios, di-
cens ad eos, Ite, conſulite Beel-zebub deum
Accaron, vtrum viuere queā de infirmitate
3 mea hac. Angelus autem Domini locutus
eſt ad Eliam Thesbiten, dicens, Surge, & a-
ſcende in occurſum nuntiorum regis Sama-
ria, & dices ad eos, Nunquid non eſt Deus in
Iſrael, vt eatis ad conſulendum Beel-zebub
4 deum Accaron? Quam ob rem hæc dicit do-
minus, De lectulo ſuper quem aſcendiſti,
non deſcendes, ſed morte morieris. Et abijt
5 Elias. Reuerſiq; ſunt nuntij ad Ochoziam.
6 Qui dixit eis, Quare reuerſi eſtis? At illi
reſponderunt ei, Vir occurrit nobis, & dixit
B ad nos, Ite, & reuertimini ad regē qui miſit
vos, & dicetis ei, Hæc dicit Dominus, Nun-
quid quia non erat Deus in Iſrael, mittis vt
conſulatur Beel-zebub deus Accaron? Id-
circo de lectulo ſuper quem aſcendiſti, non
7 deſcendes, ſed morte morieris. Qui dixit
ei, Cuius figuræ & habitus eſt vir ille qui
8 occurrit vobis, & locutus eſt verba hæc? At
illi dixerunt, Vir piloſus, & zona pelliceā
accinctus renibus. Qui ait, Elias Thesbites
9 eſt. Miſitq; ad eum quinquagenarium prin
cipem, & quinquaginta qui erant ſub eo.
Qui aſcendit ad eum, ſedentiq; in vertice
montis, ait, Homo Dei rex præcepit vt de-
10 ſcendas. Reſpondensq; Elias, dixit quin-
quagenario, Si homo Dei ſum, deſcendat i-
gnis de cælo, & deuoret te, & quinquaginta
tuos. Deſcendit itaque ignis de cælo, & deuo
rauit eum, et quinquaginta qui erant cū eo.
11 Rurſumq; miſit ad eum principem quin-
C quagenarium alterum, & quinquaginta cū
eo. Qui locutus eſt illi, Homo Dei, hæc dicit
12 rex, Feſtina, deſcende. Reſpondens Elias
ait, Si homo Dei ego ſum, deſcendat ignis de
cælo, & deuoret te, & quinquaginta tuos.
Deſcendit ergo* ignis de cælo, & deuorauit *Dei
13 illū, et quinquaginta eius. Iterū miſit prin
cipem quinquagenarium tertiū, & quinqua
ginta qui erant cum eo. Qui cùm veniſſet,
curuauit genua contra Eliam, & precatus eſt
eum, & ait, Homo Dei noli deſpicere animā
meā, & animas ſeruorū tuorum qui mecum
14 ſunt. Ecce deſcendit ignis de cælo, & deuo-
rauit duos principes quinquagenarios pri-
D mos, & quinquagenos qui cum eis erant. ſed
15 nunc obſecro vt miſerearis animæ meæ. Lo-
cutus eſt autem angelus Domini ad Eliam,
dicens, Deſcende cum eo, ne timeas. Surrexit
16 igitur, & deſcendit cum eo ad regem, & lo-
cutus eſt ei, Hæc dicit Dominus, Quia miſi-
ſti nuntios ad conſulendū Beel-zebub deum
Accaron, quaſi nō eſſet Deus in Iſrael à quo
poſſes interrogare ſermonem, ideo de lectulo
ſuper quē aſcendiſti, nō deſcendes, ſed morte
17 morieris. Mortuus eſt autē iuxta ſermonem
Domini quem locutus eſt Elias, & regnauit
Iorā frater eius pro eo, anno ſecundo Ioram
filij

filij Ieſaphat regis Iuda: non enim habebat
filium. ⁋Reliqua autem verborum Ochoziæ 18
quæ operatus eſt, nonne hæc ſcripta ſunt in
Libro ſermonum dierum regum Iſrael?

## CAP. II.

FActum eſt autem, cùm leuare vellet Do- 1
minus Eliam per turbinem in cælum, i- A
bant Elias & Eliſeus de Galgalis. ⁋Dixitq; 2
Elias ad Eliſeum, Sede hic, quia Dominus
miſit me vſque in Beth-el. Cui ait Eliſeus,
Viuit dominus, & viuit anima tua, quia nõ
derelinquam te. Cùmq; deſcendiſſent Beth-
el, ⁋egreſſi ſunt filij prophetarum, qui erant 3
in Beth-el, ad Eliſeum, & dixerunt ei, Nũ-
quid noſti quia hodie Dominus tollet domi-
num tuum a te? Qui reſpondit, Et ego noui:
ſilete. ⁋Dixit autem Elias ad Eliſeum, Sede 4
hic, quia Dominus miſit me in Iericho. Et
ille ait, Viuit Dominus, & viuit anima tua
quia non derelinquam te. Cumq; veniſſent
Iericho, ⁋acceſſerunt filij prophetarum qui e- 5
rant in Iericho, ad Eliſeum, & dixerunt ei,
Nunquid noſti quia Dominus hodie tollet
dominum tuum a te? Et ait, Et ego noui: ſi-
lete. ⁋Dixit autem ei Elias, Sede hic, quia 6
Dominus miſit me vſque ad Iordanem. Qui
ait, Viuit Dominus, & viuit anima tua,
quia non derelinquã te. Ierunt igitur ambo
pariter, ⁋& quinquaginta viri de filijs pro- 7
phetarũ ſecuti ſunt eos, qui & ſteterunt econ
tra, longe: illi autẽ ambo ſtabant ſuper Ior- B
danem. ⁋Tulitq; Elias pallium ſuum, & in 8
uoluit illud, & percuſſit aquas, quæ diuiſa
ſunt in vtranq; partẽ, & tranſierunt ambo
per ſiccum. ⁋Cùmq; tranſiſſent, Elias dixit 9
ad Eliſeum, Poſtula quod vis vt faciã tibi,
antequam tollar a te. Dixitq; Eliſeus, Obſe
cro vt fiat in me duplex ſpiritus tuus. ⁋Qui 10
reſpondit, Rem difficilem poſtulaſti: attamen
ſi videris me, quando tollar a te, erit tibi
quod petiſti: ſi autem non videris, non erit.
⁋Cùmq; pergerent, & incedentes ſermocina 11
rentur, ecce currus igneus, & equi ignei diui
e.Ma.2.f.58. ſerunt vtrunq; : ‖ & aſcendit Elias per turbi
Ecc.48.b.1. nem in cælum. ⁋Eliſeus autem videbat, & 12
clamabat, Pater mi, pater mi, currus Iſrael
& auriga eius. Et non vidit eum amplius:
apprehenditq; veſtimenta ſua, & ſcidit illa
in duas partes. ⁋Et leuauit pallium Eliæ, 13
quod ceciderat ei. reuerſusq; ſtetit ſuper ripã C
Iordanis, ⁋& pallio Eliæ quod ceciderat ei, 14
*.2. percuſſit aquas, *& nõ ſunt diuiſæ᾽, & di-
xit, Vbi eſt Deus Eliæ? etiã nunc. Percuſſitq;
aquas, & diuiſæ ſunt huc atq; illuc, & tran
*cum 1. ſiit Eliſeus. ⁋Videntes autem * filij prophe- 15
tarum qui erant in Iericho econtra, dixe-
runt, Requieuit Spiritus Eliæ ſuper Eliſeũ.
Et venientes in occurſum eius, adorauerũt
eum proni in terram. ⁋dixeruntq; illi, Ecce, 16
cum ſeruis tuis ſunt quinquaginta viri for
tes, qui poſſunt ire, & quærere dominum

tuum, ne fortè tulerit eum Spiritus Domi-
ni, & proiecerit eum in vnum montium,
aut in vnam vallium. Qui ait, Nolite mit-
17 tere. ⁋Coegeruntq; eum, donec acquieſceret,
& diceret, Mittite. Et miſerunt quinqua-
ginta viros: qui cùm quæſiſſent tribus die-
18 bus, non inuenerunt. ⁋Et reuerſi ſunt ad
D eum: at ille habitabat in Iericho, & dixit
eis, Nunquid non dixi vobis, Nolite * mit- *ire? 4.
19 tere᾽? ⁋Dixerunt quoque viri ciuitatis ad
Eliſeum, Ecce habitatio ciuitatis huius o-
ptima eſt, ſicut tu ipſe domine perſpicis, ſed
20 aquæ peſſimæ ſunt, & terra ſterilis. ⁋At ille
ait, Afferte mihi vas nouum, & mittite in
21 illud ſal. Quod cùm attuliſſent, ⁋egreſſus ad
fontem aquarum, miſit in illum ſal, & ait,
Hæc dicit Dominus, Sanaui aquas has, &
non erit vltra in eis mors, neque ſterilitas.
22 ⁋Sanatæ ſunt ergo aquæ vſque in diẽ hanc
23 iuxta verbũ Eliſei quod locutus eſt. ⁋Aſcen
dit autem in Beth-el: cùmque aſcenderet
per viã, pueri parui egreſſi ſunt de ciuitate,
& illudebant ei dicentes, Aſcende calue, a-
24 ſcende calue. ⁋Qui cùm reſpexiſſet, vidit
eos, & maledixit eis in nomine Domini: e-
greſſiq; ſunt duo vrſi de ſaltu, & lacerauc-
25 runt ex eis quadraginta duos pueros. ⁋Abijt
autem inde in montem Carmeli, & inde re-
uerſus eſt in Samariam.

## CAP. III.

1 IOram vero filius Achab regnauit ſuper
A Iſrael in Samaria anno decimooctauo Io-
ſaphat regis Iuda. Regnauitq; duodecim an-
2 nis. ⁋Et fecit malum coram Domino, ſed
nõ ſicut pater ſuus & mater: tulit enim ſta-
3 tuas Baal quas fecerat pater eius. ⁋Verun-
tamen in peccatis Ieroboam filij Nabat, qui
peccare fecit Iſrael, adhæſit, nec receſſit ab
4 eis. ⁋Porro Meſa rex Moab, nutriebat peco-
ra multa, & ſoluebat regi Iſrael centum
millia agnorum, & centum millia arietum
5 cum velleribus ſuis. ⁋Cùmq; mortuus fuiſ-
ſet Achab, præuaricatus eſt fœdus: quod ha-
6 bebat cum rege Iſrael. ⁋Egreſſus eſt igitur
rex Ioram in die illa de Samaria, & recen-
7 ſuit vniuerſum Iſrael. ⁋Miſitq; ad Ioſaphat
regem Iuda, dicens, Rex Moab receſſit à me,
veni mecum contra eum ad prælium. Qui
reſpondit, Aſcendam, qui meus eſt, tuus eſt:
populus meus, populus tuus: & equi mei, e-
8 qui tui. ⁋Dixitq;, Per quam viam aſcende-
mus? At ille reſpondit, Per deſertũ Idumææ.
9 ⁋Perrexerũt igitur rex Iſrael, & rex Iuda,
B & rex Edom, & circuierunt per viã ſeptem
dierum, nec erat aqua exercitui & iumentis
10 quæ ſequebantur eos. ⁋Dixitq; rex Iſrael,
Heu * heu heu᾽, congregauit nos Dominus *.1.
11 tres reges, vt traderet in manu Moab. ⁋Et
ait Ioſaphat, Eſtne hic propheta Domini, vt
deprecemur Dominum per eum? Et reſpondit
vnus de ſeruis regis Iſrael, Eſt hic Eliſeus

 filius

*filius Saphat, qui fundebat aquam ſuper*
*manus Eliæ.* ¶ *Et ait Ioſaphat, Eſt apud eũ* 12
*ſermo Domini. Deſcenditq́; ad eum rex Iſ-*
*rael, & Ioſaphat rex Iuda, & rex Edom.*
¶ *Dixit autem Eliſeus ad regẽ Iſrael, Quid* 13
*mihi & tibi eſt? vade ad prophetas patris*
*tui & matris tuæ. Et ait illi rex Iſrael,*
*Quare congregauit Dominus tres reges hos,*
*vt traderet eos in manus Moab?* ¶ *Dixitq́;* 14
*ad eum Eliſeus, Viuit Dominus exercituũ,*
*in cuius conſpectu ſto: quòd ſi non vultũ Io-*
*ſaphat regis Iuda erubeſcerem, non atten-*
*diſſem quidem te, nec reſpexiſſem.* ¶ *Nunc au* 15
*tem adducite mihi pſaltem. Cùmq́; caneret* C
*pſaltes, facta eſt ſuper eum manus Domini,*
*& ait.* ¶ *Hæc dicit Dominus, Facite alueum* 16
*torrentis huius foſſas & foſſas.* ¶ *Hæc enim* 17
*dicit Dominus, Non videbitis ventũ, neque*
*pluuiam: & alueus iſte replebitur aquis, &*
*bibetis vos, & familiæ veſtræ, & iumenta*
*veſtra.* ¶ *Paruumq́; eſt hoc in conſpectu Domi* 18
*ni: inſuper tradet etiam Moab in manus ve*
*ſtras.* ¶ *Et percutietis omnem ciuitatẽ muni* 19
*tam, & omnẽ vrbẽ electam, & vniuerſum*
*lignum fructiferum ſuccidetis, cunctoſq́; fon*
*tes aquarum obturabitis, & omnem agrũ*
*egregium operietis lapidibus.* ¶ *Factum eſt* 20
*igitur mane, quãdo ſacrificium offerri ſolet,*
*& ecce, aquæ veniebant per viam Edom, &*
*repleta eſt terra aquis.* ¶ *Vniuerſi autẽ Moa* 21
*bitæ audientes quòd aſcẽdiſſent reges vt pu*
*gnarent aduerſum eos, conuocauerunt omnes*
*qui accincti erant balteo deſuper, & ſtete-*
*runt in terminis.* ¶ *Primoq́; mane ſurgẽtes,* 22
*& orto iam ſole ex aduerſo aquarum, vide-*
*runt Moabitæ econtra aquas rubras, quaſi*
*ſanguinem,* ¶ *dixeruntq́;, Sanguis gladij eſt:* 23
*pugnauerunt reges cõtra ſe, & cæſi ſunt mu-* D
*tuo: nunc perge ad prædam Moab.* ¶ *Perrexe-* 24
*runtq́; in caſtra Iſrael: porro conſurgens Iſ-*
*rael, percuſſit Moab: at illi fugerunt coram*
*eis. Venerunt igitur qui vicerant, & percuſ*
*ſerunt Moab,* ¶ *& ciuitates deſtruxerunt: &* 25
*omnẽ agrum optimũ, mittentes ſinguli lapi-*
*des, repleuerunt: & vniuerſos fontes aqua-*
*rum obturauerunt: & omnia ligna fructi-*
*fera ſucciderũt, ita vt muri tantum fictiles*
*remanerent: & circundata eſt ciuitas à fun*
*dibularijs, & magna ex parte percuſſa.*
¶ *Quod cùm vidiſſet rex Moab, præualuiſſe* 26
*ſcilicet hoſtes, tulit ſecum ſeptingẽtos viros*
*educentes gladios, vt irrumperent ad regem*
*Edom: & non potuerunt.* ¶ *Arripienſque fi-* 27
*lium ſuum primogenitum, qui regnaturus*
*erat pro eo, obtulit holocauſtum ſuper murũ:*
*& facta eſt indignatio magna in Iſrael, ſta-*
*timq́; receſſerunt ab eo, & reuerſi ſunt in*
*terram ſuam.*

## CAP. IIII.

*Mulier autẽ quædam de vxoribus pro-* 1
*phetarum clamabat ad Eliſeum, di-* A
*cens: Seruus tuus vir meus mortuus eſt, &*
*tu noſti quia ſeruus tuus fuit timens Deũ:*
*& ecce creditor venit vt tollat duos filios*
2 *meos ad ſeruiendũ ſibi.* ¶ *Cui dixit Eliſeus,*
*Quid vis vt faciam tibi? Dic mihi, quid ha*
*bes in domo tua? At illa reſpondit, Non ha-*
*beo ancilla tua quicquam in domo mea, niſi*
3 *parum olei quo vngar.* ¶ *Cui ait, Vade, pete*
*mutuo ab omnibus vicinis tuis vaſa vacua*
4 *non pauca.* ¶ *Et ingredere, & claude oſtiũ*
*tuum, cùm intrinſecus fueris tu & filij tui:*
*& mitte inde in omnia vaſa hæc: & cũ ple-*
5 *na fuerint, tolles.* ¶ *Iuit itaque mulier, &*
*clauſit oſtium ſuper ſe & ſuper filios ſuos: illi*
6 *offerebant vaſa, & illa infundebat.* ¶ *Cùm-*
*que plena fuiſſent vaſa, dixit ad filium ſuũ*
*Affer mihi adhuc vas. Et ille reſpondit, Non*
7 *habeo. Stetitq́; oleum.* ¶ *Venit autem illa, &*
*indicauit homini Dei. Et ille, Vade, inquit,*
B *vende oleum, & redde creditori tuo: tu au-*
8 *tem & filij tui viuite de reliquo.* ¶ *Facta eſt*
*autem quædam dies, & tranſibat Eliſeus*
*per Sunam**: *erat autem ibi mulier magna* * ciuitatem.
*quæ tenuit eum vt comederet panem: cùmq́;*
*frequenter inde tranſiret, diuertebat ad eam*
9 *vt comederet panem.* ¶ *Quæ dixit ad virum*
*ſuum, Animaduerto quòd vir Dei ſanctus*
10 *eſt iſte, qui tranſit per nos frequenter.* ¶ *Fa-*
*ciamus ergo ei cœnaculũ paruum, & pona-*
*mus ei in eo lectulum, & menſam, & ſellam*
*& candelabrum, vt cùm venerit ad nos, ma*
11 *neat ibi.* ¶ *Facta eſt ergo dies quædam, & ve*
*niens diuertit in cœnaculum, & requieuit*
12 *ibi.* ¶ *Dixitq́; ad Giezi puerum ſuum, Voca*
*Sunamitidem iſtam. Qui cùm vocaſſet eam,*
13 *& illa ſtetiſſet coram eo,* ¶ *dixit ad puerum*
C *ſuum, Loquere ad eã, Ecce, ſedulo in omni-*
*bus miniſtraſti nobis, quid vis vt faciam ti-*
*bi? numquid habes negotiũ, & vis vt loquar*
*regi, ſiue principi militiæ? Quæ reſpondit, In*
14 *medio populi mei habito.* ¶ *Et ait, Quid ergo*
*vult vt faciam ei? Dixitq́; Giezi, Ne quæ-*
*ras: filium enim non habet, & vir eius ſe-*
15 *nex eſt.* ¶ *Præcepit itaque vt vocaret eam:*
*quæ cùm vocata fuiſſet, & ſtetiſſet ante o-*
16 *ſtium,* ¶ *dixit ad eam, In tempore iſto in hac*
*eadem hora, ſi vita comes fuerit, habebis in*
*vtero filium. At illa reſpondit, Noli quæſo*
*domine mi vir Dei, noli mentiri ancillæ tuæ.*
17 ¶ *Et concepit mulier, & peperit filium in tem*
*pore, & in hora eadẽ qua dixerat** *Eliſeus.* * ei E.
18 ¶ *Creuit autem puer. Et cùm eſſet quædam*
*dies, & egreſſus iſſet ad patrẽ ſuum ad meſ-*
19 *ſores,* ¶ *ait patri ſuo, Caput meum doleo,*
*caput meum doleo. At ille dixit puero, Tol*
20 *le, duc eum ad matrem ſuam.* ¶ *Qui cùm tu-*
*liſſet, & duxiſſet eum ad matrem ſuam, po-*
*ſuit eum illa ſuper genua ſua vſq́; ad meri-*
21 *diem, & mortuus eſt.* ¶ *Aſcendit autem, &*
D *collocauit eum ſuper lectulum hominis Dei,*
22 *& clauſit oſtium; & egreſſa* ¶ *vocauit virum*
*ſuum,*

ſuum, & ait, Mitte mecum, obſecro, vnum
de pueris, & aſinam, vt excurram vſque ad
hominem Dei, & reuertar. ¶ Qui ait illi, 23
Quam ob cauſam vadis ad eum? hodie non
ſunt Calendæ, neque Sabbathum. Quæ re-
*Vale 10. ſpondit, " Vadam' . ¶ Strauitq; aſinam, & 24
præcepit puero, Mina, & propera, ne mihi
moram facias in eũdo: & hoc age quod præ-
cipio tibi. ¶ Profecta eſt igitur, & venit ad 25
virum Dei in montem Carmeli: cùmq; vi-
diſſet eam vir Dei econtra, ait ad Giezi
puerum ſuum, Ecce Sunamitis illa. ¶ Vade 26
ergo in occurſum eius, & dic ei, Rectene agi-
tur circa te, & circa virum tuum, & circa
filium tuum? Quæ reſpondit, Recte. ¶ Cùmq; 27
veniſſet ad virum Dei in montem, appre-
hendit pedes eius, & acceſſit Giezi vt amo-
ueret eam. Et ait homo Dei, Dimitte illam:
anima enim eius in amaritudine eſt, & Do-
minus celauit a me, & non indicauit mihi.
¶ Quæ dixit illi, Nunquid petiui filium à 28
Domino meo. Nunquid non dixi tibi, Ne il- E
ludas me? ¶ Et ille ait ad Giezi, Accinge 29
lumbos tuos, & tolle baculum meum in ma-
nu tua, & vade. Si occurrerit tibi homo, nõ
ſalutes eum: & ſi ſalutauerit te quiſpiam,
non reſpondeas illi: & pones baculum meum
ſuper faciem pueri. ¶ Porro mater pueri ait. 30
Viuit Dominus, & viuit anima tua, non
dimittam te. Surrexit ergo, & ſecutus eſt
eam. ¶ Giezi autem præceſſerat ante eos, & 31
poſuerat baculum ſuper faciem pueri, & non
erat vox, neque ſenſus: reuerſusq; eſt in oc-
curſum eius, & nuntiauit ei, dicens, Non ſur-
rexit puer. ¶ Ingreſſus eſt ergo Eliſeus domũ 32
& ecce puer mortuus iacebat in lectulo eius:
¶ ingreſſusq; clauſit oſtium ſuper ſe, & ſuper 33
puerum: & orauit ad Dominum. ¶ Et aſcen 34
dit, & incubuit ſuper puerum: poſuitq; os F
ſuum ſuper os eius, & oculos ſuos ſuper ocu-
los eius, & manus ſuas ſuper manus eius:
& incuruauit ſe ſuper eum, & calefacta eſt
caro pueri. ¶ At ille reuerſus, deambulabat 35
in domo ſemel huc atque illuc: & aſcẽdit, &
incubuit ſuper eũ: & oſcitauit puer ſepties,
aperuitq; oculos. ¶ Et ille vocauit Giezi, & 36
dixit ei, Voca Sunamitidem hanc, Quæ vo-
cata, ingreſſa eſt ad eum, Qui ait, Tolle fi-
lium tuum. ¶ Venit illa, & corruit ad pedes 37
eius, & adorauit ſuper terram: tulitq; filiũ
ſuum, & egreſſa eſt: ¶ & Eliſeus reuerſus eſt 38
in Galgala. Erat autem fames in terra, &
filij prophetarum habitabãt coram eo, dixit-
que vni de pueris ſuis, Pone ollam grandem,
& coque pulmentum filijs prophetarum. ¶ Et 39
egreſſus eſt vnus in agrum vt colligeret her-
bas agreſtes: inuenitq; quaſi vitem ſylue-
ſtrem, & collegit ex ea colocynthidas agri, &
impleuit pallium ſuum, & reuerſus conſcidit G
in ollam pulmenti: neſciebat enim quid eſ-
ſet. ¶ Infuderunt ergo ſocijs, vt comederent: 40

cùmq; guſtaſſent de coctione, clamauerunt,
dicentes: Mors in olla vir Dei. Et non po-
41 tuerunt comedere. ¶ At ille, Afferte, inquit, fari-
nam. " Cùmq; tuliſſent, miſit' in ollã, et ait, "Et miſit 9
Infunde turbæ, vt comedant. Et nõ fuit am-
42 plius quicquam amaritudinis in olla. ¶ Vir
autem quidã venit de Baal-ſaliſa deferens
viro Dei panes primitiarum, ⌐ & ' viginti ⌐. 10
panes hordeaceos, & frumentum nouũ in pe-
ra ſua. At ille dixit: Da populo, vt comedat.
43 ¶ Reſponditq; ei miniſter eius. Quantum eſt
hoc, vt apponam coram centum viris? Rur-
ſum ille ait, Da populo, vt comedat: hæc e-
nim dicit Dominus, Comedent & ſupererit.
44 ¶ Poſuit itaq; coram eis: qui comederunt, &
ſuperfuit iuxta verbum Domini.

## CAP. V.

1 NAaman * princeps militiæ regis Syriæ, *autem 10.
A erat vir magnus apud dominũ ſuum,
& honoratus: per illum enim dedit Dominus
ſalutẽ Syriæ: erat autem vir fortis & diues,
2 ſed leproſus. ¶ Porro de Syria egreſſi fuerunt
latrunculi, & captiuam duxerant de terra-
Iſrael puellã paruulã, quæ erat in obſequio
3 vxoris Naamã, ¶ quæ ait ad dominam ſuã,
Vtinam fuiſſet dominus meus ad prophetam
qui eſt in Samaria: profecto curaſſet eum à
4 lepra quam habet. ¶ Ingreſſus eſt itaq; Naa-
man ad dominũ ſuũ, & nuntiauit ei, dicẽs,
Sic & ſic locuta eſt puella de terra-Iſrael.
5 ¶ Dixitq; ei rex Syriæ, Vade, & mittam li-
teras ad regem Iſrael. Qui cùm profectus eſ-
ſet, & tuliſſet ſecum decem talenta argenti,
B & ſex millia aureos, & decem mutatoria
6 veſtimentorum: ¶ detulit literas ad regem
Iſrael, in hæc verba, Cùm acceperis epiſto-
lam hanc, ſcito quod miſerim ad te Naaman
ſeruum meum, vt cures eum à lepra ſua.
7 ¶ Cùmq; legiſſet rex Iſrael literas, ſcidit ve-
ſtimenta ſua, & ait, Nunquid Deus ego
ſum, vt occidere poſſim, & viuificare, quia
iſte miſit ad me, vt curem hominem à lepra
ſua? animaduertite, & videte quod occaſio-
8 nes quærat aduerſum me. ¶ Quod cùm audiſ-
ſet Eliſeus vir Dei, ſcidiſſe videlicet regem
C Iſrael veſtimenta ſua, miſit ad eum, dicens:
Quare ſcidiſti veſtimẽta tua? veniat ad me,
9 & ſciat eſſe prophetã in Iſrael. ¶ Venit ergo
Naaman cũ equis & curribus, & ſtetit ad o-
10 ſtiũ domus Eliſei. ¶ Miſitq; ad eum Eliſeus
nuntiũ, dicens, Vade, & lauare ſepties in Ior-
dane, & recipiet ſanitatẽ caro tua, atq; mun-
11 daberis. ¶ Iratus Naaman recedebat, dicẽs:
Putabam quod egrederetur ad me, & ſtans
inuocaret nomẽ Domini Dei ſui, & tangeret
12 manu ſua locum lepræ, & curaret me. ¶ Nũ-
quid non meliores ſunt Abana & Pharphar
fluuij Damaſci omnibus aquis Iſrael, vt la-
D uer in eis, & munder? ¶ Cũ ergo vertiſſet ſe,
13 & abiret indignãs, ¶ acceſſerunt ad eũ ſerui
ſui, & locuti ſunt ei, Pater, ⌐ & ' ſi rẽ gran- ⌐. 4

*dem dixiſſet tibi propheta, certè facere de-*
*bueras: quanto magis quia nunc dixit tibi,*
Luc.4. c.27. *Lauare, & mundaberis:* ¶*Deſcendit, & lauit* 14
*in Iordane ſepties iuxta ſermonē viri Dei,*
*& reſtituta eſt caro eius, ſicut caro pueri par*
*uuli, & mundatus eſt.* ¶*Reuerſusq́; ad vi-* 15
*rum Dei cum vniuerſo comitatu ſuo, venit*
*& ſtetit coram eo, & ait, Vere ſcio quod non*
*.4. *ſit alius deus in vniuerſa terra, niſi tantū*
*in Iſrael. Obſecro itaq; vt accipias benedi-*
*ctionem a ſeruo tuo.* ¶*At ille reſpōdit: Viuit* 16
*Dominus ante quem ſto, quia non accipiam.* E
*Cumq́; vim faceret, penitus non acquieuit.*
¶*Dixitq́; Naaman, Vt vis, ſed obſecro, cōce-* 17
*de mihi ſeruo tuo, vt tollā onus duorū bur-*
*donū de terra: non enim faciet vltra ſeruus*
*tuus holocauſtum aut victimam dijs alienis,*
*niſi Domino.* ¶*Hoc autem ſolum eſt de quo* 18
*depreceris Dominum pro ſeruo tuo, Quando*
*ingredietur dominus meus templum Rem-*
*mon, vt adoret, & illo innitente ſuper ma-*
*num meam, ſi adorauero in templo Remmō,*
*adorante eo in eodem loco, vt ignoſcat mihi*
*Dominus ſeruo tuo pro hac re.* ¶*Qui dixit* 19
*ei, Vade in pace. Abijt ergo ab eo electo terræ*
*tempore.* ¶*Dixitq́; Giezi puer viri Dei, Pe-* 20
*percit dominus Naaman Syro iſti, vt non*
*acciperet ab eo quæ attulit: viuit Dominus,* F
*quia curram poſt eum, & accipiam ab eo a-*
*liquid.* ¶*Et ſecutus eſt Giezi poſt tergum* 21
*Naaman: quem cùm vidiſſet ille currentem*
*ad ſe, deſilijt de curru in occurſum eius, &*
*ait, Rectène ſunt omnia?* ¶*Et ille ait, Rectè.* 22
*dominus meus miſit me ad te, dicens, Modo*
*venerunt ad me duo adoleſcentes de monte*
*Ephraim, ex filijs prophetarum: da eis talen*
*tum argenti, & veſtes mutatorias duplices.*
¶*Dixitq́; Naaman, Melius eſt vt accipias* 23
*duo talenta. Et coegit eum, ligauitq́; duo ta-*
*lenta argenti in duobus ſaccis, & duplicia*
*veſtimenta, & impoſuit duobus pueris ſuis,*
*qui & portauerunt coram eo.* ¶*Cúmq́; ve-* 24
*niſſet iam veſperi, tulit de manu eorum, &* G
*repoſuit in domo, dimiſitq́; viros, & abie-*
*runt:* ¶*ipſe autem ingreſſus ſtetit coram* 25
*domino ſuo. Et dixit Eliſeus, Vnde venis*
*Giezi? Qui reſpondit, Non iuit ſeruus tuus*
*quoquam.* ¶*At ille ait, Nonne cor meum in* 26
*præſenti erat, quando reuerſus eſt homo de*
*curru ſuo in occurſum tui? Nunc igitur acce-*
*piſti argentum, & accepiſti veſtes, vt emas*
*oliueta, & vineas & oues et boues & ſeruos*
*& ancillas.* ¶*Sed & lepra Naaman adhære-* 27
*bit tibi, & ſemini tuo, vſq; in ſempiternum.*
*Et egreſſus eſt ab eo leproſus quaſi nix.*

CAP. VI.

*DIxerunt autē filij prophetarum ad E-* 1
*liſeum, Ecce, locus in quo habitamus* A
*coram te, anguſtus eſt nobis.* ¶*Eamus vſque* 2
*tollamus 1 *ad Iordanem, &* **tollant ſinguli de ſylua ma*
*terias ſingulas, vt ædificemus nobis ibi locū*
3 *ad habitandum. Qui dixit, Ite.* ¶*Et ait v-*
*nus ex illis, Veni ergo & tu cum ſeruis tuis.*
4 *Reſpondit, Ego veniam.* ¶*Et abijt cum eis.*
*Cumq́; veniſſent ad Iordanem, cædebant li*
5 *gna.* ¶*Accidit autem, vt cùm vnus mate-*
*riam ſuccidiſſet, caderet ferrum ſecuris in*
*aquam: exclamauitq́; ille, & ait, Heu heu*
*heu domine mi, & hoc ipſum mutuo accepe-*
6 *ram.* ¶*Dixit autem homo dei, Vbi cecidit? At*
*ille monſtrauit ei locū: præcidit ergo lignum,*
7 *& miſit illuc: natauitq́; ferrum.* ¶*& ait,*
B *Tolle. Qui extendit manum, & tulit illud.*
8 ¶*Rex autem Syriæ pugnabat contra Iſrael,*
*conſiliumq́; inijt cum ſeruis ſuis, dicens, In*
9 *loco illo & illo ponamus inſidias.* ¶*Miſit ita-*
*que vir Dei ad regem Iſrael, dicens, Caue*
*ne tranſeas in locum illum: quia ibi Syri in*
10 *inſidijs ſunt.* ¶*Miſit itaque rex Iſrael ad lo-*
*cum quem dixerat ei vir Dei, & præoccupa-*
*uit eum, & obſeruauit ſe ibi non ſemel neq;*
11 *bis.* ¶*Conturbatumq́; eſt cor regis Syriæ pro*
*hac re: & conuocatis ſeruis ſuis, ait, Quare*
*non indicatis mihi quis proditor mei ſit a-*
12 *pud regem Iſrael?* ¶*Dixitq́; vnus ſeruorum*
*eius, Nequaquam domine mi rex, ſed Eli-*
*ſeus propheta qui eſt in Iſrael, indicat regi*
C *Iſrael omnia verba quæcunque locutus fue*
13 *ris in conclaui tuo.* ¶*Dixitq́; eis, Ite, & vide-*
*te vbi ſit: vt mittā, & capiam eum. Annun*
*tiaueruntq́; ei, dicentes, Ecce in Dothain.*
14 ¶*Miſit ergo illuc equos & currus, & robur*
*exercitus: qui cùm veniſſent nocte, circūde-*
15 *derunt ciuitatem.* ¶*Cōſurgens autem dilu-*
*culo miniſter viri Dei, egreſſus eſt, viditq́;*
*exercitum in circuitu ciuitatis, & equos &*
*currus: nuntiauitq́; ei, dicens, Heu heu heu*
16 *domine mi, quid faciemus?* ¶*At ille reſpon-*
*dit, Noli timere, plures enim nobiſcum ſunt*
17 *quam cum illis.* ¶*Cumque oraſſet Eliſeus,*
D *ait, Domine, aperi oculos huius, vt videat.*
*Et aperuit Dominus oculos pueri, & vidit:*
*& ecce mons plenus equorum, & curruum*
18 *igneorum in circuitu Eliſei.* ¶*Hoſtes verò*
*deſcenderūt ad eum: porro Eliſeus orauit ad*
*Dominum, dicens: Percute, obſecro, gentem*
*hanc cæcitate. Percuſſitq́; eos Dominus, ne*
19 *viderent, iuxta verbum Eliſei.* ¶*Dixit au-*
*tem ad eos Eliſeus, Non eſt hæc via, neque*
*iſta eſt ciuitas: ſequimini me, & oſtendam*
*vobis virum quem quæritis. Duxit ergo eos*
20 *in Samariam.* ¶*cumq́; ingreſſi fuiſſent in*
*Samariā, dixit Eliſeus, Domine aperi oculos*
*iſtorum, vt videant. Aperuitq́; Dominus o-*
*culos eorum, & viderunt ſe eſſe in medio Sa*
21 *mariæ.* ¶*Dixitq́; rex Iſrael ad Eliſeum, cùm*
*vidiſſet eos, Nunquid percutiā eos pater mi?*
22 ¶*Et ille ait, Non percuties: neque enim ce-*
E *piſti eos gladio, & arcu tuo, vt percutias: ſed*
*pone panem, & aquam coram eis, vt come-*
*dant & bibant, & vadant ad dominū ſuum.*
23 ¶*Appoſitaque eſt eis ciborum magna præ-*
*para-*

paratio. & comederũt, & biberunt, & dimi-
ſit eos, abieruntq́ue ad dominũ ſuum, & vl-
tra non venerunt latrones Syriæ in terram
Iſrael. ¶ Factum eſt autem poſt hæc, congre- 24
gauit Ben-adad, rex Syriæ vniuerſum ex-
ercitum ſuum, & aſcendit, & obſidebat Sa-
mariam. ¶ Factaq́ue eſt fames magna in Sa- 25
maria: & tandiu obſeſſa eſt, donec venun-
daretur caput aſini octoginta argenteis, &
quarta pars cabi ſtercoris columbarũ, quinq;
argenteis. ¶ Cumq́; rex Iſrael tranſiret per 26
murũ, mulier quædam exclamauit ad eum, F
dicens, Salua me domine mi rex. ¶ Qui ait, 27
Non: te ſaluet Dominus: vnde te poſſum ſal-
uare? de area, vel de torculari? Dixitq́; ad eã
rex, Quid tibi vis? Quæ reſpondit, ¶ Mulier 28
iſta dixit mihi, Da filium tuum vt comeda-
mus eum hodie, & filium meum comedemus
cras. ¶ Coximus ergo filium meum & come- 29
dimus. Dixiq́; ei die altera, Da filium tuũ,
vt comedamus eum. Quæ abſcondit filium
ſuum. ¶ Quod cùm audiſſet rex, ſcidit veſti- 30
menta ſua, & tranſibat per murum. Viditq́;
omnis populus cilicium, quo veſtitus erat ad
carnem intrinſecus. ¶ Et ait rex, Hæc mi- 31
hi faciat Deus, & hæc addat, ſi ſteterit caput G
Eliſei filij Saphat ſuper ipſum hodie. ¶ Eli- 32
ſeus autem ſedebat in domo ſua, & ſenes ſe-
debant cũ eo. Præmiſit itaq; virum: & an-
tequam veniret nũtius ille, dixit ad ſenes,
Nunquid ſcitis quod miſerit filius homicidæ
hic, vt præcidatur caput meum? videte ergo,
cùm venerit nuntius, claudite oſtium, & nõ
ſinatis eum introire: ecce enim ſonitus pe-
dum domini eius poſt eum eſt. ¶ Adhuc illo 33
loquente eis, apparuit nuntius, qui venie-
bat ad eũ. Et ait, Ecce, tantum malũ à Do-
mino eſt: quid amplius expectabo à Domino?

## CAP. VII.

Dixit autem Eliſeus, Audite verbũ Do- 1
mini, Hæc dicit Dominus, In tempore A
hoc cras modius ſimilæ vno ſtatére erit, &
duo modij hordei ſtatere vno, in porta Sa-
mariæ. ¶ Reſpondens vnus de ducibus, ſuper 2
cuius manum rex incumbebat, homini Dei,
ait, Si Dominus fecerit etiam cataractas in
cælo, nunquid poterit eſſe quod loqueris? Qui
ait, Videbis oculis tuis, & inde non comedes.
¶ Quatuor ergo viri erant leproſi iuxta in- 3
troitum portæ: qui dixerunt ad inuicẽ, Quid
hic eſſe volumus donec moriamur? ¶ Siue in- 4
gredi voluerimus ciuitatem, fame morie-
mur: ſiue manſerimus hic, moriendum no-
bis eſt: venite ergo, & transfugiamus ad ca-
ſtra Syriæ. ſi pepercerint nobis, viuemus: ſi
autem occidere voluerint, nihilominus mo- B
riemur. ¶ Surrexerunt ergo veſperi, vt ve- 5
nirent ad caſtra Syriæ. Cumq́; veniſſent ad
principium caſtrorum Syriæ: nullum ibidem
reperérunt. ¶ Siquidem Dominus ſonitũ au- 6
dire fecerat in caſtris Syriæ, curruum & e-
quorum, & exercitus plurimi: dixeruntq́;
ad inuicem, Ecce mercede conduxit aduer-
ſum nos rex Iſrael, reges Hethæorum & Æ-
7 gyptiorum, & venerunt ſuper nos. ¶ Surre-
xerunt ergo, & fugerunt in tenebris, & de-
reliquerunt tentoria ſua, & equos & aſinos
in caſtris, fugeruntq́;, animas tantùm ſuas
8 ſaluare cupientes. ¶ Igitur cùm veniſſent le-
proſi illi ad principium caſtrorum, ingreſſi
ſunt vnum tabernaculum, & comederunt
& biberunt: tuleruntq́; inde argentum, &
aurum, & veſtes, & abierunt, & abſconde-
runt: & rurſum reuerſi ſunt ad aliud taber-
naculum, & inde ſimiliter auferentes ab-
9 ſconderunt. ¶ Dixeruntq́; ad inuicem, Non
C recte facimus: hæc enim dies boni nuntij eſt.
Si tacuerimus, & noluerimus nuntiare vſq;
mane, ſceleris arguemur: venite, eamus, &
10 nuntiemus in aula regis. ¶ Cumq́; veniſſent
ad portam ciuitatis, narrauerunt eis, dicen-
tes, Iuimus ad caſtra Syriæ, & nullum ibidẽ
reperimus hominem, niſi equos & aſinos al-
11 ligatos, & fixa tentoria. ¶ Ierunt ergo porta-
rij, & nuntiauerunt in palatio regis intrin-
12 ſecus. ¶ Qui ſurrexit nocte, & ait ad ſeruos
ſuos, Dico vobis quid fecerint nobis Syri,
Sciunt quia fame laboramus, & idcirco e-
greſſi ſunt de caſtris, & latitant in agris di-
centes, Cùm egreſſi fuerint de ciuitate, ca-
piemus eos viuos, & tunc ciuitatem ingredi
13 poterimus. ¶ Reſpondit autem vnus ſeruo-
rum eius, Tollamus quinq; equos, qui remã-
ſerunt in vrbe (quia ipſi tantùm ſunt in
vniuerſa multitudine Iſraël, alij enim con-
ſumpti ſunt) & mittentes, explorare pote-
14 rimus. ¶ Adduxerunt ergo duos equos, miſitq́;
rex in caſtra Syrorum, dicens, Ite, & videte.
15 ¶ Qui abierunt poſt eos vſq; ad Iordanem:
D ecce autem omnis via plena erat veſtibus,
& vaſis, quæ proiecerant Syri cùm turbarẽ-
16 tur: reuerſiq́; nuntij indicauerunt regi. ¶ Et
egreſſus populus diripuit caſtra Syriæ: fa-
ctusq́; eſt modius ſimilæ ſtatere vno, & duo
modij hordei ſtatére vno, iuxta verbum Do-
17 mini. ¶ Porro rex ducem illum, in cuius ma-
nu "incubuerat' conſtituit ad portam: quem "incumbebat 5.
conculcauit turba in introitu portæ, & mor-
tuus eſt, iuxta ° quod locutus fuerat vir °verbũ 1.
18 Dei, quando deſcenderat rex ad eum. ¶ Fa-
ctumq́; eſt ſecundùm ſermonem viri Dei
quem dixerat regi, quando ait, Duo modij
hordei ſtatere vno erunt, & modius ſimilæ
ſtatére vno hoc eodem tempore cras in porta
19 Samariæ: ¶ quando reſponderat dux ille vi-
ro Dei, & dixerat, Etiamſi Dominus fecerit
cataractas in cælo, nunquid poterit fieri
quod loqueris? Et dixit ei, Videbis oculis
20 tuis, & inde non comedes. ¶ Euenit ergo ei
ſicut prædictum erat, & conculcauit eum po-
pulus in porta, & mortuus eſt.

## CAP. VIII.

ELiſeus autem locutus eſt ad mulierem e
Sup.4 f.35. ‖cuius viuere feceras filium, dicẽs, Sur- A
ge, vade, tu & domus tua, & peregrinare
vbicunq; reperetis: vocauit enim Dominus
famem, & veniet ſuper terram ſeptem an-
nis. ¶ Quæ ſurrexit, & fecit iuxta verbũ ho- 2
minis Dei: & vadens cum domo ſua, pere-
ᵛannis ſe- grinata eſt in terra Philiſthijm ᵛ diebus
ptem ¹. multis ¹. ¶ Cumq; finiti eſſent anni ſeptem, 3
reuerſa eſt mulier de terra Philiſthijm: & e-
greſſa eſt vt interpellaret regẽ pro domo ſua,
& pro agris ſuis. ¶ Rex autem loquebatur 4
cum Giezi puero viri Dei, dicẽs, Narra mihi B
omnia magnalia quæ fecit Eliſeus. ¶ Cumq; 5
ille narraret regi quomodo mortuum ſuſci-
taſſet, apparuit mulier cuius viuificauerat
filium, clamans ad regem pro domo ſua, &
pro agris ſuis, dixitq; Giezi, Domine mi
rex, hæc eſt mulier, et hic eſt filius eius quem
ſuſcitauit Eliſeus. ¶ Et interrogauit rex mu- 6
lierem: quæ narrauit ei. Deditq; ei rex eu-
nuchum vnum, dicens, Reſtitue ei omnia
quæ ſua ſunt, & vniuerſos reditus agrorum
a die qua reliquit terram, vſq; ad præſens.
¶ Venit quoq; Eliſeus Damaſcum, & Ben- 7
adad rex Syriæ ægrotabat: nunciaueruntq; C
ei dicẽtes, Venit vir Dei huc. ¶ Et ait rex ad 8
Hazael, Tolle tecum munera, & vade in oc-
curſum viri Dei, & conſule Dominum per
eum, dicens, Si euadere potero de infirmitate
mea hac? ¶ Iuit igitur Hazael in occurſum 9
eius, habens ſecum munera, & omnia bona
Damaſci, onera quadraginta camelorum.
Cumq; ſtetiſſet corã eo, ait, Filius tuus Ben-
adad rex Syriæ miſit me ad te, dicẽs, Si ſa-
nari potero de infirmitate mea hac? ¶ Dixitq; 10
ei Eliſeus, Vade, dic ei, Sanaberis: porrò o-
ſtendit mihi Dominus quia morte morietur.
¶ Stetitq; cum eo, & conturbatus eſt vſq; ad 11
ſuffuſionem vultus: fleuitq; vir Dei. ¶ Cui 12
Hazael ait, Quare dominus meus flet? At
ille dixit, Quia ſcio quæ facturus ſis filijs D
Iſrael mala. Ciuitates eorum munitas igne
ſuccendes, & iuuenes eorum interficies gla-
dio, & paruulos eorum elides, & prægnantes
diuides. ¶ Dixitq; Hazael, Quid enim ſum 13
ſeruus tuus canis, vt faciam rem iſtam ma-
gnam? Et ait Eliſeus, Oſtendit mihi Do-
minus te regem Syriæ fore. ¶ Qui cùm receſ- 14
ſiſſet ab Eliſeo, venit ad dominum ſuũ: qui
ait ei, Quid dixit tibi Eliſeus? At ille reſpon
dit, Dixit mihi, Recipies ſanitatem. ¶ Cũq; 15
veniſſet dies altera, tulit ſtragulum, & in-
fudit aquam, et expandit ſuper faciem eius:
2.Par.21.a.4 quo mortuo regnauit Hazael pro eo. ¶ ‖An- 16
no quinto Ioram filij Achab regis Iſrael, & B
Ioſaphat regis Iuda, regnauit Ioram filius
Ioſaphat rex Iuda. ¶ Triginta duarum an- 17
norum erat cùm regnare cœpiſſet, & octo an-
nis regnauit in Ieruſalem. ¶ Ambulauitq; in 18
vijs regum Iſrael, ſicut ambulauerat domus
Achab: filia enim Achab erat vxor eius: &
fecit quod malum eſt in conſpectu Domini.
19 ¶ Noluit autem Dominus diſperdere Iudam,
propter Dauid ſeruum ſuum, ‖ ſicut promi- 2.Re.7.b.14
ſerat ei, vt daret illi lucernam, & filijs eius
20 cunctis diebus. ¶ In diebus eius receßit Edõ,
ne eſſet ſub Iuda, & conſtituit ſibi regem.
21 ¶ Venitq; Ioram Seira, & omnes currus cum
eo: & ſurrexit nocte, percußitq; Idumæos
qui eũ circumdederãt, et principes curruum,
populus autem fugit in tabernacula ſua.
22 ¶ Receßit ergo Edom ne eſſet ſub Iuda vſque
F ad diem hanc. Tunc receßit & Lobna in tẽ-
23 pore illo. ¶ Reliqua autem ſermonum Ioram, 2.Par.21.b.8
& vniuerſa quæ fecit, nõne hæc ſcripta ſunt
24 in libro verborum dierum regum Iuda? ¶ Et
dormiuit Ioram cũ patribus ſuis, ſepultuſq;
eſt cum eis in Ciuitate Dauid, ‖ & regnauit 2.Par.22.a.1.
25 ᵛOchozias ¹ filius eius pro eo. ¶ Anno duo- ᵛ Achaſias
decimo Ioram filij Achab regis Iſrael regna- 6. & infrà
26 uit Ochozias filius Ioram regis Iuda. ¶ Vi- ſemper.
G ginti duarum annorum erat Ochozias cùm
regnare cœpiſſet, & vno anno regnauit in
Ieruſalem: nomen matris eius Athalia filia
27 Amri regis Iſrael. ¶ Et ambulauit in vijs
domus Achab, & fecit quod malum eſt coram
Domino ſicut domus Achab: gener enim do-
28 mus Achab fuit. ¶ Abijt quoq; cum Ioram fi-
lio Achab, ad præliandum contra Hazael re-
gem Syriæ in Ramoth-Galaad, & vulnera-
29 uerunt Syri Ioram: ¶ qui reuerſus eſt vt cu- Inf.19.c.14.
raretur, in Iezrahel: quia vulnerauerant eũ
Syri in Ramoth præliantem contra Hazael
regem Syriæ. Porrò Ochozias filius Ioram
rex Iuda deſcendit inuiſere Ioram filium
Achab in Iezrahel, quia ægrotabat ibi.

## CAP. IX.

1 ELiſeus autem propheta vocauit vnum
A de filijs prophetarum, & ait illi, ‖ Accin- 3.Re.19.d.19
ge lumbos tuos, & tolle lenticulam olei hanc
in manu tua, & vade in Ramoth-Galaad.
2 ¶ Cumq; veneris illuc, videbis Iehu filium
Ioſaphat filij Namſi: & ingreſſus ſuſcitabis
eum de medio fratrũ ſuorum, & introduces
3 in interius cubiculum. ¶ Tenenſq; lẽticulam
olei, fundes ſuper caput eius, & dices, Hæc
dicit Dominus, Vnxi te regem ſuper Iſrael.
Aperieſq; oſtium, & fugies, & non ibi ſub-
4 ſiſtes. ¶ Abijt ergo adoleſcens puer propheta in
5 Ramoth-Galaad, ¶ & ingreſſus eſt illuc: ecce
autem principes exercitus ſedebant, & ait,
Verbum mihi ad te ô princeps. Dixitq; Iehu,
Ad quem ex omnibus nobis? At ille dixit, Ad
6 te ô princeps. ¶ Et ſurrexit, & ingreſſus eſt
cubiculum: at ille fudit oleum ſuper caput e-
B ius, & ait, Hæc dicit Dominus Deus Iſ-
rael, Vnxi te regem ſuper populum Domini
7 Iſrael, ¶ & percuties domum Achab domini
tui, & vlciſcar ſanguinem ſeruorum meorũ
prophetarum, & ſanguinem omnium ſerro-

3.Re.21.f.30 rum Domini ‖ de manu Iezabel. ❡ Perdamq́; 8
omnem domum Achab: & interficiam de A-
chab mingentem ad parietem, & clauſum, &
nouiſsimum in Iſrael. ❡ Et dabo domum A- 9
3.Re.15.g.30 chab ‖ ſicut domum Ieroboam filij Nabat, &
3.Reg.10.a.3 ‖ ſicut domũ Baaſa filij Ahia. ❡ Iezabel quoq; 10
comedent canes in agro Iezrahel, nec erit
qui ſepeliat eam. Aperuitq́; oſtium, & fu-
git. ❡ Iehu autem egreſſus eſt ad ſeruos do- 11
mini ſui: qui dixerunt ei, Recténe ſunt om-
nia? quid venit inſanus iſte ad te? Qui ait
eis, Noſtis hominem, & quid locutus ſit. ❡ At 12
illi reſponderunt, Falſum eſt: ſed magis nar- C
ra nobis. Qui ait eis, Hæc & hæc locutus eſt
mihi: & ait, Hæc dicit Dominus, Vnxi te re-
gem ſuper Iſrael. ❡ Feſtinauerunt itaq; & 13
vnuſquiſque tollens pallium ſuum poſuerũt
ſub pedibus eius, in ſimilitudinem tribuna-
lis, & cecinerunt tuba, atque dixerunt, Re-
Sup.8.g.27. gnauit Iehu. ❡ ‖ Coniurauit ergo Iehu filius 14
Ioſaphat filij Namſi contra Ioram: porro Io-
ram obſederat Ramoth-Galaad, ipſe, & om-
nis Iſrael contra Hazael regem Syriæ: ❡ & 15
reuerſus fuerat vt curaretur, in Iezrahel,
propter vulnera, quia percuſſerant eum Sy-
ri, præliantem contra Hazael regem Syriæ.
Dixitq́; Iehu, Si placet vobis, nemo egredia-
tur profugus de ciuitate, ne vadat, & nun-
tiet in Iezrahel. ❡ Et aſcendit, & profectus 16
eſt in Iezrahel: Ioram enim ægrotabat ibi, &
Ochozias rex Iuda deſcenderat ad viſitan-
dum Ioram. ❡ Igitur ſpeculator qui ſtabat 17
ſuper turrim Iezrahel, vidit globum Iehu D
venientis, & ait, Video ego globum. Dixitq́;
Ioram, Tolle currum, & mitte in occurſum
eorum, & dicat vadens, Recténe ſunt om-
nia? ❡ Abijt ergo qui aſcenderat currum, in 18
occurſum eius, et ait, Hæc dicit rex, Pacatáne
ſunt omnia? Dixitq́; Iehu, Quid tibi & pa-
ci? tranſi, & ſequere me. Nuntiauit quoque
ſpeculator, dicens, Venit nuntius ad eos, &
non reuertitur. ❡ Miſit etiam currum equo- 19
rum ſecundum: venitq́; ad eos, & ait, Hæc
dicit rex, Nũquid pax eſt? & ait Iehu, Quid
tibi & paci? tranſi, & ſequere me. ❡ Nuntia- 20
uit autem ſpeculator, dicens, Venit vſq; ad
eos, & non reuertitur: eſt autẽ inceſſus quaſi
inceſſus Iehu filij Namſi, præceps enim gra- E
* Iunxitq́; ditur. ❡ Et ait Ioram, Iunge currum. *Iun- 21
e. xeruntq́; currum eius, & egreſſus eſt Ioram
rex Iſrael, & Ochozias rex Iuda, ſinguli in
curribus ſuis, egreſsiq́; ſunt in occurſum Ie-
hu, & inuenerunt eum in agro Naboth Iez-
rahelitæ. ❡ Cumq́; vidiſſet Ioram Iehu, di- 22
xit, Pax eſt Iehu? At ille reſpõdit, Quæ pax?
adhuc fornicationes Iezabel matris tuæ, &
veneficia eius multa vigent. ❡ Conuertit 23
autem Ioram manum ſuam, & fugiens ait
ad Ochoziam, Inſidiæ Ochozia. ❡ Porrò Iehu 24
tetendit arcum manu, & percuſsit Ioram
inter ſcapulas: & egreſſa eſt ſagitta per cor

25 eius, ſtatimq́; corruit in curru ſuo. ❡ Dixitq́;
Iehu ad Badacer ducem, Tolle, proijce eum in
F agro Naboth Iezrahelitæ: memini enim
quando ego & tu ſedentes in curru ſeque-
bamur Achab patrem huius, quod Dominus
26 onus hoc leuauerit ſuper eum, dicens, ❡ ‖ Si 3.Reg.21.f.
non pro ſanguine Naboth, & pro ſanguine
filiorum eius, quem vidi heri, ait Dominus,
reddam tibi in agro iſto, dicit Domi-
nus. Nunc ergo tolle, & proijce eum in
27 agrum iuxta verbum Domini. ❡ Ochozias
autem rex Iuda videns hoc, fugit per viam
domus horti: perſecutuſq́; eſt eum Iehu, &
ait, Etiam hunc percutite in curru ſuo. — Et —.6.
percuſſerunt eum in aſcenſu Gaber qui eſt
iuxta Ieblaam: qui fugit in Mageddo, &
28 mortuus eſt ibi. ❡ Et impoſuerunt eum ſer-
ui eius ſuper currum ſuum, & tulerunt in
Ieruſalem: ſepelieruntq́; eum in ſepulchro
29 cum patribus ſuis in Ciuitate Dauid. ❡ An-
no vndecimo Ioram filij Achab, * regnauit * Regis Iſ-
30 Ochozias ſuper Iudam. ❡ venitq́; Iehu in rael.
Iezrahel. Porro Iezabel introitu eius audi-
to, depinxit oculos ſuos ſtibio, & ornauit ca-
31 put ſuum, & reſpexit per feneſtram ❡ in-
G gredientem Iehu per portam, & ait, Nun-
quid pax poteſt eſſe Zambri, ‖ qui interfecit 3.Re.16.c.10
32 dominum ſuum? ❡ Leuauitq́; Iehu faciem
ſuam ad feneſtram, & ait, Quæ eſt iſta? &
inclinauerunt ſe ad eum duo vel tres eunu-
33 chi*. ❡ At ille dixit eis, Præcipitate eam *& dixe-
deorſum. & præcipitauerunt eam, aſper- runt, Hæc
ſuſq́; eſt ſanguine paries, & equorum vn- eſt illa Ie-
34 gulæ conculcauerunt eam. ❡ Cumq́; intro- zabel.
greſſus eſſet, vt comederet, biberetq́;, ait, Ite,
& videte maledictam illam, et ſepelite eam:
35 quia filia regis eſt. ❡ Cumq́; iſſent vt ſepe-
lirent eam, non inuenerunt niſi caluariam,
36 & pedes & ſummas manus. ❡ Reuerſiq́; nun-
tiauerunt ei. Et ait Iehu, Sermo Domini
eſt, ‖ quem locutus eſt per ſeruum ſuum E- 3.Reg.21.
liam Theſbiten, dicens, In agro Iezrahel co- f.23.
37 medent canes carnes Iezabel, ❡ & erunt
carnes Iezabel ſicut ſtercus ſuper faciem
terræ in agro Iezrahel: ita vt prætereuntes
dicant, Hæccine eſt illa Iezabel?

CAP. X.

1 ERant autem Achab ſeptuaginta filij in
A Samaria: ſcripſit ergo Iehu literas, &
miſit in Samariã ad optimates ciuitatis, &
ad maiorés natu, & ad nutritios Achab, di-
2 cens, ❡ Statim vt acceperitis literas has, qui
habetis filios domini veſtri, & currus, & e-
3 quos, & ciuitates firmas, & arma, ❡ eligite
meliorem, & eum qui vobis placuerit de
filijs domini veſtri, & eum ponite ſuper ſo-
lium patris ſui, & pugnate pro domo domi-
4 ni veſtri. ❡ Timuerunt illi vehemẽter, & di-
xerunt, Ecce duo reges non potuerunt ſtare
coram eo, & quomodo nos valebimus reſi-
5 ſtere? ❡ Miſerunt ergo præpoſiti domus, &

præſsid

præfecti ciuitatis, & maiores natu, et nutri-
tij, ad Iehu, dicentes, Serui tui ſumus, qua-
cunq; iuſſeris, faciemus, nec conſtituemus
nobis regem: quæcunq; tibi placent, fac. ¶ Re- 6
ſcripſit autem eis literas ſecundo, dicens, Si B
mei eſtis, & obeditis mihi; tollite capita fi-
liorum domini veſtri, & venite ad me hac
eadem hora cras, in Iezrahel. Porro filij re-
gis, ſeptuaginta viri apud optimates ciui-
tatis nutriebantur. ¶ Cumq; veniſſent lite- 7
ræ ad eos, tulerunt filios regis, & occiderunt
ſeptuaginta viros, & poſuerunt capita eorũ
in cophinis, & miſerũt ad eum in Iezrahel.
¶ Venit autem nuntius, & indicauit ei, di- 8
cens, Attulerunt capita filiorum regis. Qui
reſpondit, Ponite ea ad duos aceruos iuxta
introitum portæ vſq; mane. ¶ Cumq; dilu- 9
xiſſet, egreſſus eſt, & ſtans dixit ad omnem
populum, Iuſti eſtis: ſi ego coniuraui cõtra do-
minum meum, & interfeci eũ, quis percuſſit
omnes hos? ¶ Videte ergo nunc quoniam non 10
ceciderit de ſermonibus Domini in terram,
3.Reg.21.g.29. ‖ quos locutus eſt Dominus ſuper domum A-
chab, & Dominus fecit quod locutus eſt in
manu ſerui ſui Eliæ. ¶ Percuſſit igitur Iehu 11
omnes qui reliqui erant de domo Achab in C
Iezrahel, & vniuerſos optimates eius, &
notos, & ſacerdotes, donec non remanerẽt ex
eo reliquiæ. ¶ Et ſurrexit, & venit in Sa- 12
mariam: cumq; veniſſet ad Cameram-pa-
ſtorum, in via ¶ inuenit fratres Ochoziæ re- 13
gis Iuda, dixitq; ad eos, Quinam eſtis vos?
Qui reſponderunt, Fratres Ochoziæ ſumus,
& deſcendimus ad ſalutandos filios regis, &
filios reginæ. ¶ Qui ait, Comprehendite eos 14
viuos. Quos cum comprehẽdiſſent viuos, iu-
gulauerunt eos in ciſterna iuxta Cameram,
quadraginta duos viros, & non reliquit ex
eis quenquam. ¶ Cumq; abiiſſet inde, inue- 15
nit Ionadab filium Rechab in occurſum ſibi, D
& benedixit ei. Et ait ad eum, Nunquid eſt
* cum corde meo. cor tuum rectum*, ſicut cor meum cum corde
tuo? Et ait Ionadab, Eſt. Si eſt, inquit: da
manum tuam. Qui dedit ei manum ſuam.
At ille leuauit eum ad ſe in currum: ¶ di- 16
xitq; ad eum, Veni mecum, & vide zelum
meum pro Domino. Et impoſitum in curru
ſuo ¶ duxit in Samariam. Et percuſſit om- 17
nes qui reliqui fuerant de Achab in Sama-
ria, vſq; ad vnum iuxta verbum Domini
3.Reg.16.g.32. quod locutus eſt per Eliam. ¶ ‖ Congregauit 18
ergo Iehu omnem populum, & dixit ad eos,
Achab coluit Baal parum, ego autem colam
eum amplius. ¶ Nunc igitur omnes prophetas 19
Baal, & vniuerſos ſeruos eius, & cunctos
ſacerdotes ipſius vocate ad me: nullus ſit
qui non veniat, ſacrificium enim grande eſt
mihi Baal: quicunque defuerit, non viuet.
Porro Iehu faciebat hoc inſidioſe, vt diſper- E
deret cultores Baal. ¶ Et dixit, Sanctifi- 20
cate diem ſolennem Baal. Vocauitq;, ¶ & mi- 21
ſit in vniuerſos terminos Iſrael, & vene-
runt cuncti ſerui Baal: non fuit reſiduus ne
vnus quidem qui non veniret. Et ingreſſi
ſunt templum Baal: & repleta eſt domus
22 Baal à ſummo vſq; ad ſummum. ¶ Dixitq;
his qui erant ſuper veſtes, Proferte veſti-
menta vniuerſis ſeruis Baal. Et protulerũt
23 eis veſtes. ¶ Ingreſſuſq; Iehu, & Ionadab fi-
lius Rechab templum Baal, ait cultoribus
Baal, Perquirite, & videte ne quis forte vo-
biſcum ſit de ſeruis Domini, ſed vt ſint ſer-
24 ui Baal ſoli. ¶ Ingreſſi ſunt igitur vt face-
rent victimas & holocauſta: Iehu autem
præparauerat ſibi foris octoginta viros, &
dixerat eis, Quicunque fugerit de homini-
bus his quos ego adduxero in manus veſtras,
25 anima eius erit pro anima illius. ¶ Factum
eſt autem: cum completũ eſſet holocauſtum,
præcepit Iehu militibus & ducibus ſuis, In-
F gredimini, & percutite eos, nullus euadat.
Percuſſeruntq; eos in ore gladij, & proiece-
runt milites & duces: & ierunt in ciuita-
26 tem templi Baal, ¶ & protulerunt ſtatuam
27 de phano Baal, & combuſſerunt, ¶ & com-
minuerunt eam. Deſtruxerunt quoq; ædem
Baal, & fecerunt pro ea latrinas, vſq; in
28 diem hanc. ¶ Deleuit itaque Iehu Baal de
29 Iſrael: ¶ veruntamen à peccatis Ieroboam
filij Nabat, qui peccare fecit Iſrael, non re-
ceſſit, nec dereliquit vitulos aureos qui erãt
30 in Beth-el & in Dan. ¶ Dixit autem Do-
minus ad Iehu, Quia ſtudioſe egiſti quod
rectum erat, & placebat in oculis meis, &
omnia quæ erant in corde meo feciſti contra
domum Achab: ‖ filij tui vſq; ad quartã ge- Infr.15.c.12.
nerationem ſedebunt ſuper thronum Iſrael.
31 ¶ Porro Iehu non cuſtodiuit vt ambularet in
G lege Domini Dei Iſrael in toto corde ſuo: non
enim receſſit a peccatis Ieroboam, qui pecca-
32 re fecerat Iſrael. ¶ In diebus illis cœpit Do-
minus tædere ſuper Iſrael: percuſſitq; eos
33 Hazael in vniuerſis finibus Iſrael, ¶ à Ior-
dane contra orientalem plagam, omnem ter-
ram Galaad & Gad & Rubẽ & Manaſſe, ab
Aroer quæ eſt ſuper Torrentẽ-Arnon, & Ga
34 laad, & Baſan. ¶ Reliqua autẽ verborum Ie-
hu, & vniuerſa quæ fecit, & fortitudo eius,
nonne hæc ſcripta ſunt in libro verborũ die-
35 rum regum Iſrael? ¶ Et dormiuit Iehu cum
patribus ſuis, ſepelierũtq; eum in Samaria:
36 & regnauit Ioachaz filius eius pro eo. ¶ Dies
autem quos regnauit Iehu ſuper Iſrael, vi-
ginti & octo anni ſunt, in Samaria.

CAP. XI.

1 ATHALIA vero mater Ochoziæ, videns 2.Par.22.a.
A mortuum filium ſuũ, ſurrexit, & inter- 10.
2 fecit omne ſemen regium. ¶ Tollens autẽ Io-
ſaba filia regis Ioram, ſoror Ochoziæ, Ioas fi-
lium Ochoziæ, furata eſt eum de medio fi-
liorũ regis qui interficiebantur, & nutricem
eius de triclinio: & abſcondit eum a facie
Atha-

Athalia vt non interficeretur. ¶ Eratq́ cum 3
ea ſex annis clam in domo Domini: porrò A-
* ſeptem annis. thalia regnauit ſuper terram*. ¶ ‖ Anno au- 4
tem ſeptimo miſit Ioiada, & aſſumens cen-
2. Par. 23. b. 1. turiones, & milites introduxit ad ſe in tem-
plum Domini, pepigitq́ cum eis fœdus: &
& adiurans eos in domo Domini, oſtendit eis
filium regis, ¶ & præcepit illis dicens, Iſte eſt 5
ſermo quem facere debetis. ¶ Tertia pars ve- 6
ſtrûm introeat ſabbatho, & obſeruet excu- B
bias domus regis. Tertia autem pars ſit ad
portã Seir: & tertia pars ſit ad portam quæ
eſt poſt habitaculum ſcutariorum: & cuſto-
dietis excubias domus Meſſa. ¶ Duæ verò 7
partes e vobis omnes egredientes ſabbatho
cuſtodiant excubias domus Domini circa re-
gem. ¶ Et vallabitis eum; habentes arma in 8
manibus veſtris: ſi quis autẽ ingreſſus fue-
rit ſeptum templi, interficiatur: eritisq́ cum
rege introeunte & egrediente: ¶ Et fecerunt 9
centuriones iuxta omnia quæ præceperat eis
Ioiada ſacerdos: & aſſumentes ſinguli viros
ſuos qui ingrediebantur ſabbatho, cum his
qui egrediebantur e ſabbatho, venerunt ad
Ioiadam ſacerdotem. ¶ Qui dedit eis haſtas, 10
& arma regis Dauid, quæ erãt in domo Do-
mini. ¶ Et ſteterunt ſinguli habentes arma 11
in manu ſua à parte templi dextera, vſq́ ad
partem ſiniſtram altaris, & ædis, circum re-
gem. ¶ Produxitq́ filium regis, & poſuit ſu- 12
per eum diadema & teſtimoniũ: feceruntq́ C
eum regem, & vnxerunt: & plaudẽtes ma-
nu, dixerunt, Viuat rex. ¶ Audiuit autem 13
Athalia vocem populi currentis: & ingreſſa
ad turbas in templum Domini, ¶ vidit regem 14
ſtantem ſuper tribunal iuxta morem, & can-
* turbas. tores & *tubas' prope eum, omnemq́ populũ
terræ lætantem & canentem tubis: & ſcidit
veſtimenta ſua, clamauitq́, Coniuratio, co-
* ſacerdos 1. iuratio. ¶ Præcepit autem Ioiada* centurio- 15
nibus qui erant ſuper exercitum, & ait eis,
Educite eam extra ſepta templi, & quicunq́
eam ſecutus fuerit, feriatur gladio. Dixerat
enim ſacerdos, Non occidatur in templo Do-
mini. ¶ Impoſueruntq́ ei manus, & impege- 16
runt eam per viam introitus equorum, iu- D
* regis 1. xta palatium*, & interfecta eſt ibi. ¶ Pepi- 17
git ergo Ioiada fœdus inter Dominum & re-
gem, & inter populum, vt eſſet populus Do-
mini, & inter regem & populum. ¶ Ingreſ- 18
ſusq́ eſt omnis populus terræ templum Baal,
& deſtruxerunt aras eius, & imagines con-
triuerunt validè: Mathan quoq́ ſacerdo-
tem Baal occiderunt coram altari. Et poſuit
ſacerdos cuſtodias in domo Domini. ¶ Tulitq́ 19
centuriones, & cerethi & phelethi legiones, &
omnem populum terræ, deduxeruntq́ regem
de domo Domini: & venerunt per viam por-
tæ ſcutariorum in palatium, & ſedit ſuper
thronum regum. ¶ Lætatusq́ eſt omnis po- 20
pulus terræ, & ciuitas conquieuit. Athalia

21 autẽ occiſa eſt gladio in domo regis. ¶ Septẽq́
annorum erat Ioas cùm regnare cœpiſſet.

## CAP. XII.

1 ANno ſeptimo Iehu regnauit Ioas: qua-
A draginta annis regnauit in Ieruſalem:
2 nomen matris eius Sebia, de Berſabee. ¶ Fe-
citq́ Ioas rectum corã Domino cunctis die-
3 bus quibus docuit eum Ioiada ſacerdos. ¶ Ve-
runtamen excelſa non abſtulit: adhuc enim
populus immolabat, & adolebat in excelſis
4 incenſum. ¶ Dixitq́ Ioas ad ſacerdotes, Om-
nem pecuniam ſanctorum quæ illata fuerit
in templum Domini à prætereuntibus, quæ
offertur pro pretio animæ, & quam ſponte &
arbitrio cordis ſui inferunt in templum Do-
5 mini: ¶ accipiant illam ſacerdotes iuxta or-
dinem ſuum, & inſtaurent ſartatecta do-
mus, ſiquid neceſſarium viderint inſtaura-
6 tione. ¶ Igitur vſq́ ad viceſimumtertiũ an-
num regis Ioas, non inſtaurauerunt ſacer-
7 dotes ſartatecta templi. ¶ Vocauitq́ rex Ioas
B Ioiadam pontificem & ſacerdotes, dicens eis,
Quare ſartatecta non inſtauratis templi?
nolite ergo ampliùs accipere pecuniam iuxta
ordinem veſtrum, ſed ad inſtaurationem
8 templi reddite eam. ¶ Prohibitiq́ ſunt ſacer-
dotes vltra accipere pecuniam a populo, &
9 inſtaurare ſartatecta *domus'. ¶ Et tulit *templi 1.
Ioiada pontifex gazophylacium vnum, ape-
ruitq́ foramen deſuper, & poſuit illud iu-
xta altare ad dexteram ingredientium do-
mum Domini, mittebantq́ in eo ſacerdotes
qui cuſtodiebant oſtia, omnem pecuniã quæ
10 deferebatur ad templum Domini. ¶ Cumq́
viderent nimiam pecuniam eſſe in gazophy-
lacio, aſcendebat ſcriba regis & pontifex, ef-
fundebantq́, & numerabant pecuniam quæ
11 inueniebatur in domo Domini. ¶ & dabant
eam iuxta numerum atq́ mẽſuram in ma-
C nu eorum qui præerant cæmentarijs domus
Domini: qui impendebant eam in fabris li-
gnorum, & in cæmentarijs ijs qui operaban-
12 tur in domo Domini, ¶ & ſartatecta facie-
bant: & in ijs qui cædebant ſaxa, & vt e-
merent ligna & lapides qui excidebãtur: ita
vt impleretur inſtauratio domus Domini in
vniuerſis quæ indigebant expenſa ad mu-
13 niendam domum. ¶ Veruntamen non fiebãt
ex eadem pecunia hydriæ templi Domini, &
fuſcinulæ & thuribula & tubæ, & omne
vas aureum & argenteum, de pecunia quæ
14 inferebatur in templum Domini. ¶ Iis enim
qui faciebant opus, dabatur, vt inſtaurare-
15 tur* templum Domini: ¶ & non fiebat ratio *ea ea 16
ijs hominibus qui accipiebant pecuniam vt
diſtribuerent eam artificibus, ſed in fide tra-
16 ctabant eam. ¶ Pecuniam verò pro delicto,
& pecuniam pro peccatis non inferebant in
templum Domini, quia ſacerdotum erat.
17 ¶ Tunc aſcendit Hazael rex Syriæ, & pu-
gnabat contra Geth, cepitq́ eam: & direxit
faciem

ſaciem ſuam vt aſcenderet in Ieruſalem. D
¶Quam ob rem tulit Ioas rex Iuda omnia 18
ſanctificata, quæ conſecrauerant Ioſaphat,
& Ioram, & Ochozias patres eius reges Iu-
*annum 1. da, & quæ ipſe obtulerat. & vniuerſum *ar-
gentum quod inueniri potuit in theſauris
templi Domini, & in palatio regis: miſitque
Hazaeli regi Syriæ, et receßit ab Ieruſalem.
¶Reliqua autem ſermonum Ioas, & vniuer- 19
ſa quæ fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in libro
verborum dierum regum Iuda? ¶ Surrexe- 20
runt autem ſerui eius, et coniurauerunt in-
ter ſe, percuſſeruntque Ioas in Domo-mello in
deſcenſu Sella. ¶ Ioſachar nanque filius Se- 21
maath, & Iozabad filius Somer ſerui eius,
percuſſerunt eum, & mortuus eſt: & ſepelie-
runt eum cum patribus ſuis in ciuitate Da-
uid, regnauitque Amaſias filius eius pro eo.

CAP. XIII.

ANno viceſimo tertio Ioas filij Ochoziæ 1
regis Iuda, regnauit Ioachaz filius Ie- A
hu ſuper Iſrael in Samaria, decem & ſeptem
annis. ¶Et fecit malum coram Domino, ſe- 2
cutusque eſt peccata Ieroboam filij Nabat, qui
peccare fecit Iſrael, & non declinauit ab eis.
¶Iratusque eſt furor Domini contra Iſrael, & 3
tradidit eos in manu Hazael regis Syriæ, &
in manu Ben-adad filij Hazael, cunctis die-
bus. ¶Deprecatus eſt autem Ioachaz faciem 4
Domini, & audiuit eum Dominus: vidit
enim anguſtiam Iſrael, quia attriuerat eos
rex Syriæ: ¶ & dedit Dominus ſaluatorem 5
*.4. Iſraeli, & liberatus eſt de manu regis Sy-
riæ: habitaueruntque filij Iſrael in taberna-
culis ſuis ſicut heri & nudiuſtertius. ¶ Ve- 6
runtamen non receſſerunt à peccatis domus
Ieroboam qui peccare fecit Iſrael, ſed in ipſis
ambulauerunt: ſiquidem & lucus permanſit
in Samaria. ¶Et non ſunt derelicti Ioachaz 7
de populo niſi quinquaginta equites, & de-
cem currus, & decem millia peditum: inter-
fecerat enim eos rex Syriæ, & redegerat
quaſi puluerem in tritura areæ. ¶ Reliqua 8
autem ſermonum Ioachaz, & vniuerſa quæ B
fecit, & fortitudo eius, nonne hæc ſcripta ſunt
in libro ſermonum dierũ regum Iſrael? ¶Dor- 9
mituitque Ioachaz cum patribus ſuis, & ſepe-
lierunt eum in Samaria: regnauitque Ioas fi-
lius eius pro eo. ¶ Anno triceſimo ſeptimo 10
Ioas regis Iuda regnauit Ioas filius Ioachaz
ſuper Iſrael in Samaria ſedecim annis, ¶& 11
fecit quod malum eſt in conſpectu Domini:
non declinauit ab omnibus peccatis Ierobo
filij Nabat, qui peccare fecit Iſrael, ſed in ip-
ſis ambulauit. ¶ Reliqua autem ſermonum 12
Ioas, & vniuerſa quæ fecit, & fortitudo e-
ius, quomodo pugnauerit contra Amaſiam
regem Iuda, nonne hæc ſcripta ſunt in libro
ſermonum dierũ regum Iſrael? ¶Et dormiuit 13
Ioas cum patribus ſuis: Ieroboam autẽ ſedit
ſuper ſolium eius. Porro Ioas ſepultus eſt in
14 Samaria cum regibus Iſrael. ¶ Eliſeus autẽ
ægrotabat infirmitate, qua & mortuus eſt:
C deſcenditque ad eum Ioas rex Iſrael, & flebat
coram eo, dicebatque, Pater mi, pater mi, cur-
15 rus Iſrael & auriga eius. ¶ Et ait illi Eli-
ſeus, Affer arcum & ſagittas. Cumque attu-
16 liſſet ad eum arcũ & ſagittas, ¶dixit ad re-
gem Iſrael, Pone manum tuam ſuper arcũ.
Et cùm poſuiſſet ille manum ſuam, ſuperpo-
17 ſuit Eliſeus manus ſuas manibus regis, ¶&
ait, Aperi feneſtram orientalem. Cumque a-
peruiſſet, dixit Eliſeus, Iace ſagittã. Et ie-
cit. Et ait Eliſeus, Sagitta ſalutis Domini,
& ſagitta ſalutis contra Syriam: percutiesque
18 Syriam in Aphec, donec conſumas eam. ¶ Et
ait, Tolle ſagittas. Qui cùm tuliſſet, rurſum
dixit ei, Percute iaculo terram. Et cùm per-
19 cußiſſet tribus vicibus, & ſtetiſſet, ¶ iratus
eſt vir Dei contra eum, & ait, Si percußiſſes
quinquies, aut ſexies, ſiue ſepties, percußiſ-
ſes Syriam vſque ad conſummationem: nunc
20 autem tribus vicibus percuties eam. ¶Mor-
D tuus eſt ergo Eliſeus, & ſepelierunt eum.
Latrunculi aũt de Moab venerunt in terrã
21 in ipſo anno. ¶Quidam autem ſepelientes ho
minem, viderunt latrunculos, & proiecerũt
cadauer in ſepulchro Eliſei. ‖Quod cum teti- Ecc.48.b.14
giſſet oſſa Eliſei, reuixit homo, & ſtetit ſuper
22 pedes ſuos. ¶ Igitur Hazael rex Syriæ affli-
23 xit Iſrael cunctis diebus Ioachaz: ¶ & mi-
ſertus eſt Dominus eorum, & reuerſus eſt ad
eos propter pactum ſuum quod habebat cum
Abraham & Iſaac & Iacob: & noluit diſper-
dere eos, neque proijcere penitus, vſque in præ-
24 ſens tempus. ¶Mortuus eſt autẽ Hazael rex
Syriæ, & regnauit Ben-adad filius eius pro
25 eo. ¶ Porro Ioas filius Ioachaz, tulit vrbes
de manu Ben-adad filij Hazael, quas tule-
rat de manu Ioachaz patris ſui iure prælij:
tribus vicibus percußit eum Ioas, & reddidit
ciuitates Iſrael.

CAP. XIIII.

1 IN anno ſecundo Ioas filij Ioachaz regis 2.Pa.25.a 1.
A Iſrael regnauit Amaſias filius Ioas regis
2 Iuda. ¶Viginti quinque annorũ erat cùm re-
gnare cœpiſſet viginti autem & nouem an-
nis regnauit in Ieruſalem: nomen *matris e- *autem 3.
3 ius Ioadan, de Ieruſalem. ¶ Et fecit rectum
coram Domino, veruntamen non vt Dauid
pater eius: Iuxta omnia quæ fecit Ioas pater
4 ſuus fecit: ¶niſi hoc tantùm quod excelſa non
abſtulit: adhuc enim populus immolabat &
5 adolebat incenſum in excelſis. ¶ Cumque ob-
tinuiſſet regnum, percußit ſeruos ſuos qui
6 interfecerant regem patrem ſuum: ¶ filios
B autem eorum qui occiderant, non occidit, iu-
xta quod ſcriptum eſt in libro legis Moyſi, ſi-
cut præcepit Dominus, dicens, ‖Non morien- Deu.24.c.16
tur patres pro filijs, neque filij morientur pro Eze.18.c.20
patribus: ſed vnuſquiſque in peccato ſuo mo-
7 rietur. ¶ Ipſe percußit Edom in Valle-Sa-
lina-

linarum, decem millia, & apprehendit pe-
tram in prælio, vocauitq; nomen eius Iecte-
hel, vſq; in præſentem diem. ¶ Tunc miſit 8
Amaſias nuntios ad Ioas filium Ioachaz, fi- C
lij Iehu regis Iſrael, dicens, Veni, & videa-
mus nos. ¶ Remiſitq; Ioas rex Iſrael ad A- 9
maſiam regem Iuda, dicens, Carduus Liba-
ni miſit ad cedrum, quæ eſt in Libano, di-
cens, Da filiam tuã filio meo vxorem. Trã-
ſieruntq; beſtiæ ſaltus quæ ſunt in Libano,
& conculcauerunt carduum. ¶ Percutiẽs in- 10
ualuiſti ſuper Edom, & ſubleuauit te cor
tuum: contentus eſto gloria, & ſede in do-
mo tua: quare prouocas malum, vt cadas tu
& Iudas tecum? ¶ Et non acquieuit Ama- 11
ſias: Aſcenditq; Ioas rex Iſrael, & viderunt
ſe, ipſe & Amaſias rex Iuda in Beth-ſames
oppido Iudæ. ¶ Percuſſuſque eſt Iuda coram 12
Iſrael, & fugerunt vnuſquiſque in taber- D
nacula ſua. ¶ Amaſiam verò regem Iuda fi- 13
lium Ioas filij Ochoziæ cepit Ioas rex Iſrael
in Beth-ſámes, & adduxit eum in Ieruſa-
lem: & interrupit murum Ieruſalem, à por-
ta Ephráim vſque ad portam anguli, qua-
dringentis cubitis. ¶ Tulitq; omne aurum & 14
argentum, & vniuerſa vaſa quæ inuenta
ſunt in domo Domini, & in theſauris regis,
& obſides, & reuerſus eſt in Samariã. ¶ Re- 15
liqua autem verborum Ioas quæ fecit, &
fortitudo eius qua pugnauit contra Amaſiã
regem Iuda, nonne hæc ſcripta ſunt in libro
ſermonum dierum regum Iſrael? ¶ Dormi- 16
uitq; Ioas cum patribus ſuis, & ſepultus eſt E
in Samaria cum regibus Iſrael: & regnauit
Ieroboam filius eius pro eo. ¶ Vixit autem 17
Amaſias, filius Ioas rex Iuda, poſtquam mor
"quindecim 1. tuus eſt Ioas filius Ioachaz regis Iſrael "vi-
gintiquinque' annis. ¶ Reliqua autem ſer- 18
monum Amaſiæ, nónne hæc ſcripta ſunt in
libro ſermonum dierum regum Iuda? ¶ Fa- 19
ctaq; eſt contra eum coniuratio in Ieruſa-
lem: at ille fugit in Lachis. Miſeruntq; poſt
eum in Lachis, & interfecerũt eum ibi. ¶ Et 20
aſportauerunt in equis, ſepultuſq; eſt in Ie-
ruſalem cum patribus ſuis in Ciuitate-Da-
2.Pa.26.a.1. uid. ¶ || Tulit autem vniuerſus populus Iuda 21
Azariam annos natũ ſedecim, & conſtitue- F
runt eum regẽ pro patre eius Amaſia. ¶ Ipſe 22
"Elath 1. ædificauit "Ailam', & reſtituit eam Iudæ,
poſtquam dormiuit rex cum patribus ſuis.
¶ Anno quintodecimo Amaſiæ filij Ioas regis 23
Iuda, regnauit Ieroboam filius Ioas regis Iſ-
rael in Samaria, quadraginta & vno anno:
¶ & fecit quod malum eſt coram Domino. 24
Non receſſit ab omnibus peccatis Ieroboam
filij Nabat, qui peccare fecit Iſrael. ¶ Ipſe re- 25
ſtituit terminos Iſrael ab introitu Emath,
vſq; ad Mare-ſolitudinis, iuxta ſermonem
"propheta 1. Domini Dei Iſrael, quem locutus eſt per ſer- G
uum ſuum Ionam filium Amathi "prophetã'
Ion.1.a.1. qui erat de Geth quæ eſt in Opher. ¶ Vidit 26

enim Dominus afflictionem Iſraël amaram
nimis, & quod conſumpti eſſent vſque ad
clauſos carcere & extremos, & non eſſet qui
27 auxiliaretur Iſraeli. ¶ Nec locutus eſt Domi-
nus vt deleret nomen Iſrael de ſub cælo, ſed
ſaluauit eos in manu Ieroboam filij Ioas.
28 ¶ Reliqua autem ſermonum Ieroboam, & v-
niuerſa quæ fecit, & fortitudo eius qua præ-
liatus eſt, & quomodo reſtituit Damaſcum,
& Emath Iudæ in Iſrael: nonne hæc ſcripta
ſunt in libro ſermonum dierum regum Iſ-
29 rael? ¶ Dormiuitq; Ieroboam cum patribus
ſuis regibus Iſrael, & regnauit Zacharias
filius eius pro eo.

## CAP. XV.

1 ANno vigeſimo ſeptimo Ieroboam regis
A Iſrael regnauit Azarias filius Amaſiæ
2 regis Iuda. ¶ Sedecim annorum erat, cùm re-
gnare cœpiſſet, & quinquaginta duobus an-
nis regnauit in Ieruſalem: nomen matris e-
3 ius Iechelia, de Ieruſalẽ. ¶ Fecitq; quod erat
placitum corã Domino, iuxta omnia quæ fe-
4 cit Amaſias pater eius. ¶ Verũtamen excelſa
non eſt demoliens: adhuc populus ſacrifica-
5 bat, et adolebat incenſum in excelſis. ¶ || Per- 2.Pa.26.d.
cuſſit autem Dominus regem, & fuit lepro- 21.
ſus vſq; in diem mortis ſuæ, & habitabat in
domo "libera' ſeorſum: Ioatham vero filius "liberè 5.
regis gubernabat palatium, & iudicabat po-
6 pulum terræ. ¶ Reliqua autem ſermonum
Azariæ & vniuerſa quæ fecit, nonne hæc
ſcripta ſunt in libro verborum dierũ regum
7 Iuda? ¶ Et dormiuit Azarias cum patribus
ſuis: ſepelieruntq; eum cũ maioribus ſuis in
Ciuitate-Dauid, & regnauit Ioatham filius
8 eius pro eo. ¶ Anno triceſimooctauo Azariæ
B regis Iuda regnauit Zacharias filius Ieroboã
9 ſuper Iſrael in Samaria ſex menſibus: ¶ &
fecit quod malum eſt coram Domino, ſicut
fecerant patres eius: non receſſit à peccatis
Ieroboã filij Nabat, qui peccare fecit Iſrael.
10 ¶ Coniurauit autem contra eũ Sellum filius
Iabes: percuſſitq; eũ palam, & interfecit, re-
11 gnauitq; pro eo. ¶ Reliqua autem verborum
C Zachariæ, nonne hæc ſcripta ſunt in libro ſer
12 monũ dierum regum Iſrael? ¶ || Iſte eſt ſermo Sup.10.f.36
Domini quem locutus eſt ad Iehu, dicens, Fi-
lij tui vſque ad quartam generationẽ ſede-
bũt "de te' ſuper thronum Iſrael. Factumq; —.3.
13 eſt ita. ¶ Sellum filius Iabes regnauit trice-
ſimonono anno Azariæ regis Iuda: regnauit
14 autem vno menſe in Samaria. ¶ Et aſcendit
Manahem filius Gadi de Therſa: venitq; in
Samariam, & percuſſit Sellum filium Iabes
in Samaria, & interfecit eũ, regnauitq; pro
15 eo. ¶ Reliqua autem verborũ Sellum, & con-
iuratio eius per quã tetendit inſidias: nonne
hæc ſcripta ſunt in libro ſermonũ dierũ regũ
16 Iſrael? ¶ Tunc percuſſit Manahem Thapſam,
& omnes qui erãt in ea, & terminos eius de
Therſa, noluerant enim aperire ei: & inter-
fecit

*fecit omnes prægnantes eius, & ſcidit eas.*
¶ *Anno triceſimonono Azariæ regis Iuda* 17
*regnauit Manahem filius Gadi ſuper Iſrael* D
*decem annis in Samaria.* ¶ *Fecitq́ue quod erat* 18
*malum coram Domino: non receßit a pecca-*
*tis Ieroboam filij Nabat, qui peccare fecit Iſ-*
*cunctis diebus eius ut ueniebat Phul 5.* *rael* *cunctis diebus eius.* ¶ *Veniebat Phul* 19
*rex Aſſyriorum in* *Therſam*, *& dabat Ma-*
*nahem Phul mille talenta argenti, ut eſſet*
*ei in auxilium, & firmaret regnū eius.* ¶ *In-* 20
*terram 1.* *dixitq́ue Manahem argentum ſuper Iſrael cū-*
*ctis potentibus & diuitibus, ut daret regi*
*Aſſyriorum, quinquaginta ſiclos argenti per*
*ſingulos: reuerſusq́ue eſt rex Aſſyriorum, & nō*
*terra 1.* *eſt moratus in* *Therſa*. ¶ *Reliqua autem* 21
*ſermonum Manahem, & uniuerſa quæ fe-*
*cit, nonne hæc ſcripta ſunt in libro ſermonū*
*dierum regum Iſrael?* ¶ *Et dormiuit Mana-* 22
*hem cum patribus ſuis: regnauitq́ue Phaceia* E
*filius eius pro eo.* ¶ *Anno quinquageſimo A-* 23
*zariæ regis Iuda regnauit Phaceia filius*
*Manahem ſuper Iſrael in Samaria biennio:*
¶ *& fecit quod erat malum coram Domino:* 24
*non receßit a peccatis Ieroboam filij Nabat,*
*qui peccare fecit Iſrael.* ¶ *Coniurauit autem* 25
*aduerſus eum Phacee filius Romeliæ, dux e-*
*ius, & percußit eum in Samaria in turre do-*
*mus regiæ iuxta Argob, & iuxta Arie, & cū*
*eo quinquaginta viros de filijs Galaadita-*
*rum, & interfecit eum, regnauitq́ue pro eo.*
¶ *Reliqua autem ſermonum Phaceia, et uni-* 26
*uerſa quæ fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in*
*libro ſermonum dierum regum Iſrael?* ¶ *An-* 27
*no quinquageſimoſecundo Azariæ regis Iu-*
*da regnauit Phacee filius Romeliæ ſuper Iſ-*
*rael in Samaria viginti annis.* ¶ *Et fecit* 28
*quod erat malum coram Domino: non receßit* F
*a peccatis Ieroboam filij Nabat, qui peccare*
*fecit Iſrael.* ¶ *In diebus Phacee regis Iſrael* 29
*venit Theglath-phalaſar rex Aſſur, & cepit*
*Aion, & Abel-domum-Maacha, & Ianoe,*
*& Cedes, & Aſor, & Galaad, & Galilæam,*
*& uniuerſam terram Nephthali: & trāſtu-*
*lit eos in Aſſyrios.* ¶ *Coniurauit autem, &* 30
*tetendit inſidias Oſee filius Ela cōtra Pha-*
*cee filium Romeliæ, & percußit eum, & in-*
*terfecit: regnauitq́ue pro eo viceſimo anno Io-*
*atham filij Oziæ.* ¶ *Reliqua autem ſermonū* 31
*Phacee, & uniuerſa quæ fecit, nonne hæc*
*ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum regū*
2.Pa.27.a.1. *Iſrael?* ¶ ‖*Anno ſecundo Phacee filij Romeliæ* 32
*regis Iſrael, regnauit Ioatham filius Oziæ* G
*regis Iuda.* ¶ *Viginti quinque annorum erat* 33
*cum regnare cœpiſſet, & ſedecim annis re-*
*gnauit in Ieruſalem: nomen matris eius, Ie-*
*ruſa filia Sadoc.* ¶ *Fecitq́ue quod erat placitū* 34
*coram Domino: iuxta omnia quæ fecerat O-*
*zias pater ſuus operatus eſt.* ¶ *Veruntamen* 35
*excelſa non abſtulit. adhuc populus immola-*
*bat, & adolebat incenſum in excelſis: ipſe æ-*
*dificauit portam domus Domini ſublimißi-*

36 *mam.* ¶ *Reliqua autem ſermonum Ioatham,*
*& uniuerſa quæ fecit, nonne hæc ſcripta*
*ſunt in libro verborum dierum regum Iuda?*
37 ¶ *In diebus illis cœpit Dominus mittere in*
*Iudam Raſin regem Syriæ, & Phacee filium*
38 *Romeliæ.* ¶ *Et dormiuit Ioatham cum patri-*
*bus ſuis, ſepultusq́ue eſt cum eis in Ciuitate*
*Dauid patris ſui, & regnauit Achaz filius*
*eius pro eo.*

## CAP. XVI.

1 *ANno decimo ſeptimo Phacee filij Rome-* 2.Pa.28.a.2.
A *liæ, regnauit Achaz filius Ioatham re-*
2 *gis Iuda.* ¶ *Viginti annorum erat Achaz cùm*
*regnare cœpiſſet, & ſedecim annis regnauit*
*in Ieruſalem: Non fecit quod erat placitum*
*in conſpectu Domini Dei ſui, ſicut Dauid pa-*
3 *ter eius.* ¶ *ſed ambulauit in via regum Iſ-*
*rael: inſuper & filium ſuum conſecrauit, trāſ-*
*ferens per ignem ſecundum idola gentium,*
*quæ dißipauit Dominus coram filijs Iſrael.*
4 ¶ *Immolabat quoque victimas, & adolebat*
*incenſum in excelſis, & in collibus, & ſub*
5 *omni ligno frondoſo.* ¶ ‖*Tunc aſcendit Raſin* Iſai.7.a.1.
*rex Syriæ, & Phacee filius Romeliæ rex Iſ-*
*rael in Ieruſalem ad prœliandum: cumq́ue ob-*
*ſiderent Achaz, non valuerunt ſuperare eū.*
6 ¶ *In tempore illo reſtituit Raſin rex Syriæ*
*Ailam Syriæ, & eiecit Iudæos de Aila: &*
*Idumæi* *venerunt in Ailam, & habitaue-* *& Syri
7 *runt ibi vſque in diem hanc.* ¶ *Miſit autem*
B *Achaz nuntios, ad Theglath-phalaſar regē*
*Aſſyriorum, dicens, Seruus tuus & filius*
*tuus ego ſum: aſcende, & ſaluum me fac de*
*manu regis Syriæ, & de manu regis Iſrael,*
8 *qui conſurrexerunt aduerſum me.* ¶ *Et cùm*
*collegiſſet* *argentum & aurum quod inue-* *Achaz
*niri potuit in domo Domini, & in theſauris*
9 *regis, miſit regi Aſſyriorum munera.* ¶ *Qui*
*& acquieuit voluntati eius: aſcendit enim*
*rex Aſſyriorum in Damaſcum, & vaſtauit*
*eam: & tranſtulit habitatores eius Cyrenē,*
10 *Raſin autem interfecit.* ¶ *Perrexitq́ue rex A-*
*chaz in occurſum Theglath-phalaſar regi*
*Aſſyriorum in Damaſcum. cumq́ue vidiſſet*
*altare Damaſci, miſit rex Achaz ad Vriam*
*ſacerdotem exemplar eius, & ſimilitudinem*
11 *iuxta omne opus eius.* ¶ *Extruxitq́ue Vrias*
C *ſacerdos altare: iuxta omnia quæ præceperat*
*rex Achaz, de Damaſco, ita fecit ſacerdos V-*
*rias, donec veniret rex Achaz de Damaſco.*
12 ¶ *Cumq́ue veniſſet rex de Damaſco, vidit al-*
*tare, & veneratus eſt illud: aſcenditq́ue, &*
*immolauit holocauſta, & ſacrificium ſuum,*
13 ¶ *& libauit libamina, & fudit ſanguinem*
*pacificorum quæ obtulerat ſuper altare.*
14 ¶ *Porrò altare æreum, quod erat coram Do-*
*mino, tranſtulit de facie templi, & de loco*
*altaris, & de loco templi Domini: poſuitq́ue*
15 *illud ex latere altaris ad Aquilonem.* ¶ *Præ-*
*cepit quoque rex Achaz Vriæ ſacerdoti, dicēs,*
*Super altare maius offer holocauſtum ma-*
*tutinum,*

tutinum, & ſacrificium veſpertinum, & ho-
locauſtum regis, & ſacrificium eius, & holo-
cauſtum vniuerſi populi terræ, & ſacrificia
eorum, & libamina eorum: & omnem ſan-
guinẽ holocauſti, & vniuerſum ſanguinem
victimæ ſuper illud effundes: altare vero a- D
reum erit paratũ ad voluntatẽ meã. ¶ Fecit 16
igitur Vrias ſacerdos iuxta omnia quæ præ-
ceperat rex Achaz. ¶ Tulit autem rex Achaz 17
cælatas baſes, & luterem, qui erat deſuper:
& mare depoſuit de bobus æreis, qui ſuſten-
tabant illud, & poſuit ſuper pauimentum
ſtratũ lapide. ¶ Muſach quoq; ſabbathi, quod 18
ædificauerat in templo: & ingreſſum regis
exterius conuertit in templum Domini pro-
pter regem Aſſyriorum. ¶ Reliqua autẽ ver- 19
* & omnia. borum Achaz *quæ fecit, nonne hæc ſcripta
ſunt in libro ſermonum dierum regum Iuda?
¶ Dormiuitq; Achaz cum patribus ſuis, & 20
ſepultus eſt cum eis in Ciuitate-Dauid, &
regnauit Ezechias filius eius pro eo.

## CAP. XVII.

ANno duodecimo Achaz regis Iuda, re- 1
gnauit Oſee filius Ela in Samaria ſu- A
Inf.18.b.9. per Iſrael nouem annis. ¶ Fecitq; malum co- 2
Tob.1.a.1. ram Domino: ſed non ſicut reges Iſrael, qui
ante eum fuerant. ¶ Contra hunc aſcendit 3
Salmanaſar rex Aſſyriorum, & factus eſt ei
Oſee ſeruus, reddebatq; illi tributa. ¶ Cumq; 4
deprehendiſſet rex Aſſyriorum Oſee, quod re-
bellare nitens, miſiſſet nũtios ad Sua regem
Aegypti, ne præſtaret tributa regi Aſſyriorum
ſicut ſingulis annis ſolitus erat, obſedit eum,
& vinctum miſit in carcerem. ¶ Peruaga- 5
tusq; eſt omnem terram: & aſcendens Sa-
Inf.18.b.10. mariam, obſedit eam tribus annis. ¶ ‖Anno 6
autem nono Oſee, cepit rex Aſſyriorum Sa-
mariam, & tranſtulit Iſrael in Aſſyrios: po-
ſuitq; eos in Hala, & in Habor iuxta flu-
uium Gozan, in ciuitatibus Medorum. ¶ Fa- 7
ctum eſt enim, cùm peccaſſent filij Iſrael Do-
mino Deo ſuo, qui eduxerat eos de terra Ae-
gypti, de manu Pharaonis regis Aegypti, co-
luerunt deos alienos. ¶ Et ambulauerunt iu- 8
xta ritum gentium quas conſumpſerat Do- B
minus in conſpectu filiorum Iſrael, & regum
*operue- Iſrael: quia ſimiliter fecerant. ¶ Et *offen- 9
runt 5. derunt' filij Iſrael verbis non rectis Domi-
num Deum ſuum: & ædificauerunt ſibi ex-
celſa in cunctis vrbibus ſuis a Turre-cuſto-
dum vſq; ad Ciuitatem-munitam. ¶ Fece- 10
runtq; ſibi ſtatuas et lucos in omni colle ſub-
limi, & ſubter omne lignum nemoroſum: ¶ & 11
adolebant ibi incenſum ſuper aras in morem
gentium, quas tranſtulerat Dominus à facie
eorum: feceruntq; verba peſſima irritantes
Dominum, ¶ & coluerunt immunditias de 12
quibus præcepit eis Dominus ne facerent
verbum hoc. ¶ Et teſtificatus eſt Dominus 13
in Iſrael & in Iuda per manum omniũ pro-
phetarum & Videntium, dicens, ‖ Reuerti- Iere.25.b.5.
mini à vijs veſtris peſſimis, & cuſtodite
præcepta mea & ceremonias, iuxta omnem
legem quam præcepi patribus veſtris: & ſi-
cut miſi ad vos in manu ſeruorum meorum
14 prophetarum. ¶ Qui non audierunt, ſed in-
C durauerunt ceruicem ſuam iuxta ceruicem
patrum ſuorum, qui noluerunt obedire Do-
15 mino Deo ſuo. ¶ Et abiecerunt legitima eius,
& pactum quod pepigit cũ patribus eorum,
& teſtificationes quibus conteſtatus eſt eos:
ſecutiq; ſunt vanitates, & vane egerunt: &
ſecuti ſunt gentes quæ erant per circuitum
eorum, ſuper quibus præceperat Dominus eis
16 vt non facerent ſicut & illæ faciebant. ¶ Et
dereliquerunt omnia præcepta Domini Dei
ſui: feceruntq; ſibi conflatiles duos vitulos,
& lucos, & adorauerunt vniuerſam mili-
17 tiam cæli: ſeruieruntq; Baal, ¶ & conſecra-
uerunt filios ſuos, & filias ſuas per ignem:
& diuinationibus inſeruiebant & augurijs:
& tradiderunt ſe vt facerent malum coram
18 Domino, vt irritarent eum. ¶ Iratusq; eſt
Dominus vehementer Iſraeli, & abſtulit eos
à conſpectu ſuo, & non remanſit niſi tribus
19 Iuda tantummodo. ¶ Sed nec ipſe Iuda cu-
ſtodiuit mandata Domini Dei ſui: verũta-
mẽ ambulauit in erroribus Iſrael, quos ope-
20 ratus fuerat. ¶ Proiecitq; Dominus omne ſe-
D men Iſrael, & afflixit eos, & tradidit eos in
manu diripientium, donec proijceret eos à fa-
21 cie ſua: ¶ ‖ ex eo iam tempore, quo ſciſſus eſt 3.Re.12.c.16
Iſrael à domo Dauid, & conſtituerunt ſibi
regem Ieroboam filium Nabat: ſeparauit e-
nim Ieroboã Iſrael a Domino, & peccare eos
22 fecit peccatum magnum. ¶ Et ambulauerunt
filij Iſrael in vniuerſis peccatis Ieroboã quæ
23 fecerat: *& non receſſerũt ab eis, ¶ vſque- *.5.
quo Dominus auferret Iſrael à facie ſua,
‖ſicut locutus fuerat in manu omnium ſer- Iere.25.b.3.
uorũ ſuorũ prophetarum: tranſlatusq; eſt Iſ-
rael de terra ſua in Aſſyrios vſq; in diẽ hanc.
24 ¶ Adduxit autem rex Aſſyriorum * de Baby- *viros
lone, & de Cutha, et de Auah, & de Emath,
& de Sepharuaim: & collocauit eos in ciui-
tatibus Samariæ pro filijs Iſrael: qui poſſede-
runt Samariã, & habitauerunt in vrbibus
25 eius. ¶ Cumq; ibi habitare cœpiſſent, non ti-
mebant Dominum: & immiſit in eos Domi-
26 nus leones qui interficiebãt eos. ¶ Nuntiatũq;
E eſt regi Aſſyriorum, & dictum, Gentes quas
tranſtuliſti, & habitare feciſti in ciuitatibus
Samariæ, ignorãt legitima Dei terræ, et im-
miſit in eos Dominus leones: & ecce, interfi-
ciunt eos, eo quod ignorent ritum Dei terræ.
27 ¶ Præcepit autẽ rex Aſſyriorum, dicẽs, Ducite
illuc vnum de ſacerdotibus, quos inde capti-
uos adduxiſtis, & vadat, & habitet cũ eis:
28 & doceat eos legitima Dei terræ. ¶ Igitur
cùm veniſſet vnus de ſacerdotibus his qui
captiui ducti fuerant de Samaria, habita-

nit in Beth-el, & docebat eos quomodo cole-
rent Dominum. ¶ Et vnaquæq; gens fabri- 29
cata eſt deum ſuum, poſueruntq; eos in pha-
nis excelſis quæ fecerant Samaritæ gens &
gens in vrbibus ſuis in quibus habitabat.
¶ Viri enim Babylonij fecerunt Socoth-benot: 30
Viri autem Cuthæi fecerunt Nergel: & Viri
de Emath fecerũt Aſima. ¶ Porro Heuæi fe- 31
cerunt Nebahaz & Tharthac. Hi autem qui F
erant de Sepharuaim, comburebãt filios ſuos
igni, Adramelech et Anamelech dijs Sephar-
uaim, ¶ & nihilominus colebant Dominum. 32
Fecerunt autem ſibi de nouiſſimis ſacerdo-
tes excelſorũ, & ponebant eos in phanis ſub-
limibus. ¶ Et cum Dominum colerent, dijs 33
quoq; ſuis ſeruiebant iuxta conſuetudinem
gentium de quibus tranſlati fuerant Sama-
riam. ¶ vſq; in præſentem diem morem ſe- 34
quuntur antiquum: nõ timẽt Dominũ, neq;
cuſtodiunt ceremonias eius, atq; iudicia &
legem & mandatum quod præceperat Domi-
Ge.32.f.28. nus filijs Iacob, ‖ quem cognominauit Iſrael:
¶ & percuſſerat cum eis pactum, & manda- 35
uerat eis, dicens, Nolite timere deos alienos,
& non adoretis eos, neq; colatis eos, & non
immoletis eis. ¶ Sed Dominũ Deũ veſtrum 36
qui eduxit vos de terra Aegypti in fortitu- G
dine magna, & in brachio extento, ipſum ti-
mete, & illũ adorate & ipſi immolate. ¶ Ce- 37
remonias quoq; & iudicia & legem & mã-
datum quod ſcripſit vobis, cuſtodite, vt fa-
ciatis cunctis diebus: & non timeatis deos
alienos. ¶ Et pactum quod percuſſit vobiſcũ, 38
nolite obliuiſci: nec colatis deos alienos.
¶ ſed Dominum Deum veſtrum timete, & 39
ipſe eruet vos de manu omnium inimicorum
veſtrorum. ¶ Illi vero nõ audierunt, ſed iu- 40
xta conſuetudinem ſuam priſtinam perpe-
trabant. ¶ Fuerunt igitur gentes iſtæ timen- 41
tes quidem Dominum, ſed nihilominus &
idolis ſuis ſeruientes: nam & filij eorum, &
nepotes, ſicut fecerunt patres ſui, ita faciunt
vſq; in præſentem diem.

## CAP. XVIII.

ANno tertio Oſee filij Ela regis Iſrael re- 1
2.Par. 28.d. gnauit Ezechias filius Achaz regis Iu- A
28.et 29.a.1. da. ¶ Viginti quinq; annorũ erat cùm regna- 2
re cœpiſſet, & vigintinouem annis regnauit
in Ieruſalem: nomen matris eius Abi filia
Zachariæ. ¶ Fecitq; quod erat bonum coram 3
Domino, iuxta omnia quæ fecerat Dauid pa
ter eius. ¶ Ipſe diſſipauit excelſa, & contri- 4
uit ſtatuas, & ſuccidit lucos, confregitq; ſer-
Num.21.c.9 pentem æneum, ‖ quem fecerat Moyſes: ſiqui-
dem vſq; ad illud tempus filij Iſrael adole-
bant ei incenſum: vocauitq; nomẽ eius No-
heſtan. ¶ In Domino Deo Iſrael ſperauit: ita- 5
que poſt eum non fuit ſimilis ei de cunctis
regibus Iuda, ſed neq; in his qui ante eum
fuerunt: ¶ & adhæſit Domino, & non receſſit 6
a veſtigijs eius, fecitq; mandata eius quæ
7 præceperat Dominus Moyſi. ¶ Vnde & erat
B Dominus cum eo, & in cunctis ad quæ pro-
cedebat, ſapienter ſe agebat. Rebellauit quoq;
contra regem Aſſyriorum, & non ſeruiuit ei.
8 ¶ Ipſe percuſſit Philiſthæos vſq; ad Gazam, &
omnes terminos eorum, à Turre-cuſtodum
9 vſq; ad Ciuitatem-munitã. ¶ Anno quar- Sup.17. a.2.
to regis Ezechiæ, qui erat annus ſeptimus Tob.1.a.2.
Oſee filij Ela regis Iſrael, aſcendit Salma- Sup.17.a.6.
naſar rex Aſſyriorum in Samariam, & op-
10 pugnauit eam, ¶ & cepit. Nam poſt annos
tres, anno ſexto Ezechiæ, id eſt nono anno
11 Oſee regis Iſrael, capta eſt Samaria: ¶ &
tranſtulit rex Aſſyriorum Iſrael in Aſſyrios,
collocauitq; eos in Hala, & in Habor fluuijs
12 Gozan in ciuitatibus Medorum. ¶ quia non
audierunt vocem Domini Dei ſui, ſed præ-
tergreſſi ſunt pactum eius: omnia quæ præ-
ceperat Moyſes ſeruus Domini, non audie-
13 runt, neq; fecerunt. ¶ ‖ Anno quartodecimo 2.Pa.32. a.1.
C regis Ezechiæ, aſcendit Sennacherib rex Iſa.36.a.1.
Aſſyriorum ad vniuerſas ciuitates Iuda mu- Eccl.48.c.9
14 nitas: & cepit eas. ¶ Tunc miſit Ezechias
rex Iuda nuntios ad regem Aſſyriorum in
Lachis, dicens, Peccaui, recede a me: & omne
quod impoſueris mihi, feram. Indixit itaque
rex Aſſyriorum Ezechiæ regi Iuda trecenta
talenta argenti, & triginta talenta auri.
15 ¶ Deditq; Ezechias omne argẽtum quod re-
pertum fuerat in domo Domini, & in the-
16 ſauris regis. ¶ In tempore illo confregit Eze-
chias valuas templi Domini, & laminas
auri quas ipſe affixerat, & dedit eas regi
17 Aſſyriorum. ¶ Miſit autẽ rex Aſſyriorũ Thar-
D than, & Rabſacis, & Rabſacen de Lachis ad
regem Ezechiam cum manu valida Ieruſa-
lem: qui cùm aſcendiſſent, venerunt Ieruſa-
lem, & ſteterunt iuxta aquæductum piſcinæ
ſuperioris, quæ eſt in via Agri-fullonis.
18 ¶ Vocaueruntq; regem: egreſſus eſt autem ad
eos Eliacim filius Helciæ præpoſitus domus,
& Sobna ſcriba, & Ioahe filius Aſaph, à cõ-
19 mentarijs. ¶ Dixitq; ad eos Rabſaces, Loqui-
mini Ezechiæ, Hæc dicit rex magnus, rex
Aſſyriorũ, Quæ eſt iſta fiducia quæ niteris?
20 ¶ Forſitan iniſti conſilium, vt præpares te ad
prælium. In quo confidis, vt audeas rebella-
21 re? ¶ an ſperas in baculo arundineo atq; con-
fracto Aegypto, ſuper quem ſi incubuerit ho-
mo, cõminutus ingredietur manum eius, &
perforabit eam? ſic eſt Pharao rex Aegypti,
22 omnibus qui confidũt in ſe. ¶ Quod ſi dixe-
E ritis mihi, In Domino Deo noſtro habemus
fiduciam: nonne iſte eſt cuius abſtulit Eze-
chias excelſa & altaria: & præcepit Iuda &
Ieruſalem, Ante altare hoc adorabitis in Ie-
23 ruſalẽ? ¶ Nũc igitur tranſite ad dominũ meũ
regem Aſſyriorum, & dabo vobis duo millia
equorũ, & videte an habere valeatis aſcen-
24 ſores eorum. ¶ Et quomodo poteſtis reſiſtere
ante vnum ſatrapam de ſeruis domini mei
minimis?

minimis? An fiduciam habes in Aegypto pro-
pter currus & equites? ¶ Nunquid ſine Do- 25
mini volun'ate aſcendi ad locum iſtum, vt
demolirer eum? Dominus dixit mihi, Aſcen-
de ad terram hanc, & demolire eam. ¶ Dixe- 26
runt autem Eliacim filius Helcia, et Sobna,
& Ioahe Rabſaci, Precamur vt loquaris no-
bis ſeruis tuis Syriace: ſiquidē intelligimus
hanc linguam, & non loquaris nobis Iudaice
audiente populo qui eſt ſuper murum. ¶ Re- 27
ſponditq; eis Rabſaces, dicens, Nunquid ad F
dominum tuum, & ad te miſit me dominus
meus, vt loquerer ſermones hos, & non po-
tius ad viros qui ſedent ſuper murum, vt
comedant ſtercora ſua, & bibant vrinā ſuam
vobiſcum? ¶ Stetit itaq; Rabſaces, & excla- 28
mauit voce magna Iudaicè, & ait, Audite
verba regis magni, regis Aſſyriorum. ¶ Hae 29
dicit rex, Non vos ſeducat Ezechias: non e-
nim poterit eruere vos de manu mea. ¶ Neq; 30
fiduciam vobis tribuat ſuper Dominum, di-
cens, Eruens liberabit nos Dominus, & non
tradetur ciuitas hac in manu regis Aſſyrio-
rum. ¶ Nolite audire Ezechiam. Hac enim 31
dicit rex Aſſyriorum, Facite mecum quod vo-
bis eſt vtile, & egredimini ad me: & come-
det vnuſquiſq; de vinea ſua, & de ficu ſua:
& bibetis aquas de ciſternis veſtris, ¶ donec 32
veniam, & transferam vos in terram quæ
ſimilis eſt terra veſtra, in terram fructiſe-
ram, & fertilem vini, terram panis & vi-
nearum, terram oliuarum, & olei ac mellis:
& viuetis, & non moriemini. Nolite audire G
Ezechiam, qui vos decipit, dicens, Dominus
liberabit nos. ¶ Nūquid liberauerunt dij gen 33
tium terrā ſuam de manu regis Aſſyriorum?
¶ Vbi eſt Deus Emath & Arphad? vbi eſt 34
Deus Sepharuaim, Ana & Aua? nunquid li-
berauerunt Samariam de manu mea? ¶ Qui 35
nam illi ſunt in vniuerſis dijs terrarum, qui
eruerunt regionem ſuam de manu mea, vt
poſſit eruere Dominus Ieruſalem de manu
mea? ¶ Tacuit itaq; populus, & non reſpōdit 36
ei quicquam: ſiquidem præceptum regis ac-
Tob.1.d.24. ceperant vt non reſponderent ei. ¶ Venitque 37
Eliacim filius Helcia, præpoſitus domus, &
Sobna ſcriba, & Ioahe filius Aſaph, a com-
mentarijs, ad Ezechiam ſciſſis veſtibus, &
nuntiauerunt ei verba Rabſacis.

## CAP. XIX.

Iſa.37.a.1. QVa cùm audiſſet Ezechias rex, ſcidit 1
veſtimenta ſua, & opertus eſt ſacco, A
ingreſſuſq; eſt domum Domini. ¶ Et 2
miſit Eliacim præpoſitum domus, & Sob-
nam ſcribam, & ſenes de ſacerdotibus oper-
tos ſaccis, ad Iſaiam prophetam filiū Amos.
¶ Qui dixerunt, Hæc dicit Ezechias, Dies 3
tribulationis, & increpationis, & blaſphe-
mia dies iſte: venerūt filij vſq; ad partum,
& vires non habet parturiens. ¶ Si forte au- 4
diat Dominus Deus tuus vniuerſa verba
Rabſacis, quem miſit rex Aſſyriorum domi-
nus ſuus, vt exprobraret Deum viuentem,
& argueret verbis quæ audiuit Dominus
Deus tuus: & fac orationem pro reliquijs quæ
5 repertæ ſunt. ¶ Venerunt ergo ſerui regis E-
6 zechiæ ad Iſaiam. ¶ Dixitq; eis Iſaias: Hæc
B dicetis domino veſtro, Hæc dicit Dominus.
Noli timere a facie ſermonum quos audiſti,
quibus blaſphemauerunt pueri regis Aſſy-
7 riorū me. ¶ Ecce ego immittam ei ſpiritum,
& audiet nuntium, & reuertetur in terram
ſuam, & deijciam eum gladio in terra ſua.
8 ¶ Reuerſus eſt ergo Rabſaces, & inuenit re-
gē Aſſyriorum expugnantē Lobnam. audie-
9 rat enim quod receſſiſſet de Lachis. ¶ Cumq;
audiſſet de Tharaca rege Aethiopia, dicētes,
Ecce egreſſus eſt vt pugnet aduerſum te: &
iret contra eū, miſit nuntios ad Ezechiam,
10 dicens, ¶ Hæc dicite Ezechiæ regi Iuda, Non
C te ſeducat Deus tuus, in quo habes fidu-
ciam: neq; dicas, Non tradetur Ieruſalem in
11 manus regis Aſſyriorum. ¶ Tu enim ipſe au-
diſti quæ fecerunt reges Aſſyriorum vniuer-
ſis terris, quomodo vaſtauerunt eas: "num tu S.
12 ſolus poteris liberari? ¶ Nunquid liberaue-
runt dij gentium ſingulos, quos vaſtaue-
runt patres mei, Gozam videlicet, & Ha-
ram, & Reſeph, & filios Eden, qui erant in
13 Thalaſſar? ¶ Vbi eſt rex Emath, & rex Ar-
phad, & rex ciuitatis Sepharuaim, Ana &
14 Aua? ¶ Itaque cùm accepiſſet Ezechias li-
teras de manu nuntiorum, & legiſſet eas,
aſcendit in domum Domini, & expandit
15 eas coram Domino, ¶ & orauit in conſpectu
eius, dicens, Domine Deus Iſrael, qui ſedes
ſuper cherubim, tu es Deus ſolus regū om-
16 nium terræ: tu feciſti cælū & terram. ¶ In-
clina aurem tuam & audi: aperi Domine o-
culos tuos, & vide, & audi omnia verba
Sennacherib, qui miſit vt exprobraret
17 nobis Deum viuentem. ¶ Verè Domine diſ-
D ſipauerunt reges Aſſyriorum gentes, & ter-
18 ras omnium. ¶ Et miſerunt deos eorum
in ignem: non enim erant dij, ſed opera ma-
nuum hominum ex ligno & lapide, & per-
19 diderunt eos. ¶ Nunc igitur Domine Deus
noſter, ſaluos nos fac de manu eius, vt ſciāt
omnia regna terræ, quia tu es Dominus
20 Deus ſolus. ¶ Miſit autem Iſaias filius Amos
ad Ezechiam, dicens, Hæc dicit Dominus
Deus Iſrael, Quæ deprecatus es me ſuper
21 Sennacherib rege Aſſyriorum, audiui. ¶ Iſte
eſt ſermo quem locutus eſt Dominus de eo.
Spreuit te, & ſubſannauit te virgo filia
Sion: poſt tergum tuum caput mouit, filia
22 Ieruſalem. ¶ Cui exprobraſti, & quem bla-
ſphemaſti? contra quem exaltaſti vocem tuā,
& eleuaſti in excelſum oculos tuos? con-
23 tra ſanctum Iſrael. ¶ Per manum ſeruorum
E tuorum exprobraſti Domino, & dixiſti, In
multitudine curruum meorum aſcendi ex-

*celſa montium, in ſummitate Libani, et ſuc-*
*cidi ſublimes cedros eius, & electas abietes*
*illius. Et ingreſſus ſum vſque ad terminos*
⁻.1. *eius, – &ʾ ſaltum Carmeli eius ego ſuccidi.* 24
*Et bibi aquas alienas, & ſiccaui veſtigijs pe-*
*dum meorum omnes aquas clauſas. Num-* 25
*quid non audiſti quid ab initio fecerim? Ex*
*diebus antiquis plaſmaui illud, & nunc ad-*
*duxi: eruntq́ue in ruinam collium compugnan-*
*tium ciuitates munitæ. Et qui ſedet in eis,* 26
*humiles manu, contremuerunt & confuſi*
*ſunt, facti ſunt velut fœnum agri, & virens*
*herba tectorum, quæ areſacta eſt antequam*
*veniret ad maturitatem. Habitaculũ tuũ,* 27
*& egreſſum tuum, & introitũ tuum, & viã* F
*tuam ego præſciui, & furorem tuum contra*
*me. Inſaniſti in me, & ſuperbia tua aſcẽ-* 28
*dit in aures meas: ponã itaque circulum in*
*naribus tuis, & camum in labijs tuis, & re-*
*ducam te in viam per quam veniſti. Tibi* 29
*autem Ezechia hoc erit ſignum, Comede*
*hoc anno quæ repereris: in ſecundo autem*
*anno quæ ſponte naſcuntur: porrò in tertio*
*anno ſeminate, & metite: plantate vineas,*
ʺfructus 2. *& comedite ʺ fructumʾ earum. Et quod-* 30
*cunque reliquum fuerit de domo Iuda, mit-*
*tet radicem deorſum, & faciet fructum ſur-*
*ſum. De Ieruſalem quippe egredientur re-* 31
*liquiæ, & quod ſaluetur de monte Sion: ze-*
*lus Domini exercituum faciet hoc. Quam* 32
*ob rem hæc dicit Dominus de rege Aſſyriorũ,*
*Non ingredietur vrbem hanc, nec mittet in*
*eam ſagittam, nec occupabit eam clypeus,*
*nec circumdabit eam munitio. Per viam* 33
*qua venit, reuertetur: & ciuitatem hanc nõ* G
*ingredietur, dicit Dominus. Protegamque* 34
*vrbem hanc, & ſaluabo eam propter me, &*
Tob. 1. d. 21. *propter Dauid ſeruum meum. ‖ Factum eſt* 35
Ecc. 48. d. *igitur in nocte illa, venit angelus Domini,*
24. *& percuſſit in caſtris Aſſyriorum centum*
Iſa. 37. g. 35. *octogintaquinque millia. Cumq́ue diluculo*
1. Mac. 7. f. 41. *ſurrexiſſet, vidit omnia corpora mortuorum:*
2. Mac. 8. c. *& recedens abijt, & reuerſus eſt Senna-* 36
19. *cherib rex Aſſyriorum, & manſit in Niniue.*
*Cumq́ue adoraret in templo Neſroch deum* 37
*ſuum, Adramelech & Saraſar filij eius per-*
*cuſſerunt eum gladio, fugeruntq́ue in terram*
*Armeniorum, & regnauit Aſar-haddon fi-*
*lius eius pro eo.*

## CAP. XX.

*IN diebus illis ægrotauit Ezechias vſque* 1
2. Par. 32. f. 24. *ad mortem. & venit ad eum Iſaias filius* A
Iſa. 38. a. 1. *Amos propheta, dixitq́ue ei, Hæc dicit Domi-*
Eccl. 48. d. 26. *nus – Deusʾ Præcipe domui tuæ: morieris e-*
*nim tu, & non viues. Qui conuertit faciẽ* 2
⁻.1. *ſuam ad parietem, & orauit Dominum, di-*
*cens, Obſecro Domine, memento quæſo* 3
*quomodo ambulauerim coram te in verita-*
*te, & in corde perfecto, & quod placitum eſt*
*coram te, fecerim. Fleuit itaq́ue Ezechias fle-*
*tũ magno. Et antequam egrederetur Iſa-* 4
*ias mediam partem atrij, factus eſt ſermo*
5 *Domini ad eum, dicens, Reuertere, & dic*
*Ezechiæ duci populi mei, Hæc dicit Dominus*
*Deus Dauid patris tui, Audiui orationem*
*tuam, & vidi lachrymam tuam: – &ʾ ecce,* ⁻.1.
*ſanaui te, die tertio aſcendes templum Do-*
6 *mini. Et addam diebus tuis quindecim*
B *annos: ſed & de manu regis Aſſyriorum li-*
*berabo te, & ciuitatem hanc, & protegam*
*vrbem iſtam propter me, & propter Dauid*
7 *ſeruum meum. Dixitq́ue Iſaias, Afferte*
*maſſam ficorum. Quam cùm attuliſſent, &*
*poſuiſſent ſuper ulcus eius, curatus eſt.*
8 *Dixerat autem Ezechias ad Iſaiam, Quod*
*erit ſignum quia Dominus me ſanabit, &*
*quia aſcenſurus ſum die tertia templũ Do-*
9 *mini? Cui ait Iſaias, Hoc erit ſignum à*
*Domino, quod facturus ſit Dominus ſermo-*
*nẽ quem locutus eſt: vis vt aſcendat vmbra*
*decem lineis, an vt reuertatur totidẽ gradi-*
10 *bus? Et ait Ezechias, Facile eſt vmbram*
*creſcere decem lineis: nec hoc volo vt fiat, ſed*
*vt reuertatur retrorſum decem gradibus.*
11 *Inuocauit itaq́ue Iſaias propheta Dominũ,*
*& reduxit vmbram per lineas, quibus iam*
*deſcenderat in horologio Achaz, retrorſum*
12 *decem gradibus. ‖ In tempore illo miſit* Eſa. 39. a. 1.
C *Berodach Baladan filius Baladan rex Ba-*
*byloniorũ literas & munera ad Ezechiam:*
*audierat enim quod ægrotaſſet Ezechias.*
13 *Lætatus eſt autem in aduentu eorum E-*
*zechias, & oſtendit eis domum aromatum,*
*& aurum, & argentum, & pigmenta va-*
*ria, vnguenta quoque, & domum vaſorum*
*ſuorum, & omnia quæ habere poterat in*
*theſauris ſuis. Non fuit * quod non mon-* *verbũ 2.
*ſtraret eis Ezechias in domo ſua, & in omni*
14 *poteſtate ſua. Venit autem Iſaias prophe-*
*ta ad regem Ezechiam, dixitq́ue ei, Quid di-*
*xerunt viri iſti? aut vnde venerunt ad te?*
*Cui ait Ezechias, De terra longinqua – ve-* ⁻.3.
15 *nerunt ad meʾ, de Babylone. At ille reſpõ-*
*dit, Quid viderunt in domo tua? Ait Eze-*
*chias, Omnia quæcunq́ue ſunt in domo mea,*
D *viderunt: nihil eſt quod non monſtrauerim*
16 *eis in theſauris meis. Dixit itaq́ue Eſaias*
17 *Ezechiæ, Audi ſermonem Domini, Ecce*
*dies venient, & auferentur omnia quæ ſunt*
*in domo tua, & quæ condiderunt patres tui*
*vſque in diem hanc, in Babylonem: non re-*
18 *manebit quicquam, ait Dominus. Sed &*
*de filijs tuis qui egredientur ex te, quos ge-*
*nerabis ʺ tollenturʾ, & erunt eunuchi in pa-* ʺtollent 9.
19 *latio regis Babylonis. ʺDixitʾ Ezechias ad* ʺDixitq́ue 3.
*Iſaiam, Bonus ſermo Domini quem locutus*
20 *es: ſit * pax & veritas in diebus meis. Re-* *tantum.
*liqua autem ſermonum Ezechiæ, & omnis*
*fortitudo eius, & quomodo fecerit piſcinam,*
*& aquæductum, & introduxerit aquas in*
*ciuitatem, nonne hæc ſcripta ſunt in libro*
21 *ſermonum dierum regum Iuda? Dormi-*

*uitq́ue*

uitq́ Ezechias cum patribus ſuis, & regna-
uit Manaſſes filius eius pro eo.

## CAP. XXI.

2. Par. 33. a. 1. DVodecim annorum erat Manaſſes cùm 1
regnare cœpiſſet, & quinquaginta A
quinq; annis regnauit in Ieruſalem: nomen
matris eius Haphſiba. ¶ Fecitq́ malũ in con- 2
ſpectu Domini, iuxta idola gentium, quas
deleuit Dominus à facie filiorum Iſrael.
¶ Conuerſusq́ eſt, & ædificauit excelſa quæ 3
diſsipauerat Ezechias pater eius: & erexit
aras Baal, & fecit lucos ſicut fecerat Achab
rex Iſrael: & adorauit omnem militiam cæ-
li, & coluit eam. ¶ Extruxitq́ aras in domo 4
2. Re. 7. b. 10 Domini, de qua dixit Dominus, ‖ In Ieruſa-
Iere. 32. f. 24 lem ponam nomen meũ. ¶ Et extruxit alta- 5
ria vniuerſæ militiæ cæli in duobus atrijs tẽ
pli Domini. ¶ Et traduxit filiũ ſuũ per ignẽ: 6
& ariolatus eſt, & obſeruauit auguria, & fe
cit pythones, & aruſpices multiplicauit, vt
faceret malum coram Domino, & irritaret
eũ. ¶ Poſuit quoq; idolum luci quem fecerat, 7
2. Re. 7. b. 10 in templo Domini, ‖ ſuper quo locutus eſt Do
3 Re. 8. b. 16 minus ad Dauid, et ad Salomonem filium e-
& 9. a. 3. ius, In templo hoc, & in Ieruſalẽ quam ele- B
gi de cunctis tribubus Iſrael, ponam nomen
meum in ſempiternum. ¶ Et vltrà nõ faciã 8
commoueri pedem Iſrael de terra quam dedi
patribus eorum: ſi tamen cuſtodierint opere
omnia quæ præcepi eis, & vniuerſam legem
quam mandauit eis ſeruus meus Moyſes.
¶ Illi vero non audierunt: ſed ſeducti ſunt 9
à Manaſſe, vt facerent malum ſuper gentes
quas contriuit Dominus a facie filiorum Iſ-
rael. ¶ Locutuſqúe eſt Dominus in manu 10
ſeruorum ſuorum prophetarum, dicens,
Iere. 15. a. 4. ¶ ‖ Quia fecit Manaſſes rex Iuda abomina- 11
tiones iſtas peſsimas, ſuper omnia quæ fece-
runt Amorrhæi ante eum, & peccare fecit e-
tiam Iudam in immunditijs ſuis: ¶ propte- 12
rea hæc dicit Dominus Deus Iſrael, Ecce ego C
inducam mala ſuper Ieruſalem & Iudam:
vt quicunque audierit, tinniant ambæ au-
res eius. ¶ Et extendam ſuper Ieruſalem fu- 13
niculum Samariæ, & pondus domus Achab:
& delebo Ieruſalem, ſicut deleri ſolent tabu-
læ: delens vertam & ducam crebrius ſtylum
ſuper faciem eius. ¶ Dimittam verò reli- 14
quias hæreditatis meæ, & tradã eas in ma-
nus inimicorum eius: eruntq́, in vaſtitatẽ,
& in rapinam cunctis aduerſarijs ſuis: ¶ eo 15
quòd fecerint malum coram me, & perſeue-
rauerint irritantes me, ex die qua egreſsi
ſunt patres eorum ex Aegypto, vſq; ad hunc
diem. ¶ Inſuper & ſanguinem innoxium fu- 16
dit Manaſſes multum nimis, donec impleret
Ieruſalem vſque ad os: abſque peccatis ſuis
quibus peccare fecit Iudam, vt faceret ma-
lum coram Domino. ¶ Reliqua autem ſer- 17
monum Manaſſe, & vniuerſa quæ fecit, &
peccatum eius quod peccauit: nonne hæc
ſcripta ſunt in libro ſermonum dierum re-
18 gum Iuda? ¶ Dormiuitq́ Manaſſes cum pa-
tribus ſuis, & ſepultus eſt in horto domus
ſuæ, in horto Oza: & regnauit Amon filius
19 eius pro eo. ¶ Viginti duorum annorum erat
D Amon cùm regnare cœpiſſet: duobus quoque
annis regnauit in Ieruſalem. nomen ma-
tris eius Meſſalemeth filia Harus de Ieteba.
20 ¶ Fecitq́ malum in conſpectu Domini, ſicut
21 fecerat Manaſſes pater eius. ¶ Et ambulauit
in omni via per quam ambulauerat pater
eius ſeruiuitq́ immunditijs, quibus ſeruie-
22 rat pater eius, & adorauit eas, ¶ & dereli-
quit Dominum Deum patrum ſuorũ, & non
23 ambulauit in via Domini. ¶ Teténderuntq́
ei inſidias ſerui ſui, & interfecerunt regẽ in
24 domo ſua. ¶ Percuſsit autem populus terræ
omnes qui coniurauerant contra regẽ Amon:
& conſtituerunt ſibi regem Ioſiam filium e-
25 ius pro eo. ¶ Reliqua autem ſermonum Amon
quæ fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in libro ſer
26 monum dierum regum Iuda? ¶ Sepelieruntq́
eum in ſepulchro ſuo, in horto Oza: & re-
gnauit Ioſias filius eius pro eo.

## CAP. XXII.

1 OCto annorum erat Ioſias cùm regnare
A cœpiſſet, & triginta vno anno regnauit
in Ieruſalem: nomen matris eius Idida, filia 2. Par. 34. a. 1.
2 Hadaia de Beſecath. ¶ Fecitq́ quod placitum
erat coram Domino, & ambulauit per om-
nes vias Dauid patris ſui: non declinauit
3 ad dexteram, ſiue ad ſiniſtram. ¶ Anno autẽ
octauo decimo regis Ioſiæ, miſit rex, Saphan
filium Aſiæ, filij Meſſulam ſcribam templi
4 Domini, dicens ei: ¶ Vade ad Helciam ſacer-
dotem magnum, vt confletur pecunia quæ
illata eſt in templum Domini, quam colle-
5 gerunt ianitores templi à populo. ¶ Detur-
qúe fabris per præpoſitos ᵃ domus ᵃ Domi- ᵃ in domo 4.
ni: qui & diſtribuant eam his qui operan-
tur in templo Domini, ad inſtauranda ſar-
6 tatecta templi: ¶ tignarijs videlicet & cæ-
mentarijs, & ijs qui interrupta componunt:
B & vt emantur ligna, & lapides de lapicidi-
nis ad inſtaurandum templum ᵇ Domini ᵇ. ᵇ 7.
7 ¶ Veruntamen non ſupputetur eis argentum
quod accipiũt, ſed in poteſtate habeant, & in
8 fide. ¶ Dixit autem Helcias pontifex ad Sa-
phan ſcribam, Librum Legis reperi in domo
Domini: deditq́ Helcias volumen Saphan,
9 qui et legit illud. ¶ Venit quoq; Saphan ſcri-
ba ad regem, & renunciauit ei quod præce-
perat, & ait, Conflauerunt ſerui tui pecu-
niam quæ reperta eſt in domo Domini: &
dederunt vt diſtribueretur fabris à præfe-
10 ctis operũ templi Domini. ¶ Narrauit quoq;
Saphan ſcriba regi, dicens, Librum dedit mi-
hi Helcias ſacerdos. Quem cùm legiſſet Sa-
11 phan coram rege, ¶ & audiſſet rex verba li-
bri Legis Domini, ſcidit veſtimenta ſua.
12 ¶ Et præcepit Helciæ ſacerdoti, & Ahicam

filio Saphan, & Achobor filio Micha, & Sa-
phan ſcriba, & Aſaia ſerue regis, dicens,
¶ Ite, & conſulite Dominũ ſuper me, & ſu- 13
per populo, & ſuper omni Iuda de verbis vo-
luminis iſtius quod inuentum eſt: magna
enim ira Domini ſuccenſa eſt contra nos: C
quia non audierunt patres noſtri verba libri
huius, vt facerent omne quod ſcriptum eſt
nobis. ¶ Ierunt itaq; Helcias ſacerdos, & A- 14
hicam, & Achobor, & Saphan, & Aſaia ad
Holdam prophetidem vxorem Sellum filij
Thecuæ, filij Araas cuſtodis veſtium, quæ ha
bitabat in Ieruſalem in Secunda: locutiq;
ſunt ad eam. ¶ Et illa reſpondit eis, Hæc di- 15
cit Dominus Deus Iſrael, Dicite viro qui
miſit vos ad me: ¶ Hæc dicit Dominus, Ecce, 16
ego adducam mala ſuper locum iſtum, et ſu- D
per habitatores eius, omnia verba Legis
quæ legit rex Iuda: ¶ quia dereliquerũt me, 17
& ſacrificauerunt dijs alienis, irritantes me
in cunctis operibus manuũ ſuarum: & ſuc-
cendetur indignatio mea in loco hoc, & non
extinguetur. ¶ Regi autẽ Iuda qui miſit vos 18
vt conſuleretis Dominũ, ſic dicetis, Hæc di-
cit Dominus Deus Iſrael, Pro eo quod audi-
ſti verba voluminis, ¶ & perterritum eſt cor 19
tuum, & humiliatus es coram Domino, au-
ditis ſermonibus contra locum iſtum & ha-
bitatores eius, quod videlicet fierent in ſtu-
porem & in maledictũ: & ſcidiſti veſtimen-
ta tua, & fleuiſti coram me, & ego audiui,
ait Dominus: ¶ idcirco colligam te ad patres 20
tuos, & colligêris ad ſepulchrum tuum in pa-
ce, vt nõ videant oculi tui omnia mala quæ
introducturus ſum ſuper locum iſtum.

## CAP. XXIII.

2.Pa.34.f.30 ET renuntiauerunt regi quod dixerat. 1
Qui miſit: & congregati ſunt ad eum A
omnes ſenes Iuda & Ieruſalem. ¶ Aſcenditq; 2
rex templum Domini, & omnes viri Iuda,
vniuerſiq; qui habitabant in Ieruſalem cum
eo ſacerdotes & prophetæ, & omnis populus
à paruo vſque ad magnum: legitq; cunctis
audientibus omnia verba libri fœderis, qui
inuentus eſt in domo Domini. ¶ Stetitq; rex 3
ſuper gradum: & fœdus percuſſit coram Do-
mino, vt ambularent poſt Dominum, & cu-
ſtodirent præcepta eius, & teſtimonia, & ce-
remonias in omni corde, & in tota anima, &
ſuſcitarent verba fœderis huius quæ ſcripta
erant in libro illo: acquieuitq; populus pacto.
¶ Et præcepit rex Helciæ pontifici & ſacerdo- 4
Ecc.49.a.3. tibus ſecundi ordinis, & ianitoribus, ‖ vt
proijcerent de templo Domini omnia vaſa
–.1. quæ facta fuerant Baal, & in luco, & v-
niuerſa militia cæli: & combuſſit ea foris
Ieruſalem in Conualle-cedron, & tulit pul-
uerem eorum in Beth-el. ¶ Et deleuit aru- 5
ſpices quos poſuerant reges Iuda ad ſacrifi-
candum in excelſis per ciuitates Iuda, & in
circuitu Ieruſalem: & eos qui adolebant in-
B cenſum Baal, & Soli, & Lunæ, & duodecim
6 ſignis, & omni militiæ cæli. ¶ Et efferri fecit
lucum de domo Domini foras Ieruſalem in
Conualle-cedron: & combuſſit eum ibi, &
redegit in puluerem, & proiecit ſuper ſepul-
7 chra vulgi. ¶ Deſtruxit quoq; ædiculas effœ-
minatorum, quæ erant in domo Domini, pro
quibus mulieres texebant quaſi domunculas
8 luci. ¶ Congregauitq; omnes ſacerdotes de ci-
uitatibus Iuda: & contaminauit excelſa, vbi
ſacrificabant ſacerdotes, de Gabaa vſq; Ber-
ſabee: & deſtruxit aras portarum in intro-
itu oſtij Ioſue principis ciuitatis, quod erat ad
9 ſiniſtram portæ ciuitatis. ¶ Veruntamen non
aſcendebant ſacerdotes excelſorum ad altare
C Domini in Ieruſalem: ſed tantùm comede-
10 bant azyma in medio fratrũ ſuorum. ¶ Cõ-
taminauit quoq; Thopheth, quod eſt in Con-
ualle-filij-Ennom: vt nemo conſecraret fi-
lium ſuum aut filiam per ignem, Moloch.
11 ¶ Abſtulit quoque equos quos dederant re-
ges Iuda, Soli, in introitu templi Domini,
iuxta exedram Nathan-mélech eunuchi,
qui erat in Pharurim: currus autẽ ſolis com-
12 buſſit igni. ¶ Altaria quoq; quæ erant ſuper
tecta cœnaculi Achaz, quæ fecerant reges
Iuda, & altaria quæ fecerat Manaſſes in
duobus atrijs tẽpli Domini, deſtruxit rex: &
cucurrit inde, & diſperſit cinerem eorum in
13 Torrentem-cedron. ¶ Excelſa quoq; quæ erãt
in Ieruſalem ad dexteram partem Montis-
offenſionis, ‖ quæ ædificauerat Salomon rex 3.Re.11.b.7.
Iſrael Aſtaroth idolo Sidoniorum, & Cha-
mos offenſioni Moab, & Melchom abomina-
14 tioni filiorum Ammon, polluit rex. ¶ Et con-
D triuit ſtatuas, & ſuccidit lucos: repleuitq;
15 loca eorum oſſibus mortuorum. ¶ ‖ Inſuper & 3.Re.12.g.28
altare quod erat in Beth-el, & excelſum –.1.
quod fecerat Ieroboam filius Nabat, qui pec-
care fecit Iſrael: & altare illud excelſum de-
ſtruxit, atq; combuſſit, & comminuit in pul-
16 uerem, ſuccenditq; etiam lucũ. ¶ Et cõuerſus
Ioſias vidit ibi ſepulchra quæ erant in mon
te: miſitq;, & tulit oſſa de ſepulchris, & cõ-
buſſit ea ſuper altare, & polluit illud iuxta
verbũ Domini quod locutus eſt vir Dei, qui
17 prædixerat verba hæc. ¶ Et ait, Quis eſt ti-
tulus ille quem video? Reſponderuntq; ei ci-
ues vrbis illius, ‖ Sepulchrum eſt hominis 3.Re.13.a.2.
Dei, qui venit de Iuda, & prædixit verba
18 hæc quæ feciſti ſuper altare Beth-el. ¶ Et ait,
Dimittite eũ, nemo commoueat oſſa eius. Et
intacta manſerunt oſſa illius cũ oſſibus pro-
19 phetæ qui venerat de Samaria. ¶ Inſuper &
omnia phana excelſorum quæ erant in ciui-
tatibus Samariæ, quæ fecerant reges Iſrael
ad irritandũ Dominũ, abſtulit Ioſias: & fe-
cit eis ſecundùm omnia opera quæ fecerat in
20 Beth-el. ¶ Et occidit vniuerſos ſacerdotes
excelſorũ qui erant ibi ſuper altaria: et com-
E buſſit oſſa humana ſuper ea: reuerſusq; eſt

2.Pa.35.a.3. Ieruſalem. ¶ ‖ Et præcepit omni populo dicẽs, 21
2.Eſd.1.a.1. Facite Phaſe Domino Deo veſtro, ſecundum
quod ſcriptũ eſt in libro fœderis huius. ¶ Nec 22
enim factum eſt Phaſe tale à diebus iudicũ,
qui iudicauerunt Iſrael, & omniũ dierũ re-
gum Iſrael, & regum Iuda, ¶ ſicut in octauo 23
decimo anno regis Ioſiæ factũ eſt Phaſe iſtud
Domino, in Ieruſalem. ¶ Sed & pythones & 24
ariolos, & figuras idolorũ, & immunditias,
& abominationes quæ fuerant in terra Iuda
& Ieruſalẽ, abſtulit Ioſias: vt ſtatueret ver-
ba legis, quæ ſcripta ſunt in libro quẽ inue-
nit Helcias ſacerdos in tẽplo Domini. ¶ Si- 25
milis illi non fuit ante eum rex qui reuer-
teretur ad Dominũ in omni corde ſuo, & in
tota anima ſua, & in vniuerſa virtute ſua
iuxta omnem legem Moyſi: neq; poſt eũ ſur-
rexit ſimilis illi. ¶ Veruntamen non eſt auer- 26
ſus Dominus ab ira furoris ſui magni, quo F
iratus eſt furor eius contra Iudam: propter
irritationes quibus prouocauerat eum Ma-
Inf.24.a.2. naſſes. ¶ Dixit itaq; Dominus, Etiam Iudã 27
auferam a facie mea, ſicut abſtuli Iſrael: &
proijciam ciuitatem hanc quam elegi Ieruſa-
lem, & domum de qua dixi, Erit nomen meũ
ibi. ¶ Reliqua autem ſermonum Ioſiæ, & v- 28
niuerſa quæ fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in
2.Par.35. libro verborum dierum regum Iuda? ¶ ‖ In 29
d.20. diebus eius aſcendit Pharao Nechao rex Ae-
3.Eſd.1.d.23 gypti, contra regem Aſſyriorum ad flumen
Euphráten: & abijt Ioſias rex in occurſum
eius: & occiſus eſt in Mageddo, cùm vidiſ-
ſet eum. ¶ Et portauerunt eum ſerui ſui 30
mortuum de Mageddo: & pertulerunt in
Ieruſalem, & ſepelierunt eum in ſepulchro
2.Pa.39.a.1. ſuo. ‖ Tulitque populus terræ Ioachaz fi-
lium Ioſiæ: & vnxerunt eum, & conſtitue-
runt eum regem pro patre ſuo. ¶ Viginti triũ 31
annorum erat Ioachaz cùm regnare cœpiſ- G
ſet, & tribus menſibus regnauit in Ieruſa-
lem: nomen matris eius Amital, filia Iere-
miæ de Lobna. ¶ Et fecit malum coram Do- 32
mino, iuxta omnia quæ fecerãt patres eius.
"Rebla 1. ¶ Vinxitq; eum Pharao Nechao in " Rebla- 33
thà, quæ eſt in terra Emath, ne regnaret
in Ieruſalem: & impoſuit mulctam terræ,
centum talentis argenti, & talento auri.
¶ Regemq; conſtituit Pharao Nechao Elia- 34
cim filium Ioſiæ, pro Ioſia patre eius, ver-
titq; nomen eius Ioacim: porro Ioachaz tu-
lit, & duxit in Aegyptum. ¶ Argentum 35
autem, & aurum dedit Ioacim Pharaoni,
cùm indixiſſet terræ per ſingulos, vt confer-
retur iuxta præceptum Pharaonis: & vnũ-
quemque iuxta vires ſuas exegit, tam ar-
gentum quam aurum de populo terræ: vt da-
ret Pharaoni Nechao. ¶ Viginti quinque an- 36
norum erat Ioacim cùm regnare cœpiſſet:
& vndecim annis regnauit in Ieruſalem:
nomen matris eius Zebida filia Phadaia de
Ruma. ¶ Et fecit malum coram Domino iu- 37
xta omnia quæ fecerant patres eius.

CAP. XXIIII.

1 IN diebus eius aſcendit Nabuchodonoſor
A rex Babylonis, & factus eſt ei Ioacim ſer-
uus tribus annis: & rurſum rebellauit con-
2 tra eum. ¶ Immiſitq; ei Dominus latrun-
culos Chaldæorum, & latrunculos Syriæ, &
latrunculos Moab, & latrunculos filiorum
Ammon: & immiſit eos in Iudam, vt di-
ſperderent eum, iuxta verbum Domini quod Sup.23.f.23
locutus fuerat per ſeruos ſuos prophetas.
3 ¶ Factum eſt autem hoc per verbum Domini
contra Iudam, vt auferret eum corã ſe pro-
4 pter peccata Manaſſe vniuerſa quæ fecit: ¶ et
propter ſanguinem innoxium quem effudit,
& impleuit Ieruſalem cruore innocentium:
& ob hanc rem noluit Dominus propitiari.
5 ¶ Reliqua autem ſermonum Ioacim, & vni-
uerſa quæ fecit, nonne hæc ſcripta ſunt in
B libro ſermonum dierum regum Iuda? Et dor-
6 miuit Ioacim cum patribus ſuis: ¶ & regna-
7 uit Ioachin filius eius pro eo. ¶ Et vltra non
addidit rex Aegypti, vt egrederetur de terra
ſua: tulerat enim rex Babylonis à riuo Ae-
gypti, vſq; ad fluuium Euphraten, omnia
8 quæ fuerant regis Aegypti. ¶ Decem & octo
annorum erat Ioachin cùm regnare cœpiſſet
& tribus menſibus regnauit in Ieruſalem:
nomen matris eius Noheſta filia Elnathan
9 de Ieruſalem. ¶ Et fecit malum coram Do-
mino, iuxta omnia quæ fecerat pater eius.
10 ¶ ‖ In tempore illo aſcenderunt ſerui Na- Dan.1.a.1.
C buchodonoſor regis Babylonis in Ieruſalem:
11 & circundata eſt vrbs munitionibus. ¶ Ve-
nitque Nabuchodonoſor rex Babylonis ad
ciuitatem " cum ſeruis ſuis vt oppugnarent
12 eã. ¶ Egreſſusq; eſt Ioachin rex Iuda ad regẽ " quũ ſerui
Babylonis, ipſe & mater eius, & ſerui eius, eius oppu-
& principes eius, & eunuchi eius: et ſuſcepit gnarent eã.
13 eũ rex Babylonis anno octauo regni ſui. ¶ Et
protulit inde oẽs theſauros domus Domini,
& theſauros domus regiæ: & concidit vniuer-
ſa vaſa aurea quæ fecerat Salomon rex Iſ-
rael in tẽplo Domini iuxta verbũ Domini.
14 ¶ Et tranſtulit omnẽ Ieruſalẽ, & vniuerſos
principes, & omnes fortes exercitus, decem
millia in captiuitatem: & omnẽ artificem &
incluſorẽ: nihilq; relictũ eſt, exceptis paupe-
15 ribus populi terræ. ¶ ‖ Tranſtulit quoq; Ioa- 2.Pa.36.b.
chin in Babylonem, & matrẽ regis, & vxores 10.
D regis, & eunuchos eius: & iudices terræ du- Eſth.2.a.6.
xit in captiuitatẽ de Ieruſalẽ in Babylonem. & 11.a.4.
16 ¶ Et omnes viros robuſtos, ſeptem millia, &
artifices, & incluſores mille, omnes viros for-
tes & bellatores: duxitq; eos rex Babylonis
17 captiuos in Babylonem. ¶ ‖ Et cõſtituit Mat- Iere.37.a.1.
thaniam patruum eius pro eo: impoſuitq; & 52.a.1.
18 nomen ei Sedeciam. ¶ Viceſimum & pri-
mũ annũ ætatis habebat Sedecias cùm re-
gnare cœpiſſet. Et vndecim annis regnauit
in Ieruſalẽ: nomen matris eius erat Amital,

 filia

filia Ieremiæ de Lobna. ¶ Et fecit malum 19
coram Domino, iuxta omnia quæ fecerat
Ioacim. ¶ Iraſcebatur enim Dominus contra 20
Ieruſalem, & contra Iudam, donec proijceret
eos a facie ſua: receſſitque Sedecias a rege
Babylonis.

CAP. XXV.

Iere. 39. a. 4. & 52. a. 5. FActum eſt autem anno nono regni eius, 1
menſe decimo, decima die menſis, venit A
Nabuchodonoſor rex Babylonis, ipſe & om-
nis exercitus eius in Ieruſalem, & circunde-
derunt eam: & extruxerunt in circuitu eius
munitiones. ¶ Et clauſa eſt ciuitas atq; val- 2
lata, vſq; ad vndecimum annum regis Se-
deciæ, ¶ nona die menſis, prævaluitq; fames 3
in ciuitate, nec erat panis populo terræ. ¶ Et 4
interrupta eſt ciuitas: & omnes viri bella-
tores nocte fugerunt per viam portæ quæ eſt
inter duplicem murum ad hortum regis (por
ro Chaldæi obſidebant in circuitu ciuitatem)
fugit itaq; Sedecias per viam quæ ducit ad
campeſtria ſolitudinis. ¶ Et perſequutus eſt 5
exercitus Chaldæorum regem, comprehen-
ditq; eum in planitie Iericho: & omnes bel- B
latores qui erant cum eo diſperſi ſunt, & re-
liquerunt eum. ¶ Apprehenſum ergo regem 6
duxerunt ad regem Babylonis in Reblàtha:
qui locutus eſt cum eo iudicium. ¶ Filios au- 7
tem Sedeciæ occidit coram eo, & oculos eius
effodit: vinxitq; eum catenis, & adduxit in
Babylonem. ¶ Menſe quinto, ſeptima die mē- 8
ſis, ipſe eſt annus nonus decimus regis Ba-
bylonis: venit Nabuzardan princeps exer-
citus, ſeruus regis Babylonis, in Ieruſalem.
Pſal. 37. b. ¶ ‖ Et ſuccendit domum Domini, & domū re- 9
*omnes 1. gis: & * domos Ieruſalem, omnemq; domum
*magnā 1. *combuſſit igni. ¶ Et muros Ieruſalem in cir- 10
cuitu deſtruxit omnis exercitus Chaldæorū
qui erat cum principe militum. ¶ Reliquam 11
autem populi partem quæ remanſerat in ci-
uitate, & perfugas qui transfugerant ad re- C
gem Babylonis, & reliquum vulgus tranſtu-
Iere. 17. d. 19. lit Nabuzardan princeps militiæ. ¶ ‖ Et de 12
pauperibus terræ reliquit vinitores & agri-
colas. ¶ Columnas autem æreas, quæ erant 13
in templo Domini, & Baſes, & mare æreum
quod erat in domo Domini, confregerunt
Chaldæi, & tranſtulerunt æs omne in Ba-
bylonem. ¶ Ollas quoq; æreas, & trullas, & 14
tridētes, & ſcyphos, & mortariola, & omnia
vaſa ærea, in quibus miniſtrabant, tulerūt.
¶ Necnon & thuribula, & phialas: quæ au- 15
rea, aurea: & quæ argentea, argentea, tulit D
princeps militiæ: ¶ id eſt, columnas duas, ma 16
re vnum, & baſes quas fecerat Salomon in
templo Domini, non erat pondus æris om-
3. Re. 7. b. 15 nium vaſorum. ¶ ‖ Decem & octo cubitos 17
Iere. 52. e. 21. altitudinis habebat columna vna: & capi-
2. Par. 3. d. 15 tellum æreum ſuper ſe altitudinis trium cu-
bitorum: & retiaculum, & malogranata ſu-
per capitellum columnæ, omnia ærea: ſimilem
& columna ſecūda habebat ornatum. ¶ Tu- 18
lit quoque princeps militiæ Saraiam ſacer-
dotem primum, & Sophoniam ſacerdotem
19 ſecundum, & tres ianitores. ¶ Et de ciuitate
E eunuchum vnum qui erat præfectus ſuper
bellatores viros: & quinq; viros de his qui
ſteterant coram rege, quos reperit in ciuita-
te: & Sopher principem exercitus, qui pro-
babat tyrones de populo terræ: & * ſex vi- *ſexaginta 2.
ros è vulgo, qui inuenti fuerant in ciuita-
20 te. ¶ Quos tollens Nabuzardan princeps
militum, duxit ad regem Babylonis in Re-
21 blàtha. ¶ Percuſſitq; eos rex Babylonis, &
interfecit eos in Reblàtha in terra Emath:
22 & translatus eſt Iuda de terra ſua. ¶ ‖ Po- Iere. 40. b. 5. c. 9.
pulo autem qui relictus erat in terra Iuda,
quem dimiſerat Nabuchodonoſor rex Baby-
lonis, præfecit Godoliam filium Ahicam filij
23 Saphan. ¶ Quod cùm audiſſent omnes duces
militum, ipſi & viri qui erant cum eis, vi-
F delicet quod conſtituiſſet rex Babylonis Go-
doliam: venerunt ad Godoliam in Maſpha,
Iſmahel filius Nathaniæ, & Iohanan filius
Caree, & Saraia filius Thanehúmeth Ne-
tophathites, & Iezonias filius Maachati, ipſi
24 & ſocij eorum. ¶ Iurauitquè Godolias ipſis
& ſocijs eorum, dicens, Nolite timere ſeruire
Chaldæis: manete in terra, & ſeruite regi
25 Babylonis, & bene erit vobis. ¶ Factum eſt
autem in menſe ſeptimo, venit Iſmahel fi-
lius Nathaniæ filij Eliſama de ſemine regio,
& decem viri cum eo: percuſſeruntq; Godo-
liam, qui & mortuus eſt: ſed & Iudæos &
Chaldæos qui erant cum eo in Maſpha.
26 ¶ Conſurgensq; omnis populus à paruo vſq;
ad magnum, & principes militum vene-
27 runt in Aegyptum timentes Chaldæos. ¶ Fa-
G ctum eſt verò in anno triceſimo ſeptimo
tranſmigrationis Ioachin regis Iuda, menſe
duodecimo, viceſimaſeptima die menſis: ſub-
leuauit Euil-merodach rex Babylonis, anno
quo regnare cœperat, caput Ioachin regis
28 Iuda de carcere. ¶ Et locutus eſt ei beni-
gnè: & poſuit thronum eius ſuper thronum
29 regum qui erant cum eo in Babylone. ¶ Et
mutauit veſtes eius quas habuerat in car-
cere. & comedebat panem ſemper in conſpe-
30 ctu eius cunctis diebus vitæ ſuæ. ¶ Anno-
nam quoque conſtituit ei ſine intermiſſione,
quæ & dabatur ei à rege per ſingulos dies
omnibus diebus vitæ ſuæ.

# LIBER PARALIPOMENON PRIMUS: HEBRAICE DIBREHAIAMIM.

A CAP. I.

1 ADAM, Seth, Enos, ¶ Cainā, Ma- Gen. 2. b. 15. 4. d. 25. & 5. b. 10.
2 laleel, Iared, ¶ Henoch, Mathuſa-
3 le, Lamech, ¶ Noë, Sem, Cham,
4 & Iapheth. ¶ Filij Iapheth: Go- Gen. 10. a. 2.
mer.

mer, & Magog, & Madai, & Iauan, Thubal 5
Moſoch, Thiras. ¶Porro filij Gomer: Aſcenez, 6
& Riphath, & Thogorma. ¶Filij autem Ia- 7
uan: Eliſa & Tharſis, Cethim & Dodanim.
¶Filij Cham: Chus & Meſraim & Phut & 8
Chanaan. ¶Filij autem Chus: Saba & He- 9
uila, Sabbatha & Regma & Sabathacha.
Gen.10.b.8. Porro filij Regma: Saba & Dadan. ¶Chus 10
autem genuit Nemrod: iſte cœpit eſſe potens
in terra. ¶Meſraim vero genuit Ludim & 11
Anamim & Laabim & Nephtuim. ¶Phetru 12
ſim quoque & Caſluim: de quibus egreßi B
ſunt Philiſthijm & Caphtorim. ¶Chanaan 13
vero genuit Sidonem primogenitum ſuum:
Hethaum quoque, ¶& Iebuſaum & Amor- 14
rhaum & Gergeſaum, ¶Heuaumq́; & Ara- 15
caum, & Sinaum, ¶Aradium quoque, & Sa 16
Ge.10.d.12. maraum & Hamathaum. ¶‖Filij Sem. Aela 17
11.b.10. & Aſſur & Arphaxad & Lud & Arã, Hus
& Hul et Gether & Moſoch. ¶Arphaxad aũt 18
genuit Sale, qui & ipſe genuit Heber. ¶Por- 19
ro Heber nati ſunt duo filij, nomen vni Pha
leg, quia in diebus eius diuiſa eſt terra: &
nomen fratris eius Iectan. ¶Iectan autem 20
genuit Elmodad & Saleph & Aſarmoth &
Iare, ¶Adoram quoque & Vzal & Decla. 21
¶Hebal etiam & Abimael & Saba, necnon 22
¶& Ophir & Heuila & Iobab. omnes iſti 23
filij Iectan. ¶Sem, Arphaxad, Sale, ¶Heber, 24
Phaleg, Ragau, ¶Serug, Nachor, Thare, ¶A- 25
Ge.11.d.26. bram, iſte eſt Abraham. ¶‖Filij autẽ Abra- 26
ham, Iſaac & Iſmahel. ¶Et hæ generationes 27
Ge.25.b.12. eorum. ‖Primogenitus Iſmahelis, Nabaioth 28
& Cedar, & Abbeel & Mabſam, ¶& Maſma 29
& Duma. Maſſa, Hadad, & Thema, ¶Iachur 30
Naphis, Cedma. hi ſunt filij Iſmahelis. ¶Fi- 31
lij autẽ Cetura concubinæ Abrahã, quos ge- 32
nuit: Zamran, Iecſan, Madan, Madian, Ieſ- C
boc, & Sue. Porro filij Iecſan: Saba & Dadã.
⁊.9. ⁊Filij autẽ Dadan: Aſſurim & Latußim &
Ge.25.a.2. Laomim⸥. ¶‖Filij autẽ Madian: Epha & E- 33
pher & Henoch & Abida & Eldaa. oẽs hi,
Ge.25.c.18. filij Cetura. ¶‖Genuit autẽ Abraham Iſaac: 34
Ge.36.b.11. cuius fuerũt filij Eſau & Iſrael. ¶‖Filij E- 35
ſau: Eliphaz, Rahuel, Iehus Ihelom, & Core.
¶Filij Eliphaz: Theman, Omar, Sephi, Ga- 36
tham, Cenez, Thãna, Amalec. ¶Filij Rahuel, 37
Nahath, Zara, Summa, Moza. ¶Filij Seir: 38
Lotan, Sobal, Sebeon, Ana, Diſon, Eſer, Di-
ſan. ¶Filij Lotan: Hori, Homam: Soror autẽ 39
Lotan fuit Thamna. ¶Filij Sobal: Alian, & 40
Manahath, & Ebal, Sephi & Onam. Filij
Sebeon: Aia & Ana. Filij Ana: Diſon. ¶Filij 41
Diſon: Hamrã, et Eſeban & Iethrã & Cha-
ran. ¶Filij Eſer: Balaan & Zauan & Iacan. 42
Filij Diſan: Hus & Arã. ¶Iſti ſunt reges qui 43
imperauerunt in terra Edom, antequã eſſet D
rex ſuper filios Iſrael. Bale filius Beor: & no
men ciuitatis eius, Denaba. ¶Mortuus eſt 44
autem Bale, & regnauit pro eo Iobab filius
Zare de Boſra. ¶Cumq́; & Iobab fuiſſet mor 45
tuus, regnauit pro eo Huſam de terra The-
46 manorum. ¶Obijt quoque & Huſam, & re-
gnauit pro eo Adad filius Badad, qui percuſ-
ſit Madian in terra Moab: & nomẽ ciuitatis
47 eius Auith. ¶Cumq́; & Adad fuiſſet mor-
48 tuus, regnauit pro eo Sẽla de Maſreca. ¶Sed
& Sẽla mortuus eſt, & regnauit pro eo Saul
49 de Rohoboth, quæ iuxta amnẽ ſita eſt. ¶Mor-
tuo quoque Saul, regnauit pro eo Balanan
50 filius Achobor. ¶Sed & hic mortuus eſt, &
regnauit pro eo Adad: cuius vrbis nomẽ fuit
Phau, & appellata eſt vxor eius Meetabel
51 filia Matred filiæ Mezaab. ¶Adad autem
mortuo, duces pro regibus in Edom eſſe cœpe
runt: dux Thamna, dux Alua, dux Ietheth,
52 ¶dux Oolibama, dux Ela, dux Phinõ, ¶dux
53 Cenez, dux Theman, dux Mabſar, ¶dux
Magdiel, dux Hiram. hi duces Edom.

CAP. II.

1 Filij autem Iſrael: ‖Ruben, Simeon, Leui, Ge.29.g.32.
2 Iuda, Iſſachar & Zabulon, ¶Dan, Ioſeph, & 30.a.5. &
A Ben-iamin, Nephthali, Gad & Aſer. ¶‖Filij 35.c.d.
3 Iuda: Her, Onan, & Sela. hi tres nati ſunt Gen.38.a.3.
ei de filia Suæ Chananitidis. Fuit autẽ Her
primogenitus Iuda, malus coram domino, &
4 occidit eum. ¶Thamar autẽ nurus eius pepe
rit ei Phares & Zara. omnes ergo filij Iuda,
5 quinque. ¶Filij autẽ Phares: Heſron & Ha Ioſ.4.a.1.
6 mul. ¶Filij quoq; Zara: Zamri & Etham & Mat.1.a.2.
Eman, Chalcal quoq; & Darda, ſimul quin
7 que. ¶Filij Charmi: Achar, ‖qui turbauit Iſ- Ioſ.7.a.1.
8 rael, & peccauit in furto anathematis. ¶Filij
9 Ethan: Azarias. ¶Filij autẽ Heſron qui nati
10 ſunt ei: Ierameel et Ram et Calubi. ¶‖Porro Ruth 4.d.15
B Ram genuit Aminadab. Aminadab autem
genuit Nahaſſon principem filiorum Iuda.
11 ¶Nahaſſon quoque genuit Salma, de quo or-
12 tus eſt Booz. ¶Booz verò genuit Obed, qui 1.re.16.b.10
13 & ipſe genuit Iſai. ¶‖Iſai autem genuit pri & 17.b.12.
mogenitum Eliab, ſecundũ ⁊Aminadab⸥, ter ⁊Abinadab
14 tium Simmaa, ¶quartum Nathanael, quin 1.
15 tum Raddai, ¶ſextum Aſom, ſeptimum Da-
16 uid. ¶quorum ſorores fuerunt, Saruia & A-
bigail. Filij Saruiæ: Abiſai, Ioab & Aſael,
17 tres. ¶Abigail autem genuit Amaſa, cuius
18 pater fuit Iether Iſmahelites. ¶Caleb verò
filius Heſron accepit uxorem nomine Azu-
ba, de qua genuit Ierioth: fueruntq́; filij eius
19 Iaſer & Sobab & Ardon. ¶Cumq́; mortua
C fuiſſet Azuba, accepit vxorẽ Caleb, Ephrath
20 quæ peperit ei Hur. ¶Porrò Hur genuit Vri:
21 & Vri genuit Bezeleel. ¶Poſt hæc ingreſſus
eſt Heſron ad filiam Machir patris Galaad,
& accepit eam cùm eſſet annorum ſexagin-
22 ta: quæ peperit ei Segub. ¶ſed & Segub ge-
nuit Iair, & poſſedit viginti tres ciuitates
23 in terra Galaad. ¶Cepitq́; Geſſur & Aram
oppida Iair, & Canath & viculos eius ſe-
xaginta ciuitatum, omnes iſti, filij Machir
24 patris Galaad. ¶Cùm autem mortuus eſſet
Heſron, ingreſſus eſt Caleb ad Ephratha.

Habuit quoque Heſron uxorem Abia, quæ
peperit ei Aſhur patrē Thecua. ¶Nati ſunt 25
autem filij Ierameel primogeniti Heſron, Rā D
primogenitus eius, & Buna & Aran, & A-
ſom & Achia. ¶Duxit quoque uxorem alte- 26
ram Ierameel, nomine Atara, quæ fuit ma-
ter Onam. ¶Sed & filij Ram primogeniti Ie 27
rameel, fuerunt Moos, Iamin & Acar. ¶O- 28
nam autem habuit filios Semei & Iada. Fi-
lij autem Semei: Nadab & Abiſur. ¶Nomen 29
vero uxoris Abiſur, Abihail quæ peperit ei
Ahobban, & Molid. ¶Filij autem Nadab fue 30
runt Saled & Apphaim. Mortuus eſt autem
Saled abſq; liberis. ¶Filius vero Apphaim, 31
Ieſi: qui Ieſi genuit Seſan. Porro Seſan ge-
nuit Oholai. ¶Filij autem Iada fratris Se- 32
mei: Iether & Ionathan: Sed & Iether mor-
tuus eſt abſq; liberis. ¶Porro Ionathā genuit 33
Phaleth & Ziza. Iſti fuerunt filij Ierameel. E
¶Seſan autē non habuit filios, ſed filias: & 34
ſeruum Aegyptiū, nomine Ieraa. ¶Deditq; ei 35
filiā ſuam uxorē: quæ peperit ei Ethei. ¶E- 36
thei autē genuit Nathan, & Nathan genuit
Zabad. ¶Zabad quoq; genuit Ophlal, & O- 37
phlal genuit Obed, ¶Obed genuit Iehu, Iehu 38
genuit Azariā, ¶Azarias genuit Helles, & 39
Helles genuit Elaſa, ¶Elaſa genuit Siſamoi 40
Siſamoi genuit Sellum, ¶Sellū genuit Ica- 41
miam, Icamia autem genuit Eliſama. ¶Filij 42
autē Caleb fratris Ierameel: Meſa primoge- F
nitus eius, ipſe eſt pater Ziph: & filij Mareſa
patris Hebron. ¶Porro filij Hebron, Core & 43
Taphua & Recē & Samma. ¶Samma autē 44
genuit Raham patrē Iercaam, et Recē genuit
*autem ſ. Sammai. ¶Filius* Sammai, Maon: & Maon 45
pater Bethſur. ¶Epha autē concubina Caleb 46
peperit Harā & Moſa & Gezez. Porro Harā
genuit Gezez. ¶Filij aūt Iahaddai, Regō & 47
Ieathā & Geſā et Phalet & Epha et Saaph.
¶Cōcubina Caleb Maacha, peperit Saber & 48
Tharana. ¶Genuit autē Saaph pater Mad- 49
mena, Sue patrē Machbena, & patrem Ga-
baa. Filia vero Caleb, fuit Achſa. ¶Hi erant 50
filij Caleb, filij Hur primogeniti Ephratha, G
Sobal pater Cariath-iarim, ¶Salma pater 51
Beth-lehē, Hariph pater Beth-gader. ¶Fue 52
runt autē filij Sobal patris Cariath-iarim,
Qui-videbat-dimidium-requietionū. ¶Et 53
de cognatione Cariath-iarim, Iethrei & A-
phuthei & Semathei & Maſerei. Ex his e-
greſſi ſunt Saraitæ & Eſthaolitæ. ¶Filij Sal- 54
ma: Beth-lehem, & Netophati, Coronæ: do-
mus Ioab, & dimidium-requietionis ſarai.
¶Cognationes quoq; ſcribarū habitantiū in 55
Iabes, Canentes atq; reſonātes, & in taber-
naculis commorantes. Hi ſunt Cinæi, qui
venerunt de Calore patris domus Rechab.

CAP. III.

2.Re.3.a.2. DAuid verò hos habuit filios, qui ei na- 1
ti ſunt in Hebron, primogenitum Am- A
non ex Achinoam Iezrahelitide: ſecundum
2 Daniel de Abigail Carmelitide, tertium
Abſalom filium Maacha filiæ Tholmai regis
Geſſur, quartum Adoniam filium Aggith.
3 ¶quintum Saphatiam ex Abital, ſextum Ie
4 thraham de Egla uxore ſua. ¶Sex ergo nati
ſunt ei in Hebron, ubi regnauit ſeptem an-
nis & ſex menſibus. Triginta autem & tri-
5 bus annis regnauit in Ieruſalem. ¶‖Porro 3.Re.5.c.14.
in Ieruſalē nati ſunt ei filij Simmaa & So-
B bab, & Nathan, & Salomon, quatuor de
6 *Beth-ſabee filia Ammiel, ¶Iebaar quoque *Beth-ſua 3
7 & Eliſama ¶& Eliphalet & Noge & Ne-
8 pheph & Iaphia, ¶necnō Eliſama & Eliada
9 & Eliphelet, nouem. ¶omnes hi, filij Dauid,
abſq; filijs concubinarum: habueruntq; ſoro-
10 rem Thamar. ¶Filius autem Salomon, Ro-
boam: cuius Abia filius genuit Aſa. De hoc
11 quoq; natus eſt Ioſaphat ¶pater Ioram: quē
Iorā genuit Ochozia, ex quo ortus eſt Ioas:
12 ¶& huius Amaſias filius genuit Azariā. Por
13 ro Azaria filius Ioathan ¶procreauit Achaz
C patrem Ezechiæ, de quo natus eſt Manaſſes.
14 ¶Sed & Manaſſes genuit Amon patrē Ioſiæ.
15 ¶Filij autē Ioſiæ fuerunt, primogenitus Io-
hanan, ſecundus Ioacim, tertius Sedecias,
16 quartus Sellum. ¶‖De Ioacim natus eſt Ie- Matt.1.b.12.
17 chonias & Sedecias. ¶Filij Iechoniæ fuerūt:
18 Aſir, Salathiel, ¶Melchirā, Phadaia, Senne-
19 ſer & Iecemia, Sama & Nadabia. ¶De Pha-
D daia orti ſunt Zorobabel & Semei. Zoroba-
bel genuit Moſollā, Hananiā, & Salomith
20 ſororem eorū: ¶Haſabam quoque & Obol &
Barachiam, & Haſadia, Ioſabheſed, quinq;.
21 ¶Filius aūt Hananiæ Phaltias pater Ieſiæ,
cuius filius Raphaia, huius quoq; filius, Ar-
nā, de quo natus eſt Obdia, cuius filius fuit
22 Sechenias. ¶Filius Sechēniæ, Semeia: cuius
filij Hattus & Iegaal & Baria & Naaria &
23 Saphat, ſex numero. ¶Filius Naa- ―.7.
riæ, Elioenai & Ezechias & Ezricam, tres.
24 ¶Filius Elioenai, Oduia & Eliaſub & Phe-
leia & Accub & Iohanan & Dalaia & Ana
ni, ſeptem.

CAP. IIII.

1 FIlij Iuda: ‖Phares, Heſron & Charmi & Sup.2.a.4.
2 Hur & Sobal. ¶Raia vero filius Sobal ge Ge 38.g.29.
A nuit Iahath, de quo nati ſunt Ahumai & & 46.b.12.
3 Laad. hæ cognationes Sarathi. ¶Iſta quoq;
ſtirps Etam: Iezrahel & Ieſema & Iedebos.
Nomen quoque ſororis eorum, Aſalelphuni.
4 ¶Phanuel autem pater Gedor, & Ezer pater
Hoſa, iſti ſunt filij Hur primogeniti Ephra-
5 thæ patris Beth-lehem. ¶Aſſur vero patri
Thecuæ erant duæ uxores, Halaa & Naara.
6 ¶Peperit autē ei Naara, Oozā & Hepher, &
Themani & Ahaſthari, iſti ſunt filij Naara.
7 ¶Porro filij Halaa, Sereth & Sahar & Eth-
8 nan. ¶Cos autem genuit Anob & Soboba, &
9 cognationē Aharehel filij Arum. ¶Fuit autē
B Iabes inclytus præ fratribus ſuis, & mater
eius vocauit nomē illius Iabes, dicēs: Quia
peperi

*peperi eum in dolore. ¶Inuocauit verò Ia-* 10
*bes Deũ Iſrael, dicens: Si benedicẽs benedi-*
*xeris mihi, & dilataueris terminos meos, &*
*fuerit manus tua mecũ, & feceris me à ma-*
*litia non opprimi. Et præſtitit Deus quæ*
*precatus eſt. ¶Caleb autem frater Sua, ge-* 11
*nuit Machir, qui fuit pater Eſthon. ¶Porro* 12
*Eſthon genuit Beth-rapha & Pheſſe & Te-*
*hinna patrem vrbis Naas. hi ſunt viri Re-*
*cha. ¶Filij autẽ Cenez: Othoniel & Saraia.* 13
*Porro filij Othoniel, Hathath et Mahonathi.* C
*¶Mahonathi genuit Ophra. Saraia autem* 14
*genuit Ioab patrẽ Vallis-artificum: ibi quip*
*pe artifices erant. ¶Filij vero Caleb filij Ie-* 15
*phone, Hir & Ela & Naham. Filij quoque*
*Ela, Cenez. ¶Filij quoque Ialeleel: Ziph &* 16
*Zipha, Thiria & Aſrael. ¶Et filij Ezra: Ie-* 17
*ther & Mered & Epher & Ialon, genuitq́;*
*Mariam & Sammai & Ieſba patrem Eſtha*
*mo. ¶Vxor quoq; eius Iudaia, peperit Iared* 18
*patrẽ Gedor, & Heber patrem Socho, & Icu-*
*thiel patrẽ Zanoe. hi autem filij Bethia filiæ*
*Pharaonis, quã accepit Mered. ¶Et filij vxo* 19
*ris Odaiæ ſororis Nahã patris Ceila, Gar-*
*mi & Eſthamo qui fuit de Machathi. ¶Filij* 20
*quoque Simon, Ammon & Rinna filius Ha-* D
*nan & Thilon. Et filij Ieſi: Zoheth & Ben-*
Gen.38.a.3. *zoheth. ¶‖Filij Sela, filij Iuda: Her pater Le* 21
*cha, & Laada pater Mareſa & cognationes*
*domus operantiũ byſſum in Domo-iuramen*
*ti. ¶Et. Qui ſtare fecit ſolẽ, viriq́; mendacij,* 22
*& ſecurus & incendens, qui principes fue-*
*rũt in Moab, & qui reuerſi ſunt in Lahem.*
*hæc autẽ verba vetera. ¶Hi ſunt figuli ha-* 23
*bitantes in Plantationibus & in Sepibus,*
*apud regẽ in operibus eius, cõmorantes ſunt*
Ge.46.b.10. *ibi. ¶‖Filij Simeõ: Namuel & Iamin, Iarib,* 24
*Zara, Saul: ¶Sellum filius eius, Mabſam fi-* 25
*lius eius, Maſma filius eius. ¶Filij Maſma:* 26
*Hamuel filius eius, Zachur filius eius, Semei* E
*filius eius. ¶Filij Semei ſedecim, & filiæ ſex:* 27
*fratres autẽ eius non habuerunt filios mul-*
*tos, & vniuerſa cognatio nõ potuit adæqua-*
*re ſummã filiorum Iuda. ¶Habitauerũt au* 28
*tẽ in Ber-ſabee & Molada & Haſar-ſuhal,*
*¶& in Bala, & in Aſom, & in Tholad, ¶&* 29
*in Bathuel, & in Horma, & in Siceleg, ¶&* 30
*in Beth-marchaboth, & in Haſar-ſuſim, &*
*in Beth-berai, & in Saarim. hæ ciuitates eo-*
*rum vſq; ad regem Dauid. ¶Villæ quoq; eo-* 31
*rum: Etam & Aen, Remmon & Thochen &*
*Aſan, ciuitates quinq;. ¶Et vniuerſi viculi* 33
*eorũ per circuitum ciuitatũ iſtarũ vſque ad* F
*Baal. hæc eſt habitatio eorũ, & ſedsũ diſtri-*
*butio. ¶Moſobab quoq; & Iemlech & Ioſa fi* 34
*lius Amaſiæ, ¶& Ioel, & Iehu filius Ioſabiæ* 35
*filij Saraiæ filij Aſiel, ¶& Elioënai & Iacoba* 36
*& Iſuhaia & Aſaia & Adiel & Iſmiel &*
*Banaia. ¶Ziza quoq; filius Sephei filij Allon* 37
*filij Idaia filij Semri filij Samaia. ¶Iſti ſunt* 38
*nominati principes in cognationibus ſuis, &*

*in domo affinitatum ſuarũ multiplicati ſunt*
39 *vehementer. ¶Et profecti ſunt vt ingrede-*
*rentur in Gador, vſq; ad orientem vallis, &*
40 *vt quærerent paſcua gregibus ſuis. ¶Inuene*
G *runtq́; paſcuas vberes & valde bonas, &*
*terram latiſſimam & quietã & fertilem, in*
41 *qua ante habitauerant de ſtirpe Chã. ¶Hi*
*ergo venerunt quos ſupra deſcripſimus no-*
*minatim, in diebus Ezechiæ regis Iuda: &*
*percuſſerunt tabernacula eorum, & habita-*
*tores qui inuenti fuerant ibi, & deleuerunt*
*eos vſq; in præſentem diem: habitaueruntq́;*
*pro eis, quoniam vberrimas paſcuas ibidem*
42 *repererunt. ¶De filijs quoq; Simeon abierũt*
*in montẽ Seir viri quingenti, habentes prin*
*cipes Phaltiam & Naariã & Raphaiam &*
43 *Oziel filios Ieſi: ¶& percuſſerunt reliquias,*
*quæ euadere potuerant, Amalecitarũ, & ha-*
*bitauerunt ibi pro eis vſque ad diem hanc.*

CAP. V.

1 *Filij quoque Ruben primogeniti Iſraël,*
A *(‖Ipſe quippe fuit primogenitus eius: ſed* Gen.35.d.22
*cùm violaſſet thorum patris ſui, data ſunt* 49.a.4.
*primogenita eius filijs Ioſeph filij Iſrael, &*
2 *non eſt ille reputatus in primogenitum. ¶Por*
*ro Iudas qui erat fortiſſimus inter fratres*
*ſuos, de ſtirpe eius principes germinati ſunt:*
*primogenita autem reputata ſunt Ioſeph),*
3 *¶‖filij ergo Ruben primogeniti Iſrael: Enoch* Ge 46.b.9.
4 *& Phallu, Eſron & Charmi. ¶Filij Ioel: Sa-* Exo.6.c.14.
*maia filius eius, Gog filius eius, Semei filius* Nu.26.a.5.
5 *eius. ¶Micha filius eius, Reia filius eius,*
6 *Baal filius eius. ¶Beera filius eius, quẽ ca-*
*ptiuum duxit Thelgath-phalnaſar rex Aſſy*
7 *riorum, & fuit princeps in tribu Rubẽ. ¶Fra*
*tres autem eius, & vniuerſa cognatio eius*
*quando numerabantur per familias ſuas,*
*habuerunt principes Iehiel & Zachariam.*
8 *¶Porro Bala filius Azaz, filij Samma, filij*
*Ioel, ipſe habitauit in Aroer vſq; ad Nebo &*
9 *Beelmeon. ¶Contra orientalem quoque pla-*
B *gam habitauit vſq; ad introitum eremi &*
*flumen Euphraten. Multum quippe iumen-*
*torum numerum poſſidebant in terra-Ga-*
10 *laad. ¶In diebus autem Saul præliati ſunt*
*contra Agarenos, & interfecerunt illos, habi*
*taueruntq́; pro eis in tabernaculis eorum, in*
*omni plaga quæ reſpicit ad orientem Galaad.*
11 *¶Filij vero Gad e regione eorum habitauerũt*
12 *in terra-Baſan vſque Selcha: ¶Ioel in capi-*
*te, & Sapham ſecundus: Ianai autem &*
13 *Saphad in Baſan. ¶Fratres vero eorum ſe-*
*cundum domos cognationum ſuarũ, Michael*
*& Moſollam & Sebe & Iorai & Iachan &*
14 *Zie & Heber, ſeptem. ¶Hi filij Abihail, filij*
*Huri, filij Iara, filij Galaad, filij Michael, fi-*
15 *lij Ieſeſi, filij Ieddo, filij Buz. ¶Fratres quo-*
*que filij Abdiel, filij Guni, princeps domus in*
16 *familijs ſuis. ¶Et habitauerunt in Galaad*
*& in Baſan & in viculis eius, & in cun-*
*ctis ſuburbanis Saron, vſque ad terminos.*

*¶Omnes*

¶Omnes hi numerati ſunt in diebus Ioa- 17
than regis Iuda, & in diebus Ieroboam regis C
Iſraël. ¶Filij Ruben & Gad & dimidiæ tri- 18
bus Manaſſe, viri bellatores, ſcuta portantes
& gladios, & tendentes arcum, eruditiq; ad
prælia, quadragintaquatuor millia, & ſe-
ptingenti ſexaginta procedētes ad pugnam.
¶Dimicauerunt contra Agarenos: Iturai ve- 19
ro, & Naphis, & Nodab ¶præbuerunt eis au- 20
xilium. Traditiq; ſunt in manus eorum A-
gareni, & vniuerſi qui fuerant cū eis, quia
Deum inuocauerunt cùm præliarentur: &
exaudiuit eos, eo quòd credidiſſent in eum.
¶Ceperuntq; omnia quæ poſſederant, came- 21
lorum quinquaginta millia, & ouium du-
centa quinquaginta millia, & aſinos duo
millia, & animas hominum centum millia.
¶Vulnerati autem multi corruerunt. fuit e- 22
nim bellum Domini. Habitaueruntq; pro
eis vſque ad transmigrationem. ¶Filij quoq; 23
dimidiæ tribus Manaſſe poſſederunt terram D
à finibus Baſan vſque Baal, Hermon & Sa
nir, & montem Hermon. ingens quippe nu-
merus erat. ¶Et hi fuerunt principes domus 24
cognationis eorum, Epher & Ieſi, & Eliel, &
Ezriel & Ieremia & Odoia, & Iediel viri
fortiſſimi & potentes, & nominati duces in
familijs ſuis. ¶Reliquerunt autem Deum 25
patrum ſuorum, & fornicati ſunt poſt deos
populorū terræ, quos abſtulit deus coram eis. 26
¶& ſuſcitauit deus Iſraël ſpiritum Phul re-
gis Aſſyriorum, & ſpiritum Thelgathphal-
naſar regis Aſſur: & tranſtulit Ruben &
Gad & dimidiam tribum Manaſſe, & addu-
xit eos in Lahela, & in Habor, & Ara, &
fluuium Gozan, vſque ad diem hanc.

## CAP. VI.

Ge.45.b.11. Filij Leui: ‖Gerſon, Caath, & Merari. ¶Fi 1
Inf.23.b.6. lij Caath: Amram, Iſaar, Hebron, & O- 2
Exo.6.c.17. ziel. ¶Filij Amram: Aaron, Moyſes & Ma- 3
Ioſ.21.b.10. ria Filij Aaron: Nadab & Abiu, Eleazar, A
& Ithamar. ¶Eleazar genuit Phinees, & 4
Phinees genuit Abiſue. ¶Abiſue verò genuit 5
Bocci, & Bocci genuit Ozi. ¶Ozi genuit Za 6
raiam, & Zaraias genuit Meraioth. ¶Porrò 7
Meraioth genuit Amariam, & Amarias ge-
nuit Achitob, ¶Achitob genuit Sadoc, & Sa- 8
doc genuit Achimaas, ¶Achimaas genuit A- 9
zariam, Azarias genuit Iohanan, ¶Iohanā 10
genuit Azariam. ipſe eſt qui ſacerdotio fun-
ctus eſt in domo quam ædificauit Salomon
in Ieruſalem. ¶Genuit autem Azarias A- 11
mariam, & Amarias genuit Achitob. ¶Achi 12
tob genuit Sadoc, & Sadoc genuit Sellum,
¶Sellum genuit Helciam, & Helcias genuit 13
Azariam, ¶Azarias genuit Saraiam, & Sa 14
raia genuit Ioſedec. ¶Porrò Ioſedec egreſſus 15
eſt, quando tranſtulit Dominus Iudam &
Ieruſalem per manus Nabuchodonoſor. ¶Fi- 16
Exod.1.c.17. lij ergo Leui: ‖Gerſon, Caath et Merari. ¶Et 17
hæc nomina filiorum Gerſon: Lobni & Se- B

18 mei. ¶Filij Caath: Amram, & Iſaar, & He-
19 bron, & Oziel. ¶Filij Merari: Moholi & Mu
ſi. Hæ autem cognationes Leui ſecundū fa-
20 milias eorum. ¶Gerſon Lobni filius eius, Ia
21 hath filius eius, Zamma filius eius, ¶Ioah
filius eius, Addo filius eius, Zara filius eius,
22 Iethrai filius eius. ¶Filij Caath, Aminadab
filius eius, Core filius eius, Aſir filius eius,
23 ¶Elcana filius eius, Abiaſaph filius eius, A-
24 ſir filius eius. ¶Thahath filius eius, Vriel fi-
lius eius, Ozias filius eius, Saul filius eius.
25 ¶Filij Elcana: Amaſai, & Achimoth, ¶& El
26 cana. filij Elcana: Sophai filius eius, Nahath
27 filius eius, ¶Eliab filius eius, Ieroham filius
28 eius, Elcana filius eius. ¶Filij Samuel: pri-
29 mogenitus Vaſſeni, & Abia. ¶Filij autem
C Merari, Moholi: Lobni filius eius, Semei fi-
30 lius eius, Oza filius eius, ¶Sammaa filius
eius, Haggia filius eius, Aſaia filius eius.
31 ¶Iſti ſunt quos conſtituit Dauid ſuper can-
tores domus Domini, ex quo collocata eſt ar-
32 ca: ¶& miniſtrabant coram tabernaculo te-
ſtimonij, canentes donec ædificaret Salomon
domum Domini in Ieruſalem: ſtabant autē
33 iuxta ordinem ſuum in miniſterio. ¶Hi ve-
rò ſunt qui aſſiſtebant cum filijs ſuis, de filijs
Caath, Hemā cantor filius Ioel filij Samuel.
34 ¶filij Elcana, filij Ieroham, filij Eliel, filij
35 Thohu, ¶filij Suph, filij Elcana, filij Mahath,
36 filij Amaſai, ¶filij Elcana, filij Iohel, filij A-
37 zariæ, filij Sophoniæ, ¶filij Thahath, filij Aſir
38 filij Abiaſaph, filij Core, ¶filij Iſaar, filij Ca-
39 ath, filij Leui, filij Iſraël. ¶Et frater eius, A-
ſaph, qui ſtabat à dextris eius. Aſaph fi-
40 lius Barachia, filij Samaa, ¶filij Michael,
41 filij Baſaia, filij Melchia, ¶filij Athanai,
42 filij Zara, filij Adaia, ¶filij Ethan, filij Zam
43 ma, filij Semei, ¶filij Ieth, filij Gerſon, filij
44 Leui. ¶Filij autem Merari fratres eorum,
ad ſiniſtram, Ethan filius Cuſi, filij Abdi,
45 filij Maloch, ¶filij Haſabiæ, filij Amaſiæ, filij
46 Helciæ, ¶filij Amaſai, filij Boni, filij Somer,
47 ¶filij Moholi, filij Muſi, filij Merari, filij Le-
48 ui. ¶Fratres quoque eorum Leuitæ, qui or-
D dinati ſunt in cunctum miniſterium taber-
49 naculi domus Domini. ¶Aaron verò, & filij
eius, adolebant incenſum ſuper altare holo-
cauſti, & ſuper altare thymiamatis, in omne
opus Sancti ſanctorū: & vt precarentur pro
Iſraël iuxta omnia quæ præceperat Moyſes
50 ſeruus Dei. ¶Hi ſunt autem filij Aaron, E-
leazar filius eius, Phinees filius eius, Abiſue
51 filius eius, ¶Bocci filius eius, Ozi filius eius,
52 Zarahia filius eius: ¶Meraioth filius eius,
53 Amarias filius eius, Achitob filius eius, ¶Sa
54 doc filius eius, Achimaas filius eius. ¶Et
hæc habitacula eorum per vicos atq; confinia
filiorum ſcilicet Aaron, iuxta cognationes
E Caathitarum: ipſis enim ſorte contigerant.
55 ¶Dederunt igitur eis Hebron in terra Iu-
56 da, & ſuburbana eius per circuitū. ¶‖agros Ioſ.21.b.10.
autem

autem ciuitatis, & villas, Caleb filio Iepho-
ne. ¶ Porro filijs Aaron dederunt ciuitates ad 57
confugiendum, Hebron & Lobna, & ſubur-
bana eius. ¶ Iether quoque & Eſthemo cum 58
ſuburbanis ſuis, ſed & Helon & Dabir cum
ſuburbanis ſuis. ¶ Aſan quoque & Beth-ſé- 59
mes & ſuburbana earum. ¶ De tribu autem 60
Ben-iamin: Gabee & ſuburbana eius, &
Almath cum ſuburbanis ſuis, Anathoth
quoque cum ſuburbanis ſuis, omnes ciuita-
tes tredecim, per cognationes ſuas. ¶ Filijs 61
autem Caath reſiduis de cognatione ſua de-
derunt ex dimidia tribu Manaſſe in poſſeſ-
ſionem vrbes decem. ¶ Porro filijs Gerſon per 62
cognationes ſuas de tribu Iſſachar, & de tri-
bu Aſer, & de tribu Nephthali, & de tribu
*quatuordecim 10.* Manaſſe in Baſan, vrbes "tredecim'. ¶ Filijs 63
autem Merari per cognationes ſuas de tribu
Ruben, & de tribu Gad, & de tribu Zabu- F
lon, dederũt ſorte ciuitates duodecim. ¶ De- 64
derunt quoque filij Iſrael Leuitis ciuitates,
& ſuburbana earum: ¶ dederuntq́; per ſortẽ, 65
ex tribu filiorum Iuda, & ex tribu filiorum
Simeon, & ex tribu filiorum Ben-iamin, vr
bes has quas vocauerunt nominibus ſuis:
¶ & his qui erant de cognatione filiorum 66
Caath, fueruntq́; ciuitates in terminis eo-
Ioſ. 21. b. 10. rum de tribu Ephráim. ¶ ‖ Dederunt ergo eis 67
vrbes ad confugiendum, Sichem cum ſubur-
banis ſuis in monte Ephráim: & Gazer cum
ſuburbanis ſuis, ¶ Iecmaan quoque cũ ſub- 68
urbanis ſuis, & Beth-horon ſimiliter, ¶ nec 69
non & Helõ cum ſuburbanis ſuis, & Geth-
remmon in eundem modum. ¶ Porro ex dimi 70
dia tribu Manaſſe, Aner & ſuburbana eius:
Balaan & ſuburbana eius: his videlicet qui
de cognatione filiorum Caath reliqui erant.
¶ Filijs autem Gerſon de cognatione dimidia 71
tribus Manaſſe, Gaulom in Baſan, & ſubur
bana eius, & Aſtharoth cũ ſuburbanis ſuis.
¶ De tribu Iſſachar, Cedes & ſuburbana e- 72
ius, & Dabereth cum ſuburbanis ſuis. ¶ Ra 73
moth quoque & ſuburbana eius, & Anem G
cum ſuburbanis ſuis. ¶ De tribu verò Aſer: 74
Maſal cum ſuburbanis ſuis, & Abdon ſimi-
*Hacoc 1.* liter, ¶ "Aſach' quoque & ſuburbana eius, 75
& Rohob cum ſuburbanis ſuis. ¶ Porro de tri 76
bu Nephthali, Cedes in Galilæa & ſuburba-
na eius, Hamon cum ſuburbanis ſuis, & Ca
riathaim, & ſuburbana eius. ¶ Filijs autem 77
Merari reſiduis, de tribu Zabûlon, Remmo-
no & ſuburbana eius, & Thabor cum ſubur
banis ſuis, ¶ trans Iordanem quoque ex ad- 78
uerſo Iericho contra orientem Iordanis, de
tribu Ruben, Boſor in ſolitudine cum ſubur-
banis ſuis, & Ieſſa cum ſuburbanis ſuis.
¶ Cademoth quoque & ſuburbana eius, & 79
Mephaath cum ſuburbanis ſuis. ¶ Necnon & 80
de tribu Gad, Ramoth in Galaad & ſubur-
bana eius, & Manaim cum ſuburbanis ſuis,
¶ ſed & Heſebon cum ſuburbanis ſuis, & 81

Iezer cum ſuburbanis ſuis.

## CAP. VII.

1 PORRO filij Iſſachar: Thola & Phua, Iaſub
2 & Simeron, quatuor. ¶ Filij Thola: Ozi
A & Raphaia, & Ieriel, et Iemai, & Iebſem, &
Samuel, principes per domos cognationum
ſuarũ. De ſtirpe Thola viri fortiſsimi nume-
rati ſunt in diebus David, viginti duo mil-
3 lia ſexcẽti. ¶ Filij Ozi: Izrahia, de quo nati
ſunt Michael &, Obadia, & Ioel, & Ieſia,
4 quinque: omnes principes. ¶ Cumq́; eis per
familias & populos ſuos, accincti ad prœliũ,
viri fortiſsimi, triginta ſex millia: multas
5 enim habuerunt vxores, & filios. ¶ Fratres *Ge. 46. c. 21.*
B quoq́; eorum per omnẽ cognationem Iſſachar
robuſtiſsimi ad pugnãdum, octoginta ſeptem
6 millia numerati ſunt. ¶ "Filij' Ben-iamin, *"5.*
7 Bela & Bechor & Iadihel, tres. ¶ Filij Bela:
Esbõ & Ozi & Oziel, & Ierimoth & Vrai,
quinque principes familiarũ, & ad pugnan
dum robuſtiſsimi: numerus autem eorum,
8 viginti duo millia, & trigintaquatuor. ¶ Por
ro filij Bechor: Zamira & Ioas & Eliezer &
Elioenai & Amri & Ierimoth & Abia &
Anathoth, & Almath. omnes hi filij Bechor.
9 ¶ Numerati ſunt autem per familias ſuas
C principes cognationum ſuarum ad bella for-
10 tiſsimi, viginti millia & ducenti. ¶ Porro fi-
lij Iadihel: Balan. Filij autem Balan: Iehus,
& Ben-iamin, & Aod, & Chanaana, & Ze
11 tham, & Tharſis, Ahiſahar. ¶ omnes hi filij
Iadihel principes cognationum ſuarũ, viri
fortiſsimi, decem & ſeptẽ millia, & ducenti
12 ad prœlium procedentes. ¶ Sepham quoq́; &
13 Hapham filij Hir. & Haſim filij Aher. ¶ Filij
autem Nephthali: Iaſiel, et Guni, & Ieſer, &
14 Sellum filij Bala. ¶ Porro "filius' Manaſſe, *"filij 1.*
Eſriel: concubinaq́; eius Syra peperit Machir
15 patrem Galaad. ¶ Machir autẽ accepit vxorẽ
D filijs ſuis Happhim & Saphan: & habuit ſo
rorem nomine Maacha: nomen autẽ ſecundi
16 Salphaad, nataq́; ſunt Salphaad filiæ. ¶ &
peperit Maacha vxor Machir filiũ, vocauit-
que nomen eius Phares: porro nomen fratris
17 eius Sares: & filij eius, Vlam & Recen. ¶ Fi-
lius autẽ Vlam, Badan. hi ſunt filij Galaad,
18 filij Machir, filij Manaſſe. ¶ Soror autẽ eius
Regina peperit virum decorũ, & Abiezer &
19 Mohola. ¶ Erãt autẽ filij Semida: Ahin et Se-
20 chem, & Leci, & Aniam. ¶ Filij autẽ Ephraim
Suthala, Bared filius eius, Thahath filius e-
ius, Elada filius eius, Thahath filius eius,
21 & huius filius Zabad, ¶ & huius filius Su-
thala, & huius filius Ezer & Elad: occide-
runt autẽ eos viri Geth indigenæ, quia de-
ſcenderant vt inuaderent poſſeſsiones eorũ.
22 ¶ Luxit igitur Ephráim pater eorum multis
E diebus, & venerunt fratres eius vt conſo-
23 larentur eum. ¶ Ingreſſusq́; eſt ad vxorem
ſuam: quæ concepit, & peperit filium, & vo-
cauit nomen eius Beria, eo quod in malis
24 domus eius ortus eſſet: ¶ filia autem eius
fuit

fuit Sara, quæ ædificauit Beth-horon infe-
riorem & ſuperiorem, & Ozen-ſara. ¶Por- 25
ro filius eius Rapha & Reſeph, & Thale, de
quo natus eſt Thaan, ¶qui genuit Laadan: 26
huius quoque filius Ammiud, qui genuit
Eliſama, ¶de quo ortus eſt Nun, qui habuit 27
filium Ioſue. ¶poſſeßio autem eorum & ha- 28
bitatio Beth-el cum filiabus ſuis, & contra F
orientem Noran, ad occidentalem plagã Ga-
zer & filiæ eius, Sichem quoque cum filia-
bus ſuis, vſque ad Aſa cum filiabus eius.
¶Iuxta filios quoque Manaſſe Beth-ſan & 29
filias eius, Thanach & filias eius, Mageddo
& filias eius, Dor & filias eius: in his habi-
Ge.46.b.17. tauerunt filij Ioſeph, filij Iſrael. ¶Filij Aſer: 30
Iemna & Ieſua & Ieſui & Baria & Sara
ſoror eorũ. ¶Filij autem Baria: Heber & Mol 31
chiel: ipſe eſt pater Barſaith. ¶Heber autem 32
genuit Iephlat, & Somer, & Hothã, & Suaa G
ſororẽ eorum. ¶Filij Iephlat: Phoſech, & Cha 33
maal, & Aſoth: hi filij Iephlat. ¶Porro filij 34
Somer: Ahi & Roaga & Haba & Aram. ¶Fi 35
lij autem Helem fratris eius: Supha & Iem-
na & Selles & Amal. ¶Filij Supha: Sue, 36
Harnapher & Sual & Beri & Iamra, ¶Bo- 37
ſor & Hod & Samma & Saluſa, & Iethran
& Bera. ¶Filij Iether: Iephonne, & Phaſpha 38
& Ara. ¶Filij autẽ Olla: Aree & Haniel & 39
Reſia. ¶Omnes hi filij Aſer, principes cogna- 40
tionum, electi atque fortiſſimi duces ducum:
numerus autem eorum ætatis quæ apta eſſet
ad bellum, viginti ſex millia.

CAP. VIII.

Ge.46.c.21.
Sup.7.b.6.
BEn-iamin autem genuit Bale primoge- 1
nitum ſuum, Aſbel ſecundũ, Ahara ter A
tium, ¶Nohaa quartum, & Rapha quintũ. 2
¶Fueruntq; filij Bale: Addar & Gera & A- 3
biud, ¶Abiſue quoque & Naaman & Ahoe, 4
¶ſed & Gera & Sephuphan & Huran. ¶Hi 5
ſunt filij Ahod, principes cognationum habi- 6
tantiũ in Gabaa, qui tranſlati ſunt in Ma-
nahath. ¶Naaman autem & Achia & Gera 7
ipſe trãſtulit eos, & genuit Oza & Ahihud.
¶Porro Saharaim genuit in regione Moab, 8
poſtquã dimiſit Huſim & Bara vxores ſuas.
¶Genuit autem de Hodes vxore ſua Iobab, 9
& Sebia & Moſa & Molchom, ¶Iehus quoq; 10
& Sechia & Marma. hi ſunt filij eius princi B
pes in familijs ſuis. ¶Meguſim vero genuit 11
Abitob & Elphaal. ¶Porro filij Elphaal: He- 12
ber & Miſaã & Samad: hic ædificauit Ono,
& Lod & filias eius, ¶Baria autẽ & Sama 13
principes cognationũ habitantium in Aia-
lon: hi fugauerunt habitatores Geth. ¶Et 14
Ahio & Seſac & Ierimoth, ¶& Zabadia & 15
Arod & Heder, ¶Michael quoque & Ieſpha, 16
& Ioha filij Baria. ¶Et Zabadia & Moſol- 17
lam, & Hezeci & Heber, ¶& Ieſamari & 18
Iezlia & Iobab filij Elphaal. ¶Et Iacim & 19
Zechri & Zabdi, ¶& Elioenai & Selethai 20
& Eliel, ¶& Adaia & Baraia & Samarath 21
22 filij Semei. ¶Et Ieſphan & Heber & Eliel,
23 ¶& Abdon & Zechri & Hanan, ¶& Hana-
24 nia & Elam & Anathothia, ¶& Iephdaia
25 & Phanuel filij Seſac. ¶& Samſari & Socho
26 ria & Otholia, ¶& Ierſia & Elia & Zechri,
27 filij Ieroham. ¶hi patriarchæ, & cognationũ
Inf.9.f.35.
28 principes qui habitauerunt in Ieruſalẽ. ¶In
29 Gabaon autem habitauerunt Abi-gabaõ, &
30 nomen vxoris eius Maacha. ¶Filiuſq; eius
primogenitus Abdon & Sur & Cis & Baal,
31 & Nadab. ¶Gedor quoq; & Ahio & Zacher,
32 & Macelloth: ¶& Macelloth genuit Samaa:
habitaueruntq; ex aduerſo fratrum ſuorum
1.Re.24.g.51
Infr.9.g.39.
33 in Ieruſalem cum fratribus ſuis. ¶Ner autẽ
D genuit Cis, & Cis genuit Saul. Porro Saul
genuit Ionathan, & Melchi-ſua, & Abina-
34 dab & Eſbaal. ¶Filius autẽ Ionathan, Me-
35 rib-baal: & Merib-baal genuit Micha. ¶Fi-
lij Micha, Phiton & Melech & Tharaa &
36 Ahaz, ¶& Ahaz genuit Ioada & Ioada ge-
nuit Alamath & Azmoth & Zamri, porrò
37 Zamri genuit Moſa ¶& Moſa genuit Banaa,
cuius filius fuit Rapha, de quo ortus eſt Ela-
38 ſa, qui genuit Aſel. ¶Porro Aſel ſex filij fue-
rũt his nominibus, Ezricã, Bochru, Iſmahel,
Saria, Obdia & Hanan: omnes hi filij Aſel.
39 ¶Filij autẽ Eſec fratris eius, Vlam primoge-
nitus, et Iehus ſecũdus, et Eliphalet tertius.
40 ¶Fueruntq; filij Vlam viri robuſtiſſimi, &
magno robore tendentes arcũ: & multos ha-
bentes filios ac nepotes, vſque ad centũ quin
quaginta millia. Oẽs hi filij Ben-iamin.

CAP. IX.

1 VNiuerſus ergo Iſraël dinumeratus eſt:
A & ſumma eorum ſcripta eſt in libro re-
gum Iſraël & Iuda: tranſlatiq; ſunt in Ba-
2 bylonem propter delictum ſuum. ¶Qui au-
tem habitauerunt primi in poſſeſſionibus, &
in vrbibus ſuis: Iſrael, & ſacerdotes & Leui
3 tæ & Nathinæi. ¶Commorati ſunt in Ieru-
ſalem de filijs Iuda, & de filijs Bẽ-iamin, de
4 filijs quoque Ephraim & Manaſſe. ¶Othei
filius Ammiud, filij Amri, filij Omrai, filij
5 Bonni, de filijs Phares filij Iuda. ¶Et de Silo-
6 ni: Aſaia primogenitus, & filij eius. ¶De fi-
lijs autẽ Zara: Iehuel, & fratres eorũ, ſexcẽti
7 nonaginta. ¶Porro de filijs Ben-iamin: Salo
8 filius Moſollam filij Oduia, filij Aſana: ¶&
Iebania filius Ieroham: & Ela filius Ozi, fi-
B lij Mochori: & Moſollam filius Saphatiæ, filij
9 Rahuel, filij Iebaniæ, ¶& fratres eorum per
familias ſuas, nongenti quinquaginta ſex.
Omnes hi principes cognationum per domos
10 patrum ſuorum. ¶De ſacerdotibus autem:
11 Idaia, Ioiarib, & Iachin. ¶Azarias quoque
filius Helciæ, filij Moſollam, filij Sadoc, filij
Maraioth, filij Achitob, pontifex domus Dei.
12 ¶Porro Adaias filius Ieroham, filij Phaſſur,
filij Melchiæ: & Maaſai filius Adiel, filij Iez
ra, filij Moſollam, filij Moſollamith, filij Em-
13 mer: ¶Fratres quoque eorum principes per
fami-

familias ſuas, mille ſeptingēti ſexaginta for
tiſſimi robore ad faciendum opus miniſterij
in domo Dei. ¶De Leuitis autem: Semeia fi 14
lius Haſſub filij Ezricam, filij Haſebia de fi- C
lijs Merari. ¶Bacbacar quoque carpentarius 15
& Galal, & Mathania filius Micha, filij Ze-
chri, filij Aſaph, ¶& Obdia filius Semeia filij 16
Galal, filij Idithun: & Barachia filius Aſa,
filij Elcana, qui habitauit in atrijs Netopha
ti. ¶Ianitores autē: Sellum et Accub, & Tel- 17
mon & Ahiman: & frater eorū Sellum prin
ceps, ¶uſque ad illud tempus, in porta regis 18
ad orientem, obſeruabant per vices ſuas de
filijs Leui. ¶Sellum vero filius Core filij A- 19
biaſaph, filij Core, cum fratribus ſuis, &
domo patris ſui, hi ſunt Coritæ ſuper o-
pera miniſterij, cuſtodes veſtibulorum ta-
bernaculi: & familiæ eorum per vices ca-
ſtrorum Domini cuſtodientes introitum.
¶Phinees autē filius Eleazari, erat dux eorū 20
coram Domino. ¶Porro Zacharias filius Mo 21
ſollamia, ianitor portæ tabernaculi teſtimo- D
nij. ¶Omnes hi electi in oſtiarios per portas, 22
ducenti duodecim: & deſcripti in villis pro-
prijs: quos conſtituerunt Dauid, & Samuel
Videns, in fide ſua ¶tam ipſos quā filios eo- 23
rum in oſtijs domus Domini, & in taberna-
culo vicibus ſuis. ¶Per quatuor ventos erāt 24
oſtiarij, id eſt ad orientē, & ad occidentē, &
ad aquilonem, & ad auſtrum. ¶Fratres aūt 25
eorum in viculis morabantur, & veniebant
in ſabbathis ſuis de tempore uſque ad tēpus.
¶His quatuor Leuitis creditus erat omnis 26
numerus ianitorum, et erant ſuper exedras,
& theſauros domus domini. ¶Per gyrū quo- 27
que templi Domini, morabantur in cuſtodijs E
ſuis: ut cum tempus fuiſſet, ipſi mane ape-
genere 10. rirent fores. ¶De horum "grege' erant & ſu 28
per vaſa miniſterij ad numerū enim & in-
ferebantur vaſa & efferebantur ¶De ipſis 29
& qui credita habebant utēſilia ſanctuarij,
præerant ſimilæ, & vino & oleo & thuri &
aromatibus. ¶Filij autem ſacerdotum vn- 30
guenta ex aromatibus conficiebant. ¶Et Ma 31
thathias Leuites primogenitus Sellum Co-
ritæ præfectus erat eorum quæ in ſartagine
frigebantur. ¶Porro de filijs Caath fratribus 32
eorum, ſuper panes erant propoſitionis, ut
ſemper nouos per ſingula ſabbatha præpara-
rent. ¶Hi ſunt principes cantorum per fa- 33
milias Leuitarum, qui in exedris moraban- F
tur, ut die ac nocte iugiter ſuo miniſterio
deſeruirent. ¶Capita Leuitarum per fami- 34
lias ſuas principes, manſerunt in Ieruſalē.
Sup. 8. c. 29. ¶In Gabaon autem commorati ſunt pater 35
Gabaon Iehiel, & nomen vxoris eius Maa-
cha. ¶Filius primogenitus eius Abdō, & Sur 36
& Cis & Baal & Ner & Nadab. ¶Gedor 37
quoque & Ahio & Zacharias & Macelloth.
¶Porro Macelloth genuit Samaan: iſti habi- 38
tauerunt e regione fratrum ſuorum in Ieru-
39 ſalem cum fratribus ſuis. ¶‖Ner autem ge- Sup. 8. d. 33.
G nuit Cis: & Cis genuit Saul: & Saul ge-
nuit Ionathan & Melchiſua & Abinadab.
40 & Esbaal. ¶Filius autem Ionatha, Merib-
41 baal: & Merib-baal genuit Micha. ¶Porro
filij Micha Phithon & Melech & Tharaa &
42 Ahaz. ¶Ahaz autē genuit Iara: & Iara ge-
nuit Alamath & Azmoth & Zamri: Zāri
43 autem genuit Moſa. ¶Moſa vero genuit Ba-
naa: cuius filius Raphaia, genuit Elaſa, de
44 quo ortus eſt Aſel. ¶Porro Aſel ſex filios ha-
buit his nominibus, Ezricam, Bochru, Iſma
hel, Saria, Obdia, Hanan. hi ſunt filij Aſel.

CAP. X.

1 PHiliſthym autem pugnabant contra Iſ- 1. Re. 31. a. 1.
A rael, fugerūtque viri Iſrael Paleſthinos, &
2 ceciderunt vulnerati in mōte Gelboe. ¶Cū-
que appropinquaſſent Philiſthæi: perſequētes
Saul & filios eius, percuſſerunt Ionathan,
3 & Abinadab & Melchi-ſua filios Saul. ¶Et
aggrauatū eſt prælium cōtra Saul, inuenerūt-
que eum ſagittarij, et vulnerauerūt iaculis.
4 ¶Et dixit Saul ad armigerū ſuum, Euagina
B gladiū tuū, & interfice me: ne forte veniant
incircumciſi iſti, & illudant mihi. Noluit au
tem armiger eius hoc facere, timore perter-
ritus: arripuit ergo Saul enſem, & irruit in
5 eum. ¶Quod cùm vidiſſet armiger eius, vide
licet mortuum eſſe Saul, irruit etiam ipſe in
6 gladium ſuū, & mortuus eſt. ¶Interijt ergo
Saul & tres filij eius, & omnis domus illius
7 pariter concidit. ¶Quod cùm vidiſſent viri
Iſrael qui habitabāt in campeſtribus, fugerūt:
& Saul ac filijs eius mortuis, dereliquerunt
vrbes ſuas, & huc illucque diſperſi ſunt: vene
runtque Philiſthym, & habitauerunt in eis.
8 ¶Die igitur altero detrahentes Philiſthym
C ſpolia cæſorū, inuenerunt Saul, & filios eius
9 iacentes in monte Gelboe. ¶Cumque ſpoliaſ-
ſent eum et amputaſſent caput, armiſque nu-
daſſent, miſerunt in terrā ſuā, ut circumfer-
retur, & oſtenderetur idolorū templis, & po-
10 pulis: ¶arma aūt eius cōſecrauerunt in pha-
no Dei ſui, & caput affixerunt in tēplo Da-
11 gon. ¶Hoc cū audiſſent viri Iabes-Galaad,
D omnia ſcilicet quæ Philiſthym fecerant ſuper
12 Saul, ¶conſurrexerunt ſinguli virorum for-
tium, & tulerunt cadauera Saul & filiorum
eius: attuleruntque ea in Iabes, & ſepelierunt
oſſa eorū ſubter quercum quæ erat in Iabes,
13 & ieiunauerunt ſeptē diebus. ¶Mortuus eſt
ergo Saul propter iniquitates ſuas, eo quod
præuaricatus ſit ‖ mandatum Domini quod 1. Re. 15. c. 22
præceperat, & nō cuſtodierit illud: ſed inſu-
14 per etiā pythoniſſam cōſuluerit, ¶nec ſpera- 1. Re. 28. b. 8
uerit in Domino: propter quod interfecit eū,
& tranſtulit regnū eius ad Dauid filiū Iſai.

CAP. XI.

1 COngregatus eſt igitur omnis Iſrael ad
A Dauid in Hebron, dicens: Os tuum ſu- 2 Reg. 5. a. 2.
2 mus & caro tua. ¶Heri quoque & nudiuſter-
tius

tius cùm adhuc regnaret Saul, tu eras qui
educebas & introducebas Iſrael: tibi enim
dixit Dominus Deus tuus, Tu paſces popu-
lum meum Iſrael, & tu eris princeps ſuper
eum. ¶ Venerunt ergo omnes maiores natu 3
Iſrael ad regem in Hebron, & iniŷt Dauid
cum eis fœdus coram Domino: vnxeruntq́;
eum regem ſuper Iſrael, iuxta ſermonem Do
mini quem loquutus eſt in manu Samuel.
¶ Abyt quoque Dauid & omnis Iſrael in Ie- 4
ruſalem, hac eſt Iebus, vbi erant Iebuſai ha
bitatores terræ. ¶ Dixeruntq́; qui habitabãt 5
in Iabes ad Dauid, Non ingredieris huc. Por B
ro Dauid cepit arcem Sion, quæ eſt Ciuitas
Dauid, ¶ dixitq́;, Omnis qui percuſſerit Ie- 6
buſaum in primis, erit princeps & dux. Aſ-
cendit igitur primus Ioab filius Saruiæ, &
factus eſt princeps. ¶ Habitauit autem Da- 7
uid in arce, & idcirco appellata eſt Ciuitas-
Dauid, ¶ Aedificauit q́; vrbem in circuitu à 8
Mello, vſque ad gyrum: Ioab autem reliqua
vrbis extruxit. ¶ Proficiebatq́; Dauid vadẽs 9
& creſcens, & Dominus exercituum erat
2.Reg. 23.8. cum eo. ¶ ||Hi principes virorum fortiũ Da- 10
uid, qui adiuuerunt eum vt rex fieret ſuper
omnem Iſrael iuxta verbum Domini quod
locutus eſt ad Iſrael. ¶ Et iſte numerus ro- 11
buſtorum Dauid: Ieſbaam filius Hachamoni C
princeps inter triginta: iſte leuauit haſtam
ſuam ſuper trecentos vulneratos vna vice.
¶ Et poſt eum Eleazar filius patrui eius A- 12
hohites, qui erat inter tres potentes. ¶ Iſte 13
fuit cum Dauid in Pheſ-domim, quãdo Phi
liſthiym congregati ſunt ad locum illum in
prælium: & erat ager regionis illius plenus
hordeo, fugeratq́; populus a facie Philiſthi-
"Hic ſtetit 12. norum. ¶ "Hi ſteterunt' in medio agri, & 14
"defendit 12. "defenderunt' eum: cùmq́; " percuſsiſſent'
"percuſsiſſet 12. Philiſthæos, dedit Dominus ſalutem magnã
populo ſuo. ¶ Deſcenderunt autem tres de tri 15
ginta principibus ad petram in qua erat Da
uid, ad ſpeluncam Odollam, quando Phili-
ſthym fuerant caſtrametati in Valle-Ra-
phaim. ¶ Porro Dauid erat in præſidio, & ſta 16
2.Re.23.c.25 tio Philiſthinorum in Beth-lehem. ¶ Deſide 17
"aquam rauit igitur Dauid", & dixit, O ſiquis da-
ret mihi aquã de ciſterna Beth-lehem, quæ D
eſt in porta. ¶ Tres ergo iſti per media caſtra 18
Philiſthinorum perrexerunt, & hauſerunt
aquam de ciſterna Beth-lehem quæ erat in
porta, & attulerunt ad Dauid vt biberet:
qui noluit, ſed magis libauit illam Domino.
¶ dicens, Abſit vt in conſpectu Dei mei hoc 19
faciam, & ſanguinem iſtorum virorum bi-
bam: quia in periculo animarum ſuarum at
tulerunt mihi aquam. Et ob hanc cauſam no
luit bibere, hæc fecerunt tres robuſtiſsimi.
¶ Abiſai quoq́; frater Ioab ipſe erat princeps 20
trium, & ipſe leuauit haſtam ſuã contra tre E
centos vulneratos, & ipſe erat inter tres no
minatiſsimus, ¶ & inter tres ſecundus incly 21
tus, & princeps eorum: veruntamen vſque
22 ad tres primos non peruenerat. ¶ Banaias
filius Ioiadæ "viri robuſtiſsimi', qui multa "vir robu-ſtiſsimus
opera perpetrarat, de Cabſeel: ipſe percuſsit
duos ariel Moab: & ipſe deſcendit, & inter-
fecit leonẽ in media ciſterna tempore niuis.
23 ¶ Et ipſe percuſsit virum Aegyptium, cuius
ſtatura erat quinque cubitorum, & habebat
lanceam vt liciatorium texentium: deſcẽdit
igitur ad eum cum virga, & rapuit haſtam
quam tenebat manu, & interfecit eũ haſta
24 ſua. ¶ Hæc fecit Banaias filius Ioiadæ, qui
erat inter tres robuſtos nominatiſsimus,
25 ¶ inter triginta primus, veruntamẽ ad tres
F vſque non peruenerat: poſuit autem eũ Da-
26 uid ad auriculam ſuam. ¶ Porro fortiſsimi
viri in exercitu, Aſahel frater Ioab, & El-
chanan filius patrui eius de Beth-lehem.
27 ¶ Sammoth Arorites, Helles Phalonites, ¶ Ira
28 filius Acces Thecnites, Abiezer Anathothi-
29 tes, ¶ Sobbochai Huſathites, Ilai Ahohites,
30 ¶ Maharai Netophatites, Heled filius Baana
31 Netophathites, ¶ Ethai filius Ribai de Ga-
baath filiorum Ben-iamin, Banaia Phara-
32 tonites. ¶ Hurai de Torrente-Gaas, Abiel
G Arbathites, Azmoth Bauramites, Eliaba
33 Salabonites. ¶ Filiŷ Aſſem Gezonites, Iona-
34 than filius Sage Ararites, ¶ Ahiam filius Sa
35 char Ararites, ¶ Eliphal filius Vr, ¶ Hepher
36 Mecheratites, Ahia Phelonites. ¶ Heſro Car
37 melites, Naárai filius Azbai, ¶ Ioel frater Na
38 than, Mibahar filius Agarai. ¶ Selec Ammo-
39 nites Naharai Berothites armiger Ioab filiŷ
40 Saruiæ, Ira Iethræus, Gareb Iethræus. ¶ V-
41 rias Hethæus, Zabad filius Oholi, Adina fi-
42 lius Siza Rubenites princeps Rubenitarũ,
43 & cum eo triginta. ¶ Hanam filius Maacha,
44 & Ioſaphat Mathanites, ¶ Ozia Aſtarothi-
tes, Samma & Iehiel filiŷ Hothã Arorbites,
45 ¶ Iedihel filius Samri, & Ioha frater eius
46 Thoſaites, ¶ Eliel Mahumites, & Ieribai &
Ioſaia filiŷ Elnaem, & Iethma Moabites, E-
liel & Obed, & Iaſiel de Maſobia.

CAP. XII.

1 HI quoque venerunt ad Dauid in Sice-
A leg, cùm adhuc fugeret Saul filiũ Cis,
qui erant fortiſsimi & egregiŷ pugnatores,
2 ¶ tendentes arcum, & vtraq́; manu fundis
ſaxa iacientes, & dirigentes ſagittas: de fra
3 tribus Saul ex Ben-iamin. ¶ Princeps Abie
zer, & Ioas filiŷ Samaa Gabaathites: & Ia-
ziel & Phalleth filiŷ Azmoth, & Baracha &
4 Iehu Anathotites. ¶ Samaias quoq́; Gabao-
nites fortiſsimus inter triginta & ſuper tri-
ginta. Ieremias & Iehezi el & Iohanan &
5 Iezabad Gaderothites, ¶ & Eluzai & Ieri-
muth, & Baalia & Samaria & Saphatia
6 Haruphites. ¶ Elcana & Ieſia & Azareel &
7 Ioezer & Ieſbaam de Carehim: ¶ Ioela quo-
8 que & Zabadia filiŷ Ieroham de Gedor. ¶ Sed
B & de Gaddi transfugerunt ad Dauid, cùm
lateret

*lateret in deſerto, viri robuſtiſſimi, & pu-*
*gnatores optimi, tenentes clypeum & haſtã:*
*facies eorum quaſi facies leonis, & veloces* 9
*quaſi capreæ in montibus.* ¶ Ezer princeps. 9
Obdias ſecundus, Eliab tertius, ¶ Maſmana 10
quartus, Ieremias quintus, ¶ Ethi ſextus, 11
Eliel ſeptimus, ¶ Iohanan octauus, Elzebad 12
nonus, ¶ Ieremias decimus, Machbanai vn- 13
decimus. ¶ hi de filijs Gad principes exercitus 14
nouiſſimus, centũ militibus præerat, & ma-
ximus, mille. ¶ Iſti ſunt qui tranſierũt Ior- 15
danem menſe primo, quando inundare con-
ſueuit ſuper ripas ſuas: & omnes fugauerũt
qui morabantur in vallibus ad orientalem
plagam & occidentalem. ¶ Venerunt autem 16
& de Ben-iamin & de Iuda ad præſidiũ in
quo morabatur Dauid. ¶ Egreſſuſq; eſt Da- 17
uid obuiam eis, & ait, Si pacifice veniſtis C
ad me vt auxiliemini mihi, cor meum iun-
gatur vobis: ſi autem inſidiamini mihi pro
aduerſarijs meis, cùm ego iniquitatẽ in ma-
nibus non habeam, videat Deus patrũ no-
ſtrorum, & iudicet. ¶ Spiritus verò induit 18
Amaſai principem inter triginta, & ait, Tui
ſumus ô Dauid, & tecum fili Iſai, pax, pax
tibi, & pax adiutoribus tuis. te enim adiu-
uat Deus tuus. Suſcepit ergo eos Dauid, &
cõſtituit principes turmæ. ¶ Porro de Manaſ- 19
ſe trãsfugerunt ad Dauid, quando veniebat
cum Philiſthijm aduerſus Saul, vt pugnaret
1.Re. 29.b.4 & non dimicauit cũ eis. ‖ quia inito conſilio
remiſerunt eũ principes Philiſthinorũ, dicen
tes, Periculo capitis noſtri reuertetur ad do-
minũ ſuũ Saul. ¶ Quãdo igitur reuerſus eſt 20
in Siceleg, transfugerunt ad eũ de Manaſſe, D
-.6. Ednas & Iozabad & Iedihel & Michael - &
Eduas' & Iozabad & Eliu & Salathi, prin
*millium 6. cipes "militũ' in Manaſſe. ¶ hi præbuerũt au 21
xiliũ Dauid aduerſus latrunculos: oẽs enim
erant viri fortiſſimi, & facti ſunt principes
in exercitu. ¶ Sed & per ſingulos dies venie 22
bant ad Dauid ad auxiliandũ ei vſq; dum
fieret grandis numerus quaſi exercitus Dei.
¶ Iſte quoq; eſt numerus principũ exercitus, 23
qui venerunt ad Dauid cũ eſſet in Hebron,
vt transferrent regnũ Saul ad eum, iuxta
verbũ Domini. ¶ Filij Iuda portantes clypeũ 24
& haſtam, ſex millia octingenti expediti ad
prælium. ¶ De filijs Simeon virorũ fortiſſimo 25
rum ad pugnandum, ſeptem millia centum. E
¶ De filijs Leui, quatuor millia ſexcenti. 26
¶ Ioiada quoque princeps de ſtirpe Aaron, & 27
cũ eo tria millia ſeptingenti. ¶ Sadoc etiam 28
puer egregiæ indolis, & domus patris eius,
principes viginti duo. ¶ De filijs autem Ben- 29
iamin fratribus Saul, tria millia. magna e-
nim pars eorum adhuc ſequebatur domum
Saul. ¶ Porro de filijs Ephraim viginti mil- 30
lia octingẽti, fortiſſimi robore, viri nominati
in cognationibus ſuis. ¶ Et ex dimidia tribu 31
Manaſſe, decem & octo millia, ſinguli per no
mina ſua venerunt vt conſtituerent regem
32 Dauid. ¶ De filijs quoq; Iſſachar viri eruditi
qui nouerant ſingula tempora, ad præcipien
F dum quid facere deberet Iſrael, principes du
centi: omnis autem reliqua tribus, eorum
33 conſilium ſequebatur. ¶ Porro de Zabulon
qui egrediebantur ad prælium, & ſtabant in
acie inſtructi armis bellicis, quinquaginta
millia venerunt in auxilium, non in corde
34 duplici. ¶ Et de Nephthali, principes mille,
& cum eis inſtructi clypeo & haſta, triginta
35 & ſeptem millia. ¶ De Dan etiam præparati
36 ad prælium, viginti octo millia ſexcenti. ¶ Et
de Aſer egredientes ad pugnam, & in acie
37 prouocantes, quadraginta millia. ¶ Trans
Iordanẽ autem de filijs Ruben, & de Gad, &
dimidia parte tribus Manaſſe, inſtructi ar-
38 mis bellicis, centum viginti millia. ¶ Oẽs iſti
viri bellatores expediti ad pugnandũ, corde
perfecto venerunt in Hebron, vt conſtituerẽt
regem Dauid ſuper vniuerſum Iſrael: ſed &
G omnes reliqui ex Iſrael, vno corde erant, vt
39 rex fieret Dauid. ¶ Fueruntq; ibi apud Da-
uid tribus diebus comedentes & bibentes,
40 præparauerant enim eis fratres ſui. ¶ Sed &
qui iuxta eos erant, vſq; ad Iſſachar & Za-
bulon & Nephthali, afferebant panes in aſi-
nis & camelis & mulis & bobus ad veſcen-
dum: farinã, palathas, vuam paſſam, vinũ,
oleum, boues, arietes ad omnem copiam, gau-
dium quippe erat in Iſrael.

CAP. XIII.

1 INijt autem conſilium Dauid cum tribu-
A nis & centurionibus & vniuerſis princi-
2 pibus, ¶ & ait ad omnẽ cœtum Iſrael, Si pla-
cet vobis, & à Domino Deo noſtro egreditur
ſermo quẽ loquor: mittamus ad fratres no-
ſtros reliquos in vniuerſas regiones Iſrael,
& ad ſacerdotes & Leuitas qui habitant in
ſuburbanis vrbium, vt congregẽtur ad nos.
3 ¶ & reducamus arcã Dei noſtri ad nos: non
4 enim requiſiuimus eam in diebus Saul. ¶ Et
reſpondit vniuerſa multitudo vt ita fieret:
5 placuerat enim ſermo omni populo. ¶ Con-
B gregauit ergo Dauid cunctum Iſrael à Sihor
Aegypti, vſq; dum ingrediaris Emath: ‖ vt 2 Reg.6.a.1.
adduceret arcam Dei de Cariath-iarim.
6 ¶ Et aſcendit Dauid & "omnis - vir' Iſrael "omnes viri
ad collem Cariath-iarim, qui eſt in Iuda, vt 5.
afferret inde arcam Domini Dei ſedentis ſu -.2.
per cherubim, vbi inuocatũ eſt nomen eius.
7 ¶ Impoſueruntq; arcam Dei ſuper plauſtrum
C nouum, de domo Abinadab: Oza aũt & fra-
8 ter eius minabant plauſtrum. ¶ Porro Dauid
& vniuerſus Iſrael ludebant corã Deo omni
virtute in cãticis et in citharis, & pſalterijs
9 & tympanis & cymbalis & tubis. ¶ Cùm au-
tem perueniſſent ad Arcam-chidon, tetẽdit
Oza manum ſuam, vt ſuſtentaret arcã: bos Num.4.b.19
quippe laſciuiens paululum inclinauerat eã.
10 ¶ Iratus eſt itaque Dominus contra Ozã, &

percuſſit eum, eò quod tetigiſſet arcam: &
mortuus eſt ibi coram Domino. ⁋Contriſta- 11
tusq́; eſt Dauid, eo quod diuiſiſſet Domi-
nus Ozam: vocauitq́; locum illum, Diuiſio- D
Ozæ, vſque in præſentem diem. ⁋Et timuit 12
Deum tunc temporis, dicens, Quomodo poſ-
ſum ad me introducere arcam Dei? ⁋Et ob 13
hanc cauſam non adduxit eam ad ſe, hoc eſt,
in Ciuitatem-Dauid, ſed auertit in domum
Obed-edom Gethæi. ⁋Manſit ergo arca Dei 14
in domo Obed-edom tribus menſibus: & be-
nedixit Dominus domui eius, & omnibus
quæ habebat.

CAP. XIIII.

2.Re.5.b.11. MIſit quoque Hiram rex Tyri nuntios 1
ad Dauid, & ligna cedrina, & artifi- A
ces parietū lignorumq́;, vt ædificarent ei do-
mum. ⁋Cognouitq́; Dauid, eo quod confir- 2
maſſet eum Dominus in regem ſuper Iſrael,
& ſubleuatum eſt regnum ſuum ſuper popu-
lum eius Iſrael. ⁋Accepit quoq; Dauid alias 3
vxores in Ieruſalem: genuitq́; filios et filias.
2.Re.5.b.13. ⁋‖Et hæc nomina eorum qui nati ſunt ei in 4
Ieruſalem: Samua & Sobad, Nathan & Sa B
*Et Eli 7. lomon. ⁋Iebahar & Eliſua, & Elipha let, 5
⁋Noga quoque & Napheg & Iaphia, ⁋Eli- 6
2.Re.5.c.17. ſama & Baal-iada & Eliphaleth. ⁋‖Audien 7
tes autem Philiſthijm eo quod vnctus eſſet 8
Dauid in regem ſuper vniuerſum Iſrael, a-
ſcenderunt omnes vt quærerent eum: quod
cùm audiſſet Dauid egreſſus eſt obuiam eis.
⁋Porro Philiſthijm venientes, diffuſi ſunt in 9
Valle-Raphaim. ⁋Conſuluitq́; Dauid Domi 10
num, dicens, Si aſcendam ad Philiſthæos, & C
ſi trades eos in manu mea? Et dixit ei Domi
nus, Aſcende, & tradam eos in manu tua.
⁋Cùmq́; illi aſcendiſſent in Baal-pharaſim, 11
percuſſit eos ibi Dauid, et dixit, diuiſit Deus
inimicos meos per manum meam, ſicut diui-
duntur aquæ. & idcirco vocatum eſt nomen
illius loci Baal-pharaſim. ⁋Dereliqueruntq́; 12
ibi deos ſuos quos Dauid iuſſit exuri. ⁋Alia 13
etiam vice Philiſthijm irruerunt, & diffuſi
ſunt in valle. ⁋Conſuluitq́; rurſum Dauid 14
Deum: & dixit ei Deus, Non aſcendas poſt
eos, recede ab eis, & venies contra illos ex D
aduerſo pyrorum. ⁋Cùmq́; audieris ſonitum 15
gradientis in cacumine pyrorum, tunc egre-
dieris ad bellū. Egreſſus eſt enim Deus ante
te vt percutiat caſtra Philiſthijm. ⁋Fecit er- 16
go Dauid ſicut præceperat ei Deus, & percuſ
ſit caſtra Philiſthinorum, de Gabaon vſque
Gazera. ⁋Diuulgatumq́; eſt nomen Da- 17
uid in vniuerſis regionibus, & Dominus de
dit pauorem eius ſuper omnes gentes.

CAP. XV.

FEcit quoque ſibi domos in Ciuitate-Da- 1
Nu.4.a.6. uid: & ædificauit locū arcæ Dei, tetẽ- A
ditq́; ei tabernaculum. ⁋Tunc dixit Dauid, 2
Illicitū eſt vt à quocunq; portetur arca Dei,
niſi à Leuitis: quos elegit Dominus ad por-
tandum eam ad miniſtrandum ſibi, vſque
3 in æternum. ⁋Congregauitq́; vniuerſum Iſ-
rael in Ieruſalem, vt afferretur arca Dei in
4 locum ſuum quem præparauerat ei. ⁋Necnõ
5 & filios Aaron & Leuitas. ⁋de filijs Caath,
Vriel princeps fuit: & fratres eius "centum' "ducẽti 13.
6 viginti. ⁋De filijs Merari, Aſaia princeps: &
7 fratres eius ducenti "viginti'. ⁋De filijs Ger "triginta
ſom, Ioel princeps: & fratres eius centū "tri- 13.
8 ginta.' ⁋De filijs Eliſaphan, Semeias prin- "viginti 13
9 ceps: & fratres eius ducenti. ⁋De filijs He-
bron, Eliel princeps & fratres eius octogin-
10 ta. ⁋De filijs Oziel, Aminadab princeps: &
11 fratres eius centum duodecim. ⁋Vocauitq́;
Dauid Sadoc & Abiathar ſacerdotes, & Le-
uitas, Vriel, Aſaiam, Ioel, Semeiam, Eliel &
12 Aminadab: ⁋& dixit ad eos, Vos qui eſtis
B principes familiarum Leuiticarum, ſancti-
ficamini cum fratribus veſtris, & afferte ar
cam Domini Dei Iſrael ad locum qui ei præ-
13 paratus eſt: ⁋ne ‖ vt a principio, quia non e- Sup.13.d.10.
ratis præſentes, percuſſit nos Dominus: ſic &
nunc fiat, illicitum quid nobis agentibus.
14 ⁋Sanctificati ſunt ergo ſacerdotes & Leuitæ
15 vt portarent arcam Domini Dei Iſrael. ⁋Et
tulerunt filij Leui arcam Dei ſicut præcepe-
rat ‖ Moyſes iuxta verbum Domini, humeris Num.4.b.15
16 ſuis in vectibus. ⁋Dixitq́; Dauid principi-
bus Leuitarum, vt conſtituerẽt de fratribus
ſuis cantores in organis muſicorum, nablis
videlicet & lyris & cymbalis, vt reſonaret
17 in excelſis ſonitus lætitiæ. ⁋Conſtitueruntq́;
Leuitas, Heman filium Ioel, & de fratribus
eius Aſaph filiū Barachiæ. de filijs vero Me-
rari, fratribus eorum: Etham filium Caſaiæ.
18 ⁋Et cum eis fratres eorum, in ſecũdo ordine
C Zachariā & Ben & Iaziel & Semiramoth,
& Iahiel & Ani, Eliab & Banaiam & Maa
ſiam & Mathathiam & Eliphalu & Mace-
niam & Obed-edom & Iehiel, ianitores.
19 ⁋Porro cantores, Heman, Aſaph & Ethã: in
20 cymbalis æneis concrepantes. ⁋Zacharias aũt
& Oziel & Semiramoth & Iahiel & Ani et
Eliab & Maaſias & Banaias in nablis ar-
21 cana cantabant. ⁋Porro Mathathias & Eli-
phalu & Macenias & Obed-edom & Iehiel
& Ozazin, in citharis pro octaua canebant
22 epinicion. ⁋Chonenias autem princeps Leui-
tarū, prophetiæ præerat, ad præcinẽdam me-
23 lodiam: erat quippe valde ſapiens. ⁋Et Bara-
24 chias & Elcana: ianitores arcæ. ⁋Porro Se-
benias & Ioſaphat & Nathanael & Ama-
ſai & Zacharias & Banaias & Eliezer ſa-
cerdotes clangebãt tubis coram arca Dei: &
Obed-edom & "Iehias' erant ianitores arcæ. "Achimaas
25 ⁋‖Igitur Dauid & "omnes' maiores natu Iſ 12.
D rael, & tribuni ierũt ad deportãdam arcam 2.Re 6,b.12.
fœderis Domini de domo Obed-edom cũ læ- ".2.
26 titia. ⁋Cùmq́; adiuuiſſet Deus Leuitas qui
portabant arcam "fœderis' Domini, immola ".5.
27 bantur ſeptẽ tauri & ſeptem arietes. ⁋Porro

*Dauid erat indutus ſtola byſſina, & vniuer*
*ſi Leuitæ qui portabant arcam, cãtoreſq; &*
*Chonenias princeps prophetiæ inter cãtores:*
*Dauid autẽ etiam indutus erat ephod lineo.*
*¶Vniuerſuſq; Iſrael deducebant arcam fœ-* 28
*deris Domini in iubilo, & ſonitu buccinæ &*
*tubis & cymbalis & nablis & citharis con-*
*crepantes. ¶Cúmq; perueniſſet arca fœderis* 29
*Domini vſq; ad Ciuitatem-Dauid, Michol*
*filia Saul proſpiciens per feneſtram, vidit re*
*gem Dauid ſaltantem atque ludentem, &*
*deſpexit eum in corde ſuo.*

## CAP. XVI.

2.Re.6.d.17. *ATtulerunt igitur arcam Dei, & conſti-* 1
*tuerunt eam in medio tabernaculi quod* A
*tetenderat ei Dauid: & obtulerunt holocauſta*
*& pacifica coram Deo. ¶Cúmq; compleſſet* 2
*Dauid offerens holocauſta & pacifica, bene-*
*dixit populo in nomine Dominí. ¶Et diuiſit* 3
*vniuerſis per ſingulos, a viro vſq; ad mulie*
*rem tortam panis, & partem aſſæ carnis bu*
*balæ, & frixam oleo ſimilam. ¶Conſtituitq;* 4
*coram arca Domini de Leuitis, qui miniſ-*
*trarent: & recordarentur operum eius, &*
*glorificarent atq; laudarent Dominũ Deum*
*Iſrael. ¶Aſaph principem, & ſecundum eius* 5
*Zachariam. Porro Iahiel & Semiramoth &*
*Iehiel & Mathathiã & Eliab & Banaiã &*
*Obed-edom & Iehiel ſuper organa pſalterij*
*& lyras. Aſaph autem vt cymbalis perſona-*
*ret. ¶Banaiam vero & Iaziel ſacerdotes ca-* 6
*nere tuba iugiter corã arca fœderis Domini.*
*¶In illo die fecit Dauid principem ad confi-* 7
*tendum Domino, Aſaph & fratres eius.*
Pſa.104.a.1. Eſa.12.a.4. *¶‖Confitemini Domino, & inuocate nomen* 8
*eius: notas facite in populis adinuentiones*
*eius.*
*¶Cantate ei, & pſallite ei: & narrate om* 9
*nia mirabilia eius.* B
*¶Laudate nomen ſanctum eius: lætetur* 10
*cor quærentium Dominum.*
*¶Quærite Dominum & virtutem eius:* 11
*quærite faciẽm eius ſemper.*
*¶Recordamini mirabilium eius quæ fecit* 12
*ſignorum illius, & iudiciorum oris eius.*
*¶Semen Iſrael ſerui eius: filij Iacob electi* 13
*eius.*
*¶Ipſe Dominus Deus noſter: in vniuerſa* 14
*terra iudicia eius.*
*¶Recordamini in ſempiternũ pacti eius:* 15
*ſermonis quẽ præcepit in mille generationes.*
*¶Quem pepigit cum Abraham: & iura-* 16
*menti illius cum Iſaac.*
*¶Et conſtituit illud Iacob in præceptum,* 17
*& Iſrael in pactum ſempiternum,*
*¶Dicens, Tibi dabo terram Chanaan, fu* 18
*niculum hæreditatis veſtræ.*
*¶Cùm eſſent pauci numero, parui & co-* 19
*loni eius.*
*¶Et tranſierunt de gente in gentem, &* 20
*de regno ad populum alterum.* C

21 *¶Non dimiſit quenquam calumniari eos:*
*ſed increpauit pro eis reges.*
22 *¶‖Nolite tangere chriſtos meos, & in pro-* Pſal.95.a.1.
*phetis meis nolite malignari.*
23 *¶Cantate Domino omnis terra: annun-*
*tiate ex die in diem ſalutare eius.*
24 *¶Narrate in gentibus gloriam eius: in*
*cunctis populis mirabilia eius.*
25 *¶Quia magnus Dominus, & laudabilis*
*nimis: & horribilis ſuper omnes deos.*
26 *¶Omnes enim dij populorum, idola: Domi*
*nus autem cælos fecit.*
27 *¶Confeſſio & magnificentia coram eo: for*
*titudo & gaudium in loco eius.*
28 *¶Afferte Domino familiæ populorum: af-*
*ferte Domino gloriam & imperium.*
29 *¶Date Domino gloriam nomini eius, le-* ….4.
*uate ſacrificium, & venite in cõſpectu eius:*
*& adorate Dominum in decore ſancto.*
30 *¶Commoueatur à facie eius omnis terra:*
*ipſe enim fundauit orbem immobilem.*
31 *¶Lætentur cæli & exultet terra & dicãt*
*in nationibus, Dominus regnauit.*
32 *¶Tonet mare & plenitudo eius: exultent*
*agri, & omnia quæ in eis ſunt.*
33 *¶Tunc laudabunt ligna ſaltus coram Do*
*mino: quia venit iudicare terram.*
34 *¶Confitemini Domino quoniam bonus:*
*quoniam in æternum miſericordia eius.*
35 *¶Et dicite, Salua nos Deus ſaluator no-*
D *ſter, & congrega nos, & erue de gentibus, vt*
*cõfiteamur nomini ſancto tuo, & exultemus*
*in carminibus tuis.*
36 *¶Benedictus Dominus Deus Iſraël ab æ-*
*terno, vſque in æternum: & dicat omnis po-*
*pulus, Amen: & hymnum Deo.*
37 *¶Dereliquit itaque ibi coram arca fœderis*
*Domini Aſaph & fratres eius. vt miniſtra-*
*rent in conſpectu arcæ iugiter per ſingulos*
38 *dies. & vices ſuas. ¶Porro Obed-edom, &*
*fratres eius ſexaginta octo: & Obed-edom,*
*filium Idithun, & Hoſa conſtituit ianitores.*
39 *¶Sadoc autem ſacerdotem, & fratres eius ſa*
*cerdotes, coram tabernaculo Domini in excel-*
40 *ſo quod erat in Gabaon: ¶vt offerrent holo-*
*cauſta Domino ſuper altare holocauſtomatis*
*iugiter, manè & veſpere, iuxta omnia quæ*
*ſcripta ſunt in lege Domini, quam præcepit*
41 *Iſraeli. ¶Et poſt eum Heman & Idithun, &*
*reliquos electos, vnumquemq; vocabulo ſuo,*
*ad confitendum Domino, Quoniam in æter-*
42 *num miſericordia eius. ¶Heman quoque &*
*Idithun canentes tuba, & quatientes cym-*
*bala, & omnia muſicorum organa ad canen-*
*dum Domino: filios autem Idithun fecit eſſe*
43 *portarios. ¶Reuerſuſq; eſt omnis populus in*
*domum ſuam: & Dauid vt benediceret e-*
*tiam domui ſuæ.*

## CAP. XVII.

1 *CVm autẽ habitaret Dauid in domo ſua,*
A *dixit ad Nathan prophetam, Ecce ego* 2.Reg.7.a.1.

habito in domo cedrina: arca autem fœderis
Domini ſub pellibus eſt. ¶ Et ait Nathan ad 2
Dauid, Omnia quæ in corde tuo ſunt, fac:
Deus enim tecũ eſt. ¶ Igitur nocte illa factus 3
eſt ſermo Domini ad Nathã, dicẽs: ¶ Vade & 4
loquere Dauid ſeruo meo: Hæc dicit Domi-
nus, Non ædificabis tu mihi domum ad ha-
bitandum. ¶ Neque enim manſi in domo ex 5
eo tempore quo eduxi Iſrael* vſque ad diem
hanc: ſed fui ſemper mutãs loca tabernaculi,
& in tentorio ¶ manens cum omni Iſraël. 6
Nunquid locutus ſum ſaltẽ vni iudicum Iſ-
raël, quibus præceperã vt paſcerent populum
meũ, & dixi, Quare non ædificaſtis mihi do
mum cedrinam? ¶ Nunc itaque ſic loquèris 7
ad ſeruum meũ Dauid, Hæc dicit Dominus
exercituum, Ego tuli te cùm in paſcuis ſe-
quereris gregem, vt eſſes dux populi mei Iſ-
raël. ¶ Et fui tecum quocunque perrexiſti: & 8
interfeci omnes inimicos tuos coram te, fe- B
ciq; tibi nomen quaſi vnius magnorum qui
celebrantur in terra. ¶ Et dedi locum populo 9
meo Iſraël: plantabitur & habitabit in eo, &
vltra non commouebitur: nec filij iniquita-
tis atterent eos, ſicut à principio, ¶ ex diebus 10
quibus dedi iudices populo meo Iſrael, & hu
miliaui vniuerſos inimicos tuos. Annuntio
ergo tibi, quod ædificaturus ſit tibi Domi-
nus domum. ¶ Cùmq; impleueris dies tuos 11
vt vadas ad patres tuos, ſuſcitabo ſemen
tuum poſt te, quod erit de filijs tuis: & ſta-
biliam regnum eius. ¶ Ipſe ædificabit mihi 12
domum, & firmabo ſolium eius vſque in æ-
ternum: ¶ EGO ERO EI IN PA- 13
TREM, & ipſe erit mihi in filium: & mi-
ſericordiam meam non auferam ab eo, ſicut
abſtuli ab eo qui ante te fuit. ¶ Et ſtatuam 14
eum in domo mea, & in regno meo vſque in
ſempiternum: & thronus eius erit firmiſſi-
mus in perpetuum. ¶ Iuxta omnia verba 15
hæc, & iuxta vniuerſam viſionem iſtam, ſic
locutus eſt Nathan ad Dauid. ¶ Cùmq; ve- 16
niſſet rex Dauid, & ſediſſet coram Domino, C
dixit, Quis ego ſum Domine Deus, & quæ
domus mea, vt præſtares mihi talia? ¶ Sed 17
& hoc parum viſum eſt in conſpectu tuo, i-
deoq; locutus es ſuper domum ſerui tui etiã
in futurum: & feciſti me ſpectabilem ſuper
omnes homines Domine Deus. ¶ Quid vltrà 18
addere poteſt Dauid, cùm ita glorificaueris
ſeruum tuum, & cognoueris eum? ¶ Domine 19
propter famulum tuum iuxta cor tuum fe-
ciſti omnem magnificentiam hanc, & nota
eſſe voluiſti vniuerſa magnalia. ¶ Domine 20
non eſt ſimilis tui: & non eſt alius Deus abſ
que te, ex omnibus quos audiuimus auribus
noſtris. ¶ Quis "enim' eſt alius, vt populus 21
tuus Iſraël, gẽs vna in terra, ad quam per-
rexit Deus, vt liberaret & faceret populum
ſibi, & magnitudine ſua atque terroribus D
eijceret nationes à facie eius, quem de Aegy
22 pto liberarat? ¶ Et poſuiſti populum tuum
Iſrael tibi in populum vſque in æternum,
23 & tu Domine factus es Deus eius. ¶ Nunc
igitur Domine ſermo quem locutus es famu
lo tuo, & ſuper domum eius, confirmetur in
24 perpetuum, & fac ſicut locutus es. ¶ Perma-
neatq; & magnificetur nomen tuum vſque
in ſempiternum: & dicatur, Dominus exer-
cituum Deus Iſraël, & domus Dauid ſerui
25 eius permanens coram eo. ¶ Tu enim Domi-
ne Deus meus reuelaſti auriculam ſerui tui,
vt ædificares ei domum: & idcirco inuenit
ſeruus tuus fiduciam, vt oret coram te.
26 ¶ Nunc ergo Domine tu es Deus: & locutus
27 es ad ſeruum tuum tanta beneficia. ¶ Et
cœpiſti benedicere domui ſerui tui, vt ſit
ſemper coram te: te enim Domine benedi-
cente, benedicta erit in perpetuum.

## CAP. XVIII.

1 FActum eſt autem poſt hæc, vt percuteret 1.Reg.8.a.b
A Dauid Philiſthijm, & humiliaret eos, &
tolleret Geth, & filias eius de manu Phili-
2 ſthijm, ¶ percuteretq; Moab, & fierent Moa-
3 bitæ ſerui Dauid offerentes ei munera, ¶ eo
tempore percuſſit Dauid etiam Adar-ézer
regem Soba regionis Hemath, quando per-
rexit vt dilataret imperium ſuum vſque
4 ad flumen Euphráten. ¶ Cepit ergo Dauid
mille quadrigas eius, & ſeptem millia equi-
tum, ac viginti millia virorum peditum:
ſubneruauitq; omnes equos curruum, exce-
ptis centum quadrigis quas reſeruauit ſibi.
5 ¶ Superuenit autem & Syrus Damaſcenus,
B vt auxilium præberet Adar-ézer regi So-
ba: ſed & huius percuſſit Dauid viginti duo
6 millia virorum. ¶ Et poſuit milites in Da-
maſco, vt Syria quoque ſeruiret ſibi, & of-
ferret munera. Adiuuitq; eum Dominus in
7 cunctis ad quæ perrexerat. ¶ Tulit quoque
Dauid pharetras aureas, quas habuerant
ſerui Adar-ézer: & attulit eas in Ieruſalẽ.
8 ¶ Necnon de Tebath & Chun vrbibus A-
dar-ézer æris plurimum, de quo fecit Salo-
mon mare æneum, & columnas, & vaſa æ-
9 nea. ¶ Quod cùm audiſſet Thou rex He-
C math, percuſſiſſe videlicet Dauid omnem
10 exercitum Adar-ézer regis Soba, ¶ miſit A-
doram filium ſuum ad regem Dauid, vt po-
ſtularet ab eo pacem, & congratularetur eĩ
quod percuſſiſſet & expugnaſſet Adar-ézer:
aduerſarius quippe erat Thou Adar-ézer.
11 ¶ Sed & omnia vaſa aurea & argentea &
ænea conſecrauit Dauid rex Domino, cum
argento & auro quod tulerat ex vniuerſis
gentibus, tam de Idumæa & Moab, & filijs
Ammon, quàm de Philiſthijm & Amalec.
12 ¶ Abiſai vero filius Saruiæ percuſſit Edom
D in Valle-ſalinarum, decem & octo millia.
13 ¶ & conſtituit in Edom præſidium, vt ſer-
uiret Idumæa Dauid: ſaluauitq; Dominus
14 Dauid in cunctis ad quæ perrexerat. ¶ Re-
gnauit

*de terra Aegypti.

"autem 4.

gnauit ergo Dauid ſuper vniuerſum Iſraël,
& faciebat iudicium atque iuſtitiam cuncto
populo ſuo. Porro Ioab filius Saruia erat ſu 15
per exercitum, & Ioſaphat filius Ahilud a
commentarÿs. Sadoc autem filius Achitob, 16
& *Abi-melech filius Abiathar, ſacerdotes:
& Suſa, ſcriba. Banaias quoque filius Ioia 17
da ſuper legiones cerethi & phelethi: Porro
filÿ Dauid primi ad manum regis.

*Abi-melech 7.

CAP. XIX.

2.Re. 10.a.1.

Accidit autem vt moreretur Naas rex 1
filiorum Ammon, & regnaret filius eius A
pro eo. Dixitq́ Dauid, Faciam miſericor- 2
diam cum Hanon filio Naas: præſtitit enim
mihi pater eius gratiam. Miſitq́ Dauid nun
tios ad conſolandum eum ſuper morte patris
ſui. Qui cùm perueniſſent in terram filio-
rum Ammon vt conſolarentur Hanon, di- 3
xerunt principes filiorum Ammon ad Ha-
non, Tu forſitan putas, quod Dauid honoris
cauſa in patrem tuum, miſerit qui conſola-
rentur te: nec animaduertis, quod vt explo-
rent, & inueſtigent, & ſcrutentur terram
tuam venerint ad te ſerui eius. Igitur Ha 4
nō pueros Dauid decaluauit & raſit & præ-
cidit tunicas eorum a natibus vſque ad pe-
des, & dimiſit eos. Qui cùm abÿſſent, & 5
hoc mandaſſent Dauid, miſit in occurſum B
eorum (grandem enim contumeliam ſuſti-
nuerant) & præcepit vt manerent in Ieri-
cho, donec creſceret barba eorum, & tunc re-
uerterentur. Videntes autem filÿ Ammon, 6
quod iniuriam feciſſent Dauid tam Hanon
quàm reliquus populus, miſerunt mille ta-
lenta argenti, vt conducerent ſibi de Meſo-
potamia, & de Syria Maacha, & de Soba
currus & equites. Conduxeruntq́ trigin- 7
ta duo millia curruum, & regem Maacha
cum populo eius. Qui cùm veniſſent caſtra-
metati ſunt e regione Medaba. Filÿ quoque
Ammon congregati de vrbibus ſuis, vene-
runt ad bellum. Quod cùm audiſſet Dauid 8
miſit Ioab & omnem exercitum virorū for- C
tium: egreſſiq́ filÿ Ammon, direxerunt a- 9
ciem iuxta portam ciuitatis: reges autem
qui ad auxilium eius venerant, ſeparatim
in agro ſteterunt. Igitur Ioab intelligens 10
bellum ex aduerſo, & poſt tergum contra ſe
fieri, elegit viros fortiſſimos de vniuerſo Iſ-
raël, & perrexit contra Syrum. Reliquam 11
autem partem populi dedit ſub manu Abi-
ſai fratris ſui: & perrexerunt contra filios
Ammon. Dixitq́, Si vicerit me Syrus, au- 12
xilio eris mihi: Si autem ſuperauerint te fi-
lÿ Ammon, ero tibi in præſidium. Confor- 13
tare & agamus viriliter pro populo noſtro,
noſtro, & pro vrbibus Dei noſtri: Dominus
autem quod in conſpectu ſuo bonum eſt, fa-
ciet. Perrexit ergo Ioab & populus qui cum 14
eo erat, contra Syrum ad prælium: & fu- D
gauit eos. Porro filÿ Ammon videntes 15
quòd fugiſſet Syrus, ipſi quoque fugerunt
Abiſai fratrem eius: & ingreſſi ſunt ciuita-
tem: reuerſusque eſt etiam Ioab in Ieruſa-
16 lem. Videns autem Syrus quod cecidiſſet
coram Iſraël, miſit nuntios, & adduxit Sy-
rum qui erant trans Fluuium. Sophach au-
tem princeps militiæ Adar-ezer, erat dux
17 eorum. Quod cùm annuntiatum eſſet Da-
uid, congregauit vniuerſum Iſraël, & tran-
ſiuit Iordanem, irruitq́ in eos, & direxit ex
aduerſo aciem, illis contra pugnantibus.
18 Fugit autem Syrus Iſraël: & interfecit Da
uid de Syris ſeptem millia curruum, & qua-
draginta millia peditum, & Sophach exer-
19 citus principem. Videntes autem ſerui A-
dar-ezer ſe ab Iſraël eſſe ſuperatos, tranſ-
fugerunt ad Dauid, & ſeruierunt ei: no-
luitque vltra Syria auxilium præbere filÿs
Ammon.

CAP. XX.

2.Re.10.b.7. & 11.a.1.

1 Factum eſt autem poſt anni circulum eo
A tempore quo ſolent reges ad bella proce-
dere, congregauit Ioab exercitum & robur
militiæ, & vaſtauit terram filiorū Ammon.
perrexitq́, & obſedit Rabba. porro Dauid
manebat in Ieruſalem, quādo Ioab percuſſit
2 Rabba, & deſtruxit eam. Tulit autem Da-
uid coronam Melchom de capite eius, & in-
uenit in ea auri pondo talentum, & precio-
B ſiſſimas gemmas, fecitq́ ſibi inde diadema:
3 manubias quoque vrbis plurimas tulit. po
pulum autem qui erat in ea, eduxit, & fecit
ſuper eos tribulas, & trahas, & ferrata car-
penta tranſire, ita vt diſſecarentur & conte
rerentur: ſic fecit Dauid cunctis vrbibus fi-
liorum Ammon: & reuerſus eſt cum omni
4 populo ſuo in Ieruſalem. ‖ poſt hæc initum
C eſt bellum in Gazer aduerſum Philiſthæos:
in quo percuſſit Sobochai Huſathites, Saphai
5 de genere Raphaim, & humiliauit eos. A-
liud quoque bellum geſtum eſt aduerſus Phi
liſthæos, in quo percuſſit Adeodatus filius
Saltus *Beth-lehemites fratrem Goliath
Gethæi, cuius haſta lignum erat quaſi li-
6 ciatorium texentium. Sed & aliud bellum
D accidit in Geth, in quo fuit homo longiſſi-
mus, ſenos habens digitos, id eſt, ſimul vi-
ginti quatuor: qui & ipſe de Rapha fuerat
7 ſtirpe generatus. Hic blaſphemauit Iſraël:
& percuſſit eum Ionathan filius Samaa
fratris Dauid. Hi ſunt filÿ Rapha in Geth,
qui ceciderunt in manu Dauid & ſeruorum
eius.

2.Re.21.d.18

*Lehemitem 2.

CAP. XXI.

2.Re.24.a.1. Inf.27.c.14.

1 Conſurrexit autem Satan cōtra Iſraël:
A & incitauit Dauid vt numeraret Iſ-
2 raël. Dixitq́ Dauid ad Ioab, & ad princi-
pes populi, Ite et numerate Iſraël à Berſabee
vſque Dan: & afferte mihi numerum, vt
3 ſciam. Reſponditq́ Ioab, Augeat Dominus
populum ſuum centuplū, quam ſunt: nonne
domine mi rex, omnes ſerui tui ſunt? quare

hoc quærit dominus meus quod in peccatum
reputetur Iſraeli? ¶ Sed ſermo regis magis 4
prævaluit: egreſſusq; eſt Ioab, & circuiuit
vniuerſum Iſrael: et reuerſus eſt Ieruſalem.
¶ Deditq; Dauidi numerum eorum quos cir- 5
cuierat: & inuentus eſt omnis numerus Iſ-
rael, mille millia, & centum millia virorum
*trecenta 13. educentium gladium: de Iuda aũt* quadrin
gintaʼ ſeptuaginta millia bellatorum. ¶ Nam 6
Leui & Ben-iamin, nõ numerauit: eò quod
Ioab inuitus exequeretur regis imperium.
¶ Diſplicuit autem Deo quod iuſſum erat: & 7
percuſſit Iſrael. ¶ Dixitq; Dauid ad Deum, 8
Peccaui nimis vt hoc facerem: obſecro aufer
iniquitatem ſerui tui, quia inſipienter egi. B
¶ Et locutus eſt Dominus ad Gad Videntem 9
Dauidis, dicens, ¶ Vade & loquere ad Dauid 10
& dic ei, Hæc dicit Dominus, Triũ tibi o-
ptionem do: vnum quod volueris elige, &
faciam tibi. ¶ Cùmq; veniſſet Gad ad Da- 11
uid, dixit ei, Hæc dicit Dominus, Elige quod
*famis.4 volueris: ¶ aut tribus annis peſtilentiam*: 12
aut tribus menſibus te fugere hoſtes tuos,
& gladium eorum non poſſe euadere: aut tri
bus diebus gladium Domini, & mortem
verſari in terra, & angelum Domini inter-
ficere in vniuerſis finibus Iſrael. nunc igi-
tur vide quid reſpondeam ei qui miſit me.
¶ Et dixit ad Gad, Ex omni parte me angu- 13
ſtiæ premunt: ſed melius mihi eſt vt inci-
dam in manus Domini, quia multæ ſunt
miſerationes eius, quàm in manus homi-
num. ¶ Miſit ergo Dominus peſtilentiam in 14
Iſrael: & ceciderunt de Iſrael ſeptuaginta
millia virorum. ¶ Miſit quoque angelum in 15
Ieruſalem, vt percuteret eam: cùmq; percu-
teretur, vidit Dominus & miſertus eſt ſu-
per magnitudine mali: & imperauit angelo
qui percutiebat, Sufficit, iam ceſſet manus
tua. Porrò angelus Domini ſtabat iuxta a-
ream Ornan Iebuſæi. ¶ Leuanſq; Dauid o- 16
culos ſuos, vidit angelum Domini ſtantem
inter cælum & terram, & euaginatum gla- C
dium in manu eius, & verſum contra Ieru-
ſalem: & ceciderunt tam ipſe, quam maio-
res natu veſtiti ciliciis, proni in terrã. ¶ Di- 17
xitq; Dauid ad Deum, Nonne ego ſum qui
iuſſi vt numeraretur populus? Ego qui pec-
caui, ego qui malum feci: iſte grex quid com-
meruit? Domine Deus meus vertatur obſe-
cro manus tua in me, & in domum patris
mei: populus autem tuus non percutiatur.
¶ Angelus autem Domini præcepit Gad vt 18
diceret Dauidi, vt aſcenderet, extrueretq;
altare Domino Deo in area Ornan Iebuſæi.
¶ Aſcendit ergo Dauid iuxta ſermonẽ Gad, 19
quem locutus ei fuerat ex nomine Domini.
¶ Porrò Ornan cùm ſuſpexiſſet, & vidiſſet 20
angelum, quatuorq; filii eius cum eo, abſcon-
derunt ſe, nã eo tempore terebat in area tri-
ticum. ¶ Igitur cùm veniret Dauid ad Or- 21
nan, conſpexit eum Ornan, et proceſſit ei ob-
uiam de area, & adorauit eum pronus in ter
22 ram. ¶ Dixitq; ei Dauid, Da mihi locum a-
reæ tuæ, vt ædificem in ea altare Domino:
ita vt quantum valet argenti accipias, &
23 ceſſet plaga à populo. ¶ Dixit autem Ornan
D ad Dauid, Tolle, & faciat dominus meus rex
quodcunque ei placet: ſed & boues do in ho-
locauſtum, & tribulas in ligna, & triticum
24 in ſacrificiũ. Omnia libẽs præbebo. ¶ Dixitq;
ei rex Dauid, Nequaquam ita fiet, ſed ar-
gentum dabo quantum valet: neque enim
tibi auferre debeo, & ſic offerre Domino ho-
25 locauſta gratuita. ¶ Dedit ergo Dauid Ornã
pro loco, ſiclos auri iuſtiſſimi ponderis ſexcen
26 tos. ¶ Et ædificauit ibi altare Domino: obtu- 2.Par. 3.a.1.
litq; holocauſta, & pacifica: et inuocauit Do-
minum, & exaudiuit eum in igne de cælo
27 ſuper altare holocauſti. ¶ Præcepitq; Domi-
nus angelo: & conuertit gladium ſuum in
28 vaginã. ¶ Protinus ergo Dauid, videns quod
exaudiſſet eum Dominus in area Ornã Ie-
29 buſæi, immolauit ibi victimas. ¶ Tabernacu
lum autem Domini, quod fecerat ‖ Moyſes in Exo.36. a.2.
deſerto, & altare holocauſtorum, ea tempe-
30 ſtate erat in excelſo Gabaon. ¶ Et non præ-
ualuit Dauid ire ad altare, vt ibi obſecraret
Deum: nimio enim fuerat in timore perter-
ritus, videns gladium angeli Domini.

CAP. XXII.

1 Dixitq; Dauid, Hæc eſt domus Dei, &
2 hoc altare in holocauſtum Iſrael. ¶ Et
A præcepit vt congregarentur oẽs proſelyti de
terra Iſrael, & conſtituit ex eis latomos ad
cædendos lapides & poliendos, vt ædificare-
3 tur domus Dei. ¶ Ferrum quoque plurimum
ad clauos ianuarum, & ad cõmiſſuras atque
iuncturas præparauit Dauid: & æris pondus
4 innumerabile. ¶ Ligna quoque cedrina nõ pô
terant æſtimari, quæ Sidonii & Tyrii depor-
5 tauerãt ad Dauid. ¶ Et dixit Dauid, Salomõ
filius meus puer paruulus eſt & delicatus: do
mus autẽ quam ædificare volo Domino, ta-
lis eſſe debet vt in cunctis regionibus nomi-
netur: præparabo ergo ei neceſſaria. Et ob
hãc cauſam, ante mortem ſuam omnes præ-
6 parauit impenſas. ¶ Vocauitq; Salomonem
B filium ſuum: & præcepit ei vt ædificaret do-
7 mum Domino Deo Iſrael. ¶ Dixitq; Dauid
ad Salomonem, Fili mi, voluntatis meæ fuit
vt ædificarem domum nomini Domini Dei
8 mei. ¶ Sed factus eſt ſermo Domini ad me, Inf.28.a.3.
dicens, Multum ſanguinem effudiſti, & plu-
rima bella bellaſti: non poteris ædificare do-
mum nomini meo, tanto effuſo ſanguine co-
9 ram me: ¶ filius qui naſcetur tibi, erit vir
quietiſſimus: faciam enim eum requieſcere
ab omnibus inimicis ſuis per circuitum, &
ob hanc cauſam, Pacificus vocabitur, & pa- 2.Re 7. b.13.
cem & otium dabo in Iſrael cunctis diebus Heb.1.a 5.
10 eius. ¶ ‖ Ipſe ædificabit domum nomini meo: 3.Reg.5.b.5.
&

& IPSE ERIT MIHI IN FI-
LIVM, & ego ero illi in patrem: firmabo-
que ſolium regni eius ſuper Iſrael in æter-
num. Nunc ergo fili mi, ſit Dominus te- 11
cum, & proſperare, & ædifica domum Do- C
mino Deo tuo, ſicut locutus eſt de te. Det 12
quoque tibi Dominus prudentiam & ſen-
ſum, vt regere poßis Iſrael, & cuſtodire le-
gem Domini Dei tui. Tunc enim proficere 13
poteris, ſi cuſtodieris mandata & iudicia
quæ præcepit Dominus Moyſi vt doceret Iſ-
rael: confortare & viriliter age, ne timeas,
neque paueas. Ecce ego in paupertate mea 14
præparaui impenſas domus Domini, auri ta
lenta centum millia, & argenti mille millia
talentorum: æris vero, & ferri non eſt pon-
dus: vincitur enim numerus magnitudine:
ligna & lapides præparaui ad vniuerſa im-
pendia. Habes quoque plurimos artifices, 15
latomos & cæmentarios, artificesque ligno- D
rum, & omnium artium ad faciendum opus
prudentißimos in auro & argento & ære & 16
ferro, cuius non eſt numerus. Surge igitur,
& fac, & erit Dominus tecum. Præcepit 17
quoque Dauid cunctis principibus Iſrael, vt
adiuuarent Salomonem filium ſuum. Cer 18
nitis inquiens, quod Dominus Deus veſter
vobiſcum ſit, & dederit vobis requiem per
.4. circuitum, & tradiderit omnes inimicos
.10. veſtros in manus veſtras, & ſubiecta ſit
terra coram Domino, & coram populo eius.
Præbete igitur corda veſtra & animas ve- 19
ſtras: vt quæratis Dominum Deũ veſtrum:
& conſurgite & ædificate ſanctuarium Do-
mino Deo: vt introducatur arca fœderis Do
mini, & vaſa Domino conſecrata, in domum
quæ ædificatur nomini Domini.

CAP. XXIII.

IGitur Dauid ſenex & plenus dierum, re- 1
gem conſtituit Salomonem filium ſuum ſu A
per Iſrael. Et congregauit omnes principes 2
Iſrael, & ſacerdotes atque Leuitas. Nume 3
triginta 4. ratique ſunt Leuitæ à "viginti' annis, & ſu-
pra: & inuenta ſunt triginta octo millia vi-
rorum. Ex his electi ſunt & diſtributi in 4
miniſteriũ domus Domini viginti quatuor
millia: præpoſitorum autem & iudicum, ſex
millia. Porro quatuor millia ianitores: & 5
totidẽ pſaltes canentes Domino in organis
Exo.6.c.17. quæ fecerat ad canendum. ‖ Et diſtribuit 6
Sup.6.a.1. eos Dauid per vices filiorum Leui, Gerſon,
videlicet & Caath et Merari. Filij Gerſon: 7
Leedan & Semei. Filij Leedan: princeps 8
Iahiel & Zethan & Ioel, tres. Filij Semei: 9
Salomith & Hoſiel & Aran, tres: iſti prin- B
cipes familiarum Leedan. Porro filij Se- 10
mei: Leheth & Ziza & Iaus & Baria: iſti
filij Semei, quatuor. Erat autem Leheth 11
prior, Ziza ſecundus: porro Iaus & Baria nõ
habuerunt plurimos filios, & idcirco in vna
familia vnaque domo computati ſunt. Filij 12
Caath: Amram & Iſaar, Hebron & Oziel,
13 quatuor. Filij Amram, Aaron & Moyſes. ‖ Se- Exo.2.a.2.
paratusque eſt Aaron vt miniſtraret in Sancto & 6.c.10.
ſanctorum, ipſe & filij eius in ſempiternum, Heb.5.b.5.
& adoleret incenſum Domino ſecundum ri-
tum ſuum, ac benediceret nomini eius in
14 perpetuum. Moyſi quoque hominis Dei filij
15 annumerati ſunt in tribu Leui. Filij Moy-
16 ſi: Gerſom & Eliezer. Filij Gerſom: Subuel
17 primus. ‖ Fuerunt autem filij Eliezer: Roho Exo.2.d.22.
C bia primus: & non erant Eliezer filij alij. & 18.a.3.
Porro filij Rohobia multiplicati ſunt nimis.
18 Filij Iſaar: Salomith primus. Filij Hebrõ.
19 Ieriau primus, Amarias ſecundus, Iahaziel
20 tertius, Iecmaan quartus. Filij Oziel. Mi-
21 cha primus, Ieſia ſecũdus. Filij Merari: Mo
holi & Muſi. Filij Moholi: Eleazar & Cis.
22 Mortuus eſt autem Eleazar, & non habuit
filios ſed filias: acceperuntque eas filij Cis fra
23 tres earum. Filij Muſi: Moholi & Eder &
24 Ierimoth, tres: Hi filij Leui in cognationi-
bus & familijs ſuis, principes per vices, &
numerum capitum ſingulorum qui faciebant
opera miniſterij domus Domini a viginti
25 annis, & ſupra. Dixit enim Dauid, Requiẽ
dedit dominus Deus Iſrael populo ſuo, & ha
bitationem Ieruſalem vſque in æternum.
26 Nec erit officij Leuitarum vt vltra portẽt
tabernaculum, & omnia vaſa eius ad mi-
27 niſtrandum. Iuxta præcepta quoque Dauid
nouißima ſupputabitur numerus filiorũ Le
28 ui a viginti annis & ſupra. Et erunt ſub
manu filiorum Aaron in cultum domus Do-
D mini, in veſtibulis & in exedris, & in loco
purificationis, & in ſanctuario, & in vni-
uerſis operibus miniſterij templi Domini.
29 Sacerdotes autẽ ſuper panes propoſitionis,
& ad ſimilæ ſacrificium, & ad lagana et azy
ma & ſartaginẽ, & ad "torrendum', & ſu- " feruentem ſimilam 14.
30 per omne pondus atque menſurã. Leuitæ ve
ro vt ſtent mane ad confitendum, & canen-
31 dum Domino, ſimiliterque ad veſperã, tam
in oblatione holocauſtorũ Domini, quam in
ſabbathis & Calendis & ſolemnitatibus re-
liquis iuxta numerũ & ceremonias vniuſ-
32 cuiuſque rei, iugiter coram Domino. Et cu
ſtodiant obſeruationes tabernaculi fœderis,
& ritum ſanctuarij, & obſeruationem fi-
liorum Aaron fratrum ſuorum, vt miniſtrẽt
in domo Domini.

CAP. XXIIII.

1 POrro filijs Aaron hæ partitiones erant. Leu.10.a.1.
A Filij Aaron: Nadab & Abiu & Eleazar Num.3.a.4.
2 & Ithamar. Mortui ſunt autem Nadab & & 26. g.60.
Abiu ante patrẽ ſuũ abſque liberis ſacerdo-
3 tioque functus eſt Eleazar & Ithamar. Et
diuiſit eos Dauid, "id eſt' Sadoc de filijs E- " & 1.
leazari, & Abi-melech de filijs Ithamar ſe-
4 cundũ vices ſuas & miniſteriũ. Inuentique
ſunt multo plures filij Eleazar in principi-
bus viris, quam filij Ithamar. Diuiſit autẽ
eis, hoc eſt filijs Eleazar principes per fami-

lias ſedecim : & filijs Ithamar per familias
& domos ſuas octo. ⁋Porro diuiſit vtraſque 5
inter ſe familias ſortibus: erant enim prin-
cipes ſanctuarij, & principes Dei tã de filijs
Eleázar, quã de filijs Ithamar. ⁋Deſcripſitq; 6
eos Seiacias filius Nathanael ſcriba Leuites
coram rege & principibus, & Sadoc ſacerdo-
te, & Achi-melech filio Abiathar, principi-
bus quoque familiarum ſacerdotalium & B
Leuiticarũ: vnam domum, quæ cæteris præ-
erat, Eleázar: & alterã domum, quæ ſub ſe
habebat cæteros, Ithamar. ⁋Exiuit aũt ſors 7
prima Ioiarib, ſecũda Iedei, ⁋tertia Harim, 8
quarta Seorim, ⁋quinta Melchia, ſexta Mai 9
mã, ⁋ſeptima Accos, octaua Abia, ⁋nona Ie- 10
ſua, decima Sechenia, ⁋vndecima Eliaſib, 11
duodecima Iacim, ⁋tertiadecima Hoppha, 12
decimaquarta Isbaab, ⁋decimaquinta Belga 13
decimaſexta Emmer, ⁋decimaſeptima He- 14
zir, decimaoctaua Aphſes, ⁋decimanona Phe 15
teia, viceſima Hezechiel, ⁋viceſimaprima Ia 16
chin, viceſimaſecunda Gamul, ⁋viceſimater 17
tia Dalaiáu, viceſimaquarta Maziau, ⁋hæ 18
vices eorum ſecundũ miniſteria ſua, vt in- 19
grediantur domum Domini & iuxta ritum C
ſuũ ſub manu Aaron patris eorũ: ſicut præ-
ceperat Dominus Deus Iſraël, ⁋porro filiorũ 20
Leui, qui reliqui fuerant, de filijs Amrã e-
rat Subael: & de filijs Subael, Iehedeia. ⁋De 21
filijs quoq; Rohobiæ princeps Ieſias. ⁋Iſaari 22
vero filius Salemoth: filiusq; Salemoth Ia-
,9. hath: ⁋filiusq; eius Ierian — primus, Ama- 23
rias ſecundus, Iahaziel tertius, Iecmaán D
quartus. ⁋Filius Oziel, Micha: filius Micha 24
Samir. ⁋Frater Micha, Ieſia: filiusq; Ieſia, 25
Zacharias. ⁋Filij Merari : Moholi & Muſi, 26
filius Oziau, Benno. ⁋Filius quoque Mera- 27
ri : Oziáu & Soam & Zachur & Hebri.
⁋Porro Moholi filius Eleázar, qui non ha- 28
bebat liberos. ⁋Filius vero Cis, Ierameel. 29
⁋Filij Muſi: Moholi, Eder & Ierimoth. Iſti 30
filij Leui ſecundum domos familiarũ ſuarũ.
⁋Miſeruntq; & ipſi ſortes contra fratres ſuos 31
filios Aaron coram Dauid rege, & Sadoc, &
Ahi-melech, & principibus familiarũ ſacer
dotalium & Leuiticarum, tam maiores quã
minores, omnes ſors æqualiter diuidebat.

CAP. XXV.

IGitur Dauid & magiſtratus exercitus 1
ſegregauerunt In miniſterium filios Aſaph A
& Heman & Idithun, qui prophetarent in
citharis, & pſalterijs, & cymbalis ſecundum
numerum ſuum dedicato ſibi officio ſeruien-
tes. ⁋De filijs Aſaph, Zacchur & Ioſeph & 2
Nathania & Aſarela, filij Aſaph: ſub manu
*prophetantis 1. Aſaph*prophetantes iuxta regẽ. ⁋Porro Idi 3
thun: filij Idithun, Godolias, Sori, Ieſeias,
& Haſabias & Mathathias, ſex, ſub manu
patris ſui Idithun qui in cithara propheta-
bat ſuper confitentes et laudantes Dominũ.
⁋Heman quoque: filij Heman, Bocciãu, Ma- 4
B thaniáu, Oziel, Subuel, & Ierimoth, Hana-
nias, Hanani, Eliatha, Geddelthi & Romem
thi-ezer & Iesbacaſſa, Mellothi, Othir, Ma-
5 haſioth: ⁋omnes iſti filij Heman *Videntes, *Videntis 1
regis in ſermonibus dei, vt exaltaret cornu:
deditq; Deus Heman filios quatuordecim,
6 & filias tres. ⁋Vniuerſi ſub manu patris
ſui ad cantandum in templo Domini diſtri-
buti erant, in cymbalis & pſalterijs, & ci-
tharis, in miniſteria domus Domini iuxta
regem : Aſaph videlicet & Idithun & He-
7 man. ⁋Fuit autem numerus eorum cum fra
tribus ſuis, qui erudiebant canticum Do-
mini, cuncti doctores ducenti octogintaocto.
8 ⁋Miſeruntq; ſortes per vices ſuas, ex æquo
tam maior quam minor, doctus pariter &
9 indoctus. ⁋Egreſſaq; eſt ſors prima Ioſeph,
C qui erat de Aſaph. Secunda Godolia, ipſi &
10 filijs eius, & fratribus eius duodecim. ⁋Ter-
tia Zachur, filijs & fratribus eius duodecim.
11 ⁋Quarta Iſari, filijs & fratribus eius duode
12 cim. ⁋Quinta Nathania, filijs & fratribus
13 eius duodecim. ⁋Sexta Boccian, filijs & fra-
14 tribus eius duodecim. ⁋Septima Iſreela, filijs
15 & fratribus eius duodecim. ⁋Octaua Io-
16 ſaia, filijs & fratribus eius duodecim. ⁋No-
na Mathania, filijs & fratribus eius duode-
17 cim. ⁋Decima Semeia filijs & fratribus eius
18 duodecim. ⁋Vndecima Azareel, filijs & fra-
19 tribus eius duodecim. ⁋Duodecima Haſabiæ
20 filijs & fratribus eius duodecim. ⁋Tertia-
D decima Subael, filijs & fratribus eius duo-
21 decim. ⁋Quartadecima Mathathia, filijs &
22 fratribus eius duodecim. ⁋Quintadecima
Ierimoth, filijs & fratribus eius duodecim.
23 ⁋Sextadecima Hanania, filijs & fratribus
24 eius duodecim. ⁋Septimadecima Iesbacaſſa,
25 filijs & fratribus eius duodecim. ⁋Octaua-
decima Hanani, filijs & fratribus eius duo-
26 decim. ⁋Nonadecima Mellothi, filijs & fra-
27 tribus eius duodecim. ⁋Viceſima Eliatha, fi-
28 lijs & fratribus eius duodecim. ⁋Viceſima-
prima Othir, filijs & fratribus eius duode-
29 cim. ⁋Viceſimaſecunda Geddelthi, filijs &
30 fratribus eius duodecim. ⁋Viceſimatertia
Mahazioth, filijs & fratribus eius duode-
31 cim. ⁋Viceſimaquarta Romemthi-ezer, filijs
& fratribus eius duodecim.

CAP. XXVI.

1 DIuiſiones autem ianitorum, de Coritis
A Meſelemia, filius Core, de filijs Aſaph
2 ⁋Filij Meſelemia, Zacharias primogenitus,
Iadiahel ſecũdus, Zabadias tertius, Iathanael
3 quartus, ⁋Aelam quintus, Iohanan ſextus,
4 Elioenai ſeptimus. ⁋Filij autẽ Obed-edom:
Semeias primogenitus, Iozabad ſecundus,
Ioatha tertius, Sachar quartus, Nathanael
5 quintus. ⁋Ammiel ſextus, Iſſachar ſeptimus
Phollathi octauus : quia benedixit illi Do-
6 minus. ⁋Semeiæ autem filio eius nati ſunt
filij, præfecti familiarum ſuarum : erant
enim

enim viri fortiſſimi. ¶ filij ergo Semeia: 7
Othni, & Raphael, & Obed, Elzabad, &
fratres eius viri fortiſſimi: Eliu quoque &
Samachias. ¶ omnes hi, de filijs Obed-edom: 8
ipſi & filij, & fratres eorum fortiſſimi ad
miniſtrandũ, ſexagintaduo de Obed-edom.
¶ Porro Meſolemia filij, & fratres eorum ro- 9
buſtiſſimi, decem & octo. ¶ De Hoſa autem, 10
id eſt de filijs Merari: Semri princeps (non
enim habuerat primogenitum, & idcirco po- B
ſuerat eũ pater eius in principem:) ¶ Hel- 11
cias ſecundus, Tabelias tertius, Zacharias
quartus: omnes hi filij, & fratres Hoſa, tre-
decim. ¶ Hi diuiſi ſunt in ianitores, vt ſem- 12
per principes cuſtodiarũ, ſicut & fratres eo-
rum miniſtrarent in domo Domini. ¶ Miſſa 13
ſunt ergo ſortes ex aquo, & paruis et magnis
per familias ſuas in vnamquamq; portarũ.
¶ Cecidit ergo ſors orientalis, Selemia. Porro 14
Zacharia filio eius, viro prudentiſſimo, &
erudito, ſortito obtigit plaga ſeptentrionalis.
¶ Obed-edom vero & filijs eius, ad auſtrum: 15
in qua parte domus, erat ſeniorum concilium.
¶ Sephim & Hoſa ad occidentem, iuxta por- 16
tam qua ducit ad viam aſcenſionis: cuſto-
dia contra cuſtodiam. ¶ Ad orientẽ vero Le- 17
uita ſex: & ad aquilonem, quatuor per diẽ:
atque ad meridiem ſimiliter in die, quatuor:
& vbi erat concilium, bini & bini. ¶ In cel- 18
lulis quoque ianitorum ad occidentem qua- C
tuor in via: biniq; per cellulas. ¶ Hæ ſunt di- 19
uiſiones ianitorum filiorum Core, & Mera-
ri. ¶ Porro Achias erat ſuper theſauros domus 20
Dei & vaſa ſanctorum. ¶ Filij quoq; Ledan, 21
filij Gerſonni: de Ledan principes familia-
rum, Ledan & Gerſonni, Iehieli. ¶ Filij Ie- 22
*frater 3. bieli: Zathan & Ioel *fratres' eius ſuper
theſauros domus Domini. ¶ Amramitis & 23
Iſaaritis, & Hebronitis et Ozihelitis. ¶ Su- 24
bael autem filius Gerſom, filij Moyſi, præpo-
*fratres 8. ſitus theſauris. ¶ *frater' quoque eius Elie- 25
zer, cuius filius Rahabia, & huius filius I-
ſaias, & huius filius Ioram, huius quoq; fi-
lius Zechri, & huius filius Selemith. ¶ Ipſe 26
Selemith, & fratres eius ſuper theſauros
ſanctorum, quæ ſanctificauit Dauid rex, &
principes familiarum, & tribuni, & centu-
riones, & duces exercitus, ¶ de bellis, & ma- 27
nubijs præliorum, quæ conſecrauerant ad in-
ſtaurationem & ſupellectilem templi Domi-
ni. ¶ Hæc autem vniuerſa ſanctificauit Sa- 28
muel Videns, & Saul filius Cis, & Abner fi-
*omnes qui 13. lius Ner, & Ioab filius Saruia: *omneſque' D
ſanctificauerant ea per manum Selemith, &
fratrum eius. ¶ Iſaaritis vero præerat Cho- 29
nenias, & filij eius ad opera forinſecus ſu-
per Iſrael ad docendum & iudicandum eos.
¶ Porro de Hebronitis Haſabias, & fratres 30
eius viri fortiſſimi, mille ſeptingenti præe-
rãt Iſraeli trans Iordanem contra occidentẽ,
in cunctis operibus Domini, & in miniſteriũ
31 regis. ¶ Hebronitarum autem princeps fuit
Ieria ſecundum familias & cognationes eo-
rum. Quadrageſimo anno regni Dauid recẽ-
ſiti ſunt: & inuenti ſunt viri fortiſſimi in
32 Iazer Galaad, ¶ fratreſq; eius robuſtioris
ætatis, duo millia ſeptingenti principes fa-
miliarum. Præpoſuit autem eos Dauid rex
Rubenitis & Gadditis, & dimidiæ tribui
Manaſſe, in omne miniſterium Dei & regis.

## CAP. XXVII.

1 FIlij autem Iſrael ſecundum numerum
A ſuum, principes familiarum, tribuni &
centuriones & præfecti, qui miniſtrabant
regi iuxta turmas ſuas ingredientes & egre-
dientes per ſingulos menſes in anno: vigin-
2 tiquatuor millibus ſinguli præerant. ¶ Prima
turma in primo menſe Ieſboam præerat fi-
lius Zabdiel: & ſub eo vigintiquatuor mil-
3 lia. ¶ De filijs Phares, princeps cunctorum
4 principum in exercitu menſe primo. ¶ Secun-
di menſis habebat turmam Dudia Ahohites,
& poſt ſe alter nomine Macelloth, qui rege-
bat partem exercitus vigintiquatuor mil-
5 lium. ¶ Dux quoque turmæ tertiæ in menſe
tertio, erat Banaias filius Ioiadæ *ſacer- *ſacerdo-
dos': & in diuiſione ſua vigintiquatuor tis 7.
6 millia. ¶ Ipſe eſt Banaias fortiſſimus inter
triginta, & ſuper triginta. præerat autem
7 turmæ ipſius Amizadab filius eius. ¶ Quar-
tus, menſe quarto, Azahel frater Ioab, &
Zabadias filius eius poſt eum: & in turma
8 eius viginti quatuor millia. ¶ Quintus,
menſe quinto, princeps Samaoth Iezerites:
B & in turma eius viginti quatuor millia.
9 ¶ Sextus, mẽſe ſexto, Hira filius Acces The-
cuites: & in turma eius viginti quatuor mil
10 lia. ¶ Septimus, menſe ſeptimo, Helles Phal-
lonites de filijs Ephraim: & in turma eius
11 vigintiquatuor millia. ¶ Octauus, menſe o-
ctauo, Sobochai Huſathites de ſtirpe Zarhai:
& in turma eius vigintiquatuor millia.
12 ¶ Nonus, menſe nono, Abiezer Anathotites
de filijs Iemini: & in turma eius viginti-
13 quatuor millia. ¶ Decimus, menſe decimo
Marai, & ipſe Netophathites de ſtirpe Za-
rahi: & in turma eius vigintiquatuor mil-
14 lia. ¶ Vndecimus, menſe vndecimo, Banaias
Pharaonites de filijs Ephraim: & in turma
15 eius vigintiquatuor millia. ¶ Duodecimus,
menſe duodecimo, Holdai Netophathites, de
ſtirpe Gothoniel: & in turma eius viginti-
16 quatuor millia. ¶ Porro tribubus præerant in
C Iſrael, Rubenitis, dux Eliezer filius Zechri:
Simeonitis, dux Saphatias filius Maacha:
17 ¶ Leuitis, Haſabias filius Camuel: Aaroni-
18 tis, Sadoc: ¶ Iuda, Eliu frater Dauid: Iſſa-
19 char, Amri filius Michael: ¶ Zabulonitis, Ie-
ſmaias filius Abdiæ: Nephthalitibus, Ieri-
20 moth filius Ozriel: ¶ filijs Ephraim, Oſee fi-
lius Ozaziu: dimidiæ tribui Manaſſe, Ioel
21 filius Phadaiæ: ¶ & dimidiæ tribui Manaſſe

in Galaad, Iaddo filius Zacharia: Bē-iamin
autē, Iaſiel filius Abner: ¶ Dan vero, Ezri- 22
hel filius Ieroham. hi principes filiorū Iſrael.
¶ Noluit autem David numerare eos a vi- 23
ginti annis inferius: quia dixerat Dominus
vt multiplicaret Iſrael quaſi ſtellas cæli.
Supr.21.a.2. ¶ Ioab filius Sarula cœperat numerare, ‖ nec 24
complenit: quia ſuper hoc ira irruerat in Iſ-
rael: & idcirco numerus eorum qui fuerant
recēſiti, nō eſt relatus in faſtos regis Dauid.
¶ Super theſauros autē regis fuit Aſmoth fi- 25
lius Adiel. his aūt theſauris qui erant in vr-
bibus, & in vicis, & in turribus præſidebat D
Ionathā filius Ozia. ¶ Operi autem ruſtico, 26
& agricolis qui exercebant terram, præerat
Ezri filius Chelub. ¶ vinearūq; cultoribus, 27
Semeias Romathites: cellis autem vinarijs,
Zabdias Aphonites. ¶ Nā ſuper olineta & fi- 28
ceta, quæ erant in campeſtribus, Balanā Ge-
derites: ſuper apothecas autē olei, Ioas. ¶ Por- 29
ro armentis quæ paſcebantur in Saron, præ-
poſitus fuit Setrai Saronites: & ſuper boues
in vallibus, Saphat filius Adli: ¶ ſuper ca- 30
melos vero, Vbil Iſmaelites: & ſuper aſinos,
Iadias Meronathites: ¶ ſuper oues quoq;, Ia- 31
ziz Agarenus. omnes hi principes ſubſtan-
tiæ regis Dauid. ¶ Ionathan autem patruus 32
Dauid, cōſiliarius, vir prudens & literatus:
ipſe & Iahiel filius Hachamoni, erant cū fi-
lijs regis. ¶ Achitophel etiam conſiliarius re- 33
gis, & Chuſai Arachites amicus regis. ¶ poſt 34
Achitophel fuit Ioiada filius Banaiæ, & A-
biathar. Princeps autem exercitus regis erat
Ioab.

## CAP. XXVIII.

CONuocauit igitur Dauid omnes princi- 1
pes Iſrael, duces tribuum, & præpoſitos A
turmarum, qui miniſtrabant regi: tribunos
quoq; & centuriones, & qui præerant ſub-
ſtantiæ & poſſeſſionibus regis: filiosq; ſuos
cum eunuchis, & potentes, & robuſtiſſimos
quosq; in exercitu Ieruſalem. ¶ Cumq; ſur- 2
rexiſſet rex, & ſtetiſſet, ait, Audite me fra-
tres mei, & populus meus, cogitaui vt ædifi-
carem domum in qua requieſceret arca fœ-
deris Domini, & ſcabellum pedum Dei no-
ſtri: & ad ædificandum, omnia præparaui.
2.Re.7.b.13. ¶ Deus autem dixit mihi, ‖ Non ædificabis 3
domum nomini meo, eo quòd ſis vir bellator,
& ſanguinem fuderis. ¶ Sed elegit Dominus 4
Deus Iſrael me de vniuerſa domo patris
mei, vt eſſem rex ſuper Iſrael in ſempiternū:
de Iuda enim elegit principes: porro de domo
Iuda, domum patris mei: & de filijs patris
mei, placuit ei vt me eligeret regem ſuper B
Sap.9.b.7. cunctum Iſrael. ¶ ‖ Sed & de filijs meis (fi- 5
lios enim mihi multos dedit Dominus) elegit
Salomonem filium meū, vt ſederet in throno
regni Domini ſuper Iſrael: ¶ dixitq; mihi, 6
Salomon filius tuus ædificabit domum meā,
* altaria 13. & "atria' mea: ipſum enim elegi mihi in
filium, & ego ero ei in patrem. ¶ Et firmabo 7
regnum eius vſque in æternum, ſi perſeue-
rauerit facere præcepta mea, & iudicia ſicut
8 & hodie. ¶ Nunc ergo coram vniuerſo cœtu
Iſrael audiente Deo noſtro, cuſtodite & per-
quirite cuncta mandata Domini Dei no-
ſtri: vt poſſideatis Terram bonam, & relin-
quatis eam filijs veſtris poſt vos vſq; in
9 ſempiternum. ¶ Tu autem Salomon fili mi,
ſcito Deum patris tui, & ſerui ei corde per-
fecto, & animo voluntario: ‖ Omnia enim Pſal.7.c.10.
corda ſcrutatur Dominus, & vniuerſas mē-
tium cogitationes intelligit. Si quæſieris eū,
inuenies: ſi autem dereliqueris eum, proijciet
10 te in æternum. ¶ Nunc ergo quia elegit te
Dominus vt ædificares domum ſanctuarij,
11 confortare & perfice. ¶ Dedit autem Dauid
Salomoni filio ſuo deſcriptionem porticus, &
templi, & cellariorum, & cœnaculi, & cubi-
C culorum in adytis, & domus propitiationis,
12 ¶ nec non & omnium quæ cogitauerat atrio-
rum & exedrarum per circuitum in the-
ſauros domus Domini, & in theſauros ſan-
13 ctorum, ¶ diuiſionumq; ſacerdotalium &
Leuiticarum, in omnia opera domus Domi-
ni, & in vniuerſa vaſa miniſterij templi
14 Domini. ¶ Aurum in pondere per ſingula
vaſa miniſterij. Argenti quoq; pondus pro
15 vaſorum & operum diuerſitate. ¶ Sed & in
candelabra aurea & ad lucernas eorum, au-
rum pro menſura vniuſcuiuſq; candelabri
& lucernarum. Similiter & in candelabra
argentea, & in lucernas eorum pro diuerſi-
16 tate menſuræ, pondus argenti tradidit. ¶ Au-
rum quoq; dedit in "menſas' propoſitionis * menſam 13.
pro diuerſitate "menſarum': ſimiliter & ar- * menſura 13.
17 gentum in alias menſas argenteas. ¶ Ad fu-
D ſcinulas quoq; & phialas, & thuribula ex
auro puriſſimo, & leunculos aureos pro qua-
litate menſuræ pondus diſtribuit, in leuncu-
lum & leunculum. Similiter & in leones
argenteos diuerſum argenti pondus ſepara-
18 uit. ¶ Altari aūt in quo adoletur incenſum,
aurum puriſſimum dedit: vt ex ipſo fieret
ſimilitudo quadrigæ cherubim extendentiū
alas, & velantium arcam fœderis Domini.
19 ¶ Omnia (inquit) venerunt ſcripta manu
Domini ad me, vt intelligerē vniuerſa opera
20 exemplaris. ¶ Dixit quoq; Dauid Salomoni
filio ſuo, Viriliter age, & cōfortare, & facito: ne
timeas, & ne paueas, Dominus enim Deus
meus tecum erit, & non dimittet te, nec de-
relinquet, donec perficias omne opus mini-
21 ſterij domus Domini. ¶ Ecce diuiſiones ſacer-
dotum & Leuitarum, in omne "miniſteriū' * opus miniſterij 12.
domus Domini aſſiſtūt tibi, & parati ſunt,
& nouerunt tam principes, quàm populus
facere omnia præcepta tua.

## CAP. XXIX.

1 LOcutusq; eſt Dauid rex ad omnem ec-
A cleſiam, Salomonem filium meū vnum
elegit Deus, adhuc puerum et tenellum: opus

enim grande eſt, neque enim homini præpa-
*Domino 3. ratur habitatio, ſed *Deo. ¶ Ego autem totis 2
*Domini. viribus meis præparaui impẽſas domus *Dei
mei. Aurum ad vaſa aurea, & argentum in
argentea, æs in ænea, ferrum in ferrea, ligna
ad lignea: & lapides onychinos, & quaſi ſti-
binos, & diuerſorum colorum, omnemq; pre-
tioſum lapidem, & marmor parium abun-
dantiſsime. ¶ & ſuper hæc quæ obtuli in do- 3
mum Dei mei, de peculio meo aurum & ar-
gentum do in templum Dei mei, exceptis his
quæ præparaui in ædẽ ſanctam. ¶ Tria millia 4
talenta auri de auro Ophir: & ſeptem millia B
talentorum argenti probatiſsimi: ad deaurã-
*Vt 3. dos parietes templi. ¶ *Et', vbicunq; opus eſt 5
aurum, de auro, & vbicunq; opus eſt argen-
tum, de argento opera fiant per manus arti-
ficum: & ſiquis ſponte offert, impleat manũ
ſuam hodie, & offerat quod voluerit Domi-
no. ¶ Polliciti ſunt itaq; principes familiarũ, 6
& proceres tribuum Iſrael, tribuni quoq; &
*6. centuriones, & principes *principum' poſ-
ſeſsionum regis. ¶ Dederuntq; in opera do- 7
mus Domini auri talenta quinq; millia, &
ſolidos decem millia: argenti talenta decem
millia: & æris talenta decem & octo millia:
ferri quoq; centum millia talentorum. ¶ Et 8
apud quencunq; inuenti ſunt lapides, dede-
*theſaurum runt in *theſauros' domus Domini, per ma-
9. nũ Iahiel Gerſonitis. ¶ Lætatusq; eſt popu- 9
*ſua 4. lus, cùm vota *ſpõte promitterent: quia cor- C
de toto offerebant ea Domino: ſed & Dauid
rex lætatus eſt gaudio magno. ¶ Et benedi- 10
xit Domino coram vniuerſa multitudine: &
ait, Benedictus es Domine Deus Iſrael pa-
tris noſtri ab æterno in æternum. ¶ Tua eſt 11
Domine magnificentia, & potentia, & glo-
ria, atq; victoria, & tibi laus: cuncta enim
quæ in cælo ſunt, & in terra, tua ſunt: tuum
Domine regnum, & tu es ſuper omnes prin-
cipes. ¶ Tuæ diuitiæ, & tua eſt gloria: tu do- 12
minaris omnium: in manu tua virtus & po-
tentia, in manu tua magnitudo & imperiũ
omnium. ¶ Nunc igitur Deus noſter confite- 13
mur tibi, & laudamus nomen tuum incly-
tum. ¶ Quis ego, & quis populus meus, vt 14
poſsimus hæc tibi vniuerſa promittere? tua D
ſunt omnia: et quæ de manu tua accepimus,
dedimus tibi. ¶ Peregrini enim ſumus coram 15
te & aduenæ, ſicut omnes patres noſtri.
Sap. 2. b. 5. ‖ Dies noſtri quaſi vmbra ſuper terram, &
nulla eſt mora. ¶ Domine Deus noſter, omnis 16
hæc copia quam parauimus vt ædificaretur
domus nomini ſancto tuo, de manu tua eſt,
& tua ſunt omnia. ¶ Scio Deus meus quod 17
probes corda, & ſimplicitatem diligas, vnde
ego in ſimplicitate cordis mei lætus obtuli v-
niuerſa hæc: & populum tuum, qui hic re-
pertus eſt, vidi cum ingenti gaudio tibi of-
ferre donaria. ¶ Domine Deus Abraham, & 18
Iſaac, & Iſrael patrum noſtrorum, cuſtodi E
in æternum hanc voluntatem cordis eorum,
& ſemper in venerationem tui mens iſta
19 permaneat. ¶ Salomoni quoq; filio meo da cor
perfectum, vt cuſtodiat mandata tua, teſti-
monia tua, & ceremonias tuas, & faciat v-
niuerſa: & ædificet ædem, cuius impenſas
20 paraui. ¶ Præcepit autem Dauid vniuerſæ
eccleſiæ, Benedicite Domino Deo *noſtro'. *veſtro 1.
Et benedixit omnis eccleſia Domino Deo
patrum ſuorum: & inclinauerunt ſe, & ado-
21 rauerunt Deum, & deinde regem. ¶ Immo-
F lauerúntq; victimas Domino: & obtulerunt
holocauſta die ſequenti, tauros mille, arietes
mille, agnos mille cum libaminibus ſuis, &
vniuerſo ritu abundantiſsime in omnem Iſ-
22 rael. ¶ Et comederunt, & biberunt coram
Domino in die illo cum grandi lætitia. ‖ Et 3. Re. 1. c. 39.
vnxerunt ſecundo Salomonem filium Da-
uid. Vnxerunt autem eum Domino in prin-
23 cipem, & Sadoc in pontificem. ¶ Seditq; Sa-
lomon ſuper ſolium Domini in regem pro
Dauid patre ſuo, & cunctis placuit: & pa-
24 ruit illi omnis Iſrael. ¶ Sed et vniuerſi prin-
cipes & potentes, & cuncti filij regis Dauid
dederunt manum, & ſubiecti fuerunt Salo-
25 moni regi. ¶ Magnificauit ergo Dominus
Salomonem ſuper omnem Iſrael: & dedit illi
gloriam regni, qualem nullus habuit ante
26 eum rex Iſrael. ¶ Igitur Dauid filius Iſai re-
G gnauit ſuper vniuerſum Iſrael. ¶ Et dies 3. Re. 2. b. 11.
27 quibus regnauit ſuper Iſrael, fuerunt qua-
draginta anni: in Hebron regnauit ſeptem
annis, & in Ieruſalem annis trigintatribus.
28 ¶ Et mortuus eſt in ſenectute bona, plenus
dierum, & diuitijs, & gloria. Et regnauit
29 Salomon filius eius pro eo. ¶ Geſta autẽ Da-
uid regis priora & nouiſsima ſcripta ſunt in
libro Samuelis Videntis, & in libro Nathan
prophetæ, atq; in volumine Gad Videntis:
30 ¶ Vniuerſiq; regni eius & fortitudinis, et tẽ-
porum quæ tranſierunt ſub eo, ſiue in Iſrael,
ſiue in cunctis regnis terrarum.

# SECVNDVS LIBER PARALIPOMENON: HEBRAICE, DIBRE HAIAMIM.

## CAP. I.

1 Conſortatus eſt ergo Salomon filius
A Dauid in regno ſuo, & Dominus 3. Reg. 3. a. 2.
*erat cum eo, & magnificauit eum *Deus
2 in excelſum. ¶ Præcepitq; Salomon eius 1.
vniuerſo Iſraeli, tribunis, & centurionibus,
& ducibus & iudicibus omnis Iſrael, &
3 principibus familiarum: ¶ & abijt cum vni-
uerſa multitudine in Excelſum Gabaon, vbi
erat tabernaculum fœderis Domini, quod
fecit Moyſes famulus Dei, in ſolitudine.
4 ¶ Arcam autem Dei adduxerat Dauid de
Cariath-

*Cariath-iarim in locum quem præparaue-
rat ei, & vbi fixerat illi tabernaculum, hoc
eſt in Ieruſalem. ¶ Altare quoq; æneum,* 5
Exo.38.a.1. *‖ quod fabricatus fuerat Beſeleel filius Vri* B
*filij Hur, ibi erat coram tabernaculo Domi-
ni: quod & requiſiuit Salomon, & omnis ec-
cleſia. ¶ Aſcenditq́; Salomon ad altare æneũ,* 6
*coram tabernaculo fœderis Domini, & ob-
tulit in eo mille hoſtias. ¶ Ecce autem in ip-* 7
*ſa nocte apparuit ei Deus, dicens, Poſtula
quod vis, vt dem tibi. ¶ Dixitq́; Salomon* 8
*Deo, Tu feciſti cum Dauid patre meo miſeri-
cordiam magnam: & conſtituiſti me regem
pro eo. ¶ Nunc ergo Domine Deus impleatur* 9
*ſermo tuus, quem pollicitus es Dauid patri
meo: tu enim me feciſti regem ſuper populũ
tuum multum, qui tam innumerabilis eſt,*
Sap.9.b.10. *quàm puluis terræ. ¶‖Da mihi ſapientiã &* 10
*intelligentiam, vt ingrediar & egrediar co-* C
*ram populo tuo: quis enim poteſt hunc popu-
lum tuum digne, qui tam grandis eſt, iudi-
care? ¶ Dixit autem Deus ad Salomonem,* 11
*Quia hoc magis placuit cordi tuo, & non po-
ſtulaſti diuitias, & ſubſtantiam, & gloriam,
neque animas eorum qui te oderant, ſed nec
dies vitæ plurimos: petiſti autem ſapientiam
& ſcientiam, vt iudicare poßis populũ meũ,
ſuper quem conſtitui te regem, ¶ Sapientia* 12
*& ſcientia data ſunt tibi: diuitias autem &
ſubſtãtiam & gloriam dabo tibi, ita vt nul-
lus in regibus nec ante te, nec poſt te fuerit*
3.Reg.10.d.26. *ſimilis tui. ¶‖Venit ergo Salomon ab excelſo* 13
*Gabaon in Ieruſalem coram tabernaculo fœ-* D
*deris, & regnauit ſuper Iſrael. ¶ Congrega-* 14
*uitq́; ſibi currus & equites, & facti ſunt ei
mille quadringenti currus, & duodecim mil-
lia equitũ: & fecit eos eſſe in vrbibus qua-
drigarum, & cum rege in Ieruſalem. ¶ Præ-* 15
*buitq́; rex argentum & aurum in Ieruſalẽ
quaſi lapides, & cedros quaſi ſycomoros, quæ
naſcuntur in campeſtribus multitudine ma-*
3.Reg.10.d.28. *gna. ¶‖Adducebantur autem ei equi de Ae-* 16
*gypto, & de Coa à negotiatoribus regis, qui
ibant, & emebant pretio, ¶ quadrigam equo-* 17
*rum ſexcentis argenteis, & equum centum
quinquaginta: ſimiliter de vniuerſis regnis
Cethæorum, & à regibus Syriæ emptio cele-
brabatur.*

CAP. II.

*DEcreuit autem Salomon ædificare do-* 1
*mum nomini Domini, et palatium ſibi.* A
*¶ Et numerauit ſeptuaginta millia virorum* 2
*portantium humeris, & octoginta millia qui
cæderent lapides in montibus, præpoſitosq́;
eorum tria millia ſexcentos. ¶ Miſit quoq; ad* 3
3.Reg.5.a.2. *Hiram regem Tyri, dicens, ‖Sicut egiſti cum
Dauid patre meo, & miſiſti ei ligna cedrina,
vt ædificaret ſibi domum, in qua & habita-
uit: ¶ ſic fac mecum vt ædificem domum no-* 4
*mini Domini Dei mei, vt conſecrem eam ad
adolendum incenſum coram illo, & fumigã-
da aromata, & ad propoſitionem panũ ſem-
piternam, & ad holocautomata manè & ve-
ſpere, ſabbathis quoq;, & neomenijs, & ſo-
lennitatibus Domini Dei noſtri in ſempi-*
5 *ternum, quæ mandata ſunt Iſraeli. ¶ Domus*
B *enim quam ædificare cupio, magna eſt: ma-
gnus eſt enim Deus noſter ſuper omnes deos.*
6 *¶ Quis ergo poterit præualere, vt ædificet eĩ
dignam domum? ſi cælum, & cæli cælorum
capere eum nequeunt: quantus ego ſum, vt
poßim ædificare ei domum? ſed ad hoc tantũ*
7 *vt adoleatur incenſum coram illo. ¶ Mitte
ergo mihi virum eruditum, qui nouerit ope-
rari in auro & argento, ære & ferro, purpu-
ra, coccino, & hyacintho, & qui ſciat ſculpere
cælaturas cũ his artificibus quos mecum ha-
beo in Iudæa & Ieruſalem, quos præparauit*
8 *Dauid pater meus. ¶ Sed & ligna cedrina
mitte mihi, & arceuthina, & pinea de Liba
no: ſcio enim quod ſerui tui nouerint cædere
ligna de Libano, & erũt ſerui mei cũ ſeruis*
9 *tuis, ¶ vt parentur mihi ligna plurima. Do-*
C *mus enim quam cupio ædificare, magna eſt*
10 *nimis & inclyta. ¶ Præterea operarijs qui cæ-
ſuri ſunt ligna, ſeruis tuis dabo in cibaria
tritici coros viginti millia, & hordei coros
totidem, * olei quoque ſata viginti millia.* *& vini vi-
11 *¶ Dixit autem Hiram rex Tyri per literas,* ginti millia
*quas miſerat Salomoni, Quia dilexit Domi* metretas &.
*nus populum ſuum, idcirco te regnare fecit*
12 *ſuper eum. ¶ Et addidit, dicens, Benedictus
Dominus Deus Iſrael, qui fecit cælũ & ter-
ram, qui dedit Dauid regi filium ſapientem
& eruditum & ſenſatum atque prudentem,
vt ædificaret domum Domino, & palatium*
13 *ſibi. ¶ Miſi ergo tibi virũ prudẽtem & ſcien-*
14 *tißimum Hiram patrem meum, ¶ filium
mulieris de filiabus Dan: cuius pater fuit
Tyrius, qui nouerit operari in auro & ar-
gento, ære & ferro, & marmore, & lignis, in
purpura quoque & hyacintho & byſſo & coc-
cino: & qui ſciat cælare omnem ſculpturam,
& adinuenire prudẽter quodcunque in ope-
re neceſſarium eſt cum artificibus tuis, & cũ
artificibus domini mei Dauid patris tui.*
15 *¶ Triticum ergo, & hordeum, & oleum, & vi-*
D *num, quæ pollicitus es domine mi, mitte ſer-*
16 *uis tuis. ¶ Nos autem cædemus ligna de Li-
bano, quot neceſſaria habueris, & applicabi-
mus ea ratibus per mare in Ioppe: tuum au-*
17 *tem erit transferre ea in Ieruſalem. ¶ Nu-
merauit igitur Salomon omnes viros proſe-
lytos qui erant in terra Iſrael, Poſt dinu-
merationem quam dinumerauit Dauid pa-
ter eius: & inuenti ſunt centum quinqua-*
18 *ginta tria millia & ſexcenti. ¶ Fecitq́; ex eis
ſeptuaginta millia, qui humeris onera por-
tarent, & octoginta millia qui lapides de
montibus cæderent: tria autem millia, &
ſexcentos præpoſitos operum populi.*

CAP.

CAP. III.

ET cœpit Salomon ædificare domum Do- 1
mini in Ieruſalem, in Mõte-moria, qui A
demonſtratus fuerat Dauid patri eius, in
2.Reg.24. loco quem parauerat Dauid in area ‖ Ornan
d.25. Iebuſæi. ¶Cœpit autem ædificare menſe ſe- 2
2.Par.21. cundo, anno quarto regni ſui. ¶ Et hæc ſunt 3
3.Reg.6.a. fundamenta quæ iecit Salomon, vt ædifica-
ret domum Dei, longitudinis cubitos in mẽ-
ſura prima ſexaginta, latitudinis cubitos vi
ginti. ¶Porticum verò ante frontẽ, quæ ten- 4
debatur in longum iuxta menſuram latitu-
dinis domus, cubitorum viginti: porro alti-
tudo centum viginti cubitorum erat: & de-
aurauit eam intrinſecus auro mundiſſimo.
¶Domum quoque maiorem texit tabulis li- 5
gneis abiegnis, & laminas auri obrizi affi- B
xit per totum. ſculpſitq; in ea palmas, &
quaſi catenulas ſe inuicem complectentes.
¶Strauit quoq; pauimentum templi pretio- 6
ſiſſimo marmore, decore multo. ¶ Porro aurũ 7
erat probatiſſimum, de cuius laminis texit
domum, & trabes eius, & poſtes, et parietes,
& oſtia: & cælauit cherubim in parietibus.
¶Fecit quoq; domum Sanctiſanctorum: lon- 8
gitudinem iuxta latitudinẽ domus, cubito-
rum viginti: & latitudinem ſimiliter vi-
ginti cubitorum: & laminis aureis texit eã,
quaſi talentis ſexcentis. ¶Sed & clauos fecit 9
aureos, ita vt ſinguli claui ſiclos quinqua-
genos appenderent: cœnacula quoq; texit au-
ro. ¶ Fecit etiam in domo Sanctiſanctorum 10
cherubim duos, opere ſtatuario: & texit eos
auro. ¶Alæ cherubim viginti cubitis exten- 11
debantur, ita vt vna ala haberet cubitos C
quinq;, & tangeret parietem domus: & al-
tera quinq; cubitos habens, alam tangeret
alterius cherub. ¶ Similiter cherub alterius 12
ala, quinq; habebat cubitos, & tangebat pa-
rietem: & ala eius altera quinq; cubitorum,
alam cherub alterius contingebat. ¶ Igitur 13
alæ vtriuſq; cherubim expanſæ erant, & ex-
tendebantur per cubitos viginti: ipſi autem
ſtabant erectis pedibus, & facies eorũ erant
verſæ ad exteriorem domum. ¶Fecit quoque 14
Mat.27.f.51 ‖ velum ex hyacintho, purpura, cocco, & byſ-
ſo: & intexuit ei cherubim. ¶ Ante fores e- 15
Ier.52.d.20. tiam templi ‖ duas columnas, quæ triginta
& quinq; cubitos habebant altitudinis: por-
rò capita earum, quinq; cubitorum. ¶Necnon 16
& quaſi catenulas in oraculo, & ſuperpoſuit
eas capitibus columnarum: malogranata etiã
centum, quæ catenulis interpoſuit. ¶ Ipſas 17
quoq; columnas poſuit in veſtibulo templi,
vnam à dextris, & alteram a ſiniſtris: eam
quæ à dextris erat, vocauit Iachin, & quæ
ad læuam, Booz.

CAP. IIII.

FEcit quoq; altare æneum viginti cubito- 1
rum longitudinis, & viginti cubitorum A
latitudinis, & decem cubitorum altitudinis.
3.Reg.7.c.23 ¶ Mare etiam fuſile decem cubitis à labio 2
vſq; ad labium, rotundum per circuitum:
quinq; cubitos habebat altitudinis, & fu-
niculus triginta cubitorum ambiebat gyrum
3 eius. ¶Similitudo quoq; boum erat ſubter il-
lud: & decem cubitis quædam extrinſecus
cælatura, quaſi duobus verſibus aluum ma-
ris circuibant. Boues autem erant fuſiles:
4 ¶ & ipſum mare ſuper duodecim boues im-
poſitum erat, quorum tres reſpiciebant ad a-
quilonem, & alij tres ad occidentem, porro
tres alij meridiem, & tres qui reliqui erant,
orientem, habentes mare ſuperpoſitum: po-
ſteriora autem boum erant intrinſecus ſub
5 mari. ¶Porrò vaſtitas eius habebat menſu-
B ram palmi, & labium illius erat quaſi labiũ
calicis, vel repandi lilij: capiebatq; tria mil-
6 lia metretas. ¶Fecit quoq; conchas decem: &
poſuit quinq; à dextris, et quinq; a ſiniſtris,
vt lauarent in eis omnia quæ in holocau-
ſtum oblaturi erant: porro in mari ſacerdo-
7 tes lauabantur. ¶Fecit autem & candelabra
aurea decem, ſecundum ſpeciem qua "iuſſe- "iuſſa erant
rat' fieri: & poſuit ea in templo, quinq; à 3.
8 dextris, & quinq; à ſiniſtris. ¶ Necnon &
menſas decem: & poſuit eas in templo, quin-
que a dextris, & quinq; à ſiniſtris. Phialas
9 quoq; aureas centum. ¶ Fecit etiam atrium
C ſacerdotum, & baſilicam grandem, & oſtia
10 in baſilica, quæ texit ære. ¶ Porrò mare po-
ſuit in latere dextro contra orientem ad me-
11 ridiem. ¶Fecit autẽ Hiram lebetes, & creа-
gras, & phialas: & compleuit omne opus re-
12 gis in do[illegible] Dei: ¶Hoc eſt, columnas duas: &
epiſtylia, & capita, & quaſi quædam retia-
cula, quæ capita tegerent ſuper epiſtylia.
13 ¶Malogranata quoq; "quadringenta' & re- "quadra-
tiacula duo, ita vt bini ordines malograna- ginta 13.
torum ſingulis retiaculis iungerentur, quæ
protegerent epiſtylia, & capita columnarum.
14 ¶Baſes etiam fecit & conchas, quas ſuper-
15 poſuit baſibus: ¶ mare vnum, boues quoque
16 duodecim ſub mari. ¶Et lebetes, et creagras,
& phialas. Omnia vaſa fecit Salomoni Hi-
ram pater eius in domo Domini ex ære mũ-
17 diſſimo. ¶ In regione Iordanis fudit ea rex
D in argilloſa terra inter Socoth, & Saredd-
18 tha. ¶Erat autem multitudo vaſorũ innu-
merabilis, ita vt ignoraretur pondus æris.
19 ¶ Fecitq; Salomon omnia vaſa domus Dei,
& altare aureũ: & menſas, & ſuper eas pa-
20 nes propoſitionis. ¶ Candelabra quoq; cum
lucernis ſuis vt lucerent ante oraculum iu-
21 xta ritum, ex auro puriſſimo: ¶ & florentia
quædam, & lucernas, & forcipes aureos, om-
22 nia de auro mundiſſimo facta ſunt. ¶ Thy-
miateria quoq;. & thuribula, & phialas, &
mortariola ex auro puriſſimo. Et oſtia cæla-
uit templi interioris, id eſt in Sanctoſancto-
rum: & oſtia templi forinſecus aurea. Sicq;
completum eſt omne opus quod fecit Salomon
in domo Domini.

CAP.

CAP. V.

3.Reg.7.g.51 & 8.a.1. INtulit igitur Salomon omnia quæ voue- 1
rat Dauid pater ſuus, argentum & aurũ, A
& vniuerſa vaſa poſuit in theſauris domus
Dei. ¶Poſt quæ congregauit maiores natu Iſ- 2
rael, & cunctos principes tribuum, & capita
familiarum de filijs Iſrael in Ieruſalem: vt
adducerent arcam fœderis Domini de Ciui-
tate David, quæ eſt Sion. ¶ Venerunt itaq; 3
ad regem omnes viri Iſrael in die ſolẽni men
ſis ſeptimi. ¶ Cumq; veniſſent cuncti ſenio- 4
rum Iſrael, portauerunt Leuitæ arcam, ¶ & 5
intulerunt eam, & omnem paraturã taber-
naculi. Porro vaſa ſanctuarij quæ erant in
tabernaculo, portauerunt ſacerdotes cum Le
uitis. ¶Rex autẽ Salomon & vniuerſus cœ- 6
tus Iſrael, & omnes qui fuerunt congregati B
ante arcam, immolabant arietes & boues
abſq; vllo numero: tãta enim erat multitu-
do victimarum. ¶ Et intulerunt ſacerdotes 7
arcam fœderis Domini in locum ſuum, id eſt,
ad oraculum templi, in Sancta ſanctorum
ſubter alas cherubim: ¶ ita vt cherubim ex- 8
panderent alas ſuas ſuper locum in quo poſi-
ta erat arca, & ipſam arcam tegerent cum
vectibus ſuis. ¶Vectium autem quibus por- 9
tabatur arca, quia paululum lõgiores erant,
capita parebant ante oraculum: ſi verò quis
paululum fuiſſet extrinſecus, eos videre non C
poterat. Fuit itaq; arca ibi vſq; in præſentẽ
diem. ¶ Nihilq; erat aliud in arca, niſi duæ 10
tabulæ quas poſuerat Moyſes in Horeb, quã-
do legem dedit Dominus filijs Iſrael egredi-
entibus ex Aegypto. ¶ Egreſſis autem ſacer- 11
dotibus de ſanctuario (omnes enim ſacerdo-
tes qui ibi potuerant inueniri, ſanctificati
ſunt: nec adhuc in illo tempore vices & mi-
niſteriorũ ordo inter eos diuiſus erat) ¶ tam 12
Leuitæ quã cãtores, id eſt, & qui ſub Aſaph
erant, & qui ſub Hemã, & qui ſub Idithun, D
filij & fratres eorum veſtiti byſſinis, cym-
balis & pſalterijs, & citharis concrepabant,
ſtantes ad orientalem plagam altaris, & cũ
eis ſacerdotes centum viginti canẽtes tubis.
¶Igitur cunctis pariter & tubis, & voce, & 13
cymbalis, & organis, & diuerſi generis mu-
ſicorum concinentibus, & vocem in ſublime
tollentibus, longè ſonitus audiebatur: ita vt
cum Dominum laudare cœpiſſent, & dicere,
Confitemini Domino quoniam bonus, quo-
niã in æternũ miſericordia eius: impleretur
domus Dei nube, ¶ne poſſent ſacerdotes ſtare 14
& miniſtrare propter caliginem. Complene-
rat enim gloria Domini domum Dei.

CAP. VI.

3.Re.8.b.12. TVnc Salomon ait, Dominus pollicitus eſt 1
vt habitaret in caligine: ¶ego autem æ- 2
dificaui domũ nomini eius, vt habitaret ibi A
v.4. in perpetuum. ¶ Et conuertit rex faciem 3
ſuam, & benedixit vniuerſæ multitudini
Iſrael (nam omnis turba ſtabat intenta,) &
4 ait, ¶Benedictus Dominus Deus Iſrael, qui
quod locutus eſt Dauid patri meo, opere com
5 pleuit, dicens, ¶ A die qua eduxi populum
meũ de terra Aegypti, non elegi ciuitatem
de cunctis tribubus Iſrael, vt ædificaretur in
ea domus nomini meo: neq; elegi quenquam
alium virum, vt eſſet dux in populo meo Iſ-
6 rael: ¶ſed elegi Ieruſalem, vt ſit nomen meũ
in ea, & elegi Dauid, vt conſtituerem eũ ſu-
7 per populum meum Iſrael. ¶ Cumq; fuiſſet
voluntatis Dauid patris mei, vt ædificaret
8 domũ nomini Domini Dei Iſraël: ¶dixit Do-
B minus ad eũ, Quia hæc fuit voluntas tua,
vt ædificares domum nomini meo, bene qui-
dem feciſti huiuſcemodi habere voluntatem:
9 ¶ſed non tu ædificabis domum, veruntamen
filius tuus qui egredietur de lumbis tuis, ip-
10 ſe ædificabit domum nomini meo. ¶Comple-
uit ergo Dominus ſermonem ſuum quem lo-
cutus fuerat: & ego ſurrexi pro Dauid patre
meo, & ſedi ſuper thronum Iſrael, ſicut locu-
tus eſt Dominus: & ædificaui domum nomi-
11 ni Domini Dei Iſraël. ¶ Et poſui in ea arcã,
in qua eſt pactum Domini quod pepigit cum
12 filijs Iſrael. ¶Stetit ergo coram altari Domi-
ni ex aduerſo vniuerſæ multitudinis Iſraël.
13 & extendit manus ſuas. ¶Siquidem fecerat
Salomon baſim æneam, & poſuerat eam in
medio baſilicæ, habentem quinq; cubitos lon-
gitudinis, & quinq; cubitos latitudinis, &
tres cubitos altitudinis: ſtetitq; ſuper eam,
& deinceps flexis genibus contra vniuerſam
multitudinem Iſrael, & palmis in cœlum le-
14 uatis, ¶ait, ‖Domine Deus Iſrael, nõ eſt ſi- 2.Ma.2.b.10
C milis tui Deus in cœlo & in terra: qui cuſto-
dis pactum & miſericordiam cũ ſeruis tuis
qui ambulant coram te in toto corde ſuo.
15 ¶Qui præſtitiſti ſeruo tuo Dauid patri meo
quæcunq; locutus fueras ei: & quæ ore pro-
miſeras, opere compleſti, ſicut & præſens tem
16 pus probat. ¶ Nũc ergo Domine Deus Iſrael,
imple ſeruo tuo patri meo Dauid quæcunque
locutus es, dicens, Non deficiet ex te vir co-
ram me, qui ſedeat ſuper thronum Iſraël:
ita tamen ſi cuſtodierint filij tui " vias ": viã ſuã 4.
meas', & ambulauerint in lege mea, ſicut &
17 tu ambulaſti coram me: ¶ Et nunc Domine
Deus Iſraël, firmetur ſermo tuus quem lo-
18 cutus es ſeruo tuo Dauid. ¶ Ergone credibile
eſt vt habitet Deus cum hominibus ſuper
terram? Si cœlum & cœli cœlorum non te ca-
piunt: quantò magis domus iſta quam ædi-
19 ficaui? ¶Sed ad hoc tantum facta eſt, vt re-
ſpicias orationem ſerui tui, & obſecrationem
eius Domine Deus meus: & audias preces
20 quas " fudit' famulus tuus coram te: ¶ vt ": fundit 5.
D aperias oculos tuos ſuper domum iſtam die-
bus ac noctibus, ſuper locum in quo pollicitus
21 es vt inuocaretur nomen tuum: ¶ & exau-
dires orationem quam ſeruus tuus orat in
eo, & exaudias preces famuli tui, & populi
tui

tui Iſraël. Quicunque orauerit in loco iſto,
exaudi de habitaculo tuo, id eſt, de cælis, &
propitiare. ¶ Si peccauerit quiſpiam in proxi- 22
mum ſuum, & iurare contra eum paratus
venerit, ſeque maledicto conſtrinxerit co-
ram altari in domo iſta: ¶ tu audies de cælo, 23
& facies iudicium ſeruorum tuorum, ita vt
reddas iniquo viam ſuam in caput propriũ,
& vlciſcaris iuſtum, retribuens ei ſecun-
dum iuſtitiam ſuam. ¶ Si ſuperatus fuerit 24
populus tuus Iſrael ab inimicis (peccabunt
enim tibi) & conuerſi egerint pœnitentiam,
& obſecrauerint nomen tuum, & fuerint
*ge 1. deprecati * in loco iſto. ¶ tu exaudies de cælo, 25
& propitiare peccato populi tui Iſrael, & re-
duc eos in terram quam dediſti eis, & pa-
tribus eorum. ¶ Si clauſo cælo pluuia nõ flu- 26
xerit propter peccata populi, & deprecati te E
fuerint in loco iſto, & confeßi nomini tuo,
& conuerſi a peccatis ſuis, cùm eos afflixe-
ris, ¶ exaudi de cælo Domine, & dimitte pec- 27
cata ſeruis tuis & populi tui Iſrael, & doce
eos viam bonam per quam ingrediantur, &
da pluuiam terræ quam dediſti populo tuo
Inf.20.b.9. ad poßidendum. ¶ ‖ Fames ſi orta fuerit in 28
terra, & peſtilentia, ærugo & aurugo, & lo-
cuſta, & bruchus, & hoſtes vaſtatis regioni-
bus portas obſederint ciuitatis, omniſq; pla-
ga & infirmitas preſſerit: ¶ ſi quis de popu- 29
lo tuo Iſrael fuerit deprecatus, cognoſcens
plagam & infirmitatem ſuam, & expande-
rit manus ſuas in domo hac: ¶ tu exaudies de 30
cælo de ſublimi ſcilicet habitaculo tuo, &
propitiare, & redde vnicuique ſecundum
vias ſuas quas noſti eũ habere in corde ſuo:
(tu enim ſolus noſti corda filiorum homi-
num.) ¶ Vt timeant te, & ambulent in vijs 31
tuis cunctis diebus quibus viuunt ſuper fa- F
ciem terræ quam dediſti patribus noſtris.
¶ Externum quoq; qui non eſt de populo tuo 32
Iſrael, ſi venerit de terra longinqua, propter
nomen tuum magnum, & propter manum
tuam robuſtam, & brachium tuum exten-
tum, & adorauerit in loco iſto: ¶ tu exau- 33
dies de cælo firmißimo habitaculo tuo, & fa-
cies cuncta pro quibus inuocauerit te ille pe-
regrinus: vt ſciant omnes populi terræ no-
men tuum, & timeant te ſicut populus tuus
Iſrael, & cognoſcant quia nomen tuum in-
uocatum eſt ſuper domum hanc quam ædi-
ficaui. ¶ Si egreſſus fuerit populus tuus ad 34
bellum contra aduerſarios ſuos per viam in
qua miſeris eos, adorabunt te contra viam
in qua ciuitas hæc eſt quam elegiſti, & do-
mus quam ædificaui nomini tuo: ¶ tu exau- 35
dies de cælo preces eorum, & obſecrationem,
3.Re.8.e.46 & vlciſcaris. ¶ Si aũt peccauerint tibi ‖ (neq; 36
Eccl.7.c.21. enim eſt homo qui non peccet) & iratus fue- G
1.Ioh.1.d.8. ris eis, & tradideris hoſtibus; & captiuos
duxerint eos in terram longinquã, vel certè
quæ iuxta eſt: ¶ & conuerſi in corde ſuo in 37
terra ad quam captiui ducti fuerant, egerint
pœnitentiam, & deprecati te fuerint in ter-
ra captiuitatis ſuæ, dicentes, Peccauimus,
38 inique fecimus, iniuſte egimus: ¶ & reuerſi
fuerint ad te in toto corde ſuo, & in tota a-
nima ſua, in terra captiuitatis ſuæ ad quam
ducti ſunt, adorabunt te contra viam terræ
ſuæ quam dediſti patribus eorum, & vrbis
quam elegiſti, & domus quam ædificaui no-
39 mini tuo: ¶ tu exaudies de cælo, hoc eſt, de
firmo habitaculo tuo preces eorum, & facias
iudicium, & dimittas populo tuo quamuis
40 peccatori: ¶ tu es enim Deus meus: aperian-
tur, quæſo, oculi tui, & aures tuæ intentæ
41 ſint ad orationem quæ fit in loco iſto. ¶ ‖ Nũc Pſal.131.c.8.
igitur conſurge Domine Deus in requiem
tuam, tu & arca fortitudinis tuæ: Sacerdotes
tui Domine Deus induantur ſalutem, &
42 ſancti tui lætentur in bonis. ¶ Domine Deus
ne auerſeris faciem chriſti tui: memento mi-
ſericordiarum Dauid ſerui tui.

## CAP. VII.

1 A Cumq; compleſſet Salomon fundens pre- 2.Mach.2.
ces, ignis deſcendit de cælo, & deuorá- b.10.
uit holocauſta & victimas: & maieſtas
2 Domini impleuit domum. ¶ Nec poterant ſa-
cerdotes ingredi templum Domini, eo quòd
impleſſet maieſtas Domini templum Domi-
3 ni. ¶ Sed & omnes filij Iſrael videbãt deſcẽ-
dentem ignem, & gloriam Domini ſuper do-
mum: & corruentes proni in terram ſuper
pauimentum ſtratum lapide, adorauerunt:
& laudauerunt Dominum, Quoniam bo-
nus, quoniam in ſeculum miſericordia eius.
4 ¶ Rex autem & omnis populus immolabant
5 victimas coram Domino. ¶ ‖ Mactauit igi- 3.Re.8.g.63
tur rex Salomon hoſtias, boum viginti duo
millia, arietum centum viginti millia: &
dedicauit domum Dei rex & vniuerſus po-
6 pulus. ¶ Sacerdotes autem ſtabant in officijs
ſuis: & Leuitæ in organis carminũ Domini,
quæ fecit Dauid rex ad laudandum Domi-
B num, Quoniam in æternum miſericordia e-
ius, hymnos Dauid canẽtes per manus ſuas:
porro ſacerdotes canebant tubis ante eos,
7 cunctuſq; Iſrael ſtabat. ¶ Sanctificauit quo-
que Salomon medium atrij ante templum
Domini: obtulerat enim ibi holocauſta &
adipes pacificorum: quia altare æneum quod
fecerat, non poterat ſuſtinere holocauſta &
8 ſacrificia & adipes. ¶ Fecit ergo Salomon
ſolennitatem in tempore illo ſeptem diebus,
& omnis Iſrael cum eo, eccleſia magna val-
de, ab introitu Emath vſque ad Torren-
9 tem Aegypti. ¶ Fecitq; die octauo collectam,
eo quòd dedicaſſet altare ſeptem diebus,
& ſolennitatem celebraſſet diebus ſeptem.
10 ¶ Igitur in die viceſimo tertio menſis ſe-
ptimi dimiſit populos ad tabernacula ſua,
lætantes atque gaudentes ſuper bono quod
fecerat Dominus Dauidi, & Salomoni,

&

3.Reg.9.a.2. & Iſraeli populo ſuo. ‖Compleuitq; Salo- 11
mon domum Domini, & domum regis, & o-
mnia quæ diſpoſuerat in corde ſuo vt faceret
in domo Domini, & in domo ſua, & proſpe-
ratus eſt. Apparuit autem ei Dominus no- 12
cte, & ait, Audiui orationem tuam, & elegi C
locum iſtum mihi in domum ſacrificij. Si 13
clauſero cælum, & pluuia non fluxerit, &
mandauero & præcepero locuſtæ vt deuoret
terram, & miſero peſtilentiam in populum
meum: conuerſus autem populus meus, ſu- 14
per quos inuocatum eſt nomen meũ, depre-
catus me fuerit, & exquiſierit faciem meã,
& egerit pœnitentiam à vijs ſuis peſsimis:
& ego exaudiam de cælo, & propitius ero
peccatis eorum, & ſanabo terram eorũ. O- 15
culi quoq; mei erunt aperti, & aures meæ e-
rectæ ad orationem eius qui in loco iſto ora-
uerit. Elegi enim, & ſanctificaui locum 16
iſtum, vt ſit nomen meum ibi in ſempiter-
num, & permaneant oculi mei & cor meum
ibi cunctis diebus. Tu quoq; ſi ambulaueris 17
corã me, ſicut ambulauit Dauid pater tuus,
& feceris iuxta omnia quæ præcepi tibi, &
iuſtitias meas iudiciaq; ſeruaueris: ſuſci- 18
tabo thronum regni tui, ſicut pollicitus ſum
Dauid patri tuo, dicens, Non auferetur de
.13. ſtirpe tua vir, qui non' ſit princeps in Iſ-
rael. Si autem auerſi fueritis, & dereliqueri- 19
tis iuſtitias meas, & præcepta mea quæ
propoſui vobis, & abeuntes ſeruieritis dijs
alienis, & adoraueritis eos: euellam vos de 20
terra mea quam dedi vobis: & domum hanc
* ædificaui quam * ſanctificaui' nomini meo, proijciam
32. a facie mea, & tradam eam in parabolam,
& in exemplum cunctis populis. Et domus 21
iſta erit in prouerbium vniuerſis tranſeun-
tibus, & dicent ſtupentes, Quare fecit Do-
minus ſic terræ huic, & domui huic? Reſpõ- 22
debuntq;, Quia dereliquerunt Dominum
Deum patrum ſuorum, qui eduxit eos de ter-
ra-Aegypti, & apprehenderunt deos alienos,
& adorauerunt eos, & coluerunt: idcirco ve-
nerunt ſuper eos vniuerſa hæc mala.

CAP. VIII.

3.Re.9.b.10 EXpletis autem viginti annis poſtquam 1
ædificauit Salomon domum Domini, & A
domum ſuam: ciuitates quas dederat Hi- 2
ram Salomoni, ædificauit, et habitare ibi fe-
cit filios Iſrael. Abijt quoq; in Emath Su- 3
ba, & obtinuit eam. Et ædificauit Palmi- 4
ram in deſerto, & alias ciuitates munitiſsi-
mas ædificauit in Emath. Extruxitque 5
Beth-horon ſuperiorem, & Beth-horon infe-
riorem, ciuitates muratas habentes portas
& vectes & ſeras: Balaath etiam & om- 6
nes vrbes firmiſsimas quæ fuerunt Salomo-
nis, cunctaſq; vrbes quadrigarum, & vrbes
* quæ 5. equitum. omnia * quæcunque' voluit Salo-
mon atq; diſpoſuit, ædificauit in Ieruſalem
& in Libano, & in vniuerſa terra poteſta-
7 tis ſuæ. Omnem populum qui derelictus
B fuerat de Hethæis, & Amorrhæis, & Phere-
zæis, & Heuæis, & Iebuſæis, qui non erant
8 de ſtirpe Iſrael, de filijs eorum: & de poſteris
quos non interfecerant filij Iſrael, ſubiuga-
uit Salomon in tributarios, vſq; in diem
9 hãc. Porro de filijs Iſrael non poſuit vt ſer-
uirent operibus regis: ipſi enim erant viri
bellatores, & duces primi & principes qua-
10 drigarum & equitum eius. Omnes autem
principes exercitus regis Salomonis fuerunt
ducenti quinquaginta, qui erudiebant po-
11 pulum. Filiam vero Pharaonis tranſtulit
de Ciuitate-Dauid in domum quam ædifi-
C cauerat ei. Dixit enim rex', Non habita- .6.
bit vxor mea in domo Dauid regis Iſrael, eo
quòd ſanctificata ſit: quia ingreſſa eſt in eã
12 arca Domini. Tunc obtulit Salomon holo-
cauſta Domino ſuper altare Domini, quod
13 extruxerat ante porticum, vt per ſingulos
dies offerretur in eo iuxta præceptum Moyſi,
in ſabbathis & in calendis, & in feſtis die-
bus ter per annum, id eſt, in Solennitate a-
zymorum, & in Solennitate hebdomadarũ,
14 & in Solennitate tabernaculorum. Et con-
ſtituit iuxta diſpoſitionem Dauid patris ſui
officia ſacerdotum in miniſterijs ſuis: & Le-
uitas in ordine ſuo, vt laudarent, & mini-
ſtrarent coram ſacerdotibus iuxta ritum
vniuſcuiuſq; diei: & ianitores in diuiſioni-
bus ſuis per portam & portam: ſic enim præ-
15 ceperat Dauid homo Dei. Nec prætergreſsi
D ſunt de mandatis regis tã ſacerdotes, quam
Leuitæ, ex omnibus quæ præceperat, & in
16 cuſtodijs theſaurorum. Omnes impenſas
præparatas habuit Salomon, ex eo die quo
fundauit domum Domini, vſq; in diem quo
17 perfecit eam. Tunc abijt Salomõ in Aſion-
gaber, & in Ailath ad orã Maris-rubri, quæ
18 eſt in Terra-edom. Miſit autem ei Hiram
per manus ſeruorum ſuorum naues, & nau-
tas gnaros maris, & abierunt cum ſeruis
Salomonis in Ophir: tuleruntq; inde qua-
dringenta quinquaginta talenta auri, &
attulerunt ad regem Salomonem.

CAP. IX.

1 REgina quoq; Saba cùm audiſſet famam 3.Re.10.a.1.
A Salomonis, venit vt tentaret eum in Mat.12.d.
ænigmatibus, in Ieruſalem: cũ magnis opi- 42.
bus & camelis, qui portabant aromata, & Luc.11.d.31.
auri plurimum, gemmaſq; pretioſas. Cumq;
veniſſet ad Salomonẽ, locuta eſt ei quæcun-
2 que erant in corde ſuo. Et expoſuit ei Sa-
lomon omnia quæ propoſuerat: nec quiſquã
3 fuit quod non perſpicuum ei fecerit. Quæ
poſtquam vidit ſapientiam ſcilicet Salomo-
4 nis, & domum quam ædificauerat, necnon
& cibaria menſæ eius, & habitacula ſeruo-
rum, & officia miniſtrorum eius, & veſti-
menta eorum, pincernas quoq; & veſtes eo-
rum, & victimas quas immolabat in domo

Domini:

Domini: non erat præ ſtupore vltrà in ea
ſpiritus. ¶ Dixitq; ad regem, Verus eſt ſermo 5
quem audieram in terra mea de virtutibus
& ſapientia tua. ¶ Non credebam narranti- 6
bus, donec ipſa veniſſem, & vidiſſent oculi B
mei: & probaſſem vix medietatem ſapiētiæ
tuæ mihi fuiſſe narratam: viciſti famam
virtutibus tuis. ¶ Beati viri tui, & beati 7
ſerui tui, hi qui aßiſtunt coram te omni tem
pore, et audiunt ſapientiam tuam. ¶ Sit Do- 8
minus Deus tuus benedictus, qui voluit te
ordinare ſuper thronum ſuū regem Domini
Dei tui. Quia diligit Deus Iſrael, & vult
ſeruare eum in æternum: idcirco poſuit te ſu-
per eum regem, vt facias iudicia atq; iu-
ſtitiam. ¶ Dedit autem regi centum viginti 9
talenta auri, & aromata multa nimis, &
gemmas pretioſiſſimas: non fuerunt aroma-
ta talia, vt hæc quæ dedit regina Saba regi
Salomoni. ¶ Sed & ſerui Hiram cum ſeruis 10
Salomonis attulerunt aurum de Ophir, & C
3.Re.10.b.11 ligna thyina, & gemmas pretioſiſſimas. ¶ De 11
quibus fecit rex, de lignis ſcilicet thyinis,
gradus in domo Domini & in domo regia:
citharas quoq; & pſalteria cantoribus, nun-
quam viſa ſunt in terra Iuda ligna talia.
¶ Rex autem Salomon dedit reginæ Saba cū- 12
cta quæ voluit, & quæ poſtulauit, & multo
plura quam attulerat ad eum: quæ reuerſa,
abijt in terram ſuam cum ſeruis ſuis. ¶ Erat 13
autem pondus auri quod afferebatur Salo- D
moni per ſingulos annos, ſexcenta ſexaginta
ſex talenta auri: ¶ excepta ea ſumma quam 14
legati diuerſarum gentium, & negotiatores
afferre conſueuerant, omnesq; reges Arabiæ,
& ſatrapæ terrarum, qui comportabant au-
rum & argentū Salomoni. ¶ Fecit igitur rex 15
Salomon ducentas haſtas aureas de ſumma
ſexcentorum aureorum, qui in ſingulis haſtis
expendebantur. ¶ Trecenta quoq; ſcuta au- 16
rea trecentorum aureorum quibus tegeban-
tur ſingula ſcuta: poſuitq; ea rex in arma-
mentario, quod erat conſitum nemore. ¶ Fecit 17
quoq; rex ſolium eburneum grāde: & veſti-
uit illud auro mundiſſimo. ¶ Sex quoq; gra- 18
dus, quibus aſcendebatur ad ſolium: & ſca- E
bellū aureum, & brachiola duo altrinſecus,
& duos leones ſtantes iuxta brachiola: ¶ ſed 19
& alios duodecim leunculos ſtantes ſuper
ſex gradus ex vtraq; parte. non fuit tale ſo-
lium in vniuerſis regnis. ¶ Omnia quoque 20
vaſa conuiuij regis erant aurea: & vaſa do-
mus ſaltus Libani ex auro puriſſimo. Argē-
tum enim in diebus illis pro nihilo reputa-
batur. ¶ Siquidē naues regis ibant in Thar- 21
ſis cum ſeruis Hiram, ſemel in annis tribus:
& deferebant inde aurum & argentum, &
ebur, & ſimias, & pauos. ¶ Magnificatus eſt 22
igitur Salomon ſuper omnes reges terræ præ
diuitijs & gloria. ¶ Omnesq; reges terrarum 23
deſiderabant videre faciem Salomonis: vt F
audirent ſapientiam quam dederat Deus in
24 corde eius. ¶ Et deferebant ei munera, vaſa
argentea & aurea, & veſtes, & arma, &
aromata, equos & mulos, per ſingulos annos.
25 ¶ Habuit quoque Salomon quadraginta mil-
lia equorum in ſtabulis: & curruum, equi-
tumque duodecim millia: conſtituitq; eos in
vrbibus quadrigarum, & vbi erat rex in
26 Ieruſalem. ¶ Exercuit etiam poteſtatem ſu-
per cunctos reges à flumine Euphrate vſq;
G terram Philiſthinorum, & vſq; ad terminos
27 Aegypti. ¶ Tantamq; copiam præbuit argenti
in Ieruſalem quaſi lapidum: & cedrorum
tantam multitudinem velut ſycomororum
28 quæ gignuntur in campeſtribus. ¶ Adduce-
bantur autem ei equi de Aegypto, cunctisq;
29 regionibus. ¶ Reliqua autem opera Salomo-
nis priorum & nouiſſimorum ſcripta ſunt in
verbis Nathan prophetæ, & in libris Abiæ
Silonitis, in viſione quoque Addo Videntis,
30 contra Ieroboam filium Nabat. ¶ Regnauit
autem Salomon in Ieruſalem ſuper omnem
31 Iſrael quadraginta annis. ¶ Dormiuitq; cum
patribus ſuis: & ſepelierunt eum in ciui-
tate Dauid: regnauitq; Roboam filius eius
pro eo.

CAP. X.

1 PRofectus eſt autem Roboam in Sichem: 3.Re.12.a.1.
A illuc enim cunctus Iſrael conuenerat, vt
2 conſtituerent eum regem. ¶ Quod cùm audiſ-
ſet Ieroboam filius Nabat, qui erat in Ae-
gypto (fugerat quippe illuc ante Salomonē)
3 ſtatim reuerſus eſt. ¶ Vocaueruntq; eum, &
venit cum vniuerſo Iſrael, & locuti ſunt ad
4 Roboam, dicentes, ¶ Pater tuus duriſſimo iu-
go nos preſſit: tu leuiora impera patre tuo,
qui nobis impoſuit grauem ſeruitutem, &
paululum de onere ſubleua vt ſeruiamus ti-
5 bi. ¶ Qui ait, Poſt tres dies reuertimini ad
6 me. Cumq; abijſſet populus, ¶ inijt conſilium
cum ſenibus qui ſteterant coram patre eius
Salomone, dum adhuc viueret, dicens, Quid
7 datis conſilij, vt reſpondeā populo? ¶ Qui di-
B xerunt ei, Si placueris populo huic, & linie-
ris eos verbis clementibus, ſeruient tibi om-
8 ni tempore. ¶ At ille reliquit conſilium ſenū,
& cum iuuenibus tractare cœpit, qui cum eo
nutriti fuerant, & erant in comitatu illius.
9 ¶ Dixitque ad eos, Quid vobis videtur? vel
reſpondere quid debeo populo huic, qui dixit
mihi, Subleua iugum quod impoſuit nobis
10 pater tuus? ¶ At illi reſponderunt vt iu-
uenes & nutriti cum eo in delicijs, atque
dixerunt, Sic loquēris populo qui dixit tibi;
C Pater tuus aggrauauit iugum noſtrum, tu
ſubleua: & ſic reſpondebis ei, Minimus digi-
tus meus groſſior eſt lumbis patris mei.
11 ¶ Pater meus impoſuit vobis graue iugum,
& ego maius pondus apponam: pater meus
cecidit vos flagellis, ego verò cædam vos
12 ſcorpionibus. ¶ Venit ergo Ieroboam, & vni-

uerſus populus ad Roboam die tertio, ſicut
præceperat eis. ¶ Reſponditq́; rex dura, dere- 13
licto conſilio ſeniorum, ¶ locutuſq́; eſt iuxta 14
iuuenum voluntatē, Pater meus graue vo-
bis impoſuit iugum: quod ego grauius faciā:
pater meus cecidit vos flagellis: ego vero ca-
dam vos ſcorpionibus. ¶ Et nō acquieuit po- 15
puli precibus: erat enim voluntatis Dei, vt
3.Re.12.c.29 compleretur ſermo eius, ‖ quem locutus fue-
rat per manum Ahiæ Silonitis ad Ieroboam
filium Nabat. ¶ Populus autē vniuerſus re- 16
ge duriora dicente, ſic locutus eſt ad eum, Nō D
eſt nobis pars in Dauid, neque hæreditas in
filio Iſai. Reuertere in tabernacula tua Iſ-
rael, tu autem paſce domū tuam Dauid. Et
abijt Iſrael in tabernacula ſua. ¶ Super filios 17
autem Iſrael, qui habitabant in ciuitatibus
Iuda, regnauit Roboam. ¶ Miſitq́; rex Roboā 18
Aduram, qui præerat tributis, & lapidaue-
runt eum filij Iſrael, & mortuus eſt: porrò
rex Roboam currum feſtinauit aſcendere, &
fugit in Ieruſalem. ¶ Receſſitq́; Iſrael a domo 19
Dauid vſque ad diem hanc.

CAP. XI.

VEnit autem Roboam in Ieruſalem, & 1
3.Re.12.d.21 conuocauit Vniuerſam domum Iuda, & A
Ben-iamin, cētum octoginta millia electorū
atq́; bellantium, vt dimicaret contra Iſrael,
& conuerteret ad ſe regnum ſuum. ¶ Factuſ- 2
que eſt ſermo Domini ad Semeiam hominem
Dei, dicens, ¶ Loquere ad Roboam filium Sa- 3
lomonis regem Iuda, & ad vniuerſum Iſra-
el qui eſt in Iuda & Ben-iamin. ¶ Hæc dicit 4
Dominus, Non aſcendetis, neq́; pugnabitis
ↄ.3. cōtra fratres veſtros — reuertatur vnuſquiſ-
que in domū ſuam, quia mea hoc geſtum eſt
voluntate, Qui cùm audiſſent ſermonem B
Domini, reuerſi ſunt, nec perrexerunt contra
Ieroboam. ¶ Habitauit autem Roboam in Ie- 5
ruſalem, & ædificauit ciuitates muratas in 6
Iuda. ¶ Extruxitq́; Beth-lehem & Etam, & 7
Thecue, ¶ Bethſur quoque, & Socho, & Odol- 8
lam, ¶ necnon & Geth, & Mareſa, & Ziph: 9
¶ ſed & Aduram, & Lachis, & Azeca: ¶ Sa- 10
raa quoq́;, & Aialon, & Hebron, quæ erant
in Iuda & Ben-iamin, ciuitates munitiſſi-
mas. ¶ Cumq́; clauſiſſet eas muris, poſuit in 11
eis principes, ciborumq́; horrea, hoc eſt, olei 12
& vini. ¶ Sed & in ſingulis vrbibus fecit
armamentaria: ſcutorū & haſtarum: firma-
uitq́; eas ſumma diligentia: & imperauit ſu 13
per Iudam & Ben-iamin. ¶ Sacerdotes au- C
tem & Leuitæ qui erant in vniuerſo Iſrael,
venerunt ad eum de cunctis ſedibus ſuis,
¶ relinquētes ſuburbana, et poſſeſſiones ſuas, 14
& tranſeuntes ad Iudam & Ieruſalem: eo
quod abieciſſet eos Ieroboam, & poſteri eius,
3.Re.12.g.31 ne ſacerdotio Domini fungerentur. ¶ Qui cō- 15
ſtituit ſibi ſacerdotes excelſorū & dæmonio-
rum, vitulorumq́; quos fecerat. ¶ Sed & de 16
cunctis tribubus Iſrael, quicunq́; dederant
cor ſuum vt quærerent Dominum Deum
Iſrael, venerunt in Ieruſalem ad immolan-
dum victimas ſuas coram Domino Deo pa-
17 trum ſuorum. ¶ Et roborauerunt regnum Iu-
da & confirmauerunt Roboam filium Salo-
monis per tres annos: ambulauerunt enim in
vijs Dauid & Salomonis, annis tantum tri-
18 bus. ¶ Duxit autem Roboam vxorem Maha-
D lath, filiam Ierimoth filij Dauid: Abi-hail
19 quoq́; filiam Eliab filij Iſai, ¶ quæ peperit ei
20 filios Ieus, & Somoriam, & Zoom. ¶ Poſt hanc
quoque accepit Maacha filiam Abſalom, quæ
peperit ei Abia & Ethai, Ziza, & Salomith.
21 ¶ Amauit autem Roboam Maacha filiam
Abſalom ſuper omnes vxores ſuas, & concu-
binas: nam vxores decem & octo duxerat,
concubinas autem ſexaginta: & genuit vi-
22 ginti octo filios, & ſexaginta filias. ¶ Con-
ſtituit vero in capite Abiam filium Maacha
ducem ſuper omnes fratres ſuos: ipſum enim
23 regem facere cogitabat, ¶ quia ſapientior
fuit, & potentior ſuper omnes filios eius, &
in cunctis finibus Iuda, & Ben-iamin, &
in vniuerſis ciuitatibus muratis: præbuitq́;
eis eſcas plurimas, & multas petiuit vxo-
res.

CAP. XII.

1 CVmq́; roboratum fuiſſet regnum Ro-
A boam & confortatum, dereliquit legem
2 Domini, & omnis Iſrael cum eo. ¶ ‖ Anno 3.Re.14.f.25
autem quinto regni Roboam, aſcendit Seſac
rex Aegypti in Ieruſalem, (quia peccaue-
3 rant Domino) ¶ cum mille ducentis curri-
bus, & ſexaginta millibus equitum: nec e-
rat numerus vulgi quod venerat cum eo ex
Aegypto Lybies ſcilicet, & Troglodytæ, &
4 Aethiopes. ¶ Cepitq́; ciuitates munitiſſimas
5 in Iuda, & venit vſque in Ieruſalem. ¶ Se-
meias autem propheta ingreſſus eſt ad Ro-
boam, & principes Iuda, qui congregati fue-
rant in Ieruſalem, fugientes Seſac: dixitq́;
ad eos, Hæc dicit Dominus, Vos reliquiſtis
6 me, & ego reliqui vos in manu Seſac. ¶ Cō-
B ſternatiq́; principes Iſraël, & rex, dixerunt,
7 Iuſtus eſt Dominus. ¶ Cumq́; vidiſſet Do-
minus quod humiliati eſſent, factus eſt ſer-
mo Domini ad Semeiam, dicens, Quia hu-
miliati ſunt, non diſperdam eos: daboq́; eis
pauxillum auxilij, & non ſtillabit furor
meus ſuper Ieruſalem per manum Seſac.
8 ¶ Veruntamen ſeruient ei: vt ſciant diſtan-
tiam ſeruitutis meæ, & ſeruitutis regni ter
9 rarum. ¶ Receſſit itaq́; Seſac rex Aegypti ab
Ieruſalem, ſublatis theſauris domus Domi-
C ni, & domus Regis, omniaq́; ſecum tulit: &
10 clypeos aureos quos fecerat Salomon, ¶ pro
quibus fecit rex æneos, et tradidit illos prin-
cipibus ſcutariorum qui cuſtodiebant veſti-
11 bulum palatij. ¶ Cumq́; introiret rex do-
mum Domini, veniebant ſcutarij & tolle-
bant eos: iterumq́; referebant eos ad arma-
12 mentarium ſuum. ¶ Veruntamen quia
hu-

humiliati ſunt, auerſa eſt ab eis ira Domi-
ni, nec deleti ſunt penitus: ſiquidem in Iuda
3.Re.14.c.21 inuenta ſunt opera bona. ¶‖Confortatus eſt 13
ergo rex Roboam in Ieruſalē, atque regnauit:
quadraginta autem & vnius anni erat cùm
regnare cœpiſſet: & decem & ſeptem annis
regnauit in Ieruſalem, vrbe quam elegit
Dominus, vt confirmaret nomen ſuum ibi, D
de cunctis tribubus Iſrael: nomen autē ma-
tris eius Naama Ammanitis. ¶Fecit autem 14
malum, & non præparauit cor ſuū vt quæ-
reret Dominum. ¶Opera vero Roboam pri- 15
ma & nouiſſima ſcripta ſunt in libris Se-
meia Prophetæ, & Addo Videntis, & diligen-
ter expoſita: pugnaueruntque aduerſum ſe Ro-
boam & Ierobeam cunctis diebus. ¶Et dor- 16
miuit Roboam cum patribus ſuis: ſepultusque
eſt in Ciuitate-Dauid. Et regnauit Abia fi-
lius eius pro eo.

CAP. XIII.

ANno octauodecimo regis Ieroboam, re- 1
3.Re.15.a.2. gnauit Abia ſuper Iudam. ¶Tribus an- 2
nis regnauit in Ieruſalem: nomenque matris A
eius Michaia, filia Vriel de Gabaa: & erat
3.Re.15.a.7. bellum inter Abiam & Ieroboam. ¶‖Cumque 3
"quadrin- iniſſet Abia certamen, & haberet bellicoſiſ-
genta 6. ſimos viros, & electorū "quadraginta' mil-
"octingen- lia: Ieroboam inſtruxit econtra aciem" octo-
ta 4. ginta' millia virorū, qui & ipſi electi erāt,
& ad bella fortiſſimi. ¶Stetit ergo Abia ſu- 4
per montem Semeron, qui erat in Ephraim,
& ait, Audi Ieroboā, & omnis Iſrael. ¶Num 5
ignoratis quod Dominus Deus Iſrael dede-
rit regnum Dauid ſuper Iſrael in ſempiter-
num, ipſi & filijs eius in pactum ſalis? ¶(Et 6
ſurrexit Ieroboam filius Nabat, ſeruus Salo-
3.Re.11.c.26 monis filij Dauid: ‖ & rebellauit contra Do-
minum ſuum. ¶Congregatique ſunt ad eū vi- 7
ri vaniſſimi, & filij Belial: & præualuerunt
contra Roboam filium Salomonis: porro Ro-
boam erat rudis, & corde pauido, nec potuit
reſiſtere eis.) ¶Nunc ergo vos dicitis quod 8
reſiſtere poſſitis regno Domini, quod poſſidet B
per filios Dauid: habetiſque grandem populi
multitudinem, atque vitulos aureos quos
3.Re.12.g.31 fecit vobis Ieroboam in deos: ¶‖Et eiecistis 9
ſacerdotes Domini, filios Aaron, atque Leui-
tas: & feciſtis vobis ſacerdotes ſicut omnes
populi terrarum: quicunque venerit, & ini-
tiauerit manum ſuam in tauro de bobus, &
in arietibus ſeptem, fit ſacerdos eorum qui
non ſunt dij. ¶Noſter autem Dominus Deus 10
eſt, quem non relinquimus: ſacerdoteſquè
miniſtrant Domino de filijs Aaron: & Leui-
tæ ſunt in ordine ſuo. ¶Holocauſta quoque 11
offerunt Domino per ſingulos dies mane &
veſpere: & thymiama iuxta legis præcepta
confectum, & proponuntur panes in menſa
mundiſſima, eſtquè apud nos candelabrum
aureum, & lucerna eius, vt accendantur
ſemper ad veſperam: nos quippe cuſtodimus
præcepta Domini Dei noſtri, quem vos reli-
12 liquiſtis. ¶Ergo in exercitu noſtro dux Deus
C eſt, & ſacerdotes eius, qui clangunt tubis, &
reſonant contra vos: filij Iſrael nolite pu-
gnare contra Dominum Deum patrum ve-
13 ſtrorum, quia non vobis expedit. ¶Hæc illo
loquente, Ieroboam retro moliebatur inſi-
dias. Cumque ex aduerſo hoſtium ſtaret, igno-
14 rantem Iudam ſuo ambiebat exercitu. ¶Re-
ſpiciensque Iudas, vidit inſtare bellum ex ad-
uerſo & poſt tergum, & clamauit ad Domi-
num: ac ſacerdotes tubis canere cœperunt.
15 ¶Omneſque viri Iuda vociferati ſunt: & ecce
illis clamantibus perterruit Deus Ieroboam,
& omnem Iſrael qui ſtabat ex aduerſo Abia
16 & Iuda. ¶Fugeruntque filij Iſrael Iudam, &
17 tradidit eos Deus in manu eorum. ¶Percuſ-
D ſit ergo eos Abia, & populus eius plaga ma-
gna: & corruerūt vulnerati ex Iſrael "quin- "quingen-
18 quaginta' millia virorum fortium. ¶Hu- ta 5.
miliatique ſunt filij Iſrael in tempore illo: &
vehementiſſime confortati filij Iuda, eo
quod ſperaſſent in Domino Deo patrum ſuo-
19 rum. ¶Perſecutus eſt autem Abia fugien-
tem Ieroboam: & cepit ciuitates eius, Beth-
el & filias eius: & Ieſana cum filiabus ſuis:
20 Ephron quoque & filias eius. ¶Nec valuit
vltra reſiſtere Ieroboam in diebus Abia,
quem percuſſit Dominus, & mortuus eſt.
21 ¶Igitur Abia, confortato imperio ſuo, accepit
vxores quatuordecim procreauitque viginti-
22 duos filios, & ſedecim filias. ¶Reliqua autem
ſermonum Abia, viarumque & operum eius,
ſcripta ſunt diligentiſſime in libro Addo
Prophetæ.

CAP. XIIII.

1 DOrmiuit autē Abia cum patribus ſuis, 3.Re.15.a.8.
A & ſepelierunt eum in Ciuitate-Da-
uid: regnauitque Aſa filius eius pro eo, in cu-
2 ius diebus quieuit terra annis decem. ¶Fecit
autem Aſa quod bonum & placitum erat in
3 conſpectu" Dei ſui, ¶& ſubuertit altaria pe- "Domini 5.
regrini cultus, & excelſa, & confregit ſta-
4 tuas, lucoſque ſuccidit. ¶Et præcepit Iudæ vt
quæreret Dominum Deum patrum ſuorum,
5 & faceret legem, & vniuerſa mandata. ¶Et
abſtulit de cunctis vrbibus Iuda aras &
6 phana, & regnauit in pace. ¶Ædificauit
quoque vrbes munitas in Iuda, quia quietus
erat, & nulla temporibus eius bella ſurrexe-
7 rant, pacem Domino largiente. ¶Dixit autē
B Iudæ, Ædificemus ciuitates iſtas, & valle-
mus muris, & roboremus turribus, & portis,
& ſeris: donec à bellis quieta ſunt omnia, eo
quod quæſierimus Dominum Deum patrum
noſtrorum, & dederit nobis pacē per gyrum.
Ædificauerunt igitur, & nullū in extruendo
8 impedimentum fuit. ¶Habuit autem Aſa in
exercitu ſuo portantium ſcuta & haſtas,
de Iuda trecenta millia: de Ben-iamin ve-
rò ſcutariorum, & ſagittariorum, ducenta

*ſeptuaginta 9.

*octoginta' millia: omnes iſti viri fortiſſi-
mi. ¶ Egreſſus eſt autem contra eos Zara Ae- 9
thiops cum exercitu ſuo, decies centena mil- C
lia, & curribus trecẽtis: & venit vſq; Ma-
reſa. ¶ Porrò Aſa perrexit obuiam ei, & in- 10
ſtruxit aciem ad bellum in Valle-Sephátha,

2.Re.14.b.6

qua eſt iuxta Mareſa. ¶ ‖Et inuocauit Do- 11
minum Deum, & ait, Domine non eſt apud
te vlla diſtantia, vtrum in paucis auxilie-
ris, an in pluribus: adiuua nos Domine Deus
noſter: in te enim, & in tuo nomine haben-
tes fiduciam venimus contra hanc multitu-
dinem. Domine, Deus noſter tu es, non præ-
ualeat contra te homo. ¶ Exterruit itaq; Do- 12
minus Aethiopes coram Aſa & Iuda: fuge- D
runtq; Aethiopes. ¶ Et perſecutus eſt eos A- 13
ſa, & populus qui cum eo erat, vſque Géra-
ra: & ruerunt Aethiopes vſq; ad interneciо-
nem, quia Domino cædente contriti ſunt, &
exercitu illius præliante. Tulerunt ergo ſpo-
lia multa. ¶ Et percuſſerunt ciuitates omnes 14
per circuitum Gerara: grandis quippe cun-
ctos terror inuaſerat: & diripuerunt vrbes,
& multam prædam aſportauerunt. ¶ Sed & 15
caulas ouium deſtruentes, tulerunt pecorum
infinitam multitudinem, & camelorum: re-
uerſiq; ſunt in Ieruſalem.

CAP. XV.

3.Re.15.c.22

AZarias autẽ filius Obed, facto in ſe ſpi- 1
ritu Dei, ¶ egreſſus eſt in occurſum Aſa, 2
& dixit ei, Audite me Aſa, & omnis Iuda A
& Ben-iamin, Dominus vobiſcũ, quia fui-
ſtis cum eo. Si quæſieritis eum, inuenietis: ſi
autem dereliqueritis eum, derelinquet vos.
¶ Tranſibunt autẽ multi dies in Iſrael abſq; 3
Deo vero, & abſq; ſacerdote doctore, & abſ-
que lege. ¶ Cumq; reuerſi fuerint in angu- 4

* & clamauerint

ſtia ſua, *ad Dominũ Deum Iſrael, & quæ-
ſierint eum, reperient eum. ¶ In tempore illo 5
non erit pax egredienti & ingredienti: ſed
terrores vndique in cunctis habitatoribus
terrarum. ¶ Pugnabit enim gens contra gen- 6
tem, & ciuitas contra ciuitatem: quia Do-
minus conturbabit eos in omni anguſtia. B
¶ Vos ergo confortamini, & non diſſoluantur 7
manus veſtræ: erit enim merces operi ve-
ſtro. ¶ Quod cùm audiſſet Aſa, verba ſcilicet, 8
& prophetiam Azariæ filij Obed Prophetæ,
confortatus eſt, & abſtulit idóla de omni ter-
ra Iuda, & de Ben-iamin, & ex vrbibus,
quas ceperat, montis Ephráim: & dedicauit
altare Domini quod erat ante porticum Do-
mini. ¶ Congregauitq; vniuerſum Iudam & 9
Ben-iamin, & aduenas cũ eis de Ephráim, C
& de Manaſſe, & de Simeon: plures enim ad
eum confugerant ex Iſrael, videntes quod
Dominus Deus illius eſſet cum eo. ¶ Cumq; 10
veniſſent in Ieruſalem menſe tertio, anno
decimoquinto regni Aſa, ¶ immolauerũt Do- 11
mino in die illa de manubijs & præda quam
adduxerant, boues ſeptingentos, & arietes

12 ſeptem millia. ¶ Et intrauit ex more ad cor-
roborandum fœdus, vt quærerent Dominum
Deum patrum ſuorum in toto corde, & in
13 tota anima ſua. ¶ Si quis autem, inquit, nõ
quæſierit Dominum Deum Iſrael, moriatur,
a minimo vſq; ad maximum, a viro vſque
14 ad mulierem. ¶ Iurauerúntq; Domino voce
D magna in iubilo, & in clangore tubæ, & in
15 ſonitu buccinarum ¶ omnes qui erant in Iu-
da cum execratione: in omni enim corde ſuo
iurauerunt, & in tota voluntate quæſierunt
eum & inuenerunt: præſtititq; eis Dominus
16 requiem per circuitum. ¶ Sed & Maacham
matrem Aſa regis ex auguſto depoſuit im-
perio, eo quod feciſſet in luco ſimulachrum
Priapi: quod omne contriuit, & in fruſta
comminuens combuſſit in Torrente-cedron.
17 ¶ Excelſa autem derelicta ſunt in Iſrael. at-
tamen cor Aſa erat perfectum cunctis die-
18 bus eius. ¶ Eaq; quæ vouerat pater ſuus, &
ipſe, intulit in domum Domini: argentum
& aurum, vaſorumque diuerſam ſupellecti-
19 lem. ¶ Bellum vero non fuit vſq; ad *trice-
ſimum' annum regni Aſa.

* triceſimũ quintum i.

CAP. XVI.

3.Re.15.d.18

1 ANno autem triceſimoſexto regni eius
A aſcendit Baaſa rex Iſrael in Iudam, &
muro circũdabat Rama, vt nullus tutè poſ-
2 ſet egredi & ingredi de regno Aſa. ¶ Protulit
autem Aſa argentum & aurum de theſauris
domus Domini, & de theſauris regis: miſitq;
ad Ben-adad regem Syriæ, qui habitabat in
3 Damaſco, dicens, ¶ Fœdus inter me et te eſt:
pater quoq; meus & pater tuus habuere cõ-
cordiam, quam ob rem miſi tibi argentum &
aurum, vt rupto fœdere quod habes cũ Baa-
4 ſa rege Iſrael, facias eũ a me recedere. ¶ Quo
comperto Ben-adád miſit principes exerci-
tuum ſuorum ad vrbes Iſrael: qui percuſſe-
runt Ahion, & Dan, & Abel-maim, & v-
5 niuerſas vrbes Nephthali muratas. ¶ Quod
cùm audiſſet Baaſa, deſijt ædificare Rama,
6 & intermiſit opus ſuum. ¶ Porro Aſa rex aſ-
B ſumpſit vniuerſum Iudam, & tulerunt la-
pides de Rama, & ligna quæ ædificationi
præparauerat Baaſa: ædificauitq; ex eis Ga-
7 baa, & Maſpha. ¶ In tempore illo venit Ha-
nani Propheta ad Aſam regem Iuda, & di-
xit ei, Quia habuiſti fiduciam in rege Syriæ,
& non in Domino Deo tuo: idcirco euaſit Sy-
8 riæ regis exercitus de manu tua. ¶ ‖ Nonne

Supr.14.c.9

C Aethiopes & Libyes multo plures erãt qua-
drigis & equitibus, & multitudine nimia:
quos, cùm in Domino credidiſſes, tradidit in
9 manu tua? ¶ Oculi enim Domini contẽplan-
tur vniuerſam terram, & præbent fortitu-
dinem his ‖ qui corde perfecto credunt in eũ.

Ioan.7.f.48

Stultè igitur egiſti, & propter hoc ex præ-
ſenti tempore aduerſum te bella conſurgent.
10 ¶ Iratus Aſa aduerſus Videntem, iuſſit eum
mitti in neruum: valde quippe ſuper hoc
fuerat

ſuerat indignatus: & interfecit de populo in
tempore illo plurimos. ¶ Opera autẽ Aſa pri- 11
ma & nouiſſima ſcripta ſunt in libro regum
Iuda & Iſrael. ¶ Aegrotauit etiam Aſa anno 12
tricesſimonono regni ſui, dolore pedum vehe- D
mentiſſimo, & nec in infirmitate ſua quæ-
ſiuit Dominum, ſed magis in medicorum ar-
te confiſus eſt. ¶ Dormiuitq; cum patribus 13
ſuis: & mortuus eſt anno quadrageſimo
primo regni ſui. ¶ Et ſepelierunt eum in ſe- 14
pulchro ſuo quod foderat ſibi in Ciuitate
Dauid, poſueruntq; eum ſuper lectum ſuum
plenũ aromatibus & vnguentis meretricijs,
quæ erant pigmentariorum arte confecta, &
combuſſerunt ſuper eum ambitione nimia.

CAP. XVII.

3.Re.15.c.24 REgnauit autem Ioſaphat filius eius pro 1
eo, & inualuit cõtra Iſrael. ¶ Conſtituit 2
quẽ militũ numeros in cunctis vrbibus Iu- A
da, quæ erant vallata muris. Præſidiaq; di-
ſpoſuit in terra Iuda, & in ciuitatibus E-
phraim quas ceperat Aſa pater eius. ¶ Et 3
fuit Dominus cũ Ioſaphat, quia ambulauit
in vijs Dauid patris ſui primis: & non ſpe-
rauit in Baalim, ¶ ſed in Deo patris ſui, & 4
perrexit in præceptis illius, & nõ iuxta pec-
cata Iſraël. ¶ Confirmauitq; Dominus regnũ 5
in manu eius: & dedit omnis Iuda munera
Ioſaphat: factæq; ſunt ei infinitæ diuitiæ, &
multa gloria. ¶ Cumq; ſumpſiſſet cor eius au 6
daciam propter vias Domini, etiam excelſa B
& lucos de Iuda abſtulit. ¶ Tertio autem an- 7
no regni ſui miſit de principibus ſuis Ben-
hail, & Obdiam, & Zachariam, & Natha-
nael, & Michaam, vt docerent in ciuitati-
bus Iuda: ¶ & cum eis Leuitas, Semeiam, & 8
Nathaniã, & Zabadiam, Aſael quoq; & Se-
miramoth & Ionathan, Adoniamq; & To-
biam & Thob-adoniam Leuitas: & cum eis
Eliſama, & Ioram ſacerdotes: ¶ docebantque 9
populum in Iuda, habentes librum legis Do-
mini: & circuibant cunctas vrbes Iuda, atq;
erudiebant populum. ¶ Itaque factus eſt pa- 10
uor Domini ſuper omnia regna terrarũ quæ C
erant per gyrum Iuda: nec audebant bellare
contra Ioſaphat. ¶ Sed & Philiſthæi Ioſaphat 11
munera deferebant, & vectigal argenti: A-
rabes quoq; adducebant pecora arietum ſe-
ptem millia ſeptingentos, & hircos totidem.
¶ Creuit ergo Ioſaphat, & magnificatus eſt 12
vſque in ſublime: atque ædificauit in Iuda
domos adinſtar turrium, vrbeſq; muratas.
¶ Et multa opera parauit in vrbibus Iuda: 13
viri quoq; bellatores, & robuſti erant in Ie-
ruſalem, ¶ quorum iſte numerus per domos 14
" principes 3. atq; familias ſingulorum: In Iuda " prin-
ceps exercitus, Ednas dux, & cum eo robu-
ſtiſſimi viri trecenta millia. ¶ Poſt hunc Io- 15
hanan princeps, & cum eo ducenta octogin- D
ta millia. ¶ Poſt illum quoq; Amaſias filius 16
Zechri, conſecratus Domino, & cum eo du-
17 centa millia virorum fortium. ¶ Hunc ſe-
quebatur robuſtus ad prælia Eliada, & cum
eo tenentium arcum & clypeum ducenta
18 millia. ¶ Poſt iſtum etiam Iozabad: & cum
eo centum octoginta millia expeditorum mi-
19 litum. ¶ Hi omnes erant ad manum regis,
exceptis alijs quos poſuerat in vrbibus mu-
ratis, in vniuerſo Iuda.

CAP. XVIII.

1 FVit ergo Ioſaphat diues & inclytus mul- 3.Re.22.a.2.
A tum, & affinitate coniunctus eſt Achab.
2 ¶ Deſcenditque poſt annos ad eum in Sama-
riam: ad cuius aduentum mactauit Achab
arietes, & boues plurimos ipſi & populo qui
venerant cum eo: perſuaſitq; illi vt aſcende-
3 ret in Ramoth Galaad. ¶ Dixitq; Achab rex
Iſrael ad Ioſaphat regem Iuda, Veni mecum
in Ramoth-Galaad. Cui ille reſpondit, Vt
ego, & tu: ſicut populus tuus, ſic & populus
4 meus: tecumque erimus in bello. ¶ Dixit Io-
ſaphat ad regem Iſrael, Conſule obſecro in
5 præſentiarum ſermonem Domini. ¶ Congre-
B gauit igitur rex Iſrael prophetarum qua-
dringẽtos viros, & dixit ad eos, In Ramoth-
Galaad ad bellandũ ire debemus, an quieſ-
cere? At illi, Aſcende, inquiunt, & tradet
6 Deus in manu regis. ¶ Dixitq; Ioſaphat,
Nunquid non eſt hic propheta Domini, vt
7 ab illo etiam requiramus? ¶ Et ait rex Iſ-
rael ad Ioſaphat, Eſt vir vnus à quo poſſu-
mus quærere Domini voluntatem: ſed ego
odi eum, quia non prophetat mihi bonum,
ſed malum omni tempore: eſt autem Michæas
filius Iemla. Dixitq; Ioſaphat, Ne loquaris
8 rex hoc modo. ¶ Vocauit ergo rex Iſrael v-
num de eunuchis, & dixit ei, Voca cito Mi-
9 chæam filium Iemla. ¶ Porro rex Iſrael &
Ioſaphat rex Iuda vterque ſedebant in ſo-
lio ſuo veſtiti cultu regio, ſedebant autem in
area iuxta portam Samariæ, omneſq; pro-
10 phetæ vaticinabantur coram eis. ¶ Sedecias
C vero filius Chanaana fecit ſibi cornua fer-
rea, & ait, Hæc dicit Dominus, His ven-
11 tilabis Syriam, donec conteras eam. ¶ Om-
neſq; prophetæ ſimiliter prophetabant, atque
dicebant, Aſcende in Ramoth-Galaad, &
proſperaberis, & tradet eos Dominus in
12 manu regis. ¶ Nuntius autem qui ierat ad
vocandum Michæam, ait illi, En, verba
omnium prophetarum vno ore bona regi an-
nuntiant: quæſo ergo te vt & ſermo tuus
ab eis non diſſentiat, loquariſq; proſpera.
13 ¶ Cui reſpondit Michæas, Viuit Dominus,
quia quodcunque dixerit mihi Deus meus,
14 hoc loquar. ¶ Venit ergo ad regem, Cui rex
D ait, Michæa, ire debemus in Ramoth-Ga-
laad ad bellandum, an quieſcere? Cui ille
reſpondit, Aſcendite: cuncta enim proſpera
euenient, & tradentur hoſtes in manus ve-
15 ſtras. ¶ Dixitq; rex: Iterum, atque iterum
te adiuro, vt mihi non loquaris, niſi quod

verum eſt in nomine Domini. ¶ At ille ait, 16
Vidi vniuerſum Iſrael diſperſum in monti-
bus, ſicut oues abſque paſtore: & dixit Do-
minus, Non habent iſti dominos: reuertatur
vnuſquiſque in domum ſuam in pace. ¶ Et 17
ait rex Iſrael ad Ioſaphat: Nonne dixi tibi
quod non prophetaret iſte mihi quicquam
boni, ſed ea quæ mala ſunt? ¶ At ille, Idcir- 18
co, ait, audite verbum Domini, Vidi Domi-
num ſedentem in ſolio ſuo, & omnem exer-
citum cæli aſſiſtentem ei a dextris, & à ſini- E
ſtris. ¶ Et dixit Dominus, Quis decipiet A- 19
chab regem Iſrael, vt aſcendat & corruat in
Ramoth-Galaad? Cumq; diceret vnus hoc
modo, & alter alio: ¶ proceſſit ſpiritus, & ſte- 20
tit coram Domino, & ait, Ego decipiam eum.
Cui Dominus, In quo, inquit, decipies? ¶ At 21
ille reſpondit, Egrediar, & ero ſpiritus men-
dax in ore omnium prophetarum eius. Di-
xitq; Dominus, Decipies, & præualebis: e-
gredere, & fac ita. ¶ Nunc igitur, ecce Domi- 22
nus dedit ſpiritum mendacij in ore omnium
prophetarum tuorum: & Dominus locutus
eſt de te mala. ¶ Acceſſit autem Sedecias fi- 23
lius Chanaana, & percuſſit Michææ maxil-
lam, & ait, Per quam viam tranſiuit Spi-
ritus Domini à me, vt loqueretur tibi? ¶ Di- 24
xitq; Michæas, Tu ipſe videbis in die illo
quando ingreſſus fueris cubiculum de cubi-
culo, vt abſcondaris. ¶ Præcepit autē rex Iſ- 25
rael, dicens, Tollite Michæam, & ducite eum F
ad Amon principem ciuitatis, & ad Ioas fi-
lium Amelech. ¶ Et dicetis, Hæc dicit rex, 26
Mittite hunc in carcerem, & date ei panis
modicum, & aquæ pauxillum, donec reuer-
tar in pace. ¶ Dixitq; Michæas, Si reuerſus 27
fueris in pace, non eſt locutus Dominus in
me. Et ait, Audite omnes populi. ¶ Igitur a- 28
ſcenderunt rex Iſrael, & Ioſaphat rex Iuda
in Ramoth-Galaad. ¶ Dixitq; rex Iſraël ad 29
Ioſaphat, Mutabo habitum, & ſic ad pugnam
vadam: tu autem induere veſtibus tuis.
Mutatoq; rex Iſrael habitu, venit ad bellū.
¶ Rex autem Syriæ præceperat ducibus equi- 30
tatus ſui dicens, Ne pugnetis contra mini-
mum, aut contra maximum, niſi contra ſolū
regem Iſraël. ¶ Itaq; cùm vidiſſent principes 31
equitatus Ioſaphat, dixerunt, Rex Iſrael eſt G
iſte. Et circundederunt eum dimicantes: at
ille clamauit ad Dominum, & auxiliatus eſt
ei, atq; auertit eos ab illo. ¶ Cùm enim vi- 32
diſſent duces equitatus quòd non eſſet rex
Iſraël, reliquerunt eum. ¶ Accidit autem vt 33
vnus è populo ſagittam in incertum iaceret,
& percuteret regem Iſrael inter ceruicem &
ſcapulas: at ille aurigæ ſuo ait, Conuerte ma-
num tuam, & educ me de acie, quia vulne-
ratus ſum. ¶ Et finita eſt pugna in die illo: 34
porro rex Iſraël ſtabat in curru ſuo contra
Syros vſque ad veſperam, & mortuus eſt oc-
cidente ſole.

CAP. XIX.

1 REuerſus eſt autem Ioſaphat rex Iuda in
A domum ſuam pacifice, in Ieruſalem.
2 ¶ Cui occurrit Iehu filius Hanani Videns, &
ait ad eum, Impio præbes auxilium, & his
qui oderunt Dominum amicitia iungeris: &
3 idcirco iram quidē Domini merebaris: ¶ ſed
bona opera inuenta ſunt in te, eo quod ab-
ſtuleris lucos de terra Iuda, & præparaueris
cor tuum, vt requireres ⌐Dominum' Deum ⌐.4.
4 ⌐patrum tuorum'. ¶ Habitauit ergo Ioſa- ⌐.3.
phat in Ieruſalem: rurſumq; egreſſus eſt ad
populum de Ber-ſabee vſq; ad montem E-
phraim, & reuocauit eos ad Dominū Deum
5 patrum ſuorum. ¶ Conſtituitq; iudices terræ
B in cunctis ciuitatibus Iuda munitis per ſin-
6 gula loca, ¶ & præcipiens iudicibus, Videte,
ait, quid faciatis: non enim hominis exerce-
tis iudicium, ſed Domini: & quodcunq; iu-
7 dicaueritis, in vos redundabit. ¶ Sit timor Deu.10.d.17
Domini vobiſcum: & cum diligentia cuncta Rom.2.b.11.
facite: non eſt enim apud Dominum Deum Gala.2.b.6.
noſtrum iniquitas, ‖ nec perſonarū acceptio, Ephe.6.b.9
8 nec cupido munerum. ¶ In Ieruſalem quoque Colo.3.d.25
C conſtituit Ioſaphat Leuitas & ſacerdotes, & Act.10.e.34
principes familiarum ex Iſrael, vt iudicium 1.Pet.1.c.17.
& cauſam Domini iudicarent habitatoribus Sap.6.d.8.
9 eius. ¶ Præcepitq; eis, dicens, Sic agetis in Ecc.35.b.16
timore Domini fideliter, & corde perfecto.
10 ¶ Omnem cauſam quæ venerit ad vos fra-
trum veſtrorum qui habitant in vrbibus 2.
ſuis, inter cognationem & cognationem, vbi-
cunq; quæſtio eſt de lege, de mandato, de ce-
remonijs, de iuſtificationibus: oſtendite eis,
vt non peccent in Dominum, & ne veniat
ira ſuper vos & ſuper fratres veſtros: ſic
11 ergo agentes non peccabitis. ¶ Amarias autē
D ſacerdos & pontifex veſter, in his quæ ad
Deum pertinent, præſidebit: porro Zabadias
filius Iſmahel, qui eſt dux in domo Iuda, ſu-
per ea opera erit quæ ad regis officium per-
tinent: habetiſq; magiſtros Leuitas coram
vobis, confortamini, & agite diligenter: &
erit Dominus " vobiſcum in bonis'. " cum bonis 4.

CAP. XX.

1 POſt hæc congregati ſunt filij Moab, & fi-
A lij Ammon, & cum eis de Ammonitis ad
2 Ioſaphat, vt pugnarent contra eum. ¶ Vene-
runtq; nuntij, & indicauerunt Ioſaphat, di-
centes, Venit contra te multitudo magna de
his locis quæ trans mare ſunt, & de Syria,
& ecce conſiſtunt in Aſaſon-thamar, quæ eſt
3 Engaddi. ¶ Ioſaphat autem timore perterri-
tus, totum ſe contulit ad rogandum Domi-
nū: & prædicauit ieiunium vniuerſo Iudæ.
4 ¶ Congregatuſq; eſt Iudas ad deprecandum
Dominum: ſed & omnes de vrbibus ſuis ve-
5 nerunt ad obſecrandum eum. ¶ Cumq; ſte-
B tiſſet Ioſaphat in medio cœtu Iuda, & Ieru-
ſalem, in domo Domini ante atrium nouum,
6 ¶ ait, Domine Deus patrum noſtrorum, tu

es Deus in cælo, & dominaris cunctis regnis
gentium: in manu tua eſt fortitudo & po-
tentia, nec quiſquam tibi poteſt reſiſtere.
¶ Nonne tu Deus noſter interfeciſti omnes 7
habitatores terræ huius coram populo tuo Iſ-
rael, & dediſti eam ſemini Abraham amici
tui in ſempiternũ? ¶ Habitaueruntq́ in ea, 8
& extruxerunt in illa ſanctuarium nomini
Sup. 6.c.28. tuo, dicentes, ¶ ‖Si irruerint ſuper nos ma- 9
la, gladius iudicij, peſtilentia, & fames, ſta-
bimus coram domo hac in conſpectu tuo, in
qua inuocatum eſt nomen tuum: & clama-
bimus ad te in tribulationibus noſtris, &
exaudies, ſaluosq́ facies. ¶ Nunc igitur ecce 10
Deut.2. a.1. filij Ammon, & Moab, & mons Seir, ‖ per C
*filijs 12. quos non conceſſiſti * Iſrael vt tranſirent
quando egrediebantur de Aegypto, ſed decli-
nauerunt ab eis, & non interfecerunt illos:
¶ econtrario agunt, & nitũtur eijcere nos de 11
poſſeſſione quam tradidiſti nobis. ¶ Deus no- 12
ſter, ergo non iudicabis eos? In nobis quidem
non eſt tanta fortitudo, vt poſſimus huic
multitudini reſiſtere, quæ irruit ſuper nos.
Sed cùm ignoremus quid agere debeamus,
hoc ſolùm habemus reſidui, vt oculos noſtros
dirigamus ad te. ¶ Omnis vero Iuda ſtabat 13
coram Domino cum paruulis, & vxoribus, &
liberis ſuis. ¶ Erat autẽ Iahaziel filius Za- 14
chariæ, filij Banaiæ, filij Iehiel, filij Mathá-
niæ, Leuites de filijs Aſaph, ſuper quem fa-
ctus eſt Spiritus Domini in medio turba,
¶ & ait, Attendite omnis Iuda, & qui habi- 15
tatis in Ieruſalem, & tu rex Ioſaphat: hæc
dicit Dominus vobis, Nolite timere, nec pa-
ueatis hanc multitudinem: non eſt enim ve-
*aſcende- ſtra pugna, ſed Dei. ¶ Cras *deſcendetis' cõ- 16
tis 13. tra eos: aſcenſuri enim ſunt per cliuum no-
mine Sis, & inuenietis illos in ſummitate
torrentis, qui eſt contra ſolitudinem Ieruel.
¶ Non eritis vos qui dimicabitis, ſed tantũ- 17
modo confidenter ſtate, & videbitis auxiliũ D
Domini ſuper vos, ô Iuda, & Ieruſalem: no-
lite timere, nec paueatis: cras egrediemini
contra eos, & Dominus erit vobiſcum. ¶ Io- 18
ſaphat ergo, & Iuda, & omnes habitatores
Ieruſalem ciciderunt proni in terram coram
Domino, & adorauerunt eum. ¶ Porro Leui- 19
tæ de filijs Caath, & de filijs Core laudabant
Dominum Deum Iſrael voce magna, in ex-
celſum. ¶ Cumq́ mane ſurrexiſſent, egreſſi 20
ſunt per deſertum Thecua: profectisq́ eis,
ſtans Ioſaphat in medio eorum, dixit, Audite
*.13. me *viri' Iuda, & omnes habitatores Ie-
ruſalem: credite in Domino Deo veſtro, &
ſecuri eritis: credite prophetis eius, & cuncta
euenient proſpera. ¶ Deditq́ conſilium popu- 21
lo, & ſtatuit cantores Domini, vt laudarent
eum in turmis ſuis, & antecederent exerci-
Pſal.135.a.1. tum, ac voce conſona dicerent, ‖Confitemini
Domino, quoniam in æternum miſericordia
eius. ¶ Cumq́ cœpiſſent laudes canere, vertit 22

E Dominus inſidias eorum in ſemetipſos, filio-
rum ſcilicet Ammon, & Moab, & montis
Seir, qui egreſſi fuerant vt pugnarent cõtra
23 Iudam, & percuſſi ſunt. ¶ Namq́ filij Ammõ,
& Moab conſurrexerunt aduerſum habita-
tores montis Seir, vt interficerent, & dele-
rent eos: cumq́ hoc opere perpetraſſent, etiam
in ſemetipſos verſi, mutuis conciderunt vul-
24 neribus. ¶ Porro Iuda cùm veniſſet ad *ſpe- *ſpeculã t.
luncam' quæ reſpicit ſolitudinem, vidit pro-
cul omnem late regionem plenam cadaueri-
bus, nec ſupereſſe quenquam qui necem po-
25 tuiſſet euadere. ¶ Venit ergo Ioſaphat, & om-
nis populus cũ eo ad detrahenda ſpolia mor-
tuorum: inueneruntq́ inter cadauera, va-
riam ſupellectilem, veſtes quoque, & vaſa
pretioſiſſima: & diripuerunt, ita vt omnia
portare non poſſent, nec per tres dies ſpolia
26 auferre præ prædæ magnitudine. ¶ Die au-
F tem quarto congregati ſunt in Valle-bene-
dictionis: etenim quoniam ibi benedixerant
Domino, vocauerunt locum illum Vallis-be-
27 nedictionis vſque in præſentem diem. ¶ Re-
uerſuſque eſt omnis vir Iuda, & habitato-
res Ieruſalem, & Ioſaphat ante eos in Ieru-
ſalem cum lætitia magna, eo quod dediſſet
28 eis Dominus gaudium de inimicis ſuis. ¶ In-
greſſiq́ ſunt in Ieruſalem cum pſalterijs, &
29 citharis, & tubis in domum Domini. ¶ Irruit
autem pauor Domini ſuper vniuerſa regna
terrarum, cùm audiſſent quod pugnaſſet Do
30 minus contra inimicos Iſrael. ¶ Quieuitque
regnum Ioſaphat, & præbuit ei Deus pacem
31 per circuitum. ¶ Regnauit igitur Ioſaphat ſu-
per Iudam, & erat trigintaquinq́ annorum
cùm regnare cœpiſſet: viginti autẽ & quin-
que annis regnauit in Ieruſalem: & nomen
32 matris eius Azuba filia Selahi. ¶ Et ambu-
lauit in via patris ſui Aſa, nec declinauit ab
ea, faciens quæ placita erant coram Domino.
33 ¶ Veruntamen excelſa non abſtulit, & adhuc
G populus non direxerat cor ſuum ad Dominũ
34 Deum patrum ſuorum. ¶ Reliqua autem ge-
ſtorum Ioſaphat priorum & nouiſſimorum,
ſcripta ſunt in verbis Iehu filij Hanani, quæ
35 digeſſit in libros regum Iſrael. ¶ Poſt hæc inijt
amicitias Ioſaphat rex Iuda cum Ochozia
rege Iſrael cuius opera fuerunt impijſſima.
36 ¶ Et particeps fuit vt faceret naues quæ irẽt
in Tharſis: feceruntq́ claſſem in Aſion-ga-
37 ber. ¶ Prophetauit autem Eliezer filius Do-
dau de Mareſa ad Ioſaphat, dicens, Quia ha-
buiſti fœdus cum Ochozia, percuſſit Domi-
nus opera tua, contritaq́ ſunt naues, nec po-
tuerunt ire in Tharſis.

CAP. XXI.

1 DOrmiuit autem Ioſaphat cũ patribus
A ſuis, & ſepultus eſt cum eis in Ciuita- 3.Reg.22.g.
te-Dauid: regnauitq́ Ioram filius eius pro 51.
2 eo. ¶ Qui habuit fratres filios Ioſaphat, Aza-
riam, & Iahiel, & Zachariam & Azariam,

& Michael, & Saphatiam: omnes hi, filij Io-
ſaphat regis Iuda. ℣ Deditq́; eis pater ſuus 3
"penſitatio-nes 3. multa munera argenti, & auri, & "penſa-
tiones' cum ciuitatibus munitiſſimis in Iu-
da, regnũ autem tradidit Ioram, eo quod eſ-
ſet primogenitus. ℣ Surrexit autem Iorã ſu- 4
per regnum patris ſui: cumq́; ſe confirmaſſet
occidit omnes fratres ſuos gladio, & quoſ-
4. Re. 8. c. 16 dam de principibus Iſ[illegible]l. ℣ ‖ Triginta duo- 5
rum annorum erat I[illegible]cùm regnare cœpiſ-
ſet & octo [illegible]nis regnauit in Ieruſalem.
℣ Ambulauitq́; in vijs regum Iſrael, ſicut e- 6
gerat domus Achab: filia quippe Achab erat
uxor eius: & fecit malum in conſpectu Do-
mini. ℣ Noluit autem Dominus diſperdere do 7
mum Dauid propter pactum quod inierat B
cum eo: & quia promiſerat vt daret ei lu-
4. Re. 8. f. 20 cernam et filijs eius omni tempore. ℣ ‖ In die- 8
bus illis rebellauit Edom, ne eſſet ſubditus
Iuda, & cõſtituit ſibi regem. ℣ Cumq́; tran- 9
ſiſſet Ioram cum principibus ſuis, & cuncto
equitatu qui erat ſecum, ſurrexit nocte, &
percuſſit Edom qui ſe circumdederat, & om-
nes duces equitatus eius. ℣ Attamen rebel- 10
lauit Edom, ne eſſet ſub ditione Iuda, vſque
ad hanc diem: eo tempore & Lobna receſſit:
ne eſſet ſub manu illius. Dereliquerat enim
Dominum Deum patrũ ſuorum: ℣ inſuper & 11
excelſa fabricatus eſt in vrbibus Iuda, &
fornicari fecit habitatores Ieruſalẽ, & præ-
uaricari Iudam. ℣ Allatæ ſunt autem ei lite- 12
ræ ab Elia propheta, in quibus ſcriptũ erat, C
Hæc dicit Dominus Deus Dauid patris tui,
Quoniam non ambulaſti in vijs Ioſaphat pa
tris tui, & in vijs Aſa regis Iuda, ℣ ſed in- 13
ceſſiſti per iter regum Iſrael, & fornicari fe-
ciſti Iudam & habitatores Ieruſalem, imita-
tus fornicationem domus Achab: inſuper &
fratres tuos domum patris tui, meliores te
occidiſti: ℣ ecce Dominus percutiet te plaga 14
magna cum populo tuo, & filijs, & vxoribus
tuis, vniuerſaq́; ſubſtantia tua. ℣ tu autem 15
ægrotabis peſſimo languore vteri tui, donec
egrediantur vitalia tua paulatim per ſin-
gulos dies. ℣ Suſcitauit ergo Dominus contra 16
Ioram ſpiritum Philiſthinorum, & Arabum,
qui confines ſunt Æthiopibus: ℣ & aſcende- 17
runt in terram Iuda, & vaſtauerunt eã: di-
ripueruntq́; cunctam ſubſtantiam quæ in-
uẽta eſt in domo regis, inſuper & filios eius,
& vxores: nec remanſit ei filius niſi Ioachaz,
qui minimus natu erat. ℣ Et ſuper hæc om- 18
nia percuſſit eũ Dominus alui languore in-
ſanabili. ℣ Cumq́; diei ſuccederet dies, & tẽ- 19
porum ſpatia voluerentur, duorum annorum D
expletus eſt circulus: & ſic longa conſumptus
tabe, ita vt egereret etiam viſcera ſua, lan-
guore pariter, & vita caruit. ℣ Mortuusq́; eſt 20
in infirmitate peſſima, & non fecit ei popu-
lus ſecundùm morẽ combuſtionis exequias, ſi-
cut fecerat maioribus eius. ℣ Triginta duorũ 21
annorum fuit cùm regnare cœpiſſet: & octo
annis regnauit in Ieruſalem. Ambulauitq́;
non recte, & ſepelierunt eum in Ciuitate
Dauid: veruntamen nõ in ſepulchro regum.

CAP. XXII.

1 CONſtituerunt autem habitatores Ieru- 4. Re. 8. ſ. 24
A ſalem Ochoziam filium eius minimũ,
regem pro eo: omnes enim maiores natu, qui
ante eum fuerant, interfecerãt latrones A-
rabum, qui irruerant in caſtra: regnauitq́;
2 Ochozias filius Iorã regis Iuda. ℣ Quadra-
ginta duorum annorum erat Ochozias cùm
regnare cœpiſſet: & vno anno regnauit in
Ieruſalem: et nomen matris eius Athalia fi-
3 lia Amri. ℣ Sed & ipſe ingreſſus eſt per vias
domus Achab: mater enim eius impulit eum
4 vt impie ageret. ℣ Fecit igitur malum in cõ-
B ſpectu Domini, ſicut domus Achab: ipſi enim
fuerunt ei conſiliarij poſt mortem patris ſui,
5 in interitum eius. ℣ Ambulauitq́; in conſilijs
eorum. Et perrexit cum Ioram filio Achab
rege Iſrael, in bellum contra Hazael regem
Syriæ, in Ramoth-Galaad: vulnerauerũtq́;
6 Syri Ioram. ℣ Qui reuerſus eſt vt curaretur
in Iezrahel: multas enim plagas acceperat
in ſupradicto certamine. Igitur Ochozias fi-
lius Ioram rex Iuda, deſcendit vt inuiſeret
Ioram filium Achab in Iezrahel ægrotantẽ.
7 ℣ Voluntatis quippe fuit Dei aduerſus O-
C choziam, vt veniret ad Ioram. & cùm ve-
niſſet, "& egrederetur cum eo aduerſum "2.
Iehu filium Namſi, quem vnxit Dominus,
8 vt deleret domum Achab. ℣ Cùm ergo euer-
teret Iehu domum Achab, inuenit principes
Iuda, & filios fratrum Ochoziæ, qui mini-
9 ſtrabant ei, & interfecit illos. ℣ Ipſum quoq́;
perquirens Ochoziam, comprehendit lati-
tantem in Samaria: adductumq́; ad ſe, occi-
dit, & ſepelierunt eum: eo quod eſſet filius
Ioſaphat, qui quæſierat Dominum in toto
D corde ſuo, nec erat vltra ſpes aliqua vt de
10 ſtirpe quis regnaret Ochoziæ. ℣ ‖ ſiquidẽ A- 4. Re. 11. a. 1.
thalia mater eius vidẽs quod mortuus eſſet
filius ſuus, ſurrexit & interfecit oẽm ſtirpẽ
11 regiam domus "Ioram'. ℣ Porro Ioſabeth filia "Iuda 1.
regis tulit Ioas filium Ochoziæ, & furata eſt
eum de medio filiorũ regis, cùm interficeren-
tur: abſcondítq́; eũ cũ nutrice ſua in cubiculo
lectulorum: Ioſabeth aũt quæ abſconderat
eũ, erat filia regis Iorã, "uxor Ioiadæ pontifi-
cis, ſoror Ochoziæ. & idcirco Athalia nõ in-
12 terfecit eũ. ℣ Fuit ergo cum eis in domo Dei
abſconditus ſex annis, quibus regnauit A-
thalia ſuper terram.

CAP. XXIII.

1 ANno autem ſeptimo confortatus Ioiada, 4 Re. 11. a. 4
A aſſumpſit centuriones: Azariam vide-
licet filium Ieroham, & Iſmahel filiũ Ioha-
nã, Azariam quoq́; filium Obed, & Maaſiã
filium Adaiæ, & Eliſaphat filium Zechri:
2 & inijt cum eis fœdus. ℣ Qui circumeuntes
Iudam, congregauerunt Leuitas de cunctis

*vrbibus Iuda, & principes familiarum Iſ-*
*rael: veneruntq́; in Ieruſalem. ¶Iniit ergo o-* 3
*mnis multitudo pactum in domo Dei cum*
*rege, dixitq́; ad eos Ioiada, Ecce filius regis*
*regnabit, ſicut locutus eſt Dominus, ſuper*
*filios Dauid. ¶Iſte eſt ergo ſermo quem facie* 4
*tis. ¶Tertia pars veſtrûm qui veniunt ad* 5
*Sabbathum, ſacerdotum, & Leuitarum, &*
*ianitorum erit in portis: tertia vero pars ad*
*domum regis: & tertia ad portam quæ appel*
*latur Fundamenti: omne vero reliquũ vul-*
*gus ſit in atriis domus Domini. ¶Nec quiſ-* 6
*piam alius ingrediatur domum Domini, niſi*
*ſacerdotes, & qui miniſtrant de Leuitis:*
*ipſi tantummodo ingrediantur, quia ſancti-*
*ficati ſunt: & omne reliquum vulgus obſer-*
*uet cuſtodias Domini. ¶Leuitæ autem cir-* 7
*cumdent regem, habentes ſinguli arma ſua:* B
*(& ſi quis alius ingreſſus fuerit templum,*
*interficiatur) ſintq́; cum rege & intrante, &*
*egrediente. ¶Fecerunt ergo Leuitæ, & vni-* 8
*uerſus Iuda iuxta omnia quæ præceperat*
*Ioiada pontifex: & aſſumpſerunt ſinguli vi-*
*ros qui ſub ſe erant, & veniebant per ordi-*
*nem ſabbathi, cum his qui impleuerant ſab-*
*egreſſuri 9 bathum, & "egreſſi' erant. ſiquidem Ioiada*
*pontifex non dimiſerat abire turmas, quæ*
*ſibi per ſingulas hebdomadas ſuccedere con-*
*ſueuerant. ¶Deditq́; Ioiada ſacerdos centu-* 9
*rionibus lanceas, clypeosquè & peltas regis*
*Dauid, quas conſecrauerat in domo Domini.*
*¶Conſtituitq́; omnem populum tenentium* 10
*pugiones à parte templi dextra, vſq; ad par*
*tem templi ſiniſtram coram altari, & tem-*
*plo per circuitum regis. ¶Et eduxerunt fi-* 11
—.13. *lium regis, & impoſuerunt ei diadema, — &*
—.1. *teſtimonium, ' — dederuntq́; in manu eius*
*tenendam legem': & conſtituerunt eum re-*
*gem. vnxit quoque illum Ioiada pontifex, &* C
*filii eius: imprecatiq́; ſunt ei, atque dixerũt,*
*Viuat rex. ¶Quod cùm audiſſet Athalia: vo* 12
*cem ſcilicet currentium atque laudantium*
*regem, ingreſſa eſt ad populum in templum*
*Domini. ¶Cùmq́; vidiſſet regem ſtantem ſu* 13
*per gradum in introitu, & principes, tur-*
*maſq́; circa eum, omnemq́; populum terræ*
*gaudentem, atque clangentem tubis, & di-*
*uerſi generis organis concinentem, vocemq́;*
*laudantium, ſcidit veſtimenta ſua, & ait,*
*Inſidiæ, inſidiæ. ¶Egreſſus eſt autem Ioiada* 14
*pontifex ad centuriones & principes exerci-*
*tus, dixit eis, Educite illam extra ſepta tem*
*pli, & interficiatur foris gladio. Præcepitq́;*
*ſacerdos ne occideretur in domo Domini. ¶Et* 15
*impoſuerunt ceruicibus eius manus, cùmq́;*
*intraſſet portam equorum domus regis, in-*
*terfecerunt eam ibi. ¶Pepigit autem Ioiada* 16
*fœdus inter ſe, vniuerſumq́; populum & re-*
*gem, vt eſſet populus Domini. ¶Itaq; ingreſ* 17
*ſus eſt omnis populus domum Baal, & deſtru*
*xerunt eam: & altaria ac ſimulachra illius*

D *confregerunt: Mathan quoque ſacerdotẽ Baal*
18 *interfecerunt ante aras. ¶Conſtituit autem*
*Ioiada præpoſitos in domo Domini, ſub ma-*
*nibus ſacerdotum & Leuitarum, quos diſtri*
*buit Dauid in domo Domini: vt offerrent ho*
*locauſta Domino, ſicut ſcriptum eſt in "lege'* *libro 13.
*Moyſi, in gaudio & canticis, iuxta diſpoſitio-*
19 *nem Dauid. ¶Conſtituit quoq; ianitores in*
*portis domus Domini, vt non ingrederetur*
20 *eam immundus in omni re. ¶Aſſumpſitq́; cen*
*turiones, & fortiſſimos viros ac principes po*
*puli, & omne vulgus terræ, & fecerunt de-*
*ſcendere regem de domo Domini, & introire*
*per medium portæ ſuperioris in domũ regis.*
21 *& collocauerunt eum in ſolio regali. ¶Læta-*
*tuſq́; eſt omnis populus terræ, & vrbs quie-*
*uit: porro Athalia interfecta eſt gladio.*

CAP. XXIIII.

1 *SEptem annorum erat Ioas cùm regnare* 4.Re.12.a.1.
A *cœpiſſet: & quadraginta annis regnauit*
*in Ieruſalem: nomen matris eius Sebia de*
2 *Berſabee. ¶Fecitq; quod bonum eſt coram*
*Domino cunctis diebus Ioiadæ ſacerdotis.*
3 *¶Accepit autem ei Ioiada vxores duas, è*
4 *quibus genuit filios & filias: ¶poſt quæ pla-*
*cuit Ioas vt inſtauraret domum Domini.*
5 *¶Congregauitq́; ſacerdotes et Leuitas, & di*
*xit eis: Egredimini ad ciuitates Iuda, & col*
*ligite de vniuerſo Iſraël pecuniam ad ſarta-*
*tecta templi Dei "noſtri', per ſingulos annos,* *veſtri 12.
*feſtinatoq́; hoc facite: porro Leuitæ egère ne-*
6 *gligentius. ¶Vocauitq́; rex Ioiadam princi-*
*pem, & dixit ei, Quare tibi non fuit curæ vt*
*cogeres Leuitas inferre de Iuda & de Ieru-*
B *ruſalem pecuniam quæ conſtituta eſt a Moy*
*ſe ſeruo Domini, vt inferret eam omnis mul*
*titudo Iſraël in tabernaculum teſtimonii?*
7 *¶Athalia enim impiiſſima, & filii eius de-*
*ſtruxerunt domum Dei, & de vniuerſis quæ*
*ſanctificata fuerunt in tẽplo Domini, orna-*
8 *uerũt phanũ Baalim. ¶Præcepit ergo rex, &*
*fecerunt arcam: poſueruntq́; eam iuxta por-*
9 *tam "Domini forinſecus. ¶Et prædicatũ eſt* *domus
*in Iuda & Ieruſalem vt deferrent ſinguli*
*pretium Domino, quod ‖ conſtituit Moyſes* Exo.30.b.12
*ſeruus Dei ſuper omnem Iſraël in deſerto.*
10 *¶Lætatiq́; ſunt cuncti principes, & omnis*
C *populus: & ingreſſi contulerunt in arcã — Do* —.1.
*mini, atque miſerunt ita vt impleretur.*
11 *¶Cùmq́; tempus eſſet vt deferrent arcam co*
*ram rege per manus Leuitarum (videbant*
*enim multam pecuniam) ingrediebatur ſcri*
*ba regis, & quem primus ſacerdos conſtitue-*
*rat: effundebantq́; pecuniam quæ erat in ar*
*ca: porro arcam reportabant ad locum ſuum:*
*ſicq; faciebant per ſingulos dies, & congre-*
12 *gata eſt infinita pecunia. ¶Quam dederunt*
*rex & Ioiada his qui præerant operibus do-*
*mus Domini: at illi conducebant ex ea caſo-*
*res lapidum, & artifices operum ſingulorũ,*
*vt inſtaurarẽt domum Domini: fabros quo-*

que ferri & æris: vt quòd cadere cœperat,
fulciretur. ¶ Egeruntq́; hi qui operabantur 13
induſtrie, & obducebatur parietum cicatrix D
per manus eorũ: ac ſuſcitarunt domũ Domi-
ni in ſtatum priſtinum, & firmiter eam ſta-
re fecerunt. ¶ Cùmq́; compleſſent omnia ope- 14
ra, detulerunt coram rege & Ioiada reliquã
partem pecuniæ: de qua facta ſunt vaſa tem
pli in miniſteriũ ad holocauſta, phialæ quoq;
& cætera vaſa aurea & argentea: & offe-
rebantur holocauſta in domo Domini iugiter
cunctis diebus Ioiadæ. ¶ Senuit autem Ioia 15
da plenus dierum, & mortuus eſt cùm eſſet E
centum triginta annorum, ¶ ſepelieruntq́; 16
eum in Ciuitate-Dauid cum regibus, eo
quod feciſſet bonum cum Iſrael, & cum do-
mo eius. ¶ Poſtquam autem obijt Ioiada, in- 17
greßi ſunt principes Iuda, & adorauerunt
regem: qui delinitus obſequijs eorum, acquie
uit eis. ¶ Et dereliquerunt templum Domi- 18
ni Dei patrum ſuorum, ſeruieruntq́; lucis &
ſculptilibus: & facta eſt ira cõtra Iudam &
Ieruſalem propter hoc peccatum. ¶ Mittebat- 19
que eis prophetas, vt reuerterentur ad Do-
minum: quos proteſtantes, illi audire nole-
bant. ¶ Spiritus itaque Dei induit Zacha- 20
riam filium Ioiadæ ſacerdotẽ, & ſtetit in con
ſpectu populi, & dixit eis, Hæc dicit Domi-
nus Deus, Quare tranſgredimini præceptum
Domini, quod vobis non proderit: & dereli- F
quiſtis Dominum, vt derelinqueret vos?
¶ Qui congregati aduerſus eum, miſerũt la- 21
pides iuxta regis imperium, in atrio domus
Domini. ¶ Et non eſt recordatus Ioas rex, 22
miſericordiæ quã fecerat Ioiada pater illius
Mat.23.d.35 ſecum, ſed interfecit filium eius. ‖ Qui cùm
moreretur, ait, Videat dominus et requirat.
¶ Cùmq́; euolutus eſſet annus, aſcendit con- 23
tra eum exercitus Syriæ: venitq́; in Iudam
& Ieruſalem, & interfecit cunctos principes
populi, atque vniuerſam prædam miſerunt
regi in Damaſcum. ¶ Et certe cùm permo- 24
dicus veniſſet numerus Syrorum, tradidit G
Dominus in manibus eorum infinitam mul-
titudinem: eo quod dereliquiſſent Dominum
Deum patrum ſuorum: in Ioas quoq; igno-
minioſa exercuere iudicia. ¶ Et abeuntes di- 25
miſerunt eum in languoribus magnis. ſur-
rexerunt autem contra eum ſerui ſui, in vl-
tionem ſanguinis filij Ioiadæ ſacerdotis, &
occiderũt eum in lectulo ſuo, & mortuus eſt:
ſepelieruntq́; eum in Ciuitate-Dauid, ſed
non in ſepulchris regũ. ¶ Inſidiati vero ſunt 26
ei Zabad filius Semaath Ammanitidis, &
Iozabad filius Semarith Moabitidis. ¶ Porrò 27
filij eius, ac ſumma pecuniæ quæ adunata
fuerat ſub eo, & inſtauratio domus Dei ſcri
pta ſunt diligentius in libro regum: regna-
uit autem Amaſias filius eius pro eo.

## CAP. XXV.

1 VIgintiquinque annorum erat Amaſias 4.Re.14.a.2.
A cum regnare cœpiſſet, & vigintinouem
annis regnauit in Ieruſalem: nomen matris
2 eius "Ioiada' de Ieruſalem. ¶ Fecitq́; bonum "Ioadan 2.
in conſpectu Domini, veruntamen non in
3 corde perfecto. ¶ Cùmq́; roboratum ſibi vide
ret imperium, iugulauit ſeruos qui occiderãt
4 regem patrem ſuum, ¶ Sed filios eorum non
interfecit, ſicut ſcriptũ eſt in Libro legis Moy
ſi, vbi præcepit Dominus, dicens. ‖ Non occi- De.24.c.16.
dentur patres pro filijs, neque filij pro patri- 4.Reg.4.b.6
bus ſuis: ſed vnuſquiſq; in ſuo peccato mo- Eze.18.c.20
5 rietur. ¶ Cõgregauit igitur Amaſias Iudã, &
cõſtituit eos per familias, tribunosq́; & cen-
turiones in vniuerſo Iuda & Bẽ-iamin: &
recenſuit à viginti annis ſurſum, inuenitq́;
"triginta' millia iuuenum qui egrederentur "trecenta 2.
ad pugnam, & tenerent haſtam & clypeum.
6 ¶ Mercede quoque conduxit de Iſraël centum
millia robuſtorum, centum talentis argenti.
7 ¶ Venit autem homo Dei ad illum, & ait, O
B rex ne egrediatur tecũ exercitus Iſrael: non
eſt enim Dominus cũ Iſraël, & cunctis filijs
8 Ephraim. ¶ quod ſi putas in robore exercitus
bella conſiſtere, ſuperari te faciet Deus ab ho
ſtibus. Dei quippe eſt et adiuuare, & in fugã
9 conuertere. ¶ Dixitq́; Amaſias ad hominem
C Dei, Quid ergo fiet de centum talentis quæ
dedi militibus Iſrael? Et reſpondit ei homo
Dei, Habet Dominus vnde tibi dare poßit
10 multo his plura. ¶ Separauit itaq; Amaſias
exercitum qui venerat ad eũ ex Ephraim,
vt reuerteretur in locũ ſuũ: at illi contra Iu-
dam vehemẽter irati, reuerſi ſunt in regio-
11 nem ſuam. ¶ Porro Amaſias cõfidenter edu-
xit populum ſuũ, & abijt in Vallem-ſalina-
12 rum, percußitq́; filios Seir decem millia. ¶ Et
alia decẽ millia virorum ceperunt filij Iuda,
D & adduxerũt ad præruptũ cuiuſdam petræ,
præcipitaueruntq́; eos de ſummo in præceps,
13 qui vniuerſi crepuerunt. ¶ At ille exercitus
quem remiſerat Amaſias, ne ſecum iret ad
prælium, diffuſus eſt in ciuitatibus Iuda, à
Samaria vſq; ad Beth-horon, & interfectis
tribus millibus, diripuit prædam magnam.
14 ¶ Amaſias vero poſt cædem Idumæorũ, & al-
latos deos filiorũ Seir, ſtatuit illos in deos ſi-
bi, & adorabat eos, & illis adolebat incẽſum.
15 ¶ Quam ob rem iratus Dominus contra A-
maſiam, miſit ad illum prophetã, qui diceret
ei, Cur adoraſti deos qui nõ liberauerunt po
16 pulum ſuum de manu tua? ¶ Cùmq́; hæc ille
E loqueretur, reſpõdit ei, Num conſiliarius re-
gis es? quieſce, ne interficiam te. Diſcedensq́;
propheta, Scio, inquit, quod cogitauerit Deus
occidere te, quia feciſti hoc malum, & inſu-
17 per non acquieuiſti conſilio meo. ¶ Igitur A-
maſias rex Iuda inito peßimo conſilio, miſit
ad Ioas filiũ Ioachaz filij Iehu, regem Iſraël
18 dicens, Veni, videamus nos mutuo. ¶ At ille
remiſit

remiſit nũtios, dicẽs, Carduus qui eſt in Li-
bano miſit ad Cedrum Libani, dicẽs, Da fi-
liam tuam filio meo uxorem: & ecce, beſtiæ
quæ erant in ſylua Libani tranſierũt, & con
culcauerunt carduum. ¶ Dixiſti, Percuſſi E- 19
dom: & idcirco erigitur cor tuum in ſuper-
biam, ſede in domo tua, cur malũ aduerſum F
te prouocas, vt cadas & tu & Iudas tecum?
*autem 1. ¶ Noluit* audire Amaſias, eò quod Domini 20
eſſet volũtas vt traderetur in manus hoſtiũ
propter deos Edom. ¶ Aſcẽdit igitur Ioas rex 21
Iſrael, & mutuos ſibi præbuere conſpectus:
Amaſias autẽ rex Iuda erat in Beth-ſames
Iuda. ¶ Corruitq; Iudas corã Iſrael, & fugit 22
in tabernacula ſua. ¶ Porro Amaſiam regem 23
Iuda filiũ Ioas filij Ioachaz, cepit Ioas rex Iſ
rael in Beth-ſames, & adduxit in Ieruſalẽ:
deſtruxitq; murũ eius a porta Ephraim vſq; G
ad portã anguli, quadringẽtis cubitis. ¶ Om 24
ne quoq; aurum & argẽtũ, & vniuerſa va
ſa quæ repererat in domo dei, & apud Obed
edom, in theſauris etiam domus regiæ, nec
non & filios obſidum reduxit in Samariam.
¶ Vixit autem Amaſias filius Ioas rex Iuda, 25
poſtquã mortuus eſt Ioas filius Ioachaz rex
Iſrael, quindecim annis. ¶ Reliqua aũt ſer- 26
monũ Amaſiæ priorũ & nouiſſimorũ ſcripta
ſunt in Libro regum Iuda & Iſrael. ¶ Qui 27
poſtquàm receſſit à Domino, tetenderunt ei
inſidias in Ieruſalem. Cùmq; fugiſſet in La
chis, miſerunt, & interfecerunt eum ibi.
¶ Reportanteſq; ſuper equos, ſepelierũt eum 28
cum patribus ſuis in Ciuitate-Dauid.

CAP. XXVI.

4.Re.14.f.21 OMnis autem populus Iuda, filium eius 1
Oziam annorum ſedecim, conſtituit A
regem pro Amaſia patre ſuo. ¶ Ipſe ædifica- 2
uit Ailath, & reſtituit eã ditioni Iuda, poſt-
quam dormiuit rex cum patribus ſuis. ¶ Se- 3
decim annorũ erat Ozias cùm regnare cœ-
piſſet, & quinquaginta duobus annis regna-
uit in Ieruſalem: nomẽ matris eius Iechelia
de Ieruſalẽ. ¶ Fecitq; quod erat rectũ in ocu- 4
lis Domini, iuxta omnia quæ fecerat Ama-
ſias pater eius. ¶ Et exquiſiuit Dominum in 5
diebus Zachariæ intelligentis & videntis
Deum: cùmq; requireret Dominum, direxit
eum in omnibus. ¶ Deniq; egreſſus eſt: & pu- 6
gnauit contra Philiſthijm, & deſtruxit mu-
rum Geth, & murũ Iabniæ, murumq; Azoti:
ædificauit quoq; oppida in Azoto, & in Phi-
liſthijm. ¶ Et adiuuit eum Deus contra Phi- 7
liſthijm, & contra Arabes qui habitabant in
Gurbaal, & contra Ammonitas. ¶ Appende- 8
bantq; Ammonitæ munera Oziæ, & diuul-
gatum eſt nomen eius vſque ad introitum B
Ægypti, propter crebras victorias. ¶ Ædifi- 9
cauitq; Ozias turres in Ieruſalem ſuper
portam anguli, & ſuper portam vallis, &
reliquas, in eadem muri latere, firmauitq;
eas. ¶ Extruxit etiam turres in ſolitudine, 10
& effodit ciſternas plurimas, eò quòd habe-
ret multa pecora tam in campeſtribus quam
in eremi vaſtitate: vineas quoque habuit
& vinitores in montibus & in Carmelo: e-
11 rat quippe homo agriculturæ deditus. ¶ Fuit
autem exercitus bellatorum eius, qui procε-
debant ad prælia ſub manu Iehiel ſcribæ,
Maaſiæq; doctoris, & ſub manu Hananiæ
12 qui erat de ducibus regis. ¶ Omniſq; nume-
rus principum per familias, virorum fortiũ
13 duorum millium ſexcentorum. ¶ Et ſub eis
vniuerſus exercitus trecentorum & ſeptem
millium quingentorum qui erant apti ad
bella, & pro rege contra aduerſarios dimica-
14 bant. ¶ Præparauit quoque eis Ozias, id eſt,
C cuncto exercitui, clypeos & haſtas & galeas
& loricas, arcuſq; & fundas, ad iaciendos
15 lapides. ¶ Et fecit in Ieruſalem diuerſi ge-
neris machinas, quas in turribus collocauit,
& in angulis murorum, vt mitterent ſagit-
tas & ſaxa grandia: egreſſumq; eſt nomen
eius procul, eo quod auxiliaretur ei Domi-
16 nus, & corroboraſſet illum. ¶ Sed cùm robo-
ratus eſſet, eleuatum eſt cor eius in interitũ
ſuum, & neglexit Dominum Deum ſuum,
ingreſſuſq; templum Domini, adolere voluit
17 incenſum ſuper altare thymiamatis. ¶ Sta-
timq; ingreſſus poſt eum Azarias ſacerdos,
& cum eo ſacerdotes Domini *octoginta viri *ſeptuaginta 2.
18 fortiſſimi, ¶ reſtiterunt regi atque dixerunt,
Non eſt tui officij Ozia, vt adoleas incenſum
Domino: ſed ſacerdotũ, hoc eſt, filiorum Aa-
ron, qui conſecrati ſunt ad huiuſcemodi mi-
niſterium: egredere de ſanctuario, ne contem
pſeris: quia non reputabitur tibi in gloriam
19 hoc à Domino Deo. ¶ Iratuſq; Ozias, & te- Zac.14. b.6.
D nens in manu thuribulum vt adoleret in-
cenſum, minabatur ſacerdotibus. Statimq;
orta eſt lepra in fronte eius coram ſacerdoti-
bus in domo Domini ſuper altare thymiama
20 tis. ¶ Cùmq; reſpexiſſet eum Azarias ponti-
fex, & omnes reliqui ſacerdotes viderunt
lepram in fronte eius, & feſtinato expulerũt
eum. Sed & ipſe perterritus accelerauit e-
gredi, eo quod ſenſiſſet ilico plagam Domini.
21 ¶ ‖ Fuit igitur Ozias rex leproſus vſque ad 4.Re.15.a.5.
diem mortis ſuæ, & habitauit in domo ſe-
parata plenus lepra, ob quam eiectus fuerat
de domo Domini. Porro Ioatham filius eius
rexit domum regis, & iudicabat populũ ter-
22 ræ. ¶ Reliqua autem ſermonum Oziæ prio-
rum & nouiſſimorum ſcripſit Iſaias filius
23 Amos, propheta. ¶ Dormiuitq; Ozias cum
patribus ſuis, & ſepelierunt eum in agro re-
galium ſepulchrorum, eo quod eſſet leproſus:
regnauitq; Ioatham filius eius pro eo.

CAP. XXVII.

1 VIgintiquinq; annorũ erat Ioatham cùm 4.Re.15.g.32
A regnare cœpiſſet, & ſedecim annis regna
uit in Ieruſalem: nomen matris eius Ieruſa
2 filia Sadoc. ¶ Fecitq; quod rectum erat coram
Domi-

Domino iuxta omnia quæ fecerat Ozias pa-
ter ſuus, excepto quod non eſt ingreſſus tem-
plum Domini: & adhuc populus delinque-
bat. ¶ Ipſe ædificauit portam domus Domi- 3
ni excelſam: & in muro Ophel multa conſtru B
xit. ¶ Vrbes quoque ædificauit in montibus 4
Iuda: & in ſaltibus caſtella & turres. ¶ Ipſe 5
pugnauit contra regem filiorum Ammon, &
vicit eos: dederuntq́; ei filij Ammon in tem
pore illo centum talenta argenti, & decem C
millia coros tritici, ac totidem coros hordei:
hæc ei præbuerunt filij Ammon in anno ſe-
cundo & tertio. ¶ Corroboratusq́; eſt Ioathã, 6
eo quod direxiſſet vias ſuas coram Domino
Deo ſuo. ¶ Reliqua autem ſermonum Ioathã, 7
& omnes pugnæ eius, & opera, ſcripta ſunt D
in libro regum Iſraël & Iuda. ¶ Viginti quin 8
que annorum erat cùm regnare cœpiſſet, &
ſedecim annis regnauit in Ieruſalem. ¶ Dor 9
miuitq́; Ioatham cum patribus ſuis, & ſe-
pelierunt eum in ciuitate David: & regna-
uit Achaz filius eius pro eo.

CAP. XXVIII.

4.Re.16.a.2. Viginti annorũ erat Achaz cùm regnare 1
cœpiſſet: & ſedecim annis regnauit in A
Ieruſalem: non fecit rectum in cõſpectu Do-
mini ſicut David pater eius. ¶ Sed ambula- 2
uit in vijs regum Iſraël, inſuper & ſtatuas
fudit Baalim. ¶ Ipſe eſt qui adoleuit incẽſum 3
in Valle-ben-ennom: & luſtrauit filios ſuos
in igne iuxta ritũ gentium, quas interfecit
Dominus in aduentu filiorũ Iſraël. ¶ Sacrifi 4
cabat quoq́;, & thymiama ſuccẽdebat in ex-
celſis, & in collibus, & ſub omni ligno fron-
doſo. ¶ Tradiditq́; eum Dominus Deus eius 5
in manus regis Syriæ, qui percuſſit eum, ma
gnamq́; prædam cepit de eius imperio, & ad-
duxit in Damaſcum: manibus quoque re-
gis Iſraël traditus eſt, & percuſſus plaga
grandi. ¶ Occiditq́; Phacee filius Romeliæ, de 6
Iuda centum viginti millia in die vno, om-
nes viros bellatores: eo quòd reliquiſſent Do
minum Deum patrum ſuorum. ¶ Eodem tem 7
pore occidit Zechri vir potens ex Ephraim,
Maaſiam filium regis, & Ezricam ducem do
mus eius, Elcanam quoque ſecundum a re-
ge. ¶ Ceperuntq́; filij Iſraël de fratribus ſuis 8
ducenta millia mulierum, puerorũ & puel-
larum, & infinitam prædam: pertuleruntq́;
eam in Samariam. ¶ Ea tempeſtate erat ibi 9
propheta Domini, nomine Obed: qui egreſſus B
obuiam exercitui venienti in Samariam, di
xit eis, Ecce iratus Dominus Deus patrum
veſtrorum contra Iudam, tradidit eos in ma
nibus veſtris: & occidiſtis eos atrociter, ita
vt ad cælum pertingeret veſtra crudelitas.
¶ Inſuper filios Iuda, & Ieruſalem vultis vo 10
bis ſubijcere in ſeruos & ancillas, quod ne-
quaquam facto opus eſt, peccaſtis enim ſuper
hoc Domino Deo veſtro. ¶ Sed audite conſi- 11
lium meũ, & reducite captiuos quos addu-
xiſtis de fratribus veſtris, quia magnus fu-
12 ror Domini imminet vobis. ¶ Steterunt itaq;
viri de principibus filiorum Ephraim, Aza-
rias filius Iohanã, Barachias filius Moſolla-
moth, Ezechias filius Sellũ, & *Amaſias fi- *Amaſa 2.
lius Hadali, contra eos qui veniebant de
13 prælio, ¶ & dixerũt eis, Non introducetis huc
captiuos, ne peccemus domino. Quare vultis
adijcere ſuper peccata noſtra, & vetera cu-
C mulare delicta? grande quippe peccatum eſt,
& ira furoris Domini imminet ſuper Iſraël.
14 ¶ Dimiſeruntq́; viri bellatores prædam, &
vniuerſa quæ ceperant coram principibus &
15 omni multitudine. ¶ Steteruntq́; viri quos
C ſupra memorauimus: & apprehendẽtes captĩ
uos, omnesq́; qui nudi erant, veſtierunt de
ſpolijs: cùmq́; veſtiſſent eos, & calceaſſent,
& refeciſſent cibo ac potu, vnxiſſentq́; pro-
pter laborem, & adhibuiſſent eis curam,
quicunque ambulare non poterant, & erant
imbecillo corpore, impoſuerunt eos iumentis,
& adduxerunt *Iericho Ciuitatem-palma- *eos 5.
rum ad fratres eorum, ipſiq́; reuerſi ſunt in
16 Samariam. ¶ Tempore illo miſit rex Achaz
ad regem Aſſyriorum, poſtulans auxilium.
17 ¶ Veneruntq́; Idumæi, & percuſſerunt mul-
tos ex Iuda, & ceperunt prædam magnam.
18 ¶ Philiſthijm quoque diffuſi ſunt per vrbes
campeſtres, & ad meridiem Iuda: ceperuntq́;
Beth-ſames, & Aialon, & Gaderoth, Socho
quoque, & Thamnan, & Gamzo cum vi-
19 culis ſuis: & habitauerunt in eis. ¶ Humi-
liauerat enim Dominus Iudam propter A-
chaz regem Iuda, eo quòd nudaſſet eum au-
xilio, & contemptui habuiſſet Dominum.
20 ¶ Adduxitq́; contra eum Thelgath-phalna-
ſar regem Aſſyriorum, qui & afflixit eum,
21 & nullo reſiſtente vaſtauit. ¶ Igitur Achaz
D ſpoliata domo Domini, & domo regum, ac
principum, dedit regi Aſſyriorum munera: &
22 tamen nihil ei profuit. ¶ Inſuper & tempore
anguſtiæ ſuæ auxit contemptum in Domi-
23 num, ipſe per ſe rex Achaz. ¶ Immolauit dijs
Damaſci victimas percuſſoribus ſuis, & di
xit, Dij regum Syriæ auxiliantur eis, quos
ego placabo hoſtijs, & aderunt mihi: cùm econ
trario ipſi fuerint ruina ei, & vniuerſo Iſ-
24 raël. ¶ Direptis itaque Achaz omnibus va ".1.
ſis domus Dei, atque confractis, clauſit ia-
nuas templi Dei: & fecit ſibi altaria in vni-
25 uerſis angulis Ieruſalem. ¶ In omnibus quo-
que vrbibus Iuda extruxit aras ad ceman
dum thus, atque ad iracundiam prouocauit
26 Dominũ Deum patrũ ſuorum. ¶ Reliqua au
tem ſermonũ eius, & omnium operum ſuo-
rum priorum & nouiſſimorum ſcripta ſunt
27 in libro regum Iuda & Iſraël. ¶ Dormiuitq́;
Achaz cum patribus ſuis, & ſepelierũt eum
in ciuitate Ieruſalem: neque enim receperũt
eum in ſepulchra regum Iſraël. Regnauitq́;
Ezechias filius eius pro eo.

CAP.

CAP. XXIX.

4.Re.18.a.1. IGitur Ezechias regnare cœpit, cùm vi- 1
gintiquinque eſſet annorum, & viginti- A
nouem annis regnauit in Ieruſalem: nomen
matris eius Abia, filia Zacharia. ¶ Fecitq; 2
quod erat placitum in conſpectu Domini, iu
xta omnia quæ fecerat Dauid pater eius.
*ipſe 1. ¶ "Ipſo" anno & menſe primo regni ſui ape- 3
ruit valuas domus Domini, & inſtaurauit
eas. ¶ Adduxitq; ſacerdotes atque Leuitas, 4
*partem 2. & congregauit eos in "plateam" orientalem.
¶ Dixitq; ad eos, Audite me Leuitæ, & ſan- 5
ctificamini: mundate domum Domini Dei
patrum veſtrorum, & auferte omnem im-
munditiam de ſanctuario. ¶ Peccauerunt pa 6
tres noſtri, & fecerunt malum in conſpectu
Domini Dei noſtri, derelinquentes eum: a-
uerterunt facies ſuas a tabernaculo domini,
& præbuerunt dorſum. ¶ Clauſerunt oſtia 7
quæ erant in porticu, & extinxerunt lucer- B
nas: incenſumq; non adoleuerunt, & holocau
ſta non obtulerunt in ſanctuario Deo Iſrael.
¶ Concitatus eſt itaque furor Domini ſuper 8
Iudam & Ieruſalem: tradiditq; eos in com-
motionem, & in interitum, & in ſibilum,
ſicut ipſi cernitis oculis veſtris. ¶ En corrue- 9
runt patres noſtri gladijs, filij noſtri, & filiæ
noſtræ, & coniuges captiuæ ductæ ſunt pro-
pter hoc ſcelus. ¶ Nunc ergo placet mihi vt 10
ineamus fœdus cum Domino Deo Iſrael, &
auertet a nobis furorem iræ ſuæ. ¶ Filij mei 11
nolite negligere: vos elegit Dominus vt ſte-
tis coram eo, & miniſtretis illi, colatiſq; eũ,
& cremetis ei incenſum. ¶ Surrexerunt ergo 12
Leuitæ: Mahath filius Amaſai, & Ioel filius
Azariæ, de filijs Caath. Porro de filijs Me-
rari: Cis filius Abdi, & Azarias filius Iala-
leel. De filijs autem Gerſon: Ioha filius Zem C
ma, & Eden filius Ioha. ¶ At vero de filijs 13
Eliſaphan: Samri & Iahiel. De filijs quoque
Aſaph: Zacharias & Mathanias. ¶ Necno de 14
filijs Heman, Iahiel & Semei. Sed & de filijs
Idithun, Semeias & Oziel. ¶ Congregaue- 15
runtq; fratres ſuos, & ſanctificati ſunt, &
ingreſſi ſunt iuxta mandatum regis, & im-
perium Domini, vt expiarent domum Dei.
¶ Sacerdotes quoque ingreſſi templum Do- 16
mini vt ſanctificarent illud, extulerunt om
nem immunditiam, quam intrò repererant
in veſtibulo domus Domini: quã tulerũt Le
uitæ, & aſportauerunt ad torrentem Cedron
foras. ¶ Cœperunt autem prima die menſis 17
primi mundare, & in die octauo eiuſdem D
menſis ingreſſi ſunt porticum templi Domi-
ni: expiaueruntq; templum diebus octo, & in
die ſextadecima menſis eiuſdem, quod cœpe-
rant impleuerunt. ¶ Ingreſſi quoque ſunt ad 18
Ezechiam regem, & dixerunt ei, Sanctifi-
cauimus omnem domum Domini, & altare
holocauſti, vaſaq; eius, necnon & menſam
propoſitionis cum omnibus vaſis ſuis, ¶ cun- 19
ctamq; templi ſupellectilem quam pollnerat
rex Achaz in regno ſuo, poſtquam præuari-
catus eſt: & ecce expoſita ſunt omnia coram
20 altari Domini. ¶ Conſurgenſq; diluculo Eze
chias rex, adunauit omnes principes ciuita-
21 tis, & aſcendit in domum Domini: ¶ obtule-
runtq; ſimul tauros ſeptem, & arietes ſe-
ptem, agnos ſeptem, & hircos ſeptem pro pec-
cato, pro regno, pro ſanctuario, pro Iuda: di-
xitq; ſacerdotibus filijs Aaron, vt offerrent
22 ſuper altare Domini. ¶ Mactauerunt igitur
tauros, & ſuſceperunt ſanguinem ſacerdotes
E & fuderunt illum ſuper altare: mactauerũt
etiam arietes, & illorum ſanguinem ſuper
altare fuderunt: immolaueruntq; agnos, &
23 fuderunt ſuper altare ſanguinem. ¶ Appli-
cuerunt hircos pro peccato coram rege, & v-
niuerſa multitudine: impoſueruntq; manus
24 ſuas ſuper eos. ¶ Et immolauerunt illos ſa-
cerdotes, & aſperſerunt ſanguinem eorum
"coram" altari pro piaculo vniuerſi Iſraelis: *. 3.
pro omni quippe Iſrael præceperat rex, vt ho
25 locauſtum fieret & pro peccato. ¶ Conſtituit
quoque Leuitas in domo Domini cum cym-
balis & pſalterijs, & citharis ſecundùm di- *. 7.
ſpoſitionem Dauid "regis", & Gad Videntis, *regis 6.
& Nathan prophetæ: ſiquidem Domini præ-
ceptum fuit per manum prophetarum eius.
26 ¶ Steteruntq; Leuitæ tenentes organa Da-
27 uid, & ſacerdotes tubas. ¶ Et iuſſit Ezechias
F vt offerrent holocauſta ſuper altare: cùmq;
offerrentur holocauſta, cœperunt laudes cane
re Domino, & clangere tubis, atque in diuer
ſis organis quæ Dauid rex Iſrael præparaue
28 rat concrepare. ¶ Omni autem turba adoran
te, cantores & ij qui tenebant tubas, erant
in officio ſuo, donec compleretur holocauſtum.
29 ¶ Cùmq; finita eſſet oblatio, incuruatus eſt
rex, & omnes qui erant cum eo, & adorane-
30 runt. ¶ Præcepitq; Ezechias, & principes
Leuitis vt laudarent Dominum ſermoni-
bus Dauid & Aſaph Videntis: qui lauda-
uerunt eum magna lætitia, & incuruato ge-
31 nu adorauerunt. ¶ Ezechias autem etiam
hæc addidit, Impleſtis manus veſtras Do-
mino, accedite & offerte victimas, & lau-
G des in domo Domini. Obtulit ergo vniuerſa
multitudo hoſtias, & laudes, & holocauſta
32 mente deuota. ¶ Porro numerus holocauſto-
rum quæ obtulit multitudo, hic fuit, Tauros
ſeptuaginta, arietes centum, agnos ducen-
33 tos. ¶ Sanctificaueruntq; Domino boues ſex-
centos, & oues tria millia. ¶ Sacerdotes verò
pauci erant, nec poterant ſufficere vt pelles
holocauſtorum detraherent: vnde & Leuitæ
fratres eorum adiuuerunt eos, donec imple-
retur opus, & ſanctificarentur antiſtites:
Leuitæ quippe faciliori ritu ſanctificantur,
34 quam ſacerdotes. ¶ Fuerunt ergo holocauſta
plurima, adipes pacificorum, & libamina
holocauſtorum: & completus eſt cultus domus
Domini.

Domini.¶Lætatuſq; eſt Ezechias, & om- 36
nis populus, eo quod miniſterium Domini
eſſet expletum. De repente quippe hoc fieri
placuerat.

CAP. XXX.

MIſit quoq; Ezechias ad omnem Iſraël 1
& Iudam: ſcripſitq; epiſtolas ad E- A
phraim & Manaſſen, vt venirent ad domũ
Domini in Ieruſalem, & facerent Phaſe Do
mino Deo Iſraël. ¶Inito ergo conſilio regis & 2
principum, & vniuerſi cœtus Ieruſalem, de-
creuerunt vt facerent Phaſe menſe ſecundo.
*potuerãt 3 ¶Non enim *occurrerant ¹ facere in tempore 3
ſuo: quia ſacerdotes qui poſſent ſufficere, ſan
ctificati non fuerant, & populus nondũ con-
gregatus fuerat in Ieruſalem. ¶Placuitq; ſer 4
mo regi & omni multitudini. ¶Et decreue- 5
runt vt mitterent nuntios in vniuerſum
Iſraël de Ber-ſabee vſque Dan, vt venirẽt,
& facerent Phaſe Domino Deo Iſraël, in Ie-
ruſalem: multi enim non fecerant ſicut lege
præſcriptum eſt. ¶Perrexeruntq; curſores cũ 6
epiſtolis ex regis imperio, & principum eius,
in vniuerſum Iſrael & Iudã, iuxta id quod
rex iuſſerat, prædicantes. Filij Iſrael reuer-
timini ad Dominũ Deum Abraham, & I-
ſaac & Iſrael: & reuertetur ad reliquias
quæ effugerunt manus regis Aſſyriorũ. ¶No- 7
lite fieri ſicut patres veſtri & fratres qui re-
ceſſerunt à Domino Deo patrum ſuorum, &
tradidit eos in interitum, vt ipſi cernitis.
¶Nolite indurare ceruices veſtras, ſicut pa- 8
tres veſtri, tradite manus Domino et veni-
te ad ſanctuariũ eius quod ſanctificauit in
æternum: ſeruite Domino Deo patrũ veſtro- B
rũ, & auertetur à vobis ira furoris eius. ¶Si 9
enim vos reuerſi fueritis ad Dominum, fra
tres veſtri & filij habebunt miſericordiã co-
ram dominis ſuis qui illos duxerunt capti-
uos, & reuertentur in terrã hanc: pius enim
& clemens eſt Dominus Deus veſter, & non
auertet faciẽ ſuam à vobis, ſi reuerſi fueri-
tis ad eum. ¶Igitur curſores pergebant velo- 10
citer de ciuitate in ciuitatem per terram E-
phraim & Manaſſe, vſque ad Zabulon, illis
irridentibus & ſubſannantibus eos. ¶Atta- 11
men quidam viri ex Aſer & Manaſſe & Za
bulon acquieſcẽtes conſilio, venerũt in Ieru
ſalem. ¶In Iuda verò facta eſt manus Domi 12
ni, vt daret eis cor vnum vt facerent iuxta
præceptum regis & principũ, verbũ Domini.
¶Congregatiq; ſunt in Ieruſalem populi mul 13
ti, vt facerent ſolennitatem azymorum in
menſe ſecundo. ¶Et ſurgentes deſtruxerunt 14
altaria quæ erant in Ieruſalem: atque vni-
uerſa in quibus idolis adolebatur incenſum,
ſubuertentes, proiecerunt in Torrentem-
cedron. ¶Immolauerunt autem Phaſe quar- 15
tadecima die menſis ſecundi. Sacerdotes
quoque, atque Leuitæ tandem ſanctificati C
obtulerunt holocauſta in domo Domini.
16 ¶Steteruntq; in ordine ſuo iuxta diſpoſitio-
nem & legem Moyſi hominis Dei: ſacerdotes
verò ſuſcipiebant effundendum ſanguinem
17 de manibus Leuitarum: ¶eo quod multa tur
ba ſanctificata non eſſet: & idcirco immola-
rent Leuitæ Phaſe his qui non occurrerant
18 ſanctificari Domino. ¶Magna etiam pars po
puli de Ephraim & Manaſſe & Iſſachar &
Zabulon, quæ ſanctificata nõ fuerat, comedit
phaſe, non iuxta quod ſcriptum eſt: & orauit
pro eis Ezechias, dicens, Dominus bonus
19 propitiabitur ¶ cunctis qui in toto corde re-
quirunt Dominum Deum patrũ ſuorum, &
non imputabit eis quod minus ſanctificati
20 ſunt. ¶Quem exaudiuit Dominus, & placa-
21 tus eſt populo. ¶Feceruntq; filij Iſrael qui
inuenti ſunt in Ieruſalem, ſolennitatem a-
zymorum ſeptem diebus in lætitia magna,
laudantes Dominum per ſingulos dies. Le-
uitæ quoq; & ſacerdotes per organa quæ ſuo
22 officio congruebant. ¶Et locutus eſt Ezechias
ad cor omniũ Leuitarum qui habebant intel
D ligentiam bonam ſuper Domino: & comede-
runt ſeptem diebus ſolennitatis immolantes
victimas pacificorum, & laudantes Domi-
23 num Deum patrum ſuorum. ¶Placuitq; v-
niuerſæ multitudini vt celebrarent etiam
alios dies ſeptem: quod & fecerunt cum in-
24 genti gaudio. ¶Ezechias *autem¹ rex Iuda *enim
præbuerat multitudini mille tauros, & ſeptẽ
millia ouium: principes vero dederant popu-
lo tauros mille, & oues decem millia: ſancti-
ficata eſt ergo ſacerdotum plurima multitu-
25 do. ¶Et hilaritate perfuſa omnis turba Iu-
da tam ſacerdotum & Leuitarum, quàm
vniuerſæ frequentiæ quæ venerat ex Iſraël:
proſelytorum quoque de terra Iſraël, & ha-
26 bitantium in Iuda. ¶Factaq; eſt grandis ce
lebritas in Ieruſalem, qualis à diebus Salo-
monis filij Dauid regis Iſraël in ea vrbe non
27 fuerat. ¶Surrexerunt autem ſacerdotes atq;
Leuitæ benedicentes populo: & exaudita eſt
vox eorum, peruenitq; oratio in habitacu-
lum ſanctum cæli.

CAP. XXXI.

1 CVmq; hæc fuiſſent ritè celebrata, egreſ-
A ſus eſt omnis Iſraël, qui inuentus fue-
rat in vrbibus Iuda, & fregerunt ſimula-
chra, ſucciderūtq; lucos, demoliti ſunt ex-
celſa, & altaria deſtruxerunt: non ſolùm de
vniuerſo Iuda & Ben-iamin, ſed & de E-
phraim quoque & Manaſſe, donec penitus
euerterent: reuerſiq; ſunt omnes filij Iſraël
2 in poſſeſſiones & ciuitates ſuas. ¶Ezechias
autem conſtituit turmas ſacerdotales, & Le
uiticas per diuiſiones ſuas: vnumquenque
in officio proprio, tam ſacerdotum videlicet
quàm Leuitarum, ad holocauſta & pacifica
vt miniſtrarent & confiterentur, canerentq;
3 in portis caſtrorum Domini. ¶Pars autem
regis erat, vt de propria eius ſubſtantia of-
ferretur

*ferretur holocauſtum mane ſemper & ve-*
*ſpere, Sabbathis quoq; & Calendis, & ſolen*
*nitatibus cæteris, ſicut ſcriptum eſt in lege*
Domini 2. *Moyſi. ¶ Præcepit etiam populo habitantiũ* 4
*Ieruſalem, vt darent partes ſacerdotibus &* B
*Leuitis, vt poſſent vacare legi Domini.*
*¶ Quod cùm percrebuiſſet in auribus multi-* 5
*tudinis, plurimas obtulêre primitias filij Iſ-*
*rael frumenti vini & olei, mellis quoque &*
*omnium quæ gignit humus, decimas obtule*
*runt. ¶ Sed & filij Iſrael & Iuda, qui habi-* 6
*tabant in vrbibus Iuda, obtulerunt decimas*
*boum & ouium, decimasq; ſanctorum quæ*
*vouerant Domino Deo ſuo, atque vniuerſa*
*portantes, fecerunt aceruos plurimos. ¶ Men* 7
*ſe tertio cœperunt aceruorum iacere funda-*
*menta, & menſe ſeptimo compleuerunt eos.*
*¶ Cùmq; ingreſſi fuiſſent Ezechias & prin-* 8
*cipes eius, viderunt aceruos & benedixerũt*
*Domino ac populo Iſrael. ¶ Interrogauitq; E-* 9
*zechias ſacerdotes & Leuitas cur ita iace-*
*rent acerui. ¶ Reſpondit illi Azarias ſacerdos* 10
*primus de ſtirpe Sadoc, dicens, Ex quo cœ-*
*perunt offerri primitiæ in domo Domini, co-*
*medimus & ſaturati ſumus, & remanſerũt*
*plurima, eo quod benedixerit Dominus po-*
*pulo ſuo, reliquiarum autem copia eſt iſta,*
*quam cernis. ¶ Præcepit igitur Ezechias vt* 11
*præpararent horrea in domo Domini. Quod* C
*cùm feciſſent, ¶ intulerunt tam primitias* 12
*quam decimas, & quæcunque vouerant fi-*
*deliter. Fuit autem præfectus eorum Cho-*
*nenias Leuita, & Semei frater eius ſecun-*
*dus, ¶ poſt quem Iahiel, & Azarias, & Na-* 13
*hath, & Aſael, & Ierimoth, Iozabad quoq;*
*& Eliel, & Ieſmachias, & Mahath, & Ba-*
*naias, præpoſiti ſub manibus Chonenia &*
*Semei fratris eius, ex imperio Ezechiæ regis*
*& Azariæ pontificis domus Dei, ad quos om*
n. 1. *nia pertinebant. ¶ Core vero filius Iemna* 14
*Leuites, & ianitor orientalis portæ, præpo-*
*ſitus erat ijs quæ ſponte offerebantur Domi-*
*no, primitijsq; & conſecratis in Sancta ſan-*
*ctorum. ¶ Et ſub cura eius Eden & Ben-ia-* 15
*min, Ieſue & Semeias, Amarias quoq; & Se*
*chenias, in ciuitatibus ſacerdotũ: vt fideliter*
*diſtribuerẽt fratribus ſuis partes minoribus*
*atq; maioribus, ¶ exceptis maribus ab annis* 16
*tribus & ſuprà, cunctis qui ingrediebantur*
*templum Domini, & quicquid per ſingulos*
*dies conducebat in miniſterio atque obſerua*
*tionibus iuxta diuiſiones ſuas, ¶ ſacerdoti-* 17
*bus per familias, & Leuitis à viceſimo an-*
*no & ſupra per ordines & turmas ſuas, ¶ v-* 18
*niuerſæq; multitudini tam vxoribus quam li* D
*beris eorum vtriuſq; ſexus, fideliter cibi de*
*his quæ ſanctificata fuerant præbebantur.*
*¶ Sed & filiorum Aaron per agros, & ſubur-* 19
*bana vrbiũ ſingularum diſpoſiti erant viri,*
*qui partes diſtribuerent vniuerſo ſexui ma*
*ſculino, de ſacerdotibus & Leuitis. ¶ Fecit er* 20
*go Ezechias vniuerſa quæ diximus in omni*
*Iuda: operatuſq; eſt bonum & rectum, & ve*
21 *rum corã Domino Deo ſuo ¶ in vniuerſa cul-*
*tura miniſterij domus Domini, iuxta legem*
*& ceremonias, volens requirere Deũ ſuum*
*in toto corde ſuo, fecitq; & proſperatus eſt.*

CAP. XXXII.

1 **P**OSt quæ & huiuſcemodi veritatem, ve-
A *nit Sennacherib rex Aſſyriorum, & in-*
*greſſus Iudam, obſedit ciuitates munitas, vo* 4. Re. 18. c. 13 Iſa. 36. a. 1. Ecc. 48. c. 19
2 *lens eas capere. ¶ Quod cùm vidiſſet Eze-*
*chias veniſſe ſcilicet Sennacherib, & totum*
3 *belli impetum verti contra Ieruſalẽ: ¶ Inito*
*cum principibus conſilio viriſq; fortiſſimis,*
*vt obturarent capita fontium qui erant*
*extra vrbem: & hoc omnium decernente ſen*
4 *tentia, ¶ congregauit plurimam multitudi-*
*nem, & obturauerunt cunctos fontes, & ri-*
*uum qui fluebat in medio terræ, dicẽtes, Ne*
*veniant reges Aſſyriorũ, & inueniant aqua-*
5 *rum abundantiam. ¶ Aedificauit quoque a-*
*gens induſtriè omnem murum qui fuerat*
*diſſipatus, & extruxit turres deſuper, & fo*
*rinſecus alterum murum: inſtaurauitq;*
*Mello in ciuitate David, & fecit vniuerſi*
6 *generis armaturam & clypeos. ¶ Cõſtituitq;*
B *principes bellatorum in exercitu. Et conuo-*
*cauit vniuerſos in platea portæ ciuitatis, ac*
7 *locutus eſt ad cor eorum, dicens: ¶ Viriliter*
*agite, & confortamini, nolite timere, nec pa-*
*ueatis regem Aſſyriorum, & vniuerſam mul*
*titudinem quæ eſt cum eo: multo enim plu-*
8 *res nobiſcum ſunt, quàm cum illo. ¶ Cum*
*illo enim eſt brachium carneum, nobiſcum*
*Dominus Deus noſter qui auxiliator eſt no-*
*ſter, pugnatq; pro nobis. Confortatuſq; eſt*
*populus huiuſcemodi verbis Ezechiæ re-*
9 *gis Iuda. ¶ Quæ poſtquam geſta ſunt, miſit*
*Sennacherib rex Aſſyriorum ſeruos ſuos in*
*Ieruſalem (ipſe enim cum vniuerſo exercitu*
*obſidebat Lachis) ad Ezechiam regem Iuda,*
*& ad omnem populum qui erat in vrbe, di-*
10 *cens, ¶ Hæc dicit Sennacherib rex Aſſyrio-*
C *rum, in quo habentes fiduciam, ſedetis ob-*
11 *ſeſſi in Ieruſalem? ¶ Num Ezechias decepit*
*vos, vt tradat morti in fame & ſiti, affir-*
*mãs, quod Dominus Deus veſter liberet vos*
12 *de manu regis Aſſyriorũ? ¶ Nunquid non iſte*
*eſt Ezechias qui deſtruxit excelſa illius, &*
*altaria, & præcepit Iudæ & Ieruſalẽ, dicens,*
*Coram altari vno adorabitis, & in ipſo com*
13 *buretis incenſum? ¶ An ignoratis quæ ego*
*fecerim, & patres mei cunctis terrarum po-*
*pulis? nunquid præualuerunt dij Gentium,*
*omniumquè terrarum liberare regionem*
14 *ſuam de manu mea? ¶ Quis eſt de vniuerſis*
*dijs gentium, quas vaſtauerunt patres mei,*
*qui potuerit eruere populum ſuum de manu*
*mea, vt poſſit etiam Deus veſter eruere vos*
15 *de hac manu? ¶ Non vos ergo decipiat Eze-*
D *chias, nec vana perſuaſione deludat, neque*
*cre-*

credatis ei. Si enim nullus potuit Deus cun
*regnorũ 2. ctarum gentium atque *regionum' liberare
populum ſuum de manu mea, & de manu
patrum meorum, cõſequenter nec Deus ve-
ſter poterit eruere vos de manu mea. ¶ Sed 16
& alia multa locuti ſunt ſerui eius contra
Dominum Deum, & contra Ezechiam ſer-
uum eius, ¶ epiſtolas quoque ſcripſit plenas 17
blaſphemia in Dominum Deum Iſrael, &
locutus eſt aduerſum eum, Sicut dij gentium
caterarum nõ potuerunt liberare populum
ſuum de manu mea, ſic & Deus Ezechia
eruere non poterit populum ſuum de manu
iſta. ¶ Inſuper & clamore magno, lingua Iu- 18
daica, contra populum qui ſedebat in muris
Ieruſalem, perſonabat vt terreret eos, & ca-
peret ciuitatem. ¶ Locutuſq; eſt contra Deũ 19
*Ieruſalem "Iſrael', ſicut aduerſum deos populorum E
15. terra, opera manuum hominum. ¶ Orane- 20
runt igitur Ezechias rex, & Iſaias filius
Amos prophetes, aduerſum hanc blaſphe-
miam, ac vociferati ſunt vſq; in calũ. ¶ Et 21
Tob. 1. d 24. miſit Dominus angelum qui percuſſit om-
nem virũ robuſtum, & bellatorem, & prin-
cipem exercitus regis Aſſyriorũ. Reuerſuſq;
eſt cum ignominia in terram ſuam. Cumq;
ingreſſus eſſet domũ' Dei ſui, filij qui egreſſi
fuerant de vtero eius, interfecerunt eum
gladio. ¶ Saluauitq; Dominus Ezechiam, & 22
habitatores Ieruſalem, de manu Sennache-
rib regis Aſſyriorum, & de manu omnium,
& praſtitit ei quietem per circuitũ. ¶ Multi 23
etiam deferebant hoſtias, & ſacrificia Domi
no in Ieruſalem, & munera Ezechia regi
Iuda: qui exaltatus eſt poſt hac coram cun-
Gen. 24. f. 53 ctis gentibus. ¶ ‖ In diebus illis agrotauit E- 24
4. Re. 20. a. 1 zechias vſque ad mortem, & orauit Domi- F
Iſa. 38. a. 1. num: exaudiuitq; eum, & dedit ei ſignum.
¶ Sed non iuxta beneficia qua acceperat, re- 25
tribuit, quia eleuatum eſt cor eius: & facta
eſt contra eum ira, & contra Iudam & Ie-
ruſalem. ¶ Humiliatuſq; eſt poſtea, eo quod 26
exaltatum fuiſſet cor eius, tam ipſe quam
habitatores Ieruſalem: & idcirco non venit
ſuper eos ira Domini in diebus Ezechia.
¶ Fuit autẽ Ezechias diues, & inclytus val 27
de, & theſauros ſibi plurimos congregauit
argenti & auri & lapidis pretioſi, aromatũ,
& armorum vniuerſi generis, & vaſorum
magni pretij. ¶ Apothecas quoque frumenti, 28
vini, & olei, & praſepia omnium iumento-
*.1. rum, caulaſq; pecorum, ¶ & vrbes *ſex' adi- 29
ficauit ſibi. habebat quippe greges ouium &
armentorum innumerabiles, eo quod dediſſet
ei dominus ſubſtantiã multam nimis. ¶ Ipſe 30
eſt Ezechias qui obturauit ſuperiorem fon- G
tem aquarum Gihon, & auertit eas ſubter
ad occidentem Vrbis-Dauid: in omnibus o-
peribus ſuis fecit proſpere qua voluit. ¶ At- 31
tamẽ in legatione principum Babylonis, qui
miſſi fuerant ad eum, vt interrogarent de
portento quod acciderat ſuper terram, dere-
liquit eum Deus vt tentaretur, & nota fie-
32 rent omnia qua erant in corde eius. ¶ Reli-
qua autem ſermonum Ezechia, & miſeri-
cordiarum eius ſcripta ſunt in viſione Iſaia
filij Amos Propheta, & in libro regum Iuda
33 & Iſrael. ¶ Dormiuitq; Ezechias cum pa-
tribus ſuis, & ſepelierunt eum ſuper ſepul-
chra filiorum Dauid: & celebrauit eius exe-
quias vniuerſus Iuda, & omnes habitato-
res Ieruſalem: regnauitq; Manaſſes filius e-
ius pro eo.

## CAP. XXXIII.

1 DVodecim annorum erat Manaſſes cũm 4. Re. 21. a. 1
A regnare cœpiſſet: & quinquaginta-
2 quinque annis regnauit in Ieruſalem. ¶ Fe-
cit autem malum coram Domino, iuxta abo
minationes gentium, quas ſubuertit Domi-
3 nus coram filijs Iſrael. ¶ Et conuerſus inſtau
rauit excelſa qua demolitus fuerat Eze-
chias pater eius: conſtruxitq; aras Baalim,
& fecit lucos, & adorauit omnem militiam
4 cali, & coluit eam. ¶ Aedificauit quoque al-
taria in domo Domini, de qua dixerat Do-
minus, ‖ In Ieruſalem erit nomen meum in 2. Re. 7. b. 10.
5 aternum. ¶ Aedificauit autem ea cuncto ex-
ercitui cali in duobus atrijs domus Domini.
6 ¶ Tranſireq; fecit filios ſuos per ignem, in
Valle-ben-ennom, obſeruabat ſomnia, ſe-
ctabatur auguria, maleficis artibus inſer-
uiebat: habebat ſecũ magos & incantatores
multaq; mala operatus eſt coram Domino,
7 vt irritaret eum. ¶ Sculptile quoque & con-
B flatile ſignum poſuit in domo Domini, ‖ de 2. Re. 7. b. 10
qua locutus eſt Dominus ad Dauid, & ad Sa 3. Re. 8. b. 17.
lomonẽ filium eius, dicẽs: In domo hac, & in
Ieruſalẽ quam elegi de cunctis tribubus Iſ-
rael, ponam nomen meum in ſempiternum.
8 ¶ Et mouere non faciam pedem Iſrael de ter
ra quam tradidi patribus eorum: ita dun-
taxat ſi cuſtodierint facere qua pracepi eis,
cunctamq; legem & ceremonias atque iudi-
9 cia* per manum Moyſi. ¶ Igitur Manaſſes ſe- *qua man-
duxit Iudam & habitatores Ieruſalem, vt dauĩ
facerent malum ſuper omnes gentes quas
ſubuerterat dominus à facie filiorum Iſrael.
10 ¶ Locutuſq; eſt Dominus ad eum, & ad po-
11 pulum illius: & attendere noluerunt. ¶ Idcir
co ſuperinduxit eis principes exercitus regis
Aſſyriorum: ceperuntq; Manaſſen, & vinctũ
catenis, atque compedibus duxerunt in Ba-
12 bylonem. ¶ Qui poſtquam coangustatus eſt,
C orauit Dominum Deum ſuum: & egit pœ-
nitentiam valde coram Deo patrum ſuorũ.
13 ¶ Deprecatuſq; eſt eum, et obſecrauit inten-
tè: & exaudiuit orationem eius, reduxitq;
eum Ieruſalem in regnum ſuum, & cogno-
uit Manaſſes quod dominus ipſe eſſet Deus.
14 ¶ Poſt hac adificauit murum extra Ciuita-
tem-Dauid, ad occidentem Gihon in conual
le: ab introitu porta piſcium per circuitum
vſque

vſque ad Ophel, & exaltauit illū vehemen
ter: conſtituitq́; principes exercitus in cūctis
ciuitatibus Iuda munitis. ¶ Et abſtulit deos 15
alienos, & ſimulachrum de domo Domini: a-
ras quoque quas fecerat in monte domus Do
mini, & in Ieruſalem: & proiecit omnia ex-
tra vrbem. ¶ Porro inſtaurauit altare Domi 16
ni, & immolauit ſuper illud victimas, & pa
cifica, & laudem, præcepitq́; Iuda vt ſerui-
ret Domino Deo Iſrael. ¶ Attamen adhuc po- 17
pulus immolabat in excelſis domino Deo ſuo.
¶ Reliqua autem geſtorum Manaſſe: & obſe- 18
cratio eius ad Deum ſuum: verba quoq́; Vi-
dentium qui loquebantur ad eum in nomine
Domini Dei Iſrael, continentur in ſermoni-
bus regum Iſrael. ¶ Oratio quoque eius & 19
exauditio, & cuncta peccata atque contem- D
ptus, loca etiā in quibus ædificauit excelſa,
& fecit lucos, & ſtatuas antequam ageret
pœnitentiam, ſcripta ſunt in ſermonibus Ho
zai. ¶ Dormiuit ergo Manaſſes cum patribus 20
ſuis, & ſepelierunt eum in domo ſua: regna-
uitq́; pro eo filius eius Amon. ¶ Viginti duo- 21
rum annorum erat Amon cùm regnare cœ-
piſſet: & duobus annis regnauit in Ieruſalē.
¶ Fecitq́; malum in conſpectu Domini, ſicut 22
fecerat Manaſſes pater eius, & cunctis ido-
lis, quæ Manaſſes fuerat fabricatus, immo-
lauit atque ſeruiuit. ¶ Et non eſt reueritus 23
faciem Domini, ſicut reueritus eſt Manaſſes
pater eius, & multo maiora deliquit. ¶ Cùmq́; 24
coniuraſſent aduerſus eum ſerui ſui, inter-
fecerunt eum in domo ſua. ¶ Porro reliqua 25
populi multitudo, cæſis ijs qui Amon percuſ-
ſerant, conſtituit regem Ioſiam filium eius
pro eo.

## CAP. XXXIIII.

4.Re.22.a.1. OCto annorum erat Ioſias cùm regnare 1
cœpiſſet: & triginta & vno anno re- A
gnauit in Ieruſalē. ¶ Fecitq́; quod erat rectū 2
in conſpectu Domini, & ambulauit in vijs
Dauid patris ſui: non declinauit neque ad
dexteram neque ad ſiniſtram. ¶ Octauo au- 3
tem anno regni ſui, cùm adhuc eſſet puer, cœ
pit quærere Deum patris ſui Dauid: & duo-
decimo anno poſtquā regnare cœperat, mun-
dauit Iudam & Ieruſalem ab excelſis, & lu
cis, ſimulachriſq́; & ſculptilibus. ¶ Deſtruxe 4
runtq́; coram eo aras Baalim: & ſimulachra
quæ ſuperpoſita fuerant, demoliti ſunt: lucos
etiam & ſculptilia ſuccidit atque cōminuit:
& ſuper tumulos eorum qui eis immolare
conſueuerant, fragmēta diſperſit. ¶ Oſſa præ- 5
terea ſacerdotum combuſſit in altaribus ido B
lorū, mundauitq́; Iudam & Ieruſalem. ¶ Sed 6
& in vrbibus Manaſſe & Ephraim, & Si-
meon vſque Nephthali cuncta ſubuertit.
¶ Cùmq́; altaria diſſipaſſet, et lucos, & ſcul- 7
ptilia contriuiſſet in fruſta, cunctaq́; delu-
bra demolitus eſſet de vniuerſa terra Iſrael,
reuerſus eſt in Ieruſalem. ¶ Igitur anno o- 8

ctauodecimo regni ſui, mundata iam terra,
& templo Domini, miſit Saphan filium E-
ſeliæ, & Maaſian principem ciuitatis, & Io-
ha filium Ioachaz à commentarijs: vt inſtau
9 rarent domum Domini Dei ſui. ¶ Qui ve-
nerunt ad Helciam ſacerdotē magnum: acce-
ptamq́; ab eo pecuniam, quæ illata fuerat in
domū Domini, & quam congregauerant Le
C uitæ, & ianitores de Manaſſe, & Ephraim,
& vniuerſis reliquijs Iſrael, ab omni quoq́;
Iuda & Ben-iamin & habitatoribus Ieru-
10 ſalem, ¶ tradiderunt in manibus eorum qui
præerant operarijs in domo Domini, vt in-
ſtaurarent templum, & infirma quæq́; ſar-
11 cirent. ¶ At illi dederunt eam artificibus, &
cæmentarijs, vt emerent lapides de lapicidi-
nis, & ligna ad commiſſuras ædificij, & ad
contignationem domorum quas deſtruxerāt
12 reges Iuda. ¶ Qui fideliter cuncta faciebant.
Erant autem præpoſiti operantium, Iahath
& Abdias de filijs Merari: Zacharias & Mo
ſollam de filijs Caath, qui vrgebant opus:
13 omnes Leuitæ ſcientes organis canere. ¶ Su-
per eos vero qui ad diuerſos vſus onera por
tabant, erant ſcribæ, & magiſtri de Leuitis,
14 ianitores. ¶ Cùmq́; efferrent pecuniam quæ
D illata fuerat in templum Domini, reperit
Helcias ſacerdos librum legis Domini, per
15 manum Moyſi. ¶ Et ait ad Saphan ſcribam,
Librum legis inueni in domo Domini. Et
16 tradidit ei. ¶ At ille intulit volumen ad
regem, & nuntiauit ei, dicens: Omnia quæ
dediſti in manu ſeruorum tuorum, ecce com-
17 plentur. ¶ Argentum quod repertum eſt in
domo Domini, conflauerunt: datumque eſt
præfectis artificum, & diuerſa opera fabri-
18 cantium. ¶ Præterea tradidit mihi Helcias
ſacerdos hunc librum. Quem cùm rege præ-
19 ſente recitaſſet, ¶ audiſſetq́; ille verba legis,
20 ſcidit veſtimenta ſua: ¶ & præcepit Helciæ
& Ahicam filio Saphan, & Abdon filio Mi-
cha, Saphan quoque ſcribæ, & Aſaæ ſeruo
21 regis, dicens, ¶ Ite, & orate Dominum pro
E pro me, & pro reliquijs Iſrael & Iuda, ſuper
vniuerſis ſermonibus libri iſtius qui reper-
tus eſt: magnus enim furor Domini ſtilla-
uit ſuper nos, eo quod non cuſtodierint pa-
tres veſtri verba Domini, vt facerent om-
nia quæ ſcripta ſunt in iſto volumine.
22 ¶ Abijt ergo Helcias, & hi qui ſimul à rege
miſſi fuerant ad Oldam propheti dem, vxo-
rem Sellum filij Thecuath, filij Haſra cuſto-
dis veſtium: quæ habitabat in Ieruſalem in
Secunda: & locuti ſunt ei verba quæ ſuprà
23 narrauimus. ¶ At illa reſpondit eis, Hæc di-
cit Dominus Deus Iſrael, Dicite viro qui
24 miſit vos ad me. ¶ Hæc dicit Dominus, Ec-
ce, ego inducam mala ſuper locum iſtum, &
ſuper habitatores eius: cunctaque maledi-
cta quæ ſcripta ſunt in libro hoc, quem le-
25 gerunt coram rege Iuda: ¶ quia dereliquerunt

rutit me, & ſacrificauerunt dijs alienis, vt
me ad iracundiam prouocarent in cunctis o-
peribus manuum ſuarum: idcirco ſtillabit
furor meus ſuper locum iſtum, & non extin-
guetur. ꝰAd regem autem Iuda, qui miſit 26
vos pro Domino deprecando, ſic loquimini,
Hæc dicit Dominus Deus Iſraël, Quoniam F
audiſti verba voluminis: ꝰatque emollitum 27
eſt cor tuum, & humiliatus es in conſpectu
Domini ſuper his quæ dicta ſunt contra lo-
cum hunc, & habitatores Ieruſalem, reueri-
tusq́; faciem meam, ſcidiſti veſtimenta tua,
& fleuiſti coram me: ego quoq; exaudiui te,
dicit Dominus. ꝰIam enim colligam te ad pa 28
tres tuos, & inferêris in ſepulchrum tuum
in pace: nec videbunt oculi tui omne malum
quod ego inducturus ſum ſuper locum iſtum,
4.Re.23.a.2. & ſuper habitatores eius. ‖Retulerunt ita-
que regi cuncta quæ dixerat. ꝰAt ille conuo- 29
catis vniuerſis maioribus natu Iuda & Ie- G
ruſalem, ꝰaſcendit in domum Domini. v- 30
nàq; omnes viri Iuda & habitatores Ieru-
ſalem, ſacerdotes & Leuitæ, & cunctus po-
pulus à minimo vſque ad maximum. Qui-
bus audientibus in domo Domini, legit rex
omnia verba voluminis. ꝰEt ſtans in tri- 31
bunali ſuo, percuſſit fœdus coram Domino,
vt ambularet poſt eum, & cuſtodiret præce-
pta, & teſtimonia, & iuſtificationes eius in
toto corde ſuo, & in tota anima ſua, face-
retq́; quæ ſcripta ſunt in volumine illo quod
legerat. ꝰ Adiurauit quoque ſuper hoc om- 32
nes qui reperti fuerant in Ieruſalē & Ben-
iamin: & fecerunt habitatores Ieruſalem iu
xta pactum Domini Dei patrum ſuorum.
ꝰAbſtulit ergo Ioſias cunctas abominationes 33
de vniuerſis regionibus filiorum Iſraël: &
fecit omnes qui reſidui erant in Iſraël, ſer-
uire Domino ſuo. Cunctis diebus vitæ eius
non receſſerunt à Domino Deo patrum ſuo-
rum.

## CAP. XXXV.

FEcit autem Ioſias in Ieruſalem Phaſe 1
4.Re.23.c.21 Domino, quod immolatum eſt quartade- A
3.Eſd.1.a.1. cima die menſis primi. ꝰEt conſtituit ſacer- 2
dotes in officijs ſuis: hortatusq́ue eſt eos vt
miniſtrarent in domo Domini. ꝰ Leuitis 3
quoque ad quorum eruditionem omnis Iſ-
raël ſanctificabatur Domino, locutus eſt, Po-
nite arcam in ſanctuario templi, quod ædi-
ficauit Salomon filius Dauid rex Iſraël: ne-
quaquam enim eam vltrà portabitis: nunc
autem miniſtrate Domino Deo veſtro, & po
pulo eius Iſraël. ꝰEt præparate vos per do- 4
mos & cognationes veſtras in diuiſionibus
ſingulorum, ſicut præcepit Dauid rex Iſraël,
& deſcripſit Salomon filius eius. ꝰEt mini- 5
ſtrate in ſanctuario eius per familias tur-
masq́; Leuiticas, ꝰ& ſanctificati immolate 6
Phaſe: fratres etiã veſtros, vt poſſint iuxta
verba quæ locutus eſt dominus in manu Moy
7 ſi facere præparate. ꝰ Dedit præterea Ioſias
omni populo qui ibi fuerat inuentus in ſo- ...9.
lennitate Phaſe, agnos & hœdos de gregibus,
& reliqui pecoris triginta millia, boū quoq;
tria millia, hæc de regis vniuerſa ſubſtãtia.
8 ꝰDuces quoq; eius ſponte quod "vouerant'. "volebãt 8.
B obtulerunt, tam populo, quàm ſacerdotibus
& Leuitis. Porro Helcias & Zacharias, &
Iahiel principes domus Domini, dederunt ſa
cerdotibus ad faciendum Phaſe, pecora com-
mixtim duo millia ſexcenta, & boues trecen
9 tos. ꝰChonenias autem, & Semeias etiam
& Nathanaël fratres eius: necnon Haſabias
& Iehiel & Ioſabad principes Leuitarum,
dederunt cæteris Leuitis ad celebrandũ pha
ſe quinque millia pecorum, & boues quin-
10 gentos. ꝰPræparatumq́; eſt miniſterium, &
ſteterũt ſacerdotes in officio ſuo: Leuitæ quo-
11 que in turmis, iuxta regis imperium. ꝰ Et
immolatum eſt Phaſe: aſperſeruntq́; ſacerdo-
tes manu ſua ſanguinem, & Leuitæ detra-
12 xerunt pelles holocauſtorum. ꝰEt ſeparaue-
runt ea vt darent per domos & familias ſin
gulorum, & offerrentur Domino ſicut ſcri-
ptum eſt in libro Moyſi. de bobus quoque fe-
13 cerunt ſimiliter. ꝰEt aſſauerunt Phaſe ſu-
per ignem, iuxta quod in lege ſcriptum eſt:
pacificas verò hoſtias coxerunt in lebetibus,
& cacabis, & ollis: & feſtinato diſtribuerũt
14 vniuerſæ plebi. ꝰSibi autem & ſacerdotibus
poſtea parauerunt. nam in oblatione holocau
ſtorum & adipum, vſque ad noctem ſacerdo-
tes fuerunt occupati: vnde Leuitæ ſibi, & ſa
cerdotibus filijs Aaron parauerunt nouiſſi-
15 mis. ꝰPorro cantores filij Aſaph ſtabant in
ordine ſuo, iuxta præceptũ Dauid & Aſaph,
& Heman et Idithun "prophetarum' regis°. "prophetæ & °Dauid.
Ianitores verò per portas ſingulas obſerua-
bant, ita vt nec puncto quidem diſcederent
à miniſterio: quam ob rem & fratres eorum
16 Leuitæ parauerunt eis cibos. ꝰOmnis igi-
tur cultura Domini ritè completa eſt in die
C illa, vt facerent Phaſe, & offerrent holocau-
ſta ſuper altare Domini, iuxta præceptum
17 regis Ioſiæ. ꝰ Feceruntq́; filij Iſraël qui re-
perti fuerant ibi Phaſe in tempore illo, & ſo
18 lennitatem azymorum ſeptem diebus. ꝰNon
fuit Phaſe ſimile huic in Iſraël, à diebus Sa
muelis prophetæ: ſed nec quiſquam de cun-
ctis regibus Iſraël fecit Phaſe ſicut Ioſias,
ſacerdotibus & Leuitis, & omni Iuda, &
Iſraël qui repertus fuerat, & habitantibus
19 in Ieruſalem. ꝰ Octauodecimo anno regni
20 Ioſiæ, hoc Phaſe celebratum eſt. ꝰ Poſtquam 4.Re.23.f.29
inſtaurauerat Ioſias templum, aſcendit Ne- 3.Eſd.1.d.25
chao rex Aegypti ad pugnandum in Char-
camis iuxta Euphraten: & proceſſit in oc-
21 curſum eius Ioſias. ꝰ At ille miſſis ad eum
nuntijs, ait. Quid mihi & tibi eſt rex Iuda?
non aduerſum te hodie venio, ſed contra a-
liam pugno domum, ad quam me Deus fe-
ſtinatò

ſtinatò ire præcepit: deſine aduerſum Deum
facere, qui mecum eſt, ne interficiat te. ¶ No 22
luit Ioſias reuerti, ſed præparauit contra eũ D
bellum: nec acquieuit ſermonibus Nechao
Zac. 12. b. 11. ex ore Dei: ‖ verùm perrexit vt dimicaret in
campo Mageddo. ¶ Ibique vulneratus a ſa- 23
gittarijs, dixit pueris ſuis, Educite me de
prælio, quia oppidò vulneratus ſum. ¶ Qui 24
tranſtulerunt eum de curru in alterum cur-
rum, qui ſequebatur eum more regio: & a-
ſportauerunt eum in Ieruſalem, mortuuſq́;
eſt: & ſepultus in mauſoleo patrum ſuorum:
& vniuerſus Iuda & Ieruſalem luxerunt
eum. ¶ Ieremias maxime, cuius omnes can- 25
tores atque cantatrices vſque in præſentem
diem lamentationes ſuper Ioſiam replicant:
& quaſi lex obtinuit in Iſrael: Ecce ſcriptũ
fertur in lamentationibus. ¶ Reliqua autem 26
ſermonum Ioſiæ & miſericordiarum eius,
quæ lege præcepta ſunt Domini, ¶ opera quo- 27
que illius prima & nouiſſima, ſcripta ſunt
in libro regum Iuda & Iſrael.

## CAP. XXXVI.

TVlit ergo populus terræ, Ioachaz filium 1
4. Re. 23. f. 30 Ioſiæ: & conſtituit regem pro patre ſuo A
3. Eſd. 1. e. 34 in Ieruſalem. ¶ Viginti trium annorum e- 2
rat Ioachaz cùm regnare cœpiſſet, & tribus
menſibus regnauit in Ieruſalem. ¶ Amouit 3
autem eum rex Aegypti cum veniſſet in Ie-
ruſalem, & condemnauit terram centum
Mat. 1. b. 13. talentis argenti, & talento auri. ¶ ‖ Conſti- 4
tuitq́; pro eo regem, Eliacim fratrem eius,
ſuper Iudam & Ieruſalem: & vertit nomen
eius Ioacim. ipſum vero Ioachaz tulit ſecũ,
& abduxit in Aegyptum. ¶ Vigintiquinque 5
annorum erat Ioacim cùm regnare cœpiſſet,
& vndecim annis regnauit in Ieruſalem:
fecitq́; malum corã Domino Deo ſuo. ¶ Con- 6
tra hunc aſcendit Nabuchodonoſor rex Chal
dæorum: & vinctum catenis duxit in Baby-
lonem. ¶ Ad quam & vaſa Domini tranſtu- 7
lit, & poſuit eã in templo ſuo. ¶ Reliqua au- 8
tem verborum Ioacim, & abominationum B
* inuenta 2. eius quas operatus eſt, & quæ * iuncta ſunt
in eo, continentur in libro regum Iuda & Iſ
rael. Regnauit autẽ Ioachim filius eius pro
eo. ¶ Octo annorũ erat Ioachim cùm regnare 9
cœpiſſet: & tribus menſibus, ac decem diebus
regnauit in Ieruſalem: fecitq́; malum in con
ſpectu Domini. ¶ Cùmq́; anni circulus vol- 10
ueretur, miſit Nabuchodonoſor rex nuntios,
qui & adduxerunt eum in Babylonẽ, aſpor-
tatis ſimul pretioſiſſimis vaſis domus Domi
ni. ‖ Regem vero conſtituit Sedeciam * patruũ
4. re. 24. d. 15 eius ſuper Iudam & Ieruſalem. ¶ Viginti & 11
* fratrem 2. vnius anni erat Sedecias cùm regnare cœ-
piſſet: & vndecim annis regnauit in Ieruſa
lem. ¶ ‖ Fecitq́; malum in oculis Domini Dei 12
Ier. 37. a. 1. & 2. ſui: nec erubuit faciem Ieremiæ prophetæ lo- C
quentis ad ſe ex ore Domini. ¶ A rege quoq́; 13
Nabuchodonoſor receſſit, qui adiurauerat
eum per Deum: & indurauit ceruicem ſuam
& cor, vt non reuerteretur ad Dominum
14 Deum Iſrael. ¶ Sed & vniuerſi principes ſa
cerdotum & populus præuaricati ſunt ini-
que iuxta vniuerſas abominationes gen-
tium: & polluerunt domum Domini, quam
15 ſanctificauerat ſibi in Ieruſalem. ¶ Mittebat
autem Dominus Deus patrum ſuorũ ad illos
per manum nuntiorum ſuorum, de nocte con
ſurgens, & quotidie commonens: eo quod par
16 ceret populo & habitaculo ſuo. ¶ At illi ſub-
ſannabant nuntios Dei, & paruipendebant
ſermones eius, illudebantq́; prophetis: donec
aſcenderet furor Domini in populum eius,
17 & eſſet nulla curatio. ¶ Adduxit enim ſuper
eos regem Chaldæorum, & interfecit iuue-
nes eorum gladio in domo ſanctuarij ſui,
D non eſt miſertus adoleſcentis & virginis, &
ſenis, nec decrepiti quidem: ſed omnes tra-
18 didit in manibus eius. ¶ Vniuerſaq́; vaſa do
mus Domini tam maiora, quàm minora, &
theſauros templi, & regis & principum tran
19 ſtulit in Babylonem. ¶ Incenderunt hoſtes do
mum Dei, deſtruxeruntq́; murum Ieruſa-
lem: vniuerſas turres combuſſerũt, & quic-
20 quid pretioſum fuerat, demoliti ſunt. ¶ Si-
quis euaſerat gladium, ductus in Babylonem
ſeruiuit regi & filijs eius, donec imperaret
21 rex Perſarum. ¶ Vt compleretur ſermo Do-
mini ex ore Ieremiæ: & celebraret terra ſab-
batha ſua: cunctis enim diebus deſolationis
egit ſabbathum, vſque dum complerentur
22 ſeptuaginta anni. ¶ Anno autem primo Cyri Iere. 25. c. 12.
regis Perſarum, ad explendum ſermonem & 29. c. 11.
Domini, quem locutus fuerat per os Iere- 1. Eſd. 1. a. 1.
miæ, ſuſcitauit Dominus ſpiritum Cyri re- & 6. a. 3.
gis Perſarum qui iuſſit prædicari in vniuer- Dan. 9. a. 2.
ſo regno ſuo, etiam per ſcripturam, dicens. 3. Eſd. 1. g. 57
23 ¶ Hæc dicit Cyrus rex Perſarum, Omnia re- & 2. a. 1.
gna terræ dedit mihi Dominus Deus cæli, & & 6. c. 24.
ipſe præcepit mihi vt ædificarem ei domum
in Ieruſalem, quæ eſt in Iudæa: quis ex vo-
bis eſt in omni populo eius? ſit dominus Deus
ſuus cum eo, & aſcendat.

## ORATIO MANASSAE REGIS IVDA, CVM CAPTVS TENERETVR IN BABYLONE.

DOmine omnipotens Deus patrum noſtrorum, Abraham, & Iſaac, & Iacob, & ſeminis eorum iuſti, qui feciſti cælum & terram cum omni ornatu eorum, qui ligaſti mare verbo præcepti tui, qui concluſiſti abyſſum, & ſignaſti eam terribili & laudabili nomine tuo: quem omnia pauent, & tremunt à vultu virtutis tuæ: quia importabilis eſt magnificentia gloriæ tuæ, & inſuſtentabilis

tabilis iræ comminationis tuæ ſuper peccatores: immenſa vero & inueſtigabilis miſericordia promiſſionis tuæ: quoniam tu es Dominus, altiſſimus, benignus, longanimis, & multum miſericors, & pœnitens ſuper malitias hominum. Tu Domine ſecundum multitudinem bonitatis tuæ promiſiſti pœnitentiam, & remiſſionem ijs qui peccauerunt tibi, & multitudine miſerationum tuarũ decreuiſti pœnitentiam peccatoribus, in ſalutem. Tu igitur Domine Deus iuſtorum, non poſuiſti pœnitentiam iuſtis, Abrahã, & Iſaac & Iacob, ijs qui tibi non peccauerunt: ſed poſuiſti pœnitentiam propter me peccatorem: quoniam peccaui ſuper numerum arenæ maris: multiplicatæ ſunt iniquitates meæ Domine, multiplicatæ ſunt iniquitates meæ, & non ſum dignus intueri & aſpicere altitudinem cæli, præ multitudine iniquitatum mearum, incuruatus ſum multo vinculo ferreo, vt non poſſim attollere caput meum, & non eſt reſpiratio mihi: quia excitaui iracundiam tuam, & malum coram te feci: non feci voluntatem tuam, & mandata tua non cuſtodiui: ſtatui abominationes & multiplicaui offenſiones. Et nunc flecto genu cordis mei, precans à te bonitatem. Peccaui Domine, peccaui, & iniquitates meas agnoſco. Quare peto rogans te, remitte mihi Domine, remitte mihi, & ne ſimul perdas me cũ iniquitatibus meis, neque in æternum, iratus, reſerues mala mihi, neque damnes me in infima terræ loca, quia tu es Deus: Deus inquam, pœnitentium: & in me oſtendes omnem bonitatem tuam, quia indignum ſaluabis me ſecundùm magnam miſericordiam tuam, & laudabo te ſemper omnibus diebus vitæ meæ: quoniam te laudat omnis virtus cælorum, & tibi eſt gloria in ſecula ſeculorum: Amen.

# ESDRÆ LIBER
## PRIMVS.

### CAPVT I.

IN anno primo Cyri regis Perſarum, vt 1
Ioſ.6.a.3. compleretur verbum Domini ex ore Ie- A
Ier.25. c.12. remiæ, ſuſcitauit Dominus ſpiritum Cy
& 29.c.10. ri regis Perſarum: & traduxit vocem in
2.pa.36.d.22 omni regno ſuo, etiam per ſcripturã, dicens:
2.Eſd. 2.a.1. ¶Hæc dicit Cyrus rex Perſarum, Omnia re- 2
& 6.c.24. gna terræ dedit mihi Dominus Deus cæli, &
Dan.9.a.2. ipſe præcepit mihi vt ædificarem ei domum
in Ieruſalem, quæ eſt in Iudæa. ¶Quis eſt in 3
vobis de vniuerſo populo eius? Sit Deus illius cum ipſo. Aſcendat in Ieruſalem quæ eſt B
Iudit. 1.g.57 in Iudæa, & ædificet domum Domini Dei
& 5.d.23. Iſrael. ipſe eſt Deus qui eſt in Ieruſalem.
¶Et omnes reliqui in cunctis locis vbicunque 4
habitant, adiuuent eum viri de loco ſuo, ar-
gento, & auro, & ſubſtantia, & pecoribus,
excepto quod voluntarie offerũt templo Dei,
5 quod eſt in Ieruſalem. ¶Et ſurrexerunt prin
C cipes patrum de Iuda & Ben-iamin, & ſa-
cerdotes & Leuitæ, & omnis cuius Deus ſu
ſcitauit ſpiritum, vt aſcenderet ad ædifican-
dum templum Domini, quod erat in Ieru-
6 ſalem. ¶Vniuerſique qui erant in circuitu, ad-
iuuerunt manus eorum in vaſis argẽteis &
aureis, in ſubſtantia & iumentis, in ſupelle-
ctili, exceptis his quæ ſponte obtulerant.
7 ¶Rex quoque Cyrus protulit vaſa templi
Domini, quæ tulerat Nabuchodonoſor de Ie-
ruſalem, & poſuerat ea in templo Dei ſui.
8 ¶Protulit autem ea Cyrus rex Perſarum per
D manum Mithridatis filij Gazabar, & annu
9 merauit ea Saſſabaſar principi Iuda. ¶Et
hic eſt numerus eorum, Phialæ aureæ trigin
ta, phialæ argenteæ mille, cultri vigintino-
10 uem, ¶ſcyphi aurei triginta, ſcyphi argentei
ſecundi quadringẽti decem: vaſa alia mille.
11 ¶Omnia vaſa aurea & argentea, quinque
millia quadringenta: vniuerſa tulit Saſſa-
baſar cum his qui aſcendebant de trãſmi-
gratione Babylonis in Ieruſalem.

### CAP. II.

1 HI ſunt autem prouincia filij, qui aſcen-
A derunt de captiuitate quam tranſtu- 2.Eſd. 7.b.6
lerat Nabuchodonoſor rex Babylonis in Baby- 3.Eſd. 5.a.2.
nem, & reuerſi ſunt in Ieruſalem & Iudam & 7.
2 vnuſquiſque in ciuitatem ſuam. ¶Qui ve-
nerunt cum Zorobabel, Ieſua, Nehemia, Sa-
raia, Rahelaia, Mardochai, Belſan, Meſphar,
Beguai, Rehum, Baana. Numerus virorum
3 populi Iſrael: ¶Filij Pharos, duo millia centũ
4 ſeptuagintaduo. ¶Filij Sephatia, trecenti ſe-
5 ptuagintaduo. ¶Filij Area, ſeptingenti ſe-
6 ptuagintaquinque. ¶Filij Phahath-moab,
filiorum Ioſue Ioab duo millia * octingenti *nongẽti 12
7 duodecim. ¶Filij Aelam, mille ducenti quin-
8 quagintaquatuor. ¶Filij Zethua, nongenti
9 quadragintaquinque. ¶Filij Zachai, ſeptin-
10 genti ſexaginta. ¶Filij Bani, ſexcẽti quadra
11 ginta duo. ¶Filij Bebai, ſexcenti vigintitres.
12 ¶Filij Azgad, mille ducẽti vigintiduo. ¶Filij
13 Adonicam, ſexcenti ſexaginta ſex. ¶Filij Be
14 guai, duo millia quinquagintaſex. ¶Filij A-
15 din, quadringenti quinquagintaquatuor.
16 ¶Filij Ather, qui erãt ex Ezechia * nonagin- *nongenti 2
17 ta octo. ¶Filij Beſai, trecẽti vigintitres. ¶Fi-
18 lij Iora, centum duodecim. ¶Filij Haſum, du
19 centi viginti tres. ¶Filij Gebbar, nonagin-
B taquinque. ¶Filij Beth-lehem, centũ viginti
20 tres. ¶Viri Netupha, quinquagintaſex. ¶Vi-
21 ri Anathoth, centũ vigintiocto. ¶Filij Azma
22 ueth, quadragintaduo. ¶Filij Cariath-ia-
23 rim, Cephira & Beroth, ſeptingenti qua-
24 dragintatres. ¶Filij Rama & Gabaa, ſexcẽti
25 viginti vnus. ¶Viri Machmas, centũ vigin
26 tiduo. ¶Viri Beth-el & Hai, ducẽti viginti
27 tres. ¶Filij Nebo, quinquagintaduo. ¶Filij
Megbis,

Megbis, cẽtum quinquagintaſex. ¶Filij Ae- 28
lam alterius, mille ducẽti quinquagintaqua 29
tuor. ¶Filij Harim, trecenti viginti. ¶Filij 30
Lodhadid & Ono, ſeptingẽti vigintiquinq;. 31
¶Filij Iericho, trecenti quadragintaquinq;. 32
¶Filij Senaa, tria millia ſexcenti triginta. 33
¶Sacerdotes: Filij Iadaia in domo Ieſue, nõ- 34
genti ſeptuagintatres. ¶ Filij Emmer, mille 35
quinquagintaduo. ¶Filij Pheshur, mille du- 36
centi quadragintaſeptem. ¶ Filij Harim, 37
mille decem & ſeptem. ¶Leuitæ: Filij Ieſue 38
& Cedmiel filiorum Odonia ſeptuaginta- 39
quatuor. ¶Cantores: Filij Aſaph, centum vi 40
gintiocto. ¶Filij Ianitorum: filij Sellum, filij 41
Ater, filij Thelmon, filij Accub, filij Hatita, 42
filij Sobai: vniuerſi centum trigintanouem. C
¶Nathinæi filij Siha, filij Haſupha, filij Tab 43
baoth, ¶filij Ceros, filij Siaa, filij Phadon, 44
¶filij Lebana, filij Hagaba, filij Accub, ¶filij 45
Hagab, filij Semlai, filij Hanã. ¶filij Gaddel, 46
filij Gaher, filij Raaia, ¶filij Raſin, filij Neco- 47
da, filij Gazam, ¶filij Aza, filij Phaſea, filij 48
Beſea. ¶filij Aſena, filij Munim, filij Nephu- 49
ſim, ¶filij Babuc, filij Hacupha, filij Harhur, 50
filij Beſluth, filij Mahida, filij Harſa, ¶ filij 51
Bercos, filij Siſara, filij Thema, ¶filij Naſia, 52
filij Hatipha, ¶ filij ſeruorũ Salomonis, filij 53
Sotai, filij Sophéreth, filij Pharuda, ¶filij Ia- 54
la, filij Dercon, filij Geddel, ¶filij Saphatia, 55
filij Hatil, filij Phochereth, qui erant de Aſe- 56
baim, filij Ami. ¶oẽs Nathinæi, & filij ſeruo- 57
rum Salomonis, trecenti nonagintaduo. ¶Et 58
hi qui aſcenderunt de Thelmela, Thelharſa, 59
Cherub, & Adon, & Emer: Et non potuerũt
indicare domum patrum ſuorum & ſemen
ſuum, vtrum ex Iſrael eſſent. ¶Filij Dalaia 60
filij Tobia, filij Necoda, ſexcenti quinquagin
duo. ¶Et de filijs ſacerdotum: Filij Hobia, fi- 61
lij Accos, filij Berzellai, qui accepit de filia- D
bus Berzellai Galaaditis vxorem, & voca-
tus eſt nomine eorum. ¶hi quæſierunt ſcri- 62
pturam genealogiæ ſuæ, & non inuenerunt,
& eiecti ſunt de ſacerdotio. ¶Et dixit Ather- 63
ſatha eis vt non comederent de Sancto ſan-
ctorũ, donec ſurgeret ſacerdos doctus atque
perfectus. ¶ Omnis multitudo quaſi vnus, 64
quadragintaduo millia trecenti ſexaginta:
¶exceptis ſeruis eorum & ancillis, qui erant 65
ſeptem millia trecenti trigintaſeptem: & in
ipſis cantores atq; cantatrices ducenti. ¶E- 66
qui eorum "ſexcenti ' trigintaſex: muli eo- "ſeptingenti 2.
rum, ducenti quadragintaquinque: ¶cameli 67
eorum, quadringenti trigintaquinque: aſini
eorum, ſex millia ſeptingenti viginti. ¶Et de 68
principibus patrum cùm ingrederentur tem
plum Domini quod eſt in Ieruſalẽ, ſponte ob-
tulerunt in domũ Dei ad extruendam eã in
loco ſuo. ¶Secundum vires ſuas dederũt im- 69
penſas operis, auri ſolidos "quadraginta' mil "ſexaginta 3.
lia & mille, argenti mnas quinque millia,
& veſtes ſacerdotales centũ. ¶Habitauerũt 70
ergo ſacerdotes & Leuitæ, & de populo, &
cantores, & ianitores, & Nathinæi in vrbi-
bibus ſuis, vniuerſusq; Iſrael in ciuitatibus
ſuis.

CAP. III.

1 IAmq; venerat menſis ſeptimus, & erant 3. Eſd. 5. c. 47
A filij Iſraël in ciuitatibus ſuis: congregatus
eſt ergo populus quaſi vir vnus in Ieruſa-
2 lem. ¶Et ſurrexit Ioſue filius Ioſedec, & fra
tres eius ſacerdotes, & Zorobabel filius Sala
thiel, & fratres eius: & ædificauerunt altare
Dei Iſrael, vt offerrent in eo holocautoma-
ta, ſicut ſcriptum eſt in lege Moyſi viri Dei.
3 ¶Collocauerunt autem altare Dei ſuper ba-
ſes ſuas, deterrentibus eos per circuitum po
pulis terrarum: & obtulerunt ſuper illud ho
4 locauſtum Domino mane & veſpere. ¶Fece-
runtq; ſolennitatem tabernaculorum, ſicut
ſcriptum eſt, & holocauſtum diebus ſingulis
per ordinem ſecundum præceptum, opus diei
5 in die ſuo. ¶ Et poſt hæc holocauſtum iuge,
B tam in calendis quam in vniuerſis ſolenni-
tatibus Domini quæ erant conſecratæ, & in
omnibus in quibus vltro offerebatur munus
6 Domino. ¶A primo die menſis ſeptimi cœpe-
runt offerre holocauſtum Domino: porro tem
7 plum Dei nondum fundatum erat. ¶Dede-
runt autem pecunias latomis & cæmenta-
rijs: cibum quoque, & potum, & oleum Si-
donijs, Tyrijsq;, vt deferrent ligna cedri-
na de Libano ad mare Ioppen, iuxta quod
8 præceperat Cyrus rex Perſarum eis. ¶Anno
C autem ſecundo aduentus eorum ad templum
Dei in Ieruſalem, menſe ſecundo, cœperunt
Zorobabel filius Salathiel, & Ioſue filius
Ioſedec, & reliqui de fratribus eorum ſacer-
dotes & Leuitæ, & omnes qui venerant de
captiuitate in Ieruſalem: & conſtituerunt
Leuitas à viginti annis, & ſuprà, vt vrge-
9 rent opus Domini. ¶Stetitque Ioſue & filij
eius, & fratres eius, Cedmiel & filij eius,
& filij Iuda, quaſi vir vnus, vt inſtarent
ſuper eos qui faciebant opus in templo Dei:
filij Henadad, & filij eorum, & fratres eo-
10 rum Leuitæ. ¶Fundato igitur a cæmentarijs
templo Domini, ſteterunt ſacerdotes in or-
natu ſuo cum tubis: & Leuitæ filij Aſaph in
cymbalis, vt laudarent Deum per manus
11 Dauid regis Iſrael. ¶Et concinebant in hym
D nis & confeßione Domino: Quoniam bonus,
quoniam in æternum miſericordia eius ſu-
per Iſraël. Omnis quoque populus vocifera-
batur clamore magno in laudando Domi-
num: eo quod fundatum eſſet templum Do-
12 mini. ¶ Plurimi etiam de ſacerdotibus &
Leuitis & principes patrum, & ſeniores qui
viderant templum prius cùm fundatum eſ-
ſet, & hoc templum in oculis eorum, flebant
voce magna, & multi vociferantes in læti-
13 tia, eleuabant vocem. ¶ Nec poterat quiſ-
quam agnoſcere vocem clamoris lætantium,
& vocem fletus populi: commixtim enim

*populus vociferabatur clamore magno, & vox audiebatur procul.*

## CAP. IIII.

3.Eſ.5.g.66. AVdierunt autem hoſtes Iudæ & Ben-ia 1
min, quia filij captiuitatis ædificarent A
templum Domino Deo Iſraël. ¶ Et accedẽ- 2
tes ad Zorobabel & ad principes patrum, di-
xerunt eis, Aedificemus vobiſcum, quia ita
vt vos quærimus Deum veſtrum: ecce nos
immolauimus victimas à diebus Aſor-had-
dan regis Aſſur, qui adduxit nos huc. ¶ Et di 3
xit eis Zorobabel, & Ioſue, & reliqui prin-
cipes patrum Iſraël, Non eſt vobis & nobis
vt ædificemus domum Deo noſtro, ſed noſipſi
ſoli ædificabimus Domino Deo noſtro, ſicut
præcepit nobis Cyrus rex Perſarum. ¶ Fa- 4
ctum eſt igitur vt populus terræ impediret
manus populi Iudæ, & turbaret eos in ædi-
ficando. ¶ Conduxerunt autem aduerſus eos 5
conſiliatores, vt deſtruerent conſilium eo-
rum omnibus diebus Cyri regis Perſarũ, &
vſque ad regnum Darij regis Perſarum.
3.Eſd.2.c.16 ¶ ‖ In regno autem Aſſueri in principio regni 6
eius ſcripſerunt accuſationem aduerſus ha-
bitatores Iudæ & Ieruſalem. ¶ Et in diebus 7
Artaxerxis ſcripſit Beſelam Mithridates, &
Tabeel, & reliqui qui erant in conſilio eo-
rum, ad Artaxerxem regem Perſarum. epi- B
ſtola autem accuſationis ſcripta erat Syriacè
& legebatur ſermone Syro. ¶ Reum Beel-teẽ, 8
& Samſai ſcriba ſcripſerunt epiſtolã vnam
de Ieruſalem Artaxerxi regi, huiuſcemodi.
¶ REVM BEEL-TEEM, & Samſai 9
ſcriba, & reliqui conſiliatores eorum, Dinæi,
& Apharſathachæi, Terphalæi, Apharſæi, Er
chuæi, Babylonij, Suſanechæi, Dieui & Aela-
mitæ: ¶ & cæteri de Gentibus quas tráſtulit 10
Aſenaphar magnus & glorioſus, & habitare
eas fecit in ciuitatibus Samariæ, & in reli-
quis regionibus trans Flumẽ in pace: ¶ (Hoc 11
eſt exemplar epiſtolæ quam miſerunt ad eũ)
Artaxerxi regi, ſerui tui viri qui ſunt trans
Fluuium, ſalutem dicunt. ¶ Notum ſit regi 12
quia Iudæi qui aſcenderũt à te ad nos, vene
runt in Ieruſalem ciuitatẽ rebellem & peſ-
ſimam, quam ædificant extruentes muros e-
ius, & parietes componentes. ¶ Nunc igitur 13
notum ſit regi, quia ſi ciuitas illa ædificata
fuerit, & muri eius inſtaurati, tributum, & C
vectigal, & annuos reditus non dabunt, &
vſque ad reges hæc noxa perueniet. ¶ Nos au 14
tem memores ſalis quod in palatio comedi-
mus, & quia læſiones regis videre nefas du
cimus: idcirco miſimus & nuntiauimus re-
gi, ¶ vt recenſeas in libris hiſtoriarum pa- 15
trum tuorum, & inuenies ſcriptum in com-
mentarijs: & ſcies quoniam vrbs illa, vrbs
rebellis eſt, & nocens regibus & prouincijs,
& bella concitantur in ea ex diebus anti-
quis, quam ob rem & ciuitas ipſa diſtructa
eſt. ¶ Nuntiamus nos regi quoniam ſi ciuitas 16
illa ædificata fuerit, & muri ipſius inſtau-
rati, poſſeſſionem trans Fluuium non habe-
17 bis. ¶ Verbum miſit rex ad Reum Beel-teem
& Samſai ſcribam & ad reliquos qui erant
in conſilio eorum habitatores Samariæ, &
cæteris trans Fluuium, ſalutem dicens & pa
18 cem. ¶ ACCVSATIO quam miſiſtis ad
19 nos, manifeſte lecta eſt coram me, ¶ & à me
D præceptum eſt: & recenſuerunt, inueneruntque
que quoniam ciuitas illa a diebus antiquis
aduerſum reges rebellat, & ſeditiones &
20 prælia concitantur in ea. ¶ Nam & reges for
tiſſimi fuerunt in Ieruſalem: qui & domi-
nati ſunt omni regioni quæ trans Fluuium
eſt. Tributum quoque & vectigal, & reditus
21 accipiebant. ¶ Nunc ergo audite ſententiam.
Prohibeatis viros illos, vt vrbs illa non æ-
dificetur, donec ſi forte à me iuſſum fuerit.
22 ¶ Videte ne negligenter hoc impleatis, & pau
23 latim creſcat malum contra reges. ¶ Itaque
exemplum edicti Artaxerxis regis lectum
eſt corã Reum-Beel-teem, & Samſai ſcri- —.3.
ba, & conſiliarijs eorum, & abierunt feſtini
in Ieruſalem ad Iudæos, & prohibuerunt eos
24 in brachio & robore. ¶ Tunc intermiſſum eſt
opus domus Domini in Ieruſalem, & non
fiebat vſque ad annum ſecundum regni Da
rij regis Perſarum.

## CAP. V.

1 PRophetauerunt autem Aggæus propheta, 3.Eſd.5.a.1.
A & Zacharias filius Addo prophetantes
ad Iudæos qui erant in Iudæa & Ieruſa-
2 lem, in nomine Dei Iſraël. ¶ Tunc ſurrexe-
runt Zorobabel filius Salathiel, & Ioſue fi-
lius Ioſedec: & cœperunt ædificare templum
Dei in Ieruſalem, & cum eis prophetæ Dei
3 adiuuantes eos. ¶ In ipſo autem tempore ve-
nit ad eos Thathanai qui erat dux trans
Flumẽ, & Sthar-buzanai, & conſiliarij eo-
rum: ſicq; dixerunt eis, Quis dedit vobis con
ſilium vt domum hanc ædificaretis, & mu-
4 ros eius inſtauraretis? ¶ Ad quod reſpondi-
mus eis, quæ eſſent nomina hominum au-
5 thorum ædificationis illius. ¶ Oculus autem
Dei eorum factus eſt ſuper ſenes Iudæorum,
& non potuerunt inhibere eos. Placuitq; vt
B res ad Darium referretur, & tunc ſatisfa-
6 cerent aduerſus accuſationem illam. ¶ Ex-
emplar epiſtolæ quam miſit Thathanai dux
regionis trans Flumen, & Sthar-buzanai,
& conſiliatores eius Apharſachæi qui erant
7 trans Flumen ad Darium regem. ¶ Sermo
quem miſerant ei, ſic ſcriptus erat: DA-
8 RIO REGI pax omnis. ¶ Notum ſit regi
iſſe nos ad Iudæam prouinciam, ad domum
Dei magni, quæ ædificatur lapide impolito,
& ligna ponuntur in parietibus: opuſq; il-
lud diligenter extruitur, & creſcit in mani-
9 bus eorum. ¶ Interrogauimus ergo ſenes
illos, & ita diximus eis, Quis dedit vobis
poteſtatem, vt domum hanc ædificaretis, &

muros

muros hos inſtauraretis? ¶ Sed & nomina 10
eorum quæſiuimus ab eis, vt nuntiaremus
tibi: ſcripſimusq́; nomina eorum virorũ qui C
ſunt principes in eis. ¶ Huiuſcemodi autem 11
ſermonem reſponderunt nobis, dicentes, Nos
ſumus ſerui Dei cæli & terræ, & ædifica-
mus templum quod erat extructum ante hos
annos multos: quodq́; rex Iſrael magnus æ-
dificauerat & extruxerat. ¶ Poſtquam an- 12
tem ad iracundiam prouocauerunt patres
noſtri Deum cæli, tradidit eos in manus Na
buchodonoſor regis Babylonis Chaldæi: do-
mum quoque hanc deſtruxit, & populum
eius tranſtulit in Babylonem. ¶ Anno autem 13
primo Cyri regis Babylonis Cyrus rex pro-
poſuit edictum vt domus Dei ædificaretur.
¶ Nam & vaſa templi Dei aurea & argen- 14
tea quæ Nabuchodonoſor tulera: de templo
quod erat in Ieruſalem, & aſportauerat ea D
in templum Babylonis, protulit Cyrus rex
de templo Babylonis, & data ſunt Saſſaba-
ſar vocabulo, quem & principem conſtituit,
¶ dixitq́; ei, Hæc vaſa tolle, & vade: & pone 15
ea in templo quod eſt in Ieruſalem, & do-
mus Dei ædificetur in loco ſuo. ¶ Tunc itaq́; 16
Saſſabaſar ille venit: & poſuit fundamenta
templi Dei in Ieruſalem, & ex eo tempore
vſque nunc ædificatur, & necdum comple-
tum eſt. ¶ Nunc ergo ſi videtur regi bonum, 17
recenſeat in Bibliotheca regis, quæ eſt in Ba
bylone, vtrumnam a Cyro rege iuſſum fue-
rit vt ædificaretur domus Dei in Ieruſalem.
& voluntatem regis ſuper hac re mittat ad
nos.

## CAP. VI.

3.Eſd.6.c.23 TVnc Darius rex præcepit: & recenſue- 1
Sup.1.a.1. runt in bibliotheca librorum, qui erant A
2.pa.36.d.22 repoſiti in Babylone, ¶ & inuentum eſt in 2
Ier.25.c.12. Ecbatanis, quod eſt caſtrũ in Medena pro-
& 29.c.10. uincia, volumen vnum, taliſq́; ſcriptus erat
3.Eſd.1.g.57 in eo cõmentarius, ¶ ANNO PRIMO 3
& 2.a.1. Cyri regis, Cyrus rex decreuit vt domus Dei
& 6.c.24. ædificaretur, quæ eſt in Ieruſalem, in loco
Dan.9.a.2. vbi immolent hoſtias, & vt ponant funda-
menta ſupportantia altitudinem cubitorum
ſexaginta, & latitudinẽ cubitorum ſexagin
ta, ¶ ordines de lapidibus impolitis tres, & 4
ſic ordines de lignis nouis: ſumptus autem
de domo regis dabuntur. ¶ Sed & vaſa tem 5
pli Dei aurea & argentea, quæ Nabuchodo-
noſor tulerat de templo Ieruſalem, & attu-
lerat ea in Babylonem, reddantur & refe-
rantur in templum in Ieruſalem in locum B
ſuum, quæ & poſita ſunt in templo Dei.
¶ Nunc ergo Thathanai dux regionis quæ eſt 6
trans Flumen, Sthar-buzanai, & conſiliarij
veſtri Apharſachai, qui eſtis trans Flumen,
procul recedite ab illis, ¶ & dimittite fieri 7
templũ Dei illud à duce Iudæorum, & à ſe-
nioribus eorum, vt domum Dei illam ædifi-
cent in loco ſuo. ¶ Sed & à me præceptum eſt 8
quid oporteat fieri à presbyteris Iudæorum
illis, vt ædificetur domus Dei, ſcilicet vt de
arca regis, id eſt de tributis quæ dantur de
regione trans Flumẽ, ſtudioſe ſumptus den-
9 tur viris illis, ne impediatur opus. ¶ Quod ſi
neceſſe fuerit, & vitulos & agnos, & hædos,
in holocauſtum Dei cæli, frumentũ, ſal, vi-
num, & oleum ſecundum ritum ſacerdotum
qui ſunt in Ieruſalem, detur eis per ſingulos
10 dies: ne ſit in aliquo querimonia. ¶ Et offe-
rant oblationes Deo cæli, orentq́; pro vita re
11 gis, & filiorum eius. ¶ A me ergo poſitum eſt
decretum, Vt omnis homo qui hanc muta-
uerit iuſſionem, tollatur lignum de domo ip-
ſius, & erigatur, & configatur in eo, domus
12 autem eius publicetur. ¶ Deus autem qui ha
C bitare fecit nomen ſuum ibi, diſſipet omnia
regna, & populum qui extenderit manum
ſuam, vt repugnet & diſſipet domum Dei
illam quæ eſt in Ieruſalem. Ego Darius ſta-
tui decretum, quod ſtudioſe impleri volo.
13 ¶ ‖Igitur Thathanai dux regionis trans Flu 3.Eſd.7.a.1.
men, & Sthar-buzanai, & conſiliarij eius,
ſecundũ quod præceperat Darius rex, ſic
14 diligenter executi ſunt. ¶ Seniores autẽ Iu-
dæorum ædificabant, & proſperabantur iu-
xta prophetiam Aggæi prophetæ, & Zacha-
riæ filij Addo: & ædificauerunt & conſtruxe
runt iubente Deo Iſraël, & iubente Cyro &
15 Dario, & Artaxerxe regibus Perſarum: ¶ &
compleuerunt domum Dei iſtam, vſque ad
diem tertium menſis Adar, qui eſt annus
16 ſextus Darij regis. ¶ Fecerunt autem filij Iſ-
raël ſacerdotes & Leuitæ, & reliqui filio-
rum tranſmigrationis, dedicationem domus
17 Dei in gaudio. ¶ Et obtulerunt in dedicatio-
D ne domus Dei, vitulos centum, arietes du-
centos, agnos quadringentos, hircos capra-
rum pro peccato totius Iſrael duodecim, iu-
18 xta numerum tribuum Iſraël. ¶ Et ſtatue-
runt ſacerdotes in ordinibus ſuis, & Leui-
tas in vicibus ſuis ſuper opera Dei in Ieru-
19 ſalem, ſicut ſcriptum eſt in‖libro Moyſi. ¶ Fe- Nu.3.a.6.&
cerunt autem filij Iſrael tranſmigrationis, 8.b.9.
20 Paſcha, quartadecima die menſis primi. ¶ Pu
rificati enim fuerant ſacerdotes & Leuitæ
quaſi vnus: omnes mundi ad immolandum
paſcha vniuerſis filijs tranſmigrationis &
21 fratribus ſuis ſacerdotibus & ſibi. ¶ Et come
derunt filij Iſrael qui reuerſi fuerãt de tranſ
migratione, & omnes qui ſe ſeparauerant a
coinquinatione Gentium terræ ad eos vt
22 quærerent Dominum Deum Iſraël. ¶ Et fe-
cerunt ſolennitatem azymorum ſeptem die-
bus in lætitia, quoniam lætificauerat eos Do
minus, & conuerterat cor regis Aſſur ad eos
vt adiuuaret manus eorum in opere domus
Domini Dei Iſraël.

## CAP. VII.

1 POſt hæc autẽ verba in regno Artaxer- 3.Eſd.8.a.2.
A xis regis Perſarũ, Eſdras filius Saraiæ,

c ij Azaria, filij Helcia, ¶ filij Sellū, filij Sa- 2
doc, filij Achitob, ¶ filij Amaria, filij Azaria, 3
filij Maraioth, ¶ filij Zarahia, filij Ozi, filij 4
Bocci, ¶ filij Abiſue, filij Phinees, filij Elea- 5
zar, filij Aaron ſacerdotis ab initio. ¶ Ipſe 6
Eſdras aſcēdit de Babylone, & ipſe ſcriba ve
lox in lege Moyſi, quam Dominus Deus de-
dit Iſrael: & dedit ei rex ſecundum manum
Domini Dei eius ſuper eum, omnem petitio-
nem eius. ¶ Et aſcenderunt de filijs Iſrael, & 7
de filijs ſacerdotum, & de filijs Leuitarum,
& de cantoribus, & de ianitoribus, & de
Nathinæis in Ieruſalem anno ſeptimo Arta-
xerxis regis. ¶ Et venerunt in Ieruſalem 8
menſe quinto, ipſe eſt annus ſeptimus regis.
¶ Quia in primo die menſis primi cœpit aſ- 9
cendere de Babylone, & in primo die menſis
quinti venit in Ieruſalem iuxta manū Dei
ſui bonam ſuper ſe. ¶ Eſdras autem parauit 10
cor ſuum, vt inueſtigaret legem Domini, &
faceret & doceret in Iſrael præceptum & iu
dicium. ¶ Hoc eſt autem exemplar epiſtolæ e- 11
dicti, quod dedit rex Artaxerxes Eſdræ ſa- B
cerdoti, ſcribæ erudito in ſermonibus & præ-
ceptis Domini, & ceremonijs eius in Iſrael.
¶ ARTAXERXES rex regum Eſdræ 12
ſacerdoti, ſcribæ legis Dei cæli doctiſſimo, ſa-
lutem. ¶ A me decretū eſt, vt cuicunque pla- 13
cuerit in regno meo de populo Iſrael, & de ſa
cerdotibus eius, & de Leuitis ire in Ieruſa-
lem, tecum vadat. ¶ A facie enim regis & 14
ſeptem conſiliatorum eius miſſus es, vt viſi-
tes Iudæam & Ieruſalem in lege Dei tui,
quæ eſt in manu tua: ¶ & vt feras argentū 15
& aurum quod rex & conſiliatores eius ſpō-
te obtulerunt Deo Iſraël, cuius in Ieruſalem
tabernaculum eſt. ¶ Et omne argentum & 16
aurum quodcunque inueneris in vniuerſa
prouincia Babylonis, & populus offerre vo-
luerit: & de ſacerdotibus qui ſponte obtule- C
rint domui Dei ſui quæ eſt in Ieruſalem,
¶ liberè accipe, & ſtudioſe eme de hac pecu- 17
nia vitulos, arietes, agnos, & ſacrificia & li
bamina eorum, & offer ea ſuper altare tēpli
Dei veſtri quod eſt in Ieruſalem. ¶ Sed et ſi- 18
quid tibi & fratribus tuis placuerit de re-
liquo argento & auro vt faciatis iuxta vo-
luntatem Dei veſtri facite. ¶ Vaſa quoque 19
quæ dantur tibi in miniſterium domus Dei
tui, trade in conſpectu Dei in Ieruſalē. ¶ Sed 20
& cætera quibus opus fuerit in domum Dei
tui quantumcunq; neceſſe eſt vt expendas,
dabis de theſauro, & de fiſco regis ¶ & à me. 21
Ego Artaxerxes rex ſtatui atq; decreui om-
nibus cuſtodibus arcæ publicæ, qui ſunt trās
Flumen, vt quodcunq; petierit à vobis Eſ-
dras ſacerdos, ſcriba legis Dei cæli, a[illegible]que
mora detis, ¶ vſq; ad argenti talenta c[illegible]ū, 22
& vſq; ad frumenti coros centum, & [illegible]ue
ad vini batos centum, & vſq; ad ba[illegible]lei
centum, ſal vero abſque menſura. ¶ [illegible]ne 23

D quod ad ritum Dei cæli pertinet, tribuatur
diligēter in domo Dei cæli: ne forte iraſca-
tur contra regnum regis, & filiorum eius.
24 ¶ Vobis quoque notum facimus de vniuerſis
ſacerdotibus & Leuitis, & cantoribus & ia
nitoribus, Nathinæis, & miniſtris domus
Dei huius, vt vectigal & tributū & anno-
nas non habeatis poteſtatem imponendi ſu-
25 per eos. ¶ Tu autem Eſdra ſecundum ſapien
tiam Dei tui, quæ eſt in manu tua, conſtitue
iudices & præſides, vt iudicent omni populo
qui eſt trans Flumen, his videlicet qui no-
uerunt legem Dei tui, ſed & imperitos doce-
26 te libere. ¶ Et omnis qui non fecerit legem
Dei tui, & legem regis diligenter, iudicium
erit de eo, ſiue in mortem, ſiue in exilium, ſi-
ue in condemnationem ſubſtantiæ eius, vel
27 certè in carcerem. ¶ Benedictus Dominus
Deus patrum noſtrorum, qui dedit hoc in
corde regis vt glorificaret domum Domini
28 quæ eſt in Ieruſalem, ¶ & in me inclinauit
miſericordiam ſuam coram rege & conſilia-
toribus eius, & vniuerſis principibus regis
potentibus: & ego cōfortatus manu Domini
Dei mei quæ erat in me, congregaui de Iſraël
principes qui aſcenderent mecum.

CAP. VIII.

1 HI ſunt ergo principes familiarum & ge 3.Eſd. 8.c.31
A nealogia eorum qui aſcenderunt me-
cum in regno Artaxerxis regis, de Babylone.
2 ¶ De filijs Phinees, Gerſom. De filijs Itha-
3 mar, Daniel. De filijs Dauid, Hattus. ¶ De
filijs Sechenia, & de filijs Pharos, Zacharias:
& cum eo numerati ſunt viri cētum quin-
4 quaginta. ¶ De filijs Phahath-moab, Elioë-
nai filius Zareha: & cum eo ducenti viri.
5 ¶ De filijs Sechenia: filius Ezechiel: & cum
6 eo trecenti viri. ¶ De filijs Adan, Abed filius
7 Ionathā: & cum eo quinquaginta viri. ¶ De
filijs Alam, Iſaias filius Athalia. & cum eo
8 ſeptuaginta viri. ¶ De filijs Saphatia, Zebe-
dia filius Michael: & cum eo octoginta viri.
9 ¶ De filijs Ioab, Obedia filius Iahiel: & cum
10 eo ducenti decem & octo viri. ¶ De filijs Se-
B lomith, filius Ioſphia: & cum eo centum ſe-
11 xaginta viri. ¶ De filijs Bebai, Zacharias fi-
12 lius Bebai: & cum eo viginti octo viri. ¶ De
filijs Azgad, Iohanan filius Eccetan: & cum
13 eo centum & decem viri. ¶ De filijs Adoni-
cam, qui erant nouiſſimi, et hæc nomina eo-
rum, Eliphelet, & Iehiel, et Samaias: et cum
14 eis ſexaginta viri. ¶ De filijs Begui, Vthai &
15 Zachur: & cum eis ſeptuaginta viri. ¶ Con-
gregaui aūt eos ad fluuium qui decurrit ad
Ahaua, et manſimus ibi tribus diebus: quæ-
C ſiuiq; in populo & in ſacerdotibus de filijs
16 Leui, & nō inueni ibi. ¶ Itaq; miſi Eliezer,
& Ariel, & Semeiam, & Elnathā, & Iarib,
& alterum Elnathan, & Nathan, & Zacha
riam, & Moſollam principes: & Ioiarib, &
17 Elnathan ſapientes. ¶ Et miſi eos ad Eddo,
qui

*qui eſt primus in Chaſphia loco: & poſui in*
*ore eorum verba quæ loquerentur ad Eddo,*
*& fratres eius Nathinæos in loco Chaſphia,*
*vt adducerent nobis miniſtros domus Dei*
*noſtri.* ℣ *Et adduxerunt nobis per manum* 18
*Dei noſtri bonam ſuper nos, virum doctiſſi-*
*mum de filijs Moholi filij Leui filij Iſraël, &*
*Sarabiam & filios eius, & fratres eius decẽ* D
*& octo:* ℣ *& Haſabiam, & cum eo Iſaiam de* 19
*filijs Merari, fratreſq́ eius, et filios eius vi-*
*ginti.* ℣ *Et de Nathinæis quos dederat Da-* 20
*uid, & principes ad miniſteria Leuitarum,*
*Nathinæos ducentos viginti: omnes hi ſuis*
*nominibus vocabantur.* ℣ *Et prædicaui ibi* 21
*ieiunium iuxta fluuium Ahaua, vt affligere-*
*mur coram ⸗Domino’ Deo noſtro, & pete-*
*remus ab eo viam rectam nobis & filijs no-*
*ſtris, vniuerſæq́ ſubſtantiæ noſtræ.* ℣ *Erubui* 22
*enim petere regem auxilium & equites, qui*
*defenderent nos ab inimico in via, quia di-*
*xeramus regi, Manus Dei noſtri eſt ſuper*
*omnes qui quærunt eum in bonitate: & im-*
*perium eius & fortitudo eius, & furor ſuper* E
*omnes qui derelinquunt eum.* ℣ *Ieiunaui-* 23
*mus autem, & rogauimus Deum noſtrũ pro*
*hoc, et euenit nobis proſperè.* ℣ *Et ſeparaui de* 24
*principibus ſacerdotum duodecim, Sarabiam*
*& Haſabiam, & cum eis de fratribus eorum*
*decem:* ℣ *appendiq́ eis argentum & aurum,* 25
*& vaſa conſecrata domus Dei noſtri, quæ*
*obtulerat rex & conſiliatores eius, & princi-*
*pes eius vniuerſuſq́ Iſraël eorum qui in-*
*uenti fuerant:* ℣ *& appendi in manibus eo-* 26
*rum argenti talenta ſexcenta quinquagin-*
*ta, & vaſa argentea centum, auri centum*
*talenta:* ℣ *& crateres aureos viginti, qui ha-* 27
*bebant ſolidos millenos, & vaſa æris fulgen-*
*tis optimi duo pulchra, vt aurum.* ℣ *Et dixi* 28
*eis, Vos ſancti Domini, & vaſa ſancta, &*
*argentum & aurum quod ſponte oblatum*
"vestrorum 9. *eſt Domino Deo patrum "noſtrorum’:* ℣ *vi-* 29
*gilate & cuſtodite, donec appendatis coram*
*principibus ſacerdotum, & Leuitarum, &* F
*ducibus familiarum Iſraël in Ieruſalem in*
*theſaurum domus Domini.* ℣ *Suſceperunt au-* 30
*tem ſacerdotes & Leuitæ pondus argenti &*
*auri, & vaſorum, vt deferrent Ieruſalem in*
*domum Dei noſtri.* ℣ *Promouimus ergo à flu-* 31
*mine Ahaua duodecimo die menſis primi, vt*
*pergeremus Ieruſalem: & manus Dei noſtri*
*fuit ſuper nos, & liberauit nos de manu ini-*
*mici & inſidiatoris in via.* ℣ *Et venimus* 32
*Ieruſalem: & manſimus ibi tribus diebus.*
℣ *Die autem quarta appẽſum eſt argentum,* 33
*& aurum, & vaſa in domo Dei noſtri per* G
*manum Meremoth filij Vriæ ſacerdotis, & cũ*
*eo Eleazar filius Phinees, cumq́ eis Ioza-*
*bed filius Ioſue, & Noadaia filius Bennoi*
*Leuitæ,* ℣ *iuxta numerum & pondus omniũ:* 34
*deſcriptumq́ eſt omne pondus in tempore il-*
*lo.* ℣ *Sed & qui venerant de captiuitate filij* 35
*transmigrationis, obtulerunt holocautomata*
*Deo Iſraël, vitulos duodecim pro omni po-*
*pulo Iſraël, arietes nonaginta ſex, agnos*
*ſeptuagintaſeptem, hircos pro peccato duode-*
36 *cim: omnia in holocauſtum Domino.* ℣ *Dede-*
*runt autem edicta regis ſatrapis qui erant*
*de conſpectu regis & ducibus trans flumen,*
*& eleuauerunt populum & domum Dei.*

CAP. IX.

1 POſtquàm autem hæc completa ſunt, ac- 3. Eſ. 8. c. 69.
A *ceſſerunt ad me principes, dicentes, Non*
*eſt ſeparatus populus Iſraël, & ſacerdotes &*
*Leuitæ, à populis terrarum, & de abomina-*
*tionibus eorum, Chananæi videlicet, & He-*
*thæi, & Pherezæi & Iebuſæi, & Ammonita-*
*rum, & Moabitarum, & Aegyptiorum, &*
2 *Amorrhæorum.* ℣ *tulerunt enim de filiabus*
*eorum ſibi & filijs ſuis, & commiſcuerunt*
*ſemen ſanctum cum populis terrarum. Ma-*
*nus etiam principum & magiſtratuum fuit*
3 *in transgreſſione hac prima.* ℣ *Cumq́ audiſ-*
*ſem ſermonem iſtum, ſcidi pallium meum*
*& tunicam, & euelli capillos capitis mei &*
4 *barbæ, & ſedi mœrens.* ℣ *Conuenerũt autem*
*ad me omnes qui timebant verbum Dei Iſ-*
*raël, pro transgreſſione eorum qui de capti-*
*uitate venerant: & ego ſedebam triſtis, vſq́*
5 *ad ſacrificium veſpertinum.* ℣ *Et in ſacrifi-*
B *cio veſpertino ſurrexi de afflictione mea, &*
*ſciſſo pallio & tunica, curuaui genua mea,*
*& expandi manus meas ad Dominũ Deum*
6 *meum,* ℣ *& dixi, Deus meus, confundor &*
*erubeſco leuare faciem meam ad te, quoniã*
*iniquitates noſtræ multiplicatæ ſunt ſuper*
*caput ⸗ noſtrum’, & delicta noſtra creue-* ⸗. 6.
7 *runt vſq́ ad cælum,* ℣ *à diebus patrum no-*
*ſtrorum. Sed & noſipſi peccauimus grauiter*
*vſque ad diem hanc, & " in’ iniquitatibus* "pro 1.
*noſtris traditi ſumus ipſi, & reges noſtri, &*
*ſacerdotes noſtri in manum regum terrarũ,*
*& in gladium, ⸗ &’ in captiuitatem, & ⸗* ⸗. 1.
*in’ rapinam, & in confuſionem vultus, ſicut* ⸗. 1.
8 *& die hac.* ℣ *Et nũc quaſi parum & ad mo-*
*mentum facta eſt deprecatio noſtra apud Do-*
*minum Deum noſtrum, vt dimitterentur*
C *nobis reliquiæ, & daretur nobis "pax illius’* "paxillus 4.
*in loco ſancto eius, & illuminaret oculos no-*
*ſtros Deus noſter: & daret nobis vitam mo-*
9 *dicam in ſeruitute noſtra.* ℣ *quia ſerui ſu-*
*mus, & in ſeruitute noſtra non dereliquit*
*nos Deus noſter: & inclinauit ſuper nos mi-*
*ſericordiam coram rege Perſarum, vt daret*
*nobis vitam & ſublimaret domum Dei no-*
*ſtri, & extrueret ſolitudines eius, vt daret*
10 *nobis "ſpem’ in Iuda & Ieruſalem.* ℣ *Et nũc* "ſepem 1.
*quid dicemus Deus noſter poſt hæc? quia*
11 *dereliquimus mandata tua* ℣ *quæ præcepiſti in*
*manu ſeruorum tuorum prophetarum, dicẽs,*
‖ *Terra ad quam vos ingredimini vt poſſi-* Deut. 7. a. 3.
*deatis eam, terra immunda eſt iuxta im-*
*munditiam populorum, cæterarumq́ terra-*

rum, abominationibus eorũ qui repleuerunt
►.1. eam ab ore vſque ad os ~in' coinquinatione
ſua. ¶ Nunc ergo filias veſtras ne detis filijs 12
eorum, & filias eorum ne accipiatis filijs ve- D
ſtris: & non quæratis pacem eorum, & pro-
ſperitatem eorum, vſq; in æternum, vt con-
fortemini, & comedatis quæ bona ſunt ter-
ræ, & hæredes habeatis filios veſtros vſq; in
ſeculum. ¶ Et poſt omnia quæ venerunt ſu- 13
per nos in operibus noſtris peſſimis, & in de-
licto noſtro magno, quia tu Deus noſter libe-
raſti nos de iniquitate noſtra, & dediſti no-
bis ſalutem ſicut eſt hodie, ¶ vt non conuer- 14
teremur, & irrita faceremus mandata tua,
neq; matrimonia iungeremus cum populis
abominationum iſtarum. Nunquid iratus es
nobis vſq; ad conſummationem, ne dimit-
teres nobis reliquias ad ſalutem? ¶ Domine 15
Deus Iſrael iuſtus es tu: quoniam derelicti
ſumus, qui ſaluaremur ſicut die hac. Ecce
coram te ſumus in delicto noſtro, non enim
ſtari poteſt coram te ſuper hoc.

CAP. X.

9.Eſ.8.g.32. SIc ergo orante Eſdra, & implorante 1
eo 2. "Deum', & flente, & iacẽte ante templũ A
Dei, collectus eſt ad eũ de Iſrael cœtus gran-
dis nimis virorum & mulierum & puerorũ:
& fleuit populus fletu multo. ¶ Et reſpondit 2
Sechenias filius Iehiel de filijs Aelam, & di-
xit Eſdræ, Nos præuaricati ſumus in Deum
noſtrum, & duximus vxores alienigenas de
populis terræ: & nunc ſi eſt pœnitentia in
Iſrael ſuper hoc, ¶ percutiamus fœdus cum 3
►.1. ~Domino' Deo noſtro, vt proijciamus vni-
uerſas vxores, & eos qui de his nati ſunt
iuxta voluntatem Domini, & eorum qui
timent præceptum Domini Dei noſtri: ſecun-
dum legem fiat. ¶ Surge, tuum eſt diſcernere: 4
noſq; erimus tecũ: confortare, & fac. ¶ Sur- 5
rexit ergo Eſdras, & adiurauit principes ſa-
cerdotum & Leuitarum, & omnem Iſrael,
vt facerent ſecundùm verbum hoc: & iura-
3.Eſd.9.a.1. uerunt. ¶ Et ſurrexit Eſdras ante domum 6
Dei, & abijt ad cubiculum Iohanam filij E-
liaſib, & ingreſſus eſt illuc: panem non come-
dit, & aquam non bibit: lugebat enim trãſ-
greſſionem eorum qui venerant de captiui-
tate. ¶ & miſſa eſt vox in Iuda & in Ieru- 7
ſalem omnibus filijs tranſmigrationis, vt cõ- B
gregarentur in Ieruſalem. ¶ Et omnis qui nõ 8
venerit in tribus diebus iuxta conſiliũ prin-
cipum & ſeniorum, auferetur vniuerſa ſub-
ſtantia eius, & ipſe abijcietur de cœtu tranſ-
migrationis. ¶ Conuenerunt igitur omnes 9
viri Iuda & Ben-iamin in Ieruſalem tri-
bus diebus, ipſe eſt menſis nonus, viceſima
die menſis: & ſedit omnis populus in platea
domus Dei, trementes pro peccato & pluuijs.
¶ Et ſurrexit Eſdras ſacerdos, & dixit ad 10
eos, Vos tranſgreſſi eſtis, & duxiſtis vxores
alienigenas, vt adderetis ſuper delictum Iſ-

11 rael. ¶ Et nunc date confeſſionem Domino
Deo patrum veſtrorum, & facite placitum
eius: & ſeparamini a populis terræ, & ab
12 vxoribus alienigenis. ¶ Et reſpondit vni-
uerſa multitudo, dixitq; voce magna, Iuxta
13 verbum tuum ad nos, ſic fiat. ¶ Veruntamẽ
quia populus multus eſt, & tempus plu-
uiæ, & non ſuſtinemus ſtare foris, & opus
non eſt diei vnius vel duorum (vehementer
14 quippe peccauimus in ſermone iſto) ¶ con-
ſtituantur principes in vniuerſa multitudi-
ne: & omnes in ciuitatibus noſtris qui du-
xerunt vxores alienigenas, veniant in
temporibus ſtatutis, & cum his ſeniores per
ciuitatem & ciuitatem, & iudices eius, do-
nec auertatur ira Dei noſtri à nobis ſuper
15 peccato hoc. ¶ Igitur Ionathan filius Azahel,
C & Iaazia filius Thecuæ ſteterunt ſuper hoc,
& Meſollam & Sebethai Leuites adiuue-
16 runt eos: ¶ feceruntq; ſic filij tranſmigra-
tionis. Et abierunt Eſdras ſacerdos, & viri
principes familiarum in domos patrum ſuo-
rum, & omnes per nomina ſua: & ſederunt
in die primo menſis decimi, vt quærerent
17 rem. ¶ Et conſummati ſunt omnes viri qui
duxerant vxores alienigenas, vſq; ad diem
18 primam menſis primi. ¶ Et inuenti ſunt de
filijs ſacerdotum qui duxerant vxores alie-
nigenas. De filijs Ioſue filij Ioſedec, & fra-
tres eius, Maaſia & Eliezer & Iarib &
19 Godolia. ¶ Et dederunt manus ſuas vt eijce-
rent vxores ſuas, & pro delicto ſuo arietem
20 de ouibus offerrent. ¶ Et de filijs Emmer,
21 Hanani & Zebedia. ¶ Et de filijs Harim,
Maaſia & Elia & Semeia, & Iehiel, & O-
22 zias. ¶ Et de filijs Pheshur, Elioenai, Maa-
ſia, Iſmael, Nathanael, Iozabed & Elaſa.
23 ¶ Et de filijs Leuitarum, Iozabed & Semei,
& Celaia, ipſe eſt Calita. Phathaia, Iuda,
24 & Eliézer. ¶ Et de cantoribus, Eliaſib. Et
25 de ianitoribus, Sellum & Telem & Vri. ¶ Et
ex Iſrael, de filijs Pharos, Remeia & Iezia
D & Melchia & Miamin & Eliézer & Mel-
26 chia & Banea. ¶ Et de filijs Aelam, Ma-
thania, Zacharias, & Iehiel & Abdi & Ie-
27 rimoth & Elia. ¶ Et de filijs Zethua, Elioe-
nai, Eliaſib, Mathania & Ierimuth & Za-
28 bad & Aziza. ¶ Et de filijs Bebai, Iohanan,
29 Hanania, Zabbai, Athalai. ¶ Et de filijs Ba-
ni, Moſollam & Melluch & Adaia, Iaſub &
30 Saal & Ramoth. ¶ Et de filijs Phahath-
Moab, Edna, & Chalal, Banaias & Maa-
ſias, Mathanias, Beſeleel, Bennui & Ma-
31 naſſe. ¶ Et de filijs Herem, Eliézer, Ieſue,
32 Melchias, Semeias, Simeon, ¶ Ben-iamin,
33 Maloch, Samarias. ¶ Et de filijs Haſom, Ma-
34 thanai, Mathatha, Zabad, Eliphelet, Ier-
35 mai, Manaſſe, Semei. ¶ De filijs Bani, Maad-
36 di, Amrã & Vel, ¶ Baneas, & Badaias, Che-
37 liau, ¶ Vania, Marimuth, & Eliaſib, ¶ Ma-
38 thanias, Mathanai, & Iaſi, ¶ & Bani & Bẽ-
nui,

*mi, Semei, ¶ & Salmias & Nathã & Ada-* 39
*ias, ¶ & Mechnedebai, Siſai, Sacai, ¶ Ezeel* 40
*& Selemian, Semeria. ¶ Sellũ, Amaria, Io-* 41
*ſeph. ¶ De filijs Nebo, Iehiel, Mathathias, Za-* 42
*bad, Zabina, Ieddu, & Ioal, & Banaia.* 43
*¶ Omnes hi acceperãt vxores alienigenas, &* 44
*fuerũt ex eis mulieres quæ pepererant filios.*

# LIBER NEHEMIAE, QVI ET ESDRAE SECVNDVS DICITVR.

## CAP. I.

V*Erba Nehemiæ filij Helchiæ. Et* 1
*factum est in menſe Caſleu, anno* A
*viceſimo, & ego eram in Suſis ca-*
*ſtro. ¶ Et venit Hanani vnus de* 2
Pex 7. *fratribus meis, ipſe, & viri Iuda: & inter-*
*rogaui eos de Iudæis qui remãſerant, & ſu-*
*pererant de captiuitate, & Ieruſalem. ¶ Et* 3
*dixerunt mihi, Qui remanſerunt, & dereli-*
*cti ſunt de captiuitate ibi in prouincia: in*
*afflictione magna ſunt, & in opprobrio: &*
*murus Ieruſalem diſsipatus eſt, & portæ eius*
*combuſtæ ſunt igni. ¶ Cumq́ audiſſem ver-* 4
*ba huiuſcemodi, ſedi, & fleui, & luxi diebus* B
*multis, & ieiunabam, & orabam ante faciẽ*
Dan.9.a.4. *Dei cæli. ¶ Et dixi, ‖ Quæſo Domine Deus cæ-* 5
*li fortis, magne atq́ terribilis, qui cuſtodis*
*pactum & miſericordiam cum his qui te di-*
*ligunt, & cuſtodiunt mandata tua: ¶ fiant* 6
*aures tuæ auſcultantes, & oculi tui aperti,* C
*vt audias orationem ſerui tui, quam ego oro*
*coram te hodie, nocte & die pro filijs Iſrael*
*ſeruis tuis: & confiteor pro peccatis filiorum*
*Iſrael: quibus peccauerunt tibi. & ego, & do-*
*mus patris mei peccauimus. ¶ vanitate ſe-* 7
*ducti ſumus, & non cuſtodiuimus mandatũ*
3. *tuũ, & cæremonias, & iudicia quæ præ-*
*cepiſti Moyſi famulo tuo. ¶ Memento verbi* 8
*quod mandaſti Moyſi ſeruo tuo, dicens, Cùm*
*tranſgreſsi fueritis, ego diſpergam vos in po-*
*pulos. ¶ Et ſi reuertamini ad me, & cuſto-* 9
*diatis præcepta mea, & faciatis ea: etiam ſi* D
*abducti fueritis ad extrema cæli, inde con-*
*gregabo vos, & reducam in locum quem ele-*
*gi vt habitaret nomen meum ibi. ¶ Et ipſi* 10
*ſerui tui, & populus tuus: quos redemiſti in*
*fortitudine tua magna, & in manu tua va-*
*lida. ¶ Obſecro Domine, ſit auris tua atten-* 11
*dens ad orationem ſerui tui, & ad orationem*
*ſeruorum tuorum qui volunt timere nomen*
*tuum: & dirige ſeruum tuum hodie, & da ei*
*miſericordiam ante virum hunc. ego enim*
*eram pincerna regis.*

## CAP. II.

F*Actũ eſt autem in mẽſe Niſan, anno vi-* 1
*ceſimo Artaxerxis regis, & vinum erat* A
*ante eum, & leuaui vinum, & dedi regi: &*
*erã quaſi languidus ante faciem eius. ¶ Di-* 2
*xitq́ mihi rex, Quare vultus tuus triſtis*
*eſt, cùm te ægrotum non videam? non eſt hoc*
*fruſtra, ſed malum neſcio quod in corde tuo*
3 *eſt. Et timui valde, ac nimis, ¶ & dixi regi,*
*Rex in æternum viue: quare non mœreat*
*vultus meus, quia ciuitas domus ſepulchro-*
*rum patris mei deſerta eſt, & portæ eius*
4 *cõbuſtæ ſunt igni? ¶ Et ait mihi rex, Pro qua*
5 *re poſtulas? Et oraui Deum cæli: ¶ & dixi*
*ad regem, Si videtur regi bonum, & ſi pla-*
*cet ſeruus tuus ante faciem tuam, vt mit-*
*tas me in Iudæam ad ciuitatem ſepulchrĩ*
6 *patris mei, & ædificabo eam. ¶ Dixitq́ mihi*
B *rex, & regina quæ ſedebat iuxta eum, Vſque*
*ad quod tempus erit iter tuum, & quãdo re-*
*uerteris? Et placuit ante vultum regis, &*
7 *miſit me: & conſtitui ei tẽpus. ¶ Et dixi regi,*
*Si regi videtur bonum, epiſtolas det mihi ad*
*duces regionis trans Flumen, vt traducant*
8 *me, donec veniam in Iudæam: ¶ & epiſtolam*
*ad Aſaph cuſtodem ſaltus regis, vt det mihi*
*ligna, vt tegere poſsim portas templi, turres*
*domus & muros ciuitatis, & domum quam*
*ingreſſus fuero. Et dedit mihi rex iuxta ma-*
9 *num Dei mei bonam mecũ. ¶ Et veni ad du-*
*ces regionis trans Flumen, dediq́ eis epiſto-*
*las regis. Miſerat autem rex mecum prin-*
10 *cipes militũ & equites. ¶ Et audierunt Sa-*
*naballat Horonites, & Tobias ſeruus Am-*
C *manites, & contriſtati ſunt afflictione ma-*
*gna, quod veniſſet homo qui quæreret proſpe-*
11 *ritatem filiorum Iſrael. ¶ Et veni Ieruſalem,*
12 *& eram ibi tribus diebus: ¶ & ſurrexi nocte*
*ego, & viri pauci mecũ, & non indicaui cui-*
*quã quid Deus dediſſet in corde meo vt fa-*
*cerem in Ieruſalẽ: & iumentum nõ erat me-*
13 *cum, niſi animal cui ſedebam. ¶ Et egreſſus*
*ſum per portam vallis nocte, & ante fontem*
*draconis, & ad portam ſtercoris: & conſidera-*
*bam murum Ieruſalem diſsipatum, & portas*
14 *eius conſumptas igni. ¶ Et tranſiui ad por-*
*tam fontis, & ad aquaductum regis, & non*
*erat locus iumẽto cui ſedebam, vt tranſiret.*
15 *¶ Et aſcendi per torrentem nocte, & conſide-*
*rabam murum: & reuerſus veni ad portam*
16 *vallis, & redij. ¶ Magiſtratus autẽ neſciebant*
*quo abijſſem, aut quid ego facerẽ: ſed & Iu-*
*dæis & ſacerdotibus, & optimatibus, & ma-*
*giſtratibus, & reliquis qui faciebant opus*
17 *vſq́ ad id loci nihil indicaueram. ¶ Et dixi*
*eis, Vos noſtis afflictionẽ in qua ſumus, quia*
D *Ieruſalem deſerta eſt, & portæ eius cõſumptæ*
*ſunt igni: venite, & ædificemus muros Ie-*
18 *ruſalem, & non ſimus vltra opprobriũ. ¶ Et*
*indicaui eis manum Dei mei quod eſſet bo-*
*na mecum, & verba regis quæ locutus eſſet*
*mihi, & aio, Surgamus, & ædificemus. Et*
19 *cõfortatæ ſunt manus eorum in bono. ¶ Au-*
*dierũt autẽ Sanaballat Horonites, & Tobias*
*ſeruus Ammanites, & Goſem Arabs: & ſub-*
*ſannauerunt nos, & deſpexerũt, dixeruntq́,*

Quæ

*Quæ eſt hæc res quam facitis? nunquid con-*
*tra regem vos rebellatis?* ¶ *Et reddidi eis ſer-* 20
*monem, dixiq; ad eos, Deus cæli ipſe nos iu-*
*uat, & nos ſerui eius ſumus: ſurgamus, &*
*ædificemus: vobis autem non eſt pars, & iu-*
*ſtitia, & memoria in Ieruſalem.*

CAP. III.

*ET ſurrexit Eliaſib ſacerdos magnus, &* 1
*fratres eius ſacerdotes. & ædificauerunt* A
*portam gregis: ipſi ſanctificauerunt eam, &*
*ſtatuerunt valuas eius, & vſque ad turrim*
*centum cubitorum ſanctificauerunt eã, vſ-*
*que ad Turrim Hananeel.* ¶ *Et iuxta eum* 2
*ædificauerunt viri Iericho: & iuxta eum æ-*
*dificauit Zacchur filius Amri.* ¶ *Portam au-* 3
*tem piſcium ædificauerunt filij Aſnaa: ipſi*
*texerunt eam, & ſtatuerunt valuas eius, &*
*ſeras, & vectes. Et iuxta eos ædificauit Ma-*
*rimuth filius Vria, filij Accus.* ¶ *Et iuxta* 4
*eos 1.* *"eum' ædificauit Moſollam filius Barachiæ* B
*filij Meſezebel: & iuxta eos ædificauit Sadoc*
*filius Baana.* ¶ *Et iuxta eos ædificauerunt* 5
*Thecueni: optimates autem eorum non ſup-*
*poſuerunt colla ſua in opere Domini ſui.* ¶ *Et* 6
*portam veterem ædificauerunt Ioiada filius*
*Phaſea, & Moſollam filius Beſodia: ipſi texe-*
*runt eam, & ſtatuerunt valuas eius, & ſe-*
*ras & vectes.* ¶ *Et iuxta eos ædificauerunt* 7
*Meltias Gabaonites, & Iadon Maronathites,*
*viri de Gabaon & Maſpha: pro duce qui erat*
*in regione trans Flumen.* ¶ *Et iuxta eum æ-* 8
*dificauit Ezіel filius Araia aurifex: & iu-*
*xta eum ædificauit Ananias filius pigmen-*
*tarij: & dimiſerunt Ieruſalem vſq; ad mu-* C
*rum plateæ latioris.* ¶ *Et iuxta eum ædifica-* 9
*uit Raphaia filius Hur, princeps vici Ieru-*
*eos 1.* *ſalem.* ¶ *Et iuxta "eũ' ædificauit Iedaiã fi-* 10
*lius Haromaph contra domum ſuam: & iu-*
*xta eum ædificauit Hattus filius Haſebonia.*
¶ *Mediam partẽ vici ædificauit Melchias fi-* 11
*lius Herem, & Haſub filius Phahath-moab,*
*& turrim furnorum.* ¶ *Et iuxta eum ædifi-* 12
*cauit Sellum filius Alohes princeps mediæ*
*partis vici Ieruſalem, ipſe & filiæ eius.* ¶ *Et* 13
*portam vallis ædificauit Hanun, & habita-*
*tores Zanóe: ipſi ædificauerunt eam, & ſta-*
*tuerunt valuas eius, & ſeras & vectes, &*
*mille cubitos in muro, vſque ad portam ſter-*
*quilinij.* ¶ *Et portam ſterquilinij ædificauit* 14
*Melchias filius Rechab, princeps vici Beth-*
*acharam: ipſe ædificauit eam, & ſtatuit va-*
*luas eius, & ſeras & vectes.* ¶ *Et portã fon-* 15
*tis ædificauit Sellum filius Chol-hoza, prin-*
*ceps pagi Maſpha: ipſe ædificauit eam, & te-* D
*xit, & ſtatuit valuas eius, & ſeras & ve-*
*ctes, & muros piſcinæ Silóe in hortum regis,*
*& vſq; ad gradus qui deſcendunt de Ciui-*
*tate-Dauid.* ¶ *Poſt eum ædificauit Nehe-* 16
*mias filius Azboc princeps dimidiæ partis*
*vici Bethſur vſq; contra ſepulchrũ Dauid,*
*& vſq; ad piſcinam quæ grandi opere con-*

17 *ſtructa eſt, & vſq; ad domum fortium.* ¶ *Poſt*
*eum ædificauerunt Leuitæ, Rehũ filius Ben-*
*ni: poſt eum ædificauit Haſebias princeps di-*
18 *midiæ partis vici Ceila in vico ſuo.* ¶ *Poſt*
*eum ædificauerunt fratres eorum Bauai fi-*
*lius Henadad, princeps dimidiæ partis Cei-*
19 *la.* ¶ *Et ædificauit iuxta eũ Azer filius Io-*
E *ſue, princeps Maſpha menſuram ſecundam,*
20 *contra aſcenſum firmiſſimi anguli.* ¶ *Poſt eũ*
*in monte ædificauit Baruch filius Zachai*
*menſuram ſecundam ab angulo vſq; ad por-*
21 *tam domus Eliaſib ſacerdotis magni.* ¶ *Poſt*
*eum ædificauit Merimuth filius Vriæ filij*
*Hacius, menſuram ſecundam à porta domus*
*Eliaſib, donec extenderetur domus Eliaſib.*
22 ¶ *Et poſt eum ædificauerunt ſacerdotes viri*
23 *de campeſtribus Iordanis.* ¶ *Poſt eum ædifi-*
*cauit Ben-iamin & Haſub contra domum*
*ſuam: & poſt eum ædificauit Azarias filius*
*Maaſiæ filij Ananiæ contra domum ſuam.*
24 ¶ *Poſt eum ædificauit Bennui filius Henadad*
F *menſuram ſecundam, à domo Azariæ vſque*
25 *ad flexuram, & vſque ad angulum.* ¶ **Pha-* *Poſt eum
*lel filius Ozi cõtra flexuram & turrim quæ* ædificauit.
*eminet de domo regis excelſa, id eſt in atrio*
*carceris: poſt eum Phedaia filius Pharos.*
26 ¶ *Nathinæi autem habitabant in Ophel, vſ-*
*que contra portam aquarum, ad orientem, &*
27 *turrim quæ prominebat.* ¶ *Poſt eum ædifica-*
*uerunt Thecueni menſuram ſecundam è re-*
*gione, à turre magna & eminente vſque ad*
28 *murum templi.* ¶ *Surſum autem "ad portam'* "à porta 12
*equorũ ædificauerunt ſacerdotes vnuſquiſ-*
29 *que contra domum ſuam.* ¶ *Poſt eos ædifica-*
*uit Sadoc filius Emmer contra domũ ſuam.*
*Et poſt eum ædificauit Semaia filius Seche-*
30 *niæ, cuſtos portæ orientalis.* ¶ *Poſt eum ædi-*
G *ficauit Hanania filius Selemiæ, & Hanum*
*filius Seleph ſextus menſuram ſecundam:*
*poſt eũ ædificauit Moſollam filius Barachiæ,*
31 *contra gazophylacium ſuum.* ¶ *Poſt eum æ-*
*dificauit Melchias filius aurificis vſq; ad do-*
*mum Nathinæorum, & "ſcuta' vendentium* "ſcruta 1.
*contra portam iudicialem, & vſq; ad cœna-*
32 *culum anguli.* ¶ *Et "inter' cœnaculũ anguli* "vſq; ad 5.
*in porta regis ædificauerunt "artifices' &* "aurifices 8
*negotiatores.*

CAP. IIII.

1 *FActum eſt autem cùm audiſſet Sanabal-*
A *lat quod ædificaueremus murum, iratus*
*eſt valde: & motus nimis ſubſannauit Iu-*
2 *dæos,* ¶ *& dixit coram fratribus ſuis, & fre-*
*quentia Samaritanorum, Quid Iudæi fa-*
*ciunt imbecilles? num dimittent eos gentes?*
*Num ſacrificabunt, & complebunt in vna*
*die? Nunquid ædificare poterunt lapides de*
3 *aceruis pulueris, qui combuſti ſunt?* ¶ *Sed &*
*Tobias Ammanites proximus eius, ait, Æ-*
*dificent: ſi aſcenderit vulpes, tranſiliet mu-*
4 *rum eorum lapideum.* * ¶ *Audi Deus noſter,* * Et dixit
*quia facti ſumus deſpectui: conuerte oppro-* Nehemias.
*brium*

*brium ſuper caput eorum, & da eos in deſpe-*
*ctionem in terra captiuitatis. ¶ Ne operias* 5
*iniquitatem eorum, & peccatum eorum co-*
*ram facie tua non deleatur: quia irriſerunt*
*ædificantes. ¶ Itaque ædificauimus murum,* 6
*& coniunximus totum vſq; ad partem di-*
*midiam: & prouocatum eſt cor populi ad o-* B
*perandum. ¶ Factum eſt autem, cùm audiſſet* 7
*Sanaballat, & Tobias, & Arabes, & Am-*
*manitæ, & Azotij, quod obducta eſſet cica-*
*trix muri Ieruſalem, & quod cœpiſſent in-*
*terrupta concludi: irati ſunt nimis. ¶ Et cō-* 8
*gregati ſunt omnes pariter vt venirent, &*
*pugnarent contra Ieruſalem, & molirentur*
*inſidias. ¶ Et orauimus Deum noſtrum, &* 9
*poſuimus cuſtodes ſuper murum die ac nocte*
*contra eos. ¶ Dixit autem Iudas, Debilitata* 10
*eſt fortitudo portantis, & humus nimia eſt,*
*& nos non poterimus ædificare murum. ¶ Et* 11
*dixerunt hoſtes noſtri, Neſciant & ignorent,*
*donec veniamus in medium eorum, & inter-*
*ficiamus eos, & ceſſare faciamus opus. ¶ Fa-* 12
*ctum eſt autem venientibus Iudæis qui ha-* C
*bitabant iuxta eos, & dicentibus nobis per*
*decem vices, ex omnibus locis quibus vene-*
*rant ad nos, ¶ ſtatui in loco poſt murum per* 13
*circuitum populum in ordinem cum gladijs*
*ſuis & lanceis, & arcubus. ¶ Et perſpexi at-* 14
*que ſurrexi: & aio ad optimates & magi-*
*ſtratus, & ad reliquam partem vulgi, Nolite*
*timere à facie eorum. Domini magni & ter-*
*ribilis mementote, & pugnate pro fratribus*
*veſtris, filijs veſtris, & filiabus veſtris, &*
*vxoribus veſtris, & domibus veſtris. ¶ Fa-* 15
*ctum eſt autem, cùm audiſſent inimici no-*
*ſtri nuntiatum eſſe nobis, diſsipauit Deus*
*conſilium eorum. ¶ Et reuerſi ſumus omnes* 16
*ad muros, vnuſquiſq; ad opus ſuum. ¶ Et fa-* 17
*ctum eſt à die illa, media pars iuuenum eo-*
*rum faciebat opus, & media parata erat ad*
*bellum, & lanceæ, & ſcuta, & arcus, & lori-*
*cæ, & principes poſt eos in omni domo Iuda*
*¶ ædificantium in muro, & portantium one-* 18
*ra, & imponentium: vna manu ſua faciebat* D
*opus, & altera tenebat gladium. ¶ ædifican-* 19
*tium enim vnuſquiſq; gladio erat accinctus*
*renes. Et ædificabant, & clangebant buccina*
*iuxta me. ¶ Et dixi ad optimates, & ad ma-* 20
*giſtratus, & ad reliquam partem vulgi: O-*
*pus grande eſt & latum, & nos ſeparati ſu-*
*mus in muro procul alter ab altero: ¶ in loco* 21
*quocunq; audieritis clangorem tubæ, illuc*
*concurrite ad nos. Deus noſter pugnabit pro*
*nobis. ¶ Et noſipſi faciamus opus: & media* 22
*pars noſtrum teneat lanceas ab aſcenſu au-*
*roræ, donec egrediantur aſtra. ¶ In tempore* 23
*quoq; illo dixi populo, Vnuſquiſq; cum puero*
*ſuo maneat in medio Ieruſalem, & ſint "vo-*
*bis' vices per noctem, & diem, ad operandū.*
*¶ Ego autem & fratres mei & pueri mei, &* 24
*cuſtodes qui erant poſt me, non deponeba-*

"nobis ſ.

*mus veſtimenta noſtra: vnuſquiſq; tantùm*
*nudabatur ad baptiſmum.*

CAP. V.

1 *ET factus eſt clamor populi, & vxorum*
A *eius magnus aduerſus fratres ſuos Iu-*
2 *dæos. ¶ Et erant qui dicerent, Filij noſtri &*
*filiæ noſtræ multæ ſunt nimis: accipiamus*
*pro pretio eorum frumētum, & comedamus,*
3 *& viuamus. ¶ Et erant qui dicerent, Agros*
*noſtros, & vineas, & domos noſtras oppona-*
*mus: & accipiamus frumentum in fame.*
4 *¶ Et alij dicebant, Mutuo ſumamus pecunias*
*in tributa regis, demuſq; agros noſtros &*
5 *vineas: ¶ & nunc ſicut carnes fratrum no-*
*ſtrorum, ſic carnes noſtræ ſunt: & ſicut filij*
*eorum, ita & filij noſtri, ecce nos ſubiugamus*
*filios noſtros, & filias noſtras in ſeruitutem,*
*& de filiabus noſtris ſunt famulæ, nec ha-*
*bemus vnde poſsint redimi, & agros noſtros*
6 *& vineas noſtras alij poſsident. ¶ Et iratus*
*ſum nimis, cùm audiſſem clamorem eorum*
7 *ſecundùm verba hæc, ¶ cogitauitque cor*
B *meum mecum, & increpaui optimates &*
*magiſtratus, & dixi eis, Vſuraſne ſinguli à*
*fratribus veſtris exigitis? Et congregaui ad-*
8 *uerſum eos concionem magnam, ¶ & dixi*
*eis, Nos, vt ſcitis, redemimus fratres no-*
*ſtros Iudæos qui venditi fuerant gentibus,*
*ſecundùm poſsibilitatem noſtram: et vos igi-*
*tur vendetis fratres veſtros, & redimemus*
*eos? Et ſiluerunt, nec inuenerunt quid re-*
9 *ſponderent. ¶ Dixitq; ad eos, Non eſt bona*
*res quam facitis: quare non in timore Dei*
*noſtri ambulatis, ne exprobretur nobis à gē-*
10 *tibus inimicis noſtris? ¶ Et ego et fratres mei*
*& pueri mei, commodauimus plurimis pe-*
*cuniam & frumentum: non repetamus in*
*commune iſtud. æs alienum cōcedamus quod*
11 *debetur nobis. ¶ Reddite eis hodie agros ſuos,*
*& vineas ſuas, & oliueta ſua, & domos*
*ſuas: quin potius & centeſimam pecuniæ,*
*frumenti, vini & olei, quam exigere ſoletis*
12 *ab eis, date pro illis. ¶ Et dixerunt, Redde-*
C *mus, & ab eis nihil quæremus: ſicq; facie-*
*mus vt loqueris. Et vocaui ſacerdotes, &*
*adiuraui eos vt facerent iuxta quod dixe-*
13 *ram. ¶ Inſuper excuſsi ſinum meum, & di-*
*xi, Sic excutiat Deus omnem virum qui nō*
*compleuerit verbum iſtud, de domo ſua, &*
*de laboribus ſuis: ſic excutiatur, & vacuus*
*fiat. Et dixit vniuerſa multitudo, Amen. Et*
*laudauerunt Deum. Fecit ergo populus ſicut*
14 *erat dictum. ¶ A die autem illa qua præcepe-*
*rat rex mihi vt eſſem dux in terra Iuda, ab*
*anno viceſimo vſq; ad annum triceſimum*
*ſecundum Artaxerxis regis, per annos duo-*
*decim, ego & fratres mei annonas quæ duci-*
15 *bus debebantur, non comedimus. ¶ Duces au-*
*tem primi, qui fuerant ante me, grauaue-*
*runt populum, & acceperunt ab eis in pane,*
*& vino, & pecunia quotidie ſiclos quadra-*

gintas

ginta:ſed & miniſtri eorum depreſſerunt po-
pulum. Ego autem non feci ita, propter ti- D
morem Dei: ¶ quin potius in opere muri ædi- 16
ficaui, & agrum non emi, & omnes pueri
mei congregati ad opus erant. ¶ Iudæi quo- 17
que & magiſtratus centum quinquaginta
viri, & qui veniebãt ad nos de gẽtibus quæ
in circuitu noſtro ſunt in menſa mea erant.
¶ Parabatur autem mihi per dies ſingulos, 18
bos vnus, arietes ſex electi, exceptis volati-
libus, & inter dies decem vina diuerſa, &
alia multa tribuebam: inſuper & annonas
ducatus mei non quæſiui, valde enim atte-
nuatus erat populus. ¶ Memento mei Deus 19
meus in bonum ſecundum omnia quæ feci
populo huic.

## CAP. VI.

FActum eſt autem, cùm audiſſet Sanabal- 1
lat, & Tobias, & Goſſem Arabs, & cæte- A
ri inimici noſtri, quòd ædificaſſem ego murũ,
& non eſſet in ipſo reſidua interruptio (vſq;
ad tempus autem illud valuas non poſueram
in portis) ¶ miſerunt Sanaballat, & Goſſem 2
ad me, dicentes, Veni & percutiamus fœdus
viculis 4. pariter in "vitulis' in Campo-ono. Ipſi autẽ
cogitabant vt facerent mihi malum. ¶ Miſi 3
ergo ad eos nuntios, dicens, Opus grande ego
facio, & non poſſum deſcendere: ne forte ne-
gligatur cùm venero & deſcendero ad vos.
¶ Miſerunt autem ad me ſecundum verbum 4
hoc, per quatuor vices: & reſpondi eis iuxta
ſermonem priorem. ¶ Et miſit ad me Sana- 5
ballat iuxta verbum prius quinta vice pue- B
rum ſuũ, & epiſtolam habebat in manu ſua
ſcriptam hoc modo, ¶ IN GENTIBVS 6
auditum eſt, & Goſſem dixit quod tu et Iu-
dæi cogitetis rebellare, & propterea ædifices
murum, & leuare te velis ſuper eos regem:
propter quam cauſam ¶ & prophetas poſue- 7
ris qui prædicent de te in Ieruſalem, dicen-
tes, Rex in Iudæa eſt. Auditurus eſt rex
verba hæc: idcirco nunc veni, vt ineamus
conſilium pariter. ¶ Et miſi ad eos, dicens, 8
Non eſt factum ſecundum verba hæc quæ tu
loqueris, de corde enim tuo tu componis hæc. C
¶ Omnes enim hi terrebant nos, cogitantes 9
quòd ceſſarent manus noſtræ ab opere, &
quieſceremus. Quam ob cauſam magis con-
fortaui manus meas: ¶ & ingreſſus ſum do- 10
mum Semaiæ filij Dalaiæ filij Metabeel ſe-
cretò. Qui ait, Tractemus nobiſcum in domo
Dei in medio templi, & claudamus portas
ædis: quia venturi ſunt vt interficiant te, &
nocte venturi ſunt ad occidendum te. ¶ Et 11
dixi, Num quiſquam ſimilis mei fugit? &
quis vt ego ingredietur templum & viuet?
non ingrediar. ¶ Et intellexi quòd Deus non 12
miſiſſet eum, ſed quaſi vaticinans locutus
eſſet ad me, & Tobias & Sanaballat condu-
xiſſent eum. ¶ acceperat enim pretium, vt 13
territus facerem, & peccarem, & haberent D.
14 malum quod exprobrarent mihi. ¶ Memento
mei Domine pro Tobia & Sanaballat, iuxta
opera eorum talia: ſed & Noadiæ prophetæ,
& cæterorum prophetarũ qui terrebant me.
15 ¶ Completus eſt autem murus viceſimoquin-
to die menſis Elul, quinquagintaduobus
16 diebus. ¶ Factum eſt ergo cùm audiſſent om-
nes inimici noſtri, vt timerent vniuerſæ
gentes quæ erant in circuitu noſtro, & con-
ciderent intra ſemetipſos, & ſcirent quòd à
17 Deo factum eſſet opus hoc. ¶ Sed & in die-
bus illis multæ optimatum Iudæorum epi-
ſtolæ mittebantur ad Tobiam, & à Tobia
18 veniebant ad eos. ¶ Multi enim erant in Iu-
dæa habentes iuramentum eius, quia gener
erat Secheniæ filij Area, & Iohanan filius
eius acceperat filiam Moſollã filij Barachiæ.
19 ¶ ſed & laudabant eum coram me, & verba
mea nuntiabant ei: & Tobias mittebat epi-
ſtolas vt terreret me.

## CAP. VII.

1 POſtquam autem ædificatus eſt murus, & Ecc. 49. c. 15
A poſui valuas, & recenſui ianitores, & cã-
2 tores, & Leuitas: ¶ præcepi Hanani fratrẽ
meo, & Hananiæ principi domus de Ieruſa-
lem (ipſe enim quaſi vir verax & timens
3 Deum plus cæteris videbatur) ¶ & dixi eis,
Non aperiantur portæ Ieruſalem vſq; ad ca-
lorem Solis. Cumq; adhuc aſſiſterent, clau-
ſæ portæ ſunt, & oppilatæ: & poſui cuſtodes
de habitatoribus Ieruſalem, ſingulos per vi-
ces ſuas, & vnumquenque contra domum
4 ſuam. ¶ Ciuitas autem erat lata nimis &
grandis, & populus paruus in medio eius, &
5 non erant domus ædificatæ. ¶ Deus autem
dedit in corde meo, & congregaui optima-
B tes, & magiſtratus & vulgus, vt recenſerem
eos: & inueni librum cenſus eorũ qui aſcen-
derant primum, & inuentum eſt ſcriptum
6 in eo. ¶ Iſti filij prouinciæ, qui aſcenderunt 1. Eſd. 2. a. 1.
de captiuitate migrantium, quos tranſtule- 3. Eſd. 5. a. 7.
rat Nabuchodonoſor rex Babylonis, & reuerſi
ſunt in Ieruſalem, & in Iudæam, vnuſquiſ-
7 que in ciuitatem ſuam. ¶ Qui "venerant' "venerũt 7.
cum Zorobabel, Ioſue, Nehemias, Azarias,
Raamias, Nahamani, Mardochæus, Belſan,
Meſpharath, Begoai, Nahum, Baana. Nume-
8 rus virorum populi Iſrael, ¶ Filij Pharos, duo
9 millia cẽtum ſeptuagintaduo. ¶ Filij Sapha-
10 tia, trecenti ſeptuagintaduo. ¶ Filij Area,
11 ſexcenti quinquagintaduo. ¶ Filij Phahath-
C moab filiorũ Ioſue & Ioab, duo millia octin-
12 genti decem & octo. ¶ Filij Aelam, mille "o- "ducenti 1.
13 ctingenti' quinquagintaquatuor. ¶ Filij Ze-
14 thua, octingenti quadragintaquinq;. ¶ Filij
15 Zachai, ſeptingenti ſexaginta. ¶ Filij Ban-
16 nui, ſexcenti quadragintaocto. ¶ Filij Bebai,
17 ſexcenti vigintiocto. ¶ Filij Azgad, duo mil-
18 lia trecẽti vigintiduo, ¶ Filij Adonicam, ſex-
19 centi ſexagintaſeptem, ¶ Filij Begnai, duo
20 millia ſexagintaſeptem, ¶ Filij Adin, ſexcenti
quin-

quinquagintaquinque, ¶ Filij Ater, filij He- 21
‸nonaginta 12. zecia, ‸nongenti octoʼ. Filij Haſem, trecenti 22
viginti octo. ¶ Filij Beſai, trecenti viginti- 23
quatuor. ¶ Filij Hareph, centum duodecim. 24
¶ Filij Gabaõ, nonaginta quinq;. ¶ Filij Beth- 25
lehem & Netupha, centũ octogintaocto. ¶ Vi- 26
ri Anathoth, centũ vigintiocto. ¶ Viri Beth- 27
azmoth, quadragintaduo. ¶ Viri Cariath- 28
iarim, Cephira, & Beroth, ſeptingenti qua- 29
dragintatres. ¶ Viri Rama & Geba, ſexcenti 30
viginti vnus. ¶ Viri Machmas, centum vi- 31
gintiduo. ¶ Viri Beth-el & Hai, centum vi- 32
gintitres. ¶ Viri Nebo alterius, quinquagin- 33
taduo. ¶ Viri Aelam alterius, milleducenti 34
quinquagintaquatuor. ¶ Filij Harem, tre- D
centi viginti. ¶ Filij Iericho, trecenti qua- 35
dragintaquinque. ¶ Filij Lodhadid & Ono, 36
ſeptingenti viginti vnus. ¶ Filij Senaa, tria 37
millia nongenti triginta. ¶ Sacerdotes: Fi- 38
lij Idaia in domo Ieſua, nongenti ſeptuagin- 39
tatres. ¶ Filij Emmer, mille quinquaginta- 40
duo. ¶ Filij Phashur, mille ducenti quadra- 41
gintaſeptem. ¶ Filij Arem, mille decem & ſe- 42
ptem. ¶ Leuitæ: Filij Ioſue & Cedmiel filio- 43
rum ¶ Oduia, ſeptuagintaquatuor. ¶ Can- 44
tores: Filij Aſaph, centum quadragintaocto.
¶ Ianitores: Filij Sellum, filij Ater, filij Tel- 45
mon, filij Accub, filij Hatita, filij Sobai, cen- E
tum trigintaocto. ¶ Nathinæi: filij Soha, fi- 46
lij Haſupha, filij Tebbaoth, ¶ filij Ceros, fi- 47
lij Siaa, filij Phadon, filij Lebana, filij Ha- 48
gaba, filij Selmai, ¶ filij Hanan, filij Geddel, 49
filij Gaher, ¶ filij Raaia, filij Raſin, filij Ne- 50
coda, ¶ filij Gezem, filij Aza, filij Phaſea, 51
¶ filij Beſai, filij Munim, filij Nephuſsim.
¶ Filij Bacbuc, filij Hacupha, filij Harhur, 52
¶ filij Beſloth, filij Mahida, filij Harſa, ¶ filij 53
Bercos, filij Siſara, filij Thema, ¶ filij Naſia, 54
filij Hatipha, ¶ filij ſeruorum Salomonis, fi- 55
lij Sotai, filij Sophereth, filij Pharida, ¶ filij 56
Iahala, filij Darcon, filij Ieddel, ¶ filij Sa- 57
phatia, filij Hatil, filij Phochereth, qui erat 58
ortus ex Sabaim filio Amon. ¶ Omnes Na- 59
thinæi, & filij ſeruorum Salomonis trecenti 60
nonagintaduo. ¶ Hi ſunt autem qui aſcen- 61
derunt de Thelmela, Thelharſa, Cherub,
Addon, & Emmer: & non potuerunt indi-
care domum patrum ſuorũ, & ſemen ſuum,
vtrum ex Iſrael eſſent. ¶ Filij Dalaia, filij 62
Tobia, filij Necoda ſexcenti quadragintaduo. F
¶ Et de ſacerdotibus filij Habia, filij Accos, 63
filij Berzellai, qui accepit de filiabus Ber-
zellai Galaaditis vxorem: & vocatus eſt
nomine eorum. ¶ hi quæſierunt ſcripturam 64
ſuam in cenſu, & non inuenerunt: & eiecti
ſunt de ſacerdotio. ¶ Dixitq; Atherſatha eis 65
vt non manducarent de Sanctis ſanctorum,
donec ſtaret ſacerdos doctus & eruditus.
¶ Omnis multitudo quaſi vir vnus qua- 66
‸trecenti 4. dragintaduo millia ‸ ſexcentiʼ ſexaginta:
¶ abſq; ſeruis & ancillis eorum, qui erant 67
ſeptem millia trecenti trigintaſeptem: &
inter eos cantores, & cantatrices, ducenti
68 quadragintaquinque. ¶ Equi eorum, ſeptin-
genti trigintaſex: muli eorum, ducenti qua-
69 dragintaquinque: ¶ cameli eorum, quadrin-
genti trigintaquinque: aſini, ſex millia ſe-
ptingenti viginti.

HVCVSQVE REFERtur quid in commentario ſcriptũ fuerit: exin Nehemiæ hiſtoria texitur.

70 NONNVLLI autẽ de principibus fa-
G miliarũ dederũt in opus. Atherſatha dedit in
theſaurũ, auri drachmas mille, phialas quin-
quaginta, tunicas ſacerdotales quingentas
71 triginta. ¶ Et de principibus familiarum de-
derunt in theſaurum operis, auri drachmas
viginti millia, & argenti mnas duo millia
72 ducentas. ¶ Et quod dedit reliquus populus,
auri drachmas viginti millia, & argenti
mnas duo millia, & tunicas ſacerdotales ſe-
73 xaginta ſeptẽ. ¶ Habitauerũt autẽ ſacerdotes
& Leuitæ, & ianitores & cantores, & reli-
quũ vulgus, & Nathinæi & omnis Iſrael in
ciuitatibus ſuis.

CAP. VIII.

1 ET venerat menſis ſeptimus: filij autem
A Iſrael erant in ciuitatibus ſuis. Congre-
gatusq; eſt omnis populus quaſi vir vnus
ad plateam quæ eſt ante portam aquarũ: &
dixerunt Eſdræ ſcribæ vt afferret librum
legis Moyſi, quem præceperat Dominus Iſ-
2 raeli. ¶ Attulit ergo Eſdras ſacerdos legẽ co-
ram multitudine virorum & mulierum, cũ-
ctisq; qui poterant intelligere, in die prima
3 menſis ſeptimi. ¶ Et legit in eo aperte in pla-
tea quæ erat ante portam aquarum, de ma-
nè vſq; ad mediam diem in conſpectu viro-
rum & mulierum, & ſapientium: & aures
4 omnis populi erant erectæ ad librum. ¶ Ste-
tit autem Eſdras ſcriba ſuper gradum li-
gneum, quem fecerat ad loquendum: & ſte-
terunt iuxta eum Mathathias, & Semeia,
& Ania, & Vria, & Helcia, & Maaſia, ad
dextram eius: & ad ſiniſtram, Phadaia, Mi-
ſael, & Melchia, & Haſum, & Hasbadana,
5 Zacharia & Moſollã. ¶ Et aperuit Eſdras li-
brum coram omni populo: ſuper vniuerſum
B quippe populum eminebat. Et cùm aperuiſſet
6 eum, ſtetit omnis populus. ¶ Et benedixit Eſ-
dras Domino Deo ‸voce magnaʼ: & reſpon- ‸magno 1.
dit omnis populus, Amen, amen: eleuãs ma-
nus ſuas. & incuruati ſunt, & adorauerunt
7 Deum proni in terram. ¶ Porro Ioſue, & Ba-
ni & Serebia, Iamin, Accub, Septhai, Odia,
Maaſia, Celita, Azarias, Iozabed, Hanan,
Phalaia, Leuitæ, ſilentium faciebant in po-
pulo ad audiendam legem: populus autem
8 ſtabat in gradu ſuo. ¶ Et legerunt in libro
legis Dei diſtincte, et aperte ad intelligendũ:
&

*& intellexerunt cùm legeretur. ¶Dixit au-* 9
*tẽ* Nehemias *(ipſe eſt* Atherſata *) &* Eſdras C
*ſacerdos & ſcriba, &* Leuitæ *interpretantes*
*uniuerſo populo,* Dies *ſanctificatus eſt* Do-
*veſtro 1. *mino* Deo *noſtro* *nolite lugere, & nolite*
*flere.* Flebat *enim omnis populus, cùm audi-*
*ret verba legis.* ¶ Et *dixit eis,* Ite, *comedite* 10
*pinguia, & bibite mulſum, & mittite partes*
*ei qui non præparauit 6. *his qui non præparauerunt* *ſibi, quia ſan-*
*ctus dies* Domini *eſt, & nolite contriſtari,*
*gaudium etenim* Domini *eſt fortitudo* *no-*
*veſtra 1. *ſtra*.* ¶ Leuitæ *autem ſilentium faciebant in* 11
*omni populo, dicentes,* Tacete, *quia dies ſan-*
*ctus eſt, & nolite dolere.* ¶ Abijt *itaq; omnis* 12
*populus, ut comederet, & biberet, & mitte-*
*ret partes, & faceret lætitiam magnã: quia*
*intellexerant verba quæ docuerat eos.* ¶ Et 13
*in die ſecundo congregati ſunt principes fa-*
*miliarum uniuerſi populi, ſacerdotes &* Le-
*uitæ ad* Eſdram *ſcribam, ut interpretaretur*
*eis verba legis.* ¶ Et *inuenerunt ſcriptum in* 14
*lege, præcepiſſe* Dominum *in manu* Moyſi, *ut* D
*habitent filij* Iſrael *in tabernaculis, in die*
*ſolenni, menſe ſeptimo:* ¶ *& ut prædicent, &* 15
*diuulgent vocem in uniuerſis urbibus ſuis,*
*& in* Ieruſalẽ, *dicentes,* Egredimini *in mon-*
*tem, & afferte frondes oliuæ, & frondes ligni*
*pulcherrimi, frondes myrti, & ramos pal-*
*marum, & frondes ligni nemoroſi, ut fiant*
*tabernacula, ſicut ſcriptum eſt.* ¶ Et *egreſſus* 16
*eſt populus, & attulerunt: feceruntq; ſibi*
*tabernacula unuſquiſque in domate ſuo, &*
*in atrijs ſuis, & in atrijs domus* Dei, *& in*
*platea portæ aquarum: & in platea portæ* E-
*phraim.* ¶ Fecit *ergo uniuerſa eccleſia eorum* 17
*qui redierant de captiuitate tabernacula, &*
*habitauerunt in tabernaculis: non enim fe-*
*cerant à diebus* Ioſue *filij* Nun *taliter filij*
Iſrael, *uſq; ad diem illum.* Et *fuit lætitia*
*magna nimis.* ¶ Legit *autem* Eſdras *in libro* 18
*legis* Dei *per dies ſingulos, à die primo uſque*
*ad diem nouiſſimum. & fecerunt ſolennita-*
*tem ſeptem diebus, & in die octauo collectam*
*iuxta ritum.*

CAP. IX.

IN *die autem viceſimoquarto menſis hu-* 1
*ius conuenerunt filij* Iſrael *in ieiunio, &* A
*in ſaccis, & humus ſuper eos.* ¶ Et *ſeparatũ* 2
*eſt ſemen filiorum* Iſrael *ab omni filio alie-*
*nigena: & ſteterunt, & confitebantur pecca-*
*ta ſua, & iniquitates patrum ſuorum.* ¶ Et 3
*conſurrexerunt ad ſtandum: & legerunt in*
*volumine legis* Domini Dei *ſui, quater in*
*die, & quater confitebantur, & adorabant*
Dominum Deum *ſuum.* ¶ Surrexerunt *autẽ* 4
*ſuper gradum* Leuitarum Ioſue, *&* Bani, *&*
Cedmiel, Sabania, Bonni, Sarebias, Bani, *&*
Chanáni: *& clamauerunt voce magna ad*
Dominum Deum *ſuum.* ¶ Et *dixerunt* Le- 5
*uitæ* Ioſue, *&* Cedmiel, Bonni, Haſebnia,
Serebia, Odaia, Sebnia, Phathahia: Surgite:

Benedicite Domino Deo *veſtro* *ab æterno* *noſtro.
C *uſq; in æternum: & benedicant nomini glo-*
*riæ tuæ excelſo in omni benedictione & lau-*
6 *de.* ¶ Tu *ipſe* Domine *ſolus, tu feciſti cælum,*
B *& cælum cælorum, & omnem exercitum eo-*
*rum: terram & uniuerſa quæ in ea ſunt:*
*maria, & omnia quæ in eis ſunt: & tu vi-*
*uificas omnia hæc, & exercitus cæli te ado-*
7 *rat.* ¶ Tu *ipſe* Domine Deus, *qui elegiſti*
Abram, *& ‖ eduxiſti eum de* Igne-Chal- Gen.11.g.31
*dæorum: & poſuiſti nomen eius* Abraham.
8 ¶ Et *inueniſti cor eius fidele coram te: &*
*percuſſiſti cum eo fœdus, ut dares ei terram*
Chananæi, Hethæi, *&* Heuæi, *&* Amorrhæi,
*&* Pherezæi, *&* Iebuſæi, *&* Gergeſæi, *ut da-*
*res ſemini eius: & impleſti verba ſua, quo-*
9 *niam iuſtus es.* ¶ Et *vidiſti afflictionem pa-*
*trum noſtrorum in* Aegypto: *clamoremq; eo-*
10 *rum audiſti ſuper* Mare-rubrum. ¶ Et *de-*
*diſti ſigna atq; portenta in* Pharaone *& in*
*uniuerſis ſeruis eius, & in omni populo ter-*
*ræ illius: cognouiſti enim quia ſuperbe ege-*
*rant contra eos: & feciſti tibi nomen, ſicut*
11 *& in hac die.* ¶ Et *mare diuiſiſti ante eos, &* Exo.14.c.21
*tranſierunt per medium maris in ſicco: per-*
*ſecutores autem eorum proieciſti in profun-*
12 *dum, quaſi lapidem in aquas validas.* ¶ Et
C *in colũna nubis ductor eorum fuiſti per diẽ:*
*& in colũna ignis per noctem: ut appareret* Exo.13.d.21
13 *eis via per quam ingrediebantur.* ¶ Ad *mon-*
*tem quoq;* Sinai *deſcendiſti, & locutus es*
*cum eis de cælo: & dediſti eis iudicia recta,*
*& legem veritatis, ceremonias, & præcepta*
14 *bona.* ¶ Et *ſabbathum ſanctificatum tuum*
*oſtendiſti eis, & mandata, & ceremonias, &*
*legẽ præcepiſti eis in manu* Moyſi *ſerui tui.*
15 ¶ Panem *quoque de cælo dediſti eis in fame* Exo.16.c.13
*eorum, & aquam de petra eduxiſti eis ſiti-*
*entibus: & dixiſti eis ut ingrederentur &*
*poſſiderent terram ſuper quam leuaſti ma-*
16 *num tuam, ut traderes eis.* ¶ Ipſi *verò &*
*patres noſtri ſuperbe egerunt, & indurauè-*
*runt ceruices ſuas, & non audierunt man-*
17 *data tua.* ¶ Et *noluerunt audire: & nõ ſunt*
*recordati mirabilium tuorum quæ feceras*
*eis.* Et *indurauerunt ceruices ſuas, & dede-*
*runt caput ut conuerterentur ad ſeruitutem*
*ſuam, quaſi per contentionem.* Tu *autem*
Deus *propitius, clemens, & miſericors, lon-*
*ganimis, & multæ miſerationis non dereli-*
18 *quiſti eos,* ¶ *& quidem cùm feciſſent ſibi vi-*
D *tulum conflatilem, & dixiſſent,* Iſte *eſt* Deus
*tuus, qui eduxit te de* Aegypto: *feceruntque*
19 *blaſphemias magnas.* ¶ Tu *autẽ in miſericor-* Exo.13.d.21
*dijs tuis multis non dimiſiſti eos in deſerto:*
*columna nubis non receſſit ab eis per diem,*
*ut duceret eos in viam: & columna ignis per*
*noctem, ut oſtenderet eis iter per quod in-*
20 *grederentur.* ¶ Et *ſpiritum tuum bonum de-*
*diſti qui doceret eos, & manna tuum non*
*prohibuiſti ab ore eorum, & aquam dediſti*
*eis*

*eis in ſiti. ¶ Quadraginta annis paviſti eos* 21
*in deſerto, nihilq́; eis defuit: veſtimenta eo-*
*rum non inueterauerunt, & pedes eorum*
*non ſunt attriti. ¶ Et dediſti eis regna & po-* 22
*pulos, & partitus es eis ſortes: & poſſederunt*
*terram Sehon, & terram regis Heſebon, &*
*terram Og regis Baſan. ¶ Et multiplicaſti* 23
*filios eorum ſicut ſtellas cæli, & adduxiſti*
*eos ad terram de qua dixeras patribus eo-*
*rum ut ingrederentur & poſſiderent. ¶ Et* 24
*venerunt filij, & poſſederunt terram, & hu-* E
*miliaſti coram eis habitatores terræ Cha-*
*nanæos, & dediſti eos in manu eorum, & re-*
*ges eorũ, & populos terræ, ut facerent eis ſi-*
*cut placebat illis. ¶ Ceperũt itaq; vrbes mu-* 25
*nitas & humum pinguem, & poſſederunt do-*
*mos plenas cunctis bonis: ciſternas ab alijs*
*fabricatas, vineas, & oliueta, & ligna po-*
*mifera multa: & comederunt, & ſaturati*
*ſunt, & impinguati ſunt, & abundauerunt*
*delicijs in bonitate tua magna. ¶ Prouocaue-* 26
*rũt autẽ te ad iracũdiam, & receſſerũt à te,*
*& proiecerunt legem tuam poſt terga ſua: &*
*prophetas tuos occiderunt, qui conteſtabãtur*
*eos ut reuerterentur ad te: feceruntq́; bla-*
*ſphemias grandes. ¶ Et dediſti eos in manum* 27
*hoſtium ſuorũ, & afflixerunt eos. Et in tẽpo-*
*re tribulationis ſuæ clamauerũt ad te, & tu*
*de cælo audiſti, & ſecundũ miſerationes tuas*
*multas dediſti eis ſaluatores, qui ſaluarent*
*eos de manu hoſtium ſuorum. ¶ Cumq́; re-* 28
*quieuiſſent, reuerſi ſunt ut facerent malum* F
*in conſpectu tuo: & dereliquiſti eos in manu*
*inimicorũ ſuorum, & poſſederunt eos. Con-*
*uerſiq́; ſunt, & clamauerunt ad te: tu autem*
*de cælo exaudiſti, & liberaſti eos in miſeri-*
*cordijs tuis, multis temporibus. ¶ Et conteſta-* 29
Leui.18.a 6 *tus es eos ut reuerterentur ad legẽ tuã. Ipſi*
Ro.10.b.11. *vero ſuperbe egerunt, & non audierũt man-*
Gala.3.b.12. *data tua, & in iudicijs tuis peccauerũt, quæ*
*faciet homo, & viuet in eis: & dederũt hu-*
*merum recedentem, & ceruicem ſuam indu-*
*rauerunt, nec audierũt. ¶ Et protraxiſti ſu-* 30
*per eos annos multos, & conteſtatus es eos*
*in Spiritu tuo per manum prophetarũ tuo-*
*rum: & non audierunt, & tradidiſti eos in*
*manum populorum terrarum. ¶ In miſericor-* 31
*dijs autem tuis plurimis non feciſti eos in*
*cõſumptionem, nec dereliquiſti eos: quoniam*
*Deus miſerationum, & clemens es tu. ¶ Nũc* 32
*itaq; Deus noſter magne, fortis et terribilis,*
*cuſtodiens pactũ & miſericordiam, ne auer-*
*tas a facie tua omnem laborem qui inuenit*
*nos, reges noſtros, & principes noſtros, & ſa-*
←.3. *cerdotes noſtros, & prophetas noſtros, ⁻ &*
*patres noſtros', & omnem populum tuum a*
*diebus regis Aſſur, vſq; in diem hanc. ¶ Et* 33
*tu iuſtus es in omnibus quæ venerunt ſu-* G
*per nos: quia veritatem feciſti, nos autem*
*impie egimus. ¶ Reges noſtri, principes no-* 34
*ſtri, ſacerdotes noſtri, & patres noſtri non*
*fecerunt legem tuam, & non attenderunt*
*mandata tua, & teſtimonia tua quæ teſtifi-*
35 *catus es in eis. ¶ Et ipſi in regnis ſuis ⁻ bo-* ←.2.
*nis', & in bonitate tua multa quam dederas*
*eis, & in terra latiſſima & pingui, quam*
*tradideras in conſpectu eorum, non ſeruierũt*
*tibi, nec reuerſi ſunt a ſtudijs ſuis peſſimis.*
36 *¶ Ecce noſipſi hodie ſerui ſumus: & terra*
*quam dediſti patribus noſtris ut comede-*
*rent panem eius & quæ bona ſunt eius, &*
37 *noſipſi ſerui ſumus in ea. ¶ Et fruges eius*
*multiplicantur regibus, quos poſuiſti ſuper*
*nos propter peccata noſtra, & corporibus*
*noſtris dominantur, & iumentis noſtris ſe-*
*cundum voluntatem ſuam, & in tribulatio-*
38 *ne magna ſumus. ¶ Super omnibus ergo his*
*noſipſi percutimus fœdus, & ſcribimus, &*
*ſignant principes noſtri, Leuitæ noſtri, &*
*ſacerdotes noſtri.*

## CAP. X.

1 *Signatores autem fuerunt, Nehemias, A-*
A *therſatha filius Hachelai, & Sedecias,*
2 *¶ Saraias, Azarias, Ieremias, ¶ Pheshur, A-*
3 *marias, Melchias, ¶ Hattus, Sebenia, Mel-*
4 *luch, ¶ Harem, Merimuth, Obdias, ¶ Daniel,*
5 *Genthon, Baruch, ¶ Moſollam, Abia, Miamin,*
6 *¶ Maazia, Belgai, Semeia: hi ſacerdotes.*
7 *¶ Porro Leuitæ, Ieſue filius Azaniæ, Bennui*
8 *de filijs Henadad, Cedmiel: ¶ & fratres eo-*
9 *rum, Sebenia, Odaia, Celita, Phalaia, Ha-*
10 *nan, ¶ Micha, Rohob, Haſebia, ¶ Zachur, Se-*
11 *rebia, Sabania, ¶ Odaia, Bani, Baninu. ¶ Ca-*
12 *pita populi, Pharos, Phahath-moab, Aelam,*
13 *Zethu, Bani, ¶ Bonni, Azgad, Bebai, ¶ Ado-*
14 *nia, Begoai, Adin; ¶ Ater, Hezecia, Azur,*
15 *¶ Odaia, Haſum, Beſai, ¶ Hareph, Anathoth,*
16 *Nebai, ¶ Megphias, Moſollam, Hazir, ¶ Me-*
17 *ſizabel, Sadoc, Ieddua, ¶ Pheltia, Hanan, A-*
18 *naia, ¶ Oſee, Hanania, Haſub, ¶ Alohes,*
B *Phalea, Sobec, ¶ Rehũ, Maaſia, ¶ Echaia, Ha-*
19 *nan, Anan, ¶ Melluch, Haran, Baana: ¶ &*
20 *reliqui de populo, ſacerdotes, Leuitæ, ianito-*
21 *res, & cantores, Nathinæi, & omnes qui ſe*
22 *ſeparauerunt de populis terrarum ad legem*
23 *Dei, vxores eorum, filij eorum, & filiæ eo-*
24 *rum, ¶ *omnes qui poterant ſapere ſponden-* *& 2.
25 *tes pro fratribus ſuis, optimates eorum, &*
26 *qui veniebant ad pollicendum & iurandum*
27 *ut ambularent in lege Dei, quam dederat in*
28 *manu Moyſi ſerui Dei, ut facerent & cuſto-*
29 *dirent vniuerſa mandata Domini Dei no-*
30 *ſtri, & iudicia eius & cæremonias eius, ¶ &*
*ut non daremus filias noſtras populo terræ,*
*& filias eorum non acciperemus filijs noſtris.*
31 *¶ Populi quoq; terræ qui important venalia,*
*& omnia ad vſum, per diem ſabbathi ut*
*vendant, non accipiemus ab eis in ſabbatho*
*& in die ſanctificato. Et dimittemus an-*
*num ſeptimum, & exactionẽ vniuerſæ ma-*
32 *nus. ¶ Et ſtatuemus ſuper nos præcepta, ut*
C *demus tertiam partem ſicli per annum ad*

Y *opus*

opus domus Dei noſtri, ¶ ad panes propoſi- 33
tionis, & ad ſacrificium ſempiternum, & in
holocauſtum ſempiternum in ſabbathis, in
calendis, in ſolennitatibus, & in ſanctifica-
tis, & pro peccato: vt exoretur pro Iſrael, &
in omnem vſum domus Dei noſtri. ¶ Sortes 34
ergo miſimus ſuper oblationem lignorum in-
w.2. ter ſacerdotes, & Leuitas, & populum, vt
inferrentur in domum Dei noſtri per domos
patrum noſtrorum, per tempora, a temporibus
bus anni vſq; ad annum: vt arderent ſuper
altare Domini Dei noſtri, ſicut ſcriptum eſt
in lege Moyſi. ¶ & vt afferremus primogeni- 35
ta terra noſtra, & primitiua vniuerſi fru-
ctus omnis ligni, ab anno in annum, in domo
Domini. ¶ & primitiua filiorum noſtrorum, 36
& pecorum noſtrorum ſicut ſcriptum eſt in D
lege, & primitiua boum noſtrorum, & ouium
noſtrarum, vt offerentur in domo Dei no-
ſtri, ſacerdotibus qui miniſtrant in domo
Dei noſtri. ¶ Et primitias ciborum noſtro- 37
rum, & libaminum noſtrorum, & poma om-
nis ligni, vindemiæ quoq; & olei afferemus
ſacerdotibus ad gazophylacium Dei noſtri,
& decimam partem terra noſtra Leuitis. Ipſi
Leuitæ decimas accipient ex omnibus ciui-
tatibus operum noſtrorum. ¶ Erit autem ſa- 38
cerdos filius Aaron cum Leuitis in decimis
Leuitarum, & Leuitæ offerent decimã par-
tem decimæ ſuæ in domo Dei noſtri, ad gazo-
phylacium in domo theſauri. ¶ Ad gazophy- 39
lacium enim deportabunt filij Iſrael, & filij
Leui primitias frumenti, vini, & olei: et ibi
erunt vaſa ſanctificata, & ſacerdotes, &
cantores, & ianitores & miniſtri, & non di-
mittemus domum Dei noſtri.

CAP. XI.

HAbitauerunt autem principes populi in 1
Ieruſalem: reliqua vero plebs miſit ſor- A
tem, vt tollerẽt vnam partem de decem qui
habitaturi eſſent in Ieruſalem ciuitate ſan-
cta, nouem vero partes in ciuitatibus. ¶ Be- 2
nedixit autem populus omnibus viris qui ſe
ſponte obtulerant vt habitarent in Ieruſa-
lem. ¶ Hi ſunt itaque principes prouinciæ 3
qui habitauerunt in Ieruſalem, & in ciuita-
tibus Iuda. Habitauit autem vnuſquiſque
in poſſeſſione ſua, in vrbibus ſuis, Iſrael, ſa-
cerdotes, Leuitæ, Nathinæi, & filij ſeruorum
Salomonis. ¶ Et in Ieruſalem habitauerunt 4
de filijs Iuda, & de filijs Ben-iamin: de fi-
lijs Iuda, Athaias filius Aziam, filij Zacha-
riæ, filij Amariæ, filij S…hatiæ, filij Mala-
leel: de filijs Phares, ¶ …ſia filius Baruch, 5
filius Cholhoza, filius …zia, filius Adaia,
filius Ioiarib, filius Zachariæ, filius Siloni-
tis. ¶ omnes hi, filij Phares, qui habitaue- 6
runt in Ieruſalem, quadringenti ſexaginta B
octo 3. octo viri fortes. ¶ Hi ſunt autem filij 7
Ben-iamin: Sellum filius Moſollam, filius
Ioed, filius Phadaia, filius Colaia, filius Ma-

8 ſia, filius Etheel, filius Iſaia. ¶ & poſt eum
9 Gebai, Sellai, nongenti vigintiocto. ¶ & Ioel
filius Zechri præpoſitus eorum, & Iudas fi-
10 lius Senua ſuper ciuitatẽ ſecundus. ¶ Et de
11 ſacerdotibus Idaia filius Ioarib, Iachin, ¶ Sa-
raia filius Helcia, filius Moſollam, filius Sa-
doc, filius Meraioth, filius Achitob princeps
12 domus Dei, ¶ & fratres eorum facientes ope-
ra templi: octingenti vigintiduo. Et Adaia
filius Ieroham, filius Phelelia, filius Amſi, fi-
lius Zachariæ, filius Pheshur, filius Melchia,
13 ¶ & fratres eius principes patrum: ducenti
quadragintaduo. Et Amaſſai filius Azreel,
filius Ahazi, filius Moſollamoth, filius Em-
14 mer, ¶ & fratres eorum potentes nimis: cen-
tum vigintiocto, & præpoſitus eorum Zab-
15 diel filius potentium. ¶ Et de Leuitis Semeia
filius Haſub, filius Azaricã, filius Haſabia,
16 filius Boni, ¶ & Sabbathai, & Iozabed, ſuper
C omnia opera quæ erant forinſecus in domo
17 Dei, a principibus Leuitarum. ¶ Et Matha-
nia filius Micha, filius Zebedei, filius Aſaph
princeps ad laudandum, & ad confitendũ in
oratione, & Becbecia ſecundus de fratribus
eius, & Abda filius Samua, filius Galal, fi-
18 lius Idithun. ¶ omnes Leuitæ in ciuitate ſan-
19 cta, ducenti octoginta quatuor. ¶ Et ianito-
res, Accub, Telmon, & fratres eorum, qui cu-
20 ſtodiebant oſtia: centum ſeptuagintaduo. ¶ Et
reliqui ex Iſrael ſacerdotes, & Leuitæ in v-
niuerſis ciuitatibus Iuda, vnuſquiſque in
21 poſſeſſione ſua. ¶ Et Nathinæi qui habitabant
in Ophel, & Siaha, & Gaſpha de Nathi-
22 næis. ¶ Et epiſcopus Leuitarum in Ieruſalẽ,
Azzi filius Bani, filius Haſabia, filius Ma-
thaniæ, filius Micha. De filijs Aſaph, canto-
23 res in miniſterio domus Dei. ¶ Præceptum
quippe regis ſuper eos erat, & ordo in canto-
24 ribus per dies ſingulos. ¶ & Phathahia filius
Meſezebel de filijs Zara filij Iuda in manu
25 regis, iuxta omne verbum populi, ¶ & in do-
D mibus per omnes regiones eorum. De filijs
Iuda habitauerunt in Cariath-arbe & in
filiabus eius, & in Dibon & in filiabus eius,
26 & in Cabſeel, & in viculis eius, ¶ & in Ie-
27 ſue, & in Molada, & in Beth-phalet, ¶ & in
Haſerſual, & in Ber-ſabee, & in filiabus e-
28 ius: ¶ & in Siceleg, & in Mochona, & in fi-
29 liabus eius, ¶ & in Remmõ, & in Saraa, &
30 in Ierimuth, ¶ Zanoa, Odollam & in villis
earũ, Lachis & in regionibus eius, Azeca, &
in filiabus eius. Et manſerunt in Ber-ſabee
31 vſq; ad vallem-Ennom. ¶ Filij autẽ Ben-ia-
32 min a Geba, Mechmas, et Hai, & Beth-el, &
33 filiabus eius: ¶ Ana-thoth, Nob, Anania,
34 ¶ Aſor, Rama, Gethaim, ¶ Hadid, Seboim, &
35 Neballat, ¶ & Ono-valle-artificum. ¶ Et
36 de Leuitis portiones Iuda & Ben-iamin.

CAP. XII.

1 HI ſunt autem ſacerdotes & Leuitæ qui
A aſcenderunt cum Zorobabel filio Sala-
thiel,

thiel, et Ioſue: Saraia, Ieremias, Eſdras, ¶ A- 2
maria, Melluch, Hattus, ¶ Sebenias, Rehum, 3
Merimuth, ¶ Addo, Genthon, Abia, ¶ Mia- 4
min, Madia, Belga, ¶ Semeia & Ioiarib, 5
¶ Idaia, Sellum, Amoc, Helcias, Idaia. Iſti 6
principes ſacerdotum, & fratres eorũ in die- 7
bus Ioſue. ¶ Porro Leuitæ, Ieſua, Bennui, 8
Cedmiel, Sarebia, Iuda, Mathanias, ſuper
hymnos ipſi & fratres eorum: ¶ & Becbecia 9
atq; Hanni, & fratres eorum vnuſquiſque
in officio ſuo. ¶ Ioſue autem genuit Ioacim, 10
& Ioacim genuit Eliaſib, & Eliaſib genuit
Ioiada. ¶ & Ioiada genuit Ionathã, & Iona- 11
than genuit Ieddoa. ¶ In diebus autem Ioa- 12
cim erant ſacerdotes & principes familia-
rum: Saraiæ, Maraia: Ieremiæ, Hanania:
¶ Eſdræ, Moſollã: Amariæ, Iohanan: ¶ Mili- 13
cho, Ionathan: Sebeniæ, Ioſeph: ¶ Harã, Ed- 14
na: Maraioth, Helci: ¶ Adaiæ, Zacharia: Gen- 15
thon, Moſollam: ¶ Abiæ, Zechri: Miamin & 16
Moadiæ, Phelti: ¶ Belgæ, Sammua: Semaiæ, 17
Ionathan: ¶ Ioiarib, Mathanai: Idaiæ, 18
Azzi: ¶ Sellai, Celai: Amoc, Heber: ¶ Helciæ, 19
Haſebia: Idaiæ, Nathanael. ¶ Leuitæ in die- 20
bus Eliaſib, & Ioiada, & Iohanan, & Ied- 21
doa ſcripti principes familiarum, & ſacerdo- 22
tes in regno Darij Perſæ. ¶ Filij Leui princi- B
pes familiarum, ſcripti in libro verborũ die- 23
rum, & vſq; ad dies Ionathan filij Eliaſib.
¶ Et principes Leuitarum, Haſebia, Sere- 24
bia, & Ieſue filius Cedmiel: & fratres eo-
rum per vices ſuas, vt laudarent & confi-
terentur iuxta præceptum David viri Dei,
& obſeruarent æque per ordinem. ¶ Matha- 25
nia, & Becbecia, Obedia, Moſollam, Telmon,
Accub cuſtodes portarum & veſtibulorum
ante portas. ¶ Hi in diebus Ioacim filij Io- 26
ſue, filij Ioſedec, & in diebus Nehemiæ ducis,
& Eſdræ ſacerdotis ſcribæq;. ¶ In dedicatione 27
autem muri Ieruſalem requiſierunt Leui-
tas de omnibus locis ſuis, vt adducerent eos
in Ieruſalem, & facerent dedicationem &
lætitiam in actione gratiarum, & cantico: &
in cymbalis, pſalterijs, & citharis. ¶ Congre- 28
gati ſunt autem filij cantorum, de campeſtri-
bus circa Ieruſalem, & de villis Nethupha-
ti, ¶ & de domo Galgal, & de regionibus Ge- 29
ba & Azmaueth: quoniam villas ædificaue-
runt ſibi cantores in circuitu Ieruſalem. ¶ Et 30
mundati ſunt ſacerdotes & Leuitæ, & mun-
dauerunt populũ, & portas, & murum. ¶ A- 31
ſcẽdere autem feci principes Iuda ſuper mu- C
rũ, & ſtatui duos magnos choros laudantiũ.
Et ierunt ad dexteram ſuper murũ ad por-
tam ſterquilinij. ¶ Et iuit poſt eos Oſaias, & 32
media pars principũ Iuda, ¶ & Azarias, Eſ- 33
dras, & Moſollã, Iuda, & Ben-iamin, & Se-
meia, & Ieremias. ¶ Et de filijs ſacerdotũ in 34
tubis Zacharias filius Ionathan, filius Se-
meiæ, filius Mathaniæ, filius Michaiæ, filius
Zechur, filius Aſaph, ¶ & fratres eius Seme- 35

ia, & Azareel, Malalai, Galalai, Maai, Na-
thanael, & Iuda, & Hanani, in vaſis canti-
ci David viri Dei: & Eſdras ſcriba ante eos
16 in porta Fontis. ¶ Et contra eos aſcenderunt
in gradibus ciuitatis David in aſcenſu muri
ſuper domũ David, & vſq; ad portam Aqua-
37 rum ad orientem. ¶ Et chorus ſecundus gra-
tias referentium ibat ex aduerſo, & ego poſt
eum, & media pars populi ſuper murum &
ſuper turrim furnorum, & vſq; ad murũ la-
38 tiſſimum, ¶ & ſuper portam Ephraim, & ſu-
per portam antiquam, & ſuper portã piſciũ
& turrim Hananeel, & turrim Emath, &
vſq; ad portam gregis: & ſteterunt in porta
39 cuſtodiæ. ¶ ſteteruntq; duo chori laudantium
in domo Dei, & ego, & dimidia pars magi-
40 ſtratuum mecum. ¶ Et ſacerdotes, Eliacim,
D Maaſia, Miamin, Michea, Elioenai, Zacha-
41 ria, Hanania in tubis, ¶ & Maaſia, & Seme-
ia, & Eleazar, & Azzi, & Iohanã, & Mel-
chia, & Aelam, & Ezer. Et clare cecinerũt
42 cantores, & Iezraia præpoſitus: ¶ & immo-
lauerunt in die illa victimas magnas, & læ-
tati ſunt: Deus enim lætificauerat eos læti-
tia magna. Sed & vxores eorũ & liberi ga-
uiſi ſunt, & audita eſt lætitia Ieruſalẽ pro-
43 cul. ¶ Recenſuerũt quoq; in die illa viros ſu-
per gazophylacia theſauri, ad libamina, et ad
primitias, & ad decimas vt inferrent per
eos principes ciuitatis in decore gratiarum
actionis, ſacerdotes & Leuitas: quia lætifi-
catus eſt Iuda, in ſacerdotibus & Leuitis a-
44 ſtantibus. ¶ Et cuſtodierunt obſeruationem
Dei ſui, & obſeruationẽ expiationis, & can-
tores, & ianitores iuxta præceptũ David, &
45 Salomonis filij eius ¶ quia in diebus David
& Aſaph ab exordio erant principes conſti-
tuti cantorũ in carmine laudantium & con-
46 fitentiũ Deo. ¶ Et omnis Iſrael in diebus Zo-
robabel, & in diebus Nehemiæ dabat partes
cantoribus, & ianitoribus per dies ſingulos,
& ſanctificabant Leuitas, et Leuitæ ſancti-
ficabant filios Aaron. CAP. XIII.

1 IN die autem illo lectum eſt in volumine
A Moyſi audiente populo: ¶ Et inuentum eſt
ſcriptum in eo, quod non debeant introire
Ammonites & Moabites in eccleſiam Dei
2 vſq; in æternum: ¶ eo quod non occurrerint
filijs Iſrael cum pane & aqua: & conduxe-
runt aduerſum eos Balaam, ad maledicẽdum
eis, & conuertit Deus noſter maledictionem
3 in benedictionem. ¶ Factum eſt autem, cum
audiſſent legem, ſeparauerunt omnem alie-
4 nigenam ab Iſrael. ¶ Et ſuper hoc erat Elia-
ſib ſacerdos qui fuerat præpoſitus in gazo-
phylacio domus Dei noſtri, & proximus
5 Tobiæ. ¶ Fecit ergo ſibi gazophylacium gran-
de, & ibi erant ante eum reponentes mune-
ra, & thus, & vaſa, & decimam frumen-
ti, vini, & olei, partes Leuitarum, & can-
torũ, & ianitorũ, & primitias ſacerdotales.

¶In omnibus autem his non fui in Ieruſalē, 6
quia anno triceſimo ſecūdo Artaxerxis regis
Babylonis veni ad regem: & in fine dierum
rogaui regem. ¶Et veni in Ieruſalem, & in- 7
tellexi malum quod fecerat Eliaſib Tobiæ vt
faceret ei theſaurū in veſtibulis domus Dei.
¶Et malum mihi viſum eſt valde. Et pro- 8
ieci vaſa domus Tobiæ foras de gazophyla-
cio. ¶Et recepiq; & emundauerunt gazophy- 9
lacium: & retuli ibi vaſa domus Dei, ſacri- B
ficium & thus. ¶Et cognoui quod partes Le 10
uitarum nō fuiſſent datæ: & fugiſſet vnuſ-
quiſq; in regionem ſuam de Leuitis, & can-
toribus, & de his qui miniſtrabant: ¶ & egi 11
cauſam aduerſum magiſtratus, & dixi,
Quare dereliquimus domum Dei? Et cōgre-
gaui eos: & feci ſtare in ſtationibus ſuis. ¶Et 12
omnis Iuda apportabat decimam frumenti,
vini & olei in horrea. ¶Et conſtituimus ſu- 13
per horrea Selemiam ſacerdotem, & Sadoc
ſcribam, & Phadaiā de Leuitis, & iuxta eos
Hanan filium Zachur filiū Mathaniæ: quo-
niam fideles comprobati ſunt, & ipſis credita
ſunt partes fratrum ſuorum. ¶Memento mei 14
Deus meus pro hoc, & ne deleas miſeratio-
nes meas quas feci in Domo Dei mei, & in
ceremonijs eius. ¶In diebus illis vidi in Iuda 15
calcantes torcularia in ſabbatho, portantes
aceruos, & onerantes ſuper aſinos vinum, &
vuas, & ficus, & omne onus: et inferentes in
Ieruſalem die ſabbathi. Et conteſtatus ſum
vt in die qua vendere liceret, venderent.
¶Et Tyrij habitauerunt in ea, inferentes pi- 16
ſces, & omnia venalia: & vendebāt in ſab- C
bathis filijs Iuda & Ieruſalem: ¶& obiurga- 17
ui optimates Iuda & dixi eis, Quæ eſt hæc
res mala quam vos facitis, & prophanatis
diem Sabbathi? ¶Nunquid non hæc fecerunt 18
patres ᵛnoſtriᵛ, & adduxit Deus noſter ſu-
per nos omne malum hoc, & ſuper ciuitatem
hanc? Et vos additis iracundiam ſuper Iſ-
raël violando Sabbathum. ¶Factū eſt autē, 19
cùm quieuiſſent portæ Ieruſalem in die ſab-
bathi, dixi: & clauſerunt ianuas, & præcepi
vt non aperirent eas vſq; poſt Sabbathum:
& de pueris meis conſtitui ſuper portas, vt
nullus inferret onus in die Sabbathi. ¶ Et 20
manſerunt negotiatores, & vendentes vni-
uerſa venalia foris Ieruſalem ſemel & bis.
¶Et conteſtatus ſum eos, & dixi eis, Quare 21
manetis ex aduerſo muri? ſi ſecundo hoc fe-
ceritis, manū mittam in vos. Itaq; ex tem-
pore illo non venerunt in Sabbatho. ¶ Dixi 22
quoq; Leuitis vt mundarentur, & venirent
ad cuſtodiendas portas, & ſanctificandā diē
Sabbathi: & pro hoc ergo memēto mei Deus
meus, & parce mihi ſecundū multitudinem
miſerationum tuarum. ¶ Sed & in diebus 23
illis vidi Iudæos ducentes vxores Azotidas, D
Ammonitidas, & Moabitidas. ¶Et filij eorū 24
ex media parte loquebantur Azotice & ne-

ᵛueſtri 2.

25 ſciebant loqui Iudaice, & loquebantur iuxta
linguam populi & populi. ¶Et obiurgaui eos,
& maledixi. Et cecidi ex eis viros, & decal-
uaui eos, & adiuraui in Deo vt non darent
filias ſuas filijs eorum, & non acciperent de
filiabus eorum filijs ſuis, & ſibimetipſis, di-
26 cens, ¶‖Nunquid non in huiuſcemodi re pec- 4.Reg.3.b.7
cauit Salomon rex Iſraël? & certe in gētibus
multis nō erat rex ſimilis ei: & dilectus Deo
ſuo erat, & poſuit eum Deus regem ſuper
omnem Iſraël: ‖ & ipſum ergo duxerunt ad 3.Reg.11.a.1
27 peccatū mulieres alienigenæ. ¶Nūquid et nos
inobedientes faciemus omne malum grande
hoc, vt præuaricemur in Deo noſtro, & du-
28 camus vxores peregrinas? ¶ De filijs autē Io-
iada filij Eliaſib ſacerdotis magni gener erat
Sanaballat Horonites, quem fugaui a me.
29 ¶Recordare Domine Deus meus aduerſum
eos qui polluunt ſacerdotium, iuſq; ſacerdo-
30 tale & Leuiticum. ¶ Igitur mundaui eos ab
omnibus alienigenis: & conſtitui ordines ſa-
cerdotum & Leuitarū, vnumquemq; in mi-
31 niſterio ſuo: ¶ & in oblatione lignorum in
temporibus conſtitutis, & in primitijs: me-
mento mei Deus meus in bonum, Amen.

# LIBER ESDRAE TERTIVS.

## CAP. I.

1 ET fecit Ioſias Paſcha in Ieroſolymis 4.Reg.23.c.20.
A Domino, & immolauit Phaſe quarta
2 decima luna primi menſis: ¶ſtatuens 2.Par.35.a.1
ſacerdotes per vices dierum ſtolis a-
3 mictos in templo Domini. ¶& dixit Leuitis
ſacris ſeruis Iſraël, vt ſanctificarent ſe Do-
mino in poſitione ſancta arcæ Domini, in do-
mo, quam ædificauit Salomon filius Dauid
4 rex. ¶ Non erit vobis tollere ſuper humeros
eam. Et nunc deſeruite Domino veſtro, &
curam agite gentis illius Iſraël ex parte ſe-
5 cundum pagos & tribus ᵛveſtrasᵛ. ¶ſecun- ᵛnoſtras 9.
dū ſcripturam Dauid regis Iſraël, & ſecun-
dū magnificentiam Salomonis filij eius, om-
nes in templo, & ſecundū particulam princi-
patus paternam veſtrā eorum qui ſtant in
6 cōſpectu fratrum filiorum Iſraël. ¶Immolate
Paſcha, et ſacrificia parate fratribus veſtris,
& facite ſecundum præceptum Domini quod
7 datum eſt Moyſi. ¶Et donauit Ioſias in ple-
B bem quæ inuenta eſt, ouium, agnorū, & hæ-
dorum, & caprarum triginta millia, vitulos
8 tria millia. ¶hæc de regalibus data ſunt ſe-
cundū promiſſionem populo: & ſacerdotibus
in Paſcha, oues numero duo millia, ac vitulō
9 cētum. ¶Et Iechonias, et Semeias, et Natha-
naël fratres, & Haſabias, & Oziel, & Co-
raba in Phaſe, oues quinq; millia, vitulos
10 quingentos. ¶Et hæc cùm fierēt eligāter, ſte-
terūt ſacerdotes & Leuitæ habentes azyma

per

Tertius et quartus Esdre liber hic positi sunt a beato Hieronimo inter apocrypha numerantur et sacro sancta Tridentina synodus eos inter libros sacre scripture non annumeravit

per tribus. Et ſecundum partes principatus 11
patrum in coaſpectu populi offerebant Domi-
no, ſecundum ea quæ in libro Moyſi ſcripta
ſunt: & aſſauerunt Phaſe igni prout opor- 12
tebat: & hoſtias coxerunt iſt "æmolis", & in
ollis cum beneuolentia: & attulerunt om- 13
nibus qui erant ex plebe: & poſt hæc para-
uerunt ſibi & ſacerdotibus. Sacerdotes 14
enim offerebant adipes, uſque dum finita eſſet
hora: & Leuitæ parauerunt ſibi, et fratribus
ſuis, filijs Aaron. Et ſacri cantores filij A- 15
ſaph erant per ordinem ſecũdum præceptum C
Dauid, & Aſaph, & Zacharias, & Ieddi-
nus, qui erat a rege: Et oſtiarij per ſingu- 16
las ianuas, ita ut non præuaricaretur vnuſ-
quiſque ſuam: fratres enim illorum para-
uerunt illis. Et conſummata ſunt quæ per- 17
tinebant ad ſacrificium Domini. In illa die 18
egerunt Phaſe, & offerebãt hoſtias ſuper Do-
mini ſacrificium, ſecundum præceptum re-
gis Ioſiæ. Et egerunt filij Iſrael, qui inuen- 19
ti ſunt in tempore illo, Phaſe: & diem feſtũ
azymorum per dies ſeptem: & non eſt ce- 20
lebratum Phaſe tale in Iſrael, à temporibus
Samuelis prophetæ. & omnes reges Iſrael 21
non celebrauerunt tale Paſcha quale egit Io-
ſias, & ſacerdotes, & Leuitæ, & Iudæi, &
omnis Iſrael, qui inuenti ſunt in commora-
tione Ieroſolymis. Octauo decimo anno, 22
regnante Ioſia celebratum eſt Phaſe. Et di- 23
recta ſunt opera Ioſiæ in conſpectu Domini D
ſui in corde pleno "metuentis": & quæ circa 24
illum quidem conſcripta ſunt in priſtinis
temporibus de eis qui peccauerunt, quique ir-
religioſi fuerunt in Dominum præ omni gen-
te, & qui non quæſierunt verba Domini
ſuper Iſrael. Et poſt omnem actum 25
hunc Ioſiæ, aſcendit Pharao rex Aegypti, ve-
niẽs in Charcamis ab itinere ſuper Euphrá-
tem, & exijt obuiam illi Ioſias. Et miſit rex 26
Aegypti ad Ioſiam, dicens, Quid mihi & ti-
bi eſt rex Iudæ? Non ſum miſſus a Domi- 27
no ut pugnem contra te: ſuper Euphratem
enim bellum meum eſt, feſtinans deſcende.
Et non eſt reuerſus Ioſias ſuper currum: 28
ſed expugnare eum conabatur, non atten-
dens verbum prophetæ ex ore Domini: ſed 29
conſtituit ad eum bellum in campo Maged-
do. Et deſcenderunt principes ad regem Io-
ſiam. Et dixit rex pueris ſuis, Amouete me 30
à prælio, infirmatus ſum enim valde. Et
ſtatim amouerunt eum pueri ipſius de acie.
Et aſcendit ſuper currum ſecundarium ſuũ: 31
& peruenit ius Ieroſolymam, vita functus
eſt, & ſepultus eſt in paterno ſepulchro. Et 32
in tota Iudæa lugebant Ioſiam: & qui præ-
ſidebant, cum uxoribus lamentabant eum E
uſque in hunc diem. Et datum eſt hoc fieri
ſemper in omne genus Iſrael. Hæc autem 33
præſcripta ſunt in libro hiſtoriarum regum
Iudæ: & ſingula geſta actus Ioſiæ, & eius

*æmulis.

*metuentia 9.

4.Re.23.f.29
2.Par.35.c.30.

gloria & intellectus eius in lege Domini:
quæque geſta ſunt ab eo, & quæ non ſcripta
34 ſunt in libro regum Iſrael & Iuda: || Et aſ-
ſumẽtes, qui erant ex gente Iechoniam filiũ
Ioſiæ, conſtitu ruit regem pro Ioſia patre ſuo,
35 cùm eſſet annorũ triginta trium. Et regna-
uit ſuper Iſrael menſibus tribus. Et amouit
eum rex Aegypti, ne regnaret in Ieroſolymis:
36 & mulctauit gentem argenti talenta cen-
37 tum, & auri talentum vnum. Et cõſtituit
rex Aegypti Ioacim fratrem ipſius, regẽ Iu-
38 dæ & Ieruſalem: & alligauit magiſtratus
Ioacim, & Zaracelem fratrem ſuum, & ap-
39 prehendens reduxit in Aegyptum. Annorũ
erat Ioacim vigintiquinque, cùm regnare cœ-
piſſet in terra Iuda & Ieruſalem: & fecit
40 malum in conſpectu Domini. Poſt hũc autẽ
aſcendit Nabuchodonoſor rex Babylonis, &
alligans eum in æreo vinculo, perduxit in
41 Babyloniam: & ſacra vaſa Domini accepit
Nabuchodonoſor, & tulit & conſeruauit in
42 templo ſuo in Babylonia. Nam de immun-
ditia illius, & irreligioſitate ſcriptum eſt in
43 libro temporum regum. Et regnauit Ioachim
F filius eius pro eo. Cum autem conſtitutus eſ-
44 ſet rex, erat annorum "decem & octo". Re-
gnauit autem menſes tres, & dies decem in
Ieruſalem, & fecit malum in conſpectu Do-
45 mini. & poſt annum mittens Nabuchodo-
noſor, tranſmigrauit eum in Babyloniam ſi-
46 mul cum ſacris vaſis Domini. Et conſti-
tuit Sedeciam regem Iuda, & Ieruſalẽ, cùm
eſſet annorum viginti vnius: regnauit autẽ
47 annis vndecim. Et fecit malum in conſpe-
ctu Domini, & non eſt veritus à verbis
|| quæ dicta ſunt ab Ieremia propheta ex ore
48 Domini: & adiuratus a rege Nabuchodo-
noſor, periurans diſceſſit: & indurata cer-
uice ſua, & corde ſuo, tranſgreſſus eſt legiti-
49 ma Domini Dei Iſrael. Et duces populi
Domini multa inique geſſerunt, & impiè
egerunt ſuper omnes immunditias gen-
tium: & polluerunt templum Domini quod
50 ſanctum erat in Ieroſolymis. Et miſit Deus
patrum ipſorum per angelum ſuum reuoca-
re eos, propter quod parceret illis, & taber-
51 naculo ſuo. Ipſi vero ſubſannabant in an-
G gelis ſuis: & qua die locutus eſt Dominus,
52 erant illudentes prophetis eius. Qui uſque
ad iracundiam concitatus eſt ſuper gentem
ſuam propter irreligioſitatem ſuam, & præ-
53 cepit aſcendere reges Chaldæorum. Hi occi-
derunt iuuenes eorum in gladio, in circuitu
ſancti templi eorum, & non pepercerunt iu-
54 ueni, & ſeni, & virgini, & adoleſcenti: ſed
omnes traditi ſunt in manus ipſorum: &
omnia ſacra vaſa Domini, & regales apo-
thecas reſumentes, tulerunt in Babyloniam.
55 & incenderunt domum Domini, & demo-
lierunt muros Ieruſalem: & turres eius in-
56 cenderunt igne, & conſummauerunt omnia

4.Re.23.f.30
2.Par.36.a.1

*octo 9.

Iere.37.a.2.

*honorifica eius, & ad nihilum redegerunt,*
*& reliquos a gladio duxerũt in Babyloniam.*
*Et erant ſerui illius vſq; dum regnarent* 57
Iere. 25. c. 11 & 29. c. 10. Dan. 9. b. 2. *Perſæ, in repletione verbi Domini in ore Ie-*
*remiæ: quouſque benigne ageret terra ſab-* 58
*batha ſua, omni tempore deſertionis ſuæ*
*ſabbathizauit in applicatione annorum ſe-*
*ptuaginta ſeptem.* (marg.: ſeptuaginta 9.)

CAP. II.

2. Par. 36. d. 22. *REgnante Cyro rege Perſarum in con-* 1
2. Eſd. 1. a. 1. & 6. a. 3. *ſummatione verbi Domini in ore Iere-* A
*miæ, ſuſcitauit Dominus ſpiritum Cyri re-* 2
Ier. 26. c. 12. & 29. c. 10. *gis Perſarũ, & prædicauit in toto regno ſuo*
*ſimul per ſcripturam, dicens, Hæc dicit Cy-* 3
Dan. 9. b. 2. *rus rex Perſarum, Me conſtituit regem orbi*
3. Eſd. 1. g. 57 & 2. a. 1. 6. c. 24. *terrarum Dominus Iſrael, Dominus excel-*
*ſus, & ſignificauit mihi ædificare domũ ſibi* 4
*in Ieruſalem, quæ eſt in Iudæa. Si quis eſt* 5
*ex genere veſtro, dominus ipſius aſcendat*
*cum eo in Ieruſalem. Quotquot ergo circa* 6
*loca habitant, adiuuent eos qui ſunt in loco*
*ipſo, in auro & argento, in dationibus cum* 7
*equis & iumentis, cumque alijs quæ ſecun-*
*dum vota apponuntur in ædem Domini quæ*
*eſt in Ieruſalem. Et ſtantes principes tri-* 8
*buum, pagorum, & Iudææ ex tribu Ben-ia-*
*min, & ſacerdotes, & Leuitæ, quos excita-*
*uit Dominus aſcendere & ædificare domum*
*Domini quæ eſt in Ieruſalem, & qui erat in*
*circuitu eorum, adiuuerunt in omni auro* 9
*& argento eius, & iumentis, & votis com-*
*pluribus multi quorum ſenſus excitatus eſt.*
*Et Cyrus rex protulit vaſa ſacra Domini,* 10
*quæ tranſtulit Nabuchodonoſor rex Babylo-* B
*nis ex Ieruſalem, & conſecrauit ea idolo ſuo.*
*& proferens ea Cyrus rex Perſarum, tra-* 11
*didit Mithridato, qui erat ſuper theſauros*
*ipſius. Per hunc autẽ tradita ſunt Salma-* 12
*naſaro præſidi Iudææ. Horum autem hic* 13
*numerus: Libatoria argẽtea duo millia qua-*
*dringenta, athiſca argentea triginta: phialæ*
*aureæ triginta, item argenteæ duo millia*
*quadringenta, & alia vaſa mille. omnia* 14
quatuor *autẽ vaſa aurea & argentea, quinq; mil-*
millia qua- *lia octingenta ſexaginta. Et enumerata* 15
drigenta ſe- *ſunt Salmanaſaro ſimul cum his qui ex ca-*
xaginta no- *ptiuitate Babyloniæ venerant in Ieroſoly-*
uem 8. *mam. In Artaxerxis autem regis Perſa-* 16
2. Eſd. 4. b. 1. *rum temporibus ſcripſerũt ei de his qui ha-*
*bitabant in Iudæa & Ieruſalem, Balſamus,*
*& Mithridatus, & Sabellius, & Rathimus,*
*Balthemus, Samelius ſcriba, & reliqui ha-*
*bitantes in Samaria, & cæteris locis ſubie-*
*ctam epiſtolam regi Artaxerxi. DOMI-* 17
*NE, pueri tui Rathimus ab accidentibus, &* C
*Sabellius ſcriba, & reliqui curiæ tuæ iudices*
*in Cæleſyria & Phœnice. Et nunc notum* 18
*ſit domino regi, quoniam Iudæi qui aſcende-*
*runt à vobis ad nos, venientes in Ieruſalem*
*ciuitatem refugam & peſſimam, ædificant*
*forumque eius, & ſanant muros, & templum*
19 *ſuſcitant. Quòd ſi ciuitas iſta, & muri*
*conſummati fuerint, non tantum tributa*
*non ſuſtinebunt pendere, ſed etiam regibus*
20 *reſiſtent. Et quia id agitur circa templum,*
*recte haberi arbitrati ſumus non deſpicere*
21 *hoc ipſum: ſed notum facere domino regi, vt*
*ſi videbitur, rex, quæratur in libris patrum*
22 *tuorum, & inuenies in admonitionibus*
*ſcripta de his, & ſcies quoniam ciuitas iſta*
*fuit refuga, & reges, & ciuitates concutiens.*
23 *& Iudæi refugæ, & prælia committentes in*
*ea ab æterno, ob quam cauſam ciuitas iſta*
24 *deſerta eſt. Nunc ergo notum facimus, do-*
*mine rex, quoniam ſi ciuitas hæc ædificata*
*fuerit, & huius muri erecti fuerint, deſcen-*
*ſus tibi non erit in Cæleſyriam & Phœni-*
25 *cen. Tunc ſcripſit rex Rathimo, qui ſcribe-*
D *bat accidentia, & Balthemo, & Sabellio ſcri-*
*bæ, & cæteris conſtitutis, & habitantibus*
*in Syria, & Phœnice, ea quæ ſubiecta ſunt.*
26 *LEGI epiſtolam quam miſiſtis mihi.*
*Præcepi ergo inquiri, & inuentum eſt, quo-*
*niam ciuitas illa eſt ab æuo regibus reſiſtens.*
27 *& homines refugæ, & prælia in ea effi-*
*cientes, & reges fortiſſimi erant in Ieruſa-*
*lem dominantes, & tributa exigẽtes a Cæ-*
28 *leſyria & Phœnice. Nunc ergo præcepi pro-*
*hibere homines illos ædificare ciuitatem, &*
29 *prohibere ne quid vltra hac fiant: ſed nec*
*procedant in plurimum, ex quo ſunt mali-*
30 *tia, ita vt regibus moleſtia inferretur. Tũc*
*recitatis his quæ à rege Artaxerxe ſcripta*
*fuerant, Rathimus, & Sabellius ſcriba, &*
*qui cum his conſtituti erant iungentes ſe,*
*feſtinanter venerunt in Ieruſalem cum equi-*
31 *tatu, & turba, & agmine: cœperuntq; ædi-*
*ficantes prohibere, & vacabant ab ædifica-*
*tione templi in Ieruſalem, vſq; ſecundo an-*
*no regni Darij regis Perſarum.*

CAP. III.

1 *REx Darius fecit cœnam magnam omni-*
A *bus vernaculis ſuis, & omnibus magi-*
2 *ſtratibus Mediæ & Perſidis, & omnibus*
*purpuratis, & prætoribus, & conſulibus, &*
*præfectis ſub illo ab India vſq; Aethiopiam,*
3 *centum viginti ſeptem prouincijs. Et cum*
*manducaſſent, & bibiſſent, & ſatiati reuer-*
*terentur, tunc Darius rex aſcendit in cubi-*
*culum ſuum, & dormiuit, & experrefactus*
4 *eſt. Tunc illi tres iuuenes corporis cuſto-*
*des, qui cuſtodiebãt corpus regis, dixerũt al-*
5 *ter alteri: Dicamus vnuſquiſq; noſtrũ ſer-*
B *monẽ qui præcellat: & cuiuſcunq; apparue-*
*rit ſermo ſapientior alterius, dabit illi rex*
6 *Darius dona magna, purpura cooperiri, &*
*in auro bibere, & ſuper aurum dormire, &*
*currum aureo fræno, & cidarim byſſinam, &*
7 *torquẽ circa collum: & ſecundo loco ſedebit*
*a Dario propter ſapientiam ſuam. Et cogna-*
8 *tus Darij vocabitur. Tũc ſcribentes ſinguli*
*ſuum verbum ſignauerunt, & poſuerunt ſub*

tus

tus cervical Darij regis. ¶ & dixerunt. Cùm 9
ſurrexerit rex, dabimus illi ſcripta noſtra: &
quodcunq; iudicauerit rex e tribus, & ma-
giſtratus Perſidis, quoniam verbum eius ſa-
pientius eſt, ipſi dabitur victoria ſicut ſcri-
ptum eſt. ¶ Vnus ſcripſit, Forte eſt vinũ. ¶ A- 10
lius ſcripſit, Fortior eſt rex. ¶ Tertius ſcri- 11
pſit, Fortiores ſunt mulieres: ſuper omnia au 12
tem vincit veritas. ¶ Et cũ ſurrexiſſet rex, 13
acceperunt ſcripta ſua, & dederũt illi, & le-
git. ¶ Et mittens vocauit omnes magiſtratus 14
Perſarum, & Medos, & purpuratos, & præ- C
tores, & præfectos: ¶ & ſederunt in concilio: 15
& lecta ſunt ſcripta coram ipſis. ¶ Et dixit, 16
Vocate adoleſcentes, & ipſi indicabunt ver-
ba ſua. Et vocati ſunt, & introierunt. ¶ Et 17
dixit illis, Indicate nobis de his quæ ſcripta
ſunt. Et cœpit prior, qui dixerat de fortitu-
dine vini, ¶ & dixit. Viri, quàm præualet 18
vinum omnibus hominibus qui bibunt il-
lud: ſeducit mentem. ¶ Itemq; regis & or- 19
phani facit mentẽ vanam. Item ſerui ac li-
beri, pauperis ac diuitis, ¶ & omnem mẽtem 20
conuertit in ſecuritatẽ & iucunditatem, & D
non meminit omnem triſtitiam & debitum,
¶ & omnia præcordia facit honeſta, & non 21
meminit regem nec magiſtratum, & omnia
per talenta loqui facit. ¶ Et nõ meminerũt, 22
cùm biberunt, amicitiã, nec fraternitatem:
ſed non multum poſt ſumunt gladios. ¶ Et 23
cùm a vino merſerint & ſurrexerint, non
meminerunt quæ geſſerunt. ¶ O viri, num 24
præcellit vinum? quis ſic cogitat facere? Et
tacuit hoc dicto.

CAP. IIII.

ET inchoauit ſequens dicere, qui dixit de 1
fortitudine regis. ¶ O viri, num præ- 2
cellunt homines, qui terram & mare obti- A
nent, & omnia quæ in eis ſunt? ¶ Rex autem 3
ſuper omnia præcellit, & dominatur eorũ: &
omne quodcunq; dixerit illis, faciunt. ¶ Et ſi 4
miſerit illos ad bellatores, vadunt, & demo-
liuntur montes, & muros, & turres. ¶ Iugu- 5
lantur, & iugulant, & regis verbũ non præ-
tereunt. nam ſi vicerint, afferunt regi om-
nia quæcunque prædati fuerint. ¶ Similiter 6
& alij omnes, & quotquot non militant, nec
pugnant, ſed colunt terram rurſum cùm fue-
rint metentes, afferũt tributa regi: ¶ & ipſe 7
vnus ſolus ſi dixerit occidite, occidunt: dixe-
rit remittite, remittunt: ¶ dixerit percutite, 8
percutiũt: dixerit exterminate, exterminãt:
dixerit ædificate, ædificant: ¶ dixerit excidi- 9
te, excidunt: dixerit plantate, plantant: ¶ & 10
omnis plebs, & virtutes eum obaudiunt. &
ſuper hoc ipſe recumbit, & bibit, & dormit.
¶ Hi autem cuſtodiunt in circuitu eum, & nõ 11
poſſunt ire ſinguli, & facere opera ſua, ſed in B
dicto obaudientes ſunt ei. ¶ Viri, quomodo nõ 12
præcellit rex qui ſic diffamatur? Et tacuit.
¶ Tertius qui dixerat de mulieribus & ve- 13
ritate, hic eſt Zorobabel, cœpit loqui. ¶ Viri, 14
non magnus rex, & multi homines, nec vi-
num præcellit. Quis eſt ergo qui dominatur
15 eorum? ¶ Nonne mulieres genuerunt regem,
& omnem populum, qui dominatur mari &
16 terræ? ¶ & ex illis nati ſunt, & ipſæ educa-
uerunt eos qui plantauerũt vineas ex qui-
17 bus vinum fit? ¶ Et ipſæ faciunt ſtolas om-
nium hominum, & ipſæ faciunt gloriam ho-
minibus, & non poſſunt homines ſeparari à
18 mulieribus. ¶ Si congregauerint aurum &
argentum, & omnem rem ſpecioſam, & vi-
derint mulierem vnam bono habitu & bona
19 ſpecie, ¶ omnia hæc relinquentes in eam in-
tendunt, & aperto ore conſpiciunt, & eam
alliciunt magis quam aurum & argentum,
20 & omnẽ rẽ pretioſam. ¶ Homo patrem ſuũ
relinquit qui enutriuit illum, & ſuam regio-
21 nem, & ad mulierem ſe coniungit. ¶ Et cum
C muliere remittit animam: & neq; patrem
22 meminit, neq; matrem, neq; regionem. ¶ Et
hinc oportet vos ſcire quoniam mulieres do-
23 minantur veſtri. Nonne doletis? ¶ Et accipit
homo gladiũ ſuum, & vadit in viam facere
furta, & homicidia, & mare nauigare & flu-
24 mina. ¶ & leonem videt, & in tenebris in-
greditur: & cùm furtũ fecerit, & fraudes, &
25 rapinas, amabili ſuæ affert. ¶ Et iterũ, dili-
git homo vxorem ſuam magis quam patrem
26 aut matrem. ¶ Et multi dementes facti ſunt
propter vxores ſuas: & ſerui facti ſunt pro-
27 pter illas. ¶ & multi perierunt & iugulati
28 ſunt, & peccauerunt propter mulieres. ¶ Et
nũc credite mihi, quia magnus eſt rex in po-
teſtate ſua: quoniam omnes regiones veren-
29 tur tangere eum. ¶ Videbam tamen Apemen
filiam Bezacis, mirifici concubinam regis ſe-
30 dentem iuxta regem ad dexteram, ¶ & au-
ferentẽ diadema de capite eius, & imponen-
tem ſibi, & palmis cædebat regem de ſiniſtra
31 manu. ¶ Et ſuper hæc aperto ore intuebatur
D eam: & ſi arriſerit ei, ridet, nam ſi indigna-
ta ei fuerit, blanditur, donec reconcilietur in
32 gratiam. ¶ O viri, cur nõ ſunt fortiores mu-
lieres? Magna eſt terra, & excelſum eſt cælũ:
33 "quis iſta agit"? ¶ Et tunc rex, & purpurati
intuebantur in alterutrũ. Et inchoauit lo-
34 qui de veritate. ¶ O viri, nonne fortes ſunt
mulieres? Magna eſt terra, & excelſum eſt
cælũ: & velox curſus ſolis conuertit in gyro
35 cælũ in locum ſuum in vna die. ¶ Nonne ma-
gnificus eſt qui hæc facit, et veritas magna,
36 & fortior præ omnibus? ¶ Omnis terra veri-
tatem inuocat, cælũ etiã ipſam benedicit, &
omnia opera mouentur, & tremunt eam, &
37 nõ eſt cum ea quicquam iniquum. ¶ Vinum
iniquum, iniquus rex, iniquæ mulieres, ini-
qui omnes filij hominũ, & iniqua illorũ om-
nia opera, & nõ eſt in ipſis veritas, et in ſua
38 iniquitate peribunt: ¶ & veritas manet, &
inualeſcit in æternũ, & viuit, & obtinet in
ſecula ſeculorum. ¶ Nec eſt apud eam accipere

" quæ iſta agunt 8.

perſonas, neq; differẽtias: ſed quæ iuſta ſunt
facit omnibus, iniuſtis ac malignis, & om-
nes benignantur in operibus eius. ❡ Et non 40
eſt in iudicio eius iniquum, ſed fortitudo, & E
regnum, & poteſtas & maieſtas omnium æ-
uorum. Benedictus Deus veritatis. ❡ Et de- 41
ſiit loquendo. Et omnes populi clamauerunt,
& dixerunt, Magna eſt veritas, et præualet.
❡ Tunc rex ait illi, Pete, ſi quid vis amplius, 42
quam quæ ſcripta ſunt, & dabo tibi, ſecun-
dum quod inuentus es ſapientior proximis,
& proximus mihi ſedebis, & cognatus meus
vocaberis. ❡ Tunc ait regi, Memor eſto voti 43
tui, quod vouiſti, ædificare Ieruſalem, in die
qua regnum accepiſti: ❡ & omnia vaſa quæ 44
accepta ſunt ex Ieruſalem, remittere, quæ ſe-
parauit Cyrus, quando mactauit Babyloniã,
& voluit remittere ea ibi. ❡ Et tu vouiſti æ- 45
dificare templum quod incenderunt Idumæi,
quando exterminata eſt Iudæa a Chaldæis.
❡ Et nunc hoc eſt quod poſtulo Domine, & 46
quod peto, hoc eſt maieſtas quod à te poſtu-
lo, vt facias votum quod vouiſti regi cæli ex
ore tuo. ❡ Tunc ſurgens Darius rex, oſcula- 47
tus eſt illum: & ſcripſit epiſtolas ad omnes F
diſpenſatores, & præfectos & purpuratos, vt
deducerent eum, & eos qui cum illo erant,
omnes aſcendentes ædificare Ieruſalem. ❡ Et 48
omnibus præfectis, qui erant in Syria, &
Phœnice, & Libano ſcripſit epiſtolas, vt tra-
herent ligna cedrina a Libano in Ieruſalẽ,
vt ædificarent cum eis ciuitatem. ❡ Et ſcri- 49
pſit omnibus Iudæis qui aſcendebant à regno
in Iudæam pro libertate, omnem potentem,
& magiſtratum, & præfectum non ſuperue-
nire ad ianuas ipſorum, ❡ & omnem regio- 50
nem quam obtinuerant immunem eſſe eis,
& Idumæi relinquant caſtella quæ obtinent
Iudæorum, ❡ & in ſtructuram templi dare 51
per ſingulos annos talenta viginti, vſq; dum
perædificaretur: ❡ & ſuper ſacrarium holo- 52
cautomata vſtulare quotidie, ſicut habent
præceptũ: alia talenta decem offerre per ſin-
gulos annos, ❡ & omnibus qui procedunt à 53
Babylonia condere ciuitatem: vt eſſet liber-
tas tam ipſis quam filiis eorum, & omnibus
ſacerdotibus qui præcedunt. ❡ Scripſit autem 54
& quantitatem, & ſacram ſtolam iuſſit da- G
ri, in qua deſeruirent, ❡ & Leuitis ſcripſit 55
dare præcepta, vſque in diem qua conſum-
mabitur domus, & Ieruſalem extruetur: ❡ & 56
omnibus cuſtodientibus ciuitatem ſcripſit
dari ei ſortes & ſtipendia. ❡ Et dimiſit om- 57
nia vaſa quæcunque ſeparauerat Cyrus, à
Babylonia, & omnia quæcunq; dixit Cyrus,
& ipſe præcepit fieri, & mitti Ieruſalem.
❡ Et cum proceſſiſſet ille adoleſcens, eleuans 58
faciem in Ieruſalem, benedixit regem cæli,
❡ & dixit, Abs te eſt victoria, & abs te eſt 59
ſapientia & claritas. Et ego ſeruus tuus
ſum. ❡ Benedictus es qui dediſti mihi ſapi- 60
entiam, & tibi confitebor Domine Deus pa-
61 trum noſtrorum. ❡ Et accepit epiſtolas, &
profectus eſt in Babyloniam. Et venit, &
nuntiauit fratribus ſuis omnibus qui fue-
62 runt in Babylonia: ❡ & benedixerunt Deum
patrum ſuorum, quoniã dedit illis remiſſio-
63 nem & refrigerium, ❡ vt aſcenderent & æ-
dificarent Ieruſalem, & templum vbi no-
minatum eſt nomen eius in ipſo, & exulta-
uerũt cum muſicis & lætitia diebus ſeptem.

## CAP. V.

1 POſt hæc autem electi ſunt, vt aſcende- 1. Eſd. 2. a.
A rent principes pagorum per domos, &
tribus ſuas, & vxores illorum, & filii & filiæ
eorum, & ſerui & ancillæ ipſorum, & pecora
2 eorum. ❡ Et Darius rex miſit vnà cum eis
equites mille, donec deducerent eos in Ieru-
ſalem cum pace, & cum muſicis & cum tym-
3 panis & tibiis. ❡ & omnes fratres erant lu-
dentes, & fecit eos aſcendere ſimul cum eis.
4 ❡ Et hæc ſunt nomina virorum, qui aſcen-
derunt per pagos ſuos in tribus, & in partem
5 principatus ipſorum. ❡ Sacerdotes: Filii
Phinees, filii Aaron, Ieſus filius Ioſedec, Io-
acim filius Zorobabel filii Salathiel de domo
Dauid, ex progenie Phares, de tribu Iuda,
6 ❡ qui locutus eſt ſub Dario rege Perſarum
ſermones mirificos in ſecundo anno regni
7 ipſius menſe Niſan primo. ❡ Sunt autem hi, 1. Eſd. 2. a.
qui aſcenderunt ex Iudæa de captiuitate 2. Eſd. 7. b.
tranſmigrationis, quos tranſmigrauit Na-
buchodonoſor rex Babyloniæ in Babylonem,
8 & reuerſus eſt in Ieruſalem. ❡ Et requiſi-
uit partem Iudææ vnuſquiſque in ciuitatem
ſuam, qui venerunt cum Zorobabel & Ieſu,
Nehemias, Areores, Elimeo, Emmanio,
Mardocheo, Beelſuro, Meelpſatochor, Olio-
9 ro, Emonia vnus de principibus eorum. ❡ Et
numerus a gentibus eorum, ex præpoſitis
eorum filii Phares, duo millia centum ſe-
10 ptuagintaduo: ❡ filii Ares, tria millia cen-
11 tum quinquagintaſeptem: ❡ filii Phamo,
B centum quadragintaduo: in filiis Ieſu &
12 Ioabes, mille trecenti duo: ❡ filii Demu, duo
millia quadringenti ſeptuaginta: filii Che-
raba, ducentiquinque. filii Banica, centum
13 ſexagintaocto: ❡ filii Bebech, quadringen-
titres: filii Archad, quadringenti viginti-
14 ſeptem: ❡ filii Cham, trigintaſeptem: filii
Zoroar, duo millia ſexagintaſeptem: filii A-
15 din, quadringenti ſexaginta vnus: ❡ filii A-
derectis, centum octo: filii Ciaſo & Zelas, cẽ-
tum ſeptẽ: filii Azoroe quadringenti trigin-
16 tanouem: ❡ filii Iedarbone, centũ trigintaduo:
filii Anania, centũ triginta: filii Aſſui, nona-
17 ginta: ❡ filii Marſar, quadringenti viginti-
duo: filii Zabarus, nonagintaquinq;: filii Se-
18 polemon, centum vigintitres: ❡ filii Nepopas,
quinquagintaquinque: filii Hecbanatus,
centum quinquagintaocto: filii Cebethamer,

centum

centum trigintaduo, ¶ filij Crearpatros, qui 19
Enoradies & Media, quadringenti viginti-
tres: qui ex Gramas & Gabea, centum vi-
ginti vnus: ¶ qui ex Beſſlon & Ceagge, ſe- 20
xagintaquinque: qui ex Baſtaro, centum vi
gintiduo. ¶ Qui ex Bsthenobes, quinquagin 21
taquinques filij Liptis, centum quinquagin
taquinque: filij Labonui, trecenti quinqua-
gintaſeptem: ¶ Filij Sichem, trecenti ſeptua- 22
ginta: filij Suadon, & Cliomus, trecenti ſe-
ptuagintaocto: ¶ filij Ericus, duo millia centū 23
quadragintaquinque: filij Anaas, treeenti C
ſeptuaginta. Sacerdotes: ¶ Filij Ieddus, filij 24
Euther, filij Eliaſib, trecēti ſeptuagintaduo:
filij Emerus, ducenti quinquagintaduo: ¶ filij 25
Phaſurij, trecenti quinquagintaſeptem: filij
Caree, ducenti vigintiſeptem. ¶ Leuitæ: Filij 26
Ieſu in Cadubel, & Banis, & Serebias, &
Edias, ſeptuagintaquatuor. omnis numerus
à duodecimo anno, triginta millia quadrin-
genti ſexagintaduo, ¶ filij & filiæ, & vxores, 27
omnis computatio, quadraginta millia du-
centi quadragintaduo. ¶ Filij ſacerdotum, 28
qui pſallebant in templo: filij Aſaph, centum
vigintiocto. ¶ Oſtiarij vero: filij Eſmēni, filij 29
Azer, filij Amon, filij Asenba, Topa filij Tobi,
omnes centum trigintanouem. ¶ Sacerdotes 30
ſeruientes in templo filij Sel, filij Gaſpha, fi-
lij Tobloch, filij Caria, filij Su, filij Hellu, filij
Labana, filij Aemacha, filij Ascub, filij Vtha,
filij Cetha, filij Aggab, filij Obai, filij Anans,
filij Canua, filij Geddu. ¶ filij Au, filij Radin, 31
filij Deſanon, filij Nachoba, filij Caſeba, filij
Gaze, filij Ozui, filij Sinone, filij Attre, filij
Haſtem, filij Aſiana, filij Manei, filij Naſiſ-
ſim, filij Accuſu, filij Agiſta, filij Azui, filij Fa
non, filij Phaſalon. ¶ filij Meedda, filij Phuſa, 32
filij Cacee, filij Bareus, filij Saree, filij Coeſi,
filij Naſith, filij Agiſti, filij Psdon. ¶ Salomon 33
filij eius, filij Aſophot, filij Phaſida, filij Celi,
filij Dedon, filij Gaddahel, filij Sephegi, ¶ filij 34
Aggia, filij Sachareth, filij Sabathen, filij Ca D
roneth, filij Malſith, filij Ama, filij Saſus, filij
Addus, filij Suba, filij Eura, filij Rahotis, filij
Phaſphat, filij Malmon. ¶ Oēs ſacro ſeruien- 35
tes, & pueri Salomonis, quadringenti octo-
gintaduo. ¶ Hi ſunt filij qui aſcenderunt de 36
Thel-mela, Thel-harſa: principes eorum,
Carmellam, & Careth: ¶ & non poterant e- 37
dicere ciuitates ſuas, & progenies ſuas,
quemadmodum ſint ex Iſrael. Filij Dalari,
filij Tubal, filij Nechodaici, ¶ ex ſacerdotibus, 38
qui fungebantur ſacerdotio: & non ſunt in-
uenti filij Obia, filij Achiſos, filij Addin, qui
accepit vxorem ex filiabus Phargelei: ¶ & 39
vocati ſunt nomine eius, & horum quæſita
eſt generis ſcriptura in padatura, & non eſt
inuenta, & prohibiti ſunt ſacerdotio fungi.
¶ Et dixit illis Nehemias & Aſtharas, Ne 40
participentur ſancta, donec exurgat ponti-
fex doctus in oſtenſionem & veritatem.

41 ¶ Omnis autem Iſrael erat exceptis ſeruis
& ancillis, quadraginta duo millia, trecenti
42 quadraginta. ¶ Serui horum & ancillæ, ſe-
ptem millia trecenti triginta ſeptem. Can-
tores & cantatrices, ducenti ſexagintaquin-
43 que. ¶ Cameli, quadringenti trigintaquin-
E que. Equi, ſeptem millia trigintaſex. Muli,
ducenta millia quadragintaquinque. Sub-
iugalia, quinque millia vigintiquinque.
44 ¶ Et de præpoſitis ipſis per pagos, dum ve-
nirent in templum Dei, quod erat in Ieru-
ſalem, innouare & ſuſcitare templum in lo-
45 co ſuo, ſecundum ſuam virtutem: ¶ & dari
in templum theſaurum operum ſacrum auri
mnas duodecim millia, & mnas argēti quin-
que millia, & ſtolas ſacerdotales centum.
46 ¶ Et habitauerunt ſacerdotes & Leuitæ, &
qui exierant de plebe in Ieruſalem & in re-
gione, & ſacri cantores, & oſtiarij. & omnis
47 Iſrael in regionibus ſuis. ¶ || Inſtante autem 2.Eſd.3.a.b.
ſeptimo menſe, cùmque eſſent filij Iſrael v-
nuſquiſque in ſuis rebus, conuenerunt v-
nanimes in atrium, quod erat ante ianuam
48 orientalem. ¶ Et ſtantes Ieſus filius Ioſedec,
& fratres eius ſacerdotes, & Zorobabel filius
Salathiel, & huius fratres parauerunt al-
49 tare, ¶ vt offerrent ſuper illud holocautoma-
ta, ſecūdum quæ in libro Moyſi hominis Dei
50 ſcripta ſunt. ¶ Et conuenerunt ibi ex alijs
nationibus terræ, & erexerunt ſacrarium in
loco ſuo omnes gentes terræ, & offerebant ho
ſtias, & holocautomata Domino matutina.
51 ¶ Et egerunt ſcenopegiam, & diem ſolennem
ſicut præceptum eſt in lege: & ſacrificia quo-
52 tidie, ſicut oportebat: ¶ & poſt has oblationes
inſtitutas, & hoſtias ſabbathorum, & neo-
F meniarum, & dierum ſolennium omnium
53 ſanctificatorum. ¶ Et quotquot vouebant
Domino a neomenia ſeptimi menſis, cœperūt
hoſtias offerre Deo, & templum Domini n-
54 dum erat ædificatum. ¶ Et dederunt pecu-
niam lapidarijs & fabris, & potum & pa-
55 bula cum gaudio. ¶ Et dederunt carra Sido-
nijs, & Tyrijs vt tranſueherent illis de Li-
bano trabes cedrinas, & facerent rates in
Ioppe portu, ſecundùm decretum quod ſcri-
56 ptum erat eis à Cyro rege Perſarum. ¶ Et
in ſecundo anno venientes in templum Dei
in Ieruſalem, menſe ſecundo inchoauit Zoro-
babel filius Salathiel, & Ioſue filius Ioſedec,
& fratres ipſorum, & ſacerdotes & Leuitæ,
& omnes qui venerant de captiuitate in Ie-
57 ruſalem. ¶ & fundauerunt templum Dei no
uilunio ſecundi menſis ſecundi anni, cū ve-
58 niſſent in Iudæam & Ieruſalem. ¶ Et ſta-
tuerunt Leuitas a viginti annis, ſuper ope-
ra Domini, & ſtetit Ieſus & filius eius, &
fratres omnes Leuitæ conſpirantes, & exe-
cutores legis, facientes opera in domo Domi-
59 ni. ¶ Et ſteterunt ſacerdotes habentes ſtolas
cum tubis: & Leuitæ filij Aſaph, habentes

cymbala, ¶ collaudantes Dominum & bene- 60
dicentes ſecundum David regem Iſrael. ¶ Et 61
cantabant ſanctum Domino, quoniam dul-
cedo eius, & honor in ſecula ſuper omnem Iſ-
rael. ¶ Et omnis populus tuba cecinerunt, & 62
proclamauerunt voce magna, collaudantes G
Dominum in ſuſcitatione domus Domini.
¶ Et venerũt ex ſacerdotibus & Leuitis, & 63
præſidentibus ſecundum pagos ſenioribus, qui
viderant priſtinam domum: ¶ & ad huius ædi 64
ficationem cum clamore & planctu magno,
& multi cum tubis & gaudio magno: ¶ in 65
tantum ut populus non audiret tubas pro-
pter planctum populi. Turba enim erat tubis
canens magnifice, ita ut longe audiretur.
1.Eſd.4.a.1. ¶ ‖ Et audierunt inimici tribus Iuda, et Bẽ- 66
iamin, & venerunt ſcire quæ eſſet vox tu-
barum. ¶ Et cognouerunt quoniam qui erant 67
ex captiuitate, ædificant templum Domino
Deo Iſrael. ¶ Et accedentes ad Zorobabel & 68
Ieſum, præpoſitos pagorũ, dixerunt eis, Aedi
ficabimus una vobiſcũ: ¶ Similiter enim au 69
diuimus Dominum veſtrum, & ipſi pariter
inſedimus à diebus Asbazareth regis Aſſy-
riorũ, qui tranſmigrauit nos huc. ¶ Et dixit 70
illis Zorobabel, & Ieſus, & principes pagorũ
Iſrael. ¶ Non eſt nobis & vobis ædificare do- 71
mum Dei noſtri, nos enim ſoli ædificabimus
Domino Iſrael ſecũdum ea quæ præcepit no-
bis Cyrus rex Perſarum. ¶ Gentes autẽ terræ 72
incumbentes his qui ſunt in Iudæa, & leuan
tes opus ædificationis & inſidias, & populos
adducentes prohibebant eos ædificare, ¶ & ag 73
greſſuras exercentes impedierunt, ne conſum
maretur ædificium omni tempore vitæ Cyri
regis, & protraxerunt ſtructuram per bien-
nium uſque ad Darij regnum.

## CAP. VI.

1.Eſd.5.a.1. IN ſecundo autem anno regni Darij pro- 1
phetauit Aggæus, & Zacharias filius Ad- A
din propheta apud Iudæã & Ieruſalẽ in no-
mine Dei Iſrael ſuper eos. ¶ Tunc ſtans Zo- 2
robabel filius Salathiel, & Ieſus filius Ioſe-
dec, inchoauerunt ædificare domum Domini,
quæ eſt in Ieruſalẽ, ¶ cùm adeſſent eis prophe 3
tæ Domini, & adiuuarent eos. In ipſo tẽpore
venit ad illos Siſennes ſubregulus Syriæ, &
Phœnicis, & Satrabuzanes, & ſodales eius,
¶ & dixerunt eis, Quo præcipiente vobis do- 4
mũ hanc ædificatis, & tectum iſtud, & alia
omnia perficitis: & qui ſunt ſtructores qui
hæc ædificant? ¶ Et habuerunt gratiã viſi- 5
tatione facta ſuper eos, qui erant ex captiui
tate à Domino ſeniores Iudæorum, ¶ & non 6
ſunt impediti ædificare, donec ſignificaretur
Dario de omnibus iſtis, & reſponſum accipe-
retur. ¶ Exemplũ epiſtolæ, quam miſerũt Da 7
rio SISENNES ſubregulus Syriæ, &
Phœnicis, & Satrabuzanes, & ſodales eius
in Syria & Phœnice præſides, regi Dario ſa-
lutem. ¶ Omnia nota ſint domino regi, quod 8
cùm veniſſemus in regionem Iudææ, & in-
troiſſemus in Ieruſalẽ, inuenimus ædifican-
9 tes domum Dei magnam: ¶ & templum ex la
pidibus politis, & magnis & pretioſis mate-
10 rijs in parietibus, ¶ & opera illa inſtanter
fieri, & ſuffragare, & proſperare in manibus
B eorum, & in omni gloria, quam diligentiſsimè
11 perfici. ¶ Tunc interrogauimus ſeniores
dicentes, Quo permittente vobis ædificatis
12 domum iſtam, & opera hæc fundatis? ¶ Ideo
autem interrogauimus eos, ut notum facere-
mus tibi homines & præpoſitos, & nominum
ſcripturam præpoſitorum poſtulauimus illos.
13 ¶ At illi reſponderunt nobis, dicẽtes, Nos ſu-
mus ſerui Domini, qui fecit cælum & ter-
14 ram, ¶ & ædificabatur hæc domus ante an-
nos iſtos multos à rege Iſrael magno & for-
15 tiſsimo, & conſummata eſt. ¶ Et quoniam pa
tres noſtri exacerbantes erant & peccauerũt
in Deũ Iſrael, tradit eos in manus Nabucho
donoſor regis Babyloniæ, regis Chaldæorum,
16 ¶ & domum iſtam demolientes incenderunt,
& populum captiuum duxerunt in Babylo-
17 nem. ¶ In primo anno regnante Cyro rege Ba
byloniæ, ſcripſit Cyrus rex domum hanc ædi-
18 ficare. ¶ & illa ſacra vaſa aurea & argentea
quæ extulerat Nabuchodonoſor de domo quæ
eſt in Ieruſalem, & conſecrauerat ea in ſuo
templo, rurſus protulit ea Cyrus rex de tem
C plo quod erat in Babylonia, & tradita ſunt
19 Zorobabel, & Salmanaſaro ſubregulo, ¶ &
præceptum eſt eis ut offerrent hæc vaſa, &
reponerent in templo, quod erat in Ieruſa-
lem, & ipſum templum Dei ædificare in loco
20 ſuo. ¶ Tunc Salmanaſarus ſubiecit funda-
menta domus Domini, quæ eſt in Ieruſalem:
& exinde uſque nunc ædificatur, & non ac-
21 cepit conſummationem. ¶ Nunc ergo ſi iudi-
catur à te ô rex, perquiratur in regalibus
bibliothecis Cyri regis quæ ſunt in Babylo-
22 nia: ¶ & ſi inuentum fuerit conſilio regis cœ-
ptam eſſe ſtructurã domus Domini, quæ eſt
Ieruſalem, & iudicatur à Domino rege no-
23 ſtro, ſcribat de his nobis. ¶ ‖ Tunc Darius 1.Eſd.6.a.1.
rex præcipit inquiri in bibliothecis, & in-
uentus eſt in Ecbathanis oppido, quod eſt in
Media regione locus unus in quo ſcripta e-
24 rant iſta. ¶ ANNO primo regnante Cyro
rex Cyrus præcepit domum Domini quæ eſt
in Ieruſalem ædificare, ubi incendebant ignẽ
25 aſſiduo, ¶ cuius altitudo ſit cubitorum de-
cem, & latitudo cubitorum ſexaginta, qua-
dratum lapidibus politis tribus, & meniano
ligneo eiuſdem regionis, & meniano uno
nouo, & impendia dari de domo Cyri regis:
26 ¶ & ſacra vaſa domus Domini tam aurea
D quam argentea, quæ extulit Nabuchodono-
ſor in domum Domini, quæ eſt in Ieruſalem,
27 ubi erant poſita, ut ponantur illis: ¶ & præ-
cepit curam agere Siſennem ſubregulum Sy
riæ & Phœnicis, & Satrabuzanem, & ſoda-

bis eius, & qui ordinati erant in Syria &
Phœnice præſides, vt abſtinerent ſe ab eodem
loco. ¶ Et ego quoque præcepi in totum ædifi- 28
care & proſpexi, vt adiuuent eos qui ſunt
ex captiuitate Iudæorum, donec conſumme-
tur templum ædis Domini. ¶ & à vexatione 29
tributorum Cœleſyriæ & Phœnicis, diligen-
ter quantitatem dari his hominibus ad ſa-
crificium Domini Zorobabel præfecto, ad tau-
ros & arietes & agnos, ¶ ſimiliter autem & 30
frumentum, & ſal, & vinum, & oleum in-
ſtanter per ſingulos annos, prout ſacerdotes
qui ſunt in Ieruſalem, dictauerunt conſu-
mi quotidie ſine vlla dilatione, ¶ vt offeran- 31
tur libationes ſummo Deo pro rege & pueris
eius & orent pro ipſorum vita: ¶ & denun- 32
tietur, vt quicunque transgreſſi fuerint a-
liquid ex his quæ ſcripta ſunt, aut ſpreue-
rint, accipiatur lignum de ſuis proprijs, &
ſuſpendantur, & bona ipſorum regi aſcri-
bantur. ¶ Propterea & Dominus, cuius no- 33
men inuocatum eſt ibi, exterminet omnem
regem & gentem, qui manum ſuam ex-
tenderit prohibere, aut male tractare do-
mum Domini illam quæ eſt in Ieruſalem.
¶ Ego Darius rex decreui quàm diligentiſ- 34
ſime ſecundùm hæc fieri.

CAP. VII.

1. Eſd. 6. c. 13

TVnc Siſennes ſubregulus Cœleſyriæ, & 1
Phœnicis, & Satrabuzanes, & ſoda- A
les obſecuti his, quæ à Dario rege erant de-
creta, ¶ inſiſtebant ſacroſanctis operibus di- 2
ligentiſſime, cooperantes cum ſenioribus Iu-
dæorum principibus Syriæ, ¶ & proſperata 3
ſunt ſacroſancta opera prophetantibus Ag-
gæo & Zacharia prophetis. ¶ Et conſumma- 4
uerunt omnia per præceptum Domini Dei
Iſrael, & ex conſilio Cyri & Darij & Arta-
xerxis regis Perſarum. ¶ Et conſummata eſt 5
domus noſtra vſque ad tertiam & vigeſimã B
diem menſis Adar, ſexto anno Darij regis.
¶ Et fecerunt filij Iſrael & ſacerdotes & Le 6
uitæ, & cæteri qui erant ex captiuitate, qui
appoſiti ſunt ſecundùm ea quæ ſcripta ſunt
in libro Moyſi. ¶ Et obtulerunt in dedicatio- 7
nem templi Domini, tauros centum, arietes
ducentos, agnos quadringentos, ¶ & hœdos 8
pro peccatis vniuerſi Iſrael duodecim, ſecun-
dum numerum tribuum Iſrael. ¶ Et ſtete- 9
runt ſacerdotes & Leuitæ amicti ſtolis per C
tribus ſuper omnia opera Domini Dei Iſ-
rael ſecundùm librum Moyſi, & oſtiarij per
ſingulas ianuas. ¶ Et egerunt filij Iſrael cum 10
his qui erãt ex captiuitate illud Phaſe quar-
tadecima luna menſis primi, quando ſan-
ctificati ſunt ſacerdotes & Leuitæ. ¶ Omnes 11
filij captiuitatis non ſunt ſimul ſanctificati,
quia Leuitæ omnes ſimul ſanctificati ſunt.
¶ Et immolauerunt Phaſe vniuerſi filij ca- 12
ptiuitatis, & fratribus ſuis ſacerdotibus, & D
ſibimetipſis. ¶ Et manducauerunt filij Iſ- 13
raël, qui erant ex captiuitate omnes qui re-
manſerant ab omnibus execrationibus gen-
14 tium terræ quærentes Dominum, ¶ & cele-
brauerunt diem feſtum azymorum ſeptem
15 diebus epulantes in conſpectu Domini, ¶ quo-
niam conuertit conſilium regis Aſſyriorũ in
eos, confortare manus eorum ad opera Do-
mini Dei Iſrael.

CAP. VIII.

1. Eſd. 7. a. b

1 ET poſt hunc regnante Artaxerxe Perſa-
A rum rege acceſſit Eſdras filius Azariæ,
2 filij Helciæ, filij Solome, ¶ filij Sadoc, filij A-
chitob, filij Ameri, filij Azahel, filij Bocci, fi-
lij Abiſue, filij Phinees, filij Eleazari, filij
3 Aaron primi ſacerdotis: ¶ hic Eſdras aſcen-
di de Babylonia, cùm eſſet ſcriba & inge-
nioſus in lege Moyſi, quæ data eſt à Domi-
4 no Deo Iſrael ᵃdocere & facere. ¶ Et dedit ei

ᵃ docere G.

rex gloriam, quod inueniſſet gratiam in om-
ni dignitate & deſiderio in conſpectu eius.
5 ¶ Et aſcenderunt ſimul cum ipſo ex filijs Iſ-
rael, et ſacerdotibus, et Leuitis, & ſacris can-
toribus templi, & oſtiarijs, & ſeruis templi
6 in Ieruſalem. ¶ Anno ſeptimo regnante Ar-
taxerxe in quinto mẽſe, hic annus ſeptimus
eſt regni, exeuntes de Babylonia nouilunio
7 quinti menſis, ¶ venerunt Ieroſolymam iu-
xta præceptum illius ſecundùm proſperita-
tem itineris à Domino ipſorum datam eis.
8 ¶ In his enim Eſdras magnam diſciplinam
obtinebat, ut prætermitteret quicquam eo-
rũ, quæ erant ex lege Domini & præceptis,
& docendo vniuerſum Iſrael omnem iuſti-
9 tiam & iudicium. ¶ Accedentes autem, qui
ſcribebant ſcripta Artaxerxis regis, tradide-
runt ſcriptum quod obuenerat ab Artaxerxe
rege ad Eſdram ſacerdotem, & lectorem le-
gis Domini, cuius exemplum ſubiectum eſt.
10 ¶ REX Artaxerxes Eſdræ ſacerdoti & le-
11 ctori legis Domini ſalutem. ¶ Humanior
ego iudicans in beneficijs, præcepi eis qui
deſiderant ex gente Iudæorum ſua ſponte,
& ex ſacerdotibus, & Leuitis, qui ſunt in
regno meo, comitari tecum in Ieruſalem.
12 ¶ Si qui ergo cupiunt ire tecum, conue-
niant, & proficiſcantur ſicut placuit mihi
13 & ſeptem amicis meis conſiliarijs, ¶ vt viſi-
B tent ea quæ aguntur ſecundùm Iudæam &
Ieruſalem, obſeruantes ſicut habes in lege
14 Domini, ¶ & ferant munera Domino Deo
Iſrael, quæ voui ego & amici Ieruſalem, &
omne aurum & argentum, quod inuentum
fuerit in regione Babyloniæ Domino in Ie-
15 ruſalem cum illo, ¶ quod eſt donatum pro
ipſa gente in templum Domini eorum quod
eſt in Ieruſalem: vt colligatur hoc aurum
& argentum ad tauros, & arietes, & agnos,
& hœdos, & quæ his ſunt congruentia,
16 ¶ vt offerant hoſtias Domino ſuper altare
Domini ipſorum quod eſt in Ieruſalem.
17 ¶ Et omnia quæcunque volueris cum fratri-

bus tuis facere auro & argento, perfice pro
voluntate tua ſecundùm præceptum Domi-
ni Dei tui: ¶ & ſacroſancta vaſa, quæ data 18
ſunt tibi ad opera domus Domini Dei tui,
quæ eſt in Ieruſalem: ¶ & cætera quæcunque 19
tibi ſubuenerint ad opera templi Dei tui,
dabis de regali gazophylacio: ¶ cùm volueris 20
cum fratribus tuis facere auro & argento,
perfice ſecundùm voluntatem Domini. ¶ Et 21
ego quidem rex Artaxerxes præcepi cuſtodi-
bus theſaurorum Syriæ & Phœnicis, vt
quæcunque ſcripſerit Eſdras ſacerdos, & le-
ctor legis Domini, diligenter detur ei vſque
ad argenti talenta centum, ſimiliter & au-
ri: ¶ & vſque ad frumenti modios centum, 22
& vini amphoras centum, & alia quæcun-
que abundant ſine taxatione. ¶ Omnia ſe- 23
cundùm legem Dei fiant Deo altiſſimo, ne
forte exurgat ira in regno regis, & filij, &
filiorum eius. ¶ Vobis autem dicitur, vt om- 24
nibus ſacerdotibus & Leuitis, & ſacris can-
toribus, & ſeruis templi, & ſcribis templi
huius, ¶ nullum tributum, neque vlla alia 25
indictio irrogetur, nec habeat quiſquam po-
teſtatem obijcere eis quicquam. ¶ Tu autem 26
Eſdra ſecundum ſapientiam Dei conſtitue C
iudices & arbitros in tota Syria & Phœni-
ce, & omnes qui legem Dei tui non noue-
runt, doce: ¶ vt quotquot tranſgreſſi fue- 27
rint legem, diligenter plectantur ſiue morte,
ſiue cruciatu, ſiue etiam pecunia mulctatio-
ne vel abductione. ¶ Et dixit Eſdras ſcriba, 28
Benedictus Deus patrum noſtrorum, qui de-
dit hanc voluntatem in cor regis, clarificare
domum ſuam quæ eſt in Ieruſalem, ¶ & me 29
honorificauit in conſpectu regis, & conſilia-
riorum, & amicorum, & purpuratorum e-
ius. ¶ & ego conſtans animo factus ſum ſe- 30
cundum opitulationem Domini Dei mei, &
congregaui ex Iſrael viros, vt ſimul aſcen-
1.Eſd.8.a.1. derent mecum. ¶ ‖ Et hi ſunt præpoſiti ſecun- 31
dùm ſuas patrias, & principatus portionales
eorum qui mecum aſcenderunt de Babylonia
in regno Artaxerxis. ¶ Et ex filijs Phares, 32
Gerſomus: ex filijs Siemarith, Amenus: filio-
rum Dauid, Acchus filius Secilia: ¶ ex filijs 33
Phares, Zacharias, & cum eo reuerſi ſunt vi
ri centum quinquaginta: ¶ ex filijs ductoris 34
Maabilionis Zaraei, & cum ipſo viri ducenti
quinquaginta: ¶ ex filijs Zachues, Iechonias 35
Zechoeli, & cum ipſo viri ducenti quinqua
ginta: ¶ ex filijs Sala, Maaſias Gotholiæ, & 36
cum ipſo viri ſeptuaginta: ¶ ex filijs Sapha- 37
tiæ, Zarias Micheli, & cum ipſo viri octogin
ta: ¶ ex filijs Iob, Abdias Iecheli, & cum ipſo 38
viri ducenti duodecim: ¶ ex filijs Bania, Sali 39
moth, filius Ioſaphiæ, & cum ipſo viri centū
ſexaginta: ¶ ex filijs Beer, Zacharias Bebei, 40
& cū ipſo viri ducenti octo: ¶ ex filijs Ezead, 41
Iohannes Eccetan, & cum ipſo viri centum
decem: ¶ ex filijs Adonicam ipſi poſtremis, 42
& hæc ſunt nomina eorum, Eliphalam filius
Gebel & Semeias, & cum ipſo viri ſeptua-
43 ginta. ¶ Et congregaui eos ad fluuium qui di
citur Thia, & morati ſuimus illic triduo, &
44 recognoui eos. ¶ Et ex filijs ſacerdotum & Le
45 uitarum non inueni illic. ¶ Et miſi ad Elea-
D zarum, & Eccelon, & Maſman, & Maloban
& Enaathan, & Samea, & Ioribum, Nathā
Ennagam, Zachariam & Moſolamum ipſos
46 ductores & peritos: ¶ & dixi eis vt venirent
ad Loddeum, qui erat apud locum gazophi-
47 lacij. ¶ Et mandaui eis vt dicerent Loddeo
& fratribus eius, & illis qui erant in gazo-
phylacio, vt mitterent nobis eos qui ſacerdo-
tio fungerentur in domo Domini Dei noſtri,
48 ¶ & adduxerunt nobis ſecundum manū va-
lidam Domini Dei noſtri viros peritos: ex
filijs Moholi, filij Leui, filij Iſrael, Sebebian,
& filios & fratres, qui erant decem & octo.
49 ¶ Aſbiam & Amin ex filijs filiorum Chana-
50 nai, & filij eorum viri viginti. ¶ Et ex his
qui templo ſeruiebant, quos dedit Dauid, &
ipſi principes ad operationem Leuitis tem-
plo ſeruientium ducenti viginti. Omnia no
51 mina ſignificata ſunt in ſcripturis. ¶ Et vo-
ui illic ieiunium iuuenibus in conſpectu Dei
vt quærerem ab eo bonum iter nobis, & qui
nobiſcum erant, & filijs & pecoribus propter
52 inſidias. ¶ Erubui enim petere à rege pedites
& equites in comitatu, tutela gratia contra
53 aduerſarios noſtros. ¶ Diximus enim regi
quoniam virtus Domini erit cū eis qui in-
54 quirunt eum in omni affectu. ¶ Et iterum
deprecati ſumus Dominum Deum noſtrum
ſecundùm hæc: quē & propitium habuimus.
55 & compotes facti ſumus Deo noſtro. ¶ Et ſe-
paraui ex plebis præpoſitis, & ſacerdotibus
templi viros duodecim, & Sedebiam, & A-
ſannam, & cum eis ex fratribus eorū viros
56 decem. ¶ & appendi eis aurum & argentum
& vaſa ſacerdotalia domus Dei noſtri, quæ
donauerat rex & conſiliarij eius, & principes
57 & omnis Iſrael. ¶ Et cùm appendiſſem, tra-
didi argenti talenta centum quinquaginta,
E & vaſa argentea talentorum centum, & au
58 ri talenta centum, ¶ & vaſorum aureorum
ſepties viginti, & vaſa ærea de bono æra-
mento ſplendentia, duodecim, auri ſpeciem
59 reddentia: ¶ & dixi eis, Et vos ſancti eſtis
Domino, & vaſa ſunt ſancta, & aurum, &
argentum votum eſt Domino Deo patrum
60 noſtrorum. ¶ Vigilate & cuſtodite donec tra-
datis ex plebis præpoſitis, & ſacerdotibus, &
Leuitis, & principibus ciuitatū Iſrael in Ie-
ruſalem, in paſtophorio domus Dei noſtri.
61 ¶ Et hi qui ſuſceperunt ſacerdotes & Leuitæ
aurū & argentum & vaſa, intulerunt in Ie
62 ruſalem in templum Domini. ¶ Et promo-
uimus à fluuio Thia, die duodecima menſis
primi, vſquequo introiuimus in Ieruſalem.
63 ¶ Et cùm factus fuiſſet tertius dies, quarta
autem

autem die ponderatum aurum & argentum
traditũ eſt in domo Domini Dei noſtri Ma-
rimoth filio Iori ſacerdoti: ¶ & cum ipſo erat 64
Eleazar filius Phinees: & erant cum ipſis
Ioſadus filius Ieſu, & Medias, & Banni fi-
lius Leuitæ ad numerum, & ad pondus v-
niuerſa. ¶ Et ſcriptum eſt pondus ipſorũ ea- 65
dem hora. ¶ Qui autem venerunt ex capti- 66
uitate, obtulerunt ſacrificium Domino Deo
Iſrael, tauros duodecim pro omni Iſrael, arie
tes octogintaſex, ¶ agnos ſeptuaginta duos, 67
hircos pro peccato duodecim, & pro ſalute
vaccas duodecim, omnia in ſacrificium Do-
mini. ¶ Et relegerunt præcepta regis regali- 68
bus diſpenſatoribus, & ſubregulis Cœlſyriæ
& Phœnicis: & honorificauerunt gentem, &
templum Domini: ¶ Et conſummatis his, ac 69
2.Eſd.9.a.1. ceſſerunt ad me præpoſiti, dicentes, ‖ Non ſe-
gregauerunt genus Iſrael, & principes, &
ſacerdotes, & Leuitæ, ¶ & alienigenæ gẽtes, 70
& nationes terræ immunditias ſuas a Cha F
nanæis & Hethæis & Pherezæis & Iebu-
zæis & Moabitis & Aegyptijs & Idumæis.
¶ coniuncti enim ſunt filiabus eorum & ipſi, 71
& filij eorum: & miſtum eſt ſemen ſanctum
alienigenis gentibus terræ: & participes e-
rant præpoſiti, & magiſtratus iniquitatis
eius, ab initio ipſius regni. ¶ Et mox vt au- 72
diui iſta, conſcidi veſtimenta & ſacram tu-
nicam: & lacerans capillos capitis & bar-
bam, ſedi dolens & mœſtus. ¶ Et conuenerũt 73
quotquot tunc mouebantur in verbo Domi-
ni Dei Iſrael ad me lugentem ſuper iniqui-
tatem iſtam, & ſedebam triſtis vſque ad ſa
crificium veſpertinum. ¶ Et conſurgens a ie- 74
iunio, conſciſſa habens veſtimenta & ſacram
tunicam, ingeniculans, & extendens manus
ad Dominum, ¶ dicebam, Domine confuſus 75
ſum, & reueritus ſum ante faciem tuam.
¶ Peccata enim noſtra multiplicata ſunt ſu- 76
per capita noſtra, & iniquitates noſtræ ex-
altatæ ſunt vſque ad cælum, ¶ quoniam à 77
temporibus patrum noſtrorum ſumus in ma
gno peccato vſque ad diem hunc. ¶ Et propter 78
peccata noſtra, & patrum noſtrorum ſumus
traditi cum fratribus noſtris, & cum ſacer-
dotibus noſtris regibus terræ in gladium &
captiuitatem, & deprædationem cum confu-
ſione vſque in hodiernum diem. ¶ Et nunc 79
quantum eſt hoc quod contigit nobis miſe-
ricordia abs te Domine Deus, & relinque
nobis radicem, & nomen in locum ſanctifi-
cationis tuæ, ¶ detegere luminare noſtrum in 80
domo Domini Dei noſtri, dare nobis cibum
in omni tempore ſeruitutis noſtræ. ¶ Et cùm 81
ſeruiremus non fuimus derelicti à Domino
Deo noſtro: ſed conſtituit nos in gratia, ponẽs
nobis reges Perſarũ dare cibum, ¶ & clarifi- 82
care templũ Domini Dei noſtri, & ædificare
deſerta Sion, dare nobis ſtabilitatem in Iu-
dæa & Ieruſalem. ¶ Et nunc quid dicimus 83

G Domine habẽtes hæc? Tranſgreſſi ſumus præ-
cepta tua, quæ dediſti in manus puerorum
84 tuorum prophetarum, dicens: ¶ Quoniã ter-
ra in quam introiſtis poſſidere hæreditatem
eius, terra polluta eſt coinquinationibus a-
lienigenarum terræ, & immunditia illorum
repleuerunt eam totam immunditia ſua.
85 ¶ Et nunc filias veſtras non coniungetis fi-
lijs eorum, & filias eorum non accipietis fi-
86 lijs veſtris, ¶ & non inquiretis pacem habe-
re cum illis omni tempore, vt inualeſcentes
manducetis optima terræ, & hæreditatem
87 diſtribuatis filijs veſtris vſque in æuũ. ¶ Et
quæ contingunt nobis, omnia fiunt propter
opera noſtra maligna, & magna peccata no-
88 ſtra. ¶ Et dediſti nobis talem radicẽ, & rur-
ſum reuerſi ſumus tranſgredi legitima tua,
vti commiſceremur immunditiæ alienige-
89 narum gentium terræ huius. ¶ Nonne ira-
ſcẽris nobis perdere nos, quoad vſque nõ re-
90 linquatur radix & nomen noſtrum? ¶ Domi-
ne Deus Iſrael verax es. Derelicta eſt enim
91 radix vſque in hodiernum diem. ¶ Ecce, nũc
ſumus in conſpectu tuo in iniquitatibus no
ſtris. Non eſt enim adhuc ſtare ante te in
92 his. ¶ Et cùm adorando confiteretur Eſdras 2.Eſd.10.a.1.
flens, humi proſtratus ante templum, congre
gati ſunt ante eum ex Ieruſalem turba ma-
gna valde, viri & mulieres & iuuenes &
iuuenculæ. Fletus enim erat magnus in ipſa
93 multitudine. ¶ Et cùm clamaſſet, Iechonias
Iehelı ex filijs Iſrael, dixit Eſdræ, Nos in Do
minum peccauimus, quod collocauimus nobis
in matrimoniũ mulieres alienigenas ex gen
94 tibus terræ. ¶ Et nũc es ſuper omnem Iſrael.
In his ergo ſit iuſiurandum a Domino expel
lere omnes vxores noſtras quæ ex alienige-
95 nis ſunt cum filijs earum. ¶ Sicut tibi decre-
tum eſt a maioribus ſecundùm legem Domĩ-
96 ni exurgẽs explica. ¶ Ad te enim ſpectat ne-
97 gotiũ, & nos tecum ſumus: viriliter fac. ¶ Et
exurgens Eſdras adiurauit principes ſacer-
dotum & Leuitas, & omnem Iſrael facere
ſecundùm hæc, & iurauerunt.

CAP. IX.

1 ET exurgens Eſdras ab ante atrium tem 1.Eſd.10.a.6
A pli, abijt in paſtophorium Ionathæ filij
2 Naſabi, ¶ & hoſpitatus illic non guſtauit pa-
nem, nec aquam bibit ſuper iniquitatẽ mul-
3 titudinis. ¶ Et facta eſt prædicatio in omnĩ
Iudæa, & in Ieruſalem omnibus qui erãt ex
4 captiuitate in Ieruſalem congregati, ¶ vt
quicunque non occurrerit biduo vel triduo
dies ſecundum iudicium aſſidentium ſenio-
rum, tollerentur facultates ſuæ, & ipſe alie-
nus iudicaretur a multitudine captiuitatis.
5 ¶ Et congregati ſunt omnes qui erant ex tri
bu Iuda, & Beniamin in tribus diebus in
Ieruſalem. hic menſis eſt nonus, dies menſis
6 viceſimus. ¶ Et ſedit omnis multitudo in a-
rea templi trementes, propter hyemem præ-
ſentem.

ſentem. ¶Et exurgens Eſdras dixit illis, Vos 7
inique feciſtis collocantes vobis in matri-
monium vxores alienigenas, vt adderetis B
ad peccata Iſrael. ¶Et nunc date confeſſio- 8
nem & magnificentiam Domino Deo patrũ
noſtrorum: ¶& perficite voluntatem ipſius, 9
& diſcedite a gentibus terræ, & ab vxori-
bus alienigenis. ¶Et clamauit omnis mul- 10
titudo, & dixerunt voce magna, Sicut dixi-
ſti, faciemus. ¶Sed quoniam multitudo ma- 11
gna eſt, & tempus hybernum, & non poſſu-
mus inſubſidiati ſtare: & hoc opus non eſt
nobis vnius diei, neq; bidui: multum enim
in his peccauimus: ¶ſtent præpoſiti multitu- 12
dinis, & omnes qui nobiſcum inhabitant,
& quotquot habent vxores apud ſe alieni-
genas, ¶& aſſiſtant accepto tempore ex omni 13
loco presbyteri, & iudices, vſquequo ſoluant
iram Domini negotij huius. ¶Ionathas au- 14
tem filius Ezeli, & Ozias Thecæ ſuſceperunt
ſecundũ hæc: & Boſoramus, & Leuis, & Sab
bathæus ſimul cooperati ſunt cum illis. ¶Et 15
ſteterunt ſecundum hæc omnia vniuerſi qui
erant ex captiuitate. ¶Et elegit ſibi viros 16
Eſdras ſacerdos principes magnos de patri-
bus eorum ſecundum nomina: & conſederũt
nouilunio menſis decimi examinare negotiũ C
iſtud. ¶Et determinatum eſt de viris qui 17
habebant vxores alienigenas, vſque ad neo
meniam primi menſis. ¶& inuenti ſunt ex 18
ſacerdotibus permiſti qui habebant alieni-
genas vxores. ¶Ex filijs Ieſu filij Ioſedec, & 19
fratribus eius: Maſeas & Eliezerus & Ieri-
bus & Ioadenus, ¶& iniecerunt manus vt 20
expellerent vxores ſuas: & ad litandum in
exorationem arietem pro ignorantia ſua.
¶& ex filijs Semmeri: Maſeas & Eſſes & 21
Ieeleth Azarias. ¶& ex filijs Foſere: Limo- 22
ſias, Hiſmaenis, & Nathanee, Iuſſio, Reddus
& Talſas: ¶& ex Leuitis, Iorabdus & Se- 23
meis & Colnis & Calitas & Facteas & Col
uas & Elionas. ¶& ex ſacris cantoribus, E- 24
liaſib, Zacarus. ¶& ex oſtiarijs, Salumus, et 25
Tolbanes. ¶& ex Iſrael: ex filijs Foro, Ozi, 26
& Remias & Geddias & Melchias, & Mi- D
chelus, Eleazarus & Iammibias & Ban-
nas: ¶& ex filijs Iolaman: Chamas & Za- 27
charias & Iezrelus & Ioddius & Erimoth
& Helias. ¶& ex filijs Zathoim: Eliadas & 28
Liaſumus, Zochias & Larimoth & Zabdis
& Tebedias. ¶& ex filijs Zebes: Iohannes & 29
Amanias & Zabdias & Emens. ¶et ex filijs 30
Banni: Olamus & Maluchus & Ieddeus &
Iaſub & Azabus & Ierimoth, ¶& ex filijs 31
Addin: Naathus & Moeſias & Caleus &
Raanas, Maaſeas, Mathathias & Beſeel &
Bonnus & Manaſſes. ¶& ex filijs Naæ: No 32
neas & Aſeas & Melchias & Sameas & Si
mon, Ben-iamin & Malchus & Marras.
¶& ex filijs Aſom: Carianeus, Mathathias 33
& Bannus & Eliphalach & Manaſſes & Se-

34 mei. ¶& ex filijs Bãni: Ieremias & Moadias
& Abramus & Iohel & Baneas & Pelias &
Ionas & Marimoth & Eliaſib & Matha-
neus & Eliaſis & Orizas & Dielus & So-
35 medius & Zambris & Ioſephus. ¶& ex filijs
E Nobei: Idelus & Mathathias & Sabadus &
36 Zecheda, Sedmi & Ieſſei, Baneas. ¶omnes i-
ſti coniunxerunt ſibi vxores alienigenas, &
37 dimiſerunt eas cum filijs. ¶Et inhabitaue-
runt ſacerdotes & Leuitæ: & qui erant ex
Iſrael in in Ieruſalem: & in tota vna regio-
ne nouilunio menſis ſeptimi. Et erant filij
38 Iſrael in commorationibus ſuis. ¶Et congre-
gata eſt omnis multitudo ſimul in area, quæ
39 eſt ab oriente portæ ſacræ: ¶& dixerunt Eſ-
dræ pontifici & lectori, vt afferret legẽ Moyſi
40 quæ tradita eſt a Domino Deo Iſrael. ¶Et
attulit Eſdras pontifex legem omni multi-
tudini eorum a viro vſque ad mulierem, &
omnibus ſacerdotibus audire legem nouilu-
41 nio menſis ſeptimi. ¶Et legebat in area, quæ
eſt ante ſacram portam templi, a prima luce
vſque ad veſperam coram viris & mulieri-
bus. Et dederunt omnes ſenſum ad legem.
42 ¶Et ſtetit Eſdras ſacerdos, & lector legis ſu
F per ligneum tribunal quod fabricatum erat.
43 ¶Et ſteterunt ad eũ Mathathias & Samus,
Ananias, Azarias, Vrias, Ezechias, & Bal-
44 ſamus ad dexteram: ¶& ad ſiniſtram Faldeus
Miſael, Malachias, Abuſthas, Sabus, Naba-
45 dias & Zacharias. ¶Et aſſumpſit Eſdras li-
brũ coram omni multitudine: præſidebat e-
46 nim in gloria in conſpectu omniũ. ¶Et cum
abſoluiſſet legem, omnes erecti ſteterunt: &
benedixit Eſdras Dominũ Deum altiſſimũ,
47 Deum Sabaoth omnipotentẽ. ¶Et reſpondit
omnis populus, Amẽ. Et eleuatis ſurſum ma
nibus procidentes in terra, adorauerunt Do
48 minũ. ¶Ieſus & Banaeus et Sarebias et Iad
dinus & Accubus & Sabbathæus & Cali-
thes & Azarias & Ioradus & Ananias &
49 Philias Leuitæ, ¶qui docebãt legem Domini
& in multitudine legebant legem Domini, &
præferebant ſinguli eos, qui intelligebant le
50 ctionem. ¶Et dixit Athaſathes Eſdræ pon-
G tifici, & lectori, & Leuitis, qui docebãt mul-
51 titudinem, ¶dicens, Dies hic ſanctus eſt Do-
mino. Et oẽs flebant, cum audiſſent legem.
52 ¶Et dixit Eſdras, Digreſſi ergo manduc- 2. Eſ. 8.
ate pinguiſſima quæq;, & bibite dulciſſima
quæq;, & mittite munera his qui non habẽt.
53 ¶Sanctus enim eſt hic dies Domini, & nolite
mœſti eſſe. Dominus enim clarificabit vos.
54 ¶Et Leuitæ denuntiabãt in publico omnibus
dicentes, Dies hic ſanctus eſt, nolite mœſti eſ
55 ſe. ¶Et abierunt oẽs manducare, & bibere,
& epulari, & dare munera his qui non habe
bant, vt epularẽtur. Magnifice enim ſunt ex
56 altati verbis quibus edocti ſunt. ¶& cõgre-
gati ſunt vniuerſi in Ieruſalẽ celebrare lætĩ
tiã, ſecundũ teſtamentũ Domini Dei Iſrael.

# LIBER ESDRÆ QVARTVS.

## CAPVT I.

LIBER Eſdræ prophetæ ſecūdus, fi- 1
lij Saraiæ, filij Azariæ, filij Helciæ, filij A
Sadamiæ, filij Sadoch, filij Achitob,
filij Achiæ, filij Phinees, filij Heli, 2
filij Ameriæ, filij Aſiel, filij Marimoth, filij Ar
na, filij Oziæ, filij Borith, filij Abiſei, filij Phi
nees, filij Eleazar, filij Aaron ex tribu Le- 3
ui, qui fuit captiuus in regione Medorum, in
regno Artaxerxis regis Perſarum. Et fa- 4
ctum eſt verbū Domini ad me, dicens, Va- 5
de et nuntia populo meo facinora ipſorum, &
filijs eorum iniquitates, quas in me admi-
ſerunt, vt nuntient filijs filiorum: quia pec 6
cata parentum ipſorum in illis creuerunt.
Obliti enim mei ſacrificauerūt dijs alienis.
Nonne ego eduxi eos de terra Aegypti de 7
domo ſeruitutis? Ipſi autem irritauerunt me,
& cōſilia mea ſpreuerunt. Tu autē excute 8
comam capitis tui, & proijce omnia mala ſu
per illos: quoniam non obedierunt legi meæ.
Populus autē eſt indiſciplinatus. Vſquequo 9
eos ſuſtinebo, quibus tanta beneficia contu-
li? Reges multos propter eos ſubuerti. Pha- 10
raonem cum pueris ſuis, & omnem exercitū B
eius percuſſi. Omnes gentes a facie eorum 11
perdidi, & in oriente prouinciarum duarum
populos Tyri & Sidonis diſſipaui, & oēs ad-
uerſarios eorū interfeci. Tu vero loquere 12
ad eos, dicens: Hæc dicit Dominus: Nempe 13
ego vos per mare tranſmeaui, & plateas vo
bis initio munitas exhibui: ducē vobis dedi
Moyſen, & Aaron ſacerdotem: lucem vobis 14
per columnā ignis præſtiti, & magna mira-
bilia feci in vobis: vos autē mei obliti eſtis,
dicit Dominus. Hæc dicit Dominus omni- 15
potens. Coturnix vobis in ſigno fuit, caſtra
vobis ad tutelam dedi, & illic murmuraſtis:
& non triumphaſtis in nomine meo de per- 16
ditione inimicorum veſtrorum, ſed adhuc
nunc vſque murmuraſtis. Vbi ſunt benefi- 17
cia quæ præſtiti vobis? Nonne in deſerto cū
eſuriretis, proclamaſtis ad me, dicentes, Vt 18
quid nos in deſertum iſtud adduxiſti inter-
ficere nos? melius nobis fuerat ſeruire Aegy-
ptijs, quam mori in deſerto hoc. Ego dolui 19
gemitus veſtros, & dedi vobis manna in eſ-
Sap. 16.c.20 cam. Panem angelorum manducaſtis. Nōn- 20
Nu. 20.b.11. ne cùm ſitiretis, petram excidi, & fluxerūt
Eſa. 5.a.4. aquæ in ſaturitate: propter æſtus folijs arbo-
rum vos texi. Diuiſi vobis terras pingues: 21
Chananæos, & Pherezæos, & Philiſthæos a
facie veſtra proieci, quid faciā vobis adhuc? C
dicit Dominus. Hæc dicit Dominus omni- 22
Exo. 15.d.25 potens, In deſerto cùm eſſetis in flumine A-
morrhæo ſitientes & blaſphemantes nomen
meum, non ignem vobis pro blaſphemijs 23
dedi, ſed mittens lignum in aquam, dulce
24 feci flumen. Quid tibi faciam Iacob? No- Exo. 32.b.8.
luiſti obedire Iuda. Transferam me ad alias
gentes, & dabo eis nomen meum, vt cuſto-
25 diant legitima mea. Quoniam me dereli-
quiſtis, & ego vos derelinquam. Petentibus
vobis a me miſericordiam, non miſerebor.
26 Quando inuocabitis me, ego non exaudiam Eſa. 1.d.15.
vos. Maculaſtis enim manus veſtras ſan-
guine, & pedes veſtri impigri ſunt ad com-
27 mittenda homicidia. Non quaſi me dereli-
28 quiſtis, ſed vos ipſos dicit Dominus. Hæc
dicit Dominus omnipotens. Nonne ego vos
rogaui, vt pater filios, & vt mater filias, &
29 vt nutrix paruulos ſuos, vt eſſetis mihi in
populum, & ego vobis in Deum, & vos mi-
30 hi in filios, & ego vobis in patrem? Ita vos
D collegi, vt gallina pullos ſuos ſub alas ſuas.
Modo autem quid faciam vobis? Proijciam Mat. 23.d.37
31 vos a facie mea. Oblationem cùm mihi at- Eſa. 66. a.3.
tuleritis, auertam faciem meam a vobis.
Dies enim feſtos veſtros, & neomenias &
32 circumciſiones repudiaui. Ego miſi pueros
meos prophetas ad vos, quos acceptos inter-
fecistis, & laniaſtis corpora eorum, quorum
33 ſanguinem exquiram, dicit Dominus. Hæc
dicit Dominus omnipotens, Domus veſtra
deſerta eſt. Proijciam vos ſicut ventus ſti-
34 pulam, & filij procreationem non facient:
quoniam mandatum meum neglexerunt: &
35 quod malū eſt coram me, fecerunt. Tradam
domos veſtras populo venienti, qui me non
audientes credunt quibus ſigna non oſtendi,
36 facient quæ præcepi. Prophetas non vide-
runt, & memorabuntur iniquitatum eorū.
37 Teſtor populi venientis gratiam, cuius par-
uuli exultant cum lætitia, me non videntes
oculis carnalibus, ſed ſpiritu credentes quæ
38 dixi. Et nunc frater aſpice, quæ gloria, &
39 vide populū venientem ab oriente, quibus
dabo ducatum Abraham, Iſaac, & Iacob, &
Oſee, & Amos, & Michææ, & Ioel, & Abdiæ,
40 & Ionæ, & Naum, & Habacuc, Sophoniæ, Mala. 3.a.1.
Aggæi, Zachariæ, & Malachiæ, qui & ange-
lus Domini vocatus eſt.

## CAP. II.

1 HAec dicit Dominus: Ego eduxi popu-
A lum iſtum de ſeruitute, quibus man-
data dedi per pueros meos prophetas, quos
audire noluerunt, ſed irrita fecerunt mea cō
2 ſilia. Mater quæ eos generauit, dicit illis,
Ite filij, quia ego vidua ſum & derelicta.
3 Educaui vos cum lætitia, & amiſi vos cū
luctu & triſtitia, quoniam peccaſtis coram
Domino Deo veſtro, & quod malum eſt co-
4 ram eo feciſtis. Modo autem quid faciam
vobis? Ego vidua ſum & derelicta: ite filij,
5 & petite a Domino miſericordiam. Ego autē
te patrem teſtem inuoco ſuper matrē filiorum,
qui noluerunt teſtamentum meum ſeruare,
6 Vt des eis confuſionem, & matrem eorum

*in direptionē, ne generatio eorum fiat. ¶ Di- 7*
*ſpergantur in gentes nomina eorum. deleantur a terra: quoniam ſpreuerunt ſacramentū*
Gen. 19. a. 2. *meum. ¶ Væ tibi Aſſur, qui abſcondis iniquos 8*
*penes te. Gens mala, memorare quid fecerim*
*Sodomæ & Gomorrhæ, ¶ quorum terra iacet 9*
*in piceis glebis & aggeribus cinerum. ſic*
*dabo eos, qui me non audierunt, dicit Dominus omnipotens. ¶ Hæc dicit Dominus ad Eſ- 10*
*dram, Nuntia populo meo, quoniam dabo eis*
*regnum Ieruſalem, quod daturus eram Iſrael. ¶ Et ſumam mihi gloriam illorum, & 11*
*dabo eis tabernacula æterna, quæ præparaueram illis. ¶ Lignum vitæ erit illis in odore 12*
*vnguenti, & non laborabunt, neque fatigabuntur. ¶ Ite, & accipietis. Rogate vobis dies 13*
*paucos, vt immorentur. Iam paratū eſt vo- B*
*bis regnū: vigilate. ¶ Teſtare cælum & ter- 14*
*ram. Contriui enim malum, & creaui bonū,*
*quia viuo ego, dicit Dominus: ¶ Mater am- 15*
*plectere filios tuos, educa illos cum lætitia.*
*Sicut columba confirma pedes eorum: quoniam te elegi, dicit Dominus. ¶ Et reſuſcita- 16*
*bo mortuos de locis ſuis, & de monumentis*
*educam illos, quoniam cognoui nomen meum*
*in Iſrael. ¶ Noli timere mater filiorum, quo- 17*
*niam te elegi dicit Dominus. ¶ Mittam tibi 18*
*adiutorium pueros meos Iſaiā & Ieremiam,*
*ad quorum conſilium ſanctificaui, & paraui*
*tibi arbores duodecim grauatas varijs fru-*
Exo. 15. d. 17 *ctibus, & totidē fontes fluentes lac & mel: 19*
*& montes immenſos ſeptē, habentes roſam*
*& lilium, in quibus gaudio implebo filios*
*tuos. ¶ Viduam iuſtifica, pupillo iudica, egen- 20*
*ti da, orphanū tuere, nudum veſti, ¶ confra- 21*
*ctum & debilem cura, claudum irridere noli, tutare mancū, & cæcum ad viſionem cla-*
Tob. 2. d. 12. *ritatis meæ admitte. ¶ Senem & iuuenem 22*
*intra muros tuos ſerua: ¶ mortuos vbi inue- 23*
*neris ſignans commenda ſepulchro, & dabo*
*tibi primā ſeſſionem in reſurrectione mea.*
*¶ Pauſa et quieſce populus meus, quia veniet 24*
*requies tua. ¶ Nutrix bona nutri filios tuos, 25*
*confirma pedes eorum. ¶ Seruos quos tibi de- 26*
*di, nemo ex eis interiet: eos ego enim requiram de numero tuo. ¶ Noli fatigari. Cùm e- 27*
*nim venerit dies preſſuræ & anguſtiæ, alij*
*plorabunt & triſtes erunt: tu autē hilaris & C*
*copioſa eris. ¶ Zelabunt gentes, & nil aduer- 28*
*ſus te poterūt, dicit Dominus. ¶ Manus meæ 29*
*tegent te, ne filij tui gehennam videant.*
*¶ Iucundare mater cū filijs tuis, quia ego te 30*
*eripiam, dicit Dominus. ¶ Filios tuos dor- 31*
*mientes memorare, quoniam ego eos educam de lateribus terræ, & miſericordiam cū*
*illis faciam: quoniam miſericors ſum, dicit*
*Dominus omnipotens. ¶ Amplectere natos 32*
*tuos vſque dum venio, & præſtem illis miſericordiam: quoniam exuberant fontes mei,*
*& gratia mea non deficiet. ¶ Ego Eſdras 33*
*præceptum accepi à Domino in monte Oreb,*

*vt irem ad Iſrael: ad quos cùm venirem,*
*reprobauerunt me, & reſpuerūt mandatum*
34 *Domini. ¶ Ideoq; vobis dico gentes, quæ audi-*
*tis & intelligitis, Expectate paſtorem ve-*
*ſtrum, requiē æternitatis dabit vobis: quo-*
*niam in proximo eſt ille qui in fine ſeculi adue-*
35 *niet. ¶ Parati eſtote ad præmia regni, quia*
*lux perpetua lucebit vobis per æternitatem*
36 *temporis. ¶ Fugite vmbram ſeculi huius: ac-*
*cipite iucunditatem gloriæ veſtræ. Ego teſtor*
37 *palam ſaluatorem meum. ¶ Commendatum*
*donum accipite, & iucundamini, gratias a-*
*gentes ei qui vos ad cæleſtia regna vocauit.*
38 *¶ Surgite & ſtate, & videte numerū ſigna-*
39 *torum in conuiuio Domini. ¶ Qui ſe de vm-*
D *bra ſeculi tranſtulerunt, ſplendidas tuni-*
40 *cas a Domino acceperunt. ¶ Recipe Sion nu-*
*merum tuū, & conclude candidatos tuos qui*
41 *legem Domini compleuerunt. ¶ Filiorū tuo-*
*rum quos optabas plenus eſt numerus. Roga*
*imperium Domini vt ſanctificetur populus*
42 *tuus qui vocatus eſt ab initio. ¶ Ego Eſdras* Apoc. 7. c. 9.
*vidi in monte Sion turbam magnam, quam*
*numerare nō potui, & omnes canticis collau-*
43 *dabant Dominum. ¶ Et in medio eorum erat*
*iuuenis ſtatura celſus, eminentior omnibus*
*illis, & ſingulis eorum capitibus imponebat*
*coronas, & magis exaltabatur. Ego autē mi-*
44 *raculo tenebar. ¶ Tunc interrogaui angelum,*
45 *& dixi, Qui ſunt hi Domine? ¶ Qui reſpon-*
*dens dixit mihi, Hi ſunt qui mortalem tu-*
*nicam depoſuerunt, & immortalem ſumpſe-*
*runt, & confeſsi ſunt nomen Dei: Modo coro-*
46 *nantur & accipiunt palmas. ¶ Et dixi an-*
*gelo, Ille iuuenis quis eſt, qui eis coronas im-*
47 *ponit, & palmas in manus tradit? ¶ Et re-*
*ſpondens dixit mihi, Ipſe eſt filius Dei, quem*
*in ſeculo confeſsi ſunt: ego autem magnifica-*
*re eos cœpi, qui fortiter pro nomine Domini*
48 *ſteterunt. ¶ Tunc dixit mihi angelus, Vade,*
*annuntia populo meo, qualia & quanta mi-*
*rabilia Domini Dei vidiſti.*

CAP. III.

1 *ANno triceſimo ruinæ ciuitatis eram in*
A *Babylone, & conturbatus ſum ſuper cu-*
*biculo meo recumbens, & cogitationes meæ*
2 *aſcendebāt ſuper cor meum: ¶ quoniam vidi*
*deſertionem Sion, & abundantiā eorum qui*
3 *habitabant in Babylone. ¶ & ventilatus eſt*
*ſpiritus meus valde, & cœpi loqui ad Altiſsi-*
4 *mū verba timorata, ¶ & dixi, O dominator*
*Domine, tu dixiſti ab initio, quādo plantaſti*
5 *terram, & hoc ſolus, & imperaſti populo, ¶ &* Gen. 2. c. 9.
*dediſti Adam corpus mortuum: ſed & ipſum*
*figmentū manuum tuarū erat, & inſufflaſti*
*in eum ſpiritum vitæ, & factus eſt viuens*
6 *coram te, ¶ & induxiſti eū in paradiſo quem*
*plantauerat dextera tua, antequā terra ad-*
7 *uentaret. ¶ Et huic mandaſti diligere viam*
*tuā, & preterijt eam, & ſtatim inſtituiſti*
*in eo mortē, & in nationibus eius, & natæ* cum 3.
*ſunt*

ſunt gentes, & tribus, & populi, et cognatio-
nes quarũ non eſt numerus. Et ambulauit 8
vnaquæq; gens in voluntate ſua, & mira a-
Gen.6.a.12. gebant coram te, & ſpernebant præcepta tua.
Iterum autem in tempore induxiſti dilu- 9
uium ſuper inhabitantes ſeculum, & per- B
Ge.7.b.10. didiſti eos. Et factum eſt in vnoquoq; eo- 10
rum, ſicut Adæ mori, ſic his diluuium. De- 11
reliquiſti autem vnum ex his Noe cũ domo
1.Pet.3.d.10 ſua, & ex eo iuſti omnes. Et factum eſt cũ 12
cœpiſſent multiplicari, qui habitabant ſuper
terram, & multiplicauerunt filios & popu-
los & gentes multas: & cœperunt iterato
impietatem facere plus quam priores. Et 13
factum eſt cum iniquitatem facerent corã
te, elegiſti tibi virum ex his cui nomen erat
Gen.12.a.1. Abraham. Et dilexiſti eũ, & demonſtraſti 14
ei ſoli voluntatem tuam: & diſpoſuiſti ei 15
teſtamentum æternum, & dixiſti ei vt non
vnquam derelinqueres ſemẽ eius. Et dediſ-
Gen.21.a.2. ſti ei Iſaac, & Iſaac dediſti Iacob & Eſau.
Rom.9.b.7 Et ſegregaſti tibi Iacob, Eſau autẽ ſepara- 16
Ge.25.d.25. ſti. Et factus eſt Iacob in multitudine ma-
Exod.10.a.5 gna. Et factũ eſt cum educeres ſemen eius 17
Deu.4.b.10 ex Ægypto, adduxiſti ſuper montem Sina.
Et inclinaſti cælos, & ſtatuiſti terram, & 18
commouiſti orbem, & tremere feciſti abyſſos,
& conturbaſti ſeculũ, & tranſiit gloria tua 19
portas quatuor ignis & terræmotus, & ſpiri- C
tus, & gelu, vt dares ſemini Iacob legem, &
generationi Iſrael diligentiã. Et non abſtu 20
liſti ab eis cor malignũ, vt faceret lex tua in
eis fructũ. Cor enim malignũ baiulans pri 21
mus Adam tranſgreſſus & victus eſt, ſed &
oẽs qui de eo nati ſunt. Et facta eſt perma 22
nens infirmitas, & lex cũ corde populi, cum
malignitate radicis, & diſceſſit quod bonum
eſt, & manſit malignũ. Et tranſierunt tẽ 23
pora, & finiti ſunt anni: & ſuſcitaſti tibi ſer
uũ nomine Dauid, & dixiſti ei ædificare ci 24
uitatẽ nominis tui, & offerre tibi in eadem
thus & oblationes. Et factum eſt hoc annis 25
multis, & deliquerunt qui habitabant ciui
tatem, in omnibus facientes ſicut fecit A- 26
dam & oẽs generationes eius, vtebantur e-
nim & ipſi corde maligno. Et tradidiſti ci- 27
uitatẽ tuam in manibus inimicorum tuorũ.
Iere.10.d.25 Nunquid meliora faciunt, qui habitabant 28
Babylonẽ? Et propter hoc dominabitur Sion?
Factum eſt cum veniſſem huc, & vidiſſem 29
impietates quarũ non eſt numerus: & delin D
quentes multos vidit anima mea hoc triceſi
mo anno, & exceſſit cor meũ: quoniam vidi 30
quomodo ſuſtines eos peccantes, & pepercisti
impie agentibus, & perdidiſti populũ tuum,
& cõſeruaſti inimicos tuos, et no ſignificaſti.
Nihil memini quomodo debeat derelinqui 31
via hæc. Nũquid meliora facit Babylon quã
Siõ? aut alia gẽs cognouit te præter Iſrael? 32
aut quæ tribus crediderũt teſtamentis tuis,
ſicut Iacob? Quarũ merces nõ comparuit, 33
neque labor fructificauit. Pertranſiens enim
pertranſiui in gentibus, & vidi abundantes
eas, & non memorantes mandatorum tuo-
34 rum. Nunc ergo pondera in ſtatera noſtras
iniquitates, & eorum qui habitant in ſecu-
lo, & non inuenietur nomen tuum niſi in
35 Iſrael. Aut quando non peccauerunt in con
ſpectu tuo, qui habitant terrã? aut quæ gens
36 ſic obſeruauit mandata tua? Hos quidem
per nomina inuenies ſeruaſſe mandata tua,
gentes autem non inuenies.

CAP. IIII.

1 ET reſpondit ad me angelus qui miſſus eſt
2 ad me, cui nomen Vriel, & dixit mihi,
A Excedens exceſſit cor tuum in ſeculo hoc, &
3 comprehendere cogitas viam Altiſſimi. Et
dixi, Ita Domine meus. Et reſpondit mihi,
& dixit, Tres vias miſſus ſum oſtendere ti-
bi, & tres ſimilitudines proponere coram te.
4 de quibus mihi ſi renunciaueris vnam ex
his, & ego tibi demonſtrabo viam quã deſi-
deras videre, & docebo te, vnde ſit cor ma-
5 lignum. Et dixi, Loquere Domine meus.
Et dixit ad me, Vade, pondera mihi ignis
pondus, aut menſura mihi flatum vẽti, aut
6 reuoca mihi diem quæ præteriit. Et reſpon
di, & dixi, Quis natorum poterit facere, vt
7 me interroges de his? Et dixit ad me: Si
eſſem interrogans te, dicens, Quantæ habi-
tationes ſunt in corde maris, aut quantæ ve
næ ſunt in principio abyſſi, aut quãtæ venæ
ſunt ſuper firmamentum, aut qui ſunt exi-
8 tus paradiſi: diceres mihi fortaſſis, in abyſ-
ſum non deſcendi, neque in infernum ad-
9 huc, neq; in cælum vnquam aſcendi. Nunc
autẽ non interrogaui te niſi de igne, & ven
to, & die per quem tranſiſti, & a quibus ſe-
parari non potes: & non reſpondiſti mihi de
10 eis. Et dixit mihi, Tu quæ tua ſunt, te-
11 cum coadoleſcentia, non potes cognoſcere: &
quomodo poterit vas tuum capere Altiſſimi
viam, & iam exterius corrupto ſeculo intel-
ligere corruptionem euidẽtem in facie mea?
12 Et dixi illi, Melius erat nos non eſſe,
quam adhuc viuentes viuere in impietati-
bus, & pati, & non intelligere de qua re.
13 Et reſpondit ad me, & dixit, Proficiſcens Iud.9.b.8.
B profectus ſum ad ſyluam lignorum campi, & 2 Pa.25.c.18
14 cogitauerunt cogitationem, & dixerunt, Ve
nite & eamus, & faciamus ad mare bellũ,
vt recedat coram nobis, & faciamus nobis
15 alias ſyluas. Et ſimiliter fluctus maris &
ipſi cogitauerunt cogitationem, & dixerunt,
Venite aſcendẽtes, debellemus ſyluas campi,
vt & ibi conſummemus nobiſmetipſis aliam
16 regionẽ. Et factus eſt cogitatus ſyluæ in va
num, venit enim ignis, & conſumpſit eam.
17 Similiter & cogitatus fluctuũ maris, ſtetit
18 enim arena, & prohibuit eos. Si enim eſſes
iudex horũ, quem inciperes iuſtificare, aut
19 quem condemnare? Et reſpondi, & dixi,

Vtique vanam cogitationem cogitauerunt.
terra enim data eſt ſylua, & mari locus por-
tare fluctus ſuos. ¶ Et reſpondit ad me, & di 20
xit, Bene tu iudicaſti, & quare non iudica-
ſti tibimetipſi? ¶ Quemadmodum enim terra 21
ſylua data eſt, & mare fluctibus ſuis: ſic qui
ſuper terram inhabitant, quæ ſunt ſuper ter
ram intelligere ſolummodo poſſunt: & qui
ſuper cælos, quæ ſuper altitudinem cælorum.
¶ Et reſpondi & dixi, Deprecor te domine, vt 22
mihi detur ſenſus intelligendi. ¶ non enim 23
volui interrogare de ſuperioribus tuis, ſed
de his quæ pertranſeunt per nos quotidie.
propter quid Iſraël datus in opprobriũ gen-
tibus, quem dilexiſti populum, datus eſt tri-
bubus impiis, & lex patrum noſtrorũ in in-
teritũ deducta eſt, & diſpoſitiones ſcriptæ
nuſquam ſunt: ¶ & pertranſiuimus de ſecu- 24
lo, vt locuſtæ, & vita noſtra ſtupor & pauor. C
& nec digni ſumus miſericordiam conſequi.
¶ Sed quid faciet nomini ſuo quod inuocatũ 25
eſt ſuper nos? & de his interrogaui. ¶ Et re- 26
ſpondit ad me, & dixit, Si fueris plurimum
ſcrutatus, frequenter miraberis: quoniam
feſtinans feſtinat ſeculũ pertranſire, ¶ & nõ 27
capit portare quæ in futuris tẽporibus iuſtis
r. promiſſa ſunt: quoniam plenum iniuſtitia
eſt ſeculum hoc & infirmitatibus. ¶ De qui- 28
bus autem interrogas, dicam: ſeminatum e-
nim eſt malum, & necdum venit deſtructio
ipſius. ¶ Si ergo non inuerſum fuerit quod 29
ſeminatum eſt, & diſceſſerit locus vbi ſemi-
natum eſt malũ, non veniet vbi ſeminatum
eſt bonũ. ¶ Quoniã granum ſeminis mali ſe- 30
minatũ eſt in corde Adam ab initio, & quan
tum impietatis generauit vſque nunc, & ge-
nerat vſque cùm veniat area? ¶ Aeſtima aũt 31
apud te granum mali ſeminis, quantũ fru-
ctum impietatis generauit: ¶ quando ſecatæ 32
fuerint ſpicæ, quarũ non eſt numerus, quàm
magnam areã incipient facere? ¶ Et reſpon- 33
*Quo 2. di, & dixi, *Quomodo, & quãdo hæc? Quare
modici & mali anni noſtri? ¶ Et reſpõdit ad 34
me, & dixit mihi, Non feſtines tu ſuper Al
tiſſimũ, Tu enim feſtinas inaniter eſſe ſuper
ipſum, nã exceſſus tuus multus. ¶ Nonne de 35
his interrogauerunt animæ iuſtorũ in prom-
ptuariis ſuis, dicentes, vſquequo ſpero ſic? &
quãdo veniet fructus areæ mercedis noſtræ?
¶ Et reſpondit ad ea Ieremiel archãgelus, & 36
dixit, Quãdo impletus fuerit numerus ſemi
num in vobis, quoniam in ſtatera pondera-
uit ſeculum, ¶ & menſura menſurauit tem- 37
pora, & numero numerauit tempora, & non
commouit, nec excitauit vſquedum implea-
tur prædicta menſura. ¶ Et reſpõdi, & dixi, 38
O dominator Domine, ſed & nos omnes ple D
ni ſumus impietate. ¶ Et ne forte propter 39
nos non impleatur iuſtorũ area, propter pec
cata inhabitantiũ ſuper terram. ¶ Et reſpon 40
dit ad me, & dixit, Vade & interroga præ-
gnantem, ſiquando impleuerit nouẽ menſes
ſuos, adhuc poterit matrix eius retinere par
41 tum in ſemetipſa? ¶ Et dixi, Non poteſt Do-
mine, & dixit ad me, In inferno promptua-
42 ria animarũ matrici aſſimilata ſunt. ¶ quẽ-
admodum enim illa feſtinat quæ parit effu-
gere neceſſitatem partus: ſic & hæc feſtinat
43 reddere ea quæ commendata ſunt. ¶ Ab ini-
tio tibi demonſtrabitur de his quæ cõcupiſcis
44 videre. ¶ Et reſpondi, & dixi, Si inueni gra-
tiam ante oculos tuos, & ſi poſſibile eſt, & ſi
45 idoneus ſum, ¶ demonſtra mihi, ſi pluſquam
præteritum ſit habet venire, aut plura per-
46 tranſierũt ſuprà quàm futurum eſt. ¶ Quid
pertranſiuit, ſcio: quid autem futurum ſit,
47 ignoro. ¶ Et dixit ad me, Sta ſuper dexteram
partem, & demonſtrabo tibi interpretationẽ
48 ſimilitudinis ¶ Et ſteti, & vidi: & ecce for-
nax ardens tranſiit coram me, & factum eſt
cùm tranſiret flamma, vidi: & ecce ſupera-
49 uit fumus. ¶ Poſt hæc tranſiit coram me nu-
bes plena aqua: & immiſit pluuiam impetu
multam. & cùm tranſiſſet impetus pluuiæ,
50 ſuperauerunt in ea guttæ. ¶ Et dixit ad me,
Cogita tibi, ſicut creſcit pluuia amplius quã
gutta, & ignis quàm fumus? ſic ſuperabun-
dauit quæ tranſiuit menſura. Superaue-
51 runt autem guttæ, & fumus: ¶ & oraui, &
dixi, Putas viuo vſque in diebus illis? vel
52 quid erit in diebus illis? ¶ Reſpondit ad me,
& dixit, De ſignis, de quibus me interrogas,
ex parte poſſum tibi dicere: de vita autem
tua non ſum miſſus dicere tibi, ſed neſcio.

## CAP. V.

1 DE ſignis autem: ecce dies venient: in
A quibus apprehendentur qui inhabitãt
terram in cenſu multo: & abſcondetur veri
2 tatis via, & ſterilis erit à fide regio: ¶ et mul
tiplicabitur iniuſtitia ſuper hanc quam ipſe
3 tu vides, & ſuper quã audiſti olim: ¶ & erit
impoſitio veſtigio quam nunc vides regnare
4 regionem, & videbunt eam deſertam. ¶ Si
autẽ tibi dederit Altiſſimus viuere, videbis
poſt tertiam tubam, & relucceſcet ſubitò ſol
5 noctu, & luna ter in die, ¶ & de ligno ſan-
guis ſtillabit, & lapis dabit vocẽ ſuam, & po
6 puli cõmouebuntur: ¶ & regnabit, quem non
ſperant qui inhabitãt ſuper terram, & vola
7 tilia commigrationem facient: ¶ & mare So-
domiticum piſces reiiciet, & dabit vocem no
ctu, quam non nouerant multi. omnes au-
8 tem audient vocem eius, ¶ & chaos fiet per
loca multa, & ignis frequẽter remittetur, &
beſtiæ agreſtes tranſmigrabunt, & mulieres
9 mẽſtruatæ parient monſtra, ¶ & in dulcibus
aquis ſalſæ inuenientur, et amici oẽs ſemet-
ipſos expugnabũt: & abſcõdetur tũc ſenſus,
& intellectus ſeparabitur in promptuarium
10 ſuum: ¶ & quæretur à multis, & non inue-
nietur: & multiplicabitur iniuſtitia, & in-
11 continentia ſuper terram. ¶ Et interrogabit
regio

regio proximam ſuam, & dicet, Nũquid per
te pertranſiit iuſtitia iuſtum faciẽs? Et hoc B
negabit. ¶Et erit in illo tẽpore, & ſperabunt 12
homines, & non impetrabunt: laborabũt, &
non dirigentur viæ eorũ. ¶Hæc ſigna dicere 13
tibi permiſſum eſt mihi: & ſi oraueris iterũ
& ploraueris, ſicut & nunc, & ieiunaueris
ſeptem diebus, audies iterato horũ maiora.
¶Et euigilaui, & corpus meum horruit val- 14
de, & anima mea laborauit vt deficeret: ¶& 15
tenuit me qui venit angelus, qui loqueba-
tur in me, & confortauit me, & ſtatuit me
ſuper pedes. ¶Et factum eſt in nocte ſecũda, 16
& venit ad me Salathiel dux populi, & di-
xit mihi, Vbi eras? & quare vultus tuus tri-
ſtis? ¶An neſcis, quoniã tibi creditus eſt Iſ- 17
raël in regione transmigrationis eorũ? ¶Ex- 18
urge ergo & guſta panẽ, & non derelinquas
nos, ſicut paſtor gregẽ ſuum in manibus lu-
porum malignorum. ¶Et dixi ei, Vade à me, 19
& nõ appropies ad me. Et audiuit, vt dixi:
& receßit à me. ¶Et ego ieiunaui diebus ſe- 20
ptem vlulãs & plorans, ſicut mihi manda-
uit Vriel angelus. ¶Et factũ eſt poſt dies ſe- 21
ptẽ, & iterũ cogitationes cordis mei moleſtæ
erant mihi valde, ¶& reſumpſit anima mea 22
ſpiritum intellectus. & iterum cœpi loqui co-
ram Altißimo ſermones. ¶& dixi Domina- 23
tor Domine ex omni ſylua terræ, & omnibus
arboribus eius, elegiſti vineam vnicam. ¶Et 24
ex omni terra orbis, elegiſti tibi foueam v-
nam: & ex omnibus floribus orbis elegiſti ti-
bi lilium vnum: ¶& ex omnibus abyßis ma- 25
ris, repleſti tibi riuum vnũ: & ex omnibus
ædificatis ciuitatibus, ſanctificaſti tibimet-
ipſi Sion: ¶& ex omnibus creatis volatili- 26
bus, nominaſti tibi columbam vnam: & ex
omnibus plaſmatis pecoribus, prouidiſti tibi
ouem vnam: ¶& ex omnibus multiplicatis 27
populis, acquiſiuiſti tibi populum vnum: &
ab omnibus probatam legem donaſti huic,
quem deſideraſti populo. ¶Et nunc Domine, 28
vt quid tradidiſti vnum pluribus? Et præ-
paraſti ſuper vnã radicem alias, & diſper-
didiſti vnicum tuũ in multis: ¶& conculca- 29
uerunt eum, qui contradicebant ſponſionibus
tuis, quiq; tuis teſtamentis non credebant. C
¶Et ſi odiens odiſti populum tuum, tuis ma- 30
nibus debet caſtigari. ¶Et factum eſt cùm lo- 31
quens eſſem ſermones, & miſſus eſt angelus
ad me, qui ante venerat ad me præterita no-
cte, ¶& dixit mihi, Audi me, & inſtruã te: 32
& intende mihi, & adijciã coram te. ¶Et di- 33
xi, Loquere Domine meus. Et dixit ad me,
Valde tu in exceſſu mentis factus es pro Iſ-
raël: an plus dilexiſti eum, quàm qui eum
fecit? ¶Et dixi ad eum, Non Domine, ſed do- 34
lens locutus ſum. Torquent enim me renes
mei per omnem horã, quærentem apprehen-
dere ſemitam Altißimi, & inueſtigare partẽ
iudicij eius. ¶Et dixit ad me, Non potes. Et 35
dixi, Quare Domine? Ad quid naſcebar, aut
quare non fiebat matrix matris meæ mihi
ſepulchrum, vt non viderem laborẽ Iacob, &
36 defatigationem generis Iſraël? ¶Et dixit ad
me, Numera mihi quæ necdum venerunt, &
collige mihi diſperſas guttas, & reuirida
37 mihi aridos flores, ¶& aperi mihi clauſa
promptuaria, & produc mihi incluſos in eis
flatus, demonſtra mihi vocis imaginem, &
tunc oſtendam tibi laborem quem rogas vi-
38 dere. ¶Et dixi, Dominator Domine, quis e-
nim eſt qui poteſt hæc ſcire, niſi qui cum ho-
39 minibus habitationem non habet? ¶Ego au-
tem inſipiens: & quomodo potero dicere de
40 his, quibus me interrogaſti? ¶Et dixit ad
me, Quomodo non potes facere vnum de his
quæ dicta ſunt: ſic non poteris inuenire
iudicium meum, aut in fine charitatem,
41 quam populo promiſi. ¶Et dixi, Sed ecce Do-
D mine tu prope es his qui in finem ſunt: &
quid facient qui ante me fuerunt, aut nos,
42 aut hi qui poſt nos? ¶Et dixit ad me, Coronæ
aßimilabo iudicium meum. Sicut non nouiſ-
ſimorum tarditas, ſic nec priorum velocitas.
43 ¶Et reſpondi, & dixi, Nec poteras facere eos
qui facti ſunt, & qui ſunt, & qui futuri
ſunt, in vnum, vt celerius iudicium tuum
44 oſtendas? ¶Et reſpondit ad me, & dixit, Nõ
poteſt feſtinare creatura ſuper creatorem,
nec ſuſtinere ſeculum eos qui in eo creandi
45 ſunt, in vnum. ¶Et dixi, Quomodo dixiſti
ſeruo tuo, quoniam viuificans viuificaſti à
te creatam creaturam in vnum, & ſuſtine-
bat creatura: poterit & nunc portare præ-
46 ſentes in vnum. ¶Et dixit ad me, Interroga
matricem mulieris, & dices ad eam, Et ſi pa-
ris, quare per tempus? Roga ergo eam, vt det
47 decem in vnum. ¶Et dixi, Non vtique po-
48 terit: ſed ſecundum tempus. ¶Et dixit ad
me, Et ego dedi matricem terræ his qui ſe-
49 minati ſunt ſuper eam per tempus. ¶Quem-
admodum enim infans non parit ea, quæ
ſenum ſunt: ſic ego diſpoſui à me creatum ſe-
50 culum. ¶Et interrogaui, & dixi, Cùm iam
dederis mihi viam, loquar coram te: nũ ma-
ter noſtra de qua dixiſti mihi: adhuc iuue-
51 nis eſt: iam ſenectuti appropinquat. ¶Et re-
ſpondit ad me, & dixit, Interroga eam quæ
52 parit, & dicet tibi. ¶Dices enim ei, Quare
quos peperiſti, nunc non ſunt ſimiles his qui
53 ante te, ſed minores ſtatura? ¶Et dicet tibi
& ipſa. Alij ſunt qui in iuuentute virtutis
nati ſunt: & alij qui ſub tempore ſenectutis,
54 deficiente matrice ſunt nati. ¶Cõſidera ergo
& tu, quoniam minori ſtatura eſtis præ his
55 qui ante vos: ¶& qui poſt vos, minori quàm
vos, quaſi iam ſeneſcentes creatura, & for-
titudinem iuuentutis prætereuntes. Et di-
xi, Rogo Domine, ſi inueni gratiam ante o-
culos tuos, demonſtra ſeruo tuo, per quem
viſites creaturam tuam.

## CAP. VI.

ET dixit ad me, Initio terreni orbis & 1
antequam ſtarent exitus ſeculi, & an- A
tequam ſpirarent conuentiones ventorum,
¶ & antequam ſonarent voces tonitruũ, & 2
antequam ſplenderent nitores coruſcatio-
num, & antequam confirmarentur funda-
menta paradiſi, ¶ & antequam viderentur 3
decori flores, & antequam confirmarentur
mota virtutes, & antequã colligerentur in-
numerabiles militia angelorum, ¶ & ante- 4
quã extollerentur altitudines aeris, & an-
tequã nominarentur menſura firmamento-
rum, & antequam æſtuarent camini in Sion,
¶ & antequã inueſtigarentur præſentes an- 5
ni, & antequam abalienarentur eorum qui
nunc peccant adinuentiones, & conſignati
eſſent, qui fidem theſaurizauerunt: ¶ tunc 6
cogitaui, & facta ſunt per me ſolum, & non
per alium: & finis per me, & non per aliũ.
¶ Et reſpõdi, & dixi, Quæ erit ſeparatio tem 7
porũ? aut quando prioris finis, & ſequentis
initium? ¶ Et dixit ad me, Ab Abrahã vſque 8
ad Iſaac, quãdo nati ſunt ab eo Iacob & E-
ſau, manus Iacob tenebat ab initio calcaneũ
Eſau. ¶ finis enim huius ſeculi Eſau, & prin 9
cipiũ ſequentis Iacob. ¶ Hominis manus in- 10
ter calcaneũ & manum. Aliud noli quærere
Eſdra. ¶ Et reſpondi, & dixi, O dominator 11
Domine, ſi inueni gratiã ante oculos tuos,
¶ ere ut demonſtres ſeruo tuo finem ſignorũ 12
tuorum, quorum partem mihi demonſtraſti
nocte præcedenti. ¶ Et reſpondit, & dixit ad 13
me, Surge ſuper pedes tuos, & audi vocem
pleniſſimam ſonitus. ¶ Et erit ſicut cõmotio, 14
nec commouebitur locus, in quo ſtes ſuper eũ.
¶ Ideo cùm loquitur, tu non expaueas, quo- 15
niam de fine verbum & fundamentum ter
ræ intelligitur, ¶ quoniam de ipſis ſermo tre- 16
miſcit & commouetur, ſcit enim quoniã fi- B
nem eorum oportet commutari. ¶ Et factum 17
eſt, cùm audiſſem, ſurrexi ſuper pedes meos,
& audiui: & ecce vox loquens, & ſonus eius
ſicut ſonus aquarum multarum, ¶ & dixit, 18
Ecce dies veniunt, & erit quando appropin
quare incipiam, vt viſitem habitantes in
terra, ¶ & quando inquirere incipiam ab eis 19
qui iniuſte nocuerũt iniuſtitia ſua, & quan
do ſuppleta fuerit humilitas Sion. ¶ & cùm 20
ſuperſignabitur ſeculum quod incipiet per-
tranſire, hæc ſigna faciam, Libri aperientur
ante faciem firmamenti, & omnes videbunt
ſimul, ¶ & anniculi infantes loquentur vo- 21
cibus ſuis, & prægnantes immaturos parient
infantes trium & quatuor menſium, & vi-
uent & ſuſcitabuntur. ¶ Et ſubitò appare- 22
bunt ſeminata loca non ſeminata, & plena
promptuaria ſubitò inuenientur vacua: ¶ & 23
tuba canet cum ſono: quam cùm omnes au-
dierint, ſubitò expaueſcent. ¶ Et erit in illo 24
tempore, debellabunt amici amicos vt ini-
mici, & expaueſcet terra cum his: & venæ
fontium ſtabunt, & non decurrent in horis
25 tribus: ¶ & erit, omnis qui derelictus fuerit
ex omnibus iſtis quibus prædixi tibi, ipſe ſal
uabitur, et videbit ſalutare meum, & finem
26 ſeculi veſtri. ¶ Et videbunt qui recepti ſunt
homines, qui mortẽ non guſtauerunt à na-
tiuitate ſua, & mutabitur cor inhabitantiũ,
27 & conuertetur in ſenſum aliũ. ¶ Delebitur
28 enim malũ, & extinguetur dolus. ¶ Florebit
autẽ fides, & vincetur corruptela, & oſten-
detur veritas quæ ſine fructu fuit diebus
29 tãtis. ¶ Et factum eſt, cùm loqueretur mihi,
& ecce paulatim intuebar ſuper eum ante
30 quam ſtabam, ¶ & dixit ad me hæc, Veni ti-
31 bi oſtendere tempus venturæ noctis. ¶ Si ergo
iterum rogaueris, & iterum ieiunaueris
ſeptem diebus, iterum tibi renuntiabo horũ
32 maiora per diem quam audiuit. ¶ Audita eſt
C enim vox tua apud Altiſſimum. ¶ Vidit e-
nim fortis dilectionem tuam, & prouidit pu
dicitiam, quam à iuuentute tua habuiſti:
33 ¶ & propter hoc miſit me demonſtrare tibi
hæc omnia, & dicere tibi, Confide, & noli ti
34 mere, ¶ & noli feſtinare cum prioribus tem-
poribus cogitare vana, vt non properes à no
35 uiſſimis temporibus. ¶ Et factũ eſt poſt hæc,
& fleui iterum: & similiter ieiunaui ſeptem
diebus vt suppleam tres hebdomadas, quæ
36 dicta ſunt mihi. ¶ Et factũ eſt in octaua no
cte, & cor meũ turbabatur iterato in me, &
37 cœpi loqui corã Altiſſimo. ¶ Inflammabatur
enim ſpiritus meus valde, & anima mea an
38 xiabatur. ¶ & dixi, O Domine, loquens lo-
cutus es ab initio creaturæ in primo die di-
cens, Fiat cœlum & terra. & tuum verbum
39 opus perfectũ. ¶ Et erat tunc ſpiritus, & te-
nebræ circunferebantur, & ſilentium, ſonus
40 vocis hominis nondũ erat abs te. ¶ Tunc di-
xiſti de theſauris tuis proferri lumen lumi-
41 noſum, quo appareret opus tuum. ¶ Et die
ſecundo creaſti ſpiritũ firmamenti, & impe-
raſti ei vt diuideret & diuiſionẽ faceret in-
ter aquas, vt pars quædã ſurſum recederet,
42 pars vero deorſum maneret. ¶ Et tertia die
imperaſti aquis cõgregari in ſeptima parte
terræ: ſex vero partes ſiccaſti & conſeruaſti,
vt ex his ſint corã te miniſtrãtia ſeminata
43 à Deo, & culta. ¶ Verbũ enim tuũ proceſſit,
44 & opus ſtatim fiebat. ¶ Proceſſit enim ſubitò
fructus multitudinis immenſus, & concu-
piſcentia guſtus multiformes, & flores colo-
re immutabili, & odores odoramenti inueſti
45 gabilis. & die tertia hæc facta ſunt. ¶ Quar
D ta autem die imperaſti fieri ſolis ſplendorẽ,
46 lunæ lumen, ſtellarũ diſpoſitionem: ¶ & im-
peraſti eis, vt deſeruirent futuro plaſmato
47 homini. ¶ Quinta autem die dixiſti ſeptimæ
parti, vbi erat aqua cõgregata, vt procrearet
animalia & volatilia & piſces: & ita fiebat
48 ¶ aqua muta, & ſine anima quæ dei nutu
iube-

ſubebãtur, animalia faciebat, vt ex hoc mi-
rabilia tua nationes enarrent. ¶ Et tũc con- 49
ſeruaſti duas animas: nomẽ vni vocaſti He-
noch, & nomen ſecundæ vocaſti Leuiathan,
¶ & ſeparaſti ea ab alterutro. Non enim po- 50
terat ſeptima pars, vbi erat aqua cõgregata
capere ea. ¶ Et dediſti Henoch vnã partem, 51
quæ ſiccata eſt tertio die, vt habitet in ea
vbi ſunt montes mille. ¶ Leuiathan autẽ de- 52
diſti ſeptimam partẽ humidam, & ſeruaſti
eam, vt fiat in deuorationem quibus vis, &
quando vis. ¶ Sexto autem die imperaſti ter 53
ræ, vt crearet coram te iumenta, & beſtias,
& reptilia: ¶ & ſuper his Adam quem con- 54
ſtituiſti ducem ſuper omnibus factis quæ fe
ciſti, & ex eo educimur nos omnes, quemq;
elegiſti populum. ¶ Hæc autem omnia dixi 55
coram te Domine, quia propter nos creaſti
ſeculum. ¶ Reſiduas autem gentes ab Adam 56
natas dixiſti eas nil eſſe, & quoniam ſalẽuæ
aßimilatæ ſunt, & quaſi ſtillicidium de va
ſe ſimilaſti abundantiam eorum. ¶ Et nunc 57
Domine ecce, iſtæ gentes quæ in nihilum de-
putatæ ſunt, cœperunt dominari noſtri, &
deuorare. ¶ nos autem populus tuus quem vo 58
caſti primogenitum vnigenitũ æmulatorem
tuum, traditi ſumus in manibus eorum.
¶ & ſi propter nos creatum eſt ſeculum, qua- 59
re non hæreditatem poßidemus cum ſeculo?
Vſquequo hæc.

CAP. VII.

ET factum eſt cùm finiſſem loqui verba 1
hæc, miſſus eſt ad me angelus qui miſſus A
fuerat ad me primis noctibus, ¶ & dixit ad 2
me, Surge Eſdra, & audi ſermones quos ve
ni loqui ad te. ¶ Et dixi, Loquere Deus me- 3
us. Et dixit ad me, Mare poſitum eſt in ſpa-
tioſo loco, vt eſſet altum & immenſum: ¶ e- 4
rit autem ei introitus in anguſto loco poſi-
tus, vt eſſet ſimilis fluminibus. ¶ Quis enim 5
volens voluerit ingredi mare, & videre eũ,
vel dominari eius: ſi non tranſierit angu-
ſtum, in latitudinem quomodo venire pote-
rit? ¶ Item aliud, Ciuitas eſt ædificata & 6
poſita in loco campeſtri, eſt autem plena om-
nium bonorum, ¶ introitus eius anguſtus & 7
in præcipiti poſitus, vt eſſet a dextris quidẽ
ignis, a ſiniſtris aqua alta: ¶ ſemita autem 8
eſt vna ſola inter eos poſita, hoc eſt, inter i-
gnem & aquam, vt non capiat ſemita, niſi
ſolummodo veſtigium hominis. ¶ Si autẽ da- 9
bitur ciuitas homini in hæreditatem, ſi nun
quam antepoſitum periculum pertranſierit,
quomodo accipiet hæreditatem ſuam? ¶ Et di 10
xi, Sic Domine. Et dixit ad me, Sic eſt: &
Iſrael pars. ¶ Propter eos enim feci ſeculum, 11
& quando tranſgreſſus eſt Adam cõſtitutio-
nes meas, iudicatum eſt quod factũ eſt. ¶ Et 12
facti ſunt introitus huius ſeculi anguſti, &
dolentes & laborioſi: pauci autẽ & mali, &
periculorũ pleni: & labore magnopere fulti.

13 ¶ nam maioris ſeculi introitus ſpatioſi & ſe-
curi, & facientes immortalitatis fructum.
14 ¶ Si ergo ingredientes non fuerint ingreßi
qui viuunt, anguſta & vana hæc: non pote-
15 runt excipere quæ ſunt repoſita. ¶ Nunc ergo
quare tu cõturbaris, cùm ſis corruptibilis? &
16 quid moueris tu, cùm ſis mortalis? ¶ Et qua-
re non accepiſti in corde tuo quod eſt futu-
17 rum, ſed quod in præſenti? ¶ Reſpondi & di-
xi, Dominator Domine, ecce diſpoſuiſti lege
tua, quoniam iuſti hæreditabunt hæc, impij
18 autem peribunt. ¶ Iuſti autem ferent angu-
ſta, ſperantes ſpatioſa, qui enim impie geſ-
ſerunt, & anguſta paßi ſunt, & ſpatioſa nõ
19 videbunt. ¶ Et dixit ad me, Non eſt iudex
B ſuper Deum, neque intelligens ſuper Altiſ-
20 ſimum. ¶ Pereũt enim multi præſentes, quia
21 negligitur quæ antepoſita eſt Dei lex. ¶ Man
dans enim mãdauit Deus veniẽtibus, quan
do venerunt, quid facientes viuerent, et quid
22 obſeruantes nõ punirentur. ¶ Hi autem non
ſunt perſuaſi, & contradixerunt ei, & cõſti-
23 tuerunt ſibi cogitamen vanitatis, ¶ & pro-
poſuerunt ſibi circumuentiones delictorũ, &
ſuperdixerunt Altißimo non eſſe; & vias e-
24 ius non cognouerunt: ¶ & legẽ eius ſprene-
runt, & ſponſiones eius abnegauerunt, & in
legitimis eius fidem non habuerunt, & ope-
25 ra eius non perfecerunt. ¶ propter hoc Eſdra
26 vacua vacuis, & plena plenis. ¶ Ecce tẽpus
veniet, & erit quando venient ſigna quæ
prædixi tibi, & apparebit ſponſa, & appare-
ſcens oſtendetur quæ nunc ſubducitur terra:
27 ¶ & omnis qui liberatus eſt de prædictis ma
28 lis, ipſe videbit mirabilia mea. ¶ Reuelabi-
tur enim filius meus IESVS cum his qui
cum eo ſunt, & iocundabuntur qui relicti
29 ſunt in annis quadringentis. ¶ Et erit poſt
annos hos, & morietur filius meus CHRI
STVS, & omnes qui ſpiramentum habent
30 homines: ¶ & conuertetur ſeculum in anti-
quum ſilentium diebus ſeptẽ, ſicut in prio-
ribus iudicijs, ita vt nemo derelinquatur.
31 ¶ Et erit poſt dies ſeptẽ, & excitabitur quod
nondum vigilat ſeculum, & morietur cor-
32 ruptum: ¶ & terra reddet quæ in ea dor-
miunt, & puluis qui in eo ſilentio habitãt,
& promptuaria reddent quæ eis commen-
33 data ſunt animæ. ¶ Et reuelabitur Altißi-
mus ſuper ſedem iudicij, & pertranſibunt mi
34 ſeria, & longanimitas congregabitur. ¶ Iu-
diciũ autem ſolum remanebit, veritas ſta-
35 bit, & fides conualeſcet. ¶ & opus ſubſeque-
tur, & merces oſtendetur, & iuſtitiæ vigi-
labunt, & iniuſtitiæ non dominabuntur. Ge.18.c.23.
36 ¶ Et dixi, Primus Abraham propter Sodomi- Ex.32.c.11.
C tas orauit, & Moyſes pro patribus qui in 2.re.24.c.17
37 deſerto peccauerunt, ¶ & qui poſt eum pro Iſ 2.Pa.6.c.14.
38 rael in diebus Achaz, & Samuelis, ¶ & Da- 4.Re.1?.d.28
uid pro confractione, & Salomon pro eis qui & 18.d.25.
39 venerũt in ſanctificationem. ¶ Et Elias pro- 4.Re.19.c.15

his qui pluuiam acceperūt, & pro mortuo vt
vineret, ¶ & Ezechias pro populo in diebus 40
Sennacherib, & multi pro multis. ¶ Si ergo 41
modo quando corruptibile increuit, & iniu-
ſtitia multiplicata eſt, & orauerunt iuſti pro
impijs: quare & nunc ſic non erit? ¶ Et re- 42
ſpondit ad me, & dixit, Præſens ſeculum nō
eſt finis. gloria in eo frequſus manet: propter
hos orauerunt pro inualidis. ¶ Dies enim iu- 43
dicij erit finis temporis huius, & initiū tem
poris futuræ immortalitatis, in quo tranſi-
uit corruptela. ¶ ſoluta eſt intemperantia, 44
abſciſſa eſt incredulitas: creuit autem iuſti-
tia, orta eſt veritas. ¶ tunc enim nemo pote 45
rit ſaluare eum qui perijt, neque demergere
qui vicit. Et reſpondi, ¶ & dixi, Hic eſt ſer- 46
mo meus primus & nouiſſimus, quoniam
melius erat nō dare terram Adam, vel cum
iam dediſſet, coercere eum vt non peccaret.
¶ Quid enim prodeſt hominibus in præſenti 47
viuere in triſtitia, & mortuos ſperare pu-
Rom. 5.a.2. nitionem? ¶ O tu quid feciſti Adam? Si enim 48
tu peccaſti, non eſt factus ſolius tuus caſus,
ſed & noſter qui ex te aduenimus. ¶ Quid 49
enim prodeſt nobis ſi promiſſum eſt nobis im
mortale tempus: nos autem mortalia opera
egimus? ¶ Et quoniā prædicta eſt nobis per- 50
ennis ſpes, nos vero peſſimi vani facti ſu-
mus. ¶ Et quoniam repoſita ſunt nobis ha- 51
bitacula ſanitatis & ſecuritatis: nos vero
male conuerſati ſumus. ¶ Et quoniā repoſita 52
eſt gloria Altiſſimi protegere eos qui tarde
conuerſati ſunt: nos autem peſſimis vijs am
bulauimus. ¶ Et quoniam oſtendetur para- 53
diſus, cuius fructus incorruptus perſeuerat,
in quo eſt ſecuritas & medela: ¶ nos vero nō 54
ingrediemur. in ingratis enim locis conuer-
ſati ſumus. ¶ Et quoniam ſuper ſtellas ful- 55
gebunt facies eorum qui abſtinentiā habue-
runt: noſtra autem facies ſuper tenebras ni D
græ. ¶ non enim cogitauimus viuentes quan 56
do iniquitatē faciebamus, quod incipiemus
poſt mortem pati. ¶ Et reſpōdit, & dixit, Hoc 57
eſt cogitamentum certaminis quod certabit
qui ſuper terram natus eſt homo, ¶ vt ſi vi- 58
ctus fuerit, patiatur quod dixiſti: ſi autem
vicerit, recipiet quod dico: ¶ quoniam hæc eſt 59
vita quam Moyſes dixit cum viueret, ad po
De.30.d.19. pulum, dicens, Elige tibi vitam, vt viuas.
¶ Non crediderunt autem ei, ſed nec poſt eum 60
prophetis: ſed nec mihi qui locutus ſum ad
eos. ¶ quoniam nō eſſet triſtitia in perditio- 61
nem eorum, ſicut futurum eſt gaudium ſuper
eos, quibus perſuaſa eſt ſalus. ¶ Et reſpondi, 62
& dixi, Scio Domine, quoniam vocatus eſt
Altiſſimus miſericors in eo, quòd miſerea-
tur his qui nondum in ſeculo aduenerunt,
¶ & quod miſeretur illis qui conuerſionem 63
faciunt in lege eius: ¶ & lōganimis eſt, quo- 64
niam longanimitatem præſtat his qui pec-
cauerunt quaſi ſuis operibus: ¶ & munificus 65
eſt, quoniam quidē donare vult pro exigen-
66 tijs: ¶ & multa miſericordia, quoniam mul-
tiplicat magis miſericordias his qui præſen-
tes ſunt, & qui præterierunt, & qui futurī
67 ſunt. ¶ Si enim non multiplicauerit miſeri-
cordias ſuas: non viuificabitur ſeculum cum
68 his qui inhæreditabant in eo. ¶ Et donat:
quoniam ſi non donauerit de bonitate ſua,
vt alleuentur hi qui iniquitatem fecerunt,
de ſuis iniquitatibus non poterit decies mil
69 leſima pars viuificari hominum. ¶ Et iudex
ſi non ignouerit his qui curati ſunt verbo e-
ius, & deleuerit multitudinem contentio-
num: non fortaſſis derelinquerentur in in-
numerabili multitudine, niſi pauci valde.

CAP. VIII.

1 ET reſpondit ad me, & dixit, Hoc ſeculum
A fecit altiſſimus propter multos, futurum
2 autem propter paucos. ¶ Dicam autem coram
te ſimilitudinem Eſdra. Quomodo autem
interrogabis terram, & dicet tibi, quoniam
dabit terram multam magis vnde fiat fi-
ctile, paruum autem puluerem vnde aurum
3 fit: ſic & actus præſentis ſeculi. ¶ Multi qui-
dem creati ſunt, pauci autem ſaluabuntur.
4 ¶ Et reſpondi, & dixi, Abſorbe ergo anima
5 ſenſum, & deuora quod ſapit. ¶ conueniſti
enim obaudire, & prophetare "volens. Nec "volet 3.
enim tibi datum eſt ſpatium, niſi ſolummo-
6 do viuere. ¶ O Domine, ſi non permittes ſer
uo tuo, vt oremus corā te, & des nobis ſemen
cordi, & ſenſui culturā, vnde fructus fiat,
vnde viuere poſſit omnis corruptus, qui por
7 tabit locum hominis? ¶ Solus enim es, & v-
na plaſmatio nos ſumus manuum tuarum,
8 ſicut locutus es: ¶ & quomodo nunc in matri-
ce plaſmatum eſt corpus, & præſtas mēbra:
conſeruatur in igne & aqua tua creatio: &
nouem menſibus patitur tua plaſmatio tuā
9 creaturam quæ in ea creata eſt: ¶ ipſum autē
quod ſeruat, & quod ſeruatur, vtraque ſer-
uabuntur: ſeruataque quandoque iterum red-
10 dit matrix, quæ in ea creuerunt. ¶ Imperaſti
enim ex ipſis membris, hoc eſt mamillis præ-
11 bere lac fructui mamillarum, ¶ vt nutriatur
id quod plaſmatum eſt vſque in tempus ali-
quod, & poſtea diſponas eum tua miſericor-
12 dia. ¶ Enutriſti eum tua iuſtitia, & erudi-
ſti eum in lege tua, & corripuiſti eū tuo in-
13 tellectu: ¶ & mortificabis eum, vt tuā crea-
turam: & viuificabis eum, vt opus tuum.
14 ¶ Si ergo perdideris eum qui tātis laboribus
B plaſmatus eſt: tuo iuſſu facile eſt ordinari,
15 vt & id quod fiebat, ſeruaretur. ¶ Et nunc
Domine dicā, de omni homine tu magis ſcis:
16 de populo autem tuo, ob quē doleo: ¶ Et de hæ
reditate tua, propter quā lugeo: & propter Iſ
raël, propter quem triſtis ſum: & de Iacob,
17 propter quem doleo: ¶ ideo incipiā orare corā
te pro me, & pro eis: quoniam video lapſus
18 noſtros qui inhabitamus terram. ¶ Sed au-
diuī

diui celeritatem iudicis qui futurus eſt. ¶ I- 19
deo audi vocem meam & intellige ſermo-
nem meum, & loquar coram te. ¶ Initium 20
verborum Eſdra priuſquam aſſumeretur,
& dixi: Domine, qui inhabitas ſeculum, cu
ius oculi eleuati in ſuperna & aere: ¶ & cu- 21
ius thronus inaſtimabilis, & gloria incom-
prehenſibilis: cui aſtat exercitus angelorum
cum tremore, ¶ quorum ſeruatio in vento & 22
igni conuertitur: cuius verbum verum, &
dicta perſeuerantia: ¶ cuius iuſsio fortis, & 23
diſpoſitio terribilis: cuius aſpectus areſacit
abyſſos, & indignatio tabeſcere facit mõtes,
& veritas teſtificatur: ¶ exaudi orationem 24
ſerui tui, & auribus percipe precationem fi-
gmenti tui. ¶ Dum enim viuo, loquar: & dũ 25
ſapio, reſpondebo: ¶ nec reſpicias populi tui 26
delicta, ſed qui tibi in veritate ſeruiunt.
¶ Nec intendas impia gentium ſtudia, ſed 27
qui tua teſtimonia cum doloribus cuſtodie-
runt. ¶ Nec cogites qua in cõſpectu tuo falsè 28
conuerſati ſunt, ſed memorare qui ex volun
tate tua timorem cognouerunt. ¶ Neque vo- 29
lueris perdere, qui pecudum mores habue-
runt: ſed reſpicias eos qui legem tuam ſplen-
dide docuerunt. ¶ Nec indignêris eis qui be- 30
ſtijs peiores iudicati ſunt: ſed diligas eos qui C
ſemper in tua iuſtitia confidunt, & gloria.
¶ Quoniam nos & patres noſtri talibus mor 31
bis languemus: tu autem propter nos pecca-
tores miſericors vocaberis. ¶ Si enim deſide- 32
raueris ut noſtri miſerearis, tunc miſericors
vocaberis, nobis autem non habentibus ope-
ra iuſtitia. ¶ Iuſti enim, quibus ſunt opera 33
multa repoſita, ex proprijs operibus recipiẽt
mercedẽ. ¶ Quid eſt enim homo, ut ei indi- 34
gueris: aut genus corruptibile, ut ita ama-
3.Re.8.c.46 rus ſis de ipſo? ¶ In veritate enim nemo de 35
2.Pa.6.f.36. genitis eſt qui non impiè geſsit, & de confi-
tentibus qui non deliquit. ¶ In hoc enim 36
annuntiabitur iuſtitia tua, & bonitas tua
Domine, cùm miſertus fueris eis qui non
habent ſubſtantiam bonorum operum. ¶ Et 37
reſpondit ad me, & dixit, Rectè locutus es
aliqua: & iuxta ſermones tuos, ſic & fiet.
¶ quoniam non verè cogitabo ſuper plaſma 38
eorum qui peccauerunt ante mortem, ante
Gen.4.c.4. iudicium, ante perditionem: ¶ ſed iucunda- 39
bor ſuper iuſtorum figmentum, & memo-
rabor peregrinationis quoque, & ſaluatio-
nis & mercedis receptionis. ¶ Quomodo er- 40
Mat.13.a.4. go locutus ſum, ſic & eſt. ¶ Sicut enim agri- 41
& 20.b.16. cola ſerit ſuper terram ſemina multa, &
plantationes multitudinis plantat, ſed non
in tempore omnia qua ſeminata ſunt, ſal-
uantur, ſed nec omnia qua plantata ſunt,
radicabunt: ſic & qui in ſeculo ſeminati
ſunt, non omnes ſaluabuntur. ¶ Et reſpon- 42
di, & dixi. Si inueni gratiam loquar.
¶ Quomodo ſemen agricola ſi non aſcenderit 43
aut non acceperit pluuiam tuam in tempo-
re, aut ſi corruptum fuerit multitudine plu-
44 uia, ¶ ſic perit: & ſimiliter homo qui mani-
bus tuis plaſmatus eſt, & tu ei imago no-
minatus: quoniam ſimilatus es ei, propter
quem omnia plaſmaſti, & ſimilaſti ſemini
45 agricola. ¶ Non iraſceris ſuper nos, ſed parce
populo tuo, & miſerere hareditati tua. Tu
46 autem creatura tua miſereris. ¶ Et reſpon-
D dit ad me, & dixit. Qua ſunt praſentia
47 praſentibus, & qua futura futuris? ¶ Mul-
tum enim tibi reſtat, ut poſsis diligere meã
creaturam ſuper me: tibi autem frequenter
& ipſi proximaui, iniuſtis autem nunquã.
48 ¶ Sed & in hoc mirabilis es coram Altiſsi-
49 mo, ¶ quoniam humiliaſti te ſicut decet te:
& non iudicaſti te, ut inter iuſtos pluri-
50 mum glorificeris. ¶ Propter quod miſeria
multa, & miſerabiles efficientur eis qui ha-
bitant ſeculum in nouiſsimis: quia in mul-
51 ta ſuperbia ambulauerunt. ¶ Tu autem pro
te intellige, & de ſimilibus tuis inquire glo-
52 riam. ¶ Vobis enim apertus eſt paradiſus,
plantata eſt arbor vita, praparatum eſt fu-
turum tempus, praparata eſt abundantia,
adificata eſt ciuitas, probata eſt requies, per-
53 fecta eſt bonitas & perfecta ſapientia. ¶ Ra-
dix mali ſignata eſt à vobis: infirmitas &
tinea à vobis abſconſa eſt: & in infernum
54 fugit corruptio in obliuione. ¶ Tranſierunt
dolores, & oſtenſus eſt in fine theſaurus im-
55 mortalitatis. ¶ Noli ergo adijcere inquirendo
56 de multitudine eorũ qui pereunt. ¶ Nam &
ipſi accipientes libertatẽ, ſpreuerunt Altiſ-
ſimum, & legem eius contempſerunt, et vias
57 eius dereliquerunt. ¶ Adhuc autem iuſtos e- Pſal. 13.a.2. & 52.a.2.
58 ius conculcauerunt, ¶ & dixerũt in corde ſuo
non eſſe Deum: & quidem ſcientes quoniam
59 moriuntur. ¶ Sicut enim vos ſuſcipient qua
pradicta ſunt: ſic eos ſitis & cruciatus, qua
praparata ſunt. non enim voluit hominem
60 diſperdi. ¶ Sed & ipſi qui creati ſunt, coin-
quinauerunt nomen eius qui fecit eos: &
ingrati fuerunt ei qui praparauit eis vitã.
61 ¶ Quapropter iudicium meum modo appro-
62 pinquat. ¶ Qua non omnibus demonſtraui,
niſi tibi, & tibi ſimilibus paucis. Et reſpon-
63 di, & dixi, ¶ Ecce nunc Domine demonſtra-
ſti mihi multitudinem ſignorum, qua inci-
pies facere in nouiſsimis: ſed non demonſtra-
ſti mihi quo tempore.

CAP. IX.

1 ET reſpõdit ad me, & dixit, Metiens me-
A tire tempus in ſemetipſo: & erit cum
videris, quãdo tranſierit pars quadã ſigno-
2 rum qua pradicta ſunt, ¶ tũc intelliges quo-
niam ipſum eſt tẽpus in quo incipiet Altiſ-
ſimus viſitare ſeculũ quod ab eo factum eſt.
3 ¶ Et quando videbitur in ſeculo motio loco-
4 rum, & populorum turbatio, ¶ tunc intelli-
ges quoniam de his erat Altiſsimus locutus
5 à diebus qui fuerũt ante te ab initio. ¶ Sicut

enim omne quod factum eſt in ſeculo ini-
tium habet, pariter & conſummationem, &
conſummatio eſt manifeſta: ¶ ſic & Altiſſi- 6
mi tempora initia habẽt manifeſta in pro-
digijs & virtutibus & conſummationes in
actu & in ſignis. ¶ Et erit, omnis qui ſaluus 7
factus fuerit, & qui poterit effugere per ope
ra ſua & per fidem in qua credidiſtis, ¶ re- 8
linquetur de prædictis periculis, & videbit
ſalutare meum in terra mea, & in finibus
meis, quoniam ſanctificaui me a ſeculo. ¶ Et 9
tunc miſerebuntur qui nũc abuſi ſunt vias
meas, & in tormentis commorabuntur hi
qui eas proiecerunt in contemptu. ¶ Qui e- 10
nim cognouerunt me, viuentes beneficia con
ſecuti: ¶ & qui faſtidierunt legem meam, 11
cùm adhuc erant habentes libertatem, ¶ & 12
cùm adhuc eſſet eis apertus pœnitentiæ lo-
cus non intellexerunt, ſed ſpreuerunt: hos o-
portet poſt mortem in cruciamento cogno-
ſcere. ¶ Tu ergo noli adhuc curioſus eſſe, quo- 13
modo impij cruciabuntur: ſed inquire quo-
modo iuſti ſaluabuntur, & quorum ſecu- B
lum, & propter quos ſeculum, & quando.
¶ Et reſpondi. & dixi: ¶ Olim locutus ſum, 14
& nunc dico, & poſtea dicam: quoniam plu 15
res ſunt qui pereunt, quàm qui ſaluabun-
Mat.10.b.6. tur: ¶ ſicut multiplicantur fluctus ſuper gut- 16
tam. Et reſpondit ad me, & dixit: ¶ Qualis 17
ager, talia & ſemina: & quales flores, tales
& tinctura, & qualis operator, talis & crea
tio: & qualis agricola, talis cultura: quo-
niam tempus erat ſeculi. ¶ Et nunc cùm eſ- 18
ſem parans eis his qui nũc ſunt: antequam
fieret ſeculum, in quo habitarent: & nemo
mihi contradixit. ¶ tunc enim quiſque, & 19
*creatus. nunc* creator in mundo hoc parato, & meſ-
ſe indeficienti, & lege inueſtigabili corru-
pti ſunt mores eorum. ¶ Et conſideraui ſecu- 20
lum, & ecce erat periculum propter cogita-
tiones quæ in eo aduenerunt. ¶ Et vidi, & 21
peperci ei valde: & ſeruaui mihi acinum de
botro, & plantationem de tribu multa. ¶ Pe- 22
reat ergo multitudo quæ ſine cauſa nata eſt,
& ſeruetur acinus meus, & planta mea:
quia cum multo labore perfeci. ¶ Tu autem 23
ſi adhuc intromittas ſeptem dies alios, ſed
non ieiunabis in eis: ¶ Ibis in campum flo- 24
rum, vbi domus non eſt ædificata, & man-
ducabis ſolummodo de floribus campi, & car
nem non guſtabis, & vinum non bibes, ſed
ſolummodo flores: ¶ deprecare Altiſſimũ ſine 25
intermiſſione, & veniam, & loquar tecum. C
¶ Et profectus ſum ſicut dixit mihi in cam- 26
pum qui vocatur Ardath, & ſedi ibi in flo-
ribus. Et de herbis agri manducaui, & fa-
cta eſt eſca earum mihi in ſaturitatem.
¶ Et factum eſt poſt dies ſeptem, & ego di- 27
ſcumbebam ſupra fœnum, & cor meum ite-
rum turbabatur ſicut ante. ¶ Et apertum eſt 28
os meum, & inchoaui dicere cora Altiſſimo,

29 & dixi. ¶ O Domine, te nobis oſtẽdens oſten Exo.19.b.9
ſus es patribus noſtris in deſerto, quod non & 24.a.1.
calcatur, & infructuoſo quando erant exeun Deu.4.b.12
30 tes de Aegypto: & dicens dixiſti. ¶ Tu Iſrael
audi me, & ſemẽ Iacob intende ſermonibus
31 meis. ¶ Ecce enim ego ſemino in vobis legem
meam, & faciet in vobis fructum, & glori-
32 ficabimini in eo per ſeculum. ¶ Nam patres
noſtri accipientes legem, non ſeruauerunt, &
legitima mea non cuſtodierunt, & factus eſt
fructus legis nõ parens: nec enim poterat,
33 quoniam tuus erat. ¶ Nam qui acceperunt, Exo.32.f.28
perierunt, non cuſtodientes quod in eis ſe-
34 minatum fuerat. ¶ Et ecce, conſuetudo eſt,
vt cùm acceperit terra ſemen, vel nauem
mare, vel vas aliquod eſcam vel potũ: cùm
fuerit exterminatum id, in quo ſeminatum
35 eſt, vel in quod miſſum eſt: ¶ ſimul id quod
ſeminatum vel miſſum eſt, vel quæ ſuſcepta
D ſunt, exterminantur, & ſuſcepta iam non
manent apud nos: ſed nobis ſic non factum
36 eſt. ¶ Nos quidem qui legem accepimus pec-
cantes periuimus, & cor noſtrum quod ſuſcẽ
37 pit eam. ¶ Nam lex non perijt, ſed permanſit
38 in ſuo labore. ¶ Et cùm loquerer hæc in cor-
de meo, reſpexi oculis meis, & vidi mulie-
rem in dextera parte, & ecce hæc lugebat, &
plorabat cum voce magna, & animo dole-
bat valde, & veſtimenta eius diſciſſa, &
39 cinis ſuper caput eius. ¶ Et dimiſi cogitatus
in quibus eram cogitans, & conuerſus ſum
40 ad eam. & dixi ei, ¶ Vt quid fles? & quid do
41 les animo? Et dixit ad me. ¶ Dimitte me
Domine meus, vt deflcam me, & adijciam
dolorem: quoniam valde amaro ſum animo,
42 & humiliata ſum valde. ¶ Et dixi ei, Quid
43 paſſa es? dic mihi. Et dixit ad me. ¶ Sterilis
fui ego famula tua, & non peperi, habens
44 maritum annis triginta. ¶ Ego enim per ſin
gulas horas, & per ſingulos dies, & annos
hos triginta deprecor Altiſſimum nocte ac
45 die. ¶ Et factum eſt, poſt triginta annos ex-
audiuit me Deus ancillam tuam, & vidit
humilitatem meam, & attendit tribulatio-
ni meæ, & dedit mihi filium: & iucundata
ſum ſuper eum valde ego, & vir meus, &
omnes ciues mei, & honorificabamus valde
46 Fortem. ¶ Et nutriui eum cum labore multo.
47 ¶ Et factum eſt cùm creuiſſet, & veniſſet
accipere vxorem, feci diem epuli.

CAP. X.

1 ET factum eſt, cùm introiſſet filius meus
A in thalamo ſuo, cecidit, & mortuus eſt.
2 ¶ & euertimus omnes lumina, & ſurrexerũt
oẽs ciues mei ad conſolandum me, & quieui
3 vſq; in alium diem vſq; nocte. ¶ Et factum
eſt, cùm omnes quieuiſſent vt me conſola-
rẽtur vt quieſcerem: & ſurrexi nocte, & fu
4 gi: & veni ſicut vides in hoc campo: ¶ & co-
gito iam non reuerti in ciuitatem, ſed hic
conſiſtere: & neque manducare, neq; bibere,
ſed

ſed ſine intermiſſione lugere, & ieiunare
vſque dum moriar. ? Et dereliqui ſermones 5
in quibus eram, & reſpondi cum iracundia
ad eam, & dixi, ? Stulta ſuper omnes mulie- 6
res, non vides luctum noſtrum, & quæ nobis
contingunt? ? Quoniam Sion mater noſtra 7
omni triſtitia contriſtatur, & humilitate
humiliata eſt, & luget validiſſime. ? Et nũc 8
quoniam omnes lugemus, & triſtes ſumus:
quoniam omnes contriſtati ſumus, tu autem
contriſtaris in vno filio? ? Interroga enim 9
terram, & dicet tibi: quoniam hæc eſt, quæ
debeat lugere caſum tantorum ſuper eam
germinantium. ? Et ex ipſa ab initio omnes 10
nati & alij venient: & ecce, pene omnes in
perditionem ambulant, & exterminium fit
multitudo eorum. ? Et quis ergo debet lu- 11
gere magis, niſi hæc quæ tam magnam mul-
titudinem perdidit, quàm tu, quæ pro vno
doles? Si autem dices mihi, ? Quoniam nõ eſt 12
planctus meus ſimilis terræ: quoniam fru-
ctum ventris mei perdidi, quem cum mœro-
ribus peperi, & cum doloribus genui. ? terra 13
autem ſecundum viam terræ, abijtque in ea
multitudo præſens, quo modo euênit: & ego
tibi dico, ? ſicut tu cum labore peperiſti, ſic & 14
terra dat fructum ſuum homini ab initio ei
qui fecit eam. ? Nunc ergo retine apud te- 15
metipſam dolorem tuum, & fortiter fer quæ
tibi contigerunt caſus. ? Si enim iuſtifica- 16
ueris terminum Dei, & conſilium ſuum re- B
cipies in tempore, & in talibus collaudabe-
ris: ? ingredere ergo in ciuitatem ad virum 17
tuum. Et dixit ad me, ? Non faciam, neque 18
ingrediar ciuitatẽ, ſed hic moriar. ? Et ap- 19
poſui adhuc loqui ad eam, & dixi, ? Noli fa- 20
cere hunc ſermonem, ſed cõſenti perſuaden-
ti. Quot enim caſus Sion? Conſolare propter
dolorem Ieruſalem. ? Vides enim quoniam 21
ſanctificatio noſtra deſerta effecta eſt, & al-
tare noſtrum demolitum eſt, & templũ no-
ſtrum deſtructum eſt, ? & pſalterium noſtrũ 22
humiliatum eſt, & hymnus conticuit, & ex-
ultatio noſtra diſſoluta eſt, & lumen cande-
labri noſtri extinctum eſt, & arca teſtamẽti
noſtri direpta eſt, & ſancta noſtra contami-
nata ſunt, & nomen quod inuocatũ eſt ſu-
per nos, pene prophanatum eſt: & liberi no-
ſtri cõtumeliam paſſi ſunt, & ſacerdotes no-
ſtri ſuccenſi ſunt, & Leuitæ noſtri in capti-
uitatem abierunt, & virgines noſtræ coin-
quinatæ ſunt, & mulieres noſtræ vim paſſæ
ſunt, & iuſti noſtri rapti ſunt, & paruuli
noſtri perditi ſunt, & iuuenes noſtri ſeruie-
runt, & fortes noſtri inualidi facti ſunt: ? & 23
quod omnium maius, ſignaculum Sion, quo-
niam reſignata eſt de gloria ſua, nam & tra-
dita eſt in manibus eorum qui nos oderũt.
? Tu ergo excute tuam triſtitiam multã, & 24
depone abs te multitudinem dolorũ, ut tibi
repropitietur Fortis, & requiem faciet tibi

25 Altiſſimus requietionem laborum. ? Et fa-
ctum eſt, cùm loquebar ad eam, facies eius
fulgebat ſubito & ſpecies, coruſcus fiebat vi-
ſus eius, vt eſſem pauens valde ad eam, &
26 cogitarẽ quid eſſet hoc. ? Et ecce, ſubito emi-
ſit ſonitum vocis magnum timore plenum,
vt commoueretur terra a mulieris ſono. &
27 vidi: ? & ecce, amplius mulier nõ compare-
C bat mihi, ſed ciuitas ædificabatur, & locus
demonſtrabatur de fundamentis magnis: &
28 timui, & clamaui voce magna, & dixi, ? Vbi — Supr. 9. a. b.
eſt Vriel angelus, qui a principio venit ad
me? quoniam ipſe me fecit venire in multi-
tudine in exceſſu mentis huius, & factus eſt
finis meus in corruptionem, & oratio mea in
29 improperiũ. ? Et cùm eſſem loquens ego hæc,
30 ecce venit ad me, & vidit me. ? & ecce eram
poſitus vt mortuus, & intellectus meus alie-
natus erat, & tenuit dexteram meam, &
confortauit me, & ſtatuit me ſuper pedes
31 meos, & dixit mihi, ? Quid tibi eſt? & qua-
re conturbatus eſt intellectus tuus, & ſenſus
cordis tui? & quare conturbaris? Et dixi;
32 ? Quoniam dereliquiſti me, & ego quidẽ feci
ſecundum ſermones tuos, & exiui in campũ
& ecce vidi, & video quod non poſſum enar-
33 rare. Et dixit ad me, ? Sta vt vir, & *com- — *commo-
34 monebo te. Et dixi, ? Loquere Domine meus — uebo 2.
tu in me, noli me derelinquere, vt non fru-
35 ſtra moriar: ? quoniam vidi quæ non ſcie-
36 bam, & audio quæ non ſcio. ? Aut nunquid
ſenſus meus fallitur, & anima mea ſom-
37 niat? ? Nunc ergo deprecor te, vt demonſtres
ſeruo tuo de exceſſu hoc. Et reſpondit ad me,
38 & dixit, ? Audi me & doceam te, & dicam
tibi de quibus times: quoniam Altiſſimus
39 reuelauit tibi myſteria multa. ? Vidit rectam
viam tuam, quoniam ſine intermiſſione cõ-
triſtabaris pro populo tuo, & valde lugebas
40 propter Sion. ? His ergo intellectus viſionis
41 quæ tibi apparuit ante paululum. ? Quam
vidiſti lugentem, inchoaſti conſolari eam.
42 ? Nunc autem iam ſpeciem mulieris non vi-
43 des, ſed apparuit tibi ciuitas ædificari: ? &
quoniam enarrabat tibi de caſu filij ſui, hæc
44 abſolutio eſt. ? Hæc mulier quam vidiſti, hæc
D eſt Sion: & quoniam dixit tibi quam &
nunc conſpicies, vt ciuitatem ædificatam:
45 ? Et quoniam dixit tibi, quia ſterilis fuit
triginta annis: propter quod erant anni ſci-
licet triginta, quando non erat in ea adhuc
46 oblatio oblata. ? Et factum eſt poſt annos
triginta, ædificauit Salomon ciuitatem, &
obtulit oblationes: tunc fuit quando peperit
47 ſterilis filium. ? Et quod tibi dixit, quoniam
nutriuit eum cum labore, hoc erat, habitatio
48 in Ieruſalem. ? Et quoniam dixit tibi, quod
filius meus veniens in ſuo thalamo mortuus
eſſet, & contigiſſet ei caſus, hoc erat, quæ
49 facta eſt ruina Ieruſalem. ? Et ecce, vidi-
ſti ſimilitudinem eius: & quoniam filium

*lugeret, inchoaſti conſolari eam: & de his*
*quæ contigerunt, hæc erant tibi aperienda.*
¶ Et *nunc videt* Altiſſimus, *quoniam ex a-* 50
*nimo contriſtatus es, & quoniam ex toto*
*corde pateris pro ea, oſtendit tibi claritatem*
*gloriæ eius, & pulchritudinem decoris eius.*
¶ Propterea *enim dixi tibi vt maneres in cã-* 51
*po vbi domus non eſt ædificata.* ¶ Sciebam 52
*enim ego, quoniam* Altiſſimus *incipiebat tibi*
*oſtendere hæc:* ¶ *propterea dixi tibi vt veni-* 53
*res in agrum vbi non eſt fundamentum æ-*
*dificij.* ¶ Nec *enim poterat opus ædificij homi-* 54
*nis ſuſtineri in loco, vbi incipiebatur* Altiſ-
*ſimi ciuitas oſtendi.* ¶ Tu *ergo noli timere,* 55
*neque expaueſcat cor tuum: ſed ingredere, &*
*vide ſplendorem & magnitudinem ædificij,*
*quantum capax eſt tibi viſus oculorum vi-*
*dere:* ¶ *& poſt hæc audies quantum capit au-* 56
*ditus aurium tuarũ audire.* ¶ Tu *enim bea-* 57
*tus es præ multis, & vocatus es apud* Altiſ-
*ſimum ſicut & pauci.* ¶ Nocte *autem quæ in* 58
*craſtinum futura eſt, manebis hîc:* ¶ *& oſten-* 59
*det tibi* Altiſſimus *eas viſiones ſupremo-*
*rum, quæ faciet* Altiſſimus *his qui habitant*
*ſuper terram à nouiſſimis diebus.* ¶ Et *dor-* 60
*miui illam noctem & aliam, ſicut dixerat*
*mihi.*

CAP. XI.

ET *vidi ſomnium, & ecce aſcendebat de* 1
*mari aquila, cui erant duodecim alæ* A
*pennarum & capita tria.* ¶ Et *vidi, & ecce* 2
*expandebat alas ſuas in omnem terram, &*
*omnes venti cæli inſufflabant in eam, &*
*colligebantur.* ¶ Et *vidi, & de pennis eius* 3
*naſcebantur contrariæ pennæ, & ipſæ fiebant*
*in pennaculis minutis & modicis.* ¶ Nam *ca-* 4
*pita eius erant quieſcentia, & dimidium*
*caput erat maius aliorum capitum, ſed ipſa*
*quieſcebat cum eis.* ¶ Et *vidi, & ecce aquila* 5
*volauit in pennis ſuis, & regnauit ſuper*
*terram, & ſuper eos qui habitant in ea.*
¶ Et *vidi, quoniam ſubiecta erant ei omnia* 6
*ſub cælo, & nemo illi contradicebat, neque*
*vnus de creatura quæ eſt ſuper terram.* ¶ Et 7
*vidi, & ecce ſurrexit aquila ſuper vngues*
*ſuos, & miſit vocem pennis ſuis, dicens,*
¶ Nolite *omnes ſimul vigilare, dormite v-* 8
*nuſquiſque in loco ſuo, & per tempus vigi-*
*late.* ¶ Capita *autem in nouiſſimo ſeruentur.* 9
¶ Et *vidi, & ecce vox non exibat de capiti-* 10
*bus eius, ſed de medietate corporis eius.* ¶ Et 11
*numeraui contrarias pennas eius, & ecce*
*ipſæ erant octo.* ¶ Et *vidi, & ecce à dextera* 12
*parte ſurrexit vna penna, & regnauit ſu-*
*per omnem terram.* ¶ Et *factum eſt cùm re-* 13
*gnaret, venit ei finis, & non apparuit locus*
*eius: & ſequens exurrexit, & regnabat. ipſa*
*multum tenuit tempus* ¶ Et *factum eſt cùm* 14
*regnaret, & veniebat finis eius, vt non ap-* B
*pareret ſicut prior.* ¶ Et *ecce, vox emiſſa eſt* 15
*illi, dicens,* ¶ Audi *tu quæ tanto tempore te-* 16
*nuiſti terram. hæc annuntio tibi antequam*
17 *incipias non apparere.* ¶ Nemo *poſt te tene-*
*bit tempus tuum, ſed nec dimidium eius.*
18 ¶ Et *leuauit ſe tertia, & tenuit & prin-*
*cipatum ſicut & priores: & non apparuit &*
19 *ipſa.* ¶ Et *ſic contingebat omnibus alijs ſin-*
*gulatim principatum gerere, & iterum nuſ-*
20 *quam comparere.* ¶ Et *vidi, & ecce in tem-*
*pore ſequentes pennæ erigebantur à dextera*
*parte, vt tenerent & ipſæ principatum: &*
*ex his erant quæ tenebant, ſed tamen ſta-*
21 *tim non comparebant.* ¶ Nam *& aliquæ ex*
*eis erigebantur, ſed non tenebant principa-*
22 *tum.* ¶ Et *vidi poſt hæc, & ecce non compa-*
*ruerunt duodecim pennæ & duo pennacula:*
23 ¶ *& nihil ſupererat in corpore aquilæ, niſi*
*duo capita quieſcentia & ſex pennacula.*
24 ¶ Et *vidi, & ecce ſex pennaculis diuiſa ſunt*
C *duo, & manſerunt ſub capite quod eſt ad*
*dexteram partem.* Nam *quatuor manſerunt*
25 *in loco ſuo.* ¶ Et *vidi, & ecce ſubalares cogi-*
26 *tabant ſe erigere & tenere principatus.* ¶ Et
*vidi, & ecce vna erecta eſt, ſed ſtatim*
27 *non comparuit.* ¶ Et *ſecunda velocius, quàm*
28 *priores non comparuerunt.* ¶ Et *vidi, & ecce*
*duæ quæ ſuperauerunt apud ſemetipſas co-*
29 *gitabant & ipſæ regnare.* ¶ *& in eo cùm co-*
*gitarent, ecce vnum quieſcentium capitum*
*quod erat medium, euigilabat, hoc enim erat*
30 *duorum capitum maius.* ¶ Et *vidi quoniam*
31 *complecta ſunt duo capita ſecum:* ¶ *& ecce con-*
*uerſum eſt caput cum his qui cum eo erant,*
*& comedit duas ſubalares quæ cogitabant*
32 *regnare.* ¶ Hoc *autem caput perterruit*
*omnem terrã, & dominabatur in ea his qui*
*habitant terram cum labore multo, & poten-*
*tatum tenuit orbis terrarũ ſuper omnes alas*
33 *quæ fuerunt.* ¶ Et *vidi poſt hæc, & ecce me-*
*dium caput ſubitò non comparuit, & hoc ſi-*
34 *cut alæ.* ¶ Superauerunt *autem duo capita,*
*quæ & ipſa ſimiliter regnauerunt ſuper ter-*
35 *ram, & ſuper eos qui habitãt in ea.* ¶ Et *vi-*
*di, & ecce deuorauit caput à dextera parte*
36 *illud quod à læua.* ¶ Et *audiui vocẽ dicentem*
*mihi,* Conſpice *contra te, & conſidera quod*
37 *vides.* ¶ Et *vidi, & ecce ſicut leo concitatus*
D *de ſylua rugiens: & vidi quoniam emittebat*
*vocem hominis ad aquilam.* Et *dixit dicẽs,*
38 ¶ Audi *tu, & loquar ad te, & dicet* Altiſſi-
39 *mus tibi,* ¶ Nõne *tu es qui ſuperaſti de qua-*
*tuor animalibus, quæ feceram regnare in ſe-*
*culo meo, & vt per eos veniret finis tempo-*
40 *rum eorum?* ¶ Et *quartus veniens deuicit o-*
*mnia animalia quæ tranſierunt, & poten-*
*tatu tenuit ſeculum cum tremore multo, &*
*omnem orbem cum labore peſſimo, & inha-*
*bitauit tot temporibus orbem terrarum cum*
41 *dolo.* ¶ Et *iudicaſti terram non cum verita-*
42 *te.* ¶ Tribulaſti *enim manſuetos, & læſiſti*
*quieſcentes, & dilexiſti mendaces, & de-*
*ſtruxiſti habitationes eorum qui fructifica-*
*bant, & humiliaſti muros eorum qui te non*
*nocue-*

3. *recurrerunt. ¶ Et aſcendit contumelia tua* 43
*vſq; ad Altiſsimum, & ſuperbia tua ad For-*
*tem. ¶ Et reſpexit Altiſsimus ſuperba tempo-* 44
*ra, & ecce finita ſunt, & ſcelera eius comple-*
*ta ſunt. ¶ Propterea non appareas tu aquila,* 45
*& alæ tuæ horribiles, & pennacula tua peſ-*
*ſima, & capita tua maligna, & vngues tui*
*peſsimi, & omne corpus tuum vanum, ¶ vti* 46
*refrigeretur omnis terra, & reuertatur libe-*
*rata de tua vi, & ſperet iudicium & miſe-*
*ricordiam eius qui fecit eam.*

## CAP. XII.

*ET factum eſt, dum loqueretur leo verba* 1
*hæc ad aquilam: & vidi, ¶ & ecce quod* 2
*ſuperauerat caput, & nõ comparuerũt qua-* A
*tuor alæ illæ quæ ad eum tranſierunt, & ere-*
*cta ſunt vt regnarent: & erat regnũ eorum*
*exile, & tumultu plenum. ¶ Et vidi, & ecce* 3
*ipſa non apparebant, & omne corpus aquilæ*
*incendebatur, & expaueſcebat terra valde,*
*& ego à tumultu & exceſſu mẽtis, & à ma-*
*gno timore vigilaui, & dixi ſpiritui meo,*
*¶ Ecce tu præſtitiſti mihi hoc in eo, quòd* 4
*ſcrutaris vias Altiſsimi. ¶ Ecce adhuc fatiga-* 5
*tus ſum animo, & ſpiritu meo inualidus ſum*
*valde, & nec modica eſt in me virtus à mul-*
*to timore, quam expaui nocte hac. ¶ Nunc er-* 6
*go orabo Altiſsimum, vt me confortet vſq; in*
*finem. ¶ Et dixi, Dominator Domine, ſi in-* 7
*ueni gratiam ante oculos tuos, & ſi iuſtifica-*
*tus ſum apud te præ multis, & ſi certè aſcẽ-*
*dit deprecatio mea ante faciem tuam, ¶ con-* 8
*forta me, & oſtende ſeruo tuo mihi interpre-*
*tationem et diſtinctionẽ viſus horribilis hu-*
*ius, vt pleniſsimè conſoleris animam meam.*
*¶ Dignum enim me habuiſti oſtendere mihi* 9
*temporũ nouiſsima. Et dixit ad me, ¶ Hæc eſt* 10
*interpretatio viſionis huius. ¶ Aquilã quam* 11
*vidiſti aſcendentem de mari, hoc eſt regnum*
*quod viſum eſt in viſione Danieli fratri*
*tuo. ¶ Sed non eſt illi interpretatũ quoniam* 12
*ego nunc tibi interpretor. ¶ Ecce dies veniũt,* 13
*& exurget regnum ſuper terram, & erit ti-*
*mor acrior omnium regnorum quæ fuerunt*
*ante eum. ¶ Regnabunt autem in eo reges* 14
*duodecim, vnus poſt vnum. ¶ Nam ſecundus* 15
*incipiet regnare, & ipſe tenebit amplius tem-* B
*pus præ duodecim. ¶ Hæc eſt interpretatio* 16
*duodecim alarum quas vidiſti. ¶ Et quam* 17
*audiſti vocem quæ locuta eſt, non de capiti-*
*bus eius exeuntem, ſed de medio corporis e-*
*ius, ¶ hæc eſt interpretatio, quoniam poſt* 18
*tempus regni illius naſcentur contentiones*
*non modicæ, & periclitabitur vt cadat: & nõ*
*cadet tunc, ſed iterum conſtituetur in ſuum*
*initium. ¶ Et quoniam vidiſti ſubalares octo* 19
*cohærentes alis eius, ¶ hæc eſt interpretatio.* 20
*exurgent in ipſo octo reges, quorum erunt*
*tempora leuia, & anni citati, & duo quidem*
*ipſis peribunt. ¶ Appropinquante autem tẽ-* 21
*pore medio quatuor ſeruabuntur in tempore,*
*cùm incipiet appropinquare tempus eius vt*
22 *finiatur: duo verò in finem ſeruabũtur. ¶ Et*
23 *quoniã vidiſti tria capita quieſcentia, ¶ hæc*
*eſt interpretatio: in nouiſsimis eius ſuſcita-*
*bit Altiſsimus tria regna, & reuocabit in ea*
24 *multa, & dominabuntur terrã, ¶ & qui ha-*
*bitant in ea, cum labore multo ſuper omnes*
*qui fuerunt ante hos. propter hoc ipſi vocati*
25 *ſunt capita aquilæ. ¶ Iſti enim erunt qui re-*
*capitulabunt impietates eius, & qui perfi-*
26 *cient nouiſsima eius. ¶ Et quoniam vidiſti*
*caput maius non apparens, hæc eſt interpre-*
*tatio eius. quoniam vnus ex eis ſuper le-*
C *ctum ſuum morietur, & tamen cum tormen-*
27 *tis. ¶ Nam duo qui perſeuerauerint, gladius*
28 *eos comedet. ¶ Vnius enim gladius comedet*
*qui cum eo: ſed tamẽ hic gladio in nouiſsimis*
29 *cadet. ¶ Et quoniam vidiſti duas ſubalares*
*traijcientes ſuper caput quod eſt in dextera*
30 *parte, ¶ hæc eſt interpretatio. hi ſunt quos*
*conſeruauit Altiſsimus in finem ſuum, hoc eſt*
31 *regnum exile, & turbationis plenum. ¶ Sicut*
*vidiſti & leonem, quem vidiſti de ſylua eui-*
*gilantem & rugientem, & loquentem ad a-*
*quilam, & arguentẽ eam, & iniuſtitias ip-*
*ſius per omnes ſermones eius ſicut audiſti:*
32 *¶ hic eſt ventus quem ſeruauit Altiſsimus in*
*finem ad eos, & impietates ipſorum: & ar-*
*guet illos, & incutiet coram ipſis diſcerptio-*
33 *nes eorum. ¶ Statuet enim eos in iudicio vi-*
*uos: & erit, cùm arguerit eos, tunc corripiet*
34 *eos. ¶ Nam reſiduum populum meum libera-*
*bit cum miſeria, qui ſaluati ſunt ſuper fines*
*meos, & iucundabit eos quoaduſque veniet*
*finis dies iudicij, de quo locutus ſum tibi*
35 *ab initio. ¶ Hoc ſomnium quod vidiſti,*
36 *& hæ interpretationes. ¶ Tu ergo ſolus di-*
37 *gnus fuiſti ſcire Altiſsimi ſecretũ hoc. ¶ Scri-*
*be ergo omnia iſta in libro quæ vidiſti, &*
38 *pone ea in loco abſcondito: ¶ & docebis ea*
*ſapientes de populo tuo, quorum corda ſcis*
39 *poſſe capere, & ſeruare ſecreta hæc. ¶ Tu au-*
*tem adhuc ſuſtine hic alios dies ſeptem, vt*
*tibi oſtendatur quicquid viſum fuerit Al-*
40 *tiſsimo oſtẽdere tibi. ¶ Et profectus eſt à me.*
*Et factum eſt, cùm audiſſet omnis populus*
*quoniam pertranſierunt ſeptem dies, & ego*
*non fuiſſem reuerſus in ciuitatem, & con-*
*gregauit ſe omnis à minimo vſq; ad maxi-*
*mum: & venit ad me, & dixerunt mihi di-*
41 *centes, ¶ Quid peccauimus tibi, & quid in-*
D *iuſtè egimus in te, quoniam derelinquens*
42 *nos ſediſti in loco hoc? ¶ Tu enim nobis ſu-*
*peres ſolus ex omnibus populis, ſicut bo-*
*trus de vinea, & ſicut lucerna in loco ob-*
*ſcuro, & ſicut portus & nauis ſaluata à tem-*
43 *peſtate. ¶ Aut non ſufficiunt nobis mala quæ*
44 *contingunt? ¶ Si ergo tu nos dereliqueris,*
*quanto nobis erat melius ſi eſſemus ſuccenſi*
45 *& nos cum incendio Sion? ¶ Nec enim nos*
*ſumus meliores eorum qui ibi mortui ſunt.*

Et

*Et plorauerunt voce magna. Et reſpondi ad*
*eos, & dixi, ¶Confide Iſrael, & noli triſtari* 46
*tu domus Iacob. ¶ Eſt enim memoria veſtri* 47
*coram Altiſsimo, & Fortis nō eſt oblitus ve-*
*ſtri in tentatione. ¶ Ego enim non dereliqui* 48
*vos, neque exceſsi à vobis: ſed veni in hunc*
*locum vt deprecarer pro deſolatione Sion,*
*vt quærerem miſericordiam pro humilitate*
*ſanctificationis veſtræ. ¶ Et nunc ite vnuſ-* 49
*quiſque veſtrum in domū ſuam, & ego ve-*
*niam ad vos poſt dies iſtos. ¶ Et profectus* 50
*eſt populus, ſicut dixi ei, in ciuitatem: ¶ ego* 51
*autem ſedi in campo ſeptem diebus, ſicut*
*mihi mandauit: & manducabam de floribus*
*ſolummodo agri, de herbis facta eſt eſca mi-*
*hi in diebus illis.*

## CAP. XIII.

*ET factum eſt poſt dies ſeptem, & ſom-* 1
*niaui ſomnium nocte. ¶ Et ecce de mari* 2
*ventus exurgebat, vt conturbaret omnes flu-* A
*ctus eius. ¶ Et vidi, & ecce conualeſcebat ille* 3
*homo cum millibus cæli: & vbi vultū ſuum*
*vertebat vt conſideraret, tremebant omnia*
*quæ ſub eo videbantur: ¶ & vbicunq; exibat* 4
*vox de ore eius, ardeſcebant omnes qui au-*
*diebant voces eius ſicut quieſcit terra quā-*
*do ſenſerit ignem. ¶ Et vidi poſt hæc, & ecce* 5
*congregabatur multitudo hominum, quorum*
*non erat numerus de quatuor ventis cæli,*
*vt debellarent hominē qui aſcēderat de ma-*
*ri. ¶ Et vidi, & ecce ſibimetipſi ſculpſerat* 6
*montem magnū, & volauit ſuper eum. ¶ Ego* 7
*autem quæſiui videre regionem vel locū vn-*
*de ſculptus eſſet mons, & nō potui. ¶ Et poſt* 8
*hæc vidi, & ecce omnes qui congregati ſunt*
*ad eum, vt expugnarēt eum, timebant val-*
*de, tamen audebant pugnare. ¶ Et ecce, vt* 9
*vidit impetum multitudinis venientis, non*
*leuauit manum ſuam, neq; phrameā tene-*
*bat, neq; aliquod vas bellicoſum niſi ſolum-*
*modo vt vidi, ¶ quoniam emiſit de ore ſuo* 10
*ſicut flatum ignis, & de labijs eius ſpiritus*
*flammæ, & de lingua eius emittebat ſcin-*
*tillas & tempeſtates, & commiſta ſunt om-*
*nia ſimul, hic flatus ignis, & ſpiritus flam-*
*mæ, & multitudo tempeſtatis: ¶ & concidit* 11
*ſuper multitudinem in impetu, quæ præpa-*
*rata erat pugnare, & ſuccendit omnes, vt*
*ſubito nihil videretur de innumerabili mul-*
*titudine, niſi ſolum modò puluis, & fumi o-*
*dor: & vidi, & extimui. ¶ Et poſt hæc vidi* 12
*ipſum hominem deſcendentem de monte, &*
*vocantem ad ſe multitudinem aliam pacifi-*
*cam, ¶ & accedebat ad eum vultus hominum* 13
*multorum quorundam gaudentiū, quorun-*
*dam triſtantium: aliqui vero alligati, aliqui*
*adducentes ex eis qui offerebantur, & ægro-*
*taui à multitudine pauoris, et expergefactus* B
*ſum, et dixi, ¶ Tu ab initio demonſtraſti ſer-* 14
*uo tuo mirabilia hæc, & dignum me habuiſti*
*vt ſuſciperes deprecationem meam: ¶ & nūc* 15
*demonſtra mihi adhuc interpretationē ſom-*
16 *nij huius. ¶ Sicut enim exiſtimo in ſenſu*
*meo, væ qui derelicti fuerunt in diebus illis:*
*& multo plus væ his qui non ſunt derelicti.*
17 *¶ Qui enim non ſunt derelicti, triſtes erant.*
18 *¶ Intelligo nunc quæ ſunt repoſita in nouiſsi-*
*mis diebus, & occurrent eis, ſed & his qui*
19 *derelicti ſunt. ¶ Propter hoc venerunt enim*
*in pericula magna, & neceſsitates multas,*
20 *ſicut oſtendunt ſomnia hæc. ¶ Attamen faci-*
*lius eſt periclitantem venire in hunc, quam*
*pertranſire, ſicut nubem a ſeculo, & nunc*
*videre quæ contingunt in nouiſsimo. Et re-*
21 *ſpondit ad me, & dixit, ¶ Et viſionis inter-*
*pretationem dicam tibi, & de quibus locutus*
22 *es, adaperiā tibi. ¶ Quoniā de his dixiſti qui*
23 *derelicti ſunt: hæc eſt interpretatio. ¶ Qui au-*
*fert periculum illo tempore, hic ſe cuſtodiuit.*
*qui in periculo inciderunt, hi ſunt qui habēt*
24 *opera & fidem ad Fortiſsimum. ¶ Scito ergo*
*quoniam magis beatificati ſunt qui dereli-*
25 *cti, ſuper eos qui mortui ſunt. ¶ Hæ inter-*
*pretationes viſionis, quia vidiſti virum a-*
26 *ſcendentem de corde maris, ¶ ipſe eſt quem*
*conſeruat Altiſsimus multis temporibus, qui*
*per ſemetipſum liberabit creaturam ſuam:*
27 *& ipſe diſponet, qui derelicti ſunt. ¶ Et quo-*
*niam vidiſti de ore eius exire, vt ſpiritum,*
28 *& ignem, & tempeſtatem: ¶ & quoniam non*
*tenebat phrameam, neq; vas bellicoſum:*
*corrupit enim impetus eius multitudinem,*
*quæ venerat expugnare eum. hæc eſt inter-*
29 *pretatio. ¶ Ecce dies veniunt, quādo incipiet*
*Altiſsimus liberare eos qui ſuper terrā ſunt:*
30 *¶ & veniet in exceſſu mentis ſuper eos qui*
31 *inhabitant terram. ¶ Et alij alios cogitabunt* Mat.24.a.7.
C *debellare: ciuitas ciuitatem, et locus locum, &*
*gens aduerſus gentem, & regnum aduerſus*
32 *regnum. ¶ Et erit, cùm fient hæc, & contin-*
*gent ſigna quæ antè oſtendi tibi, & tunc re-*
*uelabitur filius meus, quem vidiſti, vt virū*
33 *aſcendentem. ¶ Et erit quādo audierint om-*
*nes gentes vocem eius: & derelinquet vnuſ-*
*quiſq; in regione ſua bellum ſuum, quod ha-*
34 *bent ad alterutrum: ¶ & colligetur in vnum*
*multitudo innumerabilis, ſicut volentes ve-*
35 *nire, & expugnare eum. ¶ Ipſe autem ſtabit*
36 *ſuper cacumen montis Sion. ¶ Sion autem*
*veniet, & oſtendetur omnibus parata & æ-*
*dificata, ſicut vidiſti montē ſculpi ſine ma-*
37 *nibus. ¶ Ipſe autem filius meus arguet quæ*
*aduenerunt Gentes, impietates eorum has*
*quæ tempeſtatē appropinquauerunt propter*
*mala cogitamenta eorum & cruciamenta*
38 *quibus incipient cruciari: ¶ quæ aſsimilata*
*ſunt flammæ, & perdet eos ſine labore per*
39 *legē quæ igni aſsimilata eſt. ¶ Et quoniā vi-*
*diſti eum colligentem ad ſe aliam multitu-*
40 *dinē pacificam, ¶ hæ ſunt decem tribus, quæ* 4.Re.17.a.6.
*captiuæ factæ ſunt de terra ſua in diebus*
*Oſee regis, quem captiuum duxit Salma-*

*ſar rex Aſſyriorum : & tranſtulit eos trans*
*flumen, & tranſlati ſunt in terrā aliā. ¶ Ipſi* 41
*autem ſibi dederunt conſilium hoc vt dere-*
*linquerent multitudinem gentium, & pro-*
*ficiſcerentur in vlteriorem regionem, vbi*
*nunquam inhabitauit genus humanū: ¶ vel* 42
*ibi obſeruare legitima ſua, quæ non fuerant*
*ſeruantes in regione ſua. ¶ Per introitus au-* 43
*tem anguſtos fluminis Euphraten introie-* D
Exo. 14.e.21. *runt. ¶ Fecit enim eis tunc Altißimus ſigna,* 44
Ioſu. 3. d.13. *& ſtatuit venas fluminis vſqueque tranſi-*
*rent. ¶ Per eā enim regionem erat via multa* 45
*itineris, anni vnius & dimidij: nam regio*
*illa vocatur Arſareth. ¶ Tunc inhabitaue-* 46
*runt ibi vſq; in nouißimo tempore: & nunc*
*iterum cum cœperint venire, ¶ iterum Altiſ-* 47
*ſimus ſtatuet venas fluminis, vt poßint*
*tranſire : propter hoc vidiſti multitudinem*
*cum pace. ¶ Sed & qui derelicti ſunt de po-* 48
*pulo tuo, hi ſunt qui inueniuntur intra ter-*
*minum meum. ¶ Factum erit ergo, quando* 49
*incipiet perdere multitudinem earum, quæ*
*collectæ ſunt gentes, proteget eos qui ſupera-*
*uerant populum: ¶ & tunc oſtendet eis multa* 50
*plurima portenta. ¶ Et dixi ego, Dominator* 51
*Domine, hoc mihi oſtende, propter quod vidi*
*virum aſcendentem de corde maris. Et dixit*
*mihi, ¶ Sicut non potes hæc vel ſerutari, vel* 52
*ſcire quæ ſunt in profundo maris: ſic non po-*
*terit quiſq; ſuper terram videre filiū meū,*
*vel eos qui cum eo ſunt, niſi in tempore diei.*
*¶ Hæc eſt interpretatio ſomnij quod vidiſti,* 53
*& propter quod illuminatus es hic ſolus.*
*¶ Dereliquiſti enim tuā, & circa meam va-* 54
*caſti legem, & quæſiſti. ¶ Vitam enim tuam* 55
*diſpoſuiſti in ſapientia, & ſenſum tuum vo-*
*caſti matrem: ¶ & propter hoc oſtendi tibi* 56
*merces apud Altißimum. erit enim poſt alios*
*tres dies, ad te alia loquar, & exponam tibi*
*grauia & mirabilia. ¶ Et profectus ſum, &* 57
*tranſij in campum, multum glorificans &*
*laudans Altißimum de mirabilibus quæ per*
*tempus faciebat: ¶ & quoniam gubernat ip-* 58
*ſum, & quæ ſunt in temporibus illata, & ſe-*
*di ibi tribus diebus.*

CAP. XIIII.

ET *factum eſt tertio die, & ego ſedebam* 1
*ſub quercu. ¶ Et ecce, vox exiuit contra* 2
*me de rubo, & dixit, Eſdra Eſdra. Et dixi,* A
*Ecce ego Domine. Et ſurrexi ſuper pedes*
Exod. 3.a.2. *meos. Et dixit ad me, ¶ Reuelans reuelatus* 3
*ſum ſuper rubū, & locutus ſum Moyſi, quā-*
*do populus meus ſeruiebat in Aegypto, ¶ &* 4
*miſi eum, & eduxi populum meum de Aegy-*
*pto, & adduxi eum ſuper montem Sina, &*
*detinebam eum apud me diebus multis: ¶ &* 5
*enarraui ei mirabilia multa, & oſtendi ei*
*temporum ſecreta & finem: et præcepi ei, di-*
*cens, ¶ Hæc in palam facies verba, & hæc* 6
*abſcondes. ¶ Et nunc tibi dico, ¶ Signa quæ* 7
*demonſtraui, et ſomnia quæ vidiſti, & inter-* 8
*pretationes quas tu vidiſti, in corde tuo re-*
9 *pone ea: ¶ tu enim recipieris ab omnibus, cō-*
*uerteris reſiduus cum conſilio meo & cum ſi-*
*milibus tuis, vſqueque finiantur tempora.*
10 *¶ quoniam ſeculum perdidit iuuentutē ſuā,*
11 *& tempora appropinquant ſeneſcere. ¶ Duo-*
*decim enim partibus diuiſum eſt ſeculum, &*
*tranſierunt eius decima & dimidium deci-*
12 *mæ partis: ¶ ſuperſunt autem eius poſt me-*
13 *dium decimæ partis. ¶ Nunc ergo diſpone do-*
B *mum tuam, & corripe populum tuum, & cō-*
*ſolare humiles eorum, & renuntia iam cor-*
14 *ruptelæ, ¶ & dimitte abs te mortales cogita-*
*tiones, & proijce abs te pondera humana, &*
*exue te iam infirmam naturam, & repone*
*in vnam partem moleſtißima tibi cogita-*
*menta, et feſtina tranſmigrare à temporibus*
15 *his: ¶ quæ enim vidiſti nunc contigiſſe ma-* Mat. 24.a.7.
16 *la, iterum horum deteriora facient: ¶ quan-* 2.Ioh.2.c.18
*tum enim inualidum fiet ſeculum à ſene-*
*ctute, tantum multiplicabuntur ſuper inha-*
17 *bitantes mala. ¶ Prolongauit enim ſe magis*
*veritas, & appropinquauit mendacium. Iam*
*enim feſtinat venire, quam vidiſti viſionē.*
18 *¶ Et reſpondi, & dixi coram te Domine,*
19 *¶ Ecce enim ego abibo, ſicut præcepiſti mihi,*
*& corripiam præſentem populum. Qui autē*
20 *iterum nati fuerint, quis commonebit? ¶ Po-*
*ſitum eſt ergo ſeculum in tenebris, et qui in-*
21 *habitant in eo ſine lumine. ¶ Quoniam lex*
*tua incenſa eſt, propter quod nemo ſcit quæ à*
22 *te facta ſunt, vel quæ incipient opera. ¶ Si*
*enim inueni in te gratiam, immitte in me*
*ſpiritum ſanctum, & ſcribam omne quod fa-*
*ctum eſt in ſeculo ab initio, quæ erant in le-*
*ge tua ſcripta vt poßint homines inuenire*
*ſemitam: & qui voluerint viuere in nouißi-*
23 *mis, viuant. ¶ Et reſpondit ad me, & dixit,*
C *Vadens congrega populum, & dices ad eos, vt*
24 *nō quærant te diebus quadraginta. ¶ Tu au-*
*tem præpara tibi buxos multos, & accipe te-*
*cum Saream, Dabriam, Salemiam, Echanū,*
*& Aſiel, quinq; hos qui parati ſunt ad ſcri-*
25 *bendum velociter. ¶ Et venias huc, & ego*
*accendam in corde tuo lucernam intellectus,*
*quæ non extinguetur quoadusq; finiantur*
26 *quæ incipies ſcribere. ¶ Et tunc perfectis*
*quædam palam facies, quædam ſapientibus*
*abſconſe trades. in craſtinum enim hac hora*
27 *incipies ſcribere. ¶ Et profectus ſum, ſicut*
*mihi præcepit, & congregaui omnem populū,*
28 *& dixi, ¶ Audi Iſrael verba hæc. ¶ Peregri-* Gen. 47. a.4
29 *nati ſunt patres noſtri ab initio in Aegypto,* Deut. 4.a.5.
30 *& liberati ſunt inde: ¶ & acceperunt legem* & 5 a.6.
*vitæ, quam non cuſtodierunt, quam & vos* Act. 7. g.55.
31 *poſt eos tranſgreßi eſtis: ¶ & data eſt vobis*
*terra in ſortem, & terra Sion, & patres ve-*
*ſtri, & vos iniquitatem feciſtis, & non ſer-*
*uaſtis vias quas præcepit vobis Altißimus:*
32 *¶ & iuſtus iudex cùm ſit, abſtulit à vobis in*
33 *tempore quod donauerat. ¶ Et nunc vos hic*
*eſtis*

eſtis, & fratres veſtri introrſum veſtrum
ſunt. ¶ Si ergo imperaueritis ſenſui veſtro, 34
& erudieritis cor veſtrum, viui conſeruati
eritis, & poſt mortem miſericordiam conſe-
quemini. ¶ Iudicium enim poſt mortem ve- 35
niet, quando iterum reuiuiſcemus: & tunc
iuſtorum nomina parebunt, & impiorum fa- D
cta oſtendentur. ¶ Ad me igitur nemo acce- 36
dat nunc, neque requirat me vſque dies qua-
draginta. ¶ Et accepi quinque viros, ſicut 37
mandauit mihi, & profecti ſumus in cam-
pum, & manſimus ibi. ¶ Et factus ſum in 38
craſtinum, & ecce vox vocauit me dicens,
Eſdra aperi os tuum, & bibe quo te potaue-
ro. ¶ Et aperui os meum, & ecce calix plenus 39
porrigebatur mihi. Hoc erat plenum ſicut a-
qua: color autem eius vt ignis ſimilis. ¶ Et 40
accepi, & bibi: & in eo cùm bibiſſem, cor meũ
cruciabatur intellectu, & in pectus meũ in-
creſcebat ſapientia. Nam ſpiritus meus con-
ſeruabatur memoria. ¶ Et apertum eſt os 41
meum, & non eſt clauſum amplius. ¶ Altiſ- 42
ſimus dedit intellectum quinque viris, & ſcri-
pſerunt quæ dicebantur exceſſiones noctis,
quas non ſciebant. ¶ Nocte autem manduca- 43
bant panem, ego autem per diem loquebar, &
per noctem non tacebam. ¶ Scripti ſunt au- 44
tem per quadraginta dies libri ducenti qua-
tuor. ¶ Et factum eſt cum cõpleaſſent qua- 45
draginta dies, locutus eſt Altiſſimus, dicens,
Priora quæ ſcripſiſti, in palam pone, & legãt
digni & indigni: ¶ nouiſſimos autem ſeptua- 46
ginta conſeruabis, vt tradas eos ſapientibus
de populo tuo. ¶ In his enim eſt vena intel- 47
lectus, & ſapientiæ fons, & ſcientiæ flumen.
Et feci ſic.

## CAP. XV.

ECce loquere in aures plebis meæ ſermo- 1
nes prophetiæ, quos immiſero in os tuum, A
dicit Dominus: ¶ & fac vt in charta ſcriban- 2
tur, quoniã fideles & veri ſunt. ¶ Ne timeas 3
à cogitationibus aduerſum te, nec turbent te
incredulitates dicentium, ¶ Quoniam omnis 4
incredulus in incredulitate ſua morietur.
¶ Ecce ego induco, dicit Dominus, ſuper or-
bem terrarum mala, gladium, & famem, &
mortem, & interitum: ¶ propter quod ſuper- 6
pleuit iniquitas omnem terram, & adim-
pleta ſunt opera nociua illorum. ¶ Propterea 7
dicit Dominus, ¶ Iam non ſilebo de impieta- 8
tibus eorum quæ irreligioſè agunt, nec ſuſti-
nebo in his quæ inique exercent, ecce ſan-
guis innoxius & iuſtus clamat ad me, & a-
nimæ iuſtorum clamant perſeueranter.
Apo. 6. c. 10. & 19. a. 2. ¶ Vindicans vindicabo illos, dicit Dominus, 9
& accipiam omnem ſanguinem innoxium ex
illis ad me. ¶ Ecce populus meus quaſi grex 10
ad occiſionem ducitur, iam non patiar illum
habitare in terra Aegypti: ¶ ſed educam eum 11
in manu potenti & brachio excelſo, & per-
cutiam plaga ſicut prius, & corrumpam om-
12 nem terram eius. ¶ Lugebit Aegyptus, &
fundamenta eius plaga verberata, & caſti-
13 gatione quam inducet ei Deus. ¶ Lugebunt
cultores operantes terram, quoniam deficient
ſemina eorum ab vredine & grandine, & à
14 ſydere terribili. ¶ Væ ſeculo, & qui habitant
15 in eo: ¶ quia appropinquauit gladius & con-
tritio eorum, & exurget gens contra gentem
ad pugnam; & rhomphæa in manibus eorũ.
16 ¶ Erit enim inconſtabilitio hominibus, &
alij alijs inualeſcentes non curabunt regem
ſuum, & principes viæ geſtorum ſuorum in
17 potentia ſua. ¶ Concupiſcet enim homo in ci-
18 uitatem ire, & non poterit. ¶ Propter ſuper-
biam enim eorum ciuitates turbabuntur, do-
19 mus exterentur, homines metuent. ¶ Non
miſerebitur homo proximum ſuum ad irri-
B tum faciendum domos eorum in gladium, ad
diripiendas ſubſtantias eorum propter famẽ
20 panis & tribulationem multam. ¶ Ecce, ego
conuoco, dicit Deus, omnes reges terræ ad me
verendum, qui ſunt ab oriente & ab Auſtro,
ab euro, & à Libano, ad conuertendos in ſe,
21 & reddere quæ dederunt illis: ¶ ſicut faciunt
vſque hodie electis meis, ſic faciam & red-
dam in ſinus eorum, Hæc dicit Dominus
22 Deus. ¶ Non parcet dextera mea ſuper pecca-
tores, nec ceſſabit rhomphæa ſuper effunden-
tes ſanguinem innoxium ſuper terram.
23 ¶ Exijt ignis ab ira eius & deuorauit fun-
damenta terræ, & peccatores quaſi ſtramen
24 incenſum. ¶ Væ eis qui peccant, & non ob-
25 ſeruant mandata mea, dicit Dominus. ¶ non
parcam illis. Diſcedite filij à poteſtate. No-
lite contaminare ſanctificationem meam,
26 ¶ quoniam nouit Dominus omnes qui delin-
quunt in illum: propterea tradidit eos in
27 mortẽ, & in occiſionem. ¶ Iam enim venerũt
ſuper orbem terrarum mala, & manebitis in
illis. non enim liberabit vos Deus, propter
28 quod peccaſtis in eum. ¶ Ecce viſio horribilis,
29 & facies illius ab oriente. ¶ Et exient natio-
nes draconum Arabum in curribus multis,
& ſicut flatus, eorum numerus fertur ſuper
terram, vt iam timeant & trepident omnes
30 qui illos audient ¶ carmonij inſanientes in
ira, & exient vt apri de ſylua, & aduenient
de virtute magna, & conſtabunt in pugnam
cum illis, & vaſtabunt portionem terræ Aſ-
30 ſyriorum. ¶ Et poſt hæc ſuperualeſcent dra-
cones natiuitatis ſuæ memores, & conuer-
tent ſe conſpirantes in virtute magna ad
32 perſequendos eos. ¶ Iſti turbabuntur & ſile-
bunt in virtute illorum, & conuertent pedes
33 ſuos in fugam, ¶ & à territorio Aſſyriorum
ſubſeſſor obſidebit eos, & conſumet vnum ex
illis, & erit timor & tremor in exercitu illo-
34 rum, & contentio in reges ipſorum. ¶ Ecce
C nubes ab oriente, & à ſeptentrione vſque
meridianum, & facies earum horrida
de, plena ira & procella, & collident ſe

tem, ¶ & collident ſydus copioſum ſuper ter- 35
ram, & ſydus illorum, & erit ſanguis à gla-
dio vſq; ad ventrem, ¶ & fimus hominis vſ- 36
que ad ſubſtramen cameli, & erit timor &
tremor multus ſuper terram, ¶ & horrebunt 37
qui videbunt iram illam, & tremor appre-
hendet illos: & poſt hæc mouebuntur nimbi
copioſi ¶ à meridiano & ſeptentrione, & por- 38
tio alia ab occidente: ¶ & ſuperinualeſcent 39
venti ab oriente, & recludent eam, & nu-
bem quam ſuſcitauit in ira, & ſydus ad fa-
ciendam exterritationem ad orientalē ven-
tum & occidentem violabitur: ¶ & exalta- 40
buntur nubes magnæ & validæ plenæ iræ, &
ſydus, vt exterreant omnem terram, & in-
habitantes eam, & infundent ſuper omnem
locum altum & eminentem ſydus terribile,
¶ ignem & grandinem, & rhomphæas volan- 41
tes, & aquas multas, vt etiam impleantur
omnes campi, & omnes riui plenitudine a-
quarum multarum. ¶ & demolientur ciui- 42
tates, & muros, & montes, & colles, & ligna
ſyluarum, & fœnum pratorum, & frumenta
eorum. ¶ Et tranſibunt conſtantes vſq; Ba- 43
bylonem, & exterent eam: ¶ conuenient ad 44
ipſam, & circuibunt eam, & effundēt ſydus,
& omnem iram ſuper eam, & ſubibit puluis
& fumus vſq; in cælum, & omnes in circui-
tu lugebunt eam: ¶ & qui ſub ea remanſe- 45
runt, ſeruient his qui exterruerunt. ¶ Et tu 46
Aſia concors in ſpem Babylonis, & gloria per-
ſonæ eius, ¶ væ tibi miſera propter quod aſ- 47
ſimilaſti ei, & ornaſti filias tuas in fornica-
tione, ad placendum & gloriandum in ama-
toribus tuis, qui tecū cupierunt ſemper for-
nicari. ¶ Odibilem imitata es in omnibus o- 48
peribus eius, & in adinuentionibus eius: D
propterea dicit Deus, ¶ Immittam tibi mala, 49
viduitatem, paupertatem, & famem, & gla-
diū, & peſtem, ad deuaſtandas domos tuas à
violatione, & morte, & gloria virtutis tuæ.
¶ Sicut flos ſiccabitur, cùm exurget ardor qui 50
emiſſus eſt ſuper te, ¶ infirmaberis vt pau- 51
percula plagata & caſtigata à mulieribus,
vt non poſſint te ſuſcipere potentes & ama-
tores. ¶ Nunquid ego ſic zelabor te, dicit Do- 52
minus, ¶ niſi occidiſſes electos meos in om- 53
ni tempore, exaltans percuſſionem manuum,
& dicens ſuper mortem eorum, cùm inebria-
ta eſſes, ¶ Exorna ſpeciem vultus tui? ¶ Mer- 54
ces fornicationis tuæ in ſinu tuo, propter hoc 55
redditionem accipies. ¶ Sicut facies electis 56
meis, dicit Dominus: ſic faciet tibi Deus, &
tradet te in malum. ¶ Et nati tui fame in- 57
terient: & tu rhomphæa cades, & ciuitates
tuæ conterentur, & omnes tui in campo gla-
dio cadent. ¶ Et qui ſunt in montibus, fa- 58
me peribunt, & manducabunt carnes ſuas,
& ſanguinem bibent à fame panis & ſiti a-
quæ. ¶ Infœlix per maria venies, & rur- 59
ſum accipies mala. ¶ Et in tranſitu allident 60
ciuitatem *ociſam, & exterent aliquam *ecioſam,
portionem terræ tuæ, & partem gloriæ tuæ & exte-
exterminabunt, rurſum reuertentes *ad Ba- rent ſ.
61 bylonem ſubuerſam. ¶ Et demolita eris illis *conuer-
62 pro ſtipula, & ipſi erunt tibi ignis: ¶ & deuo- ſam ſ.
rabunt te, & ciuitates tuas, terram tuam
& montes tuos, omnes ſyluas tuas & lignum
63 fructiferum igni comburent. ¶ Filios tuos ca-
ptiuos ducent, & cenſum tuum in prædam
habebunt & gloriam faciei tuæ extermi-
nabunt.

## CAP. XVI.

1 VAE tibi Babylon & Aſia, væ tibi Ae-
2 gypte & Syria. ¶ Præcingite vos ſaccis
A & cilicijs, & plangite filios veſtros, & dole-
te: quoniam appropinquauit contritio ve-
3 ſtra. ¶ Immiſſus eſt vobis gladius, & quis eſt
4 qui auertat illum? ¶ Immiſſus eſt in vobis
5 ignis, & quis eſt qui extinguat illum? ¶ Im-
miſſa ſunt vobis mala, & quis eſt qui repel-
6 lat ea? ¶ Nunquid repellet aliquis leonem e-
ſurientem in ſylua, aut extinguet ignem in
7 ſtipula, mox quando cœperit ardere? ¶ Nun-
quid repellet aliquis ſagittam à ſagittario
8 forti miſſam? ¶ Dominus fortis immittit
9 mala, & quis eſt qui repellat ea? ¶ Exijt
ignis ex iracundia eius, & quis eſt qui ex-
10 tinguat eum? ¶ Coruſcabit, & quis non time-
11 bit? Tonabit, & quis non pauebit? ¶ Domi-
nus comminabitur, & quis non funditus
12 conteretur à facie ipſius? ¶ Terra tremuit &
fundamenta eius, mare fluctuat de profun-
do, & fluctus eius diſturbabuntur, & piſces
eius à facie Domini, & à gloria virtutis e-
13 ius: ¶ quoniam fortis dextera eius quæ ar-
cum tendit: ſagittæ eius acutæ quæ ab ipſo
mittuntur, nō deficient, cùm cœperint mitti
14 in fines terræ. ¶ Ecce mittuntur mala, & non
reuertentur donec veniant ſuper terram.
15 ¶ Ignis ſuccenditur, & non extinguetur, do-
16 nec cōſumat fundamenta terræ. ¶ Quemad-
modum non redit ſagitta miſſa à valido ſa-
gittario, ſic non reuertentur mala quæ miſſa
17 fuerint in terrā. ¶ Væ mihi væ mihi: quis me
18 liberabit in illis diebus? ¶ initium dolorum
& multi gemitus, initiū famis & multi in-
teritus, initiū bellorum & formidabunt po-
teſtates, initium malorum, & trepidabunt
19 omnes. ¶ In his quid faciam, cùm venerint
20 mala? ¶ Ecce fames & plaga & tribulatio &
anguſtia miſſa ſunt flagella in emendatione,
21 ¶ & in his omnibus ſe non conuertent ab
iniquitatibus ſuis, neq; flagellorum memo-
22 res erunt ſemper. ¶ Ecce, erit annona vilitas
ſuper terram, ſic vt putent ſibi eſſe directam
B pacem, & tunc germinabūt mala ſuper ter-
ram, gladius, fames, & magna confuſio.
23 ¶ A fame enim plurimi qui inhabitant ter-
ram, interient, & gladius perdet cæteros qui
24 ſuperauerūt à fame, ¶ & mortui ſicut ſterco-
ra proijcientur, & nō erit qui conſoletur eos.

Deſti-

Derelinquetur enim terra deſerta, et ciuita-
25 tes eius deyicientur. ¶ Non derelinquetur qui
26 colat terram, & qui ſeminet eam. ¶ Ligna
dabunt fructus, & quis vindemiabit illa?
27 ¶ Vua matura fiet, & quis calcabit illā? erit
28 enim locis magna deſertio. ¶ Cupiet enim ho
mo hominem videre, vel vocem eius audire.
29 ¶ Relinquentur enim de ciuitate decem, &
duo de agro qui abſconderint ſe in denſis ne-
30 moribus, & ſciſſuris petrarum: ¶ quemad-
modum derelinquuntur in oliueto & ſingu-
31 lis arboribus tres aut quatuor oliuæ, ¶ aut
ſicut in vinea vindemiata racemi relin-
quuntur ab his qui diligenter vineam ſcru-
32 tantur: ¶ ſic relinquentur in diebus illis tres
aut quatuor ab ſcrutantibus domos eorum in
33 rhomphæa. ¶ Et relinquetur terra deſerta, &
agri eius inueterabunt, & viæ eius, & om-
nes ſemitæ eius germinabunt ſpinas, eo quòd
34 non tranſient homines per eam. ¶ Lugebunt
virgines non habentes ſponſos: lugebunt mu-
lieres non habentes viros, lugebunt filiæ ea-
35 rum non habentes adiutorium. ¶ ſponſi earū
in bello conſumentur, & viri earum in fame
36 exterentur. ¶ Audite verò iſta, & cognoſcite
37 ea ſerui Domini. ¶ Ecce verbum Domini, ex-
cipite illud: ne dijs credatis de quibus dicit
38 Dominus. ¶ Ecce appropinquant mala, & nō
39 tardant. ¶ Quemadmodum prægnans cū pa-
C rit in nono menſe filiū ſuum, appropinquan-
te hora partus eius ante horas duas vel
tres, dolores circumeunt ventrē eius, & pro-
deunte infante de ventre non tardabūt vno
40 puncto: ¶ ſic non morabuntur mala ad pro-
deundum ſuper terram, & ſeculum gemet, &
41 dolores circumtenebunt illud. ¶ Audite ver-
bum, plebs mea: parate vos in pugnam, & in
42 malis ſic eſtote, quaſi aduenæ terræ. ¶ Qui
vendit, quaſi qui fugiat: & qui emit, quaſi
43 qui perditurus. ¶ Qui mercatur, quaſi qui
fructū non capiat: & qui ædificat, quaſi non
44 habitaturus. ¶ Qui ſeminat, quaſi qui non
metet: ſic & qui vineam putat, quaſi nō vin
45 demiaturus. ¶ Qui nubunt, ſic quaſi filios nō
facturi: & qui non nubunt, ſic quaſi vidui.
46 ¶ Propter quod qui laborant, ſine cauſa labo-
47 rant: ¶ Fructus enim illorū alienigenæ me-
tent, & ſubſtantiam illorum rapient, & do-
mos euertent, et filios eorū captiuabunt, quia
in captiuitate & fame generant natos ſuos.
48 ¶ Et qui negotiantur in rapina, quātum diu
exornant ciuitates & domos ſuas, et poſſeſſio-
49 nes & perſonas ſuas, ¶ tanto magis adzela-
bor eos ſuper peccata ſua, dicit Dominus.
50 ¶ Quomodo zelatur fornicaria mulierē ido-
51 neam & bonam valde, ¶ ſic zelabitur iuſti-
tia iniquitatem cùm exornat ſe, & accuſat
eam in facie, cum venerit qui defendat ex-
52 quirentem omne peccatū ſuper terrā. ¶ Pro-
ptereà nolite ſimilari ei, nec operibus eius:
53 ¶ quoniam adhuc puſillum, & tolletur ini-
quitas à terra, & iuſtitia regnabit in vos.
54 ¶ Non dicat peccator ſe nō peccaſſe: quoniam
carbones ignis cōburet ſuper caput eius qui
dicis, Non peccaui coram Domino Deo & -.3.
55 gloria ipſius. ¶ Ecce Dominus cognoſcet om- Eccl 23 c.19
nia opera hominum, & adinuentiones illorū, Exo 16.d.15
56 & cogitationes illorū, & corda illorū. ¶ Dixit Gene.1.a.6
enim, Fiat terra, & facta eſt: fiat cælum, & Pſ.146.a.4
57 factū eſt. ¶ Et in verbo illius ſtellæ fundatæ
D ſunt, & nouit numerū ſtellarum. ¶ Qui ſcru-
58 tatur abyſſum, & theſauros illarū: qui men-
59 ſus eſt mare, & conceptū eius. ¶ Qui cōcluſit
mare in medio aquarum, & ſuſpendit terrā
60 ſuper aquas verbo ſuo. ¶ Qui extendit cælū
quaſi cameram, ſuper aquas fundauit eum.
61 ¶ Qui poſuit in deſerto fontes aquarum, &
ſuper verticem montiū lacus ad emittēdum
flumina ab eminēti petra, ut *potaret terr- *portaret
62 ram. ¶ Qui finxit hominem, & poſuit cor ſuū
in medio corporis, & miſit ei ſpiritum, vitam
63 & intellectum, ¶ & ſpiramen Dei omnipo-
tentis qui fecit omnia, & ſcrutinat omnia
64 abſconſa in abſconſis terræ. ¶ Hic nouit ad-
inuentionē veſtram, & quæ cogitatis in cor-
dibus veſtris, peccantes & volentes occulta-
65 re peccata veſtra. ¶ Propter quod Dominus
ſcrutinando ſcrutinauit omnia opera veſtra,
66 & traducet vos omnes, ¶ & vos confuſi eritis
cùm proceſſerint peccata veſtra coram homi-
nibus, & iniquitates erunt, quæ accuſatores
67 ſtabunt in die illo. ¶ Quid facietis? aut quo-
modo abſcondetis peccata veſtra coram Deo
68 & angelis eius? ¶ Ecce iudex Deus, timete
eum. Deſinite à peccatis veſtris, & obliuiſ-
camini iniquitates veſtras iam agere eas in
ſempiterno, & Deus educet vos, & liberabit
69 de omni tribulatione. ¶ Ecce enim incendi-
tur ardor ſuper vos turba copioſa, & rapient
quoſdam ex vobis, & cibabunt idolis occiſos:
70 ¶ & qui conſenſerint eis, erunt illis in deri-
ſum, & in improperiū, & in conculcationem.
71 ¶ erit enim locis locus, & in vicinas ciuitates
exurrectio multa ſuper timentes Dominum.
72 ¶ Erūt quaſi inſani nemini parcentes, ad di-
ripiendum & deuaſtandum adhuc timentes
73 Dominum. ¶ quia deuaſtabunt & diripient
ſubſtantias, & de domibus ſuis eos eijcient.
74 ¶ Tunc parebit probatio electorum meorum,
75 vt aurum quod probatur ab igne. ¶ Audite
dilecti mei, dicit Dominus: Ecce adſunt dies
76 tribulationis, & de his liberabo vos. ¶ Ne ti-
meatis, nec hæſitetis, quoniam Deus dux ve-
77 ſter eſt. ¶ Et qui ſeruat mandata & præcepta
mea, dicit Dominus Deus ne præponderent
vos peccata veſtra, ne ſuperleuent ſe ini-
78 quitates veſtræ. ¶ Væ qui conſtringuntur à
peccatis ſuis, & obteguntur ab iniquitatibus
ſuis, quemadmodū ager conſtringitur à ſyl-
ua, & ſpinis tegitur ſemita eius per quam
non tranſit homo, & excluditur, & mittit
ad deuorationem ignis.

# LIBER TOBIAE.

## CAP. I.

TObias ex tribu & ciuitate Neph- 1
thali, quæ eſt in ſuperioribus Gali- A
lææ ſupra Naaſſon poſt viam quæ
ducit ad occidentem, in ſiniſtro ha-
4.Re.17.a.6. & 18.b.9. bens ciuitatem Sephet: ¶ cùm captus eſſet in 2
diebus Salmanaſar regis Aſſyriorum, in ca-
ptiuitate tamen poſitus, viam veritatis non
deſeruit: ¶ ita vt omnia quæ habere poterat, 3
quotidie concaptiuis fratribus, qui erant ex
eius genere, impartiret. ¶ Cùmque eſſet iunior 4
omnibus in tribu Nephthali, nihil tamen
puerile geſſit in opere. ¶ Denique cùm irent 5
3.Re.12.f.28 omnes ad vitulos aureos, ‖ quos Ieroboam fe-
cerat rex Iſrael, hic ſolus fugiebat conſortia
omnium: ¶ & pergebat in Ieruſalem ad 6
templum Domini, & ibi adorabat Dominum B
Deum Iſrael, omnia primitiua ſua & deci-
mas ſuas fideliter offerens, ¶ ita vt in tertio 7
anno proſelytis & aduenis miniſtraret om-
nem decimationem. ¶ Hæc & his ſimilia ſe- 8
cundùm legem Dei puerulus obſeruabat.
¶ Cùm vero factus fuiſſet vir, accepit vxo- 9
rem Annam de tribu ſua: genuitque ex ea fi-
lium, nomen ſuum imponens ei, ¶ quem ab 10
infantia timere Deum docuit, & abſtinere
ab omni peccato. ¶ Igitur cùm per captiuita- 11
tem deueniſſet cum vxore ſua & filio in ci- C
uitatem Niniuen cum omni tribu ſua: ¶ & 12
cum omnes ederent ex cibis gentilium, ipſe
cuſtodiuit animam ſuam, & nunquam con-
taminatus eſt in eſcis eorum. ¶ Et quoniam 13
memor fuit Domini in toto corde ſuo, dedit
illi Deus gratiam in conſpectu Salmanaſar
regis: ¶ & dedit illi poteſtatem quocunque 14
vellet ire, habens libertatem quæcunque fa-
Daniel 13. cere voluiſſet. ¶ Pergebat ergo ad omnes 15
qui erant in captiuitate, & monita ſalutis
dabat eis. ¶ Cùm autem veniſſet in Rages 16
ciuitatem Medorum, & ex his quibus hono-
ratus fuerat à rege, habuiſſet decem talenta
argenti: ¶ & cùm in multa turba generis 17
ſui Gabelum egentem videret, qui erat ex
tribu eius, ſub chirographo dedit illi memo-
ratum pondus argenti. ¶ Poſt multum verò 18
temporis mortuo Salmanaſar rege, cùm re-
gnaret Sennacherib filius eius pro eo, & fi-
lios Iſrael exoſos haberet in conſpectu ſuo,
Infr.2. ¶ Tobias quotidie pergebat per omnem 19
cognationem ſuam, & conſolabatur eos, di- D
uidebatque vnicuique, prout poterat, de fa-
cultatibus ſuis. ¶ eſurientes alebat, nudiſque 20
veſtimenta præbebat, & mortuis atque occi-
4.Reg.19 g. 35. ſis ſepulturam ſollicitus exhibebat. ¶ Deniq; 21
cùm reuerſus eſſet rex Sennacherib fugiens
Ecc.48.d.24 Eſa.37.g. 2.Ma.7.f. 2.Ma.8.c. à Iudæa plagam, quam circa eum fecerat
Deus propter blaſphemiam ſuam, & iratus
multos occideret ex filiis Iſrael, Tobias ſepe-
liebat corpora eorum. ¶ At vbi nuntiatum 22
eſt regi, iuſſit eum occidi, & tulit omnem
23 ſubſtantiam eius. ¶ Tobias vero cum filio
ſuo, & cum vxore fugiens, nudus latuit,
24 quia multi diligebant eum. ¶ Poſt dies vero Infr.2.b.9.
quadragintaquinque occiderunt regem filii 4.Reg. 19.g.37.
25 ipſius, ¶ & reuerſus eſt Tobias in domum 2.Pa.32. e.21
ſuam, omniſque facultas eius reſtituta eſt ei.

## CAP. II.

1 POſt hæc verò cùm eſſet dies feſtus Do-
A mini, & factum eſſet prandium bonum
2 in domo Tobiæ, ¶ dixit filio ſuo, Vade, & ad-
duc aliquos de tribu noſtra, timentes Deum,
3 vt epulentur nobiſcum. ¶ Cumque abiiſſet,
reuerſus nuntiauit ei vnum ex filiis Iſrael
iugulatum iacere in platea. Statimque exi-
liens de accubitu ſuo, relinquens prandium,
4 ieiunus peruenit ad corpus: ¶ tollenſque il-
lud portauit ad domum ſuam occulte, vt
dum ſol occubuiſſet, cautè ſepeliret eum.
5 ¶ Cumque occultaſſet corpus, manducauit Infr.12.c.12.
6 panem cum luctu & tremore, ¶ memorans
illum ſermonem quem dixit Dominus per
Amos prophetam, ‖ Dies feſti veſtri conuer- Amos 8.c.10
7 tentur in lamentationem & luctum. ¶ Cùm 1.Ma.1.d.41.
vero ſol occubuiſſet, abiit, & ſepeliuit eum.
8 ¶ Arguebant autem eum omnes proximi e-
B ius, dicentes, Iam huius rei cauſa interfici
iuſſus es, & vix effugiſti mortis imperium,
9 & iterum ſepelis mortuos? ¶ Sed Tobias Sup.1.d.21.
plus timens Deum quàm regem, rapiebat
corpora occiſorum, & occultabat in domo ſua,
10 & mediis noctibus ſepeliebat ea. ¶ Contigit
autem vt quadam die fatigatus à ſepultu-
ra, veniens in domum ſuam, iactaſſet ſe iu-
11 xta parietem & obdormiſſet: ¶ & ex nido hi-
rundinum dormienti illi calida ſtercora in-
ciderent ſuper oculos eius, fieretque cæcus.
12 ¶ Hanc autem tentationem ideo permiſit
C Dominus euenire illi, vt poſteris daretur
exemplum patientiæ eius, ſicut & ſancti Iob.
13 ¶ Nam cùm ab infantia ſua ſemper Deum
timuerit, & mandata eius cuſtodierit, non
eſt contriſtatus contra Deum, quod plaga
14 cæcitatis euenerit ei: ¶ ſed immobilis in Dei
timore permanſit, agens gratias Deo omni-
15 bus diebus vitæ ſuæ. ¶ Nam ſicut beato Iob
inſultabant reges: ita iſti parentes & cogna-
16 ti eius irridebant vitam eius, dicentes, ¶ Vbi
eſt ſpes tua, pro qua eleemoſynas & ſepul-
17 turas faciebas? ¶ Tobias vero increpabat eos,
18 dicens, Nolite ita loqui, ¶ quoniam filii ſan-
ctorum ſumus, & vitam illam expectamus,
quam Deus daturus eſt his qui fidem ſuam
19 nunquam mutant ab eo. ¶ Anna vero vxor eius
D ibat ad opus textrinum quotidie: & de labo-
re manuum ſuarum victum, quem conſequi
20 poterat, deferebat. ¶ Vnde factum eſt, vt hœ-
dum caprarum accipiens detuliſſet domi.
21 ¶ Cuius cùm vocem balantis vir eius au-
diſſet, dixit, Videte, ne forte furtiuus ſit;
reddite eum dominis ſuis, quia non licet no- Deu.22.a.2.

bis aut edere ex furto aliquid, aut continge-
Iob.1.a.9. re. ¶ Ad hæc vxor eius irata reſpondit, Ma- 22
nifeſtè vana facta eſt ſpes tua, & eleemo-
ſynæ tuæ modo apparuerunt. ¶ Atq; hic, & 23
alijs huiuſcemodi verbis exprobrabat ei.

## CAP. III.

TVnc Tobias ingemuit, & cœpit orare 1
cum lachrymis, ¶ dicens, Iuſtus es Do- 2
mine, & omnia iudicia tua iuſta ſunt: & o- A
mnes viæ tuæ, miſericordia, & veritas, &
iudiciū. ¶ Et nunc Domine memor eſto mei, 3
& ne vindictam ſumas de peccatis meis,
neque reminiſcaris delicta mea, vel paren-
Deu.28.b.25. tum meorum. ¶ Quoniam non obediuimus 4
præceptis tuis, ideo traditi ſumus in dire-
ptionem, & captiuitatem, & mortem, & in
fabulam, & in improperium omnibus natio-
nibus, in quibus diſperſiſti nos. ¶ Et nūc Do- 5
mine magna iudicia tua, quia non egimus
ſecundum præcepta tua, & non ambulaui-
mus ſynceriter coram te. ¶ Et nunc Domine 6
* miſericordiam 5. ſecundum voluntatem tuam fac mecum*, &
præcipe in pace recipi ſpiritum meum. Expe-
dit enim mihi mori magis quàm viuere.
¶ Eadem itaque die contigit vt Sara filia 7
Raguelis in Rages ciuitate Medorum, & ip-
ſa audiret improperium, ab vna ex ancillis B
patris ſui, ¶ quoniam tradita fuerat ſeptem 8
viris, & dæmonium nomine Aſmodæus occi-
derat eos, mox vt ingreſſi fuiſſent ad eam.
¶ Ergo cùm pro culpa ſua increparet puellā, 9
reſpondit ei, dicens, Amplius ex te non vi-
deamus filium, aut filiam ſuper terram, in-
terfectrix virorum tuorum. ¶ Nunquid & 10
occidere me vis, ſicut iam occidiſti ſeptem vi
ros? Ad hanc vocem perrexit in ſuperius cu-
biculum domus ſuæ: & tribus diebus, & tri-
bus noctibus non manducauit, neque bibit:
¶ ſed in oratione perſiſtens cum lachrymis de- 11
precabatur Deum, vt ab iſto improperio li-
beraret eam. ¶ Factum eſt autem die tertia, 12
dum compleret orationem, benedicens Do- C
minum, ¶ dixit, Benedictum eſt nomen tuū 13
Deus patrum noſtrorum: qui cùm iratus
fueris, miſericordiam facies, & in tempore
tribulationis peccata dimittis his qui inuo-
cant te. ¶ Ad te Domine faciem meam con- 14
uerto, ad te oculos meos dirigo. ¶ Peto Domi- 15
ne vt de vinculo improperij huius abſoluas
me, aut certè deſuper terram eripias me.
¶ Tu ſcis Domine quia nunquam concupiui 16
virum, & mundam ſeruaui animam meam
ab omni concupiſcentia. ¶ Nunquam cum lu- 17
dentibus miſcui me: neque cum his qui in
leuitate ambulant, participem me præbui.
¶ Virum autem cum timore tuo, non cum li- 18
bidine mea conſenſi ſuſcipere. ¶ Et aut ego 19
indigna fui illis, aut illi forſitan mihi non
fuerunt digni: quia forſitan viro alij conſer-
uaſti me. ¶ Non eſt enim in hominis pote- 20
ſtate conſilium tuum. ¶ Hoc autem pro certo 21
D habet omnis qui te colit, quòd vita eius, ſi
in probatione fuerit, coronabitur: ſi autem in
tribulatione fuerit, liberabitur: & ſi in cor-
ruptione fuerit, ad miſericordiam tuam ve-
22 nire licebit. ¶ Non enim delectaris in per-
ditionibus noſtris: quia poſt tempeſtatem
tranquillum facis, & poſt lachrymationem
23 & fletum, exultationem infundis. ¶ Sit no-
men tuum Deus Iſrael benedictum in ſe-
24 cula. ¶ In illo tempore exaudita ſunt preces
amborum in conſpectu gloriæ ſummi Dei:
25 ¶ & miſſus eſt angelus Domini ſanctus Ra-
phael, vt curaret eos ambos, quorum vno
tempore ſunt orationes in conſpectu Domini
recitatæ.

## CAP. IIII.

1 IGitur cū Tobias putaret orationem ſuam
A exaudiri vt mori potuiſſet, vocauit ad ſe
2 Tobiam filium ſuum, ¶ dixitq; ei, Audi fili
mi verba oris mei, & ea in corde tuo, quaſi
3 fundamentū conſtrue. ¶ Cùm acceperit Deus Eccl.7.e.29.
animam meam, corpus meū ſepeli: & hono- Exo.20.b.12.
rem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ
4 eius. ¶ memor enim eſſe debes quæ & quanta
pericula paſſa ſit propter te in vtero ſuo.
5 ¶ Cùm autem & ipſa compleuerit tempus
6 vitæ ſuæ, ſepelias eam circa me. ¶ Omnibus
B autē diebus vitæ tuæ in mente habeto Deum:
& caue ne aliquando peccato conſentias, & Luc.14.e.13.
prætermittas præcepta Domini Dei noſtri. Prou.3.b.9.
7 ¶ Ex ſubſtantia tua fac eleemoſynam, & noli Eccl.4.a.1.
auertere faciem tuam ab vllo paupere: ita & 14.b.13.
enim fiet vt nec à te auertatur facies Do-
8 mini. ¶ Quo modo potueris, ita eſto miſeri- Eccl.35.a.4.
9 cors. ¶ Si multū tibi fuerit, abundanter tri-
bue: ſi exiguum tibi fuerit, etiam exiguum
10 libenter impertiri ſtude. ¶ Præmium enim
bonum tibi theſaurizas in die neceſſitatis.
11 ¶ ‖ quoniam eleemoſyna ab omni peccato, & Ecc.29.c.15.
à morte liberat, & non patietur animam ire
12 in tenebras. ¶ Fiducia magna erit coram
C ſummo Deo, eleemoſyna omnibus facientibus
13 eam. ¶ Attende tibi fili mi ab omni fornica- 1.The.4.a.3.
tione: & præter vxorem tuam nunquam pa-
14 tiaris crimen ſcire. ¶ Superbiam nunquam
in tuo ſenſu, aut in tuo verbo dominari per-
mittas: in ipſa enim initium ſumpſit omnis
15 perditio. ¶ ‖ Quicunque tibi aliquid opera- Gene.3.a.9.
tus fuerit, ſtatim ei mercedem reſtitue, & Leu.19.c.13.
merces mercenarij tui apud te omnino non Deu.24.c.14.
16 remaneat. ¶ ‖ Quod ab alio oderis fieri tibi, Mat.7.b.12.
17 vide ne tu aliquando alteri facias. ¶ Panem Luc.6.e.31.
tuum cum eſurientibus & egenis comede: & Luc.14.c.14
18 de veſtimentis tuis nudos tege. ¶ Panem
tuum & vinum tuum ſuper ſepulturam iu-
ſti conſtitue, & noli ex eo manducare, &
19 bibere cum peccatoribus. ¶ conſilium ſemper
20 à ſapiente perquire. ¶ Omni tempore bene-
D dic Deum: & pete ab eo vt vias tuas diri-
gat, & omnia conſilia tua in ipſo permane-
21 ant. ¶ Indico etiam tibi fili mi, dediſſe me
decem

*decem talenta argenti, dum adhuc infantu-
lus eſſes, Gabelo, in Rages ciuitate Medorũ,
& chirographum eius apud me habeo: ¶ &* 22
*ideo perquire quomodo ad eum peruenias, &
recipias ab eo ſupra memoratum pondus ar-
genti, & reſtituas ei chirographum ſuum.*
Rom.8.d.17 *¶ Noli timere fili mi, pauperem quidem vi-* 23
*tam gerimus, ſed multa bona habebimus ſi
timuerimus Deum, & receſſerimus ab omni
peccato, & fecerimus bene.*

CAP. V.

*Tunc reſpondit Tobias patri ſuo, & dixit,* 1
*Omnia quæcunque præcepiſti mihi, fa-* A
*ciam pater. ¶ Quomodo autem pecuniam hãc* 2
*requiram, ignoro: ille me neſcit, & ego eum
ignoro: quod ſignum dabo ei? Sed neq; viam,
per quam pergatur illuc, aliquando cogno-
ui. ¶ Tunc pater ſuus reſpondit illi, & dixit,* 3
*Chirographum quidem illius apud me ha-
beo: quod dum illi oſtenderis, ſtatim reſti-
tuet. ¶ Sed perge nunc, & inquire tibi ali-* 4
*quem fidelem virum, qui eat tecum ſalua
mercede ſua: dum adhuc viuo, vt recipias
eam. ¶ Tunc egreſſus Tobias, inuenit iuue-* 5
*nem ſplendidum, ſtantem, præcinctum, &
quaſi paratum ad ambulandum. ¶ Et igno-* 6
*rans quod angelus Dei eſſet, ſalutauit eum,
& dixit, Vnde te habemus bone iuuenis?
¶ At ille reſpondit, Ex filijs Iſrael. Et Tobias* 7
*dixit ei, Noſti viam quæ ducit in regionem
Medorum? ¶ Cui reſpondit, Noui, & omnia* 8
*itinera eius frequenter ambulaui, & manſi* B
*apud Gabelum fratrem noſtrum qui mora-
tur in Rages ciuitate Medorum, quæ poſita
eſt in monte Ecbatanis. ¶ Cui Tobias ait,* 9
*Suſtine me obſecro, donec hæc ipſa nunciem
patri meo. ¶ Tunc ingreſſus Tobias, indicauit* 10
*vniuerſa hæc patri ſuo. Super quæ admira-
tus pater, rogauit vt introiret ad eum. ¶ In-* 11
*greſſus itaque ſalutauit eum, & dixit, Gau-
dium tibi ſit ſemper. ¶ Et ait Tobias, Quale* 12
*gaudium mihi erit, qui in tenebris ſedeo, &
lumen cæli non video? ¶ Cui ait iuuenis,* 13
*Forti animo eſto, in proximo eſt vt à Deo
cureris. ¶ Dixit itaq; illi Tobias, Nunquid* 14
*poteris perducere filium meum ad Gabelum* C
*in Rages ciuitatem Medorum? & cùm redie-
ris, reſtituam tibi mercedem tuam. ¶ Et di-* 15
*xit ei angelus, Ego ducam, & reducam eum*
•ſanum 7. *ad te. ¶ Cui Tobias reſpondit, Rogo te, in-* 16
*dica mihi, de qua domo, aut de qua tribu
es tu? ¶ Cui Raphael angelus dixit, Genus* 17
*quæris mercenarij: an ipſum mercenarium
qui cum filio tuo eat? ¶ Sed ne forte ſolici-* 18
*tum te reddam, ego ſum Azarias Ananiæ
magni filius. ¶ Et Tobias reſpondit, Ex ma-* 19
*gno genere es tu. Sed peto ne iraſcaris quod
voluerim cognoſcere genus tuum. ¶ Dixit au-* 20
*tem illi angelus, Ego ſanum ducam, & ſa-* D
*num tibi reducam filium tuum. ¶ Reſpon-* 21
*dens autem Tobias, ait, Bene ambuletis, &
ſit Deus in itinere veſtro, & angelus eius*
22 *comitetur vobiſcum. ¶ Tunc paratis omnibus
quæ erant in via portanda, fecit Tobias va-
le patri ſuo & matri ſuæ, & ambulauerunt*
23 *ambo ſimul. ¶ Cumq; profecti eſſent, cœpit* Infr.10.a.4.
*mater eius flere, & dicere, Baculum ſenectu-
tis noſtræ tuliſti, & tranſmiſiſti à nobis.*
24 *¶ Nunquã fuiſſet ipſa pecunia, pro qua mi-*
25 *ſiſti eum. ¶ Sufficiebat enim nobis paupertas
noſtra, vt diuitias computaremus hoc, quod*
26 *videbamus filium noſtrum. ¶ Dixitq; ei To-
bias, Noli flere, ſaluus perueniet filius no-
ſter, & ſaluus reuertetur ad nos, & oculi tui*
27 *videbunt illum. ¶ Credo enim quod angelus
Dei bonus comitetur ei, & bene diſponat o-
mnia quæ circa eum geruntur, ita vt cum*
28 *gaudio reuertatur ad nos. ¶ Ad hanc vocem
ceſſauit mater eius flere, & tacuit.*

CAP. VI.

1 *Profectus eſt autem Tobias, & canis ſecu-*
A *tus eſt eum, & manſit prima manſione*
2 *iuxta fluuium Tigris. ¶ Et exiuit vt lauaret
pedes ſuos, & ecce piſcis immanis exiuit ad*
3 *deuorandum eum. ¶ Quem expaueſcens To-
bias, clamauit voce magna, dicens, Domine,*
4 *inuadit me. ¶ Et dixit ei angelus, Apprehen-
de branchiam eius, & trahe eum ad te. Quod
cùm feciſſet, attraxit eum in ſiccum, & pal-*
5 *pitare cœpit ante pedes eius. ¶ Tunc dixit ei
angelus, Exentera hunc piſcem: & cor eius,
& fel, & iecur repone tibi, ſunt enim hæc*
6 *neceſſaria ad medicamenta vtiliter. ¶ Quod
cùm feciſſet, aſſauit carnes eius, & ſecum
tulerunt in via: cætera ſalierunt quæ ſuffi-
cerent eis, quouſque peruenirent in Rages*
7 *ciuitatem Medorum. ¶ Tunc interrogauit To-*
B *bias angelum, & dixit ei, Obſecro te Aza-
ria frater, vt dicas mihi, quod remedium
habebunt iſta quæ de piſce ſeruare iuſſiſti?*
8 *¶ Et reſpondens angelus dixit ei, Cordis e-
ius particulam ſi ſuper carbones ponas, fu-
mus eius extricat omne genus dæmoniorum,
ſiue à viro, ſiue à muliere, ita vt vltra*
9 *non accedat ad eos. ¶ Et fel valet ad vn-* •.ſ.
*guendos oculos in quibus fuerit albugo, &*
10 *ſanabuntur. ¶ Et dixit ei Tobias, Vbi vis*
11 *vt maneamus? ¶ Reſpondenſq; angelus, ait,
Eſt hic Raguel nomine, vir propinquus de
tribu tua, & hic habet filiam nomine Sa-
ram, ſed neque maſculum, neque fœminam*
12 *vllam habet aliam præter eam. ¶ Tibi debe-*
C *tur omnis ſubſtantia eius, & oportet eam te*
13 *accipere coniugem. ¶ Pete ergo eam à patre* Nu.27.b.8.
14 *eius, & dabit tibi eam in vxorem. ¶ Tunc re-* & 36.b.8.
*ſpondit Tobias, & dixit, Audio quia tradita
eſt ſeptem viris: & mortui ſunt: ſed & hoc*
15 *audiui, quia dæmonium occidit illos. ¶ Timeo
ergo, ne forte & mihi hæc eueniant: &
cùm ſim vnicus parentibus meis, deponam
ſenectutem illorum cum triſtitia ad infe-*
16 *ros. ¶ Tunc angelus Raphael dixit ei, Audi*

me, & oſtendam tibi qui ſunt quibus præua-
lere poteſt dæmonium. ¶ Hi namq; qui coniu- 17
gium ita ſuſcipiunt, vt Deum a ſe, & a ſua
mente excludant, & ſuæ libidini ita vacent,
ſicut equus & mulus, quibus non eſt intelle- D
ctus: habet poteſtatem dæmonium ſuper eos.
¶ Tu autem cùm acceperis eam, ingreſſus cu- 18
biculum, per tres dies continens eſto ab ea, &
nihil aliud, niſi orationibus vacabis cum ea.
¶ Ipſa autem nocte, incenſo iecore piſcis, fu- 19
gabitur dæmonium. ¶ Secunda vero nocte in 20
copulatione ſanctorũ patriarcharum admit-
teris. ¶ Tertia autẽ nocte benedictionem con- 21
ſequêris, vt filij ex vobis procreentur incolu-
mes. ¶ Tranſacta autẽ tertia nocte, accipies 22
virginẽ cum timore Domini, amore filiorum
magis quàm libidine ductus, vt in ſemine
Abrahæ benedictionem in filijs conſequaris.

CAP. VII.

INgreßi ſunt autẽ ad Raguelem, & ſuſce- 1
pit eos Raguel cum gaudio. ¶ Intuenſque 2
Tobiã Raguel, dixit Annæ vxori ſuæ. Quàm A
ſimilis eſt iuuenis iſte conſobrino meo. ¶ Et 3
cùm hæc dixiſſet, ait, Vnde eſtis iuuenes fra-
tres noſtri? At illi dixerunt, Ex tribu Neph-
thali ſumus, ex captiuitate Niniue. ¶ Dixit- 4
que illis Raguel, Noſtis Tobiã fratrẽ meum?
Qui dixerunt, Nouimus. ¶ Cumq; multa bo- 5
na loqueretur de eo, dixit angelus ad Rague-
lem, Tobias de quo interrogas, pater iſtius
eſt. ¶ Et miſit ſe Raguel, & cum lachrymis 6
oſculatus eſt eum, & plorans ſuper collum e- B
ius, ¶ dixit, Benedictio ſit tibi fili mi, quia 7
boni & optimi viri filius es. ¶ Et Anna v- 8
xor eius, & Sara ipſorum filia lachrymatæ
ſunt. ¶ Poſtquam autem locuti ſunt, præcepit 9
Raguel occidi arietem, & parari conuiuium.
Cumq; hortaretur eos diſcumbere ad pran-
dium, ¶ Tobias dixit, Hic ego hodie non man- 10
ducabo neq; bibã, niſi prius petitionẽ meam
confirmes, & promittas mihi dare Saram fi-
liam tuam. ¶ Quo audito verbo Raguel, expa 11
uit ſciens quid euenerit illis ſeptem viris qui
ingreßi ſunt ad eam: & timere cœpit ne for-
tè & huic ſimiliter cõtingeret. ¶ Et cùm nu- 12
taret, & non daret petenti vllum reſponſum,
dixit ei angelus, Noli timere dare eam iſti, C
quoniam huic timenti Deum debetur cõiunx
filia tua: propterea alius non potuit habere
illam. ¶ Tunc dixit Raguel, Non dubito quod 13
Deus preces & lachrymas meas in conſpectu
ſuo admiſerit. ¶ Et credo quoniam ideo fecit 14
vos venire ad me, vt iſta coniungeretur co-
Nu. 36. c. 6. gnationi ſuæ ſecundum legem Moyſi: & nũc
noli dubium gerere quod tibi eam tradam.
¶ Et apprehendens dexteram filiæ ſuæ de- 15
xtræ Tobiæ tradidit, dicens, Deus Abraham,
& Deus Iſaac, & Deus Iacob vobiſcum ſit,
& ipſe coniungat vos, impleatq; benedictio- D
nem ſuam in vobis. ¶ Et accepta charta fece- 16
runt conſcriptionem coniugij. ¶ Et poſt hæc 17
18 epulati ſunt benedicentes Deum. ¶ Voca-
uitq; Raguel ad ſe Annam vxorem ſuam, &
præcepit ei vt præpararet alterum cubiculũ.
19 ¶ Et introduxit illuc Saram filiam ſuam, &
20 lachrymata eſt. ¶ Dixitq; ei, Forti animo e-
ſto filia mea: Dominus cæli det tibi gaudium
pro tædio quod perpeſſa es.

CAP. VIII.

1 POſtquam vero cœnauerunt, introduxe-
2 runt iuuenem ad eam. ¶ Recordatus ita-
A que Tobias ſermonum angeli, protulit de
caßidili ſuo partem iecoris, poſuitq; eam ſu-
3 per carbones viuos. ¶ Tunc Raphael angelus
apprehendit dæmonium, & religauit illud in
4 deſerto ſuperioris Aegypti. ¶ Tunc hortatus
eſt virginem Tobias, dixitq; ei, Sara, exur-
ge, & deprecemur Deum hodie, & cras, &
ſecundum cras: quia his tribus noctibus Deo
iungimur: tertia autem tranſacta nocte, in
5 noſtro erimus coniugio. ¶ Filij quippe ſan-
ctorum ſumus, & non poſſumus ita coniun-
6 gi ſicut gentes quæ ignorant Deum. ¶ Sur-
gentes autem pariter, inſtanter orabant am-
7 bo ſimul, vt ſanitas daretur eis. ¶ Dixitq;
Tobias, Domine Deus patrum noſtrorum,
B benedicant te cæli & terra, mareq; & fon-
tes, & flumina, & omnes creaturæ tuæ quæ
8 in eis ſunt. ¶ Tu feciſti Adam de limo ter- Gene. 2. c. 7.
9 ra, dediſtiq; ei adiutorium Heuam. ¶ Et nũc
Domine tu ſcis quia non luxuriæ cauſa ac-
cipio ſororem meam coniugem, ſed ſola –. 18.
poſteritatis dilectione, in qua benedicatur
10 nomen tuum in ſecula ſeculorum. ¶ Dixit
itaq; Sara, Miſerere nobis Domine, miſerere
nobis, & conſeneſcamus ambo pariter ſani.
11 ¶ Et factum eſt circa pullorum cantum, ac-
cerſiri iußit Raguel ſeruos ſuos, & abierunt
12 cum eo pariter vt foderent ſepulchrum. ¶ Di-
cebat enim, Ne forte ſimili modo euenerit ei,
quo & cæteris illis ſeptem viris qui ſunt in-
13 greßi ad eam. ¶ Cumq; paraſſent foſſam, re-
C uerſus Raguel ad vxorem ſuam, dixit ei,
14 ¶ Mitte vnam ex ancillis tuis, & videat ſi
mortuus eſt, vt ſepeliam eũ antequam illu-
15 ceſcat dies. ¶ At illa miſit vnam ex ancillis
ſuis. Quæ ingreſſa cubiculum, reperit eos ſal-
uos & incolumes, ſecum pariter dormientes.
16 ¶ Et reuerſa nuntiauit bonum nuntium, &
benedixerunt Dominũ, Raguel videlicet &
17 Anna vxor eius: ¶ & dixerunt, Benedicimus
te Domine Deus Iſrael, quia non contigit
18 quemadmodũ putabamus. ¶ Feciſti enim no-
biſcum miſericordiam tuã, & excluſiſti à no-
19 bis inimicum perſequentem nos. ¶ Miſertus
D es autẽ duobus vnicis. Fac eos Domine ple-
nius benedicere te: & ſacrificium tibi laudis
tuæ, & ſuæ ſanitatis offerre, vt cognoſcat
vniuerſitas gentium quia tu es Deus ſolus
20 in vniuerſa terra. ¶ Statimq; præcepit ſeruis
ſuis Raguel, vt replerent foſſam quam fece-
21 rant, priuſquam eluceſceret. ¶ Vxori autem

ſuæ

*ſua dixit vt inſtrueret conuiuium, & præ-
pararet omnia quæ in cibos erant iter agen-
tibus neceſſaria. ¶ Duas quoq; pingues vac- 22
cas, & quatuor arietes occidi fecit, & parari
epulas omnibus vicinis ſuis, cunctisq; ami-
cis. ¶ Et adiurauit Raguel Tobiam, vt duas 23
hebdomadas moraretur apud ſe. ¶ De omni- 24
bus autem quæ poßidebat Raguel, dimidiam
partem dedit Tobiæ, & fecit hanc ſcripturã,
vt pars dimidia quæ ſupererat poſt obitum
eorum, Tobiæ dominio deueniret.*

CAP. IX.

T*Vnc vocauit Tobias angelum ad ſe, quẽ* 1
*quidem hominem exiſtimabat: dixitq;* A
*ei, Azaria frater, peto vt auſcultes verba
mea: ¶ Si meipſum tradam tibi ſeruum, non* 2
*ero condignus prouidentiæ tuæ. ¶ Tamen ob-* 3
*ſecro te vt aſſumas tibi animalia ſiue ſerui-
tia, & vadas ad Gabelũ in Rages ciuitatem
Medorum: reddasq; ei chirographum ſuum,
& recipias ab eo pecuniam, & roges eum ve-
nire ad nuptias meas. ¶ Scis enim ipſe quo-* 4
*niam numerat pater meus dies: & ſi tarda-* B
*uero vna die plus, contriſtatur anima eius.
¶ Et certe vides quomodo adiurauit me Ra-* 5
*guel, cuius adiuramentum ſpernere non poſ-
ſum. ¶ Tunc Raphael aſſumens quatuor ex* 6
*ſeruis Raguelis, & duos camelos, in Rages
ciuitatem Medorum perrexit: & inueniens
Gabelum, dedit ei chirographum ſuũ, & re-
cepit ab eo omnem pecuniam. ¶ Indicauitq;* 7
*ei de Tobia filio Tobiæ, omnia quæ geſta ſunt:* C
*fecitq; eum ſecũ venire ad nuptias. ¶ Cumq;* 8
*ingreſſus eſſet domum Raguelis, inuenit To-
biam diſcumbentẽ: & exiliens, oſculati ſunt
ſe inuicem: & fleuit Gabelus, benedixitq;
Deum. ¶ & dixit, Benedicat te Deus Iſrael,* 9
*quia filius es optimi viri, & iuſti, & timen-* D
*tis Deum, & eleemoſynas facientis: ¶ & di-* 10
*catur benedictio ſuper vxorem tuam, & ſu-
per parentes veſtros: ¶ & videatis filios ve-* 11
*ſtros, & filios filiorum veſtrorũ vſq; in ter-
tiam & quartam generationem: & ſit ſemen
veſtrum benedictum à Deo Iſrael, qui re-
gnat in ſecula ſeculorum. ¶ Cumq; omnes di-* 12
*xiſſent amen, acceſſerunt ad conuiuium: ſed
& cum timore Domini nuptiarum conui-
uium exercebant.*

CAP. X.

C*Vm verò moras faceret Tobias, cauſa* 1
*nuptiarum, ſolicitus erat pater eius To-* A
*bias, dicens, ¶ Putas quare moratur filius* 2
*meus, aut quare detentus eſt ibi? Putáſne
Gabelus mortuus eſt, & nemo reddet illi pe-
cuniam? ¶ Cœpit autem contriſtari nimis* 3
*ipſe & Anna vxor eius cum eo: & cœperunt
ambo ſimul flere: eo quòd die ſtatuto mini-
mè reuerteretur filius eorum ad eos. ¶ Flebat* 4
*igitur mater eius irremediabilibus lachry-*
Sup. 5. d. 23 *mis, atq; dicebat, ‖ Heu heu me fili mi, vt* B
*quid te miſimus peregrinari, lumẽ oculorum
noſtrorum, baculum ſenectutis noſtræ, ſola-
tium vitæ noſtræ, ſpem poſteritatis noſtræ?*
5 *¶ Omnia ſimul in te vno habentes, te nõ de-*
6 *buimus dimittere ire à nobis. ¶ Cui dicebat
Tobias, Tace, & noli turbari, ſanus eſt filius
noſter: ſatis fidelis eſt vir ille cum quo miſi-*
7 *mus eum. ¶ Illa autem nullo modo conſolari
poterat, ſed quotidie exiliens circumſpiciebat
& circuibat vias omnes per quas ſpes re-
meandi videbatur, vt procul videret eum, ſi*
8 *fieri poſſet, venientem. ¶ At vero Raguel di-*
C *cebat ad generum ſuum, Mane hic, & ego
mittam nuntium ſalutis de te ad Tobiam*
9 *patrem tuum. ¶ Cui Tobias ait, Ego noui
quia pater meus & mater mea modo dies
computant, & cruciatur ſpiritus eorum in*
10 *ipſis. ¶ Cumq; verbis multis rogaret Raguel
Tobiam, & ille eum nulla ratione vellet au-
dire, tradidit ei Saram, & dimidiam partem
omnis ſubſtantiæ ſuæ in pueris, in puellis, in
pecudibus, in camelis, & in vaccis & in pe-
cunia multa: & ſaluum atq; gaudentem di-*
11 *miſit eum à ſe, ¶ dicens, Angelus Domini ſan-*
D *ctus ſit in itinere veſtro, perducatq; vos in-
columes, & inueniatis omnia recte circa pa-
rentes veſtros, & videant oculi mei filios*
12 *veſtros priuſquam moriar. ¶ Et apprehen-
dentes parentes filiam ſuam, oſculati ſunt*
13 *eam, & dimiſerunt ire: ¶ monentes eam ho-
norare ſoceros, diligere maritum, regere fa-
miliam, gubernare domum, & ſeipſam irre-
prehenſibilem exhibere.*

CAP. XI.

1 C*Vmq; reuerterentur, peruenerunt ad*
A *Charan quæ eſt in medio itinere con-*
2 *tra Niniuen, vndecimo die. ¶ Dixitq; ange-
lus, Tobia frater, ſcis quemadmodum reli-*
3 *quiſti patrem tuum. ¶ Si placet itaq; tibi,
præcedamus, & lento gradu inſequantur iter
noſtrum familia, ſimul cum coniuge tua, &*
4 *cum animalibus. ¶ Cumq; hoc placuiſſet vt
irent, dixit Raphael ad Tobiam, Tolle tecum
ex felle piſcis: erit enim neceſſarium. Tu-
lit itaque Tobias ex felle illo, & abierunt.*
5 *¶ Anna autem ſedebat ſecus viam quotidie
in ſupercilio montis, vnde reſpicere poterat*
6 *de longinquo. ¶ Et dum ex eodem loco ſpe-
cularetur aduentum eius, vidit a longe, &*
B *illico agnouit venientem filium ſuum: cur-
renſq; nuntiauit viro ſuo, dicens, Ecce venit*
7 *filius tuus. ¶ Dixitq; Raphael ad Tobiam:
At vbi introieris domum tuam, ſtatim ado-
ra Dominum Deum tuum: & gratias agens
ei, accede ad patrem tuum, & oſculare eum.*
8 *¶ Statimq; lini ſuper oculos eius ex felle iſto
piſcis, quod portas tecum. Scias enim quo-
niam mox aperientur oculi eius, & videbit
pater tuus lumen cæli, & in aſpectu tuo gau-*
9 *debit. ¶ Tunc præcucurrit canis, qui ſimul
fuerat in via: & quaſi nuntius adueniens,*
10 *blandimento ſuæ caudæ gaudebat. ¶ Et con-*

ſurgens cæcus pater eius, cœpit offendens pe-
dibus currere: & data manu puero, occurrit
obuiam filio ſuo. ¶ Et ſuſcipiens oſculatus eſt 11
eum cum vxore ſua, & cœperunt ambo flere C
præ gaudio. ¶ Cumque adoraſſent Deum, & 12
gratias egiſſent, conſederunt. ¶ Tunc ſumens 13
Tobias de felle piſcis liniuit oculos patris ſui.
¶ Et ſuſtinuit quaſi dimidiam fere horam: 14
& cœpit albugo ex oculis eius, quaſi mem-
brana oui, egredi. ¶ Quam apprehendens To- 15
bias traxit ab oculis eius, ſtatimque viſum
recepit. ¶ Et glorificabant Deum, ipſe vide- 16
licet & vxor eius, & omnes qui ſciebant
eum. ¶ Dicebatque Tobias, Benedico te Do- 17
mine Deus Iſrael quia tu caſtigaſti me, &
tu ſaluaſti me: & ecce, ego video Tobiam fi-
lium meum. ¶ Ingreſſa eſt etiam poſt ſeptem 18
dies Sara vxor filij eius, & omnis familia
& pecora ſana, & cameli, & pecunia multa
vxoris, ſed & illa pecunia quam receperat
à Gabelo: ¶ & narrauit parentibus ſuis om- 19
nia beneficia Dei quæ feciſſet circa eum per
hominem qui eum duxerat. ¶ Veneruntque A- 20
chior & Nabath conſobrini Tobiæ, gaudentes
ad Tobiam, & congratulantes ei de omni-
bus bonis quæ circa illum oſtenderat Deus.
¶ Et per ſeptem dies epulantes, omnes cum 21
gaudio magno gauiſi ſunt.

CAP. XII.

TVnc vocauit ad ſe Tobias filium ſuum, 1
dixitque ei. Quid poſſumus dare viro iſti A
ſancto, qui venit tecum? ¶ Reſpondēs Tobias, 2
dixit patri ſuo, Pater, quam mercedem dabi-
mus ei? aut quid dignum poterit eſſe benefi-
cijs eius? ¶ Me duxit & reduxit ſanum, pecu- 3
niam a Gabelo ipſe recepit, vxorem ipſe me
habere fecit, & dæmonium ab ea ipſe compe-
ſcuit, gaudium parentibus eius fecit, meip-
ſum à deuoratione piſcis eripuit, te quoque
videre fecit lumen cæli, & bonis omnibus per
eum repleti ſumus: Quid illi ad hæc poteri-
mus dignum dare? ¶ Sed peto à te pater mi, 4
vt roges eum, ſi forte dignabitur medietatē B
de omnibus quæ allata ſunt, ſibi aſſumere.
¶ Et vocantes eū, pater ſcilicet & filius, tu- 5
lerunt eum in partē: & rogare cœperunt vt
dignaretur dimidiā partem omniū quæ at-
tulerant, acceptā habere. ¶ Tunc dixit eis oc- 6
culte, Benedicite Deum cæli, & coram omni-
bus viuentibus cōfitemini ei, quia fecit vo-
biſcum miſericordiam ſuam. ¶ Etenim ſacra- 7
mentum regis abſcondere, bonū eſt: opera au-
tem Dei reuelare & confiteri, honorificū eſt.
¶ Bona eſt oratio cum ieiunio: & eleemoſyna 8
magis quàm theſauros auri recondere. ¶ Quo- 9
niam eleemoſyna à morte liberat, & ipſa eſt
quæ purgat peccata, & facit inuenire miſe-
ricordiam & vitam æternam. ¶ Qui autem 10
faciunt peccatum & iniquitatē, hoſtes ſunt
animæ ſuæ. ¶ Manifeſto ergo vobis veritatē, 11
& non abſcondam à vobis occultū ſermonē. C
12 ¶ Quando orabas cū lachrymis, & ſepeliebas Sap.2.a.5.
mortuos, & derelinquebas prandium tuum,
& mortuos abſcondebas per diem in domo
tua, & nocte ſepeliebas eos, ego obtuli oratio-
13 nem tuam Domino. ¶ Et quia acceptus eras
14 Deo, neceſſe fuit vt tentatio probaret te. ¶ Et
nunc miſit me Dominus vt curarem te, &
Saram vxorē filij tui à dæmonio liberarem.
15 ¶ Ego enim ſum Raphael angelus vnus ex
16 ſeptem, qui aſtamus ante Dominū. ¶ Cumque
D hæc audiſſent, turbati ſunt, & trementes ce-
17 ciderunt ſuper terrā in faciem ſuā. ¶ Dixitque
18 eis angelus, Pax vobis, nolite timere. ¶ Ete-
nim cùm eſſem vobiſcum, per voluntatem
Dei eram: ipſum benedicite, & cantate illi.
19 ¶ Videbar quidem vobiſcum manducare, &
bibere, ſed ego cibo inuiſibili, & potu, qui ab
20 hominibus videri non poteſt, vtor. ¶ Tempus
eſt ergo vt reuertar ad eum qui me miſit:
vos autē benedicite Deū, & narrate omnia
21 mirabilia eius. ¶ Et cùm hæc dixiſſet, ab a-
ſpectu eorū ablatus eſt, & vltrà eum videre
22 non potuerunt. ¶ Tunc proſtrati per horas tres
in faciem, benedixerunt Deum: & exurgen-
tes narrauerunt omnia mirabilia eius.

CAP. XIII.

1 APeriens autem Tobias ſenior os ſuum,
A benedixit Dominū, & dixit, Magnus es
Domine in æternum, & in omnia ſecula re- Deu.32.f.39
2 gnum tuum: ¶ Quoniam tu flagellas, & ſal- 1.Reg.2.a.6.
uas: deducis ad inferos, & reducis: & non eſt Sap.16.b.13.
3 qui effugiat manum tuā. ¶ Confitemini Do-
mino filij Iſrael, & in conſpectu gentiū lau-
4 date eum: ¶ quoniam ideo diſperſit vos inter
gentes, quæ ignorant eum, vt vos enarretis
mirabilia eius, & faciatis ſcire eos quia non
5 eſt alius Deus omnipotēs præter eum. ¶ Ipſe
caſtigauit nos propter iniquitates noſtras. &
ipſe ſaluabit nos propter miſericordiam ſuā.
6 ¶ Aſpicite ergo quæ fecit nobiſcum, & cum ti-
B more & tremore confitemini illi: regemque ſe-
7 culorum exaltate in operibus veſtris. ¶ Ego
autem in terra captiuitatis meæ confitebor
illi: quoniam oſtendit maieſtatem ſuam in
8 gentem peccatricem. ¶ Conuertimini itaque
peccatores, & facite iuſtitiam corā Deo, cre-
dentes quod faciat vobiſcum miſericordiam
9 ſuam. ¶ Ego autem, & anima mea in eo læ-
10 tabimur. ¶ Benedicite Dominū omnes electi
eius: agite dies lætitiæ, & confitemini illi.
11 ¶ Ieruſalem ciuitas Dei, caſtigauit te Domi-
12 nus in operibus manuum tuarum. ¶ Confite-
C re Domino in bonis tuis, & benedic Deum
ſeculorum, vt reædificet in te tabernaculum
ſuum, & reuocet ad te omnes captiuos, &
13 gaudeas in omnia ſecula ſeculorum. ¶ Luce
ſplendida fulgebis: & omnes fines terræ ado-
14 rabunt te. ¶ Nationes ex lōginquo ad te ve-
nient: & munera deferentes, adorabunt in te
Dominū, & terram tuā in ſanctificationem
15 habebunt. ¶ Nomē enim magnū inuocabunt

in te. ¶ Maledicti erunt qui cõtempſerint te: 16
& condemnati erunt omnes qui blaſphema-
uerint te. benedictiq́ erunt qui ædificauerint
te. ¶ Tu autem lætaberis in filijs tuis, quo- 17
niam omnes benedicentur, & congregabun- D
tur ad Dominum. ¶ Beati omnes qui diligũt 18
te, & qui gaudent ſuper pace tua. ¶ Anima 19
mea benedic Dominum, quoniam liberauit
Ieruſalem ciuitatem ſuam à cunctis tribu-
lationibus eius: Dominus Deus noſter. ¶ Bea 20
tus ero, ſi fuerint reliquiæ ſeminis mei ad vi
Apo.21.f.18. dendam claritatẽ Ieruſalem. ¶ Portæ Ieru- 21
ſalem ex ſapphiro & ſmaragdo ædificabun-
tur: & ex lapide pretioſo omnis circuitus
murorum eius. ¶ Ex lapide candido, & mun- 22
do omnes plateæ eius ſternentur: & per vi-
cos eius alleluia cantabitur. ¶ Benedictus 23
Dominus qui exaltauit eam, vt ſit regnum
eius in ſæcula ſæculorum ſuper eam. Amen.

CAP. XIIII.

ET conſummati ſunt ſermones Tobiæ. Et 1
poſtquam illuminatus eſt Tobias, vixit A
annis quadraginta duobus, & vidit filios
nepotum ſuorum. ¶ Completis itaq; annis 2
centum duobus, ſepultus eſt honorifice in Ni-
niue. ¶ Quinquaginta namq; & ſex anno- 3
rum lumen oculorum amiſit: ſexagenarius
verò recepit. ¶ Reliquum vero vitæ ſuæ, in 4
gaudio fuit, & cum bono profectu timoris
Dei perrexit in pace. ¶ In hora autem mortis 5
ſuæ vocauit ad ſe Tobiam filium ſuum, &
ſeptem iuuenes filios ſuos nepotes ſuos, di-
xitq́ eis: ¶ Prope erit interitus Niniue, non 6
enim excidit verbum Domini: & fratres no-
ſtri qui diſperſi ſunt à terra Iſrael, reuertẽ-
1.Eſd.3.b.8. & 6.c.14. tur ad eam. ¶ Omnis aũt deſerta terra eius 7
replebitur, & domus Dei quæ in ea incen- B
ſa eſt, iterum reædificabitur: ibiq́ reuertẽtur
omnes timentes Deum, ¶ & relinquent gen- 8
tes idola ſua, & venient in Ieruſalẽ, & in-
habitabunt in ea: ¶ & gaudebunt in ea om- 9
nes reges terræ, adorantes regem Iſrael.
¶ Audite ergo filij mei patrem veſtrũ: ſeruite 10
Domino in veritate, & inquirite vt facia-
tis quæ placita ſunt illi: ¶ & filijs veſtris 11
mãdate vt faciant iuſtitias & eleemoſynas,
vt ſint memores Dei, & benedicant eum in
omni tempore in veritate, et in tota virtute
ſua. ¶ Nũc ergo filij audite me, & nolite ma- 12
nere hic: ſed quacunq; die ſepelieritis matrẽ C
veſtram circa me in vno ſepulchro, ex eo di-
rigite greſſus veſtros vt exeatis hinc. ¶ Video 13
enim quia iniquitas eius finẽ dabit ei. ¶ Fa- 14
ctum eſt autem poſt obitum matris ſuæ, To-
bias abſceſſit ex Niniue cum vxore ſua, &
filijs, & filiorum filijs, & reuerſus eſt ad ſo-
ceros ſuos. ¶ Inuenitq́ eos incolumes in ſene- 15
ctute bona: & curã eorũ geſſit, & ipſe clau- D
ſit oculos eorum: & omnem hæreditatem do-
mus Raguelis ipſe percepit, viditq́ quintam
generationem, filios filiorũ ſuorum. ¶ Et cõ- 16
pletis annis nonagintanouẽ in timore Domi-
17 ni cum gaudio ſepelierũt eum. ¶ Omnes au-
tem cognatio eius, & omnis generatio eius in
bona vita, & in ſancta conuerſatione per-
manſit, ita vt accepti eſſent tam Deo quam
hominibus, & cunctis habitãtibus in terra.

# LIBER IVDITH.

CAP. I.

1 ARPHAXAD itaq; rex Medo-
A rum ſubiugauerat multas gentes
imperio ſuo, & ipſe ædificauit ci-
uitatem potentiſſimam, quã ap-
2 pellauit Ecbatanis. ¶ Ex lapidibus quadra-
tis & ſectis, fecit muros eius in altitudinem
cubitorum ſeptuaginta, & in latitudinẽ cu-
bitorum triginta: turres vero eius poſuit in
3 altitudinem cubitorum centum. ¶ Per qua-
B drum vero earum latus vtrumq; vicenorũ
pedum ſpatio tẽdebatur, poſuitq́ portas eius
4 in altitudinem turrium. ¶ Et gloriabatur
quaſi potens in potentia exercitus ſui, & in
5 gloria quadrigarum ſuarum. ¶ Anno igitur
duodecimo regni ſui, Nabuchodonoſor rex Aſ-
ſyriorum qui regnabat in Niniue ciuitate
C magna, pugnauit contra Arphaxad: & obti-
6 nuit eum. ¶ In campo magno qui appellatur
Ragau, circa Euphraten, & Tigrin, & Iada-
7 ſon in campo Erioch regis Elicorum. ¶ Tunc
exaltatum eſt regnũ Nabuchodonoſor, & cor
eius eleuatum eſt. & miſit ad omnes qui ha-
bitabant in Cilicia, & Damaſco, & Libano:
8 ¶ & ad gentes quæ ſunt in Carmelo, & Ce-
dar, & inhabitantes Galilæam in cãpo ma-
9 gno Eſdrelon: ¶ & ad omnes qui erãt in Sa-
D maria & trans flumen Iordanem vſque ad
Ieruſalem, & omnem terram Ieſſe, quouſq;
10 perueniatur ad terminos Aethiopiæ. ¶ Ad
hos omnes miſit nuntios Nabuchodonoſor rex
11 Aſſyriorum, ¶ qui omnes vno animo contra-
dixerunt, & remiſerunt eos vacuos, & ſine
12 honore abiecerunt. ¶ Tunc indignatus Nabu-
chodonoſor rex ad omnem terram illam, iu-
rauit per thronum & regnum ſuũ quod de-
fenderet ſe de omnibus regionibus his.

CAP. II.

1 ANno tertiodecimo Nabuchodonoſor re-
A gis, vigeſima & ſecunda die menſis pri-
mi, factum eſt verbum in domo Nabucho-
donoſor regis Aſſyriorum, vt defenderet ſe.
2 ¶ Vocauitq́ omnes maiores natu, omneſq́
duces, & bellatores ſuos, & habuit cum eis
3 myſterium conſilij ſui. ¶ Dixitq́ cogitatio-
nem ſuam in eo eſſe, vt omnem terram ſuo
4 ſubiugaret imperio. ¶ Quod dictum cum
placuiſſet omnibus, vocauit Nabuchodono-
ſor rex Holofernem principem militiæ ſuæ,
5 ¶ & dixit ei, Egredere aduerſum omne re-
gnũ occidentis: & contra eos præcipue qui cõ-
6 tempſerunt imperium meum. ¶ Non parcet

oculus tuus vlli regno, omnemq; vrbem mu- B
nitam ſubiugabis mihi. ¶ Tunc Holofernes 7
vocauit duces, & magiſtratus virtutis Aſſy-
riorum: & dinumerauit viros in expeditio-
nem, ſicut præcepit ei rex, centum viginti
millia peditum pugnatorum, & equites ſa-
gittarios duodecim millia. ¶ Omnemq; expe- 8
ditionem ſuam fecit præire in multitudine
innumerabilium camelorum, cũ his quæ ex-
ercitibus ſufficerent copioſe: boum quoq; ar-
menta, gregeſq; ouium, quorũ non erat nu- C
merus. ¶ Frumentũ ex omni Syria in tranſi- 9
tu ſuo parari conſtituit. ¶ Aurũ vero & ar- 10
gentum, de domo regis aſſumpſit multum ni-
Inf.16.a.5. mis. ¶ Et profectus eſt ipſe & omnis exerci- 11
tus, cum quadrigis & equitibus, & ſagitta-
riis, qui cooperuerunt faciem terræ, ſicut lo-
cuſtæ. ¶ Cumq; pertranſiſſet fines Aſſyriorũ, 12
venit ad magnos montes Ange, qui ſunt à
ſiniſtro Ciliciæ: aſcenditq; omnia caſtella eo-
rum, & obtinuit omnẽ munitionẽ. ¶ Effregit 13
autem ciuitatem opinatiſſimã Melothi, præ-
dauitq; omnes filios Tharſis & filios Iſma-
hel, qui erant contra faciem deſerti, & ad au- D
ſtrum terræ Cellon. ¶ Et tranſiuit Euphra- 14
ten, & venit in Meſopotamiam: & fregit om
nes ciuitates excelſas quæ erãt ibi, à torren-
te Mambre, vſquequo perueniatur ad mare:
¶ & occupauit terminos eius, à Cilicia, vſque 15
ad fines Iapheth, qui ſunt ad auſtrum. ¶ Ab- 16
duxitq; omnes filios Madian, & prædauit om
nem locupletationem eorum, omneſq; reſiſtẽ-
tes ſibi occidit in ore gladii. ¶ Et poſt hæc de- 17
ſcendit in campos Damaſci in diebus meſſis,
& ſuccendit omnia ſata: omneſq; arbores &
vineas fecit incidi, ¶ & cecidit timor illius 18
ſuper omnes inhabitantes terram.

CAP. III.

TVnc miſerunt legatos ſuos vniuerſarum 1
vrbium, ac prouinciarum reges ac princi- A
pes, Syriæ ſcilicet & Meſopotamiæ, & Syriæ
Sobal, & Libyæ, atque Ciliciæ, qui venien-
tes ad Holofernem, dixerunt, ¶ Deſinat indi- 2
gnatio tua circa nos. Melius eſt enim vt vi-
uentes ſeruiamus Nabuchodonoſor regi ma-
gno, & ſubditi ſimus tibi, quàm morientes
cum interitu noſtro ipſi ſeruitutis noſtræ
damna patiamur. ¶ Omnis ciuitas noſtra, 3
omniſq; poſſeſſio, omnes montes, & colles, & B
campi, & armenta boum, gregeſq; ouium &
caprarum, equorumq; & camelorum, & vni-
uerſæ facultates noſtræ atq; familiæ in con-
ſpectu tuo ſunt: ¶ ſint omnia noſtra ſub lege 4
tua. ¶ Nos etiam & filij noſtri, ſerui tui ſu- 5
mus. ¶ Veni nobis pacificus dominus, & vte- 6
re ſeruitio noſtro, ſicut placuerit tibi. ¶ Tunc 7
deſcendit de montibus cum equitibus in vir
tute magna, & obtinuit omnem ciuitatẽ, &
omnem inhabitantem terram. ¶ De vniuer- 8
ſis autem vrbibus aſſumpſit ſibi auxiliarios C
viros fortes & electos ad bellum. ¶ Tantuſq; 9
metus prouinciis illis incubuit, vt vniuerſa-
rum vrbium habitatores principes, & hono-
rati ſimul cum populis exirent ei obuiã ve-
10 nienti, ¶ excipientes eum cũ coronis, & lam-
padibus, ducentes choros in tympanis & ti-
11 biis. ¶ Nec illa tamen facientes, ferocitatem
12 eius pectoris mitigare potuerunt. ¶ Nam &
ciuitates eorum deſtruxit, & lucos eorũ ex-
13 cidit. ¶ præceperat enim illi Nabuchodono-
D ſor rex, vt omnes deos terræ exterminaret,
videlicet vt ipſe ſolus diceretur Deus ab his
nationibus quæ potuiſſent Holofernis potẽtia
14 ſubiugari. ¶ Pertranſiẽs autem Syriã Sobal,
& omnem Apameam, omnemq; Meſopota-
miam, venit ad Idumæos in terram Gabaa,
15 ¶ accepitque ciuitates eorum, & ſedit ibi per
triginta dies, in quibus diebus adunari præ-
cepit vniuerſum exercitum virtutis ſuæ.

CAP. IIII.

1 TVnc audientes hæc filij Iſrael, qui habi-
A tabant in terra Iuda, timuerunt valde
2 à facie eius. ¶ Tremor etiã & horror inuaſit
ſenſus eorũ, ne hoc faceret Ieruſalẽ & tem-
plo Domini, quod fecerat cæteris ciuitatibus
3 & templis earum. ¶ Et miſerunt in omnem
Samariam per circuitum vſque Iericho, &
præoccupauerunt omnes vertices montium.
4 ¶ Et muris circundederunt vicos ſuos, & cõ-
gregauerunt frumenta in præparationẽ pu-
5 gnæ. ¶ Sacerdos etiam Eliachim ſcripſit ad
B vniuerſos qui erant contra Eſdrelon, quæ eſt
contra faciem campi magni, iuxta Dothain,
& vniuerſos per quos via tranſitus eſſe pote-
6 rat, ¶ vt obtinerent aſcenſus montium per
quos via eſſe poterat ad Ieruſalẽ, & illic cu-
ſtodirent vbi anguſtũ iter eſſe poterat inter
7 montes. ¶ Et fecerunt filij Iſrael ſecundum
quod conſtituerat eis ſacerdos Domini Elia-
8 chim. ¶ Et clamauit omnis populus ad Domi
num inſtantia magna, & humiliauerũt ani-
mas ſuas in ieiuniis & orationibus, ipſi &
9 mulieres eorum. ¶ Et induerunt ſe ſacerdo-
tes ciliciis, & infantes proſtrauerunt contra
faciem templi Domini, & altare Domini
10 operuerunt cilicio: ¶ Et clamauerunt ad Do-
C minum Deũ Iſrael vnanimiter, ne darentur
in prædam infantes eorum, & vxores eorum
in diuiſionem, & ciuitates eorum in exter-
minium, & ſancta eorum in pollutionem, &
11 fierent in opprobrium Gentibus. ¶ Tunc E-
liachim ſacerdos Domini magnus circuiuit
12 omnem Iſrael, allocutuſq; eſt eos, ¶ dicens,
Scitote quoniam exaudiet Dominus preces
veſtras, ſi manẽtes permanſeritis in ieiuniis
13 & orationibus in conſpectu Domini. ¶ ‖Me- Exo.17.d.
mores eſtote Moyſi ſerui Domini, qui Ama-
D lec confidentem in virtute ſua, & in poten-
tia ſua, & in exercitu ſuo, & in clypeis ſuis,
& in curribus ſuis, & in equitibus ſuis, non
ferro pugnando, ſed precibus ſanctis orando
14 deiecit: ¶ ſic erunt vniuerſi hoſtes Iſrael, ſi

perſe-

perſeueraueritis in hoc opere quod cœpiſtis.
¶ Ad hanc igitur exhortationem eius depre- 15
cantes Dominum, permanebant in conſpectu
Domini, ¶ ita ut etiam hi qui offerebant Do- 16
mino holocauſta, præcincti ciliciis offerrent
ſacrificia Domino, & erat cinis ſupra capita
eorum. ¶ Et ex toto corde ſuo omnes orabant 17
Deum, ut viſitaret populum ſuum Iſrael.

CAP. V.

NVntiatumque eſt Holoferni principi mi- 1
litiæ Aſſyriorum, quod filij Iſrael præ- A
pararent ſe ad reſiſtendum, ac montium i-
tinera concluſiſſent: ¶ & furore nimio exar- 2
ſit in iracundia magna: vocauitque omnes prin
cipes Moab & duces Ammon, ¶ & dixit eis, 3
Dicite mihi quis ſit populus iſte, qui monta
na obſidet: aut quæ, & quales, & quantæ ſint
ciuitates eorum: quæ etiam ſit virtus eorum,
aut quæ ſit multitudo eorum, vel quis rex
militiæ illorum: ¶ & quare præ omnibus qui 4
habitant in oriente, iſti contempſerunt nos,
Iuſ. 11.b.7. & non exierunt in obuiam nobis, ut ſuſci-
perent nos cum pace? ¶ Tunc Achior dux om- 5
nium filiorum Ammon reſpondens, ait, Si di
gneris audire domine mi, dicam veritatem
in conſpectu tuo de populo iſto, qui in mon-
tanis habitat, & non egredietur verbum
falſum ex ore meo. ¶ Populus iſte ex progenie 6
Gen. 11.d.31 Chaldæorum eſt. ¶ ‖hic primum in Meſopo- 7
tamia habitauit, quoniam noluerunt ſequi
deos patrum ſuorum, qui erant in terra Chal
dæorum. ¶ Deſerentes itaque ceremonias pa 8
trum ſuorum quæ in multitudine deorum
Gen. 12.a.1. erant, ¶ vnum Deum cæli coluerunt, qui ‖ & 9
præcepit eis ut exirent inde, & habitarent B
in Charan. Cumque operuiſſet omnem ter-
Gen. 46.a.2 ram fames, ‖ deſcenderunt in Aegyptum, il-
licque per quadringentos annos ſic multipli-
cati ſunt, ut dinumerari eorum non poſſet
exercitus. ¶ Cumque grauaret eos rex Aegy- 10
pti, atque in ædificationibus urbium ſuarum
in luto & latere ſubiugaſſet eos, clamauerunt
ad Dominum ſuum, & percuſſit totam terram
Exo. 14.a.1. Aegypti plagis variis. ¶ ‖ Cumque eieciſſent 11
eos Aegyptij à ſe, & ceſſaſſet plaga ab eis, &
iterum eos vellent capere, & ad ſuum ſerui-
Iuſ. 6.c.13. tium reuocare. ¶ fugientibus his Deus cæli 12
mare aperuit, ita ut hinc inde aquæ, quaſi
murus ſolidarentur, & iſti pede ſicco fundum
maris perambulando tranſirent. ¶ In quo loco 13
dum innumerabilis exercitus Aegyptiorum
eos perſequeretur, ita aquis coopertus eſt, ut
non remaneret vel vnus, qui factum poſteris
Exo. 15.b.13 nuntiaret. ¶ ‖ Egreſſi etiam mare rubrum, de- 14
& 16.g.32. ſerta Sina montis occupauerunt, in quibus
nunquam homo habitare potuit, vel filius
hominis requieuit. ¶ Illic fontes amari, ob- 15
dulcati ſunt eis ad bibendum, & per annos C
quadraginta annonam de cælo conſecuti ſunt.
¶ Vbicunque ingreſſi ſunt ſine arcu & ſagitta 16
& abſque ſcuto & gladio. Deus eorum pu-

17 gnauit pro eis & vicit. ¶ Et non fuit qui in-
ſultaret populo iſti, niſi quando receſſit a cul
18 tu Domini Dei ſui. ¶ Quotieſcunque autem
præter ipſum Deum ſuum, alterum coluerunt,
dati ſunt in prædam, & in gladium, & in
19 opprobrium. ¶ Quotieſcunque autem pœnitue-
runt ſe receſſiſſe a cultura Dei ſui, dedit eis
20 Deus cæli virtutem reſiſtendi. ¶ ‖ Denique Nu. 21. c.23.
Chananæum regem, & Iebuſæum & Pher- Ioſ. 12.c.7.
zæum, & Hethæum, & Heuæum, & Amor-
rhæum, & omnes potentes in Heſebon pro-
ſtrauerunt, & terras eorum & ciuitates eo-
21 rum ipſi poſſederunt: ¶ & uſque dum non pec-
carent in conſpectu Dei ſui erant cum illis
bona. Deus enim illorum odit iniquitatem.
22 ¶ Nam & ante hos annos cum receſſiſſent à
via, quam dederat illis Deus, ut ambularent
in ea, exterminati ſunt præliis a multis na-
tionibus, & plurimi eorum captiui abducti
23 ſunt in terram non ſuam. ¶ ‖ Nuper autem re- 3. Eſd. 1.a.3.
uerſi ad Dominum Deum ſuum ex diſperſione
D qua diſperſi fuerant, adunati ſunt, & aſcen
derunt montana hæc omnia, & iterum poſſi-
dent Ieruſalem, vbi ſunt Sancta ſanctorum.
24 ¶ Nunc ergo mi Domine, perquire ſi eſt ali-
qua iniquitas eorum in conſpectu Dei eorum:
& aſcendamus ad illos, quoniam tradens tra
det illos Deus eorum tibi, & ſubiugati erunt
25 ſub iugo potentiæ tuæ. ¶ Si vero non eſt offen
ſio populi huius coram Deo ſuo, non poterimus
reſiſtere illis, quoniam deus eorum defendet
illos, & erimus in opprobrium vniuerſæ ter-
26 ræ. ¶ Et factum eſt cum ceſſaſſet loqui Achior
verba hæc, irati ſunt omnes magnates Ho-
lofernis, & cogitabant interficere eum, dicen
27 tes ad alterutrum. ¶ Quis eſt iſte, qui filios
Iſrael poſſe dicat reſiſtere regi Nabuchodono
ſor & exercitibus eius, homines inermes, &
28 ſine virtute, & ſine peritia artis pugnæ? ¶ Vt
ergo agnoſcat Achior quoniam fallit nos, aſ-
cendamus in montana: & cum capti fuerint
potentes eorum, tunc cum eiſdem gladio tranſ-
29 uerberabitur: ¶ ut ſciat omnis gens quoniam
Nabuchodonoſor Deus terræ eſt, & præter
ipſum alius non eſt.

CAP. VI.

1 FActum eſt autem cum ceſſaſſent loqui, in-
A dignatus Holofernes vehementer, dixit
2 ad Achior, ¶ Quoniam prophetaſti nobis, di-
cens, quod gens Iſrael defendatur a Deo ſuo
ut oſtendam tibi quoniam non eſt Deus, niſi
3 Nabuchodonoſor: ¶ cum percuſſerimus eos om
nes ſicut hominem vnum, tunc & ipſe cum
illis Aſſyriorum gladio interibis, & omnis Iſ
4 rael tecum perditione diſperiet: ¶ & proba-
bis quoniam Nabuchodonoſor dominus ſit
vniuerſæ terræ, tuncque gladius militiæ meæ
tranſiet per latera tua, & confixus cades in-
ter vulneratos Iſrael, & non reſpirabis vltra
5 donec extermineris cum illis. ¶ Porro autem
ſi prophetiam tuam veram exiſtimas, non

concidat vultus tuus: & pallor qui faciem
tuam obtinet, abſcedat a te, ſi verba mea
hæc putas impleri non poſſe. ¶Vt autem no- 6
veris quia ſimul cum illis hæc experieris, ec- B
ce ex hac hora illorum populo ſociaberis: vt
dum dignas meі gladij pœnas exceperint,
ipſe ſimul vltioni ſubiaceas. ¶Tunc Holofer 7
nes præcepit ſeruis ſuis vt comprehenderent
Achior, & perducerent eum in Bethuliam,
& traderent eum in manus filiorum Iſrael.
¶Et accipientes eum ſerui Holofernis, pro- 8
fecti ſunt per campeſtria: ſed cùm appropin
quaſſent ad montana, exierunt contra eos
fundibularij. ¶Illi autem diuertentes à la- 9
tere montis, ligauerunt Achior ad arborem
manibus & pedibus, & ſic vinctum de re-
ſtibus dimiſerunt eum, & reuerſi ſunt ad
dominum ſuum. ¶Porrò filij Iſrael deſcen- 10
dentes de Bethulia, venerunt ad eum. Quē
ſoluentes duxerunt ad Bethuliam, atque in
medium populi illum ſtatuentes, percunctati
ſunt quid rerum eſſet quod illum vinctum
Aſſyrij reliquiſſent. ¶In diebus illis erant il 11
lic principes, Ozias filius Micha de tribu Si C
meō & Charmi, qui & Gothoniel. ¶In me- 12
dio itaque ſeniorum & in cōſpectu omnium,
Achior dixit omnia quæ locutus ipſe fuerat
ab Holoferne interrogatus, & qualiter popu
lus Holofernis voluiſſet propter hoc verbum
interficere eum, ¶& quemadmodum ipſe Ho 13
lofernes iratus iuſſerit eum Iſraëlitis, hac
de cauſa tradi, vt dum vicerit filios Iſrael,
tunc & ipſum Achior diuerſis iubeat inte-
rire ſupplicijs, propter hoc quod dixiſſet, Deus
Sup.5.b.12. cæli defenſor eorum eſt. ¶Cùmq; Achior v- 14
niuerſa hæc expoſuiſſet, omnis populus ceci-
dit in faciem, adorantes Dominum, & com-
muni lamētatione & fletu vnanimes preces
ſuas Domino effuderunt, ¶dicentes: Domine 15
Deus cæli & terræ, intuere ſuperbiam eorū,
& reſpice ad noſtrā humilitatem, & faciem
ſanctorum tuorum attende, & oſtende quo-
niam non derelinquis præſumentes de te, &
præſumentes de ſe, & de ſua virtute glorian
tes, humilias. ¶Finito itaque fletu, & per to 16
tam diem oratione populorum completa, con D
ſolati ſunt Achior, ¶dicentes: Deus patrum 17
noſtrorum, cuius tu virtutem prædicaſti, ipſe
tibi hanc dabit viciſſitudinem, vt eorum
magis tu interitum videas. ¶Cùm verò Do 18
minus Deus noſter dederit hanc libertatem
ſeruis ſuis, ſit & tecum Deus in medio no-
ſtri: vt ſicut placuerit tibi, ita cum tuis om-
nibus conuerſeris nobiſcum. ¶Tunc Ozias 19
finito conſilio, ſuſcepit eum in domum ſuam,
& fecit ei cœnam magnam. ¶Et vocatis om 20
nibus presbyteris, ſimul expleto ieiunio refe
cerunt. ¶Poſteà verò conuocatus eſt omnis 21
populus, & per totam noctem intra eccleſiā
orauerunt petentes auxilium à Deo Iſrael.

CAP. VII.

1 HOlofernes autem altera die præcepit
A exercitibus ſuis, vt aſcenderēt contra
2 Bethuliam. ¶Erant autem pedites bellatorū
centū viginti millia, & equites viginti duo
millia, præter præparationes virorum illorū
quos occupauerat captiuitas, & abducti fue
rant de prouincijs & vrbibus vniuerſæ iu-
3 uentutis. ¶Omnes parauerunt ſe pariter ad
pugnam contra filios Iſraël, & venerunt per
crepidinem montis vſque ad apicem qui re-
ſpicit ſuper Dothain, a loco qui dicitur Bel-
ma vſq; ad Chelmon, qui eſt contra Eſdre-
4 lon. ¶Filij autem Iſrael vt viderunt multi-
tudinem illorum, proſtrauerunt ſe ſuper ter-
ram, mittentes cinerem ſuper capita ſua, v-
nanimes orantes vt Deus Iſrael miſericor-
diam ſuam oſtenderet ſuper populum ſuum.
5 ¶Et aſſumentes arma ſua bellica, ſederunt
per loca quæ ad anguſti itineris tramitem di-
rigunt inter montoſa, & erant cuſtodientes
6 ea tota die & nocte. ¶Porrò Holofernes, dum
circuit per gyrum, reperit quod fons qui in-
B fluebat, aquæductum illorū à parte auſtrali
extra ciuitatem dirigeret, & inciſi præcepit
7 aquæductum illorum. ¶Erant tamen non
longe à muris fontes, ex quibus furtim vi-
debantur haurire aquam ad refocillandum
8 potius, quàm ad potandum. ¶Sed filij Am-
mon & Moab acceſſerunt ad Holofernem, di
centes, Filij Iſraël non in lancea, nec in ſa-
gitta confidunt, ſed montes defendunt illos,
& muniunt illos colles in præcipitio cōſtitu-
9 ti. ¶Vt ergo ſine congreſſione pugnæ poſſis ſu-
perare eos, pone cuſtodes fontium, vt nō hau
riant aquam ex eis, & ſine gladio interficies
eos, vel certe fatigati tradēt ciuitatē ſuam,
quam putant in montibus poſitam ſuperarí
10 non poſſe. ¶Et placuerunt verba hæc coram
Holoferne, & coram ſatellitibus eius, & con
ſtituit per gyrum centenarios per ſingulos
11 fontes. ¶Cùmq; iſta cuſtodia per dies vigin-
C ti fuiſſet expleta, defecerunt ciſternæ, & col-
lectiones aquarum omnibus habitantibus
Bethuliam, ita vt non eſſet intra ciuitatem
vnde ſatiarentur vel vna die, quoniam ad
menſuram dabatur populis aqua quotidie.
12 ¶Tunc ad Oziam cōgregati omnes viri, fœ-
minæq;, iuuenes, * & paruuli, omnes ſimul *ſeneſq; &
13 vna voce ¶dixerunt, Iudicet Deus inter nos
& te, quoniā feciſti in nos mala, nolēs loqui
pacifice cum Aſſyrijs, & propter hoc vendidit
14 nos Deus in manibus eorum. ¶Et ideo non
eſt qui adiuuet, cùm proſternamur ante ocu-
15 los eorū in ſiti & perditione magna. ¶Et nūc
cōgregate vniuerſos qui in ciuitate ſunt, vt
ſponte tradamus nos omnes populo Holofer-
16 nis. ¶Melius eſt enim vt captiui benedica-
mus Dominū, viuentes, quàm moriamur, &
ſimus opprobrium omni carni, cùm viderí-
mus vxores noſtras & infantes noſtros mori

ante oculos noſtros. ¶ Conteſtamur hodie cæ- 17
lum & terram, & Deum patrum noſtrorum D
qui vleiſcitur nos ſecundum peccata noſtra,
vt iam tradatis ciuitatem in manu militiæ
Holofernis, vt ſit finis noſter breuis in ore
gladij, qui longior efficitur in ariditate ſitis.
¶ Et cùm hæc dixiſſent, factus eſt fletus & 18
vlulatus magnus in eccleſia omnibus, & per
multas horas vna voce clamauerũt ad Deũ,
Pſa.105.a.6 dicentes. ¶ Peccauimus cum patribus noſtris, 19
iniuſtè egimus, iniquitatem fecimus. ¶ Tu 20
quia pius es, miſerere noſtri: aut in tuo fla-
gello vindica iniquitates noſtras, & noli tra
dere confitentes te populo qui ignorat te,
¶ vt nõ dicant inter gentes, Vbi eſt Deus eo- 21
rum? ¶ Et cũ fatigati his clamoribus, & his 22
fletibus laſſati ſiluiſſent: ¶ exurgens Ozias, 23
infuſus lachrymis, dixit: Aequo animo eſtote
fratres, & hos quinq; dies expectemus à Do
mino miſericordiam. ¶ Forſitan enim indi- 24
gnationem ſuam abſcindet, & dabit gloriam
nomini ſuo. ¶ Si autem tranſactis quinque 25
diebus non venerit adiutorium, faciemus
hæc verba quæ locuti eſtis.

## CAP. VIII.

ET factũ eſt cùm audiſſet hæc verba Iu- 1
dith vidua quæ erat filia Merari, filij A
Idox, filij Ioſeph, filij Oziæ, filij Elai, filij Iã-
nor, filij Gedeon, filij Raphaim, filij Achitob,
filij Melchiæ, filij Enan, filij Nathaniæ, filij
Salathiel, filij Simeõ, filij Rubẽ: ¶ & vir eius 2
fuit Manaſſes, qui mortuus eſt in diebus meſ
ſis hordeaceæ, ¶ inſtabat enim ſuper alligãtes 3
manipulos in campo, & venit æſtus ſuper ca-
put eius, & mortuus eſt in Bethulia ciuita-
te ſua, & ſepultus eſt illic cũ patribus ſuis.
¶ Erat autẽ Iudith relicta eius vidua iam an 4
nis tribus, & mẽſibus ſex. ¶ Et in ſuperiori- 5
bus domus ſuæ fecit ſibi ſecretum cubiculũ,
in quo cum puellis ſuis clauſa morabatur:
¶ & habens ſuper lumbos ſuos cilicium, ieiu- 6
nabat omnibus diebus vitæ ſuæ, præter ſab-
batha, & neomenias, & feſta domus Iſrael.
¶ Erat autem eleganti aſpectu nimis, cui vir 7
ſuus reliquerat diuitias multas, & familiã
copioſam, ac poſſeſſiones armentis boum, &
gregibus ouium plenas. ¶ Et erat hæc in om 8
nibus famoſiſſima, quoniam timebat Domi-
num valde: nec erat qui loqueretur de illa
verbũ malum. ¶ Hæc itaq; cùm audiſſet quo 9
niã Ozias promiſiſſet quod tranſacto quinto
die traderet ciuitatem, miſit ad presbyteros
Chabri & Charmi. ¶ Et venerunt ad illam, 10
& dixit illis, Quod eſt hoc verbũ in quo con- B
ſenſit Ozias, vt tradat ciuitatem Aſſyrijs, ſi
intra quinq; dies non venerit vobis adiu-
torium? ¶ Et qui eſtis vos qui tentatis Do- 11
minum? ¶ Non eſt iſte ſermo qui miſericordiã 12
prouocet: ſed potius qui iram excitet, & fu-
rorem accendat. ¶ Poſuiſtis vos tempus mi- 13
ſerationis Domini, & in arbitrium veſtrũ

14 diem conſtituiſtis ei. ¶ Sed quia patiens Do-
minus eſt, in hoc ipſo pœniteamus, & indul-
gentiam eius fuſis lachrymis poſtulemus.
15 ¶ non enim quaſi homo, ſic Deus commina-
bitur: neque ſicut filius hominis ad iracun-
16 diam inflammabitur. ¶ Et ideo humiliemus
illi animas noſtras: & in ſpiritu conſtituti
17 humiliato ſeruientes illi, ¶ dicamus flentes
Domino, vt ſecundùm voluntatem ſuam ſic
faciat nobiſcum cito miſericordiam ſuam: vt
ſicut conturbatũ eſt cor noſtrum in ſuperbia
eorũ, ita etiam de noſtra humilitate glorie-
18 mur, ¶ quonia non ſumus ſecuti peccata pa-
trum noſtrorum qui dereliquerunt Deum
19 ſuum, & adorauerũt deos alienos: ¶ pro quo
C ſcelere dati ſunt in gladium, et in rapinã, &
in confuſionẽ inimicis ſuis. nos autem alte-
20 rum Deum neſcimus præter ipſum. ¶ Expe-
ctemus humiles conſolationẽ eius, & exqui-
ret ſanguinẽ noſtrum de afflictionibus inimi
corum noſtrorũ: & humiliabit omnes gentes,
quæcunq; inſurgunt cõtra nos, & faciet illas
21 ſine honore Dominus Deus noſter. ¶ Et nunc
fratres, quoniã vos eſtis presbyteri in populo
Dei, & ex vobis pendet anima illorũ, ad elo
quiũ veſtrũ corda eorũ erigite, vt memores
ſint, quia tentati ſunt patres noſtri, vt pro-
22 barentur, ſi verè colerent Deũ ſuũ. ¶ Memo-
res eſſe debent, ‖ quomodo pater noſter Abra- Gen.22.a.1.
ham tẽtatus eſt, & per multas tribulationes
23 probatus, dei amicus effectus eſt. ¶ Sic Iſaac,
ſic Iacob, ſic Moyſes: & omnes qui placuerũt
Deo, per multas tribulationes tranſierunt
24 fideles. ¶ Illi autem qui tentationes non ſu-
ſceperunt cum timore Domini, & impatien-
tiam ſuã, & improperiũ murmurationis ſuæ
25 contra Dominũ protulerunt, ¶ exterminati Nu.21.b.6.
D ſunt ab exterminatore, & à ſerpentibus pe- 1.Co.10.b.9
26 rierunt. ¶ Et nos ergo nõ vlciſcamur nos pro
27 his quæ patimur: ¶ ſed reputantes peccatis no
ſtris hæc ipſa ſupplicia minora eſſe flagella
Domini, quibus quaſi ſerui corripimur ad
emendationem, & non ad perditionem no-
28 ſtram euenisſe credamus. ¶ Et dixerunt illi
Ozias & presbyteri, Omnia quæ locuta es,
vera ſunt, & nõ eſt in ſermonibus tuis vlla
29 reprehenſio. ¶ Nũc ergo ora pro nobis, quoniã
30 mulier ſancta es, & timens Deũ. ¶ Et dixit
illis Iudith, Sicut quod potui loqui, Dei eſſe
31 cognoſcitis: ¶ Ita quod facere diſpoſui, proba-
te ſi ex Deo eſt: & orate, vt firmum faciat
32 Deus conſilium meũ. ¶ Stabitis vos ad portã
nocte iſta, & ego exeã cum abra mea: et ora-
te: vt ſicut dixiſtis, in diebus quinq; reſpi-
33 ciat Dominus populũ ſuum Iſrael. ¶ Vos au-
tem nolo vt ſcrutemini actum meũ: & vſq;
dum renuntiẽ vobis, nihil aliud fiat, niſi o-
ratio pro me ad Dominum Deum noſtrum.
34 ¶ Et dixit ad eã Ozias princeps Iuda, Vade
in pace, & Dominus ſit tecũ in vltionem ini
micorum noſtrorũ. Et reuertentes abierunt.

CAP.

CAP. IX.

QVibus aſcẽdentibus, Iudith ingreſſa eſt 1
oratorium ſuum: & induens ſe cilicio, A
poſuit cinerem ſuper caput ſuum:
& proſternens ſe Domino, clamabat ad Do-
minum dicens: ‖ Domine Deus patris mei 2
Ge.34.d.25. Simeon,‖qui dediſti illi gladium in defenſio-
nem alienigenarum, qui violatores extite-
runt in coinquinatione ſua, & denudauerũt
femur virginis in confuſionem: ‖ & dediſti 3
mulieres illorum in prædam, & filias illorũ
in captiuitatem: & omnem prædam in diui-
ſionem ſeruis tuis, qui zelauerunt zelũ tuũ:
ſubueni quæſo te Domine Deus meus mihi
viduæ. ‖ Tu enim feciſti priora, & illa poſt 4
illa cogitaſti. & hoc factũ eſt quod ipſe volui- B
ſti. ‖ Oẽs enim viæ tuæ paratæ ſunt, & tua 5
Exo.14.b.9 iudicia in tua prouidentia poſuiſti. ‖ Reſpice 6
caſtra Aſſyriorum nũc, ſicut tunc caſtra Ae-
gyptiorum videre dignatus es, quando poſt
ſeruos tuos armati currebant, confidentes in
quadrigis, & in equitatu ſuo, & in multitu-
dine bellatorum. ‖ Sed aſpexiſti ſuper caſtra 7
eorum, & tenebræ fatigauerunt eos. ‖ Te- 8
nuit pedes eorum abyſſus, & aquæ operue-
runt eos. ‖ Sic fiant & iſti Domine qui con- 9
fidunt in multitudine ſua, & in curribus
ſuis, & in contis, & in ſcutis, & in ſagittis C
ſuis, & in lanceis gloriantur, ‖ & neſciunt 10
quia tu ipſe es Deus noſter qui conteris bel-
la ab initio, & Dominus nomẽ eſt tibi. ‖ Eri 11
ge brachium tuum, ſicut ab initio, & alliſe
virtutẽ illorum in virtute tua: cadat virtus
eorũ in iracundia tua qui promittunt ſe vio
lare ſancta tua, & polluere tabernaculũ no-
minis tui, & deijcere gladio ſuo cornu alta-
ris tui. ‖ Fac Domine, vt gladio proprio eius 12
ſuperbia amputetur. ‖ capiatur laqueo ocu- 13
lorũ ſuorũ in me, & percuties eum ex labijs
charitatis meæ. ‖ Da mihi in animo conſtan 14
tiam: vt contemnã illum: et virtutẽ, vt euer
tam illũ. ‖ Erit enim hoc memoriale nomi- 15
nis tui, cùm manus fœminæ deiecerit eum.
‖ Nõ enim in multitudine eſt virtus tua Do 16
mine, neq; in equorũ viribus voluntas tua D
eſt, nec ſuperbi ab initio placuerunt tibi: ſed
humilium & manſuetorum ſemper tibi pla-
cuit deprecatio. ‖ Deus cælorum, creator a- 17
quarum, et dominus totius creaturæ, exaudi
me miſeram deprecantem, & de tua miſeri-
cordia præſumentem. ‖ Memento Domine te- 18
ſtamenti tui, & da verbum in ore meo, & in
corde meo conſilium corrobora, vt domus tua
in ſanctificatione tua permaneat: ‖ & omnes 19
gentes agnoſcant quia tu es Deus, & non
eſt alius præter te.

CAP. X.

FActum eſt autẽ, cùm ceſſaſſet clamare ad 1
Dominum, ſurrexit de loco in quo iacue A
rat proſtrata ad Dominum. ‖ Vocauitq; a- 2
bram ſuam, & deſcendens in domum ſuam,
abſtulit à ſe cilicium, & exuit ſe veſtimen-
3 tis viduitatis ſuæ, ‖ & lauit corpus ſuũ, &
vnxit ſe myro optimo, & diſcriminauit cri-
nem capitis ſui, & impoſuit mitram ſuper
caput ſuum, & induit ſe veſtimentis iu-
cunditatis ſuæ, induitque ſandalia pedibus
ſuis, aſſumpſitq; dextraliola, & lilia, & in-
aures & annulos, & omnibus ornamentis
4 ſuis ornauit ſe. ‖ Cui etiam Dominus con-
tulit ſplendorem: quoniam omnis iſta com-
poſitio non ex libidine, ſed ex virtute pen-
debat: & ideo Dominus hanc in illam pul-
chritudinem ampliauit, vt incomparabili
5 decore omnium oculis appareret. ‖ Impo-
B ſuit itaque abræ ſuæ aſcopam vini, & vas
olei, & polentam, & palathas, & panes, &
6 caſeum, & profecta eſt. ‖ Cùmque veniſ-
ſent ad portam ciuitatis, inuenerunt expe-
ctantem Oziam & presbyteros ciuitatis.
7 ‖ Qui cùm vidiſſent eam, ſtupentes mirati
8 ſunt nimis pulchritudinem eius. ‖ Nihil ta-
men interrogantes eam, dimiſerunt tranſire
dicentes, Deus patrum noſtrorum det tibi
gratiam, & omne conſilium tui cordis ſua
virtute corroboret, vt glorietur ſuper te Ie-
ruſalem, & ſit nomen tuum in numero ſan-
9 ctorum & iuſtorum. ‖ Et dixerunt hi qui
10 illic erant omnes vna voce: Fiat, fiat. ‖ In-
dith vero orans Dominum, tranſiuit per por
11 tas ipſa & abra eius. ‖ Factum eſt autem,
cùm deſcenderet montem, circa ortum diei,
occurrerunt ei exploratores Aſſyriorum, &
tenuerunt eam, dicẽtes, Vnde venis? & quò
12 vadis? ‖ Quæ reſpondit, Filia ſum He-
bræorum, ideo ego fugi à facie eorum, quo-
C niam futurum agnoui, quod dentur vobis in
deprædationem, pro eo quod contemnentes
vos, noluerunt vltro tradere ſeipſos, vt in-
uenirent miſericordiam in conſpectu veſtro.
13 ‖ Hac de cauſa cogitaui mecum, dicens: Va-
dam ad faciem principis Holofernis, vt in-
dicem illi ſecreta illorum, & oſtendam illi
quo aditu poſſit obtinere eos: ita vt nõ cadat
14 vir vnus de exercitu eius. ‖ Et cùm audiſ-
ſent viri illi verba eius, conſiderabant faciẽ
eius: & erat in oculis eorũ ſtupor, quoniam
15 pulchritudinẽ eius mirabantur nimis. ‖ Et
dixerunt ad eam: Conſeruaſti animam tuã
eo quòd tale reperiſti conſilium, vt deſcen-
16 deres ad dominum noſtrum. ‖ Hoc autẽ ſcias
quoniam cùm ſteteris in conſpectu eius, bene
D tibi faciet, & eris gratiſſima in corde eius.
Duxeruntq; illam ad tabernaculum Holo-
17 fernis, annuntiantes eam. ‖ Cùmq; intraſ- Infr.16.b.2.
ſet ante faciem eius, ſtatim captus eſt in ſuis
18 oculis Holofernes. ‖ Dixeruntq; ad eum ſa-
tellites eius. Quis contemnat populum He-
bræorum qui tam decoras mulieres habent,
vt non pro his merito pugnare cõtra eos de-
19 beamus? ‖ Videns itaque Iudith Holofernẽ
ſedentem in conopæo, quod erat ex purpura,

*& auro, & ſmaragdo, & lapidibus pretioſis*
*intextum: ¶ & cùm in faciem eius intendiſ- 20*
*ſet, adorauit eum, proſternens ſe ſuper ter-*
*ram. Et eleuauerunt eam ſerui Holofernis,*
*iubente domino ſuo.*

CAP. XI.

*TVnc Holofernes dixit ei, Aequo animo 1*
*eſto & noli pauere in corde tuo: quo- A*
*niam ego nunquam nocui viro qui voluit*
*ſeruire Nabuchodonoſor regi. ¶ Populus au- 2*
*tem tuus ſi non contempſiſſet me, non ele-*
*uaſſem lanceam meam ſuper eum. ¶ Nunc 3*
*autem dic mihi, qua ex cauſa receſſiſti ab il-*
*lis, & placuit tibi vt venires ad nos? ¶ Et 4*
*dixit illi Iudith, Sume verba ancillæ tuæ:*
*quoniam ſi ſecutus fueris verba ancillæ*
*tuæ: perfectam rem faciet Dominus tecum.*
*¶ Viuit enim Nabuchodonoſor rex terræ, & 5*
*viuit virtus eius quæ eſt in te ad correptionem omnium animarum errantiũ: quo-*
*niam non ſolùm homines ſeruiunt illi per*
*te, ſed & beſtiæ agri obtemperant illi. ¶ Nun 6*
*tiatur enim animi tui induſtria vniuerſis*
*gentibus, & indicatum eſt omni ſeculo, quo-*
*niam tu ſolus bonus & potens es in omni re B*
Cap. 5. 4. 5. *gno eius, & diſciplina tua omnibus prouin-*
*ciis prædicatur. ¶ Nec hoc latet quod locutus 7*
*eſt Achior, nec illud ignoratur quod ei iuſſe-*
*ris euenire. ¶ Conſtat enim Deum noſtrum 8*
*ſic peccatis offenſum, vt mandauerit per*
*prophetas ſuos ad populum, quod tradat eum*
*pro peccatis ſuis. ¶ Et quoniam ſciunt ſe of- 9*
*fendiſſe Deum ſuum filii Iſraël, tremor tuus*
*ſuper ipſos eſt. ¶ Inſuper etiam fames inua- 10*
*ſit eos, & ab ariditate aquæ iam inter mor-*
*tuos computantur. ¶ Deniq; hoc ordinant, 11*
*vt interficiãt pecora ſua, & bibant ſangui-*
*nem eorum, ¶ & ſancta Domini Dei ſui quæ 12*
*præcepit Deus non contingi in frumento, vi-*
*no & oleo, hæc cogitauerunt impendere, &*
*volunt conſumere quæ nec manibus debe-*
*rent contingere. ergo quoniam hæc faciunt, C*
*certum eſt quod in perditionem dabuntur.*
*¶ Quod ego ancilla tua cognoſcens, fugi ab 13*
*illis, & miſit me Dominus hæc ipſa nun-*
*tiare tibi. ¶ Ego enim ancilla tua Deum co- 14*
*lo, etiam nunc apud te. & exiet ancilla tua,*
*& orabo Deum, ¶ & dicet mihi quando eis 15*
*reddat peccatum ſuum, & veniens nuntia-*
*bo tibi, ita vt ego adducam te per mediam*
*Ieruſalem, & habebis omnem populum Iſ-*
*raël, ſicut oues quibus non eſt paſtor, & non D*
*latrabit vel vnus canis contra te, ¶ quo- 16*
*niam hæc mihi dicta ſunt per prouidentiam*
*Dei. ¶ Et quoniam iratus eſt illis Deus, hæc 17*
*ipſa miſſa ſum nuntiare tibi. ¶ Placuerunt 18*
*autem omnia verba hæc coram Holoferne, &*
*coram pueris eius, & mirabantur ad ſapien*
*tiam eius, & dicebat alter ad alterum. ¶ Nõ 19*
*eſt talis mulier ſuper terram in aſpectu, in*
*pulchritudine, & in ſenſu verborum. ¶ Et 20*
*dixit ad illam Holofernes, Benefecit Deus*
*qui miſit te ante populũ, vt des illum tu in*
21 *manibus noſtris: ¶ & quoniam bona eſt pro-*
*miſſio tua, ſi fecerit mihi hoc Deus tuus, erit*
*& Deus meus, & tu in domo Nabuchodono-*
*ſor magna eris, & nomen tuum nominabi-*
*tur in vniuerſa terra.*

CAP. XII.

1 *TVnc iuſſit eam introire vbi repoſiti e-*
A *rant theſauri eius, & iuſſit illic mane-*
*re eam: & conſtituit quid daretur illi de*
2 *conuiuio ſuo. ¶ Cui reſpondit Iudith, & di-*
*xit, Nunc non potero manducare ex his quæ*
*mihi præcipis tribui, ne veniat ſuper me of-*
*fenſio: ex his autem quæ mihi detuli, man-*
3 *ducabo. ¶ Cui Holofernes ait, ¶ Si defecerint*
*tibi iſta quæ tecum detuliſti, quid faciemus*
4 *tibi? ¶ Et dixit Iudith, Viuit anima tua do-*
*mine meus, quoniam non expendet omnia*
*hæc ancilla tua, donec faciat Deus in manu*
*mea hæc quæ cogitaui. Et induxerunt illam*
*ſerui eius in tabernaculum quod præcepe-*
5 *rat. ¶ Et petiit dum introiret, vt daretur ei*
B *copia nocte & ante lucem egrediendi foras*
6 *ad orationem, & deprecandi Dominum. ¶ Et*
*præcepit cubiculariis ſuis, vt ſicut placeret*
*illi, exiret & introiret ad adorandum Deum*
7 *ſuum per triduum. ¶ Et exibat noctibus in*
*vallem Bethulia, & baptizabat ſe in fonte*
8 *aquæ. ¶ Et vt aſcendebat, orabat Dominum*
*Deum Iſraël vt dirigeret viam eius ad li-*
9 *berationem populi ſui. ¶ Et introiens, mun-*
*da manebat in tabernaculo, vſque dum acci*
10 *peret eſcam ſuam in veſpere. ¶ Et factum eſt*
C *in quarto die Holofernes fecit cœnam ſeruis*
*ſuis, & dixit ad Vagao eunuchum ſuum,*
*Vade & ſuade Hebræam illam vt ſponte con*
11 *ſentiat habitare mecum. ¶ Fœdum eſt enim*
*apud Aſſyrios, ſi fœmina irrideat virum a-*
12 *gendo, vt immunis ab eo tranſeat. ¶ Tunc*
*introiuit Vagao ad Iudith, & dixit, Non ve*
*reatur bona puella introire ad dominum*
*meum, vt honorificetur ante faciem eius, vt*
*manducet cum eo, & bibat vinum in iucun*
13 *ditate. ¶ Cui Iudith reſpondit, Quæ ego ſum,*
14 *vt contradicam domino meo? ¶ Omne quod*
*erit ante oculos eius bonum & optimum, fa*
*ciam. Quicquid autem illi placuerit, hoc mi*
*hi erit optimum omnibus diebus vitæ meæ.*
15 *¶ Et ſurrexit, & ornauit ſe veſtimento ſuo.*
16 *& ingreſſa ſtetit ante faciem eius. ¶ Cor au*
D *tem Holofernis concuſſum eſt: erat enim ar-*
17 *dens in concupiſcentia eius. ¶ Et dixit ad*
*eam Holofernes, Bibe nunc, & accumbe in*
*iucunditate, quoniam inueniſti gratiam co-*
18 *ram me. ¶ Et dixit Iudith, Bibam domine,*
*quoniam magnificata eſt anima mea hodie*
19 *præ omnibus diebus meis. ¶ Et accepit, &*
*manducauit, & bibit, coram ipſo ea quæ pa-*
20 *rauerat illi ancilla eius. ¶ Et iucundus fa-*
*ctus eſt Holofernes ad eam, bibitq; vinum*
*mul-*

*multum nimis, quantum nunquam biberat*
*in vita ſua.*

## CAP. XIII.

1 *VT autem ſerò factum eſt, feſtinauerunt*
A *ſerui illius ad hoſpitia ſua, & concluſit*
2 *Vagao oſtia cubiculi, & abijt. ¶ erant autem*
3 *omnes fatigati à vino. ¶ Eratq; Iudith ſola*
4 *in cubiculo. ¶ Porro Holofernes iacebat in le*
5 *cto, nimia ebrietate ſopitus. ¶ Dixitq; Iudith*
*puellæ ſuæ vt ſtaret foris ante cubiculum, &*
6 *obſeruaret. ¶ Stetitq; Iudith ante lectum, o-*
*rans cum lachrymis & labiorum motu in ſi-*
7 *lentio, ¶ dicens: Confirma me Domine Deus*
*Iſraël, & reſpice in hac hora ad opera ma-*
*nuum mearum, vt ſicut promiſiſti, Ieruſalē*
*ciuitatem tuam erigas: & hoc quod credens*
8 *per te poſſe fieri cogitaui, perficiam. ¶ Et cū*
*hæc dixiſſet, acceſſit ad columnam, quæ erat*
*ad caput lectuli eius, & pugionē eius qui in*
9 *ea ligatus pendebat, exoluit. ¶ Cùmq; eua-*
*ginaſſet illum, apprehendit comam capitis e-*
*ius, & ait, Cōfirma me Domine Deus in hac*
10 *hora. ¶ & percuſſit bis in ceruicem eius, &*
*abſcidit caput eius, & abſtulit conopæum e-*
*ius à columnis, & euoluit corpus eius trun-*
11 *cum. ¶ Et poſt puſillum exiuit, & tradidit ca*
*put Holofernis ancillæ ſuæ, & iuſſit vt mit-*
12 *teret illud in peram ſuam. ¶ Et exierunt duæ,*
*ſecundū conſuetudinem ſuam quaſi ad ora-*
B *tionē, & tranſierunt caſtra: & gyrantes val*
13 *lem, venerūt ad portam ciuitatis. ¶ Et dixit*
*Iudith a longe cuſtodibus murorum, Aperite*
*portas, quoniam nobiſcum eſt Deus qui fecit*
*magnā ic. 14 *virtutem* in Iſraël. ¶ Et factum eſt, cùm au*
*diſſent viri vocem eius, vocauerunt presby-*
15 *teros ciuitatis. ¶ Et occurrerunt ad eam om-*
*nes à minimo vſque ad maximum, quoniā*
16 *ſperabant eam iam non eſſe venturam. ¶ Et*
*accendentes luminaria congyrauerunt circa*
*eam vniuerſi: illa autē aſcendens in eminen*
*tiorem locum iuſſit fieri ſilentiū. Cùmq; om*
17 *nes tacuiſſent, ¶ dixit Iudith, Laudate Do-*
*minum Deū noſtrum, qui non deſeruit ſpe-*
18 *rātes in ſe: ¶ & in me ancilla ſua adimpleuit*
*miſericordiam ſuā, quam promiſit domui Iſ*
*raël: & interfecit in manu mea hoſtē populi*
19 *ſui in hac nocte. ¶ Et proferens de pera caput*
*Holofernis, oſtendit illis, dicens: Ecce caput*
*Holofernis principis militiæ Aſſyriorum. Et*
*ecce conopæum illius in quo recumbebat in*
*ebrietate ſua, vbi per manum fœminæ per-*
20 *cuſſit illū Dominus Deus noſter. ¶ Viuit au-*
C *tem ipſe Dominus, quoniā cuſtodiuit me an*
*gelus eius & hinc euntē, & ibi commorantē,*
*& inde huc reuertentē: & non permiſit me*
*Dominus ancillā ſuam coinquinari, ſed ſine*
*pollutione peccati reuocauit me vobis gaudē*
Pſa. 105. a. 1. *tem in victoria ſua, in euaſione mea, & in li*
& 106. a. 1. 21 *beratione veſtra. ¶ ‖ Confitemini illi omnes,*
*quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſe-*
22 *ricordia eius. ¶ Vniuerſi autē adorantes Do-*
*minum, dixerunt ad eam, Benedixit te Do-*
*minus in virtute ſua, quia per te ad nihilū*
23 *redegit inimicos noſtros. ¶ Porro Ozias prin*
*ceps populi Iſraël, dixit ad eam, Benedicta es*
*tu filia à Domino Deo excelſo præ omnibus*
24 *mulieribus ſuper terrā. ¶ Benedictus Domi-*
*nus qui creauit cælum & terram, qui te di-*
*rexit in vulnera capitis principis inimicorū*
25 *noſtrorum, ¶ quia hodie nomē tuum ita ma-*
D *gnificauit, vt non recedat laus tua de ore ho*
*minū qui memores fuerint virtutis Dominī*
*in æternū, pro quibus non pepercisti animæ*
*tuæ propter anguſtias & tribulationē gene-*
*ris tui, ſed ſubueniſti ruinæ ante conſpectum*
26 *Dei noſtri. ¶ Et dixit omnis populus, Fiat,*
27 *fiat. ¶ Porro Achior vocatus venit, & dixit*
*ei Iudith, Deus Iſraël cui tu teſtimoniū de-*
*diſti quod vlciſcatur ſe de inimicis ſuis, ipſe*
*caput omnium incredulorum incidit in hac*
28 *nocte in manu mea. ¶ Et vt probes quia ita*
*eſt, ecce caput Holofernis, qui in contemptu*
*ſuperbiæ ſuæ Deum Iſraël contempſit: & tibi*
*interitum minabatur, dicens: Cùm captus*
*fuerit populus Iſraël, gladio perforari præci-*
29 *piam latera tua. ¶ Videns autem Achior ca-*
*put Holofernis, anguſtiatus præ pauore ce-*
*cidit in faciem ſuam ſuper terrā, et æſtuauit*
30 *anima eius. ¶ Poſtea vero quam reſumpto*
*ſpiritu recreatus eſt, procidit ad pedes eius.*
31 *& adorauit eam, & dixit: ¶ Benedicta tu à*
*Deo tuo in omni tabernaculo Iacob, quoniam*
*in omni gente quæ audierit nomen tuum,*
*magnificabitur ſuper te Deus Iſraël.*

## CAP. XIIII.

1 *DIxit autem Iudith ad omnem populū,*
A *Audite me fratres: ſuſpēdite caput hoc*
2 *ſuper muros noſtros: ¶ & erit cùm exierit*
*ſol, accipiat vnaſquiſque arma ſua, & exite*
*cum impetu: nō vt deſcendatis deorſum, ſed*
3 *quaſi impetū facientes: ¶ Tunc exploratores*
*neceſſe erit vt fugiant ad principē ſuum ex-*
4 *citandum ad pugnam. ¶ Cùmq; duces eorum*
*cucurrerint ad tabernaculum Holofernis, &*
*inuenerint eū truncum in ſuo ſanguine vo-*
5 *lutatum, decidet ſuper eos timor. ¶ Cùmq; co*
*gnoueritis fugere eos, ite poſt illos ſecuri, quo*
*niam Dominus conteret eos ſub pedibus ve-*
6 *ſtris. ¶ Tunc Achior videns virtutem quam*
B *fecit Deus Iſraël, relicto gētilitatis ritu, cre*
*didit Deo, & circumcidit carnē præputij ſui,*
*& appoſitus eſt ad populum Iſraël, & omnis*
*ſucceſſio generis eius vſque in hodiernum*
7 *diem. ¶ Mox autem vt ortus eſt dies, ſuſpen-*
*derunt ſuper muros caput Holofernis, acce-*
*pitq; vnuſquiſque vir arma ſua, & egreſſi*
8 *ſunt cum grandi ſtrepitu et vlulatu. ¶ Quod*
*videntes exploratores, ad tabernaculū Holo*
9 *fernis cucurrerunt. ¶ Porro hi qui in taber-*
*naculo erant venientes, & ante ingreſſum*
*cubiculi perſtrepentes excitandi gratia, in-*
*quietudinem arte moliebantur, vt non ab*
*excitantibus, ſed a ſonantibus Holofernes*
*euigi-*

uigilaret. ¶Nullus enim audebat cubiculũ 10
virtutis Aſſyriorum pulſando aut intrando C
aperire. ¶Sed cùm veniſſent eius duces ac 11
tribuni, & vniuerſi maiores exercitus regis
Aſſyriorum, dixerunt cubicularijs. ¶Intrate 12
& excitate illum, quoniam egreſsi mures de
cauernis ſuis, auſi ſunt prouocare nos ad
prælium. ¶Tunc ingreſſus Vagao cubiculum 13
eius ſtetit ante cortinam & plauſum fecit
manibus ſuis: ſuſpicabatur enim illum cum
Iudith dormire. ¶Sed cùm nullum motum ia 14
centis ſenſu aurium caperet, acceſsit proxi-
mãs ad cortinam, & eleuans eam, vidensq́;
cadauer abſq; capite Holofernis in ſuo ſan-
guine tabefactum iacere ſuper terram, excla
mauit voce magna cum fletu, & ſcidit ve-
ſtimenta ſua. ¶Et ingreſſus tabernaculum 15
Iudith, non inuenit eam, & exiliuit foras ad D
populum, ¶& dixit, Vna mulier Hebræa fe- 16
cit confuſionem in domo regis Nabuchodono-
ſor. ecce enim Holofernes iacet in terra, &
caput eius non eſt in illo. ¶Quod cùm au- 17
diſſent principes virtutis Aſſyriorum, ſci-
derunt omnes veſtimenta ſua, & intolera-
bilis timor & tremor cecidit ſuper eos, &
turbati ſunt animi eorum valde. ¶Et fa- 18
ctus eſt clamor incomparabilis in medio ca-
ſtrorum eorum.

## CAP. XV.

CVmq́; omnis exercitus decollatum Ho- 1
lofernem audiſſet, fugit mens & conſi- A
lium ab eis, & ſolo tremore & metu agitati,
fugæ præſidiũ ſumunt, ¶ita vt nullus loque 2
retur cum proximo ſuo, ſed inclinato capite,
relictis omnibus, euadere feſtinabant He-
bræos, quos armatos ſuper ſe venire audie-
rant, fugientes per vias camporum & ſemi
tas collium. ¶Videntes itaque filij Iſrael fu- 3
gientes, ſecuti ſunt illos. Deſcenderuntq́ue
clangentes tubis, & vlulantes poſt ipſos.
¶Et quoniam Aſſyrij non adunati, in fugam 4
ibant præcipites: filij autem Iſrael vno agmi
ne perſequentes, debilitabant omnes quos B
inuenire potuiſſent. ¶Miſit itaque Ozias 5
nuntios per omnes ciuitates & regiones Iſ-
rael. ¶Omnis itaque regio, omniſq́; vrbs e- 6
lectam iuuentutem armatam miſit poſt eos,
& perſecuti ſunt eos in ore gladij, quouſque
peruenirent ad extremitatẽ finium ſuorum.
¶Reliqui autẽ qui erant in Bethulia ingreſ 7
ſi ſunt caſtra Aſſyriorum, & prædam quam
fugientes Aſſyrij reliquerant, abſtulerũt &
onuſtati ſunt valde. ¶Hi vero qui victores 8
reuerſi ſunt ad Bethuliam, omnia quæ erant C
illorum abſtulerunt ſecum, ita vt non eſſet
numerus in pecoribus, & iumentis, & vni-
uerſis mobilibus eorum, vt à minimo vſque
ad maximum omnes diuites fierent de præ-
dationibus eorum. ¶Ioachim autem ſummus 9
pontifex de Ieruſalẽ venit in Bethuliá cum
vniuerſis presbyteris ſuis, vt videret Iu-
10 dith. ¶Quæ cũ exiſſet ad illum, benedixerũt
eam omnes vna voce, dicentes: Tu gloria Ie-
ruſalem, tu lætitia Iſrael, tu honorificentia
11 populi noſtri, ¶quia feciſti viriliter & con-
fortatum eſt cor tuum, eo quod caſtitatem a-
maueris, & poſt virum tuũ, alterum neſcie
ris: ideo & manus Domini confortauit te, &
12 ideo eris benedicta in æternum. ¶Et dixit
13 omnis populus, Fiat, fiat. ¶Per dies autem tri-
ginta, vix collecta ſunt ſpolia Aſſyriorũ à po-
14 pulo Iſrael. ¶Porro autẽ vniuerſa quæ Holo
D fernis peculiaria fuiſſe probata ſunt, dede-
runt Iudith in auro & argento, & veſtibus
& gemmis, & omni ſupellectili, & tradita
15 ſunt omnia illi à populo. ¶Et omnes populi
gaudebant cum mulieribus, & virginibus,
& iuuenibus, in organis, & citharis.

## CAP. XVI.

1 TVnc cantauit canticum hoc Domino Iu-
A dith, dicens:

2 ¶Incipite Domino in tympanis, cantate
Domino in cymbalis, modulamini illi pſal-
mum nouum, exultate, & inuocate nomen
eius.

3 ¶Dominus conterens bella, Dominus no-
men eſt illi.

4 ¶Qui poſuit caſtra ſua in medio populi
ſui, vt eriperet nos de manu omnium inimi
corum noſtrorum.

5 ¶Venit Aſſur ex montibus ab Aquilone Sup. 2. b. n.
in multitudine fortitudinis ſuæ: cuius mul-
titudo obthurauit torrentes, & equi eorum
cooperuerunt valles.

6 ¶Dixit ſe incenſurum fines meos, & iuue
nes meos occiſurũ gladio, infantes meos dare
in prædam, & virgines in captiuitatem.

7 ¶Dominus autem omnipotens nocuit eũ,
& tradidit eum in manus fœminæ, & ᵃconfodit eum. ᵃcõfudit 14 Sup. 10. d. 27

8 ¶Non enim cecidit potens eorum à iuue-
nibus, nec filij Titan percuſſerunt eum, nec
excelſi gigantes impoſuerunt ſe illi, ſed Iu-
dith filia Merari in ſpecie faciei ſuæ diſſoluit
B eum.

9 ¶Exuit enim ſe veſtimento viduitatis,
& induit ſe veſtimento lætitiæ in exulta-
tione filiorum Iſrael.

10 ¶Vnxit faciem ſuam vnguento, & colli-
gauit cincinnos ſuos mitra, accepit ſtolam no
uam ad decipiendum illum.

11 ¶Sandalia eius rapuerunt oculos eius, pul
chritudo eius captiuam fecit animam eius,
amputauit pugione ceruicem eius.

12 ¶Horruerunt Perſæ conſtantiam eius, &
Medi audaciam eius.

13 ¶Tunc vlulauerunt caſtra Aſſyriorum
quando apparuerunt humiles mei, areſcen-
tes in ſiti.

14 ¶Filij puellarum compunxerunt eos, &
ſicut pueros fugientes occiderunt eos, perie-
runt in prælio a facie Domini Dei mei.

¶Hym-

¶Hymnum cantemus Domino, hymnum 15
nouum cantemus Deo noſtro. C
¶Adonai Domine magnus es tu, & præ- 16
clarus in virtute ſua, & quem ſuperare ne-
mo poteſt.
Gen.1.c.24. ¶Tibi ſeruiat omnis creatura tua. ‖quia 17
Pſal 32.b.9. dixiſti, & facta ſunt: miſiſti ſpiritũ tuũ, &
creata ſunt, & non eſt qui reſiſtat voci tuæ.
¶Montes à fundamentis mouebuntur cũ 18
aquis, petræ ſicut cera liqueſcent ante fa-
ciem tuam.
¶Qui autem timent te, magni erunt a- 19
pud te per omnia.
¶Væ genti inſurgenti ſuper genus meum: 20
Dominus enim omnipotens vindicabit in
eis, in die iudicij viſitabit illos.
¶Dabit enim ignem & vermes in carnes 21
eorum, vt vrantur & ſentiant vſq; in ſem
piternum.
¶ Et factum eſt poſt hæc omnis populus 22
poſt victoriam venit in Ieruſalem adorare
dominum: & mox vt purificati ſunt, obtule-
runt omnes holocauſta, & vota, & repro-
miſsiones ſuas. ¶Porro Iudith vniuerſa va 23
ſa bellica Holofernis quæ dedit illi populus,
.13. & conopæum quod ipſa ſuſtulerat de cubili D
ipſius obtulit in anathema obliuionis. ¶E- 24
rat autem populus iucundus ſecundum fa-
ciem ſanctorum, & per tres menſes gaudium
huius victoriæ celebratum eſt cum Iudith.
¶Poſt dies autem illos vnuſquiſque rediit in 25
domum ſuam, & Iudith magna facta eſt in
Bethulia, & præclarior erat vniuerſæ terræ
Iſrael. ¶Erat etiam virtuti caſtitas adiun 26
cta, ita vt non cognoſceret virum omnibus
diebus vitæ ſuæ, ex quo defunctus eſt Ma-
naſſes vir eius. ¶Erat autem diebus feſtis 27
procedens cum magna gloria. ¶Manſit autẽ 28
in domo viri ſui annos centum quinque, &
dimiſit abram ſuam liberam, & defuncta
Ge.50.b.10. eſt, ac ſepulta cũ viro ſuo in Bethulia. ¶Lu- 29
xitq; eam omnis populus diebus ſeptem. ¶In 30
omni autem ſpatio vitæ eius non fuit qui
perturbaret Iſrael, & poſt mortem eius an-
nis multis. ¶Dies autem victoriæ huius fe- 31
ſtiuitatis, ab Hebræis in numero ſanctorum
dierum accipitur, & colitur à Iudæis ex illo
tempore vſque in præſentem diem.

# LIBER ESTHER.

## CAPVT I.

IN diebus Aſſueri qui regnauit ab In- 1
dia vſque Aethiopiam ſuper centum vi A
gintiſeptem prouincias: ¶ quando ſedit 2
in ſolio regni ſui, Suſan ciuitas regni
eius exordium fuit. ¶Tertio igitur anno im- 3
perij ſui fecit grande conuiuium cunctis prin
cipibus, & pueris ſuis, fortiſſimis Perſarum
& Medorum inclytis, & præfectis prouincia-
4 rum coram ſe, ¶vt oſtenderet diuitias gloriæ
regni ſui, ac magnitudinẽ atque iactantiam
potentiæ ſuæ, multo tempore, centum videli-
5 cet & octoginta diebus. ¶Cumq; implerentur
dies conuiuij, inuitauit omnem populum
qui inuentus eſt in Suſan à maximo vſque
ad minimum, & iuſſit ſeptem diebus conui-
uium præparari in veſtibulo horti, & nemo-
ris, quod regio cultu & manu conſitũ erat.
6 ¶Et pendebant ex omni parte tentoria aerei ᵃaëris
D coloris, & carbaſini ac hyacinthini, ſuſten-
ta funibus byſſinis, atque purpureis quæ
eburneis circulis inſerti erant, & columnis
marmoreis fulciebantur. Lectuli quoq; au-
rei & argentei, ſuper pauimentum ſmarag-
dino & pario ſtratum lapide, diſpoſiti erant:
7 quod mira varietate pictura decorabat. ¶Bi-
bebant autem qui inuitati erant, aureis po
culis, & alijs atque alijs vaſis cibi infere-
bantur. Vinum quoque, vt magnificentia
8 regia dignum erat, ¶abundans & præcipuũ
ponebatur. Nec erat qui nolentes cogeret ad
bibendum: ſed ſicut rex ſtatuerat, præponens
menſis ſingulos de principibus ſuis, vt ſu-
9 meret vnuſquiſque quod vellet. ¶ Vaſthi
quoque regina fecit conuiuium fœminarum
in palatio, vbi rex Aſſuerus manere conſue-
10 uerat. ¶Itaque die ſeptimo, cùm rex eſſet hi
C larior, & poſt nimiam potationem incaluiſ-
ſet mero, præcepit Mauman & Bazatha &
Harbona & Bagatha & Abgatha & Zethar
& Charchas, ſeptem eunuchis qui in conſpe
11 ctu eius miniſtrabant, ¶ vt introducerent
reginam Vaſthi coram rege, poſito ſuper ca-
put eius diademate, vt oſtẽderet cunctis po-
pulis & principibus pulchritudinem illius:
12 erat enim pulchra valde. ¶ Quæ renuit, &
ad regis imperium, quod per eunuchos man
dauerat, venire contempſit. Vnde iratus rex
13 & nimio furore ſuccenſus, ¶interrogauit ſa-
pientes qui ex more regio ſemper ei aderãt,
& illorum faciebat cuncta conſilio, ſcientium
14 leges, ac iura maiorum: ¶(erant autem pri-
mi & proximi, Charſena & Sethar & Ad-
matha & Tharſis & Mares & Marſana &
Mamuchan, ſeptem duces Perſarum, atque
Medorum qui videbant faciem regis, & pri
15 mi poſt eum reſidere ſoliti erant) ¶cui ſen-
tentiæ Vaſthi regina ſubiaceret, quæ Aſſueri
regis imperium, quod per eunuchos manda-
16 uerat, facere noluiſſet. ¶Reſponditq; Mamu-
D chan, audiente rege, atque principibus, Non
ſolùm regem læſit regina Vaſthi, ſed & om-
nes populos & principes qui ſunt in cunctis
17 prouincijs regis Aſſueri. ¶ Egredietur enim
ſermo reginæ ad omnes mulieres, vt contem
nant viros ſuos, & dicant, Rex Aſſuerus iuſ
ſit vt regina Vaſthi intraret ad eum, & illa
18 noluit. ¶Atque hoc exemplo omnes principũ
coniuges Perſarum atque Medorum, paruũ
pendent imperia maritorum, vnde regis in-
ſta

a

*Et 6. ſta eſt indignatio. *Si tibi placet, egrediatur 19
tur edictum à facie tua, & ſcribatur iuxta
legem Perſarũ atque Medorum, quã præte-
riri illicitum eſt, vt nequaquã vltra Vaſthi
ingrediatur ad regẽ, ſed regnum illius, alte-
ra quæ melior eſt illa, accipiat. Et hoc in 20
omne (quod latiſſimum eſt) prouinciarũ tua-
rum diuulgetur imperium, & cunctæ vxores
tam maiorum quam minorum deferant ma
ritis ſuis honorem. Placuit conſilium eius 21
regi, & principibus: fecitq́; rex iuxta conſi-
lium Mamuchan, & miſit epiſtolas ad v- 22
niuerſas prouincias regni ſui, vt quaq́; gens
audire & legere poterat, diuerſis linguis &
literis, eſſe viros principes ac maiores in do-
mibus ſuis: & hoc per cunctos populos diuul-
gari.

CAP. II.

HIs ita geſtis, poſtquam regis Aſſueri in- 1
dignatio deferbuerat, recordatus eſt Va A
ſthi, & quæ feciſſet, vel quæ paſſa eſſet: di- 2
xeruntq́; pueri regis ac miniſtri eius. Quæ-
rantur regi puellæ virgines ac ſpecioſæ, & 3
mittãtur qui conſiderent per vniuerſas pro-
uincias puellas ſpecioſas & virgines & addu
cant eas ad ciuitatẽ Suſan, & tradãt eas in
domum fœminarum ſub manu Egei eunu-
chi, qui eſt præpoſitus & cuſtos mulierũ re-
giarum: & accipiant mundum muliebrem,
& cætera ad vſus neceſſaria. & quæcũque 4
inter omnes oculis regis placuerit, ipſa re-
gnet pro Vaſthi. Placuit ſermo regi: & ita 5
Inf.11.a.2. vt ſuggeſſerant, iuſſit fieri. Erat vir Iudæus
in Suſan ciuitate, vocabulo Mardochæus, fi-
lius Iair, filij Semei, filij Cis, de ſtirpe Iemi-
4.Re.24.d.15. ni, qui tranſlatus fuerat de Ieruſalem ‖ eo 6
tempore quo Iechoniam regẽ Iuda, Nabucho-
Inf.11.a.4. donoſor rex Babylonis trãſtulerat, qui fuit 7
nutritius filiæ fratris ſui Ediſſæ, quæ altero
nomine vocabatur Eſther: & vtrunque pa-
rentem amiſerat: pulchra nimis, & decora
facie. Mortuiſq́; patre eius ac matre, Mardo
chæus ſibi eam adoptauit in filiam. Cùmq́; 8
percrebruiſſet regis imperium, & iuxta man B
datum illius multæ pulchræ virgines addu-
cerentur Suſan, & Egeo traderentur eunu-
cho: Eſther quoq; inter cæteras puellas ei tra
dita eſt, vt ſeruaretur in numero fœmina-
rum. Quæ placuit ei, & inuenit gratiam in
conſpectu illius. Et præcepit eunucho vt ac- 9
celeraret mundũ muliebrem, & traderet ei
partes ſuas, & ſeptem puellas ſpecioſiſſimas
de domo regis, & tam ipſam, quam pediſſe-
quas eius ornaret atque excoleret. Quæ no 10
luit indicare ei populum & patriam ſuam.
Mardochæus enim præceperat ei: vt de hac re
omnino reticeret: qui deambulabat quoti- 11
die ante veſtibulum domus, in qua electæ
virgines ſeruabantur, curam agens ſalutis
Eſther, & ſcire volens quid ei accideret.
Cùm autem veniſſet tempus ſingularum 12
per ordinem puellarum, vt intrarent ad re-
C gem, expletis omnibus quæ ad cultum mulie
brem pertinebant, menſis duodecimus ver-
tebatur: ita duntaxat, vt ſex menſibus oleo
vngerentur myrtino, & alijs ſex quibuſdam
13 pigmentis & aromatibus vterentur. In-
gredienteſq́; ad regem, quicquid poſtulaſſent
ad ornatum pertinens, accipiebant: & vt eis
placuerat, compoſitæ de triclinio fœminarum
14 ad regis cubiculum tranſibant. Et quæ in-
trauerat veſpere, egrediebatur mane, atque
inde in ſecundas ædes *deducebantur, quæ *deducebatur 6.
ſub manu Suſagazi eunuchi erant, qui con
cubinis regis præſidebat: nec habebat poteſta
tem ad regem vltra redeundi, niſi voluiſſet
15 rex, & eam venire iuſſiſſet ex nomine. Euo
luto autem tempore per ordinẽ, inſtabat dies
quo Eſther filia Abihail fratris Mardochæi,
quam ſibi adoptauerat in filiam, deberet in-
trare ad regem. Quæ non quæſiuit muliebrẽ
cultum, ſed quæcunque voluit Egeus eunu-
chus cuſtos virginũ, hæc ei ad ornatum de-
dit. Erat enim formoſa valde, & incredibili
pulchritudine, omnium oculis gratioſa & a-
16 mabilis videbatur. Ducta eſt itaq; ad cu-
biculum regis Aſſueri mẽſe decimo qui vo-
17 catur Tebeth, ſeptimo anno regni eius. Et
adamauit eam rex plus quàm omnes mulie-
res, habuitq́; gratiam & miſericordiã coram
eo ſuper omnes mulieres, & poſuit diadema
regni in capite eius, fecitq́; eam regnare in
18 loco Vaſthi. Et iuſſit conuiuium præparari
D permagnificum cunctis principibus & ſeruis
ſuis pro coniunctione, & nuptijs Eſther. Et
dedit requiem vniuerſis prouincijs, ac dona
largitus eſt iuxta magnificentiam principa-
19 lem. Cumq́; & ſecundo quærerentur vir-
gines, & congregarentur. Mardochæus ma-
20 nebat ad ianuam regis, necdum prodiderat
Eſther patriã & populum ſuum, iuxta man-
datũ eius. Quidquid enim ille præcipiebat,
obſeruabat Eſther: & ita cuncta faciebat vt
eo tempore ſolita erat quo eam paruulã nu-
21 triebat. Eo igitur tempore quo Mardochæus Inf.12.a.1.
ad regis ianuam morabatur, irati ſunt Ba-
gathan & Thares duo eunuchi regis qui ia-
nitores erãt, & in primo palatij limine præ-
ſidebant, volueruntq́; inſurgere in regem, &
22 occidere eum. Quod Mardochæum non la-
tuit, ſtatimq́; nuntiauit reginæ Eſther. &
illa regi ex nomine Mardochæi, qui ad ſe rem
23 detulerat. Quæſitum eſt, & inuentum: &
appenſus eſt vterque eorum in patibulo. * *Et iuſſit
Mandatumq́; eſt hiſtorijs, & annalibus tra- rex vt in li-
ditum coram rege. bro memo-

CAP. III. rials ſcribe-

1 POſt hæc rex Aſſuerus exaltauit Amã fi- retur, vt pro
A lium Amadathi, qui erat de ſtirpe Agag: vita ſua ali
& poſuit ſolium eius ſuper omnes principes quid repen-
2 quos habebat. Cunctiq́; ſerui regis qui in ſaret ei.
foribus palatij verſabantur, flectebant genua Inf.16.b.10.
& adorabant Aman: ſic enim præceperat eis

*imperator*. *ſolus Mardochaus non flectebat*
*genu, neque adorabat eum*. ¶ *Cui dixerunt* 3
*pueri regis qui ad fores palatij praſidebant,*
*Cur prater cateras non obſeruas mandatum*
*regis?* ¶ *Cùmq; hoc crebrius dicerent, & ille* 4
*nollet audire, nuntiauerunt Aman, ſcire cu*
*pientes vtrum perſeueraret in ſententia. di*
*xerat enim eis ſe eſſe Iudaum*. ¶ *Quod cùm* 5
*audiſſet Aman, & experimento probaſſet* B
*quod Mardochaus non flecteret ſibi genu,*
*nec ſe adoraret, iratus eſt valde,* ¶ *& pro ni* 6
*hilo duxit in vnum Mardochaum mittere*
*manus ſuas. audierat enim quod eſſet gen-*
*tis Iudaa. magiſq; voluit omnem Iudaorū,*
*qui erant in regno Aſſueri, perdere natio-*
*nem*. ¶ *Menſe primo (cuius vocabulum eſt* 7
*Niſan) anno duodecimo regni Aſſueri, miſſa*
*eſt ſors in vrnā, qua Hebraice dicitur phur*
*coram Aman, quo die & quo menſe gens Iu*
*daorum deberet interfici: & exiuit menſis*
*duodecimus qui vocatur Adar*. ¶ *Dixitquè* 8
*Aman regi Aſſuero: Eſt populus per omnes*
*prouincias regni tui diſperſus & a ſe mutuo*
*ſeparatus, nouis vtens legibus & ceremonijs*
*inſuper & regis ſcita contemnens. Et opti-*
*me noſti quod non expediat regno tuo vt in-*
*ſoleſcat per licentiam.* ¶ *ſi tibi placet decerne* 9
*vt pereat, & decem millia talentorum ap-* C
*pendam arcarijs gaza tua*. ¶ *Tulit ergo rex* 10
*annulum quo vtebatur, de manu ſua, & de-*
*dit eum Aman filio Amadachi de progenie*
*Agag, hoſti Iudaorum.* ¶ *dixitq; ad eum, Ar-* 11
*gentum quod tu polliceris, tuum ſit: de popu*
*lo* age quod tibi placet.* ¶ *Vocatiq; ſunt ſcri-* 12
*ba regis menſe primo, Niſan, tertiadecima*
*die eiuſdem menſis: & ſcriptum eſt, vt iuſ-*
*ſerat Aman, ad omnes ſatrapas regis, & iu-*
*dices prouinciarū, diuerſarumq; gentium, vt*
*quaq; gens legere poterat, & audire pro va-*
*rietate linguarum, ex nomine regis Aſſueri,*
*& litera ſignata ipſius annulo,* ¶ *miſſa ſunt* 13
*per curſores regis ad vniuerſas prouincias,* D
*vt occiderent atq; delerent omnes Iudaos, à*
*puero vſque ad ſenem, paruulos & mulieres*
*vno die, hoc eſt tertiodecimo menſis duodeci-*
*mi qui vocatur Adar, & bona eorum diripe-*
*rent.* ¶ *Summa autē epiſtolarum hac fuit, vt* 14
*oēs prouincia ſcirent & pararēt ſe ad pra-*
*dictam diem.* ¶ *Feſtinabāt curſores qui miſſi* 15
*erant, regis imperium explere. Statimq; in*
*Suſan pependit edictum, rege & Aman cele*
*brante conuiuium, & cunctis – Iudæis' quó*
*in vrbe erant flentibus.*

*autem 5.

—.4.

CAP. IIII.

QVa cùm audiſſet Mardochaus, ſcidit ve 1
*ſtimenta ſua. & indutus eſt ſacco, ſpar* A
*gens cinerem capiti: & in platea*
*media ciuitatis voce magna clamabat, oſten*
*dens amaritudinem animi ſui,* ¶ *& hoc eiu-* 2
*latu vſque ad fores palatij gradiens. Non*
*enim erat licitum, indutum ſacco aulam re-*
3 *gis intrare.* ¶ *In omnibus quoq; prouincijs,*
*oppidis ac locis, ad qua crudele regis dogma*
*peruenerat, planctus ingens erat apud Iu-*
*daeos, ieiunium, vlulatus, & fletus, ſacco &*
4 *cinere multis pro ſtratu vtentibus.* ¶ *Ingreſ*
*ſa autē ſunt puella Eſther & eunuchi, nun-*
B *tiaueruntq; ei. Quod audiēs conſternata eſt:*
*& veſtē miſit, vt ablato ſacco* indueret eā'*
5 *quam accipere noluit.* ¶ *Accitoq; Athach eu-*
*nucho, quem rex miniſtrum ei dederat, pra-*
*cepit ei vt iret ad Mardochaum, & diſceret*
6 *ab eo cur hoc faceret.* ¶ *Egreſſusq; Athach, i-*
*uit ad Mardochaum ſtantem in platea ci-*
7 *uitatis, ante oſtium palatij,* ¶ *qui indicauit*
*ei omnia qua acciderāt, quomodo Amā pro-*
*miſiſſet vt in theſauros regis pro Iudaorum*
8 *nece inferret argentum.* ¶ *exemplar quoque*
*edicti quod pendebat in Suſan, dedit ei, vt*
*regina oſtēderet, & moneret eam vt intra-*
C *ret ad regem, & deprecaretur eum pro popu*
9 *lo ſuo.* ¶ *Regreſſus Athach nuntiauit Eſther*
10 *omnia qua Mardochaus dixerat.* ¶ *Qua re-*
*ſpondit ei, & iuſsit vt diceret Mardochao.*
11 ¶ *Omnes ſerui regis, & cuncta qua ſub di-*
*tione eius ſunt, norunt prouincia, quod ſiue*
*vir, ſiue mulier non vocatus, interius atriū*
*regis intrauerit, abſq; vlla cunctatione ſta-*
*tim interficiatur: niſi forte rex auream vir*
*gam ad eum tetenderit pro ſigno clementia,*
*atque ita poſſit viuere. Ego igitur quomodo*
*ad regem intrare potero qua triginta iam*
12 *diebus nō ſum vocata ad eum?* ¶ *Quod cùm*
13 *audiſſet Mardochaus,* ¶ *rurſum mandauit*
*Eſther, dicens: Ne putes quod animam tuam*
*tantùm liberes, quia in domo regis es pra*
14 *cunctis Iudais:* ¶ *ſi enim nūc ſilueris, per a-*
D *liam occaſionem liberabuntur Iudai: & tu,*
*& domus patris tui peribitis. Et quis nouit*
*vtrum idcirco ad regnum veneris, vt in ta-*
15 *li tempore parareris?* ¶ *Rurſumq; Eſther hac*
16 *Mardochao verba mandauit,* ¶ *Vade, & con-*
*grega oēs Iudaeos, quos in Suſan repereris, &*
*orate pro me. Non comedatis, & non bibatis*
*tribus diebus, & tribus noctibus: & ego cum*
*ancillis meis ſimiliter ieiunabo, & tunc in-*
*grediar ad regem, contra legem faciens, non*
17 *vocata, tradensq; me morti & periculo.* ¶ *I-*
*uit itaque Mardochaus, & fecit omnia qua*
*ei Eſther praceperat.*

*indueret eum 5.

CAP. V.

1 DIe autem tertio induta eſt Eſther rega-
A *libus veſtimentis, & ſtetit in atrio do-*
*mus regia, quod erat interius, contra baſi-*
*licam regis: at ille ſedebat ſuper ſoliū ſuum*
*in conſiſtorio palatij, contra oſtium domus*
2 ¶ *Cùmq; vidiſſet Eſther reginam ſtantem,*
*placuit oculis eius, & extendit contra eā vir-*
*gam aureā quam tenebat manu. Qua acce-*
3 *dēs oſculata eſt ſummitatē virga eius.* ¶ *Di-*
*xitq; ad eam rex, Quid vis Eſther regina?*
*qua eſt petitio tua? etiam ſi dimidiam par-*

*reg.*

regni petieris, dabitur tibi. ¶At illa reſpōdit, 4
Si regi placet, obſecro vt venias ad me hodie
& Aman tecum ad conuiuium quod paraui.
¶Statimq; rex, Vocate, inquit, cito Amā, vt 5
Eſther obediat voluntati. Venerunt itaque
rex & Aman ad conuiuium quod eis regina B
Mat.6.c.23. parauerat. ¶Dixitq; ei rex, poſtquam vinū 6
biberat abundanter: Quid petis vt detur ti
bi? & pro qua re poſtulas? etiam ſi dimidiam
partem regni mei petieris, impetrabis. ¶Cui 7
reſpondit Eſther, Petitio mea, & preces ſunt
iſta: ¶Si inueni in conſpectu regis gratiam, 8
& ſi regi placet vt det mihi quod poſtulo, &
meam impleat petitionē: veniat rex & Amā
ad conuiuium quod paraui eis, & cras ape-
riam regi voluntatem meam. ¶Egreſſus eſt 9
itaq; illo die Aman latus & alacer. Cùmq; C
vidiſſet Mardochæum ſedentem ante fores
palatij, & nō ſolùm non aſſurrexiſſe ſibi, ſed
nec motum quidem de loco ſeſſionis ſuæ, in-
dignatus eſt valde: ¶& diſſimulata ira re- 10
uerſus in domū ſuam, conuocauit ad ſe ami
cos ſuos, & Zares vxorem ſuā: ¶& expoſuit 11
illis magnitudinem diuitiarū ſuarum, filio-
rumq; turbam, & quanta cum gloria ſuper
omnes principes, et ſeruos ſuos rex eleuaſſet.
¶Et poſt hæc ait, Regina quoq; Eſther nullū 12
alium vocauit ad conuiuium cum rege, præ-
ter me: apud quam etiam cras cū rege pran-
ſurus ſum. ¶Et cùm hæc omnia habeam, ni- 13
hil me habere puto, quam diu videro Mar- D
dochæum Iudæum ſedentem ante fores re-
gias. ¶Reſponderuntq; ei Zares vxor eius, 14
& cæteri amici, Iube parari excelſam trabē,
habentē altitudinis quinquaginta cubitos:
& dic mane regi vt appendatur ſuper eam
Mardochæus, & ſic ibis cum rege latus ad
*placuitq; 10. conuiuium. *Placuit ei conſilium, & iuſſit
excelſam præparari crucem.

CAP. VI.

NOctem illam duxit rex inſomnē, iuſ- 1
ſitq; ſibi afferri hiſtorias & annales A
priorum temporum. Quæ cum illo præſente
legerentur, ¶ventum eſt ad illum locum vbi 2
ſcriptum erat quomodo nuntiaſſet Mardo-
Inf.12.a.1. chæus inſidias Bagathan & Thares eunucho
rum, regem Aſſuerum iugulare cupientium.
¶Quod cùm audiſſet rex, ait, Quid pro hac 3
fide honoris ac præmij Mardochæus conſecu-
tus eſt? Dixerunt ei ſerui illius ac miniſtri,
Nihil omnino mercedis accepit. ¶Statimq; 4
rex, Quis eſt, inquit, in atrio? Aman quippe B
interius atrium domus regiæ intrauerat, vt
ſuggereret regi, & iuberet Mardochæū affigi
patibulo quod ei fuerat præparatum. ¶Re- 5
ſponderunt pueri, Aman ſtat in atrio. Di-
xitq; rex, Ingrediatur. ¶Cùmq; eſſet ingreſ 6
ſus, ait illi, Quid debet fieri viro, quem rex
honorare deſiderat? Cogitans autem in corde
ſuo Aman, & reputans quod nullum alium
rex, niſi ſe, vellet honorare, ¶reſpondit, Ho- 7
8 mo quem rex honorare cupit, ¶debet indui
C veſtibus regijs: & imponi ſuper equum qui
de ſella regis eſt, & accipere regium diadema
9 ſuper caput ſuum, ¶& primus de regijs prin
cipibus ac tyrannis teneat equū eius: & per
plateam ciuitatis incedens, clamet & dicat,
Sic honorabitur, quemcunque voluerit rex
10 honorare. ¶Dixitq; ei rex, Feſtina, & ſum-
pta ſtola & equo, fac vt locutus es, Mardo-
chæo Iudæo qui ſedet ante fores palatij. Caue
ne quicquam de his quæ locutus es, præter-
11 mittas. ¶Tulit itaq; Aman ſtolam & equū,
indutumq; Mardochæum, in platea ciuita-
tis, & impoſitum equo præcedebat, atq; cla-
D mabat, Hoc honore condignus eſt, quemcun-
12 que rex voluerit honorare. ¶Reuerſusq; eſt
Mardochæus ad ianuam palatij: & Aman
feſtinauit ire in domum ſuam, lugens & o-
13 perto capite: ¶narrauitq; Zares vxori ſuæ,
& amicis omnia quæ eueniſſent ſibi. Cui re-
ſponderunt ſapientes quos habebat in conſi-
lio, & vxor eius, Si de ſemine Iudæorum eſt
Mardochæus, ante quem cadere cœpiſti, non
poteris ei reſiſtere, ſed cades in cōſpectu eius.
14 ¶Adhuc illis loquentibus, venerunt eunu-
chi regis, & cito eum ad conuiuium quod re
gina parauerat, pergere compulerunt.

CAP. VII.

1 INtrauit itaque rex & Aman, vt biberent
2 cum regina. ¶Dixitq; ei rex etiam ſecun-
A da die, poſtquā vino incaluerat, Quæ eſt pe-
titio tua Eſther, vt detur tibi? & quid vis
fieri? etiam ſi dimidiam partē regni mei pe-
3 tieris, impetrabis. ¶Ad quem illa reſpondit,
Si inueni gratiam in oculis tuis ò rex, & ſi
tibi placet, dona mihi animā meam pro qua
rogo, & populum meum pro quo obſecro.
4 ¶Traditi enim ſumus ego & populus meus,
B vt cōteramur, iugulemur, & pereamus. At-
que vtinam in ſeruos & famulas venderemur:
eſſet tolerabile malum, & gemens tace-
rem, nunc autem hoſtis noſter eſt, cuius cru-
5 delitas redundat in regem. ¶Reſpondensq;
rex Aſſuerus ait, Quis eſt iſte, & cuius po-
6 tentia, vt hæc audeat facere? ¶Dixitq; E-
ſther, Hoſtis & inimicus noſter peſſimus iſte
eſt Aman. Quod ille audiens, ilico obſtupuit,
vultum regis ac reginæ ferre non ſuſtinens.
7 ¶Rex autem iratus ſurrexit, & de loco con-
C uiuij intrauit in hortum arboribus conſitū.
Aman quoque ſurrexit, vt rogaret Eſther
reginam pro anima ſua. Intellexit enim a rege
8 ſibi paratū malum. ¶Qui cùm reuerſus eſſet
de horto nemoribus conſito, & intraſſet con-
uiuij locum, reperit Aman ſuper lectulum
corruiſſe, in quo iacebat Eſther, & ait, E-
tiam reginam vult opprimere, me præſente,
in domo mea. Necdum verbum de ore regio
exierat, & ſtatim operuerunt faciem eius.
9 ¶Dixitq; Harbona, vnus de eunuchis qui
ſtabant in miniſterio regis, En lignum quod

parauerat Mardochæo, qui locutus eſt pro re-
ge, ſtat in domo Aman, habens altitudinis
quinquaginta cubitos. Cui dixit rex, Ap-
pendite eum in eo. ❡ Suſpenſus eſt itaq; A- 10
mã in patibulo quod parauerat Mardochæo,
& regis ira quieuit.

CAP. VIII.

DIe illo dedit rex Aſſuerus Eſther reginæ 1
domum Aman aduerſarij Iudæorum, A
& Mardochæus ingreſſus eſt ante faciem re
gis. Cõfeſſa eſt enim ei Eſther quod eſſet pa-
truus ſuus. ❡ Tulitq; rex annulum quem ab 2
Amã recipi iuſſerat, & tradidit Mardochæo.
Eſther autem conſtituit Mardochæum ſuper
domum ſuam. ❡ Nec his contenta, procidit 3
ad pedes regis: fleuitq;, & locuta ad eum o-
rauit vt malitiã Aman Agagitæ, & machi-
nationes eius peſſimas, quas excogitauerat
contra Iudæos, iuberet irritas fieri. ❡ At ille 4
ex more ſceptrum aureum protendit manu,
quo ſignum clementiæ monſtrabatur. Illaq;
conſurgens ſtetit ante eum, ❡ & ait, Si placet 5
regi, & ſi inueni gratiã in oculis eius, & de-
precatio mea non ei videtur eſſe contraria,
obſecro vt nouis epiſtolis veteres Amã lite-
ræ inſidiatoris & hoſtis Iudæorum, quibus
eos in cunctis regis prouincijs perire præce-
perat, corrigantur. ❡ Quomodo enim potero 6
ſuſtinere necem & interfectionem populi
mei? ❡ Responditq; rex Aſſuerus Eſther regi- 7
næ, & Mardochæo Iudæo, Domum Aman con B
ceſſi Eſther: & ipſum iuſſi affigi cruci, quia
auſus eſt manum mittere in Iudæos. ❡ Scri- 8
bite ergo Iudæis, ſicut vobis placet, ex regis
nomine, ſignãtes literas annulo meo. Hæc e-
nim conſuetudo erat, vt epiſtolis quæ ex re-
gis nomine mittebantur, & illius annulo ſi-
gnatæ erant, nemo auderet contradicere.
❡ Accitiſq; ſcribis & librarijs regis (erat au- 9
tem tempus tertij menſis, qui appellatur Si-
ban) viceſima & tertia die illius ſcriptæ
ſunt epiſtolæ, vt Mardochæus voluerat, ad
Iudæos & ad principes, procuratoreſq; & iu-
dices, qui centum vigintiſeptem prouincijs
ab India vſque ad Aethiopiam præſidebant:
prouinciæ atque prouinciæ, populo & populo C
iuxta linguas & literas ſuas, & Iudæis, pro-
vt legere poterant & audire. ❡ Ipſæq; epi- 10
ſtolæ, quæ ex regis nomine mittebantur, an-
nulo ipſius obſignatæ ſunt, & miſſæ per ve-
redarios: qui per omnes prouincias diſcurren
tes, veteres literas nouis nuntijs præueni-
rent. ❡ Quibus imperauit rex, vt conuenirẽt 11
Iudæos per ſingulas ciuitates, & in vnum
præciperent congregari, vt ſtarẽt pro anima-
bus ſuis, & omnes inimicos ſuos cum coniu-
gibus ac liberis & vniuerſis domibus inter-
ficerent atque delerẽt. ❡ Et conſtituta eſt per 12
omnes prouincias, vna vltionis dies, id eſt,
tertiadecima mẽſis duodecimi Adar. ❡ Sum- 13
maq; epiſtolæ hæc fuit, vt in omnibus terris D
ac populis, qui regis Aſſueri ſubiacebant im-
perio, notũ fieret paratos eſſe Iudæos ad ca-
14 piendã vindictã de hoſtibus ſuis. ❡ Egreſſiq;
ſunt veredarij celeres nuntia perferentes, &
15 edictum regis pependit in Suſan. ❡ Mardo-
chæus autem de palatio, & de conſpectu regis
egrediens fulgebat veſtibus regijs, hyacinthi-
nis videlicet & aerijs, coronã auream por-
tans in capite, & amictus ſerico pallio atque
purpureo. Omniſq; ciuitas exultauit, atque
16 lætata eſt. ❡ Iudæis autẽ noua lux oriri viſa
17 eſt, gaudiũ, honor & tripudiũ. ❡ Apud omnes
populos, vrbes atq; prouincias, quocunq; re-
gis præcepta veniebãt, mira exultatio, epulæ
atq; conuiuia, & feſtus dies: intantũ vt plu-
res alterius gentis & ſectæ, eorum religioni
& ceremonijs iungerentur. Grandis enim
cunctos Iudaici nominis terror inuaſerat.

CAP. IX.

1 IGitur duodecimi menſis, quẽ Adar vocari
A ante iam diximus, tertiadecima die, quan
do cunctis Iudæis interfectio parabatur, &
hoſtes eorum inhiabant ſanguini, verſa vice
Iudæi ſuperiores eſſe cœperunt, & ſe de ad-
2 uerſarijs vindicare. ❡ Congregatiq; ſunt per
ſingulas ciuitates & oppida & loca, vt exten
derent manum contra inimicos, & perſecu-
tores ſuos. Nulluſque auſus eſt reſiſtere, eo
quod omnes populos magnitudinis eorũ for-
3 mido "penetraret'. ❡ Nam & prouinciarum  "penetrarat 4.
iudices & duces, & procuratores, omniſq; di-
gnitas quæ ſingulis locis ac operibus præe-
rat, extollebant Iudæos timore Mardochæi:
4 ❡ quem principem eſſe palatij, & plurimum
poſſe cognouerant. fama quoq; nominis eius
creſcebat quotidie, & per cunctorum ora vo-
5 litabat. ❡ Itaque percuſſerunt Iudæi inimi-
B cos ſuos plaga magna, & occiderunt eos, red
6 dentes eis quod ſibi parauerant facere: ❡ in-
tantum vt etiam in Suſan quingentos vi-
ros interficerent, extra decem filios Aman
Agagitæ hoſtis Iudæorum, quorum iſta ſunt
7 nomina. ❡ Pharſandatha, & Delphõ, & Eſ-
8 phatha, ❡ & Phoratha, & Adalia, & Arida-
9 tha ❡ & Phermeſta & Ariſai & Aridai & Ie
10 zatha. ❡ Quos cũ occidiſſent, prædas de ſub-
11 ſtantijs eorum "agere' noluerunt. ❡ Statimq;  "tangere 6.
numerus eorum qui occiſi erãt in Suſan, ad
12 regẽ relatus eſt, ❡ Qui dixit reginæ, In vrbe
Suſan interfecerunt Iudæi quingẽtos viros,
& alios decem filios Aman: quantam putas
eos exercere cædem in vniuerſis prouincijs?
Quid vltra poſtulas, & quid vis vt fieri iu-
13 beã? ❡ Cui illa reſpondit, Si regi placet, detur
C poteſtas Iudæis: vt ſicut fecerũt hodie in Su
ſan, ſic & cras faciant, & decem filij Aman
14 in patibulis ſuſpendantur. ❡ Præcepitq; rex
vt ita fieret. Statimq; in Suſan pependit e-
dictum, & decem filij Aman ſuſpenſi ſunt.
15 ❡ Congregatis Iudæis quartadecima die men
ſis Adar, interfecti ſunt in Suſan trecenti
viri

*ctri: nec eorũ ab illis direpta ſubſtantia eſt:*
*¶Sed & per omnes prouincias quæ ditioni* 16
*regis ſubiacebant, pro animabus ſuis ſtete-*
*runt Iudæi, interfectis hoſtibus ac perſecuto*
*ribus ſuis: in tantum vt ſeptuagintaquinq;*
*millia occiſorum implerentur, & nullus de*
*ſubſtantijs eorũ quicquam contingeret. ¶Dies* 17
*autem tertiuſdecimus menſis Adar vnus a-*
*pud omnes interfectionis fuit, & quartade-*
*cima die cædere deſierunt. Quem conſtitue-* D
*runt eſſe ſolennem, vt in eo omni tẽpore de-*
*inceps vacarent epulis, gaudio atq; conui-*
*uijs. ¶At hi qui in vrbe Suſan cædem exer-* 18
*cuerant, tertiodecimo & quartodecimo die e-*
*iuſdem menſis in cæde verſati ſunt: quinto-*
*decimo autem die percutere deſierũt. Et id-*
*circo eundem diem conſtituerunt ſolennem*
*epularũ atq; lætitiæ. ¶Hi vero Iudæi qui in* 19
*oppidis non muratis ac villis morabantur,*
*quartumdecimum diem menſis Adar conui-*
*uiorũ & gaudij decreuerunt, ita vt exultent*
*in eo, & mittant ſibi mutuo partes epularũ*
*& ciborum. ¶Scripſit itaq; Mardochæus om-* 20
*nia hæc, & literis comprehenſa miſit ad Iu-*
*dæos qui in omnibus regis prouincijs mora-*
*bantur, tam in vicino poſitis quam procul,* E
*¶vt quartamdecimã & quintamdecimam* 21
*diẽ menſis Adar pro feſtis ſuſciperent, & re-*
*uertente ſemper anno ſolenni celebrarẽt ho-*
*nore: ¶quia in ipſis diebus ſe vlti ſunt Iu-* 22
*dæi de inimicis ſuis, & luctus atq; triſtitia*
*in hilaritatẽ gaudiumq; cõuerſi ſunt, eſſent-*
*que dies iſti epularũ atq; lætitiæ, & mitte-*
*rent ſibi inuicẽ ciborum partes, & pauperi-*
*bus munuſcula largirentur. ¶Suſceperuntq;* 23
*Iudæi in ſolennẽ ritum cuncta quæ eo tem-*
*pore facere cœperant, & quæ Mardochæus li-*
*teris facienda mandauerat. ¶Aman enim,* 24
*filius Amadathi ſtirpis Agag, hoſtis & ad-*
*uerſarius Iudæorũ, cogitauit contra eos ma-*
*lum, vt occideret illos, atq; deleret: & miſit*
Supr.3.c. *phur, quod noſtra lingua vertitur in ſor-*
*tem. ¶Et poſteà ingreſſa eſt Eſter ad regem,* 25
*obſecrans vt conatus eius, literis regis irriti* F
*fierent: & malum quod contra Iudæos cogi-*
*tauerat, reuerteretur in caput eius. Deniq;*
*& ipſum & filios eius affixerũt cruci, ¶atq;* 26
*ex illo tẽpore dies iſti appellati ſunt phurim,*
*id eſt ſortiũ: eo quod phur, id eſt ſors, in vr-*
*nam miſſa fuerit. Et cuncta quæ geſta ſunt,*
*epiſtolæ, id eſt libri huius volumine conti-*
*nentur: ¶quæq; ſuſtinuerunt, & quæ dein-* 27
*ceps immutata ſunt, ſuſceperunt Iudæi ſuper*
*ſe & ſemen ſuum, & ſuper cunctos qui reli-*
*gioni eorum voluerunt copulari, vt nulli li-*
*ceat duos hos dies abſque ſolennitate tranſi-*
*gere: quos ſcriptura teſtatur, & certa ex-*
*poſtunt tempora annis ſibi iugiter ſuccedẽti-*
*bis. ¶Iſti ſunt dies, quos nulla vnquã dele-* 28
*bit obliuio: & per ſingulas generationes cun-* G
*ctæ in toto orbe prouinciæ celebrabũt: nec eſt*
*vlla ciuitas, in qua dies phurim, id eſt ſor-*
*tiũ, non obſeruentur à Iudæis, & ab eorum*
*progenie, quæ his ceremonijs obligata eſt.*
29 *¶Scripſeruntq; Eſther regina filia Abihail,*
*& Mardochæus Iudæus etiam ſecundã epiſto*
*lam, vt omni ſtudio dies iſta ſolennis ſanci-*
30 *retur in poſterum, ¶& miſerunt ad omnes*
*Iudæos, qui in centũ viginti ſeptem prouin-*
*cijs regis Aſſueri verſabantur, vt haberent*
31 *pacem, & ſuſciperent veritatẽ, ¶obſeruantes*
*dies ſortium, & ſuo tempore cum gaudio cele*
*brarẽt: ſicut conſtituerãt Mardochæus & E-*
*ſther, & illi obſeruanda ſuſceperunt à ſe, &*
*a ſemine ſuo ieiunia, & clamores & ſortium*
32 *dies. ¶et omnia quæ libri huius qui vocatur*
*Eſther, hiſtoria continẽtur.*

CAP. X.

1 *REx vero Aſſuerus oẽm terram, & cun-*
2 *ctas maris inſulas fecit tributarias, ¶cu-*
A *ius fortitudo & imperium, & dignitas atq;*
*ſublimitas, qua exaltauit Mardochæum, ſcri*
*pta ſunt in libris Medorum, atq; Perſarum:*
3 *¶& quomodo Mardochæus Iudaici generis*
*ſecundus à rege Aſſuero fuerit: & magnus*
*apud Iudæos, & acceptabilis plebi fratrum*
*ſuorum, quærens bona populo ſuo, & loquẽs*
B *ea quæ ad pacem ſeminis ſui pertinerent.*

Quæ habentur in Hebræo, plena
fide expreſſi. Hæc autẽ quæ ſequun
tur, ſcripta reperi in editione vulga-
ta, quæ Græcorum lingua & literis
continentur, & interim poſt finem
libri hoc capitulum ferebatur, quod
iuxta conſuetudinem noſtram obe
lo, id eſt veru prænotauimus.

4 *¶Dixitq; Mardochæus, A Deo facta ſunt*
5 *iſta. ¶Recordatus ſum ſomnij quod videram*
*hæc eadem ſignificantis: nec eorum quicquã*
6 *irritum fuit. ¶Paruus fons qui creuit in flu-*
*uium, & in lucem, ſolemq; conuerſus eſt, &*
*in aquas plurimas redundauit: Eſther eſt,*
*quam rex accepit vxorem, & voluit eſſe re-*
7 *ginam. ¶Duo autem dracones: ego ſum, &*
8 *Aman. ¶Gentes quæ conuenerant: hi ſunt*
C *qui conati ſunt delere nomen Iudæorum.*
9 *¶Gens autem mea, Iſrael eſt, quæ clamauit*
*ad Dominũ, & ſaluum fecit Dominus popu-*
*lum ſuum, liberauitq; nos ab omnibus ma-*
*lis, & fecit ſigna magna atq; portenta inter*
10 *gentes: ¶& duas ſortes eſſe præcepit, vnam*
*populi Dei, & alteram cunctarum gentium.*
11 *¶Venitq; vtraque ſors in ſtatutum ex illo*
D *iam tempore diem corã Deo vniuerſis gen-*
12 *tibus: ¶& recordatus eſt dominus populi ſui,*
13 *ac miſertus eſt hæreditatis ſuæ. ¶Et obſer-*
*uabuntur dies iſti in mẽſe Adar quartadeci*
*ma, & quintadecima die eiuſdem menſis, cũ*
*omni ſtudio, & gaudio in vnum cœtum po-*
*puli congregati, in cunctas deinceps genera-*
*tiones populi Iſrael.*

## CAP. XI.

*ANno quarto regnantibus Ptolemæo &* 1
*Cleopatra, attulerunt Doſitheus, qui ſe* A
*ſacerdotem, & Leuitici generis ferebat, &*
*Ptolemæus filius eius hanc epiſtolam phu-*
*rim, quam dixerũt interpretatum eſſe Ly-*
*ſimachum Ptolemæi filium in Ieruſalem.*

Hoc quoque principium erat in editione vulgata, quod nec in Hebræo, nec apud vllum fertur interpretum.

Inf.16.a.1. *¶Anno ſecundo, regnante Artaxerxe maxi-* 2
Sup.2.a.5. *mo, prima die menſis Niſan, vidit ſomnium* B
*Mardochæus, filius Iairi, filij Semei, filij Cis*
*de tribu Ben-iamin: ¶homo Iudæus qui ha* 3
*bitabat in vrbe Siſis, vir magnus, & inter*
4 re.24.d.15 *primos aulæ regiæ. ¶Erat autẽ de eo numero* 4
Sup.2 a,6. *captiuorũ, quos tranſtulerat Nabuchodono-*
*ſor rex Babylonis de Ieruſalẽ cum Iechonia*
*rege Iuda: ¶& hoc eius ſomniũ fuit, Appa-* 5
*ruerunt voces & tumultus, & tonitrua, &*
*terræmotus, & cõturbatio ſuper terram: ¶&* 6
*ecce duo dracones magni, paratiq; contra ſe* C
*in prælium. ¶Ad quorum clamorem cunctæ* 7
*concitatæ ſunt nationes, vt pugnarẽt contra*
*gentem iuſtorum. ¶Fuitq; dies illa tenebra-* 8
*rum & diſcriminis, tribulationis & angu-*
*ſtiæ, & ingens formido ſuper terram. ¶Con-* 9
*turbataq; eſt gens iuſtorum timentiũ mala*
*ſua, & præparata ad mortem. ¶Clamaue-* 10
*runtq; ad Deũ, & illis vociferantibus, fons* D
*paruus creuit in fluuium maximum, & in*
*aquas plurimas redundauit. ¶Lux & ſol or* 11
*tus eſt, & humiles exaltati ſunt, & deuora-*
*uerunt inclytos. ¶Quod cùm vidiſſet Mardo* 12
*chæus et ſurrexiſſet de ſtratu, cogitabat quid*
*Deus facere vellet: & fixum habebat in ani*
*mo ſcire cupiens quid ſignificaret ſomnium.*

## CAP. XII.

Sup.2. d.21. *MOrabatur autem eo tempore in aula* 1
& 6.a.2. *regis cum Bagatha & Thara eunuchis* A
*regis qui ianitores erant palatij. ¶Cùmq;* 2
*intellexiſſet cogitationes eorum, & curas di-*
*ligentius peruidiſſet, didicit quod conaren-*
*tur in regem Artaxerxem manus mittere,* B
*& nuntiauit ſuper eo regi. ¶Qui de vtroq;* 3
*habita quæſtione, confeſſos iuſſit duci ad mor*
*tem. ¶Rex autem quod geſtum erat, ſcripſit* 4
*in commẽtarijs: ſed & Mardochæus rei me-* C
*moriam literis tradidit. ¶Præcepitq; ei rex,* 5
*vt in aula palatij moraretur, datis ei pro*
*delatione muneribus. ¶Aman verò filius* 6
*Amadathi bugæus erat glorioſiſſimus coram* D
*rege, & voluit nocere Mardochæo, & populo*
*eius pro duobus eunuchis regis, qui fuerant*
*interfecti.*

*Hucuſque proœmium.*

Quæ ſequũtur in eo loco poſita erãt vbi ſcriptum eſt in volumine.

*Et diripuerunt bona, vel ſubſtantias eorũ.*

Quæ in ſola vulgata editionẽ reperimus.

*Epiſtola autem hoc exemplar fuit.*

## CAP. XIII.

1 *REx maximus Artaxerxes ab India vſq;*
A *Aethiopiã, centum viginti ſeptem pro-*
*uinciarum principibus, & ducibus qui eius*
2 *imperio ſubiecti ſunt, ſalutem. ¶Cùm pluri-*
*mis gentibus imperarem, & vniuerſum or-*
*bem mea ditioni ſubiugaſſem, volui nequa-*
*quam abuti potentiæ magnitudine, ſed cle-*
*mentia & lenitate gubernare ſubiectos: vt*
*abſq; vllo terrore vitam ſilentio tranſigen-*
*tes, optata cunctis mortalibus pace frueren-*
3 *tur. ¶Quærẽte autem me a conſiliarijs meis*
*quomodo poſſet hoc impleri, vnus qui ſa-*
*pientia & fide cæteros præcellebat, & erat*
4 *poſt regem ſecundus, Aman nomine, ¶indi-*
*cauit mihi in toto orbe terrarum populum*
*eſſe diſperſum, qui nouis vteretur legibus, &*
*contra omnium Gentium conſuetudinem fa*
*ciens, Regum iuſſa contemnere, & vniuer-*
*ſarum concordiam nationum ſua diſſenſione*
5 *violaret. ¶Quod cùm didiciſſemus, videntes*
B *vnam gentem rebellem aduerſus omne ho-*
*minũ genus peruerſis vti legibus, noſtriſq;*
*iuſſionibus contraire, & turbare ſubiecta-*
*rum nobis prouinciarum pacem atque con-*
6 *cordiam: ¶iuſſimus vt quoſcunque Aman,*
*qui omnibus prouincijs præpoſitus eſt, & ſe-*
*cundus à rege, & quem patris loco colimus,*
*monſtrauerit: cum coniugibus ac liberis de-*
*leantur ab inimicis ſuis, nulluſq; eorum mi-*
*ſereatur quartadecima die duodecimi men-*
7 *ſis Adar, anni præſentis: ¶vt nefarij ho-*
C *mines vno die ad inferos deſcendentes, red-*
*dant imperio noſtro pacem, quam turbaue-*
*rant.*

*Hucuſque exemplar epiſtolæ.*

Quæ ſequuntur, poſt eum locum ſcripta reperi, vbi legitur.

*Pergenſq; Mardochæus, fecit omnia quæ ei mandauerat Eſther.*

Nec tamen habentur in Hebraico, & apud nullum penitus feruntur interpretum.

8 *¶Mardochæus autem deprecatus eſt Domi-*
9 *num, memor omnium operum eius, ¶& di-*
*xit, Domine, Domine rex omnipotens, in di-*
*tione enim tua cuncta ſunt poſita: & nõ eſt*
*qui poſſit tuæ reſiſtere voluntati, ſi decreue-*
10 *ris ſaluare Iſraël. ¶Tu feciſti cælum & ter-*
*ram, & quicquid cæli ambitu continetur.*
11 *¶Dominus omnium es, nec eſt qui reſiſtat*
12 *maieſtati tuæ. ¶Cuncta noſti, & ſcis quia*
*non pro ſuperbia & contumelia & aliqua*
*gloriæ cupiditate fecerim hoc, vt non ado-*
13 *rarem Aman ſuperbiſſimum, ¶(Libenter*
D *enim pro ſalute Iſraël etiam veſtigia pedum*

eius deoſculari paratus eſſem : ) ¶ ſed timui 14
ne honorem Dei mei transferrem ad homi-
nem , & ne quenquam adorarem excepto
Deo meo . ¶ Et nunc Domine rex Deus A- 15
braham miſerere populi tui , quia volunt
nos inimici noſtri perdere , & hæreditatem
tuam delere , ¶ Ne deſpicias partem tuam 16
quam redemiſti tibi de Aegypto . ¶ Exaudi 17
deprecationem meam, & propitius eſto ſorti
& funiculo tuo, & conuerte luctum noſtrum
in gaudium, vt viuentes laudemus nomen
tuum Domine, & ne claudas ora te canen-
tium. ¶ Omnis quoque Iſrael pari mente & 18
obſecratione clamauit ad Dominum: eo quod
eis certa mors impenderet.

## CAP. XIIII.

ESther quoq; regina confugit ad Domi- 1
num , pauens periculum quod immine- A
bat. ¶ Cùmq; depoſuiſſet veſtes regias, fle- 2
tibus & luctui apta indumenta ſuſcepit , &
pro vnguentis varijs, cinere & ſtercore im-
pleuit caput, & corpus ſuum humiliauit ie-
iunijs : omniaq; loca in quibus antea lætari
conſueuerat, crinium laceratione compleuit.
¶ Et deprecabatur Dominum Deum Iſraël, 3
dicens, Domine mi, qui rex noſter es ſolus,
adiuua me ſolitariam , & cuius præter te
nullus eſt auxiliator alius , ¶ Periculum 4
meum in manibus meis eſt. ¶ Audiui à pa- 5
tre meo , quod tu Domine tuliſſes Iſrael de
cunctis gentibus, & patres noſtros ex omni-
bus retro maioribus ſuis, vt poſſideres hære-
ditatem ſempiternam , feciſtiq; eis ſicut lo-
cutus es : ¶ Peccauimus in conſpectu tuo, & 6
idcirco tradidiſti nos in manus inimicorum B
noſtrorum: ¶ coluimus enim deos eorum, Iu- 7
ſtus es Domine . ¶ Et nunc non eis ſufficit, 8
quod duriſſima nos opprimunt ſeruitute, ſed
robur manuum ſuarum, idolorum potentiæ
deputantes , ¶ volunt tua mutare promiſſa, 9
& delere hæreditatem tuam, & claudere o-
ra laudantium te, atque extinguere gloriam
templi & altaris tui, ¶ vt aperiant ora Gen- 10
tium, & laudent idolorum fortitudinem, &
prædicent carnalem regem in ſempiternum.
¶ Ne tradas Domine ſceptrum tuum his qui 11
non ſunt, ne rideant ad ruinam noſtram: ſed
conuerte conſilium eorum ſuper eos , & eum C
qui in nos cœpit ſæuire, diſperde. ¶ Memento 12
Domine, & oſtende te nobis in tempore tri-
bulationis noſtræ, & da mihi fiduciam Do-
mine rex deorum , & vniuerſæ poteſtatis:
¶ tribue ſermonem compoſitum in ore meo in 13
conſpectu leonis: & transfer cor illius in o-
dium hoſtis noſtri, vt & ipſe pereat, & cæ-
teri qui ei conſentiunt . ¶ Nos autem libera 14
in manu tua, & adiuua me , nullum aliud
auxilium habentem, niſi te Domine, qui ha
bes omnium ſcientiam , ¶ & noſti quia ode- 15
rim gloriam iniquorũ, & deteſter cubile in-
16 circunciſorum, & omnis alienigenæ. ¶ Tu ſcis
D neceſſitatem meam quod abominer ſignum
ſuperbiæ & gloriæ meæ, quod eſt ſuper caput
meum in diebus oſtentationis meæ , & de-
teſter illud quaſi pannum menſtruatæ , &
17 non portem in diebus ſilentij mei , ¶ & quod
non comederim in menſa Aman , nec mihi
placuerit conuiuium regis , & non biberim
18 vinum libaminum: ¶ & nunquam lætata ſit
ancilla tua, ex quo huc tranſlata ſum vſque
in præſentem diem, niſi in te Domine Deus
19 Abraham. ¶ Deus fortis ſuper omnes, exaudi
vocem eorum qui nullam aliam ſpem ha-
bent, & libera nos de manu iniquorum , &
erue me à timore meo.

## CAP. XV.

Hæc quoque addita reperi in edi-
tione vulgata.

1 ET mandauit ei ( haud dubio quin E-
A ſther Mardochæus ) vt ingrederetur ad
regẽ , & rogaret pro populo ſuo & pro patria
2 ſua. ¶ Memorare (inquit) dierũ humilitatis
tuæ, quomodo nutrita ſis in manu mea, quia
Aman ſecundus à rege locutus eſt contra nos
3 in mortem: ¶ & tu inuoca Dominum, & lo-
quere regi pro nobis, & libera nos de morte.

Necnon & iſta quæ ſubdita ſunt.

4 ¶ Die autẽ tertio depoſuit veſtimenta orna-
5 tus ſui , & circũdata eſt gloria ſua. ¶ Cùmq;
B regio fulgeret habitu, & inuocaſſet omnium
rectorem & ſaluatorem Deũ, aſſumpſit duas
6 famulas: ¶ & ſuper vnam quidem inniteba-
tur, quaſi præ delicijs & nimia teneritudine
7 corpus ſuum ferre non ſuſtinens: ¶ altera au
tem famularum ſequebatur dominã, defluen
8 tia in humum indumenta ſuſtentans. ¶ Ipſa
autem roſeo colore vultum perfuſa, & gra-
tis ac nitentibus oculis triſtem celabat ani-
9 mum, & nimio timore cõtractum. ¶ Ingreſ-
ſa igitur cuncta per ordinem oſtia, ſtetit con
tra regem, vbi ille reſidebat ſuper ſolium re-
gni ſui, indutus veſtibus regijs , auroq; ful-
gens, & pretioſis lapidibus, eratq; terribilis
10 aſpectu. ¶ Cùmq; eleuaſſet faciem, & arden-
C tibus oculis furorem pectoris indicaſſet , re-
gina corruit , & in pallorem colore mutato,
laſſum ſuper ancillulam reclinauit caput.
11 ¶ Conuertitq; Deus ſpiritum regis in man-
ſuetudinẽ, & feſtinus ac metuẽs exiliuit de
ſolio: & ſuſtentans eam vlnis ſuis, donec re-
12 diret ad ſe, his verbis blandiebatur . ¶ Quid
habes Eſther? Ego ſum frater tuus, noli me-
13 tuere . ¶ Non morieris, non enim pro te , ſed
14 pro omnibus hæc lex conſtituta eſt . ¶ Acce-
15 de igitur, & tange ſceptrum . ¶ Cùmq; illa
D reticeret, tulit auream virgam, & poſuit ſu
per collum eius, & oſculatus eſt eam, & ait,
16 Cur mihi non loqueris? ¶ Quæ reſpondit, Gen.3.b.10.
Vidi te Domine quaſi angelum Dei, & con- 2.re.19.c.27
turbatum eſt cor meum præ timore gloriæ

tua. ¶Valde enim mirabilis es Domine, & 17
facies tua plena eſt gratiarum. ¶Cùmq; lo- 18
queretur, rurſus corruit, & penè exanimata
eſt. ¶Rex autem turbabatur, & omnes mi- 19
niſtri eius conſolabantur eam.

CAP. XVI.

### Exemplar epiſtolæ regis Artaxerxis, quã pro Iudæis ad totius regni ſui prouincias miſit, quod & ipſum in Hebraico volumine nõ habetur.

Sup. 11.a.1. REx magnus Artaxerxes, ab India vſq; 1
Aethiopiam centum viginti ſeptẽ pro- A
uinciarũ ducibus ac principibus, qui noſtræ
iuſſioni obediunt, ſalutem dicit. ¶Multi bo- 2
nitate principum & honore qui in eos colla-
tus eſt, abuſi ſunt in ſuperbiam: ¶& nõ ſo- 3
lum ſubiectos regibus nituntur opprimere,
ſed datam ſibi gloriam non ferentes, in ipſos
qui dederunt, moliuntur inſidias. ¶Nec con- 4
tenti ſunt gratias non agere beneficijs, & hu
manitatis in ſe iura violare, ſed Dei quoq;
cuncta cernentis arbitrantur ſe poſſe fugere
ſententiam. ¶Et in tantum veſania prorũ- 5
perunt, vt eos qui credita ſibi officia diligen
ter obſeruant, & ita cuncta agunt vt omniũ
"funiculis 6 laude digni ſint, mendaciorum " cuniculis
conentur ſubuertere, ¶dum aures principum 6
ſimplices, & ex ſua natura alios æſtimantes,
callida fraude decipiunt. ¶Quæ res & ex ve 7
teribus probatur hiſtorijs, & ex his quæ ge-
runtur quotidie, quomodo malis quorundam
ſuggeſtionibus regũ ſtudia deprauẽtur. ¶Vn- 8
de prouidendum eſt paci omnium prouincia- B
rum. ¶Nec putare debetis, ſi diuerſa iubea- 9
mus, ex animi noſtri venire leuitate: ſed pro
Sup.3.a.1. qualitate & neceſſitate temporum, vt reipu
blica poſcit vtilitas, ferre ſententiam. ¶Et 10
vt manifeſtius quod dicimus, intelligatis,
Aman filius Amadathi, & animo & gente
Macedo, alienuſq; à Perſarum ſanguine, &
pietatem noſtram ſua crudelitate commacu-
lans, peregrinus à nobis ſuſceptus eſt: ¶& 11
tantam in ſe expertus humanitatem, vt pa
ter noſter vocaretur, & adoraretur ab omni-
bus, poſt regem ſecundus: ¶qui in tantum ar 12
rogantiæ tumorem ſublatus eſt, vt regno pri
uare nos niteretur & ſpiritu. ¶Nam Mar- 13
dochæũ, cuius fide & beneficijs viuimus, &
conſortem regni noſtri Eſther cum omni gen C
te ſua nouis quibuſdam atque inauditis ma
chinis expetiuit in mortem: ¶hoc cogitãs vt 14
illis interfectis, inſidiaretur noſtræ ſolitudi-
ni, & regnum Perſarum transferret in Ma-
cedonas. ¶Nos autem a peſſimo mortalium 15
Iudæos neci deſtinatos in nulla penitus cul-
pa reperimus, ſed econtrario iuſtis vtentes
legibus, ¶& filios altiſſimi & maximi, ſem 16
perq; viuentis Dei, cuius beneficio & pa-
tribus noſtris & nobis regnum eſt traditum
& vſque hodie cuſtoditur. ¶Vnde eas lite- 17
ras quas ſub nomine noſtro ille direxerat,
18 ſciatis eſſe irritas. ¶Pro quo ſcelere ante por
tas huius vrbis, id eſt, Suſan, & ipſe quò
machinatus eſt, & omnis cognatio eius pen-
det in patibulis: non nobis, ſed Deo reddente
19 ei quod meruit. ¶Hoc autem edictum quod
nunc mittimus, in cunctis vrbibus propona
20 tur: vt liceat Iudæis vti legibus ſuis. ¶Qui-
D bus debetis eſſe adminiculo, vt eos qui ſe ad
necem eorum parauerant, poſſint interficere
tertiadecima die menſis duodecimi, qui vo-
21 catur Adar: ¶hanc enim diem, Deus omni-
potens, mœroris & luctus eis vertit in gau-
22 dium. ¶Vnde & vos inter cæteros feſtos
dies, hanc habetote diem, & celebrate eam
cum omni lætitia, vt & in poſterum cogno-
23 ſcatur. ¶omnes qui fideliter Perſis obediũt,
dignam pro fide recipere mercedem: qui au-
tem inſidiantur regno eorum, perire pro ſce-
24 lere. ¶Omnis autem prouincia & ciuitas
quæ noluerit ſolennitatis huius eſſe parti-
ceps, gladio & igne pereat. & ſic deleatur, vt
non ſolùm hominibus, ſed etiam beſtijs in-
uia ſit in ſempiternum, pro exemplo contem
ptus, & inobedientiæ.

# LIBER IOB.

## CAPVT I.

1 VIR ERAT in terra Hus, nomi- Eze.14.d.& 20.
A ne Iob, & erat vir ille ſimplex &
rectus, ac timens Deum, & rece-
2 dens à malo. ¶Natiq; ſunt ei ſe-
3 ptem filij & tres filiæ. ¶Et fuit poſſeſſio eius
ſeptem millia ouium, & tria millia camelo-
rum, quingenta quoque iuga boũ, & quin-
genta aſinæ, ac familia multa nimis: eratq;
4 vir ille magnus inter omnes orientales. ¶Et
ibant filij eius, & faciebant conuiuium per
domos, vnuſquiſque in die ſuo. Et mitten-
tes vocabant tres ſorores ſuas, vt comede-
5 rent & biberent cum eis. ¶Cùmq; in or-
B bem tranſiſſent dies conuiuij, mittebat ad
eos Iob, & ſanctificabat illos: conſurgenſq;
diluculo offerebat holocauſta per ſingulos.
Dicebat enim, Ne forte peccauerint filij mei,
& benedixerint Deo in cordibus ſuis. Sic fa
6 ciebat Iob cunctis diebus. ¶Quadam autem
die, cùm veniſſent filij Dei vt aſſiſterent co-
ram Domino, affuit inter eos etiam Satan.
7 ¶Cui dixit Dominus, Vnde venis? Qui re-
ſpondens, ait, Circuiui terram, & peram-
8 bulaui eam. ¶Dixitq; Dominus ad eum,
Nunquid conſideraſti ſeruum meum Iob,
quòd non ſit ei ſimilis in terra, homo ſim-
plex, & rectus, ac timens Deũ, & recedens à
9 malo? ¶Cui reſpondens Satan, ait, Nunquid
10 Iob fruſtra timet Deum? ¶nonne tu vallaſti
eum, ac domum eius, vniuerſamq; ſubſtan-
tiam

ctam per circuitum : operibus manuum eius
benedixiſti, & poſſeſſio eius crevit in terra?
¶ Sed extende paululum manum tuam, & 11
*in facie tua 10. *tuam 2. tange cuncta quæ poſſides : niſi *in faciem' * C
benedixerit tibi. ¶ Dixit ergo Dominus ad 12
Satan, Ecce, vniuerſa quæ habet, in manu
tua ſunt : tantùm in eum ne extendas ma-
num tuam. Egreſſuſq; eſt Satan a facie Do-
mini. ¶ Cùm autem quadam die filij & filiæ 13
eius comederent & biberent vinum in domo
fratris ſui primogeniti, ¶ nuntius venit ad 14
Iob, qui diceret, Boues arabant & aſinæ pa-
ſcebantur iuxta eos : ¶ & irruerunt Sabæi, 15
tuleruntque omnia, & pueros percuſſerunt
gladio : & euaſi ego ſolus, vt nuntiarem
tibi. ¶ Cumq; adhuc ille loqueretur, venit al- 16
ter, & dixit, Ignis Dei cecidit e cælo, & ta-
ctas oues pueroſq; conſumpſit : & effugi ego
ſolus, vt nuntiarem tibi. ¶ Sed & illo adhuc 17
loquente, venit alius, & dixit, Chaldæi fe-
cerunt tres turmas, & inuaſerunt camelos,
& tulerunt eos, necnon & pueros percuſſe-
runt gladio : & ego fugi ſolus, vt nuntiarem
tibi. ¶ Adhuc loquebatur ille, & ecce alius in- 18
trauit, & dixit, Filijs tuis & filiabus ve- D
ſcentibus & bibentibus vinum in domo fra-
tris ſui primogeniti, ¶ repentè ventus vehe- 19
mēs irruit à regione deſerti, & cōcuſſit qua-
tuor angulos domus, quæ corruēs, oppreſſit li-
beros tuos, & mortui ſunt : & effugi ego ſo-
lus, vt nuntiarem tibi. ¶ Tunc ſurrexit Iob, 20
*tunicam ſuam 10. & ſcidit *veſtimenta ſua', & tonſo capite
corruens in terrā, adorauit, ¶ & dixit, ‖Nu- 21
Eccl.5.c.10. 1.Tim.6.b.7 dus egreſſus ſum de vtero matris meæ, &
nudus reuertar illuc. Dominus dedit, Domi-
–.1. nus abſtulit : –ſicut Domino placuit, ita fa-
ctum eſt' : ſit nomen Domini benedictū. ¶ In 22
–.7. omnibus his non peccauit Iob –labijs ſuis' :
Infr.2.c.10. neq; ſtultum quid contra Deum locutus eſt.

CAP. II.

FActum eſt autem cùm quadam die ve- 1
niſſent filij Dei, & ſtarent coram Domi- A
no, veniſſet quoque Satan inter eos, & ſta-
ret in conſpectu eius, ¶ vt diceret Dominus 2
ad Satan, Vnde venis? Qui reſpondens, ait,
Circuiui terram, & perambulaui eam. ¶ Et 3
dixit Dominus ad Satan, Nunquid conſide-
raſti ſeruum meum Iob, quòd non ſit ei ſi-
milis in terra, vir ſimplex & rectus, ac ti-
mens Deum, & recedens à malo, & adhuc
retinens innocentiam? Tu autem commoui-
ſti me aduerſus eum, vt affligerem eum fru-
ſtrà. ¶ Cui reſpondens Satan, ait, Pellem pro 4
pelle, & cuncta quæ habet homo, dabit pro B
anima ſua : ¶ alioquin mitte manum tuam, 5
& tange os eius & carnem, & tunc videbis
quod in *faciem' benedicat tibi. ¶ Dixit ergo 6
Dominus ad Satan, Ecce, in manu tua eſt,
veruntamen animam illius ſerua. ¶ Egreſ- 7
ſus igitur Satan à facie Domini percuſſit Iob
vlcere peſſimo, à planta pedis vſq; ad ver- C
8 ticem eius, ¶ qui teſta ſaniem radebat, ſe-
9 dens in ſterquilinio. ¶ Dixit autem illi uxor Tob.2.d.22.
ſua, Adhuc tu permanes in ſimplicitate tua?
10 benedic Deo & morere. ¶ Qui ait ad illam,
Quaſi vna de ſtultis –mulieribus' locuta –.1.
es. ſi bona ſuſcepimus de manu Dei, mala Sup.1.d.22.
quare non ſuſcipiamus? In omnibus his non
11 peccauit Iob labijs ſuis. ¶ Igitur audientes
tres amici Iob omne malum quod accidiſſet
ei, venerūt ſinguli de loco ſuo, Eliphaz The-
manites, & Baldad Suhites, & Sophar Naa-
mathites. Condixerāt enim, vt pariter ve-
nientes viſitarent eum, & conſolarentur.
12 ¶ Cumq; eleuaſſent procul oculos ſuos, non
D cognouerunt eum, & exclamantes plorave-
runt, ſciſſiſq; veſtibus ſparſerunt puluerem
13 ſuper caput ſuum in cælum. ¶ Et ſederunt cū
eo in terra ſeptem diebus et ſeptem noctibus,
& nemo loquebatur ei verbum. videbant e-
nim dolorem eſſe vehementem.

CAP. III.

1 POſt hæc aperuit Iob os ſuum, & maledi-
2 xit diei ſuo, ¶ & locutus eſt.
3 ¶ ‖Pereat dies in qua natus ſum, & nox Ier.20.d.14
A in qua dictum eſt, Conceptus eſt homo.
4 ¶ Dies ille vertatur in tenebras : non re-
quirat eum Deus deſuper, * & non *illuſtre- * & non ſit in recorda-
tur' lumine. tione 13.
5 ¶ Obſcurent eum tenebræ & vmbra mor- *illuſtret 8.
tis : occupet eum caligo, & inuoluatur ama-
ritudine.
6 ¶ Noctem illā tenebroſus turbo poſſideat :
non computetur in diebus anni, nec nume-
retur in menſibus.
7 ¶ Sit nox illa ſolitaria, nec laude digna :
8 ¶ Maledicant ei qui maledicunt diei, qui
B parati ſunt ſuſcitare Leuiathan.
9 ¶ Obtenebrentur ſtellæ caligine eius : ex-
pectent lucem, & non videat, nec ortum ſur-
gentis auroræ.
10 ¶ Quia nō concluſit oſtia ventris qui por-
tauit me, nec abſtulit mala ab oculis meis.
11 ¶ Quare non in vulua mortuus ſum, egreſ
ſus ex vtero non ſtatim perij?
12 ¶ Quare exceptus genibus? cur lactatus
13 vberibus? ¶ Nunc enim dormiens ſilerem, &
ſomno meo requieſcerem.
14 ¶ Cum regibus & conſulibus terræ, qui
C ædificant ſibi ſolitudines :
15 ¶ Aut cum principibus qui poſſident au-
rum : & replent domos ſuas argento :
16 ¶ Aut ſicut abortiuum abſconditū nō ſub-
ſiſterē, vel qui concepti non viderunt lucem.
17 ¶ Ibi impij ceſſauerunt à tumultu, & ibi
requieuerunt feſſi robore.
18 ¶ Et –quondam' vincti pariter ſine mole- –.9.
ſtia, non audierunt vocem exactoris.
19 ¶ Paruus & magnus ibi ſunt, & ſeruus li-
20 ber à domino ſuo. ¶ Quare miſero data eſt
D lux, & vita his qui in amaritudine animæ
21 ſunt? ¶ Qui expectant mortem, & nō venit :

quaſi effodientes theſaurum. ¶ Gaudentq; 22
vehementer cùm inuenerint ſepulchrum.
¶ Viro cuius abſcondita eſt via, & circun- 23
dedit eum Deus tenebris?
¶ Antequam comedam, ſuſpiro: et tanquã 24
inundantes aquæ, ſic rugitus meus:
¶ Quia timor quem timebam euênit, mi- 25
hi: & quod verebar, accidit.
¶ Nonne diſſimulaui? nonne ſilui? nónne 26
quieui? & venit ſuper me indignatio.

CAP. IIII.

REſpondens autem Eliphaz Themani- 1
tes, dixit, A
¶ Si cœperimus loqui tibi, forſitan mole- 2
ſtè accipies, ſed conceptum ſermonem tenere
quis poterit?
¶ Ecce, docuiſti multos, & manus laſſas 3
roboraſti.
¶ Vacillantes confirmauerunt ſermones 4
tui, & genua trementia confortaſti.
¶ Nunc autẽ venit ſuper te plaga, & de- 5
fecisti: tetigit te, & conturbatus es.
*& 7. ¶ Vbi eſt timor tuus, fortitudo tua, *pa- 6
tientia tua, & perfectio viarum tuarum? B
¶ Recordare obſecro te, quis vnquam in- 7
nocens perijt? aut quando recti deleti ſunt?
¶ Quin potius vidi eos qui operãtur ini- 8
quitatem, & ſeminãt dolores, & metũt eos,
¶ Flante Deo periſſe, & ſpiritu iræ eius 9
eſſe conſumptos.
¶ Rugitus leonis & vox leænæ, & dentes 10
catulorum leonum contriti ſunt.
¶ Tigris perijt, eò quòd non haberet præ- 11
dam: & catuli leonis diſſipati ſunt.
¶ Porro ad me dictum eſt verbum abſcon- 12
ditum, & quaſi furtiue ſuſcepit auris mea C
venas ſuſurri eius.
¶ In horrore viſionis nocturnæ, quando ſo- 13
let ſopor occupare homines,
¶ Pauor tenuit me, & tremor, & omnia 14
oſſa mea perterrita ſunt.
¶ Et cùm ſpiritus me præſente tranſiret, 15
inhorruerunt pili carnis meæ.
Infr. 25. a. 4. ¶ Stetit quidam, cuius non agnoſcebam 16
Infr. 15. b. 15. vultum, imago coram oculis meis, & vocem D
quaſi auræ lenis audiui.
¶ Nunquid homo, Dei cõparatione iuſti- 17
ficabitur, aut factore ſuo purior erit vir?
¶ Ecce qui ſeruiunt ei, non ſunt ſtabiles, 18
2. Pet. 2. a. 4. ‖ & in angelis ſuis reperit prauitatem.
¶ Quanto magis hi qui habitant domos 19
luteas, qui terrenum habent fundamẽtum,
conſumentur velut à tinea?
¶ De mane vſque ad veſperam ſucci- 20
dentur quia nullus intelligit, in æternum
peribunt.
¶ Qui autem reliqui fuerint, auferentur 21
ex eis: morientur, & non in ſapientia.

CAP. V.

VOca ergo ſi eſt qui tibi reſpondeat, & ad 1
aliquem ſanctorum conuertere. A
2 ¶ "Virum' ſtultum interficit iracundia, "verè 4.
& paruulum occidit inuidia.
3 ¶ Ego vidi ſtultum firma radice, & male-
dixi pulchritudini eius ſtatim.
4 ¶ Longe fient filij eius a ſalute, & conte-
rentur in porta, & non erit qui eruat.
5 ¶ Cuius meſſem famelicus comedet, & ip-
ſum rapiet armatus, & bibent ſitientes di-
uitias eius.
6 ¶ Nihil in terra ſine cauſa fit, & de humo
non orietur dolor.
7 ¶ Homo naſcitur ad laborem, & auis ad
B volatum.
8 ¶ Quam ob rem ego deprecabor Dominum,
& ad Deum ponam eloquium meum.
9 ¶ Qui facit magna & inſcrutabilia & mi-
rabilia, abſque numero.
10 ¶ Qui dat pluuiam ſuper faciem terræ, &
irrigat aquis vniuerſa.
11 ¶ Qui ponit humiles in ſublime, & mæ-
12 rentes erigit ſoſpitate. ¶ Qui diſſipat cogita-
C tiones malignorum, ne poſſint implere ma-
nus eorum quod cœperant.
13 ¶ ‖ Qui apprehendit ſapientes in aſtutia 1. Cor. 3. d. 19
eorum, & conſilium prauorum diſſipat.
14 ¶ Per diem incurrent tenebras, & quaſi
in nocte, ſic palpabunt in meridie.
15 ¶ Porro ſaluum faciet "egenũ' à gladio o- ".5.
ris eorum, & de manu violenti pauperem.
16 ¶ Et erit egeno ſpes, iniquitas autem con-
trahet os ſuum.
17 ¶ ‖ Beatus homo qui corripitur à Deo: in- Iaco. 1. b. 12.
crepationem ergo Domini ne reprobes:
18 ¶ Quia ipſe vulnerat, & medetur: percu-
tit, & manus eius ſanabunt.
19 ¶ In ſex tribulationibus liberabit te, & in
ſeptima non tanget te malum.
20 ¶ In fame eruet te de morte: & in bello, de
D manu gladij.
21 ¶ A flagello linguæ abſconderis: & non ti-
mebis calamitatem cùm venerit.
22 ¶ In vaſtitate & fame ridebis: & beſtias
terræ non formidabis.
23 ¶ Sed cum lapidibus regionũ pactum tuũ:
& beſtiæ terræ pacificæ erunt tibi.
24 ¶ Et ſcies quod pacem habeat tabernacu-
lum tuum, & viſitans ſpeciem tuam, non
peccabis.
25 ¶ Scies quoque quoniã multiplex erit ſe-
men tuũ, & progenies tua quaſi herba terræ.
26 ¶ Ingredieris in abundantia ſepulchrũ, ſi-
cut infertur aceruus tritici in tempore ſuo.
27 ¶ Ecce, hoc vt inueſtigauimus, ita eſt:
quod auditum, mente pertracta.

CAP. VI.

1 REſpondens autem Iob, dixit.
2 ¶ Vtinã appenderẽtur peccata mea, qui-
A bus irã merui: & calamitas quam patior in
3 ſtatera: ¶ Quaſi arena maris hæc grauior
"appareret': vnde & verba mea dolore ſunt
plena.

¶ Quia

¶ Quia ſagittæ Domini in me ſunt: qua- 4
rum indignatio ebibit ſpiritũ meum, & ter-
rores Domini militant contra me.
¶ Nunquid rugiet onager cùm habuerit 5
herbam? aut mugiet bos, cum ante præſepe
plenum ſteterit?
¶ Aut poterit comedi inſulſum, quod non 6
eſt ſale conditum? aut poteſt aliquis guſtare,
Prou.27.a.7 quod guſtatum affert mortem? ‖ Anima B
a.10. enim eſurienti etiam amara dulcia eſſe vi-
dentur[1]:
¶ Quæ prius nolebat tangere anima mea, 7
nunc præ anguſtia cibi mei ſunt.
¶ Quis det vt veniat petitio mea: & 8
quod expecto, tribuat mihi Deus?
¶ Et qui cœpit, ipſe me conterat: ſoluat 9
manum ſuam, & ſuccidat me?
¶ Et hæc mihi ſit conſolatio, vt affligens 10
me dolore, non parcat: nec contradicam ſer-
monibus Sancti. ¶ Quæ eſt enim fortitudo 11
mea, vt ſuſtineam? aut quis finis meus, vt
patienter agam?
¶ Nec fortitudo lapidum fortitudo mea, 12
nec caro mea ænea eſt.
¶ Ecce, non eſt auxilium mihi in me, & 13
neceſſarij quoq; mei receſſerunt a me. C
¶ Qui tollit ab amico ſuo miſericordiam, 14
timorem Domini derelinquit.
¶ Fratres mei præterierunt me, ſicut tor- 15
rens qui raptim tranſit in conuallibus.
¶ Qui timent pruinam, irruet ſuper eos 16
nix.
¶ Tempore quo fuerint diſsipati, peri- 17
bunt, & vt incaluerint, ſoluẽtur de loco ſuo.
¶ Inuolutæ ſunt ſemitæ greſſuum eorum: 18
ambulabunt in vacuum, & peribunt.
¶ Cõſiderate ſemitas Thema, itinera Sa- 19
ba, & expectate pauliſper.
"ſperaue- ¶ Cõfuſi ſunt, quia "ſperaui: venerunt 20
runt 1. quoq; vſq; ad me, & pudore cooperti ſunt.
¶ Nunc veniſtis: & modo videntes pla- 21
gam meam timetis.
¶ Nunquid dixi, Afferte mihi, & de ſub- 22
ſtantia veſtra donate mihi?
¶ Vel, Liberate me de manu hoſtis, & de 23
manu robuſtorum eruite me? D
¶ Docete me, & ego tacebo: & ſiquid fortè 24
ignoraui, inſtruite me.
¶ Quare detraxiſtis ſermonibus verita- 25
tis, cum e vobis nullus ſit qui poſsit arguere
a.5. me[1]?
¶ Ad increpandum tantùm eloquia con- 26
cinnatis, & in ventum verba profertis.
¶ Super pupillum irruitis, & ſubuertere 27
nitimini amicum veſtrum.
¶ Verũtamẽ quod cœpiſtis explete, præ- 28
bete aurem, & videte an mentiar.
¶ Reſpondete obſecro abſq; contentione: 29
& loquentes id quod iuſtum eſt, iudicate:
¶ Et nõ inuenietis in lingua mea iniqui- 30
tatẽ, nec in faucibus meis ſtultitia perſona-
bit.

CAP. VII.

1 Militia eſt vita hominis ſuper terram:
A & ſicut dies mercenarij, dies eius.
2 ¶ Sicut ſeruus deſiderat vmbram, & ſicut
mercenarius præſtolatur finem operis ſui:
3 ¶ Sic & ego habui menſes vacuos, & no-
ctes laborioſas enumeraui mihi.
4 ¶ Si dormiero, dicam, Quando conſurgam?
& rurſum expectabo veſperam, & replebor
doloribus vſq; ad tenebras.
5 ¶ Induta eſt caro mea putredine & ſordi-
bus pulueris: cutis mea aruit, et cõtracta eſt.
6 ¶ Dies mei velociùs tranſierunt, quam à
B texente tela ſuccidítur: & conſumpti ſunt
abſq; vlla ſpe.
7 ¶ Memento quia ventus eſt vita mea, &
non reuertetur oculus meus vt videat bona.
8 ¶ Nec aſpiciet me viſus hominis. oculi tuĩ
in me, & non ſubſiſtam.
9 ¶ Sicut conſumitur nubes, & pertranſit:
ſic qui deſcenderit ad inferos non aſcendet.
10 ¶ Nec reuertetur vltrà in domum ſuam,
neq; cognoſcet eum amplius locus eius.
11 ¶ Quapropter & ego non parcam ori meo,
C loquar in tribulatione ſpiritus mei: confabu-
labor cum amaritudine animæ meæ.
12 ¶ Nunquid mare ego ſum, aut cetus quia
circundediſti me carcere?
13 ¶ Si dixero, Cõſolabitur me lectulus meus,
& releuabor loquens mecum in ſtratu meo:
14 ¶ Terrebis me per ſomnia, & per viſiones
horrore concuties.
15 ¶ Quam ob rem elegit ſuſpendium anima
mea, & mortem oſſa mea.
16 ¶ Deſperaui, nequaquam vltrà iã viuam:
D parce mihi, nihil enim ſunt dies mei.
17 ¶ Quid eſt homo, quia magnificas eũ? aut
quid apponis erga eum cor tuum?
18 ¶ Viſitas eum diluculo, & ſubitò probas il-
19 lum: ¶ vſquequo nõ parcis mihi, nec dimit-
tis me vt glutiam ſaliuam meam?
20 ¶ Peccaui, quid faciam tibi ò cuſtos homi-
num? quare poſuiſti me contrarium tibi, &
factus ſum mihimetipſi grauis?
21 ¶ Cur non tollis peccatum meum, & qua-
re non aufers iniquitatem meam? ecce, nunc
in puluere dormiam: & ſi mane me quæſie-
ris, non ſubſiſtam.

CAP. VIII.

1 Reſpondẽs autem Baldad Suhites, dixit,
2 ¶ Vſquequo loquêris talia, & ſpiritus
A multiplex ſermonis oris tui?
3 ¶ Nunquid Deus ſupplantat iudicium? aut
omnipotens ſubuertit quod iuſtum eſt?
4 ¶ Etiam ſi filij tui peccauerunt ei, & dimi-
ſit eos in manu iniquitatis ſuæ:
5 ¶ Tu tamen ſi diluculo conſurrexeris ad
Deum, & omnipotentem fueris deprecatus:
6 ¶ Si mundus & rectus inceſſeris, ſtatim
B euigilabit ad te, & pacatum reddet habita-
culum iuſtitiæ tuæ.

¶ Lu

¶ In tantū ut ſi priora tua fuerint par- 7
ua, & nouiſsima tua multiplicentur nimis.
¶ Interroga enim generationē priſtinam, 8
& diligenter inueſtiga patrum memoriam:
Pſa.143.a.4. ¶ ( Heſterni quippe ſumus, & ignoramus 9
Infr.14.a.2. quoniam ſicut umbra dies noſtri ſunt ſuper
terram.) ¶ Et ipſi docebunt te: loquentur ti- 10
bi, & de corde ſuo proferent eloquia.
¶ Nunquid virere poteſt ſcirpus abſque 11
humore? aut creſcere carectum ſine aqua? C
¶ Cùm adhuc ſit in flore, nec carpatur 12
manu, ante omnes herbas areſcit:
¶ Sic via omniū qui obliuiſcuntur Deū, 13
& ſpes hypocritæ peribit:
¶ Non ei placebit vecordia ſua, & ſicut 14
tela aranearum fiducia eius.
¶ Innitetur ſuper domum ſuam, & non 15
ſtabit: fulciet eam, & non conſurget:
¶ Humectus videtur antequam veniat 16
ſol, & in ortu ſuo germen eius egredietur.
¶ Super aceruum petrarum radices eius 17
denſabuntur, & inter lapides commorabitur. D
¶ Si abſorbuerit eum de loco ſuo, negabit 18
eum, & dicet, Non noui te.
¶ Hæc eſt enim lætitia viæ eius, ut rur- 19
ſum de terra alij germinentur.
¶ Deus non proijciet ſimplicem, nec porri- 20
get manum malignis,
¶ Donec impleatur riſu os tuum, & la- 21
bia tua iubilo.
¶ Qui oderunt te, induentur confuſione: 22
& tabernaculum impiorum non ſubſiſtet.

CAP. IX.

ET reſpondens Iob, ait, 1
¶ Vere ſcio quod ita ſit, & quòd non iu- 2
ſtificetur homo compoſitus Deo. A
¶ Si voluerit contendere cum eo, non po- 3
terit ei reſpondere vnum pro mille.
¶ Sapiens corde eſt, & fortis robore: quis 4
reſtitit ei, & pacem habuit?
¶ Qui tranſtulit montes, & neſcierunt hi 5
quos ſubuertit in furore ſuo.
¶ Qui commouet terram de loco ſuo, & co- 6
lumnæ eius concutiuntur.
¶ Qui præcipit Soli, & non oritur, & ſtel- 7
las claudit quaſi ſub ſignaculo.
¶ Qui extendit cælos ſolus, & graditur 8
ſuper fluctus maris.
¶ Qui facit Arcturū, & Oriona, & Hya- 9
das, & interiora auſtri.
¶ Qui facit magna, & incomprehēſibilia, 10
& mirabilia quorum non eſt numerus. B
¶ Si venerit ad me, non videbo eum: ſi 11
*eum 9. abierit, non intelligam.*
¶ Si repentè interroget, quis reſpondebit 12
ei? vel quis dicere poteſt, Cur ita facis?
¶ Deus cuius iræ nemo reſiſtere poteſt, & 13
ſub quo curuantur qui portant orbem.
¶ Quantus ergo ſum ego, ut reſpondeam 14
ei, & loquar verbis meis cum eo?
¶ Qui etiam ſi habuero quippiam iuſtum, 15
non reſpondebo, ſed meum iudicē deprecabor.
16 ¶ Et cùm inuocantem exaudierit me, non
credo quod audierit vocem meam.
17 ¶ In turbine enim conteret me, & multi-
plicabit vulnera mea etiam ſine cauſa.
18 ¶ Non concedit requieſcere ſpiritum meū,
& implet me amaritudinibus.
19 ¶ Si fortitudo quæritur, robuſtiſsimus eſt:
C ſi æquitas iudicij, nemo audet pro me teſti-
monium dicere.
20 ¶ Si iuſtificare me voluero, os meum con-
demnabit me: ſi innocentem oſtendero, pra-
uum me comprobabit.
21 ¶ Etiam ſi ſimplex fuero, hoc ipſum igno-
rabit anima mea, & tædebit me vitæ meæ.
22 ¶ Vnum eſt quod locutus ſum, & innocen-
tem & impium ipſe conſumit.
23 ¶ Si flagellat, occidat ſemel, & non de pœ-
nis innocentum rideat.
24 ¶ Terra data eſt in manus impij, vultum
iudicum eius operit. quod ſi non ille eſt, quis
ergo eſt?
25 ¶ Dies mei velociores fuerunt curſore: fu-
gerunt, & non viderunt bonum.
26 ¶ Pertranſierunt quaſi naues poma por-
tantes, ſicut aquila volans ad eſcam.
27 ¶ Cùm dixero, Nequaquam ita loquar: cō-
D muto faciem meam, & dolore torqueor.
28 ¶ Verebar omnia opera mea, ſciens quod
non parceres delinquenti.
29 ¶ Si autem & ſic impius ſum, quare fru-
ſtra laboraui?
30 ¶ Si lotus fuero quaſi aquis niuis, & ful-
ſerint velut mundiſsimæ manus meæ:
31 ¶ Tamen ſordibus intinges me, & abomi-
nabuntur me veſtimenta mea.
32 ¶ Neq; enim viro qui ſimilis mei eſt re-
ſpondebo: nec qui mecum in iudicio ex æquo
poſsit audiri.
33 ¶ Non eſt qui vtrumque valeat arguere,
& ponere manum ſuam in ambobus.
34 ¶ Auferat à me virgam ſuam, & pauor e-
ius non me terreat:
35 ¶ Loquar, & non timebo eum: neq; enim
poſſum metuens reſpondere.

CAP. X.

1 TAEdet animā meam vitæ meæ, dimit-
A tam aduerſum me eloquium meum, lo-
quar in amaritudine animæ meæ.
2 ¶ Dicam Deo, Noli me condemnare: indica
mihi cur me ita iudices.
3 ¶ Nunquid bonum tibi videtur, ſi calum-
nieris me, & opprimas me opus manū tua-
rum, & conſilium impiorum adiuues?
4 ¶ Nunquid oculi carnei tibi ſunt: aut ſicut
videt homo, & tu videbis?
5 ¶ Nunquid ſicut dies hominis dies tui, &
anni tui ſicut humana ſunt tempora:
6 ¶ Vt quæras iniquitatem meam, & pec-
catum meum ſcruteris?
7 ¶ Et ſcias quia nihil impiū fecerim, cùm

ſit

& nemo qui de manu tua poßit eruere.
¶Manus tuæ fecerunt me, & plaſmaue- 8
runt me totũ in circuitu: & ſic repente præ-
cipitas me?
¶ Memento quæſo quòd ſicut lutum fece- 9
ris me, & in puluerem reduces me.
¶Nonne ſicut lac mulſiſti me, & ſicut ca- 10
ſeum me coagulaſti?
* & 9. ¶Pelle & carnibus veſtiſti me, *oßibus & 11
neruis compegiſti me.
¶Vitam & miſericordiam tribuiſti mihi, 12
& viſitatio tua cuſtodiuit ſpiritum meum. C
¶Licet hæc celes in corde tuo, tamen ſcio 13
quia vniuerſorum memineris.
¶Si peccaui, & ad horam pepercisti mihi: 14
cur ab iniquitate mea mundum me eſſe non
pateris?
¶Et ſi impius fuero, væ mihi eſt: & ſi 15
iuſtus, non leuabo caput, ſaturatus afflictio-
ne & miſeria.
*leana 2. ¶Et propter ſuperbiã quaſi * leanã' ca- 16
pies me, reuerſusq; mirabiliter me crucias.
¶Inſtauras teſtes tuos cõtra me, & mul- 17
tiplicas iram tuam aduerſum me, & pœna D
militant in me.
¶Quare de vulua eduxiſti me? qui vti- 18
nã conſumptus eſſem, ne oculus me videret.
¶Fuiſſem quaſi non eſſem, de vtero tran- 19
ſlatus ad tumulum.
¶Nunquid non paucitas dierum meorum 20
finietur breui? dimitte ergo me, vt plangam
paululum dolorem meum.
¶Antequã vadã, & nõ reuertar, ad ter- 21
ram tenebroſam, & opertã mortis caligine,
¶Terrã miſeriæ & tenebrarum, vbi vm- 22
bra mortis, & nullus ordo, ſed ſempiternus
* inhabitat 3. horor * inhabitans'.

## CAP. XI.

RESpondens autem Sophar Naamathites, 1
dixit, ¶Nunquid qui multa loquitur, nõ 2
& audiet? aut vir verboſus iuſtificabitur?
¶Tibi ſoli tacebunt homines? & cùm cæte 3
ros irriſeris, à nullo confutaberis?
¶Dixiſti enim, Purus eſt ſermo meus, & 4
mundus ſum in conſpectu tuo.
¶ Atq; vtinam Deus loqueretur tecum, 5
& aperiret labia ſua tibi.
¶ Vt oſtenderet tibi ſecreta ſapientiæ, & 6
quòd multiplex eſſet lex eius, & intelligeres B
quod multo minora exigaris ab eo, quam
meretur iniquitas tua.
¶Forſitan veſtigia Dei comprehendes, & 7
vſq; ad perfectum, Omnipotentem reperies?
¶Excelſior cælo eſt, & quid facies? profun- 8
dior inferno, & vnde cognoſces?
¶ Longior terra menſura eius, & latior 9
mari.
¶Si ſubuerterit omnia, vel in vnum co- 10
arctauerit, quis contradicet ei?' C
¶ Ipſe enim nouit hominum vanitatem, 11
& videns iniquitatem nonne conſiderat?
12 ¶Vir vanus in ſuperbiam erigitur, & tã-
quam pullũ onagri ſe liberum natum putat.
13 ¶Tu autem firmaſti cor tuum, & expan-
diſti ad eum manus tuas.
14 ¶ Si iniquitatem quæ eſt in manu tua
abſtuleris à te, & non manſerit in taberna-
culo tuo iniuſtitia:
15 ¶Tunc leuare poteris faciem tuam abſque
D macula, & eris ſtabilis, & non timebis.
16 ¶ Miſeriæ quoq; obliuiſcèris, & quaſi a-
quarum quæ præterierunt recordaberis.
17 ¶ ‖ Et quaſi meridianus fulgor conſurget Leu.26.a.5.
tibi ad veſperam: & cùm te conſumptum pu-
taueris, orieris vt lucifer.
18 ¶ Et habebis fiduciam propoſita tibi ſpe,
& defeſſus ſecurus dormies.
19 ¶ Requieſces, & non erit qui te exterreat:
& deprecabuntur faciem tuam plurimi.
20 ¶ Oculi autem impiorum deficient, & ef-
fugium peribit ab eis, & ſpes illorum abo-
minatio animæ.

## CAP. XII.

1 RESpondens autem Iob, dixit.
2 ¶Ergo vos eſtis ſoli homines, & vobiſ-
A cum morietur ſapientia?
3 ¶Et mihi eſt cor ſicut & vobis, nec infe- Infr.10.a.2.
rior veſtri ſum: quis enim hæc quæ noſtis,
4 ignorat? ¶ Qui deridetur ab amico ſuo ſicut Prou.14.a.2
ego, inuocabit Deum, & exaudiet eum: deri-
detur enim iuſti ſimplicitas.
5 ¶ Lampas contempta apud cogitationes
diuitum parata ad tempus ſtatutum.
6 ¶ Abundant tabernacula prædonum, &
audacter prouocant Deum, cùm ipſe dederit
omnia in manus eorum.
7 ¶ Nimirum interroga iumenta, & doce-
B bunt te: & volatilia cæli, & indicabũt tibi.
8 ¶Loquere terræ, & reſpondebit tibi: &
narrabunt piſces maris.
9 ¶ Quis ignorat quod omnia hæc manus
Domini fecerit,
10 ¶ In cuius manu anima omnis viuentis,
& ſpiritus vniuerſæ carnis hominis?
11 ¶Nonne auris verba diiudicat, & fauces Inf.34.a.3.
comedentis, ſaporem?
12 ¶ In antiquis eſt ſapientia, & in multo
tempore prudentia.
13 ¶ Apud ipſum eſt ſapientia & fortitudo,
ipſe habet conſilium & intelligentiam.
14 ¶‖Si deſtruxerit, nemo eſt qui ædificet: ſi Iſa.22.f.22.
C incluſerit hominem, nullus eſt qui aperiat. Apoc.3.b.7.
15 ¶Si cõtinuerit aquas, omnia ſiccabuntur:
& ſi emiſerit eas, ſubuertent terram.
16 ¶Apud ipſum eſt fortitudo & ſapiẽtia: ipſe
nouit & decipientem, & eum qui decipitur.
17 ¶Adducit conſiliarios in ſtultum finem, &
18 iudices in ſtuporem. ¶ Baltheum regum diſ-
19 ſoluit, & præcingit fune renes eorum. ¶Du-
cit ſacerdotes ingloríos, & optimates ſupplã-
20 tat. ¶Commutans labium veracium, & do-
21 ctrinam ſenum auferens. ¶ Effundit deſpe-
ctionem

*ctionem ſuper principes, & eos qui oppreſſi* D
*fuerant releuans.* ¶ *Qui reuelat profunda de* 22
*tenebris, & producit in lucem vmbram mor-*
*tis.* ¶ *Qui multiplicat gentes & perdit eas, &* 23
*ſubuerſas in integrũ reſtituit.* ¶ *Qui immu-* 24
*tat cor principum populi terræ, & decipit eos*
*vt fruſtrà incedant per inuium:* ¶ *Palpabũt* 25
*quaſi in tenebris, & non in luce, & errare*
*eos faciet quaſi ebrios.*

CAP. XIII.

*ECce omnia hæc vidit oculus meus, & au-* 1
*diuit auris mea, & intellexi ſingula.* A

¶ *Secundum ſcientiam veſtram & ego* 2
*noui: nec inferior veſtri ſum.*

¶ *Sed tamen ad omnipotentem loquar, &* 3
*diſputare cum Deo cupio:*

¶ *Prius vos oſtendens fabricatores men-* 4
*dacij, & cultores peruerſorum dogmatum.*

¶ *Atq; vtinam taceretis, vt putaremini* 5
*eſſe ſapientes.*

¶ *Audite ergo correptiones meas, & iudi-* 6
*cium labiorum meorum attendite.* B

¶ *Nunquid Deus indiget veſtro menda-* 7
*cio, vt pro illo loquamini dolos?*

¶ *Nunquid faciem eius accipitis, & pro* 8
*Deo iudicare nitimini?*

¶ *Aut placebit ei quem celare nihil poteſt?* 9
*aut decipietur, vt homo, veſtris fraudulẽtijs?*

¶ *Ipſe vos arguet, quoniam in abſcondito* 10
*faciem eius accipitis.*

¶ *Statim vt ſe commouerit, turbabit vos:* 11
*& terror eius irruet ſuper vos.*

¶ *Memoria veſtra comparabitur cineri, &* 12
*redigentur in lutum ceruices veſtræ.*

¶ *Tacete paulisper, vt loquar quodcunque* 13
*mihi mens ſuggeſſerit.*

¶ *Quare lacero carnes meas dẽtibus meis,* 14
*& animam meam porto in manibus meis?*

¶ *Etiam ſi occiderit me, in ipſo ſperabo:* 15
*veruntamen vias meas in conſpectu eius* C
*arguam.* ¶ *Et ipſe erit ſaluator meus: non e-* 16
*nim veniet in conſpectu eius omnis hypocri-*
*ta.* ¶ *Audite ſermonem meum, & ænigmata* 17
*percipite auribus veſtris.* ¶ *Si fuero iudica-* 18
*tus, ſcio quod iuſtus inueniar.* ¶ *Quis eſt qui* 19
*iudicetur mecum? veniat: quare tacens con-*
*ſumor?*

¶ *Duo tantùm ne facias mihi, & tunc à* 20
*facie tua non abſcondar:*

¶ *Manum tuam longè fac à me, & formi-* 21
*do tua non me terreat.*

¶ *Voca me, & ego reſpondebo tibi: aut cer-* 22
*tè loquar, & tu reſponde mihi.* D

¶ *Quantas habeo iniquitates & peccata,* 23
*ſcelera mea & delicta * oſtende mihi.*

*mea 3.

¶ *Cur faciem tuam abſcondis, & arbitra-* 24
*ris me inimicum tuum?*

¶ *Contra folium quod vento rapitur, o-* 25
*ſtendis potentiam tuam, & ſtipulam ſiccam*
*perſequeris:*

¶ *Scribis enim cõtra me amaritudines, &* 26
*cõſumere me vis peccatis adoleſcentiæ meæ.*

27 ¶ *Poſuiſti in neruo pedem meum, & obſer-*
*uaſti omnes ſemitas meas, & veſtigia pedum*
*meorum conſideraſti:*

28 ¶ *Qui quaſi putredo cõſumendus ſum, &*
*quaſi veſtimentum quod comeditur à tinea.*

CAP. XIIII.

1 *HOmo natus de muliere, breui viuens*
A *tempore, repletur multis miſerijs.*

2 ¶ *Qui quaſi flos egreditur & conteritur,* Supr. 8. b. 9.
*& fugit velut vmbra, & nũquam in eodem* Pſa. 143. b. 4.
*ſtatu permanet.*

3 ¶ *Et dignum ducis ſuper huiuſcemodi ape-*
*rire oculos tuos, & adducere eum tecum in*
*iudicium?*

4 ¶ ‖ *Quis poteſt facere mundũ de immun-* Pſa. 50. b. 7.
*do conceptum ſemine? nonne tu qui ſolus es?*

5 ¶ *Breues dies hominis ſunt, numerus men-*
*ſium eius apud te eſt: conſtituiſti terminos*
*eius qui præteriri non poterunt.*

6 ¶ *Recede * paululũ ab eo vt quieſcat, donec* *ergo 8.
B *optata veniat, ſicut mercenarij, dies eius.*

7 ¶ *Lignum habet ſpem: ſi præciſum fuerit,*
*rurſum vireſcit, & rami eius pullulant.*

8 ¶ *Si ſenuerit in terra radix eius, & in pul-*
*uere emortuus fuerit truncus illius,*

9 ¶ *Ad odorem aquæ germinabit, & faciet*
*comam quaſi cum primùm plantatum eſt:*

10 ¶ *Homo vero cùm mortuus fuerit, & nu-*
*datus atq; conſumptus, vbi quæſo eſt?*

11 ¶ *Quomodo ſi recedant aquæ de mari, &*
*fluuius vacuefactus areſcat:*

12 ¶ *Sic homo cùm dormierit non reſurget,*
*donec atteratur cœlum non euigilabit, nec*
*conſurget de ſomno ſuo.*

13 ¶ *Quis mihi hoc tribuat, vt in inferno*
C *protegas me, & abſcondas me, donec pertrã-*
*ſeat furor tuus, & conſtituas mihi tempus*
*in quo recorderis mei?*

14 ¶ *Putáſne mortuus homo rurſum viuet?*
*cunctis diebus, quibus nunc milito, expecto*
*donec veniat immutatio mea.*

15 ¶ *Vocabis me, & ego reſpondebo tibi: operi*
*manuum tuarum porriges dexteram.*

16 ¶ ‖ *Tu quidem greſſus meos dinumeraſti,* Prou. 5. d. 21
*ſed * parce peccatis meis.* *parces 3.

17 ¶ *Signaſti quaſi in ſacculo delicta mea,*
18 *ſed curaſti iniquitatem meam.* ¶ *Mons cadẽs*
D *defluit, & ſaxũ trãsfertur de loco ſuo.* ¶ *La-*
19 *pides excauant aquæ, & alluuione paulatim*
*terra conſumitur: & homines ergo ſimiliter*
20 *perdes.* ¶ *Roboraſti eum paululũ, vt in per-*
*petuum tranſiret: immutabis faciem eius,*
21 *& emittes eum.* ¶ *Siue nobiles fuerint filij*
*eius, ſiue ignobiles, non intelliget.*

22 ¶ *Attamen caro eius dum viuet, dolebit,*
*& anima illius ſuper ſemetipſo lugebit.*

CAP. XV.

1 *REſpondens autem Eliphaz Themanites*
A *dixit,*

2 ¶ *Nũquid ſapiẽs reſpõdebit quaſi in ventũ*
*loquens,*

loquens, & implebit ardore ſtomachū ſuum?
¶ Arguis verbis eum qui non eſt æqualis 3
tibi, & loqueris quod tibi non expedit.
¶ Quantum in te eſt, euacuaſti timorem, 4
& tuliſti preces coram Deo.
¶ Docuit enim iniquitas tua os tuum, & 5
imitaris linguam blaſphemantium.
¶ Condemnabit te os tuum, & non ego: & 6
labia tua reſpondebunt tibi.
¶ Nūquid primus homo tu natus es, et an- 7
te colles formatus? ¶ Nunquid conſilium Dei 8
audiſti, & inferior te erit eius ſapientia?
¶ Quid noſti quod ignoremus? quid intel- 9
ligis quod neſciamus? B
Eccl. 18. b. 8 ¶ ‖ Et ſenes & antiqui ſunt in nobis mul- 10
tò vetuſtiores quam patres tui.
¶ Nunquid grande eſt vt conſoletur te 11
Deus? ſed verba tua praua hoc prohibent.
¶ Quid te eleuat cor tuum, & quaſi ma- 12
gna cogitans, attonitos habes oculos?
¶ Quid tumet cōtra Deū ſpiritus tuus, vt 13
proferas de ore tuo huiuſcemodi ſermones?
¶ Quid eſt homo, vt immaculatus ſit, & 14
vt iuſtus appareat natus de muliere?
Sup. 4. d. 18. ¶ ‖ Ecce inter ſanctos eius nemo immu- 15
tabilis, & cæli non ſunt mundi in conſpectu
eius:
¶ Quanto magis abominabilis & inutilis 16
homo, qui bibit quaſi aquam iniquitatem?
¶ Oſtendam tibi, audi me: quod vidi, nar- 17
rabo tibi. ¶ Sapientes cōfitentur, & non ab- 18
ſcondunt patres ſuos. C
¶ Quibus ſolis data eſt terra, et nō tran- 19
ſiuit alienus per eos.
¶ Cunctis diebus ſuis impius ſuperbit, 20
& numerus annorum incertus eſt tyranni-
dis eius.
¶ Sonitus terroris ſemper in auribus il- 21
v. 5. lius: & cùm pax ſit, ille – ſemper' inſidias
ſuſpicatur.
¶ Non credit quod reuerti poſſit de tene- 22
v. 5. bris – ad lucem', circumſpectans vndique
gladium.
¶ Cùm ſe mouerit ad quærēdum panem, 23
nouit quod paratus ſit in manu eius tene-
brarum dies.
¶ Terrebit eum tribulatio, & anguſtia 24
vallabit eum, ſicut regem qui præparatur ad
prælium.
¶ Tetendit enim aduerſus Deum manum 25
ſuam, & cōtra omnipotentem roboratus eſt.
¶ Cucurrit aduerſus eum erecto collo, & 26
pingui ceruice armatus eſt.
¶ Operuit faciem eius craſſitudo, & de 27
lateribus eius aruina dependet. D
¶ Habitauit in ciuitatibus deſolatis, & 28
in domibus deſertis, quæ in tumulos ſunt
redacta.
¶ Non ditabitur, nec perſeuerabit ſubſtā- 29
tia eius, nec mittet in terra radicem ſuam.
¶ Nō recedet de tenebris: ramos eius are- 30
faciet flamma, & auferetur ſpiritu oris ſui.
31 ¶ Non credet fruſtra errore deceptus, quod
aliquo pretio redimendus ſit.
32 ¶ Antequam dies eius impleantur, peribit:
& manus eius "areſcent'. "areſcet 7̃
33 ¶ Lædetur quaſi vinea, in primo flore bo-
trus eius, & quaſi oliua proyciēs florē ſuum.
34 ¶ Congregatio enim hypocritæ ſterilis, &
ignis deuorabit tabernacula eorum qui mu-
nera libenter accipiunt.
35 ¶ ‖ Concepit dolorem & peperit iniquita- Iſa. 59. b. 14. Pſal. 7. d. 15.
tem, & vterus eius præparat dolos.

## CAP. XVI.

1 RESpondens autem Iob, dixit,
2 ¶ Audiui frequenter talia: conſolatores
A oneroſi omnes vos eſtis.
3 ¶ Nunquid habebunt finem verba vētoſa?
aut aliquid tibi moleſtum eſt ſi loquaris?
4 ¶ Poteram & ego ſimilia veſtri loqui: atq;
vtinam eſſet anima veſtra pro anima mea.
5 ¶ Conſolarer & ego vos ſermonibus, &
mouerem caput meum ſuper vos.
6 ¶ Roborarem vos ore meo & mouerem la-
B bia mea, quaſi parcens vobis.
7 ¶ Sed quid agam? Si locutus fuero, non
quieſcet dolor meus: & ſi tacuero, non recedet
8 a me. ¶ Nunc autem oppreſſit me dolor meus,
& in nihilum redacti ſunt omnes artus mei.
9 ¶ Rugæ meæ teſtimonium dicūt contra me,
& ſuſcitatur falſiloquus aduerſus faciem
meam contradicens mihi.
10 ¶ Collegit furorem ſuum in me, & commi-
nans mihi infremuit contra me dentibus
ſuis: hoſtis meus terribilibus oculis me in-
11 tuitus eſt. ¶ Aperuerunt ſuper me ora ſua, &
exprobrantes percuſſerunt maxillam meam,
ſatiati ſunt pœnis meis.
12 ¶ Concluſit me Deus apud iniquū, & ma-
nibus impiorum me tradidit.
13 ¶ Ego ille quondā opulentus repentè con-
C tritus ſum: tenuit ceruicem meam, confregit
me, & poſuit me ſibi quaſi in ſignum.
14 ¶ Circundedit me lanceis ſuis, conuulne-
rauit lumbos meos, * non pepercit & effudit *& ſ.
in terra viſcera mea.
15 ¶ Cōcidit me vulnere ſuper vulnus, irruit
16 in me quaſi gigas. ¶ Saccum conſui ſuper
cutem meā, & operui cinere carnem meam.
17 ¶ Facies mea intumuit a fletu, & palpe-
bræ meæ caligauerunt.
18 ¶ Hæc paſſus ſum abſq; iniquitate manus
meæ, cùm haberē mundas ad Deum preces.
19 ¶ Terra ne operias ſanguinem meum, neq;
D inueniat in te locum latendi clamor meus.
20 ¶ Ecce enim in cælo teſtis meus, & cōſcius
meus in excelſis.
21 ¶ Verboſi amici mei, ad Deum ſtillat ocu-
22 lus meus. ¶ Atq; vtinam ſic iudicaretur vir
cum Deo, quomodo iudicatur filius hominis
cum collega ſuo.
23 ¶ Ecce enim breues anni tranſeunt: & ſe-
mitam

*mitam per quam non reuertar, ambulo.*

## CAP. XVII.

1 *SPiritus meus attenuabitur, dies mei bre-*
A *uiabuntur, & ſolùm mihi ſupereſt ſepul-*
2 *chrum. Non peccaui, & in amaritudini-*
*bus "moratur' oculus meus.* (* morabitur 4.)
3 *Libera me, * & pone me iuxta te, & cu-* (* Domine 12.)
*iuſuis manus pugnet contra me.*
4 *Cor eorum longè feciſti à diſciplina, &*
*propterea non exaltabuntur.*
5 *Prædam pollicetur ſocijs, & oculi filio-*
B *rum eius deficient.*
6 *Poſuit me quaſi in prouerbium vulgi,*
*& exemplum ſum coram eis.*
7 *Caligauit ab indignatione oculus meus,*
*& membra mea quaſi in nihilũ redacta ſunt.*
8 *Stupebunt iuſti ſuper hoc, & innocens*
*contra hypocritam ſuſcitabitur.*
9 *Et tenebit iuſtus viam ſuam, & "mun-* (* mũdus 4.)
C *dis' manibus addet fortitudinem.*
10 *Igitur omnes vos conuertimini, & veni-*
*te, & nõ inueniam in vobis vllũ ſapientem.*
11 *Dies mei tranſierunt, cogitationes meæ*
*diſſipatæ ſunt, torquentes cor meum.*
12 *Noctem verterunt in diem, & rurſum*
*poſt tenebras ſpero lucem.*
13 *Si ſuſtinuero, infernus domus mea eſt,*
D *& in tenebris ſtraui lectulum meum.*
14 *Putredini dixi, Pater meus es: Mater*
*mea, & ſoror mea, vermibus.*
15 *Vbi eſt ergo nunc præſtolatio mea, &*
*patientiam meam quis conſiderat?*
16 *In profundiſſimũ infernum deſcendent*
*omnia mea: putaſne ſaltem ibi erit requies*
*mihi?*

## CAP. XVIII.

1 *REſpondẽs autem Baldad Suhites, dixit,*
2 *Vſq; ad quem finem verba iactabitis?*
A *intelligite prius, & ſic loquamur.*
3 *Quare reputati ſumus vt iumenta, &*
*ſorduimus coram "vobis'?* (* te 15.)
4 *Qui perdis animã tuam in furore tuo,*
*nunquid propter te derelinquetur terra, &*
*transferentur rupes de loco ſuo?*
5 *Nonne lux impij extinguetur, nec ſplẽ-*
*debit flamma ignis eius?*
6 *Lux obtenebreſcet in tabernaculo illius:*
B *& lucerna quæ ſuper eum eſt, extinguetur.*
7 *Arctabuntur greſſus virtutis eius, &*
*præcipitabit eum conſilium ſuum.*
8 *Immiſit enim in rete pedes ſuos, & in*
9 *maculis eius ambulat. Tenebitur planta*
*illius laqueo, & exardeſcet contra eum ſitis.*
10 *Abſcõdita eſt in terra pedica eius, & de-*
*cipula illius ſuper ſemitam.*
11 *Vndiq; terrebunt eũ formidines, & in-*
12 *uoluent eum pedes eius. Attenuetur fame*
*robur eius, & inedia inuadat coſtas illius.*
13 *Deuoret pulchritudinem cutis eius, cõ-*
C *ſumat brachia illius primogenita mors.*
14 *Auellatur de tabernaculo ſuo fiducia e-*
*ius, & calcet ſuper eum, quaſi rex, interitus.*
15 *Habitent in tabernaculo illius ſocij eius*
*qui non eſt, aſpergatur in tabernaculo eius*
16 *ſulphur. Deorſum radices eius ſiccentur,*
D *ſurſum autem atteratur meſſis eius.*
17 *‖ Memoria illius pereat de terra, & non* (Pro. 2. d. 23)
*celebretur nomen eius in plateis.*
18 *Expellet eum de luce in tenebras, & de*
19 *orbe transferet eum. Non erit ſemen eius,*
*neq; progenies in populo ſuo, nec vlla reli-*
*quiæ in regionibus eius.*
20 *In die eius ſtupebunt nouiſſimi, & pri-*
*mos inuadet horror.*
21 *Hæc ſunt ergo tabernacula iniqui, & iſte*
*locus eius qui ignorat Deum.*

## CAP. XIX.

1 *REſpondens autem Iob, dixit,*
2 *Vſquequo affligitis animam meam,*
3 *& atteritis me ſermonibus? En, decies con-*
A *funditis me, & non erubeſcitis opprimen-*
4 *tes me. Nempe etſi ignoraui, mecum erit*
5 *ignorantia mea. At vos contra me erigi-*
6 *mini, & arguitis me opprobrijs meis. Sal-*
*tem nunc intelligite quia Deus non æquo*
*iudicio afflixerit me, & flagellis ſuis me*
*cinxerit.*
7 *Ecce, clamabo vim patiens, & nemo au-* (Infr. 30. c. 20)
B *diet: vociferabor, & non eſt qui iudicet.*
8 *Semitam meam circumſepſit, & tranſire*
*non poſſum, & in calle meo tenebras poſuit.*
9 *Spoliauit me gloria mea, & abſtulit co-*
*ronam de capite meo.*
10 *Deſtruxit me vndiq;, & pereo, & quaſi*
*euulſæ "arbori' abſtulit ſpem meam.* (* arboris 18)
11 *Iratus eſt contra me furor eius, & ſic me*
*habuit quaſi hoſtem ſuum.*
12 *Simul venerunt latrones eius, & fecerũt*
*ſibi viam per me, & obſederunt in gyro ta-*
*bernaculum meum.*
13 *Fratres meos longè fecit à me, & notè*
*mei quaſi alieni receſſerunt à me.*
14 *Dereliquerunt me propinqui mei: & qui*
*me nouerant, obliti ſunt mei.*
15 *Inquilini domus meæ, & ancillæ meæ ſi-*
C *cut alienum habuerunt me, & quaſi peregri-*
*nus fui in oculis eorum.*
16 *Seruum meum vocaui, & nõ reſpondit,*
*ore proprio deprecabar illum.*
17 *Halitum meum exhorruit vxor mea, &*
*orabam filios vteri mei.*
18 *Stulti quoq; deſpiciebant me: & cùm ab*
*eis receſſiſſem, detrahebant mihi.*
19 *Abominati ſunt me quondam conſiliarij*
*mei: & quem maximè diligebã, "auerſatus* (* aduerſatus eſt mihi 7.)
20 *eſt me'. Pelli meæ, conſumptis carnibus,*
*adhæſit os meum, & derelicta ſunt tantum-*
21 *modo labia circa dentes meos. Miſeremini*
D *mei, miſeremini mei, ſaltem vos amici*
22 *mei, quia manus Domini tetigit me. Qua-*
*re perſequimini me ſicut Deus, & carnibus*
23 *meis ſaturamini? Quis mihi tribuat vt*
*ſcribantur ſermones mei? quis mihi det vt*
*exaren-*

exarentur in libro ¶ ſtylo ferreo, & plumbi 24
lamina, vel certe ſculpantur in ſilice?
¶ Scio enim quod redẽptor meus viuit, & 25
in nouiſsimo die de terra ſurrecturus ſum.
¶ Et rurſum circundabor pelle mea, & in 26
* ſaluatorẽ meum 8.
carne mea videbo Deum*.
¶ Quem viſurus ſum ego ipſe, et oculi mei 27
conſpecturi ſunt, & non alius, repoſita eſt
hæc ſpes mea in ſinu meo.
¶ Quare ergo nunc dicitis, Perſequamur 28
eũ, & radicẽ verbi inueniamus contra eum?
¶ Fugite ergo a facie gladij, quoniã vltor 29
* iniquitatũ 1.
*iniquitatum gladius eſt, & ſcitote eſſe iudicium.

## CAP XX.

Reſpondens autem Sophar Naamathites, dixit, 1
Sup. 12. a. 2.
¶ Idcirco cogitationes meæ va- 2
ria ſuccedunt ſibi, & mens in diuerſa rapi- A
tur.
¶ Doctrinã qua me arguis, audiã, & ſpi- 3
ritus intelligentiæ meæ reſpondebit mihi.
¶ Hoc ſcio à principio, ex quo poſitus eſt 4
homo ſuper terram.
¶ Quod laus impiorum breuis ſit, & gau- 5
dium hypocritæ ad inſtar puncti.
¶ Si aſcenderit vſque ad cælum ſuperbia e- 6
ius, & caput eius nubes tetigerit:
¶ Quaſi ſterquilinium in fine perdetur: & 7
qui eum viderant, dicent, Vbi eſt?
¶ Velut ſomnium auolans non inuenie- 8
tur, tranſiet ſicut viſio nocturna. B
¶ Oculus qui eum viderat, non videbit: 9
neque vltra intuebitur eum locus ſuus.
¶ Filij eius atterentur egeſtate, & manus 10
illius reddent ei dolorem ſuum.
¶ Oſſa eius implebuntur vitijs adoleſcen- 11
tiæ eius, & cum eo in puluere dormient.
¶ Cùm enim dulce fuerit in ore eius ma- 12
lum, abſcondet illud ſub lingua ſua:
¶ Parcet illi, & non derelinquet illud, & 13
celabit in gutture ſuo. ¶ Panis eius in vtero 14
illius vertetur in fel aſpidum intrinſecus.
¶ Diuitias quas deuorauit, euomet, & de 15
ventre illius extrahet eas Deus. ¶ Caput a- 16
ſpidum ſuget, & occidet eum lingua viperæ.
* videbit 4.
¶ Nõ *videat rinulos fluminis, torrẽtes mel- 17
lis, & butyri. ¶ Luet quæ fecit omnia, nec ta- C
men conſumetur: iuxta multitudinem adin- 18
uentionum ſuarum, ſic & ſuſtinebit.
¶ Quoniam confringens nudauit paupe- 19
res: domum rapuit, & non ædificauit eam.
¶ Nec eſt ſatiatus vẽter eius: & cùm ha- 20
buerit quæ concupierat, poſsidere nõ poterit.
¶ Non remanſit de cibo eius, & propterea 21
nihil permanebit de bonis eius.
¶ Cùm ſatiatus fuerit, arctabitur, æſtua- 22
bit, & omnis dolor irruet ſuper eum.
¶ Vtinã impleatur venter eius, vt emit- 23
tat in eum iram furoris ſui, & pluat ſuper
illum bellum ſuum. ¶ Fugiet arma ferrea, & 24
irruet in arcum æreum. D
¶ *Eductus, & egrediẽs de vagina ſua, 25
& fulgurans in amaritudine ſua: vadent,
& venient ſuper eum horribiles.
26 ¶ Omnes tenebræ abſconditæ ſunt in oc-
cultis eius: & deuorabit eum ignis qui non
ſuccenditur, affligetur relictus in taberna-
culo ſuo.
27 ¶ Reuelabunt cæli iniquitatem eius, &
terra conſurget aduerſus eum.
28 ¶ Apertum erit germen domus illius, de-
29 trahetur in die furoris Dei. ¶ Hæc eſt pars
hominis impij à Deo, & hæreditas verborum
eius à Domino.

## CAP. XXI.

1 Reſpondens autem Iob, dixit,
2 ¶ Audite quæſo ſermones meos, & agite
3 pœnitentiã. ¶ Suſtinete me vt et ego loquar:
A & poſt mea, ſi videbitur, verba ridete.
4 ¶ Nunquid contra hominẽ diſputatio mea
eſt, vt merito non debeam contriſtari?
5 ¶ Attendite me, & obſtupeſcite, & ſuper-
6 ponite digitũ ori veſtro. ¶ Et ego quando re-
cordatus fuero, pertimeſco, & concutit car-
7 nẽ meã tremor. ¶ Quare ergo impij viuunt, Iere. 12. a. 1.
8 ſubleuati ſunt, confortatique diuitijs? ¶ Semen Haba. 1. a. 3.
eorum permanet coram eis, propinquorum
turba, & nepotum in conſpectu eorum.
9 ¶ Domus eorum ſecuræ ſunt & pacatæ, &
10 non eſt virga Dei ſuper illos. ¶ Bos eorũ con-
B cepit, & non abortiuit: vacca peperit, & non
11 eſt priuata fœtu ſuo. ¶ Egrediuntur quaſi
greges paruuli eorum, & infantes eorum ex-
12 ultant luſibus. ¶ Tenent tympanũ, & citha-
13 ram, & gaudent ad ſonitum organi. ¶ Ducũt
in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna
14 deſcendunt. ¶ Qui dixerunt Deo, Recede à
nobis, & ſcientiam viarum tuarũ nolumus.
15 ¶ *Quis eſt Omnipotens, vt ſeruiamus ei? Mala. 3. d. 14
& quid nobis prodeſt ſi orauerimus illum? * Quid 9.
16 ¶ Veruntamẽ quia non ſunt in manu eorum
bona ſua, conſilium impiorum longe ſit à me.
17 ¶ Quoties lucerna impiorum extinguetur, &
C ſuperueniet eis inundatio, & dolores diuidet
furoris ſui?
18 ¶ Erunt ſicut palea ante faciem venti, &
ſicut fauilla quam turbo diſpergit.
19 ¶ Deus ſeruabit filijs illius dolorem patris:
& cùm reddiderit, tunc ſciet.
20 ¶ Videbunt oculi eius interfectionẽ ſuam,
& de furore Omnipotentis bibet.
21 ¶ Quid enim ad eum pertinet de domo ſua
poſt ſe? & ſi numerus menſiũ eius dimidie-
22 tur? ¶ Nunquid Deum docebit quiſpiam
D ſcientiam, qui excelſos iudicat?
23 ¶ Iſte moritur robuſtus & ſanus, diues &
24 fœlix, ¶ Viſcera eius plena ſunt adipe, &
medullis oſſa illius irrigantur:
25 ¶ Alius vero moritur in amaritudine ani-
26 mæ abſque vllis opibus: ¶ Et tamen ſimul in
puluere dormient, & vermes operient eos.
27 ¶ Certè noui cogitationes veſtras, & ſen-
tentias contra me iniquas.

a ¶ Diutis

¶ Dicitis enim, Vbi eſt domus principis? 28
& vbi tabernacula impiorum?
¶ Interrogate quemlibet de viatoribus, & 29
hæc eadem illum intelligere cognoſcetis.
¶ Quia in diem perditionis ſeruatur ma- 30
lus, & ad diem furoris ducetur.
¶ Quis arguet corã eo viam eius? & quæ 31
fecit, quis reddet illi? ¶ Ipſe ad ſepulchra du- 32
cetur, & in congerie mortuorum vigilabit.
¶ Dulcis fuit glareis Cocyti, & poſt ſe om- 33
nem hominem trahet, & ante ſe innumera-
biles. ¶ Quomodo igitur conſolamini me fru- 34
ſtra, cùm reſponſio veſtra repugnare oſtenſa
ſit veritati?

## CAP. XXII.

RESpondens autem Eliphas Themanites, 1
dixit, ¶ Nunquid Deo poteſt comparari 2
homo, etiam cùm perfectus fuerit ſcientia? A
¶ Quid prodeſt Deo ſi iuſtus fueris? aut 3
quid ei cõfers ſi immaculata fuerit via tua?
*te 3. ¶ Nunquid timẽs* arguet te, & veniet te 4
cum in iudiciũ, ¶ Et nõ propter malitiã tuam 5
plurimam, & infinitas iniquitates tuas?
¶ Abſtuliſti enim pignus fratrum tuorum 6
ſine cauſa, & nudos ſpoliaſti veſtibus. B
¶ Aquã laſſo non dediſti, & eſurienti ſub- 7
traxiſti panem. ¶ In fortitudine brachij tui 8
poßidebas terram, & potentißimus obtine-
bas eam. ¶ Viduas dimiſiſti vacuas, & la- 9
certos pupillorum comminuiſti.
¶ Propterea circundatus es laqueis, & cõ- 10
turbat te formido ſubita.
¶ Et putabas te tenebras nõ viſurum, & 11
impetu aquarum inundantium non oppreſ-
ſum iri?
*An non l. ¶ * An' cogitas quòd Deus excelſior cælo 12
ſit, & ſuper ſtellarum verticem ſublimetur?
¶ Et dicis, Quid enim nouit Deus? & 13
quaſi per caliginem iudicat.
¶ Nubes latibulum eius, nec noſtra conſi- 14
derat, & circa cardines cæli perambulat.
¶ Nunquid ſemitam ſeculorum cuſtodire 15
cupis, quam calcauerunt viri iniqui? C
¶ Qui ſublati ſunt ante tempus ſuum, & 16
fluuius ſubuertit fundamentũ eorum. ¶ Qui 17
dicebant Deo, Recede à nobis: & quaſi nihil
poßit facere Omnipotens, æſtimabant eum.
¶ Cùm ille impleſſet domos eorum bonis? 18
quorum ſententia procul ſit à me.
Pſal.106.d.42. ¶ ‖ Videbunt iuſti, & lætabuntur, & inno- 19
cens ſubſannabit eos.
¶ Nonne ſucciſa eſt erectio eorum, & reli- 20
quias eorum deuorauit ignis?
¶ Acquieſce igitur ei, & habeto pacem, & 21
per hæc habebis fructus optimos.
¶ Suſcipe ex ore illius legem, & pone ſer- 22
mones eius in corde tuo. D
¶ Si reuerſus fueris ad omnipotentem, æ- 23
dificaberis, & longe facies iniquitatem à ta-
bernaculo tuo. ¶ Dabit pro terra ſilicem, & 24
pro ſilice torrentes aureos.
25 ¶ Eritq; Omnipotens contra hoſtes tuos,
& argentum coaceruabitur tibi.
26 ¶ Tunc ſuper Omnipotentem delicijs af-
flues, & eleuabis ad Deum faciem tuam.
27 ¶ Rogabis eũ, & exaudiet te, & vota tua
28 reddes. ¶ Decernes rem, & veniet tibi, & in
vijs tuis ſplendebit lumen.
29 ¶ ‖ Qui enim humiliatus fuerit, erit in Pro.29.d.23
gloria: & qui inclinauerit oculos, ipſe ſal-
30 uabitur. ¶ Saluabitur innocens, ſaluabitur
autem in munditia manuum ſuarum.

## CAP. XXIII.

1 RESpondens autem Iob, ait,
2 ¶ Nunc quoque in amaritudine eſt ſer-
A mo meus, & manus plagæ meæ aggrauata
eſt ſuper gemitum meum.
3 ¶ Quis mihi tribuat vt cognoſcã & inue-
niã illum, & veniam vſq; ad ſolium eius?
4 ¶ Ponam coram eo iudicium, & os meum
replebo increpationibus.
5 ¶ Vt ſciam verba quæ mihi reſpondeat, &
B intelligam quid loquatur mihi.
6 ¶ Nolo multa fortitudine contendat mecũ,
nec magnitudinis ſuæ mole me premat.
7 ¶ Proponat æquitatem contra me, & per-
ueniet ad victoriam iudicium meum.
8 ¶ Si ad Orientem iero, non apparet: ſi ad
Occidentem, non intelligam eum.
9 ¶ Si ad ſiniſtram, quid agam? non appre-
C hendã eum. ſi me vertam ad dexteram, non
10 videbo illum. ¶ Ipſe vero ſcit viam meã, &
probabit me quaſi aurum quod per ignem
11 tranſit. ¶ Veſtigia eius ſecutus eſt pes meus,
viam eius cuſtodiui, & non declinaui ex ea.
12 ¶ A mandatis labiorum eius non receßi,
& in ſinu meo abſcondi verba oris eius.
13 ¶ Ipſe enim ſolus eſt, & nemo auertere po-
D teſt cogitationem eius: & anima eius quod-
cunque voluit, hoc fecit.
14 ¶ Cumq; expleuerit in me voluntatẽ ſuã,
& alia multa ſimilia præſto ſunt ei:
15 ¶ Et idcirco à facie eius turbatus ſum: &
conſiderans eum, timore ſolicitor.
16 ¶ Deus molliuit cor meum, & Omnipotẽs
conturbauit me.
17 ¶ Non enim perij propter imminentes te-
nebras, nec faciem meam operuit caligo.

## CAP. XXIIII.

1 AB Omnipotente non ſunt abſcondita
A tempora: qui autem nouerunt eũ, igno-
rant dies illius.
2 ¶ Alij terminos tranſtulerunt, diripuerũt
3 greges, & pauerunt eos. ¶ Aſinum pupillorum
abegerunt, & abſtulerunt pro pignere bouem
4 viduæ. ¶ Subuerterunt pauperum viam, &
oppreſſerunt pariter manſuetos terræ.
5 ¶ Alij quaſi onagri in deſerto egrediuntur
ad opus ſuum, vigilantes ad prædam, præ-
6 parant panem liberis. ¶ Agrum non ſuum
demetunt: & vineam eius, quem vi oppreſ-
ſerunt, vindemiant.

¶ Nu-

¶Nudos dimittũt homines, indumẽta tol- 7
lentes, quibus non eſt operimentũ in frigore:
¶Quos imbres montium rigant: & non 8
habentes velamen, amplexantur lapides.
¶Vim fecerunt deprædantes pupillos, & 9
vulgum pauperem ſpoliauerunt. B
¶Nudis & incedentibus abſq; veſtitu, 10
& eſurientibus tulerunt ſpicas. ¶Inter acer- 11
uos eorũ meridiati ſunt, qui calcatis torcu-
laribus ſitiunt. ¶De ciuitatibus fecerũt vi- 12
ros gemere, & anima vulneratorum clama-
uit, & Deus inultum abire non patitur.
¶Ipſi fuerunt rebelles lumini, neſcierunt 13
vias eius: nec reuerſi ſunt per ſemitas eius. C
¶Mane primo conſurgit homicida, interfi- 14
cit egenum & pauperem: per noctem vero e-
rit quaſi fur. ¶Oculus adulteri obſeruat ca- 15
liginem, dicens, Non me videbit oculus: &
operiet vultum ſuum.
¶Perfodit in tenebris domos, ſicut in die 16
condixerant ſibi, & ignorauerunt lucem.
¶Si ſubito apparuerit aurora, arbitran- 17
tur vmbram mortis: & ſic in tenebris quaſi
in luce ambulant. ¶Leuis eſt ſuper faciem 18
aquæ: maledicta ſit pars eius in terra, nec
ambulet per viam vinearum.
¶Ad nimium calorem tranſeat ab aquis 19
niuium, & vſq; ad inferos peccatum illius. D
¶Obliuiſcatur eius miſericordia: dulcedo 20
illius vermes: non ſit in recordatione, ſed cõ-
teratur quaſi lignum infructuoſum.
¶Pauit enim ſterilem, & quæ non parit, 21
& viduæ bene non fecit.
¶Detraxit fortes in fortitudine ſua: & 22
cùm ſteterit, non credet vitæ ſuæ.
Apo. 2. f. 21. ¶||Dedit ei Deus locũ pœnitentiæ, & ille 23
abutitur eo in ſuperbiam: oculi autem eius
ſunt in vijs illius. ¶Eleuati ſunt ad modi- 24
cum, & non ſubſiſtent, & humiliabuntur ſi-
cut omnia, & auferẽtur, & ſicut ſummitates
ſpicarum conterentur. ¶Quod ſi non eſt ita, 25
quis me poteſt arguere eſſe mentitum, & po-
nere ante Deum verba mea?

CAP. XXV.

Reſpondens autem Baldad Suhites dixit, 1
¶Poteſtas & terror apud eum eſt qui fa- 2
cit concordiam in ſublimibus ſuis. A
¶Nunquid eſt numerus militum eius? & 3
^a fulget 12. ſuper quem non ^a ſurget lumen illius?
Supr. 4. c. 17. ¶||Nunquid iuſtificari poteſt homo cõpa- 4
ratus Deo, aut apparere mundus natus de
muliere? ¶Ecce luna etiam non ſplendet, & 5
ſtellæ non ſunt mundæ in conſpectu eius:
¶Quanto magis homo putredo, & filius 6
hominis vermis?

CAP. XXVI.

Reſpondens autem Iob, dixit, 1
¶Cuius adiutor es? nunquid imbecillis? 2
& ſuſtentas brachium eius qui non eſt for- A
tis? ¶Cui dediſti conſilium? forſitan illi qui 3
non habet ſapientiam, & prudentiam tuam
oſtendiſti plurimam. ¶^a Quem docere volui- 4
ſti? nonne eum qui fecit ſpiramentum?
5 ¶Ecce gigantes gemunt ſub aquis, & qui
B habitant cum eis.
6 ¶Nudus eſt infernus corã illo, & nullum
eſt operimentum perditioni.
7 ¶Qui extẽdit Aquilonem ſuper vacuum,
& appendit terram ſuper nihilum.
8 ¶Qui ligat aquas in nubibus ſuis, vt non
erumpant pariter deorſum.
9 ¶Qui tenet vultum ſolij ſui, & expandit
C ſuper illud nebulam ſuam.
10 ¶Terminum circundedit aquis, vſq; dum
finiantur lux & tenebræ.
11 ¶Columnæ cæli contremiſcunt, & pauent
ad nutum eius.
12 ¶In fortitudine illius repentè maria cõ-
D gregata ſunt, & prudentia eius percuſſit ſu-
perbum.
13 ¶Spiritus eius ornauit cælos: et obſtetricã-
te manu eius, eductus eſt coluber tortuoſus.
14 ¶Ecce, hæc ex parte dicta ſunt viarum e-
ius: & cùm vix paruam ſtillam ſermonis e-
ius audierimus, quis poterit tonitruum ma-
gnitudinis illius intueri?

CAP. XXVII.

1 Addidit quoque Iob, aſſumens parabo-
A lam ſuam, & dixit:
2 ¶Viuit Deus, (qui abſtulit iudiciũ meũ,
& Omnipotens qui ad amaritudinem addu-
xit animam meam.)
3 ¶Quia donec ſupereſt halitus in me, &
ſpiritus Dei in naribus meis,
4 ¶Non loquentur labia mea iniquitatem,
nec lingua mea meditabitur mendacium.
5 ¶Abſit à me vt iuſtos vos eſſe iudicẽ: do-
nec deficiã, non recedam ab innocentia mea.
6 ¶Iuſtificationem meam quam cœpi tene-
re, non deſeram: neq; enim reprehendit me
7 cor meum in omni vita mea. ¶Sit vt im-
B pius, inimicus meus: & aduerſarius meus,
quaſi iniquus.
8 ¶Quæ eſt enim ſpes hypocritæ ſi auarè ra-
piat, & non liberet Deus animam eius?
9 ¶Nunquid Deus audiet clamorem eius,
cùm venerit ſuper eum anguſtia?
10 ¶Aut poterit in Omnipotente delectari, &
inuocare Deum omni tempore?
11 ¶Docebo vos per manum Dei quæ Omni-
potens habeat, nec abſcondam.
12 ¶Ecce, vos omnes noſtis, et ^a quid ſine cau- ^a vt ſ.
ſa vana loquimini?
13 ¶Hæc eſt pars hominis impij apud Deum,
C & hæreditas violentorum, quam ab Omni-
potente ſuſcipient.
14 ¶Si multiplicati fuerint filij eius, in gla-
dio erunt, & nepotes eius non ſaturabuntur
pane.
15 ¶Qui reliqui fuerint ex eo, ſepelientur in
interitu, & viduæ illius non plorabunt.
16 ¶Si comportauerit quaſi terram argẽtum,
& ſicut lutum præparauerit veſtimenta:

¶Præparabit quidem, ſed iuſtus veſtie- 17
tur illis: & argentum innocens diuidet.
¶Ædificauit ſicut tinea domum ſuam, & 18
ſicut cuſtos fecit vmbraculum.
ſa.48. d.18 ¶||Diues cùm dormierit, nihil ſecū auſe- 19
ret: aperiet oculos ſuos, & nihil inueniet. D
¶Apprehendet eum quaſi aqua inopia, no- 20
cte opprimet eum tempeſtas.
¶Tollet eum ventus vrens, & auferet, & 21
velut turbo rapiet eum de loco ſuo.
* Emittet ¶*Et mittet* ſuper eum, & non parcet: 22
4. de manu eius fugiens fugiet.
¶Stringet ſuper eum manus ſuas, & ſi- 23
bilabit ſuper illum, intuens locum eius.

CAP. XXVIII.

HAbet argentum venarum ſuarū princi- 1
pia: & auro locus eſt in quo conflatur. A
¶Ferrum de terra tollitur: & lapis ſolu- 2
tus calore, in æs vertitur.
¶Tempus poſuit tenebris, & vniuerſorū 3
finem ipſe conſiderat, lapidem quoque cali-
ginis, & vmbram mortis.
¶Diuidit torrens à populo peregrinante, 4
eos quos oblitus eſt pes egentis hominis &
inuios. ¶Terra de qua oriebatur panis in lo- 5
co ſuo, igni ſubuerſa eſt.
¶Locus ſapphiri lapides eius, & glebæ il- 6
lius aurum. ¶Semitam ignorauit auis, nec 7
intuitus eſt eam oculus vulturis.
¶Non calcauerūt eam filij inſtitorum, nec 8
pertranſiuit per eam leæna. B
¶Ad ſilicem extendit manum ſuam, ſub- 9
uertit à radicibus montes.
¶In petris riuos excidit: & omne pretio- 10
ſum vidit oculus eius.
¶Profunda quoque fluuiorum ſcrutatus 11
eſt, & abſcondita in lucem produxit.
Prou.1.a.7. ¶Sapientia vero vbi inuenitur? & quis 12
eſt locus intelligentiæ?
¶Neſcit homo pretium eius: nec inuenitur 13
in terra ſuauiter viuentium.
¶Abyſſus dicit, Non eſt in me: & mare 14
loquitur, Non eſt mecum. C
Pro.8 b.10. ¶||Non dabitur aurū obrizum pro ea, nec 15
Sap.7.a.9. appendetur argentū in commutatione eius.
¶Nō cōferetur tinctis Indiæ coloribus, nec 16
lapidi ſardonycho pretioſiſſimo, vel ſapphiro.
¶Non adæquabitur ei aurum vel vitrū, 17
nec commutabuntur pro ea vaſa auri.
¶Excelſa & eminentia non memorabun- 18
tur comparatione eius: trahitur autem ſa-
pientia de occultis.
¶Nō adæquabitur ei topazius de Æthio- 19
pia, nec tincturæ mundiſſimæ componetur.
¶Vnde ergo ſapientia venit? & quis eſt 20
locus intelligentiæ?
¶Abſcondita eſt ab oculis omniū viuen- 21
tium, volucres quoque cæli latet. D
¶Perditio & mors dixerunt, Auribus no- 22
ſtris audiuimus famam eius.
¶Deus intelligit viam eius, & ipſe nouit 23
locum illius.
24 ¶Ipſe enim fines mundi intuetur: & om-
nia quæ ſub cælo ſunt, reſpicit.
25 ¶Qui fecit ventis pondus, & aquas appē-
26 dit in menſura. ¶Quando ponebat pluuijs le-
gem, & viam procellis ſonantibus:
27 ¶Tunc vidit illam, & enarrauit, & præ- Prou.1. a.7.
28 parauit, & inueſtigauit. ¶Et dixit homini, & 9.b.10.
Ecce timor Domini, ipſa eſt ſapientia: & re-
cedere à malo, intelligentia.

CAP. XXIX.

1 ADdidit quoque Iob, aſſumens parabolam
A ſuam, & dixit,
2 ¶Quis mihi tribuat, vt ſim iuxta menſes
priſtinos, ſecundum dies quibus Deus cuſto-
diebat me?
3 ¶Quando ſplendebat lucerna eius ſuper
caput meum, & ad lumen eius ambulabam
in tenebris?
4 ¶Sicut fui in diebus adoleſcentiæ meæ,
quādo ſecretò Deus erat in tabernaculo meo?
5 ¶Quando erat Omnipotens mecum: & in
circuitu meo pueri mei?
6 ¶Quando lauabam pedes meos butyro, &
petra fundebat mihi riuos olei?
7 ¶Quando procedebam ad portā ciuitatis,
& in platea parabant cathedram mihi?
8 ¶Videbant me iuuenes, & abſcondebātur:
B & ſenes aſſurgentes ſtabant.
9 ¶Principes ceſſabant loqui, & digitum ſu-
perponebant ori ſuo.
10 ¶Vocem ſuam cohibebant duces, & lingua
eorum gutturi ſuo adhærebat.
11 ¶Auris audiens beatificabat me, & oculus
videns teſtimonium reddebat mihi.
12 ¶Eo quod liberaſſem pauperē vociferan-
tem, & pupillum cui non eſſet adiutor.
13 ¶Benedictio perituri ſuper me veniebat,
C & cor viduæ conſolatus ſum.
14 ¶Iuſtitia indutus ſum: & veſtiui me, ſicut
veſtimento & diademate, iudicio meo.
15 ¶Oculus fui cæco, & pes claudo.
16 ¶Pater eram pauperum: & cauſam quam
neſciebam, diligentiſſimè inueſtigabam.
17 ¶Conterebam molas iniqui, & de denti-
bus illius auferebam prædam.
18 ¶Dicebamq;, In nidulo meo moriar, & ſi-
cut palma multiplicabo dies.
19 ¶Radix mea aperta eſt ſecus aquas, & ros
morabitur in meſſione mea.
20 ¶Gloria mea ſemper innouabitur, & arcus
D meus in manu mea inſtaurabitur.
21 ¶Qui me audiebāt, expectabāt ſententiā,
& intenti tacebant ad conſilium meum.
22 ¶Verbis meis addere nihil audebāt, & ſu-
per illos ſtillabat eloquium meum.
23 ¶Expectabant me ſicut pluuiam, & os
ſuū aperiebant quaſi ad imbrem ſerotinum.
24 ¶Siquando ridebam ad eos, non credebāt,
& lux vultus mei non cadebat in terram.
25 ¶Si voluiſſem ire ad eos, ſedebam primus:

eumq́; ſederem quaſi rex circunſtante exer-
citu, eram tamen mœrentium conſolator.

## CAP. XXX.

1 NVnc autem derident me iuniores tem-
A pore, quorum non dignabar patres po-
nere cum canibus gregis mei:
2 ¶ Quorum virtus manuum mihi erat pro
nihilo, & vita ipſa putabantur indigni.
3 ¶ Egeſtate & fame ſteriles, qui rodebãt in
ſolitudine, ſqualletes calamitate & miſeria.
4 ¶ Et mandebãt herbas, & arborum corti-
ces, & radix iuniperorum erat cibus eorum.
5 ¶ Qui de conuallibus iſta rapientes, cùm
ſingula reperiſſent, ad ea cum clamore cur-
rebant.
6 ¶ In deſertis habitabant torrentium, &
in cauernis terræ, vel ſuper glaream.
7 ¶ Qui inter huiuſcemodi lætabantur, &
B eſſe ſub ſentibus delicias computabant.
8 ¶ Filÿ ſtultorum & ignobilium, & in ter-
ra penitus non parentes.
9 ¶ Nunc in eorum canticum verſus ſum,
& factus ſum eis in prouerbium.
10 ¶ Abominantur me, et longè fugiũt à me,
& faciem meam conſpuere non verentur.
11 ¶ Pharetram enim ſuã aperuit, & afflixit
me, & frenum poſuit in os meum.
12 ¶ Ad dexteram orientis calamitatis meæ
ilico ſurrexerunt: pedes meos ſubuerterunt,
& oppreſſerunt quaſi fluctibus, ſemitis ſuis.
13 ¶ Diſsipauerunt itinera mea, inſidiati
ſunt mihi: & prævaluerunt, & non fuit qui
14 ferret auxilium. ¶ Quaſi rupto muro, & a-
perta ianua irruerunt ſuper me, & ad meas
miſerias deuoluti ſunt.
15 ¶ Redactus ſum in nihilum: abſtulit qua-
ſi ventus deſiderium meum: & velut nubes
C pertranſiit ſalus mea.
16 ¶ Nunc autẽ in memetipſo marceſcit ani-
ma mea, & poſſident me dies afflictionis.
17 ¶ Nocte os meum perforatur doloribus: &
qui me comedunt, non dormiunt.
18 ¶ In multitudine eorum conſumitur ve-
ſtimentum meum, & quaſi capitio tunicæ
ſuccinxerunt me.
19 ¶ Cõparatus ſum luto, & aſsimilatus ſum
fauillæ & cineri.
20 ¶ ‖ Clamo ad te, & non exaudis me: ſto, Sup.19.2.7.
& non reſpicis me.
21 ¶ Mutatus es mihi in crudelem, & in du-
ritia manus tuæ aduerſaris mihi.
22 ¶ Eleuaſti me, & quaſi ſuper ventum po-
nens eliſiſti me valide.
23 ¶ Scio quia morti trades me, vbi conſtitu-
D ta eſt domus omni viuenti.
24 ¶ Veruntamen non ad conſumptionem
eorum emittis manum tuam: & ſi corrue-
rint, ipſe ſaluabis.
25 ¶ Flebam quondam ſuper eo qui afflictus
erat, & compatiebatur anima mea pauperi.
26 ¶ Expectabam bona, & venerũt mihi ma-
la: præſtolabar lucem, & eruperunt tenebræ.
27 ¶ Interiora mea efferbuerunt abſq; vlla
requie, præuenerunt me dies afflictionis.
28 ¶ Mœrens incedebam, ſine furore, conſur-
gens in turba clamabam.
29 ¶ Frater fui draconũ, & ſocius ſtruthionũ.
30 ¶ Cutis mea denigrata eſt ſuper me, &
oſſa mea aruerunt præ caumate.
31 ¶ Verſa eſt in luctum cithara mea, & or-
ganum meum in vocem flentium.

## CAP. XXXI.

1 PEpigi fœdus cum oculis meis, vt ne co-
A gitarem quidem de virgine.
2 ¶ Quam enim partem haberet in me Deus
deſuper, & hæreditatem Omnipotens de ex-
celſis?
3 ¶ Nunquid nõ perditio eſt iniquo, & alie-
natio operantibus iniuſtitiam?
4 ¶ Nonne ipſe cõſiderat vias meas, & cun- Prou.5.d.21
ctos greſſus meos dinumerat? Infr.34.c.21.
5 ¶ Si ambulaui in vanitate, & feſtinauit
in dolo pes meus:
6 ¶ Appendat me in ſtatera iuſta, & ſciat
Deus ſimplicitatem meam.
7 ¶ Si declinauit greſſus meus de via, & ſi
ᵛ ſecutus eſt oculus meus cor meum, & ſi in ᵛ ſecutum eſt oculos meos I.
manibus meis adhæſit macula:
8 ¶ Seram, & alius comedat: & progenies
mea eradicetur.
9 ¶ Si deceptum eſt cor meum ſuper mulie-
re, & ſi ad oſtium amici mei inſidiatus ſum:
10 ¶ Scortum alterius ſit vxor mea, & ſuper
B illam incuruentur alÿ.
11 ¶ Hoc enim nefas eſt, et iniquitas maxima.
12 ¶ Ignis eſt vſq; ad perditionem deuorans,
& omnia eradicans genimina.
13 ¶ Si contempſi ſubire iudicium cum ſeruo
C meo, & ancilla mea, cùm diſceptarent aduer-
14 ſum me. ¶ Quid enim faciam cùm ſurrexe-
rit ad iudicandum Deus? & cùm quæſierit,
quid reſpondebo illi?
15 ¶ Nunquid nõ in vtero fecit me, qui et illũ
operatus eſt: et formauit me in vulua vnus?
16 ¶ Si negaui quod volebant, pauperibus, &
oculos viduæ expectare feci.
17 ¶ Si comedi buccellam meam ſolus, & non
comedit pupillus ex ea?
18 ¶ (Quia ab infantia mea creuit mecũ mi-
ſeratio: & de vtero matris meæ egreſſa eſt
19 mecum.) ¶ Si deſpexi pereuntem, eo quod
non habuerit indumentum, & abſq; operi-
mento pauperem?
20 ¶ Si non benedixerũt mihi latera eius, &
C de velleribus ouium mearum calefactus eſt?
21 ¶ Si leuaui ſuper pupillum manum meam,
etiam cùm viderem me in porta ſuperiorem?
22 ¶ Humerus meus à iunctura ſua cadat, &
brachium meum cum ſuis oſſibus confrin-
gatur.
23 ¶ Semper enim quaſi tumentes ſuper me
fluctus timui Deũ, & pondus eius ferre non

*potui.* ¶ *Si putaui aurum robur meum: & obrizo dixi, Fiducia mea?* 24

¶ *Si lætatus ſum ſuper multis diuitijs meis, & quia plurima reperit manus mea?* 25

¶ *Si vidi ſolem cùm fulgeret, & lunam inccedentem clarè:* 26

¶ *Et lætatum eſt in abſcondito cor meũ, & oſculatus ſum manum meam ore meo,* 27

¶ *Quæ eſt iniquitas maxima, & negatio contra Deum altiſsimum?* 28

¶ *Si gauiſus ſum ad ruinã eius qui me oderat: & exultaui quòd inueniſſet eũ malũ?* 29

¶ *Non enim dedi ad peccandum guttur meũ vt expeterem maledicẽs animam eius.* 30 D

¶ *Si non dixerunt viri tabernaculi mei, Quis det de carnibus eius, vt ſaturemur?* 31

¶ *Foris non manſit peregrinus, oſtiũ meũ viatori patuit.* 32

¶ *Si abſcondi quaſi homo peccatũ meum, & celaui in ſinu meo iniquitatem meam?* 33

¶ *Si expaui ad multitudinem nimiam, & deſpectio propinquorum terruit me: & non magis tacui, nec egreſſus ſum oſtium?* 34

¶ *Quis mihi tribuat auditorem, vt deſiderium meũ audiat Omnipotens: & librum ſcribat ipſe qui iudicat:* 35

¶ *Vt in humero meo portem illum, & circundem illum quaſi coronam mihi?* 36

¶ *Per ſingulos gradus meos pronuntiabo illum, & quaſi principi offeram eum.* 37

¶ *Si aduerſum mè terra mea clamat, & cum ipſa ſulci eius deflent?* 38

¶ *Si fructus eius comedi abſq; pecunia, & animam agricolarum eius afflixi:* 39

¶ *Pro frumento oriatur mihi tribulus, & hordeo ſpina.* 40

Finita ſunt verba Iob.

## CAP. XXXII.

1 O*Miſerunt autẽ tres viri iſti reſpondere Iob, eo quòd iuſtus ſibi videretur.* A

2 ¶ *Et iratus, indignatuſq; eſt Eliu filius Barachel Buzites, de cognatione Ram: iratus eſt autem aduerſum Iob, eo quòd iuſtum ſe eſſe diceret coram Deo.*

3 ¶ *Porrò aduerſum amicos eius indignatus eſt, eo quòd non inueniſſent reſponſionem rationabilem, ſed tantummodo condemnaſſent Iob.*

4 ¶ *Igitur Eliu expectauit Iob loquentem, eo quòd ſeniores* eſſent qui loquebantur.* (*ſe 6.)

5 ¶ *Cùm autẽ vidiſſet quòd tres reſpondere non potuiſſent, iratus eſt vehementer.* B

6 ¶ *Reſpõdenſq; Eliu filius Barachel Buzites, dixit, Iunior ſum tempore, vos autẽ antiquiores: idcirco demiſſo capite veritus ſum vobis indicare meam ſententiam.*

7 ¶ *Sperabam enim quòd ætas prolixior loqueretur, & annorum multitudo doceret ſapientiam.*

8 ¶ *Sed vt video, Spiritus eſt in hominibus, & inſpiratio Omnipotẽtis dat intelligentiam.*

9 ¶ *Non ſunt longæui ſapientes, nec ſenes*
C *intelligunt iudicium.*
10 ¶ *Ideo dicam, audite me, oſtendam vobis*
*etiam ego meam ſapientiam.*
11 ¶ *Expectaui enim ſermones veſtros, audi-*
*ui prudentiam veſtram, donec diſceptaremi-*
12 *ni ſermonibus:* ¶ *Et donec putabam vos ali-*
*quid dicere, conſiderabam: ſed vt video, non*
*eſt qui poſsit arguere Iob, & reſpondere ex*
*vobis ſermonibus eius.*
13 ¶ *Ne fortè dicatis, Inuenimus ſapientiã,*
*Deus proiecit eum, non homo.*
14 ¶ *Nihil locutus eſt mihi, & ego non ſecun-*
D *dum ſermones veſtros reſpondebo illi.*
15 ¶ *Extimuerunt, nec reſponderunt vltrà,*
*abſtuleruntq; à ſe eloquia.*
16 ¶ *Quoniam igitur expectaui, & non ſunt*
*locuti: ſteterunt, nec vltrà reſponderunt:*
17 ¶ *Reſpondebo & ego partem meam, & o-*
*ſtendam ſcientiam meam.*
18 ¶ *Plenus ſum enim ſermonibus, et coarctat*
*me ſpiritus vteri mei:*
19 ¶ *En venter meus quaſi muſtũ abſq; ſpi-*
*raculo, quod lagunculas nouas diſrumpit.*
20 ¶ *Loquar, & reſpirabo paululũ: aperiã la-*
21 *bia mea, & reſpondebo.* ¶ *Non accipiam per-*
*ſonam viri, & Deum homini non æquabo.*
22 ¶ *Neſcio enim quandiu ſubſiſtam, & ſi poſt*
*modicum tollat me factor meus.*

## CAP. XXXIII.

1 A*Vdi igitur Iob eloquia mea, & omnes*
A *ſermones meos auſculta.*
2 ¶ *Ecce, aperui os meum, * loquatur' lin-* (*loquetur)
*gua mea in faucibus meis.*
3 ¶ *Simplici corde meo ſermones mei, &*
**ſententiam' puram labia mea loquentur.* (*ſcientiã t.)
4 ¶ *Spiritus Dei fecit me, & ſpiraculũ Om-*
*nipotentis viuificauit me.*
5 ¶ *Si potes, reſponde mihi, & aduerſus fa-*
6 *ciem meam conſiſte.* ¶ *Ecce, & me ſicut & te*
*fecit Deus, & de eodem luto ego quoq; for-*
*matus ſum.*
7 ¶ *Veruntamen miraculũ meum nõ te ter-*
*reat, & * eloquentia mea nõ ſit tibi grauis'.* (*eloquium
8 ¶ *Dixiſti ergo in auribus meis, & vocem* meum non
B *verborum tuorum audiui.* ſit tibi gra-
9 ¶ *Mundus ſum ego, & abſq; delicto: im-* ue t.)
*maculatus, & non eſt iniquitas in me.*
10 ¶ *Quia querelas in me reperit, ideò arbi-*
*tratus eſt me inimicum ſibi.*
11 ¶ *Poſuit in neruo pedes meos, cuſtodiuit*
*omnes ſemitas meas.*
12 ¶ *Hoc eſt ergo in quo nõ es iuſtificatus: re-*
*ſpondebo tibi, quia maior ſit Deus homine.*
13 ¶ *Aduerſus enim contendis: quòd non ad*
*omnia verba reſponderit tibi?*
14 ¶ *Semel loquitur Deus, & ſecũdo id ipſum*
15 *non repetit.* ¶ *Per ſomnium in viſione no-*
*cturna, quando irruit ſopor ſuper homines,*
*& dormiunt in lectulo:*
16 ¶ *Tũc aperit aures virorũ, & erudiens eos*
*inſtruit*

inſtruit diſciplina. ¶Vt auertat hominem ab 17
*Facit 8. his quæ "fecit', & liberet eum de ſuperbia. C
¶Eruens animam eius à corruptione: & 18
vitam illius, vt non tranſeat in gladium.
¶Increpat quoq; per dolorem in lectulo, 19
& omnia oſſa eius marceſcere facit.
¶Abominabilis ei fit in vita ſua panis, & 20
anima illius cibus antè deſiderabilis.
¶Tabeſcet caro eius, & oſſa quæ tecta 21
fuerant, nudabuntur.
¶Appropinquauit corruptioni anima e- 22
ius, & vita illius mortiferis.
*unum 8. ¶Si fuerit pro eo angelus loquẽs "vnus' 23
de millibus, vt annuntiet hominis æquitatẽ,
¶Miſerebitur eius, & dicet, Libera eum 24
vt non deſcendat in corruptionem: inueni in
quo ei propitier.
¶Conſumpta eſt caro eius à ſupplicijs, re- 25
uertatur ad dies adoleſcentiæ ſuæ.
¶Deprecabitur Deum, & placabilis ei e- 26
rit: & videbit faciem eius in iubilo, & red-
det homini iuſtitiam ſuam. D
¶Reſpiciet homines, & dicet, Peccaui, & 27
verè deliqui. & vt eram dignus, non recepi.
¶Liberauit animam ſuam ne pergeret in 28
interitum, ſed viuens lucem videret.
¶Ecce, hæc omnia operatur Deus tribus 29
vicibus per ſingulos,
¶Vt reuocet animas eorum à corruptio- 30
ne, & illuminet luce viuentium.
¶Attende Iob, & audi me: & tace, dum 31
ego loquor.
¶Si autem habes quod loquaris, reſponde 32
mihi, loquere: volo enim te apparere iuſtum.
¶Quòd ſi non habes, audi me: tace, & do- 33
cebo te ſapientiam.

CAP. XXXIIII.

PRonuntians itaq; Eliu, etiam hæc locu- 1
tus eſt, ¶Audite ſapientes verba mea, & 2
eruditi auſcultate me: A
Sup.12.b.11. ¶‖Auris enim verba probat, & guttur 3
eſcas guſtu dijudicat.
¶Iudicium eligamus nobis, & inter nos 4
videamus quid ſit melius.
¶Quia dixit Iob, Iuſtus ſum, & Deus 5
ſubuertit iudicium meum.
¶In iudicando enim me, mendacium eſt: 6
violenta ſagitta mea abſq; vllo peccato.
¶Quis eſt vir vt eſt Iob, qui bibit ſub- 7
ſannationem quaſi aquam.
¶Qui graditur cum operantibus iniqui- 8
tatem, & ambulat cum viris impijs?
¶Dixit enim, Non placebit vir Deo, e- 9
tiamſi cucurrerit cum eo.
¶Ideo viri cordati audite me, abſit à Deo 10
impietas & ab Omnipotente iniquitas.
¶Opus enim hominis reddet ei, & iuxta 11
vias ſingulorum reſtituet eis. B
¶Vere enim Deus non condemnabit fru- 12
ſtra, nec Omnipotens ſubuertet iudicium.
¶Quem conſtituit alium ſuper terrã? aut 13
quem poſuit ſuper orbem quẽ fabricatus eſt?
14 ¶Si direxerit ad eum cor ſuum, ſpiritum
illius & flatum ad ſe trahet:
15 ¶Deficiet omnis caro ſimul, & homo in ci-
nerem reuertetur.
16 ¶Si habes ergo intellectum, audi quod di-
citur, & auſculta vocem eloquij mei.
17 ¶Nunquid qui non amat iudicium, ſanari
poteſt? & quomodo tu eum qui iuſtus eſt in
18 tantum condemnas, ¶Qui dicit Regi, apo-
ſtata: qui vocat duces impios?
19 ¶‖Qui nõ accipit perſonas principum: nec Deu.10.d.17
cognouit tyrannũ, cùm diſceptaret cõtra pau- 2.Par.19.c.7
perẽ: opus enim manuũ eius ſunt vniuerſi. Sap.6.b.8.
20 ¶Subito morientur, & in media nocte tur- Eccl.35.b.16
babuntur populi, & pertranſibunt, & aufe- Rom.2.b.11.
C rent violentum abſq; manu. Gala.2.b.6.
21 ¶Oculi enim eius ſuper vias hominum, & Ephe.6.b.9.
omnes greſſus eorum conſiderat. Col.3.d.26.
22 ¶Non ſunt tenebræ, & nõ eſt vmbra mor- Act.10.e.34.
tis, vt abſcondãtur ibi qui operãtur iniqui- 1.Pet.1.c.17
23 tatem. ¶Neq; enim vltra in hominis pote- Sup.31.a.4.
24 ſtate eſt, vt veniat ad Deũ in iudiciũ. ¶Cõ- Pro.5.d.21.
teret multos, innumerabiles, & ſtare faciet
25 alios pro eis. ¶Nouit enim opera eorum: &
idcirco inducet noctem, & conterentur.
26 ¶Quaſi impios percuſſit eos in loco viden-
27 tium. ¶Qui quaſi de induſtria receſſerunt ab
eo, & omnes vias eius intelligere noluerunt,
28 ¶Vt peruenire facerent ad eum clamorem
egeni, & audiret vocem pauperum.
29 ¶Ipſo enim concedente pacem, quis eſt qui
D condemnet? ex quo abſcõderit vultum, quis
eſt qui contempletur eum & ſuper gentes &
30 ſuper omnes homines? ¶Qui regnare facit
hominem hypocritam propter peccata populi.
31 ¶Quia ergo ego locutus ſum ad Deum, te
quoq; non prohibebo.
32 ¶Si erraui, tu doce me: ſi iniquitatem lo-
cutus ſum, vltrà non addam.
33 ¶Nunquid à te Deus expetit eã, quia di-
ſplicuit tibi? tu enim cœpiſti loqui, & nõ ego:
quod ſi quid noſti melius, loquere.
34 ¶Viri intelligentes loquantur mihi, et vir
ſapiens audiat me.
35 ¶Iob autem ſtultè locutus eſt, & verba
illius non ſonant diſciplinam.
36 ¶Pater mi, probetur Iob vſq; ad finem: ne
37 deſinas ab homine iniquitatis. ¶*Qui' addit *Quia 6.
ſuper peccata ſua blaſphemiam: inter nos "multipli-
interim conſtringatur, & tunc "ad iudicium cet ſermo-
prouocet ſermonibus ſuis Deum'. nes ſuos ad Deum 1.

CAP. XXXV.

1 IGitur Eliu hæc rurſum locutus eſt,
2 ¶Nunquid æqua tibi videtur tua cogita-
A tio, vt diceres, Iuſtior ſum Deo?
3 ¶Dixiſti enim, Nõ tibi placet quod rectũ
eſt: vel quid tibi proderit, ſi ego peccauero?
4 ¶Itaq; ego reſpondebo ſermonibus tuis, &
amicis tuis tecum.
5 ¶Suſpice cœlum & intuere, & contempla-

ve æthera quòd altior te ſit. B
¶Si peccaueris, quid ei nocebis? & ſi mul- 6
tiplicatæ fuerint iniquitates tuæ, quid facies
contra eum? ¶Porro ſi iuſte egeris, quid do- 7
nabis ei, aut quid de manu tua accipiet?
¶Homini qui ſimilis tui eſt, nocebit im- 8
pietas tua: & filium hominis adiuuabit iu-
ſtitia tua. ¶Propter multitudinem calum- 9
niatorum clamabunt: & eiulabunt propter C
vim brachij tyrannorum.
¶Et non dixit, Vbi eſt Deus qui fecit me, 10
qui dedit carmina in nocte?
¶Qui docet nos ſuper iumenta terræ, & 11
ſuper volucres cæli erudit nos. ¶Ibi clama- 12
bunt, & non exaudiet propter ſuperbiam ma- D
lorum. ¶Non ergo fruſtra audiet Deus, & 13
omnipotens cauſas ſingulorum intuebitur.
¶Etiam cùm dixeris, Non conſiderat: iudi- 14
care coram illo, & expecta eum. ¶Nunc enim 15
non infert furorem ſuum, nec vlciſcitur ſce-
lus valde.
¶Ergo Iob fruſtra aperit os ſuum, & abſ- 16
que ſcientia verba multiplicat.

CAP. XXXVI.

ADdens quoque Eliu, hæc locutus eſt, 1
¶Suſtine me paululum, & indicabo ti- 2
bi: adhuc enim habeo quod pro Deo loquar. A
¶Repetam ſcientiam meam à principio, & 3
operatorem meum probabo iuſtum.
¶Vere enim abſq; mendacio ſermones mei, 4
& perfecta ſcientia probabitur tibi.
* potens 6. ¶Deus *potentes' non abijcit, cum & ipſe 5
ſit potens. ¶Sed non ſaluat impios, & iudi- 6
* tribuet 5. cium pauperibus *tribuit'.
¶Non auferet à iuſto oculos ſuos, & reges 7
* illi 1. in ſolio collocat in perpetuum, & *illic' eri- B
guntur.
¶Et ſi fuerint in catenis, & vinciantur fu- 8
nibus paupertatis, ¶Indicabit eis opera eorũ, 9
& ſcelera eorum, quia violenti fuerunt.
¶Reuelabit quoq; aurem eorum, vt corri- 10
piat: & loquetur, vt reuertãtur ab iniqui-
tate. ¶Si audierint et obſeruauerint, comple- 11
bũt dies ſuos in bono, & ãnos ſuos in gloria:
¶Si autem non audierint, tranſibunt per 12
gladium, & conſumentur in ſtultitia.
¶Simulatores & callidi prouocant iram 13
Dei, neq; clamabunt cùm vincti fuerint.
¶Morietur in tempeſtate anima eorũ, & 14
vita eorum inter effœminatos.
¶Eripiet de anguſtia ſua pauperem, et re- 15
uelabit in tribulatione aurem eius.
¶Igitur ſaluabit te de ore anguſto latiſſi- 16
mè, & nõ habẽte fundamentũ ſubter ſe: re- C
quies autẽ menſa tuæ erit plena pinguedine.
¶Cauſa tua quaſi impij iudicata eſt, cau- 17
ſam iudiciumq; recipies.
¶Non te ergo ſuperet ira, vt aliquẽ oppri- 18
mas: nec multitudo donorum inclinet te.
¶Depone magnitudinem tuam abſq; tri- 19
bulatione, & omnes robuſtos fortitudine.

20 ¶Ne protrahas noctem, vt aſcendãt populi
21 pro eis. ¶Caue ne declines ad iniquitatem:
hanc enim cœpiſti ſequi poſt miſeriam.
22 ¶Ecce, Deus excelſus in fortitudine ſua,
& nullus ei ſimilis in legiſlatoribus.
23 ¶Quis poterit ſcrutari vias eius? aut quis
D poteſt ei dicere, Operatus es iniquitatem?
24 ¶Memento quod ignores opus eius de quo
25 cecinerunt viri. ¶Omnes homines vident
eum, vnuſquiſq; intuetur procul.
26 ¶Ecce Deus magnus vincẽs ſcientiã no-
ſtrã: numerus annorum eius inæſtimabilis.
27 ¶Qui aufert ſtillas pluuiæ, & effundit
28 imbres ad inſtar gurgitum. ¶Qui de nubibus
*fluunt', quæ prætexunt cuncta deſuper. * pluunt 5.
29 ¶Si voluerit extendere nubes quaſi ten-
30 torium ſuum, ¶Et fulgurare lumine ſuo dé-
ſuper, cardines quoque maris operiet.
31 ¶Per hæc enim iudicat populos, & dat e-
32 ſcas multis mortalibus. ¶In manibus abſcõ-
dit lucẽ, & præcipit ei vt rurſus adueniat.
33 ¶Annuntiat de ea amico ſuo, quod poſſeſ-
ſio eius ſit, & ad eam poſſit aſcendere.

CAP. XXXVII.

1 SVper hoc expauit cor meum, & emotum
2 eſt de loco ſuo. ¶Audite auditionem in ter-
A rore vocis eius, & ſonum de ore illius proce-
dentem.
3 ¶Subter omnes cælos ipſe conſiderat, &
lumen illius ſuper terminos terræ.
4 ¶Poſt eum rugiet ſonitus, tonabit voce
magnitudinis ſuæ, et non inueſtigabitur, cùm
audita fuerit vox eius.
5 ¶Tonabit Deus in voce ſua mirabiliter,
qui facit magna & inſcrutabilia.
6 ¶Qui præcipit niui vt deſcendat in terrã,
B & hyemis pluuijs, & imbri fortitudinis ſuæ.
7 ¶Qui in manu omniũ hominũ ſignat, vt
8 nouerint ſinguli opera ſua. ¶Ingredietur be-
ſtia latibulum, & in antro ſuo morabitur.
9 ¶Ab interioribus egredietur tempeſtas, &
ab Arcturo frigus.
10 ¶Flante Deo cõcreſcit gelu, & rurſum la-
11 tiſſimè funduntur aquæ. ¶Frumentum deſi-
derat nubes, & nubes ſpargunt lumẽ ſuum.
12 ¶Quæ luſtrant per circuitũ quocunq; eas
voluntas gubernãtis duxerit, ad omne quod
præceperit illis ſuper faciem orbis terrarum,
13 ¶Siue in vna tribu, ſiue in terra ſua, ſi-
C ue in quocunq; loco miſericordiæ ſuæ eas iuſ-
ſerit inueniri.
14 ¶Auſculta hæc Iob: ſta, & conſidera mira-
15 bilia Dei. ¶Nunquid ſcis quando præcepit
Deus pluuijs, vt oſtenderent lucem nubium
16 eius? ¶Nunquid noſti ſemitas nubium ma-
17 gnas, & perfectas ſcientias? ¶Nonne veſti-
menta tua calida ſunt cùm perflata fuerit
terra Auſtro?
18 ¶Tu forſitan cum eo fabricatus es cælos,
D qui ſolidiſſimi quaſi ære fuſi ſunt.
19 ¶Oſtende nobis quid dicamus illi: nos

quippe inuoluimur tenebris.
¶ Quis narrabit ei quæ loquor? etiam ſi 20
locutus fuerit homo, deuorabitur.
¶ At nunc non vident lucem: ſubitò aer 21
cogetur in nubes, & ventus tranſiens fuga-
bit eas.
¶ Ab Aquilone aurum venit, & ad Deum 22
formidoloſa laudatio.
¶ Digne eum inuenire non poſſumus: ma- 23
gnus fortitudine & iudicio, & iuſtitia, &
enarrari non poteſt.
¶ Ideo timebunt eum viri, & non aude- 24
bunt contemplari omnes qui ſibi videntur
eſſe ſapientes.

CAP. XXXVIII.

Reſpondens autem Dominus Iob de tur- 1
bine, dixit. ¶ Quis eſt iſte inuoluens ſen- 2
tentias ſermonibus imperitis? A
¶ Accinge ſicut vir lumbos tuos, interro- 3
gabo te, & reſponde mihi:
¶ Vbi eras quando ponebam fundamenta 4
terræ? indica mihi ſi habes intelligentiam.
¶ Quis poſuit menſuras eius ſi noſti? vel 5
quis tetendit ſuper eam lineam?
¶ Super quo baſes illius ſolidatæ ſunt? aut 6
quis demiſit lapidem angularem eius?
¶ Cùm me laudarent ſimul aſtra matuti- 7
na, & iubilarent omnes filij Dei.
¶ Quis concluſit oſtijs mare, quando erũ- 8
pebat quaſi de vulua procedens.
¶ Cum ponerem nubem veſtimentum e- 9
ius, & caligine illud quaſi pannis infantiæ
obuoluerẽ? ¶ Circundedi illud terminis meis, 10
& poſui vectem & oſtia. ¶ Et dixi, Vſque huc 11
venies, & non procedes amplius, & hic con- B
fringes tumentes fluctus tuos. ¶ Nunquid 12
poſt ortum tuum præcepiſti diluculo, & oſten-
diſti auroræ locum ſuum? ¶ Et tenuiſti con- 13
*exclusiſti 2 cutiens extrema terræ, & *excuſſiſti impios
ex ea?
¶ Reſtituetur vt lutum ſignaculum, & 14
ſtabit ſicut veſtimentum.
¶ Auferetur ab impijs lux ſua, & brachiũ 15
excelſum confringetur.
¶ Nunquid ingreſſus es profunda maris, 16
& in nouiſſimis abyſſi deambulaſti?
¶ Nunquid apertæ ſunt tibi portæ mortis, 17
& oſtia tenebroſa vidiſti?
*latitudines 3. ¶ Nunquid conſideraſti *latitudinem ter- 18
ræ? indica mihi ſi noſti omnia. ¶ In qua via 19
lux habitet, & tenebrarum quis locus ſit.
¶ Vt ducas vnumquodque ad terminos 20
ſuos, & intelligas ſemitas domus eius.
¶ Sciebas tunc quòd naſciturus eſſes? & 21
numerum dierum tuorum noueras? C
¶ Nunquid ingreſſus es theſauros niuis, 22
aut theſauros grandinis aſpexiſti?
¶ Quæ præparaui in tempus hoſtis, in 23
diem pugnæ & belli? ¶ Per quam viam ſpar- 24
gitur lux, diuiditur æſtus ſuper terram?
¶ Quis dedit vehementiſſimo imbri cur- 25
ſum, & viam ſonantis tonitrui,
26 ¶ Vt plueret ſuper terram abſque homine
in deſerto, vbi nullus mortalium commora-
tur.
27 ¶ Vt impleret inuiam & deſolatã, & pro-
28 duceret herbas virentes? ¶ Quis eſt pluuiæ
pater? vel quis genuit ſtillas roris?
29 ¶ De cuius vtero egreſſa eſt glacies? & ge-
lu de cælo quis genuit?
30 ¶ In ſimilitudinem lapidis aquæ durãtur,
D & ſuperficies abyſſi conſtringitur.
31 ¶ Nunquid coniungere valebis micantes
ſtellas Pleiadas, aut gyrum Arcturi poteris
diſſipare?
32 ¶ Nunquid producis Luciferum in tem-
pore ſuo, & Veſperum ſuper filios terræ con-
ſurgere facis?
33 ¶ Nunquid noſti ordinem cæli, & pones ra-
tionem eius in terra?
34 ¶ Nunquid eleuabis in nebula vocem tuã,
& impetus aquarum operiet te?
35 ¶ Nunquid mittes fulgura, & ibunt, &
reuertentia dicent tibi, Adſumus?
36 ¶ Quis poſuit in viſceribus hominis ſapiẽ-
tiam? vel quis dedit gallo intelligentiam?
37 ¶ Quis enarrabit cælorum rationem, &
concentum cæli quis dormire faciet?
38 ¶ Quando fundebatur puluis in terra, &
glebæ compingebantur?
1 ¶ Nunquid capies leænæ prædam, & ani-
mam catulorum eius implebis,
2 ¶ Quando cubant in antris, & in ſpecubus
inſidiantur?
3 ¶ ‖ Quis præparat coruo eſcam ſuam, quan- Pſa.146.b.9
do pulli eius clamant ad Deum, vagantes,
eo quod non habeant cibos?

CAP. XXXIX.

4 Nunquid noſti tempus partus ibicum in
A petris, vel parturientes ceruas obſer-
5 uaſti? ¶ Dinumeraſti menſes conceptus earũ,
& ſciſti tempus partus earum?
6 ¶ Incuruantur ad fœtum, & pariunt, &
rugitus emittunt.
7 ¶ Separantur filij earum, & pergunt ad
paſtum: egrediuntur, & non reuertuntur ad
eas.
8 ¶ Quis dimiſit onagrum liberum, & vin-
cula eius quis ſoluit?
9 ¶ Cui dedi in ſolitudine domum, & taber-
nacula eius in terra ſalſuginis.
10 ¶ Contemnit multitudinem ciuitatis, cla-
B morem exactoris non audit.
11 ¶ Circunſpicit montes paſcuæ ſuæ, & vi-
rentia quæque perquirit.
12 ¶ Nunquid volet rhinoceros ſeruire tibi,
aut morabitur ad præſepe tuum?
13 ¶ Nunquid alligabis rhinocerota ad aran-
dum loro tuo? aut confringet glebas vallium
poſt te?
14 ¶ Nunquid fiduciã habebis in magna for-
titudine eius, & derelinques ei labores tuos.

¶Nunquid credet illi quoniam ſementem 15
reddat tibi, & ar:am tuam congreget?
¶Penna ſtruthionis ſimilis eſt pennis he- 16
rody & accipitris.
¶ Quando derelinquit oua ſua in terra, 17
tu forſitan in puluere calefacies ea?
¶Obliuiſcitur quod pes conculcet ea, aut 18
beſtia agri conterat.
¶Duratur ad filios ſuos quaſi nō ſint ſui, 19
fruſtra laborauit nullo timore cogente: C
¶Priuauit enim eam Deus ſapientia, nec 20
dedit illi intelligentiam.
¶Cùm tempus fuerit, in altum alas eri- 21
git: deridet equum & aſcenſorem eius.
¶ Nunquid præbebis equo fortitudinem, 22
aut circundabis collo eius hinnitum?
¶Nunquid ſuſcitabis eum quaſi locuſtas? 23
gloria narium eius terror.
¶Terrã ungula fodit, exultat audacter, 24
in occurſum pergit armatis.
¶Contemnit pauorem, nec cedit gladio. 25
¶Super ipſum ſonabit pharetra, vibrabit 26
haſta & clypeus.
¶Feruens & fremens ſorbet terram, nec 27
reputat tubæ ſonare clangorem.
¶Vbi audierit buccinam, dicit, Vah. pro- 28
cul odoratur bellum, exhortationem ducum, D
& vlulatum exercitus.
¶Nunquid per ſapientiã tuam plumeſcit 29
accipiter, expandens alas ſuas ad Auſtrum?
¶Nũquid ad præceptum tuum eleuabitur 30
aquila, & in arduis ponet nidum ſuum?
¶In petris manet, & in præruptis ſilici- 31
bus commoratur, atque inacceſſis rupibus.
¶Inde cõtemplatur eſcam, & de longe ocu 32
li eius proſpiciunt.
¶Pulli eius lambent ſanguinem: & vbi- 33
cunque cadauer fuerit, ſtatim adeſt.
¶Et adiecit Dominus, & loquutus eſt ad 34
Iob.
¶Nunquid qui contendit cum Deo, tam 35
facile conquieſcit? utique qui arguit Deum,
debet reſpondere ei.
¶Reſpondens autem Iob Domino, dixit: 36
¶Qui leuiter locutus ſum, reſpõdere quid 37
poſſum? manũ meam ponam ſuper os meum.
¶Vnum locutus ſum, quod vtinã non di- 38
xiſſem: & alterum, quibus vltrà non addã.

CAP. XL.

RESpondens autẽ Dominus Iob de turbi- 1
ne, dixit, ¶Accinge ſicut vir lũbos tuos: 2
interrogabo te, & indica mihi. A
¶Nunquid irritũ facies iudicium meum, 3
& condemnabis me, vt tu iuſtificeris?
¶ Et ſi habes brachium ſicut Deus, & ſi 4
voce ſimili tonas? ¶Circũda tibi decorem, & 5
in ſublime erigere, & eſto glorioſus, & ſpecio
ſis induere veſtibus.
¶Diſperge ſuperbos in furore tuo, & reſpi 6
ciens omnem arrogantem humilia.
¶ Reſpice cunctos ſuperbos, & confunde 7
B eos, & contere impios in loco ſuo.
8 ¶Abſconde eos in puluere ſimul, & facies
eorum demerge in foueam.
9 ¶ Et ego confitebor quod ſaluare te poſſit
dextera tua.
10 ¶Ecce Behemoth quem feci tecum, fœnum
quaſi bos comedet:
11 ¶Fortitudo eius in lumbis eius, & virtus
illius in vmbilico ventris eius.
12 ¶Stringit caudam ſuã quaſi cedrum, nerui
teſticulorum eius perplexi ſunt.
13 ¶Oſſa eius velut fiſtulæ æris, cartilago il-
lius quaſi laminæ ferreæ.
14 ¶Ipſe eſt principium viarum Dei qui fe-
C cit eum, applicabit gladium eius.
15 ¶Huic montes herbas ferũt: omnes beſtiæ
agri ludent ibi.
16 ¶Sub vmbra dormit in ſecreto calami, &
in locis humentibus.
17 ¶Protegunt vmbræ vmbram eius, circum
dabunt eum ſalices torrentis.
18 ¶Ecce, abſorbebit fluuium, & non mirabi-
tur: & habet fiduciam quod influat Iorda-
nis in os eius.
19 ¶In oculis eius quaſi hamo capiet eum, &
in ſudibus perforabit nares eius.
20 ¶An extrahere poteris Leuiathan hamo,
& fune ligabis linguam eius?
21 ¶Nunquid pones circulum in naribus e-
ius, aut armilla perforabis maxillam eius?
22 ¶Nunquid multiplicabit ad te preces, aut
D loquetur tibi mollia?
23 ¶Nunquid feriet tecum pactum, & acci-
pies eum ſeruum ſempiternum?
24 ¶Nunquid illudes ei quaſi aui, aut liga-
25 bis eum ancillis tuis? ¶Concident eum ami-
ci, diuident illum negotiatores?
26 ¶Nunquid implebis ſagenas pelle eius, &
gurguſtium piſcium capite illius?
27 ¶Pone ſuper eum manum tuam: memento
28 belli, nec vltrà addas loqui. ¶Ecce, ſpes eius
fruſtrabitur eum, & videntibus cunctis præ-
cipitabitur.

CAP. XLI.

1 NOn quaſi crudelis ſuſcitabo eum: quis
A enim reſiſtere poterit vultui meo?
2 ¶Quis ante dedit mihi, vt reddam ei? om
nia quæ ſub cælo ſunt, mea ſunt.
3 ¶Non parcam ei, & verbis potentibus, &
ad deprecandum compoſitis.
4 ¶Quis reuelabit faciem indumenti eius?
& medium oris eius quis intrabit?
5 ¶Portas vultus eius quis aperiet? per gy-
rum dentium eius formido.
6 ¶Corpus illius quaſi ſcuta fuſilia, compa-
ctum ſquamis ſe prementibus:
7 ¶Vna vni coniungitur, & ne ſpiraculum
quidem incedit per eas:
8 ¶Vna alteri adhærebit, & tenentes ſe ne-
9 quaquam ſeparabuntur. ¶Sternutatio eius
B ſplendor ignis, & oculi eius vt palpebræ di-
luculi.

ſeculi.
De ore eius lampades procedunt ſicut 10
teda ignis accenſa.
De naribus eius procedit fumus ſicut ol 11
la ſuccenſa atque feruentis.
Halitus eius prunas ardere facit, & flã 12
ma de ore eius egreditur.
In collo eius morabitur fortitudo, & fa- 13
ciem eius præcedit egeſtas.
Membra carnium eius cohærentia ſibi: 14
mittet contra eum fulmina, & ad locum aliũ C
non ferentur. Cor eius indurabitur tan- 15
quam lapis, & ſtringetur quaſi malleatoris
incus. Cùm ſublatus fuerit, timebunt an- 16
geli, & territi purgabuntur.
Cùm apprehenderit eũ gladius, ſubſiſte 17
re non poterit neque haſta, neque thorax.
Reputabit enim quaſi paleas ferrum, & 18
quaſi lignum putridum æs.
Non fugabit eum vir ſagittarius, in ſti- 19
pulam verſi ſunt ei lapides fundæ.
Quaſi ſtipulam æſtimabit malleũ, et de- 20
ridebit vibrantem haſtam. Sub ipſo erunt 21
radij ſolis, & ſternet ſibi aurũ quaſi lutum. D
Ferueſcere faciet quaſi ollam, profun- 22
dum mare: & ponet quaſi cùm vnguenta
bulliunt.
Poſt eum lucebit ſemita, æſtimabit abyſ- 23
ſum quaſi ſeneſcentem.
Non eſt ſuper terrã poteſtas, quæ com- 24
paretur ei, qui factus eſt vt nullũ timeret.
Omne ſublime videt, ipſe eſt rex ſuper 25
vniuerſos filios ſuperbiæ.

CAP. XLII.

RESpondens autem Iob Domino, dixit: 1
Scio quia omnia potes, & nulla te la- 2
tet cogitatio. A
Quis eſt iſte qui celat conſilium abſque 3
ſcientia? ideo inſipienter loquutus ſum, &
quæ vltra modum excederent ſcientiam
meam.
Audi, & ego loquar: interrogabo te, & 4
oſtende mihi.
Auditu auris audiui te, nunc autẽ ocu- 5
lus meus videt te.
Idcirco ipſe me reprehendo, & ago pœni- 6
tentiam in fauilla & cinere. B
Poſtquam autem locutus eſt Dominus 7
verba hæc ad Iob; dixit ad Eliphaz Thema-
nitem, Iratus eſt furor meus in te, et in duos
amicos tuos, quoniam non eſtis locuti coram
me rectum, ſicut ſeruus meus Iob.
Sumite ergo vobis ſeptem tauros & ſe- 8
ptem arietes, & ite ad ſeruum meum Iob, &
offerte holocauſtum pro vobis: Iob autem ſer
uus meus orabit pro vobis: faciem eius ſuſci
piam, vt non vobis imputetur ſtultitia: ne-
me que enim locuti eſtis "ad me recta' ſicut ſer-
uus meus Iob.
Abierunt ergo Eliphaz Themanites, & 9
Baldad Suhites, & Sophar Naamathites, & C
fecerunt ſicut loquutus fuerat Dominus ad
eos, & ſuſcepit Dominus faciem Iob.
10 Dominus quoque conuerſus eſt ad pœni-
tentiam Iob, cùm oraret ille pro amicis ſuis.
Et addidit Dominus omnia quæcunq; fue-
11 rant Iob, duplicia. Venerunt autẽ ad eum
omnes fratres ſui, & vniuerſæ ſorores ſuæ,
& cuncti qui nouerant eum prius: & come-
derunt cum eo panem in domo eius: & mo-
uerunt ſuper eum caput, & conſolati ſunt
eum ſuper omni malo quod intulerat Domi-
nus ſuper eum. Et dederunt ei vnuſquiſque
D ouem vnam, & inaurem auream vnam.
12 Dominus autem benedixit nouiſſimis
Iob magis quã principio eius. Et facta ſunt
ei quatuordecim millia ouium, & ſex mil-
lia camelorum, & mille iuga boum, & mil-
le aſinæ.
13 Et fuerunt ei ſeptem filij, & tres filiæ.
14 Et vocauit nomen vnius Diem, & no-
men ſecundæ Caſſiam, & nomen tertiæ Cor
nuſtibij.
15 Non ſunt autem inuentæ mulieres ſpe-
cioſæ ſicut filiæ Iob in vniuerſa terra: de-
ditq; eis pater ſuus hæreditatem inter fra-
16 tres earum. Vixit autem Iob poſt hæc, cen-
tum quadraginta annis, & vidit filios ſuos,
& filios filiorum ſuorum, vſque ad quartam
generationem, & mortuus eſt ſenex, & ple-
nus dierum.

# LIBER PSALMO-RVM.

1 BEATVS vir qui non abijt in con-
A ſilio impiorum, & in via peccatorum
non ſtetit, & in cathedra peſtilentiæ
non ſedit.
2 Sed in lege Domini voluntas eius: & in Ioſ.1.b.8.
lege eius meditabitur die ac nocte.
3 ||Et erit tanquam lignum quod planta- Ier.17.b.8.
tum eſt ſecus deſurſus aquarum: quod fru-
ctum ſuum dabit in tempore ſuo.
Et folium eius nõ deflu et: & omnia quæ-
cunque faciet, proſperabuntur.
4 Non ſic impij, non ſic: ſed tanquam pul-
B uis quem proijcit ventus à facie terræ.
5 Ideo non reſurgunt impij in iudicio: ne-
que peccatores in conſilio iuſtorum.
6 Quoniam nouit Dominus viam iuſto-
rum: & iter impiorum peribit.

PSAL. II.

1 QVare fremuerunt Gentes, & populi me- Act.4.c.25.
A ditati ſunt inania:
2 Aſtiterunt reges terræ & princi-
pes conuenerunt in vnum aduerſus Domi-
num & aduerſus CHRISTVM eius.
3 Dirumpamus vincula eorum, & proij-
ciamus à nobis iugum ipſorum.
4 Qui habitat in cælis irridebit eos: &
Domi-

Dominus ſubſannabit eos.
¶Tunc loquetur ad eos in ira ſua: & in 5
furore ſuo conturbabit eos. B
¶ Ego autem conſtitutus ſum rex ab eo 6
ſuper Sion montem ſanctum eius: prædicans
præceptum eius.
Act.13.e.33. ¶‖Dominus dixit ad me, Filius meus es 7
Heb.1.b.5. tu: ego hodie genui te.
& 5.b.5. ¶Poſtula a me, & dabo tibi Gentes hære- 8
ditatem tuam, & poſſeſſionem tuam termi- C
nos terræ.
Apo.2.g.27. ¶‖Reges eos in virga ferrea, & tãquam 9
& 19.c.15. vas figuli confringes eos.
¶Et nunc reges intelligite: erudimini qui 10
iudicatis terram.
¶Seruite Domino in timore: & exultate 11
ei cum tremore.
¶Apprehendite diſciplinam, nequando i- 12
raſcatur Dominus: & pereatis de via iuſta. D
¶Cùm exarſerit in breui ira eius, beati 13
omnes qui confidunt in eo.

¶Pſalmus Dauid, cùm fugeret à fa- 1
cie Abſalō filii ſui. 2.Re.15.c.14.

III.

Domine quid multiplicati ſunt qui tri- 2
bulant me? multi inſurgunt aduerſum A
me.
¶Multi dicunt animæ meæ, Non eſt ſalus 3
ipſi in Deo eius.
¶Tu autem Domine ſuſceptor meus es, glo 4
ria mea, & exaltans caput meum.
¶Voce mea ad Dominum clamaui: & ex- 5
audiuit me de monte ſancto ſuo.
Ioan.2.d.21. ¶‖Ego dormiui, & ſoporatus ſum, & ex- 6
*ſuſcipiet 1 urrexi: quia Dominus *ſuſcepit' me.
¶Non timebo millia populi circundantis 7
me: exurge Domine, ſaluum me fac Deus B
meus.
¶Quoniam tu percuſſiſti omnes aduer- 8
ſantes mihi ſine cauſa: dentes peccatorum
contriuiſti.
¶Domini eſt ſalus: & ſuper populū tuum 9
benedictio tua.

In finem in carminibus. Pſalmus 1
Dauid.

IIII.

Cum inuocarem exaudiuit me Deus iu- 2
ſtitiæ meæ: in tribulatione dilataſti A
mihi.
Miſerere mei, & exaudi orationē meam.
¶ Filii hominum vſquequo graui corde? 3
vt quid diligitis vanitatem, & quæritis
mendacium?
¶Et ſcitote quoniam mirificauit Domi- 4
nus Sanctum ſuum: Dominus exaudiet me
cùm clamauero ad eum.
Eph.4.f.26. ¶‖Iraſcimini, & nolite peccare: quæ dici- 5
tis in cordibus veſtris, & in cubilibus ve-
ſtris compungimini.
¶Sacrificate ſacrificium iuſtitiæ, & ſpe- 6
B rate in Domino. multi dicunt, Quis oſtendit
nobis bona?
7 Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui
Domine: dediſti lætitiam in corde meo.
8 ¶A fructu frumenti, vini, & olei ſui mul
tiplicati ſunt.
9 ¶In pace in idipſum dormiam & requie-
ſcam.
10 ¶Quoniam tu Domine ſingulariter in ſpe
conſtituiſti me.

1 In finem, pro ea quæ hæreditatem
conſequitur, Pſalmus Dauid.

V.

2 Verba mea auribus percipe Domine, in-
A telligе clamorem meum.
3 ¶Intende voci orationis meæ, rex meus
& Deus meus.
4 ¶ Quoniam ad te orabo: Domine manè
exaudies vocem meam.
5 ¶Manè aſtabo tibi & videbo: quoniã non
Deus volens iniquitatem tu es.
6 ¶Neque habitabit iuxta te malignus: ne-
que permanebunt iniuſti ante oculos tuos.
7 ¶Odiſti omnes qui operantur iniquitatē:
perdes omnes qui loquuntur mendacium.
Virum ſanguinum & doloſum abomina-
8 bitur Dominus.
8 ¶Ego autem in multitudine miſericordiæ
tuæ introibo in domum tuam: adorabo ad
templum ſanctum tuum in timore tuo.
9 ¶Domine deduc me in iuſtitia tua: pro-
pter inimicos meos dirige in conſpectu * tuo *meo viam
viam meam'. tuam 5.
10 ¶Quoniam non eſt in ore eorum veritas:
C cor eorum vanum eſt.
11 ¶ ‖Sepulchrum patens eſt guttur eorum, Inf.13.b.3.
linguis ſuis doloſe agebāt, iudica illos Deus. Rom.3.b.13.
Decidant à cogitationibus ſuis, ſecūdum
multitudinem impietatum eorū expelle eos,
quoniam irritauerunt te Domine.
12 ¶Et lætentur omnes qui ſperant in te: in
æternum exultabunt, & habitabis in eis.
Et gloriabuntur in te omnes qui diligūt
13 nomen tuum: ¶quoniam tu benedices iuſto.
Domine, vt ſcuto bonæ voluntatis *tuæ' *.5.
coronaſti nos.

1 In finem in carminibus, Pſalmus
Dauid, pro octaua.

VI.

2 ‖Domine, ne in furore tuo arguas me, Pſa.38.a.2.
A neque in ira tua corripias me.
3 ¶Miſerere mei Domine, quoniam infir-
mus ſum: ſana me Domine, quoniam con-
turbata ſunt oſſa mea.
4 ¶Et anima mea turbata eſt valde: * &' *ſed
tu Domine vſquequo?
5 ¶ Conuertere Domine, & eripe animam
meam. ſaluum me fac propter miſericordiam
tuam.
6 ¶Quoniã non eſt in morte qui memor ſit
tui:

*tuis: in inferno autem quis confitebitur tibi?*
*¶ Laboraui in gemitu meo, lauabo per ſin* 7
*gulas noctes lectum meum, lachrymis meis* B
*ſtratum meum rigabo.*
*¶ Turbatus eſt à furore oculus meus: in-* 8
*ueteraui inter omnes inimicos meos.*
Mat. 7. d. 23. *¶ ‖ Diſcedite à me omnes qui operamini* 9
25. d. 41. *iniquitatem. Quoniam exaudiuit Dominus*
Luc. 13. f. 27. *vocem fletus mei.*
*¶ Exaudiuit Dominus deprecationẽ meã,* 10
*Dominus orationem meam ſuſcepit.*
*¶ Erubeſcant, & conturbentur vehemen* 11
*ter omnes inimici mei: conuertantur & eru-*
*beſcant valde velociter.*

Pſalmus Dauid quem cantauit Do 1
mino pro verbis Chuſi filii Ie-
mini, 2. Reg. 16. d.

VII.

*DOmine Deus meus in te ſperaui: ſal-* 2
*uum me fac ex omnibus perſequenti-* A
*bus me, & libera me.*
*¶ Nequando rapiat vt leo animam meã,* 3
*dum non eſt qui redimat, neque qui ſaluum*
*faciat.*
*¶ Domine Deus meus ſi feci iſtud; ſi eſt* 4
*iniquitas in manibus meis.*
*¶ Si reddidi retribuentibus mihi mala:* 5
*decidam meritò ab inimicis meis inanis.*
*¶ Perſequatur inimicus animam meam,* 6
*& comprehendat & conculcet in terra vi-*
*tam meam, & gloriam meam in puluerem*
*deducat.*
*¶ Exurge Domine in ira tua: & exaltare* 7
*in finibus inimicorum meorum.*
*Et exurge Domine Deus meus in præce-*
*pto quod mandaſti, ¶ & ſynagoga populorum* 8
*circundabit te.*
*Et propter hanc in altum regredere: ¶ Do* 9
*minus iudicat populos.*
*Iudica me Domine ſecundùm iuſtitiam* B
*meam, & ſecundùm innocentiam meam ſu-*
*per me.*
*¶ Conſumetur nequitia peccatorum, & di* 10
1. Par. 28. b. *riges iuſtũ, ‖ ſcrutans corda & renes Deus.*
Ier. 11. d. 20. *¶ Iuſtum adiutorium meum à Domino,* 11
17. b. 10. c. 12 *qui ſaluos facit rectos corde.*
* & 3. *¶ Deus iudex iuſtus, * fortis, & patiens,* 12
*nunquid iraſcitur per ſingulos dies?*
* vibrabit 8 *¶ Niſi conuerſi fueritis, gladiũ ſuũ * vibra* 13
*uit, arcum ſuum tetendit, & parauit illum.*
*¶ Et in eo parauit vaſa mortis: ſagittas* 14
*ſuas ardentibus effecit.* C
59. a. 4. *¶ ‖ Ecce parturit iniuſtitiam, concepit do-* 15
95. f. 45. *lorem, & peperit iniquitatem.*
*¶ Lacum aperuit, & effodit eum, & inci-* 16
*dit in foueam quam fecit.*
*¶ Conuertetur dolor eius in caput eius, &* 17
*in verticem ipſius iniquitas eius deſcendet.*
*¶ Confitebor Domino ſecundùm iuſtitiam* 18
*eius, & pſallam nomini Domini altiſſimi.*

1 In finem, pro torcularibus, Pſalmus
Dauid.

VIII.

2 *DOmine Dominus noſter, quàm admi-*
A *rabile eſt nomen tuum in vniuerſa*
*terra? Quoniam eleuata eſt magnificentia*
*tua ſuper cælos.*
3 *¶ ‖ Ex ore infantium & lactentium perfe* Mat. 21. b. 16
*ciſti laudẽ propter inimicos tuos: vt deſtruas*
*inimicum & vltorem.*
4 *¶ Quoniam videbo cælos tuos opera digi-*
*torum tuorum: lunam & ſtellas, quæ tu fun*
*daſti.*
5 *¶ Quid eſt homo, quòd memor es eius? aut*
*filius hominis, quoniam viſitas eum?*
6 *¶ ‖ Minuiſti eum paulominus ab angelis:* Heb. 2. b. 7.
7 *gloria & honore coronaſti eum, ¶ & conſti-*
B *tuiſti eum ſuper opera manuum tuarum.*
8 *‖ Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius: ¶ oues* Gen. 1. c. 28.
*& boues vniuerſas: inſuper & pecora cãpi.* 1. Co. 15. d. 27
9 *¶ Volucres cæli & piſces maris, qui peram*
*bulant ſemitas maris.*
10 *¶ Domine Dominus noſter, quàm admira*
*bile eſt nomen tuum in vniuerſa terra?*

1 In finem pro occultis filii, Pſalmus
Dauid.

IX.

2 *COnfitebor tibi Domine in toto corde*
A *meo: narrabo omnia mirabilia tua.*
3 *¶ Lætabor & exultabo in te, pſallam no-*
*mini tuo altiſſime.*
4 *¶ In conuertendo inimicum meum retror-*
*ſum: infirmabuntur, & peribunt à facie*
*tua.*
5 *¶ Quoniam feciſti iudicium meum & cau*
*ſam meam: ſediſti ſuper thronum qui iudi-*
*cas iuſtitiam.*
6 *¶ Increpaſti Gentes, & periit impius: no-*
*men eorum deleſti in æternum & in ſæcu-*
*lum ſæculi.*
7 *¶ Inimici defecerunt frameæ in finem, &* *. 7.
*ciuitates eorum deſtruxiſti. Periit memo-*
*ria eorum cum ſonitu.*
8 *¶ Et Dominus in æternum permanet. Pa*
9 *rauit in iudicio thronum ſuum: ¶ & ipſe iu-*
B *dicabit orbem terræ in æquitate, iudicabit*
*populos in iuſtitia.*
10 *¶ Et factus eſt Dominus refugium pau-*
*peri: adiutor in opportunitatibus, in tribu-*
*latione.*
11 *¶ Et ſperent in te qui nouerunt nomen*
*tuum: quoniam non dereliquiſti quærentes*
*te Domine.*
12 *¶ Pſallite Domino qui habitat in Sion:*
*annuntiate inter Gentes ſtudia eius.*
13 *¶ Quoniam requirens ſanguinem eorum,*
*recordatus eſt: non eſt oblitus clamorem pau*
*perum.*
14 *¶ Miſerere mei Domine: vide humilita-*
C *tem meam de inimicis meis,*

¶ Qui

¶*Qui exaltas me de portis mortis, vt an* 15
*nuntiem omnes laudationes tuas in portis*
*filia Sion.*
¶*Exultabo in ſalutari tuo: infixæ ſunt* 16
*Gentes in interitu quem fecerunt.*
*In laqueo iſto quem abſconderunt, com-*
*prehenſus eſt pes eorum.*
¶ *Cognoſcetur Dominus iudicia faciens:* 17
*in operibus manuum ſuarum comprehenſus*
*eſt peccator.*
¶*Conuertantur peccatores in infernum,* 18
*omnes gentes quæ obliuiſcuntur Deum.*
¶*Quoniam non in finem obliuio erit pau* 19
*peris: patientia pauperum non peribit in fi-*
*nem.*
¶*Exurge Domine, non confortetur homo:* 20
*iudicentur Gentes in conſpectu tuo.*
¶*Conſtitue Domine legiſlatorē ſuper eos:* 21
*ſciant Gentes quoniam homines ſunt.*

## Pſal. 10. ſecundum Hebræos.

¶*Vt quid Domine receßiſti longè, deſpicis* 1
*in opportunitatibus, in tribulatione?* A
¶*Dum ſuperbit impius, incenditur pau-* 2
*per: comprehenduntur in conſilijs quibus co-*
*gitant.*
¶*Quoniam laudatur peccator in deſide-* 3
*rijs animæ ſuæ: & iniquus benedicitur.*
¶*Exacerbauit Dominum peccator, ſecun-* 4
*dum multitudinem iræ ſuæ non quæret.*
*Non eſt Deus in conſpectu eius: ¶inqui-* 5
*natæ ſunt viæ illius in omni tempore.*
*Auferuntur iudicia tua à facie eius: om-* B
*nium inimicorum ſuorum dominabitur.*
¶*Dixit enim in corde ſuo, Nō mouebor à* 6
*generatione in generationem, ſine malo.*
Iſa.13.a.3. ¶‖*Cuius maledictione os plenum eſt, &* 7
Rom.3.b.14 *amaritudine, & dolo: ſub lingua eius labor*
*& dolor.*
¶*Sedet in inſidijs cum diuitibus: in occul* 8
*tis vt interficiat innocentem.*
*Oculi eius in pauperem reſpiciunt: ¶in-* 9
*ſidiatur in abſcondito quaſi leo in ſpelunca*
*ſua.*
*Inſidiatur vt rapiat pauperē: rapere pau* C
*perem dum attrahit eum.*
¶*In laqueo ſuo humiliabit eū, inclinabit* 10
*ſe, & cadet cùm dominatus fuerit pauperū.*
¶ *Dixit enim in corde ſuo, Oblitus eſt* 11
*Deus: auertit faciē ſuā ne videat in finem.*
*& ¶*Exurge Domine Deus, *exaltetur ma-* 12
*nus tua: ne obliuiſcaris pauperum.*
¶*Propter quid irritauit impius Deum? di* 13
*xit enim in corde ſuo. Non requiret.* D
¶*Vides, quoniam tu laborem & dolorem* 14
*conſideras: vt tradas eos in manus tuas.*
*Tibi derelictus eſt pauper: orphano tu e-*
*ris adiutor.*
¶*Contere brachiū peccatoris & maligni:* 15
*quæretur peccatū illius, & non inuenietur.*
¶*Dominus regnabit in æternū, & in ſecu* 16
*lum ſeculi: peribitis Gentes de terra illius.*
17 ¶ *Deſiderium pauperum exaudiuit Do-*
*minus: præparationem cordis eorum audiuit*
*auris tua.*
18 ¶*Iudicare pupillo & humili: vt nō appo-*
*nat vltra magnificare ſe homo ſuper terrā.*

## In finem, Pſalmus Dauid.

X. HEB. 11.

1 IN Domino confido: quomodò dicitis animæ
A meæ, Tranſmigra in montem ſicut paſſer?
2 ¶ *Quoniam ecce peccatores intenderunt*
*arcum: parauerunt ſagittas ſuas in phare-*
*tra, vt ſagittent in obſcuro rectos corde.*
3 ¶*Quoniam quæ perfeciſti, deſtruxerunt:*
*iuſtus autem quid fecit?*
4 ¶‖*Dominus in templo ſancto ſuo, Domi-* Aba.2.d.20
B *nus in cælo ſedes eius.*
*Oculi eius in pauperē reſpiciunt: palpe-*
*bræ eius interrogant filios hominum.*
5 ¶*Dominus interrogat iuſtum & impium:*
*qui autem diligit iniquitatem, odit animam*
*ſuam.*
6 ¶*Pluet ſuper peccatores laqueos: ignis* — —.13.
*& ſulphur, & ſpiritus procellarum, pars ca-*
*licis eorum.*
7 ¶*Quoniam iuſtus Dominus — & iuſtitias* —.2.
*dilexit: æquitatem vidit vultus eius.*

## 1 In finem pro octaua, Pſalmus Dauid.

XI. HEB. 12.

2 SAluum me fac Domine, quoniam defecit
A ſanctus, quoniam diminutæ ſunt veri-
*tates a filijs hominum.*
3 ¶*Vana locuti ſunt, vnuſquiſque ad pro-*
*ximum ſuum, labia doloſa, in corde & corde*
*locuti ſunt.*
4 ¶*Diſperdat Dominus vniuerſa labia do-*
*loſa, — & linguam magniloquam.* —.1.
5 ¶*Qui dixerunt, Linguam noſtrā magni-*
*ficabimus: labia noſtra a nobis ſunt, quis no-*
*ſter Dominus eſt?*
6 ¶*Propter miſeriam inopum, & gemitum*
B *pauperum, nunc exurgam, dicit Dominus,*
*Ponam in ſalutari: fiducialiter agam in eo.*
7 ¶‖*Eloquia Domini, eloquia caſta: argen-* Pro.30.a.5.
*tum igne examinatum, probatum terræ pur-*
*gatum ſeptuplum.*
8 ¶ *Tu Domine ſeruabis nos: & cuſtodies*
*nos a generatione hac in æternum.*
9 ¶*In circuitu impij ambulant: ſecundum*
*altitudinem tuam multiplicaſti filios homi-*
*num.*

## 1 In finem, Pſalmus Dauid.

XII. HEB.

2 VSquequo Domine obliuiſcêris me in fi-
A nem? vſquequo auertis faciem tuam à
*me?*
3 ¶*Quandiu ponam conſilia in anima mea,*
*dolorem in corde meo per diem?*
*Vſquequo exaltabitur inimicus meus ſu-*

*per*

per me? ¶reſpice, & exandi me Domine Deus 4
meus.
Illumina oculos meos ne vnquam obdor-
miam in morte: ¶ne quando dicat inimicus 5
meus, Præualui aduerſus eum.
Qui tribulant me exultabūt ſi motus fue B
ro: ¶ego autem in miſericordia tua ſperaui. 6
Exultabit cor meum in ſalutari tuo: can
tabo Domino qui bona tribuit mihi: & pſal-
lam nomini Domini altiſſimi.

## In finem, Pſalmus Dauid. 1

### XIII.

HEB.14. D Ixit inſipiens in corde ſuo, nō eſt Deus. A
4.Eſ.8.d 58 Corrupti ſunt, & abominabiles fa-
Inf.52.a.1. cti ſunt in ſtudijs ſuis: non eſt qui faciat bo-
num, non eſt vſque ad vnum.
¶Dominus de cœlo proſpexit ſuper filios 2
Rom.3.b.10 hominum: ‖ vt videat ſi eſt intelligens aut
requirens Deum.
¶Omnes declinauerunt, ſimul inutiles 3
facti ſunt: non eſt qui faciat bonum, non eſt
vſque ad vnum.
Sup.5.c.11. ‖Sepulchrum patens eſt guttur eorū: lin-
Rom.3.b.13. guis ſuis doloſe agebant, venenum aſpidum
Inf.139.a.4. ſub labijs eorum.
Sup.9.d.26. ‖Quorum os maledictione & amaritudi-
Rom.3.b.14 ne plenum eſt: veloces pedes eorū ad effun-
dendum ſanguinem.
Contritio & infœlicitas in vijs eorum, & B
Eſa.59.b.8. viam pacis non cognouerunt: ‖non eſt timor
Inf.35.a.2. Dei ante oculos eorum.
¶Nonne cognoſcent omnes qui operantur 4
iniquitatem, qui deuorant plebem meam ſi-
cut eſcam panis?
¶Dominum non inuocauerunt illic, trepi 5
dauerunt timore vbi non erat timor.
¶Quoniam Dominus in generatione iu- 6
ſta eſt, conſilium inopis confudiſtis: quoniam
Dominus ſpes eius eſt.
¶Quis dabit ex Sion ſalutare Iſraël? cùm 7
auerterit Dominus captiuitatem plebis ſuæ,
exultabit Iacob, & lætabitur Iſraël.

## Pſalmus Dauid. 1

### XIIII.

HEB.15. D Omine quis habitabit in tabernaculo A
tuo: aut quis requieſcet in monte ſan-
cto tuo?
¶Qui ingreditur ſine macula, & opera- 2
tur iuſtitiam.
Qui loquitur veritatem in corde ſuo,
¶qui non egit dolum in lingua ſua. 3
Nec fecit proximo ſuo malum, & oppro-
brium non accepit aduerſus proximos ſuos.
¶Ad nihilum deductus eſt in conſpectu e- 4
ius malignus, timentes autem Dominum
glorificat.
Qui iurat proximo ſuo & non decipit: B
¶qui pecuniam ſuam non dedit ad vſuram, 5
& munera ſuper innocentem non accepit:
Qui facit hæc, non mouebitur in æternū.

## 1 Tituli inſcriptio ipſi Dauid.

### XV. HEB.16.

A C Onſerua me Domine, quoniā ſperaui
in te.
2 ¶Dixi Domino, Deus meus es tu, quo-
niam bonorum meorum non eges.
3 ¶Sanctis qui ſunt in terra eius, mirifica-
uit omnes voluntates meas in eis.
4 ¶Multiplicatæ ſunt infirmitates eorum:
poſtea accelerauerunt.
Non congregabo conuenticula eorum de
ſanguinibus: nec memor ero nominum eo-
rum per labia mea.
5 ¶Dominus, pars hæreditatis meæ & cali-
cis mei: tu es qui reſtitues hæreditatem
meam mihi.
6 ¶Funes ceciderunt mihi in præclaris: ete-
nim hæreditas mea præclara eſt mihi.
7 ¶Benedicam Dominum qui tribuit mihi
B intellectum, inſuper & vſque ad noctem in-
crepuerunt me renes mei.
8 ¶‖Prouidebam Dominum in conſpectu Act.2.d.25
meo ſemper: quoniam a dextris eſt mihi, ne
commouear.
9 ¶Propter hoc lætatum eſt cor meum, &
exultauit lingua mea: inſuper & caro mea
requieſcet in ſpe.
10 ¶‖Quoniam non derelinques animam Act.2.c.31.
meam in inferno: nec dabis ſanctum tuum 13.c.35.
videre corruptionem.
Notas mihi feciſti vias vitæ: adimplebis
me lætitia cum vultu tuo: delectationes in
dextera tua vſque in finem.

## 1 Oratio Dauid.

### XVI. HEB.17.

A E Xaudi Domine iuſtitiam meam: inten-
de deprecationem meam:
Auribus percipe orationem meam, non in
labijs doloſis.
2 ¶De vultu tuo iudicium meum prodeat:
oculi tui videant æquitates.
3 ¶Probaſti cor meum, & viſitaſti nocte, i-
gne me examinaſti, & nō eſt inuenta in me
iniquitas.
4 ¶Vt nō loquatur os meum opera hominū:
propter verba labiorum tuorum ego cuſtodi-
ui vias duras.
5 ¶Perfice greſſus meos in ſemitis tuis: vt
B non moueantur veſtigia mea.
6 ¶Ego clamaui, quoniā exaudiſti me Deus:
inclina aurem tuam mihi, & exaudi verba
mea.
7 ¶Mirifica miſericordias tuas, qui ſaluos
facis ſperantes in te.
8 A reſiſtentibus dextera tua: ¶cuſtodi me
vt pupillam oculi.
Sub vmbra alarum tuarum protege me:
9 ¶a facie impiorum qui me afflixerunt.
C Inimici mei animam meam circunde-
10 derunt: ¶adipem ſuam concluſerunt, os

eorum

*eorum locutum eſt ſuperbiam.*
*⁋ Proijcientes me, nunc circundederunt* 11
*me: oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terram.*
*⁋ Suſceperunt me ſicut leo, paratus ad* 12
*prædam, & ſicut catulus leonis habitans in abditis.*
*⁋ Exurge Domine, præueni eum, & ſup-* 13
*planta eum: eripe animam meam ab impio:* D
*frameam tuam⁋ ab inimicis manus tuæ.* 14
*Domine, a paucis de terra diuide eos in*
*& *vita eorum: * de abſconditis tuis adimpletus eſt venter eorum.*
*Saturati ſunt filijs: & dimiſerunt reliquias ſuas paruulis ſuis.*
*⁋ Ego autem in iuſtitia apparebo conſpe-* 15
*ctui tuo: ſatiabor cũ apparuerit gloria tua.*

In finem puero Domini Dauid, qui locutus eſt Domino verba cantici huius, in die qua eripuit eum Dominus de manu omnium inimicorum eius, & de manu Saul, & dixit, 2.Reg.22.a.2.

HEB.18. XVII.

D*Iligam te Domine fortitudo mea:* 2
*⁋ Dominus firmamentum meum: &* 3
*refugium meum, & liberator meus.* A
Heb.2.c.13. *Deus meus adiutor meus: & ſperabo in eum. Protector meus, & cornu ſalutis meæ, & ſuſceptor meus.*
*⁋ Laudans inuocabo Dominum: & ab ini* 4
*micis meis ſaluus ero.*
*⁋ Circundederunt me dolores mortis, &* 5
*torrentes iniquitatis conturbauerunt me.*
*⁋ Dolores inferni circundederũt me, præ-* 6
*occupauerunt me laquei mortis.*
*⁋ In tribulatione mea inuocaui Dominũ,* 7
*& ad Deum meum clamaui.*
*Et exaudiuit de templo ſancto ſuo vocem meam: & clamor meus in conſpectu eius, introiuit in aures eius.*
*& 5. *⁋ Cõmota eſt & contremuit terra: * fun-* 8
*damenta montiũ conturbata ſunt, & commota ſunt, quoniam iratus eſt eis.*
*⁋ Aſcẽdit fumus in ira eius: & ignis à fa-* 9
*cie eius exarſit: carbones ſuccenſi ſunt ab eo.*
*⁋ Inclinauit cælos, & deſcendit: & caligo* 10
*ſub pedibus eius.*
*⁋ Et aſcendit ſuper cherubim, & volauit:* 11
*volauit ſuper pennas ventorum.*
*⁋ Et poſuit tenebras latibulum ſuum, in* 12
*circuitu eius tabernaculum eius: tenebroſa* B
*aqua in nubibus aeris.*
*⁋ Præ fulgore in conſpectu eius nubes trã-* 13
*ſierunt, grando, & carbones ignis.*
*⁋ Et intonuit de cælo Dominus, & Altiſ-* 14
*ſimus dedit vocem ſuam: grando & carbones ignis.*
*⁋ Et miſit ſagittas ſuas, & diſſipauit eos:* 15
*fulgura multiplicauit, & conturbauit eos.*
16 *⁋ Et apparuerunt fontes aquarum, & reuelata ſunt fundamenta orbis terrarum.*
*Ab increpatione tua Domine, ab inſpiratione ſpiritus iræ tuæ.*
17 *⁋ Miſit de ſummo, & accepit me: & aſ-*
*ſumpſit me de aquis multis.*
18 *⁋ Eripuit me de inimicis meis fortiſſimis & ab his qui oderunt me: quoniam confortati ſunt ſuper me.*
19 *⁋ Præuenerunt me in die afflictionis meæ, & factus eſt Dominus protector meus.*
20 *⁋ Et eduxit me in latitudinem: ſaluum me fecit, quoniam voluit me.*
21 *⁋ Et retribuet mihi Dominus ſecundùm iuſtitiam meam, & ſecundùm puritatẽ manuum mearum retribuet mihi.*
22 *⁋ Quia cuſtodiui vias Domini, nec impiè geſſi a Deo meo.*
23 *⁋ Quoniam omnia iudicia eius in conſpectu meo: & iuſtitias eius non repuli a me.*
24 *⁋ Et ero immaculatus cum eo: & obſeruabo me ab iniquitate mea.*
25 *⁋ Et retribuet mihi Dominus ſecundùm*
C *iuſtitiam meam: & ſecundùm puritatem manuum mearum in conſpectu oculorum eius.*
26 *⁋ Cum ſancto ſanctus eris, & cum viro innocente innocens eris.*
27 *⁋ Et cum electo electus eris, & cum peruerſo peruerteris.*
28 *⁋ Quoniam tu populum humilem ſaluum facies: & oculos ſuperborum humiliabis.*
29 *⁋ Quoniam tu illuminas lucernam meã domine: deus meus illumina tenebras meas.*
30 *⁋ Quoniam in te eripiar à tentatione, & in Deo meo tranſgrediar murum.*
31 *⁋ Deus meus impolluta via eius: eloquia Domini igne examinata: protector eſt omnium ſperantium in ſe.*
32 *⁋ Quoniam quis Deus præter Dominum?* *& 2.
** aut quis Deus præter Deum noſtrum?*
33 *⁋ Deus qui præcinxit me virtute: & poſuit immaculatam viam meam.*
34 *⁋ Qui perfecit pedes meos tanquam ceruorum: & ſuper excelſa ſtatuens me.*
35 *⁋ ‖ Qui docet manus meas ad prælium: &* 2.Re.22.c.35
*poſuiſti vt arcum æreum brachia mea.*
36 *⁋ Et dediſti mihi protectionẽ ſalutis tuæ, & dextera tua ſuſcepit me.*
*Et diſciplina tua correxit me in finem, & diſciplina tua ipſa me docebit.*
37 *⁋ Dilataſti greſſus meos ſubtus me, & nõ*
D *ſunt infirmata veſtigia mea.*
38 *⁋ Perſequar inimicos meos, & comprehendam illos: & non conuertar donec deficiant.*
39 *⁋ Confringam illos, nec poterunt ſtare: cadent ſubtus pedes meos.*
40 *⁋ Et præcinxiſti me virtute ad bellum: & ſupplantaſti inſurgentes in me ſubtus me.*

⁋ Et

¶Et inimicos meos dediſti mihi dorſum, 41
odientes me diſperdidiſti.
¶Clamauerunt, nec erat qui ſaluos face- 42
ret: ad Dominum, nec exaudiuit eos.
¶ Et comminuam eos vt puluerem ante 43
faciem venti: vt lutum platearum delebo
eos.
¶Eripies me de contradictionibus populi: 44
conſtitues me in caput Gentium.
¶Populus quem non cognoui ſeruiuit mi- 45
hi: in auditu auris obediuit mihi.
¶Filij alieni mentiti ſunt mihi, filij alie- 46
ni inueterati ſunt, & claudicauerunt à ſe-
mitis ſuis.
¶ Viuit Dominus, & benedictus Deus 47
meus, & exaltetur Deus ſalutis meæ.
¶Deus qui das vindictas mihi, & ſubdis 48
populos ſub me, liberator meus de inimicis
meis iracundis.
¶Et ab inſurgentibus in me exaltabis 49
me: à viro iniquo eripies me.
2.re.22.d.50 ¶ Propterea confitebor tibi in nationibus 50
Rom.15.b.9 Domine: & nomini tuo pſalmum dicam.
¶Magnificans ſalutes regis eius: & faciẽs 51
miſericordiam Chriſto ſuo Dauid, & ſemini
eius vſque in ſeculum.

## In finem, Pſalmus Dauid. 1

HEB.19. XVIII.

C Aeli enarrant gloriã Dei, & opera ma 2
nuum eius annuntiat firmamentum. A
¶Dies diei eructat verbum: & nox nocti 3
indicat ſcientiam.
¶Non ſunt loquelæ neque ſermones, quo- 4
rum non audiantur voces eorum.
¶‖In omnem terram exiuit ſonus eorum, 5
Ro.10.d.18. & in fines orbis terræ verba eorum.
¶In ſole poſuit tabernaculum ſuũ, & ipſe 6
tanquam ſponſus procedens de thalamo ſuo,
Iu.24.g.46 "Exultauit' vt gigas ad currendã viam,
"exultabit à ſummo cælo egreſſio eius.
6. ¶Et occurſus eius vſque ad ſummum e- 7
ius: nec eſt qui ſe abſcondat à calore eius.
¶ Lex Domini immaculata, conuertens 8
animas: teſtimonium Domini fidele, ſapien- B
tiam præſtans paruulis.
¶Iuſtitiæ Domini rectæ, lætificantes cor- 9
da, præceptum Domini lucidum, illuminans
oculos.
¶Timor Domini ſanctus, permanens in 10
ſeculum ſeculi: iudicia Domini vera, iuſtifi-
cata in ſemetipſa.
¶Deſiderabilia ſuper aurum & lapidem 11
pretioſum multum. & dulciora ſuper mel &
fauum.
¶Etenim ſeruus tuus cuſtodit ea, in cu- 12
ſtodiendis illis retributio multa. C
¶Delicta quis intelligit? ab occultis meis 13
munda me, ¶& ab alienis parce ſeruo tuo. 14
Si mei nõ fuerint dominati, tũc immacu
latus ero, & emundabor à delicto maximo.
15 ¶ Et erunt vt complaceant eloquia oris
mei: & meditatio cordis mei in cõſpectu tuo
ſemper.
Domine adiutor meus, & redẽptor meus.

## 1 In finem, Pſalmus Dauid.

XIX. HEB.20.

2 E Xaudiat te Dominus in die tribulatio-
A nis: protegat te nomen Dei Iacob.
3 ¶Mittat tibi auxilium de ſancto: & de
Sion tueatur te.
4 ¶Memor ſit omnis ſacrificij tui: & holocau
ſtum tuum pingue fiat.
5 ¶Tribuat tibi ſecundum cor tuum, & om
ne conſilium tuum confirmet.
6 ¶Lætabimur in ſalutari tuo: & in nomi-
B ne Dei noſtri magnificabimur.
7 ¶ Impleat Dominus omnes petitiones
tuas: nunc cognoui quoniã ſaluum fecit Do-
minus CHRISTVM ſuum.
Exaudiat illum de cælo ſancto ſuo: in po-
tentatibus ſalus dexteræ eius.
8 ¶Hi in curribus, & hi in equis: nos au-
tem in nomine Domini Dei noſtri inuoca-
bimus.
9 ¶Ipſi obligati ſunt, & ceciderunt: nos au-
tem ſurreximus & erecti ſumus.
10 ¶Domine ſaluũ fac regem, & exaudi nos
in die qua inuocauerimus te.

## 1 In finem, Pſalmus Dauid.

XX. HEB.21.

2 D Omine in virtute tua lætabitur rex:
A & ſuper ſalutare tuum exultabit ve-
hementer.
3 ¶Deſiderium cordis eius tribuiſti ei: &
voluntate labiorum eius non fraudaſti eum.
4 ¶Quoniam præueniſti eum in benedictio-
nibus dulcedinis: poſuiſti in capite eius co-
ronam de lapide pretioſo.
5 ¶Vitam petijt à te: & tribuiſti ei longi-
tudinem dierum in ſeculum, & in ſeculum
ſeculi.
6 ¶ Magna eſt gloria eius in ſalutari tuo:
gloriam & magnum decorem impones ſuper
eum.
7 ¶ Quoniam dabis eum in benedictionem
B in ſeculum ſeculi: lætificabis eum in gaudio
cum vultu tuo.
8 ¶ Quoniam rex ſperat in Domino: & in
miſericordia Altiſſimi non commouebitur.
9 ¶Inueniatur manus tua omnibus inimi-
cis tuis: dextera tua inueniat omnes qui te
oderunt.
10 ¶Pones eos vt clibanum ignis in tempore
vultus tui: Dominus in ira ſua conturbabit
eos, & deuorabit eos ignis.
11 ¶Fructum eorum de terra perdes: & ſe-
C men eorum à filijs hominum.
12 ¶Quoniam declinauerunt in te mala, co-
gitauerunt conſilia quæ non potuerunt ſta-
bilire.

*¶Quoniam pones eos dorſum: in reliquijs 13*
*tuis præparabis vultum eorum.*
*¶Exaltare Domine in virtute tua: can- 14*
*tabimus & pſallemus virtutes tuas.*

## In finem, pro ſuſceptione matuti- 1
## na. Pſalmus Dauid.

H E B. 22. XXI.

Mar 2:.c.46 *DEus Deus meus reſpice in me: ‖quare 2*
Mar.15.c.34 *me dereliquiſti? longe à ſalute mea ver A*
*ba delictorum meorum.*
*¶Deus meus clamabo per diē, & non ex- 3*
*audies: & nocte, & non ad inſipientiā mihi.*
*¶Tu autē in ſancto habitas, Laus Iſraël. 4*
*¶In te ſperauerunt patres noſtri: ſpera- 5*
*uerunt, & liberaſti eos.*
*¶Ad te clamauerunt, & ſalui facti ſunt: 6*
*in te ſperauerunt, & non ſunt confuſi.*
*¶Ego autem ſum vermis, & non homo: 7*
*opprobrium hominum & abiectio plebis.*
*¶Omnes videntes me, deriſerunt me, lo- 8*
Mat.27.e.39 *cuti ſunt labijs, ‖& mouerunt caput.*
Mat.15.c.29 *¶Sperauit in Domino, eripiat eum, ſaluū 9*
Mat.27.e.43 *faciat eum, quoniam vult eum.*
*¶Quoniā tu es qui extraxiſti me de ven 10*
*tre: ſpes mea ab uberibus matris meæ.*
*¶In te proiectus ſum ex vtero: 11*
*De ventre matsis meæ Deus meus es tu. B*
*¶ne diſceſſeris a me. 12*
*Quoniam tribulatio proxima eſt, quo-*
*niam non eſt qui adiuuet.*
*¶Circundederunt me vituli multi: tauri 13*
*pingues obſederunt me.*
*¶Aperuerunt ſuper me os ſuum, ſicut leo 14*
*rapiens & rugiens.*
*¶Sicut aqua effuſus ſum: et diſperſa ſunt 15*
*omnia oſſa mea.*
*Factum eſt cor meum tanquā cera lique-*
*ſcens in medio ventris mei.*
*¶Aruit tanquam teſta virtus mea, & 16*
*lingua mea adhæſit faucibus meis, & in pul*
*uerem mortis deduxiſti me.*
*¶Quoniā circundederunt me canes mul- 17*
*ti: concilium malignantium obſedit me.*
Mat.27.d.31 *‖ Foderunt manus meas & pedes meos: C*
Ioā.19.d.23. *¶dinumerauerunt omnia oſſa mea. 18*
*Ipſi vero conſiderauerunt & inſpexerunt*
Mat.27.d.35 *me: ¶diuiſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſu- 19*
*per veſtem meam miſerunt ſortem.*
*¶Tu autem Domine ne elongaueris auxi 20*
►.11. *lium tuum a me: ad defenſionem meam*
*conſpice.*
►.3. *¶Erue à framea Deus animam meam: 21*
*& de manu canis vnicam meam.*
*¶Salua me ex ore leonis: et a cornibus v- 22*
*nicornium humilitatem meam.*
Heb.2.c.10. *¶‖Narrabo nomen tuum fratribus meis: 23*
*in medio eccleſiæ laudabo te.*
*¶Qui timetis Dominum laudate eum: 24*
*vniuerſum ſemen Iacob glorificate eum.*
*¶Timeat eum omne ſemen Iſraël: quoniā 25*
*non ſpreuit, neque deſpexit deprecationem*
*pauperis.*
*Nec auertit faciē ſuam à me, & cùm cla-*
*marem ad eum exaudiuit me.*
26 *¶Apud te laus mea in eccleſia magna: vo-*
D *ta mea reddā in conſpectu timentium eum.*
27 *¶Edent pauperes & ſaturabuntur: & lau*
*dabunt Dominum qui requirunt eum: vi-*
*uent corda eorum in ſeculum ſeculi.*
28 *¶Reminiſcentur & conuertentur ad Do-*
*minum vniuerſi fines terræ.*
*Et adorabunt in conſpectu eius vniuer-*
*ſæ familiæ Gentium.*
29 *¶Quoniam Domini eſt regnum: & ipſe*
*dominabitur Gentium.*
30 *¶Manducauerunt & adorauerunt omnes*
*pingues terræ: in conſpectu eius cadent om-*
*nes qui deſcendunt in terram.*
31 *¶Et anima mea illi viuet: & ſemen meū*
*ſeruiet ipſi.*
32 *¶Annuntiabitur Domino generatio ven-*
*tura, & annuntiabunt cæli iuſtitiam eius* ►.4.
*populo qui naſcetur, quem fecit Dominus.*

## 1 Pſalmus Dauid-

XXII. H E B. 23.

A *DOminus regit me, & nihil mihi deerit:* Iſa.40.c.11.
2 *¶in loco paſcuæ ibi me collocauit.* Ier.23.a.5.
*Super aquam refectionis educauit me:* Eze.34.c.11.
3 *¶animam meam conuertit.* e.13.
*Deduxit me ſuper ſemitas iuſtitiæ, pro-* Ioā.10.b.11.
*pter nomen ſuum.* 1.Pet.2.d.25
4 *¶Nam etſi ambulauero in medio vmbræ* 5.a.4.
*mortis, non timebo mala: quoniam tu me-*
*cum es.*
*Virga tua & baculus tuus, ipſa me con-*
B *ſolata ſunt.*
5 *¶Paraſti in conſpectu meo menſam aduer*
*ſus eos qui tribulant me.*
*Impinguaſti in oleo caput meum: & calix*
*meus inebrians quam præclarus eſt:*
6 *¶Et miſericordia tua ſubſequetur me om-*
*nibus diebus vitæ meæ.*
*Et vt inhabitem in domo Domini, in*
*longisudinem dierum.*

## 1 Pſalmus Dauid prima ſabbathi.

H E B. 24.

XXIII. 1.co.10.f.26

A *DOmini ‖ eſt terra, & plenitudo eius:* Pſa.49.b.12
*orbis terrarum & vniuerſi qui habi-*
*tant in eo.*
2 *¶Quia ipſe ſuper maria fundauit eum:*
*& ſuper flumina præparauit eum.*
3 *¶Quis aſcendet in montem Domini, aut*
*quis ſtabit in loco ſancto eius?* Matt.5.a
4 *¶Innocens manibus & mundo corde, qui*
*non accepit in vano animam ſuam, nec iu-*
*rauit in dolo proximo ſuo.*
5 *¶Hic accipiet benedictionem à Domino,*
*& miſericordiam a Deo ſalutari ſuo.*
6 *¶Hæc eſt generatio quærentium eū, quæ-*
*rentium faciem Dei Iacob.*

*¶Attol-*

¶Attollite portas principes veſtras, & e- 7
leuamini portæ æternales : & introibit rex
gloriæ. B
¶Quis eſt iſte rex gloriæ? Dominus fortis 8
& potens, Dominus potens in prælio.
¶Attollite portas principes veſtras, & e- 9
leuamini portæ æternales : & introibit rex
gloriæ.
¶Quis eſt iſte rex gloriæ? Dominus vir- 10
tutum ipſe eſt rex gloriæ.

## In finem, Pſalmus Dauid. 1

HEB. 25.

### XXIIII.

AD te Domine leuaui animam meam: A
¶Deus meus in te confido, non erube- 2
ſcam.
Neque irrideant me inimici mei : ¶ete- 3
nim vniuerſi qui ſuſtinent te, non confun-
dentur.
Confundantur omnes iniqua agentes ſu-
peruacue.
¶Vias tuas Domine demonſtra mihi, & 4
ſemitas tuas edoce me.
¶Dirige me in veritate tua, & doce me: 5
quia tu es Deus ſaluator meus, & te ſuſti-
nui tota die.
¶Reminiſcere miſerationum tuarum Do- 6
mine, & miſericordiarum tuarum quæ a ſe-
culo ſunt.
¶Delicta iuuentutis meæ, & ignorantias 7
meas ne memineris. B
Secundum miſericordiam tuam, meměto
mei tu, propter bonitatem tuam Domine.
¶Dulcis & rectus Dominus : propter hoc 8
legem dabit delinquentibus in via.
¶Diriget manſuetos in iudicio : docebit 9
mites vias ſuas.
¶Vniuerſæ viæ Domini miſericordia & 10
veritas, requirentibus teſtamentum eius &
teſtimonia eius.
¶Propter nomen tuum Domine propitia- 11
beris peccato meo: multum eſt enim. C
¶Quis eſt homo qui timet Dominum? le- 12
gem ſtatuit ei in via quam elegit.
¶Anima eius in bonis demorabitur, & 13
ſemen eius hæreditabit terram.
¶Firmamentum eſt Dominus timĕtibus 14
eum: & teſtamentum ipſius vt manifeſtetur
illis.
¶Oculi mei ſemper ad Dominum: quoniā 15
ipſe euellet de laqueo pedes meos.
¶Reſpice in me, & miſerere mei: quia v- 16
nicus & pauper ſum ego.
¶Tribulationes cordis mei multiplicatæ 17
ſunt: de neceſſitatibus meis erue me.
¶Vide humilitatem meam, & laborem 18
meum, & dimitte vniuerſa delicta mea.
¶Reſpice inimicos meos, quoniam multi- 19
plicati ſunt, & ‖odio iniquo oderunt me. D
¶Cuſtodi animam meam, & erue me: nō 20
erubeſcam, quoniam ſperaui in te.

21 ¶Innocentes & recti adhæſerunt mihi:
quia ſuſtinui te.
22 ¶Libera Deus Iſraël, ex omnibus tribu-
lationibus ſuis.

## 1 In finem, Pſalmus Dauid.

### XXV.

HEB. 26.

A IVdica me Domine, quoniam ego in inno-
centia mea ingreſſus ſum : & in Domino
ſperans non infirmabor.
2 ¶Proba me Domine, & tenta me, vre re-
nes meos & cor meum.
3 ¶Quoniam miſericordia tua ante oculos
meos eſt: & complacui in veritate tua.
4 ¶Non ſedi cum concilio vanitatis, & cum
iniqua gerentibus non introibo.
5 ¶Odiui eccleſiam malignantium, & cum
B impijs non ſedebo.
6 ¶Lauabo inter innocentes manus meas:
& circundabo altare tuum Domine:
7 ¶Vt audiam vocem laudis, & enarrem
vniuerſa mirabilia tua.
8 ¶Domine dilexi decorem domus tuæ, &
locum habitationis gloriæ tuæ.
9 ¶Ne perdas cum impijs – Deus' animam -.6.
C meam, & cū viris ſanguinum vitā meam:
10 ¶In quorum manibus iniquitates ſunt:
dextera eorum repleta eſt muneribus.
11 ¶Ego autem in innocentia mea ingreſſus
ſum: redime me, & miſerere mei.
12 ¶Pes meus ſtetit in directo: in eccleſiis be-
nedicam te Domine.

## 1 Pſalmus Dauid priuſquam liniretur

### XXVI.

HEB. 27.

A DOminus illuminatio mea et ſalus mea:
quem timebo?
Dominus protector vitæ meæ, à quo tre-
pidabo?
2 ¶Dum appropiant ſuper me nocentes, vt
edant carnes meas:
Qui tribulant me inimici mei, ipſi infir-
mati ſunt & ceciderunt.
3 ¶Si conſiſtant aduerſum me caſtra, nō ti-
mebit cor meum. Si exurgat aduerſum me
B prælium, in hoc ego ſperabo.
4 ¶Vnam petij a Domino, hanc requiram,
vt inhabitem in domo Domini omnibus die-
bus vitæ meæ.
Vt videam "voluntatem' Domini, & vi- "volupta-
ſitem templum eius. tem 1.
5 ¶Quoniam abſcondit me in tabernaculo
ſuo : in die malorum protexit me in abſcon-
dito tabernaculi ſui.
6 ¶In petra exaltauit me: & nunc exalta-
uit caput meum ſuper inimicos meos.
Circuiui, & immolaui in tabernaculo e-
ius hoſtiam vociferationis: cantabo & pſal-
mum dicam Domino.
7 ¶Exaudi Domine vocem meam qua cla-
maui – ad te': miſerere mei, & exaudi me. -.2.
8 ¶Tibi dixit cor meum, exquiſiuit – te' fa- -.1.

*cies mea : faciem tuam Domine requiram.*
*¶Ne auertas faciem tuam à me:ne decli* 9
*nes in ira a ſeruo tuo.*
*Adiutor meus eſto : ne derelinquas me,*
*neque deſpicias me Deus ſalutaris meus.*
*¶Quoniam pater meus et mater mea de-* 10
*reliquerunt me : Dominus autem aſſumpſit*
*me.*
*¶Legem pone mihi domine in via tua:& * 11
*dirige me in ſemitā recta propter inimicos* D
*meos.*
*¶Ne tradideris me in animas tribulan-* 12
*tium me·quoniam inſurrexerunt in me te-*
*ſtes iniqui:& mentita eſt iniquitas ſibi.*
*¶Credo videre bona Domini in terra vi* 13
*uentium.*
Inf.30.d.25. *¶Expecta Dominum,viriliter age:& con* 14
*fortetur cor tuum, & ſuſtine Dominum.*

## Pſalmus huic Dauid. 1

HEB.28.
XXVII.

*AD te Domine clamabo , Deus meus ne* A
*ſileas à me : nequando taceas à me , &*
*aßimilabor deſcendentibus in lacum.*
*¶ Exaudi Domine vocem deprecationis* 2
*meæ dum oro ad te,dum extollo manus meas*
*ad templum ſanctum tuum.*
trahas 1. *¶Ne ſimul tradas me cū peccatoribus:&* 3
*cum operantibus iniquitatem ne perdas me.*
*Qui loquuntur pacem cum proximo ſuo,*
*mala autem in cordibus eorum.*
*¶Da illis ſecundùm opera eorum , & ſe-* 4
*cundùm nequitiam adinuentionū ipſorum:*
*ſecundùm opera manuum eorum tribue il-*
*lis:redde retributionem eorum ipſis.*
*¶Quoniam non intellexerunt opera Do-* 5
*mini,& in opera manuum eius: deſtrues il-*
*los,& non ædificabis eos.*
*¶Benedictus Dominus:quoniam exaudi-* 6
*uit vocem deprecationis meæ.* B
*¶ Dominus adiutor meus , & protector* 7
.4. *meus: & in ipſo ſperauit cor meum,& ad-*
*iutus ſum.*
*Et refloruit caro mea : & ex voluntate*
*mea confitebor ei.*
*¶Dominus fortitudo plebis ſuæ : & pro-* 8
*tector ſaluationum chriſti ſui eſt.*
*¶Saluum fac populum tuum Domine,&* 9
*benedic hæreditati tuæ:& rege eos,& extol-*
*le illos vſque in æternum.*

## Pſalmus Dauid in conſummatione tabernaculi. 1

HEB.29.
XXVIII.

*AFferte Domino filij Dei: afferte Domino* A
*filios arietum.*
*¶Afferte Domino gloriam & honorem,* 2
*afferte Domino gloriam nomini eius : ado-*
*rate Dominum in atrio ſancto eius.*
*¶Vox domini ſuper aquas,Deus maieſta* 3
*tis intonuit: Dominus ſuper aquas multas.* B
*¶Vox Domini in virtute:vox Domini in* 4
*magnificentia.*
5 *¶Vox Domini confringentis cedros:& con*
*fringet Dominus cedros Libani.*
6 *¶Et comminuet eas tanquam vitulum*
*Libani : & dilectus quemadmodum filius*
*vnicornium:*
7 *¶Vox Domini intercedentis flammam i-*
8 *gnis:¶vox Domini concutientis deſertū, &*
*commouebit Dominus deſertum Cades.*
9 *¶Vox Domini præparantis ceruos, & re-*
C *uelabit condenſa : & in templo eius omnes*
*dicent gloriam.*
10 *¶Dominus diluuium inhabitare facit:&*
*ſedebit Dominus rex in æternum.*
11 *¶Dominus virtutem populo ſuo dabit:Do*
*minus benedicet populo ſuo in pace.*

## 1 Pſalmus cantici in dedicatione domus Dauid.

XXIX. HEB.30.

2 *EXaltabo te Domine, quoniam ſuſcepiſti*
A *me:nec delectaſti inimicos meos ſuper*
*me.*
3 *¶Domine Deus meus clamaui ad te , &*
*ſanaſti me.*
4 *¶ Domine eduxiſti ab inferno animam*
*meam:ſaluaſti me à deſcendentibus in lacū.*
5 *¶Pſallite Domino ſancti eius:& confite-*
*mini memoriæ ſanctitatis eius.*
6 *¶Quoniam ira in indignatione eius : &*
B *vita in voluntate eius.*
*Ad veſperam demorabitur fletus : & ad*
*matutinum lætitia.*
7 *¶Ego autem dixi in abundantia mea,Nō*
*mouebor in æternum.*
8 *¶Domine , in voluntate tua præſtitiſti*
C *decori meo virtutem:*
*Auertiſti faciem tuam à me , & factus*
*ſum conturbatus.*
9 *¶ Ad te Domine clamabo , & ad Deum*
*meum deprecabor.*
10 *¶Quæ vtilitas in ſanguine meo,dum de-*
*ſcendo in corruptionem?*
D *Nunquid confitebitur tibi puluis,aut an-*
*nuntiabit veritatem tuam?*
11 *¶Audiuit Dominus, & miſertus eſt mei:*
*Dominus factus eſt adiutor meus.*
12 *¶Conuertiſti planctum meum in gaudiū*
*mihi:concidiſti ſaccum meum, & circunde-*
*diſti me lætitia.*
13 *¶ Vt cantet tibi gloria mea, & non com-*
*pungar·Domine Deus meus in æternum con*
*fitebor tibi.*

## 1 In finem,Pſalmus Dauid pro extaſi.

XXX. HEB. Infr

2 *IN te Domine ſperaui , non confundar in*
A *æternum:in iuſtitia tua libera me.*
3 *¶Inclina ad me aurem tuam: accelera vt*
*eruas me.*
*Eſto mihi in Deum protectorem , & in*
*domum refugij vt ſaluum me facias.*

*¶Quo-*

¶ Quoniam fortitudo mea & refugium 4
meum es tu: & propter nomen tuum dedu-
ces me & enutries me.
¶ Educes me de laqueo hoc quem abſcon- 5
derunt mihi: quoniam tu es protector meus.
Lu.23.f.46. ¶ In manus tuas commendo ſpiritum 6
meum: redemiſti me Domine Deus verita-
tis.
¶ Odiſti obſeruantes vanitates ſuperua- 7
cue.
¶ Ego autem in Domino ſperaui: exulta- 8
bo & lætabor in miſericordia tua.
Quoniam reſpexiſti humilitatem meam, B
ſaluaſti de neceßitatibus animam meam.
¶ Nec concluſiſti me in manibus inimici: 9
ſtatuiſti in loco ſpatioſo pedes meos.
¶ Miſerere mei Domine quoniam tribu- 10
lor: conturbatus eſt in ira oculus meus, ani
ma mea & venter meus.
¶ Quoniam defecit in dolore vita mea, & 11
anni mei in gemitibus.
Infirmata eſt in paupertate virtus mea,
& oſſa mea conturbata ſunt.
¶ Super omnes inimicos meos factus ſum 12
P& 5. opprobrium * vicinis meis valde, & timor
notis meis.
Qui videbant me, foras fugerunt à me,
¶ obliuioni datus ſum tanquam mortuus a 13
corde. C
Factus ſum tanquã vas perditum: ¶ quo 14
niam audiui vituperationem multorum com
morantium in circuitu.
In eo dum conuenirent ſimul aduerſum
me, accipere animam meam conſiliati ſunt.
¶ Ego autem in te ſperaui Domine: di- 15
xi, ¶ Deus meus es tu, in manibus tuis ſor-
tes meæ.
Eripe me de manu inimicorum meorum,
& à perſequentibus me.
¶ Illuſtra faciem tuam ſuper ſeruum tuũ, 17
ſaluum me fac in miſericordia tua.
¶ Domine non confundar, quoniam inuo- 18
caui te.
Erubeſcant impij, & deducãtur in infer-
num: ¶ muta fiant labia doloſa. 19
Quæ loquuntur aduerſus iuſtum iniqui-
tatem in ſuperbia & in abuſione.
¶ Quã magna multitudo dulcedinis tuæ 20
Domine, quam abſcondiſti timentibus te?
Perfeciſti eis qui ſperant in te, in conſpe-
ctu filiorum hominum.
¶ Abſcondes eos in abſcondito faciei ſuæ à 21
conturbatione hominum.
Proteges eos in tabernaculo tuo à contra- D
dictione linguarum.
¶ Benedictus dominus quoniã mirificauit 22
miſericordiã ſuam mihi in ciuitate munita.
¶ Ego autem dixi in exceſſu mentis meæ, 23
Proiectus ſum à facie oculorum tuorum.
Ideo exaudiſti vocem orationis meæ, dum
clamarem ad te.

24 ¶ Diligite Dominum omnes ſancti eius:
quoniam veritatẽ requiret Dominus, & re-
tribuet abundanter facientibus ſuperbiam.
25 ¶ ‖ Viriliter agite, & confortetur cor ve- Su.26.d.14.
ſtrum, omnes qui ſperatis in Domino.

## 1 Ipſi Dauid intellectus.

### XXXI. HEB.32.

A B‖Eati quorum remiſſa ſunt iniquitates, Rom.4.a.7.
& quorum tecta ſunt peccata.
2 ¶ Beatus vir cui non imputauit Dominus
peccatum, nec eſt in ſpiritu eius dolus.
3 ¶ Quoniã tacui, inueterauerunt oſſa mea,
dum clamarem tota die.
4 ¶ Quoniam die ac nocte grauata eſt ſuper
me manus tua: conuerſus ſum in ærumna
mea dum configitur ſpina.
5 ¶ Delictum meum cognitum tibi feci, &
B iniuſtitiam meam non abſcondi.
‖ Dixi, Confitebor aduerſum me iniuſti- Eſa.65.d.24
tiam meam Domino: & tu remiſiſti impie-
tatem peccati mei.
6 ¶ Pro hac orabit ad te omnis ſanctus in
tempore opportuno.
Veruntamen in diluuio aquarum mul-
tarum ad eum non approximabunt.
7 ¶ Tu es refugiũ meum à tribulatione quæ
C circundedit me, exultatio mea, erue me à
circundantibus me.
8 ¶ Intellectum tibi dabo, & inſtruam te in
via hac qua gradieris, firmabo ſuper te ocu-
los meos.
9 ¶ Nolite fieri ſicut equus & mulus qui-
bus non eſt intellectus.
D In camo & freno maxillas eorũ conſtrin-
ge, qui non approximant ad te.
10 ¶ Multa flagella peccatoris: ſperantem au-
tem in Domino miſericordia circundabit.
11 ¶ Lætamini in Domino & exultate iuſti,
& gloriamini omnes recti corde.

## 1 In finem, Pſalmus Dauid.

### XXXII. HEB.33.

A E Xultate iuſti in Domino: rectos decet col-
laudatio.
2 ¶ Confitemini Domino in cithara: in pſal
terio decem chordarum pſallite illi.
3 ¶ Cantate ei canticum nouum: bene pſal-
lite ei in vociferatione.
4 ¶ Quia rectum eſt verbum Domini: & om
nia opera eius in fide.
5 ¶ Diligit miſericordiam & iudicium: mi-
ſericordia Domini plena eſt terra.
6 ¶ Verbo Domini cæli firmati ſunt, & ſpi-
B ritu oris eius omnis virtus eorum.
7 ¶ Congregans ſicut in vtre aquas maris:
ponens in theſauris abyſſos.
8 ¶ Timeat Dominum omnis terra: ab eo au-
tem commoueantur omnes inhabitantes or-
bem.
9 ¶ ‖ Quoniam ipſe dixit, & facta ſunt: ipſe Gen.1.a.3.
mandauit & creata ſunt. Iud.16.c.27

b 3 ¶ Do-

¶Dominus diſſipat conſilia gentium: re- 10
probat autem eogitationes populorum, & re-
probat conſilia principum.
¶Conſilium autem Domini in æternum 11
manet: cogitationes cordis eius in genera- C
tione & generationem.
¶Beata gẽs cuius eſt dominus, Deus eius, 12
populus quem elegit in hæreditatem ſibi.
¶De cælo reſpexit Dominus: vidit omnes 13
filios hominum.
¶De præparato habitaculo ſuo reſpexit ſu 14
per omnes qui habitant terram.
¶Qui finxit ſigillatim corda eorum: qui 15
intelligit omnia opera eorum.
¶Non ſaluatur rex per multam virtutẽ: 16
& gigas non ſaluabitur in multitudine vir-
tutis ſuæ.
¶Fallax equus ad ſalutem: in abundan- 17
tia autem virtutis ſuæ non ſaluabitur. D
¶Ecce oculi Domini ſuper metuentes eũ, 18
& in eis qui ſperãt ſuper miſericordia eius.
¶Vt eruat à morte animas eorum, & a- 19
lat eos in fame.
¶Anima noſtra ſuſtinet Dominum, quo- 20
niam adiutor & protector noſter eſt.
¶Quia in eo lætabitur cor noſtrum: & in 21
nomine ſancto eius ſperauimus.
¶Fiat miſericordia tua Domine ſuper nos 22
quemadmodum ſperauimus in te.

Dauidi cùm immutauit vultum ſuũ 1
coram Abimélech, & dimiſit eũ,
& abiit, 1. Reg. 21. d.

HEB. 34.

XXXIII.

BEnedicam Dominum in omni tempore: 2
ſemper laus eius in ore meo. A
¶In Domino laudabitur anima mea: au- 3
diant manſueti, & lætentur.
¶Magnificate Dominum mecum: et exal- 4
temus nomen eius in idipſum.
¶Exquiſiui Dominum, & exaudiuit me: 5
& ex omnibus tribulationibus meis eripuit
me.
¶Accedite ad eum, & illuminamini: & 6
facies veſtræ non confundentur.
¶Iſte pauper clamauit, & Dominus ex- 7
audiuit eum: & de omnibus tribulationi- B
bus eius ſaluauit eum.
Mat.18.b.10 ¶Immittet angelus Domini in circuitu 8
timentium eum: & eripiet eos.
¶Guſtate, & videte quoniam ſuauis eſt 9
Dominus: beatus vir qui ſperat in eo.
¶Timete Dominum omnes ſancti eius: 10
quoniam non eſt inopia timentibus eum.
Luc.1.c.50. ¶Diuites eguerunt & eſurierunt: inqui- 11
rentes autem Dominum non minuentur om
ni bono. C
¶Venite filii, audite me: timorem Domini 12
docebo vos.
1.Pet.3.b.17 ¶‖Quis eſt homo qui vult vitam, diligit 13
dies videre bonos?
14 ¶Prohibe linguam tuam à malo, & labia
tua ne loquantur dolum.
15 ¶Diuerte à malo, & fac bonum: inquire
pacem, & perſequere eam.
16 ¶‖Oculi Domini ſuper iuſtos: & aures e- Ecc.15.d.21.
ius in preces eorum. Heb.4.c.13.
17 ¶Vultus autem Domini ſuper facientes
mala: vt perdat de terra memoriam eorum.
18 ¶Clamauerunt iuſti, & Dominus exau-
D diuit eos: & ex omnibus tribulationibus eo-
rum liberauit eos.
19 ¶Iuxta eſt dominus iis qui tribulato ſunt
corde: & humiles ſpiritu ſaluabit.
20 ¶Multæ tribulationes iuſtorum: & de om-
nibus his liberabit eos Dominus.
21 ¶Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum:
vnum ex his non conteretur.
22 ¶Mors peccatorum peſſima: & qui oderũt
iuſtum delinquent.
23 ¶Redimet Dominus animas ſeruorũ ſuo-
rum: & nõ delinquent oẽs qui ſperant in eo.

1 Pſalmus huic Dauid.

HEB. 35.

XXXIIII.

A IVdica Domine nocentes me: expugna im-
pugnantes me.
2 ¶Apprehende arma & ſcutum: & exurge
in adiutorium mihi.
3 ¶Effunde frameam, & conclude aduerſus
eos qui perſequuntur me: dic animæ meæ,
Salus tua ego ſum.
4 ¶‖Confundantur & reuereantur quæren- Inf.39.d.25.
tes animam meam. & 69.a.3.
Auertantur retrorſum & confundantur,
cogitantes mihi mala.
5 ¶Fiant tanquam puluis ante faciem ven-
ti, & angelus Domini coarctans eos.
6 ¶Fiat via illorum tenebræ & lubricum:
& angelus Domini perſequens eos.
7 ¶Quoniam gratis abſconderunt mihi in-
B teritum laquei ſui: ſuperuacuè exprobraue-
runt animam meam.
8 ¶Veniat illi laqueus quem ignorat, & ca-
ptio quam abſcondit apprehendat eum: & in
laqueum cadat in ipſum.
9 ¶Anima autem mea exultabit in Domi- —.3.
no: & delectabitur ſuper ſalutari ſuo.
10 ¶Omnia oſſa mea dicent, Domine, quis
ſimilis tibi?
Eripiens inopem de manu fortiorum e-
ius: egenum & pauperem à diripientibus
eum.
11 ¶Surgentes teſtes iniqui, quæ ignorabam
interrogabant me.
12 ¶Retribuebant mihi mala pro bonis: ſte-
rilitatem animæ meæ.
13 ¶Ego autem cùm mihi moleſti eſſent, in-
duebar cilicio.
C Humiliabam in ieiunio animam meam:
& oratio mea in ſinu meo conuertetur.
14 ¶Quaſi proximum, & quaſi fratrem no-
ſtrum,

ſtrum, ſic complacebam: quaſi lugens & con-
triſtatus ſic humiliabar.
¶ Et aduerſum me lætati ſunt, & conue- 15
nerunt: congregata ſunt ſuper me flagella,
& ignoraui.
¶ Diſſipati ſunt, nec compuncti tentaue- 16
runt me, ſubſannauerunt me ſubſannatio-
ne: frenduerunt ſuper me dentibus ſuis.
¶ Domine quando reſpicies? reſtitue ani- 17
mam meam a malignitate eorum: a leoni-
bus vnicam meam.
¶ Confitebor tibi in eccleſia magna, in po 18
pulo graui laudabo te.
¶ Non ſupergaudeant mihi qui aduerſan 19
Ioh. 15. d. 25. tur mihi inique, ‖ qui oderunt me gratis &
annuunt oculis.
¶ Quoniam mihi quidem pacifice loque- 20
bantur: & in iracundia terræ loquentes, do-
los cogitabant.
¶ Et dilatauerunt ſuper me os ſuum: dixe 21
runt: Euge, euge, viderunt oculi noſtri.
¶ Vidiſti Domine, ne ſileas: Domine ne di 22
ſcedas a me. D
¶ Exurge & intende iudicio meo, Deus 23
meus: & Dominus meus in cauſam meam.
¶ Iudica me ſecundum iuſtitiam tuam 24
Domine Deus meus, & non ſupergaudeant
mihi.
¶ Non dicant in cordibus ſuis, Euge, euge, 25
"Deuorani-mus 5. anima noſtra: nec dicant, "Deuorabimus'
eum.
¶ Erubeſcant & revereantur ſimul qui 26
gratulantur malis meis.
Induantur confuſione & reuerentia qui
"magna 1. "maligna' loquuntur ſuper me.
¶ Exultent & lætentur qui volunt iuſti- 27
tiam meam: & dicant ſemper, Magnificetur
Dominus qui volunt pacem ſerui eius.
¶ Et lingua mea meditabitur iuſtitiam 28
tuam, tota die laudem tuam.

## In finem, ſeruo Domini ipſi Dauid. 1

### XXXV.

H E B. 36.

Dixit iniuſtus vt delinquat in ſemet- 2
ipſo, non eſt timor Dei ante oculos eius. A
¶ Quoniam doloſe egit in conſpectu eius: 3
Sup. 13. a. 3. vt inueniatur iniquitas eius ad odium.
¶ Verba oris eius iniquitas & dolus: no- 4
luit intelligere vt bene ageret.
¶ Iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo: 5
aſtitit omni viæ non bonæ, malitiam autem
non odiuit.
¶ Domine in cælo miſericordia tua: & ve 6
ritas tua vſque ad nubes.
¶ Iuſtitia tua ſicut montes Dei, iudicia 7
tua abyſſus multa.
Homines & iumenta ſaluabis Domine:
¶ (quemadmodum multiplicaſti miſericor- 8
diam tuam Deus.)
Filij autem hominum in tegmine alarum B
tuarum ſperabunt.
9 ¶ Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ
& torrente voluptatis tuæ potabis eos.
10 ¶ Quoniam apud te eſt fons vitæ: "& in ". 1.
lumine tuo videbimus lumen.
11 ¶ Prætende miſericordiam tuam ſcienti-
bus te, & iuſtitiam tuam his qui recto ſunt
corde.
12 ¶ Non veniat mihi pes ſuperbiæ: & ma-
nus peccatoris non moueat me.
13 ¶ Ibi ceciderunt qui operantur iniquitatem:
expulſi ſunt nec potuerunt ſtare.

## 1 Pſalmus ipſi Dauid.

### XXXVI. H E B. 37.

A Noli æmulari in malignantibus, neque
zelaueris facientes iniquitatem.
2 ¶ Quoniam tanquam fœnum velociter a-
reſcent: & quemadmodum olera herbarum
cito decident.
3 ¶ Spera in Domino, & fac bonitatem, &
inhabita terram, & paſceris in diuitijs e-
ius.
4 ¶ Delectare in Domino: & dabit tibi pe-
titiones cordis tui.
5 ¶ Reuela Domino viam tuam, & ſpera in
eo: & ipſe faciet,
6 ¶ Et educet quaſi lumen iuſtitiam tuam:
7 & iudicium tuum tanquam meridiem: ¶ ſub-
ditus eſto Domino, & ora eum.
Noli æmulari in eo qui proſperatur in via
ſua, in homine faciente iniuſtitias.
8 ¶ Deſine ab ira, & derelinque furorem:
noli æmulari vt maligneris.
9 ¶ Quoniam qui malignantur, extermi-
nabuntur: ſuſtinentes autem Dominum ipſi
hæreditabunt terram.
10 ¶ Et adhuc puſillum, & non erit peccator:
& quæres locum eius, & non inuenies.
11 ¶ Manſueti autem hæreditabunt terram, Mat. 5. a. 4.
B & delectabuntur in multitudine pacis.
12 ¶ Obſeruabit peccator iuſtum: & ſtride-
bit ſuper eum dentibus ſuis.
13 ¶ Dominus autem irridebit eum, quoniam
proſpicit quod veniet dies eius.
14 ¶ Gladium euaginauerunt peccatores, in-
tenderunt arcum ſuum.
Vt "decipiant ' pauperem & inopem, vt "deijciant 1
trucident rectos corde.
15 ¶ Gladius eorum intret in corda ipſorum:
& arcus eorum confringatur.
16 ¶ Melius eſt modicum iuſto ſuper diuitias
peccatorum multas.
17 ¶ Quoniam brachia peccatorum conteren-
tur: confirmat autem iuſtos Dominus.
18 ¶ Nouit Dominus dies immaculatorum: &
hæreditas eorum in æternum erit.
19 ¶ Non confundentur in tempore malo, &
20 in diebus famis ſaturabuntur: ¶ quia pecca-
C tores peribunt.
Inimici verò Domini mox vt honorifi-
cati fuerint, & exaltati: deficientes quem-

*modum ſumus deficient.*
*Mutuatur ʃ. *¶"Mutuabitur' peccator, & non ſoluet:* 21
*iuſtus autem miſeretur & tribuet.*
*¶Quia benedicentes ei hæreditabunt ter* 22
*ram, maledicentes autem ei diſperibunt.*
"dirigentur ʃ. *¶Apud Dominum greſſus hominis"diri-* 23
*getur:' & viam eius volet.*
*¶Cùm ceciderit, non collidetur: quia Do-* 24
*minus ſupponit manum ſuam.*
Eccl.2.b.11. *¶Iunior fui, etenim ſenui, & non vidi* 25
*iuſtum derelictum, nec ſemen eius quærens*
*panem.*
*¶Tota die miſeretur & commodat: & ſe-* 26
*men illius in benedictione erit.*
*¶Declina à malo, & fac bonum, & inha-* 27
*bita in ſeculum ſeculi.*
*¶Quia Dominus amat iudicium: & non* 28
*derelinquet ſanctos ſuos: in æternum con-*
*ſeruabuntur.*
*Iniuſti punientur: & ſemen impiorum*
*peribit.*
*¶Iuſti autem hæreditabunt terram: &* 29
*inhabitabunt in ſeculum ſeculi ſuper eam.* D
Pro.31.d.26 *¶‖Os iuſti meditabitur ſapientiam, &* 30
*lingua eius loquetur iudicium.*
Eſa.51.c.7. *¶Lex Dei eius in corde ipſius. & non ſup* 31
*plantabuntur greſſus eius.*
*¶Conſiderat peccator iuſtum: & quærit* 32
*mortificare eum.*
*¶Dominus autem non derelinquet eum* 33
*in manibus eius: nec damnabit eum cùm iu*
*dicabitur illi.*
*¶Expecta Dominum, & cuſtodi viam* 34
*eius, & exaltabit te vt hæreditate capias*
*terram: cùm perierint peccatores videbis.*
*¶Vidi impium ſuperexaltatum, & eleua-* 35
*tum ſicut cedros Libani.*
‣.14. *¶Et tranſiui, et ecce non erat: ‣ &' quæ-* 36
*ſiui eum, & non eſt inuentus locus eius.*
*¶Cuſtodi innocentiam, et vide æquitatē,* 37
*quoniam ſunt reliquiæ homini pacifico.*
*¶Iniuſti autē diſperibunt ſimul: reliquiæ* 38
*impiorum interibunt.*
*¶Salus autē iuſtorum à Domino: & pro-* 39
*tector eorum in tempore tribulationis.*
*¶Et adiuuabit eos Dominus, & liberabit* 40
*eos: & eruet eos à peccatoribus, & ſaluabit*
*eos: quia ſperauerunt in eo.*

## Pſalmus Dauid in rememora- 1
## tione, die ſabbathi.

HEB.38.
Pſal.6.a.2.
XXXVII.

D*Omine, ne in furore tuo arguas me,* 2
*neque in ira tua corripias me.* A
*¶Quoniam ſagittæ tuæ infixæ ſunt mihi,* 3
*& confirmaſti ſuper me manum tuam.*
*¶Nō eſt ſanitas in carne mea à facie iræ* 4
*tuæ: non eſt pax oſsibus meis à facie pecca-*
*torum meorum.*
*¶Quoniam iniquitates meæ ſupergreſſæ* 5
‣.9. *ſunt caput meum ‣ &' ſicut onus graue gra*
*uatæ ſunt ſuper me.*
6 *¶Putruerunt & corruptæ ſunt cicatrices*
*meæ, à facie inſipientiæ meæ.*
7 *¶Miſer factus ſum & curuatus ſum vſ-*
*que in finem: tota die contriſtatus ingre-*
*diebar.*
8 *¶Quoniam lumbi mei impleti ſunt illu-*
B *ſionibus: & non eſt ſanitas in carne mea.*
9 *¶Afflictus ſum et humiliatus ſum nimis:*
*rugiebam à gemitu cordis mei.*
10 *¶Domine, ante te omne deſiderium meū:*
*& gemitus meus à te non eſt abſconditus.*
11 *¶Cor meum conturbatum eſt*, dereliquit* *in me
*me virtus mea: & lumē oculorum meorum,*
*& ipſum non eſt mecum.*
12 *¶Amici mei, & proximi mei aduerſum*
C *me appropinquauerunt & ſteterunt.*
*Et qui iuxta me erant, de longe ſteterūt:*
13 *¶& vim faciebant qui quærebant animam*
*meam.*
*Et qui inquirebāt mala mihi, locuti ſunt*
*vanitates, & dolos tota die meditabantur.*
14 *¶Ego autem tanquam ſurdus non audie-*
*bam, & ſicut mutus non aperiens os ſuum.*
15 *¶Et factus ſum ſicut homo non audiens,*
*& non habens in ore ſuo redargutiones.*
16 *¶Quoniam in te Domine ſperaui, tu exau*
*dies me Domine Deus meus.*
17 *¶Quia dixi, Nequando ſupergaudeant*
*mihi inimici mei: & dum commouentur pe-*
*des mei, ſuper me magna locuti ſunt.*
18 *¶Quoniā ego in flagella paratus ſum: &*
D *dolor meus in conſpectu meo ſemper.*
19 *¶Quoniam iniquitatem meam annun-*
*tiabo, & cogitabo pro peccato meo.*
20 *¶Inimici autē mei viuunt, & confirmati*
*ſunt ſuper me: & multiplicati ſunt qui ode-*
*runt me iniquè.*
21 *¶Qui retribuunt mala pro bonis, detra-*
*hebant mihi quoniam ſequebar bonitatem.*
22 *¶Ne derelinquas me domine Deus meus:*
*ne diſceſſeris à me.*
23 *¶Intende in adiutorium meum Domine*
*‣Deus' ſalutis meæ.* ‣.4.

1 ## In finem pro Idithun canti-
## cum Dauid.

XXXVIII. HEB.39.

2 D*Ixi, Cuſtodiam vias meas: vt non de-*
A *linquam in lingua mea.*
*Poſui ori meo cuſtodiam, cùm conſiſteret*
*peccator aduerſum me.*
3 *¶Obmutui & humiliatus ſum, & ſilui à*
*bonis: & dolor meus renouatus eſt.*
4 *¶Concaluit cor meum intra me: & in me-*
*ditatione mea exardeſcit ignis.*
5 *¶Locutus ſum in lingua mea, Notum fac*
B *mihi Domine finem meum.*
*Et numerum dierum meorum quis eſt: vt*
*ſciam quid deſit mihi.*
6 *¶Ecce menſurabiles poſuiſti dies meos:*

&

*& ſubſtantia mea tanquam nihilũ ante te.*
*Veruntamen vniuerſa vanitas : omnis*
*homo viuens.*
*¶Veruntamen in imagine pertranſit ho-* 7
*mo: ſed & fruſtra cõturbatur. Theſaurizat:*
*& ignorat cui congregabit ea.*
*¶Et nunc quæ eſt expectatio mea? nonne* 8
*Dominus? & ſubſtantia mea apud te eſt.*
*¶ Ab omnibus iniquitatibus meis erue* 9
*me: opprobrium inſipienti dediſti me.* C
*¶Obmutui, & non aperui os meum, quo-* 10
*niam tu feciſti: ¶ amoue à me plagas tuas.* 11
*¶A fortitudine manus tuæ ego defeci : in* 12
*increpationibus propter iniquitatem, corri-*
*puiſti hominem.*
*Et tabeſcere feciſti ſicut araneam ani-*
*mam eius : veruntamen vanè conturbatur*
*omnis homo.*
*¶ Exaudi orationem meam Domine, &* 13
*deprecationem meã auribus percipe: lachry-*
*mas meas*
*Ne ſileas: quoniam aduena ego ſum apud*
*te, & peregrinus, ſicut omnes patres mei.*
*¶Remitte mihi, vt refrigerer prius quàm* 14
*abeam, & amplius non ero.*

## In finem, Pſalmus ipſi Dauid. 1
### XXXIX.

HEB. 40.

EXpectans expectaui Dominum, & inten- 2
dit mihi. A
*¶ Et exaudiuit preces meas, & eduxit* 3
*me de lacu miſeriæ, & de luto fæcis.*
*Et ſtatuit ſuper petram pedes meos, &*
*direxit greſſus meos.*
*¶Et immiſit in os meum canticum nouũ,* 4
*carmen Deo noſtro.*
*Videbunt multi, & timebunt : & ſpera-*
*bunt in Domino.*
*¶Beatus vir cuius eſt nomẽ Domini ſpes* 5
*eius: & non reſpexit in vanitates & inſa-*
*nias falſas.*
*¶ Multa feciſti tu Domine Deus meus* 6
*mirabilia tua: & cogitationibus tuis non eſt* B
*qui ſimilis ſit tibi.*
*Annuntiaui & locutus ſum: multiplica-*
*ti ſunt ſuper numerum.*
*¶Sacrificium & oblationem noluiſti: au-* 7
*res autem perfeciſti mihi.*
*Holocauſtum & pro peccato non poſtula-*
Heb. 10. b. 5. *ſti: ¶ tunc dixi, Ecce venio.* 8
*In capite libri ſcriptum eſt de me, ¶ vt fa-* 9
*cerem voluntatem tuam, Deus meus volui,*
*& legem tuam in medio cordis mei.*
*¶ Annuntiaui iuſtitiam tuam in eccleſia* 10
*magna, ecce labia mea non prohibebo, Domi-*
*ne tu ſciſti.*
*¶Iuſtitiam tuã nõ abſcondi in corde meo,* 11
*veritatem tuam & ſalutare tuum dixi.* C
*Non abſcondi miſericordiam tuam & ve-*
*ritatem tuam à concilio multo.*
*¶Tu autem Domine, ne longè facias mi-* 12
*ſerationes tuas à me : miſericordia tua &*
*veritas tua ſemper ſuſceperunt me.*
13 *¶ Quoniam circumdederũt me mala quorũ*
*non eſt numerus : comprehenderunt me ini-*
*quitates meæ, & non potui vt viderem.*
*Multiplicatæ ſunt ſuper capillos capitis*
*mei: & cor meum dereliquit me.*
14 *¶ Complaceat tibi Domine vt eruas me:*
*‖Domine, ad adiuuandum me reſpice.* Inf. 69. a. 2.
15 *¶‖Cõfundantur et reuereantur ſimul, qui* Sup. 34. a. 4.
*quærunt animam meam vt auferant eam.* Infr. 69. a. 3.
*Conuertantur retrorſum & reuereantur*
D *qui volunt mihi mala.*
16 *¶Ferant confeſtim confuſionem ſuam, qui*
*dicunt mihi, Euge, euge.*
17 *¶ Exultent & lætentur ſuper te omnes*
*quærentes te: & dicant ſemper, Magnificetur*
*Dominus, qui diligunt ſalutare tuum.*
18 *¶ Ego autem mendicus ſum & pauper:*
*Dominus ſolicitus eſt mei.*
*Adiutor meus & protector meus tu es:*
*Deus meus ne tardaueris.*

## 1 In finem, Pſalmus ipſi Dauid.
### XL.

HEB. 41.

2 BEatus vir qui intelligit ſuper egenum
A & pauperem : in die mala liberabit eum
*Dominus.*
3 *¶Dominus conſeruet eum, & viuificet eũ,*
*& beatum faciat eum in terra: & non tra-*
*dat eum in animam inimicorum eius.*
4 *¶ Dominus opem ferat illi ſuper lectũ do-*
*loris eius: vniuerſum ſtratum eius verſaſti*
*in infirmitate eius.*
5 *¶Ego dixi, Domine miſerere mei: ſana a-*
*nimam meam, quia peccaui tibi.*
6 *¶Inimici mei dixerunt mala mihi, Quan-*
B *do morietur, & peribit nomen eius?*
7 *¶Et ſi ingrediebatur vt videret, vana lo-*
*quebatur, cor eius congregauit iniquitatem*
*ſibi.*
8 *Egrediebatur foras, & loquebatur: ¶ in id*
*ipſum.*
*Aduerſum me ſuſurrabant omnes inimici*
*mei: aduerſum me cogitabant mala mihi.*
9 *¶ Verbum iniquum conſtituerunt aduer-*
*ſum me, Nunquid qui dormit nõ adijciet vt*
*reſurgat?*
10 *¶Etenim homo pacis meæ in quo ſperaui,*
*qui edebat panes meos : magnificauit ſuper*
*me ſupplantationem.*
11 *¶Tu autem Domine miſerere mei, & re-* Ioh. 13. b. 18.
C *ſuſcita me: & retribuam eis.* Act. 1. c. 16.
12 *¶ In hoc cognoui quoniam voluiſti me:*
*quoniam non gaudebit inimicus meus ſu-*
*per me.*
13 *¶Me autem propter innocentiam ſuſcepi-*
*ſti : & confirmaſti me in conſpectu tuo in æ-*
*ternum.*
14 *¶ Benedictus Dominus Deus Iſrael à ſæ-*
*culo, & vſque in ſæculum: fiat, fiat.*

## In finem, intellectus filiis Core. 1

HEB. 42.
XLI.

QVemadmodum deſiderat ceruus ad fon- 2
tes aquarum: ita deſiderat anima A
mea ad te Deus.
*fortem 8. Sitiuit anima mea ad Deum *fontem' 3
viuum: quando veniam & apparebo ante
faciem Dei?
Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die 4
ac nocte: dum dicitur mihi quotidie, Vbi eſt
Deus tuus?
Hæc recordatus ſum, & effudi in me a- 5
nimam meam, quoniam tranſibo in locum ta-
bernaculi admirabilis, vſque ad domum Dei. B
In voce exultationis et confeſſionis, ſonus
epulantis.
Infr.c.12. ‖ Quare triſtis es anima mea? & qua- 6
re conturbas me?
Inf.42. b.5. Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor
illi: ſalutare vultus mei, & Deus meus. 7
Ad meipſum anima mea conturbata eſt,
propterea memor ero tui de terra Iordanis,
& Hermoniim, à monte modico.
Abyſſus abyſſum inuocat in voce catara- 8
ctarum tuarum.
Omnia excelſa tua & fluctus tui ſuper
me tranſierunt.
In die mandauit Dominus miſericor- 9
diam ſuam, & nocte canticum eius.
Apud me oratio Deo vitæ meæ: dicam 10
Deo, Suſceptor meus es,
Quare oblitus es mei? & quare contri- C
ſtatus incedo, dum affligit me inimicus?
Dum confringuntur oſſa mea, exprobra- 11
uerunt mihi qui tribulant me inimici mei:
Dum dicunt mihi per ſingulos dies, Vbi
Supr.b.6. eſt Deus tuus? ‖ quare triſtis es anima 12
Inf.42. b.5. mea? & quare conturbas me?
Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor
illi: ſalutare vultus mei, & Deus meus.

## Pſalmus Dauid.

HEB. 43.
XLII.

IVdica me Deus, & diſcerne cauſam meam 1
de gente non ſancta, ab homine iniquo & A
doloſo erue me,
Quia tu es Deus fortitudo mea: quare 2
me repuliſti? & quare triſtis incedo, dum
affligit me inimicus?
Emitte lucem tuam, & veritatem tuã: 3
ipſa me deduxerunt, & adduxerunt in mon-
tem ſanctum tuum, & in tabernacula tua.
Et introibo ad altare Dei, ad Deum qui 4
lætificat iuuentutem meam. B
Sup.41.& Confitebor tibi in cithara Deus Deus
6.c.12. meus: quare triſtis es anima mea? & quare 5
conturbas me?
Spera in Deo quoniam adhuc confitebor
illi: ſalutare vultus mei, & Deus meus.

## In finem pro filiis Core ad intellectum. 1

XLIII. HEB. 44.

2 DEus auribus noſtris audiuimus: patres
A noſtri annuntiauerunt nobis.
Opus quod operatus es in diebus eorum,
⌐& in diebus antiquis. ⌐.3.
3 Manus tua gentes diſperdidit & plan-
taſti eos: afflixiſti populos, & expuliſti eos.
4 Nec enim in gladio ſuo poſſederunt ter-
ram, & brachium eorum non ſaluauit eos.
Sed dextera tua, & brachium tuum, &
illuminatio vultus tui: quoniam compla-
cuiſti in eis.
5 Tu es ipſe rex meus & Deus meus: qui
mandas ſalutes Iacob.
6 In te inimicos noſtros ventilabimus cor-
nu, & in nomine tuo ſpernemus inſurgentes
*in nobis'. *in nos. 4.
7 Non enim in arcu meo ſperabo: & ‖ gla- Iof.24.c.30.
B dius meus non ſaluabit me. 2.Reg.17.c.
8 ‖ Saluaſti enim nos de affligentibus nos: 39.f.41.
& odientes nos confudiſti. 2.Re.8.d.24
9 In Deo laudabimur tota die: & in no-
mine tuo confitebimur in ſeculum.
10 Nunc autẽ repuliſti, & confudiſti nos: &
nõ egredieris ⌐Deus' in virtutibus noſtris. ⌐.7.
11 Auertiſti nos retrorſum poſt inimicos
noſtros: & qui oderunt nos, diripiebant ſibi.
12 Dediſti nos tãquam oues eſcarum, & in
Gentibus diſperſiſti nos.
13 Vendidiſti populũ tuũ ſine pretio: & non
fuit multitudo in commutationibus eorum.
14 Poſuiſti nos opprobrium vicinis noſtris,
C ſubſannationem & deriſum his qui ſunt in
circuitu noſtro.
15 Poſuiſti nos in ſimilitudinem Gentibus:
commotionem capitis in populis.
16 Tota die verecundia mea contra me eſt,
& confuſio faciei meæ cooperuit me.
17 A voce exprobrantis & obloquentis, à
facie inimici & perſequentis.
18 Hæc omnia venerunt ſuper nos, nec ob-
liti ſumus te: & inique non egimus in teſta-
mento tuo.
19 Et non receſſit retrò cor noſtrum: & de-
clinaſti ſemitas noſtras à via tua.
20 Quoniam humiliaſti nos in loco affli-
ctionis, & cooperuit nos vmbra mortis,
21 Si obliti ſumus nomẽ Dei noſtri, & ſi ex-
D pandimus manus noſtras ad Deum alienũ?
22 Nonne Deus requiret iſta? ipſe enim no-
uit abſcondita cordis.
‖ Quoniam propter te mortificamur tota Rom.8.g.36
die, æſtimati ſumus ſicut oues occiſionis.
23 Exurge, quare obdormis Domine? exur-
ge, & ne repellas in finem.
24 Quare faciem tuam auertis, obliuiſceris
inopiæ noſtræ & tribulationis noſtræ?
25 Quoniam humiliata eſt in puluere ani-
ma noſtra: conglutinatus eſt in terra venter
noſter.
26 Exurge Domine, adiuua nos: & redi-
me

*me nos propter nomen tuum.*

In finem, pro iis qui commutabun- 1
tur, filiis Core ad intellectum,
canticum pro dilecto.

XLIIII.

HEB. 45. ERuctauit cor meum verbum bonum: di 2
co ego opera mea regi. A
*Lingua mea calamus ſcribæ velociter
ſcribentis.*
¶ *Speciosus forma præ filijs hominum, dif-* 3
*fuſa eſt gratia in labijs tuis: propterea bene-
dixit te Deus in æternum.*
¶ *Accingere gladio tuo ſuper femur tuum,* 4
*potentiſsime.*
¶ *Specie tua & pulchritudine tua inten-* 5
*de proſpere, procede & regna.*
*Propter veritatem & manſuetudinem,* B
*& iuſtitiam: & deducet te mirabiliter dex-
tera tua.*
¶ *Sagittæ tuæ acutæ (populi ſub te) cadēt* 6
*in corda inimicorum regis.*
Hebr.1.c.8. ¶ ‖*Sedes tua Deus in ſeculum ſeculi: vir-* 7
*ga directionis virga regni tui.*
¶ *Dilexiſti iuſtitiam, & odiſti iniquita-* 8
*tem: propterea vnxit te Deus Deus tuus oleo
lætitiæ præ conſortibus tuis.*
¶ *Myrrha & gutta & caſia à veſtimentis* 9
*tuis, à domibus eburneis, ex quibus delecta-
uerunt te* ¶ *filiæ regum in honore tuo.* 10
*Aſtitit regina a dextris tuis in veſtitu* C
*deaurato, circundata varietate.*
¶ *Audi filia, & vide, & inclina aurem* 11
*tuam: & obliuiſcere populum tuum, & do-
mum patris tui.*
¶ *Et concupiſcet rex decorem tuum: quo-* 12
*niam ipſe eſt Dominus Deus tuus, & adora-
bunt eum.*
¶ *Et filiæ Tyri, in muneribus vultū tuum* 13
Ps.4. *deprecabuntur,* *omnes* *diuites plebis.*
¶ *Omnis gloria eius filiæ regis abintus; in* 14
*fimbrijs aureis* ¶ *circumamicta varietatibus.* 15
*Adducentur regi virgines poſt eam: pro-* D
*ximæ eius afferentur tibi.*
¶ *Afferentur in lætitia & exultatione:* 16
*adducentur in templum regis.*
¶ *Pro patribus tuis nati ſunt tibi filij: cō-* 17
*ſtitues eos principes ſuper omnem terram.*
* Memor ero 8. ¶ * *Memores erunt* *nominis tui* *in omni* 18
*generatione & generationem.*
* domine 84. *Propterea populi confitebuntur tibi in æ-
ternum, & in ſeculum ſeculi.*

In finem filiis Core pro arcanis 1
Pſalmus.

8. 46. XLV.

DEus noſter refugium & virtus: adiu- 2
tor in tribulationibus quæ inuenerunt A
nos nimis. ¶ *Propterea non timebimus dum* 3
*turbabitur terra, & transferentur montes
in cor maris.*
¶ *Sonuerunt & turbatæ ſunt aquæ eorū:* 4
*conturbati ſunt montes in fortitudine eius.*
5 ¶ *Fluminis impetus lætificat ciuitatē Dei:*
*ſanctificauit tabernaculū ſuum Altiſsimus.*
6 ¶ *Deus in medio eius non commouebitur:*
B *adiuuabit eam Deus mane diluculo.*
7 ¶ *Conturbatæ ſunt gentes, & inclinata*
*ſunt regna. dedit vocē ſuam, mota eſt terra.*
8 ¶ *Dominus virtutum nobiſcum: ſuſceptor*
*noſter Deus Iacob.*
9 ¶ *Venite, & videte opera Domini, quæ po-*
10 *ſuit prodigia ſuper terram:* ¶ *auferens bella*
*vſque ad finem terræ.*
C *Arcum conteret, & confringet arma: &*
*ſcuta comburet igni.*
11 ¶ *Vacate, & videte quoniā ego ſum Deus:*
*exaltabor in gentibus, & exaltabor in terra.*
12 ¶ *Dominus virtutum nobiſcum: ſuſceptor*
*noſter Deus Iacob.*

1 In finem, pro filiis Core Pſalmus.

XLVI. HEB. 47.

2 OMnes gentes plaudite manibus: iubi-
A late Deo in voce exultationis.
3 ¶ *Quoniam Dominus excelſus, terribilis,*
*Rex magnus ſuper omnem terram.*
4 ¶ *Subiecit populos nobis: & gentes ſub pe-*
*dibus noſtris:*
5 ¶ *Elegit nobis hæreditatem ſuam, ſpeciem*
*Iacob* *quam* *dilexit.* * quem 13.
6 ¶ ‖*Aſcendit Deus in iubilo, Dominus in* 2.Reg.7.c.
*voce tubæ.*
7 ¶ *Pſallite Deo noſtro, pſallite: pſallite Regī*
*noſtro, pſallite.*
8 ¶ *Quoniam Rex omnis terræ Deus: pſalli-*
*te ſapienter.*
9 ¶ * *Regnabit* *Deus ſuper gentes: Deus* * Regnauit 8.
*ſedet ſuper ſedem ſanctam ſuam.*
10 ¶ *Principes populorum cōgregati ſunt cum*
*Deo Abraham: quoniam dij fortes terræ, ve-*
*hementer eleuati ſunt.*

1 Pſalmus cantici filiis Core ſecunda
Sabbathi.

XLVII. HEB. 48.

2 MAgnus Dominus & laudabilis nimis
A in ciuitate Dei noſtri, in monte ſan-
*cto eius.*
3 ¶ *Fūdatur exultatiōe vniuerſæ terræ mōs*
*Sion, latera Aquilonis, ciuitas Regis magni.*
4 ¶ *Deus in domibus eius cognoſcetur, cum*
*ſuſcipiet eam.*
5 ¶ *Quoniam ecce reges* *terræ* *congregati* *.13.
*ſunt: conuenerunt in vnum.*
6 ¶ *Ipſi videntes ſic admirati ſunt, cōturba-*
7 *ti ſunt, commoti ſunt:* ¶ *tremor apprehendit*
*eos. ibi dolores vt parturientis.*
8 ¶ *In ſpiritu vehementi conteres naues*
*Tharſis.*
9 ¶ *Sicut audiuimus, ſic vidimus in ciuita-*
B *te Domini virtutum, in ciuitate Dei noſtri:*
*Deus fundauit eam in æternum.*
10 ¶ *Suſcepimus Deus miſericordiam tuam*

*in me-*

*in medio templi tui.*
¶*Secundum nomen tuū Deus, ſic & laus* 11
*tua in fines terræ: iuſtitia plena eſt dexte-*
*ra tua.*
¶*Lætetur mons Sion, & exultēt filiæ Iu-* 12
*dæ propter iudicia tua Domine.*
¶*Circundate Sion, et complectimini eam:* 13
*narrate in turribus eius.*
¶*Ponite corda veſtra in virtute eius: &* 14
*diſtribuite domos eius, vt enarretis in pro-*
*genie altera.*
¶*Quoniam hic eſt Deus, Deus noſter in* 15
*æternum & in ſeculum ſeculi: ipſe reget nos*
*in ſecula.*

In finem filiis Core Pſalmus. 1
HEB. 49. XLVIII.

A*Vdite hæc omnes gentes: auribus perci-* 2
*pite omnes qui habitatis orbem.* A
–. 3. ¶*Quiq; terrigenæ & filij hominum: – ſi-* 3
*mul' in vnum diues & pauper.*
¶*Os meum loquetur ſapientiam: & me-* 4
*ditatio cordis mei prudentiam.*
Infr. 77. a. 2. ¶‖*Inclinabo in parabolam aurem meam,* 5
Mat. 13. c. 35. *aperiam in pſalterio propoſitionem meam.*
¶*Cur timebo in die mala? iniquitas cal-* 6
*canei mei circundabit me.*
¶*Qui confidūt in virtute ſua, & in mul-* 7
*titudine diuitiarum ſuarum gloriantur.*
* & 4. ¶*Frater non redimit, redimet homo: *non* 8
*dabit Deo placationem ſuam.* B
¶*Et pretiū redēptionis animæ ſuæ: & la-* 9
*borabit in æternū,* ¶ *& viuet adhuc in finē,* 10
¶*Non videbit interitum, cùm viderit ſa-* 11
*pientes morientes: ſimul inſipiens & ſtultus*
*peribunt.*
*Et relinquent alienis diuitias ſuas:* ¶ *&* 12
*ſepulchra eorum domus illorum in æternum.*
*Tabernacula eorum in progenie & proge-*
*nie, vocauerunt nomina ſua in terris ſuis.*
–. 13. ¶*– Et' homo cùm in honore eſſet, non in-* 13
*tellexit: comparatus eſt iumentis inſipien-*
*tibus, & ſimilis factus eſt illis.* C
¶*Hæc via illorum ſcandalum ipſis. & po-* 14
*ſtea in ore ſuo complacebunt.*
¶ *Sicut oues in inferno poſiti ſunt: mors* 15
*depaſcet eos.*
*Et dominabuntur eorum iuſti in matu-*
*tino: & auxilium eorum veteraſcet in infer-*
*no à gloria eorum.*
¶ *Verumtamē Deus redimet animā meā,* 16
*de manu inferi cùm acceperit me.*
¶ *Ne timueris cùm diues factus fuerit* 17
*homo: & cùm multiplicata fuerit gloria do-* D
*mus eius.*
Iob 27. d. 19. ¶‖ *Quoniam cùm interierit, non ſumet* 18
*omnia: neq; deſcendet cum eo gloria eius.*
¶*Quia anima eius in vita ipſius benedi-* 19
*cetur: confitebitur tibi cùm benefeceris ei.*
¶*Introibit vſq; in progenies patrū ſuorū:* 20
–. 5. *– &' vſq; in æternum non videbit lumen.*

21 ¶*Homo cùm in honore eſſet, nō intellexit:*
*comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſi-*
*milis factus eſt illis.*

1 Pſalmus Aſaph.
XLIX. HEB. 50.

A D*Eus deorum Dominus locutus eſt: &*
*vocauit terram*
2 *A ſolis ortu vſq; ad occaſum:* ¶ *ex Sion*
*ſpecies decoris eius.*
3 ¶ *Deus manifeſtè veniet: Deus noſter,*
*& non ſilebit.*
*Ignis in conſpectu eius exardeſcet: & in*
*circuitu eius tempeſtas valida.*
4 ¶ *"Aduocauit' cælum deſurſum: & terram* "Aduoca-
*diſcernere populum ſuum.* bit 8.
5 ¶ *Congregate illi ſanctos eius: qui ordināt*
*teſtamentum eius ſuper ſacrificia.*
6 ¶ *Et annuntiabunt cæli iuſtitiam eius:*
B *quoniam Deus iudex eſt.*
7 ¶*Audi populus meus, & loquar Iſrael, &*
*teſtificabor tibi: Deus Deus tuus ego ſum.*
8 ¶*Non in ſacrificijs tuis arguam te: holo-*
*cauſta autem tua in conſpectu meo ſunt*
*ſemper.*
9 ¶*Non accipiam de domo tua vitulos: neq;*
*de gregibus tuis hircos.*
10 ¶ *Quoniam meæ ſunt omnes feræ ſylua-*
*rum, iumenta in montibus & boues.*
11 ¶*Cognoui omnia volatilia cæli: & pulchri-*
*tudo agri mecum eſt.*
12 ¶*Si eſuriero, non dicam tibi: ‖meus eſt e-* Sup. 23. a. 1.
*nim orbis terræ, & plenitudo eius.*
13 ¶ *Nunquid manducabo carnes taurorum?*
C *aut ſanguinem hircorum potabo?*
14 ¶*Immola Deo ſacrificium laudis: & red-*
*de Altiſſimo vota tua.*
15 ¶*Et inuoca me in die tribulationis: – &'* –. 7.
*eruam te, & honorificabis me.*
16 ¶ *Peccatori autem dixit Deus, Quare tu*
*enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamen-*
*tum meum per os tuum?*
17 ¶*Tu vero odiſti diſciplinam: & proiecisti*
*ſermones meos retrorſum.*
18 ¶*Si videbas furem, currebas cū eo: & cum*
*adulteris portionem tuam ponebas.*
19 ¶ *Os tuum abundauit malitia: & lingua*
D *tua concinnabat dolos.*
20 ¶ *Sedens, aduerſus fratrem tuum loque-*
*baris, & aduerſus filium matris tuæ pone-*
21 *bas ſcandalum:* ¶*hæc feciſti, & tacui.*
*Exiſtimaſti inique quod ero tui ſimilis:*
*arguam te, & ſtatuam contra faciem tuam.*
22 ¶ *Intelligite hæc qui obliuiſcimini Deum:*
*nequando rapiat, & non ſit qui eripiat.*
23 ¶ *Sacrificium laudis honorificabit me: &*
*illic iter, quo oſtendam illi ſalutare Dei.*
1 In finem, Pſalmus Dauid ¶ cùm
2 venit ad eum Nathan propheta,
A quando intrauit ad Bethſabee.
2. Reg. 12. a.

HEB. 51.

L.

M*Iſerere mei Deus ſecundum magnam* 3
*miſericordiam tuam.*
*Et ſecundum multitudinem miſeratio-*
*num tuarum dele iniquitatem meam.*
¶ *Amplius laua me ab iniquitate mea: & 4*
*à peccato meo munda me.*
¶ *Quoniã iniquitatẽ meam ego cognoſco: 5*
*& peccatum meum contra me eſt ſemper.*
¶ *Tibi ſoli peccaui, & malũ coram te feci: 6*
Rom.3.a.4. ‖ *vt iuſtificeris in ſermonibus tuis, & vin-*
*cas cùm iudicaris.*
¶ ‖ *Ecce enim in iniquitatibus conceptus 7*
Iob 14.a.4. *ſum: & in peccatis concepit me mater mea.* B
¶ *Ecce enim veritatem dilexiſti: incerta 8*
*& occulta ſapientia tua manifeſtaſti mihi.*
¶ *Aſperges me* ᵃ *hyſſopo, & mundabor: la- 9*
ᵃ Domine. *uabit me, & ſuper niuem dealbabor.*
¶ *Auditui meo dabis gaudium & lætitiã, 10*
*& exultabunt oſſa humiliata.*
¶ *Auerte faciem tuam à peccatis meis: & 11*
*omnes iniquitates meas dele.*
¶ *Cor mundum crea in me Deus, & ſpi- 12*
*ritum rectum innoua in viſceribus meis.* C
¶ *Ne proiicias me a facie tua, & Spiritum 13*
*ſanctum tuum ne auferas a me.*
¶ *Redde mihi lætitiam ſalutaris tui: & 14*
*Spiritu principali confirma me.*
¶ *Docebo iniquos vias tuas: & impij ad 15*
*te conuertentur.*
¶ *Libera me de ſanguinibus Deus, Deus 16*
*ſalutis meæ: & exultabit lingua mea iuſti-*
*tiam meam.*
¶ *Domine, labia mea aperies, & os meum 17*
*annuntiabit laudem tuam.* D
¶ *Quoniam ſi voluiſſes ſacrificium, dediſ- 18*
*ſem vtique: holocauſtis non delectaberis.*
¶ *Sacrificium Deo, ſpiritus contribulatus: 19*
*cor contritum & humiliatum, Deus, non de-*
*ſpicies.*
¶ *Benignè fac Domine in bona voluntate 20*
*tua Sion: & ædificentur muri Ieruſalem.*
¶ *Tunc acceptabis ſacrificium iuſtitiæ, ob- 21*
*lationes & holocauſta: tunc imponent ſuper*
*altare tuum vitulos.*

In finem, intellectus Dauid ¶ cùm 1
venit Doeg Idumæus, & annun-
tiauit Sauli, & dixit, ¶ Venit Da- 2
ᵃ Achimé- uid in domum ᵃ Abi-mélech'.
lech 1. 1.Reg.22.b.9.
HEB. 52.

LI.

Q*Vid gloriaris in malitia, qui potens es* 3
*in iniquitate?* A
¶ *Tota die iniuſtitiã cogitauit lin- 4*
*gua tua: ſicut nouacula acuta feciſti dolum.*
¶ *Dilexiſti malitiam ſuper benignita- 5*
*tem: iniquitatem magis, quàm loqui æqui-*
*tatem.*
ᵇ linguam ¶ *Dilexiſti omnia verba præcipitationis, 6*
doloſam 5. ᵇ *lingua doloſa'.*

7 ¶ *Propterea Deus deſtruet te in finẽ: euel-*
B *let te, & emigrabit te de tabernaculo tuo, &*
*radicem tuam de terra viuentium.*
8 ¶ *Videbunt iuſti & timebũt, & ſuper eum*
9 *ridebunt: & dicent, ¶ Ecce homo qui non po-*
*ſuit Deum adiutorem ſuum,*
*Sed ſperauit in multitudine diuitiarum*
*ſuarum: & præualuit in vanitate ſua.*
10 ¶ *Ego autem ſicut oliua fructifera in domo*
C *Dei, ſperaui in miſericordia Dei in æternum,*
*& in ſeculum ſeculi.*
11 ¶ *Confitebor tibi in ſeculum quia feciſti:*
*& expectabo nomen tuum, quoniam bonum*
*eſt in conſpectu ſanctorum tuorum.*

1 In finem, pro Amalech intelligentia
Dauid.

LII. HEB. 53.

2 D*Ixit inſipiẽs in corde ſuo, Nõ eſt Deus.* Pſal.13.a.1.
A ¶ *Corrupti ſunt & abominabiles facti* 4.Eſ.8.d.58
*ſunt in iniquitatibus: nõ eſt qui faciat bonũ.*
3 ¶ *Deus de cælo proſpexit ſuper filios homi-*
*num: vt videat ſi eſt intelligens, aut requi-*
*rens Deum.*
4 ¶ ‖ *Omnes declinauerunt, ſimul inutiles* Rom.3.b.10
*facti ſunt: non eſt qui faciat bonum, non eſt*
*vſque ad vnum.*
5 ¶ *Nonne ſcient omnes qui operantur ini-*
B *quitatem, qui deuorant plebem meam vt ci-*
*bum panis?*
6 ¶ *Deum non inuocauerunt: illic trepida-*
*uerunt timore vbi non erat timor,*
*Quoniam Deus diſſipauit oſſa eorum qui*
*hominibus placent: confuſi ſunt, quoniam*
*Deus ſpreuit eos.*
7 ¶ *Quis dabit ex Sion ſalutare Iſraël? cùm*
*conuerterit Deus captiuitatem plebis ſuæ,*
*exultabit Iacob, & lætabitur Iſrael.*

1 In finem, in carminibus intellectus
2 Dauid, ¶ cùm veniſſent Ziphæi, &
dixiſſent ad Saul, Nónne Dauid
abſconditus eſt apud nos? 1.Reg.
23.d.19.26.a.1.

LIII. HEB. 54.

3 D*Eus in nomine tuo ſaluum me fac: &*
A *in virtute tua iudica me.*
4 ¶ *Deus exaudi orationem meam: auribus*
*percipe verba oris mei.*
5 ¶ *Quoniã alieni inſurrexerunt aduerſum*
*me, et fortes quæſierunt animam meã: ᶜ &'* ᶜ 3.
*nõ propoſuerunt Deũ ante conſpectũ ſuum.*
6 ¶ *Ecce enim Deus adiuuat me: ᵈ &' Do-* ᵈ 5.
B *minus ſuſceptor eſt animæ meæ.*
7 ¶ *Auerte mala inimicis meis: ᵉ in verita-* ᵉ &.
*te tua diſperde illos.*
8 ¶ *Voluntariè ſacrificabo tibi, ᶠ &' cõfite-* ᶠ 3.
*bor nomini tuo Domine, quoniã bonum eſt.*
9 ¶ *Quoniam ex omni tribulatione eripu-*
*iſti me: & ſuper inimicos meos deſpexit o-*
*culus meus.*

In fi-

In finem, in carminibus intellectus 1
Dauid.

HEB. 55.

LIIII.

Exaudi Deus orationem meam, & ne de- 2
ſpexeris deprecationem meam: A
Intende mihi, & exaudi me. 3
Contriſtatus ſum in exercitatione mea:
& conturbatus ſum à voce inimici, & à 4
tribulatione peccatoris.
Quoniam declinauerunt in me "iniqui-
tates': & in ira moleſti erant mihi.
"iniquitatem 3.
Cor meum conturbatũ eſt in me, & for- 5
mido mortis cecidit ſuper me.
Timor & tremor venerunt ſuper me, & 6
contexerunt me tenebræ:
Et dixi, Quis dabit mihi pennas ſicut 7
columbæ, & volabo, & requieſcam? B
Ecce elongaui fugiens: & manſi in ſoli- 8
tudine.
Expectabam eum qui ſaluum me fecit 9
à puſillanimitate ſpiritus, & tempeſtate.
Præcipita Domine, & diuide linguas eo- 10
rum: quoniam vidi iniquitatem & contra-
dictionem in ciuitate.
Die ac nocte circũdabit eam ſuper mu- 11
ros eius iniquitas, & labor in medio eius,
& iniuſtitia. 12
Et non defecit de plateis eius vſura &
dolus.
Quoniam ſi inimicus "meus' maledi- 13
xiſſet mihi, ſuſtinuiſſem vtique.
".4.
Et ſi is qui oderat me, ſuper me magna
locutus fuiſſet: abſcondiſſem me forſitã ab eo.
Tu vero homo vnanimis, dux meus & 14
notus meus. C
Qui ſimul mecum dulces capiebas cibos: 15
in domo Dei ambulauimus cum conſenſu.
Veniat mors ſuper illos: et deſcendant in 16
infernum viuentes:
Quoniam nequitia in habitaculis eorum
in medio eorum.
Ego autem ad Deum clamaui: & Do- 17
minus "ſaluabit' me.
" ſaluauit
10.
Veſpere, & manè, & meridie narrabo. 18
& annuntiabo, & exaudiet vocem meam.
Redimet in pace animam meam ab his 19
qui appropinquant mihi: quoniã inter mul-
tos erant mecum.
Exaudiet Deus, & humiliabit illos, qui 20
eſt ante ſecula. D
Non enim eſt illis commutatio, & non ti-
muerunt Deum: extendit manum ſuam in 21
retribuendo.
Contaminauerunt teſtamentum eius,
diuiſi ſunt ab ira vultus eius: & appropin- 22
quauit cor illius.
Molliti ſunt ſermones eius ſuper oleum:
& ipſi ſunt iacula.
Mat.6.d.29.
Luc.12.c.22
1.Pet.5.b.7.
‖ Iacta ſuper Dominum curam tuam, 23
& ipſe te enutriet: "non dabit in æternum
" &
fluctuationem iuſto.
24 Tu vero Deus deduces eos in puteum
interitus.
Viri ſanguinum & doloſi non dimidia-
bunt dies ſuos: ego autem ſperabo in te Do-
mine.

1 In finem, pro populo qui à ſanctis
longè factus eſt, Dauid in tituli
inſcriptione, cùm tenuerunt eum
Allophyli in Geth. 1.Reg.21.d.12.

LV.

HEB. 56.

2 Miſerere mei Deus, quoniam conculca-
A uit me homo: tota die impugnans tri-
bulauit me.
3 Conculcauerũt me inimici mei tota die:
quoniam multi bellantes aduerſum me.
4 Ab altitudine diei timebo: ego vero in te
ſperabo.
5 In Deo laudabo ſermones meos, in Deo
ſperaui: non timebo quid faciat mihi caro.
6 Tota die verba mea execrabãtur: aduer-
B ſum me omnes cogitationes eorum, in malũ.
7 Inhabitabunt & abſcondent: ipſi calca-
neum meum obſeruabunt.
8 Sicut ſuſtinuerunt animam meam pro
nihilo ſaluos facies illos: in ira populos con-
fringes.
9 Deus, vitam meam annuntiaui tibi:
poſuiſti lachrymas meas in conſpectu tuo:
10 Sicut & in promiſsione tua: tunc cõuer-
C tentur inimici mei retrorſum.
In quacunq; die inuocauero te, ecce co-
gnoui quoniam Deus meus es.
11 In Deo laudabo verbũ, in Domino lau-
12 dabo ſermonem: in Deo ſperaui, non ti-
mebo quid faciat mihi homo.
13 In me ſunt Deus vota tua, quæ reddam,
"laudationes' tibi.
"laudationis 6.
14 Quoniam eripuiſti animam meam de
morte, & pedes meos de lapſu, vt placeam
coram Deo in lumine viuentium.

1 In finem, ne diſperdas, Dauid in ti-
tuli inſcriptione, cùm fugeret à
facie Saul in ſpeluncam.
1.Re.22.a.1.
& 24.a.4.

LVI.

HEB. 57.

2 Miſerere mei Deus, miſerere mei: quo-
A niam in te confidit anima mea.
Et in vmbra alarum tuarum ſperabo,
donec tranſeat iniquitas.
3 Clamabo ad Deum altiſſimum: Deum
qui benefecit mihi.
4 Miſit de cælo, & liberauit me: dedit in
opprobrium conculcantes me.
Miſit Deus miſericordiã ſuã & veritatẽ
5 ſuam, & eripuit animam meam de medio
catulorum leonum: dormiui conturbatus.
Filij hominum, dentes eorum arma et ſa-
gittæ: & lingua eorum, gladius acutus.
6 Exaltare ſuper cælos Deus: & in omnem
ter-

*terram gloria tua.* B
*¶Laqueum parauerunt pedibus meis: & 7
incuruauerunt animam meam.*
*Foderunt ante faciem meam foueam: &
inciderunt in eam.*
Pſal.107. a.1. *¶‖Paratum cor meum Deus, paratum cor 8
meum: cantabo & pſalmum dicam*ᵒ.
ᵒDomine. Ioh.2.d. *¶‖Exurge gloria mea, exurge pſalterium 9
& cithara: exurgam diluculo.*
ᵒ.4. *¶Cõfitebor tibi in populis Domine: ᵒ &ᵓ 10
pſalmum dicam tibi in gentibus.*
*¶Quoniam magnificata eſt vſq; ad cælos 11
miſericordia tua, & vſque ad nubes veritas tua.*
*¶Exaltare ſuper cælos Deus: & ſuper omnem terram gloria tua.* 12

In finem, ne diſperdas, Dauid in tituli inſcriptione. 1

LVII.

HEB. 58. ᵒrecta 4.
*SI verè vtique iuſtitiam loquimini: ᵒ re- 2
ctèᵓ iudicate filij hominum.* A
*¶Etenim in corde iniquitates operamini: 3
in terra iniuſtitias manus veſtræ concinnãt.*
*¶Alienati ſunt peccatores à vulua, erra- 4
uerunt ab vtero, locuti ſunt falſa.*
*¶Furor illis ſecundum ſimilitudinem ſer- 5
pentis: ſicut aſpidis ſurdæ, & obturantis
aures ſuas.*
*¶Quæ non exaudiet vocẽ incantantium, 6
& venefici incantantis ſapienter.*
*¶Deus conteret dentes eorum in ore ipſo- 7
rum: molas leonum confringet Dominus.* B
*¶Ad nihilũ deuenient tanquã aqua decur 8
rens: intendit arcum ſuũ donec infirmentur.*
*¶Sicut cera quæ fluit, auferẽtur: ſupercé- 9
cidit ignis, & non viderunt ſolem.*
*¶Priuſquam intelligerent ſpinæ veſtræ 10
rhamnum: ſicut viuentes ᵒ ſicutᵓ in ira abſorbet eos.*
ᵒſic 12.
*¶Lætabitur iuſtus cùm viderit vindictã: 11
manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris.*
*¶Et dicet homo: Si vtiq; eſt fructus iu- 12
ſto: vtique eſt Deus iudicans eos in terra.*

In finem, ne diſperdas, Dauid in tituli inſcriptione, quando miſit Saul, & cuſtodiuit domũ eius, vt interficeret eum. 1. Reg. 19. b. 11. 1

LVIII.

HEB. 59.
*ERipe me de inimicis meis Deus meus: 2
& ab inſurgentibus in me libera me.* A
*¶Eripe me de operantibus iniquitatẽ, & 3
de viris ſanguinum ſalua me.*
*¶Quia ecce ceperunt animam meã, irrue- 4
runt in me fortes:*
*¶Neq; iniquitas mea, neq; peccatũ meum 5
Domine: ſine iniquitate cucurri & direxi.*
*¶Exurge in occurſum meum, & vide: & 6
tu Domine Deus virtutum, Deus Iſrael.*
*Intende ad viſitandas omnes gentes: non* B
*miſerearis omnibus qui operantur iniquitatem.*
7 *¶Conuertentur ad veſperam: & famem
patientur vt canes, & circuibunt ciuitatem.*
8 *¶Ecce loquentur in ore ſuo, & gladius in
labijs eorum. quoniam quis audiuit?*
9 *¶Et tu Domine deridebis eos: ad nihilum
deduces omnes gentes.*
10 *¶Fortitudinem meam ad te cuſtodiã, quia
11 Deus ſuſceptor meus es: ¶Deus meus miſericordia eius præueniet me.*
12 *¶Deus oſtendit mihi ſuper inimicos meos:
C ne occidas eos, nequando obliuiſcantur populi mei.*
*Diſperge illos in virtute tua: & depone
eos protector meus Domine:*
13 *¶Delictum oris eorũ, ſermonem labiorum
ipſorũ, & comprehendantur in ſuperbia ſua.*
*Et de execratione & mendacio annuntia-
14 buntur ¶in conſummatione: in ira conſummationis, & non erunt.*
*Et ſcient quia Deus ᵒ dominabiturᵓ Iacob, & finium terræ.* ᵒdominatur 1.
15 *¶Conuertentur ad veſperam, & famẽ patientur vt canes: & circuibunt ciuitatem.*
16 *¶Ipſi diſpergẽtur ad manducandum: ſi ve-
D rò non fuerint ſaturati, & murmurabunt.*
17 *¶Ego autem cantabo fortitudinem tuam,
& ᵒexaltaboᵓ mane miſericordiam tuam:* ᵒexultabo 9.
*Quia factus es ſuſceptor meus, & refugium meum in die tribulationis meæ.*
18 *¶Adiutor meus tibi pſallam, quia Deus
ſuſceptor meus es: Deus meus miſericordia
mea.*

1 In finem, pro iis qui immutabuntur in tituli inſcriptione ipſi Dauid in
2 doctrinam: ¶‖cùm ſuccendit Meſopotamiam Syriæ & Sobal, & conuertit Ioab, & percuſſit Idumæam in valle Salinarũ duodecim millia. LIX.
2. Reg. 8. a. 8. 10. b. 7. 1. Par. 18. a. 8.

HEB. 60.
3 *DEus repuliſti nos, & deſtruxiſti nos:
A iratus es, & miſertus es nobis.*
4 *¶Commouiſti terram, & cõturbaſti eam:
ſana contritiones eius, quia commota eſt.*
5 *¶Oſtendiſti populo tuo dura: potaſti nos
vino compunctionis.*
6 *¶Dediſti metuentibus te ſignificationem:
B vt fugiant à facie arcus:*
7 *Vt liberentur dilecti tui: ¶ſaluum fac dextera tua, & exaudi me.*
8 *¶‖Deus locutus eſt in ſancto ſuo, Lætabor,* Inf. 100. c. 7.
*& partibor Sichimam, & conuallem tabernaculorum metibor.*
9 *¶Meus eſt Galaad, & meus eſt Manaſſes:
& Ephraim fortitudo capitis mei.*
10 *Iuda rex meus: ¶Moab olla ſpei meæ.*
*In Idumæam extendam calceamentum
meum: mihi alienigenæ ſubditi ſunt.*

*¶Quis*

¶ Quis deducet me in ciuitatem muni- 11
tam? quis deducet me vſque in Idumæam?
¶ Nonne tu Deus qui repuliſti nos: & nõ 12
egredieris Deus in virtutibus noſtris? C
¶ Da nobis auxiliũ de tribulatione: " & ' 13
vana ſalus hominis. *quia 11.
¶ In Deo faciemus virtutem: & ipſe ad 14
nihilum deducet tribulantes nos.

## In finem, in hymnis Dauid. 1

HEB. 61.

### LX.

Exaudi Deus deprecationem meam: in- 2
tende orationi meæ. A
¶ A finibus terræ ad te clamaui: dum an- 3
xiaretur cor meum in petra exaltaſti me.
Deduxiſti me, ¶ quia factus es ſpes mea: 4
turris fortitudinis a facie inimici.
¶ Inhabitabo in tabernaculo tuo in ſecu- 5
la: protegar in velamento alarum tuarum.
¶ Quoniam tu Deus " meus ' exaudiſti o- 6
rationem meam: dediſti hæreditatem timen-
tibus nomen tuum.
¶ Dies ſuper dies regis adijcies: annos eius 7
vſq; in diem generationis & generationis.
¶ " Permanet ' in æternum in conſpectu 8
Dei: miſericordiam & veritatem eius quis
requiret?
¶ Sic pſalmũ dicam nomini tuo in ſeculũ 9
ſeculi: vt reddam vota mea de die in diem.

*Permanebit 1.

## In finem, pro Idithun, Pſalmus Dauid. 1

HEB. 62.

### LXI.

Nonne Deo ſubiecta erit anima mea? ab 2
ipſo enim ſalutare meum. A
¶ Nam & ipſe Deus meus, & ſalutaris 3
meus: ſuſceptor meus, non mouebor amplius.
¶ Quouſq; irruitis in hominem? interfici- 4
tis vniuerſi vos: tanquam parieti inclina-
to, & maceriæ depulſæ?
¶ Veruntamen pretium meum cogitaue- 5
runt repellere, cucurri in ſiti: ore ſuo benedi-
cebant, & corde ſuo maledicebant.
¶ Veruntamen Deo ſubiecta eſto anima 6
mea: quoniam ab ipſo patientia mea.
¶ Quia ipſe Deus meus, & ſaluator meus: 7
adiutor meus, non emigrabo. B
¶ In Deo ſalutare meum, & gloria mea: 8
Deus auxilij mei, & ſpes mea in Deo eſt.
¶ Sperate in eo omnis congregatio populi, 9
effundite coram illo corda veſtra: Deus ad-
iutor noſter in æternum.
¶ Veruntamen vani filij hominum, men- 10
daces filij hominum in ſtateris: vt decipiant
ipſi de vanitate in idipſum.
¶ Nolite ſperare in iniquitate, & rapinas 11
nolite concupiſcere: diuitiæ ſi affluant, nolite
cor apponere.
Mt.16.d.27. ¶ Semel locutus eſt Deus, duo hæc audi- 12
Rom.2.b.6. ui, quia poteſtas Dei eſt, ¶ & tibi Domine 13
1.Cor.3.b.8 miſericordia: ‖ quia tu reddes vnicuiq; iuxta
Gala.6.b.5. opera ſua.

## 1 Pſalmus Dauid, cùm eſſet in deſerto Idumeæ. 1.Reg.22.a.5.

HEB. 63.

### LXII.

2 Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo.
A Sitiuit in te anima mea, quàm mul-
tipliciter tibi caro mea.
In terra deſerta, & inuia, & inaquoſa:
3 ¶ ſic in ſancto apparui tibi, vt viderem vir-
tutem tuam & gloriam tuam.
4 ¶ Quoniam melior eſt miſericordia tua ſu-
per vitas: labia mea laudabunt te.
5 ¶ Sic benedicam te in vita mea: & in no-
mine tuo leuabo manus meas.
6 ¶ Sicut adipe & pinguedine repleatur a-
nima mea, & labijs exultationis laudabit os
meum.
7 ¶ " Si ' memor fui tui ſuper ſtratũ meum, *Si 9.
8 in matutinis meditabor in te: ¶ quia fuiſti
adiutor meus.
B Et in velamento alarum tuarum exulta-
9 bo, ¶ adhæſit anima mea poſt te: & me ſuſce-
pit dextera tua.
10 ¶ Ipſi vero in vanũ quæſierunt animam
11 meam, introibũt in inferiora terræ: ¶ tradẽ-
tur in manus gladij, partes vulpium erunt.
12 ¶ Rex vero lætabitur in Deo, " laudabun-
tur omnes qui iurant ' in eo, quia obſtructum
eſt os loquentium iniqua.

*laudabitur omnis qui iurat 3.

## 1 In finem, Pſalmus Dauid.

HEB. 64.

### LXIII.

2 Exaudi Deus orationem meam cùm de-
A precor: à timore inimici eripe animam
meam.
3 ¶ Protexiſti me à cõuentu malignantium:
à multitudine operantium iniquitatem.
4 ¶ Quia exacuerunt vt gladium linguas
5 ſuas, intenderunt arcum rem amaram: ¶ vt
ſagittent in occultis immaculatum.
6 ¶ Subito ſagittabunt eum, & non time-
bunt: firmauerunt ſibi ſermonem nequam:
Narrauerunt vt abſconderent laqueos:
dixerunt, Quis videbit eos?
7 ¶ Scrutati ſunt iniquitates: defecerunt
B ſcrutantes " ſcrutinio '. *ſcrutinia 4.
8 Accedet homo " ad ' cor altum: ¶ & exal- *& 6.
tabitur Deus.
Sagittæ paruulorũ factæ ſunt plagæ eo-
9 rum: ¶ & infirmatæ ſunt contra eos linguæ
eorum.
Conturbati ſunt omnes qui videbãt eos:
10 ¶ & timuit omnis homo.
Et annuntiauerunt opera Dei: & facta
eius intellexerunt.
11 ¶ Lætabitur iuſtus in Domino, & ſperabit
in eo, & laudabuntur omnes recti corde.

## 1 In finem, Pſalmus Dauid, Canticum Aggæi, Ieremiæ, & Ezechiel populo tranſmigrationis quando incipiebant proficiſci.

HEB. 65.

LXIIII.

TE decet hymnus Deus in Sion: & tibi 2
reddetur votum in Ieruſalem. A
¶ Exaudi orationem meam: ad te omnis 3
caro veniet.
¶ Verba iniquorũ præualuerunt ſuper nos: 4
& impietatibus noſtris tu propitiaberis.
¶ Beatus quem elegiſti & aſſumpſiſti: in- 5
habitabit in atrijs tuis.
Replebimur in bonis domus tuæ: ſanctum
eſt templum tuum, ¶ mirabile in æquitate. 6
Exaudi nos Deus ſalutaris noſter, ſpes B
omnium finium terræ, & in mari longe.
¶ Præparans montes in virtute tua, ac- 7
cinctus potentia: ¶ qui conturbas profundum 8
maris, ſonum fluctuum eius.
Turbabuntur Gentes, ¶ & timebunt qui 9
habitant terminos à ſignis tuis: exitus ma-
tutini & veſpere delectabis.
¶ Viſitaſti terram, & inebriaſti eam: mul 10
tiplicaſti locupletare eam.
Flumẽ Dei repletũ eſt aquis: paraſti cibũ C
illorum: quoniam ita eſt præparatio eius.
*inebrians 14. ¶ Riuos eius *inebria, multiplica genimi- 11
na eius: in ſtillicidijs eius lætabitur ger-
minans.
¶ Benedices coronæ anni benignitatis tuæ: 12
& campi tui replebuntur vbertate.
¶ Pingueſcent ſpecioſa deſerti, & exulta- 13
tione colles accingentur.
¶ Induti ſunt arietes ouiũ, & valles ab- 14
undabunt frumento: clamabunt, etenim D
hymnum dicent.

1 In finem, Canticum Pſalmi reſur-
rectionis.

HEB. 66.

LXV.

IVbilate Deo omnis terra, ¶ pſalmũ dicite 2
nomini eius: date gloriam laudi eius. A
¶ Dicite Deo, quam terribilia ſunt opera 3
tua Domine: in multitudine virtutis tuæ
mentientur tibi inimici tui.
¶ Omnis terra adoret te, & pſallat tibi: 4
pſalmum dicat nomini tuo.
¶ Venite, & videte opera Dei: terribilis 5
in conſilijs ſuper filios hominum. B
¶ Qui conuertit mare in aridã, in flumi- 6
ne pertranſibunt pede: ibi lætabimur in ipſo.
¶ Qui dominatur in virtute ſua in æter- 7
num, oculi eius ſuper gentes reſpiciunt: qui
exaſperant non exaltentur in ſemetipſis.
¶ Benedicite Gentes Deum noſtrum, & 8
auditam facite vocem laudis eius.
¶ Qui poſuit animam meam ad vitam: & 9
non dedit in commotionem pedes meos.
¶ Quoniam probaſti nos Deus: igne nos 10
examinaſti, ſicut examinatur argentum.
¶ Induxiſti nos in laqueum, poſuiſti tri- 11
bulationes in dorſo noſtro: ¶ impoſuiſti ho- 12
mines ſuper capita noſtra. C
Tranſiuimus per ignem & aquam: & e-
duxiſti nos in refrigerium.
13 ¶ Introibo in domum tuam in holocauſtis:
14 reddam tibi vota mea, ¶ quæ diſtinxerunt
labia mea. Et locutum eſt os meum in tribu-
latione mea.
15 ¶ Holocauſta medullata offeram tibi cum
incenſo arietum, offeram tibi boues cum
hircis.
16 ¶ Venite, audite, & narrabo omnes qui ti-
D metis Deum, quanta fecit animæ meæ.
17 ¶ Ad ipſum ore meo clamaui, & exultaui
ſub lingua mea.
18 ¶ Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo, non
exaudiet Dominus.
19 ¶ Propterea exaudiuit Deus, & attendit
voci deprecationis meæ.
20 ¶ Benedictus Deus qui nõ amouit oratio-
nem meam, & miſericordiam ſuam a me.

1 In finem, in hymnis Pſalmus canti-
ci Dauid.

LXVI. HEB. 67.

2 DEus miſereatur noſtri, & benedicat no-
A bis: illuminet vultum ſuum ſuper nos,
& miſereatur noſtri:
3 ¶ Vt cognoſcamus in terra viam tuam: in
omnibus gentibus ſalutare tuum.
4 ¶ Confiteantur tibi populi Deus: confitean-
tur tibi populi omnes.
5 ¶ Lætentur & exultent gentes, quoniam
iudicas populos in æquitate, & gẽtes in ter-
ra dirigis.
6 ¶ Confiteantur tibi populi Deus, confite-
7 antur tibi populi omnes, ¶ terra dedit fru-
B ctum ſuum.
8 Benedicat nos Deus Deus noſter, ¶ bene-
dicat nos Deus, & metuant eum omnes fines
terræ.

1 In finẽ, Pſalmus cantici ipſi Dauid.

LXVII. HEB. 68.

2 EXurgat Deus, & diſsipentur inimici e-
A ius, & fugiant qui oderunt eum, à fa-
cie eius.
3 ¶ Sicut deficit fumus, deficiant: ſicut fluit
cera a facie ignis, ſic pereant peccatores à
facie Dei.
4 ¶ Et iuſti epulentur, & exultent in con-
ſpectu Dei, & delectentur in lætitia.
5 ¶ Cantate Deo, pſalmum dicite nomini
eius: iter facite ei qui aſcendit ſuper occa-
ſum: Dominus nomen illi.
Exultate in conſpectu eius, turbabuntur
6 à facie eius, ¶ patris orphanorum, & iudicis
viduarum.
7 Deus in loco ſancto ſuo: ¶ Deus qui inha-
bitare facit vnius moris in domo:
Qui educit vinctos in fortitudine, ſimi-
liter eos qui exaſperant, qui habitant in ſe-
pulchris.
8 ¶ Deus cũm egredereris in conſpectu po-
puli tui, cũm pertranſires in deſerto:

¶ Terra

*¶Terra mota eſt, etenim cæli diſtillaue- 9
runt a facie Dei Sinai, a facie Dei Iſrael.*
*¶Pluuiam volũtariam ſegregabis, Deus, 10
hæreditati tuæ: & infirmata eſt, tu vero per- B
feciſti eam.*
*¶Animalia tua habitabunt in ea: paraſti 11
in dulcedine tua pauperi, Deus.*
*¶Dominus dabit verbum euangelizan- 12
tibus virtute multa.*
*¶Rex virtutum dilecti dilecti: & ſpeciei 13
domus diuidere ſpolia.*
*¶Si dormiatis inter medios cleros, pennæ 14
columbæ deargentatæ, & poſteriora dorſi eius
in pallore auri.*
*¶Dum diſcernit cæleſtis reges ſuper eam, 15
niue dealbabuntur in Selmon: ¶ mons Dei, 16
mons pinguis.*
*¶Mons coagulatus, mõs pinguis: ¶vt quid 17
ſuſpicamini montes coagulatos?*
*Mons in quo beneplacitum eſt Deo habi-
tare in eo: etenim Dominus habitabit in fi-
nem.*
*¶Currus Dei decem millibus multiplex; 18
millia lætantium, Dominus in eis in Sinai
in ſancto.*
Eph.4.b.8. *¶‖Aſcendiſti in altum, cepiſti captiuita- 19
tem, accepiſti dona in hominibus.* C
*Etenim non credentes, inhabitare Domi-
num Deum.*
*¶Benedictus Dominus die quotidie: pro- 20
ſperum iter faciet nobis, Deus ſalutarium
noſtrorum.*
*¶Deus noſter Deus ſaluos faciendi: & Do- 21
mini Domini exitus mortis.*
*¶ Verumtamen Deus confringet capita 22
inimicorum ſuorum: verticem capilli peram-
bulantium in delictis ſuis.*
*¶Dixit Dominus, Ex Baſan conuertam, 23
conuertam in profundum maris:*
*¶ Vt intingatur pes tuus in ſanguine: 24
lingua canum tuorum ex inimicis, ab ipſo.*
*¶Viderunt ingreſſus tuos Deus, ingreſſus 25
Dei mei, regis mei qui eſt in ſancto.*
*¶ Præuenerunt principes coniuncti pſal- 26
lentibus, in medio iuuencularum tympani-
ſtriarum.*
*¶ In eccleſijs benedicite Deo Domino, de 27
fontibus Iſrael:*
*¶Ibi Ben-iamin adoleſcentulus in men- 28
tis exceſſu:* D
*Principes Iuda, duces eorũ: principes Za-
bulon, principes Nephthali.*
*¶Manda, Deus, virtuti tuæ: cõfirma hoc, 29
Deus, quod operatus es in nobis.*
*¶A templo tuo in Ieruſalem, tibi offerent 30
reges munera.*
*¶Increpa feras arundinis, cõgregatio tau- 31
rorum in vaccis populorum: vt excludant
eos qui probati ſunt argento.*
*Diſſipa gentes quæ bella volunt: ¶ ve- 32
nient legati ex Aegypto: Aethiopia præueniet
manus eius Deo.*
33 *¶ Regna terræ cantate Deo: pſallite Do-
34 mino, pſallite Deo, ¶ qui aſcendis ſuper cæ-
lum cæli, ad orientem.*
35 *Ecce dabit voci ſuæ vocem virtutis, ¶da-
te gloriam Deo, ſuper Iſrael magnificentia
eius, & virtus eius in nubibus.*
36 *¶ Mirabilis Deus in ſanctis ſuis, Deus
Iſraël ipſe dabit virtutem & fortitudinem
plebi ſuæ: benedictus Deus.*

1 In finem, pro iis qui commutabun-
tur, Dauid.

LXVIII. HEB. 69.

2 S*Aluum me fac Deus, quoniam intraue-*
A *runt aquæ vſq; ad animam meam.*
3 *¶Infixus ſum in limo profundi: & nõ eſt
ſubſtantia. Veni in altitudinem maris, &
tempeſtas demerſit me.*
4 *¶Laboraui clamãs: raucæ factæ ſunt fau-
ces meæ: defecerunt oculi mei, dum ſpero in
Deum meum.*
5 *¶ Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis
mei qui oderunt me gratis.*
*Confortati ſunt qui perſecuti ſunt me
inimici mei iniuſte: quæ non rapui tunc ex-
ſoluebam.*
6 *¶Deus tu ſcis inſipientiam meam: & de-
licta mea à te non ſunt abſcondita.*
7 *¶ Non erubeſcant in me qui expectant te
Domine, Domine virtutum.*
*Non confundantur ſuper me qui quærunt
te, Deus Iſraël.*
8 *¶Quoniam propter te ſuſtinui opprobriũ:
operuit confuſio faciem meam.*
9 *¶ Extraneus factus ſum fratribus meis,*
B *& peregrinus filijs matris meæ.*
10 *¶‖Quoniam zelus domus tuæ comedit* Ioh.2.d.17.
*me: &‖opprobria exprobrantium tibi, cecide-* Rom.15.a.3.
*runt ſuper me.*
11 *¶Et operui in ieiunio animam meam: &
factum eſt in opprobrium mihi.*
12 *¶ Et poſui veſtimentum meũ cilicium: &
factus ſum illis in parabolam.*
13 *¶Aduerſum me loquebantur qui ſedebant
in porta: & in me pſallebant qui bibebant
vinum.*
14 *¶Ego verò orationem meam ad te Domi-
ne: tempus beneplaciti Deus.*
*In multitudine miſericordiæ tuæ exaudi
me, in veritate ſalutis tuæ.*
15 *¶Eripe me de luto, vt non infigar: libera
me ab ijs qui oderunt me, & de profundis
aquarum.*
16 *¶ Non me demergat tempeſtas aquæ, neq;
abſorbeat me profundum: neque vrgeat ſu-
per me puteus os ſuum.*
17 *¶Exaudi me Domine, quoniam benigna
eſt miſericordia tua: ſecundum multitudi-
nem miſerationum tuarum reſpice in me.*
18 *¶Et ne auertas faciem tuam à puero tuo:*

quoniam tribulor, velociter exaudi me.

¶ Intende animæ meæ, & libera eam: pro- 19
pter inimicos meos eripe me. C

¶ Tu ſcis improperium meum, & confuſio- 20
nem meam, & reuerentiam meam.

¶ In conſpectu tuo ſunt omnes qui tribu- 21
lant me, improperium expectauit cor meum,
& miſeriam.

Et ſuſtinui qui ſimul contriſtaretur, &
non fuit, & qui conſolaretur, & non inueni.

Mat.27.e.48 ¶ Et dederunt in eſcam meam fel: ‖ & in 22
Mar.15 d 36 ſiti mea potauerunt me aceto.

¶ Fiat menſa eorũ coram ipſis in laqueũ, 23
& in "retributiones" & in ſcandalum.

"retributionem 2.

¶ Obſcurentur oculi eorum ne videant, & 24
dorſum eorum ſemper incurua.

¶ Effunde ſuper eos iram tuam: & furor 25
iræ tuæ comprehendat eos.

Act.1.d.20. ¶ Fiat habitatio eorum deſerta: & in ta- 26
bernaculis eorum non ſit qui inhabitet.

¶ Quoniam quem tu percuſſiſti, perſecuti 27
ſunt: & ſuper dolorem vulnerum meorum
addiderunt.

¶ Appone iniquitatem ſuper iniquitatem 28
eorum: & non intrent in iuſtitiam tuam. D

¶ Deleantur de libro viuentium, & cum 29
iuſtis non ſcribantur.

¶ Ego ſum pauper & dolens: ſalus tua 30
Deus ſuſcepit me.

¶ Laudabo nomen Dei cũ cantico: & ma- 31
gnificabo eum in laude.

¶ Et placebit Deo ſuper vitulum nouel- 32
lum cornua producentem & vngulas.

¶ Videant pauperes & lætentur: quærite 33
Deum, & viuet anima veſtra:

¶ Quoniã exaudiuit pauperes Dominus: 34
& vinctos ſuos non deſpexit.

¶ Laudent illum cœli & terra, mare, & 35
omnia reptilia in eis.

¶ Quoniam Deus ſaluam faciet Sion: & 36
ædificabuntur ciuitates Iudæ.

Et inhabitabunt ibi, & hæreditate ac-
quirent eam.

¶ Et ſemen ſeruorum eius poſſidebit eã, & 37
qui diligunt nomen eius habitabunt in ea.

In finem, Pſalmus Dauid, in reme- 1
moratione quòd ſaluũ fecerit "eum"
Dominus.

"me 4.

## LXIX.

HEB. 70.
Sup 34.d.23
39.c.14.
Sup.34.d.26
Inf.70.b.13

DEus in adiutorium meũ intende: Do- 2
mine ad adiuuandum me feſtina. A

¶ Confundantur, & reuereantur, qui quæ- 3
runt animam meam:

¶ Auertantur retrorſum & erubeſcãt, qui 4
volunt mihi mala.

Auertantur ſtatim erubeſcentes: qui di-
cunt mihi, Euge, euge.

¶ Exultent & lætentur in te omnes qui 5
quærunt te: & dicant ſemper, Magnificetur B
Dominus, qui diligunt ſalutare tuum.

6 ¶ Ego verò egenus & pauper ſum: Deus
adiuua me.

Adiutor meus & liberator meus es tu:
Domine ne moreris.

1 Pſalmus Dauid, filiorũ Ionadab,
& priorum captiuorum.

## LXX.

HEB. 71.

A IN te Domine ſperaui, non confundar in Sup.30.a 1.
2 æternum: ¶ in iuſtitia tua libera me, &
eripe me.

Inclina ad me aurem tuam, & ſalua me.

3 ¶ Eſto mihi in Deum protectorem, & in lo-
cum munitum, vt ſaluum me facias.

Quoniam firmamentum meum, & refu-
gium meum es tu.

4 ¶ Deus meus eripe me de manu peccatoris,
& de manu contra legem agentis & iniqui.

5 ¶ Quoniam tu es patientia mea Domine,
Domine ſpes mea à iuuentute mea.

6 ¶ In te confirmatus ſum ex vtero: de ven-
B tre matris meæ tu es protector meus.

7 In te cantatio mea ſemper: ¶ tanquam
prodigium factus ſum multis, & tu adiutor
fortis.

8 ¶ Repleatur os meum laude: vt cantẽ glo-
riam tuam, tota die magnitudinem tuam.

9 ¶ Ne proijcias me in tempore ſenectutis:
cũ defecerit virtus mea, ne derelinquas me.

10 ¶ Quia dixerunt inimici mei mihi: & qui
cuſtodiebant animam meam, conſilium fe-
cerunt in vnum,

11 ¶ Dicentes, Deus dereliquit eum: perſe-
quimini, & comprehendite eum: quia non eſt
qui eripiat.

12 ¶ Deus ne elongeris à me: Deus meus, in
auxilium meum reſpice.

13 ¶ Confundantur & deficiant detrahentes
C animæ meæ: operiantur confuſione & pudore
qui quærunt mala mihi.

14 ¶ Ego autem ſemper ſperabo: & adijciam
ſuper omnem laudem tuam.

15 ¶ Os meum annuntiabit iuſtitiam tuam:
tota die ſalutare tuum.

16 Quoniam non cognoui literaturam, ¶ in-
troibo in "potentiam" Domini: Domine me- "potentias 12.
morabor iuſtitiæ tuæ ſolius.

17 ¶ Deus docuiſti me à iuuentute mea: &
vſq; nunc pronuntiabo mirabilia tua.

18 ¶ Et vſque in ſenectam & ſenium, Deus
ne derelinquas me,

Donec annuntiem brachium tuum gene-
rationi omni quæ ventura eſt:

19 Potentiam tuam ¶ & iuſtitiã tuam, Deus
D vſque in altiſſima quæ feciſti magnalia.
Deus, quis ſimilis "tibi? "ſit.

20 ¶ Quantas oſtendiſti mihi tribulationes
multas & malas: & cõuerſus viuificaſti me:
& de abyſſis terræ iterum reduxiſti me:

21 ¶ Multiplicaſti magnificentiam tuam: &
conuerſus conſolatus es me.

¶Nam & ego confitebor tibi in vaſis pſal- 22
mi veritatem tuam, Deus: pſallam tibi in ci-
thara, ſanctus Iſrael.
¶Exultabunt labia mea cùm cantauero 23
tibi: & anima mea quam redemiſti.
¶Sed & lingua mea tota die meditabitur 24
iuſtitiam tuam: cùm confuſi & reueriti fue-
rint qui quærunt mala mihi.

## Pſalmus in Salomonem. 1

HEB. 72.

LXXI.

DEus iudicium tuum regi da: & iuſtitiã 2
tuam filio regis. A
Iudicare populum tuũ in iuſtitia, & pau-
peres tuos in iudicio.
¶Suſcipiant montes pacem populo, & col- 3
les iuſtitiam.
¶Iudicabit pauperes populi, & ſaluos fa- 4
ciet filios pauperum: & humiliabit calum-
niatorem.
¶Et permanebit cum Sole & ante Lu- 5
nam in generatione* & generationem*.
¶Deſcendet ſicut pluuia in vellus: & ſi- 6
cut ſtillicidia ſtillantia ſuper terram. B
¶Orietur in diebus eius iuſtitia, et abun- 7
dantia pacis: donec auferatur Luna.
¶Et dominabitur a mari vſque ad ma- 8
re: & à flumine vſq; ad terminos orbis ter-
rarum.
¶Coram illo procident Aethiopes: & ini- 9
mici eius terram lingent.
¶‖Reges Tharſis & inſulæ munera offe- 10
rent: reges Arabum & Saba dona adducent:
¶Et adorabunt eum omnes reges* omnes 11
gentes ſeruient ei. C
¶Quia liberabit pauperem à potente, & 12
pauperem cui non erat adiutor.
¶Parcet pauperi & inopi: & animas pau- 13
perum ſaluas faciet.
¶Ex vſuris & iniquitate redimet ani- 14
mas eorum: & honorabile nomen eorum co-
ram illo.
¶Et viuet & dabitur ei de auro Arabiæ, 15
& adorabunt de ipſo ſemper: tota die bene-
dicent ei.
¶Et erit firmamentum in terra in ſum- 16
mis montium, ſuperextolletur ſuper Libanũ D
fructus eius: & florebunt de ciuitate ſicut
fœnum terræ.
¶Sit nomen eius benedictum in ſecula: 17
ante ſolem permanet nomen eius.
Et benedicentur in ipſo omnes tribus ter-
ræ: omnes gentes magnificabunt eum.
¶Benedictus Dominus Deus Iſraël, qui 18
facit mirabilia ſolus.
¶Et benedictum nomen maieſtatis eius 19
in æternum, & replebitur maieſtate eius om
nis terra, fiat, fiat.
¶Defecerunt laudes Dauid filij Ieſſæ. 20

*generatio-
num 2.
Eſa 60.a.6.
Mat.2.b.11.
*terræ.

## Pſalmus Aſaph. 1

LXXII. HEB. 73.

A QVàm bonus Iſrael Deus his qui recto
ſunt corde?
2 ¶Mei autem penè moti ſunt pedes,
penè effuſi ſunt greſſus mei.
3 ¶Quia zelaui ſuper iniquos, pacem pec-
catorum videns.
4 ¶Quia non eſt reſpectus morti eorum: &
firmamentum in plaga eorum.
5 ¶In labore hominum non ſunt, & cũ ho-
minibus non flagellabuntur.
6 ¶Ideo tenuit eos ſuperbia, operti ſunt ini-
quitate & impietate ſua.
7 ¶Prodijt quaſi ex adipe iniquitas eorum:
tranſierunt in affectum cordis.
8 ¶Cogitauerunt, & locuti ſunt nequitiam:
B iniquitatem in excelſo locuti ſunt.
9 ¶Poſuerunt in cælum os ſuum: & lingua
eorum tranſiuit in terra.
10 ¶Ideo conuertetur populus meus hic: &
dies pleni inuenientur in eis.
11 ¶Et dixerunt, Quomodo ſcit Deus, & ſi
eſt ſcientia in excelſo?
12 ¶Ecce ipſi peccatores & abundantes in ſe-
culo, obtinuerunt diuitias.
13 ¶Et dixi, Ergo ſine cauſa iuſtificaui cor
meum, et laui inter innocentes manus meas:
14 ¶Et fui flagellatus tota die, & caſtigatio
mea in matutinis.
15 ¶Si dicebam, Narrabo ſic: ecce nationem
C filiorum tuorum reprobaui.
16 ¶Exiſtimabam vt cognoſcerem hoc: labor
eſt ante me,
17 ¶Donec intrem in ſanctuariũ Dei: & in-
telligam in nouiſſimis eorum.
18 ¶Verumtamen propter dolos poſuiſti eis:
deieciſti eos dum alleuarentur.
19 ¶Quomodo facti ſunt in deſolationem?
ſubito defecerunt: perierunt propter iniqui-
tatem ſuam.
20 ¶Velut ſomnium ſurgentium Domine, in
ciuitate tua imaginem ipſorum ad nihilum
rediges.
21 ¶Quia inflammatum eſt cor meũ, & re-
22 nes mei commutati ſunt: ¶& ego ad nihilum
redactus ſum, & neſciui.
23 ¶Vt iumentum factus ſum apud te: & ego
ſemper tecum.
24 ¶Tenuiſti manum dexteram meam: & in
D voluntate tua deduxiſti me, & cum gloria
ſuſcepiſti me.
25 ¶Quid enim mihi eſt in cælo? & à te quid
volui ſuper terram?
26 ¶Defecit caro mea & cor meũ: Deus cor-
dis mei, & pars mea Deus in æternum.
27 ¶Quia ecce, qui elongant ſe à te, peribunt:
perdidiſti omnes qui fornicantur abs te.
28 ¶Mihi autem adhærere Deo bonum eſt,
ponere in Domino Deo ſpem meam:
Vt annuntiem omnes prædicationes tuas
in portis filiæ Sion.

Intelle-

## Intellectus Aſaph. 1

HEB. 74. LXXIII.

VT quid Deus repuliſti in finem : iratus A
eſt furor tuus ſuper oues paſcua tua?
¶Memor eſto congrega.ionis tua, quam 2
poſſediſti ab initio.
*montē 1. Redemiſti virgā hareditatis tua: " mōs'
Sion in quo habitaſti in eo.
¶ Leua manus tuae in ſuperbiae eorum 3
in finem : quanta malignatus eſt inimicus
in ſancto?
¶Et gloriati ſunt qui oderunt te: in me- 4
dio ſolennitatis tua. B
Poſuerunt ſigna ſua, ſigna: ¶ & non co- 5
gnouerunt ſicut in exitu ſuper ſummum.
Quaſi in ſylua lignorum ſecuribus ¶ ex- 6
ciderunt ianuas eius in idipſum:in ſecuri &
aſcia deiecerunt eam.
4.Re.25.b.9 ¶ ‖Incenderunt igni ſanctuarium tuū:in 7
terra polluerunt tabernaculum nominis tui.
¶Dixerunt in corde ſuo cognatio eorum ſi- 8
mul, Quieſcere faciamus omnes dies feſtos
Dei à terra.
¶Signa noſtra non vidimus, iam non eſt 9
propheta & nos non cognoſcet amplius.
¶Vſquequo Deus improperabit inimicus, 10
irritat aduerſarius nomen tuum in finem?
¶Vt quid auertis manum tuam, & dex- 11
teram tuam de medio ſinu tuo in finem? C
Luc.1.g.70. ¶‖Deus autē rex noſter ante ſecula:ope- 12
ratus eſt ſalutem in medio terra.
¶ Tu confirmaſti in virtute tua mare: 13
contribulaſti capita draconum in aquis.
¶ Tu confregiſti capita draconis : dediſti 14
eum eſcam populis Aethiopum.
¶Tu dirupiſti fontes & torrentes: tu ſic- 15
caſti fluuios Ethan.
¶Tuus eſt dies, & tua eſt nox: tu fabrica- 16
tus es auroram & ſolem.
¶ Tu feciſti omnes terminos terra:aſta- 17
tem & ver tu plaſmaſti ea.
¶Memor eſto huius, inimicus impropera- 18
uit Domino : & populus inſipiens incitauit D
nomen tuum.
*animā cō- ¶Ne tradas beſtijs "animas' confitentes' 19
fitentem 9. tibi : & animas pauperum tuorum ne obli-
"confiten- uiſcaris in finem.
tium 4. ¶Reſpice in teſtamentum tuum:quia re- 20
pleti ſunt, qui obſcurati ſunt terra domibus
iniquitatum.
¶Ne auertatur humilis factus confuſus: 21
pauper & inops laudabunt nomen tuum.
¶Exurge Deus, iudica cauſam tuam: me- 22
mor eſto improperiorum tuorum, eorum qua
ab inſipiente ſunt tota die.
¶Ne obliuiſcaris voces inimicorum tuo- 23
rum:ſuperbia eorum qui te oderunt aſcendit
ſemper.

## 1 In finem ne " corrumpas', Pſalmus 1
## canrici Aſaph.

HEB. 75. LXXIIII.

2 COnfitebimur tibi Deus : confitebimur,
A & inuocabimus nomen tuum.
3 Narrabimus mirabilia tua: ¶cùm accepe-
ro tempus, ego iuſtitias iudicabo.
4 ¶Liqueſacta eſt terra, & omnes qui ha-
bitant in ea: ego confirmaui columnas eius.
5 ¶Dixi iniquis, Nolite iniquè agere, et de-
linquentibus, Nolite exaltare cornu.
6 ¶ Nolite extollere in altū cornu veſtrum:
nolite loqui aduerſus Deum iniquitatem.
7 ¶Quia neq; ab oriente, neq; ab occiden-
8 te, neque a deſertis montibus : ¶ quoniam
B Deus iudex eſt.
9 Hunc humiliat, & hunc exaltat. ¶ quia
calix in manu Domini vini meri plenus
miſto:
Et inclinauit ex hoc in hoc:veruntamen
fax eius non eſt exinanita. bibent omnes pec-
catores terra.
10 ¶Ego autem annuntiabo in ſeculum:can-
tabo Deo Iacob.
11 ¶Et omnia cornua peccatorū confringam:
& exaltabuntur cornua iuſti.

## 1 In finē, in laudibus, Pſalmus Aſaph,
## canticum ad Aſſyrios.

HEB. 76. LXXV.

2 NOtus in Iudaa Deus: in Iſrael magnū
A nomen eius.
3 ¶ Et factus eſt in pace locus eius : & ha-
bitatio eius in Sion.
4 ¶Ibi confregit potentias "arcum', ſcutum, *arcuum 5.
gladium & bellum.
5 ¶ Illuminans tu mirabiliter à montibus
6 aternis : ¶ turbati ſunt omnes inſipientes
corde.
B Dormierunt ſomnum ſuum: & nihil in-
uenerunt omnes viri diuitiarum in mani-
bus ſuis.
7 ¶Ab increpatione tua Deus Iacob dormi-
tauerunt qui aſcenderunt equos.
8 ¶Tu terribilis es, & quis reſiſtet tibi? ex
tunc ira tua.
9 ¶De calo auditum feciſti iudicium: terra
C tremuit & quieuit.
10 ¶ Cùm exurgeret in iudicium Deus, vt
ſaluos faceret omnes manſuetos terra.
11 ¶ Quoniam cogitatio hominis confitebitur
tibi: & reliquia cogitationis diem feſtum a-
gent tibi.
12 ¶ Vouete & reddite Domino Deo veſtro:
omnes qui in circuitu eius affertis munera.
13 Terribili ¶ & ei qui aufert ſpiritum prin-
cipum, terribili apud reges terra.

## 1 In finē pro Idithun. Pſalmus Aſaph.

HEB. 77. LXXVI.

2 V‖Oce mea ad Dominum clamaui : voce Infr. 141.a.
A mea ad Deum, & intendit mihi.
3 ¶In die tribulationis mea Deum exquiſi-
ui, manibus meis nocte contra eum : & non

*ſum deceptus.*
*Renuit conſolari anima mea,* ¶*Memor fui* 4
*Dei, & delectatus ſum, & exercitatus ſum:*
*& defecit ſpiritus meus.*
¶*Anticipauerunt vigilias oculi mei: tur-* 5
*batus ſum, & non ſum locutus.*
¶*Cogitaui dies antiquos: & annos æter-* 6
*nos in mente habui.*
¶*Et meditatus ſum nocte cum corde meo:* 7
*& exercitabar, & ſcopebam ſpiritum meum.* B
" & 8. ¶*Nũquid in æternũ proijciet Deus,* "*aut*" 8
*non apponet vt complacitior ſit adhuc?*
¶*Aut in finem miſericordiam ſuam ab-* 9
*ſcindet, a generatione in generationem?*
¶*Aut obliuiſcetur miſereri Deus? aut cõ-* 10
*tinebit in ira ſua miſericordias ſuas?*
¶*Et dixi, Nunc cœpi: hæc mutatio dexte-* 11
*ræ Excelſi.* C
¶*Memor fui operũ Domini: quia memor* 12
*ero ab initio mirabilium tuorum.*
¶*Et meditabor in omnibus operibus tuis:* 13
*& in adinuentionibus tuis exercebor.*
¶*Deus in ſancto via tua? quis Deus ma-* 14
*gnus ſicut Deus noſter?* ¶*tu es Deus qui fa-* 15
*cis mirabilia.*
*Notam feciſti in populis virtutem tuam:*
¶*redemiſti in brachio tuo populum tuum, fi-* 16
*lios Iacob & Ioſeph.*
¶*Viderunt te aquæ Deus, viderunt te a-* 17
*quæ: & timuerunt, & turbatæ ſunt abyſſi.*
¶*Multitudo ſonitus aquarum: vocem de-* 18
*derunt nubes.* D
*Etenim ſagittæ tuæ tranſeunt:* ¶*vox to-* 19
*nitrui tui in rota.*
*Illuxerunt corruſcationes tuæ orbi terræ:*
*commota eſt & contremuit terra.*
¶*In mari via tua, et ſemitæ tuæ in aquis* 20
*multis: & veſtigia tua non cognoſcentur.*
Exo.14.d.19 ¶‖*Deduxiſti ſicut oues populum tuum in* 21
*manu Moyſi & Aaron.*

## Intellectus Aſaph. 1
## LXXVII.

HEB. 78.
ATtendite populе meus legem meam: in- A
*clinate aurẽ veſtrã in verba oris mei.*
Sup 48.a.5. Mat.13.e.33. ¶‖*Aperiam in parabolis os meum: loquar* 2
*propoſitiones ab initio.*
¶*Quanta audiuimus & cognouimus ea:* 3
*& patres noſtri narrauerunt nobis,*
¶*Non ſunt occultata à filijs eorum in ge-* 4
*neratione altera,*
*Narrantes laudes Domini, & virtutes e-*
*ius, & mirabilia eius quæ fecit.*
¶*Et ſuſcitauit teſtimonium in Iacob: &* 5
*legem poſuit in Iſraël.*
*Quanta mandauit patribus noſtris nota*
*facere ea filijs ſuis:* ¶ *vt cognoſcat generatio* 6
*altera.*
*Filij qui naſcentur & exurgent, & nar-*
*rabunt filijs ſuis,*
¶*Vt ponant in Deo ſpem ſuam, & nõ ob-* 7
*liuiſcantur operum Dei, & mandata eius*
*exquirant.*
8 ¶ *Ne fiant ſicut patres eorum, generatio*
*praua & exaſperans,*
*Generatio quæ non direxit cor ſuum, &*
*non eſt creditus cum Deo ſpiritus eius.*
9 ¶ *Filij Ephrem intendentes & mittentes*
B *arcum: conuerſi ſunt in die belli.*
10 ¶*Non cuſtodierunt teſtamentum Dei: &*
*in lege eius noluerunt ambulare.*
11 ¶*Et obliti ſunt benefactorum eius, & mi-*
*rabilium eius quæ oſtendit eis.*
12 ¶*Coram patribus eorum fecit mirabilia in* Exo.14. e.21
*terra Aegypti, in campo Taneos.* Exo.13. d.21
13 ¶*Interrupit mare, & perduxit eos: & ſta-* d.14.d.19.
*tuit aquas quaſi in vtre.* f.24.
14 ¶ ‖ *Et deduxit eos in nube diei: & tota* Pſ.104.d.38
*nocte in illuminatione ignis.*
15 ¶‖*Interrupit petrã in eremo, & adaqua-* Exo.17.b.6.
*uit eos velut in abyſſo multa.*
16 ¶*Et eduxit aquam de petra: &* "*deduxit*" "eduxit 3.
*tanquam flumina aquas.*
17 ¶ *Et appoſuerũt adhuc peccare ei: in iram*
*excitauerunt Excelſum in inaquoſo.*
18 ¶*Et tentauerunt Deum in cordibus ſuis,*
*vt peterent eſcas animabus ſuis.*
19 ¶‖*Et male locuti ſunt de Deo: dixerunt,* Nu.20.b.11.
*Nunquid poterit Deus parare menſam in*
*deſerto?*
20 ¶‖*Quoniam percuſſit petram, & fluxerũt* Num.11.a.1.
C *aquæ, & torrentes inundauerunt.*
*Nunquid & panem poterit dare, aut pa-*
*rare menſam populo ſuo?*
21 ¶ *Ideo audiuit Dominus, & diſtulit: &*
*ignis accenſus eſt in Iacob, & ira aſcendit in*
*Iſraël:*
22 ¶*Quia non crediderunt in Deo, nec ſpe-*
*rauerunt in ſalutari eius.*
23 ¶*Et mandauit nubibus déſuper, et ianuas*
*cæli aperuit.*
24 ¶‖*Et pluit illis manna ad mãducandum,* Exo.16.b.4.
*& ‖panem cæli dedit eis.* c.14.
25 ¶ ‖ *Panem angelorum manducauit homo:* Nu 11.b.7.
*cibaria miſit eis in abundantia.* Iohã.6.d.31.
26 ¶ ‖ *Tranſtulit auſtrum de cælo: & induxit* 1.Cor 10.a.3
*in virtute ſua Africum.* Nu.11.g.31.
27 ¶*Et pluit ſuper eos ſicut puluerem carnes:*
*& ſicut arenam maris volatilia pennata.*
28 ¶ *Et ceciderunt in medio caſtrorum eorũ,*
*circa tabernacula eorum.*
29 ¶*Et manducauerunt & ſaturati ſunt ni-*
30 *mis, & deſiderium eorum attulit eis:* ¶ *non*
D *ſunt fraudati a deſiderio ſuo.*
‖*Adhuc eſcæ eorum erant in ore ipſorum:* Nu.11.g.33
31 ¶*& ira Dei aſcendit ſuper eos.*
*Et occidit pingues eorum, et electos Iſraël*
*impediuit.*
32 ¶ *In omnibus his peccauerunt adhuc: &*
*non crediderunt in mirabilibus eius.*
33 ¶ *Et defecerunt in vanitate dies eorũ: &*
*anni eorum cum feſtinatione.*

¶Cùm

Cùm occideret eos, quærebant eum: & 34
*Deum. reuertebãtur, & diluculo veniebãt ad " eũ'.
Et rememorati ſunt quia Deus adiutor 35
eſt eorum: & Deus excelſus redemptor eo-
rum eſt.
Et dilexerunt eum in ore ſuo, & lingua 36
ſua mentiti ſunt ei:
Cor autem eorum nõ erat rectum cũ eo, 37
nec fideles habiti ſunt in teſtamento eius.
Ipſe autẽ eſt miſericors, & propitius fiet 38
peccatis eorum: & non diſperdet eos.
*multipli- Et " abundauit' vt auerteret iram ſuã:
cauit 1. & non accendit omnem iram ſuam.
Et recordatus eſt quia caro ſunt: ſpiri- 39
tus vadens, & non rediens.
Quoties exacerbauerũt eum in deſerto, 40
in iram concitauerunt eum in inaquoſo? E
Et cõuerſi ſunt, & tentauerunt Deum: 41
ſanctum Iſrael exacerbauerunt.
Non ſunt recordati manus eius, die qua 42
redemit eos de manu tribulantis.
Sicut poſuit in Aegypto ſigna ſua, et pro- 43
digia ſua in campo Taneos,
Exo.7.d.20 ‖Et conuertit in ſanguinẽ flumina eo- 44
rum, & imbres eorum, ne biberent.
Exo.8.a.6. ‖Miſit in eos cynomyiam, et comedit eos: 45
f.24. & ranam, & diſperdidit eos.
Exo.10.d.13 ‖Et dedit ærugini fructus eorum: & la- 46
bores eorum locuſtæ.
Exo.9.c.23. ‖Et occidit in grandine vineas eorum: 47
& moros eorum in pruina.
Exo.9.a.3. ‖Et tradidit grandini iumenta eorũ: & 48
poſſeſſionem eorum igni.
Miſit in eos iram indignationis ſuæ: in- 49
*immiſſio- dignationem, & irã, & tribulationem: "im-
nem 12. miſſiones' per angelos malos.
*& 6. Viam fecit ſemitæ iræ ſuæ, * non peper- 50
cit à morte animabus eorum, & iumenta eo- F
rum in morte concluſit.
Ex.12.d.29. ‖Et percuſſit omne primogenitum in 51
*laborũ 4. terra Aegypti: " primitias omnis laboris'
eorum in tabernaculis Cham.
Exo.13.c.18 ‖Et abſtulit ſicut oues populum ſuum: & 52
perduxit eos tanquam gregem in deſerto.
Et eduxit eos in ſpe, & non timuerunt: 53
Exo.14.f.27 & ‖ inimicos eorum operuit mare.
Et induxit eos in montẽ ſanctificationis 54
ſuæ, montem quem acquiſiuit dextera eius.
Ioſu.11.b.7. ‖Et eiecit à facie eorũ Gẽtes: & ſorte di-
uiſit eis terram in funiculo diſtributionis.
Et habitare fecit in tabernaculis eorum 55
tribus Iſrael.
Et tentauerunt, & exacerbauerunt 56
Deum excelſum: & teſtimonia eius non cu-
ſtodierunt.
Et auerterunt ſe, & nõ ſeruauerunt pa- 57
ctum: quemadmodum patres eorum, conuer-
ſi ſunt in arcum prauum.
In iram concitauerunt eum in collibus 58
ſuis: & in ſculptilibus ſuis ad æmulationem
eum prouocauerunt.

59 Audiuit Deus, & ſpreuit: & ad nihilum
redegit valde Iſrael.
60 ‖Et repulit tabernaculũ Silo, taberna- Iere.7.b.12.
G culum ſuum vbi habitauit in hominibus.
61 ‖Et tradidit in captiuitatem virtutem 1.Re.4.a.2.
eorum: & pulchritudinem eorum in manus
inimici.
62 Et concluſit in gladio populum ſuum: &
hæreditatem ſuam ſpreuit.
63 Iuuenes eorum comẽdit ignis: & virgi-
nes eorum non ſunt lamentatæ.
64 Sacerdotes eorum in gladio ceciderũt: &
viduæ eorum non plorabantur.
65 Et excitatus eſt tanquã dormiens Domi-
nus, tanquam potens crapulatus à vino:
66 Et percuſſit inimicos ſuos in poſteriora:
opprobrium ſempiternum dedit illis.
67 Et repulit tabernaculum Ioſeph: & tri-
bum Ephraim non elegit:
68 Sed elegit tribum Iuda, montem Sion
quem dilexit.
69 Et ædificauit ſicut vnicorniũ ſanctificiũ
ſuum in terra, quam fundauit in ſæcula.
70 ‖Et elegit Dauid ſeruũ ſuum, & ſuſtulit 3.Reg.16.a.
eum de gregibus ouium:
71 de poſt fœtantes accepit eum,
Paſcere Iacob ſeruum ſuum, & Iſraël hæ-
reditatem ſuam.
72 Et pauit eos in innocentia cordis ſui: &
in intellectibus manuũ ſuarum deduxit eos.

## 1 Pſalmus Aſaph.

### LXXVIII. HEB. 79.

DEus, venerunt Gentes in hæreditatem
A tuam, polluerunt templum ſanctum
tuum: poſuerunt Ieruſalem in pomorum cu-
ſtodiam.
2 Poſuerunt morticina ſeruorum tuorum
eſcas volatilibus cæli: carnes ſanctorum tuo-
rum beſtijs terræ.
3 Effuderunt ſanguinem eorum tanquam
aquam in circuitu Ieruſalem: & non erat
qui ſepeliret.
4 Facti ſumus opprobrium vicinis noſtris:
B ſubſannatio & illuſio his qui in circuitu no-
ſtro ſunt.
5 Vſquequo Domine iraſcẽris in finẽ, ac-
cendetur velut ignis zelus tuus?
6 ‖ Effunde iram tuam in Gentes quæ te Ier.10.d.25.
non nouerunt: & in regna quæ nomen tuum
non inuocauerunt:
7 Quia comederunt Iacob: & locum eius
deſolauerunt.
8 ‖Ne memineris iniquitatum noſtrarum Iſai.64.c.9.
C antiquarum, citò anticipent nos miſericor-
dia tua: quia pauperes facti ſumus nimis.
9 Adiuua nos Deus ſalutaris noſter: " & ' -.6.
propter gloriam nominis tui Domine libera
nos, & propitius eſto peccatis noſtris propter
nomen tuum:
10 Ne fortè dicant in gentibus, Vbi eſt Deus

*eorum? & innoteſcat in nationibus coram*
*oculis noſtris.*
*Vltio ſanguinis ſeruorum tuorum qui ef-*
*fuſus eſt: introeat in conſpectu tuo gemitus* 11
*compeditorum.*
*Secundum magnitudinẽ brachij tui poſ-* D
*ſide filios mortificatorum.*
¶ *Et redde vicinis noſtris ſeptuplũ in ſi-* 12
*nu eorum: improperium ipſorum quod ex-*
*probrauerunt tibi Domine.*
¶ *Nos autem populus tuus & oues paſcuæ* 13
*tuæ confitebimur tibi in ſeculum.*
*In generationem & generationẽ annun-*
*tiabimus laudem tuam.*

In finem, pro iis qui commutabun- 1
tur, teſtimonii Aſaph, Pſalmus.
LXXIX.

HEB. 80.

*QVi regis Iſrael, intẽde: qui deducis ve-* 2
*lut ouem, Ioſeph.* A
*Qui ſedes ſuper cherubim, mani-*
*feſtare* ¶ *coram Ephraim, Beniamin, et Ma-* 3
*naſſe.*
*Excita potentiam tuam, & veni vt ſal-*
*uos facias nos.*
¶ *Deus conuerte nos: & oſtende faciem* 4
*tuam, & ſalui erimus.*
¶ *Domine Deus virtutum, quouſq; iraſcê-* 5
*ris ſuper orationem ſerui tui?*
¶ *Cibabis nos pane lachrymarũ: & potum* 6
*dabis nobis in lachrymis in menſura?* B
¶ *Poſuiſti nos in cõtradictionẽ vicinis no* 7
*ſtris: & inimici noſtri ſubſannauerunt nos.*
¶ *Deus virtutum conuerte nos: & oſtende* 8
*faciem tuam, & ſalui erimus.*
¶ *Vineam de Aegypto tranſtuliſti: eiciſti* 9
*Gentes, & plantaſti eam.*
¶ *Dux itineris fuiſti in conſpectu eius: &* 10
*plantaſti radices eius, & impleuit terram.*
¶ *Operuit montes vmbra eius: & arbuſta* 11
*eius cedros Dei.* C
¶ *Extẽdit palmites ſuos vſq; ad mare: &* 12
*vſque ad flumen propagines eius.*
¶ *Vt quid deſtruxiſti maceriam eius, &* 13
*vindemiant eam omnes qui prætergrediun-*
*tur viam?*
¶ *Exterminauit eã aper de ſylua: & ſin-* 14
*gularis ferus depaſtus eſt eam.*
¶ *Deus virtutum conuertere: reſpice de* 15
*cælo, & vide, & viſita vineam iſtam.*
¶ *Et perfice eam quam plantauit dexte-* 16
*ra tua: & ſuper filium hominis quem con-*
*firmaſti tibi.*
¶ *Incenſa igni & ſuffoſſa ab increpatione* 17
*vultus tui peribunt.* D
¶ *Fiat manus tua ſuper virũ dexteræ tuæ:* 18
*& ſuper filiũ hominis quẽ confirmaſti tibi.*
¶ *Et non diſcedimus a te: viuificabis nos,* 19
*& nomen tuum inuocabimus.*
¶ *Domine Deus virtutum conuerte nos:* 20
*& oſtende faciem tuam, & ſalui erimus.*

1 In finem pro torcularibus Pſalmus
ipſi Aſaph quinta ſabbathi.
LXXX. HEB. 81.

2 *EXultate Deo adiutori noſtro: iubilate*
A *Deo Iacob.*
3 ¶ *Sumite pſalmum, & date tympanum:*
*pſalterium iucundum cum cithara.*
4 ¶ *Buccinate in Neomenia tuba, in inſigni*
*die ſolennitatis veſtræ.*
5 ¶ *Quia præceptum in Iſraël eſt, & iudiciũ*
*Deo Iacob.*
6 ¶ ‖ *Teſtimonium in Ioſeph poſuit illud, cum* Gen. 41. c. 25.
*exiret de terra Aegypti, linguam quam non* f. 45.
*nouerat, audiuit.*
7 ¶ *Diuertit ab oneribus dorſum eius: ma-*
B *nus eius in cophino ſeruierunt.*
8 ¶ *In tribulatione inuocaſti me, & liberaui*
*te, exaudiui te in abſcondito tẽpeſtatis: ‖ pro-* Exo. 17. b. 6.
*baui te apud aquam contradictionis.* Exo. 20. a. 2.
9 ¶ *Audi populus meus, & conteſtabor te:*
10 *Iſraël ſi audieris me,* ¶ *non erit in te Deus*
*recens, neq; adorabis Deum alienum.*
11 ¶ *Ego enim ſum Dominus Deus tuus, qui*
C *eduxi te de terra Aegypti: dilata os tuum, &*
*implebo illud.*
12 ¶ *Et non audiuit populus meus vocẽ meã:*
*& Iſraël non intendit mihi.*
13 ¶ ‖ *Et dimiſi eos ſecundum deſideria cordis* Act. 14. c. 16.
*eorum, ibunt in adinuentionibus ſuis.*
14 ¶ ‖ *Si populus meus audiſſet me: Iſraël ſi in* Baru. 3. b. 13.
*vijs meis ambulaſſet.*
15 ¶ *Pro nihilo forſitan inimicos eorum hu-*
*miliaſſem: & ſuper tribulantes eos miſiſſem*
*manum meam.*
16 ¶ *Inimici Domini mentiti ſunt ei: & erit*
D *tempus eorum in ſecula.*
17 ¶ *Et cibauit eos ex adipe frumenti: & de*
*petra melle ſaturauit eos.*

1 Pſalmus Aſaph.
LXXXI. HEB. 82.

A *DEus ſtetit in ſynagoga deorum: in me-*
*dio autem deos dijudicat.*
2 ¶ *Vſquequo iudicatis iniquitatem: & fa-*
*cies peccatorum ſumitis?*
3 ¶ *Iudicate egeno & pupillo: humilem &*
*pauperem iuſtificate.*
4 ¶ ‖ *Eripite pauperem: & egenum de manu* Pro. 24. b. 11.
*peccatoris liberate.*
5 ¶ *Neſcierunt, neque intellexerunt, in te-*
B *nebris ambulant: mouebuntur omnia fun-*
*damenta terræ.*
6 ¶ ‖ *Ego dixi, Dij eſtis, & filij excelſi omnes.* Ioã. 10. f. 34.
7 ¶ *Vos autem ſicut homines moriemini: &*
*ſicut vnus de principibus cadetis.*
8 ¶ *Surge Deus, iudica terram: quoniam tu*
*hæreditabis in omnibus Gentibus.*

1 Canticum Pſalmi Aſaph.
LXXXII.

2 *DEus quis ſimilis erit tibi? ne taceas,*
A *neq; compeſcaris Deus.*

¶ Quo-

*Quoniam ecce inimici tui ſonuerunt: 3*
*& qui oderunt me, extulerunt caput.*
*Super populum tuum malignauerunt 4*
*conſilium: & cogitauerunt aduerſus ſanctos*
*tuos.*
*Dixerunt, Venite, & diſperdamus eos 5*
*de gente: & non memoretur nomen Iſrael*
*vltra.*
*Quoniam cogitauerunt vnanimiter, ſi- 6*
*mul aduerſum te teſtamentũ diſpoſuerunt, B*
*tabernacula Idumæorum & Iſmahelitæ, 7*
*Moab, & Agareni.*
*Gebal, & Ammon, & Amalec: alienige- 8*
*næ cum habitantibus Tyrum.*
*Etenim Aſſur venit cũ illis: facti ſunt 9*
*in adiutorium filijs Lot.*
Iud.7 f.22. *Fac illis ſicut Madian & ‖ Siſaræ: ſicut 10*
Iud.4.d.15. *Iabin in torrente Ciſſon.*
*Diſperierũt in Endor: facti ſunt vt ſter 11*
*cus terræ. C*
*‖Pone principes eorum ſicut Oreb, & 12*
Iud.7.g.25. *Zeb, & ‖Zebee, & Salmana.*
Iud.8.d.21.
*Omnes principes eorum: qui dixerunt, 13*
*Hæreditate poſsideamus ſanctuarium Dei.*
*Deus meus pone illos vt rotam, & ſicut 14*
*ſtipulam ante faciem venti.*
*Sicut ignis qui comburit ſyluam, & ſi- 15*
*cut flamma comburens montes:*
*Ita perſequêris illos in tempeſtate tua, 16*
*& in ira tua turbabis eos. D*
*Imple facies eorum ignominia, & quæ- 17*
*rent nomen tuum Domine.*
*Erubeſcant & conturbentur in ſeculum 18*
*ſeculi: & confundantur & pereant.*
*Et cognoſcant quia nomen tibi Domi- 19*
*nus, tu ſolus altiſsimus "in omni terra'.*

"ſuper omnem terram 2.

In finem pro torcularibus filiis 1
Core, Pſalmus.

HEB. 84.

LXXXIII.

*QVàm dilecta tabernacula tua Domine 2*
*virtutum: concupiſcit & deficit ani- 3*
*ma mea in atria Domini. A*
*Cor meum & caro mea exultauerunt in*
*Deum viuum.*
*Etenim paſſer inuênit ſibi domum: & 4*
*turtur nidum ſibi, vbi ponat pullos ſuos.*
*Altaria tua domine virtutum, rex meus B*
*& Deus meus*
*Domine. *Beati qui habitant in domo tua *: in ſe- 5*
*cula ſeculorum laudabunt te.*
*Beatus vir cuius eſt auxilium abs te: 6*
*aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit, in valle 7*
*lachrymarum in loco quem poſuit.*
*vediktio- Etenim "benedictiones' dabit legiſlator, 8*
*ibunt de virtute in virtutẽ: videbitur Deus C*
*deorum in Sion.*
*Domine Deus virtutum exaudi oratio- 9*
*nem meam: auribus percipe Deus Iacob.*
*Protector noſter aſpice Deus, & reſpice 10*
*in faciem Chriſti tui.*

*11 Quia melior eſt dies vna in atrijs tuis*
*D ſuper millia. Elegi abiectus eſſe in domo Dei*
*mei: magis quam habitare in tabernaculis*
*peccatorum.*
*12 Quia miſericordiam & veritatem di-*
*ligit *Deus: gratiam & gloriam dabit Do- *Dominus 8*
*minus.*
*13 Non priuabit bonis eos qui ambulant in*
*innocentia: Domine virtutum, beatus ho-*
*mo qui ſperat in te.*

1 In finem filiis Core, Pſalmus.

LXXXIIII. HEB. 85.

*2 BEnedixiſti Domine terram tuam: auer-*
*A tiſti captiuitatem Iacob.*
*3 Remiſiſti iniquitatem plebis tuæ, ope-*
*ruiſti omnia peccata eorum.*
*4 Mitigaſti omnem iram tuam: auertiſti*
*ab ira indignationis tuæ.*
*5 Conuerte nos Deus ſalutaris noſter:*
*& auerte iram tuam a nobis.*
*6 Nunquid in æternum iraſcêris nobis?*
*aut extendes iram tuam a generatione in*
*B generationem?*
*7 Deus tu conuerſus viuificabis nos: &*
*plebs tua lætabitur in te.*
*8 Oſtende nobis Domine miſericordiam*
*tuam: & ſalutare tuum da nobis.*
*9 Audiam quid loquatur in me Dominus*
*Deus: quoniam loquetur pacem in plebem*
*ſuam.*
*C Et ſuper ſanctos ſuos: & in eos qui con-*
*uertuntur ad cor.*
*10 Veruntamen prope timentes eum ſalu-*
*tare ipſius: vt inhabitet gloria in terra no-*
*ſtra.*
*11 Miſericordia & veritas obuiauerunt ſi-*
*bi: iuſtitia & pax oſculatæ ſunt.*
*12 Veritas de terra orta eſt: & iuſtitia de*
*D cælo proſpexit.*
*13 Etenim Dominus dabit benignitatem:*
*& terra noſtra dabit fructum ſuum.*
*14 Iuſtitia ante eum ambulabit: & ponet*
*in via greſſus ſuos.*

1 Oratio ipſi Dauid.

LXXXV. HEB. 86.

*A INclina Domine aurem tuam, & exaudi*
*me: quoniam inops & pauper ſum ego.*
*2 Cuſtodi animam meam, quoniam ſan-*
*ctus ſum: ſaluum fac ſeruum tuum Deus*
*meus ſperantem in te.*
*3 Miſerere mei Domine, quoniam ad te "clamabo 3*
*"clamaui' tota die.*
*4 Lætifica animam ſerui tui, quoniam ad*
*te Domine animam meam leuaui.*
*5 Quoniam tu Domine ſuauis & mitis, Ioel 2.c.13.*
*& multæ miſericordiæ omnibus inuocanti-*
*bus te.*
*6 Auribus percipe Domine orationẽ meã:*
*B & intende voci deprecationis meæ.*
*7 In die tribulationis meæ clamaui ad te:*

*quia exaudiſti me.*
*¶Non eſt ſimilis tui in dijs Domine: & nõ* 8
*eſt ſecundum opera tua.*
*¶Omnes gentes quaſcunque feciſti, ve-* 9
*nient, & adorabunt coram te Domine: & glo*
*rificabunt nomen tuum.*
*¶Quoniam magnus es tu, & faciens mi-* 10
*rabilia: tu es Deus ſolus.* C
*¶Deduc me Domine in via tua: & ingre* 11
*diar in veritate tua: lætetur cor meum vt ti*
*meat nomen tuum.*
*¶Confitebor tibi Domine Deus meus in* 12
*toto corde meo, & glorificabo nomen tuum in*
*æternum.*
*¶Quia miſericordia tua magna eſt ſuper* 13
*me: & eruiſti animam meam ex inferno in-*
*feriori.*
*¶Deus iniqui inſurrexerunt ſuper me,* 14
*& ſynagoga potentium quæſierunt animam*
*meam: & non propoſuerunt te in conſpectu*
*ſuo.*
*¶Et tu Domine Deus miſerator & miſe-* 15
*ricors, patiens, & multæ miſericordiæ, &* D
*verax.*
*¶Reſpice in me, & miſerere meî, da im-* 16
*perium tuum puero tuo: & ſaluum fac filiũ*
*ancillæ tuæ.*
*¶Fac mecum ſignum in bonum, vt vi-* 17
*deant qui oderũt me, & confundantur quo-*
*niam tu Domine adiuuiſti me, & conſolatus*
*es me.*

## Filiis Core Pſalmus cantici. 1

### LXXXVI.

HEB. 87.

F*Vndamenta eius in montibus ſanctis:* A
*¶diligit Dominus portas Sion ſuper om-* 2
*nia tabernacula Iacob.*
*¶Glorioſa dicta ſunt de te, ciuitas Dei.* 3
*¶Memor ero Raab & Babylonis ſcientium* 4
*me.*
*Ecce alienigenæ, et Tyrus, & populus Ae-*
*thiopum, hi fuerunt illic.*
*¶Nunquid Siõ dicet, Homo, & homo na-* 5
*tus eſt in ea: & ipſe fundauit eã Altiſſimus.*
*¶Dominus narrabit in ſcripturis populo-* 6
*rum & principum, horum qui fuerunt in*
*ea.*
*¶Sicut lætantium omnium habitatio eſt* 7
*in te.*

## Canticum Pſalmi filiis Core in finem pro Maheleth ad reſpondendum, intellectus Eman Ezrahitæ. 1

### LXXXVII.

HEB. 88.

D*Omine Deus ſalutis meæ in die clama* 2
*ui & nocte coram te.* A
*¶Intret in conſpectu tuo oratio mea, in-* 3
*clina aurem tuam ad precem meam.*
*¶Quia repleta eſt malis anima mea: &* 4
*vita mea inferno appropinquauit.*
*¶Aeſtimatus ſum cum deſcendentibus in* 5
*lacum: factus ſum ſicut homo ſine adiutorio,*
6 *¶inter mortuos liber.*
*Sicut vulnerati dormiẽtes in ſepulchris,*
*quorum non es memor amplius: & ipſi de*
*manu tua repulſi ſunt.*
7 *¶Poſuerunt me in lacu inferiori: in tene-*
B *broſis, & in vmbra mortis.*
8 *¶Super me confirmatus eſt furor tuus, &*
*omnes fluctus tuos induxiſti ſuper me.*
9 *¶Longè feciſti notos meos a me: poſuerunt*
*me abominationem ſibi.*
10 *Traditus ſum, & non egrediebar: ¶oculi*
*mei languerunt præ inopia.*
*Clamaui ad te Domine tota die: expandi*
*ad te manus meas.*
11 *¶Nunquid mortuis facies mirabilia: aut*
C *medici ſuſcitabunt, & confitebuntur tibi?*
12 *¶Nunquid narrabit aliquis in ſepulchro*
*miſericordiam tuam, & veritatem tuam in*
*perditionem?*
13 *¶Nunquid cognoſcentur in tenebris mi-*
*rabilia tua, & iuſtitia tua in terra obliuio-*
*nis.*
14 *¶Et ego ad te Domine clamaui: & manè*
*oratio mea præueniet te.*
15 *¶Vt quid Domine repellis orationem*
*meam: auertis faciem tuam a me?*
16 *¶Pauper ſum ego, & in laboribus à iu-*
D *uentute mea; exaltatus autem, humiliatus*
*ſum & conturbatus.*
17 *¶In me tranſierunt iræ tuæ: & terrores*
*tui conturbauerunt me.*
18 *¶Circundederunt me ſicut aqua: tota die*
*circundederunt me ſimul.*
19 *¶Elongaſtì à me amicum & proximum:*
*& notos meos à miſeria.*

## 1 Intellectus Ethan Ezrahitæ.

### LXXXVIII.

HEB. 89.

2 M*Iſericordias Domini in æternum can-*
A *tabo.*
*In generationem & generationem annun*
*tiabo veritatem tuam in ore meo.*
3 *¶Quoniam dixiſti, In æternum miſericor-*
*dia ædificabitur: in cœlis præparabitur veri-*
*tas tua in eis.*
4 *¶Diſpoſui teſtamentum electis meis, ‖iu-* 2.Re.7.b.12
*raui Dauid ſeruo meo,*
5 *¶Vſque in æternum præparabo ſemen*
*tuum.*
*Et ædificabo in generationem & genera-*
*tionem ſedem tuam.*
6 *¶Confitebuntur cœli mirabilia tua Domi*
*ne: etenim veritatem tuam in eccleſia ſan-*
*ctorum.*
7 *¶Quoniam quis in nubibus æquabitur*
*Domino, ſimilis erit Deo in filijs Dei?*
8 *¶Deus qui glorificatur in concilio ſan-*
B *ctorum: magnus & terribilis ſuper omnes*
*qui in circuitu eius ſunt.*
9 *¶Domine Deus virtutum, quis ſimilis*
*tibi?*

tibi? potens es Domine, & veritas tua in
circuitu tuo.
¶Tu dominaris poteſtati maris: motum 10
autem fluctuum eius tu mitigas.
¶Tu humiliaſti ſicut vulneratum, ſu- 11
perbum: in brachio virtutis tuæ diſperſiſti
inimicos tuos.
Gen.1.a.1. ¶Tui ſunt cæli, & tua eſt terra, orbem ter 12
ræ & plenitudinem eius tu fundaſti: ¶aqui 13
lonem & mare tu creaſti.
Thabor & Hermon in nomine tuo exul-
tabunt: ¶tuum brachium cum potentia. 14
Firmetur manus tua, & exaltetur dexte
ra tua: ¶iuſtitia & iudicium præparatio ſe- 15
dis tuæ. C
Miſericordia & veritas præcedent faciẽ
tuam: ¶Beatus populus qui ſcit iubilationẽ. 16
Domine, in lumine vultus tui ambula-
bunt, ¶& in nomine tuo exultabũt tota die, 17
& in iuſtitia tua exaltabuntur.
¶Quoniam gloria virtutis eorum tu es, 18
& in beneplacito tuo exaltabitur cornu no-
ſtrum.
¶Quia Domini eſt aſſumptio noſtra, & 19
ſancti Iſraël regis noſtri.
¶Tunc locutus es in viſione ſanctis tuis, 20
"ſuper potentem 2. & dixiſti, Poſui adiutorium "in potẽte', & exaltaui electum de plebe mea.
¶Inueni Dauid ſeruum meum: ‖oleo ſan- 21
Act.13.d.22. 1.Re.16.a.2. c.12. cto meo vnxi eum.
¶Manus enim mea auxiliabitur ei: & 22
brachium meum "confortabit' eum. D
2.Reg 5.a.2. ¶Nihil proficiet inimicus in eo: & filius 23
"confirmabis 6. iniquitatis non apponet nocere ei.
¶Et concidã a facie ipſius inimicos eius: 24
& odientes eum in fugam conuertam.
¶Et veritas mea, & miſericordia mea 25
cum ipſo: & in nomine meo exaltabitur cor-
nu eius.
¶Et ponam in mari manum eius: & in 26
fluminibus dexteram eius.
"inuocabit 8. ¶Ipſe "inuocauit' me, Pater meus es tu: 27
Deus meus & ſuſceptor ſalutis meæ.
¶Et ego primogenitum ponam illum: ex- 28
celſum præ regibus terræ.
¶In æternum ſeruabo illi miſericordiam 29
meam: & teſtamentum meum fidele ipſi.
¶Et ponam in ſeculum ſeculi ſemen eius: 30
& thronum eius ſicut dies cæli. E
¶Si autem dereliquerint filij eius legem 31
meã, & in iudicijs meis non ambulauerint,
¶Si iuſtitias meas prophanauerint, & 32
mandata mea non cuſtodierint:
¶Viſitabo in virga iniquitates eorum, & 33
in verberibus peccata eorum.
¶Miſericordiam autem meam non di- 34
ſpergam ab eo, neque "nocebo' in veritate
mea.
¶Neq; prophanabo teſtamentum meum, 35
& quæ procedunt de labijs meis non faciam
irrita.
36 ¶Semel iuraui in ſancto meo, ſi Dauid
37 mentiar: ¶‖ſemen eius in æternũ manebit. 2.Re.7.c.16.
38 ¶Et thronus eius ſicut ſol in cõſpectu meo,
F & ſicut luna perfecta in æternum: & teſtis
in cælo fidelis.
39 ¶Tu verò repuliſti & deſpexiſti: diſtuliſti
Chriſtum tuum.
40 ¶"Auertiſti' teſtamentum ſerui tui: pro- "Euertiſti 8.
phanaſti in terra ſanctuarium eius.
41 ¶Deſtruxiſti omnes ſepes eius: poſuiſti fir
mamentum eius formidinem.
42 ¶Diripuerunt eum omnes transeuntes
viam: factus eſt opprobrium vicinis ſuis.
43 ¶Exaltaſti dexterã "deprimentium eum: "inimicorũ eius 1.
lætificaſti omnes inimicos eius.
44 ¶Auertiſti adiutorium gladij eius, & non
G es auxiliatus ei in bello.
45 ¶Deſtruxiſti eum ab emundatione: & ſe-
dem eius "in terra' colliſiſti. "in terrã 1.
46 ¶Minoraſti dies temporis eius: perfudiſti
eum confuſione.
47 ¶Vſquequo Domine auertis in finem: ex-
ardeſcet ſicut ignis ira tua?
48 ¶Memorare quæ mea ſubſtantia: nun-
quid enim vane conſtituiſti omnes filios ho-
minum?
49 ¶Quis eſt homo qui viuet, & non vide-
bit mortem: eruet animam ſuam de manu
inferi.
50 ¶Vbi ſunt miſericordiæ tuæ antiquæ Do-
mine: ſicut iuraſti Dauid in veritate tua? 2.Re.7.b.11.
51 ¶Memor eſto Domine opprobrij ſeruorum
tuorum (quod continui in ſinu meo) multa-
rum gentium.
52 ¶Quod exprobrauerunt inimici tui Do-
mine, quod exprobrauerunt, commutationem
Chriſti tui.
53 ¶Benedictus Dominus in æternum: fiat,
fiat.

1 Oratio Moyſi hominis Dei.

LXXXIX. HEB. 90.

A DOmine refugium factus es nobis à ge-
neratione in generationem.
2 ¶Priuſquam montes fierent, "aut' for- "& 8.
maretur terra & orbis: à ſeculo & vſque in
ſeculum tu es Deus.
3 ¶Ne auertas hominem in humilitatem,
& dixiſti, Conuertimini filij hominum.
4 ¶Quoniam mille anni ante oculos tuos,
tanquam dies heſterna quæ præterijt.
5 ¶Et cuſtodia in nocte: ¶qui pro nihilo ha-
bentur, eorum anni erunt.
6 ¶Manè ſicut herba tranſeat, manè floreat
B & tranſeat: veſpere decidat, induret, & a-
reſcat.
7 ¶Quia defecimus in ira tua, & in furore
tuo turbati ſumus.
8 ¶Poſuiſti iniquitates noſtras in conſpectu
tuo: ſeculum noſtrum in illuminatione vul-
tus tui.

¶Quo-

¶Quoniam omnes dies noſtri defecerunt: 9
& in ira tua defecimus.
Bec. 18.a.8. Anni noſtri ſicut aranea meditabuntur,
¶dies annorum noſtrorum in ipſis, ſeptua- 10
ginta anni.
Si autem in potentatibus: octoginta an- C
ni: & amplius eorum, labor & dolor.
Quoniam ſuperuenit manſuetudo, & cor
ripiemur.
¶Quis nouit poteſtatem iræ tuæ, & præ 11
timore tuo iram tuam? dinumerare? 12
Dexteram tuam ſic notam fac: & erudi-
tos corde in ſapientia.
¶Conuertere Domine, vſquequo? & de- 13
precabilis eſto ſuper ſeruos tuos.
¶Repleti ſumus mane miſericordia tua: 14
& exultauimus, & delectati ſumus in om- D
nibus diebus noſtris.
¶Lætati ſumus pro diebus quibus nos hu 15
miliaſti: annis quibus vidimus mala.
¶Reſpice in ſeruos tuos, & in opera tua: 16
& dirige filios eorum.
¶Et ſit ſplendor Domini Dei noſtri ſuper 17
nos, & opera manuum noſtrarum dirige ſu-
per nos: & opus manuum noſtrarum dirige.

## Laus cantici Dauid. 1

HEB. 91.

### XC.

Qui habitat in adiutorio Altiſſimi, in
protectione Dei cæli commorabitur. A
¶Dicet Domino ſuſceptor meus es tu, 2
& refugium meum, Deus meus ſperabo in
eum.
¶Quoniam ipſe liberauit me de laqueo 3
venantium, & a verbo aſpero.
*In 4. ¶*Scapulis ſuis obumbrabit tibi, & ſub 4
pennis eius ſperabis.
¶Scuto circundabit te veritas eius: non 5
timebis à timore nocturno.
¶A ſagitta volante in die, à negotio per- 6
ambulante in tenebris, ab incurſu & dæmo- B
nio meridiano.
¶Cadent à latere tuo mille, & decem mil 7
lia à dextris tuis: ad te autem non appro-
pinquabit.
¶Veruntamen oculis tuis conſiderabis: & 8
retributionem peccatorum videbis.
¶Quoniam tu es Domine ſpes mea: Altiſ 9
ſimum poſuiſti refugium tuum. C
¶Non accedet ad te malum, & flagellum 10
non appropinquabit tabernaculo tuo.
Mat. 4.a.6. ¶Quoniam‖angelis ſuis mandauit de te, 11
Luc. 4.b.10. vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis.
¶In manibus portabunt te: ne fortè offen 12
das ad lapidem pedem tuum.
¶Super aſpidem & baſiliſcũ ambulabis, 13
& conculcabis leonem & draconem.
¶Quoniam in me ſperauit, liberabo eum: 14
protegam eum, quoniam cognouit nomen D
meum.
¶Clamauit ad me, & exaudiam eum: cũ 15
ipſo ſum in tribulatione: eripiam eum & glo
rificabo eum.
16 ¶Longitudine dierum replebo eum: & o-
ſtendam illi ſalutare meum.

## 1 Pſalmus cantici in die ſabbathi.

HEB. 92.

### XCI.

2 Bonum eſt confiteri Domino, & pſallere
A nomini tuo Altiſſime.
3 ¶Ad annũtiandum manè miſericordiam
tuam, & veritatem tuam per noctem.
4 ¶In decachordo pſalterio, cum cantico, in
cithara.
5 ¶Quia delectaſti me Domine in factura
B tua: & in operibus manuum tuarum exul-
tabo.
6 ¶‖Quàm magnificata ſunt opera tua Do Inf. 110.a.2.
mine: nimis profunda facta ſunt cogitatio-
nes tuæ.
7 ¶Vir inſipiens non cognoſcet, & ſtultus
non intelliget hæc.
8 ¶Cùm exorti fuerint peccatores ſicut fœ-
num, & apparuerint omnes qui operantur
iniquitatem.
9 Vt intereant in ſeculum ſeculi, ¶(tu au-
tem altiſſimus in æternum Domine.)
10 ¶Quoniam ecce inimici tui Domine, quo-
niam ecce inimici tui peribunt, & diſpergen
tur omnes qui operantur iniquitatem.
11 ¶Et exaltabitur ſicut vnicornis cornu
C meum: & ſenectus mea in miſericordia hu-
beri.
12 ¶Et deſpexit oculus meus inimicos meos:
&*inſurgentibus in me malignantibus, au *ab 5.
diet auris mea.
13 ¶Iuſtus vt palma florebit: *ſicut cedrus *& 3.
Libani multiplicabitur.
14 ¶Plantati in domo Domini, in atrijs do-
mus Dei noſtri florebunt.
15 ¶Adhuc multiplicabuntur in ſenecta hu-
16 beri: & bene patientes erunt: ¶vt annun-
tient:
Quoniam rectus Dominus Deus noſter,
& non eſt iniquitas in eo.

## Laus cantici ipſi Dauid in die ante ſabbathum, quando fundata eſt terra.

HEB. 93.

### XCII.

1 Dominus regnauit, decorem indutus eſt:
A indutus eſt Dominus fortitudinem, &
præcinxit ſe.
Etenim firmauit orbem terræ, qui non
commouebitur.
2 ¶Parata ſedes tua ex tunc: à ſeculo tu es.
3 ¶Eleuauerunt flumina Domine, eleuaue-
runt flumina vocem ſuam:
4 Eleuauerunt flumina fluctus ſuos,¶à vo-
B cibus aquarum multarum.
Mirabiles elationes maris: mirabilis in
altis Dominus.
5 ¶Teſtimonia tua credibilia facta ſunt ni-
mis:

*nis: domum tuam decet ſanctitudo Domine*
*in longitudine dierum.*

Pſalmus ipſi Dauid quarta ſabbathi.

HEB. 94. XCIII.

*DEus vltionum Dominus, Deus vltio- 1*
*num libere egit. A*
*Exaltare qui iudicas terram: redde re- 2*
*tributionem ſuperbis.*
*Vſquequo peccatores Domine, vſquequo 3*
*peccatores gloriabuntur.*
*Effabuntur & loquentur iniquitatem, 4*
*loquentur omnes qui operantur iniuſti-*
*tiam?*
*Populum tuum Domine humiliauerũt: 5*
*& hæreditatem tuam vexauerunt.*
*Viduam & aduenam interfecerunt: & 6*
*pupillos occiderunt.*
*Et dixerunt: Non videbit Dominus: nec 7*
*intelliget Deus Iacob. B*
*Intelligite inſipientes in populo: & ſtul- 8*
*ti aliquando ſapite.*
*Qui plantauit aurem, non audiet? aut 9*
*qui finxit oculum, non conſiderat?*
*Qui corripit gentes, non arguet, qui do- 10*
*cet hominem ſcientiam?*
*Dominus ſcit cogitationes hominũ quo- 11*
*niam vanæ ſunt.*
*Beatus homo quem tu erudieris Domi- 12*
*ne, & de lege tua docueris eum.*
*Vt mitiges ei a diebus malis: donec fo- 13*
*diatur peccatori fouea. C*
*Quia non repellet Dominus plebem 14*
*ſuam, & hæreditatem ſuam non derelin-*
*quet.*
*Quoadusque iuſtitia conuertatur in iu- 15*
*dicium: & qui iuxta illam omnes qui recto*
*ſunt corde.*
*Quis conſurget mihi aduerſus malignã- 16*
*tes? aut quis ſtabit mecum aduerſus operan-*
*tes iniquitatem?*
*Niſi quia Dominus adiuuit me: paulo- 17*
*minus habitaſſet in inferno anima mea.*
*Si dicebam, Motus eſt pes meus: miſeri- 18*
*cordia tua Domine adiuuabat me. D*
*Secundum multitudinem dolorũ meo- 19*
*rum in corde meo, conſolationes tuæ lætifi-*
*cauerunt animam meam.*
*Nũquid adhæret tibi ſedes iniquitatis: 20*
*qui fingis laborem in præcepto?* — *dolorem 7.*
*Captabunt in animam iuſti: & ſangui- 21*
*nem innocentem condemnabunt.*
*Et factus eſt mihi Dominus in refugiũ, 22*
*& Deus meus in adiutorium ſpei meæ.*
*Et reddet illis iniquitatem ipſorum: & 23*
*in malitia eorum diſperdet eos, diſperdet il-*
*los Dominus Deus noſter.*

Laus cantici ipſi Dauid.

XCIIII. HEB. 95.

1 *VEnite exultemus Domino, iubilemus*
A *Deo ſalutari noſtro:*
2 *Præoccupemus faciem eius in confeſſio-*
*ne & in pſalmis iubilemus ei.*
3 *Quoniam Deus magnus Dominus, &*
*rex magnus ſuper omnes deos.*
4 *Quia in manu eius ſunt fines terræ: &*
*altitudines montium ipſius ſunt.*
5 *Quoniam ipſius eſt mare, & ipſe fecit*
*illud: & ſiccam manus eius formauerunt.*
6 *Venite, adoremus & procidamus, & plo-*
7 *remus ante Dominum qui fecit nos: quia*
B *ipſe eſt Dominus Deus noſter.*
*Et nos populus paſcuæ eius, & oues ma-*
*nus eius.*
8 *Hodie ſi vocem eius audieritis, nolite* Heb.3.b.7.
*obdurare corda veſtra.*
*Sicut in irritatione ſecundum diem ten-*
*tationis in deſerto.*
9 *Vbi tentauerunt me patres veſtri: pro-*
*bauerunt & viderunt opera mea.*
10 *Quadraginta annis offenſus fui gene-* Heb.4.a.3.
*rationi illi: & dixi, Semper hi errant corde.*
11 *Et iſti non cognouerunt vias meas: vt*
*iuraui in ira mea, Si introibunt in requiem*
*meam.*

1 Canticum ipſi Dauid quando domus ædificabatur poſt captiuitatem. 1.Par.16.c.23.

XCV. HEB. 96.

A *CAntate Domino canticum nouũ: can-* 1.Pa.16.c.23
*tate Domino omnis terra.*
2 *Cantate Domino, & benedicite nomi-*
*ni eius: annuntiate de die in diem ſalutare*
*eius.*
3 *Annuntiate inter Gentes gloriam eius,*
*in omnibus populis mirabilia eius.*
4 *Quoniam magnus Dominus & lauda-*
*bilis nimis: terribilis eſt ſuper omnes deos.*
5 *Quoniam omnes dij Gentium dæmonia:*
*Dominus autem cælos fecit.*
6 *Confeſſio & pulchritudo in conſpectu e-*
*ius, ſanctimonia & magnificentia in ſan-*
*ctificatione eius.*
7 *Afferte Domino patriæ Gentium, affer-*
8 *te Domino gloriam & honorem, afferte Do-*
B *mino gloriam nomini eius.*
*Tollite hoſtias, & introite in atria eius,*
9 *adorate Dominum in atrio ſancto eius.*
*Commoueatur à facie eius vniuerſa ter-*
10 *ra, dicite in Gentibus quia Dominus re-*
*gnauit.*
C *Etenim correxit orbem terræ qui non com-*
*mouebitur: iudicabit populos in æquitate.*
11 *Lætentur cæli, & exultet terra: commo-*
12 *ueatur mare, & plenitudo eius: gaudebunt*
*campi, & omnia quæ in eis ſunt.*
*Tunc exultabunt omnia ligna ſyluarum*
13 *à facie Domini, quia venit, quoniam ve-*
*nit*

mihi miniſtrabat.
¶Non habitabit in medio domus meæ qui 7
facit ſuperbiam: qui loquitur iniqua, non di
rexit in conſpectu oculorum meorum.
¶In matutino interficiebam omnes pecca 8
tores terræ: ut diſperderem de ciuitate Do-
mini omnes operantes iniquitatem.

Oratio pauperis cùm anxius fuerit, 1
& coram Domino effuderit pre-
cem ſuam.

C I.

HEB. 102. Domine exaudi orationem meam: & cla 2
mor meus ad te veniat. A
¶Non auertas faciem tuam à me, in 3
quacunque die tribulor, inclina ad me au-
rem tuam.
In quacunque die inuocauero te, veloci-
ter exaudi me.
¶Quia defecerunt ſicut fumus dies mei: 4
& oſſa mea ſicut cremium aruerunt.
¶Percuſſus ſum vt fœnum, & aruit cor 5
meum: quia oblitus ſum comedere panem
meum.
¶A voce gemitus mei adhæſit os meum 6
carni meæ.
¶Similis factus ſum pellicano ſolitudinis: 7
factus ſum ſicut nycticorax in domicilio.
¶Vigilaui & factus ſum ſicut paſſer ſoli- 8
tarius in tecto.
¶Tota die exprobrabant mihi inimici 9
mei: & qui laudabant me aduerſum me iu- B
rabant.
¶Quia cinerem tanquam panem man- 10
ducabam, & potum meum cum fletu miſce-
bam.
*& 5. ¶A facie iræ* indignationis tuæ: quia e- 11
leuans alliſiſti me.
¶Dies mei ſicut vmbra declinauerunt: 12
& ego ſicut fœnum arui.
¶Tu autem Domine in æternum perma- 13
nes: & memoriale tuum in generatione &
generationem.
*Domine 8. ¶Tu exurgens* miſereberis Sion: quia tē- 14
pus miſerendi eius, quia venit tempus. C
¶Quoniam placuerunt ſeruis tuis lapi- 15
des eius: & terræ eius miſerebuntur.
*nomen Do ¶Et timebunt Gentes *nomē tuum Do- 16
mini 3. mine, & omnes reges terræ gloriam tuam.
¶Quia ædificauit Dominus Sion, & vi- 17
debitur in gloria ſua.
¶Reſpexit in orationem humilium, & nō 18
ſpreuit precem eorum.
*in genera- ¶Scribantur hæc* in generatione altera: 19
tionem alte- & populus qui creabitur, laudabit Dominū.
ram 2. ¶Quia proſpexit de excelſo ſancto ſuo, 20
Dominus de cælo in terram aſpexit.
*gemitū 1. ¶Vt audiret* gemitus compeditorum, vt 21
ſolueret filios interemptorum.
¶Vt annuntient in Sion nomen Domi- 22
ni, & laudem eius in Ieruſalem.

23 ¶In conueniendo populos in vnum, & re-
D ges vt ſeruiant Domino.
24 ¶Reſpondit ei in via virtutis ſuæ, Pau-
citatem dierum meorum nuntia mihi.
25 ¶Ne reuoces me in dimidio dierum meo-
rum: in generatione & generationem anni
tui.
26 ¶‖Initio tu Domine terram fundaſti: & Heb. 1. c. 14.
opera manuum tuarum ſunt cæli.
27 ¶Ipſi peribunt: tu autem permanes, & om
nes ſicut veſtimentum veteraſcent.
Et ſicut opertorium mutabis eos, & mu-
28 tabuntur: ¶tu autem idem ipſe es, & anni
tui non deficient.
29 ¶Filij ſeruorum tuorum habitabunt: &
ſemen eorum in ſeculum dirigetur.

1 Ipſi Dauid.

C II. HEB. 103.

A Benedic anima mea Domino: & omnia
quæ intra me ſunt nomini ſancto eius.
2 ¶Benedic anima mea Domino: & noli obli
uiſci omnes retributiones eius.
3 ¶Qui propitiatur omnibus iniquitatibus
tuis: qui ſanat omnes infirmitates tuas.
4 ¶Qui redimit de interitu vitam tuam:
qui coronat te in miſericordia & miſeratio-
nibus.
5 ¶Qui replet in bonis deſiderium tuum:
renouabitur vt aquilæ iuuentus tua.
6 ¶Faciens miſericordias Dominus: & iu-
dicium omnibus iniuriam patientibus.
7 ¶Notas fecit vias ſuas Moyſi, filijs Iſraël
B voluntates ſuas.
8 ¶‖Miſerator & miſericors Dominus: lon- Nu. 14. c. 18.
ganimis & multum miſericors.
9 ¶Non in perpetuum iraſcetur: neque in
æternum comminabitur.
10 ¶Non ſecundum peccata noſtra fecit no-
bis: neque ſecundum iniquitates noſtras re-
tribuit nobis.
11 ¶Quoniam ſecundùm altitudinem cæli à
terra: corroborauit miſericordiam ſuam ſu-
per timentes ſe.
12 ¶Quantum diſtat ortus ab occidente: lon-
C gè fecit à nobis iniquitates noſtras.
13 ¶Quomodo miſeretur pater filiorum: mi-
14 ſertus eſt Dominus timentibus ſe, ¶quoniā
ipſe cognouit figmentum noſtrum.
Recordatus eſt quoniam puluis ſumus,
15 ¶homo ſicut fœnum dies eius: tanquam flos
agri ſic efflorebit.
16 ¶Quoniam ſpiritus pertranſibit in illo, &
non ſubſiſtet: & non cognoſcet amplius lo-
cum ſuum.
17 ¶Miſericordia autem Domini ab æterno
& vſque in æternum ſuper timentes eum.
18 Et iuſtitia illius in filios filiorum, ¶his
qui ſeruant teſtamentum eius.
D Et memores ſunt mandatorum ipſius ad
faciendum ea.

¶Domi-

¶Dominus in cælo parauit ſedem ſuã: & 19
regnum ipſius omnibus dominabitur.
▸.7. ¶Benedicite Domino omnes angeli eius: 20
potentes virtute, facientes verbum illius:
ad audiendam vocem ſermonum eius.
¶Benedicite Domino: omnes virtutes e- 21
ius: miniſtri eius qui facitis voluntatem
eius.
¶Benedicite Domino omnia opera eius in 22
omni loco dominationis eius benedic anima
mea Domino.

## Ipſi Dauid.

HEB. 104. **CIII.**

BEnedic anima mea Domino: Domine A
Deus meus magnificatus es vehementer.
Confeſſionem & decorem induiſti: ¶ami 2
ctus lumine ſicut veſtimento.
Extendens cælum ſicut pellem: ¶qui te- 3
gis aquis ſuperiora eius.
Qui ponis nubẽ aſcenſum tuum: qui am
bulas ſuper pennas ventorum.
Heb. 1.b.7. ¶Qui facis angelos tuos ſpiritus: & mini 4
ſtros tuos ignem vrentem.
¶Qui fundaſti terram ſuper ſtabilitatem 5
ſuam, non inclinabitur in ſeculum ſeculi.
¶Abyſſus ſicut veſtimentum amictus e- 6
ius: ſuper montes ſtabunt aquæ.
¶Ab increpatione tua fugient: à voce to- 7
nitrui tui formidabunt.
¶Aſcendunt montes, & deſcendunt campi 8
in locum quem fundaſti eis.
¶Terminum poſuiſti quem non tranſ- 9
gredientur, neque conuertentur operire ter- B
ram.
¶Qui emittis fontes in conuallibus: inter 10
medium montium pertranſibunt aquæ.
¶Potabunt omnes beſtiæ agri: expectabũt 11
onagri in ſiti ſua.
¶Super ea volucres cæli habitabunt: de 12
"vocem S. medio petrarum dabunt "voces'.
¶Rigans montes de ſuperioribus ſuis: de 13
fructu operum tuorum ſatiabitur terra.
¶Producens fœnum iumentis, & herbam 14
ſeruituti hominum.
"educat 2. Vt "educas' panem de terra: ¶& vinum 15
"lætificat 5 "lætificet cor hominis:
Vt exhilaret faciem in oleo: & panis cor
hominis confirmet.
¶Saturabuntur ligna campi, & cedri Li 16
bani quas plantauit: ¶Illic paſſeres nidifi- 17
cabunt.
Herodij domus dux eſt eorum, ¶montes 18
excelſi ceruis: petra refugium herinacijs.
¶Fecit lunam in tempora: ſol cognouit oc- 19
caſum ſuum. C
¶Poſuiſti tenebras, & facta eſt nox: in 20
ipſa pertranſibunt omnes beſtiæ ſyluæ.
¶Catuli leonum rugientes vt rapiant, & 21
quærant à Deo eſcam ſibi.
¶Ortus eſt ſol, & congregati ſunt, & in 22
cubilibus ſuis collocabuntur.
23 ¶Exibit homo ad opus ſuum, & ad ope-
rationem ſuam vſque ad veſperum.
24 ¶Quam magnificata ſunt opera tua Do-
mine: omnia in ſapientia feciſti: impleta eſt
terra poſſeſſione tua.
25 ¶Hoc mare magnum, & ſpatioſum mani-
bus, illic reptilia quorum non eſt numerus.
26 Animalia puſilla cum magnis: ¶illic na-
ues pertranſibunt.
Draco iſte quem formaſti ad illudendum
27 ei: ¶omnia à te expectant vt des illis eſcam
D in tempore.
28 ¶Dante te illis, colligent: aperiente te ma-
num tuam, omnia implebuntur bonitate.
29 ¶Auertente autem te faciem, turbabun-
tur: auferes ſpiritum eorum, & deficient, &
in puluerem ſuum reuertentur.
30 ¶Emittes ſpiritum tuum, & creabuntur:
& renouabis faciem terræ.
31 ¶Sit gloria Domini in ſeculum: lætabitur
Dominus in operibus ſuis.
32 ¶Qui reſpicit terram, & facit eam tre-
mere: qui tangit montes & fumigant.
33 ¶||Cantabo Domino in vita mea, pſallam Inf. 145.a.2.
Deo meo quamdiu ſum.
34 ¶Iucundum ſit ei eloquium meum: ego ve
ro delectabor in Domino.
35 ¶"Deficiant' peccatores à terra, & ini- "Deficient.
qui, ita vt non ſint: benedic anima mea Do
mino.

## Hallelu ia.

**CIIII.** HEB. 105. 1. Par. 16 a.8 Iſa. 12. a. 4.

A COnfitemini Domino, & inuocate no-
men eius: annuntiate inter gentes o-
pera eius.
2 ¶Cantate ei, & pſallite ei: narrate omnia
mirabilia eius.
3 ¶Laudamini in nomine ſancto eius: læ-
tetur cor quærentium Dominum.
4 ¶Quærite Dominum, & confirmamini:
quærite faciem eius ſemper.
5 ¶Mementote mirabilium eius quæ fecit:
prodigia eius, & iudicia oris eius.
6 ¶Semen Abraham, ſerui eius: filij Iacob
electi eius.
7 ¶Ipſe Dominus Deus noſter, in vniuerſa
terra iudicia eius.
8 ¶Memor fuit in ſeculum teſtamenti ſui,
verbi quod mandauit in mille generatio-
nes.
9 ¶Quod diſpoſuit ad Abraham: & iura- Ge. 22. c. 16.
menti ſui ad Iſaac.
10 ¶Et ſtatuit illud Iacob in præceptum, &
Iſrael in teſtamentum æternum.
11 ¶Dicens, Tibi dabo terram Chanaan, fu
niculum hæreditatis veſtræ.
12 ¶Cùm eſſent numero breui, pauciſſimi,
B & incolæ eius.
13 ¶Et pertranſierunt de gente in gentem,
& de

& de regno ad populum alterum.
¶Non reliquit hominẽ nocere eis: & cor- 14
ripuit pro eis reges.
1.Pa.16.c.22 ¶‖Nolite tangere chriſtos meos: & in pro- 15
phetis meis nolite malignari.
3.Re.1.c.14. ¶Et vocauit famem ſuper terram: & om 16
ne firmamentum panis contriuit.
Ge.37. g.36. ¶Miſit ante eos virum.‖in ſeruum ve- 17
nundatus eſt Ioſeph.
¶‖Humiliauerunt in compedibus pedes 18
Ge.39.d.20. eius, ferrum pertranſiit animam eius, ¶do- 19
nec veniret verbum eius.
Eloquium Domini inflammauit eum,
Ge.41. b.14. ¶‖miſit rex & ſoluit eum, princeps populo- 20
rum, & dimiſit eum.
Ge.41.c.40. ¶‖Conſtituit eum dominum domus ſua, 21
& principem omnis poſſeſſionis ſua.
¶Vt erudiret principes eius ſicut ſemet- 22
ipſum, & ſenes eius prudentiam doceret.
Ge.46.a.6. ¶Et intrauit Iſrael in Aegyptum, & Ia- 23
cob accola fuit in terra Cham. C
Exod.1.a.7. ¶‖Et auxit populum ſuum vehementer: 24
& firmauit eum ſuper inimicos eius.
Act.7.b.17. ¶‖Conuertit cor eorum vt odirent po- 25
pulum eius, & dolum facerent in ſeruos
eius.
Exo.3.c.20. ¶‖Miſit Moyſen ſeruum ſuum: Aaron quẽ 26
4.g.29. elegit ipſum.
Exo.7.b.10. ¶‖Poſuit in eis verba ſignorum ſuorum, 27
& prodigiorum in terra Cham.
Exo.10.f.21. ¶‖Miſit tenebras & obſcurauit, & non 28
exacerbauit ſermones ſuos.
Exo.7.c.20. ¶‖Cõuertit aquas eorum in ſanguinem, 29
& occidit piſces eorum.
Exo. 8.b.6. ¶‖[n]Edidit' terra eorum ranas in pene- 30
[n]Et dedit tralibus regum ipſorum.
13. ¶‖Dixit, & venit cynomya: & ciniſes in 31
Exo.8.f.24. omnibus finibus eorum.
Exo. 9.c.23. ¶‖Poſuit pluuias eorum grandinem: ignẽ 32
comburentem in terra ipſorum.
¶Et percuſſit vineas eorum & ficulneas 33
eorum: & contriuit lignum finium eorum.
Exo.10.c.12 ¶‖Dixit, & venit locuſta & bruchus, cu- 34
ius non erat numerus. D
¶Et comedit omne fœnum in terra eo- 35
rum: & comedit omnem fructum terra eo-
rum.
Exo.12.d.29 ¶‖Et percuſſit omne primogenitum in 26
terra eorum, primitias omnis laboris eo-
rum.
Exo.12.c.35 ¶‖Et eduxit eos cum argento, & auro, & 37
non erat in tribubus eorum infirmus.
¶Lætata eſt Aegyptus in profectione eo- 38
Exo.13.d.21 rum, quia incubuit timor eorum ſuper eos.
Pſa.77.b.14 ¶‖Expandit nubem in protectionem eo- 39
1.Co.10.a.1. rum, & ignem vt luceret eis per noctem.
Exo.16. ¶Petierunt & venit coturnix, & pane 40
d.13. cæli ſaturauit eos.
Nu.20.c ¶‖Dirupit petram, & fluxerunt aqua, 41
abierunt in ſicco flumina.
ien.r- ¶‖Quoniam memor fuit verbi ſancti ſui 42
quod habuit ad Abraham puerum ſuum.
43 ¶Et eduxit populum ſuum in exultatio- Ioſ.3.d.17.
ne, & electos ſuos in lætitia.
44 ¶‖Et dedit illis regiones Gentium, & la- Ioſ.110. a.6.
bores populorum poſſederunt.
45 ¶Vt cuſtodiant iuſtificationes eius, & le-
gem eius requirant.

1 Hallelu-ia.

C V. HEB. 106.

A C‖Onfitemini Domino quoniam bonus, Iud.13.c.21.
quoniam in ſæculum miſericordia eius. Ecc.43.d.35
2 ¶‖Quis loquetur potentias Domini, au-
ditas faciet omnes laudes eius?
3 ¶Beati qui cuſtodiunt iudicium, & fa-
ciunt iuſtitiam in omni tempore.
4 ¶Memento noſtri Domine in beneplacito
populi tui, viſita nos in ſalutari tuo.
5 ¶Ad videndum in bonitate electorũ tuo-
rum: ad lætandum in lætitia gentis tua, vt
lauderis cum hæreditate tua.
6 ¶‖Peccauimus cum patribus noſtris: iniu- Iud.7.d.19.
ſte egimus, iniquitatem fecimus.
7 ¶Patres noſtri in Aegypto non intellexerunt
mirabilia tua: non fuerunt memores multi-
tudinis miſericordia tua.
Et irritauerunt aſcendentes in mare,
B Mare-rubrum.
8 ¶Et ſaluauit eos propter nomen ſuum, vt
notam faceret potentiam ſuam.
9 ¶Et increpuit Mare-rubrum, & exicca- Exo.14 c.28
tum eſt: & deduxit eos in abyſſis ſicut in
deſerto.
10 ¶Et ſaluauit eos de manu odientium, &
redemit eos de manu inimici.
11 ¶Et operuit aqua tribulantes eos: vnus Exo.14.f.27
ex eis non remanſit.
12 ¶Et crediderunt verbis eius: & lauda-
uerunt laudem eius.
13 ¶Cito fecerunt, obliti ſunt operum eius:
& non ſuſtinuerunt conſilium eius.
14 ¶Et concupierunt concupiſcentiam in de-
C ſerto: ‖& tentauerunt Deum in inaquoſo. Nu.11.a.4.
15 ¶‖Dedit eis petitionem ipſorum: & miſit Exo.17.a.2.
ſaturitatem in animas eorum. Nu.11. g.31.
16 ¶Et irritauerunt Moyſen in caſtris: Aa-
ron ſanctum Domini.
17 ¶Aperta eſt terra, & deglutiuit Dathan: Nu.16.e.31.
& operuit ſuper congregationem Abiron. Deu.11.a.6.
18 ¶Et exarſit ignis in ſynagoga eorum: flam
ma combuſſit peccatores.
19 ¶Et fecerunt vitulum in Horeb: & ado- Exo.32.a.4.
rauerunt ſculptile.
20 ¶Et mutauerunt gloriam ſuam in ſimi-
litudinem vituli comedentis fœnum.
21 ¶Obliti ſunt Deum qui ſaluauit eos, qui
22 fecit magnalia in Aegypto: ¶mirabilia in ter
ra-Cham: terribilia in Mari-rubro.
23 ¶‖Et dixit vt diſperderet eos ſi non Moy-
ſes electus eius ſtetiſſet in confractione in
conſpectu eius.

Vt auerteret iram eius ne diſperderet eos: D
¶ & pro nihilo habuerunt terram deſidera- 24
bilem.
Non crediderunt verbo eius, ¶ & murmu 25
rauerunt in tabernaculis ſuis: non exaudie-
runt vocem Domini.
Nu.24. l.32. ¶ ‖ Et eleuauit manum ſuam ſuper eos: vt 26
proſterneret eos in deſerto.
¶ Et vt deijceret ſemen eorum in Natio- 27
nibus, & diſpergeret eos in regionibus.
¶ Et initiati ſunt Beel-phegor: & come- 28
derunt ſacrificia mortuorum.
¶ Et irritauerunt eum in adinuentioni- 29
bus ſuis: & multiplicata eſt in eis ruina.
Nu.25. b.7. ¶ ‖ Et ſtetit Phinees & placauit: & ceſſa- 30
uit quaſſatio. E
¶ Et reputatum eſt ei in iuſtitiam in ge- 31
neratione & generationem, vſque in ſempi-
ternum.
Nu.20. b.10 ¶ Et irritauerunt eum ad aquas contra- 32
dictionis: & vexatus eſt Moyſes propter eos:
¶ quia exacerbauerunt ſpiritum eius. 33
Et diſtinxit in labijs ſuis, ¶ non diſperdi- 34
derunt gentes quas dixit Dominus illis.
¶ Et commiſti ſunt inter Gentes: & di- 35
dicerunt opera eorum: ¶ & ſeruierunt ſcul- 36
ptilibus eorum: & factum eſt illis in ſcan-
dalum.
¶ Et immolauerunt filios ſuos, & filias 37
ſuas dæmonijs.
¶ Et effuderunt ſanguinem innocentem, 38
ſanguinem filiorum ſuorum & filiarum ſua- F
rum, quas ſacrificauerunt ſculptilibus Cha
naan.
"infecta 3. Et " interfecta' eſt terra in ſanguinibus,
¶ & contaminata eſt in operibus eorum: & 39
fornicati ſunt in adinuentionibus ſuis.
¶ Et iratus eſt furore Dominus in populũ 40
ſuum: & abominatus eſt hæreditatẽ ſuam.
¶ Et tradidit eos in manus gentium: & 41
dominati ſunt eorum qui oderunt eos.
¶ Et tribulauerunt eos inimici eorum, & 42
humiliati ſunt ſub manibus eorum. ¶ ſæpe li 43
berauit eos.
Ipſi autem ex" erbauerunt eum in con- G
ſilio ſuo: & humiliati ſunt in iniquitatibus
ſuis.
¶ Et vidit cùm tribularentur, & audiuit 44
orationem eorum.
Deu.30. a.6 ¶ ‖ Et memor fuit teſtamenti ſui: & pæ- 45
nituit eum ſecundum multitudinem miſe-
ricordiæ ſuæ.
¶ Et dedit eos in miſericordias in conſpe- 46
ctu omnium qui ceperant eos.
¶ Saluos nos fac Domine Deus noſter, & 47
congrega nos de Nationibus.
Vt confiteamur nomini ſancto tuo, & glo
riemur in laude tua.
¶ Benedictus Dominus Deus Iſraël à ſe- 48
culo & vſque in ſeculum: & dicet omnis po-
pulus, Fiat, fiat.

1 Hallelu-ia.

CVI.

A C ‖ Onfitemini Domino quoniam bonus: HEE. 107.
quoniam in ſeculum miſericordia eius. Iud.13. c.21.
2 ¶ Dicant qui redempti ſunt à Domino,
quos redemit de manu inimici: "de regioni- *& 1.
bus congregauit eos.
3 ¶ A ſolis ortu & occaſu, ab aquil-ne &
mari.
4 ¶ Errauerunt in ſolitudine in inaquoſos
viam ciuitatis habitaculi non inuene runt
5 ¶ Eſurientes & ſitientes: anima e-
ipſis defecit.
6 ¶ Et clamauerunt ad Dominum cùm tri-
bularentur: & de neceſſitatibus eorum eri-
puit eos.
7 ¶ Et deduxit eos in viã rectam: vt irent
in ciuitatem habitationis.
8 ¶ Confiteantur Domino miſericordiæ e-
ius, & mirabilia eius filijs hominum.
9 ¶ Quia ſatiauit animam inanem, & ani-
mam eſurientem ſatiauit bonis.
10 ¶ Sedentes in tenebris & vmbra mortis:
vinctos in mendicitate & ferro.
11 ¶ Quia exacerbauerunt eloquia Dei, &
conſilium Altiſſimi irritauerunt.
12 ¶ Et humiliatum eſt in laboribus cor eo-
rum: infirmati ſunt, nec fuit qui adiuua-
ret.
13 ¶ Et clamauerunt ad Dominum cùm tri-
B bularentur: & de neceſſitatibus eorum libe-
rauit eos.
14 ¶ Et eduxit eos de tenebris & vmbra mor
tis: & vincula eorum diſrupit.
15 ¶ Confiteantur Domino miſericordiæ eius,
& mirabilia eius filijs hominum.
16 ¶ Quia contriuit portas æreas: & vectes
ferreos confregit.
17 ¶ Suſcepit eos de via iniquitatis eorum:
propter iniuſtitias enim ſuas humiliati
ſunt.
18 ¶ Omnem eſcam abominata eſt anima
eorum: & appropinquauerunt vſque ad por
tas mortis.
19 ¶ Et clamauerunt ad Dominum cùm tri-
bularentur, & de neceſſitatibus eorum libe-
rauit eos.
20 ¶ ‖ Miſit verbum ſuum, & ſanauit eos, & Mat.8. b.15.
eripuit eos de interitionibus eorum. Luc.7. b.10.
21 ¶ Confiteantur Domino miſericordiæ e-
ius: & mirabilia eius filijs hominum.
22 ¶ Et ſacrificent ſacrificium laudis, & an-
C nuntient opera eius in exultatione.
23 ¶ Qui deſcendunt mare in nauibus, facien
tes operationem in aquis multis.
24 ¶ Ipſi viderunt opera Domini, & mirabi-
lia eius in profundo.
25 ¶ Dixit, & ſtetit ſpiritus procellæ: & ex-
altati ſunt fluctus eius.
26 ¶ Aſcendunt vſque ad cælos, & deſcendunt
vſque

*vſque ad abyſſos: anima eorum in malis ta-*
*beſcebat.*
¶Turbati ſunt, & moti ſunt ſicut ebrius: 27
*omnis ſapientia eorum deuorata eſt.*
¶Et clamauerunt ad Dominum cùm tri- 28
*bularentur, & de neceſſitatibus eorum edu*
*xit eos.*
¶Et ſtatuit procellam eius in auram: & 29
*ſiluerunt fluctus eius.*
§Et lætati ſunt, quia ſiluerunt: & dedu- 30
*xit eos in portum voluntatis eorum.*
¶Confiteantur Domino miſericordia e- 31
*ius: & mirabilia eius filijs hominum.*
¶Et exaltent eum in eccleſia plebis: & in 32
*cathedra ſeniorum laudent eum.*
¶Poſuit flumina in deſertum: & exitus 33
*aquarum in ſitim.*
¶Terram fructiferam in ſalſuginem, à 34
*malitia inhabitantium in ea.* D
¶Poſuit deſertum in ſtagna aquarum: & 35
*terram ſine aqua in exitus aquarum.*
¶Et collocauit illic eſurientes: & conſti- 36
*tuerunt ciuitatem habitationis.*
¶Et ſeminauerunt agros, & plantauerũt 37
*vineas: & fecerunt fructum natiuitatis.*
¶Et benedixit eis, & multiplicati ſunt 38
*nimis: & iumenta eorum non minorauit.*
¶Et pauci facti ſunt, & vexati ſunt à 39
*tribulatione malorum & dolore.*
¶Effuſa eſt contentio ſuper principes: & 40
*errare fecit eos in inuio, & non in via.*
¶Et adiuuit pauperem de inopia: & po- 41
*ſuit ſicut oues familias.*
Iob 22.c.19. ¶‖Videbunt recti, & lætabuntur: & om- 42
*nis iniquitas oppilabit os ſuum.*
¶Quis ſapiens, & cuſtodiet hæc? et intel- 43
*liget miſericordias Domini.*

## Canticum Pſalmi ipſi Dauid. 1

HEB. 108. CVII.

Sup.56.b.8. PAratum cor meum Deus, paratum cor 2
*meum: cantabo, & pſallam in gloria mea.* A
¶Exurge pſalterium & cithara: exurgam 3
*diluculo.*
¶Confitebor tibi in populis Domine, & 4
*pſallam tibi in nationibus.*
¶Quia magna eſt ſuper cælos miſericor- 5
*dia tua: & vſque ad nubes veritas tua.*
¶Exaltare ſuper cælos Deus, & ſuper om 6
*nem terram gloria tua: ¶vt liberentur dile-* 7
*cti tui.*
Saluum fac dextera tua, & exaudi me. B
¶Deus locutus eſt in ſancto ſuo. 8
Exultabo, & diuidam Sichimam: & con-
*uallem tabernaculorum demetiar.*
¶Meus eſt Galaad, & meus eſt Manaſ- 9
*ſes: & Ephraim ſuſceptio capitis mei.*
Iuda rex meus: ¶Moab lebes ſpei meæ. 10
In Idumæam extendam calceamentum
*meum: mihi alienigenæ amici facti ſunt.*
¶Quis deducet me in ciuitatem munitã? 11
*quis deducet me vſque in Idumæam?*
12 ¶Nonne tu Deus qui repuliſti nos, & non
*exibis, Deus in virtutibus noſtris?*
13 ¶Da nobis auxilium de tribulatione: quia
*vana ſalus hominis.*
14 ¶In Deo faciemus virtutem: & ipſe ad
*nihilum deducet inimicos noſtros.*

## 1 In finem, Pſalmus Dauid.

CVIII. HEB. 109.

2 DEus laudem meam ne tacueris: quia
A os peccatoris, & os doloſi ſuper me aper-
*tum eſt.*
3 ¶Locuti ſunt aduerſum me lingua dolo-
*ſa, & ſermonibus odij circundederunt me, &*
*expugnauerunt me gratis.*
4 ¶Pro eo vt me diligerent, detrahebant mi
*hi: ego autem orabam.*
5 ¶Et poſuerunt aduerſum me mala pro bo
*nis, & odium pro dilectione mea.*
6 ¶Conſtitue ſuper eum peccatorem: & dia-
*bolus ſtet a*[illegible]*ius.*
7 ¶[illegible]eat condemnatus: &
*oratio e*[illegible]*atum.*
8 ¶‖Fi[illegible]ues: ‖& epiſcopatum Ioh 17.d.12.
*eius acc*[illegible] Act.1.d.20.
9 ¶Fiant [illegible] orphani, & vxor eius vi
B *dua.*
10 ¶Nutantes transferantur filij eius: &
*mendicent: & eijciantur de habitationibus*
*ſuis.*
11 ¶Scrutetur fœnerator omnem ſubſtantiã
*eius: & diripiant alieni labores eius.*
12 ¶Non ſit illi adiutor: nec ſit qui miſerea-
*tur pupillis eius.*
13 ¶Fiant nati eius in interitum: in gene-
*ratione vna deleatur nomen eius.*
14 ¶In memoriam redeat iniquitas patrum
*eius in conſpectu Domini: & peccatum ma-*
*tris eius non deleatur.*
15 ¶Fiant contra Dominum ſemper, & diſpe
16 reat de terra memoria eorum: ¶pro eo quòd
*non eſt recordatus facere miſericordiam.*
17 ¶Et perſecutus eſt hominem inopem &
*mendicum, & compunctum corde mortifi-*
C *care.*
18 ¶Et dilexit maledictionem, & veniet ei:
*& noluit benedictionem, & elongabitur ab*
*eo.*
Et induit maledictionem ſicut veſtimen
*tum, & intrauit ſicut aqua in interiora e-*
*ius, & ſicut oleum in oſſibus eius.*
19 ¶Fiat ei ſicut veſtimentum quo operitur:
*& ſicut zona qua ſemper præcingitur.*
20 ¶Hoc opus eorum qui detrahunt mihi a-
*pud Dominum: & qui loquuntur mala ad-*
*uerſus animam meam.*
21 §Et tu Domine, Domine, fac mecum pro-
*pter nomen tuum: quia ſuauis eſt miſeri-*
*cordia tua.*
22 Libera me, ¶quia egenus & pauper ego

 ſum:

ſum : & cor meum conturbatum eſt intra
me.
¶Sicut vmbra cũ declinat ablatus ſum: 23
*locuſta 6. & exiuſſus ſum ſicut *locuſta'.
¶Genua mea infirmata ſunt à ieiunio: & 24
caro mea immutata eſt propter oleum.
¶Et ego factus ſum opprobrium illis: vi- 25
derunt me, & mouerunt capita ſua. D
¶Adiuua me Domine Deus meus, ſaluũ 26
me fac ſecundum miſericordiam tuam.
¶Et ſciant quia manus tua hæc, & tu Do 27
mine feciſti *eam'.
*ea 7. ¶Maledicent illi, & tu benedices: qui in- 28
ſurgunt in me, confundantur: ſeruus autem
tuus lætabitur.
¶Induantur, qui detrahũt mihi, pudore, 29
& operiantur ſicut diploide confuſione ſua.
¶Confitebor Domino nimis in ore meo: & 30
in medio multorum laudabo eum.
*Qui 16. ¶*Quia' aſtitit à dextris pauperis, vt 31
saluã faceret à perſequentibus animã meã.

Pſalmus D[illegible] 1

C[illegible]

HEB. 110. Dixit Dominus D[illegible] ſede à de- A
Mat.22.d. xtris meis:
1.co.15.d.25 Donec ponam inimicos tuos ſcabellum pe
Heb.1.d.13. dum tuorum.
10.c.13. ¶Virgam virtutis tuæ immittet Domi- 2
Act.2.f.34. nus ex Sion: dominare in medio inimicorum
tuorum.
Heb.5.b.6. ¶Tecum principium in die virtutis tuæ 3
7.c.17. in ſplendoribus ſanctorum: ex vtero ante lu-
Ioh.22.c.34. ciferum genui te.
¶Iurauit Dominus, & non pœnitebit eũ: 4
Tu es ſacerdos in æternum ſecundum ordi- B
nem Melchi-ſedec.
¶Dominus à dextris tuis, confregit in die 5
iræ ſuæ reges.
¶Iudicabit in nationibus, implebit rui- 6
nas: conquaſſabit capita in terra multorum.
¶De torrente in via bibet: propterea ex- 7
altabit caput.

Hallelu-ia. 1

CX.

HEB. 111. Confitebor tibi Domine in toto corde A
meo, in concilio iuſtorum & congrega-
tione.
Sup.91.b.6. ¶‖Magna opera Domini: exquiſita in om 2
nes voluntates eius.
¶Confeßio & magnificẽtia opus eius: & 3
iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi.
¶Memoriam fecit mirabilium ſuorũ: mi- 4
ſericors & miſerator Dominus: ¶eſcam dedit 5
timentibus ſe.
Memor erit in ſeculum teſtamenti ſui,
¶virtutem operum ſuorum annuntiabit po- 6
pulo ſuo. B
Su.104.d.44 ¶‖Vt det illis hæreditatem gentium: ope- 7
ra manuum eius, veritas & iudicium.
Fidelia omnia mandata eius, ¶confirma 8
ta in ſeculum ſeculi, facta in veritate &
æquitate.
9 ¶Redemptionem miſit* populo ſuo: man- *Dominus
dauit in æternum teſtamentum ſuum. 15.
10 Sanctum & terribile nomen eius: ¶Ini- Prou.1.a.7.
tium ſapientiæ timor Domini. & 9 b.10.
Intellectus bonus omnibus facientibus Eccl.1.b.16.
eum: laudatio eius manet in ſeculum ſeculi. Iob 28.d.28

1 Hallelu ia, reuerſionis Aggæi & Zachariæ.

CXI. HEB. 112.

A Beatus vir qui timet Dominum: in man
datis eius volet nimis.
2 ¶Potens in terra erit ſemen eius: genera-
tio rectorum benedicetur.
3 ¶Gloria & diuitiæ in domo eius: & iuſti-
tia eius manet in ſeculum ſeculi:
4 ¶Exortum eſt in tenebris lumen rectis:
miſericors, & miſerator & iuſtus.
5 ¶Iucundus homo qui miſeretur & commo
6 dat: diſponet ſermones ſuos in iudicio: ¶quia
in æternum non commouebitur.
7 ¶In memoria æterna erit iuſtus: ab audi-
B tione mala non timebit.
8 Paratũ cor eius ſperare in Domino, ¶con-
firmatum eſt cor eius: non commouebitur,
donec deſpiciat inimicos ſuos.
9 ¶Diſperſit, dedit pauperibus: iuſtitia eius
manet in ſeculum ſeculi: cornu eius exalta-
bitur in gloria.
10 ¶Peccator videbit, & iraſcetur, dentibus
ſuis fremet & tabeſcet: deſiderium peccato-
rum peribit.

1 Hallelu-ia.

CXII. HEB. 113.

A Laudate pueri Dominum: laudate no-
men Domini.
2 ¶Sit nomen Domini benedictum ex hoc
nunc & vſque in ſeculum.
3 ¶‖A ſolis ortu vſque ad occaſum, lauda- Mal.1.c.11.
bile nomen Domini.
4 ¶Excelſus ſuper omnes gentes Dominus,
& ſuper cælos gloria eius.
5 ¶Quis ſicut Dominus Deus noſter qui in
6 altis habitat, ¶& humilia reſpicit in cælo &
in terra?
7 ¶Suſcitans à terra inopem, & de ſtercore
erigens pauperem:
8 ¶Vt collocet eum cum principibus, cũ prin
cipibus populi ſui.
9 ¶Qui habitare facit ſterilem in domo, ma
trem filiorum lætantem.

1 Hallelu-ia.

CXIII. HEB. 114.

A In‖exitu Iſraël de Aegypto, domus Iacob Exo.13.a.3.
de populo barbaro.
2 ¶Facta eſt Iudæa ſanctificatio eius, Iſraël
poteſtas eius.
3 ¶Mare vidit & fugit: Iordanis conuerſus
eſt retrorſum.

¶Montes

¶Montes exultauerunt vt arietes: & col 4
les ſicut agni ouium.
¶Quid eſt tibi mare quod fugiſti? & tu 5
Iordanis quia conuerſus es retrorſum?
¶Montes exultaſtis ſicut arietes, & colles 6
ſicut agni ouium?
¶A facie Domini mota eſt terra, à facie 7
Dei Iacob.
¶Qui conuertit petram in ſtagna aqua- 8
rum, & rupem in fontes aquarum. B
HEB. 115. ¶NON NOBIS DOMINE, non 1
nobis, ſed nomini tuo da gloriam.
¶Super miſericordia tua & veritate tua 2
nequando dicant Gentes, Vbi eſt Deus eo-
rum?
¶Deus autem noſter in cælo, omnia qua- 3
cunque voluit, fecit.
Inf. 134. c. 15 ¶Simulachra gentium, argentum & au- 4
rum, opera manuum hominum.
Sap. 15. d. 15. ¶‖Os habent & non loquentur: oculos ha 5
bent, & non videbunt.
¶Aures habent, & non audient: nares ha 6
bent, & non odorabunt.
¶Manus habent, & non palpabũt: pedes 7
habent, & non ambulabunt: non clamabunt C
in gutture ſuo.
¶Similes illis fiant qui faciunt ea: & om 8
nes qui confidunt in eis.
¶Domus Iſraël ſperauit in Domino: adiu 9
tor eorum & protector eorum eſt.
¶Domus Aaron ſperauit in Domino: ad- 10
iutor eorum & protector eorum eſt.
¶Qui timent Dominum, ſperauerunt in 11
Domino: adiutor eorum & protector eorum
eſt.
¶Dominus memor fuit noſtri, & benedi- 12
xit nobis.
Benedixit domui Iſraël, benedixit domui
Aaron. D
¶Benedixit omnibus qui timent Domi- 13
num, puſillis cum maioribus.
¶Adijciat Dominus ſuper vos: ſuper vos 14
& ſuper filios veſtros.
¶Benedicti vos à Domino, qui fecit cælũ 15
& terram.
¶Cælum cæli Domino: terram autem de- 16
dit filijs hominum.
Bar. 2. d. 17. ¶Non mortui laudabunt te Domine, ne- 17
que omnes qui deſcendunt in infernum.
¶Sed nos qui viuimus benedicimus Do- 18
mino, ex hoc nunc & vſque in ſeculum.

Hallelu-ia. 1

HEB. 116. CXIIII.

DIlexi, quoniam exaudiet Dominus vo- A
cem orationis meæ.
¶Quia inclinauit aurem ſuam mihi: & 2
in diebus meis inuocabo.
¶Circundederunt me dolores mortis: & 3
pericula inferni inuenerunt me.
Tribulationem & dolorem inueni: ¶& no 4
men Domini inuocaui.
5 O Domine libera animam meam: ¶mi-
ſericors Dominus, & iuſtus, & Deus noſter
miſeretur.
6 ¶Cuſtodiens paruulos Dominus: humi-
liatus ſum, & liberauit me.
7 ¶Conuertere anima mea in requiẽ tuam:
quia Dominus benefecit tibi.
8 ¶Quia eripuit animam meam de morte:
oculos meos à lachrymis, pedes meos à lapſu.
9 ¶Placebo Domino in regione viuorum.

Hallelu-ia.

CXV.

10 CRedidi, propter quod locutus ſum: ego Pſalmum
A autem humiliatus ſum nimis. hũc Hebræi
11 ¶Ego dixi in exceſſu meo, ‖Omnis homo annectunt
mendax. præcedenti.
12 ¶Quid retribuam Domino, pro omnibus 2. Co. 4. c. 13.
quæ retribuit mihi? Rom. 3. a. 4.
13 ¶Calicem ſalutaris accipiam: & nomen
Domini inuocabo.
14 ¶Vota mea Domino reddam coram omnĩ
15 populo eius: ¶pretioſa in conſpectu Dominĩ
mors ſanctorum eius.
16 ¶O Domine quia ego ſeruus tuus, ego
ſeruus tuus, & filius ancillæ tuæ.
17 ¶Dirupiſti vincula mea: tibi ſacrificabo
hoſtiam laudis, & nomen Domini inuo-
cabo.
18 ¶Vota mea Domino reddam in conſpectu
19 omnis populi eius: ¶in atrijs domus Domi-
ni, in medio tui Ieruſalem.

1 Hallelu-ia.

CXVI. HEB. 117.

LAudate Dominum omnes Gentes: lau- Rom. 15. c. 11
date eum omnes populi.
2 ¶Quoniam confirmata eſt ſuper nos mi-
ſericordia eius: & ‖ veritas Domini manet Ioh. 12. e. 34.
in æternum.

1 Hallelu-ia.

CXVII. HEB. 118.

A COnfitemini Domino quoniam bonus,
quoniam in ſeculum miſericordia eius.
2 ¶Dicat nunc Iſraël quoniam bonus: quo-
niam in ſeculum miſericordia eius.
3 ¶Dicat nunc domus Aaron: quoniam in
ſeculum miſericordia eius.
4 ¶Dicant nunc omnes qui timent Do- ... 5.
minum: quoniam in ſeculum miſericordia
eius.
5 ¶De tribulatione inuocaui Dominum: &
exaudiuit me in latitudine Dominus.
6 ¶‖Dominus mihi adiutor: nõ timebo quid Heb. 13. a. 6.
faciat mihi homo.
7 ¶Dominus mihi adiutor: & ego deſpiciam
inimicos meos.
8 ¶Bonum eſt confidere in Domino, quàm
B confidere in homine.
9 ¶Bonum eſt ſperare in Domino, quàm ſpe
rare in principibus.

¶*Omnes gentes circuierunt me: & in no-* 10
*mine Domini quia vltus ſum in eos.*
¶*Circundantes circundederunt me: & in* 11
*nomine Domini quia vltus ſum in eos.*
¶*Circundederunt me ſicut apes, & exar-* 12
*ſerunt ſicut ignis in ſpinis: & in nomine Do*
*mini quia vltus ſum in eos.*
¶*Impulſus euerſus ſum vt caderem: &* 13
*Dominus ſuſcepit me.*
Exo.15. a.2. ¶‖*Fortitudo mea & laus mea, Dominus:* 14
*& factus eſt mihi in ſalutem.*
¶*Vox exultationis & ſalutis in taberna* 15
*culis iuſtorum.* C
¶*Dextera Domini fecit virtutem, dexte* 16
*ra Domini exaltauit me, dextera Domini*
*fecit virtutem.*
¶*Non moriar, ſed viuam: & narrabo ope* 17
*ra Domini.*
¶*Caſtigans caſtigauit me Dominus, &* 18
*morti non tradidit me.*
¶*Aperite mihi portas iuſticiæ, ingreſſus* 19
*in eas confitebor Domino:* ¶*hæc porta Domi-* 20
*ni, iuſti intrabunt in eam.*
¶*Confitebor tibi quoniam exaudiſti me:* 21
*& factus es mihi in ſalutem.*
Mat.21.d.42 ¶‖*Lapidem quem reprobauerunt ædifi-* 22
Luc.20.c.17 *cantes, hic factus eſt in caput anguli.* D
Act. 4. b.11. ¶*A Domino factum eſt iſtud: & eſt mi-* 23
Rom.9.g.33 *rabile in oculis noſtris.*
1.Pet.2 a.7. ¶*Hæc eſt dies quam fecit Dominus: exul* 24
Iſa.28.d.16. *temus, & lætemur in ea.*
¶*O Domine ſaluum me fac, ô Domine be-* 25
Mat.21.a.1. *ne proſperare:* ¶*benedictus qui venit in no-* 26
*mine Domini.*
*Benediximus vobis de domo Domini:*
¶*Deus Dominus, & illuxit nobis.* 27
*Conſtituite diem ſolemnem in condenſis*
*vſque ad cornu altaris.*
¶*Deus meus es tu: & confitebor tibi:* 28
*Deus meus es tu, & exaltabo te.*
*Confitebor tibi quoniam exaudiſti me:*
*& factus es mihi in ſalutem.*
¶*Confitemini Domino quoniam bonus:* 29
*quoniam in ſeculum miſericordia eius.*

## Hallelu-ia. 1

HEB. 119. *Aleph.* CXVIII.

B*Eati immaculati in via: qui ambulant*
*in lege Domini.*
¶*Beati qui ſcrutantur teſtimonia eius:* 2
*in toto corde exquirunt eum.*
¶*Non enim qui operantur iniquitatem,* 3
*in vijs eius ambulauerunt.*
¶*Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri* 4
*nimis.*
¶*Vtinam dirigantur viæ meæ ad cuſto-* 5
*diendas iuſtificationes tuas.*
¶*Tunc non confundar, cum perſpexero in* 6
*omnibus mandatis tuis.*
¶*Confitebor tibi in directione cordis: in* 7
*eo quod didici iudicia iuſtitiæ tuæ.*

8 ¶*Iuſtificationes tuas cuſtodiam: non me*
*derelinquas vſquequaque.*
*Beth.*
9 ¶*In quo corrigit adoleſcentior viã ſuam?*
*in cuſtodiendo ſermones tuos.*
10 ¶*In toto corde meo exquiſiui te: ne repel-*
*las me a mandatis tuis.*
11 ¶*In corde meo abſcondi eloquia tua: vt*
*non peccem tibi.*
12 ¶*Benedictus es Domine: doce me iuſtifi-*
*cationes tuas.*
13 ¶*In labijs meis pronuntiaui omnia iudi-*
*cia oris tui.*
14 ¶*In via teſtimoniorum tuorum delecta-*
*tus ſum, ſicut in omnibus diuitijs.*
15 ¶*In mandatis tuis exercebor: & conſide-*
*rabo vias tuas.*
16 ¶*In iuſtificationibus tuis meditabor: non*
*obliuiſcar ſermones tuos.*
*Gimel.*
17 ¶*Retribue ſeruo tuo, viuifica me, & cu-*
*ſtodiam ſermones tuos.*
18 ¶*Reuela oculos meos: & conſiderabo mi-*
*rabilia de lege tua.*
19 ¶*Incola ego ſum in terra: non abſcondas*
*à me mandata tua.*
20 ¶*Concupiuit anima mea deſiderare iuſti-*
*ficationes tuas in omni tempore.*
21 ¶*Increpaſti ſuperbos: maledicti qui decli-*
*nant à mandatis tuis.*
22 ¶*Aufer à me opprobrium & contemptum:*
*quia teſtimonia tua exquiſiui.*
23 ¶*Etenim ſederunt principes, & aduer-*
*me loquebantur: ſeruus autem tuus exerce-*
*batur in iuſtificationibus tuis.*
24 ¶*Nam & teſtimonia tua meditatio mea*
*eſt: & conſilium meum, iuſtificationes tuæ.*
*Daleth.*
25 ¶*Adhæſit pauimento anima mea: viuifi-*
*ca me ſecundum verbum tuum.*
26 ¶*Vias meas enuntiaui, & exaudiſti me:*
*doce me iuſtificationes tuas.*
27 ¶*Viam iuſtificationũ tuarum inſtrue me:*
*& exercebor in mirabilibus tuis.*
28 ¶*Dormitauit anima mea præ tædio: con-*
*firma me in verbis tuis.*
29 ¶*Viam iniquitatis amoue à me: & de le-*
*ge tua miſerere mei.*
30 ¶*Viam veritatis elegi: iudicia tua non*
*ſum oblitus.*
31 ¶*Adhæſi teſtimonijs tuis Domine: noli me*
*confundere.*
32 ¶*Viam mãdatorum tuorum cucurri cùm*
*dilataſti cor meum.*
*He.*
33 ¶*Legem pone mihi Domine viam iuſti-*
*ficationum tuarum: & exquiram eam ſem-*
*per.*
34 ¶*Da mihi intellectum & ſcrutabor le-*
*gem tuam: & cuſtodiam illam in toto corde*
*meo.*

¶*Deduc*

*¶Deduc me in ſemita mandatorum tuo- 35*
*rum, quia ipſam volui.*
*¶Inclina cor meum in teſtimonia tua, & 36*
*non in auaritiam.*
*¶Auerte oculos meos ne videant vani- 37*
*tatem: in via tua viuifica me.*
*¶Statue ſeruo tuo eloquium tuum in ti- 38*
*more tuo.*
*¶Amputa opprobrium meum quod ſuſpi- 39*
*catus ſum: quia iudicia tua iucunda.*
*¶Ecce concupiui mandata tua: in æqui- 40*
*tate tua viuifica me.*

Vau.

*¶Et veniat ſuper me miſericordia tua 41*
*Domine, ſalutare tuum ſecũdum eloquium*
*tuum.*
*¶Et reſpondebo exprobrantibus mihi ver 42*
*bum, quia ſperaui in ſermonibus tuis.*
*¶Et ne auferas de ore meo verbum ve- 43*
*ritatis vſquequaque: quia in iudicijs tuis*
*ſuperſperaui.*
*¶Et cuſtodiam legem tuam ſemper: in ſe- 44*
*culum & in ſeculum ſeculi.*
*¶Et ambulabam in latitudine: quia man 45*
*data tua exquiſiui.*
*¶Et loquebar in teſtimonijs tuis in con- 46*
*ſpectu regum, & non confundebar.*
*¶Et meditabar in mandatis tuis, quæ 47*
*dilexi.*
*¶Et leuaui manus meas ad mandata tua 48*
*quæ dilexi: & exercebor in iuſtificationibus*
*tuis.*

Zain.

*¶Memor eſto verbi tui ſeruo tuo, in quo 49*
*mihi ſpem dediſti.*
*¶Hæc me cõſolata eſt in humilitate mea: 50*
*quia eloquium tuum viuificauit me.*
*¶Superbi iniquè agebant vſquequaque: 51*
*à lege autem tua non declinaui.*
*¶Memor fui iudiciorum tuorum à ſeculo 52*
*Domine: & conſolatus ſum.*
*¶Defectio tenuit me pro peccatoribus de- 53*
*relinquentibus legem tuam.*
*¶Cantabiles mihi erant iuſtificationes 54*
*tuæ in loco peregrinationis meæ.*
*¶Memor fui nocte nominis tui Domine: 55*
*& cuſtodiui legem tuam.*
*¶Hæc facta eſt mihi, quia iuſtificationes 56*
*tuas exquiſiui.*

Heth.

*¶Portio mea Domine, dixi, cuſtodire le- 57*
*gem tuam.*
*¶Deprecatus ſum faciem meam in toto 58*
*corde meo: miſerere mei ſecundum eloquium*
*tuum.*
*¶Cogitaui vias meas: & conuerti pedes 59*
*meos in teſtimonia tua.*
*¶Paratus ſum, & non ſum turbatus: vt 60*
*cuſtodiam mandata tua.*
*¶Funes peccatorum circumplexi ſunt me: 61*
*& legem tuam non ſum oblitus.*

62 *¶Media nocte ſurgebam ad confitendum*
*tibi ſuper iudicia iuſtificationis tuæ.*
63 *¶Particeps ego ſum omnium timentium*
*te, & cuſtodientium mandata tua.*
64 *¶Miſericordia tua Domine plena eſt ter-*
*ra: iuſtificationes tuas doce me.*

Teth.

65 *¶Bonitatem feciſti cum ſeruo tuo Domi-*
*ne, ſecundum verbum tuum.*
66 *¶Bonitatem, & diſciplinam, & ſcientiam*
*doce me: quia mandatis tuis credidi.*
67 *¶Priuſquam humiliarer, ego deliqui: pro-*
*ptereà eloquium tuum cuſtodiui.*
68 *¶Bonus es tu, & in bonitate tua doce me*
*iuſtificationes tuas.*
69 *¶Multiplicata eſt ſuper me iniquitas ſu-*
*perborum: ego autem in toto corde meo ſcru-*
*tabor mandata tua.*
70 *¶Coagulatum eſt ſicut lac cor eorum: ego*
*verò legem tuam meditatus ſum.*
71 *¶Bonum mihi quia humiliaſti me: vt di-*
*ſcam iuſtificationes tuas.*
72 *¶Bonum mihi lex oris tui, ſuper millia au*
*ri & argenti.* Iod.
73 *¶Manus tuæ fecerunt me, & plaſmaue-*
*runt me: da mihi intellectum vt diſcam*
*mandata tua.*
74 *¶Qui timent te, videbunt me, & læta-*
*buntur: quia in verba tua ſuperſperaui.*
75 *¶Cognoui Domine quia æquitas iudicia*
*tua, & in veritate tua humiliaſti me.*
76 *¶Fiat miſericordia tua vt conſoletur me,*
*ſecundum eloquium tuum ſeruo tuo.*
77 *¶Veniant mihi miſerationes tuæ, & vi-*
*uam: quia lex tua meditatio mea eſt.*
78 *¶Confundantur ſuperbi, quia iniuſtè ini*
*quitatem fecerunt in me: ego autem exerce-*
*bor in mandatis tuis.*
79 *¶Conuertantur mihi timentes te: & qui*
*nouerunt teſtimonia tua.*
80 *¶Fiat cor meum immaculatum in iuſti-*
*ficationibus tuis, vt non confundar.*

Caph.

81 *¶Defecit in ſalutare tuum anima mea:*
*& in verbum tuum ſuperſperaui.*
82 *¶Defecerunt oculi mei in eloquium tuũ,*
*dicentes: Quando conſolaberis me?*
83 *¶Quia factus ſum ſicut vter in pruina:*
*iuſtificationes tuas non ſum oblitus.*
84 *¶Quot ſunt dies ſerui tui: quando facies*
*de perſequentibus me iudicium?*
85 *¶Narrauerunt mihi iniqui fabulationes:*
*ſed non vt lex tua.*
86 *¶Omnia mandata tua veritas: ᵛiniqui ᵛ* *ᵛiniquè l.*
*perſecuti ſunt me, adiuua me.*
87 *¶Paulominus conſummauerũt me in ter-*
*ra: ego autem non dereliqui mandata tua.*
88 *¶Secundum miſericordiam tuã viuifica*
*me: & cuſtodiam teſtimonia oris tui.*

Lamed.

89 *¶In æternum Domine verbum tuum*

permanet in cælo.
¶In generatione & generationem veri- 90
tas tua: fundaſti terram & permanet.
¶Ordinatione tua perſeuerat dies: quo- 91
niam omnia ſeruiunt tibi.
¶Niſi quod lex tua, meditatio mea eſt: tūc 92
forte periſſem in humilitate mea.
¶In æternum nō obliuiſcar iuſtificationes 93
tuas: quia in ipſis viuificaſti me.
¶Tuus ſum ego, ſaluum me fac: quoniam 94
iuſtificationes tuas exquiſiui.
¶Me expectauerunt peccatores vt perde- 95
rent me: teſtimonia tua intellexi.
¶Omnis conſummationis vidi finem: la- 96
tum mandatum tuum nimis.

Mem.

¶Quomodo dilexi legem tuam Domine? 97
tota die meditatio mea eſt.
¶Super inimicos meos prudentem me fe- 98
ciſti mandato tuo: quia in æternum mihi
eſt.
¶Super omnes docētes me intellexi, quia 99
teſtimonia tua meditatio mea eſt.
¶Super ſenes intellexi: quia mandata 100
tua quæſiui.
¶Ab omni via mala prohibui pedes 101
meos: vt cuſtodiam verba tua.
¶A iudicijs tuis non declinaui: quia tu 102
legem poſuiſti mihi.
¶Quàm dulcia faucibus meis eloquia 103
tua, ſuper mel ori meo.
¶A mandatis tuis intellexi: propterea 104
odiui omnem viam iniquitatis.

Nun.

¶Lucerna pedibus meis verbum tuum: 105
& lumen ſemitis meis.
¶Iuraui & ſtatui cuſtodire iudicia iuſti- 106
tiæ tuæ.
¶Humiliatus ſum vſquequaque Domi- 107
ne: viuifica me ſecundum verbum tuum.
¶Voluntaria oris mei beneplacita fac 108
Domine, & iudicia tua doce me.
¶Anima mea in manibus meis ſemper: 109
& legem tuam non ſum oblitus.
¶Poſuerunt peccatores laqueum mihi: 110
& de mandatis tuis non erraui.
¶Hæreditate acquiſiui teſtimonia tua 111
in æternū: quia exultatio cordis mei ſunt.
¶Inclinaui cor meum ad faciendas iu- 112
ſtificationes tuas in æternum propter re-
tributionem.

Samech.

¶Iniquos odio habui: & legem tuam di- 113
lexi.
¶Adiutor & ſuſceptor meus es tu: & in 114
verbum tuum ſuperſperaui.
¶Declinate à me maligni: & ſcrutabor 115
mandata Dei mei.
¶Suſcipe me ſecundum eloquium tuum, 116
& viuam: & non confundas me ab expe-
ctatione mea.

117 ¶Adiuua me, & ſaluus ero: & medita-
bor in iuſtificationibus tuis ſemper.
118 ¶Spreuiſti omnes diſcedentes a *iudicijs *iuſtitijs
tuis: quia iniuſta cogitatio eorum.
119 ¶Præuaricantes reputaui omnes pecca-
tores terræ: ideo dilexi teſtimonia tua.
120 ¶Confige timore tuo carnes meas: a iu-
dicijs enim tuis timui.

Ain.

121 ¶Feci iudicium & iuſtitiam: non tradas
me calumniantibus me.
122 ¶Suſcipe ſeruum tuum in bonum: non
calumnientur me ſuperbi.
123 ¶Oculi mei defecerunt in ſalutare tuū,
& in eloquium iuſtitiæ tuæ.
124 ¶Fac cum ſeruo tuo ſecundum miſeri-
cordiam tuam: & iuſtificationes tuas doce
me.
125 ¶Seruus tuus ſum ego: da mihi intelle-
ctum, vt ſciam teſtimonia tua.
126 ¶Tempus faciendi Domine: diſſipaue-
runt legem tuam.
127 ¶Ideo dilexi mandata tua ſuper aurum
& topazion.
128 ¶Propterea ad omnia mandata tua diri-
gebar: omnem viam iniquam odio habui.

Phe.

129 ¶Mirabilia teſtimonia tua: ideo ſcruta-
ta eſt ea anima mea.
130 ¶Declaratio ſermonum tuorum illumi-
nat: & intellectum dat paruulis.
131 ¶Os meum aperui, & attraxi ſpiritum:
quia mandata tua deſiderabam.
132 ¶Aſpice in me, & miſerere mei ſecun-
dum iudicium diligentium nomen tuum.
133 ¶Greſſus meos dirige ſecundum eloquiū
tuum: & non dominetur mei omnis iniu-
ſtitia.
134 ¶Redime me à calumnijs hominū, *vt *& ſ.
cuſtodiam mandata tua.
135 ¶Faciem tuam illumina ſuper ſeruum
tuum: & doce me iuſtificationes tuas.
136 ¶Exitus aquarū deduxerunt oculi mei:
quia non cuſtodierunt legem tuam.

Sade.

137 ¶Iuſtus es Domine: & rectum iudicium
tuum.
138 ¶Mandaſti iuſtitiam teſtimonia tua: &
veritatem tuam nimis.
139 ¶Tabeſcere me fecit zelus meus: quia
obliti ſunt verba tua inimici mei.
140 ¶Ignitum eloquium tuum vehementer:
& ſeruus tuus dilexit illud.
141 ¶Adoleſcentulus ſum ego & contēptus:
iuſtificationes tuas non ſum oblitus.
142 ¶Iuſtitia tua, iuſtitia in æternum: &
lex tua veritas.
143 ¶Tribulatio & anguſtia inuenerūt me:
mandata tua meditatio mea eſt.
144 ¶Æquitas teſtimonia tua in æternum:
intellectum da mihi, & viuam.

Coph.

Coph.

.15. ¶Clamaui in toto corde meo, exaudi 145
me Domine: iuſtificationes tuas requiram.
& 5. ¶Clamaui ad te, ſaluũ me fac: vt cu- 146
ſtodiam mandata tua.
¶Præueni in maturitate, & clamaui: 147
.12. quia in verba tua ſuperſperaui.
& 3. ¶Præuenerunt oculi mei ad te diluculo: 148
vt meditarer eloquia tua.
¶Vocem meam audi ſecundum miſeri- 149
cordiam tuam Domine: & ſecundum indi-
cium tuum viuifica me.
¶Appropinquauerunt perſequentes me 150
iniquitati: a lege autem tua longe facti
ſunt.
¶Propè es tu Domine: & omnes viæ tuæ 151
veritas.
¶Initio cognoui de teſtimonijs tuis, quia 152
in æternum fundaſti ea.

Res.

¶Vide humilitatem meam, & eripe me: 153
quia legem tuam non ſum oblitus.
¶Iudica iudicium meum, & redime me: 154
propter eloquium tuum viuifica me.
¶Longe à peccatoribus ſalus: quia iuſti- 155
ficationes tuas non exquiſierunt.
¶Miſericordiæ tuæ multæ Domine: ſe- 156
cundum iudicium tuum viuifica me.
¶Multi qui perſequuntur me, & tribu- 157
lant me: à teſtimonijs tuis non declinaui.
¶Vidi præuaricantes, & tabeſcebã, quia 158
eloquia tua non cuſtodierunt.
¶Vide quoniã mandata tua dilexi Do- 159
mine: in miſericordia tua viuifica me.
& 3. ¶Principiũ verborum tuorũ veritas: 160
in æternum omnia iudicia iuſtitiæ tuæ.

Sin.

¶Principes perſecuti ſunt me gratis: & 161
à verbis tuis formidauit cor meum.
¶Lætabor ego ſuper eloquia tua: ſicut qui 162
inuenit ſpolia multa.
¶Iniquitatem odio habui, & abomina- 163
tus ſum: legem autem tuam dilexi.
¶Septies in die laudem dixi tibi ſuper 164
iudicia iuſtitiæ tuæ.
¶Pax multa diligentibus legem tuam: 165
& non eſt in illis ſcandalum.
¶Expectabam ſalutare tuum Domine, 166
& mandata tua dilexi.
¶Cuſtodiuit anima mea teſtimonia tua: 167
& dilexit ea vehementer.
¶Seruaui mandata tua & teſtimonia 168
tua: quia omnes viæ meæ in conſpectu tuo.

Tau.

¶Appropinquet deprecatio mea in con- 169
ſpectu tuo Domine: iuxta eloquium tuum
da mihi intellectum.
¶Intret poſtulatio mea in conſpectu tuo: 170
ſecundum eloquium tuum eripe me.
¶Eructabunt labia mea hymnum, cùm 171
docueris me iuſtificationes tuas.
172 ¶Pronuntiabit lingua mea eloquium
tuum: quia omnia mandata tua æquitas.
173 ¶Fiat manus tua vt ſaluet me: quoniam
mandata tua elegi.
174 ¶Concupiui ſalutare tuum Domine: &
lex tua meditatio mea eſt.
175 ¶Viuet anima mea, & laudabit te: et iu-
dicia tua adiuuabunt me.
176 ¶Erraui ſicut ouis quæ perijt: quære
ſeruum tuum, quia mandata tua non ſum
oblitus.

1 Canticum graduum.

CXIX. HEB. 120.

A AD Dominum cùm tribularer, clama-
ui, & exaudiuit me.
2 ¶Domine libera animam meam à labijs
iniquis, & à lingua doloſa.
3 ¶Quid detur tibi, aut quid apponatur
tibi ad linguam doloſam?
4 ¶Sagittæ potentis acutæ, cum carboni-
bus deſolatorijs.
5 ¶Heu mihi, quia incolatus meus prolon-
B gatus eſt: habitaui cum habitantibus Ce-
6 dar: ¶multum incola fuit anima mea.
7 ¶Cum his qui oderunt pacem, eram pa-
cificus: cùm loquebar illis, impugnabant me
gratis.

1 Canticum graduum.

CXX. HEB. 121.

A LEuaui oculos meos in montes vnde 2.Par.20.
ueniet auxilium mihi. c.17.
2 ¶Auxilium meum à Domino qui fecit
cælum & terram.
3 ¶Non det in commotionem pedẽ tuum:
neque dormitet qui cuſtodit te.
4 ¶Ecce non dormitabit neque dormiet
qui cuſtodit Iſraël.
5 ¶Dominus cuſtodit te, Dominus prote-
B ctio tua ſuper manum dexteram tuam.
6 ¶Per diem ſol non vret te: neq; luna per
noctem.
7 ¶Dominus cuſtodit te ab omni malo: cu-
ſtodiat animam tuam Dominus.
8 ¶Dominus cuſtodiat introitum tuum
& exitum tuum, ex hoc nunc & vſque in
ſeculum.

1 Canticum graduum.

CXXI. HEB. 122.

A LAEtatus ſum in his quæ dicta ſunt
mihi, In domum Domini ibimus.
2 ¶Stantes erant pedes noſtri in atrijs tuis
Ieruſalem.
3 ¶Ieruſalem quæ ædificatur vt ciuitas:
cuius participatio eius in idipſum.
4 ¶Illuc enim aſcenderunt tribus, tribus
Domini: teſtimonium Iſraël, ad confiten-
dum nomini Domini.
5 ¶Quia illic ſederunt ſedes in iudicio, ſe-
des ſuper domum Dauid.
6 ¶Rogate quæ ad pacem ſunt Ieruſalem:

*& abundantia diligentibus te:* B
*¶Fiat pax in virtute tua: & abundantia* 7
*in turribus tuis.*
*¶ Propter fratres meos & proximos meos* 8
*loquebar pacem de te:*
*¶ Propter domũ Domini Dei noſtri quæ-* 9
*ſiui bona tibi.*

Canticum graduum. 1

HEB. 123.

CXXII.

*AD te leuaui oculos meos, qui habitas* A
*in cælis.*
*¶Ecce, ſicut oculi ſeruorum in manibus* 2
*dominorum ſuorum.*
*Sicut oculi ancillæ in manibus dominæ*
*ſuæ: ita oculi noſtri ad Dominum Deum no-*
*ſtrum, donec miſereatur noſtri.*
*¶Miſerere noſtri Domine, miſerere noſtri:* 3
*quia multum repleti ſumus deſpectione.*
*¶ Quia multum repleta eſt anima no-* 4
*ſtra: opprobrium abundantibus, & deſpectio*
*ſuperbis.*

Canticum graduum ipſi Dauid. 1

HEB. 124.

CXXIII.

*NIſi quia Dominus erat in nobis, dicat* A
*nunc Iſrael, ¶ niſi quia Dominus erat* 2
*in nobis.*
*Cùm exurgerent homines in nos, ¶ fortè* 3
*viuos deglutiſſent nos:*
*Cùm iraſceretur furor eorum in nos:*
*¶forſitan aqua abſorbuiſſet nos.* 4
*¶ Torrentem pertranſiuit anima noſtra:* 5
*forſitan pertranſiſſet anima noſtra aquam* B
*intolerabilem.*
*¶Benedictus Dominus, qui non dedit nos* 6
*in captionem dentibus eorum.*
*¶Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de* 7
*laqueo venantium:*
*Laqueus contritus eſt, & nos liberati*
*ſumus.*
*¶Adiutorium noſtrum in nomine Domi-* 8
*ni, qui fecit cælum & terram.*

Canticum graduum. 1

HEB. 125.

CXXIIII.

*QVi confidunt in Domino, ſicut mons* A
*Sion: nõ commouebitur in æternũ,*
*qui habitat ¶ in Ieruſalem.* 2
*Montes in circuitu eius: & Dominus in*
*circuitu populi ſui, ex hoc nunc & vſque in*
*ſeculum.*
*¶ Quia non relinquet Dominus virgam* 3
*peccatorum ſuper ſortem iuſtorum: vt nõ ex-*
*tendant iuſti ad iniquitatem manus ſuas.*
*¶Benefac Domine bonis & rectis corde.* 4
*¶ Declinantes autem in obligationes ad-* 5
*ducet Dominus cum operantibus iniquita-*
*tem: pax ſuper Iſraël.*

Canticum graduum. 1

HEB. 126.

CXXV.

*IN conuertendo Dominus captiuitatem* A
*Sion, facti ſumus ſicut conſolati:*
2 *¶Tunc repletum eſt gaudio os noſtrum, &*
*lingua noſtra exultatione.*
*Tunc dicent inter Gentes, Magnificauit*
*Dominus facere cum eis.*
3 *¶Magnificauit Dominus facere nobiſcum:*
*facti ſumus lætantes.*
4 *¶Conuerte Domine captiuitatẽ noſtram,*
*ſicut torrens in Auſtro.*
5 *¶ Qui ſeminant in lachrymis, in exulta-*
*tione metent.*
6 *¶Euntes ibant & flebant, "mittentes' ſe-* " *portantes*
*mina ſua.*
*Venientes autem venient cum exulta-*
*tione, portantes manipulos ſuos.*

1 Canticum graduum Salomonis.

HEB. 127.

CXXVI.

A *NIſi Dominus ædificauerit domum, in*
*vanum laborauerunt qui ædificant*
*eam.*
*Niſi Dominus cuſtodierit ciuitatem, fru-*
*ſtrà vigilat qui cuſtodit eam.*
2 *¶ Vanum eſt vobis ante lucem ſurgere:*
*ſurgite poſtquam ſederitis qui manducatis*
*panem doloris.*
3 *Cùm dederit dilectis ſuis ſomnum: ¶ ec-*
*ce, hæreditas Domini filij: merces, fructus*
*ventris.*
4 *¶ Sicut ſagitta in manu potentis: ita filij*
*excuſſorum.*
5 *¶ Beatus vir qui implevit deſideriũ ſuum*
*ex ipſis: non confundetur cùm loquetur ini-*
*micis ſuis in porta.*

1 Canticum graduum.

HEB. 128.

CXXVII.

A *BEati omnes qui timent Dominum, qui*
*ambulant in vijs eius.*
2 *¶ Labores manuum tuarum quia man-*
*ducabis: beatus es, & bene tibi erit.*
3 *¶ Vxor tua ſicut vitis abundans in late-*
*ribus domus tuæ.*
*Filij tui ſicut nouellæ oliuarum in circui-*
*tu menſæ tuæ.*
4 *¶Ecce ſic benedicetur homo qui timet Do-*
*minum.*
5 *¶ Benedicat tibi Dominus ex Sion: &*
*videas bona Ieruſalem omnibus diebus vi-*
*tæ tuæ.*
6 *¶ Et videas filios filiorum tuorum, pa-*
*cem ſuper Iſraël.*

1 Canticum graduum.

HEB. 129.

CXXVIII.

A *SAEpe expugnauerunt me à iuuentute*
*mea, dicat nunc Iſrael.*
2 *¶ Sæpe expugnauerunt me à iuuentute*
*mea: etenim non potuerunt mihi.*
3 *¶ Supra dorſum meum fabricauerunt*
*peccatores: prolongauerunt iniquitatem*
*ſuam.*
4 *¶ Dominus iuſtus concidet ceruices pec-*
5 *catorum: ¶ confundantur & conuertantur*
*retrorſum*

retrorſum omnes qui oderunt Sion.
¶Fiant ſicut fœnum tectorũ, quod priuſ- 6
quam euellatur, exaruit: B
* impleuit ¶De quo non* impleuit manũ ſuam qui 7
ſ0. metit, & ſinũ ſuum qui manipulos colligit.
¶Et non dixerunt qui præteribant, Be- 8
nedictio Domini ſuper vos: benediximus
vobis in nomine Domini.

## Canticum graduum. 1

### CXXIX.

HEB. 130. DE profundis clamaui ad te Domine: A
¶Domine exaudi vocem meam: 2
Fiant aures tuæ intendentes in vocem
deprecationis meæ.
¶Si iniquitates obſeruaueris Domine: 3
Domine quis ſuſtinebit?
¶Quia apud te propitiatio eſt: & propter 4
legem tuam ¶ ſuſtinui te Domine. 5
Suſtinuit anima mea in verbo eius:
¶ſperauit anima mea in Domino. 6
¶A cuſtodia matutina vſque ad noctem: 7
ſperet Iſrael in Domino.
Quia apud Dominum miſericordia: & co-
pioſa apud eum redemptio.
¶Et ipſe redimet Iſraël ex omnibus ini- 8
quitatibus eius.

## Canticum graduum Dauid. 1

### CXXX.

HEB. 131. DOmine non eſt exaltatum cor meum, A
neque elati ſunt oculi mei:
Neque ambulaui in magnis, neq; in mi-
rabilibus ſuper me.
¶Si non humiliter ſentiebam, ſed exalta 2
ui animam meam:
Sicut ablactatus eſt ſuper matre ſua, ita
retributio in anima mea.
¶Speret Iſraël in Domino, ex hoc nunc & 3
vſque in ſeculum.

## Canticum graduum. 1

### CXXXI.

HEB. 132.
2.Re.7.b.12 M‖Emento Domine Dauid, & omnis A
manſuetudinis eius,
¶Sicut iurauit Domino, votũ vouit Deo 2
Iacob:
¶Si introiero in tabernaculũ domus meæ, 3
ſi aſcendero in lectum ſtrati mei.
¶Si dedero ſomnum oculis meis, & pal- 4
pebris meis dormitationem.
¶Et requiem temporibus meis: donec in- 5
ueniam locum Domino, tabernaculum Deo B
Iacob.
¶Ecce audiuimus eam in Ephrata: in- 6
uenimus eam in campis ſyluæ.
*taberna- ¶Introibimus in* tabernaculum' eius: a- 7
cula 2. dorabimus in loco vbi ſteterunt pedes eius.
2.Pa.6.g.41 ¶‖Surge Domine in requiem tuam, tu & 8
arca ſanctificationis tuæ.
¶Sacerdotes tui induantur iuſtitia: & 9
ſancti tui exultent. C
¶Propter Dauid ſeruum tuum, nõ auer- 10
tas faciem Chriſti tui.
11 ¶Iurauit Dominus Dauid veritatem, &
non fruſtrabitur eum. ‖ De fructu ventris 2.Re.7.c.12.
tui ponam ſuper ſedem tuam. Luc.1.e.55.
12 ¶Si cuſtodierint filij tui teſtamentũ meũ, Act.2.e.30.
& teſtimonia mea hæc quæ docebo eos:
Et filij eorum vſq; in ſeculum ſedebunt
ſuper ſedem tuam.
13 ¶Quoniam elegit Dominus Sion: elegit
D eam in habitationem ſibi.
14 ¶Hæc requies mea in ſeculum ſeculi: hic
habitabo, quoniam elegi eam.
15 ¶Viduam eius benedicens benedicã: pau-
peres eius ſaturabo panibus.
16 ¶Sacerdotes eius induam ſalutari: & ſan-
cti tui exultatione exultabunt.
17 ¶‖*Illuc' producam cornu Dauid, ‖paraui *Ibi c 4.
lucernam Chriſto meo. Luc.1.g.69.
18 ¶Inimicos eius induam confuſione: ſuper Mal.3.a.1.
ipſum autem efflorebit ſanctificatio mea.

## 1 Canticum graduum Dauid.

### CXXXII.

HEB. 133.
A ECce quàm bonum & quàm iucundum
habitare fratres in vnum:
2 ¶Sicut vnguentũ in capite, quod deſcen-
dit in barbam, barbam Aaron,
Quod deſcendit in oram veſtimenti eius:
3 ¶ſicut ros Hermon, qui deſcendit in mon-
tem Sion.
Quoniam illic mandauit Dominus bene-
dictionem, & vitam vſq; in ſeculum.

## 1 Canticum graduum.

### CXXXIII.

HEB. 134.
A ECce nunc benedicite Domino, omnes ſer-
ui Domini.
Qui ſtatis in domo Domini, in atrijs do-
mus Dei noſtri.
2 ¶In noctibus extollite manus veſtras in
ſancta, & benedicite Domino.
3 ¶Benedicat te Dominus ex Sion, qui fecit
cælum & terram.

## 1 Hallelu-ia.

### CXXXIIII.

HEB. 135.
A LAudate nomen Domini, laudate ſerui
Dominum.
2 ¶Qui ſtatis in domo Domini, in atrijs do-
mus Dei noſtri.
3 ¶Laudate Dominũ, quia bonus Dominus:
pſallite nomini eius, quoniam ſuaue eſt.
4 ¶Quoniam Iacob elegit ſibi Dominus, Iſ-
raël in poſſeſſionem ſibi.
5 ¶Quia ego cognoui quòd magnus eſt Do-
minus, & Deus noſter præ omnibus dijs.
6 ¶Omnia quæcunque voluit Dominus fe-
cit in cælo & in terra, in mari, & in omni-
bus abyſſis.
7 ¶‖Educens nubes ab extremo terræ: ful- Iere.10.b.13
B gura in pluuiam fecit. 51.b.16.
Qui producit ventos de theſauris ſuis: Iohã.3.b.8.
8 ¶‖qui percuſſit primogenita Ægypti ab Exo.12.d.29
homi-

*homine vſque ad pecus.*

Et miſit 15. — ᵖ ᵐ *Emiſit' ſigna & prodigia in medio tui* 9
*Aegypte, in Pharaonem, & in omnes ſeruos*
*eius.*

Ioſu.12. a.1. b.7. — ᵖ‖ *Qui percuſſit gentes multas: & occidit* 10
*reges fortes.*

Nu.21.c.24. d.13. — ᵖ‖ *Sehon regem Amorrhaeorum, & Og re-* 11
*gem Baſan, & omnia regna Chanáan.*

Ioſu.13. a.7. — ᵖ‖ *Et dedit terram eorũm hareditatem,* 12
*hæreditatem Iſrael populo ſuo.* C

ᵖ *Domine nomen tuum in aternum: Do-* 13
*mine memoriale tuum in generationem &*
*generationem.*

ᵖ *Quia iudicabit Dominus populũ ſuum,* 14
*& in ſeruis ſuis deprecabitur.*

Sup.113.a.4. — ᵖ‖ *Simulachra Gentium, argẽtum & au-* 15
*rum, opera manuum hominum.*

Sup.15.c.15. — ᵖ‖ *Os habent & nõ loquentur: oculos ha-* 16
*bent, & non videbunt.*

ᵖ *Aures habẽt & non audient: neq; enim* 17
*eſt ſpiritus in ore ipſorum.* D

ᵖ *Similes illis fiant qui faciũt ea, & om-* 18
*nes qui confidunt in eis.*

ᵖ *Domus Iſrael benedicite Domino: do-* 19
*mus Aaron benedicite Domino.*

ᵖ *Domus Leui benedicite Domino: qui ti-* 20
*metis Dominum, benedicite Domino.*

ᵖ *Benedictus Dominus ex Sion, qui habi-* 21
*tat in Ieruſalem.*

## Hallelu-ia. 1

H E B. 136. — CXXXV.

*Confitemini Domino quoniam bonus:* A
*quoniã in aternum miſericordia eius.*

ᵖ *Confitemini Deo Deorum: quoniam in* 2
*aternum miſericordia eius.*

ᵖ *Confitemini Domino dominorum: quo-* 3
*niam in aternum miſericordia eius.*

ᵖ *Qui facit mirabilia magna ſolus: quo-* 4
*niam in aternum miſericordia eius.*

Gene.1.a.1. & 6.b.1.a. — ᵖ‖ *Qui fecit cælos in intellectu: quoniam* 5
*in aternum miſericordia eius.*

ᵖ‖ *Qui firmauit terrã ſuper aquas: quo-* 6
*niam in aternum miſericordia eius.*

ᵖ‖ *Qui fecit luminaria magna: quoniam* 7
*in aternum miſericordia eius.*

ᵖ *Solem in poteſtatem diei: quoniam in* 8
*aternum miſericordia eius.* B

ᵖ *Lunam & ſtellas in poteſtatem noctis:* 9
*quoniam in aternum miſericordia eius.*

Exo.12.e.29 — ᵖ‖ *Qui percuſſit Aegyptum cum primoge-* 10
*nitis eorum: quoniam in aternum miſeri-*
*cordia eius.*

Exo.13.c.17 — ᵖ‖ *Qui eduxit Iſrael de medio eorũ: quo-* 11
*niam in aternum miſericordia eius.*

ᵖ *In manu potenti & brachio excelſo: quo-* 12
*niam in aternum miſericordia eius.*

ᵖ *Qui diuiſit Mare-rubrũ in diuiſiones:* 13
*quoniam in aternum miſericordia eius.*

ᵖ *Et eduxit Iſrael per medium eius: quo-* 14
*niam in aternum miſericordia eius.*

15 ᵖ‖ *Et excuſſit Pharaonem & virtutem* — Ex.14.g.28.
C *eius in Mari-rubro: quoniam in aternum*
*miſericordia eius.*

16 ᵖ *Qui traduxit populum ſuum per deſer-*
*tum. quoniam in aternum miſericordia eius.*

17 ᵖ *Qui percuſſit reges magnos: quoniam in*
*aternum miſericordia eius.*

18 ᵖ‖ *Et occidit reges fortes: quoniam in a-* — Nu.21.c.24.
*ternum miſericordia eius.*

19 ᵖ *Sehon regem Amorrhaeorum: quoniam in*
*aternum miſericordia eius.*

20 ᵖ‖ *Et Og regem Baſan: quoniam in ater-* — Nu.21.g.33.
*num miſericordia eius.*

21 ᵖ‖ *Et dedit terram eorum hareditatem:* — Ioſu.13.a.7.
*quoniam in aternum miſericordia eius.*

22 ᵖ *Hareditatem Iſrael ſeruo ſuo: quoniam*
D *in aternum miſericordia eius.*

23 ᵖ *Quia in humilitate noſtra memor fuit*
*noſtri: quoniam in aternum miſericordia*
*eius.*

24 ᵖ *Et redemit nos ab inimicis noſtris: quo-*
*niam in aternum miſericordia eius.*

25 ᵖ *Qui dat eſcam omni carni: quoniam in*
*aternum miſericordia eius.*

26 ᵖ *Confitemini Deo cæli: quoniam in a-*
*ternum miſericordia eius.*

*Confitemini Domino dominorum: quo-*
*niam in aternum miſericordia eius.*

## 1 Pſalmus Dauid propter Ieremiam.

CXXXVI. — H E B. 137.

A *Super flumina Babylonis illic ſedimus &*
*fleuimus, dum recordaremur* ᵃ *Sion:* — ᵃ tui.

2 ᵖ *In ſalicibus in medio eius ſuſpendimus*
*organa noſtra.*

3 ᵖ *Quia illic interrogauerunt nos qui ca-*
*ptiues duxerunt nos, verba cantionum.*

*Et qui abduxerunt nos, Hymnum can-*
*tate nobis de canticis Sion.*

4 ᵖ *Quomodo cantabimus canticum Domini*
*in terra aliena?*

5 ᵖ *Si oblitus fuero tui Ieruſalem, obliuioni*
*detur dextera mea.*

6 ᵖ *Adhæreat lingua mea faucibus meis, ſi*
*non meminero tui.*

*Si non propoſuero Ieruſalem in principio*
*latitia mea.*

7 ᵖ *Memor eſto Domine filiorum Edom, in*
*die Ieruſalem:*

*Qui dicunt, Exinanite, exinanite vſq;*
*ad fundamentum in ea.*

8 ᵖ *Filia Babylonis miſera: beatus qui re-*
*tribuet tibi retributionem tuam quam re-*
*tribuiſti nobis.*

9 ᵖ‖ *Beatus qui tenebit & allidet paruu-* — Iſai.13.c.16.
*los* ᵛ *ſuos' ad petram.* — ᵛ tuos 4.

## 1 Ipſi Dauid.

CXXXVII. — [H E B.] 138.

A *Confitebor tibi Domine in toto cor-*
*de meo: quoniam audiſti verba oris mei.*

*In conſpectu angelorum pſallam tibi:*

ᵖ *ado-*

*¶Adorabo ad templum ſanctum tuum, & confitebor nomini tuo.*
*Super miſericordia tua, & veritate tua: quoniam magnificaſti ſuper omne, nomen ſanctum tuum.*
*¶In quacunq; die inuocauero te, exaudi 3*
*me multiplicabis in anima mea virtutem.*
*¶Confiteantur tibi Domine omnes reges 4*
b. 5. *terræ, quia audierũt omnia verba oris tui.* B
*¶Et cantent in vijs Domini: quoniam 5*
*magna eſt gloria Domini.*
*¶Quoniam excelſus Dominus: & humi- 6*
*lia reſpicit, & alta a longe cognoſcit.*
*¶Si ambulauero in medio tribulationis, 7*
*viuificabis me: & ſuper iram inimicorum meorum extendiſti manum tuam, & ſaluum me fecit dextera tua.*
*¶Dominus retribuet pro me, Domine mi- 8*
*ſericordia tua in ſeculum, opera manuum tuarum ne deſpicias.*

## In finem, Pſalmus Dauid. 1

HEB. 139. CXXXVIII.

*Domine probaſti me, & cognouiſti me:* A
*¶tu cognouiſti ſeſſionem meam & re- 2*
*ſurrectionem meam.*
*¶Intellexiſti cogitationes meas de longè: 3*
*ſemitam meam & funiculum meum inueſtigaſti.*
*¶Et omnes vias meas præuidiſti: quia 4*
*non eſt ſermo in lingua mea.*
*¶Ecce Domine tu cognouiſti omnia no- 5*
*uiſſima & antiqua: tu formaſti me, & poſuiſti ſuper me manum tuam.*
*¶Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me: 6*
*confortata eſt, & non potero ad eam.*
*¶Quo ibo à ſpiritu tuo? & quò à facie 7*
*tua fugiam?* B
Amos 9. a. 2 *¶Si aſcendero in cælum, tu illic es: ſi de- 8*
*ſcendero in infernum, ades.*
*¶Si ſumpſero pennas meas diluculo, & 9*
*habitauero in extremis maris:*
*¶Etenim illuc manus tua deducet me, & 10*
*tenebit me dextera tua.*
*¶Et dixi, Forſitan tenebræ conculcabunt 11*
*me: & nox illuminatio mea in delitijs meis.*
*¶Quia tenebræ non obſcurabuntur à te, 12*
*& nox ſicut dies illuminabitur: ſicut tenebræ eius, ita & lumen eius.*
*¶Quia tu poſſediſti renes meos: ſuſcepi- 13*
*ſti me de vtero matris meæ.* C
*¶Confitebor tibi, quia terribiliter magni- 14*
*ficatus es: mirabilia opera tua, & anima*
"cognoſcis 3. *mea "cognoſcet' nimis.*
*¶Non eſt occultatum os meum à te quod 15*
*feciſti in occulto: & ſubſtantia mea in inferioribus terræ.*
*¶Imperfectum meum viderunt oculi tui, 16*
*& in libro tuo omnes ſcribentur: dies formabuntur, & nemo in eis.*
*¶Mihi autẽ nimis honorificati ſunt ami- 17*
*ci tui Deus: nimis "confortatus eſt' princi-* "confortati ſunt 3.
*patus eorum.*
18 *¶Dinumerabo eos, & ſuper arenam multiplicabuntur: exurrexi, & adhuc ſum tecum.*
19 *¶Si occideris Deus peccatores: viri ſan-*
D *guinum declinate à me.*
20 *¶Quia dicitis in cogitatione, accipient in vanitate ciuitates ſuas.*
21 *¶Nonne qui oderunt te Domine, oderam? & ſuper inimicos tuos tabeſcebam?*
22 *¶Perfecto odio oderam illos: * inimici facti ſunt mihi.* *& 4.
23 *¶Proba me Deus, & ſcito cor meum: interroga me, & cognoſce ſemitas meas.*
24 *¶Et vide ſi via iniquitatis in me eſt: & deduc me in via æterna.*

## 1 In finem, Pſalmus Dauid.

CXXXIX. HEB. 140.

2 *Eripe me Domine ab homine malo, à vi-*
A *ro iniquo eripe me.*
3 *¶Qui cogitauerunt iniquitates in corde, tota die conſtituebant prælia.*
4 *¶‖Acuerunt linguam ſuã ſicut ſerpentes:* Sup. 5. c. 11.
*venenum aſpidum ſub labijs eorum.* 13. a. 3.
5 *¶Cuſtodi me Domine de manu peccatoris:* Rom. 3. b. 13.
*& ab hominibus iniquis eripe me.*
*Qui cogitauerũt ſupplãtare greſſus meos:*
6 *¶abſconderunt ſuperbi laqueum mihi:*
*Et funes extenderunt in laqueum, iuxta iter ſcandalum poſuerunt mihi.*
7 *¶Dixi Domino, Deus meus es tu, exaudi Domine vocem deprecationis meæ.*
8 *¶Domine Domine virtus ſalutis meæ: ob-*
B *umbraſti ſuper caput meum in die belli:*
9 *¶Ne tradas me Domine à deſiderio meo peccatori: cogitauerunt contra me, ne derelinquas me, ne fortè exaltentur.*
10 *¶Caput circuitus eorum, labor labiorum ipſorum operiet eos.*
11 *¶Cadent ſuper eos carbones, in ignẽ deijcies eos, in miſerijs non ſubſiſtent.*
12 *¶Vir linguoſus non dirigetur in terra: virum iniuſtum mala capient in interitu.*
13 *¶Cognoui quia faciet Dominus iudicium inopis, & vindictam pauperum.*
14 *¶Verumtamen iuſti confitebuntur nomini tuo: & habitabunt recti cum vultu tuo.*

## 1 Pſalmus Dauid.

CXL. HEB. 141.

A *Domine, clamaui ad te, exaudi me: intende voci meæ, cùm clamauero ad te.* Sup. 76. a. 1.
2 *¶Dirigatur oratio mea ſicut incenſum in conſpectu tuo: eleuatio manuum mearum ſacrificium veſpertinum.*
3 *¶Pone Domine cuſtodiã ori meo, & oſtium circumſtantiæ labijs meis.*
4 *¶Non declines cor meũ in verba malitiæ, ad excuſandas excuſationes in peccatis.*
*Cum hominibus operãtibus iniquitatem: & non*

*& non communicabo cum electis eorum.*
*Corripiet me iuſtus in miſericordia, &* 5
*increpabit me: oleum autem peccatoris non*
*impinguet caput meum.*
*Quoniam adhuc & oratio mea in bene-* B
*placitis eorum: abſorpti ſunt iuncti petræ* 6
*iudices eorum.*
*Audient verba mea quoniam potuerunt:*
*ſicut craſſitudo terræ erupta eſt ſuper ter-* 7
*ram.*
*Diſſipata ſunt oſſa noſtra ſecus infernũ:*
*quia ad te Domine Domine oculi mei, in te* 8
*ſperaui, non auferas animam meam.*
*Cuſtodi me à laqueo quem ſtatuerunt* 9
*mihi: & à ſcandalis operantium iniquitatẽ.*
*Cadent in retiaculo eius peccatores: ſin-* 10
*gulariter ſum ego donec tranſeam.*

Intellectus Dauid, cùm eſſet in ſpe- 1
lunca, oratio. 1.Reg.24.

HEB. 142. CXLI.

*VOce mea ad Dominum clamaui, voce* 2
*mea ad Dominum deprecatus ſum:* A
*Effundo in conſpectu eius orationem* 3
*meam, & tribulationem meam ante ipſum*
*pronuntio.*
*In deficiendo ex me ſpiritum meum, &* 4
*tu cognouiſti ſemitas meas.*
*In via hac qua ambulabam, abſconderũt*
*laqueum mihi.*
*Conſiderabam ad dexteram, & videbã:* 5
*& non erat qui cognoſceret me.*
*Periit fuga à me: & non eſt qui requirat* B
*animam meam.*
*Clamaui ad te Domine, dixi, Tu es ſpes* 6
*mea, portio mea in terra viuentium.*
*Intende ad deprecationem meam: quia* 7
*humiliatus ſum nimis.*
*Libera me à perſequentibus me: quia cõ-*
*fortati ſunt ſuper me.*
*Educ de cuſtodia animam meam, ad cõ-* 8
*fitendum nomini tuo: me expectant iuſti,*
*donec retribuas mihi.*

Pſalmus Dauid, quando perſeque- 1
batur eum Abſalom filius eius.
2.Reg.17.

HEB. 143. CXLII.

*DOmine exaudi orationem meam: auri-* A
*bus percipe obſecrationem meam in ve-*
*ritate tua, exaudi me in tua iuſtitia.*
*Et non intres in iudiciũ cum ſeruo tuo:* 2
*quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo om-*
*nis viuens.*
*Quia perſecutus eſt inimicus animam* 3
*meam: humiliauit in terra vitam meam:*
*Collocauit me in obſcuris ſicut mortuos ſe-*
*culi, & anxiatus eſt ſuper me ſpiritus* 4
*meus, in me turbatum eſt cor meum.*
*Memor fui dierum antiquorum, medi-* 5
*tatus ſum in omnibus operibus tuis: in fa-* B
*ctis manuum tuarum meditabar.*
6 *Expandi manus meas ad te, anima mea*
*ſicut terra ſine aqua tibi:*
7 *Velociter exaudi me Domine, defecit ſpi-*
*ritus meus.*
*Non auertas faciem tuam à me: & ſimi-*
*lis ero deſcendentibus in lacum.*
8 *Auditam fac mihi manè miſericordiam*
*tuam: quia in te ſperaui.*
*Notam fac mihi viam in qua ambulem:*
*quia ad te leuaui animam meam.*
9 *Eripe me de inimicis meis Domine, ad te*
10 *confugi: doce me facere voluntatem tuam,*
*quia Deus meus es tu.*
C *Spiritus tuus bonus deducet me in terram*
11 *rectam: propter nomen tuum Domine vi-*
*uificabis me, in æquitate tua.*
*Educes de tribulatione animam meam:*
12 *& in miſericordia tua diſperdes * inimicos* * *omnes*
*meos.*
*Et perdes omnes qui tribulant animam*
*meam: quoniam ego ſeruus tuus ſum.*

1 Pſalmus Dauid aduerſus Goliath.

CXLIII. HEB. 144.

A *BEnedictus Dominus Deus meus qui do-*
*cet manus meas ad prælium, & digitos*
*meos ad bellum.*
2 *Miſericordia mea & refugium meũ: ſu-*
*ſceptor meus, & liberator meus:*
*Protector meus, & in ipſo ſperaui: qui*
**ſubdit populum meum ſub me.* **ſubdis*
3 *Domine quid eſt homo, quia innotuiſti*
B *ei? aut filius hominis, quia reputas eum?*
4 *Homo vanitati ſimilis factus eſt: dies* Iob.8.b.9. & 14.a.2.
*eius ſicut vmbra prætereunt.*
5 *Domine inclina cælos tuos, & deſcende:*
*tange montes, & fumigabunt.*
6 *Fulgura coruſcationem, & diſſipabis eos:*
*emitte ſagittas tuas, & conturbabis eos:*
7 *Emitte manum tuam de alto, eripe me,*
*& libera me de aquis multis, de manu filio-*
*rum alienorum:*
8 *Quorum os locutum eſt vanitatem: &*
C *dextera eorum dextera iniquitatis.*
9 *Deus canticum nouum cantabo tibi: in*
*pſalterio decachordo pſallam tibi.*
10 *Qui das ſalutem regibus: qui redemiſti*
*Dauid ſeruum tuum de gladio maligno:*
11 *eripe me.*
*Et erue me de manu filiorum alienorum,*
*quorum os locutũ eſt vanitatem: & dextera*
*eorum dextera iniquitatis:*
12 *Quorum filii ſicut nouellæ plantationes*
*in iuuentute ſua.*
D *Filiæ eorum compoſitæ: circumornatæ vt*
*ſimilitudo templi.*
13 *Promptuaria eorum plena: eructantia*
*ex hoc in illud.*
*Oues eorum fœtoſæ, abundantes in egreſ-*
14 *ſibus ſuis: boues eorum craſſæ.*

Non

*Non eſt ruina maceria, neque tranſitus,*
*neque clamor in plateis eorum.*
*¶Beatum dixerunt populum cui hæc ſunt:* 15
*beatus populus cuius* Dominus Deus *eius.*

## Laudatio ipſi Dauid. 1

HEB. 145. CXLIIII.

E*Xaltabo te* Deus *meus rex: & benedi-* A
*cam nomini tuo in ſeculum, & in ſecu-*
*lum ſeculi.*
*¶Per ſingulos dies benedicã tibi, & lauda* 2
*bo nomen tuũ in ſeculũ, & in ſeculũ ſeculi.*
*¶ Magnus* Dominus *& laudabilis nimis:* 3
*magnitudinis eius non eſt finis.*
*¶Generatio & generatio laudabit opera* 4
*tua, & potentiam tuam pronuntiabunt:*
*¶Magnificentiam gloriæ ſanctitatis tuæ* 5
*loquentur. & mirabilia tua narrabunt.*
*¶Et virtutem terribilium tuorum dicẽt,* 6
*& magnitudinem tuam narrabunt.*
*¶ Memoriam abundantiæ ſuauitatis tuæ* 7
" iuſtitiam *eructabunt: & "iuſtitia tua' exultabunt:* B
tuam 2. *¶ Miſerator & miſericors* Dominus *: pa-* 8
*tiens & multum miſericors.*
*¶Suauis* Dominus *vniuerſis: & miſera-* 9
*tiones eius ſuper omnia opera eius.*
*¶ Confiteantur tibi* Domine *omnia opera* 10
*tua, & ſancti tui benedicant tibi:*
*¶Gloriam regni tui dicent, & potentiam* 11
*tuam loquentur.*
*¶ Vt notam faciant filijs hominum po-* 12
*tentiam tuam, & gloriam magnificentiæ re-*
*gni tui.* C
*¶Regnum tuum regnum omnium ſecculo-* 13
*rum: & dominatio tua in omni generatione*
*& generatione.*
*Fidelis* Dominus *in omnibus verbis ſuis:*
*& ſanctus in omnibus operibus ſuis.*
*¶Alleuat* Dominus *omnes qui corruunt,* 14
*& erigit omnes eliſos.*
*Domine *¶Oculi omnium in te ſperant*: & tu das* 15
*eſcam illorum in tempore opportuno.*
*¶Aperis tu manum tuam: & imples om-* 16
*ne animal benedictione.*
*¶ Iuſtus* Dominus *in omnibus vijs ſuis:* 17
*& ſanctus in omnibus operibus ſuis.* D
*¶Propè eſt* Dominus *omnibus inuocanti-* 18
*bus eum: omnibus inuocantibus eum in ve-*
*ritate.*
*¶Voluntatem timentium ſe faciet, & de-* 19
*precationem eorum exaudiet, & ſaluos fa-*
*ciet eos.*
*¶Cuſtodit* Dominus *omnes diligentes ſe:* 20
*& omnes peccatores diſperdet.*
*¶Laudationem* Domini *loquetur os meũ:* 21
*& benedicat omnis caro nomini ſancto eius*
*in ſeculum, & in ſeculum ſeculi.*

## Hallelu-ia, Aggæi & Zachariæ. 1

HEB. 146. CXLV.

Sup.103.d.3. L*Auda anima mea Dominum, ¶‖laudabo* 2
*Dominum in vita mea, pſallam Deo* A
*meo quamdiu fuero.*
3 *Nolite confidere in principibus, *¶in filijs* *nec
*hominum, in quibus non eſt ſalus.*
4 *¶ Exibit ſpiritus eius, & reuertetur in*
*terram ſuam: in illa die peribunt omnes co-*
*gitationes eorum.*
5 *¶ Beatus cuius* Deus Iacob *adiutor eius,*
6 *ſpes eius in* Domino Deo *ipſius, ¶‖ qui fe-* Act.14.c.15.
*cit cælum & terram, mare, & omnia quæ in* Apo.14.b.7.
*eis ſunt.*
7 *¶Qui cuſtodit veritatem in ſeculum, fa-*
B *cit iudicium iniuriam patientibus: dat e-*
*ſcam eſurientibus.*
8 Dominus *ſoluit compeditos: ¶*Dominus *il-*
*luminat cæcos.*
Dominus *erigit eliſos,* Dominus *diligit*
*iuſtos.*
9 *¶*Dominus *cuſtodit aduenas, pupillum &*
*viduam ſuſcipiet: & " vias' peccatorum di-* "viam 6.
*ſperdet.*
10 *¶Regnabit* Dominus *in ſecula* Deus *tuus*
*Sion, in generatione & generationem.*

## 1 Hallelu-ia.

CXLVI. HEB. 147.

A L*Audate Dominum, quoniam bonus eſt* Iſte Pſalm.
*pſalmus Deo noſtro: ſit iucunda deco-* iũgitur præ-
*raq; laudatio.* cedẽti apud
2 *¶Aedificans Ieruſalem Dominus: diſper-* Hebr.
*ſiones Iſraelis congregabit.*
3 *¶Qui ſanat contritos corde, & alligat con-*
*tritiones eorum.*
4 *¶Qui numerat multitudinem ſtellarum:* 4.Eſd.16.g.
*& omnibus eis nomina "vocans'.* 57.
5 *¶Magnus Dominus noſter, et magna vir-* "vocat 8.
*tus eius: & ſapientiæ eius non eſt numerus.*
6 *¶ Suſcipiens manſuetos Dominus: humi-*
*lians autem peccatores vſq; ad terram.*
7 *¶Præcinite Domino in confeſſione: pſallite*
*Deo noſtro in cithara.*
8 *¶Qui operit cælum nubibus, & parat ter-*
*ræ pluuiam.*
*Qui producit in montibus fœnũ, & her-*
*bam ſeruituti hominum.*
9 *¶ Qui dat iumentis eſcam ipſorum: ‖ &* Iob.39.a.3.
*pullis coruorum inuocantibus eum.*
10 *¶Non in fortitudine equi voluntatem ha-*
*bebit: nec in tibijs viri beneplacitum erit ei.*
11 *¶Beneplacitum eſt Domino ſuper timen-*
*tes eum, & in eis qui ſperant ſuper miſeri-*
*cordia eius.*

## Hallelu-ia.

CXLVII. Pſal. hic iũ-

12 L*Auda Ieruſalem Dominũ, lauda Deum* gitur præce-
A *tuum Sion:* denti apud
13 *¶ Quoniam confortauit ſeras portarum* Hebræos.
*tuarum. benedixit filijs tuis in te.*
14 *¶ Qui poſuit fines tuos pacem: & adipe*
*frumenti ſatiat te.*
15 *¶ Qui emittit eloquium ſuum terræ: ve-*
*lociter currit ſermo eius.*

¶Qui

¶Qui dat niuem ſicut lanam : nebulam 16
ſicut cinerem ſpargit.
¶Mittit cryſtallum ſuam ſicut buccellas, 17
ante faciem frigoris eius quis ſuſtinebit?
¶Emittet verbum ſuum, & liquefaciet 18
ea: flabit ſpiritus eius, & fluent aquæ.
¶Qui annuntiat verbum ſuum Iacob: iu- 19
ſtitias & iudicia ſua Iſrael.
¶Non fecit taliter omni nationi: & iudi- 20
cia ſua non manifeſtauit eis. Hallelu-ia.

Hallelu-ia. 1

CXLVIII.

LAudate Dominum de cælis: laudate eum A
in excelſis.
Dan.3.e.58. ¶‖Laudate eum omnes angeli eius: lauda 2
te eum omnes virtutes eius.
¶Laudate eum ſol & luna: laudate eum 3
omnes ſtellæ & lumen.
Dan.3.e.59. 60. ¶‖Laudate eum cæli cælorum: & aquæ 4
quæ ſuper cælos ſunt, ¶laudẽt nomẽ Domini. 5
Quia ipſe dixit, & facta ſunt: ipſe man-
dauit, & creata ſunt.
¶Statuit ea in æternum, & in ſeculum ſe 6
culi: præceptum poſuit, & non præteribit. B
¶Laudate Dominum de terra, dracones 7
& omnes abyſſi:
¶Ignis, grando, nix, glacies, ſpiritus procel 8
larum, quæ faciunt verbum eius.
¶Montes & omnes colles, ligna fructifera 9
& omnes cedri.
¶Beſtiæ, & vniuerſa pecora, ſerpentes & 10
volucres pennatæ.
¶Reges terræ, & omnes populi, principes 11
& omnes iudices terræ. C
¶Iuuenes & virgines, ſenes cum iunior- 12
bus, laudent nomen Domini: ¶ quia exalta- 13
tum eſt nomen eius ſolius.
¶Confeſſio eius ſuper cælum & terram: 14
& exaltauit cornu populi ſui.
Hymnus omnibus ſanctis eius: filijs Iſraël
populo appropinquanti ſibi. Hallelu-ia.

Hallelu-ia. 1

CXLIX.

CAntate Domino canticum nouum: laus A
eius in eccleſia ſanctorum.
*filij 6. ¶Lætetur Iſrael in eo qui fecit eũ: & "fi- 2
liæ' Sion exultent in rege ſuo.
¶Laudent nomen eius in choro, in tympa 3
no & pſalterio pſallant ei.
¶Quia beneplacitum eſt Domino in popu- 4
lo ſuo, & exaltauit manſuetos in ſalutem.
¶Exultabunt ſancti in gloria, lætabuntur 5
in cubilibus ſuis.
*Exaltatio-nes t. ¶"Exultationes' Deo in gutture eorũ: & 6
gladij ancipites in manibus eorum: B
¶Ad faciendam vindictã in nationibus, 7
increpationes in populis.
¶Ad alligandos reges eorum in compedi- 8
bus, & nobiles eorum in manicis ferreis.
¶Vt faciant in eis iudicium conſcriptum: 9
gloria hæc eſt omnibus ſanctis eius. Hal-
lelu-ia.

1 Hallelu-ia.

CL.

A LAudate Dominũ in ſanctis eius: lauda-
te eum in firmamento virtutis eius.
2 ¶Laudate eum in virtutibus eius: lau-
date eum ſecundum multitudinem magni-
tudinis eius.
3 ¶Laudate eum in ſono tubæ: laudate eum
in pſalterio & cithara.
4 ¶Laudate eum in tympano & choro: lau-
date eum in chordis & organo.
5 ¶Laudate eũ in cymbalis beneſonantibus,
6 laudate eũ in cymbalis iubilationis: ¶omnis
ſpiritus laudet Dominum. Hallelu-ia.

# LIBER PROVERBIORVM, QVEM HEBRAEI MISLE APPELLANT.

CAP. I.

1 PARABOLAE Salomonis filij Da-
A uid regis Iſrael: ¶ ad ſciẽdam ſapien-
2 tiam & diſciplinam, ¶ad intelligẽda
3 verba prudentiæ, & ſuſcipiendam
eruditionem doctrinæ, iuſtitiã, & iudicium,
4 & æquitatẽ: ¶ vt detur paruulis aſtutia, ado
5 leſcenti ſcientia & intellectus. ¶ Audiens ſa
piens ſapientior erit: & intelligens, guberna-
6 cula poſſidebit. ¶ Animaduertet parabolã &
interpretationẽ, verba ſapientũ, & ænigmata
7 eorum. ¶Timor Domini, principiũ ſapiẽtiæ. Pſ.110.b.10.
Sapientiam atq; doctrinam ſtulti deſpiciũt. Eccl.1.b.16.
8 ¶Audi fili mi diſciplinam patris tui, & ne Iob 28.d.28
9 dimittas legem matris tuæ: ¶ vt addatur
10 gratia capiti tuo, & torques collo tuo: ¶ Fili
mi, ſi te lactauerint peccatores, ne acquiſcas
11 eis. ¶Si dixerint, Veni nobiſcum, inſidiemur Sup.2.b.10.
B ſanguini, abſcondamus tendiculas contra in-
12 ſontem fruſtrà: ¶ deglutiamus eum ſicut in-
fernus viuentem, & integrum quaſi deſcen-
13 dentem in lacum. ¶ Omnem pretioſam ſub-
ſtantiam reperiemus, implebimus domos no-
14 ſtras ſpolijs. ¶ Sortem mitte nobiſcum, mar-
15 ſupium vnum ſit omnium noſtrum. ¶Fili mi
ne ambules cum eis, prohibe pedem tuum à
16 ſemitis eorum. ¶‖ Pedes enim illorũ ad ma- Iſai.59.b.7.
lum currunt, & feſtinant vt effundant ſan-
17 guinem. ¶ Fruſtra autem iacitur rete ante
18 oculos pennatorum. ¶ Ipſi quoq; contra ſan-
guinem ſuũ inſidiantur, & moliuntur frau-
19 des contra animas ſuas. ¶ Sic ſemitæ omnis
20 auari, animas poſſidentium rapiunt. ¶ Sa-
pientia foris prædicat, in plateis dat vocem
21 ſuam: ¶in capite turbarum clamitat, in fori-
C bus portarum vrbis profert verba ſua, di
22 cens, ¶ Vſquequo paruuli diligitis infantiã,
& ſtulti ea quæ ſibi ſunt noxia cupient, &
23 imprudentes odibunt ſcientiam? ¶ Conuer-
timini

timini ad correptionem meam: en proferam
vobis ſpiritum meum, & oſtendam vobis
Pſa.65.b.11. verba mea. ¶ Quia vocaui, & renuiſtis: ex- 24
66.b.4. tendi manum meam, & non fuit qui aſpi-
Iere.7.b.13. ceret. ¶ Deſpexiſtis omne conſilium meum, & 25
35.a.15. increpationes meas neglexiſtis. ¶ Ego quo- 26
que in interitu veſtro ridebo, & ſubſanna-
bo, cùm vobis id quod timebatis, aduenerit.
¶ Cùm irruerit repentina calamitas, & in- 27
teritus quaſi tẽpeſtas ingruerit: quando ve-
nerit ſuper vos tribulatio & anguſtia: ¶ Tũc 28
inuocabunt me, & non exaudiam: mane con- D
ſurgent, & non inuenient me: ¶ eo quod exo- 29
ſam habuerint diſciplinam, & timorem Do-
mini non ſuſceperint, ¶ nec acquieuerint con- 30
ſilio meo, & detraxerint vniuerſæ correptio-
ni meæ. ¶ Comedent igitur fructus viæ ſuæ, 31
ſuiſq; cõſilijs ſaturabuntur. ¶ auerſio paruu- 32
lorum interficiet eos, & proſperitas ſtultorũ
perdet illos. ¶ Qui autem me audierit, abſq; 33
terrore requieſcet, & abundantia perfruetur,
timore malorum ſublato.

CAP. II.

FIli mi, ſi ſuſceperis ſermones meos, & 1
mandata mea abſconderis penes te, ¶ vt 2
audiat ſapientiam auris tua: inclina cor A
tuum ad cognoſcendam prudentiam. ¶ Si e- 3
nim ſapientiam inuocaueris, & inclinaueris
cor tuum prudentiæ, ¶ ſi quæſieris eam quaſi 4
pecuniam, & ſicut theſauros effoderis illam:
¶ tunc intelliges timorem Domini, & ſcien- 5
tiam Dei inuenies. ¶ quia Dominus dat ſa- 6
pientiam, & ex ore eius prudentia & ſcien-
tia. ¶ Cuſtodiet rectorum ſalutem, & pro- 7
teget gradientes ſimpliciter, ¶ ſeruans ſe- B
mitas iuſtitiæ, & vias ſanctorum cuſtodiẽs. 8
¶ Tunc intelliges iuſtitiam & iudicium, & 9
æquitatem & omnem ſemitam bonam. ¶ Si 10
intrauerit ſapientia cor tuum, & ſcientia a-
nimæ tuæ placuerit: ¶ conſilium cuſtodiet te, 11
& prudentia ſeruabit te, ¶ vt eruaris à via 12
mala, & ab homine qui peruerſa loqui-
tur: ¶ qui relinquunt iter rectum, & ambu- 13
lant per vias tenebroſas: ¶ qui lætantur cùm C
malefecerint, & exultant in rebus peſſimis: 14
¶ quorum viæ peruerſæ ſunt, & infames 15
greſſus eorũ. ¶ Vt eruaris a muliere aliena, 16
& ab extranea quæ mollit ſermones ſuos,
¶ & relinquit ducem pubertatis ſuæ, ¶ & pa- 17
cti Dei ſui oblita eſt. inclinata eſt enim ad 18
mortem domus eius, & ad inferos ſemitæ ip- D
ſius. ¶ omnes qui ingrediuntur ad eã, nõ re- 19
uertentur, nec apprehendent ſemitas vitæ.
¶ Vt ambules in via bona: & calles iuſtorum 20
cuſtodias. ¶ Qui enim recti ſunt, habitabunt 21
in terra, & ſimplices permanebunt in ea.
Iob.18.d.17. ¶ Impij vero de terra perdentur: & qui ini- 22
què agunt, auferentur ex ea.

CAP. III.

Deut.8.a.1. FIli mi, ne obliuiſcaris legis meæ, & præ- 1
30.c.16. cepta mea cor tuum cuſtodiat. ¶ longi- 2
A tudinem enim dierũ, & annos vitæ, & pa-
3 cem apponent tibi. ¶ Miſericordia & veritas
te non deſerant, circunda eas gutturi tuo, &
4 deſcribe in tabulis cordis tui: ¶ & inuenies
gratiam & diſciplinam bonam coram Deo &
5 hominibus. ¶ Habe fiduciam in Domino ex
toto corde tuo, & ne innitaris prudẽtiæ tuæ.
6 ¶ In omnibus vijs tuis cogita illum, & ipſe
7 diriget greſſus tuos. ¶ Ne ſis ſapiens apud Ro.12.d.16.
temetipſum: time Deum, & recede à malo.
8 ¶ ſanitas quippe erit vmbilico tuo, & irriga-
9 tio oſſium tuorum. ¶ Honora Dominum de Tobi.4.b.7.
tua ſubſtantia, & de primitijs omnium fru- Luc.14.c.13.
10 gum tuarum: ¶ & *implebuntur horrea tua *da pauperibus.
B ſaturitate, & vino torcularia tua redunda-
11 bunt. ¶ Diſciplinã Domini, fili mi, ne abij- Heb.12.b.5.
12 cias: nec deficias cùm ab eo corriperis. ¶ quem Apoc.3.d.19
enim diligit Dominus, corripit: & quaſi pa-
13 ter in filio complacet ſibi. ¶ Beatus homo
qui inuenit ſapientiam, & qui *affluit pru- *effluit prudentia. ſ.
14 dentia, ¶ melior eſt acquiſitio eius nego-
tiatione *auri & argenti, primi & puriſſi- *argenti & auro primo ſ.
15 mi fructus eius. ¶ pretioſior eſt cunctis opi-
bus: & omnia quæ deſiderantur, huic non
16 valent comparari. ¶ Longitudo dierum in
dextera eius, & in ſiniſtra illius diuitiæ &
17 gloria. ¶ Viæ eius viæ pulchræ, & omnes ſe-
C mitæ illius pacificæ. ¶ Lignum vitæ eſt his
18 qui apprehenderint eam: & qui tenuerit
19 eam, beatus. ¶ Dominus ſapientia fundauit
20 terram, ſtabiliuit cælos prudentia. ¶ Sapien-
tia illius eruperunt abyſsi, & nubes rore con-
21 creſcunt. ¶ Fili mi, ne effluant hæc ab oculis
22 tuis. Cuſtodi legem atque conſilium: ¶ & erit
vita animæ tuæ & gratia faucibus tuis:
23 ¶ tunc ambulabis fiducialiter in via tua, &
24 pes tuus non impinget. ¶ ſi dormieris, non ti-
mebis: quieſces, & ſuauis erit ſomnus tuus.
25 ¶ ne pauеas repentino terrore, & irruentes
26 tibi *potentias impiorum. ¶ Dominus enim *ruinas ſ.
erit in latere tuo, & cuſtodiet pedem tuum
27 ne capiaris. ¶ Noli prohibere benefacere eum
D qui poteſt: ſi vales, & ipſe benefac. ¶ Ne di-
28 cas amico tuo, Vade, & reuertere, & cras
29 dabo tibi: cùm ſtatim poſſis dare. ¶ Ne molia-
ris amico tuo malum, cùm ille in te habeat
30 fiduciam. ¶ Ne contendas aduerſus hominem
31 fruſtra, cũ ipſe tibi nihil mali fecerit. ¶ Ne Pſal.36.a.1.
æmuleris hominem iniuſtum, nec imiteris a.8.
32 vias eius: ¶ quia abominatio Domini eſt om-
nis illuſor, & cũ ſimplicibus ſermocinatio e-
33 ius. ¶ Egeſtas a Domino in domo impij: ha-
34 bitacula autem iuſtorum benedicentur. ¶ ipſe
deludet illuſores, & manſuetis dabit gra-
35 tiam. ¶ Gloriam ſapientes poſſidebũt: ſtulto-
rum *exultatio, ignominia. *exaltatio ſ.

CAP. IIII.

1 AVdite filij diſciplinam patris, & atten-
2 dite: vt ſciatis prudentiam. ¶ Donum
A bonum tribuam vobis, legem meam ne dere-
3 linquatis. ¶ Nam et ego filius fui patris mei,

*tenellus et vnigenitus coram matre mea,¶ & 4*
*docebat me, atque dicebat : Suſcipiat verba*
*mea cor tuum, cuſtodi præcepta mea, & vi-*
*ues: ¶ Poßide ſapientiam, poßide pruden- 5*
*tiam: ne obliuiſcaris, neque declines a ver-*
*bis oris mei. ¶ Ne dimittas eam, & cuſtodiet 6*
*te, dilige eam & conſeruabit te. ¶ Principium 7*
*ſapientiæ poßide ſapientiam, & in omni poſ-*
*ſeßione tua acquire prudentiam: ¶ arripe 8*
*illam, & exaltabit te: glorificaberis ab ea B*
*cùm eam fueris amplexatus. ¶ dabit capiti 9*
*tuo augmenta gratiarum, & corona inclyta*
*proteget te. ¶ Audi fili mi, & ſuſcipe verba 10*
*mea, vt multiplicentur tibi anni vitæ. ¶ Viã 11*
*ſapientiæ monſtrabo tibi, ducam te per ſemi-*
*tas æquitatis: ¶ quas cùm ingreſſus fueris, 12*
*non artabuntur greſſus tui, & currens non*
*habebis offendiculum. ¶ Tene diſciplinam, ne 13*
*dimittas eam: cuſtodi illã, quia ipſa eſt vita C*
*tua. ¶ Ne delecteris in ſemitis impiorum, nec 14*
*tibi placeat malorum via. ¶ Fuge ab ea, nec 15*
*tranſeas per illam, declina & deſere eam.*
*¶ non enim dormiunt niſi malefecerint: & nõ 16*
*rapitur ſomnus ab eis niſi ſupplantauerint.*
*¶ comedunt panem impietatis, & vinũ ini- 17*
*quitatis bibunt. ¶ Iuſtorum autem ſemita, 18*
*quaſi lux ſplendens, procedit & creſcit vſque*
*ad perfectam diem. ¶ Via impiorum tenebro- 19*
*ſa: neſciunt vbi corruant. ¶ Fili mi, auſculta 20*
*ſermones meos, & ad eloquia mea inclina D*
*aurem tuam. ¶ ne recedant ab oculis tuis, 21*
*cuſtodi ea in medio cordis tui: ¶ vita enim 22*
*ſunt inuenientibus ea, & vniuerſæ carni ſa-*
*nitas. ¶ Omni cuſtodia ſerua cor tuum, quia 23*
*ex ipſo vita procedit. ¶ Remoue à te os pra- 24*
*uum, & detrahentia labia ſint procul a te.*
*¶ Oculi tui recta videant, & palpebræ tuæ 25*
*præcedant greſſus tuos. ¶ Dirige ſemitã pedi- 26*
*bus tuis, & omnes viæ tuæ ſtabilientur. ¶ Ne 27*
*declines ad dexterã neq; ad ſiniſtram: auerte*
*pedem tuũ à malo. ⌐vias enim quæ à dex-*
*tris ſunt, nouit Dominus: peruerſæ vero ſunt*
*quæ à ſiniſtris ſunt. Ipſe autem rectos faciet*
*curſus tuos, itinera autem tua in pace pro-*
*ducet⌐.*

⌐. I.

CAP. V.

*FIli mi, attende ad ſapientiam meam, & 1*
*prudentiæ meæ inclina aurem tuam: ¶ vt 2*
*cuſtodias cogitationes, & diſciplinam labia A*
*tua conſeruent. ¶ *Fauus enim ſtillans labia 3*
*meretricis, & nitidius oleo guttur eius. ¶ no- 4*
*uißima aũt illius amara quaſi abſynthium,*
*& acuta quaſi gladius biceps. ¶ Pedes eius 5*
*deſcendunt in mortem, & ad inferos greſſus*
*eius penetrãt. ¶ Per ſemitam vitæ non am- 6*
*bulant, vagi ſunt greſſus eius & inueſtiga-*
*biles. ¶ Nunc ergo fili mi audi me, & ne re- 7*
*cedas à verbis oris mei. ¶ Longe fac ab ea 8*
*viam tuam, & ne appropinques foribus do-*
*mus eius. ¶ Ne des alienis honorem tuum, & 9*
*annos tuos crudeli. ¶ ne forte impleantur ex- 10*

*Ne intenderis fallaciæ mulieris.

*B tranei viribus tuis, & labores tui ſint in do-*
*11 mo aliena, ¶ & gemas in nouißimis quando*
*conſumpſeris carnes tuas & corpus tuum, &*
*12 dicas. ¶ Cur deteſtatus ſum diſciplinam, &*
*C increpationibus non acquieuit cor meũ, ¶ nec*
*13 audiui vocem docentium me, & magiſtris*
*14 non inclinaui aurem meam? ¶ Pene fui in*
*omni malo, in medio eccleſiæ & ſynagogæ.*
*15 ¶ Bibe aquam de ciſterna tua & fluenta pu-*
*16 tei tui. ¶ Deriuentur fontes tui foras, & in*
*17 plateis aquas tuas diuide. ¶ Habeto eas ſo-*
*18 lus, nec ſint alieni participes tui. ¶ Sit vena*
*D tua benedicta, & lætare cum muliere adole-*
*19 ſcẽtiæ tuæ: ¶ cerua chariſsima, & gratißimus*
*hinnulus, ubera eius inebrient te in omnĩ*
*tempore, in amore eius delectare iugiter.*
*20 ¶ Quare ſeduceris fili mi ab aliena, & foue-*
*21 ris in ſinu alterius? ¶ ‖ Reſpicit Dominus* Iob. 31. a. 4.
*vias hominis, & omnes greſſus eius conſide-* & 34. c. 21.
*22 rat. ¶ Iniquitates ſuæ capiunt impium, &*
*funibus peccatorum ſuorum conſtringitur.*
*23 ¶ Ipſe morietur, quia nõ habuit diſciplinam,*
*& in multitudine ſtultitiæ ſuæ decipietur.*

CAP. VI.

*1 FIli mi, ſi ſpoponderis pro amico tuo, de-*
*A fixiſti apud extraneum manum tuam,*
*2 ¶ illaqueatus es verbis oris tui, & captus*
*3 proprijs ſermonibus. ¶ Fac ergo quod dico*
*fili mi, & temet ipſum libera, quia incidiſtĩ*
*in manũ proximi tui. Diſcurre, feſtina, ſu-*
*4 ſcita amicum tuum: ¶ ne dederis ſomnũ ocu-*
*5 lis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ. ¶ Erue-*
*re quaſi damula de manu, & quaſi auis de*
*6 *manu⌐ aucupis. ¶ Vade ad formicam ò pi-* *inſidijs ⌐B
*ger, & cõſidera vias eius, & diſce ſapientiã:*
*7 ¶ quæ cùm non habeat ducem, nec præceptorẽ,*
*8 nec principem, ¶ parat in æſtate cibum ſibi,*
*9 & congregat in meſſe quod comedat. ¶ ‖ Vſ-* Infr. 24. d. 33
*quequo piger dormies? quando conſurges è*
*10 ſomno tuo? ¶ Paululum dormies, paululum*
*B dormitabis, paululũ conſeres manus vt dor-*
*11 mias: ¶ & veniet tibi quaſi viator egeſtas, et*
*pauperies quaſi vir armatus: ⌐Si vero im-* ⌐. I.
*piger fueris, veniet vt fons meßis tua, & e-*
*12 geſtas lõge fugiet à te⌐. ¶ Homo apoſtata, vir*
*13 inutilis, graditur ore peruerſo, ¶ annuit ocu-*
*14 lis, terit pede, digito loquitur, ¶ prauo corde*
*machinatur malum, & omni tempore iurgia*
*15 ſeminat. ¶ huic extemplo veniet perditio*
*ſua, & ſubito conteretur, nec habebit vltra*
*16 medicinam. ¶ Sex ſunt quæ odit Dominus, &*
*17 ſeptimum deteſtatur anima eius, ¶ Oculos*
*ſublimes, Linguam mẽdacem, Manus effun-*
*18 dentes innoxium ſanguinem, ¶ Cor machi-*
*nans cogitationes peßimas, Pedes veloces ad*
*19 currendum in malum, ¶ Proferentem men-*
*C dacia teſtem fallacem, Et eum qui ſeminat*
*20 inter fratres diſcordias. ¶ Conſerua fili mi*
*præcepta patris tui, & ne dimittas legem*
*21 matris tuæ. ¶ Liga ea in corde tuo iugiter, &*
*22 circunda* gutturi tuo. ¶ Cùm ambulaueris,* *ea ⌐
*gra-*

*gradiantur tecum: cùm dormieris, cuſtodiant*
*te, & euigilans loquere cum eis.* ¶ *quia mā-* 23
*datum lucerna eſt, & lex lux, & via vitæ*
*increpatio diſciplinæ.* ¶ *Vt cuſtodiant te à* 24
*muliere mala, & à blanda lingua extraneæ.*
¶ *Non concupiſcat pulchritudinem eius cor* 25
*tuum, ne capiaris nutibus illius.* ¶ *Pretium* 26
*enim ſcorti vix eſt vnius panis: mulier au-*
*tem viri pretioſam animam capit.* ¶ *Nun-* 27
*quid poteſt homo abſcondere ignem in ſinu* D
*ſuo, vt veſtimenta illius non ardeant?* ¶ *aut* 28
*ambulare ſuper prunas, vt non comburantur*
*plantæ eius?* ¶ *ſic qui ingreditur ad mulierem* 29
*proximi ſui non erit mundus cùm tetigerit*
*eam.* ¶ *Non grandis eſt culpa, cùm quis fu-* 30
*ratus fuerit, furatur enim vt eſurientem*
*impleat animam:* ¶ *deprehenſus quoque red-* 31
*det ſeptuplum, & omnem ſubſtantiam do-*
* *& liberabis ſe.* *mus ſuæ tradet.* ¶ * *Qui autem adulter eſt,* 32
*propter cordis inopiam perdet animā ſuam,*
¶ *turpitudinem & ignominiam congregat ſi-* 33
*bi, & opprobrium illius non delebitur.* ¶ *quia* 34
*zelus & furor viri non parcet in die vindi-*
*ctæ,* ¶ *nec acquieſcet cuiuſquam precibus, nec* 35
*ſuſcipiet pro redemptione dona plurima.*

CAP. VII.

*Fili mi, cuſtodi ſermones meos, & præcepta* 1
*mea recondе tibi.* – *Fili, honora Domi-* A
–, 12. *num, & valebis: præter eum vero ne timue-*
*ris alienum*ʼ. ¶ *Serua mandata mea, & vi-* 2
*ues: & legem meam quaſi pupillam oculi*
* *ea* 2. *tui.* ¶ *liga* * *eam*ʼ *in digitis tuis, ſcribe illam* 3
*in tabulis cordis tui:* ¶ *Dic ſapientiæ, ſoror* 4
*mea es: & prudentiam voca amicam tuam.*
¶ *Vt cuſtodiat te à muliere extranea & ab* 5
*aliena quæ verba ſua dulcia facit.* ¶ *De fe-* 6
*neſtra enim domus meæ per cancellos pro-* B
*ſpexi,* ¶ *& video paruulos, cōſidero vecordem* 7
*iuuenem:* ¶ *qui tranſit per plateas iuxta an-* 8
*gulum, & prope viam domus illius graditur*
¶ *in obſcuro, adueſperaſcente die, in noctis te-* 9
*nebris, & caligine.* ¶ *Et ecce occurrit illi mu-* 10
* *capiendas* *lier ornatu meretricio, præparata ad* * *deci-*
34. *piendas*ʼ *animas; garrula & vaga,* ¶ *quietis* 11
*impatiens, nec valens in domo conſiſtere pe-*
*dibus ſuis,* ¶ *nunc foris, nūc in plateis, nunc* 12
*iuxta angulos inſidians.* ¶ *Apprehenſumq́;* 13
*deoſculatur iuuenem, & procaci vultu blan-*
*ditur, dicens,* ¶ *Victimas pro ſalute deuoui,* 14
*hodie reddidi vota mea.* ¶ *Idcirco egreſſa ſum* 15
*in occurſum tuum, deſiderans te videre, &* C
*reperi.* ¶ *Intexui funibus lectulū meū, ſtra-* 16
*ui tapetibus pictis ex Ægypto.* ¶ *aſperſi cubile* 17
*meum myrrha, & aloe, & cinnamomo:* ¶ *Veni* 18
*inebriemur vberibus, & fruamur cupitis*
*amplexibus donec illuceſcat dies.* ¶ *non eſt e-* 19
*nim vir in domo ſua, abijt via longiſſima.*
¶ *ſacculum pecuniæ ſecum tulit: in die plenæ* 20
*lunæ reuerſurus eſt, in domum ſuam.* ¶ *Irre-* 21
*tiuit eum multis ſermonibus, & blanditijs*
*labiorum protraxit illum.* ¶ *Statim eam ſe-* 22

D *quitur quaſi bos ductus ad victimā, & quaſi*
*agnus laſciuiens, & ignorans quod ad vin-*
23 *cula ſtultus trahatur:* ¶ *donec tranſfigat ſa-*
*gitta iecur eius: velut ſi auis feſtinet ad la-*
*queum, & neſcit quod de periculo animæ il-*
24 *lius agitur.* ¶ *Nunc ergo fili mi, audi me, &*
25 *attende verbis oris mei.* ¶ *Ne abſtrahatur in*
*vijs illius mens tua, neq; decipiaris ſemitis*
26 *eius.* ¶ *multos enim vulneratos deiecit, &*
27 *fortiſſimi quiq; interfecti ſunt ab ea.* ¶ *Viæ*
*inferi domus eius penetrantes interiora*
*mortis.*

CAP. VIII.

1 *Nunquid nō ſapientia clamitat, & pru-*
2 *dentia dat vocem ſuam?* ¶ *In ſummis*
A *excelſiſq; verticibus ſupra viam, in medijs*
3 *ſemitis ſtans,* ¶ *iuxta portas ciuitatis in ipſis*
4 *foribus loquitur, dicens,* ¶ *O viri ad vos cla-*
5 *mito, & vox meā ad filios hominum:* ¶ *intel-*
*ligite paruuli aſtutiam, & inſipientes ani-*
6 *maduertite.* ¶ *Audite, quoniam de rebus ma-*
*gnis locutura ſum: & aperientur labia mea,*
7 *vt recta prædicent.* ¶ *Veritatem meditabitur*
*guttur meū, & labia mea deteſtabuntur im-*
8 *pium.* ¶ *Iuſti ſunt omnes ſermones mei, non*
9 *eſt in eis prauum quid, neq; peruerſum.* ¶ *re-*
*cti ſunt intelligentibus & æqui inuenienti-*
10 *bus ſcientiam.* ¶ ‖ *Accipite diſciplinā meam,* Iob 28.c.18
B *& non pecuniam: doctrinā magis quàm au-* Sap.7.a.9.
11 *rum eligite.* ¶ *Melior eſt enim ſapientia cun-*
*ctis opibus pretioſiſſimis: & omne deſidera-*
12 *bile ei non poteſt comparari.* ¶ *Ego ſapientia*
*habito in conſilio, & eruditis interſum cogi-*
13 *tationibus.* ¶ *Timor Domini odit malum: ar-*
*rogantiam, & ſuperbiam & viam prauā, &*
14 *os bilingue deteſtor.* ¶ *Meum eſt conſilium &*
*æquitas, mea eſt prudētia, mea eſt fortitudo.*
15 ¶ *Per me reges regnant, & legum conditores*
16 *iuſta decernunt.* ¶ *Per me principes imperāt,*
17 *& potentes decernunt iuſtitiam.* ¶ *Ego dili-*
*gentes me, diligo: & qui mane vigilant ad*
18 *me, inuenient me.* ¶ *Mecum ſunt diuitiæ &*
19 *gloria, opes ſuperbæ, & iuſtitia.* ¶ *Melior eſt*
C *enim fructus meus auro & lapide pretioſo,*
20 *& genimina mea argento electo.* ¶ *In vijs iu-*
*ſtitiæ ambulo, in medio ſemitarum iudicij,*
21 ¶ *vt ditē diligentes me, & theſauros eorū re-*
22 *pleā.* ¶ ‖ *Dominus poſſedit me in initio viarū* Sap.9.b.9.
*ſuarū, antequā quicquā faceret a principio.*
23 ¶ *Ab æterno ordinata ſum, & ex antiquis*
24 *antequàm terra fieret.* ¶ *Nondū erant abyſſi,*
*& ego iam concepta erā: necdū fontes aqua-*
25 *rum eruperant.* ¶ *Necdum montes graui mole* * *omnes*
*conſtiterant, ante* * *colles ego parturiebar:*
26 ¶ *adhuc terram non fecerat, & flumina, &*
27 *cardines orbis terræ.* ¶ *Quādo præparabat cæ-*
D *los, aderam: quando certa lege & gyro valla-*
28 *bat abyſſos.* ¶ *quādo æthera firmabat ſurſum,*
29 *& librabat fontes aquarum.* ¶ *quando cir-*
*cundabat mari terminū ſuū, & legem pone-*
*bat aquis, ne tranſirent fines ſuos: quando*
30 *appendebat fundamenta terræ.* ¶ *Cū eo eram*

*cuncta componens: & delectabar per ſingulos*
*dies, ludens coram eo omni tempore: ¶ ludens* 31
*in orbe terrarum: & delitiæ meæ, eſſe cum fi*
*lijs hominum.* ¶ *Nunc ergo filij audite me,* 32
*Beati qui cuſtodiunt vias meas.* ¶ *Audite* 33
*diſciplinam, & eſtote ſapientes, & nolite*
*abijcere eam.* ¶ *Beatus homo qui audit me,* 34
*qui vigilat ad fores meas quotidie, & obſer-*
*uat ad poſtes oſtij mei.* ¶ *Qui me inuenerit,* 35
*inueniet vitam, & hauriet ſalutẽ à Domi-*
*no:* ¶ *qui autẽ in me peccauerit, lædet animam* 36
*ſuam. Omnes qui me oderũt, diligũt mortẽ.*

CAP. IX.

*SApientia ædificauit ſibi domum, excidit* 1
*columnas ſeptem.* ¶ *Immolauit victimas* 2
*ſuas, miſcuit vinum, & propoſuit menſam* A
*ſuam.* ¶ *Miſit ancillas ſuas vt vocarent ad* 3
*arcẽ, & ad mœnia ciuitatis.* ¶ *Si quis eſt par-* 4
*uulus, veniat ad me. Et inſipientibus locuta*
*eſt,* ¶ *Venite, comedite panem meum, & bi-* 5
*bite vinum, quod miſcui vobis.* ¶ *Relinquite* 6
*infantiam, & viuite, & ambulate per vias* B
*prudentiæ.* ¶ *Qui erudit deriſorem, ipſe iniu-* 7
*riam ſibi facit: & qui arguit impium, ſibi*
*maculam generat.* ¶ *Noli arguere deriſorem,* 8
*ne oderit te. Argue ſapientem, & diliget te.*
¶ *Da ſapienti occaſionem, & addetur ei ſa-* 9
Supr.1.a.7. *pientia. Doce iuſtum, & feſtinabit accipere.*
Pſ.110.b.10. ¶ *Principium ſapientiæ timor Domini: &* 10
Eccl.1.b.16. *ſcientia ſanctorum prudentia.* ¶ *Per me enim* 11
Iob,28.d.28 *multiplicabuntur dies tui, & addentur tibi* C
*anni vitæ.* ¶ *Si ſapiens fueris, tibi metipſi* 12
*eris: ſi autem illuſor, ſolus portabis malum.*
¶ *Mulier ſtulta & clamoſa, plenaq; illecebris,* 13
*& nihil omnino ſciens:* ¶ *ſedit in foribus do-* 14
*mus ſuæ ſuper ſellam in excelſo vrbis loco,*
¶ *vt vocaret tranſeuntes per viam & per-* 15
*gentes itinere ſuo,* ¶ *Quis eſt paruulus, decli-* D
*net ad me. Et vecordi locuta eſt,* ¶ *Aquæ fur-* 16
*tiuæ dulciores ſunt, et panis abſcõditus ſua-* 17
*uior.* ¶ *Et ignorauit quod ibi ſint gigantes,* 18
‸.12. *& in profundis inferni conuiuæ eius.* ‸ *Qui*
*enim applicabitur illi, deſcendet ad inferos:*
*nam qui abſceſſerit ab ea, ſaluabitur*’.

# PARABOLAE SALOMONIS.

CAP. X.

*FIlius ſapiens lætificat patrem: filius verò* 1
*ſtultus mœſtitia eſt matris ſuæ.* A
¶ *Nil proderũt theſauri impietatis: iuſti-* 2
‸. *tia verò liberabit à morte.*
¶ *Non affliget Dominus fame animã iu-* 3
*ſti, & inſidias impiorum ſubuertet.*
¶ *Egeſtatem operata eſt manus remiſſa:* 4
*manus autem fortium diuitias parat.*
‸.12. ‸ *Qui nititur mendacijs, hic paſcit ven-*
*tos, idem autem ipſe ſequitur aues volãtes*’.
¶ *Qui cõgregat in meſſe, filius ſapiens eſt:* 5
*qui autem ſtertit æſtate, filius confuſionis.*

6 ¶ *Benedictio* ‸ *Domini*’ *ſuper caput iuſti:* ‸.5.
*os autem impiorum operit iniquitas.*
7 ¶ *Memoria iuſti cum laudibus: & nomen*
B *impiorum putreſcet.*
8 ¶ *Sapiens corde præcepta ſuſcipiet: ſtultus*
*cæditur labijs.*
9 ¶ *Qui ambulat ſimpliciter, ambulat con-*
*fidenter: qui autem deprauat vias ſuas, ma-*
*nifeſtus erit.*
10 ¶ ‖ *Qui annuit oculo, dabit dolorem, &* Ecc.27.c.25
*ſtultus labijs verberabitur.*
11 ¶ *Vena vitæ, os iuſti: & os impiorum ope-*
*rit iniquitatem.*
12 ¶ ‖ *Odium ſuſcitat rixas: & vniuerſa de-* 1.Pet.4.b.8.
*licta operit charitas.* 1.Cor. 13.b.
13 ¶ *In labijs ſapientis inuenitur ſapientia,* 4.
*& virga in dorſo eius qui indiget corde.*
14 ¶ *Sapientes abſcondunt ſcientiam: os au-*
*tem ſtulti confuſioni proximum eſt.*
15 ¶ *Subſtantia diuitis, vrbs fortitudinis e-*
C *ius: pauor pauperum, egeſtas eorum.*
16 ¶ *Opus iuſti, ad vitam: fructus autẽ im-*
*pij, ad peccatum.*
17 ¶ *Via vitæ, cuſtodienti diſciplinam: qui*
*autem increpationes relinquit, errat.*
18 ¶ *Abſcondunt odium labia mendacia: qui*
*profert contumeliam, inſipiens eſt.*
19 ¶ *In multiloquio non deerit peccatum: qui*
*autem moderatur labia ſua, prudentiſſimus*
*eſt.*
20 ¶ *Argentum electum, lingua iuſti: cor au-*
*tem impiorum pro nihilo.*
21 ¶ *Labia iuſti erudiunt plurimos: qui autẽ*
*indocti ſunt, in cordis egeſtate morientur.*
22 ¶ *Benedictio Domini diuites facit, nec ſo-*
*ciabitur* ‸ *eis*’ *afflictio.* ‸ei 1.
23 ¶ *Quaſi per riſum ſtultus operatur ſcelus:*
D *ſapientia autem eſt viro prudentia.*
24 ¶ *Quod timet impius, veniet ſuper eũ: de-*
*ſiderium ſuum iuſtis dabitur.*
25 ¶ *Quaſi tempeſtas tranſiens non erit im-*
*pius: iuſtus autem quaſi fundamẽtum ſem-*
*piternum.*
26 ¶ *Sicut acetum dentibus, & fumus oculis,*
*ſic piger his qui miſerunt eum**. *in via.
27 ¶ *Timor Domini apponet dies, & anni*
*impiorum breuiabuntur.*
28 ¶ *Expectatio iuſtorum lætitia: ſpes autem*
*impiorum peribit.*
29 ¶ *Fortitudo ſimplicis via Domini: & pa-*
*uor his qui operantur malum.*
30 ¶ *Iuſtus in æternum non commouebitur:*
*impij autem non habitabunt ſuper terram.*
31 ¶ *Os iuſti parturiet ſapientiam:* * *lingua* *& 4.
*prauorum peribit.*
32 ¶ *Labia iuſti cõſiderant placita, & os im-*
*piorum peruerſa.*

CAP. XI.

1 *STatera doloſa abominatio eſt apud Deũ,* Inf.20.b.10
A *& pondus æquum voluntas eius.* d.23.
2 ¶ *Vbi fuerit ſuperbia, ibi erit & contume-*
*lia:*

*lia: vbi antè eſt humilitas, ibi & ſapientia.*
*¶ Simplicitas iuſtorum diriget eos, & ſup-* 3
*plantatio peruerſorum vaſtabit illos.*
Eccl.5.c.10. *¶ ‖ Non proderunt diuitiæ in die vltionis:* 4
*iuſtitia autem liberabit à morte.*
*¶ Iuſtitia ſimplicis diriget viam eius: &* 5
*in impietate ſua corruet impius.*
*¶ Iuſtitia rectorũ liberabit eos: & in in-* 6
*ſidijs ſuis capientur iniqui.*
Sap.5.c.15. *¶ ‖ Mortuo homine impio nulla erit vltrà* 7
*ſpes, & expectatio ſolicitorum peribit.*
*¶ Iuſtus de anguſtia liberatus eſt: & tra-* 8
*detur impius pro eo.*
*¶ Simulator ore decipit amicũ ſuum: iu-* 9
*ſti autem liberabuntur ſcientia.* B
*exultabit 7. *¶ In bonis iuſtorũ * exaltabitur' ciuitas:* 10
*& in perditione impiorum erit laudatio.*
*¶ Benedictione iuſtorum exaltabitur ci-* 11
*uitas: & ore impiorum ſubuertetur.*
*¶ Qui deſpicit amicum ſuum, indigens* 12
*corde eſt: vir autem prudens tacebit.*
*¶ Qui ambulat fraudulenter, reuelat ar-* 13
*cana: qui autem fidelis eſt, celat amici com-*
*miſſum.*
*¶ Vbi non eſt gubernator, populus corruet:* 14
*ſalus autem, vbi multa conſilia.*
*¶ Affligetur malo, qui fidẽ facit pro extra-* 15
*neo: qui autem cauet laqueos, ſecurus erit.*
*¶ Mulier gratioſa inueniet gloriam, & ro-* 16
*buſti habebunt diuitias.*
*¶ Benefacit animæ ſuæ vir miſericors: qui* 17
*autem crudelis eſt, etiam propinquos abijcit.* C
*¶ Impius facit opus inſtabile: ſeminanti* 18
*autem iuſtitiam merces fidelis.*
*¶ Clementia præparat vitam: & ſectatio* 19
*malorum mortem.*
*¶ Abominabile Domino cor prauũ, & vo-* 20
*luntas eius in ijs qui ſimpliciter ambulant.*
*¶ Manus in manu non erit innocens ma-* 21
*lus: ſemen autem iuſtorum ſaluabitur.*
*¶ Circulus aureus in naribus ſuis, mulier* 22
*pulchra & fatua.*
*¶ Deſiderium iuſtorum omne bonum eſt:* 23
*præſtolatio impiorum furor.*
*¶ Alij diuidũt propria, & ditiores fiũt: alij* 24
*rapiunt non ſua, & ſemper in egeſtate ſunt.*
*¶ Anima quæ benedicit, impinguabitur:* 25
*& qui inebriat, ipſe quoque inebriabitur.*
*¶ Qui abſcondit frumenta, maledicetur* 26
*in populis: benedictio autem ſuper caput* D
*vendentium.*
*¶ Bene conſurgit diluculo qui quærit bo-* 27
*na: qui autem inueſtigator malorum eſt, op-*
*primetur ab eis.*
*¶ Qui cõfidit in diuitijs ſuis, corruet: iu-* 28
*ſti autem quaſi virens folium germinabũt.*
*¶ Qui conturbat domum ſuam, poſsidebit* 29
*ventos: & qui ſtultus eſt, ſeruiet ſapienti.*
*¶ Fructus iuſti lignum vitæ: & qui ſuſci-* 30
1.Pet.4.d. 18. *pit animas, ſapiens eſt.*
*¶ ‖ Si iuſtus in terra recipit, quãto magis* 31
*impius & peccator?*

## CAP. XII.

1 *Qui diligit diſciplinã, diligit ſcientiam:*
A *qui autem odit increpationes, in-*
*ſipiens eſt.*
2 *¶ Qui bonus eſt, hauriet * gratiam à Do-* *ſibi.
*mino: qui autem confidit in cogitationibus*
*ſuis, impie agit.*
3 *¶ Non roborabitur homo ex impietate: &*
*radix iuſtorum non commouebitur.*
4 *¶ Mulier diligens, corona eſt viro ſuo: &*
*putredo in oſsibus eius quæ confuſione res*
*dignas gerit.*
5 *¶ Cogitationes iuſtorum, iudicia: & con-*
*ſilia impiorum fraudulenta.*
6 *¶ Verba impiorum inſidiantur ſanguini:*
*os iuſtorum liberabit eos.*
7 *¶ Verte impios, & non erunt: domus au-*
B *tem iuſtorum permanebit.*
8 *¶ Doctrina ſua noſcitur vir: qui autem*
*vanus & excors eſt, patebit contemptui.*
9 *¶ ‖ Melior eſt pauper & ſufficiens ſibi,* Ecc.10.d.30
*quàmglorioſus & indigens pane.*
10 *¶ Nouit iuſtus iumentorum ſuorum ani-*
*mas: viſcera autem impiorum crudelia.*
11 *¶ ‖ Qui operatur terram ſuam, ſatiabitur* Ecc.20.d.30
*panibus: qui autem ſectatur otium, ſtultiſsi-* Infr.28.c.19
*mus eſt.*
– *Qui ſuauis eſt * in vini' moderationi-* –.12.
*bus, in ſuis munitionibus relinquit contu-* *viuit 10,
*meliam'.*
12 *¶ Deſiderium impij monimentum eſt peſ-*
*ſimorum: radix autem iuſtorum proficiet.*
13 *¶ Propter peccata labiorum ruina proxi-*
C *mat malo: effugit autem iuſtus de anguſtia.*
14 *¶ De fructu oris ſui vnuſquiſq; replebi-*
*tur bonis, & iuxta opera manuum ſuarum*
*retribuetur ei.*
15 *¶ Via ſtulti recta in oculis eius: qui autem*
*ſapiens eſt, audit conſilia.*
16 *¶ Fatuus ſtatim indicat iram ſuam: qui*
*autem diſsimulat iniuriam, callidus eſt.*
17 *¶ Qui quod nouit loquitur, * index' iu-* *index 14.
*ſtitiæ eſt: qui autẽ mentitur, teſtis eſt frau-*
*dulentus.*
18 *¶ Eſt qui promittit, & quaſi gladio pun-*
*gitur conſcientia: lingua autem ſapientium*
*ſanitas eſt.*
19 *¶ Labium veritatis firmum erit in per-*
*petuum: qui autem teſtis eſt repentinus, cõ-*
*cinnat linguam mendacij.*
20 *¶ Dolus in corde cogitantium mala: qui*
*autem pacis ineunt conſilia, ſequitur eos*
*gaudium.*
21 *¶ Non contriſtabit iuſtum quicquid ei ac-*
D *ciderit: impij autem replebuntur malo.*
22 *¶ Abominatio eſt Domino labia mendacia:*
*qui autem fideliter agunt, placent ei.*
23 *¶ Homo verſutus celat ſcientiam: & cor*
*inſipientium prouocat ſtultitiam.*
24 *¶ Manus fortium dominabitur. quæ au-*

tem remiſſa eſt, tributis ſeruiet.
¶ Mœror in corde viri humiliabit illum, 25
& ſermone bono lætificabitur.
¶ Qui negligit damnum propter amicum, 26
iuſtus eſt. iter autem impiorum decipiet eos.
¶ Non inueniet fraudulentus lucrum: & 27
ſubſtantia hominis erit auri pretium.
¶ In ſemita iuſtitiæ, vita: iter autem de- 28
uium ducit ad mortem.

CAP. XIII.

Filius ſapiens, doctrina patris: qui autem 1
illuſor eſt, non audit cùm arguitur. A
–.9. ¶ De fructu oris – ſui' homo ſatiabitur bo- 2
nis: anima ausem prauaritatorum iniqua.
¶ Qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit animam 3
ſuam: qui autem inconſideratus eſt ad lo-
quendum, ſentiet mala.
¶ Vult & nõ vult piger: anima autem o- 4
perantium impinguabitur.
¶ Verbum mendax iuſtus deteſtabitur: 5
impius autem confundit, & confundetur.
¶ Iuſtitia cuſtodit innocentis viam: im- 6
pietas autem peccatorum ſupplantat.
¶ Eſt quaſi diues cùm nihil habeat: & eſt 7
quaſi pauper, cùm in multis diuitijs ſit.
¶ Redemptio animæ viri, diuitiæ ſuæ: qui 8
autem pauper eſt, increpationẽ non ſuſtinet. B
¶ Lux iuſtorum lætificat: lucerna autem 9
impiorum extinguetur.
¶ Inter ſuperbos ſemper iurgia ſunt: qui 10
autem agunt omnia cum conſilio, reguntur
ſapientia.
¶ Subſtãtia feſtinata minuetur: quæ autẽ 11
paulatim colligitur manu, multiplicabitur.
¶ Spes quæ differtur, affligit animã: lignũ 12
vitæ deſiderium veniens.
¶ Qui detrahit alicui rei, ipſe ſe in futu- 13
rum obligat: qui autem timet præceptum, in
pace verſabitur.
–.23. – Animæ doloſæ errant in peccatis: iuſti C
autem miſericordes ſunt & miſerantur'.
¶ Lex ſapientis fons vitæ, vt declinet à 14
ruina mortis.
¶ Doctrina bona dabit gratiam: in itine- 15
re contemptorum vorago.
¶ Aſtutus omnia agit cum conſilio: qui au 16
tem fatuus eſt, aperit ſtultitiam.
¶ Nuntius impij cadet in malum: legatus 17
autem fidelis, ſanitas.
¶ Egeſtas & ignominia ei qui deſerit di- 18
ſciplinam: qui autẽ acquieſcit arguenti, glo-
rificabitur.
¶ Deſideriũ ſi compleatur, delectat ani- 19
mã: deteſtantur ſtulti eos qui fugiunt mala. D
¶ Qui cum ſapientibus graditur, ſapiens 20
erit: amicus ſtultorum ſimilis efficietur.
¶ Peccatores perſequitur malum: & iuſtis 21
retribuentur bona.
¶ Bonus relinquit hæredes filios & nepo- 22
tes: & cuſtoditur iuſto ſubſtantia peccatoris.
"alij 13. ¶ Multi cibi in noualibus patrũ: & "alijs' 23

congregantur abſq; iudicio.
24 ¶ Qui parcit virgæ*, odit filium ſuum: qui *ſuæ 4.
autem diligit illum, inſtanter erudit. Infr.23.d.13.
25 ¶ Iuſtus comedit, & replet animam ſuam: Eccl.30.a.1.
venter autem impiorum inſaturabilis.

CAP. XIIII.

1 Sapiens mulier ædificat domum ſuã: inſi-
A piens extructã quoq; manibus deſtruet.
2 ¶ ‖ Ambulãs recto itinere, & timens Deũ, Iob 12.a.4.
deſpicitur ab eo qui infami graditur via.
3 ¶ In ore ſtulti virga ſuperbiæ: labia autem
ſapientum cuſtodiunt eos.
4 ¶ Vbi non ſunt boues, præſepe vacuum eſt:
vbi autem plurimæ ſegetes, ibi manifeſta eſt
fortitudo bouis.
5 ¶ Teſtis fidelis non mentietur: profert au-
tem mendacium doloſus teſtis.
6 ¶ Quærit deriſor ſapientiam, & non inue-
nit: doctrina prudentium facilis.
7 ¶ Vade contra virum ſtultum, & "neſcit' "neſcito 4.
labia prudentiæ.
8 ¶ Sapientia callidi eſt intelligere viam
ſuam: & imprudentia ſtultorum errans.
9 ¶ Stultus illudet peccatum, & inter iuſtos
morabitur gratia.
10 ¶ Cor quod nouit amaritudinem animæ
B ſuæ, in gaudio eius nõ miſcebitur extraneus.
11 ¶ Domus impiorum delebitur, tabernacula
*iuſtorum germinabunt. *verò 6.
12 ¶ Eſt via quæ videtur homini iuſta: no- Inf.16.d.25.
uiſſima autem eius deducunt ad mortem.
13 ¶ Riſus dolore miſcebitur, & extrema gau
dij luctus occupat.
14 ¶ Vijs ſuis replebitur ſtultus, & ſuper eum
erit vir bonus.
15 ¶ Innocens credit omni verbo: aſtutus cõ-
ſiderat greſſus ſuos.
– Filio doloſo nihil erit boni: ſeruo autem –.24.
ſapienti proſperi erunt actus, & dirigetur
via eius'.
16 ¶ Sapiens timet, & declinat à malo: ſtul-
tus tranſilit & confidit.
17 ¶ Impatiens operabitur ſtultitiam: & vir
"verſutus' odioſus eſt. "verboſus 12.
18 ¶ Poſſidebunt paruuli ſtultitiam, & expe-
C ctabunt aſtuti ſcientiam.
19 ¶ Iacebunt mali ante bonos: & impij ante
portas iuſtorum.
20 ¶ Etiã proximo ſuo pauper odioſus "erit': "eſt 6.
amici vero diuitum multi.
21 ¶ Qui deſpicit proximũ ſuum, peccat: qui
autem miſeretur pauperis, beatus erit.
– Qui credit in Domino, miſericordiam –.4.
diligit'.
22 ¶ Errant qui operantur malum: miſeri-
cordia & veritas præparant bona.
23 ¶ In omni opere – bono' erit abundantia: –.6.
vbi autem verba ſunt plurima, ibi frequen-
ter egeſtas.
24 ¶ Corona ſapientum, diuitiæ eorum: fa-
tuitas ſtultorum imprudentia.

¶ Libe-

¶Liberat animas teſtis fidelis: & profert 25
mendacia verſipellis.
¶In timore Domini fiducia fortitudinis, 26
& filijs eius erit ſpes. D
¶Timor Domini fons vitæ, vt declinet à 27
ruina mortis.
¶In multitudine populi dignitas regis: & 28
in paucitate plebis ignominia principis.
¶Qui patiens eſt, multa gubernatur pru- 29
dentia: qui autem impatiens eſt, exaltat
ſtultitiam ſuam.
¶Vita carnium, ſanitas cordis: putredo 30
oſsium, inuidia.
Infr.17.a.5. ¶‖Qui calumniatur egentem, exprobrat 31
factori eius: honorat autem eum, qui miſe-
retur pauperis.
¶In malitia ſua expelletur impius: ſpe- 32
rat autem iuſtus in morte ſua.
¶In corde prudentis requieſcit ſapientia, 33
"quoq; 16. & indoctos "quoſque' erudiet.
¶Iuſtitia eleuat gentem: miſeros autem 34
facit populos peccatum.
¶Acceptus eſt regi miniſter intelligens: 35
iracundiam eius inutilis ſuſtinebit.

CAP. XV.

Infr.25.c.15 RESponſio mollis frangit iram: ſermo du- 1
rus ſuſcitat furorem. A
¶Lingua ſapientum ornat ſcientiam, os 2
fatuorum ebullit ſtultitiam.
¶In omni loco oculi Domini contemplan- 3
tur bonos & malos.
¶Lingua placabilis, lignũ vitæ: quæ au- 4
tem immoderata eſt, conteret ſpiritum.
¶Stultus irridet diſciplinã patris ſui: qui 5
autem cuſtodit increpationes, aſtutior fiet.
⌐.12. ⌐In abundanti iuſtitia virtus maxima
eſt: cogitationes autem impiorum eradica-
buntur'.
¶Domus iuſti plurima fortitudo: & in 6
fructibus impij conturbatio.
¶Labia ſapientum diſſeminabunt ſcien- 7
tiam: cor ſtultorum diſsimile erit.
Ecc.34.c.21 ¶‖Victimæ impiorum abominabiles Do- 8
mino: vota iuſtorum placabilia. B
¶Abominatio eſt Domino via impij: qui 9
ſequitur iuſtitiam, diligitur ab eo.
⌐.6. ¶Doctrina mala deſerentium viam ⌐vi- 10
tæ': qui increpationes odit, morietur.
¶Infernus & perditio coram Domino: 11
quanto magis corda filiorum hominum?
¶Non amat peſtilens eum qui ſe corripit, 12
nec ad ſapientes graditur.
Inf.17.d.22. ¶‖Cor gaudens exhilarat faciem: in mœ- 13
rore animi deijcitur ſpiritus.
¶Cor ſapientis quærit doctrinam: & os 14
ſtultorum paſcitur imperitia.
¶Omnes dies pauperis, mali: ſecura mens 15
quaſi iuge conuiuium.
¶Melius eſt parum cum timore Domini, 16
quàm theſauri magni & inſatiabiles.
¶Melius eſt vocari ad olera cum charita- 17
te: quàm ad vitulum ſaginatum cum odio.
18 ¶Vir iracundus prouocat rixas: qui patiẽs
C eſt, mitigat ſuſcitatas.
19 ¶Iter "pigrorum' quaſi ſepes ſpinarum: "impiorum.
via iuſtorum abſque offendiculo.
20 ¶Filius ſapiens lætificat patrem: & ſtul-
tus homo deſpicit matrem ſuam.
21 ¶Stultitia gaudium ſtulto: & vir prudẽs
dirigit greſſus ſuos.
22 ¶Diſsipantur cogitationes vbi non eſt cõ-
ſilium: vbi vero ſunt plures conſiliarij, con-
firmantur.
23 ¶Lætatur homo in ſententia oris ſui: &
ſermo opportunus eſt optimus.
24 ¶Semita vitæ ſuper eruditum, vt declinet
de inferno nouiſsimo.
25 ¶Domum ſuperborum demolietur Domi-
nus: & firmos faciet terminos viduæ.
26 ¶Abominatio Domini cogitationes malæ:
& purus ſermo pulcherrimus ⌐firmabitur ⌐.2.
ab eo'.
27 ¶Conturbat domum ſuam qui ſectatur
D auaritiam: qui autem odit munera, viuet.
‖⌐Per miſericordiam & fidem purgan- Infr.16.a.6.
tur peccata: per timorem autem Domini de- ⌐.13.
clinat omnis à malo'.
28 ¶Mens iuſti meditabitur "obedientiam': "ſapiẽtiam
os impiorum redundat malis. 18.
29 ¶Longè eſt Dominus ab impijs: & oratio-
nes iuſtorum exaudiet.
30 ¶Lux oculorum lætificat animam: fama
bona impinguat oſſa.
31 ¶Auris quæ audit increpationes vitæ, in
medio ſapientum commorabitur.
32 ¶Qui abijcit diſciplinam, deſpicit animam
ſuam: qui autem acquieſcit increpationibus,
poſſeſſor eſt cordis.
33 ¶Timor Domini, diſciplina ſapientiæ: &
gloriam præcedit humilitas.

CAP. XVI.

1 HOminis eſt animam præparare, & Do-
A mini gubernare linguam.
2 ¶Omnes viæ "hominis' patent oculis e- "hominum
ius: ſpirituum ponderator eſt Dominus. 15.
3 ¶Reuela Domino opera tua, & dirigentur
cogitationes tuæ.
4 ¶Vniuerſa propter ſemetipſum operatus
eſt Dominus: impium quoq; ad diẽ malum.
5 ¶Abominatio Domini eſt omnis arrogãs:
etiã ſi manus ad manũ fuerit, nõ eſt innocẽs.
⌐Initium viæ bonæ, facere iuſtitiam: ac- ⌐.14.
cepta eſt autem apud Deum magis, quàm
immolare hoſtias'.
6 ¶‖Miſericordia & veritate redimitur ini- Sup.15.d.27
quitas: & in timore Domini declinatur à
malo.
7 ¶Cùm placuerint Domino viæ hominis,
inimicos quoq; eius conuertet ad pacem.
8 ¶Melius eſt parum cum iuſtitia, quàm
B multi fructus cum iniquitate.
9 ¶Cor hominis diſponit viam ſuam, ſed

Domini eſt dirigere greſſus eius.
Diuinatio in labijs regis, in iudicio non 10
errabit os eius.
Pondus & ſtatêra iudicia Domini ſunt: 11
ᵛſacculi 4. & opera eius omnes lapides ᵛſeculiʾ.
Abominabiles regi qui agũt impiè: quo- 12
niam iuſtitia firmatur ſolium.
Voluntas regum labia iuſta: qui recta 13
ᵛ diligetur loquitur, ᵛ dirigeturʾ.
1. Indignatio regis, nuntij mortis: & vir 14
ſapiens placabit eam.
In hilaritate vultus regis, vita: & cle- 15
mentia eius quaſi imber ſerotinus.
Poſſide ſapientiam, quia auro melior 16
eſt: & acquire prudentiam, quia pretioſior C
eſt argento.
Semita iuſtorum declinat mala, cuſtos 17
animæ ſuæ ſeruat viam ſuam.
Contritionem præcedit ſuperbia, & ante 18
ruinam exaltatur ſpiritus.
Melius eſt humiliari cũ mitibus, quàm 19
diuidere ſpolia cum ſuperbis.
Eruditus in verbo reperiet bona: et qui 20
ſperat in Domino, beatus eſt.
Qui ſapiens eſt corde, appellabitur pru- 21
dens: & qui dulcis eloquio, maiora reperiet.
Fons vitæ eruditio poſſidentis: doctrina 22
ſtultorum, fatuitas.
Cor ſapientis erudiet os eius, & labijs e- 23
ius addet gratiam.
Fauus mellis compoſita verba, dulcedo 24
ᵛ& ſ. animæᵛ ſanitas oſſium. D
Sup.14 b.12 ‖Eſt via quæ videtur homini recta, & 25
ᵛ nouiſſimũ eius ducit. ᵛnouiſſima eius ducuntʾ ad mortem.
Anima laborantis laborat ſibi, quia cõ- 26
13. pulit eum os ſuum: vir impius fodit ma- 27
lum, & in labijs eius ignis ardeſcit.
Homo peruerſus ſuſcitat lites, & verbo- 28
ſus ſeparat principes.
Vir iniquus lactat amicũ ſuum, & du- 29
cit eum per viam non bonam.
Qui attonitis oculis cogitat praua, mor- 30
dens labia ſua perficit malum.
Corona dignitatis ſenectus quæ in vijs 31
iuſtitiæ reperietur.
Melior eſt patiens viro forti: & qui do- 32
minatur animo ſuo, expugnatore vrbium.
Sortes mittuntur in ſinum, ſed à Domi- 33
no temperantur.

CAP. XVII.

MElior eſt buccella ſicca cum gaudio, 1
quam domus plena victimis cum iur- A
gio.
Ecc.10.d.28 ‖Seruus ſapiens dominabitur filijs ſtul- 2
Iuſt. 27.d.21 tis, & inter fratres hæreditatem diuidet.
Sicut igne probatur argẽtum, & aurum 3
camino: ita corda probat Dominus.
Malus obedit linguæ iniquæ: & fallax 4
obtemperat labijs mendacibus.
Sup.14.d.31. ‖Qui deſpicit pauperẽ, exprobrat facto- 5
ri eius: & qui ruina lætatur alterius, non
erit impunitus.
6 Corona ſenum, filij filiorum: & gloria fi-
liorum, patres eorum.
7 Non decent ſtultum verba compoſita,
nec principem labium mentiens.
8 Gemma gratiſſima, expectatio præſtolan-
B tis: quocunque ſe vertit, prudenter intelligit.
9 Qui celat delictũ, quærit amicitias: qui
altero ſermone repetit, ſeparat fœderatos.
10 Plus proficit correptio apud prudentem,
quàm centum plagæ apud ſtultum.
11 Semper iurgia quærit malus: angelus
autem crudelis mittetur contra eum.
12 Expedit magis vrſæ occurrere raptis fœ-
tibus, quàm fatuo confidenti ſibi in ſtultitia
ſua.
13 ‖Qui reddit mala pro bonis, non recedet Ro.12.d.17.
malum de domo eius. 1.Thes.5.b.9.
14 Qui dimittit aquam, caput eſt iurgio- 1.Pe.3.c.15.
C rum, & antequam patiatur contumeliam, Iuſt.20.c.22
iudicium deſerit.
15 ‖Qui iuſtificat impiũ, & qui condemnat Iſai.5.c.23.
iuſtum, abominabilis eſt vterque apud Deum.
16 Quid prodeſt ſtulto habere diuitias, cùm
ſapientiam emere non poſſit?
ᵛQui altam facit domũ ſuã, quærit rui- ᵛ.16.
nam: & qui euitat diſcere, incidet in malaʾ.
17 Omni tempore diligit qui amicus eſt, &
frater in anguſtijs comprobatur.
18 Stultus homo plaudet manibus, cùm ſpo-
ponderit pro amico ſuo.
19 Qui meditatur diſcordias, diligit rixas:
& qui exaltat ᵛos ſuumʾ, quærit ruinam. ᵛ oſtium
20 Qui peruerſi cordis eſt, non inueniet bo- ſuum 12
D num: & qui vertit linguã, incidet in malũ.
21 Natus eſt ſtultus in ignominiam ſuam:
ſed nec pater in fatuo lætabitur.
22 ‖Animus gaudens ætatem floridam fa- Supr.15.b.13
cit: ſpiritus triſtis exiccat oſſa.
23 Munera de ſinu impius accipit, vt per-
uertat ſemitas iudicij.
24 ‖In facie prudentis lucet ſapientia: oculi Eccl.2.c.14.
ſtultorum in finibus terræ. 8.a.1.
25 Ira patris filius ſtultus, & dolor matris
quæ genuit eum.
26 Non eſt bonũ, damnum inferre iuſto, nec
percutere principem qui recta iudicat.
27 ‖Qui moderatur ſermones ſuos, doctus & Iacob.1.c.19
prudens eſt: & pretioſi ſpiritus vir eruditus.
28 Stultus quoque ſi tacuerit, ſapiẽs reputa-
bitur: & ſi compreſſerit labia ſua, intelligẽs.

CAP. XVIII.

1 OCcaſiones quærit qui vult recedere ab
A amico, omni tempore erit exprobra-
bilis.
2 Non recipit ſtultus verba prudentiæ, niſi
ea dixeris quæ verſantur in corde eius.
3 Impius cùm in profundum venerit pec-
catorum, contemnit: ſed ſequitur eum igno-
minia & opprobrium.
4 Aqua profunda verba ex ore viri: & tor-

*rens redundans fons ſapientia.*
•3.– ¶ *Accipere perſonam impij – in iudicio' non eſt bonũ, vt declines à veritate iudicij.* 5
¶ *Labia ſtulti miſcent ſe rixis, & os eius iurgia prouocat.* 6
¶ *Os ſtulti contritio eius: & labia ipſius ruina animæ eius.* 7 B
¶ *Verba bilinguis, quaſi ſimplicia, & ipſa perueniunt vſque ad interiora ventris.* 8
–.17. –*Pigrum deijcit timor, animæ autem effœminatorum eſurient'.*
¶ *Qui mollis & diſſolutus eſt in opere ſuo, frater eſt ſua opera diſsipantis.* 9
¶ *Turris fortiſſima nomen Domini: ad* 10
"ipſum 8. "*ipſam' currit iuſtus, & exaltabitur.*
¶ *Subſtantia diuitis vrbs roboris eius, & quaſi murus validus circundans eum.* 11
¶ *Antequam conteratur, exaltatur cor hominis: & antequã glorificetur, humiliatur.* 12
Ecc.11.a.8. ¶ *Qui prius reſpondet quàm audiat, ſtultum ſe eſſe demonſtrat, & confuſione dignũ.* 13 C
¶ *Spiritus viri ſuſtentat imbecillitatem* 14
*ſuam ſpiritum vero ad iraſcendum facilem quis poterit ſuſtinere?*
¶ *Cor prudens poſſidebit ſcientiam, & auris ſapientium quærit doctrinam.* 15
¶ *Donum hominis dilatat viam eius, & ante principes ſpatium ei facit.* 16
¶ *Iuſtus prior eſt accuſator ſui: venit amicus eius, & inueſtigabit eum.* 17
¶ *Contradictiones comprimit ſors, & inter potentes quoque diiudicat.* 18
¶ *Frater qui adiuuatur à fratre, quaſi ciuitas firma: et iudicia quaſi vectes vrbium.* 19
¶ *De fructu oris viri replebitur venter* 20
*eius, & genimina labiorum ipſius ſaturabunt eum.* D
"manibus ¶ *Mors & vita, in "manu linguæ: qui diligunt eam, comedent fructus eius.* 21
¶ *Qui inuenit mulierem bonam, inuenit bonum, & hauriet iucunditatem à Domino.* 22
–.13. –*Qui expellit mulierem bonam, expellit bonum: qui autem tenet adulteram, ſtultus eſt & inſipiens'.*
¶ *Cum obſecrationibus loquitur pauper,* 23
*& diues effabitur rigide.*
¶ *Vir amicabilis ad ſocietatem, magis a-* 24
*micus erit, quàm frater.*

CAP. .XIX.

Inf.28.a.6. *MElior eſt pauper qui ambulat in ſim-* 1
–.2. *plicitate ſua, quam –diues' torquens* A
–.12. *labia –ſua &' inſipiens.*
¶ *Vbi non eſt ſcientia animæ, non eſt bonum, & qui feſtinus eſt, pedibus offendet.* 2
¶ *Stultitia hominis ſupplantat greſſus eius: & contra Deum feruet animo ſuo.* 3
¶ *Diuitiæ addunt amicos plurimos: à paupere autem & hi quos habuit, ſeparantur.* 4
Dan.13.g.61 ¶ ‖ *Teſtis falſus nõ erit impunitus: & qui mendacia loquitur, non effugiet.* 5

6 ¶ *Multi colunt perſonam potentis, & amici ſunt dona tribuentis.*
7 ¶ *Fratres hominis pauperis oderunt eum, inſuper & amici procul receſſerunt ab eo.*
B *Qui tantum verba ſectatur, nihil ha-*
8 *bebit: ¶ qui autem poſſeſſor eſt mentis, diligit animam ſuam, & cuſtos prudentiæ inueniet bona.*
9 ¶ *Falſus teſtis non erit impunitus: & qui loquitur mendacia, peribit.*
10 ¶ *Non decent ſtultum deliciæ, nec ſeruum dominari principibus.*
11 ¶ *Doctrina viri per patientiam noſcitur, & gloria eius eſt iniqua prætergredi.*
12 ¶ *Sicut fremitus leonis, ita & regis ira: & ſicut ros ſuper herbam, ita & hilaritas eius.*
13 ¶ *Dolor patris filius ſtultus: & tecta iugiter perſtillantia, litigioſa mulier.*
14 ¶ *Domus & diuitiæ dantur à parentibus, à Domino autem proprie vxor prudens.*
15 ¶ *Pigredo immittit ſoporem, & anima diſ*
C *ſoluta eſuriet.*
16 ¶ *Qui cuſtodit mandatum, cuſtodit animam ſuã: qui autem negligit "viam ſuam' mortificabitur.* "vias ſuas
17 ¶ *Fœneratur Domino qui miſeretur pau-* 18.
*peris, & viciſſitudinem ſuam reddet ei.*
18 ¶ *Erudi filium tuum, ne deſperes: ad interfectionem autem eius ne ponas animam tuam.*
19 ¶ *Qui* *impatiens eſt, ſuſtinebit damnum:* *enim
*& cùm rapuerit, aliud apponet.*
20 ¶ *Audi conſilium, & ſuſcipe diſciplinam, vt ſis ſapiens in nouiſſimis tuis.*
21 ¶ *Multæ cogitationes in corde viri: voluntas autem Domini* *permanebit.* *in æternũ
22 ¶ *Homo indigens miſericors eſt: & melior eſt pauper* *, quam vir mendax.* *iuſtus
23 ¶ *Timor Domini ad vitam: & in ple-*
D *nitudine commorabitur, abſque viſitatione peſſimi.*
24 ¶ ‖ *Abſcondit piger manum ſuam ſub aſcel-* Inf.26.b.15.
*la, nec ad os ſuum applicat eam.*
25 ¶ *Peſtilente flagellato ſtultus ſapientior* Inf.21.b.11.
*erit: ſi autem corripueris ſapientem, intelliget diſciplinam.*
26 ¶ *Qui affligit patrem, & fugit matrem, ignominioſus eſt & infœlix.*
27 ¶ *Non ceſſes fili audire doctrinã, nec ignores ſermones ſcientiæ.*
28 ¶ *Teſtis iniquus deridet iudicium: & os impiorum deuorat iniquitatem.*
29 ¶ *Parata ſunt deriſoribus iudicia: & mallei percutientes ſtultorum corporibus.*

CAP. XX.

1 *LVxurioſa res vinum, & tumultuoſa e-*
A *brietas: quicunque his delectatur, non erit ſapiens.*
2 ¶ *Sicut rugitus leonis, ita & terror regis: qui prouocat eum, peccat in animam ſuam.*
3 ¶ *Honor eſt homini qui ſeparat ſe a conten-*

*tentionibus : omnes autem ſtulti miſcentur*
*contumelijs.*
¶ *Propter frigus piger arare noluit: men-* 4
*dicabit ergo æſtate, & non dabitur illi.*
¶ *Sicut aqua profunda, ſic conſilium in* 5
*corde viri: ſed homo ſapiens exhauriet illud.*
¶ *Multi homines miſericordes vocantur:* 6
*virum autem fidelem quis inueniet?*
¶ *Iuſtus qui ambulat in ſimplicitate ſua:* 7
*beatus poſt ſe filios derelinquet.*
¶ *Rex qui ſedet in ſolio iudicij, diſsipat om* 8
*ne malum intuitu ſuo.* B
1.Ioh.1.d.8. ¶ *Quis poteſt dicere, mundum eſt cor* 9
3.Re.8.e.46 *meum, purus ſum à peccato.*
2.Pa.6.g.36 ¶ ‖ *Pondus & pondus, menſura & menſu* 10
Eccl.7.c.21. *ra, vtrunque abominabile eſt apud Deum.*
Sup.11.a.1. ¶ *Et ſtudijs ſuis intelligitur puer, ſi mun* 11
Inf.20.d.23. *da & recta ſint opera eius.*
¶ *Aurem audientem, & oculum videntem,* 12
*Dominus fecit vtrunque.*
¶ *Noli diligere ſomnum, ne te egeſtas op-* 13
*primat: aperi oculos tuos, & ſaturare pani-*
*bus.*
¶ *Malum eſt, malum eſt, dicit omnis em-* 14
*ptor: & cùm receſſerit, tunc gloriabitur.*
¶ *Eſt aurum, & multitudo gemmarum:* 15
*vas autem pretioſum labia ſcientiæ.* C
Inf.27.b.13. ¶ ‖ *Tolle veſtimentum eius qui fideiuſſor* 16
*extitit alieni, & pro extraneis aufer pignus*
*ab eo.* ¶ *Suauis eſt homini panis mendacij, &* 17
*poſtea implebitur os eius calculo.*
¶ *Cogitationes conſilijs roborantur, & gu* 18
*bernaculis tractanda ſunt bella.*
¶ *Ei qui reuelat myſteria, & ambulat frau* 19
*dulenter, & dilatat labia ſua ne cõmiſcearis.*
Exo.21.c.16 ¶ ‖ *Qui maledicit patri ſuo & matri, ex-* 20
Leu.20.b.9 *tinguetur lucerna eius in medijs tenebris.*
Mat.15.a.4. ¶ *Hæreditas ad quam feſtinatur in prin-* 21
Sup.17.c.13. *cipio, in nouiſſimo benedictione carebit.*
Ro.12.d.17. ¶ ‖ *Ne dicas, Reddam malum* * *: expecta* 22
1.Pet.3.b.9. *Dominum, & liberabit te.*
1.Th.5.c.15. ¶ *Abominatio eſt apud Dominum pondus* 23
* *pro malo:* *& pondus: ſtatéra doloſa non eſt bona.* D
Sup 11.a.1. ¶ *A Domino diriguntur greſſus viri: quis* 24
20.b.10. *aũt hominum intelligere poteſt viam ſuam?*
¶ *Ruina eſt homini deuotare ſanctos: &* 25
*poſt, vota retractare.*
¶ *Diſsipat impios rex ſapiens, & incur-* 26
*uat ſuper eos fornicem.*
¶ *Lucerna Domini ſpiraculum hominis,* 27
*quæ inueſtigat omnia ſecreta ventris.*
¶ *Miſericordia & veritas cuſtodiunt re-* 28
*gem, & roboratur clementia thronus eius.*
¶ *Exultatio iuuenum fortitudo eorum, &* 29
*dignitas ſenum canities.*
¶ *Liuor vulneris abſterget mala, & pla-* 30
*gæ in ſecretioribus ventris.*

CAP. XXI.

S*Icut diuiſiones aquarum, ita cor regis in* 1
*manu Domini: quocunque voluerit, in-* A
*clinabit illud.*

2 ¶ *Omnis via viri recta ſibi videtur: ap-*
*pendit autem corda Dominus.*
3 ¶ *Facere* "*miſericordiam*' *& iudicium, ma* "*iuſtitiã* 1.
*gis placet Domino, quam victimæ.*
4 ¶ *Exaltatio oculorum* "*eſt*' *dilatatio cor-* "*&* 12.
*dis, lucerna impiorum peccatum.*
5 ¶ *Cogitationes robuſti ſemper in abun-*
*dantia: omnis autem piger ſemper in ege-*
*ſtate eſt.*
6 ¶ *Qui congregat theſauros lingua menda*
*cij, vanus & excors eſt, & impingetur ad la-*
*queos mortis.*
7 ¶ *Rapinæ impiorum detrahent eos, quia*
*noluerunt facere iudicium.*
8 ¶ *Peruerſa via viri, aliena eſt: qui autem*
*mundus eſt, rectum opus eius.*
9 ¶ *Melius eſt ſedere in angulo domatis,* Inf.19.c.13.
B *quàm cum muliere litigioſa, & in domo com* d.24.
*muni.*
10 ¶ *Anima impij deſiderat malum, non mi-*
*ſerebitur proximo ſuo.*
11 ¶ ‖ *Mulctato peſtilente ſapientior erit par-* Sup.19.d.24
*uulus: & ſi ſectetur ſapientem, ſumet ſcien-*
*tiam.*
12 ¶ *Excogitat iuſtus de domo impij, vt de-*
*trahat impios* "*a malo*'. "*in malũ* 3
13 ¶ *Qui obturat aurem ſuam ad clamorem*
*pauperis, et ipſe clamabit, & nõ exaudietur.*
14 ¶ *Munus abſconditum extinguit iras: &*
*donum in ſinu indignationem maximam.*
15 ¶ *Gaudium iuſto eſt facere iudicium: &*
*pauor operantibus iniquitatem.*
16 ¶ *Vir qui errauerit a via doctrinæ, in cœ-*
C *tu gigantum commorabitur.*
17 ¶ *Qui diligit epulas, in egeſtate erit: qui*
*amat vinum & pinguia, non ditabitur.*
18 ¶ *Pro iuſto dabitur impius: & pro rectis*
*iniquus.*
19 ¶ ‖ *Melius eſt habitare in terra deſerta,* Ecc 25.c.23
*quàm cum muliere rixoſa & iracunda.* Iof.25.d.24
20 ¶ *Theſaurus deſiderabilis, & oleum in ha* Sup.b.9.
*bitaculo iuſti: & imprudens homo diſsipa-*
21 *bit illud.* ¶ *Qui ſequitur iuſtitiã & miſeri-*
*cordiam, inueniet vitã, iuſtitiam & gloriã.*
22 ¶ *Ciuitatem fortium aſcendit ſapiens,*
"*deſtruxitq;*' *robur fiduciæ eius.* "*detraxitq;* 1.
23 ¶ *Qui cuſtodit os ſuum & linguam ſuam,*
D *cuſtodit ab anguſtijs animam ſuam.*
24 ¶ *Superbus & arrogans vocatur indoctus,*
*qui in ira operatur ſuperbiam.*
25 ¶ *Deſideria occidunt pigrum: noluerunt e-*
26 *nim quicquã manus eius operari:* ¶ *tota die*
*concupiſcit & deſiderat: qui autem iuſtus*
*eſt tribuet, & non ceſſabit.*
27 ¶ ‖ *Hoſtiæ impiorum abominabiles:* "*quæ*' Iſa.1.d.13.
*offeruntur ex ſcelere.* "*quia* 4.
28 ¶ *Teſtis mendax peribit: vir obediens lo-*
*quetur victoriam*
29 ¶ *Vir impius procaciter obfirmat vultum*
*ſuum: qui autem rectus eſt, corrigit viam*
*ſuam.*

¶ *Non*

¶Non eſt ſapientia, non eſt prudentia, nõ 30
eſt conſilium contra Dominum.
¶Equus paratur ad diem belli: Dominus 31
autem ſalutem tribuit.

CAP. XXII.

Ecc.7.a.2. M‖Elius eſt nomen bonum, quàm diui- 1
*enim tia multa: ſuper argentum* et aurum, A
gratia bona.
¶Diues & pauper obuiauerunt ſibi: v- 2
triuſque operator eſt Dominus.
¶Callidus videt malum, & abſcondit ſe: 3
innocens pertranſiit, & afflictus eſt damno.
¶Finis modeſtia timor Domini, diuitiæ 4
& gloria & vita.
*ſuperbi. ¶Arma & gladij in via *peruerſi: cuſtos 5
autem animæ ſuæ longè recedit ab eis.
¶Prouerbium eſt, Adoleſcens iuxta viam 6
ſuam, etiam cùm ſenuerit, nõ recedet ab ea.
¶Diues pauperibus imperat: & qui acci- 7
pit mutuum, ſeruus eſt fœnerantis. B
*malum 1. ¶Qui ſeminat iniquitatem, metet *ma- 8
la, & virga iræ ſuæ conſummabitur.
Ecc.31.c.28. ¶‖Qui pronus eſt ad miſericordiam, be- 9
nedicetur: de panibus enim ſuis dedit pau-
peri.
-.14. — Victoriam & honorẽ acquiret qui dat
munera: animã autem aufert accipientium.
¶Eijce deriſorem, & exibit cum eo iurgiũ, 10
ceſſabuntq́; cauſa & contumelia.
¶Qui diligit cordis munditiam, propter 11
gratiam labiorum ſuorum habebit amicum
regem.
¶Oculi Domini cuſtodiunt ſcientiam, & 12
ſupplantantur verba iniqui.
¶Dicit piger, Leo eſt foris, in medio pla- 13
tearum occidendus ſum. C
¶Fouea profunda os alienæ: cui iratus eſt 14
Dominus, incidet in eam.
¶Stultitia colligata eſt in corde pueri, & 15
virga diſciplinæ fugabit eam.
¶Qui calumniatur pauperẽ, vt augeat 16
diuitias ſuas, dabit ipſe ditiori, & egebit.
-.12. —Fili mi, ¶inclina aurem tuam & au- 17
di verba ſapientium: appone autem cor ad
doctrinam meam. ¶quæ pulchra erit tibi cũ 18
ſeruaueris eam in ventre tuo, & redunda-
bit in labijs tuis.
¶Vt ſit in Domino fiducia tua, vnde & 19
oſtendi eam tibi hodie.
¶Ecce deſcripſi eam tibi tripliciter, in co- 20
gitationibus & ſcientia, ¶vt oſtenderem ti- 21
bi firmitatem & eloquia veritatis, reſpon-
dere ex his illis qui miſerunt te.
¶Non facias violentiam pauperi: quia 22
pauper eſt: neque conteras egenum in porta,
¶quia iudicabit Dominus cauſam eius, & 23
configet eos, qui confixerunt animam eius. D
¶Noli eſſe amicus homini iracundo, neq; 24
ambules cum viro furioſo: ¶ne fortè diſcas 25
ſemitas eius, & ſumas ſcandalum animæ
tuæ.

26 ¶Noli eſſe cum his qui defigunt manus
ſuas, & qui vades ſe offerunt pro debitis:
27 ¶ſi enim non habes vnde reſtituas, quid cau-
ſa eſt vt tollat operimentum* de cubili tuo? *tuum 4.
28 ¶Ne tranſgrediaris terminos antiquos,
quos poſuerunt patres tui.
29 ¶Vidiſti virum velocem in opere ſuo? co-
ram regibus ſtabit, nec erit ante ignobiles.

CAP. XXIII.

1 QVando ſederis vt comedas cum princi-
A pe, diligenter attẽde quæ appoſita ſunt
2 ante faciem tuam: ¶& ſtatue cul-
trum in gutture tuo, ſi tamen habes in po-
3 teſtate animam tuam, ¶ne deſideres de ci-
bis eius, in quo eſt panis mendacij.
4 ¶Noli laborare vt diteris: ſed prudentiæ
5 tuæ pone modum: ¶ne erigas oculos tuos ad Sup.13.b.11.
opes quas non potes habere: quia facient ſi- 20.c.21.
bi pennas quaſi aquilæ, & volabunt in cæ- Inf.28.c.20
lum.
6 ¶Ne comedas cum homine inuido, & ne
7 deſideres cibos eius: ¶quoniam in ſimilitu-
dinem arioli & coniectoris æſtimat quod
ignorat.
Comede & bibe, dicet tibi: & mens eius
8 non eſt tecum: ¶cibos quos comederas euo-
mes, & perdes pulchros ſermones tuos.
9 ¶In auribus inſipientiũ ne loquaris: quia
deſpicient doctrinam eloquij tui.
10 ¶Ne attingas paruulorũ terminos, & a-
11 grum pupillorum ne introeas: ¶propinquus
B enim illorum fortis eſt: & ipſe iudicabit con-
tra te cauſam illorum.
12 ¶Ingrediatur ad doctrinam cor tuum, &
aures tuæ ad verba ſcientiæ.
13 ¶‖Noli ſubtrahere à puero diſciplinam, ſi Sup.13.d.24
enim percuſſeris eum virga, non morietur. Eccl.30.a.1.
14 ¶Tu virga percuties eum, & animã eius
de inferno liberabis.
15 ¶Fili mi, ſi ſapiens fuerit animus tuus,
16 gaudebit tecum cor meũ: ¶& exultabunt re-
nes mei, cùm locuta fuerint recta labia tua.
17 ¶‖Non æmuletur cor tuum peccatores, ſed Inf.24.a.1.
18 in timore Domini eſto tota die: ¶quia habe-
bis ſpem in nouiſſimo, & præſtolatio tua non
auferetur.
19 ¶Audi fili mi, & eſto ſapiens, & dirige in
via animum tuum.
20 ¶Noli eſſe in conuiuijs potatorum, nec in
C comeſſationibus eorum qui carnes ad ve-
21 ſcendum conferunt: ¶quia vacãtes potibus,
& dantes ſymbola conſumentur, & veſtie-
tur pannis dormitatio.
22 ¶Audi patrem tuum qui genuit te: & ne
contemnas cùm ſenuerit mater tua.
23 ¶Veritatem eme, & noli vendere ſapien-
tiam, & doctrinam, & intelligentiam.
24 ¶Exultat gaudio pater iuſti: qui ſapientẽ
25 genuit, lætabitur in eo. ¶gaudeat pater tuus
& mater tua, & exultet quæ genuit te.
26 ¶Præbe fili mi cor tuum mihi, & oculi tui

*vias meas cuſtodiant, ¶ fouea enim profun-* 27
*da eſt meretrix, & puteus anguſtus aliena.*
*¶ Inſidiatur in via quaſi latro, & quos* 28
*incautos viderit, interficiet.*
*¶ Cui va? cuius patri va? cui rixa? cui* 29
*fouea?*
*ſuffoſio — Cui ſine cauſa vulnera? cui ſuffuſio ocu* D
*lorum? ¶ nonne his qui commorantur in vi-* 30
*no, & ſtudent calicibus epotandis?*
*¶ Ne intuearis vinum quando flaueſcit,* 31
*cùm ſplenduerit in vitro color eius: ingredi-*
*tur blande, ¶ ſed in nouiſsimo mordebit vt* 32
*coluber, & ſicut regulus venena diffundet.*
*¶ Oculi tui videbunt extraneas, & cor* 33
*tuum loquetur peruerſa.*
*¶ Et eris ſicut dormiens in medio mari,* 34
*& quaſi ſopitus gubernator amiſſo clauo.*
*¶ Et dices, Verberauerunt me, ſed non do* 35
*lui: traxerunt me, & ego non ſenſi. Quando*
*euigilabo & rurſus vina reperiam?*

CAP. XXIIII.

Sup.23.b.17 — NE æmuleris viros malos, nec deſideres 1
*eſſe cum eis: ¶ quia rapinas meditatur* 2
*mens eorum, & fraudes labia eorum loquun* A
*tur.*
*¶ Sapientia ædificabitur domus, & pru-* 3
*dentia roborabitur. ¶ in doctrina replebun-* 4
*tur cellaria, vniuerſa ſubſtantia pretioſa &*
*pulcherrima.*
*¶ Vir ſapiens, fortis eſt: & vir doctus, ro-* 5
*buſtus & validus.*
*¶ Quia cum diſpoſitione initur bellum: &* 6
*erit ſalus vbi multa conſilia ſunt.*
*¶ Excelſa ſtulto ſapientia, in porta non* 7
*aperiet os ſuum.*
*¶ Qui cogitat mala facere, ſtultus voca-* 8
*bitur. ¶ Cogitatio ſtulti peccatum eſt: & abo* 9
*minatio hominum detractor.*
laſſus 7. — *¶ Si deſperaueris lapſus in die anguſtiæ* 10
*imminuetur fortitudo tua.*
Pſal. 81.a.1. — *¶ ‖ Erue eos qui ducuntur ad mortem: &* 11
*qui trahuntur ad interitũ liberare ne ceſſes.*
*¶ Si dixeris, Vires non ſuppetunt: qui in-* 12
*ſpector eſt cordis, ipſe intelligit, & ſeruato-*
*rem animæ tuæ nihil fallit, redditq; homini* B
*iuxta opera ſua.*
*¶ Comede fili mi mel, quia bonum eſt, &* 13
*fauum dulciſsimum gutturi tuo: ¶ ſic & do-* 14
*ctrina ſapientiæ animæ tuæ: quam cùm in-*
*ueneris, habebis in nouiſsimis ſpem, & ſpes*
*tua non peribit.*
*¶ Ne inſidieris, & quæras impietatem in* 15
*domo iuſti, neque vaſtes requiem eius.*
in die. — *¶ Septies enim cadet iuſtus, & reſurget:* 16
*impij autem corruent in malum.*
*¶ Cùm ceciderit inimicus tuus, ne gau-* 17
*deas, & in ruina eius ne exultet cor tuum:*
*¶ ne fortè videat Dominus, & diſpliceat ei,* 18
*& auferat ab eo iram ſuam.*
*¶ Ne contendas cum peſsimis, nec æmule-* 19
*ris impios; ¶ quoniam non habent futuro-* 20

C *rum ſpem mali, & lucerna impiorum extin-*
*guetur.*
21 *¶ Time Dominum, fili mi, & regem: & cũ*
22 *detractoribus non commiſcearis: ¶ quoniam*
*repente conſurget perditio eorum: & ruinam*
*vtriuſque quis nouit?*
D 23 *¶ Hæc quoque ſapientibus.*
*‖ Cognoſcere perſonam in iudicio, non eſt* Leu.19.c.15.
*bonum.* Deu.1.c.17.
24 *¶ Qui dicunt impio, Iuſtus es: maledicent* 16.d.19.
25 *eis populi, & deteſtabuntur eos tribus, ¶ qui* Ecc.42.a.1.
*arguunt eum, laudabuntur, & ſuper ipſos* —.20.
*veniet benedictio.*
26 *¶ Labia deoſculabitur, qui recta verba*
*reſpondet.*
27 *¶ Præpara foris opus tuum, & diligenter*
*exerce agrum tuum, & poſtea ædifices do-*
*mum tuam.*
28 *¶ Ne ſis teſtis fruſtrà contra proximum*
D *tuum, nec lactes quenquam labijs tuis.*
29 *¶ ‖ Ne dicas, Quomodo fecit mihi, ſic fa-* Su.20.c.22.
*ciam ei: reddam vnicuique ſecundum opus*
*ſuum.*
30 *¶ Per agrum hominis pigri tranſiui, & per*
31 *vineam viri ſtulti: ¶ & ecce totum replene-*
*rant vrticæ, & operuerant ſuperficiem eius*
*ſpinæ, & maceria lapidum deſtructa erat.*
32 *¶ Quod cùm vidiſſem, poſui in corde meo,*
*& exemplo didici diſciplinam.*
*‖ Vſquequo piger dormies? vſquequo de* Sup. 6. b.9.
*ſomno conſurges?* —.14.
33 *¶ Parum inquam dormies, modicum dor-*
*mitabis, pauxillum manus conſeres vt quie*
34 *ſcas: ¶ & veniet tibi quaſi curſor, egeſtas*
*tua, & mendicitas quaſi vir armatus.*

CAP. XXV.

1 HÆc quoque parabolæ Salomonis, quas
A *tranſtulerunt viri Ezechiæ regis Iuda.*
2 *¶ Gloria Dei eſt celare verbum, & gloria*
*regum inueſtigare ſermonem.*
3 *¶ Cælum ſurſum, & terra deorſum, & cor*
*regum inſcrutabile.*
4 *¶ Aufer rubiginem de argento, & egredie*
5 *tur vas puriſsimum: ¶ aufer impietatem de*
*vultu regis, & firmabitur iuſtitia thronus*
6 *eius. ¶ Ne glorioſus appareas coram rege, &*
7 *in loco magnorum ne ſteteris. ¶ melius eſt e-*
*nim vt dicatur tibi, Aſcende huc, quam vt*
*humilieris coram principe.*
8 *¶ Quæ viderunt oculi tui ne proferas in*
*iurgio citò: ne poſtea emendare non poſsis,*
B *cùm dehoneſtaueris amicum tuum.*
9 *¶ Cauſam tuam tracta cum amico tuo, &*
10 *ſecretum extraneo ne reueles: ¶ ne forte in-*
*ſultet tibi cùm audierit, & exprobrare non*
*ceſſet.*
*Gratia & amicitia liberant, quas tibi* —.3.
*ſerua, ne exprobrabilis fias.*
11 *¶ Mala aurea in lectis argenteis, qui lo-*
*quitur verbum in tempore ſuo.*
12 *¶ Inauris aurea, & margaritum fulgens,*
*qui*

*qui arguit ſapientem & aurem obedientem.*
¶Sicut frigus niuis in die meßis, ita le- 13
gatus fidelis ei qui miſit eum, animā ipſius
requieſcere facit.
¶Nubes & ventus, & pluuia non ſequen 14
tes, vir glorioſus & promiſſa non complens.
Sup.15.a.1. ¶Patientia lenietur princeps, & ‖ lingua 15
mollis confringet duritiam. C
¶Mel inuenisti, comede quod ſufficit tibi, 16
ne forte ſatiatus euomas illud.
¶Subtrahe pedem tuum de domo proximi 17
tui, nequando ſatiatus oderit te.
¶Iaculum, & gladius, & ſagitta acuta, 18
homo qui loquitur contra proximum ſuum
falſum teſtimonium.
¶Dens putridus, & pes laſſus, qui ſperat 19
ſuper infideli in die anguſtia, ¶ & amittit 20
pallium in die frigoris.
*& 12. Acetum in nitro, * qui cantat carmina
cordi peßimo.
–.10. – Sicut tinea veſtimento, & vermis li-
gno: ita triſtitia viri nocet cordi.
Ro.12.d.20. ¶‖Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum: 21
ſi ſitierit, da ei aquā bibere: ¶ prunas enim 22
congregabis ſuper caput eius, & Dominus
reddet tibi.
¶Ventus aquilo dißipat pluuias, & fa- 23
cies triſtis linguam detrahentem. D
Sup.21.b.9. ¶‖Melius eſt ſedere in angulo domatis 24
c.19. quàm cum muliere litigioſa, & in domo com-
muni.
¶Aqua frigida animæ ſitienti, & nunti- 25
us bonus de terra longinqua.
¶Fons turbatus pede, & vena corrupta, 26
iuſtus cadens coram impio.
¶Sicut qui mel multum comedit, non eſt 27
Ecc.3.c.22. ei bonum: ‖ ſic qui ſcrutator eſt maieſtatis,
opprimetur à gloria.
¶Sicut vrbs patens & abſque murorum 28
ambitu, ita vir qui non poteſt in loquendo
cohibere ſpiritum ſuum.

## CAP. XXVI.

Quomodo nix in æſtate, & pluuia in meſ- 1
ſe: ſic indecens eſt ſtulto gloria. A
*Ram 19. ¶*Sicut auis ad alta tranſuolans, & paſ 2
ſer quolibet vadens: ſic maledictum fruſtrà
prolatum in quempiam ſuperueniet.
¶Flagellum equo, & camus aſino, & vir- 3
ga in dorſo imprudentium.
¶Ne reſpondeas ſtulto iuxta ſtultitiam 4
ſuam, ne efficiaris ei ſimilis.
¶Reſponde ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam, 5
ne ſibi ſapiens eſſe videatur.
¶Claudus pedibus, & iniquitatem bibēs 6
qui mittit verba per nuntium ſtultum.
¶Quomodo pulchras fruſtrà habet clau- 7
dus tibias: ſic indecens eſt in ore ſtultorum B
parabola.
¶Sicut qui mittit lapidem in aceruum 8
Mercurij: ita qui tribuit inſipienti hono-
rem.
9 ¶Quomodo ſi ſpina naſcatur in manu te-
mulenti: ſic parabola in ore ſtultorum.
10 ¶Iudicium determinat cauſas: & qui im
ponit ſtulto ſilentium, iras mitigat.
11 ¶‖Sicut canis qui reuertitur ad vomitū 2.Pe.2.d.22
ſuum, ſic imprudens qui iterat ſtultitiam
ſuam.
12 ¶Vidiſti hominem ſapientem ſibi videri?
magis illo ſpem habebit inſipiens.
13 ¶Dicit piger, Leo eſt in via, & leæna in
14 itineribus: ¶ ſicut oſtium vertitur in cardi-
ne ſuo, ita piger in lectulo ſuo.
15 ¶‖Abſcondit piger manus ſub aſcella ſua, Su.19.d.24.
& laborat ſi ad os ſuum eas conuerterit.
16 ¶Sapientior ſibi piger videtur ſeptem vi
C ris loquentibus ſententias.
17 ¶Sicut qui apprehendit auribus canem,
ſic qui tranſit impatiens, & commiſcetur ri-
xæ alterius.
18 ¶Sicut noxius eſt qui mittit ſagittas, &
19 lanceas in mortem: ¶ ita vir qui fraudulen-
ter nocet amico ſuo, & cùm fuerit deprehen-
ſus, dicit: Ludens feci.
20 ¶Cū defecerint ligna, extinguetur ignis:
& ſuſurrone ſubtracto, iurgia conquieſcūt.
21 ¶‖Sicut carbones ad prunas, & ligna ad Ecc.8.b.13.
ignem, ſic homo iracundus ſuſcitat rixas.
22 ¶Verba ſuſurronis quaſi ſimplicia, & ipſa
D perueniunt ad intima ventris.
23 ¶Quomodo ſi argento ſordido ornare ve-
lis vas fictile, ſic labia tumentia cum peßi-
mo corde ſociata.
24 ¶Labijs ſuis intelligitur inimicus, cùm in
25 corde tractauerit dolos: ¶ quando ſubmiſerit
vocem ſuam, ne credideris ei: quoniam ſe-
ptem nequitiæ ſunt in corde illius.
26 ¶Qui operit odium fraudulenter, reuela-
bitur malitia eius in concilio. Ecc.10.b.8.
27 ¶‖Qui fodit foueam, incidet in eam: & Ecc.27.d.29
qui voluit lapidem, reuertetur ad eum.
28 ¶Lingua fallax non amat veritatem: &
os lubricum operatur ruinas.

## CAP. XXVII.

1 NE glorieris in craſtinum, ignorans quid
A ſuperuentura pariat dies.
2 ¶Laudet te alienus, & non os tuum, ex-
traneus, & non labia tua.
3 ¶‖Graue eſt ſaxum, & oneroſa arena: ſed Ecc.22.b.18
ira ſtulti vtroque grauior.
4 ¶Ira non habet miſericordiam, nec erum
pens furor: & impetum concitati – ſpiritus –.17.
ferre quis poterit.
5 ¶Melior eſt manifeſta correptio, quàm a-
mor abſconditus.
6 ¶Meliora ſunt vulnera diligentis, quàm
fraudulenta oſcula odientis.
7 ¶Anima ſaturata calcabit fauū: ‖ anima Iob.6.a.7.
B eſuriens etiam amarum pro dulci ſumet.
8 ¶Sicut auis tranſmigrans de nido ſuo, ſic
vir qui derelinquit locum ſuum.
9 ¶Vnguento & varijs odoribus delectatur
cor:

*cor: & bonis amici conſilÿs anima dulcora-*
*tur.*
*¶Amicum tuum, & amicũ patris tui ne* 10
*dimiſeris : & domum fratris tui ne ingre-*
*diaris in die afflictionis tuæ.*
*Melior eſt vicinus iuxta , quàm frater*
*procul.*
*¶Stude ſapientiæ fili mi , & lætifica cor* 11
*meum, vt poßim exprobranti reſpondere ſer*
*monem.*
*¶Aſtutus videns malum, abſcõditus eſt,* 12
*paruuli tranſeũtes ſuſtinuerunt diſpendia.* C
Sup.10.c.16 *¶‖Tolle veſtimentum eius qui ſpopondit* 13
*pro extraneo: & pro alienis aufer ei pignus.*
*¶Qui benedicit proximo ſuo voce gran-* 14
*di, de nocte conſurgens maledicenti ſimilis*
*erit.*
*¶Tecta perſtillantia in die frigoris, & li-* 15
*tigioſa mulier comparantur: ¶qui retinet eã,* 16
*quaſi qui ventum teneat, & oleum dexteræ*
*ſuæ* vocabit.* *euatnet.
*¶Ferrum ferro exacuitur , & homo exa-* 17
*cuit faciem amici ſui.*
*¶Qui ſeruat ficum, comedet fructus eius:* 18
*& qui cuſtos eſt domini ſui, glorificabitur.*
*¶Quomodo in aquis reſplendent vultus* 19
*proſpicientium, ſic corda hominum maniſe-*
*ſta ſunt prudentibus.*
Eccl.14.b.10 *¶‖Infernus & perditio nunquam implen-* 20
*tur: ſimiliter & oculi hominum inſatiabiles.* D
Sup.17.a.3. *¶‖Quomodo probatur in conflatorio ar-* 21
*gentum , & in fornace aurum : ſic probatur*
*homo ore laudantis.*
*.13. **Cor iniqui inquirit mala, cor autem re-*
*ctum inquirit ſcientiam.*
*¶Si contuderis ſtultum in pila quaſi pti-* 22
*ſanas feriente deſuper pilo , non auferetur*
*ab eo ſtultitia eius.*
*¶Diligenter agnoſce vultum pecoris tui,* 23
*tuoſq́ue greges conſidera : ¶non enim habebis* 24
*tibi *iugiter poteſtatem, ſed corona tribuetur* in*
*generatione & generationem.*
*¶Aperta ſunt prata, & apparuerunt her-* 25
*bæ virentes , & collecta ſunt fœna de mon-*
*tibus.*
1.Ti.6.b.8. *¶‖Agni* ad veſtimentum tuum: & hœ-* 26
*ſunt *di,* agri pretium.*
*ad *¶Sufficiat tibi lac caprarũ in cibos tuos,* 27
*& in neceſſaria domus tuæ , & ad victum*
*ancillis tuis.*

CAP. XXVIII.

*FVgit impius nemine perſequente : iuſtus* 1
*autem quaſi leo confidens, abſque terrore* A
*erit.*
*¶Propter peccata terræ multi principes e-* 2
*ius : & propter hominis ſapientiam & ho-*
*rum ſcientiam quæ dicuntur, vita ducis lon-*
*gior erit.*
*¶Vir pauper calumniãs pauperes, ſimilis* 3
*eſt imbri vehementi in quo paratur fames.*
*¶Qui derelinquunt legẽ, laudant impiũ:* 4
*qui cuſtodiunt, ſuccenduntur contra eum.*
5 *¶Viri mali non cogitant iudicium : qui*
*autem inquirunt Dominum , animaduer-*
*tunt omnia.*
6 *¶‖Melior eſt pauper ambulans in ſimpli-* Sup.19.a.1.
*citate ſua, quam diues in prauis itineribus.*
7 *¶Qui cuſtodit legem, filius ſapiens eſt: qui*
*autem comeſſatores paſcit, confundit patrem*
B *ſuum.*
8 *¶Qui coaceruat diuitias vſuris & fœno-*
*re liberali, in pauperes congregat eas.*
9 *¶Qui declinat aures ſuas ne audiat le-*
*gem, oratio eius erit execrabilis.*
10 *¶Qui decipit iuſtos in via mala, in inte-*
*ritu ſuo corruet, & ſimplices poßidebunt bo-*
*na eius.* *.10.
11 *¶Sapiens ſibi videtur vir diues : pauper*
*autem prudens ſcrutabitur eum.*
12 *¶In exultatione iuſtorum multa gloria*
*eſt: regnantibus impÿs ruina hominum.*
13 *¶Qui abſcondit ſcelera ſua , non dirige-*
*tur: qui autem confeſſus fuerit, & reliquerit*
*ea, miſericordiam conſequetur.*
14 *¶Beatus homo qui ſemper eſt pauidus:*
C *qui vero mentis eſt duræ , corruet in malũ.*
15 *¶Leo rugiens, & vrſus eſuriens, princeps*
*impius ſuper populum pauperem.*
16 *¶Dux indigens prudentia, multos oppri-*
*met per calumniam: qui autem odit auari-*
*tiam, longi fient dies eius.*
17 *¶Hominem qui calumniatur animæ ſan-*
*guinem, ſi vſque ad lacum fugerit, nemo ſu-*
*ſtinet.*
18 *¶Qui ambulat ſimpliciter ſaluus erit: qui*
*peruerſis graditur viÿs, concidet ſemel.*
19 *¶‖Qui operatur terram ſuam, ſatiabitur* Sup.12.b.11.
*panibus: qui autem ſectatur otium , reple-* Ec.20.d.30.
*bitur egeſtate.* Sup.13. b.11.
20 *¶Vir fidelis multum laudabitur: ‖qui au-* 20.c.21.
*tem feſtinat ditari, non erit innocens.* 23.a.4.
21 *¶Qui cognoſcit in iudicio faciem, non be-*
D *nefacit: iſte & pro buccella panis deſerit ve-*
*ritatem.*
22 *¶Vir qui feſtinat ditari, & alÿs inuidet,*
*ignorat quod egeſtas ſuperueniet ei.*
23 *¶Qui corripit hominem, gratiam poſteà*
*inueniet apud eum magis, quàm ille qui per*
*linguæ blandimenta decipit.*
24 *¶Qui ſubtrahit aliquid à patre ſuo, & à*
*matre, & dicit hoc non eſſe peccatum: parti-*
*ceps homicidæ eſt.*
25 *¶Qui ſe iactat & dilatat, iurgia concitat:*
*qui vero ſperat in Domino, ſanabitur.*
26 *¶Qui confidit in corde ſuo, ſtultus eſt: qui*
*autem graditur ſapienter, ipſe* laudabitur.* *ſaluabitur
27 *¶Qui dat pauperi, non indigebit: qui de-* 6.
*ſpicit deprecantem, ſuſtinebit penuriam.*
28 *¶Cùm ſurrexerint impÿ , abſcondentur*
*homines: cùm illi perierint , multiplicabun-*
*tur iuſti.*

## CAP. XXIX.

VIro qui corripientem dura ceruice con- 1
temnit, repentinus ei ſuperueniet inte- A
ritus, & eum ſanitas non ſequetur.
¶ In multiplicatione iuſtorum lætabitur 2
vulgus: cùm impij ſumpſerint principatum,
gemet populus.
¶ Vir qui amat ſapientiam, lætificat pa- 3
Luc.15.c.13. trem ſuum: ‖ qui autem nutrit ſcorta, perdet
ſubſtantiam.
¶ Rex iuſtus erigit terram: vir auarus 4
deſtruet eam.
¶ Homo qui blandis fictiſq; ſermonibus 5
loquitur amico ſuo, rete expandit greſſibus
eius.
¶ Peccantem virum iniquum inuoluet la- 6
queus, & iuſtus laudabit atque gaudebit.
¶ Nouit iuſtus cauſam pauperum, impius 7
ignorat ſcientiam. B
¶ Homines peſtilentes diſſipãt ciuitatem, 8
ſapientes vero auertunt furorem.
¶ Vir ſapiens ſi cum ſtulto contenderit, ſi- 9
ue iraſcatur, ſiue rideat, non inueniet re-
quiem.
¶ Viri ſanguinum oderunt ſimplicem: iu- 10
ſti autem quærunt animam eius.
¶ Totum ſpiritum ſuum profert ſtultus: 11
ſapiens differt & reſeruat in poſterum.
¶ Princeps qui libenter audit verba men- 12
dacij, omnes miniſtros habet impios.
¶ Pauper & creditor obuiauerunt ſibi: v- 13
triuſque illuminator eſt Dominus.
¶ Rex qui iudicat in veritate pauperes, 14
thronus eius in æternum firmabitur.
¶ Virga atque correptio tribuit ſapien- 15
tiam: puer autem qui dimittitur voluntati C
ſuæ, confundit matrem ſuam.
¶ In multiplicatione impiorum multipli- 16
cabuntur ſcelera, & iuſti ruinas eorum vi-
debunt.
¶ Erudi filium tuum, & refrigerabit te, 17
& dabit delicias animæ tuæ.
¶ Cũ prophetia defecerit, diſſipabitur po- 18
pulus: qui vero cuſtodit legem, beatus eſt.
¶ Seruus verbis non poteſt erudiri: quia 19
quod dicis, intelligit, & reſpondere contem-
nit.
¶ Vidiſti hominem velocem ad loquen- 20
dum? ſtultitia magis ſperanda eſt, quam il-
lius correptio.
¶ Qui delicatè à pueritia nutrit ſeruum 21
ſuum, poſteà ſentiet eum contumacem.
¶ Vir iracundus prouocat rixas: & qui ad 22
indignandum facilis eſt, erit ad peccandum D
procliuior.
Iob 22.d.29 ¶ ‖ Superbum ſequitur humilitas, & hu- 23
milem ſpiritu ſuſcipiet gloria.
¶ Qui cum fure participat, odit animam 24
ſuam: adiurantem audit, & non indicat.
¶ Qui timet hominem, citò corruet: qui 25
ſperat in Domino, ſubleuabitur.
26 ¶ Multi requirunt faciem principis, & iu-
dicium à Domino egreditur ſingulorum.
27 ¶ Abominantur iuſti virum impium: &
abominantur impij eos qui ⸗ in recta ſunt ⸗.7.
via.
⸗ Verbum cuſtodiens filius, extra perdi- ⸗.12.
tionem erit.

## CAP. XXX.

1 VErba Congregantis filij Vomentis. Vi-
A ſio quam locutus eſt vir cum quo eſt
Deus, & qui Deo ſecum morante conforta-
tus, ait:
2 ¶ Stultiſſimus ſum virorum, & ſapientia
hominum non eſt mecum.
3 ¶ Non didici ſapientiam, & * noui ſcien- *non ז.
tiam ſanctorum.
4 ¶ Quis aſcendit in cælum, atque deſcẽdit?
quis continuit ſpiritum in manibus ſuis?
quis colligauit aquas quaſi in veſtimento?
quis ſuſcitauit omnes terminos terræ? quod
nomen eſt eius, & quod nomen filij eius, ſi
noſti?
5 ¶ ‖ Omnis ſermo Dei ignitus, clypeus eſt Pſa.12.b.7.
6 ſperantibus in ſe: ¶ ‖ ne addas quicquam ver Deu.4.a.2.
bis illius, & arguaris, inueniariſq; mendax. & 12.d.32.
7 ¶ Duo rogaui te, ne deneges mihi antequã
moriar.
8 ¶ Vanitatem, & verba mendacia longè
fac à me.
Mendicitatem, & diuitias ne dederis mi-
B hi: tribue tantum victui meo neceſſaria.
9 ¶ ne fortè ſatiatus illiciar ad negandum, &
dicam:
Quis eſt Dominus? aut egeſtate compul-
ſus furer, & periurem nomen Dei mei.
10 ¶ Ne accuſes ſeruum ad dominum ſuum,
ne fortè maledicat tibi, & corruas.
11 ¶ Generatio quæ patri ſuo maledicit, &
quæ matri ſuæ non benedicit.
12 ¶ Generatio quæ ſibi munda videtur, &
tamen non eſt lota à ſordibus ſuis.
13 ¶ Generatio cuius excelſi ſunt oculi, & pal
pebræ eius in alta ſurrecta.
14 ¶ Generatio quæ pro dentibus gladios ha-
bet, & commandit molaribus ſuis, vt co-
medat inopes de terra, & pauperes ex homi-
nibus.
15 ¶ Sanguiſugæ duæ ſunt filiæ dicentes, Af-
fer, Affer.
Tria ſunt inſaturabilia, & quartũ quod
C nunquam dicit, Sufficit.
16 ¶ Infernus, & os vuluæ, & terra quæ non
ſatiatur aqua: ignis verò nunquam dicit,
ſufficit.
17 ¶ Oculum qui ſubſannat patrem, & qui
deſpicit partum matris ſuæ, effodiant eum
corui de torrentibus, & comedant eum filij
aquilæ.
18 ¶ Tria ſunt difficilia mihi, & quartum pe-
nitus ignoro:
19 ¶ Viam aquilæ in cælo, viam colubri ſu-
per

per terram, viam nauis in medio mari, & viam viri in adoleſcentia.

¶Talis eſt & via mulieris adulteræ, quæ 20
comedit, & tergens os ſuum dicit, Non ſum
operata malum.

¶Per tria mouetur terra, & quartum nõ 21
poteſt ſuſtinere.

¶Per ſeruum cùm regnauerit: per ſtultum 22
cùm ſaturatus fuerit cibo: ¶per odioſam mu 23
lierem cùm in matrimonio fuerit aſſumpta:
& per ancillam cùm fuerit hæres dominæ
ſuæ.

¶Quatuor ſunt minima terræ, & ipſa 24
ſunt ſapientiora ſapientibus: ¶formica popu 25
lus infirmus, qui præparat in meſſe cibum D
ſibi: ¶lepuſculus plebs inualida, qui col- 26
locat in petra cubile ſuum: ¶regem locuſta 27
nõ habet, & egreditur vniuerſa per turmas
ſuas: ¶ſtellio manibus nititur, & moratur 28
in ædibus regis.

¶Tria ſunt quæ bene gradiũtur, & quar- 29
tum quod incedit fœliciter: ¶leo fortiſſimus 30
beſtiarũ, ad nullius pauebit occurſum: ¶gal- 31
lus ſuccinctus lumbos: & aries, nec eſt rex
qui reſiſtat ei.

¶Et qui ſtultus apparuit poſtquam ele- 32
uatus eſt in ſublime, ſi enim intellexiſſet, o-
ri ſuo impoſuiſſet manum.

¶Qui autem fortiter premit vbera ad 33
eliciendum lac, exprimit butyrum: & qui ve
hementer emungit, elicit ſanguinem: & qui
prouocat iras, producit diſcordias.

*quæ præparant 10.
*ſuum 4.

## VERBA LAMVE- 1
## LIS REGIS, VISIO QVA ERVDIVIT EVM MATER SVA.

### CAP. XXXI.

QVid dilecte mi, quid dilecte vteri mei, 2
quid dilecte votorum meorum? ¶Ne 3
dederis mulieribus ſubſtantiam A
tuam, & diuitias tuas ad delendos reges.

¶Noli regibus ò Lamuel, noli regibus da- 4
re vinum: quia nullum ſecretum eſt vbi re-
gnat ebrietas, ¶ne fortè bibant & obliui- 5
ſcantur iudiciorum, & mutent cauſam fi-
liorum pauperis.

¶Date ſiceram mœrentibus, & vinum 6
his qui amaro ſunt animo: ¶bibant & obli- 7
uiſcantur egeſtatis ſuæ, & doloris ſui non
recordentur amplius.

¶Aperi os tuum muto, & cauſis omnium 8
filiorum qui pertranſeunt: ¶aperi os tuum, 9
decerne quod iuſtum eſt, & iudica inopem
& pauperem.

¶Mulierem fortem quis inueniet? procul, 10
de vltimis finibus precium eius. B

¶Confidit in ea cor viri ſui, & ſpoliis non 11
indigebit.

*vias 1.
*vindica

12 ¶Reddet ei bonum & non malum, omni-
bus diebus vitæ ſuæ.
13 ¶Quæſiuit lanam & linũ, & operata eſt
conſilio manuum ſuarum.
14 ¶Facta eſt quaſi nauis inſtitoris delonge,
portans panem ſuum.
15 ¶Et de nocte ſurrexit, deditq́ prædam do
meſticis ſuis, & cibaria ancillis ſuis.
16 ¶Conſiderauit agrum, & emit eum, de
fructu manuum ſuarum plantauit vineam.
17 ¶Accinxit fortitudine lumbos ſuos, & ro
borauit brachium ſuum.
18 ¶Guſtauit & vidit quia bona eſt nego-
tiatio eius, non extinguetur in nocte lucer-
na eius.
19 ¶Manum ſuam miſit ad fortia, & digiti
C eius apprehenderunt fuſum.
20 ¶Manum ſuam aperuit inopi, & palmas
ſuas extendit ad pauperem.
21 ¶Non timebit domui ſuæ à frigoribus ni-
uis, omnes enim domeſtici eius veſtiti ſunt
duplicibus.
22 ¶Stragulatam veſtem fecit ſibi, byſſus &
purpura indumentum eius.
23 ¶Nobilis in portis vir eius, quando ſede-
rit cum ſenatoribus terræ.
24 ¶Sindonem fecit & vendidit, & cingu-
lum tradidit Chananæo.
25 ¶Fortitudo et decor indumentum eius, &
D ridebit in die nouiſſimo.
26 ¶Os ſuum aperuit ſapientiæ, & lex cle-
mentiæ in lingua eius.
27 ¶Conſiderauit ſemitas domus ſuæ, & pa-
nem otioſa non comedit.
28 ¶Surrexerunt filij eius, & beatiſſimam
prædicauerunt: vir eius, & laudauit eam.
29 ¶Multæ filiæ congregauerunt diuitias: tu
ſupergreſſa es vniuerſas.
30 ¶Fallax gratia, & vana eſt pulchritudo:
mulier timens Dominum, ipſa laudabitur.
31 ¶Date ei de fructu manuum ſuarum, &
laudent eam in portis opera eius.

## ECCLESIASTES,
## QVI AB HEBRAEIS COHELETH APPELLATVR.

### CAPVT I.

1 VERBA Eccleſiaſtæ filij Dauid re
2 gis Ieruſalem. ¶Vanitas vani-
A tatum, dixit Eccleſiaſtes: vanitas
vanitatum, & omnia vanitas.
3 ¶Quid habet amplius homo de vniuerſo la-
4 bore ſuo quo laborat ſub ſole? ¶Generatio
præterit, & generatio aduenit, terra autem
5 in æternum ſtat. ¶Oritur ſol, & occidit, &
ad locum ſuum reuertitur: ibiq́ renaſcens
6 ¶gyrat per Meridiem, & flectitur ad aqui-
lonem: luſtrans vniuerſa in circuitu pergit
ſpiritus.

ſpiritus, & in circulos ſuos reuertitur: ¶ Om 7
nia flumina intrant in mare, & mare non
redundat: ad locum vnde exeunt flumina,
reuertuntur, vt iterum fluant. ¶ Cuncta res 8
difficiles: non poteſt eas homo explicare ſer-
mone. Non ſaturatur oculus viſu, nec au-
ris auditu impletur. ¶ Quid eſt quod fuit? 9
ipſum quod futurum eſt. Quid eſt quod fa-
ctum eſt? ipſum quod faciendum eſt. ¶ Nihil 10
ſub ſole nouum, nec valet quiſquam dicere,
ecce hoc recens eſt, iam enim præceßit in ſe- C
culis quæ fuerunt ante nos. ¶ Non eſt pri- 11
orum memoria, ſed nec eorum quidem quæ po
ſteà futura ſunt, erit recordatio apud eos qui
futuri ſunt in nouißimo. ¶ Ego Eccleſiaſtes 12
fui rex Iſrael in Ieruſalem, ¶ & propoſui in 13
animo meo quærere & inueſtigare ſapienter
de omnibus quæ fiunt ſub ſole. Hanc occupa
tionem peßimam dedit Deus filijs hominum,
vt occuparentur in ea. ¶ Vidi cuncta quæ fiũt 14
ſub ſole, & ecce vniuerſa vanitas, & affli-
ctio ſpiritus. ¶ Peruerſi difficile corriguntur, 15
& ſtultorum infinitus eſt numerus. ¶ Locu- 16
tus ſum in corde meo, dicens: Ecce magnus D
effectus ſum, & præceßi omnes ſapientia,
qui fuerunt ante me in Ieruſalem, & mens
mea contemplata eſt multa ſapienter, & di-
dici. ¶ Dediq; cor meum vt ſcirem pruden- 17
tiam atque doctrinam, erroreſq; & ſtulti-
tiam: & agnoui quod in his quoque eſſet la-
bor, & afflictio ſpiritus, ¶ eo quod in multa 18
ſapientia, multa ſit indignatio: & qui addit
ſcientiam, addit & ᵃlaborem.

ᵃ dolorem 3.

CAP. II.

Dixi ᵇergo in corde meo, Vadam, & af- 1
fluam delicijs, & fruar bonis. Et vidi A
quod hoc quoque eſſet vanitas. ¶ Riſum re- 2
putaui errorem: & gaudio dixi: Quid fruſtrà
deciperis? ¶ Cogitaui in corde meo abſtrahe- 3
re à vino carnem meam, vt animum meum
transferrem ad ſapientiam, deuitaremque
ſtultitiam, donec viderem quid eſſet vtile fi-
lijs hominum, ᵇquo facto opus eſt ſub ſole nu
mero dierum vitæ ſuæ. ¶ Magnificaui opera 4
mea, ædificaui mihi domos, & plantaui vi-
neas, ¶ feci hortos & pomaria, & conſeui ea 5
cuncti generis arboribus. ¶ Et extruxi mihi 6
piſcinas aquarum, vt irrigarem ſyluam li-
gnorum germinantium. ¶ Poſſedi ſeruos & 7
ancillas, multamq; familiam habui: armen- B
ta quoque et magnos ouium greges vltrà om
nes qui fuerunt ante me in Ieruſalem. ¶ Co 8
aceruaui mihi argentum & aurum, & ſub-
ſtantias regum & prouinciarum. Feci mihi
cantores & cantatrices, & delicias filiorum
hominum, ſcyphos & vrceos in miniſterio ad
vina fundenda. ¶ Et ſupergreſſus ſum opi- 9
bus omnes qui ante me fuerunt in Ieruſa-
lem: ſapientia quoque perſeuerauit mecum.
¶ Et omnia quæ deſiderauerunt oculi mei, 10
non negaui eis: nec prohibui cor meum quin

ᵇ ego 10.

ᵇ quid 6.

omni voluptate frueretur, & oblectaret ſe in
his quæ præparaueram: & hanc ratus ſum
11 partem meam, ſi vterer labore meo. ¶ Cùmq;
me conuertiſſem ad vniuerſa opera quæ fe-
cerant manus meæ, & ad labores in quibus
fruſtrà ſudaueram, vidi in omnibus vani-
tatem & afflictionem animi, & nihil per-
12 manere ſub ſole. ¶ Tranſiui ad contemplan-
C dam ſapientiam, erroreſq; & ſtultitiã (quid
eſt, inquam, homo vt ſequi poßit regem fa-
13 ctorem ſuum?) ¶ & vidi quod tantum præ-
cederet ſapientia ſtultitiam, quãtum differt
14 lux à tenebris. ¶ Sapientis oculi in capite Eccl.8.a.1.
eius: ſtultus in tenebris ambulat. Et didici Pro.17.d.24
15 quòd vnus vtriuſque eſſet interitus. ¶ Et
dixi in corde meo, Si vnus & ſtulti & meus
occaſus erit, quid mihi prodeſt quod maio-
rem ſapientiæ dedi operam? Locutuſq; cum
mente mea, animaduerti quod hoc quoque
16 eſſet vanitas. ¶ Non enim erit memoria ſa-
pientis ſimiliter vt ſtulti in perpetuum, &
futura tẽpora obliuione cuncta pariter ope-
rient: moritur doctus ſimiliter vt indoctus.
17 ¶ Et idcirco tæduit me vitæ meæ videntem
mala vniuerſa eſſe ſub ſole, & cuncta vani-
18 tatem & afflictionem ſpiritus. ¶ Rurſus de-
teſtatus ſum omnem induſtriam meam, quã
D ſub ſole ſtudioſißime laboraui, habiturus hæ-
19 redem poſt me, ¶ quem ignoro, vtrum ſapiens
an ſtultus futurus ſit, & dominabitur in la-
boribus meis, quibus deſudaui & ſolicitus
20 fui. & eſt quicquam tam vanum? ¶ Vnde
ceſſaui, renuntiauitq; cor meum vltra la-
21 borare ſub ſole. ¶ Nam cùm alius laboret in
ſapientia et doctrina & ſolicitudine, homini
otioſo quæſita dimittit, & hoc ᵃergo vanitas
22 & magnum malum. ¶ Quid enim proderit
homini de vniuerſo labore ſuo & afflictione
23 ſpiritus, quã ſub ſole cruciatus eſt? ¶ Cuncti
dies eius doloribus & ærumnis pleni ſunt,
nec per noctem mente requieſcit, & hoc non-
24 ne vanitas eſt? ¶ Nonne melius eſt comedere
& bibere, & oſtendere animæ ſuæ bona de la
25 boribus ſuis? & hoc de manu Dei eſt. ¶ Quis
26 ita deuorabit, & delicijs affluet vt ego? ¶ Ho
mini bono in conſpectu ſuo dedit Deus ſa-
pientiam, & ſcientiam, & lætitiam: pecca-
tori autem dedit afflictionem & curam ſu-
perfluam, vt addat & congreget & tradat
ei qui placuit Deo, ſed & hoc vanitas eſt, &
caſſa ſolicitudo mentis.

CAP. III.

1 Omnia tempus habent, & ſuis ſpatijs
A tranſeunt vniuerſa ſub cælo.
2 ¶ Tempus naſcendi, & tempus moriendi.
Tempus plantandi, & tempus euellendi
quod plantatum eſt.
3 ¶ Tempus occidendi, & tempus ſanandi.
Tempus deſtruendi, & tempus ædificãdi.
4 ¶ Tempus flendi, & tempus ridendi.
Tempus plangendi, & tempus ſaltandi.

f ¶ Tem-

¶Tempus ſpargendi lapides, & tempus 5
colligendi.
Tempus amplexandi, & tempus longè fie
ri ab amplexibus.
¶Tempus acquirendi, & tempus perden- 6
di.
Tempus cuſtodiendi, & tempus abijcien-
di. B
¶Tempus ſcindendi, & tempus conſuẽdi. 7
Tempus tacendi, & tempus loquendi.
¶Tempus dilectionis, & tempus odij. 8
Tempus belli, & tempus pacis.
¶Quid habet amplius homo de labore ſuo? 9
¶Vidi afflictionem quam dedit Deus filijs 10
hominum, vt diſtendantur in ea. ¶Cuncta 11
fecit bona in tempore ſuo, & mundum tra-
didit diſputationi eorum, vt non inueniat
homo opus quod operatus eſt Deus ab initio
vſq; ad finẽ. ¶Et cognoui quod nõ eſſet me 12
lius niſi lætari, & facere bene in vita ſua. C
¶Omnis enim homo qui comedit & bibit, & 13
videt bonum de labore ſuo, hoc donũ Dei eſt.
¶Didici quod omnia opera quæ fecit Deus, 14
perſeuerent in perpetuum, non poſſimus eis
quicquã addere, nec auferre, quæ fecit Deus
vt timeatur. ¶Quod factum eſt, ipſum per- 15
manet: quæ futura ſunt, iã fuerunt: & Deus
inſtaurat quod abijt. ¶Vidi ſub ſole in loco 16
iudicij impietatem, & in loco iuſtitiæ iniqui
tatem. ¶Et dixi in corde meo, Iuſtum & im- 17
pium iudicabit Deus, & tempus omnis rei
tunc erit. ¶Dixi in corde meo de filijs homi- 18
num, vt probaret eos Deus, & oſtenderet ſi-
miles eſſe beſtijs. ¶Idcirco vnus interitus eſt 19
hominis & iumentorum, & æqua vtriuſq;
conditio, ſicut moritur homo, ſic & illa moriũ
tur, ſimiliter ſpirant omnia, & nihil habet
homo iumento amplius. cuncta ſubiacent va
nitati. ¶Et omnia pergunt ad vnum locum: 20
de terra facta ſunt, & in terram pariter re-
uertuntur. ¶Quis nouit ſi ſpiritus filiorum 21
Adam aſcendat ſurſum, & ſi ſpiritus iumen
torũ deſcendat deorſum? ¶Et deprehendi ni- 22
hil eſſe melius quam lætari hominem in ope
re ſuo, & hanc eſſe partem illius. Quis enim
eum adducet, vt poſt ſe futura cognoſcat?

CAP. IIII.

VErti me ad alia, & vidi calumnias quæ 1
ſub ſole geruntur, & lachrymas innocen A
tium, & neminem conſolatorem: nec poſſe re-
ſiſtere eorum violentiæ, cunctorum auxilio
deſtitutos. ¶Et laudaui magis mortuos, quã 2
viuentes: ¶& fœliciorem vtroque iudicaui 3
qui necdum natus eſt, nec vidit mala quæ
ſub ſole fiunt. ¶Rurſum contemplatus ſum 4
omnes labores hominum, & induſtrias ani-
maduerti patẽre inuidiæ proximi, & in hoc
ergo vanitas, & cura ſuperflua eſt. ¶Stul- 5
tus complicat manus ſuas, & comedit car- B
nes ſuas, dicens. ¶Melior eſt pugillus cum re 6
quie, quàm plena vtraque manus cum la-
7 bore, & afflictione animi. ¶Conſiderans re-
8 peri & aliam vanitatem ſub ſole, ¶vnus eſt
& ſecundum non habet, non filium, non fra-
trem, & tamen laborare non ceſſat, nec ſa-
tiantur oculi eius diuitijs: nec recogitat, di-
cens: Cui laboro, & fraudo animam meam
bonis? in hoc quoque vanitas eſt, & afflictio
9 peſſima. ¶Melius eſt ergo duos eſſe ſimul,
quàm vnum: habent enim emolumentũ ſo-
10 cietatis ſuæ: ¶ſi vnus ceciderit, ab altero ful
C cietur. væ ſoli: quia cùm ceciderit, non habet
11 ſubleuantem ſe. ¶Et ſi dormierint duo, foue-
12 buntur mutuò, vnus quomodo calefiet? ¶Et
ſi quiſpiam præualuerit contra vnum, duo
reſiſtunt ei: funiculus triplex difficilè rum-
13 pitur. ¶Melior eſt puer pauper & ſapiens re-
ge ſene & ſtulto, qui neſcit præuidere in po-
14 ſterum. ¶Quod de carcere catenisq; inter-
D dum quis egrediatur ad regnum: & alius
15 natus in regno, inopia conſumatur. ¶Vidi
cunctos viuentes qui ambulant ſub ſole cum
adoleſcente ſecundo qui conſurget pro eo.
16 ¶Infinitus numerus eſt populi omnium qui
fuerunt ante eũ: & qui poſtea futuri ſunt,
non lætabuntur in eo, ſed & hoc vanitas &
17 afflictio ſpiritus. ¶Cuſtodi pedem tuum
ingrediens domum Dei, & appropinqua
vt audias. ‖Multo enim melior eſt obedien- 1.Re.15.e.
tia, quàm ſtultorum victimæ, qui neſciunt Oſee 6.b.
quid faciunt mali.

CAP. V.

1 NE temerè quid loquaris, neq; cor tuum
A ſit velox ad proferendum ſermonem co
ram Deo. Deus enim in cælo, & tu ſuper ter
2 ram, idcirco ſint pauci ſermones tui. ¶Mul-
tas curas ſequuntur ſomnia, & in multis
3 ſermonibus inuenietur ſtultitia. ¶‖Siquid Deu.23.d.
vouiſti Deo, ne moreris reddere: diſplicet e-
nim ei infidelis et ſtulta promiſſio. ſed quod-
4 cunque voueris, redde. ¶multoq; melius eſt
non vouere, quàm poſt votum promiſſa non
5 reddere. ¶Ne dederis os tuum vt peccare fa-
B cias carnem tuam. neque dicas coram ange-
lo, Non eſt prouidentia: ne forte iratus Deus
contra ſermones tuos diſſipet cuncta opera
6 manuum tuarum. ¶Vbi multa ſunt ſomnia,
plurima ſunt vanitates, & ſermones in-
7 numeri: tu verò Deum time. ¶Si videris
calumnias egenorum & violenta iudicia: &
ſubuerti iuſtitiam in prouincia, non mire-
ris ſuper hoc negotio: quia excelſo excelſior
eſt alius: & ſuper hos quoque eminentiores
8 ſunt alij, ¶& inſuper vniuerſa terræ rex im
9 perat ſeruienti. ¶Auarus non implebitur pe
cunia: & qui amat diuitias, fructum non ca
10 piet ex eis. & hoc ergo vanitas. ¶Vbi mul-
C ta ſunt opes, multi & qui comedunt eas. Et
quid prodeſt poſſeſſori, niſi quod cernit di-
11 uitias oculis ſuis? ¶Dulcis eſt ſomnus ope-
ranti, ſiue parum, ſiue multum comedat: ſa-
turitas autem diuitis non ſinit eum dormi-
re.

Iob 10. c.20 re. ¶ ‖ Eſt & alia infirmitas peſſima, quam 12
vidi ſub ſole: diuitiæ conſeruatæ in malum
domini ſui. ¶ Pereunt enim in afflictione 13
peſſima. generauit filium, qui in ſumma e-
Iob 1.d.21, 1.Tim.6.b.7 geſtate erit. ¶ ‖ Sicut egreſſus eſt nudus de 14
vtero matris ſuæ, ſic reuertetur, & nihil
auferet ſecum de labore ſuo. ¶ Miſerabilis 15
prorſus infirmitas: quomodo venit, ſic re-
uertetur. Quid ergo prodeſt ei quod labora-
uit in ventum? ¶ Cunctis diebus vitæ ſuæ 16
comedit in tenebris & in curis multis, & D
in ærumna atque triſtitia. ¶ Hoc itaque vi- 17
ſum eſt mihi bonum vt comedat quis & bi-
*omni 2. bat, & fruatur lætitia ex *labore ſuo quo la-
borauit ipſe ſub ſole numero dierum vitæ
ſuæ, quos dedit ei Deus, & hæc eſt pars il-
lius. ¶ Et omni homini cui dedit Deus di- 18
uitias, atque ſubſtantiam, poteſtatemque
ei tribuit vt comedat ex eis, & fruatur par-
te ſua, & lætetur de labore ſuo: hoc eſt do-
num Dei. ¶ Non enim ſatis recordabitur die- 19
rum vitæ ſuæ, eo quod Deus occupet delicijs
cor eius.

## CAP. VI.

Eſt & aliud malum quod vidi ſub ſole, 1
& quidem frequens apud homines. ¶ Vir 2
cui dedit Deus diuitias, & ſubſtantiam, & A
honorem, & nihil deeſt animæ ſuæ ex omni-
bus quæ deſiderat: nec tribuit ei poteſtatem
Deus vt comedat ex eo, ſed homo extraneus
vorabit illud. hoc vanitas, & miſeria ma-
gna eſt. ¶ Si genuerit quiſpiam centum libe- 3
ros, & vixerit multos annos, & plures dies B
ætatis habuerit, & anima illius non vtatur
bonis ſubſtantiæ ſuæ, ſepulturaque careat: de
hoc ego pronuntio quod melior illo ſit abor-
tiuus. ¶ Fruſtra enim venit, et pergit ad te- 4
nebras, & obliuione delebitur nomen eius. C
¶ Non vidit ſolem, neque cognouit diſtantiam 5
boni & mali: ¶ etiam ſi duobus millibus an- 6
nis vixerit, & non fuerit perfruitus bo-
nis: nonne ad vnũ locum properant omnia?
¶ Omnis labor hominis in ore eius: ſed ani- 7
ma eius non implebitur. ¶ Quid habet am- 8
plius ſapiens a ſtulto? & quid pauper, niſi D
vt pergat illuc vbi eſt vita? ¶ Melius eſt 9
videre quod cupias, quàm deſiderare quod
neſcias. ſed & hoc vanitas eſt, & præſum-
ptio ſpiritus. ¶ Qui futurus eſt, iam vo- 10
catum eſt nomen eius: & ſcitur quod homo
ſit, & non poſſit contra fortiorem ſe in iu-
dicio contendere. ¶ Verba ſunt plurima, mul- 11
tamque in diſputando habentia vanitatem.

## CAP. VII.

Qvid neceſſe eſt homini maiora ſe quæ- 1
rere, cùm ignoret quid conducat ſibi in A
vita ſua numero dierum peregri-
nationis ſuæ, & tempore quod velut vmbra
præterit? Aut quis ei poterit indicare quid
Pro.22.a.1. poſt eum futurum ſub ſole ſit? ¶ ‖ Melius eſt 2
nomen bonum, quam vnguenta pretioſa: &
3 dies mortis die natiuitatis. ¶ Melius eſt ire
ad domum luctus quàm ad domum conui-
uij: in illa enim finis cunctorum admonetur
hominum, & viuens cogitat quid *futurum *futurus 3.
4 ſit. ¶ Melior eſt ira riſu: quia per triſtitiam
vultus corrigitur animus delinquentis.
5 ¶ Cor ſapiẽtium vbi triſtitia eſt, & cor ſtul-
6 torum vbi lætitia. ¶ Melius eſt à ſapiente
corripi, quàm ſtultorum adulatione deci-
7 pi. ¶ quia ſicut ſonitus ſpinarum arden-
tium ſub olla, ſic riſus ſtulti: ſed & hoc va-
8 nitas. ¶ Calumnia conturbat ſapientem, &
9 perdet robur cordis illius. ¶ Melior eſt finis
orationis, quam principium. Melior eſt pa-
10 tiens arrogante. ¶ Ne ſis velox ad iraſcendũ:
11 quia ira in ſinu ſtulti requieſcit. ¶ Ne dicas,
B Quid putas cauſa eſt quod priora tempora
meliora fuêre quàm nunc ſunt? ſtulta enim
12 eſt huiuſcemodi interrogatio. ¶ Vtilior eſt ſa-
pientia cum diuitijs, & magis prodeſt vi-
13 dentibus ſolem. ¶ Sicut enim protegit ſapien
tia, ſic protegit pecunia. hoc autem plus ha-
bet eruditio, & ſapientia, quod vitam tri-
14 buunt poſſeſſori ſuo. ¶ Conſidera opera Dei,
quod nemo poſſit corrigere quem ille deſpe-
15 xerit. ¶ In die bona fruere bonis, & malam
diem præcaue. ſicut enim hanc, ſic & illum
fecit Deus, vt non inueniat homo contra eũ
16 iuſtas querimonias. ¶ Hæc quoque vidi in
diebus vanitatis meæ: iuſtus perit in iuſti-
tia ſua, & impius multo viuit tempore in
17 malitia ſua. ¶ Noli eſſe iuſtus multum: ne-
C que plus ſapias quam neceſſe eſt, ne obſtu-
18 peſcas. ¶ Ne impie agas multum: & noli eſſe
19 ſtultus, ne moriaris in tempore non tuo. ¶ Bo
num eſt te ſuſtentare iuſtum, ſed & ab illo
ne ſubtrahas manum tuam: quia qui timet
20 Deum, nihil negligit. ¶ Sapientia conforta-
uit ſapientem ſuper decem principes ciuita-
21 tis. ¶ ‖ Non eſt enim homo iuſtus in terra, 3.Re.8.e.46
22 qui faciat bonum, & non peccet. ¶ Sed & 2.Pa.6.g.36
cunctis ſermonibus qui dicuntur, ne accom- Pro.20.b.9.
modes cor tuum: ne forte audias ſeruum ma 1.Io.1.d.8.
23 ledicentem tibi. ¶ ſcit enim conſcientia tua
24 quia & tu crebrò maledixiſti alijs. ¶ Cuncta
tentaui in ſapientia. Dixi ſapiens efficiar: &
25 ipſa longius receſſit à me ¶ multo magis quã
erat: & alta profunditas, quis inueniet eã?
26 ¶ Luſtraui vniuerſa animo meo, vt ſcirem
D & conſiderarem, & quærerem ſapientiam &
rationem, & vt cognoſcerem impietatem
27 ſtulti, & errorem imprudentium: ¶ & inueni
amariorẽ morte mulierẽ, quæ laqueus ve-
natorum eſt, et ſagena cor eius, vincula ſunt
manus illius. qui placet Deo: effugiet illam:
28 qui autẽ peccator eſt, capietur ab illa. ¶ Ecce
hoc inueni, dixit Eccleſiaſtes, vnum & alte
29 rum, vt inuenirem rationem, ¶ quam adhuc
quærit anima mea, & non inueni. Virũ de
mille vnum reperi, mulierẽ ex omnibus non
30 inueni. ¶ Solummodo hoc inueni, quod fe-

*erit Deus hominē rectum: & ipſe ſe infini-*
*tis miſcuerit quæſtionibus. Quis talis vt ſa-*
*piens eſt? et quis cognouit ſolutionem verbi.*

CAP. VIII.

Sup.1.c.14. Pro.17.d.24 *S‖Apiētia hominis lucet in vultu eius, & 1*
*potentiſsimus faciem illius commutabit. A*
*¶Ego os regis obſeruo, & præcepta iuramēti 2*
*Dei. ¶Ne feſtines recedere a facie eius, neq; 3*
*permaneas in opere malo: quia omne quod*
*voluerit, faciet, ¶et ſermo illius poteſtate ple 4*
*nus eſt: nec dicere ei quiſquā poteſt, Quare*
*ita facis? ¶Qui cuſtodit præceptum, non ex- 5*
*perietur quicquam mali. Tempus & reſpon-*
*ſionem cor ſapientis intelligit. ¶Omni nego- 6*
*tio tempus eſt, & opportunitas & multa ho-*
*minis afflictio: ¶quia ignorat præterita, & 7*
*futura nullo ſcire poteſt nuntio. ¶Non eſt in 8*
*hominis poteſtate prohibere ſpiritum, nec B*
*habet poteſtatem in die mortis, nec ſinitur*
*quieſcere ingruente bello, neque ſaluabit im*
*pietas impium. ¶Omnia hæc conſideraui, & 9*
*dedi cor meum in cunctis operibus quæ fiunt*
*ſub ſole. Interdum dominatur homo homini*
*in malum ſuum. ¶Vidi impios ſepultos: qui 10*
*etiam cùm adhuc viuerent, in loco ſancto e-*
*rant, & laudabantur in ciuitate quaſi iu-*
*ſtorum operum, ſed & hoc vanitas eſt. ¶E- 11*
*tenim quia non profertur cito contra malos*
*ſententia, abſque timore vllo filij hominum*
*perpetrant mala. ¶Attamen peccator ex eo 12*
*quod centies facit malum, & per patientiam*
*ſuſtentatur, ego cognoui quod erit bonum*
*timentibus Deum qui verentur faciem e-*
*ius. ¶Non ſit bonum impio, nec prolongentur 13*
*dies eius, ſed quaſi vmbra tranſeant qui C*
*non timent faciem Domini. ¶Eſt & alia va 14*
*nitas, quæ fit ſuper terram. ſunt iuſti qui-*
*bus mala proueniunt, quaſi opera egerint*
*impiorum: & ſunt impij qui ita ſecuri ſunt,*
*quaſi iuſtorum facta habeant, ſed & hoc va*
*niſsimum iudico. ¶Laudaui igitur lætitiam 15*
*quòd non eſſet homini bonum ſub ſole, niſi D*
*quod comederet, & biberet, atque gauderet:*
*& hoc ſolum ſecum auferret de labore ſuo in*
*diebus vitæ ſuæ quos dedit ei Deus ſub ſo-*
*le. ¶Et appoſui cor meum vt ſcirem ſapien- 16*
*diſſenſionē. *tiam, & intelligerem *diſtentionē, quæ ver-*
*ſatur in terra. eſt homo qui diebus & nocti-*
*bus ſomnum non capit oculis. ¶Et intellexi 17*
*quod omnium operum Dei nullam poſsit ho-*
*mo inuenire rationem eorum quæ fiunt ſub*
*ſole: & quanto plus laborauerit ad quæren-*
*dum, tanto minus inueniat: etiam ſi dixerit*
*ſapiens ſe noſſe, non poterit reperire.*

CAP. IX.

*OMnia hæc tractaui in corde meo, vt cu- 1*
*rioſe intelligerem: Sunt iuſti atque ſa A*
*pientes, & opera eorum in manu Dei, & ta-*
*men neſcit homo vtrum amore, an odio di-*
*gnus ſit: ¶ſed omnia in futurum ſeruantur 2*
*incerta, eo quod vniuerſa æque eueniant iu*
*ſto & impio, bono & malo, mundo & immun*
*do, immolanti victimas, & ſacrificia contem*
*nenti, ſicut bonus, ſic & peccator: vt periu-*
3 *rus, ita & ille qui verum deierat. ¶Hoc eſt*
*peſsimum inter omnia quæ ſub ſole fiunt,*
*quia eadem cunctis eueniunt: vnde & cor-*
*da filiorum hominum implentur malitia &*
*contemptu in vita ſua, & poſt hæc ad infe-*
4 *ros deducētur. ¶Nemo eſt qui ſemper viuat,*
B *& qui huius rei habeat fiduciam: melior eſt*
5 *canis viuus leone mortuo. ¶Viuentes enim*
*ſciunt ſe eſſe morituros, mortui verò nihil*
*nouerunt amplius, nec habent vltra merce-*
*dem: quia obliuioni tradita eſt memoria eo-*
6 *rum. ¶Amor quoque & odium, & inuidia*
*ſimul perierunt, nec habent partem in hoc*
7 *ſeculo, & in opere quod ſub ſole geritur. ¶Va*
*de ergo, & comede in lætitia panem tuum, &*
*bibe cum gaudio vinum tuum: quia Deo pla*
8 *cent opera tua. ¶Omni tempore ſint veſti-*
*menta tua candida, & oleum de capite tuo*
9 *non deficiat. ¶Perfruere vita cum vxore quā*
C *diligis, cūctis diebus vitæ inſtabilitatis tuæ,*
*qui dati ſunt tibi ſub ſole omni tempore va-*
*nitatis tuæ. hæc eſt enim pars in vita & in*
10 *labore tuo quo laboras ſub ſole. ¶Quodcunq;*
*facere poteſt manus tua, inſtanter operare:*
*quia nec opus, nec ratio, nec ſapientia, nec*
*ſcientia erūt apud inferos, quo tu properas.*
11 *¶Verti me ad aliud, & vidi ſub ſole, nec ve-*
*lociū eſſe curſum, nec fortiū bellum, nec ſa-*
*pientium panem, nec doctorum diuitias, nec*
*artificum gratiam: ſed tempus, caſumq; in*
12 *omnibus. ¶Neſcit homo finem ſuum, ſed ſicut*
*piſces capiuntur hamo, & ſicut aues laqueo*
D *comprehenduntur: ſic capiuntur homines in*
*tempore malo, cùm eis extemplo ſuperuene-*
13 *rit. ¶Hanc quoque ſub ſole vidi ſapientiam,*
14 *& probaui maximam: ¶Ciuitas parua, &*
*pauci in ea viri. venit contra eam rex ma-*
*gnus, & vallauit eam, extruxitq; munitio-*
15 *nes per gyrum, perfecta eſt obſidio. ¶Inuen-*
*tusq; eſt in ea vir pauper & ſapiens, & li-*
*berauit vrbem per ſapientiam ſuam, & nul*
*lus deinceps recordatus eſt hominis illius*
16 *pauperis. ¶Et dicebam ego, meliorem eſſe ſa-*
*pientiam fortitudine: quomodo ergo ſapien-*
*tia pauperis contempta eſt, & verba eius nō*
17 *ſunt audita? ¶Verba ſapientium audiuntur*
*in ſilentio, plus quàm clamor principis inter*
18 *ſtultos. ¶‖Melior eſt ſapientia, quam arma* Sap.6.a.1.
*bellica: & qui in vno peccauerit, multa bona*
*perdet.*

CAP. X.

1 *MVſcæ morientes perdunt ſuauitatem*
A *vnguenti. Pretioſior eſt ſapiētia & glo*
2 *ria, parua ad tempus ſtultitia. ¶Cor ſapien-*
*tis in dextera eius, & cor ſtulti in ſiniſtra*
3 *illius. ¶Sed & in via ſtultus ambulans, cùm*
4 *ipſe inſipiens ſit, omnes ſtultos æſtimat. ¶Si*
*ſpiritus poteſtatem habentis aſcenderit ſu-*

*per*

*per te, locum tuum ne dimiſeris: quia cura-*
*tio faciet ceſſare peccata maxima.* ¶ *Eſt ma-* 5
*lum quod vidi ſub ſole quaſi per errorem e-*
*grediens a facie principis:* ¶ *poſitum ſtultum* 6
*in dignitate ſublimi, & diuites ſedere de-*
*orſum.* ¶ *Vidi ſeruos in equis: & principes* 7
Pro.26.d.27 *ambulātes ſuper terram quaſi ſeruos.* ¶ *Qui* 8
Ecc.10.b.8. *fodit foueam incidet in eam. & qui diſſipat* B
Ecc.27.d.29 *ſepem, mordebit eum coluber.* ¶ *Qui trans-* 9
*fert lapides, affligetur in eis, & qui ſcindit*
*ligna, vulnerabitur ab eis.* ¶ *Si retuſum fue-* 10
*rit ferrum, & hoc non vt prius, ſed hebeta-*
*tum fuerit, multo labore exacuetur, & poſt*
*induſtriam ſequetur ſapientia.* ¶ *Si mor-* 11
*deat ſerpens in ſilentio, nihil eo minus ha-*
*bet qui occulte detrahit.* ¶ *Verba oris ſapien-* 12
*tis, gratia: & labia inſipientis præcipitabūt* C
*eum.* ¶ *Initium verborum eius ſtultitia, &* 13
*nouiſſimum oris illius error peſſimus.* ¶ *Stul* 14
*tus verba multiplicat. Ignorat homo quid*
*ante ſe fuerit: & quid poſt ſe futurum ſit*
*quis ei poterit indicare?* ¶ *Labor ſtultorum* 15
*affliget eos, qui neſciunt in vrbem perge-*
*re.* ¶ *Væ tibi terra cuius rex puer eſt, & cu-* 16
*ius principes mane comedunt.* ¶ *Beata terra* 17
*cuius rex nobilis eſt: & cuius principes ve-* D
*ſcuntur in tempore ſuo, ad reficiendum &*
*non ad luxuriam.* ¶ *In pigritiis humiliabi-* 18
*tur contignatio, & in infirmitate manuum*
*perſtillabit domus.* ¶ *In riſum faciunt panē,* 19
*& vinum vt epulentur bibentes: & pecunia*
*obediunt omnia.* ¶ *In cogitatione tua regi ne* 20
*detrahas, & in ſecreto cubiculi tui ne male-*
*dixeris diuiti: quia & aues cæli portabunt*
*vocem tuam, & qui habet pennas, annun-*
*tiabit ſententiam.*

CAP. XI.

*Mitte panem tuum ſuper tranſeuntes* 1
*aquas: quia poſt tempora multa inue-* A
*nies illum.* ¶ *Da partem ſeptem, necnon &* 2
*octo: quia ignoras quid futurum ſit mali ſu-*
*per terram.* ¶ *Si repleta fuerint nubes, im-* 3
*brem ſuper terram effundent. Si ceciderit li-*
*gnum ad Auſtrum aut ad Aquilonē, in quo-*
*cunque loco ceciderit, ibi erit.* ¶ *Qui obſeruat* 4
*ventum, non ſeminat: & qui conſiderat nu-* B
*bes, nunquā metet.* ¶ *Quomodo ignoras quæ* 5
*ſit via ſpiritus, & qua ratione compingan-*
*tur oſſa in ventre prægnantis: ſic neſcis ope-*
*ra Dei qui fabricator eſt omnium.* ¶ *Manè* 6
*ſemina ſemen tuum, & veſpere ne ceſſet ma-*
*nus tua: quia neſcis quid magis oriatur, hoc*
*aut illud: & ſi vtrunque ſimul, melius erit.* C
¶ *Dulce lumē, & delectabile eſt oculis videre* 7
*ſolem.* ¶ *Si annis multis vixerit homo, & in* 8
*his omnibus lætatus fuerit, meminiſſe de-*
*bet tenebroſi temporis, & dierū multorum:*
*qui cùm venerint, vanitatis arguent præ-*
*terita.* ¶ *Lætare ergo iuuenis in adoleſcentia* 9
*tua, & in bono ſit cor tuum in diebus iuuen-*
*tutis tuæ, & ambula in viis cordis tui, & in* D
*intuitu oculorum tuorum: & ſcito quòd pro*
*omnibus his adducet te Deus in iudicium.*
10 ¶ *Aufer iram à corde tuo, & amoue mali-*
*tiam à carne tua. Adoleſcentia enim & vo-*
*luptas vana ſunt.*

CAP. XII.

1 *Memento creatoris tui in diebus iuuen-*
A *tutis tuæ, antequā veniat tempus af-*
*flictionis, & appropinquent anni, de quibus*
2 *dicas, non mihi placent,* ¶ *antequā tenebre-*
*ſcant ſol, & lumen, & luna, & ſtellæ, & re-*
3 *uertantur nubes poſt pluuiam:* ¶ *quando com-*
*mouebuntur cuſtodes domus, & nutabunt*
*viri fortiſſimi, & otioſæ erunt molentes in*
*minuto numero, & tenebreſcent vidētes per*
4 *foramina.* ¶ *Et claudent oſtia in platea, in*
*humilitate vocis molentis, & conſurgent ad*
B *vocem volucris, & obſurdeſcent omnes filiæ*
5 *carminis.* ¶ *Excelſa quoque timebunt, & for-*
*midabunt in via, florebit amygdalus, impin-*
*guabitur locuſta, & diſſipabitur capparis:*
*quoniā ibit homo in domum æternitatis ſuæ,*
6 *& circuibunt in platea plangentes.* ¶ *Ante-*
*quam rumpatur funiculus argenteus, & re-*
*currat vitta aurea, & conteratur hydria*
*ſuper fontem, & confringatur rota ſuper*
7 *ciſternam,* ¶ *& reuertatur puluis in ter-*
*ram ſuam vnde erat, & ſpiritus redeat ad*
8 *Deum qui dedit illum.* ¶ *Vanitas vanita-*
*tum, dixit Eccleſiaſtes, ⁻& ⁾omnia vanitas,* ⁻.3.
9 ¶ *Cùmq; eſſet ſapientiſſimus Eccleſiaſtes, do-*
C *cuit populum, & enarrauit quæ fecerat: &*
10 *inueſtigās cōpoſuit parabolas multas.* ¶ *quæ-*
*ſiuit verba vtilia, & conſcripſit ſermones re-*
11 *ctiſſimos, ac veritate plenos.* ¶ *Verba ſapien-*
*tum ſicut ſtimuli, & quaſi claui in altū de-*
*fixi, quæ per magiſtrorum ʺconſilium ⁾ data* ʺconciliū 2.
12 *ſunt à paſtore vno.* ¶ *His amplius fili mi ne*
D *requiras. Faciendi plures libros nullus eſt fi-*
*nis: frequensq; meditatio, carnis afflictio eſt.*
13 ¶ *Finem loquendi, pariter omnes audiamus.*
*Deum time: & mandata eius obſerua: hoc*
14 *eſt enim omnis homo.* ¶ *Et cūcta quæ fiunt,* ʺ *abſcondito*
*adducet Deus in iudicium pro omni ʺerrato⁾* 2.
*ſiue bonum ſiue malum ſit.*

# 1 CANTICVM CANTICORVM SALOMONIS, QVOD HEBRAICE DICITVR SIR HASIRIM.

CAPVT I.

2 *Oſculetur me ʺoſculo⁾ oris ſui: quia* ʺoſculis 1.
A *meliora ſunt ubera tua vino,*
3 ¶ *fragrantia vnguentis optimis.*
*Oleum effuſum nomē tuum: ideo*
4 *adoleſcentulæ dilexerunt te.* ¶ *Trahe me: poſt*
*te curremus ⁻in odorem vnguentorum tuo-* ⁻.3.
*rum⁾. Introduxit me rex in cellaria ſua: ex-*
*ultabimus & lætabimur in te, memores u-*

berum tuorum ſuper vinum : recti diligunt
te. ¶ Nigra ſum, ſed formoſa filia Ieruſalem, 5
ſicut tabernacula Cedar, ſicut pelles Salomo B
nis. ¶ Nolite me conſiderare quod fuſca ſim, 6
quia decolorauit me ſol: filij matris meæ pu-
gnauerunt contra me, poſuerunt me cuſto-
dem vineis : vineam meam non cuſtodiui.
¶ Indica mihi quem diligit anima mea, vbi 7
paſcas, vbi cubes in meridie, ne vagari in-
cipiam poſt greges ſodalium tuorum. ¶ Si 8
ignoras te ô pulcherrima inter mulieres, e- C
gredere, & abi poſt veſtigia gregum*, & pa- *tuorum
ſce hædos tuos iuxta tabernacula paſtorum.
¶ Equitatui meo in curribus Pharaonis aſ- 9
ſimilaui te amica mea. ¶ Pulchra ſunt genæ 10
tuæ ſicut turturis, collum tuum ſicut moni-
lia. ¶ Murenulas aureas faciemus tibi, ver- 11
miculatas argento. ¶ Dum eſſet rex in accu- 12
bitu ſuo, nardus mea dedit odorem ſuum. D
¶ Faſciculus myrrhæ dilectus meus mihi, 13
inter vbera mea commorabitur. ¶ Botrus cy 14
pri dilectus meus mihi, in vineis En-gad-
di. ¶ Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu 15
pulchra es, oculi tui columbarum. ¶ Ecce tu 16
pulcher es dilecte mi, & decorus. Lectulus
noſter floridus: ¶ Tigna domorum noſtrarum 17
cedrina, laquearia noſtra cypreßina.

CAP. II.

EGo flos campi, & lilium conuallium. ¶ Si- 1
cut lilium inter ſpinas, ſic amica mea 2
inter filias. ¶ Sicut malus inter ligna ſylua- 3
rum, ſic dilectus meus inter filios. Sub vm- A
bra illius quem deſiderauеram, ſedi: & fru-
ctus eius dulcis gutturi meo. ¶ Introduxit 4
*rex me * in cellam vinariam, ordinauit in me
charitatem. ¶ Fulcite me floribus, ſtipate me 5
malis, quia amore langueo. ¶ Læua eius ſub 6
capite meo, & dextera illius amplexabitur
Infra.8.a.3. me. ¶ Adiuro vos filiæ Ieruſalem per ca- 7
Infr.3.b.5. preas, ceruosque camporum, ne ſuſcitetis, B
5.c.8. neque euigilare faciatis dilectam, quoad-
8.a.4. uſque ipſa velit. ¶ Vox dilecti mei, ecce iſte 8
venit ſaliens in montibus, tranſiliens col-
les. ¶ Similis eſt dilectus meus capreæ, hin- 9
nuloque ceruorum. en ipſe ſtat poſt parie-
tem noſtrum reſpiciens per feneſtras, pro-
*En ſpiciens per cancellos. ¶ *En dilectus meus 10
loquitur mihi, Surge, propera amica mea, C
-.1. - columba mea, formoſa mea, & veni.
¶ Iam enim hyems tranſiit, imber abijt & 11
►.7. receßit. ¶ Flores apparuerunt in terra - no- 12
ſtra, tempus putationis aduenit : vox tur-
turis audita eſt in terra noſtra : ¶ ficus pro- 13
tulit groſſos ſuos, vineæ florentes dederunt
*ſuum odorem* . Surge, * amica mea, ſpecioſa mea,
*propera & veni. ¶ Columba mea in foraminibus 14
petræ, in cauerna maceriæ, oſtende mihi D
faciem tuam, ſonet vox tua in auribus
meis: vox enim tua dulcis, & facies tua de-
cora. ¶ Capite nobis vulpes paruulas quæ 15
demoliuntur vineas, nam vinea noſtra flo-

16 ruit. ¶ Dilectus meus mihi, & ego illi, qui
17 paſcitur inter lilia, ¶ donec aſpiret dies, &
inclinentur vmbræ. Reuertere : ſimilis eſto
dilecte mi capreæ, hinnuloque ceruorum ſuper
montes Beth-el.

CAP. III.

A IN lectulo meo per noctes quæſiui quem di
1 ligit anima mea: quæſiui illum, & non in-
2 ueni. ¶ Surgam, & circuibo ciuitatem : per
vicos & plateas quæram quem diligit ani- Infra.5.b.6.
3 ma mea. ‖ quæſiui illum & nõ inueni. ¶ In-
uenerunt me vigiles, qui cuſtodiunt ciuita-
tem, Num quem diligit anima mea vidiſtis?
4 ¶ Paululum cùm pertranſiſſem eos, inueni
B quem diligit anima mea: tenui eum: nec di-
mittam, donec introducam illum in domum
matris meæ, & in cubiculũ genitricis meæ. Supr.2.b.7.
5 ¶ ‖ Adiuro vos filiæ Ieruſalem per capreas, Infr.8.a.4.
ceruosque camporum, ne ſuſcitetis, neque eui-
gilare faciatis dilectam, donec ipſa velit.
6 ¶ Quæ eſt iſta quæ aſcendit per deſertum, ſi-
C cut virgula fumi ex aromatibus myrrhæ,
& thuris, & vniuerſi pulueris pigmentarij?
7 ¶ En lectulum Salomonis ſexaginta fortes
8 ambiunt ex fortißimis Iſraël : ¶ omnes te-
nentes gladios, & ad bella doctißimi: vnius-
D cuiuſque enſis ſuper femur ſuum propter ti-
9 mores nocturnos. ¶ Ferculum fecit ſibi rex
10 Salomon de lignis Libani. ¶ Columnas e-
ius fecit argenteas, reclinatorium aureum,
aſcenſum purpureum: media charitate con-
11 ſtrauit propter filias Ieruſalem. ¶ Egredi-
mini & videte filiæ Sion Regem Salomo-
nem in diademate, quo coronauit illum ma-
ter ſua in die deſponſationis illius, & in die
lætitiæ cordis eius.

CAP. IIII.

1 QVàm pulchra es amica mea, quàm
A pulchra es? Oculi tui columbarum;
abſque eo quod intrinſecus latet. ‖ Ca Infra.6.a.4.
pilli tui ſicut greges caprarum, quæ aſcende-
2 runt de monte Galaad. ¶ Dentes tui ſicut
greges tonſarum, quæ aſcenderunt de laua-
cro, omnes gemellis fœtibus, & ſterilis non
3 eſt inter eas. ¶ Sicut vitta coccinea labia
B tua, & eloquium tuũ dulce. Sicut fragmen
mali punici, ita genæ tuæ, abſque eo quod in-
4 trinſecus latet. ¶ Sicut turris Dauid collum
tuum, quæ ædificata eſt cum propugnaculis.
mille clypei pendent ex ea, omnis armatura
5 fortium. ¶ Duo vbera tua, ſicut duo hinnu-
6 li capreæ gemelli, qui paſcuntur in lilijs, ¶ do-
nec aſpiret dies, & inclinentur vmbræ. Va-
dam ad montem myrrhæ, & ad collem thu-
7 ris. ¶ Tota pulchra es amica mea, & macula
8 non eſt in te. ¶ Veni de Libano ſponſa mea,
C veni de Libano, veni: coronaberis de capite
Amana, de vertice Sanir & Hermon,
de cubilibus leonum, de montibus pardorum.
9 ¶ Vulneraſti cor meũ ſoror mea ſponſa, vul-
neraſti cor meum in vno oculorum tuorum,
10 & in vno crine colli tui. ¶ Quàm pulchra

ſunt

ſicut mamma tua ſoror mea ſponſa: pul-
chriora ſunt hubera tua vino, & odor vn-
guentorum tuorum ſuper omnia aromata.
¶ Fauus diſtillans labia tua ſponſa, mel & 11
lac ſub lingua tua: & odor veſtimentorum D
tuorum ſicut odor thuris. ¶ Hortus conclu- 12
ſus ſoror mea ſponſa, hortus concluſus, fons
ſignatus. ¶ Emiſſiones tuæ paradiſus ma- 13
lorum punicorum cum pomorum fructibus.
Cypri cum nardo, ¶ nardus & crocus, fiſtu- 14
la & cinnamomum cum vniuerſis lignis
Libani, myrrha & aloe cum omnibus pri-
mis vnguentis. ¶ Fons hortorum: puteus 15
aquarum viuentium, quæ fluunt impetu de
Libano. ¶ Surge Aquilo, & veni Auſter, per- 16
fla hortum meum, & fluant aromata illius.

CAP. V.

VEniat dilectus meus in hortum ſuum, 1
& comedat fructum pomorum ſuorum, A
Veni in hortum meũ ſoror mea ſponſa, meſ-
ſui myrrham meam cum aromatibus meis:
comedi fauum cum melle meo, bibi vinum
meum cum lacte meo: comedite amici, &
bibite, & inebriamini chariſſimi. ¶ Ego dor- 2
mio, & cor meum vigilat: vox dilecti mei
pulſantis, Aperi mihi ſoror mea, amica mea,
columba mea, immaculata mea: quia caput
meum plenum eſt rore, & cincinni mei gut-
tis noctium. ¶ Expoliaui me tunica mea, 3
quomodo induar illa? laui pedes meos, quo-
modo inquinabo illos? ¶ Dilectus meus mi- 4
ſit manum ſuam per foramen, & venter
meus intremuit ad tactum eius. ¶ Surrexi, 5
vt aperirem dilecto meo: manus meæ ſtilla- B
uerunt myrrham, & digiti mei pleni myr-
rha probatiſſima. ¶ Peſſulum oſtij mei aperui 6
dilecto meo: at ille declinauerat, atq; tranſ-
*dilectus ierat. Anima mea liquefacta eſt, vt* locu-
Sup. 3. a. 2. tus eſt: ‖ quæſiui, & non inueni illum: voca-
ui, & non reſpondit mihi. ¶ Inuenerunt me 7
cuſtodes qui circumeunt ciuitatem: percuſ-
ſerunt me, & vulnerauerunt me, tulerunt
pallium meum mihi cuſtodes murorum.
Sup. 2. b. 7. ¶ ‖ Adiuro vos filiæ Ieruſalem, ſi inueneritis 8
3. b. 5. 8. a. 4. dilectum meum, vt nuncietis ei quia amore C
langueo. ¶ Qualis eſt dilectus tuus ex dile- 9
cto, ô pulcherrima mulierum? qualis eſt dile-
ctus tuus ex dilecto, quia ſic adiuraſti nos?
¶ Dilectus meus candidus & rubicundus, 10
electus ex millibus. ¶ Caput eius aurum op- 11
timum. Coma eius ſicut elatæ palmarum,
nigra quaſi coruus. ¶ Oculi eius ſicut co- 12
lumbæ ſuper riuulos aquarum, quæ lacte
ſunt lotæ & reſident iuxta fluenta pleniſ-
ſima. ¶ Genæ illius ſicut areolæ aromatum 13
conſitæ à pigmentarijs. Labia eius lilia di- D
ſtillantia myrrham primam. ¶ Manus illius 14
tornatiles aureæ, plenæ hyacinthis. Venter
eius eburneus, diſtinctus ſaphiris. ¶ Crura 15
illius columnæ marmoreæ quæ fundatæ ſunt
ſuper baſes aureas. Species eius vt Libani,
15 electus vt cedri. ¶ Guttur illius ſuauiſſi-
mum, & totus deſiderabilis. talis eſt dile-
ctus meus, & ipſe eſt amicus meus, filiæ Ie-
17 ruſalem. ¶ Quo abijt dilectus tuus ô pulcher-
rima mulierum? quo declinauit dilectus
tuus, & quæremus eum tecum?

CAP. VI.

1 DIlectus meus deſcendit in hortũ ſuum
A ad areolam aromatum, vt paſcatur in
2 hortis, & lilia colligat. ¶ Ego dilecto meo, &
dilectus meus mihi, qui paſcitur inter lilia.
3 ¶ Pulchra es amica mea, ſuauis & decora
ſicut Ieruſalem: terribilis vt caſtrorũ acies
4 ordinata. ¶ Auerte oculos tuos à me, quia ip-
ſi me auolare fecerũt. ‖ Capilli tui ſicut grex Sup. 4. a. 2.
5 caprarũ, quæ apparuerũt de Galaad. ¶ Den-
B tes tui ſicut grex ouium quæ aſcenderunt de
lauacro, omnes gemellis fœtibus, & ſterilis
6 non eſt in eis. ¶ Sicut cortex mali punici, ſic
7 genæ tuæ abſque occultis tuis. ¶ Sexaginta
ſunt reginæ, & octoginta concubinæ, & ado-
8 leſcentularum non eſt numerus. ¶ Vna eſt
C columba mea, perfecta mea: vna eſt matri
ſuæ, electa genitrici ſuæ. Viderũt eã filiæ, &
beatiſſimam prædicauerunt: reginæ & con-
9 cubinæ, & laudauerunt eam. ¶ Quæ eſt iſta
quæ progreditur quaſi aurora conſurgens,
pulchra vt luna, electa vt ſol, terribilis vt
10 caſtrorum acies ordinata? ¶ Deſcendi in hor-
D tum “nucum’, vt viderem poma “conual- “meum
lium, &’ inſpicerem ſi floruiſſet vinea, & “conuallis
11 germinaſſent mala punica. ¶ Neſciui: anima vt 8.
mea cõturbauit me propter quadrigas Ami-
12 nadab. ¶ Reuertere reuertere “Sunamitis’: “Sulamitis
reuertere reuertere, vt intueamur te. 2.

CAP. VII.

1 QVid videbis in “Sunamite’, niſi cho- “Sulamite
A ros caſtrorũ? Quam pulchri ſunt greſ- 2.
ſus tui in calceamentis, filia prin-
cipis: Iunctura fœminum tuorum, ſicut
monilia quæ fabricata ſunt manu artificis.
2 ¶ Vmbilicus tuus crater tornatilis nũquam
indigens poculis. Venter tuus ſicut aceruus
3 tritici, vallatus lilijs. ¶ Duo hubera tua, ſi-
4 cut duo hinnuli gemelli capreæ. ¶ Collum
B tuum ſicut turris eburnea. Oculi tui ſicut
piſcinæ in Heſebon, quæ ſunt in porta filiæ
multitudinis. Naſus tuus ſicut turris Liba-
5 ni, quæ reſpicit contra Damaſcum. ¶ Caput
tuum vt Carmelus: et coma capitis tui, ſicut
6 purpura regis “vincta’ canalibus. ¶ Quàm “iuncta
pulchra es, & quàm decora chariſſima, in
7 delicijs? ¶ Statura tua aſſimilata eſt palmæ,
8 & hubera tua botris. ¶ Dixi, Aſcendam in
C palmam, & apprehendam fructus eius: &
erunt hubera tua ſicut botri vineæ: & odor
9 oris tui ſicut* malorum. ¶ Guttur tuum ſicut *odor
vinum optimum, dignum dilecto meo ad po-
C tandum, labijsq; & dentibus illius ad rumi-
10 nandum. ¶ Ego dilecto meo, & ad me con-
11 uerſio eius. ¶ Veni dilecte mi, egrediamur in

egrediamur in agrum, commoremur in vil-
lis. ¶ Manè ſurgamus ad vineas. videamus 12
ſi floruit vinea, ſi flores fructus parturiunt,
ſi floruerunt mala punica: ibi dabo tibi hu-
bera mea. ¶ Mandragoræ dederunt odorem. 13
In portis noſtris omnia poma: noua & vete-
ra, dilecte mi, ſeruaui tibi.

CAP. VIII.

Qvis mihi det te fratrem meum, ſugen- 1
tem hubera matris meæ, vt inueniam A
te foris: & deoſculer te: " & iam"
" etiam ? me nemo deſpiciat? ¶ Apprehendã te, & du- 2
* & in cubi- cam in domum matris meæ*. Ibi me docebis,
culum geni- & dabo tibi poculum ex vino condito, & mu
tricis meæ. ſtum malorum granatorum meorum. ¶ ‖ La- 3
Sup. 2. b. 6. uæ eius ſub capite meo, & dextera illius am
Sup. 2. b. 7. plexabitur me: ¶ ‖ Adiuro vos filiæ Ieruſa- 4
3. b. 5. lem, ne ſuſcitetis, neq; euigilare faciatis di-
& 5. c. 8. lectam donec ipſa velit. ¶ Quæ eſt iſta quæ 5
aſcendit de deſerto, delicijs affluens, innixa B
ſuper dilectum ſuum? Sub arbore malo ſuſci-
taui te: ibi corrupta eſt mater tua, ibi vio-
lata eſt genitrix tua. ¶ Pone me vt ſignacu- 6
lum ſuper cor tuũ, vt ſignaculum ſuper bra
chium tuum: quia fortis eſt vt mors dile-
ctio: dura ſicut infernus æmulatio, lampades
eius lampades ignis atque flammarum. ¶ A- 7
" potuerunt quæ multæ non " poterunt " extinguere cha-
ritatem, nec flumina obruent illam: ſi dede-
rit homo omnem ſubſtantiam domus ſuæ pro C
" deſpicient 6 dilectione, quaſi nihil " deſpiciet " eam. ¶ Soror 8
noſtra parua & hubera non habet. quid fa-
ciemus ſorori noſtræ in die quando alloquen-
da eſt? ¶ Si murus eſt, ædificemus ſuper eum 9
propugnacula argentea: ſi oſtium eſt, com-
pingamus illud tabulis cedrinis. ¶ Ego mu- 10
rus: & hubera mea ſicut turris, ex quo facta
ſum coram eo quaſi pacem reperiens. ¶ Vinea 11
fuit Pacifico, in ea quæ habet populos: tradi-
dit eam cuſtodibus, vir affert pro fructu e- D
ius mille argenteos. ¶ Vinea mea coram me 12
* Pacifice. eſt. Mille tui " Pacifici ", & ducenti his qui cu
ſtodiunt fructus eius. ¶ Quæ habitas in hor- 13
tis, amici auſcultant, fac me audire vocem
tuam. ¶ Fuge dilecte mi, & aſſimilare ca- 14
preæ hinnuloq; ceruorum ſuper montes aro-
matum.

# LIBER SAPIEN-TIAE.

## CAPVT I.

3. Re. 3. a. 3. DILIGITE iuſtitiam, qui iu- 1
b. 9. dicatis terram. Sentite de Domi- A
Iſa. 56. a. 1. no in bonitate, & in ſimplicitate
2. Pa. 13. a. 4. cordis quærite illum. ¶ ‖ quoniam 2
inuenitur ab his qui non tentant illum: ap-
paret autem eis qui fidem habent in illũ.
¶ peruerſæ enim cogitationes ſeparãt a Deo: 3
probata autem virtus corripit inſipientes:
4 ¶ quoniam in maleuolam animam non in-
troibit ſapiẽtia, nec habitabit in corpore ſub-
5 dito peccatis. ¶ Spiritus enim ſanctus diſci-
B plinæ effugiet fictũ, et auferet ſe a cogitatio-
nibus quæ ſunt ſine intellectu, et corripietur
6 a ſuperueniente iniquitate. ¶ ‖ Benignus eſt Gal. 5. d. 22.
enim ſpiritus ſapientiæ, & nõ liberabit " ma Ier. 17. b. 10.
ledictum " a labijs ſuis: quoniam renum illius " maledicũ
teſtis eſt Deus, & cordis illius ſcrutator eſt t.
7 verus, & linguæ eius auditor. ¶ Quoniam Eſa. 6. a. 3.
ſpiritus Domini repleuit orbem terrarum: &
hoc quod continet omnia, ſcientiam habet
8 vocis. ¶ Propter hoc qui loquitur iniqua, non Ier. 4. d. 18.
poteſt latêre, nec præteriet illum corripiens
9 iudicium. ¶ In cogitationibus enim impij in-
C terrogatio erit: ſermonum autem illius au-
ditio ad Deum veniet, ad correptionem ini-
10 quitatum illius. ¶ Quoniam auris zeli au-
dit omnia, & tumultus murmurationum
11 non abſcondetur. ¶ Cuſtodite ergo vos à mur
muratione quæ nihil prodeſt, & à detractio-
ne parcite linguæ: quoniam ſermo obſcurus
in vacuum non ibit: os autem quod menti-
12 tur, occidit animam. ¶ ‖ Nolite zelare mortem Deu. 4. e. 16.
in errore vitæ veſtræ, ‖ neq; acquiratis per- d 23.
ditionem in operibus manuum veſtrarum. Eze. 18. d. 32
13 ¶ Quoniam Deus mortem non fecit, nec læ- 33. c. 11.
14 tatur in perditione viuorum. ¶ Creauit e-
D nim, vt eſſent, omnia: & ſanabiles fecit na-
tiones orbis terrarum: & non eſt in illis me-
dicamentum exterminij, nec inferorum re-
15 gnum in terra. ¶ Iuſtitia enim perpetua eſt
16 & immortalis. ¶ * impij autem manibus & * iniuſtitia
verbis accerſierunt illam: & æſtimantes il- autem mor-
lam amicam, defluxerunt, & ſponſiones po- tis eſt acqui
ſuerunt ad illam: quoniam * digni ſunt qui ſitio.
ſunt ex parte illius. * morte.

## CAP. II.

1 DIxerunt enim * cogitantes apud ſe non * impij
A recte, ‖ Exiguum, & cum tædio eſt tem Iob 7. a. 1.
pus vitæ noſtræ, & non eſt refrigeriũ in fine 14. a. 1.
hominis. & non eſt qui agnitus ſit reuerſus 1. Co. 15. d. 32
2 ab inferis: ¶ quia ex nihilo nati ſumus: &
poſt hoc erimus tanquã non fuerimus: quo-
niam fumus flatus eſt in naribus noſtris: &
ſermo ſcintilla ad commouendũ cor noſtrum:
3 ¶ quia extinctus cinis erit corpus noſtrũ, & " extincta y
ſpiritus diffundetur tanquam mollis aer. &
tranſibit vita noſtra tanquã veſtigium nu-
bis, & ſicut nebula diſſoluetur, quæ fugata
eſt à radijs ſolis, & à calore illius aggraua-
4 ta: ¶ & nomen noſtrum obliuionem accipiet
per tempus, & nemo memoriam habebit o-
5 perum noſtrorum. ¶ ‖ Vmbra enim tranſi- 1. Pa. 29. d. 15
tus eſt tempus noſtrum, & non eſt reuerſio
B finis noſtri. quoniam conſignata eſt, & ne-
6 mo reuertitur. ¶ ‖ Venite ergo & fruamur bo Iſa. 22. b. 13.
nis quæ ſunt, & vtamur creatura tanquam 56. d. 12.
7 in iuuentute celeriter. ¶ Vino pretioſo & 1. Co. 15. d. 32
vnguentis nos impleamus, & non prætereat
8 nos flos temporis. ¶ Coronemus nos roſis,
ante-

*antequam marceſcant : nullum pratum ſit*
*quod non pertranſeat luxuria noſtra.* ¶*Ne-* 9
*mo veſtrum exors ſit luxuria noſtra : vbiq;*
*relinquamus ſigna lætitiæ : quoniam hæc eſt*
*noſtra *pars noſtra, & hæc eſt ſors**. ¶ ‖ *Opprima-* 10
Prou.5.b.11. *mus pauperem iuſtum, & non parcamus vi-*
"veterani *duæ, nec* "*veterano, nec reuereamur*' *canos*
reuerca- *multi temporis.* ¶ *Sit autem fortitudo noſtra* 11
mur 3. *lex iniuſtitiæ. quod enim infirmũ eſt, inutile* C
*inuenitur.* ¶ *Circumueniamus ergo iuſtum,* 12
*quoniam inutilis eſt nobis, & contrarius eſt*
*operibus noſtris, & improperat nobis peccata*
*legis, & diffamat in nos peccata diſciplinæ*
*noſtræ.* ¶*Promittit ſe ſcientiam Dei habere,* 13
Mat.27.e.43 ‖*& filium Dei ſe nominat.* ¶‖*Factus eſt no-* 14
Iohan.7.a.7 *bis in traductionem cogitationum noſtrarũ.*
¶*Grauis eſt nobis etiam ad videndum, quo-* 15
*niam diſſimilis eſt alijs vita illius, & im-*
*mutatæ ſunt viæ eius.* ¶ *Tanquam nugaces* 16
*æſtimati ſumus ab illo, & abſtinet ſe a vijs*
*noſtris tanquam ab immũditijs, & præfert*
*nouiſſima iuſtorũ, & gloriatur patrem ſe ha-*
*bere Deum.* ¶ *Videamus ergo ſi ſermones il-* 17
*lius veri ſint, & tentemus quæ ventura ſunt*
*illi, & ſciemus quæ erunt nouiſſima illius.* D
Matth.27.e. ¶‖*Si enim eſt verus filius Dei, ſuſcipiet illũ,* 18
43. *& liberabit illum de manibus contrariorum.*
Pſal.21.a.9. ¶*Contumelia & tormento interrogemus eũ,* 19
Iere.11.d.19. *vt ſciamus reuerentiam eius, & probemus*
*patientiã illius.* ¶*Morte turpiſſima condem-* 20
*nemus eum. erit enim ei reſpectus ex ſermo-*
*nibus illius.* ¶*Hæc cogitauerunt, & errauc-* 21
*runt: excæcauit enim illos malitia eorũ.* ¶*Et* 22
*neſcierunt ſacramenta Dei, neq; mercedem*
*ſperauerunt iuſtitiæ, nec iudicauerunt hono-*
*rem animarum ſanctarum.* ¶ *Quoniã Deus* 23
Gen.1.d.27. ‖*creauit hominem inexterminabilem, & ad*
2.a.7.5.11. *imaginem ſimilitudinis ſuæ fecit illũ.* ¶‖*In-* 24
Eccl.17.a.1. *uidia autem Diaboli mors introiuit in orbem*
Gene.3.a.1. *terrarum:* ¶*imitantur autem illum, qui ſunt* 25
*ex parte illius.*

CAP. III.

Deu.33.a.3. I‖*Vſtorum autem animæ in manu Dei* 1
Ioſr.5.a.4. *ſunt, & non tanget illos tormentũ mor-* A
*tis.* ¶ *Viſi ſunt oculis inſipientium mori: &* 2
*æſtimata eſt afflictio, exitus illorum.* ¶ *Et ab* 3
*itinere iuſto abierunt in exterminium, &*
*quod a nobis eſt iter exterminij : illi autem*
*ſunt in pace.* ¶ *Et ſi coram hominibus tor-* 4
*menta paſſi ſunt, ſpes illorum immortalita-*
*Et 3. *te plena eſt.* ¶ **In paucis vexati, in multis* 5
*bene diſponentur : quoniam Deus tentauit*
*eos, & inuenit illos dignos ſe.* ¶ *Tanquã au-* 6
*rum in fornace probauit illos, & quaſi holo-*
*cauſti hoſtiam accepit illos, & in tempore erit* B
Mat.13.f.43 *reſpectus illorum.* ¶ ‖ *Fulgebunt — iuſti*' *&* 7
—.2. *tanquam ſcintillæ in arundineto diſcurrent.*
1.Cor.6.a.2 ¶ ‖ *Iudicabunt nationes, & dominabuntur* 8
*populis, & regnabit Dominus illorum in per-*
*petuum.* ¶ *Qui confidunt in illo, intelligent* 9
*veritatem: & fideles in dilectione acquieſcẽt*
*illi : quoniam donum & pax eſt electis eius.*
10 ¶*Impij autem ſecundum quæ cogitauerunt,*
*correptionem habebunt: qui neglexerunt iu-*
11 *ſtum, & a Domino receſſerunt.* ¶ *Sapientiam*
C *enim & diſciplinam qui abijcit, infelix eſt:*
*& vacua eſt ſpes illorũ, & labores ſine fru-*
12 *ctu, & inutilia opera eorum.* ¶ *Mulieres eo-*
*rum inſenſatæ ſunt, & nequiſſimi filij illo-*
13 *rum.* ¶*Maledicta creatura eorum: quonia fœ*
*lix eſt ſterilis & incoinquinata quæ neſciuit*
*thorum in delicto, habebit fructum in reſpe-*
14 *ctione animarum ſanctarum,* ¶‖*& ſpado qui* Eſa.56.a.4.
*non operatus eſt per manus ſuas iniquita-*
D *tem, nec cogitauit aduerſus Deum nequiſſi-*
*ma. dabitur enim illi fidei donum electum,*
15 *& ſors in templo Dei acceptiſſima.* ¶ *Bonorũ*
*enim laborum glorioſus eſt fructus, & quæ*
16 *non concidit radix ſapientiæ.* ¶ *Filij autem*
*adulterorum in conſummatione erunt, & ab*
17 *iniquo thoro ſemen exterminabitur.* ¶ *Et ſi*
*quidem longæ vitæ erunt, in nihilum com-*
*putabuntur, & ſine honore erit nouiſſima ſe-*
18 *nectus illorum.* ¶*Et ſi celerius defuncti fue-*
*rint, non habebunt ſpem, nec in die agnitio-*
19 *nis allocutionem.* ¶"*Nationes*' *enim iniquæ,* "nationis 1
*diræ ſunt*" *conſummationis*'. "conſumma-
tiones 1.

CAP. IIII.

1 O *Quàm pulchra eſt caſta generatio cum*
A *claritate : immortalis eſt enim memo-*
*ria illius, quoniam & apud Deũ nota eſt, &*
2 *apud homines.* ¶*Cùm præſens eſt, imitantur*
*illam: & deſiderant eam cùm ſe eduxerit, &*
*in perpetuum coronata triũphat: incoinqui-*
3 *natorum certaminũ præmium vincẽs.* ¶*Mul-*
*tigena autẽ impiorum multitudo non erit v-*
*tilis, &* "*ſpuria vitulamina*' *non dabunt ra-* "adulterinæ
*dices altas, nec ſtabile firmamentum colloca-* plantatio-
4 *bunt.* ¶‖*Et ſi in ramis in tempore germina-* nes 1.
*uerint: infirmiter poſita à vento commouebun-* Iere.17.a.6.
*tur, & à nimietate ventorum eradicabũtur.* Mat.7.d.27.
5 ¶*Confringentur enim rami inconſummati,*
B *& fructus illorũ inutiles, & acerbi ad man-*
6 *ducandum, & ad nihilum apti.* ¶ *Ex iniquis*
*enim omnes filij qui naſcuntur, teſtes ſunt*
*nequitiæ aduerſus parentes in interrogatio-*
7 *ne ſua.* ¶ *Iuſtus autem ſi morte præoccupatus*
8 *fuerit, in refrigerio erit.* ¶ *Senectus enim ve*
*nerabilis eſt non diuturna, neq; annorũ nu-*
*mero computata. cani autem ſunt ſenſus ho-*
9 *minis.* ¶ *& ætas ſenectutis vita immacula-*
10 *ta.* ¶‖*Placens Deo factus dilectus, & viuens* Heb.11.a.5.
11 *inter peccatores tranſlatus eſt.* ¶ *raptus eſt,*
*ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne*
12 *fictio deciperet animã illius.* ¶ *Faſcinatio e-*
C *nim nugacitatis obſcurat bona, &* "*incõſtan-* "inſtãtia 3.
*tia*' *concupiſcentiæ tranſuertit ſenſum ſine*
13 *malitia.* ¶ *Conſummatus in breui expleuit*
14 *tẽpora multa.* ¶*placita enim erat Deo anima*
*illius : propter hoc properauit educere illũ de*
*medio iniquitatũ. populi autẽ videntes & non*
*intelligentes, nec ponẽtes in præcordijs talia.*

f 5 ¶*Quo-*

¶ *Quoniam gratia Dei & miſericordia in* 15
*ſanctos eius, & reſpectus in electos illius.*
¶ *Condemnat autem iuſtus mortuus viuos* 16
*impios, & iuuentus celeriùs cõſummata, lon-* D
*gam vitam iniuſti.* ¶ *Videbunt enim finem* 17
*ſapientis, & non intelligent quid cogitauerit*
*de illo Deus, & quare munierit illum Domi-*
*nus.* ¶ *Videbunt enim, & contemnent eum:* 18
*illos autem Dominus irridebit.* ¶ *& erũt poſt* 19
*hæc decidentes ſine honore, & in contumelia*
*inter mortuos in perpetuum: quoniã diſrum-*
*pet illos inflatos ſine voce, & commouebit il-*
*los à fundamentis, & vſq; ad ſupremum de-*
*ſolabuntur, & erunt gementes, & memoria*
*illorum peribit.* ¶ *Venient in cogitatione pec-* 20
*catorum ſuorum timidi, & traducent illos ex*
*aduerſo iniquitates ipſorum.*

CAP. V.

T*Vnc ſtabunt iuſti in magna conſtantia* 1
*aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt, &* A
*qui abſtulerunt labores eorum.* ¶ *Videntes* 2
*turbabuntur timore horribili et mirabuntur*
*in ſubitatione inſperatæ ſalutis,* ¶ *dicentes* 3
*intra ſe, pœnitentiam agentes, & præ angu-*
*ſtia ſpiritus gementes. Hi ſunt quos habui-*
*mus aliquando in deriſum, & in ſimilitudi-*
Supr. 3. a. 2. *nem improperij.* ¶ ‖ *Nos inſenſati vitam illo-* 4
*rum æſtimabamus inſaniam, & finem illo-*
*rum ſine honore,* ¶ *ecce quomodo computati* 5
*ſunt inter filios Dei, & inter ſanctos ſors il-*
*lorum eſt.* ¶ *Ergo errauimus à via veritatis,* 6
*& iuſtitiæ lumen non luxit nobis, & ſol in-*
*telligentiæ non eſt ortus nobis:* ¶ *Laſſati ſu-* 7
*mus in via iniquitatis & perditionis, &* B
*ambulauimus vias difficiles, viam autẽ Do-*
*mini ignorauimus.* ¶ *Quid nobis profuit ſu-* 8
*perbia? aut diuitiarum iactantia quid con-*
Sup. 2. b. 5. *tulit nobis?* ¶ ‖ *Tranſierunt omnia illa tan-* 9
1. Par. 29. d. 15. *quam vmbra, & tanquam nuntius præcur-*
*rens:* ¶ *& tanquã nauis quæ pertranſit flu-* 10
*ctuantem aquam: cuius, cùm præterierit, non*
*eſt veſtigium inuenire, neq; ſemitam carinæ*
*tanquam 6. *illius in fluctibus.* ¶ *aut* auis quæ tranſuo-* 11
*lat in aere, ‖ cuius nullum inuenitur argu-*
Pro. 30. c. 19 *mentum itineris illius, ſed tantùm ſonitus*
*alarũ verberans leuem ventum, & ſcindens*
*per vim itineris aërem, commotis alis trãſ-*
*uolauit, & poſt hoc nullum ſignũ inuenitur*
*itineris illius.* ¶ *aut tanquam ſagitta emiſſa* 12
*in locum deſtinatum, diuiſus aer continuo*
*in ſe reclußus eſt, vt ignoretur tranſitus il-* C
*lius.* ¶ *ſic & nos nati continuò deſiuimus eſſe,* 13
*& virtutis quidem nullum ſignum valui-*
*mus oſtendere. in malignitate autẽ noſtra*
*conſumpti ſumus.* ¶ *Talia dixerũt in inferno* 14
Pro. 11. a. 7. *hi qui peccauerunt:* ¶ ‖ *quoniam ſpes impij* 15
*tanquam lanugo eſt, quæ à vento tollitur: &*
*tanquam ſpuma gracilis, quæ à procella di-*
*ſpergitur: & tanquam fumus qui à vento*
*diffuſus eſt: & tanquam memoria hoſpitis*
*vnius diei prætereuntis.* ¶ *Iuſti autẽ in per-* 16
*petuum viuent, & apud Dominum eſt mer-*
*ces eorum, & cogitatio illorum apud Altiß-*
17 *mum.* ¶ *Ideo accipient regnum decoris, &*
*diadema ſpeciei de manu Domini: quoniam*
D *dextera ſua teget eos, & in brachio ſancto*
18 *ſuo defendet illos.* ¶ ‖ *Et* accipiet arma-* *. 5.
*turam zelus illius, & armabit creaturam* Ephe. 6. c. 13
19 *ad vltionem inimicorum.* ¶ ‖ *Induet pro tho-* Eſa. 59. d. 17.
*race iuſtitiam, & accipiet pro galea iudicium* Ephe. 6. c. 13
20 *certum,* ¶ *ſumet ſcutum inexpugnabile æ-*
21 *quitatem:* ¶ *acuet autem diram iram in lan-*
*ceam, & pugnabit cum illo orbis terrarum*
22 *contra inſenſatos.* ¶ *Ibunt directæ emißiones*
*fulgurum, & tanquam à bene curuato arcu*
*nubium exterminabuntur, & ad certum lo-*
23 *cum inſilient.* ¶ *Et à petroſa ira plenæ mit-*
*tentur grandines, excandeſcet in illos aqua*
24 *maris, et flumina concurrent duriter.* ¶ *Con-*
*tra illos ſtabit ſpiritus virtutis, & tanquam*
*turbo venti diuidet illos. & ad eremum per-*
*ducet omnem terram* iniquitatis illorum,* *iniquitas 8.
*& malignitas euertet ſedes potentium.*

CAP. VI.

1 M‖*Elior eſt ſapientia, quàm vires: et vir* Eccl. 9. d. 18
2 *prudens quàm fortis.* ¶ *Audite ergo re-*
A *ges, & intelligite, diſcite iudices finium ter-*
3 *ræ.* ¶ *Præbete aures vos qui continetis mul-*
*titudines, & placetis vobis in turbis natio-*
4 *num:* ¶ ‖ *quoniam data eſt à Domino poteſtas* Rom. 13. a. 1.
*vobis, & virtus ab Altißimo, qui interro-*
*gabit opera veſtra, & cogitationes ſcrutabi-*
5 *tur:* ¶ *quoniam cùm eſſetis miniſtri regni il-*
*lius, non rectè iudicaſtis, nec cuſtodiſtis le-*
*gem iuſtitiæ, neq; ſecundum voluntatẽ Dei*
6 *ambulaſtis.* ¶ *Horrende & cito apparebit vo-*
*bis: quoniam iudicium durißimum, in his*
7 *qui præſunt, fiet.* ¶ *Exiguo enim conceditur*
*miſericordia: potentes autem potenter tor-*
8 *menta patientur.* ¶ ‖ *Nõ enim ſubtrahet per-* Deu. 10. d. 17
B *ſonam cuiuſquã Deus*, nec verebitur ma-* 2. Pa. 19. b. 7
*gnitudinem cuiuſquam: quoniam puſillum* Iob. 34. b. 19
*& magnum ipſe fecit, & æqualiter cura eſt* Eccl. 35. b. 16
9 *illi de omnibus.* ¶ *Fortioribus autem fortior* Ro. 2. b. 11.
10 *inſtat cruciatio.* ¶ *Ad vos ergo reges ſunt hi* Gal. 2. b. 6.
*ſermones mei, vt diſcatis ſapientiam & non* Ephe. 6. b. 9
11 *excidatis.* ¶ *Qui enim cuſtodierint iuſtitiam,* Col. 3. b. 25.
*iuſte iudicabuntur: & qui didicerint iuſta,* Act. 10. e. 34
12 *inuenient quid reſpondeant.* ¶ *Concupiſcite* 1. Pet. 1. c. 17.
*ergo ſermones meos, diligite illos, & habebi-* *qui eſt
13 *tis diſciplinam.* ¶ *Clara eſt, & quæ nũquam* omnium do-
C *marceſcit ſapientia, & facile videtur ab his* minator.
*qui diligunt eam, & inuenitur ab his qui*
14 *quærunt illam.* ¶ *Præoccupat qui ſe concupi-*
15 *ſcunt, vt illis ſe prior oſtendat.* ¶ *Qui de lu-*
*ce vigilauerit ad illam, non laborabit. aßi-*
*dentem enim illam foribus ſuis inueniet.*
16 ¶ *Cogitare ergo de illa, ſenſus eſt conſum-*
*matus: & qui vigilauerit propter illam, citò*
17 *ſecurus erit.* ¶ *Quoniam dignos ſe, ipſa cir-*
*cuit quærens, & in vijs oſtendet ſe illis hila-*
*riter, & in omni prouidentia occurret illis.*

¶ Initium

¶Initium enim illius veriſſima eſt diſcipli- 18
na concupiſcentia. ¶Cura ergo diſciplina, di- 19
lectio eſt : & dilectio, cuſtodia legum illius
eſt: cuſtoditio autem legum, conſummatio in-
corruptionis eſt : ¶ incorruptio autem facit 20
eſſe proximum Deo. ¶Concupiſcentia itaque 21
ſapientia deducit ad regnum perpetuum.
3.Reg.3.b.9 ¶‖Si ergo delectamini ſedibus, & ſceptris ô 22
reges populi, diligite ſapientiam, vt in per- D
petuum regnetis. ¶ diligite lumen ſapientiæ 23
omnes qui præeſtis populis. ¶Quid eſt autem 24
ſapientia, & quemadmodum facta ſit, refe-
ram: & non abſcondam à vobis ſacramenta
Dei, ſed ab initio natiuitatis inueſtigabo, &
ponam in lucem ſcientiam illius, & non præ-
teribo veritatem: ¶neque cum inuidia tabe- 25
ſcente iter habebo : quoniam talis homo non
erit particeps ſapientiæ. ¶ Multitudo autem 26
ſapientium, ſanitas eſt orbis terrarum: &
rex ſapiens ſtabilimentum populi eſt. ¶Ergo 27
accipite diſciplinam per ſermones meos, &
proderit vobis.

CAP. VII.

SVm quidem & ego mortalis homo, ſimilis 1
omnibus, & ex genere terreno illius qui A
prior factus eſt, & in ventre matris figura-
Iob.10.b.10 tus ſum caro. ¶ ‖decem menſiũ tempore coa- 2
gulatus ſum in ſanguine, ex ſemine homi-
nis, & delectamento ſomni conueniente.
¶ Et ego natus accepi communem aërem, & 3
in ſimiliter factam decidi terrã, & primam
vocem ſimilem omnibus emiſi plorans. ¶ In 4
inuolumẽtis nutritus ſum, & curis magnis.
¶Nemo enim ex regibus aliud habuit nati- 5
Iob.1.d.21. uitatis initium. ¶ ‖ Vnus ergo introitus eſt 6
1.Tim.6.b. omnibus ad vitam, & ſimilis exitus. ¶Pro- 7
7. pter hoc optaui, & datus eſt mihi ſenſus: &
inuocaui, & venit in me ſpiritus ſapientiæ:
¶& præpoſui illam regnis & ſedibus : & di- 8
uitias nihil eſſe duxi in cõparatione illius.
Iob.28.c.15. ¶ ‖ nec comparaui illi lapidem precioſum: 9
Pro.8.b.10. quoniam omne aurum in comparatione illius
arena eſt exigua, & tanquam lutũ æſtima-
bitur argentum in conſpectu illius. ¶ Super 10
ſalutem & ſpeciem dilexi illam, & propoſui B
pro luce habere illam : quoniam inextingui-
3.Reg.3.c.13 bile eſt lumen illius. ¶‖Venerũt autem mihi 11
Mat.6.d.33. omnia bona pariter cum illa, & innumera-
Eccl.1.c.20 bilis honeſtas per manus illius, ¶& lætatus 12
ſum in omnibus : quoniam antecedebat me
iſta ſapientia, & ignorabam quoniam horũ
omnium mater eſt. ¶Quam ſine fictione di- 13
dici, & ſine inuidia communico, & honeſta-
tem illius non abſcõdo. ¶Infinitus enim the- 14
ſaurus eſt hominibus: quo qui vſi ſunt, par-
ticipes facti ſunt amicitiæ Dei, propter diſci-
plinæ dona commendati. ¶Mihi autem dedit 15
Deus dicere ex ſententia, & præſumere di-
gna horum quæ mihi dantur : quoniam ipſe
ſapientiæ dux eſt, & ſapientium emendator.
¶ in manu enim illius & nos, & ſermones 16
noſtri, & omnis ſapientia, & operum ſcien-
17 tia diſciplina. ¶ Ipſe enim dedit mihi horum
quæ ſunt, ſcientiam veram: vt ſciam diſpo-
C ſitionem orbis terrarũ, & virtutes elemen-
18 torum, ¶ initium & conſummationẽ & me-
dietatem temporum, viciſſitudinum permu-
tationes, & " conſummationes temporum, * mutatio-
19 ¶morum' mutationes, & diuiſiones tempo- nem om-
rum, anni curſus, & ſtellarum diſpoſitiones. nium mo-
20 ¶naturas animalium, & iras beſtiarũ, vim rum, 2.
ventorum, & cogitationes hominum, diffe-
rentias " virgultorum' & virtutes radicũ, * arborum
21 ¶ & quæcunq; ſunt abſconſa & improuiſa, 2
didici. omnium enim artifex docuit me ſa-
22 pientia. ¶eſt enim in illa ſpiritus intelligen-
tiæ, ſanctus, vnicus, multiplex, ſubtilis, di-
ſertus, mobilis, incoinquinatus, certus, ſua-
uis, amans bonum, acutus, qui nihil vetat
23 benefacere, ¶ humanus, benignus, ſtabilis,
certus, ſecurus, omnem habens virtutem, o-
mnia proſpiciens, & qui capiat omnes ſpiri-
24 tus, intelligibilis, mundus, ſubtilis. ¶Omni-
D bus enim mobilibus mobilior eſt ſapientia:
attingit autem vbiq; propter ſuam mundi-
25 tiam. ¶Vapor eſt enim virtutis Dei: & ema-
natio quædam eſt claritatis omnipotentis
Dei ſyncera : & ideo nihil inquinatum in eã
26 incurrit. ¶‖candor eſt enim lucis æternæ, & Hebr.1.a.3.
ſpeculũ ſine macula Dei maieſtatis, & ima-
27 go bonitatis illius. ¶ Et cùm ſit vna, omnia
poteſt: & in ſe permanens omnia innouat, &
per nationes in animas ſanctas ſe transfert,
28 amicos Dei & prophetas conſtituit. ¶Nemi-
nem enim diligit Deus, niſi eum qui cum
29 ſapientia inhabitat. ¶ Eſt enim hæc ſpecio-
ſior ſole, & ſuper omnem diſpoſitionem ſtel-
30 larum, luci comparata inuenitur prior. ¶ Illi
enim ſuccedit nox, ſapientiam autem non
vincit malitia.

CAP. VIII.

1 ATtingit ergo à fine vſq; ad finem fortiſ-
2 ter, & diſponit omnia ſuauiter. ¶ Hanc
A amaui, & exquiſiui eam a iuuentute mea,
& quæſiui ſponſam mihi eam aſſumere, &
3 amator factus ſum formæ illius. ¶Generoſi-
tatem illius glorificat, contubernium habens
Dei: ſed & omnium Dominus dilexit illam,
4 ¶doctrix enim eſt diſciplinæ Dei, & electrix
5 operum illius. ¶ Et ſi diuitiæ appetuntur in
vita: quid ſapientia locupletius, quæ opera-
6 tur omnia? ¶ Si autem ſenſus operatur: quis
horum quæ ſunt, magis quàm illa eſt arti-
7 fex? ¶Et ſi iuſtitiam quis diligit: labores hu-
B ius magnas habẽt virtutes: ſobrietatẽ enim
& prudentiam docet, et iuſtitiam, & virtu-
tem, quibus vtilius nihil eſt in vita homi-
8 nibus. ¶Et ſi multitudinẽ ſcientiæ deſiderat
quis : ſcit præterita, & de futuris æſtimat:
ſcit verſutias ſermonum, & diſſolutiones ar-
gumentorũ : ſigna & monſtra ſcit antequam
fiant, & euentus temporum & ſeculorum.

¶propoſui ergo hanc adducere mihi ad conni- 9
nendum : ſciens quoniam mecum communi-
cabit de bonis, & erit allocutio cogitationis et
tadij mei. ¶ Habebo propter hanc claritatem 10
ad turbas , & honorem apud ſeniores iuue- C
nis: ¶ & acutus inueniar in iudicio , & in 11
conſpectu potentium admirabilis ero , & fa-
cies principum mirabuntur me. ¶Tacentem 12
me ſuſtinebunt ,et loquentem me,reſpicient,
& ſermocinãte me plura, manus ori ſuo im-
ponent. ¶Praterea habebo per hanc,immor- 13
talitatem : & memoriam aternam his qui
poſt me futuri ſunt, relinquam. ¶Diſponam 14
populos : & nationes mihi erunt ſubdita.
¶Timebunt me audientes reges horrendi : in 15
multitudine videbor bonus,& in bello fortis.
¶Intrans in domum meam , conquieſcam cũ 16
illa. non enim habet amaritudinem conuer- D
ſatio illius, nec tadium conuictus illius, ſed
latitiam & gaudium. ¶ Hac cogitans apud 17
me,& commemorans in corde meo quoniam
" immorta-litas 7. "immortalis' eſt in cogitatione" ſapientia',
¶& in amicitia illius delectatio bona , & in 18
"ſapientia 10. operibus manuum illius honeſtas ſine defe-
ctione,& in certamine loquela illius ſapien-
tia , & praclaritas in communicatione ſer-
monum ipſius:circuibam quarens , vt mihi
illam aſſumerem. ¶ Puer autem eram inge- 19
nioſus & ſortitus ſum animam bonam ¶ Et 20
cum eſſem magis bonus , veni ad corpus in-
coinquinatum. ¶Et vt ſciui quoniam aliter 21
non poſſem eſſe cõtinens: niſi Deus det,& hoc
" erat ſapientia 6. ipſum" erat ° ſapientia' , ſcire cuius eſſet hoc
° ſumma donum : adij Dominum , & deprecatus ſum
illum,& dixi ex totis pracordijs meis.

CAP. IX.

"parentũ 1. DEus" patrum' meorum, & Domine mi- 1
ſericordia, qui feciſti omnia verbo tuo, A
3.Reg.3. b.9 c.12. ¶‖& ſapientia tua conſtituiſti hominem,vt 2
dominaretur creatura qua a te facta eſt, ¶ vt 3
diſponat orbem terrarum in aquitate & iu-
ſtitia, & in directione cordis iudicium indi-
cet:¶da mihi ſedium tuarum aſsiſtricem ſa- 4
pientiá , & noli me reprobare a pueris tuis:
Pſ.115. a.16. ¶ ‖ quoniam ſeruus tuus ſum ego , & filius 5
ancilla tua , homo infirmus, & exigui tem-
poris , & minor ad intellectum iudicij & le-
gum. ¶Et ſi quis erit conſummatus inter fi- 6
lios hominum , ſi ab illo abfuerit ſapientia B
1.Par.28.a. 4.b 5. tua,in nihilum computabitur. ¶‖Tu elegiſti 7
me regem populo tuo, & iudicem filiorũ tuo-
2.Par.1. b.9. rum,& filiarum : ¶ & dixiſti me adificare 8
templum in monte ſancto tuo, & in ciuitate
habitationis tua altare , ſimilitudinem ta-
bernaculi ſancti tui quod praparaſti ab ini-
Prou.8.b.12 d.27. Ioha.1.a.1. tio:¶‖& tecum ſapientia tua , qua nouit o- 9
pera tua,qua & affuit tunc cùm orbẽ terra-
rum faceres , & ſciebat quid eſſet placitum
oculis tuis , & quid directum in praceptis
tuis. ¶Mitte illam de calis ſanctis tuis & à 10
ſede magnitudinis tua,vt mecum ſit & me-
cum laboret , vt ſciam quid acceptũ ſit apud
11 te, ¶ſcit enim illa omnia, & intelligit,& de-
C ducet me in operibus meis ſobrie,& cuſtodiet
12 me in ſua potentia. ¶Et erunt accepta opera
mea , & diſponam populum tuum iuſte , &
13 ero dignus ſedium patris mei. ¶‖Quis enim Iſa.40. c.13.
hominum poterit ſcire conſilium Dei ? aut Ro.11.d 34.
14 quis poterit cogitare quid velit Deus? ¶Co- 1 Cor.2.d.16
gitationes enim mortalium timida , & in-
15 certa prouidentia noſtra , ¶ Corpus enim
quod corrumpitur,aggrauat animam:et ter-
rena inhabitatio deprimit ſenſum multa co-
16 gitantem. ¶ Et difficile aſtimamus qua in
terra ſunt : & qua in proſpectu ſunt, inue-
D nimus cum labore. Qua autem in calis ſunt,
17 quis inueſtigabit? ¶ Senſum autem tuum
quis ſciet,niſi tu dederis ſapientiam,& mi-
ſeris ſpiritum ſanctum tuum de altiſsimis:
18 ¶& ſi correcta ſint ſemita eorum qui ſunt in
terris, & qua tibi placent didicerint homi-
19 nes?¶Nam per ſapientiam ſanati ſunt,qui-
cunq; placuerunt tibi Domine a principio.

CAP. X.

1 HAEc, illum qui‖ primus formatus eſt à Gen.1.d.27.
A Deo pater orbis terrarum , cùm ſolus 2.a.7.
2 eſſet creatus,cuſtodiuit, ¶ & eduxit illum à ° & eduxit
delicto ſuo°,& dedit illi virtutem continen- illum de li-
3 di omnia. ¶Ab hac vt receſsit iniuſtus in ira mo terra.
ſua, ‖ per iram homicidij " fraternitas' de- Gen.4. b.8.
4 perijt. ¶ Propter quod ‖ cùm aqua deleret "fraterni-
terram , ſanauit iterum ſapientia, per con- tatis 4.
5 temptibile lignũ iuſtum gubernans. ¶ ‖Hac Gen.6. 7.8.
& in conſenſu ſuperbia , cùm ſe nationes Gen.11.a.2.
extuliſſent,ſciuit iuſtum, & conſeruauit ſi- d.11,12.a.1.
ne querela Deo , & in filijs" miſericordiam' " miſericor-
6 fortem cuſtodiuit. ¶‖Hac,iuſtum à pereun- dia 2.
B tibus impijs liberauit fugientem,deſcenden- Ge.19. d.17.
7 te igne in pentapolim : ¶ quibus in teſtimo-
nium nequitia fumigabunda conſtat deſerta
terra , & incerto tempore fructus habentes
arbores,& incredibilis anima memoria ſtans
8 figmentum ſalis. ¶Sapientiam enim prate-
reuntes non tantùm in hoc lapſi ſunt vt
ignorarent bona: ſed & inſipientia ſua reli-
querũt hominibus memoriam, vt in his qua
9 peccauerunt, nec latere potuiſſent. ¶Sapien-
tia autem hos qui ſe obſeruant , à doloribus
10 liberauit. ¶‖Hac autem , profugum ira fra- Gen.28.a.2.
tris iuſtum deduxit per vias rectas, & oſtẽ-
dit illi regnum Dei , & dedit illi ſcientiam
ſanctorum, honeſtauit illum in laboribus, &
11 compleuit labores illius. ¶In fraude circum-
C uenientium illum affuit illi , & honeſtum
12 fecit illum. ¶ Cuſtodiuit illum ab inimicis,
& à ſeductoribus tutauit illum,& certamen
forte dedit illi , vt vinceret, & ſciret quo-
13 niã omnium potẽtior eſt ſapientia. ¶Hac,
venditum iuſtum non dereliquit, ſed à pec-
catoribus liberauit eum: deſcenditq; cum illo Gen.37.f.28
14 in foueam, ¶ ‖& in vinculis non dereliquit Act.7.a.9.
illum, donec afferret illi ſceptrum regni , & Ge.41. c.40

pecca-

potentiam aduerſus eos qui eum deprime-
bant : & mendaces oſtendit qui maculaue-
runt illum , & dedit illi claritatem æternã.
¶Hæc populum iuſtum, & ſemen ſine quere- 15
Exo.1.b.11. la liberauit a nationibus ‖ quæ illum depri- D
Exo.5.a.5. mebant. ¶ ‖ Intrauit in animam ſerui Dei, 16
7.9. & ſtetit contra reges horrendos in portentis
& ſignis. ¶ Et reddidit iuſtis mercedem la- 17
borum ſuorum, & deduxit illos in via mira-
bili: & fuit illis in velamento diei, & in lu-
—.6. ce ſtellarum per noctem. ¶ ‖ —&' tranſtulit 18
Exo.14.c.22 illos per Mare-rubrum , & tranſuexit illos
Pſ.77. b.14. per aquam nimiam. ¶ Inimicos autem illo- 19
rum demerſit in mare, & ab altitudine in-
Exo.12. e.35 ferorum eduxit illos. ‖Ideo iuſti tulerũt ſpo-
Exo.15.a.1. lia impiorum, ¶ ‖& decantauerunt Domine 20
nomen ſanctum tuum, & victricem manum
tuam laudauerunt pariter. ¶ quoniam ſapi- 21
entia aperuit os mutorum , & linguas in-
fantium fecit diſertas.

CAP. XI.

Exo.16.a.1. DIrexit opera eorum in manibus pro- 1
pheta ſancti. ¶Iter fecerunt per deſer- 2
ta, quæ non habitabãtur: & in locis deſertis A
Exo.17.c.12. fixerunt caſas. ¶‖Steterunt cõtra hoſtes, & 3
Nu.20.b.11. de inimicis ſe vindicauerunt. ¶ ‖Sitierunt, 4
& inuocauerunt te, & data eſt illis aqua de
petra altiſſima, et requies ſitis de lapide du-
ro. ¶ Per quæ enim pœnas paſſi ſunt inimici 5
°In eis. illorum, a defectione potus ſui: °cùm abun-
darent filij Iſrael, lætati ſunt. ¶Per hæc, cùm 6
illis deeſſent, bene cum illis actum eſt. ¶Nam 7
pro fonte quidem ſempiterni fluminis , hu-
manum ſanguinem dediſti iniuſtis. ¶ Qui 8
cùm minuerentur in traductione infantium
occiſorum , dediſti illis abundantem aquam
inſperate: ¶oſtendẽs per ſitim quæ tunc fuit, 9
quemadmodum tuos exaltares, & aduerſa-
rios illorũ necares. ¶Cùm enim tentati ſunt, 10
& quidem cum miſericordia diſciplinam ac- B
cipientes , ſcierunt quemadmodum cum ira
iudicati impij tormenta paterentur . ¶ Hos 11
quidem tanquam pater monens probaſti: il-
los autem tanquam durus rex interrogans
condemnaſti. ¶ Abſentes enim & præſentes 12
ſimiliter torquebantur. ¶ Duplex enim illos 13
acceperat tædium, & gemitus cum memoria
præteritorum. ¶Cùm enim audirent per ſua 14
tormenta bene ſecum agi, commemorati ſunt
Dominũ admirantes in finẽ exitus. ¶Quem 15
enim in expoſitione praua proiectum deriſe-
runt, in finem euentus mirati ſunt : non ſi-
militer iuſtis faciens: ¶pro cogitationibus au 16
Infr.12.d.24 tem inſenſatis iniquitatis illorum. ‖ Quod
quidam errantes colebant mutos ſerpentes, C
& beſtias ſuperuacuas , immiſiſti illis mul-
titudinem mutorum animalium in vindi-
ctam: ¶ut ſcirent quia per quæ peccat quis, 17
Le.26. d.22. per hæc & torquetur. ¶ ‖Non enim impoſſi- 18
Infr.16. a.1. bilis erat omnipotens manus tua, quæ crea-
Iere.8. f.17. uit orbem terrarum ex materia inuiſa , im-

mittere illis multitudinem vrſorũ, aut au-
19 daces leones , ¶ aut noui generis ira plenas
aut ignotas beſtias aut vaporem ignium
ſpirantes , aut fumi odorem proferentes, aut
horrendas ab oculis ſcintillas emittentes:
20 ¶quarum non ſolùm læſura poterat illos ex-
terminare, ſed & aſpectus per timorem occi-
21 dere. ¶ Sed & ſine his uno ſpiritu poterant
D occidi perſecutionem paſſi ab ipſis factis ſuis,
& diſperſi per ſpiritum virtutis tuæ: ſed o-
mnia in menſura & numero & pondere di-
22 ſpoſuiſti. ¶ Multũ enim valere tibi ſoli " ſu- " ſuperat 3.
perat' ſemper : & virtuti brachij tui quis
23 reſiſtet? ¶Quoniam tanquam momentũ ſta-
teræ, ſic eſt ante te orbis terrarum , & tan-
quam gutta roris antelucani , quæ deſcendit
24 in terram. ¶Sed miſereris omnium, quia om
nia potes , & diſſimulas peccata hominum
25 propter pœnitentiam. ¶ Diligis enim omnia
quæ ſunt , & nihil odiſti eorum quæ feciſti:
nec enim odiens aliquid conſtituiſti aut fe-
26 ciſti. ¶ Quomodo autem poſſet aliquid per-
manere, niſi tu voluiſſes ? aut quod à te vo-
27 catum non eſſet, conſeruaretur? ¶ Parcis au-
tem omnibus : quoniam tua ſunt Domine,
qui amas animas.

CAP. XII.

1 O Quàm bonus & ſuauis eſt Domine " errant ex
2 ſpiritus tuus in omnibus ? ¶ Ideóq; eos partibus ,
A qui " exerrant partibus, corripis': & de qui- corripis 2.
bus peccant, admones et alloqueris: vt relicta Deut. 9.a.3.
3 malitia, credant in te Domine. ¶ Illos enim 12.d.29.18.
antiquos inhabitatores terræ ſanctæ tuæ, c.12.
4 quos exhorruiſti , ¶ quoniam odibilia opera
tibi faciebant per medicamina , & ſacrificia
5 iniuſta. ¶ & filiorum ſuorum necatores ſine
miſericordia , & comeſtores viſcerum homi-
num deuoratores ſanguinis a medio ſacra-
6 mento tuo, ¶& auctores parentes animarum
inauxiliatarum perdere voluiſti per manus
7 parentum noſtrorum, ¶vt dignam " percipe- " percipe-
rent' peregrinationem puerorum Dei , quæ ret 2.
8 tibi omnium charior eſt terra . ¶ Sed & his
tanquam hominibus pepercisti , & miſiſti
anteceſſores exercitus tui veſpas , vt illos
9 paulatim exterminarent. ¶Non quia impo-
B tens eras in bello ſubijcere impios iuſtis, aut
beſtijs ſæuis, aut verbo duro ſimul extermi-
10 nare: ¶ ‖ ſed partibus iudicans dabas locum Exo.23.g.30.
pœnitentiæ, non ignorans quoniam nequam Deut.7.d.22.
eſt natio eorum , & naturalis malitia ipſo-
rum , & quoniam non poterat mutari cogi-
11 tatio illorum in perpetuum . ¶ Semen enim
erat maledictum ab initio , nec timens ali-
12 quem: veniam dabas peccatis illorũ. ¶Quis
enim dicet tibi, Quid feciſti? aut quis ſtabit
cõtra iudicium tuum? aut quis " in conſpectu " in conſpe-
tuo' veniet vindex iniquorum hominum? ctũ tuũ 5.
aut quis tibi imputabit ſi perierint natio-
13 nes quas tu feciſti ? ¶ Non enim eſt alius
Deus quàm tu, ‖cui cura eſt de omnibus, vt 1.Pet.5.b.7.
oſten-

oſtendas quoniam non iniuſtè iudicas iudi-
cium. ¶ Neq; rex, neq; tyrannus in conſpectu 14
tuo inquirent de his quos perdidiſti. ¶ Cùm 15
ergo ſis iuſtus, iuſtè omnia diſponis: ipſum
quoq; qui non debet puniri, condemnare, ex-
terum æſtimas à tua virtute. ¶ Virtus enim 16
tua, iuſtitiæ initium eſt: & ob hoc quod om- C
nium Dominus es, omnibus te parcere facis.
¶ Virtutem enim oſtendis tu, qui non crede- 17
ris eſſe in virtute conſummatus, & horum
qui te neſciunt, audaciam traducis. ¶ Tu au- 18
tem dominator virtutis, cum tranquillitate
iudicas, & cum magna °reuerentia diſponis
nos. ſubeſt enim tibi cùm volueris, poſſe. ¶ Do- 19
cuiſti autem populum tuum per talia opera,
quoniam oportet iuſtũ eſſe & humanum, &
-.3. bona ſpei feciſti filios tuos: quoniam - iudi-
cans' das locum in peccatis pœnitentiæ. ¶ Si 20
enim inimicos ſeruorum tuorum, & debitos
morti, cum tanta cruciaſti attentione, & li-
beraſti, dans tempus & locum per quæ poſ-
ſent mutari à malitia: ¶ cum quanta dili- 21
gentia iudicaſti filios tuos, quorum parenti-
bus iuramenta & cõuentiones dediſti bona-
rum promiſſionum? ¶ Cùm ergo das nobis di- 22
ſciplinam, inimicos noſtros multipliciter fla-
gellas, vt bonitatem tuam cogitemus iudi- D
cantes: & cùm de nobis iudicatur, ſperemus
miſericordiam tuã. ¶ Vnde & illis qui in vi- 23
ta ſua inſenſatè et iniuſtè vixerunt, per hæc
quæ coluerunt, dediſti ſumma tormenta.
Sup.11.b.16 ¶ ‖ Etenim in erroris via diutius errane- 24
Rom.1.c.23. runt, deos æſtimãtes hæc quæ in animalibus
ſunt ſuperuacua, infantium inſenſatorum
more viuentes. ¶ Propter hoc tanquam pue- 25
ris inſenſatis iudicium in deriſum dediſti.
" increpationis 2. ¶ Qui autem ludibrijs " & increpationibus' 26
non ſunt correpti, dignum Dei iudicium ex-
perti ſunt. ¶ In his enim quæ patiebantur, 27
moleſtè ferebant: in quibus patientes indi-
gnabantur, per hæc quos putabant deos, in
ipſis cùm exterminarentur videntes, illum
quem olim negabant ſe noſſe, verum Deum
agnouerunt: propter quod & finis condem-
nationis eorum veniet ſuper illos.

CAP. XIII.

Rom.1.c.18. VAni autem ſunt omnes homines, in qui- 1
bus non ſubeſt ſcientia Dei. ‖ & de his A
quæ videntur bona, non potuerunt intellige-
re eum qui eſt, neque operibus attendentes
Deut.4.c.13 17.a.3. agnouerunt quis eſſet artifex: ¶ ‖ ſed aut 2
ignem, aut ſpiritum, aut citatum aerem, aut
gyrum ſtellarum, aut nimiam aquam, aut ſo-
lem & lunam, rectores orbis terrarum deos
putauerunt. ¶ Quorum ſi ſpecie delectati 3
deos putauerunt: ſciant quanto his domina-
tor eorum ſpecioſior eſt. ſpeciei enim gene-
rator hæc omnia conſtituit. ¶ Aut ſi virtu- 4
tem, & opera eorum mirati ſunt, intelligant
ab illis: quoniam qui hæc fecit, fortior eſt
illis: ¶ à magnitudine enim ſpeciei & crea- 5

tura cognoſcibiliter poterit creator horum
6 videri. ¶ ſed tamen adhuc in his minor eſt
B querela. Et hi enim fortaſſe errant, Deum
7 quærentes, & volentes inuenire. ¶ ‖ Etenim Rom.1.c.28.
cùm in operibus illius conuerſentur, inqui-
runt: & perſuaſum habent quoniã bona ſunt
8 quæ videntur. ¶ Iterum autem nec his debet
9 ignoſci. ¶ Si enim tantum potuerunt ſcire, vt
poſſent æſtimare ſeculum: quomodo huius
10 Dominum non facilius inuenerunt? ¶ Infœ-
lices autem ſunt, & inter mortuos ſpes illorũ
eſt, qui appellauerunt deos opera manuũ ho-
minum, aurum & argentum, artis inuentio-
nem, & ſimilitudines animaliũ, aut lapidem
11 inutilem opus manus antiquæ. ¶ ‖ At ſiquis Iſa.44.b.9.
artifex faber de ſylua lignum rectum ſecue- 12.45.b.6.
C rit, & huius doctè eradat omnem corticem, Iere.10.a.3.
& arte ſua vſus diligenter fabricet vas v-
12 tile in conuerſationem vitæ, ¶ reliquijs autẽ
eius operis ad præparationem eſcæ abutatur:
13 ¶ & reliquũ horum quod ad nullos eſt vſus,
faciat lignum curuum, & verticibus plenum
ſculpat diligenter per vacuitatem ſuam, &
per ſcientiam ſuæ artis figuret illud, & aſſi-
14 milet illud imagini hominis, ¶ aut alicui ex
animalibus illud comparet perliniens rubri-
ca, & rubicũdum faciens fuco colorem illius,
& omnem maculam quæ in illo eſt perlini-
15 ens°. ¶ & faciat ei dignam habitationem, & °terra. -.1.
D in pariete ponens illud, - &' confirmans fer-
16 ro, ¶ ne forte cadat, proſpiciens illi. ſciens
quoniam non poteſt adiuuare ſe. imago enim
17 eſt, & opus eſt illi adiutorium. ¶ Et de ſub-
ſtantia ſua, & de filijs ſuis, & de nuptijs vo-
tum faciens inquirit. Non erubeſcit loqui
18 cum illo qui ſine anima eſt. ¶ & pro ſanitate
quidem infirmum deprecatur, & pro vita
rogat mortuum, & in adiutorium inutilem
19 inuocat: ¶ & pro itinere petit ab eo qui am-
bulare nõ poteſt: & de acquirẽdo, & de ope-
rando & de omnium rerum euentu petit ab
eo qui in omnibus eſt inutilis.

CAP. XIIII.

1 ITerum alius nauigare cogitans, & per fe-
A ros fluctus iter facere incipiens, ligno por-
2 tante ſe, fragilius lignum inuocat. ¶ Illud
enim cupiditas acquirendi excogitauit, &
3 artifex ſapientia fabricauit ſua. ¶ Tua au-
tem pater, prouidentia° gubernat: quoniam °ab initio
‖ dediſti & in mari viam, & inter fluctus cuncta.
4 ſemitam firmiſſimam, ¶ oſtendens quoniam Ex.14.c.22.
potens es ex omnibus ſanare, etiã ſi ſine rate
5 aliquis adeat mare. ¶ Sed vt non eſſent va-
cua ſapientiæ tuæ opera: propter hoc etiam
& exiguo ligno credunt homines animas
ſuas, & tranſeuntes mare per ratem libera-
6 ti ſunt: ¶ Sed & ab initio cùm perirent ſu- Gene.6.a.4.
perbi gigantes, ſpes orbis terrarum ad ratem 7.b.7.
confugiens, remiſit ſeculo ſemen natiuitatis,
7 quæ manu tua erat gubernata. ¶ Benedictũ Pſa.118.b.9.
8 eſt enim lignum, per quod fit iuſtitia. ¶ ‖ Per Bar.6.a.3.
manus

manus autem quod fit idolum, maledictum
eſt & ipſum, & qui fecit illud: quia ille qui-
dem operatus eſt: illud autem cum eſſet fra-
Phl.5.b.7. gile, Deus cognominatus eſt. ¶ Similiter an- 9
tem odio ſunt Deo, impius & impietas eius. B
¶ Etenim quod factum eſt, cum illo qui fe- 10
cit, tormenta patietur. ¶ Propter hoc & ido- 11
lis nationũ non erit reſpectus: quoniã crea-
tura Dei in odium facta ſunt, & in tenta-
tionem animabus hominum, & in muſcipu-
lam pedibus inſipientium. ¶ Initiũ enim for- 12
nicationis, eſt exquiſitio idolorũ: & adinuẽ-
tio illorum, corruptio vitæ eſt. ¶ neq; enim e- 13
rant ab initio, neq; erũt in perpetuũ. ¶ Su- 14
*hominum aduenit 2. peruacuitas enim *hominum hæc aduenit
in orbem terrarũ: & ideo breuis illorũ finis
eſt inuentus. ¶ Acerbo enim luctu dolens pa- 15
ter, cito ſibi rapti filij fecit imaginẽ: & illum
v.3. qui tunc quaſi homo mortuus fuerat, nunc
tanquam Deum colere cœpit, & cõſtituit in-
ter ſeruos ſuos ſacra & ſacrificia. ¶ Deinde 16
interueniente tempore, conualeſcente iniqua
conſuetudine, hic error tanquam lex cuſtodi-
tus eſt, & tyrannorum imperio colebãtur fi-
gmenta. ¶ Et hos quos in palam homines ho- 17
norare non poterant, propter hoc quod longe
eſſent, e longinquo figura eorum allata, eui-
dentem imaginem regis, quem honorare vo-
lebant, fecerunt: vt illum qui aberat, tan-
quam præſentem colerent ſua ſolicitudine.
¶ Prouexit autem ad horũ culturam & hos 18
qui ignorabant, artificis eximia diligentia.
¶ Ille enim volens placere illi qui ſe aſſum- 19
pſit, elaborauit arte ſua, vt ſimilitudinẽ in
melius figuraret. ¶ Multitudo autẽ hominum 20
abducta per ſpeciem operis, eũ qui ante tem- C
pus tanquam homo honoratus fuerat, nunc
Deum æſtimauerunt. ¶ Et hæc fuit vitæ hu- 21
manæ deceptio, quoniam aut affectui aut re-
gibus deſeruientes homines, incommunica-
bile nomen lapidibus & lignis impoſuerunt.
¶ Et nõ ſuffecerat errasse eos circa Dei ſcien- 22
tiam, ſed & in magno viuentes inſcientiæ
bello, tot & tam magna mala pacem appel-
lant. ¶ Aut enim filios ſuos ſacrificantes, aut 23
obſcura ſacrificia facientes, aut inſaniæ ple-
nas vigilias habentes: ¶ neq; vitã, neq; nu- 24
ptias mundas iam cuſtodiunt, ſed alius aliũ
per inuidiam occidit, aut adulterans contri-
Iere.7.b.9. ſtat: ¶ & omnia commiſta ſunt, ſanguis, ho- 25
micidium, furtum & fictio, corruptio & infi- D
delitas, turbatio & periurium, tumultus bo-
norũ, ¶ Dei immemoratio, animarum inqui- 26
natio, natiuitatis immutatio, nuptiarum in-
*mœchia & impudicitia 4. conſtantia, *inordinatio mœchiæ & impudi-
citiæ. ¶ Infandorũ enim idolorum cultura, 27
omnis mali cauſa eſt, et initiũ & finis. ¶ Aut 28
enim dum lætantur, inſaniũt: aut certè va-
ticinãtur falſa, aut viuunt iniuſtè, aut pe-
ierant cito. ¶ Dum enim confidunt in idolis 29
quæ ſine anima ſunt, male iurantes noceri ſe
30 non ſperant. ¶ Vtraq; ergo illis euenient di-
gne, quoniam male ſenſerunt de Deo, atten-
dentes idolis, & iurauerunt iniuſtè in dolo
31 contemnentes iuſtitiam. ¶ Non enim iuran-
tium eſt virtus, ſed peccantium pœna per-
ambulat ſemper iniuſtorũ præuaricationem.

## CAP. XV.

1 TV autem Deus noſter, ſuauis & verus
A es, patiens, & in miſericordia diſponens
2 omnia. ¶ Etenim ſi peccauerimus, tui ſumus,
ſcientes magnitudinem tuam: & ſi non pec-
cauerimus, ſcimus quoniam apud te ſumus
3 computati. ¶ Noſſe enim te, conſummata iu-
ſtitia eſt: & ſcire iuſtitiam, & virtutẽ tuã,
4 radix eſt immortalitatis. ¶ Non enim in er-
rorem induxit nos hominum malæ artis ex-
cogitatio, nec vmbra picturæ labor ſine fru-
5 ctu, effigies ſculpta per varios colores, ¶ cuius
aſpectus inſenſato dat concupiſcentiam, &
diligit mortuæ imaginis effigiem ſine anima.
6 ¶ Malorum amatores digni ſunt *, qui ſpem *morte.
habent in talibus, et qui faciunt illos, & qui
7 diligũt, & qui colunt. ¶ ‖ Sed & figulus mol- Rom.9.d.21
lem terram premens laborioſe fingit ad vſus
noſtros vnumquodq; vas, & de eodem luto
fingit quæ munda ſunt in vſum vaſa, & ſi-
militer quæ his ſunt contraria. horum autem
8 vaſorũ quis ſit vſus, iudex eſt figulus. ¶ Et
cum labore vano Deum fingit de eodem luto
ille qui paulo antè de terra factus fuerat, &
poſt puſillum reducit ſe vnde acceptus eſt,
repetitus animæ debitum quam habebat.
9 ¶ Sed cura eſt illi, non quia laboraturus eſt,
nec quoniam breuis illi vita eſt, ſed concer-
tatur aurificibus & argentarijs: ſed & æra-
rios imitatur, & gloriam præfert, quoniã res
10 ſuperuacuas fingit. ¶ Cinis eſt enim cor e-
C ius, & terra ſuperuacua ſpes illius, & luto
11 vilior vita eius: ¶ quoniam ignorauit qui ſe
finxit, & qui inſpirauit illi animam quæ o-
peratur, & qui inſufflauit ei ſpiritum vita-
12 lem. ¶ Sed & æſtimauerunt luſum eſſe vi-
tam noſtram, & conuerſationem vitæ com-
poſitam ad lucrum, & oportere vndecunque
13 etiam ex malo acquirere. ¶ Hic enim ſcit ſe
ſuper omnes delinquere, qui ex terra mate-
14 ria fragilia vaſa, & ſculptilia fingit. ¶ Om-
nes enim inſipientes, & infelices ſupra mo-
dum animæ ſuperbi ſunt, inimici populi tui,
15 & imperantes illi: ¶ quoniam omnia idola
nationum deos æſtimauerunt, ‖ quibus ne- Pſal.113.a.4 & 134.c.15.
D que oculorum viſus eſt ad videndum, neque
nares ad percipiendum ſpiritum, neq; aures
ad audiendum, neq; digiti manuum ad tra-
ctandum, ſed & pedes eorum pigri ad ambu-
16 landum. ¶ homo enim fecit illos: & qui ſpi-
ritum mutuatus eſt, is finxit illos. Nemo e-
nim ſibi ſimilem homo poterit Deum finge-
17 re. ¶ Cùm enim ſit mortalis, mortuum fin-
git manibus iniquis. Melior enim eſt ipſe his
quos colit: quia ipſe quidem vixit cùm eſſet
mor-

mortalis, illi autem nunquam. ¶Sed & a- 18
nimalia miſerrima colunt, inſenſata enim
comparata his, illis ſunt deteriora. ¶Sed nec 19
aſpectu aliquis ex his animalibus bona po-
teſt conſpicere. Effugerunt autem Dei lau-
dem, & benedictionem eius.

## CAP. XVI.

Propter hæc & per his ſimilia paſſi ſunt 1
digne tormenta, & per multitudinem be- A
Inf.19.c.12. ſtiarum exterminati ſunt. ¶‖Pro quibus tor- 2
Nu.11.g.31. mentis, bene diſpoſuiſti populum tuũ, ‖qui-
bus dediſti concupiſcentiam delectamenti
ſui nouum ſaporem, eſcam parans eis orty-
gometram: ¶ut illi quidem concupiſcentes 3
eſcam propter ea quæ illis oſtenſa & miſſa
ſunt, etiam a neceſſaria concupiſcentia auer-
terentur. Hi autem in breui inopes facti,
nouam guſtauerũt eſcam. ¶Oportebat enim 4
illis ſine excuſatione quidẽ ſuperuenire in-
teritum exercentibus tyrannidem: his au-
tem tantum oſtendere quemadmodum ini-
Nu.21.b.6. mici eorum exterminabantur. ¶Etenim, ‖ 5
cùm illis ſuperuẽnit ſæua beſtiarum ira; mor-
ſibus peruerſorum colubrorum extermina-
bantur. ¶Sed non in perpetuum ira tua per- 6
manſit, ſed ad correptionem in breui turbati
ſunt, ſignum habentes ſalutis ad commemo-
rationem mandati legis tuæ. ¶Qui enim con- 7
uerſus eſt, non per hoc quod videbat, ſana-
batur: ſed per te omnium ſaluatorem: ¶& in 8
hoc autem oſtendiſti inimicis noſtris, quia
Exo.8.f.24 tu es qui liberas ab omni malo. ¶‖Illos enim 9
& 10.a.4. locuſtarum, & muſcarum occiderunt mor-
Apo.9.b.7. ſus, & non eſt inuenta ſanitas animæ illo-
rum: quia digni erant ab huiuſmodi exter-
minari. ¶Filios autem tuos, nec draconum 10
venenatorum vicerunt dentes: miſericordia
enim tua adueniens ſanabat illos. ¶In me- 11
moria enim ſermonum tuorum examina-
bantur, & velociter ſaluabantur, ne in al-
tam incidentes obliuionem non poſſent tuo
vti adiutorio. ¶Etenim neque herba, neque 12
Pſ.106.b.20 malagma ſanauit eos, ‖ſed tuus Domine ſer-
"Tu enim mo, qui ſanat omnia. ¶‖"Tu es enim Domi- 13
v.ia 1. ne, qui vitæ' & mortis habes poteſtatem, &
Deu.32.f.37. deducis ad portas mortis & reducis: ¶homo 14
1.Re.2.a.6. autem occidit quidem per malitiam animã
Tob.13.a.2. ſuam, & cùm exierit ſpiritus, non reuerte-
tur, nec reuocabit animam quæ recepta eſt.
¶Sed tuam manum effugere impoſſibile eſt. 15
Exo.9.c.23. ¶‖Negantes enim te noſſe impij, per fortitu- 16
dinẽ brachij tui flagellati ſunt: nouis aquis,
& grandinibus, & pluuijs perſecutionem
paſſi, & per ignẽ conſummati. ¶Quod enim 17
mirabile erat: in aqua, quæ omnia extin-
guit, plus ignis valebat. vindex eſt enim or-
bis iuſtorum. ¶Quodam enim tempore man- 18
ſuetabatur ignis, ne comburerentur quæ ad
impios miſſa erant animalia: ſed vt ipſi vi-
dentes, ſcirent quoniam Dei iudicio patiun-
tur perſecutionem. ¶Et quodam tempore in 19
aqua ſupra virtutem ignis exardeſcebat vn-
dique, vt iniqua terra nationem extermi-
20 nares. ¶‖Pro quibus angelorum eſca nutri- Exo.16.c.14
ſti populum tuum, & paratum panem de cæ- Num.11.b.7
lo præſtitiſti illis ſine labore omne delecta- Pſa.77.c.25.
mentum in ſe habentem, & omnis saporis Ioh.6.d.31.
21 ſuauitatem. ¶"Subſtantiam enim tuam "Subſtãtia
& dulcedinem' tuam quam in filios habes, enim tua
"oſtendebas': & deſeruiens vniuſcuiuſque dulcedinẽ 5.
voluntati, ad quod quiſque volebat conuer- "oſtendebat
22 tebatur. ¶‖Nix autem & glacies ſuſtinebãt 3.
D vim ignis, & non tabeſcebant: vt ſcirent Exo.9.b.23.
quoniam fructus inimicorum exterminabat
ignis ardens in grandine & pluuia coruſcans.
23 ¶Hoc autem iterum, vt nutrirentur iuſti,* *ignis
24 etiam ſuæ virtutis oblitus eſt. ¶Creatura
enim tibi factori deſeruiens, "exardeſcit' in "excande-
tormentum aduerſus iniuſtos: & lenior fit ſcit 13.
ad benefaciendum pro his qui in te confi-
25 dunt. ¶Propter hoc & tunc in omnia trans-
figurata omnium nutrici gratiæ tuæ deſer-
uiebant ad voluntatem eorum qui à te deſi-
26 derati ſunt: ¶vt ſcirent filij tui, quos dilexi-
ſti Domine, ‖quoniam non natiuitatis fru- Deu.8.a.3.
ctus paſcunt homines, ſed ſermo tuus hos
27 qui in te crediderint, conſeruat. ¶‖Quod e- Mat.4.a.4.
nim ab igne non poterat exterminari, ſta-
tim ab exiguo radio ſolis calefactum tabe-
28 ſcebat: ¶vt notum omnibus eſſet, quoniam
oportet præuenire ſolem ad benedictionem
29 tuam, & ad "orientem' lucis te adorare. ¶In- "ortum 1.
grati enim "fides' tanquam hybernalis gla- "ſpes 1.
cies tabeſcet, & diſperiet tanquam aqua ſu-
peruacua.

## CAP. XVII.

1 Magna ſunt enim iudicia tua Domine,
A & inenarrabilia verba tua, propter Exo.10.f.23
2 hoc indiſciplinatæ animæ errauerunt. ¶‖Dũ
enim perſuaſum habent iniqui, poſſe domi-
nari nationi ſanctæ, vinculis tenebrarum,
& longæ noctis compediti, incluſi ſub tectis,
fugitiui perpetua prouidentia iacuerunt.
3 ¶Et dum putant ſe latere in obſcuris pecca-
tis: tenebroſo obliuionis velamento diſperſi
ſunt, pauentes horrende, & cum admiratio-
4 ne nimia perturbati. ¶Neque enim quæ con-
tinebat illos ſpelũca, ſine timore cuſtodiebat:
quoniam ſonitus deſcendens perturbabat il-
los, & perſonæ triſtes illis apparentes, pa-
5 uorem illis præſtabant. ¶Et ignis quidem
nulla vis poterat illis lumen præbere, nec ſy-
derum limpidæ flammæ illuminare poterant
6 illam noctem horrendam. ¶Apparebat autem
illis ſubitaneus ignis, timore plenus: & ti-
more percuſſi illius quæ nõ videbatur faciei,
æſtimabant deteriora eſſe quæ videbantur: Ex.7.d.22.
7 ¶& magicæ artis appoſiti erant deriſus, & 8.b.7.
ſapientiæ "gloriæ' correptio cum contumelia. "gloria 5.
8 ¶Illi enim qui promittebãt timores, & per-
turbationes expellere ſe ab anima languen-
te, hi cum deriſu pleni timore languebant.

¶Nam

9 Nam etſi nihil illos ex monſtris perturba-
bat: tranſitu animalium & ſerpentium ſibi-
latione commoti, tremebundi peribant: &
aerem quem nulla ratione quis effugere poſ-
‸.14. ſet, negantes ſe videre. 10 ‸ Frequenter enim
præoccupant peſſima, redarguente cōſcientia.
11 Cùm ſit enim timida nequitia, dat teſti-
*condemnata 4. monium ⸢condēnationis⸣. ſemper enim præ-
ſumit ſæua perturbata conſcientia. 12 Nihil
C enim eſt timor, niſi præſumptionis adiuto-
rium, proditio cogitationis auxiliorum. 13 Et
dum ab intus minor eſt expectatio, maiorem
computat ſcientiam eius cauſæ de qua tor-
mentum præſtat. 14 Illi autem qui impoten-
tem verè noctem, & ab infimis & ab altiſſi-
mis inferis ſuperuenientem eundem ſom-
num dormientes, 15 aliquādo monſtrorum ex-
agitabantur timore, aliquando animæ defi-
ciebant traductione. ſubitaneus enim illis, &
inſperatus timor ſuperuenerat. 16 Deinde ſi
quiſquam ex illis decidiſſet, cuſtodiebatur in
carcere ſine ferro recluſus. 17 Si enim ruſticus
quis erat, aut paſtor, aut agri laborum ope-
rarius præoccupatus eſſet: ineffugibilem ſu-
ſtinebat neceſſitatem. 18 Vna enim catena te-
D nebrarum omnes erant colligati. Siue ſpiri-
tus ſibilans, aut inter ſpiſſos arborum ramos
auium ſonus ſuauis, aut vis aquæ decurren-
tis nimium, 19 aut ſonus validus præcipita-
tarum petrarum, aut ludentium animalium
curſus inuiſus, aut mugientiū valida beſtia-
rum vox, aut reſonans de altiſſimis monti-
bus Echo: deficientes faciebant illos præ ti-
more. 20 Omnis enim orbis terrarum limpido
illuminabatur lumine, & nō impeditis ope-
ribus cōtinebatur. 21 Solis autem illis ſuper-
poſita erat grauis nox, imago tenebrarum,
quæ ſuperuentura illis erat. Ipſi ergo ſibi e-
rant grauiores tenebris.

CAP. XVIII.

Exo. 10. f. 23. *minuſi. 1 SAnctis autem tuis maxima erat lux, &
A horum quidem vocem* audiebant, ſed fi-
guram non videbant. Et quia nō & ipſi per
eadem paſſi erant, magnificabant te: 2 & qui
ante læſi erant, quia non lædebantur, gra-
*te Deū 1. tias agebant: & vt eſſet differentia, ⸢do-
Exo. 14. f. 24. num⸣ petebāt. 3 Propter quod ignis arden-
Pſa. 77. b. 14. tem columnam ducē habuerunt ignotæ viæ,
& 104. d. 39. & ſolem ſine læſura boni hoſpitij præſtitiſti.
4 Digni quidem illi carere luce, & pati carce-
rem tenebrarum, qui incluſos cuſtodiebant
filios tuos, per quos incipiebat incorruptum
Exod. 1. c. 16. legis lumen ſeculo dari. 5 Cùm cogitarent
& 2. a. 3. iuſtorum occidere infantes: & vno expoſito
filio, & liberato, in traductionem illorum,
Exo. 12. e. 29 multitudinem filiorum abſtuliſti, & pa-
Exo. 14. f. 27. riter illos perdidiſti in aqua valida. 6 Illa
B enim nox antè cognita eſt à patribus no-
ſtris: vt verè ſcientes quibus iuramentis
crediderūt, animæquiores eſſent. 7 Suſcepta
eſt autem à populo tuo ſanitas quidem iu-
8 ſtorum, iniuſtorum autē exterminatio. Si-
cut enim læſiſti aduerſarios: ſic & nos pro-
9 uocans magnificaſti. Abſconſe enim ſacrifi-
cabant iuſti pueri bonorum, & iuſtitiæ legem
in ⸢concordiam⸣ diſpoſuerunt: ſimiliter & " concordia 2.
bona & mala recepturos iuſtos, ⸢patri om- " patrum
10 nium⸣ decantantes laudes. Reſonabat au- iam 2.
tem inconueniens inimicorum vox, & flebi-
lis audiebatur planctus ploratorum infan- Exo. 12. e. 30.
11 tium. Simili autem pœna ſeruus cum do-
mino afflictus eſt, & popularis homo regi ſi-
12 milia paſſus. Similiter ergo omnes vno no-
mine mortis mortuos habebant innumera-
biles. Nec enim ad ſepeliendum viui ſuffi-
ciebant: quoniā vno momento quæ erat præ-
13 clarior natio illorum, exterminata eſt. De
omnibus enim non credentes propter venefi-
cia, tunc cum ‸ primum⸣ fuit exterminium ‸.4.
primogenitorum, ſpoponderunt populum Dei
14 ſe eſſe. Cùm enim quietum ſilentium con-
C tineret omnia, & nox in ſuo curſu medium
15 iter haberet, omnipotens ſermo tuus exi-
liens de cælo à regalibus ſedibus, durus de-
bellator in mediam exterminij terram proſi-
16 liuit. gladius acutus inſimulatum impe-
rium tuum portans, & ſtans repleuit omnia
morte, & vſque ad cælum attingebat ſtans
17 in terra. Tunc continuo viſus ſomniorum
malorum turbauerunt illos, & timores ſu-
18 peruenerunt inſperati. Et alius alibi pro-
iectus ſemiuiuus, propter quā moriebatur,
19 cauſam demonſtrabat ‸ mortis⸣. Viſiones ‸.5.
enim quæ illos turbauerunt, hæc præmone-
bant, ne inſcij quare mala patiebantur, peri-
20 rent. Tetigit autem tunc & iuſtos tentatio
mortis, & commotio in eremo facta eſt mul-
titudinis: ſed non diu permanſit ira tua.
21 Properans enim homo ſine querela ⸢de- Num. 16. g.
precari pro populis⸣, proferens ſeruitutis ſuæ " propugnauit 3.
D ſcutum orationem, & per incenſum deprecu-
tionem allegans, reſtitit iræ, & finem impo-
ſuit neceſſitati, oſtendens quoniam tuus eſt
22 famulus. Vicit autem turbas, non in vir-
tute corporis, nec armatura potētia, ſed ver-
bo illum qui ſe vexabat, ſubiecit, iuramenta
parentum, & teſtamentum commemorans.
23 Cùm enim iam aceruatim cecidiſſent ſuper
alterutrum mortui, interſtitit, & amputauit
impetum, & diuiſit illam quæ ad viuos du-
24 cebat viam. In veſte enim podèris, quam Exo. 28. a. 6.
habebat, totus erat orbis terrarum: et paren-
tum magnalia in quatuor ordinibus lapidum
erant ſculpta, & magnificentia tua in dia-
25 demate capitis illius ſcripta erat. His au-
tem ceſſit qui exterminabat, & hæc exti-
muit, erat enim ſola tentatio iræ ſufficiens.

CAP. XIX.

1 IMpijs autem vſq; in nouiſſimum ſine mi-
A ſericordia ira ſuperuenit. Præſciebat enim
2 & futura illorum: quoniam cùm ipſi per- Exo. 12. e. 31.
miſiſſent vt ſe educerent, & cùm magna ſolli-

citudine præmiſiſſent illos; conſequebantur
Exo.14.a.5. illos pœnitentia actus. ¶ Adhuc enim inter 3
manus habentes luctum, & deplorantes ad
monumenta mortuorũ, aliam ſibi aſſumpſe-
runt cogitationem inſcientiæ: & quos rogan-
tes proiecerant, hos tanquam fugitiuos per-
ſequebantur. ¶ducebat enim illos ad hunc fi- 4
nem digna neceſsitas: & horum quæ accide-
rant commemorationem amittebant, vt quæ
deerant tormentis, repleret punitio: ¶ & po- 5
pulus quidem tuus mirabiliter tranſiret, illi
autem nouam mortem inuenirent. ¶ Omnis 6
enim creatura ad ſuum genus ab initio refi- B
gurabatur, deſeruiens tuis præceptis, vt pue
ri tui cuſtodirentur illæſi. ¶ Nam nubes ca- 7
ſtra eorum obumbrabat, & ex aqua quæ an-
te erat, terra arida apparuit, & in mari ru-
bro via ſine impedimento, & campus germi-
nans de profundo nimio: ¶ per quem omnis 8
natio tranſiuit quæ tegebatur tua manu, vi-
dentes tua mirabilia & monſtra. ¶ Tãquam 9
enim equi depauerunt eſcam, & tanquam
agni exultauerunt magnificantes te Domi-
ne, qui liberaſti illos. ¶ Memores enim erant 10
adhuc eorum quæ in incolatu illorum facta
fuerant, quemadmodum pro natione anima
liũ eduxit terra muſcas, & pro piſcibus eru-
Exo.16.c.13 ctauit fluuius multitudinem ranarũ. ¶ ‖No- 11
Nu.11.g.31. uiſsime autem viderunt nouam creaturam C
auium, cùm adducti concupiſcentia poſtula-
Sup.16.a.2. uerunt eſcas epulationis. ¶ ‖In allocutione e- 12
nim deſiderij aſcendit illis de mari ortygo-
metra, & vexationes peccatoribus ſuperue-
nerunt, non ſine illis quæ ante facta erant
argumentis per vim fluminum. iuſte enim
patiebantur ſecundũ ſuas nequitias. ¶ Ete- 13
nim deteſtabiliorem inhoſpitalitatem inſti-
tuerunt. alij quidem ignotos non recipiebant
aduenas, alij autem bonos hoſpites in ſerui-
tutem redigebant. ¶ Et non ſolum hæc, ſed & 14
alius quidem reſpectus illorum erat: quoniã
inuiti recipiebant extraneos. ¶ Qui autem 15
cum lætitia receperunt hos, qui eiſdem vſi
erant iuſtitijs, ſæuiſsimis afflixerunt dolori-
Gen.19.c.11 bus. ¶ Percuſsi ſunt autem cæcitate: ſicut illi 16
in foribus iuſti cum ſubitaneis cooperti eſ-
ſent tenebris, vnuſquiſq; tranſitum oſtij ſui
quærebat. ¶ In ſe enim elementa dum cõuer- 17
tuntur, ſicut in organo qualitatis ſonus im-
mutatur, & omnia ſuum ſonum cuſtodiunt:
vnde æſtimari ex ipſo viſu certo poteſt. D
¶ Agreſtia enim in aquatica conuertebàn- 18
tur: & quæcunque erant natantia, in terram
tranſibant. ¶ Ignis in aqua valebat ſupra 19
ſuam virtutem, et aqua extinguentis natu-
ræ obliuiſcebatur. ¶ Flamma econtrario, cor- 20
ruptibilium animaliũ non vexauerunt car-
nes coambulantium, nec diſſoluebant illam
quæ facile diſſoluebatur, ſicut glacies bonam
eſcam. In omnibus enim magnificaſti popu-
lum tuum Domine, & honoraſti, & non de-
ſpexiſti in omni tempore, & in omni loco
aſsiſtens eis.

# IN ECCLESIASTICUM IESU FILII SIRACH.

## PROLOGUS.

MVltorum nobis & magnorum per legem & prophetas aliosq; qui ſecuti ſunt illos, ſapientia demonſtrata eſt: in quibus oportet laudare Iſraël doctrinæ & ſapientiæ cauſa: quia non ſolùm ipſos loquentes neceſſe eſt eſſe peritos, ſed etiam extraneos poſſe & diſcentes & ſcribentes doctiſsimos fieri. Auus meus Ieſus, poſtquàm ſe amplius dedit ad diligentiam lectionis legis, & prophetarum, & aliorum librorum, qui nobis à parentibus noſtris traditi ſunt: voluit & ipſe ſcribere aliquid horum quæ ad doctrinam & ſapientiam pertinent: vt deſiderantes diſcere, & illorum periti fieri, magis magiſq; attendant animo, & confirmentur ad legitimam vitam. Hortor itaq; venire vos cum beneuolentia, & attentiori ſtudio lectionem facere: & veniã habere in illis in quibus videmur ſequentes imaginem ſapientiæ, & deficere in verborum compoſitione. Nam deficiunt & verba Hebraica quãdo fuerint tranſlata ad alteram linguam. Non autem ſolùm hæc, ſed & ipſa lex, & prophetæ, cæteraq; aliorum librorum non paruam habent differentiam quando inter ſe dicuntur. Nam in octauo & triceſimo anno temporibus Ptolemæi Euergetis regis poſtquam perueni in Aegyptum: & cùm multum temporis ibi fuiſſem, inueni ibi libros relictos, non parua, neque contemnenda doctrinæ: Itaque bonum & neceſſarium putaui & ipſe aliquam addere diligentiam & laborem interpretandi librũ iſtum: & multa vigilia attuli doctrinam in ſpatio temporis ad illa quæ ad finem ducunt, librũ iſtum dare, & illis qui volunt animum intendere, & diſcere quemadmodum oporteat inſtituere mores, qui ſecundum legem Domini propoſuerint vitam agere.

# ECCLESIASTICUS.

## CAP. I.

1 OMNIS ſapientia à Domino Deo
A eſt, & cum illo fuit ſemper, & eſt 3.Reg.3.b.
2 ante æuũ. ¶ Arenam maris & plu- 4.d.29.
uiæ guttas, & dies ſeculi quis di-
numerauit? Altitudinem cæli, & latitudinẽ
terræ, & profundũ abyſsi quis dimenſus eſt?
3 ¶ Sapientiam Dei præcedentem omnia quis
4 inueſtigauit? ¶ Prior omnium creata eſt ſa-
pientia & intellectus prudentiæ ab æuo.

¶ Fons

¶Fons ſapientiæ verbum Dei in excelſis, & 5
ingreſſus illius mandata æterna. ¶Radix ſa- 6
pientiæ cui reuelata eſt, & aſtutias illius
quis agnouit? ¶ Diſciplina ſapientiæ cui re- 7
uelata eſt et manifeſtata? & multiplicationẽ
ingreſſus illius quis intellexit? ¶Vnus eſt al- 8
°omnium. tiſſimus creator °omnipotens, & rex potens
& metuendus nimis, ſedens ſuper thronum
illius & dominans Deus. ¶Ipſe creauit illam 9
in ſpiritu ſancto, & vidit, & dinumerauit, B
& menſus eſt. ¶Et effudit illam ſuper omnia 10
opera ſua, & ſuper omnẽ carnem ſecundum
datum ſuum, & præbuit illam diligentibus
ſe. ¶Timor Domini gloria, & gloriatio, & læ- 11
titia, & corona exultationis. ¶Timor Domini 12
delectabit cor, & dabit lætitiam, & gaudium
°& 4. °in' longitudinem dierũ. ¶Timenti Domi- 13
num bene erit in extremis, & in die defun-
ctionis ſuæ benedicetur. ¶Dilectio Dei hono- 14
rabilis ſapientia. ¶Quibus autem apparue- 15
rit in viſu, diligunt eam in viſione, & in
Pſa.110.b.10 agnitione magnalium ſuorum. ¶‖Initiũ ſa- 16
Prou.1.a.7. pientiæ, timor Domini, & cum fidelibus in
‖.a.10. vulua concreatus eſt, & cum electis fœminis
graditur, & cum iuſtis & fidelibus agnoſci-
tur. ¶Timor Domini, ſcientiæ religioſitas. 17
¶Religioſitas cuſtodiet & iuſtificabit cor, iu- 18
cunditatem atq; gaudiũ dabit. ¶Timẽti Do- 19
minum bene erit, & in diebus conſummatio-
nis illius benedicetur. ¶ Plenitudo ſapientiæ 20
eſt, timere Deũ, & plenitudo a fructibus il- C
lius. ¶Omnem domum illius implebit a ge- 21
nerationibus, & receptacula à theſauris il-
lius. ¶ Corona ſapientiæ, timor Domini, re- 22
plens pacẽ, & ſalutis fructum: ¶ & vidit, & 23
dinumerauit eam. vtraq; autem ſunt dona
Dei. ¶Scientiam, & intellectum prudentiæ 24
ſapientia compartietur: & gloriã tenentium
ſe, exaltat. ¶Radix ſapientiæ eſt, timere Do- 25
minum: rami enim illius longæui. ¶ In the- 26
ſauris ſapientiæ intellectus, & ſcientiæ reli-
gioſitas: execratio autem peccatoribus ſapi-
entia. ¶ Timor Domini expellit peccatum. 27
¶nam qui ſine timore eſt, non poterit iuſtifi- 28
cari, iracundia enim animoſitatis illius, ſub
uerſio illius eſt. ¶Vſque in tempus ſuſtinebit 29
patiens, & poſtea redditio iucunditatis. ¶Bo- 30
nus ſenſus vſque in tempus abſcondet ver- D
ba illius, et labia multorum enarrabunt ſen-
ſum illius. ¶In theſauris ſapientiæ ſignifica- 31
tio diſciplinæ: ¶ execratio autem peccatori, 32
cultura Dei. ¶Fili, concupiſcens ſapientiam, 33
conſerua iuſtitiam, & Deus præbebit illam
tibi. ¶ Sapientia enim & diſciplina timor 34
Domini: & quod beneplacitum eſt illi, ¶fides 35
& manſuetudo & adimplebit theſauros il-
lius. ¶ Ne ſis incredibilis timori Domini: & 36
ne acceſſeris ad illum duplici corde. ¶Ne fue- 37
ris hypocrita in conſpectu hominum, & non
ſcandalizeris in labijs tuis. ¶ Attende in il- 38
lis: ne fortè cadas, & adducas animæ tuæ in-
39 honorationẽ, ¶ & reuelet Deus abſconſa tua,
40 & in medio ſynagogæ elidat te: ¶ quoniam
acceſſiſti malignè ad Dominum, & cor tuum
plenum eſt dolo & fallacia.

## CAP. II.

1 Fili, accedens ad ſeruitutem Dei, ſta in
A iuſtitia, & in timore, & præpara animam
2 tuam ad tentationem. ¶Deprime cor tuum,
& ſuſtine: inclina aurem tuam, & ſuſcipe
verba intellectus, & ne feſtines in tempore
3 obductionis. ¶ Suſtine ſuſtentationes Dei:
coniungere Deo, & ſuſtine, vt creſcat in no-
4 uiſſimo vita tua. ¶Omne quod tibi applicitũ
fuerit, accipe: & in dolore ſuſtine, & in hu-
5 militate tua patientiam habe: ¶quoniam in
igne probatur aurum & argentum, homines
vero receptibiles in camino humiliationis.
6 ¶Crede Deo, & recuperabit te: & dirige viã
B tuam, & ſpera in illum. Serua timorem il-
7 lius, & in illo veteraſce. ¶Metuentes Domi-
num ſuſtinete miſericordiam eius: & non
8 deflectatis ab illo, ne cadatis. ¶ Qui timetis
Dominum, credite illi: & non euacuabitur
9 merces veſtra. ¶Qui timetis Dominum, ſpe-
rate in illum: & in oblectationem veniet vo
10 bis miſericordia. ¶ Qui timetis Dominum,
diligite illum, & illuminabuntur corda ve-
11 ſtra. ¶ Reſpicite filij nationes hominum: &
ſcitote quia nullus ſperauit in Domino, &
12 confuſus eſt. ¶‖Quis enim permãſit in mã- Pſal.36.c.25
datis eius, & derelictus eſt? aut quis inuo-
13 cauit eũ, & deſpexit illum? ¶ Quoniam pius
& miſericors eſt Deus, & remittet in die
tribulationis peccatã: & protector eſt omni-
14 bus exquirentibus ſe in veritate. ¶ Væ du-
C plici corde, & labijs ſceleſtis, & manibus ma-
lefacientibus, & peccatori terram ingredien-
15 ti duabus vijs. ¶Væ diſſolutis corde, qui non
credunt Deo: & ideo non protegentur ab eo.
16 ¶Væ his qui perdiderũt ſuſtinentiam, & qui
dereliquerunt vias rectas, & diuerterunt in
17 vias prauas. ¶Et quid °facient' cùm inſpi- °facietis 3.
18 cere cœperit Dominus? ¶ Qui timent Domi-
num, non erunt incredibiles verbo illius: &
qui diligunt illum, conſeruabunt viã illius.
19 ¶Qui timent Dominum, inquirent quæ be-
D neplacita ſunt ei, & qui diligunt eum, reple-
20 buntur lege ipſius. ¶Qui timent Dominum,
præparabũt corda ſua, & in conſpectu illius
21 ſanctificabunt animas ſuas. ¶Qui timẽt Do
minũ, cuſtodiunt mandata illius, & patien-
tiam habebunt vſq; ad inſpectionem illius.
22 ¶dicentes, Si pœnitentiam non egerimus, in-
cidemus in manus Domini, & non in manus
23 hominum. ¶Secundum enim magnitudinem
ipſius, ſic & miſericordia illius cum ipſo eſt.

## CAP. III.

1 Filij ſapientiæ, eccleſia iuſtorum: & natio
2 illorum, obedientia & dilectio. ¶ iudi-
A tium patris audite filij, & ſic facite vt ſalui

ſitis. ¶ Deus enim honorauit patrem in filijs: 3
& iudicium matris exquirens, firmauit in
filios. ¶ Qui diligit Deum, exorabit pro pec- 4
catis, & continebit ſe ab illis, & in oratione
dierum exaudietur. ¶ Et ſicut qui theſauri- 5
zat, ita & qui honorificat matrem ſuam.
¶ Qui honorat patrem ſuum, iucũdabitur in 6
filijs, & in die orationis ſuæ exaudietur.
¶ Qui honorat patrem ſuum, vita viuet lon- 7
giore: & qui obedit patri, refrigerabit ma-
trem. ¶ Qui timet Dominũ, honorat paren- 8
tes, & quaſi dominis ſeruiet his qui ſe ge- B
Exo.20.c.12 nuerunt. ¶ ‖In opere & ſermone, et omni pa- 9
Deu.5.b.16 tientia honora patrem tuum, ¶ vt ſuperue- 10
Mat.15.a.4. niat tibi‖ benedictio à Deo, & benedictio il-
Mar.7.b.10. lius in nouiſſimo maneat. ¶ Benedictio patris 11
Ephe.6.a.2. firmat domos filiorũ: maledictio autem ma-
Ge.27.d.27. tris eradicat fundamenta. ¶ Ne glorieris in 12
49.a.2. contumelia patris tui: non enim eſt tibi glo-
ria, ſed confuſio. ¶ gloria enim hominis ex ho- 13
nore patris ſui, & dedecus filij pater ſine ho-
nore. ¶ Fili, ſuſcipe ſenectam patris tui, & 14
non contriſtes eum in vita illius: ¶ & ſi de- 15
fecerit ſenſu, veniam da, & ne ſpernas eum
in virtute tua. eleemoſyna enim patris non
erit in obliuione. ¶ Nam pro peccato matris 16
reſtituetur tibi bonum, & in iuſtitia ædifi-
cabitur tibi, ¶ & in die tribulationis com- 17
memorabitur tui: & ſicut in ſereno glacies,
ſoluentur peccata tua. ¶ Quam malæ famæ 18
eſt qui derelinquit patrẽ: & eſt maledictus à C
Deo, qui exaſperat matrem. ¶ Fili, in man- 19
ſuetudine opera tua perfice, & ſuper homi-
Phil.2.a.3. num gloriam diligêris. ¶ ‖ Quantò magnus 20
es, humilia te in omnibus, & coram Deo in-
uenies gratiam, ¶ quoniam magna potentia 21
Pro.25.d.28 Dei ſolius, et ab humilibus honoratur. ¶ ‖Al- 22
tiora te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcru-
tatus fueris: ſed quæ præcepit tibi Deus, illa
cogita ſemper, & in pluribus operibus eius
ne fueris curioſus. ¶ non eſt enim tibi neceſ- 23
ſarium ea quæ abſcondita ſunt, videre oculis
tuis. ¶ In ſuperuacuis rebus noli ſcrutari 24
multipliciter, & in pluribus operibus eius nõ
eris curioſus. ¶ Plurima enim ſuper ſenſum 25
hominum oſtenſa ſunt tibi. ¶ Multos enim 26
ſupplantauit ſuſpicio illorum, & in vanita-
te detinuit ſenſus illorum. ¶ Cor durum ha- 27
bebit male in nouiſſimo: & qui amat peri-
culum, in illo peribit. ¶ Cor ingrediens duas 28
vias, non habebit ſucceſſus, & prauus corde D
in illis ſcandalizabitur. ¶ Cor nequam gra- 29
uabitur in doloribus, & peccator adijciet ad
peccandum. ¶ Synagogæ ſuperborum non erit 30
ſanitas: frutex enim peccati eradicabitur in
illis, & non intelligetur. ¶ Cor ſapiẽtis intel- 31
ligitur in ſapientia, & auris bona audiet cũ
omni concupiſcentia ſapientiã. ¶ Sapiẽs cor, 32
& intelligibile abſtinebit ſe à peccatis, & in
Deu.4.c.24 operibus iuſtitiæ ſucceſſus habebit. ¶ ‖Ignem 33
ardentem extinguit aqua, & eleemoſyna re-
34 ſiſtit peccatis: ¶ & Deus proſpector eſt eius
qui reddit gratiam. Meminit in poſterum, &
in tempore caſus ſui inueniet firmamentum.

## CAP. IIII.

1 Fili, eleemoſynam pauperis ne defrau- Tob.4.b.7.
A des, & oculos tuos ne tranſuertas a pau-
2 pere. ¶ Animam eſurientem ne deſpexeris: &
3 non exaſperes pauperem in inopia ſua. ¶ Cor
inopis non affixeris, & nõ protrahas datum
4 anguſtianti. ¶ Rogationem contribulati ne
abijcias: & non auertas faciem tuam ab ege-
5 no. ¶ Ab inope ne auertas oculos tuos pro-
pter iram: & non relinquas quærentibus ti-
6 bi retro maledicere. ¶ maledicentis enim tibi
in amaritudine animæ exaudietur depreca-
tio illius. exaudiet autẽ eum qui fecit illum.
7 ¶ Congregationi pauperum affabilem te faci-
to, & presbytero humilia animam tuam, &
8 magnato humilia caput tuũ. ¶ Declina pau-
peri ſine triſtitia aurem tuam, & redde de-
bitum tuum, & reſponde illi pacifice in man-
9 ſuetudine. ¶ Libera eum qui iniuriam pati-
B tur de manu ſuperbi: & non acide feras in
10 anima tua. ¶ In iudicando eſto pupillis mi-
ſericors vt pater, & pro viro matri illorum:
11 ¶ & eris tu velut filius Altiſsimi obediens,
12 & miſerebitur tui magis quàm mater. ¶ Sa-
pientia filijs ſuis vitam inſpirat, & ſuſcipit
inquirentes ſe, & præibit in via iuſtitiæ.
13 ¶ & qui illam diligit, diligit vitam: & qui
vigilauerint ad illam, complectentur placo-
14 rem eius. ¶ Qui tenuerint illam, vitam hæ-
reditabũt: & quò introibit, benedicet Deus.
15 ¶ Qui ſeruiunt ei, obſequentes erunt ſancto:
16 & eos qui diligunt illam, diligit Deus. ¶ Qui
audit illam, iudicabit gentes: & qui intue-
17 tur illam, permanebit confidens. ¶ Si credide-
rit ei, hæreditabit illam, & erunt in confir-
18 matione creaturæ illorum: ¶ quoniam in ten-
tatione ambulat cum eo, & in primis eligit
19 eum. ¶ Timorem & metum, & probationem
C inducet ſuper illum: & cruciabit illum in tri-
bulatione doctrinæ ſuæ, donec tentet eum in
cogitationibus ſuis, & credat animæ illius.
20 ¶ Et firmabit illum, & iter adducet dire-
21 ctum ad illum, & lætificabit illum, ¶ & de-
nudabit abſconſa ſua illi, & theſaurizabit
ſuper illum ſcientiam & intellectum iuſti-
22 tiæ. ¶ Si autẽ oberrauerit, derelinquet eum,
23 & tradet eum in manus inimici ſui. ¶ Fili,
24 conſerua tempus & deuita à malo. ¶ Pro a-
25 nima tua ne confundaris dicere verum. ¶ eſt
enim confuſio adducens peccatum, & eſt con-
26 fuſio adducens gloriam & gratiam. ¶ Ne ac-
cipias faciem aduerſus faciem tuam, nec ad-
27 uerſus animam tuam mendacium. ¶ Ne re-
28 uerearis proximum tuum in caſu ſuo: ¶ nec
retineas verbum in tempore ſalutis. Non
abſcondas ſapientiam tuam in decôre ſuo.
29 ¶ In lingua enim ſapientia dignoſcitur: &
D ſenſus, & ſcientia, & doctrina in verbo ſen-
ſati,

*ſati. & firmamentum in operibus iuſtitiæ.*
*¶ Non contradicas verbo veritatis vllo mo-* 30
*do, & de mendacio ineruditionis tuæ cõfun-*
*dere. ¶ Non confundaris cõfiteri peccata tua,* 31
*& ne ſubijcias te omni homini pro peccato.*
*¶ Noli reſiſtere contra faciem potentis, nec* 32
*coneris contra ictũ fluuij. ¶ Pro iuſtitia ago-* 33
*nizare pro anima tua, & vſq; ad mortem*
*certa pro iuſtitia, & Deus expugnabit pro te*
*inimicos tuos. ¶ Noli citatus eſſe in lingua* 34
*tua: & inutilis, & remiſſus in operibus tuis.*
*¶ Noli eſſe ſicut leo in domo tua, euertẽs do-* 35
*meſticos tuos, & opprimens ſubiectos tibi.*
*¶ Non ſit porrecta manus tua ad accipiendũ,* 36
*& ad dandum collecta.*

CAP. V.

*NOli attendere ad poſſeßiones iniquas,* 1
*& ne dixeris, Eſt mihi ſufficiens vita,* A
*nihil enim proderit in tempore vindictæ &*
*obductionis. ¶ Ne ſequaris in fortitudine tua* 2
*concupiſcentiam cordis tui. ¶ & ne dixeris,* 3
*Quomodò potui? aut quis me ſubijciet pro-*
*pter facta mea? Deus enim vindicans vin-*
*dicabit. ¶ Ne dixeris, Peccaui, & quid mihi* 4
*accidit triſte? Altißimus enim eſt patiens*
Infr. 16. b. & 21. a. *redditor. ¶ ‖De propitiato peccato noli eſſe ſi-* 5
*ne metu, neque adijcias peccatum ſuper pec-* B
*catum. ¶ Et ne dicas, Miſeratio Domini ma-* 6
*gna eſt, multitudinis peccatorum meorum*
*miſerebitur. ¶ Miſericordia enim, & ira ab* 7
*illo cito proximant, & in peccatores reſpicit*
*ira illius. ¶ Non tardes conuerti ad Domi-* 8
*num, & ne differas de die in diem. ¶ ſubito* 9
*enim veniet ira illius, & in tempore vindi-*
*ctæ diſperdet te. ¶ Noli anxius eſſe in diuitijs* 10
*iniuſtis, non enim proderunt tibi in die ob-* C
Prou. 10. a. 4 *ductionis & vindictæ. ¶ ‖Non ventiles te in* 11
*omnem ventum, & non eas in omnẽ viam,*
Ib. d. 29. *ſic enim omnis peccator probatur in duplici*
*lingua. ¶ Eſto firmus in via Domini, & in* 12
*veritate ſenſus tui & ſcientia, & proſequa-*
*tur te verbum pacis & iuſtitiæ. ¶ Eſto mã-* 13
*ſuetus ad audiendum verbum Dei, vt intel-*
*ligas: & cum ſapientia proferas reſponſum*
*verũ. ¶ Si eſt tibi intellectus, reſponde pro-* 14
*ximo: ſin autem, ſit manus tua ſuper os tuũ,*
*ne capiaris in verbo indiſciplinato, & con-*
*fundaris. ¶ Honor & gloria in ſermone ſen-* 15
*ſati, lingua verò imprudentis ſubuerſio eſt* D
*ipſius. ¶ Non appellẽris ſuſurro, & lingua tua* 16
*ne capiaris, & confundaris. ¶ Super furem* 17
*enim eſt confuſio & pœnitentia, & denota-*
*tio peßima ſuper bilinguem, ſuſurratori au-*
*tem odiũ, & inimicitia & contumelia. ¶ Iu-* 18
*ſtifica puſillum, & magnum ſimiliter.*

CAP. VI.

*NOli fieri pro amico inimicus proximo:* 1
*improperium enim & contumeliã ma-* A
*lus hæreditabit, & omnis peccator inuidus*
*& bilinguis. ¶ Non te extollas in cogitatione* 2
*animæ tuæ velut taurus; ne forte elidatur*
3 *virtus tua per ſtultitiam, ¶ & folia tua co-*
*medat, & fructus tuos perdat, & relinqua-*
4 *ris velut lignum aridum in eremo. ¶ Anima*
*enim nequam diſperdet qui ſe habet, & in*
*gaudium inimicis dat illum, & deducet in*
5 *ſortem impiorum. ¶ Verbum dulce multipli-*
*cat amicos, & mitigat inimicos: & lingua*
6 *"eucharis" in bono homine abundat. ¶ multi* "gratioſa 6,
*pacifici ſint tibi, & conſiliarius ſit tibi vnus*
7 *de mille. ¶ Si poßides amicum, in tentatione*
8 *poßide eum, & ne facile credas ei*. ¶ Eſt e-* *ſeipſum
*nim amicus ſecundum tempus ſuum, & non*
9 *permanebit in die tribulationis. ¶ Et eſt a-*
*micus qui conuertitur ad inimicitiam: & eſt*
*amicus qui odium & rixam, & conuitia de-*
10 *nudabit. ¶ Eſt autem amicus ſocius menſæ,*
11 *& non permanebit in die neceßitatis. ¶ A-*
B *micus ſi permanſerit fixus, erit tibi quaſi*
*coæqualis, & in domeſticis tuis fiducialiter*
12 *aget. ¶ ſi humiliauerit ſe contra te, & à facie*
*tua abſconderit ſe, vnanimem habebis ami-*
13 *citiã bonã. ¶ Ab inimicis tuis ſeparare, & ab*
14 *amicis tuis attende. ¶ Amicus fidelis, prote-*
*ctio fortis: qui autem inuenit illum, inuenit*
15 *theſaurum. ¶ Amico fideli nulla eſt compara-*
*tio, & non eſt digna ponderatio auri & ar-*
16 *genti contra bonitatem fidei illius. ¶ Amicus*
*fidelis medicamentum vitæ & immortalita-*
*tis: & qui metuunt Dominum, inuenient il-*
17 *lum. ¶ Qui timet Deum, æquè habebit ami-*
*citiam bonam: quoniam ſecundùm illum erit*
18 *amicus illius. ¶ Fili à iuuentute tua excipe*
*doctrinã, & vſq; ad canos inuenies ſapien-*
19 *tiam. ¶ Quaſi is qui arat, & qui ſeminat,*
*accede ad eam, & ſuſtine bonos fructus il-*
20 *lius. ¶ in opere enim ipſius exiguum labora-*
*bis, & cito edes de generationibus illius.*
21 *¶ Quàm aſpera eſt nimium ſapiẽtia indoctis*
C *hominibus, & non permanebit in illa excors.*
22 *¶ Quaſi lapidis virtus probatio erit in illis,*
23 *& non demorabuntur proijcere illam. ¶ Sa-*
*pientia enim doctrinæ ſecundum nomen eſt*
*eius, & non eſt multis manifeſta. quibus aũt*
*cognita eſt, permanet vſq; ad conſpectũ Dei.*
24 *¶ Audi fili, & accipe conſilium intellectus, &*
25 *ne abijcias conſilium meum. ¶ Inijce pedem*
*tuum in compedes illius, & in torques illius*
26 *collum tuum. ¶ ſubijce humerum tuum, &*
27 *porta illã, & ne acedieris vinculis eius. ¶ In*
*omni animo tuo accede ad illam, & in omni*
28 *virtute tua conſerua vias eius. ¶ Inueſtiga*
*illã, & manifeſtabitur tibi, & continens fa-*
29 *ctus ne derelinquas eam. ¶ In nouißimis e-*
*nim inuenies requiem in ea, & conuertetur*
30 *tibi in oblectationem. ¶ Et erunt tibi compe-*
*des eius in protectionem fortitudinis, & ba-*
*ſes virtutis, & torques illius in ſtolã gloriæ.*
31 *¶ decor enim vitæ eſt in illa, et vincula illius*
32 *alligatura ſalutaris. ¶ Stola gloriæ indues eã,*
D *& coronam gratulationis ſuperpones tibi.*
33 *¶ Fili, ſi attenderis mihi, diſces*, & ſi accom-* *eam

 *modaue-*

*modaueris animum tuum, ſapiens eris. ¶ Si* 34
*inclinaueris aurem tuam, excipies doctrinã:*
Sapi.8.b.9. *& ſi dilexeris audire, ſapiẽs eris. ¶‖In mul-* 35
*titudine presbyterorum prudentium ſta, &*
*ſapientia illorum ex corde cõiungere, vt om-*
*nem narrationem Dei poſsis audire, & pro-*
*uerbia laudis non effugiant a te. ¶ Et ſi vi-* 36
*deris ſenſatum, euigila ad eum, & gradus o-*
*ſtiorum illius exterat pes tuus. ¶ Cogitatum* 37
*tuum habe in praeceptis Dei, & in mandatis*
*illius maxime aſsiduus eſto: & ipſe dabit ti-*
*bi cor, & cõcupiſcentia ſapiẽtia dabitur tibi.*

CAP. VII.

*NOli facere mala, & non te apprehen-* 1
*dent. ¶ Diſcede ab iniquo, & deficient* 2
*mala abs te. ¶ Fili, nõ ſemines mala in ſulcis* 3
*iniuſtitia, & non metes ea in ſeptuplum.* A
*¶ Noli quaerere ab homine ducatum, neque* 4
Pſa.142.a.2. *à rege cathedram honoris. ¶‖Non te iuſtifi-* 5
Eccle.7.c.17 *ces ante Deum, quoniam agnitor cordis ipſe*
Iob.9.a.1. *eſt: & penes regem noli velle videri ſapiens.*
c.20. *¶ Noli quaerere fieri iudex, niſi valeas virtu-* 6
Luc.18.b.12 *te irrumpere iniquitates: ne forte extime-*
d.21. *ſcas faciem potentis, & ponas ſcandalum in*
*agilitate tua. ¶ Non pecces in multitudine* 7
Infr.12.a.3. *ciuitatis, nec te immittas in populũ. ¶‖neq;* 8
*alliges duplicia peccata: nec enim in vno eris*
*immunis. ¶ Noli eſſe puſillanimis in animo* 9
*ſuo. ¶ Exorare, & facere eleemoſynam ne de-* 10
*ſpicias. ¶ Ne dicas, In multitudine munerum* 11
*meorum reſpiciet Deus, & offerente me Deo*
*altiſsimo munera mea ſuſcipiet. ¶ Non irri-* 12
1.Reg.2.b.7. *deas hominem in amaritudine animae: ‖ eſt* B
*enim qui humiliat & exaltat, circunſpector*
*Deus. ¶ Noli amare mendaciũ aduerſus fra-* 13
*trem tuum: neq; in amicum ſimiliter facias.*
*¶ Noli velle mentiri omne mendacium: aſsi-* 14
*duitas enim illius non eſt bona. ¶ Noli ver-* 15
*boſus eſſe in multitudine presbyterorũ, & nõ*
*iteres verbum in oratione tua. ¶ Non oderis* 16
*laborioſa opera, & ruſticationem creatam ab*
*Altiſsimo. ¶ Non te reputes in multitudine* 17
Infr.18.c.24 *indiſciplinatorum. ¶‖Memento irae, quoniam* 18
*nõ tardabit. ¶ Humilia valde ſpiritum tuũ:* 19
*quoniam vindicta carnis impij, ignis & ver-*
*mis. ¶ Noli praeuaricari in amicum pecuniam* 20
*differentem, neque fratrem chariſsimum au-*
*ro ſpreueris. ¶ Noli diſcedere a muliere ſen-* 21
*ſata & bona, quam ſortitus es in timore Do-* C
*mini: gratia enim verecundiae illius ſuper*
Leui.19.c.13 *aurum. ¶‖Non laedas ſeruum in veritate o-* 22
*perantem, neq; mercenarium dantem ani-*
Inf.14.d.27. *mam ſuam. ¶‖Seruus ſenſatus ſit tibi dile-* 23
Inf.33.d.31. *ctus quaſi anima tua, non defraudes illum*
*libertate, neq; inopem derelinquas illum.*
*¶ Pecora tibi ſunt? attende illis: & ſi ſunt v-* 24
Infr.30.b.12 *tilia, perſeuerent apud te. ¶‖Filij tibi ſunt?* 25
*erudi illos, & curua illos à pueritia illorum.*
*¶ Filiae tibi ſunt? ſerua corpus illarum, & non* 26
*oſtendas hilarem faciem tuã ad illas. ¶ Tra-* 27
*de filiam, & grande opus feceris, & homini*

28 *ſenſato da illam. ¶ Mulier ſi eſt tibi ſecun-*
*dum animam tuam, non proijcias illam: &*
29 *odibili non credas te in toto corde tuo. ¶‖Ho-* Sup.3.b.9.
*nora patrem tuum, ‖ & gemitus matris tuae* Tob.4.a.3.
30 *ne obliuiſcaris. ¶ Memento quoniam niſi per*
*illos natus non fuiſſes: & retribue illis, quo-*
31 *modo & illi tibi. ¶ In tota anima tua time*
32 *Dominũ, & ſacerdotes illius ſanctifica. ¶ In*
D *omni virtute tua dilige eum qui te fecit: ‖ &* Deu.12.c.18
33 *miniſtros eius ne derelinquas. ¶ Honora*
*Deum ex tota anima tua, & honorifica ſa-*
34 *cerdotes, & propurga te cum brachijs. ¶ Da il-*
*lis partem, ‖ ſicut mandatum eſt tibi, primi-* Leuit.2.a.1.
*tiarum & purgationis: & de negligentia tua* Nu.18.b.15.
35 *purga te cum paucis. ¶ Datum brachiorum*
*tuorum & ſacrificium ſanctificationis offe-*
36 *res Domino, & initia ſanctorum: ¶ & paupe-*
*ri porrige manum tuam, vt perficiatur pro-*
37 *pitiatio, & benedictio tua. ¶ Gratia ⁿdatus ꝰ* ⁿdati 2.
*in conſpectu omnis viuentis, ‖ & mortuo non* Rom.12.c.15
38 *prohibeas gratiam. ¶ ‖Non deſis plorantibus*
*in conſolatione, & cum lugentibus ambula.*
39 *¶ Non te pigeat ‖ viſitare infirmum: ex his* Mat.25.d.36
40 *enim in dilectione firmaberis. ¶ In omnibus*
*operibus tuis memorare nouiſsima tua, & in*
*aeternum non peccabis.*

CAP. VIII.

1 *NOn litiges cum homine potente, ne for-*
2 *te incidas in manus illius. ¶‖Non con-* Mat.5.d.25.
A *tendas cum viro locuplete, ne forte contra te*
3 *conſtituat litem tibi. ¶‖Multos enim perdi-* Infr.31.a.6.
*dit aurum & argentum, & vſq; ad cor re-*
4 *gum extendit, & cõuertit. ¶ Non litiges cum*
*homine linguato, & non ſtrues in ignem il-*
5 *lius ligna. ¶ Non communices homini indo-*
6 *cto, ne male de progenie tua loquatur. ¶ Ne*
*deſpicias hominem auertentem ſe à peccato,*
*‖ neque improperes ei, memento quoniam* Gala.6.a.1.
7 *omnes in ⁿcorreptione ꝰ ſumus. ¶ ‖ Ne ſper-* 1 Cor.2.a.6
*nas hominem in ſua ſenectute: etenim ex* ⁿcorruptio-
8 *nobis ſeneſcunt. ¶ Noli de mortuo inimico tuo* ne
B *gaudere, ſciens quoniam omnes morimur, &* Leu.19.f.32.
9 *in gaudium ⁿ volumus ꝰ venire. ¶ ‖ Ne de-* ⁿ nolumus
*ſpicias narrationem presbyterorum ſapien-* 9.
10 *tum, & in prouerbijs eorum conuerſare. ¶ ab* Sup.6.d.35.
*ipſis enim diſces ſapientiam, & doctrinam*
*intellectus, & ſeruire magnatis ſine quere-*
11 *la. ¶ Non te praetereat narratio ſeniorum: ipſi*
12 *enim didicerunt à patribus ſuis. ¶ quoniam*
*ab ipſis diſces intellectum, & in tempore ne-*
13 *ceſsitatis ⁿdabis ꝰ reſponſum. ¶ ‖Non incen-* ⁿdare 2.
*das carbones peccatorum arguens eos, & ne* Pro.26.c.21.
*incendaris flamma ignis peccatorũ illorum.*
14 *¶ Ne contra faciem ſtes contumelioſi, ne ſe-*
15 *deat quaſi inſidiator ori tuo. ¶‖Noli faenera-* Infr.29.a.4.
C *ri homini fortiori te: quod ſi faeneraueris,*
16 *quaſi perditum habe. ¶ Non ſpondeas ſuper*
*virtutem tuam: quòd ſi ſpoponderis, quaſi*
17 *reſtituens cogita. ¶ Non iudices contra iudi-*
*cem: quoniam ſecundum quod iuſtum eſt,*
18 *iudicat. ¶‖Cum audace non eas in via, ne* Gen.4.b.8.

*forte*

forte grauet mala ſua in te: ipſe enim ſecundum voluntatem ſuam vadit, & ſimul cum
Pro.22.d.24 ſtultitia illius peries. ¶ ‖ Cum iracundo non 19
facias rixam, & cum audace non eas in de- D
ſertum: quoniam quaſi nihil eſt ante illum
ſanguis, & vbi non eſt adiutoriũ, elidet te.
¶ Cum fatuis conſilium non habeas, nõ enim 20
poterunt diligere niſi quæ eis placent. ¶ Co- 21
ram extraneo ne facias conſilium: neſcis e-
nim quid pariet. ¶ Non omni homini cor tuũ 22
manifeſtes: ne forte inferat tibi gratiam
falſam, & conuitietur tibi.

CAP. IX.

NOn zeles mulierem ſinus tui, ne oſten- 1
dat ſuper te malitiam doctrinæ nequã. A
¶ Non des mulieri poteſtatem animæ tuæ, ne 2
ingrediatur in virtute tua, & confundaris.
¶ Ne reſpicias mulierem multiuolam: ne for- 3
te incidas in laqueos illius. ¶ Cum ſaltatrice 4
ne aſſiduus ſis: nec audias illam, ne forte
Gene.6.a.2. pereas in efficacia illius. ¶ ‖ Virginem ne cõ- 5
ſpicias, ne forte ſcandalizeris in decore il-
lius. ¶ ‖ Ne des fornicarijs animam tuam in 6
Prou.5.a.2. vllo: ne perdas te, & hæreditatem tuam.
¶ Noli circunſpicere in vicis ciuitatis, nec ob- 7
erraueris in plateis illius. ¶ ‖ Auerte faciem 8
Mat.5.d.28. tuam à muliere compta, & ne circunſpicias
Gen.34.a.2. ſpeciem alienam. ¶ ‖ propter ſpeciem mulieris 9
2.Re.11.a.4. multi perierunt: & ex hoc concupiſcentia B
13.a.1. Mat.10.c.15. quaſi ignis exardeſcit. ¶ Omnis mulier quæ 10
eſt fornicaria, quaſi ſtercus in via conculca-
bitur. ¶ Speciem mulieris alienæ multi ad- 11
mirati, reprobi facti ſunt. colloquium enim
illius quaſi ignis exardeſcit. ¶ Cum aliena 12
muliere ne ſedeas omnino, nec accumbas
cum ea ſuper cubitum: ¶ & non alterceris 13
cum illa in vino, ne forte declinet cor tuum
in illam, & ſanguine tuo labaris in perditio-
nem. ¶ Ne derelinquas amicum antiquum: 14
nouus enim non erit ſimilis illi. ¶ Vinum 15
nouum, amicus nouus: veteraſcet, & cum
Iudi.9.a.4. ſuauitate bibes illud. ¶ ‖ Non zeles gloriam, 16
2.Re.15.b.10 & opes peccatoris: non enim ſcis quæ futura C
ſit illius ſubuerſio. ¶ Non placeat tibi iniuria 17
iniuſtorum, ſciens quoniam vſque ad infe-
ros nõ placebit impius. ¶ Longè abeſto ab ho- 18
mine poteſtatem habente occidendi, & non
ſuſpicaberis timorem mortis. ¶ & ſi acceſſeris 19
ad illum, noli aliquid committere, ne forte
auferat vitam tuam. ¶ Communionem mor- 20
tis ſcito: quoniam in medio laqueorum in- D
gredieris, & ſuper dolentium arma ambu-
labis. ¶ Secundùm virtutem tuam caue te à 21
proximo tuo, & cum ſapientibus & pruden-
tibus tracta. ¶ Viri iuſti ſint tibi conuiuæ, & 22
in timore Dei ſit tibi gloriatio. ¶ & in ſenſu 23
ſit tibi cogitatus Dei, & omnis enarratio tua
in præceptis Altiſſimi. ¶ In manu artificum 24
opera laudabuntur, & princeps populi in ſa-
pientia ſermonis ſui, in ſenſu verò ſenio-
rum verbum. ¶ Terribilis eſt in ciuitate ſua 25
homo linguoſus, & temerarius in verbo ſuo
odibilis erit.

CAP. X.

1 IVdex ſapiens iudicabit populum ſuum, &
2 principatus ſenſati ſtabilis erit. ¶ ‖ Secũ- Pro.29.b.12
A dùm iudicem populi, ſic & miniſtri eius: &
qualis rector eſt ciuitatis: tales & inhabi-
3 tantes in ea. ¶ ‖ Rex inſipiens perdet popu- 3.Re.12.c.13
lum ſuum: & ciuitates inhabitabuntur per
4 ſenſum prudentium. ¶ In manu Dei poteſtas
terræ: et execrabilis omnis iniquitas gentiũ,
& vtilem rectorem ſuſcitabit in tempus ſu-
5 per illã. ¶ In manu Dei poteſtas hominis, &
ſuper faciem ſcribæ imponet honorem ſuum.
6 ¶ ‖ Omnis iniuriæ proximi ne memineris, & Leu.19.d.17
7 nihil agas in operibus iniuriæ. ¶ Odibilis co-
ram Deo eſt & hominibus ſuperbia: & exe-
8 crabilis omnis iniquitas gentium. ¶ ‖ Regnũ Dan.4 c.14.
à gente in gentem transfertur propter iniu- f.28.
ſtitias, & iniurias, & contumelias, & diuer-
9 ſos dolos. ¶ Auaro autem nihil eſt ſceleſtius.
10 Quid ſuperbit terra & cinis? ¶ Nihil eſt ini-
B quius quã amare pecuniã. hic enim & ani-
mam ſuam venalem habet: quoniam in vita
11 ſua proiecit intima ſua. ¶ Omnis potentatus
breuis vita. Languor prolixior grauat medi-
12 cũ. ¶ Breuem languorem præcidit medicus: ſic
13 & rex hodie eſt, & cras morietur. ¶ Cũ enim
morietur homo, hæreditabit ſerpentes & be-
14 ſtias, & vermes. ¶ Initiũ ſuperbiæ hominis,
15 apoſtatare à Deo: ¶ quoniam ab eo qui fecit
illum, receſſit cor eius, quoniam initium om-
nis peccati eſt ſuperbia: qui tenuerit illam,
adimplebitur maledictis, & ſubuertet eũ in
16 finem. ¶ Propterea exhonorauit Dominus cõ-
uentus malorũ, & deſtruxit eos vſq; in finẽ.
17 ¶ Sedes ducum ſuperborum deſtruxit Deus,
18 & ſedere fecit mites pro eis. ¶ Radices gen-
C tium ſuperbarum areſecit Deus, & planta-
19 uit humiles ex ipſis gentibus. ¶ Terras Gen-
tium euertit Dominus, & perdidit eas vſq;
20 ad fundamentum. ¶ areſecit ex ipſis, & di-
ſperdidit eos, & ceſſare fecit memoriam eorũ
21 à terra. ¶ Memoriam ſuperborum perdidit
Deus, & reliquit memoriam humilium ſen-
22 ſu. ¶ Non eſt creata hominibus ſuperbia: neq;
23 iracundia nationi mulierum. ¶ Semen homi-
nũ honorabitur hoc, quod timet Deũ: ſemen
autem hoc exhonorabitur, quod præterit
24 mandata Domini. ¶ In medio fratrum re-
ctor illorum in honore: & qui timent Domi-
25 nũ, erunt in oculis illius. ¶ Gloria diuitum,
26 honoratorũ, & pauperũ, timor Dei eſt: ¶ non
deſpicere hominem iuſtum pauperem, & non
magnificare virum peccatorem diuitem.
27 ¶ Magnus eſt iudex, & potens eſt in honore:
D & non eſt maior illo qui timet Deum. ¶ ‖ Ser- Prou.17.a.2
28 uo ſenſato liberi ſeruient: & vir prudens &
diſciplinatus non murmurabit correptus,
29 & inſcius non honorabitur. ¶ Noli extollere
te in faciendo opere tuo, & noli cunctari

Pro.3.b.9. *in tempore anguſtiæ. ¶‖Melior eſt qui ope-* 30
*ratur, & abundat in omnibus, quam qui glo*
*riatur, & eget pane. ¶Fili, in manſuetudi-* 31
*ne ſerua animam tuam, & da illi honorem*
*ſecundum meritum ſuum. ¶Peccantem in a-* 32
*nimam ſuam quis iuſtificabit? & quis ho-*
*norificabit exhonorantem animam ſuam?*
*¶Pauper gloriatur per diſciplinam & timo-* 33
*rem ſuum: & eſt homo qui honorificatur*
*propter ſubſtantiam ſuam. ¶Qui autem glo-* 34
*riatur in paupertate, quanto magis in ſub-*
*ſtantia? & qui gloriatur in ſubſtantia, pau-*
*pertatem vereatur.*

## CAP. XI.

Gen.41.a.4. *SApientia humiliati exaltabit caput il-* 1
Dan.6.a.3. *lius, & in medio magnatorum conſedere* A
Dan.7.c.18. *illum faciet. ¶‖Non laudes virum in ſpecie* 2
*ſua, neque ſpernas hominem in viſu ſuo.*
*¶breuis in volatilibus eſt apis, & initium* 3
Act.12.d.21. *dulcoris habet fructus illius. ¶ ‖In veſtitu* 4
*ne glorieris vnquam, nec in die honoris tui*
*extollaris: quoniam mirabilia opera Altiſ-*
*ſimi ſolius, & glorioſa & abſconſa, & inuiſa*
1.Re.15.f.28 *opera illius. ¶‖Multi tyrāni ſederunt in thro* 5
Eſth.6.a.7. *no, et inſuſpicabilis portauit diadema. ¶Mul* 6
*ti potentes oppreſſi ſunt valide, & glorioſi*
*traditi ſunt in manus alterorum. ¶ Priuſ-* 7
*quam interroges, ne vituperes quenquam:*
Deu.13.c.14 *& cum interrogaueris, corripe iuſtè. ¶‖Priuſ* 8
..b.6. *quam audias, ne reſpondeas verbum, & in*
Pro.18.c.13. *medio "ſeniorum' ne adijcias loqui. ¶De ea* 9
"ſermonū 1. *re quæ te non moleſtat, ne certeris: et in iudi-*
*cio peccantium ne conſiſtas. ¶Fili, ne in mul-* 10
1.Tim.6.b.9 *tis ſint actus tui.‖ & ſi diues fueris, non e-* B
*ris immunis à delicto, ſi enim ſecutus fue-*
Pro.10.c.23. *ris, non apprehēdes: & non effugies, ſi præ-*
*cucurreris. ¶‖Eſt homo laborans, & feſti-* 11
*nans, & dolens impius, & tanto magis non*
Iob 42.c.10. *abundabit. ¶‖Eſt homo marcidus egens re-* 12
*cuperatione, plus deficiens virtute, & abun-*
*dans paupertate. ¶& oculus Dei reſpexit il-* 13
*lum in bono, & erexit eum ab humilitate i-*
*pſius, & exaltauit caput eius: & mirati*
*ſunt in illo multi, & honorauerunt Deum.*
Iob.1.d.21. *¶‖Bona & mala, vita & mors, paupertas &* 14
..13. *honeſtas à Deo ſunt. ¶–Sapiētia & diſcipli* 15
*na, & ſcientia legis apud Deum. Dilectio, &*
*via bonorum apud ipſum. ¶Error & tene-* 16
*bræ peccatoribus concreata ſunt: qui autem*
*exultant in malis, conſeneſcunt in malo'.*
*¶Datio dei permanet iuſtis, & profectus il-* 17
*lius ſucceſſus habebit in æternum. ¶Eſt qui* 18
*locupletatur parce agēdo, & hæc eſt pars mer-* C
Luc.12.c.19. *cedis illius ¶in eo quod dicit: ‖Inueni requiē* 19
*mihi, & nūc mānducabo de bonis meis ſolus.*
*¶& neſcit quod tempus prætereat, & mors* 20
*appropinquet, & relinquat omnia alijs, &*
*morietur. ¶Sta in teſtamento tuo, & in illo* 21
*colloquere, & in opere mandatorum tuorum*
*veteraſce. ¶Ne manſeris in operibus pecca-* 22
*torum. Confide autem in Deo, & mane in lo*

23 *co tuo. ¶Facile eſt enim in oculis Dei ſubitò*
24 *honeſtare pauperem. ¶ Benedictio Dei in*
*mercedem iuſti feſtinat, & in honore veloci*
25 *proceſſus illius fructificat. ¶ne dicas, Quid*
*eſt mihi opus, & quæ erūt mihi ex hoc bona?*
26 *¶Ne dicas, Sufficiens mihi ſum: & quid ex*
27 *hoc peßimabor? ¶‖In die bonorum ne imme-* Inf.18.c.25.
*mor ſis malorum, & in die malorum ne im-*
28 *memor ſis bonorum: ¶quoniam facile eſt co-*
*ram Deo in die obitus retribuere vnicuique*
29 *ſecundum vias ſuas. ¶Malitia horæ obliuio-*
*nem facit luxuriæ magnæ, & in fine homi-*
30 *nis denudatio operum illius. ¶Ante mortem*
D *ne laudes hominem quenquam, quoniam in*
31 *in filijs ſuis agnoſcitur vir. ¶Non omnem ho*
*minem inducas in domū tuam: multæ enim*
32 *ſunt inſidiæ doloſi. ¶Sicut enim eructāt præ-*
*cordia fœtentium, & ſicut perdix inducitur*
*in caueam, & vt caprea in laqueum: ſic &*
*cor ſuperborum: & ſicut proſpector videns ca*
33 *ſum proximi ſui. ¶Bona enim in mala con-*
*uertens inſidiatur, & in electis imponet ma*
34 *culā. ¶ A ſcintilla enim vna augetur ignis,*
*& ab vno doloſo augetur ſanguis: homo ve*
35 *ro peccator ſanguini inſidiatur. ¶Attēde tibi*
*à peſtifero, fabricat enim mala ne fortè in-*
*ducat ſuper te ſubſannationem in perpetuū.*
36 *¶Admitte ad te alienigenam, & ſubuertet* "tuis.6.
*te in turbine, & alienabit te à " vijs' pro-*
*prijs.*

## CAP. XII.

1 *SI benefeceris, ſcito cui feceris, & erit gra*
2 *tia in bonis tuis multa. ¶Benefac iuſto,*
A *& inuenies retributionem magnam: & ſi nō*
3 *ab ipſo, certe à Domino: ¶Nō eſt enim ei be-*
*ne qui aßiduus eſt in malis, & eleemoſynas*
*non danti: quoniam & Altißimus odio ha-*
*bet peccatores, & miſertus eſt pœnitentibus.*
4 *¶‖Da miſericordi, & ne ſuſcipias peccatorē:* Gal.6.c.10.
*& impijs & peccatoribus "reddet' vindictā,* "redde 4.
5 *cuſtodiens eos in diem vindictæ. ¶Da bono,*
6 *& non receperis peccatorem. ¶Benefac humi*
*li, & non dederis impio: prohibe panes illi*
7 *dare, ne in ipſis potentior te ſit. ¶ nam du-*
B *plicia mala inuenies in omnibus bonis, quæ-*
*cunque feceris illi: quoniam & Altißimus*
*odio habet peccatores, & impijs reddet vin-*
8 *dictā. ¶Non agnoſcetur in bonis amicus, &*
9 *non abſcondetur in malis inimicus. ¶In bo-*
*nis viri, inimici illius: in triſtitia & in ma-*
10 *litia illius, amicus agnitus eſt. ¶Non credas*
C *inimico tuo in æternum, ſicut enim æramē-*
11 *tum, æruginat nequitia illius. ¶& ſi humi-*
*liatus vadat curuus, adijce animum tuum,*
12 *& cuſtodi te ab illo. ¶ Non ſtatuas illum pe-*
*nes te, nec ſedeat ad dexteram tuā, ne con-*
*uerſus ſtet in loco tuo: ne fortè conuerſus in*
*locum tuum, inquirat cathedram tuam: &*
*in nouißimo cognoſcas verba mea, & in ſer-*
13 *monibus meis ſtimuleris. ¶Quis miſerebitur*
*incantatori à ſerpente percuſſo, & omnibus*
*qui*

*qui appropiant beſtijs? ſic & qui comitatur*
*cum viro iniquo, & obuolutus eſt in peccatis*
*eius. ¶Vna hora tecũ permanebit : ſi autem* 14
Iere.41.b.6. *declinaueris , non ſupportabit . ¶‖In labijs* 15
*ſuis indulcat inimicus, & in corde ſuo inſi-* D
*diatur, vt ſubuerſat te in foueam. ¶In ocu-* 16
*lis ſuis lachrymatur inimicus: & ſi inuene-*
*rit tempus, non ſatiabitur ſanguine: ¶& ſi* 17
*incurrerint tibi mala, inuenies eũ illic prio-*
2. *rẽ. ¶In oculis ſuis lachrymatur inimicus,* 18
*& quaſi adiuuans ſuffodiet plantas tuas.*
*¶Caput ſuum mouebit, & plaudet manu, &* 19
*multa ſuſurrans cõmutabit vultum ſuum.*

CAP. XIII.

Deu.7.a.2.4 *QVi tetigerit picẽ, iniquinabitur ab ea:* 1
*& qui communicauerit ſuperbo, induet* A
*ſuperbiam. ¶Pondus ſuper ſe tol-* 2
*let, qui honeſtiori ſe communicat. Et ditiori*
*te ne ſocius fueris. ¶Quid communicabit ca* 3
*cabus ad ollam? quando enim ſe colliſerint,*
*confringetur. ¶Diues iniuſte egit & fremet:* 4
*pauper autẽ laſus tacebit. ¶Si largitus fue-* 5
*ris, aſſumet te: & ſi non habueris, derelin-*
*quet te. ¶Si habes, conuiuet tecum, & eua-* 6
*cuabat te , & ipſe non dolebit ſuper te. ¶Si* 7
*neceſſarius illi fueris, ſupplãtabit te, & ſub-*
*ridens ſpem dabit, narrans tibi bona, & di-*
*cet, Quid opus eſt tibi? ¶Et confundet te in* 8
*cibis ſuis, donec te exinaniat bis & ter: & in*
*nouiſſimo deridebit te : & poſtea videns de-*
*relinquet te, & caput ſuum mouebit ad te.* B
*¶Humiliare Deo , & expecta manus eius.* 9
*¶Attende, ne ſeductus in ſtultitiam humi-* 10
*lieris. ¶Noli eſſe humilis in ſapientia tua, ne* 11
*humiliatus in ſtultitiam seducaris. ¶Aduo-* 12
*catus à potentiore diſcede : ex hoc enim ma-*
*gis te aduocabit. ¶Ne improbus ſis, ne impin* 13
*garis: & ne longe ſis ab eo, ne eas in obliuio-*
*nem. ¶Ne retineas ex aquo loqui cum illo:* 14
*nec credas multis verbis illius, ex multa e-*
*nim loquela tentabit te, & ſubridens inter-*
*rogabit te de abſconditis tuis. ¶Immitis ani* 15
*mus illius conſeruabit verba tua : & non*
*parcet de malitia, & de vinculis. ¶Caue ti-* 16
*bi, & attende diligenter auditui tuo: quoniã*
*cum ſubuerſione tua ambulas. ¶Audiens ve* 17
*rò illa, quaſi in ſomnis vide : & vigilabis.*
*¶Omni vita tua dilige Deum, & inuoca il-* 18
Inf.27.b.10. *lum in ſalute tua. ¶‖Omne animal diligit* 19
*ſimile ſibi: ſic & omnis homo proximum ſibi.* C
*¶Omnis caro ad ſimilem ſibi coniungetur,* 20
*& omnis homo ſimili ſui ſociabitur. ¶Si com* 21
*municabit lupus agno aliquando , ſic pecca-*
*tor iuſto. ¶Qua communicatio ſancto homini* 22
pax 2. *ad canem, aut qua pars diuiti ad pauperẽ?*
*¶Venatio leonis onager in eremo: ſic & paſ-* 23
*cua diuitum ſunt pauperes. ¶Et ſicut abo-* 24
*minatio eſt ſuperbo humilitas: ſic & execra-*
*tio diuitis pauper. ¶Diues commotus confir-* 25
*matur ab amicis ſuis : humilis autem cùm*
*ceciderit, expelletur & à notis. ¶Diuiti de-* 26

D *cepto multi recuperatores: locutus eſt ſuper-*
27 *ba, & iuſtificauerunt illum. ¶humilis dece-*
*ptus eſt, inſuper & arguitur: locutus eſt ſen-*
28 *ſate, & nõ eſt datus ei locus. ¶Diues locutus*
*eſt, & omnes tacuerũt, & verbum illius vſ-*
29 *que ad nubes perducẽt. ¶pauper locutus eſt,*
*& dicunt. Quis eſt hic? & ſi offenderit, ſub-*
30 *uertent illum. ¶Bona eſt ſubſtantia, cui non*
*eſt peccatum in conſcientia : & nequiſſima*
31 *paupertas in ore impij. ¶Cor hominis immu*
*tat faciem illius, ſiue in bona, ſiue in mala.*
32 *¶Veſtigium cordis boni, & faciem bonã dif-*
*ficile inuenies, & cum labore.*

CAP. XIIII.

1 *B‖Eatus vir qui non eſt lapſus verbo ex* Inf.19.c.16.
A *ore ſuo, & non eſt ſtimulatus in triſtitia* 25.b.11.
2 *delicti. ¶Fœlix qui nõ habuit animi ſui tri-*
3 *ſtitiam, & nõ excidit à ſpe ſua. ¶Viro cupido*
*& tenaci, ſine ratione eſt ſubſtantia, & ho-*
4 *mini liuido ad quid aurum? ¶Qui acervat*
*ex animo ſuo iniuſte, alijs cõgregat, & in bo-*
5 *nis illius alius luxuriabitur. ¶Qui ſibi ne-*
*quam eſt, cui alij bonus erit? & non iucun-*
6 *dabitur in bonis ſuis. ¶Qui ſibi inuidet, ni-*
*hil eſt illo nequius, & hac redditio eſt mali-*
7 *tia illius: ¶& ſi benefecerit, ignoranter, &*
*non volẽs facit : & in nouiſſimo manifeſtat*
8 *malitiam ſuam. ¶Nequam eſt oculus liuidi,*
*& auertẽs faciem ſuam, & deſpiciens ani-*
9 *mam ſuam. ¶‖Inſatiabilis oculus cupidi in* Pro.27.c.20
B *parte iniquitatis. non ſatiabitur , donec cõ-*
10 *ſumat areſaciens animam ſuam. ¶Oculus*
*malus ad mala: ‖& nõ ſatiabitur pane in-* Pro.27.c.20
*digẽs, & in triſtitia erit ſuper mẽſam ſuam.*
11 *¶Fili, ſi habes, beneſac tecum, & Deo dignas*
12 *oblationes offer. ¶Memor eſto, quoniam mors*
*nõ tardat , & teſtamẽtum inferorum quia*
*demõſtratum eſt tibi: teſtamẽtum enim hu-* Sup.4.a.8.
13 *ius mũdi morte morietur. ¶‖Ante mortẽ be-* Tob.4.b.7.
*neſac amico tuo, & secũdum vires tuas ex-* Luc.14.c.13.
14 *porrigens da pauperi. ¶Non defraudéris à*
C *die bono, & particula boni doni non te præte*
15 *reat. ¶Nonne alijs relinques dolores & la-*
16 *bores tuos in diuiſione ſortis? ¶Da & accipe,*
17 *& iuſtifica animam tuam. ¶Ante obitum*
*tuum operare iuſtitiam: quoniam non eſt a-*
18 *pud inferos inuenire cibum. ¶‖Omnis caro* Iſa.40.b.7.
*ſicut fœnum veteraſcet, & ſicut folium fru-* Iac.1.b.10.
19 *ctificans in arbore viridi. ¶‖Alia generan-* 1.Pet.1.d.24
*tur, & alia deijciuntur : ſic generatio carnis*
*& ſanguinis, alia finitur, & alia naſcitur.*
20 *¶Omne opus corruptibile in fine deficiet: &*
21 *qui illud operatur, ibit cum illo. ¶Et omne*
*opus electum iuſtificabitur : & qui operatur*
22 *illud, honorabitur in illo. ¶‖Beatus vir qui* Pſal.1.a.2.
D *in ſapiẽtia morabitur: & qui in iuſtitia ſua*
*meditabitur: & in ſenſu cogitabit circumſpe*
23 *ctionem Dei. ¶Qui excogitat vias illius in*
*corde ſuo , & in abſconditis ſuis intelligens,*
*vadens poſt illam quaſi inueſtigator , & in*
24 *vijs illius conſiſtens: ¶qui reſpicit per fene-*

*ſtras illius, & in ianuis illius audiens:¶qui 25*
*requieſcit iuxta domum illius, & in parie-*
*tibus illius figens palum ſtatuet caſulam*
*ſuam ad manus illius, & requieſcent in ca-*
*ſula illius bona per aũ: ¶ſtatuet filios ſuos 26*
*ſub tegmine illius, & ſub ramis eius mora-*
*bitur: ¶protegetur ſub tegmine illius à fer- 27*
*nore, & in gloria eius requieſcet.*

CAP. XV.

*illud 12. QVi timet Deum, faciet * bona*: & qui 1
*continens eſt iuſtitia, apprehendet il- A*
*lam, ¶& obuiabit illi quaſi mater 2*
*honorificata, & quaſi mulier à virginitate*
*ſuſcipiet illum. ¶Cibabit illum pane vitæ & 3*
Iob 4. b.10. *intellectus, ‖& aqua ſapientiæ ſalutaris po-*
*tabit illum: & firmabitur in illo, & non fle-*
*ctetur: ¶& continebit illum, & non confun- 4*
*detur: & exaltabit illũ apud proximos ſuos,*
*¶& in medio eccleſiæ aperiet os eius, & ad- 5*
*implebit illũ ſpiritu ſapientiæ & intellectus,*
*& ſtola gloriæ veſtiet illum. ¶Iucunditatem 6*
*& exultationem theſaurizabit ſuper illũ, & B*
*nomine æterno hæreditabit illum. ¶Homines 7*
*ſtulti non apprehendent illam, & homines*
*ſenſati obuiabunt illi: homines ſtulti non vi*
*debunt eam: longe enim abeſt à ſuperbia &*
*dolo: ¶viri mendaces non erunt illius memo 8*
*res: & viri veraces inuenientur in illa, &*
*ſucceſſum habebunt vſque ad inſpectionem*
*quia nõ eſt à Domino miſſus. *Dei. ¶Nõ eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris*: 9*
*¶quoniã à Deo profecta eſt ſapientia. ſapien 10*
*tia enim Dei aſtabit laus, & in ore fideli a-*
*bundabit, & dominator dabit eam illi. ¶Non 11*
*dixeris, Per Deum abeſt, quæ enim odit ne C*
*feceris. ¶Non dicas: ille me implanauit. Non 12*
*enim neceſſarij ſunt ei homines impij. ¶Om 13*
*ne execramentum erroris odit Dominus, &*
Ge.1.d.27. *non erit amabile timẽtibus eum. ¶‖Deus ab 14*
*initio conſtituit hominem, & reliquit illũ in*
*manu conſilij ſui. ¶Adiecit mandata & præ- 15*
Mat.19.c.17. *cepta ſua, ¶‖ſi volueris mandata ſeruare, 16*
*conſeruabunt te, & in perpetuum fidem pla*
*citam facere. ¶Appoſuit tibi aquam & ignẽ: 17*
Ier.21.c.8. *ad quod volueris porrige manũ tuam. ¶‖An 18*
*te hominem vita & mors: bonum & malum*
*quod placuerit ei, dabitur illi: ¶quoniam 19*
*multa ſapientia Dei, & fortis in potentia, D*
Pſa.33.c.16. *videns omnes ſine intermiſſione. ¶Oculi Do 20*
Heb.4.d.13. *mini ad timentes eum, & ipſe agnoſcit om-*
*nem operã hominis. ¶Nemini mandauit im- 21*
*piè agere, & nemini dedit ſpacium peccandi.*
*¶non enim concupiſcit multitudinem filio- 22*
*rum infidelium & inutilium.*

CBP. XVI.

NE iucunderis in filijs impijs, ſi multi- 1
*plicentur: nec oblecteris ſuper ipſos, ſi A*
*non eſt timor Dei in illis. ¶Non credas vitæ 2*
*illorum, & ne reſpexeris in labores eorum.*
*¶Melior eſt enim vnus timẽs Deum, quàm 3*
*mille filij impij. ¶Et vtile eſt mori ſine filijs, 4*
*quàm relinquere filios impios. ¶Ab vno ſen 5*
*ſato inhabitabitur patria, & à tribus impijs*
6 *deſeretur. ¶Multa talia vidit oculus meus,*
7 *& fortiora horum audiuit auris mea. ¶‖In* Iuſ.21.b.10.
*ſynagoga peccantium exardebit ignis, & in*
8 *gente incredibili exardeſcet ira. ¶Non exo-* Gen.6.a.4.
*rauerunt pro peccatis ſuis antiqui gigantes,*
*qui deſtructi ſunt, confidentes ſuæ virtuti:*
9 *¶& non pepercit peregrinationi illorum, &*
*execratus eſt eos præ ſuperbia verbi illorum.*
10 *¶Non miſertus eſt illis gentem totam per-*
B *dens, & extollentem ſe in peccatis ſuis. ¶‖Et* Nu.14.c.20.
11 *ſicut ſexcenta millia peditum qui congregati* 26.f.52.
*ſunt in duritia cordis ſui: & ſi vnus fuiſſet*
12 *ceruicatus, mirum ſi fuiſſet immunis. ¶mi-*
*ſericordia enim & ira eſt cum illo. Potens*
13 *exoratio, & effundens iram: ¶ſecundum mi-*
*ſericordiam ſuam: ſic correptio illius hominẽ*
14 *ſecundum opera ſua iudicat. ¶Non effugiet*
*in rapina peccator, & non retardabit ſuffe-*
15 *rentia miſericordiam facientis. ¶Omnis mi*
*ſericordia faciet locum ‖vnicuique ſecundum* Rom.2.a.6.
*meritum operum ſuorum, & ſecundum in-*
16 *tellectum peregrinationis ipſius. ¶Non di-*
C *cas, A Deo abſcondar, & ex ſummo quis mei*
17 *memorabitur? ¶In populo magno non agno-*
*ſcar: quæ eſt enim anima mea in tam im-*
18 *menſa creatura? ¶Ecce, cælum, & cæli cælo-*
*rum, abyſſus, & vniuerſa terra, & quæ in*
*eis ſunt, in conſpectu illius commouebuntur,*
19 *¶montes ſimul, & colles, & fundamenta ter*
*ræ: & cum conſpexerit illa Deus, tremore*
20 *concutientur. ¶Et in omnibus his inſenſatum*
21 *eſt cor: & omne cor intelligitur ab illo, ¶&*
*vias illius quis intelligit, & procellam quam*
22 *nec oculus videbit hominis? ¶Nam plurima*
*illius opera ſunt in abſconſis: ſed opera iu-*
*ſtitiæ eius quis enuntiabit? aut quis ſuſti-*
*nebit? Longe enim eſt teſtamentum à qui-*
*buſdam, & interrogatio *hominum* in con-* *omnium. g.
23 *ſummatione eſt. ¶Qui minoratur corde, co-*
*gitat inania: & vir imprudens & errans co*
24 *gitat ſtulta. ¶Audi me fili, & diſce diſcipli-*
D *nam ſenſus, & in verbis meis attende in*
25 *corde tuo, ¶& dicam in æquitate diſcipli-*
*nam, & ſcrutabor enarrare ſapientiam: &*
*in verbis meis attende in corde tuo, & dico*
*in æquitate ſpiritus virtutes, quas poſuit*
*Deus in opera ſua ab initio, & in veritate*
26 *enuntio ſcientiam eius. ¶*In iudicio Dei o-* *& ſ.
*pera eius ab initio, & ab inſtitutione ipſo-*
*rum diſtinxit partes illorum & initia eo-*
27 *rum in gentibus ſuis. ¶Ornauit in æternum*
*opera illorum, nec eſurierunt, nec laborauε-*
*runt, & non deſtiterunt ab operibus ſuis.*
28 *¶Vnuſquiſque proximum ſibi non anguſtia-*
29 *bit vſque in æternum. ¶Non ſis incredibilis*
30 *verbo illius. ¶Poſt hæc Deus in terram re-*
31 *ſpexit, & impleuit illam bonis ſuis. ¶Ani-*
*ma autem omnis vitalis denuntiabit ante*
*faciem ipſius, & in ipſa iterum reuerſio il-*
*lorum.*

## CAP. XVII.

DEus creauit de terra hominem, & ſe- 1
Gene.1.d.27 cundùm imaginem ſuam fecit illum: A
2.b.7.5.2.1. ⁋Et iterum conuertit illum in ipſam, & ſe- 2
Sup.2.d.23. cundum ſe veſtiuit illum virtute. ⁋Nume- 3
1.Cor.11.b.8 rum dierum & tempus dedit illi, & dedit
Col.3.b.10. poteſtatem eorum quæ ſunt ſuper terram.
⁋Poſuit timorem illius ſuper omnem carnē, 4
& dominatus eſt beſtiarum & volatilium.
Gen.2.d.22. ⁋ ‖ Creauit ex ipſo adiutorium ſimile ſibi: 5
conſilium & linguam, & oculos, & aures, &
cor dedit illis excogitandi: & diſciplina in-
tellectus repleuit illos. ⁋Creauit illis ſcien- 6
tiam ſpiritus, ſenſu impleuit cor illorum, &
mala & bona oſtendit illis. ⁋Poſuit oculum 7
*ſuum 2. "ipſorum' ſuper corda illorum oſtendere illis B
magnalia operum ſuorum, ⁋vt nomen ſan- 8
ctificationis collaudent, & gloriari in mira-
bilibus illius, vt magnalia enarrent operum
eius. ⁋Addidit illis diſciplinam, & legem vi 9
tæ hæreditauit illos. ⁋Teſtamentum æternū 10
p.2. conſtituit cum illis, & iuſtitiam' & iudi-
cia ſua oſtendit illis. ⁋Et magnalia honoris 11
eius vidit oculus illorum, & honorem vocis
audierunt aures illorum, & dixit illis, At-
tendite ab omni iniquo. ⁋Et mandauit illis 12
vnicuique de proximo ſuo. ⁋Via illorum co- 13
ram illo ſunt ſemper, non ſunt abſconſa ab
Rom.13.a.2. oculis ipſius. ⁋ ‖ In vnamquamque gentem 14
præpoſuit rectorem: ⁋& pars Dei Iſrael fa- 15
*.2. cta eſt manifeſta. ⁋Et' omnia opera illorū 16
velut ſol in conſpectu Dei: & oculi eius ſine
intermiſſione inſpicientes in vijs eorum.
⁋Non ſunt abſconſa teſtamenta per iniqui- 17
tatem illorum, & omnes iniquitates eorum C
Inf.29.b.16. in conſpectu Dei. ⁋ ‖ Eleemoſyna viri quaſi 18
ſacculus cum ipſo, & gratiam hominis quaſi
Mat.25.c.35. pupillam conſeruabit: ⁋ ‖ & poſteà reſurget, 19
& retribuet illis retributionem, vnicuique
in caput ipſorum, & conuertet in interiores
partes terræ. ⁋Pœnitentibus autem dedit 20
viā iuſtitiæ, & confirmauit deficientes ſu-
ſtinere, & deſtinauit illis ſortem veritatis.
⁋Conuertere ad Dominum, & relinque pec- 21
*eius 4. cata tua: ⁋precare ante faciem "Domini', 22
& minue offendicula. ⁋Reuertere ad Domi- 23
*.3. num, & auertere ab iniuſtitia tua', & ni
mis odito execrationem: ⁋& cognoſce iuſti- 24
tias & iudicia Dei, & ſta in ſorte propoſi-
Eſa.38.d.19 tionis & orationis altiſſimi Dei. ⁋In ‖ partes 25
Pſal.6.a.6. vade ſeculi ſancti, cum viuis & dantibus
confeſſionem Deo. ⁋Non demoreris in errore 26
*.4. impiorum, ante mortem confitere'. A mor D
p.12. tuo quaſi nihil, perit confeſſio'. ⁋Confite- 27
beris viuens, viuus & ſanus confiteberis, &
laudabis Deum, & gloriaberis in miſera-
tionibus illius. ⁋Quàm magna miſericordia 28
Domini, & propitiatio illius conuertentibus
ad ſe? ⁋Nec enim omnia poſſunt eſſe in ho- 29
minibus, quoniam non eſt immortalis filius
hominis, & in vanitate malitiæ placuerūt.
30 ⁋Quid lucidius ſole? & hic deficiet. Aut
quid nequius * excogitauit caro & ſanguis? "quàm
31 & hoc arguetur. ⁋Virtutem altitudinis cæli quod
ipſe conſpicit: & omnes homines terra &
cinis.

## CAP. XVIII.

1 QVi viuit in æternum, ‖ creauit omnia Gen.1.a.1.
A ſimul. Deus ſolus iuſtificabitur, & ma
2 net inuictus rex in æternū. ⁋Quis
3 ſufficit enarrare opera illius? ⁋Quis enim
4 inueſtigabit magnalia eius? ⁋Virtutem au-
tem magnitudinis eius quis enuntiabit? aut
quis adijciet enarrare miſericordiam eius?
5 ⁋Non eſt minuere neque adijcere, nec eſt in-
6 uenire magnalia Dei. ⁋Cùm conſummaue-
rit homo, tunc incipiet: & cùm quieuerit, a-
7 perabitur. ⁋Quid eſt homo, & quæ eſt gratia
illius? & quid eſt bonum, aut quid nequam
8 illius? ⁋ ‖ Numerus dierum hominum, vt Pſa.89.b.10
multum centum anni: quaſi gutta aquæ ma
ris deputati ſunt: & ſicut calculus arenæ, ſic
9 exigui anni in die æui. Propter hoc patiens
B eſt Deus in illis, & effundit ſuper eos miſe-
10 cordiam ſuam. ⁋Vidit præſumptionem cor-
dis eorum quoniam mala eſt, & cognouit
ſubuerſionem illorum quoniam nequam eſt.
11 ⁋Ideo adimpleuit propitiationem ſuam in
12 illis, & oſtendit eis viam æquitatis. ⁋Miſe-
ratio hominis circa proximum ſuum: miſe-
ricordia autem Dei ſuper omnem carnem.
13 ⁋Qui miſericordiam habet, docet, & erudit
14 quaſi paſtor gregem ſuum. ⁋Miſeretur ex-
cipiens doctrinam miſerationis, & qui fe-
15 ſtinant in iudicijs eius. ⁋Fili, in bonis non
des querelā, & in omni dato non des triſti-
16 tiam verbi mali. ⁋Nónne ardorē refrigerabit
ros? ſic & verbum melius quàm datum.
17 ⁋Nonne ecce verbum ſuper datum bonum?
18 ſed vtraque cum homine iuſtificato. ⁋Stul-
C tus acriter improperabit, & datus indiſci-
19 plinati tabeſcere facit oculos. ⁋Ante iudiciū
para iuſtitiam tibi, & antequam loquaris
20 diſce. ⁋Ante languorem adhibe medicinam,
& ‖ ante iudicium interroga teipſum, & in 1.Co.11.f.28
21 conſpectu Dei inuenies propitiationē. ⁋Ante
languorem humilia te, & in tempore infir-
22 mitatis oſtende conuerſationem tuā. ⁋ ‖ Non Luc.18.a.1.
impediaris orare ſemper, & ne verearis vſq; 1.The.5.d.17
ad mortem iuſtificari. quoniam merces Dei
23 manet in æternum. ⁋Ante orationem præ-
para animam tuam, & noli eſſe quaſi homo
24 qui tentat Deum. ⁋ ‖ Memento iræ in die con Sup.7.b.18.
ſummationis, & tempus retributionis in "conuerſio-
25 "conuerſatione faciei'. ⁋ ‖ Memento pau- ne faciei 3.
pertatis in tempore abundantiæ, & "neceſ- Sup.11.c.27.
26 ſitatem' paupertatis in die diuitiarum. ⁋A neceſſita-
mane vſque ad veſperam immutabitur tem tum 1.
27 pus, & hæc omnia citata in oculis Dei. ⁋Ho-
D mo ſapiens in omnibus metuit, & in die-
28 bus delictorum attendet ab inertia. ⁋Om-
nis aſtutus agnoſcit ſapientiam, & in-
uenienti

nenlenti eam dabit confeßionem. ¶ Senſati 29
in verbis & ipſi ſapienter egerunt, & intel-
lexerunt veritatem & iuſtitiam, & implo-
om.6.a.13. rauerunt prouerbia & iudicia. ¶ ‖ Poſt con- 30
.d.14. cupiſcentias tuas nō eas, & a voluntate tua
auertere. ¶ Si praſtes animæ tuæ concupi- 31
ſcentias eius, faciet te in gaudium inimicis
tuis. ¶ Ne oblecteris in turbis nec in modicis: 32
aßidua enim eſt commißio illorū. ¶ Ne fue- 33
ris mediocris in contentione ex fænore, &
non eſt tibi nihil in "ſeculo': eris enim inui-
ſacculo 1. dus vitæ tuæ.

CAP. XIX.

OPerarius ebrioſus non locupletabitur: 1
& qui ſpernit modica, paulatim deci- A
Re.11. a.1. det. ¶ Vinum & ‖ mulieres apoſtatare faciunt 2
ſapientes, & arguent ſenſatos: ¶ & qui ſe iū- 3
git fornicarijs, erit nequam: putredo & ver-
mes hæreditabunt illum, & extolletur in ex-
emplum maius, & tolletur de numero anima
oſu.22.c.11 eius. ¶ ‖ Qui credit cito, leuis corde eſt, & mi- 4
.12. norabitur: & qui delinquit in animā ſuam,
inſuper habebitur. ¶ Qui gaudet iniquitate, 5
denotabitur: & qui odit correptionem, mi-
nuetur vita: & qui odit loquacitatē, extin-
guit malitiam. ¶ Qui peccat in animā ſuam, 6
pœnitebit: & qui iucundatur in malitia, de-
notabitur. ¶ Ne iteres verbum nequam & 7
durum, & non minoraberis. ¶ Amico & ini- 8
mico noli narrare ſenſum tuum: & ſi eſt tibi B
delictum, noli denudare. ¶ audiet enim te, & 9
cuſtodiet te, & quaſi defendens peccatū odiet
te, et ſic aderit tibi ſemper. ¶ Audiſti verbum 10
aduerſus proximum tuum? commoriatur in
te, fidens quoniam non te dirumpet. ¶ A fa- 11
cie verbi parturit fatuus, tanquam gemitus
" canis partus infantis. ¶ Sagitta infixa fæmori "ca- 12
eu.10.d.17 nis': ſic verbum in corde ſtulti. ¶ ‖ Corripe a- 13
at.18.b.15 micum, ne forte nō intellexerit, & dicat, Non
uc.17.a.3. feci. aut ſi fecerit, ne iterum addat facere.
¶ Corripe proximum, ne fortè non dixerit: 14
& ſi dixerit, ne fortè iteret. ¶ Corripe ami- 15
cum: ſæpe enim fit commißio. ¶ Et non omni 16
verbo credas. eſt qui labitur lingua, ſed non C
acob.3.a.2. ex animo. ¶ ‖ Quis eſt enim qui nō deliquе- 17
rit in lingua ſua? Corripe proximum ante-
quam comminêris. ¶ Et da locum timori Al- 18
tißimi: quia omnis ſapientia timor Dei, & in
illa timere Deū, & in omni ſapientia diſpo-
ſitio legis. ¶ Et non eſt ſapientia nequitiæ 19
diſciplina, & non eſt cogitatus peccatorum
.2. prudentia. ¶ Eſt nequitia, & "in' ipſa exe- 20
cratiō: & eſt inſipiens, qui minuitur ſapien-
tia. ¶ Melior eſt homo qui minuitur ſapien- 21
tia, & deficiens ſenſu in timore, quàm qui
abundat ſenſu, & transgreditur legem Al-
tißimi. ¶ Eſt ſolertia certa & ipſa iniqua. 22
Et eſt qui emittit verbum certum enarrans D
veritatem. ¶ Eſt qui nequiter humiliat ſe, 23
& interiora eius plena ſunt dolo. ¶ & eſt iu- 24
ſtus qui ſe nimium ſubmittit a multa hu-

militate: & eſt iuſtus qui inclinat faciem
ſuam, & fingit ſe non videre quod ignora-
25 tum eſt: ¶ & ſi ab imbecillitate virium vete-
tur peccare, ſi inuenerit tempus malefacien-
26 di, malefaciet. ¶ Ex viſu cognoſcitur vir, &
27 ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus. ¶ Ami-
ctus corporis, & riſus dentium, & ingreſſus
28 hominis enuntiant de illo. ¶ Eſt correptio
mendax in ira contumelioſi: & eſt iudicium,
quod non probatur eſſe bonum: & eſt tacens,
& ipſe eſt prudens.

CAP. XX.

1 QVàm bonum eſt arguere, quàm iraſci? &
A confitentem in oratione non prohibe-
2 re. ¶ Concupiſcentia ſpadonis deuirginabit
3 iuuenculam: ¶ ſic qui facit per vim iudicium
4 iniquum. ¶ Quàm bonum eſt correptum ma-
nifeſtare pœnitentiam: ſic enim effugies vo-
5 luntarium peccatum. ¶ Eſt tacens, qui inue-
nitur ſapiens: & eſt odibilis, qui procax eſt
6 ad loquendum. ¶ Eſt autem tacens, non ha-
bens ſenſum loquelæ: & eſt tacens, ſciens tē-
7 pus apti temporis. ¶ ‖ Homo ſapiens tacebit Eccle.3.b.7.
vſq; ad tempus: laſciuus autem, & impru- Infr.32. a.6.
8 dens non ſeruabunt tempus. ¶ Qui multis
vtitur verbis, lædet animam ſuam: & qui
9 poteſtatem ſibi ſumit iniuſte, odietur. ¶ Eſt
proceßio in malis viro indiſciplinato, & eſt
10 inuentio in detrimentum. ¶ Eſt datum quod
B non eſt vtile: & eſt datum, cuius retributio
11 duplex. ¶ Eſt propter gloriam minoratio: &
12 eſt qui ab humilitate leuabit caput. ¶ Eſt
qui multa redimat modico pretio, & reſti-
13 tuens ea in ſeptuplum. ¶ Sapiens in verbis
ſeipſum amabilem facit: gratiæ autem fa-
14 tuorum effundentur. ¶ Datus inſipientis non
erit vtilis tibi: oculi enim illius ſeptemplices
15 ſunt. ¶ exigua dabit, & multa improperabit:
16 & apertio oris illius inflammatio eſt. ¶ Hodie
fœneratur quis, & cras expetit, & odibilis
17 eſt homo huiuſmodi. ¶ Fatuo nō erit amicus,
18 & non erit gratia bonis illius. ¶ qui enim
C edunt panem illius: falſæ linguæ ſunt. Quo-
19 ties, & quanti irridebunt eum? ¶ Neq; enim
quod habendum erat, directo ſenſu diſtri-
buit: ſimiliter & quod non erat habendum.
20 ¶ Lapſus falſæ linguæ, quaſi qui in pauimēto
cadens: ſic caſus malorū feſtinanter veniēt.
21 ¶ Homo "acharis' quaſi fabula vana, in ore "ingratus 6
22 indiſciplinatorum aßidua erit. ¶ Ex ore fa-
tui reprobabitur parabola: non enim dicit il-
23 lam in tempore ſuo. ¶ Eſt qui vetatur pecca-
re præ inopia, & in requie ſua ſtimulabitur.
24 ¶ Eſt qui perdet animam ſuam præ confuſio-
ne, & ab imprudenti perſona perdet eam:
25 perſonæ autem acceptione perdet ſe. ¶ Eſt
D qui præ confuſione promittit amico, & lu-
26 cratus eſt eum inimicum gratis. ¶ Opprobriū
nequam in homine mendacium, et in ore in-
27 diſciplinatorū aßiduè erit. ¶ Potior fur quàm
aßiduitas viri mendacis, perditionem autem

ambo

ambo hæreditabunt.¶Mores hominum men- 28
dacium ſine honore: & confuſio illorum, cum
ipſis ſine intermiſsione. ¶ Sapiens in verbis 29
producet ſeipſum. & homo prudens placebit
Pro.12.b.11. magnatis.¶‖Qui operatur terram ſuam, in- 30
& 28.c.19. altabit aceruum frugum. & qui operatur iu-
ſtitiam, ipſe exaltabitur: qui vero placet
Exo.23.a.8. magnatis, effugiet iniquitatem:¶‖Xenia & 31
De.16.d.10. dona, excæcant oculos iudicum, & quaſi mu-
Ioſ.41.c.18. tus in ore auertit correptiones eorum.¶‖Sa- 32
pientia abſconſa & theſaurus inuiſus: quæ
vtilitas in vtriſque? ¶ Melior eſt qui celat 33
inſipientiam ſuam, quàm homo qui abſcon-
dit ſapientiam ſuam.

## CAP. XXI.

Supr.5.b.5. Fili, ‖peccaſti? non adijcias iterum: ſed & 1
de priſtinis deprecare vt tibi dimittan- A
tur. ¶Quaſi à facie colubri fuge peccata: & ſi 2
acceſſeris ad illa, ſuſcipient te. ¶Dentes leo- 3
nis dentes eius, interficientes animas homi-
num. ¶Quaſi romphæa bis acuta omnis ini- 4
quitas, plagæ illius non eſt ſanitas. ¶Obiur- 5
gatio & iniuria annulabunt ſubſtantiam: &
domus quæ nimis locuples eſt, annulabitur
ſuperbia: ſic ſubſtãtia ſuperbi eradicabitur.
¶ Deprecatio pauperis ex ore vſq; ad aures 6
eius perueniet: & iudicium feſtinato adue-
niet illi. ¶Qui odit correptionem, veſtigium 7
eſt peccatoris: & qui timet Deum, conuerte-
tur ad cor ſuum. ¶Notus à longe potens lin- 8
gua audaci: & ſenſatus ſcit labi ſe ab ipſo.
¶Qui ædificat domum ſuam impendijs alie- 9
nis, quaſi qui colligit lapides ſuos in hyeme. B
Sup.16.a.7. ¶‖Stupa collecta ſynagoga peccantiũ, & con- 10
ſummatio illorum flamma ignis. ¶ Via pec- 11
*compla- cantium* complantata' lapidibus, & *in fi-
nata 1. nem' illorum inferi, & tenebræ, & pœnæ.
*in fine ¶Qui cuſtodit iuſtitiam, continebit ſenſum 12
eius. ¶ Conſummatio timoris Dei ſapientia 13
& ſenſus. ¶Non erudietur, qui non eſt ſa- 14
piens in bono. ¶ Eſt autem inſipientia quæ 15
*abundat 8 abundat in malo: & non eſt ſenſus vbi *eſt'
amaritudo. ¶Sientia ſapientis tanquam in- 16
undatio abundabit, & conſilium illius ſicut
fons vitæ permanet. ¶ Cor fatui quaſi vas 17
confractum, & omnem ſapientiam non tene-
bit. ¶Verbum ſapiens quodcunque audierit 18
*ad ſe 8. ſcius laudabit, & *adijciet: audiuit luxurio- C
ſus, & diſplicebit illi, & proijciet illud poſt
dorſum ſuum. ¶Narratio fatui quaſi ſarcina 19
in via. nam in labijs ſenſati inuenietur gra-
tia. ¶Os prudentis quæritur in eccleſia, & 20
verba illius cogitabunt in cordibus ſuis.
¶Tanquam domus exterminata, ſic fatuo ſa- 21
pientia: & ſcientia inſenſati inenarrabilia
verba. ¶Compedes in pedibus, ſtulto doctri- 22
na, & quaſi vincula manuum ſuper manum
dextram. ¶Fatuus in riſu exaltat vocẽ ſuã: 23
vir autem ſapiens vix tacitè ridebit. ¶Or- 24
namentum aureum prudenti doctrina, & D
quaſi brachiale in brachio dextro. ¶Pes fatui 25
facilis in domum proximi: & homo peritus
26 confundetur a perſona potentis. ¶Stultus à
feneſtra reſpiciet in domum: vir autem eru-
27 ditus foris ſtabit. ¶Stultitia hominis auſcul
tare per oſtium: & prudens grauabitur con-
28 tumelia. ¶Labia imprudentum ſtulta nar-
rabunt: verba autem prudentium ſtatera
29 ponderabuntur. ¶ In ore fatuorum cor illo-
30 rum: & in corde ſapientium os illorũ. ¶Dum
maledicit impius diabolum: maledicit ipſe
31 animam ſuam. ¶Suſurro coinquinabit ani-
mam ſuam, & in omnibus odietur: & qui
permanſerit, odioſus erit: tacitus & ſenſa-
tus honorabitur.

## CAP. XXII.

1 In lapide luteo lapidatus eſt piger, & om-
A nes loquentur ſuper aſpernationem illius.
2 ¶ De ſtercore boum lapidatus eſt piger: &
omnis qui tetigerit eum, excutiet manus.
3 ¶ Confuſio patris eſt de filio indiſciplinato:
4 *filia autem* in deminoratione fiet. ¶ Filia *in 9.
prudens hæreditas viro ſuo. nam quæ con- *fatua
5 fundit, in contumeliam fit genitoris. ¶ Pa-
trem & virum confundit audax, & ab im-
pijs non minorabitur: ab vtriſq; autem in-
6 honorabitur. ¶ Muſica in luctu importuna
narratio: flagella & doctrina in omni tem-
7 pore ſapientia. ¶ Qui docet fatuum, quaſi
8 qui conglutinat teſtam. ¶qui narrat verbum
non audienti, quaſi qui excitat dormientem
9 de graui ſomno. ¶"Cum dormiente loquitur, "qui enu-
qui enarrat ſtulto ſapientiã: & in fine nar- merat ſtul-
10 rationis dicit', Quis eſt hic? ¶ ‖Supra mor- to, & in fine
tuum plora, defecit enim lux eius: & ſupra dicit 9.
11 fatuum plora, deficit enim ſenſu. ¶Modicum Iud.38.b.26.
plora ſupra mortuum, quoniam requieuit.
12 ¶Nequiſsimi enim nequiſsima vita, ſuper
13 mortem fatui. ¶ ‖Luctus mortui ſeptẽ dies: Ge.50.b.10.
B fatui autem & impij, omnes dies vitæ illo-
14 rum. ¶ ‖Cum ſtulto ne multum loquaris, & Prou.23.b.9
15 cum inſenſato ne abieris. ¶ Serua te ab illo,
vt non moleſtiam habeas, & non coinquina-
16 beris peccato illius. ¶ Deflecte ab illo, & in-
uenies requiem, & non acediaberis in ſtulti-
17 tia illius. ¶ Super plumbũ quid grauabitur?
18 & quod illi aliud nomẽ, quàm fatuus? ¶‖A- Prou.27.a.3.
renam & ſalem, & maſſam ferri facilius eſt
ferre, quàm hominem imprudentem, & fa-
19 tuum & impium. ¶ Loramentum ligneum
C colligatum fundamento ædificij non diſſolue-
tur: ſic & cor confirmatum in cogitatione cõ-
20 ſilij. ¶Cogitatus ſenſati in omni tempore vel
21 metu non deprauabitur. ¶ * Sicut palea in *Sicut or-
excelſis, & cæmenta ſine impenſa poſita con- natus are-
22 tra faciem venti non permanebunt: ¶ ſic & noſus in pa-
cor timidum in cogitatione ſtulti contra im- riete limpi-
23 petum timoris non reſiſtet. ¶ Sicut cor tre- do, &
pidum in cogitatione fatui, omni tempore nõ
metuet: ſic & qui in præceptis Dei permanet
24 ſemper. ¶ Pungens oculũ deducit lachrymas:
25 & qui pungit cor, profert ſenſum. ¶Mittens
lapidem

*lapidem in volatilia, deijciet illa : ſic & qui*
*conuitiatur amico, diſſoluit amicitiam.* ¶ *Ad* 26
*amicum etſi produxeris gladium, non deſpe-*
*res: eſt enim regreſſus ad amicum .* ¶ *Si ape-* 27
*ruerit os triſte, non timeas. eſt enim concor-*
*datio: excepto conuitio, & improperio & ſu-*
*perbia & myſterij reuelatione, & plaga do-*
*loſa: in his omnibus effugiet amicus.* ¶ *Fidem* 28
*poßide cum amico in paupertate illius, vt &* D
*in bonis illius læteris.* ¶ *In tempore tribula-* 29
*tionis illius permane illi fidelis, vt & in hæ*
*reditate illius cohæres ſis.* ¶ *Ante ignem ca-* 30
*mini vapor & fumus ignis inaltatur: ſic &*
*ante ſanguinem maledicta, & contumelia,*
*& minæ.* ¶ *Amicum ſalutare non confunda-* 31
*ris, à facie illius non me abſcondam: & ſi ma*
*la mihi euenerint per illum, ſuſtinebo.* ¶ *Om* 32
Pſa.140.a.3 *nis qui audiet, cauebit ſe ab eo.* ¶ ‖ *Quis da-* 33
*bit ori meo cuſtodiam, & ſuper labia mea ſi-*
*gnaculum certum, vt non cadam ab ipſis, &*
*lingua mea perdat me?*

## CAP. XXIII.

*DOmine pater & dominator vitæ meæ* 1
*ne derelinquas me in conſilio eorum:* A
*nec ſinas me cadere in illa exprobratione.*
¶ *Quis ſuperponit in cogitatu meo flagella,* 2
*& in corde meo doctrinam ſapientiæ, vt igno*
*rationibus eorum non parcant mihi , &*
*non appareant delicta eorum,* ¶ *& ne adin-* 3
*creſcant ignorantiæ meæ , & multiplicentur*
*delicta mea, & peccata mea abundent , &*
*incidam in conſpectu aduerſariorum meorũ,*
*& gaudeat inimicus meus ?* ¶ *Domine pater* 4
*& Deus vitæ meæ, ne derelinquas me in co-*
*gitatu illorum.* ¶ *Extollentiam oculorũ meo-* 5
*rum ne dederis mihi, & omne deſiderium a-*
*uerte à me :* ¶ *Aufer a me ventris concupi-* 6
*ſcentias, & concubitus concupiſcentiæ ne ap-*
*prehendant me, & animæ irreuerenti & in-*
*frunitæ ne tradas me.* ¶ *Doctrinam oris au-* 7
*dite filij: & qui cuſtodierit illam non periet*
*labijs , nec ſcandalizabitur in operibus ne-*
*quißimis.* ¶ *In vanitate ſua apprehenditur* 8
*peccator, & ſuperbus & maledicus ſcandali-*
Exo.20.b.7 *zabitur in illis .* ¶ ‖ *Iurationi non aſſueſcat* 9
Inf.27.b.15. *os tuũ, multi enim caſus in illa.* ¶ *Nomina-* 10
Mat.5.c.33. *tio vero Dei nõ ſit aßidua in ore tuo, & no-* B
*minibus ſanctorum non admiſcearis: quoniã*
*nõ eris immunis ab eis.* ¶ *Sicut enim ſeruus* 11
*interrogatus aßidue, à liuore non minuitur:*
Infr.27.b.13 ‖ *ſic omnis iurans & nominans in toto à pec*
*cato non purgabitur.* ¶ *Vir multũ iurans im* 12
*plebitur iniquitate , & non diſcedet à domo*
*illius plaga.* ¶ *Et ſi fruſtrauerit, delictũ illius* 13
*ſuper ipſum erit: & ſi diſsimulauerit, delin-*
*quit dupliciter :* ¶ *& ſi in vacuũ iurauerit,* 14
*non iuſtificabitur: replebitur enim retribu-*
*peßima 2. *tione *domus illius.* ¶ *Eſt & alia loquela con* 15
*traria morti, non inueniatur in hæreditate*
*Iacob.* ¶ *Etenim à miſericordibus omnia hæc* 16
*auferentur, & in delictis nõ volutabuntur.*

17 ¶ *Indiſciplinata loquela nõ aſſueſcat os tuũ:*
18 *eſt enim in illa verbum peccati .* ¶ *Memento*
*patris & matris tuæ, in medio enim magna-*
19 *torũ conſiſtis.* ¶ *ne forte obliuiſcatur te Deus*
*in conſpectu illorum, & aßiduitate tua in-*
*fatuatus, improperium patiaris, & maluiſ-*
*ſes non naſci , & diem natiuitatis tuæ ma-*
20 *ledicas.* ¶ ‖ *Homo aſſuetus in verbis impro-* 2.Re.16.b.8.
*perij, in omnibus diebus ſuis non erudietur.*
21 ¶ *Duo genera abundans in peccatis , & ter-*
22 *tiũ adducit irã et perditionem.* ¶ *Anima ca-*
C *lida quaſi ignis ardens nõ extinguetur: do-*
23 *nec aliquid glutiat:* ¶ *& homo nequam in ore*
*carnis ſuæ non deſinet donec incendat ignẽ.*
24 ¶ *Homini fornicario omnis panis dulcis, non*
*fatigabitur tranſgrediens vſque ad finem.*
25 ¶ *Omnis homo qui traſgreditur lectũ ſuum,*
*contemnens in animam ſuam, & dicens:*
26 ‖ *Quis me videt?* ¶ *tenebræ circũdant me, &* Eſa.29.c.15.
*parietes cooperiunt me , & nemo circumſpicit*
*me: quem vereor? delictorum meorũ non me-*
27 *morabitur Altißimus .* ¶ *Et non intelligit,*
*quoniam omnia videt oculus illius , quoniã*
*expellit à ſe timorem Dei huiuſmodi homi-*
*nis timor, & oculi hominum timentes illum.*
28 ¶ *& non cognouit quoniã oculi Domini mul-*
*to plus lucidiores ſunt ſuper ſolem, circumſpi-*
*cientes omnes vias hominum, & profundum*
*abyßi, & hominũ corda intuentes in abſcon-*
29 *ditas partes.* ¶ *Domino enim Deo antequam*
D *crearentur, omnia ſunt agnita: ſic & poſt per-*
30 *fectum reſpicit omnia .* ¶ ‖ *Hic in plateis ci-* Leu.20.b.10
*uitatis vindicabitur, & quaſi pullus equi-* Deu.22.c.22
*nus fugabitur: & vbi non ſperauit , appre-*
31 *hẽdetur.* ¶ *Et erit dedecus omnibus, eo quod*
32 *non intellexerit timorem Domini .* ¶ *Sic &*
*mulier omnis relinquens virũ ſuum, & ſta-*
*tuens hæreditatem ex alieno matrimonio,*
33 ¶ *primo enim in lege Altißimi incredibilis*
*fuit: & ſecũdo *virum ſuum dereliquit: ter* *in virum
*tio in adulterio fornicata eſt, & ex alio viro* ſuum dele-
34 *filios ſtatuit ſibi.* ¶ *Hæc in eccleſiam adduce-* quit 1.
35 *tur, & in filios eius reſpicietur .* ¶ *Non tra-*
*dent filij eius radices, & rami eius non da-*
36 *bunt fructum.* ¶ *derelinquet in maledictum*
*memoriam eius, & dedecus illius non dele-*
37 *bitur.* ¶ *Et agnoſcent qui derelicti ſunt quo-*
*niam nihil melius eſt, quàm timor Dei: &*
*nihil dulcius , quàm reſpicere in mandatis*
38 *Domini .* ¶ *Gloria magna eſt ſequi Domi-*
*num: longitudo enim dierum aſſumetur ab*
*eo.*

## CAP. XXIIII.

1 *SApientia laudabit animam ſuam , & in*
A *Deo honorabitur , & in medio populi ſuĩ*
2 *gloriabitur,* ¶ *& in eccleſiis Altißimi aperiet*
*os ſuum, & in conſpectu virtutis illius glo-*
3 *riabitur ,* ¶ *& in medio populi ſui exaltabi-*
*tur , & in plenitudine ſancta admirabitur.*
4 ¶ *& in multitudine electorum habebit lau-*
*dem, & inter benedictos benedicetur, dicens:*

¶ *Ego*

¶Ego ex ore Altiſſimi prodiui, primogenita 5
ante omnem creaturam. ¶ Ego feci in cælis 6
vt oriretur lumen indeficiens, & ſicut nebu
la texi omnem terram. ¶ Ego in altiſſimis ha 7
bitaui, & thronus meus in columna nubis.
¶Gyrum cæli circuiui ſola, & profundum a- 8
byſſi penetraui, & in fluctibus maris am-
bulaui, & in omni terra ſteti. ¶ Et in omni 9
populo, ¶ & in omni gente primatum habui: 10
¶ & omnium excellentium & humilium cor- 11
da virtute calcaui: & in his omnibus requiē
quæſiui, & in hæreditate Domini morabor.
¶Tunc præcepit, & dixit mihi creator om- 12
nium: & qui creauit me, requieuit in ta-
bernaculo meo, ¶ & dixit mihi, In Iacob in- 13
habita, & in Iſraël hæreditare, & in electis
*& meis mitte radices. ¶ Ab initio *ante ſecula 14
creata ſum, & vſque ad futurum ſeculum
non deſinam, & in habitatione ſancta corā B
ipſo miniſtraui. ¶ Et ſic in Siō firmata ſum, 15
& in ciuitate ſanctificata ſimiliter requie-
ui, & in Ieruſalem poteſtas mea. ¶ Et radi- 16
caui in populo honorificato, & in partes Dei
mei hæreditas illius, & in plenitudine ſan-
ctorum detentio mea. ¶ Quaſi cedrus exal- 17
tata ſum in Libano: & quaſi cypreſſus in
monte Sion, ¶ quaſi palma exaltata ſum in 18
Cades, & quaſi plantatio roſæ in Iericho.
¶ Quaſi oliua ſpecioſa in campis, & quaſi pla 19
tanus exaltata ſum iuxta aquā in plateis.
¶ Sicut cinamomum, & balſamum aromati- 20
zans odorem dedi: quaſi myrrha electa, dedi
ſuauitatem odoris: ¶ & quaſi ſtorax & galba 21
nus, & vngula, & gutta, & quaſi Libanus
non inciſus vaporaui habitationem meā: &
quaſi balſamū non miſtum odor meus. ¶ Ego 22
quaſi terebinthus extēdi ramos meos, & ra-
mi mei honoris & gratiæ. ¶ Ego quaſi vitis 23
fructificaui ſuauitatem odoris: & flores mei
fructus honoris & honeſtatis. ¶ Ego mater 24
pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis C
& ſanctæ ſpei. ¶ In me gratia omnis viæ & 25
veritatis: in me omnis ſpes vitæ & virtu-
tis. ¶ Tranſite ad me omnes qui concupiſcitis 26
me, & à generationibus meis implemini.
Pſal.18.b.11. ¶ ‖ Spiritus enim meus ſuper mel dulcis, & 27
hæreditas mea ſuper mel & fauū. ¶ Memo- 28
Ioan.6.c. ria mea in generationes ſeculorū. ¶ ‖ Qui e- 29
dunt me, adhuc eſuriēt: & qui bibūt me, ad-
huc ſitient. ¶ Qui audit me, nō confundetur: 30
& qui operātur in me, non peccabunt. ¶ Qui 31
elucidant me, vitā æternam habebūt. ¶ Hæc 32
omnia liber vitæ, & teſtamentum Altiſſimi,
& agnitio veritatis. ¶ Legē mandauit Moy- 33
ſes in præceptis iuſtitiarum, & hæreditatem
domui Iacob, & Iſraël promiſſiones. ¶ Poſuit 34
Dauid puero ſuo excitare regem ex ipſo for-
tiſſimum, & in throno honoris ſedentem in
Gen.2.b.11. ſempiternum. ¶ ‖ Qui implet quaſi Phiſon ſa 35
pientiam, & ſicut Tygris in diebus nouorum.
¶ Qui adimplet quaſi Euphrates ſenſum: 36

D ‖ qui multiplicat quaſi Iordanis in tempore Ioſu.3.c.14.
37 meſſis. ¶ Qui mittit diſciplinam ſicut lucem,
& aſſiſtens quaſi Gehon in die vindemiæ.
38 ¶ Qui perficit primus ſcire ipſam, & infir-
39 mior non inueſtigabit eam. ¶ Amari enim
abundabit cogitatio eius, & conſilium illius
40 in abyſſo magna. ¶ Ego ſapientia effudi flu-
41 mina. ¶ Ego quaſi trames aquæ immenſæ de
fluuio, ego quaſi fluuius Dorix, & ſicut a-
42 quæductus exiui de paradiſo. ¶ Dixi, Rigabo
hortum meum plantationum, & inebriabo *pratus 3.
43 *partus mei fructum. ¶ Et ecce factus eſt mi
hi trames abundans, & fluuius meus ap-
44 propinquauit ad mare, ¶ quoniam doctrinā
quaſi antelucanū illumino omnibus, & enar
45 rabo illam vſq; ad longinquum. ¶ Penetra-
bo omnes inferiores partes terræ, & inſpiciā
omnes dormientes, & illuminabo *omnes *-5.
46 ſperantes in Domino. ¶ Adhuc doctrinā quaſi
propheſiā effundam, & relinquā illam quæ-
rentibus ſapientiam, & nō deſinam in pro-
47 genies illorum vſque in æuū ſanctum. ¶ ‖ Vi Inf.33.c.18.
dete quoniam non ſoli mihi laboraui, ſed om
nibus exquirentibus veritatem.

CAP. XXV.

1 IN tribus placitum eſt ſpiritui meo, quæ
A ſunt probata coram Deo & hominibus.
2 ¶ Concordia fratrum, & amor proximorum,
3 & vir & mulier bene ſibi cōſentiētes. ¶ Tres
ſpecies odiuit anima mea, & aggrauor val-
4 de animæ illorum. ¶ Pauperem ſuperbum: &
diuitem mendacem: & ſenem fatuum & in-
5 ſenſatum. ¶ Quæ in iuuentute tua non con-
gregaſti, quomodo in ſenectute tua inuenies?
6 ¶ Quam ſpecioſum canitiei iudiciū, & preſ-
7 byteris cognoſcere conſilium. ¶ Quàm ſpe-
cioſa veteranis ſapientia, & glorioſus intel-
8 lectus & conſilium? ¶ Corona ſenum multa
9 peritia: & gloria illorum timor Dei. ¶ No-
uem inſuſpicabilia cordis magnificaui, & de-
10 cimum dicam in lingua hominibus, ¶ Homo
B qui iucundatur in filijs, viuens & videns
11 ſubuerſionem inimicorum ſuorum. ¶ ‖ Bea- Inf.26.a.1.
tus qui habitat cū muliere ſenſata, ‖ & qui Sup.14.a.1.
lingua ſua non eſt lapſus, & qui non ſerui- 19.c.16.
12 uit indignis ſe. ¶ Beatus qui inuenit amicū Iaco.3.a.2.
verum, & qui enarrat iuſtitiā auri audien
13 ti. ¶ Quàm magnus qui inuenit ſapientiam
& ſcientiam? ſed non eſt ſuper timentem
14 Dominum. ¶ timor Dei ſuper omnia ſe ſu-
15 perpoſuit. ¶ beatus homo, cui donatum eſt
habere timorem Dei: qui tenet illum, cui
16 aſſimilabitur? ¶ Timor Dei initium dilectio-
nis eius, fidei autem initium agglutinādum
17 eſt ei. ¶ Omnis plaga triſtitia cordis eſt: &
18 omnis malitia nequitia mulieris. ¶ Et om-
C nem plagam, & non plagam videbit cor-
19 dis: ¶ & omnem nequitiam, & non nequi-
20 tiam mulieris: ¶ & omnem obductum, &
21 non obductum odientium: ¶ & omnem
vindictam, & non vindictam inimicorum.

¶Non

ꝰNon eſt caput nequius ſuper caput colubri: 22
Pro.21.c.15. ꝰ& non eſt ira ſuper iram mulieris. ‖Com- 23
morari leoni & draconi placebit, quam ha-
bitare cum muliere nequam. ꝰNequitia mu- 24
lieris immutat faciẽ eius: & obcæcabit vul-
tum ſuum tanquam vrſus: & quaſi ſaccum
oitendet in medio proximorum eius. ꝰInge- 25
muit vir eius, & audiens ſuſpirauit modi-
cum. ꝰBreuis omnis malitia ſuper malitiam 26
mulieris, ſors peccatorum cadat ſuper illam.
ꝰSicut aſcenſus arenoſus in pedibus vete- 27
rani, ſic mulier linguata homini quieto. ꝰNe 28
reſpicias in mulieris ſpeciem, & non concu- D
piſcas mulierem in ſpecie. ꝰMulieris ira, & 29
irreuerentia, & confuſio magna. ꝰMulier ſi 30
primatũ habeat, contraria eſt viro ſuo. ꝰCor 31
humile, & facies triſtis, & plaga mortis mu
lier nequam. ꝰManus debiles, & genua diſ- 32
ſoluta, mulier quæ non beatificat virum
Gene.3.a.6. ſuum. ꝰ‖A muliere initium factum eſt pec- 33
cati, & per illam omnes morimur. ꝰNon des 34
aquæ tuæ exitum, nec modicum: nec mulieri
nequam veniam prodeundi. ꝰSi non ambu- 35
lauerit ad manum tuam, confundet te in cõ-
ſpectu inimicorũ. ꝰA carnibus tuis abſcin- 36
de illam, ne ſemper te abutatur.

CAP. XXVI.

Sup.25.b.21. M‖Vlieris bona beatus vir: numerus e- 1
nim annorum illorum duplex. ꝰMulier A
fortis oblectat virum ſuum, & annos vitæ 2
illius in pace implebit. ꝰPars bona mulier 3
bona, in parte bona timentium Deum, dabi-
tur viro pro factis bonis: ꝰdiuitis autem, & 4
pauperis cor bonum, in omni tempore vultus
illorum hilaris. ꝰA tribus timuit cor meum, 5
& in quarto facies mea metuit. ꝰDelatu- 6
ram ciuitatis, & collectionem populi, ꝰ& ca- 7
lumniam mendacem ſuper mortem omnia
grauia. ꝰDolor cordis & luctus mulier Zelo- 8
"infideli 6. typa. ꝰIn muliere "Zelotypa flagellum lin- 9
guæ, omnibus communicans. ꝰSicut boum 10
iugum quod mouetur, ita & mulier nequã:
qui tenet illam, quaſi qui apprehendit ſcor-
pionem. ꝰMulier ebrioſa ira magna: & con- 11
tumelia, & turpitudo illius non tegetur. B
ꝰFornicatio mulieris in extollẽtia oculorum, 12
Inf.42.b.11. & in palpebris illius agnoſcetur. ꝰ‖In filia 13
non auertente ſe, firma cuſtodiam: ne inuen-
ta occaſione vtatur ſe. ꝰAb omni irreueren- 14
tia oculis caue, et ne mireris ſi te neglexerit.
ꝰſicut viator ſitiens, ad fontem os aperiet, 15
& ab omni aqua proxima bibet, & contra
omnem palum ſedebit, & contra omnem ſa-
gittam aperiet pharetram, donec deficiat. C
ꝰGratia mulieris ſeduiæ delectabit virum 16
ſuum, & oſſa illius impinguabit. ꝰDiſcipli- 17
na illius datum Dei eſt. ꝰMulier ſenſata & 18
tacita, non eſt immutatio eruditæ animæ.
ꝰGratia ſuper gratiam mulier ſancta, & pu- 19
dorata. ꝰOmnis autem ponderatio non eſt 20
digna continentis animæ. ꝰSicut ſol oriens 21

mundo in altiſſimis Dei, ſic mulieris bonæ
22 ſpecies in ornamentum domus eius. ꝰlucerna
ſplendens ſuper candelabrum ſanctum, &
23 ſpecies faciei ſuper ætatẽ ſtabilem. ꝰColum-
næ aureæ ſuper baſes argenteas, & pedes fir-
24 mi ſuper plantas ſtabilis mulieris. ꝰFunda-
D menta æterna ſupra petrã ſolidam, & man-
25 data Dei in corde mulieris ſanctæ. ꝰIn duo-
bus contriſtatum eſt cor meum, & in tertio
26 iracundia mihi aduenit: ꝰVir bellator defi-
ciens per inopiam: & vir ſenſatus contem-
27 ptus: ꝰ& qui tranſgreditur à iuſtitia ad
peccatum, Deus parauit eum ad romphæam.
28 ꝰDuæ ſpecies difficiles & periculoſæ mihi
apparuerunt, difficile exuitur negotians à
negligentia: & non iuſtificabitur caupo à
peccatis labiorum.

CAP. XXVII.

1 PRopter inopiam multi deliquerunt: ‖& 1.Tim.6.b.
A qui quærit locupletari, auertit oculum 9.
2 ſuum. ꝰSicut in medio compaginis lapidum
palus figitur: ſic & inter medium venditio-
nis & emptionis anguſtiabitur peccatis.
3 ꝰConteretur cum delinquente delictum. ꝰSi
4 non in timore Domini tenueris te inſtanter,
5 cito ſubuertetur domus tua. ꝰSicut in per-
cuſſura cribri remanebit puluis: ſic aporia
6 hominis in cogitatu illius. ꝰ‖Vaſa figuli pro- Pro.27.c.21.
bat fornax, & homines iuſtos tentatio tribu- Mat.7.b.15.
7 lationis. ꝰSicut ruſticatio de ligno oſtendit
fructum illius, ſic verbum ex cogitatu cordis
8 hominis. ꝰAnte ſermonem non laudes virũ:
B hæc enim tentatio eſt hominum. ꝰSi ſequa-
9 ris iuſtitiam, apprehendes illam: & indues
quaſi poderem honoris, & inhabitabis cum
ea: & proteget te in ſempiternum, & in die
10 agnitionis inuenies firmamentum. ꝰ‖Vola- Sup.13.c.19.
tilia ad ſibi ſimilia conueniunt: & veritas
11 ad eos qui operantur illam reuertetur. ꝰLeo
venationi inſidiatur ſemper: ſic peccata ope-
12 rantibus iniquitates. ꝰHomo ſanctus in ſa-
pientia manet ſicut ſol: nam ſtultus ſicut lu-
13 na mutatur. ꝰIn medio inſenſatorum ſerua
verbum tempori: in medio autem cogitan-
14 tium aſſiduus eſto. ꝰNarratio peccantium
odioſa, & riſus illorum in delictis peccati.
15 ꝰ‖Loquela multum iurans, horripilationem Sup.23.b.11.
capiti ſtatuet, & irreuerentia ipſius obtu-
16 ratio aurium. ꝰEffuſio ſanguinis in rixa ſu-
perborum: & maledictio illorum auditus gra-
17 uis. ꝰQui denudat arcana amici, fidem per-
dit, & non inueniet amicum ad animum
18 ſuum. ꝰDilige proximum, & coniungere fide Sup.19.b.10
19 cum illo. ꝰQuod ſi denudaueris abſconſa il- 22.d.27.
20 lius, non perſequêris poſt eum. ꝰSicut enim
C homo qui perdit amicum ſuũ: ſic & qui per-
21 dit amicitiam proximi ſui. ꝰEt ſicut qui di-
mittit auẽ de manu ſua: ſic dereliquiſti pro-
22 ximum tuũ, & non eum capies. ꝰnon illum
ſequaris, quoniam longè abeſt: effugit enim
quaſi caprea de laqueo, quoniam vulnerata
eſt

eſt anima eius. ¶ vltrà eum non poteris col- 23
ligare, & maledicti eſt concordatio. ¶ denu- 24
dare autem amici myſteria, deſperatio eſt a-
Pro.10. b.10 nima infœlicis. ¶ ‖ Annuens oculo fabricat 25
iniqua, & nemo eum abijciet: ¶ in conſpectu 26
oculorum tuorum condulcabit os ſuum, & ſu
per ſermones tuos admirabitur. Nouiſſime
autem peruertet os ſuum, & in verbis tuis
dabis ſcandalum. ¶ Multa audiui, & nõ coæ- 27
quaui ei, & Dominus odiet illum. ¶ Qui in 28
altũ mittit lapidẽ, ſuper caput eius cadet: &
►.2. plaga doloſa doloſi diuidet vulnera. ¶ ‖ Et 29
Pro.26.d 27 qui foueam fodit, incidet in eã: & qui ſta- D
Ecc.10. b.8. tuit lapidem proximo, offendet in eo: & qui
laqueum alij ponit, peribit in illo. ¶ Facienti 30
nequiſſimum conſilium, ſuper ipſum deuol-
uetur: & non agnoſcet vnde adueniat illi.
¶ Illuſio & improperium ſuperborum, & vin 31
dicta ſicut leo inſidiabitur illi. ¶ Laqueo pe- 32
ribunt qui oblectantur caſu iuſtorum: dolor
autem conſumet illos antequam moriantur.
¶ Ira & furor vtraque execrabilia ſunt, & 33
vir peccator continens erit illorum.

## CAP. XXVIII.

QVi vindicari vult, à Domino inueniet 1
vindictam, & peccata illius ſeruans A
Deu.32.e.35 ſeruabit. ¶ ‖ Relinque proximo tuo 2
Mat.6.b.14. nocenti te: & tunc deprecanti tibi peccata
Mar.11.e 25. ſoluentur. ¶ ‖ Homo homini reſeruat iram: & 3
Ro.12. d.19. a Deo quærit medelam? ¶ In hominem ſimi- 4
lem ſibi non habet miſericordiam: & de pec-
catis ſuis deprecatur? ¶ Ipſe dum caro ſit, re- 5
ſeruat iram: & propitiationem petit a Deo?
quis exorabit pro delictis illius? ¶ Memento 6
nouiſſimorum, & deſine inimicari. ¶ Tabitu 7
do enim & mors imminent in mãdatis eius.
¶ Memorare timorem Dei, & non iraſcaris 8
proximo. ¶ Memorare teſtamentum Altiſſi- 9
mi, & deſpice ignorantiam proximi: ¶ Abſti- 10
ne te a lite, & minues peccata: ¶ homo enim 11
iracundus incendit litẽ, & vir peccator tur B
babit amicos, & in medio pacem habentium
Pro.26.d.21. immittet inimicitiam. ¶ ‖ Secundum enim 12
ligna ſyluæ, ſic ignis exardeſcit: & ſecundùm
virtutem hominis, ſic iracũdia illius erit, &
ſecundum ſubſtantiam ſuam exaltabit iram
ſuam. ¶ Certamẽ feſtinatũ incendit ignem: 13
& lis feſtinans effundit ſanguinẽ: & lingua
teſtificans adducit mortem. ¶ Si ſufflaueris, 14
quaſi ignis exardebit, & ſi expueris ſuper il-
lam, extinguetur. vtraq; ex ore proficiſcun-
tur. ¶ Suſurro & bilinguis maledictus, mul- 15
tos enim turbauit pacem habẽtes. ¶ Lingua 16
tertia multos commouit, & diſperſit illos de C
gente in gentem. ¶ ciuitates muratas diuitũ 17
deſtruxit, & domos magnatorum effodit.
¶ Virtutes populorum concidit, & gentes for- 18
tes diſſoluit. ¶ Lingua tertia mulieres vi- 19
ratas eiecit, & priuauit illas laboribus ſuis.
¶ qui reſpicit illam non habebit requiem, nec 20
habebit amicum in quo requieſcat. ¶ Flagelli 21

plaga liuorẽ facit: plaga autem linguæ com-
22 minuet oſſa. ¶ Multi ceciderunt in ore gladij,
ſed non ſic quaſi qui interierunt per linguã
23 ſuã. ¶ Beatus qui tectus eſt à lingua nequã,
qui in iracũdiam illius non tranſiuit, & qui
non attraxit iugũ illius, & in vinculis eius
24 non eſt ligatus: ¶ iugum enim illius, iugum
ferreum eſt: & vinculum illius, vinculum
25 æreum eſt. ¶ Mors illius, mors nequiſſima: &
26 vtilis potius infernus, quam illa. ¶ Perſeue-
rantia illius non permanebit, ſed obtinebit
D vias iniuſtorum: & in flamma ſua non com-
27 buret iuſtos. ¶ Qui relinquunt Deum, inci-
dent in illam, & exardebit in illis, & nõ ex-
tinguetur, & immittetur in illos quaſi leo,
28 et quaſi pardus lædet illos. ¶ Sepi aures tuas
ſpinis, & linguã nequam noli audire, & orĩ
29 tuo facito oſtia, & ſeras auribus tuis. ¶ Aurũ
tuum, & argentũ tuum cõfla, & verbis tuis
30 facito ſtateram, & frenos ori tuo rectos: ¶ &
attende ne forte labaris in lingua, & cadas
in conſpectu inimicorum inſidiantium tibi,
& ſit caſus tuus inſanabilis in mortem.

## CAP. XXIX.

1 QVi facit miſericordiam, fœneratur pro-
A ximo ſuo, & qui præualet manu, man
2 data ſeruat. ¶ Fœnerare proximo tuo in tem
pore neceſſitatis illius, & iterum redde pro-
3 ximo in tempore ſuo. ¶ Confirma verbum, &
fideliter age cum illo: & in omni tẽpore in-
4 uenies quod tibi neceſſariũ eſt. ¶ Multi quaſi
inuentionem æſtimauerunt fœnus, & præ-
ſtiterunt moleſtiam his qui ſe adiuuerunt.
5 ¶ Donec accipiant, oſculantur manus dantis
& in promiſſionibus humiliant vocẽ ſuam.
6 ¶ Et in tempore redditionis poſtulabit tem-
pus, & loquetur verba tædij & murmura-
7 tionum, & tempus cauſabitur. ¶ ſi autem po
tuerit reddere, ᵃ aduerſabitur. ſolidiᵇ vix red
det dimidium, & computabit illud quaſi in-
8 uentionem. ¶ ſin autem, fraudabit illum pe-
B cunia ſua, & poſſidebit illum inimicum gra
9 tis, ¶ & conuitia & maledicta reddet illi, &
pro honore & beneficio reddet illi contume-
10 liam. ¶ Multi non cauſa nequitia non fœne-
11 rati ſunt, ſed fraudari gratis timuerũt. ¶ Ve
runtamen ſuper humilẽ animo fortior eſto,
12 & pro eleemoſyna non trahas illum. ¶ Pro-
pter mãdatum aſſume pauperem: & propter
13 inopiã eius ne dimittas eum vacuum. ¶ Per-
de pecuniam propter fratrem & amicum
tuum: & non abſcondas illam ſub lapide in
14 perditionem. ¶ ‖ Pone theſaurum tuum in
præceptis Altiſſimi, & proderit tibi magis
15 quàm aurum. ¶ Concludo eleemoſynam in
ᵃ corde ᵇ pauperis, & hæc pro te exorabit ab
16 omni malo. ¶ ‖ Eleemoſyna viri quaſi ſaccu-
lus cum ipſo, & gratiam hominis quaſi pu-
17 pillam conſeruabit: ¶ & poſtea reſurget &
retribuet illis retributionem vnicuique in
18 caput illorum. ¶ Super ſcutum potentis, &

ᵃ aduerſatus ſolide S.

Tob.4.b.10.

ᵃ ſinu

Sup.17.c.18.

 ſuper

ſuper lanceam, aduerſus inimicum tuum pu
gnabit. ¶Vir bonus fidem facit proximo ſuo: 19
& qui perdiderit confuſionem, derelinquet C
ſibi. ¶Gratiam fideiuſſoris ne obliuiſcaris: 20
dedit enim pro te animam ſuam. ¶ Repro- 21
miſſorem fugit peccator, & immundus. ¶Bo- 22
na repromiſſoris ſibi adſcribit peccator: &
ingratus ſenſu derelinquet liberantem ſe.
¶Vir repromittit de proximo ſuo: & cùm per- 23
diderit reuerentiam, derelinquetur ab eo.
¶Repromiſſio nequiſſima multos perdidit di 24
rigentes, & commouit illos quaſi fluctus ma
ris. ¶Viros potentes gyrans migrare fecit, & 25
vagati ſunt in gentibus alienis. ¶ Peccator 26
transgrediens mandatum Domini, incidet
in promiſſionem nequam: & qui conatur
multa agere, incidet in iudicium. ¶Recupe- 27
ra proximum ſecundum virtutem tuam, & D
Inf. 39. c. 31. attende tibi ne incidas. ¶‖Initium vitæ ho- 28
minis, aqua & panis & veſtimentum, &
domus protegens turpitudinem. ¶Melior eſt 29
victus pauperis ſub tegmine aſſerum, quàm
epulæ ſplendidæ in peregre ſine domicilio.
¶Minimum pro magno placeat tibi, & im- 30
properium peregrinationis non audies. ¶Vi- 31
ta nequam hoſpitandi de domo in domum:
& vbi hoſpitabitur, non fiducialiter a-
get, nec aperiet os. ¶ Hoſpitabitur, & pa- 32
ſcet, & potabit ingratos, & ad hæc amara
audiet. ¶Tranſi hoſpes, & orna menſam, & 33
quæ in manu habes, ciba cæteros. ¶Exi a fa 34
cie honoris amicorum meorum: neceſſitudi-
ne domus meæ hoſpitio mihi factus ᵛeſtʾ fra-
ᵛes 19. ter. ¶ Grauia hæc homini habenti ſenſum, 35
Correptio domus, & improperium fœnera-
toris.

CAP. XXX.

Pro. 13. d. 24. 23. b. 13. QVi diligit filium ſuum, aſſiduat illi fla 1
gella, vt lætetur in nouiſſimo ſuo, & A
non palpet proximorum oſtia.
¶Qui docet filium ſuum laudabitur in illo, 2
& in medio domeſticorum in illo gloriabi-
Deut. 6. b. 7. tur. ¶‖Qui docet filium ſuũ, in zelum mit- 3
tit inimicum, & in medio amicorum gloria-
bitur in illo. ¶ Mortuus eſt pater eius, & 4
quaſi nõ eſt mortuus, ſimilem enim reliquit
ſibi poſt ſe. ¶In vita ſua vidit, & lætatus eſt 5
in illo, in obitu ſuo non eſt contriſtatus, nec
confuſus eſt coram inimicis. ¶Reliquit enim 6
defenſorem domus contra inimicos, & ami-
cis reddentem gratiam. ¶Pro animabus fi- 7
liorum colligabit vulnera ſua, & ſuper om-
nem vocẽ turbabũtur viſcera eius. ¶Equus 8
indomitus euadit durus, & filius remiſſus B
euadet præceps. ¶Lacta filium & pauentẽ te 9
faciet: lude cum eo, & contriſtabit te. ¶Non 10
corrideas illi: ne doleas: & in nouiſſimo ob-
ſtupeſcent dentes tui. ¶Non des illi poteſta- 11
tem in iuuentute, & ne deſpicias cogitatus
Sup. 7. c. 25. illius. ¶‖Curua ceruicem eius in iuuentute, 12
& tunde latera eius dũ infans eſt: ne fortè
induret, & non credat tibi, & erit tibi dolor
13 animæ. ¶Doce filium tuum, & operare in il-
14 lo, ne in turpitudinem illius offendas. ¶Me-
lior eſt pauper ſanus, & fortis viribus, quã
15 diues imbecillis, & flagellatus malitia. ¶Sa-
lus animæ in ſanctitate iuſtitiæ, & melior
C eſt omni auro & argento: & corpus validũ,
16 quàm cenſus immenſus. ¶Nõ eſt cenſus ſu-
per cenſum ſalutis corporis: & non eſt oble-
17 ctamentum ſuper cordis gaudium. ¶Melior
eſt mors quam vita amara: & requies æter-
18 na quam languor perſeuerans. ¶Bona abſcon
dita in ore clauſo, quaſi appoſitiones epula-
19 rum circumpoſitæ ſepulchro. ¶‖Quid prode- Dan. 14. b. 6.
rit libatio idolo? nec enim manducabit, nec
20 odorabitur. ¶Sic qui effugatur à Domino, &
21 portans mercedes iniquitatis. ¶Vidẽs oculis,
& ingemiſcens, ſicut ſpado complectens vir- Pro. 12. d. 25.
22 ginem & ſuſpirans. ¶‖Triſtitiam nõ des ani 15. b. 13. &
D mæ tuæ, & non affligas temetipſum in conſi 17. d. 22.
23 lio tuo. ¶Iucũditas cordis, hæc eſt vita homi
nis, & theſaurus ſine defectione ſanctifica-
24 tis: & exultatio viri eſt longæuitas. ¶Miſe-
rere animæ tuæ placens Deo, & contine, &
congrega cor tuum in ſanctitate eius: & tri-
25 ſtitiam longe expelle a te. ¶Multos enim oc-
26 cidit triſtitia, & non eſt vtilitas in illa. ¶Ze
lus & iracundia minuunt dies, & ante tem
27 pus ſenectam adducet cogitatus. ¶Splendi-
dum cor, bonum in epulis eſt: epulæ enim il-
lius diligenter fiunt.

CAP. XXXI.

1 VIgilia honeſtatis tabefaciet carnes, &
2 cogitatus illius auferet ſomnum. ¶Cogi-
A tatus præſcientiæ auertit ſenſum, & infir-
3 mitas grauis ſobriam facit animam. ¶La-
borauit diues in cõgregatione ſubſtantiæ, &
4 in requie ſua replebitur bonis ſuis. ¶Labo-
rauit pauper in diminutione victus, & in
5 fine inops fit. ¶Qui aurum diligit, non iu-
ſtificabitur: & qui inſequitur conſumptionẽ,
6 replebitur ex ea. ¶‖Multi dati ſunt in auri Sup. 8. a. 3.
caſus, & facta eſt in ſpecie ipſius perditio il-
7 lorum. ¶Lignum offenſionis eſt aurum ſacri-
ficantiũ: væ illis qui ſectantur illud, & om-
8 nis imprudẽs deperiet in illo. ¶Beatus diues
qui inuentus eſt ſine macula, & qui poſt au
rũ nõ abijt, nec ſperauit in pecunia et theſau
9 ris. ¶Quis eſt hic, & laudabimus eum? fecit
10 enim mirabilia in vita ſua. ¶ᵛQuisʾ pro- ᵛQui
batus eſt in illo, & perfectus* eſt, & erit illi *inuentus,
gloria æterna? qui potuit tranſgredi, & non
eſt tranſgreſſus: & facere mala, & non fecit.
11 ¶ Ideo ſtabilita ſunt bona illius in Domino,
& eleemoſynas illius enarrabit omnis eccle-
12 ſia ſanctorum. ¶ Supra menſam magnam
B ſediſti? non aperias ſuper illam faucem tuam
13 prior. ¶Non dicas, ſi multa ſunt quæ ſuper
illam

illam ſunt. ¶ Memento quoniam malus eſt 14
oculus nequam. ¶ Nequius oculo quid crea- 15
tum eſt? ideo ab omni facie ſua lachrymabi-
tur, cùm viderit. ¶ Ne extendas manum 16
tuam prior, & inuidia contaminatus eru-
beſcas. ¶ Ne comprimaris in conuiuio vini. 17
¶ Intellige quæ ſunt proximi tui ex teipſo. 18
¶ Vtere quaſi homo frugi his quæ tibi appo- 19
nuntur, & non cùm manducas multum, o-
dio habearis. ¶ Ceſſa prior, cauſa diſciplinæ: 20
& noli nimius eſſe, ne forte offendas. ¶ Et ſi 21
in medio multorum ſediſti, prior illis ne ex-
tendas manum tuam: nec prior poſcas bibe-
re. ¶ Quàm ſufficiens eſt homini erudito vi- 22
num exiguum, & in dormiendo non labo- C
rabis ab illo, & non ſenties dolorem. ¶ Vigi- 23
lia & cholera, & tortura viro infruniſto:
¶ ſomnus ſanitatis in homine parco, dormiet 24
vſque in mane, & anima illius cum ipſo
delectabitur. ¶ Et ſi coactus fueris in eden- 25
do multum, ſurge e medio, & vome: & re-
frigerabis te, & non adduces corpori tuo in-
firmitatem. ¶ Audi me fili, & ne ſpernas 26
me: & in nouiſſimo inuenies verba mea.
¶ In omnibus operibus tuis eſto velox, & om 27
Pro.22.b.9. nis infirmitas non occurret tibi. ¶ Splendi- 28
dum in panibus benedicent labia multorum
& teſtimonium veritatis illius fidele. ¶ In 29
nequiſſimo pane murmurabit ciuitas, &
teſtimonium nequitiæ illius verum eſt.
¶ Diligentes in vino noli prouocare: multos 30
enim exterminauit vinum. ¶ Ignis probat 31
ferrum durum: ſic vinum corda ſuperborum D
arguet in ebrietate potatum. ¶ Aequa vita 32
hominibus, vinum in ſobrietate. ſi bibas il-
lud moderate, eris ſobrius. ¶ Quæ vita eſt 33
quæ minuitur vino? ¶ Quid defraudat vi- 34
Pſa.103.b.15 tam? Mors. ¶ ‖ Vinum in iucunditatem crea- 35
Pro.31.a.4. tum eſt, & non ‖ in ebrietatẽ ab initio. ¶ Ex- 36
ultatio animæ & cordis vinum moderate
potatum. ¶ Sanitas eſt animæ & corpori ſo- 37
brius potus. ¶ Vinum multum potatum, ir- 38
ritationem, & iram, & ruinas multas facit.
¶ Amaritudo animæ vinum multum pota- 39
tum. ¶ Ebrietatis animoſitas, imprudentis 40
offenſio, minorans virtutem, & faciens vul
nera. ¶ In conuiuio vini non arguas proxi- 41
mum: & non deſpicias eum in iucunditate
illius: ¶ verba improperij non dicas illi, & 42
non premas illum in repetendo.

## CAP. XXXII.

Rectorem te poſuerunt? noli extolli: eſto 1
in illis quaſi vnus ex ipſis. ¶ Curam il- 2
lorum habe, & ſic conſidera, & omni cura A
tua explicita recumbe: ¶ vt læteris propter 3
illos, & ornamentum gratiæ accipias coro-
nam, & dignationem conſequaris corroga-
tionis. ¶ Loquere maior natu: decet enim te. 4
¶ Primum verbum diligenti ſcientia, & 5
Eccl.3.b.7. non impedias muſicam. ¶ ‖ Vbi auditus non 6
Sup.20.a.7. eſt, non effundas ſermonem, & importune
7 noli extolli in ſapientia tua. ¶ Gemmula car-
bunculi in ornamento auri, & comparatio
8 muſicorum in conuiuio vini. ¶ Sicut in fa-
B bricatione auri ſignum eſt ſmaragdi: ſic nu-
merus muſicorum in iucundo & moderato
9 vino. ¶ Audi tacens, & pro reuerentia acce-
10 det tibi bona gratia. ¶ Adoleſcens loquere in
11 tua cauſa vix. ¶ Si bis interrogatus fueris,
12 habeat caput reſponſum tuum. ¶ In multis
eſto quaſi inſcius, & audi tacens ſimul & Iob 32.a.6.
13 quærens. ¶ ‖ In medio magnatorum *nõ præ- *loqui
ſumas, & vbi ſunt ſenes, non multum lo-
14 quaris. ¶ Ante grandinem præibit coruſcatio:
& ante verecundiam præibit gratia, & pro
15 reuerentia accedet tibi bona gratia. ¶ Et ho-
C ra ſurgendi non te trices: precurre autem
prior in domum tuam, & illic auocare, &
16 illic lude. ¶ & age conceptiones tuas, & non
17 in delictis & verbo ſuperbo. ¶ Et ſuper his
omnibus benedicito Dominum qui fecit te,
& inebriantem te ab omnibus bonis ſuis.
18 ¶ Qui timet Dominum, excipiet doctrinam
eius: & qui vigilauerint ad illum, inuenient
19 benedictionem. ¶ Qui quærit legem, replebi-
tur ab ea: & qui inſidioſe agit, ſcandaliza-
20 bitur in ea. ¶ Qui timent Dominum, inue-
nient iudicium iuſtum, & iuſtitias quaſi
21 lumen accendent. ¶ Peccator homo vitabit
correptionem, & ſecũdum voluntatem ſuam
22 inueniet comparationem. ¶ Vir conſilij non
D diſperdet intelligentiam, alienus & ſuper-
23 bus non pertimeſcet timorem. ¶ etiam poſt-
quam fecit cum eo ſine conſilio, & ſuis inſe-
24 ctationibus arguetur. ¶ Fili ſine conſilio ni-
25 hil facias, & poſt factum non pœnitebis. ¶ In
via ruinæ non eas, & non offendes in lapi-
des: nec credas te viæ laborioſæ, ne ponas
26 animæ tuæ ſcandalum. ¶ Et à filijs tuis ca-
27 ue, & à domeſticis tuis attende. ¶ In omni
opere tuo crede ex fide animæ tuæ, hoc eſt e-
28 nim conſeruatio mandatorum. ¶ Qui credit
Deo, attendit mandatis: & qui confidit in
illo, non minorabitur.

## CAP. XXXIII.

1 Timenti Dominum non occurrent mala,
A ſed in tentatione Deus illum conſerua-
2 bit, & liberabit à malis. ¶ Sapiens non odit
mandata & iuſtitias, & non illidetur quaſi
3 in procella nauis. ¶ Homo ſenſatus credit legi
4 Dei, & lex illi fidelis. ¶ Qui interrogationem
manifeſtat, parabit verbum, & ſic depreca-
tus exaudietur, & conſeruabit diſciplinam,
5 & tunc reſpondebit. ¶ Præcordia fatui quaſi Sup 21.b.17.
rota carri: & quaſi axis verſatilis cogitatus
6 illius. ¶ Equus emiſſarius, ſic & amicus ſub-
ſannator, ſub omni ſupraſedente hinnit.
7 ¶ Quare dies diem ſuperat, & iterum lux
8 lucem, & annus annum a ſole? ¶ A Domini
ſcientia ſeparati ſunt facto ſole, & præceptũ
9 cuſtodiente. ¶ Et immutauit tẽpora, & dies

ſeſtos ipſorum, & in illis dies feſtos celebra-
uerunt ad horam. ¶ Ex ipſis exaltauit & 10
magnificauit Deus, & ex ipſis poſuit in nu- B
Gen.2.a.7. merum dierū, & omnes homines de ſolo, ‖ &
ex terra vnde creatus eſt Adam. ¶ In multi- 11
tudine diſciplinæ Domini ſeparauit eos, &
immutauit vias eorum. ¶ Ex ipſis benedixit 12
& exaltauit: & ex ipſis ſanctificauit, & ad
ſe applicauit: & ex ipſis maledixit & humi-
liauit, & conuertit illos à ſeparatione ipſo-
Rom.9.c.21 rum. ¶ ‖ Quaſi lutum figuli in manu ipſius, 13
plaſmare illud & diſponere. ¶ Omnes viæ e- 14
ius ſecundum diſpoſitionem eius: ſic homo in
manu illius qui ſe fecit, & reddet illi ſecun-
dum iudicium ſuum. ¶ Contra malum bo- 15
num eſt, & contra mortem vita: ſic & cōtra
virum iuſtū peccator. Et ſic intuere in om-
nia opera Altiſſimi. Duo contra duo, & vnū
contra vnum. ¶ Et ego nouiſſimus euigilaui, 16
& quaſi qui colligit acinos poſt vindemia-
tores. ¶ In benedictione Dei & ipſe ſperaui: 17
& quaſi qui vindemiat, repleui torcular.
Su.24.d.47. ¶ ‖ Reſpicite quoniam non mihi ſoli laboraui, 18
ſed omnibus exquirentibus diſciplinam. C
¶ Audite me magnati, & omnes populi, & re 19
ctores Eccleſiæ auribus percipite. ¶ Filio & 20
mulieri, fratri & amico non des poteſtatem
ſuper te in vita tua: & non dederis alij poſ-
ſeſſionem tuam: ne fortè pœniteat te, & de-
preceris pro illis. ¶ Dum adhuc ſuperes & a- 21
ſpiras, non immutabit te omnis caro. ¶ Me- 22
lius eſt enim vt filij tui te rogent, quàm te
reſpicere in manus filiorum tuorum. ¶ In 23
omnibus operibus tuis præcellens eſto. ¶ Ne 24
dederis maculam in gloriam tuam. In die
conſummationis dierum vitæ tuæ, & in tem
pore exitus tui diſtribue hæreditatem tuam. D
¶ Cibaria, & virga, & onus aſino: panis, & 25
diſciplina, & opus ſeruo. ¶ Operatur in diſ- 26
ciplina, & quærit requieſcere: laxa manus
illi, & quærit libertatem. ¶ Iugum & lorum 27
curuant collum durum, & ſeruum inclinant
operationes aſſiduæ. ¶ Seruo maleuolo tortu- 28
ra & compedes, mitte illum in operationem,
ne vacet. ¶ multam enim malitiam docuit 29
otioſitas. ¶ In opera conſtitue eum: ſic enim 30
condecet illum. Quod ſi non obaudierit, cur-
ua illum compedibus, & non amplifices ſu-
per omnem carnem. Verùm ſine iudicio ni-
Sup.7.c.23. hil facias graue. ¶ ‖ Si eſt tibi ſeruus*, ſit ti- 31
*fidelis. bi quaſi anima tua: quaſi fratrem ſic eum
tracta: quoniam in ſanguine animæ com-
paraſti illum. ¶ Si læſeris eum iniuſte, in 32
fugam conuertetur: & ſi extollens diſceſſe-
rit, quem quæras, & in qua via quæras il-
lum, neſcis.

CAP. XXXIIII.

VAna ſpes & mendacium viro inſenſa- 1
to: & ſomnia extollunt imprudentes. A
¶ Quaſi qui apprehendit vmbram, & perſe- 2
quitur ventum, ſic & qui attendit ad viſa
3 mendacia. ¶ hoc ſecundum hoc viſio ſomnio-
rum. Ante faciem hominis ſimilitudo alte-
4 rius hominis. ¶ Ab immundo quid munda-
bitur? & à mendace quid verum dicetur?
5 ¶ Diuinatio erroris & auguria mendacia,
6 & ſomnia malefacientium, vanitas eſt. ¶ Et
ſicut parturientis, cor tuum phantaſias pa-
titur. niſi ab Altiſſimo fuerit emiſſa viſita-
7 tio, ne dederis in illis cor tuum. ¶ multos e-
nim errare fecerunt ſomnia, & exciderunt
8 ſperantes in illis. ¶ Sine mendacio conſum-
mabitur verbum legis, & ſapientia in ore
9 fidelis complanabitur. ¶ Qui non eſt tenta-
B tus, quid ſcit? Vir in multis expertus, cogi-
tabit multa: & qui multa didicit, enarrabit
10 intellectum. ¶ Qui non eſt expertus, pauca
recognoſcit: qui autem in multis factus eſt,
11 multiplicat malitiam. ¶ Qui tentatus non
eſt, qualia ſcit? qui implanatus eſt, abunda-
12 bit nequitia. ¶ Multa vidi errando, &
13 plurimas verborum cōſuetudines. ¶ Aliquo-
ties vſque ad mortem periclitatus ſum ho-
rum cauſa, & liberatus ſum gratia Dei.
14 ¶ Spiritus timentium Deum quæritur, & in
15 reſpectu illius benedicetur. ¶ Spes enim il-
lorum in ſaluantem illos, & oculi Dei dili-
16 gentes ſe. ¶ Qui timet Dominum, nihil tre-
C pidabit, & non pauebit: quoniam ipſe eſt ſpes
17 eius. ¶ Timentis Dominum beata eſt anima
18 eius. ¶ Ad quem reſpicit, & quis eſt fortitu-
19 do eius? ¶ ‖ Oculi Domini ſuper timentes eū, Pſa.32.d.18.
protector potentiæ, firmamentum virtutis,
tegimen ardoris, & vmbraculum meridia-
20 ni. ¶ deprecatio offenſionis, & adiutorium
caſus, exaltans animam, & illuminans ocu-
los, dans ſanitatem, & vitam & benedi- Pro.21.d.28
21 ctionem. ¶ ‖ immolantis ex iniquo oblatio eſt
maculata, & non ſunt beneplacitæ ſubſan-
22 nationes iniuſtorū. ¶ Dominus ſolus ſuſti-
nentibus ſe in via veritatis & iuſtitiæ.
23 ¶ ‖ Dona iniquorum non probat Altiſſimus, Pro.15.b.8.
nec reſpicit in oblationes iniquorum: nec in
multitudine ſacrificiorum eorum propitiabi-
24 tur peccatis. ¶ Qui offert ſacrificium ex ſub-
ſtantia pauperum, quaſi qui victimat fi-
25 lium in conſpectu patris ſui. ¶ Panis egen-
D tium, vita pauperum eſt: qui defraudat il-
26 lum, homo ſanguinis eſt. ¶ Qui aufert in ſu-
dore panem, quaſi qui occidit proximum
27 ſuum. ¶ ‖ Qui effundit ſanguinem, & qui Leu.19.c.13.
28 fraudem facit mercenario, fratres ſunt. ¶ V- Sup.7.c.22.
nus ædificans, & vnus deſtruens: quid pro-
29 deſt illis niſi labor? ¶ Vnus orans, & vnus
maledicens: cuius vocem exaudiet Deus?
30 ¶ Qui baptizatur à mortuo, & iterum tan-
31 git eum, quid proficit lauatio illius? ¶ ſic ho-
mo qui ieiunat in peccatis ſuis: & iterum
eadem faciens, quid proficit humiliando ſe?
orationem illius quis exaudiet?

CAP.

## CAP. XXXV.

verbũ 12. QVi conſeruat legem, multiplicat ora- 1
1.Re 15.c.22. tionem. ¶ || Sacrificium ſalutare eſt A
Ier. .a.3. attendere manda is, & diſcedere ab omni 2
.3. iniquitate: ¶ & propitiationem litare ſa- 3
crificijs ſuper iniuſtitias: & deprecatio pro
peccatis recedere ab iniuſtitia. ¶ Retribuet 4
gratiam qui offert ſimilaginem: & qui facit
miſericordiam, offert ſacrificium. ¶ Benepla- 5
.6. citum eſt Domino recedere ab iniquitate:
& deprecatio pro peccatis recedere ab iniu-
Exo.23.b.15 ſtitia. ¶ || Non apparebis ante conſpectum 6
& 34.c.22. Domini vacuus. ¶ Hæc enim omnia propter 7
Deu.10.d.16 mandatum Dei fiunt. ¶ Oblatio iuſti impin 8
guat altare, & odor ſuauitatis eſt in conſpe-
ctu Altiſſimi. ¶ Sacrificium iuſti acceptum 9
eſt, & memoriam eius non obliuiſcetur Do- B
minus. ¶ Bono animo gloriam redde Deo: & 10
non minuas primitias manuum tuarum.
2.Co 9.b.7. ¶ || In omni dato hilarem fac vultum tuum, 11
& in exultatione ſanctifica decimas tuas.
Tob.4.b.8. ¶ || Da Altiſſimo ſecundum datũ eius, & in 12
bono oculo adinuentionem facito manuum
tuarũ, ¶ quoniam dominus retribuens eſt, & 13
Le.22.c.20. ſeptiet tantũ reddet tibi. ¶ || Noli offerre mu- 14
Deu.15.d.41 nera praua, non enim ſuſcipiet illa. ¶ Et noli 15
inſpicere ſacrificium iniuſtum, quoniam Do
De.10.d.17. minus iudex eſt || & non eſt apud illum glo- C
2.Pa. 19.b.7 ria perſonæ. ¶ || Non accipiet Dominus perſo- 16
Iob 34.b.19. nam in pauperem, & deprecationem læſi ex-
Sap.6.b.8. audiet. ¶ Non deſpiciet preces pupilli: nec vi- 17
Rom.2.b.11. duam, ſi effundat loquelam gemitus. ¶ Non- 18
Gal.2 b.6. ne lachrymæ viduæ ad maxillam deſcendũt,
Ephe.6.b.9. & exclamatio eius ſuper deducentem eas?
Coll.3.d.25. ¶ A maxilla enim aſcendunt vſque ad cælũ, 19
Act 10.e.34. & Dominus exauditor delectabitur in illis.
1.Pet.1.c.17. ¶ Qui adorat Deum in oblectatione, ſuſcipie 20
tur, & deprecatio illius vſque ad nubes pro
pinquabit. ¶ Oratio humiliantis ſe, nubes 21
penetrabit: & donec propinquet, non conſo-
labitur, & non diſcedet donec Altiſſimus a-
ſpiciat. ¶ Et Dominus non elongabit, ſed iu- 22
dicabit iuſtos, & faciet iudicium: & Fortiſ- D
quouſq; 4. ſimus non habebit in illis patientiam, vt
contribulet dorſum ipſorum: ¶ & Gentibus 23
reddet vindictam, donec tollat plenitudinẽ
ſuperborum: & ſceptra iniquorum contribu-
let, ¶ donec reddat hominibus ſecundũ actus 24
ſuos: & ſecundum opera Adæ, & ſecundum
præſumptionem illius. ¶ donec iudicet iudi- 25
cium plebis ſuæ, & oblectabit iuſtos miſeri-
cordia ſua. ¶ Speciosa miſericordia Dei: in 26
tempore tribulationis quaſi nubes pluuiæ in
tempore ſiccitatis.

## CAP. XXXVI.

MIſerere noſtri Deus omnium, & reſpi- 1
ce nos, & oſtende nobis lucem miſera- A
tionum tuarum. ¶ & immitte timorem 2
tuum ſuper gentes quæ nõ exquiſierunt te:
vt cognoſcant quia non eſt Deus niſi tu, vt
enarrent magnalia tua. ¶ Alleua manum 3
tuam ſuper Gentes alienas, vt videant po-
4 tentiam tuam. ¶ Sicut enim in conſpectu eo-
rum ſanctificatus es in nobis, ſic in conſpectu
5 noſtro magnificaberis in eis: ¶ vt cognoſcant
B te, ſicut & nos cognouimus, quoniam non eſt
6 Deus præter te Domine. ¶ Innoua ſigna, &
7 immuta mirabilia. ¶ Glorifica manum, &
8 brachium dextrum. ¶ Excita furorem, & ef-
9 funde iram. ¶ Extolle aduerſarium, & affli-
10 ge inimicum. ¶ Feſtina tempus, & memento
11 finis, vt enarrent mirabilia tua. ¶ In ira
flammæ deuoretur qui ſaluatur, & qui peſ-
ſimant plebem tuam inueniant perditionẽ.
12 ¶ Contere caput principum, inimicorum di-
13 centium: Non eſt alius præter nos. ¶ Congre-
ga omnes tribus Iacob: & cognoſcant quia
non eſt Deus niſi tu, vt enarrent magnalia
14 tua: & hæreditabis eos, ſicut ab initio. ¶ Mi-
ſerere plebi tuæ, ſuper quam inuocatum eſt
nomen tuum: & Iſrael, || quem coæquaſti pri Exo.4.c.22.
15 mogenito tuo. ¶ Miſerere ciuitati ſanctifica-
tionis tuæ Ieruſalem, ciuitati requiei tuæ.
16 ¶ Reple Sion inenarrabilibus verbis tuis, &
17 gloria tua populum tuum. ¶ Da teſtimonium
C quia ab initio creaturæ tuæ ſunt, & ſuſcita
precationes quas loquuti ſunt in nomine
18 tuo prophetæ priores. ¶ Da mercedem ſuſti-
nentibus te, vt prophetæ tui fideles inue-
niantur: & exaudi orationes ſeruorum tuo-
19 rum. ¶ || Secundum benedictionem Aaron da Nu.6.d.24.
populo tuo, & dirige nos in viam iuſtitiæ: &
ſciant omnes qui habitant terram, quia tu
20 es Deus conſpector ſeculorum. ¶ Omnem e-
ſcam manducabit venter, & eſt cibus cibo
21 melior. ¶ Fauces contingunt cibum feræ, &
22 cor inſenſatum verba mendacia. ¶ Cor pra-
D uum dabit triſtitiam, & homo peritus reſi-
23 ſtet illi. ¶ Omnem maſculum excipiet mu-
24 lier: & eſt filia melior filia. ¶ Species mu-
lieris exhilarat faciem viri ſui, & ſuper
omnem concupiſcentiam hominis ſuperdu-
25 cit deſiderium. ¶ Si eſt lingua curationis, eſt
& mitigationis & miſericordiæ: non eſt vir
26 illius ſecundùm filios hominum. ¶ Qui poſſi-
det mulierem bonam, inchoat poſſeſſionem:
adiutorium ſecundùm illum eſt, & colum-
27 na vt requies. ¶ Vbi non eſt ſepes, diripietur
poſſeſſio: & vbi non eſt mulier, ingemiſcit e-
28 gens. ¶ Cui credit, qui non habet nidum?
Et deflectens vbicunque obſcurauerit, quaſi
ſuccinctus latro exiliens de ciuitate in ciui-
tatem.

## CAP. XXXVII.

1 OMnis amicus dicet, Et ego amicitiam
A copulaui. ſed eſt amicus ſolo nomine
amicus. Nonne triſtitia ineſt vſq; ad mortẽ?
2 ¶ Sodalis autem & amicus ad inimicitiam
3 conuertentur. ¶ O præſumptio nequiſſima,
vnde creata es cooperire aridam malitia, &
4 doloſitate illius? ¶ Sodalis amico coniucun-
datur in oblectationibus, & in tempore tri-

*bulationis aduerſarius erit.* ⁋ *Sodalis amico* 5
*condolet cauſa ventris, & cōtra hoſtem ac-*
*cipiet ſcutum.* ⁋ *Non obliuiſcaris amici tui* 6
*in animo tuo, & non immemor ſis illius in*
*operibus tuis.* ⁋ *Noli conſiliari cum ſocero* 7
*tuo, & à zelantibus te abſconde conſilium.*
⁋ *Omnis conſiliarius prodit conſilium, ſed* 8
*eſt conſiliarius in ſemetipſo.* ⁋ *A conſiliario* 9
*ſerua animam tuam. prius ſcito quæ ſit il-*
*lius neceßitas: & ipſe enim animo ſuo cogi-*
*tabit.* ⁋ *ne forte mittat ſudem in terram, &* 10
*dicat tibi:* ⁋ *Bona eſt via tua, & ſtes e con-* 11
*trario videre quid tibi eueniat.* ⁋ *Cum viro* 12
*irreligioſo tracta de ſanctitate, & cum in-* B
*iuſto de iuſtitia, & cum muliere de his quæ*
*æmulatur: cum timido de bello, cum nego-*
*tiatore de traiectione, cum emptore de ven-*
*ditione, cum viro liuido de gratijs agendis,*
⁋ *cum impio de pietate, cum inhoneſto de ho-* 13
*neſtate, cum operario agrario de omni opere:*
⁋ *cum operario annali de conſummatione* 14
*anni; cum ſeruo pigro de multa operatione,*
*non attendas his in omni conſilio.* ⁋ *Sed cum* 15
*viro ſancto aßiduus eſto, quemcumque co-*
*gnoueris obſeruantem timorem Dei,* ⁋ *cuius* 16
*anima eſt ſecundum animam tuam: qui-*
*cumque titubauerit in tenebris, non condo-*
*lebit tibi.* ⁋ *Et cor boni conſilij ſtatue tecum:* 17
*non eſt enim tibi aliud pluris illo.* ⁋ *Anima* 18
*viri ſancti enuntiat aliquando vera, quàm* C
*ſeptem circumſpectores ſedentes in excelſo ad*
*ſpeculandum.* ⁋ *Et in his omnibus deprecare* 19
*Altißimum, vt dirigat in veritate viam*
*tuam.* ⁋ *Ante omnia opera verbum verax* 20
*præcedat te, & ante omnem actum conſiliū*
*ſtabile.* ⁋ *Verbum nequam immutabit cor:* 21
*ex quo partes quatuor oriuntur, bonum &*
*malum, vita & mors: & dominatrix illorū*
*eſt aßidua lingua.* ⁋ *Vir peritus multos eru-* 22
*diuit, & animæ ſuæ ſuauis eſt.* ⁋ *Qui ſophi-* 23
*ſtice loquitur, odibilis eſt: in omni re defrau-*
*dabitur,* ⁋ *non eſt enim illi data à Domino* 24
*gratia: omni enim ſapiētia defraudatus eſt.*
⁋ *Eſt ſapiens animæ ſuæ ſapiens: & fructus* 25
*ſenſus illius laudabilis.* ⁋ *Vir ſapiens plebem* 26
*ſuam erudit, & fructus ſenſus illius fideles*
*ſunt.* ⁋ *Vir ſapiens implebitur benedictioni-* 27
*bus, & videntes illum laudabunt.* ⁋ *Vita vi-* 28
*ri in numero dierum: dies autem Iſraël in-*
*numerabiles ſunt.* ⁋ *Sapiens in populo hære-* 29
*ditabit honorem, & nomen illius erit viuēs* D
*in æternum.* ⁋ *Fili, in vita tua tenta ani-* 30
*mam tuam: & ſi fuerit nequam, non des illi*
2.Co.5.c.12. *poteſtatem:* ⁋ ‖ *non enim omnia omnibus ex-* 31
10.c.23. *pediunt, & non omni animæ omne genus pla-*
*cet.* ⁋ *Noli auidus eſſe in omni epulatione, &* 32
*non te effundas ſuper omnem eſcam,* ⁋ *in* 33
*multis enim eſcis erit infirmitas, & auidi-*
*tas appropinquabit vſque ad choleram.*
⁋ *Propter crapulam multi obierunt: qui au-* 34
*tem abſtinens eſt, adijciet vitam.*

CAP. XXXVIII.

1 H*Onora medicum propter neceßitatem.*
2 *etenim illum creauit Altißimus.* ⁋ *A*
A *Deo eſt enim omnis medela, & a rege acci-*
3 *piet donationem.* ⁋ *Diſciplina medici exalta-*
*bit caput illius, & in conſpectu magnatorum*
4 *collaudabitur.* ⁋ *Altißimus creauit de terra*
*medicinam, & vir prudens non abhorrebit*
5 *illam.* ⁋ ‖ *Nonne à ligno indulcata eſt aqua* Exo.15. d.25
6 *amara?* ⁋ *Ad agnitionem hominum virtus*
*illorum, & dedit hominibus ſcientiam Al-*
7 *tißimus, honorari in mirabilibus ſuis.* ⁋ *In*
*his curans mitigabit dolorem, & vnguen-*
*tarius faciet pigmenta ſuauitatis, & vn-*
*ctiones conficiet ſanitatis, & non conſum-*
8 *mabuntur opera eius.* ⁋ *Pax enim Dei ſuper*
9 *faciem terræ.* ⁋ ‖ *Fili, in tua infirmitate ne* Eſa.38.a.3.
*deſpicias teipſum, ſed ora Dominum, & ipſe*
10 *curabit te.* ⁋ *Auerte à delicto, & dirige ma-*
*nus, & ab omni delicto munda cor tuum.*
11 ⁋ *Da ſuauitatem & memoriam ſimilaginis,*
*& impingua oblationem, & da locum medi-*
12 *co.* ⁋ *etenim illum Dominus creauit: & non*
B *diſcedat à te, quia opera eius ſunt neceſſa-*
13 *ria.* ⁋ *Eſt enim tempus quando in manus il-*
14 *lorum incurras:* ⁋ *ipſi vero Dominum de-*
*precabuntur, vt dirigat requiem eorum, &*
*ſanitatem, propter conuerſationem illorum.*
15 ⁋ *Qui delinquit in conſpectu eius qui fecit*
16 *eum, incidet in manus medici.* ⁋ *Fili, in mor-* Sup.22.a.10.
*tuum produc lachrymas, & quaſi dira paſſus*
*incipe plorare, & ſecundum iudicium contege*
*corpus illius, & non deſpicias ſepulturam il-*
17 *lius.* ⁋ *Propter delaturam autem amare fer*
*luctum illius vno die, & conſolare propter*
18 *triſtitiam,* ⁋ *& fac luctum ſecundum meri-*
*tum eius vno die, vel duobus propter detra-*
19 *ctionem.* ⁋ ‖ *A triſtitia enim feſtinat mors,* Pro.15. b.13.
*& cooperit virtutem, & triſtitia cordis fle-* & 17.d.22.
20 *ctet ceruicem.* ⁋ *In abductione permanet tri-*
*ſtitia: & ſubſtantia inopis ſecundum cor e-*
21 *ius.* ⁋ *Ne dederis in triſtitia cor tuum, ſed*
*repelle eam à te: & memento nouißimorum.*
22 ⁋ *noli obliuiſci. neque enim eſt conuerſio, &*
C *huic nihil proderis, & teipſum peßimabis.*
23 ⁋ *Memor eſto iudicij mei: ſic enim erit & tuū:*
24 *mihi heri, & tibi hodie.* ⁋ ‖ *In requie mortui* 2.Re.12.e.23
*requieſcere fac memoriam eius, & conſolare*
25 *illum in exitu ſpiritus ſui.* ⁋ *Sapientiam*
*ſcribe in tempore vacuitatis, & qui mino-*
*ratur actu, ſapientiam percipiet: quia ſapien-*
26 *tia replebitur.* ⁋ *Qui tenet aratrum, & qui*
*gloriatur in iaculo, ſtimulo boues agitat, &*
*conuerſatur in operibus eorum, & enarratio*
27 *eius in filijs taurorum.* ⁋ *Cor ſuum dabit ad*
*verſandos ſulcos, & vigilia eius in ſagina*
28 *vaccarum.* ⁋ *Sic omnis faber & architectus*
*qui noctem tanquam diem tranſigit, qui*
*ſculpit ſignacula ſculptilia, & aßiduitas e-*
*ius variat picturam. cor ſuum dabit in ſi-*
*militudinem picturæ, & vigilia ſua perficiet*
*opus.*

opus. ¶Sic faber ferrarius ſedens iuxta in- 29
cûdem, & conſiderans opus ferri. Vapor i-
gnis vret carnes eius, & in calore fornacis
concertatur. ¶Vox mallei innouat aurem e- 30
ius, & contra ſimilitudinem vaſis oculus e- D
ius. ¶ Cor ſuum dabit in conſummationem 31
operum, & vigilia ſua ornabit imperfectio-
nem. ¶Sic figulus ſedens ad opus ſuum, con- 32
uertens pedibus ſuis rotam. qui in ſolicitu-
dine poſitus eſt ſemper propter opus ſuum, &
innumera eſt omnis operatio eius. ¶In bra- 33
chio ſuo formidabit lutū, & ante pedes ſuos
curuabit virtutem ſuam. ¶Cor ſuum dabit 34
vt conſummet linitionē, & vigilia ſua mun
dabit fornacē. ¶Omnes hi in manibus ſuis 35
ſperauerunt, & vnuſquiſque in arte ſua ſa
piens eſt. ¶ſine his omnibus non ædificatur 36
ciuitas. ¶Et nō inhabitabunt, nec inambu- 37
labunt, & in eccleſiam nō tranſilient. ¶Su- 38
per ſellam iudicis non ſedebunt, & teſtamen
tum iudicij non intelligent, neq; palam fa-
cient diſciplinam & iudicium, & in parabo-
lis non inuenientur: ¶ ſed creaturā æui con 39
firmabunt, & deprecatio illorum in opera-
tione artis accommodantes animam ſuam;
& conquirentes in lege Altiſſimi,

## CAP. XXXIX.

SApientiam omnium antiquorum exqui- 1
ret ſapiēs, & in prophetis vacabit. ¶Nar 2
rationem virorum nominatorum conſerua- A
bit, & in verſutias parabolarum ſimul in-
troibit. ¶Occulta prouerbiorum exquiret, & 3
in abſconditis parabolarum conuerſabitur.
¶In medio magnatorum miniſtrabit, & in 4
conſpectu præſidis apparebit. ¶In terram a- 5
lienigenarum gentium pertranſiet. bona e-
nim & mala in omnibus tentabit. ¶ Cor 6
ſuum tradet ad vigilandum diluculo ad
Dominum qui fecit illum, & in conſpectu
Altiſſimi deprecabitur. ¶Aperiet os ſuum in 7
oratione, & pro delictis ſuis deprecabitur.
¶Si enim Dominus magnus voluerit, ſpi- 8
ritu intelligentiæ replebit illū: ¶& ipſe tan- 9
quam imbres mittet eloquia ſapientiæ ſuæ, B
& in oratione confitebitur Domino. ¶Et ipſe 10
diriget conſilium eius & diſciplinam, & in
abſconditis ſuis conſiliabitur. ¶ Ipſe palàm 11
faciet diſciplinam doctrinæ ſuæ, & in lege
teſtamenti Domini gloriabitur. ¶Collauda- 12
bunt multi ſapientiam eius, & vſque in
ſeculum non delebitur. ¶Non recedet memo- 13
ria eius, & nomen eius requiretur à gene-
ratione in generationem. ¶Sapientiam eius 14
enarrabunt gentes, & laudem eius enun-
*eius tiabit eccleſia. ¶Si permanſerit nomen*, de- 15
relinquet plus quàm mille: & ſi requieue-
rit, proderit illi. ¶Adhuc conſiliabor, vt e- 16
narrem: vt furore enim repletus ſum. ¶ In 17
voce dicit. Obaudite me diuini fructus, &
quaſi roſa plantata ſuper riuos aquarum fru
ctificate. ¶ Quaſi Libanus odorem ſuauita- 18
19 tatis habete. ¶Florete flores, quaſi lilium,
& date odorem, & frondete in gratiam, &
collaudate canticum, & benedicite Domi-
20 num in operibus ſuis. ¶ Date nomini eius
magnificentiam, & confitemini illi in voce
labiorum veſtrorum, & in canticis labio-
rum, & citharis, & ſic dicetis in confeſſio-
21 ne. ¶ ‖ Opera Domini vniuerſa bona val- Gen.1.d.31.
22 de. ¶‖In verbo eius ſtetit aqua, ſicut conge- Mar.7.d.37.
C ries: & in ſermone oris illius, ſicut excepto- Gen.8.a.3.
23 ria aquarum: ¶ quoniam in præcepto ipſius
placor fit, & non eſt minoratio in ſalute
24 ipſius. ¶Opera omnis carnis coram illo, &
non eſt quicquam abſconditum ab oculis e-
25 ius. ¶A ſeculo vſque in ſeculum reſpicit, &
26 nihil eſt mirabile in conſpectu eius. ¶ Non
eſt dicere, Quid eſt hoc, aut quid eſt iſtud?
27 omnia enim in tempore ſuo quærentur. ¶Be- Gene.7.d.27
28 nedictio illius quaſi fluuius inundabit: ¶&
quo modo cataclyſmus aridam inebriauit,
ſic ira ipſius gentes quæ non exquiſierunt
29 eum, hæreditabit. ¶ ‖ Quo modo conuer- Exo.14.c.21
tit aquas in ſiccitatem, & ſiccata eſt -.5.
terra, et viæ illius vijs illorum directæ ſunt:
30 ſic peccatoribus offenſiones in ira eius. ¶Bo-
na bonis creata ſunt ab initio. ſic nequiſſi-
31 mis bona & mala. ¶ ‖ Initium neceſſariæ Sup.29.d.28
rei vitæ hominum, aqua, ignis, & ferrum
ſal, lac, & panis ſimilagineus, & mel, &
botrus vuæ, & oleum, & veſtimentum.
32 ¶Hæc omnia ſanctis in bona, ſic & impijs &
33 peccatoribus in mala conuertentur. ¶ Sunt
D ſpiritus qui ad vindictam creati ſunt, &
in furore ſuo confirmauerunt tormenta ſua:
34 ¶in tempore conſummationis effundent vir-
tutem: & furorem eius qui fecit illos, con-
35 fundent. ¶‖Ignis, grando, ‖fames, & mors, In.40.b.6.
36 omnia hæc ad vindictam creata ſunt. ¶be- Exo. 9.c.23.
ſtiarum dentes, & ſcorpij, & ſerpentes, & 4.Re.6.e 25.
romphæa vindicās in exterminium impios. Ier.24.b.10.
37 ¶‖In mandatis eius epulabuntur, & ſuper
terram in neceſſitate præparabuntur, & in "neceſſita-
temporibus ſuis non præterient verbum. tem 4.
38 ¶ Propterea ab initio confirmatus ſum, &
conſiliatus ſum, & cogitaui, & ſcripta di-
39 miſi. ¶‖Omnia opera Domini bona, & omne Gene.1.d.31.
40 opus hora ſua ſubminiſtrabit. ¶Non eſt di-
cere, Hoc illo nequius eſt: omnia enim in tē-
41 pore ſuo comprobabuntur. ¶Et nunc in om-
ni corde & ore collaudate, & benedicite no-
men Domini.

## CAP. XL.

1 OCcupatio magna creata eſt omnibus
A hominibus, & iugum graue ſuper filios
Adam à die exitus de ventre matris eorum,
vſque in diem ſepulturæ in matrem omniū.
2 ¶Cogitationes eorum, & timores cordis, ad-
inuentio expectationis, & dies finitionis:
3 ¶reſidentes ſuper ſedem glorioſam, vſque ad
4 humiliatum in terra & cinere: ¶ ab eo qui
vtitur hyacintho, & portat coronam vſque

ad eum qui operitur lino crudo. Furor, ze-
lus, tumultus, fluctuatio, & timor mortis, 3
iracundia perſeuerans, & contentio. ¶ & in 5 4
*mortis 4. tempore refectionis in cubili ſomnus " no-
ctis', immutat ſcientiam eius. ¶ Modicum 6 5
tanquam nihil in requie, & ab eo in ſomnis
quaſi in die reſpectus. ¶ Conturbatus eſt in 7
viſu cordis ſui, tanquam qui euaſerit in die 6
belli. In tempore ſalutis ſuæ exurrexit, &
admirans ad nullum timorem ¶ cũ omni car- 8 7
ne, ab homine vſque ad pecus, & ſuper pec- 8
Sup.39.d.35. catores ſeptuplum. ¶ ‖ Ad hæc mors, ſanguis, 9 B
contentio, & romphæa, oppreſſiones, fames, B
& contritio, & flagella. ¶ ſuper iniquos crea 10 9
Gen.7.b.10. ta ſunt hæc omnia, & ‖ propter illos factus eſt
Inf.41.b.13. cataclyſmus. ¶ ‖ Omnia - enim' quæ de terra 11 10
- .3. ſunt, in terram conuertentur, ‖ & omnes a- 11
Ecc.1.b.7. quæ in mare conuertentur. ¶ Omne munus, 12
& iniquitas delebitur, & fides in ſeculum 12
ſtabit. ¶ Subſtantia iniuſtorum ſicut fluuius 13
ſiccabuntur, & ſicut tonitruum magnum in 13
pluuia perſonabunt. ¶ In aperiendo manus 14
ſuas lætabitur, ſic præuaricatores in conſum 14
matione tabeſcent. ¶ Nepotes impiorum non 15
multiplicabunt ramos, & radices immundæ C 15
ſuper cacumen petræ ſonant. ¶ Super omnem 16 C
aquam viriditas, & ad oram fluminis an- 16
te omne fœnum euelletur. ¶ Gratia ſicut pa- 17
radiſus in benedictionibus, & miſericordia 17
1.Tim.6.b.8 in ſeculo permanet. ¶ ‖ Vita ſibi ſufficientis 18
operarij condulcabitur, & in ea inuenies the-
ſaurum. ¶ Filii, ædificatio ciuitatis confirma- 19 18
bit nomen, & ſuper hanc mulier immacula-
ta computabitur. ¶ Vinum & muſica lætifi- 20 19
cant cor, & ſuper vtraque dilectio ſapien- 20
*tibia 4. tiæ. ¶ "Tibia' & pſalterium ſuauem faciunt 21
melodiam, & ſuper vtraque lingua ſuauis.
¶ Gratiã & ſpeciem deſiderabit oculus tuus, 22 21
& ſuper hoc virides ſationes. ¶ Amicus & 23
ſodalis in tempore conuenientes, & ſuper v- D 22
troſque mulier cum viro. ¶ Fratres in adiu- 24
torium in tempore tribulationis, & ſuper 23
eos miſericordia liberabit. ¶ Aurum & argen 25 24
tum eſt conſtitutio pedum: & ſuper vtrun- D
que conſilium beneplacitum. ¶ Facultates & 26 25
virtutes exaltant cor, & ſuper hæc timor
Domini. ¶ Non eſt in timore Domini mino- 27 26
ratio, & non eſt in eo inquirere adiutorium.
¶ Timor Domini ſicut paradiſus benedictio- 28 27
nis, & ſuper omnem gloriam operuerunt il-
lum. ¶ Fili in tempore vitæ tuæ ne indigeas. 29
melius eſt enim mori, quàm indigere. ¶ Vir 30 23
reſpiciens in menſam alienam, non eſt vita
eius in cogitatione victus. alit enim animã
ſuam cibis alienis. ¶ Vir autem diſciplina- 31
tus, & eruditus cuſtodiet ſe. ¶ In ore impru 32
dentis condulcabitur inopia, & in ventre
eius ignis ardebit.

CAP. XLI.

O Mors quàm amara eſt memoria tua 1
hominis pacem habenti in ſubſtantijs A
ſuis: ¶ viro quieto, & cuius viæ directæ ſunt 2

in omnibus, & adhuc valenti accipere cibũ?
3 ¶ O mors bonum eſt iudicium tuum hominĩ
4 indigẽti, & qui minoratur viribus, ¶ defe-
cto ætate, & cui de omnibus cura eſt, & in-
5 credibili qui perdit ſapientiam. ¶ Noli me-
tuere iudicium mortis. Memento quæ ante
te fuerunt, & quæ ſuperuentura ſunt tibi:
6 hoc iudicium à domino omni carni. ¶ & quid
ſuperueniet tibi in beneplacito Altiſsimi? ſi-
7 ue decem, ſiue centum, ſiue mille anni. ¶ Non
8 eſt enim in inferno accuſatio vitæ. ¶ Filij
B abominationum fiunt filij peccatorum, &
qui conuerſantur ſecus domos impiorum.
9 ¶ Filiorum peccatorum periet hæreditas, &
cum ſemine illorum aſsiduitas opprobrij.
10 ¶ De patre impio queruntur filij, quoniam
11 propter illum ſunt in opprobrio. ¶ Væ vobis
viri impij, qui dereliquiſtis legem Domini
12 Altiſsimi. ¶ Et ſi nati fueritis, in maledi-
ctione naſcemini: ſi mortui fueritis, in ma-
13 ledictione erit pars veſtra. ¶ ‖ Omnia quæ de Sup.40.b.11
terra ſunt, in terram conuertentur: ſic impij
14 à maledicto in perditionem. ¶ Luctus homi-
num in corpore ipſorum, nomen autem im-
15 piorum delebitur. ¶ Curam habe de bono no-
C mine, hoc enim magis permanebit tibi, quã
16 mille theſauri pretioſi & magni. ¶ Bonæ vi-
tæ numerus dierum: bonum autem nomen
17 permanebit in æuum. ¶ Diſciplinam in pace
conſeruate filij. ſapientia enim abſcondita,
& theſaurus inuiſus, quæ vtilitas in vtriſ-
18 que? ¶ ‖ Melior eſt homo qui abſcondit ſtul- Su.20.d.32.
titiam ſuam, quàm homo qui abſcondit ſa-
19 pientiam ſuam. ¶ Veruntamen "reuertimi- " reueremi-
20 ni' in his quæ procedunt de ore meo. ¶ Non ni 1.
eſt enim bonum omnem irreuerentiam ob-
ſeruare: & non omnia omnibus bene pla-
21 cent in fide. ¶ Erubeſcite a patre & a ma-
tre de fornicatione: & à præſidente & à po-
22 tente de mendacio: ¶ à principe & à iudice
de delicto: à ſynagoga & plebe de iniquita-
23 te: ¶ à ſocio & amico de iniuſtitia - & ' de - .9.
24 loco in quo habitas: ¶ de furto, de veritate
D Dei, & teſtamento: de diſcubitu in panibus,
25 & ab obfuſcatione dati & accepti: ¶ a ſalu-
tantibus de ſilentio: à reſpectu mulieris for-
26 nicariæ. & ab auerſione vultus cognati. ¶ Ne
auertas faciem a proximo tuo, & ab aufe-
27 rendo partem, & non reſtituendo. ¶ Ne reſpi- Mat.5.d.28.
cias mulierem alieni viri, & ne ſcruteris
ancillam eius, neq; ſteteris ad lectum eius.
23 ¶ *Ab amicis de ſermonibus improperij, & * Caue
cùm dederis, ne improperes.

CAP. XLII.

1 NOn duplices ſermonem auditus de re-
A uelatione ſermonis abſconditi, & eris
vere ſine confuſione, & inuenies gratiam in Leu.19.c.15.
conſpectu omnium hominum: ne pro his om- Deu.1.c.17.
nibus confundaris. ‖ & ne accipias perſonã, 16.d.19.
2 vt delinquas. ¶ De lege Altiſsimi, & teſtamẽ Pr.24.c.23.
3 to, & de iudicio iuſtificare impium, ¶ de ver- Iacob.2.a.2.
bo ſo-

ko ſociorum & viatorum, & de datione ha-
reditatis amicorum, ¶ de æqualitate ſtateræ 4
& ponderum, de acquiſitione multorum &
paucorum, ¶ de * corruptione' emptionis & 5
negotiatorum, & de multa diſciplina filiorū,
& ſeruo peßimo latus ſanguinare. ¶ Super 6
mulierem nequam bonum eſt ſignum. ¶ Vbi 7
manus multæ ſunt, claude: & quodcunque
trades, numera & appende: datum vero, &
acceptum omne deſcribe. ¶ De diſciplina in- 8
ſenſati & fatui, & de ſenioribus qui iudi- B
cantur ab adoleſcentibus: & eris eruditus in
omnibus, & probabilis in conſpectu omnium
virorum. ¶ Filia patris abſcondita eſt. vigi- 9
lia & ſolicitudo eius aufert ſomnum ne for-
te in adoleſcentia ſua adultera efficiatur, &
cum viro commorata odibilis fiat: ¶ nequan- 10
do polluatur in virginitate ſua, & in pater-
nis ſuis grauida inueniatur: ne forte cū vi-
ro commorata tranſgrediatur, aut certe ſte-
rilis efficiatur. ¶ ‖ Super filiam luxurioſam 11
confirma cuſtodiam: nequando faciat te in
opprobrium venire inimicis, a detractione in
ciuitate, & obiectione plebis, & confundat te
in multitudine populi. ¶ Omni homini noli 12
intendere in ſpecie. & in medio mulierū noli C
commorari. ¶ de veſtimentis enim procedit ti- 13
nea, & à muliere iniquitas viri. ¶ Melior eſt 14
enim iniquitas viri quam mulier benefa-
ciens, & mulier confundens in opprobrium.
¶ Memor ero igitur operum Domini, & quæ 15
vidi annuntiabo in ſermonibus Domini ope-
ra eius. ¶ Sol illuminans per omnia reſpexit, 16
& gloria Domini plenū eſt opus eius. ¶ Non- 17
ne Dominus fecit ſanctos enarrare omnia
mirabilia ſua, quæ confirmauit Dominus o-
mnipotens ſtabiliri in gloria ſua? ¶ Abyſſum, 18
& cor hominum inueſtigauit: & in aſtutia D
eorum excogitauit. ¶ Cognouit enim Domi- 19
nus omnem ſcientiam, & inſpexit in ſignum
æui, annuntians quæ præterierunt & quæ
ſuperuentura ſunt, reuelans veſtigia occul-
torum. ¶ Non præterit illum omnis cogitatus, 20
& non abſcondit ſe ab eo vllus ſermo. ¶ Ma- 21
gnalia ſapientiæ ſuæ decorauit: qui eſt ante
ſeculum & vſque in ſeculum, ¶ neque adie- 22
ctum eſt neq; minuitur, & non eget alicuius
conſilio. ¶ Quam deſiderabilia omnia opera 23
eius, & tanquam ſcintilla quæ eſt conſidera-
re? ¶ Omnia hæc viuunt, & manent in ſecu- 24
lum, & in omni neceßitate omnia obaudiunt
ei. ¶ Omnia duplicia, vnum contra vnum, et 25
non fecit quicquam deeſſe. ¶ Vniuſcuiuſque 26
confirmauit bona. Et quis ſatiabitur videns
gloriam eius?

## CAP. XLIII.

ALtitudinis firmamentū pulchritudo e- 1
ius eſt, ſpecies cæli in viſione gloriæ. A
¶ Sol in aſpectu annuntians in exitu, vas 2
admirabile opus excelſi. ¶ In meridiano exu- 3
rit terram, & in conſpectu ardoris eius quis
poterit ſuſtinere? Fornacem cuſtodiens in o-
4 peribus ardoris. ¶ triplíciter ſol exurens mō-
tes, radios igneos exufflans & refulgens, ra-
5 dijs ſuis obcæcat oculos. ¶ Magnus Dominus
qui fecit illum, & in ſermonibus eius feſti-
6 nauit iter. ¶ Et luna in omnibus in tempore
7 ſuo, oſtenſio temporis & ſignum æui. ¶ A lu-
na ſignum diei feſti, luminare quod minui-
8 tur in conſummatione. ¶ Menſis ſecundum
nomen eius eſt creſcens mirabiliter in con-
9 ſummatione. ¶ Vas caſtrorum in excelſis, in
B firmamento cæli reſplendens glorioſe. ¶ Spe-
10 cies cæli gloria ſtellarum mundum illuminās
11 in excelſis Dominus. ¶ In verbis ſanctis ſta-
bunt ad iudicium, & non * deficient' in vi- *exardeſ-
12 gilijs ſuis. ¶ Vide arcum, & benedic eum qui cent 4.
fecit illum, valde ſpecioſus eſt in ſplendore
13 ſuo. ¶ Gyrauit cælum in circuitu gloriæ ſuæ,
14 manus excelſi aperuerunt illum. ¶ Imperio
ſuo accelerauit niuem, & accelerat coruſca-
15 tiones emittere iudicij ſui. ¶ Propterea aper-
ti ſunt theſauri, & euolauerunt nebulæ ſicut
16 aues. ¶ In magnitudine ſua poſuit nubes, &
17 confracti ſunt lapides grandinis. ¶ In cōſpe-
ctu eius commouebuntur montes, & in vo-
18 luntate eius aſpirauit notus. ¶ Vox tonitrui
eius verberauit terram, tempeſtas aquilo-
19 nis, & congregatio ſpiritus: ¶ & ſicut auis
deponens ad ſedendum, aſpergit niuem, &
20 ſicut locuſta demergens deſcenſus eius. ¶ Pul-
C chritudinem candoris eius admirabitur ocu-
lus, & ſuper imbrem eius expaueſcit cor.
21 ¶ Gelu ſicut ſalem effundet ſuper terram: &
dum gelauerit fiet tanquam cacumina tri-
22 buli. ¶ Frigidus ventus aquilo flauit, & ge-
lauit cryſtallus ab aqua, ſuper omnem con-
gregationem aquarum requieſcet, & ſicut
23 lorica induet ſe aquis. ¶ Et deuorabit mon-
tes, & exuret deſertum, & extinguet viride
24 ſicut ignem. ¶ Medicina omnium in feſtina-
tione nebulæ: & ros obuians ab ardore ve-
25 nienti humilem efficiet eum. ¶ In ſermone e-
ius ſiluit ventus, & cogitatione ſua placa-
uit abyſſum, & plantauit illum Dominus
26 IESVS. ¶ Qui nauigant mare, enarrant
pericula eius: & audientes auribus noſtris
27 admirabimur. ¶ Illic præclara opera, & mira-
bilia: varia beſtiarum genera, & omnium
28 pecorum, & creatura belluarum. ¶ Propter
ipſum confirmatus eſt itineris finis, & in
29 ſermone eius compoſita ſunt omnia. ¶ Multa
D dicemus, & deficiemus in verbis, conſum-
matio autem ſermonum ipſe eſt in omnibus.
30 ¶ Gloriantes ad quid valebimus? ipſe enim
31 omnipotens ſuper omnia opera ſua. ¶ ‖ Terri- Pſal. 75.a.3.
bilis Dominus, & magnus vehementer, & 95.a.4.
32 mirabilis potentia ipſius. ¶ Glorificantes Do-
minum quantumcunq; potueritis, ſuperua-
lebit adhuc, & admirabilis magnificentia
33 eius. ¶ Benedicentes Dominum, exaltate il-
lum quantum poteſtis, maior enim eſt omni
laude.



Margin notes: *correptio-nis 2. (beside "de * corruptione'") · Sup. 25. b. 13 (beside "Super filiam luxurioſam")

*laude.* ¶ *Exaltantes eum replemini virtute.* 34
Pſa.105.a.3. *No laboretis: non enim cõprehendetis.* ¶ *Quis* 35
*videbit eum, & enarrabit? & quis magnifi-*
*cabit eum ſicut eſt ab initio?* ¶ *Multa abſcon-* 36
*dita ſunt maiora his: pauca enim vidimus*
*operum eius.* ¶ *Omnia autem Dominus fe-* 37
*cit, & pie agentibus dedit ſapientiam.*

## CAP. XLIIII.

LAudemus viros glorioſos, & parentes 1
*noſtros in generatione ſua.* ¶ *Multam* 2
*gloriam fecit Dominus magnificentia ſua à* A
*ſeculo.* ¶ *Dominantes in poteſtatibus ſuis ho* 3
*mines magni virtute, & prudentia ſua præ-*
*diti nuntiantes in prophetis dignitatem pro-*
*phetarum,* ¶ *& imperantes in præſenti popu-* 4
*lo, & virtute prudentiæ populis ſanctiſſima*
*verba.* ¶ *In peritia ſua requirentes modos* 5
"in ſcriptu- *muſicos, & narrãtes carmina* "*ſcripturarũ*'.
ra ]. ¶ *Homines diuites in virtute pulchritudinis* 6
*ſtudium habentes: pacificantes in domibus*
*ſuis.* ¶ *Omnes iſti in generationibus gentis* 7
*ſuæ gloriam adepti ſunt, & in diebus ſuis ha*
*bentur in laudibus.* ¶ *Qui de illis nati ſunt,* 8
*reliquerunt nomen narrandi laudes eorum:*
¶ *& ſunt quorum non eſt memoria: perierunt* 9
*quaſi qui non fuerint, & nati ſunt quaſi non* B
*nati, & filij ipſorum cum ipſis.* ¶ *Sed illi viri* 10
*miſericordiæ ſunt, quorum pietates non de-*
*fuerunt:* ¶ *cum ſemine eorum permanent bo-* 11
*na,* ¶ *hæreditas ſancta nepotes eorum, & in* 12
*teſtamentis ſtetit ſemen eorum.* ¶ *& filij eo-* 13
*rum propter illos vſq; in æternum manent:*
*ſemen eorum & gloria eorum non derelin-*
*quetur.* ¶ *Corpora ipſorum in pace ſepulta* 14
*ſunt, & nomẽ eorum viuit in generationem* C
*& generationem.* ¶ *Sapientiam ipſorum nar-* 15
*rent populi, & laudem eorum nuntiet eccle-*
Gen.5.d.22. *ſia.* ¶ ‖ *Henoch placuit Deo, & tranſlatus eſt* 16
Hebr.11.a.5. *in paradiſum, vt det gentibus pœnitentiam.*
Gen.6.b.9. ¶ ‖ *Noe inuentus eſt perfectus, iuſtus & in* 17
7.a.1. *tempore iracundiæ factus eſt reconciliatio.*
Heb.11.b.7. ¶ *Ideo dimiſſum eſt reliquum terræ, cùm fa-* 18
Gen.9.b.9. *ctum eſt diluuium.* ¶ ‖ *Teſtamenta ſeculi po-* 19
c.13. *ſita ſunt apud illum, ne deleri poßit diluuio*
Gen.12.a.2. *omnis caro.* ¶ ‖ *Abraham magnus pater mul-* 20
15.b.5.17.a.5 *titudinis gentium, & non eſt inuentus ſi-*
Gen.17.a.10 *milis illi in gloria, qui conſeruauit legẽ Ex-*
Gen.22.a.1. *celſi, & fuit in teſtamento cum illo.* ¶ ‖ *In* 21
Gala.3.a.6. *carne eius ſtare fecit teſtamentum, & ‖ in*
Heb.11.d.17. *tentatione inuentus eſt fidelis.* ¶ *Ideo iure-* 22
Gen.22.d.18 *iurando dedit illi* "*gloriam*' *in gente ſua, cre-* D
"ſemen 7. *ſcere illum quaſi terræ cumulum,* ¶ *& vt* 23
*ſtellas exaltare ſemen eius, & hæreditare il-*
*los à mari vſq; ad mare, & à flumine vſq;*
*ad terminos terræ.* ¶ *Et in Iſaac eodem modo* 24
*fecit propter Abraham patrem eius.* ¶ *Bene-* 25
*dictionem omnium gentium dedit illi Do-*
*ſuum *minus. & teſtamentum * confirmauit ſuper*
*caput Iacob.* ¶ *Agnouit eum in benedictioni-* 26
*bus ſuis, & dedit illi hæreditatem, & diuiſit*
*illi partem in tribubus duodecim.* ¶ *Et con-* 27
*ſeruauit illi homines miſericordiæ inuenien-*
*tes gratiam in oculis omnis carnis.*

## CAP. XLV.

1 DIlectus Deo & hominibus Moyſes, cu- Exo.11.a.3.
A *ius memoria in benedictione eſt.* ¶ *Si-*
2 *milem illum fecit in gloria ſanctorum, &*
*magnificauit eum in timore inimicorum, &*
3 *in verbis ſuis monſtra placauit.* ¶ ‖ *Glorifi-* Exo.7.8.9.
*cauit illum in conſpectu regum, & iußit illi* 10.
*coram populo ſuo, & oſtendit illi gloriam*
4 *ſuam.* ¶ ‖ *In fide & lenitate ipſius ſanctum* Nu.12.a.3.
*fecit illum, & elegit eum ex omni carne.*' b.7.
5 ¶ *Audiuit* "*enim*' *eum, & vocem ipſius. &* Heb.3.a.5.
6 *induxit illum in nubem.* ¶ ‖ *Et dedit illi* "*cor* ".3.
*ad præcepta*', *& legem vitæ & diſciplinæ do-*' Exod.19.
*cere Iacob teſtamentum ſuum, & iudicia ſua* & 20
7 *Iſrael.* ¶ ‖ *Excelſum fecit Aaron fratrẽ eius,* "corã præ-
8 *& ſimilem ſibi de tribu Leui.* ¶ ‖ *ſtatuit ei* cepta 3.
*teſtamentum æternum, & dedit illi ſacerdo-* Ex.20.4.d.14.
*tium gentis, & beatificauit illum in gloria.* Exo.28.a.1.
9 ¶ ‖ *& circumcinxit eum zona gloriæ, & in-* Exod 28.
*duit eum ſtolam gloriæ, & coronauit eum in* & 29.
10 *vaſis virtutis.* ¶ *Circumpedes & fœmoralia,*
B *& humerale poſuit ei, & cinxit illum tin-*
11 *tinnabulis aureis plurimis in gyro,* ¶ *dare ſo-*
*nitum in inceſſu ſuo, auditum facere ſoni-*
*tum in templo in memoriam filijs gentis ſuæ.*
12 ¶ *Stolæ ſancta auro & hyacintho, & purpu-*
*ra, opus textile, viri ſapientis iudicio & ve-*
13 *ritate præditô.* ¶ *Torto cocco opus artificis,*
*gemmis pretioſis figuratis in ligatura auri,*
*& opere lapidarij ſculptis in memoriam ſe-*
14 *cundum numerum tribuum Iſrael.* ¶ *Coro-*
*nam auream ſuper mitram eius expreſſam*
*ſigno ſanctitatis: & gloria honoris, & opus*
15 *virtutis, deſideria oculorum ornata.* ¶ *Sic*
*pulchra ante ipſum non fuerunt talia vſque*
16 *ad originem.* ¶ *Non eſt indutus illa alienige-*
C *na aliquis, ſed tantùm filij ipſius ſoli, & ne-*
17 *potes eius per omne tẽpus.* ¶ *Sacrificia ipſius*
18 *conſumpta ſunt igne quotidie.* ¶ ‖ *Comple-* Leui.8.b.12.
*uit Moyſes manus eius, & vnxit illum oleo*
19 *ſancto.* ¶ *Factum eſt illi in teſtamentum æ-*
*ternum, & ſemini eius ſicut dies cœli fungi*
*ſacerdotio, & habere laudem, & glorificare*
20 *populum ſuum in nomine ſuo.* ¶ *Ipſum elegit*
*ab omni viuente, offerre ſacrificium Deo,*
*incenſum, & bonum odorem, in memoriam*
21 *placare pro populo ſuo:* ¶ "*& dedit illis in* ".4.
*præceptis ſuis poteſtatem, in teſtamentis iu-*
*diciorum docere Iacob teſtimonia, & in lege*
22 *ſua lucem dare Iſrael.* ¶ ‖ *Quia contra illum* Num.16.a.1
*ſteterunt alieni, & propter inuidiam cir-* 26.b.9.
*cundederunt illum homines in deſerto, qui*
*erant cum Dathan & Abiron, & congrega-*
23 *tio Core in iracundia.* ¶ *Vidit Dominus*
*Deus, & non placuit illi, & conſumpti ſunt*
24 *in impetu iracundiæ.* ¶ *Fecit illis monſtra, &*
25 *conſumpſit illos in flamma ignis.* ¶ *Et addi-*
D *dit Aaron gloriam, & dedit illi hæreditatem,*
26 *& primitias frugum terræ diuiſit illi.* ¶ *Pa-*

nem ipſis in primis parauit in ſatietatem:
nam & ſacrificia Domini edent, quæ dedit
illi, & ſemini eius. ¶ Cæterùm in terra 27
gentes non hæreditabit, & pars non eſt illi in
gente. ipſe eſt enim pars eius & hæreditas.
Num.25.b.7 ¶ ‖ Phinees filius Eleazari tertius in gloria 28
1.Machab.2. eſt, imitando eum in timore Domini: ¶ & 29
f.58. ſtare in reuerentia gentis, in bonitate & ala-
critate animæ ſuæ placuit Deo Iſrael. ¶ Ideo 30
ſtatuit illi teſtamentum pacis, principē ſan-
ctorum & gentis ſuæ, vt ſit illi & ſemini e-
ius ſacerdotij dignitas in æternum. ¶ Et te- 31
ſtamentum Dauid regi filio Ieſſæ de tribu
Iuda, hæreditas ipſi & ſemini eius, vt daret
ſapientiam in cor noſtrum iudicare gentem
ſuam in iuſtitia: ne abolerentur bona ipſorū,
& gloriam ipſorum in gentem eorum æter-
nam fecit.

CAP. XLVI.

FOrtis in bello Ieſus Naue ſucceſſor Moyſi 1
in prophetis, qui fuit magnus ſecundum A
nomen ſuum, ¶ maximus in ſalutem electo- 2
rum Dei, expugnare inſurgentes hoſtes, vt
conſequeretur hæreditatem Iſrael. ¶ Quam 3
gloriam adeptus eſt in tollendo manus ſuas,
& iactando contra ciuitates romphæas?
¶ Quis ante illum ſic reſtitit? Nam hoſtes ip- 4
"percuſſit. ſe Dominus "perduxit'. ¶ ‖ Aut non in ira- 5
Ioſu.10.c.12 cundia eius impeditus eſt ſol, & vna dies
facta eſt quaſi duo? ¶ Inuocauit Altiſſimum 6
potentem in oppugnando inimicos vndiq;, &
audiuit illum magnus & ſanctus Deus in
ſaxis grandinis virtutis valde fortis. ¶ Im- 7
petum fecit contra gentem hoſtilem, & in
deſcenſu perdidit contrarios, ¶ vt cognoſcant 8
gentes potentiam eius, quia contra Deum
pugnare non eſt facile: & ſecutus eſt à tergo B
Nu.14.a.6. potentis. ¶ ‖ Et in diebus Moyſi miſericor- 9
diam fecit ipſe & Caleb filius Iephone, ſtare
contra hoſtem, & prohibere gentem à pecca-
Nu.14.d.24. tis, & perfringere murmur malitiæ. ¶ ‖ Et 10
ipſi duo conſtituti, à periculo liberati ſunt à
numero ſexcentorum millium peditum, in-
ducere illos in hæreditatem, in terram quæ
Ioſ.c.4.c.13. manat lac & mel. ¶ ‖ Et dedit Dominus ipſi 11
Caleb fortitudinem, & vſq; in ſenectutem
permanſit illi virtus, vt aſcenderet in excel-
ſum terræ locum, & ſemen ipſius obtinuit
hæreditatem: ¶ vt viderent omnes filij Iſrael 12
quia bonum eſt obſequi ſancto Deo. ¶ Et iu- 13
dices ſinguli ſuo nomine, quorum non eſt cor- C
ruptum cor, qui non auerſi ſunt à Domino,
¶ vt ſit memoria illorum in benedictione, & 14
oſſa eorum pullulent de loco ſuo, ¶ & nomen 15
eorum permaneat in æternum, permanens
ad filios illorum ſanctorum virorum gloria.
¶ Dilectus à Domino Deo ſuo Samuel pro- 16
pheta Domini, renouauit imperium, &
vnxit principes in gente ſua. ¶ In lege Do- 17
mini congregationem iudicauit, & vidit
Deum Iacob, & in fide ſua probatus eſt pro-
18 pheta. ¶ Et cognitus eſt in verbis ſuis fide-
19 lis, quia vidit Deum lucis, ¶ & inuocauit
Dominum omnipotentem in oppugnando ho-
D ſtes circumſtantes vndique in oblatione vi-
20 ri inuiolati. ¶ ‖ Et intonuit de cælo Domi- 1.Re.7.c.10.
nus, & in ſonitu magno auditam fecit vo-
21 cem ſuam, ¶ & contriuit principes Tyriorum,
22 & omnes duces Philiſthijm: ¶ ‖ Et ante tem- 1.Re.12.a.3.
pus finis vitæ ſuæ & ſeculi, teſtimonium
præbuit in conſpectu Domini, & Chriſti: pe-
cunias & vſque ad calceamēta ab omni car-
ne non accepit & non accuſauit illum homo.
23 ¶ ‖ Et poſt hoc dormiuit, & notum fecit regi, 1.Re.28.c.17
& oſtendit illi finem vitæ ſuæ, & exaltauit
vocem eius de terra in prophetia delere im-
pietatem gentis.

CAP. XLVII.

1 POſt hæc ‖ ſurrexit Nathan propheta in 2.Re.12.a.1.
2 diebus Dauid. ¶ Et quaſi adeps ſepara-
3 tus à carne, ſic Dauid à filijs Iſrael. ¶ ‖ Cum 1.Reg.17.d.
A leonibus luſit quaſi cum agnis: & in vrſis 34.
ſimiliter fecit ſicut in agnis ouium in iuuen-
4 tute ſua. ¶ ‖ Nunquid non occidit gigantem, 1.Re.17.f.49
5 & abſtulit opprobrium de gente? ¶ In tollendo
manum in ſaxo fundæ deiecit exultationem
6 Goliæ, ¶ vbi inuocauit Dominum omnipo-
tentem, & dedit in dextera eius tollere ho-
minem fortem in bello, & exaltare cornu
7 gentis ſuæ. ¶ ‖ Sic in decem millibus glorifi- 1.Re.18.b.7.
cauit eum, & laudauit eum in benedictioni-
bus Domini in offerendo illi coronam glo-
8 riæ. ¶ contriuit enim inimicos vndique, &
extirpauit Philiſthijm contrarios vſque in
hodiernum diem: contriuit cornu ipſorum
9 vſque in æternum. ¶ In omni opere dedit
confeſſionem Sancto, & Excelſo in verbo
10 gloriæ. ¶ De omni corde ſuo laudauit Domi-
B num, & dilexit Deum qui fecit illum, & de-
11 dit illi contra inimicos potentiam: ¶ & ſtare
fecit cantores contra altare, & in ſono eo-
12 rum dulces fecit modos. ¶ Et dedit in cele-
brationibus decus, & ornauit tempora vſq;
ad conſummationem vitæ, vt laudarent no-
men ſanctum Domini, & amplificarent ma-
13 ne Dei ſanctitatē. ¶ ‖ Chriſtus purgauit pec- 2.Re.12.e.13
cata ipſius, & exaltauit in æternum cornu
eius: & dedit illi teſtamentum regum, & ſe-
14 dem gloriæ in Iſrael. ¶ Poſt ipſum ſurrexit
filius ſenſatus, & propter illum deiecit om-
15 nem potentiam inimicorum. ¶ ‖ Salomon 3.Reg.3.a.1.
imperauit in diebus pacis, cui ſubiecit Deus
omnes hoſtes, vt conderet domum in nomine
ſuo, et pararet ſanctitatem in ſempiternum,
quemadmodum eruditus eſt in iuuentute
16 ſua. ¶ ‖ Et impletus eſt quaſi flumen ſapien- 3.Reg.4.d.31
17 tia. & terram retexit anima "ſua'. ¶ Et re- "tua ſ.
C pleſti in cōparationibus ænigmata: ad inſu-
las longe diuulgatum eſt nomen tuum, & di-
18 lectus es in pace tua. ¶ In cantilenis & pro-
uerbijs, et comparationibus & interpretatio-
19 nibus miratæ ſunt terræ, ¶ & in nomine Do-
mini

*mini Dei cui eſt cognomen Deus Iſraël.*
3.Reg.10.d. 27. *Collegiſti quaſi aurichalcum aurum, & vt* 20
*plumbum compleſti argentum, & inclina-* 21
3.Reg.11.a.4 *ſti femora tua mulieribus. Poteſtatem ha-*
*buiſti in corpore tuo, dediſti maculam in* 22
*gloria tua, & prophanaſti ſemen tuũ induce-*
*re iracundiam ad liberos tuos, & in cæteris*
*ſtultitiam tuam. vt faceres imperium bi-* 23
*partitũ, & ex Ephraim imperare imperium*
2.Re.7.c.15. *durum. Deus autem non derelinquet mi-* 24
*ſericordiam ſuam, & non corrumpet, nec de-*
*lebit opera ſua, neque perdet a ſtirpe nepotes*
*electi ſui: & ſemen eius qui diligit Domi-* D
*num, non corrumpet. Dedit autem reliquũ* 25
*Iacob, & Dauid de ipſa ſtirpe. Et finem ha* 26
*buit Salomon cum patribus ſuis. Et dereli-* 27
*quit poſt ſe de ſemine ſuo gentis ſtultitiam,*
3.Re.12.d.16 *& imminutum a prudentia Roboam, qui* 28
3.Re.12.f.28 *auertit gentem conſilio ſuo, & Ieroboam* 29
*filium Nabat, qui peccare fecit Iſraël, & de-*
*dit viam peccandi Ephraim, & plurima re-*
*dundauerunt peccata ipſorum. Valde auer-* 30
*terunt illos a terra ſua. Et quaſiuit omnes* 31
*nequitias, vſque dum perueniret ad illos de-*
*fenſio, & ab omnibus peccatis liberauit eos.*

CAP. XLVIII.

3.Re.17.a.1. ET ſurrexit Elias propheta, quaſi ignis, 1
*& verbum ipſius quaſi facula ardebat.* A
*Qui induxit in illos famem, & imitantes* 2
*illum inuidia ſua, pauci facti ſunt. non enim*
*poterant ſuſtinere præcepta Domini. Verbo* 3
*Domini continuit cælum, & deiecit à ſe ignẽ*
*ter a. ſic amplificatus eſt Elias in mirabi-* 4
*libus ſuis. Et quis poteſt ſimiliter ſic glo-* 5
3.Re.17.d.22 *riari tibi? Qui ſuſtuliſti mortuum ab infe-*
*ris, de ſorte mortis, in verbo Domini Dei.*
*Qui deieciſti reges ad perniciem, & confre-* 6
*giſti facile potentiam ipſorum, & glorioſos*
*de lecto ſuo. Qui audis in Sina iudicium,* 7
3.Re.19.c.16 *& in Horeb iudicia defenſionis. Qui vn-* 8
*gis reges ad pœnitentiam, & prophetas facis*
4.Re.2.b.11. *ſucceſſores poſt te. Qui receptus eſt in tur-* 9
*bine ignis in curru equorum igneorũ. Qui* 10
* iudicijs *inſcriptus es in * indicijs temporum lenire* B
*iracundiam Domini, conciliare cor patris ad*
*filium, & reſtituere tribus Iacob. Beati* 11
*ſunt qui te viderunt, & in amicitia tua de-*
*corati ſunt. nam nos vita viuimus tan-* 12
*tum, poſt mortem autem non erit tale nomen*
4.Reg.2.b.9 *noſtrum. Elias qui in turbine tectus eſt,* 13
*& in Eliſæo completus eſt ſpiritus eius: in*
*diebus ſuis non pertimuit principem, & po-*
4.Re.13.d.21 *tentia nemo vicit illum. nec ſuperauit il-* 14
*lum verbum aliquod, & mortuum propheta-*
*uit corpus eius. In vita ſua fecit monſtra,* 15
*& in morte mirabilia operatus eſt. In om-* C
*nibus iſtis non pœnituit populus, & non re-* 16
*ceſſerunt a peccatis ſuis vſquedum eiecti*
*ſunt de terra ſua, & diſperſi ſunt in omnem*
*terram. & relicta eſt gens perpauca, &* 17
*princeps in domo Dauid. Quidam ipſorum* 18
*fecerunt quod placeret Deo: alij autem mul-*
19 *ta commiſerunt peccata. Ezechias muni-* 4.Reg.20. d.20.
*uit ciuitatem ſuam, & induxit in medium*
*ipſius aquam, & fodit ferro rupem, & ædi-* 4.Re.18.d.13
20 *ficauit ad aquam puteum. In diebus ip-*
*ſius aſcendit Sennacherib, & miſit Rabſa-*
*cen, & ſuſtulit manum ſuam contra illos, &*
*extulit manum ſuam in Sion, & ſuperbus*
21 *factus eſt potentia ſua. Tunc mota ſunt*
D *corda & manus ipſorum: & doluerunt quaſi*
22 *parturientes mulieres. Et inuocauerunt*
*Dominum miſericordem, & expandẽtes ma-*
*nus ſuas, extulerunt ad cælum: & ſanctus*
*Dominus Deus audiuit cito vocem ipſorum.*
23 *Non eſt commemoratus peccatorum illo-*
*rum, neque dedit illos inimicis ſuis, ſed pur-*
*gauit eos in manu Iſaiæ ſancti prophetæ.*
24 *Deiecit caſtra Aſſyriorum, & contriuit il-* 4.Reg.19.
25 *los angelus Domini. nam fecit Ezechias* g.35.
*quod placuit Deo, & fortiter iuit in via Da-* Tobi 1.d.21.
*uid patris ſui, quam mandauit illi Iſaias* Iſa.37.g.36.
*propheta magnus, & fidelis in cõſpectu Dei.* 1 Mac.7.f.41
26 *In diebus ipſius retro rediit ſol, & addidit* 2.Ma.8.c.19
27 *regi vitam. Spiritu magno vidit vltima,* 4.Re.20. b.11.
*& conſolatus eſt lugentes in Sion, vſque in* Iſa.38.b.10.
28 *ſempiternum. Oſtendit futura & abſcon-*
*dita antequam euenirent.*

CAP. XLIX.

1 MEmoria Ioſiæ in compoſitione odoris 4.Re.22.a.1.
2 *facta opus pigmentarij. In omni ore*
A *quaſi mel indulcabitur eius memoria, & vt* 2.Par.34 a.1.
3 *muſica in conuiuio vini. Ipſe eſt directus*
*diuinitus in pœnitentia gentis, & tulit abo-*
4 *minationes impietatis. Et gubernauit ad* 4.Re.23.b.9
*Dominũ cor ipſius, & in diebus peccatorum*
5 *corroborauit pietatem. Præter Dauid, &*
*Ezechiam, & Ioſiam, omnes peccatum com-*
6 *miſerunt: nam reliquerunt legem Altiſſimi*
*reges Iuda, & contempſerunt timorem Dei.*
7 *Dederunt enim regnum ſuum alijs, & glo-*
8 *riam ſuam alienigenæ genti. Incenderunt* 4.Re.25.b.9
B *electam ſanctitatis ciuitatem, & deſertas*
9 *fecerunt vias ipſius in manu Ieremiæ. Nã* 1.Re.1.b.15.
*male tractauerunt illum, qui a ventre ma* Iere.1.b.5.
*tris conſecratus eſt propheta, euertere & e-*
*ruere, & perdere, & iterum ædificare & re-*
10 *nouare. Ezechiel qui vidit conſpectum* Ezec.1.a.4.
*gloriæ, quam oſtendit illi in curru Cheru-*
11 *bim. Nam commemoratus eſt inimicorũ in*
*imbre, benefacere illis qui oſtenderũt rectas*
12 *vias. Et duodecim prophetarum oſſa pullu-*
C *lent de loco ſuo. nam corroborauerunt Ia-*
13 *cob, & redemerunt ſe in fide virtutis. Quo-*
*modo amplificemus Zorobabel? nam & ipſe* Agg.2.d.24.
14 *quaſi ſignum in dextera manu Iſraël. Et* 1.Eſd.3.a.2.
*Ieſum filium Ioſedec qui in diebus ſuis ædi-* 3.Eſd.5.a.5.
*ficauerunt domum, & exaltauerunt templum* Zach 3.a.1.
*ſanctum Domino, paratum in gloriam ſem-*
15 *piternam. Et Nehemias in memoria mul-* Nehe.2 d.17
D *ti temporis, qui erexit nobis muros euer-* 7.a.1.
*ſos, & ſtare fecit portas & ſeras, qui erexit* Sup.44.c.16
*domos*

Ge.41.c.40. *domos noſtras.* ¶ ‖ *Nemo natus eſt in terra* 16
42.a.3. *qualis Henoch, nam & ipſe receptus eſt a*
45.b.5. *terra.* ¶ ‖ *Et Ioſeph qui natus eſt homo, prin-* 17
50.d.20. *ceps fratrum, firmamentum gentis, rector*
*fratrum, ſtabilimentum populi:* ¶ *& oſſa ip-* 18
& *ſius viſitata ſunt, & poſt mortem propheta-*
Gen.4.d.25. *runt.* ¶ ‖ *Seth & ‖ Sem apud homines glo-* 19
5.d.32. *riam adepti ſunt, & ſuper omnem animam*
*in origine Adam.*

## CAP. L.

1.Mach.12. S*Imon ‖ Oniæ filius, ſacerdos magnus, qui* 1
2.6. *in vita ſua ſuffulſit domum, & in die-* A
2.Mach.3. *bus ſuis corroborauit templum.* ¶ *Templi* 2
& 4. *etiam altitudo ab ipſo fundata eſt, duplex*
*ædificatio & excelſi parietes templi.* ¶ *In die-* 3
*bus ipſius emanauerunt putei aquarum, &*
*quaſi mare adimpleti ſunt ſupra modum.*
¶ *Qui curauit gẽtem ſuam, & liberauit eam* 4
*à perditione.* ¶ *Qui præualuit amplificare ci-* 5
*uitatẽ, qui adeptus eſt gloriã in conuerſatio-*
*ne gẽtis, & ingreſſum domus & atrij ampli-*
*ficauit.* ¶ *Quaſi ſtella matutina in medio ne-* 6
*bulæ, & quaſi luna plena in diebus ſuis lu-*
*cet.* ¶ *Et quaſi ſol refulgens, ſic ille effulſit in* 7
*templo Dei.* ¶ *Quaſi arcus refulgẽs inter ne-* 8
*bulas gloriæ, & quaſi flos roſarum in diebus*
*vernis, & quaſi lilia quæ ſunt in tranſitu*
*aquæ, & quaſi thus redolens in diebus æſta-*
*tis.* ¶ *Quaſi ignis effulgens, & thus ardens* 9
*in igne.* ¶ *Quaſi vas auri ſolidum ornatum* 10
*omni lapide pretioſo.* ¶ *Quaſi oliua pullulans,* 11
*& cypreſſus in altitudinem ſe extollens, in* B
*accipiendo ipſum ſtolam gloriæ, & veſtiri*
*eum conſummatione virtutis.* ¶ *In aſcenſu* 12
*altaris ſancti, gloriã dedit ſanctitatis ami-*
*ctum.* ¶ *In accipiendo autem partes de manu* 13
*ſacerdotum, & ipſe ſtans iuxta aram.* ¶ *Cir-* 14
*ca illum corona fratrum: & quaſi plantatio*
*cedri in monte Libano, ſic circa illũ ſteterunt*
*quaſi rami palmæ, & omnes filij Aaron in*
*gloria ſua.* ¶ *Oblatio autem Domini in ma-* 15
*nibus ipſorum, coram omni ſynagoga Iſrael,*
*& conſummationem fungens in ara, ampli-*
*ficare oblationẽ excelſi regis,* ¶ *porrexit ma-* 16
*num ſuam in libatione, & libauit de ſan-*
*guine vuæ.* ¶ *Effudit in fundamento altaris* 17
*odorem diuinum excelſo principi.* ¶ *Tunc ex-* 18
*clamauerunt filij Aaron, in tubis productili-* C
*bus ſonuerunt, & auditam fecerunt vocem*
*magnam in memoriam coram Deo.* ¶ *Tunc o-* 19
*mnis populus ſimul properauerunt, & ceci-de-*
*runt in faciem ſuper terram adorare Domi-*
*num Deum ſuum, & dare preces omnipoten-*
*ti Deo excelſo.* ¶ *Et amplificauerunt pſallen-* 20
*tes in vocibus ſuis, & in magna domo au-*
*ctus eſt ſonus ſuauitatis plenus.* ¶ *Et roga-* 21
*uit populus Dominũ excelſum in prece, vſ-*
*quedum perfectus eſt honor Domini, & mu-*
*nus ſuum perfecerunt.* ¶ *Tunc deſcendens,* 22
*manus ſuas extulit in omnẽ congregationem*
*filiorum Iſrael dare gloriã Deo a labijs ſuis,*
*& in nomine ipſius gloriari.* ¶ *& iterauit o-* 23
*rationem ſuam, volens oſtendere virtutem*
24 *Dei.* ¶ *Et nunc orate Deum omnium, qui ma-*
*gna fecit in omni terra, qui auxit dies no-*
D *ſtros a ventre matris noſtræ, & fecit nobiſ-*
25 *cum ſecundùm ſuam miſericordiam,* ¶ *det*
*nobis iucunditatem cordis, & fieri pacem in*
*diebus noſtris in Iſrael per dies ſempiternos:*
26 ¶ *credere Iſrael nobiſcum eſſe Dei miſericor-*
27 *diam, vt liberet nos in diebus ſuis.* ¶ *Duas*
*gentes odit anima mea: tertia autem non eſt*
28 *gens quam oderim:* ¶ *qui ſedent in monte Seir,*
*& Philiſthijm: & ſtultus populus qui habitat*
29 *in Sichimis.* ¶ *Doctrinam ſapientiæ & diſci-*
*plinæ ſcripſit in codice iſto Ieſus filius Syrach*
*Ieroſolymita, qui renouauit ſapientiam de*
30 *corde ſuo.* ¶ *Beatus qui in iſtis verſatur bo-*
*nis: qui ponit illa in corde ſuo, ſapiens erit*
31 *ſemper.* ¶ *Si enim hæc fecerit, ad omnia va-*
*lebit: quia lux Dei veſtigium eius eſt.*

## ORATIO IESV FI-LII SIRACH.

## CAP. LI.

1 C*Onfitebor tibi Domine rex, & collau-*
2 *dabo te Deum ſaluatorem meũ.* ¶ *Con-*
A *fitebor nomini tuo: quoniam adiutor & pro-*
3 *tector factus es mihi,* ¶ *& liberaſti corpus*
*meum a perditione, à laqueo linguæ iniquæ,*
*& à labijs operantium mendacium, & in*
*conſpectu aſtantium factus es mihi adiutor.*
4 ¶ *Et liberaſti me ſecundum multitudinem*
*miſericordiæ nominis tui à rugientibus, præ-*
5 *paratis ad eſcam.* ¶ *de manibus quærentium*
*animam meam, & de portis tribulationum*
6 *quæ circundederunt me:* ¶ *à preſſura flam-*
*mæ, quæ circundedit me, & in medio ignis*
7 *non ſum æſtuatus.* ¶ *De altitudine ventris*
*inferi, & à lingua coinquinata, & à verbo*
*mendacij, à rege iniquo, & à lingua iniuſta.*
8 ¶ *Laudabit vſque ad mortem anima mea Do-*
9 *minum,* ¶ *& vita mea appropinquans erat*
10 *in inferno deorſum.* ¶ *Circundederunt me*
B *vndique, & non erat qui adiuuaret. Reſpi-*
*ciens eram ad adiutorium hominum, & non*
11 *erat.* ¶ *Memoratus ſum miſericordiæ tuæ Do-*
*mine, et operationis tuæ quæ à ſeculo ſunt.*
12 ¶ *quoniam eruis ſuſtinentes te Domine, &*
13 *liberas eos de manibus gentium.* ¶ *Exaltaſtẽ*
*ſuper terra habitationem meam, & pro mor-*
14 *te defluente deprecatus ſum.* ¶ *Inuocaui Do-*
*minum patrem Domini mei, vt nõ dereliu-*
*quat me in die tribulationis meæ, & in tem-*
15 *pore ſuperborũ ſine adiutorio.* ¶ *Laudabo no-*
*men tuum aſsidue, & collaudabo illud in cõ-*
16 *feſsione, & exaudita eſt oratio mea.* ¶ *Et li-*
*beraſti me de perditione, & eripuiſti me de*
17 *tempore iniquo.* ¶ *Propterea confitebor, & lau-*
*dem dicam tibi, & benedicam nomini Domi-*
18 *ni.* ¶ *Cùm adhuc iunior eſſem, priuſquam ob-*
*errarẽ, quæſiui ſapientiam palam in oratione*
19 *mea.* ¶ *Ante templum poſtulabam pro illa, &*
C *vſque in nouiſsimis inquiram eam, & florebit*

*tanquam*

tanquam præcox uua. ¶ Lætatum eſt cor meũ 20
in ea, ambulauit pes meus iter rectum, a iu-
uentute mea inueſtigabam eam. ¶ Inclinaui 21
modicè aurem meam, & excepi illam. ¶ Mul- 22
tam inueni in meipſo ſapientiã, & multum
profeci in ea. ¶ Danti mihi ſapientiam, dabo 23
gloriam. ¶ Conſiliatus ſum enim ut facerem 24
illam: zelatus ſum bonum, & nõ confundar.
¶ Colluctata eſt anima mea in illa, & in fa- 25
ciendo eam confirmatus ſum. ¶ Manus meas 26
extendi in altum, & in ſapientia eius luxit
anima mea: & ignorantias meas illumina-
uit. ¶ Animam meam direxi ad illam, & in 27
agnitione inueni eam. ¶ Poſſedi cum ipſa cor 28
ab initio: propter hoc non derelinquar. ¶ Ven- 29
ter meus conturbatus eſt quærendo illã: pro-
pterea bonum poßidebo poſſeßionem. ¶ Dedit 30
enim mihi Dominus linguam mercedẽ meã:
& in ipſa laudabo eum. ¶ Appropiate ad me 31
indocti, & congregate vos in domum diſci-
plinæ. ¶ quid adhuc retardatis? & quid dici- 32
tis in his? animæ veſtræ ſitiunt vehemẽter. D
¶ Aperui os meum, & locutus ſum, Compa- 33
*ſapientiam rate vobis ſine argento*, ¶ & collum veſtrum 34
ſubijcite iugo, & ſuſcipiat anima veſtra di-
ſciplinam. in proximo eſt enim inuenire eã.
¶ Videte oculis veſtris quia modicum labo- 35
raui, & inueni mihi multam requiem. ¶ Aſ- 36
ſumite diſciplinam in multo numero argen-
ti; & copioſum aurum poßidete in ea. ¶ Læ- 37
tetur anima veſtra in miſericordia eius, &
non confundemini in laude ipſius. ¶ Opera- 38
mini opus veſtrũ ante tempus, & dabit vo-
bis mercedem veſtram in tempore ſuo.

## PROPHETIA ISAIAE.

### CAP. I.

VISIO Iſaiæ filij Amos quam vi- 1
dit ſuper Iudam et Ieruſalẽ in die- A
bus Oziæ, Ioathã, Achaz, & Eze-
chiæ regum Iuda. ¶ Audite cæli, & 2
auribus percipe terra, quoniam Dominus lo-
cutus eſt: Filios enutriui, & exaltaui: ipſi au-
tem ſpreuerũt me. ¶ Cognouit bos poſſeſſorem 3
ſuum, & aſinus præſepe Domini ſui: Iſraël
*.3. autem *me non cognouit, & populus meus
non intellexit. ¶ Væ genti peccatrici, populo 4
graui iniquitate, ſemini nequam, filijs ſcele- B
ratis. dereliquerunt Dominum, blaſphema-
uerunt ſanctum Iſraël, abalienati ſunt re-
trorſum. ¶ Super quo percutiam vos ultra, 5
addentes præuaricationem? omne caput lan-
guidum, & omne cor mœrens. ¶ A planta pe- 6
dis vſq; ad verticem non eſt in eo ſanitas.
vulnus, & liuor, & plaga tumẽs: non eſt cir-
cumligata, nec curata medicamine, neq; fota
Infr.5.b.5. oleo. ¶ ‖Terra veſtra deſerta: ciuitates veſtræ 7
ſuccenſæ igni: regionem veſtram coram vobis
alieni deuorant: & deſolabitur ſicut in va-
8 ſtitate hoſtili. ¶ Et derelinquetur filia Sion
vt vmbraculũ in vinea, et ſicut tugurium in
cucumerario, & ſicut ciuitas quæ vaſtatur.
9 ¶ ‖Niſi Dominus exercituum reliquiſſet no- Rom.9.g.29
C bis ſemẽ, ‖quaſi Sodoma fuiſſemus, & quaſi Ge.19.c.24.
10 Gomorrha ſimiles eſſemus. ¶ Audite verbum
Domini principes Sodomorum, percipite au-
ribus legem Dei noſtri populus Gomorrhæ.
11 ¶ ‖ Quo mihi multitudinem victimarũ ve- Iere.6.c.20
ſtrarum, dicit Dominus? *plenus ſum holo- Amos.5.f.22
cauſta arietũ & adipem pinguium, & ſan- *Plenus
guinem vitulorum & agnorum & hircorum ſum holocau
12 nolui. ¶ Cùm *veniretis ante conſpectum ſto arietum
meũ, quis quæſiuit hæc de manibus veſtris, & adipe 4.
13 vt ambularetis in atrijs meis? ¶ ne *afferra- *veneritis
D tis vltra ſacrificium fruſtra: incenſum ab- 5.
ominatio eſt mihi. Neomeniam, & ſabbathũ, *offeratis 8
& feſtiuitates alias non feram, iniqui ſunt
14 cœtus veſtri: ¶ calendas veſtras, & ſolenni-
tates veſtras odiuit anima mea: facta ſunt
15 mihi moleſta, laboraui ſuſtinens. ¶ Et cùm
extenderitis manus veſtras, auertam oculos
meos à vobis: & cùm multiplicaueritis ora- Infr.59.a.2.
tionem, non exaudiam, ‖manus *enim ve- *.8.
16 ſtræ ſanguine plenæ ſunt. ¶ ‖Lauamini, mũ- 1.Pet.3.b.11.
E di eſtote, auferte malum cogitationum ve-
ſtrarum ab oculis meis: quieſcite agere per-
17 uerſe, ¶ diſcite benefacere: quærite iudicium,
ſubuenite oppreſſo, iudicate pupillo, defendite
18 viduam. ¶ Et venite, & arguite me, dicit
Dominus: ſi fuerint peccata veſtra vt cocci-
num, quaſi nix dealbabuntur: & ſi fuerint
rubra quaſi vermiculus, velut lana *alba *.2.
19 erunt. ¶ Si volueritis, & audieritis *me, *.3.
20 bona terræ comedetis. ¶ Quod ſi nolueritis, &
me ad iracundiam prouocaueritis: gladius
deuorabit vos, quia os Domini locutum eſt.
21 ¶ Quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis,
plena iudicij? iuſtitia habitauit in ea, nunc
22 autem homicidæ. ¶ Argentum tuum verſum
eſt in ſcoriam: vinum tuum miſtũ eſt aqua.
23 ¶ Principes tui infideles, ſocij furum, omnes
F diligunt munera, ſequuntur retributiones.
‖Pupillo non iudicant: & cauſa vidua non Iere.5.f.28.
24 ingreditur ad illos. ¶ Propter hoc ait Domi- Zach.7.c.10
nus Deus exercituum fortis Iſraël, Heu, cõ-
ſolabor ſuper hoſtibus meis, & vindicabor de
25 inimicis meis. ¶ Et conuertam manum meam
ad te, & excoquam ad purum ſcoriam tuam,
26 & auferam omne ſtannum tuum. ¶ Et re-
ſtituam iudices tuos vt fuerunt prius, &
G conſiliarios tuos ſicut antiquitus. poſt hæc
27 vocaberis ciuitas iuſti, vrbs fidelis. ¶ Sion
in iudicio redimetur, & reducent eam in iu-
28 ſtitia: ¶ & conteret ſceleſtos, & peccatores ſi-
mul: & qui dereliquerunt Dominum, con-
29 ſumentur. ¶ Confundentur enim ab idolis
quibus ſacrificauerunt: & erubeſcetis ſuper
30 hortis quos elegeratis, ¶ cùm fueritis velut
quercus defluentibus folijs, & velut hortus
31 abſque aqua. ¶ Et erit fortitudo veſtra, vt
fauilla

ſauilla ſtupæ, & opus veſtrum quaſi ſcintil-
la: & ſuccendetur vtrunq; ſimul, & non erit
qui extinguat.

## CAP. II.

Mich.4.a.1. VErbum quod vidit Iſaias filius Amos 1
ſuper Iudam & Ieruſalem. ¶‖Et erit in 2
nouiſſimis diebus præparatus mons domus A
Domini in vertice montium, & eleuabitur
ſuper colles: & fluent ad eum omnes gentes.
¶Et ibunt populi multi, & dicent, Venite & 3
aſcendamus ad montem Domini, & ad do-
mum Dei Iacob, & docebit nos vias ſuas, &
ambulabimus in ſemitis eius: quia de Sion
exibit lex, & verbum Domini de Ieruſalem.
¶Et iudicabit Gentes, & arguet populos mul 4
tos: & conflabunt gladios ſuos in vomeres,
& lanceas ſuas in falces: non leuabit gens B
contra gentem gladium, nec exercebuntur
vltra ad prælium. ¶Domus Iacob venite, & 5
ambulemus in lumine Domini. ¶ Proiecisti 6
enim populum tuum domum Iacob: quia re-
pleti ſunt vt olim, & augures habuerunt
vt Philiſthijm, & pueris alienis adhæſe-
*Et 2. runt. ¶*Repleta eſt terra* argento & auro: 7
*eius 1. & non eſt finis theſaurorum eius: ¶& reple- 8
ta eſt terra eius equis: & innumerabiles
quadrigæ eius. Et repleta eſt terra eius ido-
lis: opus manuum ſuarum adorauerũt, quod
fecerunt digiti eorum. ¶Et incuruauit ſe ho- 9
mo, & humiliatus eſt vir: ne ergo dimittas
eis. ¶Ingredere in petram, & abſcondere in 10
foſſa humo à facie timoris Domini, & a glo- C
ria maieſtatis eius. ¶Oculi ſublimes hominis 11
humiliati ſunt, & incuruabitur altitudo vi-
rorum: exaltabitur autem Dominus ſolus in
die illa. ¶Quia dies Domini exercituum ſu- 12
per omnem ſuperbum, & excelſum, & ſu-
per omnem arrogantem, & humiliabitur.
¶Et ſuper omnes cedros Libani ſublimes & 13
erectas, & ſuper omnes quercus Baſan. ¶ Et 14
ſuper omnes montes excelſos, & ſuper omnes
colles eleuatos. ¶Et ſuper omnem turrim ex- 15
celſam, & ſuper omnem murum munitum.
¶Et ſuper omnes naues Tharſis, et ſuper om- 16
ne quod viſu pulchrum eſt. ¶ Et incuruabi- 17
tur ſublimitas hominum, & humiliabitur D
altitudo virorũ: & eleuabitur Dominus ſo-
lus in die illa. ¶ Et idola penitus conteren- 18
Oſee 10.b.8. tur. ¶‖Et introibunt in ſpeluncas petrarum, 19
Luc.23.d.30. & in voragines terræ à facie formidinis Do-
Apoc.6.c.17 mini, & à gloria maieſtatis eius, cùm ſur-
rexerit percutere terram. ¶ In die illa proij- 20
ciet homo idola argenti ſui, & ſimulachra
auri ſui, quæ fecerat ſibi vt adoraret, talpas
& veſpertiliones. ¶ Et ingredietur ſciſſuras 21
petrarum, & in cauernas ſaxorum a facie
formidinis Domini, & a gloria maieſtatis
eius cùm ſurrexerit percutere terram. ¶Quie- 22
ſcite ergo ab homine, cuius ſpiritus in nari-
bus eius eſt: quia excelſus reputatus eſt ipſe.

## CAP. III.

1 ECce enim dominator Dominus exercituũ
A auferet a Ieruſalem & a Iuda validum
& fortem, omne robur panis, & omne robur
2 aquæ: ¶fortem, & virum bellatorem, iudi-
cem, & prophetam, & ariolum, & ſenem.
3 ¶Principem ſuper quinquaginta, & honora-
bilem vultu, & conſiliarium, & ſapientẽ de
architectis, & prudentem eloquij myſtici.
4 ¶Et dabo pueros principes eorum, & effæ-
5 minati dominabuntur eis. ¶Et irruet popu-
lus, vir ad virum, & vnuſquiſq; ad proxi-
mum ſuum: tumultuabitur puer contra ſe-
6 nem, & ignobilis cõtra nobilem. ¶Apprehen-
det enim vir fratrem ſuũ domeſticum patris
ſui, *veſtimentũ tibi eſt, princeps eſto noſter, *dicens
7 ruina autem hæc ſub manu tua. ¶*Reſpõde- *Reſponde-
B bit in die illa, dicens, Non ſum medicus, & bitq́;.
in domo mea nõ eſt panis, neq; veſtimẽtum.
8 nolite conſtituere me principem populi. ¶Ruit
enim Ieruſalem, & Iudas concidit: quia lin-
gua eorum, & adinuentiones eorum contra
Dominum, vt prouocarent oculos maieſtatis
9 eius. ¶Agnitio vultus eorum reſpondit eis: &
peccatum ſuum quaſi Sodoma prædicauerũt,
nec abſconderunt. væ animæ eorum, quo-
10 niam reddita ſunt eis mala. ¶ Dicite iuſto
quoniam bene, quoniam fructum adinuen-
11 tionum ſuarum comedet. ¶ Væ impio in ma-
lum: retributio enim manuum eius fiet ei.
12 ¶ Populum meum exactores ſui ſpoliaue-
C runt, & mulieres dominatæ ſunt eis. Popule
meus, qui te beatum dicunt, ipſi te decipiũt,
13 & viam greſſuum tuorum diſſipant. ¶‖Stat Apoc.1.b.7.
ad iudicandum Dominus, & ſtat ad iudi-
14 candos populos. ¶Dominus ad iudicium ve-
niet cum ſenibus populi ſui, & principibus
eius: vos enim depaſti eſtis vineam*, & ra- *meam
15 pina pauperis in domo veſtra. ¶Quare atte-
ritis populum meum, & facies pauperũ com-
molitis, dicit Dominus Deus exercituum?
16 ¶ Et dixit Dominus, Pro eo quod eleuatæ
ſunt filiæ Sion, & ambulauerunt extẽto col-
D lo, & nutibus oculorum, ibant & plaudebãt,
ambulabant, & pedibus ſuis compoſito gra-
17 du incedebant: ¶Decaluabit Dominus verti-
cem filiarum Sion, & Dominus crinem ea-
18 rum nudabit. ¶ In die illa auferet Dominus
19 ornamentum calceamentorũ, & lunulas, ¶&
torques, & monilia, & armillas, & mitras,
20 ¶& diſcriminalia, & periſcelidas, & mure-
21 nulas, & olfactoriola, & inaures, ¶& annu-
22 los, & gemmas in fronte pendentes, ¶& mu-
tatoria, & palliola, & linteamina, & acus,
23 ¶& ſpecula, & ſindones, & vittas, & theri-
24 ſtra. ¶ Et erit pro ſuaui odore fœtor, & pro
zona funiculus, & pro criſpanti crine calui-
25 tium, & pro faſcia pectorali cilicium. ¶Pul-
cherrimi quoq; viri tui gladio cadẽt, & for-
26 tes tui in prælio. ¶ Et mœrebunt atq; luge-
bunt portæ eius, & deſolata in terra ſedebit.
CAP.

CAP. IIII.

ET apprehendent ſeptem mulieres virum 1
vnum in die illa, dicentes, Panem no- A
ſtrum comedemus, & veſtimentis noſtris o-
periemur: tantúmodo inuocetur nomen tuum
ſuper nos, aufer opprobrium noſtrum. ¶ In 2
die illa erit germen Domini in magnificen-
tia, & gloria, & fructus terræ ſublimis, &
exultatio his qui ſaluati fuerint de Iſrael.
¶ Et erit omnis qui relictus fuerit in Sion, 3
& reſiduus in Ieruſalẽ, ſanctus vocabitur,
omnis qui ſcriptus eſt in vita in Ieruſalem.
¶ Si abluerit Dominus ſordes filiarum Sion, 4
& ſanguinem Ieruſalem lauerit de medio e-
ius in ſpiritu iudicij & ſpiritu ardoris. ¶ Et 5
creabit Dominus ſuper omnem locum montis
Sion, & vbi inuocatus eſt, nubem per diem,
& fumum & ſplendorem ignis flammantis
in nocte. ſuper omnem enim gloriam prote-
ctio. ¶ Et tabernaculum erit in vmbraculum 6
diei ab æſtu, & in ſecuritatem & abſconſio-
nem à turbine & à pluuia.

CAP. V.

Iere. 2. d. 21. Matt. 21. c. 33. CAntabo dilecto meo canticum patruelis 1
mei vineæ ſuæ. ‖ Vinea facta eſt dile- A
cto meo in cornu filio olei. ¶ Et ſepiuit eam, et 2
lapides elegit ex illa, & plantauit eam ele-
ctam, & ædificauit turrim in medio eius, &
torcular extruxit in ea: & expectauit vt fa-
ceret vuas, & fecit labruſcas. ¶ Nũc ergo ha- 3
bitatores Ieruſalem, & viri Iuda, iudicate
inter me & vineam meam. ¶ Quid eſt quod 4
debui vltra facere vineæ meæ, et non feci ei?
an quod expectaui vt faceret vuas, & fecit
labruſcas? ¶ Et nunc oſtendam vobis quid ego 5
faciam vineæ meæ. Auferam ſepem eius, & B
erit in direptionem: diruam maceriam eius,
Supr. 3. b. 7. & erit in conculcationem. ¶ Et ponam eam 6
deſertam, non putabitur, & non fodietur: &
* ſuper eam aſcendent* vepres & ſpinæ, & nubibus man-
dabo ne pluant ſuper eam imbrem. ¶ Vinea 7
enim Domini exercituum, domus Iſrael eſt:
& viri Iuda, germen eius delectabile: & ex-
pectaui vt faceret iudicium, & ecce iniqui-
tas: & iuſtitiã, & ecce clamor. ¶ Væ, qui con- 8
iungitis domũ ad domum, & agrum agro co-
pulatis vſque ad terminum loci. nunquid ha-
bitabitis vos ſoli in medio terræ? ¶ In auri- 9
bus meis ſunt *hæc, dicit Dominus exerci-
* hæc Domini exercituum 7. tuum, Niſi domus multæ deſertæ fuerint C
grandes & pulchræ, abſque habitatore. ¶ De- 10
cem enim iugera vinearum facient lagun-
culam vnam, & triginta modij ſementis fa-
cient modios tres. ¶ Væ, qui conſurgitis ma- 11
ne ad ebrietatem ſectandam, & potandũ v-
ſque ad veſperam, vt vino æſtuetis. ¶ Cithа- 12
ra, & lyra, & tympanum, & tibia, & vinũ
in conuiuijs veſtris: & opus Domini non re-
ſpicitis, nec opera manuum eius conſidera-
tis. ¶ Propterea captiuus ductus eſt populus 13
meus, quia non habuit ſcientiam, & nobiles
eius interierunt fame, & multitudo eius ſiti
14 exaruit. ¶ Propterea dilatauit infernus ani-
D mam ſuã, & aperuit os ſuum abſque vllo ter-
mino: & deſcendent fortes eius, & populus
15 eius, & ſublimes glorioſique eius ad eum. ¶ Et
incuruabitur homo, & humiliabitur vir, &
16 oculi ſublimium deprimentur. ¶ Et exaltabi-
tur Dominus exercituũ in iudicio, & Deus
17 ſanctus ſanctificabitur in iuſtitia. ¶ Et pa-
ſcentur agni iuxta ordinem ſuum, & deſer-
ta in vbertatem verſa aduenæ comedent.
18 ¶ Væ, qui trahitis iniquitatem in funiculis
vanitatis, & quaſi vinculum plauſtri pec-
19 catum. ¶ Qui dicitis, Feſtinet, & cito veniat
opus eius vt videamus: & appropiet, & ve-
E niat conſilium ſancti Iſrael, & ſciemus illud.
20 ¶ Væ, qui dicitis malum bonum, & bonum
malum: ponentes tenebras lucem, & lucem
tenebras: ponentes amarum in dulce, & dul-
21 ce in amarum. ¶ ‖ Væ, qui ſapientes eſtis in Prou. 3. a. 7.
oculis veſtris, & coram vobiſmetipſis pru- Ro. 12. d. 16.
22 dentes. ¶ Væ, qui potentes eſtis ad bibendum
vinum, & viri fortes ad miſcendam ebrie-
23 tatem. ¶ Qui iuſtificatis impium pro mune-
24 ribus, & iuſtitiam iuſti aufertis ab eo. ¶ Pro-
pter hoc ſicut deuorat ſtipulam lingua ignis,
& calor flammæ exurit: ſic radix eorum qua-
F ſi fauilla erit, & germen eorum vt puluis
aſcendet. Abiecerunt enim legem Domini
exercituum, & eloquium ſancti Iſrael bla-
25 ſphemauerunt. ¶ Ideo iratus eſt furor Domi-
ni in populum ſuum, & extendit manum
ſuam ſuper eum, & percuſſit eum: & cõtur-
bati ſunt montes, & facta ſunt morticina
eorum quaſi ſtercus in medio platearum. In
his omnibus non eſt auerſus furor eius, ſed
26 adhuc manus eius extenta. ¶ Et eleuabit ſi-
gnum in nationibus procul, & ſibilabit ad
eum de finibus terræ: & ecce feſtinus velo-
27 citer veniet. ¶ Non eſt deficiens, neque laborãs
G in eo. nõ dormitabit, neque dormiet, neque ſolue-
tur cingulum renum eius, nec rumpetur cor-
28 rigia calceamenti eius. ¶ Sagittæ eius acutæ,
& omnes arcus eius extenti. Vngulæ equo-
rum eius vt ſilex, & rotæ eius quaſi impetus
29 tempeſtatis. ¶ Rugitus eius vt leonis, rugiet
vt catuli leonum: & frendet, & tenebit præ-
dam, & amplexabitur, et non erit qui eruat.
30 ¶ Et ſonabit ſuper eum in die illa ſicut ſoni-
tus maris, aſpiciemus in terram, & ecce te-
nebræ tribulationis, & lux obtenebrata eſt
in caligine eius.

CAP. VI.

1 IN anno quo mortuus eſt rex Ozias, vidi
A Dominum ſedentem ſuper ſolium excel-
ſum & eleuatum: * & ea quæ ſub ipſo erãt, * & plena
2 replebant templum. ¶ Seraphim ſtabant ſu- erat domus
per illud: ſex alæ vni, & ſex alæ alteri. dua- a maieſtate
bus velabãt faciem eius, & duabus velabãt eius.
3 pedes eius, & duabus volabant. ¶ Et clama-
bant alter ad alterum, & dicebant, ‖ Sanctus Apoc. 4. c. 8.
ſanctus

*. 3. ſanctus ſanctus Dominus ✝ Deus exerci-
tuũ, plena eſt omnis terra gloria eius. ¶ Et 4
commota ſunt ſuperliminaria cardinum à
voce clamantis, & domus repleta eſt fumo.
¶ Et dixi, Væ mihi, quia tacui, quia vir pol- 5
lutus labijs ego ſum, & in medio populi pol-
luta labia habentis ego habito, & regem Do- B
minum exercituum vidi oculis meis. ¶ Et 6
volauit ad me vnus de Seraphim, & in ma
nu eius calculus, quem forcipe tulerat de al-
*tetigit 3. tari. Et tetigit os meũ, & dixit, ¶ Ecce *to- 7
tigi hoc labia tua, & auferetur iniquitas
tua, & peccatum tuũ mundabitur. ¶ Et au- 8
diui vocem Domini dicentis, Quem mittã? C
& quis ibit nobis? Et dixi, Ecce ego, mitte
me. ¶ Et dixit, Vade, Et dices populo huic, 9
Mat. 13. b. 14. ‖Audite audientes, & nolite intelligere: &
Mar. 4. b. 12. videte viſionem, & nolite cognoſcere. ¶ Ex- 10
Luc. 8. b. 10. cæca cor populi huius, & aures eius aggraua:
Ioã. 12. f. 40. & oculos eius claude: ne forte videat oculis
Act. 28. f. 16. ſuis, & auribus ſuis audiat, & corde ſuo in-
Rom. 11. b. 8 telligat, & conuertatur, & ſanem eum. ¶ Et 11
dixi, Vſquequo Domine? Et dixit, Donec de- D
ſolentur ciuitates abſq; habitatore, & do-
mus ſine homine: & terra relinquetur de-
ſerta. ¶ Et longè faciet Dominus homines, 12
& multiplicabitur quæ derelicta fuerat in
medio terræ. ¶ Et adhuc in ea decimatio, & 13
conuertetur, & erit in oſtenſionẽ ſicut tere-
binthus, & ſicut quercus quæ expãdit ramos
ſuos: ſemen ſanctum erit id quod ſteterit in
ea.

CAP. VII.

4. Re. 16. a. 5 ET factum eſt in diebus Achaz filij Ioa- 1
than, filij Oziæ regis Iuda, aſcendit Ra- A
ſin rex Syriæ, & Phacee filius Romeliæ rex
Iſrael in Ieruſalem, ad præliandum contra
eam: & non potuerunt debellare eam. ¶ Et 2
nuntiauerunt domui Dauid, dicentes, Re-
quieuit Syria ſuper Ephraim, & commotum
eſt cor eius, & cor populi eius, ſicut mouentur
ligna ſyluarum a facie venti. ¶ Et dixit Do 3
minus ad Iſaiam, Egredere in occurſum A-
chaz tu, & qui derelictus eſt Iaſub filius
tuus, ad extremũ aquæductus piſcinæ ſupe-
rioris in via Agri fullonis. ¶ Et dices ad eũ, 4
Vide vt ſileas: noli timere, & cor tuum ne
formidet à duabus caudis titionũ fumigan-
*& 6. tium iſtorũ in ira furoris Raſin *regis Sy-
riæ, & filij Romeliæ: ¶ eo quòd cõſilium inie- 5
rit cõtra te Syria in malum, Ephraim, & fi-
lius Romeliæ, dicentes, ¶ Aſcendamus ad Iu- 6
dam, & ſuſcitemus eum, & auellamus eum B
ad nos, & ponamus regem in medio eius fi-
lium Tabeel. ¶ Hæc dicit Dominus Deus, Nõ 7
ſtabit, & non erit iſtud: ¶ ſed caput Syriæ 8
Damaſcus, & caput Damaſci Raſin: & ad-
huc ſexaginta & quinq; anni, & deſinet E-
phraim eſſe populus: ¶ & caput Ephraim Sa 9
maria, & caput Samariæ filius Romeliæ. Si
non credideritis, non permanebitis. ¶ Et ad- 10
iecit Dominus loqui ad Achaz, dicens, ¶ Pe- 11
te tibi ſignum à Domino Deo tuo in profun-
12 dum inferni, ſiue in excelſum ſuprà. ¶ Et di-
xit Achaz, Non petam, & non tentabo Do-
13 minum. ¶ Et dixit, Audite ergo domus Da-
uid, Nunquid parum vobis eſt, moleſtos eſſe
hominibus, quia moleſti eſtis & Deo meo?
14 ¶ Propter hoc dabit Dominus ipſe vobis ſi-
C gnum. ‖Ecce, virgo concipiet & pariet filiũ, Matt. 1. d. 23.
15 *& vocabitur nomẽ eius Emmanuel. ¶ Bu- Luc. 1. c. 31.
tyrum & mel comedet, vt ſciat reprobare *vocabitis
16 malum, & eligere bonum. ¶ Quia antequam 9.
ſciat puer reprobare malum, & eligere bo- *vocabit 7.
num, derelinquetur terra quam tu deteſta-
17 ris à facie duorum regum ſuorum. ¶ Adducet
Dominus ſuper te, & ſuper populum tuũ, &
ſuper domum patris tui dies qui nõ venerũt
à diebus ſeparationis Ephraim à Iuda cum
18 rege Aſſyriorum. ¶ Et erit in die illa: ſibila-
bit Dominus muſcæ quæ eſt in extremo flu-
minum Ægypti, & api quæ eſt in terra Aſ-
19 ſur: ¶ & venient, & requieſcent omnes in
torrentibus vallium, & in cauernis petra-
rum, & in omnibus frutetis, & in vniuerſis
20 foraminibus. ¶ In die illa radet Dominus in
nouacula conducta ‖in his qui trans flumen 4. Reg. 19. d.
D ſunt, in rege Aſſyriorum, caput & pilos pe- 35.
21 dum, & barbam vniuerſam. ¶ Et erit in die
illa: nutriet homo vaccam boum, & duas o-
22 ues, ¶ & præ vbertate lactis comedet buty-
rum: butyrum enim & mel manducabit om-
23 nis qui relictus fuerit in medio terræ. ¶ Et
erit in die illa: omnis locus vbi fuerint mil-
le vites, mille argenteis, in ſpinas & in ve-
24 pres erũt. ¶ Cum ſagittis & arcu ingredien-
tur illuc: vepres enim & ſpinæ erunt in v-
25 niuerſa terra. ¶ Et omnes mõtes qui in ſar-
culo ſarrientur, non veniet illuc terror ſpi-
narum & veprium, & erit in paſcua bouis,
& in conculcationem pecoris.

CAP. VIII.

1 ET dixit Dominus ad me, Sume tibi li-
A brum grandem, & ſcribe in eo ſtylo ho-
minis, Velociter ſpolia detrahe, cito prædare.
2 ¶ Et adhibui mihi teſtes fideles Vriam ſa-
cerdotem, & Zachariam filium Barachiæ:
3 ¶ & acceſſi ad propheteſſam, & concepit, &
peperit filiũ. Et dixit Dominus ad me: Voca
nomen eius Accelera-ſpolia-detrahere, Fe-
4 ſtina prædari. ¶ Quia antequam ſciat puer
vocare patrem ſuum & matrem ſuam, aufe-
retur fortitudo Damaſci, & ſpolia Samariæ
5 coram rege Aſſyriorum. ¶ Et adiecit Domi-
6 nus loqui ad me adhuc, dicens, ¶ Pro eo quòd
abiecit populus iſte aquas Siloe, quæ vadũt
cum ſilentio, & aſſumpſit magis Raſin, & fi-
7 lium Romeliæ: ¶ propter hoc ecce Dominus
adducet ſuper eos aquas fluminis fortes &
B multas, regem Aſſyriorũ & omnem gloriam
eius: & aſcendet ſuper omnes riuos eius, &
8 fluet ſuper vniuerſas ripas eius, ¶ & ibit per
Iudam, inundans, & tranſiens vſq; ad collum

veniet. Et erit extenſio alarũ eius, implens
latitudinem terræ tuæ ô Emmanuel. ❡Con- 9
gregamini populi, & vincimini, & audite
vniuerſa procul terra: cõfortamini & vin-
cimini, accingite vos & vincimini. ❡ inite 10
conſiliũ & diſſipabitur: loquimini verbum,
& non fiet: quia nobiſcum Deus. ❡Hæc enim 11
ait Dominus ad me, Sicut in manu forti e-
rudiuit me, ne irem in via populi huius, di-
cens, ❡Non dicatis coniuratio. omnia enim 12
quæ loquitur populus iſte, coniuratio eſt: & C
timorẽ eius ne timeatis, neq; pauatis. ❡Do- 13
minum exercituũ ipſum ſanctificate: ipſe pa
uor veſter, & ipſe terror veſter. ❡ Et erit vo 14
Luc.2.e.34. bis in ſanctificationem. ‖ In lapidem autem
Rom.9.g.32. offenſionis, et in petram ſcandali duabus do-
1.Pet.2.b.6. mibus Iſraël, in laqueum & in ruinam ha-
bitantibus Ieruſalem. ❡ Et offendent ex eis 15
plurimi, & cadent & cõterentur, & irretien-
tur & capientur. ❡ Liga teſtimonium, ſigna 16
legem in diſcipulis meis. ❡ Et expectabo Do- 17
minum qui abſcondit faciem ſuam à domo
Heb.2.d.13. Iacob, et præſtolabor eum. ❡‖ Ecce, ego et pueri 18
—.9. —mei[1] quos dedit mihi Dominus in ſignũ, D
& in portentũ Iſraël à Domino exercituũ,
qui habitat in monte Sion. ❡ Et cùm dixe- 19
rint ad vos, Quærite à pythonibus, & a di-
uinis qui ſtrident in incantationibus ſuis:
—.3. Nunquid non populus à Deo ſuo requiret —
viſionem[1] pro viuis à mortuis? ❡ Ad legem 20
magis, & ad teſtimonium. Quòd ſi nõ dixe-
rint iuxta verbum hoc, non erit eis matuti-
na lux. ❡ Et tranſibit per eam, corruet, & e- 21
ſuriet: & cùm eſurierit, iraſcetur, & maledi-
cet regi ſuo, & Deo ſuo. & ſuſpiciet ſurſum.
❡ Et ad terram intuebitur, & ecce tribulatio 22
& tenebræ, diſſolutio & anguſtia, & caligo
perſequens, & non poterit auolare de angu-
ſtia ſua.

CAP. IX.

Mat.4.c.15. PRimo tempore alleuiata eſt terra Zabu- 1
lon & terra Nephthali, & nouiſſimo A
aggrauata eſt via maris trãs Iordanem Ga-
“Gentium lilææ “Gẽtium. ❡ Populus[1] qui ambulabat in 2
populus 12. tenebris, vidit lucem magnam: habitantibus
in regione vmbræ mortis, lux orta eſt eis.
❡ Multiplicaſti gentem, non magnificaſti læ- 3
titiam. Lætabuntur coram te, ſicut qui læ-
tantur in meſſe, ſicut exultant victores ca-
pta præda, quando diuidunt ſpolia. ❡ Iugum 4
enim oneris eius, & virgam humeri eius, &
Iudi.7.f.22. ſceptrum exactoris eius ſuperaſti, ‖ ſicut in
die Madian. ❡ Quia omnis violenta præda- 5
tio cum tumultu, & veſtimentum miſtum
ſanguine erit in combuſtionẽ & cibus ignis.
Luc.2.a.7. ❡‖ PARVVLVS enim NATVS eſt 6
nobis, & filius datus eſt nobis, & factus eſt B
principatus ſuper humerum eius: & vocabi-
tur nomen eius admirabilis, conſiliarius,
Deus, fortis, pater futuri ſeculi, princeps pa-
cis. ❡ Multiplicabitur eius imperium, & pa- 7
cis non erit finis: ſuper ſolium Dauid, & ſu-
per regnum eius —ſedebit[1]: vt confirmet il- —.9.
lud: & corroboret in iudicio & iuſtitia amo-
do & vſque in ſempiternum. zelus Domini
8 exercituum faciet hoc. ❡ Verbum miſit Do-
9 minus in Iacob, & cecidit in Iſraël. ❡ Et ſciet
omnis populus Ephraim, & habitantes Sa-
mariam, in ſuperbia & magnitudine cordis
10 dicentes, ❡ Lateres ceciderunt, ſed quadris
lapidibus ædificabimus: ſycomoros ſuccide-
11 runt, ſed cedros immutabimus. ❡ Et eleua-
bit Dominus hoſtes Raſin ſuper eum, & ini-
12 micos eius in tumultum vertet. ❡ Syriam
ab oriente, & Philiſthijm ab occidente: & de-
uorabunt Iſraël toto ore. In omnibus his non
C eſt auerſus furor eius, ſed adhuc manus eius
13 extenta: ❡ & populus non eſt reuerſus ad
percutientem ſe, & Dominum exercituum
14 non inquiſierunt. ❡ Et diſperdet Dominus ab
Iſraël caput & caudam, incuruantẽ & “re- “deprauan-
15 frænantem[1] die vna. ❡ Longæuus & hono- tem
rabilis, ipſe eſt caput. & propheta docens
16 mendacium, ipſe eſt cauda. ❡ Et erunt, qui
beatificant populum iſtum ſeducentes, & qui
17 beatificantur, præcipitati. ❡ Propter hoc ſu-
per adoleſcentulis eius non lætabitur Do-
minus: & pupillorum eius & viduarum non
D miſerebitur: quia omnis hypocrita eſt & ne-
quam, & vniuerſum os locutum eſt ſtulti-
tiam. In omnibus his non eſt auerſus furor
18 eius, ſed adhuc manus eius extenta. ❡ Suc-
cenſa eſt enim quaſi ignis impietas, vepres
& ſpinam vorabit: & ſuccendetur in denſi-
tate ſaltus, & conuoluetur ſuperbia fumi.
19 ❡ In ira Domini exercituum conturbata eſt
terra, & erit populus quaſi eſca ignis: vir
20 fratri ſuo nõ parcet. ❡ Et declinabit ad dex-
teram, & eſuriet: & comedet ad ſiniſtram,
& non ſaturabitur: vnuſquiſque carnẽ bra-
21 chij ſui vorabit. ❡ Manaſſes Ephraim, & E-
phraim Manaſſen, ſimul ipſi contra Iudam.
In omnibus his non eſt auerſus furor eius,
ſed adhuc manus eius extenta.

CAP. X.

1 VAE qui condunt leges iniquas: & ſcri-
2 bentes, iniuſtitiam ſcripſerunt: ❡ vt op-
A primerent in iudicio pauperes, & vim face-
rent cauſæ humilium populi mei: vt eſſent
viduæ præda eorum, & pupillos diriperent.
3 ❡ Quid facietis in die viſitationis, & cala-
mitatis de longe venientis? ad cuius confu-
gietis auxilium? & vbi derelinquetis glo-
4 riam veſtram, ❡ ne incuruemini ſub vinculo
& cum interfectis cadatis? Super omnibus
his nõ eſt auerſus furor eius, ſed adhuc ma-
5 nus eius extenta. ❡ Væ Aſſur, virga furoris
mei & baculus ipſe eſt, in manu eorum in-
6 dignatio mea. ❡ Ad gentem fallacem mittam
eum, & contra populum furoris mei mãdabo
B illi, vt auferat ſpolia & diripiat prædam, &
ponat illum in conculcationem quaſi lutum
7 platearum. ❡ Ipſe autem nõ ſic arbitrabitur,

& cor eius non ita exiſtimabit. ſed ad conte-
rendum erit cor eius, & ad internecionē gen
tium non paucarum. ❡Dicet enim, Nunquid 8
non principes mei ſimul reges ſunt? ❡ Nun- 9
quid non vt Charcamis, ſic Calano: & vt
Arphad, ſic Emath? nunquid non vt Da-
maſcus, ſic Samaria? ❡ Quomodo inuenit 10
manus mea regna idoli, ſic & ſimulachra eo
rum de Ieruſalem & de Samaria. ❡Nūquid 11
non ſicut feci Samariæ & idolis eius, ſic fa- C
ciam Ieruſalem & ſimulachris eius? ❡Et e- 12
rit: cùm impleuerit Dominus cuncta opera
ſua in monte Sion & in Ieruſalem, viſitabo
4.Reg.19.g.35. ſuper fructum magnifici cordis regis ‖Aſſur,
& ſuper gloriam altitudinis oculorum eius.
Inf.37.g.36. ❡Dixit enim, In fortitudine manus meæ fe- 13
ci, & in ſapientia mea intellexi: & abſtuli
terminos populorum, & principes eorum de-
prædatus ſum, & detraxi quaſi potens in
ſublimi reſidentes. ❡ Et inuenit quaſi ni- 14
dum manus mea fortitudinem populorum:
& ſicut colliguntur oua quæ derelicta ſunt,
ſic vniuerſam terram ego cōgregaui: & non
fuit qui moueret pennam, & aperiret os, &
ganniret. ❡Nunquid gloriabitur ſecuris con- 15
tra eū qui ſecat in ea? aut exaltabitur ſer- D
ra contra eum à quo trahitur? quomodo ſi e-
leuetur virga contra eleuantem ſe, & exal-
tetur baculus qui vtique lignum eſt. ❡Pro- 16
pter hoc mittet dominator Dominus exerci-
tuum, in pinguibus eius tenuitatē: & ſub-
tus gloriam eius ſuccenſa ardebit quaſi com-
buſtio ignis. ❡Et erit lumen Iſraël in igne, 17
& Sanctus eius in flamma: & ſuccendetur,
& deuorabitur ſpina eius, & vepres in die
vna. ❡Et gloria ſaltus eius, & carmeli eius 18
ab anima vſque ad carnem conſumetur, & E
erit terrore profugus. ❡Et reliquiæ ligni ſal- 19
tus eius præ paucitate numerabuntur, &
puer ſcribet eos. ❡Et erit in die illa: non ad- 20
iiciet reſiduum Iſraël, & hi qui fugerunt de
domo Iacob, inniti ſuper eo qui percutit eos:
ſed innitetur ſuper Dominum ſanctum Iſ-
*In veritate reliquiæ 14. raël, *in veritate. ❡Reliquiæ conuertentur, 21
reliquiæ, inquam, Iacob ad Deum fortem.
Rom.9.f.27 ❡‖Si enim fuerit populus tuus Iſraël quaſi 22
Inf.12.c.12. arena maris, reliquiæ conuertentur ex eo,
conſummatio abbreuiata inundabit iuſti-
tiam. ❡Conſummationē enim & abbreuia- 23
tionem Dominus Deus exercituum faciet in F
medio omnis terræ. ❡ Propter hoc, hæc dicit 24
Dominus Deus exercituum, Noli timere po-
pulus meus habitator Sion, ab Aſſur, in vir-
ga percutiet te, & baculum ſuum leuabit ſu
per te in via Aegypti. ❡ Adhuc enim paulu- 25
lum modicumque, & conſummabitur indi-
gnatio & furor meus ſuper ſcelus eorum.
Inf.37.g.36. ❡‖Et ſuſcitabit ſuper eum Dominus exerci- 26
Iud.7.g.25. tuum flagellum, ‖ iuxta plagam Madian in
Petra-Oreb, & virgam ſuam ſuper mare,
& leuabit eam in via Aegypti. ❡ Et erit in 27
die illa: auferetur onus eius de humero tuo,
& iugum eius de collo tuo, & computreſcet
28 iugum à facie olei. ❡Veniet in Aiath, tran-
G ſibit in Magron: apud Machmas commenda-
29 bit vaſa ſua. ❡Tranſierunt curſim Gaba ſe-
des noſtra: obſtupuit Rama, Gabaath Saulis
30 fugit. ❡Hinni voce tua filia Gallim, atten-
31 de Laiſa, paupercula Anathoth. ❡ Migrauit
Medemena: habitatores Gabim confortami-
32 ni. ❡Adhuc dies eſt, vt in Nobe ſtetur: agi-
tabit manum ſuam ſuper montem filiæ Siō,
33 collem Ieruſalem. ❡Ecce, dominator Domi-
nus exercituum confringet lagunculam in
terrore, & excelſi ſtatura ſuccidentur, &
34 ſublimes humiliabuntur. ❡Et ſubuertentur
condenſa ſaltus ferro: & Libanus cum ex-
celſis cadet.

CAP. XI.

1 ET ‖ egredietur virga de radice Ieſſe, & Act.13.d.23.
2 flos de radice eius aſcendet. ❡Et requie-
A ſcet ſuper eum ſpiritus Domini, ſpiritus ſa-
pientiæ & intellectus, ſpiritus conſilij & for-
3 titudinis, ſpiritus ſcientiæ & pietatis. ❡Et
replebit eum ſpiritus timoris Domini: non
ſecundum viſionem oculorum iudicabit, ne-
que ſecundum auditum aurium arguet:
4 ❡Sed iudicabit in iuſtitia pauperes, & ar-
guet in æquitate pro manſuetis terræ: ‖ & 2.Theſ.2.c.8
percutiet terram virga oris ſui, & ſpiritu
5 labiorum ſuorum interficiet impium. ❡ Et
erit iuſtitia cingulum lumborum eius: & fi-
6 des cinctorium renum eius. ❡‖Habitabit lu- Inf.65.d.25.
pus cum agno: & pardus cum hœdo accuba-
B bit: vitulus, & leo, & ouis ſimul morabun-
7 tur, & puer paruulus minabit eos. ❡ Vitu-
lus, & vrſus paſcentur: ſimul requieſcent
catuli eorum: & leo quaſi bos comedet pa-
8 leas. ❡Et delectabitur infans ab vbere ſu-
per foramine aſpidis: & in cauerna reguli,
qui ablactatus fuerit, manum ſuam mittet.
9 ❡Non nocebunt, & non occident in vniuer-
ſo monte ſancto meo, quia repleta eſt terra
ſcientia Domini, ſicut aquæ maris operien-
10 tes. ❡In die illa radix Ieſſe, ‖ qui ſtat in ſi- Rom.15.c.12
gnum populorum, ipſum gentes deprecabun-
11 tur, & erit ſepulchrum eius glorioſum. ❡‖Et Sap.10.c.22
C erit in die illa: adiiciet Dominus ſecundò
manum ſuam ad poſſidendum reſiduum po-
puli ſui, quod relinquetur ab Aſſyrijs, & ab
Aegypto, & à Phethros, & ab Aethiopia, &
ab Aelam, & à Sennaar, & ab Emath, &
12 ab inſulis maris. ❡Et leuabit ſignum in na-
tiones, & congregabit profugos Iſraël, & di-
ſperſos Iuda colliget à quatuor plagis terræ.
13 ❡Et auferetur zelus Ephraïm, & hoſtes Iu
da peribunt: Ephraïm non æmulabitur Iu-
dam, et Iudas non pugnabit cōtra Ephraïm.
14 ❡ Et volabunt in humeros Philiſthijm per
D mare, ſimul prædabūtur filios Orientis: Idu
mæa & Moab præceptum manus eorū, & filij
15 Ammon obedientes erunt. ❡ Et deſolabit

Dominus linguam maris Aegypti, & leua-
bit manum ſuam ſuper flumen in fortitu-
dine ſpiritus ſui: & percutiet eum in ſeptem
riuis, ita vt tranſeant per eũ calceati. ❡ Et 16
erit via reſiduo populo meo, qui relinquetur
Exo.14.g.29 ab Aſſyriis: ſicut fuit Iſraeli ‖ in die illa qua
aſcendit de terra Aegypti.

## CAP. XII.

ET dicet in die illa, Confitebor tibi Do- 1
mine, quoniam iratus es mihi: conuer- A
ſus eſt furor tuus, & conſolatus es me.
❡ Ecce Deus ſaluator meus, fiducialiter 2
Exo.15.a.2. agam, & non timebo: quia ‖ fortitudo mea,
Pſ.117.c.14. & laus mea Dominus * & factus eſt mihi
*Deus 10. in ſalutem.
❡ Haurietis aquas in gaudio de fontibus 3
ſaluatoris.
❡ Et dicetis in die illa, Confitemini Do- 4
mino, & inuocate nomen eius: notas facite B
in populis adinuentiones eius: mementote
quoniam excelſum eſt nomen eius.
❡ Cantate Domino quoniã magnificè fe- 5
cit: annuntiate hoc in vniuerſa terra.
❡ Exulta, & lauda habitatio Sion: quia 6
magnus in medio tui ſanctus Iſraël.

## CAP. XIII.

ONus Babylonis, quod vidit Iſaias fi- 1
lius Amos. ❡ Super montem caligino- 2
ſum leuate ſignum, exaltate vocem, leuate A
manum, & ingrediãtur portas duces. ❡ Ego 3
mandaui ſanctificatis meis, & vocaui for-
tes meos in ira mea, exultantes in gloria
mea. ❡ Vox multitudinis in montibus, quaſi 4
populorum frequentium, vox ſonitus regum
& gentium congregatarum. Dominus exer-
cituum præcepit militiæ belli, ❡ venientibus 5
de terra procul, à ſummitate cæli: Dominus,
& vaſa furoris eius, vt diſperdat omnẽ ter-
ram. ❡ Vlulate, quia prope eſt dies Domini: 6
quaſi vaſtitas à Domino veniet. ❡ Propter 7
hoc omnes manus diſſoluentur, & omne cor
hominis contabeſcet ❡ & conteretur. Torſio- 8
nes & dolores tenebunt, quaſi parturiens
dolebunt: vnuſquiſque ad proximum ſuum B
ſtupebit, facies combuſtæ vultus eorũ. ❡ Ecce 9
dies Domini veniet, crudelis & indignatio-
nis plenus, & iræ, furoriſq́; ad ponendam
terram in ſolitudinem, & peccatores eius cõ-
terendos de ea: ❡ ‖ Quoniam ſtellæ cæli, & 10
Eze.32.b.7. ſplendor earum non expandent lumẽ ſuum:
Ioël.3.c.15. ‖ obtenebratus eſt ſol in ortu ſuo, & luna nõ
Mat.24.c.29 ſplendebit in lumine ſuo. ❡ Et viſitabo ſuper 11
Mar.13.c.24 orbis mala, & contra impios iniquitatem
Luc.21.c.25. eorum, & quieſcere faciam ſuperbiam infi- C
delium, & arrogantiam fortium humiliabo.
❡ Pretioſior erit vir auro, & homo mundo 12
obrizo. ❡ Super hoc, cælum turbabo: & moue- 13
bitur terra de loco ſuo, propter indignatio-
nem Domini exercituum, & propter diem
iræ furoris eius. ❡ Et erit quaſi damula fu- 14
giens, & quaſi ouis: & non erit qui congre-
get: vnuſquiſque ad populum ſuum conuer-
tetur, & ſinguli ad terram ſuam fugient.
15 ❡ Omnis qui inuentus fuerit, occidetur: &
omnis qui ſuperuenerit, cadet in gladio.
16 ❡ ‖ Infantes eorum allidentur in oculis eo- Pſa.136.b.9.
rum: diripientur domus eorum, & vxores
17 eorum violabuntur. ❡ Ecce ego ſuſcitabo ſu-
per eos Medos, qui argentum non quærant,
18 nec aurum velint, ❡ ſed ſagittis paruulos in-
D terficient, & lactentibus vteri non miſere-
buntur, & ſuper filios non parcet oculus eo-
19 rum. ❡ Et erit Babylon illa glorioſa in re-
gnis, inclyta in ſuperbia Chaldæorum, ‖ ſi- Ge.19.c.24.
cut ſubuertit Dominus Sodomam & Go-
20 morrham. ❡ Non habitabitur vſq; in finem,
& non fundabitur vſq; ad generationem &
generationem: nec ponet ibi tentoria Arabs,
21 nec paſtores requieſcent ibi. ❡ Sed requieſ-
cent ibi beſtiæ, & replebuntur domus eorum
draconibus: & habitabunt ibi ſtruthiones,
22 & piloſi ſaltabunt ibi: ❡ & reſpondebunt ibi
vlulæ in ædibus eius, & ſirenes in delubris
voluptatis.

## CAP. XIIII.

1 PRopè eſt vt veniat tempus eius, & dies
A eius non elongabũtur. Miſerebitur enim
Dominus Iacob, & eliget adhuc de Iſraël, &
requieſcere eos faciet ſuper humum ſuam:
adiungetur aduena ad eos, & adhærebit do-
2 mui Iacob. ❡ Et tenebunt eos populi, & ad-
ducent eos in locum ſuum: & poſſidebit eos
domus Iſraël ſuper terram Domini in ſer-
uos & ancillas: & erunt capientes eos qui ſe
3 ceperant, & ſubiicient exactores ſuos. ❡ Et
erit in die illa: cùm requiem dederit tibi
Deus à labore tuo, & à concuſſione tua, & à
4 ſeruitute dura qua antè ſeruiſti, ❡ ſumes
parabolam iſtam contra regem Babylonis, &
B & dices, Quomodo ceſſauit exactor, quieuit
5 tributum? ❡ Contriuit Dominus baculum
6 impiorum, virgam dominantium, ❡ cædentem
populos in indignatione, plaga inſanabili,
ſubiicientem in furore gentes, perſequentem
7 crudeliter. ❡ Conquieuit & ſiluit omnis ter-
8 ra, gauiſa eſt & exultauit: ❡ abietes quoque
lætatæ ſunt ſuper te, & cedri Libani. ex quo
9 dormiſti, non aſcendit qui ſuccidat nos. ❡ In-
fernus ſubter conturbatus eſt in occurſum
C aduentus tui, ſuſcitauit tibi gigantes. Om-
nes principes terræ ſurrexerunt de ſoliis
10 ſuis, omnes principes nationum. ❡ Vniuerſi
reſpondebunt, & dicent tibi, Et tu vulne-
ratus es ſicut & nos, noſtri ſimilis effectus
11 es. ❡ Detracta eſt ad inferos ſuperbia tua,
concidit cadauer tuũ: ſubter te ſternetur ti-
nea, & operimentum tuum, erunt vermes.
12 ❡ Quomodo cecidiſti de cælo lucifer, qui ma-
nè oriebaris? corruiſti in terram, qui vulne-
13 rabas gentes? ❡ qui dicebas in corde tuo, In
cælum conſcendam, ſuper aſtra Dei exaltabo
ſolium meum, * ſedebo in monte teſtamenti, *& 20.
in la-

*in lateribus Aquilonis.* ¶ *Aſcendã ſuper al-* 14
*titudinem nubium, ſimilis ero Altiſſimo.*
¶ *Veruntamen ad infernũ detrahêris in pro-* 15
*fundum laci.* ¶ *Qui te viderint, ad te incli-* 16
*nabuntur, teq́ue proſpicient. Nunquid iſte eſt*
*vir qui conturbauit terram, qui concuſſit re-* D
*gna?* ¶ *Qui poſuit orbẽ deſertũ, & vrbes eius* 17
*deſtruxit, vinctis eius non aperuit carcerẽ?*
¶ *Omnes reges gentium vniuerſi dormierũt* 18
*in gloria, vir in domo ſua.* ¶ *Tu autem pro-* 19
*iectus es de ſepulchro tuo, quaſi ſtirps inuti-*
*lis pollutus, & obuolutus cum his qui inter-*
*fecti ſunt gladio, & deſcenderunt ad funda-*
*menta laci, quaſi cadauer putridum.* ¶ *Non* 20
*habebis conſortium neque cum eis in ſepul-*
*tura: tu enim terram tuam diſperdidiſti, tu*
*populum tuum occidiſti: non vocabitur in æ-*
*ternum ſemen peſſimorum.* ¶ *Præparate filios* 21
*eius occiſioni in iniquitate patrum ſuorum:* E
*non conſurgent, nec hæreditabunt terram,*
*neque implebunt faciem orbis ciuitatum.*
¶ *Et conſurgam ſuper eos, dicit Dominus ex-* 22
*ercituum: & perdam Babylonis nomẽ, & re-*
*liquias, & germen, & progeniem: dicit Do-*
*minus.* ¶ *Et ponam eam in poſſeſſionem eri-* 23
*cij, & in paludes aquarum, et ſcopabo eam in*
*ſcopa terens, dicit Dominus exercituũ.* ¶ *Iu-* 24
*rauit Dominus exercituum, dicens, Si nõ vt*
*putaui ita erit: & quomodo mente tracta-*
*ui,* ¶ *ſic eueniet, Vt conterã Aſſyrium in ter-* 25
*ra mea, & in montibus meis cõculcem eum,*
*& auferetur ab eis iugum eius, & onus il-*
*lius ab humero eorum tolletur.* ¶ *Hoc conſi-* 26
*lium quod cogitaui ſuper omnem terram, &*
*hæc eſt manus extenta ſuper vniuerſas gen-*
*tes.* ¶ *Dominus enim exercituum decreuit:* 27
*& quis poterit infirmare? & manus eius ex-*
*tenta: & quis auertet eam?* ¶ *In anno quo* 28
*mortuus eſt rex Achaz, factũ eſt onus iſtud.*
¶ *Ne læteris Philiſthæa omnis tu, quoniam* 29
*comminuta eſt virga percuſſoris tui: de radi-* G
*ce enim colubri egredietur regulus, & ſemen*
*eius abſorbens volucrem.* ¶ *Et paſcentur pri-* 30
*mogeniti pauperum, & pauperes fiduciali-*
*ter requieſcent: & interire faciam in fame*
*radicem tuam, & reliquias tuas interficiã.*
¶ *Vlula porta, clama ciuitas: proſtrata eſt* 31
*Philiſthæa omnis: ab Aquilone enim fumus*
*veniet, & non eſt qui effugiet agmen eius.*
¶ *Et quid reſpondebitur nuntijs gentis? Quia* 32
*Dominus fundauit Sion, & in* " *ipſa' ſpe-* "*ipſo*
*rabunt pauperes populi eius.*

CAP. XV.

O*Nus Moab. quia nocte vaſtata eſt Ar-* 1
*Moab, conticuit: quia nocte vaſtatus* A
*eſt Murus Moab, conticuit.* ¶ *Aſcendit do-* 2
*mus & Dibon ad excelſa in planctum: ſuper*
Iere.48.f.37 *Nabo & ſuper Medaba, Moab vlulabit:* ‖ *in*
*cunctis capitibus eius caluitium, & omnis*
Ezec.7.c.18. *barba radetur.* ¶ ‖ *In triuijs eius accincti* 3
*ſunt ſacco: ſuper tecta eius, & in plateis e-*
*ius omnis* " *vlulatus', deſcendit in fletum.* "*vlulat* 4.
4 ¶ *Clamabit Heſebon & Eleale, vſque Iaſa*
B *audita eſt vox eorum. ſuper hoc expediti*
*Moab vlulabunt, anima eius vlulabit ſibi.*
5 ¶ *Cor meum ad Moab clamabit, vectes eius*
*vſque ad Segor vitulam* " *conſternantem'. per* "*conſternan-*
*aſcenſum enim Luith flens aſcendet, & in* *tem, id eſt,*
*via Oronaim clamorem contritionis leua-* *trimam* 7.
6 *bunt.* ¶ *Aquæ enim Nemrim deſertæ erunt,*
*quia aruit herba, defecit germen, viror om-*
7 *nis interijt.* ¶ *Secundùm magnitudinem ope-*
*ris & viſitatio eorum: ad torrentem ſalicum*
8 *ducent eos.* ¶ *Quoniam circuibit clamor ter-*
*minum Moab: vſque ad Gallim vlulatus e-*
*ius, & vſque ad Puteum Elim clamor eius.*
9 ¶ *Quia aquæ Dibon repletæ ſunt ſanguine:*
*ponam enim ſuper Dibon additamenta: his*
*qui fugerint de Moab leonem, &* " *reliquijs'* "*reliquis*
*terræ.* CAP. XVI. 12.

1 (E*Mitte agnũ* – *Domine' dominatorem* –.10.
A *terræ, de Petra deſerti ad montem fi-*
2 *liæ Sion.)* ¶ *Et erit ſicut auis fugiẽs, & pul-*
*li de nido auolantes, ſic erunt filiæ Moab in*
3 *tranſcenſu Arnon.* ¶ *Ini conſilium: coge con-*
*ſilium: pone quaſi noctem vmbram tuam*
*in meridie: abſconde fugientes, & vagos ne*
4 *prodas.* ¶ *Habitabunt apud te profugi mei:*
*Moab eſto latibulum eorum a facie vaſtato-*
*ris: finitus eſt enim puluis, conſummatus eſt*
5 *miſer, defecit, qui conculcabat terram.* ¶ *Et*
B *præparabitur in miſericordia ſolium, & ſe-*
*debit ſuper eum in veritate in tabernaculo*
*Dauid iudicans & quærẽs iudicium, & ve-*
6 *lociter reddens quod iuſtũ eſt.* ¶ ‖ *Audiuimus* Ier.48.d.29
*ſuperbiã Moab, ſuperbus eſt valde: ſuperbia*
*eius & arrogantia eius, & indignatio eius*
7 *plusquam fortitudo eius.* ¶ *Idcirco vlulabit*
*Moab ad Moab, vniuerſus vlulabit: his qui*
*lætãtur ſuper muros cocti lateris, loquimini*
8 *plagas ſuas.* ¶ *Quoniam ſuburbana Heſebon*
*deſerta ſunt, & vineã Sabama Domini Gen-*
*tium exciderũt flagella eius: vſque ad Iazer*
*peruenerunt, errauerunt in deſerto, propa-*
*gines eius relictæ ſunt, tranſierunt mare.*
9 ¶ *Super hoc plorabo in fletu Iaſer vineam*
C *Sabama: inebriabo te lachryma mea Heſe-*
*bon, & Eleale: quoniam ſuper vindemiam*
*tuam, & ſuper meſſem tuam vox calcãtium*
10 *irruit.* ¶ *Et auferetur lætitia & exultatio de*
*Carmelo, & in vineis non exultabit, neque*
*iubilabit. vinũ in torculari non calcabit qui*
*calcare conſueuerat: vocem calcantium ab-*
11 *ſtuli.* ¶ *Super hoc venter meus ad Moab quaſi*
*cithara ſonabit, & viſcera mea ad murum*
12 *cocti lateris.* ¶ *Et erit: cùm apparuerit quod*
*laborauit Moab ſuper excelſis ſuis, ingredie-*
*tur ad ſancta ſua vt obſecret, & nõ valebit.*
13 ¶ *Hoc verbum quod locutus eſt Dominus*
14 *ad Moab ex tunc.* ¶ *Et nunc locutus eſt Do-*
*minus, dicẽs, In tribus annis quaſi anni mer-*
*cenarij auferetur gloria Moab ſuper omni*

*in eo ſicut vindemiut.* populo multo, & relinquetur *paruus & modicus, nequaquam multus.

CAP. XVII.

ONus Damaſci. Ecce Damaſcus deſinet 1
eſſe ciuitas, & erit ſicut aceruus lapi- A
dum in ruina. ¶ Derelictæ ciuitates Aroer 2
gregibus erunt, & requieſcent ibi, & nō erit
qui exterreat. ¶ Et ceſſabit adiutorium ab 3
Ephraim, & regnum à Damaſco: & reliquiæ
Syriæ, ſicut gloria filiorum Iſrael erunt: di-
cit Dominus exercituū. ¶ Et erit in die illa: 4
atténuabitur gloria Iacob, & pinguedo car-
nis eius marceſcet. ¶ Et erit ſicut congregās 5
in meſſe quod reſtiterit, & brachium eius
ſpicas leget: & erit ſicut quærens ſpicas in
valle Raphaim. ¶ Et relinquetur in eo ſicut 6
racemus, & ſicut excuſſio oleæ duarum vel
triū oliuarum in ſummitate rami, ſiue qua-
tuor aut quinque in cacuminibus eius fru- B
ctus eius. Dicit Dominus Deus Iſraël. ¶ In 7
die illa inclinabitur homo ad factorē ſuum,
& oculi eius ad ſanctum Iſrael reſpicient:
¶ & non inclinabitur ad altaria quæ fece- 8
runt manus eius: & quæ operati ſunt digiti
eius nōn reſpiciet, lucos & delubra. ¶ In die 9
illa erunt ciuitates fortitudinis eius dereli-
ctæ ſicut aratra, & ſegetes quæ derelictæ C
*erit 7.* ſunt à facie filiorum Iſrael, & "eris' deſer-
ta. ¶ Quia oblita es Dei ſaluatoris tui, & 10
fortis adiutoris tui non es recordata: pro-
*infidelem.* pterea plantabis plantationē "fidelem', &
germen alienum ſeminabis. ¶ In die plan- 11
tationis tuæ labruſca, & manè ſemen tuum
florebit. ablata eſt meſſis in die hæreditatis,
*multitudini 20.* & dolebit grauiter. ¶ Væ "multitudo' popu- 12
lorum multorū vt multitudo maris ſonan-
tis: & tumultus turbarum ſicut ſonitus a- D
quarū multarū. ¶ Sonabunt populi ſicut ſo- 13
nitus aquarū inundantiū, & increpabit eū,
& fugiet procul: & rapietur ſicut puluis mon
tium à facie venti, & ſicut turbo corā tēpe-
ſtate. ¶ In tempore veſperæ, & ecce turbatio: 14
in matutino, & nō ſubſiſtet. hæc eſt pars eo-
rum qui vaſtauerunt nos, & ſors diripien-
tium nos.

CAP. XVIII.

VAE terræ cymbalo alarum quæ eſt trās 1
flumina Aethiopiæ, ¶ qui mittit in ma- 2
re legatos, & in vaſis papyri ſuper aquas. A
Ite angeli veloces ad gentem conuulſam, &
dilaceratam: ad populum terribilem, poſt
quem non eſt alius: ad gentem expectantem
*expectantem 3.* "& conculcatam, cuius diripuerunt flumina
terram eius. ¶ *Omnes habitatores orbis qui 3
*ad montem nominis Domini exercituum, montem Sion.* moramini in terra, cùm eleuatum fuerit ſi-
gnum in montibus, videbitis, & clangorem
tubæ audietis: ¶ quia hæc dicit Dominus ad 4
me, Quieſcam, & conſiderabo in loco meo ſi-
cut meridiana lux clara eſt, & ſicut nubes
roris in die meſſis. ¶ Ante meſſem enim totus 5
effloruit, & immatura perfectio germinabit,
& præcidentur ramuſculi eius falcibus: &
quæ derelicta fuerint, abſcindentur, & ex-
6 cutientur. ¶ Et relinquentur ſimul auibus
montium, & beſtijs terræ: & æſtate perpetua
erunt ſuper eum volucres, & omnes beſtiæ
7 terræ ſuper illum hyemabunt. ¶ In tempore
illo deferetur munus Domino exercituum à
populo diuulſo & dilacerato: à populo terri-
bili poſt quem non fuit alius: a gente expe-
ctante, "expectante' & conculcata, cuius *. 18.*
diripuerunt flumina terram eius, ad locum
nominis Domini exercituum montem Sion.

CAP. XIX.

1 ONus Aegypti. Ecce Dominus aſcendet
A ſuper nubem leuem, & ingredietur
Aegyptum & commouebuntur ſimulachra
Aegypti à facie eius, & cor Aegypti tabeſcet
2 in medio eius. ¶ Et concurrere faciam Aegy-
ptios aduerſus Aegyptios: & pugnabit vir
contra fratrem ſuum, & vir contra amicum
ſuum, ciuitas aduerſus ciuitatem, regnum
3 aduerſus regnum. ¶ Et dirumpetur ſpiritus
Aegypti in viſceribus eius, & conſilium eius
præcipitabo: & interrogabunt ſimulachra
ſua, & diuinos ſuos, & pythones, & ariolos.
4 ¶ Et tradam Aegyptum in manu dominorum
crudelium, et rex fortis dominabitur eorum,
5 ait Dominus Deus exercituum. ¶ Et areſcet
aqua de mari, & fluuius deſolabitur atque
6 ſiccabitur. ¶ Et deficient flumina: *attenua- *& 10.*
buntur, & ſiccabuntur riui aggerum. Cala-
7 mus & iuncus marceſcet, ¶ nudabitur al-
ueus riui à fonte ſuo: & omnis ſementis ir-
8 rigua ſiccabitur, areſcet, & non erit. ¶ Et
B mœrebunt piſcatores, & lugebunt omnes
mittentes in flumen hamum, & expanden-
tes rete ſuper faciem aquarum emarceſcent.
9 ¶ Confundentur qui operabantur linum,
10 "plectentes' & texentes ſubtilia. ¶ Et erunt *pectētes 9.*
irrigua eius flaccentia: omnes qui faciebant
11 lacunas ad capiendos piſces. ¶ Stulti princi-
pes Taneos, ſapientes conſiliarij Pharaonis
dederunt conſilium inſipiens. quomodò di-
citis Pharaoni, Filius ſapientium ego, filius
12 regum antiquorum? ¶ Vbi nunc ſunt ſapien-
tes tui? annuntient tibi, & indicent quid
cogitauerit Dominus exercituum ſuper Ae-
13 gyptum. ¶ Stulti facti ſunt principes Ta-
neos, emarcuerunt principes Mempheos, de-
ceperunt Aegyptum, angulum populorum e-
14 ius. ¶ Dominus miſcuit in medio eius ſpiri-
tum vertiginis: & errare fecerūt Aegyptum
C in omni opere ſuo, ſicut errat ebrius & vo-
15 mens. ¶ Et non erit Aegypto opus quod faciat
caput & caudam incuruantem & refrenan-
16 tem. ¶ In die illa erit Aegyptus quaſi mulie-
res, & ſtupebunt, & timebunt a facie com-
motionis manus Domini exercituum, quam
17 ipſe mouebit ſuper eam. ¶ Et erit terra Iuda
Aegypto in pauorem: omnis qui illius fuerit
recordatus, pauebit a facie conſilij Domini
exercituum, quod ipſe cogitauit ſuper eam.
¶ In

¶In die illa erunt quinque ciuitates in ter- 18
ra Aegypti, loquentes lingua Chanáan, &
iurantes per Dominum exercituum: Ciui-
tas ſolis vocabitur vna. ¶In die illa erit al- 19
tare Domini in medio terræ Aegypti, & ti-
tulus Domini iuxta terminum eius: ¶& e- 20
rit in ſignum & in teſtimoniū Domino ex- D
ercituum in terra Aegypti. Clamabūt enim
ad Dominum à facie tribulantis, & mittet
eis ſaluatorem & propugnatorem qui liberet
eos. ¶Et cognoſcetur Dominus ab Aegypto, & 21
cognoſcent Aegypti Dominum in die illa, &
colent eum in hoſtijs & in muneribus: & vo-
ta vouebunt Domino, & ſoluent. ¶ Et per- 22
cutiet Dominus Aegyptum plaga, & ſanabit
eam, & reuertentur ad Dominum, & placa-
bitur eis, & ſanabit eos. ¶In die illa erit via 23
de Aegypto in Aſſyrios, & intrabit Aſſyrius
Aegyptum, & Aegyptius in Aſſyrios, & ſer-
uient Aegyptij Aſſur. ¶In die illa erit Iſraël 24
tertius Aegyptio & Aſſyrio: benedictio in
medio terræ, ¶cui benedixit Dominus exer- 25
cituum, dicens, Benedictus populus meus
Aegypti, & opus manuū mearum "Aſſyrio', (margin: "Aſſyrius 4.)
hæreditas autem mea Iſraël.

CAP. XX.

IN anno quo ingreſſus eſt Tharthan in A- 1
zótum, cùm miſiſſet eum Sargon rex Aſſy- A
riorum, & pugnaſſet contra Azotum, & ce-
piſſet eam: ¶in tempore illo locutus eſt Do- 2
minus in manu Iſaiæ filij Amos, dicens, Va-
de, & ſolue ſaccum de lumbis tuis, & cal-
ceamenta tua tolle de pedibus tuis. Et fecit
ſic vadens nudus, & diſcalceatus. ¶Et dixit 3
Dominus, Sicut ambulauit ſeruus meus I-
ſaias nudus, & diſcalceatus, trium annorum
ſignum & portentum erit ſuper Aegyptum
& ſuper Aethiopiam: ¶ſic minabit rex Aſſy- 4
riorum captiuitatem Aegypti, & tranſmi- B
grationem Aethiopiæ, iuuenum & ſenum,
"nudam & diſcalceatam' diſcoopertis nati- (margin: "nudum & diſcalceatum 5.)
bus ad ignominiam Aegypti. ¶Et timebunt, 5
& confundentur ab Aethiopia ſpe ſua, & ab
Aegypto gloria ſua. ¶Et dicet habitator in- 6
ſulæ huius in die illa, "Ecce hæc' erat ſpes (margin: "Haccine)
noſtra, ad quos confugimus in auxilium, vt
"liberarent' nos à facie regis Aſſyriorum: & (margin: "liberaret 7.)
quomodo effugere poterimus nos?

CAP. XXI.

ONus deſerti maris. Sicut turbines ab 1
Aphrico veniunt, de deſerto venit, de A
terra horribili. ¶Viſio dura nūtiata eſt mihi: 2
qui incredulus eſt, infideliter agit: & qui
depopulator eſt, vaſtat. Aſcende Aelam, ob-
ſide Mede: omnem gemitum eius ceſſare feci.
¶Propterea repleti ſunt lumbi mei dolore, 3
anguſtia poſſedit me ſicut anguſtia partu-
rientis: corrui cùm audirem, conturbatus
ſum cùm viderem. ¶Emarcuit cor meum, te- 4
nebræ ſtupefecerūt me: Babylon dilecta mea,
poſita eſt mihi in miraculum. ¶ Pone men- 5
ſam, contemplare in ſpecula: comedentes &
bibentes ſurgite principes, arripite clypeum:
6 ¶Hæc enim dixit mihi Dominus, Vade, &
B pone ſpeculatorem: & quodcunque viderit,
7 annuntiet. ¶Et vidit currum duorum equi-
tum, aſcenſorem aſini, & aſcenſorem cameli:
& contemplatus eſt diligenter multo intui-
8 tu. ¶Et clamauit leo, ſuper ſpeculam Domi-
ni ego ſum, ſtans iugiter per diem: & ‖ſuper (margin: Heb.2.a.1.)
cuſtodiam meam ego ſum, ſtans totis nocti-
9 bus. ¶ Ecce iſte venit aſcenſor vir bigæ e-
C quitum, & reſpondit, & dixit, ‖Cecidit, ce- (margin: Iere 51.a.8. Apoc.14.b.8)
cidit Babylon, & omnia ſculptilia deorum
10 eius contrita ſunt in terram. ¶Tritura mea,
& "filia' areæ meæ, quæ audiui à Domino (margin: "filius 1.)
exercituum Deo Iſraël, annuntiaui vobis.
11 ¶Onus Duma, Ad me clamat ex Seir, cu-
ſtos quid de nocte? cuſtos quid de nocte?
12 ¶Dixit cuſtos, Venit manè & nox: ſi quæri-
13 tis, quærite: conuertimini, venite. ¶Onus
in Arabia. In ſaltu ad veſperam dormietis,
14 in ſemitis Dedanim. ¶ Occurrentes ſitienti
D ferte aquam, qui habitatis terram auſtri,
15 cum panibus occurrite fugienti. ¶A facie e-
nim gladiorum fugerunt, à facie gladij im-
minentis, à facie arcus extenti, à facie gra-
16 uis prælij: ¶ quoniam hæc dicit Dominus ad
me, Adhuc in vno anno, quaſi in anno mer-
cenarij, & auferetur omnis gloria Cedar.
17 ¶Et reliquiæ numeri ſagittariorum fortium
de filijs Cedar imminuentur: Dominus enim
Deus Iſraël locutus eſt.

CAP. XXII

1 ONus vallis viſionis. Quidnam quoque
A tibi eſt, quia aſcendiſti & tu omnis in
2 tecta? ¶clamoris plena, vrbs frequens, ciui-
tas exultans: interfecti tui, non interfecti
3 gladio: nec mortui* in bello. ¶Cuncti princi- (margin: *tui mortui.)
pes tui fugerunt ſimul, dureq; ligati ſunt:
omnes qui inuenti ſunt vincti ſunt pariter,
4 procul fugerunt. ¶Propterea dixi, Recedite a
me, amarè flebo: nolite incumbere vt cōſole-
mini me ſuper vaſtitate filiæ populi mei.
5 ¶Dies enim interfectionis & conculcationis
B & fletuū domino Deo exercituū in valle vi-
ſionis, ſcrutans murū, & magnificus ſuper
6 montem. ¶Et Aelā ſumpſit pharetrā currum
hominis equitis, & parietem nudauit cly-
7 peus. ¶Et erūt electæ valles tuæ plenæ qua-
drigarū, et equites ponēt ſedes ſuas in porta.
8 ¶Et reuelabitur operimentū Iuda, & "vide- (margin: "videbitis)
bis' in die illa armamentariū domus ſaltus.
9 ¶Et ſciſſuras ciuitatis Dauid videbitis, quia
multiplicatæ ſunt: & cōgregaſtis aquas pi-
10 ſcinæ inferioris, ¶et domos Ieruſalē numera-
C ſtis, et deſtruxiſtis domos ad muniendū mu-
11 rū. ¶ Et lacū feciſtis inter duos muros, "&' (margin: "ad 1.)
aquā piſcinæ veteris: & nō ſuſpexiſtis ad eū
qui fecerat eā, & operatorē eius delonge non
12 vidiſtis. ¶Et vocabit Dñs Deus exercituū in
die illa ad fletū, & ad planctū, ad caluitiū,

& ad cingulum ſacci: ¶ & ecce gaudium & 13
lætitia occidere vitulos, & iugulare arietes, D
Sap.2.b.6. comedere carnes, & bibere vinum, ‖ Come-
1.Co.15.d.32 damus & bibamus, cras enim moriemur.
56.d.12. ¶ Et reuelata eſt in auribus meis vox Do- 14
mini exercituum, Si dimittetur iniquitas
hæc vobis donec moriamini: dicit Dominus
Deus exercituũ. ¶ Hæc dicit Dominus Deus 15
exercituum. Vade, ingredere ad eum qui ha-
bitat in tabernaculo, ad Sobnam præpoſitum
templi, & dices ad eum, ¶ Quid tu hic, aut 16
quaſi quis hic? quia excidiſti tibi hic ſepul-
chrũ, excidiſti in excelſo memoriale diligen-
ter, in petra tabernaculum tibi. ¶ Ecce, Do- 17
minus aſportari te faciet, ſicut aſportatur E
gallus gallinaceus, & quaſi amictum ſic ſub-
leuabit te. ¶ Coronans coronabit te tribula- 18
tione, quaſi pilam mittet te in terram latam
& ſpatioſam: ibi morieris, & ibi erit currus
gloriæ tuæ, ignominia domus Domini tui.
¶ Et expellam te de ſtatione tua, & de mini- 19
ſterio tuo deponam te. ¶ Et erit in die illa: 20
vocabo ſeruum meũ Eliacim filium Helciæ,
¶ & induam illum tunica tua, & cingulo tuo 21
confortabo eum, & poteſtatem tuam dabo in F
manu eius: & erit quaſi pater habitantibus
Apoc.3.b.7. Ieruſalem, & domui Iuda. ¶ ‖ Et dabo clauem 22
Iob 12.c.14. domus Dauid ſuper humerum eius: & ape-
riet, & non erit qui claudat: & claudet, &
non erit qui aperiat. ¶ Et figam illum paxil- 23
lum in loco fideli, & erit in ſolium gloriæ do-
mui patris ſui. ¶ Et ſuſpendent ſuper eum o- 24
mnem gloriam domus patris eius vaſorum G
diuerſa genera, omne vas paruulum à vaſis
craterarum vſq; ad omne vas muſicorũ. ¶ In 25
die illa, dicit Dominus exercituum, auferé-
tur paxillus qui fixus fuerat in loco fideli:
& frangetur, & cadet, & peribit quod pe-
penderat in eo, quia Dominus locutus eſt.

CAP. XXIII.

ONus Tyri. Vlulate naues maris, quia 1
vaſtata eſt domus, vnde venire con- A
ſueuerant: de terra Cethim reuelatum eſt
eis. ¶ Tacete qui habitatis in Inſula: negotia- 2
tio Sidonis, transfretantes mare repleuerũt
te. ¶ In aquis multis ſemen Nili, meſſis flu- 3
minis fruges eius: & facta eſt negotiatio gen-
tium. ¶ Erubeſce Sidon, ait enim mare, for- 4
titudo maris, dicens, Non parturiui, & non
peperi, & non enutriui iuuenes, nec ad in- F
crementum perduxi virgines. ¶ Cùm audi- 5
tum fuerit in Aegypto, dolebunt cùm audie-
rint de Tyro. ¶ Tranſite maria, vlulate qui 6
habitatis in inſula. ¶ Nunquid non veſtra 7
hæc eſt, quæ gloriabatur à diebus priſtinis in
antiquitate ſua? ducent eam pedes ſui longè
ad peregrinandum. ¶ Quis cogitauit hoc ſu- 8
per Tyrum quondam coronatam, cuius nego-
tiatores principes, inſtitores eius incliti ter-
ræ? ¶ Dominus exercituum cogitauit hoc, vt 9
detraheret ſuperbiã omnis gloriæ, et ad igno-
miniam deduceret vniuerſos inclytos terræ.
10 ¶ Tranſi terram tuã quaſi flumen, filia ma-
11 ris, non eſt cingulum vltrà tibi. ¶ Manum
C ſuam extendit ſuper mare, conturbauit re-
gna: Dominus mandauit aduerſus Chanaã,
12 vt contereret fortes eius. ¶ & dixit, Non a-
dijcies vltrà vt glorieris, calumniã ſuſtinẽs
virgo filia Sidonis: in Cethim conſurgens
trans freta, ibi quoq; non erit requies tibi.
13 ¶ Ecce, terra Chaldæorum talis populus non
fuit, Aſſur fundauit eã: in captiuitatẽ tra-
duxerunt robuſtos eius, ſuffoderunt domos
14 eius, poſuerunt eam in ruinã. ¶ Vlulate na-
ues maris, quia deuaſtata eſt fortitudo ve-
15 ſtra. ¶ Et erit in die illa: in obliuione eris, ô
Tyre, ſeptuaginta annis, ſicut dies regis v-
nius: poſt ſeptuaginta autem annos erit Ty-
16 ro quaſi canticum meretricis. ¶ Sume citha-
ram, *circui ciuitatẽ meretrix obliuioni tra- *& 7.
D dita: bene cane, frequenta canticũ, vt me-
17 moria tui ſit. ¶ Et erit poſt ſeptuaginta an-
nos, viſitabit Dominus Tyrum, & reducet
eam ad merces ſuas: & rurſum fornicabitur
cum vniuerſis regnis terræ ſuper faciẽ ter-
18 ræ. ¶ Et erunt "negociationes' eius, & "mer- "negotiatio
cedes' eius ſanctificatæ Domino. non cõden- 7.
tur, neq; reponentur: quia his qui habitaue- "merces 2.
rint coram Domino, erit negotiatio eius, vt
manducent in ſaturitatẽ, et veſtiantur vſq;
ad vetuſtatem. CAP. XXIIII.

1 ECce Dominus diſſipabit terram, & nu-
A dabit eam, & affliget faciem eius, & di-
2 ſperget habitatores eius. ¶ ‖ Et erit ſicut Oſee 4.b.9.
populus, ſic ſacerdos: & ſicut ſeruus, ſic Do-
minus eius: ſicut ancilla, ſic domina eius:
ſicut emens, ſic ille qui vendit: ſicut fœne-
rator, ſic is qui mutuum accipit: ſicut qui
3 repetit, ſic qui debet. ¶ Diſſipatione diſſipa-
bitur terra, & direptione prædabitur. Do-
4 minus enim locutus eſt verbũ hoc. ¶ Luxit,
& defluxit terra, & infirmata eſt: defluxit
orbis, infirmata eſt altitudo populi terræ.
5 ¶ Et terra infecta eſt ab habitatoribus ſuis:
quia tranſgreſſi ſunt leges, mutauerũt ius,
6 diſſipauerunt fœdus ſempiternum. ¶ Pro-
B pter hoc maledictio vorabit terram, & pec-
cabunt habitatores eius. ideoq; inſanient
cultores eius, & relinquentur homines pau-
7 ci. ¶ Luxit vindemia, infirmata eſt vitis,
ingemuerunt omnes qui lætabantur corde.
8 ¶ Ceſſauit gaudium tympanorũ, quieuit ſo-
nitus lætantium, conticuit dulcedo citharæ.
9 ¶ Cum cantico nõ bibent vinum: amara erit
10 potio bibentibus illam. ¶ Attrita eſt ciuitas
vanitatis, clauſa eſt omnis domus nullo in-
11 troeunte. ¶ Clamor erit ſuper vino in pla-
teis: deſerta eſt omnis lætitia: tranſlatum eſt
12 gaudium terræ. ¶ Relicta eſt in vrbe ſolitu-
13 do, & calamitas opprimet portas. ¶ Quia hæc
erunt in medio terræ, in medio populorum,
quomodo ſi paucæ oliuæ quæ remanſerunt,
excutiantur

excutiantur ex olea, & racemi cùm fuerint
finita vindemia. ¶Hi leuabunt vocem ſuã, 14
atque laudabunt: cùm glorificatus fuerit Do C
minus, hinnient de mari. ¶Propter hoc in 15
doctrinis glorificate Dominũ: in inſulis ma-
ris nomen Domini Dei Iſraël. ¶A finibus 16
terra laudes audiuimus, gloriam iuſti. Et
dixi: Secretum meum mihi, ſecretum meum
mihi, va mihi: prauaricantes prauaricati
ſunt. & prauaricatione transgreſſorum pra-
uaricati ſunt. ¶Formido, & fouea, & la- 17
queus ſuper te qui habitator es terra. ¶Et 18
erit: qui fugerit à voce formidinis, cadet in
foueam: & qui ſe explicauerit de fouea, te-
nebitur laqueo: quia cataracta de excelſis a-
perta ſunt, & concutientur fundamenta ter
ra. ¶Confractione confringetur terra, contri 19
tione conteretur terra, commotione commo- D
uebitur terra: ¶agitatione agitabitur terra 20
ſicut ebrius, & auferetur quaſi tabernacu-
lum vnius noctis: & grauabit eam iniqui-
tas ſua, & corruet, & non adyciet vt re-
Ier.48.g.44 ſurgat. ¶Et erit in die illa viſitabit Domi- 21
nus ſuper militiam cæli in excelſo: & ſuper
reges terra qui ſunt ſuper terram. ¶Et con- 22
gregabuntur in congregatione vnius faſcis
in lacum, & clauditur ibi in carcere: & poſt
multos dies viſitabuntur. ¶Et erubeſcet lu- 23
na, & confundetur ſol, cùm regnauerit Do-
minus exercituum in monte Sion, & in Ie-
ruſalem, & in conſpectu ſenum ſuorum fue-
rit glorificatus.

CAP. XXV.

DOmine Deus meus es tu, exaltabo te, 1
& confitebor nomini tuo: quoniam fe- A
ciſti mirabilia, cogitationes antiquas fideles
amen. ¶Quia poſuiſti ciuitatem in tumu- 2
lum, vrbem fortem in ruinam, domum alie-
norum: vt non ſit ciuitas, & in ſempiternũ
non adificetur. ¶Super hoc laudabit te popu- 3
lus fortis, ciuitas gentium robuſtarum time
bit te. ¶Quia factus es fortitudo pauperi, 4
fortitudo egeno in tribulatione ſua, ſpes à B
turbine, vmbraculum ab aſtu, ſpiritus enim
robuſtorum quaſi turbo impellens parietem.
¶Sicut aſtus in ſiti, tumultum alienorum 5
humiliabis: & quaſi calore ſub nube torren-
te propaginem fortium marceſcere facies.
¶Et faciet Dominus exercituum omnibus 6
populis in monte hoc, conuiuium pinguium,
conuiuium vindemia pinguium medullato-
rum, vindemia defacata. ¶Et pracipitabit 7
in monte iſto faciem vinculi colligati ſuper C
omnes populos, & telam quam orditus eſt ſu
per omnes nationes. ¶Pracipitabit mortem 8
Apo.7.d.27. in ſempiternum, ‖ & auferet Dominus Deus
21.b.4. lachrymam ab omni facie, & opprobrium po-
puli ſui auferet de vniuerſa terra: quia Do
minus locutus eſt. ¶Et dicet in die illa, Ecce 9
Deus noſter iſte, expectauimus eum, & ſal-
uabit nos: iſte Dominus, ſuſtinuimus eum,
exultabimus & latabimur in ſalutari eius.
10 ¶Quia requieſcet manus Domini in monte
D iſto: & triturabitur Moab ſub eo, ſicuti te-
11 runtur palea in plauſtro. ¶Et extendet ma-
nus ſuas ſub eo, ſicut extendit natans ad na
tandum: & humiliabit gloriam eius cum al-
12 liſione manuum eius. ¶Et munimenta ſub-
limium murorum suorum concident, & hu-
miliabuntur, & detrahentur in terram vſ-
que ad puluerem.

CAP. XXVI.

1 IN die illa cantabitur canticum iſtud in
A terra Iuda:
Vrbs fortitudinis noſtra Sion salvator, ‑.8.
ponetur in ea murus & antemurale.
2 ¶Aperite portas, & ingrediatur gens iu-
ſta cuſtodiens veritatem.
3 ¶Vetus error abijt: ſeruabis pacem: pacem,
quia in te ſperauimus.
4 ¶Sperastis in Domino in ſeculis aternis,
in Domino Deo forti in perpetuum.
5 ¶Quia incuruabit habitantes in excelſo,
ciuitatem ſublimem humiliabit: humiliabit
eam vſque ad terram, detrahet eam vſque
ad puluerem.
6 ¶Conculcabit eam pes, pedes pauperis,
B greſſus egenorum.
7 ¶Semita iuſti recta eſt, rectus callis iuſti
ad ambulandum.
8 ¶Et in ſemita iudiciorum tuorum Do-
mine ſuſtinuimus te: nomen tuum & me-
moriale tuum in deſiderio anima.
9 ¶Anima mea deſiderauit te in nocte: ſed
& ſpiritu meo in pracordijs meis de manè vi
gilabo ad te: cùm feceris iudicia tua in ter-
ra, iuſtitiam diſcent habitatores orbis.
10 ¶Miſereamur impio, & non diſcet iuſti-
tiam: in terra ſanctorum iniqua geſſit, &
non videbit gloriam Domini.
11 ¶Domine exaltetur manus tua, *& non *vt
C videant: videãt & confundantur zelantes
populi, & ignis hoſtes tuos deuoret.
12 ¶Domine dabis pacem nobis: omnia enim
opera noſtra operatus es nobis.
13 ¶Domine Deus noſter, poſſederunt nos do
mini abſque te, tantùm in te recordemur
nominis tui.
14 ¶Morientes non viuant, gigantes non re-
ſurgant: propterea viſitaſti & contriuiſti
eos, & perdidiſti omnem memoriam eorum.
15 ¶Indulſiſti genti Domine, indulſiſti gen-
ti: nunquid glorificatus es? elongaſti omnes
terminos terra.
16 ¶Domine in anguſtia requiſierunt te, in
tribulatione murmuris doctrina tua eis.
17 ¶Sicut qua concipit, cùm appropinquaue-
rit ad partum, dolens clamat in doloribus
ſuis. ſic facti ſumus à facie tua Domine.
18 ¶Concepimus, & quaſi parturiuimus & *ſpiritum
peperimus *ſpiritum: ſalutes non fecimus in ſalutis.
D terra: ideo non ceciderunt habitatores terra.

*¶Viuent mortui tui, interfecti mei reſur-* 19
*gent: expergiſcimini, & laudate qui habi-*
*satis in puluere: quia ros lucis ros tuus, &*
*terram gigantum detrahes in ruinam.*
*¶Vade populus meus, intra in cubicula* 20
*tua, claude oſtia tua ſuper te, abſcondere mo*
*dicum ad momentum, donec pertranſeat in-*
*dignatio.*
Mich.1.a.3. *¶ ‖ Ecce enim Dominus egredietur de* 21
*loco ſuo, vt viſitet iniquitatem habitatoris*
*terræ contra eum: & reuelabit terra ſan-*
*guinem ſuum, & non operiet vltra interfe-*
*ctos ſuos.*

## CAP. XXVII.

*IN die illa viſitabit Dominus in gladio ſuo* 1
*duro, & grandi, & forti, ſuper Leuiathan* A
*ſerpentem vectem, & ſuper Leuiathan ſer-*
*pentem tortuoſum, & occidet cetum qui in*
*mari eſt. ¶ In die illa vinea meræ cantabit* 2
*ei. ¶ Ego Dominus qui ſeruo eam, repente* 3
*propinabo ei: ne forte viſitetur contra eam,*
*nocte & die ſeruo eam. ¶Indignatio non eſt* 4
*mihi: quis dabit me ſpinam & veprem in*
*prælio: gradiar ſuper eam, ſuccendam eam*
*pariter? ¶ An potius tenebit fortitudinem* 5
*meam, faciet pacem mihi, pacem faciet mi-* B
*egredietur *hi? ¶Qui ingrediuntur impetu ad Iacob,* 6
*impetu à 10 *florebit & germinabit Iſraël, & implebunt*
*faciem orbis ſemine. ¶Nunquid iuxta pla-* 7
*gam percutientis ſe percuſſit eum? aut ſicut*
*occîdit interfectos eius, ſic occiſus eſt? ¶ In* 8
*menſura contra menſuram cùm abiecta fue*
*indicabit 10. *rit, indicabis eam: meditata eſt in ſpiri-*
*tu ſuo duro per diem æſtus. ¶ Idcirco ſuper* 9
*hoc dimittetur iniquitas domui Iacob: & i-*
*ſte omnis fructus vt auferatur peccatum e-* C
*ius, cùm poſuerit omnes lapides altaris ſicut*
*lapides cineris alliſos. nõ ſtabunt luci & de-*
*lubra. ¶Ciuitas enim munita deſolata erit,* 10
*ſpecioſa derelinquetur, & dimittetur quaſi*
*deſertum: ibi paſcetur vitulus, & ibi accu-*
*babit, & conſumet ſummitates eius. ¶ In* 11
*ſiccitate meſſes illius conterentur, mulieres*
*eam. *venientes & docentes eas: non eſt enim po*
*pulus ſapiens, propterea non miſerebitur e-* D
*ius qui fecit eum: & qui formauit eum,*
*non parcet ei. ¶Et erit: in die illa percutiet* 12
*Dominus ab alueo fluminis vſque ad tor-*
*rentem Aegypti, & vos congregabimini*
*vnus & vnus filij Iſraël. ¶ Et erit: in die* 13
*illa clangetur in tuba magna, & venient*
*qui perditi fuerant de terra Aſſyriorum, &*
*qui eiecti erant de terra Aegypti, & ado-*
*rabunt Dominum in monte ſancto in Ieru-*
*ſalem.*

## CAP. XXVIII.

*VAe coronæ ſuperbiæ, ebrijs Ephraïm, &* 1
*flori decidenti, gloriæ exultationis eius,* A
*qui erant in vertice vallis, pinguiſſima er-*
*rantes à vino. ¶Ecce validus & fortis Do-* 2
*minus, ſicut impetus grandinis: turbo con-*
*fringens, ſicut impetus aquarum multarum*
*inundantium, & emiſſarum ſuper terram*
3 *ſpatioſam. ¶ Pedibus conculcabitur corona*
4 *ſuperbiæ ebriorũ Ephraïm. ¶Et erit flos de-*
*cidens gloriæ exultationis eius, qui eſt ſu-*
*per verticem vallis pinguium, quaſi tempo-*
*raneum ante maturitatem Autumni, quod*
*cùm aſpexerit videns, ſtatim vt manu te-*
5 *nuerit, deuorabit illud. ¶In die illa erit Do-*
B *minus exercituum corona gloriæ, & ſertum*
6 *exultationis reſiduo populi ſui: ¶ & ſpiritus*
*iudicij ſedenti ſuper iudicium, & fortitudo*
7 *reuertentibus de bello ad portam. ¶ Verùm*
*hi quoque præ vino neſcierunt, & præ ebrie-*
*tate errauerunt. ſacerdos & propheta ne-*
*ſcierunt præ ebrietate, abſorpti ſunt à vino,*
*errauerunt in ebrietate, neſcierunt viden-*
8 *tem, ignorauerunt iudicium. ¶Omnes enim*
*menſæ repletæ ſunt vomitu ſordiumque,*
9 *ita vt non eſſet vltra locus. ¶Quem docebit*
C *ſcientiam? & quem intelligere faciet audi-*
*tum? ablactatos à lacte, auulſos ab vbe-*
10 *ribus. ¶Quia manda remanda, manda re-*
*manda, expecta reexpecta, expecta reexpe-*
11 *cta, modicum ibi, modicum ibi. ¶‖In loquela* 1.Co.14.d.22
*enim labij, & lingua altera loquetur ad po-*
12 *pulum iſtum. ¶ Cui dixit, Hæc eſt requies*
*mea, reficite laſſum, & hoc eſt meum refrige-*
13 *rium: & noluerunt audire. ¶Et erit eis ver*
*bum Domini, Manda remanda, manda re-*
*manda, expecta reexpecta, expecta reexpe-*
*cta, modicum ibi, modicum ibi: vt vadant,*
*& cadant retrorſum, & conterantur, & il-*
14 *laqueentur & capiantur. ¶ Propter hoc au-*
*dite verbum Domini viri illuſores, qui do-*
D *minamini ſuper populum meum qui eſt in*
15 *Ieruſalem. ¶Dixiſtis enim, Percuſſimus fœ-*
*dus cum morte, & cum inferno fecimus pa-*
*ctum. Flagellum inundans cùm tranſierit,*
*non veniet ſuper nos: quia poſuimus men-*
*dacium ſpem noſtram, & mendacio protecti*
16 *ſumus. ¶ Idcirco hæc dicit Dominus Deus,* Pſa.117.d.22.
*‖Ecce ego mittam in fundamentis Sion la-* Ma.21.d.42.
*pidem, lapidem probatum, angularem, pre-* Act.4 b.11.
*tioſum, in fundamento fundatum, ‖qui cre-* 1.Pet.2.a.6.
17 *diderit, non feſtinet. ¶Et ponam in pondere* Rom.9.g.33.
E *iudicium, & iuſtitiam in menſura: & ſub-*
*uertet grando ſpem mendacij: & protectionẽ*
18 *aquæ inundabunt. ¶Et delebitur fœdus ve-*
*ſtrum cum morte, & pactum veſtrum cum*
*inferno non ſtabit: flagellum inundans cùm*
19 *tranſierit, eritis ei in conculcationẽ. ¶Quan*
*docunque pertranſierit, tollet vos: quoniam*
*manè diluculo pertranſibit in die & in no-*
*cte, & tantummodo ſola vexatio intellectum*
20 *dabit auditui. ¶Coanguſtatum eſt enim ſtra*
*tum, ita vt alter decidat, & pallium breue*
21 *vtrunque operire non poteſt. ¶ ‖Sicut enim* 2.Re.5.d.20.
*in monte diuiſionum ſtabit Dominus, ſicut‖* 1.Pa.14.c.11
*in valle quæ eſt in Gabaon iraſcetur: vt fa-* Ioſ.10.c.10.
F *ciat opus ſuum, alienum opus eius: vt opere-*
*tur*

*uur opus ſuum, peregrinum eſt opus eius ab*
*eo.* ¶ *Et nunc nolite illudere, ne forte conſtrin* 22
*gantur vincula veſtra, conſummationem e-*
*nim & abbreuiationẽ audiui à Domino Deo*
*exercituum ſuper vniuerſam terram.* ¶ *Au-* 23
*ribus percipite & audite vocem meam, at-*
*tẽdite, & audite eloquium meũ.* ¶ *Nunquid* 24
*tota die arabit arans vt ſerat, proſcindet &*
*ſarriet humum ſuam?* ¶ *Nonne cùm adæqua-* 25
*uerit faciem eius ſeret gith, & cyminũ ſpar-*
*get, & ponet triticum per ordinem, & hor-* G
*deum, & milium, & viciam in finibus ſuis?*
¶ *Et erudiet illum in iudicio, Deus ſuus do-* 26
*cebit illum.* ¶ *Non enim in ſerris triturabi-* 27
*tur gith, nec rota plauſtri ſuper cyminum*
*circuibit: ſed in virga excutietur gith, & cy-*
*minum in baculo.* ¶ *Panis autem comminue-* 28
*tur: verùm non in perpetuum triturans tri-*
*turabit illum, neque vexabit eum rota plau*
*ſtri, nec vngulis ſuis comminuet eum.* ¶ *Et* 29
*hoc à Domino Deo exercituum exiuit, vt*
*mirabile faceret conſilium, & magnificaret*
*iuſtitiam.*

CAP. XXIX.

VAe Ariel, Ariel ciuitas quã expugnauit 1
*Dauid: additus eſt annus ad annum, ſo-* A
*lennitates euolutæ ſunt.* ¶ *Et circunuallabo* 2
*Ariel, & erit triſtis & mœrens, & erit mihi*
*quaſi Ariel.* ¶ *Et circundabo quaſi ſphæram* 3
*in circuitu tuo, & iaciam contra te aggerem,*
*& munimenta ponam in obſidionem tuam.*
¶ *Humiliaberis, de terra loquèris, & de hu-* 4
*mo audietur eloquiũ tuum: & erit quaſi py-*
*thonis de terra vox tua, & de humo eloquiũ*
*tuũ muſſitabit.* ¶ *Et erit ſicut puluis tenuis* 5
*multitudo ventilantium te: & ſicut fauilla* B
*pertranſiens multitudo eorum qui contra te*
*præualuerunt:* ¶ *eritq́ue repentè confeſtim. A* 6
*Domino exercituum viſitabitur in tonitruo*
*& commotione terræ, & voce magna turbi-*
*nis & tempeſtatis, & flamma ignis deuo-*
*rantis.* ¶ *Et erit ſicut ſomnium viſionis no-* 7
*cturnæ multitudo omnium gentium quæ di-*
*micauerunt contra Ariel, & omnes qui mi-* C
*litauerunt & obſederũt, & præualuerũt ad-*
*uerſus eam.* ¶ *Et ſicut ſomniat eſuriens &* 8
*comedit, cùm autem fuerit expergefactus,*
*vacua eſt anima eius. & ſicut ſomniat ſitiẽs*
*& bibit, & poſtquam fuerit expergefactus,*
*laſſus adhuc ſitit, & anima eius vacua eſt:*
*ſic erit multitudo omnium gentium, quæ di*
*micauerunt contra montem Sion.* ¶ *Obſtu-* 9
*peſcite & admiramini: fluctuate, & vacilla-*
*te: inebriamini, & nõ a vino: mouemini, &*
*non ab ebrietate.* ¶ *Quoniã miſcuit vobis Do* 10
*minus ſpiritũ ſoporis: claudet oculos veſtros,*
*prophetas & principes veſtros qui vident vi*
*ſiones operiet.* ¶ *Et erit vobis viſio omnium* 11
*ſicut verba libri ſignati: quem cùm dederint* D
*ſcienti literas, dicent: Lege iſtum: & reſpon-*
*debit, Non poſſum, ſignatus eſt enim.* ¶ *Et* 12
*dabitur liber neſcienti literas, dicetúrque ei,*
13 *Lege: & reſpõdebit, Neſcio literas.* ¶ *Et dixit*
*Dominus,* ‖ *Eo quòd appropinquat populus* Mat.15.a.8.
*iſte ore ſuo, & labijs ſuis glorificat me, cor* Mar.7.b.6.
*autem eius longe eſt à me, & timuerunt me*
14 *mandato hominum & doctrinis:* ¶ *Ideo, ecce,*
E *ego addam vt admirationem faciam populo*
*huic miraculo grandi & ſtupendo:* ‖ *peribit* 1.Co.1.d.19.
*enim ſapiẽtia a ſapientibus eius, & intelle-*
15 *ctus prudentiũ eius abſcondetur.* ¶ ‖ *Væ qui* Abd.1.a.8.
*profundi eſtis corde, vt à Domino abſconda-*
*tis conſiliũ, quorũ ſunt in tenebris opera, &*
*dicunt,* ‖ *Quis videt nos, & quis nouit nos?* Ecc.23.c.25.
16 ¶ *Peruerſa eſt hæc veſtra cogitatio: quaſi ſi-*
*lutum contra figulum cogites, & dicat opus*
*factori ſuo, Non feciſti me: & figmentum di-*
17 *cat fictori ſuo, Non intelligis.* ¶ *Nonne ad-*
F *huc in modico & in breui conuertetur Li-*
*banus in charmel, & charmel in ſaltum re-*
18 *putabitur?* ¶ *Et audient in die illa ſurdi ver*
*ba libri, & de tenebris & caligine oculi cæ-*
19 *corum videbunt.* ¶ *Et addent mites in Do-*
*mino lætitiã, & pauperes homines in ſancto*
20 *Iſrael exultabũt.* ¶ *Quoniã defecit qui præ-*
*ualebat, conſummatus eſt illuſor, & ſuccisi*
*ſunt omnes qui vigilabant ſuper iniquita-*
21 *tem,* ¶ *qui peccare faciebant homines in ver-*
*bo, & arguentem in porta ſupplantabant, &*
22 *declinauerunt fruſtra à iuſto.* ¶ *Propter hoc*
*hæc dicit Dominus ad domum Iacob, qui re-*
G *demit Abraham, Non modo confundetur Ia-*
23 *cob, nec modo vultus eius erubeſcet:* ¶ *ſed*
*cùm viderit filios ſuos, opera manuum mea-*
*rum in medio ſui ſanctificantes nomen meũ,*
*& ſanctificabunt ſanctum Iacob, & Deum*
24 *Iſraël prædicabunt,* ¶ *& ſcient errantes ſpi-*
*ritu intellectum, & muſſitatores diſcent le-*
*gem.*

CAP. XXX.

1 VAE filij deſertores, dicit Dominus, vt fa
A *ceretis conſilium, & non ex me: & or-*
*diremini telam, & non per ſpiritum meum,*
2 *vt adderetis peccatum ſuper peccatum.* ¶ *qui*
*ambulatis vt deſcendatis in Aegyptum, &*
*os meum non interrogaſtis, ſperantes auxi-*
*lium in fortitudine Pharaonis, & habentes*
3 *fiduciam in vmbra Aegypti.* ¶ *Et erit vobis*
*fortitudo Pharaonis in confuſionem, & fi-*
4 *ducia vmbræ Aegypti in ignominiam.* ¶ "*E-* "Ierant
*rant enim in Tani principes tui, & nuntij*
5 *tui vſque ad Hanes peruenerunt.* ¶ *Omnes*
*confuſi ſunt ſuper populo qui eis prodeſſe non*
*potuit. non fuerunt in auxilium, & in ali-*
*quã vtilitatem, ſed in confuſionem & in op*
6 *probrium.* ¶ *Onus iumentorum Auſtri. In*
B *terra tribulationis & anguſtiæ, leæna & leo*
*ex eis, vipera & regulus volans portantes*
*ſuper humeros iumentorum diuitias ſuas, &*
*ſuper gibbum camelorum theſauros ſuos ad*
7 *populum qui eis prodeſſe non poterit.* ¶ *Ae-*
*gyptus enim fruſtrà & vane auxiliabitur:*
*ideo clamaui ſuper hoc, Superbia tantùm*
*eſt,*

*eſt, quieſce.¶Nunc ergo ingreſſus ſcribe ei ſu-* 8
*per buxum, & in libro diligenter exara il-*
*lud, & erit in die nouiſſimo in teſtimonium*
*vſque in æternum. ¶Populus enim ad ira-* 9
*cundiam prouocans eſt, & filij mendaces, fi-*
*lij nolentes audire legem Dei. ¶ Qui dicunt* 10
*videntibus, Nolite videre: & aſpicientibus,*
*Nolite aſpicere nobis ea quæ recta ſunt: lo-*
*quimini nobis placentia, videte nobis erro-*
*res. ¶ Auferte a me viam, declinate à me* 11
*ſemitam, ceſſet a facie noſtra ſanctus Iſrael.* C
*¶Propterea hæc dicit ſanctus Iſrael. Pro eo* 12
*quòd reprobaſtis verbum hoc, & ſperaſtis in*
*calumnia & in tumultu, & innixi eſtis ſu-*
*per eo: ¶ propterea erit vobis iniquitas hæc* 13
*ſicut interruptio cadens, & requiſita in mu-*
*ro excelſo, quoniam ſubito, dum non ſpera-*
*tur, veniet contritio eius. ¶Et comminue-* 14
*tur, ſicut conteritur lagena figuli contritione*
*perualida: & non inuenietur de fragmentis*
*eius teſta, in qua portetur igniculus de in-*
*cendio, aut hauriatur parum aquæ de fo-*
*uea. ¶Quia hæc dicit Dominus Deus *Iſrael,* 15
*Si reuertamini & quieſcatis, ſalui eritis: In* D
*ſilentio & in ſpe erit fortitudo veſtra. Et*
*noluiſtis: ¶ & dixiſtis, Nequaquam, ſed ad* 16
*equos fugiemus: ideo fugietis. Et ſuper ve-*
*loces aſcendemus: ideo velociores erunt, qui*
*perſequentur vos. ¶ Mille homines à facie* 17
*terroris vnius: & à facie terroris quinque,*
*fugietis, donec relinquamini quaſi malus*
*nauis in vertice montis, & quaſi ſignum ſu*
*per collem. ¶Propterea expectat Dominus vt* 18
*miſereatur veſtri: & ideo exaltabitur par-*
*cens vobis: quia Deus iudicij Dominus: ‖bea*
*ti omnes qui expectant eum. ¶Populus enim* 19
*Sion habitabit in Ieruſalem: plorans ne-*
*quaquam plorabis, miſerãs miſerebitur tui:*
*ad vocem clamoris tui ſtatim vt audierit,*
*reſpondebit tibi. ¶Et dabit vobis Dominus* 20
*panem arctum, & aquam breuem: & non* E
*faciet auolare à te vltrà doctorem tuum: &*
*erunt oculi tui videntes præceptorem tuum.*
*¶Et aures tuæ audient verbum poſt tergum* 21
*monentis, Hæc eſt via, ambulate in ea: &*
*non declinetis neque ad dexteram, neque ad*
*ſiniſtram. ¶ Et contaminabis laminas* 22
*ſculptilium argenti tui, & veſtimentum*
*conflatilis auri tui, & diſperges ea ſicut*
*immunditiam menſtruatæ. Egredere di-*
*ces ei. ¶ Et dabitur pluuia ſemini tuo,* 23
*vbicunque ſeminaueris in terra, & panis*
*frugum terræ erit vberrimus, & pinguis,*
*paſcetur in poſſeſſione tua in die illo agnus*
*ſpatioſè: ¶ & tauri tui, & pulli aſinorum qui* 24
*operantur terram, commiſtum migma come-*
*dent ſicut in area ventilatum eſt. ¶Et erũt* 25
*ſuper omnem montem excelſum, & ſuper om* F
*nem collem eleuatũ riui currentium aqua-*
*rum in die interfectionis multorum cùm ce-*
*ciderint turres. ¶Et erit lux lunæ ſicut lux* 26

F *ſolis, & lux ſolis erit ſeptempliciter, ſicut lux*
*ſeptem dierum in die qua alligauerit Domi-*
*nus vulnus populi ſui, & percuſſuram plagæ*
27 *eius ſanauerit. ¶ Ecce nomen Domini venit*
*de longinquo, ardens furor eius & grauis ad*
*portandum: labia eius repleta ſunt indi-*
*gnatione, & lingua eius quaſi ignis de-*
28 *uorans. ¶Spiritus eius velut torrens inun-*
*dans vſque ad medium colli, ad perdendas*
*gentes in nihilum, & frænum erroris quod*
29 *erat in maxillis populorum. ¶Canticum erit*
*vobis ſicut *vox ſanctificatæ ſolennitatis, &*
*lætitia cordis ſicut qui pergit cum tibia, vt*
*intret in montem Domini ad fortem Iſraël.*
30 *¶Et auditam faciet Dominus gloriam vocis*
G *ſuæ, & terrorem brachij ſui oſtendet in com-*
*minatione furoris, & flamma ignis deuoran*
*tis allidet in turbine & in lapide grandi-*
31 *nis. ¶ A voce enim Domini pauebit Aſſur*
32 *virga percuſſus. ¶ Et erit tranſitus virgæ*
*fundatus, quam requieſcere faciet Dominus*
*ſuper eum in tympanis, & citharis: & in bel*
33 *lis præcipuis expugnabit eos. ¶Præparata eſt*
*enim ab heri Tophet, a rege præparata pro-*
*funda & dilatatá. Nutrimenta eius, ignis*
*& ligna multa: flatus Domini ſicut torrens*
*ſulphuris ſuccendens eam.*

CAP. XXXI.

1 *VAe qui deſcendunt in Aegyptum ad au-*
A *xilium, in equis ſperantes, & habentes*
*fiduciam ſuper quadrigis, quia multæ ſunt:*
*& ſuper equitibus, quia præualidi nimis: &*
*non ſunt confiſi ſuper ſanctum Iſrael, & Do-*
2 *minum non requiſierunt. ¶Ipſe autem ſa-*
*piens adduxit malum, & verba ſua non ab-*
*ſtulit: & conſurget contra domum peſſimo-*
*rum, & contra auxilium operantium ini-*
3 *quitatem. ¶Aegyptus, homo, & non Deus: &*
B *equi eorum, caro, & non ſpiritus, & Domi-*
*nus inclinabit manum ſuam, & corruet au-*
*xiliator, & cadet cui præſtatur auxilium,*
4 *ſimulq; omnes cõſumentur. ¶Quia hæc dicit*
*Dominus ad me, quomodo ſi rugiat leo, &*
*catulus leonis ſuper prædam ſuam, cùm oc-*
*currerit ei multitudo paſtorum, à voce eo-*
*rum non formidabit, & à multitudine eorũ*
C *non pauebit: ſic deſcendet Dominus exerci-*
*tuum, vt prælietur ſuper montem Sion, &*
5 *ſuper collem eius. ¶Sicut aues volantes, ſic*
*proteget Dominus exercituum Ieruſalem,*
*protegens & liberans, tranſiens & ſaluans.*
6 ¶ *Conuertimini ſicut in profundum receſſe-*
7 *ratis filij Iſraël. ¶ ‖In die enim illa abijciet*
*vir idola argenti ſui, & idola auri ſui, quæ*
*fecerunt vobis manus veſtræ in peccatum.*
8 *¶Et cadet Aſſur in gladio non viri, & gla-*
D *dius non hominis vorabit eum, & fugiet nõ*
*à facie gladij, & iuuenes eius vectigales e-*
9 *runt: & fortitudo eius à terrore tranſibit, &*
*pauebunt fugientes principes eius: dixit Do-*
*minus, cuius ignis eſt in Sion, & caminus*
*eius*

*ſanctus 8.

Pſal.2.c.13.

*non 4.

Sup.2.d.18.

*vlus in Ieruſalem.*

CAP. XXXII.

*ECce in iuſtitia regnabit rex, & principes* 1
*in iudicio præerunt.* ¶ *Et erit vir ſicut* 2
*qui abſconditur à vento, & celat ſe a tempe* A
*ſtate, ſicut riui aquarum in ſiti, & vmbra*
*petræ prominentis in terra deſerta.* ¶ *Non* 3
*caligabunt oculi videntium, & aures au-*
*dientium diligenter auſcultabunt.* ¶ *Et cor* 4
*ſtultorum intelliget ſcientiam, & lingua*
*balborum velociter loquetur & planè.* ¶ *Non* 5
*vocabitur vltrà is qui inſipiens eſt princeps:*
*neque fraudulentus appellabitur maior,*
¶ *ſtultus enim fatua loquetur, & cor eius fa* 6
*ciet iniquitatem, vt perficiat ſimulationem,*
*& loquatur ad Dominum fraudulenter, &* B
*vacuam faciat animam eſurientis, & po-*
*tum ſitienti auferat.* ¶ *Fraudulenti vaſa peſ* 7
*ſima ſunt: ipſe enim cogitationes concinna-*
*uit ad perdendos mites in ſermone menda-*
*cij, cùm loqueretur pauper iudicium.* ¶ *Prin-* 8
*ceps vero ea quæ digna ſunt principe cogi-*
*tabit, & ipſe ſuper duces ſtabit.* ¶ *Mulieres* 9
*opulentæ ſurgite, & audite vocem meam: fi-*
*liæ confidentes percipite auribus eloquium*
v.9. *meum.* ¶ *Poſt dies ªenimª & annum vos con* 10
*turbabimini confidentes: conſummata eſt e-* C
*nim vindemia, collectio vltra non veniet.*
¶ *Obſtupeſcite opulentæ, conturbamini con-* 11
*fidentes: exuite vos, & confundimini, accin-*
*gite lumbos veſtros.* ¶ *Super vbera plangi-* 12
*te, ſuper regione deſiderabili, ſuper vinea*
ªſpina 2. *fertili.* ¶ *Super humum populi mei ªſpinaª &* 13
*vepres aſcendent: quanto magis ſuper omnes*
*domos gaudij ciuitatis exultantis?* ¶ *Domus* 14
*enim dimiſſa eſt, multitudo vrbis relicta eſt,*
*tenebræ & palpatio facta ſunt ſuper ſpelun-*
*cas vſque in æternum. Gaudium onagrorum* D
*paſcua gregum,* ¶ *donec effundatur ſuper nos* 15
*ſpiritus de excelſo: & erit deſertum in Char*
*mel: & charmel in ſaltum reputabitur.* ¶ *Et* 16
*habitabit in ſolitudine iudicium, & iuſtitia*
*in charmel ſedebit.* ¶ *Et erit opus iuſtitiæ* 17
*pax, & cultus iuſtitiæ ſilentium, & ſecuri-*
*tas vſque in ſempiternum.* ¶ *Et ſedebit po-* 18
*pulus meus in pulchritudine pacis, & in ta-*
*bernaculis fiduciæ, & in requie opulenta.*
¶ *Grando autem in deſcenſione ſaltus, & hu* 19
*militate humiliabitur ciuitas.* ¶ *Beati qui* 20
*ſeminatis ſuper omnes aquas, immittentes*
*pedem bouis & aſini.*

CAP. XXXIII.

*VAe qui prædaris, nónne & ipſe præda-* 1
*beris? & qui ſpernis, nonne & ipſe ſper-* A
*neris? cùm conſummaueris deprædationem,*
*deprædaberis: cùm fatigatus deſieris contem*
*nere, contemnéris.* ¶ *Domine, miſerere no-* 2
*ſtri: te enim expectauimus: eſto brachium no*
*ſtrum in mane, & ſalus noſtra in tempore*
*tribulationis.* ¶ *A voce angeli fugerunt po-* 3
*puli, & ab exaltatione tua diſperſæ ſunt gen*
4 *tes.* ¶ *Et congregabuntur ſpolia veſtra ſicut*
*colligitur bruchus, velut cùm foſſæ plenæ fue*
5 *rint de eo.* ¶ *Magnificatus eſt Dominus, quo-*
*niam habitauit in excelſo: impleuit Sion iu-*
6 *dicio & iuſtitia.* ¶ *Et erit fides in tempori-*
*bus tuis: diuitiæ ſalutis ſapientia & ſcien-*
*tia. timor Domini ipſe eſt theſaurus eius.*
7 ¶ *Ecce videntes clamabunt foris, angeli pa-*
8 *cis amare flebunt.* ¶ *Diſſipatæ ſunt viæ, ceſ-*
B *ſauit tranſiens per ſemitam, irritum factum*
*eſt pactum, proiecit ciuitates, non reputauit*
9 *homines.* ¶ *Luxit & elanguit terra: confuſus*
*eſt Libanus, & obſurduit: & factus eſt Sa-*
*ron ſicut deſertum: & concuſſa eſt Baſan, &*
10 *Carmelus.* ¶ *Nunc conſurgam, dicit Domi-*
11 *nus, nunc exaltabor, nunc ſubleuabor.* ¶ *Con*
*cipietis ardorem, parietis ſtipulam: ſpiritus*
12 *veſter vt ignis vorabit vos.* ¶ *Et erunt po-*
*puli quaſi de incendio cinis, ſpinæ congrega-*
13 *tæ igni comburētur.* ¶ *Audite qui longe eſtis*
*quæ fecerim, & cognoſcite vicini fortitudi-*
14 *nem meam.* ¶ *Conterriti ſunt in Sion pecca-*
*tores, poſſedit tremor hypocritas. quis pot'erit*
C *habitare de vobis cum igne deuorante? quis*
*habitabit ex vobis cum ardoribus ſempiter-*
15 *nis?* ¶ ‖ *Qui ambulat in iuſtitijs, & loquitur* Pſal.14.a.2.
ª*veritatem*ª, *qui proijcit auaritiam ex ca-* ªveritates
*lumnia, & excutit manus ſuas ab omni mu-* 4.
*nere, qui obturat aures ſuas ne audiat ſan*
*guinem, & claudit oculos ſuos ne videat ma*
16 *lum:* ¶ *Iſte in excelſis habitabit, munimenta*
*ſaxorum ſublimitas eius: panis ei datus eſt,*
17 *aquæ eius fideles ſunt.* ¶ *Regem in decôre ſuo*
*videbunt oculi eius, cernent terram delōge.*
18 ¶ *Cor tuum meditabitur timorem:* ‖ *vbi eſt* 1.Co.1.c.20
*literatus? vbi legis verba ponderans? vbi do*
19 *ctor paruulorum?* ¶ *Populum imprudentem*
*non videbis, populum alti ſermonis: ita vt*
*non poſſis intelligere diſertitudinem linguæ*
20 *eius, in quo nulla eſt ſapientia.* ¶ *Reſpice Siō*
*ciuitatem ſolennitatis noſtræ: oculi tui vi-*
D *debunt Ieruſalem habitationem opulentam,*
*tabernaculum quod nequaquam transferri*
*poterit: nec auferentur claui eius in ſempi-*
*ternum, & omnes funiculi eius non rumpen*
21 *tur:* ¶ *quia ſolummodo ibi magnificus eſt Do-*
*minus noſter: locus fluuiorum riui latiſſimi*
*& patentes: non tranſibit per eum nauis re*
*migum, neque trieris magna tranſgredietur*
22 *eum.* ¶ *Dominus enim iudex noſter, Domi-*
*nus legifer noſter, Dominus rex noſter: ipſe*
23 *ſaluabit nos.* ¶ *Laxati ſunt funiculi tui, ſed*
*non præualebunt: ſic erit malus tuus, vt di-*
*latare ſignum non queas. Tunc diuidentur*
*ſpolia prædarum multarum: claudi diripient*
24 *rapinam.* ¶ *Nec dicet vicinus, Elangui, po-*
*pulus qui habitat in ea, auferetur ab eo ini-*
*quitas.*

CAP. XXXIIII.

1 *ACcedite Gentes, & audite, & populi at-*
A *tendite: audiat terra & plenitudo eius,*
*orbis,*

orbis, & omne germen eius. ¶ Quia indignatio 2
Dñi ſuper oẽs gẽtes, & furor ſuper vniuerſam
militiã eorum: interfecit eos, & dedit eos in oc
ciſionẽ. ¶ Interfecti eorum proiiciẽtur, & de ca 3
dauerib9 eorum aſcẽdet fœtor: tabeſcẽt mon
tes à ſanguine eorũ. ¶ Et tabeſcet oĩs militia 4
cælorũ, & cõplicabũtur ſicut liber cœli: & oĩs
militia eorũ defluet ſicut defluit foliũ de vi-
nea & de ficu. ¶ Quoniã inebriatus eſt in cæ- 5
lo gladius meus: ecce ſuper Idumæã deſcẽdet, B
& ſuper populũ interfectionis meæ ad iudiciũ.
¶ Gladius Dñi repletus eſt ſanguine, incraſſa- 6
tus eſt adipe, de ſanguine agnorũ & hircorũ,
de ſanguine medullatorũ arietũ: victima enim
Dñi in Boſra, & interfectio magna in terra
Edõ. ¶ Et deſcẽdẽt vnicornes cũ eis, & tauri cũ 7
potẽtibus: inebriabitur terra eorũ ſanguine, et
humus eorũ adipe pinguiũ. ¶ Quia dies vltio- 8
nis dñi, annus retributionum iudicij Siõ. ¶ Et 9
cõuertẽtur torrentes eius in picem, & humus
eius in ſulphur: & erit terra eius in picẽ ar-
dentẽ. ¶ Nocte & die nõ extinguetur, in ſempi 10
ternũ aſcẽdet fumus eius: à generatione in ge- C
nerationẽ deſolabitur, in ſecula ſeculorũ nõ e-
rit tranſiens per eã. ¶ Et poſſidebunt illã ono- 11
crotalus, & ericius: & ibis, & coruus habi-
tabunt in ea: & extẽdetur ſuper eã menſura,
vt redigatur ad nihilũ, et perpendiculũ in de-
ſolationẽ. ¶ Nobiles eius nõ erunt ibi, regẽ po- 12
tius inuocabunt, & oẽs principes eius erũt in
nihilum. ¶ Et orietur in domibus eius ſpinæ et 13
vrtica, et paliurus in munitionibus eius: et erit
cubile draconũ, et paſcua ſtruthionũ. ¶ Et occur 14
rent dæmonia, onocẽtauris, et piloſus clamabit D
alter ad alterũ: ibi cubauit lamia, & inuenit
ſibi requiẽ. ¶ Ibi habuit foueã ericius, et enutri 15
uit catulos, et circũfodit, & fouit in vmbra e-
ius: illuc cõgregati ſunt milui alter ad alterũ.
¶ Requirite diligẽter in libro Dñi, et legite: v- 16
nũ ex eis nõ defuit, alter alterum nõ quæſiuit:
quia quod ex ore meo procedit, ille mandauit,
& ſpiritus eius ipſe cõgregauit ea. ¶ Et ipſe mi 17
ſit eis ſortẽ, et manus eius diuiſit eã illis in mẽ
ſurã: vſq; in æternum poſſidebunt eã, in gene-
ratione & generationem habitabunt in ea.

CAP. XXXV.

Lætabitur deſerta et inuia, et exultabit ſo 1
litudo, et florebit quaſi liliũ. ¶ Germinans 2
germinabit, et exultabit lætabunda & laudãs A
gloria Libani data eſt ei: decor Carmeli et Sa-
ron: ipſi videbunt gloriã Dñi, & decorem Dei
noſtri. ¶ Confortate manus diſſolutas, et genua 3
debilia roborate. ¶ Dicite *pufillanimis: Confor 4
tamini, & nolite timere: ecce Deus veſter vl- B
tionẽ adducet retributionis: De9 ipſe veniet, et
ſaluabit *vos. ¶ Tũc aperientur oculi cæcorũ, & 5
aures ſurdorũ patebũt. ¶ Tũc ſaliet ſicut ceruus 6
claudus, et aperta erit lingua mutorũ: quia ſciſſæ
ſunt in deſerto aquæ, et torrẽtes in ſolitudine.
¶ Et quæ erat arida, erit in ſtagnũ, et ſitiens in 7
fontes aquarũ. In cubilibus, in quib9 prius dra C
cones habitabãt, orietur viror calami & iũci.
¶ Et erit ibi ſemita & via, & via ſancta vo- 8
cabitur: nõ tranſibit per eã pollutus, & hæc erit
vobis directa via, ita vt ſtulti nõ errẽt per eã.
¶ Nõ erit ibi leo, & mala beſtia nõ aſcẽdet per 9

*pufillani-
mes:
*.9.
*nos.
Mat.15.c.30.

D eã, nec inuenietur ibi: et ambulabunt qui libe-
10 rati fuerint. ¶ Et redẽpti à Dño cõuertẽtur, &
veniẽt in Sion cũ laude, & lætitia ſempiterna
ſuper caput eorũ: gaudiũ & lætitiã obtinebũt,
& fugiet dolor & gemitus.

CAP. XXXVI.

1 ET factũ eſt in quartodecimo anno regis E- 4.Re.18.c.13
A zechiæ, aſcẽdit Sennacherib rex Aſſyriorũ 2.Pa.32.a.1.
ſuper oẽs ciuitates Iuda munitas, & cepit eas.
2 ¶ Et miſit rex Aſſyriorũ Rabſacẽ de Lachis in
Ieruſalẽ, ad regẽ Ezechiã in manu graui, &
ſtetit in aquæductu piſcinæ ſuperioris in via A-
3 gri fullonis. ¶ Et egreſſus eſt ad eũ Eliacim fi-
lius Helciæ, qui erat ſuper domũ & Sobna ſcri
4 ba, & Ioahe filius Aſaph à cõmẽtarijs. ¶ Et di-
xit ad eos Rabſaces, Dicite Ezechiæ, Hæc di-
cit rex magnus, rex Aſſyriorũ: Quæ eſt iſta fi-
5 ducia qua cõfidis? ¶ aut quo cõſilio vel fortitu-
dine rebellare diſponis? ſup quẽ habes fiduciã,
6 quia receſſiſti à me? ¶ Ecce confidis ſup baculũ
B arũdineũ cõfractũ iſtũ, ſup Aegyptũ: cui ſi innixus
fuerit homo, intrabit in manũ eius, et pfo
rabit eã: ſic Pharao rex Aegypti oĩbus qui cõfi
7 dũt in eo. ¶ Quòd ſi reſpõderis mihi, In dño deo
noſtro confidimus: nonne ipſe eſt cuius abſtulit
Ezechias excelſa & altaria, et dixit Iudæ &
8 Ieruſalẽ, Corã altari iſto adorabitis? ¶ Et nunc
trade te dño meo regi Aſſyriorũ, & dabo tibi
duo millia equorum, nec poteris ex te præbere
9 aſcẽſores eorum. ¶ Et quomodo ſuſtinebis faciẽ
C iudicis vnius loci ex ſeruis dñi mei minoribus?
Quòd ſi cõfidis in Aegypto in quadrigis, et in
10 equitibus: ¶ & nũc nũquid ſine Dño aſcẽdi ad
terrã iſtã vt diſperderem eã? Dñs dixit ad me,
11 Aſcende ſuper terrã iſtam, & diſperde eã. ¶ Et
dixit Eliacim, et Sobna, et Ioahe ad Rabſacẽ,
Loquere ad ſeruos tuos Syra lingua: intelligi-
m9 enim: ne loquaris ad nos Iudaicè in auribus
12 populi qui eſt ſuper murum. ¶ Et dixit ad eos
Rabſaces, Nunquid ad dñm tuũ & ad te mi-
ſit me dñs meus, vt loquerer oĩa verba iſta: &
nõ potius ad viros qui ſedẽt in muro, vt come-
dãt ſtercora ſua, et bibant vrinã pedũ ſuorum
13 vobiſcũ. ¶ Et ſtetit Rabſaces, & clamauit vo-
ce magna Iudaicè, et dixit, Audite verba regis
14 magni, regis Aſſyriorũ. ¶ Hæc dicit rex, Non
ſeducat vos Ezechias, quia non poterit eruere
15 vos. ¶ Et nõ vobis tribuat fiduciã Ezechias ſu-
per Dño dicẽs, Eruẽs liberabit nos Dñs, nõ da-
bitur ciuitas iſta in manu regis Aſſyriorum.
16 ¶ Nolite audire Ezechiam: hæc enim dicit rex
D Aſſyriorũ, Facite mecũ benedictionẽ, & egre-
dimini ad me, et comedite vnuſquiſq; vineam
ſuã, et vnuſquiſq; ficũ ſuã, & bibite vnuſquiſ
17 que aquã ciſternæ ſuæ, ¶ donec veniã et tollam
vos ad terrã quæ eſt vt terra veſtra, terrã fru-
18 menti & vini, terrã panũ & vinearum. ¶ Nec
conturbet vos Ezechias, dicens: Dñs liberabit
nos. Nũquid liberauerũt dij gentiũ vnuſquiſq;
19 terrã ſuã de manu regis Aſſyriorum? ¶ Vbi eſt
Deus Emath & Arphad? vbi eſt De9 Sephar
uaim? nũquid liberauerunt Samariã de manu
20 mea? ¶ Quis eſt ex omnibus dijs terrarũ iſtarũ,
qui eruerit terrã ſuam de manu mea, vt erueret
21 Dñs Ieruſalẽ de manu mea? ¶ Et ſiluerũt, et nõ
reſponderunt ei verbũ. Mandauerat enim *rex, *ei
dicens:

dixer: Ne reſpõdeatis ei. ¶ Et ingreſſus eſt Elia- 22
cim filius Helciæ qui erat ſuper domũ, et Sob-
na ſcriba, & Ioahe filius Aſaph à cõmẽtarijs,
ad Ezechiã ſciſsis veſtibus, & nunciauerũt ei
verba Rabſacis. CAP. XXXVII.

4.Re.19.a.1. 2.Pa.32.a.1.

ET factũ eſt: cũ audiſſet rex Ezechias, ſcidit 1
veſtimenta ſua, & obuolutus eſt ſacco, & A
intrauit in domũ Dñi. ¶ Et miſit Eliacim qui 2
erat ſuper domũ, & Sobnã ſcribã, & ſeniores
de ſacerdotibus opertos ſaccis ad Iſaiã filium
Amos prophetã. ¶ Et dixerunt ad eũ, Hæc di- 3
cit Ezechias, Dies tribulationis, & correptio-
nis, & blaſphemiæ dies hæc: quia venerũt filij
vſq; ad partũ, & virtus non eſt pariendi. ¶ Si 4
quomodo audiat dñs deus tuus verba Rabſacis,
quẽ miſit rex Aſſyriorũ dñs ſuus ad blaſphemã-
dũ Deũ viuẽtẽ, et exprobrãdũ ſermonibus quos
audiuit dñs Deus tuus: leua ergo orationẽ pro reli-
quijs quæ repertæ ſunt. ¶ Et venerũt ſerui regis 5
Ezechiæ ad Iſaiã. ¶ Et dixit ad eos Iſaias, Hæc 6
dicetis dño veſtro, Hæc dicit Dñs, Ne timeas à B
facie verborũ quæ audiſti, quibus blaſphema-
uerũt pueri regis Aſſyriorũ me. ¶ Ecce, ego da- 7
bo ei ſpiritũ, & audiet nunciũ, & reuertetur
ad terrã ſuã, & corruere eũ faciã gladio in ter
ra ſua. ¶ Reuerſus eſt autẽ Rabſaces, & inue- 8
nit regẽ Aſſyriorũ præliantẽ aduerſus Lobnã.
Audierat enim quia profectus eſſet de Lachis.
¶ Et audiuit de Tharaca rege Aethiopiæ, di- 9
cẽtes, Egreſſus eſt vt pugnet cõtra te. Quod cũ
audiſſet, miſit nũcios ad Ezechiã, dicẽs: ¶ Hæc 10
dicetis Ezechiæ regi Iuda, loquẽtes, Non te de-
cipiat Deus tuus, in quo tu confidis, dicẽs, Non C
dabitur Ieruſalẽ in manũ regis Aſſyriorum.
¶ Ecce, tu audiſti oĩa quæ fecerunt reges Aſſy- 11
riorũ oĩbus terris quas ſubuerterũt, & tu pote-
ris liberari? ¶ Nũquid eruerunt eos dij Gẽtiũ, 12
quos ſubuerterũt patres mei Gozã, & Harã,
& Reſeph, & filios Eden, qui erãt in Thalaſ-
ſar? ¶ Vbi eſt rex Emath, & rex Arphad, & 13
rex vrbis Sepharuaim, Ana & Aua? ¶ Et tu- 14
lit Ezechias libros de manu nunciorũ, et legit
eos, & aſcẽdit in domũ Dñi, & expandit eos
Ezechias coram Dño. ¶ Et orauit Ezechias ad 15
Dñm, dicens: ¶ Dñe exercituũ Deus Iſraël, qui 16
ſedes ſuper cherubim: tu es Deus ſolus omniũ
regnorũ terræ, tu feciſti cælũ & terrã. ¶ Incli- 17
na Dñe aurẽ tuam, & audi: aperi Dñe oculos
tuos, & vide, & audi oĩa verba Sennacherib, D
quæ miſit ad blaſphemandũ Deũ viuentẽ. ¶ Ve 18
rè enim Dñe deſertas fecerunt reges Aſſyriorũ
terras, & regiones earum. ¶ Et dederunt deos 19
eorũ igni: nõ enim erãt dij, ſed opera manuum
hominũ, lignũ et lapis: & cõminuerũt eos. ¶ Et 20
nũc Dñe Deus noſter ſalua nos de manu eius:
& cognoſcãt oĩa regna terræ quia tu es Dñs
ſolus. ¶ Et miſit Iſaias filius Amos ad Ezechiã, 21
dicẽs, Hæc dicit Dñs Deus Iſraël, Pro quibus
rogaſti me de Sẽnacherib rege Aſſyriorũ, ¶ hoc 22
eſt verbũ quod locutus eſt Dñs ſuper eũ, Deſpexit
te, et ſubſannauit te, virgo filia Siõ: poſt te ca- E
put mouit, filia Ieruſalẽ. ¶ Cui exprobraſti, & 23
quẽ blaſphemaſti, & ſuper quẽ exaltaſti vocẽ,
& leuaſti altitudinẽ oculorũ tuorũ? Ad ſan-
ctũ Iſraël. ¶ In manu ſeruorũ tuorũ exprobra- 24
ſti Dño: & dixiſti, In multitudine quadriga-
rũ mearũ ego aſcẽdi altitudinẽ montium, iuga
Libani: et ſuccidã excelſa cedrorũ eius, & ele-
ctas abietes illius, & introibo altitudinẽ ſum-
25 mitatis eius, ſaltũ Carmeli eius. ¶ Ego fodi &
bibi aquã, & exiccaui veſtigio pedis mei oẽs
26 riuos aggerũ. ¶ Nũquid nõ audiſti quæ olim fe
cerim ei? ex diebus antiquis ego plaſmaui il-
lud. & nũc adduxi, & factũ eſt in eradicatio-
nẽ collium compugnantiũ, & ciuitatũ munitarũ.
27 ¶ Habitatores earũ breuiata manu contremue-
F runt, & cõfuſi ſunt, facti ſunt ſicut fœnũ agri,
et gramẽ paſcuæ, et herba tectorũ quæ exaruit
28 antequã matureſceret. ¶ Habitationẽ tuã, et e-
greſſum tuũ, et introitũ tuũ cognoui, et inſaniã
29 tuã contra me. ¶ Cũ fureres aduerſum me, ſuper-
bia tua aſcẽdit in aures meas: ponã ergo circu-
lũ in naribus tuis, & frenũ in labijs tuis, et re
30 ducã te in viã per quã veniſti. ¶ Tibi autẽ hoc
erit ſignũ, Comede hoc anno, quæ ſponte naſcũ-
tur, et in anno ſecundo pomis veſcere: in anno
autẽ tertio ſeminate & metite, & plantate vi-
31 neas, et comedite fructũ earũ. ¶ Et mittet id quod
ſaluatũ fuerit de domo Iuda, et quod reliquũ eſt,
32 radicẽ deorſum, et faciet fructũ ſurſum. ¶ quia
de Ieruſalẽ exibũt reliquiæ, et ſaluatio de mõ-
33 te Siõ: zelus Dñi exercituũ faciet iſtud. ¶ Pro-
pterea hæc dicit Dñs de rege Aſſyriorũ, nõ in-
G trabit ciuitatẽ hãc, et nõ iaciet ibi ſagittã: &
nõ occupabit eã clypeus, & nõ mittet in circui-
34 tu eius aggerẽ. ¶ In via qua venit, per eã reuer
tetur, & ciuitatẽ hãc nõ ingredietur, dicit dñs.
35 ¶ Et protegã ciuitatem iſtã, vt ſaluẽ eã propter
36 me, et propter David ſeruũ meũ. ¶ Egreſſus eſt Sup.10.c.12.
autẽ angelus Dñi, et percuſſit in caſtris Aſſy- 4.Re.19.g.35
riorum 185. millia. Et ſurrexerunt manè, & Tob.1.d.21.
37 ecce omnes cadauera mortuorum. ¶ Et egreſ- Ecc.48.d.24
ſus eſt, & abijt. et reuerſus eſt Sẽnacherib rex 1.Ma.7.f.41.
38 Aſſyriorũ, & habitauit in Niniue. ¶ Et factũ 2.Ma.8.c.19
eſt, cũ adoraret in tẽplo Neſroch deũ ſuũ, Adra
melech, et Saraſar filij eius percuſſerũt eũ gla-
dio, fugeruntq; in terrã Ararat, et regnauit A-
ſarhaddõ filius eius pro eo. CAP. XXXVIII.
1 IN diebus illis ægrotauit Ezechias vſq; ad 4.Re.20.a.1.
A mortẽ, et introiuit ad eum Iſaias filius Amos 2.Pa.32.f.24
propheta, et dixit ei: Hæc dicit dñs, Diſpone do-
2 mui tuæ, quia morieris tu, et nõ viues. ¶ Et cõ-
uertit Ezechias faciẽ ſuam ad parietẽ, et ora-
3 uit ad dñm, ¶ et dixit, Obſecro dñe, memẽto quæ-
ſo quomodo ambulauerim corã te in veritate
et in corde perfecto, et quod bonum eſt in oculis tuis
4 fecerim. et fleuit Ezechias fletu magno. ¶ Et fa-
5 ctum eſt verbum dñi ad Iſaiã, dicẽs. ¶ Vade, et
dic Ezechiæ, Hæc dicit dñs Deus David patris
tui, Audiui orationem tuã, & vidi *lachrymas *lachrymam
tuas: ecce, ego adijciã ſuper dies tuos quindecim tuam &c.
6 annos. ¶ et de manu regis Aſſyriorũ eruã te &
7 ciuitatẽ iſtã, et protegã eã. ¶ Hoc autem tibi erit
ſignũ à Dño, quia faciet Dñs verbũ hoc quod lo-
8 cutus eſt. ¶ Ecce ego reuerti faciã vmbrã linea-
B rũ, per quas deſcẽderat in horologio Achaz in ſo
le, retrorſum decem lineis. Et reuerſus eſt ſol
decem lineis per gradus quos deſcenderat.
9 ¶ Scriptura Ezechiæ regis Iuda cùm ægro-
taſſet, & conualuiſſet de infirmitate ſua.
10 ¶ Ego dixi, In dimidio dierum meorum,
vadam

*vadam ad portas inferi : quæſiui reſiduum*
*annorum meorum.*
ℹDixi, Non videbo Dominum Deum in 11
*terra viuentium, non aſpiciam hominem vl*
*trà, & habitatorem quietis.*
ℹGeneratio mea ablata eſt : & conuoluta 12
*eſt à me, quaſi tabernaculum paſtorum: præ-*
*ciſa eſt, velut à texente vita mea: dum ad-*
*huc ordirer ſuccidit me: de mane vſque ad*
*veſperam finies me.*
ℹSperabam vſque ad manè, quaſi leo ſic 13
*contriuit omnia oſſa mea: de mane vſque ad* C
*veſperam finies me.*
ℹSicut pullus hirũdinis ſic clamabo, me- 14
*ditabor vt columba: attenuati ſunt oculi mei*
*ſuſpicientes in excelſum : Domine vim pa-*
"ſponde 2. *tior, "reſpondè' pro me.*
ℹQuid dicam, aut quid reſpondebit mihi 15
"fecerim 18 *cùm ipſe "fecerit' ? recogitabo * omnes annos*
*tibi *meos in amaritudine animæ meæ.*
ℹDomine "ſi' ſic viuitur, & in talibus vi 16
—.5. *ta ſpiritus mei : corripies me & viuificabis*
*me.*
ℹEcce, in pace amaritudo mea amariſſi- 17
*ma: tu autem eruiſti animam meam vt non*
*periret, proieciſti poſt tergum tuum omnia* D
*peccata mea.*
ℹQuia non infernus cõfitebitur tibi, neq; 18
*mors laudabit te: non expectabunt qui de-*
*ſcendunt in lacum, veritatem tuam.*
ℹViuens viuens ipſe confitebitur tibi, ſi- 19
*cut & ego hodie: pater filijs notam faciet ve-*
*ritatem tuam.*
ℹDomine ſaluum me fac, & pſalmos no- 20
*ſtros cantabimus cunctis diebus vitæ noſtræ*
*in domo Domini.*
ℹEt iuſſit Iſaias vt tollerent maſſam de 21
*ficis, & cataplaſmarent ſuper vulnus, & ſa-*
*naretur.*
ℹEt dixit Ezechias, quod erit ſignũ quia 22
*aſcendam in domum Domini?*

CAP. XXXIX.

4.Re.20.c.12 IN‖tempore illo miſit Merodach Baladan 1
*filius Baladan rex Babylonis, libros & mu* A
*nera ad Ezechiam: audierat enim quod æ-*
*grotaſſet, & conualuiſſet.* ℹLætatus eſt au- 2
*tem ſuper eis Ezechias, & oſtendit eis cellam a-*
*romatum, & argenti, & auri, & odoramen-*
*torum, & vnguenti optimi, & omnes apo-*
*thecas ſupellectilis ſuæ, & vniuerſa quæ in-* B
*uenta ſunt in theſauris eius. Non fuit ver-*
*bum quod non oſtenderet eis Ezechias in*
*domo ſua & in omni poteſtate ſua.* ℹIntroi- 3
*uit autem Iſaias propheta ad Ezechiam re-*
*gem, & dixit ei, Quid dixerunt viri iſti,*
*& vnde venerunt ad te? Et dixit Ezechias,*
*De terra longinqua venerunt ad me, de Ba-*
*bylone.* ℹ Et dixit, Quid viderunt in domo 4
*tua? Et dixit Ezechias, Omnia quæ in domo*
*mea ſunt, viderunt: non fuit res quam non* C
*oſtenderim eis in theſauris meis.* ℹEt dixit 5
*Iſaias ad Ezechiam, Audi verbum Domini*
6 *exercituum:* ℹEcce dies venient, & auferen-
D *tur omnia quæ in domo tua ſunt, & quæ*
*theſaurizauerunt patres tui vſque ad diem*
*hanc, in Babylonem: non relinquetur quic-*
7 *quam, dicit Dominus.* ℹEt de filijs tuis, qui
*exibunt de te, quos genueris, tollent, & erũt*
8 *eunuchi in palatio regis Babylonis.* ℹEt di-
*xit Ezechias ad Iſaiam, Bonum verbum*
*Domini quod locutus eſt. Et dixit, Fiat tan-*
*tùm pax & veritas in diebus meis.*

CAP. XL.

1 CONſolamini conſolamini popule meus,
2 *dicit Deus veſter.* ℹLoquimini ad cor
A *Ieruſalem, & aduocate eam: quoniam com-*
*pleta eſt malitia eius, dimiſſa eſt iniquitas*
*illius: ſuſcepit de manu Domini duplicia pro* Mat.3.a.2.
3 *omnibus peccatis ſuis.* ℹ ‖Vox clamantis in Mar.1.a.3.
*deſerto: Parate viam Domini, rectas facite* Luc.3.a.4.
4 *in ſolitudine ſemitas Dei noſtri.* ℹ Omnis Ioa.1.c.23.
*vallis exaltabitur, & omnis mons & collis*
*humiliabitur, & erunt praua in directa, &*
5 *aſpera in vias planas.* ℹEt reuelabitur glo-
*ria Domini, & videbit omnis caro pariter*
6 *quod os Domini locutum eſt.* ℹVox dicentis,
B *Clama. Et dixi, Quid clamabo?‖Omnis ca-* Ecc.14.c.18
*ro fœnum, & omnis gloria eius quaſi flos a-* Iac.1.b.10.
7 *gri.* ℹExiccatum eſt fœnum, & cecidit flos, 1.Pet.1.d.24
*quia ſpiritus Domini ſufflauit in eo. Verè*
8 *fœnum eſt populus,* ℹexiccatum eſt fœnum,
*& cecidit flos: ‖verbum autem Domini no-* Mat.5.c.18.
9 *ſtri manet in æternum:* ℹSuper montem ex- 20.c.35.
*celſum aſcende tu qui euangelizas Sion: ex-* Mar.13.d.31.
*alta in fortitudine vocem tuam, qui euan-* Luc.16.d.17
*gelizas Ieruſalem: exalta, noli timere. Dic*
10 *ciuitatibus Iuda, Ecce Deus veſter:* ℹecce Do
*minus Deus in fortitudine veniet, & bra-*
C *chium eius dominabitur : ecce, merces eius*
11 *cum eo, & opus illius coram illo.* ℹ‖Sicut pa- Ioa.10.b.11.
*ſtor gregem ſuum paſcet: in brachio ſuo con-* Eze.34.f.23
*gregabit agnos, & in ſinu ſuo leuabit, fœtas* 37.f.24.
12 *ipſe portabit.* ℹ Quis menſus eſt pugillo a-
*quas, & cælos palmo ponderauit? quis appen*
*dit tribus digitis molem terræ, & librauit*
*in pondere montes, & colles in ſtatéra?*
13 ℹ‖Quis adiuuit ſpiritum Domini? aut quis Ro.11.d.34.
14 *conſiliarius eius fuit, & oſtendit illi?* ℹCum 1.Co.2.d.16.
*quo iniit conſilium, & inſtruxit eum, & do-* Sap.9.c.13.
D *cuit eum ſemitam iuſtitiæ, & erudiuit eum*
*ſcientiam, & viam prudentiæ oſtendit illi?*
15 ℹEcce, Gentes quaſi ſtilla ſitulæ, & quaſi mo
*mentum ſtatéræ reputatæ ſunt: ecce, inſulæ*
16 *quaſi puluis exiguus.* ℹEt Libanus non ſuf
*ficiet ad ſuccendendum, & animalia eius*
17 *non ſufficient ad holocauſtum.* ℹOmnes gen-
*tes quaſi non ſint, ſic ſunt coram eo, & quaſi*
18 *nihilum & inane reputatæ ſunt ei.* ℹ ‖ Cui Act.17.f.29
*ergo ſimilem feciſtis Deum? aut quam ima-*
19 *ginem ponetis ei?* ℹNunquid ſculptile confla
*uit faber? aut aurifex auro figurauit illud,*
20 *& laminis argenteis argentarius?* ℹ Fortè
*lignum*

lignum & imputribile elegit: artifex ſapiens E
quærit quomodo ſtatuat ſimulachrum quod
*ſcitis non moueatur. ¶Nunquid non *ſcitis? nun- 21
quid non audiſtis? nunquid non annuntia-
tum eſt vobis ab initio? nunquid non intel-
lexiſtis fundamenta terræ? ¶Qui ſedet ſuper 22
gyrum terræ, & habitatores eius ſunt quaſi
locuſtæ: qui extendit velut nihilum cælos, &
expandit eos ſicut tabernaculum ad inhabi-
tandum. ¶Qui dat ſecretorum ſcrutatores 23
quaſi non ſint, iudices terræ velut inane fe-
*plantato neque ſato, neque radicato in terra trunco 8. cit. ¶Equidem neque *plantatus, neque ſa- 24
tus, neque radicatus in terra truncus eorũ: F
repente flauit in eos, & aruerunt, & turbo
quaſi ſtipulam auferet eos. ¶Et cui aſsimi- 25
laſtis me, & adæquaſtis, dicit ſanctus? ¶Le- 26
uate in excelſum oculos veſtros, & videte,
quis creauit hæc: qui educit in numero mili-
tiam eorum, & omnes ex nomine vocat præ
multitudine fortitudinis & roboris, virtu-
tiſq; eius, neq; vnum reliquũ fuit. ¶Qua- 27
re dicis Iacob, & loqueris Iſrael, Abſcondita
eſt via mea a Domino, & a Deo meo iudiciũ G
meum tranſiuit? ¶Nunquid neſtis, aut non 28
audiſti? Deus ſempiternus dominus, qui crea
uit terminos terræ: non deficiet, neq; labora-
bit, nec eſt inueſtigatio ſapientiæ eius. ¶Qui 29
dat laſſo virtutem: & his qui non ſunt, for-
titudinem & robur multiplicat. ¶Deficient 30
pueri, & laborabunt, & iuuenes in infirmi-
tate cadent. ¶Qui autem ſperant in Domi- 31
no, mutabunt fortitudinem, aſſument pen-
nas ſicut aquilæ, current & non laborabunt,
ambulabunt & non deficient.

## CAP. XLI.

TAceant ad me inſulæ, & Gentes mutẽt 1
fortitudinẽ: accedant, & tunc loquan- A
tur, ſimul ad iudiciũ propinquemus. ¶Quis 2
ſuſcitauit ab Oriente iuſtum, vocauit eum
vt ſequeretur ſe? dabit in conſpectu eius
Gentes, & reges obtinebit: dabit quaſi pul-
b & 3. uerem gladio eius, b ſicut ſtipulam vento ra
ptam arcui eius. ¶Perſequetur eos, tranſibit 3
in pace, ſemita in pedibus eius non appare-
bit. ¶Quis hæc operatus eſt, & fecit vocans 4
generationes ab exordio? Ego Dominus, primus
Inf.44.a.6. 48.b.12. Apo.1.d.18. 22.a.13. mus & nouiſsimus ego ſum. ¶Viderunt in- 5
ſulæ, & timuerunt, extrema terræ obſtupue- B
runt, appropinquauerunt & acceſſerũt. ¶V- 6
nuſquiſque proximo ſuo auxiliabitur, & fra
tri ſuo dicet, Confortare. ¶Confortauit fa- 7
ber ærarius percutiens malleo, eum qui cu-
debat tunc temporis, dicens, Glutino bonum
eſt: & confortauit eum clauis, vt non moue-
retur. ¶Et tu Iſraël ſerue meus, Iacob quem 8
elegi, ſemen Abraham amici mei, ¶in quo ap 9
prehendi te ab extremis terræ, & à longin- C
quis eius vocaui te, & dixi tibi, Seruus
meus es tu, elegi te, & non abieci te. ¶Ne ti 10
meas, quia ego tecum ſum: ne declines, quia
ego Deus tuus: confortaui te, & auxiliatus
ſum tibi, & ſuſcepit te dextera iuſti mei.
11 ¶Ecce confundentur & erubeſcẽt omnes qui
pugnant aduerſum te: erunt quaſi non ſint,
12 & peribũt viri qui cõtradicunt tibi. ¶Quæ-
res eos, & non inuenies viros rebelles tuos:
erunt quaſi non ſint: & veluti conſumptio
13 *hominis bellantis aduerſum te. ¶Quia ego *homines bellantes 1.
Dominus Deus tuus apprehendens manum
tuam, dicenſq; tibi, Ne timeas, ego adiuui
14 te. ¶Noli timere vermis Iacob qui mortui
eſtis ex Iſrael: ego auxiliatus ſum tibi, dicit
Dominus, & redemptor tuus ſanctus Iſrael.
15 ¶Ego poſui te quaſi plauſtrum triturans no-
D uum, habens roſtra ſerrantia: triturabis
montes, & comminues: & colles quaſi pul-
16 uerem pones. ¶Ventilabis eos, & ventus
tollet, & turbo diſperget eos: & tu exulta-
bis in Domino, in ſancto Iſrael lætaberis.
17 ¶Egeni & pauperes quærunt aquas, & non
ſunt: lingua eorum ſiti aruit. Ego Dominus
exaudiam eos, Deus Iſrael non derelin-
18 quam eos. ¶Aperiam in ſupinis collibus flu-
mina, & in medio camporum fontes: ponam
deſertum in ſtagna aquarum, & terram in-
19 uiam in riuos aquarum. ¶Dabo in ſolitu-
E dinem cedrum, & ſpinam, & myrtum, &
lignum oliuæ: ponam in deſerto abietem, vl-
20 mum, & buxum ſimul. ¶Vt videant, &
ſciant, & recogitent, & intelligant pariter
quia manus Domini fecit hoc, & ſanctus
21 Iſraël creauit illud. ¶Prope facite iudicium
veſtrum, dicit Dominus: afferte, ſiquid for-
22 te habetis, dixit rex Iacob. ¶Accedant, &
nuntient nobis quæcunque ventura ſunt:
priora quæ fuerunt nuntiate: & ponemus
cor noſtrum, & ſciemus nouiſsima eorum, &
23 quæ ventura ſunt indicate nobis. ¶Annun-
tiate quæ ventura ſunt in futurum, & ſcie-
F mus quia dij eſtis vos: bene quoque aut ma-
le, ſi poteſtis, facite: & loquamur, & videa-
24 mus ſimul. ¶Ecce, vos eſtis ex nihilo, & o-
pus veſtrum ex eo quod non eſt: abomina-
25 tio eſt qui elegit vos. ¶Suſcitaui ab Aqui-
lone, & veniet ab Ortu ſolis: vocabit nomen
meum, & adducet magiſtratus quaſi lutum,
26 & velut plaſtes conculcans humum. ¶Quis
G annuntiauit ab exordio, vt ſciamus: & à
principio, vt dicamus, Iuſtus es? non eſt ne-
que annuntians, neque prædicens, neque au-
27 diens ſermones veſtros. ¶Primus ad Sion
dicet, Ecce adſum, & Ieruſalem euangeli-
28 ſtam dabo. ¶Et vidi, & non erat neque ex
iſtis quiſquam qui iniret conſilium, & in-
29 terrogatus reſponderet verbum. ¶Ecce om-
nes iniuſti, & vana opera eorum ventus &
inane ſimulachra eorum.

## CAP. XLII.

1 ECce ſeruus meus, ſuſcipiam eum: electus Mat.12.b.18.
A meus complacuit ſibi in illo anima mea:
dedi ſpiritum meum ſuper eum, iudicium
2 Gentibus proferet. ¶Non clamabit, neq; ac-

*cipiet perſonam, nec audietur vox eius fo-*
*ris.* ¶ *Calamum quaſſatum non conteret, & 3*
*linum fumigans non extinguet: in verita-*
*te educet iudicium.* ¶ *Non erit triſtis, neque 4*
*turbulentus, donec ponat in terra iudicium:*
*& legem eius inſulæ expectabunt.* ¶ *Hæc dicit 5*
*Dominus Deus creans cælos, & extendens*
*eos: firmans terram & quæ germinant ex ea:*
*dans flatum populo qui eſt ſuper eam & ſpi-*
*ritum calcantibus eam.* ¶ *Ego Dominus vo- 6*
*caui te in iuſtitia, & apprehendi manum B*
Inf.49.b.6. *tuam, & ſeruaui te. Et ‖ dedi te in fœdus po*
*puli, in lucem Gentium:* ¶ *Vt aperires oculos 7*
*cæcorum, & educeres de cōcluſione vinctum,*
*de domo carceris ſedentes in tenebris.* ¶ *Ego 8*
Inf.48.b.11. *Dominus, hoc eſt nomen meum: ‖ gloriam*
*meam alteri non dabo, & laudem meam ſcul*
*ptilibus.* ¶ *Quæ prima fuerunt, ecce venerūt: 9*
*noua quoque ego annuntio, antequam orian-*
*tur, audita vobis faciam.* ¶ *Cantate Domi- 10*
*no canticum nouum, laus eius ab extremis*
*terræ: qui deſcenditis in mare, & plenitudo*
*eius: inſulæ & habitatores earum.* ¶ *Suble- 11*
*uetur deſertum & ciuitates eius: in domi-*
*bus habitabit Cedar: laudate habitatores*
*Petræ, de vertice montium clamabunt.* ¶ *Po- 12*
*nent Domino gloriam, & laudem eius in in-*
*ſulis nuntiabunt.* ¶ *Dominus ſicut fortis e- 13*
*& 7. *gredietur,* **ſicut vir prœliator ſuſcitabit ze C*
*lum: vociferabitur, & clamabit: ſuper ini-*
*micos ſuos confortabitur.* ¶ *Tacui ſemper, ſi- 14*
*lui, patiens fui, ſicut parturiens loquar: diſ-*
*ſipabo, & abſorbebo ſimul.* ¶ *Deſertos faciam 15*
*montes & colles, & omne gramen eorum ex-*
*ſiccabo: & ponam flumina in inſulas, & ſta-*
*gna areſaciam.* ¶ *Et ducam cæcos in viam 16*
*quam neſciunt: & in ſemitis quas ignorave-*
*runt ambulare eos faciam: ponam tenebras*
*coram eis in lucē, & praua in recta: hæc ver*
*ba feci eis, & non dereliqui eos.* ¶ *Conuerſi 17*
*ſunt retrorſum: cōfundantur confuſione, qui*
*confidunt in ſculptili, qui dicunt conflatili, D*
*Vos dij noſtri.* ¶ *Surdi audite, & cæci intue- 18*
*mini ad vidēdum.* ¶ *Quis cæcus, niſi ſeruus 19*
*meus? & ſurdus, niſi ad quem nuntios meos*
*miſi? quis cæcus, niſi qui venundatus eſt? &*
*quis cæcus, niſi ſeruus Domini?* ¶ *Qui vides 20*
*multa, nonne cuſtodies? qui apertas habes*
*aures, nonne audies?* ¶ *Et Dominus voluit 21*
*vt ſanctificaret eum, & magnificaret legem*
*& extolleret.* ¶ *Ipſe autem populus direptus, 22*
*& vaſtatus: laqueus iuuenum omnes, & in*
*domibus carcerum abſconditi ſunt, facti*
*ſunt in rapinam, nec eſt qui eruat in dire-*
*ptionem, nec eſt qui dicat, Redde.* ¶ *Quis eſt 23*
*in vobis qui audiat hoc, attendat, & auſcul*
*tet futura?* ¶ *Quis dedit in direptionem Ia- 24*
*cob, & Iſraël vaſtantibus? nonne Dominus*
*ipſe, cui peccauimus? Et noluerunt in vijs*
*eius ambulare, & non audierunt legē eius.*
¶ *Et effudit ſuper eum indignationem furo- 25*
*ris ſui, & forte bellum, & combuſſit eum in*
*circuitu, & non cognouit: & ſuccendit eum,*
*& non intellexit.*

## CAP. XLIII.

1 *ET nūc hæc dicit Dominus creans te Ia-*
A *cob, & formans te Iſraël: Noli timere,*
*quia redemi te, & vocaui te nomine tuo:*
2 *meus es tu.* ¶ *Cùm tranſieris per aquas, te-*
*cum ero, & flumina non operient te: cū am-*
*bulaueris in igne, non cōbureris, & flamma*
3 *nō ardebit in te.* ¶ *Quia ego Dominus Deus*
*tuus ſanctus Iſraël ſaluator tuus, dedi propi*
*tiationem tuam Aegyptum, Aethiopiam &*
4 *Saba pro te.* ¶ *Ex quo honorabilis factus es*
*in oculis meis, & glorioſus: ego dilexi te, &*
*dabo homines pro te, & populos pro anima*
5 *tua.* ¶ *Noli timere, quia ego tecum ſum: ab*
*Oriente adducam ſemen tuum, & ab Occi-*
6 *dente congregabo te.* ¶ *Dicam Aquiloni, Da:*
*& Auſtro, Noli prohibere: affer filios meos de*
*longinquo, & filias meas ab extremis ter-*
7 *ræ.* ¶ *Et omnem qui inuocat nomen meum,*
*in gloriam meam creaui eum, formaui eum,*
8 *& feci eum.* ¶ *Educ foras populum cæcum,*
*& oculos habentem, ſurdum, & aures ei*
9 *ſunt.* ¶ *Omnes gentes congregatæ ſunt ſi-*
B *mul, & collectæ ſunt tribus: quis in vobis*
*annuntiet iſtud, & quæ prima ſunt audire*
*nos faciet? dent teſtes eorum, & iuſtificentur*
10 *& audiāt, & dicant: Vere.* ¶ *Vos teſtes mei,*
*dicit Dominus, & ſeruus meus quem elegi:*
*vt ſciatis, & credatis mihi, & intelligatis*
*quia ego ipſe ſum. ante me non eſt formatus* Oſe.13.b.14
11 ¶ *Deus, & poſt me non erit.* ¶ *‖ Ego ſum ego*
*ſum Dominus, & non eſt abſque me ſalua-*
12 *tor.* ¶ *Ego annuntiaui, & ſaluaui: auditum*
*feci, & non fuit in vobis alienus. vos teſtes*
13 *mei, dicit Dominus, & ego Deus.* ¶ *Et ab*
*initio ego ipſe, & non eſt qui de manu mea*
14 *eruat: operabor, & quis auertet illud?* ¶ *Hæc*
*dicit Dominus redemptor veſter, ſanctus*
*Iſraël, Propter vos emiſi in Babylonem, &*
*detraxi vectes vniuerſos, & Chaldæos in*
15 *nauibus ſuis gloriantes.* ¶ *Ego Dominus ſan*
16 *ctus veſter, creans Iſraël rex veſter.* *Hæc di-*
*cit Dominus, qui dedit in mari viam, & in*
17 *aquis torrentibus ſemitam.* ¶ *Qui eduxit*
C *quadrigam & equum: agmen & robuſtum,*
*ſimul obdormierunt, nec reſurgent: contriti*
18 *ſunt quaſi linum, & extincti ſunt.* ¶ *Ne me-*
*mineritis priorū, et antiqua ne intueamini.* 2.Co.5.d.17.
19 ¶ *Ecce ‖ ego facio noua, & nunc orientur, vti-* Apo.21.b.5.
*que cognoſcetis ea: ponam in deſerto viam,*
20 *& in inuio flumina.* ¶ *Glorificabit me beſtia*
*agri, dracones & ſtruthiones: quia dedi in*
*deſerto aquas, flumina in inuio, vt darē po-*
21 *tum populo meo, electo meo.* ¶ *Populum iſtum*
22 *formaui mihi, laudē meam narrabit.* ¶ *Non*
*me inuocaſti Iacob, nec laboraſti in me Iſ-*
23 *raël.* ¶ *Non obtuliſti mihi arietem holocauſti*
*tui, & victimis tuis non glorificaſti me: non*
*te ſer-*

Et ſeruire feci in oblatione, nec laborem tibi
præbui in thure. Non emiſti mihi argento 24
calamum, & adipe victimarum tuarum non D
inebriaſti me. Veruntamen ſeruire me feci-
ſti in peccatis tuis, præbuiſti mihi laborē in
iniquitatibus tuis. Ego ſum, ego ſum ipſe 25
qui deleo iniquitates tuas propter me, & pec
catorum tuorum non recordabor. Reduc me 26
in memoriam, & iudicemur ſimul. narra ſi
quid habes vt iuſtificeris. Pater tuus pri- 27
mus peccauit, & interpretes tui præuaricati
ſunt in me. Et contaminaui principes ſan- 28
°& 1. ctos, *dedi ad internecionem Iacob, & Iſrael
in blaſphemiam.

CAP. XLIIII.

Ier. 30. b. 10. 46. g. 27. ET nunc audi Iacob ſerue meus, & Iſraël 1
quem elegi. Hæc dicit Dominus faciens 2
& formans te, ab vtero auxiliator tuus: no- A
li timere ſerue meus Iacob, & rectiſſime quē
elegi. Effundam enim aquas ſuper ſitien- 3
tem, & fluenta ſuper aridam: effundam ſpi-
ritum meum ſuper ſemen tuum, & benedi-
ctionem meam ſuper ſtirpem tuam. Et ger 4
minabunt inter herbas quaſi ſalices iuxta
præterfluentes aquas. Iſte dicet, Domini e- 5
go ſum: & ille vocabit in nomine Iacob, &
hic ſcribet manu ſua, Domino: & in nomine
Iſraël aſſimilabitur. Hæc dicit Dominus 6
rex Iſraël, & redemptor eius Dominus ex-
Sup. 41. b. 4. ercituum. Ego primus, & ego nouiſſimus, &
Inf. 48. b. 12. abſque me non eſt Deus. Quis ſimilis mei? 7
Apo. 1. d. 18. vocet & annuntiet, & ordinem exponat mi-
22. a. 13. hi, ex quo conſtitui populum antiquum: ven
tura & quæ futura ſunt annuntient eis.
Nolite timere, neque conturbemini: extunc 8
audire te feci, & annuntiaui: vos eſtis teſtes B
mei. nunquid eſt Deus abſque me, & forma-
tor quem ego non nouerim? Plaſtæ idoli om- 9
nes nihil ſunt, & amantiſſima eorum non
proderunt eis. ipſi ſunt teſtes eorum quia nō
vident neque intelligunt, vt confundantur.
Quis formauit Deum, & ſculptile confla- 10
uit ad nihil vtile? Ecce, omnes participes 11
eius confundentur: fabri enim ſunt ex ho-
minibus: conuenient omnes, ſtabunt & paue
bunt, & confundentur ſimul. Faber ferra- 12
Sup. 13. c. 11. rius lima operatus eſt: in prunis, & in mal-
leis formauit illud, & operatus eſt in brachio
fortitudinis ſuæ: eſuriet & deficiet, non bi-
bet aquam, & laſſeſcet. Artifex lignarius 13
extendit normā, formauit illud in runcina,
fecit illud in angularibus, & in circino tor-
nauit illud: & fecit imaginem viri quaſi ſpe
cioſum hominem habitantem in domo. Suc 14
cidit cedros, tulit ilicem, & quercum quæ
ſteterat inter ligna ſaltus: plantauit pi-
num, quam pluuia nutriuit. Et facta eſt 15
hominibus in focum: ſumpſit ex eis, & ca- C
lefactus eſt: & ſuccendit, & coxit panes: de
reliquo autem operatus eſt Deum, & ado-
rauit: fecit ſculptile, & curuatus eſt ante il-
16 lud. Medium eius combuſſit igni, & de me-
dio eius carnes *comedit: coxit pulmentum, *coxit &
& ſaturatus eſt, & calefactus eſt, & dixit.
17 Vah, calefactus ſum, vidi focum. Reliquū
autem eius Deum fecit & ſculptile ſibi: cur-
uatur ante illud, & adorat illud, & obſe-
crat, dicens: Libera me, quia Deus meus es
18 tu. Neſcierunt, neque intellexerunt: obliti
enim ſunt, ne videant oculi eorum & ne
19 intelligant corde ſuo. Non recogitant in
mente ſua, neque cognoſcunt, neque ſen-
tiunt, vt dicant, Medietatem eius combuſſi
igni, & coxi ſuper carbones eius panes: coxi
carnes & comedi, & de reliquo eius idolum
20 faciam? ante truncum ligni procidam? Pars
eius cinis eſt: cor inſipiens adorauit illud, &
non liberabit animam ſuā, neque dicet. For-
21 te mendacium eſt in dextera mea. Memen
to horum Iacob & Iſraël, quoniam ſeruus
meus es tu. formaui te, ſeruus meus es tu
22 Iſrael, non obliuiſcaris mei. Deleui vt nu-
bem iniquitates tuas, & quaſi nebulam pec
D cata tua: reuertere ad me, quoniam redemi
23 te. Laudate cæli, quoniam miſericordiam °2.
fecit Dominus: iubilate extrema terræ: re-
ſonate montes laudationem, ſaltus & omne
lignum eius: quoniam redemit Dominus
24 Iacob, & Iſrael gloriabitur. Hæc dicit Do-
minus redemptor tuus, & formator tuus ex
vtero, Ego ſum Dominus faciens omnia, ex-
tendens cælos ſolus, ſtabiliens terram, & nul
25 lus mecum. Irrita faciens ſigna diuinorum
& ariolos in furorem vertens. Conuertens
ſapientes retrorſum: & ſcientiam eorum ſtul
26 tam faciens. Suſcitans verbū ſerui ſui, &
conſilium nuntiorum ſuorum complens. Qui
dico Ieruſalem, Habitaberis: & ciuitatibus
Iuda, Aedificabimini, et deſerta eius ſuſcita-
27 bo. Qui dico profundo, Deſolare, & flumi-
28 na tua areſaciam. Qui dico Cyro, Paſtor
meus es: & omnem voluntatem meam com-
plebis. Qui dico Ieruſalem, Aedificaberis: &
templo, Fundaberis.

CAP. XLV.

1 HAec dicit Dominus chriſto meo Cyro, cu-
A ius apprehendi dexteram vt ſubijciam
ante faciem eius Gētes, & dorſa regum ver-
tam, & aperiam coram eo ianuas, & portæ
2 nō claudentur. Ego ante te ibo: & glorioſos
terræ humiliabo: portas æreas conteram, &
3 vectes ferreos confringam. Et dabo tibi the
ſauros abſconditos, & arcana ſecretorum: vt
ſcias quia ego Dominus qui voco nomen
4 tuum Deus Iſraël. Propter ſeruum meum
Iacob, & Iſrael electum meum, & vocaui te
*nomine tuo: aſſimilaui te, & non cognoui- *in 16.
5 ſti me. Ego Dominus, & non eſt amplius:
extra me non eſt Deus: accinxi te, & non co-
6 gnouiſti me. Vt ſciant hi qui ab ortu ſolis,
& qui ab occidente, quoniam abſque me non
7 eſt. Ego Dominus, & nō eſt alter: formans

lucem, & creans tenebras: faciens pacem, &
creans malum: ego Dominus faciens omnia
hæc. ¶Rorate cæli deſuper, & nubes pluant 8
iuſtum: aperiatur terra, & germinet ſalua- B
torē, & iuſtitia oriatur ſimul. Ego Dominus
*factori 16. creaui eum. ¶Væ qui contradicit *fictori' ſuo, 9
Iere.18.a.6. teſta de ſamijs terræ. ‖Nunquid dicet lutum
Rom.9.d.20 figulo ſuo, Quid facis, & opus tuum abſque
manibus eſt? ¶Væ qui dicit patri, Quid ge- 10
neras? & mulieri, Quid parturis? ¶Hæc di- 11
cit Dominus ſanctus Iſraël plaſtes eius, Ven
tura interrogate me: ſuper filios meos, & ſu-
per opus manuum mearum mandate mihi.
¶Ego feci terram: & hominem ſuper eam 12
creaui ego: manus meæ tetenderunt cælos, &
omni militiæ eorum mandaui. ¶Ego ſuſcita- 13
ui eum ad iuſtitiam, & omnes vias eius di-
rigam: ipſe ædificabit ciuitatem meam, &
captiuitatem meam dimittet, non in pretio,
neque in muneribus, dicit Dominus Deus
exercituum. ¶Hæc dicit Dominus, Labor 14
Aegypti, & negotiatio Aethiopiæ, & Sabaim C
viri ſublimes ad te tranſibunt, & tui erunt:
poſt te ambulabunt, vincti manicis per-
gent: & te adorabunt, teq; deprecabuntur:
tantum in te eſt Deus, & non eſt abſque te
Deus. ¶Verè tu es Deus abſconditus, Deus 15
Iſraël ſaluator. ¶Confuſi ſunt & erubuerūt 16
omnes: ſimul abierunt in confuſionem fa-
bricatores errorum. ¶Iſraël ſaluatus eſt in 17
Domino ſalute æterna: non confundemini,
& non erubeſcetis vſque in ſeculum ſeculi.
¶Quia hæc dicit Dominus creans cælos, ipſe 18
Deus formans terram, & faciens eam, ipſe
plaſtes eius, non in vanum creauit eam: vt
habitaretur, formauit eam. ego Dominus, &
non eſt alius. ¶Non in abſcondito loquutus 19
ſum: in loco terræ tenebroſo: non dixi ſemini
Iacob. Fruſtra quærite me. ego Dominus lo-
quens iuſtitiam, annuntians recta. ¶Con- 20
gregamini, & venite, & accedite ſimul qui
ſaluati eſtis ex Gentibus: neſcierunt qui le-
uant lignum ſculpturæ ſuæ, & rogant Deum D
non ſaluantem. ¶Annuntiate, & venite, & 21
conſiliamini ſimul: quis auditum fecit hoc ab
initio, ex tunc prædixit illud? nunquid non
ego Dominus, & non eſt vltra Deus abſque
me? Deus iuſtus & ſaluans non eſt præter
me. ¶Conuertimini ad me, & ſalui eritis om 22
nes fines terræ: quia ego Deus, & non eſt a-
lius. ¶In memetipſo iuraui, egredietur de o- 23
re meo iuſtitiæ verbum, & non reuertetur.
Ro.14 b.11. ‖quia mihi curuabitur omne genu, & iura-
Phil.2 b.10. bit omnis lingua. ¶Ergo in Domino, dicet, 24
meæ ſunt iuſtitiæ & imperium: ad eum ve-
nient, & confundentur omnes qui repugnāt
ei. ¶In Domino iuſtificabitur & laudabitur 25
omne ſemen Iſraël.

CAP. XLVI.

CONfractus eſt Bel, contritus eſt Nabo: 1
facta ſunt ſimulachra eorum beſtijs & A
iumentis, onera veſtra graui pondere vſque
2 ad laſſitudinem. ¶Contabuerunt, & contri-
ta ſunt ſimul: non potuerunt ſaluare portan
tem, & anima eorum in captiuitatem ibit.
3 ¶Audite me domus Iacob, & omne reſiduum
domus Iſraël, qui portamini à meo vtero,
4 qui geſtamini à mea vulua. ¶Vſq; ad ſene-
B ctam ego ipſe, & vſq; ad canos ego portabo,
ego feci, & ego feram, ego portabo & ſalua-
5 bo. ¶Cui aſſimilaſtis me, & adæquaſtis, &
6 comparaſtis me, & feciſtis ſimilē? ¶Qui con-
fertis aurum de ſacculo, & argentum ſtatera
ponderatis: conducentes aurificem, vt faciat
7 Deū: & procidunt & adorant. ¶‖Portant il- Bar.6.c.25.
C lum in humeris geſtantes, & ponentes in lo-
co ſuo, & ſtabit, ac de loco ſuo nō mouebitur.
ſed & cùm clamauerint ad eum, nō audiet:
8 de tribulatione non ſaluabit eos. ¶Memen-
tote iſtud, & confundamini: redite præuari-
9 catores ad cor. ¶Recordamini prioris ſeculi,
quoniā ego ſum Deus, & non eſt vltra deus,
10 nec eſt ſimilis mei. ¶Annuntians ab exordio
nouiſſimum, & ab initio quæ necdum facta
ſunt, dicens: Conſilium meum ſtabit, & om-
11 nis voluntas mea fiet: ¶Vocans ab Oriente *iuſtum.
D *auem', & de terra longinqua virum vo-
luntatis meæ. & locutus ſum, & adducam
12 illud, creaui, & faciam illud. ¶Audite me du
13 ro corde, qui longe eſtis à iuſtitia. ¶Propè fe
ci iuſtitiam meam, non elongabitur, & ſalus
mea non morabitur. Dabo in Sion ſalutem,
& Iſraëli gloriam meam.

CAP. XLVII.

1 DEſcēde, ſede in puluere virgo filia Ba-
A bylon, ſede in terra: non eſt ſolium filiæ
Chaldæorum, quia vltra non vocaberis mol-
2 lis & tenera. ¶Tolle molam, & mole fari-
nam, denuda turpitudinem tuam, diſcooperi
3 humerū, reuela crura, tranſi flumina. ¶‖Re- Nah.3.b.5.
uelabitur ignominia tua, & videbitur op-
probrium tuum: vltionem capiam, & non re
4 ſiſtet mihi homo. ¶Redemptor noſter, Domi-
nus exercituum nomen illius, ſanctus Iſ-
5 raël. ¶Sede tacens, & intra in tenebras filia
Chaldæorum: quia non vocaberis vltra do-
6 mina regnorum. ¶Iratus ſum ſuper populum
B meum, contaminaui hæreditatem meam, &
dedi eos in manu tua: nō poſuiſti eis miſeri-
cordias, ſuper ſenem aggrauaſti iugum tuum
7 valde. ¶Et dixiſti. In ſempiternum ero do-
mina, non poſuiſti hæc ſuper cor tuum, neque
8 recordata es nouiſſimi tui. ¶Et nunc audi
hæc delicata, & habitās confidenter, quæ di-
cis in corde tuo, ‖Ego ſum, & non eſt præter Apo.18.b.7.
me amplius: non ſedebo vidua, & ignorabo
9 ſterilitatem. ¶‖Venient tibi duo hæc ſubito in Iſa.51.f.19.
C die vna, ſterilitas & viduitas vniuerſa ve
nerunt ſuper te, propter multitudinem ma-
leficiorum tuorum, & propter duritiā incan-
10 tatorum tuorum vehementem. ¶Et fiduciam
habuiſti in malitia tua, & dixiſti, Non eſt
quiſ

qui videat me. Sapientia tua & ſcictia tua,
hæc decepit te. Et dixiſti in corde tuo. Ego
ſum, & præter me non eſt altera. ❡Veniet ſu 11
per te malum, & neſcies ortum eius: & ir-
ruet ſuper te calamitas, quã non poteris ex-
piare: veniet ſuper te repentè miſeria quam
neſcies. ❡Sta cum incantatoribus tuis, & cũ 12
multitudine maleficiorum tuorũ in quibus
laboraſti ab adoleſcentia tua, ſi forte quid
proſit tibi, aut ſi poßis fieri fortior. ❡Defe- 13
ciſti in multitudine conſiliorum tuorũ: ſtent,
& ſaluent te augures cæli, qui contemplaban
tur ſydera, & ſuppputabant menſes, vt ex eis D
annuntiarẽt ventura tibi. ❡Ecce, facti ſunt 14
quaſi ſtipula, ignis combußit eos, non libe-
rabunt animam ſuam de manu flammæ, nõ
ſunt prunæ quibus calefiant, nec focus vt ſe-
deant ad eum. ❡ Sic facta ſunt tibi in qui- 15
buſcunque laboraueras: negotiatores tui ab
adoleſcentia tua, vnuſquiſque in via ſua
errauerunt: non eſt qui ſaluet te.

CAP. XLVIII.

AVdite hæc domus Iacob, qui vocamini 1
A nomine Iſraël, & de aquis Iuda exiſtis, A
qui iuratis in nomine Domini, & Dei Iſrael
recordamini nõ in veritate neq; in iuſtitia.
❡De ciuitate enim ſancta vocati ſunt, & ſu 2
per Deum Iſrael conſtabiliti ſunt: Dominus
exercituum nomen eius. ❡Priora extunc an- 3
nuntiaui, & ex ore meo exierunt, & audita
feci ea: repentè operatus ſum & venerunt.
❡Sciui enim quia durus es tu, & neruus fer 4
reus ceruix tua, & frons tua ærea. ❡Prædixi 5
tibi extunc: antequam venirent indicaui ti-
bi, ne forte diceres, Idola mea fecerunt hæc,
& ſculptilia mea, & conflatilia mandauerũt
iſta. ❡Quæ audiſti, vide omnia: vos autem 6
num annuntiaſtis? Audita feci tibi noua ex- B
tunc, & conſeruata ſunt quæ neſcis: ❡ nunc 7
creata ſunt, & non extunc: & ante diem, &
non audiſti ea, ne forte dicas: Ecce ego cogno
ui ea. ❡Neq; audiſti, neq; cognouiſti, neque 8
extunc aperta eſt auris tua. ſcio enim quia
præuaricans præuaricaberis, & tranſgreſ-
ſorem ex vtero vocaui te. ❡ Propter nomen 9
meum longè faciã furorem meum: & laude
mea infrenabo te, ne intereas. ❡ Ecce excoxi 10
te, ſed non quaſi argentum, elegi te in cami-
no paupertatis. ❡Propter me, propter me fa- 11
Sup.42.b.8. ciam, vt non blaſphemer: ‖& gloriam meam
Sup.41. a.4. 44.a.6. alteri non dabo. ❡Audi me Iacob, & Iſrael 12
quem ego voco. ‖ego ipſe, ego primus & ego
nouißimus. ❡Manus quoque mea fundauit 13
terram, & dextera mea menſa eſt cælos: ego C
vocabo eos, & ſtabũt ſimul. ❡Congregamini 14
omnes vos, & audite: quis de eis annuntia-
uit hæc? Dominus dilexit eum, faciet volun
tatem ſuam in Babylone, & brachium ſuum
in Chaldæis. ❡Ego ego locutus ſum, & voca- 15
ui eum, adduxi eum, & directa eſt via eius.
❡Accedite ad me, & audite hoc: non à prin- 16
cipio in abſcondito locutus ſum: ex tempore
antequam fieret, ibi eram, & nunc Dominus
17 Deus miſit me, & ſpiritus eius. ❡ Hæc dicit
dominus redemptor tuus ſanctus Iſrael. Ego
Dominus Deus tuus docens te vtilia, guber-
18 nans te in via qua ambulas. ❡Vtinã atten-
D diſſes mandata mea: facta fuiſſet ſicut flu-
men pax tua, & iuſtitia tua ſicut gurgites
19 maris, ❡& fuiſſet quaſi arena ſemen tuum,
& ſtirps vteri tui vt lapilli eius: nõ interiſ-
ſet, & non fuiſſet attritũ nomen eius à fa- Iere.51.a.6.
20 cie mea. ❡‖Egredimini de Babylone, fugite à
Chaldæis, in voce exultationis annuntiate:
auditum facite hoc, & efferte illud vſque ad
extrema terræ. ‖Dicite, Redemit Dominus Exo.17.b.6.
21 ſeruum ſuum Iacob. ❡Non ſitierunt in deſer Nu.20. b.11.
to, cùm educeret eos: ‖aquam de petra produ Inf.57. d.20.
xit eis, & ſcidit petram, & fluxerunt aquæ.
22 ❡Non eſt pax impijs, dicit Dominus.

CAP. XLIX.

1 AVdite inſulæ, & attendite populi dolon-
A gè: Dominus ab vtero vocauit me, de
ventre matris meæ recordatus eſt nominis Inf.51.c.16.
2 mei. ❡‖Et poſuit os meum quaſi gladiũ acu-
tum: in vmbra manus ſuæ protexit me, & po
ſuit me ſicut ſagittam electam: in pharetra
3 ſua abſcondit me. ❡Et dixit mihi, Seruus
4 meus es tu Iſraël, quia in te gloriabor. ❡Et
ego dixi, In vacuum laboraui, ſine cauſa, &
vane fortitudinẽ meam conſumpſi: ergo iu-
dicium meum cum Domino, & opus meum
5 cum Deo meo. ❡Et nunc dicit Dominus for-
mans me ex vtero ſeruum ſibi, vt reducam
B Iacob ad eum, & Iſrael nõ congregabitur: &
glorificatus ſum in oculis Domini, & Deus
6 meus factus eſt fortitudo mea. ❡ Et dixit,
Parum eſt vt ſis mihi ſeruus ad ſuſcitandas
tribus Iacob, & fæces Iſrael conuertendas.
‖Ecce, dedi te in lucem Gentium, vt ſis ſa- Sup.42.b 6.
7 lus mea vſque ad extremum terræ. ❡ Hæc Act.13.g.47.
dicit Dominus redemptor Iſraël, ſanctus e-
ius, ad contemptibilem animam, ad abomi-
natam gentem, ad ſeruum dominorum. Re-
ges videbunt, & conſurgent principes, & a-
dorabunt propter Dominum, quia fidelis eſt,
8 & ſanctum Iſrael qui elegit te. ❡Hæc dicit
C Dominus, ‖In tempore placito exaudiui te, 2.Cor.6.a.2.
& in die ſalutis auxiliatus ſum tui: & ſer-
uaui te, & dedi te in fœdus populi, vt ſuſci-
tares terram, & poßideres hæreditates diſſi-
9 patas, ❡vt diceres his qui vincti ſunt, Exi-
te: & his qui in tenebris, Reuelamini. Super
vias paſcentur, & in omnibus planis paſcua
10 eorum. ❡‖Non eſurient, neq; ſitient, & non Apo.7. d.16.
percutiet eos æſtus & ſol: quia miſerator eo-
rum reget eos, & ad fontes aquarum "pota- "portabit 2.
11 bit' eos. ❡Et ponam omnes montes meos in
12 viam, & ſemitæ meæ exaltabuntur. ❡ Ecce
D iſti delonge venient, & ecce illi ab Aquilone
13 & mari, & iſti de terra auſtrali. ❡Laudate
cæli, & exulta terra, iubilate montes lau-

dem: quia conſolatus eſt Dominus populum
ſuum, & pauperum ſuorum miſerebitur.
¶ Et dixit Sion, Dereliquit me Dominus, & 14
Dominus oblitus eſt mei. ¶ Nunquid oblivi- 15
ſci poteſt mulier infantem ſuum, ut non mi
ſereatur filio uteri ſui? & ſi illa oblita fue-
rit, ego tamen non obliviſcar tui. ¶ Ecce, in 16
manibus meis deſcripſi te: muri tui coram E
oculis meis ſemper. ¶ Venerunt ſtructores 17
tui: deſtruentes te, & diſſipãtes à te exibũt.
Iſa.60.a.4. ¶ ‖ Leva in circuitu oculos tuos, & vide, om- 18
nes iſti congregati ſunt, venerunt tibi: vivo
ego, dicit Dominus, quia omnibus his velut
ornamento veſtieris, & circundabis tibi eos
quaſi ſponſa. ¶ Quia deſerta tua & ſolitudi- 19
nes tuæ & terra ruinæ tuæ nũc anguſta erũt
præ habitatoribus, & longè fugabuntur qui
abſorbebant te. ¶ Adhuc dicent in auribus 20
tuis filij ſterilitatis tuæ, Anguſtus eſt mihi
locus, fac ſpatium mihi ut habitem. ¶ Et di 21
ces in corde tuo, Quis genuit mihi iſtos? ego
ſterilis, & non pariens, tranſmigrata & ca- F
ptiva: et iſtos quis enutrivit? ego deſtituta et
ſola: & iſti ubi hic erant? ¶ Hæc dicit Domi- 22
nus Deus, Ecce levabo ad Gentes manum
meam: & ad populos exultabo ſignũ meum,
Et afferent filios tuos in ulnis, & filias tuas
ſuper humeros portabunt. ¶ Et erunt reges 23
nutritij tui, & reginæ nutrices tuæ. vultu in
terra demiſſo adorabunt te, & pulverem pe-
dum tuorum lingent. Et ſcies quia ego Do-
minus, ſuper quo non confundentur qui ex-
pectant eum. ¶ Nũquid tolletur a forti præ- 24
da? aut quod captum fuerit à robuſto, ſal-
vum eſſe poterit? ¶ Quia hæc dicit Dominus, 25
Equidem & captivitas a forti tolletur: &
quod ablatum fuerit a robuſto, ſalvabitur.
Eos vero qui iudicaverunt te, ego iudicabo,
& filios tuos ego ſalvabo. ¶ Et cibabo hoſtes 26
tuos carnibus ſuis: & quaſi muſto, ſanguine
ſuo inebriabuntur: & ſciet omnis caro, quia
ego Dominus ſalvans te, & redemptor tuus
fortis Iacob.

CAP. L.

HAec dicit Dominus, Quis eſt hic liber re- 1
pudij matris veſtræ, quo dimiſi eam? A
aut quis eſt creditor meus, cui vendidi vos?
ecce in iniquitatibus veſtris venditi eſtis,
& in ſceleribus veſtris dimiſi matrem ve-
ſtram. ¶ Quia veni, & non erat vir: vocavi, 2
Iſa.59.a.2. & non erat qui audiret. ‖ nunquid abbre-
Nu.11.c.23. viata & parvula facta eſt manus mea, ut
non poßim redimere: aut non eſt in me vir- B
tus ad liberãdum? Ecce in increpatione mea
deſertum faciam mare, ponam flumina in
ſiccum: computreſcent piſces ſine aqua, & mo
rientur in ſiti. ¶ Induam cælos tenebris, & 3
ſaccum ponam operimentum eorum. ¶ Domi- 4
nus dedit mihi linguam eruditam, ut ſciam
ſuſtentare eum qui laſſus eſt, verbo: erigit
manè, manè erigit mihi aurem, ut audiam C
5 quaſi magiſtrum. ¶ Dominus Deus aperuit
mihi aurem, ego autem non contradico, re-
6 troſum non abij. ¶ ‖ Corpus meum dedi per- Mt.26.g.67
cutientibus, & genas meas vellentibus, fa-
ciem meam non averti ab increpantibus &
7 conſpuentibus *. ¶ Dominus Deus auxilia- *in me.
tor meus, ideo non ſum confuſus: ideo poſui
faciem meam ut petram duriſſimam, & ſcio
8 quoniam non confundar. ¶ ‖ Iuxta eſt qui iu- Ro.8.f.33.
ſtificat me: quis contradicet mihi? ſtemus ſi-
mul. quis eſt adverſarius meus? accedat ad
9 me. ¶ Ecce Dominus Deus, auxiliator meus:
D quis eſt qui condemnet me? Ecce omnes quaſi
veſtimentum conterentur, tinea comedet
10 eos. ¶ Quis ex vobis timens Dominum, au-
diens vocem ſervi ſui qui ambulavit in te-
nebris, & non eſt lumen ei? ſperet in nomi-
ne Domini, & innitatur ſuper Deum ſuum.
11 ¶ Ecce vos omnes accendentes ignem ac-
cincti flammis, ambulate in lumine ignis
veſtri, & in flammis quas ſuccendiſtis: de
manu mea factum eſt hoc vobis, in doloribus
dormietis.

CAP. LI.

1 AVdite me qui ſequimini quod iuſtum
A eſt, & quæritis Dominum: attendite ad
petram unde exciſi eſtis, & ad cavernã laci
2 de qua præciſi eſtis. ¶ Attendite ad Abrahã
patrem veſtrum, & ad Saram quæ peperit
vos: quia unum vocavi eum, & benedixi ei,
3 & multiplicavi eum. ¶ Conſolabitur ergo
B Dominus Sion, & conſolabitur omnes rui-
nas eius: & ponet deſertum eius quaſi deli-
cias, & ſolitudinem eius quaſi hortum Do-
mini. Gaudium & lætitia invenietur in ea,
4 gratiarum actio, & vox laudis. ¶ Attendi-
te ad me popule meus, & tribus mea au-
dite: quia lex a me exiet, & iudicium meum
5 in lucem populorum requieſcet. ¶ Prope eſt
iuſtus meus, egreſſus eſt ſalvator meus, &
brachia mea populos iudicabunt: me inſulæ
expectabunt: & brachium meum ſuſtinebũt.
6 ¶ Levate in cælum oculos veſtros, & videte
ſub terra deorſum: quia cæli ſicut fumus li-
C queſcent, & terra ſicut veſtimentum atte-
retur, & habitatores eius ſicut hæc interi-
bunt: ‖ Salus autem mea in ſempiternum e- Pſa.36.d.31.
7 rit, & iuſtitia mea non deficiet. ¶ Audite me d.39.
qui ſcitis iuſtum, populus meus lex mea in
corde eorum: nolite timere opprobrium homi-
8 num, & blaſphemias eorũ ne metuatis. ¶ Si-
cut enim veſtimentum, ſic comedet eos ver-
mis: & ſicut lanam, ſic devorabit eos tinea:
‖ Salus autem mea in ſempiternum erit, & Pſa.36.d.32.
et iuſtitia mea in generationes generationũ. d.39.
9 ¶ Conſurge conſurge, induere fortitudinem
D brachium Domini: conſurge ſicut in diebus
antiquis, in generationibus ſeculorum. nun-
quid nõ tu percuſſiſti ſuperbum, vulneraſti
10 draconem? ¶ ‖ Nunquid non tu ſiccaſti mare, Exo.14.c.21
aquam abyßi vehementis: qui poſuiſti pro-
fundum

fundum maris viam, vt tranſirent liberati?
¶ Et nunc qui redempti ſunt a Domino, re- 11
uertentur, & venient in Sion laudantes, &
lætitia ſempiterna ſuper capita eorum, gau-
dium & lætitiam tenebunt, fugiet dolor &
gemitus. ¶ Ego ego ipſe conſolabor vos: quis 12
tu vt timeres ab homine mortali, & a filio
hominis, qui quaſi fœnum ita areſcet? ¶ Et 13
oblitus es Domini factoris tui, qui tetendit
cælos, & fundauit terram: & formidaſti iu-
giter tota die a facie furoris eius qui te tri-
bulabat, & parauerat ad perdendum. vbi E
nunc eſt furor tribulantis? ¶ Cito veniet gra- 14
diens ad aperiendum, & non interficiet vſ-
que ad internecionem, nec deficiet panis e-
ius. ¶ Ego autem ſum Dominus Deus tuus 15
qui conturbo mare, & intumeſcunt fluctus
eius, Dominus exercituum nomen meum.
Sup.49. a.2. ¶ ‖ Poſui verba mea in ore tuo, & in vmbra 16
manus meæ protexi te, vt plantes cælos, &
fundes terram: & dicas ad Sion, Populus
meus es tu. ¶ Eleuare, eleuare, conſurge Ie- 17
ruſalem, quæ bibiſti de manu Domini calicē F
iræ eius: vſque ad fundum calicis ſoporis bi-
biſti, & potaſti vſque ad fæces. ¶ Non eſt qui 18
ſuſtentet eam ex omnibus filijs quos genuit:
& non eſt qui apprehendat manum eius ex
Sup.47.b.9. omnibus filijs quos enutriuit. ¶ ‖ Duo ſunt 19
quæ occurrerunt tibi: quis contriſtabitur ſu
per te? vaſtitas & contritio, & fames & gla
dius, quis conſolabitur te? ¶ Filij tui proiecti 20
ſunt, dormierunt in capite omnium viarum, G
ſicut oryx illaqueatus: pleni indignatione
Domini, increpatione Dei tui. ¶ Idcirco audi 21
hoc paupercula & ebria non à vino. ¶ Hæc 22
dicit dominator tuus Dominus, & Deus
tuus, qui pugnauit pro populo ſuo. Ecce tuli
de manu tua calicem ſoporis, fundum cali-
cis indignationis meæ, non adijcies vt bibas
illum vltra. ¶ Et ponam illum in manu eo- 23
rum qui te humiliauerunt, & dixerunt ani
mæ tuæ, Incuruare, vt tranſeamus: & po-
ſuiſti vt terram corpus tuum, & quaſi viam
tranſeuntibus.

CAP. LII.

CONſurge, conſurge, induere fortitudi- 1
ne tua Sion, induere veſtimentis glo- A
riæ tuæ Ieruſalem ciuitas ſancti: quia non
adijciet vltra vt pertranſeat per te incircum
ciſus & immundus. ¶ Excutere de puluere, 2
conſurge, ſede Ieruſalem: ſolue vincula colli
tui captiua filia Sion. ¶ Quia hæc dicit Do- 3
minus, Gratis venundati eſtis, & ſine ar-
gento redimemini. ¶ Quia hæc dicit Domi- 4
Gen.46.a.6 nus Deus. ‖ In Aegyptum deſcendit populus
meus in principio, vt colonus eſſet ibi: &
Aſſur abſque vlla cauſa calumniatus eſt
eum. ¶ Et nunc quid mihi eſt hic, dicit Do- 5
minus, quoniam ablatus eſt populus meus B
Ro.2.d.24. gratis? Dominatores eius inique agunt, di-
Eze.36.d.20 cit Dominus, ‖ & iugiter tota die nomen
6 meum blaſphematur. ¶ Propter hoc ſciet po-
pulus meus nomen meum in die illa: quia
7 ego ipſe qui loquebar, ecce adſum. ¶ ‖ Quam Ro.10. c.15.
pulchri ſuper montes pedes annuntiantis & Nah.1. d.15.
prædicantis pacem: annuntiantis bonum,
prædicantis ſalutem, dicentis Sion, *Re- *regnauit 9
8 gnabit Deus tuus? ¶ vox ſpeculatorum tuo-
rum, leuauerunt vocem, ſimul laudabunt:
quia oculo ad oculum videbunt cùm con-
9 uerterit Dominus Sion. ¶ Gaudete, & lau-
C date ſimul deſerta Ieruſalem: quia conſo-
latus eſt Dominus populum ſuum, redemit
10 Ieruſalem. ¶ Parauit Dominus brachium
ſanctum ſuum in oculis omnium gentium:
‖ & videbunt omnes fines terræ ſalutare Pſa.97.a.3.
11 Dei noſtri. ¶ Recedite, recedite, exite inde, 2.Co.6.d.17
‖ pollutum nolite tangere: exite de medio e-
ius, mundamini qui fertis vaſa Domini.
12 ¶ Quoniam non in tumultu exibitis, nec in
D fuga properabitis: præcedet enim vos Do-
minus, & congregabit vos Deus Iſrael.
13 ¶ Ecce intelliget ſeruus meus, exaltabitur,
14 & eleuabitur, & ſublimis erit valde. ¶ Si-
cut obſtupuerunt ſuper te multi: ſic inglo-
rius erit inter viros aſpectus eius, & for-
15 ma eius inter filios hominum. ¶ Iſte aſper-
get gentes multas, ſuper ipſum continebunt
reges os ſuum: ‖ quia quibus non eſt narra- Ro.15.d.21.
tum de eo, viderunt: & qui non audierunt,
contemplati ſunt.

CAP. LIII.

1 QUis credidit auditui noſtro? & bra- Ioh.12.f.38.
2 chium Domini cui reuelatum eſt? ¶ Et Ro.10. c.16.
A *aſcendet ſicut virgultum coram *aſcendit 4
eo, & ſicut radix de terra ſitienti: non eſt ſpe
cies ei, neque decor: & vidimus eum, & non
3 erat aſpectus, & deſiderauimus eum. ¶ ‖ De- Mar.9. b.12.
ſpectum & nouiſſimum virorum, virum do-
lorum & ſcientem infirmitatem: & quaſi
a. ſconditus vultus eius & deſpectus, vnde
4 nec reputauimus eum. ¶ ‖ Verè languores no- Mat.8. c.17.
ſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe porta- & 2.d.24.
uit: & nos putauimus eū quaſi leproſum, &
5 percuſſum à Deo & humiliatum. ¶ ‖ Ipſe au- 1.Co.15. a.3.
B tem vulneratus eſt propter iniquitates no-
ſtras, attritus eſt propter ſcelera noſtra. diſci
plina pacis noſtræ ſuper eum, & liuore eius
6 ſanati ſumus. ¶ Omnes nos quaſi oues erra-
uimus, vnuſquiſq; in viā ſuam declinauit:
& poſuit Dominus in eo iniquitatem om-
7 nium noſtrum. ¶ Oblatus eſt quia ipſe vo-
luit, & nō aperuit os ſuum: ſicut ouis ad oc-
ciſionem ducetur, & quaſi agnus coram ton- Mat.26.f.63
C dente ſe, obmuteſcet, & ‖ non aperiet os ſuū. 27.b.14.
8 ¶ De anguſtia & de iudicio ſublatus eſt: ge- Act.8.f.32.
nerationem eius quis enarrabit? quia abſciſ-
ſus eſt de terra viuentium: propter ſcelus po
9 puli mei percuſſi eū. ¶ Et dabit impios pro ſe-
pultura, & diuitem pro morte ſua: ‖ eo quod 1.Pet.2. d.22
iniquitatē non fecerit, neque dolus fuerit in 1.Ioh.3. a.5.
10 ore eius. ¶ Et Dominus voluit conterere eum

 in in-

*in infirmitate: ſi poſuerit pro peccato animã*
*ſuam, videbit ſemen longæuũ, & voluntas*
*Domini in manu eius dirigetur.* ¶ *Pro eo* 11
*quod laborauit anima eius, videbit & ſatu-* D
*rabitur: in ſcientia ſua iuſtificabit ipſe iuſtus*
ſeruos meos *ſeruus meus' multos & iniquitates eorum*
*ipſe portabit.* ¶ *Ideo diſpertiam ei plurimos,* 12
*& fortium diuidet ſpolia, pro eo quod tradi-*
Mar.15.c.28. *dit in mortem animam ſuã, ‖ & cum ſcele-*
Luc.22.d.37 *ratis reputatus eſt: & ipſe peccata multorũ*
Luc.23.e.34 *tulit, & pro transgreſſoribus rogauit.*

CAP. LIIII.

Lætare 3. L*‖ Auda' ſterilis quæ non paris, decanta* 1
Luc.23.d.29 *laudem, & hinni quæ nõ pariebas: quo-* A
Gal.4.d.27. *niam multi filij deſertæ magis, quam eius*
*quæ habet virum, dicit Dominus.* ¶ *Dilata* 2
*locum tentorij tui, & pelles tabernaculorum*
*tuorum extende, ne parcas: longos fac funi-*
*culos tuos, & clauos tuos conſolida.* ¶ *Ad de-* 3
*xteram enim, & ad læuam penetrabis: &*
*ſemen tuum Gentes hæreditabit, & ciuita-* B
*tes deſertas inhabitabit.* ¶ *Noli timere, quia* 4
*non confunderis, neque erubeſces: non enim*
*te pudebit, quia confuſionis adoleſcentiæ tuæ*
*obliuiſceris, & opprobrij viduitatis tuæ non*
*recordaberis amplius.* ¶ *Quia dominabitur* 5
Luc.1.c.32. *tui qui fecit te, ‖ Dominus exercituum no-*
*men eius, & redemptor tuus ſanctus Iſraël,* C
*Deus omnis terræ vocabitur.* ¶ *Quia vt mu-* 6
*lierem derelictam & mœrentem ſpiritu vo-*
*cauit te Dominus, & vxorem ab adoleſcen-*
*tia abiectam, dixit Deus tuus.* ¶ *Ad pun-* 7
*ctum in modico dereliqui te, & in miſera-*
*tionibus magnis congregabo te.* ¶ *In momen-* 8
*to indignationis abſcondi faciem meam pa-*
*rumper à te, & in miſericordia ſempiterna* D
*miſertus ſum tui: dixit redemptor tuus Do-*
Gen 9 b.15. *minus.* ¶ *Sicut in ‖ diebus Noe iſtud mihi eſt,* 9
diluuij 15. *cui iuraui ne inducerem aquas "Noe' vltrà*
*ſupra terram: ſic iuraui vt non iraſcar tibi,*
*& non increpem te.* ¶ *Montes enim commo-* 10
*uebuntur, & colles contremiſcent: miſericor-*
*dia autem mea non recedet à te, & fœdus* E
*pacis meæ non mouebitur: dixit miſerator*
*tuus Dominus.* ¶ *Paupercula tempeſtate con-* 11
*uulſa, abſque vlla conſolatione, Ecce ego ſter-*
*nam per ordinem lapides tuos, & fundabo*
*te in ſapphiris,* ¶ *& ponam iaſpidem propu-* 12
*gnacula tua: & portas tuas in lapides ſcul-*
*ptos, & omnes terminos tuos in lapides de-*
Ioan.6.e.45 *ſiderabiles.* ¶ *‖ Vniuerſos filios tuos doctos à* 13
*Domino: & multitudinem pacis filijs tuis.* F
¶ *Et in iuſtitia fundaberis: recede procul à* 14
*calumnia, quia non timebis: & à pauore,*
*quia non appropinquabit tibi.* ¶ *Ecce accola* 15
*veniet, qui non erat mecum, aduena quon-*
*dam tuus adiungetur tibi.* ¶ *Ecce ego crea-* 16
*ui fabrum ſufflantem in igne prunas, &* G
*proferentem vas in opus ſuum, & ego crea-*
*ui interfectorem ad diſperdendum.* ¶ *Omne* 17
*vas quod fictum eſt contra te non dirige-*
*tur: & omnem linguam reſiſtentem tibi in*
*iudicio, iudicabis. Hæc eſt hæreditas ſeruo-*
*rum Domini, & iuſtitia eorum apud me, di-*
*cit Dominus.*

CAP. LV.

1 O*Mnes ‖ ſitiẽtes venite ad aquas: & qui* Ecc.51.d.33
A *non habetis argentum, properate, emi-*
*te & comedite: ‖ venite, emite abſque argen-* Apo.22.d.17
*to, & abſque vlla commutatione vinum &*
2 *lac.* ¶ *Quare appenditis argentum non in pa-*
*nibus, & laborem veſtrum non in ſaturita-*
*te? Audite audientes me, & comedite bonum,*
*& delectabitur in craßitudine anima ve-*
3 *ſtra.* ¶ *Inclinate aurem veſtram, & venite*
B *ad me: audite, & viuet anima veſtra, & fe-*
*riam vobiſcum pactum ſempiternum, ‖ mi-* Act.13.e.34.
4 *ſericordias Dauid fideles.* ¶ *Ecce teſtem po-*
*pulis dedi eum, ducem ac præceptorem Gen-*
5 *tibus.* ¶ *Ecce, gentem quam neſciebas, vo-*
*cabis: & gentes quæ te non cognouerunt, ad*
*te current propter Dominum Deum tuum,*
6 *& ſanctũ Iſraël: quia glorificauit te.* ¶ *Quæ-*
*rite Dominum dum inueniri poteſt, inuoca-*
7 *te eum dum prope eſt.* ¶ *Derelinquat impius*
*viam ſuam, & vir iniquus cogitationes*
C *ſuas, & reuertatur ad Dominum, & miſe-*
*rebitur eius, & ad Deum noſtrum, quoniam*
8 *multus eſt ad ignoſcendum.* ¶ *Non enim co-*
*gitationes meæ, cogitationes veſtræ: neque*
9 *viæ veſtræ viæ meæ, dicit Dominus.* ¶ *Quia*
*ſicut exaltantur cœli à terra, ſic exaltatæ ſunt*
*viæ meæ à vijs veſtris, & cogitationes meæ*
10 *à cogitationibus veſtris.* ¶ *Et quomodo de-*
*ſcendit imber, & nix de cœlo, & illuc vltrà*
*non reuertitur, ſed inebriat terram, & infun-*
D *dit eam, & germinare eam facit, & dat ſe-*
11 *men ſerenti, & panem comedenti.* ¶ *Sic erit*
*verbum meum quod egredietur de ore meo:*
D *non reuertetur ad me vacuũ, ſed faciet quæ-*
*cunque volui, & proſperabitur in his ad quæ*
12 *miſi illud.* ¶ *Quia in lætitia egrediemini, &*
*in pace deducemini: montes & colles canta-*
*bunt coram vobis laudem, & omnia ligna*
13 *regionis plaudent manu.* ¶ *Pro ſaliunca aſcen-*
*det abies, & pro vrtica creſcet myrtus: & e-*
*rit Dominus nominatus in ſignum æternũ,*
*quod non auferetur.*

CAP. LVI.

1 H*Aec dicit Dominus, ‖ Cuſtodite iudi-* Sap.1.a.1.
A *cium, & facite iuſtitiam: quia iuxta*
*eſt ſalus mea vt veniat, & iuſtitia mea vt*
2 *reueletur.* ¶ *Beatus vir qui faciet hoc, & fi-*
*lius hominis qui apprehendet iſtud: cuſto-*
*diens ſabbathum ne polluat illud, cuſtodiens*
3 *manus ſuas ne faciat omne malum.* ¶ *Et nõ*
*dicat filius aduenæ qui adhæret Domino, di-*
*cens, Separatione diuidet me Dominus à po-*
*pulo ſuo. Et non dicat Eunuchus, Ecce ego*
4 *lignum aridum.* ¶ *Quia hæc dicit Domi-*
B *nus Eunuchis. Qui cuſtodierint ſabbatha*
*mea, & elegerint quæ ego volui, et tenuerint*
*fœdus*

fœdus meum: ¶ Dabo eis in domo mea & in 5
muris meis locum, & nomen melius à filijs
& filiabus: nomen ſempiternũ dabo eis, quod
non peribit: ¶ Et filios aduenæ qui adhærent 6
Domino, vt colant eum, & diligant nomen
eius, vt ſint ei in ſeruos: omnem cuſtodien-
tem ſabbathum ne polluat illud, & tenentem
fœdus meum: ¶ Adducam eos in montẽ ſan- 7
ctum meum, & lætificabo eos in domo ora- C
tionis meæ. holocauſta eorum, & victimæ eo-
rum placebunt mihi ſuper altari meo: quia
Mat.21.b.13. ‖ domus mea, domus orationis vocabitur cũ-
Mar.11.c.17. ctis populis. ¶ Ait Dominus Deus qui con- 8
Luc.19.g.46 gregat diſperſos Iſraël: Adhuc congregabo ad
eum congregatos eius. ¶ Omnes beſtiæ agri 9
venite ad deuorandum, vniuerſæ beſtiæ ſal-
tus. ¶ Speculatores eius cæci omnes, neſcie- 10
runt vniuerſi: canes muti non valentes la- D
trare, videntes vana, dormientes & aman-
tes ſomnia. ¶ Et canes impudentiſſimi ne- 11
ſcierunt ſaturitatem. ipſi paſtores ignorane-
Iere.6.c.13. runt intelligentiam: ‖ omnes in viam ſuam
8.d.10. declinauerunt, vnuſquiſque ad auaritiam
Sap.2.b.7. ſuam, à ſummo vſque ad nouiſſimum. ¶ Ve- 12
Sup.22.d.13. nite, ſumamus vinum, & impleamur e-
brietate: & erit ſicut hodie, ſic & cras, &
multo amplius.

CAP. LVII.

IVſtus perit, & nõ eſt qui recogitet in cor- 1
de ſuo. & viri miſericordiæ colliguntur, A
quia nõ eſt qui intelligat, a facie enim ma-
litiæ collectus eſt iuſtus. ¶ Veniat pax, re- 2
quieſcat in cubili ſuo qui ambulauit in di-
rectione ſua. ¶ Vos autem accedite huc filij 3
augurátricis, ſemen adulteri, & fornicariæ.
¶ Super quem luſiſtis? ſuper quem dilataſtis 4
os, & eieciſtis linguam? nunquid non vos fi-
lij ſceleſti, ſemen mendax? ¶ qui conſolamini 5
in dijs ſubter omne lignum frondoſum, im-
molantes paruulos in torrentibus, ſubter e-
minẽtes petras? ¶ In partibus torrentis pars 6
tua, hæc eſt ſors tua: & ipſis effudiſti liba-
men, obtuliſti ſacrificium, nunquid ſuper
his non indignabor? ¶ Super montem excel- 7
ſum & ſublimem poſuiſti cubile tuum, & il- B
luc aſcendiſti, vt immolares hoſtias. ¶ Et 8
poſt oſtium, & retro poſtem poſuiſti memo-
riale tuum: quia iuxta me diſcooperuiſti, &
ſuſcepiſti adulterum, dilataſti cubile tuum,
& pepigiſti cum eis fœdus: dilexiſti ſtratum
eorum manu aperta. ¶ Et ornaſti te regio 9
vnguento, & multiplicaſti pigmenta tua.
Miſiſti legatos tuos procul, & humiliata es
vſque ad inferos. ¶ In multitudine viæ tuæ 10
laboraſti: non dixiſti, Quieſcam. vitã ma-
nus tuæ inueniſti, propterea non rogaſti. C
¶ Pro quo ſolicita timuiſti, quia mentita es, 11
& mei non es recordata, neque cogitaſti in
corde tuo? quia ego tacens, & quaſi non vi-
dens, & mei oblita es. ¶ Ego annuntiabo iu- 12
ſtitiam tuã, & opera tua non proderũt tibi.
13 ¶ Cùm clamaueris, liberent te cõgregati tui,
& omnes eos auferet ventus, tollet aura.
Qui autem fiduciam habet mei, hæreditabit
terram, et poſſidebit montem ſanctũ meum.
14 ¶ Et dicam, ‖ Viam facite, præbete iter, de- Inf.62.d.10.
clinate de ſemita, auferte offendicula de via
15 populi mei. ¶ Quia hæc dicit excelſus, & ſub-
D limis habitans æternitatem: & ſanctũ no-
men eius in excelſo, & in ſancto habitãs, &
cum contrito & humili ſpiritu: vt viuificet
ſpiritum humilium, & viuificet cor contri-
16 torum. ¶ Non enim in ſempiternum litigabo,
neque vſque ad finem iraſcar: quia ſpiritus à
facie mea egredietur, & flatus ego faciam.
17 ¶ Propter iniquitatem auaritiæ eius iratus
ſum, & percuſſi eum: abſcondi à te faciem ‑.12.
meam, & indignatus ſum: & abijt vagus
18 in via cordis ſui. ¶ Vias eius vidi, & ſanaui
eum, & reduxi eum, & reddidi conſolationes
19 ipſi, & lugẽtibus eius. ¶ Creaui fructũ labio-
rum pacem, pacẽ ei qui lõge eſt & qui propè,
20 dixit Dominus, & ſanaui eum. ¶ Impij au-
tem quaſi mare feruens, quod quieſcere non
poteſt, & redundant fluctus eius in concul-
21 cationem & lutum. ¶ ‖ Non eſt pax impijs, Sup.48.d.22
dicit Dominus meus.

CAP. LVIII.

1 CLama, ne ceſſes, quaſi tuba exalta vo-
A cem tuã, & annuntia populo meo ‖ ſce- Sup.1.d.15.
lera eorum, & domui Iacob peccata eorum.
2 ¶ Me etenim de die in diem quærunt, & ſci-
re vias meas volunt: quaſi gens quæ iuſti-
tiam fecerit, & iudicium Dei ſui non dereli-
querit: rogant me iudicia iuſtitiæ: appropin-
3 quare Deo volunt. ¶ Quare ieiunauimus, &
nõ aſpexiſti: humiliauimus animas noſtras,
& neſciſti? Ecce in die ieiunij veſtri inue-
nitur voluntas veſtra, & omnes debitores
4 veſtros repetitis. ¶ Ecce ad lites & cõtentio-
B nes ieiunatis, & percutitis pugno impiè. No-
lite ieiunare ſicut vſque ad hanc diẽ, vt au-
5 diatur in excelſo clamor veſter. ¶ ‖ Nunquid Zach.7.b.5.
tale eſt ieiunium quod elegi, per diem affli-
gere hominem animam ſuam? nunquid con-
torquere quaſi circulum caput ſuum, & ſac-
cum & cinerem ſternere? nunquid iſtud vo-
cabis ieiunium, & diem acceptabilem Domi-
6 no? ¶ Nonne hoc eſt magis ieiunium quod e-
legi? diſſolue colligationes impietatis, ſolue
faſciculos deprimentes, dimitte eos qui con-
fracti ſunt liberos, & omne onus dirumpe.
7 ¶ ‖ Frange eſurienti panem tuum, & egenos Eze.18.b.16
vagoſque induc in domum tuam: cùm videris Mat.25.c.35.
nudum, operi eum, & carnem tuam ne de-
8 ſpexeris. ¶ Tunc erumpet quaſi manè lumen
C tuũ, & ſanitas tua citiùs orietur, & antei-
bit faciem tuã iuſtitia tua, & gloria Domi-
9 ni colliget te. ¶ Tunc inuocabis & Dominus
exaudiet: clamabis, & dicet, Ecce adſum. ſi
abſtuleris de medio tui catenam, & deſieris
extendere digitũ, & loqui quod non prodeſt.

¶Cùm effuderis eſurienti animam tuam, & 10
animã afflictam repleueris: orietur in tene-
bris lux tua, & tenebræ tuæ erunt ſicut me-
*Deus ridies. ¶Et requiẽ tibi dabit Dominus* ſem- 11
per, & implebit ſplendoribus animam tuam,
& oſſa tua liberabit, & eris quaſi hortus ir-
riguus, & ſicut fons aquarum, cuius non de-
Inf.61.b.4. ficient aquæ. ¶‖Et ædificabuntur in te de- 12
ſerta ſeculorum: fundamenta generationis D
& generationis ſuſcitabis: & vocaberis ædi-
ficator ſepium: auertẽs ſemitas in quietem.
¶Si auerteris à ſabbatho pedem tuum, face- 13
re voluntatem tuam in die ſancto meo, &
vocaueris ſabbathum delicatum, & ſanctum
Domini glorioſum, & glorificaueris eũ dum
non facis vias tuas, & non inuenitur vo-
luntas tua, vt loquaris ſermonẽ. ¶Tunc de- 14
lectaberis ſuper Domino, & ſuſtollam te ſu-
per altitudines terræ, & cibabo te hæredita-
te Iacob patris tui. os enim Domini loqu-
tum eſt.

## CAP. LIX.

Nu.11.e.23. ECce, ‖non eſt abbreuiata manus Domi- 1
Sup.50.a.2. ni vt ſaluare nequeat, neq; aggrauata A
eſt auris eius vt nõ exaudiat. ¶Sed iniqui- 2
tates veſtræ diuiſerũt inter vos, & Deũ ve-
ſtrum, & peccata veſtra abſconderũt faciem
Sup.1.d.15. eius à vobis ne exaudiret. ¶‖Manus enim 3
veſtræ pollutæ ſunt ſanguine, & digiti ve-
ſtri iniquitate: labia veſtra locuta ſunt mẽ-
dacium, & lingua veſtra iniquitatem fa-
tur. ¶Non eſt qui inuocet iuſtitiam, neq; eſt 4
qui iudicet verè: ſed confidunt in nihili, &
Iob.15.d.35. loquuntur vanitates: ‖conceperunt laborem,
& pepererunt iniquitatem. ¶Oua aſpidum 5
ruperunt & telas araneæ texuerunt: qui co-
mederit de ouis eorũ, morietur: & quod con-
fotum eſt, erumpet in regulum. ¶Telæ eorum 6
non erunt in veſtimentum, neq; operientur B
operibus ſuis: opera eorum opera inutilia, &
Prou.1.b.15. opus iniquitatis in manibus eorum. ¶‖Pedes 7
Rom.3.b.15. eorum ad malum currunt, & feſtinant vt
effundant ſanguinem innocentem: cogitatio-
nes eorum cogitationes inutiles: vaſtitas &
contritio in vijs eorum. ¶Viam pacis neſcie- 8
runt, & non eſt iudicium in greſſibus eorũ:
ſemitæ eorum incuruatæ ſunt eis: omnis qui
calcat in eis, ignorat pacem. ¶Propter hoc e- 9
*nobis 6. longatum eſt iudicium à *vobis', & non ap-
*nos 9. prehendet *vos' iuſtitia. expectauimus lu-
cem, & ecce tenebræ: ſplendorem, et in tene-
bris ambulauimus. ¶Palpauimus ſicut cæci, 10
parietem, & quaſi abſq; oculis attrectaui-
mus: impegimus meridie quaſi in tenebris,
in caliginoſis quaſi mortui. ¶Rugiemus qua- 11
ſi vrſi omnes, & quaſi columbæ meditantes
gememus. expectauimus iudicium, & nõ eſt:
ſalutem, & elongata eſt à nobis. ¶Multipli- 12
cata ſunt enim iniquitates noſtræ coram te,
& peccata noſtra reſponderunt nobis. quia C
ſcelera noſtra nobiſcum, & iniquitates no-
ſtras cognouimus. ¶peccare & mentiri cõtra 13
Dominum: & auerſi ſumus ne iremus poſt
tergum Dei noſtri, vt loqueremur calumniã
& tranſgreſſionem: concepimus & locuti ſu-
14 mus de corde verba mendacij. ¶Et conuerſum
eſt retrorſum iudicium, & iuſtitia longe ſte-
tit: quia corruit in plateã veritas, & æqui-
15 tas non potuit ingredi. ¶Et facta eſt veri-
tas in obliuionem: & qui receſſit à malo,
prædæ patuit: & vidit Dominus, & malum
apparuit in oculis eius, quia non eſt iudi-
16 cium. ¶& vidit quia non eſt vir: et aporia-
tus eſt, quia non eſt qui occurrat: & ſalua-
uit ſibi brachium ſuum, & iuſtitia eius ipſa
17 confirmauit eum. ¶‖Indutus eſt iuſtitia Ephe.6.c.17
vt lorica, & galea ſalutis in capite eius: in- 1.Theſ.5.b.8
dutus eſt veſtimentis vltionis, & opertus
18 eſt quaſi pallio zeli. ¶Sicut ad vindictam
D quaſi ad retributionem indignationis hoſti-
bus ſuis, & viciſſitudinem inimicis ſuis: in-
19 ſulis vicem reddet. ¶Et timebunt qui ab
Occidente, nomen Domini: & qui ab Ortu
ſolis, gloriam eius: cùm venerit quaſi flu-
uius violentus, quem ſpiritus Domini co-
20 git: ¶‖& venerit Sion redemptor, & eis qui Ro.11.d.26.
redeunt ab iniquitate in Iacob, dicit Domi-
21 nus. ¶Hoc fœdus meum cum eis, dicit Do-
minus, Spiritus meus qui eſt in te, & ver-
ba mea quæ poſui in ore tuo, non recedent de
ore tuo, & de ore ſeminis tui, & de ore ſemi-
nis ſeminis tui, dicit Dominus, amodo &
vſque in ſempiternum.

## CAP. LX.

1 SVrge, illuminare Ieruſalem': quia ve- *.4.
A nit lumen tuum, & gloria Domini ſuper
2 te orta eſt. ¶Quia ecce tenebræ operient ter-
ram, & caligo populos: ſuper te autem orie-
tur Dominus, & gloria eius in te videbi-
3 tur. ¶Et ambulabunt Gentes in lumine tuo,
4 & reges in ſplendore ortus tui. ¶‖Leua in Sup.49.c.18.
circuitu oculos tuos, & vide: omnes iſti con-
gregati ſunt, venerunt tibi. filij tui de longe
venient, & filiæ tuæ de latere ſurgent.
5 ¶Tunc videbis, & afflues, & mirabitur &
dilatabitur cor tuum quando conuerſa fue-
rit ad te multitudo maris, fortitudo Gen-
6 tium venerit tibi. ¶Inundatio camelorum
operiet te, dromedarij Madian & Epha: om-
nes de Saba venient aurũ & thus deferen-
7 tes: & laudẽ Domino annuntiantes. ¶Omne
pecus Cedar congregabitur tibi, arietes Na-
B baioth miniſtrabunt tibi: offerentur ſuper
placabili altari meo, & domum maieſtatis
8 meæ glorificabo. ¶Qui ſunt iſti, qui vt nu-
bes volant, & quaſi columbæ ad feneſtras
9 ſuas? ¶Me enim inſulæ expectant, & naues
maris in principio, vt adducam filios tuos
de longe: argentum eorum, & aurum eorum
cum eis nomini Domini Dei tui, & ſancto
10 Iſraël, quia glorificauit te. ¶Et ædificabunt
filij peregrinorũ muros tuos, & reges eorum
miniſtrabũt tibi: in indignatione enim mea
percuſſi

percuſſi te, & in reconciliatione mea miſer-
Apo.21.g.25 tus ſum tui. ‖Et aperientur portæ tuæ iu- 11
giter: die ac nocte non claudentur, ut affe-
ratur ad te fortitudo Gentium, & reges ea-
rum adducantur. Gens enim et regnũ quod 12
non ſeruierit tibi, peribit: & Gentes ſolitu-
dine vaſtabuntur. Gloria Libani ad te ve- 13
niet. abies & buxus & pinus ſimul, ad or- C
nandum locum ſanctificationis meæ, & lo-
cum pedum meorum glorificabo. Et veni- 14
ent ad te curui filij eorum qui humiliauerũt
te, & adorabunt veſtigia pedum tuorũ om-
nes qui detrahebant tibi, & vocabũt te Ci-
uitatem Domini, Sion ſancti Iſraël. Pro eo 15
quod fuiſti derelicta, & odio habita, & non
erat qui per te tranſiret, ponam te in ſuper-
biam ſeculorum, gaudium in generationem
& generationem. & ſuges lac Gentium, & 16
mamilla regum lactaberis: & ſcies quia ego
Dominus ſaluans te, & redemptor tuus for-
tis Iacob. Pro ære afferam aurum, & pro 17
ferro afferam argentum, & pro lignis æs. &
pro lapidibus ferrũ: & ponam viſitationem
tuam pacem. & præpoſitos tuos iuſtitiam.
Nõ audietur vltra iniquitas in terra tua, 18
vaſtitas & contritio in terminis tuis, & oc-
cupabit ſalus muros tuos, & portas tuas lau- D
Apo.21.g.23 datio. ‖Non erit tibi amplius ſol ad lucen- 19
dũ per diẽ, nec ſplendor lunæ illuminabit te:
ſed erit tibi Dominus in lucẽ ſempiternam,
Apoc.22.a.5 & Deus tuus in gloriam tuam. ‖Non occi- 20
det vltra ſol tuus, & luna tua non minue-
tur: quia erit tibi Dominus in lucem ſempi-
ternam, & complebuntur dies luctus tui.
Populus autem tuus omnes iuſti, in perpe- 21
tuum hæreditabunt terram, germen planta-
tionis meæ, opus manus meæ ad glorifican-
dum. Minimus erit in mille, & paruulus in 22
gentem fortiſſimam: ego Dominus in tempo-
re eius ſubito faciam iſtud.

CAP. LXI.

Luc.4.c.18. SPiritus Domini ſuper me, eo quòd vn- 1
xerit Dominus me: ad annuntiandum A
manſuetis miſit me, vt mederer cõtritis cor-
de, & prædicarem captiuis indulgentiam, &
clauſis apertionem. Vt prædicarem annum 2
placabilem Domino & diem vltionis Deo
Matt.5.a.5. noſtro: ‖ vt conſolarer omnes lugentes: Vt 3
ponerem lugentibus Sion, & darem eis coro-
nam pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pal-
lium laudis pro ſpiritu mœroris: & vocabũ-
tur in ea fortes iuſtitiæ, plãtatio Domini ad
Sup.58.d.12. glorificandum. ‖ Et ædificabunt deſerta a 4
ſeculo, & ruinas antiquas erigẽt, & inſtau- B
rabunt ciuitates deſertas, diſſipatas in ge-
nerationem & generationem. Et ſtabunt 5
alieni, & paſcent pecora veſtra: & filij pere-
grinorum, agricolæ & vinitores veſtri erũt.
Vos autem ſacerdotes Domini vocabimini: 6
Miniſtri Dei noſtri dicetur vobis: fortitudi-
nem Gentium comedetis, & in gloria earum
7 ſuperbietis. Pro confuſione veſtra duplici
C & rubore laudabunt partem eorum: propter
hoc in terra ſua duplicia poſſidebunt, lætitia
8 ſempiterna erit eis. Quia ego Dominus di-
ligens iudicium, & odio habens rapinam —3.
in holocauſto: & dabo opus eorum in verita-
9 te, & fœdus perpetuum feriam eis. Et ſcie-
tur in Gentibus ſemen eorum, & germẽ eo-
rum in medio populorum: omnes qui vide-
rint eos, cognoſcent illos, quia iſti ſunt ſemẽ
10 cui benedixit Dominus. Gaudens gaudebo
D in Domino, & exultabit anima mea in Deo
meo: quia induit me veſtimentis ſalutis: &
indumento iuſtitiæ circundedit me, quaſi
ſponſum decoratum corona, & quaſi ſponſam
11 ornatam monilibus ſuis. Sicut enim terra
profert germen ſuum, & ſicut hortus ſemen
ſuum germinat: ſic Dominus Deus germi-
nabit iuſtitiam, & laudem coram vniuerſis
Gentibus.

CAP. LXII.

1 PRopter Sion non tacebo, & propter Ieru-
A ſalem non quieſcam, donec egrediatur
vt ſplendor iuſtus eius, & ſaluator eius vt
2 lampas accendatur. Et videbunt Gentes
iuſtum tuum, & cuncti reges inclytũ tuum:
& vocabitur tibi nomen nouum, quod os
3 Domini "nominauit". Et eris corona gloriæ "nominabit 6.
in manu Domini, & diadema regni in ma-
4 nu Dei tui. Non vocaberis vltra Dereli-
B cta: & terra tua nõ vocabitur amplius De-
ſolata: ſed vocaberis Voluntas mea in ea, &
terra tua "inhabitabitur", quia complacuit "inhabitata 2.
Domino in te: & terra tua inhabitabitur.
5 Habitabit enim iuuenis cum virgine, &
habitabunt in te filij tui. Et gaudebit ſpõſus
ſuper ſponſam, & gaudebit ſuper te Deus
6 tuus. Super muros tuos, Ieruſalem cõſtitui
cuſtodes; tota die & tota nocte in perpetuũ
non tacebunt. Qui reminiſcimini Domini,
7 ne taceatis, & ne detis ſilentium ei, donec
C ſtabiliat, & donec ponat Ieruſalem laudẽ in
8 terra. Iurauit Dominus in dextera ſua, &
in brachio fortitudinis ſuæ: Si dedero triti-
cum tuum vltra cibum inimicis tuis: & ſi
biberint filij alieni vinum tuum in quo la-
9 boraſti. Quia qui congregabũt illud, come-
dent, & laudabunt Dominum: & qui cõpor-
10 tãt illud, bibẽt in atrijs ſanctis meis. Trã-
D ſite, tranſite per portas, ‖ præparate viam Sup.57.c.15.
populo, planum facite iter, & eligite lapides,
11 & eleuate ſignum ad Populos. ‖Ecce Domi- Mat.21.a.5.
nus auditum fecit in extremis terræ, ‖dicite Zach.9.b.9.
filiæ Sion, Ecce ſaluator tuus venit: ecce
merces eius cum eo, & opus eius coram illo.
12 Et vocabunt eos Populus ſanctus, redempti
à Domino. Tu autem vocaberis, Quæſita ci-
uitas, & non Derelicta.

CAP. LXIII.

1 QVis eſt iſte qui venit de Edom, tinctis
A veſtibus de Boſra, iſte formoſus in
ſtola

ſtola ſua, gradiens in multitudine fortitu-
dinis ſuæ? Ego qui loquor iuſtitiam, & pro-
Apoc.19.c.13 pugnator ſum ad ſaluandum. ¶ ‖ Quare ergo 2
rubrum eſt indumentũ tuum, & veſtimen-
ta tua ſicut calcantium in torculari? ¶ Tor- 3
cular calcaui ſolus, & de Gentibus non eſt
vir mecum: calcaui eos in furore meo, & cõ-
culcaui eos in ira mea: & aſperſus eſt ſan-
guis eorum ſuper veſtimenta mea, & omnia
indumenta mea inquinaui. ¶ ‖ Dies enim 4
Sup 24.b.8. vltionis in corde meo, annus "retributionis'
"redemptio-nis 12. mea venit. ¶ Circumſpexi, & non erat au- 5
xiliator: quæſiui, & non fuit qui adiuuaret:
& ſaluauit mihi brachium meum, & indi-
gnatio mea ipſa auxiliata eſt mihi. ¶ Et cõ- 6
culcaui populos in furore meo, & inebriaui B
eos in indignatione mea, & detraxi in ter-
ram virtutem eorum. ¶ Miſerationum Do- 7
mini recordabor, laudem Domini ſuper om-
nibus quæ reddidit nobis Dominus, & ſuper
multitudinem bonorum domui Iſrael, quæ
largitus eſt eis ſecundùm indulgentiã ſuam,
& ſecundùm multitudinem miſericordia-
rum ſuarum. ¶ Et dixit, Veruntamen popu- 8
lus meus eſt, filij non negantes: & factus eſt
eis ſaluator. ¶ In omni tribulatione eorũ non 9
eſt tribulatus, & angelus faciei eius ſalua-
uit eos in dilectione ſua, & in indulgentia C
ſua ipſe redemit eos, & portauit eos, & ele-
uauit eos cunctis diebus ſeculi. ¶ Ipſi autem 10
ad iracundiam prouocauerunt, & afflixerũt
ſpiritum "ſancti' eius: & conuerſus eſt eis in
"ſanctũ 3. inimicum, & ipſe debellauit eos. ¶ Et recor- 11
datus eſt dierum ſeculi Moyſi — &' populi
—.15. ſui: Vbi eſt qui ‖ eduxit eos de mari cum pa-
Exo.14.g.29 ſtoribus gregis ſui? vbi eſt qui poſuit in me-
dio eius ſpiritum ſancti ſui? ¶ Qui eduxit ad 12
dexteram Moyſen brachio maieſtatis ſuæ:
qui ſcidit aquas ante eos, vt faceret ſibi no-
men ſempiternum. ¶ Qui eduxit eos per a- 13
byſſos, quaſi equum in deſerto non impin-
gentem. ¶ Quaſi animal in campo deſcendẽs 14
ſpiritus Domini ductor eius fuit: ſic addux-
iſti populum tuum vt faceres tibi nomẽ glo-
riæ. ¶ ‖ Attende de cælo, & vide de habitacu- 15
Deu.26.c.15 lo ſancto tuo & * gloriæ tuæ: vbi eſt zelus D
Baru.2.d.16 tuus, & fortitudo tua, multitudo viſcerum
*ſolio tuorum, & miſerationum tuarum? ſuper me
continuerunt ſe. ¶ Tu enim pater noſter, & 16
Abraham neſciuit nos, & Iſraël ignorauit
nos: tu Domine pater noſter, redemptor no-
ſter, à ſeculo nomen tuum. ¶ Quare errare 17
nos feciſti Domine de vijs tuis: indurãſti
cor noſtrum, ne timeremus te? conuertere
propter ſeruos tuos, tribus hæreditatis tuæ.
¶ Quaſi nihilum poſſederunt populum ſan- 18
ctum tuum: hoſtes noſtri conculcauerunt
ſanctificationem tuam. ¶ Facti ſumus quaſi 19
in principio, cùm non dominareris noſtri,
neq; inuocaretur nomen tuum ſuper nos.

CAP. LXIIII.

1 VTinam dirumperes cælos, & deſcende-
2 res: à facie tua mõtes defluerẽt. ¶ Sicut
A exuſtio ignis tabeſcerẽt, aquæ arderent igni,
vt notum fieret nomen tuum inimicis tuis:
3 à facie tua gentes turbarentur. ¶ Cùm fece-
ris mirabilia, non ſuſtinebimus: deſcendiſti,
4 & à facie tua montes defluxerunt. ¶ ‖ A ſe- 1.Cor.2.b.9
culo non audierunt, neq; auribus perceperũt:
oculus non vidit Deus abſq; te, quæ præpa-
5 raſti expectantibus te. ¶ Occurriſti lætanti,
B & facienti iuſtitiam: in vijs tuis recorda-
buntur tui: ecce, tu iratus es, & peccauimus:
6 in ipſis fuimus ſemper, & ſaluabimur. ¶ Et
facti ſumus vt "immundus' omnes nos, & "immundi
quaſi pannus menſtruatæ vniuerſæ iuſtitiæ
noſtræ: & cecidimus quaſi folium vniuerſi,
& iniquitates noſtræ quaſi ventus abſtule-
7 runt nos. ¶ Non eſt qui inuocet nomen tuũ:
C qui conſurgat, & teneat te: abſcondiſti fa-
ciem tuam à nobis, & alliſiſti nos in manu
8 iniquitatis noſtræ. ¶ Et nunc Domine pater
noſter es tu, nos verò lutum: & fictor noſter
tu, & opera manuum tuarum omnes nos.
9 ¶ ‖ Ne iraſcaris Domine ſatis, & ne vltra Pſal.78.b.8
memineris iniquitatis — noſtræ': ecce, reſpi- —.1.
10 ce, populus tuus omnes nos. ¶ Ciuitas ſancti
tui facta eſt deſerta, Sion deſerta facta eſt,
11 Ieruſalem deſolata eſt. ¶ Domus ſanctifica-
tionis noſtræ & gloriæ noſtræ, vbi laudaue-
D runt te patres noſtri, facta eſt in exuſtionem
ignis, & omnia deſiderabilia noſtra verſa
12 ſunt in ruinas. ¶ Nunquid ſuper his conti-
nebis te Domine, tacebis & affliges nos ve-
hementer?

CAP. LXV.

1 Q ¶ Væſierunt me qui antè non interro- Ro.10.d.20.
A gabant, inuenerunt qui non quæſie-
runt me. dixi, Ecce ego, ecce ego, ad
Gentem quæ non inuocabat nomen meum.
2 ¶ Expandi manus meas tota die ad populum
incredulum, qui graditur in via non bona
3 poſt cogitationes ſuas. ¶ Populus qui ad ira-
cundiam prouocat me ante faciem meã ſem-
per: qui immolãt in hortis, & ſacrificant ſu-
4 per lateres: ¶ qui habitant in ſepulchris, &
in delubris idolorum dormiunt: qui come-
dũt carnẽ ſuillam, & ius prophanum in va-
5 ſis eorum. ¶ Qui dicunt, Recede à me, non
appropinques mihi, quia immundus es: iſti
fumus erunt in furore meo, ignis ardẽs tota
6 die. ¶ Ecce ſcriptum eſt coram me: non tace-
bo, ſed reddam & retribuam in ſinum eo-
7 rũ ¶ iniquitates veſtras, & iniquitates pa-
trum veſtrorum ſimul, dicit Dominus, qui
ſacrificauerunt ſuper montes, & ſuper colles
exprobrauerunt mihi, & remetiar opus eo-
8 rum primum in ſinu eorum. ¶ Hæc dicit Do-
B minus, Quomodo ſi inueniatur granum in
botro, & dicatur, Ne diſſipes illud, quoniam
benedictio eſt: ſic faciã propter ſeruos meos,
vt non

*vt non diſperdam totũ. ¶ Et educam de Ia-* 9
*cob ſemen , & de Iuda poßidentem montes*
*meos: & hæreditabũt eam electi mei, & ſer-*
*ui mei habitabunt ibi. ¶ Et erunt campeſtria* 10
*in caulas gregum , & vallis Achor in cubile*
*armentorum populo meo qui requiſierunt*
*me. ¶ Et vos qui dereliquiſtis Dominum,* 11
*qui obliti eſtis montem ſanctum meum, qui*
*ponitis Fortunæ menſam , & libatis ſuper*
*eam. ¶ Numerabo vos in gladio, & omnes in* 12
Prou.1.c.24. *cæde corruetis: ‖ pro eo quod vocaui, & non*
Iere.7.c.23. *reſpondiſtis: locutus ſum, & non audiſtis, &*
Inf.66.b.4. *faciebatis malum in oculis meis: & quæ no-*
*lui, elegiſtis. ¶ Propter hoc hæc dicit Domi-* 13
*nus Deus, Ecce, ſerui mei comedent, & vos*
*eſurietis: ecce, ſerui mei bibent, & vos ſitie-*
˘.5. *tis: ¶ ˘ Ecce ſerui mei lætabuntur, & vos* 14
*confundemini˙: Ecce ſerui mei laudabũt præ* C
*exultatione cordis: & vos clamabitis præ do-*
*lore cordis , & præ contritione ſpiritus vlu-*
*labitis. ¶ Et dimittetis nomen veſtrum in* 15
*iuramentũ electis meis: & interficiet te Do-*
*minus Deus, & ſeruos ſuos vocabit nomine*
*alio. ¶ In quo qui benedictus eſt ſuper terrã,* 16
*benedicetur in Deo amen : & qui iurat in*
*terra, iurabit in Deo amen : quia obliuioni*
*tradita ſunt anguſtiæ priores , & quia ab-*
*ſcondita ſunt ab oculis noſtris. ¶ Ecce enim* 17
Inf.66.g.22. *ego creo ‖ cælos nouos , & terram nouam: &*
Apoc.21.a.1. *non erunt in memoria priora, & non aſcen-*
*dent ſuper cor. ¶ Sed gaudebitis & exulta-* 18
*bitis vſque in ſempiternum in his quæ ego*
*creo: quia ecce ego creo Ieruſalem exultatio-*
*nem, & populum eius gaudium. ¶ Et exulta-* 19
*bo in Ieruſalem , & gaudebo in populo meo:*
*& non audietur in eo vltrà vox fletus &*
*vox clamoris. ¶ Non erit ibi amplius infans* 20
*dierum, & ſenex qui non impleat dies ſuos,* D
*quoniam puer centũ annorum morietur, &*
*peccator centum annorum maledictus erit.*
*¶ Et ædificabunt domos , & habitabunt: &* 21
*plantabunt vineas, & comedent fructus ea-*
*rum. ¶ Non ædificabunt , & alius habitabit:* 22
*non plantabunt, & alius comedet: ſecundum*
*enim dies ligni, erunt dies populi mei, & o-*
*pera manuum eorum inueterabunt ¶ electi* 23
*mei. Non laborabunt fruſtrà , neq; genera-*
*bunt in conturbatione : quia ſemen benedi-*
*ctorum Domini eſt, & nepotes eorum cũ eis.*
Pſal.31.b.5. *¶ ‖ Eritq; antequam clamẽt, ego exaudiam:* 24
Sup.11.b.6. *adhuc illis loquentibus, ego audiam. ¶ ‖ Lu-* 25
*pus & agnus paſcentur ſimul , & leo & bos*
*comedent paleas, & ſerpenti puluis panis e-*
*ius : non nocebunt neque occident in omni*
*monte ſancto meo, dicit Dominus.*

## CAP. LXVI.

Act.7.f.49. *HAEc dixit Dominus , ‖ Cælum ſedes* 1
*mea: terra autem ſcabellum pedũ meo-* A
*rum : quæ eſt iſta domus quam ædificabitis*
*mihi? & quis eſt iſte locus quietis meæ? ¶ O-* 2
*mnia hæc manus mea fecit, & facta ſunt v-*
*niuerſa iſta, dicit Dominus. ad quem autem*
*reſpiciam, niſi ad pauperculum, et contritum*
3 *ſpiritu, & trementem ſermones meos? ¶ Qui*
*immolat bouẽ , quaſi qui interficiat virum.*
*qui mactat pecus , quaſi qui excerebret ca-*
*nem. qui offert oblationem , quaſi qui ſan-*
*guinem ſuillum offerat. qui recordatur thu-*
B *ris, quaſi qui benedicat idolo. Hæc omnia e-*
*legerunt in viis ſuis, & in abominationibus*
4 *ſuis anima eorum delectata eſt. ¶ Vnde &*
*ego eligam illuſiones eorum: & quæ timebãt,*
*adducam eis: quia ‖ vocaui, & non erat qui* Prou.1.c.24.
*reſponderet: locutus ſum, & non audierunt:* Iere.7.c.13.
*feceruntq; malum in oculis meis, & quæ no-* Sup.65.b.12.
5 *lui, elegerunt. ¶ Audite verbum Domini, qui*
*tremitis ad verbum eius : dixerunt fratres*
*veſtri odientes vos, & abiicientes propter no-*
*men meum: glorificetur Dominus, & vide-*
*bimus in lætitia veſtra: ipſi autem confun-*
6 *dentur . ¶ Vox ˘populi˙ de ciuitate, vox de* ˘*fremitus*
*templo , vox Domini reddentis retributio-* *t.*
7 *nem inimicis ſuis. ¶ Antequam parturiret,*
C *peperit : antequã veniret partus eius, pepe-*
8 *rit maſculũ. ¶ Quis audiuit vnquam tale?*
*& quis vidit huic ſimile? nunquid parturiet*
*terra in die vna? aut parietur gens ſimul,*
*quia parturiuit & peperit Sion filios ſuos?*
9 *¶ Nunquid ego , qui alios párere facio, ipſe*
*non pariam, dicit Dominus? ſi ego, qui gene-*
*rationem cæteris tribuo, ſterilis ero, ait Do-*
10 *minus Deus tuus? Lætamini cum Ieruſalẽ,*
*& exultate in ea omnes qui diligitis eam:*
*gaudete cum ea gaudio vniuerſi qui lugetis*
11 *ſuper eã: ¶ vt ſugatis, & repleamini ab v-*
*bere conſolationis eius: vt mulgeatis, & de-*
*liciis affluatis ab omnimoda gloria eius.*
D *¶ Quia hæc dixit Dominus , Ecce ego decli-*
12 *nabo ſuper eam quaſi fluuium pacis, et quaſi*
*torrentem inundantem gloriam Gentium,*
*quam ſugetis: ad vbera portabimini, & ſu-*
13 *per genua blandientur vobis. ¶ Quomodo ſi*
*cui mater blandiatur, ita ego conſolabor vos,*
14 *& in Ieruſalem conſolabimini. ¶ Videbitis,*
*& gaudebit cor veſtrũ , & oſſa veſtra quaſi*
*herba germinabunt : & cognoſcetur manus*
*Domini ſeruis eius, & indignabitur inimi-*
15 *cis ſuis . ¶ Quia ecce Dominus in igne ve-*
E *niet, & quaſi turbo quadrigæ eius : reddere*
*in indignatione furorem ſuum, & increpa-*
16 *tionem ſuam in flamma ignis : ¶ quia in*
*igne Dominus diiudicabit , & in gladio ſuo*
*ad omnem carnem, & multiplicabuntur in-*
17 *terfecti à Domino. ¶ Qui ſanctificabantur,*
*& mundos ſe putabant in hortis poſt ˘ ia-* ˘*vnam t2.*
*nuam˙ intrinſecus, qui comedebant carnem*
*ſuillam, & abominationem & murem: ſimul*
18 *conſumentur, dicit Dominus. ¶ Ego autem*
F *opera eorum , & cogitationes eorum : venio*
*vt congregem cum omnibus gentibus & lin-*
*guis: & venient, & videbunt gloriã meam.*
19 *¶ Et ponam in eis ſignum, & mittam ex eis*
*qui*

*qui ſaluati fuerint, ad Gentes in mare, in*
*Aphricam, & Lydiam tenentes ſagittam: in*
*Italiam & Graciam, ad inſulas longe, ad eos*
*qui non audierunt de me, & non viderunt*
*gloriam meam. Et annuntiabunt gloriam*
*meam Gentibus, & adducēt omnes fratres* 20
*veſtros de cunctis gentibus donum Domino,*
*in equis, & in quadrigis, & in lecticis, &*
*in mulis, & in carrucis, ad mōtem ſanctum*
*meum Ieruſalem, Dicit Dominus, quo modo*
*ſi inferant filij Iſrael munus in vaſe mun-*
*do in domum Domini. Et aſſumam ex* 21
*eis in ſacerdotes, & leuitas, dicit Dominus.*
Sup. 65. c. 15. ‖*Quia ſicut cæli noui & terra noua, quæ* 22
Apoc. 21. a. 1. *ego facio ſtare coram me, dicit Dominus: ſic* G
*ſtabit ſemen veſtrum, & nomen veſtrum.*
*Et erit menſis ex menſe, & ſabbathum ex* 23
*ſabbatho: veniet omnis caro vt adoret corā*
*facie mea, dicit Dominus. Et egredientur,* 24
*& videbunt cadauera virorum qui præua-*
Mar. 9. g. 44. *ricati ſunt in me: ‖vermis eorū non morie-*
*tur, & ignis eorum non extinguetur: & erūt*
*vſque ad ſatietatem viſionis omni carni.*

# PROPHETIA IEREMIAE.

## CAP. I.

VERBA Ieremiæ filij Helciæ, de 1
*ſacerdotibus qui fuerunt in Ana-* A
*thoth, in terra Bē-iamin. Quod* 2
*factum eſt verbū Domini ad eum*
*in diebus Ioſiæ filij Amon regis Iuda, in ter-*
*tiodecimo anno regni eius. Et factum eſt in* 3
*diebus Ioacim filij Ioſiæ regis Iuda, vſq; ad*
*conſummationem vndecimi anni Sedeciæ*
*filij Ioſiæ regis Iuda, vſque ad tranſmigra-*
*tionem Ieruſalem in menſe quinto. Et fa-* 4
*ctum eſt verbum Domini ad me, dicens,*
*Priuſquam te formarem in vtero, noui te:* 5
*& antequam exires de vulua, ſanctificaui* B
*te, & prophetam in Gentibus dedi te. Et* 6
*dixi, A, a, a, Domine Deus: ecce neſcio loqui,*
*quia puer ego ſum. Et dixit Dominus ad* 7
*me, Noli dicere, Puer ſum: quoniam ad om-*
*nia quæ mittam te, ibis: & vniuerſa quæ-*
*cunque mandauero tibi, loqueris. Ne ti-* 8
*meas à facie eorum: quia tecum ego ſum, vt*
*eruam te, dicit Dominus. Et miſit Domi-* 9
*nus manum ſuam, & tetigit os meū: & di-*
Iſai. 51. e. 16. *xit Dominus ad me, ‖Ecce, dedi verba mea*
59. g. 21. *in ore tuo: ecce conſtitui te hodie ſuper* 10
Infr. 18. a. 7. *Gentes, & ſuper regna: ‖vt euellas, & de-*
*ſtruas, & diſperdas, & diſſipes, & ædifices,*
*& plantes. Et factum eſt verbum Domini* 11
*ad me, dicens, Quid tu vides Ieremia? Et*
*dixi, Virgam vigilantem ego video. Et di-* 12
*xit Dominus ad me, Bene vidiſti, quia vi-*
*gilabo ego ſuper verbo meo vt faciam illud.*
*Et factum eſt verbum Domini ſecundo ad* 13
*me, dicens, Quid tu vides? Et dixi, Ollam*
C *ſuccenſam ego video, & faciem eius à facie*
14 *Aquilonis. Et dixit Dominus ad me, ‖Ab* Infr. 4. b. 6.
*Aquilone pandetur* malum ſuper omnes ha-* 25 b. 9.
15 *bitatores terræ. quia ecce ego conuocabo o-* *omne
*mnes cognationes regnorum Aquilonis, ait*
*Dominus: & venient, & ponent vnuſquiſ-*
*que ſolium ſuum in introitu portarum Ie-*
*ruſalem, & ſuper omnes muros eius in cir-*
16 *cuitu, & ſuper vniuerſas vrbes Iuda. Et*
D *loquar iudicia mea cum eis ſuper omnē ma-*
*litiam eorum qui dereliquerunt me, & liba-*
*uerunt dijs alienis, & adorauerūt opus ma-*
17 *nuum ſuarū. Tu ergo accinge lumbos tuos,*
*& ſurge & loquere ad eos omnia quæ ego*
*præcipio tibi. Ne formides à facie eorum: nec*
18 *enim timere te faciā vultum eorum. ‖Ego* Infr. 6. g. 27.
*quippe dedi te hodie in ciuitatem munitam,* 15. d. 20.
*& in columnam ferream, & in murū æreum*
*ſuper omnem terram regibus Iuda, princi-*
*pibus eius, & ſacerdotibus, & * populo terræ.* *omni
19 *Et bellabunt aduerſum te, & non præua-*
*lebunt: quia ego tecum ſum, ait Dominus,*
*vt liberem te.*

## CAP. II.

1 ET factum eſt verbū Domini ad me, di-
2 *cens, Vade, & clama in auribus Ieru-*
A *ſalem, dicens, Hæc dicit Dominus, Recorda-*
*tus ſum tui, miſerans adoleſcentiam tuam,*
*& charitatem deſponſationis tuæ, quādo ſe-*
*cuta es me in deſerto, in terra, quæ non ſe-*
3 *minatur. Sanctus Iſrael Domino, primitiæ*
*frugum eius: omnes qui deuorant eum de-*
*linquunt. mala venient ſuper eos, dicit Do-*
4 *minus. Audite verbum Domini domus*
*Iacob, & omnes cognationes domus Iſrael:*
5 *hæc dicit Dominus, ‖Quid inuenerunt pa-* Mich. 6. a. 3.
*tres veſtri in me iniquitatis, quia elonga-*
*uerunt a me, & ambulauerunt poſt vanita-*
6 *tem, & vani facti ſunt? Et non dixerunt,*
B *Vbi eſt Dominus qui aſcendere nos fecit de*
*terra Aegypti: qui traduxit nos per deſer-*
*tum, per terram inhabitabilem & inuiam,*
*per terram ſitis & imaginē mortis, per ter-*
*ram in qua non ambulauit vir, neq; habi-*
7 *tauit homo? Et induxi vos in terram Car-*
*meli, vt comederetis fructum eius & optima*
*illius: & ingreſſi cōtaminaſtis terrā meam,*
*& hæreditatem meam poſuiſtis in abomi-*
8 *nationem. Sacerdotes non dixerūt, Vbi eſt*
*Dominus? & tenentes legem neſcierunt me,*
*& paſtores præuaricati ſunt in me: & pro-*
*phetæ prophetauerunt in Baal, & idola ſe-*
9 *cuti ſunt. Propterea adhuc iudicio contendā*
C *vobiſcum, ait Dominus: & cum filijs veſtris*
10 *diſceptabo. Tranſite ad inſulas Cethim, &*
*videte: & in Cedar mittite, & cōſiderate ve-*
*hementer: & videte ſi factū eſt huiuſcemo-*
11 *di. Si mutauit gēs deos ſuos*, & certe ipſi* *.2.
*non ſunt dij: populus vero meus mutauit*
12 *gloriam ſuam in idolum. Obſtupeſcite cæli*
*ſuper hoc, et portæ eius deſolamini vehemen-*
*ter.*

ter, dicit Dominus. ¶ Duo enim mala fecit 13
populus meus, Me dereliquerunt fontē aquæ
viuæ, & foderūt ſibi ciſternas: ciſternas diſ-
ſipatas, quæ continere non valent aquas.
¶ Nūquid ſeruus eſt Iſrael, aut vernaculus? 14
quare ergo factus eſt in prædam? ¶ Super eū 15
rugierunt leones, & dederunt vocem ſuam,
poſuerunt terram eius in ſolitudinem: ciui-
tates eius exuſtæ ſunt, & non eſt qui habi-
tet in eis. ¶ Filij quoq; Mempheos & Taph- 16
nes conſtuprauerunt te vſque ad verticem.
¶ Nunquid non iſtud factum eſt tibi, quia 17
dereliquiſti Dominum Deum tuum eo tem- D
pore quo ducebat te per viam? ¶ Et nūc quid 18
tibi vis in via Aegypti, vt bibas aquā tur-
bidam? & quid tibi cum via Aſſyriorum, vt
bibas aquam fluminis? ¶ Arguet te malitia 19
tua, & auerſio tua increpabit te. Scito, &
vide quia malum & amarum eſt reliquiſſe
te Dominum Deum tuum, & non eſſe timo-
rem mei apud te, dicit Dominus Deus exer-
cituum. ¶ A ſeculo confregiſti iugum meum, 20
rupiſti vincula mea, & dixiſti, Non ſer-
Infr. 3. b. 6. uiam. ‖ In omni enim colle ſublimi, & ſub
Iſai. 5. a. 1. omni ligno frondoſo tu proſternebaris mere-
Mat. 21. d. 33. trix. ¶ ‖ Ego autem plantaui te vineam ele- 21
ctam, omne ſemen verum. quomodo ergo cō- E
uerſa es mihi in prauum vinea aliena? ¶ Si 22
laueris te nitro, & multiplicaueris tibi her-
bam borith: maculata es in iniquitate tua
coram me, dicit Dominus Deus. ¶ Quomodo 23
dicis, Non ſum polluta, poſt Baalim non am-
bulaui? vide vias tuas in cōualle, ſcito quid
feceris curſor leuis explicans vias ſuas. ¶ O- 24
nager aſſuetus in ſolitudine, in deſiderio a-
nimæ ſuæ attraxit ventum amoris ſui: nul-
lus auertet eam: omnes qui quærunt eam,
non deficient: in menſtruis eius inuenient
eam. ¶ Prohibe pedem tuum à nuditate, & 25
guttur tuum à ſiti. Et dixiſti, Deſperaui,
nequaquam faciam: adamaui quippe alie-
nos, & poſt eos ambulabo. ¶ Quomodo cōfun- 26
ditur fur quando deprehenditur, ſic confuſi F
ſunt domus Iſrael, ipſi & reges eorum, prin-
cipes & ſacerdotes, & prophetæ eorum: ¶ di- 27
centes ligno, Pater meus es tu: & lapidi, Tu
Infr. 32. f. 33. me genuiſti. ‖ verterunt ad me tergum, &
non faciem: & in tempore afflictionis ſuæ
dicent, Surge, & libera nos. ¶ Vbi ſunt dij 28
tui quos feciſti tibi? ſurgant, & liberent te
Infr. 11. c. 13. in tempore afflictionis tuæ: ‖ ſecundum nu-
merum quippe ciuitatum tuarum erant dij
tui Iuda. ¶ Quid vultis mecum iudicio con- 29
tendere? omnes dereliquiſtis me, dicit Domi-
nus. ¶ Fruſtra percuſſi filios veſtros, diſci- 30
plinā non receperunt: deuorauit gladius ve-
ſter prophetas veſtros, quaſi leo vaſtator
¶ generatio veſtra. Videte verbum Domini. 31
Nūquid ſolitudo factus ſum Iſraeli, aut ter G
ra ſerotina? quare ergo dixit populus meus,
Receſſimus, nō veniemus vltra ad te? ¶ Nū- 32
quid obliuiſcetur virgo ornamenti ſui, aut
ſponſa faſciæ pectoralis ſuæ? populus vero
meus oblitus eſt mei diebus innumeris.
13 ¶ Quid niteris bonam oſtendere viam tuam
ad quærendam dilectionem, quæ inſuper &
34 malitias tuas docuiſti vias tuas, ¶ & in alis
tuis inuentus eſt ſanguis animarum paupe-
rum & innocentū? non in foſsis inueni eos,
35 ſed in omnibus quæ ſuprà memoraui. ¶ Et
dixiſti, Abſq; peccato & innocens ego ſum:
et propterea auertatur furor tuus à me. Ec-
ce, ego iudicio contendam tecum eò quod di-
36 xeris, Non peccaui. ¶ Quam vilis facta es
nimis, iterans vias tuas? & ab Aegypto cō-
37 funderis, ſicut confuſa es ab Aſſur. ¶ Nam &
ab iſta egredieris, & manus tuæ erunt ſuper
caput tuum: quoniā obtriuit Dominus con-
fidentiam tuam, et nihil habebis proſperum.

## CAP. III.

1 Vulgo dicitur, Si dimiſerit vir vxorem
A ſuam, & recedens ab eo, duxerit virum
alterum: nunquid reuertetur ad eam vltra?
nunquid non polluta, & contaminata erit
mulier illa? tu autem fornicata es cū ama-
toribus multis: tamen reuertere ad me, dicit
2 Dominus*. ¶ Leua oculos tuos in directum, *& ego ſu-
& vide vbi ^non' proſtrata ſis: in vijs ſede- ſcipiam te
bat, expectans eos quaſi latro in ſolitudine: 15.
& polluiſti terram in fornicationibus tuis, ^nunc 9.
3 & in malitijs tuis. ¶ Quam ob rem prohibitæ
ſunt ſtillæ pluuiarum, & ſerotinus imber nō
fuit: frons mulieris meretricis facta eſt tibi,
4 noluiſti erubeſcere. ¶ Ergo ſaltem àmodo vo-
ca me, Pater meus, dux virginitatis meæ tu
5 es. ¶ Nunquid iraſceris in perpetuum, aut
B perſeuerabis in finem? Ecce, locuta es & fe-
6 ciſti mala, & potuiſti. ¶ Et dixit Dominus
ad me in diebus Ioſiæ regis, ‖ Nunquid vi- Sup. 2. d. 20.
diſti quæ fecerit auerſatrix Iſrael? abijt ſi-
bimet ſuper omnem montem excelſum, &
ſub omni ligno frondoſo, & fornicata eſt ibi.
7 ¶ Et dixi cùm feciſſet hæc omnia, Ad me
reuertere: & non eſt reuerſa. Et vidit
8 præuaricatrix ſoror eius Iuda, ¶ quia pro eo
quod mœchata eſſet auerſatrix Iſrael, di-
miſiſſem eam, & dediſſem ei libellum repu-
dij: & non timuit præuaricatrix Iuda ſoror
eius, ſed abijt, & fornicata eſt etiam ipſa.
9 ¶ Et facilitate fornicationis ſuæ contamina-
C uit terram, et mœchata eſt cum lapide & li-
10 gno. ¶ Et in omnibus his non eſt reuerſa ad
me præuaricatrix ſoror eius Iuda in toto cor-
11 de ſuo, ſed in mendacio, ait Dominus. ¶ Et
dixit Dominus ad me, Iuſtificauit animam
ſuam auerſatrix Iſrael, comparatione præ-
12 uaricatricis Iudæ. ¶ Vade, & clama ſermones
iſtos contra Aquilonem, & dices, Reuertere
auerſatrix Iſrael, ait Dominus, et nō auertā
D faciem meā à vobis: quia ſanctus ego ſum,
dicit Dominus: & non iraſcar in perpetuum.
13 ¶ Veruntamen ſcito iniquitatē tuā, quia in
Dominum

*Dominum Deum tuum præuaricata es: &*
*diſperſiſti vias tuas alienis ſub omni ligno*
*frondoſo, & vocem meam non audiſti, ait*
*Dominus.* ¶ *Conuertimini filij reuertentes,* 14
*dicit Dominus: quia ego vir veſter: & aſſu-*
*mam vos vnum de ciuitate, & duos de co-*
*gnatione, & introducam vos in Sion.* ¶ *Et* 15
*dabo vobis paſtores iuxta cor meum, & pa-*
*ſcẽt vos ſcientia & doctrina.* ¶ *Cumq; mul-* 16
*tiplicati fueritis, & creueritis in terra in*
*diebus illis, ait Dominus: non dicent vltrà,* E
*Arca teſtamenti Domini: neq; aſcendet ſu-*
*per cor, neq; recordabuntur illius, nec viſi-*
*tabitur, nec fiet vltrà.* ¶ *In tempore illo vo-* 17
*cabunt Ieruſalem Solium Domini: & con-*
*gregabuntur ad eã omnes Gentes in nomine*
*Domini in Ieruſalem: & non ambulabunt*
*poſt prauitatem cordis ſui peſſimi.* ¶ *In die-* 18
*bus illis ibit domus Iuda ad domum Iſraël,*
*& venient ſimul de terra Aquilonis ad ter-*
*ram quam dedi patribus veſtris.* ¶ *Ego au-* 19
*tem dixi, Quomodo ponã te in filios, & tri-*
*buam tibi terram deſiderabilem, hæredita-*
*tem præclaram exercituũ Gentium? Et di-*
*xi, patrem vocabis me, & poſt me ingredi* F
*non ceſſabis.* ¶ *Sed quomodo ſi contemnat mu* 20
*lier amatorem ſuum, ſic contempſit me do-*
*mus Iſrael, dicit Dominus.* ¶ *Vox in vijs au-* 21
*dita eſt, ploratus & vlulatus filiorũ Iſrael:*
*quoniam iniquam fecerunt viam ſuam, ob-*
*liti ſunt Domini Dei ſui.* ¶ *Cõuertimini fi-* 22
*lij reuertentes, et ſanabo auerſiones veſtras.*
*Ecce nos venimus ad te: tu enim es Domi-*
*nus Deus noſter.* ¶ *Verè mendaces erant col-* 23
*les, & multitudo montium: verè in Domino* G
*Deo noſtro ſalus Iſraël.* ¶ *Confuſio comẽdit* 24
*laborem patrum noſtrorum ab adoleſcentia*
*noſtra, greges eorum & armenta eorum, fi-*
*lios eorum & filias eorum.* ¶ *Dormiemus in* 25
*confuſione noſtra, & operiet nos ignominia*
*noſtra: quoniam Domino Deo noſtro peccaui-*
*mus nos, & patres noſtri ab adoleſcentia*
*noſtra vſq; ad diem hanc: & non audiuimus*
*vocem Domini Dei noſtri.*

CAP. IIII.

SI ᵃreuertẽris ᵇ Iſraël, ait Dominus, ad me 1 — *ᵃconuerto-ris 16.*
*conuertere: ſi abſtuleris offendicula tua* A
*à facie mea, non commoueberis.* ¶ *Et iura-* 2
*bis, Viuit Dominus, in veritate, & in iudi-*
*cio, & in iuſtitia: & benedicẽt eum Gentes,*
*ipſumq; laudabunt.* ¶ *Hæc enim dicit Domi-* 3
*nus viro Iuda, & ᵃIeruſalẽ.* ‖ *Nouate vobis* — *ᵃhabitatori* 
*nouale, & nolite ſerere ſuper ſpinas:* ¶ *circũ-* 4 — *Oſe.10.c.12.*
*cidimini Domino, & auferte præputia cor-*
*dium veſtrorũ viri Iuda, & habitatores Ie-*
*ruſalẽ: ne forte egrediatur vt ignis indigna-*
*tio mea, & ſuccendatur, & nõ ſit qui extin-*
*guat: propter malitiã cogitationum veſtra-*
*rum.* ¶ *Annuntiate in Iuda, & in Ieruſalem* 5
*auditum facite: loquimini, & canite tuba in* B
*terra: clamate fortiter, & dicite, Congrega-*
*mini, & ingrediamur ciuitates munitas.*
6 ¶ *leuate ſignum in Sion. Confortamini, no-*
*lite ſtare,* ‖ *quia malum ego adduco ab Aqui-* — *Sup.1.c.14.*
7 *lone, & contritionẽ magnam.* ¶ *Aſcendit leo*
*de cubili ſuo, & prædo Gentium ſe leuauit:* — *Infr.59.b.9.*
*egreſſus eſt de loco ſuo, vt ponat terrã tuam*
*in ſolitudinem: ciuitates tuæ vaſtabuntur,*
8 *remanentes abſq; habitatore.* ¶ *Super hoc*
C *accingite vos cilicijs, plangite & vlulate:*
*quia non eſt auerſa ira furoris Domini ᵃà* — *ᵃnobis 7.*
9 *vobis ᵇ.* ¶ *Et erit in die illa, dicit Dominus,*
*Peribit cor regis, & cor principum: & obſtu-*
*peſcent ſacerdotes, & prophetæ conſterna-*
10 *buntur.* ¶ *Et dixi, Heu heu heu Domine*
*Deus, ergóne decepiſti populũ iſtum & Ieru-*
*ſalem, dicens, Pax erit vobis: & ecce peruẽ-*
11 *nit gladius vſq; ad animã?* ¶ *In tempore illo*
*dicetur populo huic & Ieruſalẽ, ventus vrẽs*
*in vijs quæ ſunt in deſerto viæ filiæ populi*
*mei, non ad ventilandum, & ad purgandũ.*
12 ¶ *Spiritus plenus ex his veniet mihi: & nũc*
D *ego ᵃloquar iudicia mea cũ eis.* ¶ *Ecce, quaſi* — *ᵃſed*
13 *nubes aſcẽdet, & quaſi tẽpeſtas currus eius:*
*velociores aquilis equi illius: væ nobis, quo-*
14 *niam vaſtati ſumus.* ¶ *Laua à malitia cor*
*tuũ Ieruſalem, vt ſalua fias: vſquequo mo-*
15 *rabuntur in te cogitationes noxiæ?* ¶ *Vox e-*
*nim annuntiantis à Dan, & notum facien-*
16 *tis idolum de monte Ephraim.* ¶ ᵃ*Concitate* — *ᵃDicite Gẽtibus.*
*Gentes ᵇ, Ecce auditum eſt, in Ieruſalem cu-*
*ſtodes venire de terra longinqua, & dare ſu-*
17 *per ciuitates Iuda vocem ſuam.* ¶ *Quaſi cu-*
*ſtodes agrorum facti ſunt ſuper eam in gy-*
*ro: quia me ad iracundiam prouocauit, dicit*
18 *Dominus.* ¶ ‖ *Via tua, et cogitationes tuæ fe-* — *Sapi.1.a.3.*
*cerunt hæc tibi: iſta malitia tua, quia ama-* — *b.5.*
19 *ra, quia tetigit cor tuum.* ¶ *Ventrem meum,*
*ventrem meum doleo, ſenſus cordis mei tur-*
*bati ſunt in me: non tacebo, quoniam vocem*
*buccinæ audiuit anima mea, clamorem præ-*
20 *lij.* ¶ *Contritio ſuper contritionem vocata eſt,*
E *& vaſtata eſt omnis terra: repente vaſtata*
*ſunt tabernacula mea, ſubito pelles meæ.*
21 ¶ *Vſquequo videbo fugientem, audiam vo-*
22 *cem buccinæ?* ¶ *Quia ſtultus populus meus*
*me non cognouit: filij inſipientes ſunt, & ve-*
*cordes: ſapientes ſunt vt faciant mala, be-*
23 *ne autem facere neſcierunt.* ¶ *Aſpexi terram,*
*& ecce vacua erat, & nihili, & cælos, & non*
24 *erat lux in eis.* ¶ *Vidi montes, & ecce moue-*
F *bantur:* ¶ *& omnes colles conturbati ſunt.*
25 ¶ *Intuitus ſum, & non erat homo: & omne*
26 *volatile cæli receſſit.* ¶ *Aſpexi, & ecce Car-*
*melus deſertus: & omnes vrbes eius deſtru-*
*ctæ ſunt à facie Domini, & à facie iræ furo-*
27 *ris eius.* ¶ *Hæc enim dicit Dominus, Deſerta*
*erit omnis terra, ſed tamen conſummatio-*
28 *nem non faciam.* ¶ *Lugebit terra, & mœre-*
*bunt cæli deſuper: eo quod locutus ſum,*
*cogitaui, & non pœnituit me, nec auerſus*
29 *ſum ab eo.* ¶ *A voce equitis, et mittentis ſa-*

gittam

*gittam fugit omnis ciuitas: ingreßi ſunt ar-*
*dua, & aſcenderunt rupes: vniuerſæ vrbes*
*derelictæ ſunt, & non habitat in eis homo.*
*¶Tu autem vaſtata quid facies? cùm veſtie-* 30
*ris te coccino, cùm ornata fueris monili au-*
*reo, & pinxeris ſtibio oculos tuos: fruſtra cõ-*
*poneris, contempſerunt te amatores tui, a-*
*nimam tuam quærent. ¶ Vocem enim quaſi* 31
*parturientis audiui, anguſtias vt puerperæ.*
*¶Vox filiæ Siõ* inter morientes, expanden-* 32
*téſque' manus ſuas: væ mihi, quia defecit*
*anima mea propter interfectos.*

*Inter morientis expandentis & c.*

CAP. V.

*C Ircuite vias Ieruſalem, & aſpicite, &* 1
*conſiderate, & quærite in plateis eius,* A
*an inueniatis virum facientem iudicium, &*
*quærẽtem fidem: & propitius ero ei. ¶Quod* 2
*ſi etiã viuit Dominus, dixerint, & hoc fal-*
*ſo iurabunt. ¶ Domine oculi tui reſpiciunt* 3
*fidem: percußiſti eos, & non doluerunt: at-*
*triuiſti eos, & renuerunt accipere diſcipli-*
*nam: indurauerunt facies ſuas ſupra petrã,*
*& noluerunt reuerti. ¶ Ego autem dixi, For-* 4
*ſitan pauperes ſunt & ſtulti, ignorantes viã*
*Domini, iudicium Dei ſui. ¶ Ibo igitur ad* 5
*optimates, & loquar eis: ipſi enim cognoue-*
*runt viam Domini, iudicium Dei ſui. &*
*ecce, magis hi ſimul confregerunt iugũ, ru-*
*perunt vincula. ¶ Idcirco percußit eos leo de* 6
*ſylua, lupus ad veſperam vaſtauit eos, par-* B
*dus vigilans ſuper ciuitates eorum: omnis*
*qui egreſſus fuerit ex eis, capietur, quia*
*multiplicatæ ſunt præuaricationes eorum,*
*confortatæ ſunt auerſiones eorum. ¶ Super* 7
*quo propitius tibi eſſe potero? filij tui dereli-*
*querunt me, & iurant in his qui non ſunt*
*dij: ſaturaui eos, & mœchati ſunt, & in do-*
*mo meretricis luxuriabantur. ¶ Equi ama-* 8
*tores*, & emiſſarij facti ſunt: ‖ vnuſquiſque*
*ad vxorem proximi ſui hinniebat.‖ ¶ Nun-* 9
*quid ſuper his non viſitabo, dicit Dominus?*
*& in gente tali non vlciſcetur anima mea?*
*¶ Aſcendite muros eius, & dißipate, cõſum-* 10
*mationem autem nolite facere. auferte pro-* C
*pagines eius, quia non ſunt Domini. ¶ Præ-* 11
*uaricatione enim præuaricata eſt in me do-*
*mus Iſrael, & domus Iuda, ait Dominus.*
*¶ Negauerunt Dominum, & dixerunt, ‖ Non* 12
*eſt ipſe: neque veniet ſuper nos malum: gla-*
*dium & famem non videbimus. ¶ Prophetæ* 13
*fuerunt in ventum locuti, & reſponſum*
*non fuit in eis: hæc ergo euenient illis. ¶ Hæc* 14
*dicit Dominus Deus exercituum, Quia locu-*
*ti eſtis verbum iſtud: ecce ego do verba mea*
*in ore tuo in ignem, & populum iſtum li-*
*gna, & vorabit eos. ¶ Ecce ego adducam ſu-* 15
*per vos gentem de longinquo domus Iſrael,* D
*ait Dominus: gentem robuſtam, gentem an-*
*tiquam, gentem cuius ignorabis linguã, nec*
*intelliges quid loquatur. ¶ Pharetra eius* 16
*quaſi ſepulchrum patens, vniuerſi fortes.*

*In fœminas*
Eze. 22. b. 11.
Infr. 9. c. 9.
Infr. 14. b. 15.
27. d. 17.
—. 7.
—. 5.

17 *¶ Et comedet ſegetes tuas, & panem tuum:*
*deuorabit filios tuos, & filias tuas: comedet*
*gregem tuum, & armenta tua: comedet vi-*
*neam tuam & ficum tuam: & conteret vr-*
*bes munitas tuas, in quibus tu habes fidu-*
18 *ciam, gladio. ¶ Verumtamen in diebus illis,*
E *ait Dominus, non faciã vos in conſumma-*
19 *tionem. ¶‖ Quod ſi dixeritis, Quare fecit no-* Inf. 16. b. 10.
*bis Dominus Deus noſter hæc omnia? dices*
*ad eos, Sicut dereliquiſtis me, & ſeruiſtis*
*Deo alieno in terra veſtra: ſic ſeruietis alie-*
20 *nis in terra nõ veſtra. ¶ Annuntiate hoc do-*
*mui Iacob, & auditum facite in Iuda, di-*
21 *centes: ¶ Audi popule ſtulte, qui non habes*
*cor: qui habentes oculos non videtis: & au-*
22 *res, & non auditis. ¶ Me ergo non timebitis,*
*ait Dominus: & à facie mea, non dolebitis?*
*Qui poſui arenam terminum mari, præce-*
*ptum ſempiternum quod non præteribit, &*
F *commouebuntur, & non poterunt: & intu-*
*meſcent fluctus eius, & non tranſibũt illud:*
23 *¶ Populo autem huic factum eſt cor incredu-*
*lum & exaſperans, receſſerunt & abierunt.*
24 *¶ Et non dixerunt in corde ſuo, Metuamus*
*Dominum Deum noſtrũ, qui dat nobis plu-*
*uiam temporaneam & ſerotinam in tempore*
*ſuo: plenitudinem annuæ meſſis cuſtodien-*
25 *tem nobis. ¶ Iniquitates* veſtræ' declinaue-* *noſtræ.
*runt hæc: & peccata * veſtra prohibuerunt* *noſtra
26 *bonum a * vobis': ¶ Quia inuenti ſunt in* *nobis 16.
*populo meo impij, inſidiantes quaſi aucupes,*
*laqueos ponẽtes, & pedicas ad capiendos vi-*
27 *ros. ¶ Sicut decipula plena auibus, ſic domus*
*eorum plena dolo: ideo magnificati ſunt &*
28 *ditati. ¶ Incraſſati ſunt & impinguati: &*
G *præterierunt ſermones meos peßime. ‖ Cau-* Iſai. 1. f. 23.
*ſam viduæ non iudicauerunt, cauſam pu-* Zach. 7. c. 10.
*pilli non direxerunt, & iudicium pauperum* —. 3.
29 *non iudicauerunt. ¶ Nunquid ſuper his non*
*viſitabo, dicit Dominus? aut ſuper gentem*
*huiuſcemodi non vlciſcetur anima mea?*
30 *¶ Stupor & mirabilia facta ſunt in terra:*
31 *¶ Prophetæ prophetabant mendacium, & ſa-*
*cerdotes applaudebant manibus ſuis: & po-*
*pulus meus dilexit talia: quid igitur fiet in*
*nouißimo eius?*

CAP. VI.

1 *C Onfortamini filij Beniamin in medio*
A *Ieruſalem, & in Thecua clangite buc-*
*cina, & ſuper Bethacarem leuate vexillum:*
*quia malum viſum eſt ab Aquilone, & con-*
2 *tritio magna. ¶ Specioſæ & delicatæ aßimi-*
3 *laui filiam Sion. ¶ Ad eam venient paſtores,*
*& greges eorũ: fixerunt in ea tentoria in cir-*
*cuitu: paſcet vnuſquiſque eos qui ſub manu*
4 *ſua ſunt. ¶ Sanctificate ſuper eam bellũ: cõ-*
*ſurgite, & aſcẽdamus in meridie: væ nobis,*
*quia declinauit dies, quia longiores factæ*
5 *ſunt vmbræ veſperi. ¶ Surgite, & aſcenda-*
*mus in nocte, & dißipemus domos eius.*
6 *¶ Quia hæc dicit Dominus exercituũ, Cædite*

lignum eius, & fundite circa Ieruſalem ag-
gerem: hæc eſt ciuitas viſitationis, omnis ca- B
lumnia in medio eius. ¶ Sicut frigidam facit 7
ciſterna aquã ſuã, ſic frigidã fecit malitiam
ſuam: iniquitas & vaſtitas audietur in ea,
coram me ſemper infirmitas & plaga. ¶ Eru- 8
dire Ieruſalem, ne forte recedat anima mea
a te, ne forte ponam te deſertam terram in-
habitabilem. ¶ Hæc dicit Dominus exerci- 9
tuum, vſq; ad racemum colligent quaſi in
vinea reliquias Iſrael: conuerte manum
tuam, quaſi vindemiator ad cartallũ. ¶ Cui 10
loquar? & quem conteſtabor, vt audiat? ecce,
incircumciſa aures eorum, & audire nõ poſ- C
ſunt: ecce verbum Domini factum eſt eis in
opprobrium: & non ſuſcipient illud. ¶ Ideir- 11
co furore Domini plenus ſum, laboraui ſu-
ſtinens: effunde ſuper paruulum foris, &
ſuper conſilium iuuenum ſimul: vir enim
cum muliere capietur, ſenex cum pleno die-
rum. ¶ Et tranſibunt domus eorum ad al- 12
teros, agri & vxores pariter: quia extẽdam
manum meam ſuper habitantes terram, di-
Iſa.56.c.11. cit Dominus. ¶ ‖A minore quippe vſque ad 13
Infr.8.c.10. maiorem omnes auaritiæ ſtudent: & à pro-
pheta vſque ad ſacerdotem cuncti faciunt
dolum. ¶ Et curabant contritionẽ filiæ populi 14
mei cũ ignominia, dicentes, Pax, pax, & non D
erat pax. ¶ Confuſi ſunt, quia abominatio- 15
nem fecerunt: quin potius cõfuſione nõ ſunt
confuſi, & erubeſcere neſcierunt. quã ob rem
cadent inter ruentes: in tempore viſitatio-
nis ſuæ corruent, dicit Dominus. ¶ Hæc dicit 16
Dominus, State ſuper vias, & videte, &
interrogate de ſemitis antiquis, quæ ſit via
Mat.11. d.29 bona, & ambulate in ea: ‖& inuenietis re-
frigerium animabus veſtris. Et dixerunt,
Non ambulabimus. ¶ Et conſtitui ſuper vos 17
ſpeculatores. Audite vocẽ tubæ. Et dixerũt, E
Non audiemus. ¶ Ideo audite Gentes, & co- 18
gnoſce congregatio, quanta ego faciam eis.
¶ Audi terra, Ecce ego adducam mala ſuper 19
populum iſtum, & fructũ cogitationum eius:
quia verba mea non audierunt, & legem
Iſai.1.c.11. meam proiecerunt. ¶ ‖Vt quid mihi thus de 20
Saba affertis, & calamum ſuaue olentem de
terra longinqua? holocautomata veſtra non
ſunt accepta, & victimæ veſtræ non placue-
runt mihi. ¶ Propterea hæc dicit Dominus, 21
Ecce ego dabo in populũ iſtũ ruinas, et ruent F
in eis patres & filij ſimul, vicinus & proxi-
mus, & peribunt. ¶ Hæc dicit Dominus, Ecce 22
populus venit de terra Aquilonis, & gens
magna conſurget à finibus terræ. ¶ Sagittam 23
& ſcutum arripiet: crudelis eſt, & non mi-
ſerebitur. vox eius quaſi mare ſonabit: &
ſuper equos aſcendent, præparati quaſi vir
ad prælium, aduerſum te filia Sion. ¶ Audi- 24
uimus famam eius, diſſolutæ ſunt manus
noſtræ: tribulatio apprehendit nos, dolores
vt parturientem. ¶ Nolite exire ad agros, & 25
in via ne ambuletis: quoniam gladius ini-
26 mici pauor in circuitu. ¶ Filia populi mei
G accingere cilicio, et conſpergere cinere: luctum
vnigeniti fac tibi planctum amarum, quia
27 repente veniet vaſtator ſuper "nos'. ¶ ‖Pro- "vos
batorem dedi te in populo meo robuſtum: & Sup.1.d.18.
28 ſcies, & probabis viam eorum. ¶ Omnes iſti Infr.15.d.20.
principes declinantes, ambulantes fraudu-
lenter, * æs & ferrum: vniuerſi corrupti *vt 6.
29 ſunt. ¶ Defecit ſufflatorium, in igne conſum-
ptum eſt plumbum, fruſtra conflauit confla-
tor: malitiæ enim eorum non ſunt cõſumptæ.
30 ¶ Argentum reprobum vocate eos, quia Do-
minus proiecit illos.

## CAP. VII.

1 VErbum quod factum eſt ad Ieremiam à
2 Domino, dicens, ¶ Sta in porta domus
A Domini, & prædica ibi verbum iſtud, & dic,
Audite verbum Domini omnis Iuda, qui in-
gredimini per portas has, vt adoretis Do-
3 minum. ¶ Hæc dicit Dominus exercituum
Deus Iſraël, ‖ Bonas facite vias veſtras, & Inf.26. d.13.
ſtudia veſtra: & habitabo vobiſcum in loco
4 iſto. ¶ Nolite confidere in verbis mendacij,
dicentes, Templum Domini, templum Do-
5 mini, templũ Domini eſt. ¶ Quoniam ſi "be- "benedixe-
ne direxeritis' vias veſtras, & ſtudia ve- ritis
ſtra: ſi feceritis iudicium inter virũ & pro-
6 ximum eius, ¶ aduenæ & pupillo & viduæ
non feceritis calumniam, nec ſanguinẽ in-
nocentem effuderitis in loco hoc, & poſt deos
alienos non ambulaueritis in malum vo-
7 biſmetipſis: ¶ habitabo vobiſcum in loco iſto,
B in terra quam dedi patribus veſtris à ſecu-
8 lo "& ' vſque in ſeculum. ¶ Ecce, vos confi- ".9.
ditis vobis in ſermonibus mendacij, qui non
9 proderunt vobis: ¶ furari, occidere, adultera-
ri, iurare mendaciter, libare Baalim, & ire
10 poſt deos alienos quos ignoratis. ¶ Et veni-
ſtis, & ſtetiſtis coram me in domo hac, in
qua inuocatum eſt nomẽ meum, & dixiſtis,
Liberati ſumus: eo quod fecerimus omnes
11 abominationes iſtas. ¶ ‖Nunquid ergo ſpe- Mat.21.b.13.
C lunca latronum facta eſt domus iſta, in qua Mar.11. c.17.
inuocatum eſt nomen meum in oculis ve- Luc 19.g.46
ſtris? ego ego ſum: ego vidi, dicit Dominus.
12 ¶ Ite ad locum meum in Silo, vbi habitauit
nomen meum à principio: & videte quæ fe-
cerint ei propter malitiam populi mei Iſrael.
13 ¶ & nunc quia feciſtis omnia opera hæc, dicit
Dominus: & locutus ſum ad vos manè con-
ſurgens, & loquens, & non audiſtis: ‖ & Prou.1.c.24.
14 vocaui vos, & non reſpondiſtis: ¶ ‖ Faciam Iſa.65.b.12.
domui huic in qua inuocatum eſt nomen
meum, & in qua vos habetis fiduciam: &
loco quem dedi vobis, & patribus veſtris,
15 ‖ ſicut feci Silo. ¶ Et proijciam vos à facie 1.Reg.4.a.3.
mea, ſicut proieci omnes fratres veſtros vni- b.10.
16 uerſum ſemẽ Ephraim. ¶ ‖Tu ergo noli ora- Infr.11.c.14.
re pro populo hoc, nec aſſumas pro eis laudem 14.b.11.
& orationem, & non obſiſtas mihi: quia non
exau-

exaudiam te. ¶ Nonne vides quid iſti faciũt 17
in ciuitatibus Iuda, & in plateis Ieruſalẽ?
Inf. 44. d. 17. c. 19. ¶ || Filij colligunt ligna, & patres ſuccendunt 18
ignem, & mulieres conſpergunt adipem, vt D
faciant placentas reginæ cæli, & libent dijs
alienis, & me ad iracundiam prouocent.
¶ Nunquid me ad iracundiam prouocant, di- 19
cit Dominus? nonne ſemetipſos in confuſio-
nem vultus ſui? ¶ Ideo hæc dicit Dominus 20
Deus, Ecce furor meus, & indignatio mea
conflatur ſuper locum iſtum, ſuper viros, &
ſuper iumenta, & ſuper lignum regionis, &
ſuper fruges terræ, & ſuccendetur, & non
extinguetur. ¶ Hæc dicit Dominus exerci- 21
tuum Deus Iſrael, Holocautomata veſtra B
addite victimis veſtris, & comedite carnes.
¶ Quia non ſum locutus cum patribus ve- 22
ſtris, & non præcepi eis in die qua eduxi eos
de terra-Aegypti, de verbo holocautomatum
& victimarum. ¶ Sed hoc verbum præce- 23
pi eis, dicens, Audite vocem meam, & ero
vobis Deus, & vos eritis mihi populus: &
ambulate in omni via quam mandaui vo-
bis vt bene ſit vobis. ¶ Et non audierunt, 24
nec inclinauerunt aurem ſuam: ſed abierunt
in "voluptatibus", & in prauitate cordis ["voluntatibus 2."]
ſui mali: factiq; ſunt retrorſum & non in
ante, ¶ à die qua egreſſi ſunt patres eorum 25
de terra-Aegypti, vſque ad diem hanc. Et
miſi ad vos omnes ſeruos meos prophetas per F
diem, conſurgens diluculo, & mittens. ¶ Et 26
non audierunt me, nec inclinauerunt aurem
ſuam: ſed indurauerunt ceruicem ſuam: || &
Infr. 16. c. 12. peius operati ſunt, quam patres eorum. ¶ Et 27
loqueris ad eos omnia verba hæc, & nõ au-
dient te: & vocabis eos, & non reſpondebunt
tibi. ¶ Et dices ad eos, Hæc eſt gens quæ non 28
audiuit vocem Domini Dei ſui, nec recepit
diſciplinam: periit fides, & ablata eſt de ore
eorum. ¶ Tonde capillum tuum & proijce, & 29
ſume in directum planctum: quia proiecit
Dominus, & reliquit generationem furoris
ſui, ¶ quia fecerunt filij Iuda malum in o- 30
culis meis, dicit Dominus. Poſuerunt offen-
dicula ſua in domo in qua inuocatum eſt G
nomen meum, vt pollueret eam: ¶ & ædifi- 31
cauerunt excelſa Topheth, quæ eſt in valle
filij Ennom: vt incenderent filios ſuos, & fi-
lias ſuas igni: quæ non præcepi nec cogitaui
in corde meo. ¶ Ideo ecce dies venient, dicit 32
Dominus, & non dicetur amplius, Topheth
& vallis filij Ennom: ſed vallis interfectio-
nis: & ſepelient in Topheth, eo quòd non
ſit locus. ¶ Et erit morticinum populi hu- 33
ius in cibos volucribus cæli & beſtijs terræ,
Ezec. 26. c. 13 & non erit qui abigat. ¶ || Et quieſcere fa- 34
ciam de vrbibus Iuda, & de plateis Ieruſa-
lem vocem gaudij, & vocem lætitiæ, vocem
ſponſi & vocem ſponſæ: in deſolatione enim
erit terra.

## CAP. VIII.

1 IN illo tempore, ait Dominus, eijcient oſſa
A "regis" Iuda, & oſſa principum eius, & ["regum 2."]
oſſa ſacerdotum, & oſſa prophetarum, & oſſa
eorum qui habitauerunt Ieruſalem, de ſe-
2 pulchris ſuis. ¶ Et expandent ea ad ſolem, &
lunam, & omnẽ militiam cæli quæ dilexe-
runt, & quibus ſeruierunt, & poſt quæ am-
bulauerunt, & quæ quæſierunt & adoraue-
runt: non colligentur, & non ſepelientur: in
3 ſterquilinium ſuper faciem terræ erunt. ¶ Et
eligent magis mortem quàm vitam omnes
qui reſidui fuerint de cognatione hac peſſi-
ma in vniuerſis locis quæ derelicta ſunt ad
quæ eieci eos, dicit Dominus exercituum.
4 ¶ Et dices ad eos, Hæc dicit Dominus, Nun-
B quid qui cadit, non reſurget? & qui auerſus
5 eſt, non reuertetur? ¶ Quare ergo auerſus eſt
populus iſte in Ieruſalem auerſione conten-
tioſa? Apprehenderunt mendacium, & no-
6 luerunt reuerti. ¶ Attendi, & auſcultaui:
nemo quod bonum eſt loquitur, nullus eſt
qui agat pœnitentiam ſuper peccato ſuo, di-
C cens, Quid feci? Omnes cõuerſi ſunt ad cur-
ſum ſuum, quaſi equus impetu vadens ad
7 prælium. ¶ Miluus in cælo cognouit tempus
ſuum, turtur, & hirundo, & ciconia cuſto-
dierunt tempus aduentus ſui: populus au-
tem meus non cognouit iudicium Domini.
8 ¶ Quomodo dicitis, Sapientes nos ſumus, &
lex Domini nobiſcum eſt? vere mendacium
9 operatus eſt ſtylus mendax Scribarũ. ¶ Con-
fuſi ſunt ſapientes, perterriti & capti ſunt:
verbum enim Domini proiecerunt, & ſa-
10 pientia nulla eſt in eis. ¶ Propterea dabo
D mulieres eorum exteris, agros eorum hære-
dibus: quia || à minimo vſque ad maximum Iſ. 55. b. 11.
omnes auaritiam ſequuntur: à propheta vſ- Sup. 6. c. 13.
que ad ſacerdotem cuncti faciunt menda-
11 cium. ¶ Et ſanabant contritionem filiæ po-
puli mei ad ignominiam, dicentes, Pax, pax:
12 cùm non eſſet pax. ¶ Confuſi ſunt, quia abo-
minationem fecerunt: quinimo confuſione
non ſunt confuſi, & erubeſcere neſcierunt:
idcirco cadent inter corruentes, in tempore
viſitationis ſuæ corruent, dicit Dominus.
13 ¶ Congregans congregabo eos, ait Domi-
nus: non eſt vua in vitibus, & non ſunt
ficus in ficulnea, folium defluxit: & dedi
14 eis quæ prætergreſſa ſunt. ¶ Quare ſede-
mus? conuenite & ingrediamur ciuitatem
munitam, & ſileamus ibi: quia Dominus
F Deus noſter ſilere nos fecit, & potum dedit
nobis aquam fellis: peccauimus enim Domi-
15 no. ¶ || Expectauimus pacem, & non erat bo- Inf. 14. d. 19.
16 num: tempus medelæ: & ecce formido. ¶ A
Dan auditus eſt fremitus equorũ eius, à vo-
ce hinnituum pugnatorum eius commota eſt
omnis terra. & venerũt, & deuorauerũt ter-
ram, & plenitudinem eius, vrbẽ & habita-
17 tores eius. ¶ Quia ecce ego mittã vobis ſer-

pentes regulos, quibus non eſt incantatio: &
mordebunt vos, ait Dominus. ¶ dolor meus 18
ſuper dolorē, in me cor meum mœrens. ¶ Ec- 19
ce, vox clamoris filiæ populi mei de terra lō- G
ginqua. Nunquid Dominus non eſt in Sion:
aut rex eius non eſt in ea? Quare ergo me
ad iracundiam concitauerunt in ſculptili-
bus ſuis, & in vanitatibus alienis? ¶ Tran- 20
ſijt meſſis, finita eſt æſtas: & nos ſaluati nō
ſumus. ¶ Super contritione filiæ populi mei 21
contritus ſum & cōtriſtatus, ſtupor obtinuit
me. ¶ Nunquid reſina nō eſt in Galaad, aut 22
medicus non eſt ibi? quare igitur non eſt ob-
ducta cicatrix filiæ populi mei?

CAP. IX.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis 1
meis fontem lachrymarum: & plora- A
bo die ac nocte interfectos filiæ po-
puli mei? ¶ Quis dabit me in ſolitudine di- 2
uerſorium viatorum, & derelinquam popu-
lum meum, & recedam ab eis? quia omnes
adulteri ſunt, * cœtus præuaricatorum. ¶ Et 3
* &
extenderunt linguam ſuam quaſi arcum
mendacij & non veritatis: confortati ſunt
in terra, quia de malo ad malū egreſſi ſunt,
& me non cognouerunt, dicit Dominus. ¶ V- 4
nuſquiſque ſe à proximo ſuo cuſtodiat, & in B
omni fratre ſuo non habeat fiduciam: quia
omnis frater ſupplantans ſupplantabit, &
omnis amicus fraudulenter incedet. ¶ Et vir 5
fratrem ſuum deridebit, & veritatem non
loquentur: docuerunt enim linguam ſuam
loqui mendacium: vt inique agerent, labo-
rauerunt. ¶ Habitatio tua in medio doli: in 6
dolo renuerunt ſcire me, dicit Dominus.
¶ Propterea hæc dicit Dominus exercituum, 7
Ecce ego conflabo, & probabo eos. quid enim
aliud faciam a facie filiæ populi mei? ¶ Sa- 8
gitta vulnerans lingua eorum, dolum locuta C
Pſal. 27. a. 3.
Sup. 5. b. 9.
eſt. ‖in ore ſuo pacem cum amico ſuo loqui-
tur, & occulte ponit ei inſidias. ¶ ‖Nunquid 9
ſuper his non viſitabo, dicit Dominus? aut
in gentem huiuſmodi non vlciſcetur anima
mea? ¶ Super montes aſſumam fletum ac la- 10
mentum, & ſuper ſpecioſa deſerti planctum:
quoniam incenſa ſunt, eo quod non ſit vir
pertranſiens: & non audierunt vocem poſſi-
dentes: à volucre cæli vſque ad pecora tranſ-
migrauerunt & receſſerunt. ¶ Et dabo Ie- 11
ruſalem in acernos arenæ, & cubilia draco-
num: & ciuitates Iuda dabo in deſolationē,
eo quod non ſit habitator. ¶ Quis eſt vir ſa- 12
piens qui intelligat hoc, & ad quem verbum D
oris Domini fiat vt annuntiet iſtud, quare
perierit terra, & exuſta ſit quaſi deſertum,
eo quod non ſit qui pertranſeat? ¶ Et dixit 13
Dominus, quia dereliquerunt legem meam
quam dedi eis, & non audierūt vocē meam,
& non ambulauerunt in ea: ¶ & abierunt 14
poſt prauitatem cordis ſui, & poſt Baalim,
quod didicerunt à patribus ſuis. ¶ Idcirco 15

hæc dicit Dominus exercituum Deus Iſraël.
‖Ecce ego cibabo populum iſtum abſynthio, Inf. 23. a. 15.
16 & potum dabo eis aquam fellis. ¶ Et diſper-
E gam eos in gentibus, quas non nouerunt ipſi
& patres eorum: & mittam poſt eos gla-
17 dium, donec conſumantur. ¶ Hæc dicit Do-
minus exercituum, * Contemplamini, & vo-
cate lamentatrices, vt veniant, & ad eas * Deus Iſraël 7.
quæ ſapientes ſunt, mittite, & properent:
18 ¶ feſtinent, & aſſumant ſuper nos lamen-
mentum: deducant oculi noſtri lachrymas,
19 & palpebræ noſtræ defluant aquis. ¶ Quia
vox lamentationis audita eſt de Sion, Quo-
modo vaſtati ſumus & confuſi vehementer?
quia dereliquimus terram, quoniam * deie- * deſerta
20 cta ſunt tabernacula noſtra. ¶ Audite ergo * aſſumant
F mulieres verbum Domini: & * aſſumat au- aures veſtræ.
ris veſtra ſermonē oris eius: & docete filias
veſtras lamentum: & vnaquæque proximā
21 ſuam planctum: ¶ quia aſcendit mors per fe-
neſtras noſtras, ingreſſa eſt domos noſtras,
diſperdere paruulos de foris, iuuenes de pla-
22 teis. ¶ Loquere, Hæc dicit Dominus, Et ca-
det morticinum hominis quaſi ſtercus ſuper
faciem regionis, & quaſi fœnum poſt tergum
23 metentis, & non eſt qui colligat. ¶ Hæc dicit
Dominus: ‖Non glorietur ſapiens in ſapien- 1. Cor. 1. d. 31
tia ſua, & non glorietur fortis in fortitudi- 2. Cor. 10. d.
ne ſua, & nō glorietur diues in diuitijs ſuis: 17.
24 ¶ ſed in hoc glorietur, qui gloriatur, ſcire &
G noſſe me, quia ego ſum Dominus qui facio
miſericordiam & iudicium & iuſtitiam in
terra. hæc enim placent mihi, ait Dominus.
25 ¶ Ecce dies venient, dicit Dominus, & viſi-
tabo ſuper omnē qui circumciſum habet præ-
26 putium, ¶ ſuper Aegyptum, & ſuper Iudam,
& ſuper Edom, & ſuper filios Ammō, & ſu-
per Moab, & ſuper omnes qui attonſi ſunt in
comam, habitantes in deſerto: quia omnes
gentes habent præputium, omnis autem do-
mus Iſraël incircumciſi ſunt corde.

CAP. X.

1 Audite verbum quod locutus eſt Domi-
2 nus ſuper vos domus Iſraël. ¶ Hæc dicit
A Dominus, Iuxta vias Gentiū nolite diſcere:
& à ſignis cæli nolite metuere, quæ timent
3 gentes: ¶ quia leges populorum vanæ ſunt:
quia lignum de ſaltu præcidit opus manus
4 artificis in aſcia. ¶ ‖Argento & auro decora- Sup. 13. e. 22.
uit illud: clauis & malleis compegit, vt non 14. a. 8.
5 diſſoluatur. ¶ In ſimilitudinem palmæ fa-
bricata ſunt, & non loquentur: portata tol-
lentur, quia incedere non valent: nolite ergo
timere ea, quia nec male poſſunt facere, nec
6 bene: ¶ ‖Non eſt ſimilis tui Domine: magnus Mich. 7. d. 18
es tu, & magnum nomen tuum in fortitu-
7 dine. ¶ ‖Quis non timebit te ô rex gentium? Apoc. 15. b. 4
tuum eſt enim decus: inter cunctos ſapientes
Gentium, & in vniuerſis regnis eorum nul-
8 lus eſt ſimilis tui. ¶ Pariter inſipientes &
fatui probabuntur: doctrina vanitatis eo-

rum

uum lignum eſt. ❡Argentum inuolutum de 9
Tharſis affertur, & aurum de Ophaz: opus B
artificis, & manus ærarij: hyacinthus & pur
pura indumentum eorum: opus artificum v-
niuerſa hæc. ❡Dominus autem Deus verus 10
eſt: ipſe Deus viuens, & rex ſempiternus. ab
indignatione eius commouebitur terra: &
non ſuſtinebunt Gentes comminationem e-
ius. ❡Sic ergo dicetis eis, Dij qui cælos & ter 11
ram non fecerunt, pereant de terra & de his
Gene.1.a.1. b.9. quæ ſub cælo ſunt. ❡‖Qui facit terram in 12
fortitudine ſua, præparat orbem in ſapientia
Inf.51.b.15. ſua, & prudentia ſua extendit cælos. ❡Ad 13
vocem ſuam dat multitudinem aquarum in
cælo, & eleuat nebulas ab extremitatibus
Pſal.134.b.7 terræ: ‖fulgura in pluuiam facit, & educit
Inf.51.b.16. ventum de theſauris ſuis. ❡Stultus factus 14
eſt omnis homo a ſcientia, confuſus eſt arti- C
fex omnis in ſculptili: quoniam falſum eſt
quod conflauit, & nõ eſt ſpiritus in eis. ❡Va- 15
na ſunt & opus riſu dignum: in tẽpore vi-
ſitationis ſuæ peribunt. ❡Non eſt his ſimilis 16
pars Iacob: qui enim formauit omnia, ipſe
eſt: & Iſrael virga hæreditatis eius: Domi-
nus exercituum nomen illi. ❡Congrega de 17
terra confuſionem tuam, quæ habitas in ob-
ſidione. ❡quia hæc dicit Dominus, Ecce, ego 18
longe proijciam habitatores terræ in hac vi-
ce: & tribulabo eos, ita vt non inueniantur.
❡Væ mihi ſuper cõtritione mea, peſſima pla- 19
ga mea. Ego autem dixi, Planè hæc infirmi-
tas mea eſt, & portabo illã. ❡Tabernaculum 20
meum vaſtatum eſt, omnes funiculi mei di- D
rupti ſunt: filij mei exierunt à me, & non
ſubſiſtunt: non eſt qui extẽdant vltrà ten-
torium meum, & erigat pelles meas. ❡Quia 21
ſtulte egerunt paſtores, & Dominũ non quæ-
ſierunt: propterea non intellexerunt, & om-
nis grex eorum diſperſus eſt. ❡Vox auditio- 22
nis ecce venit, & commotio magna de terra
Aquilonis: vt ponat ciuitates Iuda ſolitudi-
nem, & habitaculum draconum. ❡Scio Do- 23
mine quia non eſt hominis via eius: nec vi-
ri eſt vt ambulet, & dirigat greſſus ſuos.
Pſal.6.a.1. ❡‖Corripe me Domine, veruntamen in iu- 24
dicio: & non in furore tuo, ne forte ad nihi-
Pſal.78.b.6. lum redigas me. ❡Effunde indignationem 25
tuam ſuper Gentes quæ non cognouerunt te,
& ſuper prouincias quæ nomen tuum non
inuocauerunt: quia comederunt Iacob, &
deuorauerunt eum, & conſumpſerunt illum,
& decus eius diſſipauerunt.

CAP. XI.

VErbum quod factum eſt à Domino ad 1
Ieremiam, dicens, ❡Audite verba pacti 2
huius, & loquimini ad viros Iuda, & ad A
habitatores Ieruſalem, ❡& dices ad eos, Hæc 3
dicit Dominus Deus Iſrael, Maledictus vir
qui non audierit verba pacti huius, ❡quod 4
præcepi patribus veſtris in die qua eduxi
eos de terra Aegypti, de fornace ferrea di-

cens, Audite vocem meam, & facite omnia
quæ præcipio vobis: & eritis mihi in popu-
5 lum: & ego ero vobis in Deum. ❡Vt ſuſcitem
iuramentum quod iuraui patribus veſtris
daturum me eis, terram fluentem lacte &
melle, ſicut eſt dies hæc. Et reſpondi, & dixi,
6 Amen Domine. ❡Et dixit Dominus ad me,
Vociferare omnia verba hæc in ciuitatibus
Iuda, & foris Ieruſalem, dicẽs: Audite ver-
7 ba pacti huius, & facite illa: ❡quia conte-
ſtans conteſtatus ſum patres veſtros in die
qua eduxi eos de terra Aegypti vſque ad
diem hanc: mane conſurgens conteſtatus
8 ſum, & dixi, Audite vocem meam. ❡& non
B audierunt, nec inclinauerunt aurẽ ſuam: ſed
abierunt vnuſquiſq; in prauitate cordis ſui
mali: & induxi ſuper eos omnia verba pacti
huius, quod præcepi vt facerẽt, & non fece-
9 runt. ❡Et dixit Dominus ad me, Inuenta eſt
coniuratio in viris Iuda, & in habitatoribus
10 Ieruſalem. ❡Reuerſi ſunt ad iniquitates pa-
trum ſuorum priores, qui noluerunt audire
verba mea. & hi ergo abierũt poſt deos alie-
nos, vt ſeruirent eis: irritum fecerũt domus
Iſrael & domus Iuda pactum meum quod
11 pepigi cum patribus eorum. ❡Quam ob rem
hæc dicit Dominus, Ecce, ego inducam ſuper
eos mala, de quibus exire non poterunt: &
12 clamabunt ad me, & nõ exaudiam eos. ❡Et
ibunt ciuitates Iuda, & habitatores Ieruſa-
lem, & clamabũt ad *eos quibus libant, & *Deos 4.
& nõ ſaluabunt eos in tẽpore afflictionis eo- Supr.2.f.28.
13 rũ. ❡‖Secũdùm numerũ enim ciuitatũ tua-
C rum erant dij tui Iuda: & ſecundùm nume-
rũ viarũ *Ieruſalẽ poſuiſti aras confuſionis, *tuarum
14 aras ad libandum Baalim. ❡‖Tu ergo noli Sup.7.c.16.
orare pro populo hoc, & ne aſſumas pro eis Inf.15.b.22.
laudem et orationem: quia non exaudiam in
tempore clamoris eorũ ad me, in tempore af-
15 flictionis eorum. ❡Quid eſt quod dilectus
meus in domo mea fecit ſcelera multa? num-
quid carnes ſanctæ auferent a te malitias
16 tuas in quibus gloriata es? ❡Oliuam vbe-
rem pulchram, fructiferam, ſpecioſam voca-
uit Dominus nomen tuum: ad vocem lo-
quelæ, grandis exarſit ignis in ea, & com-
17 buſta ſunt fruteta eius. ❡Et Dominus ex-
ercituum qui plantauit te, locutus eſt ſuper
te malum: pro malis domus Iſrael & domus
Iuda, quæ fecerunt ſibi ad irritandũ me, li-
18 bantes Baalim. ❡Tu autẽ Domine demõſtra-
ſti mihi, & cognoui: tu oſtendiſti mihi ſtudia
19 eorum. ❡Et ego quaſi agnus manſuetus, qui
D portatur ad victimam, & non cognoui quia
cogitauerũt ſuper me cõſilia, *dicẽtes, Mit- *.6.
tamus lignum in panem eius, & eradamus
eũ de terra viuentiũ, & nomen eius nõ me-
20 moretur amplius. ❡Tu autem Domine Sa-
baoth, qui iudicas iuſte, ‖& probas renes & Inf.17.b.10.
corda, videã vltionem tuã ex eis: tibi enim 20.c.12.
21 reuelaui cauſam meã. ❡Propterea hæc dicit

*Dominus ad viros Anathoth, qui quærunt*
*animã tuam, & dicunt, Non prophetabis in*
*nomine Domini, & non morieris in mani-*
*bus noſtris.* ⁋ *Propterea hæc dicit Dominus* 22
*exercituum, Ecce, ego viſitabo ſuper eos: iu-*
*uenes morientur in gladio, filij eorũ & filiæ*
*eorum morientur in fame.* ⁋ *Et reliquiæ non* 23
*erunt ex eis: inducam enim malũ ſuper vi-*
*ros Anathoth, annum viſitationis eorum.*

CAP. XII.

IVſtus quidem tu es Domine, ſi diſputem 1
tecum: verumtamen iuſta loquar ad te. A
Ioh 21.27. Haba.1.2.3. ‖ *Quare via impiorum proſperatur: bene eſt*
*omnibus qui præuaricantur, & inique agũt?*
⁋ *Plantaſti eos, & radicem miſerunt: profi-* 2
*ciunt & faciunt fructum: prope es tu ori eo-*
*rum, & longe a renibus eorum.* ⁋ *Et tu Do-* 3
*mine noſti me, vidiſti me, & probaſti cor*
*meum tecum: congrega eos quaſi gregem ad*
*victimam, & ſanctifica eos in die occiſionis.*
⁋ *Vſquequo lugebit terra, & herba omnis* 4
*regionis ſiccabitur propter malitiam habi-*
*tantium in ea? conſumptum eſt animal, &*
*volucre, quoniã dixerunt, Non videbit no-*
*uiſſima noſtra.* ⁋ *Si cum peditibus currens* 5
*laboraſti: quomodo contendere poteris cum* B
*equis? cùm autem in terra pacis ſecurus fue-*
*ris, quid facies in ſuperbia Iordanis?* ⁋ *Nam* 6
*& fratres tui & domus patris tui, etiam ipſi*
*pugnauerunt aduerſum te, & clamauerunt*
*poſt te plena voce: ne credas eis cùm locuti*
*fuerint tibi bona.* ⁋ *Reliqui domum meam,* 7
*dimiſi hæreditatem meam: dedi dilectam*
*animam meam in manum inimicorum e-*
*ius.* ⁋ *Facta eſt mihi hæreditas mea quaſi* 8
*leo in ſylua: dedit contra me vocem, ideo odi-*
*ui eam.* ⁋ *Nunquid auis diſcolor hæreditas* 9
*mea mihi? nunquid auis tincta per totum?*
*venite, congregamini omnes beſtiæ terræ,*
*properate ad deuorandum.* ⁋ *Paſtores multi* 10
*demoliti ſunt vineam meam, conculcaue-* C
*runt partem meam: dederunt portionem*
*meam deſiderabilem in deſertum ſolitudi-*
*nis.* ⁋ *Poſuerunt eam in diſſipationem, lu-* 11
*xitq́; ſuper me. deſolatione deſolata eſt om-*
*nis terra: quia nullus eſt qui recogitet cor-*
*de.* ⁋ *Super omnes vias deſerti venerũt va-* 12
*ſtatores, quia gladius Domini deuorabit ab*
*extremo terræ vſque ad extremum eius:*
*non eſt pax vniuerſæ carni.* ⁋ *Seminauerũt* 13
*triticum, & ſpinas meſſuerunt: hæreditatem*
*acceperunt, & non eis proderit: confunde-*
*mini à fructibus veſtris, propter iram fu-*
*roris Domini.* ⁋ *Hæc dicit Dominus aduer-* 14
*ſum omnes vicinos meos peſſimos, qui tan-* D
*gunt hæreditatem, quam diſtribui populo*
*meo Iſrael: Ecce, ego euellam eos de terra*
*ſua, & domum Iuda euellam de medio eo-*
*rum.* ⁋ *Et cùm euulſero eos, conuertar &* 15
*miſerebor eorum: & reducam eos, virum ad*
*hæreditatem ſuam, & virum in terram*
16 *ſuam.* ⁋ *Et erit: ſi eruditi didicerint vias*
*populi mei, vt iurent in nomine meo, Viuit*
*Dominus, ſicut docuerunt populum meum*
*iurare in Baal: ædificabuntur in medio po-*
17 *puli mei.* ⁋ *Quod ſi non audierint, euellam*
*gentem illam euulſione & perditione, ait*
*Dominus.*

CAP. XIII.

1 HAEc dicit Dominus ad me, Vade, &
A *poſſide tibi lumbare lineũ, & pones il-*
*lud ſuper lumbos tuos, & in aquam non in-*
2 *feres illud.* ⁋ *Et poſſedi lumbare iuxta verbũ*
3 *Domini, & poſui circa lumbos meos.* ⁋ *Et fa-*
*ctus eſt ſermo Domini ad me ſecundo, di-*
4 *cens.* ⁋ *Tolle lumbare quod poſſediſti, quod*
*eſt circa lumbos tuos, & ſurgens vade ad*
*Euphraten, & abſconde ibi illud in forami-*
5 *ne petræ.* ⁋ *Et abij, & abſcondi illud in Eu-*
6 *phrate, ſicut præceperat mihi Dominus.* ⁋ *Et*
*factum eſt poſt dies plurimos, dixit Dominus*
*ad me, Surge, vade ad Euphraten, & tolle*
*inde lumbare, quod præcepi tibi vt abſcõde-*
7 *res illud ibi.* ⁋ *Et abij ad Euphraten, & fodi,*
*& tuli lumbare de loco vbi abſconderam il-*
*lud. & ecce, computruerat lumbare, ita vt*
8 *nulli vſui aptum eſſet.* ⁋ *Et factum eſt ver-*
9 *bum Domini ad me, dicens,* ⁋ *Hæc dicit Do-*
*minus, Sic putreſcere faciam ſuperbiam Iu-*
10 *da, & ſuperbiam Ieruſalem multam.* ⁋ *Popu-*
B *lum iſtum peſſimũ, qui nolunt audire ver-*
*ba mea, et ambulant in prauitate cordis ſui,*
*abieruntq́; poſt deos alienos, vt ſeruirẽt eis,*
*& adorarent eos: et erunt ſicut lũbare iſtud,*
11 *quod nulli vſui aptum eſt.* ⁋ *Sicut enim ad-*
*hæret lumbare ad lumbos viri, ſic aggluti-*
*naui mihi omnem domũ Iſrael, & omnẽ do-*
*mum Iuda, dicit Dominus: vt eſſent mihi in*
*populũ, & in nomẽ, & in laudem, & in glo-*
12 *riam. & non audierunt.* ⁋ *Dices ergo ad eos*
*ſermonem iſtum, Hæc dicit Dominus Deus*
*Iſrael, Omnis lagũcula implebitur vino. Et*
*dicent ad te, Nunquid ignoramus quia om-*
13 *nis lagunculaimplebitur vino?* ⁋ *Et dices ad*
*eos, Hæc dicit Dominus, Ecce ego implebo o-*
*mnes habitatores terræ huius, & reges qui*
*ſedẽt de ſtirpe Dauid ſuper thronum eius, &*
*ſacerdotes, & prophetas, & omnes habitato-*
14 *res Ieruſalẽ, ebrietate:* ⁋ *& diſpergã eos vi-*
C *rum à fratre ſuo, & patres & filios pariter,*
*ait Dominus, non parcam, & non concedam:*
15 *neq; miſerebor vt non diſperdam eos.* ⁋ *Au-*
*dite, & auribus percipite. Nolite eleuari,*
16 *quia Dominus locutus eſt.* ⁋ *Date Domino*
*Deo veſtro gloriã, antequã cõtenebreſcat, &*
*antequam offendãt pedes veſtri ad montes*
*caliginoſos: expectabitis lucem, & ponet eam*
17 *in vmbram mortis, & in caliginem.* ⁋ *Quod*
*ſi hoc nõ audieritis, in abſcondito plorabit a-*
*nima mea à facie ſuperbiæ:* ‖ *plorans plora-* Thre.1.a.3.
*bit, & deducet oculus meus lachrymam, quia*
18 *captus eſt grex Domini.* ⁋ *Dic regi & domi-*
*natrici,*

natrici, Humiliamini, ſedete: quoniã deſcen-
dit de capite veſtro corona gloriæ veſtræ.
¶ Ciuitates Auſtri clauſæ ſunt, & nõ eſt qui 19
aperiat: tranſlata eſt omnis Iuda tranſmi-
gratione perfecta. ¶ Leuate oculos veſtros, et 20
videte qui venitis ab Aquilone: vbi eſt grex D
qui datus eſt tibi, pecus inclytũ tuũ? ¶ Quid 21
dices cùm viſitauerit te? tu enim docuiſti
eos aduerſum te, & erudiſti in caput tuum.
nunquid non dolores apprehendent te, quaſi
mulierem parturientem? ¶ Quod ſi dixeris in 22
corde tuo, Quare venerunt mihi hæc? ‖ Pro- Inf.30.c.14.
pter multitudinem iniquitatis tuæ reuelata 15.
ſunt verecundiora tua, pollutæ ſunt plantæ
tuæ. ¶ Si mutare poteſt æthiops pellem ſuam, 23
aut pardus varietates ſuas: & vos poteritis
benefacere, cùm didiceritis malum. ¶ Et diſ- 24
ſeminabo eos quaſi ſtipulam quæ vento ra- E
pitur in deſerto. ¶ Hæc ſors tua parsq́; mẽ- 25
ſuræ tuæ à me, dicit Dominus, quia oblita es
mei, & confiſa es in mendacio. ¶ vnde & ego 26
nudaui femora tua contra faciem tuam, &
apparuit ignominia tua, ¶ adulteria tua, & 27
hinnitus tuus ſcelus fornicationis tuæ: ſuper
colles in agro vidi abominationes tuas. Væ
tibi Ieruſalem, non mundaberis poſt me: vſ-
quequo adhuc?

CAP. XIIII.

QVod factum eſt verbum Domini ad Ie- 1
remiã de ſermonibus ſiccitatis. ¶ Lu- 2
xit Iudæa, & portæ eius corruerunt, A
& obſcuratæ ſunt in terra, et clamor Ieruſa-
lem aſcendit. ¶ Maiores miſerunt minores 3
ſuos ad aquam: venerunt ad hauriendũ, non
inuenerunt aquam, reportauerunt vaſa ſua
vacua: confuſi ſunt & afflicti, & operuerũt
capita ſua. ¶ Propter terræ vaſtitatem, quia 4
non venit pluuia in terram, confuſi ſunt a-
gricolæ, operuerunt capita ſua. ¶ Nam & cer- 5
ua in agro peperit, & reliquit: quia non e-
rat herba. ¶ Et onagri ſteterunt in rupibus, 6
traxerunt ventum quaſi dracones, defece-
runt oculi eorum, quia non erat herba. ¶ Si 7
iniquitates noſtræ reſponderint nobis: Do- B
mine fac propter nomen tuum, quoniam
multæ ſunt auerſiones noſtræ, tibi peccaui-
mus. ¶ Expectatio Iſrael, ſaluator eius in 8
tempore tribulationis: quare quaſi colonus
futurus es in terra, & quaſi viator decli-
nans ad manendum? ¶ Quare futurus es 9
velut vir vagus, vt fortis qui non poteſt
ſaluare? tu autem in nobis es Domine, &
nomen tuum inuocatum eſt ſuper nos, ne
derelinquas nos. ¶ Hæc dicit Dominus po- 10
pulo huic, qui dilexit mouere pedes ſuos, &
non quieuit, & Domino non placuit: Nunc
recordabitur iniquitatum eorum, & viſita-
bit peccata eorum. ¶ Et dixit Dominus ad 11
me, ‖ Noli orare pro populo iſto in bonum. Sup.7.c.16.
¶ Cùm ieiunauerint, non exaudiam preces 12 11.c.14.
eorum: & ſi obtulerint holocautomata &
victimas, non ſuſcipiam ea: quoniam gla-
13 dio & fame & peſte conſumam eos. ¶ Et di-
xi, A, a, a, Domine Deus, Prophetæ dicunt
eis, ‖ Non videbitis gladium, & fames non Sup.5.c.12.
erit in vobis, ſed pacem veram dabit vobis Infr.23.d.17.
14 in loco iſto. ¶ Et dixit Dominus ad me, Fal-
C ſo prophetæ vaticinantur in nomine meo:
‖ non miſi eos, & non præcepi eis, neque lo- Inf.23.c.21.
cutus ſum ad eos: viſionem mendacem, & 27.c.15.
diuinationem " fraudulentam' & ſeductio- 29 b 9.
15 nem cordis ſui prophetant vobis. ¶ Idcirco " & fraudu-
hæc dicit Dominus de prophetis qui prophe- lentiam 4.
tant in nomine meo, quos ego non miſi, di-
centes, Gladius & fames non erit in terra
hac: In gladio & fame conſumentur prophe-
16 tæ illi. ¶ Et populi quibus prophetant, erunt
proiecti in vijs Ieruſalem præ fame & gla-
dio, & non erit qui ſepeliat eos: ipſi & vxo-
res eorũ, filij & filiæ eorum, & effundam ſu-
17 per eos malũ ſuũ. ¶ Et dices ad eos verbum
iſtud, ‖ Deducant oculi mei lachrymam per Thre.1.f.16.
noctem & diem, & non taceant: quoniam 2.f.18.
contritione magna contrita eſt virgo filia
18 populi mei, plaga peſſima vehementer. ¶ Si
D egreſſus fuero ad agros: ecce, occiſi gladio. &
ſi introiero in ciuitatem: ecce attenuati fa-
me. Prophetæ " nanque' & ſacerdos abierunt " quoque
19 in terram quam ignorabant. ¶ Nunquid pro-
ijciens abiecisti Iudam? aut Sion abomina-
ta eſt anima tua? quare ergo percuſſiſti nos,
ita vt nulla ſit ſanitas? ‖ expectauimus pa- Supr.8.c.15.
cem, & non eſt bonum: & tempus curatio-
20 nis, & ecce turbatio. ¶ Cognouimus Domine
impietates noſtras, iniquitates patrum no-
21 ſtrorum, quia peccauimus tibi. ¶ Ne des
nos in opprobrium propter nomen tuum, ne-
que facias nobis contumeliam ſolij gloriæ
tuæ recordare, ne irritũ facias fœdus tuum
22 nobiſcum. ¶ Nunquid ſunt in ſculptilibus
Gentium qui pluant? aut cæli poſſunt dare
imbres? nonne tu es Dominus Deus no-
ſter quem expectauimus? tu enim feciſti
omnia hæc.

CAP. XV.

1 ET dixit Dominus ad me, Si ſteterit
A Moyſes & Samuel coram me, non eſt a-
nima mea ad populum iſtum. eijce illos à fa-
2 cie mea, & egrediantur. ¶ Quod ſi dixerint
ad te, Quò egrediemur? dices ad eos, Hæc di-
cit Dominus, ‖ Qui ad mortem, ad mor- Zach.11.b.9.
tem: & qui ad gladium, ad gladium: & qui
ad famem, ad famem: & qui ad captiui-
3 tatem, ad captiuitatem. ¶ Et viſitabo ſu-
per eos quatuor ſpecies, dicit Dominus, Gla-
dium ad occiſionem, & canes ad laceran-
dum, & volatilia cæli, & beſtias terræ ad
4 deuorandum & diſſipandum: ¶ & dabo eos
in feruorem vniuerſis regnis terræ: ‖ propter 4.Re.21.b.11
Manaſſem filium Ezechiæ regis Iuda, ſu-
5 per omnibus quæ fecit in Ieruſalem. ¶ Quis
enim miſerebitur tui Ieruſalem? aut quis

*contriſtabitur pro te? aut quis ibit ad rogan-*
*dum pro pace tua?* ¶ *Tu reliquiſti me, dicit* 6
*Dominus: retrorſum abyſti: & extendam* B
*manum meam ſuper te, & interficiam te:*
*laboraui rogans.* ¶ *Et diſpergam eos venti-* 7
*labro in portis terræ: interfeci & diſperdidi*
*populũ meum, & tamen à vijs ſuis non ſunt*
*reuerſi.* ¶ *Multiplicatæ ſunt mihi viduæ eius* 8
*ſuper arenam maris: induxi eis ſuper matrẽ*
*adoleſcentis vaſtatorem meridie: miſi ſuper*
*ciuitates repente terrorem.* ¶ *Infirmata eſt* 9
Amos 8.c.9 *quæ peperit ſeptem, defecit anima eius, ‖ oc-*
*cidit ei ſol, cum adhuc eſſet dies: confuſa eſt,*
*& erubuit: & reſiduos eius in gladium dabo*
*in conſpectu inimicorum eorum, ait Domi-*
*nus.* ¶ *Væ mihi mater mea: quare genuiſti* 10
*me virum rixæ, virum diſcordiæ in vniuer-* C
*ſa terra? non fœneraui, nec fœnerauit mihi*
*quiſquam: omnes maledicunt mihi.* ¶ *Dicit* 11
*Dominus, Si non reliquiæ tuæ in bonum, ſi*
*non occurri tibi in tempore afflictionis, &*
*in tempore tribulationis aduerſus inimi-*
*cum.* ¶ *Nunquid fœderabitur ferrum ferro* 12
*ab Aquilone, & æs?* ¶ *Diuitias tuas & the-* 13
*ſauros tuos in direptionem dabo gratis in o-*
*mnibus peccatis tuis, & in omnibus termi-*
Ro,10.d.19. *nis tuis.* ¶ *Et adducam inimicos tuos de ter-* 14
Deu.32.d.22 *ra quam neſcis: quia ignis ſuccenſus eſt in*
*furore meo, ſuper vos ardebit.* ¶ *Tu ſcis Do-* 15
*mine, recordare mei, & viſita me, & tuere*
*me ab his qui perſequuntur me: noli in pati-*
*entia tua ſuſcipere me: ſcito quoniam ſuſti-*
*nui propter te opprobrium.* ¶ *Inuenti ſunt* 16
*ſermones tui, & comedi eos, & factum eſt*
*mihi verbum tuum in gaudium & in læti-*
*tiam cordis mei: quoniam inuocatum eſt no-*
*men tuum ſuper me Domine Deus exerci-*
Pſal.1.a.1. *tuum.* ¶ ‖ *Non ſedi in concilio ludentium, &* 17
25.a.4. *gloriatus ſum à facie manus tuæ: ſolus ſede-* D
*bam, quoniam comminatione repleſti me.*
Inf.30.c.15. ¶ ‖ *Quare factus eſt dolor meus perpetuus, &* 18
*plaga mea deſperabilis renuit curari? facta*
*eſt mihi quaſi mendacium aquarum infide-*
*lium.* ¶ *Propter hoc hæc dicit Dominus, Si* 19
*conuerteris, conuertam te, & ante faciem*
*meam ſtabis: & ſi ſeparaueris pretioſum à*
*vili, quaſi os meum eris. conuertentur ipſi*
Sup.1.d.18. *ad te, & tu nõ conuerteris ad eos.* ¶ ‖ *Et da-* 20
O.g.27. *bo te populo huic in murum æreum, fortem,*
*& bellabunt aduerſum te, & non præuale-*
*bunt: quia ego tecum ſum vt ſaluem te, &*
*eruam te, dicit Dominus.* ¶ *Et liberabo te de* 21
*manu peſſimorum, & redimam te de manu*
*fortium.*

## CAP. XVI.

ET factum eſt verbum Domini ad me, 1
*dicens,* ¶ *Non accipies vxorem: & non* 2
*erunt tibi filij & filiæ in loco iſto.* ¶ *Quia hæc* 3
*dicit Dominus ſuper filios & filias, qui ge-* A
*nerantur in loco iſto: & ſuper matres eorum*
*quæ genuerunt eos: & ſuper patres eorum,*
*de quorum ſtirpe ſunt nati in terra hac.*
4 ¶ *Mortibus ægrotationum morientur: non*
*plangentur, & non ſepelientur, in ſterquili-*
*nium ſuper faciem terræ erunt: & gladio &*
*fame conſumentur, & erit cadauer eorum in*
5 *eſcam volatilibus cæli, & beſtijs terræ.* ¶ *Hæc*
*enim dicit Dominus, Ne ingrediaris domum*
*conuiuij, neque vadas ad plangendum, ne-*
*que conſoleris eos: quia abſtuli pacẽ meam*
*a populo iſto, dicit Dominus, miſericordiam*
6 *& miſerationes.* ¶ *Et morientur grandes &*
B *parui in terra iſta: non ſepelientur neque*
*plangentur, & non ſe incident, neque cal-*
7 *uitium fiet pro eis.* ¶ *Et non frangent inter*
*eos lugenti panẽ ad conſolandum ſuper mor-*
*tuo: & non dabunt eis potum calicis ad con-*
8 *ſolandum ſuper patre ſuo & matre.* ¶ *Et do-*
*mum conuiuij nõ ingrediaris, vt ſedeas cum*
9 *eis, & comedas & bibas.* ¶ *quia hæc dicit*
*Dominus exercituum Deus Iſrael, Ecce,*
*ego auferam de loco iſto in oculis veſtris, &*
*in diebus veſtris vocem gaudij, & vocem*
10 *lætitiæ, vocem ſponſi & vocem ſponſæ.* ¶ *Et*
*cùm annuntiaueris populo huic omnia ver-*
*ba hæc, & dixerint tibi,* ‖ *Quare locutus* Sup.7.f.26.
*eſt Dominus ſuper nos omne malum grande*
*iſtud? quæ iniquitas noſtra? & quod pec-*
*catum noſtrum, quod peccauimus Domino*
11 *Deo noſtro?* ¶ *Dices ad eos, Quia dereli-*
*querunt me patres veſtri, ait Dominus, &*
C *abierunt poſt deos alienos, & ſeruierunt eis,*
*adorauerunt eos: & me dereliquerunt, &*
12 *legem meam non cuſtodierunt.* ¶ ‖ *Sed &* Sup.5.c.19.
*vos peius operati eſtis, quam patres veſtri.*
*ecce enim ambulat vnuſquiſque poſt praui-*
*tatem cordis ſui mali, vt me non audiat.*
13 ¶ *Et ejiciam vos de terra hac, in terrã quam*
*ignoratis vos, & patres veſtri: & ſeruie-*
*tis ibi dijs alienis die ac nocte, qui non da-*
14 *bunt vobis requiem.* ¶ *Propterea ecce dies* Infr.23.b.7.
*veniunt, dicit Dominus, & non dicetur vl-*
*tra, Viuit Dominus qui eduxit filios Iſrael*
15 *de terra Aegypti:* ¶ *ſed, viuit Dominus qui*
*eduxit filios Iſrael de terra Aquilonis, & de*
*vniuerſis terris ad quas eieci eos: & redu-*
*cã eos in terrã ſuam, quã dedi patribus eo-*
16 *rum.* ¶ *Ecce, ego mittam piſcatores multos,*
*dicit Dominus: & piſcabuntur eos: & poſt*
D *hæc mittam eis multos venatores, & vena-*
*buntur eos de omni monte, & de omni colle,*
17 *& de cauernis petrarum.* ¶ *Quia oculi mei*
*ſuper omnes vias eorum: non ſunt abſcon-*
*dita à facie mea, & non fuit occulta ini-*
18 *quitas eorum ab oculis meis.* ¶ *Et reddam*
*primùm duplices iniquitates, & peccata eo-*
*rum: quia contaminauerunt terram meam*
*in morticinis idolorum ſuorum, & abomi-*
*nationibus ſuis impleuerunt hæreditatem*
19 *meam.* ¶ *Domine fortitudo mea, & robur*
*meum, & refugium meum in die tribulatio-*
*nis, ad te Gẽtes venient ab extremis terræ,*
*& di-*

*& dicent, Vere mendacium poſſederunt pa-*
*tres noſtri, vanitatem quæ eis non profuit.*
*¶ Nunquid faciet ſibi homo deos, & ipſi non* 20
*ſunt Dij? ¶ Idcirco ecce ego oſtendam eis per* 21
*vicem hanc, oſtendam eis manum meam, &*
*virtutem meam: & ſcient quia nomen mihi*
*Dominus.*

## CAP. XVII.

*PEccatum Iuda ſcriptum eſt ſtylo ferreo in* 1
*vngue adamantino, exaratum ſuper la-* A
*titudinẽ cordis eorũ, & in cornibus ararum*
*eorum. ¶ Cum recordati fuerint filij eorum* 2
*ararum ſuarum, & lucorum ſuorum, ligno-*
*rumque frondentium in montibus excelſis,*
*¶ ſacrificantes in agro: fortitudinẽ tuam &* 3
*omnes theſauros tuos in direptionem dabo,*
*excelſa tua propter peccata in vniuerſis fi-*
*nibus tuis. ¶ Et relinqueris ſola ab hæredi-* 4
*tate tua, quã dedi tibi, & ſeruire te faciam*
*inimicis tuis in terra quam ignoras: quo-*
*niam ignem ſuccendiſti in furore meo, vſque*
*in æternum ardebit. ¶ Hæc dicit Dominus,* 5
Eſa.30.a.2.31 *‖ Maledictus homo qui confidit in homine,*
a.1. *& ponit carnem brachium ſuum, & a Do-*
Inf.48.a.7. *mino recedit cor eius. ¶ ‖ Erit enim quaſi* 6
Inf.48.a.6. *myrica in deſerto, & non videbit cùm ve-*
*nerit bonum: ſed habitabit in ſiccitate in de-*
*ſerto in terra ſalſuginis & inhabitabili.*
*¶ Benedictus vir qui confidit in Domino, &* 7
Pſal.1.a.3. *erit Dominus fiducia eius. ¶ ‖ Et erit quaſi* 8
*lignum quod tranſplantatur ſuper aquas,* B
*quod ad humorẽ mittit radices ſuas: & non*
*timebit cùm venerit æſtus. Et erit foliũ eius*
*viride, & in tempore ſiccitatis non erit ſo-*
*licitum, nec aliquando deſinet facere fru-*
*omniũ 7. *ctum. ¶ Prauum eſt cor hominis & inſcru-* 9
1.Re 16. b.7. *tabile: quis cognoſcet illud? ¶ ‖ Ego Domi-* 10
Pſal.7.b.10. *nus ſcrutans cor, & probans renes: qui do*
Sup.11.d.20 *vnicuique iuxta viam ſuam, & iuxta fru-*
Apo.2.f.23. *ctum adinuentionum ſuarum. ¶ Perdix fo-* 11
*uit quæ non peperit: fecit diuitias, & non in*
*iudicio: in dimidio dierum ſuorum derelin-*
*quet eas, & in nouiſſimo ſuo erit inſipiens.*
*¶ Solium gloriæ altitudinis à principio, lo-* 12
*cus ſanctificationis noſtræ. ¶ Expectatio Iſ-* 13
*rael Domine, omnes qui te derelinquunt,*
*confundentur: recedentes a te, in terra ſcri-*
*bentur: quoniam dereliquerunt venam a-*
*quarum viuentium Dominum. ¶ Sana me* 14
*Domine, & ſanabor: ſaluũ me fac, & ſaluus* C
*ero: quoniam laus mea tu es. ¶ Ecce ipſi di-* 15
*cunt ad me, Vbi eſt verbũ Domini? veniat.*
*¶ Et ego non ſum turbatus, te paſtorem ſe-* 16
*quens: & diem hominis non deſideraui, tu*
*ſcis. Quod egreſſum eſt de labijs meis, re-*
*ctum in conſpectu tuo fuit. ¶ Non ſis tu mi-* 17
*hi formidini, ſpes mea tu in die afflictionis.*
*¶ Confundantur qui me perſequuntur, &* 18
*non confundar ego: paueant illi, & non pa-*
*ueam ego: induc ſuper eos diem afflictionis,*
*& duplici contritione contere eos. ¶ Hæc di-* 19
*cit Dominus ad me, Vade, & ſta in porta fi-*
*liorum populi per quam ingrediuntur reges*
*Iuda, & egrediuntur, & in cunctis portis Ie-*
20 *ruſalem: ¶ & dices ad eos, Audite verbum*
*Domini reges Iuda, & omnis Iuda, cunctique*
*habitatores Ieruſalem qui ingredimini per*
21 *portas iſtas. ¶ Hæc dicit Dominus, Cuſtodi-*
*te animas veſtras, & nolite portare ponde-*
*ra in die ſabbathi, nec inferatis per portas*
22 *Ieruſalem. ¶ Et nolite eijcere onera de domi-*
D *bus veſtris in die ſabbathi, & omne opus*
*non facietis: ſanctificate diem ſabbathi, ſi-*
23 *cut præcepi patribus veſtris. ¶ Et non audie-*
*runt, nec inclinauerunt aurem ſuam, ſed*
*indurauerunt ceruicem ſuam, ne audirent*
24 *me, & ne acciperent diſciplinam. ¶ Et erit:*
*ſi audieritis me, dicit Dominus, vt non in-*
*feratis onera per portas ciuitatis huius in*
*die ſabbathi: & ſi ſanctificaueritis diem ſab-*
25 *bathi, ne faciatis in eo omne opus. ¶ Ingre-*
*dientur per portas ciuitatis huius reges &*
*principes, ſedentes ſuper ſolium Dauid, &*
*aſcendentes in curribus & equis, ipſi &*
*principes eorum viri Iuda, & habitatores*
*Ieruſalẽ, & habitabitur ciuitas hæc in ſem-*
26 *piternum. ¶ Et venient de ciuitatibus Iuda,*
*& de circuitu Ieruſalem, & de terra Ben-*
*iamin, & de campeſtribus, & de montuoſis,*
*& ab Auſtro, portantes holocauſtum, & vi-*
*ctimam, & ſacrificium, & thus, & inferent*
27 *oblationem in domum Domini. ¶ Si autem*
*non audieritis me, vt ſanctificetis diem ſab-*
*bathi, & ne portetis onus, & ne inferatis per*
*portas Ieruſalem in die ſabbathi, ſuccendam*
*ignem in portis eius, & deuorabit domos Ie-*
*ruſalem, & non extinguetur.*

## CAP. XVIII.

1 *VErbum quod factum eſt ad Ieremiam à*
2 *Domino, dicens, ¶ Surge & deſcende in*
3 *domum figuli, & ibi audies verba mea. ¶ Et*
A *deſcendi in domum figuli, & ecce, ipſe facie-*
4 *bat opus ſuper rotam. ¶ Et diſſipatum eſt*
*vas quod ipſe faciebat è luto manibus ſuis:*
*conuerſusque fecit illud, vas alterum ſi-*
5 *cut placuerat in oculis eius vt faceret. ¶ Et*
*factum eſt verbum Domini ad me, dicens,*
6 *¶ ‖ Nunquid ſicut figulus iſte, non potero vo-* Eſa.45.b.9.
*bis facere domus Iſrael? ait Dominus, ecce,* Rom.9.d.20
*ſicut lutum in manu figuli, ſic vos in manu*
7 *mea, domus Iſrael. ¶ Repente loquar aduer-*
*ſum gentem & aduerſus regnum, ‖ vt era-* Sup.1.b.10.
8 *dicem & deſtruam & diſperdam illud. ¶ Si*
*pœnitentiam egerit gens illa à malo ſuo quod*
*locutus ſum aduerſus eam: agam & ego pœ-*
*nitentiam ſuper malo quod cogitaui vt fa-*
9 *cerem ei. ¶ Et ſubito loquar de gente & de*
10 *regno, vt ædificem & plantem illud. ¶ Si fe-*
B *cerit malum in oculis meis, vt nõ audiat vo-*
*cem meam: pœnitentiam agam ſuper bono,*
11 *quod locutus ſum vt facerem ei. ¶ Nunc er-*
*go dic viro Iuda, & habitatoribus Ieruſalẽ,*

Inf.25.a.5. 35.c.15. Ion.3.c.8.

dicens: Hæc dicit Dominus, ‖ Ecce, ego fingo
contra vos malum, & cogito contra vos co-
gitationem, ‖reuertatur vnuſquiſque à via
ſua mala, & dirigite vias veſtras & ſtudia
veſtra. ¶ Qui dixerunt, Deſperauimus: poſt 12
cogitationes enim noſtras ibimus, & vnuſ-
quiſq; prauitatem cordis ſui mali faciemus.
¶ Ideo hæc dicit Dominus, Interrogate gen- 13
tes, Quis audiuit talia horribilia, quæ fecit
nimis virgo Iſrael? ¶ Nunquid deficiet de pe 14
tra agri nix Libani? aut euelli poſſunt aquæ C
erumpentes frigidæ, & defluentes? ¶ Quia 15
obliſus eſt mei populus meus, fruſtrà liban-
tes & impingentes in vijs ſuis, in ſemitis
ſeculi, vt ambularent per eas in itinere non
trito: ¶ ‖vt fieret terra eorum in deſolatio- 16
nem, & in ſibilum ſempiternum: omnis qui
præterierit per eam, obſtupeſcet, & mouebit
caput ſuum. ¶ Sicut ventus vrens diſpergam 17
eos coram inimico: dorſum, & non faciem o-
ſtendam eis in die perditionis eorum. ¶ Et 18
dixerunt, Venite, & cogitemus contra Iere-
miam cogitationes: non enim peribit lex à
ſacerdote, neque conſilium à ſapiente, nec
ſermo à propheta: venite, & percutiamus
eum lingua, & non attendamus ad vniuer-
ſos ſermones eius. ¶ Attende Domine ad me, 19
& audi vocem aduerſariorum meorum.
¶ Nunquid redditur pro bono malum, quia 20
foderũt foueam animæ meæ? Recordare quòd D
ſteterim in conſpectu tuo, vt loquerer pro eis
bonum, & auerterem indignationem tuam
ab eis. ¶ Propterea da filios eorum in famem, 21
& deduc eos in manus gladij: fiant vxores
eorum abſque liberis, & viduæ: & viri ea-
rum interficiantur morte: iuuenes eorum
confodiantur gladio in prælio. ¶ Audiatur cla 22
mor de domibus eorum, adduces enim ſuper
eos latronem repente: quia foderunt foueam,
vt caperent me, & laqueos abſconderunt
pedibus meis. ¶ Tu autem Domine ſcis omne 23
conſilium eorum aduerſum me in mortem:
ne propitieris iniquitati eorum, & peccatum
eorum à facie tua non deleatur: fiant cor-
ruentes in conſpectu tuo, in tempore furoris
tui abutere eis.

Inf.19.c.8. 49.c.13. 50.c.13.

## CAP. XIX.

HAec dicit Dominus, Vade, & accipe la- 1
gunculam figuli teſteam à ſenioribus A
populi, & à ſenioribus ſacerdotum. ¶ Et egre 2
dere ad vallem filij Ennom, quæ eſt iuxta
introitum portæ fictilis: & prædicabis ibi ver
ba quæ ego loquar ad te. ¶ Et dices, Audite 3
verbum Domini reges Iuda, & habitatores
Ieruſalem: hæc dicit Dominus exercituum,
Deus Iſrael, Ecce, ego inducam afflictionem
ſuper locum iſtum: ita vt omnis qui audie-
rit illam, tinniãt aures eius. ¶ Eo quod de- 4
reliquerint me, & alienum fecerint locum
iſtum: & libauerunt in eo dijs alienis, quos
neſcierunt ipſi, & patres eorum, & reges Iu-
da: & repleuerunt locum iſtum ſanguine in-
5 nocentum. ¶ Et ædificauerũt excelſa Baalim
ad comburendos filios ſuos igni in holocau-
ſtum Baalim, quæ non præcepi, nec locutus
6 ſum, nec aſcenderunt in cor meum. ¶ Propte-
B rea ecce dies veniunt, dicit dominus: & non
vocabitur amplius locus iſte, Topheth, &
7 Vallis filij Ennom, ſed vallis occiſionis. ¶ Et
diſſipabo conſilium Iuda & Ieruſalem in lo-
co iſto: & ſubuertam eos gladio in conſpectu
inimicorum ſuorum, & in manu quærentiũ
animas eorum. & dabo cadauera eorum eſcã
8 volatilibus cæli, & beſtijs terræ. ¶ ‖Et po-
nam ciuitatem hanc in ſtuporem, & in ſibi-
C lum: omnis qui præterierit per eam, obſtu-
peſcet, & ſibilabit ſuper [a] vniuerſa plaga e-
9 ius. ¶ Et cibabo eos carnibus filiorum ſuorũ,
& carnibus filiarum ſuarum: & vnuſquiſ-
que carnem amici ſui comedet in obſidione
& in anguſtia in qua concludent eos inimi-
10 ci eorum, & qui quærũt animas eorum. ¶ Et
conteres lagunculam in oculis virorum quĩ
11 ibunt tecum. ¶ Et dices ad eos, Hæc dicit Do
minus exercituum, Sic conteram populum
iſtum & ciuitatem iſtam, ſicut conteritur
vas figuli quod non poteſt vltra inſtaura-
ri. & in Topheth ſepelientur, eo quod non ſit
12 alius locus ad ſepeliendum. ¶ Sic faciam loco
huic, ait Dominus, & habitatoribus eius:
& ponam ciuitatem iſtam ſicut Topheth.
13 ¶ Et erunt domus Ieruſalem & domus re-
D gum Iuda ſicut locus Topheth, immundæ:
omnes domus in quarum domatibus ſacrifi-
cauerunt omni militiæ cæli, & libauerunt
14 libamina dijs alienis. ¶ Venit autem Iere-
mias de Topheth, quo miſerat eum Domi-
nus ad prophetandum, & ſtetit in atrio do-
mus Domini, & dixit ad omnem populum.
15 ¶ Hæc dicit Dominus exercituum Deus Iſ-
raël, Ecce ego inducam ſuper ciuitatem hãc,
& ſuper omnes vrbes eius vniuerſa mala
quæ locutus ſum aduerſum eam: quoniã in-
durauerunt ceruicem ſuam, vt non audirent
ſermones meos.

Sup.18.c.16. Inf. 49.c.15. & 50.c.13. [a] vniuerſas plagas 4.

## CAP. XX.

1 ET audiuit Phaſſur filius Emmer ſacer-
A dos, qui conſtitutus erat princeps in do-
mo Domini, Ieremiã prophetantem ſermo-
2 nes iſtos. ¶ Et percuſſit Phaſſur Ieremiã pro-
phetam, & miſit eum in neruũ, quod erat in
porta Ben-iamin ſuperiori, in domo Domini.
3 ¶ Cùmq; illuxiſſet in craſtinum, eduxit Phaſ
ſur Ieremiam de neruo, & dixit ad eum Ie-
remias, Non Phaſſur vocauit Dominus no-
4 men tuum, ſed pauorem vndique. ¶ Quia hæc
dicit Dominus, Ecce, ego dabo te in pauorẽ,
te & omnes amicos tuos: & corruent gladio
inimicorum ſuorum, & oculi tui videbunt,
& omnem Iudam dabo in manum regis Ba-
bylonis: & traducet eos in Babylonẽ: & per-
5 cutiet eos gladio. ¶ Et dabo vniuerſam ſub-
ſtantiam

*ſtantiam ciuitatis huius: & omnem laborem*
*eius, omneq́ pretium, & cunctos theſauros*
*regum Iuda dabo in manu inimicorum eo-* B
*rum: & diripient eos, & tollent, & ducent in*
*Babylonem.* ¶Tu autem Phaſſur, & omnes 6
*habitatores domus tuæ ibitis in captiuita-*
*tem, & in Babylonē venies, & ibi morieris:*
*ibiq́ ſepelieris tu, & omnes amici tui quibus*
*propheta ſti mendacium.* ¶Seduxiſti me Do- 7
*mine, & ſeductus ſum: fortior me fuiſti, &*
*inualuiſti: factus ſum in deriſum tota die, o-*
*mnes ſubſannant me.* ¶ Quia iam olim lo- 8
*quor, vociferans iniquitatem, et vaſtitatem*
*clamito: & factus eſt mihi ſermo Domini in*
*opprobrium, et in deriſum tota die.* ¶Et dixi, 9
*Non recordabor eius, neque loquar vltra in*
*nomine illius. & factus eſt in corde meo qua-*
*ſi ignis exæſtuans, clauſuſq́ in oſsibus meis:*
*& defeci, ferre non ſuſtinens.* ¶Audiui enim 10
*contumelias multorum, & terrorem in cir-*
*cuitu, perſequimini, & perſequamur eum: ab*
*omnibus viris qui erant pacifici mei, & cu-*
*ſtodientes latus meum: ſi quo modo decipia-* C
*tur, & præualeamus aduerſus eum, & con-*
*ſequamur vltionem ex eo.* ¶Dominus autem 11
*mecum eſt quaſi bellator fortis: idcirco qui*
*perſequuntur me, cadent, & infirmi erunt:*
Inf.23.g.40. *confundentur vehementer, ‖quia non intel-*
*lexerunt opprobrium ſempiternum quod nun-*
*quam delebitur.* ¶Et tu Domine exercituum 12
Sup.11.d.20. *‖probator iuſti, qui vides renes & cor: vi-*
17.b.10. *deam quæſo vltionem tuam ex eis: tibi enim*
*reuelaui cauſam meam.* ¶Cantate Domino, 13
*laudate Dominum: quia liberauit animam*
Iob.3.a.2. *pauperis de manu malorum.* ¶ ‖Maledicta 14
*dies in qua natus ſum: dies in qua peperit* D
*me mater mea, non ſit benedicta.* ¶Maledi- 15
*ctus vir qui annuntiauit patri meo, dicēs:*
*Natus eſt tibi puer maſculus: & quaſi gau-*
*dio lætificauit eum.* ¶ Sit homo ille vt ſunt 16
*ciuitates quas ſubuertit Dominus, & non*
*pœnituit eum: audiat clamorem mane, &*
[*]quia 2. *vlulatum in tempore meridiano:* ¶ [*]qui non 17
*me interfecit à vulua, vt fieret mihi mater*
*mea ſepulchrum, & vulua eius conceptus æ-*
*ternus.* ¶Quare de vulua egreſſus ſum, vt 18
*viderem laborem & dolorem, & conſumeren-*
*tur in confuſione dies mei?*

CAP. XXI.

VErbum quod factum eſt ad Ieremiam à 1
*Domino, quando miſit ad eum rex Se-* A
*decias Phaſſur filium Melchiæ, & Sophoniā*
*filium Maaſiæ ſacerdotem, dicens.* ¶Interro- 2
*ga pro nobis Dominum, quia Nabuchodono-*
*ſor rex Babylonis præliatur aduerſum nos: ſi*
*fortè faciat Dominus nobiſcum ſecundum*
*omnia mirabilia ſua, & recedat à nobis.* ¶Et 3
*dixit Ieremias ad eos, Sic dicetis Sedeciæ.*
¶Hæc dicit Dominus Deus Iſrael, Ecce, ego 4
*conuertam vaſa belli quæ in manibus ve-*
*ſtris ſunt, & quibus vos pugnatis aduer-*
*ſum regem Babylonis & Chaldæos, qui obſi-*
*dent vos in circuitu murorum. & congrega-*
5 *bo ea in medio ciuitatis huius.* ¶Et debel la-
B *bo ego vos in manu extenta, & in brachio*
*forti, & in furore, & in indignatione, & in*
6 *ira grandi.* ¶Et percutiam habitatores ciui-
*tatis huius: homines & beſtiæ peſtilentia ma-*
7 *gna morientur.* ¶Et poſt hæc, ait Dominus,
*dabo Sedeciam regem Iuda, & ſeruos eius &*
*populum eius, & qui derelicti ſunt in ciui-*
*tate hac à peſte, & gladio, & fame in manu*
*Nabuchodonoſor regis Babylonis, & in manu*
*inimicorum eorum, & in manu quærentium*
*animam eorum, & percutiet eos in ore gla-*
*dij, & non flectetur neque parcet, nec miſe-*
8 *rebitur.* ¶Et ad populum hunc dices, Hæc di-
C *cit Dominus, Ecce, ego do coram vobis viam*
9 *vitæ & viam mortis.* ¶‖Qui habitauerit in Inf.38.a.2.
*vrbe hac, morietur gladio, & fame, & peſte:*
*qui autem egreſſus fuerit, & transfugerit*
*ad Chaldæos, qui obſident vos, viuet & erit*
10 *ei anima ſua quaſi ſpolium.* ¶Poſui enim fa-
*ciem meam ſuper ciuitatem hanc in malū,*
*& non in bonum, ait Dominus, in manu re-*
*gis Babylonis dabitur, & exuret eam igni.*
11 ¶Et domui regis Iuda, Audite verbum Do-
12 *mini.* ¶Domus Dauid, hæc dicit Dominus,
D ‖Iudicate mane iudicium, & eruite vi op- Inf.22.a.3.
*preſſum de manu calumniantis: ne forte e-*
*grediatur vt ignis indignatio mea, & ſuc-*
*cendatur, & non ſit qui extinguat propter*
13 *malitiā ſtudiorum veſtrorum.* ¶Ecce, ego ad
*te habitatricē vallis ſolidæ atq́ campeſtris,*
*ait dominus: qui dicitis, Quis percutiet nos?*
14 *& quis ingredietur domos noſtras?* ¶Et viſi-
*tabo ſuper vos iuxta fructum ſtudiorū ve-*
*ſtrorū, dicit Dominus. & ſuccendā ignem in*
*ſaltu eius: & deuorabit omnia in circuitu e-*
*ius.*

CAP. XXII.

1 HAec dicit Dominus, Deſcende in domū
A *regis Iuda, & loqueris ibi verbum hoc:*
2 ¶*& dices, Audi verbum Domini rex Iuda,*
*qui ſedes ſuper ſolium Dauid: tu & ſerui tui*
*& populus tuus, qui ingredimini per portas*
3 *iſtas.* ¶Hæc dicit Dominus, ‖Facite iudicium Sup.21.b.12.
*& iuſtitiam: & liberate vi oppreſſum de ma-*
*nu calumniatoris: & aduenam, & pupillum*
*& viduam nolite contriſtare, neque oppri-*
*matis inique, & ſanguinem innocentem ne*
4 *effundatis in loco iſto.* ¶Si enim facientes fe-
*ceritis verbum iſtud: ingredientur per por-*
*tas domus huius reges ſedentes de genere Da-*
*uid ſuper thronum eius, & aſcendentes cur-*
*rus & equos, ipſi & ſerui, & populus eorum.*
5 ¶Quod ſi non audieritis verba hæc: in me-
B *metipſo iuraui, dicit Dominus, quia in ſoli-*
6 *tudinem erit domus hæc.* ¶ Quia hæc dicit
*Dominus ſuper domum regis Iuda, Galaad*
*tu mihi caput Libani: ſi non poſuero te ſoli-*
7 *tudinē, vrbes inhabitabiles.* ¶Et ſanctifica-
*bo ſuper te interficientem virū & arma eius:*
&

*& ſuccident electas cedros tuas. & præcipi-*
*tabunt in ignem.* ¶ *Et pertranſibunt gentes* 8
*multa per ciuitatẽ hanc: & dicet vnuſquiſ-*
De.29. d.24 *que proximo ſuo :* ‖*Quare fecit Dominus ſic*
3.Re.9. b.8. *ciuitati huic grandi?* ¶ *Et reſpondebunt, Eo* 9
*quod dereliquerint pactum Domini Dei ſui,* C
*& adorauerint deos alienos, & ſeruierint*
*eis.* ¶ *Nolite flere mortuũ, neq; lugeatis ſuper* 10
*eum fletu plangite eum qui egreditur, quia*
*non reuertetur vltra, nec videbit terram na*
*tiuitatis ſuæ.* ¶ *Quia hæc dicit Dominus ad* 11
*Sellum filiũ Ioſiæ regem Iuda, qui regnauit*
*pro Ioſia patre ſuo, qui egreſſus eſt de loco iſto.*
*Non reuertetur huc amplius:* ¶ *ſed in loco ad* 12
*quem tranſtuli eum, ibi morietur, & terram*
*iſtam non videbit amplius.* ¶ *Væ qui ædificat* 13
*domum ſuam in iniuſtitia, & cœnacula ſua* D
*non in iudicio: amicum ſuum opprimet fru-*
*ſtrà, & mercedẽ eius non reddet ei.* ¶ *Qui di-* 14
*cit: Aedificabo mihi domum latam & cœna-*
*cula ſpatioſa: qui aperit ſibi feneſtras, & fa-*
*cit laquearia cedrina, pingitq; ſinopide.* ¶ *Nũ* 15
*quid regnabis, quoniam confers te cedro? pa*
*ter tuus nunquid non comedit & bibit, &*
*fecit iudicium & iuſtitiam tunc cùm bene*
*erat ei?* ¶ *Iudicauit cauſam pauperis & egeni* 16
*in bonum ſuum, nunquid non ideo quia co-*
*gnouit me, dicit Dominus?* ¶ *Tui vero oculi* 17
*& cor ad auaritiam, & ad ſanguinem inno-* E
*centem fundendum, & ad calumniam, & ad*
*curſum mali operis.* ¶ *Propterea hæc dicit Do-* 18
*minus ad Ioacim filium Ioſiæ regem Iuda,*
*Non plangent eum, Væ frater, & væ ſoror:*
*non concrepabunt ei, Væ Domine, & væ in-*
*clyte.* ¶ *Sepultura aſini ſepelietur putrefa-* 19
*ctus & proiectus extra portas Ieruſalem.*
¶ *Aſcende Libanum, & clama: & in Baſan* 20
*da vocem tuam, & clama ad tranſeuntes,*
*quia contriti ſunt omnes amatores tui.* ¶ *Lo* 21
*cutus ſum ad te in abundantia tua: dixiſti,*
*Non audiam. hæc eſt via tua ab adoleſcentia*
*tua, quia non audiſti vocem meam.* ¶ *Omnes* 22
*paſtores tuos paſcet ventus, & amatores tui* F
*in captiuitatem ibunt: & tunc confundẽris,*
*& erubeſces ab omni malitia tua.* ¶ *Quæ ſe-* 23
*des in Libano, & nidificas in cedris, quomo*
*do congemuiſti cũ veniſſent tibi dolores, quo-*
*ſi dolores parturientis?* ¶ *Viuo ego, dicit Do-* 24
*minus: quia ſi fuerit Iechonias filius Ioacim*
*regis Iuda, annulus in manu dextera mea,*
*inde euellam eũ.* ¶ *Et dabo te in manu quæ-* 25
*rentium animam tuam, & in manu quorum*
*tu formidas faciem, & in manu Nabuchodo-*
*noſor regis Babylonis, & in manu Chaldæo-*
*rum.* ¶ *Et mittam te & matrem tuam quæ* 26
*genuit te, in terram alienã, in qua nati non*
*eſtis, ibiq; moriemini:* ¶ *& in terrã ad quam* 27
*ipſi leuant animam ſuam, vt reuertantur il* G
*luc: non reuertentur.* ¶ *Nunquid vas fictile* 28
*atq; contritum vir iſte Iechonias? nunquid*
*vas abſque omni voluptate? quare abiecti*

*ſunt ipſe & ſemen eius, & proiecti in terrã*
29 *quã ignorauerũt?* ¶ *Terra, terra, terra, audi*
30 *ſermonẽ Domini.* ¶ *Hæc dicit dominus, Scri-*
*be virum iſtum ſterilem, virum qui in die-*
*bus ſuis non proſperabitur. nec enim erit de*
*ſemine eius vir qui ſedeat ſuper ſolium Da-*
*uid, & poteſtatem habeat vltra in Iuda.*

CAP. XXIII.

1 A V‖*Æ paſtoribus qui diſperdunt & dila-* Eze.13.a.3.
*cerant gregem paſcuæ meæ, dicit Domi-* 34.a.2.
2 *nus.* ¶ *Ideo hæc dicit dominus Deus Iſrael ad*
*paſtores qui paſcunt populum meum, Vos di*
*ſperſiſtis gregem meum, & eieciſtis eos, &*
*nõ viſitaſtis eos: ecce, ego viſitabo ſuper vos*
*malitiam ſtudiorũ veſtrorum, ait Dominus.*
3 ¶ *Et ego congregabo reliquias gregis mei de*
*omnibus terris, ad quas eiecero eos illuc: &*
*conuertã eos ad rura ſua, & creſcent & mul*
4 *tiplicabuntur.* ¶ *Et ſuſcitabo ſuper eos paſto-*
*res, & paſcent eos: non formidabunt vltrà,* *& 5.
*& non pauebunt: & nullus quæretur ex nu-* Iſa.4.a.2.
5 *mero, dicit Dominus.* ¶ ‖*Ecce, dies veniunt,* 40.c.11.
*dicit Dominus, & ſuſcitabo Dauid germen* 45 b.8.
*iuſtum: & regnabit rex, & ſapiens erit: &* Inf.33. c.14.
6 *faciet iudiciũ & iuſtitiã in terra.* ¶ ‖*In die-* Eze.34. c.23.
*bus* "*illis*' *ſaluabitur Iuda, & Iſrael habita-* f.24.
*bit confidenter: & hoc eſt nomẽ quod voca-* Dan.9 f.24.
7 *bunt eum, Dominus iuſtus noſter.* ¶ ‖*Propter* Ioh.1. g.45.
*hoc ecce dies veniunt dicit Dominus, & non* "illius I.
B *dicent vltrà, Viuit Dominus, qui eduxit fi-* Sup.16.c.14
8 *lios Iſrael de terra Aegypti.* ¶ *Sed,* ‖*Viuit Do* Deu.33.d.28
*minus qui eduxit & adduxit ſemen domus*
*Iſrael de terra Aquilonis, & de cunctis ter-*
*ris ad quas eieceram eos illuc: & habitabũt*
9 *in terra ſua.* ¶ *Ad prophetas, Contritũ eſt cor*
*meum in medio mei, contremuerunt omnia*
*oſſa mea: factus ſum quaſi vir ebrius, &*
*quaſi homo madidus a vino, a facie Domini,*
10 *& a facie verborum ſanctorum eius.* ¶ *Quia*
"*adulteris*' *repleta eſt terra, quia a facie ma* "adulteriis I.
*ledictionis luxit terra, arefacta ſunt arua*
*deſerti: factus eſt curſus eorum malus, & for*
11 *titudo eorum diſſimilis.* ¶ *Propheta namque*
C *& ſacerdos polluti ſunt: & in domo mea in-*
12 *ueni malum eorum, ait Dominus.* ¶ *Idcirco*
*via eorum erit quaſi lubricum in tenebris:*
*impellentur enim & corruent in ea: afferam*
*enim ſuper eos mala, annum viſitationis eo-*
13 *rum, ait Dominus.* ¶ *Et in prophetis Sama-*
*riæ vidi fatuitatem: ⁓ &' prophetabant in* ⁓.7.
*Baal, & decipiebant populum meum Iſrael.*
14 ¶ *Et in prophetis Ieruſalem vidi ſimilitu-*
*dinem* "*adulterantium*', *& iter mendacij: &* "adulterio
*confortauerunt manus peſſimorum, vt non* 15.
*conuerteretur vnuſquiſque a malitia ſua: fa*
*cti ſunt mihi omnes vt Sodoma, & habita-*
15 *tores eius quaſi Gomorrha.* ¶ *Propterea hæc*
D *dicit Dominus exercituũ ad prophetas,* ‖*Ecce* Sup.9. d.15.
*ego cibabo eos abſynthio, & potabo eos felle: à*
*prophetis enim Ieruſalem egreſſa eſt pollutio*
16 *ſuper omnem terram.* ¶ *Hæc dicit Dominus*
*exerci-*

Inf.27.b.9. exercituum, ‖Nolite audire verba propheta-
39.b.8. rum, qui prophetãt vobis, & decipiunt vos:
viſionem cordis ſui loquuntur, non de ore
Domini. ¶Dicunt his qui blaſphemant me, 17
Sup.5.c.12. Locutus eſt Dominus, ‖Pax erit vobis, &
14.b.13. omni qui ambulat in prauitate cordis ſui,
dixerunt, Non veniet ſuper vos malum.
¶Quis enim affuit in conſilio Domini, & vi 18
dit & audiuit ſermonem eius? quis conſide-
Inf.30.c.14. rauit verbum illius & audiuit? ‖Ecce, tur- 19
"egreditur 6. bo Dominicæ indignationis " egredietur, &
tempeſtas erumpens: ſuper caput impiorum
veniet. ¶Non reuertetur furor Domini, vſ- 20
que dum faciat, & vſque dum compleat co-
Sup.14.c.14 gitationem cordis ſui. in nouiſſimis diebus
Inf.27.c.15. intelligetis conſilium eius. ¶‖Non mittebam 21
& 29.b.9. prophetas, & ipſi currebant: non loquebar ad E
eos, & ipſi prophetabant. ¶Si ſtetiſſent in 22
conſilio meo & nota feciſſent verba mea po-
pulo meo: auertiſſem vtique eos a via ſua
mala, & à cogitationibus ſuis peſſimis. ¶Pu- 23
taſne Deus e vicino ego ſum, dicit Dominus,
& non Deus de longe? ¶Si occultabitur vir 24
in abſconditis: & ego non videbo eum, dicit
Dominus? nunquid non cælum & terram e-
go impleo, dicit Dominus? ¶Audiui quæ di- 25
xerunt prophetæ, prophetantes in nomine
meo mendacium, atque dicentes, Somniaui,
ſomniaui. ¶Vſquequo iſtud eſt in corde pro- 26
phetarum vaticinantium mendaciũ & pro-
phetantium ſeductiones cordis ſui? ¶Qui vo- 27
lunt facere vt obliuiſcatur populus meus no-
minis mei propter ſomnia eorum quæ narrat
vnuſquiſque ad proximum ſuum: ſicut obliti
ſunt patres eorũ nominis mei propter Baal. F
¶Propheta qui habet ſomnium, narret ſom- 28
nium: & qui habet ſermonem meum, loqua-
tur ſermonem meũ vere. quid paleis ad tri-
ticum, dicit Dominus? ¶Nunquid non ver- 29
ba mea ſunt quaſi ignis, dicit Dominus, &
quaſi malleus conterens petram? ¶Propterea 30
ecce ego ad prophetas, ait Dominus: qui fu-
rantur verba mea vnuſquiſque à proximo
ſuo. ¶Ecce ego ad prophetas, ait dominus: qui 31
aſſumunt linguas ſuas, & aiunt, Dicit Do-
minus. ¶Ecce, ego ad prophetas ſomniantes 32
mendacium, ait Dominus: qui narrauerunt
ea, & ſeduxerunt populum meum in menda
cio ſuo, & in miraculis ſuis: cùm ego non mi
ſiſſem eos, nec mandaſſem eis, qui nihil pro-
fuerunt populo huic, dicit Dominus. ¶Si igi- 33
tur interrogauerit te populus iſte, vel prophe
ta, aut ſacerdos, dicens, Quod eſt onus Domi
ni? dices ad eos, Vs quid vobis onus? proijciã
quippe vos, dicit Dominus. ¶Et propheta & 34
ſacerdos, & populus qui dicit, Onus Domi-
ni: viſitabo ſuper virum illum, & ſuper do- G
mum eius. ¶Hæc dicetis vnuſquiſque ad 35
proximum & ad fratrem ſuum. Quid reſpon
dit Dominus? Et quid locutus eſt Dominus?
¶Et onus Domini vltrà non memorabitur: 36
quia onus erit vnicuiq; ſermo ſuus: & per-
uertiſtis verba Dei viuentis, Domini ex-
37 ercituum Dei noſtri. ¶Hæc dices ad prophe-
tam, Quid reſpondit tibi Dominus? & quid
38 locutus eſt Dominus? ¶Si autem onus Do-
mini dixeritis, propter hoc hæc dicit Domi-
nus, Quia dixiſtis ſermonem iſtum, Onus
Domini: & miſi ad vos, dicens: Nolite dicere,
39 Onus Domini: ¶propterea ecce ego tollã vos
portans, & derelinquam vos, & ciuitatem
quam dedi vobis, & patribus veſtris a facie
40 mea. ¶‖Et dabo vos in opprobrium ſempi- Sup.20.c.11
ternum, & in ignominiam æternam, quæ
nunquam obliuione delebitur.

## CAP. XXIIII.

1 OStendit mihi Dominus: & ecce duo ca-
A lathi pleni ficis, poſiti ante templum
Domini, poſtquam tranſtulit Nabuchodono-
ſor rex Babylonis Iechoniam filium Ioacim
regem Iuda, & principes eius, & fabrum, &
incluſorem de Ieruſalem, & adduxit eos in
2 Babylonem. ¶Calathus vnus, ficus bonas ha
bebat nimis: vt ſolent ficus eſſe primi tem-
poris & calathus vnus, ficus habebat malas
nimis, quæ comedi non poterant, eo quod eſ-
3 ſent malæ. ¶Et dixit Dominus ad me, Quid
B tu vides Ieremia? Et dixi: Ficus: ficus bonas,
bonas valde: & malas, malas valde: quæ co-
4 medi non poſſunt, eo quod ſint malæ. ¶Et
factum eſt verbum Domini ad me, dicens:
5 ¶Hæc dicit Dominus Deus Iſrael, Sicut fi-
cus hæ bonæ, ſic cognoſcam tranſmigrationem
Iuda, quam emiſi de loco iſto in terram Chal
6 dæorum, in bonum. ¶Et ponam oculos meos
C ſuper eos ad placandum, & reducam eos in
terrã hanc: & ædificabo eos & nõ deſtruam:
7 & plantabo eos, & non euellam. ¶Et dabo
eis cor, vt ſciãt me, quia ego ſum Dominus:
‖& erunt mihi in populum, & ego ero eis in Inf.31.f.33.
Deum: quia reuertentur ad me in toto corde
8 ſuo. ¶Et ſicut ficus peſſimæ, quæ comedi non Inf.29.d.17.
poſſunt, eo quod ſint malæ: hæc dicit Domi-
nus, ſic dabo Sedeciam regem Iuda, & prin-
cipes eius, & reliquos de Ieruſalem, qui re-
D manſerunt in vrbe hac, & qui habitant in
9 terra Aegypti. ¶Et dabo eos in vexationem
afflictionemq; omnibus regnis terræ: in op-
probrium, & in parabolam, & in prouerbiũ,
& in maledictionem in vniuerſis locis ad
10 quæ eieci eos. ¶‖Et mittam in eis gladium, Inf.29.d.17.
& famem, & peſtem donec conſumantur de
terra quam dedi eis, & patribus eorum.

## CAP. XXV.

1 VErbum quod factum eſt ad Ieremiam
A de omni populo Iuda in anno quarto Ioa
cim filij Ioſiæ regis Iuda, (ipſe eſt annus pri
mus Nabuchodonoſor regis Babylonis.)
2 ¶"Quod locutus eſt Ieremias propheta ad "Quæ 8.
omnem populum Iuda, & ad vniuerſos ha-
3 bitatores Ieruſalem, dicens. ¶A tertiodecimo
anno Ioſiæ filij Amon regis Iuda, vſque ad
diem

*diem hanc: iſte tertius & viceſimus annus,*
*factum eſt verbum Domini ad me, & locu-*
*tus ſum ad vos de nocte conſurgens & lo-*
*quens, & non audiſtis. ¶ Et miſit Dominus* 4
*ad vos omnes ſeruos ſuos propheta, conſur-*
*gens diluculo, mittensque: & non audiſtis,*
*neque inclinaſtis aures veſtras vt audire-*
4.Re.17.b.13 *tis, ¶ cùm diceret, ‖Reuertimini vnuſquiſ-* 5
Sup.18.b.12. *que a via ſua mala, & à peßimis cogitatio-*
Inf.25.a.5. *nibus veſtris: & habitabitis in terra quam*
35.c.15. *dedit Dominus vobis & patribus veſtris, a*
*ſeculo & vſque in ſeculum. ¶ Et nolite ire* 6
*poſt deos alienos, vt ſeruiatis eis, adoretisque* B
*eos: neque me ad iracundiam prouocetis in*
*operibus manuum veſtrarum, & non affli-*
*gam vos. ¶ Et non audiſtis me, dicit Domi-* 7
*nus, vt me ad iracundiam prouocaretis in*
*operibus manuum veſtrarum in malum ve-*
*ſtrũ. ¶ Propterea hæc dicit Dominus exerci-* 8
*tuum, Pro eo quod non audiſtis verba mea.*
*¶ ecce, ego mittam, & aſſumam vniuerſas* 9
*cognationes Aquilonis, ait Dominus, & Na-*
*buchodonoſor regem Babylonis ſeruum meũ:*
*& adducam eos ſuper terram iſtam & ſu-*
*per habitatores eius, & ſuper omnes natio-*
*nes quæ in circuitu illius ſunt: & interfi-*
*ciam eos, & ponam eos in ſtuporem & in ſi-*
*bilum, & in ſolitudines ſempiternas. ¶ Per-* 10
*damque ex eis vocem gaudij, & vocem læti-*
*tiæ, vocem ſponſi & vocem ſponſæ, vocem*
Dan.9.a.2. *molæ, & lumen lucernæ. ¶ ‖Et erit vniuerſa* 11
Inf.20. c.12. *terra hæc in ſolitudinem & in ſtuporem: &*
& 29.c.10. *ſeruient omnes gentes iſtæ regi Babylonis ſe-* C
2.pa.36.d.22 *ptuaginta annis. ¶ ‖Cùmque impleti fuerint* 12
1.Eſd.1.a.1. *ſeptuaginta anni, viſitabo ſuper regem Ba-*
& 6.a.3. *bylonis, & ſuper gentem illam, dicit Domi-*
3.Eſd.1.g.57 *nus, iniquitatem eorum, & ſuper terram*
& 2.a.1. *Chaldæorum: & ponam illam in ſolitudines*
& 6.c.24. *ſempiternas. ¶ Et adducam ſuper terram il-* 13
*lam omnia verba mea quæ locutus ſum con-*
*tra eam, omne quod ſcriptum eſt in libro*
*iſto, quæcunque prophetauit Ieremias aduer-*
*ſum omnes gentes. ¶ Quia ſeruierunt eis* 14
*cùm eſſent gentes multæ & reges magni: &*
*reddam eis ſecundùm opera eorum & ſecun-*
*dum facta manuum ſuarum. ¶ Quia ſic di-* 15
*cit Dominus exercituum Deus Iſrael. Sume*
*calicem vini furoris huius de manu mea:* D
*& propinabis de illo cunctis gẽtibus ad quas*
*ego mittam te. ¶ Et bibent, & turbabuntur,* 16
*& inſanient à facie gladij quem ego mittam*
*inter eos. ¶ Et accepi calicem de manu Domi* 17
*ni, & propinaui cunctis gentibus ad quas*
*miſit me Dominus: ¶ Ieruſalem & ciuitati-* 18
*bus Iuda, & regibus eius & principibus e-*
*ius: vt darem eos in ſolitudinem, & in ſtu-*
*porem, & in ſibilum, & in maledictionem,*
*ſicut eſt dies iſta. ¶ Pharaoni regi Ægypti, &* 19
*ſeruis eius, & principibus eius, & omni po-*
*pulo eius, ¶ & vniuerſis generaliter: cunctis* 20
*regibus terræ Auſitidis, & cũctis regibus ter*
*ræ Philiſthijm, & Aſcalonis, & Gazæ, & Ac-*
21 *caron, & reliquijs Azoti, ¶ & Idumææ, &*
22 *Moab, & filijs Ammon: ¶ Et cunctis regibus*
E *Tyri, & vniuerſis regibus Sidonis: & regi-*
*bus terræ inſularum qui ſunt trans mare.*
23 *¶ Et Dedan, & Thema, & Buz, & vniuer-*
24 *ſis qui attonſi ſunt in comam. ¶ Et cunctis*
*regibus Arabiæ, & cunctis regibus Occiden-*
25 *tis, qui habitant in deſerto. ¶ Et cunctis re-*
*gibus Zambri & cunctis regibus Elã, & cun-*
26 *ctis regibus Medorum: ¶ cunctis quoque regi-*
*bus Aquilonis de prope & de longe, vnicuique*
*contra fratrem ſuum & omnibus regnis ter-*
*ræ, quæ ſuper faciem eius ſunt: & rex Se-*
27 *ſach bibet poſt eos. ¶ Et dices ad eos. Hæc di-*
*cit Dominus exercituum Deus Iſrael, Bibi-*
*te, & inebriamini & vomite: & cadite, neque*
*ſurgatis, à facie gladij quẽ ego mittam inter*
28 *vos. ¶ Cùmque noluerint accipere calicem de*
F *manu tua vt bibant, dices ad eos, Hæc dicit*
*Dominus exercituum, Bibentes, bibetis:*
29 *¶ ‖quia ecce, in ciuitatem in qua inuocatum*
*eſt nomen meum, ego incipiam affligere, &* 1.Pet.4.d.17
*vos quaſi innocentes & immunes eritis: nõ*
*eritis immunes, gladium enim ego voco ſu-*
*per omnes habitatores terræ, dicit Dominus*
30 *exercituum. ¶ Et tu prophetabis ad eos om-* Ioel.3.c.16.
*nia verba hæc, & dices ad illos: ‖Dominus de* Amos 1.a.2.
*excelſo rugiet, & de habitaculo ſancto ſuo*
*dabit vocem ſuam: rugiens rugiet ſuper de-*
*corem ſuum: celeuſma quaſi calcantium con-*
*cinetur aduerſus omnes habitatores terræ.*
31 *¶ Peruenit ſonitus vſque ad extrema terræ:*
*Quia iudicium Domino cum gentibus: iudi-*
*catur ipſe cum omni carne, impios tradidi*
32 *gladio, dicit Dominus. ¶ Hæc dicit Dominus*
*exercituum. Ecce, afflictio egredietur de gen-*
G *te in gentem: & turbo magnus egredietur à*
33 *ſummitatibus terræ. ¶ Et erunt interfecti*
*Domini in die illa à ſummo terræ vſque ad*
*ſummum eius: non plangentur & non colli-*
*gentur, neque ſepelientur: in ſterquilinium*
34 *ſuper faciem terræ iacebunt. ¶ Vlulate paſto-*
*res & clamate: & aſpergite vos cinere opti-*
*mates gregis: quia completi ſunt dies veſtri,*
*vt interficiamini: & diſsipationes veſtræ,*
35 *& cadetis quaſi vaſa pretioſa. ¶ Et peribit*
*fuga a paſtoribus, & ſaluatio ab optimati-*
36 *bus gregis. ¶ Vox clamoris paſtorum, & vlu-*
*latus optimatum gregis: quia vaſtauit Do-*
37 *minus paſcua eorum. ¶ Et conticuerunt arua*
38 *pacis à facie iræ furoris domini. ¶ Dereliquit*
*quaſi leo vmbraculum ſuum, quia facta eſt*
*terra eorum in deſolationem à facie iræ co-*
*lumbæ, & à facie iræ furoris Domini.*

CAP. XXVI.

1 *IN principio regni Ioacim filij Ioſiæ regis Iu-*
A *da, factum eſt verbum iſtud à Domino,*
2 *dicens, ¶ Hæc dicit Dominus, ſta in atrio do-*
*mus Domini, & loqueris ad omnes ciuitates*
*Iuda, de quibus veniunt, vt adorent in do-*

me Domini, uniuerſos ſermones quos ego mā-
daui tibi vt loquaris ad eos: noli ſubtrahere
verbum, ¶ ſi forte audiant & conuertantur 3
vnuſquiſque à via ſua mala: & pœniteat
me mali quod cogito facere eis propter mali-
tiam ſtudiorum eorum. . ¶ Et dices ad eos, 4
Hæc dicit Dominus, Si non audieritis me vt
ambuletis in lege mea quā dedi vobis, ¶ vt 5
audiatis ſermones ſeruorum meorum Pro-
phetarum, quos ego miſi ad vos de nocte con-
1.Re.4.a.2. b.10. ſurgens, & dirigens, & non audiſtis. ¶ || Da- 6
bo domum iſtam ſicut Silo, & vrbem hanc
dabo in maledictionem cunctis gentibus ter
ræ. ¶ Et audierunt ſacerdotes & prophetæ, 7
& omnis populus Ieremiā loquentem verba B
hæc in domo Domini. ¶ Cùmq́ue compleſſet Ie- 8
remias loquens omnia quæ præceperat ei Do-
minus, vt loqueretur ad vniuerſum populū:
apprehenderunt eum ſacerdotes & prophe-
tæ, & omnis populus, dicens, Morte moria-
tur. ¶ Quare prophetauit in nomine Domi- 9
ni, dicens: Sicut Silo erit domus hæc: & vrbs
iſta deſolabitur: eo quod non ſit habitator?
Et congregatus eſt omnis populus aduerſus
Ieremiam in domo Domini. ¶ Et audierunt 10
principes Iuda verba hæc: & aſcenderunt
de domo regis in domum Domini, & ſede- C
runt in introitu portæ domus Domini no-
uæ. ¶ Et locuti ſunt ſacerdotes & prophetæ 11
ad principes & ad omnem populum, dicen-
tes, iudicium mortis eſt viro huic: quia pro-
phetauit aduerſus ciuitatem iſtam, ſicut au-
diſtis auribus veſtris. ¶ Et ait Ieremias ad 12
Sup.25.c.12. omnes principes & ad vniuerſum populum,
2.pa.36.d.22 dicens: || Dominus miſit me vt prophetarem
1.Eſd.1.a.1. ad domum iſtā, & ad ciuitatem hanc omnia
& 6.a.3. verba quæ audiſtis. ¶ Nūc ergo bonas faci- 13
3.Eſd.1.g.57 te vias veſtras, & ſtudia veſtra, & audi- D
& 2.a.1.& te vocē Domini Dei veſtri: & pœnitebit Do
6.c.24. minū mali quod locutus eſt aduerſum vos.
Sup.7.a.3. ¶ Ego autē, ecce, in manibus veſtris ſum: fa 14
cite mihi quod bonū & rectum eſt in oculis
veſtris. ¶ Veruntamen ſcitote & cognoſcite 15
quod ſi occideritis me, ſanguinem innocentē
tradetis contra voſmetipſos, & contra ciuita
tē iſtam, & habitatores eius: in veritate e-
nim miſit me Dominus ad vos, vt loquerer
in auribus veſtris omnia verba hæc. ¶ Et di 16
xerūt principes, & omnis populus ad ſacerdo E
tes & ad prophetas. Non eſt viro huic iudi-
cium mortis: quia in nomine Domini Dei
noſtri locutus eſt ad nos. ¶ Surrexerunt ergo 17
viri de ſenioribus terræ: & dixerunt ad om-
nem cœtum populi loquentes: ¶ Michæas de 18
Moraſthi fuit Propheta in diebus Ezechiæ
regis Iuda, & ait ad omnem populum Iuda,
Mich.3.d.13 dicens. Hæc dicit Dominus exercituum: || Siō
quaſi ager arabitur: & Ieruſalē in aceruum
*Domini lapidū erit: & mons domus* in excelſa ſylua-
rum. ¶ Nunquid morte condemnauit eū Eze 19
chias rex Iuda, & omnis Iuda? nunquid nō F
timuerunt Dominum, & deprecati ſunt fa-
ciē Domini: & pœnituit Dominū mali quod
locutus fuerat aduerſum eos? Itaque "nos fa "non facia-
cimus' malum grande cōtra animas noſtras. mus
20 ¶ Fuit quoq; vir prophetans in nomine Do-
mini Vrias filius Semei de Cariathiarim: &
prophetauit aduerſus ciuitatē iſtam, & ad-
uerſus terram hanc, iuxta omnia verba Ie-
21 remiæ. Et audiuit rex Ioacim, & omnes po
tentes & principes eius verba hæc: & quæ-
ſiuit rex interficere eum. Et audiuit Vrias:
& timuit, fugitq́ue, & ingreſſus eſt Aegyptū.
22 ¶ Et miſit rex Ioacim viros in Aegyptū, El-
G nathan filium Achobor, & viros cum eo in
23 Aegyptum. ¶ Et eduxerunt Vriam de Aegy-
pto: & adduxerunt eum ad regem Ioacim, &
percuſſit eum gladio: & proiecit cadauer eius
24 in ſepulchris vulgi ignobilis: ¶ Igitur manus
Ahicam filij Saphan fuit cum Ieremia vt
non traderetur in manus populi, & interfi-
cerent eum.

## CAP. XXVII.

1 IN principio regni Ioacim filij Ioſiæ regis
A Iuda, factum eſt verbum iſtud ad Ieremiā
2 a Domino, dicens: ¶ Hæc dicit Dominus ad
me, Fac tibi vincula et catenas: & pones eas
3 in collo tuo. ¶ Et mittes eas ad regem Edom,
& ad regem Moab, & ad regē filiorum Am-
mon, & ad regem Tyri, & ad regem Sidonis:
in manu nuntiorum qui venerunt Ieruſa-
4 lem ad Sedeciam regem Iuda. ¶ Et præcipies
eis vt ad dominos ſuos loquantur. Hæc dicit
Dominus exercituum Deus Iſrael, Hæc di-
5 cetis ad dominos veſtros, ¶ Ego feci terram,
& homines, & iumenta quæ ſunt ſuper fa-
ciem terræ in fortitudine mea magna, & in
brachio meo extento: & dedi eam ei qui pla-
6 cuit in oculis meis. ¶ Et nunc itaque ego
dedi omnes terras iſtas in manu Nabucho-
donoſor regis Babylonis ſerui mei: inſuper &
7 beſtias agri dedi ei, vt ſeruiant illi. ¶ Et ſer-
uient ei oēs gentes, & filio eius, & filio filij
eius: donec veniat tēpus terræ eius et ipſius,
& ſeruient ei gentes multæ & reges magni.
8 ¶ Gens autē & regnū quod non ſeruierit Na
B buchodonoſor regi Babylonis: & quicunq; nō
curuauerit collū ſuum ſub iugo regis Babylo
nis: in gladio, & in fame & in peſte viſitabo
ſuper gentem illam, ait Dominus: donec con-
9 ſumā eos in manu eius. ¶ || Vos ergo nolite au Sup.23.d.16
dire prophetas veſtros, & diuinos, & ſom- Iof.29.b.8.
niatores, et augures, & maleficos qui dicunt
10 vobis: Non ſeruietis regi Babylonis. ¶ Quia
mendaciū prophetant vobis: vt longe vos fa
ciant de terra veſtra: & eyciāt vos, & perea
11 tis. ¶ Porrò gēs quæ ſubiecerit ceruicē ſuam
ſub iugo regis Babylonis, & ſeruierit ei: di-
mittā eā in terra ſua, dicit Dominus: & co-
12 let eā, & habitabit in ea. ¶ Et ad Sedeciā re
C gem Iuda locutus ſum ſecundùm omnia ver
ba hæc, dicens: Subijcite colla veſtra ſub iugo
regis

regis Babylonis, & ſeruite ei, & populo eius,
& viuetis. ¶ Quare moriemini tu, & popu- 13
lus tuus gladio, & fame, & peſte, ſicut locu-
tus eſt Dominus ad gentem quæ ſeruire no-
luerit regi Babylonis? ¶ Nolite audire verba 14
prophetarum dicentium vobis, Non ſeruie-
tis regi Babylonis: quia mendacium ipſi lo-
Sup.14.c.14. quuntur vobis. ¶ Quia non miſi eos, ait Do- 15
23.c.21.29. minus, & ipſi prophetant in nomine meo
b.9. mendaciter, vt eyciant vos, & pereatis
tam vos quàm prophetæ qui vaticinantur
vobis. ¶ Et ad ſacerdotes, & ad populum i- 16
ſtum locutus ſum, dicens: Hæc dicit Domi-
nus, Nolite audire verba prophetarum ve-
ſtrorum, qui prophetant vobis dicentes, Ecce
vaſa Domini reuertentur de Babylone nunc
cito, mendaciũ enim prophetant vobis. ¶ No- 17
lite ergo audire eos, ſed ſeruite regi Babylo- D
nis, vt viuatis. quare datur hæc ciuitas in
ſolitudinem? ¶ Et ſi prophetæ ſunt, & eſt ver 18
bum Domini in eis: occurrant Domino exer-
cituum, vt non veniant vaſa quæ derelicta
fuerant in domo Domini, & in domo regis
Iuda, & in Ieruſalem, in Babylonem. ¶ Quia 19
4.Re.25.c.13 hæc dicit Dominus exercituũ ‖ad columnas,
& ad mare, & ad baſes, & ad reliqua va-
ſorum quæ remãſerunt in ciuitate hac: ¶ quæ 20
4.Re.24.d. non tulit Nabuchodonoſor rex Babylonis, ‖cũ
16. transferret Iechoniam filium Ioacim regem
Iuda de Ieruſalem in Babylonem, & omnes
optimates Iuda & Ieruſalem. ¶ Quia hæc di 21
cit Dominus exercituum Deus Iſrael ad va
ſa quæ derelicta ſunt in domo Domini, & in
4.Re.25.c.13 domo regis Iuda & Ieruſalem. ¶ ‖In Babylo- 22
nem transferrentur, & ibi erunt vſque ad
diem viſitationis ſuæ, dicit Dominus, & af-
ferri faciam ea, & reſtitui in loco iſto.

## CAP. XXVIII.

ET factum eſt in anno illo in principio re 1
gni Sedeciæ regis Iuda, in anno quarto, A
in menſe quinto, dixit ad me Hananias fi-
lius Azur propheta de Gabaon, in domo Do-
mini coram ſacerdotibus & omni populo, di-
cens. ¶ Hæc dicit Dominus exercituum Deus 2
Iſrael, Contriui iugũ regis Babylonis. ¶ Ad- 3
huc duo anni dierum, & ego referri faciam
ad locum iſtum omnia vaſa domus Domini,
quæ tulit Nabuchodonoſor rex Babylonis de
loco iſto, & tranſtulit ea in Babylonem. ¶ Et 4
Iechoniam filium Ioacim regem Iuda, & om
nem transmigrationem Iuda, qui ingreſſi
ſunt in Babylonem, ego conuertam ad locum
iſtum, ait Dominus, conteram enim iugum
regis Babylonis. ¶ Et dixit Ieremias prophe- 5
ta ad Hananiam prophetam in oculis ſacer- B
dotum, & in oculis omnis populi qui ſtabat
in domo Domini: ¶ & ait Ieremias propheta, 6
Amen, ſic faciat Dominus: ſuſcitet Dominus
verba tua quæ prophetaſti: vt referantur
vaſa in domum Domini, & omnis tranſmi-
gratio de Babylone ad locum iſtum. ¶ Verum 7
tamen audi verbum hoc quod ego loquor in
auribus tuis, & in auribus vniuerſi populi.
8 ¶ Prophetæ qui fuerunt ante me & ante te
ab initio, & prophetauerunt ſuper terras
multas, & ſuper regna magna, de prælio &
9 de afflictione & de fame. ¶ Propheta qui va
C ticinatus eſt pacem: cùm venerit verbum e-
ius, ſcietur propheta quem miſit Dominus
10 in veritate. ¶ Et tulit Hananias propheta
catenã de collo Ieremiæ prophetæ, & confre-
11 git eam. ¶ Et ait Hananias in conſpectu om-
nis populi, dicens, Hæc dicit Dominus, Sic
confringam iugum Nabuchodonoſor regis Ba
bylonis poſt duos annos dierum de collo om-
12 nium Gentium. ¶ Et abijt Ieremias prophe-
ta in viam ſuam. Et factum eſt verbum
Domini ad Ieremiam, poſtquam confregit
Hananias propheta catenam de collo Iere-
13 miæ prophetæ, dicens: ¶ Vade, & dices Ha-
D naniæ, Hæc dicit Dominus, Catenas ligneas
contriuiſti, & facies pro eis catenas ferreas.
14 ¶ Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus
Iſrael, Iugum ferreum poſui ſuper collũ cun-
ctarum Gentium iſtarum, vt ſeruiant Na-
buchodonoſor regi Babylonis, & ſeruient ei:
15 inſuper & beſtias terræ dedi ei. ¶ Et dixit
Ieremias propheta ad Hananiam prophetã,
Audi Hanania: non miſit te Dominus, & tu
confidere feciſti populum iſtum in mẽdacio.
16 ¶ Idcirco hæc dicit Dominus. Ecce ego mittã
te a facie terræ: hoc anno morieris, aduer-
17 ſum enim Dominum locutus es. ¶ Et mor-
tuus eſt Hananias propheta in anno illo,
menſe ſeptimo.

## CAP. XXIX.

1 ET hæc ſunt verba libri quæ miſit Iere-
A mias propheta de Ieruſalẽ ad reliquias
ſeniorum tranſmigrationis, & ad ſacerdo-
tes, & ad prophetas, & ad omnem populum
quem traduxerat Nabuchodonoſor de Ieru-
2 ſalem in Babylonem. ¶ poſtquam egreſſus eſt
Iechonias rex, & domina, & eunuchi, &
principes Iuda, & Ieruſalem, & faber, &
3 incluſor de Ieruſalem: ¶ In manu Elaſa filij
Saphan, & Gamariæ filij Helciæ, quos miſit
Sedecias rex Iuda ad Nabuchodonoſor regem
4 Babylonis in Babylonem, dicens: ¶ Hæc dicit
Dominus exercituum Deus Iſrael omni
tranſmigrationi quam tranſtuli de Ieruſa-
5 lem in Babylonem. ¶ Ædificate domos, & ha
bitate: & plantate hortos, & comedite fru-
6 ctum eorum. ¶ Accipite vxores, & generate
B filios & filias: & date filijs veſtris vxores,
& filias veſtras date viris, & pariant filios
& filias: & multiplicamini ibi, & nolite eſſe
7 pauci numero. ¶ Et quærite pacem ciuitatis
ad quam tranſmigrare vos feci: & orate pro
ea ad Dominum: quia in pace illius erit pax
8 vobis. ¶ Hæc enim dicit Dominus exercituũ Sup.14.b.13.
Deus Iſrael: ‖Non vos ſeducant prophetæ ve 23.d.15.
ſtri: qui ſunt in medio veſtrum: & diuini 27.b.9.

ve-

veſtri : & ne attendatis ad ſomnia veſtra
quæ vos ſomniatis: ¶Quia falſo ipſi prophe- 9
m.1. tant vobis in nomine meo : – & [illegible] non miſi
Sup.25.c.12. eos, dicit Dominus: ¶||Quia hæc dicit Domi- 10
& 26.c.22. nus. Cùm cœperint impleri in Babylone ſe-
2.Pa.36.d.21 ptuaginta anni, viſitabo vos: & ſuſcitabo ſu-
1.Eſd.1.a.1. per vos verbum meum bonum, vt reducam
Dan.9.a.2. vos ad locum iſtum. ¶Ego enim ſcio cogita- 11
tiones quas ego cogito ſuper vos, ait Domi- C
nus, cogitationes pacis, & non afflictionis, vt
dem vobis finem & patientiam. ¶Et inuo- 12
cabitis me, & ibitis: & orabitis me, & ego
exaudiam vos. ¶Quæretis me, & inuenie- 13
tis: cùm quæſieritis me in toto corde veſtro.
3.Eſd.1.g.47. ¶Et inueniar à vobis, ait Dominus: & redu- 14
cam captiuitatem veſtram, & congregabo
vos de vniuerſis gentibus: & de cunctis lo-
cis ad quæ expuli vos, dicit Dominus: & re-
uerti vos faciam de loco ad quem tranſmi-
grare vos feci. ¶Quia dixiſtis, Suſcitabit no- 15
bis Dominus prophetas in Babylone. ¶Quia 16
hæc dicit Dominus ad regem qui ſedet ſuper
ſolium Dauid, & ad omnem populum habi- D
tatorem vrbis huius, ad fratres veſtros qui
non ſunt egreſſi vobiſcum in tranſmigratio-
Sup.24.d.10 nem. ¶Hæc dicit Dominus exercituum. ||Ec- 17
ce mittam in eos gladium, & famem, & pe-
Sup.24.c.8. ſtem: ||& ponam eos quaſi ficus malas quæ
comedi nō poſſunt, eo quod peſſimæ ſint. ¶Et 18
perſequar eos in gladio & in fame, & in pe-
ſtilentia: & dabo eos in vexationem vniuer-
ſis regnis terræ: in maledictionem & in ſtu-
porem, & in ſibilum, & in opprobrium cūctis
gentibus ad quas ego eieci eos. ¶Eo quod nō 19
audierint verba mea, dicit Dominus: quæ
miſi ad eos per ſeruos meos prophetas de no-
cte conſurgens & mittens: & non audiſtis,
dicit Dominus. ¶Vos ergo audite verbū Do- 20
mini omnis tranſmigratio quam emiſi de Ie- E
ruſalem in Babylonem. ¶Hæc dicit Dominus 21
exercituum Deus Iſraël ad Achab filium Co-
liæ, & ad Sedeciam filium Maaſiæ, qui pro-
phetant vobis in nomine meo mēdaciter. Ec-
ce ego tradam eos in manus Nabuchodonoſor
regis Babylonis: & percutiet eos in oculis ve-
ſtris. ¶Et aſſumetur ex eis maledictio omni 22
tranſmigrationi Iudæ quæ eſt in Babylone,
dicentium, Ponat te Dominus ſicut Sedeciā,
& ſicut Achab quos frixit rex Babylonis in
igne, ¶pro eo quod fecerint ſtultitiam in Iſ- 23
raël, & mœchati ſunt in vxores amicorum
ſuorum, & locuti ſunt verbū in nomine meo F
mendaciter quod non mandaui eis, ego ſum
iudex & teſtis, dicit Dominus. ¶Et ad Se- 24
meiam Nehelamitē, dices. ¶Hæc dicit Domi- 25
nus exercituū Deus Iſraël, Pro eo quod miſi-
ſti in nomine tuo libros ad omnem populum
qui eſt in Ieruſalem, & ad Sophoniam filiū
Maaſiæ ſacerdotem, & ad vniuerſos ſacer-
dotes, dicens: ¶Dominus dedit te ſacerdotem 26
pro Ioiade ſacerdote, vt ſis dux in domo Do-
mini ſuper oēm virum arreptitiū & prophe-
tantem, vt mittas eum in neruum & in car-
27 cerem. ¶Et nunc quare non increpaſti Iere-
miam Anathothiten, qui prophetat vobis?
28 ¶Quia ſuper hoc miſit in Babylonem ad nos,
dicens: Longum eſt, ædificate domos & habi-
tate & plantate hortos, & comedite fructus
29 eorum. ¶Legit ergo Sophonias ſacerdos librū
30 iſtum in auribus Ieremiæ prophetæ. ¶Et fa-
ctum eſt verbum Domini ad Ieremiā, dicēs:
31 ¶Mitte ad omnem tranſmigrationem, dicēs:
G Hæc dicit Dominus ad Semeiā Nehelamitē:
Pro eo quod prophetauit vobis Semeias, &
ego non miſi eū: & fecit vos confidere in men-
32 dacio. ¶Idcirco hæc dicit Dominus, Ecce, ego
viſitabo ſuper Semeiā Nehelamiten, & ſu-
per ſemen eius: non erit ei vir ſedens in me-
dio populi huius. & non videbit bonum quod
ego faciam populo meo, ait Dominus, quia
præuaricationem locutus eſt aduerſus Domi-
num.

CAP. XXX.

1 HOc verbum quod factum eſt ad Iere-
2 miam a Domino, dicens. ¶Hæc dicit Do-
A minus Deus Iſraël dicens: Scribe tibi omnia
3 verba quæ locutus ſum ad te, in libro. ¶Ecce
enim dies veniunt, dicit Dominus, & con-
uertam conuerſionem populi mei Iſraël &
Iuda, ait Dominus, et conuertam eos ad ter-
ram quam dedi patribus eorum, & poſſide-
4 bunt eam. ¶Et hæc verba quæ locutus eſt Do-
5 minus ad Iſraël & ad Iudam. ¶Quoniā hæc
dicit Dominus: Vocem terroris audiuimus:
6 formido, & non eſt pax. ¶Interrogate & vi-
dete ſi generat maſculus: quare ergo vidi om-
nis viri manum ſuper lumbum ſuum, quaſi
parturientis, & conuerſæ ſunt vniuerſæ fa- Ioël.2.a.2.
7 cies in auruginē? ¶||Væ, quia magna dies il- ca[illegible]
la, nec eſt ſimilis eius: tempuſq; tribulationis Amo.5.c.18
8 eſt Iacob, & ex ipſa ſaluabitur. ¶Et erit in Soph.1.d.15.
B die illa, ait Dominus exercituū: conteram iu- Iſa.13.a.6.
gū eius de collo tuo, & vincula eius dirumpā
9 & nō dominabuntur ei amplius alieni. ¶ſed
ſeruient Domino Deo ſuo, & Dauid regi ſuo
10 quē ſuſcitabo eis. ¶||Tu ergo non timeas ſer- Iſa.41.a.1.
ue meus Iacob, ait Dominus, neque paueas 44.a.2.
Iſraël: quia ecce ego ſaluabo te de terra lon- Luc.1.g.70.
ginqua, & ſemen tuum de terra captiuitatis
eorum: & reuertetur Iacob, & quieſcet, &
cunctis affluet bonis, & non erit quē formi-
11 det: ¶Quoniam tecū ego ſum, ait Dominus,
vt ſaluem te: faciam enim conſummationem
in cunctis gentibus in quibus diſperſi te: te
autem non faciam in conſummationem: ſed
caſtigabo te in iudicio, vt non videaris tibi
12 innoxius. ¶Quia hæc dicit Dominus: Inſa-
nabilis fractura tua, peſſima plaga tua.
13 ¶Non eſt qui iudicet iudicium tuum ad al-
ligandum: curationum vtilitas non eſt tibi.
14 ¶Omnes amatores tui obliti ſunt tui, teq;
C nō quærent. ||plaga enim inimici percuſſi te Sup.23.d.19
caſtigatione crudeli: ||propter multitudinem Sup.13.d.22.

*iniquitatis tuæ dura facta ſunt peccata tua.*
Sup.15.d.18. *¶‖Quid clamas ſuper contritione tua? Inſa-* 15
Sup.13.d.22. *nabilis eſt dolor tuus: ‖propter multitudinẽ*
*iniquitatis tuæ, & propter dura peccata tua*
*feci hæc tibi. ¶Propterea omnes qui comedũt* 16
*te, deuorabuntur: & vniuerſi hoſtes tui in*
*captiuitatẽ ducentur: & qui te vaſtant, va-*
*ſtabuntur, cunctoſq́ue prædatores tuos dabo in*
*prædam. ¶Obducam enim cicatricem tibi, &* 17
*a vulneribus tuis ſanabo te, dicit Dominus.*
*Quia eiectam vocauerunt te Sion. Hæc eſt*
*quæ non habebat requirentem. ¶Hæc dicit* 18
*Dominus, Ecce, ego conuertam conuerſionem* D
*tabernaculorum Iacob, & tectis eius miſere*
*bor: & ædificabitur ciuitas in excelſo ſuo, &*
*templũ iuxta ordinẽ ſuum fundabitur. ¶Et* 19
*egredietur de eis laus, voxq́ue ludentium: &*
*multiplicabo eos: & nõ minuentur. & glori-*
*ficabo eos, & nõ attenuabuntur. ¶Et erunt* 20
*filij eius ſicut à principio: & cœtus eius co-*
*ram me permanebit: & viſitabo aduerſum*
*omnes qui tribulãt eum. ¶Et erit dux eius* 21
*ex eo: & princeps de medio eius producetur:*
*& applicabo eum, & accedet ad me. quis e-*
*nim iſte eſt, qui applicet cor ſuum, vt appro-*
*pinquet mihi ait Dominus? ¶Et eritis mihi* 22
*in populum: & ego ero vobis in Deũ. ¶Ecce,* 23
*turbo Domini, furor egrediens, procella ruẽs:*
*in capite impiorum conquieſcet. ¶Non auer-* 24
*tet iram indignationis Dominus: donec fa-*
*ciat & compleat cogitationem cordis ſui: in*
*nouiſsimo dierum intelligetis ea.*

CAP. XXXI.

IN *tempore illo, dicit Dominus, Ero Deus* 1
*vniuerſis cognationibus Iſraël, & ipſi erũt* A
*mihi in populum. ¶Hæc dicit Dominus, In-* 2
*uenit gratiam in deſerto populus qui reman*
*ſerat gladio: vadet ad requiem ſuam Iſraël.*
*¶Longe Dominus apparuit mihi. Et in cha-* 3
*ritate perpetua dilexi te, ideo attraxi te mi-*
*ſerans. ¶Rurſumq́ue ædificabo te, & ædificabe-* 4
*ris virgo Iſraël, adhuc ornaberis tympanis*
*tuis, & egredieris in choro ludentium. ¶Ad-* 5
*huc plantabis vineas in montibus Samariæ:*
*plantabunt plantantes, & donec tempus ve-*
*niat, non vindemiabunt: ¶Quia erit dies in* 6
*in monte Samariæ *qua clamabunt cuſtodes * in monte E-*
*phraim. ‖Surgite, & aſcendamus in Sion ad*
Iſa.2.a.2. *Dominum Deum noſtrum. ¶Quia hæc dicit* 7
Mich.4.a.2. *Dominus, Exultate in lætitia Iacob, & hin-*
Zach.8.d.21 *nite contra caput Gentium: perſonate, &*
*canite, & dicite: Salua Domine populum*
*tuum reliquias Iſraël. ¶Ecce, ego adducam* 8
*eos de terra Aquilonis, & congregabo eos ab* B
*extremis terræ: inter quos erunt cæcus &*
*claudus, & prægnans, & pariens ſimul, cœ-*
*tus magnus reuertentium huc. ¶In fletu ve-* 9
*precibus *nient: & in * miſericordia reducam eos: &*
*adducam eos per torrentes aquarum in via*
*recta, & non impingent in ea: quia factus*
*ſum Iſraëli pater, & Ephraim primogeni-*
10 *tus meus eſt. ¶Audite verbum Domini gen-*
*tes, & annuntiate in inſulis quæ procul ſunt*
*& dicite, Qui diſperſit Iſrael congregabit*
*eum: & cuſtodiet eum ſicut paſtor gregem*
11 *ſuum. ¶Redemit enim Dominus Iacob, &*
12 *liberabit eum de manu potentioris. ¶Et ve-*
*nient, & laudabunt in monte Sion: & con-*
*fluent ad bona Domini ſuper frumento, &*
*vino, & oleo, & fœtu pecorum, & armento-*
*rum: eritq́ue anima eorum quaſi hortus irri-*
13 *guus, & vltra non eſurient. ¶Tunc lætabi-*
C *tur virgo in choro, iuuenes & ſenes ſimul:*
*& conuertam luctum eorum in gaudium, &*
14 *conſolabor eos, & lætificabo à dolore ſuo. ¶Et*
*inebriabo animam ſacerdotum pinguedine:*
*& populus meus bonis meis adimplebitur,*
15 *ait Dominus. ¶Hæc dicit Dominus, ‖Vox in* Mat.2.d.18.
*excelſo audita eſt lamentationis, luctus &*
*fletus Rachel plorantis filios ſuos: & nolen-*
16 *tis conſolari ſuper eis, quia non ſunt. ¶Hæc*
*dicit Dominus, Quieſcat vox tua à ploratu,*
*& oculi tui à lachrymis: quia eſt merces ope-*
*ri tuo, ait Dominus, & reuertentur de terra*
17 *inimici. ¶Et eſt ſpes nouiſsimis tuis, ait Do-*
*minus, & reuertẽtur filij ad terminos ſuos.*
18 *¶Audiens audiui Ephraim tranſmigrantẽ,*
*Caſtigaſti me & eruditus ſum, quaſi iuuen-*
D *culus indomitus, conuerte me, & conuertar:*
19 *quia tu Dominus Deus meus. ¶Poſtquam*
*enim conuertiſti me, egi pœnitentiã: & poſt-*
*quam oſtendiſti mihi, percuſsi femur meum.*
*Confuſus ſum & erubui, quoniam ſuſtinui*
20 *opprobrium adoleſcentiæ meæ. ¶Si filius ho-*
*norabilis mihi Ephraim, ſi puer delicatus:*
*quia ex quo locutus ſum de eo, adhuc recor-*
*dabor eius. Idcirco conturbata ſunt viſcera*
*mea ſuper eum: miſerans miſerebor eius,*
21 *ait Dominus. ¶Statue tibi ſpeculam, pone*
*tibi amaritudines: dirige cor tuum in viam*
*rectam, in qua ambulaſti: reuertere virgo*
22 *Iſraël, reuertere ad ciuitates tuas iſtas. ¶Vſ-*
*quequo delicijs diſſolueris filia vaga? quia*
*creauit Dominus nouum ſuper terram,*
FOEMINA CIRCVNDABIT
23 VIRVM. *¶Hæc dicit Dominus exercituũ*
E *Deus Iſraël, Adhuc dicent verbum iſtud in*
*terra Iuda, & in vrbibus eius, cùm conuer-*
*tero captiuitatem eorum. Benedicat tibi Do-*
*minus pulchritudo iuſtitiæ, mons ſanctus:*
24 *¶& habitabunt in eo Iudas, & omnes ciui-*
*tates eius ſimul: agricolæ & minantes gre-*
25 *ges. ¶Quia inebriaui animam laſſam: & om-*
26 *nem animam eſurientem ſaturaui. ¶Ideo*
*quaſi de ſomno ſuſcitatus ſum: & vidi, &*
27 *ſomnus meus dulcis mihi. ¶Ecce, dies ve-*
*niunt, dicit Dominus: & ſeminabo domum*
*Iſraël, & domum Iuda ſemine hominum, &*
28 *ſemine iumentorũ. ¶Et ſicut vigilaui ſuper*
*eos vt euellerem, & demolirer, & diſsiparem*
*& diſperderem & affligerem: ſic vigilabo ſu-*
*per eos vt ædificem & plantem, ait Domi-*
*nus.*

Eze.18.a.2. nut. In diebùs illis non dicent vltrà: ‖ Pa- 29
tres comederunt vuam acerbam, & dentes
filiorum obſtupuerunt. Sed vnuſqniſque in 30
iniquitate ſua morietur: omnis homo qui co F
mederit vuam acerbam, obſtupeſcent dentes
Heb.8.b.8. eius. ‖ Ecce, dies venient dicit Dominus: & 31
feriam domui Iſrael & domui Iuda fœdus
nouum: non ſecundum pactum quod pepigi 32
"eorum 6. cum patribus" veſtris' in die qua apprehen-
di manum eorum, vt educerem eos de terra
Aegypti: pactum quod irritum fecerunt, &
ego dominatus ſum eorum, dicit Dominus.
Sed hoc erit pactum quod feriam cũ domo 33
Heb.10.c.16 Iſraël poſt dies illos, dicit Dominus: ‖ Dabo
legem meam in viſceribus eorũ; & in corde
Sup.24.c.7. eorum ſcribã eam: & ero eis in Deum, ‖ &
ipſi erunt mihi in populũ. Et non docebit 34
vltra vir proximum ſuum, & vir fratrem
"Cognoſcite ſuum, dicens, " Cognoſce' Dominum. omnes
9. enim cognoſcent me a minimo eorum vſque
Act.10.g.43. ad maximum, ait Dominus: ‖ quia propitia-
bor iniquitati eorum, & peccati eorum non
memorabor amplius. Hæc dicit Dominus 35
qui dat ſolem in lumine diei, ordinem lunæ
& ſtellarũ in lumine noctis: qui turbat ma- G
re, & ſonant fluctus eius, Dominus exerci-
tuum nomen illi. Si defecerint leges iſtæ co 36
ram me, dicit Dominus: tunc & ſemen Iſraël
deficiet, vt non ſit gens corã me cunctis die-
bus. Hæc dicit Dominus, Si menſurari po- 37
tuerint cæli ſurſum, & inueſtigari funda-
menta terræ deorſum: & ego abyciã vniuer-
ſum ſemen Iſrael, propter omnia quæ fecerũt
dicit Dominus. Ecce, dies veniũt, dicit Do 38
minus: ædificabitur ciuitas Domino a turre
Hananeel vſq; ad portam anguli. Et exi- 39
"normam bit vltra" norma' menſuræ in conſpectu eius
ſuper collem Gareb: & circuibit Goatha: Et 40
omnem vallem cadauerũ, & cineres, & vni
uerſam regionem mortis, vſque ad torren-
tem Cedron, & vſque ad angulum portæ e-
quorum Orientalis: ſanctum Domini non
euelletur, & non deſtruetur vltrà in perpe-
tuum.

CAP. XXXII.

Verbum quod factum eſt ad Ieremiam à 1
Domino in anno decimo Sedeciæ regis A
Iuda: ipſe eſt annus decimuſoctauus Nabu-
chodonoſor. Tunc exercitus regis Babylonjs 2
obſidebat Ieruſalem: & Ieremias propheta
erat clauſus in atrio carceris, qui erat in do
mo regis Iuda. Clauſerat enim eum Sede- 3
cias rex Iuda, dicens: Quare vaticinaris, di-
cens: Hæc dicit Dominus, Ecce ego dabo ciui-
tatem iſtam in manu regis Babylonis, & ca-
piet eam? Et Sedecias rex Iuda non effu- 4
giet de manu Chaldæorũ: ſed tradetur in ma
nus regis Babylonis: & loquetur os eius cum
ore illius, & oculi eius oculos eius videbũt.
Et in Babylonem ducet Sedeciam: & ibi 5
erit donec viſitem eum, ait Dominus. ſi aũt B
dimicaueritis aduerſum Chaldæos, nihil pro-

6 ſperum habebitis. Et dixit Ieremias, Factũ
7 eſt verbum Domini ad me, dicẽs. Ecce Ha
nameel filius Sellũ patruelis tuus veniet ad
te, dicens: Eme tibi agrum meum qui eſt in
Anathoth: tibi enim cõpetit ex propinquita-
8 te vt emas. Et venit ad me Hanameel fi-
lius patrui mei ſecundum verbum Domini
ad veſtibulum carceris, & ait ad me, Poßide
agrum meum qui eſt in Anathoth in terra
Ben-iamin: quia tibi competit hæreditas, &
tu propinquus es vt poßideas. Intellexi autẽ
9 quod verbum Domini eſſet. Et emi agrum
ab Hanameel filio patrui mei qui eſt in Ana
thoth: et appendi ei argentũ ſeptem ſtateres,
10 & decem argenteos. Et ſcripſi in libro, &
ſignaui, & adhibui teſtes: & appendi argen-
11 tum in ſtatera. Et accepi librum poſſeßionis
ſignatum, & ſtipulationes, & rata, & ſigna
12 foriinſecus, & dedi librũ poſſeßionis Baruch
filio Neri filij Maaſiæ in oculis Hanameel pa
truelis mei, & in oculis teſtium qui ſcripti
erant in libro emptionis, in oculis omnium
13 Iudæorũ qui ſedebant in atrio carceris. Et
14 præcepi Baruch coram eis, dicens: Hæc dicit
C Dominus exercituum Deus Iſrael, Sume li-
bros iſtos, librum emptionis huius ſignatum,
& librum hunc qui apertus eſt: & pone illos
in vaſe fictili, vt permanere poßint diebus
15 multis. Hæc enim dicit Dominus exerci-
tuum Deus Iſrael. Adhuc poßidebuntur do-
16 mus, & agri, & vineæ, in terra iſta. Et o-
raui ad Dominum poſtquam tradidi librum
17 poſſeßionis Baruch filio Neri, dicens: Heu,
heu, heu, Domine Deus, ecce tu feciſti cælum
& terram in fortitudine tua magna, & in
brachio tuo extento: non erit tibi difficile om
18 ne verbum. ‖ Qui facis miſericordiam in Exo.34.a.7.
millibus, & reddis iniquitatem patrum in
ſinum filiorum eorum poſt eos, Fortißime,
magne, & potens Dominus exercituum no-
19 men tibi. Magnus conſilio, & incomprehen-
ſibilis cogitatu: cuius oculi aperti ſunt ſuper
omnes vias filiorum Adam, vt reddas vni-
cuique ſecundum vias ſuas, & ſecundũ fru-
20 ctum adinuentionum eius. Qui poſuiſti ſi-
gna & portenta in terra Aegypti vſque ad
diẽ hanc, & in Iſrael, & in hominibus: & fe
21 ciſti tibi nomẽ ſicut eſt dies hæc. Et eduxiſti
D populum tuũ Iſraël de terra Aegypti, in ſi-
gnis, & in portentis, & in manu robuſta, &
22 in brachio extẽto, & in terrore magno. Et
dediſti eis terram hanc, quã iuraſti patribus
eorum vt dares eis terram fluẽtem lacte &
23 melle. Et ingreßi ſunt, & poſſederunt eam:
non obedierunt voci tuæ, & in lege tua non
ambulauerunt: omnia quæ mandaſti eis vt
facerent, nõ fecerunt: & euenerũt eis omnia
24 mala hæc. Ecce munitiones extructæ ſunt
aduerſum ciuitatẽ, vt capiatur: & vrbs da- "& in ma-
ta eſt in manus Chaldæorũ," qui præliantur nus regis Ba
aduerſus eã a facie gladij, & famis, & peſti bylonis.

lentia: & quacunque locutus es, acciderunt,
vt tu ipſe cernis. ¶ Et tu dicis mihi Domine 25
Deus, Eme agrum argento, & adhibe teſtes
cùm vrbs data ſit in manus Chaldæorum?
¶ Et factum eſt verbum Domini ad Ieremiã 26
dicens: ¶ Ecce ego Dominus Deus vniuerſæ 27
carnis: nunquid mihi difficile erit omne ver
bum? ¶ Propterea hæc dicit Dominus, Ecce, e- 28
go tradam ciuitatem iſtam in manus Chal- E
dæorum, & in manus regis Babylonis, & ca-
pient eam. ¶ Et venient Chaldæi præliantes 29
aduerſum vrbem hanc, & ſuccendent eam
igni, & comburent eam, et domos in quarum
domatibus ſacrificabãt Baal, & libabant dijs
alienis libamina ad irritandum me. ¶ Erant 30
enim filij Iſrael & filij Iuda iugiter faciẽtes
malum in oculis meis ab adoleſcentia ſua: fi-
lij Iſrael qui vſque nunc exacerbant me in
opere manuum ſuarũ, dicit dominus. ¶ Quia 31
in furore, & in indignatione mea facta eſt
mihi ciuitas hæc, à die qua ædificauerunt eã,
vſque ad diem iſtam, qua auferetur de con-
ſpectu meo. ¶ Propter malitiam filiorum Iſ- 32
rael & filiorum Iuda, quam fecerunt ad i-
racundiam me prouocantes, ipſi & reges eo-
rum, principes eorum, & ſacerdotes eorum,
& prophetæ eorum, viri Iuda & habitatores F
Sup.2.f.26. Ieruſalem. ¶ Et verterunt ad me terga & 33
non facies: cùm docerem eos diluculo & eru-
direm, & nollent audire vt acciperent diſci-
2.Re.21.a.4. plinam. ¶ ‖Et poſuerunt idola ſua in domo, 34
in qua inuocatum eſt nomen meum, vt pol-
luerent eam. ¶ Et ædificauerũt excelſa Baal, 35
quæ ſunt in valle filij Ennom: vt initiarent
filios ſuos & filias ſuas Moloch: quod non
mandaui eis, nec aſcendit in cor meum, vt
facerent abominationem hanc, & in pecca-
tum deducerent Iudam. ¶ Et nunc propter 36
iſta, hæc dicit Dominus Deus Iſrael ad ciui-
tatem hanc, de qua vos dicitis quod trada-
tur in manus regis Babylonis in gladio, & in
fame, & in peſte. ¶ Ecce, ego congregabo eos 37
de vniuerſis terris ad quas eieci eos in fu-
rore meo, & in ira mea, & in indignatione
grandi: & reducam eos ad locum iſtum, &
habitare eos faciam confidenter. ¶ Et erunt 38
mihi in populum, & ego ero eis in Deum.
¶ Et dabo eis cor vnum, & viam vnam, vt 39
Ieze.11.d.19. 36.f.26. timeãt me vniuerſis diebus: & bene ſit eis,
& filijs eorum poſt eos. ¶ Et feriam eis pactũ 40
ſempiternum, & non deſinam eis beneface- G
re: & timorem meum dabo in corde eorum,
vt non recedant à me. ¶ Et lætabor ſuper eis, 41
cùm bene eis fecero: & plantabo eos in terra
iſta in veritate in toto corde meo & in tota
anima mea. ¶ Quia hæc dicit Dominus, Si- 42
cut adduxi ſuper populum iſtum omne ma-
lum hoc grande: ſic adducam ſuper eos omne
bonum quod ego loquor ad eos. ¶ Et poſſide- 43
buntur agri in terra iſta: de qua vos dicitis
quod deſerta ſit, eo quod non remanſerit ho
mo & iumentũ, & data ſit in manus Chal-
44 dæorum. ¶ Agri ementur pecunia, & ſcriben-
tur in libro, & imprimetur ſignum, & te-
ſtis adhibebitur in terra Ben-iamin, & in
circuitu Ieruſalem, in ciuitatibus Iuda, &
in ciuitatibus montanis, & in ciuitatibus
campeſtribus, & in ciuitatibus quæ ad Au-
ſtrum ſunt: quia conuertam captiuitatem
eorum, ait Dominus.

## CAP. XXXIII.

1 ET factum eſt verbum Domini ad Iere-
A miam ſecundo, cùm adhuc clauſus eſſet
2 in atrio carceris, dicens, ¶ Hæc dicit Domi-
nus qui facturus eſt: ᵃ & ᵃ formaturus illud, ᵃDominus
3 & paraturus, Dominus nomen eius. ¶ Cla- 5.
ma ad me, & exaudiam te: & annuntiabo
4 tibi grandia, & firma quæ neſcis. ¶ Quia
hæc dicit Dominus Deus Iſrael ad domos vr
bis huius, & ad domos regis Iuda quæ de-
ſtructæ ſunt, & ad munitiones, & ad gla-
5 dium ¶ venientium vt dimicent cum Chal-
dæis, & impleant eas cadaueribus hominum
quos percuſſi in furore meo & in indigna-
tione mea, abſcondens faciem meam a ciui-
tate hac propter omnem malitiam eorum.
6 ¶ Ecce, ego obducam ᵃ eis ᵃ cicatricem & ſani- ᵃei 7.
tatem, & curabo eos: & reuelabo illis depre-
7 cationem pacis & veritatis. ¶ Et conuertã
conuerſionem Iuda, & conuerſionem ᵃ Ieru- ᵃIſrael 1.
8 ſalẽ: ᵃ & ædificabo eos ſicut a principio. ¶ Et
emundabo illos ab omni iniquitate ſua, in
qua peccauerunt mihi, & propitius ero cun-
ctis iniquitatibus eorum In quibus delique
9 runt mihi, & ſpreuerunt me. ¶ Et erit mihi
in nomen, & in gaudium, & in laudem, &
in exultationem cunctis gentibus terræ quæ
audierint omnia bona quæ ego facturus ſum
eis: & pauebunt, & turbabuntur in vniuer
ſis bonis, & in omni pace quam ego faciam
10 eis. ¶ Hæc dicit Dominus, Adhuc audietur in
loco iſto (quem vos dicitis eſſe deſertum, eò
quod non ſit homo nec iumentum: in ciuita-
tibus Iuda, & foris Ieruſalem, quæ deſolatæ
ſunt abſque homine & abſque habitatore &
11 abſque pecore). ¶ Vox gaudij & vox lætitiæ,
vox ſponſi & vox ſponſæ, vox dicentium,
Confitemini Domino exercituum, quoniam
bonus Dominus, quoniam in æternum miſe-
ricordia eius: & portantium vota in domum
Domini. reducam enim conuerſionem terræ
12 ſicut a principio, dicit Dominus. ¶ Hæc dicit
C Dominus exercituum, Adhuc erit in loco iſto
deſerto abſque homine, & abſque iumento,
& in cunctis ciuitatibus eius, habitaculum
13 paſtorum accubantium gregum. ¶ In ciuita-
tibus montuoſis & in ciuitatibus campeſtri-
bus, & in ciuitatibus quæ ad Auſtrum ſunt:
& in terra Ben-iamin, & in circuitu Ieru-
ſalẽ & in ciuitatibus Iuda adhuc tranſibũt
greges ad manum numerãtis, ait Dominus.
14 ¶ ‖Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & ſuſ- Sup.23.a.5.
citabo

ſcitabo verbum bonum quod locutus ſum ad
domũ Iſrael & ad domum Iuda. ¶In diebus 15
illis, & in tempore illo germinare faciã Da-
uid germen iuſtitiæ: & faciet iudicium &
iuſtitiã in terra. ¶In diebus illis ſaluabitur 16
Iuda, & "Ieruſalem' habitabit confidẽter. &
"hoc eſt nomen quod vocabunt eum', Domi-
nus iuſtus noſter. ¶Quia hæc dicit Dominus, 17
Non interibit de Dauid vir, qui ſedeat ſuper
thronum domus Iſraël. ¶Et de ſacerdotibus 18
& de Leuitis non interibit vir a facie mea,
qui offerat holocautomata, & incendat ſacri
ficium, & cædat victimas omnibus diebus.
¶Et factum eſt verbum Domini ad Ieremiã 19
dicens, ¶Hæc dicit Dominus, Si irritum po- 20
teſt fieri pactum meum cũ die, & pactũ meũ D
cum nocte, vt non ſit dies & nox in tempore
ſuo. ¶Et pactũ meum irritum eſſe poterit cũ 21
Dauid ſeruo meo, vt non ſit ex eo filius qui
regnet in throno eius, & Leuitæ & ſacerdo-
tes miniſtri mei. ¶Sicuti enumerari non poſ-
ſunt ſtellæ cæli, & metiri arena maris, ſic
multiplicabo ſemẽ Dauid ſerui mei, & Leui
tas miniſtros meos. ¶Et factũ eſt verbũ Do- 23
mini ad Ieremiam dicens: ¶Nunquid non 24
vidiſti quid populus hic locutus ſit, dicens:
Duæ cognationes quas elegerat Dominus,
abiectæ ſunt: & populũ meum deſpexerunt,
eo quod non ſit vltra gens coram eis. ¶Hæc 25
dicit Dominus, Si pactum meũ inter diem &
noctẽ, & leges cælo & terræ nõ poſui: ¶equi- 26
dẽ & ſemen Iacob, & Dauid ſerui mei proij-
ciam, vt non aſſumam de ſemine eius prin-
cipes ſeminis Abraham, Iſaac, & Iacob. re-
ducam enim conuerſionem eorum, & miſe-
rebor eis.

Iſraël
hoc eſt
quod vocabit eam 10.

CAP. XXXIIII.

VErbum quòd factum eſt ad Ieremiam à 1
Domino, quando Nabuchodonoſor rex A
Babylonis, & omnis exercitus eius, vniuer-
ſaq́; regna terræ quæ erant ſub poteſtate ma
nus eius, & omnes populi bellabant contra
Ieruſalẽ, & contra omnes vrbes eius, dicẽs:
¶Hæc dicit Dominus Deus Iſraël, Vade, & 2
loquere ad Sedeciam regem Iuda: & dices ad
eum, Hæc dicit Dominus, Ecce, ego tradam
ciuitatem hãc in manus regis Babylonis, &
ſuccendet eam igni. ¶Et tu non effugies de 3
manu eius: ſed comprehenſione capiêris: &
in manu eius tradêris: & oculi tui oculos
regis Babylonis videbunt, & os eius cum ore
tuo loquetur, & Babylonem introibis. ¶At- 4
tamen audi verbum Domini Sedecia rex Iu
da, Hæc dicit Dominus ad te, Non moriêris
in gladio, ¶ſed in pace moriêris, & ſecundum 5
combuſtiones patrum tuorum regum prio-
rum qui fuerunt ante te, ſic comburent te:
& Væ Domine, plangent te: quia verbum
ego locutus ſum, dicit Dominus. ¶Et locutus 6
eſt Ieremias propheta ad Sedeciam regem B
Iuda vniuerſa verba hæc in Ieruſalem.

7 ¶Et exercitus regis Babylonis pugnabat con
tra Ieruſalem, & contra omnes ciuitates
Iuda quæ reliquæ erant contra Lachis,
& contra Azecha: hæ enim ſupererant de
8 ciuitatibus Iuda, vrbes munitæ. ¶Ver-
bum quod factum eſt ad Ieremiam à Do-
mino, poſtquam percuſſit rex Sedecias fœ-
dus cum omni populo in Ieruſalem, præ-
9 dicans: ¶Vt dimitteret vnuſquiſque ſer-
uum ſuum & vnuſquiſque ancillam ſuam,
Hebræum & Hebræam liberos: & nequa-
quam dominarentur eis, id eſt in Iudæo &
10 fratre ſuo. ¶Audierunt ergo omnes princi-
pes, & vniuerſus populus, qui inierant pa-
ctum, vt dimitteret vnuſquiſque ſeruum
ſuum & vnuſquiſque ancillam ſuam libe-
ros, & vltra non dominarentur eis. audie-
11 runt igitur, & dimiſerunt. ¶Et conuerſi
ſunt deinceps: & retraxerunt ſeruos & an-
cillas ſuas quos dimiſerant liberos, & ſub-
12 iugauerunt in famulos & famulas. ¶Et fa-
ctum eſt verbum Domini ad Ieremiam a Do
13 mino, dicens: ¶Hæc dicit Dominus Deus Iſ-
raël, Ego percuſſi fœdus cum patribus ve-
C ſtris in die qua eduxi eos de terra Aegypti,
14 de domo ſeruitutis, dicens: ¶‖Cùm completi Exo.21. a.2.
fuerint ſeptem anni, dimittat vnuſquiſque Deu.15.c.12.
fratrem ſuum Hebræũ, qui venditus eſt ei,
& ſeruiet tibi ſex annis: & dimittes eũ à te
liberum, & non audierunt patres veſtri me,
15 nec inclinauerunt aurem ſuam. ¶Et con-
uerſi eſtis vos hodie, & feciſtis quod rectum
eſt in oculis meis, vt prædicaretis libertatem
vnuſquiſq; ad amicum ſuũ: & iniſtis pactũ
in conſpectu meo, in domo in qua inuocatum
16 eſt nomen meum ſuper eam. ¶Et reuerſi e-
ſtis, & commaculaſtis nomen meum: & re-
duxiſtis vnuſquiſque ſeruum ſuum, & v-
nuſquiſque ancillam ſuam quos dimiſera-
tis vt eſſent liberi & ſuæ poteſtatis: & ſub-
iugaſtis eos vt ſint vobis ſerui & ancillæ.
17 ¶Propterea hæc dicit Dominus, Vos non au-
diſtis me, vt prædicaretis libertatem vnuſ-
D quiſque fratri ſuo, & vnuſquiſque amico
ſuo: ecce ego prædico vobis libertatem, ait Do
minus, ad gladium, ad peſtem, & ad fa-
mem: & dabo vos in commotionem cunctis
18 regnis terræ. ¶Et dabo viros qui præuari-
cantur fœdus meum, & non obſeruauerunt
verba fœderis quibus aſſenſi ſunt in conſpe-
ctu meo, vitulum quem conciderunt in
duas partes, & tranſierunt inter diuiſiones
19 eius. ¶Principes Iuda & principes Ieruſa-
lem, eunuchi & ſacerdotes, & omnis populus
terræ, qui tranſierunt inter diuiſiones vi-
20 tuli: ¶Et dabo eos in manus inimicorum
ſuorum, & in manus quærentium animam
eorum: & erit morticinum eorum in eſcam
21 volatilibus cæli & beſtijs terræ. ¶Et Sede-
ciam regem Iuda & principes eius dabo in
manus inimicorum ſuorum, & in manus

*quærentium animas eorum, & in manus*
*exercituum regis Babylonis, qui receſſe-*
*runt a vobis.* ¶ *Ecce, Ego præcipio, dicit Do-* 22
*minus, & reducam eos in ciuitatem hanc,*
*& præliabuntur aduerſus eam, & capient*
*eam, & incendent igni: & ciuitates Iuda*
*dabo in ſolitudinem, eo quod non ſit habi-*
*tator.*

CAP. XXXV.

*VErbum quod factum eſt ad Ieremiam à* 1
*Domino in diebus Ioacim filij Ioſiæ regis* A
*Iuda, dicens:* ¶ *Vade ad domum Rechabita-* 2
*rum, & loquere eis, & introduces eos in do-*
*mum Domini in vnam exedram theſauro-*
*rum, & dabis eis bibere vinum.* ¶ *Et aſſum-* 3
*pſi Iezoniam filium Ieremiæ filij Hapſaniæ,*
*& fratres eius, & omnes filios eius, & vni-*
*uerſam domum Rechabitarum.* ¶ *Et intro-* 4
*duxi eos in domum Domini, ad gazophyla-*
*cium filiorum Hanan filij Iegedeliæ hominis*
*Dei, quod erat iuxta gazophylacium prin-*
*cipum, ſuper theſaurum Maaſiæ filij Sellum,*
*qui erat cuſtos veſtibuli.* ¶ *Et poſui coram* 5
*filijs domus Rechabitarum ſcyphos plenos vi-*
*no, & calices: & dixi ad eos, Bibite vinum.*
¶ *Qui reſponderunt, Non bibemus vinum:* 6
*quia Ionadab filius Rechab, pater noſter,* B
*præcepit nobis, dicens, Non bibetis vinum*
*vos & filij veſtri vſque in ſempiternum.*
¶ *Et domum non ædificabitis, & ſementem* 7
*non ſeretis, & vineas non plantabitis, nec*
*habebitis: ſed in tabernaculis habitabitis*
*cunctis diebus veſtris, vt viuatis diebus*
*multis ſuper faciem terræ in qua vos pere-*
*grinamini.* ¶ *Obediuimus ergo voci Iona-* 8
*dab filij Rechab, patris noſtri, in omnibus*
*quæ præcepit nobis: ita vt non biberemus vi-*
*num cunctis diebus noſtris: nos & mulieres*
*noſtræ, filij & filiæ noſtræ:* ¶ *& non ædifica-* 9
*remus domos ad habitandum: & vineam, &*
*agrum & ſementem non habuimus:* ¶ *ſed ha-* 10
*bitauimus in tabernaculis, & obedientes*
*fecimus 8.* *"fuimus' iuxta omnia quæ præcepit nobis*
*Ionadab pater noſter.* ¶ *Cùm autem aſcen-* 11
*diſſet Nabuchodonoſor rex Babylonis ad ter-*
*ram noſtram, diximus, Venite & ingredia-* C
*mur Ieruſalem à facie exercitus Chaldæo-*
*rum, & a facie exercitus Syriæ: & manſi-*
*mus in Ieruſalem.* ¶ *Et factum eſt verbum* 12
*Domini ad Ieremiam, dicens:* ¶ *Hæc dicit Do-* 13
*minus exercituum Deus Iſraël, Vade, & dic*
*viris Iuda & habitatoribus Ieruſalem, Nun-*
*quid non recipietis diſciplinam, vt obediatis*
*verbis meis, dicit Dominus?* ¶ *Præualue-* 14
*runt ſermones Ionadab filij Rechab, quos*
*præcepit filijs ſuis vt non biberent vinum:*
*& non biberunt vſque ad diem hanc, quia*
*obedierunt præcepto patris ſui: ego autem*
*locutus ſum ad vos, de mane conſurgens &*
*loquens, & non obediſtis mihi.* ¶ *Miſique ad* 15
*vos omnes ſeruos meos prophetas, conſur-*
*gens diluculo, mittensque, & dicens: Con-* Sup.18.b.11. 25.a.5.
*uertimini vnuſquiſque a via ſua peſſima,*
*& bona facite ſtudia veſtra: & nolite ſe-*
*qui deos alienos, neque colatis eos, & habi-*
*tabitis in terra quam dedi vobis & patri-*
*bus veſtris: & non inclinaſtis aurem ve-*
16 *ſtram, neque audiſtis me.* ¶ *Firmauerunt*
*igitur filij Ionadab filij Rechab præceptum pa-*
D *tris ſui quod præceperat eis: populus autem*
17 *iſte non obediuit mihi.* ¶ *Idcirco hæc dicit*
*Dominus exercituum Deus Iſraël: Ecce, ego*
*adducam ſuper Iudam & ſuper omnes ha-*
*bitatores Ieruſalem vniuerſam afflictionem*
*quam locutus ſum aduerſum illos: eo quod*
*locutus ſum ad illos, & non audierunt: vo-*
18 *caui illos, & non reſponderunt mihi.* ¶ *Do-*
*mui autem Rechabitarum dixit Ieremias:*
*Hæc dicit Dominus exercituum Deus Iſ-*
*raël, Pro eo quod obediſtis præcepto Iona-*
*dab patris veſtri, & cuſtodiſtis omnia man-*
*data eius, & feciſtis vniuerſa quæ præcepit*
19 *vobis:* ¶ *Propterea hæc dicit Dominus exer-*
*cituum Deus Iſraël. Non deficiet vir de ſtir-*
*pe Ionadab filij Rechab, ſtans in conſpectu*
*meo cunctis diebus.*

CAP. XXXVI.

1 *ET factum eſt in anno quarto Ioacim fi-*
A *lij Ioſiæ regis Iuda: factum eſt verbum*
2 *hoc ad Ieremiam à Domino, dicens:* ¶ *Tolle*
*volumen libri, & ſcribes in eo omnia ver-*
*ba quæ locutus ſum tibi aduerſum Iſraël &*
*Iudam, & aduerſum omnes gentes: a die*
*qua locutus ſum ad te ex diebus Ioſiæ vſ-*
3 *que ad diem hanc.* ¶ *Si forte audiente domo*
*Iuda vniuerſa mala quæ ego cogito facere*
*eis, reuertatur vnuſquiſque a via ſua peſ-*
*ſima: & propitius ero iniquitati, & peccato*
4 *eorum.* ¶ *Vocauit ergo Ieremias Baruch fi-*
*lium Neriæ, & ſcripſit Baruch ex ore Iere-*
*miæ omnes ſermones Domini, quos locutus*
5 *eſt ad eum, in volumine libri,* ¶ *& præcepit*
*Ieremias Baruch, dicens, Ego clauſus ſum,*
6 *nec valeo ingredi domum Domini.* ¶ *Ingre-*
*dere ergo tu, & lege de volumine in quo ſcri-*
B *pſiſti ex ore meo verba Domini: audiente*
*populo in domo Domini in die ieiunij: in-*
*ſuper & audiente vniuerſo Iuda, qui ve-*
7 *niunt de ciuitatibus ſuis, leges eis:* ¶ *Si for-*
*te cadat oratio eorum in conſpectu Domini,*
*& reuertatur vnuſquiſque a via ſua peſ-*
*ſima: quoniam magnus furor & indigna-*
*tio eſt, quam loquutus eſt Dominus aduer-*
8 *ſus populum hunc.* ¶ *Et fecit Baruch filius*
*Neriæ iuxta omnia quæ præceperat ei Ie-*
*remias propheta, legens ex volumine ſer-*
9 *mones Domini in domo Domini.* ¶ *Factum*
*eſt autem in anno quinto Ioacim filij Ioſiæ*
*regis Iuda, in menſe nono: prædicauerunt*
*ieiunium in conſpectu Domini omni populo*
*in Ieruſalem, & vniuerſæ multitudini*
*quæ confluxerat de ciuitatibus Iuda in Ie-*
*ruſalem.*

ruſalem. ¶ Legitqúe Baruch ex volumine 10
ſermones Ieremiæ in domo Domini in ga-
zophylacio Gamariæ filij Saphan ſcribæ, in C
veſtibulo ſuperiori, in introitu portæ nouæ
domus Domini, audiente omni populo.
¶ Cùmqúe audiſſet Michaas filius Gama- 11
riæ filij Saphan, omnes ſermones Domini ex
libro: ¶ deſcendit in domum regis ad gazo- 12
phylacium ſcribæ: & ecce, ibi omnes princi-
pes ſedebant, Eliſama ſcriba, & Dalaias fi-
lius Semeiæ, & Elnathan filius Achobor:
& Gamarias filius Saphan, & Sedecias
filius Hananiæ, & vniuerſi principes. ¶Et 13
nuntiauit eis Michaas omnia verba quæ
audiuit, legentem Baruch ex volumine in
auribus populi. ¶ Miſerunt ètaque omnes 14
principes ad Baruch, Iudi filium Natha-
niæ filij Selemiæ, filij Chuſi, dicentes: Vo-
lumen ex quo legiſti audiente populo, ſu-
me in manu tua, & veni. Tulit ergo Ba- D
ruch filius Neriæ volumen in manu ſua,
& venit ad eos. ¶ Et dixerunt ad eum, Sede 15
& lege hæc in auribus noſtris. Et legit Ba-
ruch in auribus eorum. ¶ Igitur cùm au- 16
diſſent omnia verba, obſtupuerunt vnuſ-
quiſque ad proximum ſuum, & dixerunt
ad Baruch, Nuntiare debemus regi omnes
ſermones iſtos. ¶ Et interrogauerunt eum, 17
dicentes: Indica nobis quomodo ſcripſiſti
omnes ſermones iſtos ex ore eius. ¶ Dixit 18
autem eis Baruch. Ex ore ſuo loquebatur
quaſi legens ad me omnes ſermones iſtos:
& ego ſcribebam in volumine atramento.
¶ Et dixerunt principes ad Baruch, Va- 19
de, & abſcondere tu & Ieremias, & nemo
ſciat vbi ſitis. ¶ Et ingreßi ſunt ad regem 20
in atrium: porrò volumen commendaue-
runt in gazophylacio Eliſamæ ſcribæ: & nun
tiauerunt audiente rege omnes ſermones.
¶Miſitqúe rex Iudi, vt ſumeret volumen: 21
qui tollens illud de gazophylacio Eliſamæ E
ſcribæ, legit audiente rege, & vniuerſis
principibus qui ſtabant circa regem. ¶ Rex 22
autem ſedebat in domo hyemali in menſe
nono: & poſita erat arula coram eo plena
prunis. ¶Cùmqúe legiſſet Iudi tres pagel- 23
las vel quatuor, ſcidit illud ſcalpello ſcri-
bæ. & proiecit in ignem qui erat ſuper aru-
lam: donec conſumeretur omne volumen
igni qui erat in arula. ¶Et non timuerunt, 24
neque ſciderunt veſtimenta ſua rex, & om-
nes ſerui eius qui audierunt vniuerſos ſer-
mones iſtos. ¶ Veruntamen Elnathan, & 25
Dalaias, & Gamarias contradixerunt regi
ne combureret librum: & non audiuit eos.
¶Et præcepit rex Ieremiel filio Amélech, 26
& Saraiæ filio Ezriel, & Selemiæ filio Ab- F
deel, vt comprehenderent Baruch ſcribam,
& Ieremiam prophetam: abſcondit au-
tem eos Dominus. ¶ Et factum eſt verbum 27
Domini ad Ieremiam prophetam poſtquam
combuſſerat rex volumen, & ſermones quos
ſcripſerat Baruch ex ore Ieremiæ, dicens:
28 ¶Rurſum tolle volumen aliud: & ſcribe in
eo omnes ſermones priores, qui erant in pri-
mo volumine, quod combußit Ioacim rex
29 Iuda. ¶ Et ad Ioacim regem Iuda, dices,
Hæc dicit Dominus, Tu combußiſti volu-
men illud, dicens. Quare ſcripſiſti in eo an-
nuntians, Feſtinus veniet rex Babylonis,
& vaſtabit terram hanc: & ceſſare faciet
30 ex illa hominem & iumentum? ¶ Propterea
hæc dicit Dominus contra Ioacim regem Iu-
G da, Non erit ex eo qui ſedeat ſuper ſolium
Dauid: & cadauer eius proijcietur ad æſtum
31 per diem, & ad gelu per noctem. ¶ Et viſi-
tabo contra eum, & contra ſemen eius, &
contra ſeruos eius iniquitates ſuas, & ad-
ducam ſuper eos & ſuper habitatores Ieru-
ſalem, & ſuper viros Iuda omne malum
quod locutus ſum ad eos: & non audierunt.
32 ¶Ieremias autem tulit volumen aliud, &
dedit illud Baruch filio Neriæ ſcribæ: qui
ſcripſit in eo ex ore Ieremiæ omnes ſermones
libri, quem combuſſerat Ioacim rex Iuda
igni: & inſuper additi ſunt ſermones multò
plures, quam antea fuerant.

## CAP. XXXVII.

1 ET regnauit rex Sedecias filius Ioſiæ pro 4.Re.4.d.17
A Iechoniæ filio Ioacim: quem conſtituit 2.Pa.36.b.10
regem Nabuchodonoſor rex Babylonis in ter- 3.Eſ.1.f. 47.
2 ra Iuda. ¶ Et non obediuit ipſe, & ſerui e-
ius, & populus terræ verbis Domini quæ lo-
3 cutus eſt in manu Ieremiæ prophetæ. ¶ Et
miſit rex Sedecias Iuchal filium Selemiæ,
& Sophoniam filium Maaſiæ ſacerdotem ad
Ieremiam prophetam, dicens: Ora pro no-
4 bis Dominum Deum noſtrum. ¶ Iere-
mias autem liberè ambulabat in medio po-
puli, non enim miſerant eum in cuſto-
diam carceris. Igitur exercitus Pharaonis e-
greſſus eſt de Aegypto: & audientes Chal-
dæi qui obſidebant Ieruſalem, huiuſcemodi
5 nuntium, receſſerunt ab Ieruſalem. ¶ Et fa-
ctum eſt verbum Domini ad Ieremiam pro-
6 phetam, dicens: ¶ Hæc dicit Dominus Deus
B Iſrael. Sic dicetis regi Iuda, qui miſit vos
ad me interrogandum: Ecce exercitus Pha-
raonis, qui egreſſus eſt vobis in auxilium,
reuertetur in terram ſuam in Aegyptum:
7 ¶ & redient Chaldæi, & bellabunt contra
ciuitatem hanc, & capient eam, & ſuccen-
8 dent eam igni. ¶ Hæc dicit Dominus, No-
lite decipere animas veſtras, dicentes. Eun-
tes abibunt & recedent à nobis Chaldæi:
9 quia non abibunt. ¶ Sed & ſi percuſſeritis
omnem exercitum Chaldæorum qui præ-
liantur aduerſum vos, & derelicti fuerint
ex eis aliqui vulnerati: ſinguli de tento-
rio ſuo conſurgent, & incendent ciuitatem
10 hanc igni. ¶ Ergo cùm receßiſſet exercitus

*Chaldæorum ab Ieruſalem propter exerci-*
*tum Pharaonis : ¶ egreſſus eſt Ieremias de* 11
*Ieruſalem vt iret in terram-Ben-iamin,*
*& diuideret ibi poſſeſſionem in conſpectu ci-*
*uium . ¶ Cùmque perueniſſet ad portam* 12
*Ben-iamin , erat ibi cuſtos portæ per vi-* C
*ces , nomine Ierias , filius Selemiæ filij Ha-*
*nanìæ : & apprehendit Ieremiam prophe-*
*tam , dicens : Ad Chaldæos profugis . ¶ Et* 13
*reſpondit Ieremias , Falſum eſt , non fu-*
*gio ad Chaldæos . Et non audiuit eum , ſed*
*comprehendit Ierias Ieremiam , & addu-*
*xit eum ad principes . ¶ Quam ob rem irati* 14
*principes contra Ieremiam, cæſum eum mi-*
*ſerunt in carcerem qui erat in domo Iona-*
*than ſcribæ . ipſe enim præpoſitus erat ſuper*
*carcerem . ¶ Itaque ingreſſus eſt Ieremias* 15
*in domum laci & in ergaſtulum : & ſedit*
*ibi Ieremias diebus multis . ¶ Mittens au-* 16
*tem Sedecias rex tulit eum : & interrogauit*
*eum in domo ſua abſcondite, & dixit , Pu-*
*taſne eſt ſermo à Domino ? Et dixit Iere-*
*mias, Eſt. Et ait, In manus regis Babylonis* D
*traderis . ¶ Et dixit Ieremias ad regem Se-* 17
*deciam , Quid peccaui tibi & ſeruis tuis &*
*populo tuo, quia miſiſti me in domum carce-*
*ris? ¶ Vbi ſunt prophetæ veſtri qui propheta-* 18
*bant vobis, & dicebant, Non veniet rex Ba*
*bylonis ſuper vos , & ſuper terram hanc?*
*¶ Nunc ergo audi obſecro domine mi rex, Va* 19
*leat deprecatio mea in conſpectu tuo : & ne*
*me remittas in domum Ionathan ſcribæ , ne*
*moriar ibi . ¶ Præcepit ergo rex Sedecias vt* 20
*traderetur Ieremias in veſtibulo carceris:*
*& daretur ei torta panis quotidie , excepto*
*pulmento , donec conſumerentur omnes pa-*
*nes de ciuitate : & manſit Ieremias in ve-*
*ſtibulo carceris.*

## CAP. XXXVIII.

*AVdiuit autem Saphatias filius Mathā,* 1
*& Gedelias filius Phaſſur, & Iuchal fi-* A
*lius Selemiæ, & Phaſſur filius Melchiæ, ſer-*
*mones quos Ieremias loquebatur ad omnem*
Sup. 21. c. 9. *populum, dicens: ¶ Hæc dicit Dominus, ‖ Qui-* 2
*cunque manſerit in ciuitate hac , morietur*
*gladio, & fame, & peſte : qui autem profu-*
*gerit ad Chaldæos, viuet, & erit anima e-*
*ius ſoſpes & viuens . ¶ Hæc dicit Dominus,* 3
*Tradendo tradetur ciuitas hæc in manu ex-*
*ercitus regis Babylonis, & capiet eam . ¶ Et* 4
*dixerunt principes regi , Rogamus vt occi-*
*datur homo iſte : de induſtria enim diſſoluit*
*manus virorum bellantium , qui remanſe-*
*runt in ciuitate hac, & manus vniuerſi po-* B
*puli, loquens ad eos iuxta verba hæc. ſiqui-*
*dem homo iſte non quærit pacem populo*
*huic, ſed malum . ¶ Et dixit rex Sedecias,* 5
*Ecce ipſe in manibus veſtris eſt : nec enim*
*fas eſt regem vobis quicquam negare. ¶ Tu-* 6
*lerunt ergo Ieremiam , & proiecerunt eum*
*in lacum Melchiæ filij Amelech qui erat in*
*veſtibulo carceris : & ſubmiſerunt Iere-*
*miam in "funibus in lacum in quo non ˀ e-* "funibus & in lacu nō 9
*rat aqua, ſed lutum. deſcendit itaque Iere-*
7 *mias in cœnum. ¶ Audiuit autem Abde-me-*
*lech Aethiops vir eunuchus qui erat in do-*
*mo regis , quod miſiſſent Ieremiā in lacum:*
8 *porro rex ſedebat in porta Ben-iamin . ¶ Et*
*egreſſus eſt Abde-melech de domo regis , &*
9 *locutus eſt ad regem , dicens . ¶ Domine mi*
C *rex , maleſecerunt viri iſti omnia quæcun-*
*que perpetrarunt contra Ieremiam prophe-*
*tam, mittentes eum in lacum , vt moriatur*
*ibi fame , non ſunt enim panes vltrà in ci-*
10 *uitate . ¶ Præcepit itaque rex Abde-melech*
*Aethiopi, dicens , Tolle tecum hinc triginta*
*viros, & leua Ieremiam prophetam de lacu,*
11 *antequam moriatur . ¶ Aſſumptis ergo Ab-*
*de-melech ſecum viris ingreſſus eſt domum*
*regis, quæ erat ſub cellario: & tulit inde ve-* * veſtimēta
*teres pannos, & antiqua * quæ computrue-*
*rant: & ſubmiſit ea ad Ieremiam in lacum*
12 *per funiculos. ¶ Dixitque Abde-melech Ae-*
*thiops ad Ieremiam , Pone veteres pannos,*
*& hæc ſciſſa & putrida ſub cubito manuum*
*tuarum, & " ſuper ˀ funes . fecit ergo Iere-* "ſubter 4.
13 *mias ſic. ¶ Et extraxerunt Ieremiam funi-*
D *bus, & eduxerunt eum de lacu . manſit au-*
14 *tem Ieremias in veſtibulo carceris. ¶ Et mi-*
*ſit rex Sedecias , & tulit ad ſe Ieremiam*
*prophetam ad oſtium tertium quod erat in*
*domo Domini : & dixit rex ad Ieremiam,*
*Interrogo ego te ſermonem , ne abſcondas à*
15 *me aliquid . ¶ Dixit autem Ieremias ad Se-*
*deciam, Si annuntiauero tibi, nunquid non*
*interficies me? & ſi conſilium dedero tibi, non*
16 *me audies ? ¶ Iurauit rex Sedecias Ieremiæ*
*clam, dicens : Viuit Dominus qui fecit no-*
*bis animam hanc, ſi occidero te , & ſi tra-*
*didero te in manus virorum iſtorum qui*
17 *quærunt animam tuam . ¶ Et dixit Iere-*
*mias ad Sedeciam , Hæc dicit Dominus ex-*
*ercituum Deus Iſraël , Si profectus exieris*
E *ad principes regis Babylonis , viuet anima*
*tua, & ciuitas hæc non ſuccendetur igni : &*
18 *& ſaluus eris tu, & domus tua . ¶ Si autem*
*non exieris ad principes regis Babylonis, tra*
*detur ciuitas hæc in manus Chaldæorum, &*
*ſuccendent eam igni : & tu non effugies de*
19 *manu eorum. ¶ Et dixit rex Sedecias ad Ie-*
*remiam : Solicitus ſum propter Iudæos qui*
*transfugerunt ad Chaldæos: ne forte tradar*
20 *in manus eorum, & illudant mihi. ¶ Reſpon-*
*dit autem Ieremias , Non te tradent , audi*
*quæſo vocem Domini , quam ego loquor ad*
*te, & bene tibi erit, & viuet anima tua.*
21 *¶ Quod ſi nolueris egredi: iſte eſt ſermo quem*
22 *oſtendit mihi Dominus . ¶ Ecce omnes mu-*
F *lieres quæ remanſerunt in domo regis Iuda,*
*educentur ad principes regis Babylonis : &*
*ipſæ dicent, Seduxerunt te, & præualuerunt*
*aduerſum te viri pacifici tui, demerſerūt in*
*cœno,*

ueno, & in lubrico pedes tuos, & receſſerunt
à te. ¶ Et omnes uxores tuæ, & filij tui edu- 23
centur ad Chaldæos: & non effugies manus
eorũ, ſed in manu regis Babylonis capieris:
& ciuitatem hanc comburet igni. ¶ Dixit er- 24
go Sedecias ad Ieremiam, Nullus ſciat ver-
ba hæc, & non morieris. ¶ Si autem audie- 25
rint principes quia locutus ſum tecum: &
venerint ad te & dixerint tibi, Indica nobis G
quid locutus ſis cum rege, ne celes nos, & nõ
te interficiemus: & quid locutus eſt tecum
rex: ¶ Dices ad eos, Proſtraui ego preces meas 26
coram rege, ne me reduci iuberet in domum
Ionathan, & ibi morerer. ¶ Venerunt ergo 27
omnes principes ad Ieremiam, & interroga-
uerunt eum: & locutus eſt eis iuxta omnia
verba quæ præceperat ei rex, & ceſſauerunt
ab eo: nihil enim fuerat auditum. ¶ Manſit 28
vero Ieremias in veſtibulo carceris, vſque
ad diem quo capta eſt Ieruſalem: & factum
eſt vt caperetur Ieruſalem.

CAP. XXXIX.

4.Re.25.2.2. Inf.52.2.4. A‖Nno nono Sedeciæ regis Iuda, menſe 1
decimo, venit Nabuchodonoſor rex Ba- A
bylonis, & omnis exercitus eius ad Ieruſa-
lem, & obſidebant eam. ¶ Vndecimo autem 2
"nona 1. anno Sedeciæ, menſe quarto, "quinta' men-
ſis aperta eſt ciuitas. ¶ Et ingreſſi ſunt om- 3
nes principes regis Babylonis, & ſederunt in
porta media: Neregel, Seroſer, Semegar-na-
bu, Sar-ſachim, Rabſares, Neregel, Sereſer,
Reb-mag, & omnes reliqui principes regis
Babylonis. ¶ Cumq; vidiſſet eos Sedecias rex 4
Iuda, & omnes viri bellatores, fugerunt:
& egreſſi ſunt nocte de ciuitate per viam
horti regis, & per portam quæ erat inter
duos muros, & egreſſi ſunt ad viam deſerti.
¶ Perſecutus eſt autem eos exercitus Chal- 5
dæorum: & comprehenderunt Sedeciam in
campo ſolitudinis Ierichuntinæ, & captum B
adduxerunt ad Nabuchodonoſor regem Ba-
bylonis in Reblatha, quæ eſt in terra E-
math: & locutus eſt ad eum iudicia. ¶ Et oc- 6
cidit rex Babylonis filios Sedeciæ in Reblá-
tha, in oculis eius: & omnes nobiles Iuda
occidit rex Babylonis. ¶ Oculos quoque Se- 7
deciæ eruit: & vinxit eum compedibus, vt
duceretur in Babylonem. ¶ Domum quoque 8
regis, & domum vulgi ſuccenderunt Chal-
dæi igni: & murum Ieruſalem ſubuerte-
runt. ¶ Et reliquias populi, qui remanſerant 9
in ciuitate, & perfugas qui transfugerant
ad eum, & ſuperfluos vulgi qui remanſe-
rant, tranſtulit Nabuzardan magiſter mi-
litum in Babylonem. ¶ Et de plebe pauperũ, 10
qui nihil penitus habebant, dimiſit Nabu- C
zardan magiſter militum in terra Iuda: &
dedit eis vineas & ciſternas in die illa.
¶ Præceperat autem Nabuchodonoſor rex Ba- 11
bylonis de Ieremia Nabuzardan magiſtro
militum, dicens: ¶ Tolle illum, & pone ſuper 12
eum oculos tuos, nihilq; ei mali facias: ſed
13 vt voluerit, ſic facias ei. ¶ Miſit ergo Nabu-
zardan princeps militiæ, & "Nabuſezbaz' "Nabu & Sesban 16.
& Rab-ſares, & Neregel, et Sereſer, & Reb-
mag, & omnes optimates regis Babylonis,
14 ¶ miſerunt & tulerunt Ieremiam de veſti-
bulo carceris, & tradiderunt eum Godoliæ
D filio Ahicam filij Saphan, vt intraret in do-
15 mum, & habitaret in populo. ¶ Ad Ieremiam
autẽ factus fuerat ſermo Domini, cùm clau-
16 ſus eſſet in veſtibulo carceris, dicens, ¶ Vade,
& dic Abdemelech Aethiopi, dicens, Hæc di-
cit Dominus exercituum Deus Iſraël, Ecce,
ego inducam ſermones meos ſuper ciuitatem
hanc in malum, & non in bonum: & erunt
17 in conſpectu tuo in die illa. ¶ Et liberabo te
in die illa, ait Dominus: & non tradéris in
18 manus virorum quos tu formidas: ¶ Sed
eruens liberabo te, & gladio non cades: ſed
erit tibi anima tua in ſalutem, quia in me
habuiſti fiduciam, ait Dominus.

CAP. XL.

1 SErmo qui factus eſt ad Ieremiam à Do-
A mino, poſtquam dimiſſus eſt à Nabuzar-
dan magiſtro militiæ de Rama, quando tulit
eum vinctum catenis in medio omnium qui
migrabant de Ieruſalem & Iuda, & duce-
2 bantur in Babylonem. ¶ Tollens ergo princeps
militiæ Ieremiam, dixit ad eum, Dominus
Deus tuus locutus eſt malũ hoc ſuper locum
3 iſtum, ¶ & adduxit: & fecit Dominus ſicut
locutus eſt: quia peccaſtis Domino, & non
audiſtis vocem eius, & factus eſt vobis ſer-
4 mo hic. ¶ Nunc ergo ecce ſolui te hodie de ca-
tenis quæ ſunt in manibus tuis: ſi placet tibi
vt venias mecum in Babylonem, veni: &
ponam oculos meos ſuper te: ſi autem diſpli-
cet tibi venire mecum in Babylonem, reſide:
ecce omnis terra in conſpectu tuo eſt, quod
elegeris, & quo placuerit tibi vt vadas, il-
5 luc perge. ¶ Et mecum noli venire: ſed habi-
B ta apud Godoliã filium Ahicam filij Saphan,
quem præpoſuit rex Babylonis ciuitatibus
Iuda: habita ergo cũ eo in medio populi: vel
quocũq; placuerit tibi vt vadas, vade. De-
dit quoq; ei magiſter militiæ cibaria, & mu-
6 nuſcula, & dimiſit eum. ¶ Venit autem Ie-
remias ad Godoliam filium Ahicam in Ma-
ſphath: & habitauit cum eo in medio populi
7 qui relictus fuerat in terra. ¶ Cumq; audiſ-
ſent omnes principes exercitus, qui diſperſi
fuerant per regiones, ipſi & ſocij eorũ, quòd
præfeciſſet rex Babylonis Godoliam filium
Ahicam terræ: & quod commendaſſet ei vi-
ros, & mulieres, & paruulos, & de pauperi-
bus terræ qui non fuerãt tranſlati in Baby-
8 lonem, ¶ Venerunt ad Godoliam in Maſphath
C & Iſmahel filius Nathaniæ, & Iohanan, &
Ionathã, filij Caree, & Sareas filius Thane-
humeth, & filij Ophi qui erant de Netopha-
thi, et Iezonias filius Maachathi, ipſi et viri

m 5 eorum.

4.Reg.25. f.24. eorum. ‖Et iurauit eis Godolias filius Ahi- 9
cam filij Saphan, & comitibus eorum, dicẽs,
Nolite timere ſeruire Chaldæis: habitate in
terra, & ſeruite regi Babylonis, & bene erit
vobis. Ecce ego habito in Maſphath, vt re- 10
ſpondeam præcepto Chaldæorum, qui mit-
tuntur ad nos: vos autem colligite vinde-
miam, & meſſem & oleũ, & condite in va-
ſis veſtris: & manete in vrbibus veſtris
quas tenetis. Sed & omnes Iudæi qui erãt 11
*finibus in Moab, & in *filijs Ammon, & in Idu-
mæa, et in vniuerſis regionibus, audito quòd
dediſſet rex Babylonis reliquias in Iudæa, &
quòd præpoſuiſſet ſuper eos Godoliam filium
Ahicam filij Saphan: reuerſi ſunt inquam 12
omnes Iudæi de vniuerſis locis ad quæ pro- D
fugerant, & venerũt in terram Iuda ad Go-
doliam in Maſphath: & collegerunt vinum,
& meſſem multam nimis. Iohanan autem 13
filius Caree, & omnes principes exercitus,
qui diſperſi fuerant in regionibus, venerunt
ad Godoliam in Maſphath. Et dixerunt ei, 14
Scito quod Baalis rex filiorũ Ammon miſit
Iſmahel filium Nathaniæ percutere animam
tuam. Et nõ credidit eis Godolias filius Ahi-
cam. Iohanan autem filius Caree dixit ad 15
Godoliam ſeorſum in Maſphath loquẽs, Ibo,
& percutiam Iſmahel filiũ Nathaniæ nullo
ſciente, ne interficiat animam tuam: & diſ-
ſipentur omnes Iudæi qui congregati ſunt
ad te, & peribunt reliquiæ Iuda. Et ait 16
Godolias filius Ahicam ad Iohanan filium
Caree, Noli facere verbum hoc: falſum enim
tu loqueris de Iſmahel.

CAP. XLI.

ET factum eſt in menſe ſeptimo, venit 1
Iſmahel filius Nathaniæ, filij Eliſama A
de ſemine regali, & optimates regis, & decẽ
viri cum eo, ad Godoliam filium Ahicam in
Maſphath: & comederunt ibi panes ſimul in
Maſphath. Surrexit autem Iſmahel filius 2
Nathaniæ, & decem viri qui cum eo erant,
& percuſſerunt Godoliam filium Ahicam fi-
lij Saphan gladio, & interfecerũt eum, quem
præfecerat rex Babylonis terræ. Omnes 3
quoque Iudæos qui erant cum Godolia in
Maſphath, & Chaldæos qui reperti ſunt ibi,
& viros bellatores percuſſit Iſmahel. Se- 4
cundo autem die poſtquam occiderat Godo-
liam nullo adhuc ſciente. Venerunt viri de 5
Sichem, & de Silo, & de Samaria octoginta
viri raſi barba, & ſciſſis veſtibus, & ſqua-
lentes: & munera & thus habebant in ma-
nu, vt offerrent in domo Domini. Egreſſus 6
ergo Iſmahel filius Nathaniæ in occurſum B
eorũ de Maſphath, incedens & plorans ibat:
cùm autem occurriſſet eis, dixit ad eos, Ve-
nite ad Godoliam filium Ahicam. Qui cùm 7
veniſſent ad medium ciuitatis, interfecit
eos Iſmahel filius Nathaniæ circa medium
laci, ipſe & viri qui erant cum eo. Decem 8
autem viri reperti ſunt inter eos, qui dixe-
runt ad Iſmahel, Noli occidere nos, quia ha-
bemus theſauros in agro, frumenti, & hor-
dei, & olei, & mellis. Et ceſſauit: & non in-
9 terfecit eos cum fratribus ſuis. Lacus au-
tem in quem proiecerat Iſmahel omnia ca-
dauera virorum quos percuſſit propter Go-
doliam, ipſe eſt quem fecit rex Aſa, propter
Baaſa regem Iſrael: ipſum repleuit Iſmahel
10 filius Nathaniæ occiſis. Et captiuas duxit
C Iſmahel omnes reliquias populi, qui erant
in Maſphath: filias regis, & vniuerſum po-
pulum qui remanſerat in Maſphath: quos
commendauerat Nabuzardan princeps mi-
litiæ, Godoliæ filio Ahicam. Et cepit eos Iſ-
mahel Nathaniæ: & abijt, vt tranſiret ad fi-
11 lios Ammon. Audiuit autem Iohanan fi-
lius Caree, & omnes principes bellatorum
qui erant cum eo, omne malum quod fecerat
12 Iſmahel filius Nathaniæ. Et aſſumptis v-
niuerſis viris, profecti ſunt vt bellarent ad-
uerſum Iſmahelem filium Nathaniæ, & in-
uenerunt eum ad aquas multas quæ ſunt in
13 Gabaon. Cumq; vidiſſet omnis populus
D qui erat cum Iſmahel, Iohanan filium Ca-
ree, & vniuerſos principes bellatorum qui
14 erant cum eo, lætati ſunt. Et reuerſus eſt
omnis populus, quem ceperat Iſmahel, in
Maſphath: reuerſuſq; abijt ad Iohanan fi-
15 lium Caree. Iſmahel autem filius Natha-
niæ fugit cum octo viris a facie Iohanan, &
16 abijt ad filios Ammon. Tulit ergo Iohanan
filius Caree, & omnes principes bellatorum
qui erant cum eo, vniuerſas reliquias vul-
gi, quas reduxerant ab Iſmahel filio Na-
thaniæ de Maſphath, poſtquam percuſſit Go-
doliam filium Ahicam: fortes viros ad præ-
lium, & mulieres, & pueros, & eunuchos
17 quos reduxerat de Gabaon. Et abierunt &
ſederunt peregrinantes in Chamaam, quæ
eſt iuxta Beth-lehem: vt pergerent, & in-
18 troirent Aegyptum à facie Chaldæorum.
timebant enim eos, quia percuſſerat Iſmahel
filius Nathaniæ Godoliã filium Ahicam, quẽ
præpoſuerat rex Babylonis in terra Iuda.

CAP. XLII.

1 ET acceſſerunt omnes principes bellato-
A rum, & Iohanan filius Caree, & Iezo-
nias filius *Oſaiæ, & reliquum vulgus à *Ioſue 8.
2 paruo vſq; ad magnum: Dixeruntq; ad Ie Oſeæ 6.
remiam prophetam, Cadat oratio noſtra in
conſpectu tuo: & ora pro nobis ad Dominum
Deum tuũ pro vniuerſis reliquijs iſtis, quia
derelicti ſumus pauci de pluribus, ſicut oculi
3 tui nos intuentur: Et annuntiet nobis Do
minus Deus tuus viam per quam perga-
4 mus, & verbũ quod faciamus. Dixit autẽ
ad eos Ieremias propheta, Audiui: ecce ego
oro ad Dominum Deum veſtrum ſecundum
verba veſtra. omne verbum quodcunq; re-
ſpõderit mihi, indicabo vobis: nec celabo vos
quic-

quiſquam. ¶Et illi dixerunt ad Ieremiam, 5
Sit Dominus inter nos teſtis veritatis &
fidei, ſi non iuxta omne verbum in quo mi-
ſerit te Dominus Deus tuus ad nos, ſic fa-
ciemus: ¶Siue bonum eſt, ſiue malum, voci 6
Domini Dei noſtri ad quem mittimus te,
obediemus: vt bene ſit nobis cum audieri-
mus vocem Domini Dei noſtri. ¶Cum autẽ 7
completi eſſent decem dies, factum eſt ver- B
bum Domini ad Ieremiam. ¶Vocauitq; Io- 8
hanan filium Caree, & omnes principes bel-
latorum, qui erãt cum eo, & vniuerſum po-
pulum a minimo vſq; ad magnum. ¶Et di- 9
xit ad eos, Hac dicit Dominus Deus Iſrael,
ad quem miſiſtis me, vt proſternerem preces
veſtras in conſpectu eius, ¶Si quieſcentes 10
manſeritis in terra hac, ædificabo vos, & nõ
deſtruam: plantabo, & non euellam: iam e-
nim placatus ſum ſuper malo quod feci vo-
bis. ¶Nolite timere a facie regis Babylonis, 11
quem vos pauidi formidatis: nolite metuere
eum, dicit Dominus: quia vobiſcũ ſum ego,
vt ſaluos vos faciam, & eruam de manu e-
ius, ¶& dabo vobis miſericordias, & miſere- 12
bor veſtri, & habitare vos faciam in ter-
ra veſtra. ¶Si autem dixeritis vos, Nõ ha- 13
bitabimus in terra iſta, nec audiemus vo- C
cem Domini Dei noſtri, ¶dicentes, Nequa- 14
quam, ſed ad terram-Aegypti pergemus:
vbi non videbimus bellũ, & clangorem tuba
non audiemus, et famem non ſuſtinebimus:
& ibi habitabimus. ¶Propter hoc nunc au- 15
dite verbum Domini reliquia Iuda, Hac di-
cit Dominus exercituũ, Deus Iſrael: Si po-
ſueritis faciem veſtram, vt ingrediamini
Aegyptum, & intraueritis vt ibi habitetis:
¶gladius quem vos formidatis, ibi compre- 16
hendet vos in terra-Aegypti: & fames pro
qua eſtis ſolliciti, adharebit vobis in Aegy-
pto, & ibi moriemini. ¶Omneſq; viri qui 17
poſuerint faciem ſuam vt ingrediantur Ae-
gyptum, vt habitent ibi, morientur gladio,
& fame & peſte: nullus de eis remanebit,
nec effugiet à facie mali quod ego afferam
ſuper eos. ¶Quia hac dicit Dominus exerci- 18
tuum, Deus Iſrael, Sicut conflatus eſt furor D
meus, & indignatio mea ſuper habitatores
Ieruſalem: ſic conflabitur indignatio mea ſu
per vos, cùm ingreſſi fueritis Aegyptum: &
eritis in iuſiurandum, & in ſtuporem, & in
maledictum, & in opprobrium: & nequa-
quam vltra videbitis locum iſtum. ¶Ver- 19
bum Domini ſuper vos reliquia Iuda: noli-
te intrare Aegyptum: Scientes ſcietis quia
obteſtatus ſum vos hodie, ¶quia decepiſtis 20
animas veſtras. vos enim miſiſtis me ad
Dominum Deum "noſtrum' dicentes, Ora
pro nobis ad Dominum Deum noſtrum. &
iuxta omnia quacunque dixerit tibi Domi-
nus Deus noſter, ſic annuncia nobis, & fa-
ciemus. ¶Et annuntiaui vobis hodie, & non 21

"veſtrũ 5.

audiſtis vocem Domini Dei veſtri ſuper
22 vniuerſis pro quibus miſit me ad vos. ¶Nũc
ergo ſcientes ſcietis quia gladio & fame &
peſte moriemini in loco ad quem voluiſtis
intrare vt habitaretis ibi.

## CAP. XLIII.

1 FActum eſt autem, cùm compleſſet Iere-
A mias loquens ad populum vniuerſos ſer-
mones Domini Dei eorum, pro quibus miſe-
rat eum Dominus Deus eorum ad illos, om-
2 nia verba hac: ¶dixit Azarias filius "Ioſia',
& Iohanan filius Caree, & omnes viri ſu-
perbi, dicentes ad Ieremiam, Mendacium tu
loqueris: non miſit te Dominus Deus noſter,
dicens, Ne ingrediamini Aegyptum: vt ha-
3 bitetis illic. ¶Sed Baruch filius Neria inci-
tat te aduerſum nos, vt tradat nos in ma-
nus Chaldaorum vt interficiat nos, & tra-
4 duci faciat in Babylonem. ¶Et non audiuit
B Iohanã filius Caree, & omnes principes bel-
latorũ, & vniuerſus populus, vocem Domini
5 vt manerẽt in terra-Iuda: ¶Sed tollẽs Io-
hanan filius Caree, & vniuerſi principes bel
latorum vniuerſos reliquiarũ Iuda, qui re-
uerſi fuerant de cunctis Gentibus ad quas
fuerant ante diſperſi, vt habitarent in terra
6 Iuda: ¶viros & mulieres, & paruulos, & fi-
lias regis: & omnẽ animã quam reliquerat
Nabuzardan princeps militia cum Godolia
filio Ahicam filij Saphan: & Ieremiam pro-
7 phetam, & Baruch filiũ Neria. ¶Et ingreſſi
C ſunt terram-Aegypti, quia non obedierunt
voci Domini: & venerunt vſq; ad Taphnis.
8 ¶Et factus eſt ſermo Domini ad Ieremiã in
9 Taphnis, dicens, ¶Sume lapides grandes in
manu tua, & abſcondes eos in crypta, qua eſt
ſub muro lateritio in porta domus Pharao-
nis in Taphnis, cernentibus viris Iudais.
10 ¶Et dices ad eos, Hac dicit Dominus exerci-
tuum Deus Iſraël: Ecce, ego mittã, & aſſu-
mã Nabuchodonoſor regem Babylonis ſeruũ
meum. & ponam thronum eius ſuper lapides
iſtos quos abſcondi, & ſtatuet ſolium ſuum
11 ſuper eos. ¶Venienſq; percutiet terrã-Ae-
D gypti: quos in mortem, in mortem: & quos in
captiuitatem, in captiuitatem: & quos in
12 gladium, in gladium. ¶Et ſuccendet ignẽ in
delubris deorum Aegypti, & comburet ea, &
captiuos ducet illos: & amicietur terra-Ae-
gypti, ſicut amicitur paſtor pallio ſuo: & e-
13 gredietur inde in pace. ¶Et conteret ſtatuas
domus Solis qua ſunt in terra-Aegypti: &
delubra deorum Aegypti comburet igni.

## CAP. XLIIII.

1 VErbum quod factum eſt ad Ieremiam,
A ad omnes Iudaos qui habitabãt in ter-
ra-Aegypti, habitãtes in Magdalo, & in Ta-
phnis, & in Memphis, & in terra Phatures,
2 dicens, ¶Hac dicit Dominus exercituũ Deus
Iſraël, Vos vidiſtis omne malum iſtud quod
adduxi ſuper Ieruſalem, & ſuper omnes
vrbes

"Oſaia 4.
Ozia 6.

vrbes Iuda: & ecce deſerta ſunt hodie, &
non eſt in eis habitator: ¶ Propter malitiam 3
quam fecerunt, vt me ad iracundiam prouo-
carent, & irent, & ſacrificarent, & colerent
deos alienos quos neſciebant & illi & vos
et patres veſtri. ¶ Et miſi ad vos omnes ſer- 4
uos meos prophetas de nocte conſurgẽs, mit-
tensq; & dicens, Nolite facere verbum abo-
-.22. minationis huiuſcemodi - quam odiui'.
¶ Et non audierunt, nec inclinauerunt au- 5
rem ſuam vt conuerterentur à malis ſuis,
& non ſacrificarent dijs alienis. ¶ Et con- 6
flata eſt indignatio mea & furor meus: & B
ſuccenſa eſt in ciuitatibus Iuda, & in pla-
teis Ieruſalem: & verſa ſunt in ſolitudinem
& vaſtitatem ſecundum diẽ hanc. ¶ Et nunc 7
hac dicit Dominus exercituum Deus Iſrael,
-.3. Quare vos facitis malum grande - hoc' cõ-
tra animas veſtras: vt intereat ex vobis vir
& mulier, paruulus & lactens de medio Iu-
da, nec relinquatur vobis quicquam reſi-
duum. ¶ Prouocantes me in operibus manuũ 8
veſtrarum, ſacrificando dijs alienis in ter-
ra-Aegypti, in quam ingreſſi eſtis vt habi-
tetis ibi: & diſpereatis, & ſitis in maledi-
ctionem & in opprobrium cunctis gentibus
terræ? ¶ Nunquid obliti eſtis mala patrum 9
veſtrorum, & mala regum Iuda, & mala
*eorum 6. vxorũ " eius', & mala veſtra, & mala vxo-
rum veſtrarum, quæ fecerunt in terra Iu-
da, & in regionibus Ieruſalem? ¶ Non ſunt 10
mundati vſq; ad diem hanc: & non timue-
runt, & non ambulauerunt in lege Domini,
& in præceptis meis, quæ dedi coram vobis
& coram patribus veſtris. ¶ Ideo hæc dicit 11
Amos.9.a.4 Dominus exercituũ Deus Iſraël, ‖ Ecce ego C
Infr.g.27. ponam faciem meam in vobis in malum: &
diſperdam omnem Iudam. ¶ Et aſſumam re- 12
liquias Iuda, qui poſuerũt facies ſuas vt in-
grederentur terram-Aegypti, & habitarent
ibi: & conſumẽtur omnes in terra-Aegypti:
cadent in gladio & in fame: & conſumentur
à minimo vſq; ad maximũ, in gladio & in
fame morientur: & erunt in iuſiurandũ &
in miraculum, & in maledictionem, & in
*ſuper 4. opprobrium. ¶ Et viſitabo* habitatores ter- 13
ra-Aegypti, ſicut viſitaui ſuper Ieruſalem:
in gladio & fame, & peſte. ¶ Et non erit qui 14
effugiat, & ſit reſiduus de reliquijs Iudæorũ
qui vadunt vt peregrinentur in terra-Ae-
gypti: et reuertantur in terrã Iuda ad quam
ipſi eleuant animas ſuas, vt reuertantur &
habitent ibi. non reuertentur niſi qui fuge-
rint. ¶ Reſponderunt autem Ieremiæ omnes 15
viri ſcientes quod ſacrificarent vxores eo- D
rum dijs alienis: & vniuerſæ mulieres qua-
rum ſtabat multitudo grandis: & omnis po-
pulus habitantiũ in terra-Aegypti in Pha-
tures, dicentes, ¶ Sermonem quem loquutus 16
es ad nos in nomine Domini non audiemus
Sup.7.d.28. ex te: ¶ ‖ ſed facientes faciemus omne verbũ 17
quod egredietur de ore noſtro, vt ſacrifice-
mus reginæ cæli, & libemus ei libamina, ſi-
cut fecimus nos & patres noſtri, reges noſtri
& principes noſtri in vrbibus Iuda, & in
plateis Ieruſalem, & ſaturati ſumus pani-
bus, & bene nobis erat, malumq; non vidi-
18 mus. ¶ Ex eo autem tempore quo ceſſauimus
ſacrificare reginæ cæli, & libare ei libamina,
indigemus omnibus, & gladio & fame con-
19 ſumpti ſumus. ¶ ‖ Quod ſi nos ſacrificamus Sup.7.d.28.
E reginæ cæli, & libamus ei libamina: nũquid
ſine viris noſtris fecimus ei placentas ad co-
20 lendum eam, & libandum ei libamina? ¶ Et
dixit Ieremias ad omnem populum, aduer-
ſum viros, & aduerſum mulieres, & aduer-
ſum vniuerſam plebem, qui reſponderant ei
21 verbum, dicens: ¶ Nunquid non ſacrificium
quod ſacrificaſtis in ciuitatibus Iuda & in
plateis Ieruſalem vos & patres veſtri, reges
veſtri & principes veſtri & populus terræ,
horum recordatus eſt Dominus, & aſcendit
22 ſuper cor eius? ¶ Et nõ poterat Dominus vl-
trà portare propter malitiam ſtudiorum ve-
ſtrorum, & propter abominationes quas fe-
ciſtis: & facta eſt terra veſtra in deſolatio-
nem, & in ſtuporem & in maledictum, eò
quod non ſit habitator, ſicut eſt dies hæc.
23 ¶ Propterea quòd ſacrificaueritis idolis, &
peccaueritis Domino: & non audieritis vocẽ
Domini, & in lege & in præceptis & in te-
ſtimonijs eius nõ ambulaueritis: idcirco eue-
nerunt vobis mala hæc, ſicut eſt dies hæc.
24 ¶ Dixit autem Ieremias ad omnem populum
F & ad vniuerſas mulieres: Audite verbum
Domini omnis Iuda, qui eſtis in terra-Ae-
25 gypti: ¶ Hæc inquit Dominus exercituum
Deus Iſraël, dicẽs. Vos & vxores veſtræ lo-
cuti eſtis ore veſtro, & manibus veſtris im-
pleſtis, dicentes, Faciamus vota noſtra quæ
vouimus, vt ſacrificemus reginæ cæli, & li-
bemus ei libamina, impleſtis vota veſtra, &
26 opere perpetraſtis ea. ¶ Ideo audite verbum
Domini omnis Iuda, qui habitatis in terra-
Aegypti, Ecce ego iuraui in nomine meo ma-
gno, ait Dominus, quia nequaquam vltrà
vocabitur nomẽ meũ ex ore omnis viri Iu-
dæi dicentis, Viuit Dominus Deus, in omni
27 terra-Aegypti. ¶ ‖ Ecce ego vigilabo ſuper eos Sup.c.11.
G in malum, & non in bonum: & conſumentur
omnes viri Iuda qui ſunt in terra-Aegypti,
gladio & fame, donec penitus conſumantur.
28 ¶ Et qui fugerint gladium, reuertentur de
terra-Aegypti in terram Iuda viri pauci: &
ſcient omnes reliquiæ Iuda ingredientium
terram-Aegypti, vt habitẽt ibi, cuius ſermo
29 compleatur, meus, an illorum. ¶ Et hoc vo-
bis ſignum, ait Dominus, quod viſitem ego
ſuper vos in loco iſto: vt ſciatis quia verè
complebuntur ſermones mei contra vos in
30 malum. ¶ Hæc dicit Dominus: Ecce ego tradã
Pharaonem Ephree regem Aegypti in manu
inimi-

*inimicorum eius, & in manu quærentium*
*animam illius: ſicut tradidi Sedeciā regem*
*Iuda in manu Nabuchodonoſor regis Baby-*
*lonis inimici ſui, & quærentis animā eius.*

CAP. XLV.

1 *VErbum quod loquutus eſt Ieremias pro-*
A *pheta ad Baruch filium Neriæ, cum ſcri-*
*pſiſſet verba hæc in libro ex ore Ieremiæ, an-*
*no quarto Ioacim filij Ioſiæ regis Iuda, di-*
2 *cens: ¶ Hæc dicit Dominus Deus Iſrael ad te*
3 *Baruch, ¶ Dixiſti, Væ miſero mihi, quoniam*
*addidit Dominus dolorem dolori meo: labo-*
*raui in gemitu meo, & requiem non inue-*
4 *ni. ¶ Hæc dicit Dominus. Sic dices ad eum,*
*Ecce quos ædificaui, ego deſtruo: & quos plā-*
*taui, ego euello, & vniuerſam terram hanc.*
5 *¶ Et tu quæris tibi grandia? noli quærere.*
*quia ecce ego adducam malum ſuper omnem*
*carnem, ait Dominus: & dabo tibi animam*
*tuam in ſalutem in omnibus locis ad quæ-*
*cunque perrexeris.*

CAP. XLVI.

A
1 *QVod factum eſt verbum Domini ad Ie-*
2 *remiam prophetā contra Gentes ¶ ad*
*Aegyptum aduerſum exercitum*
*Pharaonis Nechao regis Aegypti, qui erat*
*iuxta fluuium Euphraten in Charcamis,*
*quem percuſſit Nabuchodonoſor rex Babylo-*
*nis, in quarto anno Ioacim filij Ioſiæ regis*
3 *Iuda. ¶ Præparate ſcutū & clypeum, & pro-*
4 *cedite ad bellum. ¶ Iungite equos, & aſcen-*
*dite equites: ſtate in galeis, polite lanceas,*
5 *induite vos loricis. ¶ Quid igitur? vidi ipſos*
*pauidos & terga vertentes, fortes eorum cæ-*
B *ſos fugerunt concitati, nec reſpexerunt: terror*
6 *vndique, ait Dominus. ¶ Non "fugiat' ve-* "fugiet
*lox, nec ſaluari ſe putet fortis: ad Aquilonem*
*iuxta flumen Euphraten victi ſunt, & rue-*
7 *runt. ¶ Quis eſt iſte, qui quaſi flumē aſcen-*
*dit: & velut fluuiorum, intumeſcunt gur-*
8 *gites eius? ¶ Aegyptus, fluminis inſtar aſcen-*
*dit, & velut flumina mouebuntur fluctus*
*eius, & dicet, Aſcendens operiā terram: per-*
9 *dam ciuitatem, & habitatores eius. ¶ Aſcen*
*dite equos, & exultate in curribus, & pro-*
*cedant fortes, Aethiopia & Libyes tenentes*
*ſcutum, & Lidij arripientes, & iacientes ſa-*
10 *gittas. ¶ Dies autē ille Domini Dei exercituū*
*dies vltionis, vt ſumat vindictā de inimi-*
C *cis ſuis: deuorabit gladius & ſaturabitur, &*
*inebriabitur ſanguine eorum: victima enim*
*Domini Dei exercituum in terra Aquilonis*
11 *iuxta flumen Euphraten. ¶ Aſcende in Ga-*
*laad, & tolle reſinā virgo filia Aegypti: fru-*
*ſtra multiplicas medicamina, ſanitas nō erit*
12 *tibi. ¶ Audierunt Gentes ignominiam tuam,*
*& vlulatus tuus repleuit terrā: quia fortis*
*impegit in fortē, ‸& ambo pariter concide-* ‸v. 6.
13 *runt. ¶ Verbū quod locutus eſt Dominus ad*
*Ieremiam prophetam, ſuper eo quod venturus*
*eſſet Nabuchodonoſor rex Babylonis, & per-*
14 *cuſſurus terrā Aegypti: ¶ Annūtiate Aegy-*
D *pto, & auditū facite in Magdalo, & reſonet*
*in Memphis, & in Taphnis: dicite, Sta, &*
*præpara te: quia deuorabit gladius ea quæ*
15 *per circuitū tuum ſunt. ¶ Quare computruit*
*fortis tuus? nō ſtetit: quoniā Dominus ſub-*
16 *uertit eum. ¶ Multiplicauit ruentes, ceciditq;*
*vir ad proximum ſuum: & dicent, Surge, &*
*reuertamur ad populū noſtrum, et ad terram*
*natiuitatis noſtræ, à facie gladij columbæ.*
17 *¶ Vocate nomen Pharaonis regis Aegypti tu-*
18 *multum, adduxit tēpus. ¶ Viuo ego, (inquit*
E *rex, Dominus exercituum nomen eius) quo-*
*niā ſicut Thabor in montibus, & ſicut Car-*
19 *melus in mari, veniet. ¶ Vaſa tranſmigra-*
*tionis fac tibi habitatrix filia Aegypti: quia*
*Memphis in ſolitudinem erit, & deſeretur,*
20 *& inhabitabilis erit. ¶ Vitula elegans atque*
*formoſa Aegyptus: ſtimulator ab Aquilone*
21 *veniet ei. ¶ Mercenarij quoq; eius qui ver-*
*ſabantur in medio eius, quaſi vituli ſagi-*
*nati verſi ſunt, & fugerunt ſimul, nec ſtare*
*potuerunt, quia dies interfectionis eorum*
*venit ſuper eos, tempus viſitationis eorum.*
22 *¶ Vox eius quaſi æris ſonabit, quoniam cum*
*exercitu properabunt, & cum ſecuribus ve-*
23 *nient ei, quaſi cædentes ligna. ¶ Succiderunt*
F *ſaltum eius, ait Dominus, qui ſupputari non*
*poteſt: multiplicati ſunt ſuper locuſtas, & nō*
24 *eſt eis numerus. ¶ Confuſa eſt filia Aegypti,*
*& tradita in "manum' populi Aquilonis.* "manus 8.
25 *¶ Dixit Dominus exercituum Deus Iſraël,*
*Ecce, ego viſitabo ſuper tumultum Alexan-*
*driæ, & ſuper Pharaonem, & ſuper Aegy-*
*ptum, & ſuper deos eius, & ſuper reges eius:*
*& ſuper Pharaonem, & ſuper eos qui confi-*
26 *dunt in eo. ¶ Et dabo eos in "manum' quæ-*
*rentium animam eorum, & in "manum'* "manus 8.
*Nabuchodonoſor regis Babylonis, & in "ma-*
*num' ſeruorum eius: & poſt hæc habitabitur*
27 *ſicut diebus priſtinis, ait Dominus. ¶ ‖ Et tu* Iſa. 43. a. 1.
G *ne timeas ſerue meus Iacob, & ne paueat Iſ-* 44. a. 2.
*raël: quia ecce ego ſaluum te faciam de lon-* Sup. 30. b. 10
*ginquo, & ſemen tuum de terra captiuitatis*
*ſuæ: & reuertetur Iacob, & requieſcet, &*
*proſperabitur, & nō erit qui exterreat eum.*
28 *¶ Et tu noli timere ſerue meus Iacob, ait Do*
*minus: quia tecum ego ſum, quia ego conſu-*
*mam cunctas gentes ad quas eieci te: te ve-*
*rò non conſumam, ſed caſtigabo te in iudi-*
*cio, nec quaſi innocenti parcam tibi.*

CAP. XLVII.

1 *QVod factum eſt verbum Domini ad Ie-*
A *remiam prophetam contra Palæſthi-*
*nos, antequā percuteret Pharao Ga-*
2 *zam, ¶ Hæc dicit Dominus, Ecce aquæ aſcen*
*dunt ab Aquilone, & erunt quaſi torrens*
*inundans: & operient terram & plenitudi-*
*nem eius, vrbem & habitatores eius: clama-* "vlulabit
*bunt homines, & "vlulabunt omnes habi-* omnis ha-
3 *tatores' terræ. ¶ A ſtrepitu pompæ armorum,* bitator 3.
*& bella-*

& bellatorum eius, à commotione quadriga-
rũ eius, & multitudine rotarum illius: Non B
reſpexerunt patres filios manibus diſſolutis,
4 ⁋pro aduentu diei in quo vaſtabuntur om-
nes Philiſthym, & diſsipabitur Tyrus & Si-
don cũ omnibus reliquis auxiliys ſuis. depo-
pulatus eſt enim Dominus Palaſthinos, reli- C
5 quias inſula Cappadocia. ⁋Venit caluitium
ſuper Gazam: conticuit Aſcalon, & reliquia
6 vallis earum, vſquequo conciderìs? ⁋O mu-
cro Domini? vſquequo non quieſces? In gre- D
dere in vaginam tuam: refrigerare, & ſile.
7 ⁋Quomodo quieſcet cum Dominus præcepe-
rit ei aduerſus Aſcalonẽ, & aduerſum ma-
ritimas eius regiones, ibiq́; condixerit illi?

## CAP. XLVIII.

1 AD Moab, Hæc dicit Dominus exercituũ
Deus Iſrael, Væ ſuper Nabo, quoniã va- A
ſtata eſt & confuſa: capta eſt Cariathaim,
2 confuſa eſt fortis, & tremuit. ⁋Nõ eſt vltrà
exultatio in Moab contra Heſebon: cogita-
uerunt malum, Venite, & diſperdamus eam
de gente. ergo ſilens cõticeſces, ſequeturq́; te
3 gladius. ⁋Vox clamoris de Oronaim: vaſti-
4 tas, & contritio magna. ⁋Cõtrita eſt Moab:
5 annuntiate clamorem paruulis eius. ⁋Per
aſcenſum enim Luith plorãs aſcendet in fle-
tu: quoniam in deſcenſu Oronaim hoſtes v-
6 lulatum contritionis audierunt. ⁋Fugite,
Sup.17.a.6. ſaluate animas veſtras: & ‖eritis quaſi my-
7 Sup.17.a.9. rica in deſerto. ⁋‖Pro eo enim quod habuiſti
fiduciam in munitionibus tuis, & in the-
ſauris tuis, tu quoq; capièris: & ibit Cha-
mos in transmigrationem, ſacerdotes eius, et
8 principes eius ſimul. ⁋Et veniet prædo ad
omnem vrbem, & vrbs nulla ſaluabitur: & B
peribunt valles, & diſsipabũtur campeſtria,
9 quoniã dixit Dominus. ⁋Date florem Moab,
quia florẽs egredietur: & ciuitates eius de-
10 ſerta erũt et inhabitabiles. ⁋Maledictus qui
facit opus Domini fraudulenter: & maledi-
ctus qui prohibet gladium ſuũ à ſanguine.
11 ⁋Fertilis fuit Moab ab adoleſcentia ſua, &
requieuit in fæcibus ſuis. nec transfuſus eſt
de vaſe in vas, & in transmigrationem nõ
abiys: idcirco permanſit guſtus eius in eo, &
12 odor eius nõ eſt immutatus. ⁋Propterea ecce
dies veniunt, dicit Dominus: & mittam ei
ordinatores & ſtratores laguncularũ: & ſter
nent eũ: & vaſa eius exhaurient, & lagun-
13 culas eorum collident. ⁋Et cõfundetur M. ab
3.Re.12.d.16 a Chamos, ‖ ſicut confuſa eſt domus Iſrael à
14 g.29. Beth-el, in qua habebat fiduciam. ⁋Quomo-
Iſa.16.b.6. do dicitis, ‖Fortes ſumus, & viri robuſti ad
15 prælian dum? ⁋Vaſtata eſt Moab, et ciuitates
" aſcende- illius "ſuccenderunt': & electi iuuenes eius C
runt 14. deſcenderunt in occiſionẽ: ait rex, Dominus
16 exercituum nomẽ eius. ⁋Prope eſt interitus
Moab, vt veniat: & malũ eius velociter ac-
17 curret nimis. ⁋Conſolamini eum omnes qui
eſtis in circuitu eius: & vniuerſi qui ſcitis

nomen eius: dicite, Quomodo confracta eſt
18 virga fortis, baculus glorioſus? ⁋Deſcende
de gloria, & ſede in ſiti habitatio filia Dibõ:
quoniam vaſtator Moab "aſcendet' ad te, "aſcendit 16
19 diſsipabit munitiones tuas. ⁋In via ſta, &
proſpice habitatio Aroer: interroga fugiẽtem:
20 & ei qui euaſit, dic: Quid accidit? ⁋Confu-
ſus eſt Moab, quoniam victus eſt: vlulate, &
clamate, annuntiate in Arnon quoniã va-
21 ſtata eſt Moab. ⁋Et iudicium venit ad ter-
ram campeſtrem: ſuper Helon, & ſuper Iaſa,
22 & ſuper Mephaath, ⁋& ſuper Dibon, & ſu-
23 per Nabo, & ſuper domũ Deblathaim, ⁋&
ſuper Cariathaim, & ſuper Beth-gamul, &
24 ſuper Beth-maon, ⁋& ſuper Carioth, & ſu-
D per Boſra: & ſuper oẽs ciuitates terræ Moab,
25 quæ longe & prope ſunt. ⁋Abſciſſum eſt cor-
nu Moab, & brachium eius contritũ eſt, ait
26 Dominus. ⁋Inebriate eum. quoniam contra
Dominum erectus eſt: & alliàet manũ Moab
in vomitu ſuo, & erit in deriſum etiã ipſe:
27 ⁋fuit enim in deriſum tibi Iſrael, quaſi in-
ter fures reperiſſes eum. propter verba ergo
tua quæ aduerſum illum locutus es, captiuus
28 ducèris. ⁋Relinquite ciuitates, & habitate
in petra habitatores Moab, & eſtote quaſi
columba nidificans in ſummo ore foraminis.
29 ⁋Audiuimus ſuperbiam Moab, ſuperbus eſt
valde: ſublimitatem eius & arrogantiam,
& ſuperbiam, & altitudinem cordis eius.
30 ⁋Ego ſcio, ait Dominus, iactantiam eius: &
E quod non ſit iuxta eam virtus eius, nec iu-
31 xta quod poterat conata ſit facere. ⁋Ideo ſu-
per Moab eiulabo, & ad Moab vniuerſam
clamabo, ad viros muri fictilis lamẽtantes.
32 ⁋De planctu Iazer plorabo tibi vinea Sa-
bama: propagines tuæ tranſierũt mare, vſq;
ad mare Iazer peruenerunt: ſuper meſſem
33 tuã, & vindemiam tuã prædo irruit. ⁋‖Ab- Iſai.16.c.10.
lata eſt lætitia & exultatio de Carmelo &
de terra Moab, & vinũ de torcularibus ſu-
ſtuli: nequaquã calcator vuæ ſolitũ celeuſma
34 cantabit. ⁋De clamore Heſebon vſq; Eleale
& Iaſa, dederunt vocem ſuam: à Segor vſq;
ad Oronaim vitulam "conternantem': aqua " conſter-
35 quoq; Nemrim peſſimæ erunt. ⁋Et auferam nantem.
F de Moab, ait Dominus offerentem in excel-
36 ſis, & ſacrificantem dijs eius. ⁋Propterea cor
meum ad Moab quaſi tibia' reſonabit: & cor "aris.
meum ad viros muri fictilis dabit ſonitum
tibiarum: quia plus fecit quam potuit, id-
37 circo perierunt. ⁋‖Omne enim caput calui- Iſai.15.a.2.
tium, & omnis barba raſa erit: in cunctis Ezec.7.18.
manibus colligatio & ſuper omne dorſum ci-
38 licium. ⁋Super omnia tecta Moab, & in pla-
tèis eius omnis planctus: quoniam contriui
39 Moab ſicut vas inutile, ait Dominus. ⁋Quo-
modo victa eſt, & vlulauerũt? quomodo de-
iecit ceruicem Moab, & confuſus eſt? eritq́;
Moab in deriſum & in exemplum omnibus
40 in circuitu ſuo. ⁋Hæc dicit Dominus, Ecce
quaſi

*quaſi aquila volabit, & extendet alas ſuas*
*ad Moab.* ¶ *Capta eſt Carioth, & munitio-* 41
*nes comprehēſa ſunt: & erit cor fortiū Moab* G
*in die illa, ſicut cor mulieris parturientis.*
¶ *Et ceſſabit Moab eſſe populus: quoniam cō-* 42
*tra Dominum glorias^us eſt.* ¶ *Pauor & fouea* 43
*& laqueus ſuper te o habitator Moab, dicit*
Iſai.24 c.18. *Dominus.* ¶ ‖ *Qui fugerit a facie pauoris, ca-* 44
*det in foueam: & qui conſcenderit de fouea,*
*capietur laqueo: adducam enim ſuper Moab*
*annum viſitationis eorū, ait Dominus.* ¶ *In* 45
*vmbra Heſebon ſteterunt de laqueo fugien-*
*tes: quia ignis egreſſus eſt de Heſebon, &*
*flamma de medio Sion: & deuorauit partem*
*Moab, & verticem filiorum tumultus.* ¶ *Væ* 46
*tibi Moab, periſti popule Chamos: quia com-*
*prehenſi ſunt filij tui, & filiæ tuæ in capti-*
*uitatem.* ¶ *Et conuertam captiuitatem Moab* 47
*in nouiſſimis diebus, ait Dominus.*

## Hucuſque iudicia Moab.

### CAP. XLIX.

A*D filios Ammon. Hæc dicit Dominus,* 1
*Nunquid non filij ſunt Iſrael? aut hæ-* A
*res non eſt ei? Cur igitur hæreditate poſſedit*
*Melchom, Gad: & populus eius in vrbibus*
*eius habitauit?* ¶ *Ideo ecce dies veniunt, di-* 2
*cit Dominus: & auditum faciam ſuper Rab-*
*bath filiorum Ammō fremitum prælij, & erit*
tumultū 2. *in* ˟*tumultū*˟ *diſſipata, filiæq; eius igne ſuc-*
*cendetur, & poſſidebit Iſrael poſſeſſores ſuos,*
*ait Dominus.* ¶ *Vlula Heſebon, quoniam væ* 3
*ſtata eſt Hai. clamate filiæ Rabbath, accingi-*
*te vos cilicijs: plangite & circuite per ſepes:*
*quoniam Melchom in tranſmigrationem du-*
*cetur, ſacerdotes eius, & principes eius ſi-*
*mul.* ¶ *Quid gloriaris in vallibus? defluxit* 4
*vallis tua filia delicata, quæ confidebas in*
*theſauris tuis, & dicebas, Quis veniet ad*
*me?* ¶ *Ecce ego inducā ſuper te terrorē, ait Do-* 5
*minus Deus exercituum, ab omnibus, qui* B
*ſunt in circuitu tuo, & diſpergemini ſinguli*
*à conſpectu veſtro, nec erit qui cōgreget fu-*
°fugiētes & *gientes.* ¶ *Et poſt hæc reuerti faciam* °*capti-* 6
*uos filiorū Ammon, ait Dominus.* ¶ *Ad Idu-* 7
*mæam. Hæc dicit Dominus exercituū: Nun-*
*quid nō vltra eſt ſapientia in Theman? Pe-*
*rijt conſiliū a filijs: inutilis facta eſt ſapien-*
*tia eorū.* ¶ *Fugite & terga vertite, deſcendite* 8
*in voraginem habitatores Dedan: quoniam*
*perditionē Eſau adduxi ſuper eum, tempus*
*viſitationis eius.* ¶ *Si vindemiatores veniſ-* 9
*ſent ſuper te, nō reliquiſſent racemū: ſi fures*
*in nocte, rapuiſſent quod ſufficeret ſibi.* ¶ *Ego* 10
*vero diſcooperui Eſau, reuelaui abſcōdita e-*
*ius, & celari non poterit: vaſtatum eſt ſemē*
*eius, & fratres eius, & vicini eius, & non*
*erit.* ¶ *Relinque pupillos tuos: ego faciam eos* 11
*viuere: et viduæ tuæ in me ſperabūt.* ¶ *Quia* 12
*hæc dicit Dominus, Ecce, quibus nō erat iu-* C
*dicium vt biberent calicem, bibentes bibent: et*
*tu quaſi innocēs relinqueris? non eris inno-*
13 *cens, ſed bibēs bibes.* ¶ *Quia per memetipſum*
*iuraui, dicit Dominus, quod in ſolitudinē &*
*in opprobrium, & in deſertum, & in male-*
*dictionem erit Boſra: & omnes ciuitates eius*
14 *erunt in ſolitudines ſempiternas.* ¶ ‖ *Auditū* Abd.1.a.1.
*audiui à Domino, & legatus ad gentes miſ-*
*ſus eſt, Congregamini, & venite cōtra eam,*
15 *et conſurgamus in præliū.* ¶ *Ecce enim paruu-*
*lum dedi te in Gentibus, contemptibilē inter*
16 *homines.* ¶ *Arrogantia tua decepit te, & ſu-*
*perbia cordis tui. qui habitas in cauernis pe-*
*træ, & apprehendere niteris altitudinē col-*
*lis.* ‖ *cùm exaltaueris quaſi aquila nidum* Abd.1.a.4.
17 *tuum, inde detrahā te, dicit Dominus.* ¶ *Et*
*erit Idumæa deſerta: omnis qui trāſibit per*
D *eam, ſtupebit & ſibilabit ſuper omnes plagas*
18 *eius.* ¶ ‖ *Sicut ſubuerſa eſt Sodoma et Gomor-* Gen.19.c.24
*rha & vicinæ eius, ait Dominus: non habi-* Iaſ.50.f.40.
*tabit ibi vir, & non incolet eam filius homi-*
19 *nis.* ¶ *Ecce quaſi leo aſcēdet de ſuperbia Ior-*
*danis ad pulchritudinē robuſtam: quia ſu-*
*bito currere faciam eum ad illā: & quis erit*
*electus quem præponam ei? quis enim ſimi-*
*lis mei? & quis ſuſtinebit me?* ‖ *& quis eſt* Iob.41.a.1.
20 *iſte paſtor, qui reſiſtat vultui meo?* ¶ *Prapte-* Iaſ.50.g.44
*rea audite conſilium Domini quod init de*
*Edom: & cogitationes eius, quas cogitauit de*
*habitatoribus Themā, Si non deiecerint eos*
*paruuli gregis, niſi diſſipauerint cū eis habi-*
21 *taculum eorū.* ¶ *A voce ruinæ eorum cōmota*
*eſt terra: clamor in Mari-rubro auditus eſt*
22 *vocis eius.* ¶ *Ecce quaſi aquila aſcendet &*
*auolabit: & expandet alas ſuas ſuper Boſrā:*
*& erit cor fortium Idumææ in die illa, quaſi*
23 *cor mulieris parturientis.* ¶ *Ad Damaſcum.*
E *Confuſa eſt Emath & Arphad: quia auditū*
*peſſimum audierunt, turbati ſunt in mari:*
24 *præ ſolicitudine quieſcere nō potuit.* ¶ *Diſſo-*
*luta eſt Damaſcus, verſa eſt in fugā, tremor*
*apprehendit eam. anguſtia & dolores tenue-*
25 *runt eam quaſi parturientē.* ¶ *Quomodo de-*
*reliquerunt ciuitatem laudabilem, vrbē læ-*
26 *titiæ?* ¶ *Ideò cadent iuuenes eius in plateis*
*eius: & omnes viri prælij conticeſcent in die*
27 *illa, ait Dominus exercituū.* ¶ *Et ſuccendam*
*ignem in muro Damaſci, & deuorabit mœ-*
28 *nia Bē-adad.* ¶ *Ad Cedar, & ad regna Aſor,*
*quæ percuſſit Nabuchodonoſor rex Babylo-*
*nis, hæc dicit Dominus, Surgite, & aſcen-*
*dite ad Cedar, & vaſtate filios Orientis.*
29 ¶ *Tabernacula eorum, & greges eorum capi-*
F *ent: pelles eorum, & omnia vaſa eorum, &*
*camelos eorum tollent ſibi: & vocabunt ſu-*
30 *per eos formidinem in circuitu*°*.* ¶ *Fugi-* °eius
*te, abite vehementer, in voraginibus*
*ſedete qui habitatis Aſor, ait Dominus:*
*init enim contra vos Nabuchodonoſor rex*
*Babylonis conſilium, & cogitauit aduerſum*
31 *vos cogitationes.* ¶ *Conſurgite, & aſcendite*
*ad gentem quietā, & habitantē confidenter.*
*ait*

*ait Dominus, non oſtia, nec vectes eis: ſoli*
*habitant.* ¶ *Et erunt cameli eorum in dire-* 32
*ptionem, & multitudo iumentorum in præ-*
*dam. & diſpergam eos in omnem ventum,*
*qui ſunt attonſi in comam: & ex omni confi-*
*nio eorum adducam interitum ſuper eos, ait*
*Dominus.* ¶ *Et erit Aſor in habitaculũ dra-* 33
*conũ, deſerta vſq; in æternũ: nõ manebit ibi*
*vir, nec incolet eam filius hominis.* ¶ *Quod* 34
*factum eſt verbũ Domini ad Ieremiam pro-* G
*phetã aduerſus Aelam in principio regni Se-*
*deciæ regis Iuda, dicẽs,* ¶ *Hæc dixit Dominus* 35
*exercituũ. Ecce ego confringam arcũ Aelam,*
*& ſummã fortitudinẽ eorũ.* ¶ *Et inducam ſu-* 36
*per Aelã quatuor ventos à quatuor plagis*
*cæli: & ventilabo eos in omnes ventos iſtos:*
*& non erit gens ad quã nõ perueniant pro-*
*fugi Aelam.* ¶ *Et pauere faciam Aelam corã* 37
*inimicis ſuis, & in conſpectu quærentiũ ani-*
*mam eorum: & adducam ſuper eos malum,*
*irã furoris mei, dicit Dominus, et mittã poſt*
*eos gladium, donec cõſumam eos.* ¶ *Et ponam* 38
*ſolium meum in Aelam, & perdã inde reges*
*& principes, ait Dominus.* ¶ *In nouiſſimis* 39
*autẽ diebus reuerti faciam captiuos Aelam,*
*dixit Dominus.*

CAP. L.

*VErbum quod locutus eſt Dominus de* 1
*Babylone, & de terra Chaldæorũ in ma-* A
*nu Ieremiæ prophetæ.* ¶ *Annunciate in Gen-* 2
*tibus, & auditum facite, leuate ſignũ: præ-*
*dicate, & nolite celare: dicite, Capta eſt Ba-*
*bylon, confuſus eſt Bel, victus eſt Merodach,*
*confuſa ſunt ſculptilia eius, ſuperata ſunt*
*idola eorum.* ¶ *Quoniam aſcendit cõtra eam* 3
*gens ab Aquilone, quæ ponet terram eius in*
*ſolitudinem: & non erit qui habitet in ea,*
*ab homine vſque ad pecus, & moti ſunt, &*
*abierunt.* ¶ *In diebus illis, & in tempore illo* 4
*ait Dominus, venient filij Iſraël ipſi & filij*
*Iuda ſimul: ambulantes & flentes propera-*
*bunt, & Dominũ Deum ſuum quærent.* ¶ *In* 5
*Sion interrogabunt viam, huc facies eorum:*
*venient, & apponentur ad Dominũ fœdere*
*ſempiterno quod nulla obliuione delebitur.*
¶ *Grex perditus factus eſt populus meus: pa-* 6
*ſtores eorum ſeduxerunt eos: feceruntq; va-*
*gari in montibus: de monte in collem trãſie-*
*runt, obliti ſunt cubilis ſui.* ¶ *Omnes qui* 7
*inuenerunt, comederunt eos: & hoſtes eorum*
*dixerunt, Non peccauimus: pro eo quòd pec-*
*cauerunt Domino decori iuſtitiæ, & expe-*
*ctationi patrum eorum Domino.* ¶ *Recedite* 8
*de medio Babylonis, & de terra Chaldæorũ* B
*egredimini: & eſtote quaſi hœdi ante gre-*
*gem.* ¶ *Quoniam ecce ego ſuſcito, & adducam* 9
*in Babylonem congregationem gentium ma-*
*gnarum de terra Aquilonis: & præparabũ-*
*tur aduerſus eam, & inde capietur: ſagitta*
*eius quaſi viri fortis interfectoris nõ reuer-*
*tetur vacua.* ¶ *Et erit Chaldæa in prædam:* 10
*omnes vaſtantes eam replebuntur, ait Do-*

11 *minus.* ¶ *Quoniam exultatis, & magna lo-*
*quimini, diripientes hæreditatẽ meam: quo-*
*niam effuſi eſtis ſicut* " *vitulus'* *ſuper her-* "*vituli*
12 *bã, & mugiſtis ſicut tauri.* ¶ *Cõfuſa eſt ma-*
*ter veſtra nimis, & adæquata pulueri quæ*
*genuit vos: ecce nouiſſima erit in Gentibus,*
13 **deſerta, inuia, & arens.* ¶ *Ab ira Domini* **&*
C *non habitabitur, ſed redigetur tota in ſolitu-*
*dinem: omnis qui tranſibit per Babylonem,*
*ſtupebit, & ſibilabit ſuper vniuerſis plagis*
14 *eius.* ¶ *Præparamini contra Babylonem per*
*circuitum omnes qui intenditis arcum, de-*
*bellate eam, non parcatis iaculis: quia Do-*
15 *mino peccauit.* ¶ *Clamate aduerſus eã, vbiq;*
*dedit manum, ceciderunt fundamenta eius:*
*deſtructi ſunt muri eius, quoniam vltio Do-*
*mini eſt, vltionem accipite de ea: ſicut fecit,*
16 *facite ei.* ¶ *Diſperdite ſatorem de Babylone,*
*& tenentem falcem in tempore meſſis: à fa-*
*cie gladij columbæ vnuſquiſq; ad populum*
*ſuum conuertetur, & ſinguli ad terram ſuã*
17 *fugient.* ¶ *Grex diſperſus Iſraël, leones eiece-*
*runt eũ: primus comedit eum rex Aſſur: iſte*
*nouiſſimus exoſſauit eũ Nabuchodonoſor rex*
18 *Babylonis.* ¶ *Propterea hæc dicit Dominus*
*exercituum Deus Iſraël, Ecce, ego viſitabo*
*regem Babylonis & terram eius: ſicut viſi-*
19 *taui regem Aſſur:* ¶ *& reducam Iſraël ad ha-*
D *bitaculum ſuum, & paſcetur* "*Carmelus'* *&* "*Carmelum*
*Baſan, & in monte Ephraim & Galaad ſa-* 6.
20 *turabitur anima eius.* ¶ *In diebus illis & in*
*tempore illo, ait Dominus, quæretur iniqui-*
*tas Iſraël, & non erit: & peccatum Iuda, &*
*non inuenietur: quoniam propitius ero eis*
21 *quos reliquero.* ¶ *Super terram dominantiũ*
*aſcẽde, & ſuper habitatores eius viſita, diſ-*
*ſipa, & interfice quæ poſt eos ſunt, ait Do-*
*minus, & fac iuxta omnia quæ præcepi tibi.*
22 ¶ *Vox belli in terra, & contritio magna.*
23 ¶ *Quomodo confractus eſt, & contritus mal-*
*leus vniuerſæ terræ? quomodo verſa eſt in*
24 *deſertum Babylon in gentibus?* ¶ *Illaqueaui*
*te, & capta es Babylon, & neſciebas: inuenta*
*es & apprehenſa: quoniam Dominum pro-*
25 *uocaſti.* ¶ *Aperuit Dominus theſaurũ ſuum,*
*& protulit vaſa iræ ſuæ: quoniam opus eſt*
*Domino Deo exercituũ in terra Chaldæorũ.*
26 ¶ *Venite ad eam ab extremis finibus, aperite*
E *vt exeant qui conculcent eam: tollite de via*
*lapides, & redigite in aceruos, & interficite*
27 *eam: nec ſit quicquam reliquum.* ¶ *Diſſipate*
*vniuerſos fortes eius, deſcendant in occiſio-*
*nem: væ eis, quia venit dies eorum, tempus*
28 *viſitationis eorum.* ¶ *Vox fugientium, & eo-*
*rũ qui euaſerunt de terra Babylonis: vt an-*
*nuntient in Sion vltionem Domini Dei no-*
29 *ſtri, vltionem templi eius.* ¶ *Annuntiate in*
*Babylonẽ plurimis omnibus qui tendunt ar-*
*cũ: conſiſtite aduerſus eã per gyrũ, & nullus*
*euadat: reddite ei ſecũdum opus ſuũ: iuxta*
*omnia quæ fecit, facite illi: quia contra Do-*
*minum*

minum erecta eſt, aduerſum ſanctũ Iſraël.
30 ¶Idcirco cadẽt iuuenes eius in plateis eius:
& oẽs viri bellatores eius conticeſcent in die
31 illa, ait Dominus. ¶ Ecce ego ad te ſuperbe,
dicit Dominus Deus exercituum: quia venit
32 dies tuus, tẽpus viſitationis tuæ. ¶Et cadet
ſuperbus, & corruet, & nõ erit qui ſuſcitet
eum: & ſuccendã ignem in vrbibus eius, &
33 deuorabit omnia in circuitu eius. ¶Hæc dicit
F Dominus exercituũ, Calumniã ſuſtinẽt filij
Iſrael & filij Iuda ſimul: oẽs qui ceperũt eos,
34 tenẽt, nolunt dimittere eos. ¶Redemptor eo-
rũ fortis Dominus exercituũ nomẽ eius, iu-
dicio defendet cauſam eorum, vt exterreat
terrã, & commoueat habitatores Babylonis.
35 ¶Gladius ad Chaldæos, ait Dominus, & ad
habitatores Babylonis, & ad principes, & ad
36 ſapientes eius. ¶Gladius ad diuinos eius, qui
ſtulti erunt: gladius ad fortes illius, qui ti-
37 mebũt. ¶Gladius ad equos eius, & ad currus
eius, & ad omne vulgus quod eſt in medio
eius, & erũt quaſi mulieres: gladius ad the-
38 ſauros eius, qui diripientur. ¶Siccitas ſuper
aquas eius erit et areſcẽt: quia terra ſculpti-
39 lium eſt, & in portẽtis gloriãtur. ¶propterea
habitabunt dracones cum fatuis ficarijs: &
habitabũt in ea ſtruthiones: & non inhabi-
tabitur vltrà vſq; in ſempiternum, nec ex-
truetur vſq; ad generationẽ & generationẽ.
40 Ge.19. c.24. Sup.49.d.8. ¶‖Sicut ſubuertit Dominus Sodomã & Go-
morrham, & vicinas eius, ait Dominus: nõ
habitabit ibi vir, & non incolet eam filius
41 hominis. ¶ Ecce populus venit ab Aquilone
G & gens magna, & reges multi conſurgent à
42 finibus terræ. ¶Arcum & ſcutum apprehen-
dẽt: crudeles ſunt & immiſericordes: vox eo-
rum quaſi mare ſonabit, et ſuper equos aſcẽ-
dent ſicut vir paratus ad prælium contra te
43 filia Babylon. ¶Audiuit rex Babylonis famã
eorum, & diſſoluta ſunt manus eius: angu-
ſtia apprehendit eum, dolor quaſi parturien-
44 tẽ. ¶Ecce quaſi leo aſcendet de ſuperbia Ior-
danis ad pulchritudinem robuſtam: quia ſu-
bito currere faciam eum ad illã: & quis erit
electus quem præponam ei? quis eſt enim ſi-
Iob.41.a.1. Sup.49.d.20. milis mei? & quis ſuſtinebit me? & ‖quis eſt
45 iſte paſtor qui reſiſtat vultui meo? ¶Propte-
rea audite conſilium Domini quod mẽte con
cepit aduerſum Babylonem: & cogitationes
eius quas cogitauit ſuper terram Chaldæo-
rum. Niſi detraxerint eos paruuli gregũ, niſi
diſsipatum fuerit cum ipſis habitaculum eo-
46 rum. ¶A voce captiuitatis Babylonis cõmota
eſt terra, & clamor inter gentes auditus eſt.

CAP. LI.

1 HAEc dicit Dominus, Ecce ego ſuſcitabo
A ſuper Babylonem & ſuper habitatores
eius, qui cor ſuum leuauerunt contra me:
2 quaſi ventũ peſtilentẽ. ¶Et mittam in Ba-
bylonem ventilatores, & ventilabunt eam,
& demolientur terram eius: quoniam vene-
runt ſuper eam vndique in die afflictionis
3 eius. ¶ Non tendat qui tendit arcum ſuum,
& non aſcendat loricatus. nolite parcere iu-
uenibus eius, interficite omnem militiam
4 eius. ¶ Et cadent interfecti in terra Chal-
dæorum, & vulnerati in regionibus eius.
5 ¶Quoniam nõ fuit viduatus Iſrael & Iuda
à Deo ſuo Domino exercituum: terra autẽ eo-
6 rum repleta eſt delicto à ſancto Iſraël. ¶Fu-
gite de medio Babylonis, " & ſaluet vnuſ- "vt
quiſq; animam ſuã: nolite tacere ſuper ini-
quitatem eius: quoniã tempus vltionis* eſt *eius
a Domino, viciſsitudinem ipſe retribuet ei.
7 ¶Calix aureus Babylõ in manu Domini in-
ebrians omnem terram: de vino eius biberũt
8 Gentes, et ideo cõmota ſunt. ¶‖Subito cecidit Iſai.21.c.9.
Babylon, & contrita eſt: vlulate ſuper eam, Apo.14.b.8.
tollite reſinam ad dolorẽ eius, ſi forte ſane-
9 tur. ¶Curauimus Babylonem, & non eſt ſa-
nata: derelinquamus eam, & eamus vnuſ-
quiſq; in terrã ſuã: quoniam peruenit vſq;
ad cælos iudicium eius, et eleuatum eſt vſq;
10 ad nubes. ¶ Protulit Dominus iuſtitias no-
B ſtras: venite & narremus in Sion opus Do-
11 mini Dei noſtri. ¶ Acuite ſagittas, implete
pharetras: ſuſcitauit Dominus ſpiritũ regum
Medorum: & cõtra Babylonem mens eius eſt
vt perdat eam, quoniam vltio Domini eſt,
12 vltio tẽpli ſui. ¶Super muros Babylonis le-
uate ſignum, augete cuſtodiam: leuate cuſto-
des, præparate inſidias: quia cogitauit Domi-
nus, et fecit quæcunq; locutus eſt contra ha-
13 bitatores Babylonis. ¶Quæ habitas ſuper a-
quas multas, locuples in theſauris: venit fi-
14 nis tuus pedalis præciſionis tuæ. ¶ ‖Iurauit Amos.6.c.8
Dominus exercituum per animã ſuã, Quo-
niam replebo te hominibus quaſi brucho, &
15 ſuper te celeuſma cantabitur. ¶ Qui fecit
terram in fortitudine ſua, & præparauit or-
bem in ſapientia ſua, & prudentia ſua ex-
16 tendit cælos. ¶Dante eo vocem multiplican-
tur aquæ in cælo: ‖qui leuat nubes ab extre- Gene.1.a.1. b.9.
mo terræ, ‖fulgura in pluuiam fecit: & pro-
17 duxit ventum de theſauris ſuis. ¶ Stultus Sup.10.b.12 Pſal.134.b.7 Sup.10.b.13.
factus eſt omnis homo à ſcientia: confuſus
eſt omnis conflator in ſculptili: quia mendax
18 eſt cõflatio eius, nec eſt ſpiritus in eis. ¶Va-
na ſunt opera, & riſu digna, in tempore vi-
19 ſitationis ſuæ peribunt. ¶Non ſicut hæc, pars
Iacob: quia qui fecit omnia ipſe eſt, & Iſrael
ſceptrum hæreditatis eius: Dominus exerci-
20 tuum nomen eius. ¶ Collidis tu mihi vaſa
C belli, & ego collidam in te Gentes & diſper-
21 dam in te regna. ¶Et collidã in te equum, &
equitem eius: & collidã in te currũ, & aſcẽ-
22 ſorem eius: ¶ Et collidã in te virum & mu-
lierẽ, & collidã in te ſenem & puerũ, & col-
23 lidã in te iuuenem & virginẽ: ¶Et collidam
in te paſtorem & gregem eius, & collidam in
te agricolã & iugales eius, & collidam in te
24 duces et magiſtratus. ¶Et reddam Babyloni,

& cūctis habitatoribus Chaldææ omne ma-
lum ſuum quod fecerunt in Sion, in oculis
veſtris, ait Dominus. ¶ Ecce ego ad te mons 25
peſtifer, ait Dominus, qui corrumpis uni-
verſam terram: & extendam manum meam
ſuper te, & evolvam te de petris, & dabo te
in montem combuſtionis. ¶ Et non tollent de 26
te lapidem in angulum, & lapidem in fun-
damenta, ſed perditus in æternum eris, ait
Dominus. ¶ Levate ſignum in terra: clangi- 27
*montibus. te buccina in *Gentibus: ſanctificate ſuper
eam Gentes: annunciate contra illam regi-
bus Ararat, Menni, & Aſcenez: numerate
contra eam Taphſar, adducite equum quaſi
bruchū aculeatum. ¶ Sanctificate cōtra eam 28
Gentes, reges Mediæ, duces eius, et univerſos
magiſtratus eius, cunctamq; terram poteſta-
tis eius. ¶ Et commovebitur terra, & cōtur- 29
babitur: quia evigilabit contra Babylonem
cogitatio Domini, ut ponat terram Babylo-
nis deſertam & inhabitabilem. ¶ Ceſſave- 30
runt fortes Babylonis a prælio, habitaverunt D
in præſidijs: devoratum eſt robur eorum, &
facti ſunt quaſi mulieres: incenſa ſunt ta-
bernacula eius, contriti ſunt vectes eius.
¶ Currens obviam currenti veniet: & nun- 31
tius obvius nūtianti: ut annuntiet regi Ba-
bylonis quia capta eſt civitas eius à ſummo
uſque ad ſummum: ¶ & vada præoccupata 32
ſunt, & paludes incēſa ſunt igni, & viri bel
latores conturbati ſunt. ¶ Quia hæc dicit Do 33
minus exercituū, Deus Iſrael, Filia Babylo-
nis quaſi area, tempus trituræ eius: adhuc
modicum, & veniet tempus meſſionis eius.
¶ Comedit me, devoravit me Nabuchodono- 34
ſor rex Babylonis: reddidit me quaſi vas in-
ane: abſorbuit me quaſi draco, replevit ven-
trem ſuum teneritudine mea, & eiecit me.
¶ Iniquitas adverſum me, & caro mea ſuper 35
Babylonem, dicit habitatio Sion, & ſanguis
meus ſuper habitatores Chaldææ, dicit Ieru-
ſalem. ¶ Propterea hæc dicit Dominus, Ecce 36
ego iudicabo cauſam tuam: & ulciſcar ultio-
nem tuam: & deſertū faciam mare eius, &
ſiccabo venam eius. ¶ Et erit Babylon in tu- 37
mulos, habitatio draconum: ſtupor & ſibilus,
eo quod non ſit habitator. ¶ Simul ut leones 38
rugient, excutient comas veluti catuli leo-
num. ¶ In calore eorum ponam potus eorum: 39
& inebriabo eos, ut ſopiantur, & dormiant
ſomnum ſempiternum, & non conſurgant,
dicit Dominus. ¶ Deducam eos quaſi agnos 40
*& 13. ad victimam* quaſi arietes cū hædis. ¶ Quo- 41
modo capta eſt Seſach, & cōprehenſa eſt in- E
clyta univerſa terra? quomodo facta eſt in
ſtuporem Babylon inter Gentes? ¶ Aſcendit 42
ſuper Babylonem mare: multitudine fluctuū
eius operta eſt. ¶ Factæ ſunt civitates eius in 43
ſtuporem: terra inhabitabilis & deſerta, ter-
*tranſiet 4. ra in qua nullus habitet, nec *tranſeat per
eam filius hominis. ¶ Et viſitabo ſuper Bel 44

eum Babylone, & eiiciam quod abſorbuerat de
ore eius: & non confluent ad eum ultra Gē-
tes, ſiquidem & murus Babylonis corruet.
45 ¶ Egredimini de medio eius populus meus:
ut ſalvet unuſquiſq; animam ſuam ab ira
46 furoris Domini. ¶ Et ne forte molleſcat cor
veſtrum, & timeatis auditum qui audietur
in terra: & veniet in anno auditio, & poſt
hunc annum auditio: & iniquitas in terra,
47 & dominator ſuper dominatorem. ¶ Propte-
rea ecce dies veniunt, & viſitabo ſuper ſcul-
ptilia Babylonis: & omnis terra eius con-
fundetur & univerſi interfecti eius cadent
48 in medio eius. ¶ Et laudabunt ſuper Baby-
lonē cœli & terra, & omnia quæ in eis ſunt:
quia ab Aquilone venient ei prædones, ait
49 Dominus. ¶ Et quomodo fecit Babylon ut ca-
F derent occiſi in Iſrael: ſic de Babylone cadent
50 occiſi in univerſa terra. ¶ Qui fugiſtis gla-
dium, venite, nolite ſtare, recordamini pro-
cul Domini, & Ieruſalem aſcendat ſuper cor
51 veſtrum. ¶ Confuſi ſumus, quoniam audivi-
mus opprobriū: operuit ignominia facies no-
ſtras: quia venerunt alieni ſuper ſanctifica-
52 tionem domus Domini. ¶ Propterea ecce dies
veniunt, ait Dominus: & viſitabo ſuper
ſculptilia *eius, & in omni terra eius mu- *Babylonis
53 giet vulneratus. ¶ Si aſcenderit Babylon in
cœlum, & firmaverit in excelſo robur ſuum:
à me venient vaſtatores eius, ait Dominus.
54 ¶ Vox clamoris de Babylone, & contritio ma-
55 gna de terra Chaldæorum: ¶ quoniam va-
ſtavit Dominus Babylonē, & perdidit ex ea
vocem magnam: & ſonabunt fluctus eorum
quaſi aquæ multæ: dedit ſonitum vox eorū:
56 ¶ Quia venit ſuper eam, id eſt ſuper Babylo-
nem prædo, & apprehenſi ſunt fortes eius, &
emarcuit arcus eorum: quia fortis ultor Do-
57 minus reddēs retribuet. ¶ Et inebriabo prin-
cipes eius & ſapientes eius, & duces eius, &
magiſtratus eius, & fortes eius: & dormient
ſomnum ſempiternum, & non expergiſcen-
tur, ait rex, Dominus exercituū nomē eius.
58 ¶ Hæc dicit Dominus exercituū, Murus Ba-
G bylonis ille *latiſſimus ſubfoſſione ſuffodie- *altiſſimus
tur, & portæ eius excelſæ igne comburentur,
& labores populorum ad nihilū, & gentium
59 in ignē erunt et diſperibunt. ¶ Verbum quod
præcepit Ieremias propheta, Saraiæ filio Ne-
riæ filij Maaſiæ, cùm pergeret cū Sedecia rege
in Babylonē, in anno quarto regni eius: Sa-
60 raias autem erat princeps prophetiæ. ¶ Et
ſcripſit Ieremias omne malum quod ventu-
rū erat ſuper Babylonem in libro uno: omnia
verba hæc quæ ſcripta ſunt contra Babylonē.
61 ¶ Et dixit Ieremias ad Saraiam, Cùm ve-
neris in Babylonem, & videris, & legeris o-
62 mnia verba hæc, ¶ dices, Domine tu locutus
es contra locū iſtum ut diſperderes eum: ne
ſit qui in eo habitet ab homine uſq; ad pe-
63 cus, & ut ſit perpetua ſolitudo. ¶ Cumq; com
pleveris

*pleueris legere librum iſtum, ligabis ad eum*
*lapidem, & proijcies illum in medium Eu-*
*phratem:* ¶ *& dices, Sic ſubmergetur Babylõ,* 64
*& non conſurget a facie afflictionis quã ego*
*adduco ſuper eam, & diſſoluetur. Hucuſque*
*verba Ieremiæ.* CAP. LII.

4.Reg.24.d.18. 2.Pa.36.b.13

*FIlius viginti et vnius anni erat Sedecias* 1
*cum regnare cœpiſſet: & vndecim annis* A
*regnauit in Ieruſalem, & nomẽ matris eius*
*Amital, filia Ieremiæ de Lobna.* ¶ *Et fecit* 2
*malum in oculis Domini, iuxta omnia quæ*
*fecerat Ioacim.* ¶ *Quoniam furor Domini e-* 3
*rat in Ieruſalem & in Iuda, vſquequo proij-*
*ceret eos à facie ſua: & receſſit Sedecias à*
*rege Babylonis.* ¶ *Factum eſt autem in anno* 4

Sup.39.a.1. 4 Re.25.a.1.

*nono regni eius, in menſe decimo, decima*
*mẽſis: venit Nabuchodonoſor rex Babylonis,*
*ipſe & omnis exercitus eius aduerſus Ieru-*
*ſalem, & obſederunt eam, & ædificauerunt*
*contra eam munitiones in circuitu.* ¶ *Et fuit* 5
*ciuitas obſeſſa, vſq; ad vndecimum annum*
*regis Sedeciæ.* ¶ *Menſe autem quarto, nona* 6
*menſis, obtinuit fames ciuitatẽ: & nõ erant*
*alimenta populo terræ.* ¶ *Et dirupta eſt ciui-* 7
*tas, & omnes viri bellatores eius fugerunt,* B
*exieruntq; de ciuitate nocte per viam portæ,*
*quæ eſt inter duos muros, et ducit ad hortum*
*regis (Chaldæis obſidentibus vrbem in gyro)*
*& abierũt per viam quæ ducit in eremum.*
¶ *Perſecutus eſt autem Chaldæorum exerci-* 8
*tus regem: & apprehenderunt Sedeciam in*
*deſerto, quod eſt iuxta Iericho: & omnis co-*
*mitatus eius diffugit ab eo.* ¶ *Cumq; compre-* 9
*hendiſſent regem, adduxerũt eum ad regem*
*Babylonis in Reblatha, quæ eſt in terra E-*
*math: et locutus eſt ad eum iudicia.* ¶ *Et iu-* 10
*gulauit rex Babylonis filios Sedeciæ in ocu-*
*lis eius: ſed & omnes principes Iuda occidit*
*in Reblatha.* ¶ *Et oculos Sedeciæ eruit, &* 11
*vinxit eum compedibus, & adduxit eum rex*
*Babylonis in Babylonẽ: & poſuit eum in do-*
*mo carceris vſq; ad diem mortis eius.* ¶ *In* 12
*menſe autem quinto, decima menſis, ipſe eſt* C
*annus nonuſdecimus Nabuchodonoſor regis*
*Babylonis: venit Nabuzardan princeps mi-*
*litiæ, qui ſtabat coram rege Babylonis in Ie-*
*ruſalem.* ¶ *Et incendit domũ Domini, & do-* 13
*mum regis, & omnes domos Ieruſalem, &*
*omnem domum magnam igne combuſſit.*
¶ *Et totum murum Ieruſalem per circuitum* 14
*deſtruxit cunctus exercitus Chaldæorum qui*
*erat cum magiſtro militiæ.* ¶ *De pauperibus* 15
*autem populi, & de reliquo vulgo quod re-*
*manſerat in ciuitate, & de perfugis qui trãſ-*
*fugerant ad regem Babylonis, & cæteros de*
*multitudine, trãſtulit Nabuzardan princeps*
*militiæ.* ¶ *De pauperibus vero terræ reliquit* 16
*Nabuzardan princeps militiæ in vinitores*
*& agricolas.* ¶ *Columnas quoq; æreas, quæ* 17
*erant in domo Domini, & baſes, & mare* D
*æneum quod erat in domo Domini, confre-*
*gerunt Chaldæi: & tulerunt omne æs eorum*
18 *in Babylonem.* ¶ *Et lebetes, & creagras, &*
*pſalteria, & phialas, et mortariola, & omnia*
*vaſa ærea quæ in miniſterio fuerãt, tulerũt.*
19 ¶ *Et hydrias, & thymiamateria, & vrceos,*
*& pelues, & candelabra, & mortaria, & cya-*
*thos: quotquot aurea, aurea: & quotquot ar-*
*gentea, argentea tulit magiſter militiæ.*
20 ¶ *Columnas duas, & mare vnum, * vitulos* * &
*duodecim æreos, qui erant ſub baſibus quas*
*fecerat rex Salomon in domo Domini: non e-*
*rat pondus æris omnium horum vaſorum.*
21 ¶ *De columnis autem, decem & octo cubitõ*
E *altitudinis erant in columna vna: & funi-*
*culus duodecim cubitorũ circuibat eam: porrò*
*groſſitudo eius, quatuor digitorũ: & intrin-*
22 *ſecus caua erat.* ¶ *Et capitella ſuper vtramq;*
*ærea altitud. capitelli vnius, quinq; cubi-*
*torum: & retiacula, & malogranata ſuper*
*coronam in circuitu, omnia ærea* " *Similiter* " *Similiter erat columna ſecunda & malogranata. Et erant ſuper capitellum in circuitu omnia ærea, ſimiliter columnæ alterius 5.*
23 *columnæ ſecũdæ & malogranata.* ¶ *Et fue-*
*runt malogranata nonaginta ſex dependen-*
*tia: & omnia malogranata centum retiacu-*
24 *lis circundabantur.* ¶ *Et tulit magiſter mi-*
*litiæ Saraiam ſacerdotem primum, & So-*
*phoniam ſacerdotem ſecundum: & tres cu-*
25 *ſtodes veſtibuli.* ¶ *Et de ciuitate tulit eunu-*
*chum vnum, qui erat præpoſitus ſuper viros*
*bellatores: & ſeptem viros de his qui vide-*
*bant faciem regis, qui inuenti ſunt in ciui-*
*tate: & ſcribam principem militum, qui pro-*
*babat tyrones: & ſexaginta viros de populo*
*terræ, qui inuenti ſunt in medio ciuitatis.*
26 ¶ *Tulit autem eos Nabuzardan magiſter*
F *militiæ: & duxit eos ad regem Babylonis in*
27 *Reblatha.* ¶ *Et percuſſit eos rex Babylonis: &*
*interfecit eos in Reblatha in terra Emath:*
28 *& tranſlatus eſt Iuda de terra ſua.* ¶ *Iſte eſt*
*populus quem tranſtulit Nabuchodonoſor: in*
*anno ſeptimo, Iudæos tria millia & viginti*
29 *tres.* ¶ *In anno octauodecimo Nabuchodono-*
*ſor de Ieruſalem animas octingentas trigin-*
30 *ta duas.* ¶ *In anno viceſimotertio Nabucho-*
*donoſor, tranſtulit Nabuzardan magiſter*
*militiæ animas Iudæorum ſeptingentas qua-*
*draginta quinque. omnes ergo animæ, qua-*
31 *tuor millia ſexcentæ.* ¶ *Et factum eſt in tri-*
G *ceſimoſeptimo anno tranſmigrationis Ioachin*
*regis Iuda, duodecimo menſe, viceſimaquin-*
*ta menſis, eleuauit Euil-merodach rex Ba-*
*bylonis ipſo anno regni ſui, caput Ioachin re-*
*gis Iuda: & eduxit eum de domo carceris.*
32 ¶ *Et locutus eſt cum eo bona, & poſuit thro-*
*num eius ſuper thronos regum qui erant poſt*
33 *ſe in Babylone.* ¶ *Et mutauit veſtimẽta car-*
*ceris eius, & comedebat panẽ coram eo ſem-*
34 *per cunctis diebus vitæ ſuæ.* ¶ *Et cibaria e-*
*tas, cibaria perpetua dabantur ei a rege Ba-*
*bylonis ſtatuta per ſingulos dies, vſque ad*
*diem mortis ſuæ cunctis diebus vitæ eius.*

# THRENI, ID EST LAMENTATIONES IEREMIAE, QVAE HEBRAICE CINOTH INSCRIBVNTVR.

Hae verba apud lxx. leguntur, nõ autem apud Hebraeos.

ET factum eſt, poſtquam in ſaptinitatem redactus eſt Iſraël, & Ieruſalem deſerta eſt, ſedit Ieremias propheta flẽs, & planxit lamentatione hac in Ieruſalem, & amaro auimo ſuſpirans, & eiulans dixit.

Aleph. QVomodo ſedet ſola ciuitas plena populo: 1
facta eſt quaſi vidua domina Gen- A
tium? prinſeps prouinciarum facta
eſt ſub tributo.
Beth. ¶‖Plorans plorauit in nocte, & lachryma 2
Iere.13.a.17. eius iu maxillis eius: non eſt qui ſonſoletur
eam ex omnibus sharis eius: omnes amici e-
ius ſpreuerunt eam, & facti ſunt ei inimici.
Ghimel. ¶Migrauit Iudas propter afflictionem, & 3
multitudinẽ ſeruitutis: habitauit inter Gẽ-
tes, nes innenit requiem: omnes perſecutores
eius apprehenderunt eam inter anguſtias.
Dalєth. ¶Via Siõ ingẽt, eo quod nõ ſins qui ve- 4
niant ad ſolennitatẽ: Omnes porta eius de- B
ſtructa: ſacerdotes oius gementes: virgines
eius ſquaiida, & ipſa oppreſſa amaritudino.
He. ¶Facti ſunt hoſtes eius in capite, inimici 5
eius iocupletati ſunt: quia Dominus locutus
oſt ſuper eam propter multitudinem iniqui-
tatum eius: paruuli eius ducti ſunt in ſapti
uitatem ante ſaciem tribulantis.
Van. ¶ Et egreſſus eſt à filia Sion omnis desor 6
eius: facti ſunt principes eius veiut arietes C
non inuenientes paſcua: & abierunt abſque
fortitudine ante ſaciem ſubſequentis.
Zain. ¶Resordata eſt Ieruſalem dierũ afflictio- 7
nis ſua. & prauariaationis, omnium deſide-
rabilium ſuorũ qua habuerat à diebus an-
tiquis cùm caderet pepuius eius in manu ho-
ſtili, & non eſſet auxiliator: viderunt eam
hoſtes, & deriſerunt ſabbatha eius.
Heth. ¶Peccatum pescauit Ieruſaiem, propterea 8
inſtabilis facta eſt: omnet qui glorificabant
eam, ſpreuerunt illam, quia viderunt igno-
miniam eius: ipſa autem gemẽs, & conuer-
ſa eſt retrorſum.
Teth. ¶Sordet eius in pedibus eius, nee recorda- 9
ta eſt finis ſui: depoſita eſt vehementer, non D
habens conſoiatorem: vide Domiue afflictio-
nem meam, quoniam erectus eſt inimicus.
Iod. ¶Manum ſuam miſit hoſtis ad omnia de- 10
ſiderabilia eius: quia vidit Gentes ingreſſas
ſanctuarium ſuum, de quibus praeceperas ne
intrarent in eccieſiam tuam.
Caph. ¶Omnit popuius eius gemens, & quarẽs 11
panem: dederunt precioſa quaq; pro cibo ad
refocillandam animam. vide Domine & cõ-
ſidera, quoniam facta ſum viiis.
Lamed. ¶O vos omnes qui tranſitis per viam, 12
attendite, & videte ſi eſt dolor ſicut dolor
meus quoniam vindemiauit me, & locutus
eſt Dominus in die ira furoris ſui.
13 ¶ De excelſo miſit ignem in oſſibus meis, Mem.
E & erudiuit me: expandit rete pedibus meis,
conuertit me retrorſum: poſuit me deſolatã,
tota die mœrore confectam.
14 ¶ Vigilauit iugũ iniquitatum mearũ: in Nun.
manu eius conuoluta ſunt, & impoſita collo
meo: infirmata eſt virtus mea: dedit me Do-
minus in manum de qua nõ potero ſurgere.
15 ¶Abſtulit omnes magnificos meos Domi- Samech.
nus de medio mei: vocauit aduerſum me tẽ-
pus, vt contereret electos meos: torcular
calcauit Dominus virgini filia Iuda.
16 ¶‖Idcirco ego plorans, & oculus meus de- Ain.
F ducẽs aquas: quia longè factus eſt à me con Iere.14.c.17
ſolator conuertens animam meã: facti ſunt Infr.2.f.18.
filij mei perditi, quoniam inualuit inimicus.
17 ¶Expandit Sion manus ſuas, non eſt qui Phe.
conſoletur eam: mandauit Dominus aduer-
ſum Iacob, in circuitu eius hoſtes eius: fa-
cta eſt Ieruſalem quaſi polluta menſtruis
inter eos.
18 ¶Iuſtus eſt Dominus, quia os eius ad ira- Sadi.
cundiam prouocaui, audite obſecro vniuerſi
populi, & videte dolorem meũ: virgines mea
& iuuenes mei abierunt in captiuitatem.
19 ¶Vocaui amicos meos, ipſi deceperunt me: Coph.
G ſacerdotes mei & ſenes mei in vrbe cõſum-
pti ſunt: quia quaeſierunt cibum ſibi, vt re-
focillarent animam ſuam.
20 ¶Vide Domine quoniam tribulor, contur- Res.
batus eſt venter meus: ſubuerſum eſt cor
meum in memetipſa, quoniam amaritudine
plena ſum: foris * interficit gladius, & domi *interfecit
mors ſimilis eſt. 9.
21 ¶Audierunt quia ingemiſco ego, & non eſt Sin.
qui cõſoletur me: omnes inimici mei audie-
runt malum meum, lætati ſunt, quoniam tu
feciſti: adduxiſti diem conſolationis, & fient
ſimiles mei.
22 ¶Ingrediatur omne malum eorum coram Thau.
te: & vindemia eos ſicut vindemiaſti me
propter omnes iniquitates meas: multi enim
gemitus mei, & cor meum mœrens.

## CAP. II.

1 QVomodo obtexit caligine in furore ſuo Aleph.
A Dominus filiam Sion: proiecit de caelo
in terram inclytam Iſraël, & non
eſt recordatus ſcabelli pedum ſuorum in die
furoris ſui?
2 ¶ Praecipitauit Dominus, nec pepercit om- Beth.
nia ſpecioſa Iacob: deſtruxit in furore ſuo mu
nitiones virginis Iuda, et deiecit in terram:
polluit regnum, & principes eius.
3 ¶Confregit in ira furoris omne cornu Iſ- Ghimel.
raël: auertit retrorſum dexteram ſuam à fa
cie inimici: et ſuccendit in Iacob quaſi ignem
flamma deuorantis in gyro.
4 ¶ Tetendit arcum ſuum quaſi inimicus, Dalєth.
firmauit

*firmauit dexteram ſuam quaſi hoſtis: & oc-* B
*cidit omne quod pulchrum erat viſu in ta-*
*bernaculo filiæ Sion, effudit quaſi ignem in-*
*dignationem ſuam.*
He. ¶Factus eſt Dominus velut inimicus: præ 5
*cipitauit Iſrael, præcipitauit omnia mœnia*
*eius, diſsipauit munitiones eius, & repleuit*
*in filia Iuda humiliatum & humiliatam.*
Vau. ¶Et diſsipauit quaſi hortũ tentoriũ ſuum, 6
*demolitus eſt tabernaculum ſuum: obliuioni*
*tradidit Dominus in Siõ feſtiuitatẽ & ſab-*
*bathum: & in opprobrium & in indignatio-*
*nem furoris ſui regem & ſacerdotem.*
Zain. ¶Repulit Dominus altare ſuũ, maledixit 7
*ſanctificationi ſuæ: tradidit in manus ini-* C
*mici muros turrium eius: vocem dederunt in*
*domo Domini, ſicut in die ſolenni.*
Heth. ¶Cogitauit Dominus diſsipare murũ filiæ 8
*Sion: tetendit funiculum ſuum, & nõ auer-*
*tit manum ſuam à perditione: luxitq; ante-*
*murale, & murus pariter diſsipatus eſt.*
Teth. ¶Defixæ ſunt in terra portæ eius: perdidit 9
*& cõtriuit vectes eius: regẽ eius & princi-*
*pes eius in Gentibus: non eſt lex, & prophe-*
*tæ eius non inuenerũt viſionem à Domino.*
Iod. ¶Sederunt in terra, conticuerũt ſenes fi- 10
*liæ Sion: conſperſerunt cinere capita ſua, ac-*
*cincti ſunt ciliciis, abiecerunt in terram ca-*
*pita ſua virgines Ieruſalem.*
Caph. ¶Defecerunt præ lachrymis oculi mei, con 11
*turbata ſunt viſcera mea: effuſum eſt in* D
*terra iecur meum ſuper contritionem filiæ*
*populi mei, cùm deficeret paruulus & lactẽs*
*in plateis oppidi.*
Lamed. ¶Matribus ſuis dixerũt, Vbi eſt triticum 12
*& vinum? cùm deficerent quaſi vulnerati*
*in plateis ciuitatis: cùm exhalarent animas*
*ſuas in ſinu matrum ſuarum.*
Mem. ¶Cui comparabo te? vel cui aſsimilabo te 13
*filia Ieruſalem? cui exæquabo te, & conſola-*
*bor te virgo filia Sion? magna eſt enim ve-*
*lut mare contritio tua. quis medebitur tui?*
Nun. ¶Prophetæ tui viderunt tibi falſa & ſtul- 14
*ta: nec aperiebant iniquitatem tuam, vt te* E
*ad pœnitentiam prouocarent: viderunt au-*
*tem tibi aſſumpsiones falſas & eiectiones.*
Samech. ¶Plauſerũt ſuper te manibus omnes trã- 15
*ſeuntes per viam: ſibilauerunt & mouerunt*
*caput ſuum ſuper filiã Ieruſalem, Hæccine*
*eſt vrbs, dicentes, perfecti decoris, gaudium*
*vniuerſæ terræ?*
Phe. ¶Aperuerunt ſuper te os ſuum omnes 16
*inimici tui: ſibilauerunt & fremuerũt den-*
*tibus, & dixerunt, Deuorabimus: en iſta*
*eſt dies quam expectabamus, inuenimus,*
*vidimus.*
Ain. ¶‖Fecit Dominus quæ cogitauit, comple- 17
Leu.26.c.16 *uit ſermonem ſuum quem præceperat à die-* F
d.25. *bus antiquis: deſtruxit, & non pepercit, &*
Deu.28.b.15 *lætificauit ſuper te inimicum, & exaltauit*
*cornu hoſtium tuorum.*

18 ¶‖Clamauit cor eorũ ad Dominum ſuper Sadi.
*muros filiæ Sion: ‖ Deduc quaſi torrentem* Iere.14.c.17
*lachrymas per diem & noctem: non des re-* Supr.1.f.16.
*quiem tibi, neq; taceat pupilla oculi tui.*
19 ¶Cõſurge, lauda in nocte in principio vi- Coph.
*giliarum: effunde ſicut aquam cor tuũ antè*
*conſpectũ Domini: leua ad eum manus tuas*
*pro anima paruulorum tuorum, qui defece-*
*runt in fame in capite omniũ compitorum.*
20 ¶Vide Domine, & conſidera quem vinde- Res.
G *miaueris ita, ergone comedẽt mulieres fru-*
*ctum ſuum paruulos ad menſuram palmæ?*
*ſi occiditur in ſanctuario Domini ſacerdos*
*& propheta?*
21 ¶Iacuerunt in terra foris puer & ſenex: Sin.
*virgines meæ & iuuenes mei ceciderunt in*
*gladio, interfeciſti in die furoris tui: percuſ-*
*ſiſti, nec miſertus es.*
22 ¶Vocaſti quaſi ad diem ſolennẽ: qui ter- Thau.
*rerent me de circuitu, & non fuit in die fu-*
*roris Domini qui effugeret & relinquere-*
*tur: quos educaui & enutriui, inimicus*
*meus conſumpſit eos.*

CAP. III.

1 EGo vir videns paupertatem meam in Aleph.
A *virga indignationis eius.*
2 ¶Me minauit, & adduxit in tenebras: & Aleph.
*non in lucem.*
3 ¶Tantùm in me vertit, & conuertit ma- Aleph.
*num ſuam tota die.*
4 ¶Vetuſtam fecit pellem meam: & carnem Beth.
*meam, contriuit oſſa mea.*
5 ¶Ædificauit in gyro meo, & circundedit Beth.
*me felle & labore.*
6 ¶In tenebroſis collocauit me: quaſi mor- Beth.
*tuos ſempiternos.*
7 ¶Circum ædificauit aduerſum me: vt non Ghimel.
*egrediar: aggrauauit compedem meum.*
8 ¶Sed & cùm clamauero & rogauero, ex- Ghimel.
*cluſit orationem meam.*
9 ¶Concluſit vias meas lapidibus quadris, Ghimel.
*ſemitas meas ſubuertit.*
10 ¶Vrſus inſidians factus eſt mihi: leo in Daleth.
B *"abſconditis'.* "abſcõdito
11 ¶Semitas meas ſubuertit, & cõfregit me, Daleth.
*poſuit me deſolatam.*
12 ¶Tetendit arcum ſuũ, & poſuit me quaſi Daleth.
*ſignum ad ſagittam.*
13 ¶Miſit in renib' meis filias pharetræ ſuæ. He.
14 ¶Factus ſum in deriſum omni populo He.
*meo, canticum eorum tota die.*
15 ¶Repleuit me amaritudinibus, inebriauit He.
*me abſynthio.*
16 ¶Et fregit ad numerum dentes meos, ci- Vau.
*bauit me cinere.*
17 ¶Et repulſa eſt *anima mea, oblitus ſum Vau.
*bonorum.* *a pace 6.
18 ¶Et dixi, Periit finis meus, & ſpes mea Vau.
C *à Domino.*
19 ¶Recordare paupertatis, & tranſgreſsio- Zain.
*nis meæ, abſynthii & fellis.*

Zain. ¶Memoria memor ero, & tabeſcet in me 20
anima mea.
Zain. ¶Hoc recolens in corde meo, "ideò ſpe- 21
"in Deo rabo.
Heth. ¶Miſericordiæ Domini quia non ſumus 22
conſumpti: quia non defecerunt miſeratio-
nes eius.
"noua ſ. "¶Noui diluculo, multa eſt fides tua. 23
Heth. ¶Pars mea Dominus, dixit anima mea: 24
propterea expectabo eum.
Teth. ¶Bonus eſt Dominus ſperãtibus in eum, 25
animæ quærenti illum.
Teth. ¶Bonum eſt præſtolari cum ſilentio ſalu- 26
tare Dei. D
Teth. ¶Bonum eſt viro cùm portauerit iugũ ab 27
adoleſcentia ſua.
Iod. ¶Sedebit ſolitarius & tacebit: quia leua- 28
"ſe uit" ſuper ſe.
Iod. ¶Ponet in puluere os ſuũ, ſi fortè ſit ſpes. 29
Iod. ¶Dabit percutienti ſe maxillam, ſatura- 30
bitur opprobrijs.
Caph. ¶Quia non repellet in ſempiternum Do- 31
minus.
Caph. ¶Quia ſi abiecit, & miſerebitur ſecundũ 32
multitudinem miſericordiarum ſuarum.
Caph. ¶Non enim humiliauit ex corde ſuo, & 33
abiecit filios hominum.
Lamed. ¶Vt contereret ſub pedibus ſuis omnes 34
vinctos terræ.
Lamed. ¶Vt declinaret iudicium viri in conſpe- 35
ctu vultus Altiſſimi.
Lamed. ¶Vt peruerteret hominem in iudicio ſuo, 36
Dominus ignorauit. E
Mem. ¶‖Quis eſt iſte qui dixit vt fieret, Do- 37
Amos 3.b.6. mino non iubente?
Mem. ¶‖Ex ore Altiſſimi non egredientur nec 38
Amos 3.b.6. mala nec bona?
Mem. ¶Quid murmurauit homo viuens, vir 39
pro peccatis ſuis?
Nun. ¶Scrutemur vias noſtras, & quæramus, 40
& reuertamur ad Dominum.
Nun. ¶Leuemus corda noſtra, cum manibus ad 41
Dominum in cælos.
Nun. ¶Nos inique egimus, & ad iracundiam 42
prouocauimus: idcirco tu inexorabilis es.
Samech. ¶Operuiſti in furore, & percuſſiſti nos: 43
occidiſti, nec pepercisti.
Samech. ¶Oppoſuiſti nubẽ tibi, ne tranſeat oratio. 44
Samech. ¶Eradicationem & abiectionem poſuiſti 45
me in medio populorum. F
Phe. ¶Aperuerunt ſuper nos os ſuum omnes 46
inimici.
Phe. ¶Formido & laqueus facta eſt nobis va- 47
ticinatio & contritio.
Phe. ¶Diuiſiones aquarum deduxit oculus 48
meus in contritione filiæ populi mei.
Ain. ¶Oculus meus afflictus eſt, nec tacuit, eò 49
quòd non eſſet requies.
Ain. ¶Donec reſpiceret & videret Dominus 50
de cælis.
Ain. ¶Oculus meus deprædatus eſt animam 51
meam in cunctis filiabus vrbis meæ.
52 ¶Venatione ceperunt me quaſi auem ini- Sade.
mici mei gratis.
53 ¶Lapſa eſt in lacum vita mea, & poſue- Sade.
runt lapidem ſuper me.
54 ¶Inundauerunt aquæ ſuper caput meum: Sade.
dixi: Perij.
55 ¶Inuocaui nomen tuum Domine de lacu Coph.
nouiſſimo.
56 ¶Vocem meam audiſti: ne auertas aurem Coph.
tuam a ſingultu meo & clamoribus.
57 ¶Appropinquaſti in die quando inuocaui Coph.
G te: dixiſti, Ne timeas.
58 ¶Iudicaſti Domine cauſam animæ meæ, Res.
redemptor vitæ meæ.
59 ¶Vidiſti Domine iniquitatem illorũ ad- Res.
uerſum me: iudica iudicium meum.
60 ¶Vidiſti omnem furorem, vniuerſas co- Res.
gitationes eorum aduerſum me.
61 ¶Audiſti opprobrium eorum Domine, om- Sin.
nes cogitationes eorum aduerſum me.
62 ¶Labia inſurgentium mihi, & medita- Sin.
tiones eorum aduerſum me tota die.
63 ¶Seſſionem eorum, & reſurrectionem eo- Sin.
rum vide, ego ſum pſalmus eorum.
64 ¶Reddes eis vicem Domine, iuxta opera Thau.
manuum ſuarum.
65 ¶Dabis eis ſcutum cordis laborem tuum. Thau.
66 ¶Perſequêris in furore, & conteres eos Thau.
ſub cælis Domine.

## CAP. IIII.

1 QVomodo obſcuratum eſt aurum, muta- Aleph.
A tus eſt color optimus, diſperſi ſunt la-
pides ſanctuarij in capite omnium
platearum?
2 ¶Filij Sion incliti, & amicti auro primo: Beth.
quomodo reputati ſunt in vaſa teſtea, opus
manuum figuli?
3 ¶Sed & lamiæ nudauerunt mammã, la- Ghimel.
ctauerunt catulos ſuos: filia populi mei cru-
delis quaſi ſtruthio in deſerto.
4 ¶Adhæſit lingua lactentis ad palatum e- Daleth.
ius in ſiti: paruuli petierunt panem, & non
erat qui frangeret eis.
5 ¶Qui veſcebantur voluptuoſè, interie- He.
runt in vijs: qui nutriebantur in croceis,
amplexati ſunt ſtercora.
6 ¶Et maior effecta eſt iniquitas filiæ po- Vau.
puli mei peccato Sodomorum: ‖quæ ſubuer- Gen.19.c.24.
ſa eſt in momento, & non ceperunt in ea Ier.49.d.18.
manus.
7 ¶Candidiores Nazaræi eius niue, nitidio- Zain.
B res lacte, rubicundiores ebore antiquo, ſap-
phiro pulchriores:
8 ¶Denigrata eſt ſuper carbones facies eo- Heth.
rũ, & nõ ſunt cogniti in plateis: adhæſit cu-
tis eorũ oſſib⁹, aruit, et facta eſt quaſi lignũ.
9 ¶Melius fuit occiſis gladio, quàm interfe Teth.
ctis fame: quoniam iſti extabuerunt con-
ſumpti a ſterilitate terræ.
10 ¶Manus mulierum miſericordium coxe- Iod.
runt

*runt filios ſuos : facti ſunt cibus earum in*
*contritione filiæ populi mei.*
Caph. ¶ Cõpleuit Dominus furorem ſuum, effu- 11
*dit irã indignationis ſuæ: et ſuccendit ignem*
*in Sion, & deuorauit fundamenta eius.*
Lamed. ¶ Non crediderunt reges terræ, & vniuerſi 12
*habitatores orbis quoniam ingrederetur ho-*
*ſtis & inimicus per portas Ieruſalem:*
Mem. ¶ Propter peccata prophetarum eius, & 13
*iniquitates ſacerdotum eius qui effuderunt* C
*in medio eius ſanguinem iuſtorum.*
Nun. ¶ Errauerunt cæci in plateis, polluti ſunt 14
*intrare *ſanguine: cumq; non poſſent*, tenuerunt la-*
*cinias ſuas.*
Samech. ¶ Recedite polluti, clamauerunt eis, rece- 15
*dite, abite, nolite tangere: iurgati quippe*
*ſunt & commoti: dixerunt inter Gentes, Nõ*
*addet vltra vt habitet in eis.*
Phe. ¶ Facies Domini diuiſit eos, non addet vt 16
*reſpiciat eos: facies ſacerdotum non erubue-*
*runt, neq; ſenum miſerti ſunt.*
Ain. ¶ Cùm adhuc ſubſiſteremus, defecerunt 17
*oculi noſtri ad auxilium noſtrum vanum,*
*cùm reſpiceremus attenti ad gentẽ quæ ſal-*
*nos *uare * non poterat.*
Sadi. ¶ Lubricauerunt veſtigia noſtra in iti- 18
*nere platearum noſtrarum, appropinquauit* D
*finis noſter, completi ſunt dies noſtri, quia*
*venit finis noſter.*
Coph. ¶ Velociores fuerunt perſecutores noſtri 19
*aquilis cæli: ſuper mõtes perſecuti ſunt nos,*
*in deſerto inſidiati ſunt nobis.*
Res. ¶ Spiritus oris noſtri Chriſtus Dominus 20
*captus eſt in peccatis noſtris: cui diximus,*
*In vmbra tua viuemus in Gentibus.*
Sin. ¶ Gaude & lætare filia Edom quæ habi- 21
*tas in terra Hus: ad te quoq; perueniet ca-*
*lix, inebriaberis atq; nudaberis.*
Thau. ¶ Completa eſt iniquitas tua filia Sion, 22
*non addet vltra vt tranſmigret te: viſita-*
*uit iniquitatem tuam filia Edom, diſcoope-*
*ruit peccata tua.*

## ORATIO IEREMIAE.

### CAP. V.

RECordare Domine quid acciderit nobis: 1
*intuere & reſpice opprobrium noſtrum.* A
¶ *Hæreditas noſtra verſa eſt ad alienos: do-* 2
*mus noſtræ ad extraneos.* ¶ *Pupilli facti ſu-* 3
*mus abſq; patre: matres noſtræ quaſi vi-*
*duæ.* ¶ *Aquam noſtram pecunia bibimus: li-* 4
*gna noſtra pretio comparauimus.* ¶ *Ceruici-* 5
*Ier. 13. *bus *noſtris* minabamur, laſſis non daba-*
*tur requies.* ¶ *Ægypto dedimus manum, &* 6
*Aſſyriis: vt ſaturaremur pane.* ¶ *Patres no-* 7
*ſtri peccauerunt, & non ſunt: & nos iniqui-*
*tates eorum portauimus.* ¶ *Serui dominati* 8
*ſunt noſtri: non fuit qui redimeret de manu*
*eorum.* ¶ *In animabus noſtris afferebamus* 9
*panem nobis, à facie gladii in deſerto.* ¶ *Pellis* B
*noſtra, quaſi clibanus, exuſta eſt à facie tem-* 10
*peſtatum famis.* ¶ *Mulieres in Sion humi-* 11
*liauerunt, & virgines in ciuitatibus Iuda.*
12 ¶ *Principes manu ſuſpenſi ſunt: facies ſenum*
13 *non erubuerunt.* ¶ *Adoleſcentibus impudice*
*abuſi ſunt: & pueri in ligno corruerunt.*
14 ¶ *Senes defecerunt de portis: iuuenes de cho-*
15 *ro pſallentium.* ¶ *Defecit gaudium cordis no-*
C *ſtri: verſus eſt in luctum chorus noſter.*
16 ¶ *Cecidit corona capitis noſtri: væ nobis,*
17 *quia peccauimus.* ¶ *Propterea mœſtum fa-*
*ctum eſt cor noſtrum: ideo contenebrati ſunt*
18 *oculi noſtri:* ¶ *Propter montem Sion quia di-*
19 *ſperiit: vulpes ambulauerunt in eo.* ¶ *Tu au-*
D *tem Domine in æternum permanebis, ſolium*
20 *tuũ in generatione & generationẽ.* ¶ *Quare*
*in perpetuũ obliuiſceris noſtri? derelinques*
21 *nos in longitudine dierum?* ¶ ‖*Conuerte nos* Ier. 31. b. 10.
*Domine ad te, & conuertemur: innoua dies*
22 *noſtros, ſicut à principio.* ¶ *Sed proiiciens re-*
*puliſti nos, iratus es cõtra nos vehementer.*

# PROPHETIA

## BARVCH.

### CAP. I.

1 ET hæc verba libri quæ ſcripſit Ba-
A *ruch filius Neriæ, filii Maaſiæ, filii*
*Sedeciæ, filii Sedei, filii Helciæ in*
2 *Babylonia,* ¶ *in anno quinto, in ſe-*
*ptimo die menſis in tempore quo ceperunt*
*Chaldæi Ieruſalem: & ſuccenderunt eam*
3 *igni.* ¶ *Et legit Baruch verba libri huius ad*
*aures Iechoniæ filii Ioacim regis Iuda, & ad*
*aures vniuerſi populi venientis ad librum:*
4 ¶ *& ad aures potentium filiorum regum, &*
*ad aures presbyterorum, & ad aures populi,*
*à minimo vſque ad maximum eorum om-*
*nium habitantium in Babylonia, ad flumen*
5 *Sodi.* ¶ *Qui audientes plorabant, & ieiuna-*
6 *bant, & orabant in conſpectu Domini.* ¶ *Et*
B *collegerunt pecuniam, ſecundùm quod potuit*
7 *vniuſcuiuſque manus:* ¶ *& miſerunt in Ie-*
*ruſalem ad Ioacim filium Helciæ filii Salom*
*ſacerdotem, & ad ſacerdotes, & ad omnem*
*populum qui inuenti ſunt cum eo in Ieruſa-*
8 *lem.* ¶ *cùm *acciperet* vaſa templi Domini* *acciperent
*quæ ablata fuerant de templo, reuocare in*
*terram Iuda decima die menſis Siban, vaſa*
*argentea quæ fecit Sedecias filius Ioſiæ rex*
9 *Iuda,* ¶ *poſtea quam cepiſſet Nabuchodonoſor*
*rex Babylonis Iechoniam, & principes, &*
*vinctos, & potentes, & populũ terræ ab Ie-*
10 *ruſalẽ, & duxit eos* in Babylonẽ.* ¶ *Et dixe-* *vinctos
*runt, Ecce miſimus ad vos pecunias, de qui-*
*bus emite holocautomata, & thus & facite*
*manna, & offerte pro peccato ad aram Do-*
11 *mini Dei noſtri:* ¶ *& orate pro vita Nabu-*
*chodonoſor regis Babylonis, & pro vita Bal-*
*thaſar filii eius, vt ſint dies eorum ſicut dies*
12 *cæli ſuper terram:* ¶ *& vt det Dominus vir-*
C *tutem nobis, & illuminet oculos noſtros, vt*
*viuamus ſub vmbra Nabuchodonoſor regis*

*Babylonis, & ſub vmbra Balthaſar filij eius,*
*& ſeruiamus eis multis diebus, & inueniamus*
*gratiam in conſpectu eorum. ¶ Et pro* 13
*nobiſipſis orate ad Dominũ Deum noſtrum:*
*quia peccauimus Domino Deo noſtro, & non*
*eſt auerſus furor eius à nobis vſque in hunc*
*diem. ¶ Et legite librum iſtum quem miſi-* 14
*mus ad vos recitari in tẽplo Domini, in die*
Infr.2.b.6. *ſolenni, & in die opportuno: ¶ & dicetis: ‖Do* 15
*mino Deo noſtro iuſtitia: nobis autem con-*
*fuſio faciei noſtræ, ſicut eſt dies hæc, omni*
*Iuda & habitantibus in Ieruſalem. ¶ Regi-* 16
*bus noſtris, & principibus noſtris, & ſacer-*
*dotibus noſtris, & prophetis noſtris, & pa-*
Dan.9.a.5. *tribus noſtris. ¶ ‖Peccauimus ante Dominũ* 17
*Deum noſtrum, & non credidimus, diffiden-*
*tes in eum: ¶ & non fuimus ſubiectibiles il-* 18
*li, & non audiuimus vocem Domini Dei no-* D
*ſtri, vt ambularemus in mandatis eius quæ*
*dedit nobis. ¶ A die qua eduxit patres no-* 19
*ſtros de terra Ægypti, vſq; ad diem hanc*
*eramus incredibiles ad Dominũ Deum no-*
*ſtrum: & diſſipati receſſimus, ne audiremus*
Deu.28.b.15 *vocem ipſius. ¶ ‖Et adhæſerunt nobis multa* 20
*mala & maledictiones, quæ conſtituit Domi-*
*nus Moyſi ſeruo ſuo: qui eduxit patres no-*
*ſtros de terra Ægypti, dare nobis terram*
*fluentem lac & mel, ſicut hodierna die. ¶ Et* 21
*non audiuimus vocem Domini Dei noſtri*
*ſecundum omnia verba prophetarũ quos mi-*
⌐.4. *ſit ad nos, ⌐ & ad iudices noſtros⌝: ¶ & abi-* 22
*uimus vnuſquiſq; in ſenſum cordis noſtri*
*maligni, operari dijs alienis, facientes mala*
*ante oculos Domini Dei noſtri.*

CAP. II.

PRopter quod ſtatuit Dominus Deus no- 1
*ſter verbum ſuum quod locutus eſt ad* A
*nos, & ad iudices noſtros qui iudicauerunt*
*in **Iſrael, & ad reges noſtros, & ad principes*
*noſtros, & ad omnem Iſrael, & Iuda: ¶ vt* 2
*adduceret Dominus ſuper nos mala magna*
*quæ non ſunt facta ſub cælo quemadmodum*
Deu.28.f.53 *facta ſunt in Ieruſalem, ‖ ſecundũ quæ ſcri-*
*pta ſunt in lege Moyſi, ¶ vt manducaret ho-* 3
*mo carnes filij ſui, & carnes filiæ ſuæ. ¶ Et* 4
*dedit eos ſub manu regum omnium qui ſunt*
*in circuitu noſtro in improperium & in de-*
*ſolationem, & in omnibus populis in quibus*
*nos diſperſit Dominus. ¶ Et facti ſumus ſub-* 5
*tus & non ſuprà: quia peccauimus Domino*
*Deo noſtro, non obaudiendo voci ipſius. ¶ ‖Do* 6
Sup.1.c.15. *mino Deo noſtro iuſtitia: nobis autem & pa-* B
*tribus noſtris confuſio faciei, ſicut eſt dies*
*hæc. ¶ Quia locutus eſt Dominus ſuper nos* 7
*omnia mala hæc quæ venerũt ſuper nos: ¶ &* 8
*non ſumus deprecati faciem Domini Dei no-*
*ſtri, vt reuerteremur vnuſquiſq; noſtrum à*
*vijs noſtris peſſimis. ¶ Et vigilauit Domi-* 9
*nus in malis, & adduxit ea ſuper nos: quia*
*iuſtus eſt Dominus in omnibus operibus*
*ſuis quæ mandauit nobis. ¶ & non audiui-* 10
*mus vocem ipſius, vt iremus in præceptis*
11 *Domini quæ dedit ante faciẽ noſtram. ¶ ‖Et* Dan.9.d.15.
*nunc Domine Deus Iſrael, qui eduxiſti po-*
*pulum tuum de terra Ægypti in manu va-*
*lida, & in ſignis, & in prodigijs, & in vir-*
*tute tua magna, & in brachio excelſo, & fe-*
12 *ciſti tibi nomen ſicut eſt dies iſte: ¶ peccaui-*
C *mus, impiè egimus, iniquè geſſimus Domi-*
*ne Deus noſter, in omnibus iuſtitijs tuis.*
13 *¶ Auertatur ira tua à nobis: quia derelicti*
*ſumus pauci inter gẽtes, vbi diſperſiſti nos.*
14 *¶ Exaudi Domine preces noſtras, & oratio-*
*nes noſtras, & educ nos propter te: & da no-*
*bis inuenire gratiam ante faciem eorum qui*
15 *nos abduxerunt: ¶ vt ſciat omnis terra quia*
D *tu es Dominus Deus noſter, & quia nomen*
*tuum inuocatum eſt ſuper Iſrael, & ſuper*
16 *genus ipſius. ¶ Reſpice Domine de domo ſan-*
*cta tua in nos, & inclina aurem tuam, &*
17 *exaudi nos. ¶ ‖ Aperi oculos tuos & vide:* Deu.26.c.15
*quia ‖non mortui qui ſunt in inferno, quorũ* Iſa.63.d.15.
*ſpiritus acceptus eſt à viſceribus ſuis, dabũt* 64.c.9.
18 *honorem & iuſtificationem Domino: ¶ ſed a-* Pſ.115.d.17.
*nima quæ triſtis eſt ſuper magnitudinẽ ma-*
*li, & incedit curua & infirma, & oculi defi-*
*cientes, & anima eſuriens dat tibi gloriam*
19 *& iuſtitiam Domino. ¶ Quia non ſecundùm*
*iuſtitias patrum noſtrorum nos fundimus*
*⌐preces, & petimus⌝ miſericordiam ante* ⌐.10.
20 *conſpectum tuum Domine Deus noſter: ¶ ſed*
*quia miſiſti iram tuam, & furorem tuum*
*ſuper nos, ſicut locutus es in manu puerorum*
21 *tuorum prophetarum, ¶ dicens, Sic dicit*
*Dominus, ‖ Inclinate humerum veſtrum &* Iere.27.b.8.
*ceruicem veſtram, & opera facite regi Ba-* b.11.
E *bylonis: & ſedebitis in terra quam dedi pa-*
22 *tribus veſtris. ¶ Quod ſi non* audieritis vo-* *feceritis
*cem Domini Dei veſtri operari regi Baby-* nec
*lonis: defectionem veſtram faciam de ciui-*
23 *tatibus Iuda, & a foris Ieruſalem, ¶ & au-*
*feram a vobis vocem iucunditatis, & vo-*
*cem gaudij & vocem ſponſi, & vocem ſpon-*
*ſæ, & erit omnis terra ſine veſtigio ab inha-*
24 *bitantibus eam. ¶ & non audierunt vocem*
*tuam, vt operarentur regi Babylonis: & ſta-*
*tuiſti verba tua quæ locutus es in manibus*
*puerorum tuorum prophetarũ, vt transfer-*
*rentur oſſa regum noſtrorum & oſſa patrum*
25 *noſtrorum de loco ſuo. ¶ & ecce proiecta ſunt*
*in calore ſolis, & in gelu noctis: & mortui*
*ſunt in doloribus peſſimis in fame, & in gla-*
26 *dio, & in emiſſione. ¶ Et poſuiſti templum,*
F *in quo inuocatum eſt nomen tuum in ipſo,*
*ſicut hæc dies, propter iniquitatem domus*
27 *Iſrael, & domus Iuda. ¶ Et feciſti in nobis*
*Domine Deus noſter ſecundùm omnem bo-*
*nitatem tuam, & ſecundum omnem miſe-*
28 *rationem tuam illam magnam. ¶ ſicut lo-*
*cutus es in manu pueri tui Moyſi in die qua*
*præcepiſti ei ſcribere legem tuam coram fi-* Leu.26.b.14
29 *lijs Iſrael, ¶ dicens, ‖Si non audieritis vocem* Deu.28.b.15
*meam,*

meam, multitudo hæc magna conuertetur in
minimam inter Gentes, quo ego eos diſper-
gam: ¶ quia ſcio quod me nō audiet populus. 30
populus eſt enim duræ ceruice: & conuertetur
ad cor ſuum in terra captiuitatis ſuæ: ¶ & 31
ſcient quia ego ſum Dominus Deus eorum: G
& dabo eis cor, & intelligēt: & aures, & au-
dient. ¶ Et laudabunt me in terra captiuita- 32
tis ſuæ, & memores erunt nominis mei. ¶ Et 33
auertent ſe à dorſo ſuo duro, & à maligni-
tatibus ſuis: quia reminiſcentur viam patrū
ſuorum qui peccauerunt in me. ¶ Et reuoca- 34
bo illos in terram quam iuraui patribus eo-
rum Abraham, Iſaac, & Iacob, & domina-
buntur eius: & multiplicabo eos, & non mi-
norabuntur. ¶ Et ſtatuam illis teſtamentum 35
alterum ſempiternum, vt ſim illis in Deum,
& ipſi erunt mihi in populum: & non mo-
uebo amplius populum meum filios Iſraël à
terra quam dedi illis.

CAP. III.

ET nunc Domine omnipotēs Deus Iſraël, 1
anima in anguſtijs, & ſpiritus anxius A
clamat ad te: ¶ audi Domine, & miſerere, 2
quia Deus es miſericors, & miſerere noſtri:
quia peccauimus ante te. ¶ Quia tu ſedes in 3
ſempiternum, & nos peribimus in æuum?
¶ Domine omnipotens Deus Iſraël, audi nūc 4
orationem mortuorū Iſraël, & filiorum ipſo-
rū qui peccauerūt ante te, & non audierunt
vocem Domini Dei ſui, & agglutinata ſunt
nobis mala. ¶ Noli meminiſſe iniquitatum 5
patrum noſtrorum, ſed memento manus tuæ
& nominis tui in tempore iſto: ¶ quia tu es 6
Dominus Deus noſter, & laudabimus te Do
mine, ¶ quia propter hoc dediſti timorem tuū 7
in cordibus noſtris, & vt inuocemus nomen
tuum, & laudemus te in captiuitate noſtra,
quia conuertimur ab iniquitate patrum no-
ſtrorum qui peccauerunt ante te. ¶ Et ecce 8
nos in captiuitate noſtra ſumus hodie, qua
nos diſperſiſti in improperium, & in maledi-
ctum, & in peccatum, ſecundum omnes ini-
quitates patrum noſtrorum, qui receſſerunt
à te Domine Deus noſter. ¶ Audi Iſraël mā- 9
data vitæ: auribus percipe, vt ſciatis pruden B
tiam. ¶ Quid eſt Iſraël quod in terra inimi- 10
corum es? ¶ inueteraſti in terra aliena, coin- 11
quinatus es cum mortuis: deputatus es cum
deſcendentibus in infernum. ¶ Dereliquiſti 12
fontem ſapientiæ, ¶ nam ſi in via Dei am- 13
bulaſſes, habitaſſes vtique in pace ſuper ter-
ram. ¶ Diſce vbi ſit prudētia, vbi ſit virtus, 14
vbi ſit intellectus: vt ſcias ſimul vbi ſit lon-
giturnitas vitæ & victus, vbi ſit lumen o-
culorū & pax. ¶ Quis inuenit locum eius? & 15
quis intrauit in theſauros eius? ¶ Vbi ſunt 16
principes Gentium, & qui dominantur ſuper
beſtias quæ ſunt ſuper terram? ¶ qui in aui- 17
bus cæli ludunt, ¶ qui argentū theſaurizāt, 18
& aurum in quo confidunt homines: & non
eſt finis acquiſitionis eorum? qui argentū fa
bricāt, & ſolliciti ſunt, nec eſt inuētio operū
19 illorum? ¶ exterminati ſunt, & ad inferos de-
ſcenderunt, & alij loco eorum exurrexerunt.
20 ¶ Iuuenes viderunt lumē & habitauerūt ſu
C per terram: viā autem diſciplinæ ignorauer-
21 runt, ¶ neque intellexerunt ſemitas eius, neque
filij eorum ſuſceperunt eam, a facie ipſorum
22 longe facta eſt: ¶ non eſt audita in terra Cha
23 naan, neque viſa eſt in Theman. ¶ Filij quo-
que Agar qui exquirunt prudentiam quæ de
terra eſt, negotiatores terræ, & Theman, &
fabulatores, & exquiſitores prudētiæ & in-
telligentiæ: viam autem ſapientiæ neſcierūt:
24 neque commemorati ſunt ſemitas eius. ¶ O
Iſraël, quam magna eſt domus Dei, & in-
25 gens locus poſſeſſionis eius. ¶ Magnus eſt, &
26 non habet finem: excelſus & immenſus. ¶ Ibi
fuerunt gigantes nominati illi qui ab initio
fuerunt, ſtatura magna, ſcientes bellum.
27 ¶ Non hos elegit Dominus, neque viam diſci-
28 plinæ "inuenerunt": propterea perierūt. ¶ Et "dedit illis
quoniam non habuerunt ſapientiam, inte- 3.
29 rierunt propter ſuam inſipientiam. ¶ Quis
aſcendit in cælum, & accepit eam, & dedu-
30 xit eam de nubibus? ¶ Quis transfretauit
D mare, & inuenit illā, & attulit illam ſuper
31 aurum electū? ¶ Non eſt qui poſſit ſcire vias
32 eius, neque qui exquirat ſemitas eius: ¶ ſed
qui ſcit vniuerſa, nouit eam, & adinuenit
eam prudentia ſua: qui præparauit terrā in
æterno tempore, & repleuit eam pecudibus &
33 quadrupedibus: ¶ qui emittit lumen, & va-
dit: & vocauit illud, & obedit illi in tremo-
34 re. ¶ Stellæ autē dederunt lumen in cuſtodijs
35 ſuis, & lætatæ ſunt: ¶ vocatæ ſunt, & dixe-
runt, Adſumus, & luxerunt ei cum iucun-
36 ditate, qui fecit illas. ¶ Hic eſt Deus noſter,
37 & non æſtimabitur alius aduerſus eū. ¶ Hic
adinuenit omnem viam diſciplinæ, & tra-
didit illam Iacob puero ſuo, & Iſraël dilecto
38 ſuo. ¶ Poſt hæc in terris viſus eſt, & cum ho-
minibus conuerſatus eſt.

CAP. IIII.

1 HIc liber mandatorum Dei, & lex quæ
A eſt in æternum: omnes qui tenent eam,
peruenient ad vitam: qui autem dereliquе-
2 runt eam, in mortem. ¶ Conuertere Iacob, &
apprehende eam, ambula per viam ad ſplen
3 dorem eius contra lumen eius. ¶ Ne tradas
alteri gloriam tuā, & dignitatem tuam gēti
4 alienæ. ¶ Beati ſumus Iſraël: quia quæ Deo
5 placent, manifeſta ſunt nobis. ¶ Animæquior
6 eſto populus Dei, memorabilis Iſraël: ¶ ve-
nundati eſtis Gentibus, non in perditionem:
ſed propter quod in ira Dei ad iracundiam
prouocaſtis Dominum, traditi eſtis aduerſa-
7 rijs. ¶ Exacerbaſtis enim eum qui fecit vos,
B Deum æternum, immolantes dæmonijs, &
8 non Deo. ¶ Obliti enim eſtis eum qui nutri-
uit vos, & contriſtaſtis nutricē veſtram Ie-
 ruſalem.

ruſalem. ¶ Vidit enim iracundiam à Deo 9
ciuitates 9 venientem vobis, & dixit: Audite "confines' 
Sion, adduxit enim mihi Deus luctum ma-
gnum: ¶ vidi enim captiuitatem populi mei, 10
filiorum meorum & filiarum, quam ſuper-
duxit illis aternus. ¶ Nutriui enim illos cum 11
iucunditate: dimiſi autem illos cum fletu &
luctu. ¶ Nemo gaudeat ſuper me viduam & 12
deſolatam: a multis derelicta ſum propter
peccata filiorum meorum, quia declinauerũt
a lege Dei. ¶ Iuſtitias autem ipſius neſcie- 13
runt, nec ambulauerunt per vias mandato- C
rum Dei, neque per ſemitas veritatis eius
cum iuſtitia ingreſſi ſunt. ¶ Veniant confines 14
Sion, & memorentur captiuitatem filiorum
& filiarum mearum, quam ſuperduxit illis
aternus. ¶ Adduxit enim ſuper illos gentem 15
de longinquo, gentem improbam, & alterius
lingua. ¶ qui non ſunt reueriti ſenem, neque 16
puerorum miſerti ſunt, & adduxerunt di-
lectos vidua, & a filijs vnicam deſolauerũt.
¶ Ego autem quid poſſum adiuuare vos? 17
¶ Qui enim adduxit ſuper vos mala, ipſe 18
vos eripiet de manibus inimicorum veſtro-
rum. ¶ Ambulate filij, ambulate: ego enim 19
derelicta ſum ſola. ¶ Exui me ſtola pacis, in- 20
dui autem me ſacco obſecrationis, et clamabo D
ad Altiſſimũ in diebus meis. ¶ Animaquio- 21
res eſtote filij, clamate ad Dominum, & eri-
piet vos de manu principũ inimicorũ. ¶ Ego 22
enim ſperaui in aternum ſalutem veſtram:
& venit mihi gaudiũ à ſancto ſuper miſe-
ricordia, qua veniet vobis ab aterno ſalu-
tari noſtro. ¶ Emiſi enim vos cum luctu & 23
ploratu: reducet autem vos mihi Dominus
cum gaudio & iucunditate in ſempiternum.
¶ Sicut enim viderunt vicina Sion capti- 24
uitatem veſtram à Deo: ſic videbunt & in E
celeritate ſalutem veſtrã a Deo, qua ſuper-
ueniet vobis cum honore magno, & ſplen-
dore aterno. ¶ Filij patienter ſuſtinete iram, 25
qua ſuperuenit vobis: perſecutus eſt enim
te inimicus tuus, ſed cito videbitis perdi-
tionem ipſius: & ſuper ceruices ipſius aſ-
cendes. ¶ Delicati mei ambulauerunt vias 26
aſperas: ducti ſunt enim vt grex direptus
ab inimicis. ¶ Animaquiores eſtote filij, & 27
proclamate ad Dominum: erit enim me-
moria veſtra ab eo qui duxit vos. ¶ Sicut e- 28
nim fuit ſenſus veſter vt erraretis à Deo: F
decies tantum iterum conuertentes requi-
retis eum. ¶ Qui enim induxit vobis mala, 29
ipſe rurſum adducet vobis ſempiternam iu-
cunditatem cũ ſalute veſtra. ¶ Animaquior 30
eſto Ieruſalem: exhortatur enim te qui te
nominauit. ¶ Nocentes peribunt, qui te ve- 31
xauerunt: & qui gratulati ſunt in tua rui-
na, punientur. ¶ Ciuitates quibus ſeruie- 32
runt filij tui, punientur: & qua accepit filios
tuos. ¶ Sicut enim gauiſa eſt in tua ruina, 33
& lætata eſt in caſu tuo: ſic contriſtabitur

34 in ſua deſolatione. ¶ Et amputabitur exul-
tatio multitudinis eius, & gaudimonium
35 eius erit in luctũ. ¶ Ignis enim ſuperueniet
ei ab aterno in longiturnis diebus, & habi-
G tabitur à dæmonijs in multitudine tẽporis.
36 ¶ ‖Circumſpice Ieruſalem ad Orientem, & Inf.5.b.5.
vide iucunditatem a Deo tibi venientem.
37 ¶ Ecce enim veniunt filij tui quos dimiſiſti
diſperſos: veniunt collecti ab Oriente vſque
ad Occidentem, in verbo ſancti gaudentes in
in honorem Dei.

CAP. V.

1 EXue te Ieruſalẽ ſtola luctus & vexatio-
A nis tua: & indue te decore & honore e-
ius qua a Deo tibi eſt ſempiterna gloria.
2 ¶ Circumdabit te diploide a Deo iuſtitia, &
impone mitram capiti tuo honoris aterni.
3 ¶ Deus enim oſtendet ſplendorem ſuum in
4 te, qui ſub cælo eſt. ¶ Nominabitur enim tibi
nomen tuum a Deo in ſempiternũ, Pax iu-
5 ſtitia & honor pietatis. ¶ Exurge Ieruſalẽ &
B ſta in excelſo: & ‖ circumſpice ad Orientem, Sup.4.g.36.
& vide collectos filios tuos ab Oriente ſole
vſq; ad Occidentem, in verbo ſancti gauden
6 tes Dei memoria. ¶ Exierũt enim abs te pe-
dibus ducti ab inimicis: adducet autem illos
Dominus ad te portatos in honorem ſicut fi-
7 lios regni. ¶ Conſtituit enim Deus humiliare
C omnem montem excelſum, & rupes peren-
nes, & conualles replere in aqualitatem ter-
ra: vt ambulet Iſrael diligenter in honorem
8 Dei. ¶ Obumbrauerunt autem & ſylua, &
D omne lignum ſuauitatis Iſrael mandato Dei.
9 ¶ Adducet enim Deus Iſrael cum iucundita-
te in lumine maieſtatis ſua cum miſericor-
dia & iuſtitia qua eſt ex ipſo.

CAP. VI.

Exemplar epiſtola quam miſit Ieremias
ad "abducendos' captiuos in Babyloniam à "abductos
rege Babyloniorum, vt annuntiaret illis ſe- 14.
cundùm quod praceptum eſt illi a Deo.

1 P‖Ropter peccata qua peccaſtis ante Deum Ier.25.b.9.
A abducemini in Babyloniam captiui à Na-
2 buchodonoſor rege Babyloniorum. ¶ Ingreſſi
itaque in Babylonem, eritis ibi annis plu-
rimis & temporibus longis vſque ad gene-
rationes ſeptem: poſt hac autem adducam
3 vos inde cum pace. ¶ ‖Nunc autem videbi- Iſa 44 b.10
tis in Babylonia deos aureos & argenteos, 46.b.6.&.7.
& lapideos & ligneos in humeris portari,
4 oſtentantes metum Gentibus. ¶ Videte ergo
ne & vos ſimiles efficiamini factis alienis,
& metuatis, & metus vos capiat in ipſis.
5 ¶ Viſa itaque turba de retro & ab ante a-
dorantes, dicite in cordibus veſtris: Te
6 oportet adorari Domine. ¶ Angelus enim
meus vobiſcum eſt: ipſe autem exquiram a-
7 nimas veſtras. ¶ Nam lingua ipſorum polita
à fabro, ipſa etiam inaurata & inargentata
8 falſa ſunt: & non poſſunt loqui. ¶ Et ſicut
virgini amanti ornamenta: ita accepto auro
fabri-

fabricati ſunt. ¶ Coronas certè aureas ha- 9
bent ſuper capita ſua dij illorum: unde ſub-
trahunt ſacerdotes ab eis aurum & argen- B
tum, & erogant illud in ſemetipſis. ¶ Dant 10
autem & ex ipſo proſtitutis, & meretrices
ornant: & iterum cùm receperint illud à me-
retricibus, ornant deos ſuos. ¶ Hi autem non 11
liberantur ab aerugine & tinea. ¶ Opertis au- 12
tem illis veſte purpurea, extergunt faciem
ipſorum propter pulverem domus, qui eſt plu-
rimus inter eos. ¶ Sceptrum autem habet ut 13
homo, ſicut iudex regionis qui in ſe peccan-
tem non interficit. ¶ Habet etiam in manu 14
gladium & ſecurim: ſe autem de bello et à la-
tronibus non liberat. Unde vobis notum ſit,
*timueritis quia non ſunt dij. ¶ Non ergo * timueritis 15
eos. Sicut enim vas hominis confractũ in-
utile efficitur: tales ſunt & dij illorum. ¶ Con- 16
ſtitutis illis in domo, oculi eorum pleni ſunt
pulvere à pedibus introeuntium. ¶ Et ſicut 17
alicui qui regem offendit, circumſepta ſunt
ianuae, aut ſicut ad ſepulchrum adductũ mor-
tuum: ita tutantur ſacerdotes oſtia clauſu-
ris & ſeris, ne à latronibus expolientur. ¶ Lu- 18
cernas accendunt illis, & quidem multas,
ex quibus nullam videre poſſunt: ſunt autẽ
ſicut trabes in domo. ¶ Corda vero eorum di- 19
cunt elingere ſerpentes qui de terra ſunt, dũ
comedunt eos, & veſtimentum ipſorum, &
non ſentiunt. ¶ Nigrae fiunt facies eorum à 20
fumo, qui in domo fit. ¶ Supra corpus eorum, 21
& ſupra caput eorum volant noctuae & hi- C
rundines, & aves etiam, ſimiliter & cattae.
¶ Unde ſciatis quia non ſunt dij. Ne ergo ti- 22
mueritis eos. ¶ Aurum etiam quod habẽt, ad 23
ſpeciem eſt. Niſi aliquis exterſerit aeruginem
non fulgebunt: neque enim dum conflaren-
Iſa. 46. b. 6. tur, ſentiebãt. ¶ ‖ Ex omni pretio empta ſunt 24
c. 7. in quibus ſpiritus non ineſt ipſis. ¶ Sine pe- 25
Sup. 6. a. 3. dibus ‖ in humeris portantur, oſtentantes
ignobilitatem ſuam hominibus. Confundan-
tur etiam qui colunt ea. ¶ Propterea ſi ceci- 26
derint in terrã, à ſemetipſis non conſurgunt:
neq; ſi quis ſtatuerit eũ rectum, per ſemet-
*humeri ipſum ſtabit: ſed ſicut mortuis * munera eo-
rum illis apponentur. ¶ Hoſtias illorum ven- 27
dunt ſacerdotes ipſorum, & abutuntur: ſi-
militer & mulieres eorum decerpentes, neq;
infirmo, neque mendicanti aliquid imper-
tiunt. ¶ De ſacrificijs eorũ foetae & menſtrua- 28
tae contingunt. Scientes itaque ex his quia
non ſunt dij, ne timeatis eos. ¶ Unde enim 29
vocantur dij? Quia mulieres apponunt dijs
argenteis, & aureis, & ligneis: ¶ & in domi- 30
bus eorum ſacerdotes ſedent, habentes tuni-
cas ſciſſas, & capita & barbam raſam, quo-
rum capita nuda ſunt. ¶ Rugiunt autem cla- 31
mantes contra deos ſuos, ſicut in coena mor-
tui. ¶ Veſtimenta eorum auferunt ſacerdo- 32
tes, & veſtiunt uxores ſuas & filios ſuos.
¶ Neque ſi quid mali patiuntur ab aliquo, 33

D neque ſi quid boni, poterunt retribuere: neq;
regem conſtituere poſſunt, neque auferre.
34 ¶ Similiter neque dare divitias poſſunt, ne-
que malum retribuere. Si quis illis votum
voverit, & non reddiderit: neque hoc requi-
35 runt. ¶ Hominem à morte non liberant, neq;
36 infirmum à potentiori eripiunt. ¶ Hominem
caecum, ad viſum non reſtituunt: de neceſſi-
37 tate hominem non liberabunt. ¶ Viduae non
miſerebuntur, neque orphanis benefacient.
38 ¶ Lapidibus de monte ſimiles ſunt dij illorũ,
lignei & lapidei, & aurei & argentei. Qui
39 autem colunt ea, confundentur. ¶ Quomodo
ergo aeſtimandum eſt, aut dicendum illos eſſe
40 deos. ¶ Adhuc enim ipſis Chaldaeis non hono-
rantibus ea: qui cùm audierint mutum non
poſſe loqui, offerunt illud ad Bel, poſtulantes
41 ab eo loqui: ¶ quaſi poſſint ſentire qui nõ ha-
bent motum. & ipſi cùm intellexerint, relin-
quent ea: ſenſum enim nõ habent ipſi dij il-
42 lorum. ¶ Mulieres autem circumdatae funibus
43 in vijs ſedent, ſuccẽdentes oſſa olivarũ. ¶ Cũ
E autem aliqua ex ipſis attracta ab aliquo tran-
ſeunte: dormierit cum eo, proximae ſuae expro-
brat, quod ea non ſit digna habita, ſicut ipſa
44 neque funis eius diruptus ſit. ¶ Omnia autẽ
quae illis fiunt, falſa ſunt. Quomodo aeſtiman-
45 dum aut dicendum eſt illos eſſe deos? ¶ A fa-
bris autem & ab aurificibus facta ſunt. Ni-
hil aliud erunt niſi id quod volunt eſſe ſacer-
46 dotes. ¶ Artifices etiam ipſi qui ea faciunt,
non ſunt multi temporis. Nunquid ergo poſ-
ſunt ea quae fabricata ſunt ab ipſis, eſſe dij?
47 ¶ Reliquerunt autẽ falſa & opprobrium po-
48 ſtea futuris. ¶ Nam cùm ſupervenerit illis
praelium, & mala cogitant ſacerdotes * poſt -. 8.
49 ſe, ubi ſe abſcondant cum illis. ¶ Quomodo
ergo ſentiri debeant quoniam dij ſunt, qui nec
de bello ſe liberant, neq; de malis ſe eripiunt?
50 ¶ Nã cùm ſint lignea & inaurata, & inar-
gentata, ſcietur poſtea quia falſa ſunt, ab u-
niverſis Gentibus & regibus: quae manifeſta
ſunt, quia non ſunt dij, ſed opera manuũ ho-
51 minum, & nullum Dei opus cum illis. ¶ Unde
ergo notũ eſt, quia nõ ſunt dij, ſed opera ma-
nuũ hominũ, & nullũ Dei opus in ipſis eſt?
52 ¶ Regem regioni non ſuſcitant, neq; pluviam
53 hominibus dabunt. ¶ Iudiciũ quoque non di-
ſcernent, neq; regiones liberabunt ab iniu-
F ria: quia nihil poſſunt, ſicut corniculae inter
54 mediũ caeli & terrae. ¶ Etenim cùm inciderit
ignis in domum deorum ligneorũ & argen-
teorum, & aureorũ, ſacerdotes quidem ipſo-
rum fugient, & liberabuntur: ipſi vero ſicut
55 trabes in medio comburentur. ¶ Regi autem
& bello non reſiſtent. Quomodo ergo aeſti-
mandum eſt, aut recipiendum quia dij ſunt?
56 ¶ Non à furibus, neq; à latronibus ſe libera-
bunt dij lignei, & lapidei, et inaurati, & in-
57 argẽtati, quibus iniqui fortiores ſunt. ¶ Au-
rum & argentũ, & veſtimentum quo operti
ſunt,

ſunt, auferent illis, & abibunt, nec ſibi au-
xilium ferent. ¶ Itaque melius eſt eſſe regem 58
oſtentantem virtutem ſuam: aut vas in do
mo vtile, in quo gloriabitur: qui poßidet il-
lud: vel oſtium in domo, quod cuſtodit qua
in pace ſunt: quàm falſi dij. ¶ Sol quidem & 59
luna, ac ſydera cùm ſint ſplendida & emiſſa
ad vtilitates obaudiunt. ¶ Similiter & ful- 60
gur cum apparuerit, perſpicuum eſt: idipſum
autem & ſpiritus in omni regione ſpirat.
¶ Et nubes quibus cùm imperatum fuerit à 61
Deo perambulare in vniuerſum orbem, per-
ficiunt quod imperatum eſt eis. ¶ Ignis e- 62
tiam miſſus déſuper vt conſumat montes &
ſyluas, facit quod præceptum eſt ei. Hæc au-
tem, neque ſpeciebus, neque virtutibus vni
eorum ſimilia ſunt. ¶ Vnde neque exiſti- 63
mandum eſt, neque dicendum illos eſſe deos, G
quando non poſſunt neque iudicium iudica-
re, neque quicquã facere hominibus. ¶ Scien- 64
tes itaque quia non ſunt dij, ne ergo timue-
ritis eos. ¶ Neque enim regibus maledicent, 65
neque benedicent. ¶ Signa etiam in cælo gen 66
tibus non oſtendunt, neque vt ſol lucebunt,
neque illuminabunt vt luna. ¶ Beſtiæ me- 67
liores ſunt illis, quæ poſſunt fugere ſub tectũ
ac prodeſſe ſibi. ¶ Nullo itaque modo nobis eſt 68
manifeſtum quia ſunt dij: propter quod ne
timeatis eos. ¶ Nam ſicut in cucumerario for 69
mido nihil cuſtodit: ita ſunt dij illorũ lignei,
& argentei, & inaurati. ¶ Eodem modo & in 70
horto ſpina alba, ſupra quam omnis auis ſe-
det. Similiter & mortuo proiecto in tenebris
ſimiles ſunt dij illorum lignei, & inaurati,
& inargentati. ¶ A purpura quoque & mar 71
more quæ ſupra illos tenean, ſcietis itaque
quia non ſunt dij. Ipſi etiam poſtremo come-
duntur, & erunt opprobrium in regione.
¶ Melior eſt homo iuſtus qui non habet ſimu- 72
lachra: nam erit longè ab opprobrijs.

# PROPHETIA
## EZECHIELIS.
### CAPVT I.

ET factum eſt in triceſimo anno, in 1
quarto, in quinta menſis: cùm eſſem A
in medio captiuorum ‖ iuxta fluuium
Inf. 3. f. 23. 9. d. 20. Chobar, aperti ſunt cæli, & vidi vi-
ſiones Dei. ¶ In quinta menſis, ipſe eſt an- 2
nus quintus transmigrationis regis Ioachin,
¶ factum eſt verbum Domini ad Ezechie- 3
lem filium Buzi ſacerdotem in terra Chal-
dæorum, ‖ ſecus flumen Chobar: & facta eſt
Inf. 3. f. 23. 9. d. 20. ſuper eum ibi manus Domini. ¶ Et vidi, & 4
ecce ventus turbinis veniebat ab Aquilone,
& nubes magna, & ignis inuoluens, & ſplen B
dor in circuitu eius: & de medio eius quaſi
ſpecies electri, id eſt, de medio ignis, ¶ & ex 5
medio eius ſimilitudo quatuor animalium:
& hic aſpectus eorum, ſimilitudo hominis in
6 eis. ¶ Et quatuor facies vni: & quatuor pen
7 næ vni. ¶ Et pedes eorum pedes recti, &
planta pedis eorum quaſi planta pedis vi-
tuli, & ſcintillæ quaſi aſpectus æris canden-
8 tis. ¶ Et manus hominis ſub pennis eorum
in quatuor partibus: & facies & pennas per
9 quatuor partes habebant. ¶ Iunctæque erant
C pennæ eorum alterius ad alterum: non reuer
tebantur cùm incederent: ſed vnumquodque
10 ante faciem ſuam gradiebatur. ¶ Similitudo
autem vultus eorum, facies hominis, & fa-
cies leonis à dextris ipſorum quatuor: facies
aũt bouis, à ſiniſtris ipſorum quatuor: & fa
11 cies aquilæ deſuper ipſorum quatuor. ¶ Et Inf. 10. c. 14. / ... 6.
facies eorum, & pennæ eorum extentæ deſu-
per, duæ pennæ ſingulorum iungebantur,
12 & duæ tegebant corpora eorum: ¶ & vnum-
quodque eorum coram facie ſua ambulabat:
vbi erat impetus ſpiritus, illuc gradieban-
tur, nec reuertebantur cùm ambularent.
13 ¶ Et ſimilitudo animalium, & aſpectus eorũ
quaſi carbonum ignis ardentium, & quaſi
D aſpectus lampadarum. Hæc erat viſio diſ-
currens in medio animalium ſplendor ignis,
14 & de igne fulgur egrediens. ¶ Et animalia
ibant, & reuertebantur in ſimilitudinem
15 fulguris coruſcantis. ¶ Cùmque aſpicerem a-
nimalia, apparuit rota vna ſuper terram
16 iuxta animalia, habens quatuor facies. ¶ &
aſpectus rotarum, & opus earum quaſi viſio
maris: & vna ſimilitudo ipſarum quatuor:
& aſpectus earum & opera, quaſi ſit rota in
17 medio rotæ. ¶ Per quatuor partes earum eun
tes ibant: & non reuertebantur cùm am-
18 bularent. ¶ Statura quoque erat rotis, &
altitudo, & horribilis aſpectus: ‖ & totum Inf. 9. c. 12.
corpus oculis plenum in circuitu ipſarum
19 quatuor. ¶ Cùmque ambularent animalia,
ambulabant pariter & rotæ iuxta ea: & cùm
E eleuarentur animalia de terra, eleuabantur
20 ſimul & rotæ. ¶ Quocunque ibat ſpiritus il-
luc eunte ſpiritu, & rotæ pariter eleuaban-
tur, ſequentes eum. Spiritus enim vitæ erat
21 in rotis. ¶ Cum euntibus ibant, & cum ſtan-
tibus ſtabant, & cum eleuatis à terra, pari-
ter eleuabantur & rotæ, ſequentes ea: quia
22 ſpiritus vitæ erat in rotis. ¶ Et ſimilitudo
F ſuper capita animalium, firmamenti, quaſi
aſpectus cryſtalli horribilis, & extenti ſuper
23 capita eorum déſuper. ¶ Sub firmamento au-
tem pennæ eorum rectæ alterius ad alterum
vnumquodque duabus alis velabat corpus
24 ſuum, & alterum ſimiliter velabatur. ¶ Et
audiebam ſonum alarum quaſi ſonum a-
quarum multarum, quaſi ſonum ſublimis
Dei cùm ambularent, quaſi ſonus erat mul-
titudinis vt ſonus caſtrorum. cùmque ſta-
25 rent, demittebantur pennæ eorum. ¶ Nam
G cùm fieret vox ſuper firmamentum quod e-
rat ſuper caput eorum, ſtabant, & ſubmit-
26 tebant alas ſuas. ¶ Et ſuper firmamentum
quod

*quod erat imminent capiti eorum, quaſi*
*aſpectus lapidis ſapphiri ſimilitudo throni:*
*& ſuper ſimilitudinem throni, ſimilitudo*
*quaſi aſpectus hominis deſuper.* ¶ *Et vidi* 27
*quaſi ſpeciem electri, velut aſpectum ignis*
*intrinſecus eius per circuitum, à lumbis e-*
*ius & deſuper: & à lumbis eius vſque deor-*
*ſum, vidi quaſi ſpeciem ignis ſplendentis in*
*circuitu.* ¶ *Velut aſpectum arcus cùm fuerit* 28
*in nube in die pluuia, hic erat aſpectus ſplen*
*doris per gyrum.*

## CAP. II.

*HAec viſio ſimilitudinis gloria Domini,* 1
*& vidi, & cecidi in faciem meam, &* A
*audiui vocem loquentis. Et dixit ad me,*
*Fili hominis ſta ſuper pedes tuos, & loquar*
*tecum.* ¶ *Et ingreſſus eſt in me ſpiritus poſt-* 2
*quam locutus eſt mihi, & ſtatuit me ſupra*
*pedes meos: & audiui loquentem ad me,* ¶ *&* 3
*dicentem, Fili hominis, mitto ego te ad filios*
*Iſrael, ad Gentes apoſtatrices, qua receſſe-*
*ipſi & 1. *runt à me:* * *patres eorum prauaricati ſunt* B
*pactum meum vſque ad diem hanc.* ¶ *Et fi-* 4
*lij dura facie & indomabili corde ſunt, ad*
*quos ego mitto te: & dices ad eos, Hac dicit*
*Dominus Deus.* ¶ *Si fortè vel ipſi audiant,* 5
*& ſi fortè quieſcant. quoniam domus exa-*
*ſperans eſt: & ſciens quia propheta fuerit in*
*medio eorum.* ¶ *Tu ergo fili hominis ne ti-* 6
*meas eos, neque ſermones eorum metuas:* C
*quoniam increduli & ſubuerſores ſunt te-*
*cum, & cum ſcorpionibus habitas. verba eo-*
*rum ne timeas, & vultus eorum ne formi-*
*des: quia domus exaſperans eſt.* ¶ *Loqueris* 7
*ergo verba mea ad eos, ſi fortè audiant, &*
*quieſcant: quoniam irritatores ſunt.* ¶ *Tu* 8
*autem fili hominis audi quacunque loquor* D
*ad te: & noli eſſe exaſperans ſicut domus*
*exaſperatrix eſt: aperi os tuum, & comede*
*quacunque ego do tibi.* ¶ *Et vidi, & ecce, ma* 9
*nus miſſa ad me, in qua erat inuolutus li-*
Apo.5.a.1. *ber:* ¶ *& expandit illum coram me,* ‖ *qui erat* 10
*ſcriptus intus & foris: & ſcripta erant in eo*
*lamentationes, & carmen, & va.*

## CAP. III.

*ET dixit ad me, Fili hominis quodcunque* 1
*inueneris, comede: comede volumen iſtud* A
*& vadens loquere ad filios Iſraël.* ¶ *Et ape-* 2
*rui os meum, & cibauit me volumine illo:*
¶ *& dixit ad me, Fili hominis venter tuus* 3
*comedet, & viſcera tua complebuntur vo-*
Apo.10.d.9. d.10. *lumine iſto, quod ego do tibi.* ‖ *Et comedi il-*
*lud: & factum eſt in ore meo ſicut mel dulce.*
¶ *Et dixit ad me, Fili hominis, vade ad do-* 4
*mum Iſraël, & loquèris verba mea ad eos:*
¶ *Non enim ad populum profundi ſermonis,* 5
*& ignota lingua tu mittèris, ad domum Iſ-*
*raël:* ¶ *neque ad populos multos profundi ſer-* 6
*monis & ignota lingua, quorum non poſſis*
*audire ſermones: & ſi ad illos mittereris,*
*ipſi audirent te.* ¶ *Domus autem Iſraël no-* 7
*lunt audire te, quia nolunt audire me. om-*
*nis quippe domus Iſrael attrita fronte eſt,*
8 *& duro corde.* ¶ *Ecce dedi faciem tuam va-*
B *lentiorem faciebus eorum, & frontem tuam*
9 *duriorem frontibus eorum.* ¶ *Vt adamantem*
*& vt ſilicem dedi faciem tuam: ne timeas*
*eos, neque metuas à facie eorum quia do-*
10 *mus exaſperans eſt.* ¶ *Et dixit ad me, Fili*
*hominis, omnes ſermones meos quos loquor*
*ad te, aſſume in corde tuo, & auribus tuis*
11 *audi.* ¶ *& vade, ingredere ad tranſmigra-*
C *tionem ad filios populi tui, & loquèris ad*
*eos, & dices eis, Hac dicit Dominus Deus: ſi*
12 *fortè audiant & quieſcant.* ¶ *Et aſſumpſit*
*me ſpiritus, & audiui poſt me vocem com-*
*motionis magna, Benedicta gloria Domini*
13 *de loco ſuo,* ¶ *& vocem alarum animalium*
*percutientium alterā ad alteram, & vocem*
*rotarum ſequentium animalia, & vocē com*
14 *motionis magna.* ¶ *Spiritus quoque leuauit*
*me, & aſſumpſit me: & abij amarus in in-*
D *dignatione ſpiritus mei: manus enim Domi-*
15 *ni erat mecum, confortans me.* ¶ *Et veni ad*
*tranſmigrationem ad aceruum nouarum fru*
*gum, ad eos qui habitabant iuxta flumen*
*Chobar: & ſedi vbi illi ſedebant: & manſi*
*ibi ſeptem diebus mœrens in medio eorum.*
16 ¶ *Cùm autem pertranſiſſent ſeptem dies, fa-*
*ctum eſt verbum Domini ad me, dicens:*
17 ¶ ‖ *Fili hominis, ſpeculatorem dedi te domui* Inf.33.b.7.
*Iſraël: & audies de ore meo verbum, & an-*
18 *nuntiabis eis ex me.* ¶ *Si dicente me ad im-*
*pium, Morte morieris: non annuntiaueris ei,*
E *neque locutus fueris vt auertatur a via ſua*
*impia, & viuat: ipſe impius in iniquitate*
*ſua morietur, ſanguinem autem eius de ma-*
19 *nu tua requiram.* ¶ *Si autem tu annuntia-*
*ueris impio, & ille non fuerit conuerſus ab*
*impietate ſua, & à via ſua impia: ipſe qui-*
*dem in iniquitate ſua morietur, tu autem*
20 *animam tuam liberaſti.* ¶ *Sed & ſi conuer-*
*ſus iuſtus à iuſtitia ſua fuerit, & fecerit ini*
*quitatem: ponam offendiculum coram eo, ipſe*
*morietur: quia non annuntiaſti ei, in pecca-*
*to ſuo morietur, & non erunt in memoria iu-*
*ſtitia eius quas fecit: ſanguinem verò eius*
21 *de manu tua requiram.* ¶ *Si autem tu an-*
F *nuntiaueris iuſto vt nō peccet iuſtus, & ille*
*nō peccauerit viuēs viuet, quia annuntia-*
22 *ſti ei, & tu animā tuam liberaſti.* ¶ *Et facta*
*eſt ſuper me manus Domini, & dixit ad me,*
*Surgens egredere in campum, & ibi loquar*
23 *tecum.* ¶ *Et ſurgēs egreſſus ſum in campum:*
*& ecce ibi gloria Domini ſtabat, quaſi gloria*
‖ *quam vidi iuxta fluuium Chobar: & ceci-* Su.1.a.1.a.3.
24 *di in faciem meam.* ¶ *Et ingreſſus eſt in me*
*ſpiritus, & ſtatuit me ſuper pedes meos: &*
*locutus eſt mihi, & dixit ad me, Ingredere et*
25 *includere in medio domus tua.* ¶ *Et tu fili ho*
G *minis, ecce data ſunt ſuper te vincula: & li-*
*gabunt te in eis: & non egredieris in medio*
*eorum.*

*eorum. ¶ Et linguam tuam adhærere faciam* 26
*palato tuo, & eris mutus, nec quaſi vir ob-*
*iurgans: quia domus exaſperans eſt. ¶ Cùm* 27
*autem locutus fuero tibi, aperiam os tuum,*
*& dices ad eos, Hæc dicit Dominus Deus,*
*Qui audit, audiat: & qui quieſcit, quieſcat:*
*quia domus exaſperans eſt.*

CAP. IIII.

*ET tu fili hominis, ſume tibi laterem, &* 1
*pones eum coram te: & deſcribes in eo* A
*ciuitatem Ieruſalem. ¶ Et ordinabis aduer-* 2
*ſus eam obſidionem, & ædificabis munitio-*
*nes, & comportabis aggerem, & dabis contra*
*eam caſtra, & pones arietes in gyro. ¶ Et tu* 3
*ſume tibi ſartaginem ferream, & pones eam*
* in — **murum ferreum, inter te & inter ciuitatē:*
*& obfirmabis faciem tuā ad eam, & erit in*
*obſidionem, & circumdabis eam: ſignum eſt*
*domui Iſraël: ¶ Et tu dormies ſuper latus* 4
*tuum ſiniſtrum, & pones iniquitates domus*
*Iſraël ſuper eo numero dierum quibus dor-*
*mies ſuper illud, & aſſumes "iniquitatē' eo-*
* iniquitates — *rum. ¶ Ego autem dedi tibi annos iniquita-* 5
*tis eorum, & numero dierum trecentos &*
*nonaginta dies: & portabis iniquitatem do-*
*mus Iſraël. ¶ Et cùm compleueris hæc, dor-* 6
*mies ſuper latus tuum dextrum ſecundo: &* B
Nu. 14. f. 34. — *aſſumes ‖ iniquitatem domus Iuda quadra-*
*ginta diebus. diem pro anno, diem, inquam,*
*pro anno dedi tibi. ¶ Et ad obſidionem Ieru-* 7
*ſalem conuertes faciem tuam, & brachium*
* exertum — 8 *tuum erit "extentum': & prophetabis aduer-*
*ſus eam. ¶ Ecce, circumdedi te vinculis &* 8
*non te conuertes à latere tuo in latus aliud,*
*donec compleas dies obſidionis tuæ. ¶ Et tu* 9
*ſume tibi frumentum, & hordeum, & fabā,*
*& lentem, & milium, & viciam: & mittes*
*ea in vas vnum, & facies tibi panes nume-*
*ro dierum quibus dormies ſuper latus tuū:*
*trecentis & nonaginta diebus comedes illud.*
*¶ Cibus autem tuus quo veſcêris, erit in pon* 10
*dere viginti ſtateres in die: à tempore vſque* C
*ad tempus comedes illud. ¶ Et aquam in men* 11
*ſura bibes ſextam partem hin: à tempore vſ*
*que ad tempus bibes illud. ¶ Et quaſi ſubci-* 12
*neritium hordeaceum comedes illud. & ſter-*
*core quod egreditur de homine, operies illud*
*in oculis eorum. ¶ Et dixit Dominus, Sic co-* 13
Osee 3. a. 3. — *medent filij Iſraël ‖ panem ſuum pollutum*
*inter gentes ad quas eijciam eos. ¶ Et dixi,* 14
*Ah, ah, ah, Domine Deus, ecce anima mea*
*non eſt polluta, & morticinum, & laceratum*
*à beſtijs non comedi ab infantia mea vſque*
*nunc, & non eſt ingreſſa in os meum omnis*
*caro immunda. ¶ Et dixit ad me, Ecce dedi* 15
*tibi fimum boum pro ſtercoribus humanis:* D
*& facies panem tuum in eo. ¶ Et dixit ad* 16
Inf. 5. d. 10. & 14. d. 13. — *me, Fili hominis, ‖ ecce ego conteram bacu-*
*lum panis in Ieruſalem: & comedent panem*
*in pondere, & in ſollicitudine: & aquam in*
*menſura, & in anguſtia bibent. ¶ Vt defi-* 17
*cientibus pane & aqua, corruat vnuſquiſ-*
*que ad fratrem ſuum, & contabeſcant in*
*iniquitatibus ſuis.*

CAP. V.

1 *ET tu fili hominis ſume tibi gladium acu*
A *tum, radentem pilos: & aſſumes eum, &*
*duces per caput tuum, & per barbam tuam:*
*& aſſumes tibi ſtateram ponderis, & diui-*
2 *des eos. ¶ Tertiam partem igni combures in*
*medio ciuitatis, iuxta completionem dierum*
*obſidionis: & aſſumes tertiam partem: & con*
*cides gladio in circuitu eius: tertiam verò*
*aliam diſperges in ventum, & gladium nu-*
3 *dabo poſt eos. ¶ Et ſumes inde paruum nu-*
*merū: & ligabis eos in ſummitate pallij tui.*
4 *¶ Et ex eis rurſum tolles & projicies eos in*
*medio ignis, & combures eos igni: & ex eo e-*
*gredietur ignis in omnem domum Iſraël.*
5 *¶ Hæc dicit Dominus Deus, Iſta eſt Ieruſalē,*
*in medio Gentium poſui eam, & in circuitu*
6 *eius terras. ¶ Et contempſit iudicia mea, vt*
*plus eſſet impia quam Gentes: & præcepta*
B *mea vltra quàm terræ quæ in circuitu eius*
*ſunt. iudicia enim mea proiecerunt, & in*
7 *præceptis meis non ambulauerunt. ¶ Idcirco*
*hæc dicit Dominus Deus. Quia ſuperaſtis*
*gētes quæ in circuitu veſtro ſunt, & in præ-*
*ceptis meis non ambulaſtis, & iudicia mea*
*non feciſtis, & iuxta iudicia gētium quæ in*
8 *circuitu veſtro ſunt non eſtis operati. ¶ Ideo* — .9.
*hæc dicit Dominus Deus, Ecce, ego ad te, &*
*ipſe ego faciam in medio tui iudicia in oculis*
9 *Gentium: ¶ & faciam in te quod non feci, &*
*quibus ſimilia vltra non faciam propter om*
10 *nes abominationes tuas. ¶ Ideo patres come-*
*dent filios in medio tui, & filij comedent pa-*
*tres ſuos: & faciam in te iudicia, & venti-*
*labo vniuerſas reliquias tuas in omnē ven-*
11 *tum. ¶ Idcirco viuo ego, dicit dominus Deus,*
*Niſi pro eo quod ſanctum meum violaſti in*
C *omnibus offenſionibus tuis, & in cunctis a-*
*bominationibus tuis: ego quoque confringam,*
*& non parcet oculus meus. & non miſerebor.*
12 *¶ Tertia pars tui peſte morietur, & fame con*
*ſumetur in medio tui: & tertia pars tui in*
*gladio cadet in circuitu tuo: tertiā verò par-*
*tem tuam in omnem ventum diſpergam, &*
13 *gladium euaginabo poſt eos. ¶ Et complebo*
*furorem meum, & requieſcere faciam indi-*
*gnationem meam in eis, & conſolabor: &*
*ſcient quia ego Dominus locutus ſum in ze-*
*lo meo, cùm implevero indignationem meam*
14 *in eis. ¶ Et dabo te in deſertum & in oppro-*
D *brium gentibus quæ in circuitu tuo ſunt, in*
15 *conſpectu omnis prætereuntis. ¶ Et eris op-*
*probrium & blaſphemia, exemplum & ſtu-*
*por in gentibus quæ in circuitu tuo ſunt,*
*cùm fecero in te iudicia in furore & in indi-*
*gnatione, & in increpationibus iræ, Ego Do*
16 *minus locutus ſum. ¶ Quando miſero ſagit-*
*tas famis peſſimas in eos quæ erunt morti-*
*feræ,*

ſera, & quas mittam vt diſperdam vos: &
Sup.4.d.16. fame congregabo ſuper vos, ‖ & conteram in
Inf.14.d.13. vobis baculum panis. ¶ Et immittam in vos 17
famem & beſtias peſſimas vſque ad inter-
necionem: & peſtilentia & ſanguis tranſi-
bunt per te, & gladium inducam ſuper te,
ego Dominus locutus ſum.

CAP. VI.

ET factus eſt ſermo Domini ad me, dicens: 1
¶ Fili hominis pone faciem tuam ad mon 2
tes Iſrael: & prophetabis ad eos, ¶ & dices, 3
Inf.36.a.1. ‖ Montes Iſrael audite verbum domini Dei. A
Hæc dicit Dominus Deus montibus & col-
libus, rupibus & vallibus, Ecce, ego indu-
cam ſuper vos gladium, & diſperdam ex-
celſa veſtra, ¶ & demoliar aras veſtras, & 4
confringentur ſimulachra veſtra, & deyciam
interfectos veſtros ante idola veſtra. ¶ Et 5
dabo cadauera filiorum Iſraël ante faciem
ſimulachrorum veſtrorum: & diſpergam oſſa
veſtra circum aras veſtras ¶ in omnibus ha- 6
bitationibus veſtris. Vrbes deſertæ erunt, &
excelſa demolientur & diſſipabuntur: & in
teribunt aræ veſtræ, & confringentur & ceſ
ſabunt idola veſtra, & conterentur delubra B
veſtra, & delebuntur opera veſtra. ¶ Et ca- 7
det interfectus in medio veſtri: & ſcietis
quia ego ſum Dominus. ¶ Et relinquam in 8
vobis eos, qui fugerint gladium in Genti-
bus, cùm diſperſero vos in terris. ¶ Et recor- 9
dabuntur mei liberati veſtri in gentibus ad
quas captiui ducti ſunt: quia contriui cor
eorum fornicans & recedens à me, & oculos
eorum fornicantes poſt idola ſua: & diſpli-
cebunt ſibimet ſuper malis quæ fecerant in
vniuerſis abominationibus ſuis. ¶ Et ſcient 10
quia ego Dominus non fruſtra locutus ſum C
vt facerem eis malum hoc. ¶ Hæc dicit Do- 11
*manu tua 6. minus Deus, Percute *manum tuam & al-
lide pedem tuum, & dic, Heu, ad omnes abo-
*qui 15. minationes malorum domus Iſrael: *quia
gladio, fame, & peſte ruituri ſunt. ¶ Qui lon 12
ge eſt, peſte morietur: qui autem prope, gladio
corruet: & qui relictus fuerit & obſeſſus, fa-
me morietur: & complebo indignationem
meam in eis. ¶ Et ſcietis quia ego Dominus, 13
cùm fuerint interfecti veſtri in medio ido- D
lorum veſtrorum in circuitu ararum ve-
ſtrarum, in omni colle excelſo, & in cunctis
ſummitatibus montium, & ſubtus omne li-
gnum nemoroſum, & ſubtus vniuerſam quer-
cum frondoſam, locum vbi accenderunt thu-
ra redolentia vniuerſis idolis ſuis. ¶ Et ex- 14
tendam manum meam ſuper eos: & faciam
terram deſolatam & deſtitutam à deſerto
Deblatha in omnibus habitationibus eorũ:
& ſcient quia ego Dominus.

CAP. VII.

ET factus eſt ſermo Domini ad me, dicens: 1
¶ Et tu fili hominis, hæc dicit Dominus 2
Deus terræ Iſraël, Finis venit, venit finis A
3 ſuper quatuor plagas terræ. ¶ Nunc finis ſu-
per te, & immittam furorem meum in te:
& iudicabo te iuxta vias tuas: & ponã con-
4 tra te omnes abominationes tuas. ¶ Et non
parcet oculus meus ſuper te, & non miſere-
bor, ſed vias tuas ponam ſuper te, & abomi-
nationes tuæ in medio tui erunt: & ſcietis
5 quia ego Dominus. ¶ Hæc dicit Dominus De-
6 us, Afflictio vna, afflictio ecce venit. ¶ Finis
B venit, venit finis, euigilauit aduerſum te:
7 ecce venit. ¶ Venit *contritio ſuper te, qui ha *confractio 5.
bitas in terra: venit tempus, prope eſt dies
8 occiſionis, & non gloriæ montium. ¶ Nunc de
propinquo effundam iram meam ſuper te, &
complebo furorem meum in te: & iudicabo
te iuxta vias tuas, & imponam tibi omnia
9 ſcelera tua. ¶ Et non parcet oculus meus, nec
miſerebor: ſed vias tuas imponã tibi, & abo-
minationes tuæ in medio tui erunt, & ſcietis
10 quia ego ſum Dominus percutiẽs. ¶ Ecce dies,
C ecce venit: egreſſa eſt *contritio: floruit vir- *confractio 4.
11 ga, germinauit ſuperbia. ¶ Iniquitas ſurre-
xit in virga impietatis: non ex eis, & non
ex populo, neque ex ſonitu eorum: & non erit
12 requies in eis. ¶ Venit tẽpus, appropinquauit
dies: qui emit, nõ lætetur: & qui vendit, non
lugeat, quia ira ſuper omnem populum eius.
13 ¶ Quia qui vendit, ad id quod vendidit non
D reuertetur: & adhuc in viuentibus vita eo-
rum: viſio enim ad õem multitudinem eius
nõ regredietur: & vir in iniquitate vitæ ſuæ
14 non confortabitur. ¶ Canite tuba, præparen-
tur omnes, & non eſt qui vadat ad prælium:
ira enim mea ſuper *vniuerſum populũ e- *omnẽ multitudinẽ 5.
15 ius. ¶ Gladius foris: et peſtis & fames intrin
ſecus: qui in agro eſt, gladio morietur: & qui
in ciuitate, peſtilentia & fame deuorabun-
16 tur. ¶ Et ſaluabuntur qui fugerint ex eis: &
erunt in montibus quaſi columbæ conualliũ
omnes trepidi, vnuſquiſque in iniquitate
17 ſua. ¶ Omnes manus diſſoluentur, & omnia
18 genua fluent aquis. ¶ ‖ Et accingent ſe cili- Inf.15.a.1.
E cijs, & operiet eos formido: & in omni facie Ier 48.f.37.
confuſio, & in vniuerſis capitibus eorum cal- Pro.11. a.4.
19 uitium. ¶ Argentum eorum foras proycietur, Sop.1.d.18.
& aurum eorum in ſterquilinium erit. Ar- Ecc.5.b.10.
gentum eorum, & aurum eorum non vale- c.13.
bit liberare eos in die furoris Domini, ani-
mam ſuam non ſaturabunt, & ventres eo-
rum non implebuntur: quia ſcandalum ini-
20 quitatis eorum factum eſt. ¶ Et ornamentũ
monilium ſuorum in ſuperbiam poſuerunt,
& imagines abominationum ſuarum & ſi-
mulachrorum fecerunt ex eo: propter hoc dedi
21 eis illud in immunditiam: ¶ & dabo illud in
F manus alienorum ad diripiendum, & im-
pijs terræ in prædam, & contaminabunt il-
22 lud. ¶ Et auertam faciem meam ab eis: &
violabunt arcanum meum: & introibunt in
23 illud emiſſarij, & contaminabunt illud. ¶ Fac
concluſionem: quoniam terra plena eſt iu-
dicio

dicio ſanguinum, & ciuitas plena iniquita-
te. ¶ Et adducam peßimos de gentibus, & 24
poßidebunt domos eorum: & quieſcere fa-
ciam ſuperbiam potentium, & poßidebunt
ſanctuaria eorum. ¶ Anguſtia ſuperueniente 25
requirent pacem, & non erit. ¶ Conturbatio 26
ſuper conturbationem veniet, & auditus ſu-
per auditum: & quærent viſionem de prophe
ta, & lex peribit a ſacerdote, & conſilium à
ſenioribus. ¶ Rex lugebit, & princeps indue- 27
tur mœrore, et manus populi terræ conturba-
buntur. Secundum viam eorum faciam eis,
& ſecundum iudicia eorum, iudicabo eos: &
ſcient quia ego Dominus.

CAP. VIII.

ET factum eſt in anno ſexto, in ſexto men 1
ſe, in quinta menſis: ego ſedebam in do- A
mo mea, & ſenes Iuda ſedebant coram me,
& cecidit ibi ſuper me manus Domini Dei.
¶ Et vidi, & ecce ſimilitudo quaſi aſpectus 2
ignis ab aſpectu lumborum eius & deorſum
ignis & à lumbis eius, & ſurſum, quaſi aſpe
Dan.14.f.35 ctus ſplendoris, vt viſio electri. ¶ ‖ Et emiſſa 3
ſimilitudo manus apprehendit me in cincin-
no capitis mei: & eleuauit me Spiritus inter
terram & cælum, & adduxit me in Ieruſa-
lem in viſione Dei, iuxta oſtium interius B
quod reſpiciebat ad Aquilonem, vbi erat ſta-
tutum idolum zeli ad prouocandam æmula-
tionem. ¶ Et ecce ibi gloria Dei Iſrael ſecun- 4
dum viſionem quam videram in campo. ¶ Et 5
dixit ad me, Fili hominis, leua oculos tuos
ad viam Aquilonis. Et leuaui oculos meos C
ad viam Aquilonis: & ecce ab Aquilone por
tæ altaris idolum zeli in ipſo introitu. ¶ Et 6
dixit ad me: Fili hominis putáſne vides tu
quid iſti faciunt, abominationes magnas,
quas domus Iſraël facit hic, vt procul rece-
dam à ſanctuario meo? & adhuc conuerſus,
videbis abominationes maiores. ¶ Et intro- 7
duxit me ad oſtium atrij: & vidi, & ecce fo- D
ramen vnum in pariete. ¶ Et dixit ad me, 8
Fili hominis fode parietem. Et cùm fodiſſem
parietem, apparuit oſtium vnum. ¶ Et dixit 9
ad me: Ingredere, & vide abominationes
peßimas, quas iſti faciunt hic. ¶ Et ingreſſus 10
vidi, & ecce omnis ſimilitudo reptilium, &
animalium abominatio, & vniuerſa idola
domus Iſraël depicta erant in pariete in cir-
cuitu per totum. ¶ Et ſeptuaginta viri de 11
ſenioribus domus Iſraël, & Iezonias filius
Saphan ſtabat in medio eorum, ſtantium E
ante picturas: & vnuſquiſque habebat thu-
ribulum in manu ſua: & vapor nebulæ de
thure conſurgebat. ¶ Et dixit ad me: Certè 12
vides fili hominis quæ ſeniores domus Iſ-
raël faciunt in tenebris, vnuſquiſque in ab-
ſcondito cubilis ſui: dicunt enim, Non videt
Dominus nos, dereliquit Dominus terram.
¶ Et dixit ad me: Adhuc conuerſus videbis 13
abominationes maiores quas iſti faciunt.
14 ¶ Et introduxit me per oſtium portæ domus
Domini, quod reſpiciebat ad Aquilonem: &
ecce ibi mulieres ſedebant plangentes Ado-
15 nidem. ¶ Et dixit ad me: Certe vidiſti fili ho-
F minis: adhuc conuerſus videbis abominatio-
16 nes maiores his. ¶ Et introduxit me in atrium
domus Domini interius: & ecce in oſtio tem-
pli Domini inter veſtibulum & altare, quaſi
viginti quinque viri dorſa habentes contra
templum Domini, & facies ad Orientem: &
17 adorabant ad ortum ſolis. ¶ Et dixit ad me,
G Certe vidiſti fili hominis: nunquid leue eſt
hoc domui Iuda, vt facerent abominationes
iſtas quas fecerunt hic, quia replentes terram
iniquitate, conuerſi ſunt ad irritandum me?
18 & ecce applicant ramum ad nares ſuas. ¶ Ergo
& ego faciam in furore: non parcet oculus
meus, nec miſerebor: & cùm clamauerint ad
aures meas voce magna, non exaudiam eos.

CAP. IX.

1 ET clamauit in auribus meis voce ma-
A gna, dicens: Appropinquauerunt viſita-
tiones vrbis, & vnuſquiſque vas interfe-
2 ctionis habet in manu ſua. ¶ Et ecce ſex vi-
ri veniebant de via portæ ſuperioris, quæ
reſpicit ad Aquilonem: & vniuſcuiuſque vas
interitus in manu eius: vir quoque vnus in
medio eorum veſtitus erat lineis, & atra-
mentarium ſcriptoris ad renes eius: & ingreßi
3 ſunt, & ſteterunt iuxta altare æreum. ¶ Et
gloria Domini Iſraël aſſumpta eſt de cherub,
quæ erat ſuper eum ad limen domus: & vo-
B cauit virum qui indutus erat lineis, & a-
tramentarium ſcriptoris habebat in lumbis
4 ſuis. ¶ Et dixit Dominus ad eum: Tranſi per
mediam ciuitatem in medio Ieruſalem: ‖ & Exo.12.b.7
ſigna thau ſuper frontes virorum gementium Apo.7.a.3
& dolentium ſuper cunctis abominationibus
5 quæ fiunt in medio eius. ¶ Et illis dixit au-
diente me, Tranſite per ciuitatem ſequentes
eum, & percutite: non parcat oculus veſter,
6 neque miſereamini. ¶ Senem, adoleſcentulum,
C & virginem, "paruulos", & mulieres inter "paruulum,
ficite vſque ad internecionem: omnem autem
ſuper quem videritis thau, ne occidatis, &
à ſanctuario meo incipite. Cœperunt ergo à
viris ſenioribus, qui erant ante faciem do-
7 mus. ¶ Et dixit ad eos: Contaminate domum
& implete atria interfectis: egredimini. Et
egreßi ſunt, & percutiebant eos qui erant in
8 ciuitate. ¶ Et cæde completa remanſi ego: ruique
ſuper faciem meam, & clamans, aio: Heu,
heu, heu Domine Deus, ergóne diſperdes om-
nes reliquias Iſraël, effundens furorem tuum
9 ſuper Ieruſalem? ¶ Et dixit ad me: Iniquitas
D domus Iſraël & Iuda magna eſt nimis val-
de, & repleta eſt terra ſanguinibus, & ciui-
tas repleta eſt auerſione: dixerunt enim.
Dereliquit Dominus terram, & Dominus non
10 videt. ¶ Igitur & meus non parcet oculus,
neque miſerebor; viam eorum ſuper caput eo-

rum

rum reddam. ¶ Et ecce, vir qui erat indutus 11
lineis, qui habebat atramentarium in dorſo
ſuo, reſpondit verbũ, dicens: Feci ſicut præ-
cepiſti mihi.

CAP. X.

ET vidi, & ecce in firmamento quod erat 1
ſuper caput cherubim, quaſi lapis ſap- A
phirus, quaſi ſpecies ſimilitudinis ſolij ap-
paruit ſuper ea. ¶ Et dixit ad virum qui in- 2
dutus erat lineis, & ait: Ingredere in medio
rotarum quæ ſunt ſubtus cherubim, & imple
manum tuam prunis ignis quæ ſunt inter
cherubim, & effunde ſuper ciuitatem. In-
greſſuſq; eſt in conſpectu meo: ¶ cherubim au 3
tem ſtabant à dextris domus cùm ingrede-
retur vir, & nubes impleuit atrium inte-
rius. ¶ Et eleuata eſt gloria Domini deſuper 4
cherub ad limen domus: & repleta eſt domus
nube, & atrium repletum eſt ſplendore glo-
riæ Domini. ¶ Et ſonitus alarum cherubim 5
audiebatur vſque ad atrium exterius, quaſi
vox Dei omnipotentis loquentis. ¶ Cùmque 6
præcepiſſet viro qui indutus erat lineis, di- B
cens: Sume ignem de medio rotarũ quæ ſunt
inter cherubim: ingreſſus ille ſtetit iuxta ro-
tam. ¶ Et extendit cherub manum de medio 7
cherubim, ad ignẽ qui erat inter cherubim:
& ſumpſit, & dedit in manus eius qui indu
tus erat lineis: qui accipiẽs egreſſus eſt. ¶ Et 8
apparuit in cherubim ſimilitudo manus ho-
minis ſubtus pennas eorum, ¶ & vidi, & ecce 9
quatuor rotæ iuxta cherubim: rota vna iu-
xta cherub vnum, & rota alia iuxta cherub
vnum: ſpecies autem rotarum erat quaſi vi
ſio lapidis chryſolithi, ¶ & aſpectus earum ſi- 10
militudo vna quatuor: quaſi ſit rota in me-
dio rotæ. ¶ Cùmq; ambularent, in quatuor 11
v. 12. partes gradiebantur: & non reuertebantur
tur ambulantes: ſed ad locum ad quem ire
declinabat quæ prima erat, ſequebantur &
Sup. 1. c. 18. cætera, nec conuertebãtur. ¶ ‖ Et omne corpus 12
earum, & colla, & manus, & pennæ, & cir- C
culi plena erant oculis, in circuitu quatuor
rotarum. ¶ Et rotas iſtas vocauit volubiles 13
audiente me. ¶ Quatuor autem facies habe- 14
bat vnum: facies vna, facies cherub: & fa-
cies ſecunda, facies hominis: & in tertio fa-
cies leonis: & in quarto facies aquilæ. ¶ Et 15
eleuata ſunt cherubim: ipſum eſt animal
quod videram iuxta fluuiũ Chobar. ¶ Cùm- 16
que ambularent cherubim, ibant pariter &
rotæ iuxta ea: & cùm eleuarent cherubim a-
las ſuas, vt exaltarentur de terra, non reſi-
debant rotæ, ſed & ipſæ iuxta erant. ¶ Stan- 17
tibus illis, ſtabant: & cum eleuatis eleuaban
tur: ſpiritus enim vitæ erat in eis. ¶ Et egreſ 18
ſa eſt gloria Domini à limine templi, & ſte-
tit ſuper cherubim. ¶ Et eleuantia cherubim 19
alas ſuas, exaltata ſunt à terra coram me:
& illis egredientibus, rotæ quoque ſubſecutæ D
ſunt: & ſtetit in introitu portæ domus Domi

ni orientalis, & gloria Dei Iſraël erat ſuper
20 ea. ¶ Ipſum eſt animal ‖ quod vidi ſubter Deũ Su. 1. a. 1. a. 3.
Iſraël, iuxta fluuium Chobar: & intellexi
21 quia cherubim eſſent. ¶ Quatuor * vultus v- * per quatuor
ni, & quatuor alæ vni: & ſimilitudo manus
22 hominis ſub alis eorum. ¶ Et ſimilitudo vul-
tuum eorum, ipſi vultus quos viderã iuxta
fluuium Chobar, & intuitus eorum & impe
tus ſingulorum ante faciem ſuam ingredi.

CAP. XI.

1 ET eleuauit me ſpiritus, & introduxit me
A ad portam domus Domini orientalem,
quæ reſpicit ad ſolis ortum: & ecce, in introi-
tu portæ vigintiquinq; viri: & vidi in me-
dio eorum Iezoniam filium Azur, & Phel-
2 tiam filium Banaiæ, principes populi. ¶ Di-
xitq; ad me, Fili hominis, hi ſunt viri qui co
gitant iniquitatem, & tractant conſilium
3 peſſimum in vrbe iſta: ¶ dicentes, Nónne du-
dum ædificatæ ſunt domus? hæc eſt lebes, nos
4 autem carnes. ¶ Idcirco vaticinare de eis,
5 vaticinare fili hominis. ¶ Et irruit in me
ſpiritus Domini, & dixit ad me: Loquere,
Hæc dicit Dominus: ſic locuti eſtis domus Iſ-
raël, & cogitationes cordis veſtri ego noui.
6 ¶ plurimos occidiſtis in vrbe hac, & impleſtis
7 vias eius interfectis. ¶ Propterea hæc dicit
B Dominus Deus: Interfecti veſtri, quos po-
ſuiſtis in medio eius, hi ſunt carnes, & hæc
8 eſt lebes: & educam vos de medio eius. ¶ Gla
dium metuiſtis, & gladium inducam ſuper
9 vos, ait Dominus Deus. ¶ Et eijciam vos de
medio eius, daboq; vos in manum hoſtium,
10 & faciam in vobis iudicia. ¶ Gladio cadetis:
in finibus Iſraël iudicabo vos, & ſcietis quia
11 ego Dominus. ¶ Hæc non erit vobis in lebe-
tem, & vos non eritis in medio eius in car-
12 nes: in finibus Iſraël iudicabo vos, ¶ Et ſcie-
tis quia ego dominus: quia in præceptis meis
non ambulaſtis, & iudicia mea non feciſtis,
ſed iuxta iudicia gentium, quæ in circuitu
13 veſtro ſunt, eſtis operati. ¶ Et factũ eſt, cùm
C propherarem, Pheltias filius Banaiæ mortuus
eſt: & cecidi in faciem meam clamans voce
magna, & dixi: Heu, heu, heu domine Deus:
conſummationem tu facis reliquiarũ Iſraël?
14 ¶ Et factum eſt verbum Domini ad me, di-
15 cens: ¶ Fili hominis fratres tui viri propin-
qui tui, & omnis domus Iſraël, vniuerſi
quibus dixerunt habitatores Ieruſalẽ: Lon-
gè recedite à Domino, nobis data eſt terra in
16 poſſeßionem. ¶ Propterea hæc dicit Dominus
Deus: Quia longè feci eos in gẽtibus, & quia
diſperſi eos in terris: ero eis in ſanctificatio-
nem modicam in terris ad quas venerunt.
17 ¶ Propterea loquere, Hæc dicit Dominus
Deus, Congregabo vos de populis, & adunabo
bo de terris in quibus diſperſi eſtis: daboq;
18 vobis humum Iſraël. ¶ Et ingredientur illuc, Ier. 31. f. 33.
& auferent omnes offenſiones, cunctaſque Inf. 18. g 31.
19 abominationes eius de illa. ¶ ‖ Et dabo eis cor 36. e. 26.

vnum.

*vnum, & ſpiritum nouum tribuam in vi-*
*ſceribus eorum, & auferam cor lapideum*
*de carne eorum, & dabo eis cor carneum:* D
*¶ Vt in præceptis meis ambulent, & iudicia* 20
Inf.24.a.7. *mea cuſtodiant, faciantq; ea: ‖ & ſint mihi*
Heb.8. c.10 *in populum, & ego ſim eis in Deum. ¶ Quo-* 21
*autem *rum * cor poſt offendicula & abominationes*
*ſuas ambulat, horum viam in capite ſuo po-*
*nam, dicit* Dominus Deus. *¶ Et eleuauerunt* 22
*cherubim alas ſuas, & rota cum eis: & gloria*
Dei *Iſraël erat ſuper ea. ¶ Et aſcendit gloria* 23
Domini *de medio ciuitatis, ſtetitque ſuper*
*montem qui eſt ad Orientem vrbis. ¶ Et* 24
*me 4. *ſpiritus leuauit me, adduxitque * in* Chal-
*dæam ad tranſmigrationem, in viſione, in*
*ſpiritu* Dei *: & ſublata eſt à me viſio quam*
*videram. ¶ Et loquutus ſum ad tranſmi-* 25
*grationem omnia verba* Domini *quæ oſten-*
*derat mihi.*

CAP. XII.

E*T factus eſt ſermo* Domini *ad me, dicēs:* 1
*¶ Fili hominis in medio domus exaſpe-* 2
*rantis tu habitas, qui oculos habent ad vi-* A
*dendum, & non vident: & aures ad audien*
*dum, & non audiunt. quia domus exaſperās*
*eſt. ¶ Tu ergo fili hominis, fac tibi vaſa tranſ* 3
*migrationis, & tranſmigrabis per diem co-*
*ram eis: tranſmigrabis autem de loco tuo ad*
*locum alterum in conſpectu eorum, ſi forte a-*
*ſpiciant quia domus exaſperans eſt. ¶ Et effe* 4
*tranſmi- *res foras vaſa tua quaſi vaſa * tranſmigran*
grationis 5. *tis ' per diem in conſpectu eorum: tu autem e-* B
*gredieris veſpere coram eis, ſicut egreditur*
*migrans. ¶ Ante oculos eorum perfode tibi pa* 5
*rietem: & egredieris per eum. ¶ In conſpectu* 6
*eorum in humeris portaberis, in caligine ef-*
*fereris: faciem tuam velabis, & non vide-*
*bis terram: quia portentum dedi te domui*
*Dominus Iſraël. *¶ Feci ergo ſicut præceperat mihi * : va* 7
*tranſmi- *ſa mea protuli quaſi vaſa * tranſmigrantis '*
grationis 5. *per diem: & veſpere perfodi mihi parietem*
*manu: & in caligine egreſſus ſum, & in hu-* C
*meris portatus in conſpectu eorum. ¶ Et fa-* 8
*ctus eſt ſermo* Domini *manè ad me, dicens:*
*¶ Fili hominis nunquid non dixerunt ad te* 9
*domus Iſraël domus exaſperans, Quid tu fa*
*cis? ¶ Dic ad eos,* Hæc dicit Dominus Deus: 10
Super *ducem onus iſtud, qui eſt in Ieruſalē,*
*& ſuper omnē domum Iſraël, quæ eſt in me-*
*dio eorum. ¶* Dic, *Ego portentum veſtrum:* 11
*quomodo feci, ſic fiet illis in tranſmigratio-*
*nem, & in captiuitatem ibunt. ¶ Et dux qui* 12
*eſt in medio eorum, in humeris portabitur,* D
*in caligine egredietur: parietem perfodient,*
*vt educant eum: facies eius operietur, vt nō*
Inf.17.f.20. *videat oculo terram. ¶ ‖ Et ' extendam rete* 13
& 32.a.3. *meum ſuper eum, & capietur in ſagena*
... *mea: & adducam eum in Babylonem in ter-*
*ram* Chaldæorum *: & ipſam non videbit,*
*ibiq; morietur. ¶ Et omnes qui circa eum* 14
*ſunt, præſidium eius & agmina eius diſper-*
*gam in omnem ventum: & gladium euagi-*
15 *nabo poſt eos: ¶ Et ſcient quia ego* Dominus
*quando diſperſero illos in* Gentibus, *& diſ-*
16 *ſeminauero eos in terris. ¶ Et relinquam ex*
*eis viros paucos à gladio, & fame, & peſti-*
*lentia: vt enarrent omnia ſcelera eorum in*
*gētibus ad quas ingredientur: & ſcient quia*
17 *ego* Dominus. *¶ Et factus eſt ſermo* Domini
18 *ad me, dicens: ¶ Fili hominis panem tuum in*
E *conturbatione comede: ſed & aquam tuam in*
19 *feſtinatione & mœrore bibe. ¶ Et dices ad*
*populum terræ,* Hæc dicit Dominus Deus
*ad eos qui habitant in Ieruſalem in terra*
Iſraël, Panem *ſuum in ſolicitudine come-*
*dent, & aquam ſuam in deſolatione bibent:*
*vt deſoletur terra à multitudine ſua, pro-*
*pter iniquitatem omnium qui habitant in*
20 *ea. ¶ Et ciuitates quæ nunc habitantur, de-*
*ſolatæ erunt, terraq; deſerta: & ſcietis quia*
21 *ego* Dominus. *¶ Et factus eſt ſermo* Domini
22 *ad me, dicens: ¶ Fili hominis, quod eſt prouer*
*bium iſtud vobis in terra Iſraël? dicentium:*
F In *longum differentur dies, & peribit omnis*
23 *viſio. ¶ Ideo dic ad eos:* Hæc dicit Dominus
Deus *: Quieſcere faciam prouerbium iſtud,*
*neq; vulgo dicetur vltrà in Iſraël: & loque-*
*re ad eos quòd appropinquauerint dies, &*
24 *ſermo omnis viſionis. ¶ Non enim erit vltrà*
*omnis viſio caſſa, neque diuinatio ambigua*
25 *in medio filiorum Iſraël. ¶ Quia ego* Domi-
*nus loquar & quodcunque locutus fuero ver*
G *bum, & fiet, non prolongabitur amplius: ſed*
*in diebus veſtris domus exaſperans loquar*
*verbū, & faciam illud, dicit dominus* Deus.
26 *¶ Et factus eſt ſermo* Domini *ad me, dicens:*
27 *¶ Fili hominis, ecce domus Iſraël dicentium:*
Viſio *quam hic videt, in dies multos, & in*
28 *tempora longa iſte prophetat. ¶ Propterea dic*
*ad eos,* Hæc dicit Dominus Deus *: Non pro-*
*longabitur vltrà omnis ſermo meus: verbum*
*quod locutus fuero, complebitur: dicit* Domi-
*nus* Deus.

CAP. XIII.

1 E*T factus eſt ſermo* Domini *ad me, dicēs:*
2 *¶ Fili hominis, vaticinare ad prophetas*
A *Iſraël, qui prophetant: & dices prophetanti-*
*bus de corde ſuo,* Audite *verbum* Domini.
3 *¶* Hæc dicit Dominus Deus *: ‖ Væ prophetis* Ier.23.a.1.
*Inſipientibus: qui ſequuntur ſpiritum ſuū,* Inf.14.c.9.
4 *& nihil vident. ¶ Quaſi vulpes in deſertis,* 34.a.2.
5 *prophetæ tui Iſraël erant. ¶ Non aſcendiſtis*
*ex aduerſo, neque oppoſuiſtis murum pro do-*
*mo Iſraël: vt ſtaretis in prælio in die* Domi-
6 *ni. ¶ Vident vana, & diuinant mendacium,*
*dicentes:* Ait Dominus *: cùm* Dominus *non*
*miſerit eos: & perſeuerauerunt confirmare*
7 *ſermonem. ¶ Nunquid non viſionem caſſam*
*vidiſtis, & diuinationem mendacem locuti*
*eſtis? & dicitis, ait* Dominus *: cùm ego non*
8 *ſim loquutus. ¶ Propterea hæc dicit* Domi-
*nus* Deus: *Quia loquuti eſtis vana, & vi-*
*diſtis*

*diſtis mendacium: ideo ecce ego ad vos, di-*
*cit Dominus Deus.* ¶ *Et erit manus mea ſu-* 9
*per prophetas qui vident vana, & diuinant* B
*mendaciũ in concilio populi mei non erunt,*
*& in ſcriptura domus Iſraël non ſcribentur,*
*nec in terram Iſrael ingredientur: & ſcietis*
*quia ego Dominus Deus.* ¶ *Eo quod decepe-* 10
*rint populum meum, dicentes: Pax, & non*
*eſt pax: & ipſe ædificabat parietem, illi au-*
*tem liniebant eum luto abſque paleis.* ¶ *Dic* 11
*ad eos qui liniunt abſque temperatura, quòd*
*caſurus ſit: erit enim imber inundans, &*
*dabo lapides prægrandes deſuper irruentes,*
*& ventum procellæ diſsipantem.* ¶ *Siquidem* 12
*ecce cecidit paries: nunquid non dicetur vo-*
*bis, Vbi eſt litura quam liniſtis?* ¶ *Propterea* 13
*hæc dicit Dominus Deus: Et erumpere fa-*
*ciam ſpiritum tempeſtatum in indignatione*
*mea, & imber inundans in furore meo erit:*
*& lapides grandes in ira in conſumptio-*
*nem.* ¶ *Et deſtruam parietem quem liniſtis* 14
*abſque temperamento: & adæquabo eum ter-*
*ra, & reuelabitur fundamentum eius: & ca-* C
*det, & conſumetur in medio eius: & ſcietis*
*quia ego ſum Dominus.* ¶ *Et complebo indi-* 15
*gnationem meã in pariete, & in his qui li-*
*niunt eum abſque temperamento, dicamque*
*vobis: Non eſt paries, & non ſunt qui li-*
*niunt eum.* ¶ *Prophetæ Iſrael qui prophetant* 16
*ad Ieruſalem, & vident ei viſionem pacis:*
*& non eſt pax, ait Dominus Deus.* ¶ *Et tu* 17
*fili hominis, pone faciem tuam contra filias*
*populi tui, quæ prophetant de corde ſuo: &*
*vaticinare ſuper eas,* ¶ *& dic, Hæc dicit Do-* 18
*qua 1. *minus Deus: Væ ^a qui ^b conſuunt puluillos*
*ſub omni cubito manus: & faciunt ceruica-*
*lia ſub capite vniuerſæ ætatis ad capiendas*
*animas: & cùm caperent animas populi mei,*
*viuificabant animas eorum.* ¶ *Et violabant* 19
*me ad populum meum, propter pugillum hor-*
*dei & fragmen panis, vt interficerent ani-*
*mas quæ non moriuntur, & viuificarent*
*animas quæ non viuunt, mentientes populo*
*meo credenti mendacijs.* ¶ *Propter hoc hæc di-* 20
*cit Dominus Deus, Ecce, ego ad puluillos* D
*veſtros quibus vos capitis animas volan-*
*tes: & dirumpam eos de brachijs veſtris: &*
*dimittam animas quas vos capitis, animas*
*ad volandum.* ¶ *Et dirumpam ceruicalia ve-* 21
*ſtra, & liberabo populum meum de manu*
*veſtra, neque erunt vltrà in manibus ve-*
*ſtris ad prædandum: & ſcietis quia ego Do-*
*minus.* ¶ *Pro eo quòd mœrere feciſtis cor iu-* 22
*ſti mendaciter, quem ego non contriſtaui:*
*& confortaſtis manus impij, vt non reuer-*
*teretur à via ſua mala, & viueret:* ¶ *pro-* 23
*pterea vana non videbitis, & diuinationes*
*non diuinabitis amplius, & eruam populum*
*meum de manu veſtra: & ſcietis quia ego*
*Dominus.*

CAP. XIIII.

1 *ET venerũt ad me viri ſeniorum Iſraël,*
2 *& ſederunt coram me.* ¶ *Et factus eſt*
3 *ſermo Domini ad me, dicens:* ¶ *Fili hominis,*
A *viri iſti poſuerunt immũditias ſuas in cor-*
*dibus ſuis, & ſcandalum iniquitatis ſuæ*
*ſtatuerunt contra faciem ſuam: nunquid*
4 *interrogatus reſpondebo eis?* ¶ *Propter hoc lo-*
*quere eis, & dices ad eos, Hæc dicit Domi-*
*nus Deus: Homo homo de domo Iſrael, qui*
*poſuerit immunditias ſuas in corde ſuo, &*
*ſcandalum iniquitatis ſuæ ſtatuerit contra*
*faciem ſuam, & venerit ad prophetam in-*
B *terrogans per eum me: ego Dominus reſpon-*
*debo ei in multitudine immunditiarũ ſua-*
5 *rum.* ¶ *Vt capiatur domus Iſrael in corde ſuo*
*quo receſſerunt à me in cunctis idolis ſuis.*
6 ¶ *Propterea dic ad domum Iſrael, Hæc dicit*
*Dominus Deus: Conuertimini & recedite*
*ab idolis veſtris, & ab vniuerſis contami-*
*nationibus veſtris auertite facies veſtras.*
7 ¶ *Quia homo homo de domo Iſrael, & de*
*proſelytis quicunque aduena fuerit in Iſ-*
*raël, ſi alienatus fuerit à me, & poſuerit i-*
*dola ſua in corde ſuo, & ſcandalum iniqui-*
*tatis ſuæ ſtatuerit contra faciem ſuam, &*
*venerit ad prophetam vt interroget per eum*
8 *me, ego Dominus reſpondebo ei per me.* ¶ *Et*
*ponam faciem meam ſuper hominem illum,*
C *& faciam eum in exemplum & in prouer-*
*bium, & diſperdam eum de medio populi*
9 *mei: & ſcietis quia ego Dominus.* ¶ ‖ *Et pro-* Sup.13.a.3.
*pheta cùm errauerit & loquutus fuerit ver-*
*bum: ego Dominus decepi prophetam il-*
*lum, & extendam manum meam ſuper il-*
*lum, & delebo eum de medio populi mei Iſ-*
10 *raël.* ¶ *Et portabunt iniquitatem ſuam, iu-*
*xta iniquitatem interrogantis, ſic iniquitas*
11 *prophetæ erit:* ¶ *Vt non erret vltrà domus Iſ-*
*rael à me, neque polluatur in vniuerſis præ-*
D *uaricationibus ſuis, ſed ſint mihi in popu-*
*lum, & ego ſim eis in Deum, ait Dominus*
12 *exercituum.* ¶ *Et factus eſt ſermo Domini ad*
13 *me, dicens:* ¶ *Fili hominis, terra cùm pecca-*
*uerit mihi, vt præuaricetur præuaricans,*
*extendam manum meam ſuper eam, ‖ &* Sup.4.d.16. 5.d.16.
*conteram virgam panis eius: & immittam*
*in eam famem, & interficiam de ea homi-*
14 *nem & iumentum.* ¶ *Et ſi fuerint tres viri*
*iſti in medio eius, Noe, Daniel, & Iob, ipſi iu-*
*ſtitia ſua liberabunt animas ſuas, ait Domi-*
15 *nus exercituũ.* ¶ *Quòd ſi & beſtias peſsimas*
E *induxero ſuper terram, vt vaſtem eam: &*
*& fuerit inuia, eò quòd non ſit pertranſiens*
16 *propter beſtias:* ¶ *Tres viri iſti ſi fuerint in*
*ea, viuo ego, dicit Dominus Deus, quia nec*
*filios nec filias liberabunt: ſed ipſi ſoli li-*
*berabuntur, terra autem deſolabitur.*
17 ¶ *Vel ſi gladium induxero ſuper terram il-*
*lam, & dixero gladio, Tranſi per terram: &*
*interfecero de ea hominem & iumentum.*

¶Et tres viri iſti fuerint in medio eius: vi- 18
uo ego, dicit Dominus Deus, non liberabunt F
filios neque filios: ſed ipſi ſoli liberabuntur.
¶Si autem & peſtilentiam immiſero ſuper 19
terram illam, & effudero indignationem
meam ſuper eam in ſanguine, vt auferam
ex ea hominem & iumentum: ¶ Et Noë, & 20
Daniel, & Iob fuerint in medio eius: viuo
ego, dicit Dominus Deus, quia filium & fi-
liam non liberabunt: ſed ipſi iuſtitia ſua li-
berabunt animas ſuas. ¶Quoniam hæc dicit 21
Dominus Deus: Quod & ſi quatuor iudicia
mea peßima, gladium, & famem, ac beſtias
malas, & peſtilentiam immiſero in Ieruſa-
lem, vt interficiam de ea hominem & pe-
cus: ¶Tamen relinquetur in ea ſaluatio e- 22
ducentium filios & filias: ecce ipſi egredien-
tur ad vos, & videbitis viam eorum & ad- G
inuentiones eorum: & conſolabimini ſuper
malo quod induxi in Ieruſalem in omnibus
quæ importaui ſuper eam. ¶ Et conſolabuntur 23
vos, cùm videritis viam eorum & adinuen-
tiones eorum: & cognoſcetis quod non fru-
ſtra fecerim omnia quæ feci in ea, ait Do-
minus Deus.

CAP. XV.

ET factus eſt ſermo Domini ad me, dicẽs, 1
¶Fili hominis, quid fiet de ligno vitis 2
ex omnibus lignis nemorum, quæ ſunt inter A
ligna ſyluarum? ¶ Nunquid tolletur de ea 3
lignum, vt fiat opus, aut fabricabitur de ea
paxillus, vt dependeat in eo quodcunque
vas? ¶ Ecce igni datum eſt in eſcam, vtram- 4
que partem eius conſumpſit ignis, & me-
dietas eius redacta eſt in fauillam: nunquid
vtile erit ad opus? ¶ Etiam cùm eſſet inte- 5
grum, non erat aptum ad opus: quanto ma-
gis cùm illud ignis deuorauerit & combuſſe-
rit, nihil ex eo fiet operis? ¶ Propterea hæc di- 6
cit Dominus Deus, Quomodo lignum vitis B
inter ligna ſyluarum quod dedi igni ad de-
uorandum, ſic *tradam habitatores Ieruſa-
lem. ¶ Et ponam faciem meam in eos: de igne 7
egredientur, & ignis conſumet eos: & ſcietis
quia ego Dominus, Cùm poſuero faciẽ meam
in eos, ¶ & dedero terram inuiam & deſola- 8
tam: eo quod præuaricatores extiterint, dicit
Dominus Deus.

*tradidi 6.

CAP. XVI.

ET factus eſt ſermo Domini ad me, dicẽs, 1
¶Fili hominis, notas fac Ieruſalem abo- 2
minationes ſuas. ¶ & dices, Hæc dicit Domi- 3
nus Deus Ieruſalem, Radix tua & generatio A
tua de terra Chanaan: pater tuus Amor-
rhæus, & mater tua Cethæa. ¶ Et quando 4
nata es, in die ortus tui non eſt præciſus vm
bilicus tuus, & aqua non es lota in ſalutem,
nec ſale ſalita, nec inuoluta pannis. ¶ Non 5
pepercit ſuper te oculus, vt faceret tibi vnũ
de his, miſertus tui: ſed proiecta es ſuper fa
ciem terræ in abiectione animæ tuæ, in die
qua nata es. ¶ Tranſiens autem per te, vidi 6
te conculcari in ſanguine tuo, & dixi tibi
cùm eſſes in ſanguine tuo: Viue, dixi in-
7 quam tibi, In ſanguine tuo viue. ¶ Multipli
catam quaſi germen agri dedi te: & multi-
plicata es, & grandis effecta, & ingreſſa es,
& perueniſti ad mundum muliebrem: vbe-
ra tua intumuerunt, & pilus tuus germina-
8 uit, & eras nuda & confuſione plena. ¶ Et
B trãſiui per te, & vidi te: & ecce tempus tuũ
tempus amantiũ, & expandi amictũ meum
ſuper te, & operui ignominiam tuam. Et iu-
raui tibi, & ingreſſus ſum pactum tecũ, ait
9 Dominus Deus: & facta es mihi. ¶ Et laui
te aqua, & emundaui ſanguinẽ tuum ex te:
10 & vnxi te oleo. ¶ Et veſtiui te diſcoloribus,
& calceaui te hyacintho: & cinxi te byſſo, &
11 indui te ſubtilibus. ¶ Et ornaui te ornamen
to, & dedi armillas in manibus tuis, & tor-
12 quem circa collum tuum. ¶ Et dedi inaurem
ſuper os tuum, & circulos auribus tuis, & co
13 ronam decòris in capite tuo. ¶ Et ornata es
auro & argento, & veſtita es byſſo, & poly-
mito, & multis coloribus: ſimilam & mel, &
& oleum comediſti, & decòra facta es vehe-
14 menter nimis, & profeciſti in regnum. ¶ Et
egreſſum eſt nomen tuum in Gentes propter
ſpeciem tuam: quia perfecta eras in decore
meo, quem poſueram ſuper te, dicit Dominus
15 Deus. ¶ Et habens fiduciam in pulchritudi-
ne tua fornicata es in nomine tuo: & expo-
ſuiſti fornicationem tuam omni tranſeunti,
16 vt eius fieres. ¶ Et ſumens de veſtimentis
tuis, feciſti tibi excelſa hinc inde conſuta: &
fornicata es ſuper eis, ſicut non eſt factum,
17 neque futurum eſt. ¶ Et tuliſti vaſa decòris
tui, de auro meo atque argento meo, quæ de-
di tibi: & feciſti tibi imagines maſculinas,
18 & fornicata es in eis. ¶ Et ſumpſiſti veſti-
menta tua multicoloria, & *operuiſti illas:
& oleum meum, & thymiama meum poſui-
19 ſti coram eis. ¶ Et panem meum quem dedi
tibi, ſimilam & oleum, & mel quibus enutri
ui te, poſuiſti in conſpectu eorum in odorem
ſuauitatis, & factum eſt, ait dominus Deus.
20 ¶ Et tuliſti filios tuos & filias tuas quas ge-
C neraſti mihi: & immolaſti eis ad deuoran-
21 dum. Nũquid parua eſt fornicatio tua? ¶ Im
molaſti filios meos, & dediſti, illos conſecrãs,
22 eis. ¶ Et poſt omnes abominationes tuas &
fornicationes, non es recordata dierum ado-
leſcentiæ tuæ, quando eras nuda & confuſio-
23 ne plena conculcata in ſanguine tuo. ¶ Et ac-
cidit poſt omnem malitiam tuam (væ væ ti-
24 bi, ait Dominus Deus) ¶ & ædificaſti tibi lu
panar, & feciſti tibi proſtibulum in cunctis
25 plateis. ¶ Ad omne caput viæ ædificaſti ſignũ
proſtitutionis tuæ: & abominabilem feciſti
decòrem tuum: & diuiſiſti pedes tuos omni
tranſeunti, & multiplicaſti fornicationes
26 tuas. ¶ Et fornicata es cum filijs Aegypti vi-
cinis tuis magnarum carnium: & multipli-
caſti

*veſtita es eis 22.

*caſti fornicationem tuam ad irritandū me.*
*¶Ecce, ego extendam manum meam ſuper* 27
ius tuū 10 *te, & auferam " iuſtificationem tuam' : &*
*dabo te in animas odientium te filiarū Pa-*
*laſthinarum, quæ erubeſcunt in via tua ſce*
*lerata. ¶Et fornicata es in filijs Aſſyriorum,* 28
*eo quod necdum fueris expleta: & poſtquam*
*fornicata es, nec ſic es ſatiata. ¶Et multipli-* 29
*caſti fornicationem tuam in terra Chanáan*
*cum Chaldæis: & nec ſic ſatiata es. ¶In quo* 30
*mundabo cor tuum, ait Dominus Deus: cùm*
*facias omnia hæc opera mulieris meretricis*
*& procacis? ¶Quia fabricaſti lupanar tuum* 31
*in capite omnis viæ, & excelſum tuū feciſti*
*in omni platea: nec facta es quaſi meretrix* D
*faſtidio augens pretium, ¶ſed quaſi mulier* 32
*adultera quæ ſuper virum ſuum inducit alie*
*nos. ¶Omnibus meretricibus dantur merce-* 33
*des, tu autem dediſti mercedes cunctis ama-*
*toribus tuis, & dona donabas eis vt intrarēt*
*ad te vndique ad fornicandum tecum. ¶Fa-* 34
*ctumq́ eſt in te contra conſuetudinem mulie*
*rum in fornicationibus tuis, & poſt te non*
*erit fornicatio: in eo enim quod dediſti mer-*
*cedes, & mercedes non accepiſti, factū eſt in*
*te contrariū. ¶Propterea meretrix audi ver-* 35
*bum Domini, ¶Hæc dicit Dominus Deus,* 36
*Quia effuſum eſt æs tuum, & reuelata eſt*
*ignominia tua in fornicationibus tuis ſuper*
*amatores tuos, & ſuper idola abominationū*
*tuarum in ſanguine filiorum tuorū quos de-*
*diſti eis: ¶Ecce, ego congregabo omnes amato-* 37
*res tuos quibus commiſta es, & omnes quos*
*dilexiſti cum vniuerſis quos oderas: & con-*
*gregabo eos ſuper te vndique, & nudabo igno*
*miniam tuam coram eis, & videbunt omnē*
Inf.23.b.10. *turpitudinem tuam. ¶‖Et iudicabo te iudi-* 38
&.45. *cijs adulterarum & effundentium ſanguinē:*
*& dabo te in ſanguinem furoris & zeli. ¶Et* 39
*dabo te in manus eorum, & deſtruent lupa-* E
*nar tuum, & demolientur proſtibulum tuū:*
*& denudabunt te veſtimentis tuis, & au-*
*ferent vaſa decoris tui: & derelinquent te*
*nudam plenamq́ ignominia: ¶Et adducent* 40
*ſuper te multitudinem, & lapidabunt te la-*
4.Re.25.b.9 *pidibus, & trucidabunt te gladijs ſuis. ¶‖Et* 41
*comburent domos tuas igni, & facient in te*
*iudicia in oculis mulierum plurimarum: &*
*deſines fornicari, & mercedes vltrà non da-*
*bis. ¶Et requieſcet indignatio mea in te: &* 42
*auferetur zelus meus à te, & quieſcam, nec*
*iraſcar amplius. ¶Eò quòd non fueris recor-* 43
*data dierum adoleſcentiæ tuæ, & prouocaſti*
*me in omnibus his: quapropter & ego vias*
*tuas in capite tuo dedi, ait Dominus Deus,*
*& non feci iuxta ſcelera tua in omnibus a-*
*bominationibus tuis. ¶Ecce, omnis qui dicit* 44
*vulgo prouerbiū, in te aſſumet illud, dicens:*
*Sicut mater ita & filia eius. ¶Filia matris* 45
*tuæ es tu, quæ proiecit virum ſuum, & filios*
*ſuos: & ſoror ſororum tuarū es tu, quæ pro-*
*iecerunt viros ſuos & filios ſuos: mater ve-*
*ſtra Cethæa, & pater veſter Amorrhæus.*
46 *¶Et ſoror tua maior, Samaria, ipſa & filiæ*
*eius quæ habitant ad ſiniſtram tuam: ſoror*
*autem tua minor te, quæ habitat a dextris*
47 *tuis, Sodoma, & filiæ eius. ¶Sed nec in vijs*
*earum ambulaſti, neque ſecundū ſcelera ea-*
F *rum feciſti pauxillum minus: pene ſcelera-*
48 *tiora feciſti illis in omnibus vijs tuis. ¶Viuo*
*ego, dicit Dominus Deus, quia non fecit So-*
*doma ſoror tua ipſa, & filiæ eius, ſicut feciſti* Gen.18.f.19
49 *tu & filiæ tuæ. ¶Ecce ‖hæc fuit iniquitas So*
*domæ ſororis tuæ, ſuperbia, ſaturitas panis,*
*& abundantia, & otium ipſius & filiarum*
*eius: & manum egeno & pauperi non porri-*
50 *gebant. ¶Et eleuatæ ſunt, & fecerunt abo-*
*minationes coram me: & abſtuli eas ſicut* "vidi 2.
51 *"vidiſti'. ¶Et Samaria dimidium peccatorū*
*tuorum non peccauit: ſed viciſti eas ſceleri-*
*bus tuis, & iuſtificaſti ſorores tuas in om-*
*nibus abominationibus tuis quas operata es.*
52 *¶Ergo & tu porta confuſionem tuam, quæ vī*
*ciſti ſorores tuas peccatis tuis, ſceleratius a-*
*gens ab eis: iuſtificatæ ſunt enim à te. ergo*
*& tu confundere, & porta ignominiā tuam,*
53 *quæ iuſtificaſti ſorores tuas. ¶Et conuertam*
*reſtituens eas conuerſione Sodomorum cum*
*filiabus ſuis, & conuerſione Samariæ & fi-*
*liarum eius: & conuertam reuerſionē tuam*
54 *in medio earum, ¶vt portes ignominiā tuam*
*& confundaris in omnibus quæ feciſti, con-*
55 *ſolans eas. ¶Et ſoror tua Sodoma & filiæ eius*
G *reuertentur ad antiquitatem ſuam: & Sa* ".12.
*maria, & filiæ eius reuertentur ad anti-*
*quitatem ſuam', & tu, & filiæ tuæ reuer-*
56 *temini ad antiquitatem veſtram. ¶Nō fuit*
*autem Sodoma ſoror tua audita in ore tuo,*
57 *in die ſuperbiæ tuæ, ¶antequam reuelaretur*
*malitia tua: ſicut hoc tempore in opprobrium*
*filiarum Syriæ, & cunctarum in circuitu*
*tuo filiarum Palæſthinarum quæ ambiunt*
58 *te per gyrum. ¶ſcelus tuum & ignominiam*
59 *tuam tu portaſti, ait Dominus Deus. ¶Quia*
*hæc dicit Dominus Deus. Et faciam tibi ſi-*
*cut deſpexiſti iuramentum, vt irritum fa-*
60 *ceres pactum: ¶& recordabor ego pacti mei*
*tecum in diebus adoleſcentiæ tuæ: & ſuſci-*
61 *tabo tibi pactum ſempiternum. ¶Et recor-*
*daberis viarum tuarum, & confunderis:*
*cùm receperis ſorores tuas te maiores cum*
*minoribus tuis: & dabo eas tibi in filias, ſed*
62 *non ex pacto tuo. ¶Et ſuſcitabo ego pactum*
63 *meum tecum, & ſcies quia ego dominus, ¶vt*
*recorderis & confundaris, & non ſit tibi vl-*
*trà aperire os præ confuſione tua, cùm placa-*
*tus tibi fuero in omnibus quæ feciſti, ait Do*
*minus Deus.*

## CAP. XVII.

1 *ET factum eſt verbum Domini ad me, di-*
2 *cens: ¶Fili hominis propone ænigma, &*
3 *narra parabolam ad domum Iſraël: ¶& di-*
A *ces, Hæc dicit Dominus Deus, Aquila grādis*

magnarum alarum, longo membrorum du-
ctu, plena plumis & varietate, venit ad Li-
banum, & tulit medullam cedri. ¶Summi- 4
tatem frondium eius auulſit: & tranſporta-
uit eam in terram Chanaan, in vrbe ne-
gotiatorum poſuit illam. ¶Et tulit de ſemine 5
terræ, & poſuit illud in terra pro ſemine:
vt firmaret radicem ſuper aquas multas, in
ſuperficie poſuit illud. ¶Cùmque germinaſſet, 6
creuit in vineam latiorem, humili ſtatura, B
reſpicientibus ramis eius ad eam: & radices
eius ſub illa erant. facta eſt ergo vinea, &
fructificauit in palmites, & emiſit propagi-
nes. ¶Et facta eſt aquila altera grandis, ma 7
gnis alis, multiſque plumis: & ecce vinea iſta
quaſi mittens radices ſuas ad eam, palmi-
tes ſuos extendit ad illam, vt irrigaret eam
de areolis germinis ſui. ¶*In terra bona ſu- 8
per aquas multas plantata eſt: vt faciat fron C
des, & portet fructum, vt ſit in vineã gran-
dem. ¶Dic, Hæc dicit Dominus Deus, Ergòne 9
proſperabitur? nónne radices eius euellet, &
*fructus eius diſtringet, & ſiccabit omnes
palmites germinis eius, & areſcet: & non in
brachio grandi, neque in populo multo, vt e-
uelleret eam radicitus? ¶Ecce plantata eſt: 10
ergòne proſperabitur? nónne cùm tetigerit eã
ventus vrens ſiccabitur, & in areis germi-
nis ſui areſcet? ¶Et factum eſt verbum Do- 11
mini ad me, dicens: ¶Dic ad domum exaſpe- 12
rantem, Neſcitis quid iſta ſignificent? Dic, D
Ecce venit rex Babylonis in Ieruſalẽ: & aſſu
met regem & principes eius, & adducet eos
ad ſemetipſum in Babylonem. ¶Et tollet de 13
ſemine regni, ferietque cum eo fœdus, & ab eo
accipiet iuſiurandum. ſed & fortes terræ tol
let: ¶Vt ſit regnum humile, & non eleuetur, 14
ſed cuſtodiet pactũ eius, et ſeruet illud. ¶Qui 15
recedens ab eo, miſit nuntios ad Aegyptum,
vt daret ſibi equos, & populũ multum. Num
quid proſperabitur, vel conſequetur ſalutem
qui fecit hæc? & qui diſſoluit pactum, num-
quid effugiet? ¶Viuo ego, dicit Dominus De- 16
us, quoniam in loco regis qui conſtituit eum E
regẽ, cuius fecit irritum iuramentũ, et ſoluit
pactum quod habebat cum eo, in medio Ba-
bylonis morietur. ¶Et non in exercitu gran- 17
di, neque in populo multo faciet contra eum
Pharao prælium: in iactu aggeris, & in ex-
tructione vallorũ, vt interficiat animas mul
tas. ¶Spreuerat enim iuramentum, vt ſolue 18
ret fœdus, & ecce dedit manũ ſuam, & cùm F
omnia hæc fecerit, non effugiet. ¶Propterea 19
hæc dicit Dominus Deus, Viuo ego, quoniam
iuramentum quod ſpreuit, & fœdus quod
præuaricatus eſt, ponam in caput eius. ¶‖Et 20
expandam ſuper eum rete meum, & compre-
hendetur in ſagena mea: & adducam eum in
Babylonem, & iudicabo eum ibi in præuari-
catione qua deſpexit me. ¶Et omnes profugi 21
eius cum vniuerſo agmine ſuo, gladio cadẽt:

*Qui
*fructum 5
Sup.12.d.15.
Inf.32.a.3.

reſidui autẽ in omnem ventũ diſpergentur:
& ſcietis quia ego Dominus locutus ſum.
22 ¶Hæc dicit Dominus Deus, Et ſumam ego
de medulla cedri ſublimis, & ponam: de ver-
tice ramorum eius tenerum diſtringam, &
plantabo ſuper montem excelſum & emi-
23 nentem. ¶In monte ſublimi Iſrael plantabo
G illud, & erumpet in germen, & faciet fructũ,
& erit in cedrum magnam: & habitabunt
ſub ea omnes volucres & vniuerſum vola-
tile, ſub vmbra frondium eius nidificabit.
24 ¶Et ſcient omnia ligna regionis, quia ego
Dominus humiliaui lignum ſublime, & ex-
altaui lignum humile: & ſiccaui lignum vi-
ride, & frondere feci lignũ aridum, Ego Do-
minus locutus ſum, & feci.

CAP. XVIII.

1 ET factus eſt ſermo Domini ad me, dicẽs:
2 ¶Quid eſt quod inter vos parabolã ver-
A titis in prouerbium iſtud in terra Iſrael? di-
centes, ‖Patres comederunt vuam acerbam,
3 & dentes filiorum obſtupeſcunt. ¶Viuo ego,
dicit Dominus Deus, ſi erit vltrà vobis pa-
4 rabola hæc in prouerbium in Iſrael. ¶Ecce
omnes animæ, meæ ſunt: vt anima patris,
ita & anima filij, mea eſt: anima quæ pecca-
5 uerit, ipſa morietur. ¶Et vir, ſi fuerit iu-
6 ſtus, & fecerit iudicium & iuſtitiam, ¶in
montibus non comederit, & oculos ſuos non
leuauerit ad idola domus Iſrael: & vxorem
proximi ſui non violauerit, & ad mulierem
7 menſtruatam non acceſſerit, ¶Et hominem
B nõ contriſtauerit: pignus debitori reddiderit,
per vim nihil rapuerit: ‖panem ſuum eſu-
rienti dederit, & nudũ operuerit veſtimen-
8 to, ¶Ad vſuram non commodauerit, & am-
plius non acceperit: ab iniquitate auerterit
manum ſuam, & iudicium verum fecerit
9 inter virum & virum: ¶*in præceptis meis
ambulauerit, & iudicia mea cuſtodierit, vt
faciat veritatem: hic iuſtus eſt, vita viuet,
10 ait Dominus Deus. ¶Quod ſi genuerit filiũ
latronem effundentem ſanguinem, & fecerit
11 vnum de iſtis: ¶& hæc quidem omnia non fa
C cientem, ſed in montibus comedentẽ, & vxo
12 rem proximi ſui polluentẽ: ¶Egenum & pau
perem contriſtantem, rapiẽtem rapinas, pi-
gnus non reddentem, & ad idola leuantem
13 oculos ſuos, abominationem facientem: ¶Ad
vſuram dantem, & amplius accipientẽ: num
quid viuet? nõ viuet, cùm vniuerſa hæc de-
teſtãda fecerit, morte morietur, ſanguis eius
14 in ipſo erit. ¶Quod ſi genuerit filium, qui vi
dens omnia peccata patris ſui quæ fecit, ti-
15 muerit, & non fecerit ſimile eis. ¶Super mon
tes non comederit, & oculos ſuos non leuaue
rit ad idola domus Iſrael, & vxorem proxi-
16 ſui non violauerit: ¶Et virum non contri-
D ſtauerit, pignus non retinuerit, & rapinam
non rapuerit, panem ſuum eſurienti dede-
17 rit, & nudum operuerit veſtimento, ¶A
paupe-

Ier.31.e.35.
Iſa.58.b.7.
Mat.25.c.20
*&

pauperis iniuria auerterit manum ſuam,
vſuram & ſuperabundantiam non accepe-
*& . rit, *iudicia mea fecerit, in præceptis meis
ambulauerit: hic non morietur in iniquita-
te patris ſui, ſed vita viuet. ¶ Pater eius 18
quia calumniatus eſt, & vim fecit fratri, &
malum operatus eſt in medio populi ſui: ecce,
mortuus eſt in iniquitate ſua. ¶ Et dicitis, 19
quare non portabit filius iniquitatem pa-
tris? Videlicet, quia filius iudicium & iuſti-
tiam operatus eſt, omnia præcepta mea cu-
De.24.c.16. ſtodiuit, & fecit illa, viuet vita. ¶ ‖ Anima 20
4.Re.14.b.6 quæ peccauerit, ipſa morietur: filius non por
2.Pa.25.a.4 tabit iniquitatem patris, & pater non por-
tabit iniquitatem filij: iuſtitia iuſti ſuper E
eum erit, & impietas impij erit ſuper eum.
¶ Si autem impius egerit pœnitentiam ab 21
omnibus peccatis ſuis quæ operatus eſt, & cu
ſtodierit omnia præcepta mea, & fecerit iu-
dicium & iuſtitiam: vita viuet, & non mo-
rietur. ¶ Omnium iniquitatum eius quas o- 22
peratus eſt, non recordabor: in iuſtitia ſua
quam operatus eſt, viuet. ¶ ‖ Nunquid vo- 23
Pſa.29. a.4. luntatis meæ eſt mors impij, dicit Dominus
Inf.33.c.11. Deus, & non vt conuertatur a vijs ſuis, &
2.Pet.3. b.9 viuat? ¶ Si autem auerterit ſe iuſtus a iu- 24
ſtitia ſua, & fecerit iniquitatem ſecundùm
omnes abominationes quas operari ſolet im-
pius, nũquid viuet? omnes iuſtitiæ eius quas
fecerat, non recordabuntur: in præuaricatio- F
ne qua præuaricatus eſt, & in peccato ſuo
quod peccauit, in ipſis morietur. ¶ ‖ Et dixi- 25
Inf.33.d.17. ſtis, Non eſt æqua via Domini, Audite ergo
domus Iſrael, Nunquid via mea non eſt æ-
qua, & non magis viæ veſtræ prauæ ſunt?
¶ Cũ enim auerterit ſe iuſtus a iuſtitia ſua, 26
& fecerit iniquitatẽ, morietur in eis: in in-
iuſtitia quam operatus eſt, morietur. ¶ Et 27
cùm auerterit ſe impius ab impietate ſua
quam operatus eſt, & fecerit iudicium & iu
ſtitiam: ipſe animã ſuam viuificabit. ¶ Con 28
ſiderans enim, & auertẽs ſe ab omnibus ini G
quitatibus ſuis quas operatus eſt, vita vi-
uet, & non morietur. ¶ Et dicunt filij Iſrael, 29
Non eſt æqua via Domini. Nũquid viæ meæ
non ſunt æquæ domus Iſrael, & non magis
viæ veſtræ prauæ? ¶ Idcirco vnumquenque 30
iuxta vias ſuas iudicabo domus Iſrael, ait
Mat.3.a.2. Dominus Deus, ‖ Conuertimini, & agite pœ
nitentiã ab omnibus iniquitatibus veſtris:
& nõ erit vobis in ruinam iniquitas. ¶ Proij 31
*iniquitates cite à vobis omnes *præuaricationes' veſtras
in quibus præuaricati eſtis, & facite vobis
cor nouum, & ſpiritum nouum: & quare mo
Sup.c.23. riemini domus Iſrael? ¶ ‖ Quia nolo mortem 32
Inf.33.c.11. morientis, dicit Dominus Deus, reuertimini
& viuite.

## CAP. XIX.

*fili hominis ET tu *aſſume planctum ſuper principes 1
Iſrael, ¶ & dices, Quare mater tua leæ- 2
na inter leones cubauit, in medio leuncu- A
3 lorum enutriuit catulos ſuos? ¶ Et eduxit vnũ
de leunculis ſuis, leo factus eſt: & didicit ca
4 pere prædam, hominemq́ue comedere. ¶ Et au-
dierunt de eo Gentes, & non abſque vulne-
ribus ſuis ceperunt eum: & adduxerũt eum
5 in catenis, in terrã Aegypti. ¶ Quæ cùm vi-
diſſet quoniam infirmata eſt, & perijt expe-
ctatio eius: tulit vnum de leũculis ſuis, leo-
6 nem conſtituit eum. ¶ Qui incedebat inter
B leones, & factus eſt leo, & didicit prædam
7 capere, et homines deuorare. ¶ Didicit viduas
facere, & ciuitates eorum in deſertum ad-
ducere: & deſolata eſt terra & plenitudo e-
8 ius a voce rugitus illius. ¶ Et conuenerunt
aduerſus eum Gentes vndique de prouin-
cijs, & expanderunt ſuper eum rete ſuum, in
9 vulneribus earum captus eſt. ¶ Et miſerunt
C eum in caueam, in catenis adduxerunt eum
ad regem Babylonis: miſeruntq́ue eum in car-
cerem, ne audiretur vox eius vltrà ſuper
10 montes Iſrael. ¶ Mater tua quaſi vinea in
ſanguine ſuo ſuper aquam plantata eſt: fru-
ctus eius, & frondes eius creuerũt ex aquis
11 multis. ¶ Et factæ ſunt ei virgæ ſolidæ in
ſceptra dominantiũ, & exaltata eſt ſtatura
eius inter frondes: & vidit altitudinẽ ſuam
12 in multitudine palmitum ſuorum. ¶ Et euul
D ſa eſt in ira, in terramq́ue proiecta: ‖ & vẽtus Oſe.13.d.15.
vrens ſiccauit fructum eius: marcuerunt, &
areſactæ ſunt virgæ roboris eius: ignis come-
13 dit eam. ¶ Et nunc tranſplantata eſt in de-
14 ſertum, in terra inuia & ſitienti. ¶ Et egreſ
ſus eſt ignis de virga ramorum eius, qui fru-
ctum eius comedit: & non fuit in ea virga
fortis, ſceptrum dominantium. Planctus eſt,
& erit in planctum.

## CAP. XX.

1 ET factum eſt in anno ſeptimo, in quinto,
A in decima menſis: venerunt viri de ſe-
nioribus Iſrael vt interrogarent Dominũ, &
2 ſederunt coram me. ¶ Et factus eſt ſermo Do
3 mini ad me, dicens: ¶ Fili hominis loquere
ſenioribus Iſrael, & dices ad eos, Hæc dicit
Dominus Deus, Nũquid ad interrogandũ me
vos veniſtis? viuo ego, quia non reſpondebo
4 vobis, ait Dominus Deus. ¶ Si iudicas eos, ſi
iudicas fili hominis? abominationes patrum
5 eorum oſtende eis. ¶ Et dices ad eos, Hæc di-
cit Dominus Deus, in die qua elegi Iſrael, &
leuaui manum meam pro ſtirpe domus Ia-
cob: & apparui eis in terra Aegypti, & leua-
ui manum meam pro eis, dicens. Ego Domi-
6 nus Deus veſter: ¶ in die illa leuaui manum
meam pro eis, vt educerem eos de terra Ae-
gypti, in terram quam prouideram eis, fluen
tem lacte & melle, quæ eſt egregia inter om-
7 nes terras. ¶ Et dixi ad eos, Vnuſquiſque
B offenſiones oculorum ſuorum abijciat, & in
idolis Aegypti nolite pollui: ego Dominus
8 Deus veſter. ¶ Et irritauerũt me, noluerũt-
que me audire: vnuſquiſque abominationes

*oculorũ ſuorum non proiecit, nec idòla Aegy-*
*pti reliquerunt. & dixi vt effunderẽ indi-*
*gnationem meã ſuper eos, & implerem iram*
*meam in eis, in medio terra-Aegypti. ¶Et* 9
*feci propter nomen meum, vt non violaretur*
*coram gentibus, in quarũ medio erant, & in-*
*ter quas apparui eis, vt educerem eos de ter*
*ra-Aegypti. ¶Eieci ergo eos de terra-Aegy-* 10
Leu.18.a.5. *pti. & eduxi eos in deſertum. ¶‖Et dedi eis* 11
Rom.10.a.5 *praecepta mea, & iudicia mea oſtendi eis, quæ*
Exo.20.b.8 *faciens homo, viuet in eis. ¶Inſuper & ‖ſab-* 12
31.c.13. *batha mea dedi eis, vt eſſent ſignum inter*
Deu.5.b.12. *me & eos: & ſcirent quia ego Dominus ſan-*
*ctificans eos. ¶Et irritauerunt me domus Iſ* 13
*rael in deſerto, in praeceptis meis non ambu*
Gal.3.b.12. *lauerunt, & iudicia mea proiecerunt, ‖ quæ*
Exo.16.f.28 *faciens homo viuet in eis:‖ & ſabbatha mea*
*violauerunt vehementer. dixi ergo vt ef-*
*funderem furorem meum ſuper eos in deſer*
*to, & conſumerem eos. ¶Et feci propter nomẽ* 14
*meum, ne violaretur corã Gentibus de qui-*
*bus eieci eos, in conſpectu earum. ¶Ego igitur* 15
*leuaui manum meam ſuper eos in deſerto, ne* C
*inducerem eos in terram quã dedi eis fluen-*
*tem lacte & melle, præcipuam terrarum om-*
*nium: ¶Quia iudicia mea proiecerunt, & in* 16
*præceptis meis non ambulauerunt, & ſab-*
*batha mea violauerunt: poſt idòla enim cor*
*eorũ gradiebatur. ¶Et pepercit oculus meus* 17
*ſuper eos, vt non interficerẽ eos: nec conſum-*
*pſi eos in deſerto. ¶Dixi autem ad filios eorũ* 18
*in ſolitudine: In præceptis patrum veſtrorũ*
*nolite incedere, nec iudicia eorũ cuſtodiatis*
*nec in idòlis eorum polluamini. ¶Ego Domi-* 19
*nus Deus veſter, in præceptis meis ambula-*
*te, & iudicia mea cuſtodite, & facite ea. ¶Et* 20
*ſabbatha mea ſanctificate, vt ſint ſignum*
"ſciatis 3. *inter me & vos: & " ſciatur' quia ego ſum*
*& *Dominus Deus veſter. ¶Et exacerbauerunt* 21
*me filij, *in præceptis meis nõ ambulauerũt:*
*& iudicia mea non cuſtodierunt, vt facerent*
*ea quæ cùm fecerit homo, viuet in eis: et ſab*
*batha mea violauerũt, & comminatus ſum*
*vt effunderem furorem meum ſuper eos, &*
*implerem iram meam in eis in deſerto. ¶A-* 22
*uerti autem manum meam, & feci propter* D
*nomen meum, vt non violaretur coram Gen*
*tibus, de quibus eieci eos in oculis earum.*
*¶Iterum leuaui manum meã in eos in ſoli-* 23
*tudine, vt diſpergerem illos in nationes, &*
*ventilarẽ in terras: ¶eo quòd iudicia mea nõ* 24
*feciſſent, & præcepta mea reprobaſſent, &*
*ſabbatha mea violaſſent, & poſt idòla patrũ*
*ſuorum fuiſſent oculi eorũ. ¶Ergo & ego dedi* 25
*eis præcepta non bona, & iudicia in quibus*
*nõ viuent: ¶Et pollui eos in muneribus ſuis* 26
*cùm offerrent omne quod aperit vuluã, pro-*
*pter delicta ſua: & ſcient quia ego dominus.*
*¶Quamobrem loquere ad domum Iſraël fili* 27
*hominis, & dices ad eos, Hæc dicit Dominus*
*Deus, Adhuc & in hoc blaſphemauerunt me*

*patres veſtri, cùm ſpreuiſſent me contemnen*
28 *tes, ¶& induxiſſem eos in terram ſuper quã*
*leuaui manum meam vt darem *eis: vide-* *illam 30.
*runt omnẽ collum excelſum, & omne lignum*
*nemoroſum, & immolauerunt ibi victimas*
*ſuas. & dederunt ibi irritationem oblationis*
*ſuæ, & poſuerunt ibi odorem ſuauitatis ſuæ,*
29 *& libauerunt libationes ſuas. ¶Et dixi ad*
E *eos, Quid eſt excelſum ad quod vos ingredi-*
*mini? Et vocatum eſt nomen eius Excelſum*
30 *vſque ad hanc diem. ¶Propterea dic ad do-*
*mum Iſraël, Hæc dicit Dominus Deus. Cer-*
*tè in via patrum veſtrorum vos polluimi-*
*ni, & poſt offendicula eorum vos fornica-*
31 *mini. ¶Et in oblatione donorum veſtrorum,*
*cùm traducitis filios veſtros per ignem, vos*
*polluimini in omnibus idòlis veſtris vſque*
*hodie: & ego reſpondebo vobis domus Iſraël?*
*Viuo ego dicit Dominus Deus, quia non re-*
32 *ſpondebo vobis. ¶Neque cogitatio mentis ve*
*ſtræ fiet, dicentium, Erimus ſicut Gentes, &*
*ſicut cognationes terræ, vt colamus ligna &*
33 *lapides. ¶Viuo ego dicit Dominus Deus, quo-*
*niam in manu forti, & in brachio extento,*
34 *& in furore effuſo regnabo ſuper vos. ¶Et*
*educam vos de populis: & congregabo vos de*
*terris, in quibus diſperſi eſtis, in manu va-*
*lida, & in brachio extento, & in furore ef-*
35 *fuſo regnabo ſuper vos. ¶Et adducam vos in*
*deſertum populorum, & iudicabor vobiſcum*
36 *ibi facie ad faciem. ¶Sicut iudicio contendi*
F *aduerſum patres veſtros in deſerto terræ-*
*Aegypti, ſic iudicabo vos dicit Dominus*.* *Deus 6.
37 *¶Et ſubijciam vos ſceptro meo, & inducam*
38 *vos in vinculis fœderis. ¶Et eligam de vo-*
*bis tranſgreſſores & impios, & de terra in-*
*colatus eorum educam eos, & in terram Iſ-*
*raël non ingredientur, & ſcietis quia ego Do*
39 *minus. ¶Et vos domus Iſraël. Hæc dicit Do*
*minus Deus. Singuli poſt idòla veſtra am-*
*bulate, & ſeruite eis. Quod ſi & in hoc non*
*audieritis me, & nomen meum ſanctum pol-*
*lueritis vltrà in muneribus veſtris, & in i-*
40 *dòlis veſtris. ¶in monte ſancto meo, in mon-*
*te excelſo Iſraël, ait Dominus Deus, ibi ſer-*
*uiet mihi omnis domus Iſraël: omnes, inquã*
*in terra in qua placebunt mihi, & ibi quæ-*
*ram primitias veſtras, & initium decimarũ*
*veſtrarum in omnibus ſanctificationibus ve*
41 *ſtris. ¶In odorem ſuauitatis ſuſcipiam vos,*
*cùm eduxero vos de populis, & congregauero*
*vos de terris, in quas diſperſi eſtis: & ſan-*
42 *ctificabor in vobis in oculis nationum. ¶Et*
G *ſcietis quia ego Dominus, cùm induxero vos*
*ad terram Iſraël, in terram pro qua leuaui*
*manum meam, vt darem eam patribus ve-*
43 *ſtris. ¶Et recordabimini ibi viarum veſtra-*
*rum, et omnium ſcelerum veſtrorum, quibus*
*polluti eſtis in eis, & diſplicebitis vobis in*
*conſpectu veſtro in omnibus malitijs ve-*
44 *ſtris quas feciſtis. ¶Et ſcietis quia ego Do-*
*minus.*

*minus, cùm benefecero vobis propter nomen*
*meum, & non ſecundum vias veſtras ma-*
*las, neque ſecundum ſcelera veſtra peßima*
*domus Iſrael, ait Dominus Deus.* ¶ *Et factus* 45
*eſt ſermo Domini ad me, dicens,* ¶ *Fili homi-* 46
*nis, pone faciem tuam contra viam Auſtri,*
*& ſtilla ad Aphricum, et propheta ad ſaltum*
*agri meridiani.* ¶ *Et dices ſaltui meridiano,* 47
*audi verbum Domini, Hæc dicit Dominus*
*Deus, Ecce, ego ſuccendam in te ignem, &*
*comburam in te omne lignum viride, & o-*
*mne lignum aridum: non extinguetur flam-*
*ma ſuccenſionis: & comburetur in ea omnis*
*facies ab Auſtro vſque ad Aquilonem.* ¶ *Et* 48
*videbit vniuerſa caro quia ego Dominus ſuc-*
*cendi eã, nec extinguetur.* ¶ *Et dixi, Ah, Ah,* 49
*Ah, Domine Deus: ipſi dicunt de me: Nun-*
*quid non per parabolas loquitur iſte?*

CAP. XXI.

ET *factus eſt ſermo Domini ad me, dicẽs,* 1
¶ *Fili hominis, pone faciem tuam ad Ie-* 2
*ruſalem, & ſtilla ad ſanctuaria, & propheta* A
*contra humũ Iſrael.* ¶ *Et dices terræ Iſrael,* 3
*Hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego ad te, &*
*eijciam gladium meum de vagina ſua, &*
*occidam in te iuſtum & impium.* ¶ *Pro eo* 4
*autem quod occidi in te iuſtum & impium,*
*idcirco egredietur gladius meus de vagina*
*ſua ad omnem carnem ab Auſtro vſque ad*
*Aquilonem:* ¶ *Vt ſciat omnis caro quia ego* 5
*Dominus eduxi gladium meum de vagina*
*ſua irreuocabilem.* ¶ *Et tu fili hominis inge-* 6
*miſce in contritione lumborum, & in ama-*
*ritudinibus ingemiſce coram eis.* ¶ *Cumque* 7
*dixerint ad te, Quare tu gemis? dices, Pro* B
*auditu, quia venit, & tabeſcet omne cor. &*
*diſſoluentur vniuerſæ manus, & infirmabi-*
*tur omnis ſpiritus, & per cuncta genua flu-*
*ent aquæ: ecce venit, & fiet, ait Dominus*
*Deus.* ¶ *Et factus eſt ſermo Domini ad me,* 8
*dicẽs,* ¶ *Fili hominis, propheta, & dices, Hæc* 9
*dicit Dominus Deus, Loquere, Gladius, gla-*
*dius exacutus eſt et limatus.* ¶ *Vt cadat vi-* 10
*ctimas exacutus eſt, vt ſplendeat limatus*
*eſt: qui moues ſceptrũ filij mei, ſuccidiſti om-*
*ne lignum.* ¶ *Et dedi eum ad leuigandum, vt* 11
*teneatur manu: iſte exacutus eſt gladius, &* C
*iſte limatus eſt, vt ſit in manu interficien-*
*tis.* ¶ *Clama, & vlula fili hominis, quia hic* 12
*factus eſt in populo meo: hic in cunctis duci-*
*bus Iſraël qui fugerant: gladio traditi ſunt*
*cum populo meo, idcirco plaude ſuper femur.*
¶ *quia probatus eſt, & hoc cũ ſceptrum ſub-* 13
*uerterit, & non erit, dicit Dominus Deus.*
¶ *Tu ergo fili hominis propheta, & percute* 14
*manu ad manum, & duplicetur gladius, ac*
*triplicetur gladius interfectorum: hic eſt*
*gladius occiſionis magnæ, qui obſtupeſcere*
*eos facit,* ¶ *& corde tabeſcere, & multiplicat* 15
*ruinas. In omnibus portis eorum dedi con-*
*turbationem gladij acuti & limati ad ful-*

16 *gendum, amicti ad cædem.* ¶ *Exacuere, vade*
D *ad dexteram ſiue ad ſiniſtram, quocunq; fa-*
17 *ciei tuæ eſt appetitus.* ¶ *Quin & ego plau-*
*dam manu ad manum, & implebo indigna-*
*tionem meam: ego Dominus locutus ſum.*
18 ¶ *Et factus eſt ſermo Domini ad me, dicens,*
19 ¶ *Et tu fili hominis pone tibi duas vias, vt*
*veniat gladius regis Babylonis: de terra v-*
*na egredientur "ambo': & manu capiet con-* "amba ε.
*iecturam, in capite viæ ciuitatis conijciet.*
20 ¶ *Viam pones, vt veniat gladius ad Rab-*
E *bath filiorum Ammon, & ad Iudam in Ie-*
21 *ruſalem munitißimam.* ¶ *Stetit enim rex*
*Babylonis in biuio, in capite duarum viarũ,*
*diuinationem quærens, commiſcens ſagittas:*
22 *interrogauit idola, exta conſuluit.* ¶ *Ad dex-*
*teram eius facta eſt diuinatio ſuper Ieruſa-*
*lem, vt ponat arietes, vt aperiat os in cæde,*
*"vt' eleuet vocẽ in vlulatu, vt ponat arie-* "& 15.
*tes contra portas, vt comportet aggerem, vt*
23 *ædificet munitiones.* ¶ *Eritq; quaſi conſu-*
*lens fruſtra oraculum in oculis eorum, &*
*ſabbathorum otium imitans: ipſe autem re-*
24 *cordabitur iniquitatis ad capiendum.* ¶ *Id-*
F *circo hæc dicit Dominus Deus, Pro eo quod*
*recordati eſtis iniquitatis veſtræ, & reuela-*
*ſtis præuaricationes veſtras, & apparuerunt*
*peccata veſtra in omnibus cogitationibus*
*veſtris: pro eo, inquam, quod recordati eſtis,*
25 *manu capiemini.* ¶ *Tu autem prophane im-*
*pie dux Iſraël, cuius venit dies in tempore*
26 *iniquitatis præfinita:* ¶ *Hæc dicit Dominus*
*Deus, Aufer cidarim, tolle coronam: nonne*
*hæc eſt quæ humilem ſubleuauit, & ſubli-*
27 *mem humiliauit?* ¶ *Iniquitatem, iniquita-*
*tem, iniquitatem ponam eam: & hoc nõ fa-*
*ctum eſt, donec veniret cuius eſt iudicium,*
28 *& tradam ei.* ¶ *Et tu fili hominis, propheta,*
*& dic, Hæc dicit Dominus Deus ad filios*
*Ammon, & ad opprobrium eorum: & dices,*
*Mucro mucro euagina te ad occidendum: li-*
29 *ma te vt interficias, & fulgeas.* ¶ *Cùm tibi*
G *viderentur vana, & diuinarentur menda-*
*cia, vt dareris ſuper colla vulneratorum im-*
*piorum, quorum venit dies in tempore ini-*
30 *quitatis præfinita.* ¶ *Reuertere ad vaginam*
*tuam: "in loco' in quo creatus es, in terra* "in locum
31 *natiuitatis tuæ iudicabo te,* ¶ *& effundam*
*ſuper te indignationem meam: in igne fu-*
*roris mei ſufflabo in te, daboq; te in manus*
*hominum inſipientium & fabricantium in-*
32 *teritum.* ¶ *Igni eris cibus, ſanguis tuus erit*
*in medio terræ, obliuioni traderis: quia ego*
*Dominus locutus ſum.*

CAP. XXII.

1 ET *factum eſt verbũ Domini ad me, di-*
2 *cens,* ¶ *Et tu fili hominis, nonne iudi-*
A *cas, nonne iudicas ciuitatem ſanguinum? &*
3 *oſtendes ei omnes abominationes ſuas,* ¶ *&*
*dices, Hæc dicit Dominus Deus, Ciuitas ef-*
*fundens ſanguinem in medio ſui, vt veniat*

*tempus eius: & quæ fecit idóla cõtra ſemet-*
*ipſam, vt pollueretur.* ¶ *In ſanguine tuo qui* 4
*à te effuſus eſt, deliquiſti: & in idolis tuis*
*quæ feciſti, polluta es: & appropinquare fe-*
*ciſti dies tuos, & adduxiſti tempus annorum*
*tuorum: propterea dedi te opprobrium Genti-*
*bus, & irriſionem vniuerſis terris.* ¶ *Quæ* 5
*iuxta ſunt & quæ procul à te, triũphabunt*
*de te: ſordida, nobilis, grandis interitu.* ¶ *Ecce* 6
*principes Iſrael ſinguli in brachio ſuo fue-*
*runt in te, ad effundẽdum ſanguinem.* ¶ *Pa-* 7
*trem & matrem contumeliis affecerunt in* B
*te, aduenam calumniati ſunt in medio tui,*
*pupillum & viduam contriſtauerunt apud*
*te.* ¶ *Sanctuaria mea ſpreuiſtis, & ſabbatha* 8
*mea polluiſtis.* ¶ *Viri detractores fuerunt in* 9
*te ad effundendum ſanguinẽ, & ſuper mon-*
*tes comederunt in te, ſcelus operati ſunt in*
*medio tui.* ¶ ‖*Verecundiora patris diſcoope-* 10
Leui.18. a.7 *ruerunt in te, immunditiam menſtruatæ*
Iere.5.b.8. *humiliauerunt in te.* ¶ ‖*Et vnuſquiſque in* 11
*vxorem proximi ſui operatus eſt abomina-*
*tionem, & ſocer nurum ſuam polluit nefa-*
*riè, frater ſororem ſuam filiam patris ſui op-*
*preſſit in te.* ¶ *Munera acceperunt apud te ad* 12
*effundendum ſanguinem: vſuram & ſuper* C
*abundantiam accepiſti, & auarè proximos*
*tuos calumniabaris: meiq; oblita es, ait Do-*
*minus Deus.* ¶ *Ecce, complosi manus meas* 13
*ſuper auaritiã tuã quã feciſti, & ſuper ſan-*
*guinem qui effuſus eſt in medio tui.* ¶ *Nun-* 14
*quid ſuſtinebit cor tuum, aut præualebunt*
*manus tuæ in diebus quos ego faciam tibi?*
*ego Dominus locutus ſum, & faciam.* ¶ *Et* 15
*diſpergam te in nationes, & ventilabo te in*
*terras, & deficere faciam immunditiã tuam*
*à te.* ¶ *Et poſſidebo te in conſpectu Gentium:* 16
*& ſcies quia ego Dominus.* ¶ *Et factum eſt* 17
*verbum Domini ad me, dicens,* ¶ *Fili homi-* 18
*nis, verſa eſt mihi domus Iſrael in ſcoriam:* D
*omnes iſti æs, & ſtannũ, & ferrũ, & plum-*
*bum in medio fornacis, ſcoria argenti facti*
*ſunt.* ¶ *Propterea hæc dicit Dominus Deus,* 19
*Eo quod verſi eſtis omnes in ſcoriam, pro-*
*pterea ecce ego congregabo vos in medio Ie-*
*ruſalem* ¶ *congregatione argenti, & æris, &* 20
*ſtanni, & ferri, et plumbi in medio fornacis:*
*vt ſuccendam in ea ignem ad conflandũ. ſic*
*congregabo in furore meo & in ira mea, &*
*requieſcam: & conflabo vos.* ¶ *Et congregabo* 21
*vos, & ſuccendam vos in igne furoris mei,* E
*& conflabimini in medio eius.* ¶ *Vt conflatur* 22
*argentum in medio fornacis, ſic eritis in me-*
*dio eius: & ſcietis quia ego Dominus, cùm*
*effuderim indignationem meam ſuper vos.*
¶ *Et factum eſt verbum Domini ad me, di-* 23
*cens,* ¶ *Fili hominis, dic ei, Tu es terra im-* 24
*munda, & nõ cõpluta in die furoris.* ¶ *Con-* 25
*iuratio prophetarum in medio eius: ſicut leo*
*rugiens rapienſq; prædam, animas deuora-*
*runt, opes & pretium acceperunt, viduas*
26 *eius multiplicauerunt in medio illius.* ¶ *Sa-*
F *cerdotes eius contempſerunt legem meam, &*
*polluerunt ſanctuaria mea: inter ſanctum et*
*prophanum non habuerunt diſtantiam: &*
*inter pollutum & mundũ non intellexerunt:*
*& à ſabbathis meis auerterunt oculos ſuos,*
27 *& coinquinabar in medio eorum.* ¶ ‖*Princi-* Mich.3. d.11
*pes eius in medio illius quaſi lupi rapientes* Soph.3.a.3.
*prædam: ad effundendum ſanguinem, & ad*
*perdendas animas, & auarè ſectanda lucra.*
28 ¶ *Prophetæ autem eius liniebant eos abſque*
*temperamento, videntes vana, & diuinan-*
G *tes* **eis*' *mendacium, dicentes, Hæc dicit Do-* **ei*
*minus Deus: cùm Dominus non ſit locutus.*
29 ¶ **Populi terræ calumniabantur calumniã*', **populum*
*& rapiebant violenter: egenum et pauperem* *terræ ca-*
*affligebant, & aduenã opprimebant calum-* *lumniaban-*
30 *nia abſq; iudicio.* ¶ *Et quæſiui de eis virum* *tur calum-*
*qui interponeret ſepem, & ſtaret oppoſitus* *nia 4.*
*contra me pro terra, ne diſſiparem eam: &*
31 *non inueni.* ¶ *Et effudi ſuper eos indigna-*
*tionem meam,* ° *in igne iræ meæ conſumpſi* ° *&*
*eos: viam eorum in caput eorum reddidi, ait*
*Dominus Deus.*

## CAP. XXIII.

1 ET *factus eſt ſermo Domini ad me, dicẽs,*
2 ¶ *Fili hominis, duæ mulieres filiæ ma-*
A *tris vnius fuerũt.* ¶ *Et fornicatæ ſunt in Ae-*
3 *gypto. in adoleſcentia ſua fornicatæ ſunt: ibi*
*ſubacta ſunt hubera earum, & fracta ſunt*
4 *mammæ pubertatis earum.* ¶ *Nomina autem*
*earum Oolla maior: & Ooliba ſoror eius* *
*minor*': *& habui eas, & pepererunt filios &* *.7.
*filias. Porro earum nomina Samaria Oolla,*
5 *& Ieruſalem Ooliba.* ¶ *Fornicata eſt igitur*
*ſuper me Oolla, & inſaniuit in amatores*
6 *ſuos, in Aſſyrios propinquantes,* ¶ *veſtitos*
*hyacintho, principes & magiſtratus, iuuenes*
*cupidinis vniuerſos, equites, aſcenſores e-*
7 *quorum.* ¶ *Et dedit fornicationes ſuas ſuper*
*eos electos filios Aſſyriorum vniuerſos: & in*
*omnibus in quos inſaniuit, in immunditiis*
8 *eorum polluta eſt.* ¶ *Inſuper & fornicationes*
B *ſuas quas habuerat in Aegypto, nõ reliquit:*
*nam & illi dormierunt cum ea in adoleſcen-*
*tia eius, & illi confregerunt hubera puber-*
*tatis eius, et effuderunt fornicationem ſuam*
9 *ſuper eam.* ¶ *Propterea tradidi eam in ma-*
*nus amatorum ſuorum, in manus filiorum*
*Aſſur, ſuper quorum inſaniuit libidinem.*
10 ¶ ‖*Ipſi diſcooperuerunt ignominiam eius, fi-* Sup.16. d.38
*lios & filias eius tulerunt, & ipſam occide-*
*runt gladio: & factæ ſunt famoſæ mulieres,*
11 *& iudicia perpetrauerunt in ea.* ¶ *Quod cùm*
*vidiſſet ſoror eius Ooliba, plus quàm illa in-*
*ſaniuit libidine: & fornicationem ſuam ſu-*
12 *per fornicationem ſororis ſuæ* ¶ *ad filios Aſ-*
*ſyriorum præbuit impudenter, ducibus &*
*magiſtratibus ad ſe venientibus indutis*
*veſte varia, equitibus qui vectabantur e-*
*quis, & adoleſcentibus forma cunctis egre-*
*gia.*

*gia.* ? *Et vidi quòd polluta eſſet via vna* 13
*ambarum.* ? *Et auxit fornicationes ſuas:* 14
*cumquè vidiſſet viros depictos in pariete,* C
*imagines Chaldæorum expreſſas coloribus,*
? *& accinctos balteis renes, & tiaras tinctas* 15
*in capitibus eorum, formam ducū omnium,*
*ſimilitudinem filiorum Babylonis terraquè*
*Chaldæorum in qua orti ſunt:* ? *Inſaniuit* 16
*ſuper eos concupiſcentia oculorum ſuorum,*
*& miſit nūtios ad eos in Chaldæam.* ? *Cum-* 17
*què veniſſent ad eam filij Babylonis ad cu-*
*bile mammarū, polluerunt eam ſtupris ſuis,*
*& polluta eſt ab eis, & ſaturata eſt anima*
*eius ab illis.* ? *Denudauit quoq; fornicatio-* 18
*nes ſuas, & diſcooperuit ignominiam ſuam:*
*& receſſit anima mea ab ea, ſicut receſſerat*
*anima mea à ſorore eius.* ? *Multiplicauit e-* 19
*nim fornicationes ſuas, recordans dies ado-*
*leſcentiæ ſuæ, quibus fornicata eſt in terra*
*Aegypti.* ? *Et inſaniuit libidine ſuper concu-* 20
*bitum eorum, quorum carnes ſunt vt carnes*
*aſinorum, & ſicut fluxus equorum fluxus*
*eorum.* ? *Et viſitaſti ſcelus adoleſcentiæ tuæ,* 21
*quando ſubacta ſunt in Aegypto vbera*
*tua, & confracta ſunt mammæ pubertatis*
*tuæ.* ? *Propterea Ooliba, hæc dicit Dominus* 22
*Deus, Ecce ego ſuſcitabo omnes amatores* D
*tuos contra te, de quibus ſatiata eſt anima*
*tua: & congregabo eos aduerſum te in cir-*
*cuitu,* ? *Filios Babylonis & vniuerſos Chal-* 23
*dæos, nobiles, tyrannoſq; & principes omnes*
*filios Aſſyriorum, iuuenes forma egregia,*
*duces & magiſtratus vniuerſos, principes*
*principum, & nominatos aſcenſores equo-*
*rum.* ? *Et venient ſuper te inſtructi curru* 24
*& 1. *& rota,* * *multitudo populorum: lorica &*
*clypeo & galea armabuntur contra te vn-*
*dique: & dabo coram eis iudicium, & iudi-*
*cabunt te iudicijs ſuis.* ? *Et ponam zelum* 25
*meum in te, quem exercent tecum in furo-*
*re: naſum tuum & aures tuas præcident: &*
*quæ remanſerint, gladio concident: ipſi filios*
*tuos & filias tuas capient, & nouiſſimum*
*tuum deuorabitur igni.* ? *Et denudabunt te* 26
*veſtimentis tuis, & tollent vaſa gloriæ tuæ.*
? *Et requieſcere faciam ſcelus tuum de te,* 27
*& fornicationem tuam de terra Aegypti:*
*nec leuabis oculos tuos ad eos, & Aegypti nō*
*recordaberis amplius.* ? *Quia hæc dicit Do-* 28
*minus Deus, Ecce ego tradam te in manus* E
*eorum quos odiſti, in manus de quibus ſa-*
*tiata eſt anima tua.* ? *Et agent tecū in odio:* 29
*& tollent omnes labores tuos, & dimittent*
*te nudam & ignominia plenam, & reuela-*
*bitur ignominia fornicationum tuarū, ſcelus*
*tuum & fornicationes tuæ.* ? *Fecerunt hæc* 30
*tibi quia fornicata es poſt gentes, inter quas*
*polluta es in idolis earum.* ? *In via ſororis* 31
*tuæ ambulaſti, & dabo calicem eius in ma-*
*nu tua.* ? *Hæc dicit Dominus Deus, Calicem* 32
*ſororis tuæ bibes profundum & latum: eris*

*in deriſum & in ſubſannationem quæ eſt*
33 *capaciſſima.* ? *Ebrietate & dolore repleberis:*
*calice mœroris & triſtitiæ, calice ſororis* *calicē 16.
34 *tuæ Samariæ.* ? *Et bibes illum, & epotabis*
*vſq; ad fæces, & fragmenta eius deuorabis,*
*vbera tua lacerabis: quia ego locutus ſum,*
35 *ait Dominus Deus.* ? *Propterea hæc dicit Do-*
*minus Deus, Quia oblita es mei & proieciſti*
*me poſt corpus tuum, tu quoq; porta ſcelus*
36 *tuum, & fornicationes tuas.* ? *Et ait Domi-*
F *nus ad me, dicens, Fili hominis, nunquid* —. 4.
*iudicas Oollam & Oolibam, & annuntias*
37 *eis ſcelera earum?* ? *Quia adulteratæ ſunt,*
*& ſanguis in manibus earum: & cum idolis*
*ſuis fornicatæ ſunt: inſuper & filios ſuos,*
*quos genuerunt mihi, obtulerunt eis ad de-*
38 *uorandum.* ? *Sed & hoc fecerunt mihi, Pol-*
*luerunt ſanctuarium meum in die illa, &*
39 *ſabbatha mea prophanauerūt.* ? *Cumq; im-*
*molarent filios ſuos idolis ſuis, & ingrede-*
*rentur ſanctuariū meum in die illa vt pol-*
*luerent illud: etiam hæc fecerunt in medio*
40 *domus meæ.* ? *Miſerunt ad viros venientes*
*de longe, ad quos nuntium miſerant, itaque*
*ecce venerunt: quibus te lauiſti, & circumli-*
*niſti ſtibio oculos tuos, & ornata es mundo*
41 *muliebri.* ? *Sediſti in lecto pulcherrimo, &*
*menſa ornata eſt ante te: thymiama meum,*
*& vnguentum meum poſuiſti ſuper eam.*
42 ? *Et vox multitudinis exultãtis erat in ea:*
*& in viris qui de multitudine hominū ad-*
*ducebantur, & veniebant de deſerto, poſue-*
*runt armillas in manibus eorum, & coro-*
43 *nas ſpecioſas in capitibus earum.* ? *Et dixi*
*ei quæ attrita eſt in adulterijs, Nunc forni-*
44 *cabitur in fornicatione ſua etiam hæc.* ? *Et*
*ingreſſi ſunt ad eam quaſi ad mulierē me-*
*retricem: ſic ingrediebantur ad Oollam & ad*
45 *Oolibam mulieres nefarias.* ? *Viri ergo iuſti*
G *ſunt: ‖ hi iudicabunt eas iudicio adultera-* Sup. 16. d. 38
*rum, & iudicio effundentium ſanguinem:*
*quia adulteræ ſunt, & ſanguis in manibus*
46 *earum*. ? *Hæc enim dicit Dominus Deus,* *& cū ido-
*Adduc ad eas multitudinem, & trade eas in* lis ſuis for-
47 *tumultum & in rapinam:* ? *Et lapidentur* nicatæ ſunt.
*lapidibus populorum, & confodiantur gladijs*
*eorum: filios & filias earum interficient, &*
48 *domos earum igne ſuccendent.* ? *Et auferam*
*ſcelus de terra, & diſcent omnes mulieres ne*
49 *faciant ſecundùm ſcelus earum.* ? *Et da-*
*bunt ſcelus veſtrum ſuper vos, & peccata*
*idolorum veſtrorū portabitis: & ſcietis quia*
*ego Dominus Deus.*

## CAP. XXIIII.

1 ET *factum eſt verbum Domini ad me in*
A *anno nono, in menſe decimo, decima*
2 *die menſis dicens,* ? *Fili hominis, ſcribe* —. 15.
*tibi nomen diei huius, in qua confirmatus*
*eſt rex Babylonis aduerſum Ieruſalē hodie.*
3 ? *Et dices per prouerbium ad domum irrita-*
*tricem parabolam, & loquêris ad eos, Hæc*
*dicit*

*dicit Dominus Deus, pone ollam: pone in-*
*quam, & mitte in eam aquam. ¶ Congere* 4
*fruſta eius in eam, omnem partem bonam,*
*femur & armum, electa & oſſibus plena.*
*¶ Pinguiſſimum pecus aſſume, compone quoq;* 5
*ſtrues oſſium ſub ea: efferbuit coctio eius, &* B
*diſcocta ſunt oſſa illius in medio eius. ¶ Pro-* 6
*pterea hæc dicit Dominus Deus, Væ ciuitati*
*ſanguinum, ollæ cuius rubigo in ea eſt, et ru-*
*bigo eius non exiuit de ea: per partes & per*
*partes ſuas eĳce eam, non cecidit ſuper eam*
*ſors. ¶ Sanguis enim eius in medio eius eſt,* 7
*ſuper limpidiſſimam petram effudit illum:*
*non effudit illum ſuper terram, vt poſſit o-*
*periri puluere. ¶ Vt ſuperinducerem indigna-* 8
*tionem meam, & vindicta vlciſcerer: dedi*
*ſanguinem eius ſuper petram limpidiſſimam*
Nah. 3. a. 1. *ne operiretur. ¶ Propterea hæc dicit Dominus* 9
Hab. 2. c. 12. *Deus, Væ ciuitati ſanguinum, cuius ego* C
*grandem faciam pyram. ¶ Congere oſſa quæ* 10
*igne ſuccendam: conſumentur carnes, & co-*
*quetur vniuerſa compoſitio, & oſſa tabeſcẽt.*
*¶ Pone quoq; eam ſuper prunas vacuam, vt* 11
*incaleſcat & liqueſiat æs eius, & conſletur*
*in medio eius inquinamentum eius, & con-*
*ſumatur rubigo eius. ¶ Multo labore ſuda-* 12
*tum eſt, & non exiuit de ea nimia rubigo e-*
*ius, neque per ignem. ¶ Immunditia tua ex-* 13
*ecrabilis: quia mundare te volui, & non es* D
*mundata à ſordibus tuis: ſed nec mundabe-*
*ris priùs, donec quieſcere faciam indigna-*
*tionem meam in te. ¶ Ego Dominus locutus* 14
*ſum, Veniet, & faciam: non tranſeam, nec*
*parcam, nec placabor: iuxta vias tuas, & iu-*
*xta adinuentiones tuas iudicabo te, dicit*
*Dominus. ¶ Et factum eſt verbum Domini* 15
*ad me, dicens, ¶ Fili hominis, ecce ego tollo à* 16
*te deſiderabile oculorum tuorum in plaga: &*
*non planges, neque plorabis: neq; fluent la-*
*chryma tua. ¶ Ingemiſce tacens, mortuorum* 17
*luctum non facies: corona tua circumligata* E
*ſit tibi, & calceamenta tua erunt in pedi-*
*bus tuis, nec amictu ora velabis, nec cibos*
*lugentium comedes. ¶ Locutus ſum ergo ad* 18
*populum manè, & mortua eſt vxor mea*
*veſpere: fecique manè ſicut præceperat mihi.*
*¶ Et dixit ad me populus, Quare non indi-* 19
*cas nobis quid iſta ſignificent quæ tu facis?*
*¶ Et dixi ad eos, Sermo Domini factus eſt ad* 20
*me, dicens, ¶ Loquere domui Iſraël. Hæc di-* 21
*cit Dominus Deus, Ecce ego polluam ſan-* F
*ctuarium meum, ſuperbiam imperĳ veſtri,*
*& deſiderabile oculorum veſtrorum, & ſuper*
*quo pauet anima veſtra: & filĳ veſtri & fi-*
*liæ veſtræ quas reliquiſtis, gladio cadent.*
*¶ Et facietis ſicut feci, Ora amictu non ve-* 22
*labitis, & cibos lugentium non comedetis.*
*¶ Coronas habebitis in capitibus veſtris, &* 23
*calceamenta in pedibus: non plangetis neq;*
*flebitis, ſed tabeſcetis in iniquitatibus ve-*
*ſtris, & vnuſquiſq; gemet ad fratrem ſuũ.*

24 *¶ Eritq; Ezechiel vobis in portentum: iu-*
G *xta omnia quæ fecit, facietis cùm venerit*
*iſtud: & ſcietis quia ego Dominus Deus.*
25 *¶ Et tu fili hominis, ecce in die qua tollam*
*ab eis fortitudinem eorum, & gaudium di-*
*gnitatis, & deſiderium oculorum eorum ſu-*
*per quo requieſcunt animæ eorum, filios &*
26 *filias eorum. ¶ In die illa cùm venerit fu-*
27 *giens ad te, vt annuntiet tibi: ¶ In die inquã*
*illa aperietur os tuum cum eo qui fugit, &*
*loqueris, & non ſilebis vltrà: eriſq; eis in*
*portentum, & ſcietis quia ego Dominus.*

## CAP. XXV.

1 *ET factus eſt ſermo Domini ad me, di-*
2 *cens, ¶ Fili hominis, pone faciem tuam*
A *contra filios Ammon: & prophetabis de eis.*
3 *¶ Et dices filĳs Ammõ, Audite verbum Do-*
*mini Dei: Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo*
*quod dixiſti euge euge ſuper ſanctuarium*
*meum, quia pollutum eſt: & ſuper terram*
*Iſraël, quoniam deſolata eſt: et ſuper domum*
*Iuda, quoniam ducti ſunt in captiuitatem.*
4 *¶ Idcirco ego tradam te filĳs orientalibus in*
*hæreditatem, & collocabunt caulas ſuas in*
*te, & ponent in te tentoria ſua: ipſi comedẽt*
5 *fruges tuas: & ipſi bibent lac tuum. ¶ Dabo-*
*que Rabbath in habitaculum camelorum, &*
*filios Ammon in cubile pecorum: & ſcietis*
6 *quia ego Dominus. ¶ Quia hæc dicit Domi-*
B *nus Deus: Pro eo quòd plauſiſti manu, &*
*percuſſiſti pede, & gauiſa es ex toto affectu*
7 *ſuper terram Iſraël: ¶ idcirco ecce ego exten-*
*dam manum meam ſuper te, et tradam te in*
*direptionem Gentium, & interficiam te de*
*populis, & perdam de terris, & conteram: &*
8 *"ſcietis' quia ego Dominus. ¶ Hæc dicit Do-* "ſcies 6.
*minus Deus, Pro eo quod dixerunt Moab &*
*Seir: Ecce, ſicut omnes Gentes, domus Iuda:*
9 *¶ idcirco ecce ego aperiam humerum Moab*
*de ciuitatibus, de ciuitatibus inquam eius,*
*& de finibus eius inclytas terræ Bethieſi-*
10 *moth, & Beel-meon, & Cariathaïm, ¶ "Fi-* "filios 4.
C *lĳs' Orientis cum filĳs Ammon, & dabo eam*
*in hæreditatem: vt non ſit vltrà memoria*
11 *filiorum Ammon in Gentibus. ¶ Et in Moab*
*faciam iudicia: & ſcient quia ego Dominus.*
12 *¶ Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod fe-*
*cit Idumæa vltionem vt ſe vindicaret de*
*filĳs Iuda, peccauitq; delinquens, & vindi-*
13 *ctam expetiuit de eis: ¶ Idcirco hæc dicit Do-*
*minus Deus: Extendam manũ meam ſuper*
*Idumæam, & auferam de ea hominem &*
*iumentum, & faciam eam deſertam ab Au-*
*ſtro: & qui ſunt in Dedan, gladio cadent.*
14 *¶ Et dabo vltionem meam ſuper Idumæam*
*per manum populi mei Iſraël. & facient in*
*Edom iuxta iram meam & furorem meum:*
*& ſcient vindictam meam, dicit Dominus*
15 *Deus. ¶ Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo*
D *quòd fecerunt Palæſthini vindictã, & vlti*
*ſe ſunt toto animo, interficientes & implen-*

tes

tes inimicitias veteres: ¶ propereà hæc dicit 16
Dominus Deus, Ecce ego extendam manum
meam ſuper Palæſthinos, & interficiam in-
terfectores, & perdam reliquias maritimæ
regionis: ¶ faciamq; in eis vltiones magnas 17
arguens in furore: & ſcient quia ego Domi-
nus: cùm dedero vindictam meã ſuper eos.

CAP. XXVI.

ET factum eſt in vndecimo anno, prima 1
menſis, factus eſt ſermo Domini ad me, A
dicens, ¶ Fili hominis pro eo quod dixit Ty- 2
rus de Ieruſalem: Euge, confracta ſunt portæ
populorum, conuerſa eſt ad me: implebor, de-
ſerta eſt. ¶ Proptereà hæc dicit Dominus 3
Deus: Ecce ego ſuper te Tyre, & aſcendere
faciam ad te gentes multas, ſicut aſcendit
mare fluctuans. ¶ Et diſsipabunt muros Ty- 4
ri, & deſtruent turres eius: & radam pul-
uerem eius de ea, & dabo eam in limpidiſsi-
mam petram. ¶ Siccatio ſagenarum erit in 5
medio maris, quia ego locutus ſum, ait Do-
minus Deus, & erit in direptionem Genti-
bus. ¶ Filiæ quoq; eius quæ ſunt in agro, gla- 6
dio interficientur: & ſcient quia ego Domi-
nus. ¶ Quia hæc dicit Dominus Deus, Ecce 7
ego adducam ad Tyrum Nabuchodonoſor regẽ
Babylonis ab Aquilone regem regum, cum e-
quis, & curribus, & equitibus, & cœtu, popu-
loq; magno. ¶ Filias tuas quæ ſunt in agro, 8
gladio interficiet: & circundabit te munitio- B
nibus, & comportabit aggerem in gyro: & e-
leuabit contra te clypeum. ¶ Et vineas & 9
arietes temperabit in muros tuos, & turres
tuas deſtruet in armatura ſua. ¶ Inundatio- 10
ne equorum eius operiet te puluis eorum: à
ſonitu equitum & rotarum & curruum mo-
uebuntur muri tui, cùm egreſſus fuerit por-
tas tuas quaſi per introitum vrbis diſsipa-
tæ. ¶ Vngulis equorum ſuorum conculcabit 11
omnes plateas tuas: populum tuum gladio
cædet, & ſtatuæ tuæ nobiles in terram cor-
ruent. ¶ Vaſtabunt opes tuas, diripient ne- 12
gotiationes tuas: & deſtruent muros tuos,
& domos tuas præclaras ſubuertent: & la-
pides tuos, & ligna tua & puluerem tuum
Iere.7.g.34. in medio aquarum ponent. ¶ ‖ Et quieſcere 13
faciam multitudinem canticorum tuorum, C
& ſonitus cithararum tuarum non audie-
tur amplius. ¶ Et dabo te in limpidiſsimam 14
petrã, ſiccatio ſagenarum eris, nec ædificabe-
ris vltrà: quia ego locutus ſum, ait Domi-
nus Deus. ¶ Hæc dicit Dominus Deus Tyro, 15
Nunquid non à ſonitu ruinæ tuæ & gemitu
interfectorum tuorum cùm occiſi fuerint, in
medio tui commouebuntur inſulæ? ¶ Et de- 16
ſcendẽt de ſedibus ſuis omnes principes ma-
ris: & auferent exuuias ſuas, & veſtimẽta
ſua varia abijcient, & induentur ſtupore, in
terra ſedebũt, et attoniti ſuper repentino ca-
ſu tuo admirabuntur? ¶ Et aſſumentes ſuper 17
te lamentum, dicent tibi, Quomodo periſti

quæ habitas in mari, vrbs inclyta, quæ fu
iſti fortis in mari cum habitatoribus tuis,
18 quos formidabant vniuerſi? ¶ Nunc ſtupebũt
D naues in die pauoris tui, & turbabuntur in-
ſulæ in mari, eo quod nullus egrediatur ex
19 te. Quia hæc dicit Dominus Deus. ¶ Cùm
dedero te vrbem deſolatam ſicut ciuitates
quæ non habitantur: & adduxero ſuper te
20 abyſſum, & operuerint te aquæ multæ: ¶ Et
detraxero te cum his qui deſcendunt in la-
cum ad populum ſempiternum, & collocaue-
ro te in terra nouiſsima ſicut ſolitudines ve
teres cum his qui deducuntur in lacum, vt
non habiteris: porrò cùm dedero gloriam in
21 terra viuentium: ¶ In nihilum redigam te,
& non eris, & requiſita non inueniêris vl-
trà in ſempiternum, dicit Dominus Deus.

CAP. XXVII.

1 ET factum eſt verbum Domini ad me,
2 dicens, ¶ Tu ergo fili hominis, aſſume ſu-
3 per Tyrum lamentum: ¶ & dices Tyro, quæ
A habitat in introitu maris, negotiationi po-
pulorum ad inſulas multas, Hæc dicit Do-
minus Deus, O Tyre, tu dixiſti, Perfecti de-
4 coris ego ſum, ¶ & in corde maris ſita. Fini-
timi tui qui te ædificauerunt, impleuerunt
5 decôrem tuum: ¶ abietibus de Sanir extruxe-
runt te cum omnibus tabulatis maris: ce-
drum de Libano tulerunt, vt facerent tibi
6 malũ. ¶ Quercus de Baſan dolauerũt in re-
mos tuos: & tranſtra tua fecerunt tibi ex
ebore Indico, & prætoriola de inſulis Italiæ.
7 ¶ Byſſus varia de Aegypto texta eſt tibi in
velum, vt poneretur in malo: hyacinthus &
purpura de inſulis Eliſa facta ſunt operi-
8 mentũ tuum. ¶ Habitatores Sidonis & Ara-
B dij fuerunt remiges tui: ſapientes tui, Tyre,
9 facti ſunt gubernatores tui. ¶ Senes Giblij &
prudentes eius habuerunt nautas ad mini-
ſterium variæ ſupellectilis tuæ: omnes naues
maris & nautæ earum fuerũt in populo ne-
10 gotiationis tuæ. ¶ Perſæ, & Lydij, & Libyes
erant in exercitu tuo viri bellatores tui. cly-
peum & galeam ſuſpenderunt in te pro or-
11 natu tuo. ¶ Filij Aradij cũ exercitu tuo erant
ſuper muros tuos in circuitu: ſed & Pigmæi
qui erant in turribus tuis, pharetras ſuas
ſuſpenderunt in muris tuis per gyrum: ipſi
12 compleuerunt pulchritudinem tuam. ¶ Car-
thaginenſes negotiatores tui à multitudine
cunctarum diuitiarum, argento, ferro, ſtan-
no, plumbóque repleuerunt nundinas tuas.
13 ¶ Græcia, Thubal, & Moſoch, ipſi inſtitores
C tui: mancipia, & vaſa ærea adduxerunt
14 populo tuo. ¶ De domo Thogorma, equos, &
equites, & mulos adduxerunt ad forum
15 tuum. ¶ Filij Dedan negotiatores tui: inſulæ
multæ negotiatio manus tuæ: dentes ebur-
neos & hebeninos commutauerunt in pre-
16 tio tuo. ¶ Syrus negotiator tuus propter mul-
titudinem operum tuorum, gemmam &
purpuram.

purpuram, & ſcutulata, & byſſum, & ſericū,
& chodchod propoſuerunt in mercatu tuo.
¶ Iuda & terra Iſrael ipſi inſtitores tui in 17
frumento primo: balſamum, & mel, & oleū,
& reſinam propoſuerunt in nundinis tuis.
¶ Damaſcenus negotiator tuus in multitu- 18
dine operum tuorum, in multitudine diuer- D
ſarum opum, in vino pingui, in lanis colo-
ris optimi. ¶ Dan, & Græcia, & Moſel in 19
nundinis tuis propoſuerunt ferrum fabre-
factum: ſtacte, & calamus in negotiatione
tua. ¶ Dedan inſtitores tui in tapetibus ad 20
ſedendum. ¶ Arabia & vniuerſi principes 21
Cedar, ipſi negotiatores manus tuæ: cum
agnis & arietibus, & hædis venerunt ad te
negotiatores tui. ¶ Venditores Saba & Ree- 22
ma ipſi negotiatores tui: cum vniuerſis pri-
mis aromatibus, & lapide pretioſo & auro, E
quod propoſuerunt in mercatu tuo. ¶ Haran, 23
& Chenne. & Eden, negotiatores tui Saba:
Aſſur & Chelmad venditores tui. ¶ Ipſi ne- 24
gotiatores tui multipharíam inuolucris hya-
cinthi, et polymitorum, gazarumq́; pretioſa-
rum, quæ obuoluta & aſtricta erant funi-
bus: cedros quoque habebant in negotiatio-
nibus tuis. ¶ Naues maris, principes tui in 25
negotiatione tua: & repleta es, & glorificata
nimis in corde maris. ¶ In aquis multis ad- 26
duxerunt te remiges tui: Ventus auſter con-
triuit te in corde maris. ¶ Diuitiæ tuæ & 27
theſauri tui, & multiplex inſtrumentum
tuum, nautæ tui & gubernatores tui qui te- F
nebant ſupellectilem tuam, & populo tuo
præerant: viri quoque bellatores tui qui e-
rant in te, cum vniuerſa multitudine tua
quæ eſt in medio tui: cadent in corde maris
in die ruinæ tuæ. ¶ A ſonitu clamoris guber- 28
natorum tuorum conturbabuntur claſſes.
¶ Et deſcendent de nauibus ſuis omnes qui 29
tenebant remum: nautæ & vniuerſi guber-
natores maris in terra ſtabunt. ¶ Et eiula- 30
bunt ſuper te voce magna, & clamabunt a-
marè: & ſuperiacient puluerem capitibus
ſuis, & cinere conſpergentur. ¶ Et radent ſu- 31
per te caluitium, & accingentur cilicijs: &
plorabunt te in amaritudine animæ ploratu
amariſſimo. ¶ Et aſſument ſuper te carmen 32
lugubre, & plangent te, Quæ eſt vt Tyrus, G
quæ obmutuit in medio maris? ¶ Quæ in exi- 33
tu negotiationum tuarum de mari impleſti
populos multos: in multitudine diuitiarum
tuarum, & populorum tuorum ditaſti reges
terræ: ¶ Nunc contrita es a mari, in pro- 34
fundis aquarum opes tuæ, & omnis multi-
tudo tua quæ erat in medio tui, ceciderunt.
¶ Vniuerſi habitatores inſularum obſtupue- 35
runt ſuper te: & reges earum omnes tempe-
ſtate percuſſi mutauerunt vultus. ¶ Nego- 36
tiatores populorum ſibilauerunt ſuper te: ad
nihilum deducta es: & non eris vſque in
perpetuum.

## CAP. XXVIII.

1 ET factus eſt ſermo Domini ad me, di-
2 cens, ¶ Fili hominis dic principi Tyri,
A Hæc dicit Dominus Deus, Eo quòd eleuatum
eſt cor tuum, & dixiſti, Deus ego ſum, & in
cathedra Dei ſedi in corde maris: cùm ſis
homo, & non Deus: & dediſti cor tuum quaſi
3 cor Dei. ¶ Ecce ſapientior es tu Daniele: om-
4 ne ſecretum non eſt abſconditum à te. ¶ In
ſapientia, & prudentia tua feciſti tibi for-
titudinem: & acquiſiſti aurum et argentum
5 in theſauris tuis. ¶ In multitudine ſapien-
B tiæ tuæ, & in negotiatione tua multiplica-
ſti tibi fortitudinem: & eleuatum eſt cor
6 tuum in robore tuo. ¶ Propterea hæc dicit
Dominus Deus, Eo quod eleuatum eſt cor
7 tuum quaſi cor Dei: ¶ Idcirco ecce ego addu-
cam ſuper te alienos robuſtiſſimos Gentium:
& nudabunt gladios ſuos ſuper pulchritu-
dinem ſapientiæ tuæ, & polluent decorem
8 tuum. ¶ Interficient & detrahent te: & mo-
rieris in interitu occiſorum in corde maris.
9 ¶ Nunquid dicens loquéris, Deus ego ſum,
corā interficientibus te: cùm ſis homo, & non
10 Deus, in manu occidentium te? ¶ Morte in-
C circumciſorum morieris in manu alienorum:
quia ego locutus ſum, ait Dominus Deus.
11 ¶ Et factus eſt ſermo Domini ad me, dicēs,
12 ¶ Fili hominis leua planctum ſuper regem
Tyri: & dices ei, Hæc dicit Dominus Deus,
Tu ſignaculū ſimilitudinis plenus ſapiētia,
13 & perfectus decore. ¶ In delicijs paradiſi Dei
fuiſti: omnis lapis pretioſus operimentū tuū:
ſardius, topazius & iaſpis, chryſolithus, &
D onyx, & beryllus, ſapphirus, & carbunculus,
& ſmaragdus: aurum opus decóris tui: & fo-
ramina tua, in die qua cōditus es præparata
14 ſunt. ¶ Tu cherub extentus & protegens, &
poſui te in monte ſancto Dei, in medio lapi-
15 dum ignitorū ambulaſti. ¶ Perfectus in vijs
tuis à die conditionis tuæ: donec inuenta eſt
16 iniquitas in te. ¶ In multitudine negotia-
tionis tuæ repleta ſunt interiora tua ini-
quitate, & peccaſti: & eieci te de mōte Dei,
& perdidi te ò cherub protegēs, de medio la-
17 pidum ignitorum. ¶ Et eleuatum eſt cor tuū
in decòre tuo: perdidiſti ſapientiam tuam in
E decòre tuo, in terram proieci te: ante faciem
18 regum dedi te, vt cernerent te. ¶ In multi-
tudine iniquitatum tuarum, & iniquitate
negotiationis tuæ polluiſti ſanctificationem
tuam: producā ergo ignem de medio tui quì
comedat te, & dabo te in cinerem ſuper ter-
ram in conſpectu omnium videntium te.
19 ¶ Omnes qui viderint te in Gentibus, ob-
ſtupeſcent ſuper te: nihili factus es, & non
20 eris in perpetuum. ¶ Et factus eſt ſermo Do-
F mini ad me, dicens, ¶ Fili hominis, pone fa-
21 ciem tuam contra Sidonem: & prophetabis
22 de ea, ¶ & dices, Hæc dicit Dominus Deus:
Ecce ego ad te Sidon, & glorificabor in medio
tui:

nel: & ſcient quia ego Dominus cùm fecero
in ea iudicia: & ſanctificatus fuero in ea.
¶Et immittam ei peſtilentiam & ſangui- 23
nem in plateis eius: & corruent interfecti in
medio eius gladio per circuitũ: & ſcient quia
ego Dominus. ¶Et non erit vltra domui Iſ- 24
rael offendiculum amaritudinis, & ſpina
dolorem inferens vndiq; per circuitum eo- G
rum qui aduerſantur eis: & ſcient quia ego
Dominus Deus. ¶Hæc dicit Dominus Deus, 25
Quando congregauero domum Iſrael de po-
pulis in quibus diſperſi ſunt, ſanctificabor in
eis coram Gentibus: & habitabunt in terra
ſua quam dedi ſeruo meo Iacob. ¶Et habita 26
bunt in ea ſecuri: & ædificabunt domos, &
plantabunt vineas, & habitabunt confiden-
ter, cùm fecero iudicia in omnibus qui ad-
uerſantur eis per circuitum: & ſcient quia
ego Dominus Deus eorum.

## CAP. XXIX.

*vna 10. *duodecimo 3.

IN anno decimo, decimo menſe, *vndeci- 1
ma* die menſis, factum eſt verbũ Domini A
ad me dicens, ¶Fili hominis, pone faciẽ tuam 2
contra Pharaonem regẽ Aegypti: & prophe-
tabis de eo, & de Aegypto vniuerſa. ¶Lo- 3
quere, & dices, Hæc dicit Dominus Deus,
Ecce ego ad te Pharao rex Aegypti draco ma-
gne, qui cubas in medio fluminum tuorum,
& dicis, Meus eſt fluuius, & ego feci me-
metipſum. ¶Et ponam frenum in maxillis 4
tuis: & agglutinabo piſces fluminum tuorũ
ſquamis tuis: & extraham te de medio flu-
minũ tuorũ, & vniuerſi piſces tui ſquamis B
tuis adhærebunt. ¶Et proijciam te in deſer- 5
tum, & omnes piſces fluminis tui: ſuper fa-
ciem terræ cades, non colligêris, neq; congre-
gaberis: beſtijs terræ, & volatilibus cæli dedi
te ad deuorandum. ¶Et ſcient omnes habi- 6
tatores Aegypti quia ego Dominus: pro eo
quod fuiſti baculus arũdineus domui Iſrael.
¶Quando apprehenderunt te manu, & con- 7
fractus es, & lacerasti omnem humerum eo-
rum: & innitentibus eis ſuper te, cõminutus
es, & diſſoluiſti omnes renes eorũ. ¶Propte- 8
rea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego addu-
cam ſuper te gladium: & interficiam de te
hominem & iumentum. ¶Et erit terra Ae- 9
gypti in deſertum & in ſolitudinem: & ſciẽt

*dixerit 3.

quia ego Dominus: pro eo quod *dixeris*,
Fluuius meus eſt, & ego feci eũ. ¶Idcirco ecce 10
ego ad te, & ad flumina tua: daboq; terram
Aegypti in ſolitudines, gladio diſſipatam, à
turre Syenes, vſq; ad terminos Aethiopiæ.
¶Non pertranſibit eam pes hominis, neq; pes 11
iumenti gradietur in ea: & non habitabitur C
quadraginta annis. ¶Daboq; terram Ae- 12
gypti deſertam in medio terrarum deſerta-
rum, & ciuitates eius in medio vrbium ſub-
uerſarum, & erunt deſolatæ quadraginta
annis: & diſpergam Aegyptios in nationes,
& ventilabo eos in terras. ¶Quia hæc dicit 13
Dominus Deus: poſt finem quadraginta
annorum congregabo Aegyptum de populis
14 in quibus diſperſi fuerant. ¶Et reducam
captiuitatem Aegypti, & collocabo eos in ter-
ra Phatures, in terra natiuitatis ſuæ: & e-
15 runt ibi in regnum humile: ¶inter cætera
regna erit humillima, & non eleuabitur vl-
tra ſuper nationes, & imminuam eos ne
16 imperent Gentibus. ¶Neque erunt vltra
domui Iſrael in confidentia, docentes ini-
D quitatem, vt fugiant & ſequantur eos: &
17 ſcient quia ego Dominus Deus. ¶Et factum
eſt in vigeſimo & ſeptimo anno, in primo,
in vna menſis: factum eſt verbum Domini
18 ad me, dicens, ¶Fili hominis, Nabuchodono-
ſor rex Babylonis ſeruire fecit exercitum
ſuum ſeruitute magna aduerſus Tyrum: o-
mne caput decaluatum, & omnis humerus
depilatus eſt: & merces non eſt reddita ei,
neque exercitui eius de Tyro, pro ſeruitute
19 qua ſeruiuit mihi aduerſus eam. ¶Propterea
hæc dicit Dominus Deus: Ecce, Ego dabo
Nabuchodonoſor regem Babylonis in terra
Aegypti: & accipiet multitudinem eius, &
deprædabitur manubias eius, & diripiet
ſpolia eius: & erit merces exercitui illius.
20 ¶Et operi quo ſeruiuit aduerſus eam, dedi
ei terram Aegypti: pro eo quod laborauе-
21 runt mihi, ait Dominus Deus. ¶In die illo
pullulabit cornu domui Iſrael, & tibi dabo
apertum os in medio eorum, & ſcient quia
ego Dominus.

## CAP. XXX.

1 ET factum eſt verbũ Domini ad me, di-
2 cens: ¶Fili hominis, propheta & dic, Hæc
A dicit Dominus Deus, Vlulate, væ væ diei:
3 ¶quia iuxta eſt dies, & appropinquat dies
Domini: dies nubis, tempus Gentium erit.
4 ¶Et veniet gladius in Aegyptum: & erit pa-
uor in Aethiopia, cùm ceciderint vulnerati
in Aegypto, & ablata fuerit multitudo il-
5 lius, & deſtructa fundamenta eius. ¶Ae-
thiopia, & Lybia, & Lydi, & omne reli-
quum vulgus, & Chub, & filij terræ fœde-
6 ris: cum eis gladio cadent. ¶Hæc dicit Domi-
B nus Deus, Et corruent fulcientes Aegyptũ,
& deſtruetur ſuperbia imperij eius: a turre
Syenes gladio cadent in ea, ait Dominus
7 Deus exercituum: ¶& diſſipabuntur in
medio terrarum deſolatarũ, & vrbes eius in
8 medio ciuitatum *deſertarum* erunt. ¶Et *deſolatarum 6.
ſcient quia ego Dominus, cùm dedero ignem
in Aegypto, & attriti fuerint omnes auxi-
9 liatores eius. ¶In die illa egredientur nuntij
C à facie mea in trieribus ad conterendam
Aethiopiæ confidentiã, & erit pauor in eis in
10 die Aegypti: quia abſq; dubio veniet. ¶Hæc
dicit Dominus Deus, Et ceſſare faciã mul-
titudinem Aegypti in manu Nabuchodono-
11 ſor regis Babylonis. ¶Ipſe & populus eius cũ
eo fortiſſimi Gentium adducentur ad di-
ſperden-

*ſperdendam terram, & euaginabunt gladios*
*ſuos ſuper Aegyptum, & implebunt terram*
*interfectis.* ¶ *Et faciam alueos fluminũ ari-* 12
*dos, & tradam terram in manus peßimorũ,*
*& diſſipabo terram & plenitudinem eius in*
*manus alienorũ: ego Dominus locutus ſum.*
Zach.13.a.2. ¶ ‖*Hæc dicit Dominus Deus, Et diſperdam* 13
*ſimulachra, & ceſſare faciam idola de Mem-* D
*phis, & dux de terra Aegypti non erit am-*
*plius: & dabo terrorẽ in terra Aegypti.* ¶ *Et* 14
*diſperdam terram Phathures, & dabo ignem*
*in Taphnis, & faciam iudicia in Alexan-*
*dria.* ¶ *Et effundam indignationem meam* 15
*ſuper Peluſium robur Aegypti, & interficiam*
*multitudinẽ Alexandriæ,* ¶ *& dabo ignẽ in* 16
*Aegypto, quaſi parturiens dolebit Peluſium,*
*& Alexandria erit diſſipata, & in Memphis*
*anguſtiæ quotidianæ.* ¶ *Iuuenes Heliopoleos,* 17
*& Bu-baſti gladio cadent, & ipſæ captiuæ* E
*ducẽtur.* ¶ *Et in Taphnis nigreſcet dies, cùm* 18
*contriuero ibi ſceptra Aegypti, & defecerit in*
*ea ſuperbia potentiæ eius: ipſam nubes ope-*
*riet, filiæ autem eius in captiuitatẽ ducen-*
*tur.* ¶ *Et iudicia faciam in Aegypto: & ſcient* 19
*quia ego Dominus.* ¶ *Et factum eſt in vn-* 20
*decimo anno, in primo mẽſe, in ſeptima mẽ-*
*ſis, factum eſt verbum Domini ad me, dicẽs:*
¶ *Fili hominis, brachium Pharaonis regis* 21
*Aegypti confregi: & ecce non eſt obuolutum,*
*vt reſtitueretur ei ſanitas, vt ligaretur pan-* F
*nis & faſciretur linteolis, & recepto robore*
*poßit tenere gladium.* ¶ *Propterea hæc dicit* 22
*Dominus Deus. Ecce ego ad Pharaonem re-*
*gem Aegypti, & comminuam brachium eius*
*forte, ſed confractum: & deijciam gladium de*
*manu eius,* ¶ *& diſpergã Aegyptum in Gen-* 23
*tibus, & ventilabo eos in terris.* ¶ *Et con-* 24
*fortabo brachia regis Babylonis, daboq́; gla-*
*dium meum in manu eius: & confringam*
*brachia Pharaonis, & gement gemitibus in-*
*terfecti corã facie eius.* ¶ *Et confortabo bra-* 25
*chia regis Babylonis, & brachia Pharaonis*
*concident: & ſcient quia ego Dominus, cùm* G
*dedero gladium meum in manum regis Ba-*
*bylonis, & extẽderit eum ſuper terram Ae-*
*gypti.* ¶ *Et diſpergam Aegyptum in nationes,* 26
*& ventilabo eos in terras, & ſcient quia ego*
*Dominus.*

## CAP. XXXI.

E*T factum eſt in anno vndecimo, tertio* 1
*menſe, vna menſis, factum eſt verbum* A
*Domini ad me, dicens,* ¶ *Fili hominis, dic* 2
*Pharaoni regi Aegypti, & populo eius, Cui*
*ſimilis factus es in magnitudine tua?* ¶ *Ecce* 3
*Aſſur quaſi cedrus in Libano pulcher ramis,*
*& frondibus nemoroſus, excelſusq́; altitu-*
*dine, & inter condenſas frondes eleuatum*
*eſt cacumen eius.* ¶ *Aquæ nutrierunt illum,* 4
*abyſſus exaltauit illum: flumina eius ma-*
*nabant in circuitu radicũ eius, & riuos ſuos*
*emiſit ad vniuerſa ligna regionis.* ¶ *Propte-* 5
*rea eleuata eſt altitudo eius ſuper omnia li-*
B *gna regionis: & multiplicata ſunt arbuſta*
*eius, & eleuati ſunt rami eius præ aquis*
6 *multis.* ¶ *Cumq́; extendiſſet vmbram ſuam,*
*in ramis eius fecerunt nidos omnia volati-*
*lia cæli, & ſub frondibus eius genuerunt o-*
*mnes beſtiæ ſaltuum, et ſub vmbraculo illius*
7 *habitabat cœtus gentium plurimarum.* ¶ *E-*
*ratq́; pulcherrimus in magnitudine ſua, &*
*in dilatatione arbuſtorũ ſuorum: erat enim*
8 *radix illius iuxta aquas multas.* ¶ *Cedri nõ*
*fuerunt altiores illo in paradiſo Dei, abie-*
C *tes non adæquauerunt ſummitatem eius, &*
*platani non fuerunt æquæ frondibus illius:*
*omne lignum paradiſi Dei non eſt aßimilatũ*
9 *illi, & pulchritudini eius:* ¶ *Quoniam ſpecio-*
*ſum feci eum, & multis condenſisq́; frondi-*
*bus: & æmulata ſunt eum omnia ligna vo-*
10 *luptatis, quæ erant in paradiſo Dei.* ¶ *Pro-*
*pterea hæc dicit Dominus Deus, Pro eo quod*
D *ſublimatus eſt in altitudine, & dedit ſum-*
*mitatem ſuam virentem atq; condenſam, &*
*eleuatum eſt cor eius in altitudine ſua:*
11 ¶ *Tradidi eum in manus fortißimi gentium,*
*faciens faciet ei: iuxta impietatem eius eie-*
12 *ci eum.* ¶ *Et ſuccident eum alieni & crude-*
*lißimi nationum, & proijcient eum ſuper*
*montes, & in cunctis conuallibus corruent*
*rami eius, & confringentur arbuſta eius in*
*vniuerſis rupibus terræ: & recedent de vm-*
*braculo eius omnes populi terræ: & relin-*
13 *quent eum.* ¶ *In ruina eius habitauerunt o-*
E *mnia volatilia cæli, & in ramis eius fuerũt*
14 *vniuerſæ beſtiæ regionis.* ¶ *Quam ob rem*
*non eleuabuntur in altitudine ſua omnia li-*
*gna aquarum, nec ponent ſublimitatẽ ſuam*
*inter nemoroſa atq; frondoſa, nec ſtabunt in*
*ſublimitate ſua omnia quæ irrigãtur aquis:*
*quia omnes traditi ſunt in mortem ad ter-*
*ram vltimam in medio filiorum hominum*
15 *ad eos qui deſcendunt in lacum.* ¶ *Hæc dicit*
*Dominus Deus, In die quando deſcendit ad*
*inferos, induxi luctum, operui eum abyſſo: &*
F *prohibui flumina eius, & coercui aquas*
*multas: contriſtatus eſt ſuper eum Libanus,*
16 *& omnia ligna agri concuſſa ſunt.* ¶ *A ſonitu*
*ruinæ eius commoui Gentes, cùm deducerem*
*eum ad infernum cum his qui deſcendebant*
*in lacum: & conſolata ſunt in terra infima*
*omnia ligna voluptatis egregia atq; præcla-*
*ra in Libano, vniuerſa quæ * irrigabantur* **irrigan-*
17 *aquis.* ¶ *Nam & ipſi cum eo deſcendent ad* *tur* 5.
G *infernum ad interfectos gladio: & brachium*
*vniuſcuiuſq́; ſedebit ſub vmbraculo eius in*
18 *medio nationum.* ¶ *Cui aßimilatus es ô in-*
*clyte atque ſublimis inter ligna voluptatis?*
*Ecce, deductus es cum lignis voluptatis ad*
*terram vltimam: in medio incircunciſorum*
*dormies, cum eis qui interfecti ſunt gladio.*
*ipſe eſt Pharao, & omnis multitudo eius: di-*
*cit Dominus Deus.*

CAP.

CAP. XXXII.

ET factum eſt, duodecimo anno, in menſe 1
duodecimo, in vna menſis, factum eſt A
verbum Domini ad me, dicens, Fili homi- 2
nis, aſſume lamentum ſuper Pharaonem re-
gem Aegypti, & dices ad eum, Leoni Gentiũ
aſſimilatus es, & draconi qui eſt in mari: &
ventilabas cornu in fluminibus tuis, & cõ-
turbabas aquas pedibus tuis, & conculca-
bas flumina earum. propterea hæc dicit Do 3
Sup.12.d.13. 17.f.20. minus Deus, ‖Expandam ſuper te rete meũ
in multitudine populorum multorum, & ex-
traham te in ſagena mea. Et proijciam te 4
in terram, ſuper faciem agri abijciam te: &
habitare faciam ſuper te omnia volatilia
cæli, & ſaturabo de te beſtias vniuerſæ ter-
ræ. Et dabo carnes tuas ſuper montes, & 5
implebo colles tuos ſanie tua. Et irrigabo 6
terram fœtore ſanguinis tui ſuper montes, B
Iſa.13.b.10. & valles implebuntur ex te. ‖Et operiam 7
Ioel.2.b.10. cùm extinctus fueris, cælos: & nigreſcere
3.c.15. faciam ſtellas eius: ſolem nube tegam, & lu-
Mat.24.c.29 na non dabit lumen ſuum. Omnia lumi- 8
naria cæli mœrere faciam ſuper te: & dabo
tenebras ſuper terram tuam, dicit Domi-
*quum ce- nus Deus. *Et irritabo cor populorũ mul- 9
ciderint torum, cùm induxero contritionem tuam in
vulnerati Gentibus ſuper terras quas neſcis. Et ſtu- 10
tui in me- peſcere faciam ſuper te populos multos, &
dio terræ, reges eorum horrore nimio formidabunt ſu-
ait Domi- per te, *cùm volare cœperit gladius meus
nus Deus. ſuper facies eorum: & obſtupeſcent repente C
*propter ſinguli pro anima ſua in die ruinæ* ſuæ.
vniuerſas Quia hæc dicit Dominus Deus, Gladius 11
iniquitates regis Babylonis veniet tibi, in gladijs for- 12
quas ope- tium deijciam multitudinem tuam, inex-pu-
ratus es. gnabiles omnes Gentes hæ: & vaſtabunt ſu-
*tuæ 1. perbiam Aegypti, & diſſipabitur multitudo
eius. Et perdam omnia iumenta eius quæ 13
erant ſuper aquas plurimas: & non contur-
babit eas pes hominis vltra, neque vngula
iumentorum turbabit eas. Tunc puriſſimas 14
reddam aquas eorũ, & flumina eorum quaſi
oleum adducam, ait Dominus Deus. Cùm 15
dedero terram Aegypti deſolatam: deſeretur
autem terra à plenitudine ſua, quando per-
cuſſero omnes habitatores eius: & ſciẽt quia
ego Dominus. Planctus eſt, & plangẽt eum: 16
filiæ Gentium plangent eum, ſuper Aegyptũ,
& ſuper multitudinem eius plangent eum,
ait Dominus Deus. Et factum eſt in duo- 17
decimo anno, in quintadecima menſis, factũ D
eſt verbum Domini ad me, dicens: Fili ho- 18
minis, cane lugubre ſuper multitudinẽ Ae-
gypti: & detrahe eam ipſam, & filias gentiũ
robuſtarum ad terram vltimam cum his qui
deſcendunt in lacum. Quo pulchrior es? 19
deſcende, & dormi cũ incircumciſis. In me- 20
dio interfectorũ gladio cadent: gladius datus
eſt, attraxerunt eam, & omnes populos eius.
Loquentur ei potentiſſimi robuſtorum de 21
medio inferni, qui cum auxiliatoribus eius
deſcenderunt, & dormierunt incircũciſi, in-
22 terfecti gladio. Ibi Aſſur & omnis multi-
tudo eius: in circuitu illius ſepulchra eius:
omnes interfecti, & qui ceciderunt gladio.
23 Quorum data ſunt ſepulchra in nouiſſimis
laci: & facta eſt multitudo eius per gyrum
E ſepulchri eius: vniuerſi interfecti, cadenteſq́
gladio, qui dederant quondam formidinem
24 in terra viuentium. Ibi Aelam, & omnis
multitudo eius per gyrum ſepulchri ſui. om-
nes hi interfecti, ruenteſq́ gladio, qui de-
ſcenderunt incircumciſi ad terram vltimam:
qui poſuerunt terrorem ſuũ in terra viuen-
tium, & portauerunt ignominiam ſuam cum
25 his qui deſcenderunt in lacum. In medio
interfectorum poſuerunt cubile eius in vni-
uerſis populis eius: in circuitu eius ſepulchrũ
illius: omnes hi incircũciſi, interfectiq́ gla-
dio. dederunt enim terrorem ſuum in terra
viuentium, & portauerunt ignominiã ſuam
cum his qui deſcendunt in lacum, in medio
26 interfectorum poſiti ſunt. Ibi Moſoch, &
Thubal, & omnis multitudo eius: in circuitu
F eius ſepulchra illius. omnes hi incircumciſi,
interfectiq́ & cadentes gladio, quia dederũt
27 formidinem ſuam in terra viuentium. Et
non dormient cum fortibus, cadentibuſq́ &
incircumciſis qui deſcenderunt ad infernum
cum armis ſuis, & poſuerũt gladios ſuos ſub
capitibus ſuis, et fuerunt iniquitates eorum
in oſſibus eorũ: quia terror fortiũ facti ſunt
28 in terra viuentium. Et tu ergo in medio
incircumciſorũ contereris, & dormies cum in-
29 terfectis gladio. Ibi Idumæa & reges eius,
& omnes duces eius, qui dati ſunt cum ex-
ercitu ſuo cũ interfectis gladio: & qui cum
G incircumciſis dormierunt, & cũ his qui *de- *deſcen-
30 ſcenderunt in lacum. Ibi principes Aqui- dunt 1.
lonis omnes & vniuerſi venatores: qui de-
ducti ſunt cũ interfectis, pauentes, & in ſua
fortitudine confuſi: qui dormierũt incircum-
ciſi cũ interfectis gladio, & portauerunt cõ-
fuſionẽ ſuam cũ his qui deſcendunt in lacũ.
31 Vidit eos Pharao, & cõſolatus eſt ſuper v-
niuerſa multitudine ſua, quæ interfecta eſt
gladio, Pharao & omnis exercitus eius, ait
32 Dominus Deus: quia *dedi terrorẽ *ſuũ *dedi 6.
in terra viuentiũ, & dormiuit in medio in- *meum 4.
circũciſorum cum interfectis gladio, Pharao
& omnis multitudo eius: ait Domin' Deus.

CAP. XXXIII.

1 ET factum eſt verbum Domini ad me di-
2 cens, Fili hominis, loquere ad filios po-
A puli tui, & dices ad eos: Terra cùm induxero
ſuper eam gladium, & tulerit populus terræ
virum vnum de nouiſſimis ſuis, & conſti-
3 tuerit eum ſuper ſe ſpeculatorem: Et ille
viderit gladium venientẽ ſuper terram, &
cecinerit buccina, & annuntiauerit populo:
4 Audiens autem quiſquis ille eſt, ſonitum
buccinæ,

buccinæ, & non ſe obſeruauerit, veneritq́;
gladius, & tulerit eum: ſanguis ipſius ſuper
caput eius erit. ❡ Sonum buccinæ audiuit, & 5
non ſe obſeruauit, ſanguis eius in ipſo erit:
* ſaluauit 1. ſi autem ſe cuſtodierit, animam ſuam* ſal-
uabit. ❡ Quod ſi ſpeculator viderit gladium 6
venientem, & non inſonuerit buccina: & po-
pulus ſe non cuſtodierit, veneritq́; gladius, B
& tulerit de eis animam: ille quidem in ini-
quitate ſua captus eſt, ſanguinem autem e-
Sup. 3. d. 17. ius de manu ſpeculatoris requiram. ❡ || Et tu 7
fili hominis ſpeculatorem dedi te domui Iſ-
raël: audiens ergo ex ore meo ſermonem, an-
nuntiabis eis ex me. ❡ Si me dicente ad im- 8
pium, Impie, morte morieris: non fueris locu-
tus ut ſe cuſtodiat impius à via ſua: ipſe
impius in iniquitate ſua morietur, ſangui-
nem autem eius de manu tua requiram.
❡ Si autem annuntiante te ad impium vt à 9
vijs ſuis conuertatur, non fuerit conuerſus
à via ſua: ipſe in iniquitate ſua morietur:
porro tu animam tuam liberaſti. ❡ Tu ergo 10
fili hominis dic ad domum Iſraël: Sic locuti C
eſtis, dicentes, Iniquitates noſtræ, et peccata
noſtra ſuper nos ſunt, & in ipſis nos tabe-
ſcimus: quomodo ergo viuere poterimus?
Sup. 18. f. 24. g. 32. ❡ || Dic ad eos, Viuo ego, dicit Dominus Deus: 11
nolo mortem impij, ſed vt conuertatur im-
* conuerti- pius à via ſua, & viuat. Conuertimini* à
mini 1. vijs veſtris peſſimis: & quare moriemini do-
mus Iſraël? ❡ Tu itaque fili hominis dic ad 12
filios populi tui: Iuſtitia iuſti non liberabit
eum in quacunq; die peccauerit: & impietas
impij non nocebit ei, in quacunq; die conuer-
ſus fuerit ab impietate ſua: & iuſtus non po-
terit viuere in iuſtitia ſua, in quacunq; die
peccauerit. ❡ Etiam ſi dixero iuſto quod vi- 13
ta viuat, & confiſus in iuſtitia ſua fecerit
iniquitatem, omnes iuſtitiæ eius obliuioni
tradentur, & in iniquitate ſua quam ope-
ratus eſt, in ipſa morietur. ❡ Si autem dixe- 14
ro impio, Morte morieris: & egerit pœniten- D
tiam a peccato ſuo, feceritq́; iudicium & iuſti-
tiam, ❡ & pignus reſtituerit ille impius, ra- 15
pinamq́; reddiderit, in mandatis vitæ am-
bulauerit, nec fecerit quicquam iniuſtum: vi-
ta viuet, & non morietur. ❡ Omnia peccata 16
eius quæ peccauit, non imputabuntur ei: iu-
dicium & iuſtitiam fecit, vita viuet. ❡ Et 17
dixerunt filij populi tui, Non eſt æqui ponderis
via Domini, et ipſorum via iniuſta eſt: ❡ Cum 18
enim receſſerit iuſtus à iuſtitia ſua, feceritq́;
iniquitates, morietur in eis. ❡ Et cum 19
receſſerit impius ab impietate ſua, feceritq́;
Sup. 18. f. 25. iudicium & iuſtitiam: viuet in eis. ❡ || Et di- 20
citis, Non eſt recta via Domini. Vnumquen-
que iuxta vias ſuas iudicabo de vobis do-
mus Iſraël. ❡ Et factum eſt in duodecimo an- 21
no, in decimo menſe, in quinta menſis tranſ- E
migrationis noſtræ, venit ad me qui fugerat
de Ieruſalem, dicens, Vaſtata eſt ciuitas. ❡ Ma- 22
nus autem Domini facta fuerat ad me ve-
ſpere, antequam veniret qui fugerat: ape-
ruitq́; os meum donec veniret ad me mane,
23 & aperto ore meo non ſilui amplius. ❡ Et fa-
24 ctum eſt verbum Domini ad me, dicens: ❡ Fili ho-
minis qui habitant in ruinoſis his, ſuper hu-
mum Iſraël, loquentes aiunt: Vnus erat A-
braham, & hæreditate poſſedit terram: nos
autem multi ſumus, nobis data eſt terra in
25 poſſeſſionem. ❡ Idcirco dices ad eos: Hæc dicit
F Dominus Deus: Qui in ſanguine comeditis,
& oculos veſtros leuatis ad immunditias ve-
ſtras, & ſanguinem funditis: nunquid terram
26 hæreditate poſſidebitis? ❡ Stetiſtis in gladijs
veſtris, feciſtis abominationes, et vnuſquiſq;
vxorem proximi ſui polluit: & terram hære-
27 ditate poſſidebitis. ❡ Hæc dices ad eos: Sic di-
cit Dominus Deus: Viuo ego, quia qui in
ruinoſis habitant, gladio cadent: & qui in agro
eſt, beſtijs tradetur ad deuorandum. qui au-
tem in præſidijs & ſpeluncis ſunt, peſte mori-
28 entur. ❡ Et dabo terram in ſolitudinem & in
deſertum, & deficiet ſuperba fortitudo eius,
& deſolabuntur montes Iſraël, eo quod nul-
29 lus ſit qui per eos tranſeat. ❡ Et ſcient quia
ego Dominus, cum dedero terram eorum de ſo-
latam & deſertam propter vniuerſas abomi-
30 nationes ſuas quas operati ſunt. ❡ Et tu fili
hominis: filij populi tui qui loquuntur de te
G iuxta muros, & in oſtijs domorum, & dicunt
vnus ad alterum, vir ad proximum ſuum, lo-
quentes: Venite, & audiamus quis ſit ſermo
31 egrediens a Domino. ❡ Et veniunt ad te,
quaſi ſi ingrediatur populus, et ſedent coram
te populus meus: & audiunt ſermones tuos &
non faciunt eos: quia in canticum oris ſui
vertunt illos, & auaritiam ſuam ſequitur
32 cor eorum. ❡ Et es eis quaſi carmen muſicum,
quod ſuaui dulciq́; ſono canitur: & audiunt
33 verba tua, & non faciunt ea. ❡ Et cum ve-
nerit quod prædictum eſt (ecce enim venit)
tunc ſcient quod prophetes fuerit inter eos.

## CAP. XXXIIII.

1 ET factum eſt verbum Domini ad me, di-
2 cens, ❡ Fili hominis propheta de paſtori-
A bus Iſraël: propheta, & dices paſtoribus, Hæc
dicit Dominus Deus: || Væ paſtoribus Iſraël Iere. 23. a. 1.
qui paſcebant ſemetipſos: nonne greges à pa- Sup. 13. a. 3.
3 ſtoribus paſcuntur? ❡ Lac comedebatis, & la-
nis operiebamini: & quod craſſum erat, occi-
debatis: gregem autem meum non paſceba-
4 tis. ❡ Quod infirmum fuit, non conſolidaſtis:
& quod ægrotum, non ſanaſtis: quod con-
fractum eſt, non alligaſtis: & quod abiectum
eſt, non reduxiſtis: & quod perierat, non quæ-
ſiſtis: ſed cum auſteritate imperabatis eis,
5 & cum potentia. ❡ Et diſperſæ ſunt oues meæ,
eo quod non eſſet paſtor: & factæ ſunt in de-
uorationem omnium beſtiarum agri, & di-
6 ſperſæ ſunt. ❡ Errauerunt greges mei in
B cunctis montibus, & in vniuerſo colle ex-
celſo

celſo: & ſuper omnem faciem terræ diſperſi
ſunt greges mei, & non erat qui requireret,
non erat, inquam, qui requireret. ¶ Propte- 7
rea paſtores audite verbum Domini, ¶ Viuo 8
ego, dicit Dominus Deus, quia pro eo quod
facti ſunt greges mei in rapinã, & oues meæ
in deuorationem omnium beſtiarum agri, eo
quod non eſſet paſtor (neque enim quæſie-
runt paſtores mei gregem meum: ſed paſce-
bant paſtores ſemetipſos, & greges meos non C
paſcebant) ¶ propterea paſtores audite ver- 9
bum Domini, ¶ Hæc dicit Dominus Deus: 10
Ecce ego ipſe ſuper paſtores, requiram gre-
gem meum de manu eorum, & ceſſare faciã
eos vt vltrà non paſcant gregem*, nec pa- *meum
ſcant amplius paſtores ſemetipſos: & libera-
bo gregem meum de ore eorum, & non erit
vltra eis in eſcam. ¶ Quia hæc dicit Domi- 11
nus Deus, ‖ Ecce, ego ipſe requiram oues Infr. f. 23.
meas, & viſitabo eas. ¶ Sicut viſitat paſtor 12
gregem ſuum in die quando fuerit in medio
ouium ſuarum diſsipatarum: ſic viſitabo o-
ues meas, & liberabo eas de omnibus locis
in quibus diſperſæ fuerant in die nubis &
caliginis. ¶ Et educam eas de populis, & cõ- 13
gregabo eas de terris, & inducam eas in ter-
ram ſuam: & paſcam eas in montibus Iſ-
raël, in riuis, & in cunctis ſedibus terræ.
¶ In paſcuis vberrimis paſcam eas, & in 14
montibus excelſis Iſraël erũt paſcua earum: D
ibi requieſcent in herbis virentibus, & in
paſcuis pinguibus paſcentur ſuper montes
Iſraël. ¶ Ego paſcam oues meas: & ego eas 15
accubare faciam, dicit Dominus Deus.
¶ Quod perierat, requiram: & quod abiectũ 16
erat, reducam: & quod confractum fuerat,
alligabo: & quod infirmum fuerat, conſolida-
bo: & quod pingue & forte, cuſtodiam: & pa-
ſcam illas in iudicio. ¶ Vos autẽ greges mei, 17
hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego iudico
inter pecus & pecus, arietum & hircorum.
¶ Nonne ſatis vobis erat paſcua bona depa- 18
ſci? inſuper & reliquias paſcuarum veſtra- E
rum conculcaſtis pedibus veſtris: & cum pu-
riſsimam aquam biberetis, reliquam pedibus
veſtris turbabatis. ¶ Et oues meæ his quæ 19
conculcata pedibus veſtris fuerant, paſce-
bantur, & quæ pedes veſtri turbauerant,
hæc bibebant. ¶ Propterea hæc dicit Domi- 20
nus Deus ad vos: Ecce, ego ipſe iudico inter
pecus pingue & macilentum, ¶ Pro eo quod 21
lateribus, & humeris impingebatis, & cor-
nibus veſtris ventilabatis omnia infirma
pecora, donec diſpergerentur foras: ¶ ſaluabo 22
gregem meum, et non erit vltrà in rapinam. F
& iudicabo inter pecus & pecus. ¶ ‖ ET 23 Iohã. 1. g. 45. 10. b. 11.
SVSCITABO SVPER EAS Iſai. 40. c. 11.
PASTOREM VNVM, qui paſcat Dan. 9. g. 24
eas, ‖ ſeruum meum Dauid: ipſe paſcet eas, & 25.
& ipſe erit eis in paſtorem. ¶ Ego autem Do- 24
minus ero eis in Deum: & ſeruus meus Da Oſe. 3. b. 5.
uid princeps in medio eorum: ego Dominus
25 locutus ſum. ¶ Et faciam cum eis pactum
pacis, & ceſſare faciam beſtias peſsimas de
terra & qui habitant in deſerto, ſecuri dor-
26 mient in ſaltibus. ¶ Et ponam eos in circui-
tu collis mei benedictionem: & deducam im-
brem in tempore ſuo, * pluuiæ benedictionis *&
27 erunt. ¶ Et dabit lignum agri fructũ ſuum,
G & terra dabit germen ſuũ, & erunt in terra
ſua abſque timore: & ſcient quia ego Domi-
nus, cùm contriuero catenas iugi eorum, &
28 eruero eos de manu imperantium ſibi. ¶ Et
non erunt vltrà in rapinam in Gentibus,
neque beſtiæ terræ deuorabunt eos: ſed habita-
29 bunt confidenter abſque vllo terrore. ¶ Et ſu-
ſcitabo eis germen nominatum: & non erunt
vltra imminuti fame in terra, neque porta-
30 bunt vltrà opprobrium Gentium. ¶ Et ſcient
quia ego Dominus Deus eorum cum eis, &
ipſi populus meus domus Iſraël: ait Domi-
31 nus Deus. ¶ ‖ Vos autem greges mei, greges Ioh. 10. b. 11. c. 14.
paſcuæ meæ homines eſtis: & ego Dominus
Deus veſter, dicit Dominus Deus.

## CAP. XXXV.

1 ET factus eſt ſermo Domini ad me, di-
2 cens, ¶ Fili hominis pone faciem tuam
A aduerſum montẽ Seir, & prophetabis de eo,
3 ¶ & dices illi, Hæc dicit Dominus Deus: Ec-
ce ego ad te mons Seir, & extendam ma-
num meam ſuper te, & dabo te deſolatum
4 atque deſertum. ¶ Vrbes tuas demoliar, & tu
deſertus eris: & ſcies quia ego Dominus.
5 ¶ Eo quod fueris inimicus ſempiternus, &
concluſeris filios Iſraël in manus gladij in
tempore afflictionis eorũ in tempore iniqui-
6 tatis extremæ: ¶ Propterea viuo ego, dicit Do-
B minus Deus, quoniam ſanguini tradam te,
& ſanguis te perſequetur: & cùm ſanguinẽ
7 oderis, ſanguis perſequetur te. ¶ Et dabo
montem Seir deſolatum atque deſertũ: & au-
8 feram de eo euntem & redeuntem. ¶ Et im-
plebo montes eius occiſorum ſuorũ: in collibus
tuis, & in vallibus tuis, atque in torrenti-
9 bus interfecti gladio cadent. ¶ In ſolitudines
C ſempiternas tradam te, & ciuitates tuæ non
habitabuntur: & ſcietis quia ego Dominus
10 Deus. ¶ Eo quod dixeris, Duæ gentes, & duæ
terræ meæ erũt, & hereditate poſsidebo eas:
11 cùm Dominus eſſet ibi: ¶ Propterea viuo ego,
dicit Dominus Deus, quia faciam iuxta
iram tuam, & ſecundum zelum tuũ quem
feciſti odio habens eos: & notus efficiar per
12 eos cùm te iudicauero. ¶ Et ſcies quia ego Do-
minus audiui vniuerſa opprobria tua quæ
locutus es de montibus Iſraël, dicens, Deſer-
13 ti, nobis ad deuorandum dati ſunt. ¶ Et in-
ſurrexiſti ſuper me ore veſtro, & derogaſtis
aduerſum me verba veſtra: ego audiui.
14 ¶ Hæc dicit Dominus Deus, Lætãte vniuerſa
15 terra, in ſolitudinẽ te redigã. ¶ Sicuti gaui-

ſus es ſuper hæreditatem domus Iſraël, eo D
quod fuerit diſsipata, ſic faciam tibi: diſsi-
patus eris mons Seir, & Idumæa omnis, &
ſcient quia ego Dominus.

## CAP. XXXVI.

Sup.6.a.2. TV autem fili hominis, propheta ſuper 1
montes Iſraël, & dices, ‖ Montes Iſraël A
audite verbũ Domini: ¶ Hæc dicit Dominus 2
Deus, Eo quòd dixerit inimicus de vobis,
Euge. altitudines ſempiternæ in hæreditatẽ
datæ ſunt nobis: ¶ proptereà vaticinare, & 3
dic, Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quod
deſolati eſtis, & conculcati per circuitum, &
facti in hæreditatem reliquis Gentibus, &
aſcendiſtis ſuper labiũ linguæ, & opprobriũ
populi: ¶ proptereà montes Iſraël audite ver- 4
bum Domini Dei, Hæc dicit Dominus Deus,
montibus, & collibus, torrentibus, vallibusq;
deſertis, & parietinis, & vrbibus derelictis
quæ depopulatæ ſunt & ſubſannatæ à reli- B
quis gentibus per circuitum. ¶ Propterea hæc 5
dicit Dominus Deus, Quoniam in igne zeli
mei locutus ſum de reliquis gentibus, &
de Idumæa vniuerſa, quæ dederunt terram
meam ſibi in hæreditatem cũ gaudio, & toto
corde, & ex animo: et eiecerunt eam vt va-
ſtarent: ¶ Idcirco vaticinare ſuper humũ Iſ- 6
raël, & dices montibus & collibus, iugis &
vallibus, Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego
in zelo meo, & in furore meo locutus ſum, eo
quod confuſionem Gentium ſuſtinueritis.
¶ Idcirco hæc dicit Dominus Deus: Ego le- 7
uaui manum meam vt Gentes quæ in cir-
cuitu veſtro ſunt, ipſæ confuſionem ſuã por-
tent. ¶ Vos autem montes Iſraël ramos ve- 8
ſtros germinetis, & fructum veſtrũ afferatis
populo meo Iſraël: prope enim eſt vt veniat.
¶ Quia ecce ego ad vos, & conuertar ad vos, 9
& arabimini, & accipietis ſementem. ¶ Et C
multiplicabo in vobis homines, omnemq; do- 10
mum Iſraël: & habitabuntur ciuitates, &
ruinoſa inſtaurabuntur. ¶ Et replebo vos ho- 11
minibus, & iumentis: & multiplicabuntur,
& creſcent: & habitare vos faciam ſicut à
principio, bonisq; donabo maioribus, quàm
habuiſtis ab initio: & ſcietis quia ego Do-
minus. ¶ Et adducam ſuper vos homines po- 12
pulum meum Iſraël, & hæreditate poſside-
bunt te: & eris eis in hæreditatem, & non
addes vltrà vt abſq; eis ſis. ¶ Hæc dicit Do- 13
minus Deus: Pro eo quod dicunt de vobis,
Deuoratrix hominũ es, & ſuffocans gentem
tuam: Propterea homines non comedes am-
plius, & gentem tuam non necabis vltrà: ait
Dominus Deus: ¶ nec auditam faciam in te 14
amplius confuſionẽ Gentium, & opprobrium D
populorum nequaquam portabis, & gentem
tuã nõ amittes amplius, ait Dominus Deus.
¶ Et factum eſt verbum Domini ad me, di- 15
cens: ¶ Fili hominis, domus Iſraël habitaue- 16
runt in humo ſua, & polluerunt eam in vijs
ſuis, & in ſtudijs ſuis: iuxta immunditiam
menſtruatæ facta eſt via eorum coram me.
17 ¶ Et effudi indignationem meã ſuper eos pro
ſanguine quem fuderunt ſuper terram, & in
18 idolis ſuis polluerunt eam. ¶ et diſperſi eos in
Gentes, & ventilati ſunt in terras: iuxta
vias eorũ, & adinuentiones eorum iudicaui
19 eos. ¶ ‖ Et ingreſsi ſunt ad gẽtes ad quas in- Iſai.52.b.5.
troierunt, & polluerũt nomen ſanctum meũ, Rom.2.d.24
cũ diceretur de eis: Populus Domini iſte eſt,
20 & de terra eius egreſsi ſunt. ¶ Et peperci no-
mini ſancto meo, quod polluerat domus Iſ-
21 raël in Gentibus ad quas ingreſsi ſunt. ¶ Id-
E circo dices domui Iſraël, Hæc dicit Dominus
Deus, Non propter vos ego faciam domus Iſ-
raël, ſed propter nomen ſanctum meũ quod
22 polluiſtis in gentibus ad quas intraſtis. ¶ Et Infr.39.g.28
ſanctificabo nomen meum magnũ, quod pol-
lutum eſt inter Gẽtes, quod polluiſtis in me-
dio earum: vt ſciant Gentes quia ego Do-
minus, ait Dominus exercituum, cum ſan-
23 ctificatus fuero in vobis coram eis: ¶ Tollam
quippe vos de Gentibus, & congregabo vos
de vniuerſis terris, & adducam vos in ter-
24 ram veſtram. ¶ Et effundam ſuper vos aquã
mundam, & mundabimini ab omnibus in-
quinamentis veſtris, & ab vniuerſis idolis
25 veſtris mundabo vos ¶ ‖ Et dabo vobis cor Sup.11.c.19.
F nouũ, ‖ & ſpiritum nouum ponam in medio Inf.39.g.29.
veſtri, & auferã cor lapideum de carne ve-
26 ſtra, & dabo vobis cor carneũ. ¶ Et ſpiritum
meũ ponam in medio veſtri: & faciam vt in
præceptis meis ambuletis, & iudicia mea
27 cuſtodiatis & operemini. ¶ Et habitabitis in
terra quam dedi patribus veſtris: & eritis
28 mihi in populum, & ego vobis in Deũ. ¶ Et
ſaluabo vos ex vniuerſis inquinamẽtis ve-
ſtris: & vocabo frumentum, & multiplicabo
29 illud, & non imponã vobis famem. ¶ Et mul-
tiplicabo fructum ligni, & genimina agri: vt
non portetis vltrà opprobrium famis in Gẽ-
30 tibus. ¶ Et recordabimini viarum veſtrarũ
peſsimarum, ſtudiorumq; non bonorũ: & di-
ſplicebũt vobis iniquitates veſtræ & ſcelera
31 veſtra. ¶ Non propter vos ego faciam, ait Do
minus Deus, notum ſit vobis: confundimini
& erubeſcite ſuper vijs veſtris, domus Iſra-
32 ël. ¶ Hæc dicit Dominus Deus, In die qua
G mundauero vos ex omnibus iniquitatibus
veſtris, & inhabitari fecero vrbes, & in-
33 ſtaurauero ruinoſa: ¶ & terra deſerta fuerit
exculta, quæ quondã erat deſolata in oculis
34 omnis viatoris, ¶ dicent, Terra illa inculta
facta eſt vt hortus voluptatis: & ciuitates
deſertæ, & deſtitutæ atq; ſuffoſſæ, munitæ
35 ſederũt. ¶ Et ſcient gẽtes quæcunq; derelictæ
fuerint in circuitu veſtro, quia ego Dominus
ædificaui diſsipata, plantauiq; inculta, ego
36 Dominus locutus ſim & fecerim. ¶ Hæc dicit
Dominus Deus, Adhuc in hoc inuenient me
domus Iſraël vt faciam eis: Multiplicabo eos

ſicut

ſunt gregem hominum, vt gregem ſanctum,
¶ vt gregem Ieruſalē in ſolemnitatibus eius: 37
Sic erunt ciuitates deſertæ, plenæ gregibus
hominum: & ſcient quia ego Dominus.

CAP. XXXVII.

FActa eſt ſuper me manus Domini, & e- 1
duxit me in ſpiritu Domini: & dimiſit A
me in medio campi qui erat plenus oſsibus.
¶ Et circunduxit me per ea in gyro: erant au- 2
tem multa valde ſuper faciem campi, ſiccaq;
vehementer. ¶ Et dixit ad me, Fili hominis 3
putáſne viuent oſſa iſta? Et dixi, Domine
Deus tu noſti. ¶ Et dixit ad me, Vaticinare 4
de oſsibus iſtis: & dices eis, Oſſa arida audi-
te verbū Domini. ¶ Hæc dicit Dominus Deus 5
oſsibus his, Ecce ego intromittam in vos ſpi-
ritum, & viuetis. ¶ Et dabo ſuper vos ner- 6
uos, & ſuccreſcere faciam ſuper vos carnes. B
& ſuperextendam in vobis cutem: & dabo
vobis ſpiritū, & viuetis: & ſcietis quia ego
Dominus. ¶ Et prophetaui ſicut præceperat 7
mihi: factus eſt autem ſonitus prophetante
me, & ecce cōmotio: & acceſſerūt oſſa ad oſſa,
vnumquodq; ad iuncturam ſuam. ¶ Et vidi, 8
& ecce ſuper ea nerui, & carnes aſcenderūt:
& extenta eſt in eis cutis deſuper, & ſpiritū
nō habebant. ¶ Et dixit ad me, Vaticinare 9
ad ſpiritum, vaticinare fili hominis, & dices C
ad ſpiritū, Hæc dicit Dominus Deus: A qua-
tuor ventis veni ſpiritus: & inſuffla ſuper
interfectos iſtos, & reuiuiſcāt. ¶ Et prophe- 10
taui, ſicut præceperat mihi: & ingreſſus eſt
in ea ſpiritus, & vixerunt: ſteteruntq; ſu-
per pedes ſuos exercitus grandis nimis val-
de. ¶ Et dixit ad me, Fili hominis, oſſa hæc 11
vniuerſa domus Iſrael eſt: ipſi dicūt, Arue-
runt oſſa noſtra, & periit ſpes noſtra, & ab-
ſciſsi ſumus. ¶ Propterea vaticinare & dices 12
ad eos, Hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego D
aperiam tumulos veſtros, & educam vos de
ſepulchris veſtris populus meus: & inducam
vos in terram Iſrael. ¶ Et ſcietis quia ego 13
Dominus, cum aperuero ſepulchra veſtra, &
eduxero vos de tumulis veſtris popule
meus: ¶ Et dedero ſpiritū meum in vobis, & 14
vixeritis, & requieſcere vos faciam ſuper
humum veſtram: & ſcietis quia ego Domi-
nus locutus ſum & feci, ait Dominus Deus.
¶ Et factus eſt ſermo Domini ad me, dicens, 15
¶ Et tu fili hominis, ſume tibi lignum vnū: 16
& ſcribe ſuper illud Iuda & filiorum Iſraël
ſociorum eius, & tolle lignum alterū, & ſcri-
be ſuper illud Ioſeph lignum Ephraim, &
cunctæ domus Iſrael, ſociorumq; eius. ¶ Et 17
adiunge illa vnum ad alterum tibi in lignū E
vnum: & erunt in vnionem in manu tua.
¶ Cùm autem dixerint ad te filij populi tui 18
loquentes: Nonne indicas nobis quid in his
tibi velis? ¶ loquêris ad eos, Hæc dicit Do- 19
minus Deus, Ecce, ego aſſumam lignum Io-
ſeph, quod eſt in manu Ephraim, & tribus
Iſrael quæ ſunt ei adiunctæ: & dabo eas pa-
riter cum ligno Iuda, & faciam eas in lignū
20 vnum: & erunt vnū in manu eius. ¶ Erunt
autem ligna ſuper quæ ſcripſeris in manu
21 tua, in oculis eorum. ¶ Et dices ad eos: Hæc
F dicit Dominus Deus: Ecce, ego aſſumam fi-
lios Iſrael de medio nationum ad quas abie-
runt, & congregabo eos vndique, & addu-
22 cam eos ad humum ſuam. ¶ ‖ Et faciam eos Ioh.10.b.16.
in gentem vnam in terra in montibus Iſ-
rael, & rex vnus erit omnibus imperans: &
non erunt vltrà duæ gentes, nec diuidentur
23 ampliùs in duo regna. ¶ Neq; polluentur vl-
trà in idolis ſuis & abominationibus ſuis,
& cunctis iniquitatibus ſuis: & ſaluos eos
faciam de vniuerſis ſedibus in quibus pec-
cauerunt, & emundabo eos: & erunt mihi
24 populus, & ego ero eis Deus. ¶ ‖ Et ſeruus Sup.34.f.23.
meus Dauid rex ſuper eos, & paſtor vnus Ioh.1.g.45.
erit omnium eorum, in iudicijs meis ambu- 10.b.11.
labunt, & mandata mea cuſtodient, & fa- Iſa.40.c.11.
25 cient ea. ¶ Et habitabunt ſuper terrā quam Iere.23.a.5.
G dedi ſeruo meo Iacob, in qua habitauerunt Dan.9.f.24.
patres veſtri: & habitabunt ſuper eam ipſi, 8.25.
& filij eorum, & filij filiorum eorum, vſq; in
ſempiternum: & Dauid ſeruus meus prin-
26 ceps eorū in perpetuum. ¶ Et percutiam illis
fœdus pacis, ‖ pactum ſempiternum erit eis: Ioh.12.e.34.
& fundabo eos, & multiplicabo, & dabo ſan Pſ.109 a.4.
ctificationem meam in medio eorum in per- & 106.a.2.
27 petuum. ¶ Et erit tabernaculum meū in eis:
& ero eis Deus, & ipſi erunt mihi populus.
28 ¶ Et ſcient Gentes quia ego Dominus ſan-
ctificator Iſraël cùm fuerit ſanctificatio mea
in medio eorum in perpetuum.

CAP. XXXVIII.

1 ET factus eſt ſermo Domini ad me di-
2 cens, ¶ Fili hominis, pone faciem tuam
A contra ‖ Gog — & terram Magog, principem Infr.39.a.1.
capitis Moſoch & Thubal: & vaticinare de b.6.
3 eo, ¶ & dices — ad eum, Hæc dicit Dominus Apoc.20.c.8
Deus, Ecce, ego ad te Gog principem capitis —.4.
4 Moſoch & Thubal, ¶ & circumagam te, & —.2.
ponam frænum in maxillis tuis, & educam
te & omnem exercitum tuum, equos & e-
quites veſtitos loricis vniuerſos, multitu-
dinem magnam haſtam & clypeū arripien-
5 tium & gladium, ¶ Perſæ, Aethiopes, & Li-
6 byes cum eis, omnes ſcutati & galeati. ¶ Go-
B mer, & vniuerſa agmina eius, domus Tho-
gorma latera Aquilonis, & totū robur eius,
7 populiq; multi tecum. ¶ Præpara & inſtrue
te, & omnē multitudinem tuam quæ coacer-
8 uata eſt ad te: et eſto eis in præceptum. ¶ Poſt
dies multos viſitaberis: in nouiſsimo anno-
rum venies ad terram quæ reuerſa eſt à gla
dio, & congregata eſt de populis multis ad
montes Iſrael, qui fuerūt deſerti iugiter: hæc
de populis educta eſt, & habitabunt in ea
9 cōfidenter vniuerſi. ¶ Aſcendens autē quaſi
C tempeſtas venies & quaſi nubes, vt operias

terram tu & omnia agmina tua, & populi C
multi tecum. ❡ Hæc dicit Dominus Deus, In 10
die illa aſcendent ſermones ſuper cor tuum,
& cogitabis cogitationem peſſimam: ❡ & di- 11
ces, Aſcendam ad terram abſque muro: ve-
niam ad quieſcentes habitanteſq; ſecure: hi
omnes habitant ſine muro, & vectes & por-
tæ non ſunt eis. ❡ Vt diripias ſpolia, & in- 12
uadas prædam, ut inferas manum tuam ſu-
per eos qui deſerti fuerant, & poſtea reſti-
tuti, & ſuper populum qui eſt congregatus
ex Gentibus, qui poſsidere cœpit & eſſe ha-
bitator umbilici terræ. ❡ Saba, & Dedan. & 13
negotiatores Tharſis, & omnes leones eius D
dicent tibi, Nunquid ad ſumenda ſpolia tu
venis? ecce ad diripiendam prædam congre-
gaſti multitudinem tuam, ut tollas argen-
tum & aurum, & auferas ſupellectilem at-
que ſubſtantiam, & diripias manubias in-
finitas. ❡ Propterea vaticinare fili hominis, 14
& dices ad Gog, Hæc dicit Dominus Deus,
Nunquid non in die illo, cum habitauerit po-
pulus meus Iſrael cõfidenter, ſcies? ❡ Et ve- 15
nies de loco tuo à lateribus Aquilonis tu & E
populi multi tecum, aſcenſores equorum v-
niuerſi, cœtus magnus, & exercitus vehe-
mens. ❡ Et aſcendes ſuper populum meum 16
Iſrael quaſi nubes, ut operias terram. In no-
uiſsimis diebus eris, & adducã te ſuper ter-
ram meam: ut ſciant Gentes me, cum ſan-
ctificatus fuero in te in oculis eorum ô Gog.
❡ Hæc dicit Dominus Deus, Tu ergo ille es de 17
quo locutus ſum in diebus antiquis in ma-
nu ſeruorum meorũ prophetarum Iſrael, qui
prophetauerunt in diebus illorũ temporum,
ut adducerem te ſuper eos. ❡ Et erit in die 18
illa in die aduentus Gog ſuper terrã Iſrael, F
ait Dominus Deus, aſcendet indignatio mea
in furore meo. ❡ Et in zelo meo, in igne iræ 19
meæ locutus ſum. Quia in die illa erit com-
Mat.24.c.29. motio magna ſuper terrã Iſrael: ❡ ‖ & com- 20
Luc.21.c.26. mouebuntur a facie mea piſces maris, & vo
lucres cæli, & beſtiæ agri, & omne reptile
quod mouetur ſuper humum, cunctiq; homi-
nes qui ſunt ſuper faciem terræ, & ſubuer-
tentur montes, & cadent ſepes, & omnis
murus corruet in terram. ❡ Et cõuocabo ad- 21
uerſus eum in cunctis montibus meis gla- G
dium, ait Dominus Deus: gladius vniuſcu-
iuſque in fratrem ſuum dirigetur. ❡ Et iu- 22
dicabo eum peſte, & ſanguine, & imbre ve-
hementi, & lapidibus immenſis: ignẽ, & ſul-
phur pluam ſuper eum, & ſuper exercitum
eius, & ſuper populos multos qui ſunt cũ eo.
❡ Et magnificabor, & ſanctificabor: & notus 23
ero in oculis multarum gentium: & ſcient
quia ego Dominus.

CAP. XXXIX.

TV autem fili hominis, vaticinare aduer- 1
ſum Gog, & dices, Hæc dicit Dominus A
Sup.38.a.2. Deus, Ecce ego ſuper te ‖ Gog principem ca-
2 pitis Moſoch & Thubal: ❡ & circumagam te,
‖ & "ſeducam' te, & aſcendere te faciam de Apo.20.c.8.
lateribus Aquilonis: & adducam te ſuper "reducam
3 montes Iſrael. ❡ Et percutiam arcum tuum 8.
in manu ſiniſtra tua, & ſagittas tuas de ma
4 nu dextera tua deijciam. ❡ Super montes Iſ-
rael cades tu, & omnia agmina tua & po-
puli tui qui ſunt tecum: feris, auibus, omni-
que volatili, & beſtijs terræ dedi te ad de-
5 uorandum. ❡ Super faciem agri cades: quia
6 ego locutus ſum, ait Dominus Deus. ❡ Et im
B mittam ignem in Magog, & in his qui ha-
bitant in inſulis confidenter: & ſcient quia
7 ego Dominus. ❡ Et nomẽ ſanctum meum no-
tum faciam in medio populi mei Iſrael, &
non polluam nomen ſanctum meũ amplius:
& ſcient Gentes quia ego Dominus ſanctus
8 Iſrael. ❡ Ecce venit, & factũ eſt, ait Domi-
nus Deus, hæc eſt dies de qua locutus ſum.
9 ❡ Et egredientur habitatores de ciuitatibus
Iſrael, & ſuccendent & comburent arma,
clypeum & haſtas, arcum & ſagittas, & ba-
culos manus, & contos: & ſuccendent ea ignĩ
10 ſeptem annis. ❡ Et non portabunt ligna de
C regionibus, neq; ſuccident de ſaltibus: quo-
niam arma ſuccendent igne, & deprædabũ-
tur eos quibus prædæ fuerant, & diripient
11 vaſtatores ſuos, ait Dominus Deus. ❡ Et erit
in die illa: dabo Gog locum nominatũ ſepul-
chrũ in Iſrael: vallem viatorum ad orientem
maris, quæ obſtupeſcere faciet prætereuntes:
& ſepelient ibi Gog et omnem multitudinem
eius, & vocabitur Vallis multitudinis Gog.
12 ❡ Et ſepelient eos domus Iſrael, vt mundent
13 terram ſeptẽ menſibus. ❡ Sepeliet autẽ eum
D omnis populus terræ, & erit eis nominata
dies in qua glorificatus ſum, ait Dominus
14 Deus. ❡ Et viros iugiter cõſtituent luſtran-
tes terrã qui ſepeliant & requirant eos qui
remãſerant ſuper faciem terræ, vt emundẽt
eam: poſt menſes autẽ ſeptem quærere incipi-
15 ent. ❡ Et circuibũt peragrantes terrã: cumq;
viderint os hominis, ſtatuẽt iuxta illud ti-
tulum donec ſepeliant illud pollinctores in
16 Valle multitudinis Gog. ❡ Nomen autẽ ciui-
17 tatis Amona, & mundabunt terrã. ❡ Tu ergo
fili hominis, hæc dicit Dominus Deus, Dic
omni volucri, & vniuerſis auibus, cunctiſq;
E beſtijs agri, Conuenite, properate, concurrite
vndiq; ad victimam meam, quam ego im-
molo vobis, victimam grandem ſuper mon-
tes Iſrael: vt comedatis carnẽ, & bibatis ſan
18 guinem. ❡ Carnes fortium comedetis, & ſan-
guinem principum terræ bibetis: arietum,
agnorum, & hircorum taurorumq;, & alti-
19 lium, & pinguium omnium. ❡ Et comedetis
adipem in ſaturitatẽ, & bibetis ſanguinem
in ebrietatem, de victima quam ego immo-
20 labo vobis: ❡ Et ſaturabimini ſuper menſam
meam de equo, & equite forti, & de vniuer-
ſis viris bellatoribus, ait Dominus Deus.
❡ Et po-

¶Et ponam gloriam meam in Gentibus, & 21
videbunt omnes gentes iudicium meũ quod F
fecerim, & manum meam quam poſuerim ſu-
per eos. ¶ Et ſcient domus Iſrael quia ego 22
Dominus Deus eorũ a die illa & deinceps.
¶Et ſcient Gentes quoniã in iniquitate ſua 23
capta ſit domus Iſrael: eo quòd dereliquerint
me, & abſconderim faciem meam ab eis, &
tradiderim eos in manus hoſtium, & ceciderint in gladio vniuerſi. ¶Iuxta immunditiã 24
eorum & ſcelus feci eis, & abſcondi faciem
meam ab illis. ¶Propterea hæc dicit Dominus 25
Deus, Nunc reducam captiuitatem Iacob,
& miſerebor omnis domus Iſrael: & aſſu-
mam zelũ pro nomine ſancto meo. ¶Et por- 26
tabunt confuſionem ſuam, & omnem præ-
uaricationem qua præuaricati ſunt in me G
cum habitauerint in terra ſua confidenter
neminem formidantes. ¶Et reduxero eos de 27
populis, & congregauero de terris inimicorũ
ſuorum, & ſanctificatus fuero in eis in ocu-
Sup.36.c.23. lis gentium plurimarum. ¶ ‖ Et ſcient quia 28
ego Dominus Deus eorum, eo quòd tranſtu-
lerim eos in nationes, & congregauerim eos
ſuper terram ſuam, & non dereliquerim
quenquam ex eis ibi. ¶Et non abſcondã vl- 29
Sup.36.c.26 tra faciem meam ab eis, ‖ eò quod effude-
rim ſpiritum meũ ſuper omnem domum Iſ-
rael, ait Dominus Deus.

## CAP. XL.

IN viceſimoquinto anno tranſmigrationis 1
noſtræ, in exordio anni decima menſis, A
quartodecimo anno, poſtquam percuſſa eſt ci-
uitas: in ipſa hac die facta eſt ſuper me ma-
nus Domini, & adduxit me illuc. ¶In viſio- 2
nibus Dei adduxit me in terram Iſrael, &
dimiſit me ſuper montem excelſum nimis:
ſuper quem erat quaſi ædificium ciuitatis
vergentis ad Auſtrum. ¶ Et introduxit me 3
illuc: & ecce vir, cuius erat ſpecies quaſi ſpe-
cies æris, & funiculus lineus in manu eius,
calamus menſuræ in manu eius. ſtabat au-
tem in porta. ¶Et locutus eſt ad me idẽ vir, 4
Fili hominis, vide oculis tuis, & auribus
tuis audi, & pone cor tuũ in omnia quæ ego
oſtendam tibi: quia vt oſtendantur tibi ad-
ductus es huc: annuntia omnia quæ tu vi-
des domui Iſrael. ¶Et ecce murus forinſecus 5
ĩn circuitu domus vndique, & in manu viri
calamus menſuræ ſex cubitorum & palmo:
& menſus eſt latitudinem ædificij calamo
vno, altitudinẽ quoque calamo vno. ¶Et ve- 6
nit ad portã quæ reſpiciebat viam orienta-
lem, & aſcendit per gradus eius: & menſus
eſt limẽ portæ calamo vno latitudinẽ, id eſt,
limen vnum calamo vno in latitudine: ¶Et 7
thalamum vno calamo in longũ, & vno ca- B
lamo in latum: & inter thalamos, quinque
cubitos: ¶ & limen portæ iuxta veſtibulum 8
portæ intrinſecus, calamo vno. ¶ Et menſus 9
eſt veſtibulũ portæ octo cubitorum, & fron-
tem eius duobus cubitis: veſtibulum autem
10 portæ erat intrinſecus. ¶Porro thalami por-
tæ ad viam orientalem, tres hinc & tres
inde: menſura vna trium & menſura vna
11 frontium ex vtraque parte. ¶Et menſus eſt
latitudinem liminis portæ decem cubito-
rum: & longitudinem portæ tredecim cubi-
12 torum. ¶Et marginem ante thalamos cubiti
vnius: & cubitus vnus finis vtrinque. tha-
lami autem, ſex cubitorum erant hinc &
13 inde: ¶ Et menſus eſt portam a tecto thala-
mi, vſque ad tectum eius, latitudinẽ vigin-
tiquinque cubitorum: oſtium contra oſtium.
14 ¶Et fecit frontes per ſexaginta cubitos: et ad
frontem atrium portæ vndique per circui-
15 tum. ¶ Et ante faciem portæ quæ pertinge-
bat vſque ad faciem veſtibuli portæ inte-
16 rioris, quinquaginta cubitos. ¶ Et feneſtras
C obliquas in thalamis & in frontibus eorum
quæ erant intra portam vndique per cir-
cuitum: ſimiliter autem erant & in veſti-
bulis feneſtræ per gyrum intrinſecus, & an-
17 te frontes pictura palmarum*. ¶ Et eduxit *calata
me ad atrium exterius, & ecce gazophyla-
cia, & pauimentum ſtratum lapide in atrio
per circuitum: triginta gazophylacia in cir-
18 cuitu pauimenti. ¶Et pauimentum in fron-
te portarum ſecundum longitudinem porta-
19 rum erat inferius. ¶Et menſus eſt latitudi-
nem à facie portæ inferioris vſque ad frontem
atrij interioris extrinſecus, centum cubitos
20 ad Orientem & ad Aquilonem. ¶ Portam
quoque quæ reſpiciebat viam Aquilonis atrij
exterioris, menſus eſt tam in longitudine
21 quàm in latitudine. ¶Et thalamos eius tres
hinc & tres inde: & frontem eius & veſti-
bulum eius ſecundum menſuram portæ prio-
ris: quinquaginta cubitorum longitudinem
eius & latitudinem viginti quinque cubito-
22 rum. ¶Feneſtræ autem eius, & veſtibulũ, &
ſculpturæ ſecundum menſuram portæ quæ
reſpiciebat ad Orientem: & ſeptem graduum
erat aſcenſus eius, & veſtibulum ante eam.
23 ¶Et porta atrij interioris contra portam A-
D quilonis, & Orientalem: & menſus eſt à
24 porta vſque ad portam centũ cubitos. ¶Et e-
duxit me ad viam auſtralem, & ecce porta
quæ reſpiciebat ad Auſtrum: & menſus eſt
frontem eius, & veſtibulum eius iuxta mẽ-
25 ſuras ſuperiores. ¶ Et feneſtras eius & ve-
ſtibula in circuitu, ſicut feneſtras cæteras:
quinquaginta cubitorũ longitudine, & lati-
26 tudine viginti quinque cubitorũ. ¶Et in gra-
dibus ſeptem aſcendebatur ad eam: & veſti-
bulum ante fores eius: et calatæ palmæ erãt,
27 vna hinc, & altera inde in fronte eius. ¶Et
porta atrij interioris in via auſtrali: & mẽ-
ſus eſt à porta vſque ad portã in via auſtrali,
28 centum cubitos. ¶ Et introduxit me in atriũ
interius, ad portã auſtralẽ: & mẽſus eſt por-
29 tam iuxta mẽſuras ſuperiores. ¶Thalamum

eius, & frontem eius, & veſtibulū eius eiſ-
dem menſuris: & feneſtras eius, & veſtibu-
lum eius in circuitu quinquaginta cubitos
longitudinis, & latitudinis viginti quinque
cubitos. ¶ Et veſtibulum per gyrum longitu- 30
dine viginti quinq; cubitorum, & latitudine E
quinq; cubitorum. ¶ Et veſtibulum eius ad 31
atrium exterius, & palmas eius in fronte
& octo gradus erant quibus aſcendebatur
per eam. ¶ Et introduxit me in atrium inte- 32
rius per viam orientalem: & mēſus eſt por-
tam ſecundum menſuras ſuperiores. ¶ Tha- 33
lamum eius, & frontem eius, & veſtibulum
eius, ſicut ſuprà: & feneſtras eius, & veſti-
bula eius in circuitu, longitudine quinqua-
ginta cubitorū, & latitudine viginti quinq;
cubitorum. ¶ Et veſtibulum eius, id eſt atrij 34
exterioris: & palmæ cælatæ in fronte eius
hinc & inde: & in octo gradibus aſcenſus e-
ius. ¶ Et introduxit me ad portam quæ re- 35
ſpiciebat ad Aquilonem: & menſus eſt ſe-
cundum menſuras ſuperiores. ¶ Thalamum 36
eius, & frontem eius, & veſtibulum eius, &
feneſtras eius per circuitū, lōgitudine quin-
quaginta cubitorum, & latitudine viginti-
▸.16. quinq; cubitorum. ¶ Et veſtibulū eius re- 37
ſpiciebat ad atriū exterius: & cælatura pal-
marum in fronte eius hinc & inde: & in octo
gradibus aſcēſus eius. ¶ Et per ſingula gazo- 38
phylacia oſtium in frontibus portarum: ibi F
lauabant holocauſtum. ¶ Et in veſtibulo portæ 39
duæ menſæ hinc, & duæ menſæ inde: vt im-
molentur ſuper eas holocauſtum, & pro pecca-
to, et pro delicto. ¶ Et ad latus exterius quod 40
aſcendit ad oſtiū portæ quæ pergit ad Aqui-
lonem, duæ menſæ: & ad latus alterum ante
veſtibulum portæ, duæ menſæ. ¶ Quatuor 41
menſæ hinc, & quatuor menſæ inde: per la-
tera portæ octo menſæ erant ſuper quas im-
molabant. ¶ Quatuor autem menſæ ad holo- 42
cauſtum, de lapidibus quadris extructæ: lon-
gitudine cubiti vnius & dimidij: & latitu-
dine cubiti vnius & dimidij, & altitudine
cubiti vnius: ſuper quas ponēt vaſa in qui-
bus immolatur holocauſtum & victima.
¶ Et labia earum palmi vnius, reflexa in- 43
trinſecus per circuitum: ſuper menſas autē,
carnes oblationis. ¶ Et extra portam interio- 44
rem gazophylacia cantorum in atrio interio-
ri, quod erat in latere portæ reſpicientis ad
Aquilonem: & facies eorum contra viā au-
ſtralem, vna ex latere portæ orientalis quæ
reſpiciebat ad viam Aquilonis. ¶ Et dixit 45
ad me, Hoc eſt gazophylacium quod reſpicit G
viam meridianam, ſacerdotum erit qui ex-
cubant in cuſtodijs templi. ¶ Porrò gazophy- 46
lacium quod reſpicit ad viam Aquilonis,
ſacerdotum erit qui excubant ad miniſte-
rium altaris, iſti ſunt filij Sadoc, qui accedūt
de filijs Leui ad Dominum vt miniſtrēt ei.
¶ Et menſus eſt atrium longitudine centum 47
cubitorum, & latitudine centum cubitorum
per quadrum: & altare ante faciem templi.
48 ¶ Et introduxit me in veſtibulum templi, &
menſus eſt veſtibulum quinq; cubitis hinc,
& quinque cubitis inde: & latitudinem por-
tæ trium cubitorum hinc, & trium cubito-
49 rum inde. ¶ Longitudinem autem veſtibuli,
viginti cubitorum: & latitudinem vndecim
cubitorum, & octo gradibus aſcendebatur ad
"eam". Et columnæ erant in frontibus: vna "eum
hinc & altera inde.

## CAP. XLI.

1 ET introduxit me in templum, & men-
A ſus eſt frontes ſex cubitos latitudinis
hinc, & ſex cubitos latitudinis inde, latitu-
2 dinem tabernaculi. ¶ Et latitudo portæ, de-
cem cubitorum erat: & latera portæ quinque
cubitis hinc, & quinq; cubitis inde: & men-
ſus eſt longitudinem eius quadraginta cu-
bitorum, et latitudinem viginti cubitorum.
3 ¶ Et introgreſſus intrinſecus menſus eſt in
fronte portæ, duos cubitos: & portam, ſex cu-
bitorum: & latitudinem portæ, ſeptem cubi-
4 torum. ¶ Et menſus eſt longitudinem eius
viginti cubitorum, & latitudinem viginti
cubitorum ante faciem templi: & dixit ad
5 me, Hoc eſt ſanctum ſanctorum. ¶ Et mēſus
eſt parietem domus ſex cubitorum: & lati-
tudinem lateris, quatuor cubitorum vndiq;
6 per circuitum domus. ¶ Latera autem, latus
ad latus, bis triginta tria: & erant eminen-
tia quæ ingrederentur per parietem domus,
in lateribus per circuitum vt continerent, &
7 non attingerent parietē templi. ¶ Et platea
B erat in rotundum, aſcendens ſurſum per co-
chleam, & in cœnaculum templi deferebat
per gyrum: idcirco latius erat templum in
ſuperioribus: & ſic de inferioribus aſcende-
8 batur ad ſuperiora, in medium. ¶ Et vidi in
domo altitudinem per circuitum, fundata
latera ad menſuram calami ſex cubitorum
9 ſpatio: ¶ & latitudinem per parietem lateris
forinſecus quinq; cubitorum: & erat inte-
10 rior domus in lateribus domus. ¶ Et inter
gazophylacia latitudinem viginti cubitorum
11 in circuitu domus vndique, ¶ & oſtium late-
ris ad orationem, oſtium vnum ad viam A-
quilonis, & oſtium vnum ad viam Auſtra-
lem: & latitudinem loci ad orationē, quinq;
12 cubitorum in circuitu. ¶ Et ædificium quod
C erat ſeparatum, verſumq; ad viam reſpi-
cientem ad mare, latitudinis ſeptuaginta
cubitorum, paries autem ædificij, quinq; cu-
bitorum latitudinis per circuitum: & longi-
13 tudo eius, nonaginta cubitorum. ¶ Et mēſus
eſt domus longitudinem, centum cubito-
rum: & quod ſeparatum erat ædificium, &
parietes eius, longitudinis centum cubito-
14 rum. ¶ Latitudo autem ante faciem do-
mus: & eius quod erat ſeparatum contra o-
15 rientem, centum cubitorum. ¶ Et menſus eſt
longi-

longitudinem ædificij cõtra faciem eius quod
erat ſeparatum ad dorſum: ethecas ex vtra
que parte centum cubitorum: & templum
interius, & veſtibula atrij. ¶ Limina & fe- 16
neſtras obliquas, & ethecas in circuitu per
tres partes, contra vniuſcuiuſque limen,
ſtratumq́; ligno per gyrum in circuitu: terra
autem vſque ad feneſtras, & feneſtræ clau-
ſæ ſuper oſtia. Et vſque ad domum interio- 17
rem, & forinſecus: per omnem parietem in
circuitu intrinſecus, & forinſecus ad menſu
ram. ¶ Et fabrefacta cherubim & palmæ: & 18
palma inter cherub & cherub, duasq́; facies D
habebat cherub. ¶ Faciem hominis iuxta pal- 19
mam ex hac parte, & faciem leonis iuxta
palmam ex alia parte: expreſſam per omnem
domum in circuitu. ¶ De terra vſque ad ſu- 20
periora portæ, cherubim & palmæ cælatæ e-
rant in pariete templi. ¶ Limen quadrangu 21
lum: & facies ſanctuarij, aſpectus contra a-
ſpectum. ¶ Altaris lignei trium cubitorum al 22
titudo: & longitudo eius, duorum cubitorum:
& anguli eius, & longitudo eius, & parietes
eius lignei. Et loquutus eſt ad me, Hæc eſt
menſa coram Domino. ¶ Et duo oſtia erant 23
in templo, & in ſanctuario. ¶ Et in duobus 24
oſtijs ex vtraque parte bina erãt oſtiola, quæ
in ſeinuicem plicabantur: bina enim oſtia
erant ex vtraque parte oſtiorum. ¶ Et cæla- 25
ta erant in ipſis oſtijs templi cherubim, &
ſculptura palmarũ, ſicut in parietibus quoq;
expreſſa erant: quamobrem et groſſiora erant
ligna in veſtibuli fronte forinſecus. ¶ Super 26
quæ feneſtræ obliquæ, & ſimilitudo palma-
rum hinc atque inde in humerulis veſti-
buli: ſecundum latera domus, latitudinemq́;
parietum.

CAP. XLII.

ET eduxit me in atrium exterius per viã 1
ducentem ad Aquilonem, & introduxit A
me in gazophylacium, quod erat contra ſe-
paratum ædificium & contra ædem vergen-
tem ad Aquilonem. ¶ In facie longitudinis, 2
centum cubitos oſtij Aquilonis: & latitudi-
nis quinquaginta cubitos: ¶ contra viginti 3
cubitos atrij interioris, & contra pauimen-
tum ſtratum lapide atrij exterioris, vbi e-
rat porticus iuncta porticui triplici. ¶ Et 4
ante gazophylacia deambulatio decem cubi-
torum latitudinis, ad interiora reſpiciens
via cubiti vnius. Et oſtia eorum ad Aqui-
lonem: ¶ Vbi erant gazophylacia in ſuperio- 5
ribus humiliora: quia ſupportabant porticus
quæ ex illis eminebant de inferioribus, & de
medijs ædificij. ¶ Triſtega enim erant, & non 6
habebant columnas, ſicut erant columnæ a- B
triorum: propterea eminebant de inferiori-
bus, & de medijs à terra cubitis quinqua-
ginta. ¶ Et peribolus exterior ſecundum ga- 7
zophylacia, quæ erant in via atrij exterio-
ris ante gazophylacia: longitudo eius, quin-
8 quaginta cubitorum. ¶ Quia longitudo erat
gazophylaciorum atrij exterioris quinqua-
ginta cubitorum: & longitudo ante faciem
9 templi, centum cubitorum. ¶ Et erat ſubter
gazophylacia hæc introitus ab Oriente in-
10 gredientium in ea de atrio exteriori: ¶ In la-
titudine periboli atrij, quod erat contra viã
orientalem, in faciem ædificij ſeparati, &
11 erant ante ædificium gazophylacia. ¶ Et
via ante faciem eorum iuxta ſimilitudi-
nem gazophylaciorum: quæ erant in via A-
quilonis: ſecundùm longitudinem eorum, ſic
& latitudo eorum: & omnis introitus eo-
12 rum, & ſimilitudines, & oſtia eorum. ¶ Se-
C cundum oſtia gazophylaciorum quæ erant
in via reſpiciente ad Notũ. oſtium in capi-
te viæ, quæ via erat ante veſtibulum ſepa-
ratum per viam orientalem ingredientibus.
13 ¶ Et dixit ad me, Gazophylacia Aquilonis,
& gazophylacia Auſtri, quæ ſunt ante ædi-
ficium ſeparatum: hæc ſunt gazophylacia ſan
cta, in quibus veſcuntur ſacerdotes qui ap-
propinquant ad Dominum in ſancta ſan-
ctorum, ibi ponent ſancta ſanctorum, & obla
tionem pro peccato, & pro delicto: locus enim
14 ſanctus eſt. ¶ Cùm autem ingreſſi fuerint ſa
cerdotes, non egredientur de ſanctis in atriũ
exterius: & ibi reponent veſtimenta ſua in
quibus miniſtrant, quia ſancta ſunt: ve-
ſtienturq́; veſtimentis alijs, & ſic procedent
15 ad populum. ¶ Cùmq́; compleſſet menſuras
D domus interioris, eduxit me per viam portæ
quæ reſpiciebat ad viam orientalem: & men
16 ſus eſt eam vndique per circuitum. ¶ Men-
ſus eſt autem contra ventum orientalem ca-
lamo menſuræ: quingentos calamos in cala-
17 mo menſuræ per circuitum. ¶ Et menſus eſt
contra ventum aquilonis quingentos cala-
18 mos, in calamo menſuræ per gyrum. ¶ Et ad
ventum auſtralem menſus eſt quingentos
19 calamos, in calamo menſuræ ¶ per circuitum.
Et ad ventum occidentalẽ menſus eſt quin-
20 gentos calamos, in calamo menſuræ. ¶ Per
quatuor ventos menſus eſt murum eius vn-
dique per circuitum, longitudinem quingen-
torum cubitorum, & latitudinem quingen-
torum cubitorum, diuidentem inter ſan-
ctuarium & vulgi locum.

CAP. XLIII.

1 ET duxit me ad portam quæ reſpiciebat
2 ad viam orientalẽ. ¶ Et ecce gloria Dei
A Iſraël ingrediebatur per viam orientalem: &
vox erat ei quaſi vox aquarũ multarum, &
3 terra ſplendebat à maieſtate eius. ¶ ǁ Et vidi Sup. 9. b. 11.
viſionem ſecundum ſpeciem quam videram,
quando venit vt diſperderet ciuitatem: &
ſpecies ſecundùm aſpectum ǁ quem videram Su. 1. a. 1. & 3.
iuxta fluuium Chobar: & cecidi ſuper faciẽ
4 meam. ¶ Et maieſtas Domini ingreſſa eſt tẽ-
plum per viam portæ quæ reſpiciebat ad O-
5 rientem. ¶ Et eleuauit me ſpiritus, & intro-

*duxit me in atrium interius: & ecce repleta* B
*erat gloria Domini domus.* ¶ *Et audiui lo-* 6
*quentem ad me de domo, & vir ſtabat iuxta*
*me.* ¶ *Et dixit ad me, Fili hominis, locus ſolij* 7
*mei, & locus veſtigiorum pedum meorum,*
*vbi habito in medio filiorum Iſraël in æter-*
*num: & non pollEuent vltrà domus Iſraël no-*
*men ſanctum meũ, ipſi, & reges eorũ in for-*
*nicationibus ſuis, & in ruinis regum ſuorũ,*
*& in excelſis.* ¶ *Qui fabricati ſunt limen ſuũ* 8
*iuxta limen meũ, & poſtes ſuos iuxta poſtes*
*meos: & murus erat inter me & eos: & pol-*
*luerunt nomẽ ſanctum meum in abomina-*
*tionibus quas fecerunt: propter quod cõſum-* C
*pſi eos in ira mea.* ¶ *Nunc ergo repellant pro-* 9
*cul fornicationẽ ſuam, & ruinas regũ ſuo-*
*rum à me, & habitabo in medio eorum ſem-*
*per.* ¶ *Tu autem fili hominis, oſtende domui* 10
*Iſraël templum, & confundantur ab iniqui-*
*tatibus ſuis: et metiantur fabricam,* ¶ *& eru-* 11
*beſcant ex omnibus quæ fecerunt. Figuram*
*domus, & fabricæ eius exitus & introitus,*
*& omnem deſcriptionem eius, & vniuerſa*
*præcepta eius, cunctumq́; ordinem eius, &*
*omnes leges eius oſtende eis, & ſcribes in*
*oculis eorum: vt cuſtodiant omnes deſcriptio-*
*nes eius, & præcepta illius, & faciant ea.*
¶ *Iſta eſt lex domus in ſummitate montis.* 12
*Omnes fines **Omnis finis eius in circuitu ſanctum ſan-* D
*ctorum eſt: hæc eſt ergo lex domus.* ¶ *Iſtæ au-* 13
*tem menſuræ altaris in cubito veriſſimo, qui*
*habebat cubitũ & palmum: in ſinu eius erat*
*cubitus, & cubitus in latitudine: & definitio*
*eius vſque ad labium eius, in circuitu, pal-*
*mus vnus, hæc quoq; erat foſſa altaris.* ¶ *Et* 14
*de ſinu terræ vſque ad crepidinem nouiſſi-*
*mam duo cubiti, & latitudo cubiti vnius.*
*& à crepidine minore vſq; ad crepidinẽ ma-*
*iorẽ quatuor cubiti, et latitudo cubiti vnius.*
¶ *Ipſe autẽ ariel quatuor cubitorum: & ab a-* 15
*riel vſque ad ſurſum, cornua quatuor.* ¶ *Et* 16
*ariel duodecim cubitorum in longitudine per* E
*duodecim cubitos latitudinis: quadrangula-*
*tum æquis lateribus.* ¶ *Et crepido quatuor-* 17
*decim cubitorum longitudinis per quatuor-*
*decim cubitos latitudinis in quatuor angulis*
*eius: et corona in circuitu eius dimidij cubiti,*
*& ſinus eius vnius cubiti per circuitũ: gra-*
*dus autem eius verſi ad orientẽ.* ¶ *Et dixit* 18
*ad me, Fili hominis, hæc dicit dominus deus.*
*Hi ſunt ritus altaris, in quacunque die fue-*
*rit fabricatum: vt offeratur ſuper illud holo-*
*cauſtum, & effundatur ſanguis.* ¶ *Et dabis* 19
*ſacerdotibus & Leuitis, qui ſunt de ſemine* F
*Sadoc, qui accedũt ad me, ait Dominus De-*
*us, vt offerant mihi vitulum de armẽto pro*
*peccato.* ¶ *Et aſſumens de ſanguine eius, po-* 20
*nes ſuper quatuor cornua eius, & ſuper qua-*
*tuor angulos crepidinis, & ſuper coronam in*
*circuitu: & mundabis illud & expiabis.*
¶ *Et tolles vitulum qui oblatus fuerit pro* 21
*peccato, & combures eum in ſeparato loco do-*
22 *mus extra ſanctuarium.* ¶ *Et in die ſecunda*
*offeres hircum caprarum immaculatum pro*
*peccato, & expiabunt altare, ſicut expiaue-*
23 *runt in vitulo.* ¶ *Cùmq́; compleueris expians*
*illud, offeres vitulum de armento immacu-*
G *latum, & arietem de grege immaculatum.*
24 ¶ *Et offeres eos in conſpectu Domini: & mit-*
*tent ſacerdotes ſuper eos ſal, & offerent eos*
25 *holocauſtum Domino.* ¶ *Septem diebus facies*
*hircum pro peccato quotidie: & vitulum de*
*armento, & arietem de pecoribus imma-*
26 *culatos offerent.* ¶ *Septem diebus expia-*
C *bunt altare, & mundabunt illud: & imple-*
27 *bunt manum eius.* ¶ *Expletis autem diebus,*
*in die octaua & vltra, facient ſacerdotes ſu-*
*per altare holocauſta veſtra, & quæ pro pace*
*offerunt: & placatus ero vobis, ait Dominus*
*Deus.*

## CAP. XLIIII.

1 *Et conuertit me ad viam portæ ſanctuarij*
A *exterioris, quæ reſpiciebat ad Orientem:*
2 *& erat clauſa.* ¶ *Et dixit Dominus ad me,*
*Porta hæc clauſa erit: non aperietur, & vir*
*non tranſibit per eam: quoniam Dominus*
*Deus Iſraël ingreſſus eſt per eam, eritque*
3 *clauſa* ¶ *principi. Princeps ipſe ſedebit in ea,*
*vt comedat panem coram Domino: per viam*
*portæ veſtibuli ingredietur, & per viam e-*
4 *ius egredietur.* ¶ *Et adduxit me per viam*
*portæ Aquilonis in conſpectu domus: & vi-*
*di, & ecce impleuit gloria Domini domum*
5 *Domini: & cecidi in faciem meam.* ¶ *Et di-*
B *xit ad me Dominus, Fili hominis, pone cor*
*tuum, & vide oculis tuis, & auribus tuis*
*audi omnia quæ ego loquor ad te de vniuer-*
*ſis ceremonijs domus Domini, & de cunctis*
*legibus eius, & pones cor tuum in vijs tem-*
6 *pli, per omnes exitus ſanctuarij.* ¶ *Et dices*
*ad exaſperantem me domum Iſraël, Hæc di-*
*cit Dominus Deus, Sufficiant vobis omnia*
7 *ſcelera veſtra domus Iſraël:* ¶ *eo quod indu-*
*citis filios alienos incircumciſos corde & in-*
*circumciſos carne, vt ſint in ſanctuario meo,*
*& polluant domum meam: & offertis panes*
*meos, adipem & ſanguinem: & diſſoluitis pa-*
*ctum meum in omnibus ſceleribus veſtris.*
8 ¶ *Et non ſeruaſtis præcepta ſanctuarij mei:*
C *& poſuiſtis cuſtodes obſeruationum mearum*
9 *in ſanctuario meo vobiſmetipſis.* ¶ *Hæc dicit*
*Dominus Deus, Omnis alienigena incircum-*
*ciſus corde & incircumciſus carne, non ingre-*
*dietur ſanctuarium meum, omnis filius alie-*
10 *nus qui eſt in medio filiorum Iſraël.* ¶ *Sed &*
*Leuitæ qui longe receſſerunt à me in errore*
*filiorũ Iſraël, & errauerunt à me poſt idola*
11 *ſua, & portauerunt iniquitatem ſuam:* ¶ *E-*
*runt in ſanctuario meo æditui, & ianitores*
*portarum domus, & miniſtri domus: ipſi*
*mactabunt holocauſta, & victimas populi:*
*& ipſi ſtabunt in conſpectu eorum, vt mini-*
12 *ſtrent eis.* ¶ *Pro eo quòd miniſtrauerunt illis*

in

in conſpectu idolorum ſuorum, & facti ſunt D
domui Iſrael in offendiculum iniquitatis:
idcirco leuaui manum meam ſuper eos, ait
*portabunt. Dominus Deus, & *portauerunt iniquita-
tem ſuam: & non appropinquabunt ad me, 13
vt ſacerdotio fungantur mihi, neque acce-
dent ad omne ſanctuarium meum iuxta ſan
cta ſanctorum: ſed portabunt confuſionem
ſuam, & ſcelera ſua quæ fecerunt. Et dabo 14
eos ianitores domus, in omni miniſterio eius
& in vniuerſis quæ fient in ea. Sacerdotes 15
*& autem *Leuitæ filij Sadoc, qui cuſtodierunt E
ceremonias ſanctuarij mei, cum errarent filij
Iſrael à me: ipſi accedent ad me, vt mini-
ſtrent mihi: & ſtabunt in conſpectu meo vt
offerant mihi adipem & ſanguinem, ait Do
minus Deus. Ipſi ingredientur ſanctuariũ 16
meum, & ipſi accedent ad menſam meam,
vt miniſtrent mihi, & cuſtodiant ceremo-
nias meas. Cùmq; ingredientur portas a- 17
trij interioris, veſtibus lineis induentur:
nec aſcendet ſuper eos quicquam laneum,
quando miniſtrant in portis atrij interio-
ris & intrinſecus. Vittæ lineæ erunt in ca 18
pitibus eorum, & fœminalia linea erunt in
lumbis eorum, & non accingentur in ſudore.
Cùmq; egredientur atrium exterius ad po 19
pulum, exuent ſe veſtimentis ſuis in quibus F
miniſtrauerant, & reponent ea in gazophy-
lacio ſanctuarij, & veſtient ſe veſtimentis
alijs, & non ſanctificabunt populum in ve-
ſtibus ſuis. Caput autem ſuum non radent 20
neque comam nutrient: ſed tondentes attõ-
dent capita ſua. Et vinum non bibet om- 21
nis ſacerdos, quando ingreſſurus eſt atrium
Leu.21.c.24 interius. Et viduam, & repudiatam non
accipient vxores, ſed virgines de ſemine do-
mus Iſrael: ſed et viduam, quæ fuerit vidua
à ſacerdote accipient. Et populum meum 23
docebũt quid ſit inter ſanctum & pollutum:
& inter mundum & immundum oſtendent
eis. Et cùm fuerit controuerſia, ſtabunt in 24
iudicijs meis, & iudicabunt: leges meas &
præcepta mea in omnibus ſolennitatibus
meis cuſtodient, & ſabbatha mea ſanctifi-
cabunt. Et ad mortuum hominem non in- 25
gredientur, ne polluantur, niſi ad patrem & G
matrem, & filium & filiam, & fratrem &
ſororem quæ alterum virum non habuerit:
in quibus contaminabuntur. Et poſtquam 26
fuerit emundatus, ſeptem dies numerabun-
tur ei. Et in die introitus ſui in ſanctua- 27
rium ad atrium interius vt miniſtret mihi
*.4. in ſanctuario, offeret pro peccato ſuo, ait Do-
Deu.18.a.1. minus Deus. *Non Et erit autem eis hære- 28
Nu.18.c.20. ditas, ego hæreditas eorum: & poſſeſſionem
non dabitis eis in Iſrael, ego enim poſſeſſio
eorum. Victimam & pro peccato & pro de- 29
licto ipſi comedent: & omne votum in Iſrael
Ex.22.d.29. ipſorum erit. Et primitiua omnium pri- 30
mogenitorum, & omnia libamenta ex om-
nibus quæ offeruntur, ſacerdotum erunt: &
primitiua ciborum veſtrorum dabitis ſacer-
doti, vt reponat benedictionem domui *ſuæ. *tuæ 1.
31 Omne morticinum, & captum à beſtia, Leu.22.b.8.
de auibus & de pecoribus non comedent ſa-
cerdotes.

## CAP. XLV.

1 CVmq; cœperitis terram diuidere ſorti-
A to, ſeparate primitias Domino ſancti-
ficatum de terra longitudine vigintiquinq;
millia, & latitudine decem millia ſanctifi-
catum erit in omni termino eius per circui-
2 tum. Et erit ex omni parte ſanctificatum
quingentos per quingentos, quadrifariam
per circuitum: & quinquaginta cubitis in
3 ſuburbana eius per gyrum. Et à menſura
iſta menſurabis longitudinem vigintiquinq;
millium, & latitudinem decem millium, &
in ipſo erit templum, ſanctumq; ſanctorum.
4 Sanctificatum de terra erit ſacerdotibus
B miniſtris ſanctuarij, qui accedunt ad mini-
ſterium Domini: & erit eis locus in domos,
5 & in ſanctuariũ ſanctitatis. Vigintiquin-
que autẽ millia longitudinis, & decẽ millia
latitudinis erunt Leuitis, qui miniſtrant
domui: ipſi poſſidebũt viginti gazophylacia.
6 Et poſſeſſionem ciuitatis dabitis quinque
millia latitudinis, & longitudinis viginti-
quinq; millia, ſecundum ſeparationem ſan-
7 ctuarij omni domui Iſrael. Principi quoque
C hinc & inde in ſeparationẽ ſanctuarij, & in
poſſeſſionem ciuitatis, contra faciem ſepara-
tionis ſanctuarij, & contra faciem poſſeſſio-
nis vrbis, à latere Maris vſq; ad Mare, & à
latere Orientis vſq; ad Orientem. Longitu
dinem autem iuxta vnamquanque partẽ à
termino occidentali vſque ad terminũ orien
8 talem. De terra erit ei poſſeſſio in Iſrael:
& non depopulabuntur vltra principes po-
pulum meum: ſed terram dabunt domui Iſ-
9 rael, ſecundum tribus eorũ. Hæc dicit Do-
D minus Deus, Sufficiat vobis principes Iſrael
iniquitatem & rapinas intermittite, & iu-
dicium & iuſtitiam facite, ſeparate confinia
veſtra à populo meo, ait Dominus Deus.
10 Statera iuſta, & ephi iuſtum, & batus iu-
11 ſtus erit vobis. Ephi & batus æqualia, &
vnius menſuræ erunt, vt capiat decimam
partem cori batus, & decimã partẽ cori ephi:
iuxta menſuram cori erit æqua libratio eo-
12 rum. Siclus autem, viginti obolos habet: Ex.30.b.13.
Porrò viginti ſicli, & vigintiquinq; ſicli, & Leu.27.c.25.
13 quindecim ſicli, mnam faciunt. Et hæ ſunt Nu.3.g.47.
primitiæ quas tolletis: ſextam partem ephi
de coro frumenti, & ſextam partem ephi de
14 coro hordei. Menſura quoque olei, batus o-
E lei, decima pars cori eſt: & decem bati, corum
faciunt: quia decem bati implent corum.
15 Et arietem vnum de grege ducentorum de
his quæ nutriunt Iſrael in ſacrificium, & in
holocauſtum, & in pacifica, ad expiandũ pro
eis,

*eis, ait Dominus Deus. ¶ Omnis populus* 16
*terra tenebitur primitijs his principi in Iſ-*
*rael. ¶ Et ſuper principem erunt holocauſta,* 17
*& ſacrificium, & libamina in ſolennitati-*
*bus, & in Calẽdis, & in ſabbathis, in vni-*
*uerſis ſolẽnitatibus domus Iſrael. ipſe faciet*
*pro peccato ſacrificium, & holocauſtum, &*
*pacifica: ad expiandum pro domo Iſrael.*
*¶ Hæc dicit Dominus Deus, in primo menſe,* 18
*vna menſis ſumes vitulum de armento im-* F
*maculatum: & expiabis ſanctuariũ. ¶ Et tol-* 19
*let ſacerdos de ſanguine quod erit pro pec-*
*cato: & ponet in poſtibus domus, & in qua-*
*tuor angulis crepidinis altaris, et in poſtibus*
*portæ atrij interioris. ¶ Et ſic facies in ſepti-* 20
*ma menſis pro vnoquoque qui ignorauit, &*
*errore deceptus eſt, & "expiabitis' pro domo.*

*expiabis

*¶ In primo menſe, quartadecima die menſis* 21
*erit vobis Paſcha ſolennitas: ſeptem diebus*
*azyma comedentur. ¶ Et faciet princeps in* 22
*die illa pro ſe & pro vniuerſo populo terræ,* G
*vitulum pro peccato. ¶ Et in ſeptem dierum* 23
*ſolennitate faciet holocauſtum Domino ſe-*
*ptem vitulos, & ſeptẽ arietes immaculatos*
*quotidie ſeptem diebus, & pro peccato hir-*
*cum caprarum. ¶ Et ſacrificium ephi per vi-* 24
*tulũ, & ephi per arietem faciet: & olei hin*
*per ſingula ephi. ¶ Septimo menſe, quintade-* 25
*cima die menſis in ſolennitate faciet ſicut*
*ſupra dicta ſunt per ſeptem dies: tam pro pec*
*cato, quam pro holocauſto, & in ſacrificio, &*
*in oleo.*

## CAP. XLVI.

*HAec dicit Dominus Deus, Porta atrij* 1
*interioris, quæ reſpicit ad Orientẽ, erit* A
*clauſa ſex diebus in quibus opus fit: die au-*
*tem ſabbathi aperietur, ſed & in die Calen-*
*darum aperietur. ¶ Et intrabit princeps per* 2
*viam veſtibuli portæ deforis, & ſtabit in*
*limine portæ: & facient ſacerdotes holocau-*
*ſtum eius, & pacifica eius: & adorabit ſuper*
*limen portæ, & egredietur: porta autem non*
*claudetur vſque ad veſperam. ¶ Et adora-* 3
*bit populus terræ ad oſtium portæ illius in*
*ſabbathis & in Calendis coram Domino.*
*¶ Holocauſtum autem hoc offeret princeps* 4
*Domino: in die ſabbathi ſex agnos imma-* B
*culatos, & arietem immaculatum: ¶ Et ſa-* 5
*crificium ephi per arietem: in agnis autem*
*ſacrificium quod dederit manus eius: & olei*
*hin per ſingula ephi. ¶ In die autem Calen-* 6
*darum vitulum de armento immaculatum:*
*& ſex agni & arietes immaculati erũt. ¶ Et* 7
*ephi per vitulum, ephi quoque per arietem*
*faciet ſacrificium: de agnis autem, ſicut in-*
*uenerit manus eius: & olei hin, per ſingula*
*ephi. ¶ Cumq; ingreſſurus eſt princeps, per* 8
*viam veſtibuli portæ ingrediatur, & per* C
*eandem viam exeat. ¶ Et cum intrabit po-* 9
*pulus terræ in conſpectu Domini in ſolenni-*
*tatibus: qui ingreditur per portam Aquilo-*
*nis, vt adoret, egrediatur per viã portæ meri-*
*dianæ. porro qui ingreditur per viam portæ*
*meridianæ, egrediatur per viam portæ Aqui-*
*lonis, nõ reuertetur per viam portæ per quã*
*ingreſſus eſt, ſed e regione illius egredietur.*
10 *¶ Princeps autem in medio eorum cum ingre-*
*dientibus ingredietur, & cum egredientibus*
11 *egredietur. ¶ Et in nundinis, & in ſolenni-*
D *tatibus erit ſacrificium ephi per vitulum, &*
*ephi per arietem: de agnis autem erit ſacri-*
*ficium ſicut inuenerit manus eius: & olei*
12 *hin, per ſingula ephi. ¶ Cum autem fecerit*
*princeps ſpontaneum holocauſtum, aut pa-*
*cifica voluntaria Domino: aperietur ei por-*
*ta quæ reſpicit ad Orientem, & faciet holo-*
*cauſtum ſuum, & pacifica ſua, ſicut fieri ſo-*
*let in die ſabbathi: & egredietur, claudetur-*
13 *que porta poſtquam exierit. ¶ Et agnum e-*
E *iuſdem anni immaculatum, faciet holocau-*
*ſtum quotidie Domino: ſemper mane faciet*
14 *illud. ¶ Et faciet ſacrificiũ ſuper eo cata ma-*
*ne mane ſextam partem ephi, & de oleo ter-*
*tiam partem hin, vt miſceatur ſimilæ: ſacri-*
*ficium Domino legitimum, iuge atque per-*
15 *petuum. ¶ Faciet agnum & ſacrificium, &*
*oleum cata mane mane: holocauſtum ſempi-*
16 *ternum. ¶ Hæc dicit Dominus Deus, Si de-*
*derit princeps "donum' alicui de filijs ſuis: hæ-*
*reditas eius filiorum ſuorum erit, poſſidebũt*
17 *eam hæreditarie. ¶ Si autem dederit legatũ*
F *de hæreditate ſua vni ſeruorum ſuorum: erit*
*illius vſque ad annum remiſſionis, & reuer-*
*tetur ad principem: hæreditas autem eius fi-*
18 *lijs eius erit. ¶ Et non accipiet princeps de*
*hæreditate populi per violentiam, & de poſ-*
*ſeſſione eorum, ſed de poſſeſſione ſua hæredi-*
*tatem dabit filijs ſuis: vt non diſpergatur po-*
*pulus meus vnuſquiſque à poſſeſſione ſua.*

*domum

19 *¶ Et introduxit me per ingreſſum qui erat*
*ex latere portæ in gazophylacia ſanctuarij*
*ad ſacerdotes, quæ reſpiciebant ad Aquilonẽ:*
*& erat ibi locus vergens ad Occidentem.*
20 *¶ Et dixit ad me, Iſte eſt locus vbi coquent*
G *ſacerdotes pro peccato, & pro delicto: vbi co-*
*quent ſacrificium, vt non "efferant in atriũ*
21 *exterius', & ſanctificetur populus. ¶ Et edu-*
*xit me in atrium exterius, & circumduxit*
*me per quatuor angulos atrij: & ecce atrio-*
*lum erat in angulo atrij, atriola ſingula per*
22 *angulos atrij. ¶ In quatuor angulis atrij a-*
*triola diſpoſita quadraginta cubitorum per*
*longum, & triginta per latum: menſura v-*
23 *nius quatuor erant. ¶ Et paries per circui-*
*tum ambiens quatuor atriola: & culinæ fa-*
24 *bricatæ erant ſubter porticus per gyrum. ¶ Et*
*dixit ad me, Hæc eſt domus culinarum in*
*qua coquent miniſtri domus Domini victi-*
*mas populi.*

*offerant in atrio exterioris.

## CAP. XLVII.

1 *ET conuertit me ad portam domus, & ec-*
A *ce aquæ egrediebantur ſubter limen do-*
*mus*

mus ad Orientem, facies enim domus reſpi-
ciebat ad Orientem: aqua autem deſcende-
bant in latus templi dextrum ad Meridiem
altaris. ¶ Et eduxit me per viam portæ A- 2
quilonis, & conuertit me ad viam foras por-
tam exteriorem, viam quæ reſpiciebat ad
Orientem: & ecce aquæ redundantes à la-
tere dextro. ¶ Cùm egrederetur vir ad Orien 3
tem, qui habebat funiculum in manu ſua,
& menſus eſt mille cubitos: & traduxit me
per aquam vſque ad talos. ¶ Rurſumq; men 4
ſus eſt mille, & traduxit me per aquam vſ-
que ad genua: ¶ & menſus eſt mille, & tra- 5
duxit me per aquam vſque ad renes. Et
menſus eſt mille, torrentem quem non po-
tui pertranſire, quoniam intumuerát aquæ
profundi torrentis qui non poteſt tranſua-
dari. ¶ Et dixit ad me, Certe vidiſti fili ho- 6
minis. Et eduxit me, & conuertit ad ripam B
torrentis. ¶ Cùmq; me conuertiſſem, ecce in 7
ripa torrentis ligna multa nimis ex vtraque
parte. ¶ Et ait ad me, Aquæ iſtæ quæ egre- 8
diuntur ad tumulos ſabuli orientalis, & de-
ſcendunt ad plana deſerti, intrabunt mare,
& exibunt, & ſanabuntur aquæ. ¶ Et omnis 9
anima viuens quæ ſerpit, quocunque vene-
rit torrens, viuet: & erunt piſces multi ſa-
tis poſtquam venerint illuc aquæ iſtæ, & ſa
nabuntur: & viuent omnia ad quæ venerit
torrens. ¶ Et ſtabunt ſuper illa piſcatores, ab 10
Engaddi vſque ad En-gallim ſiccatio ſage-
narum erit: plurimæ ſpecies erunt piſcium e-
ius, ſicut piſces maris magni, multitudinis
nimiæ: ¶ in littoribus autem eius, & in pa- 11
luſtribus non ſanabuntur, quia in ſalinas
dabuntur. ¶ Et ſuper torrentem orietur in ri 12
*fructiferũ. pis eius ex vtraque parte omne lignum *po- C
4. miferum: non defluet folium ex eo, & non
deficiet fructus eius: per ſingulos menſes affe
ret primitiua, quia aquæ eius de ſanctuario
egredientur: & erunt fructus eius in cibum,
& folia eius ad medicinam. ¶ Hæc dicit Do- 13
minus Deus, Hic eſt terminus in quo poſſi-
debitis terram in duodecim tribubus Iſrael:
Ge.48.d.22. ‖ quia Ioſeph duplicẽ funiculum habet. ¶ Poſ 14
ſidebitis autem eam ſinguli æque vt frater
Ge.12.b.7. ſuus: ‖ ſuper quam leuaui manum meam vt
22.c.16. darem patribus veſtris: & cadet terra hæc
vobis in poſſeſſionem. ¶ Hic eſt autem ter- 15
minus terræ: ad plagam ſeptentrionalem, à
mari magno via Hethalon, venientibus Se-
dada, ¶ Emath, Berotha, Sabarim, quæ eſt 16
inter terminum Damaſci & confinium E-
math, domus Tichõ quæ eſt iuxta terminum
Auran. ¶ Et erit terminus à mari vſque ad 17
atrium Enõ terminus Damaſci, & ab Aqui
*ſ 8. lone ad Aquilonẽ, *terminus Emath: plaga D
ſeptentrionalis. ¶ Porro plaga orientalis de 18
medio Auran, & de medio Damaſci, & de
medio Galaad, & de medio terræ Iſrael, Ior-
danis diſterminãs ad mare orientale, metie-
19 mini etiam plagam orientalẽ. ¶ Plaga autem
auſtralis meridiana, à Thamar vſq; ad a-
quas contradictionis Cades: & torrens vſq;
ad mare magnũ: & hæc eſt plaga ad Meridiẽ
20 auſtralis. ¶ Et plaga maris, mare magnum à
confinio per directum, donec venias Emath:
21 hæc eſt plaga maris. ¶ Et diuidetis terram
22 iſtam vobis per tribus Iſrael: ¶ & mittetis
eam in hæreditatem vobis, & aduenis qui
acceſſerint ad vos, qui genuerint filios in
medio veſtrũ: & erunt vobis ſicut indigenæ
inter filios Iſraël: vobiſcum diuident poſſeſ-
23 ſionem in medio tribuum Iſrael. ¶ In tribu
autem quacunque fuerit aduena, ibi dabitis
poſſeſſionem illi, ait Dominus Deus.

## CAP. XLVIII.

1 ET hæc nomina tribuum a finibus Aqui-
A lonis iuxta viam Hethalon pergentibus
Amath atrium Enan terminus Damaſci, ad
Aquilonẽ iuxta viam Emath. Et erit ei pla
2 ga orientalis mare, Dan vna. ¶ Et ad termi-
num Dan, à plaga orientali vſque ad pla-
3 gam Maris, Aſer vna: ¶ & ſuper terminum
Aſer, a plaga orientali vſque ad plagam Ma
4 ris, Nephthali vna. ¶ Et ſuper terminum
Nephthali, à plaga orientali vſque ad pla-
5 gam maris, Manaſſe vna. ¶ Et ſuper termi-
num Manaſſe, a plaga orietali vſque ad pla
6 gam Maris, Ephraim vna. ¶ Et ſuper termi
num Ephraim, à plaga orientali vſque ad
7 plagam Maris, Ruben vna. ¶ Et ſuper termi
num Ruben, a plaga orientali vſque ad pla-
8 gam Maris, Iuda vna. ¶ Et ſuper terminum
Iuda, à plaga orientali vſque ad plagã Ma-
ris, erunt primitiæ quas ſeparabitis vigin-
tiquinque millibus latitudinis & longitu-
dinis, ſicuti ſingulæ partes à plaga orientalẽ
vſque ad plagam Maris: & erit ſanctuariũ
9 in medio eius. ¶ Primitiæ quas ſeparabitis
Domino longitudo vigintiquinque millibus,
10 & latitudo decem millibus. ¶ Hæ autem erũt
B primitiæ ſanctuarij ſacerdotum: ad Aquilo-
nem longitudinis vigintiquinque millia, &
ad Mare latitudinis decem millia, ſed & ad
Orientem latitudinis decem millia, & ad
meridiem longitudinis vigintiquinq; mil-
lia: & erit ſanctuarium Domini in medio
11 eius. ¶ Sacerdotibus ſanctuariũ erit de filijs
Sadoc, qui cuſtodierunt ceremonias meas, &
non errauerunt cùm errarent filij Iſrael, ſi-
12 cut errauerunt & Leuitæ. ¶ Et erunt eis pri
mitiæ de primitiuis terræ ſanctum ſancto-
13 rum, iuxta terminũ Leuitarum. ¶ Sed & Le
uitis ſimiliter iuxta fines ſacerdotum vigin
tiquinq; millia longitudinis, & latitudinis
decem millia. Omnis longitudo, viginti &
quinq; millium, & latitudo decem millium.
14 ¶ Et non venundabunt ex eo, neque muta-
bunt, neque transferentur primitiæ terræ,
15 quia ſanctificata ſunt Domino. ¶ Quinque
millia autẽ quæ ſuperſunt in latitudine per
vigin-

vigintiqainq; millia, prophana erunt vrbis
iu habitaculũ, & in ſuburbana, & erit ciui-
tas in medio eius. ¶ Et hæ menſura eius: Ad 16
plagam ſeptentrionalem, quingenta & qua-
taor millia: & ad plagam meridianam, quin
genta & quatuoc millia: & ad plagam orien
talem, quingẽta & quatuor millia: & ad pla
gam occidentalẽ, quingenta & quatuor mil-
lia. ¶ Erunt autem ſuburbana ciuitatis, ad 17
Aquilonẽ ducenta quinquaginta, & ad Me- C
ridiem ducenta quinquaginta, & ad orientẽ
ducenta quiaquaginta millia, & ad Mare
ducẽta quinquaginea. ¶ Quod aũt reliquum 18
fuerit in longitudine ſecundum primitias
ſanctuarij, decem millia in Orientem, & de-
cem millia in Occidentem, erunt ſicut pri-
mitiæ ſanctuarij: & erunt fruges eius in pa
nes his quo ſeruiunt ciuitati. ¶ Seruientes au 19
tem ciuitati, operabuntur ex omnibas tri-
bubus Iſrael. ¶ Omnes peimitiæ vigiutiquin 20
que millium, per vigintiquinque millia in
quadrum, ſeparabuntar in primitias ſan-
ctuarij, & in poſſeſſionem ciuitatis. ¶ Quod 21
autem reliquum fuerit, principis erit ex om
ni parte primitiarũ ſanctuarij, & poſſeſſio-
nis ciuitatis eregione vigintiquinqae mil-
lium primitiarum vſq; ad terminam orien-
talem: ſed & ad Mare eregione vigintiquin
qae millium vſque ad terminum Maris, ſi-
militer in partibus principis erit: & erit pri
mitiæ ſanctuarij, & ſanctuarium templi in
medio eius. ¶ De poſſeſſione autem Leuitarũ, 22
& de poſſeſſione ciuitatis in medio partium
*inter s. principis erit: *in' terminum Iuda, & *in'
terminum Ben-iamin, & ad principem per-
tinebit. ¶ Et reliquis tribubus, à plaga orien 23
tali vſque ad plagam occidentalem, Ben-ia
min vna. ¶ Et contra terminum Ben-iamin 24
à plaga orientali vſq; ad plagam occidenta- D
lem, Simeon vna. ¶ Et ſuper terminum Si- 25
meonis à plaga orientali vſq; ad plagam oc-
cidentalem, Iſſachar vna. ¶ Et ſuper terminũ 26
Iſſachar, à plaga orientali vſqae ad plagam
occidentalem, Zabulon vna. ¶ Et ſuper termi 27
num Zabulon, à plaga orientali vſque ad
plagam maris, Gad vna. ¶ Et ſuper terminũ 28
Gad, ad plagam auſtri in meridiem: & erit
finis de Thamar, vſque ad aquas contradi-
ctionis Cades, hæreditas contra mare ma-
gnum. ¶ Hæc eſt terra quam mittetis in ſor- 29
tem tribubus Iſrael: & hæ partitiones earũ,
ait Dominus Deus. ¶ Et hi egreſſus ciuita- 30
tis: A plaga ſeptẽtrionali quingentos & qua-
tuor millia menſurabis. ¶ Et portæ ciuitatis 31
*in nominibus tribuum 6. *omnibus tribubus' Iſrael, portæ tres à Se-
ptentrione, porta Ruben vna, porta Iuda v-
na, porta Leui vna. ¶ Et ad plagam orien- 32
talem, quingentos & quatuor millia: & por-
tæ tres, porta Ioſeph vna, porta Ben-iamin
vna, porta Dan vna. ¶ Et ad plagam meri- 33
dianam, quingentos & quatuor millia me-
tieris: *porta Simeonis vna, porta Iſſachar *& portæ tres 4.
34 vna, porta Zabulon vna. ¶ Et ad plagam
occidentalem, quingentos & quatuor millia:
& portæ eorum tres, porta Gad vna, porta
35 Aſer vna, porta Nephthali vna. ¶ Per circuĩ
tum decem & octo millia, & nomen ciuitatis
ex illa die, Dominus ibidem.

# DANIELIS
## PROPHETIA.

### CAPVT I.

1 ANNO tertio regni Ioacim regis
A Iuda, venit Nabuchod-noſor rex
Babylonis in Ieruſalem, & obſedit
2 eam. ¶ Et tradidit Dominus in
manu eius Ioacim regem Iuda, & partẽ va-
ſorum domus Dei, & aſportauit ea in terrã
Sennaar in domum Dei ſui, & vaſa intulit
3 in domum theſauri Dei ſui. ¶ Et ait rex A-
ſphenez præpoſito eunuchorum, vt introdu-
ceret de filijs Iſrael, & de ſemine regio & ty
4 rannorum. ¶ Pueros in quibus nulla eſſet ma
cula, decoros forma, & eruditos omni ſapien-
tia, cautos ſcientia, & doctos diſciplina, &
qui poſſent ſtare in palatio regis: vt doceret
5 eos literas, & linguam Chaldæorum. ¶ Et
conſtituit eis rex annonam per ſingulos dies
de cibis ſuis, & de vino vnde bibebat ipſe,
vt enutriti tribus annis, poſtea ſtarent in
6 conſpectu regis. ¶ Fuerunt ergo inter eos de
B filijs Iuda, Daniel, Ananias, Miſaël, Aza-
7 rias. ¶ Et impoſuit eis præpoſitus eunucho-
rum nomina: Danieli Baltaſſar, Ananiæ, Si-
drach, Miſaëli, Miſach: & Azariæ, Abdena-
8 go. ¶ Propoſuit autẽ Daniel in corde ſuo, ne
pollueretur de menſa regis, neque de vino
potus eius: & rogauit eunuchorum præpoſitũ
9 ne contaminaretur. ¶ Dedit autem Deus Da
nieli gratiam & miſericordiam in conſpectu
10 principis eunuchorum. ¶ Et ait princeps eu-
nuchorum ad Danielem: Timeo ego dominum
meum regem, qui conſtituit vobis cibum &
potum, qui ſi viderit vultus veſtros maci-
lentiores præ cæteris adoleſcentibus coæuis
veſtris, condemnabitis caput meum regi.
11 ¶ Et dixit Daniel ad Malaſar, quem conſti-
C tuerat princeps eunuchorum ſuper Danielẽ,
12 Ananiam, Miſaëlem, & Azariam, ¶ Tenta
nos obſecro ſeruos tuos diebus decem, & den-
tur nobis legumina ad veſcendum, & aqua
13 ad bibendum: ¶ & contemplare vultus no-
ſtros, & vultus puerorum qui veſcũtur cibo
regio: & ſicut videris, facies cũ ſeruis tuis.
14 ¶ Qui audito ſermone huiuſcemodi, tentauit
15 eos diebus decem. ¶ Poſt dies autem decem
apparuerunt vultus eorum meliores & cor-
pulentiores præ omnibus pueris qui veſce-
16 bantur cibo regio. ¶ Porro Malaſar tollebat
cibaria, & vinum potus eorum: dabatq; eis
legu-

legumina. ¶ Pueris autem his dedit Deus 17
ſcientiam & diſciplinam in omni libro & ſa D
pientia: Danieli autem intelligentiam om-
nium viſionum & ſomniorum. ¶ Completis 18
itaque diebus, poſt quos dixerat rex vt in-
troducerentur: introduxit eos præpoſitus eu-
nuchorum in conſpectu Nabuchodonoſor.
¶ Cùmque eis locutus fuiſſet rex, non ſunt in- 19
uenti tales de vniuerſis, vt Daniel, Ana-
nias, Miſael, & Azarias: & ſteterunt in con
ſpectu regis. ¶ Et omne verbum ſapientiæ & 20
intellectus quod ſciſcitatus eſt ab eis rex, in-
uenit in eis decuplum ſuper cunctos ariolos
& magos qui erant in vniuerſo regno eius.
Inf. 6. g. 28. ¶ Fuit autem Daniel vſque ad annum pri 21
mum Cyri regis.

CAP. II.

IN anno ſecundo regni Nabuchodonoſor, vi- 1
dit Nabuchodonoſor ſomnium, & conterri- A
tus eſt ſpiritus eius, & ſomnium eius fugit
*ſupr. 15. ab eo. ¶ Præcepit *autem rex vt conuocarentur 2
arioli, & magi, & malefici, & Chaldæi, vt
indicarent regi ſomnia ſua: qui cùm veniſſent,
ſteterunt coram rege. ¶ Et dixit ad eos rex, 3
Vidi ſomnium, & mente confuſus ignoro quid
viderim. ¶ Reſponderuntque Chaldæi regi Sy- 4
riace, Rex in ſempiternum viue: dic ſomniũ
ſeruis tuis, & interpretationem eius indica-
bimus. ¶ Et reſpondens rex ait Chaldæis: Ser 5
mo receſſit à me: niſi indicaueritis mihi ſom
nium & coniecturam eius, peribitis vos, &
domus veſtræ publicabuntur. ¶ Si autem ſom 6
nium & coniecturam eius narraueritis: præ-
mia, & dona, & honorem multum accipietis
à me: ſomnium igitur & interpretationem
eius indicate mihi. ¶ Reſponderunt ſecundo, 7
atque dixerunt: Rex ſomnium dicat ſeruis
ſuis, & interpretationẽ illius indicabimus.
¶ Reſpondit rex, & ait, Certè noui quod tem 8
pus redimitis, ſcientes quod receſſerit à me B
ſermo. ¶ Si ergo ſomnium non indicaueritis 9
mihi, vna eſt de vobis ſententia, quod inter-
pretationem quoque fallacem & deceptione
plenam compoſueritis, vt loquamini mihi do
nec tempus pertranſeat. Somnium itaque
dicite mihi, vt ſciam quod interpretationem
quoque eius veram loquamini. ¶ Reſponden 10
tes ergo Chaldæi coram rege, dixerunt, Non
eſt homo ſuper terram, qui ſermonem tuum,
rex, poſſit implere. ſed neque regum quiſquã
magnus & potens, verbum huiuſcemodi ſci-
ſcitatur ab omni ariolo, & mago, & Chal-
dæo. ¶ Sermo enim quem tu quæris, rex, gra- 11
uis eſt: nec reperietur quiſquam qui indicet
illum in conſpectu regis: exceptis dijs, quorum
non eſt cum hominibus conuerſatio. ¶ Quo 12
audito, rex in furore & in ira magna præ-
cepit vt perirent omnes ſapientes Babylo-
nis. ¶ Et egreſſa ſententia, ſapientes interfi- 13
ciebantur: quærebanturque Daniel, & ſocij
eius, vt perirent. ¶ Tunc Daniel requiſiuit 14

C de lege atque ſententia ab Arioch principe
militiæ regis, qui egreſſus fuerat ad inter-
15 ficiendos ſapientes Babylonis. ¶ Et interro-
gauit eum qui à rege poteſtatem acceperat,
quam ob cauſam tam crudelis ſententia à
facie regis eſſet egreſſa. Cùm ergo rem indi-
16 caſſet Arioch Danieli. ¶ Daniel ingreſſus ro-
gauit regem, vt tempus daret ſibi ad ſolu-
17 tionem indicandam regi. ¶ Et ingreſſus eſt
domum ſuam: Ananiæque & Miſaeli, & Aza-
18 riæ ſocijs ſuis, indicauit negotium: ¶ vt quæ-
rerent miſericordiam à facie Dei cæli ſuper
ſacramento iſto, & non perirent Daniel &
ſocij eius, cum cæteris ſapientibus Babylonis.
19 ¶ Tunc Danieli myſterium per viſionem no-
ctis reuelatum eſt: & benedixit Daniel Deũ
20 cæli, ¶ & locutus ait, ¶ Sit nomen Domini Pſa. 112. a. 2.
benedictum à ſeculo & vſque in ſeculum:
21 quia ſapientia & fortitudo eius ſunt. ¶ Et
ipſe mutat tempora & ætates: transfert re-
gna atque conſtituit. dat ſapientiam ſapien-
tibus, & ſcientiam intelligentibus diſcipli-
22 nam: ¶ Ipſe reuelat profunda & abſcondita,
D & nouit in tenebris conſtituta: & lux cum
23 eo eſt. ¶ Tibi Deus patrum *meorum confiteor, *noſtrorum
teque laudo: quia ſapientiam & fortitudinem
dediſti mihi: & nunc oſtendiſti mihi quæ ro
gauimus te, quia ſermonem regis aperuiſti
24 nobis. ¶ Poſt hæc Daniel ingreſſus ad Arioch
quem conſtituerat rex, vt perderet ſapien-
tes Babylonis, ſic ei locutus eſt: Sapien-
tes Babylonis ne perdas: introduc me in con-
25 ſpectu regis, & ſolutionẽ regi narrabo. ¶ Tunc
Arioch feſtinus introduxit Danielem ad re-
gem, & dixit ei: Inueni hominem de filijs
tranſmigrationis Iuda, qui ſolutionem regi
26 annuntiet. ¶ Reſpondit rex, & dixit Danieli
cuius nomen erat Baltaſſar, Putaſne verè po
tes mihi indicare ſomnium quod vidi, & in-
27 terpretationem eius? ¶ Et reſpondens Daniel
coram rege, ait, Myſterium quod rex inter-
rogat, ſapientes, magi, & arioli, & aruſpices
28 nequeunt indicare regi. ¶ Sed eſt Deus in cæ
lo reuelans myſteria, qui indicauit tibi rex
Nabuchodonoſor, quæ ventura ſunt in nouiſ-
ſimis temporibus. Somnium tuum & viſio-
nes capitis tui in cubili tuo, huiuſcemodi
29 ſunt: ¶ Tu rex cogitare cœpiſti in ſtratu tuo
E quid eſſet futurum poſt hæc: & qui reuelat
myſteria, oſtendit tibi quæ ventura ſunt.
30 ¶ Mihi quoque non in ſapientia quæ eſt in
me, plus quam in cunctis viuentibus, ſacra-
mentum hoc reuelatum eſt: ſed vt interpre-
tatio regi manifeſta fieret, & cogitationes
31 mentis tuæ ſcires. ¶ Tu rex videbas, & ecce
quaſi ſtatua vna grandis: ſtatua illa magna
& ſtatura ſublimis ſtabat contra te, & intui
32 tus eius erat terribilis. ¶ Huius ſtatuæ caput
ex auro optimo erat, pectus autem et brachia
de argento, porro venter & femora ex ære:
33 ¶ tibiæ autem ferreæ, pedum quædam pars
erat

►.4. erat ferrea, quædam autem fictilis. ¶Vide- 34
bas ita, donec abſciſſus eſt lapis — de monte'
ſine manibus: & percuſſit ſtatuam in pedi-
bus eius ferreis & fictilibus, & comminuit
eos. ¶Tunc contrita ſunt pariter ferrum, te- 35
ſta, æs, argentum & aurum, & redacta qua-
ſi in fauillam æſtiuæ areæ, quæ rapta ſunt
vento: nullusq́; locus inuentus eſt eis, lapis
autem qui percuſſerat ſtatuam, factus eſt
mons magnus, & impleuit vniuerſam ter-
ram, ¶hoc eſt ſomnium. Interpretationē quo- 36
que eius dicemus coram te rex. ¶Tu rex re- 37
gum es. & Deus cæli regnum & fortitudi- F
nem & imperium & gloriam dedit tibi: ¶& 38
omnia in quibus habitant filij hominum &
beſtiæ agri, volucres quoque cæli dedit in ma
nu tua, & ſub ditione tua vniuerſa conſti-
tuit. tu es ergo caput aureum. ¶Et poſt te 39
conſurget regnum aliud minus te: & regnum
tertium alſud æreum, quod imperabit vni-
uerſæ terræ. ¶Et regnum quartum erit ve- 40
lut ferrum. quomodo ferrum comminuit &
domat omnia: ſic comminuet & conteret om-
nia hæc. ¶Porro quia vidiſti pedum & di- 41
teſta 13. gitorum partem "teſteam' figuli, & partem
ferream: regnum diuiſum erit, quod tamen
de plantario ferri orietur, ſecundum quod vi
diſti ferrum miſtum teſta ex luto. ¶Et di- 42
gitos pedum ex parte ferreos, & ex parte fi-
ctiles: ex parte regnum erit ſolidum, & ex
parte contritum. ¶Quod autem vidiſti fer- 43
rum miſtum teſta ex luto, commiſcebuntur
quidem humano ſemine, ſed non adhærebunt
ſibi, ſicuti ferrum miſceri non poteſt teſta.
¶In diebus autem regnorum illorum ſuſci- 44
tabit Deus cæli regnum quod in æternum
non diſſipabitur, & regnum eius alteri po-
pulo non tradetur: comminuet autem & con
ſumet vniuerſa regna hæc: & ipſum ſtabit
in æternum. ¶Secundum quod vidiſti, quòd 45
de monte abſciſſus eſt lapis ſine manibus, &
comminuit teſtam, & ferrum, & æs, & ar-
gentum & aurum, Deus magnus oſtendit
regi quæ ventura ſunt poſtea, & verum eſt
ſomnium & fidelis interpretatio eius. ¶Tūc 46
rex Nabuchodonoſor cecidit in faciem ſuam
& Danīelem adorauit: & hoſtias, & incen-
ſum præcepit vt ſacrificarent ei. ¶Loquens 47
ergo rex, ait Danieli, Vere Deus veſter, deus
deorum eſt, & Dominus regum & reuelans
myſteria: quoniam tu potuiſti aperire hoc ſa
cramentum. ¶Tunc rex Danielem in ſubli- 48
lime extulit, & munera multa & magna
dedit ei: & conſtituit eum principem ſuper
omnes prouincias Babylonis: & præfectum
magiſtratuum ſuper cunctos ſapientes Baby-
lonis. ¶Daniel autem poſtulauit à rege: & 49
conſtituit ſuper opera prouinciæ Babylonis,
Sidrach, Miſach, & Abdenago: ipſe autem
Daniel erat in foribus regis.

## CAP. III.

1 NAbuchodonoſor rex fecit ſtatuam au-
A reant altitudine cubitorum ſexaginta,
latitudine cubitorum ſex, & ſtatuit eam in
2 campo Dura prouinciæ Babylonis. ¶Itaque
Nabuchodonoſor rex miſit ad congregandos
ſatrapas, magiſtratus, & iudices, duces &
tyrannos, & præfectos, omnesq́; principes re-
gionum, vt conuenirent ad dedicationē ſta-
tuæ quam erexerat Nabuchodonoſor rex.
3 ¶Tunc congregati ſunt ſatrapæ, magiſtratus
& iudices, duces & tyranni, & optimates
qui erant in poteſtatibus conſtituti, & v-
niuerſi principes regionum vt conuenirent
ad dedicatienem ſtatuæ quam erexerat Na-
buchodonoſor rex: ſtabant autem in conſpe-
ctu ſtatuæ quam poſuerat Nabuchodonoſor
4 rex: ¶& præco clamabat valenter· Vobis di-
5 citur populis, tribubus, & linguis. ¶In hora
qua audieritis ſonitum tubæ & fiſtulæ & ci-
tharæ, ſambucæ & pſalterij, & ſymphoniæ, &
vniuerſi generis muſicorum: cadentes ado-
rate ſtatuam auream quam conſtituit Na-
6 buchodonoſor rex. ¶Si quis autem non pro-
ſtratus adorauerit, eadem hora mittetur in
7 fornacē ignis ardentis. ¶Poſt hæc igitur ſta-
tim vt audierunt omnes populi ſonitum tu-
bæ, fiſtulæ, & citharæ, ſambucæ & pſalterij,
ſymphoniæ, & omnis generis muſicorum ca-
dentes omnes populi, tribus & linguæ ado-
rauerunt ſtatuam auream quam conſtitue-
8 rat Nabuchodonoſor rex. ¶Statimq́; in ipſo
tempore accedentes viri Chaldæi accuſaue-
9 runt Iudæos, ¶dixeruntq́; Nabuchodonoſor
10 regi, Rex in æternum viue. ¶tu rex, poſuiſti
decretum, vt omnis homo qui audierit ſo-
nitum tubæ, fiſtulæ & citharæ, ſambucæ &
pſalterij, & ſymphoniæ, & vniuerſi generis
muſicorum, proſternat ſe, & adoret ſtatuam
11 auream, ¶ſi quis autem non procidens ado-
rauerit, miſsatur in fornacem ignis arden-
12 tis. ¶Sunt ergo viri Iudæi quos conſtituiſtī
ſuper opera regionis Babyloniæ, Sidrach, Mi-
ſach, & Abdenago: viri iſti contempſerunt,
B rex decretum tuum: deos tuos non colunt, &
ſtatuam auream quam erexiſti, nō adorant.
13 ¶Tunc Nabuchodonoſor in furore & in ira
præcepit, vt adducerentur Sidrach, Miſach,
& Abdenago: qui confeſtim adducti ſunt in
14 conſpectu regis. ¶Pronuntiansq́; Nabucho-
donoſor rex, ait eis, Verène Sidrach, Miſach,
& Abdenago deos meos non colitis, & ſtatuā
auream quam "conſtitui' non adoratis. "erexi 5.
15 ¶Nunc ergo ſi eſtis parati, quacunque hora
audieritis ſonitū tubæ, fiſtulæ, citharæ, ſam-
bucæ & pſalterij & ſymphoniæ, omnisq́; ge-
neris muſicorum, proſternite vos, & adora-
te ſtatuam quā feci, quod ſi non adoraueri-
tis, eadem hora mittemini in fornacem ignis
ardentis: & quis eſt Deus qui eripiet vos de
16 manu mea. ¶Reſpondentes Sidrach, Miſach,

& Abdenago, dixerunt regi Nabuchodonoſor,
Non oportet nos de hac re reſpondere tibi.
¶Ecce enim Deus noſter quem colimus, po- 17
teſt eripere nos de camino ignis ardentis, &
de manibus tuis, ò rex, liberare. ¶Quod ſi 18
noluerit, notum ſit tibi, rex, quia deos tuos
non colimus, & ſtatuam auream quã erexi-
ſti non adoramus. ¶Tunc Nabuchodonoſor 19
repletus eſt furore, & aſpectus faciei illius
immutatus eſt ſuper Sidrach, Miſach, & Ab-
denago, & præcepit vt ſuccenderetur fornax
ſeptuplum quam ſuccendi conſueuerat. ¶Et 20
viris fortiſsimis de exercitu ſuo iuſsit, vt
ligatis pedibus Sidrach, Miſach & Abdena-
go mitterent eos in fornacem ignis ardentis.
¶Et confeſtim viri illi vincti cũ braccis ſuis 21
& tiaris, & calceamentis, & veſtibus miſsi C
ſunt in medium fornacis ignis ardentis, ¶nã 22
iuſsio regis vrgebat: fornax autem ſuccenſa
erat nimis. Porro viros illos qui miſerant
Sidrach, Miſach & Abdenago interfecit flam
ma ignis. ¶Viri autem hi tres, id eſt, Sidrach 23
Miſach & Abdenago, ceciderunt in medio
camino ignis ardentis, colligati.

## Quæ ſequuntur, in Hebræis voluminibus non reperi.

¶Et ambulabant in medio flammæ laudan- 24
tes Deum, & benedicentes Domino. ¶Stans 25
autem Azarias, orauit ſic, aperienſq; os ſuũ
in medio ignis, ait, ¶Benedictus es Domine 26
Deus patrum noſtrorum, & laudabile & glo
rioſum nomen tuum in ſecula: ¶quia iuſtus 27
es in omnibus quæ feciſti nobis, & vniuerſa
opera tua vera, & viæ tuæ rectæ, & omnia
iudicia tua vera. ¶Iudicia enim vera feci- 28
ſti iuxta omnia quæ induxiſti ſuper nos, &
ſuper ciuitatem ſanctam patrum noſtrorum
Ieruſalẽ: quia in veritate & in iudicio in-
duxiſti omnia hæc propter peccata noſtra.
¶Peccauimus enim & inique egimus recedẽ- 29
tes à te, & deliquimus in omnibus, ¶& præ- 30
cepta tua non audiuimus, nec obſeruauimus,
nec fecimus ſicut præceperas nobis vt bene
nobis eſſet. ¶omnia ergo quæ induxiſti ſuper 31
nos, & vniuerſa quæ feciſti nobis, vero iudi
cio feciſti: ¶& tradidiſti nos in manibus ini 32
micorum noſtrorũ iniquorum, & peſsimorũ,
præuaricatorumq;, & regi iniuſto & peſsimo
vltra omnem terram. ¶Et nunc non poſſu- 33
mus aperire os: confuſio & opprobrium facti
ſumus ſeruis tuis, & his qui colunt te. ¶Ne, 34
quæſumus, tradas nos in perpetuum propter
nomen tuum, & ne diſsipes teſtamentum D
tuum, ¶neque auferas miſericordiam tuam 35
à nobis propter Abraham dilectum tuum, &
Iſaac ſeruum tuum, & Iſraël ſanctum tuũ:
¶quibus locutus es, pollicens quòd multipli- 36
cares ſemen eorum ſicut ſtellas cæli, & ſicut
arenam quæ eſt in littore maris: ¶quia Do- 37
mine imminuti ſumus plus quàm omnes
gentes, ſumuſq; humiles in vniuerſa terra
38 hodie propter peccata noſtra. ¶Et non eſt in
tempore hoc princeps, & dux, & propheta,
neq; holocauſtum, neque ſacrificium, neque
oblatio, neque incenſum, neque locus primi-
39 tiarum coram te, ¶vt poſsimus inuenire mi-
ſericordiam tuam, ſed in animo contrito, &
40 ſpiritu humilitatis ſuſcipiamur. ¶Sicut in
holocauſto arietum & taurorum, & ſicut in
millibus agnorum pinguium: ſic fiat ſacrifi-
cium noſtrum in conſpectu tuo hodie, vt pla-
ceat tibi: quoniam non eſt confuſio, confi-
41 dentibus in te. ¶Et nunc ſequimur te in to-
to corde, & timemus te, & quærimus faciem
42 tuam. ¶Ne confundas nos: ſed fac nobiſcum
iuxta manſuetudinem tuam, & ſecundum
43 multitudinem miſericordiæ tuæ. ¶Et erue
nos in mirabilibus tuis, & da gloriam no-
44 mini tuo Domine: ¶& confundantur omnes
qui oſtendunt ſeruis tuis mala, confundan-
tur in omni potentia, & robur eorum conte-
45 ratur: ¶& ſciant quia tu es Dominus Deus
ſolus, & glorioſus ſuper orbem terrarum.
46 ¶Et non ceſſabant qui miſerant eos mini-
ſtri regis ſuccendere fornacem, naphtha &
47 ſtupa & pice & malleolis: ¶& effundeba-
tur flamma ſuper fornacem cubitis qua-
48 draginta nouem: ¶& erupit, & incendit
quos reperit iuxta fornacem de Chaldæis.
49 ¶Angelus autem Domini deſcendit cum A-
zaria & ſocijs eius in fornacem: & excuſsit
50 flammam ignis de fornace, ¶& fecit mediũ
fornacis quaſi ventum roris flantem, & non
tetigit eos omnino ignis, neque contriſtauit,
51 nec quicquã moleſtiæ intulit. ¶Tunc hi tres
quaſi ex vno ore laudabant & glorificabant
& benedicebant Deum in fornace, dicentes:
52 ¶Benedictus es Domine Deus patrum no
ſtrorum, & laudabilis, * & ſuperexaltatus * & glorioſus
in ſecula: & benedictum nomen gloriæ tuæ
ſanctum & laudabile & ſuperexaltatum in
omnibus ſeculis.
53 ¶Benedictus es in templo ſancto gloriæ
tuæ, & ſuperlaudabilis & ſupergloioſus in
ſecula.
54 ¶Benedictus es in throno regni tui, & ſu
perlaudabilis & " ſuperexaltatus in ſecula. " ſupergloriosus
55 ¶Benedictus es qui intueris abyſſos, ‖ & ſe-
des ſuper cherubim, & laudabilis & ſu- ‖ Pſa.79.a.2.
perexaltatus in ſecula. 98.a.1.
56 ¶Benedictus es in firmamento cæli, & lau
dabilis & glorioſus in ſecula.
57 ¶‖Benedicite omnia opera Domini Domi- ‖ Pſ.144.b.10.
no, laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.
58 ¶Benedicite angeli Domini Domino, lau-
date & ſuperexaltate eum in ſecula.
59 ¶‖Benedicite cæli Domino, laudate & ſu- ‖ Pſ.102.d.2.
perexaltate eum in ſecula. 148.a.2.
60 ¶Benedicite aquæ omnes quæ ſuper cælos ‖ Pſa.68.d.?
ſunt Domino, laudate & ſuperexaltate eum 148.a.4.
in ſecula.

¶Benedicite omnes virtutes Domini Do 61
mino, laudate et ſuperexaltate eũ in ſecula.
Pſal.148.a.3 ¶‖Benedicite ſol & luna Domino, laudate 62
& ſuperexaltate eum in ſecula.
¶‖Benedicite ſtellæ cæli Domino, laudate 63
& ſuperexaltate eum in ſecula.
¶Benedicite omnis imber & ros Domino, 64
laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.
*.7. ¶Benedicite omnis ſpiritus *Dei domino, 65
laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.
¶Benedicite ignis & æſtus Domino, lau- 66
date & ſuperexaltate eum in ſecula.
*æſtus 3. ¶Benedicite frigus & *æſtas Domino, lau 67
cauma 4. date & ſuperexaltate eum in ſecula.
¶Benedicite rores & pruina Domino, lau 68
date & ſuperexaltate eum in ſecula.
¶Benedicite gelu & frigus Domino, lau- 69
date & ſuperexaltate eum in ſecula.
¶Benedicite glacies & niues Domino, lau 70
date & ſuperexaltate eum in ſecula. F
¶Benedicite noctes & dies Domino, lau- 71
date & ſuperexaltate eum in ſecula.
¶Benedicite lux & tenebræ Domino, lau 72
date & ſuperexaltate eum in ſecula.
¶Benedicite fulgura & nubes Domino, 73
laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.
¶Benedicat terra Dominum, laudet & ſu 74
perexaltet eum in ſecula.
¶Benedicite montes & colles Domino, lau 75
date & ſuperexaltate eum in ſecula.
¶Benedicite vniuerſa germinantia in ter 76
ra Domino, laudate & ſuperexaltate eum in
ſecula.
¶Benedicite fontes Domino, laudate & 77
ſuperexaltate eum in ſecula.
¶Benedicite maria & flumina Domino, 78
laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.
¶Benedicite cete, & omnia quæ mouentur 79
in aquis Domino, laudate & ſuperexaltate
eum in ſecula.
¶Benedicite omnes volucres cæli domino, 80
laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.
¶Benedicite omnes beſtiæ & pecora Domi 81
no, laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.
¶Benedicite filij hominum Domino, lau- 82
date & ſuperexaltate eum in ſecula.
¶Benedicat Iſrael Dominum, laudet & 83
ſuperexaltet eum in ſecula.
¶Benedicite ſacerdotes Domini Domino, 84
laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.
¶Benedicite ſerui Domini Domino, lau- 85
date & ſuperexaltate eum in ſecula.
¶Benedicite ſpiritus & animæ iuſtorum 86
Domino, laudate & ſuperexaltate eum in
ſecula.
¶Benedicite ſancti & humiles corde Do- 87
mino, laudate & ſuperexaltate eum in ſe-
cula.
¶Benedicite Anania, Azaria, Miſaël Do- 88
mino, laudate & ſuperexaltate eum in ſe-
cula.

Quia eruit nos de inferno, & ſaluos fecit
de manu mortis, & liberauit nos de medio
ardentis flammæ, & de medio ignis eruit
nos.
89 ¶Confitemini Domino, quoniam bonus,
quoniam in ſeculum miſericordia eius.
90 ¶Benedicite omnes religioſi Domino Deo
deorum, laudate & confitemini ei, quia in
omnia ſecula miſericordia eius.

Hucuſque in Hebræo non habetur: & quæ poſuimus, de Theodotionis editione tranſlata ſunt.

91 ¶Tunc Nabuchodonoſor rex obſtupuit, &
ſurrexit propere, & ait optimatibus ſuis:
G Nõnne tres viros miſimus in medium ignis
compeditos? Qui reſpondentes regi, dixerunt,
92 Vere rex. ¶Reſpondit* & ait, Ecce ego video *rex
quatuor viros ſolutos, & ambulantes in me-
dio ignis, & nihil corruptionis in eis eſt, &
93 ſpecies quarti ſimilis filio Dei. ¶Tunc acceſ-
ſit Nabuchodonoſor ad oſtium fornacis ignis
ardentis, & ait, Sidrach, Miſach, & Abde-
nago ſerui Dei excelſi, egredimini, & veni-
te. Statimq́ egreſſi ſunt Sidrach, Miſach, &
94 Abdenago de medio ignis. ¶Et congregati
ſatrapæ & magiſtratus, & iudices, & potẽ-
tes regis, contemplabantur viros illos quo-
niam nihil poteſtatis habuiſſet ignis in cor-
poribus eorum, & capillus capitis eorum non
eſſet aduſtus, etiam ſarabalta eorum non
fuiſſent immutata, & odor ignis non tran-
95 ſiſſet per eos. ¶Et erumpens Nabuchodono-
ſor, ait, Benedictus Deus eorum, Sidrach vi-
delicet, Miſach, & Abdenago, qui miſit an-
gelum ſuum, & eruit ſeruos ſuos qui credi-
derunt in eum: & verbum regis immuta-
uerunt, & tradiderunt corpora ſua ne ſer-
uirent, & ne adorarent omnem Deum exce-
96 pto Deo ſuo. ¶A me ergo poſitum eſt hoc de-
cretum, vt omnis populus, tribus, & lin-
gua quæcunque loquuta fuerit blaſphe-
miam contra Deum Sidrach, Miſach, &
Abdenago, diſpereat, & domus eius va-
ſtetur: neque enim eſt alius Deus qui poſſit
97 ita ſaluare. ¶Tunc rex promouit Sidrach,
Miſach, & Abdenago in prouincia Babylo-
98 nis. ¶Nabuchodonoſor, rex, omnibus popu-
lis, gentibus, & linguis, qui habitant in v-
99 niuerſa terra, pax vobis multiplicetur. ¶Si-
gna & mirabilia fecit apud me Deus excel-
100 ſus. Placuit ergo mihi prædicare ¶ ſigna e-
ius quia magna ſunt: et mirabilia eius, quia
fortia: & regnum eius *regnum ſempiter- *.8.
num, ‖& poteſtas eius in generatione & ge- Inf.4.g.32.
nerationem. 7.d.14.

## CAP. IIII.

1 EGo Nabuchodonoſor quietus eram in do
2 mo mea, & florens in palatio meo. ¶Som-
A niũ vidi quod perterruit me: & cogitationes
mea

tua in ſtratu meo, & viſiones capitis mei
conturbauerunt me. ¶ Et per me propoſitum 3
eſt decretum, vt introducerentur in conſpe-
ctu meo cuncti ſapientes Babylonis, & vt
ſolutionem ſomnij indicarent mihi. ¶ Tunc 4
ingrediebantur arioli, magi, Chaldæi, & a-
ruſpices, & ſomnium narrabam in conſpectu
eorum: & ſolutionem eius non indicauerunt
mihi: ¶ donec collega ingreſſus eſt in conſpectu 5
meo Daniel, cui nomen Baltaſſar, ſecundùm
nomen Dei mei, qui habet ſpiritum deorum
ſanctorum in ſemetipſo: & ſomnium coram
ipſo locutus ſum. ¶ Baltaſſar princeps ario- 6
lorum, quoniam ego ſcio quòd ſpiritum ſan-
ctorum deorum habeas in te, & omne ſacra-
mentum non eſt impoſſibile tibi: viſiones B
ſomniorum meorum quæ vidi, & ſolutio-
nem earum narra. ¶ Viſio capitis mei in cu- 7
bili meo. Videbam, & ecce arbor in medio
terræ, & altitudo eius nimia. ¶ Magna ar- 8
bor, & fortis: & proceritas eius contingens
cælum: aſpectus illius erat vſque ad termi-
nos vniuerſæ terræ. ¶ Folia eius pulcherrima 9
& fructus eius nimius: & eſca vniuerſo-
rum in ea: ſubter eam habitabant anima-
lia & beſtiæ: & in ramis eius conuerſaban-
tur volucres cæli: & ex ea veſcebatur omnis
caro. ¶ Videbam in viſione capitis mei ſuper 10
ſtratum meum, & ecce vigil & ſanctus de
cælo deſcendit. ¶ Clamauit fortiter, & ſic ait: 11
Succidite arborem, & præcidite ramos eius:
excutite folia eius & diſpergite fructus eius:
fugiant beſtiæ quæ ſubter eam ſunt, & vo-
lucres de ramis eius. ¶ Veruntamen germen 12
radicum eius in terra ſinite, & alligetur
vinculo ferreo, & æreo in herbis quæ foris
ſunt, & rore cæli tingatur, & cum feris pars
eius in herba terræ. ¶ Cor eius ab humano 13
commutetur, & cor feræ detur ei: & ſeptem C
tempora mutentur ſuper eum. ¶ In ſenten- 14
tia vigilum decretum eſt, & ſermo ſancto-
rum, & petitio donec cognoſcant viuentes
quoniam dominatur Excelſus in regno ho-
minum, & cuicunque voluerit, dabit illud,
& humillimum hominem conſtituet ſuper
eum. ¶ Hoc ſomnium vidi ego Nabuchodo- 15
noſor rex: tu ergo Baltaſſar interpretatio-
nem narra feſtinus: quia omnes ſapientes
regni mei non queunt ſolutionem edicere
mihi: tu autem potes, quia ſpiritus deorum
ſanctorum in te eſt. ¶ Tunc Daniel cuius 16
nomen Baltaſſar, cœpit intra ſemetipſum
tacitus cogitare quaſi vna hora: & cogita-
tiones eius conturbabant eum. Reſpondens
autem rex ait, Baltaſſar, ſomnium & inter- D
pretatio eius non conturbent te. Reſpon-
dit Baltaſſar, & dixit, Domine mi, ſom-
nium his qui te oderunt: & interpretatio
eius hoſtibus tuis ſit. ¶ Arborem quam 17
vidiſti ſublimem atque robuſtam, cuius
altitudo pertingit ad cælum, & aſpectus il-

18 lius in omnem terram: ¶ & rami eius pul-
cherrimi, & fructus eius nimius, & eſca
omnium in ea, ſubter eam habitantes be-
ſtiæ agri, & in ramis eius commorantes a-
19 ues cæli. ¶ Tu es rex, quia magnificatus es,
& inualuiſti: & magnitudo tua creuit &
peruenit vſque ad cælum, & poteſtas tua
20 in terminos vniuerſæ terræ. ¶ Quod autem
vidit rex vigilem, & ſanctum deſcendere
de cælo, & dicere, Succidite arborem & diſſi-
pate illam, attamen germen radicum eius
in terra dimittite, & vinciatur ferro & æ-
re in herbis foris, & rore cæli conſperga-
tur, & cum feris ſit pabulum eius, donec ſe-
21 ptem tempora mutentur ſuper eum: ¶ Hæc
E eſt interpretatio ſententiæ Altiſſimi, quæ
22 peruenit ſuper dominum meum regem. ¶ E-
ijcient te ab hominibus, & cum beſtijs fe-
riſque erit habitatio tua, ‖ & fœnum vt bos Inf. 5. f. 21.
comedes, & rore cæli infunderis: ſeptem
quoque tempora mutabuntur ſuper te, do-
nec ſcias quòd dominetur Excelſus ſuper re-
gnum hominum, & cuicunque voluerit, det
23 illud. ¶ Quod autem præcepit vt relinque-
retur germen radicum eius, id eſt, arboris
regnum tuum tibi manebit poſtquam co-
24 gnoueris poteſtatem eſſe cæleſtem. ¶ Quam
ob rem rex conſilium meum placeat tibi. ‖ & Ecc. 3. d. 33.
peccata tua eleemoſynis redime, & iniqui-
tates tuas miſericordijs pauperum, forſitan
25 ignoſcet delictis tuis. ¶ Omnia * venerunt *hæc
26 ſuper Nabuchodonoſor regem. ¶ Poſt finem
menſium duodecim, in aula Babylonis de-
27 ambulabat. ¶ Reſpondítque rex, & ait, Non-
ne hæc eſt Babylon * magna quam ego ædifi- *ciuitas
caui in domum regni, in robore fortitudi-
28 nis meæ, & in gloria decoris mei? ¶ Cùmque
F ſermo adhuc eſſet in ore regis, vox de cælo
ruit, Tibi dicitur Nabuchodonoſor rex, Re-
29 gnum tranſibit à te, ¶ & ab hominibus eij- *tuum
cient te, & cum beſtijs * feris erit habitatio *&
tua, fœnum quaſi bos comedes, & ſeptem
tempora mutabuntur ſuper te: donec ſcias
quòd dominetur Excelſus in regno hominũ,
30 & cuicunque voluerit, det illud. ¶ Eadem ho-
ra ſermo completus eſt ſuper Nabuchodono-
ſor, & ex hominibus abiectus eſt, & fœnum
vt bos comedit, & rore cæli corpus eius in-
fectum eſt: donec capilli eius in ſimilitudi-
nem aquilarum creſcerent, & vngues eius
31 quaſi auium. ¶ Igitur poſt finem dierum ego
Nabuchodonoſor oculos meos ad cælum leua-
ui, & ſenſus meus redditus eſt mihi: & Al-
G tiſſimo benedixi, & viuentem in ſempiter-
num laudaui, & glorificaui: ‖ quia poteſtas Sup. 3. g. 100.
eius poteſtas ſempiterna, & regnum eius Inf. 7. d. 14.
32 in generationem & generationem. ¶ Et om-
nes habitatores terræ apud eum in nihi-
lum reputati ſunt: iuxta voluntatem enim
ſuã facit tam in virtutibus cæli quàm in ha
bitatoribus terræ, & non eſt qui reſiſtat ma-

nui eius. & dicat ei, Quare feciſti? ¶ In ipſo 33
tempore ſenſus meus reuerſus eſt ad me, &
ad honorem regni mei. decoremq́; perueni: &
figura mea reuerſa eſt ad me: & optimates
mei, & magiſtratus mei requiſierunt me, &
in regno meo reſtitutus ſum: & magnificẽtia
amplior addita eſt mihi. ¶ Nunc igitur ego 34
Nabuchodonoſor laudo, & magnifico, & glo-
rifico regem cæli: quia omnia opera eius ve-
ra & viæ eius iudicia, & gradientes in ſu-
perbia poteſt humiliare.

## CAP. V.

BAlſaſar rex fecit grande conuiuium opti- 1
matibus ſuis mille: & vnuſquiſque ſe- A
cundum ſuam bibebat ætatem. ¶ Præcepit er- 2
go iam temulentus vt afferrentur vaſa au-
rea & argentea quæ aſportauerat Nabucho
donoſor pater eius de templo quod fuit in Ie
ruſalem: vt biberent in eis rex & optimates
eius, vxoresq́; eius & concubinæ. ¶ Tunc al- 3
lata ſunt vaſa aurea* quæ aſportauerat de
templo quod fuerat in Ieruſalem. & biberũt
in eis rex & optimates eius, vxores & con-
cubinæ illius. ¶ Bibebant vinum, & lauda- 4
bant deos ſuos aureos & argenteos, æreos,
ferreos, ligneosq́; & lapideos. ¶ In eadem ho- 5
ra apparuerunt digiti, quaſi manus hominis
ſcribentis contra candelabrum in ſuperficie
parietis aulæ regiæ: & rex aſpiciebat articu-
los manus ſcribentis. ¶ Tunc facies regis com 6
mutata eſt, & cogitationes eius conturbabãt B
eum: & compages renum eius ſoluebantur, &
genua eius ad ſeinuicem collidebantur. ¶ Ex- 7
clamauit itaque rex fortiter vt introduce-
rent magos, Chaldæos & aruſpices. Et pro-
loquens rex ait ſapientibus Babylonis. Qui-
cunque legerit ſcripturam hanc, & inter-
pretationem eius manifeſtam mihi fecerit,
purpura veſtietur, & torquem auream ha-
bebit in collo, & tertius in regno meo erit.
¶ Tunc ingreſſi omnes ſapientes regis non po 8
tuerunt nec ſcripturam legere, nec interpre-
tationem indicare regi. ¶ Vnde rex Balſaſar 9
ſatis conturbatus eſt, & vultus illius im-
mutatus eſt: ſed & optimates eius turba- C
bantur. ¶ Regina autem pro re quæ accide- 10
rat regi & optimatibus eius, domum con-
uiuij ingreſſa eſt: & proloquens ait, Rex in
æternum viue: non te conturbent cogitatio-
nes tuæ, neque facies tua immutetur. ¶ Eſt 11
vir in regno tuo, qui ſpiritum deorum ſan-
ctorum habet in ſe: & in diebus patris tui,
ſcientia & ſapientia inuentæ ſunt in eo: nam
& rex Nabuchodonoſor pater tuus princi-
pem magorum, incantatorum, Chaldæorum,
& aruſpicum conſtituit eum, pater inquam
tuus ô rex: ¶ quia ſpiritus amplior, & pru- 12
dentia, intelligentiaque, interpretatio ſom-
niorum, & oſtenſio ſecretorum, ac ſolutio li-
gatorum inuenta ſunt in eo, hoc eſt in Da-
niele: cui rex poſuit nomen Balſaſſar. nunc
itaque Daniel vocetur, & interpretationem
13 narrabit. ¶ Igitur introductus eſt Daniel co-
ram rege. Ad quem præfatus rex ait, Tu es
D Daniel de filijs captiuitatis Iuda, quem ad-
14 duxit pater meus rex de Iudæa? ¶ Audiui
de te quoniam ſpiritum deorum habeas: &
ſcientia intelligentiaque ac ſapientia am-
15 pliores inuentæ ſunt in te. ¶ Et nunc intro-
greſſi ſunt in conſpectu meo ſapientes magi,
vt ſcripturam hanc legerent, & interpreta-
tionem eius indicarent mihi: & nequiue-
16 runt ſenſum huius ſermonis edicere*. ¶ Por-
ro ego audiui de te quod poſſis obſcura in-
terpretari, & ligata diſſoluere: ſi ergo vales
ſcripturam legere, & interpretationem eius
indicare mihi, purpura veſtiẽris, & tor-
quem auream circa collum tuum habebis, &
17 tertius in regno meo princeps eris. ¶ Ad quæ
reſpondens Daniel, ait, coram rege munera
tua ſint tibi, & dona domus tuæ alteri da:
E ſcripturam autem legam tibi, rex, & inter-
18 pretationem eius oſtendam tibi. ¶ O rex,
Deus altiſſimus regnum, & magnificen-
tiam, gloriam & honorem dedit Nabucho-
19 donoſor patri tuo. ¶ Et propter magnificen-
tiam quam dederat ei, vniuerſi populi, tri-
bus & linguæ tremebant, & metuebant
eum. quos volebat, interficiebat: & quos
volebat, percutiebat: & quos volebat, ex-
altabat: & quos volebat, humiliabat.
20 ¶ Quando autem eleuatum eſt cor eius, &
ſpiritus illius obfirmatus eſt ad ſuperbiam,
depoſitus eſt de ſolio regni ſui, & gloria eius
21 ablata eſt: ¶ & a filijs hominum eiectus eſt,
F ſed & cor eius cum beſtijs poſitum eſt, &
cum onagris erat habitatio eius: fœnum
quoque vt bos comedebat, & rore cæli corpus
eius infectum eſt: donec cognoſceret quod
poteſtatem haberet Altiſſimus in regno ho-
minum, & quemcunque voluerit, ſuſcitabit
22 ſuper illud. ¶ Tu quoque filius eius Balſaſar,
non humiliaſti cor tuum, cùm ſcires hæc om-
23 nia: ¶ ſed aduerſum dominatorem cæli ele-
uatus es: & vaſa domus eius allata ſunt co-
ram te: & tu, & optimates tui, & vxores
tuæ: & concubinæ tuæ vinum bibiſtis in
eis: deos quoque argenteos, & aureos, & æ-
reos, ferreos, ligneosq́;, & lapideos qui non
vident, neque audiunt, neque ſentiunt, lau-
daſti: porro Deum qui habet flatum tuum in
manu ſua & omnes vias tuas, non glorifi-
24 caſti. ¶ Idcirco ab eo miſſus eſt articulus ma-
G nus, qui ſcripſit hoc quod exaratum eſt.
25 ¶ Hæc eſt autem ſcriptura quæ digeſta eſt:
MANE, THECEL, PHARES.
26 ¶ Et hæc eſt interpretatio ſermonis: MA-
NE, numerauit Deus regnum tuũ, & com-
27 pleuit illud. ¶ THECEL, appenſus es in
28 ſtatera, & inuentus es minus habẽs. ¶ PHA
RES. diuiſum eſt regnum tuum, & datum
29 eſt Medis & Perſis. ¶ Tunc iubente rege in-
dutus

* & argentea 14.

* mihi 16.

Sup. 4. cap.

ductus eſt Daniel purpura, & circumdata eſt
torques aurea collo eius: & prædicatum eſt
de eo quod haberet poteſtatem tertius in re-
*ſuo gno*. Eadem nocte interfectus eſt Balſaſar 30
rex Chaldæus. Et Darius Medus ſucceſſit 31
in regnum, annos natus ſexagintaduos.

CAP. VI.

Iaſ.9.a.1. PLacuit ‖ Dario, & conſtituit ſuper regnũ 1
ſatrapas centum viginti, vt eſſent in to- A
to regno ſuo. Et ſuper eos, principes tres, ex 2
quibus Daniel vnus erat: vt ſatrapæ illis
redderent rationem, & rex non ſuſtineret
moleſtiam. Igitur Daniel ſuperabat omnes 3
principes & ſatrapas: quia ſpiritus Dei am-
plior erat in illo. Porro rex cogitabat conſti-
tuere eum ſuper omne regnum: vnde prin- 4
cipes & ſatrapæ quærebant occaſionem vt
*auferrent Danielem 3 *inuenirent Danieli ex latere *regni: nul-
*regis 17. lamq; cauſam, & ſuſpicionem reperire po-
tuerunt, eo quod fidelis eſſet, & omnis culpa
& ſuſpicio non inueniretur in eo. Dixe- 5
runt ergo viri illi, Non inueniemus Danieli B
huic aliquam occaſionem, niſi forte in lege
Dei ſui. Tunc principes & ſatrapæ ſurri- 6
puerunt regi, & ſic locuti ſunt ei: Dari rex,
in æternum viue: conſilium inierunt om- 7
nes principes regni, magiſtratus, & ſatrapæ,
ſenatores & iudices, vt decretum impera-
torium exeat, & edictum, Vt omnis qui pe-
tierit aliquam petitionem à quocunque Deo
& homine, vſque ad triginta dies, niſi à te
rex, mittatur in lacum leonum. Nunc itaq; 8
rex confirma ſententiam, & ſcribe decretum:
vt non immutetur quod ſtatutum eſt a Me-
dis & Perſis, nec præuaricari cuiquã liceat.
Porro rex Darius propoſuit edictũ, & ſta- 9
tuit. Quod cùm Daniel comperiſſet, id eſt, 10
conſtitutam legem, ingreſſus eſt domum ſuã:
& feneſtris apertis in cœnaculo ſuo, contra C
Ieruſalem tribus temporibus in die flectebat
genua ſua, & adorabat, confitebaturq; coram
Deo ſuo ſicut & antè facere conſueuerat.
Viri ergo illi curioſius inquirentes, inue- 11
nerunt Danielem orantem, & obſecrantem
Deum ſuum. Et accedentes locuti ſunt re- 12
gi ſuper edicto. Rex, nunquid non conſtitui-
ſti vt omnis homo qui rogaret quenquã de
dijs & hominibus vſque ad dies triginta,
niſi te rex, mitteretur in lacum leonum? Ad
quos reſpondens rex, ait, Verus eſt ſermo iu-
xta decretum Medorum atque Perſarum, D
quod præuaricari non licet. Tunc reſpon- 13
dentes dixerunt coram rege: Daniel de filijs
captiuitatis Iuda, non curauit de lege tua &
de edicto quod conſtituiſti, ſed tribus tempo-
ribus per diem orat obſecratione ſua. Quod 14
verbum cùm audiſſet rex, ſatis contriſtatus
eſt, & pro Daniele poſuit cor vt liberaret
eum, & vſque ad occaſum ſolis laborabat vt
erueret illum. Viri autem illi intelligentes 15
regem, dixerunt ei, Scito rex quia lex Me-
dorum atque Perſarum eſt, vt omne decre-
tum quod conſtituerit rex, non liceat immu
16 tari. Tunc rex præcepit, & adduxerũt Da-
E nielem, & miſerunt eum in lacum leonum.
Dixitq; rex Danieli, Deus tuus quem colis
17 ſemper, ipſe liberabit te. Allatusq; eſt lapis
vnus, & poſitus eſt ſuper os laci: quem obſi-
gnauit rex annulo ſuo, et annulo optimatum
18 ſuorum, ne quid fieret contra Danielem. Et
abijt rex in domum ſuam, et dormiuit incœ-
natus, cibiq; non ſunt allati coram eo, inſu-
19 per & ſomnus receſſit ab eo. Tunc rex pri-
mo diluculo conſurgens, feſtinus ad lacum
20 leonum perrexit: appropinquanſq; lacui,
Danielem voce lachrymabili inclamauit, &
F affatus eſt eum, Daniel ſerue Dei viuentis,
Deus tuus cui tu ſeruis ſemper, putáſne va
21 luit te liberare à leonibus? Et Daniel regi
22 reſpondens ait, Rex in æternũ viue. ‖ Deus 1.Ma.2.f.60.
meus miſit angelum ſuum & concluſit ora
leonum, & non nocuerunt mihi: quia coram
eo iuſtitia inuenta eſt in me: ſed & coram te
23 rex, delictum non feci. Tunc vehementer
rex gauiſus eſt ſuper eo, & Danielem præ-
cepit educi de lacu, eductusq; eſt Daniel de
lacu, & nulla læſio inuenta eſt in eo, quia cre
24 didit Deo ſuo. Iubente autem rege adducti
ſunt viri illi qui accuſauerunt Danielem:
& in lacum leonum miſſi ſunt ipſi & filij, &
vxores eorum: & non peruenerunt vſque
ad pauimentũ laci, donec arriperent eos leo-
nes, & omnia oſſa eorum comminuerunt.
25 Tũc Darius rex ſcripſit vniuerſis populis,
G tribubus & linguis habitãtibus in vniuerſa
26 terra, PAX vobis multiplicetur. A me cõ-
ſtitutum eſt decretum, vt in vniuerſo im-
perio & regno meo tremiſcant, & paueant
Deum Danielis. ipſe eſt enim Deus viuens
& æternus in ſecula: & regnum eius non diſ
ſipabitur, & poteſtas eius vſque in æternũ.
27 Ipſe liberator atque ſaluator, faciens ſigna
& mirabilia in cælo & in terra: qui libera-
28 uit Danielem de *lacu leonum. ‖ Porrò Da *manu 1.
niel perſeuerauit vſque ad regnum Darij, re Sup.1.d.21.
gnumq; Cyri Perſæ.

CAP. VII.

1 ANno primo Balſaſar regis Babylonis Da
A niel ſomnium vidit: viſio autem capi-
tis eius in cubili ſuo: & ſomnium ſcribens,
breui ſermone comprehendit: ſummatimq;
2 perſtringens, ait, Videbam in viſione mea
nocte, & ecce quatuor venti cæli pugnabant
3 in mari magno. Et quatuor beſtiæ gran-
des aſcendebant de mari diuerſæ inter ſe.
4 Prima quaſi leæna, & alas habebat aqui-
læ, aſpiciebam donec euulſæ ſunt alæ eius, &
ſublata eſt de terra, & ſuper pedes quaſi
homo ſtetit, & cor hominis datum eſt ei.
5 Et ecce, beſtia alia ſimilis vrſo in parte
ſtetit: & tres ordines erant in ore eius: &
in dentibus eius, & ſic dicebant ei, Surge,

*comede carnes plurimas. ¶ Poſt hæc aſpicie-* 6
*bam, & ecce alia quaſi pardus, & alas ha-* B
*bebat quaſi auis, quatuor ſuper ſe: & qua-*
*tuor capita erant in beſtia, & poteſtas data*
*eſt ei. ¶ Poſt hæc aſpiciebam in viſione noctis,* 7
*& ecce beſtia quarta terribilis atque mira-*
*bilis & fortis nimis: dentes ferreos habebat*
*magnos, comedens atque comminuens, & re-*
*liqua pedibus ſuis conculcans: diſsimilis au-*
*tem erat cæteris beſtiis quas videram ante*
*eam, & habebat cornua decem. ¶ Conſidera-* 8
*bam cornua, & ecce cornu aliud paruulum* C
*ortum eſt de medio eorum: & tria de corni-*
*bus primis euulſa ſunt à facie eius, & ecce*
*oculi, quaſi oculi hominis erant in cornu iſto,*
*& os loquens ingentia. ¶ Aſpiciebam, donec* 9
*throni poſiti ſunt, & antiquus dierum ſedit:*
*veſtimentum eius candidum quaſi nix, &*
*capilli capitis eius quaſi lana munda: thro-*
*nus eius flammæ ignis: rotæ eius, ignis accen-*
*ſus. ¶ Fluuius igneus, rapidusque egrediebatur* 10
Apo.5.c.22. *à facie eius: ‖ millia millium miniſtrabant*
*ei, & decies millies centena millia aſſiſte-*
*bant ei: iudicium ſedit, & libri aperti ſunt.*
*¶ Aſpiciebam propter vocem ſermonum gran-* 11
*dium, quos cornu illud loquebatur: & vidi*
*quoniam interfecta eſſet beſtia, & periſſet* D
*corpus eius, & traditum eſſet ad comburen-*
*dum igni. ¶ aliarum quoque beſtiarum abla-* 12
*ta eſſet poteſtas: & tempora vitæ conſtituta*
*eſſent eis vſque ad tempus & tempus. ¶ A-* 13
*ſpiciebam ergo in viſione noctis, & ecce cum*
*nubibus cæli quaſi filius hominis veniebat,*
*& vſque ad antiquum dierum peruenit: &*
*in conſpectu eius obtulerunt eum. ¶ Et de-* 14
*dit ei poteſtatem, & honorem, & regnum:*
*& omnes populi, tribus, & linguæ ipſi ſer-*
Luc.1.e.33. *uient: ‖ poteſtas eius, poteſtas æterna quæ*
Mic.4.b.7. *non auferetur, & regnum eius quod non*
Sup.3.g.100 *corrumpetur. ¶ Horruit ſpiritus meus, ego* 15
4.g.31. *Daniel territus ſum in his, & viſiones ca-*
*pitis mei conturbauerunt me. ¶ Acceſsi ad* 16
*vnum de aſsiſtentibus, & veritatem quæ-* E
*rebam ab eo de omnibus his. Qui dixit mi-*
*hi interpretationem ſermonum, & docuit*
*me, ¶ Hæ quatuor beſtiæ magnæ: quatuor* 17
*ſunt regna, quæ conſurgent de terra. ¶ Su-* 18
*ſcipient autem regnum ſancti Dei altiſsi-*
*mi: & obtinebunt regnum vſque in ſeculum*
*& ſeculum ſeculorum. ¶ Poſt hæc volui dili-* 19
*genter diſcere de beſtia quarta, quæ erat diſ-*
*ſimilis valde ab omnibus & terribilis ni-*
*mis: dentes & vngues eius ferrei: comede-*
*bat & comminuebat, & reliqua pedibus ſuis*
*conculcabat. ¶ & de cornibus decem quæ ha-* 20
*bebat in capite: et de alio quod ortum fuerat*
*ante quod ceciderant tria cornua: & de cor-* F
*nu illo quod habebat oculos, & os loquens*
*grandia, & maius erat cæteris. ¶ Aſpicie-* 21
*bam, & ecce cornu illud faciebat bellum ad-*
*uerſus ſanctos, & præualebat eis: ¶ donec ve-* 22
*nit antiquus dierum, & iudicium dedit ſan-*
*ctis excelſis, & tempus aduenit, & regnum*
13 *obtinuerunt ſancti. ¶ Et ſic ait, Beſtia quar-*
*ta, regnum quartum erit in terra, quod ma-*
*ius erit omnibus regnis, & deuorabit vni-*
*uerſam terram, & conculcabit, & commi-*
24 *nuet eam. ¶ Porro cornua decem ipſius re-*
*gni, decem reges erunt: & alius conſurget*
*poſt eos, & ipſe potentior erit prioribus, &*
25 *tres reges humiliabit. ¶ Et ſermones contra*
G *excelſum loquetur, & ſanctos Altiſsimi con-*
*teret: & putabit quod poſsit mutare tempo-*
*ra & leges, & tradentur in manu eius vſ-*
*que ad tempus & tempora & dimidium tem-*
26 *poris. ¶ Et iudicium ſedebit, vt auferа-*
*tur potentia, & conteratur, & diſpereat*
27 *vſque in finem. ¶ Regnum autem, & po-*
*teſtas, & magnitudo regni quæ eſt ſubter*
*omne cælum, detur populo ſanctorum al-*
*tiſsimi: ‖ cuius regnum, regnum ſempiter-* Iſa.9.a.7.
*num eſt, & omnes reges ſeruient ei & obe-* Sup.d.24.
28 *dient. ¶ Hucuſque finis verbi. Ego Daniel*
*multum cogitationibus meis conturbabar, &*
*facies mea mutata eſt in me, verbum autem*
*in corde meo conſeruaui.*

## CAP. VIII.

1 A *Nno tertio regni Balſaſar regis, viſio*
A *apparuit mihi. Ego Daniel, poſt id quod*
2 *videram in principio, ¶ vidi in viſione mea,*
*cùm eſſem in Suſan caſtro quod eſt in Ae-*
*lam* *regione: vidi autem in viſione eſſe me* *ciuitate
3 *ſuper portam Vlai. ¶ Et leuaui oculos meos,*
*& vidi: & ecce aries vnus ſtabat ante pa-*
*ludem, habens cornua excelſa, & vnum ex-*
4 *celſius altero atque ſuccreſcens. Poſtea ¶ vi-*
*di arietem cornibus ventilantem * contra* *contra O-
*Occidentem, & contra Aquilonem, & con-* rientē & 18
*tra Meridiem: & omnes beſtiæ non poterant*
*reſiſtere ei, neque liberari de manu eius: fe-*
*citque ſecundum voluntatem ſuam, & ma-*
5 *gnificatus eſt. ¶ Et ego intelligebam: ecce au-*
B *tem hircus caprarum veniebat ab Occidente*
*ſuper faciem totius terræ, & non tangebat*
*terram: porrò hircus habebat cornu inſigne*
6 *inter oculos ſuos. ¶ Et venit vſque ad arie-*
*tem illum cornutum, quem videram ſtãtem*
*ante portam, & cucurrit ad eum in impetu*
7 *fortitudinis ſuæ. ¶ Cùmque appropinquaſſet*
*prope arietem: efferatus eſt in eum, & per-*
*cuſsit arietem: & comminuit duo cornua e-*
*ius, & non poterat aries reſiſtere ei: cùmque*
*eum miſiſſet in terram, conculcauit, & nemo*
8 *quibat liberare arietem de manu eius. ¶ Hir-*
C *cus autem caprarum magnus factus eſt ni-*
*mis: cùmque creuiſſet, fractum eſt cornu ma-*
*gnum, & orta ſunt quatuor cornua ſubter*
9 *illud per quatuor ventos cæli. ¶ De vno au-*
*tem ex eis egreſſum eſt cornu vnum modi-*
*cum: & factum eſt grande contra Meridiem,*
*& contra Orientem, & cõtra fortitudinem.*
10 *¶ Et magnificatum eſt vſque ad fortitudi-*
*nem*

*uem cæli, & deiecit de fortitudine & de ſtel*
*lis, & conculcauit eas. ¶ Et vſque ad prin-* 11
*cipem fortitudinis magnificatum eſt: & ab*
*eo tulit iuge ſacrificium, & deiecit locum*
*ſanctificationis eius. ¶ Robur autem datum* 12
*vel ei* *eſt* contra iuge ſacrificium propter peccata:*
*& proſternetur veritas in terra, & faciet,* D
*& proſperabitur. ¶ Et audiui vnum de ſan-* 13
*ctis loquentem, & dixit vnus ſanctus alteri*
*neſcio cui loquenti, Vſquequo viſio, & iuge*
*ſacrificium, & peccatum deſolationis quæ fa*
*cta eſt: & ſanctuarium, & fortitudo conculca-*
*bitur? ¶ Et dixit ei, Vſque ad veſperam &* 14
*dies *mane,* duo millia trecenti: & mundabitur*
*ſanctuarium. ¶ Factum eſt autem cùm vi-* 15
*derem ego Daniel viſionem, & quærerem*
*intelligentiam: ecce ſtetit in conſpectu meo*
*quaſi ſpecies viri. ¶ Et audiui vocem viri* 16
Luc.1.c.19. *inter Vlai: & clamauit, & ait, ‖ Gabriel fac*
*intelligere iſtum viſionem. ¶ Et venit, &* 17
*ſtetit iuxta vbi ego ſtabam: cùmq; veniſſet,* E
*pauens corrui in faciem meam, & ait ad*
*me: Intellige fili hominis, quoniam in tem-*
*pore finis complebitur viſio. ¶ Cumq; loque-* 18
*retur ad me, collapſus ſum pronus in terrã:*
*& tetigit me, & ſtatuit me in gradu meo.*
*¶ dixitq; mihi: Ego oſtendam tibi quæ futu-* 19
*ra ſunt in nouiſſimo maledictionis: quoniam*
*habet tempus finem ſuum. ¶ Aries quem vi-* 20
*diſti habere cornua, rex Medorum eſt at-*
*que Perſarum. ¶ Porrò hircus caprarum, rex* 21
*Græcorum eſt, & cornu grande quod erat in-* F
*ter oculos eius, ipſe eſt rex primus. ¶ Quod au* 22
*tem fracto illo ſurrexerunt quatuor pro eo:*
*quatuor reges de gente eius conſurgent, ſed*
*non in fortitudine eius. ¶ Et poſt regnum* 23
*eorum cùm creuerint iniquitates, conſurget*
*rex impudens facie, & intelligens propoſi-*
*tiones. ¶ & roborabitur fortitudo eius, ſed nõ* 24
*in viribus ſuis: & ſupra quàm credi poteſt,*
*vniuerſa vaſtabit, & proſperabitur & fa-*
*ciet. Et interficiet robuſtos, & populum ſan-*
*ctorum ¶ ſecundùm voluntatem ſuam, & di-* 25
*rigetur dolus in manu eius: & cor ſuum ma*
*gnificabit, & in copia rerum omnium occidet*
*plurimos: & contra principem principum con*
*ſurget, & ſine manu conteretur. ¶ Et viſio* 26
*veſperè & manè, quæ dicta eſt, vera eſt: tu* G
*ergo viſionem ſigna, quia poſt multos dies e-*
*rit. ¶ Et ego Daniel langui, & ægrotaui per* 27
*dies: cùmq; ſurrexiſſem, faciebam opera re-*
*gis, & ſtupebam ad viſionem, & nõ erat qui*
*interpretaretur.*

CAP. IX.

Sup.6.a.1.& 39.c. IN anno primo ‖ Darij filij Aſſueri de ſemi- 1
*ne Medorum, qui imperauit ſuper regnum* A
*Chaldæorum: ¶ Anno vno regni eius, ego Da* 2
Ier.25.c.12. *niel intellexi in libris ‖ numerum annorum*
*de quo factus eſt ſermo Domini ad Ieremiã*
*prophetam, vt complerentur deſolationis Ie-*
*ruſalem ſeptuaginta anni. ¶ Et poſui fa-* 3
*ciem meam ad Dominum Deum meum,*
*rogare & deprecari in ieiunijs, ſacco & cine-*
4 *re. ¶ Et oraui Dominum Deum meum, &*
*confeſſus ſum, & dixi: ‖ Obſecro Domine* 2.Eſd.1.b.9.
*Deus magne & terribilis, cuſtodiens pa-*
*ctum & miſericordiam diligentibus te, &*
5 *cuſtodientibus mandata tua. ¶ ‖ Peccauimus,* Bar.1.d.17.
*iniquitatem fecimus, impiè egimus, & re-*
*ceſſimus & declinauimus à mandatis tuis*
6 *ac iudicijs. ¶ Non obediuimus ſeruis tuis pro-*
B *phetis qui locuti ſunt in nomine tuo regibus*
*noſtris, principibus noſtris, patribus noſtris,*
7 *omniq; populo terræ. ¶ Tibi domine iuſtitia:*
*nobis autem confuſio faciei, ſicut eſt hodie*
*viro Iuda, & habitatoribus Ieruſalẽ & om-*
*ni Iſrael, his qui propè ſunt, & his qui pro-*
*cul in vniuerſis terris ad quas eieciſti eos*
*propter iniquitates eorum, in quibus pecca-*
8 *uerunt in te. ¶ Domine, nobis confuſio faciei,*
*regibus noſtris, principibus noſtris, & pa-*
9 *tribus noſtris qui peccauerunt. ¶ Tibi autem*
*Domino Deo noſtro miſericordia & propi-*
10 *tiatio, quia receſſimus à te, ¶ & non audiui-*
*mus vocem Domini Dei noſtri vt ambula-*
*remus in lege eius, quam poſuit nobis per*
11 *ſeruos ſuos prophetas. ¶ Et omnis Iſraël præ-*
*uaricati ſunt legem tuam, & declinauerunt*
C *ne audirent vocem tuam, & ſtillauit ſuper*
*nos maledictio & deteſtatio ‖ quæ ſcripta eſt* De.27.c.14.
*in libro Moyſi ſerui Dei, quia peccauimus ei.*
12 *¶ Et ſtatuit ſermones ſuos quos locutus eſt*
*ſuper nos & ſuper principes noſtros qui iu-*
*dicauerunt nos, vt ſuperinduceret in nos ma*
*gnum malum quale nunquam fuit ſub om-*
*ni cælo, ſecundum quod factum eſt in Ieru-*
13 *ſalem. ¶ Sicut ſcriptum eſt in lege Moyſi, om-*
*ne malum hoc venit ſuper nos: & non ro-*
*gauimus faciem tuam Domine Deus noſter*
*vt reuerteremur ab iniquitatibus noſtris,*
14 *& cogitaremus veritatem tuam. ¶ Et vi-*
*gilauit Dominus ſuper malitiam, & addu-*
D *xit eam ſuper nos: iuſtus Dominus Deus no-*
*ſter in omnibus operibus ſuis quæ fecit: non*
15 *enim audiuimus vocem eius. ¶ Et nunc Do-* Bar.2.b.11.
*mine Deus noſter ‖ qui eduxiſti populum* Exo.13.b.14.
*tuum de terra Ægypti in manu forti, &*
*feciſti tibi nomen ſecundum diem hanc, pec-*
16 *cauimus, iniquitatem fecimus. ¶ Domine in*
*omnem iuſtitiam tuam auertatur obſecro*
*ira tua, & furor tuus à ciuitate tua Ieru-*
*ſalem, & à monte ſancto tuo. Propter pecca-*
*ta enim noſtra, & iniquitates patrum no-*
*ſtrorum, Ieruſalem & populus tuus in oppro*
*brium ſunt omnibus per circuitum noſtrum.*
17 *¶ Nunc ergo exaudi Deus noſter orationem*
E *ſerui tui, & preces eius: & oſtende faciem*
*tuam ſuper ſanctuarium tuum quod deſer-*
18 *tum eſt propter temetipſum. ¶ Inclina*
*Deus meus aurem tuam, & audi: ape-*
*ri oculos tuos, & vide deſolationem no-*
*ſtram, & ciuitatem ſuper quam inuocatum*

eſt nomen tuum. neque enim in iuſtificatio-
nibus noſtris proſternimus preces ante fa-
ciem tuam, ſed in miſerationibus tuis mul-
tis. Exaudi Domine, placare Domine: at- 19
tende & fac, ne moreris propter temetipſum
Deus meus: quia nomen tuum inuocatum eſt
ſuper ciuitatem & ſuper populum tuum.
Cùmque adhuc loquerer & orarem, & confi- 20
terer peccata mea, & peccata populi mei Iſ-
rael, & proſternerem preces meas in conſpe-
ctu Dei mei, pro monte ſancto Dei mei. Ad- 21
Sup.8.d.16. huc me loquente in oratione, ecce vir ‖ Ga- F
briel quem videram in viſione à principio,
cito volans tetigit me in tempore ſacrificij
veſpertini. Et docuit me, & locutus eſt mi- 22
hi, dixitque Daniel, nunc egreſſus ſum vt do-
cerem te, & intelligeres. Ab exordio precum 23
tuarum egreſſus eſt ſermo: Ego autem veni
vt indicarem tibi, quia vir deſideriorum es:
tu autẽ animaduerte ſermonem, & intellige
Mat.24.b.15. viſionem. ‖Septuaginta hebdomades ab- 24
Ioan.1.g.45. breuiatæ ſunt ſuper populum tuum, & ſuper
vrbem ſanctam tuam, vt cõſummetur præ-
uaricatio, & finem accipiat peccatum, & de-
leatur iniquitas, & adducatur iuſtitia ſem-
*prophetam 6 piterna, & impleatur viſio & * prophetia:
Eze.37.f.24. ‖& vngatur ſanctus ſanctorum. Scito ergo 25
& animaduerte ab exitu ſermonis vt iterũ
ædificetur Ieruſalem, vſque ad Chriſtum du- G
cem, hebdomades ſeptem & hebdomades ſe-
xaginta duæ erunt: & rurſum ædificabitur
platea, & muri in anguſtia temporum. Et 26
poſt hebdomades ſexagintaduas occidetur
Chriſtus, & non erit eius populus qui eum
negaturus eſt. Et ciuitatem & ſanctuarium
diſsipabit populus cum duce venturo: & finis
eius vaſtitas, & poſt finem belli ſtatuta de-
ſolatio. Confirmabit autem pactum multis 27
hebdomada vna: & in dimidio hebdomadis
Mat.24.b.15 deficiet hoſtia & ſacrificium: ‖& erit in tem
plo abominatio deſolationis, & vſque ad con
ſummationem & finem perſeuerabit deſo-
latio.

CAP. X.

*regni ANno tertio *Cyri regis Perſarum, ver- 1
bum reuelatum eſt Danieli cognomen- A
to Baltaſſar, & verbum verum, & fortitudo
magna, intellexitque ſermonem: intelligentia
enim eſt opus in viſione. In diebus illis ego 2
Daniel lugebam trium hebdomadarum die-
bus, panem deſiderabilem non comedi, & 3
caro & vinum non introierunt in os meum,
ſed neque vnguento vnctus ſum: donec com-
plerentur trium hebdomadarum dies. Die 4
autem viceſima & quarta menſis primi erã
iuxta fluuium magnum, qui eſt Tygris. Et 5
leuaui oculos meos, & vidi: & ecce vir vnus
veſtitus lineis, & renes eius accincti auro
obrizo. & corpus eius quaſi chryſolithus, & 6
facies eius velut ſpecies fulguris, & oculi e-
ius vt lampas ardẽs: & brachia eius, & quæ
deorſum ſunt vſque ad pedes, quaſi ſpecies
æris candentis: & vox ſermonũ eius vt vox
7 multitudinis. Vidi autem ego Daniel ſolus
B viſionem: porro viri qui erant mecum non
viderunt, ſed terror nimius irruit ſuper eos,
8 & fugerunt in abſconditum. Ego autem
relictus ſolus vidi viſionem grandem hanc:
& non remanſit in me fortitudo, ſed & ſpe-
cies mea immutata eſt in me, et emarcui, nec
9 habui quicquam virium. Et audiui vocem
ſermonum eius: & audiens iacebam conſter-
natus ſuper faciem meam, & vultus meus
10 hærebat terræ. Et ecce manus tetigit me,
& erexit me ſuper genua mea, & ſuper arti-
11 culos manuum mearum. Et dixit ad me,
Daniel vir deſideriorum intellige verba quæ
ego loquor ad te, & ſta in gradu tuo: nunc e-
nim ſum miſſus ad te. Cùmque dixiſſet mihi
12 ſermonem iſtum, ſteti tremens. Et ait ad
C me, Noli metuere Daniel: quia ex die primo
quo poſuiſti cor tuum ad intelligẽdum, vt te
affligeres in conſpectu Dei tui, exaudita ſunt
verba tua: & ego veni propter ſermones
13 tuos. Princeps autẽ regni Perſarum reſtitit
mihi viginti & vno diebus: & ecce Michael
vnus de principibus primis venit in adiu-
torium meum, & ego remanſi ibi iuxta regem
14 Perſarum. Veni autem vt docerem te quæ
ventura ſunt populo tuo in nouiſsimis die-
15 bus, quoniam adhuc viſio in dies. Cùmque
loqueretur mihi huiuſcemodi verbis, deieci
16 vultum meum ad terram, & tacui. Et ec-
ce quaſi ſimilitudo filij hominis tetigit la-
bia mea, & aperiens os meum locutus ſum,
& dixi ad eum qui ſtabat contra me, Domi-
ne mi, in viſione tua diſſolutæ ſunt cõpages
17 meæ, & nihil in me remanſit virium. Et
D quomodo poterit ſeruus Domini mei loqui
cum Domino meo? nihil in me remanſit vi-
18 riũ, ſed & halitus meus intercluditur. Rur
ſum ergo tetigit me quaſi viſio hominis &
19 confortauit me, & dixit, Noli timere vir
deſideriorum, pax tibi, confortare, & eſto ro-
buſtus. Cùmque loqueretur mecum, conualui,
& dixi, Loquere Domine mi, quia conforta-
20 ſti me. Et ait, Nunquid ſcis quare venerim
ad te? & nunc reuertar, vt prælier aduer-
ſum principem Perſarum. cùm ergo egrede-
rer, apparuit princeps Græcorum veniens.
21 Veruntamen annuntiabo tibi quod expreſ
ſum eſt in ſcriptura veritatis: & nemo eſt
adiutor meus in omnibus his, niſi Michael
princeps veſter.

CAP. XI.

1 EGo autem ab anno primo Darij Medi ſta
A bam vt confortaretur & roboraretur.
2 Et nunc veritatẽ annũtiabo tibi. Ecce ad-
huc tres reges ſtabunt in Perſide, & quartus
ditabitur opibus nimijs ſuper omnes: & cum
inualuerit diuitijs ſuis, cõcitabit omnes ad-
3 uerſum regnũ Græciæ. Surget verò rex for-
tis, &

bis, & dominabitur poteſtate multa: et faciet
quod placuerit ei. ¶ Et cum ſteterit, contere- 4
tur regnum eius, & diuidetur in quatuor
ventos cæli. ſed non in poſteros eius, neq; ſe-
cundum potentiã illius qua dominatus eſt.
lacerabitur enim regnum eius etiam in ex-
ternos, exceptis his. ¶ Et confortabitur rex 5
Auſtri, & de principibus eius prævalebit ſu-
per eum, & dominabitur ditione. multa e-
nim dominatio eius. ¶ Et poſt finem anno- 6
rum fœderabuntur: filiaq; regis Auſtri ve-
niet ad regem Aquilonis facere amicitiam,
& non obtinebit fortitudinem brachij, nec
ſtabit ſemen eius: & tradetur ipſa, & qui
adduxerunt eam, adoleſcentes eius, & qui
confortabant eam in temporibus. ¶ Et ſtabit 7
de germine radicum eius plantatio: & ve- B
niet cum exercitu, & ingredietur prouinciã
regis Aquilonis: & abutetur eis, & obtine-
bit. ¶ Inſuper & deos eorũ & ſculptilia, vaſa 8
quoq; pretioſa argenti & auri, captiua du-
cet in Aegyptum: ipſe prævalebit aduerſus
regem Aquilonis. ¶ Et intrabit in regnũ rex 9
Auſtri, & reuertetur ad terram ſuam. ¶ Filij 10
autem eius prouocabuntur, & congregabunt
multitudinem exercituum plurimorum: &
veniet properans & inundans: & reuertetur
& concitabitur, & congredietur cum robore
eius. ¶ Et prouocatus rex Auſtri egredietur, 11
& pugnabit aduerſus regem Aquilonis, &
præparabit multitudinem nimiam, & dabi-
tur multitudo in manus eius. ¶ Et capiet 12
multitudinem, & exaltabitur cor eius, &
deijciet multa millia: ſed non prævalebit.
¶ Conuertitur enim rex Aquilonis, & præ- 13
parabit multitudinem multo maiorẽ quàm
prius: & in fine temporũ annorumq; veniet
properans cum exercitu magno & opibus ni- C
Iſai.19.c.16. mijs. ¶ ‖ Et in temporibus illis multi conſur- 14
1.Mac.1.D.12 gent aduerſum regem Auſtri: filij quoq; præ-
uaricatorum populi tui extollentur, vt im-
pleant viſionem, & corruent. ¶ Et veniet 15
rex Aquilonis, & comportabit aggerem, &
capiet vrbes munitiſſimas: & brachia Au-
ſtri non ſuſtinebunt, & conſurgẽt electi eius
ad reſiſtendum, & non erit fortitudo. ¶ Et 16
faciet veniens ſuper eum iuxta placitum
ſuum, & non erit qui ſtet cõtra faciem eius:
& ſtabit in terra inclyta, & conſumetur in
manu eius. ¶ Et ponet faciem ſuam vt ve- 17
niat ad tenendum vniuerſum regnum eius,
& recta faciet cum eo: & filiam fœminarum
dabit ei, vt euertat illud: & non ſtabit, nec
illius erit. ¶ Et conuertet faciem ſuam ad in- 18
ſulas, & capiet multas: & ceſſare faciet prin
cipem opprobrij ſui, & opprobrium eius con-
uertetur in eum. ¶ Et conuertet faciẽ ſuam 19
ad imperium terræ ſuæ, & impinget, & cor- D
ruet, & non inuenietur. ¶ Et ſtabit in loco 20
eius viliſſimus, & indignus decore regio: &
in paucis diebus conteretur, non in furore
21 nec in prælio. ¶ Et ſtabit in loco eius deſpe-
ctus, & nõ tribuetur ei honor regius. & ve-
niet clàm, & obtinebit regnum in fraudu-
22 lentia. ¶ Et brachia pugnantis expugnabun-
tur a facie eius, & conterentur: inſuper &
23 dux fœderis. ¶ Et poſt amicitias, cum eo fa-
ciet dolum: & aſcendet, & ſuperabit in mo-
24 dico populo. ¶ Et abundantes & uberes vr-
bes ingredietur: & faciet quæ non fecerunt
patres eius, & patres patrum eius: rapinas
& prædam & diuitias eorum diſſipabit, &
contra firmiſſimas cogitationes inibit: & hoc
25 vſque ad tempus. ¶ Et concitabitur fortitu-
do eius & cor eius aduerſum regem Auſtri
in exercitu magno: & rex Auſtri prouocabi-
tur ad bellum multis auxilijs et fortibus ni-
mis: & non ſtabunt, quia inibunt aduerſus
26 eum conſilia. ¶ Et comedentes panem cum
E eo, conterent illum, exercituſq; eius oppri-
27 metur: & cadent interfecti plurimi. ¶ Duo-
rum quoque regum cor erit vt malefaciant,
& ad menſam vnam mendacium loquen-
tur, & non proficient: quia adhuc finis in a-
28 liud tempus. ¶ Et reuertetur in terrã ſuam
cum opibus multis: & cor eius aduerſum te-
ſtamentum ſanctum, & faciet, & reuerte-
29 tur in terram ſuam. ¶ Statuto tempore re-
uertetur, & veniet ad Auſtrum: & non erit
30 priori ſimile nouiſſimum. ¶ Et venient ſu-
per eum trieres, & Romani, & percutietur,
& reuertetur, & indignabitur contra teſta-
mentum ſanctuarij, & faciet: reuerteturq;,
& cogitabit aduerſum eos qui dereliquerunt
31 teſtamentum ſanctuarij. ¶ Et brachia ex eo
ſtabunt, & polluent ſanctuarium fortitudi-
nis, & auferent iuge ſacrificium: & dabunt
32 abominationem in deſolationem. ¶ Et impij
in teſtamentum ſimulabunt fraudulenter:
populus autem ſciens Deum ſuum, obtinebit
33 & faciet. ¶ Et docti in populo docebunt plu-
F rimos: & ruent in gladio & in flamma &
34 in captiuitate & in rapina dierum. ¶ Cum-
que corruerint, ſubleuabuntur auxilio par-
uulo: & applicabuntur eis plurimi fraudu-
35 lenter. ¶ Et de eruditis ruent, vt conflentur:
& eligantur & dealbentur vſque ad tem-
pus præfinitum: quia adhuc aliud tempus e-
36 rit. ¶ Et faciet iuxta volũtatem ſuam rex,
& eleuabitur, & magnificabitur aduerſus
omnem Deum: & aduerſus Deum deorum
loquetur magnifica, & dirigetur, donec com-
pleatur iracundia. perpetrata quippe eſt de-
37 finitio. ¶ Et Deum patrum ſuorum non re-
putabit: & erit in concupiſcentijs fœmina-
rum, nec quenquam deorum curabit: quia
38 aduerſum vniuerſa conſurget. ¶ Deum au-
tem Maozim in loco ſuo venerabitur: &
Deum quem ignorauerunt patres eius colet
auro, & argento, & lapide pretioſo, rebuſq;
39 pretioſis. ¶ Et faciet vt muniat Maozim
G cum deo alieno quem * cognouit, & multi- *non

q 5 plicabit

*plicabit gloriam, & dabit eis poteſtatem in*
*multis, & terram diuidet gratuito.* ° *Et in* 40
*tempore præfinito præliabitur aduerſus eum*
*rex Auſtri, & quaſi tempeſtas veniet contra*
*illum rex Aquilonis in curribus & in equi-*
*tibus, & in claſſe magna: & ingredietur ter*
*ras, & conteret & pertranſiet.* ° *Et introi-* 41
*bit in terram glorioſam, & multi corruent:*
*hæ autem ſolæ ſaluabuntur de manu eius,*
*Edom, & Moab, & principium filiorum Am-*
*mon.* ° *Et mittet manum ſuam in terras: &* 42
*terra Aegypti non effugiet.* ° *Et dominabi-* 43
*tur theſaurorum auri, & argenti, & in om-*
*nibus pretioſis Aegypti: per Libyam quoq;,*
*& Aethiopiam tranſibit.* ° *Et fama turbabit* 44
*eum ab Oriente & ab Aquilone: & veniet*
*in multitudine magna vt conterat & inter-*
*ficiat plurimos.* ° *Et figet tabernaculũ ſuum* 45
*Apadno inter maria, ſuper montem inclytum*
*& ſanctum: & veniet vſque ad ſummita-*
*tem eius, & nemo auxiliabitur ei.*

CAP. XII.

IN *tempore autem illo conſurget Michael* 1
*princeps magnus, qui ſtat pro filijs populi* A
*tui: & veniet tempus quale non fuit ab eo*
*ex quo gentes eſſe cœperunt vſq; ad tempus*
*illud. Et in tempore illo ſaluabitur populus*
*tuus, omnis qui inuentus fuerit ſcriptus in*
*libro.* ° *Et multi de his qui dormiunt in ter-* 2
Matth.25. d.46. *ræ puluere, euigilabunt: ‖alij in vitam æter-*
*nam, & alij in opprobrium, vt videant ſem-*
Sap.3.b.7. *per.* ° *Qui autem docti fuerint, ‖ fulgebunt* 3
Mat.13.f.43. *quaſi ſplendor firmamenti: & qui ad iuſti-*
*tiam erudiunt multos, quaſi ſtellæ in perpe-* B
*tuas æternitates.* ° *Tu autem Daniel claude* 4
*ſermones, & ſigna librum vſque ad tempus*
*ſtatutum: plurimi pertranſibunt, & multi-*
*plex erit ſcientia.* ° *Et vidi ego Daniel, &* 5
*ecce quaſi duo alij ſtabant: vnus hinc ſuper*
*ripam fluminis, & alius inde ex altera ripa*
*fluminis.* ° ^ Et dixi ^ *viro qui erat indutus* 6
^dixit 1. *lineis, qui ſtabat ſuper aquas fluminis, Vſ-*
*quequo finis horum mirabilium?* ° *Et audiui* 7
*virum qui indutus erat lineis, qui ſtabat*
Apo.10.b.5. *ſuper aquas fluminis, ‖cùm eleuaſſet dexte-* C
*ram & ſiniſtram ſuam in cælum, & iuraſſet*
*per viuentem in æternum, quia in tempus*
*& tempora, & dimidium temporis. Et cùm*
*completa fuerit diſperſio manus populi ſan-*
*cti, complebuntur vniuerſa hæc.* ° *Et ego au-* 8
*diui, & non intellexi. Et dixi, Domine mi,*
*quid erit poſt hæc?* ° *Et ait, Vade Daniel:* 9
*quia clauſi ſunt, ſignatiq; ſermones vſque*
*ad præfinitum tempus.* ° *Eligentur & deal-* 10
*babuntur, & quaſi ignis probabuntur mul-*
*ti: & impiè agent impij, neq; intelligent om-* D
*nes impij, porro docti intelligent.* ° *Et à tem-* 11
*pore cùm ablatum fuerit iuge ſacrificium, &*
*poſita fuerit abominatio in deſolationẽ: dies*
*mille, ducenti nonaginta.* ° *Beatus qui expe-* 12
*ctat & peruenit vſque ad dies mille trecen-*
13 *tos triginta quinque.* ° *Tu autem vade ad*
*præfinitum: & requieſces, & ſtabis in ſorte*
*tua in finem dierum.*

Hucuſque Danielem in Hebræo volumine legimus.

Quæ ſequuntur vſque ad finem libri, de Theodotionis editione tranſlata ſunt.

CAP. XIII.

1 ET *erat vir habitans in Babylone, & no-*
2 *men eius Ioacim:* ° *& accepit vxorem*
A *nomine Suſannam filiam Helciæ, pulchram*
3 *nimis, & timentem Deum.* ° *parentes enim*
*illius cùm eſſent iuſti, erudierunt filiam*
4 *ſuam ſecundùm legem Moyſi.* ° *Erat autem*
*Ioacim diues valde, & erat ei pomarium*
*vicinum domui ſuæ, & ad ipſum conflue-*
*bant Iudæi, eò quòd eſſet honorabilior om-*
5 *nium.* ° *Et conſtituti ſunt duo ſenes iudices*
*in illo anno: de quibus locutus eſt Domi-*
*nus, Quia egreſſa eſt iniquitas de Babylone*
*à ſenioribus iudicibus qui videbantur re-*
6 *gere populum.* ° *Iſti frequentabant domum*
*Ioacim, & veniebant ad eos omnes qui ha-*
7 *bebant iudicia.* ° *Cùm autem populus reuer-*
*tiſſet per meridiem, ingrediebatur Suſanna,*
8 *& deambulabat in pomario viri ſui.* ° *Et*
*videbant eam ſenes quotidie ingredientem*
*& deambulantem: & exarſerunt in concu-*
9 *piſcentiam eius:* ° *& euerterunt ſenſum*
*ſuum, & declinauerunt oculos ſuos vt non*
*viderent cælum, neq; recordarentur iudicio-*
10 *rum iuſtorum.* ° *Erant ergo ambo vulnerati*
B *amore eius, nec indicauerunt ſibi viciſſim*
11 *dolorem ſuum:* ° *erubeſcebant enim indica-*
*re ſibi concupiſcentiam ſuam, volentes con-*
12 *cumbere cum ea.* ° *& obſeruabant quotidie*
*ſollicitiùs videre eam. Dixitque alter ad*
13 *alterum,* ° *Eamus domum, quia hora pran-*
14 *dij eſt. Et egreßi receſſerunt à ſe.* ° *Cumque*
*reuertiſſent, venerunt in vnum: & ſciſci-*
*tantes abinuicem cauſam, confeßi ſunt*
*concupiſcentiam ſuam: & tunc in communi*
C *ſtatuerunt tempus, quando eam poſſent*
15 *inuenire ſolam.* ° *Factum eſt autem, cùm*
*obſeruarent diem aptum, ingreſſa eſt ali-*
*quando ſicut heri & nudiuſtertius, cum*
*duabus ſolis puellis, voluitque lauari in*
16 *pomario: æſtus quippe erat.* ° *& non erat*
*ibi quiſquam præter duos ſenes abſconditos*
17 *& contemplantes eam.* ° *Dixit ergo puellis,*
*Afferte mihi oleum & ſmigmata, & oſtia*
18 *pomarij claudite, vt lauer.* ° *Et fecerũt ſicut*
*præceperat: clauſeruntque oſtia pomarij, &*
D *egreſſæ ſunt per poſticum vt afferrent quæ*
*iuſſerat, neſciebantq; ſenes intus eſſe ab-*
19 *ſconditos.* ° *Cùm autem egreſſæ eſſent puellæ,*
C *ſurrexerunt duo ſenes, & accurrerunt ad*
20 *eam, & dixerunt,* ° *Ecce oſtia pomarij clauſa*
*ſunt, & nemo nos videt, & nos in concu-*
*piſcen-*

piſcentia tui ſumus: quam ob rem aſſentire
nobis, & commiſcere nobiſcum. ¶ quod ſi no- 21
lueris, dicemus contra te teſtimonium, quod
fuerit tecum iuuenis, & ob hanc cauſam e-
miſeris puellas à te. ¶ Ingemuit Suſanna, 22
& ait, Anguſtiæ ſunt mihi vndique. ſi enim
hoc egero, mors mihi eſt: ſi autem non egero,
non effugiam manus veſtras. ¶ Sed melius 23
eſt mihi abſque opere incidere in manus ve-
ſtras, quàm peccare in conſpectu Domini.
¶ Et exclamauit voce magna Suſanna: ex- 24
clamauerunt autem & ſenes aduerſus eam.
¶ Et cucurrit vnus ad oſtia pomarij, & ape- 25
ruit. ¶ Cùm ergo audiſſent clamorem famuli 26
domus in pomario, irruerũt per poſticum, vt
viderent quidnam eſſet. ¶ Poſtquam autem 27
ſenes locuti ſunt, erubuerunt ſerui vehemẽ-
ter: quia nunquam dictus fuerat ſermo hu-
iuſcemodi de Suſanna. Et facta eſt dies cra-
ſtina. ¶ Cumque veniſſet populus ad Ioacim 28
virum eius, venerunt & duo presbyteri ple- D
ni iniqua cogitatione aduerſus Suſannam,
vt interficerent eam. ¶ Et dixerunt coram 29
populo, Mittite ad Suſannam filiam Helciæ
vxorem Ioacim. Et ſtatim miſerunt. ¶ Et 30
venit cum parentibus, & filijs, & vniuerſis
cognatis ſuis. ¶ Porrò Suſanna erat delicata 31
nimis, & pulchra ſpecie. ¶ At iniqui illi iuſ- 32
ſerunt vt diſcooperiretur (erat enim cooper-
ta) vt vel ſic ſatiarentur decôre eius. ¶ Fle- 33
bant igitur ſui, & omnes qui nouerant eã.
¶ Conſurgentes autem duo presbyteri in me- 34
dio populi, poſuerunt manus ſuas ſuper ca-
put eius. ¶ Quæ flens ſuſpexit ad cælum, erat 35
enim cor eius fiduciam habens in Domino.
¶ Et dixerunt presbyteri, Cùm deambularе- 36
mus in pomario ſoli, ingreſſa eſt hæc cum
duabus puellis, & clauſit oſtia pomarij: &
dimiſit à ſe puellas. ¶ Venitque ad eam ado- 37
leſcens qui erat abſconditus, & concubuit
cum ea. ¶ Porro nos cùm eſſemus in angulo 38
pomarij, videntes iniquitatem, cucurrimus
ad eos, & vidimus eos pariter commiſceri.
¶ Et illum quidem non quiuimus compre- 39
hendere, quia fortior nobis erat, & apertis E
oſtijs exiliuit: ¶ hanc autem cùm apprehen- 40
diſſemus, interrogauimus quiſnam eſſet ado-
leſcens, & noluit indicare nobis. huius rei
teſtes ſumus. ¶ Credidit eis multitudo quaſi 41
ſenibus & iudicibus populi, & condemnaue-
runt eam ad mortem. ¶ Exclamauit autem 42
voce magna Suſanna, & dixit, Deus æter-
ne, qui abſconditorum es cognitor, qui noſti
omnia antequam fiant, ¶ tu ſcis quoniam 43
falſum teſtimonium tulerunt contra me: &
ecce morior, cùm nihil horum fecerim quæ
iſti malitioſè compoſuerunt aduerſum me.
¶ Exaudiuit autem Dominus vocem eius. 44
¶ Cumque duceretur ad mortem, ſuſcitauit 45
Dominus ſpiritum ſanctum pueri iunioris,
cuius nomen Daniel: ¶ Et exclamauit voce 46
magna, Mundus ego ſum à ſanguine huius.
47 ¶ Et conuerſus omnis populus ad eum, dixit,
Quis eſt iſte ſermo quem tu locutus es?
48 ¶ Qui cùm ſtaret in medio eorum, ait, Sic fa-
tui filij Iſrael, nõ iudicantes, neque quod ve-
rum eſt cognoſcentes, condemnaſtis filiam
49 Iſrael? ¶ Reuertimini ad iudicium, quia fal-
ſum teſtimonium locuti ſunt aduerſus eam.
50 ¶ Reuerſus eſt ergo populus cum feſtinatio-
F ne, & dixerunt ei ſenes, Veni, & ſede in
medio noſtrûm, & indica nobis: quia tibi
51 Deus dedit honorem ſenectutis. ¶ Et dixit
ad eos Daniel, Separate illos ab inuicem pro-
52 cul, & diiudicabo eos. ¶ Cùm ergo diuiſi eſ-
ſent alter ab altero, vocauit vnum de eis,
& dixit ad eum, Inueterate dierum malo-
rum, nunc venerunt peccata tua quæ opera-
53 baris prius: ¶ iudicans iudicia iniuſta, inno-
centes opprimens, & dimittens noxios, ‖ di- Exo.23.a.7
cente Domino, Innocentem & iuſtum non
54 interficies. ¶ Nunc ergo ſi vidiſti eam, dic
ſub qua arbore videris eos colloquentes ſibi.
55 Qui ait, Sub ſchino. ¶ Dixit autem Daniel,
Rectè mentitus es in caput tuum: Ecce enim
angelus Dei accepta ſententia ab eo, ſcindet
56 te medium. ¶ Et amoto eo iuſſit venire a-
lium, & dixit ei, Semen Chanaan, & non
Iuda, ſpecies decepit te, & concupiſcentia
57 ſubuertit cor tuum: ¶ Sic faciebatis filiabus
Iſrael, & illæ timentes loquebantur vobis:
ſed non filia Iuda ſuſtinuit iniquitatem
58 veſtram. ¶ Nunc ergo dic mihi ſub qua ar-
bore comprehenderis eos loquentes ſibi. Qui
59 ait, Sub prino. ¶ Dixit autem ei Daniel,
G Rectè mentitus es & tu in caput tuum:
manet enim angelus Domini gladium ha-
bens, vt ſecet te medium, & interficiat
60 vos. ¶ Exclamauit itaque omnis cœtus vo-
ce magna, & benedixerunt Deum qui ſal-
61 uat ſperantes in ſe. ¶ Et conſurrexerunt
aduerſus duos presbyteros (conuicerat enim
eos Daniel ex ore ſuo falſum dixiſſe teſti-
monium) feceruntque eis ſicut malè egerant
62 aduerſus proximum, ¶ vt facerent ‖ ſecun- Deut.19.d.19
dùm legem Moyſi: & interfecerunt eos, &
ſaluatus eſt ſanguis innoxius in die illa.
63 ¶ Helcias autem & vxor eius laudauerunt
Deum pro filia ſua Suſanna cum Ioacim
marito eius, & cognatis omnibus: quia non
64 eſſet inuenta in ea res turpis. ¶ Daniel au-
tem factus eſt magnus in conſpectu populi
65 à die illa, & deinceps. ¶ Et rex Aſtyages ap-
poſitus eſt ad patres ſuos, & ſuſcepit Cyrus
Perſes regnum eius.

## CAP. XIIII.

1 ERat autem Daniel conuiua regis, & ho-
A noratus ſuper omnes amicos eius.
2 ¶ Erat quoque idolum apud Babylonios no-
mine Bel: & impendebantur in eo per dies
ſingulos, ſimilæ artabæ duodecim, & oues

quadraginta, viniq; amphora ſex. ¶ Rex 3
quoq; colebat eum, & ibat per ſingulos dies
adorare eum: porro Daniel adorabat Deum
ſuum. Dixitq; ei rex. Quare non adoras
Bel? ¶ Qui reſpondens, ait ei, Quia non colo 4
idola manufacta, ſed viuentem Deum qui
creauit cælum & terram, & habet poteſta-
tem omnis carnis. ¶ Et dixit rex ad eum, 5
Non videtur tibi eſſe Bel viuens Deus? An
non vides quãta comedat & bibat quotidie?
¶ Et ait Daniel arridens, Ne erres rex. iſte 6
eſt enim intrinſecus luteus & forinſecus a- B
reus, neque comedit aliquando. ¶ Et iratus 7
rex vocauit ſacerdotes eius, & ait eis. Niſi
dixeritis mihi, quis eſt qui comedat impen-
ſas has, moriemini. ¶ Si autem oſtenderitis 8
quoniam Bel comedat hæc, morietur Daniel
quia blaſphemauit in Bel. Et dixit Daniel
regi, Fiat iuxta verbum tuum. ¶ Erant au- 9
tem ſacerdotes Bel ſeptuaginta, exceptis vxo
ribus & paruulis & filijs. Et venit rex cum
Daniele in templum Belis. ¶ Et dixerũt ſa- 10
cerdotes Belis, Ecce nos egredimur foras: &
tu rex pone eſcas, & vinum miſce. & clau-
de oſtium, & ſigna annulo tuo: ¶ & cùm in- 11
greſſus fueris mane, niſi inueneris omnia co- C
meſta a Bel, morte moriemur, vel Daniel
*Conſidebant qui mentitus eſt aduerſum nos. ¶ *Contem- 12
nebant autem, quia fecerãt ſub menſa ab-
ſconditum introitum, & per illum ingredie-
bantur ſemper, & deuorabant ea. ¶ Factum 13
eſt igitur poſtquam egreßi ſunt illi, & rex
poſuit cibos ante Bel, præcepit Daniel pue-
ris ſuis, & attulerunt cinerem, & cribrauit
per totum templũ coram rege: & egreßi clau-
ſerunt oſtium: & ſignantes annulo regis,
abierunt. ¶ Sacerdotes autem ingreßi ſunt 14
nocte, iuxta conſuetudinem ſuam, & vxores
& filij eorum: & comederunt omnia & bibe-
runt. ¶ Surrexit autem rex primo diluculo, 15
& Daniel cum eo. ¶ Et ait rex, Saluáne ſunt 16
ſignacula Daniel? Qui reſpondit, Salua,
rex. ¶ Statimq; cùm aperuiſſet oſtium, intui- 17
tus rex menſam, exclamauit voce magna. D
Magnus es Bel, & nõ eſt apud te dolus quiſ-
quam. ¶ Et riſit Daniel. & tenuit regem, ne 18
ingrederetur intrò: & dixit, Ecce pauimen-
tum, animaduerte cuius veſtigia ſint hæc.
¶ Et dixit rex, Video veſtigia virorum & 19
mulierum, & infantium. Et iratus eſt rex.
¶ Tunc apprehendit ſacerdotes, & vxores, & 20
filios eorum: & oſtenderunt ei abſcondita
oſtiola per quæ ingrediebantur, & conſume-
bant quæ erant ſuper menſam. ¶ Occidit er- 21
go illos rex, & tradidit Bel in poteſtatẽ Da-
nielis: qui ſubuertit eum, & templum eius.
¶ Et erat draco magnus in loco illo, & cole- 22
bant eum Babylonij. ¶ Et dixit rex Danieli, 23
Ecce nunc non potes dicere quia iſte non ſit
Deus viuens: adora ergo eum. ¶ Dixitque 24
Daniel, Dominum Deum meum adoro: quia E

25 ipſe eſt Deus viuens: ¶ *Tu autem rex da *iſte autem non eſt Deus viuens:
mihi poteſtatem, & interficiam draconem
abſque gladio & fuſte. Et ait rex, Do tibi.
26 ¶ Tulit ergo Daniel picem, & adipem, & pi-
los, & coxit pariter: fecitq; maſſas, & dedit
in os draconis, & diruptus eſt draco. Et di-
27 xit*, Ecce quem colebatis. ¶ Quod cùm au- *Daniel
diſſent Babylonij, indignati ſunt vehemen-
ter: & congregati aduerſum regem, dixe-
runt, Iudæus factus eſt rex: Bel deſtruxit,
draconem interfecit, & ſacerdotes occidit.
28 ¶ Et dixerunt cùm veniſſent ad regem, Tra-
de nobis Danielem, alioquin interficiemus
29 te & domum tuã. ¶ Vidit ergo rex quod ir-
F ruerent in eum vehementer: & neceßitate
30 compulſus tradidit eis Danielem. ¶ Qui mi-
ſerunt eum in lacũ leonum, & erat ibi die-
31 bus ſex. ¶ Porro in lacu erant leones ſeptem,
& dabantur eis duo corpora quotidie, & duæ
oues: & tunc non data ſunt eis, vt deuora-
32 rent Danielem. ¶ Erat autem Habacuc pro-
pheta in Iudæa, & ipſe coxerat pulmentum,
& intriuerat panes in alueolo: & ibat in
33 campum, vt ferret meſſoribus. ¶ Dixitq; an-
gelus Domini ad Habacuc, Fer prandium
quod habes, in Babylonem Danieli, qui eſt
34 in lacu leonum. ¶ Et dixit Habacuc, Domi-
ne, Babylonem non vidi, & lacum neſcio.
35 ¶ ‖ Et apprehendit eum angelus Domini in Ezec. 8.a.3.
vertice eius, & portauit eum capillo capitis
ſui, poſuitq; eum in Babylonem ſuper lacum
36 in impetu ſpiritus ſui. ¶ Et clamauit Haba-
cuc, dicens, Daniel*, tolle prandium quod *ſerue Dei
37 miſit tibi Deus. ¶ Et ait Daniel, Recordatus
G es enim mei Deus, & non dereliquiſti *di- *quærentes
38 ligentes te. ¶ Surgensq; Daniel comedit. te.
Porrò angelus Domini reſtituit Habacuc
39 confeſtim in loco ſuo. ¶ Venit ergo rex die ſe-
ptimo, vt lugeret Danielem: & venit ad la-
cum, & introſpexit, & ecce Daniel ſedens*. *in medio leonum
40 ¶ Et exclamauit voce magna rex, dicens,
Magnus es Domine Deus Danielis. Et ex-
41 traxit eũ*. ¶ Porro illos qui perditionis eius *de lacu leonum
cauſa fuerant, intromiſit in lacum, & deuo-
rati ſunt in momento coram eo.

# LIBER OSEE PROPHETAE.

## CAP. I.

1 VErbum Domini quod factum eſt
A ad Oſee filium Beeri in diebus O-
zia, Ioathan, Achaz, Ezechia re-
gum Iuda, & in diebus Ieroboam
2 filij Ioas regis Iſrael. ¶ Principium loquendi
Domino in Oſee: et dixit Dominus ad Oſee,
Vade, ſume tibi vxorem fornicationum, & –.6.
fac filios fornicationum: quia fornicãs for-
3 nicabitur terra à Domino. ¶ Et abijt, & ac-
cepit

cepit Gomer filiam Debeldim: & concepit, &
peperit ei filium. ¶ Et dixit Dominus ad eũ, 4
Voca nomen eius Iezrahel: quoniam adhuc B
modicum, & viſitabo ſanguinem Iezrahel
ſuper domum Iehu, & quieſcere faciam re-
gnum domus Iſrael. ¶ Et in illa die conte- 5
ram arcum Iſrael in valle Iezrahel. ¶ Et 6
concepit adhuc, & peperit filiam. Et dixit
ei, Voca nomen eius Abſque miſericordia:
quia non addam vltra miſereri domui Iſ-
rael, ſed obliuione obliuiſcar eorum. ¶ Et do- 7
mui Iuda miſerebor & ſaluabo eos in Do- C
mino Deo ſuo: & non ſaluabo eos in arcu &
gladio & in bello & in equis & in equiti-
bus. ¶ Et ablactauit eam quæ erat Abſque 8
miſericordia. Et concepit, & peperit filium.
¶ Et dixit, Voca nomen eius, Non populus 9
meus, quia vos non populus meus, & ego nõ
*Deus ero veſter*. ¶ Et erit numerus filiorum Iſ- 10
rael, quaſi arena maris: quæ ſine menſura
Rom.9.f.25 eſt, & non numerabitur. Et erit: in loco vbi
dicetur eis, Non populus meus vos, dicetur
eis, Filij Dei viuentis. ¶ Et congregabuntur 11
filij Iuda, & filij Iſrael pariter: & ponent ſi-
bimet caput vnum, & aſcendent de terra:
quia magnus dies Iezrahel.

CAP. II.

Dicite fratribus veſtris, Populus meus: 1
& ſorori veſtræ, Miſericordiam conſe- A
cuta. ¶ Iudicate matrem veſtram, iudicate: 2
quoniam ipſa non vxor mea, & ego non vir
eius: auferat fornicationes ſuas à facie ſua,
& adulteria ſua de medio vberum ſuorũ.
¶ Ne fortè expoliem eam nudam, & ſta- 3
tuam eam ſecundum diem natiuitatis ſuæ:
& ponam eam quaſi ſolitudinẽ, & ſtatuam
eam velut terram inuiam, & interficiam
eam ſiti. ¶ Et filiorum illius non miſerebor: 4
quoniam filij fornicationum ſunt, ¶ quia 5
fornicata eſt mater eorum, confuſa eſt quæ
concepit eos, quia dixit, Vadam poſt amato-
res meos qui dãt panes mihi et aquas meas,
lanam meam & linum meum, oleũ meum,
& potum meum. ¶ Propter hoc ecce ego ſe- 6
piam viam tuam ſpinis, & ſepiam eam ma-
ceria, & ſemitas ſuas non inueniet. ¶ Et ſe- 7
quetur amatores ſuos, & non apprehendet B
eos: & quæret eos, & non inueniet: & dicet,
Vadam, & reuertar ad virum meum prio-
rem: quia bene mihi erat tunc magis quàm
nunc. ¶ Et hæc neſciuit quia ego dedi ei fru- 8
mentum, & vinum, & oleum, & argentum
multiplicaui ei, & aurũ quæ fecerunt Baal.
¶ Idcirco conuertar, & ſumam frumentum 9
meum in tempore ſuo, & vinum meum in
tempore ſuo, & liberabo lanam meam & li-
num meum, quæ operiebant ignominiam e-
ius. ¶ Et nunc reuelabo ſtultitiam eius in o- 10
culis amatorum eius: & vir non eruet eam
de manu mea. ¶ & ceſſare faciam omne gau- 11
dium eius, ſolennitatem eius, neomeniam
eius, ſabbathum eius, & omnia feſta tem-
12 pora eius. ¶ Et corrumpam vineam eius, &
ficum eius: de quibus dixit, Mercedes hæ
C mea ſunt, quas dederũt mihi amatores mei.
& ponam eam in ſaltum, & comedet eam
13 beſtia agri. ¶ Et viſitabo ſuper eã dies Baa-
lim, quibus accendebat incenſum, & orna-
batur inaure ſua, & monili ſuo, & ibat poſt
amatores ſuos, & mei obliuiſcebatur, dicit
14 Dominus. ¶ Propter hoc, ecce ego lactabo eã,
& ducam eam in ſolitudinem: & loquar ad
15 cor eius. ¶ Et dabo ei vinitores eius ex eo-
dem loco, & Vallem-Achor ad aperiendam
ſpem: & canet ibi iuxta dies iuuentutis ſuæ,
& iuxta dies aſcenſionis ſuæ de terra-Ae-
16 gypti ¶ Et erit in die illa, ait Dominus: vo-
cabit me Vir meus, & non vocabit me vltrà
17 Baálim. ¶ Et auferam nomina Baálim de
ore eius, & non recordabitur vltra nominis
18 eorum. ¶ Et percutiam cum eis fœdus in die
illa cum beſtia agri, & cum volucre cæli, &
D cum reptili terræ, & arcum & gladium, &
bellum conteram de terra: et dormire eos fa-
19 ciam fiducialiter. ¶ Et ſponſabo te mihi in
ſempiternum: & ſponſabo te mihi in iuſtitia
& iudicio, & in miſericordia & in miſera-
20 tionibus. ¶ Et ſponſabo te mihi in fide: &
21 ſcies quia ego Dominus. ¶ Et erit in die illa,
exaudiam, dicit Dominus, exaudiam cælos,
22 & illi exaudient terram. ¶ Et terra exaudiet
triticum, & vinum, & oleum & hæc exau-
23 dient Iezrahel. ¶ Et ſeminabo eam mihi in
terram, & miſerebor eius quæ fuit Abſque
24 miſericordia. ¶ ‖ Et dicam non populo meo, Rom.9.f.25.
Populus meus es tu: & ipſe dicet: Deus 1.Pe.1.b.10.
meus es tu.

CAP. III.

1 ET dixit Dominus ad me, Adhuc vade,
A *dilige mulierem dilectam amico, & a- *&
dulterã: ſicut diligit Dominus filios Iſraël,
& ipſi reſpiciunt ad deos alienos, & diligunt
2 vinacia vuarum. ¶ Et fodi eam mihi quin-
decim argenteis, & coro hordei, & dimidio
3 coro hordei. ¶ Et dixi ad eam, Dies multos
expectabis me: non fornicaberis, & non eris
4 viro: ſed & ego expectabo te. ¶ quia dies
multos ſedebunt filij Iſraël ſine rege, & ſine
principe, & ſine ſacrificio, & ſine altari, &
5 ſine ephod, & ſine theraphim. ¶ & poſt hæc
reuertentur filij Iſraël, & quærent Domi-
num Deum ſuum, ‖ & Dauid regem ſuum: Eze.34.e.23.
& pauebunt ad Dominum, & ad bonum e-
ius nouiſſimo dierum.

CAP. IIII.

1 AVdite verbum Domini filij Iſraël, quia
A iudicium Domino cum habitatoribus
terræ: non eſt enim veritas, & non eſt mi-
ſericordia, & non eſt ſcientia Dei in terra.
2 ¶ Maledictum & mendaciũ, & homicidium
& furtum & adulterium inundauerunt, &
3 ſanguis ſanguinem tetigit. ¶ Propter hoc lu-
gebit

gebit terra, & infirmabitur omnis qui habi-
tat in ea, in beſtia agri, & in volacre cali:
ſed & piſces maris congregabantur. ¶ Verũ- 4
tamen vnuſquiſque non iadicet: & non ar-
gaatur vir: populus enim tans ſicut hi qui
contradicunt ſacerdoti. ¶ Et corrues hodie, et 5
corruet etiam propheta tecam: nocte tacere B
feci matrẽ taam. ¶ Conticuit populas meus, 6
eo qaod non habaerit ſcieatiam: qaia tu
ſcientiam repuliſti, repellam te, ne ſacerdotio
fungaris mihi: & oblita es legis Dei tui, ob-
liaiſcar filioram tuorum & ego. ¶ Secundum 7
multitudinem eoram ſic peccaaerunt mihi:
gloriam eoram in ignominiam commutaboa
¶ Peccata popali mei comedent, & ad iniqui- 8
tatem eorum ſublenabant animas eorum.
¶ Et erit ſicut populus, ſic ſacerdos: & viſita- 9
bo ſuper eum vias eius, & cogitationes eius
Le.26.d.26. veddam ei. ¶ ‖ Et comedent & non ſatura- 10
Mich.6.e.13. buntur: fornicati ſunt, & non ceſſauerunt:
Aggæ.1.b.6. qaoniam Dominum dereliqaerunt in non C
caſtodiendo. ¶ Fornicatio & vinũ, & ebrie- 11
tas aaferant cor. ¶ Popalas meus in ligno 12
ſuo interrogauit, & baculus eius annantia-
uit ei: ſpiritas enim fornicationum decepit
eos, & fornicati ſunt à Deo ſuo. ¶ Super ca- 13
pita montium ſacrificabant, & ſuper colles
accendebant thymiama: ſubtus qaercam &
populum & terebinthũ, quia bona erat vm-
bra eius: ideo fornicabuntur filiæ veſtra &
ſponſa veſtra adultera eraat. ¶ Non viſitabo 14
ſuper filias veſtras cùm fuerint fornicata,
& ſuper ſponſas veſtras cùm adulteraue- D
rint: quoniam ipſi cum meretricibus cõuer-
ſabantur, & cum effœminatis ſacrificabant,
& populus non intelligens vapulabit. ¶ Si 15
fornicaris tu Iſraël, non delinquat ſaltẽ Iu-
da: & nolite ingredi in Galgala, & ne aſcẽ-
deritis in Beth-auen, neque iuraaeritis,
Viuit Dominus. ¶ Qaoniã ſicut vacca laſci- 16
uiens declinaait Iſrael: nunc paſcet eos Do-
minus, quaſi agnum in latitudine. ¶ Parti- 17
ceps idolorum Ephraim, dimitte eũ. ¶ Sepa- 18
ratum eſt conaiuium eorũ, fornicatione for-
nicati ſunt: dilexerunt afferre ignominiam
protectores eius ¶ Ligauit eam ſpiritus in 19
alis ſuis, & confundeatur a ſacrificijs ſuis.

CAP. V.

AVdite hoc ſacerdotes, & attendite do- 1
mus Iſraël, & domus regis auſcultate: A
qaia vobis iudicium eſt, quoniam laqueus
*ſicut facti eſtis ſpeculationi, & * rete expanſum
ſuper Thabor. ¶ Et victimas declinaſtis in 2
profundum: & ego eruditor omnium eorum.
¶ Ego ſcio Ephraim, & Iſrael non eſt abſcon- 3
ditus à me: quia nunc fornicatus eſt E-
phraim, contaminatus eſt Iſrael. ¶ Non da- 4
bunt cogitationes ſuas vt reuertantur ad
Deum ſuum: quia ſpiritus fornicationum in
medio eorum, & Dominum non cognouerũt. B
¶ Et reſpondebit arrogantia Iſrael in facie 5
eius: & Iſrael & Ephraim ruent in ini-
6 quitate ſua, ruet etiam Iudas cum eis. ¶ In
gregibus ſuis & in armentis ſuis vadent ad
quærendum Dominum, & non inuenient:
7 ablatus eſt ab eis. ¶ In Dominum præuari-
cati ſunt, quia filios alienos genuerunt: nũc
C deuorabit eos menſis cum partibus ſuis.
8 ¶ Clangite buccina in Gabaa, tuba in Ra-
ma: vlulate in Beth-auen, poſt tergũ tuum
9 Ben-iamin. ¶ Ephraim in deſolatione erit
in die correptionis: in tribubus Iſrael oſten-
10 di fidem. ¶ Facti ſunt principes Iuda quaſi
aſſumentes terminum: ſuper eos effundam
11 quaſi aquam iram meam. ¶ Calumniam pa-
tiens eſt Ephraim, fractus iudicio: quoniam
12 cœpit abire poſt ſordes: ¶ Et ego quaſi tinea
13 Ephraim: & quaſi putredo domus Iuda. ¶ Et
vidit Ephraim languorem ſuum, & Iudas
D vinculum ſuum: & abijt Ephraim ad Aſſur,
& miſit ad regem vltorem: & ipſe non po-
terit ſanare vos, nec ſoluere poterit a vobis
14 vinculum. ¶ Quoniam ego quaſi leæna E-
phraim, & quaſi catulus leonis domui Iu-
da: ego ego capiam & vadam: tollam, &
15 non eſt qui eruat. ¶ Vadens reuertar ad lo-
cum meum: donec deficiatis, & quæratis
faciem meam.

CAP. VI.

1 IN tribulatione ſua manè conſurgent ad
A me, Venite, & reuertamur ad Dominum:
2 ¶ quia ipſe cepit, & ſanabit nos: percutiet,
3 & curabit nos: ¶ Viuificabit nos poſt duos 1.Cor.15.a.3
dies: in die tertia ſuſcitabit nos, & viue- a.5 4.
B mus in conſpectu eius. Sciemus, ſequemurq;
vt cognoſcamus Dominum: quaſi diluculum
præparatus eſt egreſſus eius, & veniet quaſi
imber nobis temporaneus & ſerotinus ter-
4 ræ. ¶ Quid faciam tibi Ephraim? quid fa-
ciam tibi Iuda? miſericordia veſtra quaſi
nubes matutina, & quaſi ros manè per-
5 tranſiens. ¶ Propter hoc dolaui in prophetis,
C *occidi eos in verbis oris mei: & iudicia tua *&
6 quaſi lux egredientur. ¶ Quia miſericordiam
volui, & non ſacrificium: ‖ & ſcientiam 1.Re.15.c.22.
7 Dei plus quàm holocauſta. ¶ Ipſi autem ſi- Mat.9.b.13.
cut Adam tranſgreſſi ſunt pactum, ibi præ- 12.a.7.
8 uaricati ſunt in me. ¶ Galaad ciuitas ope- Ecc.4.d.17.
rantium idolum, ſupplantata ſanguine.
9 ¶ Et quaſi fauces virorum latronum, parti-
D ceps ſacerdotum, in via interficientium per-
gentes de Sichem: quia ſcelus operati ſunt.
10 ¶ In domo Iſrael vidi horrendum: ibi forni-
cationes Ephraim: contaminatus eſt Iſrael.
11 ¶ Sed & Iuda pone meſſem tibi, cùm conuer-
tero captiuitatem populi mei.

CAP. VII.

1 CVm ſanare vellem Iſrael, reuelata eſt
A iniquitas Ephraim & malitia Sama-
riæ quia operati ſunt mendacium: & fur in-
2 greſſus eſt ſpolians, latrunculus foris. ¶ Et ne
forte dicant in cordibus ſuis omnem mali-
tiam

ti am eorum me recordatum: nunc circunde-
derunt eos adinuentiones ſua, coram facie
mea facta ſunt. ¶In malitia ſua lætificaue- 3
runt regem: & in mendacijs ſuis principes.
¶Omnes adulterantes, quaſi clibanus ſuc- 4
cenſus à coquente: quieuit paululum ciuitas
à commiſtione fermenti, donec fermentare- B
Dle 1. tur totum. ¶ Dies regis noſtri, cœperunt 5
principes furere à vino: extendit manũ ſuã
cum illuſoribus. ¶Quia applicauerunt quaſi 6
clibanum cor ſuum, cùm inſidiaretur eis: to-
ta nocte dormiuit coquens eos, manè ipſe
ſuccenſus quaſi ignis flammæ. ¶Omnes ca- 7
lefacti ſunt quaſi clibanus, & deuorauerunt
iudices ſuos: omnes reges eorum ceciderunt:
non eſt qui clamet in eis ad me. ¶ Ephraim 8
in populis ipſe commiſcebatur: Ephraim
factus eſt ſubcinericius panis, qui non re-
uerſatur. ¶ Comederunt alieni robur eius, 9
& ipſe neſciuit: ſed & cani effuſi ſunt in C
eo, & ipſe ignorauit. ¶ Et humiliabitur ſu- 10
perbia Iſrael in facie eius: nec reuerſi ſunt
ad Dominum Deum ſuum, & non quæſie-
runt eum in omnibus his. ¶Et factus eſt E- 11
phraim quaſi columba ſeducta, non habens
cor: Aegyptum inuocabant, ad Aſſyrios abie-
runt. ¶Et cùm profecti fuerint, expandam 12
ſuper eos rete meum: quaſi volucrem cæli
detraham eos, cædam eos ſecundum auditio-
nem cœtus eorum. ¶Væ eis quoniam receſſe- 13
runt à me: vaſtabuntur, quia præuaricati
ſunt in me: & ego redemi eos, & ipſi locuti D
ſunt contra me mendacia. ¶ Et non clama- 14
uerunt ad me in corde ſuo, ſed vlulabant in
cubilibus ſuis: ſuper triticum & vinum ru-
minabant, receſſerunt à me. ¶Et ego erudiui 15
eos, & confortaui brachia eorum: & in me
cogitauerunt malitiam. ¶ Reuerſi ſunt, vt 16
eſſent abſque iugo: facti ſunt quaſi arcus do-
loſus: cadent in gladio principes eorum, à
furore linguæ ſuæ. Iſta ſubſannatio eorum
in terra Aegypti.

CAP. VIII.

IN gutture tuo ſit tuba quaſi aquila ſu- 1
per domum Domini: pro eo quòd tranſ- A
greſſi ſunt fœdus meum, & legem meã præ-
uaricati ſunt. ¶Me inuocabũt Deus meus, 2
innocabant 3. cognouimus te Iſrael. ¶ Proiecit Iſrael bo- 3
num, inimicus perſequetur eum. ¶ Ipſi re- 4
gnauerunt, & non ex me: principes extite-
runt, & non cognoui: argentum ſuum & au-
rum ſuum fecerunt ſibi idola, vt interirent:
¶proiectus eſt vitulus tuus Samaria, iratus 5
eſt furor meus in eos. vſquequo non poterũt B
emundari? ¶ Quia ex Iſrael & ipſe eſt: ar- 6
tifex fecit illum, & non eſt Deus: quoniam
in aranearum telas erit vitulus Samariæ.
¶ Quia ventum ſeminabunt, & turbinem 7
metent: culmus ſtans non eſt in eo, germen
non faciet farinam: quod & ſi fecerit, alieni
comedent eam. ¶ Deuoratus eſt Iſrael: nunc 8
factus eſt in nationibus quaſi vas immun-
9 dum. ¶Quia ipſi aſcenderunt ad Aſſur, ona-
C ger ſolitarius ſibi: Ephraim munera dede-
10 runt amatoribus. ¶Sed & cum mercede con-
duxerint nationes, nunc congregabo eos: &
quieſcent paulìſper ab onere regis & princi-
11 pum. ¶Quia multiplicauit Ephraim altaria
ad peccandũ: facta ſunt ei aræ in delictum:
12 ¶Scribam ei multiplices leges meas quæ ve-
13 lut aliena computata ſunt. ¶ Hoſtias offe-
rent, immolabunt carnes, & comedent, &
D Dominus non ſuſcipiet eas: nunc recordabi-
tur iniquitatis eorum, & viſitabit peccata
eorum, ipſi in Aegyptum conuertentur.
14 ¶Et oblitus eſt Iſrael factoris ſui, & ædifi-
cauit delubra: & Iudas multiplicauit vrbes
munitas, & mittam ignem in ciuitates e-
ius, & deuorabit ædes illius.

CAP. IX.

1 NOli lætari Iſrael, noli exultare ſicut
A populi: quia fornicatus es à Deo tuo,
dilexiſti mercedem ſuper omnes areas tri-
2 tici. ¶ Area & torcular non paſcet eos, &
3 vinum mentietur eis. ¶ Non habitabunt in
terra Domini: reuerſus eſt Ephraim in Ae-
4 gyptum, & in Aſſyrijs pollutum comedit. ¶Nõ
libabunt Domino vinum, & non placebunt
ei: ſacrificia eorum quaſi panis lugentium,
omnes qui comedent eum, contaminabun-
tur: quia panis eorum anima ipſorum, non
5 intrabit in domum Domini. ¶Quid facietis
B in die ſolemni, in die feſtiuitatis Domini?
6 ¶Ecce enim profecti ſunt à vaſtitate: Aegy-
ptus congregabit eos, Memphis ſepeliet eos:
deſiderabile argentum eorum vrtica hære-
7 ditabit, lappa in tabernaculis eorum. ¶ Ve-
nerunt dies viſitationis, venerunt dies re-
tributionis: ſcitote Iſrael ſtultũ prophetam,
inſanum virum ſpiritualem propter mul-
titudinem iniquitatis tuæ & multitudo multitudi-nem
8 amentiæ. ¶ Speculator Ephraim cum Deo
meo: propheta laqueus ruinæ factus eſt ſu-
per omnes vias eius, inſania in domo Dei
9 eius. ¶ Profunde peccauerunt, ſicut in die- Iud.19. & 25.
bus Gabaa: recordabitur iniquitatis eorũ, 1.Reg 8.
10 & viſitabit peccata eorum. ¶Quaſi vuas in 4.Reg.9.
C deſerto inueni Iſrael: quaſi prima poma fi-
culneæ in cacumine eius vidi patres eorum:
ipſi autem intrauerunt ad Beelphegor, &
abalienati ſunt in cõfuſionem, & facti ſunt
11 abominabiles ſicut ea quæ dilexerunt. ¶ E-
phraim quaſi auis auolauit, gloria eorum à
12 partu & ab vtero, et à conceptu. ¶Quod & ſi
enutrierint filios ſuos, abſque liberis eos fa-
ciam in hominibus: ſed & væ eis, cùm receſ-
13 ſero ab eis. ¶Ephraim (vt vidi) Tyrus erat
D fundata in pulchritudine: & Ephraim edu-
14 cet ad interfectorem filios ſuos. ¶Da eis Do-
mine. Quid dabis? Da eis vuluam ſine li-
15 beris, & vbera arentia. ¶ Omnes nequitiæ
eorum in Galgal, quia ibi exoſos habui eos:
propter

*propter malitiam adinuentionum eorum de*
*domo mea eyciam eos : non addã vt diligam*
*eos, omnes principes eorũ recedentes. ¶ Per-* 16
*cuſſus eſt Ephraim , radix eorũ exiccata eſt,*
*fructum nequaquam facient. Quod & ſi ge-*
*nuerint, interficiam amantiſſima vteri eo-*
*rum. ¶ Abijciet eos Deus meus, quia non au-* 17
*dierunt eum: & erunt vagi in nationibus.*

CAP. X.

*VItis frondoſa Iſraël, fructus adaquatus* 1
*eſt ei : ſecundum multitudinem fructus* A
*ſui multiplicauit altaria, iuxta hubertatem*
*terra ſua exuberauit ſimulachris. ¶ Diuiſum* 2
*eſt cor eorum, nunc interibunt: ipſe confrin-*
*get ſimulachra eorum , depopulabitur aras*
*eorum. ¶ Quia nunc dicent , Non eſt rex no-* 3
*bis : non enim timemus Dominum : & rex*
*quid faciet nobis? ¶ Loquimini verba viſio-* 4
*nis inutilis, & ferietis fœdus: & germina-*
*bit quaſi amaritudo iudicium ſuper ſulcos*
*agri. ¶ Vaccas Beth-äuen coluerunt habita-* 5
*tores Samaria quia luxit ſuper eum popu-*
*lus eius , & aditui eius ſuper eum exulta-*
*uerunt in gloria eius , quia migrauit ab eo.*
*¶ Siquidem & ipſe in Aſſur delatus eſt, mu-* 6
*nus regi Vltori: confuſio Ephraim capiet, &* B
*cõfundetur Iſraël in voluntate ſua. ¶ Tran-* 7
*ſire fecit Samaria regem ſuum quaſi ſpumã*
*ſuper faciem aqua. ¶ & diſperdentur excelſa* 8
*idoli peccatũ Iſraël: lappa & tribulus aſcen-*
Iſai.2 d.19. *det ſuper aras eorum : ‖ & dicent montibus,*
Apo.6.b.16. *Operite nos : & collibus , Cadite ſuper nos.*
9.b.6. *¶ Ex diebus Gabaa peccauit Iſraël, ibi ſtete-* 9
Luc.23. d.30 *runt : non comprehendet eos in Gabaa præ-* C
Iudi.10.b.6. *lium ſuper filios iniquitatis. ¶ Iuxta deſide-* 10
19.f.23. *rium meum corripiam eos : congregabuntur*
*ſuper eos populi , cùm corripientur propter*
*duas iniquitates ſuas. ¶ Ephraim vitula do-* 11
*cta diligere trituram , & ego tranſiui ſuper*
*pulchritudinem colli eius : aſcendam ſuper*
*Ephräim, arabit Iudas, confringet ſibi ſulcos*
Iere.4.a.3. *Iacob. ¶ ‖ Seminate vobis "in iuſtitia' , &* 12
"in verita- *metite in ore miſericordia , innouate vobis* D
te iuſtitiam *nouale: tempus autem requirendi Dominũ,*
34. *cùm venerit qui docebit vos iuſtitiam. ¶ A-* 13
*raſtis impietatem , iniquitatem meſſuiſtis,*
*comediſtis frugem mendacij: quia confiſus es*
*& *in vijs tuis, *in multitudine fortium tuorũ.*
*¶ Conſurget tumultus in populo tuo: & om-* 14
*nes munitiones tua vaſtabuntur ſicut va-*
Iud.8.c.18. *ſtatus eſt Salmana à domo eius ‖ qui "vin-*
"iudicauit *dicauit' Baal in die prælij , matre ſuper filios*
*alliſa. ¶ Sic fecit vobis Bethel , à facie mali-* 15
*tia nequitiarum veſtrarum.*

CAP. XI.

Mat.2.c.15. *SIcut mane tranſit, pertranſijt rex Iſraël.* 1
*Quia puer Iſraël , & dilexi eum: & ‖ ex* A
*Aegypto vocaui filium meum. ¶ Vocauerunt* 2
*eos, ſic abierunt à facie eorum : Baalim im-*
*molabant & ſimulachris ſacrificabant. ¶ Et* 3
*ego quaſi nutritius Ephräim , portabam eos*
*in brachijs meis: & neſcierunt quòd curarem*
4 *eos. ¶ In funiculis Adam traham eos, in vin-*
*culis charitatis : & ero eis quaſi exaltans*
*iugum ſuper maxillas eorum et declinaui ad*
5 *eum vt veſceretur. ¶ Non reuertetur in ter-*
B *ram Aegypti , & Aſſur ipſe rex eius: quo-*
6 *niam noluerunt conuerti. ¶ Cœpit gladius in*
*ciuitatibus eius, & conſumet electos eius, &*
7 *comedet capita eorum . ¶ Et populus meus*
*pendebit ad reditum meum : iugum autem*
*imponetur eis ſimul , quod non auferetur.*
8 *¶ Quomodo dabo te Ephraim , protegam te*
*Iſraël ? quomodo dabo te ‖ ſicut Adama, po-* Ge.19.e.24
C *nam te vt Seboim ? Conuerſum eſt in me cor*
*meũ, pariter conturbata eſt pœnitudo mea.*
9 *¶ Non faciam furorem ira mea: non conuer-*
*tar vt diſperdam Ephräim : quoniam Deus*
*ego, & non homo: in medio tui ſanctus, & nõ*
10 *ingrediar ciuitatem. ¶ Poſt Dominum am-*
D *bulabunt, quaſi leo rugiet: quia ipſe rugiet,*
11 *& formidabunt filij maris. ¶ Et auolabunt*
*quaſi auis ex Aegypto , & quaſi columba de*
*terra Aſſyriorum: & collocabo eos in domibus*
13 *ſuis , dicit Dominus. ¶ Circundedit me in*
*"negatione' Ephräim, & in dolo domus Iſ-* *negotia-
*raël Iudas autem teſtis deſcendit cum Deo* tione.
*& cum ſanctis "fidelis'.* "fidelibus.

CAP. XII.

1 *EPhräim paſcit ventum , & ſequitur a-*
A *ſtum : tota die mendacium & vaſtita-*
*tem multiplicat: et fœdus cum Aſſyrijs iniјt,*
2 *& oleum in Aegyptum ferebat . ¶ Iudicium*
*ergo Domini cum Iuda , & viſitatio ſuper*
*Iacob : iuxta vias eius, & iuxta adinuen-*
3 *tiones eius reddet ei. ¶ ‖ In vtero ſupplanta-* Gen.25.e.26
*uit fratrem ſuum: & ‖ in fortitudine ſua di-* Gen.32.f.28.
4 *rectus eſt cum angelo. ¶ Et inualuit ad an-*
B *gelum & confortatus eſt : fleuit, & rogauit*
*eum: in Beth-el inuenit eum, & ibi locutus*
5 *eſt nobiſcũ. ¶ Et Dominus Deus exercituũ,*
6 *Dominus memoriale eius. ¶ Et tu ad *Deum* *Dominum
*tuum conuerteris : miſericordiam & iudi-*
*cium cuſtodi , & ſpera in Deo tuo ſemper.*
7 *¶ Chanaan in manu eius ſtatera doloſa, ca-*
8 *lumniam dilexit. ¶ Et dixit Ephraim, Ve-*
C *runtamen diues effectus ſum , inueni idolũ*
*mihi : omnes labores mei nõ inuenient mihi*
9 *iniquitatem quam peccaui. ¶ Et ego Domi-*
*nus Deus tuus ex terra Aegypti, adhuc ſe-*
*dere te faciam in tabernaculis, ſicut in die-*
10 *bus feſtiuitatis. ¶ Et locutus ſuper prophe-*
D *tas, & ego viſionem multiplicaui, & in ma-*
11 *nu prophetarum aſſimilatus ſum . ¶ Si in*
*Galaad idolum , " tamen' fruſtra erant in* "ergo S.
*Galgal bobus immolantes , nam & altaria*
12 *eorum quaſi acerui ſuper ſulcos agri. ¶ ‖ Fu-* Gen.28.a.5.
*git Iacob in regionem Syria , & ſeruiuit Iſ-* "ſeruauit 70.
*raël in vxorem , & in vxorem "ſeruiuit'.*
13 *¶ ‖ In propheta autẽ eduxit Dominus Iſraël* Exo.14.e.28
14 *de Aegypto: & in propheta ſeruatus eſt. ¶ Ad* 22.
*iracundiã me prouocauit Ephräim in ama-*
*ritudini-*

ritudinibus ſuis, & ſanguis eius ſuper eum
veniet, & opprobrium eius reſtituet ei Do-
minus ſuus.

CAP. XIII.

LOquente Ephraim horror inuaſit Iſraël: 1
& deliquit in Baal, & mortuus eſt. ¶ Et 2
nunc addiderunt ad peccandum: feceruntq; A
ſibi conflatile de argento ſuo quaſi ſimilitu-
dinem idolorum, factura artificum totū eſt.
his ipſi dicunt, Immolate homines vitulos
adorantes. ¶ Idcirco erunt quaſi nubes ma- 3
tutina, & ſicut ros matutinus præteriens, B
ſicut puluis turbine raptus ex area, & ſicut
Eſai.42.b.10 fumus de fumario. ¶ ‖ Ego autem Dominus 4
Deus tuus ex terra Aegypti: & Deum abſq;
me neſcies, & ſaluator non eſt præter me.
¶ Ego cognoui te in deſerto, in terra ſolitudi- 5
nis. ¶ Iuxta paſcua ſua adimpleti ſunt, & 6
ſaturati ſunt: eleuauerunt cor ſuum, & ob-
liti ſunt mei. ¶ Et ego ero eis quaſi leæna, ſi- 7
cut pardus in via Aſſyriorum. ¶ Occurram 8
eis quaſi vrſa raptis catulis, & diſrumpam
interiora iecoris eorum, & conſumam eos ibi
quaſi leo, beſtia agri ſcindet eos. ¶ Perditio 9
tua Iſraël: tantummodo in me auxilium
tuum. ¶ Vbi eſt rex tuus? maxime nunc ſal- 10
uet te in omnibus vrbibus tuis: & iudices C
1.Reg.8.a.5. tui, ‖ de quibus dixiſti, Da mihi regem &
principes. ¶ Dabo tibi regem in furore meo, 11
& auferam in indignatione mea. ¶ Colligata 12
eſt iniquitas Ephraim, abſconditum pecca-
tum eius. ¶ Dolores parturientis venient ei. 13
ipſe filius non ſapiens. nunc enim non ſtabit
in contritione filiorum. ¶ De manu mortis li- 14
1.Cor.15.g.54. berabo eos, de morte redimam eos: ‖ ero mors
tua ô mors, morſus tuus ero inferne, conſo-
Heb.2.d.14. latio abſcondita eſt ab oculis meis. ¶ Quia 15
Eze.19.d.12 ipſe inter fratres diuidet: ‖ & adducet vren-
tem ventum Dominus de deſerto aſcenden-
tem: & ſiccabit venas eius, & deſolabit fon-
tem eius, & ipſe diripiet theſaurum omnis
vaſis deſiderabilis.

CAP. XIIII.

PEreat Samaria, quoniam ad amaritu- 1
dinem concitauit Deum ſuum: in gladio A
pereant, paruuli eorum elidantur, & fœta e-
Ioël.2.c.12. ius diſcindantur. ¶ ‖ Conuertere Iſraël ad 2
Zach.1.b.4. Dominum Deum tuum: quoniam corruiſti
in iniquitate tua. ¶ Tollite vobiſcum verba, 3
& conuertimini ad Dominum, & dicite ei,
Omnem aufer iniquitatem, & accipe bonū:
& reddemus vitulos labiorum noſtrorum.
¶ Aſſur non ſaluabit nos, ſuper equum non 4
aſcendemus: nec dicemus vltra, Dij noſtri
opera manuum noſtrarum: quia eius qui in B
te eſt, miſereberis pupilli. ¶ Sanabo contri- 5
tiones eorum, diligam eos ſpontanee: quia
auerſus eſt furor meus ab eis. ¶ Ero quaſi 6
* & Iſraël germinabit 9. ros * Iſraël, germinabit ſicut lilium, & e- C
rumpet radix eius vt Libani. ¶ Ibunt rami 7
eius, & erit quaſi oliua gloria eius: & odor
8 eius vt Libani. ¶ Conuertentur ſedentes in
umbra eius: viuent tritico, & germinabunt
quaſi vinea: memoriale eius ſicut vinum
9 Libani. ¶ Ephraim quid mihi vltra idola?
ego exaudiam, & dirigam eum ego vt abie-
D tem virentem: ex me fructus tuus inuentus
10 eſt. ¶ Quis ſapiens, & intelliget iſta? intelli-
gens, & ſciet hæc? quia rectæ viæ Domini,
& iuſti ambulabunt in eis: præuaricatores
vero corruent in eis.

# PROPHETIA IOEL.

## CAPVT I.

1 VErbum Domini quod factum eſt
2 ad Ioël filium Phatuel. ¶ Audite
A hoc ſenes, & auribus percipite om-
nes habitatores terræ: ſi factum eſt
iſtud in diebus veſtris, aut in diebus patrū
3 veſtrorum? ¶ Super hoc filijs veſtris narra-
te, & filij veſtri filijs ſuis, & filij eorum ge-
4 nerationi alteræ. ¶ Reſiduum erucæ comedit
locuſta, & reſiduum locuſtæ comedit bru-
chus, & reſiduum bruchi comedit rubigo.
5 ¶ Expergiſcimini ebrij, & flete, & vlulate
omnes qui bibitis vinum in dulcedine: quo-
6 niam perijt ab ore veſtro. ¶ Gens enim aſcen-
dit ſuper terram meam, fortis & innume-
rabilis: dentes eius vt dentes leonis: & mo-
7 lares eius vt catuli leonis. ¶ Poſuit vineam
B meam in deſertum, & ficum meam decorti-
cauit: nudans ſpoliauit eam & proiecit, albi
8 facti ſunt rami eius. ¶ Plange quaſi virgo
accincta ſacco ſuper virum pubertatis ſuæ.
9 ¶ Perijt ſacrificium & libatio de domo Domi-
10 ni: luxerūt ſacerdotes miniſtri Domini. ¶ De-
populata eſt regio, luxit humus: quoniā de-
uaſtatum eſt triticum, confuſum eſt vinum,
11 elanguit oleum. ¶ Confuſi ſunt agricolæ, v-
lulauerūt vinitores ſuper frumento, & hor-
12 deo, quia perijt meſſis agri. ¶ Vinea confuſa
eſt, & ficus elanguit: malogranatum, & pal-
C ma, & malum, & omnia ligna agri aruе-
runt: quia confuſum eſt gaudium a filijs ho-
13 minum. ¶ Accingite vos, & plangite ſacer-
dotes, vlulate miniſtri altaris: ingredimini,
cubate in ſacco miniſtri Dei mei: quoniam
interijt de domo Dei veſtri ſacrificium &
14 libatio. ¶ ‖ Sanctificate ieiunium, vocate cœ- Infr.2.d.15.
D tum, congregate ſenes, omnes habitatores
terræ in domum * Dei veſtri: & clamate ad *Domini 8.
15 Dominum, ¶ A, a, a, diei: quia prope eſt dies
Domini, & quaſi vaſtitas a potente veniet.
16 ¶ Nunquid non coram oculis veſtris alimenta
perierunt de domo Dei noſtri, lætitia & ex-
17 ultatio? ¶ Computruerunt iumenta in ſter-
core ſuo, demolita ſunt horrea, diſſipata ſunt
apotheca: quoniam confuſum eſt triticum.

¶ Quid ingemuit animal, mugierunt greges 18
armẽti? Quia nõ eſt paſcua eis: ſed & greges
pecorum diſperierunt. ¶ Ad ſe Domine cla- 19
mabo: quia ignis comedit ſpecioſa deſerti, &
flãma ſuccendit omnia ligna regionis. ¶ Sed 20
& beſtia agri quaſi area ſitiens imbrem,
ſuſpexerunt ad ſe: quoniam exiccati ſunt
fontes aquarum, & ignis deuorauit ſpecio-
ſa deſerti.

CAP. II.

CAnite tuba in Sion, vlulate in monte 1
ſancto meo, conturbentur omnes habi- A
tatores terræ: Quia venit dies Domini, quia
prope eſt ¶ dies tenebrarum & caliginis, dies 2
nubis & turbinis: quaſi mane expanſum ſu-
per montes populus multus & fortis: ſimilis
ei non fuit a principio, & poſt eum non erit
vſq; in annos generationis & generationis.
¶ Ante faciem eius ignis vorans, & poſt eum 3
exurens flamma: quaſi hortus voluptatis
terra coram eo, & poſt eum ſolitudo deſerti,
neq; eſt qui effugiat eum. ¶ Quaſi aſpectus 4
equorum, aſpectus eorum: & quaſi equites
ſic current. ¶ Sicut ſonitus quadrigarum ſu- 5
per capita montium exilient, ſicut ſonitus
flammæ ignis deuorãtis ſtipulam, velut po-
pulus fortis præparatus ad prælium. ¶ A fa- 6
cie eius cruciabuntur populi: omnes vultus B
redigentur in ollam. ¶ Sicut fortes current: 7
quaſi viri bellatores aſcendent murum: vi-
ri in vijs ſuis gradientur, & non declina-
bunt à ſemitis ſuis. ¶ Vnuſquiſque fratrem 8
ſuum non coartabit, ſinguli in calle ſuo am-
bulabunt: ſed & per feneſtras cadent, & non
demolientur. ¶ Vrbem ingredientur: in mu- 9
ro current, domos conſcendent, per feneſtras
intrabunt quaſi fur. ¶ A facie eius contre- 10
Iſai.13.b.10. muit terra, moti ſunt cæli: ‖ ſol & luna obte-
Ezec.32.b.7 nebrati ſunt, & ſtellæ retraxerunt ſplendo- C
Infr.3.c.15. rem ſuum. ¶ Et Dominus dedit vocem ſuam 11
Mat.24.c.29 ante faciem exercitus ſui: quia multa ſunt
Mar.13.c.24 nimis caſtra eius, quia fortia & facientia
Luc.21.e.25. verbum eius: ‖ magnus enim dies Domini,
Iſai.13.a.6. & terribilis valde: & quis ſuſtinebit eum?
b.9. ¶ Nunc ergo dicit Dominus, Conuertimini 12
Iere.30.a.7. ad me in toto corde veſtro, in ieiunio, & in
Am.5 c.20. fletu & in planctu. ¶ Et ſcindite corda ve- 13
Soph.1.d 15. ſtra, & non veſtimenta veſtra, & conuerti-
Pſal.85.a.5. mini ad Dominum Deum veſtrum: ‖ quia
Ioan.4.a.2. benignus & miſericors eſt, patiens & multæ
miſericordiæ, & præſtabilis ſuper malitia.
Ion.3.d.9. ¶ ‖ Quis ſcit ſi conuertatur, & ignoſcat*, & 14
*Deus relinquat poſt ſe benedictionem, ſacrificium
& libamen Domino Deo "noſtro'? ¶ Canite 15
"veſtro 4. tuba in Sion, ſanctificate ieiunium, vocate
Sup.1.c.14. cœtum. ¶ Congregate populum, ‖ ſanctificate 16
eccleſiam, coadunate ſenes: congregate par- D
uulos, & ſugentes vbera: egrediatur ſpon-
ſus de cubili ſuo, & ſponſa de thalamo ſuo.
¶ Inter veſtibulum & altare plorabunt ſa- 17
cerdotes miniſtri Domini: & dicent, Parce

Domine, parce populo tuo: & ne des hæredi-
tatem tuam in opprobrium, vt dominentur
eis nationes. quare dicunt in populis, Vbi eſt
18 deus eorum? ¶ Zelatus eſt Dominus terram
19 ſuam; & pepercit populo ſuo. ¶ Et reſpondit
E Dominus, & dixit populo ſuo. Ecce ego mit-
tam vobis frumentum, et vinum, & oleum,
& replebimini "eis': & non dabo eos vltrà "eo 12.
20 opprobrium in Gẽtibus. ¶ Et eum qui ab A-
quilone eſt, procul faciam à vobis: & expel-
lam eum in terram inuiam et deſertam, fa-
ciem eius contra mare orientale, & extremũ
eius ad mare nouiſſimum: & aſcendet fœtor
eius, & aſcendet putredo eius, quia ſuperbe
21 egit. ¶ Noli timere terra, exulta & lætare:
quoniam magnificauit Dominus vt faceret.
22 ¶ Nolite timere animalia regionis: quia ger-
minauerunt ſpecioſa deſerti, quia lignum
attulit fructum ſuum, ficus & vinea dede-
23 runt virtutem ſuam. ¶ Et filij Sion exultate,
F te, & lætamini in Domino Deo veſtro: quia
dedit vobis doctorem iuſtitiæ, & deſcendere
faciet ad vos imbrem matutinum & ſeroti-
24 num ſicut in principio. ¶ Et implebuntur
areæ frumento, & redundabunt torcularia
25 vino & oleo. ¶ Et reddam vobis annos quos
comedit locuſta, bruchus, & rubigo, & eruca:
fortitudo mea magna, quam miſi in vos.
26 ¶ Et comedetis veſcentes, & ſaturabimini:
& laudabitis nomen Domini Dei veſtri quĩ
fecit mirabilia vobiſcum, & non confunde-
27 tur populus meus in ſempiternum. ¶ Et ſcie-
G tis quia in medio Iſrael ego ſum: & ego Do-
minus Deus veſter, & non eſt amplius: &
non confundetur populus meus in æternum.
28 ¶ Et erit poſt hæc: ‖ effundam ſpiritum meum Iſai.44.a.3.
ſuper omnem carnem: & prophetabunt filij Act.2.c.17.
veſtri & filiæ veſtræ: ſenes veſtri ſomnia
ſomniabunt, & iuuenes veſtri viſiones vi-
29 debunt. ¶ Sed & ſuper ſeruos meos & ancil-
las in diebus illis effundam ſpiritum meum.
30 ¶ Et dabo prodigia in cælo, & in terra, ſan-
31 guinẽ, & ignem, & vaporẽ fumi. ¶ ‖ Sol con- Sup.2.b.10.
uertetur in tenebras, & luna in ſanguinem, Infr.3.c.15.
antequã veniat dies Domini magnus & hor- Mt.24.c.29.
32 ribilis. ¶ Et erit: ‖ omnis qui inuocauerit no- Luc.21.c.25.
men Domini, ſaluus erit. quia in mõte Sion, Ro.10.c.13.
& in Ieruſalem erit ſaluatio, ſicut dixit Do-
minus, & in reſiduis quos Dominus voca-
uerit.

CAP. III.

1 QVia ecce in diebus illis & in tempore
A illo cùm conuertero captiuitatem Iudæ
2 & Ieruſalem: ¶ Congregabo omnes
gentes, & deducam eas in vallem Ioſaphat:
& diſceptabo cum eis ibi ſuper populo meo,
& hæreditate mea Iſrael, quos diſperſerunt
3 in nationibus, & terrã meã diuiſerunt. ¶ Et
ſuper populum meum miſerunt ſortem: &
poſuerunt puerum in proſtibulum, & puel-
4 lam vendiderũt pro vino vt biberent. ¶ Ve-
rum quid mihi & vobis Tyrus & Sidon, &
omnis

omnis terminus Palaſtinorum? nunquid vl-
tionem vos reddetis mihi? & ſi vlciſcimini
vos contra me, cito velociter reddam viciſ-
ſitudinem vobis ſuper caput veſtrum. ¶ Ar- 5
gentum enim meum & aurũ tuliſtis: & de- B
ſiderabilia mea & pulcherrima intuliſtis in
delubra veſtra. ¶ Et filios Iuda, & filios Ie- 6
ruſalem vendidiſtis filijs Græcorum, vt lon-
ge faceretis eos de finibus ſuis. ¶ Ecce ego ſu- 7
ſcitabo eos de loco in quo vendidiſtis eos: &
conuertam retributionem veſtram in caput
veſtrum. ¶ Et vendam filios veſtros & fi- 8
lias veſtras in manibus filiorum Iuda, &
venundabunt eos Sabæis genti longinquæ,
quia Dominus locutus eſt. ¶ Clamate hoc in 9
Gentibus, ſanctificate bellum, ſuſcitate ro-
buſtos: accedant, aſcendant omnes viri bel-
latores. ¶ Concidite aratra veſtra in gla- 10
dios, & ligones veſtros in lanceas. Infirmus
dicat, Quia fortis ego ſum. ¶ Erumpite, & 11
venite omnes gentes de circuitu, & congre- C
gamini: ibi occumbere faciet Dominus robu-
ſtos tuos. ¶ Conſurgant, & aſcendant Gentes 12
in vallem Ioſaphat: quia ibi ſedebo, vt iu-
Apo.14.d.15 dicem omnes gentes in circuitu. ¶ ‖Mittite 13
falces, quoniam maturauit meſſis: venite,
& deſcendite, quia plenum eſt torcular, ex-
uberant torcularia: quia multiplicata eſt
malitia eorum. ¶ Populi populi in valle con- 14
ciſionis: quia iuxta eſt dies Domini in valle
Sup.2.b.10. conciſionis. ¶ ‖Sol & luna obtenebrati ſunt: 15
g.31. & ſtellæ retraxerunt ſplendorẽ ſuum. ¶ ‖Et 16
Iere.25.f.30 Dominus de Sion rugiet, & de Ieruſalẽ da-
Amos 1.a.2. bit vocem ſuam: & mouebuntur cæli & ter-
ra, & Dominus ſpes populi ſui & fortitudo
filiorũ Iſrael. ¶ Et ſcietis quia ego Dominus 17
Deus veſter habitans in Sion in monte ſan- D
cto meo: & erit Ieruſalem ſancta, & alieni
Amos 9.d.13. non tranſibunt per eam amplius. ¶ ‖Et erit 18
in die illa: ſtillabunt montes dulcedinem, &
colles fluent lacte: & per omnes riuos Iuda
ibũt aquæ: & fons de domo Domini egredie-
tur, & irrigabit torrentem ſpinarum. ¶ Ae- 19
gyptus in deſolationem erit, & Idumæa in
deſertũ perditionis: pro eo quòd inique ege-
rint in filios Iuda, & effuderint ſanguinem
innocentẽ in terra ſua. ¶ Et Iudæa in æter- 20
num habitabitur, et Ieruſalem in generatio-
nem & generationem. ¶ Et mundabo ſan- 21
guinem eorum, quem non mundaueram: &
Dominus commorabitur in Sion.

# PROPHETIA
## AMOS.

### CAPVT I.

"paſtoribus 4. VErba Amos, qui fuit in "paſtora- 1
libus[3] Thecue: quæ vidit ſuper Iſ- A
rael in diebus Oziæ regis Iuda, &
in diebus Ieroboam filij Ioas regis Iſrael,
2 ‖ante duos annos terræmotus. ¶ Et dixit, Zac.14.b.5.
‖Dominus de Sion rugiet, & de Ieruſalem Ier.25.f.30.
dabit vocem ſuam: & luxerunt ſpecioſa pa- Ioel.3.c.10.
ſtorum, & exiccatus eſt vertex Carmeli.
3 ¶ Hæc dicit Dominus, Super tribus ſceleri-
bus Damaſci, & ſuper quatuor non conuer-
tam eum: eo quod triturauerint in plauſtris
4 ferreis Galaad. ¶ Et mittam ignem in do-
B mum Azael, & deuorabit domos Ben-adad.
5 ¶ Et conteram vectem Damaſci: & diſper-
dam habitatorem de campo idoli, & tenen-
tem ſceptrum de domo voluptatis: & tranſ-
feretur populus Syriæ Cyrenen, dicit Domi-
6 nus. ¶ Hæc dicit Dominus, Super tribus ſce-
leribus Gazæ, & ſuper quatuor non conuer-
tam "eũ[1]: eo quod tranſtulerint captiuitatẽ "eam 3.
perfectam, vt concluderent eam in Idumæa.
7 ¶ Et mittam ignem in murum Gazæ, & de-
8 uorabit ædes eius. ¶ Et diſperdam habitato-
rem de Azoto, & tenentẽ ſceptrum de Aſca-
lone: & conuertam manum meam ſuper Ac-
caron, & peribunt reliqui Philiſthinorũ, di-
9 cit Dominus Deus. ¶ Hæc dicit Dominus,
C Super tribus ſceleribus Tyri, & ſuper qua-
tuor non conuertam "eum[2]: eo quod conclu- "eam 2.
ſerint captiuitatem perfectam in Idumæa,
10 & non ſint recordati fœderis fratrum. ¶ Et
mittam ignem in murum Tyri, & deuorabit
11 ædes eius. ¶ Hæc dicit Dominus, Super tribus
ſceleribus Edom, & ſuper quatuor non con-
uertam eum: eo quod perſecutus ſit in gladio
fratrem ſuum, & violauerit miſericordiam
eius, & tenuerit vltrà furorẽ ſuum, & in-
D dignationẽ ſuam ſeruauerit vſq; in finem.
12 ¶ Mittam ignem in Theman, & deuorabit
13 ædes Boſra. ¶ Hæc dicit Dominus, Super tri-
bus ſceleribus filiorum Ammon, & ſuper
quatuor non conuertam eum: eo quòd diſſe-
cuerit prægnantes Galaad ad dilatandum
14 terminum ſuum. ¶ Et ſuccendam ignem in
muro Rabba: & deuorabit ædes eius in vlu-
latu in die belli, & in turbine in die com-
15 motionis. ¶ Et ibit Melchom in captiuitatem
ipſe, & principes eius ſimul, dicit Dominus.

### CAP. II.

1 HAEc dicit Dominus, Super tribus ſce-
A leribus Moab, & ſuper quatuor non
conuertam eum: eo quod incenderit oſſa regis
2 Idumææ vſq; ad cinerẽ. ¶ Et mittam ignem
in Moab, & deuorabit ædes Carioth: & mo-
3 rietur in ſonitu Moab, in clangore tubæ: ¶ &
diſperdam iudicem de medio eius, & omnes
principes eius interficiam cum eo, dicit Do-
4 minus. ¶ Hæc dicit Dominus, Super tribus
ſceleribus Iuda, & ſuper quatuor non con-
uertam eum: eo quòd abiecerit legem Do-
mini, & mandata eius non cuſtodierit.
deceperunt enim eos idola ſua, poſt quæ ab-
5 ierant patres eorum. ¶ Et mittam ignem in
6 Iudam, & deuorabit ædes Ieruſalem. ¶ Hæc
B dicit Domin[9], Super tribus ſceleribus Iſrael,

& ſuper quatuor non conuertam eum: pro
eo quod vendiderit pro argento iuſtum, &
pauperem pro calceamentis. ¶ Qui conterunt 7
ſuper puluerem terræ capita pauperum, &
viam humilium declinant: & filius ac pa-
ter eius ierunt ad puellam, vt violarent no-
men ſanctum meum. ¶ Et ſuper veſtimen- 8
tis pigneratis accubuerunt iuxta omne al- C
tare: & vinum damnatorum bibebant in
Nu.21.c.24. domo Dei ſui. ¶ ‖ Ego autem exterminaui 9
Deu.2.c.24. Amorrhæum à facie eorum: cuius altitudo
f.31. cedrorum, altitudo eius, & fortis ipſe quaſi
quercus: & contriui fructum eius deſuper,
Exo.14.c.22. & radices eius ſubter. ¶ ‖ Ego ſum qui aſcē- 10
Deut.8.a.2. dere vos feci de terra Aegypti: ‖ & duxi vos
in deſerto quadraginta annis, vt poſſidere-
tis terram Amorrhæi. ¶ Et ſuſcitaui de filijs 11
veſtris in prophetas, & de iuuenibus veſtris D
Nazaræos. nunquid non ita eſt filij Iſraël,
dicit Dominus? ¶ Et propinabatis Nazaræis 12
vinum: & prophetis mandabatis, dicentes,
*ſuper 16. Ne prophetetis. ¶ Ecce ego ſtridebo *ſubter* 13
vos, ſicut ſtridet plauſtrum onuſtum fœno.
¶ Et peribit fuga à veloce, & fortis non ob- 14
tinebit virtutem ſuam, & robuſtus non ſal-
uabit animam ſuam: ¶ & tenens arcum non 15
ſtabit, & velox pedibus ſuis non ſaluabitur,
et aſcenſor equi non ſaluabit animam ſuam:
¶ & robuſtus corde inter fortes nudus fugiet 16
in illa die, dicit Dominus.

## CAP. III.

AVdite verbum quod locutus eſt Domi- 1
nus ſuper vos, filij Iſraël: ſuper omnem A
cognationem quam eduxi de terra Aegypti,
dicens, ¶ Tantummodo vos cognoui ex om- 2
nibus cognationibus terræ: idcirco viſitabo
ſuper vos omnes iniquitates veſtras. ¶ Nun- 3
quid ambulabunt duo pariter, niſi conuene-
rit eis? ¶ Nunquid rugiet leo in ſaltu, niſi ha- 4
buerit prædam? nunquid dabit catulus leo-
nis vocem de cubili ſuo, niſi aliquid appre-
henderit? ¶ nunquid cadet auis in laqueum 5
terræ abſque aucupe? nunquid auferetur la-
queus de terra, antequam quid ceperit? ¶ Si 6
clanget tuba in ciuitate, & populus non ex- B
pauescet? ſi erit malum in ciuitate, quod Do-
minus non fecerit? ¶ Quia non faciet Domi- 7
nus Deus verbum, niſi reuelauerit ſecretum
ſuum ad ſeruos ſuos prophetas. ¶ Leo rugiet, 8
quis nō timebit? Dominus Deus locutus eſt,
quis non prophetabit? ¶ Auditum facite in 9
ædibus Azoti, & in ædibus terræ Aegypti, &
dicite, Congregamini ſuper montes Sama-
riæ, & videte inſanias multas in medio e-
ius, & calumniam patientes in penetrali-
bus eius. ¶ Et neſcierunt facere rectum, dicit 10
Dominus, theſaurizantes iniquitatem, & C
rapinas in ædibus ſuis. ¶ Propterea hæc dicit 11
Dominus Deus, Tribulabitur & circuietur
terra: & detrahetur ex te fortitudo tua, &
diripientur ædes tuæ. ¶ Hæc dicit Dominus, 12
Quomodo ſi eruat paſtor de ore leonis duo
crura, aut extremum auriculæ: ſic eruentur
filij Iſraël qui habitant in Samaria, in pla-
13 ga lectuli, & *in Damaſci grabato*. ¶ Audi- *in Damaſco grabati 9.
te & conteſtamini in domo Iacob, dicit Do-
14 minus Deus exercituum: ¶ quia in die cùm vi-
D ſitare cœpero præuaricationes Iſraël, ſuper
eum viſitabo & ſuper altaria Beth-el: &
amputabuntur cornua altaris, & cadent in
15 terram. ¶ Et percutiam domum hyemalem
cum domo æſtiua: & peribunt domus ebur-
neæ, & diſſipabuntur ædes multæ, dicit
Dominus.

## CAP. IIII.

1 AVdite verbum hoc vaccæ pingues, quæ
A eſtis in monte Samariæ: quæ calumniā
facitis egenis, & confringitis pauperes: quæ
dicitis dominis veſtris: Afferte, & bibemus.
2 ¶ Iurauit Dominus Deus in ſancto ſuo, quia
ecce dies venient ſuper vos, & leuabunt vos
in contis, & reliquias veſtras in ollis fer-
3 uentibus. ¶ Et per aperturas exibitis altera
contra alteram, & proijciemini in Armon,
4 dicit Dominus. ¶ Venite ad Beth-el, & im-
pie agite: ad Galgalam, & multiplicate præ-
uaricationem: & offerte manè victimas ve-
5 ſtras, tribus diebus decimas veſtras. ¶ Et ſa-
B crificate de fermentato laudem: & vocate
voluntarias oblationes, & annuntiate: ſic
enim voluiſtis filij Iſraël, dicit Dominus
6 Deus. ¶ Vnde & ego dedi vobis ſtuporē den-
tium in cunctis vrbibus veſtris, & indigen-
tiam panum in omnibus locis veſtris: & non
7 eſtis reuerſi ad me, dicit Dominus. ¶ Ego
quoque prohibui à vobis imbrem, cùm adhuc
tres menſes ſupereſſent vſque ad meſſem: &
plui ſuper vnam ciuitatem, & ſuper alterā
ciuitatem non plui: pars vna compluta eſt,
8 & pars ſuper quam non plui, aruit. ¶ Et ve-
nerunt duæ & tres ciuitates ad vnam ci-
C uitatem vt biberent aquam, et non ſunt ſa-
tiatæ: & non rediſtis ad me, dicit Dominus.
9 ¶ ‖ Percuſſi vos in vento vrente & in auru- Agg.2.c.18.
gine, multitudinem hortorum veſtrorum, &
vinearum veſtrarum, oliueta veſtra & fice-
ta veſtra comedit eruca: & non rediſtis ad
10 me, dicit Dominus. ¶ Miſi in vos mortem in
D via Aegypti, percuſſi in gladio iuuenes ve-
ſtros, vſque ad captiuitatem equorum ve-
ſtrorum: & aſcendere feci putredinē caſtrorū
veſtrorū in nares veſtras: & non rediſtis ad
11 me, dicit Dominus. ¶ Subuerti vos, ‖ ſicut ſub- Gen.19.c.24.
uertit Deus Sodomam & Gomorrham, &
facti eſtis quaſi torris raptus ab incendio: &
12 non rediſtis ad me, dicit Dominus. ¶ Qua-
propter hæc faciam tibi Iſraël: poſtquam au-
tem hæc fecero tibi, præparare in occurſum
13 Dei tui Iſraël. ¶ Quia ecce formans montes,
& creans ventum, & annuntians homini
eloquium ſuum, faciens matutinam nebu-
lam, & gradiens ſuper excelſa terræ, Domi-

nus

nus Deus exercituum nomen eius.

CAP. V.

AVdite verbum iſtud quod ego leuo ſu- 1
per vos planctum: domus Iſrael cecidit, A
& non adijciet vt reſurgat. ¶ Virgo Iſrael 2
proiecta eſt in terram ſuam, non eſt qui ſu-
ſcitet eam. ¶ Quia hæc dicit Dominus Deus. 3
Vrbs de qua egrediebantur mille, relinquen-
tur in ea centum: & de qua egrediebantur
centum, relinquentur in ea decem in domo
Iſrael. ¶ Quia hæc dicit Dominus domui Iſ- 4
rael, Quærite me, & viuetis. ¶ Et nolite 5
quærere Beth-el, & in Galgalam nolite in-
trare, & in Berſabee non tranſibitis: quia
Galgala captiua ducetur, & Beth-el erit in-
utilis. ¶ Quærite Dominũ, & viuite: ne for- 6
te comburatur vt ignis domus Ioſeph, & B
deuorabit, & nõ erit qui extinguat Beth-el.
¶ Qui conuertitis in abſynthium iudicium, 7
& iuſtitiam in terra relinquitis. ¶ Facientẽ 8
Arcturum, & Orionem, & conuertentem in
mane tenebras, & diem in noctem mutan-
Infr.9.b.6. tem: ‖ qui vocat aquas maris, et effundit eas C
ſuper faciem terræ: Dominus nomen eſt e-
ius. ¶ Qui ſubridet vaſtitatem ſuper robu- 9
ſtum, & depopulationem ſuper potentem af-
fert. ¶ Odio habuerunt corripientem in por- 10
ta: & loquentem perfecte abominati ſunt.
¶ Idcirco, pro eo quod diripiebatis pauperem: 11
Soph.1. c.13. & prædam electam tollebatis ab eo: ‖ domos
quadro lapide ædificabitis, & non habitabi-
tis in eis: vineas plantabitis amantiſſimas,
& non bibetis vinum earum. ¶ Quia cogno- 12
ui multa ſcelera veſtra, & fortia peccata ve
ſtra: hoſtes iuſti accipientes munus, & pau-
peres deprimentes in porta. ¶ Ideo prudens 13
in tempore illo tacebit, quia tempus malum D
eſt. ¶ Quærite bonum, & non malum, vt vi- 14
uatis: & erit Dominus Deus exercituũ vo-
Rom.12.b.9. biſcum, ſicut dixiſtis. ¶ ‖ Odite malũ, & di- 15
Pſa.96.d.10. ligite bonum, & conſtituite in porta iudiciũ:
33.c.15. ſi fortè miſereatur Dominus Deus exerci-
36.c.27. tuum reliquijs Ioſeph. ¶ Propterea hæc dicit 16
Dominus Deus exercituum dominator, In
omnibus plateis planctus: & in cunctis quæ
foris ſunt, dicetur væ væ & vocabunt agri-
colam ad luctum: & ad planctum eos qui E
*vijs 16. ſciunt plangere. ¶ Et in omnibus * vineis 17
erit planctus: quia pertranſibo in medio tui,
Iſai.13.a.6. dicit Dominus. ¶ ‖ Væ deſiderantibus diem 18
b.9. Domini: ad quid eam vobis? dies Domini
Iere.30.b.7. iſta, tenebræ, & non lux. ¶ Quomodo ſi fu- 19
Ioël 2.c.11. giat vir a facie leonis, & occurrat ei vrſus:
Soph.1. d.15. & ingrediatur domum, & innitatur manu
ſua ſuper parietem, et mordeat eum coluber.
¶ Nunquid non tenebræ dies Domini, & non 20
Iſai.1.c.11. lux: & caligo, & non ſplendor in ea? ¶ ‖ Odi, 21
d.14. & proieci feſtiuitates veſtras: & nõ capiam F
Iere.6.e.20. odorem cœtuum veſtrorum. ¶ ‖ Quod ſi obtu- 22
Mala.2.c.12. leritis mihi holocautomata, & munera ve-
ſtra, non ſuſcipiam: & vota pinguium ve-
23 ſtrorum non reſpiciam. ¶ Aufer à me tumul-
tum carminum tuorum: & cantica lyræ tuæ
24 non audiã. ¶ Et reuelabitur quaſi aqua iu-
25 diciũ, & iuſtitia quaſi torrens fortis. ¶ ‖ Nũ- Act.7.e.42.
G quid hoſtias & ſacrificium obtuliſtis mihi in
deſerto quadraginta annis, domus Iſrael?
26 ¶ Et portaſtis tabernaculum Moloch * veſtro, *Deo
& imaginem idolorum veſtrorum, ſydus Dei
27 veſtri, quæ feciſtis vobis. ¶ Et migrare vos
faciam trans Damaſcum, dicit Dominus,
Deus exercituum nomen eius.

CAP. VI.

1 V‖AE qui opulenti eſtis in Sion, & con- Luc.6. d.25.
A fiditis in monte Samariæ: optimates ca-
pita populorum, ingredientes pompatice do-
2 mum Iſrael. ¶ Tranſite in Chalanne, & vi-
dete, & ite inde in Emath magnam: & de-
ſcendite in Geth Paleſthinorum, & ad opti-
ma quæque regna horum: ſi latior terminus
3 eorum termino veſtro eſt? ¶ Qui ſeparati
eſtis in diem malum: & appropinquatis ſo-
4 lio iniquitatis. ¶ Qui dormitis in lectis ebur-
B neis, & laſciuitis in ſtratis veſtris: qui co-
meditis agnum de grege, & vitulos de me-
5 dio armenti. ¶ Qui canitis ad vocem pſalte-
rij: ſicut Dauid putauerunt ſe habere vaſa
6 cantici. ¶ Bibentes vinum in phialis, & op-
timo vnguento delibuti, et nihil patiebantur
7 ſuper contritione Ioſeph. ¶ Quapropter nunc
migrabũt in capite tranſmigrantium: & au-
8 feretur factio laſciuientium. ¶ ‖ Iurauit Do- Iere.51. b.14
C minus Deus in anima ſua, dicit Dominus
Deus exercituum, Deteſtor ego ſuperbiam
Iacob, & domos eius odi, & tradam ciuita-
9 tem cum habitatoribus ſuis. ¶ Quod ſi reli-
qui fuerint decem viri in domo vna: & ipſi
10 morientur. ¶ Et tollet eum propinquus ſuus,
& comburet eum, vt efferat oſſa de domo: &
dicet ei qui in penetralibus domus eſt, Nun-
11 quid adhuc eſt penes te? ¶ Et reſpõdebit, Fi-
nis eſt. Et dicet ei, Tace, & non recorderis
12 nominis Domini. ¶ Quia ecce Dominus mã-
dauit, & percutiet domum maiorem ruinis,
13 & domum minorem ſciſſionibus. ¶ Nunquid
D currere queunt in petris equi, aut arari po-
teſt in bubalis, quoniã conuertiſtis in ama-
ritudinem iudicium, & fructum iuſtitiæ in
14 abſynthiũ? ¶ Qui lætamini in nihili: qui di-
citis, Nunquid non in fortitudine noſtra aſ-
15 ſumpſimus nobis cornua? ¶ Ecce enim ſuſci-
tabo ſuper vos domus Iſrael, dicit Dominus
Deus exercituũ, gentem: & conterẽt vos ab
introitu Emath, vſq; ad torrentem deſerti.

CAP. VII.

1 HAEc oſtendit mihi Dominus Deus: &
A ecce fictor locuſtæ in principio germi-
nantium ſerotini imbris, & ecce ſerotinus
2 poſt * tonſorem gregis. ¶ Et factum eſt: cum *tonſionem
conſummaſſet comedere herbam terræ, dixi, regis 2.
Domine Deus propitius eſto obſecro: quis
ſuſcitabit Iacob, quia paruulus eſt? ¶ Miſer-

*pluſquam centum viginti millia hominum, qui neſciunt quid ſit inter dexteram & ſiniſtram ſuam, & iumenta multa?*

# MICHÆÆ PROPHETIA.

## CAPVT I.

VERBVM Domini quod factum 1
eſt ad Michæam Moraſthitem, in A
diebus Ioatham, Achaz & Ezechiæ
regum Iuda: quod vidit ſuper
Deu.32.a.1. Samariã & Ieruſalem. ¶ Audite populi om- 2
Iſa.1.a.2. nes: & attendat terra & plenitudo eius: &
ſit Dominus Deus vobis in teſtem, Domi-
Iſa.25.d.21. nus de templo ſancto ſuo. ¶ Quia ecce Do- 3
minus egredietur de loco ſuo. & deſcendet, &
calcabit ſuper excelſa terræ. ¶ Et conſumen- 4
tur montes ſubtus eum: & valles ſcindentur
ſicut cera a facie ignis, ſicut aquæ quæ de-
currunt in præceps. ¶ In ſcelere Iacob omne 5
iſtud, & in peccatis domus Iſrael. quod ſce- B
lus Iacob: nonne Samaria? & quæ excelſa
Iudæ? nonne Ieruſalem? ¶ & ponam Sama- 6
riam quaſi acervum lapidum in agro cum
plantatur vinea. & detraham in vallem la-
pides eius, & fundamenta eius revelabo.
¶ Et omnia ſculptilia eius concidentur, & 7
omnes mercedes eius comburentur igne, &
omnia idola eius ponam in perditionem:
quia de mercedibus meretricis congregata
ſunt, & vſque ad mercedem meretricis re-
uertentur. ¶ Super hoc plangam, & vlulabo: 8
vadam ſpoliatus & nudus: faciam planctum
velut draconum, & luctum quaſi ſtruthio-
num. ¶ Quia deſperata eſt plaga eius, quia 9
venit vſque ad Iudam, tetigit portam po- C
puli mei vſque ad Ieruſalẽ. ¶ In Geth nolite 10
annuntiare, lachrymis ne ploretis: in domo
Pulueris puluere vos cõſpergite. ¶ Et tranſite 11
vobis habitatio Pulchra, confuſa ignominia,
non eſt egreſſa quæ habitat in exitu: plan-
ctum domus vicina accipiet ex vobis, quæ
ſtetit ſibimet. ¶ Quia infirmata eſt in bo- 12
num quæ habitat in amaritudinibus: quia D
deſcendit malum a Domino in portam Ie-
ruſalem. ¶ Tumultus quadrigæ ſtuporis ha- 13
bitanti Lachis: principium peccati eſt filiæ
Sion, quia in te inuenta ſunt ſcelera Iſraël.
¶ Propterea dabit emiſſarios ſuper hæredita- 14
tem Geth: domos Mendacij in deceptionem
regibus Iſrael. ¶ Adhuc hæredem adducam ti- 15
bi quæ habitas in Mareſa: vſque ad Odol-
lam veniet gloria Iſraël. ¶ Decaluare, & 16
tondere ſuper filios deliciarum tuarum: di-
lata caluitium tuum ſicut aquila: quoniam
captiui ducti ſunt ex te.

## CAP. II.

1 VAE qui cogitatis inutile & operamini
A malum in cubilibus veſtris, in luce ma-
tutina faciunt illud, quoniam contra Deum
2 eſt manus eorum. ¶ Et concupierunt agros,
violenter tulerunt, & rapuerunt domos: &
calumniabantur virum & domum eius, vi-
3 rum & hæreditatem eius. ¶ Idcirco hæc dicit
Dominus, Ecce ego cogito ſuper familiam i-
ſtam malum: vnde non auferetis colla ve-
ſtra, & non ambulabitis ſuperbi, quoniam
4 tempus peſſimum eſt. ¶ In die illa ſumetur
ſuper vos parabola, & cantabitur canticum
B cum ſuauitate, dicentium, Depopulatione va-
ſtati ſumus: pars populi mei commutata eſt:
quomodo recedet a me, cùm reuertatur, qui
5 regiones noſtras diuidat? ¶ Propter hoc non
erit tibi mittẽs funiculum ſortis in cœtu Do-
6 mini*. ¶ Ne loquamini loquentes, Non ſtil- *ô Iſraël.
labit ſuper iſtos, non comprehendet confuſio.
7 ¶ Dicit domus Iacob, Nunquid abbreuiatus
eſt ſpiritus Domini, aut tales ſunt cogitatio-
nes eius? Nonne verba mea bona ſunt cum
8 eo qui recte graditur? ¶ Et econtrario popu-
C lus meus in aduerſarium conſurrexit: deſu-
per tunicam pallium ſuſtuliſtis: & eos qui
tranſibant ſimpliciter, conuertiſtis in bellũ.
9 ¶ Mulieres populi mei eieciſtis de domo deli-
ciarum ſuarum: a paruulis earum tuliſtis
10 laudem meam in perpetuum. ¶ Surgite, &
ite, quia non habetis hic requiẽ: propter im-
munditiam eius corrumpetur putredine peſ-
11 ſima. ¶ Vtinam non eſſem vir habens ſpiri-
tum, & mendaciũ potius loquerer: ſtillabo ti-
bi in vinum, & in ebrietatem: & erit ſuper
12 quem ſtillatur populus iſte. ¶ Congregatione
D congregabo Iacob totum te: in vnum condu-
cam reliquias Iſrael, pariter ponam illum
quaſi gregem in ouili, quaſi pecus in medio
caularũ, tumultuabuntur a multitudine ho-
13 minum. ¶ Aſcendet enim pandens iter ante
eos: diuident, & tranſibunt portam, & egre-
dientur per eam: & tranſibit rex eorum co-
ram eis, & Dominus in capite eorum.

## CAP. III.

1 ET dixi. Audite principes Iacob, & duces
A domus Iſrael, Nunquid non veſtrum eſt
2 ſcire iudicium: ¶ quia odio habetis bonum, &
diligitis malum: qui violenter tollitis pelles
eorum deſuper eis, & carnem eorum deſu-
3 per oſſibus eorum? ¶ Qui comederunt carnem
populi mei, & pellem eorum deſuper excoria-
uerunt: & oſſa eorum confregerunt & con-
ciderunt ſicut in lebete, & quaſi carnem in
4 medio ollæ. ¶ Tunc clamabunt ad Dominum,
B & non exaudiet eos: & abſcondet faciem
ſuam ab eis in tempore illo, ſicut nequiter
5 egerunt in adinuentionibus ſuis. ¶ Hæc dicit
Dominus ſuper prophetas qui ſeducunt po-
pulum meum: qui mordent dentibus ſuis, &
& prædicant pacem: & ſi quis non dederit in

*ore eorum quippiam, ſanctificant ſuper eum* C
*prælium.* ¶ *Propterea nox vobis pro viſione* 6
*erit, & tenebræ vobis pro diuinatione: & oc-*
*cumbet ſol ſuper prophetas, & obtenebrabi-*
*tur ſuper eos dies.* ¶ *Et confundentur qui vi* 7
*dent viſiones, & confundentur diuini: & o-*
*perient omnes vultus ſuos, quia non eſt re-*
*ſponſum Dei.* ¶ *Veruntamen ego repletus ſum* 8
*fortitudine ſpiritus Domini, iudicio & vir-*
*tute: vt annuntiem Iacob ſcelus ſuum, &*
*Iſrael peccatum ſuum.* ¶ *Audite hoc princi-* 9
*pes domus Iacob, & iudices domus Iſrael,* D
*qui abominamini iudicium, & omnia recta*
*peruertitis.* ¶ *Qui ædificatis Sion in ſangui-* 10
Eze.22.f.27. *nibus, & Ieruſalem in iniquitate.* ¶ ‖ *Prin-* 11
Soph. 3.a.3. *cipes eius in muneribus iudicabant, & ſa-*
*cerdotes eius in mercede docebant, & prophe*
*tæ eius in pecunia diuinabant: & ſuper Do-*
*minum requieſcebant, dicentes: Nunquid*
*non Dominus in medio noſtrûm? non veniet*
*ſuper nos mala.* ¶ *Propter hoc, cauſa veſtri,* 12
Ier.26. f.18. ‖ *Sion quaſi ager arabitur, & Ieruſalē quaſi*
*aceruus lapidum erit, & mons templi in ex-*
*celſa ſyluarum.*

CAP. IIII.

Iſa.2.a.2. ET ‖ *erit, in nouiſſimo dierum erit mons* 1
*domus Domini præparatus in vertice* A
*montium, & ſublimis ſuper colles, & fluent*
*ad eum populi.* ¶ *Et properabunt gẽtes mul-* 2
*tæ, & dicent, Venite, aſcendamus ad montem*
*Domini & ad domum Dei Iacob: & docebit*
*nos de vijs ſuis, & ibimus in ſemitis eius:*
*quia de Sion egredietur lex, & verbum Do-*
*mini de Ieruſalem.* ¶ *Et iudicabit inter po-* 3
*pulos multos, & corripiet gentes fortes vſ-*
*que in longinquum: & concident gladios*
*ſuos in vomeres, & haſtas ſuas in ligones:* B
*non ſumet gens aduerſus gentem gladium,*
*& non diſcent vltra belligerare.* ¶ *Et ſedebit* 4
*vir ſubtus vineam ſuam, & ſubtus ficum*
*ſuam, & non erit qui deterreat: quia os Do-*
*mini exercituum locutum eſt.* ¶ *Quia omnes* 5
*populi ambulabunt vnuſquiſque in nomine*
*Dei ſui: nos autem ambulabimus in nomine*
*Domini Dei noſtri in æternum & vltrà.* ¶ *In* 6
*die illa dicit Dominus, congregabo claudi-*
*cantem: & eam quam eieceram, colligam, &*
*conſolabor *quam afflixeram*.* ¶ ‖ *Et ponam claudican-* 7
Soph.3.d.19 *tem in reliquias: & eam quæ laborauerat,*
Luc.1.c.33. *in gentem robuſtam.* ‖ *& regnabit Dominus*
Dan.7.d.14. *ſuper eos in monte Sion, ex hoc nunc & vſ-*
*que in æternum.* ¶ *Et tu turris gregis, ne-* 8
*filia *buloſa* filia Sion vſque ad te veniet: & ve* C
*niet poteſtas prima regnum filiæ Ieruſalem.*
¶ *Nunc quare mœrore contraheris? nunquid* 9
*rex non eſt tibi, aut conſiliarius tuus periјt,*
*quia comprehendit te dolor ſicut parturien-*
*tem?* ¶ *Dole, & ſatage filia Sion quaſi par-* 10
*turiens: quia nunc egredieris de ciuitate, &*
*habitabis in regione, & venies vſque ad* D
*Babylonem, ibi liberaberis: ibi redimet te Do-*

11 *minus de manu inimicorum tuorum.* ¶ *Et*
*nunc congregatæ ſunt ſuper te gentes multæ*
*quæ dicũt, Lapidetur: & aſpiciat in Sion o-*
12 *culus noſter.* ¶ *Ipſi autẽ non cognouerunt co-*
*gitationes Domini, & non intellexerunt con*
*ſilium eius: quia congregauit eos quaſi fœ-*
13 *num areæ.* ¶ *Surge, & tritura filia Sion: quia*
*cornu tuum ponam ferreum, & vngulas*
*tuas ponam æreas: & comminues populos*
*multos, & interficies Domino rapinas eorum*
*& fortitudinem eorum Domino vniuerſæ*
*terræ.*

CAP. V.

1 NVnc vaſtaberis filia latronis: obſidio-
A *nem poſuerunt ſuper nos, in virga*
2 *percutient maxillam iudicis Iſrael.* ¶ ‖ ET Mat 2.a.6.
TV BETH-LEHEM *Ephrata, par-* Ioan.7.f.42.
*uulus es in millibus Iuda: ex te mihi egre-*
*dietur qui ſit dominator in Iſrael: & egreſ-*
*ſus eius ab initio, à diebus æternitatis.*
3 ¶ *Propter hoc dabit eos vſque ad tempus, in*
*quo parturiens pariet: *reliquiæ fratrum e-* *& 10.
4 *ius conuertentur ad filios Iſrael.* ¶ *Et ſtabit*
B *& paſcet in fortitudine Domini in ſublimi-*
*tate nominis Domini Dei ſui: & conuerten-*
*tur, quia nunc magnificabitur vſque ad ter*
5 *minos terræ.* ¶ *Et erit iſte* pax: Aſſyrius cùm* *pax Aſſy-
*venerit in terram noſtram, & quando cal-* rys 5.
*cauerit in domibus noſtris: & ſuſcitabimus*
*ſuper eum ſeptem paſtores, & octo primates*
6 *homines.* ¶ *Et paſcent terram Aſſur in gla-*
*dio, & terram Nemrod in lanceis eius, & li-*
*berabit ab Aſſur, quum venerit in terram*
*noſtram, & quum calcauerit in finibus no-*
7 *ſtris.* ¶ *Et erunt reliquiæ Iacob in medio po-*
C *pulorum multorum quaſi ros à Domino, &*
*quaſi ſtillæ ſuper herbam quæ non expectat*
*virum, & non præſtolatur filios hominum.*
8 ¶ *Et erunt reliquiæ Iacob in Gentibus in*
*medio populorum multorum, quaſi leo in iu-*
*mentis ſyluarum, & quaſi catulus leonis*
*in gregibus pecorum: qui quum tranſierit,*
*& conculcauerit, & ceperit, nõ eſt qui eruat.*
9 ¶ * *Exaltabitur manus tua ſuper hoſtes tuos,* *&
10 *omnes inimici tui interibunt.* ¶ *Et erit in*
D *die illa, dicit Dominus: auferam equos tuos*
*de medio tui, & diſperdam quadrigas tuas.*
11 ¶ *Et perdam ciuitates terræ tuæ, & de-*
12 *ſtruam omnes munitiones tuas.* ¶ *& au-*
*feram maleficia de manu tua, & diuina-*
13 *tiones non erunt in te.* ¶ *Et perire fa-*
*ciam ſculptilia tua, & ſtatuas tuas de me-*
*dio tui: & non adorabis vltra opera ma-*
14 *nuum tuarum.* ¶ *Et euellam lucos tuos de*
15 *medio tui: & conteram ciuitates tuas.* ¶ *Et*
*faciam in furore & in indignatione vltio-*
*nem in omnibus gentibus quæ non audie-*
*runt.*

CAP. VI.

1 AVdite quæ Dominus loquitur, Surge,
A *contende iudicio aduerſum montes, &*
*audiant*

puli mei: qui dicunt. Non appropinquabit,
& non veniet ſuper nos malum. ¶In die il- 11
Act.15. c.16. la‖ſuſcitabo tabernaculum David, quod ce-
cidit: & readificabo aperturas murorum e-
ius, & ea quæ corruerant, inſtaurabo: & re-
ædificabo eum ſicut in diebus antiquis. ¶ Vt 12
poſsideant reliquias Idumææ, & omnes na-
tiones, eo quod invocatum ſit nomen meum
ſuper eos: dicit Dominus faciens hæc. ¶Ecce 13
dies veniunt, dicit Dominus: & comprehen- D
det arator meſſorem, & calcator uvæ mit-
Ioel 3.d.18. tentem ſemen: ‖ & ſtillabunt montes dulce-
dinem, & omnes colles culti erunt. ¶Et con- 14
vertam captivitatem populi mei Iſrael: &
ædificabunt civitates deſertas, & inhabita-
bunt, & plantabunt vineas, & bibent vi-
num earum: & facient hortos, & comedent
fructus eorum. ¶ Et plantabo eos ſuper hu- 15
mum ſuam: & non evellam eos vltrà de
terra ſua quã dedi eis, dicit Dominus Deus
tuus.

# PROPHETIA ABDIAE.

VIſio Abdiæ. Hæc dicit Dominus 1
Ier.49.c.14. Deus ad Edom, ‖ Auditum audi- A
vimus à Domino, & legatum ad
Gentes miſit, Surgite, & conſurgamus ad-
verſus eum in prælium. ¶Ecce parvulũ dedi 2
te in Gentibus: contemptibilis tu es valde.
¶Superbia cordis tui extulit te, habitantem 3
in ſciſſuris petrarum, exaltantem ſoliũ tuũ:
*dicit in cor qui *dicis in corde tuo*, Quis detrahet me
de ſuo 14. in terram? ¶‖Si exaltatus fueris vt aquila, 4
Ier.49. c.16. & ſi inter ſydera poſueris nidum tuum: inde
detraham te, dicit Dominus. ¶ Si fures in- 5
troiſſent ad te, ſi latrones per noctem: quo- B
modo conticuiſſes? nonne furati eſſent ſuffi-
cientia ſibi? ſi vindemiatores introiſſent ad
te, nunquid ſaltem racemũ reliquiſſent tibi?
¶Quomodo ſcrutati ſunt Eſau: inveſtigave- 6
runt abſcondita eius? ¶ Vſq; ad terminum 7
emiſerunt te omnes viri fœderis tui: illuſe- C
runt tibi: invaluerunt adverſum te viri pa-
cis tuæ: qui comedunt tecum, ponent inſidias
Iſa.29. c.14. ſubter te: non eſt prudentia in eo. ¶ ‖Nun- 8
quid non in die illa, dicit Dominus, perdam
ſapientes de Idumæa, & prudẽtiam de mõte
Eſau? ¶ Et timebunt fortes tui à Meridie, 9
vt intereat vir de mõte Eſau. ¶Propter in- 10
Ge.27.g.42. terfectionẽ, & ‖ propter iniquitatem in fra- D
trem tuum Iacob, operiet te confuſio, & pe-
ribis in æternum. ¶In die cum ſtares adver 11
*v.4. ſus-eum*, quando capiebant alieni exerci-
tuum eius, & extranei ingrediebantur por-
tas eius, & ſuper Ieruſalem mittebant ſor-
tem: tu quoq; eras quaſi vnus ex eis. ¶ Et 12
non deſpicies in die fratris tui, in die pere- E
grinationis eius: & non lætaberis ſuper filios
Iuda, in die perditionis eorum: & non ma-
13 gnificabis os tuum in die anguſtiæ. ¶Neque
ingredieris portam populi mei in die ruinæ
eorum: neque deſpicies & tu in malis eius in
die vaſtitatis illius: & non emitteris adver-
ſus exercitum eius in die vaſtitatis illius.
14 ¶Neque ſtabis in exitibus, vt interficias eos
qui fugerint: & non concludes reliquos eius
15 in die tribulationis. ¶ Quoniam iuxta eſt
F dies Domini ſuper omnes gentes: ſicut feci-
ſti, fiet tibi: retributionem tuam convertet in
16 caput tuum. ¶Quomodo enim *bibiſtis* ſu- *bibiſti
per montem ſanctum meum, bibent omnes
Gentes iugiter: & bibent & abſorbebunt, &
17 erunt quaſi non ſint: ¶Et in monte Sion e-
rit ſalvatio, & erit ſanctus: & poſsidebit do-
18 mus Iacob eos qui ſe poſſederant. ¶ Et erit
domus Iacob ignis, & domus Ioſeph flamma,
G & domus Eſau ſtipula, & ſuccendentur in
eis, & devorabunt eos: & non erunt reliquiæ
domus Eſau, quia Dominus locutus eſt.
19 ¶Et hæreditabunt hi qui ad Auſtrum ſunt,
montem Eſau, & qui in campeſtribus Phi-
liſthijm: & poſsidebunt regionem Ephraim
& regionem Samariæ: & Ben-iamin poſsi-
20 debit Galaad. ¶ Et tranſmigratio exercitus
huius filiorum Iſrael, omnia *Chananæorum *loca
vſque ad Sareptam: & tranſmigratio Ie-
ruſalem, quæ in Boſphoro eſt, poſsidebit civi-
21 tates Auſtri. ¶ Et aſcendent ſalvatores in
montem Sion iudicare montem Eſau: & erit
Domino regnum.

# IONAE PROPHETIA.

## CAPVT I.

1 ET factum eſt verbum Domini ad Io-
2 nam filium Amathi, dicens, ¶Surge,
A & vade in Niniven civitatem gran-
dem, & prædica in ea: quia aſcendit malitia
3 eius coram me. ¶ Et ſurrexit Ionas, vt fu-
geret in Tharſis à facie Domini, & deſcendit
in Ioppen, & invenit navẽ euntem in Thar-
ſis: & dedit naulum eius, & deſcendit in eã,
vt iret cum eis in Tharſis à facie Domini.
4 ¶Dominus autem miſit ventum magnũ in
mare: & facta eſt tempeſtas magna in ma-
5 ri, & navis periclitabatur conteri. ¶ Et ti-
muerunt nautæ, & clamaverũt viri ad Deũ
B ſuum: & miſerũt vaſa quæ erãt in navi in
mare, vt alleviaretur ab eis: & Ionas deſ-
cendit ad interiora navis, & dormiebat ſo-
6 pore gravi. ¶Et acceſsit ad eũ gubernator, &
dixit ei, Quid tu ſopore deprimeris? ſurge,
invoca Deũ tuum, ſi forte recogitet Deus de
7 nobis, & nõ pereamus. ¶Et dixit vir ad col-
legã ſuũ, Venite, & mittamus ſortes, & ſcia-
mus quare hoc malũ ſit nobis. Et miſerunt

audiant colles vocem tuam. ¶ Audiant mon- 2
tes iudicium Domini, & fortia fundamenta
terræ: quia iudicium Domini cum populo
Ier.2.a.4. ſuo, & cum Iſrael dijudicabitur. ¶ ‖ Popule 3
meus quid feci tibi, aut quid moleſtus fui
Exo.14.c.22 tibi? reſponde mihi. ¶ Quia eduxi te de ter- 4
ra Aegypti, & de domo ſeruientium libera-
ui te: & miſi ante faciem tuam Moyſen, &
Aaron, & Mariam? ¶ Popule meus memento 5
Num.22.23. quæſo ‖ quid cogitauerit Balach rex Moab: &
24.25. quid reſponderit ei Balaam filius Beor, de
Setim vſque ad Galgalam, vt cognoſceres
iuſtitias Domini. ¶ Quid dignum offeram 6
Domino, curuabo genu Deo excelſo? nunquid
offeram ei holocautomata & vitulos anni- B
culos? ¶ Nunquid placari poteſt Dominus 7
in millibus arietum, aut in multis millibus
hircorum pinguium? nunquid dabo primoge-
nitum meum pro ſcelere meo, fructum ventris
mei pro peccato animæ meæ? ¶ Iudicabo tibi ô 8
homo quid ſit bonum, & quid Dominus re-
quirat a te. Vtique facere iudicium & dili-
gere miſericordiam, & ſolicitum ambulare
cum Deo tuo. ¶ Vox Domini ad ciuitatẽ cla- 9
mat, & ſalus erit timentibus nomen ⸢tuũ⸣, C
⸢ſuum 6. audite tribus, & quis approbabit illud? ¶ Ad- 10
huc ignis in domo impij theſauri iniquitatis,
& menſura minor iræ plena. ¶ Nunquid iu- 11
ſtificabo ſtateram impiam & ſacculi ponde-
ra doloſa? ¶ In quibus diuites eius repleti 12
ſunt iniquitate, & habitantes in ea loque-
bantur mendacium, & lingua eorum frau-
dulenta in ore eorũ. ¶ Et ego ergo cœpi percu- 13
tere te perditione ſuper peccatis tuis. ¶ Tu co- 14
Le.26.d.26. medes & non ſaturaberis: & humiliatio tua
in medio tui: & apprehendes & non ſalua-
De.28.d.38. bis: & quos ſaluaueris, in gladiũ dabo. ¶ ‖ Tu 15
Agg.1.b.6. ſeminabis, & non metes, tu calcabis oliuam, D
& non vngeris oleo, & muſtum, & non bibes
vinum. ¶ Et cuſtodiſti præcepta Amri, & om- 16
⸢volunta- ne opus domus Achab: & ambulaſti in ⸢vo-
tibus 3. luptatibus⸣ eorum, vt darem te in perditio-
nem, & habitantes in ea in ſibilum, & op-
probrium populi mei portabitis.

CAP. VII.

VAe mihi, quia factus ſum ſicut qui col- 1
ligit in autumno racemos vindemiæ: A
non eſt botrus ad comedendum, præcoquas
ficus deſiderauit anima mea. ¶ Periit ſanctus 2
de terra, & rectus in hominibus non eſt: om-
nes in ſanguine inſidiantur, vir fratrem ſuũ
ad mortem venatur. ¶ Malũ manuum ſua- 3
rum dicunt bonum: princeps poſtulat, & iu-
dex in reddendo eſt: & magnus locutus eſt
deſiderium animæ ſuæ, & conturbauerunt
eam. ¶ Qui optimus in eis eſt, quaſi paliu- 4
rus: & qui rectus, quaſi ſpina de ſepe. Dies
ſpeculationis tuæ, viſitatio tua venit: nunc
erit vaſtitas eorum. ¶ Nolite credere amico: 5
Mat.10.c.21 & nolite confidere in duce: ab ea qui dormit
d.35. in ſinu tuo cuſtodi clauſtra oris tui. ¶ ‖ Quia 6
B filius contumeliam facit patri, & filia con-
ſurgit aduerſus matrem ſuam, nurus aduer-
ſus ſocrum ſuam: ‖ & inimici hominis do- Ma.10.d.36
7 meſtici eius. ¶ Ego autem ad Dominum a-
ſpiciam, expectabo Deum ſaluatorem meum:
8 audiet me Deus meus. ¶ Ne læteris inimica
mea ſuper me, quia cecidi: conſurgam cum
9 ſedero in tenebris, Dominus lux mea eſt. ¶ I-
ram Domini portabo, quoniam peccaui ei:
donec cauſam meam iudicet & faciat iudi-
cium meum: educet me in lucem, videbo iu-
10 ſtitiam eius. ¶ Et aſpiciet inimica mea, &
operietur confuſione, quæ dicit ad me, Vbi
eſt Dominus Deus tuus? Oculi mei vide-
C bunt in eam: nunc erit in conculcationẽ vt
11 lutum platearum. ¶ Dies vt ædificentur ma-
12 ceriæ tuæ. in die illa longè fiet lex. ¶ In die
illa & vſque ad te veniet Aſſur, & vſque
ad ciuitates munitas: & à ciuitatibus mu-
nitis vſque ad flumen, & ad mare de mari,
13 & ad montem de monte. ¶ Et terra erit in
deſolationẽ propter habitatores ſuos, & pro-
14 pter fructum cogitationum eorum. ¶ Paſce
populum tuum in virga tua gregem hære-
ditatis tuæ, habitantes ſolos in ſaltu, in me-
dio Carmeli: paſcentur Baſan & Galaad iu-
15 xta dies antiquos. ¶ Secundum dies egreſ-
ſionis tuæ de terra Aegypti oſtendam ei mi-
16 rabilia. ¶ Videbunt gentes, & confundentur
ſuper omni fortitudine ſua: ponent manum
17 ſuper os, aures eorum ſurdæ erunt. ¶ Lin-
D gent puluerem ſicut ⸢ſerpens⸣, velut reptilia ⸢ſerpentes
terræ perturbabuntur de ædibus ſuis: Domi-
num Deum noſtrum deſiderabunt, & time-
18 bunt te. ¶ ‖ Quis Deus ſimilis tui, ‖ qui au- Ier.10.a.6.
fers iniquitatem, & tranſis peccatum reli- Act.10.g.43
quiarum hæreditatis tuæ? non immittet vl- Col.2.c.13.
trà furorem ſuum, quoniam volens miſeri-
19 cordiam eſt. ¶ Reuertetur & miſerebitur no-
ſtri, deponet iniquitates noſtras: & proiiciet
in profundum maris omnia peccata noſtra.
20 ¶ Dabis veritatem Iacob, miſericordiam A-
braham: quæ iuraſti patribus noſtris a die-
bus antiquis.

# PROPHETIA
## NAHVM.

### CAPVT I.

1 ONVS Niniue. Liber viſionis Na-
2 hum Elceſæi. ¶ Deus æmulator, &
A vlciſcens Dominus, vlciſcens Do-
minus & habens furorem, vlciſcẽs
Dominus in hoſtes ſuos, & iraſcens ipſe
3 inimicis ſuis. ¶ Dominus patiens & magnus
fortitudine, & mundans non faciet inno-
centem. Dominus in tempeſtate & turbine
4 via eius, & nebula puluis pedum eius. ¶ In-
crepans mare & exiccans illud: & omnia
flumina

*ſtumina ad deſertum deducens. Infirmatut*
*eſt Baſan, & Carmelus: & flos Libani elan*
*guit.* ¶ *Montes commoti ſunt ab eo, & colles* 5
*deſolati ſunt: & contremuit terra a facie e-*
*ius, & orbis, & omnes habitantes in eo.* B
¶ *Ante faciẽ indignationis eius quis ſtabit?* 6
*& quis reſiſtet in ira furoris eius? indigna-*
*tio eius effuſa eſt ut ignis: & petra diſſolu.æ*
*ſunt ab eo.* ¶ *Bonus Dominus, & confortans* 7
*in die tribulationis: & ſciens ſperãtes in ſe.*
¶ *& in diluuio prætereunte, conſummationẽ* 8
*faciet loci eius: & inimicos eius perſequen-*
*tur tenebræ.* ¶ *Quid cogitatis contra Domi-* 9
*num, conſummmationẽ ipſe faciet, non con-* C
*ſurget duplex tribulatio.* ¶ *Quia ſicut ſpinæ* 10
*ſe inuicem compelectuntur: ſic conuiuium eo-*
*rum pariter potantium, conſumentur quaſi*
*ſtipula ariditate plena.* ¶ *Ex te exibit cogitãs* 11
*contra Dominum malitiam: mente pertra-*
*ctans præuaricationẽ.* ¶ *Hæc dicit Dominus,* 12
*Si perfecti fuerint: & ita plures, ſic quoque*
"pertranſibunt 8. *attondentur, & "pertranſibit': afflixi te, &* D
*non affligam te vltrà.* ¶ *Et nunc conteram* 13
*virgam eius de dorſo tuo, & vincula tua di-*
*rumpam.* ¶ *Et præcipiet ſuper te Dominus,* 14
*non ſeminabitur ex nomine tuo amplius: de*
*domo Dei tui interficiam ſculptile & confla-*
*tile, ponam ſepulchrum tuum, quia inhono-*
Iſa.52.b.7. Ro.10.c.15. *ratus es.* ¶ ‖ *Ecce ſuper montes pedes euan-* 15
*gelizantis & annuntiantis pacem: celebra*
*Iuda feſtiuitates tuas, & redde vota tua:*
*quia non adyciet vltrà vt pertranſeat in te*
*Belial, vniuerſus interijt.*

CAP. II.

*AScendit qui diſpergat coram te, qui cu-* 1
*ſtodiat obſidionem: contemplare viam,* A
*conforta lumbos, robora virtutem valde.*
¶ *Quia reddidit Dominus ſuperbiam Iacob,* 2
*ſicut ſuperbiam Iſrael, quia vaſtatores diſſi*
*pauerunt eos, & propagines eorum corrupe-*
*runt.* ¶ *Clypeus fortiũ eius ignitus, viri ex-* 3
*ercitus in coccineis: ignea habena currus in*
*die præparationis eius, & agitatores conſopi-*
"conturbata ſunt quadriga 1. *ti ſunt.* ¶ *In itineribus "cõturbati ſunt, qua-* 4
*driga' colliſa ſunt in plateis: aſpectus eorum*
*quaſi lampades, quaſi fulgura diſcurrentia.*
¶ *Recordabitur fortium ſuorum, ruent in iti* 5
*neribus ſuis: velociter aſcendent muros e-* B
*ius, & præparabitur vmbraculum.* ¶ *Portæ* 6
*fluuiorum apertæ ſunt, & templũ ad ſolum*
*dirutum.* ¶ *Et miles captiuus abductus eſt:* 7
*& ancillæ eius minabantur, gementes vt co*
*lumbæ, murmurantes in cordibus ſuis.* ¶ *Et* 8
*Niniue quaſi piſcina aquarũ aquæ eius: ipſi*
*vero fugerunt: ſtate, ſtate, & non eſt qui re-*
Iſa.2.b.7. *uertatur.* ¶ *Diripite argentum, diripite au-* 9
*rum: & non eſt finis diuitiarum ex omni-* C
*bus vaſis deſiderabilibus.* ¶ *Diſſipata eſt, &* 10
*ſciſſa, & dilacerata: & cor tabeſcens, & diſ-*
*ſolutio geniculorum, & defectio in cunctis*
*renibus, & facies omnium eorum ſicut ni-*
11 *gredo ollæ.* ¶ *Vbi eſt habitaculum leonum, &*
*paſcua catulorum leonum: ad quam iuit leo,*
*vt ingrederetur illuc catulus leonis, & non*
12 *eſt qui exterreat?* ¶ *Leo cepit ſufficienter ca-*
D *tulis ſuis, & necauit leænis ſuis: & imple-*
*uit præda ſpeluncas ſuas, & cubile ſuum ra-*
13 *pina.* ¶ *Ecce ego ad te, dicit Dominus exerci-*
*tuum: & ſuccendam vſque ad fumum qua-* "eius 8.
*drigas "tuas', & leunculos tuos comedet*
*gladius: & exterminabo de terra prædam*
*tuam, & non audietur vltrà vox nuntiorum*
*tuorum.*

CAP. III.

1 *VAE* ‖ *ciuitas ſanguinum, vniuerſa men-* Eze.24.b.9. Hab.2.c.12.
A *dacij dilaceratione plena: non recedet à*
2 *te rapina.* ¶ *Vox flagelli, & vox impetus ro-*
*tæ, & equi frementis, & quadrigæ "feruen-* "feruẽtes & equites aſcẽdentes. Et micantes gladij, & fulgurantes haſta & multitudines interfecta, & graues ruina 7.
3 *tis, & equitis aſcendentis.* ¶ *Et micantis gla*
*dij, & fulgurãtis haſtæ, & multitudinis in-*
*terfectæ, & grauis ruinæ': nec eſt finis cada-*
4 *uerum, & corruent in corporibus ſuis.* ¶ *Pro-*
*pter multitudinem fornicationum meretricis*
*ſpecioſæ & gratæ, & habentis maleficia, quæ*
*vendidit gentes in fornicationibus ſuis, &*
5 *familias in maleficijs ſuis:* ¶ ‖ *Ecce ego ad te,*
*dicit Dominus exercituum: & reuelabo pu-* Iſa.47.a.3.
B *denda tua in facie tua, & oſtendam Genti-*
*bus nuditatem tuam, & regnis ignominiam*
6 *tuam.* ¶ *Et proyciam ſuper te abominationes*
*& cõtumelijs te afficiam, & ponam te in ex-*
7 *emplum.* ¶ *Et erit, omnis qui viderit te, reſi-*
*liet à te, & dicet, Vaſtata eſt Niniue: quis*
*commouebit ſuper te caput? vnde quæram*
8 *conſolatorem tibi?* ¶ *Nunquid melior es* *Ale-* *ab
*xandria populorum quæ habitat in flumi-*
*nibus? aqua in circuitu eius: cuius diuitiæ,*
9 *mare: aquæ muri eius.* ¶ *Aethiopia fortitudo*
*eius, & Aegyptus, & non eſt finis: Aphrica &*
10 *Libyes fuerunt in auxilio tuo.* ¶ *Sed & ipſa*
C *in tranſmigrationem ducta eſt in captiuita-*
*tem: paruuli eius eliſi ſunt in capite omniũ*
*viarum, & ſuper inclytos eius miſerunt ſor-*
*tem, & omnes optimates eius confixi ſunt in*
11 *compedibus.* ¶ *Et tu ergo inebriaberis, & eris*
*deſpecta, & tu quæres auxilium ab inimico.*
12 ¶ *Omnes munitiones tuæ ſicut ficus cum*
*groſſis ſuis: ſi concuſſæ fuerint, cadent in os*
13 *comedentis.* ¶ *Ecce populus tuus mulieres in*
*medio tui: inimicis tuis ad apertionem pan-*
*dentur portæ terræ tuæ, deuorabit ignis ve-*
14 *ctes tuos.* ¶ *Aquam propter obſidionem hau-*
*ri tibi, extrue munitiones tuas, intra in lu-*
15 *tum & calca, ſubigens tene laterem.* ¶ *Ibi*
*comedet te ignis, peribis gladio, deuorabit te*
*vt bruchus: congregare vt bruchus, multipli-*
16 *care vt locuſta.* ¶ *Plures feciſti negotiatio-*
*nes tuas, quàm ſtellæ ſint cæli: bruchus ex-*
17 *panſus eſt, & auolauit.* ¶ *Cuſtodes tui qua-*
D *ſi locuſtæ: & paruuli tui quaſi locuſtæ locu-*
*ſtarum quæ conſidunt in ſepibus in die fri-*
*goris: ſol ortus eſt, & auolauerunt, & non eſt*
*co-*

cognitus locus earum vbi fuerint. ¶Dormi- 18
tauerunt paſtores tui rex Aſſur, ſepelientur
principes tui: latitauit populus tuus in mon
tibus, & non eſt qui congreget. ¶Non eſt ob- 19
ſcura contritio tua, peſſima eſt plaga tua: om
nes qui audierunt auditionem tuam, com-
presserunt manum ſuper se: quia ſuper quem
non tranſit malitia tua ſemper.

# PROPHETIA
## HABACVC.

### CAPVT I.

ONVS quod vidit Habacuc pro- 1
pheta. ¶Vſquequo Domine clama- 2
bo, & non exaudies? Vociferabor ad A
te vim patiens, & non ſaluabis?
¶Quare oſtendiſti mihi iniquitatem & la- 3
borem, videre prædam & iniuſtitiam contra
...13. me? – Quare reſpicis contemptores, & taces
conculcante impio iuſtiorem ſe? Et facies ho-
mines quaſi piſces maris, & quaſi reptilia
non habentia ducem? ) & factum eſt iudi-
cium & contradictio potentior? ¶Propter hoc 4
lacerata eſt lex, & non peruenit vſque ad fi- B
nem iudicium quia impius præualet aduer-
ſus iuſtum, propterea egreditur iudiciũ per-
Act.13.f.41. uerſum. ¶‖Aſpicite in gentibus & videte, & 5
admiramini, & obſtupeſcite: quia opus fa-
ctum eſt in diebus veſtris, quod nemo cre-
det cùm narrabitur. ¶ Quia ecce ego ſuſci- 6
tabo Chaldæos, gentem amaram & velocem,
ambulantem ſuper latitudinem terræ, vt
poſſideas tabernacula non ſua. ¶ Horribilis 7
& terribilis eſt: ex ſemetipſa iudicium &
onus eius egredietur. ¶Leuiores pardis equi 8
eius, & velociores lupis veſpertinis: & diſ- C
funden tur equites eius: equites nanque e-
ius delonge venient, volabunt quaſi aquila
feſtinans ad comedendum. ¶Omnes ad præ- 9
dam venient, facies eorum ventus vrens:
& congregabit quaſi arenam, captiuitatem.
¶Et ipſe de regibus triumphabit, & tyran- 10
ni ridiculi eius erunt: ipſe ſuper omnem mu
nitionem ridebit, & comportabit aggerem, &
capiet eam. ¶ Tunc mutabitur ſpiritus, & 11
pertranſibit, & corruet: hæc eſt fortitudo eius
Dei ſui. ¶Nunquid non tu a principio Do- 12
mine Deus meus, ſancte meus, & non mo-
riemur? Domine in iudicium poſuiſti eum:
& fortem vt corriperes, fundaſti eum.
¶Mundi ſunt oculi tui, ne videas malum, 13
& reſpicere ad iniquitatem non poteris, D
quare non reſpicis ſuper iniqua agentes, &
taces deuorante impio iuſtiorem ſe? ¶Et fa- 14
cies homines quaſi piſces maris, & quaſi re-
ptile non habens principem. ¶Totum in ha- 15
mo ſubleuauit, traxit illud in ſagena ſua, &
congregauit in rete ſuum. Super hoc lætabi-
16 tur & exultabit. ¶propterea immolabit ſa-
genæ ſuæ, et ſacrificabit reti ſuo: quia in ip-
ſis incraſſata eſt pars eius, & cibus eius ele-
17 ctus. ¶ Propter hoc ergo expandit ſagenam
ſuam, et ſemper interficere gentes non ^parcet. ^ceſſat
cet.)

### CAP. II.

1 SVper cuſtodiam meam ſtabo, & figam Eſa.21.b.8.
A gradum ſuper munitionem: & contem-
plabor, vt videam quid dicatur mihi, &
2 quid reſpondeam ad arguentem me. ¶Et re-
ſpondit mihi Dominus, & dixit, Scribe vi-
ſum, & explana eum ſuper tabulas: vt per-
3 currat qui legerit eum. ¶Quia adhuc viſus
procul, & apparebit in finem, & non men-
tietur, ſi moram fecerit, expecta illum: quia
4 veniens veniet, & non tardabit. ¶Ecce, qui
incredulus eſt, non erit recta anima eius in
5 ſemetipſo: ‖iuſtus autem in fide ſua viuet. ¶Et Ioan.3.d.36
quo modo vinum potantem decipit: ſic erit Rom.1.b.17
vir ſuperbus, & non decorabitur: qui dila- Gal.3.b.11.
tauit quaſi infernus animam ſuam: & ipſe He.10.g.38.
quaſi mors, & non adimpletur: & congre-
gauit ad ſe omnes gentes, & coacervauit ad
6 ſe omnes populos. ¶Nunquid non omnes iſti
B ſuper eum parabolam ſument, & loquelam
ænigmatum eius: & dicetur, Væ ei qui mul-
tiplicat non ſua! Vſquequo & aggrauat con
7 tra ſe denſum lutum? ¶Nunquid non repen-
te conſurgent, qui mordeant te: & ſuſcita-
buntur lacerantes te, et eris in rapinam eis?
8 ¶Quia tu ſpoliaſti gentes multas, ſpoliabunt
te omnes qui reliqui fuerint de populis pro-
pter ſanguinem hominis & iniquitatem ter
ræ ciuitatis, & omnium habitantium in ea.
9 ¶Væ qui congregat auaritiam malam do-
mui ſuæ, vt ſit in excelſo nidus eius, & li-
10 berari ſe putat de manu mali. ¶Cogitaſti con
fuſionem domui tuæ, concidiſti populos mul-
11 tos, & peccauit anima tua. ¶ Quia lapis de
C pariete clamabit: & lignum quod inter iun-
12 cturas ædificiorum eſt, reſpondebit. ¶‖Væ qui Eze.24.b.9.
ædificat ciuitatem in ſanguinibus, & præ- Nah.3.a.1.
13 parat vrbem in iniquitate. ¶Nunquid non
hæc ſunt a Domino exercituum? Labora-
bunt enim populi in multo igne: & gentes
14 in vacuum, & deficient. ¶ Quia replebitur
terra, vt cognoſcant gloriam Domini, quaſi
15 aquæ operientes mare. ¶ Væ qui potum dat
amico ſuo, mittens fel ſuum & inebrians,
16 vt aſpiciat nuditatem eius. ¶ Repletus es
ignominia pro gloria, bibe tu quoque & con-
ſopire: circumdabit te calix dexteræ Domini,
& vomitus ignominiæ ſuper gloriam tuam.
17 ¶Quia iniquitas Libani operiet te, & va-
D ſtitas animalium deterrebit eos de ſangui-
nibus hominis, & iniquitate terræ, &
ciuitatis, & omnium habitantium in ea.
18 ¶Quid prodeſt ſculptile, quia ſculpſit illud
fictor ſuus conflatile & imaginem falſam?
quia ſperauit in figmento fictor ſuus, vt fa-
ceret

*ceret ſimulachra muta, ¶ Væ qui dicit li-* 19
*gno, expergiſcere, Surge, lapidi tacenti, nun-*
*quid ipſe docere poterit? Ecce, iſte coopertus*
Pſa.10. a.4. *eſt auro & argento: & omnis ſpiritus non*
*eſt in viſceribus eius: ¶ ‖Dominus autem in* 20
*templo ſancto ſuo: ſileat à facie eius omnis*
*terra.*

# ORATIO HABA- 1
## CVC PRO IGNO-
## RANTIIS.

### CAP. III.

DOmine audiui auditionem tuam, & ti 2
*mui: Domine opus tuum in medio an-* A
*norũ, viuifica illud: in medio annorum no-*
*tum facies: cùm iratus fueris, miſericordiæ*
*recordaberis.*
¶ *Deus ab Auſtro veniet, & ſanctus de* 3
*monte Pharan. Semper operuit cælos gloria*
*eius, & laudis eius plena eſt terra.*
¶ *Splendor eius vt lux erit, cornua in ma* 4
*nibus eius: ibi abſcondita eſt fortitudo e-*
*ius.*
¶ *Ante faciem eius ibit mors, & egredie-* 5
*tur diabolus ante pedes eius.*
¶ *Stetit & menſus eſt terram: aſpexit, &* 6
*diſſoluit Gentes, & contriti ſunt montes ſe-*
*culi: incuruati ſunt colles mundi, ab itineri-*
*bus æternitatis eius.*
¶ *Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopiæ,* 7
*turbabuntur pelles terræ Madian.* B
¶ *Nunquid in fluminibus iratus es Do-* 8
*mine? aut in fluminibus furor tuus? vel in*
*aſcẽdes 2. *mari indignatio tua, *qui aſcendis[1] ſuper e-*
*quos tuos. & quadrigæ tuæ ſaluatio?*
¶ *Suſcitans ſuſcitabis arcum tuum, iura-* 9
*menta tribubus quæ locutus es, Semper flu-*
*uios ſcindes terræ.*
¶ *Viderunt te, & doluerunt montes, gur-* 10
*ges aquarum tranſiit, dedit abyſſus vocem*
*ſuam, altitudo manus ſuas leuauit.*
¶ *Sol & luna ſteterunt in habitaculo ſuo,* 11
*in luce ſagittarum tuarum ibunt, in ſplen-* C
*dore fulgurantis haſtæ tuæ.*
*& ¶ *In fremitu conculcabis terram: *in fu-* 12
*rore obſtupefacies Gentes.*
¶ *Egreſſus es in ſalutem populi tui, in ſa-* 13
*lutem cum chriſto tuo: percuſſiſti caput de*
*eius *domo impij, denudaſti fundamentum* vſque*
*ad collum. Semper*
¶ *Maledixiſti ſceptris eius, capiti bellato-* 14
*rum eius, venientibus vt turbo ad diſpergen*
*dum me: exultatio eorum, ſicut eius qui de-*
*uorat pauperem in abſcondito.*
¶ *Viam feciſti in mari equis tuis, in luto* 15
*aquarum multarum.* D
¶ *Audiui & conturbatus eſt venter meus,* 16
*à voce contremuerunt labia mea, ingredia-*
*tur putredo in oſſibus meis, & ſubter me*
*ſcateat: vt requieſcam in die tribulationis,*
*vt aſcendam ad populum accinctum no-*
*ſtrum.*
17 ¶ *Ficus enim non florebit, & non erit ger-*
*men in vineis: mẽtietur opus oliuæ, & arua*
*non afferent cibum: abſcindetur de ouili pe-*
*cus, & non erit armentum in præſepibus.*
18 ¶ *Ego autem in Domino gaudebo, & exul-*
*tabo in Deo Ieſu meo.*
19 ¶ *Deus Dominus fortitudo mea, & ponet*
*pedes meos quaſi ceruorum: & ſuper excel-*
*ſa mea deducet me victor, in pſalmis canen-*
*tem.*

# SOPHONIÆ
## PROPHETIA.

### CAPVT I.

1 VERBVM *Domini quod factum*
A *eſt ad Sophoniam filium Chuſi,*
*filij Godoliæ, filij Amariæ, filij*
*Ezechiæ, in diebus Ioſiæ filij A-*
2 *mon regis Iuda. ¶ Congregans congregabo*
3 *omnia à facie terræ dicit Dominus: ¶ con-*
*gregans hominem & pecus, congregans vo-*
*latilia cæli & piſces maris: & ruinæ impio-*
*rum erunt, & diſperdam homines à facie*
4 *terræ, dicit Dominus. ¶ Et extendam ma-*
*num meam ſuper Iudam, & ſuper omnes ha*
*bitantes Ieruſalem: & diſperdam de loco hoc*
B *reliquias Baal, & nomina æditurorum cum*
5 *ſacerdotibus: ¶ & eos qui adorant ſuper tecta*
*militiam cæli, & adorant, & iurant in Do-*
6 *mino, & iurant in Melchom. ¶ Et qui auer-*
*tuntur de poſt tergum Domini, & qui non*
*quæſierunt Dominum, nec inueſtigauerunt*
7 *eum. ¶ Silete à facie Domini Dei, quia iuxta*
*eſt dies Domini, quia præparauit Dominus*
8 *hoſtiam, ſanctificauit vocatos ſuos. ¶ Et erit*
*in die hoſtiæ Domini viſitabo ſuper principes*
*& ſuper filios regis. & ſuper omnes qui in-*
9 *duti ſunt veſte peregrina: ¶ & viſitabo ſu-*
*per omnem qui arroganter ingreditur ſuper*
*limen in die illa, qui complent domum Do-*
10 *mini Dei[1] ſui iniquitate & dolo. ¶ Et erit* —.7.
C *in die illa, dicit Dominus, vox clamoris à*
*porta piſcium, & vlulatus à Secunda, & con*
11 *tritio magna à collibus. ¶ Vlulate habitato-*
*res Pilæ: conticuit omnis populus Chanáan,*
12 *diſperierunt omnes inuoluti argento. ¶ Et e-*
*rit in tempore illo: ſcrutabor Ieruſalem in lu*
*cernis, & viſitabo ſuper viros defixos in fæ-*
*cibus ſuis: qui dicunt in cordibus ſuis. Non*
*faciet bene Dominus, & non faciet male.*
13 ¶ *Et erit fortitudo eorum in direptionem, &*
*domus eorum in deſertum: ‖& ædificabunt* Am.5.c.11.
*domos, & non habitabunt: & plantabunt*
14 *vineas, & non bibent vinum earum. ¶ Iu-*
*xta*

xta eſt dies Domini magnus, iuxta eſt &
velox nimis: vox diei Domini amara, tri-
Ier. 10. b. 7. bulabitur ibi fortis. ‖ Dies iræ dies illa, 15
Ioël. 2. c. 11. dies tribulationis & anguſtiæ, dies calami-
Am. 5. c. 18. tatis & miſeriæ, dies tenebrarum & cali- D
ginis, dies nebulæ & turbinis: dies tubæ 16
& clangoris ſuper ciuitates munitas, &
ſuper angulos excelſos. Et tribulabo ho- 17
mines, & ambulabunt vt cæci, quia Do-
mino peccauerunt: & effundetur ſanguis
eorum ſicut humus, & corpora eorum ſicut
Eze. 7. c. 19. ſtercora. ‖ Sed & argentum eorum, & au- 18
rum eorum non poterit liberare eos in die i-
Inf. 3. b. 8. ræ Domini: ‖ in igne zeli eius deuorabitur
omnis terra, quia conſummationem cum fe-
ſtinatione faciet cunctis habitantibus ter-
ram.

CAP. II.

CONuenite, congregamini gens non ama 1
bilis: Priuſquam pariat iuſſio quaſi 2
puluerem tranſeuntem diem, antequam ve- A
▶. 7. niat ſuper vos ira furoris Domini, ante-
quam veniat ſuper vos dies indignationis
Domini. Quærite Dominum omnes man- 3
ſueti terræ, qui iudicium eius eſtis operati:
quærite iuſtum, quærite manſuetum, ſi quo-
modo abſcondamini in die furoris Domini.
Quia Gaza deſtructa erit & Aſcalon in 4
deſertum, Azotum in meridie eiicient, &
Accaron eradicabitur. Væ qui habitatis fu 5
niculum maris, gens perditorum: verbum Do
mini ſuper vos Chanaan terra Philiſthino-
rum, & diſperdam te, ita vt non ſit inhabi- B
tator. Et erit funiculus maris requies pa- 6
ſtorum & caula pecorum, & erit funiculus 7
eius qui remanſerit de domo Iuda, ibi pa-
ſcentur: in domibus Aſcalonis ad veſperam
requieſcēt: quia viſitabit eos Dominus Deus
eorum, & auertet captiuitatem eorum. Au 8
diui opprobrium Moab, & blaſphemias filio-
rum Ammon: quæ exprobrauerunt populo
meo, & magnificati ſunt ſuper terminos eo-
rum. Propterea viuo ego, dicit Dominus 9
exercituum Deus Iſraël: quia Moab vt So-
doma erit, & filij Ammon quaſi Gomorrha,
ſiccitas ſpinarum, & acerui ſalis, & deſer- C
tum vſque in æternum: reliquiæ populi
mei diripient eos, & reſidui gentis meæ poſ-
ſidebunt illos. Hoc eis eueniet pro ſuper- 10
bia ſua: quia blaſphemauerunt, & magni-
ficati ſunt ſuper populum Domini exerci-
tuum. Horribilis Dominus ſuper eos, & 11
attenuabit omnes deos terræ, & adorabunt
eum viri de loco ſuo, omnes inſulæ Gen-
tium. Sed & vos Aethiopes interfecti gla- 12
dio meo eritis. Et extendet manum ſuam 13
ſuper Aquilonem, & perdet Aſſur: & ponet
Specioſam in ſolitudinem & in inuium &
Iſa. 34. c. 12. quaſi deſertum. ‖ Et accubabunt in medio 14
eius greges, omnes beſtiæ Gentium: & ono-
crotalus, & ericius in liminibus eius mora- D
buntur: vox cantantis in feneſtra, coruus in
ſuperliminari, quoniam attenuabo robur e-
15 ius. Hæc eſt ciuitas glorioſa habitans in
confidentia: quæ dicebat in corde ſuo: Ego
ſum, & extra me non eſt alia amplius, quo-
modo facta eſt in deſertum cubile beſtiarum
nis qui tranſit per eam, ſibilabit & mouebit
manum ſuam.

CAP. III.

1 VÆ prouocatrix, & redempta ciuitas co-
2 lumba. Non audiuit vocem, & non ſu-
A ſcepit diſciplinam: in Domino non eſt confiſa,
3 ad Deum ſuum non appropinquauit. ‖ Prin Eze. 22. f. 27
cipes eius in medio eius quaſi leones rugien- Mich. 3. b. 11
tes: iudices eius lupi veſpere, non relinque-
4 bant in mane. Prophetæ eius veſani, viri
infideles: ſacerdotes eius polluerunt ſan-
5 ctum, iniuſte egerunt contra legem. Domi-
nus iuſtus in medio eius non faciet iniqui-
tatem: mane mane iudicium ſuum dabit in
lucem, & non abſcondetur: neſciuit autem
6 iniquus confuſionem. Diſperdidi gentes, &
diſſipati ſunt anguli earum: deſertas feci
B vias eorum, dum non eſt qui tranſeat: de-
ſolatæ ſunt ciuitates eorum non remanente
7 viro, neque vllo habitatore. Dixi, Atta-
men timebis me, ſuſcipies diſciplinam: &
non peribit habitaculum eius, propter om-
nia in quibus viſitaui eam: veruntamen
diluculo ſurgentes corruperunt omnes cogi-
8 tationes ſuas. Quapropter expecta me dicit
Dominus, in die reſurrectionis meæ in fu-
turum, quia iudicium meum vt congregem
Gentes, & colligam regna: & effundam ſu-
per eos indignationem meam, omnem iram
furoris mei: ‖ in igne enim zeli mei deuora- Sup. 1. d. 18.
9 bitur omnis terra. Quia tunc reddam po-
pulis labium electum, vt inuocent omnes in
nomine Domini, & ſeruiant ei humero vno.
10 Vltra flumina Aethiopiæ, inde ſupplices
mei filij diſperſorum meorum deferent mu-
11 nus mihi. In die illa non confunderis ſu-
per cunctis adinuentionibus tuis, quibus
præuaricata es in me: quia tunc auferam de
C medio tui magniloquos ſuperbiæ tuæ, & non
adiicies exaltari amplius in monte ſancto
12 meo. Et derelinquam in medio tui popu-
lum pauperem & egenum: & ſperabunt in
13 nomine Domini. Reliquiæ Iſraël non fa-
cient iniquitatem, nec loquentur menda-
cium, & non inuenietur in ore eorum lin-
gua doloſa: quoniam ipſi paſcentur & accu-
14 babunt, & non erit qui exterreat. Lauda
filia Sion, iubila Iſraël: lætare, & exulta in
15 omni corde filia Ieruſalem. Abſtulit Domi-
nus iudicium tuum, auertit inimicos tuos:
rex Iſraël Dominus in medio tui, non ti-
16 mebis malum vltra. In die illa dicetur Ie-
D ruſalem, Noli timere Sion, non diſſoluantur
17 manus tuæ. Dominus Deus tuus in me-
dio tui fortis, ipſe ſaluabit: gaudebit ſuper te

*& in lætitia, ſilebit in dilectione tua: * exul-
tabit ſuper te in laude. ¶ Nugas qui a lege 18
receſſerant, congregabo: quia ex te erant: vt
non vltrà habeas ſuper eis opprobrium. ¶ Ec- 19
ce ego interficiam omnes qui afflixerunt te
Mich.4.b.7 in tempore illo. ‖ & ſaluabo claudicantem, &
eam quæ eiecta fuerat congregabo: & ponam
eos in laudem & in nomen, in omni terra
confuſionis eorum. ¶ In tempore illo quo ad- 20
ducam vos; & in tempore quo congregabo
vos: dabo enim vos in nomen, & in laudem
omnibus populis terræ, cùm conuertero ca-
ptiuitatem veſtram coram oculis veſtris,
dicit Dominus.

# PROPHETIA
## AGGAEI.

### CAPVT I.

1.Eſd.6.a.1. c.13. IN ‖ anno ſecundo Darij regis in menſe 1
ſexto, in die vna menſis: factum eſt ver A
bum Domini in manu Aggæi prophetæ
ad Zorobabel filium Salathiel ducem Iu
da, & ad Ieſum filium Ioſedec ſacerdotẽ ma-
gnum, dicens. ¶ Hæc ait Dominus exercituũ, 2
dicens. Populus iſte dicit, Nondum venit tem
pus domus Domini ædificandæ. ¶ Et factum 3
eſt verbum Domini in manu Aggæi prophe-
tæ, dicens, ¶ Nunquid tempus vobis eſt vt ha 4
*veſtris 2. bitetis in domibus * laqueatis, & domus iſta
deſerta? ¶ Et nunc hæc dicit Dominus exer- 5
cituum, Ponite corda veſtra ſuper vias ve- B
De.28.d.38 ſtras. ¶ ‖ Seminaſtis multum, & intuliſtis pa 6
Mic.6.d.15. rum: comediſtis, & non eſtis ſatiati: bibiſtis,
& non eſtis inebriati: operuiſtis vos, & non
eſtis calefacti: & qui mercedes congregauit,
miſit eas in ſacculum pertuſum. ¶ Hæc dicit 7
Dominus exercituum, Ponite corda veſtra
ſuper vias veſtras, ¶ aſcendite in montem, 8
portate ligna, & ædificate domum: & acce-
ptabilis mihi erit, & glorificabor, dicit Do-
minus. ¶ Reſpexiſtis ad amplius, & ecce fa- 9
ctum eſt minus: & intuliſtis in domum, &
exufflaui illud: quam ob cauſam, dicit Do- C
minus exercituum? quia domus mea deſerta
eſt, & vos feſtinatis vnuſquiſque in domum
ſuam. ¶ Propter hoc ſuper vos prohibiti ſunt 10
cæli ne darent rorem, & terra prohibita eſt
ne daret germen ſuum, ¶ & vocaui ſiccita- 11
tem ſuper terram, & ſuper montes, & ſuper
triticum, & ſuper vinum, & ſuper oleum, &
quæcunque profert humus, & ſuper homines
& ſuper iumenta, & ſuper omnem laborem
manuum. ¶ Et audiuit Zorobabel filius Sa- 12
lathiel, & Ieſus filius Ioſedec ſacerdos ma-
*Domini 4. gnus, & omnes reliquiæ populi vocem * Dei D
ſui, & verba Aggæi prophetæ, ſicut miſit eum
Dominus Deus eorum ad eos: & timuit po-
pulus à facie Domini. ¶ Et dixit Aggæus 13
nuntius Domini de nuntijs Domini, populo
dicens: Ego vobiſcum ſum, dicit Dominus.
14 ¶ Et ſuſcitauit Dominus ſpiritum Zoroba-
bel filij Salathiel ducis Iuda, & ſpiritum
Ieſu filij Ioſedec ſacerdotis magni, & ſpiri-
tum reliquorum de omni populo: & ingreſſi
ſunt: & faciebant opus in domo Domini ex-
ercituum Dei ſui.

### CAP. II.

1 IN die viceſima & quarta menſis in ſexto
2 menſe, in anno ſecundo Darij regis. ¶ In
A ſeptimo menſe, viceſima & prima menſis:
factum eſt verbum Domini in manu Aggæi
3 prophetæ, dicens: ¶ Loquere ad Zorobabel fi-
lium Salathiel ducem Iuda, & ad Ieſum fi-
lium Ioſedec ſacerdotem magnum, & ad re-
4 liquos populi, dicens: ¶ Quis in vobis eſt de-
relictus qui vidit domum iſtam in gloria
ſua prima? & quid vos videtis hanc nunc?
nunquid non ita eſt, quaſi non ſit in oculis
5 veſtris? ¶ Et nunc confortare Zorobabel, dicit
Dominus, & confortare Ieſu fili Ioſedec ſa-
cerdos magne, & confortare omnis populus
terræ, dicit Dominus exercituum: & facite
(quoniã ego vobiſcũ ſum, dicit dominus ex-
6 ercituũ) ¶ verbum quod pepigi vobiſcũ, cùm
egrederemini de terra Ægypti: & ſpiritus
meus erit in medio veſtrûm: nolite timere.
7 ¶ Quia hæc dicit Dominus exercituũ, ‖ Ad- He.12.g.26
huc vnum modicum eſt, & ego commouebo
8 cælum & terram, & mare, & aridam. ¶ Et
B mouebo omnes gentes, ET VENIET
DESIDERATVS cunctis Gentibus:
& implebo domum iſtam gloria, dicit Domi-
9 nus exercituum. ¶ Meum eſt argentum: &
meum eſt aurum, dicit Dominus exercituũ.
10 ¶ Magna erit gloria domus iſtius nouiſſimæ
plus quàm primæ, dicit Dominus exercituũ:
& in loco iſto dabo pacem, dicit Dominus ex-
11 ercituum. ¶ In viceſima & quarta noni men
ſis, in anno ſecundo Darij regis, factum eſt
verbum Domini ad Aggæum prophetam, di-
12 cens: ¶ Hæc dicit Dominus exercituum, In-
13 terroga ſacerdotes legem, dicens, ¶ Si tulerit
homo carnem ſanctificatam in ora veſtimen
ti ſui, & tetigerit de ſummitate eius panem
aut pulmentum, aut vinum, aut oleum,
aut omnem cibum: nunquid ſanctificabi-
tur? Reſpondentes autem ſacerdotes, di-
14 xerunt, Non. ¶ Et dixit Aggæus: Si tetigerit
pollutus in anima, ex omnibus his, nun-
C quid contaminabitur? Et reſponderunt ſa-
cerdotes, & dixerunt, Contaminabitur.
15 ¶ Et reſpondit Aggæus, & dixit, Sic populus
iſte, & ſic gens iſta ante faciem meam, dicit
Dominus, & ſic omne opus manuum eorum,
& omnia quæ obtulerunt ibi, contaminata
16 erunt. ¶ Et nunc ponite corda veſtra, à die
hac & ſuprà antequam poneretur lapis ſu-
17 per lapidem in templo Domini. ¶ Cùm acce-
deretis ad aceruum viginti modiorum, &
fierent

ſterent decem: & intraretis ad torcular, vt
exprimeretis quinquaginta lagenas, & fie-
Amos 4.c.9 bant viginti: ¶ ‖Percuſsi vos vento vrente 12
& aurugine, & grandine omnia opera ma-
nuum veſtrarum: & non fuit in vobis qui
reuerteretur ad me dicit Dominus. ¶ Ponite 19
corda veſtra ex die iſta & in futurum, à die D
viceſima & quarta noni menſis: a die qua
fundamenta iacta ſunt templi Domini, po-
nite ſuper cor veſtrum. ¶ Nunquid iam ſe- 20
men in germine eſt, & adhuc vinea, & ficus
& malogranatum & lignum oliuæ non flo-
ruit? ex die iſta benedicam. ¶ Et factum eſt 21
verbum Domini ſecundò ad Aggæum, in vi-
ceſima & quarta menſis, dicens: ¶ Loquere 22
ad Zorobabel ducem Iuda, dicens: Ego moue-
bo cælum pariter & terram. ¶ Et ſubuertam 23
ſolium regnorum, & conteram fortitudinem
regni Gentium, & ſubuertam quadrigam
& aſcenſorem eius, & deſcendent equi, &
aſcenſores eorum, vir in gladio fratris ſui.
¶ In die illa dicit Dominus exercituum, aſ- 24
Ecc.49.c.13 ſumam te ‖ Zorobabel fili Salathiel ſerue
meus, dicit Dominus, & ponam te quaſi ſi-
gnaculum, quia te elegi, dicit Dominus ex-
ercituum.

# PROPHETIA
## ZACHARIAE.

### CAPVT I.

IN menſe octauo in anno ſecundo Darij 1
factum eſt verbum Domini ad Zacha- A
riam filium Barachiæ filij Addo prophe-
tam, dicens: ¶ Iratus eſt Dominus ſuper 2
Mala.3.b.7. patres veſtros iracundia. ¶ Et dices ad eos: 3
Iſa.21.b.8. Hæc dicit Dominus exercituum, ‖ Conuerti-
31.c.6. mini ad me, ait Dominus exercituũ, & con-
45.d.22. uertar ad vos, dicit Dominus exercituum.
Ier.3.e.12. ¶ Ne ſitis ſicut patres veſtri, ‖ ad quos cla- 4
15.d.19. mabant prophetæ priores, dicentes: Hæc dicit
31.c.18. Dominus exercituum, ‖ Conuertimini de vijs
Eze.18.g.30 veſtris malis, & de cogitationibus veſtris
20.a.7. peſsimis: & non audierunt, neque attende-
33.e.15. runt ad me dicit Dominus. ¶ Patres veſtri 5
Oſe.14.a.2. vbi ſunt? & prophetæ nunquid in ſempiter-
Ioel.2.c.12. num viuent? ¶ Veruntamen verba mea & 6
legitima mea quæ mandaui ſeruis meis pro- B
phetis, nunquid non comprehenderunt patres
veſtros, & conuerſi ſunt, & dixerunt, Sicut
cogitauit Dominus exercituum facere nobis
ſecundum vias noſtras, & ſecundum adin-
uentiones noſtras fecit nobis. ¶ In die vice- 7
ſima & quarta vndecimi menſis Sabath:
in anno ſecundo Darij factum eſt verbum
Domini ad Zachariam filium Barachiæ fi-
lij Addo prophetam, dicens. ¶ Vidi per no- 8
ctem, & ecce, vir aſcendens ſuper equum
rufum, & ipſe ſtabat inter myrteta, quæ e-
rant in profundo, & poſt eum equi rufi, va-
9 rij, & albi. ¶ Et dixi, Quid ſunt iſti Domi-
ne mi? & dixit ad me angelus * qui loque- * Domini
batur in me, Ego oſtendam tibi quid ſint
10 hæc. ¶ Et reſpondit vir qui ſtabat inter myr-
teta, & dixit, Iſti ſunt quos miſit Dominus,
11 vt perambulent terram. ¶ Et reſponderunt
angelo Domini, qui ſtabat inter myrteta, &
C dixerunt: Perambulauimus terram, & ecce
12 omnis terra habitatur & quieſcit. ¶ Et re-
ſpondit angelus Domini: & dixit, Domine
exercituum, vſquequo tu non miſereberis
Ieruſalem & vrbium Iuda, quibus iratus -.6.
13 es, iſte iam ſeptuageſimus annus eſt? ¶ Et
reſpondit Dominus angelo qui loquebatur
14 in me verba bona, verba conſolatoria. ¶ Et
dixit ad me angelus qui loquebatur in me,
Clama, dicens: Hæc dicit Dominus exerci- Inf.8.a.2.
tuum, ‖ Zelatus ſum Ieruſalem & Sion ze-
15 lo magno. ¶ Et ira magna ego iraſcor ſuper
gentes opulentas, quia ego iratus ſum pa-
16 rum, ipſi verò adiuuerunt in malum. ¶ Pro-
pterea hæc dicit Dominus, reuertar ad Ie-
ruſalem in miſericordijs, domus mea ædi-
ficabitur in ea, ait Dominus exercituum:
& perpendiculum extendetur ſuper Ieru-
17 ſalem. ¶ Adhuc clama, dicens, Hæc dicit Do-
minus exercituum, Adhuc affluent ciuita-
D tes meæ bonis: & conſolabitur adhuc Do-
18 minus Sion, & eliget adhuc Ieruſalem. ¶ Et
leuaui oculos meos, & vidi: & ecce quatuor
19 cornua. ¶ Et dixi ad angelum qui loqueba-
tur in me, Quid ſunt hæc? Et dixit ad me,
Hæc ſunt cornua quæ ventilauerunt Iu-
20 dam, & Iſrael, & Ieruſalem. ¶ Et oſten-
21 dit mihi Dominus quatuor fabros. ¶ Et di-
xi, Quid iſti veniunt facere? Qui ait, di-
cens, Hæc ſunt cornua quæ ventilauerunt
Iudam per ſingulos viros, & nemo eorum
leuauit caput ſuum: & venerunt iſti deter-
rere ea, vt deijciant cornua gentium quæ le-
uauerunt cornu ſuper terram Iuda vt di-
ſpergerent eam.

### CAP. II.

1 ET leuaui oculos meos, & vidi: & ecce
A vir, & in manu eius funiculus menſo-
2 rum. ¶ Et dixi, quò tu vadis? Et dixit ad
me, Vt metiar Ieruſalem, & videam quan-
ta ſit latitudo eius, & quanta longitudo
3 eius. ¶ Et ecce angelus qui loquebatur in me,
egrediebatur, & angelus alius egrediebatur
4 in occurſum eius. ¶ Et dixit ad eum, Curre,
loquere ad puerum iſtum, dicens, Abſque
muro habitabitur Ieruſalem præ multitu-
dine hominum & iumentorum in medio e-
5 ius. ¶ Et ego ero ei, ait Dominus, murus
B ignis in circuitu: & in gloria ero in medio
6 eius. ¶ O, ò fugite de terra Aquilonis, di-
cit Dominus, quoniam in quatuor ven-
7 tos cæli, diſperſi vos, dicit Dominus. ¶ O
Sion fuge quæ habitas apud filiam Babylo-

 nis.

nit. ¶ quia hæc dicit Dominus exercituum, 8
Poſt gloriam miſit me ad gentes quæ ſpolia-
uerunt vos: qui enim tetigerit vos, tangit
ᵃeius 2. pupillam oculi ᵃmei: ¶ quia ecce ego leuo ma 9
num meam ſuper eos, & erunt prædæ his
qui ſeruiebant ſibi: & cognoſcetis quia Do-
minus exercituum miſit me. ¶ Lauda, & læ- 10
tare filia Sion, quia ecce ego venio, & habi-
tabo in medio tui, ait Dominus. ¶ Et appli- 11
cabuntur gentes multæ ad Dominum in die
illa, & erunt mihi in populum, & habitabo
in medio tui: & ſcies quia Dominus exerci-
tuum miſit me ad te. ¶ Et poſsidebit Domi- 12
nus Iudam partem ſuam in terra ſanctifi-
cata: & eliget adhuc Ieruſalem. ¶ Sileat om 13
nis caro à facie Domini: quia conſurrexit de
habitaculo ſancto ſuo.

CAP. III.

v.7. ET oſtendit mihi Dominus Ieſum ſacer- 1
dotem magnum ſtantem coram angelo A
Domini: & ſatan ſtabat à dextris eius, vt
aduerſaretur ei. ¶ Et dixit Dominus ad ſa- 2
tan, Increpet Dominus in te ſatan: & incre-
pet Dominus in te, qui elegit Ieruſalem:
nunquid non iſte torris eſt, erutus de igne?
¶ Et Ieſus erat indutus veſtibus ſordidis: & 3
ſtabat ante faciem angeli. ¶ Qui reſpondit, 4
& ait ad eos qui ſtabant coram ſe, dicens: B
Auferte veſtimenta ſordida ab eo. Et dixit
ad eum, Ecce abſtuli à te iniquitatem tuam,
& indui te mutatorijs. ¶ Et dixit, Ponite ci- 5
darim mundam ſuper caput eius. Et poſue-
runt cidarim mundam ſuper caput eius, &
induerunt eum veſtibus: & angelus Domi-
ni ſtabat. ¶ Et conteſtabatur angelus Do- 6
mini Ieſum, dicens: ¶ Hæc dicit Dominus ex- 7
ercituum, Si in vijs meis ambulaueris, & C
cuſtodiam meam cuſtodieris: tu quoque iu-
dicabis domum meam, & cuſtodies atria
mea, & dabo tibi ambulantes de his qui
nunc hic aſsiſtunt. ¶ Audi Ieſu ſacerdos ma- 8
gne, tu & amici tui qui habitant coram te,
quia viri portendentes ſunt. ecce enim ego
Inf.6.d.12. ‖ ADDVCAM SERVVM MEVM
Luc.1.g.78. ORIENTEM. ¶ Quia ecce lapis quem 9
dedi coram Ieſu: ſuper lapidem vnum ſe-
ptem oculi ſunt. ecce ego cælabo ſculpturam D
eius, ait Dominus exercituum: & auferam
iniquitatem terræ illius in die vna. ¶ In die 10
illa, dicit Dominus exercituum: vocabit
vir amicum ſuum ſubter vineam, & ſubter
ficum.

CAP. IIII.

ET reuerſus eſt angelus qui loquebatur 1
in me: & ſuſcitauit me, quaſi virum A
qui ſuſcitatur de ſomno ſuo. ¶ Et dixit ad 2
me, Quid tu vides? & dixi, Vidi, & ecce, can
delabrum aureum totum, & lampas eius ſu
per caput ipſius: & ſeptem lucernæ eius ſu-
ᵇ& ſeptē 6. per illud: & ſeptem ᵇ infuſoria lucernis quæ
erant ſuper caput eius. ¶ Et duæ oliuæ ſuper 3
illud: vna à dextris lampadis, & vna à ſi-
4 niſtris eius. ¶ Et reſpondi, & aio ad ange-
lum qui loquebatur in me: dicēs, Quid ſunt
5 hæc, Domine mi? ¶ Et reſpondit angelus qui
B loquebatur in me, & dixit ad me, Nunquid
neſcis quid ſunt hæc: Et dixi, Non Domine
6 mi. ¶ Et reſpondit, & ait ad me, dicens. Hoc
eſt verbum Domini ad Zorobabel, dicens:
Non in exercitu, nec in robore: ſed in ſpiritu
7 meo, dicit Dominus exercituum. ¶ Quis tu
C mons magne coram Zorobabel? in planum: &
educet lapidem primarium, & exæquabit
8 gratiam gratiæ eius. ¶ Et factum eſt ver-
9 bum Domini ad me, dicens. ¶ Manus Zoro-
babel fundauerunt domum iſtam, & ma-
nus eius perficient eam: & ſcietis quia Do-
10 minus exercituum miſit me ad vos. ¶ Quis
enim deſpexit dies paruos? & lætabuntur &
videbunt lapidem ſtanneum in manu Zoro-
babel. Septem iſti oculi ſunt Domini, qui
11 diſcurrunt in vniuerſam terram. ¶ Et re-
ſpondi, & dixi ad eum, Quid ſunt duæ oliuæ
D iſtæ ad dexteram candelabri, & ad ſiniſtrā
12 eius? ¶ Et reſpondi ſecundo, & dixi ad eum,
Quid ſunt duæ ſpicæ oliuarum, quæ ſunt iu-
xta duo roſtra aurea, in quibus ſunt ſuffu-
13 ſoria ex auro? ¶ Et ait ad me, dicens: Nun-
quid neſcis quid ſunt hæc? Et dixi, Non Do-
14 mine mi. ¶ Et dixit, Iſti ſunt duo filij olei
ſplendoris qui aſsiſtunt dominatori vni- v.5.
uerſæ terræ.

CAP. V.

1 ET conuerſus ſum, & leuaui oculos meos:
2 & vidi, & ecce volumen volans. ¶ Et
A dixit ad me, Quid tu vides? Et dixi, ᶜ Ego ᶜEcce
video volumen volans. longitudo eius vi-
ginti cubitorum, & latitudo eius decem cu-
3 bitorum. ¶ Et dixit ad me, Hæc eſt maledi-
ctio quæ egreditur ſuper faciem omnis terræ:
quia omnis fur, ſicut ibi ſcriptum eſt, iudi-
cabitur: & omnis iurans, ex hoc ſimiliter
4 iudicabitur. ¶ Educam illud, dicit Dominus
exercituum: & veniet ad domum furis &
B ad domum iurantis in nomine meo men-
daciter: & commorabitur in medio domus
eius, & conſumet ᵈeum, & ligna eius, & ᵈeam 2.
5 lapides eius. ¶ Et egreſſus eſt angelus qui
loquebatur in me: & dixit ad me, Leua o-
culos tuos, & vide quid eſt hoc quod egredi-
6 tur. ¶ Et dixi, Quidnam eſt? Et ait, Hæc eſt ᵉHæc 11.
C amphora egrediens. Et dixit, ᵉHæc eſt ocu-
7 lus eorum in vniuerſa terra. ¶ Et ecce talen-
tum plumbi portabatur, & ecce mulier vna
8 ſedens in medio amphoræ. ¶ Et dixit, Hæc
D eſt impietas. Et proiecit eam in medio am-
phoræ, & miſit maſſam plumbeam in os e-
9 ius. ¶ Et leuaui oculos meos, & vidi: & ecce
duæ mulieres egredientes, & ſpiritus in alis
earum, & habebant alas quaſi alas milui:
& leuauerunt amphoram inter terram &
10 cælum. ¶ Et dixi ad angelum qui loqueba-
tur

*tur in me, Quò iſta deferunt amphoram?*
*¶Et dixit ad me, Vt ædificetur ei domus in* 11
*terra Sennaar, & ſtabiliatur, & ponatur ibi*
*ſuper baſem ſuam.*

## CAP. VI.

ET conuerſus ſum, & leuaui oculos meos, 1
& vidi: & ecce, quatuor quadrigæ egre- A
dientes de medio duorum montium: & mon-
tes, montes ærei. ¶ In quadriga prima equi 2
ruſi, & in quadriga ſecunda equi nigri: ¶ & 3
in quadriga tertia equi albi, & in quadri-
*& ga quarta equi varij *fortes. ¶ Et reſpondi, 4
& dixi ad angelum qui loquebatur in me.
Quid ſunt hæc Domine mi? ¶ Et reſpondit 5
angelus, & ait ad me, Iſti ſunt quatuor
venti cæli, qui egrediuntur vt ſtent coram
dominatore omnis terræ. ¶ In qua erant e- 6
qui nigri, egrediebantur in terram Aquilo-
nis: & albi egreſſi ſunt poſt eos: & varij e- B
greſſi ſunt ad terram Auſtri. ¶ Qui autem 7
erant robuſtiſſimi, exierunt, & quærebant
ire & diſcurrere per omnem terram. Et di-
xit, Ite, perambulate terram, & perambu-
lauerunt terram. ¶ Et vocauit me, & locu- 8
tus eſt ad me, dicens: Ecce, qui egrediuntur
in terram Aquilonis, requieſcere fecerunt ſpi-
ritum meum in terra Aquilonis. ¶ Et factū 9
eſt verbum Domini ad me, dicens. ¶ Sume à 10
transmigratione ab Holdai, & a Tobia, & ab
Idaia: & venies tu in die illa, & intrabis
domum Ioſiæ filij Sophoniæ, qui venerunt de C
Babylone. ¶ Et ſumes aurum & argentum, 11
& facies coronas: & pones in capite Ieſu filij
Ioſedec ſacerdotis magni, ¶ & loqueris ad 12
eum, dicens: Hæc ait Dominus exercituum,
Sup.3.c.8. dicēs: ‖ ECCE VIR ORIENS NO- D
Luc.1.g.78. MEN EIVS: & ſubter eum orietur, &
ædificabit templum Domino. ¶ Et ipſe ex- 13
truet templum Domino: & ipſe portabit glo-
riam, & ſedebit, & dominabitur ſuper ſolio
ſuo: & erit ſacerdos ſuper ſolio ſuo, & conſi-
lium pacis erit inter illos duos. ¶ Et coronæ 14
erunt Helem, & Tobiæ, & Idaiæ, & Hen fi-
lio Sophoniæ, memoriale in templo Domini.
¶ Et qui procul ſunt, venient, & ædifica- 15
bunt in templo Domini, & ſcietis quia Do-
minus exercituum miſit me ad vos. Erit au-
tem hoc, ſi auditu audieritis vocem Domini
Dei veſtri.

## CAP. VII.

ET factum eſt in anno quarto Darij re- 1
gis, factum eſt verbum Domini ad Za- A
chariam, in quarta menſis noni, qui eſt Ca-
ſleu. ¶ Et miſerunt ad domum Dei Sarasar 2
& Rogom-melech, & viri qui erant cum eo,
ad deprecandam faciem Domini, ¶ vt dice- 3
rent ſacerdotibus domus Domini exercituū
& prophetis, loquentes, Nunquid flendum
eſt mihi in quinto menſe, vel ſanctificare
me debeo, ſicut iam feci multis annis? ¶ Et 4
factum eſt verbum Domini exercituum ad
5 me, dicens: ¶ Loquere ad omnem populum
B terræ, & ad ſacerdotes, dicens: ‖ Cùm ieiuna- Eſa.58.a.5.
retis, & plangeretis in quinto & ſeptimo
per hos ſeptuaginta annos: nunquid ieiuniū
6 ieiunaſtis mihi? ¶ & cùm comediſtis & bi-
biſtis: nunquid non vobis comediſtis, & ve-
7 bismetipſis bibiſtis? ¶ Nunquid non ſunt
verba, quæ locutus eſt Dominus in manu
prophetarum priorum, cùm adhuc Ieruſa-
lem habitaretur, & eſſet opulenta, ipſa &
vrbes in circuitu eius, & ad Auſtrum, & in
8 campeſtribus habitaretur? ¶ Et factum eſt
verbum Domini ad Zachariam, dicens:
9 ¶ Hæc ait Dominus exercituum, dicens, Iu-
C dicium verum iudicate, & miſericordiam &
miſerationes facite vnuſquiſque cum fra-
10 tre ſuo. ¶ ‖ Et viduam & pupillum, & ad- Ex.22.d.22.
uenam, & pauperem nolite calumniari: & Iſa.1.f.23.
malū vir fratri ſuo non cogitet in corde ſuo. Ier.5.g.28.
11 ¶ Et noluerunt attendere, & auerterunt ſca-
pulam recedentes: & aures ſuas aggrauaue-
12 runt, ne audirent. ¶ Et cor ſuum poſuerunt
vt adamantem, ne audirent legem & verba
quæ miſit Deus exercituum in ſpiritu ſuo
D per manum prophetarum priorum: & facta
eſt indignatio magna à Domino exercituum.
13 ¶ Et factum eſt ſicut locutus eſt, & *non au- *ſicut
dierunt: ſic clamabunt, & non exaudiam, di-
14 cit dominus exercituum. ¶ Et diſperſi eos per
omnia regna quæ neſciunt: & terra deſolata
eſt ab eis, eo quòd non eſſet tranſiens & re-
uertens: & poſuerunt terram deſiderabilem
in deſertum.

## CAP. VIII.

1 ET factum eſt verbum Domini exerci-
2 tuum, dicens. ¶ Hæc dicit Dominus exer-
A cituum, ‖ Zelatus ſum Sion zelo magno, &
3 indignatione magna zelatus ſum eā. ¶ Hæc Sup.1.c.14.
dicit Dominus exercituum, Reuerſus ſum ad
Sion, & habitabo in medio Ieruſalem: &
vocabitur Ieruſalem, Ciuitas veritatis, &
Mons Domini exercituum, mons ſanctifica-
4 tus. ¶ Hæc dicit Dominus exercituum, Adhuc
habitabunt ſenes, & anus in plateis Ieruſa-
lem: & *viri baculus in manu eius præ mul-
5 titudine dierum. ¶ Et plateæ ciuitatis com- *.6.
plebuntur infantibus, & puellis ludentibus
6 in plateis eius. ¶ Hæc dicit Dominus exerci-
tuum, Si videbitur difficile in oculis reli-
quiarum populi huius in diebus illis, nun-
quid in oculis meis difficile erit, dicit Domi-
7 nus exercituum? ¶ Hæc dicit Dominus ex-
ercituum: Ecce ego ſaluabo populum meum
de terra orientis, & de terra Occaſus ſolis.
8 ¶ Et adducam eos, & habitabunt in me-
dio Ieruſalem: & erunt mihi in populum, &
ego ero eis in Deum in veritate & in iuſti-
9 tia. ¶ Hæc dicit Dominus exercituū, Confor-
B tentur manus veſtræ qui auditis in his die-
bus ſermones iſtos per os prophetarum in die
qua fundata eſt domus Domini exercituum,
10 vt templum ædificaretur. ¶ Siquidem ante

*dies illos merces hominū non erat, nec mer-*
*ces iumentorum erat, neque introeunti, ne-*
*que exeunti erat pax præ tribulatione: & di-*
*miſi omnes homines vnumquemque contra*
11 *proximum ſuū. ⁋ Nunc autem non iuxta dies*
*priores ego faciā reliquijs populi huius dicit*
12 *Dominus exercituum, ⁋ ſed ſemen pacis e-*
*rit: vinea dabit fructū ſuum, & terra dabit*
*germen ſuum, & cæli dabunt rorem ſuum: &*
*poſſidere faciam reliquias populi huius vni-*
13 *uerſa hæc. ⁋ Et erit: ſicut eratis maledictio*
C *in Gentibus, domus Iuda & domus Iſrael:*
*ſic ſaluabo vos, & eritis benedictio: nolite ti-*
14 *mere, confortentur manus veſtræ. ⁋ Quia*
*hæc dicit Dominus exercituum, Sicut cogi-*
*taui vt affligerem vos, cùm ad iracundiam*
*prouocaſſent patres veſtri me, dicit Domi-*
15 *nus*, & non ſum miſertus: ⁋ ſic conuerſus* — *exercituū 5.
*cogitaui in diebus iſtis vt benefaciam do-*
16 *mui Iuda & Ieruſalem: nolite timere. ⁋ Hæc*
*ſunt ergo verba quæ facietis, ‖ Loquimini* — Eph.4.f.25.
*veritatem vnuſquiſque cum proximo ſuo:*
*veritatem & iudicium pacis iudicate in por-*
17 *tis veſtris. ⁋ Et vnuſquiſque malum contra*
*amicum ſuum ne cogitetis in cordibus ve-*
*ſtris, & iuramentum mendax ne diligatis:*
*omnia enim hæc ſunt quæ odi, dicit Domi-*
18 *nus. ⁋ Et factum eſt verbum Domini exer-*
19 *cituum ad me, dicens, ⁋ Hæc dicit Dominus*
*exercituum, Ieiunium quarti, & ieiunium*
D *quinti, & ieiunium ſeptimi, & ieiunium de-*
*cimi erit domui Iuda in gaudium & lætitiā*
*& in ſolemnitates præclaras: veritatem tan-*
20 *tum & pacem diligite. ⁋ Hæc dicit Dominus*
*exercituū, Vſquequo veniant populi, & ha-*
21 *bitent in ciuitatibus multis, ⁋ & vadant*
*habitatores vnus ad alterum, dicentes, Ea-*
*mus & deprecemur faciem Domini, & quæ-*
*ramus Dominum exercituum, vadam etiam*
22 *ego. ⁋ Et venient populi multi & gentes ro-*
*buſtæ ad quærendum Dominum exercituum*
*in Ieruſalem, & deprecandam faciem Domi-*
23 *ni. ⁋ Hæc dicit Dominus exercituum, In die-*
*bus illis, in quibus apprehendent decem ho-*
*mines ex omnibus linguis Gentium, & ap-*
*prehendent fimbriam viri Iudæi, dicentes,*
*Ibimus vobiſcum: audiuimus enim quoniam*
*Deus vobiſcum eſt.*

## CAP. IX.

1 *ONus verbi Domini in terra Hadrach*
A *& Damaſci requiei eius: quia Domini*
*eſt oculus hominis, & omnium tribuum Iſ-*
2 *rael. ⁋ Emath quoque in terminis eius, &*
*Tyrus, & Sidon: aſſumpſerunt quippe ſibi ſa-*
3 *pientiam valde. ⁋ Et ædificauit Tyrus mu-*
*nitionem ſuam, & coaceruauit argentum*
*quaſi humum, & aurum vt lutum platea-*
4 *rum. ⁋ Ecce Dominus poſſidebit eam, & per-*
*cutiet in mari fortitudinē eius, & hæc igni*
5 *deuorabitur. ⁋ Videbit Aſcalon, & timebit:*
*& Gaza, & dolebit nimis: & Accaron, quo-*
*niam confuſa eſt ſpes eius: & peribit rex de*
6 *Gaza, & Aſcalon non habitabitur. ⁋ Et ſe-*
*debit ſeparator in Azoto, & diſperdam ſu-*
7 *perbiam Philiſthinorum. ⁋ Et auferam ſan-*
*guinem eius de ore eius, & abominationes*
B *eius de medio dentium eius: & relinquetur*
*etiam ipſe Deo noſtro, & erit quaſi dux in*
8 *Iuda, & Accaron quaſi Iebuſæus. ⁋ Et cir-*
*cundabo domum meam ex his qui militant*
*mihi euntes & reuertentes, & non tranſibit*
*ſuper eos vltra exactor: quia nunc vidi in*
9 *oculis meis. ⁋ ‖ Exulta ſatis filia Sion, iu-* — Eſa.62.d.11.
*bila filia Ieruſalē: ECCE REX TVVS* — Mat.21.a.5.
*veniet tibi iuſtus & ſaluator: ipſe pauper*
*& aſcendens ſuper *aſinum & ſuper pul-* — *aſinam
10 *lum filium aſinæ. ⁋ Et *diſperdam quadri-* — *diſpergā 3
*gam ex Ephraim, & equum de Ieruſalem,*
C *& diſsipabitur arcus belli: & loquetur pa-*
*cem Gentibus, & poteſtas eius à mari vſ-*
*que ad mare, & à fluminibus vſque ad fi-*
11 *nes terræ. ⁋ Tu quoque in ſanguine teſta-*
*menti tui emiſiſti vinctos tuos de lacu in*
12 *quo non eſt aqua. ⁋ Conuertimini ad muni-*
*tionem vincti ſpei, hodie quoque annuntiās*
13 *duplicia reddam tibi. ⁋ Quoniā extendi mi-*
*hi Iudam quaſi arcum, impleui Ephraim &*
*ſuſcitabo filios tuos Sion ſuper filios tuos*
*Græcia, & ponam te quaſi gladium fortium.*
14 *⁋ Et Dominus Deus ſuper eos videbitur, &*
*exibit vt fulgur iaculum eius: & Dominus*
*Deus in tuba canet, & vadet in turbine Au-*
15 *ſtri. ⁋ Dominus exercituum proteget eos: &*
D *deuorabunt, & ſubijcient lapidibus fundæ:*
*& bibentes inebriabuntur quaſi à vino, &*
*replebuntur vt phialæ, & quaſi cornua al-*
16 *taris. ⁋ Et ſaluabit eos Dominus Deus eorū*
*in die illa, vt gregem populi ſui: quia lapi-*
*des ſancti eleuabuntur ſuper terram eius.*
17 *⁋ Quid enim bonum eius eſt, & quid pul-*
*chrum eius niſi frumentum electorum, & vi-*
*num germinans virgines?*

## CAP. X.

1 *PEtite à Domino pluuiam in tempore ſe-*
A *rotino, & Dominus faciet niues, & plu-*
*uiam imbris dabit eis, ſingulis herbam in*
2 *agro. ⁋ Quia ſimulachra locuta ſunt inuti-*
*le, & diuini viderunt mendacium, & ſom-*
*niatores locuti ſunt fruſtra: vane conſola-*
*bantur: idcirco abducti ſunt quaſi grex: af-*
3 *fligentur, quia non eſt eis paſtor. ⁋ Super pa-*
*ſtores iratus eſt furor meus, & ſuper hircos*
B *viſitabo: quia viſitauit Dominus exercituū*
*gregē ſuum domum Iuda, & poſuit eos quaſi*
4 *equum gloriæ ſuæ in bello. ⁋ Ex ipſo angulus,*
*ex ipſo paxillus, ex ipſo arcus prælij, ex ipſo*
5 *egredietur omnis exactor ſimul. ⁋ Et erunt*
*quaſi fortes, conculcantes lutum viarum in*
*prælio: & bellabunt, quia Dominus cum eis:*
6 *& confundentur aſcenſores equorum. ⁋ Et*
*confortabo domum Iuda, & domum Ioſeph*
*ſaluabo: & conuertam eos, quia miſerebor*
*eorum:*

*eorum: & erunt ſicut fuerunt quando non*
*proieceram eos. ego enim Dominus Deus eo-*
*rum, & exaudiam eos. ¶ Et erunt quaſi for- 7*
*tes Ephraim, & lætabitur cor eorum quaſi à C*
*vino: & filij eorum videbunt, & lætabun-*
*tur, & exultabit cor eorum in Domino. ¶ Si- 8*
*bilabo eis, & congregabo illos, quia redemi*
*eos: & multiplicabo eos ſicut ante fuerant*
*multiplicati. ¶ Et ſeminabo eos in populis, & 9*
*delonge recordabuntur mei: & viuent cum*
*filijs ſuis, & reuertentur. ¶ Et reducam eos de 10*
*terra Aegypti, & de Aſſyrijs congregabo eos:*
*& ad terram Galaad & Libani adducam*
*eos: & non inuenietur eis locus. ¶ & tranſi- 11*
*bit in maris freto, & percutiet in mari flu- D*
*ctus, & confundentur omnia profunda flu-*
*minis: & humiliabitur ſuperbia Aſſur, &*
*ſceptrum Aegypti recedet. ¶ Confortabo eos 12*
*in Domino, & in nomine eius ambulabunt:*
*dicit Dominus.*

## CAP. XI.

*APeri Libane portas tuas, & comedat 1*
*ignis cedros tuas. ¶ Vlula abies, quia ce- 2*
*cidit cedrus, quonia magnifici vaſtati ſunt: A*
*vlulate quercus Baſan, quoniam ſucciſus eſt*
*ſaltus munitus. ¶ Vox vlulatus paſtorum, 3*
*quia vaſtata eſt magnificentia eorum: vox*
*rugitus leonum, quoniam vaſtata eſt ſuper-*
*bia Iordanis. ¶ Hæc dicit Dominus Deus 4*
*meus, Paſce pecora occiſionis, ¶ quæ qui poſſe- 5*
*derant, occidebant, & non dolebant: & ven-*
*debant ea, dicentes, Benedictus Dominus: di-*
*uites facti ſumus: & paſtores eorum non*
*parcebant eis. ¶ Et ego non parcam vltrà ſu- 6*
*per habitantes terram, dicit Dominus: ecce*
*ego tradam homines, vnumquemque in ma-*
*nu proximi ſui, & in manu regis ſui: &*
*concident terram, & non eruam de manu*
*eorum. ¶ Et paſcam pecus occiſionis propter 7*
*hoc ò pauperes gregis: & aſſumpſi mihi duas B*
*virgas, vnam vocaui Decórem, & alteram*
*vocaui Funiculum: & paui gregem. ¶ Et 8*
*ſuccidi tres paſtores in menſe vno, & con-*
*tracta eſt anima mea in eis: ſiquidem &*
*anima eorum variauit in me. ¶ Et dixi, 9*
Ier.15.a.2. *Non paſcam vos: ‖ quod moritur, moriatur:*
*& quod ſucciditur, ſuccidatur, & reliqui de-*
*uorent vnuſquiſque carnem proximi ſui.*
*¶ Et tuli virgam meam quæ vocabatur De- 10*
*cus, & abſcidi eam, vt irritum facerem fœ- C*
*dus meum quod percuſſi cum omnibus popu-*
*lis. ¶ Et in irritum deductum eſt in die il- 11*
*la: & cognouerunt ſic pauperes gregis qui*
*cuſtodiunt mihi, quia verbum Domini eſt.*
*¶ Et dixi ad eos, Si bonum eſt in oculis 12*
*veſtris, afferte mercedem meam: & ſi non,*
Mat.27.a.9. *quieſcite. ‖ Et appenderunt mercedem*
*meam triginta argenteos. ¶ Et dixit Domi- 13*
*nus ad me, Proijce illud ad ſtatuarium de-*
*córum pretium quo appretiatus ſum ab eis.*
*Et tuli triginta argenteos: & proieci illos*
14 *in domum Domini, ad ſtatuarium. ¶ Et*
*præſcidi virgam meam ſecundam, quæ ap-*
*pellabatur Funiculus, vt diſſoluerem ger-*
15 *manitatem inter Iudam & Iſraël. ¶ Et di-*
D *xit Dominus ad me, Adhuc ſume tibi vaſa*
16 *paſtoris ſtulti. ¶ Quia ecce ego ſuſcitabo pa-*
*ſtorem in terra, qui derelicta non viſitabit,*
*diſperſum non quæret, & contritum non ſa-*
*nabit, & id quod ſtat, non enutriet, & carnes*
*pinguium comedet, & vngulas eorum diſſol-*
17 *uet. ¶ O paſtor & idolum, derelinquens gre-*
*gem: gladius ſuper brachium eius, & ſuper*
*oculum dextrum eius: brachium eius aridi-*
*tate ſiccabitur, & oculus dexter eius tene-*
*breſcens obſcurabitur.*

## CAP. XII.

1 *ONus verbi Domini ſuper Iſraël. Dicit*
A *Dominus extendens cælum, & fundãs*
*terram, & fingens ſpiritum hominis in eo.*
2 *¶ ecce, ego ponam Ieruſalem ſuperliminare*
*crapulæ omnibus populis in circuitu: ſed &*
3 *Iuda erit in obſidione contra Ieruſalem. ¶ Et*
*erit in die illa, ponam Ieruſalem lapidem o-*
*neris cunctis populis: omnes qui leuabunt*
*eum, conciſione lacerabuntur: & colligentur*
4 *aduerſus eam omnia regna terræ. ¶ In die*
B *illa dicit Dominus, percutiam omnem e-*
*quum in ſtuporem, & aſcenſorem eius in a-*
*mentiam: & ſuper domum Iuda aperiam o-*
*culos meos, & omnem equum populorum*
5 *percutiam cæcitate. ¶ Et dicent duces Iudæ*
*in corde ſuo, Confortentur mihi habitatores*
*Ieruſalem in Domino exercituum Deo eo-*
6 *rum. ¶ In die illa ponam duces Iuda ſicut*
*caminum ignis in lignis, & ſicut "facem' "faſcem 4.*
*ignis in fœno: & deuorabunt ad dexteram*
*& ad ſiniſtram omnes populos in circuitu:*
*& habitabitur Ieruſalem rurſus in loco ſuo*
7 *in Ieruſalem. ¶ Et ſaluabit Dominus ta-*
*bernacula Iuda, ſicut in principio: vt non*
*magnificè glorietur domus Dauid, & gloria*
8 *habitantium Ieruſalem contra Iudam. ¶ In*
C *die illa proteget Dominus habitatores Ieru-*
*ſalem, & erit qui offenderit ex eis in die il-*
*la, quaſi Dauid: & domus Dauid quaſi Dei,*
*ſicut angelus Domini in conſpectu "eorum'. "eius*
9 *¶ Et erit in die illa: quæram conterere*
*omnes gentes quæ veniunt contra Ieruſa-*
10 *lem. ¶ Et effundam ſuper domum Dauid, &*
*ſuper habitatores Ieruſalem ſpiritum gratiæ*
*& precum: & ‖ aſpicient ad me quem confi-* Ioh. 19.g.37
*xerunt: & plangent eum planctu quaſi ſuper*
*vnigenitum, et dolebunt ſuper eum vt dole-*
11 *ri ſolet in morte primogeniti. ¶ In die illa ma-*
*gnus erit planctus in Ieruſalem, ‖ ſicut plan-* 2.Pa.35.d.22
12 *ctus Adadremmon in campo Mageddon. ¶ Et*
D *planget terra: familiæ & familiæ ſeorſum:*
*familia domus Dauid ſeorſum, & mulieres*
13 *eorum ſeorſum: ¶ familia domus Nathan ſe-*
*orſum, & mulieres eorum ſeorſum: familiæ*
*domus Leui ſeorſum, & mulieres eorũ ſeor-*

*ſum : familia Semei ſeorſum , mulieres eo-*
*rum ſeorſum. ¶ Omnes familiæ reliquæ, fa-* 14
*milia & familia ſeorſum , & mulieres eo-*
*rum ſeorſum.*

CAP. XIII.

*IN die illa erit fons patens domui Dauid &* 1
*habitantibus Ieruſalem : in ablutionem* A
Eze.30. d.31 *peccatoris & menſtruatæ . ¶ Et ‖ erit in die* 2
*illa, dicit Dominus exercituum , Diſperdam*
*nomina idolorum de terra, & non memora-*
*buntur vltra: & pſeudoprophetas , & ſpiri-*
*tum immundum auferam de terra . ¶ Et e-* 3
*rit: cùm prophetauerit quiſpiam vltrà , di-*
*cent ei pater eius & mater eius qui genue-*
*runt eum , Non viues, quia mendacium lo-* B
*cutus es in nomine Domini, & configẽt eum*
*pater eius & mater eius, genitores eius cùm*
*prophetauerit. ¶ Et erit in die illa , confun-* 4
*dentur prophetæ vnuſquiſque ex viſione*
*ſua cùm prophetauerit, nec operientur pallio*
*ſaccino, vt mentiantur: ¶ ſed dicet, Non ſum* 5
*propheta, homo agricola ego ſum : quoniam*
*Adam exemplum meum ab adoleſcentia* C
*mea . ¶ Et dicetur ei , Quid ſunt plagæ iſtæ* 6
*in medio manuum tuarum ? Et dicet , His*
*plagatus ſum in domo eorum qui diligebant*
*me . ¶ Phramea ſuſcitare ſuper paſtorem* 7
*meum , & ſuper virum cohærentem mihi,*
Mat.26.c.31. *dicit Dominus exercituum: ‖ percute paſto-*
Mar.14.c.27. *rem, & diſpergentur oues: & conuertam ma*
*num meam ad paruulos. ¶ Et erunt in omni* 8
" diſpergen- *terra, dicit Dominus, partes duæ in ea " di-* D
tur *ſperdentur' & deficient: & tertia pars relin*
*quetur in ea . ¶ Et ducam tertiam partem* 9
*per ignem, & vram eos ſicut vritur argen-*
*tum : & probabo eos ſicut probatur aurum.*
*Ipſe vocabit nomen meum, & ego exaudiam*
° & *eum. ° Dicam, Populus meus es , & ipſe di-*
*cet, Dominus Deus meus.*

CAP. XIIII.

*ECce venient dies Domini : & diuiden-* 1
*tur ſpolia tua in medio tui. ¶ Et congre-* 2
*gabo omnes gentes ad Ieruſalem in prælium,* A
*& capietur ciuitas , & vaſtabuntur domus,*
*& mulieres violabuntur: & egredietur me-*
*dia pars ciuitatis in captiuitatem , & reli-*
*quum populi non auferetur ex vrbe . ¶ Et* 3
*egredietur Dominus , & præliabitur contra*
*gentes illas ſicut præliatus eſt in die certa-*
*minis. ¶ Et ſtabunt pedes eius in die illa ſu-* 4
*per Montem oliuarum qui eſt contra Ieru-*
*ſalem ad Orientem , & ſcindetur Mons oli-*
*uarum ex media parte ſui ad Orientem &*
*ad Occidentem prærupto grandi valde , &*
*ſeparabitur medium montis ad Aquilonem,*
*& medium eius ad Meridiem . ¶ Et fugietis* 5
*ad vallem montium eorum , quoniam con-* B
*iungetur vallis montium vſque ad proxi-*
Amos 1.a.1. *mum: & fugietis ſicut fugiſtis ‖ à facie ter-*
*ræmotus in diebus Oziæ regis Iuda: & ve-*
*niet Dominus Deus meus omneſque ſancti*
6 *cum eo. ¶ Et erit in die illa: non erit lux, ſed*
7 *frigus & gelu . ¶ Et erit dies vna quæ nota*
*eſt Domino, non dies neque nox: & in tem-*
8 *pore veſperi erit lux . ¶ Et erit in die illa:*
*exibunt aquæ viuæ de Ieruſalem : medium*
*earum ad mare orientale, & medium earum*
*ad mare nouiſſimum in æſtate & in hyeme*
9 *erunt. ¶ Et erit Dominus rex ſuper omnem*
*terram: in die illa erit Dominus vnus , &*
10 *erit nomen eius vnum. ¶ Et reuertetur om-*
*nis terra vſque ad deſertum , de colle Rem-*
*mon ad Auſtrum Ieruſalem: & exaltabitur,*
*& " habitabit' in loco ſuo , à porta Ben-ia-* " habitabi-
*min vſque ad locum portæ prioris° vſque ad* tur
*portam angulorum: & à turre Hananeel vſ* ° &
11 *que ad torcularia regis . ¶ Et habitabunt in*
*ea, & anathema non erit amplius: ſed ſede-*
12 *bit Ieruſalem ſecura. ¶ Et hæc erit plaga quæ*
C *percutiet Dominus omnes gentes quæ pu-*
*gnauerunt aduerſus Ieruſalem. Tabeſcet ca-*
*ro vniuſcuiuſque ſtantis ſuper pedes ſuos, &*
*oculi eius contabeſcent in foraminibus ſuis,*
13 *& lingua eorum contabeſcet in ore ſuo . ¶ In*
*die illa erit tumultus Domini magnus in*
*eis: & apprehendet vir manum proximi ſui,*
*& conſeretur manus eius ſuper manum pro-*
14 *ximi ſui. ¶ Sed & Iudas pugnabit aduerſus*
*Ieruſalem : & congregabuntur diuitiæ om-*
*nium gentium in circuitu, aurum & argen-*
15 *tum, & veſtes multæ ſatis. ¶ Et ſic erit rui-*
*na equi & muli & cameli & aſini , & om-*
*nium iumentorum quæ fuerint in caſtris il-*
16 *lis, ſicut ruina hæc . ¶ Et omnes qui reliqui*
*fuerint de vniuerſis gentibus quæ venerũt*
*contra Ieruſalem, aſcendent ab anno in an-*
*num , vt adorent regem Dominum exerci-*
*tuum, & celebrent feſtiuitatem tabernacu-*
17 *lorum . ¶ Et erit: qui non aſcenderit de fa-*
*miliis terræ ad Ieruſalem , vt adoret regem*
*Dominum exercituum, non erit ſuper eos im*
18 *ber. ¶ Quod & ſi familia Aegypti non aſcen-*
D *derit: & non venerit: nec ſuper eos erit , ſed*
*erit ruina qua percutiet dominus omnes gen*
*tes quæ non aſcenderint ad celebrandam fe-*
19 *ſtiuitatem tabernaculorum . ¶ Hoc erit pec-*
*catum Aegypti, & hoc peccatum omnium gen*
*tium quæ non aſcenderint ad celebrandam*
20 *feſtiuitatem tabernaculorum . ¶ In die illa*
*erit quod ſuper frenum equi eſt, ſanctum Do*
*mino: & erunt lebetes in domo Domini quaſi*
21 *phialæ coram altari. ¶ Et erit omnis lebes in*
*Ieruſalem, & in Iuda ſanctificatus Domino*
*exercituum : & venient omnes immolantes,*
*& ſument ex eis, & coquent in eis , & non*
*erit mercator vltrà in domo Domini exerci-*
*tuum in die illa.*

PRO-

# PROPHETIA MALACHIAE.

## CAPVT I.

ONVS verbi Domini ad Iſraël in 1
*propheta. manu Malachiæ*, ⁋Dilexi vos, di 2
cit Dominus: & dixiſtis, In quo A
dilexiſti nos? Nónne frater erat
Rom.9.c.13. Eſau Iacob, dicit Dominus, ‖& dilexi Iacob.
*Seir ⁋Eſau autem odio habui? & poſui * montes 3
eius in ſolitudinem, & hæreditatem eius in
dracones deſerti. ⁋Quod ſi dixerit Idumæa, 4
Deſtructi ſumus, ſed reuertentes ædificabi-
mus quæ deſtructa ſunt, hæc dicit Dominus
exercituum. Iſti ædificabunt, & ego deſtruã:
& vocabuntur termini impietatis, & popu-
lus cui iratus eſt Dominus vſque in æter-
num. ⁋Et oculi veſtri videbunt: & vos di- 5
cetis: Magnificetur Dominus ſuper terminũ
Iſraël. ⁋Filius honorat patrem, & ſeruus do 6
minum ſuum: ſi ergo pater ego ſum, vbi eſt B
honor meus? & ſi dominus ego ſum, vbi eſt
timor meus, dicit Dominus exercituum?
ad vos ô ſacerdotes, qui deſpicitis nomen
meum, & dixiſtis: In quo deſpeximus nomen
tuum? ⁋ Offertis ſuper altare meum panem 7
pollutum & dicitis, In quo polluimus te? In
eo quod dicitis, Menſa Domini deſpecta eſt.
⁋Si offeratis cæcum ad immolandum, nónne 8
malum eſt: & ſi offeratis claudum & lan-
guidũ, nonne malum eſt? offer illud duci tuo, C
ſi placuerit ei, aut ſi ſuſceperit faciem tuam,
dicit Dominus exercituum. ⁋Et nunc depre- 9
camini vultum Dei, vt miſereatur veſtri
(de manu enim veſtra factum eſt hoc) ſi
quo modo ſuſcipiat facies veſtras, dicit Do-
minus exercituum. ⁋ Quis eſt in vobis qui 10
claudat oſtia, & incendat altare meum gra-
tuito? non eſt mihi voluntas in vobis, dicit
Dominus exercituum: & munus non ſuſci-
Pſa.112.a.3. piam de manu veſtra. ⁋‖Ab ortu enim ſolis 11
vſque ad Occaſum, magnum eſt nomen meũ
in Gentibus, & in omni loco ſacrificatur, &
offertur nomini meo oblatio munda: quia
magnum eſt nomen meum in Gentibus, di-
cit Dominus exercituum. ⁋Et vos polluiſtis 12
illud in eo quod dicitis, Menſa Domini con- D
taminata eſt: & quod ſuperponitur, contem-
ptibile eſt cum igne qui illud deuorat. ⁋ Et 13
dixiſtis, Ecce de labore, & exufflaſtis illud,
dicit Dominus exercituum, & intuliſtis de
rapinis claudum & languidum, & intuliſtis
munus. nunquid ſuſcipiã illud de manu ve-
ſtra, dicit Dominus? ⁋ Maledictus doloſus, 14
qui habet in grege ſuo maſculum, & votum
faciens immolat debile Domino: quia rex
magnus ego, dicit Dominus exercituum, &
nomen meum horribile in Gentibus.

## CAP. II.

1 ET nunc ad vos mandatum hoc ô ſacer-
2 dotes. ⁋‖Si nolueritis audire, & ſi no- Le.26.b.14.
A lueritis ponere ſuper cor vt detis gloriam De.28.b.15.
nomini meo, ait Dominus exercituum, mit-
tam in vos egeſtatem, & maledicam bene-
dictionibus veſtris, & maledicam illis: quo-
3 niam non poſuiſtis ſuper cor. ⁋Ecce ego pro-
iiciam vobis brachium, & diſpergam ſuper
vultum veſtrum ſtercus ſolennitatum ve-
4 ſtrarum, & aſſumet vos ſecum. ⁋ Et ſciatis
quia miſi ad vos mandatum iſtud: vt eſſet
pactum meum cum Leui, dicit Dominus
5 exercituum. ⁋Pactum meum fuit cum eo vi
tæ & pacis: & dedi ei timorem, & timuit
6 me, & a facie nominis mei pauebat. ⁋ Lex
B veritatis fuit in ore eius, & iniquitas non
eſt inuenta in labiis eius: in pace & in æqui-
tate ambulauit mecum, & multos auertit ab
7 iniquitate. ⁋ Labia enim ſacerdotis cuſto-
dient ſcientiam, & legem requirent ex ore
eius: quia angelus Domini exercituum eſt.
8 ⁋Vos autem receſſiſtis de via, & ſcandali-
zaſtis plurimos in lege: irritum feciſtis pa-
ctum Leui, dicit Dominus exercituum.
9 ⁋Propter quod & ego dedi vos contemptibi-
les, & humiles omnibus populis, ſicut non
ſeruaſtis vias meas, & accepiſtis faciem in
10 lege. ⁋ ‖ Nunquid non pater vnus omnium Mat.23.b.9.
noſtrûm? nunquid non Deus vnus creauit Eph.4.a.5.
nos? quare ergo deſpicit vnuſquiſque * no- *veſtrûm
ſtrûm fratrem ſuum, violans pactum pa-
11 trum veſtrorum? ⁋Tranſgreſſus eſt Iuda, &
C abominatio facta eſt in Iſraël & in Ieruſa-
lem: quia contaminauit Iudas ſanctificatio-
nem Domini, quam dilexit, & habuit filiam
12 Dei alieni. ⁋Diſperdet Dominus virum qui
fecerit hoc, magiſtrũ & diſcipulum de * ta- *taberna-
bernaculis Iacob, ‖& offerentem munus Do- culo
13 mino exercituum. ⁋ Et hoc rurſum feciſtis, Am.5.f.22.
operiebatis lachrymis altare Domini, fletu
& mugitu, ita vt non reſpiciam vltrà, ad
ſacrificium, nec accipiam placabile quid de
14 manu veſtra. ⁋Et dixiſtis, Quam ob cau-
ſam? quia Dominus teſtificatus eſt inter te
& vxorem pubertatis tuæ, quam tu deſpe-
xiſti: & hæc particeps tua, & vxor fœderis
15 tui. ⁋Nónne vnus fecit, & reſiduum ſpiri-
D tus eius eſt? Et quid vnus quærit, niſi ſe-
men Dei? Cuſtodite ergo ſpiritum veſtrum,
& vxorem adoleſcentiæ tuæ noli deſpicere.
16 ⁋Cùm odio habueris, dimitte, dicit Domi-
nus Deus Iſraël: operiet autem iniquitas ve
ſtimentum eius, dicit Dominus exercituum.
cuſtodite ſpiritum veſtrum, & nolite deſpi-
17 cere. ⁋ Laborare feciſtis Dominum in ſer-
monibus veſtris. Et dixiſtis, In quo eum fe
cimus laborare? In eo quod dicitis, Omnis
qui facit malum, bonus eſt in conſpectu Do-
mini, & tales ei placent: aut certe vbi eſt
Deus iudicii?

CAP. III.

Mat.11.b.10 Mar.1.a.2. Luc.1.b.17. & 7.d.27. Pſ.131.d.17.

ECce ego mitto angelum meum, & præ- 1
parabit viam ante faciem meam. Et A
ſtatim veniet ad templum ſuum Dominator
quem vos quæritis, & angelus teſtamenti,
quem vos vultis. Ecce venit, dicit Domi-
nus exercituum: & quis poterit cogitare 2
diem aduentus eius? & quis ſtabit ad vi-
dendum eum? Ipſe enim quaſi ignis con-
flans, & quaſi herba fullonum: & ſedebit 3
conflans & emundans argentum, & purga-
bit filios Leui, & colabit eos quaſi aurum
& quaſi argentum, & erunt Domino offe-
rentes ſacrificia in iuſtitia. Et placebit Do 4
mino ſacrificium Iuda, & Ieruſalem ſicut
dies ſeculi & ſicut anni antiqui. Et acce- 5
dam ad vos in iudicio, & ero teſtis velox
maleficis, & adulteris, & periuris, & qui
calumniantur mercedem mercenarij, * vi-
duas & pupillos, & opprimunt peregrinum, B
nec timuerunt me, dicit Dominus exerci-
tuum. Ego enim Dominus, & non mutor: 6
& vos filij Iacob non eſtis conſumpti. A 7
diebus enim patrum veſtrorum receßiſtis à
legitimis meis, & non cuſtodiſtis. ‖ Reuer-
timini ad me, & reuertar ad vos, dicit Do-
minus exercituum. Et dixiſtis: In quo re-
uertemur? Si affiget homo Deum, quia vos 8
configitis me? Et dixiſtis, In quo * configi-
mus te? In decimis, & in primitijs. Et in 9
penuria vos maledicti eſtis, & me vos con- C
figitis gens tota. Inferte omnem decimam 10
in horreum: & ſit cibus in domo mea, & pro-
bate me ſuper hoc, dicit Dominus: ſi non a-
peruero vobis cataractas cæli, & effudero
vobis benedictionem vſque ad abundan-
tiam. & increpabo pro vobis deuorantem, 11
& non corrumpet fructum terræ veſtræ: nec
erit ſterilis vinea in agro, dicit Dominus
exercituum. Et beatos vos dicent omnes 12
gentes: eritis enim vos terra deſiderabilis,
dicit Dominus exercituum. ‖ Inualuerunt 13
ſuper me verba veſtra, dicit Dominus. Et 14
dixiſtis, Quid locuti ſumus contra te? Dixi- D
ſtis, Vanus eſt qui ſeruit Deo: & quod emo-
lumentum quia cuſtodiuimus præcepta e-
ius, & quia ambulauimus triſtes coram Do
mino exercituum? ergo nunc beatos dicimus 15
arrogantes: ſiquidem ædificati ſunt facien-
tes impietatem, & tentauerunt Deum, &
ſalui facti ſunt. Tunc locuti ſunt timentes 16
Dominum vnuſquiſque cum proximo ſuo: &
attendit Dominus, & audiuit: & ſcriptus
eſt liber monimenti coram eo timentibus Do-
minum, & cogitantibus nomen eius. Et e- 17
runt mihi, ait Dominus exercituum, in die
qua ego facio in peculium: & parcam eis, ſi-
cut parcit vir filio ſuo ſeruienti ſibi. Et con 18
uertemini, et videbitis quid ſit inter iuſtum
& impium: & inter ſeruientem Deo, & non
ſeruientem ei.

* & humiliant

Zach.1.a.3.

* confiximus 6.

Iob 21.b.14. Eſa.58.a.2.

CAP. IIII.

1 ECce enim dies veniet ſuccenſa quaſi ca-
A minus: & erunt omnes ſuperbi, & om-
nes facientes impietatem ſtipula: & inflam-
mabit eos dies veniens, dicit Dominus ex-
ercituum, quæ non derelinquet eis radicem
2 & germen. ‖ Et orietur vobis timentibus
nomen meum Sol iuſtitiæ, & ſanitas in pen
nis eius: & egrediemini, & ſalietis ſicut vi-
3 tuli de armento. Et calcabitis impios, cùm
B fuerint cinis ſub planta pedum veſtrorũ in
die qua ego facio, dicit Dominus exercituũ.
4 ‖ Mementote legis Moyſi ſerui mei, quam
mandaui ei in Horeb ad omnem Iſrael præ-
5 cepta & iudicia. ‖ Ecce ego mittam vobis
Eliam prophetam, antequam veniat dies
6 Domini magnus & horribilis. Et conuer-
tet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad pa
tres eorum: ne forte veniam, & percutiam
terram anathemate.

Zac.3.c.8. 6.d 12. Luc.1.g.78.

Exo.20. Deu.4.5.6. Mat.11.b.14 17.b.10. Mar.9.b.11. Luc.1.b.17. 9.a.8.

# LIBER PRIMVS MACHABAEORVM.

CAPVT I.

1 ET factum eſt, poſtquam percuſſit A-
A lexander Philippi Macedo, qui pri-
mus regnauit in Græcia, egreſſus de
terra Cethim, Darium regem Perſa-
2 rum & Medorum: conſtituit prælia multa,
& obtinuit omnium munitiones, & interfe-
3 cit reges terræ, & pertranſiit vſque ad fi-
nes terræ, & accepit ſpolia multitudinis gen
4 tium: & ſiluit terra in conſpectu eius. Et
congregauit virtutem, & exercitum fortem
nimis: & exaltatum eſt & eleuatum cor e-
5 ius, & obtinuit regiones Gentium, & tyran
6 nos: & facti ſunt illi in tributum. Et poſt
hæc decidit in lectum, & cognouit quia mo-
7 reretur. Et vocauit pueros ſuos nobiles, qui
ſecum erant nutriti à iuuentute: & diuiſit
8 illis regnum ſuum, cùm adhuc viueret. Et
regnauit Alexander annis duodecim, & mor
9 tuus eſt. Et obtinuerunt pueri eius regnũ,
10 vnuſquiſque in loco ſuo: & impoſuerunt
omnes ſibi diademata poſt mortem eius, &
filij eorũ poſt eos annis multis, & multipli-
11 cata ſunt mala in terra: Et exijt ex eis ra-
B dix * peccatrix Antiochus illuſtris, filius An
tiochi regis qui fuerat Romæ obſes: & re-
gnauit in anno centeſimo triceſimoſeptimo
12 regni Græcorum. In diebus illis exierunt
ex Iſrael filij iniqui, & ſuaſerunt multis,
dicentes: Eamus, & diſponamus teſtamen-
tum cum Gentibus quæ circa nos ſunt: quia
ex quo receßimus ab eis, inuenerunt nos
13 multa mala. Et bonus viſus eſt ſermo
14 in oculis eorum. Et deſtinauerunt aliqui
de populo, & abierunt ad regem, & dedit
illis

* peccati

*illis poteſtatem, vt facerent iuſtitiam Gen-*
*tium.* ¶ *Et ædificauerunt gymnaſium in Ie-* 15
*roſolymis ſecundum leges nationum:* ¶ *Et ſe* 16
*cerunt ſibi præputia, & receſſerunt a teſta-*
*mento ſancto, & iuncti ſunt Nationibus, &*
*venundati ſunt vt facerent malum.* ¶ *Et* 17
*paratum eſt regnum in conſpectu Antiochi,*
*& cœpit regnare in terra Aegypti, vt regna-*
*ret ſuper duo regna.* ¶ *Et intrauit in Aegy-* 18
*ptum in multitudine graui, in curribus &* C
*elephantis, & equitibus, & copioſa nauium*
*multitudine:* ¶ *& conſtituit bellum aduerſus* 19
*Ptolemæum regem Aegypti, & veritus eſt*
*Ptolemæus à facie eius, & fugit, & ceccide-*
*runt vulnerati multi.* ¶ *Et comprehēdit ci-* 20
*uitates munitas in terra Aegypti: & acce-*
*pit ſpolia terræ Aegypti.* ¶ *Et conuertit An-* 21
*tiochus, poſtquam percuſſit Aegyptum in*
*centeſimo & quadrageſimo & tertio anno:*
*& aſcendit ad Iſrael,* ¶ *& aſcendit Ieroſoly-* 22
*mam in multitudine graui.* ¶ *Et intrauit in* 23
*ſanctificationem cum ſuperbia, & accepit al-*
*tare aureum, & candelabrum luminis, &*
*vniuerſa vaſa eius, & menſam propoſitio-*
*nis, & libatoria, & phialas, & mortariola*
*aurea, & velum, & coronas, & ornamentū*
*aureum quod in facie templi erat: & com-*
*minuit omnia.* ¶ *Et accepit argentum & au-* 24
*rum & vaſa concupiſcibilia: & accepit the-*
*ſauros occultos quos inuenit: & ſublatis om-* D
*nibus abijt in terram ſuam.* ¶ *Et fecit cædem* 25
*hominum, & locutus eſt in ſuperbia magna.*
¶ *Et factus eſt planctus magnus in Iſraël,* 26
*& in omni loco eorū:* ¶ *& ingemuerunt prin-* 27
*cipes & ſeniores, & iuuenes, & virgines in-*
*firmati ſunt, & ſpecioſitas mulierum im-*
*mutata eſt.* ¶ *Omnis maritus ſumpſit la-* 28
*mentum: & quæ ſedebant in thoro maritali,*
*lugebant:* ¶ *& commota eſt terra ſuper habi-* 29
*tantes in ea, et vniuerſa domus Iacob induit*
*confuſionem.* ¶ *Et poſt duos annos dierū mi-* 30
*ſit rex principem tributorū in ciuitates Iu-*
*da, & venit Ieruſalem cum turba magna.*
¶ *Et locutus eſt ad eos verba pacifica in do-* 31
*lo: & crediderunt ei.* ¶ *Et irruit ſuper ciui-* 32
*tatem repente, & percuſſit eā plaga magna,*
*& perdidit populum multum ex Iſrael.* ¶ *Et* 33
*accepit ſpolia ciuitatis: & ſuccendit eā igni,*
*& deſtruxit domos eius, et muros eius in cir-*
*cuitu:* ¶ *& captiuas duxerunt mulieres, &* 34
*natos, & pecora poſſederunt.* ¶ *Et ædificaue-* 35
*runt ciuitatem Dauid muro magno, & fir-*
*mo, & turribus firmis, & facta eſt illis in*
*arcem:* ¶ *& poſuerunt illic gentē peccatricem* 36
*viros iniquos, & conualuerunt in ea.* ¶ *& po-* 37
*ſuerunt arma, & eſcas, & congregauerunt* E
*ſpolia Ieruſalem, & repoſuerunt illic: & facti*
*ſunt in laqueum magnum.* ¶ *Et factum eſt* 38
*hoc ad inſidias ſanctificationis, & in diabo-*
*lum malum in Iſraël:* ¶ *& effuderunt ſan-* 39
*guinem innocentem per circuitum ſanctifi-*
*cationis, & contaminauerunt ſanctificatio-*
40 *nem.* ¶ *Et fugerunt habitatores Ieruſalem*
*propter eos, & facta eſt habitatio exterorū,*
*& facta eſt extera ſemini ſuo, & nati eius*
41 *reliquerunt eam.* ¶ *Sanctificatio eius deſola-*
*ta eſt ſicut ſolitudo, ‖ dies feſti eius conuerſi* Tob. 2. b, 6. Am. 8. c, 10.
*ſunt in luctū, ſabbatha eius in opprobrium,*
42 *honores eius in nihilum.* ¶ *Secundum glo-*
*riam eius multiplicata eſt ignominia eius:*
*& ſublimitas eius conuerſa eſt in luctum.*
43 ¶ *Et ſcripſit rex Antiochus omni regno ſuo,*
*vt eſſet omnis populus, vnus: & relinqueret*
44 *vnuſquiſque legem ſuam.* ¶ *Et conſenſerunt*
*omnes gentes ſecundùm verbum regis An-*
45 *tiochi:* ¶ *& multi ex Iſraël conſenſerunt ſer-*
*uituti eius, & ſacrificauerunt idolis, & co-*
46 *inquinauerunt ſabbathum.* ¶ *Et miſit rex*
F *libros per manus nuntiorum in Ieruſalem &*
*in omnes ciuitates Iuda: vt ſequerentur le-*
47 *ges Gentium terræ,* ¶ *& prohiberent holocau-*
*ſta & ſacrificia, & placationes fieri in tēplo*
48 *Dei,* ¶ *& prohiberent celebrari ſabbathum,*
49 *& dies ſolennes.* ¶ *& iuſſit coinquinari ſan-*
50 *cta, & ſanctum populum Iſrael.* ¶ *Et iuſſit*
*ædificari aras, & templa, & idola, & immo-*
51 *lari carnes ſuillas, & pecora communia,* ¶ *&*
*relinquere filios ſuos incircumciſos, & coin-*
*quinari animas eorum in omnibus immun-*
*ditijs & abominationibus, ita vt obliuiſce-*
*rentur legem, & immutarent omnes iuſtifi-*
52 *cationes Dei.* ¶ *Et quicunq; non feciſſent ſe-*
*cundum verbum regis Antiochi, morerētur.*
53 ¶ *Secundum omnia verba hæc ſcripſit omni*
*regno ſuo: & præpoſuit principes populo quí*
54 *hæc fieri cogerent.* ¶ *Et iuſſerunt ciuitatibus*
55 *Iuda ſacrificare.* ¶ *Et congregati ſunt multi*
*de populo ad eos qui dereliquerant legem Do*
56 *mini: & fecerunt mala ſuper terrā:* ¶ *& ef-*
G *fugauerunt populum Iſrael in abditis, & in*
57 *abſconditis fugitiuorum locis.* ¶ *Die quinta-*
*decima menſis Caſleu, quinto & quadrage-*
*ſimo & centeſimo anno ædificauit rex* ‥10.
*Antiochus abominandum idolum deſolatio-*
*nis ſuper altare Dei, & per vniuerſas ciui-*
*tates Iuda in circuitu ædificauerunt aras:*
58 ¶ *& ante ianuas domorum, & in plateis in-*
59 *cendebant thura, & ſacrificabant.* ¶ *& libros*
*legis Dei combuſſerunt igni, ſcindentes eos:*
60 ¶ *& apud quemcunq; inueniebātur libri te-*
*ſtamenti Domini, & quicunque obſeruabat*
*legem Domini, ſecundùm edictum regis tru-*
61 *cidabant eum.* ¶ *In virtute ſua faciebant hæc*
*populo Iſrael qui inueniebatur in omni mēſe*
62 *& menſe in ciuitatibus.* ¶ *Et quinta & vi-*
*ceſima die menſis ſacrificabant ſuper aram*
63 *quæ erat contra altare.* ¶ *Et mulieres quæ*
*circumcidebant filios ſuos, trucidabantur ſe-*
64 *cundùm iuſſum regis Antiochi,* ¶ *& ſuſpen-*
*debant pueros à ceruicibus per vniuerſas*
*domos eorum: & eos qui circumciderant illos*
65 *trucidabant.* ¶ *Et multi de populo Iſrael de-*

ſtituerunt apud ſe, vt non manducarent im-
munda: & elegerunt magis mori quàm cibis
coinquinari immundis: ¶ & noluerunt in- 66
fringere legem Dei ſanctã, & trucidati ſunt,
¶ & facta eſt ira magna ſuper populũ valde. 67

CAP. II.

IN diebus illis ſurrexit Mathathias filius 1
Iohannis filij Simeonis, ſacerdos ex filijs A
Ioarim ab Ieruſalem, & conſedit in monte
Modin: ¶ & habebat filios quinq;, Iohan- 2
nem, qui cognominabatur Gaddis: ¶ & Si- 3
monem, qui cognominabatur Thaſi: ¶ & Iu- 4
dam, qui vocabatur Machabæus: ¶ & Elea- 5
zarum, qui cognominabatur Abaron: & Io-
natham, qui cognominabatur Apphus. ¶ hi 6
viderũt mala quæ fiebant in populo Iuda et
in Ieruſalẽ. ¶ Et dixit Mathathias, Væ mi- 7
hi, vt quid natus ſum videre contritionem
populi mei, & contritionem ciuitatis ſanctæ,
& ſedere illic, cùm datur in manibus ini-
micorum? ¶ Sancta in manu extraneorum 8
facta ſunt: templum eius ſicut homo ignobi-
lis. ¶ Vaſa gloriæ eius captiua abducta ſunt: 9
trucidati ſunt ſenes eius in plateis, & iuue-
nes eius ceciderunt in gladio inimicorum.
¶ Quæ gens non hæreditauit regnum eius, & 10
non obtinuit ſpolia eius? ¶ Omnis compoſitio 11
eius ablata eſt. Quæ erat libera, facta eſt
ancilla. ¶ Et ecce ſancta noſtra, & pulchritu- 12
do noſtra, & claritas noſtra deſolata eſt, & B
coinquinauerunt ea gentes. ¶ Quo ergo no- 13
bis adhuc viuere? ¶ Et ſcidit veſtimenta ſua 14
Mathathias, & filij eius: & operuerunt ſe
cilicijs, & planxerunt valde. ¶ Et venerunt 15
illuc qui miſſi erant à rege Antiocho, vt co-
gerent eos qui confugerant in ciuitatem Mo-
din, immolare, & accendere thura, & à lege
Dei diſcedere. ¶ Et multi de populo Iſraël 16
conſentientes acceſſerunt ad eos: ſed Matha-
thias & filij eius conſtanter ſteterunt. ¶ Et 17
reſpondentes qui miſſi erant ab Antiocho,
dixerunt Mathathiæ, Princeps & clariſſi-
mus & magnus es in hac ciuitate, & orna-
tus filijs & fratribus. ¶ ergo accede prior, & 18
fac iuſſum regis, ſicut fecerunt omnes gen-
tes, & viri Iuda, & qui remanſerunt in Ie-
ruſalem: & eris tu, & filij tui inter amicos
regis, & amplificatus auro & argento, &
muneribus multis. ¶ Et reſpondit Matha- 19
thias: & dixit magna voce, Etſi omnes gen-
tes regi Antiocho obediunt, vt diſcedant v-
nuſquiſque à ſeruitute legis patrum ſuorũ,
& conſentiant mandatis eius: ¶ ego & filij 20
mei, & fratres mei obediemus legi patrum
noſtrorum. ¶ propitius ſit nobis Deus: non eſt 21
nobis vtile relinquere legem, & iuſtitias
Dei. ¶ non audiemus verba regis Antiochi, 22
nec ſacrificabimus, tranſgredientes legis no- C
ſtræ mandata, vt eamus altera via. ¶ Et vt 23
ceſſauit loqui verba hæc, acceſſit quidam Iu-
dæus in omnium oculis ſacrificare idolis ſu-
per aram in ciuitate Modin ſecundum iuſ-
24 ſum regis: ¶ & vidit Mathathias, & doluit,
& contremuerunt renes eius, & accenſus eſt
furor eius ſecundum iudicium legis, & inſi-
25 liens trucidauit eum ſuper aram: ¶ ſed &
virum quem rex Antiochus miſerat, qui co-
gebat immolare, occidit in ipſo tempore, &
26 aram deſtruxit, ¶ & zelatus eſt legem, ſicut Nu. 25. b. 7.
27 fecit Phinees Zamri filio Salomi. ¶ Et excla- c. 13.
mauit Mathathias voce magna in ciuitate
dicens, Omnis qui zelum habet legis ſta-
28 tuens teſtamentum, exeat poſt me. ¶ Et fu-
git ipſe, & filij eius in montes, & reliquerũt
29 quæcunque habebant in ciuitate. ¶ Tunc de-
ſcenderunt multi quærentes iudicium & iu-
30 ſtitiam in deſertum: ¶ & ſederunt ibi ipſi, &
filij eius, & mulieres eorum, & pecora eo-
rum, quoniam "inundauerũt' ſuper eos ma- "indurauerunt 20.
31 la. ¶ Et renunciatum eſt viris regis, & ex-
D ercitui qui erant in Ieruſalem ciuitate Da-
uid, quoniam diſceſſiſſent viri quidam, qui
diſſipauerunt mandatum regis in loca occul-
ta in deſerto, & abijſſent poſt illos multi.
32 ¶ Et ſtatim perrexerunt ad eos, & conſtitue-
runt aduerſus eos prælium in die ſabbatho-
33 rum, ¶ & dixerunt ad eos, Reſiſtitis & nunc
adhuc? exite, & facite ſecundùm verbum re-
34 gis Antiochi, & viuetis. ¶ Et dixerunt, Non
exibimus, neque faciemus verbum regis, vt
35 polluamus diem ſabbathorum. ¶ Et concita-
36 uerunt aduerſus eos prælium. ¶ Et non re-
ſponderunt eis, nec lapidem miſerunt in eos,
37 nec oppilauerunt loca occulta: ¶ dicentes, Mo-
riamur omnes in ſimplicitate noſtra: & te-
ſtes erunt ſuper nos cælum & terra quòd in-
38 iuſtè perditis nos. ¶ Et intulerunt illis bel-
lum ſabbathis: & mortui ſunt ipſi & vxo-
res eorum, & filij eorum & pecora eorum vſ-
39 que ad mille animas hominum. ¶ Et cogno-
uit Mathathias & amici eius, & luctum ha-
40 buerunt ſuper eos valde. ¶ Et dixit vir pro-
ximo ſuo, Si omnes fecerimus ſicut fratres
noſtri fecerunt, & non pugnauerimus ad-
uerſus gentes pro animabus noſtris & iuſti-
ficationibus noſtris: nunc citius diſperdent
41 nos à terra. ¶ Et cogitauerũt in die illa, di-
E centes, Omnis homo quicunque venerit ad
nos in bello die ſabbathorum, pugnemus ad-
uerſus eum: & non moriemur omnes, ſicut
42 mortui ſunt fratres noſtri in occultis. ¶ Tũc
congregata eſt ad eos ſynagoga "Iudæorum' "Aſidæorum 3.
fortis viribus ex Iſraël, omnis voluntarius
43 in lege: ¶ & omnes qui fugiebant à malis,
additi ſunt ad eos, & facti ſunt illis ad fir-
44 mamentum. ¶ Et collegerunt exercitum, &
percuſſerunt peccatores in ira ſua, & viros
iniquos in indignatione ſua, & cæteri fuge-
45 runt ad nationes, vt euaderent. ¶ Et circui-
uit Mathathias, & amici eius, & deſtruxe-
46 runt aras: ¶ & circunciderunt pueros incir-
cunciſos quotquot inuenerunt in finibus eo-
rum:

rum: & in fortitudine. ¶ Et perſecuti ſunt 47
filios ſuperbiæ, & proſperatũ eſt opus in ma-
nibus eorum: ¶ & obtinuerunt legem de ma- 48
nibus gentium, & de manibus regum: & nõ
dederunt cornu peccatori. ¶ Et appropinqua- 49
uerunt dies Mathathiæ moriendi, & dixit F
filijs ſuis, Nunc confortata eſt ſuperbia, &
caſtigatio, & tempus euerſionis, & ira indi-
gnationis: ¶ Nũc ergo ô filij æmulatores eſtote 50
legis, & date animas veſtras pro teſtamento
patrum veſtrorum. ¶ & mementote operum 51
patrum, quæ fecerũt in generationibus ſuis:
& accipietis gloriam magnam, & nomen æ-
Gen.22.a.5. b.9. ternum. ¶ ‖ Abraham nonne in tentatione 52
inuentus eſt fidelis, & reputatum eſt ei ad
Ge.41.c.40. iuſtitiam? ¶ Ioſeph in tempore anguſtiæ ſuæ 53
Nu.25.b.7. c.13. cuſtodiuit mandatum: & factus eſt domi-
nus Aegypti. ¶ ‖ Phinees pater noſter, zelan- 54
Ecc.45.d.28 do zelum Dei, accepit teſtamentum ſacerdo-
Ioſu.1.a.2. tij æterni. ¶ ‖ Ieſus dum impleuit verbum, 55
Iud.14.a.6. factus eſt dux in Iſrael. ¶ ‖ Caleb dum teſti- 56
Ioſ.14.d.14. ficatur in eccleſia, accepit hæreditatem.
2.Reg.2.a.4. ¶ ‖ Dauid in ſua miſericordia conſecutus eſt 57
4.reg.2.b.11 ſedem regni in ſecula. ¶ ‖ Elias dum zelat 58
Dan.3.b.16. c.24. zelum legis, receptus eſt in cælum. ¶ ‖ Ana- 59
nias & Azarias & Miſael, credentes, libe-
Dan.9.f.12 rati ſunt de flamma. ¶ ‖ Daniel in ſua ſim- 60
plicitate liberatus eſt de ore leonum. ¶ Et ita 61
cogitate per generationem & generationem:
quia omnes qui ſperant in eum, non infir-
mantur. ¶ Et à verbis viri peccatoris ne ti- 62
mueritis: quia gloria eius, ſtercus & vermis
eſt: ¶ hodie extollitur, & cras non inuenie- 63
tur: quia conuerſus eſt in terram ſuam, & G
cogitatio eius perijt. ¶ Vos ergo filij conforta- 64
mini, & viriliter agite in lege: quia * in ipſa
gloriosi eritis. ¶ Et ecce Simon frater veſter, 65
ſcio quod vir conſilij eſt: ipſum audite ſem-
per, & ipſe erit vobis pater. ¶ Et Iudas Ma- 66
chabæus fortis viribus à iuuentute ſua, ſit
vobis princeps militiæ, & ipſe aget bellum
populi. ¶ Et adducetis ad vos omnes factores 67
legis: & vindicate vindictam populi veſtri.
¶ Retribuite retributionem Gentibus, & in- 68
tendite in præceptum legis. ¶ Et benedixit 69
eos, & appoſitus eſt ad patres ſuos. ¶ Et de- 70
functus eſt anno centeſimo & quadrageſimo
ſexto: & ſepultus eſt à filijs ſuis in ſepul-
chris patrum ſuorum in Modin, & planxe-
runt eum omnis Iſrael planctu magno.

* cùm feceritis quæ vobis præcepta ſunt in lege à Domino Deo veſtro.

## CAP. III.

ET ſurrexit Iudas qui vocabatur Macha- 1
bæus filius eius pro eo: ¶ & adiuuabant 2
eum omnes fratres eius, & vniuerſi qui ſe A
cõiunxerant patri eius, et præliabantur præ-
lium Iſrael cum lætitia. ¶ Et dilatauit glo- 3
riam populo ſuo, & induit ſe loricam ſicut gi-
gas, & ſuccinxit ſe arma bellica ſua in præ-
lijs, & protegebat caſtra gladio ſuo. ¶ Similis 4
factus eſt leoni in operibus ſuis, & ſicut ca-
5 tulus leonis rugiens in venatione. ¶ Et per-
ſequutus eſt iniquos perſcrutans eos: & quĩ
conturbabant populum ſuum, eos ſuccendit
6 flammis: ¶ & repulſi ſunt inimici eius præ
timore eius, & omnes operarij iniquitatis
conturbati ſunt: & directa eſt ſalus in ma-
7 nu eius. ¶ Et exacerbabat reges multos, &
lætificabat Iacob in operibus ſuis, & in ſe-
8 culum memoria eius in benedictione. ¶ Et
perambulabat ciuitates Iuda, & perdidit
9 impios ex eis, & auertit iram ab Iſrael. ¶ Et
B nominatus eſt vſq; ad nouiſſimum terræ, &
10 congregauit pereuntes. ¶ Et congregauit A-
pollonius Gentes, & à Samaria virtutem
multam & magnam, ad bellandum contra
11 Iſraël. ¶ Et cognouit Iudas, & exijt obuiam
illi: & percuſſit, & occidit illum, & ceciderũt
12 vulnerati multi, & reliqui fugerunt. ¶ &
accepit ſpolia eorum, & gladium Apollonij
abſtulit Iudas, & erat pugnans in eo omni-
13 bus diebus. ¶ Et audiuit Seron princeps ex-
ercitus Syriæ quod congregauit Iudas con-
gregationem fidelium & eccleſiam ſecum,
14 ¶ & ait, Faciam mihi nomen, & glorificabor
in regno, & debellabo Iudam, & eos qui cũ
15 ipſo ſunt, qui ſpernebant verbum Regis. ¶ Et
præparauit ſe: & aſcenderunt cum eo caſtra
impiorum fortes auxiliarij, vt facerent
16 vindictam in filios Iſrael. ¶ Et appropin-
quauerunt vſq; ad Beth-horon: & exiuit
17 Iudas obuiam illi cum paucis. ¶ Vt autem
C viderunt exercitum venientẽ ſibi obuiam,
dixerunt Iudæ, Quomodo poterimus pauci
pugnare contra multitudinem tantam, &
tam fortem, & nos fatigati ſumus ieiunio
18 hodie? ¶ Et ait Iudas: Facile eſt concludi
multos in manu paucorum: & non eſt diffe-
rentia in conſpectu Dei cæli liberare in mul-
19 tis & in paucis: ¶ quoniam non in multitu-
dine exercitus victoria belli, ſed de cælo for-
20 titudo eſt. ¶ Ipſi veniunt ad nos in multitu-
dine contumaci & ſuperbia, vt diſperdant
nos, & vxores noſtras, & filios noſtros, &
21 vt ſpolient nos. ¶ nos verò pugnabimus pro
22 animabus noſtris, & legibus noſtris: ¶ & ipſe
Dominus conteret eos ante faciem noſtram.
23 vos autẽ ne timueritis eos. ¶ Vt ceſſauit au-
tem loqui, inſiluit in eos ſubito: & contri-
tus eſt Seron, & exercitus eius in conſpectu
24 ipſius: ¶ & perſecutus eſt eum in deſcenſu
Beth-horon vſq; in campum, & ceciderunt
ex eis octingenti viri, reliqui autem fuge-
25 runt in terrã Philiſthym. ¶ Et cecidit timor
Iudæ ac fratrum eius, & formido ſuper om-
26 nes gentes, in circuitu eorum: ¶ & peruenit
ad regem nomẽ eius, & de prælijs Iudæ nar-
27 rabant omnes gentes. ¶ Vt audiuit autẽ rex
Antiochus ſermones iſtos, iratus eſt animo:
D & miſit, & congregauit exercitum vniuerſi
28 regni ſui, caſtra fortia valde: ¶ & aperuit
ærarium ſuũ, & dedit ſtipendia exercitui in
annum:

*annum: & mandauit illis, vt eſſent parati*
*ad omnia.* ¶ *Et vidit quod defecit pecunia* 29
*de theſauris ſuis, & tributa regionis modi-*
*ca propter diſſenſionem & plagam quam fe-*
*cit in terra, vt tolleret legitima quæ erant à*
*primis diebus.* ¶ *& timuit ne non haberet vt* 30
*ſemel & bis in ſumptus & donaria quæ de-*
*derat ante larga manu: & abundauerat ſu-*
*per reges qui ante eum fuerant.* ¶ *Et cõſter-* 31
*natus erat animo valde, & cogitauit ire in*
*Perſidem, & accipere tributa regionum, &*
*congregare argentum multum.* ¶ *Et reliquit* 32
*Lyſiam hominem nobilem de genere regali,*
*ſuper negotia regia, à flumine Euphrate vſ-*
*que ad flumẽ Aegypti:* ¶ *& vt nutriret An-* 33
*tiochum filium ſuum, donec rediret.* ¶ *Et tra-* 34
*didit ei medium exercitum & elephantos: &*
*mandauit ei de omnibus quæ volebat, & de*
*inhabitantibus Iudæam & Ieruſalem:* ¶ *&* 35
*vt mitteret ad eos exercitum, ad conteren-* E
*dam & extirpandam virtutẽ Iſrael, & re-*
*liquias Ieruſalem, & auferẽdam memoriam*
*eorum de loco:* ¶ *& vt conſtitueret habitato-* 36
*res filios alienigenas in omnibus finibus eo-*
*rum, & ſorte diſtribueret terram eorum.*
¶ *Et rex aſſumpſit partẽ exercitus reſidui,* 37
*& exiuit ab Antiochia ciuitate regni ſui an-*
*no centeſimo & quadrageſimo ſeptimo: &*
*transfretauit Euphráten flumen, et peram-*
*bulabat ſuperiores regiones.* ¶ *Et elegit Ly-* 38
*ſias Ptolemæum filium Dorymini, & Nica-*
*norem & Gorgiam, viros potentes ex amicis*
*regis:* ¶ *& miſit cum eis quadraginta millia* 39
*virorum, & ſeptem millia equitum: vt ve-*
*nirent in terram Iuda, & diſperderent eam*
*ſecundum verbum regis.* ¶ *Et proceſſerunt* 40
*cum vniuerſa virtute ſua, & venerunt, &*
*applicuerunt Emmaum in terra campeſtri.*
¶ *Et audierunt mercatores regionum nomen* 41
*eorum: & acceperunt argentum & aurum*
*multum valde, & pueros: & venerũt in ca-*
*ſtra, vt acciperent filios Iſrael in ſeruos, &*
*additi ſunt ad eos exercitus Syriæ, & terræ*
*alienigenarum.* ¶ *Et vidit Iudas, & fratres* 42
*eius, quia multiplicata ſunt mala, & exer-* F
*citus applicabant ad fines eorum, & cogno-*
*uerunt verba regis quæ mandauit populo fa-*
*cere in interitum & conſummationem:* ¶ *&* 43
*dixerunt vnuſquiſq; ad proximum ſuum,*
*Erigamus deiectionem populi noſtri, & pu-*
*gnemus pro populo noſtro, & ſanctis noſtris.*
¶ *Et congregatus eſt conuentus, vt eſſent pa-* 44
*rati in prælium: & vt orarent & peterent*
*miſericordiam & miſerationes.* ¶ *Et Ieruſa-* 45
*lem non habitabatur, ſed erat ſicut deſertũ:*
*non erat qui ingrederetur & egrederetur de*
*natis eius: & ſanctum conculcabatur: & filij*
*alienigenarum erant in arce, ibi erat habi-*
*tatio Gentium: & ablata eſt voluptas a Ia-*
*cob, & defecit ibi tibia & cithara.* ¶ *Et con-* 46
*gregati ſunt, & venerunt in Maſpha contra*

*Ieruſalem: quia locus orationis erat in Ma-*
47 *ſpha ante in Iſrael.* ¶ *Et ieiunauerunt illa*
*die, & induerunt ſe cilicijs, et cinerem impo-*
*ſuerunt capiti ſuo: & diſciderunt veſtimen-*
48 *ta ſua.* ¶ *& expanderunt libros legis, de qui-*
*bus ſcrutabantur Gentes ſimilitudinem ſi-*
49 *mulachrorum ſuorum:* ¶ *& attulerunt orna-*
*menta ſacerdotalia, & primitias et decimas,*
*& ſuſcitauerunt Nazaræos, qui impleuerãt*
50 *dies:* ¶ *et clamauerunt voce magna in cælum,*
G *dicentes, Quid faciemus iſtis, & quo eos du-*
51 *cemus?* ¶ *& ſancta tua conculcata ſunt, &*
*contaminata ſunt, & ſacerdotes tui factĩ*
52 *ſunt in luctũ & in humilitatẽ:* ¶ *& ecce Na-*
*tiones conuenerunt aduerſum nos, vt nos di-*
53 *ſperdant: tu ſcis quæ cogitant in nos.* ¶ *Quo-*
*modo poterimus ſubſiſtere ante faciem eorũ,*
54 *niſi tu Deus adiuues nos?* ¶ *Et tubis excla-*
55 *mauerunt voce magna.* ¶ *Et poſt hæc conſti-*
*tuit Iudas duces populi, tribunos & centu-*
*riones, & pentacontarchos, & decuriones.*
56 ¶ ‖ *Et dixit his qui ædificabant domos, &* Deu.20.2.5.
*ſponſabant vxores, & plantabant vineas, &* b.6.
*formidoloſis, vt redirẽt vnuſquiſque in do-* Iudic.7.a.3.
57 *mum ſuam ſecundum legem.* ¶ *Et mouerunt*
*caſtra, & collocauerunt ad Auſtrum Em-*
58 *maum.* ¶ *Et ait Iudas, Accingimini, & eſtote*
*filij potentes, & eſtote parati in mane vt*
*pugnetis aduerſus nationes has, quæ conue-*
*nerunt aduerſus nos diſperdere nos & ſan-*
59 *cta noſtra:* ¶ *quoniam melius eſt nos mori in*
*bello, quàm videre mala gentis noſtræ &*
60 *ſanctorum.* ¶ *Sicut autem fuerit voluntas in*
*cælo, ſic fiat.*

## CAP. IIII.

1 ET *aſſumpſit Gorgias quinq; millia viro-*
A *rum, & mille equites electos: & moue-*
2 *runt caſtra nocte,* ¶ *vt applicarent ad caſtra*
*Iudæorum, & percuterent eos ſubitò. & filij*
3 *qui erant ex arce, erant illis duces.* ¶ *Et au-*
*diuit Iudas, & ſurrexit ipſe & potentes per-*
*cutere virtutem exercituum regis, qui erant*
4 *in Emmaum.* ¶ *Adhuc enim diſperſus erat*
5 *exercitus à caſtris.* ¶ *Et venit Gorgias in*
*caſtra Iudæ noctu, & neminem inuenit, &*
*quærebat eos in montibus: quoniam dixit,*
6 *Fugiunt hi à nobis.* ¶ *Et cùm dies factus eſ-*
*ſet, apparuit Iudas in campo cum tribus mil-*
*libus virorum tantum: qui tegumenta &*
7 *gladios non habebant*:* ¶ *& viderunt caſtra* *vt vole-
*Gentium valida, & loricatos, & equitatus* bant
*in circuitu eorum, & hi docti ad prælium.*
8 ¶ *Et ait Iudas viris qui ſecum erant, Ne*
*timueritis multitudinem eorũ, & impetum*
9 *eorum ne formidetis.* ¶ ‖*Mementote quali-* Exo.14.b.9.
*ter ſalui facti ſunt patres noſtri in mari ru-* c.22.
*bro, cùm ſequeretur eos Pharao cum exercitu*
10 *multo.* ¶ *Et nunc clamemus in cælum: & mi-*
*ſerebitur noſtri Dominus, & memor erit te-*
B *ſtamenti patrum noſtrorum, & conteret ex-*
*ercitum iſtum, ante faciem noſtram hodie:*

¶ & ſcient omnes gentes quia eſt qui redi- 11
mat & liberet Iſrael. ¶ Et eleuauerunt alie- 12
nigenæ oculos ſuos, & viderunt eos venien-
tes ex aduerſo. ¶ Et exierunt de caſtris in 13
prælium, & tuba cecinerũt hi qui erant cum
Iuda. ¶ Et congreßi ſunt: & contritæ ſunt 14
Gentes, & fugerunt in campum. ¶ Nouißimi 15
autem omnes ceciderunt in gladio, & perſe-
quuti ſunt eos vſque Gezeron, & vſque in
campos Idumææ, & Azoti, & Iamniæ: &
ceciderunt ex illis vſque ad tria millia vi-
rorum. ¶ Et reuerſus eſt Iudas, & exercitus 16
eius, ſequens eum. ¶ Dixitq́; ad populum, 17
Non concupiſcatis ſpolia: quia bellum contra
nos eſt, ¶ & Gorgias & exercitus eius prope 18
nos in monte: ſed ſtate nunc contra inimicos
noſtros, & expugnate eos: & ſumetis poſtea
ſpolia ſecuri. ¶ Et adhuc loquente Iuda hæc, 19
ecce apparuit pars quædam proſpiciens de
*Gorgias monte. ¶ Et vidit * quod in fugam conuerſi 20
*ſui ſunt * & ſuccenderunt caſtra. fumus enim
qui videbatur, declarabat quod factum eſt.
¶ Quibus illi conſpectis timuerunt valde, 21
aſpicientes ſimul & Iudam & exercitum in C
campo paratum ad prælium. ¶ Et fugerunt 22
omnes in campum alienigenarum: ¶ & Iu- 23
das reuerſus eſt ad ſpolia caſtrorum, & acce-
perunt aurum multum, & argentũ, & hya-
cinthum, & purpuram marinam, & opes
magnas. ¶ Et conuerſi hymnum canebant, & 24
benedicebant Deum in cælum, quoniam bo-
nus eſt, quoniam in ſeculum miſericordia e-
ius. ¶ Et facta eſt ſalus magna in Iſrael, in 25
die illa. ¶ Quicunque autem alienigenarum 26
euaſerunt, venerunt & nuntiauerunt Ly-
ſiæ vniuerſa quæ acciderant. ¶ Quibus ille 27
auditis, conſternatus animo deficiebat: quòd
non qualia voluit, talia contigerunt in Iſ-
rael, & qualia mandauit rex. ¶ Et ſequenti 28
anno congregauit Lyſias virorum electorum
ſexaginta millia, & equitum quinque mil-
lia, vt debellaret eos. ¶ Et venerunt in Iu- 29
dæam, & caſtra poſuerunt in Beth-horon, &
occurrit illis Iudas cum decem millibus vi-
ris. ¶ Et viderunt exercitum fortem, & ora- 30
uit, & dixit, Benedictus es ſaluator Iſrael, D
Iere.17. f.50 ‖ qui contriuiſti impetum potentis in manu
Iere.14.b.83. ſerui tui Dauid, & ‖ tradidiſti caſtra alieni-
genarum in manu Ionathæ filij Saul, & ar-
migeri eius. ¶ Conclude exercitum iſtum in 31
manu populi tui Iſrael, & confundantur in
exercitu ſuo & equitibus. ¶ Da illis formi- 32
dinem, et tabefac audaciam virtutis eorum,
& commoueantur contritione ſua. ¶ Deijce 33
illos gladio diligentium te: & collaudent te
omnes qui nouerunt nomen tuum in hym-
nis. ¶ Et commiſerunt prælium: & ceciderũt 34
de exercitu Lyſiæ quinque millia virorum.
¶ Videns autem Lyſias fugam ſuorum, & 35
Iudæorum audaciã, & quod parati ſunt aut
viuere aut mori fortiter, abijt Antiochiam,
& elegit milites, vt multiplicati rurſus ve-
36 nirent in Iudæam. ¶ Dixit autem Iudas, &
fratres eius, Ecce contriti ſunt inimici no-
ſtri: aſcendamus nunc mundare ſancta, &
37 renouare. ¶ Et congregatus eſt omnis exer-
38 citus, & aſcenderunt in montem Sion. ¶ Et
E viderunt ſanctificationem deſertam, & al-
tare prophanatum, & portas exuſtas, & in
atrijs virgulta nata ſicut in ſaltu vel in
39 montibus, & paſtophoria diruta. ¶ Et ſcide-
runt veſtimenta ſua, & planxerunt plan-
ctu magno, & impoſuerunt cinerẽ ſuper ca-
40 put ſuum: ¶ & ceciderunt in faciem ſuper
terram, & exclamauerunt tubis ſignorum,
41 & clamauerunt in cælum. ¶ Tunc ordinauit
Iudas viros, vt pugnarent aduerſus eos qui
42 erant in arce, donec emundarent ſancta. ¶ Et
elegit ſacerdotes ſine macula, voluntatẽ ha-
43 bentes in lege Dei: ¶ & mundauerunt ſan-
cta, & tulerunt lapides contaminationis in
44 locum immundum. ¶ Et cogitauit de altari
holocauſtorum quod prophanatum erat, quid
45 de eo faceret. ¶ Et incidit illis conſilium bo-
num, vt deſtruerent illud: ne forte illis eſſet
in opprobrium, quia contaminauerunt illud
46 Gentes, & demoliti ſunt illud. ¶ Et repoſue-
F runt lapides in monte domus in loco apto,
quoadúſque veniret propheta, & reſponde-
47 ret de eis. ¶ Et acceperunt lapides integros
ſecundum legem, et ædificauerunt altare no-
48 uum ſecundum illud quod fuit prius: ¶ & æ-
dificauerunt ſancta, & quæ intra domũ e-
rant intrinſecus: & ædem, & atria ſanctifi-
49 cauerunt. ¶ Et fecerunt vaſa ſancta noua,
& intulerunt candelabrum, et altare incen-
50 ſorum, & menſam in templum. ¶ Et incen-
ſum poſuerunt ſuper altare, & accenderunt
lucernas quæ ſuper candelabrum erant, &
51 lucebant in templo. ¶ Et poſuerũt ſuper mẽ-
ſam panes, & appenderunt vela, & con-
ſummauerunt omnia opera quæ fecerant.
52 ¶ ‖ Et ante matutinum ſurrexerunt quinta 2.Ma.10.a.5.
& viceſima die menſis noni (hic eſt menſis
Caſleu) centeſimi quadrageſimi octaui an-
53 ni: ¶ & obtulerunt ſacrificium ſecundum le-
gem ſuper altare holocauſtorum nouum quod
54 fecerunt. ¶ Secundum tempus & ſecundum
G diem in qua contaminauerunt illud gentes,
in ipſa renouatũ eſt in canticis, & citharis,
55 & cinyris, & in cymbalis. ¶ Et cecidit omnis
populus in faciem, & adorauerunt & bene-
dixerunt in cælum eum, qui proſperauit eis.
56 ¶ ‖ Et fecerunt dedicationem altaris diebus Ioh.10. c.22.
octo, & obtulerunt holocauſta cum lætitia,
57 & ſacrificium ſalutaris & laudis. ¶ Et orna-
uerunt faciem templi coronis aureis & ſcu-
tulis: & dedicauerunt portas & paſtophoria,
58 & impoſuerũt eis ianuas. ¶ ‖ Et facta eſt læ- Ioh.10.c.22.
titia in populo magna valde, & auerſum eſt
59 opprobrium Gentium. ¶ Et ſtatuit Iudas &
fratres eius & vniuerſa eccleſia Iſrael, vt
agatur

*ugatur dies dedicationis altaris in tempori-*
*bus ſuis ab anno in annum per dies octo à*
*quinta & viceſima die menſis Caſleu, cum*
*lætitia & gaudio.* ¶ *& ædificauerunt in tem-* 60
*pore illo montem Sion, & per circuitum mu-*
*ros altos & turres firmas: nequando veni-*
*rent Gentes, & conculcarent eum ſicut an-*
*tea fecerunt.* ¶ *Et collocauit illic exercitum,* 61
*vt ſeruarent eum, & muniuit eum ad cu-*
*ſtodiendam Beth-ſuram, vt haberet populus*
*munitionem contra faciem Idumææ.*

CAP. V.

ET *factum eſt, vt audierunt Gentes in* 1
*circuitu quia ædificatum eſt altare &* A
*ſanctuarium ſicut prius, iratæ ſunt valde:*
¶ *& cogitabant tollere genus Iacob qui erant* 2
*inter eos, & cœperunt occidere de populo,*
*& perſequi.* ¶ *Et debellabat Iudas filios E-* 3
*ſau in Idumæa, & eos qui erant in Araba-*
*thane: quia circumſedebant Iſraelitas. &*
*percuſſit eos plaga magna.* ¶ *Et recordatus* 4
*eſt malitiam filiorum Bean, qui erant po-*
*pulo in laqueum & in ſcandalũ, inſidiantes*
*in via.* ¶ *& concluſi ſunt ab eo in turribus,* 5
*& applicuit ad eos, et anathematizauit eos,*
*& incendit turres eorum igni cum omnibus*
*qui in eis erant.* ¶ *Et tranſiuit ad filios Am-* 6
*mon, & inuenit manum fortem, & populum*
*copioſum, & Timotheum ducem ipſorum:*
¶ *& commiſit cum eis prælia multa, & con-* 7
*triti ſunt in conſpectu eorum, & percuſſit*
*eos:* ¶ *& cepit Gazer ciuitatem, & filias e-* 8
*ius, & reuerſus eſt in Iudæam.* ¶ *Et congre-* 9
*gatæ ſunt Gentes quæ ſunt in Galaad ad-*
*uerſus Iſraelitas qui erant in finibus eo-*
*rum, vt tollerent eos: & fugerunt in Dathe-*
*man munitionem,* ¶ *& miſerunt literas ad* 10
*Iudam & fratres eius, dicentes, Congregatæ*
*ſunt aduerſum nos gentes per circuitum,*
*vt nos auferant:* ¶ *& parant venire, & oc-* 11
*cupare munitionem in quam confugimus: &*
*Timotheus eſt dux exercitus eorum.* ¶ *Nunc* 12
*ergo veni, & eripe nos de manibus eorum,*
*quia cecidit multitudo de nobis.* ¶ *Et omnes* 13
*fratres noſtri qui erant in locis Tubin inter-* B
*fecti ſunt: & captiuas duxerunt vxores eo-*
*rum, & natos, & ſpolia, & peremerunt illic*
*fere mille viros.* ¶ *Et adhuc epiſtolæ legeban-* 14
*tur, & ecce alij nuntij venerunt de Galilæa*
*conſciſſis tunicis, nuntiantes ſecundum ver-*
*ba hæc:* ¶ *dicentes conueniſſe aduerſum ſe à* 15
*Ptolemaida, & Tyro, & Sidone: & repleta*
*eſt omnis Galilæa alienigenis, vt nos conſu-*
*mant.* ¶ *Vt audiuit autem Iudas, & populus* 16
*ſermones iſtos, conuenit eccleſia magna co-*
*gitare quid facerent fratribus ſuis qui in*
*tribulatione erant, & expugnabantur ab*
*eis.* ¶ *Dixitque Iudas Simoni fratri ſuo, E-* 17
*lige tibi viros, & vade, & libera fratres*
*tuos in Galilæa: ego autem & frater meus*
*Ionathas ibimus in Galaaditim.* ¶ *Et reli-* 18
*quit Ioſephum filium Zachariæ, & Aza-*
*riam duces populi cum reſiduo exercitu in*
19 *Iudæa ad cuſtodiam,* ¶ *& præcepit illis, di-*
*cens, Præſtote populo huic: & nolite bellum*
*committere aduerſum gentes, donec reuer-*
20 *tamur.* ¶ *Et partiti ſunt Simoni viri tria*
*millia, vt iret in Galilæam: Iudæ autem*
21 *octo millia in Galaaditim.* ¶ *Et abijt Simon*
C *in Galilæam, & commiſit prælia multa cum*
*gentibus: & contritæ ſunt gentes à facie*
*eius, & perſecutus eſt eos vſque ad portam*
22 ¶ *Ptolemaidis, & ceciderunt de gentibus fe-*
*re tria millia virorum, & accepit ſpolia eo-*
23 *rum,* ¶ *& aſſumpſit eos qui erant in Galilæa*
*& in Arbatis cum vxoribus & natis, & o-*
*mnibus quæ erant illis, & adduxit in Iu-*
24 *dæam cum lætitia magna.* ¶ *Et Iudas Ma-*
*chabæus & Ionathas frater eius tranſierunt*
*Iordanem, & abierunt viam trium dierum*
25 *per deſertum.* ¶ *Et occurrerunt eis Nabu-*
*thæi, & ſuſceperunt eos pacificè, & narra-*
*uerunt eis omnia quæ acciderant fratribus*
26 *eorum in Galaaditide,* ¶ *& quia multi ex*
*eis comprehenſi ſunt in Baraſa, & Boſor, &*
*in Alimis, & in Caſphor, & Mageth, & Car-*
*naim. hæ omnes ciuitates munitæ, & ma-*
27 *gnæ.* ¶ *Sed & in cæteris ciuitatibus Galaa-*
*ditidis tenentur comprehenſi, & in craſtinũ*
*conſtituerunt admouere exercitum ciuitati-*
*bus his, & comprehendere, & tollere eos in*
28 *vna die.* ¶ *Et conuertit Iudas & exercitus*
*eius viam in deſertum Boſor repentè, & oc-*
*cupauit ciuitatem: & occidit omnem maſ-*
*culum in ore gladij, & accepit omnia ſpolia*
29 *eorum, & ſuccendit eam igni.* ¶ *Et ſurrexe-*
*runt inde nocte, & ibant vſque ad munitio-*
30 *nem.* ¶ *Et factum eſt diluculo, cùm eleuaſſet*
D *oculos ſuos, & ecce populus multus, cuius*
*non erat numerus, portantes ſcalas & ma-*
*chinas, vt comprehenderent munitionem: &*
31 *expugnabant eos.* ¶ *Et vidit Iudas quia cœ-*
*pit bellum, & clamor belli aſcendit ad cæ-*
*lum ſicut tuba, & clamor magnus de ciuita-*
32 *te:* ¶ *& dixit exercitui ſuo, Pugnate hodie*
33 *pro fratribus veſtris.* ¶ *Et venit tribus or-*
*dinibus poſt eos, & exclamauerunt tubis, &*
34 *clamauerunt in oratione.* ¶ *Et cognouerunt*
*caſtra Timothei quia Machabæus eſt, & re-*
*fugerunt à facie eius: & percuſſerunt eos*
*plaga magna, & ceciderunt ex eis in die illa*
35 *fere octo millia virorum.* ¶ *Et diuertit Iu-*
*das in Maſpha, & expugnauit, & cepit eam:*
*& occidit omnem maſculum eius, & aſſum-*
36 *pſit ſpolia eius, & ſuccendit eam igni.* ¶ *Inde*
*perrexit, & cepit Casbon & Mageth, & Bo-*
37 *ſor, & reliquas ciuitates Galaaditidis.* ¶ *Poſt*
*hæc autem verba, congregauit Timotheus*
*exercitum alium, & caſtra poſuit cõtra Ra-*
38 *phon trans torrentem.* ¶ *Et miſit Iudas ſpe-*
*culari exercitum: & renuntiauerunt ei,*
*dicentes, Quia conuenerunt ad eum omnes*
*gentes*

gentes quæ in circuitu noſtro ſunt, & exer-
citus multus nimis: ¶ & Arabas conduxerũt 39
in auxilium ſibi, & caſtra poſuerunt trans
torrentem, parati ad te venire in prælium.
Et abijt Iudas obuiam illis. ¶ Et ait Timo- 40
theus principibus exercitus ſui, Cùm appro- E
pinquauerit Iudas & exercitus eius ad tor-
rentem aquæ: ſi tranſierit ad nos prior, non
poterimus ſuſtinere eum: quia potens poterit
aduerſum nos. ¶ ſi verò timuerit tranſire, & 41
poſuerit caſtra extra flumen, transfretemus
ad eos, & poterimus aduerſus illum. ¶ Vt au- 42
tem appropinquauit Iudas ad torrentem a-
quæ, ſtatuit ſcribas populi ſecus torrentem,
& mandauit eis, dicens, Neminem homi-
num reliqueritis, ſed veniant omnes in præ-
lium. ¶ Et transfretauit ad illos prior, & o- 43
mnis populus poſt eum, & contritæ ſunt om-
nes gentes à facie eorum, & proiecerunt ar-
ma ſua, & fugerunt ad phanum quod erat
in Carnaim. ¶ Et occupauit ipſam ciuita- 44
tem, & phanum ſuccendit igni cum omnibus
quæ erant in ipſo: & oppreſſa eſt Carnaim,
& non potuit ſuſtinere contra faciem Iudæ.
¶ Et congregauit Iudas vniuerſos Iſraelitas 45
qui erant in Galaaditide, à minimo vſque
ad maximum, & vxores eorum & natos, &
exercitum magnum valde, vt venirent in
terram Iuda. ¶ Et venerunt vſq; Ephron: 46
& hæc ciuitas magna in ingreſſu poſita, mu-
nita valde, & non erat declinare ab ea dex-
tera vel ſiniſtra, ſed per mediam iter erat.
¶ Et incluſerunt ſe qui erant in ciuitate, 47
& obſtruxerunt portas lapidibus: & miſit F
Num.10.c. ad eos Iudas verbis pacificis, ¶ dicẽs, ‖ Tran- 48
ſeamus per terram veſtram, vt eamus in
terram noſtram: & nemo vobis nocebit, tan-
tum pedibus tranſibimus. Et nolebant eis
aperire. ¶ Et præcepit Iudas prædicari in ca- 49
ſtris, vt applicarent vnuſquiſq; in quo erat
loco. ¶ & applicuerũt ſe viri virtutis, & op- 50
pugnauit ciuitatem illam tota die & tota
nocte. & tradita eſt ciuitas in manu eius:
¶ & peremerunt omnem maſculum in ore 51
gladij, & eradicauit eam, & accepit ſpolia e-
ius, & tranſiuit per totam ciuitatem ſuper
interfectos. ¶ Et transgreſſi ſunt Iordanem 52
in campo magno, contra faciem Beth-ſan.
¶ Et erat Iudas congregans extremos, & ex- 53
hortabatur populum per totam viam, donec
venirent in terram Iuda: ¶ & aſcenderunt 54
in montem Sion cum lætitia & gaudio, &
obtulerunt holocauſta, quod nemo ex eis ce-
cidiſſet donec reuerterentur in pace. ¶ Et in 55
diebus quibus erat Iudas & Ionathas in ter-
ra Galaad, & Simon frater eius in Galilæa
contra faciem Ptolemaidis, ¶ audiuit Ioſe- 56
phus Zachariæ filius, & Azarias principes
virtutis res bene geſtas, & prælia quæ fa-
cta ſunt, ¶ & dixit, Faciamus & ipſi nobis 57
nomen, & eamus pugnare aduerſus gentes

58 quæ in circuitu noſtro ſunt. ¶ Et præcepit his
qui erant in exercitu ſuo, & abierunt Iam-
59 niam. ¶ Et exiuit Gorgias de ciuitate, & vi-
G ri eius obuiam illis in pugnam. ¶ Et fugati
60 ſunt Ioſephus & Azarias vſq; in fines Iu-
dææ: & ceciderunt illo die de populo Iſrael ad
duo millia viri, & facta eſt plaga magna in
61 populo: ¶ quia non audierunt Iudam & fra-
tres eius, exiſtimantes fortiter ſe facturos.
62 ¶ Ipſi autem non erant de ſemine virorum
illorum per quos ſalus facta eſt in Iſrael.
63 ¶ Et "viri Iudæ' magnificati ſunt valde in "vir Iudas
conſpectu omnis Iſrael, & gentium omnium & fratres
64 vbi audiebatur nomen eorum. ¶ Et conue- eius
65 nerunt ad eos fauſta acclamantes. ¶ Et exi-
uit Iudas & fratres eius, & expugnabant
filios Eſau in terra quæ ad Auſtrum eſt, &
percuſſit Chebron, & filias eius: & muros e-
ius & turres ſuccendit igni in circuitu.
66 ¶ Et mouit caſtra, vt iret in terram alieni-
67 genarum, & perambulabat Samariam. ¶ In
die illa ceciderunt ſacerdotes in bello, dum
"volunt' fortiter facere, dum ſine conſilio "vult
68 "exeunt' in prælium. ¶ Et declinauit Iudas "exit 20.
in Azotum in terram alienigenarum, & di-
ruit aras eorum, & ſculptilia deorum ipſorũ
ſuccendit igni: & cepit ſpolia ciuitatum, &
reuerſus eſt in terram Iuda.

## CAP. VI.

1 ET rex Antiochus perambulabat ſuperio-
A res regiones, & audiuit eſſe ciuitatem
Elymaidem in Perſide nobiliſſimam, & co-
2 pioſam in argento & auro, ¶ templumque
in ea locuples valde: & illic velamina au-
rea, & loricæ, & ſcuta, quæ reliquit Alexan-
der Philippi rex Macedo qui regnauit pri-
3 mus in Græcia. ¶ Et venit, & quærebat ca-
pere ciuitatem, & deprædari eam, & non po-
tuit: quoniam innotuit ſermo his qui erant
4 in ciuitate, ¶ & inſurrexerunt in prælium,
& fugit inde, & abijt cum triſtitia magna,
5 & reuerſus eſt in Babyloniam. ¶ Et venit
qui nuntiaret ei in Perſide, quia fugata
6 ſunt caſtra quæ erant in terra Iuda: ¶ &
quia abijt Lyſias cum virtute forti in pri-
mis, & fugatus eſt à facie Iudæorum, & in-
ualuerunt armis & viribus, & ſpolijs mul-
tis quæ ceperunt de caſtris quæ exciderunt:
7 ¶ & quia diruerunt abominationem quam
ædificauerant ſuper altare quod erat in Ie-
ruſalem: & ſanctificationem, ſicut prius cir-
cumdederunt muris excelſis: ſed & Bethſu-
8 ram ciuitatem ſuã. ¶ Et factum eſt, vt au-
diuit rex ſermones iſtos, expauit, & commo-
tus eſt valde: & decidit in lectum, & incidit
in languorem præ triſtitia, quia non factum
9 eſt ei ſicut cogitabat. ¶ Et erat illic per dies
B multos: quia renouata eſt in eo triſtitia ma-
10 gna, & arbitratus eſt ſe mori. ¶ Et vocauit
omnes amicos ſuos, & dixit illis, Receſſit
ſomnus ab oculis meis, & concidi & corruĩ

corde

*corde præ ſolicitudine:¶ & dixi in corde meo,* 11
*In quantam tribulationem deueni, & in*
*quos fluctus triſtitiæ in qua nunc ſum: qui*
*iucundus eram, et dilectus in poteſtate mea?*
*¶ Nunc vero reminiſcor malorum quæ feci* 12
*in Ieruſalem, vnde & abſtuli omnia ſpolia*
*aurea & argentea quæ erant in ea, & miſi*
*auferre habitantes Iudæa, ſine cauſa. ¶ Co-* 13
*gnoui ergo quia propterea inuenerunt me*
*mala iſta: & ecce pereo triſtitia magna in*
*terra aliena. ¶ Et vocauit Philippum vnum* 14
*de amicis ſuis, & præpoſuit eum ſuper vni-*
*uerſum regnum ſuum: ¶ & dedit ei diade-* 15
*ma, & ſtolam ſuam, & annulum, vt addu-*
*ceret Antiochum filium ſuum, & nutriret*
*eum, & regnaret. ¶ Et mortuus eſt illic An-* 16
*tiochus rex anno centeſimo quadrageſimo*
*nono. ¶ Et cognouit Lyſias quoniam mortuus* 17
*eſt rex, & conſtituit regnare Antiochum fi-*
*lium eius, quem nutriuit adoleſcentem: &*
*vocauit nomen eius Eupatorem. ¶ Et hi qui* 18
*erant in arce, concluſerant Iſrael in circuitu*
*Sanctorum: & quærebãt eis mala ſemper &*
*firmamentum Gentium. ¶ Et cogitauit Iu-* 19
*das diſperdere eos: & conuocauit vniuerſum* C
*populum, vt obſiderent eos. ¶ Et conuenerũt* 20
*ſimul, & obſederunt eos anno cẽteſimo quin-*
*quageſimo, & fecerũt baliſtas & machinas.*
*¶ Et exierunt quidam ex eis qui obſideban-* 21
*tur: & adiunxerunt ſe illis aliqui impij ex*
*Iſrael, ¶ & abierunt ad regem, & dixerunt,* 22
*Quouſq; nõ facis iudicium & vindicas fra-*
*tres noſtros? ¶ Nos decreuimus ſeruire patri* 23
*tuo, & ambulare in præceptis eius, & obſe-*
*qui edictis eius: ¶ et filij populi noſtri propter* 24
*hoc alienabant ſe à nobis. & quicunq; inue-*
*niebantur ex nobis, interficiebantur, & hæ-*
*reditates noſtræ diripiebantur. ¶ Et non ad* 25
*nos tantum extenderunt manum, ſed & in*
*omnes fines noſtros. ¶ & ecce applicuerũt ho-* 26
*die ad arcem in Ieruſalem occupare eam, &*
*munitionem in Beth-ſurã munierunt. ¶ &* 27
*niſi præuenerit eos velocius, maiora, quàm*
*hæc facient, & non poteris obtinere eos. ¶ Et* 28
*iratus eſt rex vt hæc audiuit: & conuocauit*
*omnes amicos ſuos, & principes exercitus*
*ſui, & eos qui ſuper equites erant. ¶ ſed &* 29
*de regnis alijs, & de inſulis maritimis ve-* D
*nerunt ad eum exercitus conductitij. ¶ Et e-* 30
*rat numerus exercitus eius, centum millia*
*peditum, & viginti millia equitum, & ele-*
*phanti triginta duo docti ad prælium. ¶ Et* 31
*venerunt per Idumæam, & applicuerunt ad*
*Beth-ſuram, & pugnauerunt dies multos, et*
*fecerunt machinas: & exierunt: & ſuccende-*
*runt eas igni, & pugnauerũt viriliter. ¶ Et* 32
*receſſit Iudas ab arce, & mouit caſtra ad*
*Bethzacharam contra caſtra regis. ¶ Et ſur-* 33
*rexit rex ante lucem, & concitauit exercitus*
*in impetum contra viam Bethzacharam: &*
*comparauerunt ſe exercitus in prælium, &*

34 *tubis cecinerunt: ¶ & elephantis oſtenderunt*
*ſanguinem vuæ & mori, ad acuendos eos in*
35 *prælium. ¶ & diuiſerunt beſtias per legiones:*
*& aſtiterunt ſingulis elephantis mille viri*
*in loricis concatenatis, & galeæ æreæ in ca-*
*pitibus eorum: & quingenti equites ordina-*
36 *ti vnicuique beſtiæ electi erant. ¶ Hi ante*
*tempus vbicunq; erat beſtia, ibi erant: &*
*quocunq; ibat, ibant, & non diſcedebant ab*
37 *ea. ¶ Sed & turres ligneæ ſuper eos firmæ*
*protegentes ſuper ſingulas beſtias: & ſuper*
*eas machinæ: & ſuper ſingulas, viri virtu-*
*tis triginta duo, qui pugnabant deſuper: &*
38 *intus magiſter beſtiæ. ¶ Et reſiduum equi-*
E *tatum hinc & inde ſtatuĩt in duas partes,*
*tubis exercitum commouere, & perurgere*
39 *conſtipatos in legionibus eius. ¶ Et vt reful-*
*ſit ſol in clypeos aureos, & æreos, reſplendue-*
*runt montes ab eis, & reſplenduerunt ſicut*
40 *lampades ignis. ¶ Et diſtincta eſt pars exer-*
*citus regis per montes excelſos, & alia per*
41 *loca humilia: & ibant caute et ordinate. ¶ Et*
*commouebantur omnes inhabitantes terram*
*à voce multitudinis eorum, & inceſſu turbæ,*
*& colliſione armorum. erat enim exercitus*
42 *magnus valde & fortis. ¶ Et appropiauit*
*Iudas, & exercitus eius in prælium: & ceci-*
43 *derunt de exercitu regis ſexcenti viri. ¶ Et*
*vidit Eleazar filius Saura, vnam de beſtijs*
*loricatam loricis regis, & erat eminens ſu-*
*per cæteras beſtias, & viſum eſt ei quod in*
44 *ea eſſet rex: ¶ & dedit ſe vt liberaret popu-*
*lum ſuum, & acquireret ſibi nomen æter-*
45 *num. ¶ Et cucurrit ad eam audacter in me-*
*dio legionis interficiens à dextris, & à ſini-*
46 *ſtris, & cadebant ab eo huc atq; illuc. ¶ Et*
*iuit ſub pedes elephantis, & ſuppoſuit ſe ei,*
*& occidit eum: & cecidit in terram ſuper ip-*
47 *ſum, & mortuus eſt illic. ¶ Et videntes vir-*
F *tutem regis, & impetum exercitus eius, di-*
48 *uerterunt ſe ab eis. ¶ Caſtra autem regis a-*
*ſcenderunt contra eos in Ieruſalem, & ap-*
*plicuerunt caſtra regis ad Iudæam & mon-*
49 *tem Sion. ¶ Et fecit pacem cum his qui erãt*
*in Beth-ſura: & exierunt de ciuitate, quia*
*nõ erant eis ibi alimenta cõcluſis, quia ſab-*
50 *bata erant terræ. ¶ Et comprehendit rex*
*Beth-ſuram: & conſtituit illic cuſtodiã ſer-*
51 *uare eam. ¶ Et conuertit caſtra ad locum*
*ſanctificationis dies multos: & ſtatuit illic*
*baliſtas, & machinas, & ignis iacula, &*
*tormenta ad lapides iactandos, & ſpicula &*
*ſcorpios ad mittendas ſagittas & fundibu-*
52 *la. ¶ Fecerunt autem & ipſi machinas ad-*
*uerſus machinas eorum, & pugnauerũt dies*
53 *multos. ¶ Eſcæ autem non erant in ciuitate,*
*eo quod ſeptimus annus eſſet: & qui reman-*
*ſerant in Iudæa de Gẽtibus, conſumpſerant*
54 *reliquias eorum quæ repoſita fuerant. ¶ Et*
*remanſerunt in ſanctis viri pauci, quoniam*
*obtinuerat eos fames: & diſperſi ſunt vnuſ-*
*quiſque*

quiſque in locum ſuum. ¶ Et audiuit Lyſias 55
quod Philippus quem cõſtituerat rex Antio-
chus cùm adhuc viueret, vt nutriret Antio-
chum filium ſuum, & regnaret, ¶ reuerſus 56
eſſet à Perſide & Media, & exercitus qui G
abierat cum ipſo, & quia quærebat ſuſcipere
regni negotia: ¶ & feſtinauit ire, & dicere ad 57
regem & duces exercitus, Deficimus quoti-
die, & eſca nobis modica eſt, & locus quem
obſidemus eſt munitus, & incumbit nobis
ordinare de regno. ¶ Nunc itaque demus de- 58
xtras hominibus iſtis, & faciamus cum illis
pacem, & cum omni gente eorum: ¶ & con- 59
ſtituamus illis vt ambulẽt in legitimis ſuis
ſicut prius: propter legitima enim ipſorum,
quæ deſpeximus, irati ſunt, & fecerunt om-
nia hæc. ¶ Et placuit ſermo in conſpectu re- 60
gis & principum: & miſit ad eos pacem fa-
cere: & receperunt illam. ¶ Et iurauit illis 61
rex & principes: & exierunt de munitione.
¶ Et intrauit rex montem Sion, & vidit 62
munitionem loci: & rupit citius iuramen-
tum quod iurauit, & mandauit deſtruere
murum in gyro. ¶ Et diſceſſit feſtinanter, & 63
reuerſus eſt Antiochiam, & inuenit Philip-
pum dominantem ciuitati: & pugnauit ad-
uerſus eum, & occupauit ciuitatem.

CAP. VII.

ANno cẽteſimo quinquageſimoprimo exijt 1
Demetrius Seleuci filius ab vrbe Ro- A
ma, & aſcendit cum paucis viris in ciuita-
tem maritimam, & regnauit illic. ¶ Et fa- 2
ctum eſt: vt ingreſſus eſt domum regni pa-
trum ſuorum, comprehendit exercitus An-
tiochum & Lyſiam, vt adducerent eos ad
eum. ¶ Et res ei innotuit: & ait, Nolite mihi 3
oſtendere faciem eorum. ¶ Et occidit eos ex- 4
ercitus. Et ſedit Demetrius ſuper ſedem re-
gni ſui, ¶ & venerunt ad eum viri iniqui & 5
impij ex Iſrael: & Alcimus dux eorum, qui
volebat fieri ſacerdos. ¶ Et accuſauerunt po- 6
pulum apud regem, dicentes, Perdidit Iudas
& fratres eius omnes amicos tuos, & nos
diſperdidit de terra noſtra. ¶ Nunc ergo mit- 7
te virum cui credis, vt eat & videat exter-
* in minium omne quod fecit nobis * & regioni-
bus regis: & puniat omnes amicos eius &
adiutores eorum. ¶ Et elegit rex ex amicis 8
ſuis Bacchidem, qui dominabatur trans flu- B
men magnum in regno, & fidelem regi: &
miſit eum, ¶ & Alcimum impium conſtituit 9
in ſacerdotium, & mandauit ei facere vl-
tionem in filios Iſrael. ¶ Et ſurrexerunt, & 10
venerunt cum exercitu magno in terrã Iu-
da: & miſerunt nuntios, & locuti ſunt ad
Iudam & ad fratres eius verbis pacificis in
Inf.10.d.46. dolo. ¶ ‖ Et non intenderunt ſermonibus eo- 11
rum: viderunt enim quia venerũt cum ex-
ercitu magno. ¶ Et conuenerunt ad Alcimum 12
& Bacchidem congregatio ſcribarum requi-
rere quæ iuſta ſunt: ¶ & primi, Aſidæi qui 13
erant in filijs Iſrael: & exquirebant ab eis
14 pacem. ¶ Dixerunt enim, Homo ſacerdos de
15 ſemine Aaron venit, non decipiet nos. ¶ Et
locutus eſt cum eis verba pacifica: & iura-
uit illis, dicens, Non inferemus vobis malũ,
16 neque amicis veſtris. ¶ Et crediderunt ei.
Et comprehendit ex eis ſexaginta viros, &
occidit eos in vna die ſecundum verbum
17 quod ſcriptum eſt, ¶ ‖ Carnes ſanctorum tuo- Pſal.78.a 1.
C rum, & ſanguinem ipſorum effuderunt in 2.3.
circuitu Ieruſalem, & non erat qui ſepeli-
18 ret. ¶ Et incubuit timor & tremor in omnem
populum: quia dixerunt: Non eſt veritas
& iudicium in eis: tranſgreſſi ſunt enim
conſtitutum, & iuſiurandum quod iurauerunt.
19 runt. ¶ Et mouit Bacchides caſtra ab Ieru-
ſalem, & applicuit in Bethzecha: & miſit,
& comprehendit multos ex eis qui ad ſe re-
fugerant, & quoſdam de populo mactauit,
20 & in puteum magnum proiecit. ¶ Et com-
miſit regionem Alcimo, & reliquit cum eo
auxilium in adiutorium ipſi. Et abijt Bac-
21 chides ad regem: ¶ & ſatis agebat Alcimus
22 pro principatu ſacerdotij ſui. ¶ & conuene-
runt ad eum omnes qui perturbabant po-
pulum ſuum, & obtinuerunt terram Iuda,
23 & fecerunt plagam magnam in Iſrael. ¶ Et
vidit Iudas omnia mala quæ fecit Alcimus
& qui cum eo erant, filijs Iſrael, multo plus
24 quam Gentes: ¶ & exijt in omnes fines Iu-
dææ in circuitu, & fecit vindictam in vi-
ros deſertores, & ceſſauerunt vltra exire in
25 regionem. ¶ Vidit autem Alcimus quod præ-
D ualuit Iudas & qui cum eo erant: & cogno-
uit quia non poteſt ſuſtinere eos, & regreſ-
ſus eſt ad regem, & accuſauit eos multis
26 criminibus. ¶ ‖ Et miſit rex Nicanorem, v- 2.Mac.15.a 1
num ex principibus ſuis nobilioribus, qui e-
rat inimicitias exercens contra Iſrael: &
27 mandauit ei euertere populum. ¶ Et venit
Nicanor in Ieruſalem cum exercitu magno,
& miſit ad Iudam & ad fratres eius ver-
28 bis pacificis cum dolo, ¶ dicens, Non ſit pu-
gna inter me & vos: veniam cum viris
paucis, vt videam facies veſtras cum pace.
29 ¶ Et venit ad Iudam, & ſalutauerunt ſein-
uicem pacifice: & hoſtes parati erant rapere
30 Iudam. ¶ Et innotuit ſermo Iudæ quoniam
cum dolo venerat ad eum, & conterritus eſt
ab eo, & amplius noluit videre faciem eius.
31 ¶ Et cognouit Nicanor quoniam denuda-
E tum eſt conſilium eius: & exiuit obuiam
32 Iudæ in pugnam iuxta Capharſalama. ¶ Et
ceciderunt de Nicanoris exercitu, ferè quin-
que millia viri, & fugerunt in ciuitatem
33 Dauid. ¶ Et poſt hæc verba aſcendit Nica-
nor in montem Sion: & exierunt de ſacerdo-
tibus populi ſalutare eum in pace, & demõ-
ſtrare ei holocautomata quæ offerebantur
34 pro rege. ¶ Et irridens ſpreuit eos, & pol-
35 luit: & locutus eſt ſuperbe, ¶ & iurauit cum

ſta, dicens, Niſi traditus fuerit Iudas, & exercitus eius in manus meas: continuo cũ regreſſus fuero in pace, ſuccendam domũ iſtam.
Et exijt cum ira magna: ¶ & intrauerunt 36
ſacerdotes, & ſteterunt ante faciem altaris
& templi: & flentes dixerunt. ¶ Tu Domine 37
elegiſti domum iſtam ad inuocandum nomen F
tuum in ea, vt eſſet domus orationis & obſe-
crationis populo tuo. ¶ Fac vindictam in ho- 38
mine iſto, & exercitu eius, & cadant in gla-
dio: memento blaſphemias eorum, & ne de-
deris eis vt permaneant. ¶ Et exijt Nicanor 39
ab Ieruſalem, & caſtra applicuit ad Beth-
horon & occurrit illi exercitus Syriæ. ¶ Et 40
Iudas applicuit in Adarſa cum tribus mil-
4.re.19.g.35 libus viris: & orauit Iudas, & dixit: ¶ ‖ Qui 41
Tob.1.d.21. miſſi erãt a rege Sennacherib, Domine, quia
Ecc.48.d.25 blaſphemauerunt te, ‖ exijt angelus, & per-
Eſa.37.g.36. cuſſit ex eis centum octogintaquinq; millia:
2.Ma.8.c.19 ¶ ſic contere exercitum iſtum in conſpectu 42
15.c.22. noſtro hodie, & ſciant cæteri quia male lo-
cutus eſt ſuper ſancta tua, & iudica illum
ſecundum malitiam illius. ¶ Et commiſerũt 43
exercitus prælium tertiadecima die menſis
Adar: & contrita ſunt caſtra Nicanoris, &
cecidit ipſe primus in prælio. ¶ Vt autem vi- 44
dit exercitus eius quia cecidiſſet Nicanor, G
proiecerunt arma ſua & fugerunt: ¶ & per- 45
ſecuti ſunt eos viam vnius diei ab Adazer,
vſquequo veniatur in Gazara, & tubis ce-
cinerunt poſt eos cum ſignificationibus. ¶ Et 46
exierunt de omnibus caſtellis Iudææ in cir-
cuitu, & ventilabant eos cornibus, & con-
uertebantur iterum ad eos, & ceciderunt o-
mnes gladio, & non eſt relictus ex eis nec
vnus. ¶ Et acceperunt ſpolia eorum in præ- 47
dam: & caput Nicanoris amputauerunt, &
dexteram eius quam extenderat ſuperbe, &
attulerunt, & ſuſpenderunt contra Ieruſa-
lem. ¶ Et lætatus eſt populus valde, & ege- 48
runt diem illam in lætitia magna. ¶ Et con- 49
ſtituit agi omnibus annis diem iſtam ter-
tiadecima die menſis Adar. ¶ Et ſiluit terra 50
Iuda dies paucos.

## CAP. VIII.

ET audiuit Iudas nomen Romanorum 1
quia ſunt potentes viribus, & acquie- A
ſcunt ad omnia quæ poſtulantur ab eis: &
quicunq; acceſſerunt ad eos, ſtatuerunt cum
eis amicitias, & quia ſunt potẽtes viribus.
¶ Et audierunt prælia eorum, & virtutes bo- 2
nas quas fecerunt in Galatia, quia obtinue-
runt eos & duxerunt ſub tributũ: ¶ & quã- 3
ta fecerunt in regione Hiſpaniæ, & quod in
poteſtatem redegerunt metalla argenti &
auri quæ illic ſunt, & poſſederunt omnem
locum conſilio ſuo & patientia: ¶ locaq; quæ 4
longe erant valde ab eis, & reges qui ſuper-
uenerant eis ab extremis terræ, contriue-
runt, & percuſſerunt eos plaga magna: cæteri
autem dant eis tributum omnibus annis:
5 ¶ & Philippum & Perſen Cetæorum regem,
& cæteros qui aduerſum eos arma tulerant
contriuerunt in bello, & obtinuerunt eos.
6 ¶ & Antiochum magnum regem Aſiæ, qui eis
pugnam intulerat, habens centum viginti
elephantes & equitatum, & currus, & ex-
ercitum magnum valde, contritum ab eis:
7 ¶ & quia ceperunt eum viuum, & ſtatuerũt
ei vt daret ipſe & qui regnarent poſt ip-
B ſum, tributum magnum, & daret obſides, &
8 conſtitutum, ¶ & regionem Indorum, & Me-
dos, & Lydos de optimis regionibus eo-
rum: & acceptas eas ab eis, dederunt Eu-
9 meni regi. ¶ & quia qui erant apud Hella-
dam, voluerunt ire, & tollere eos: & inno-
10 tuit ſermo his, ¶ & miſerunt ad eos ducem
vnum, & pugnauerunt contra illos, & ceci-
derunt ex eis multi, & captiuas duxerunt
vxores eorum, & filios, & diripuerunt eos,
& terram eorum poſſederunt, & deſtruxe-
runt muros eorum, & in ſeruitutem illos
11 redegerunt vſq; in hunc diem: ¶ & reſidua
regna, & inſulas quæ aliquando reſtiterant
illis, exterminauerunt, & in poteſtatem re-
12 degerunt. ¶ Cum amicis autem ſuis, & qui
in ipſis requiem habebant, conſeruauerunt
amicitiam, & obtinuerunt regna quæ erant
proxima, & quæ erant longè: quia quicunq;
audiebant nomen eorum, timebant eos.
13 ¶ quibus verò vellent auxilio eſſe vt regna-
rent, regnabant: quos autem vellent, regno
14 deturbabant: & exaltati ſunt valde. ¶ Et in
omnibus iſtis nemo portabat diadema, nec
induebatur purpura, vt magnificaretur in
15 ea. ¶ Et quia curiam fecerunt ſibi, & quoti-
die cõſulebant trecentos viginti conſilium
C agentes ſemper de multitudine, vt quæ di-
16 gna ſunt, gerant. ¶ & committunt vni ho-
mini magiſtratum ſuum per ſingulos annos
dominari vniuerſæ terræ ſuæ: & omnes obe-
diunt vni, & non eſt inuidia, neque zelus
17 inter eos. ¶ Et elegit Iudas Eupolemum fi-
lium Iohannis filij Iacob, & Iaſonem filium
Eleazari, & miſit eos Romam conſtituere
18 cum illis amicitiam & ſocietatem: ¶ & vt
auferrent ab eis iugum Græcorum, quia vi-
derunt quod in ſeruitutem premerent re-
19 gnum Iſraël. ¶ Et abierunt Romam viam
multam valde, & introierunt curiam, & di-
20 xerũt, ¶ Iudas Machabæus, et fratres eius, &
populus Iudæorum miſerunt nos ad vos ſta-
tuere vobiſcum ſocietatem & pacem, & con-
21 ſcribere nos ſocios & amicos veſtros. ¶ Et
22 placuit ſermo in conſpectu eorum. ¶ Et hoc
reſcriptum eſt quod reſcripſerunt in tabulis
æreis, & miſerunt in Ieruſalem, vt eſſet a-
pud eos ibi memoriale pacis & ſocietatis.
23 ¶ BENE SIT ROMANIS & genti
D Iudæorum in mari & in terra in æternum:
24 gladiuſq; & hoſtis procul ſit ab eis. ¶ Quod
ſi inſtiterit bellum Romanis prius, aut om-

nibus

ſibus ſocijs eorum in omni dominatione eo-
rum: ¶ auxilium feret gens Iudæorum, prout 25
tempus dictauerit, corde pleno: ¶ & prælian- 26
tibus non dabũt, neq; ſubminiſtrabunt tri-
ticum, arma, pecuniam, naues, ſicut placuit
Romanis: & cuſtodient mandata eorum, ni-
hil ab eis accipientes. ¶ Similiter autem & ſi 27
genti Iudæorum prius acciderit bellum, ad-
iuuabunt Romani ex animo: prout eis tem-
pus permiſerit: ¶ & adiuuantibus non da- 28
bitur triticum, arma, pecunia, naues, ſicut
placuit Romanis: & cuſtodient mandata eo-
rum abſque dolo. ¶ ſecundum hæc verba con- 29
ſtituerunt Romani populo Iudæorum. ¶ Quod 30
ſi poſt hæc verba hi aut illi addere, aut de-
mere ad hæc aliquid voluerint, facient ex
propoſito ſuo: & quæcunque addiderint vel
dempſerint, rata erunt. ¶ Sed & de malis 31
quæ Demetrius rex fecit in eos, ſcripſimus
ei, dicentes: Quare grauaſti iugum tuum
ſuper amicos noſtros, & ſocios Iudæos? ¶ Si 32
ergo iterum adierint nos aduerſum te, facie-
mus illis iudicium, & pugnabimus tecum
mari terraq;.

## CAP. IX.

INterea vt audiuit Demetrius quia ceci- 1
dit Nicanor & exercitus eius in prælio, A
appoſuit & Bacchidem & Alcimum rurſum
mittere in Iudæam, & dextrum cornu cum
illis. ¶ Et abierunt viam quæ ducit in Gal- 2
gala, & caſtra poſuerunt in Maſaloth, quæ
eſt in Arbellis: & occupauerunt eam, & pe-
remerunt animas hominum multas. ¶ In 3
menſe primo anni centeſimi & quinquage-
ſimi ſecundi applicuerunt exercitum ad Ie-
ruſalem: ¶ & ſurrexerunt, & abierunt in 4
Beream viginti millia virorum, et duo mil-
lia equitum. ¶ Et Iudas poſuerat caſtra in 5
Laiſa, & tria millia viri electi cum eo: ¶ & 6
viderunt multitudinẽ exercitus quia multi
ſunt, & timuerunt valde: & multi ſubtra-
xerunt ſe de caſtris, & non remanſerunt ex
eis niſi octingẽti viri. ¶ Et vidit Iudas quod 7
defluxit exercitus ſuus, & bellum perurge-
bat eum, & confractus eſt corde: quia nõ ha-
bebat tempus congregandi eos, & diſſolutus
eſt. ¶ Et dixit his qui reſidui erant: Surga- 8
mus, & eamus ad aduerſarios noſtros, ſi po-
terimus pugnare aduerſus eos. ¶ Et auerte- 9
bant eum, dicentes: Non poterimus, ſed libe-
remus animas noſtras modo, & reuertamur
ad fratres noſtros: & tunc pugnabimus ad-
uerſus eos: nos autem pauci ſumus. ¶ Et ait 10
Iudas, Abſit iſtam rem facere, vt fugiamus
ab eis: & ſi appropiauit tempus noſtrum, B
moriamur in virtute propter fratres no-
ſtros, & non inferamus crimẽ gloriæ noſtræ.
¶ Et mouit exercitus de caſtris, & ſteterunt 11
illis obuiam: & diuiſi ſunt equites in duas
partes, & fundibularij & ſagittarij præibãt
exercitum, & primi certaminis omnes poten-
12 tes. ¶ Bacchides autem erat in dextro cornu,
& proximauit legio ex duabus partibus, &
13 clamabant tubis: ¶ exclamauerunt autem &
hi qui erant ex parte Iudæ etiam ipſi, &
commota eſt terra à voce exercituum: & cõ-
miſſum eſt prælium à mane vſq; ad veſpe-
14 ram. ¶ Et vidit Iudas quod firmior eſt pars
exercitus Bacchidis in dexteris, & conuene-
15 runt cum ipſo omnes conſtantes corde: ¶ &
contrita eſt dextera pars ab eis, & perſecu-
16 tus eſt eos vſque ad montem Azoti. ¶ Et qui
in ſiniſtro cornu erant, viderunt quod con-
tritum eſt dextrum cornu, & ſecuti ſunt poſt
Iudam & eos qui cum ipſo erant à tergo:
17 ¶ & ingrauatum eſt prælium, & ceciderunt
18 vulnerati multi ex his & ex illis. ¶ Et Iu-
19 das cecidit, & cæteri fugerunt. ¶ Et Iona-
C thas, & Simon tulerũt Iudam fratrem ſuũ,
& ſepelierunt eum in ſepulchro patrum ſuo-
20 rum in ciuitate Modin. ¶ Et fleuerunt eum
omnis populus Iſrael planctu magno: & lu-
21 gebant dies multos, ¶ & dixerunt: Quomodo
cecidit potens, qui ſaluum faciebat populum
22 Iſrael? ¶ Et cætera verba bellorum Iudæ, &
virtutũ quas fecit, & magnitudinis eius nõ
23 ſunt deſcripta, multa enim erãt valde. ¶ Et
factum eſt, poſt obitum Iudæ emerſerunt ini-
qui in omnibus finibus Iſrael, & exorti ſunt
24 omnes qui operabantur iniquitatem. ¶ In
diebus illis facta eſt fames magna valde, &
tradidit ſe Bacchidi omnis regio eorum cum
25 ipſis. ¶ Et elegit Baccides viros impios, &
26 conſtituit eos dominos regionis: ¶ & exqui-
rebant & perſcrutabantur amicos Iudæ, &
adducebant eos ad Bacchidem, & vindicabat
27 in illos, & illudebat. ¶ Et facta eſt tribula-
tio magna in Iſrael, qualis non fuit ex die
28 qua nõ eſt viſus propheta in Iſrael. ¶ Et cõ-
gregati ſunt omnes amici Iudæ, & dixerunt
29 Ionathæ, ¶ Ex quo frater tuus Iudas defun-
ctus eſt, vir ſimilis ei non eſt qui exeat con-
tra inimicos, Bacchidem & eos qui inimici
30 ſunt gentis noſtræ. ¶ Nunc itaque te hodie
elegimus eſſe pro eo nobis in principẽ & du-
31 cem ad bellandum bellum noſtrum. ¶ Et ſu-
ſcepit Ionathas tempore illo principatum, &
32 ſurrexit loco Iudæ fratris ſui. ¶ Et cognouit
33 Bacchides, & quærebat eum occidere. ¶ Et
cognouit Ionathas & Simon frater eius, &
D omnes qui cum eo erant: & fugerunt in de-
ſertum Thecuæ, & conſederunt ad aquam
34 lacus Aſphar. ¶ Et cognouit Bacchides, & die
ſabbathorum venit ipſe & omnis exercitus
35 eius trans Iordanem: ¶ & ⌐ Ionathas˺ miſit ⌐. 12.
fratrem ſuum ducem populi, & rogauit Na-
buthæos amicos ſuos, vt "commodarent˺ illis "commen-
36 apparatum ſuũ qui erat copioſus. ¶ Et exie- darct 19.
runt filij Iambri ex Madaba, et comprehẽde-
runt Iohannem & omnia quæ habebat, &
37 abierunt habentes ea. ¶ Poſt hæc verba re-
nuntiatũ eſt Ionathæ & Simoni fratri eius

quia filÿ Iambri faciunt nuptias magnas, &
ducunt ſponſam ex Madaba filiam vnius de
magnis principibus Chanaan cum ambitio-
ne magna. ¶ Et recordati ſunt ſanguinis Io- 38
hannis fratris ſui: & aſcenderũt, & abſcon-
derunt ſe ſub tegumento montis. ¶ Et eleua- 39
uerunt oculos ſuos, & viderunt: & ecce tu-
multus, & apparatus multus: & ſpõſus pro-
ceſsit, & amici eius: & fratres eius obuiam
illis cum tympanis, & muſicis, & armis
multis. ¶ Et ſurrexerunt ad eos ex inſidÿs, 40
& occiderunt eos, & ceciderunt vulnerati
multi, & reſidui fugerunt in montes: & ac-
ceperunt omnia ſpolia eorum, ¶ & conuerſæ 41
ſunt nuptiæ in luctum, & vox muſicorum
ipſorum in lamentum. ¶ Et vindicauerunt 42
vindictam ſanguinis fratris ſui: & reuerſi
ſunt ad ripam Iordanis. ¶ Et audiuit Bac- 43
chides, & venit die ſabbathorum vſque ad
oram Iordanis in virtute magna. ¶ Et dixit 44
ad ſuos Ionathas: Surgamus, & pugnemus E
contra inimicos noſtros, non eſt enim hodie
ſicut heri, & nudiuſtertius. ¶ ecce enim bel- 45
lum ex aduerſo, aqua verò Iordanis hinc &
inde, & ripa, & paludes, & ſaltus: & non eſt
2.Pa.20.2.3. locus diuertendi. ¶ ‖ Nunc ergo clamate in 46
cælum, vt liberemini de manu inimicorum
veſtrorum. Et commiſſum eſt bellum. ¶ Et 47
extendit Ionathas manum ſuam percutere
Bacchidem, & diuertit ab eo retro: ¶ & diſsi- 48
liÿt Ionathas & qui cum eo erant in Iorda-
nem, & tranſnatauerunt ad eos Iordanem:
¶ & ceciderunt de parte Bacchidis die illa 49
mille viri: & reuerſi ſunt in Ieruſalem, ¶ & 50
ædificauerunt ciuitates munitas in Iudæa,
munitionem quæ erat in Iericho, & in Am-
maum, & in Beth-horon, & in Beth-el, &
Thamnata, & Phara, & Thopo muris excel-
ſis & portis & ſeris. ¶ Et poſuit cuſtodiam 51
in eis, vt inimicitias exercerent in Iſraël:
¶ & muniuit ciuitatem Beth-ſuram, & Ga- 52
zaram, & arcem, & poſuit in eis auxilia, &
apparatum eſcarum: ¶ & accepit filios prin- 53
cipum regionis obſides, & poſuit eos in arce
in Ieruſalem, in cuſtodiam. ¶ Et anno cente- 54
ſimo quinquageſimotertio, menſe ſecũdo præ- F
cepit Alcimus deſtrui muros domus ſanctæ
interioris, & deſtrui opera prophetarum: &
cœpit deſtruere. ¶ In tempore illo percuſſus eſt 55
Alcimus: & impedita ſunt opera illius, &
occluſum eſt os eius, & diſſolutus eſt paralyſi,
nec vltrà potuit loqui verbum & mandare
de domo ſua. ¶ Et mortuus eſt Alcimus in 56
tempore illo cum tormento magno. ¶ Et vidit 57
Bacchides quoniam mortuus eſt Alcimus: &
,18. reuerſus eſt ad regem, & ſiluit terra-Iuda
annis duobus. ¶ Et cogitauerunt omnes ini- 58
qui, dicentes: Ecce Ionathas & qui cum eo
ſunt, in ſilentio habitant confidenter: nunc
ergo adducamus Bacchidem, & comprehen-
det eos omnes vna nocte. ¶ Et abierunt & 59

60 conſilium ei dederunt. ¶ Et ſurrexit vt ve-
niret cum exercitu multo: & miſit occulte e-
piſtolas ſociÿs ſuis qui erant in Iudæa, vt
comprehenderent Ionathan & eos qui cum
eo erant: ſed non potuerunt, quia innotuit
61 eis conſilium eorum. ¶ Et apprehendit de vi-
ris regionis, qui principes erant * militiæ *malitia 3.
62 quinquaginta viros, & occidit eos: ¶ & ſe-
ceſsit Ionathas, & Simon, & qui cum eo e-
rant in Beth-beſſen, quæ eſt in deſerto: &
extruxit diruta eius, & firmauerunt eam.
63 ¶ Et cognouit Bacchides, & congregauit vni-
G uerſam multitudinem ſuam: & his qui de
64 Iudæa erant denuntiauit. ¶ Et venit, & ca-
ſtra poſuit deſuper Beth-beſſen: & oppugna-
65 uit eam dies multos, & fecit machinas. ¶ Et
reliquit Ionathas Simonem fratrem ſuum in
ciuitate, & exÿt in regionem, & venit cum
66 numero: ¶ & percuſsit Odaren & fratres e-
ius, & filios Phaſeron in tabernaculis ipſo-
rum, & cœpit cædere & creſcere in virtuti-
67 bus. ¶ Simon verò, & qui cum ipſo erãt, ex-
ierũt de ciuitate, & ſuccenderunt machinas,
68 ¶ & pugnauerunt contra Bacchidem, & con-
tritus eſt ab eis, & afflixerunt eum valde,
quoniã conſilium eius & congreſſus eius erat
69 inanis. ¶ Et iratus contra viros iniquos qui
ei conſilium dederant vt veniret in regio-
nem ipſorum, multos ex eis occidit: ipſe au-
tem cogitauit cum reliquis abire in regio-
70 nem ſuam. ¶ Et cognouit Ionathas: & miſit
ad eum legatos componere pacem cum ipſo, &
71 reddere ei captiuitatem. ¶ Et libenter acce-
pit, & fecit ſecundum verba eius, & iurauit
ſe nihil facturũ ei mali omnibus diebus vi-
72 tæ eius. ¶ Et reddidit ei captiuitatem quam
prius erat prædatus de terra-Iuda: & con-
uerſus abÿt in terram ſuam, & non appoſuit
73 amplius venire in fines eius. ¶ Et ceſſauit
gladius ex Iſraël: & habitauit Ionathas in
Machmas, & cœpit Ionathas ibi iudicare po-
pulum, & exterminauit impios ex Iſraël.

CAP. X.

1 ET anno centeſimo ſexageſimo aſcendit
A Alexander Antiochi filius, qui cognomi-
natus eſt Nobilis: & occupauit Ptolemai-
dam, & receperunt eum, & regnauit illic.
2 ¶ Et audiuit Demetrius rex, & congregauit
exercitum copioſum valde, & exiuit obuiam
3 illi in prælium. ¶ Et miſit Demetrius epiſto-
lam ad Ionathan verbis pacificis, vt ma-
4 gnificaret eum: ¶ dixit enim, Anticipemus
facere pacem cum eo, priuſquam faciat cum
5 Alexandro aduerſum nos: ¶ recordabitur e-
nim omnium malorum quæ fecimus in eum,
6 & in fratrem eius, & in gentem eius. ¶ Et
dedit ei poteſtatem congregandi exercitum,
& fabricare arma, & eſſe ipſum ſocium e-
ius, & obſides qui erant in arce iuſsit tradi
7 ei. ¶ Et venit Ionathas in Ieruſalem, & le-
git epiſtolas in auditu omnis populi et eorum,
quæ

*qui in arce erant. ¶ Et timuerunt timore* 8
*magno, quoniam audierunt quod dedit ei*
*rex poteſtatem congregandi exercitum.¶ Et* 9
*traditi ſunt Ionatha obſides, & reddidit eos*
*parentibus ſuis: ¶ & habitauit Ionathas in* 10
*Ieruſalem, & cœpit ædiſicare & innouare ci-*
*uitatem. ¶ Et dixit facientibus opera, vt* 11
*extruerent muros, & montem Sion in cir-*
*cuitu lapidibus quadratis ad munitionem:*
*& ita feserunt. ¶ Et fugerũt alienigenæ qui* 12
*erant in munitionibus quas Bacchides ædi-*
*ficauerat: ¶ & reliquit vnuſquiſq; locum, &* 13
*abijt in terram ſuam: ¶ tantum in Beth-ſu-* 14
*ra remanſerunt aliqui ex his qui reliqne-*
*rant legem & præcepta Dei. erat enim hæc*
*eis ad refugium. ¶ Et audiuit Alexander* 15
*promiſſa quæ promiſit Demetrius Iona-*
*thæ: & narrauerunt ei prælia, & virtutes* B
*quas ipſe fecit, & fratres eius, & labores*
*quos laborauerunt. ¶ & ait: Nunquid inue-* 16
*niemus aliquem virum talem? & nunc fa-*
*ciemus eum amicum, & ſocium noſtrum.*
*¶ Et ſcripſit epiſtolam, & miſit ei ſecundum* 17
*hæc verba, dicens: ¶ REX Alexander fra-* 18
*tri Ionathæ ſalutẽ. ¶ Audiuimus de te quod* 19
*vir potens ſis viribus, & aptus es vt ſis a-*
*micus noſter: ¶ & nunc conſtituimus te hodie* 20
*ſummum ſacerdotem gentis tuæ, vt amicus*
*voceris reg. (& miſit ei purpuram, & coro-*
*nam auream) & quæ noſtra ſunt ſentias no-*
*biſcum, & conſerues amicitias ad nos. ¶ Et* 21
*induit ſe Ionathas ſtola ſancta ſeptimo men-*
*ſe, anno centeſimo ſexageſimo in die ſolenni*
*ſcenopegiæ: & congregauit exercitum, & fe-*
*cit arma copioſa. ¶ Et audiuit Demetrius* 22
*verba iſta, & contriſtatus eſt nimis, & ait:*
*¶ Quid hoc fecimus, quod præoccupauit nos* 23
*Alexander apprehendere amicitiam Iudæo-*
*rum ad munimen ſui? ¶ Scribam & ego illis* 24
*verba deprecatoria, & dignitates, & dona:*
*vt ſint mecum in adiutorium. ¶ Et ſcripſit* 25
*eis in hæc verba, Rex Demetrius genti Iu-*
*dæorum ſalutem. ¶ Quoniam ſeruaſtis ad* 26
*nos pactum, & manſiſtis in amicitia noſtra,*
*& non acceſſiſtis ad inimicos noſtros, audi-*
*uimus, & gauiſi ſumus. ¶ Et nunc perſeue-* 27
*rate adhuc conſeruare ad nos fidem, & re-*
*tribuemus vobis bona pro his quæ feciſtis*
*nobiſcum. ¶ Et remittemus vobis præſtatio-* 28
*nes multas, & dabimus vobis donationes.* C
*¶ Et nunc abſoluo vos & omnes Iudæos à* 29
*tributis, & pretia ſalis indulgeo, & coronas*
*remitto, & tertias ſeminis: ¶ & dimidiam* 30
*partem fructus ligni quod eſt portionis meæ*
*relinquo vobis ex hodierno die & deinceps,*
*ne accipiatur à terra Iuda & à tribus ci-*
*uitatibus quæ additæ ſunt illi ex Samaria*
*& Galilæa ex hodierna die & in totum tem-*
*pus: ¶ & Ieruſalem ſit ſancta & libera cum* 31
*finibus ſuis: et decimæ et tributa, ipſius ſint.*
*¶ Remitto etiam poteſtatem arcis quæ eſt in* 32
*Ieruſalẽ: & do eam ſummo ſacerdoti, vt cõ-*
*ſtituat in ea viros quoſcunque ipſe elegerit,*
33 *qui cuſtodiant eam. ¶ Et omnem animam*
*Iudæorum, quæ captiua eſt à terra Iuda in*
*omni regno meo relinquo liberam gratis, vt*
*omnes a tributis ſoluantur, etiam pecorum*
34 *ſuorum. ¶ Et omnes dies ſolennes, & ſabba-*
*tha, & neomeniæ, & dies decreti, & tres dies*
*ante diem ſolennem, & tres dies poſt diem*
*ſolennem ſint omnes immunitatis & remiſ-*
*ſionis omnibus Iudæis qui ſunt in regno*
35 *meo: ¶ & nemo habebit poteſtatem agere ali-*
*quid, & mouere negotia aduerſus aliquem*
36 *illorum in omni cauſa. ¶ Et aſcribantur ex*
*Iudæis in exercitu regis ad triginta millia*
*virorum, & dabuntur illis copiæ vt oportet*
*omnibus exercitibus regis, & ex eis ordina-*
*buntur qui ſint in munitionibus regis ma-*
37 *gni: ¶ & ex his conſtituentur ſuper negotia*
*regni quæ aguntur ex fide, & principes ſint*
*ex eis, & ambulent in legibus ſuis, ſicut*
38 *præcepit rex in terra Iuda. ¶ Et tres ciuita-*
*tes quæ additæ ſunt Iudææ ex regione Sa-*
*mariæ, cum Iudæa reputentur: vt ſint ſub*
*vno, & non obediant alienæ poteſtati, niſi*
39 *ſummi ſacerdotis: ¶ Ptolemaida & confines*
D *eius, quas dedi donum ſanctis qui ſunt in*
*Ieruſalem ad neceſſarios ſumptus ſanctorũ.*
40 *¶ Et ego do ſingulis annis quindecim millia*
*ſiclorum argenti de rationibus regis, quæ*
41 *me contingunt: ¶ & omne quod reliquum*
*fuerit, quod nõ reddiderant qui ſuper nego-*
*tia erant annis prioribus, ex hoc dabunt in*
42 *opera domus. ¶ Et ſuper hæc quinq; millia*
*ſiclorum argenti, quæ accipiebant de ſancto-*
*rum ratione per ſingulos annos: & hæc ad ſa-*
*cerdotes pertineant, qui miniſterio funguu-*
43 *tur. ¶ Et quicunq; confugerint in templum*
*quod eſt Ieroſolymis, & in omnibus finibus*
*eius, obnoxij regi in omni negotio dimittan-*
*tur, & vniuerſa quæ ſunt eis in regno meo,*
44 *libera habeant. ¶ Et ad ædificanda vel re-*
*ſtauranda opera ſanctorũ ſumptus dabuntur*
45 *de ratione regis: ¶ & ad extruẽdos muros in*
*Ieruſalem & cõmuniendos in circuitu, ſum-*
*ptus dabuntur de ratione regis, & ad con-*
46 *ſtruendos muros in Iudæa. ¶ Vt audiuit autẽ*
*Ionathas & populus ſermones iſtos, nõ cre-* Sup. 7. b. m.
*diderunt eis, nec receperunt eos: quia recor-*
*dati ſunt malitiæ magnæ quã fecerat in Iſ-*
47 *raël, & tribulauerat eos valde. ¶ Et compla-*
*cuit eis in Alexandrum, quia ipſe fuerat eis*
*princeps ſermonũ pacis, & ipſi auxiliũ fere-*
48 *bant omnibus diebus. ¶ Et congregauit rex*
*Alexander exercitũ magnũ, & admouit ca-*
49 *ſtra cõtra Demetrium. ¶ Et cõmiſerunt præ-*
*lium duo reges, & fugit exercitus Demetrij,*
*& inſecutus eſt eum Alexander, & incubuit*
50 *ſuper eos. ¶ Et inualuit prælium nimis, do-*
*nec occidit ſol: & cecidit Demetrius in die il-*
51 *la. ¶ Et miſit Alexander ad Ptolemæũ regem*

*Aegypti legatos ſecundum hæc verba dicens:*
¶ QVONIAM *regreſſus ſum in regnum* 52
*meum, & ſedi in ſede patrum meorum, &*
*obtinui principatum, & contriui Demetriū,* E
*& poſſedi regionem noſtram,* ¶ *& commiſi* 53
*pugnam cum eo, & contritus eſt ipſe, & ca-*
*ſtra eius à nobis, & ſedemus in ſede regni*
*eius:* ¶ *& nunc ſtatuamus adinuicem amici-* 54
*tiam: & da mihi filiam tuam uxorem, &*
*ego ero gener tuus, & dabo tibi dona, & ipſi*
*dignitatem.* ¶ *Et reſpondit rex Ptolemæus,* 55
*dicens:* FELIX *dies in qua reuerſus es ad*
*terram patrum tuorum, & ſediſti in ſede re-*
*gni eorum.* ¶ *Et nunc faciam tibi quod ſcri-* 56
*pſiſti: ſed occurre mihi Ptolemaidam, ut vi-*
*deamus inuicem nos, & ſpondeam tibi ſicut*
*dixiſti.* ¶ *Et exiuit Ptolemæus de Aegypto,* 57
*ipſe & Cleopatra filia eius, & venit Ptole-*
*maidam anno centeſimo ſexageſimo ſecundo.*
¶ *Et occurrit ei Alexander rex, & dedit ei* 58
*Cleopatram filiam ſuam: & fecit nuptias*
*eius Ptolemaida, ſicut reges in magna glo-*
*ria.* ¶ *Et ſcripſit rex Alexander Ionathæ, ut* 59
*veniret obuiam ſibi.* ¶ *Et abijt cum gloria* 60
*Ptolemaidam, & occurrit ibi duobus regibus,*
*& dedit illis argentum multum, & aurum,*
*& dona: & inuenit gratiam in conſpectu eo-*
*rum.* ¶ *Et conuenerunt aduerſus eum viri* 61
*peſtilentes ex Iſraël, viri iniqui interpellan-*
*tes aduerſus eum: & non intendit ad eos*
*rex.* ¶ *Et iuſſit ſpoliari Ionathan veſtibus* 62
*ſuis, & indui eum purpura: & ita fecerunt.*
*Et collocauit eum rex ſedere ſecum.* ¶ *Dixitq;* 63
*principibus ſuis: Exite cum eo in medium*
*ciuitatis, & prædicate ut nemo aduerſus*
*eum interpellet de vllo negotio, nec quiſ-*
*quam ei moleſtus ſit de vlla ratione.* ¶ *Et* 64
*factum eſt ut viderunt qui interpellabant* F
*gloriam eius quæ prædicabatur, & opertum*
*eum purpura, fugerunt omnes:* ¶ *& magni-* 65
*ficauit eum rex, & ſcripſit eum inter pri-*
*mos amicos, & poſuit eum ducem, & partici-*
*pem principatus.* ¶ *Et reuerſus eſt Ionathas* 66
*in Ieruſalem cum pace & lætitia.* ¶ *In anno* 67
*centeſimo ſexageſimo quinto, venit Deme-*
*trius filius Demetrij à Creta in terram pa-*
*trum ſuorum.* ¶ *Et audiuit Alexander rex,* 68
*& contriſtatus eſt valde, & reuerſus eſt An-*
*tiochiam.* ¶ *Et conſtituit Demetrius rex* 69
*Apollonium ducem, qui præerat Cœleſyriæ:*
*& congregauit exercitum magnum, & ac-*
*ceſſit ad Iamniā: & miſit ad Ionathan ſum-*
*mum ſacerdotem,* ¶ *dicens: Tu ſolus reſiſtis* 70
*nobis, ego autem factus ſum in deriſum &*
*in opprobrium, propterea quia tu poteſtatem*
*aduerſum nos exerces in montibus.* ¶ *Nunc* 71
*ergo ſi confidis in virtutibus tuis, deſcende*
*ad nos in campum, & comparemus illic in-*
*uicem: quia mecum eſt virtus bellorum.*
¶ *Interroga & diſce quis ſum ego & cæteri* 72
*qui auxilio ſunt mihi, qui & dicunt quia nō*
*poteſt ſtare pes veſter ante faciem noſtram,*
*quia bis in fugam conuerſi ſunt patres tui*
73 *in terra ſua:* ¶ *& nunc quomodo poteris ſu-*
*ſtinere equitatum & exercitum tantum in*
*campo, vbi non eſt lapis, neq; ſaxum, neque*
74 *locus fugiendi?* ¶ *Vt audiuit autem Ionathas*
*ſermones Apollonij, motus eſt animo: & ele-*
*git decem millia virorum, & exijt ab Ieru-*
*ſalem, & occurrit ei Simon frater eius in*
75 *adiutorium:* ¶ *& applicuerunt caſtra in Iop-*
*pen, & excluſit eum à ciuitate: quia cuſtodia*
*Apollonij Ioppe erat, & oppugnauit eam.*
76 ¶ *Et exterriti qui erant in ciuitate, aperue-*
G *runt ei, & obtinuit Ionathas Ioppen.* ¶ *Et*
77 *audiuit Apollonius, & admouit tria millia*
78 *equitum, & exercitum multum.* ¶ *Et abijt*
*Azotum tanquam iter faciens, & ſtatim*
*exijt in campum: eo quod haberet multitu-*
*dinem equitum, & confideret in eis. Et in-*
*ſecutus eſt eum Ionathas in Azotum, & cō-*
79 *miſerunt prælium.* ¶ *Et reliquit Apollonius*
80 *in caſtris mille equites poſt eos occulte.* ¶ *Et*
*cognouit Ionathas quoniam inſidiæ ſunt poſt*
*ſe, & circuierunt caſtra eius, & iecerunt ia-*
*cula in populum à manè vſq; ad veſperam.*
81 ¶ *Populus autem ſtabat, ſicut præceperat Io-*
82 *nathas: & laborauerūt equi eorum.* ¶ *Et eie-*
*cit Simon exercitum ſuum, & commiſit con-*
*tra legionem. equites enim fatigati erant. &*
83 *contriti ſunt ab eo, & fugerunt.* ¶ *Et qui di-*
*ſperſi ſunt per campū, fugerunt in Azotum,*
*& intrauerunt in Beth-dagō idolum ſuum,*
84 *ut ibi ſe liberarent.* ¶ *Et ſuccendit Ionathas*
*Azotum, & ciuitates quæ erant in circuitu*
*eius, & accepit ſpolia eorum, & templū Da-*
*gon: & omnes qui fugerunt in illud, ſuccen-*
85 *dit igni.* ¶ *Et fuerunt qui ceciderunt gladio*
*cum his qui ſuccēſi ſunt, ferè octo millia vi-*
86 *rorum.* ¶ *Et mouit inde Ionathas caſtra, &*
*applicuit ea Aſcalonem: & exierunt de ciui-*
87 *tate obuiam illi in magna gloria.* ¶ *Et reuer-*
*ſus eſt Ionathas in Ieruſalem cum ſuis, ha-*
88 *bentibus ſpolia multa.* ¶ *Et factum eſt: vt*
*audiuit Alexander rex ſermones iſtos, addi-*
89 *dit adhuc glorificare Ionathan.* ¶ *Et miſit ei*
*fibulam auream, ſicut conſuetudo eſt dari*
*cognatis regum. Et dedit ei Accaron & om-*
*nes fines eius in poſſeſſionem.*

CAP. XI.

1 ET *rex Aegypti congregauit exercitum,*
A *ſicut arenam quæ eſt circa oram maris,*
*& naues multas: & quærebat obtinere re-*
*gnum Alexandri dolo, & addere illud regno*
2 *ſuo.* ¶ *Et exijt in Syriam verbis pacificis, &*
*aperiebant ei ciuitates, & occurrebant ei:*
*quia mandauerat Alexander rex exire ei*
3 *obuiam, eo quod ſocer ſuus eſſet.* ¶ *Cùm autē*
*introiret ciuitatem Ptolemaus, ponebat cu-*
4 *ſtodias militum in ſingulis ciuitatibus.* ¶ *Et*
*vt appropiauit Azoto, oſtenderunt ei tem-*
*plum Dagon ſuccenſum igni, & Azotum, &*
*cætera*

cætera eius demolita, & corpora proiecta, &
eorum qui cæſi erant in bello tumulos quos
fecerant ſecus viam. ¶ Et narrauerunt regi 5
quia hæc fecit Ionathas: vt inuidiam face-
rent ei: & tacuit rex. ¶ Et occurrit Ionathas 6
regi in Ioppen cum gloria, & inuicem ſe ſa-
lutauerunt, & dormierunt illic. ¶ Et abijt 7
Ionathas cum rege vſque ad fluuium qui
vocabatur Eleutherus: & reuerſus eſt in Ie-
ruſalem. ¶ Rex autem Ptolemæus obtinuit 8
dominium ciuitatum vſque Seleuciam ma-
ritimam, & cogitabat in Alexandrum con-
ſilia mala. ¶ Et miſit legatos ad Demetriũ, 9
dicens, VENI, componamus inter nos pa-
ctum, & dabo tibi filiam meam quam habet
Alexander, & regnabis in regno patris tui.
¶ pœnitet enim me quod dederim illi filiam 10
meam: quæſiuit enim me occidere. ¶ Et vi- 11
tuperauit eum, propterea quod concupierat
regnũ eius. ¶ Et abſtulit filiam ſuã, & dedit 12
eam Demetrio, & alienauit ſe ab Alexan- B
dro, & manifeſtatæ ſunt inimicitiæ eius.
¶ Et intrauit Ptolemæus Antiochiam, & im- 13
poſuit duo diademata capiti ſuo, Aegypti &
Aſiæ. ¶ Alexander autem rex erat in Cili- 14
cia illis temporibus: quia rebellabant qui e-
rant in locis illis. ¶ Et audiuit Alexander, & 15
venit ad eum in bellum: & produxit Ptole-
mæus rex exercitum, & occurrit ei in manu
valida, & fugauit eum. ¶ Et fugit Alexan- 16
der in Arabiam, vt ibi protegeretur: rex au-
tem Ptolemæus exaltatus eſt. ¶ Et abſtulit 17
Zabdiel Arabs caput Alexãdri, & miſit Pto-
lemæo. ¶ Et rex Ptolemæus mortuus eſt in 18
die tertia: & qui erant in munitionibus pe-
rierunt ab his qui erant intra caſtra. ¶ Et 19
regnauit Demetrius anno centeſimo ſexage-
ſimoſeptimo. ¶ In diebus illis congregauit Io- 20
nathas eos qui erant in Iudæa, vt expugna-
rent arcem quæ eſt in Ieruſalem: & fecerunt
contra eam machinas multas. ¶ Et abierunt 21
quidam qui oderant gentem ſuam viri ini-
qui ad regem Demetrium, & renuntiaue-
runt ei quod Ionathas obſideret arcem. ¶ Et 22
vt audiuit, iratus eſt: & ſtatim venit ad
Ptolemaidam, & ſcripſit Ionathæ ne obſide-
ret arcem, ſed occurreret ſibi ad colloquium
feſtinato. ¶ Vt audiuit autẽ Ionathas, iuſſit 23
obſidere: & elegit de ſenioribus Iſraël, & de C
ſacerdotibus, & dedit ſe periculo. ¶ Et accepit 24
aurum & argentũ, & veſtem, & alia xenia
multa, & abijt ad regem Ptolemaidam, &
inuenit gratiam in conſpectu eius. ¶ Et in- 25
terpellabant aduerſus eum quidam iniqui
ex gente ſua. ¶ Et fecit ei rex ſicut fecerant 26
ei qui ante eum fuerant: & exaltauit eum
in conſpectu omnium amicorum ſuorum, ¶ & 27
ſtatuit ei principatum ſacerdotij, & quæcun-
que alia habuit prius pretioſa, & fecit eum
principem amicorum. ¶ Et poſtulauit Iona- 28
thas à rege vt immunem faceret Iudæam,

& tres toparchias, & Samariam, & con-
fines eius: & promiſit ei talenta trecenta.
29 ¶ Et conſenſit rex: & ſcripſit Ionathæ epiſto-
las de his omnibus, hunc modum continen-
30 tes, ¶ Rex Demetrius fratri Ionathæ ſalu-
31 tem & genti Iudæorum. ¶ Exemplum epiſto-
læ, quam ſcripſimus Laſtheni parenti noſtro
32 de vobis, miſimus ad vos vt ſciretis: ¶ Rex
33 Demetrius Laſtheni parenti ſalutem. ¶ Gẽ-
ti Iudæorum amicis noſtris, & conſeruanti-
bus quæ iuſta ſunt apud nos, decreuimus
benefacere, propter benignitatem ipſorum
34 quam erga nos habent. ¶ Statuimus ergo il-
D lis omnes fines Iudææ, & tres ciuitates, Ly-
dam & Ramatham, quæ additæ ſunt Iudææ
ex Samaria, & omnes confines earum ſe-
queſtrari omnibus ſacrificantibus in Iero-
ſolymis pro his quæ ab eis prius accipiebat
rex per ſingulos annos, & pro fructibus ter-
35 ræ & pomorum. ¶ Et alia quæ ad nos perti-
nebant decimarum & tributorum, ex hoc
tempore remittimus eis: & areas ſalina-
36 rum, & coronas quæ nobis deferebantur, ¶ o-
mnia ipſis concedimus, & nihil horum irri-
37 tum erit ex hoc & in omne tempus. ¶ Nunc
ergo curate facere horum exemplum, & de-
tur Ionathæ, & ponatur in monte ſancto, &
38 in loco celebri. ¶ Et videns Demetrius rex
quod ſiluit terra in conſpectu ſuo, & nihil ei
reſiſtit, dimiſit totum exercitum ſuum, v-
numquemq; in locum ſuum, excepto pere-
grino exercitu quem traxit ab inſulis Gen-
tium: & inimici erant ei omnes exercitus
39 patrum eius. ¶ Tryphon autem erat quidam
partium Alexandri prius: & vidit quoniam
omnis exercitus murmurauit contra Deme-
trium, & iuit ad Emalchuel Arabem, quẽ
40 nutriebat Antiochum filium Alexandri: ¶ &
aſſidebat ei, vt traderet eum ipſi, vt regna-
ret loco patris ſui: & enuntiauit ei quanta
fecit Demetrius, & inimicitias exercituum
eius aduerſus illum. Et manſit ibi diebus
41 multis. ¶ Et miſit Ionathas ad Demetrium
E regem vt ejiceret eos qui in arce erant in Ie-
ruſalem, & qui in præſidijs erant: quia im-
42 pugnabant Iſraël. ¶ Et miſit Demetrius ad
Ionathan, dicens, Non hæc tantum faciam
tibi & genti tuæ, ſed gloria illuſtrabo te &
43 gentẽ tuam cùm fuerit opportunum. ¶ Nunc
ergo rectè feceris, ſi miſeris in auxilium
mihi viros: quia diſceſſit omnis exercitus
44 meus. ¶ Et miſit ei Ionathas tria millia vi-
rorum fortium Antiochiam: & venerunt
ad regem, & delectatus eſt rex in aduentu
45 eorum. ¶ Et conuenerunt qui erant de ciui-
tate, centum viginti millia virorum, & vo-
46 lebant interficere regem. ¶ Et fugit rex in
aulam: & occupauerunt qui erant de ciui-
tate itinera ciuitatis, & cœperunt pugnare.
47 ¶ Et vocauit rex Iudæos in auxilium, & cõ-
uenerũt omnes ſimul ad eum, et diſperſi ſunt

omnes per ciuitatem: ¶ & occiderunt in illa 48
die centum millia hominũ, & ſuccenderunt
ciuitatem, & ceperunt ſpolia multa in die il-
la, et liberauerunt regem. ¶ Et viderunt qui 49
erant de ciuitate quod obtinuiſſent Iudæi ci-
uitatem ſicut volebant: & infirmati ſunt
mente ſua, & clamauerũt ad regẽ cum pre-
cibus, dicentes, ¶ Da nobis dextras, & ceſſent 50
Iudæi oppugnare nos & ciuitatem. ¶ Et pro- 51
iecerunt arma ſua, & fecerũt pacem: & glo-
rificati ſunt Iudæi in conſpectu regis, & in
conſpectu omniũ qui erant in regno eius, &
nominati ſunt in regno: & regreſſi ſunt in
Ieruſalem, habentes ſpolia multa. ¶ Et ſedit 52
Demetrius rex in ſede regni ſui: & ſiluit ter
ra in conſpectu eius. ¶ Et mentitus eſt omnia 53
quæcũq; dixit, & abalienauit ſe à Ionatha, F
& non retribuit ei ſecundum beneficia quæ
ſibi tribuerat, & vexabat eum valde. ¶ Poſt 54
hæc autem reuerſus eſt Tryphon, & Antio-
chus cum eo puer adoleſcens, & regnauit, &
impoſuit ſibi diadema. ¶ Et congregati ſunt 55
ad eum omnes exercitus quos diſperſerat
Demetrius, & pugnauerunt contra eum: &
fugit, & terga vertit. ¶ Et accepit Tryphon 56
beſtias, & obtinuit Antiochiam: ¶ & ſcripſit 57
Antiochus adoleſcens Ionathæ, dicens, Con-
ſtituo tibi ſacerdotium, & conſtituo te ſuper
quatuor ciuitates, vt ſis de amicis Regis.
¶ Et miſit illi vaſa aurea in miniſterium, 58
& dedit ei poteſtatem bibendi in auro &
eſſe in purpura, & habere fibulam auream:
¶ & Simonem fratrem eius conſtituit du- 59
cem à terminis Tyri vſq; ad fines Aegypti.
¶ Et exijt Ionathas, & perambulabat trans 60
flumen ciuitates: & congregatus eſt ad eum
omnis exercitus Syriæ in auxilium, & ve-
nit Aſcalonem, & occurrerunt ei honorificè
de ciuitate. ¶ Et abijt inde Gazam: & con- 61
cluſerunt ſe qui erant Gazæ, & obſedit eam,
& ſuccendit quæ erant in circuitu ciuitatis
& prædatus eſt eam. ¶ Et rogauerunt Ga- 62
zenſes Ionathan, & dedit illis dextram: &
accepit filios eorum obſides, & miſit illos in
Ieruſalem, & perambulauit regionem vſq;
Damaſcũ. ¶ Et audiuit Ionathas quòd præ- 63
uaricati ſunt principes Demetrij in Cades G
quæ eſt in Galilæa cum exercitu multo, vo-
lentes eum remouere à negotio regni: ¶ & 64
occurrit illis: fratrem autem ſuum Simo-
nem reliquit intra prouinciam. ¶ Et appli- 65
cuit Simon ad Beth-ſuram, & expugnabat
eam diebus multis, & concluſit eos. ¶ Et po- 66
ſtulauerunt ab eo dextras accipere, & dedit
illis: & eiecit eos inde, & cepit ciuitatem,
& poſuit in ea præſidium. ¶ Et Ionathas & 67
caſtra eius applicuerunt ad aquam Geneſar:
& ante lucem vigilauerunt in campo Aſor.
¶ & ecce caſtra alienigenarum occurrebant 68
in campo, & tendebant ei inſidias in mon-
tibus: ipſe autem occurrit ex aduerſo. ¶ Inſi- 69
dia verò exurrexerunt de locis ſuis, & com-
70 miſerunt prælium. ¶ Et fugerunt qui erant
ex parte Ionathæ omnes: & nemo relictus
eſt ex eis, niſi Mathathias filius Abſolomi,
& Iudas filius Caiphi princeps militiæ ex-
71 ercitus. ¶ Et ſcidit Ionathas veſtimẽta ſua,
& poſuit terram in capite ſuo, & orauit.
72 ¶ Et reuerſus eſt Ionathas ad eos in præliũ,
& conuertit eos in fugam, & pugnauerunt.
73 ¶ Et viderunt qui fugiebant partis illius,
& reuerſi ſunt ad eum, & inſequebantur cũ
eo omnes vſq; Cades ad caſtra ſua, & per-
74 uenerunt vſq; illuc. ¶ & ceciderunt de alie-
nigenis in die illa tria millia virorum: &
reuerſus eſt Ionathas in Ieruſalem.

## CAP. XII.

1 ET vidit Ionathas quia tempus eum iu-
A uat, & elegit viros, & miſit eos Romam
ſtatuere & renouare cum eis amicitiam:
2 ¶ & ad Spartiatas, & ad alia loca miſit e-
3 piſtolas ſecundum eandem formam. ¶ & ab-
ierunt Romam, & intrauerunt curiam, &
dixerunt, Ionathas ſummus ſacerdos, &
gens Iudæorum miſerunt nos, vt renouare-
mus amicitiam et ſocietatem ſecundum pri-
4 ſtinum. ¶ Et dederunt illis epiſtolas ad ipſos
per loca, vt deducerent eos in terram Iuda
5 cum pace. ¶ Et hoc eſt exemplum epiſtolarum
6 quas ſcripſit Ionathas Spartiatis. ¶ IO-
NATHAS ſummus ſacerdos, & ſeniores
gentis, & ſacerdotes, & reliquus populus
Iudæorum Spartiatis fratribus ſalutem.
7 ¶ Iampridem miſſæ erant epiſtolæ ad Oniam
ſummum ſacerdotem à Dario qui regnabat
apud vos, quoniam eſtis fratres noſtri, ſicut
8 ſcriptum continet quod ſubiectum eſt. ¶ Et
B ſuſcepit Onias virum qui miſſus fuerat
cum honore: & accepit epiſtolas, in quibus
ſignificabatur de ſocietate & amicitia.
9 ¶ Nos * cum nullo horum indigeremus ha- *enim
bentes ſolatio ſanctos libros qui ſunt in
10 manibus noſtris, ¶ maluimus mittere ad
vos renouare fraternitatem & amicitiam,
ne forte alieni efficiamur a vobis: multa e-
nim tempora tranſierunt, ex quo miſiſtis ad
11 nos. ¶ Nos ergo in omni tempore ſine inter-
miſſione in diebus ſolemnibus, & cæteris
quibus oportet, memores ſumus veſtri in ſa-
crificijs quæ offerimus, & in obſeruationi-
bus, ſicut fas eſt & decet meminiſſe fratrũ.
12 ¶ Lætamur itaque de gloria veſtra. ¶ Nos
13 autem circundederunt multæ tribulationes,
& multa prælia, & impugnauerunt nos re-
14 ges qui ſunt in circuitu noſtro. ¶ Noluimus
ergo vobis moleſti eſſe, neque cæteris ſo-
15 cijs, & amicis noſtris in his prælijs. ¶ habui-
mus enim de cælo auxilium, & liberati ſu-
mus nos, & humiliati ſunt inimici noſtri.
16 ¶ Elegimus itaq; Numenium Antiochi, &
C Antipatrem Iaſonis – filium', & miſimus –.4.
ad Romanos renouare cum eis amicitiam
& ſo-

& ſocietatem priſtinam. ¶ Mandauimus ita- 17
que eis vt veniant etiam ad vos, & ſalu-
tent vos, & reddant vobis epiſtolas noſtras
de innouatione fraternitatis noſtræ. ¶ Et 18
nũc benefacietis reſpondentes nobis ad hæc.
¶ Et hoc reſcriptum eſt epiſtolarum, quod mi- 19
ſerat *Onias. ¶ REX Spartiatarum Onias, 20
Ionathæ ſacerdoti magno ſalutem. ¶ Inuen- 21
tum eſt in ſcriptura de Spartiatis & Iudæis
quoniam ſunt fratres, & quod ſunt de gene-
re Abraham. ¶ Et nunc ex quo hæc cognoui- 22
mus, benefacitis ſcribentes nobis de pace ve-
ſtra. ¶ Sed & nos reſcripſimus vobis, Pecora 23
noſtra, & poſſeſſiones noſtræ, veſtra ſunt. &
veſtra noſtra. mandauimus itaque hæc nun-
tiari vobis. ¶ Et audiuit Ionathas quoniam 24
regreſſi ſunt principes Demetrij cum exerci- D
tu multo ſupra quàm prius pugnare aduer-
ſus eum: ¶ & exijt ab Ieruſalem, & occurrit 25
eis in Amathite regione: non enim dederat
eis ſpatium vt ingrederentur regionem eius.
¶ Et miſit ſpeculatores in caſtra eorum, & 26
reuerſi renuntiauerunt quod conſtituunt ſu-
peruenire illis nocte. ¶ Cùm occidiſſet autem 27
ſol, præcepit Ionathas ſuis vigilare, & eſſe in
armis paratos ad pugnam tota nocte, & po-
ſuit cuſtodes per circuitum caſtrorum. ¶ Et 28
audierunt aduerſarij quod paratus eſt Iona-
thas cum ſuis in bello: & timuerunt, & for-
midauerunt in corde ſuo, & accenderunt fo-
cos in caſtris ſuis. ¶ Ionathas autem & qui 29
cum erant, non cognouerunt vſque mane:
videbant autem luminaria ardentia, ¶ & 30
ſecutus eſt eum Ionathas & non comprehen-
dit eos: tranſierant enim flumen Eleuthe-
rum. ¶ Et diuertit Ionathas ad Arabas, qui 31
vocabantur Zabadæi: & percuſſit eos, & ac- E
cepit ſpolia eorum. ¶ Et iunxit, & venit Da- 32
maſcum, & perambulabat omnem regionem
illam. ¶ Simon autem exijt, & venit vſq; ad 33
Aſcalonem, & ad proxima præſidia, & decli-
nauit in Ioppen, & occupauit eam. ¶ (audi- 34
uit enim quod vellent præſidium tradere par-
tibus Demetrij) & poſuit ibi cuſtodes vt cu-
ſtodirent eam. ¶ Et reuerſus eſt Ionathas, & 35
conuocauit ſeniores populi, & cogitauit cum
eis ædificare præſidia in Iudæa, ¶ & ædifica- 36
re muros in Ieruſalem, & exaltare altitu-
dine magna inter medium arcis & ciuita-
tis, vt ſepararet eam à ciuitate, vt eſſet ipſa
ſingulariter, & neque emant, neque ven-
dant. ¶ Et conuenerunt vt ædificarent ciui- 37
tatem: & cecidit murus qui erat ſuper tor-
rentem ab ortu ſolis, & reparauit eum qui
vocatur Caphetetha: ¶ & Simon ædificauit 38
Adiada in Sephela, & muniuit eam, & im-
poſuit portas & ſeras. ¶ Et cùm cogitaſſet 39
Tryphon regnare Aſiæ, & aſſumere diadema
& extendere manum in Antiochum regem:
¶ timens ne forte non permitteret eum Io- 40
nathas, ſed pugnaret aduerſus eum, quære-

F bat comprehendere eum, & occidere. Et ex-
41 ſurgens abijt in Beth-ſan. ¶ Et exiuit Iona-
thas obuiam illi cum quadraginta millibus
virorum electorum in prælium, & venit
42 Beth-ſan. ¶ Et vidit Tryphon quia venit Io-
nathas cum exercitu multo, vt extenderet
43 in eum manus: & timuit, ¶ & excepit eum
cum honore, & commendauit eum omnibus
amicis ſuis, & dedit ei munera: & præcepit
exercitibus ſuis vt obedirent ei, ſicut ſibi.
44 ¶ Et dixit Ionathæ, Vt quid vexaſti vniuer-
ſum populum, cùm bellum nobis non ſit?
45 ¶ Et nunc remitte eos in domos ſuas, elige
autem tibi viros paucos qui tecum ſint, &
veni mecum Ptolemaidam, & tradam eam
tibi, & reliqua præſidia & exercitum, &
vniuerſos præpoſitos negotij, & conuerſus
46 abibo: propterea enim veni. ¶ Et credidit ei,
& fecit ſicut dixit, & dimiſit exercitum, &
47 abierunt in terram Iuda, ¶ retinuit autem
G ſecum tria millia virorum: ex quibus remiſit
in Galilæam duo millia, mille autem vene-
48 runt cum eo. ¶ Vt autem intrauit Ptole-
maidam Ionathas, clauſerunt portas ciuita-
tis Ptolemenſes, & comprehenderunt eum:
& omnes qui cum eo intrauerant gladio in-
49 terfecerunt. ¶ Et miſit Tryphon exercitum
& equites in Galilæam, & in campum ma-
gnum, vt perderent omnes ſocios Ionathæ.
50 ¶ At illi cùm cognouiſſent quia comprehenſus
eſt Ionathas & perijt, & omnes qui cum eo
erant: hortati ſunt ſemetipſos, & exierunt
51 parati in prælium. ¶ Et videntes hi qui in-
ſequuti fuerant, quia pro anima res eſt il-
52 lis, reuerſi ſunt: ¶ Illi autem venerunt om-
nes cum pace in terram Iuda. Et planxerũt
Ionatham, & eos qui cum ipſo erant valde:
53 & luxit Iſrael luctu magno. ¶ Et quæſie-
runt omnes gentes quæ erant in circuitu eo-
54 rum, conterere eos: dixerunt enim, ¶ Non ha-
bent principem & adiuuantem: nunc ergo
expugnemus illos, & tollamus de hominibus
memoriam eorum.

CAP. XIII.

1 ET audiuit Simon quod congregauit Try-
A phon exercitum copioſum vt veniret in
2 terram Iuda, & attereret eam. ¶ Vidẽs quia
in tremore populus eſt & in timore, aſcendit
3 Ieruſalem, & congregauit populum: ¶ & ad-
hortans dixit, Vos ſcitis quanta ego & fra-
tres mei, & domus patris mei fecimus pro
legibus & pro ſanctis prælia, & anguſtias
4 quales vidimus: ¶ horum gratia perierunt
fratres mei omnes propter Iſrael, & relictus
5 ſum ego ſolus. ¶ Et nunc non mihi contingat
parcere animæ meæ in omni tempore tribu-
lationis: non enim melior ſum fratribus
6 meis. ¶ Vindicabo itaque gentem meam &
ſancta, natos quoque *noſtros [t], & vxores:
quia congregatæ ſunt vniuerſæ gentes con-
7 terere nos inimicitiæ gratia. ¶ Et accenſus

*Oniares Rex Spartiatarum Onia. ſic Græca.

*veſtros 13.

eſt ſpiritus populi ſimul vt audiuit ſermones
iſtos: ¶ & reſponderunt voce magna, dicen- 8
tes: Tu es dux noſter loco Iuda & Ionatha
fratris tui. ¶ pugna prælium noſtrum: & om- 9
nia quæcunque dixeris nobis, faciemus. ¶ Et 10
congregans omnes viros bellatores, accelera- B
uit conſummare vniuerſos muros Ieruſa-
lem, & muniuit eam in gyro. ¶ Et miſit Io- 11
nathan filium Abſalomi, & cum eo exerci-
tum nouum in Ioppen, ¶ & eiectis his qui 12
erant in ea, remanſit illic ipſe. Et mouit
Tryphon a Ptolemaida cum exercitu multo,
vt veniret in terram Iuda, & Ionathas
cum eo in cuſtodia. ¶ Simon autem appli- 13
cuit in Addus contra faciem campi. ¶ Et vt 14
cognouit Tryphon quia ſurrexit Simon loco
fratris ſui Ionatha: & quia commiſſurus eſ-
ſet cum eo prælium, miſit ad eum legatos,
¶ dicens, Pro argẽto quod debebat frater tuus 15
►.18. Ionathas in ratione Regis, – propter nego-
tia quæ habuit, detinuimus eum. ¶ Et nunc 16
mitte argenti talenta centum, & duos filios
eius obſides, vt non dimiſſus fugiat à nobis,
& remittemus eum. ¶ Et cognouit Simon 17
quia cum dolo loqueretur ſecum, iuſſit ta-
men dari argentum & pueros: ne inimici- C
tiam magnam ſumeret ad populum Iſraël,
dicentem: ¶ Quia non miſit ei argentum & 18
pueros, propterea periit. ¶ Et miſit pueros, & 19
centum talenta: & mentitus eſt, & non dimi-
ſit Ionathan. ¶ Et poſt hæc venit Tryphon 20
intra regionem, vt contereret eam, & gyra-
uerunt per viam quæ ducit Ador, & Simon
& caſtra eius ambulabant in omnem locum
quocunque ibant. ¶ Qui autem in arce erãt, 21
miſerunt ad Tryphonem legatos, vt feſtina-
ret venire per deſertum, & mitteret illis ali
monias. ¶ Et parauit Tryphon omnem equi- 22
tatum, vt veniret illa nocte: erat autem nix
multa valde, & non venit in Galaaditim.
¶ Et cùm appropinquaſſet Baſcaman, occidit 23
Ionathan & filios eius illic. ¶ Et conuertit 24
Tryphon, & abiit in terram ſuam. ¶ Et miſit 25
Simon, & accepit oſſa Ionatha fratris ſui, &
ſepeliuit ea in Modin ciuitate patrum eius. D
¶ Et planxerunt eum omnis Iſraël planctu 26
magno, & luxerunt eum dies multos. ¶ Et 27
ædificauit Simon ſuper ſepulchrum patris
ſui & fratrũ ſuorum ædificium altum viſu,
lapide polito retro & antè: ¶ & ſtatuit ſeptẽ 28
pyramidas, vnam contra vnam patri & ma
tri, & quatuor fratribus: ¶ & his circumpo- 29
ſuit columnas magnas: & ſuper columnas ar
ma, ad memoriam æternam: & iuxta arma
naues ſculptas, quæ viderentur ab omnibus
nauigantibus mare. ¶ hoc eſt ſepulchrum 30
quod fecit in Modin vſque in hunc diem.
¶ Tryphon autem cùm iter faceret cum An- 31
tiocho rege adoleſcente, dolo occidit eum: ¶ Et 32
regnauit loco eius, & impoſuit ſibi diadema
Aſiæ, & fecit plagam magnam in terra. ¶ Et 33

E ædificauit Simon præſidia Iudææ, muniens
ea turribus excelſis, & muris magnis, &
portis, & ſeris: & poſuit alimenta in mu-
34 nitionibus. ¶ Et elegit Simon viros, & miſit
ad Demetrium regem vt faceret remiſſio-
nem regioni: quia actus omnes Tryphonis
35 per direptionem fuerant geſti. ¶ Et Deme-
trius rex ad verba iſta reſpondit ei; & ſcri-
36 pſit epiſtolã talem. ¶ Rex Demetrius Simoni
ſummo ſacerdoti, & amico regum, & ſenio-
37 ribus, & Genti Iudæorum ſalutem. ¶ Coro-
nam auream, & bahem quam miſiſtis, ſu-
ſcepimus: & parati ſumus facere vobiſcum
pacem magnam, & ſcribere præpoſitis regis
38 remittere vobis quæ indulſimus. ¶ Quæcun-
que enim conſtituimus vobis conſtant. Mu-
39 nitiones quas ædificaſtis, vobis ſint: ¶ remit-
timus quoque ignorantias, & peccata vſque
in hodiernum diem, & coronam quam de-
bebatis: & ſiquid aliud erat tributarium in
40 Ieruſalem, iam non ſit tributarium. ¶ Et ſi
qui ex vobis apti ſunt conſcribi inter no-
ſtros, conſcribantur, & ſit inter nos pax.
41 ¶ Anno centeſimo ſeptuageſimo ablatum eſt
42 iugum Gentium ab Iſraël. ¶ Et cœpit popu-
F lus Iſraël ſcribere in tabulis & geſtis publi-
cis, anno primo ſub Simone ſummo ſacer-
dote, magno duce, & principe Iudæorum.
43 ¶ In diebus illis applicuit Simon ad Gazam,
& circumdedit eam caſtris: & fecit machi-
nas, & applicuit ad ciuitatẽ, & percuſſit tur
44 rem vnam, & comprehendit eam. ¶ Et eru-
perant qui erant intra machinam, in ciuita-
tem, et factus eſt motus magnus in ciuitate.
45 ¶ Et aſcenderunt qui erant in ciuitate cum
vxoribus & filiis ſupra murum ſciſſis tuni-
cis ſuis, & clamauerunt voce magna poſtu-
46 lantes à Simone dextras ſibi dari, ¶ & dixe-
runt, Non nobis reddas ſecundum malitias
noſtras, ſed ſecundum miſericordias tuas.
47 ¶ * Et flexus Simon nõ debellauit eos: eiecit * & ſeruie-
tamen eos de ciuitate, & mundauit ædes in mus tibi.
quibus fuerant ſimulachra, & tunc intrauit
in eam cum hymnis benedicens Dominum:
48 ¶ & eiecta ab ea omni immunditia, colloca-
uit in ea viros qui legem facerent: & muni-
49 uit eam, & fecit ſibi habitationem. ¶ Qui au-
G tem erant in arce Ieruſalem, prohibebantur
egredi & ingredi regionem, & emere, & ven
dere. & eſurierunt valde, & multi ex eis fa
50 me perierunt, ¶ & clamauerunt ad Simo-
nem vt dextras acciperet, & dedit illis. &
eiecit eos inde, & mundauit arcem à conta-
51 minationibus, ¶ & intrauerunt in eam ter-
tia & viceſima die ſecundi menſis, anno cen
teſimo ſeptuageſimo primo, cum laude & ra-
mis palmarum, & cinnyris, & cymbalis, &
nablis, & hymnis & canticis, quia contritus
52 eſt inimicus magnus ex Iſraël. ¶ Et conſti-
tuit vt omnibus annis agerentur dies hi cum
53 lætitia. ¶ Et muniuit montem templi, qui

*erat ſecus arcem, et habitauit ibi ipſe, & qui*
*cum eo erant. ¶ Et vidit Simon Iohannem* 54
*filium ſuum quod vir eſſet: & poſuit eum*
*ducem virtutum vniuerſarum, & habita-*
*uit in Gazaris.*

CAP. XIIII.

1 *ANno centeſimo ſeptuageſimo ſecundo con*
A *gregauit rex Demetrius exercitum ſuū,*
*& abijt in Mediam ad contrahenda ſibi au-*
2 *xilia, vt expugnaret Tryphonem. ¶ Et au-*
*diuit Arſaces rex Perſidis & Mediæ, quia*
*intrauit Demetrius confines ſuos, & miſit*
*vnum de principibus ſuis, vt comprehende-*
3 *ret eum viuum. ¶ Et abijt, & percuſſit ca-*
*ſtra Demetrij, & comprehendit eum, & du-*
*xit eum ad Arſacem, & poſuit eum in cuſto-*
4 *diam. ¶ Et ſiluit omnis terra Iuda omnibus*
*diebus Simonis, & quæſiuit bona genti ſuæ,*
*& placuit illis poteſtas eius & gloria eius*
5 *omnibus diebus. ¶ Et cum omni gloria ſua*
*accepit Ioppen in portum, & fecit introitum*
6 *in inſulis maris. ¶ Et dilatauit fines gentis*
7 *ſuæ, & obtinuit regionem. ¶ Et congregauit*
*captiuitatem multam, & dominatus eſt Ga-*
*zaræ & Beth-ſuræ, & arci: & abſtulit im-*
*munditias ex ea, & non erat qui reſiſteret*
8 *ei. ¶ Et vnuſquiſque colebat terram ſuam*
B *cum pace: & terra Iuda dabat fructus ſuos,*
9 *& ligna camporum fructum ſuum. ¶ Senio-*
*res in plateis ſedebant omnes, & de bonis*
*terræ tractabant, & iuuenes induebant ſe*
10 *gloriam, & ſtolas belli. ¶ Et ciuitatibus tri-*
*buebat alimonias, & conſtituebat eas vt*
*eſſent vaſa munitionis quoadusque nomi-*
*natum eſt nomen gloriæ eius vſque ad extre-*
11 *mum terræ. ¶ Fecit pacem ſuper terram, &*
12 *lætatus eſt Iſrael lætitia magna. ¶ Et ſedit*
*vnuſquiſque ſub vite ſua, & ſub ficulnea*
13 *ſua: & non erat qui eos terreret. ¶ Defecit*
*impugnans eos ſuper terram: reges contriti*
14 *ſunt in diebus illis. ¶ Et confirmauit omnes*
*humiles populi ſui, & legem exquiſiuit, &*
15 *abſtulit omnem iniquum & malum: ¶ ſancta*
*glorificauit, & multiplicauit vaſa ſanctorū.*
16 *¶ Et auditum eſt Romæ quia defunctus eſſet*
*Ionathas, & e*[illegible] *in Spartiatas: & contriſta-*
17 *ti ſunt valde.* [illegible] *Vt audierunt autem quod*
C *Simon frater eius factus eſſet ſummus ſa-*
*cerdos loco eius, & ipſe obtineret omnem re-*
18 *gionē, & ciuitates in ea: ¶ ſcripſerūt ad eum*
*in tabulis æreis, vt renouarent amicitias &*
*ſocietatem quam fecerant cum Iuda & cum*
19 *Ionatha fratribus eius. ¶ Et lecta ſunt in con*
*ſpectu eccleſiæ in Ieruſalem, Et hoc exem-*
*plum epiſtolarum quas Spartiatæ miſerunt.*
20 ¶ SPARTIANORVM "*principes*' *&* "*princeps* '*s.*
*ciuitates Simoni ſacerdoti magno, & ſenio-*
*ribus, & ſacerdotibus, & reliquo populo Iu-*
21 *dæorum fratribus ſalutem. ¶ Legati qui*
*miſſi ſunt ad populum noſtrum, nuntiaue-*
*runt nobis de veſtra gloria & honore & læ-*
22 *titia: & gauiſi ſumus in introitu eorū. ¶ Et*
*ſcripſimus quæ ab eis erant dicta in concilijs*
*populi ſic, Numenius Antiochi, & Antipater*
*Iaſonis filius legati Iudæorum, venerunt ad*
*nos, renouantes nobiſcum amicitiam priſti-*
23 *nam. ¶ Et placuit populo excipere viros glo-*
*rioſe, & ponere exemplum ſermonum eorum*
D *in ſegregatis populi libris, vt ſit ad memo-*
*riam populo Spartiatarum. Exemplum au-*
*tem horum ſcripſimus Simoni magno ſacer-*
24 *doti. ¶ Poſt hæc autem miſit Simon Numeniū*
*Romam, habentem clypeum aureum magnū,*
*pondo mnarum mille ad ſtatuendam cum eis*
*ſocietatem. Cùm autem audiſſet populus Ro*
25 *manus ¶ ſermones iſtos, dixerunt, Quam gra*
*tiarum actionem reddemus Simoni & filijs*
26 *eius? ¶ Reſtituit enim ipſe fratres ſuos, &*
*expugnauit inimicos Iſrael ab eis, & ſtatue-*
*runt ei libertatem, & deſcripſerunt in ta-*
*bulis æreis, & poſuerunt in titulis in monte*
27 *Sion. ¶* ‒ *Et hoc eſt exemplum ſcripturæ'.* ‒.7d
OCTAVA *decima die menſis Elul, anno*
*centeſimo ſeptuageſimo ſecundo, anno tertio*
*ſub Simone ſacerdote magno in Aſaramel,*
28 *¶ in cōuentu magno ſacerdotum, & populi &*
*principum gentis, & ſeniorum regionis, nota*
*facta ſunt hæc. Quoniam frequenter facta*
29 *ſunt prælia in regione noſtra. ¶ Simon au-*
*tem Mathathiæ filius ex filijs Iarib, & fra-*
*tres eius dederunt ſe periculo, & reſtiterunt*
*aduerſarijs gentis ſuæ, vt ſtarēt ſancta ipſo-*
*rum & lex, & gloria magna glorificauerunt*
30 *gentem ſuam. ¶ Et congregauit Ionathas gen*
E *tem ſuam, & factus eſt illis ſacerdos ma-*
31 *gnus, & appoſitus eſt ad populum ſuum. ¶ Et*
*voluerunt inimici eorum calcare, & attere-*
*re regionem ipſorum, & extendere manus in*
32 *ſancta eorum. ¶ Tunc reſtitit Simon, & pu-*
*gnauit pro gente ſua, & erogauit pecunias*
*multas, & armauit viros virtutis gentis*
33 *ſuæ, & dedit illis ſtipendia: ¶ & muniuit ci-*
*uitates Iudææ, & Bethſuram quæ erat in fi-*
*nibus Iudææ, vbi erant arma hoſtium, antea*
34 *& poſuit illic præſidiū viros Iudæos, ¶ Et Iop-*
*pen muniuit quæ erat ad mare: & Gazarā,*
*quæ eſt in finibus Azoti, in qua hoſtes an-*
*tea habitabant, & collocauit illic Iudæos: &*
*quæcunque apta erant ad correptionem eo-*
35 *rum, poſuit in eis. ¶ Et vidit populus actum*
*Simonis, & gloriam quam cogitabat facere*
*genti ſuæ, & poſuerunt eum ducem ſuum &*
*principem ſacerdotum, eò quod ipſe fecerat*
*hæc omnia, & iuſtitiam & fidem quam con-*
*ſeruauit genti ſuæ, & exquiſiuit omni modo*
36 *exaltare populum ſuum. ¶ Et in diebus eius*
F *proſperatum eſt in manibus eius, vt tolle-*
*rentur gentes de regione ipſorum, & qui in*
*ciuitate Dauid erant in Ieruſalem in arce,*
*de qua procedebant, & contaminabant om-*
*nia quæ in circuitu ſanctorum ſunt, & in-*
37 *ferebant plagam magnam caſtitati, ¶ & col-*
*locauit*

locauit in ea viros Iudaos ad iuramentum
regionis & ciuitatis, & exaltauit muros in
Ieruſalem. ¶ Et rex Demetrius ſtatuit illi 38
ſummum ſacerdotium. ¶ Secundum hac fecit 39
eum amicum ſuum, & glorificauit eum glo-
ria magna. ¶ Audiuit enim quod appellati 40
ſunt Iudai a Romanis amici, & ſocij, & fra-
tres, & quia ſuſceperunt legatos Simonis
glorioſe: ¶ & quia Iudai & ſacerdotes eorum 41
conſenſerunt eum eſſe ducem ſuum & ſum-
mum ſacerdotem in aternum, donec ſurgat
propheta fidelis: ¶ & vt ſit ſuper eos dux, & 42
vt cura eſſet illi pro ſanctis, & vt conſtitue-
ret prapoſitos ſuper opera eorum, & ſuper
regionem & ſuper arma & ſuper praſidia, G
¶ & cura ſit illi de ſanctis: & vt audiatur 43
ab omnibus, & ſcribantur in nomine eius
omnes conſcriptiones in regione: & vt ope-
riatur purpura & auro: ¶ & ne liceat vlli ex 44
populo & ex ſacerdotibus irritum facere ali-
quid horum, & contradicere his qua ab eo di
cuntur, aut conuocare conuentum in regione
ſine ipſo: & veſtiri purpura, & vti fibula
aurea. ¶ qui autem fecerit extra hac, aut irri 45
tum fecerit aliquid horum: reus erit. ¶ Et cō 46
placuit omni populo ſtatuere Simonem, & fa
cere ſecundum verba iſta. ¶ Et ſuſcepit Si- 47
mon, & placuit ei vt ſummo ſacerdotio fun-
geretur, & eſſet dux & princeps gentis Iu-
daorum & ſacerdotum; & praeſſet omnibus.
¶ Et ſcripturam iſtam dixerunt ponere in ta 48
bulis areis, & ponere eas in peribolo ſancto-
rum, in loco celebri: ¶ exemplum autem eo- 49
rum ponere in arario, vt habeat Simon &
filij eius.

CAP. XV.

ET miſit rex Antiochus filius Demetrij e- 1
piſtolas ab inſulis maris, Simoni ſacer- A
doti, & principi gentis Iudaorum, & vni-
uerſa genti: ¶ & erant continentes hunc mo- 2
dum. REX Antiochus Simoni ſacerdoti
magno, & genti Iudaorum ſalutem. ¶ Quo- 3
niam quidem peſtilentes obtinuerunt re-
gnum patrum noſtrorum, volo autem ven-
dicare regnum, & reſtituere illud ſicut erat
antea: & electam feci multitudinem exer-
citus, & feci naues bellicas. ¶ Volo autem 4
procedere per *regionem, vt vlciſcar in eos
qui corruperunt regionem noſtram, & qui
deſolauerunt ciuitates multas in regno meo.
¶ Nūc ergo ſtatuo tibi omnes oblationes quas 5
remiſerunt tibi ante me omnes reges, &
quacunque alia dona remiſerunt tibi: ¶ & 6
permitto tibi facere percuſſuram proprij nu-
miſmatis in regione tua. ¶ Ieruſalem autem 7
ſanctam eſſe liberam, & omnia arma qua B
fabricata ſunt, & praſidia qua conſtruxiſti,
qua tenes, maneant tibi. ¶ Et omne debitum 8
regis, & qua futura ſunt regi, ex hoc & in
totum tempus remittuntur tibi. ¶ Cùm au- 9
tem obtinuerimus regnum noſtrum, glorifi-

*regiones 13-2

cabimus te, & gentem tuam, & templum
gloria magna, ita vt manifeſtetur gloria ve
10 ſtra in vniuerſa terra. ¶ Anno centeſimo ſe-
ptuageſimo quarto, exijt Antiochus in ter-
ram patrum ſuorum, & conuenerunt ad eū
omnes exercitus, ita vt pauci relicti eſſent
11 cum Tryphone. ¶ Et inſecutus eſt eum An-
tiochus Rex, & venit Doram fugiens per
12 maritimam: ¶ ſciebat enim quod congregata
ſunt mala in eum, & reliquis eum exerci-
13 tus. ¶ Et applicuit Antiochus ſuper Doram
C cum centum viginti millibus virorum bel-
14 ligeratorum, & octo millibus equitum: ¶ &
circuiuit ciuitatem, & naues a mari acceſ-
ſerunt: & vexabant ciuitatem à terra &
mari, & neminem ſinebant ingredi vel e-
15 gredi. ¶ Venit autem Numenius & qui cum
eo fuerant, ab vrbe Roma, habentes epiſto-
las regibus & regionibus ſcriptas, in quibus
16 continebantur hac. ¶ LVCIVS conſul
17 Romanorum, Ptolemao regi ſalutem. ¶ Lega-
ti Iudaorum venerunt ad nos amici noſtri,
renouantes priſtinam amicitiam & ſocie-
tatem, miſſi à Simone principe ſacerdotum,
18 & populo Iudaorum. ¶ Attulerunt autem &
19 clypeum aureum mnarum mille. ¶ Placuit
itaque nobis ſcribere regibus & regionibus,
vt non inferant illis mala, neque impugnēt
D eos & ciuitates eorum, & regiones eorum: &
vt non ferant auxilium pugnantibus ad-
20 uerſus eos. ¶ Viſum autem eſt nobis accipere
21 ab eis clypeum. ¶ Si qui ergo peſtilentes fu-
gerint de regione ipſorum ad vos, tradite eos
Simoni principi ſacerdotum, vt vindicet in
22 eos ſecundùm legem ſuam. ¶ Hac eadem ſcrī
pta ſunt Demetrio regi, & Attalo, & Araba
23 & Arſaci, ¶ & in omnes regiones, & Sam-
pſama, & Spartiatis, & Delo, & Myndo, &
& Sicioni, & Caria, & Samum & Pamphi-
liam & Lyciam, & Halicarnaſſum & Rho-
dum & Phaſelida & Coo & Siden & Ara-
do & Cortynam & Cnidum & Cyprum &
24 Cyrenen. ¶ Exemplum autem eorum ſcripſe-
25 runt Simoni principi ſacerdotum*. ¶ Antio-
chus autem rex applicuit caſtra in Doram
ſecundo, admouens ei ſemper manus, & ma
chinas faciens: & concluſit Tryphonem, ne
26 procederet, ¶ & miſit ad eum Simon duo mil
E lia virorum electorum in auxilium, & ar-
27 gentum & aurum & vaſa copioſa: ¶ & no-
luit ea accipere, ſed rupit omnia qua pactus
28 eſt cum eo antea, & alienauit ſe ab eo. ¶ Et
miſit ad eum Athenobium vnum de amicis
ſuis, vt tractaret cum ipſo dicens: Vos tene-
tis Ioppen, & Gazaram, & arcem qua eſt in
29 Ieruſalem ciuitates regni mei: ¶ fines earum
deſolaſtis, & feciſtis plagam magnam in
terra, & dominati eſtis per loca multa in
30 regno meo. ¶ Nunc ergo tradite ciuitates
quas occupaſtis, & tributa locorum in qui-
31 bus dominati eſtis extra fines Iudaa. ¶ ſin
autem,

*& populo Iudaorum.

autem, date pro illis quingenta talenta ar-
genti, & exterminij quod exterminaſtis, &
tributorum ciuitatum alia talenta quingen F
ta: ſin autem, veniemus & expugnabimus
vos. ¶ Et venit Athenobius amicus regis in 32
Ieruſalem, & vidit gloriam Simonis, & cla
ritatem in auro & argento, & apparatum
copioſum, & obſtupuit, & retulit ei verba
regis. ¶ Et reſpondit ei Simon, & dixit ei, 33
Neque alienam terram ſumpſimus, neque
alienam detinemus: ſed hæreditatem patrum
noſtrorum, quæ iniuſte ab inimicis noſtris
aliquo tempore poſſeſſa eſt. ¶ Nos vero tem- 34
pus habentes, vendicamus hæreditatem pa-
trum noſtrorum. ¶ Nam de Ioppe & Gazara 35
quæ expoſtulas, ipſi faciebant in populo pla-
gam magnam, & in regione noſtra: horum
damus talenta centum. Et non reſpondit ei
Athenobius verbum. ¶ Reuerſus autem cum 36
ira ad regem, renuntiauit ei verba iſta, & G
gloriam Simonis, & vniuerſa quæ vidit: &
iratus eſt rex ira magna. ¶ Tryphon autem 37
fugit naui in Orthoſiada. ¶ Et conſtituit 38
rex Cendebæum ducem maritimum, & ex-
ercitum peditum & equitum dedit illi. ¶ Et 39
mandauit illi mouere caſtra contra faciem
Iudææ: & mandauit ei ædificare Cedronem,
& obſtruere portas ciuitatis, & debellare po-
pulum. Rex autem perſequebatur Trypho-
nem. ¶ Et peruenit Cendebæus Iamniam, & 40
cœpit irritare plebem, & conculcare Iudæam,
& captiuare populum & interficere & ædi-
ficare Cedronem. ¶ Et collocauit illic equites, 41
& exercitum: vt egreſſi perambularent
viam Iudææ, ſicut conſtituit ei rex.

CAP. XVI.

ET aſcendit Iohannes de Gazaris, & nun 1
tiauit Simoni patri ſuo quæ fecit Cen- A
debæus in populo ipſorum. ¶ Et vocauit Si- 2
mon duos filios ſuos ſeniores, Iudam, & Io-
hannem, & ait illis, Ego & fratres mei, &
domus patris mei expugnauimus hoſtes Iſ-
raël ab adoleſcentia vſque in hunc diem: &
proſperatum eſt in manibus noſtris liberare
Iſraël aliquoties. ¶ Nunc autem ſenui, ſed 3
eſtote loco meo, & fratris mei, & egreſſi pu-
gnate pro gente noſtra: auxilium vero de
cælo vobiſcum ſit. ¶ Et elegit de regione vi- 4
ginti millia virorum belligeratorum, & e-
quites, & profecti ſunt ad Cendebæum: &
dormierunt in Modin. ¶ Et ſurrexerunt ma- 5
ne, & abierunt in campum: & ecce exercitus
copioſus in obuiam illis peditum & equi-
tum, & fluuius torrens erat inter medium
ipſorum. ¶ Et admouit caſtra contra faciem 6
eorum ipſe & populus eius, & vidit popu-
lum trepidantem ad transfretandum tor-
rentem, & transfretauit primus: & vide-
runt eum viri, & tranſierunt poſt eum.
¶ Et diuiſit populum, & equites in medio 7
peditum. erat autem equitatus aduerſario-
8 rum copioſus nimis. ¶ Et exclamauerunt
ſacris tubis: & in fugam conuerſus eſt Cen-
B debæus, & caſtra eius: & ceciderunt ex eis
multi vulnerati, reſidui autem in munitio-
9 nem fugerunt. ¶ Tunc vulneratus eſt Iudas
frater Iohannis: Iohannes autem inſecutus
eſt eos, donec venit Cedronem quam ædifi-
10 cauit: ¶ & fugerunt vſque ad turres quæ e-
rant in agris Azoti, & ſuccendit eas igni.
Et ceciderunt ex illis duo millia virorum, &
11 reuerſus eſt in Iudæam in pace. ¶ & Ptole-
mæus filius Abobi conſtitutus erat dux in
campo Iericho, & habebat argentum & au-
12 rum multum. ¶ erat enim gener ſummi ſa-
13 cerdotis. ¶ Et exaltatum eſt cor eius, & vo-
lebat obtinere regionem, & cogitabat dolum
aduerſus Simonem & filios eius vt tolleret
14 eos. ¶ Simon autem perambulans ciuitates
quæ erant in regione Iudææ, & ſolicitudinem
C gerens earum, deſcendit in Iericho ipſe &
Mathathias filius eius, & Iudas anno cen-
teſimo ſeptuageſimo ſeptimo, menſe vndeci-
15 mo, hic eſt menſis Sabath. ¶ Et ſuſcepit eos
filius Abobi in munitiunculam, quæ voca-
tur Doch, cum dolo, quam ædificauit: & fe-
cit eis conuiuium magnum, & abſcondit illic
16 viros. ¶ Et cùm inebriatus eſſet Simon &
filij eius, ſurrexit Ptolemæus cum ſuis, &
ſumpſerunt arma ſua, & intrauerunt in
conuiuium, & occiderunt eum, & duos filios
17 eius, & quoſdam pueros eius, ¶ & fecit de-
ceptionem magnam in Iſraël, & reddidit ma
18 la pro bonis. ¶ Et ſcripſit hæc Ptolemæus, &
miſit regi vt mitteret ei exercitum in au-
xilium, & traderet ei regionem, & ciuita-
19 tes eorum, & tributa. ¶ Et miſit alios in Ga
zaram tollere Iohannem: & tribunis miſit
D epiſtolas, vt venirent ad ſe, & daret eis ar-
20 gentum & aurum, & dona. ¶ Et alios miſit
21 occupare Ieruſalem, & montem templi. ¶ Et
præcurrens quidam, nuntiauit Iohanni in
Gazara quia perijt pater eius, & fratres e-
22 ius, & quia miſit te quoque interfici. ¶ Vt
audiuit autem vehementer expauit: & com-
prehendit viros qui venerant perdere eum,
& occidit eos: cognouit enim quia quærebant
23 eum perdere. ¶ Et cætera ſermonum Iohan-
nis, & bellorum eius, & bonarum virtutum
quibus fortiter geſſit, & ædificij murorum
24 quos extruxit, & rerum geſtarum eius: ¶ ec-
ce hæc ſcripta ſunt in libro dierum ſacerdo-
tij eius, ex quo factus eſt princeps ſacerdo-
tum poſt patrem ſuum.

PRO-

# LIBER SECVNDVS MACHABAEORVM.

## CAPVT I.

FRATRIBVS qui ſunt per Aegy- 1
ptum Iudæis, ſalutem dicunt fratres A
qui ſunt in Ieroſolymis Iudæi, & qui
in regione Iudææ, & pacem bonam.
2 Benefaciat vobis Deus, & meminerit te-
ſtamenti ſui quod locutus eſt ad Abraham,
& Iſaac, & Iacob ſeruorum ſuorum fideliũ:
3 & det vobis cor omnibus vt colatis eum,
& faciatis eius voluntatem corde magno,
4 & animo volenti. Adaperiat cor veſtrum
in lege ſua, & in præceptis ſuis, & faciat pa
5 cem. Exaudiat orationes veſtras, & recon-
ciliĕtur vobis, nec vos deſerat in tempore B
6 malo. Et nunc hic ſumus orantes pro vo-
7 bis. Regnante Demetrio, anno centeſimo
ſexageſimo nono, nos Iudæi ſcripſimus vobis
in tribulatione & impetu qui ſuperuenit no
bis in iſtis annis, ex quo receſſit Iaſon à ſan
8 cta terra & à regno. Portam ſuccenderunt
& effuderunt ſanguinem innocentem: & o-
rauimus ad Dominum, & exauditi ſumus,
& obtulimus ſacrificium & ſimilaginem, &
accendimus lucernas, & propoſuimus panes.
9 Et nunc frequentate dies ſcenopegiæ men-
10 ſis Caſleu. Anno centeſimo octogeſimo octa-
uo, populus qui eſt Ieroſolymis, & in Iudæa,
ſenatuſq; & Iudas Ariſtobolo magiſtro Pto-
lemæi regis qui eſt de genere chriſtorum ſa-
cerdotum, & his qui in Aegypto ſunt Iudæis
11 ſalutem & ſanitatem. De magnis periculis
à Deo liberati magnificè gratias agimus ipſi, C
vtpote qui aduerſus talem regem dimicaui-
12 mus. Ipſe enim ebullire fecit de Perſide eos
qui pugnauerunt contra nos & ſanctam
13 ciuitatem. Nam cùm in Perſide eſſet dux ‣.10.
ipſe, & cum ipſo immenſus exercitus, cecidit
in templo Naneæ, conſilio deceptus ſacerdo-
14 tum Naneæ. ⁿ etenim cum ea habita- ⁿvt enim 2c.
turus venit ad locum Antiochus & amici
eius, & vt ⁿacciperet pecunias multas dotis ⁿacciperẽt 8
15 nomine. Cùmq; propoſuiſſent eas ſacerdo-
tes Naneæ, & ipſe cum paucis ingreſſus eſſet
intra ambitum phani, clauſerunt templum,
16 cùm intraſſet Antiochus: apertoq; occulto
aditu templi, mittentes lapides percuſſerunt
ducem, & eos qui cum eo erant, & diuiſe- D
runt membratim, & capitibus amputatis
17 foras proiecerunt. Per omnia benedictus
18 Deus, qui tradidit impios. Facturi igitur
quinta & viceſima die menſis Caſleu, puri-
ficationem templi, neceſſarium duximus ſi-
gnificare vobis: vt & vos quoque agatis
diem *ſcenopegiæ, & diem ignis qui datus *feſtum 4.
eſt quando Nehemias ædificato templo & al-
19 tari obtulit ſacrificia. Nam cum in Perſi-
dem ducerentur patres noſtri, ſacerdotes qui
tunc cultores Dei erant, acceptum ignem Leu.6.b.9.
de altari occulte abſconderunt in valle vbi 12.13.
erat puteus altus & ſiccus: & in eo contuta- & 10.a.1.
ti ſunt eum, ita vt omnibus ignotus eſſet lo- & 16.a.3.
20 cus. Cùm autem præteriſſent anni multi, c.12.
E & placuit Deo vt mitteretur Nehemias à
rege Perſidis: nepotes ſacerdotum illorum
qui abſconderant, miſit ad requirendum i-
gnem: & ſicut narrauerunt nobis, non in-
21 uenerunt ignem, ſed aquam craſſam. Et
iuſſit eos haurire, & afferre ſibi: & ſacrifi-
cia quæ impoſita erant, iuſſit ſacerdos Ne-
hemias aſpergi ipſa aqua, & ligna, & quæ
22 erant ſuperpoſita. Vtq; hoc factum eſt, &
tempus affuit quo ſol refulſit qui prius erat
in nubilo, accenſus eſt ignis magnus, ita vt
23 omnes mirarentur. Orationem autem fa-
ciebant omnes ſacerdotes, dum conſummare-
tur ſacrificium, Ionatha inchoante, cæteris
24 autem reſpondentibus. Et Nehemiæ erat
oratio hunc habens modum, DOMINE
Deus omnium creator terribilis & fortis, iu
F ſtus & miſericors, qui ſolus es bonus rex,
25 ſolus præſtans, ſolus iuſtus & omnipotens
& æternus, qui liberas Iſrael de omni malo,
qui feciſti patres electos, & ſanctificaſti eos,
26 accipe ſacrificium pro vniuerſo populo tuo
Iſrael, & cuſtodi partem tuam, & ſanctifica.
27 Congrega diſperſionem noſtram, libera eos
qui ſeruiunt Gentibus, & contemptos & a-
bominatos reſpice: vt ſciant Gentes quia tu
28 es Deus noſter. Afflige opprimentes nos &
29 contumeliam facientes in ſuperbia. Con- Deu.30.a.3. b.5.
ſtitue populum tuum in loco ſancto tuo, ſi- Inf.2.d.18.
30 cut dixit Moyſes. Sacerdotes autem pſalle-
bant hymnos, vſquequo conſumptum eſſet
31 ſacrificium. Cum autem conſumptum eſſet
ſacrificium, ex reſidua aqua Nehemias iuſſit
32 lapides maiores perfundi. Quod vt factum
eſt, ex eis flamma accenſa eſt: ſed & ex lu-
G mine quod refulſit ab altari conſumpta eſt:
33 vt verò manifeſtata eſt res, renuntiatum
eſt regi Perſarum quod in loco in quo ignem
abſconderant hi qui tranſlati fuerant ſa-
cerdotes, aqua apparuit, de qua Nehemias
& qui cum eo erant, purificauerunt ſacrifi-
34 cia. Conſiderans autem rex, & rem dili-
genter examinans, fecit ei templum, * vt *& ſi qui-
35 probaret quod factum erat. & quum pro- bus rex do-
baſſet, ſacerdotibus donauit multa bona, & nauerat mul
alia ⁿatque alia munera, & accipiens ma- ta bona, ac-
36 nu ſua, tribuebat eis. Appellauit autem Ne cipiebat ex
hemias hunc locum Nephthar, quod inter- hoc & tribue
pretatur purificatio. Vocatur autem apud bat 4.
plures Nephi. ⁿinnumera 4.

## CAP. II.

1 INuenitur autem in deſcriptionibus Iere-
A miæ prophetæ, quod iuſſit eos ignem acci-
pere qui tranſmigrabant, vt ſignificatũ eſt,
2 & vt mandauit tranſmigratis. Et dedit
illis

ſtis legem ne obliuiſcerentur præcepta Do-
Bar.6. mini, ‖ & vt non exerrarent mentibus vi-
dentes ſimulachra aurea & argentea, & or-
namenta eorum. ¶Et alia huiuſmodi, dicēs, 3
hortabatur ne legem amouerēt à corde ſuo.
¶Erat autem in ipſa ſcriptura, quomodo ta- 4
bernaculum & arcam iuſſit propheta diuino
reſponſo ad ſe facto comitari ſecum, vſque-
Deu.34.a.1. quo exijt in montem, ‖ in quo Moyſes aſcen-
dit & vidit Dei hæreditatem. ¶Et veniens 5
ibi Ieremias inuenit locum ſpeluncæ: & ta- B
bernaculum, & arcam, & altare incenſi in-
tulit illuc, & oſtium obſtruxit. ¶Et acceſſe- 6
runt quidam ſimul, qui ſequebantur, vt no-
tarent ſibi locum, & non potuerunt inueni-
re. ¶Vt autem cognouit Ieremias, culpans 7
illos, dixit, Quod ignotus erit locus, donec
congreget Deus congregationem populi, &
propitius fiat. ¶& tunc Dominus oſtendet 8
hæc, & apparebit maieſtas Domini, & nubes
3.Re.8.b.14. erit ſicut & Moyſi manifeſtabatur, ‖ & ſicut
c.21, & 30. cùm Salomon petijt vt locus ſanctificaretur
2.Pa.6.c.14. magno Deo, manifeſtabat hæc. ¶Magnificè 9
d.21. etenim ſapientiam tractabat: & vt ſapien-
3.Re.8.g.62. tiam habens, ‖ obtulit ſacrificium dedicatio- C
Leu.9.d.24. nis, & conſummationis templi. ¶Sicut & 10
3.Re.18.f.38 Moyſes orabat ad Dominum, * ‖ & deſcendit
2.Pa.7.a.1. ignis de cælo, & conſumpſit holocauſtum.
*ſic & Salomō orauit, & deſcendit ignis de cælo & conſumpſit holocauſtum. ¶* Et dixit Moyſes, "eò quod non ſit come- 11
ſtum quod erat pro peccato, & conſumptum
eſt. ¶Similiter & Salomon octo diebus cele- 12
brauit dedicationem. ¶Inſerebantur autem 13
in deſcriptionibus & commentarijs Nehe-
miæ hæc eadem, & qualiter conſtruens bi-
Leu.12.d.16 & 17. bliothecam congregauit de "regibus' libros &
prophetarum & Dauid, & epiſtolas regum,
"cur nō comediſtis hoſtiam pro peccato in loco ſancto, eo quod non ſit manducatū, mandatum quod erat pro peccato? & de donarijs. ¶Similiter autem & Iudas 14
ea quæ "didicerat' per bellum quod nobis ac- D
ciderat, congregauit omnia, & ſunt apud
nos. ¶Si ergo deſideratis hæc, mittite qui per- 15
ferant vobis. ¶Acturi itaque purificationem 16
ſcripſimus vobis: bene ergo facietis ſi egeritis
hos dies. ¶Deus autem qui liberauit popu- 17
lum ſuum, & reddidit hæreditatem omni-
bus, & regnum, & ſacerdotium, & ſanctifi-
cationem, ¶ſicut promiſit in lege, ſperamus 18
regionibus 33. quod cito noſtri miſerebitur, & congrega-
bit de ſub cælo in locum ſanctum. ¶Eripuit 19
"deciderant 5. enim nos de magnis periculis, & locum pur-
gauit. ¶De Iuda vero Machabæo, & fratri- 20
Deu.30.a.3. a.5. bus eius, & de templi magni purificatione, E
& de aræ dedicatione: ¶ſed & de prælijs quæ 21
quæ pertinent ad Antiochum Nobilem & fi-
lium eius Eupatorem: ¶& de illuminatio- 22
nibus quæ de cælo factæ ſunt ad eos qui pro
Iudæis fortiter fecerunt, ita vt vniuerſam
regionem cùm pauci eſſent, vindicarent &
barbaram multitudinem fugarent, ¶& fa- 23
moſiſſimum in toto orbe templum recupera-
rent, & ciuitatem liberarent, & leges quæ
*abolita 7. "abolendæ' erant reſtituerentur, Domino
cum omni tranquillitate propitio facto illis.
24 ¶Item quæ ab Iaſone Cyrenæo, quinque li-
bris comprehenſa, tentauimus nos vno vo-
25 lumine breuiare. ¶Conſiderantes enim mul
F titudinem librorum, & difficultatem volen-
tibus aggredi narrationes hiſtoriarum pro-
26 pter multitudinem rerum: ¶curauimus vo-
lentibus quidem legere, vt eſſet animi oble-
ctatio: ſtudioſis vero, vt facilius poſſint me-
moriæ commendare: omnibus autem legenti-
27 bus, vtilitas conferatur. ¶Et nobis quidem
ipſis, qui hoc opus breuiandi cauſa ſuſcepi-
mus, non facilem laborem, imo vero nego-
tium plenum vigiliarum, & ſudoris aſſum-
28 pſimus. ¶Sicut hi qui præparant conuiuium,
& quærunt aliorum voluntati parère, pro-
pter multorum gratiam, libenter laborem ſu-
29 ſtinemus: ¶veritatem quidem de ſingulis au-
G ctoribus concedentes, ipſi autem ſecundum
30 datam formam breuitati ſtudentes. ¶Sicut
enim nouæ domus architecto de vniuerſa
ſtructura curandum eſt: ei vero qui pingere
curat, quæ apta ſunt ad ornatum exquiren-
31 da ſunt: ita æſtimandū eſt & in nobis. ¶E-
tenim intellectum colligere, & ordinare ſer-
monem, & curioſius partes ſingulas quaſque
32 diſquirere, hiſtoriæ congruit auctori: ¶bre-
uitatem vero dictionis ſectari, & executio-
nes rerum vitare, breuianti concedendum
33 eſt. ¶Hinc ergo narrationem incipiemus: de
præfatione tantum dixiſſe ſufficiat, ſtultum
etenim eſt ante hiſtoriam effluere: in ipſa au-
tem hiſtoria ſuccingi.

## CAP. III.

1 IGitur cùm ſancta ciuitas habitaretur in
A omni pace, leges etiam adhuc optimè cu- *diſpoſitionem &
ſtodirentur propter Oniæ pontificis * pieta-
2 tem & animos odio habentes mala, ¶fie-
bat vt & ipſi reges & principes locum ſum-
mo honore dignum ducerent, & templum
3 maximis muneribus illuſtrarent, ¶ita vt
Seleucus Aſiæ rex de reditibus ſuis præſta-
ret omnes ſumptus ad miniſterium ſacrifi-
4 ciorum pertinentes. ¶Simon autem de tribu
Ben-iamin propoſitus templi conſtitutus,
contendebat obſiſtente ſibi principe ſacerdo-
tum, iniquum aliquid in ciuitate moliri.
5 ¶Sed cùm vincere Oniam non poſſet, ve-
nit ad Apollonium Tharſeæ filium, qui eo
tempore erat dux Cœleſyriæ & Phœnicis:
6 ¶& nuntiauit ei pecunijs innumerabilibus
plenum eſſe ærarium Ieroſolymis, & com-
munes copias immenſas eſſe quæ non perti-
nent ad rationem ſacrificiorum: eſſe autem
poſſibile, ſub poteſtate regis cadere vniuer-
7 ſa. ¶Cùmq; retuliſſet ad regem Apollonius
B de pecunijs quæ delatæ erant, ille accitum
Heliodorum qui erat ſuper negotia eius, mi-
ſit cum mandatis, vt prædictam pecuniam
8 tranſportaret. ¶Statimq; Heliodorus iter
eſt aggreſſus, ſpecie quidem quaſi per Cœ-
leſyriam

leſyriam & Phœnicem ciuitates eſſet pera-
graturus, re vera autē regis propoſitum per-
fecturus. ¶Sed cùm veniſſet Ieroſolymā, & 9
benigne à ſummo ſacerdote in ciuitate eſſet
exceptus, narrauit de dato indicio pecunia-
rum, & cuius rei gratia adeſſet, aperuit: in-
terrogabat autem ſi verè hæc ita eſſent.
¶Tunc ſummus ſacerdos oſtendit depoſita 10
eſſe hæc, & victualia viduarū et pupillorum:
¶quædam verò eſſe Hircani Tobiæ viri val- 11
de eminētis, in his quæ detulerat impius Si-
mon: vniuerſa autem argenti talenta eſſe
quadringenta, & auri ducenta. ¶decipi verò 12
eos qui credidiſſent loco & templo, quod per C
vniuerſum mundum honoratur, pro ſui ve-
neratione & ſanctitate omnino impoßibile
eſſe. ¶At ille pro his quæ habebat in manda- *13
tis à rege, dicebat omni genere * regi ¹ ea eſſe
deferenda. ¶Conſtituta autem die intrabat 14
de his Heliodorus ordinaturus. Non modica
vero per vniuerſam ciuitatem erat trepida-
tio. ¶Sacerdotes autem ante altare cum ſto- 15
lis ſacerdotalibus iactauerunt ſe, & inuoca-
bant de cælo eum qui de depoſitis legem po-
ſuit, vt his qui depoſuerant ea, ſalua cuſto-
diret. ¶Iam vero qui videbat ſummi ſacer- 16
dotis vultum, mente vulnerabatur: facies
enim & color immutatus declarabat inter-
num animi dolorem. ¶circunfuſa enim erat 17
mæſtitia quædam viro, & horror corporis:
per quæ manifeſtus aſpicientibus dolor cor-
dis eius efficiebatur. ¶Alij etiam gregatim 18
de domibus cōfluebant: publica ſupplicatio- D
ne obſecrantes, pro eo quod in contemptum
locus eſſet venturus. ¶Accinctæq; mulieres 19
cilicijs pectus, per plateas confluebant, ſed
& virgines quæ concluſæ erant, procurre-
bant ad Oniam, aliæ autem ad muros, quæ-
dam vero per feneſtras aſpiciebant: ¶vniuer 20
ſæ autem protendentes manus in cælum, de-
precabantur: ¶erat enim miſera commiſta 21
multitudinis, & magni ſacerdotis in agone
conſtituti expectatio. ¶Et hi quidem inuo- 22
cabant omnipotentem Deum, vt credita ſibi,
his qui crediderant, cum omni integritate
conſeruarentur. ¶‖Heliodorus autem, quod 23
decreuerat, perficiebat eodem loco ipſe cum
ſatellitibus circa ærarium, præſens. ¶Sed 24
ſpiritus omnipotentis Dei magnam fecit ſuæ E
oſtenſionis euidentiā, ita vt omnes qui auſi
fuerant parêre ei, ruentes Dei virtute, in
diſſolutionem & formidinem conuerteren-
tur. ¶Apparuit enim illis quidam equus ter 25
ribilem habens ſeſſorem, optimis operimentis
adornatus: iſque cum impetu Heliodoro prio-
res calces eliſit. qui autem ei ſedebat, vide-
batur arma habere aurea. ¶Alij etiam ap- 26
paruerunt duo iuuenes virtute decori, opti-
mi gloria, ſpecioſiq; amictu: qui circunſtete-
runt eum, & ex vtraque parte flagellabant,
ſine intermißione multis plagis verberan-

*regiæ 2.

Iol.5.c.18.

27 tes. ¶Subito autem ‖Heliodorus concidit in
terram, eumq; multa caligine circunfuſum
rapuerunt, atque in ſella geſtatoria poſitum
28 eiecerunt. ¶Et is qui cum multis curſori-
bus & ſatellitibus prædictum ingreſſus eſt
ærarium, portabatur nullo ſibi auxilium fe-
29 rente, manifeſta Dei cognita virtute: ¶&
ille quidem per diuinam virtutem iacebat
mutus, atque omni ſpe & ſalute priuatus.
30 ¶Hi autem Dominum benedicebant, quia
F magnificabat locum ſuum: & templum quod
paulo ante timore ac tumultu erat plenum,
apparente omnipotente Domino, gaudio &
31 lætitia impletum eſt. ¶Tunc vero ex amicis
Heliodori quidam rogabant confeſtim O-
niam, vt inuocaret Altißimum, vt vitam
donaret ei qui in ſupremo ſpiritu erat con-
32 ſtitutus. ¶Conſiderans autem ſummus ſa-
cerdos ne forte rex ſuſpicaretur malitiam a-
liquam ex Iudæis circa Heliodorum conſum-
matam, obtulit pro ſalute viri hoſtiam ſalu
33 tarem. ¶Cùmque ſummus ſacerdos exora-
ret, ijdem iuuenes eiſdem veſtibus amicti,
aſtantes Heliodoro, dixerunt, Oniæ ſacerdo-
ti gratias age: nam propter eum Dominus
34 tibi vitam donauit. ¶tu autem à Deo fla-
G gellatus, nuntia omnibus magnalia Dei &
poteſtatem. Et his dictis, non comparuerūt.
35 ¶Heliodorus autem hoſtia Deo oblata: & vo
tis magnis promiſsis ei qui viuere illi con-
ceßit, & Oniæ gratias agens, recepto exerci-
36 tu repedabat ad regem. ¶Teſtabatur autem
omnibus ea quæ ſub oculis ſuis viderat ope-
37 ra magni Dei. ¶Cùm autem rex interrogaſ-
ſet Heliodorum, quis eſſet aptus adhuc ſemel
38 Ieroſolymam mitti, ait. ¶Si quem habes ho-
ſtem, aut regni tui inſidiatorem, mitte illuc,
& flagellatum eum recipies, ſi tamen eua-
ſerit: eo quod in loco ſit vere Dei quædam
39 virtus. ¶Nam ipſe qui habet in cælis habi-
tationem, viſitator & adiutor eſt loci illius,
& venientes ad malefaciendum, percutit ac
40 perdit. ¶Igitur de Heliodoro & ærarij cuſto-
dia ita res ſe habet.

CAP. IIII.

1 SImon autem prædictus pecuniarū & pa-
A triæ delator, male loquebatur de Onia,
tanquam ipſe Heliodorū inſtigaſſet ad hæc,
2 & ipſe fuiſſet incentor malorum: ¶prouiſo-
remq; ciuitatis ac defenſorem gentis ſuæ, &
æmulatorem legis Dei audebat inſidiatorem
3 regni dicere. ¶Sed cùm inimicitia in tan-
tum procederent, vt etiam per quoſdam Si-
4 monis neceſſarios homicidia fierent: ¶conſi-
derans Onias periculum contentionis, & A-
pollonium inſanire, vtpote ducem Cœleſyriæ
& Phœnicis, ad augendam malitiam Si-
5 monis, ad regem ſe contulit, ¶non vt ciuium
accuſator, ſed communem vtilitatem apud
ſemetipſum vniuerſæ multitudinis conſi-
6 derans. ¶videbat enim ſine regali proui-
dentia

Inf.5.c.18.

dentia impoßibile eſſe pacem rebus dari, nec
Simonem poſſe ceſſare a ſtultitia ſua. ¶Sed 7
poſt Seleuci vitæ exceſſum, cùm ſuſcepiſſet re
gnum Antiochus, qui Nobilis appellabatur:
ambiebat Iaſon frater Oniæ ſummum ſa-
cerdotium: ¶adito rege promittens ei argen- 8
ti talenta trecenta ſexaginta, & ex reddi-
tibus aliis talenta octoginta. ¶ſuper hæc pro- 9
mittebat & alia centum quinquaginta, ſi B
poteſtati eius concederetur gymnaſium & e-
phebiam ſibi conſtituere, & eos qui in Iero-
ſolymis erant Antiochenos ſcribere. ¶Quod 10
cùm rex annuiſſet, & obtinuiſſet principa-
tum, ſtatim ad gentilem ritum contribules
ſuos transferre cœpit: ¶& amotis his quæ 11
humanitatis cauſa Iudæis à regibus fue-
rant conſtituta, & per Ioannem patrem
Eupolemi, qui apud Romanos de amicitia &
ſocietate functus eſt legatione, legitima ci-
uium iura deſtituens, praua inſtituta ſan-
ciebat. ¶Etenim auſus eſt ſub ipſa arce gym- 12
naſium conſtituere, & optimos quoſque e-
pheborum in lupanaribus ponere. ¶Erat au 13
tem hoc non initium, ſed incrementum quod-
dam, & profectus gentilis, & alienigenæ
conuerſationis, propter impii & ſacerdotis
Iaſonis nefarium & inauditum ſcelus: ¶ita 14
vt ſacerdotes iam non circa altaris officia
dediti eſſent, ſed contempto templo, & ſacri-
ficiis neglectis, feſtinarent participes fieri
palæſtræ, & præbitionis eius iniuſtæ, & in
exercitiis diſci, ¶& patrios quidem honores 15
nihil habentes, Græcas glorias optimas ar- C
bitrabantur: ¶quarum gratia periculoſa eos 16
contentio habebat, & eorum inſtituta æ-
mulabantur, ac per omnia his conſimiles eſ-
ſe cupiebant, quos hoſtes, & peremptores ha
buerant. ¶In leges enim diuinas impie age- 17
re impune non cedit: ſed hoc tempus ſequens
declarabit. ¶Cùm autem quinquennalis a- 18
gon Tyri celebraretur, & rex præſens eſſet,
¶miſit Iaſon facinoroſus ab Ieroſolymis vi- 19
ros peccatores, portantes argenti didrach-
mas trecentas in ſacrificium Herculis, quas
poſtulauerunt hi qui aſportauerant ne in
ſacrificiis erogarentur, quia non oporteret,
ſed in alios ſumptus eas deputari. ¶Sed hæ 20
oblatæ ſunt quidem ab eo qui miſerat in ſa-
crificium Herculis: propter præſentes autem
datæ ſunt in fabricam nauium triremium.
¶Miſſo autem in Aegyptum Apollonio Mne- 21
ſthei filio propter primates Ptolemæi Philo-
metoris regis, Cùm cognouiſſet Antiochus
alienum ſe à negotiis regni effectum, propriis
vtilitatibus conſulens profectus inde venit
Ioppen, & inde Ieroſolymam. ¶Et magnifice 22
ab Iaſone & ciuitate ſuſceptus, cum facula-
rum luminibus, & laudibus ingreſſus eſt: D
& inde in Phœnicen exercitum conuertit.
¶Et poſt triennii tempus miſit Iaſon Mene- 23
laum ſupradicti Simonis fratrem portan-
tem pecunias regi, & de negotiis neceſſariis
24 reſponſa perlaturum. ¶At ille commendatus
regi, cùm magnificaſſet faciẽ poteſtatis eius,
in ſemetipſum retorſit ſummum ſacerdotiũ,
ſuperponens Iaſoni talenta argenti trecen-
25 ta. ¶Acceptiſque à rege mandatis venit,
nihil quidem habens dignum ſacerdotio: a-
nimos verò crudelis tyranni, & feræ beluæ
26 iram gerens. ¶Et Iaſon quidem qui pro-
prium fratrem captiuauerat, ipſe deceptus
profugus in Ammanitem expulſus eſt re-
27 gionem. ¶Menelaus autem principatum
quidem obtinuit: de pecuniis verò regi pro-
miſsis nihil agebat, cùm exactionem faceret
28 Soſtratus qui arci erat præpoſitus. ¶nam ad
hunc exactio vectigalium pertinebat: quam
ob cauſam vtrique ad regem ſunt reuocati.
29 ¶Et Menelaus amotus eſt à ſacerdotio, ſuc-
E cedente Lyſimacho fratre ſuo: Soſtratus au-
30 tem prælatus eſt Cypriis. ¶Et cùm hæc age-
rentur, contigit Tharſenſes & Mallotas ſe-
ditionem mouere, eò quod Antiochi regis con
31 cubinæ dono eſſent dati. ¶Feſtinanter ita-
que rex venit ſedare illos, relicto ſuffecto
32 vno ex comitibus ſuis Andronico. ¶Ratus
autem Menelaus accepiſſe ſe tempus oppor-
tunum, aurea quædam vaſa e templo fu-
ratus donauit Andronico, & alia vendide-
33 rat Tyri, & per vicinas ciuitates. ¶Quod cũ
certiſſime cognouiſſet Onias arguebat eum,
ipſo in loco tuto ſe continens Antiochiæ ſecus
34 Daphnem. ¶Vnde Menelaus accedens ad An
dronicum, rogabat vt Oniam interficeret.
Qui cùm veniſſet ad Oniã, & datis dextris
cum iureiurando (quãuis eſſet ei ſuſpectus)
ſuaſiſſet de aſylo procedere, ſtatim eum pere-
35 mit, non veritus iuſtitiam. ¶Ob quam cau-
ſam non ſolum Iudæi, ſed etiam aliæ quoque
nationes indignabantur, & moleſte ferebant
36 de nece tanti viri iniuſta. ¶Sed regreſſum
regem de Ciliciæ locis adierunt Iudæi apud
Antiochiam, ſimul & Græci: conquerentes de
37 iniqua nece Oniæ. ¶Contriſtatus itaque
eſt animo Antiochus, propter Oniam, & fle-
F xus ad miſericordiam, lachrymas fudit, re-
cordatus defuncti ſobrietatem & modeſtiã.
38 ¶accenſiſque animis Andronicum purpura
exutum, per totam ciuitatem iubet circum-
duci: & in eodem loco in quo in Oniam im-
pietatem commiſerat, ſacrilegum vita pri-
uari, Domino illi condignam retribuente pœ
39 nam. ¶Multis autem ſacrilegiis in templo à
Lyſimacho commiſsis Menelai conſilio, & di-
uulgata fama, congregata eſt multitudo ad-
uerſum Lyſimachum multo iam auro ex-
40 portato. ¶Turbis autem inſurgentibus, & a-
nimis ira repletis, Lyſimachus armatis ferè
tribus millibus iniquis manibus vti cœpit,
duce quodam tyranno, ætate pariter & de-
41 mentia prouecto. ¶Sed vt intellexerunt co-
natum Lyſimachi, alii lapides, alii fuſtes va

lidos arripuêre: quidam verò cinerem in Ly
ſimachum iecêre. ❡ Et multi quidem vulne- 42
rati, quidam autem & proſtrati, omnes vero
in fugam conuerſi ſunt: ipſum etiam ſacrile
gum ſecus ærarium interfecerunt. ❡ De his 43
ergo cœpit iudicium aduerſus Menelaum a- G
gitari. ❡ Et cùm veniſſet rex Tyrũ, ad ipſum 44
negotium detulerunt: miſsi tres viri à ſenio-
ribus. ❡ Et cùm ſuperaretur Menelaus. promi 45
ſit Ptolemæo multas pecunias dare ad ſua-
dendum regi. ❡ Itaque Ptolemæus in quodam 46
atrio poſitum, quaſi refrigerandi gratia, re-
gem adijt, & deduxit à ſententia: ❡ & Mene 47
laum quidem vniuerſæ malitiæ reum crimi-
nibus abſoluit: miſeros autẽ qui etiam ſi a-
pud Scythas cauſam dixiſſent, innocentes iu
dicarentur, hos morte damnauit. ❡ Cito er- 48
go iniuſtam pœnam dederunt, qui pro ciui-
tate, & populo, & ſacris vaſis cauſam proſe-
cuti ſunt. ❡ Quam ob rem Tyrij quoque indi- 49
gnati, erga ſepulturam eorum liberaliſsimi
extiterunt. ❡ Menelaus autem propter eorum 50
qui in potentia erant, auaritiam, permane-
bat in poteſtate, creſcens in malitia ad inſi-
dias ciuium.

## CAP. V.

EOdem tempore Antiochus ſecundã pro- 1
fectionem parauit in Aegyptum. ❡ Con- 2
tigit autem per vniuerſam Ieroſolymorum A
ciuitatem videri diebus quadraginta per
aëra equites diſcurrentes, auratas ſtolas ha-
bentes, & haſtas quaſi cohortes armatas,
❡ & curſus equorum per ordines digeſtos, & 3
congreſsiones fieri cominus, & ſcutorum mo-
tus, & galeatorum multitudinem gladijs di-
ſtrictis & telorum iactus, & aureorũ armo-
rum ſplendorem, omniſq; generis loricarum.
❡ Quapropter oẽs rogabant in bonũ monſtra 4
conuerti. ❡ Sed cùm falſus rumor exiſſet, tan 5
quam vita exceſsiſſet Antiochus, aſſumptis
Iaſon nõ minus mille viris, repente aggreſ-
ſus eſt ciuitatem. & ciuibus ad murum con-
uolantibus, ad vltimum apprehenſa ciuita-
te, Menelaus fugit in arcem. ❡ Iaſon verò 6
non parcebat in cæde ciuibus ſuis, nec cogi-
tabat proſperitatem aduerſum cognatos ma-
lum eſſe maximum, arbitrans hoſtium &
non ciuium ſe trophæa capturum. ❡ Et prin- 7
cipatum quidem non obtinuit, finem verò B
inſidiarum ſuarum confuſionem accepit, &
profugus iterum abijt in Ammaniten. ❡ Ad 8
vltimum in exitium ſui concluſus ab Areta
Arabum tyranno, fugiens de ciuitate in ci-
uitatem, omnibus odioſus vt refuga legum
& execrabilis, vt patriæ & ciuium hoſtis, in
Aegyptum extruſus eſt: ❡ & qui multos de 9
patria ſua expulerat, peregrè perijt, Lace-
dæmonas profectus, quaſi pro cognatione ibi
refugium habiturus: ❡ & qui inſepultos mul 10
tos abiecerat, ipſe & illamentatus & inſe-
pultus abijcitur: ſepultura neque peregrina
vſus, neque patrio ſepulchro participans.
11 ❡ His itaque geſtis, ſuſpicatus eſt rex ſocie-
tatem deſerturos Iudæos. & ob hoc profectus
ex Aegypto efferatis animis ciuitatem qui-
12 dem armis cepit. ❡ Iuſsit autem militibus
interficere, nec parcere occurſantibus, & per
13 domos aſcendentes trucidare. ❡ Fiebant ergo
cædes iuuenum ac ſeniorum, & mulierum,
& natorum exterminia, virginumq; & par-
14 uulorum neces. ❡ Erant autem toto triduo o-
ctoginta millia interfecti, quadraginta mil-
lia vincti, non minus autem venundati.
15 ❡ Sed nec iſta ſuffiſiunt, auſus eſt etiam in-
C trare templum vniuerſa terra ſanctius,
Menelao ductore, qui legum & patriæ fuit
16 proditor: ❡ & ſceleſtis manibus ſumens ſan-
cta vaſa quæ ab alijs regibus & ciuitatibus
erant poſita ad ornatum loci & gloriam,
17 contrectabat indignè & contaminabat. ❡ Ita
alienatus mente Antiochus, non conſiderabat
quod propter peccata habitantium ciuita-
tem, modicum Deus fuerat iratus: propter
18 quod & accidit circa locum deſpectio: ❡ alio-
quin, niſi contigiſſet eos multis peccatis eſſe
inuolutos; ‖ ſicut Heliodorus qui miſſus eſt Sup.3.d.13.e.27.
à Seleuco rege ad expoliandum ærarium, e-
tiam hic ſtatim adueniens flagellatus, &
19 repulſus vtique fuiſſet ab audacia. ❡ Verùm
non propter locum, gentem: ſed propter gen-
20 tem, locum Deus elegit. ❡ Ideoq; & ipſe locus
particeps factus eſt populi malorum, poſtea
autem fiet ſocius bonorum, & qui derelictus
in ira Dei omnipotentis eſt, iterum in ma-
gni Domini reconciliatione cũ ſumma gloria
21 exaltabitur. ❡ Igitur Antiochus mille & o-
D ctingentis ablatis de templo talentis, velo-
citer Antiochiam regreſſus eſt, exiſtimans
ſe præ ſuperbia terram ad nauigandum, pe-
lagus vero ad iter agendum, deducturum
22 propter mentis elationem. ❡ Reliquit autem
& præpoſitos ad affligendam gentem: Iero-
ſolymis quidem Philippum, genere Phrygem,
moribus crudeliorem eo ipſo a quo conſti-
23 tutus eſt: ❡ In Garizim autem Androni-
cum & Menelaum, qui grauius quàm cæ-
24 teri imminebant ciuibus. ❡ Cùmque ap-
poſitus eſſet contra Iudæos, miſit odioſum
principem Apollonium cum exercitu viginti
& duobus millibus, præcipiens ei omnes
perfectæ ætatis interficere, mulieres ac
25 iuuenes vendere. ❡ Qui cùm veniſſet Ie-
roſolymam, pacem ſimulans, quieuit vſ-
que ad diem ſanctum ſabbathi: & tunc fe-
riatis Iudæis, arma capere ſuis præcepit.
26 ❡ Omneſque qui ad ſpectaculum proceſſe-
rant, trucidauit: & ciuitatem cum ar-
matis diſcurrens, ingentem multitudinem
27 peremit. ❡ Iudas autem Machabæus, qui
decimus fuerat, ſeceſſerat in deſertum lo-
cum, ibique inter feras vitam in monti-
bus cum ſuis agebat: & fœni cibo veſcentes,
demo-

demorabantur, ne participes eſſent coinqui-
nationis.

## CAP. VI.

SEd non poſt multum temporis miſit rex 1
ſenem quendam Antiochenum, qui com- A
pelleret Iudæos vt ſe transferrent à patrijs,
& Dei legibus: contaminare etiam quod 2
in Ieroſolymis erat templum, & cognomina-
re Iouis Olympij: & in Garizim, prout erant
hi qui locum inhabitabant, Iouis hoſpitalis.
Peſſima autem & vniuerſis grauis erat 3
malorum incurſio: nam templum luxu- 4
ria & commeſſationibus Gentium erat ple-
num, & ſcortantium cum meretricibus, ſa-
cratisque ædibus mulieres ſe vltro ingere-
bant, intro ferentes ea quæ non licebat. Al- 5
tare etiam plenum erat illicitis, quæ legi-
bus prohibebantur. Neque autem ſabbatha 6
cuſtodiebantur, neque dies ſolennes patrij
ſeruabantur, nec ſimpliciter Iudæum ſe eſſe
quiſquam confitebatur. Ducebantur au- 7
tem cum amara neceſſitate in die natalis B
regis ad ſacrificia, & cùm Liberi ſacra ce-
lebrarentur, cogebantur hedera coronati Li-
bero circuire. Decretum autem exijt in 8
proximas gentilium ciuitates, ſuggerenti-
bus Ptolemæis, vt pari modo & ipſi aduer-
ſus Iudæos agerent, vt ſacrificarent: eos 9
autem qui nollent tranſire ad inſtituta gen-
tium, interficerent. erat ergo videre miſe-
riam. Duæ enim mulieres delatæ ſunt na- 10
tos ſuos circumcidiſſe: quas infantibus ad v-
bera ſuſpenſis, cùm publicè per ciuitatem cir-
cunduxiſſent, per muros præcipitauerunt.
Alij vero ad proximas coeuntes ſpeluncas, 11
& latenter ſabbathi diem celebrantes, cùm
indicati eſſent Philippo, flammis ſuccenſi C
ſunt: eò quod verebantur propter religio-
nem & obſeruantiam, manu ſibimet auxi-
lium ferre. Obſecro autem eos qui hunc li- 12
brum lecturi ſunt, ne abhorreſcant propter
aduerſos caſus, ſed reputent ea quæ accide-
runt non ad interitum, ſed ad correptionem
eſſe generis noſtri. Etenim multo tempore 13
non ſinere peccatoribus ex ſententia agere,
ſed ſtatim vltiones adhibere: magni beneficij
eſt indicium. Non enim ſicut in alijs natio- 14
nibus Dominus patienter expectat, vt eas
cùm iudicij dies aduenerit, in plenitudine
peccatorum puniat: ita & in nobis ſtatuit, 15
vt peccatis noſtris in finem deuolutis, ita
demum in nos vindicet. Propter quod nun- 16
quam quidem à nobis miſericordiam ſuam D
amouet: corripiens vero in aduerſis populum
ſuum, non derelinquit. Sed hæc nobis ad 17
commonitionem legentium dicta ſint pau-
cis. Iam autem veniendum eſt ad narratio-
nem. Igitur Eleazarus vnus de primori- 18
bus ſcribarum, vir ætate prouectus, & vul-
tu decorus, aperto ore hians compellebatur
carnem porcinam manducare. At ille glo- 19
rioſiſſimam mortem magis quàm odibilem
vitam complectens: voluntarie præibat ad
20 ſupplicium. Intuens autem quemadmodum
oporteret accedere patienter ſuſtinens, de-
ſtinauit non admittere illicita propter vitæ
21 amorem. Hi autem qui aſtabant, iniqua
miſeratione commoti, propter antiquam viri
amicitiam, tollentes eum ſecreto rogabant
afferri carnes, quibus veſci ei licebat, vt ſi-
mularetur manducaſſe, ſicut rex imperaue-
22 rat de ſacrificij carnibus: vt hoc facto à mor-
E te liberaretur, & propter veterem viri ami-
citiam, hanc in eo faciebant humanitatem.
23 At ille cogitare cœpit ætatis ac ſenectutis
ſuæ eminentiam dignam, & ingenitæ nobi-
litatis canitiem, atque à puero optimæ con-
uerſationis actus, & ſecundùm ſancta & à
Deo condita legis conſtituta, reſpondit cito,
24 dicens præmitti ſe velle in infernum. Non
enim ætati noſtræ dignum eſt, inquit, fin-
gere: vt multi adoleſcentes, arbitrantes E-
leazarum nonaginta annorum tranſiſſe ad
25 vitam alienigenarum: & ipſi propter
meam ſimulationem, & propter modicum
F corruptibilis vitæ tempus decipiantur, &
per hoc maculam atque execrationem meæ
26 ſenectuti conquiram. Nam etſi in præſenti
tempore ſupplicijs hominum eripiar, ſed ma-
num omnipotentis nec viuus, nec defunctus
27 effugiam. Quam ob rem fortiter vita exce-
dendo, ſenectute quidem dignus apparebo:
28 adoleſcentibus autem exemplum forte re-
linquam, ſi prompto animo, ac fortiter pro
grauiſſimis ac ſanctiſſimis legibus honeſta
morte perfungar. His dictis confeſtim ad
29 ſupplicium trahebatur. Hi autem qui eum
G ducebant, & paulo ante fuerant mitiores in
iram conuerſi ſunt propter ſermones ab eo
dictos, quos illi per arrogantiam prolatos ar-
30 bitrabantur. Sed cùm plagis perimeretur,
ingemuit, & dixit, Domine qui habes ſan-
ctam ſcientiam, manifeſtè tu ſcis quia cùm
à morte poſſem liberari, duros corporis ſuſti-
neo dolores: ſecundùm animam vero propter
31 timorem tuum libenter hæc patior. Et ille
quidem hoc modo vita deceſſit, non ſolùm
iuuenibus, ſed & vniuerſæ genti memoriam
mortis ſuæ ad exemplum virtutis & forti-
tudinis derelinquens.

## CAP. VII.

1 COntigit autem ſeptē fratres vnà cum
A matre ſua apprehenſos, compelli à rege
edere contra fas carnes porcinas, flagris &
2 taureis cruciatos. Vnus autem ex illis qui
erat primus, ſic ait: Quid quæris, & quid
vis diſcere à nobis? parati ſumus mori magis
3 quàm patrias Dei leges præuaricari. Iratus
itaque rex iuſſit ſartagines & ollas æneas
4 ſuccendi. Quibus ſtatim ſuccenſis, iuſſit
ei qui prior fuerat locutus, amputari lin-

guam: & cute capitis abſtracta, ſummas
quoque manus & pedes ei præſcindi, cæteris
eius fratribus & matre inſpicientibus. ❡ Et 5
cùm iam per omnia inutilis factus eſſet, iuſ-
ſit ignem admoueri & adhuc ſpirantem tor-
reri in ſartagine: in qua cùm diu cruciare-
tur, cæteri vna cum matre inuicem ſe hor-
tabantur mori fortiter, ❡ dicentes, Dominus 6
Deus aſpiciet veritatem, & conſolabitur in
De.32.e.36. f.43. nobis, ‖ quemadmodum in proteſtatione can- B
tici declarauit Moyſes: & in ſeruis ſuis con-
ſolabitur. ❡ Mortuo itaque illo primo hoc mo- 7
do, ſequentem deducebant ad illudendum:
& cute capitis eius cum capillis abſtracta,
interrogabant ſi manducaret, prius quam
toto corpore per membra ſingula puniretur.
❡ At ille reſpondẽs patria voce, dixit: Non fa 8
ciam. Propter quod & iſte ſequẽti loco primi
tormenta ſuſcepit: ❡ & in vltimo ſpiritu con- 9
ſtitutus ſic, ait: Tu quidem ſceleſtiſſime in
præſenti vita nos perdis: ſed rex mundi de-
functos nos pro ſuis legibus, in æterna vitæ
reſurrectione ſuſcitabit. ❡ Poſt hunc tertius 10
illuditur, & linguam poſtulatus cito protu- C
lit, & manus conſtanter extendit: ❡ & cum 11
fiducia ait: E cælo iſta poſſideo, ſed propter
Dei leges nunc hæc ipſa deſpicio, quoniam ab
ipſo me ea recepturum ſpero, ❡ ita vt rex, 12
& qui cum ipſo erant, mirarentur adole-
ſcentis animum, quod tanquam nihilum du
ceret cruciatus. ❡ Et hoc ita defuncto, quar- 13
tum vexabant ſimiliter torquentes. ❡ Et 14
cùm iam eſſet ad mortem, ſic ait: Potius eſt
ab hominibus morti datos ſpem expectare à
Deo, iterum ab ipſo reſuſcitandos: tibi enim
reſurrectio ad vitam non erit. ❡ Et cùm ad- 15
mouiſſent quintum, vexabant eum. At ille
reſpiciens in eum, ❡ dixit: Poteſtatem inter 16
homines habens, cùm ſis corruptibilis, facis
quod vis: noli autem putare genus noſtrum
à Deo eſſe derelictum. ❡ tu autem patienter 17
ſuſtine, & videbis magnam poteſtatem
ipſius, qualiter te, & ſemen tuum torque-
bit. ❡ Poſt hunc ducebant ſextum, & is mo- 18
ri incipiens, ſic ait: Noli fruſtrà errare: nos
enim propter noſmetipſos hæc patimur, pec- D
cantes in Deum noſtrum, & digna admira-
tione facta ſunt in nobis. ❡ tu autem ne ex- 19
iſtimes tibi impunè futurum, quod contra
Deum pugnare tentaueris. ❡ Supra modum 20
autem mater mirabilis, & bonorum memo-
ria digna, quæ pereuntes ſeptem filios ſub
vnius diei tempore conſpiciens, bono animo
ferebat propter ſpem quam in Deo habebat.
❡ ſingulos illorum hortabatur voce patria for 21
titer, repleta ſapientia & fœminea cogita-
tioni maſculinum animum inſerens, ❡ dixit 22
ad eos: Neſcio qualiter in vtero meo appa-
ruiſtis: neque enim ego ſpiritum & animam
donaui vobis & vitam, & ſingulorum mem
bra, non ego ipſa compegi. ❡ ſed enim mundi 23
creator, qui formauit hominis natiuitatem,
quiq; omnium inuenit originem, & ſpiri-
tum vobis iterum cum miſericordia reddet
& vitam, ſicut nunc voſmetipſos deſpicitis
24 propter leges eius. ❡ Antiochus autem con-
temni ſe arbitratus, ſimul & exprobrantis
voce deſpecta, cùm adhuc adoleſcentior ſu-
E pereſſet, non ſolùm verbis hortabatur, ſed
& cum iuramento affirmabat ſe diuitem &
beatum facturum, & tranſlatum a patrijs
legibus amicum habiturum, & res neceſſa-
25 rias ei præbiturum. ❡ Sed ad hæc cùm ado-
leſcens nequaquam inclinaretur, vocauit
rex matrem, & ſuadebat ei vt adoleſcenti
26 fieret in ſalutem. ❡ Cùm autem multis eam
verbis eſſet hortatus, promiſit ſuaſuram ſe
27 filio ſuo. ❡ Itaque inclinata ad illum, irri-
dens crudelem tyrannum, ait patria voce:
Fili mi miſerere mei, quæ te in vtero nouem
menſibus portaui, & lac triennio dedi & alui,
28 & in ætatem iſtam perduxi. ❡ Peto te nate,
vt aſpicias ad cælum & terram, & ad om-
F nia quæ in eis ſunt: & intelligas quia ex ni-
29 hilo fecit illa Deus & hominum genus: ❡ ita
fiet vt non timeas carnificem iſtum, ſed di-
gnus fratribus tuis effectus particeps, ſuſci-
pe mortem, vt in illa miſeratione cum fra-
30 tribus tuis te recipiam. ❡ Cùm hæc illa adhuc
diceret, ait adoleſcens: Quem ſuſtinetis? non
obedio præcepto regis, ſed præcepto legis, quæ
31 data eſt nobis per Moyſen. ❡ Tu vero qui in-
uentor omnis malitiæ factus es in Hebræos,
32 non effugies manum Dei. ❡ Non enim pro
33 peccatis noſtris hæc patimur. ❡ Et ſi nobis
propter increpationem, & correptionem Do-
minus Deus noſter modicum iratus eſt: ſed
34 iterum reconciliabitur ſeruis ſuis. ❡ Tu au-
tem ò ſceleſte & omnium hominum flagitio-
ſiſſime, noli fruſtrà extolli vanis ſpebus in
35 ſeruos eius inflammatus. ❡ nondum enim
G omnipotentis Dei & omnia inſpicientis iu-
36 dicium effugiſti. ❡ Nam fratres mei modico
nunc dolore ſuſtentato, ſub teſtamẽto æternæ
vitæ effecti ſunt: tu vero iudicio Dei iuſtas
37 ſuperbiæ tuæ pœnas exolues. ❡ Ego autem
ſicut & fratres mei animam & corpus meũ
trado pro patrijs legibus: inuocans Deum ma-
turius genti noſtræ propitium fieri, teq; cum
tormentis & verberibus confiteri quod ipſe
38 eſt Deus ſolus. ❡ In me vero & in fratribus
meis deſinet omnipotentis ira, quæ ſuper om
39 ne genus noſtrum iuſte ſuperducta eſt. ❡ Tũc
rex accenſus ira, in hunc ſuper omnes cru-
delius deſæuit, indigne ferens ſe deriſum.
40 ❡ Et hic itaque mundus obijt, per omnia in
41 Domino confidens. ❡ Nouiſſime autem poſt
42 filios & mater conſumpta eſt. ❡ Igitur de ſa-
crificijs, & de nimijs crudelitatibus ſatis di-
ctum eſt.

CAP.

## CAP. VIII.

IVdas verò Machabæus, & qui cum illo e- 1
rant, introibant latenter in caſtella: & A
* & amicos conuocantes cognatos, * & eos qui perman-
ſerunt in Iudaiſmo aſſumentes, eduxerunt
ad ſe ſex millia virorum. ¶ Et inuocabãt Do 2
minum, vt reſpiceret in populũ qui ab om-
nibus calcabatur, & miſereretur tẽplo quod
contaminabatur ab impijs: ¶ miſereretur etiã 3
exterminio ciuitatis, quæ eſſet illico compla-
nanda, & vocem ſanguinis ad ſe clamantis
audiret. ¶ memoraretur quoque iniquiſſi- 4
mas mortes paruulorum innocentum, & bla
ſphemias nomini ſuo illatas, & indignare-
tur ſuper his. ¶ At Machabæus congregata 5
multitudine, intolerabilis gentibus efficie-
batur. ira enim Domini in miſericordiam
conuerſa eſt. ¶ Et ſuperueniens caſtellis & 6
ciuitatibus improuiſus, ſuccendebat eas: & B
opportuna loca occupans, non paucas hoſtium
ſtrages dabat: ¶ maxime autem noctibus ad 7
huiuſcemodi excurſus ferebatur, & fama
virtutis eius vbique diffundebatur. ¶ Vi- 8
dens autem Philippus paulatim virum ad
profectum venire, ac frequentius res ei ce-
dere proſpere, ad Ptolemæum ducem Cœle-
ſyriæ & Phœnicis ſcripſit vt auxilium fer-
ret regijs negotijs. ¶ At ille velociter miſit 9
Nicanorem Patrocli de primoribus amicum,
datis ei de permiſtis gentibus, armatis non
minus viginti millibus, vt vniuerſum Iu-
dæorum genus deleret, adiuncto ei & Gor- C
gia viro militari, & in bellicis rebus expe-
rientiſſimo. ¶ Conſtituit autem Nicanor vt 10
regi tributum quod Romanis erat dandum,
duo millia talentorum de captiuitate Iudæo-
rum ſuppleret: ¶ ſtatimq́ue ad maritimas ci- 11
uitates miſit, conuocans ad coëmptionem Iu-
dæorum mancipiorum, promittens ſe nona-
ginta mancipia talento diſtracturum, non
reſpiciens ad vindictam quæ eum ab omni-
potente eſſet conſecutura. ¶ Iudas autem vbi 12
comperit, indicauit his qui ſecum erant Iu-
dæis, Nicanoris aduentum. ¶ Ex quibus qui- 13
dam formidantes, & non credentes Dei iu-
ſtitiæ in fugã vertebantur: ¶ alij vero ſiquid 14
eis ſupererat, vendebant: ſimulque Domi-
num deprecabantur vt eriperet eos ab impio
Nicanore, qui eos prius quàm cominus ve-
niret, vẽdiderat: ¶ & ſi non propter eos, pro- 15
pter teſtamentum tamẽ quod erat ad patres
eorum, & propter inuocationem ſancti & ma D
gnifici nominis eius ſuper ipſos. ¶ Conuocatis 16
autem Machabæus ſeptem millibus, qui cum
ipſo erant, rogabat ne hoſtibus reconciliaren-
tur, neque metuerent iniquè venientium
aduerſum ſe hoſtium multitudinem, ſed
fortiter contenderent: ¶ ante oculos haben- 17
tes contumeliam quæ loco ſancto ab his in-
iuſtè eſſet illata, itemq́ue & ludibrio habitæ
ciuitatis iniuriam, adhuc etiam veterum

18 inſtituta conuulſa. ¶ Nam illi quidem armis
confidunt, ait: ſimul & audacia, nos autẽ in
omnipotente Domino, qui poteſt & venien-
tes aduerſum nos, & vniuerſum mundum
19 vno nutu delere, confidimus. ¶ Admonuit au
tem eos & de auxilijs Dei quæ facta ſunt
E erga parentes: ‖ & quod ſub Sennacherib 4.re.19.g.35
centum octogintaquinque millia perierunt: Tob.1.d.21.
20 ¶ & de prælio quod eis aduerſus Galatas fuit E.c.48.d.24.
in Babylonia, vt omnes vbi ad rem ventum Iſa.37.g.36.
eſt, Macedonibus ſocijs haſitantibus, ipſi ſex 1.Ma.7.f.41
millia ſoli peremerunt centum viginti mil- Inf.15.c.22.
lia propter auxilium illis datum de cælo, &
beneficia pro his plurima conſecuti ſunt.
21 ¶ His verbis conſtantes effecti ſunt, & pro
22 legibus & patria mori parati. ¶ Conſtituit
itaque fratres ſuos duces vtrique ordini, Si-
monem & Ioſephum, & Ionathan, ſubiectis
23 vnicuique millenis & quingentenis. ¶ Ad
hoc etiam ab Eſdra lecto illis ſancto libro, &
dato ſigno adiutorij Dei in prima acie ipſe
24 dux commiſit cum Nicanore. ¶ Et facto ſibi
adiutore omnipotente interfecerunt ſuper
nouem millia hominum. maiorem autem par
tem exercitus Nicanoris vulneribus debi-
25 lem factam fugere compulerunt. ¶ Pecunijs
F vero eorum qui ad emptionem ipſorum ve-
nerant ſublatis, ipſos vſquequaque perſe-
26 cuti ſunt, ¶ ſed reuerſi ſunt hora concluſi,
nam erat ante ſabbathum: quam ob cauſam
27 non perſeuerauerunt inſequentes, ¶ Arma
autem ipſorum, & ſpolia congregantes, ſab-
bathum agebant, benedicentes Dominũ qui
liberauit eos in iſto die, miſericordiæ ini-
28 tium ſtillans in eos. ¶ Poſt ſabbathum verò
debilibus & orphanis, & viduis diuiſerunt
ſpolia: & reſidua ipſi cum ſuis habuere.
29 ¶ His itaque geſtis, & communiter ab om-
nibus facta obſecratione, miſericordem Do-
minum poſtulabant, vt in finem ſeruis ſuis
30 reconciliaretur. ¶ Et ex his qui cum Timo-
theo & Bacchide erant contra ſe contenden-
tes, ſuper viginti millia interfecerunt & mu
nitiones excelſas obtinuerũt: & plures præ-
das diuiſerũt, æquam portionem debilibus,
pupillis & viduis, ſed & ſenioribus facientes.
31 ¶ Et cùm arma eorum diligenter collegiſ-
G ſent, omnia compoſuerũt in locis opportunis,
reſidua vero ſpolia Ieroſolymam detulerunt:
32 ¶ & Philarchen qui cum Timotheo erat, in-
terfecerunt virum ſceleſtum, qui in multis
33 Iudæos afflixerat. ¶ Et cùm epinicia agerent
in Ieroſolymis, eum qui ſacras ianuas incen-
derat, id eſt Caliſthenem, cùm in quoddam
domicilium refugiſſet, incenderunt, digna ei
34 mercede pro impietatibus ſuis reddita. ¶ Fa
cinoroſiſſimus autem Nicanor, qui mille ne-
gotiantes ad Iudæorum venditionem addu-
35 xerat, ¶ humiliatus auxilio Domini ab his
quos nullos exiſtimauerat, depoſita veſte glo
ria, per mediterranea fugiens, ſolus venit

*Antiochiam, ſummam infelicitatem de in-*
*teritu ſui exercitus conſecutus.* ¶ *Et qui* 36
*promiſerat Romanis ſe tributum reſtituere*
*de captiuitate Ieroſolymorum, prædicabat*
*nunc protectorem Deum habere Iudæos, &*
*ob ipſum innumerabiles eſſe, eò quod ſeque-*
*rentur leges ab ipſo conſtitutas.*

## CAP. IX.

*EOdem tempore Antiochus inhoneſtè re-* 1
*uertebatur de Perſide.* ¶ *Intrauerat e-* 2
*nim in eam quæ dicitur Perſepolis, & ten-* A
*templa 15 *tauit expoliare* templum, & ciuitatem op-*
*primere: ſed multitudine ad arma concur-*
*rente, in fugam verſi ſunt: & ita contigit*
*vt Antiochus poſt fugam turpiter rediret.*
¶ *Et cùm veniſſet circa Ecbatanam, recogno-* 3
*uit quæ erga Nicanorem & Timotheum ge-*
*ſta ſunt.* ¶ *Elatus autem in ira, arbitrabatur* 4
*ſe iniuriam illorum qui ſe fugauerant, poſſe*
*in Iudæos retorquere: ideoque iuſſit agitari*
*currum ſuum, ſine intermiſſione agens iter,*
*cœleſti eum iudicio perurgente, eo quod ita*
*ſuperbè loquutus eſt ſe venturum Ieroſoly-*
*mam, & congeriem ſepulchri Iudæorum eam*
2.Pa.16.c.9. *facturum.* ¶ *Sed qui vniuerſa conſpicit Do-* 5
*minus Deus Iſraël, percuſſit eum inſanabi-*
*li & inuiſibili plaga. Vt enim finiuit hunc*
*ipſum ſermonem, apprehendit eum dolor di-*
*rus viſcerum, & amara internorum tormen*
*ta:* ¶ *& quidem ſatis iuſtè, quippe qui mul-* 6
*tis & nouis cruciatibus aliorum torſerat vi-*
*ſcera, licet ille nullo modo à ſua malitia ceſ-*
*ſaret.* ¶ *Super hoc autem ſuperbia repletus,* 7
*ignem ſpirans animo in Iudæos, & præci-* B
*piens accelerari negotium, contigit illum im-*
*petu euntem de curru cadere, & graui cor-*
*poris colliſione membra vexari.* ¶ *Iſque qui* 8
*ſibi videbatur etiam fluctibus maris impe-*
*rare, ſupra humanum modum ſuperbia re-*
*pletus, & montium altitudines in ſtatera*
*appendere, nunc humiliatus ad terrã in ge-*
*ſtatorio portabatur, manifeſtam Dei virtu-*
*tem in ſemetipſo conteſtans:* ¶ *ita vt de cor-* 9
*pore impij vermes ſcaturirent, ac viuentis*
*in doloribus carnes eius effluerent, odore e-*
*tiam illius & fœtore exercitus grauaretur.*
¶ *& qui paulo ante ſydera cæli contingere ſe* 10
*arbitrabatur, eum nemo poterat propter in-*
*tolerantiam fœtoris portare.* ¶ *Hinc igitur* 11
*cœpit ex graui ſuperbia deductus ad agni-*
*tionem ſui venire, diuina admonitus plaga,*
*per momenta ſingula doloribus ſuis augmen*
*ta capientibus.* ¶ *& cùm nec ipſe iam fœto-* 12
*rem ſuum ferre poſſet, ita ait, Iuſtum eſt*
*ſubditum eſſe Deo, & mortalem non paria*
*Deo ſentire.* ¶ *Orabat autem hic ſcelestus* 13
*Dominum, à quo non eſſet miſericordiam*
*conſecuturus.* ¶ *Et ciuitatem ad quam fe-* 14
*ſtinans veniebat, vt eam ad ſolum deduce-*
*ret, ac ſepulchrum congeſtorum faceret, nunc*
15 *optat liberam reddere:* ¶ *& Iudæos quos nec*
*ſepultura quidem ſe dignos habiturum, ſed*
*auibus ac feris diripiendos traditurum, &*
*& cum paruulis exterminaturum dixerat,*
*æquales nunc Athenienſibus facturum pol-*
16 *licetur:* ¶ *templum etiam ſanctum, quod*
*prius expoliauerat, optimis donis ornatu-*
C *rum, & ſancta vaſa multiplicaturum, &*
*pertinentes ad ſacrificia ſumptus de reddi-*
17 *tibus ſuis præſtaturum:* ¶ *ſuper hæc & Iudæũ*
*ſe futurum, & omnem locum terræ peram-*
*bulaturum, & prædicaturum Dei poteſta-*
18 *tem.* ¶ *Sed non ceſſantibus doloribus (ſuper-*
*uenerat enim in eum iuſtum Dei iudicium)*
*deſperans ſcripſit ad Iudæos in modum de-*
*precationis epiſtolam hæc continentem.*
19 ¶ OPTIMIS *ciuibus Iudæis plurimam*
*ſalutem, & bene valere, & eſſe fœlices, rex*
20 *& princeps Antiochus.* ¶ *Si bene valetis &*
*filij veſtri, & ex ſententia vobis cũcta ſunt,*
21 *maximas agimus gratias.* ¶ *Et ego in infir-*
*mitate conſtitutus, veſtri autem memor be-*
*nignè reuerſus de Perſidis locis, & infirmi-*
*tate graui apprehenſus neceſſarium duxi*
22 *pro communi vtilitate curam habere,* ¶ *non*
*deſperans memetipſum, ſed ſpem multam ha-*
23 *bens effugiendi infirmitatem.* ¶ *Reſpiciens*
*autem quod & pater meus quibus tempori-*
D *bus in locis ſuperioribus ducebat exercitum,*
*oſtendit qui poſt ſe ſuſciperet principatum.*
24 ¶ *vt ſi quid contrarium accideret, aut diffi-*
*cile nuntiaretur, ſcientes hi qui in regioni-*
*bus erant, cui eſſet rerum ſumma derelicta,*
25 *non turbarẽtur.* ¶ *Ad hæc conſiderans de pro-*
*ximo potentes quoſque & vicinos tempori-*
*bus inſidiantes & euentum expectantes, de-*
*ſignaui filium meum Antiochum regem, quẽ*
*ſæpe recurrens in ſuperiora regna multis ve-*
*ſtrum commendabam: & ſcripſi ad eum quæ*
26 *ſubiecta ſunt.* ¶ *Oro itaque vos, & peto me-*
*mores beneficiorum publicè & priuatim, vt*
*vnuſquiſque conſeruet fidem ad me & ad fi-*
27 *lium meum.* ¶ *Confido enim eum modeſtè &*
*humanè acturum, & ſequentem propoſitum*
28 *meum, & communem vobis fore.* ¶ *Igitur ho-*
*micida & blaſphemus peſſime percuſſus, &*
*vt ipſe alios tractauerat, peregre in mõtibus*
29 *miſerabili obitu vita functus eſt.* ¶ *Tranſ-*
*ferebat autem corpus Philippus collactaneus*
*eius: qui metuens filium Antiochi, ad Ptole-*
*mæum Philometorem in Aegyptum abijt.*

## CAP. X.

1 *MAchabæus autem & qui cum eo erant*
A *Domino ſe protegente, templum qui-*
2 *dem & ciuitatem recepit:* ¶ *aras autem quas*
*alienigenæ per plateas extruxerant, itemq́;*
3 *delubra demolitus eſt,* ¶ *& purgato templo,*
*aliud altare fecerunt: & de ignitis lapidibus*
*igne concepto ſacrificia obtulerunt poſt bien-*
*nium, & incenſum & lucernas & panes pro-*
*poſitio-*

poſitionis poſuerunt. ¶ Quibus geſtis roga- 4
bant Dominum proſtrati in terram, ne am-
plius talibus malis inciderẽt: ſed & ſi quan
do peccaſſent, vt ab ipſo mitius corriperen-
tur, & non barbaris ac blaſphemis homini-
1.Ma.4.f.52 bus traderentur. ¶ ‖ Qua die autem templum 5
ab alienigenis pollutum fuerat, contigit ea-
dem die purificationem fieri, viceſima quin-
ta menſis, qui fuit Caſleu. ¶ & cum lætitia 6
diebus octo egerunt in modum tabernaculo-
rum: recordantes quod ante modicum tem-
poris diem ſolennem tabernaculorum in B
montibus, & in ſpeluncis more beſtiarum
egerant. ¶ Propter quod thyrſos, & ramos vi- 7
rides, & palmas præferebant ei qui proſpe-
rauit mundare locum ſuum. ¶ Et decreuerũt 8
communi præcepto & decreto, vniuerſæ gen-
ti Iudæorum omnibus annis agere dies iſtos.
¶ Et Antiochi quidem qui appellatus eſt No 9
bilis, vitæ exceſſus ita ſe habuit. ¶ Nunc au- 10
tem de Eupatore Antiochi impij filio, quæ
geſta ſunt, narrabimus, breuiantes mala quæ
in bellis geſta ſunt. ¶ Hic enim ſuſcepto re- 11
gno, conſtituit ſuper negotia regni Lyſiam
quendam Phœnicis & Syriæ militiæ princi- C
pem. ¶ Nam Ptolemæum, qui dicebatur, Ma- 12
cer, iuſti tenax, erga Iudæos eſſe conſtituit, &
præcipue propter iniquitatem quæ facta erat
in eos, & pacifice agere cum eis. ¶ Sed ob hoc 13
accuſatus ab amicis apud Eupatorem, cùm
frequenter proditor audiret, eo quod Cy-
prum creditam ſibi à Philometore deſeruiſ-
ſet, & ad Antiochum Nobilem tranſlatus
etiam ab eo receſſiſſet, veneno vitã finiuit.
¶ Gorgias autem cum eſſet dux locorum, aſ- 14
ſumptis aduenis frequenter Iudæos debel-
labat. ¶ Iudæi vero, qui tenebant opportunas 15
munitiones, fugatos ab Ieroſolymis ſuſci-
piebant, & bellare tentabant. ¶ Hi vero qui 16
erant cum Machabæo per orationes Domi-
num rogantes vt eſſet ſibi adiutor, impetum
fecerunt in munitiones Idumæorum: ¶ mul- 17
taſque vi inſiſtentes, loca obtinuerunt, occur-
rentes interemerunt, & omnes ſimul nõ mi D
°quinque nus viginti° millibus trucidauerunt. ¶ Qui- 18
dam autẽ cum fugiſſent in duas turres val-
de munitas, omnem apparatũ ad repugnan-
dum habentes. ¶ Machabæus ad eorum expu- 19
gnationem, relicto Simone & Ioſepho, item-
que Zachæo, eiſque qui cum ipſis erant ſa-
tis multis, ipſe ad eas quæ amplius perur-
gebant pugnas, conuerſus eſt. ¶ Hi vero qui 20
cum Simone erant, cupiditate ducti, a qui-
buſdam qui in turribus erant, ſuaſi ſunt pe
cunia: & ſeptuaginta millibus didrachmis
acceptis, dimiſerunt quoſdam effugere. ¶ Cũ 21
autem Machabæo nuntiatum eſſet quod fa-
ctum eſt, principibus populi congregatis ac-
cuſauit, quod pecunia fratres vendidiſſent,
aduerſarijs eorum dimiſſis. ¶ Hos igitur pro- 22
ditores factos interfecit, & confeſtim duas E
23 turres occupauit. ¶ Armis autem ac manibus
omnia proſpere agendo, in duabus munitio-
nibus plus quam viginti millia peremit.
24 ¶ Et Timotheus qui prius à Iudæis fuerat
ſuperatus, conuocato exercitu peregrina mul
titudinis, & congregato ⁿ equitatu ʾ Aſiano ⁿexercitu
25 aduenit, quaſi armis Iudæã capturus. ¶ Ma- 15.
chabæus autem & qui cũ ipſo erant, appro-
pinquante illo deprecabantur Dominum, ca-
put terra aſpergentes, lumboſque cilicijs præ-
26 cincti, ¶ ad altaris crepidinem prouoluti, vt
ſibi propitius, inimicis autem eorum eſſet
inimicus, & aduerſarijs aduerſaretur, ‖ ſicut Ex.23.d.22.
27 lex dicit. ¶ Et ita poſt orationem ſumptis ar- Deu.20.a.4
F mis, longius de ciuitate procedentes, & pro- 28.a.7.
28 ximi hoſtibus effecti reſiderunt. ¶ Primo au-
tem ſolis ortu vtrique commiſerũt: iſti qui-
dem victoriæ & proſperitatis ſponſorem cum
virtute Dominum habentes: illi autem du-
29 cem belli animum habebant. ¶ Sed cùm ve-
hemens pugna eſſet, apparuerunt aduerſa-
rijs de cælo viri quinque in equis, frenis au-
30 reis decori, ducatum Iudæis præſtantes: ¶ ex
quibus duo Machabæum medium habentes,
armis ſuis circumſeptum incolumem con-
ſeruabant: in aduerſarios autem tela, & ful
mina iaciebant, ex quo & cæcitate confuſi,
31 & repleti perturbatione cadebant. ¶ Interfe-
cti ſunt autẽ viginti millia quingenti, & e-
32 quites ſexcenti. ¶ Timotheus verò confugit
G in Gazaram præſidium munitum, cui præe-
33 rat Chæreas. ¶ Machabæus autem, & qui cũ
eo erant lætantes obſederunt præſidium die-
34 bus quatuor. ¶ At hi qui intus erant, loci fir
mitate confiſi, ſupra modum maledicebant,
35 & ſermones nefandos iactabant. ¶ Sed cùm
dies quinta illuceſceret, viginti iuuenes ex
his qui cum Machabæo erant, accenſi animis
propter blaſphemiam, viriliter acceſſerunt
ad murum, & feroci animo incedentes aſcen
36 debant: ¶ Sed & alij ſimiliter aſcendentes tur
res portaſque ſuccendere aggreſſi ſunt, at-
37 que ipſos maledicos viuos concremare. ¶ Per
continuum autem biduum præſidio vaſtato,
Timotheum occultantem ſe in quodam re-
pertum loco peremerunt: & fratrem illius
Chæream & Apollophanem occiderunt.
38 ¶ Quibus geſtis, in hymnis & confeſſionibus
benedicebant Dominum, qui magna fecit in
Iſrael, & victoriam dedit illis.

CAP. XI.

1 SEd paruo poſt tempore, Lyſias procura-
A tor regis, & propinquus, ac negotiorum
præpoſitus, grauiter ferens de his quæ acci-
2 derant: ¶ congregatis octoginta millibus &
equitatu vniuerſo veniebat aduerſus Iu-
dæos, exiſtimans ſe ciuitatem quidem ca-
ptam Gentibus habitaculum facturum:
3 ¶ templum verò in pecuniæ quæſtum, ſicut
cætera delubra Gentium habiturum, & per
4 ſingulos annos venale ſacerdotium: ¶ nun-

quam recogitans Dei poteſtatem, ſed mente
effrænatus in multitudine peditum, & in
millibus equitum & in octoginta elephantis
confidebat. ¶ Ingreſſus autem Iudæam, & 5
appropians Beth-ſuræ, quæ erat in anguſto
loco, ab Ieroſolyma interuallo quinque ſta-
diorum, illud præſidium expugnabat. ¶ Vt 6
autem Machabæus & qui cum eo erant, co-
gnouerunt expugnari præſidia, cum fletu & B
lachrymis rogabant Dominum, & omnis tur
ba ſimul, vt bonum angelum mitteret ad
ſalutem Iſraël. ¶ Et ipſe primus Machabæus 7
ſumptis armis, cæteros adhortatus eſt ſimul
ſecum periculum ſubire, & ferre auxilium
fratribus ſuis. ¶ Cumque pariter prompto 8
animo procederent, Ieroſolymis apparuit
præcedens eos eques in veſte candida, armis
aureis haſtam vibrans. ¶ Tunc omnes ſimul 9
benedixerunt miſericordem Dominum, & C
conualuerunt animis: non ſolùm homines,
ſed & beſtias ferociſſimas, & muros ferreos
parati penetrare. ¶ Ibant igitur prompti, de 10
cœlo habentes adiutorem, & miſerantem
ſuper eos Dominum. ¶ Leonum autem more 11
impetu irruentes in hoſtes proſtrauerunt ex
eis vndecim millia peditum, & equitum
mille ſexcentos. ¶ vniuerſos autem in fugam 12
verterunt, plures autem ex eis vulnerati
nudi euaſerunt. Sed & ipſe Lyſias turpiter
fugiens euaſit. ¶ Et quia non inſenſatus e- 13
rat, ſecum ipſe reputans factam erga ſe di-
minutionem, & intelligens inuictos eſſe He-
bræos, omnipotentis Dei auxilio innitentes,
miſit ad eos: ¶ promiſitque ſe conſenſurum om 14
nibus quæ iuſta ſunt, & regem compulſurum D
amicum fieri. ¶ Annuit autem Machabæus 15
precibus Lyſiæ, in omnibus vtilitati conſu-
lens: & quæcunque Machabæus ſcripſit Ly-
ſiæ de Iudæis, ea rex conceſſit. ¶ Nam erant 16
ſcripta Iudæis epiſtola: à Lyſia ſiquidẽ hunc
modum continentes: LYSIAS populo Iu-
dæorum ſalutem. ¶ Iohannes & Abeſalom 17
qui miſſi fuerant à vobis, tradentes ſcripta,
poſtulabant vt ea quæ per illos ſignificaban
tur, implerem. ¶ Quæcunque igitur regi po- 18
tuerunt perferri expoſui: & quæ res permit
tebant, conceſſit. ¶ Si igitur in negotijs fidem 19
conſeruaueritis, & deinceps bonorum vobis
cauſa eſſe tentabo. ¶ De cæteris autem per 20
ſingula verbo mandaui & iſtis & his qui à
me miſſi ſunt, colloqui vobiſcum. ¶ Bene va- 21
lete. Anno centeſimo quadrageſimo octauo
menſis Dioſcori, die vigeſima & quarta.
¶ Regis autem epiſtola, iſta cõtinebat. REX 22
Antiochus Lyſiæ fratri ſalutem. ¶ Patre no- 23
ſtro inter deos tranſlato, nos volentes eos E
qui ſunt in regno noſtro ſine tumultu agere,
& rebus ſuis adhibere diligentiam, ¶ audi- 24
uimus Iudæos non conſenſiſſe patri meo vt
transferrentur ad ritũ Græcorum, ſed tenere
velle ſuum inſtitutum, ac propterea poſtu-
25 lare à nobis concedi ſibi legitima ſua. ¶ Vo-
lentes igitur hanc quoque gentem quietam
eſſe, ſtatuentes iudicauimus templum reſti-
tui illis vt agerent ſecundum ſuorum maio-
26 rum conſuetudinem. ¶ Bene igitur feceris, ſi
miſeris ad eos, & dexteram dederis: vt co-
gnita noſtra voluntate, bono animo ſint, &
27 vtilitatibus proprijs deſeruiant. ¶ Ad Iu-
dæos vero regis epiſtola talis erat. REX
F Antiochus ſenatui Iudæorum, & cæteris Iu-
28 dæis ſalutem. ¶ Si valetis, ſic eſtis vt volu-
29 mus: ſed & ipſi bene valemus. ¶ Adijt nos
Menelaus dicens velle vos deſcendere ad ve
30 ſtros qui ſunt apud nos: ¶ His igitur qui com
meant vſque ad diem triceſimum menſis
31 Xantici, damus dextras ſecuritatis, ¶ vt Iu-
daicis vtantur cibis, & legibus ſuis, ſicut &
prius: & nemo eorum vllo modo moleſtiam
patiatur de his quæ per ignorantiam geſta
32 ſunt. ¶ Miſimus autem & Menelaũ, qui vos
33 alloquatur. ¶ Valete. Anno centeſimo quadra
G geſimooctauo Xantici menſis quintadecima
34 die. ¶ Miſerunt autem etiam Romani epiſto-
lam ita ſe habentem: QVINTVS Mem-
mius & Titus Manilius legati Romanorum,
35 populo Iudæorum ſalutem. ¶ De his quæ Ly-
ſias cognatus regis conceſſit vobis, & nos con
36 ceſſimus. ¶ De quibus autem ad regem iu-
dicauit referendum, confeſtim aliquem mit-
tite, diligentius inter vos conferentes: vt
decernamus ſicut congruit vobis. nos enim
37 Antiochiam accedimus. ¶ Ideoque feſtinate
reſcribere, vt nos quoque ſciamus cuius eſtis
38 voluntatis. ¶ Bene valete. Anno centeſimo
quadrageſimooctauo, quintadecima die men-
ſis Xantici.

## CAP. XII.

1 HIs factis pactionibus, Lyſias pergebat
A ad regem, Iudæi autem agriculturã
2 operam dabant. ¶ Sed hi qui reſederant Ti-
motheus & Apollonius Gennei filius, ſed &
Hieronymus, & Demophon, ſuper hos &
Nicanor Cypriarches, non ſinebant eos in
3 ſilentio agere & quiete. ¶ Ioppitæ vero tale
quoddam flagitium perpetrarunt. rogaue-
runt Iudæos, cum quibus habitabant, aſcen-
dere ſcaphas quas parauerant, cum vxori-
bus, & filijs, quaſi nullis inimicitijs inter
4 eos ſubiacentibus. ¶ Secundum commune
itaque decretum ciuitatis, & ipſis acquieſ-
centibus, pacisque cauſa nihil ſuſpectum ha-
bentibus: cum in altum proceſſiſſent ſubmer-
5 ſerunt non minus ducentos. ¶ Quam cru-
delitatem Iudas in ſuæ gentis homines fa-
ctam vt cognouit, præcepit viris qui erant
6 cum ipſo: & inuocato iuſto iudice Deo, ¶ ve-
nit aduerſus interfectores fratrum, & por-
tum quidem nocte ſuccendit, ſcaphas exuſ-
B ſit, eos autem qui ab igne refugerant, gladio
7 peremit. ¶ Et cum hæc ita egiſſet, diſceſſit
quaſi iterum reuerſurus, & vniuerſos Ioppi-
tas

*tas eradicaturus. ¶ Sed cùm cognouiſſet & 8*
*eos qui erant Iamniæ, velle pari modo face-*
*re habitantibus ſecum Iudæis, ¶ Iamnitis 9*
*quoque nocte superuenit, & portum cum na-*
*uibus ſuccendit: ita vt lumen ignis appare-*
*ret Ieroſolymis, à ſtadijs ducentis quadra-*
*ginta. ¶ Inde cùm iam abiſſent nouem ſta- 10*
*dijs, & iter facerent ad Timotheum, com-*
*miſerunt cum eo Arabes quinque millia*
*viri, & equites quingenti. ¶ Cumque pu- 11*
*gna valida fieret, & auxilio Dei proſperè*
*ceßiſſet, reſidui Arabes victi, petebant à Iu-*
*da dextram ſibi dari, promittentes ſe paſcua*
*daturos, & in cæteris profuturos. ¶ Iudas 12*
*autem arbitratus verè in multis eos vtiles,*
*promiſit pacem, dextriſque acceptis, diſceſſere*
*ad tabernacula ſua. ¶ Aggreſſus eſt autem 13*
*& ciuitatem quandã firmam pontibus mu-*
*riſque circumſeptam, quæ à turbis habitaba-*
*tur gentium promiſcuarum, cui nomen Ca-*
*ſpin. ¶ Hi verò qui intus erant, confidentes 14*
*in ſtabilitate murorum & apparatu alimo- C*
*niarum, remißius agebant, maledictis la-*
*ceſſentes Iudam, ac blaſphemantes, ac loquẽ-*
*tes quæ fas non eſt. ¶ Machabæus autem in- 15*
*uocato magno mundi principe, qui ſine arie-*
Ioſ.6.c.20. *tibus & machinis ‖ temporibus Ieſu præcipi-*
*tauit Iericho, irruit ferociter muris: ¶ & ca- 16*
*pta ciuitate per Domini voluntatem innu-*
*merabiles cædes fecit, ita vt adiacens ſta-*
*gnum ſtadiorum duorum latitudinis, ſan-*
*guine infectum fluere videretur. ¶ Inde di- 17*
*ſceſſerunt ſtadia ſeptingenta quinquaginta,*
*& venerunt in Characa ad eos qui dicun-*
*tur Tubianæi, Iudæos: ¶ & Timotheum qui- 18*
*dem in illis locis non comprehenderunt, nul-*
*loque negotio perfecto regreſſus eſt, relicto in*
*quodam loco firmißimo præſidio. ¶ Doſitheus 19*
*autem & Soſipater, qui erant duces cum*
*Machabæo, peremerunt à Timotheo relictos*
*in præſidio, decem millia viros. ¶ At Macha- 20*
*bæus ordinatis circum ſe ſex millibus, et con- D*
*ſtitutis per cohortes, aduerſus Timotheum*
*proceßit, habentem ſecum centum viginti*
*millia peditum, equitumque duo millia quin-*
*gentos. ¶ Cognito autem Iudæ aduentu, Ti- 21*
*motheus præmiſit mulieres & filios & reli-*
*quum apparatum, in præſidium quod Car-*
*nion dicitur. erat enim inexpugnabile, &*
*acceſſu difficile propter locorum anguſtias.*
*¶ Cumque cohors Iudæ prima apparuiſſet, ti- 22*
*mor hoſtibus incuſſus eſt, ex præſentia Dei*
*qui vniuerſa conſpicit, & in fugam verſi*
*ſunt alius ab alio, ita vt magis à ſuis deij-*
*cerentur, & gladiorum ſuorum ictibus debi-*
*litarentur. ¶ Iudas autem vehementer in- 23*
*ſtabat puniens prophanos, & proſtrauit ex*
*eis triginta millia virorum. ¶ Ipſe vero Ti- 24*
*motheus incidit in partes Doſithei & Soſi-*
*patris: & multis precibus poſtulabat vt*
*viuus dimitteretur, eo quòd multorum ex*

*Iudæis parentes haberet, ac fratres, quos*
25 *morte eius decipi eueniret. ¶ Et cùm fidem*
E *dediſſet reſtituturum ſe eos ſecundum con-*
*ſtitutum, illæſum eum dimiſerunt, propter*
26 *fratrum ſalutem. ¶ Iudas autem regreſſus*
*eſt in Carnion, interfectis vigintiquinque*
27 *millibus. ¶ Poſt horum fugam & necem, mo-*
*uit exercitum ad Ephron ciuitatem muni-*
*tam, in qua multitudo diuerſarum gentium*
*habitabat: & robuſti iuuenes pro muris cõ-*
*ſiſtentes fortiter repugnabant: in hac autem*
*machinæ multæ, & telorum erat apparatus.*
28 *¶ Sed cùm omnipotentem inuocaſſent, qui*
*poteſtate ſua vires hoſtium confringit, repe-*
*runt ciuitatem: & ex eis qui intus erant,*
29 *vigintiquinque millia proſtrauerunt. ¶ In-*
*de ad ciuitatem Scytharum abierunt quæ*
30 *ab Ieroſolymis ſexcentis ſtadijs aberat. ¶ Cõ-*
*teſtantibus autem his qui apud Scythopoli-*
*tas erant Iudæis, quod benignè ab eis ha-*
*berentur, etiam temporibus infœlicitatis*
31 *quod modeſtè ſecum egerint: ¶ gratias agen-*
*tes eis, & exhortati etiam de cætero ergà*
*genus ſuum benignos eſſe, venerunt Ieroſo-*
*lymam die ſolemni ſeptimanarum inſtante.*
32 *¶ Et poſt pentecoſten abierunt contra Gor-*
33 *giam præpoſitum Idumææ. ¶ Exiuit autem*
*cum peditibus tribus millibus & equitibus*
34 *quadringentis. ¶ Quibus congreßis, contigit*
F *paucos ruere Iudæorum. ¶ Doſitheus vero*
35 *quidam de Bacenoris eques, vir fortis, Gor-*
*giam tenebat: & cùm vellet illum capere*
*viuum, eques quidam de Thracibus irruit*
*in eum, humerumque eius amputauit: atque*
36 *ita Gorgias effugit in Mareſa. ¶ At illis quî*
*cum Eſdrin erant, diutius pugnantibus &*
*fatigatis, inuocauit Iudas Dominum ad-*
37 *iutorem, & ducem belli fieri: ¶ incipiens voce*
*patria, & cum hymnis clamorem extollens,*
38 *fugam Gorgiæ militibus incuſſit. ¶ Iudas*
*autem collecto exercitu venit in ciuitatem*
*Odollam: Et cùm ſeptima dies superueni-*
*ret, ſecundum conſuetudinem purificati, in*
39 *eodem loco ſabbathum egerunt. ¶ Et ſequen-*
*ti die venit cum ſuis Iudas, vt corpora pro-*
*ſtratorum tolleret, & cum parentibus pone-*
40 *ret in ſepulchris paternis. ¶ Inuenerunt au-*
*tem ſub tunicis interfectorum de donarijs*
*idolorum quæ apud Iamniam fuerunt, ‖ à* Deu.7.d.25.
*quibus lex prohibet Iudæos: omnibus ergo*
*manifeſtum factum eſt ob hanc cauſam eos*
41 *corruiſſe. ¶ Omnes itaque benedixerunt iu-*
*ſtum iudicium Domini, qui occulta fecerat*
42 *manifeſta. ¶ Atque ita ad preces conuerſi,*
*rogauerunt vt id quod factum erat deli-*
*ctum, obliuioni traderetur. At vero fortißi-*
*mus Iudas hortabatur populum conſeruare*
*ſe ſine peccato, ſub oculis videntes quæ facta*
*ſunt, pro peccatis eorum qui proſtrati ſunt.*
43 *¶ Et facta collatione, duodecim millia drach-*
G *mas argenti miſit Ieroſolymam offerri pro*

 *pec-*

° peccatis mortuorum

°pecato' ſacrificium, bene & religioſe de re-
ſurrectione cogitans. ¶ (niſi enim eos qui ce- 44
ciderant, reſurrecturos ſperaret, ſuperfluum
videretur & vanum orare pro mortuis) ¶ & 45
quia conſiderabat quod hi qui cum pietate
dormitionem acceperant, optimam haberent
repoſitam gratiam. ¶ Sancta ergo & ſalubris 46
eſt cogitatio pro defunctis exorare, vt a pec-
catis ſoluantur.

## CAP XIII.

ANno centeſimo quadrageſimonono, co- 1
gnouit Iudas Antiochum Eupatorem A
venire cum multitudine aduerſus Iudaam.
¶ Et cum eo Lyſiam procuratorem & pra- 2
poſitum negotiorum, ſecum habentem pedi-
tum centum decem millia, et equitum quin-
que millia, & elephantos viginti duos, cur-
rus cum falcibus trecentos. ¶ Commiſcuit 3
autem ſe illis & Menelaus: & cum multa
fallacia deprecabatur Antiochum, non pro
patria ſalute, ſed ſperans ſe cõſtitui in prin-
cipatum. ¶ Sed rex regum ſuſcitauit animos 4
Antiochi in peccatorem: & ſuggerente Ly- B
ſia hunc eſſe cauſam omnium malorum, iuſ-
ſit (vt eis eſt conſuetudo) apprehenſum in
eodem loco necari. ¶ Erat autem in eodem 5
loco turris quinquaginta cubitorum, agge-
ſtum vndique habens cineris: hac proſpe-
ctum habebat in praceps. ¶ inde in cinerem 6
deyci iuſſit ſacrilegum, omnibus eum pro- C
pellentibus ad interitum. ¶ Et tali lege pra- 7
uaricatorem legis contigit mori, nec terra
dari Menelaum. ¶ Et quidem ſatis iuſte. 8
nam quia multa erga aram Dei delicta
commiſit, cuius ignis & cinis erat ſanctus:
ipſe in cineris morte damnatus eſt. ¶ Sed 9
rex mente effrenatus veniebat, nequiorem
ſe patre ſuo Iudais oſtenſurus. ¶ Quibus 10
Iudas cognitis, pracepit populo vt die ac no-
cte Dominum inuocarent, quo ſicut ſemper,
& nunc adiuuaret eos: ¶ quippe qui lege & 11
patria ſanctoq; templo priuari vererentur,
ac populum qui nuper paululum reſpiraſſet,
ne fineret blaſphemis rurſus nationibus ſub-
di. ¶ Omnibus itaque ſimul id facientibus, 12
& petentibus à Domino miſericordiam cum D
fletu & ieiunijs, per triduum continuum
proſtratis, hortatus eſt eos Iudas vt ſe pra-
pararent. ¶ ipſe vero cum ſenioribus cogita- 13
uit prius quam rex admoueret exercitum ad
Iudaam, & obtineret ciuitatem exire, & Do
mini iudicio committere exitum rei. ¶ Dans 14
itaque poteſtatem omnium Deo mundi crea-
tori, & hortatus ſuos vt fortiter dimicarẽt,
& vſque ad mortem pro legibus, templo, ci-
uitate, patria, & ciuibus ſtarent: circa Mo-
din exercitum conſtituit. ¶ Et dato ſigno ſuis 15
Dei victoria, iuuenibus fortiſſimis electis, E
nocte aggreſſus aulam regiam, in caſtris in-
terfecit viros °quatuor millia' & maximum
elephantorum cum his qui ſuperpoſiti fue-

° quatuordecim

16 rant. ¶ ſummoquê metu ac perturbatione
hoſtium caſtra repleuerunt, rebuſquê pro-
17 ſpere geſtis abierunt. ¶ Hoc autem factum eſt
die illuceſcente, adiuuãte eum Domini pro-
18 tectione. ¶ Sed rex accepto guſtu audacia
Iudaorum, arte difficultatem locorum ten-
19 tabat: ¶ & Beth-ſura qua erat Iudaorum
F praſidium munitum, caſtra admouebat: ſed
20 fugabatur, impingebat, minorabatur. ¶ His
autem qui intus erãt, Iudas neceſſaria mit-
21 tebat. ¶ Enuntiauit autem myſteria hoſtibus
Rhodocus quidam de Iudaico exercitu, qui
requiſitus comprehenſus eſt, & concluſus.
22 ¶ Iterum rex ſermonem habuit ad eos qui
erant in Beth-ſuris: dextram dedit: accepit.
23 abijt. ¶ commiſit cum Iuda: ſuperatus eſt.
G Vt autem cognouit rebellaſſe Philippum An-
tiochia, qui relictus erat ſuper negotia, men-
te conſternatus Iudaos deprecans, ſubdituſq;
eis iurat de omnibus quibus iuſtum viſum
eſt: & reconciliatus obtulit ſacrificium, ho-
24 norauit templum, & munera poſuit. ¶ Ma-
chabaum amplexatus eſt, & fecit eũ à Pto-
lemaide vſque ad Gerrenos ducem & prin-
25 cipem. ¶ Vt autem venit Ptolemaidam, gra-
uiter ferebant Ptolemenſes amicitia con-
uentionem, indignantes ne forte fœdus ir-
26 rumperent. ¶ Tunc aſcendit Lyſias tribunal,
& expoſuit rationem, & populum ſedauit,
regreſſuſq; eſt Antiochiam: & hoc modo re-
gis profectio & reditus proceſſit.

## CAP. XIIII.

1 SEd poſt triennij tempus cognouit Iudas
A & qui cum eo erant, Demetrium Seleuci
cũ multitudine valida & nauibus, per por-
tum Tripolis aſcendiſſe ad loca opportuna,
2 ¶ & tenuiſſe regiones aduerſus Antiochum
3 & ducem eius Lyſiam. ¶ Alcimus autẽ qui-
dam qui ſummus ſacerdos fuerat, ſed vo-
luntariè coinquinatus eſt temporibus com-
miſtionis, conſiderans nullo modo ſibi eſſe
4 ſalutem, neque acceſſum ad altare: ¶ venit
ad regem Demetrium centeſimo quinqua-
geſimo anno, offerens ei coronam auream,
& palmam, ſuper hac & tallos qui templi
eſſe videbantur. Et ipſa quidem die ſiluit.
5 ¶ Tempus autem opportunum dementia ſua
nactus, conuocatus à Demetrio ad conſi-
lium, & interrogatus quibus rebus & con-
6 ſilijs Iudai niterentur: ¶ reſpondit, ipſi qui
dicuntur Aſſidai Iudaorum, quibus praeſt
Iudas Machabaus, bella nutriunt, & ſedi-
tiones mouent, nec patiuntur regnum eſſe
7 quietum. ¶ nam & ego defraudatus paren-
tum gloria (dico autem ſummo ſacerdotio)
8 huc veni: ¶ primo quidem vtilitatibus regis
B fidem ſeruans, ſecundo autem etiam ciui-
bus conſulens. nam illorum prauitate vni-
uerſum genus noſtrum nõ minimè vexatur.
9 ¶ Sed °his ſingulis ô rex cognitis, & regio-
ni, & generi ſecundum humanitatem tuam

° ore

pro-

*promulgatam omnibus proſpice. ¶ nam* 10
*quamdiu ſupereſt Iudas, impoßibile eſt pa-*
*cem eſſe negotijs. ¶Talibus autem ab hoc di-* 11
*ctis & cæteri amici hoſtiliter ſe habentes*
*aduerſus Iudam, inflammauerunt Deme-*
*trium. ¶ Qui ſtatim Nicanorem præpoſitum* 12
*elephantorum ducem miſit in Iudæam:*
*¶datis mandatis vt ipſum quidem Iudam* 13
*caperet: eos vero qui cum illo erant, diſper-*
*geret, & conſtitueret Alcimum maximi tem-*
*pli ſummum ſacerdotem. ¶ Tunc gentes* 14
*quæ de Iudæa fugerant Iudam, congregatim*
*ſe Nicanori miſcebãt, miſerias & clades Iu-*
*dæorum proſperitatis rerum ſuarum exiſti-*
*mantes. ¶ Audito itaque Iudæi Nicanoris* 15
*aduentu, & conuentu nationum, conſperſi* C
*terra rogabant eum qui populum ſuum con-*
*ſtituit, in æternum cuſtodiret, quique ſuam*
*portionem ſignis euidentibus protegit.*
*¶Imperante autem duce, ſtatim inde moue-* 16
*runt, conueneruntquè ad caſtellum Deſſau.*
*¶Simon vero frater Iudæ commiſerat cum* 17
*Nicanore: ſed conterritus eſt repentino ad-*
*uentu aduerſariorum. ¶Nicanor tamen au-* 18
*diens virtutem comitum Iudæ & animi*
*magnitudinem quam pro patria certamini-*
*bus habebant, ſanguine iudicium facere me-*
*tuebat. ¶ Quam ob rem præmiſit Poſido-* 19
*nium, & Theodotium, & Mathiam vt da-*
*rent dextras atque acciperent. ¶ Et cùm diu* 20
*de his conſilium ageretur, & ipſe dux ad*
*multitudinem retuliſſet: omnium vna fuit*
*ſententia amicitijs annuere. ¶ Itaque diem* 21
*conſtituerunt qua ſecreto inter ſe agerent:*
*a 12.* *& * ſingulis ſellæ prolatæ ſunt & poſitæ.*
*¶ Præcepit autem Iudas armatos eſſe locis* 22
*opportunis, ne forte ab hoſtibus repente mali*
*aliquid oriretur: & congruum colloquium*
*fecerunt. ¶Morabatur autem Nicanor Iero-* 23
*ſolymis, nihilquè inique agebat, gregesquè* D
*turbarum quæ congregatæ fuerant, dimiſit.*
*¶Habebat autem Iudam ſemper charum ex* 24
*animo, & erat viro inclinatus. ¶ Roga-* 25
*uitquè eum ducere vxorem, filioſquè pro-*
*creare. Nuptias fecit: quiete egit, communiter-*
*què viuebant. ¶Alcimus autem videns cha-* 26
*ritatem illorum adinuicem & conuentio-*
*nes, venit ad Demetrium, & dicebat, Ni-*
*canorem rebus alienis aſſentire, Iudamquè*
*regni inſidiatorem ſucceſſorem ſibi deſti-*
*naſſe. ¶ Itaque rex exaſperatus, & peßimis* 27
*huius criminationibus irritatus, ſcripſit*
*Nicanori, dicens, grauiter quidem ſe ferre*
*de amicitiæ conuentione, iubere tamen Ma-*
*chabæum citius vinctum mittere Antio-*
*chiam. ¶ Quibus cognitis Nicanor conſter-* 28
*nabatur, & grauiter ferebat, ſi ea quæ con-*
*uenerant, irrita faceret, nihil læſus à viro.*
*¶ ſed quia regi reſiſtere non poterat, oppor-* 29
*tunitatem obſeruabat qua præceptum perfi-*
*ceret. ¶At Machabæus videns ſecum auſte-* 30
E *rius agere Nicanorem, & conſuetum oc-*
*curſum ferocius exhibentem, intelligens non*
*ex bono eſſe auſteritatem illam, paucis ſuo-*
*rum congregatis occultauit ſe a Nicanore.*
31 *¶ Quod cùm ille cognouit fortiter ſe à vi-*
*ro præuentum, venit ad maximum & ſan-*
*ctiſsimum templum: & ſacerdotibus ſolitas*
*hoſtias offerentibus, iuſſit ſibi tradi virum.*
32 *¶ quibus cum iuramento dicentibus neſcire*
*ſe vbi eſſet qui quærebatur, extendens ma-*
33 *num ad templum, ¶iurauit, dicens: Niſi Iu-*
*dam mihi vinctum tradideritis, iſtud Dei*
*phanum in planitiem deducam, & altare*
*effodiam, & templum hoc Libero patri con-*
34 *ſecrabo. ¶ Et his dictis abijt. Sacerdotes au-*
*tem protendentes manus in cælum, inuoca-*
*bant eum qui ſemper propugnator eſſet gen-*
35 *tis ipſorum, hæc dicentes. ¶Tu Domine vni-*
*uerſorum, qui nullius indiges, voluiſti tem-*
36 *plum habitationis tuæ fieri in nobis. ¶ Et*
F *nunc ſancte ſanctorum omnium Domine, cõ-*
*ſerua in æternum impollutam domũ iſtam,*
37 *quæ nuper mundata eſt. ¶ Razias autem*
*quidam de ſenioribus ab Ieroſolymis delatus*
*eſt Nicanori, vir amator ciuitatis, & bene*
*audiens: qui pro affectu, Pater Iudæorum*
38 *appellabatur. ¶Hic multis temporibus con-*
*tinentiæ propoſitum tenuit in Iudaiſmo, cor-*
*puſquè & animam tradere contentus pro*
39 *perſeuerantia. ¶Volens autem Nicanor ma-*
*nifeſtare odiũ quod habebat in Iudæos, miſit*
*milites quingentos, vt eum comprehende-*
40 *rent. ¶ putabat enim ſi illum decepiſſet, ſeſe*
41 *cladem Iudæis maximam illaturum. ¶Tur-*
*bis autem irruere in domũ eius, & ianuam*
*diſrumpere atque ignem admouere cupien-*
*tibus, cùm iam comprehenderetur, gladio ſe*
42 *petijt: ¶ eligens nobiliter mori potius quàm*
*ſubditus fieri peccatoribus, & contra nata-*
43 *les ſuos indignis iniurijs agi. ¶ Sed cùm per*
G *feſtinationem non certo ictu plagam dediſ-*
*ſet, & turbæ intra oſtia irrumperent, recur-*
*rens audacter ad murũ præcipitauit ſemet-*
44 *ipſum viriliter in turbas: ¶ quibus veloci-*
*ter locum dantibus caſui eius, venit per me-*
45 *diam ceruicem: ¶ & cùm adhuc ſpiraret, ac-*
*cenſus animo, ſurrexit: & cùm ſanguis eius*
*magno fluxu deflueret, & grauiſsimis vul-*
*neribus eſſet ſaucius, curſu turbam pertrã-*
46 *ſijt: ¶ & ſtans ſupra quandam petram præ-*
*ruptam, et iam exanguis effectus, complexus*
*inteſtina ſua, vtriſq; manibus proiecit ſuper*
*turbas, inuocans dominatorem vitæ ac ſpi-*
*ritus, vt hæc illi iterum redderet; atque ita*
*vita defunctus eſt.*

CAP. XV.

1 *NIcanor autem vt comperit Iudam eſſe* 1.Ma.7.d.26
A *in locis Samariæ, cogitauit cum omni*
*impetu die ſabbathi committere bellum.*
2 *¶ Iudæis verò qui illum per neceßitatem*
*ſequebantur dicentibus, Ne ita ferociter, &*
*barbarè*

*barbarè feceris, ſed honorē tribue diei ſan-*
*ctificationis, & honora eum qui uniuerſa*
*conſpicit: ¶ ille infœlix interrogauit, ſi eſt po-* 3
*tens in cælo qui imperauit agi diem ſabba-*
*thorum. ¶ Et reſpondentibus illis, Eſt Domi-* 4
*nus viuus ipſe in cælo potens, qui iuſſit agi*
*ſeptimam diem. ¶ At ille ait, Et ego potens* 5
*ſum ſuper terram, qui impero ſumi arma, &*
*negotia regis impleri. Tamen non obtinuit*
*vt conſilium perficeret. ¶ Et Nicanor qui-* 6
*dem cum ſumma ſuperbia erectus, cogitaue-*
*rat commune trophæum ſtatuere de Iuda.*
*¶ Machabæus autem ſemper confidebat cum* 7
*omni ſpe auxilium ſibi à Deo affuturum,* B
*¶ & hortabatur ſuos ne formidarent ad ad-* 8
*uentum Nationum, ſed in mente haberent*
*adiutoria ſibi facta de cælo, & nunc ſperarēt*
*ab Omnipotente ſibi affuturam victoriam.*
*¶ Et allocutus eos de lege & prophetis, ad-* 9
*monens etiam certamina quæ fecerāt prius,*
*promptiores conſtituit eos: ¶ & ita animis* 10
*eorum erectis ſimul oſtendebat Gentiū fal-*
*laciam, & iuramentorum præuaricationem.*
*¶ Singulos autem illorum armauit, non cly-* 11
*pei & haſtæ munitione, ſed ſermonibus opti-*
*mis & exhortationibus, expoſito digno fide*
*ſomnio, per quod vniuerſos lætificauit. ¶ E-* 12
*rat autem huiuſcemodi viſus: Oniam qui* C
*fuerat ſummus ſacerdos, virum bonum &*
*benignum, verecundum viſu, modeſtum*
*moribus, & eloquio decorum, & qui à pue-*
*ro in virtutibus exercitatus ſit, manus pro-*
*tendentē, orare pro omni populo Iudæorum.*
*¶ Poſt hoc apparuiſſe & alium virum ætate* 13
*& gloria mirabilem, & magni decôris habi-*
*tudinē circa illum. ¶ Reſpondentem verò O-* 14
*niam dixiſſe. Hic eſt fratrum amator, & po-*
*puli Iſraël: hic eſt qui multum orat pro po-*
*pulo & vniuerſa ſancta ciuitate, Ieremias*
*Propheta Dei. ¶ Extendiſſe autem Ieremiam* 15
*dextram, & dediſſe Iudæ gladium aureum,*
*dicentem: ¶ Accipe ſanctum gladium munus* 16
*à Deo, in quo deiicies aduerſarios populi mei*
*Iſraël. ¶ Exhortati itaque Iudæ ſermonibus* 17
*bonis valde, de quibus extolli poſſet impe-*
*tus, & animi iuuenum confortari, ſtatuerūt* D
*dimicare & confligere fortiter: vt virtus de*
*negotiis iudicaret, eo quòd ciuitas ſancta, &*
*templum periclitarentur. ¶ erat enim pro v-* 18
*xoribus & filiis, itemq; pro fratribus & co-*
*gnatis minor ſollicitudo: maximus verò &*
*primus pro ſanctitate timor erat templi. ¶ ſed* 19
*& eos qui in ciuitate erant, non minima*
*ſollicitudo habebat pro his qui congreſſuri e-*
*rant. ¶ Et cùm iam omnes ſperarent iudi-* 20
*cium futurum, hoſteſq; adeſſent, atque ex-*
*ercitus eſſet ordinatus, beſtiæ equiteſq; op-*
*portuno in loco compoſiti, ¶ conſiderans Ma-* 21
*chabæus aduentum multitudinis, & appa-*
*ratum varium armorum, & feritatem be-*
*ſtiarum, extendens manus in cælum, prodi-*
*gia facientem Dominum inuocauit, qui non*
*ſecundùm armorum potentiam, ſed prout ipſi*
22 *placet, dat dignis victoriam. ¶ Dixit autem*
E *inuocans hoc modo, ‖ Tu Domine qui miſiſti* 4.re.19.g.35
*angelum tuum ſub Ezechia rege Iuda, &* Tob.1.d.21.
*interfecīſti de caſtris Sennacherib centum* Ec.48.d.24.
23 *octogintaquinque millia: ¶ & nunc domi-* Iſa.7.g.36.
*nator cælorum mitte angelum tuum bonum* 1.Ma.7.f.41.
*ante nos in timore, & tremore magnitudinis* Supr.8.c.19.
24 *brachii tui, ¶ vt metuant qui cum blaſphe-*
*mia veniunt aduerſus ſanctum populum*
25 *tuum. Et hic quidem ita perorauit. ¶ Nica-*
*nor autem, & qui cum ipſo erant, cum tubis*
26 *& canticis admouebāt. ¶ Iudas verò, & qui*
*cum eo erant, inuocato Deo, per orationes con*
27 *greſſi ſunt: ¶ manu quidem pugnantes, ſed*
*Dominum cordibus orantes, proſtrauerunt*
*non minus triginta quinque millia, præ-*
28 *ſentia Dei magnificè delectati. ¶ Cumq; ceſ-*
*ſaſſent, & cum gaudio redirent, cognouerunt*
29 *Nicanorem ruiſſe cum armis ſuis. ¶ Facto*
F *itaque clamore, & perturbatione excitata,*
*patria voce omnipotentem Dominum bene-*
30 *dicebant. ¶ Præcepit autem Iudas qui per o-*
*mnia corpore & animo mori pro ciuibus pa-*
*ratus erat, caput Nicanoris, & manum cum*
*humero abſciſſam, Ieroſolymam perferri.*
31 *¶ Quò cùm perueniſſet, conuocatis contribu-*
*libus, & ſacerdotibus ad altare, accerſiit &*
32 *eos qui in arce erāt. ¶ Et oſtēſo capite Nica-*
*noris, & manu nefaria quam extenderat cō-*
*tra domum ſanctam omnipotentis Dei, ma-*
33 *gnificè gloriatus eſt. ¶ Linguam etiam impii*
*Nicanoris præciſam iuſſit particulatim aui-*
*bus dari: manum autem dementis contra*
34 *templum ſuſpendi. ¶ Omnes igitur cæli be-*
*nedixerunt Dominum, dicentes, Benedictus*
*qui locum ſuum incontaminatum ſeruauit.*
35 *¶ Suſpendit autem Nicanoris caput in ſum-*
G *ma arce, vt euidens eſſet, & manifeſtum ſi-*
36 *gnum auxilii Dei. ¶ Itaque omnes communi*
*conſilio decreuerunt nullo modo diem iſtum*
37 *abſque celebritate præterire. ¶ habere autem*
*celebritatem tertiadecima die menſis Adar,*
*quæ dicitur voce Syriaca, pridie Mardochæi*
38 *diei. ¶ Igitur his erga Nicanorem geſtis, & ex*
*illis temporibus ab Hebræis ciuitate poſſeſſa,*
*ego quoque in his faciam finem ſermonis.*
39 *¶ Et ſi quidem bene, et vt hiſtoria competit,*
*hoc & ipſe velim: ſi autem minus dignè, con*
40 *cedēdum eſt mihi. ¶ Sicut enim vinum ſem-*
*per bibere aut ſemper aquam, contrarium*
*eſt, alternis autem vti delectabile: ita legen-*
*tibus ſi ſemper exactus ſit ſermo, non erit*
*gratus. Hic ergo erit conſummatus.*

SAN-

# SANCTVM IESV CHRISTI EVANGELIVM SECVNDVM MATTHAEVM.

## CAP. I.

LIBER generatio- 1
nis Ieſu Chriſti filij A
‖Dauid, filij Abra-
Luc.3.f.31. ham. ¶‖Abrahã ge- 2
Gene.21.a.3. nuit Iſaac. Iſaac au-
Ge.25.d.26. tẽ genuit Iacob. ¶Ia-
Ge.29.d.35. cob autem genuit Iu
1.Par.2.a.5. dam et fratres eius.
Rut.4.d.18. ¶‖Iudas autem ge- 3
1.Par.1.b.10.
Num.7.b.12 nuit Phares & Zaram de Thamar. ‖Phares
2.Par.2.b.11 autem genuit Eſron. Eſron autem genuit
Aram. ¶Aram autem genuit Aminadab. A- 4
minadab autẽ genuit Naaſſon. Naaſſon au-
tem genuit Salmon. ¶Salmon autem genuit 5
Rut.4.d.17. Booz de Rahab. ‖ Booz autem genuit Obed
1.Par.2.b.12 ex Ruth. Obed autem genuit Ieſſe. ¶‖ Ieſſe 6
1.Reg.16.a.1 autem genuit Dauid regem. ‖ Dauid autem
17.b.12. rex genuit Salomonem ex ea quæ fuit Vriæ.
2.Reg.12.f. ¶‖Salomon autem genuit Roboam. Roboam 7
24. autem genuit Abiam. Abia aũt genuit Aſa.
3.Re.11.g.43 ¶Aſa autem genuit Ioſaphat. Ioſaphat au- 8
1.Par.3.b.10 tem genuit Ioram. Ioram autem genuit O- B
3.Re.14.g.32 ziam. ¶‖Ozias autẽ genuit Ioatham. Ioa- 9
2.Par.26.d. tham autem genuit Achaz. Achaz autẽ ge-
23. nuit Ezeciam. ¶‖ Ezecias autem genuit 10
2.Par.27. Manaſſen. ‖Manaſſes autem genuit‖Amon.
d.9. Amon autem genuit Ioſiam. ¶Ioſias aũt ge- 11
2.Par.28. nuit Iechoniam & fratres eius in tranſmi-
d.27.
4.re.20.d.21 gratione Babylonis. ¶Et poſt tranſmigratio- 12
4.re.21.c.18. nem Babylonis, ‖Iechonias genuit Salathiel.
4.re.21.d.24 ‖Salathiel autem genuit Zorobabel. ¶Zoro- 13
4.re.23.f.30. babel autem genuit Abiud. Abiud autem ge-
1.Par.3.c.16. nuit ‖ Eliacim. Eliacim autẽ genuit Azor.
1.Par.3.c.17. ¶Azor autem genuit Sadoc. Sadoc autem ge- 14
1.Par.3.d.19 nuit Achim. Achim autem genuit Eliud.
1.Eſd.3.a.2. ¶Eliud autem genuit Eleazar. Eleazar au- 15
5.a.2. tem genuit Mathan. Mathan autem genuit C
Agg.1.a.1. Iacob. ¶Iacob autem genuit Ioſeph virũ Ma 16
ria: de qua natus eſt Ieſus qui vocatur Chri
ſtus. ¶ Omnes itaq; generationes ab Abra- 17
ham vſq; ad Dauid, generationes quatuor-
decim. & à Dauid vſq; ad tranſmigratio-
nem Babylonis, generationes quatuordecim.
& à tranſmigratione Babylonis vſque ad
Chriſtum, generationes quatuordecim.
¶Chriſti autem generatio ſic erat. Cùm eſſet 18
Luc.1.c.27. ‖deſponſata mater eius Maria Ioſeph, ante-
quam conuenirent, inuenta eſt in vtero ha-
bens de ſpiritu ſancto. ¶Ioſeph autem vir e- 19
Deut.24.a.1 ius cùm eſſet iuſtus, & nollet eam‖traduce-
re: voluit occulte dimittere eam. ¶ Hæc au- 20
tem eo cogitante, ecce angelus Domini appa- D
ruit in ſomnis ei, dicens: Ioſeph fili Dauid,
noli timere accipere Mariam coniugẽ tuam.
quod enim in ea natum eſt, de Spiritu ſan-
21 cto eſt. ¶pariet autem filium: ‖& vocabis no Luc.1.c.31.
men eius Ieſum. ipſe enim ſaluum faciet po- Act.4.b.12.
22 pulum ſuum a peccatis eorum. ¶(Hoc autem
totum factum eſt vt adimpleretur quod di-
ctum eſt à Domino per prophetam dicentem,
23 ¶‖Ecce virgo in vtero habebit, & pariet fi- Eſa.7.c.14.
liũ: & "vocabunt' nomen eius Emmanu-el, "vocabitur
quod eſt interpretatum, Nobiſcum Deus.)
24 ¶Exurgens autem Ioſeph à ſomno, fecit ſicut
præcepit ei angelus Domini, & accepit con-
25 iugem ſuam. ¶Et non cognoſcebat eam donec
peperit filium ſuum primogenitum: & vo-
cauit nomen eius Ieſum.

## CAP. II.

1 CVm ergo natus eſſet Ieſus in Beth-lehẽ Luc.2.a.7.
A "Iudæ' in diebus Herodis regis, ecce "Iudaa 7.
2 Magi ab oriente venerunt Ieroſolymam, ¶di-
centes, Vbi eſt qui natus eſt rex Iudæorum?
vidimus enim ſtellã eius in oriente, & ve-
3 nimus adorare eum. ¶ Audiens autem He-
rodes rex, turbatus eſt, & omnis Ieroſolyma
4 cum illo. ¶ Et congregans omnes principes
ſacerdotum & Scribas populi, ſciſcitabatur
5 ab eis vbi Chriſtus naſceretur. ¶ At illi di-
xerunt ei, In Beth-lehem Iudæ. Sic enim
6 ſcriptum eſt per prophetam: ¶‖Et tu Beth- Mich.5.a.2.
lehem Terra-Iuda, nequaquam minima es Iohã.7.f.42.
in principibus Iuda: ex te enim exiet dux
7 qui "regat' populum meum Iſrael. ¶ Tunc "reget 5.
B Herodes clàm vocatis Magis, diligenter di-
dicit ab eis tempus ſtellæ quæ apparuit eis.
8 ¶& mittens illos in Beth-lehem, dixit, Ite,
& interrogate diligenter de puero: & cùm
inueneritis, renuntiate mihi, vt & ego ve-
9 niens adorem eum. ¶Qui cùm audiſſent re-
gem, abierunt. & ecce ſtella quam viderant
in oriente, antecedebat eos, vſquedum ve-
10 niens ſtaret ſupra, vbi erat puer. ¶Videntes
autẽ ſtellam, gauiſi ſunt gaudio magno val-
11 de. ¶Et intrantes domum, inuenerunt pue-
rum cum Maria matre eius. & procidentes
adorauerunt eum: ‖& apertis theſauris ſuis Pſal.71.b.10.
obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myr-
12 rham. ¶Et reſponſo accepto in ſomnis ne re-
dirent ad Herodem, per aliam viam reuerſi
13 ſunt in regionem ſuam. ¶Qui cùm receſſiſ-
C ſent: ecce angelus Domini apparuit in ſom-
nis Ioſeph, dicens, Surge, & accipe puerum
& matrem eius, & fuge in Aegyptũ: & eſto
ibi vſq; dum dicã tibi. Futurum eſt enim,
vt Herodes quærat puerum ad perdendum
14 eum. ¶ Qui conſurgens accepit puerum &
matrem eius nocte: & ſeceſſit in Aegyptum.
15 ¶Et erat ibi vſque ad obitum Herodis: vt
adimpleretur quod dictum eſt à Domino per
prophetam, dicentem, ‖ Ex Aegypto vocaui Oſee 11.a.1.
16 filium meum. ¶ Tunc Herodes videns quo-
niam illuſus eſſet à Magis, iratus eſt valde:
& mittens occidit omnes pueros qui erant in
Beth-

Bsth-lèhem, & in omnibus finibus eius, à
bimatu & infra, ſecundum tempus quod ex-
quiſierat à Magis. ¶ Tunc adimpletum eſt 17
quod dictum eſt per Ieremiam prophetam,
Iere.31. c.15. dicentem. ¶‖Vox in Rama audita eſt, plora- 18
tus & vlulatus multus, Rachel plorans fi-
lios ſuos, & noluit conſolari, quia non ſunt.
¶Defuncto autem Herode, ecce angelus Do- 19
mini apparuit in ſomnis Ioſeph in Aegypto, D
¶dicens, Surge, & accipe puerum & matrem 20
eius, et vade in terram Iſrael: defuncti ſunt
enim qui quærebant animam pueri. ¶ Qui 21
conſurgens, accepit puerum & matrem eius,
& venit in Terram-Iſraël. ¶ Audiens au- 22
tem quod Archelaus regnaret in Iudæa pro
Herode patre ſuo, timuit illo ire: & admoni-
tus in ſomnis, ſeceſsit in partes Galilææ.
¶Et veniens habitauit in ciuitate quæ vo- 23
catur Nazareth: vt adimpleretur quod di-
ctum eſt per prophetas: Quoniam Naza-
ræus vocabitur.

CAP. III.

IN diebus autem illis venit Iohannes Ba- 1
ptiſta prædicans in deſerto Iudææ, ¶et di- 2
Mar.1.a.4. Luc.3.a.3. "appropinquauit 3. "de quo dictum. Eſai.40.a.3. Mat.1. a.3. Luc.3.a.4. Iohã.1.c.24.
cens, ‖Pœnitentiam agite: "appropinquabit' A
enim regnum cælorum. ¶ Hic eſt enim" qui 3
dictus' eſt per Iſaiam prophetam, dicentem,
‖Vox clamantis in deſerto, Parate viam Do
mini, rectas facite ſemitas eius. ¶ Ipſe autẽ 4
Iohannes habebat veſtimentum de pilis ca-
melorum, & zonam pelliceam circa lumbos
ſuos: eſca autem eius erat locuſta & mel ſyl-
neſtre. ¶Tunc exibat ad eum Ieroſolyma & 5
omnis Iudæa, & omnis regio circa Iordanẽ:
¶& baptizabantur ab eo in Iordane, confi- 6
tentes peccata ſua. ¶ Videns autem multos 7
Phariſæorum & Sadducæorum venientes ad B
Infr.23.d.33. baptiſmum ſuum, dixit eis, ‖progenies vipe-
rarum, quis demonſtrauit vobis fugere à
ventura ira? ¶ Facite ergo fructum dignum 8
pœnitentiæ. ¶Et ne velitis dicere intra vos, 9
Iohã.8. c.39 ‖Patrem habemus Abraham. dico enim vo-
Act.13. d.26. bis quoniam "potens eſt' Deus de lapidibus
"poteſt 6. iſtis ſuſcitare filios Abrahæ. ¶Iam enim ſe- 10
Infr.7.c.8. curis ad radicem arborũ poſita eſt. ‖ Omnis C
ergo arbor quæ non facit fructum bonum,
"exſiditur & in ignem mi‧titur 4. "excidetur, & in ignem mittetur'. ¶‖Ego 11
quidẽ baptizo vos in aqua in pœnitentiam:
Marc.1.b.8. Luc.3.c.16. Iohã.1.c.26 Act.11.c.16. & 19.a.4.
qui autem poſt me venturus eſt, (fortior me
eſt, cuius non ſum dignus calceamenta por-
tare,) ipſe vos baptizabit in Spiritu ſancto
& igni. ¶Cuius ventilabrum in manu ſua, 12
& permundabit aream ſuam: & congregabit
triticum ſuum in horreum, paleas autem cõ-
Marc.1.b.9. Luc.3.d.21. buret igni inextinguibili. ¶‖Tunc venit Ie- 13
ſus à Galilæa in Iordanem, ad Iohannem, vt
baptizaretur ab eo. ¶ Iohannes autem pro- 14
hibebat eum, dicens, Ego a te debeo baptiza- D
ri, & tu venis ad me. ¶ Reſpondens autem 15
Ieſus, dixit ei, Sine modò. ſic enim decet nos
implere omnem iuſtitiã. Tunc dimiſit eum.

16 ¶Baptizatus autẽ Ieſus', confeſtim aſcen- ...4.
dit de aqua. & ecce aperti ſunt ei cæli: & vi-
dit ſpiritum Dei deſcendentem ſicut colum-
17 bam, & venientem ſuper ſe. ¶Et ecce vox de
cælis dicens, ‖Hic eſt filius meus dilectus, in Luc 9. c.35.
quo mihi complacui. 2.Pet.1.c.17.

CAP. IIII.

1 TVnc Ieſus ductus eſt in deſertum à Spi- Mar.1. b.12.
2 ritu, vt tentaretur à diabolo. ¶Et cum Luc.4.a.1.
A ieiunaſſet quadraginta diebus & quadra-
3 ginta noctibus, poſtea eſuriit. ¶Et accedens
tentator dixit ei, Si filius Dei es, dic vt lapi-
4 des iſti panes fiant. ¶Qui reſpondens dixit,
Scriptum eſt, ‖Non in ſolo pane viuit homo, Deut.8. a.3.
ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei.
5 ¶Tunc aſſumpſit eum diabolus in ſanctam
ciuitatem, & ſtatuit eum ſuper pinnaculum
6 templi, ¶& dixit ei, Si filius Dei es, mitte te
deorſum. Scriptum eſt enim, ‖ Quia angelis Pſal.90.c.11.
ſuis "mandabit' de te, & in manibus tollent "mandauit
te, ne fortè offendas ad lapidem pedẽ tuum.
7 ¶Ait illi Ieſus rurſum, Scriptum eſt, ‖Non Deut.6.c.16
8 tentabis Dominum Deum tuum. ¶ Iterum
B aſſumpſit eum diabolus in montem excel-
ſum valde: & oſtendit ei omnia regna mũ-
9 di, & gloriam eorum, ¶& dixit ei, Hæc om-
10 nia tibi dabo, ſi cadens adoraueris me. ¶Tũc
dicit ei Ieſus, Vade" Satana: ſcriptum eſt e- "poſt me 4.
nim, ‖ Dominum Deum tuum adorabis: & Deut. 6.c.13
11 illi ſoli ſeruies. ¶ Tunc reliquit eum diabo-
lus: & ecce angeli acceſſerunt, & miniſtra-
12 bant ei. ¶ Cum autem audiſſet Ieſus quod
Iohannes traditus eſſet, ‖ſeceſsit in Galilæã: Mar.1.b.14.
13 ¶& relicta ciuitate Nazareth, venit ‖& ha Luc.4. c.14.
bitauit in Capharnaum maritima, in fini- Iohã.4.f.43.
14 bus Zabulon & Nephthali, ¶vt adimplere-
15 tur quod dictum eſt per Iſaiam prophetam.
C ¶‖Terra Zabulon & terra Nephthali, via Eſaiæ 9.a.1.
maris trans Iordanem " Galilææ' gentium: "Galilæa 2.
16 ¶populus qui "ſedebat' in tenebris, vidit lucẽ "ambulabat.
magnam: & ſedentibus in regione "vmbræ' "& vmbra 2.
17 mortis, lux orta eſt eis. ¶Exinde cœpit Ieſus
prædicare, & dicere, ‖Pœnitentiã agite: "ap- Mar.1.b.15.
18 propinquabit' enim regnũ cælorum. ¶‖Am- "appropinquauit 10.
bulans autem Ieſus iuxta mare Galilææ, vi-
dit duos fratres, Symonem qui vocatur Pe- Mar.1.b.16.
trus, & Andream fratrẽ eius, mittẽtes rete Luc.5.a.1.
19 in mare (erant enim piſcatores) ¶et ait illis,
Venite poſt me: & faciam vos fieri piſcatores
20 hominum. ¶ At illi continuo relictis retibus
21 ſecuti ſunt eũ. ¶Et procedẽs inde, vidit alios
D duos fratres, Iacobum Zebedæi & Iohannem
fratrem eius in naui cũ Zebedæo patre eorũ,
22 reficientes retia ſua, et vocauit eos. ¶Illi au-
tem ſtatim relictis retibus & patre, ſecuti
23 ſunt eũ. ¶Et circuibat Ieſus totam Galilæã,
docens in ſynagogis eorũ, & prædicans euan-
gelium regni: & ſanans omnem languorem
24 & omnem infirmitatem in populo. ¶Et abiit
opinio eius in totam Syriam, & obtulerũt ei
omnes male habentes, variis languoribus &
tor-

tormentis comprehenſos, et qui dæmonia ha-
bebant, & lunaticos, & paralyticos. & cura-
Marc.3.a.7. uit eos: ‖ & ſecutæ ſunt eum turbæ multæ 25
Luc.6.c.17. de Galilæa, & Decapoli, & de Ieroſolymis, &
de Iudæa, & de trans-Iordanem.

CAP. V.

*Ieſus VIdens autem* turbas, aſcendit in mon- 1
tem: & cùm ſediſſet, acceſſerunt ad eum A
diſcipuli eius. & aperiens os ſuum docebat 2
Lucæ 6.c.20 eos, dicens, ‖Beati pauperes ſpiritu: quoniã 3
Pſal.36.b.11. ipſorum eſt regnum cælorum. ‖Beati mites: 4
Iſai.61.a.3. quoniam ipſi poſſidebunt terram. Beati qui 5
& 65.c.13. lugent: quoniam ipſi ‖conſolabuntur. ‖Beati 6
& 66.c.10. qui eſuriunt, & ſitiunt iuſtitiam: quoniam
Pſal.23.a.4. ipſi ſaturabuntur. Beati miſericordes: quo- 7
niam ipſi miſericordiam conſequẽtur. Bea- 8
ti mundo corde: quoniam ipſi Deum vide-
*ipſi 2. bunt. Beati pacifici: quoniam* filij Dei vo- 9
1.Pe 2.d.20 cabuntur. ‖Beati qui perſecutionem patiũ- 10
& 3.c.14. tur propter iuſtitiam: quoniam ipſorum eſt
& 4.d.14. regnum cælorum. Beati eſtis cùm maledi- 11
*homines xerint vobis*, & perſecuti vos fuerint, &
dixerint omne malum aduerſum vos men-
tientes, propter me: gaudete & exultate, 12
quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis.
ſic enim perſecuti ſunt prophetas, qui fue- B
Mar.9.g.50 runt ante vos. Vos eſtis ſal terræ. ‖Quòd 13
Luc.14.g.34 ſi ſal euanuerit, in quo ſalietur? ad nihilum
valet vltrà, niſi vt mittatur foras, & con-
culcetur ab hominibus. Vos eſtis lux mun- 14
di. Nõ poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem
Mar.4.c.21. poſita. ‖neq; accendunt lucernam, & po- 15
nunt eam ſub modio, ſed ſuper candelabrũ,
vt luceat omnibus qui in domo ſunt. ‖Sic 16
Luc.8.b.16. luceat lux veſtra coram hominibus: vt vi-
& 11.c.33. deant opera veſtra bona, & glorificent pa-
1.Pet.2.c.12. trem veſtrum qui in cælis eſt. Nolite puta- 17
re quoniam veni ſoluere legem aut prophe-
Luc.16.d.17. tas: non veni ſoluere, ſed adimplere. ‖Amẽ 18
quippe dico vobis, donec tranſeat cælum & C
terra, iota vnum aut vnus apex non præte-
Iaco.2.b.10. ribit à lege: donec omnia fiant. ‖Qui ergo 19
ſoluerit vnum de mandatis iſtis minimis,
& docuerit ſic homines: minimus vocabitur
in regno cælorum. qui autem fecerit & do-
cuerit: hic magnus vocabitur in regno cæ-
lorum. Dico enim vobis, quia niſi abunda- 20
Luc.11.f.39. uerit iuſtitia veſtra ‖plus quàm Scribarum
& Phariſæorum, non intrabitis in regnum
cælorum. Audiſtis quia dictũ eſt antiquis: 21
Exo.20.c.13 ‖Non occides. qui autem occiderit, reus erit
Deut.5.b.17 iudicio. Ego autem dico vobis, quia omnis 22
qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio. D
Qui autem dixerit fratri ſuo raca: reus erit
concilio. Qui autem dixerit, fatue: reus erit
gehennæ ignis. Si ergo offers munus tuum 23
ad altare, & ibi recordatus fueris quia fra-
ter tuus habet aliquid aduerſum te: relin- 24
*reconci- que ibi munus tuum ante altare, & vade
liare 6. prius *reconciliari fratri tuo: & tunc ve-
Luc.12.g.58 niens offeres munus tuum. ‖Eſto conſen- 25
tiens aduerſario tuo citò dum es in via cum
eo: ne fortè tradat te aduerſarius iudici, &
iudex tradat te miniſtro, & in carcerem
26 mittaris. Amen dico tibi, non exies inde,
27 donec reddas nouiſſimũ quadrantem. Au-
diſtis quia dictum eſt antiquis, ‖Non mœ- Exo.20.c.14
28 chaberis. Ego autem dico vobis, quia om-
nis ‖qui viderit mulierem ad concupiſcen- Eccl.45.d.
dum eam, iam mœchatus eſt eam in corde 25.
29 ſuo. Quòd ſi oculus tuus dexter ſcandali- Inf.18.a.8.
E zat te, erue eum, & proijce abs te. expedit Mar.9.g.47.
enim tibi vt pereat vnum membrorum tuo-
rum, quàm totum corpus tuum mittatur in
30 gehennam. Et ſi dextra manus tua ſcan-
dalizat te, abſcinde eam, & proijce abs te:
expedit enim tibi vt pereat vnum membro-
rum tuorum, quàm totum corpus tuum eat
31 in gehennam. Dictum eſt autem, ‖Quicun- Deut.24.a.1.
que dimiſerit vxorem ſuam, det ei libellum Infr.19.b.7.
32 repudij. Ego autem dico vobis, quia omnis Mar.10.a.4.
qui dimiſerit vxorem ſuam, excepta forni- Luc.16.d.18
cationis cauſa, facit eam mœchari: & qui 1.Cor.7.b.10
33 dimiſſam duxerit, adulterat. Iterum au-
F diſtis, quia dictum eſt antiquis, ‖Non per- Leui.19.c.12
iurabis: reddes autem Domino iuramenta Exo.20.b.7.
34 tua. Ego autem dico vobis non iurare om- Deu.5.b.11.
nino, neque ‖per cælum: quia thronus Dei Inf.23.c.22.
35 eſt: neq; per terram, quia ſcabellum eſt pe-
dum eius: neq; per Ieroſolymam: quia ciui-
36 tas eſt magni regis. neq; per caput tuum
iuraueris: quia non potes vnum capillum
37 album facere aut nigrum. ‖Sit ſermo au- Iaco.5.c.12.
tem veſter, eſt, eſt: non, non: quod autem his
38 abundantius eſt, à malo eſt. Audiſtis quia
dictum eſt, ‖Oculum pro oculo, & dentem Exo.21.e.24
39 pro dente. Ego autem dico vobis non reſi- Deu.19.d.21
ſtere malo: ſed ſi quis te percuſſerit in dexte- Leu.24 d.20
ram maxillam tuam, præbe illi & alteram: Luc.6.c.29.
40 ‖& ei qui vult tecum in iudicio contende-
re, & tunicam tuã tollere: dimitte ei & pal-
41 lium. & quicunque te angariauerit mille
42 paſſus, vade cum illo & alia duo. ‖Qui pe- ...6.
tit à te, da ei: & volenti mutuari à te, ne 1.Cor 6.b.7
43 auertaris. Audiſtis quia dictum eſt, ‖Dili- Deu.15.c.7.
G ges proximum tuum, & odio habebis inimi- Leu.19.d.18
44 cum tuum. Ego autem dico vobis, Diligite Luc.6.d.27.
inimicos veſtros, benefacite his qui oderunt Rom.12.d.
vos: ‖& orate pro perſequentibus & ca- 17.
45 lumniantibus vos: vt ſitis filij patris ve- Luc.23.e.34.
ſtri qui in cælis eſt, qui ſolem ſuũ oriri facit Act.7.g.60.
ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos 1.Cor.4.c.12
46 & iniuſtos. Si enim diligitis eos qui vos
diligunt, quam mercedem* habebitis? non- *habetis 2.
47 ne & publicani hoc faciunt? Et ſi ſaluta-
ueritis fratres veſtros tantùm, quid amplius
48 facitis? nonne & ethnici hoc faciunt? Eſto-
te ergo vos perfecti, ſicut & pater veſter cæ-
leſtis perfectus eſt.

CAP. VI.

1 ATtendite ne iuſtitiam veſtram faciatis
A coram hominibus, vt videamini ab
eis:

eis: alioquin mercedem non habebitis apud
patrem veſtrum qui in cælis eſt. ¶ Cùm ergo 2
facis eleemoſynam, noli tuba canere ante
te, ſicut hypocritæ faciunt in ſynagogis & in
vicis, vt honorificentur ab hominibus: A-
men dico vobis, receperunt mercedem ſuam.
Rom. 12. b. 8 ¶ ‖ Te autem faciente eleemoſynam, neſciat 3
ſiniſtra tua quid faciat dextera tua: ¶ vt ſit 4
Luc. 14. c. 14 eleemoſyna tua in abſcondito: ‖ & pater tuus
qui videt in abſcondito, reddet tibi. ¶ Et 5
Eſai. 29. d. 13 cùm oratis, ‖ non eritis ſicut hypocritæ, qui
amant in ſynagogis & in angulis platearum
ſtantes orare, vt videantur ab hominibus:
Amen dico vobis, receperunt mercedem
4. Re. 4. e. 33. ſuam. ¶ ‖ Tu autem cùm oraueris, intra in 6
Act. 10. a. 9. cubiculum tuum, & clauſo oſtio, ora patrem
tuum in abſcondito: & pater tuus qui videt
in abſcondito, reddet tibi. ¶ Orantes autem, 7
* faciunt nolite multum loqui, ſicut ethnici *. pu-
tant enim quòd in multiloquio ſuo exau-
diantur. ¶ Nolite ergo aſſimilari eis. ſcit e- 8
nim pater veſter quid opus ſit vobis, ante- B
quam petatis eum. ¶ Sic ergo vos orabitis, 9
Luc. 11. a. 2. ‖ Pater noſter qui es in cælis, ſanctificetur
nomen tuum. ¶ Adueniat regnum tuum. 10
Fiat voluntas tua, ſicut in cælo, & in terra.
¶ Panem noſtrum ſuperſubſtantialem da no- 11
bis hodie. ¶ Et dimitte nobis debita noſtra, 12
ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.
¶ Et ne nos inducas in tentationem. Sed li- 13
Infr. 18. d. 33. bera nos a malo. Amen. ¶ ‖ Si enim dimi- 14
Mar. 11. c. 25. ſeritis hominibus peccata eorum: dimittet
Eccl. 28. a. 7. & vobis pater veſter cæleſtis delicta ve-
ſtra. ¶ Si autem non dimiſeritis homini- 15
bus: nec pater veſter dimittet vobis pecca-
ta veſtra. ¶ Cùm autem ieiunatis, nolite 16
fieri ſicut hypocritæ triſtes. exterminant e-
nim facies ſuas, vt pareant hominibus ie-
iunantes. Amen dico vobis quia receperunt
mercedem ſuam. ¶ Tu autem cùm ieiunas, 17
vnge caput tuum, & faciem tuam laua: ¶ ne 18
videaris hominibus ieiunans, ſed patri tuo
qui eſt in abſcondito: & pater tuus qui vi-
Luc. 12. d. 33. det in abſcondito, reddet tibi. ¶ ‖ Nolite the- 19
1. Ti. 6. d. 19. ſaurizare vobis theſauros in terra: vbi æru C
go & tinea demolitur, & vbi fures effodiũt
& furantur. ¶ Theſaurizate autem vobis 20
theſauros in cælo: vbi neque ærugo neque
tinea demolitur, & vbi fures non effodiunt
Luc. 12. e. 34. nec furantur. ¶ ‖ Vbi enim eſt theſaurus 21
Luc. 11. e. 34. tuus, ibi eſt & cor tuum. ¶ ‖ Lucerna cor- 22
—. 6. poris — tui', eſt oculus — tuus'. Si *oculus
—. 5. tuus fuerit ſimplex: totum corpus tuum lu-
* igitur 2. cidum erit. ¶ Si autem oculus tuus fue- 23
rit nequam: totum corpus tuum tenebroſum
erit. Si ergo lumen quod in te eſt, tenebræ
Luc. 16. c. 13. ſunt: ipſæ tenebræ, quantæ erunt? ¶ ‖ Nemo 24
poteſt duobus dominis ſeruire. aut enim vnũ
odio habebit, & alterum diliget: aut vnum
ſuſtinebit, & alterum contemnet. Non pote-
ſtis Deo ſeruire & mammonæ. ¶ Ideo dico vo 25
bis, ‖ ne ſolliciti ſitis animæ veſtræ quid mã- Luc. 12. …
ducetis, neque corpori veſtro quid indua- 1 Pet. 5. b. …
mini. Nonne anima plus eſt quàm eſca: & Pſal. 54. d.
26 corpus plus quàm veſtimentum? ¶ Reſpicite 25.
volatilia cæli, quoniam nõ ſerunt, neq; me- Phil. 4. a. 6.
D tunt, neque congregant in horrea: & pater 1. Ti. 6. b. 8.
veſter cæleſtis paſcit illa. Nonne vos magis
27 pluris eſtis illis? ¶ Quis autem veſtrum cogi-
tans, poteſt adijcere ad ſtaturam ſuam cu-
28 bitum vnum? ¶ Et de veſtimento quid ſolli-
citi eſtis? Conſiderate lilia agri quomodo
29 creſcunt: non laborant neque nent. ¶ Dico
autem vobis, quoniam nec Salomon in omni
gloria ſua coopertus eſt ſicut vnum ex iſtis.
30 ¶ Si autem fœnum agri, quod hodie eſt, &
cras in clibanum mittitur, Deus ſic veſtit:
31 quantò magis vos "minimæ' fidei? ¶ Nolite * modicæ
ergo ſolliciti eſſe, dicentes, Quid manducabi-
mus, aut quid bibemus, aut quo operiemur?
32 ¶ hæc enim omnia gentes inquirunt. Scit e-
nim pater veſter quia his omnibus indige-
33 tis. ¶ ‖ Quærite ergo primùm regnum Dei & 1. Reg. 3. a. 9.
iuſtitiam eius, & hæc omnia adijcientur vo-
34 bis. ¶ Nolite ergo ſolliciti eſſe in craſtinum.
Craſtinus enim dies ſollicitus erit ſibi-ipſi.
ſufficit diei malitia ſua.

## CAP. VII.

1 N ‖ Olite iudicare, vt non iudicemini. Luc. 6. f. 37.
2 * ¶ In quo enim iudicio iudicaueritis, Rom. 2. a. 1.
A iudicabimini: ‖ & in qua menſura menſi fue- Mar. 4. c. 24.
3 ritis, remetietur vobis. ¶ Quid autem vides * Nolite con-
feſtucam in oculo fratris tui: & trabem in demnare, vt
4 oculo tuo non vides? ¶ Aut quomodo dicis non condem-
fratri tuo, * Sine eijciam feſtucam de oculo nemini.
5 tuo: & ecce trabs eſt in oculo tuo? ¶ Hypocri- * frater
ta, eijce primùm trabem de oculo tuo, & tunc
videbis eijcere feſtucam de oculo fratris tui.
6 ¶ Nolite dare ſanctum canibus: neq; mitta-
tis margaritas veſtras ante porcos, ne fortè
conculcent eas pedibus ſuis, & conuerſi di-
7 rumpant vos. ¶ ‖ Petite, & dabitur vobis: Infr. 21. b. 22.
quærite, & inuenietis: pulſate, & aperietur Mar. 11. c. 24.
8 vobis. ¶ ‖ Omnis enim qui petit, accipit: & Luc. 11. b. 9.
qui quærit, inuenit: & pulſanti aperietur. Ioh. 14. b. 13.
9 ¶ Aut quis eſt ex vobis homo, quem ſi petie- & 16. e. 23.
B rit filius ſuus panem, nunquid lapidem por- Iac. 1. a. 6.
10 riget ei? ¶ Aut ſi piſcem petierit, nunquid
11 ſerpentem porriget ei? ¶ Si ergo vos, cùm ſitis
mali, noſtis bona — data' dare filijs veſtris:
quanto magis pater veſter qui in cælis eſt,
12 dabit bona petentibus ſe? ¶ Omnia ergo quæ- Luc. 6. d. 31.
cunque vultis vt faciant vobis homines: Tob 4. c. 16.
* & vos facite illis. Hæc eſt enim lex et Pro- * ita 5.
13 phetæ. ¶ Intrate per anguſtam portam: quia Luc. 13. e. 24
lata porta, & ſpatioſa via eſt quæ ducit ad
perditionem, & multi ſunt qui intrant per
14 eam. ¶ "Quàm' anguſta porta, & arcta via * Quoniã 3.
eſt quæ ducit ad vitam: & pauci ſunt qui
15 inueniunt eam? ¶ Attendite à falſis prophe-
C tis, qui veniunt ad vos in veſtimentis o-
uium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces.
¶ ‖ a fru-

Luc.6.f.44. ‖A fructibus eorum cognoſcetis eos. Nun- 16
quid colligunt de ſpinis vuas, aut de tribu-
lis ficus? Sic omnis arbor bona, fructus bo- 17
nos facit: mala autē arbor malos fructus fa-
cit. Non poteſt arbor bona, malos fructus 12
facere: neq; arbor mala bonos fructus face-
Sup.3.b.10. re. ‖ Omnis arbor quæ non facit fructum 19
bonum, excidetur, & in ignem mittetur.
Igitur ex fructibus eorum cognoſcetis eos. 20
Infr.25.b.11. Non omnis qui dicit mihi, ‖ Domine, Do- 21
mine, intrabit in regnum cælorum: ſed qui
facit voluntatem patris mei qui in cælis
eſt, ipſe intrabit in regnum cælorum. Mul- 22
ti dicent mihi in illa die, Domine, Domine,
Act.19.c.13. nonne in nomine tuo prophetauimus, & ‖in
nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomi-
ne tuo virtutes multas fecimus? Et tunc 23
confitebor illis, Quia nunquam noui vos: D
*omnes. ‖diſcedite à me* qui operamini iniquita-
Pſal.6.2.9. tem. ‖ Omnis ergo qui audit verba mea 24
Inf.25.d.41. hæc, & facit ea: aſſimilabitur viro ſapienti
Luc.13.c.27. qui ædificauit domum ſuam ſuper petram,
Luc.6.g.47. & deſcendit pluuia, & venerunt flumina, 25
Rom.2.b.13. & flauerunt venti, & irruerunt in domum
Iaco.1.d.22. illam, & non cecidit. fundata enim erat ſu-
Iaco.1.e.23. per petram. ‖ Et omnis qui audit verba 26
mea hæc, & non facit ea, ſimilis erit viro
ſtulto qui ædificauit domum ſuam ſuper a-
Eze.13.b.11. renam: ‖& deſcendit pluuia, & venerunt 27
flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in
domum illam, & cecidit, & fuit ruina illius
magna. Et factum eſt: cùm conſummaſſet 28
Mar.1.c.22. Ieſus verba hæc, ‖ admirabantur turbæ ſu-
Luc.4.e.32. per doctrina eius. Erat enim docens eos ſi- 29
cut poteſtatem habens, & non ſicut Scribæ
—.4. ⌜eorum⌝ & Phariſæi.

## CAP. VIII.

Cum autem deſcendiſſet de monte, ſe- 1
Mar.1.d.40. quutæ ſunt eum turbæ multæ: ‖ & 2
Luc.5.c.12. ecce leproſus veniens, adorabat eum, dicens, A
Domine, ſi vis, potes me mundare. Et ex- 3
tendens Ieſus manum, tetigit eum dicens,
Volo. Mundare. Et confeſtim mundata eſt
lepra eius. Et ait illi Ieſus, Vide nemini 4
Leui.14.a.2. dixeris: ſed vade, ‖ oſtende te ſacerdoti, &
offer munus quod præcepit Moyſes in teſti-
Luc.7.a.1. monium illis. ‖Cum autem introiſſet Ca- 5
Iohā.4.g.46 pharnaum, acceſſit ad eum Centurio, rogans
eum, & dicens: Domine, puer meus iacet in 6
domo paralyticus, & male torquetur. Et 7
ait illi Ieſus, Ego veniam, & curabo eum.
Luc.7.a.6. Et reſpondens Centurio, ait, ‖Domine non 8
ſum dignus vt intres ſub tectum meum. ſed
tantum dic verbo, & ſanabitur puer meus.
—.13. Nā & ego homo ſum ſub poteſtate ⌜conſti- 9
tutus⌝, habens ſub me milites: & dico huic,
vade, & vadit: & alij, veni, & venit: &
ſeruo meo fac hoc, & facit. Audiens autē Ie- 10
Eſa.49.f.25. ſus, miratus eſt: & ſequentibus ſe dixit, A-
Malac.1.c.11 men dico vobis, non inueni tantam fidem in
Luc.13.c.29 Iſrael. Dico autem vobis quòd multi ‖ ab 11

B Oriente & Occidente venient, & recum-
bent cum Abraham & Iſaac & Iacob in re-
12 gno cælorum: filij autem regni eijcientur in
tenebras exteriores: ‖ibi erit fletus & ſtri- Infr.22.b.13.
13 dor dentium. Et dixit Ieſus Centurioni, Luc.13.f.28.
‖Vade: & ſicut credidiſti, fiat tibi. Et ſana- Pſ.106.b.20
14 tus eſt puer in illa hora. Et cùm veniſſet Sap.16.b.12.
Ieſus in domum Petri, ‖ vidit ſocrum eius Mar.1.c.29.
15 iacentem & febricitantem: & tetigit ma- Luc.4.f.38.
num eius, et dimiſit eam febris, & ſurrexit,
16 & miniſtrabat ei. ‖ Veſpere autem facto, Mar.1.c.32.
obtulerunt ei multos dæmonia habentes: & Luc.4.g.40.
eijciebat ſpiritus verbo: & omnes male ha-
17 bentes curauit: vt adimpleretur quod di-
ctum eſt per Iſaiam prophetam, dicentem,
‖Ipſe infirmitates noſtras accepit: & ægro- Eſa.53.a.4.
18 tationes* portauit. Videns autem Ieſus 1.Pet.2.d.24
turbas multas circum ſe, iuſſit* ire trans *noſtras
19 fretum. ‖Et accedens vnus ſcriba, ait illi, *diſcipulos
20 Magiſter, ſequar te, quocunque ieris. Et Luc.9.g.52.
C dicit ei Ieſus, Vulpes foueas habent, & vo-
lucres cæli nidos: filius autem hominis non
21 habet vbi caput* reclinet. Alius autem de *ſuum
diſcipulis eius ait illi, Domine, permitte me
22 primùm ire, & ſepelire patrem meum. Ie-
ſus autem ait illi, Sequere me, & dimitte
23 mortuos ſepelire mortuos ſuos. Et aſcen- Mar.4.d.36.
dente eo in nauiculam, ſecuti ſunt eum di- Luc.8.e.22.
24 ſcipuli eius: & ecce motus magnus factus
eſt in mari, ita vt nauicula operiretur flu-
25 ctibus, ipſe vero dormiebat. Et acceſſerunt
ad eum*, & ſuſcitauerunt eum, dicentes, *diſcipuli
26 Domine, ſalua nos, perimus. Et dicit eis, eius
Quid timidi eſtis modicæ fidei? Tunc ſurgēs
imperauit ventis & mari, & facta eſt tran-
27 quillitas magna. Porro homines mirati
ſunt dicentes, Qualis eſt hic, quia venti &
28 mare obediunt ei? Et cùm veniſſet trans Marc.5.a.1.
D fretum in regionem Geraſenorum, occurre- Luc.8.d.26.
runt ei duo habentes dæmonia, de monu-
mentis exeuntes, ſæui nimis, ita vt nemo
29 poſſet tranſire per viam illam. Et ecce cla-
mauerunt, dicentes, Quid nobis & tibi Ieſu
fili Dei? Veniſti huc ante tempus torquere
30 nos? ‖ Erat autem non longe ab illis grex Mar.5.b.11.
31 multorum porcorum paſcens. Dæmones au- Luc.8.d.32.
tem rogabant eū dicentes, Si eijcis nos, mit-
32 te nos in gregem porcorum. Et ait illis, Ite.
At illi exeuntes abierunt in porcos, & ecce
impetu abijt totus grex per præceps in ma-
33 re: & mortui ſunt in aquis. Paſtores autem
fugerunt: & venientes in ciuitatem, nun-
tiauerunt omnia, & de ijs qui dæmonia ha-
34 buerant. Et ecce tota ciuitas exijt obuiam
Ieſu. & viſo eo, ‖rogabant vt tranſiret a fi- Mar.5.b.17.
nibus eorum. Luc.8.e.37.

## CAP. IX.

Act.1.g.39.
1 Et aſcendens* in nauiculam, transfreta- *Ieſus.
2 uit: & venit in ciuitatem ſuam. ‖Et Marc.2.a.3.
A ecce offerebant ei paralyticum iacentem in Luc.5.d.18.
lecto. Et videns Ieſus fidem illorū, dixit pa- Iohā.5.a.5.

ralytico: Confide fili, remittuntur tibi pecca-
ta tua. ¶ Et ecce quidam de ſcribis dixerunt 3
intra ſe, Hic blaſphemat. ¶ Et cum vidiſſet 4
Ieſus cogitationes eorum, dixit, Vt quid co-
gitatis mala in cordibus veſtris? ¶ Quid eſt 5
Eſa.43.d.15. facilius, dicere, ‖Dimittuntur tibi peccata*:
*tua: an dicere, Surge & ambula? ¶ Vt autem ſcia- 6
tis quia filius hominis habet poteſtatem in
terra dimittendi peccata. tunc ait paralytico,
Surge, tolle lectum tuum, & vade in domum
Act.9.f.34. tuam. ¶ ‖Et ſurrexit, et abijt in domum ſuã. 7
¶ Videntes autem turbæ timuerunt, & glo- 8
rificauerunt, Deum, qui dedit poteſtatem
Marc.2.b.14 talem hominibus ¶ ‖ Et cum tranſiret inde 9
Luc.5.c.27. Ieſus, vidit hominem ſedentem in telonio,
Matthæum nomine. Et ait illi, Sequere me.
Et ſurgens, ſecutus eſt eum. ¶ Et factum eſt: 10
diſcumbente eo in domo, ecce multi publica-
ni & peccatores venientes, diſcumbebant
cum Ieſu & diſcipulis eius. ¶ Et videntes 11
Phariſæi, dicebant diſcipulis eius, Quare B
cum publicanis & peccatoribus manducat
magiſter veſter? ¶ At Ieſus audiens, ait, 12
Marc.2.c.17 ‖Non eſt opus valentibus medicus, ſed ma-
lè habentibus. ¶ Euntes autem diſcite quid 13
Oſee 6.a.6. eſt, ‖Miſericordiam volo, & non ſacrificium.
Infr.12.a.7. Non enim veni vocare iuſtos, ſed peccato-
1.Tim.1.c.15 res*. ¶ Tunc acceſſerunt ad eum diſcipuli 14
*ad pœni- Ioannis dicentes, ‖Quare nos & Phariſæi ie-
tentiam 2. iunamus frequenter: diſcipuli autem tui non
Marc.2.c.18 ieiunant? ¶ Et ait illis Ieſus, Nunquid poſ- 15
Lucæ 5.f.33. ſunt filij ſponſi lugere, quamdiu cum illis eſt
ſponſus? Venient autem dies cùm auferetur
ab eis ſponſus: & tunc ieiunabunt. ¶ Nemo 16
autem immittit commiſſuram panni rudis
in veſtimentum vetus. tollit enim plenitu-
dinem eius à veſtimento: & peior ſciſſura
fit. ¶ Neque mittunt vinum nouum in vtres 17
veteres, alioquin rumpuntur vtres, & vi-
num effunditur. & vtres pereunt. Sed vi- C
num nouum in vtres nouos mittunt: & am-
Marc.5.b.12 bo conſeruantur. ¶ ‖Hæc illo loquente ad eos, 18
Lucæ 8.f.41 ecce princeps vnus acceſſit, & ᵛ adorabat¹
ᵛadorauit enm, dicens, – Domine¹ filia mea modo de-
7. functa eſt: ſed veni, impone manum – tuam¹
– .12. ſuper eam, & viuet. ¶ Et ſurgens Ieſus, ſe- 19
– .10. quebatur eum, & diſcipuli eius. ¶ ‖ Et ecce 20
Leu.15.d.24 mulier quæ ſanguinis fluxũ patiebatur duo-
Marc.5.c.25 decim annis, acceſſit retrò, & tetigit fimbriã
Lucæ 8.f.43. veſtimenti eius. ¶ Dicebat enim intra ſe, Si 21
tetigero tantum veſtimentũ eius: ſalua ero.
¶ At Ieſus conuerſus & videns eam, dixit, 22
Confide filia, fides tua te ſaluam fecit. Et
ſalua facta eſt mulier ex illa hora. ¶ Et cum 23
veniſſet Ieſus in domum principis, & vidiſ-
*dixit ad ſet tibicines & turbam tumultuantem ᵛ di-
eos 1. cebat¹, ¶ Recedite: non eſt enim mortua puel- 24
la, ſed dormit. Et deridebant eum. ¶ Et cùm 25
* & dixit, eiecta eſſet turba, intrauit: & tenuit ma-
puella ſur- num eius*. Et ſurrexit puella. ¶ Et exijt fa 26
ge. ma hæc in vniuerſam terram illam. ¶ Et 27

tranſeunte inde Ieſu, ſecuti ſunt eum duo
cæci clamantes & dicentes, Miſerere noſtri,
28 fili Dauid. ¶ Cum autem veniſſet domum,
D acceſſerunt ad eum cæci, & dicit eis Ieſus,
Creditis quia hoc poſſum facere vobis? Di-
29 cunt ei, Vtique Domine. ¶ Tunc tetigit ocu-
los eorum, dicens, Secundùm fidem veſtram
30 fiat vobis. ¶ Et aperti ſunt oculi eorum, &
comminatus eſt illis Ieſus, dicens, Videte ne
31 quis ſciat. ¶ Illi autem exeuntes, diffama-
32 uerunt eum in tota terra illa. ¶ Egreſſis au-
tem illis, ‖ ecce obtulerunt ei hominem mu- Infr.12.b.22
33 tum, dæmonium habentem. ¶ Et eiecto dæ- Lucæ 11.b.14
monio, locutus eſt mutus, & miratæ ſunt Infr.12.b.24
turbæ, dicentes, Nunquam apparuit ſic in Marc.3.c.22
34 Iſraël. ¶ ‖Phariſæi autem dicebant, In prin- Lucæ 11.b.15
35 cipe dæmoniorum eijcit dæmones. ¶ ‖Et cir- Marc.6.a.6.
cuibat Ieſus omnes ciuitates, & caſtella, do- Lucæ 13.a.10
cens in ſynagogis eorum, & prædicans euan-
gelium regni, & curans omnem languorem,
36 & omnem infirmitatem. ¶ ‖ Videns autem Marc.6.c.34
turbas, miſertus eſt eis: quia erant vexati,
& iacentes ſicut oues non habentes paſto-
37 rem. ¶ ‖Tũc dicit diſcipulis ſuis. Meſſis qui- Lucæ 10.a.2
38 dem multa, operarij autem pauci. ¶ Rogate Ioha.4.c.36
ergo dominum meſſis vt emittat operarios
in meſſem ſuam.

## CAP. X.

1 ET conuocatis duodecim diſcipulis ſuis, Marc.3.b.13.
A dedit illis poteſtatẽ ſpirituum immundo- & 6.a.7.
rum, vt eijcerent eos, & curarent omnẽ lan- Lucæ 6.c.13
2 guorem, & omnem infirmitatem. ¶ Duode- & 9.a.1.
cim autem apoſtolorũ nomina ſunt hæc: Pri- & 10.a.1.
mus, Simon qui dicitur Petrus, & Andreas
3 frater eius. ¶ Iacobus Zebedæi, & Iohannes
frater eius, Philippus et Bartholomæus, Tho-
mas, & Matthæus publicanus, & Iacobus
4 Alphæi, & *Thaddæus, ¶ Simon Cananæus, * Lebbæus
5 & Iudas Iſcariotes, qui & tradidit eũ. ¶ Hos qui cogno-
C duodecim miſit Ieſus: præcipiens eis, dicens, minatus eſt
In viam gentium ne abieritis, & in ciuita- t.
6 tes Samaritanorum ne intraueritis. ¶ ſed
potiùs ite ad oues quæ perierunt domus Iſ- Act.13.g.46.
7 raël. ¶ Euntes autẽ prædicate, dicentes, Quia
8 appropinquauit regnum cælorum. ¶ Infirmos
curate, mortuos ſuſcitate, leproſos mundate,
dæmones eijcite. gratis accepiſtis, gratis da-
9 te. ¶ ‖Nolite poſſidere aurum, neque argen- Marc.6.b.8
10 tum, neq; pecuniam in zonis veſtris: ¶ non Lucæ 9.a.3.
B peram in via, neque duas tunicas, neq; cal- & 10.a.4.
ceamenta, neq; virgam. dignus enim eſt o- 1.Tim.5.e.18
11 perarius cibo ſuo. ¶ ‖In quamcunque autem Mar.6.b.10.
ciuitatem aut caſtellum intraueritis, inter- Lucæ 9.a.4.
rogate quis in ea dignus ſit: & ibi manete & 10.a.5.
12 donec exeatis. ¶ Intrantes autẽ in domum,
13 ſalutate eã, dicentes, Pax huic domui. ¶ Et ſi
quidem fuerit domus illa digna, veniet pax
veſtra ſuper eam. ſi autem non fuerit digna:
14 pax veſtra reuertetur ad vos. ¶ ‖Et quicũq; Marc.6.b.11
non receperit vos, neque audierit ſermones Lucæ 9.a.5.
veſtros: exeuntes foras de domo vel ciuitate
*‖exeuntes

* illa 1. *||excutite puluerẽ de pedibus veſtris. ¶A- 15
Act.15.g.51. men dico vobis, Tolerabilius erit terra So-
& 18.a.6. domorum & Gomorrhæorum in die iudicij,
Luc.10.a.3. quàm illi ciuitati. ¶ ||Ecce ego mitto vos ſi- 16
cut oues in medio luporum. Eſtote ergo pru-
dẽtes ſicut ſerpẽtes, & ſimplices ſicut colum-
bæ. ¶Cauete autem ab hominibus. Tradent 17
enim vos in cõcilijs, & in ſynagogis ſuis fla-
gellabunt vos: ¶ & ad præſides & ad reges 18
ducemini propter me, in teſtimonium illis &
Mar.13.b.11. gentibus. ¶||Cum autem tradent vos, nolite 19
Luc.12.b.11 cogitare quomodo aut quid loquamini: dabi- C
tur enim vobis in illa hora quid loquami-
ni: ¶non enim vos eſtis qui loquimini, ſed 20
ſpiritus patris veſtri qui loquitur in vobis.
Luc.21.d.16 ¶||Tradet autem frater fratrem in mortem, 21
& pater filium: & inſurgent filij in parentes
& morte eos afficient. ¶ & eritis odio omni- 22
*homini- bus* propter nomen meum: qui autem perſe-
bus ſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit.
¶Cum autem perſequentur vos in ciuitate 23
iſta, fugite in aliam: amen dico vobis, non
conſummabitis ciuitates Iſrael, donec veniat
Luc.6.f.40. filius hominis. ¶ || Non eſt diſcipulus ſuper 24
Ioan.13.b.16 magiſtrum, nec ſeruus ſuper dominum ſuũ.
& 15.c.20. ¶ſufficit diſcipulo vt ſit ſicut magiſter eius: 25
& ſeruo, ſicut dominus eius. Si patrem fa-
milias Beel-zebub vocauerunt: quanto ma
gis domeſticos eius? ¶Ne ergo timueritis eos. 26
Mar.4.c.22. ||Nihil enim eſt opertum, quod non reuela-
Luc.8.c.17. bitur: & occultum, quod non ſcietur. ¶Quod 27
& 12.a.2. dico vobis in tenebris, dicite in lumine: &
quod in aure auditis, prædicate ſuper tecta.
¶Et nolite timere eos qui occidunt corpus, 28
animam autem non poſſunt occidere: ſed po-
tius timete eum qui poteſt & animam &
corpus perdere in gehennam. ¶ Nonne duo 29
paſſeres aſſe veneunt: & vnus ex illis non D
cadet ſuper terram ſine patre veſtro? ¶Veſtri 30
autẽ & capilli capitis omnes numerati ſunt.
¶Nolite ergo timere: multis paſſeribus me- 31
Mar.8.d.38. liores eſtis vos. ¶||Omnis ergo qui confitebi- 32
Luc.9.c.26. tur me coram hominibus, confitebor & ego
& 12.b.8. eum coram patre meo qui in cælis eſt. ¶ qui 33
2.Tim.b.12. autem negauerit me coram hominibus: ne-
gabo & ego eum coram patre meo qui in cæ-
Luc.12.f.51. lis eſt. ¶||Nolite arbitrari quia pacem vene- 34
rim mittere in terram: non veni pacem mit
Mich.7.b.6. tere, ſed gladium: ¶ veni enim ſeparare ||ho- 35
minem aduerſus patrem ſuũ, & filiam ad-
uerſus matrem ſuam, & nurum aduerſus
ſocrum ſuam: ¶& inimici hominis, domeſtici 36
Luc.14.f.26. eius. ¶ ||Qui amat patrem aut matrem plus 37
quàm me, non eſt me dignus. & qui amat
filium aut filiam ſuper me, non eſt me di-
Mar.8.d.34. gnus. ¶||Et qui non accipit crucem ſuam, & 38
Inf.16.d.24. ſequitur me, non eſt me dignus. ¶||Qui in- 39
Luc 9.c.24. uenit animam ſuam: perdet illam. & qui
14.f.26.& perdiderit animam ſuam propter me: inue-
17.g.33. niet eam. ¶ ||Qui recipit vos, me recipit: & 40
Ioã.12.d.25. qui me recipit, recipit eum qui me miſit.

41 ¶||Qui recipit prophetam in nomine prophe- Luc.10.c.16
tæ: mercedem prophetæ accipiet. & qui reci- Ioã.13.c.20.
pit iuſtum in nomine iuſti: mercedem iuſti Mar.9.f.41.
42 accipiet. ¶ Et quicunque potum dederit vni
ex minimis iſtis calicem aquæ frigidæ, tan-
tum in nomine diſcipuli: amen dico vobis,
non perdet mercedem ſuam.

## CAP. XI.

1 ET factum eſt: cùm conſummaſſet Ieſus
A præcipiẽs duodecim diſcipulis ſuis, tran-
ſijt inde, vt doceret & prædicaret in ciuita-
2 tibus eorum. ¶||Iohannes autem cùm audiſ- Luc.7.c.18.
ſet in vinculis opera Chriſti: mittens duos
3 de diſcipulis ſuis, ¶ait illi, Tu es qui ventu-
4 rus es, an alium expectamus? ¶ Et reſpon-
dens Ieſus ait illis, Euntes renuntiate Io-
5 hanni quæ audiſtis & vidiſtis: ¶ ||Cæci vi- Eſai.35.a.5.
dent, claudi ambulant, leproſi mundantur, & 61.a.1.
ſurdi audiunt, mortui reſurgunt, pauperes
6 euangelizantur: ¶& beatus eſt qui non fue-
7 rit ſcandalizatus in me. ¶ ||Illis autem ab- Luc.7.d.24.
euntibus cœpit Ieſus dicere ad turbas de Io-
hanne, Quid exiſtis in deſertum videre? a-
8 rundinem vento agitatam? ¶Sed quid exi-
ſtis videre? hominem mollibus veſtitum?
Ecce qui mollibus veſtiuntur, in domibus
9 regũ ſunt. ¶Sed quid exiſtis videre? prophe-
B tam? Etiam dico vobis, & plus quã prophe-
10 tam. ¶Hic eſt enim de quo ſcriptum eſt, ||Ec- Mala.3.a.1.
ce ego mitto angelũ meum ante faciem tuã, Mar.1.a.2.
11 qui præparabit viam tuã ante te. ¶Amẽ di- Luc.7.d.27.
co vobis, non ſurrexit inter natos mulierum
maior Iohanne Baptiſta: qui autẽ minor eſt
12 in regno cælorũ, maior eſt illo. ¶||A diebus au- Luc.17.d.16.
tem Iohannis Baptiſtæ vſq; nunc, regnum
cælorũ vim patitur, & violenti rapiunt il-
13 lud. ¶ Omnes enim prophetæ & lex, vſq; ad
14 Iohannem prophetauerunt: ¶& ſi vultis re-
cipere, ||ipſe eſt Elias qui venturus eſt. Mala.4.b.5.
15 ¶Qui habet aures audiendi, audiat. ¶ ||Cui Luc.7.e.31.
16 autem ſimilem æſtimabo generationẽ iſtam?
Similis eſt pueris ſedẽtibus in foro: qui cla-
17 mantes coæqualibus ¶ dicunt, Cecinimus vo-
bis, & non ſaltaſtis: lamentauimus, & non
18 planxiſtis. ¶Venit enim Iohãnes neq; man-
C ducans neque bibens: & dicunt, Dæmonium
19 habet. ¶Venit filius hominis manducans &
bibens: & dicunt, Ecce homo vorax & po-
tator vini, publicanorum & peccatorum a-
micus. Et iuſtificata eſt ſapientia a filijs
20 ſuis. ¶Tunc cœpit exprobrare ciuitatibus, in
quibus factæ ſunt plurimæ virtutes eius,
21 quia non egiſſent pœnitentiam. ¶ ||Væ tibi Luc.10.b.13.
Corozain, væ tibi Beth-ſaida: quia ſi in
Tyro & Sidone factæ eſſent virtutes quæ
factæ ſunt in vobis, olim in cilicio & cinere
22 pœnitentiam egiſſent. ¶ Veruntamen dico
vobis: Tyro & Sidoni remiſſius erit in die
23 iudicij, quàm vobis. ¶Et tu Capharnaũ nũ-
quid vſq; in cælum exaltaberis? vſq; in in-
fernum deſcendes. quia ſi in Sodomis factæ

fuiſſent virtutes quæ factæ ſunt in te, fortè
manſiſſent vſque in hanc diem. ¶ Veruntа- 24
men dico vobis quia Terræ Sodomorum re- D
Luc.10.d.21. miſſius erit in die iudicij, quàm tibi. ¶ ‖ In 25
illo tempore reſpondens Ieſus dixit, Confi-
teor tibi pater Domine cæli & terræ, quia
abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudenti-
bus, & reuelaſti ea paruulis. ¶ Ita pater: 26
quoniam ſic fuit placitum ante te. ¶ Omnia 27
Iohã.3.d.28 mihi tradita ſunt à patre meo. ‖ Et nemo
nouit filium niſi pater: neq; patrem quis no-
uit, niſi filius, & cui voluerit filius reuela-
re. ¶ Venite ad me omnes qui laboratis, & 28
Iere.6.d.16. onerati eſtis: & ego reficiam vos. ¶ ‖ Tollite 29
iugum meum ſuper vos, & diſcite à me quia
mitis ſum & humilis corde: & inuenietis
1.Iohã.5.a.3 requiem animabus veſtris. ¶ ‖ Iugum enim 30
meum ſuaue eſt, & onus meum leue.

CAP. XII.

Mar.2.d.23. IN illo tempore abijt Ieſus per ſata, ſab- 1
Luc.6.a.1. batho: diſcipuli autem eius eſurientes cœ- A
perunt vellere ſpicas, & manducare. ¶ Pha- 2
riſæi autem videntes, dixerunt ei, Ecce, di-
ſcipuli tui faciunt quod non licet eis facere
re ſabbathis. ¶ At ille dixit eis, Non legiſtis 3
1.Reg.21.a.4 quid ‖ fecerit Dauid quando eſurijt, & qui
cum eo erant: ¶ quomodo intrauit in domum 4
Dei, & panes propoſitionis comedit, quos non
licebat ei edere, neque his qui cum eo erant,
Leui.24.b.8. niſi ‖ ſolis ſacerdotibus? ¶ ‖ Aut non legiſtis in 5
Num.28.b.9 lege, quia ſabbathis ſacerdotes in templo
ſabbathum violant, & ſine crimine ſunt?
¶ Dico autem vobis, quia templo maior eſt 6
Oſee 6.a.6. hic. ¶ Si autem ſciretis quid eſt, ‖ Miſericor- 7
diam volo, & non ſacrificium: nunquam cõ-
demnaſſetis innocentes. ¶ Dominus enim eſt 8
filius hominis etiam ſabbathi. ¶ Et cùm inde 9
tranſiſſet, venit in ſynagogam eorum. ¶ Et 10
erat ibi ecce homo manum habens aridam, & in-
Mar.3.a.1. terrogabant eum, dicentes, Si licet ſabbathis
Luc.6.b.6. curare? vt accuſarent eum. ¶ Ipſe autem di- 11
Deu.22.a.4. xit illis, ‖ Quis erit ex vobis homo qui ha-
beat ouem vnã: & ſi ceciderit hæc ſabbathis
in foueam, nonne tenebit & leuabit eam?
¶ Quanto magis melior eſt homo oue? Itaque 12
licet ſabbathis benefacere. ¶ Tunc ait homi- 13
ni, Extende manum tuam. Et extendit: &
reſtituta eſt ſanitati ſicut altera. ¶ Exeũtes 14
autem Phariſæi, conſilium faciebant aduer- B
ſus eum, quomodo perderent eum. ¶ Ieſus au- 15
tem ſciens receſſit inde: & ſecuti ſunt eum
multi, & curauit eos omnes: ¶ & præcepit eis 16
ne manifeſtum eum facerent. ¶ Vt adimple- 17
retur quod dictum eſt per Iſaiam prophe-
Iſai.42.a.1. tam, dicentem, ¶ ‖ Ecce puer meus quem ele- 18
gi, dilectus meus in quo bene complacuit a-
nimæ meæ. Ponam ſpiritum meum ſuper
eum, & iudicium gentibus nuntiabit. ¶ Non 19
contendet, neque clamabit, neque audiet
aliquis in plateis vocem eius. ¶ arundinem 20
quaſſatam non confringet, & linum fumi-

gans non extinguet: donec eijciat ad victo-
21 riam iudicium: ¶ & in nomine eius Gentes
22 ſperabunt. ¶ ‖ Tunc oblatus eſt ei dæmonium Sup.9.d.32.
habens, cæcus & mutus: & curauit eum, ita Luc.11.b.14.
23 vt loqueretur, & videret. ¶ Et ſtupebant
omnes turbæ, & dicebant, Nunquid hic eſt
24 filius Dauid? ¶ ‖ Phariſæi autẽ audientes di- Sup.9.d.34.
xerunt, Hic non eijcit dæmones niſi in Beel- Mar.3.c.22.
25 zebub principe dæmoniorum. ¶ Ieſus autem
ſciens cogitationes eorum, dixit eis. ‖ Omne Luc.11.c.17.
regnum diuiſum contra ſe, deſolabitur: &
omnis ciuitas vel domus diuiſa contra ſe,
26 non ſtabit. ¶ Et ſi ſatanas ſatanam eijcit,
aduerſus ſe diuiſus eſt: quomodo ergo ſtabit
27 regnum eius? ¶ Et ſi ego in Beel-zebub eij-
cio dæmones: filij veſtri in quo eijciunt? Ideo
28 ipſi iudices veſtri erunt. ¶ Si autem ego in
ſpiritu Dei eijcio dæmones: igitur peruenit
29 in vos regnum Dei. ¶ aut quomodo poteſt
C quiſquam intrare in domum fortis, & va-
ſa eius diripere: niſi prius alligauerit for-
30 tem, & tunc demum illius diripiet? ¶ Qui
non eſt mecum, contra me eſt: & qui nõ con-
31 gregat mecum, ſpargit. ¶ ‖ Ideo dico vobis: Mar.3.d.28.
omne peccatum & blaſphemia remittetur Luc.12.b.10.
hominibus, ſpiritus " autem blaſphemia 1.Ioh.5.d.16
32 non remittetur. ¶ Et quicunq; dixerit ver- "blaſphe-
bum contra filium hominis, remittetur ei: mia
qui autem dixerit contra ſpiritum ſanctum:
non remittetur ei, neque in hoc ſeculo, neque
33 in futuro. ¶ Aut facite arborem bonam, &
fructum eius bonum: aut facite arborem
malam, & fructum eius malum. ſiquidem
34 ex fructu arbor agnoſcitur. ¶ Progenies vi-
perarum, quomodo poteſtis bona loqui, cùm
ſitis mali? ‖ ex abundantia enim cordis os Luc.6.g.45.
35 loquitur. ¶ Bonus homo de bono theſauro pro-
fert bona: & malus homo de malo theſauro
36 profert mala. ¶ Dico autem vobis, quoniam
omne verbum otioſum quod locuti fuerint
homines, reddent rationem de eo in die iu-
37 dicij. ¶ Ex verbis enim tuis iuſtificaberis,
38 & ex verbis tuis condemnaberis. ¶ Tunc
reſponderunt ei quidam de Scribis & Pha-
riſæis, dicentes, Magiſter, volumus a te ſi-
39 gnum videre. ¶ Qui reſpondens ait illis,
‖ Generatio mala & adultera ſignũ quærit: Inf.16.a.4.
& ſignum non dabitur ei, niſi ſignum Ionæ Luc.11.d.29.
40 Prophetæ. ¶ ‖ Sicut enim fuit Ionas in ven- 1.Cor.1.c.22
D tre ceti tribus diebus & tribus noctibus: ſic Ionæ 2. a.1.
erit filius hominis in corde terræ tribus die-
41 bus & tribus noctibus. ¶ ‖ Viri Niniuitæ Ionæ 3.b.5.
ſurgent in iudicio cum generatione iſta, &
condemnabunt eam: quia pœnitentiam ege-
runt in prædicatione Ionæ. Et ecce plus
42 quàm Ionas hic. ¶ ‖ Regina auſtri ſurget in 3.Reg.10.a.1
iudicio cum generatione iſta, & condemna-
bit eam: ‖ quia venit a finibus terræ audi- 2.Par.9.a.1.
re ſapientiam Salomonis, & ecce plus quàm
43 Salomon hic. ¶ ‖ Cùm autem immundus ſpi- Luc.11.c.24.
ritus exierit ab homine, ambulat per loca
arida

arida quærens requiem, & nõ inuenit. ¶Tũc 44
dixit, Reuertar in domum meam vnde exi-
ui. Et veniens inuenit eam vacantem, ſco-
pis mundatam, & ornatam. ¶Tũc vadit, & 45
aſſumit ſeptem alios ſpiritus ſecũ nequiores
1.Pet.2.d.20 ſe, & intrantes habitant ibi: ‖ & fiunt no-
uiſſima hominis illius peiora prioribus. Sic
Marc.3.d.31. erit & generationi huic peſſima. ¶‖Adhuc eo 46
Luc.8.c.20. loquente ad turbas, ecce mater eius & fra-
tres ſtabant foris, quærentes loqui ei. ¶Di- 47
xit autem ei quidã, Ecce mater tua & fra-
*loqui te- tres tui foris ſtant, quærentes* te². ¶At ipſe 48
cum 2. reſpondens dicenti ſibi ait, Quæ eſt mater
mea, & qui ſunt fratres mei? ¶Et extendẽs 49
manum in diſcipulos ſuos, dixit, Ecce mater
mea & fratres mei. ¶Quicunque enim fe- 50
cerit voluntatem patris mei qui in cælis eſt:
9. ipſe meus frater & ſoror, & mater eſt.

CAP. XIII.

Mar.4.a.1. IN illo die exiens Ieſus de domo, ſedebat 1
Luc.8.a.4. ſecus mare. ¶‖Et congregatæ ſunt ad eum 2
turbæ multæ, ita vt in nauiculam aſcen- A
dens ſederet: & omnis turba ſtabat in litto-
re: ¶& locutus eſt eis multa in parabolis, di- 3
*ſemẽ ſuũ. cens, Ecce exijt qui ſeminat, ſeminare*. ¶Et 4
dum ſeminat, quædam ceciderunt ſecus viã,
& venerunt volucres cæli & comederunt
ea. ¶Alia autem ceciderunt in petroſa, vbi 5
non habebant terram multam: & continuo
exorta ſunt, quia non habebant altitudinem
terræ. ¶Sole autem orto æſtuauerunt: & quia 6
non habebant radicem, aruerunt. ¶Alia au- 7
tem ceciderunt in ſpinas: & creuerunt ſpi-
næ, & ſuffocauerunt ea. ¶Alia autem ceci- 8
derunt in terram bonam: & dabant fructũ,
*centum: aliud * centeſimum, aliud ſexageſimum, a-
aliud ſexa- liud triceſimum¹. ¶Qui habet aures audien 9
ginta, aliud di, audiat. ¶Et accedentes diſcipuli dixe- 10
triginta 1. rũt ei, Quare in parabolis loqueris eis? ¶Qui 11
Sic paulò reſpondens, ait illis, Quia vobis datum eſt B
poſt. noſſe * myſteria² regni cælorum: illis autem
*myſteriũ. non eſt datum. ¶‖Qui enim habet, dabitur 12
Inf.25.c.29. ei, & abundabit: qui autem non habet, &
quod habet, auferetur ab eo. ¶Ideo in para- 13
bolis loquor eis: quia videntes non vident,
& audientes non audiunt, neque intelli-
*vt adim- gunt: ¶ * & adimpletur³ in eis prophetia 14
pleatur. Iſaiæ* dicens⁴, ‖Auditu, audietis, et non in-
*dicentis. telligetis: & videntes videbitis, & non vi-
Iſaiæ 6.c.9. debitis: ¶Incraſſatum eſt enim cor populi hu- 15
Mat.4.b.12. ius, & auribus grauiter audierunt, & ocu-
Luc.8.b.10. los ſuos clauſerunt: nequando videant ocu-
Iohã.12.f.44 lis, & auribus audiant, & corde intelligant
Act.28.f.16. & conuertantur, & ſanem eos. ¶‖Veſtri au- 16
Rom.11.b.8. tem beati oculi quia vident, & aures ve-
Luc.10.d.23 ſtræ quia audiunt. ¶Amen quippe dico vo- 17
bis quia multi prophetæ & iuſti cupierunt
videre quæ videtis, & non viderunt: & au-
dire quæ auditis, & non audierunt. ¶Vos 18
Mar.4.b.14. ergo audite parabolam ſeminantis. ¶‖Om- 19
Luc.8.b.11. nis qui audit verbum regni & non intelli- C
git, venit malus, & rapit quod ſeminatum
eſt in corde eius: hic eſt qui ſecus viam ſe-
20 minatus eſt. ¶Qui autem ſuper petroſa ſe-
minatus eſt: hic eſt qui verbum audit, &
21 continuo cum gaudio accipit illud. ¶Non ha-
bet autem in ſe radicem, ſed eſt temporalis:
facta autem tribulatione & perſecutione
propter verbum, continuo ſcandalizatur.
22 ¶Qui autem ſeminatus eſt in ſpinis: hic eſt
qui verbum audit, & ſolicitudo ſeculi iſtius
& fallacia diuitiarum ſuffocat verbum &
23 ſine fructu efficitur. ¶Qui vero in terram
bonam ſeminatus eſt: hic eſt qui audit ver-
bum, & intelligit, & fructum affert, & facit
aliud quidem centeſimum, aliud autem
24 ſexageſimum, aliud vero triceſimũ. ¶‖Aliam Mar.4.d.26.
parabolam propoſuit illis, dicens, Simile fa-
ctum eſt regnum cælorum homini qui ſemi-
25 nauit bonum ſemen in agro ſuo. ¶‖Cùm au- Sap.2.d.24.
tem dormirent homines, venit inimicus e-
D ius, & ſuperſeminauit zizania in medio
26 tritici, & abijt. ¶Cùm autem creuiſſet her-
ba, & fructum feciſſet: tunc apparuerunt &
27 zizania. ¶Accedentes autem ſerui patris
familiâs, dixerunt ei, Domine, nónne bo-
num ſemen ſeminaſti in agro tuo? Vnde ergo
28 habet zizania? ¶Et ait illis, Inimicus homo
hoc fecit. Serui autẽ dixerunt ei, Vis* imus, *igitur 1.
29 & colligimus ea? ¶Et ait, Non: ne forte col-
ligentes zizania, eradicetis ſimul cum eis
30 & triticum. ¶Sinite vtraque creſcere vſq;
ad meſſem: & in tempore meſſis dicam meſ-
ſoribus, Colligite primùm zizania, & alli-
gate ea in faſciculos ad comburendum, tri-
ticum autem congregate in horreum meum.
31 ¶‖Aliam parabolam propoſuit eis, dicens, Mar.4.d.30.
Simile eſt regnum cælorum grano ſinápis, Luc.13.d.18.
quod accipiens homo ſeminauit in agro ſuo:
32 ¶quod minimum quidem eſt omnibus ſemi-
nibus: cùm autem creuerit, maius eſt om-
nibus oleribus, & fit arbor, ita vt volucres
cæli veniant, & habitent in ramis eius.
33 ¶‖Aliam parabolam locutus eſt eis. Simile Luc.13.e.21.
E eſt regnum cælorum fermẽto, quod acceptum
mulier abſcondit in farina ſatis tribus: do-
34 nec fermentatum eſt totum. ¶‖Hæc omnia Mar.4.d.33.
locutus Ieſus in parabolis ad turbas: & ſine
35 parabolis non loquebatur eis: ¶vt implere-
tur quod dictum erat per prophetam dicen-
tem, ‖Aperiam in parabolis os meum, eru- Pſal.77.a.2.
ctabo abſcondita a conſtitutione mundi.
36 ¶Tunc dimiſſis turbis venit in domum: &
acceſſerunt ad eum diſcipuli eius, dicentes,
Ediſſere nobis parabolam zizaniorum agri.
37 ¶Qui reſpondens ait illis, Qui ſeminat bo-
38 num ſemen, eſt filius hominis. ¶Ager au-
tem: eſt mundus. Bonum verò ſemen: hi
ſunt filij regni. Zizania autem: filij ſunt
39 nequam. ¶Inimicus autem qui ſeminauit
ea: eſt diabolus. ‖ meſſis vero, conſummatio Apo.14.c.15
ſeculi eſt. Meſſores autem: angeli ſunt.

¶ Sicut ergo colliguntur zizania, & igni 40
comburuntur: ſic erit in conſummatione ſe- F
culi. ¶ mittet filius hominis angelos ſuos, & 41
colligent de regno eius omnia ſcandala, & eos
qui faciunt iniquitatem: ¶ & mittent eos in 42
caminum ignis. Ibi erit fletus & ſtridor dē-
Sap. 3. b. 7. tium. ¶ ‖ Tunc iuſti fulgebunt ſicut ſol in re- 43
Dan. 12. a. 3. gno patris eorum. Qui habet aures audien-
di audiat. ¶ Simile eſt regnum cælorum the- 44
ſauro abſcondito in agro: quem qui inuēnit
homo, abſcondit, & præ gaudio illius vadit,
& vendit vniuerſa quæ habet, & emit a-
grum illum. ¶ Iterum ſimile eſt regnum cælo- 45
rum homini negotiatori, quærenti bonas
margaritas. ¶ Inuenta autem vna pretioſa 46
margarita, abijt, & vendidit omnia quæ ha-
buit, et emit eam. ¶ Iterum ſimile eſt regnum 47
cælorum ſagenæ miſſæ in mare, & ex omni
*ex. genere piſcium* congreganti. ¶ quam, cum 48
impleta eſſet, educentes, & ſecus litus ſe-
dentes, elegerunt bonos in vaſa, malos au-
tem foras miſerunt. ¶ Sic erit in conſumma- 49
tione ſeculi, exibunt angeli, & ſeparabunt G
malos de medio iuſtorum, ¶ & mittent eos in 50
caminum ignis, ibi erit fletus & ſtridor den
tium. ¶ Intellexiſtis hæc omnia? Dicunt ei, 51
*Domine. Etiam*. ¶ Ait illis, Ideo, omnis ſcriba doctus 52
in regno cælorum, ſimilis eſt homini patri-
familiâs, qui profert de theſauro ſuo noua
& vetera. ¶ Et factum eſt: cùm conſummaſ- 53
Mar. 6. a. 1. ſet Ieſus parabolas iſtas, tranſijt inde. ¶ ‖ Et 54
Luc. 4. c. 16. veniens in patriam ſuam, docebat eos in ſy-
nagogis eorum, ita vt mirarentur, & dice-
rent, Vnde huic ſapientia hæc, & virtutes?
Ioh. 6. e. 42. ¶ ‖ Nonne hic eſt fabri filius? Nonne mater 55
eius dicitur Maria: & fratres eius, Iacobus
& Ioſeph, & Simon & Iudas: ¶ & ſorores e- 56
ius, nonne omnes apud nos ſunt? Vnde ergo
huic omnia iſta? ¶ Et ſcandalizabantur in 57
Marc. 6. a. 4. eo. Ieſus autem dixit eis, ‖ Non eſt propheta
Luc. 4. d. 24. ſine honore niſi in patria ſua, et in domo ſua.
Ioh. 4. f. 44. ¶ Et non fecit ibi virtutes multas propter 58
incredulitatem illorum.

## CAP. XIIII.

Mar. 6. b. 14. IN illo tempore ‖ audiuit Herodes tetrar- 1
Luc. 9. a. 7. cha famam Ieſu: ¶ & ait pueris ſuis, Hic 2
eſt Iohannes Baptiſta: ipſe ſurrexit à mor- A
Mar. 6. c. 17. tuis, & ideo virtutes operantur in eo. ¶ ‖ He- 3
Luc. 3. d. 19. rodes enim tenuit Iohannem, & alligauit
eum: & poſuit in carcerem propter Herodia-
*Philippi. dem vxorem* fratris ſui. ¶ Dicebat enim il- 4
li Iohannes, Non licet tibi habere eam. ¶ Et 5
Infr. 21. e. 26 volens illum occidere, timuit populum: ‖ quia
ſicut prophetam eum habebant. ¶ Die autem 6
natalis Herodis ſaltauit filia Herodiadis in
medio: & placuit Herodi. ¶ Vnde cum iura- 7
mento pollicitus eſt ei dare quodcunq; poſtu-
laſſet ab eo. ¶ At illa præmonita à matre ſua, 8
Da mihi, inquit, hic in diſco caput Iohannis
Baptiſtæ. ¶ Et contriſtatus eſt rex: propter 9
iuramentum autem & eos qui pariter re-
10 cumbebant, iuſſit dari. ¶ Miſitque, & de-
11 collauit Iohannem in carcere. ¶ Et allatum
eſt caput eius in diſco: & datum eſt puellæ,
12 & attulit matri ſuæ. ¶ Et accedentes diſci-
B puli eius, tulerunt corpus*, & ſepelierunt *eius.
illud: & venientes nuntiauerunt Ieſu. Luc. 9. a. 10.
13 ¶ ‖ Quod cùm audiſſet Ieſus, ſeceſſit inde in Marc. 6. d. 32
nauicula, in locum deſertum ſeorſum. & cum Ioan. 6. a. 2.
audiſſent turbæ, ‖ ſecutæ ſunt eum pede-
14 ſtres de ciuitatibus. ¶ Et exiens vidit tur-
bam multam: & miſertus eſt eis, & curauit
15 languidos eorum. ¶ Veſpere autem facto ac-
ceſſerunt ad eum diſcipuli eius, dicentes,
Deſertus eſt locus, & hora iam præterijt: di-
mitte turbas, vt euntes in caſtella, emant
16 ſibi eſcas. ¶ Ieſus autem dixit eis, Non ha-
bent neceſſe ire: ‖ date illis vos manducare. Mar. 6. c. 37.
17 ¶ Reſponderunt ei, ‖ Non habemus hic niſi Luc. 9. b. 13.
18 quinque panes & duos piſces. ¶ Qui ait eis, Ioan. 6. b. 9.
19 Afferte mihi illos huc. ¶ Et cùm iuſſiſſet tur-
bam diſcumbere ſuper fœnum: acceptis
quinque panibus & duobus piſcibus, aſpi-
ciens in cælum benedixit & fregit, & dedit
diſcipulis panes, diſcipuli autem turbis.
20 ¶ Et manducauerunt omnes, & ſaturati
C ſunt. Et tulerunt reliquias, duodecim co-
21 phinos fragmentorum plenos. ¶ Manducan-
tium autem fuit numerus, quinque millia
virorum, exceptis mulieribus & paruulis.
22 ¶ Et ſtatim "iuſſit" Ieſus diſcipulos aſcen- "cōpulit 7.
dere in nauiculam, & præcedere eum trans Mar. 6. c. 45.
23 fretum, donec dimitteret turbas. ¶ Et di-
miſſa turba, ‖ aſcendit in montem ſolus ora- Iohā 6. b. 17.
24 re. Veſpere autem facto ſolus erat ibi. ¶ Na- Luc. 6. b. 12.
uicula autem in medio mari iactabatur flu-
25 ctibus. erat enim cōtrarius ventus. ¶ Quar-
ta autem vigilia noctis, vēnit ad eos
26 ambulans ſuper mare. ¶ Et videntes eum
ſuper mare ambulantem, turbati ſunt, di-
centes, Quia phantaſma eſt. Et præ timore
27 clamauerunt. ¶ Statimque Ieſus locutus eſt
eis, dicens, Habete fiduciam: ego ſum, noli-
28 te timere. ¶ Reſpondens autem Petrus di-
xit, Domine ſi tu es, iube me ad te venire
29 ſuper aquas. ¶ At ipſe ait, Veni: Et deſcen-
D dens Petrus de nauicula, ambulabat ſuper
30 aquam vt veniret ad Ieſum. ¶ Videns verò
ventum validum, timuit: & cùm cœpiſſet
mergi, clamauit dicens, Domine, ſaluum me
31 fac. ¶ Et continuo Ieſus extendens manum,
apprehendit eum: & ait illi, Modicæ fideī
32 quare dubitaſti? ¶ Et cùm "aſcendiſſent" "aſcendiſſet
33 in nauiculam, ceſſauit ventus. ¶ Qui au-
tem in nauicula erant, venerunt, & adora-
34 uerunt eum, dicētes, Verè filius Dei es. ¶ ‖ Et Mar. 6. g. 53.
cùm transfretaſſent, venerunt in Terram
35 Geneſar. ¶ Et cùm cognouiſſent eum viri loci
illius, miſerunt in vniuerſam regionem il-
lam, & obtulerunt ei omnes male habentes:
36 ¶ & rogabant eum vt vel fimbriam veſti-
menti

menti eius tangerent. Et quicunque te:igerunt, ſalui facti ſunt.

## CAP. XV.

Mar.7.a.2. TVnc acceſſerunt ad eum ab Ieroſolymis 1
Scribæ & Phariſæi, dicentes, ° Qua- 2
*traditio- re diſcipuli tui tranſgrediuntur * traditio- A
nes. nem' ſeniorum? non enim lauãt manus ſuas
cùm panem manducant. ° Ipſe autem reſpõ- 3
dens ait illis, Quare & vos tranſgredimini
mandatum Dei propter traditionem ve-
Exo.20.c.12 ſtram? Nam Deus dixit, ° ‖ Honora patrem 4
Deut.5.b.16 & matrem. &, ‖ Qui maledixerit patri, vel
& 27.b.10. matri, morte moriatur. ° Vos autem dicitis, 5
Ephe.6.a.2. Quicunque dixerit patri vel matri, Munus
Leui.20.b.9 quodcunque eſt ex me, tibi proderit: ° & non 6
Pro.20.b.20 honorificabit patrem ſuum, aut matrem
Exo.21.c.16 ſuam: & irritum feciſtis mandatum Dei
propter traditionem veſtram. ° Hypocri- 7
tæ, bene prophetauit de vobis Iſaias, di-
Iſai.29.d.13. cens, ° ‖ Populus hic, labijs me honorat: cor 8
Mar.7.a.6. autem eorum longe eſt à me. ° Sine cauſa au 9
⌐.ſ. tem colunt me, docentes doctrinas, ⌐ &' B
mandata hominũ. ° Et conuocatis ad ſe tur- 10
bis, dixit eis. Audite & intelligite. ° Non 11
quod intrat in os, coinquinat hominem: ſed
quod procedit ex ore, hoc coinquinat homi-
nem. ° Tunc accedentes diſcipuli eius dixe- 12
runt ei, Scis quia Phariſæi, audito verbo hoc
ſcandalizati ſunt? ° At ille reſpondens ait, 13
Iohã.15.a.2. ‖ Omnis plantatio quam non plantauit pa-
Luc.6.f.39. ter meus cæleſtis eradicabitur. ° ‖ Sinite il- 14
*& los: cæci ſunt, * duces cæcorum. cæcus autem
ſi cæco ducatum præſtet, ambo in foueam ca
dunt. ° Reſpondens autem Petrus dixit ei, 15
Ediſſere nobis parabolam iſtam. ° At ille di- 16
xit, Adhuc & vos ſine intellectu eſtis? ° Non 17
intelligitis quia omne quod in os intrat, in
ventrem vadit, & in ſeceſſum emittitur?
° Quæ autem procedunt de ore, de corde ex- 18
eunt, & ea coinquinant hominem: ° de corde 19
Gene.6.a.5. enim exeunt ‖ cogitationes malæ, homicidia,
& 8.d.21. adulteria, fornicationes, furta, falſa teſti-
monia, blaſphemiæ. ° hæc ſunt quæ coinqui- 20
nant hominem. Non lotis autem manibus C
manducare, non coinquinat hominem. ° Et 21
egreſſus inde Ieſus, ſeceſsit in partes Tyri
Mar.7.c.25. & Sidonis. ° ‖ Et ecce mulier Chananæa à 22
finibus illis egreſſa clamauit, dicens ei, Mi-
ſerere mei Domine fili Dauid: filia mea
male à dæmonio vexatur. ° Qui non reſpon- 23
dit ei verbum. Et accedentes diſcipuli eius
rogabant eum, dicentes, Dimitte eam: quia
clamat poſt nos. ° Ipſe autem reſpondens, 24
Sup.10.a.6. ait, Non ſum miſſus niſi ‖ ad oues quæ perie-
Luc.19.b.10 runt domus Iſraël. ° At illa venit, & ado- 25
Iob.10.a.3. rauit eum, dicens, Domine, adiuua me.
° Qui reſpondens, ait, Non eſt bonum ſume- 26
re panem filiorum, & mittere canibus. ° At 27
illa dixit, Etiam Domine: nam & catelli
edunt de micis quæ cadunt de menſa domi-
norum ſuorum. ° Tunc reſpondens Ieſus, ait 28
illi, O mulier, magna eſt fides tua: fiat ti-
bi ſicut vis. Et ſanata eſt filia eius ex illa
29 hora. ° Et cùm tranſiſſet inde Ieſus, venit
ſecus Mare Galilææ: & aſcendens in mon-
30 tem, ſedebat ibi. ° ‖ Et acceſſerunt ad eum Eſa.35.a.5.
turba multa, habentes ſecum mutos, cæcos, Luc.7.d.22.
claudos, debiles, & alios multos: & proiece-
31 runt eos ad pedes eius, & curauit eos: ° ita
D vt turbæ mirarentur videntes mutos lo-
quentes, claudos ambulantes, cæcos viden-
32 tes: & magnificabant Deum Iſraël. ° ‖ Ieſus Marc.8.a.1.
autem conuocatis diſcipulis ſuis, dixit, Mi-
ſereor turbæ: quia triduo iam perſeuerant
mecum, & non habent quod manducent: &
dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiant in
33 via. ° Et dicunt ei diſcipuli, Vnde ergo nobis
in deſerto panes tantos, vt ſaturemus tur-
34 bam tantam? ° Et ait illis Ieſus, Quot ha-
betis panes? At illi dixerũt, Septem, & pau-
35 cos piſciculos. ° Et præcepit turbæ vt diſcum-
36 berent ſuper terram. ° Et accipiens ſeptem
panes, & piſces, ⌐ &' gratias agens fregit, ⌐.ſ.
& dedit diſcipulis ſuis, & diſcipuli dederunt
37 populo. ° Et comederunt omnes, & ſaturati
ſunt. Et quod ſuperfuit de fragmentis, tu-
38 lerunt ſeptem ſportas plenas. ° Erant au-
tem qui manducauerunt, quatuor millia ho-
39 minum, extra paruulos & mulieres. ° Et di-
miſſa turba, aſcendit in nauiculam: & ve-
nit in fines Magedan.

## CAP. XVI.

1 ET acceſſerunt ad eum Phariſæi & Sad- Mar.8.b.12.
A ducæi tentantes: & rogauerunt eum vt Luc.12.g.54
2 ſignum de cælo oſtenderet eis. ° At ille re-
ſpondens, ait illis, Facto veſpere dicitis, Se-
3 renũ erit, rubicundum eſt enim cælum. ° Et
mane, Hodie tempeſtas, rutilat enim triſte
cælum. * Faciem ergo cæli diiudicare noſtis: * Hypocri-
4 ſigna autem temporum non poteſtis? ° ‖ Ge- tæ ⌐
neratio mala & adultera ſignum quærit: & Sap.12.e.39.
ſignum non dabitur ei ‖ niſi ſignum Ionæ Ion.2.a.1.
5 ⌐ prophetæ'. Et relictis illis, abijt. ° Et cum ⌐.ſ.
veniſſent diſcipuli eius trans fretum, obliti
6 ſunt panes accipere. ° Qui dixit illis, ‖ In- Mar.8.b.14.
tuemini & cauete à fermento Phariſæorũ & Luc.12.a.1.
7 Sadducæorum. ° At illi cogitabant inter ſe
8 dicentes, Quia panes non accepimus. ° Sciẽs
B autem Ieſus, dixit, Quid cogitatis inter vos
9 modicæ fidei, quia panes non habetis? ° Nõ-
dum intelligitis, neque recordamini quin-
que panum, ‖ in quinque millia hominum, Sup.14.c.17.
10 & quot cophinos ſumpſiſtis? ° neque ſeptem Iohan.6.b.9
panum, in quatuor millia hominum, & quot Sup.15.d.34
11 ſportas ſumpſiſtis? ° Quare non intelligitis
quia non de pane dixi vobis, Cauete à fer-
12 mento Phariſæorũ & Sadducæorum? ° Tunc
intellexerunt quia non dixerit cauendum
à fermento panum, ſed à doctrina Phariſæo-
13 rum & Sadducæorum. ° ‖ Venit autem Ie- Mar.8.c.27.
ſus in partes Cæſareæ Philippi: & interro-

Luc.9.b.18. gabat diſcipulos ſuos, dicens, ‖ Quem* di-
*me dicunt homines eſſe filium hominis? ¶ At illi 14
dixerunt, Alij Iohannem Baptiſtam, alij au-
tem Eliam, alij vero Ieremiam, aut vnum C
ex prophetis. ¶ Dicit illis Ieſus, Vos autem 15
quem me eſſe dicitis? ¶ Reſpondens Simon 16
Iohā.6.g.69. Petrus dixit, ‖Tu es Chriſtus filius Dei vi-
ui. ¶ Reſpondens autem Ieſus, dixit ei, Bea- 17
Iohā.1.f.42. tus es Simon ‖Bar-Iona: quia caro & ſan-
guis non reuelauit tibi, ſed pater meus qui
in cælis eſt. ¶ Et ego dico tibi quia tu es Pe- 18
trus: & ſuper hanc petrā ædificabo eccleſiam
meam, & portæ inferi non præualebunt ad-
Inf.18.c.18. uerſus eam. ¶ ‖Et tibi dabo claues regni cæ- 19
Ioh.20.c.23. lorum. Et quodcunque ligaueris ſuper ter-
e.9. ram, erit ligatum & in cælis: & quodcun-
que ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & 
d.6. in cælis. ¶ Tunc præcepit diſcipulis ſuis vt 20
nemini dicerēt quia ipſe eſſet Ieſus Chri-
ſtus. ¶ Exinde cœpit Ieſus oſtendere diſcipu- 21
lis ſuis quia oporteret eum ire Ieroſolymam,
& multa pati a ſenioribus & ſcribis & prin-
cipibus ſacerdotum, & occidi, & tertia die
reſurgere. ¶ Et aſſumens eum Petrus, cœpit 22
increpare illum, dicens, Abſit à te Domine:
non erit tibi hoc. ¶ Qui conuerſus, dixit Pe- 23
Mar.8.d.33. tro, ‖Vade poſt me ſatana, ſcandalū es mihi: D
quia non ſapis ea quæ Dei ſunt, ſed ea quæ
hominum. ¶ Tunc Ieſus dixit diſcipulis ſuis, 24
Sup.10.d.38. ‖Si quis vult poſt me venire, abneget ſe-
Luc.9.c.23. metipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequa-
& 14.c.17. tur me: ¶ qui enim voluerit animam ſuam 25
17.g.33. ſaluam facere, perdet eam. qui autem perdi-
Ioh.12.d.25. derit animam ſuam propter me, inueniet eā.
¶ Quid enim prodeſt homini, ſi mundum v- 26
niuerſum lucretur, animæ vero ſuæ detri-
Pſal.48.a.8. mentum patiatur? ‖ Aut quam dabit homo
Pſal.61.b.13. commutationem pro anima ſua? ¶ ‖Filius e- 27
Act.17.g.31. nim hominis venturus eſt in gloria patris
Rom.2.a.6. ſui cum angelis ſuis: ‖ & tunc reddet vni-
Mar.6.a.1. cuiq; ſecundum opera eius. ¶ ‖Amen dico vo- 28
Luc.9.c.27. bis, ſunt quidā de hic ſtantibus qui non gu-
ſtabunt mortem, donec videant filium ho-
minis venientem in regno ſuo.

## CAP. XVII.

*aſſumpſit Mar.9.a.2. Luc.9.d.28. ET poſt dies ſex * aſſumit Ieſus Petrum 1
& Iacobum & Iohannem fratrem eius, A
& ducit illos in montem excelſum ſeorſum:
¶ & transfiguratus eſt ante eos. Et reſplen- 2
duit facies eius ſicut ſol: veſtimenta autem
eius facta ſunt alba ſicut nix. ¶ Et ecce ap- 3
paruerunt illis Moyſes & Elias cum eo lo-
quentes. ¶ Reſpondens autem Petrus, dixit 4
ad Ieſum, Domine, bonum eſt nos hic eſſe: ſi
vis, faciamus hic tria tabernacula, tibi v-
num, & Moyſi vnum, & Eliæ vnū. ¶ Adhuc 5
eo loquente, ecce nubes lucida obumbrauit
2.Pet.1.d.17. eos: ‖Et ecce vox de nube, dicens, Hic eſt fi-
Sup.3.d.17. lius meus dilectus in quo mihi bene compla-
cui: ipſum audite. ¶ Et audientes diſcipuli, 6
ceciderunt in faciē ſuam, & timuerūt val-
7 de. ¶ Et acceſſit Ieſus, & tetigit eos: dixitq;
8 eis, Surgite, & nolite timere. ¶ Leuantes au-
tem oculos ſuos, neminem viderunt, niſi ſo-
9 lum Ieſum. ¶ Et deſcendētibus illis de monte
B præcepit eis Ieſus, dicens, Nemini dixeritis
viſionem, donec filius hominis à mortuis
10 reſurgat. ¶ Et interrogauerunt eum diſci-
puli, dicentes, ‖ Quid ergo Scribæ dicunt Mar.9.b.11.
11 quòd Eliam oporteat primùm venire? ¶ At Mala.4.a.5.
ille reſpondens, ait eis, Elias quidem ventu- Sup.11.b.14.
12 rus eſt*, & reſtituet omnia. ¶ dico autē vo- *primū 1.
bis, quia Elias iam venit, & non cognoue-
runt eum, ſed fecerunt in eo quæcunque vo-
luerunt. Sic & filius hominis paſſurus eſt ab
13 eis. ¶ Tunc intellexerunt diſcipuli, quia de
14 Iohanne Baptiſta dixiſſet eis. ¶ ‖Et cùm ve- Mar.9.c.14.
niſſet ad turbam, acceſſit ad eum homo geni- Luc.9.e.37.
15 bus prouolutus ante eum, ¶ dicens, Domine
miſerere filio meo, quia lunaticus eſt, & ma-
C le patitur: nam ſæpe cadit in ignem, & cre-
16 bro in aquam: ¶ & obtuli eum diſcipulis
17 tuis: & non potuerunt curare eum. ¶ Reſpon-
dens * Ieſus, ait, O generatio incredula & *autem
peruerſa, quouſque ero vobiſcum? vſquequo
18 patiar vos? Afferte huc illum ad me. ¶ Et
increpauit illum Ieſus: & exijt ab eo dæmo-
19 nium, & curatus eſt puer ex illa hora. ¶ Tūc
acceſſerunt diſcipuli ad Ieſum ſecreto, & di-
xerunt, Quare nos non potuimus eijcere il-
20 lum? ¶ Dixit illis Ieſus, Propter incredulita-
tem veſtram. ‖ Amen quippe dico vobis, ſi Luc.17.b.6.
habueritis fidem ſicut granum ſinapis, di-
cetis monti huic, tranſi hinc illuc: & tranſi-
21 bit, & nihil impoſſibile erit vobis. ¶ Hoc au-
tem genus non eijcitur niſi per orationem &
22 ieiunium. ¶ ‖ Conuerſantibus autem eis in Mar.9.e.30.
Galilæa, dixit illis Ieſus, Filius hominis tra- Luc.9.f.44.
23 dendus eſt in manus hominum: ¶ & occident & 24.a.7.
eum, & tertia die reſurget. Et contriſtati Infr.20.c.18
24 ſunt vehementer. ¶ Et cùm veniſſent Ca-
D phernaum, acceſſerunt qui didrachma acci-
piebant, ad Petrum, & dixerunt ei, Magiſter
25 veſter non ſoluit didrachma? ¶ Ait, Etiam.
Et cùm intraſſet in domum, præuenit eum
Ieſus, dicens, Quid tibi videtur Simon? Re-
ges terræ à quibus accipiunt tributum vel
26 cenſum? à filijs ſuis, an ab alienis? ¶ Et ille
dixit, Ab alienis. Dixit illi Ieſus. Ergo libe-
27 ri ſunt filij. ¶ Vt autem non ſcandalizemus
eos, vade ad mare, & mitte hamum: & eum
piſcem qui primus aſcenderit, tolle: & aperto
ore eius inuenies ſtaterem: illum ſumens, da
eis pro me & te.

## CAP. XVIII.

1 IN illa hora acceſſerunt diſcipuli ad Ie-
A ſum, dicentes, ‖ Quis, putas, maior Mar.9.e.34.
2 eſt in regno cælorum? ¶ Et aduocans Ie- Luc.9.f.46.
ſus paruulum, ſtatuit eum in medio eo- Inf.19.b.14.
3 rum, ¶ & dixit, Amen dico vobis, niſi con- 1.Cor.14.d.
uerſi fueritis, & efficiamini ſicut paruuli, 20.
4 non intrabitis in regnum cælorum. ¶ Qui-
cunque

cunque ergo humiliauerit ſe ſicut paruulus
iſte, his eſt maior in regno cælorum. ¶ Et qui 5
ſuſceperit vnum paruulum talem in nomi-
Mar.9.f.42. ne meo, me ſuſcipit. ¶ ‖ qui autem ſcandali- 6
zauerit vnum de puſillis iſtis qui in me cre
dunt, expedit ei vt ſuſpendatur mola aſi-
naria in collo eius, & demergatur in profun
Luc.17.a.1. dum maris. ¶ ‖ Væ mundo à ſcandalis. Ne- 7
ceſſe eſt enim vt veniant ſcandala: verun-
tamen væ homini illi per quem ſcandalum
Sup.5.e.30. venit. ¶ ‖ Si autem manus tua, vel pes tuus 8
Mar.9.g.43. ſcandalizat te: abſcinde eum, & proijce abs
te: bonum tibi eſt ad vitam ingredi debilem
vel claudum, quàm duas manus vel duos
pedes habentem mitti in ignem æternum.
¶ Et ſi oculus tuus ſcandalizat te, erue eum, 9
& proijce abs te: bonum tibi eſt vnum ocu- B
lum habentem in vitam intrare, quàm duos
oculos habentem mitti in gehennam ignis.
¶ Videte ne contemnatis vnum ex his pu- 10
Pſal.33.a.8. ſillis: dico enim vobis, quia ‖ angeli eorum in
cælis ſemper vident faciem patris mei qui
Luc.19.b.10 in cælis eſt. ¶ ‖ Venit enim filius hominis 11
Luc.15.a.4. ſaluare quod perierat. ¶ ‖ Quid vobis vide- 12
tur? ſi fuerint alicui centum oues, & erra-
uerit vna ex eis? nonne relinquit nonagin-
tanouem in montibus, & vadit quærere eam
quæ errauit? ¶ & ſi contigerit vt inueniat 13
eam: amen dico vobis, quia gaudet ſuper
eam magis; quàm ſuper nonagintanouem
quæ non errauerunt. ¶ Sic non eſt voluntas 14
ante patrem veſtrum, qui in cælis eſt vt
Leu.17.a.3. pereat vnus de puſillis iſtis. ¶ ‖ Si autem pec 15
cauerit in te frater tuus, vade, & corripe
eum inter te & ipſum ſolum. ſi te audierit:
lucratus eris fratrem tuum. ¶ ſi autem te 16
non audierit: adhibe tecum adhuc vnum
Leu.19.d.17 vel duos, vt ‖ in ore duorum vel trium te-
Ecc.19.b.13 ſtium ſtet omne verbum. ¶ Quod ſi non au- 17
Iac.5.d.19. dierit eos, dic eccleſiæ, ſi autem eccleſiam non C
Deu.19.c.15 audierit: ſit tibi ſicut ‖ ethnicus & publica-
2.Cor.13.a.1 nus. ¶ ‖ Amen dico vobis, quæcunque alliga- 18
He.10.d.28 ueritis ſuper terram, erunt ligata & in cælo:
Ioha.8.c.17. & quæcunque ſolueritis ſuper terram: erunt
2.Th.3.d.14. ſoluta & in cælo. ¶ Iterum dico vobis, quia 19
1.Cor.5.c.9. ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terram,
Ioh.10.d.13 de omni re quamcunque petierint, fient il-
Luc.17.a.4. lis à patre meo qui in cælis eſt. ¶ ‖ Vbi enim 20
ſunt duo vel tres congregati in nomine meo,
ibi ſum in medio eorum. ¶ Tunc accedens Pe- 21
trus ad eum, dixit, ‖ Domine, quoties pecca-
bit in me frater meus, & dimittam ei? vſ-
que ſepties? ¶ Dixit illi Ieſus, Non dico tibi 22
vſque ſepties: ſed vſque ſeptuagies ſepties.
¶ Ideo aſsimilatum eſt regnum cælorum ho- 23
mini regi qui voluit rationem ponere cum
ſeruis ſuis. ¶ Et cùm cœpiſſet rationem po- 24
nere, oblatus eſt ei vnus qui debebat ei de-
cem milia talenta. ¶ Cùm autem non habe- 25
ret vnde redderet, iuſsit eum dominus eius
venundari, & vxorem eius & filios, & om-
26 nia quæ habebat, & reddi. ¶ Procidens au-
D tem ſeruus ille, orabat eum, dicens: Patien-
27 tiam habe in me, & omnia reddam tibi. ¶ Mi-
ſertus autem Dominus ſerui illius, dimiſit
28 eum, & debitum dimiſit ei. ¶ Egreſſus autem
ſeruus ille, inuenit vnum de conſeruis ſuis
qui debebat ei centum denarios: & tenens
ſuffocabat eum, dicens: Redde quod debes.
29 ¶ Et procidens conſeruus eius, rogabat eum,
dicens: Patientiam habe in me, & omnia
30 reddam tibi. ¶ Ille autem noluit: ſed abijt, &
miſit eum in carcerem, donec redderet de-
31 bitum. ¶ Videntes autem conſerui eius quæ
fiebant, contriſtati ſunt valde: & venerunt,
& narrauerunt domino ſuo omnia quæ fa-
32 cta fuerant. ¶ Tunc vocauit illum dominus Luc.2.c.13.
ſuus: & ait illi: Serue nequam, omne debi-
33 tum dimiſi tibi, quoniam rogaſti me, ¶ nonne
ergo oportuit & te miſereri conſerui tui, ſicut
34 & ego tui miſertus ſum? ¶ Et iratus domi-
nus eius, tradidit eum tortoribus, quoadſ- Supr.6.b.12
35 que redderet vniuerſum debitum. ¶ Sic & Mar.11.c.25
pater meus cæleſtis faciet vobis, ſi non re-
miſeritis vnuſquiſque fratri ſuo de cordi-
bus veſtris.

## CAP. XIX.

1 ET factum eſt, cùm conſummaſſet Ieſus Marc.10.a.1
A ſermones iſtos, migrauit a Galilæa, ‖ &
2 venit in fines Iudææ trans Iordanem, ¶ &
ſecutæ ſunt eum turbæ multæ: & curauit eos Marc.10.a.2
3 ibi. ¶ ‖ Et acceſſerunt ad eum Phariſæi ten-
tantes eum, & dicentes, Si licet homini dimit
4 tere vxorem ſuam, quacunque ex cauſa? ¶ Qui
reſpondens, ait eis, Non legiſtis, quia ‖ qui fe Gen.1.d.27.
cit * ab initio, maſculum & fœminam fecit * hominem
5 eos? Et dixit, ¶ ‖ Propter hoc, dimittet ho- Gen.2.d.24.
mo patrem & matrem, & adhærebit vxori Ephe.5.g.31
6 ſuæ: & erunt duo in carne vna. ¶ itaque iam 1.Co.6.d.16
non ſunt duo: ſed vna caro. Quod ergo Deus
7 coniunxit, homo non ſeparet. ¶ Dicunt illi,
Quid ergo ‖ Moyſes mandauit dare libellum Deut.24.a.1
8 repudij, & dimittere? ¶ Ait illis, Quoniam
Moyſes ad duritiam cordis veſtri permiſit vo
bis dimittere vxores veſtras: ab initio au-
9 tem non fuit ſic. ¶ ‖ Dico autem vobis, quia Sup.5.e.32.
quicunque dimiſerit vxorem ſuam, niſi ob Mar.10.b.11
B fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur: Luc.16.d.18
10 & qui dimiſſam duxerit, mœchatur. ¶ Di- 1.Cor.7.b.11
cunt ei diſcipuli eius, Si ita eſt cauſa homi-
11 nis cum vxore, non expedit nubere. ¶ Qui
dixit illis, Non omnes capiunt verbum iſtud,
12 ſed quibus datum eſt. ¶ Sunt enim eunuchi
qui de matris vtero ſic nati ſunt, & ſunt eu-
nuchi qui facti ſunt ab hominibus: & ſunt
eunuchi qui ſeipſos caſtrauerunt propter re-
gnum cælorum. Qui poteſt capere, capiat.
13 ¶ ‖ Tunc oblati ſunt ei paruuli, vt manus eis Mar.10.b.13
imponeret & oraret. Diſcipuli autem incre- Luc.18.c.15.
14 pabant eos. ¶ Ieſus vero ait eis, ‖ Sinite par- Supr.18.a.3.
uulos, & nolite eos prohibere ad me venire:
15 talium eſt enim regnum cælorum. ¶ Et cùm

x 5 impo-

*neti, tunc Ieſus miſit duos diſcipulos, ¶ di-* 2
*cens eis: Ite in caſtellum quod contra vos*
*eſt, & ſtatim inuenietis aſinam alligatam*
*& pullum cum ea: ſoluite, & adducite mihi.*
*¶ & ſi quis vobis aliquid dixerit, dicite, quia* 3
*Dominus his opus habet: & confeſtim dimit*
*tet eos, ¶ Hoc autem factum eſt vt adimple-* 4
*retur quod dictum eſt per prophetam, dicen-*
Eſai. 62. c. 11 *tem, ¶ ‖ Dicite filiæ Sion, Ecce rex tuus ve-* 5
Zach. 9. b. 9. *nit tibi manſuetus, & ſedens ſuper aſinam*
Ioh. 12. b. 15. *& pullum filium ſubiugalis. ¶ Euntes autem* 6
*diſcipuli, fecerunt ſicut præcepit illis Ieſus:*
*¶ Et adduxerunt aſinam & pullum: & im-* 7
*poſuerunt ſuper eos veſtimenta ſua, & eum*
*deſuper ſedere fecerunt. ¶ Plurima autẽ tur-* 8
*ba ſtrauerunt veſtimenta ſua in via: alij au*
*tem cædebant ramos de arboribus, & ſter-*
*nebant in via: ¶ turbæ autem quæ præcede-* 9
*bant & quæ ſequebantur, clamabant, dicen*
Pſa. 117. d. 26 *tes, Hoſan-na filio Dauid: ‖ benedictus qui*
Mar. 11. b. 9. *venit in nomine Domini: hoſan-na in al-*
Luc. 19. f. 38 *tiſsimis. ¶ Et cùm intraſſet Ieroſolymam, com* 10
*mota eſt vniuerſa ciuitas, dicens, Quis eſt*
*hic? ¶ Populi autem dicebant, Hic eſt Ieſus* 11
Marc. 11. b. 11 *propheta, à Nazareth Galilææ. ¶ Et ‖ intra-* 12
Iohã. 2. c. 14. *uit Ieſus in templum Dei: & eijciebat om-*
De. 14. d. 25. *nes vendentes & ementes in templo, & men*
Luc. 19. g. 45 *ſas numulariorum, & cathedras venden-*
*tium columbas euertit: ¶ & dicit eis, Scriptũ* 13
Iſa. 56. a. 7. *eſt, ‖ Domus mea, domus orationis vocabi-*
Ier. 7. b. 11. *tur: ‖ vos autem feciſtis illam ſpeluncam la-*
*tronum. ¶ Et acceſſerunt ad eum cæci, & clau* 14
Mar. 12. c. 18 *di in templo: & ſanauit eos, ¶ ‖ Videntes au-* 15
Luc. 19. g. 47 *tem principes ſacerdotum & Scribæ mira-* B
*bilia quæ fecit, & pueros clamantes in tem-*
*plo, & dicentes: Hoſan-na filio Dauid, in-*
*dignati ſunt, ¶ & dixerunt ei, Audis quid* 16
*iſti dicunt? Ieſus autem dixit eis, Vtique nun*
Pſalm. 8. a. 3 *quam legiſtis, ‖ Quia ex ore infantium, &*
*lactentium perfeciſti laudem? ¶ Et relictis* 17
*illis, abijt foras extra Ciuitatem in Betha-*
*niam: ibique manſit. ¶ Manè autem reuertens* 18
Mar. 11. b. 13 *in ciuitatem, eſuriit. ¶ ‖ Et videns fici arbo-* 19
*rem vnam ſecus viam, venit ad eam, & ni-*
*hil inuenit in ea niſi folia tantùm, & ait il*
*li. Nunquam ex te fructus naſcatur in ſem*
*piternum. Et areſacta eſt continuo ficulnea.*
Mar. 11. c. 20 *¶ ‖ Et videntes diſcipuli, mirati ſunt dicen-* 20
*tes, Quomodo continuo aruit? ¶ Reſpondens* 21
*autem Ieſus, ait eis, Amen dico vobis, ſi ha-*
*bueritis fidem, & non hæſitaueritis, non ſo-*
*lùm de ficulnea facietis, ſed & ſi monti huic*
Supr. 7. a. 7. *dixeritis, Tolle & iacta te in mare: fiet. ¶ ‖ Et* 22
Mar. 11. c. 24 *omnia quæcunque petieritis in oratione cre-*
Ioh. 15. b. 7. *dentes, accipietis. ¶ Et cùm veniſſet in tem-* 23
1. Ioh. 3. d. 22 *plum, acceſſerunt ad eum docentem princi-*
Mar. 11. d. 28 *pes ſacerdotum & ſeniores populi, dicentes:*
Luc. 20. a. 2. *‖ In qua poteſtate hæc facis? Et quis tibi de-*
*dit hanc poteſtatem? ¶ Reſpondens Ieſus di-* 24
*xit eis: Interrogabo vos & ego vnum ſer-* C
*monem, quem ſi dixeritis mihi, & ego vobis*

25 *dicam in qua poteſtate hæc facio. ¶ Baptiſ-*
*mus Iohannis vnde erat, è cælo, an ex ho-*
*minibus? At illi cogitabant inter ſe, dicen-*
26 *tes: ¶ Si dixerimus è cælo, dicet nobis: Quare*
*ergo non credidiſtis illi? Si autem dixerimus*
*ex hominibus: timemus turbam. ‖ omnes e-* Supr. 14. a. 5.
*nim " habent ' Iohannem ſicut prophetam.* "habebant Mar. 6. c. 20.
27 *¶ Et reſpondentes Ieſu, dixerunt, Neſcimus.*
*Ait illis & ipſe, Nec ego dico vobis in qua po-*
28 *teſtate hæc facio. ¶ Quid autem vobis vide-*
*tur? Homo quidam habebat duos filios: &*
*accedens ad primum, dixit, Fili, vade hodie*
29 *operare in vinea mea. ¶ Ille autem reſpon-*
*dens, ait Nolo. Poſtea autem pœnitentia mo*
30 *tus, abijt: ¶ Accedens autem ad alterum, di-*
*xit ſimiliter. At ille reſpondens, ait, Eo Do-*
31 *mine. Et non iuit. ¶ quis ex duobus fecit vo*
*luntatẽ patris? Dicunt ei, Primus. Dicit illis*
*Ieſus, amẽ dico vobis, quia publicani & me-*
32 *retrices præcedunt vos in regnũ Dei. ¶ Venit*
*enim ad vos Iohannes in via iuſtitiæ: & nõ*
*credidiſtis ei: publicani autem & meretrices*
*crediderunt ei: vos autem videntes nec pœ-*
*nitentiam habuiſtis poſtea, vt crederetis ei.*
33 *¶ Aliam parabolam audite: Homo erat pa-* Marc. 12. a. 1.
D *terfamiliàs qui plantauit vineam, & ſepem* Luc. 20. b. 9.
*circumdedit ei, & fodit in ea torcular, & æ-* Iſa. 5. a. 1. b. 5
*dificauit turrim, & locauit eam agricolis: &* Iere. 2. d. 21.
34 *peregre profectus eſt. ¶ Cùm autem tempus*
*fructuum appropinquaſſet, miſit ſeruos ſuos*
35 *ad agricolas, vt acciperent fructus eius. ¶ Et*
*agricolæ apprehenſis ſeruis eius, alium ceci-*
*derunt, alium occiderunt, alium vero lapi-*
36 *dauerunt. ¶ Iterum miſit alios ſeruos plures*
37 *prioribus: & fecerunt illis ſimiliter. ¶ No-*
*uiſsime autem miſit ad eos filium ſuum, di-*
38 *cens, Verebuntur filium meum. ¶ Agricolæ*
*autem videntes filium, dixerunt intra ſe,*
*‖ Hic eſt hæres, venite, occidamus eum, &* Inf. 26. a. 3.
39 *habebimus hæreditatem eius. ¶ Et appreben* & 27. a. 1.
*ſum eum eiecerunt extra vineam, & occi-* Ioh. 11. g. 53.
40 *derunt. ¶ Cùm ergo venerit dominus vineæ,*
41 *quid faciet agricolis illis? ¶ aiunt illi, Malos*
*male perdet: & vineam ſuam locabit alijs*
*agricolis, qui reddent ei fructum temporibus*
42 *ſuis. ¶ ‖ Dicit illis Ieſus, Nunquam legiſtis* Pſa. 117. c. 22
*in ſcripturis, Lapidem quem reprobauerunt* Act. 4. b. 11.
*ædificantes, hic eſt factus in caput anguli?* Rom. 9. g. 33
*A Domino factum eſt iſtud: & eſt mirabile* 1. Pet. 2. a. 7.
43 *in oculis noſtris? ¶ Ideo dico vobis, quia au-* Luc. 20. c. 17
*feretur à vobis regnum Dei, & dabitur gen* Mar. 12. a. 10
44 *ti facienti fructus eius. ¶ ‖ Et qui ceciderit* Zach. 12. a. 3.
*ſuper lapidem iſtum, confringetur: ſuper* Dan. 2. e. 34.
45 *quem vero ceciderit, conteret eum. ¶ Et cùm*
*audiſſent principes ſacerdotum, & Phariſæi*
*parabolas eius: cognouerunt quòd de ipſis di*
46 *ceret. ¶ Et quærentes eum tenere, timuerunt*
*turbas: quoniam ſicut prophetam eum ha-*
*bebant.*

CAP.

## CAP. XXII.

ET reſpondens Ieſus, dixit iterum in pa- 1
Luc.14.d.16 rabolis eis, dicens: ¶ ‖Simile factum eſt 2
Apo.19. b.9 regnum cælorum homini regi, qui fecit nu- A
ptias filio ſuo. ¶ Et miſit ſeruos ſuos vocare 3
inuitatos ad nuptias: & nolebant venire.
¶ Iterũ miſit alios ſeruos, dicens: Dicite inui- 4
tatis, Ecce prandium meũ paraui, tauri mei
& altilia occiſa ſunt, et omnia parata: venite
ad nuptias. ¶ Illi autem neglexerunt: & ab- 5
ierunt, alius in villam ſuam, alius vero ad
negotiationem ſuam: ¶ reliqui vero tenue- 6
runt ſeruos eius, & contumeliis affectos, oc-
ciderunt. ¶ rex autem cùm audiſſet, iratus 7
eſt: & miſſis exercitibus ſuis, perdidit homi-
cidas illos, & ciuitatem illorum ſuccendit.
¶ Tunc ait ſeruis ſuis, Nuptiæ quidem para- 8
tæ ſunt: ſed qui inuitati erant, non fuerunt
digni. ¶ ite ergo ad exitus viarum: & quoſ- 9
cunque inueneritis, vocate ad nuptias. ¶ Et 10
egreſſi ſerui eius in vias, congregauerunt om
nes quos inuenerunt, malos & bonos, & im-
pletæ ſunt nuptiæ diſcumbentium. ¶ Intra- 11
uit autem rex vt videret diſcumbentes: &
vidit ibi hominem non veſtitum veſte nu-
ptiali. ¶ Et ait illi, Amice, quomodo huc in- 12
traſti non habens veſtem nuptialem? At ille B
Supr.8.b.12 obmutuit. ¶ Tunc dixit rex miniſtris. ‖ Li- 13
& 13.f.42. gatis manibus & pedibus eius, mittite eum
Infr.25.d.30 in tenebras exteriores: ibi erit fletus & ſtri-
Mar.12. b.13 dor dentium. ¶ Multi enim ſunt vocati, pau- 14
Luc.20.c.20 ci vero electi. ¶ ‖Tunc abeuntes Phariſæi, con 15
ſilium inierunt vt caperent eum in ſermone.
¶ Et mittunt ei diſcipulos ſuos cum Hero- 16
dianis, dicentes: Magiſter ſcimus quia ve-
rax es, & viam Dei in veritate doces, &
non eſt tibi cura de aliquo. non enim reſpicis
perſonam hominum: ¶ dic ergo nobis quid ti 17
bi videtur, licet cenſum dare Cæſari, an nõ?
¶ Cognita autem Ieſus nequitia eorum, ait, 18
Quid me tentatis hypocritæ? ¶ oſtendite mi- 19
hi numiſma cẽſus. At illi obtulerũt ei dena-
riũ. ¶ Et ait illis Ieſus, Cuius eſt imago hæc, 20
& ſuperſcriptio? ¶ Dicũt ei Cæſaris, Tunc ait 21
Rom.13.b.7 illis, ‖Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris, Cæſa- C
ri, & quæ ſunt Dei, Deo. ¶ Et audientes mi- 22
rati ſunt, & relicto eo, abierunt. ¶ In illo die 23
acceſſerunt ad eum Sadducæi, qui dicunt
non eſſe reſurrectionem: & interrogauerunt
Mar.12.b.19 eum, ¶ dicentes, Magiſter, ‖ Moyſes dixit, 24
Luc.20.d.28 Siquis mortuus fuerit non habens filium:
Act.23. b.6. vt ducat frater eius vxorem illius, & ſuſ-
Deut.25.a.5 citet ſemen fratri ſuo. ¶ Erant autem apud 25
nos ſeptem fratres: & primus vxore ducta
defunctus eſt: & non habens ſemen, reli-
quit vxorem ſuam fratri ſuo. ¶ Similiter 26
ſecundus & tertius vſque ad ſeptimum.
¶ Nouiſſime autem omnium & mulier de- 27
functa eſt. ¶ In reſurrectione ergo cuius e- 28
rit de ſeptem, vxor? omnes enim habuerunt
eam. ¶ Reſpondens autem Ieſus, ait illis, 29
Erratis, neſcientes ſcripturas, neque virtu-
30 tem Dei. ¶ In reſurrectione enim neque nu-
bent neque nubentur: ſed ſunt ſicut angeli
31 Dei in cælo. ¶ De ſurrectione autem mor-
tuorum non legiſtis quod dictum eſt à Deo
32 dicente vobis, ¶ ‖Ego ſum Deus Abraham, Exo.3. b.6.
& Deus Iſaac, & Deus Iacob? Non eſt
33 Deus mortuorum, ſed viuentium. ¶ Et au-
dientes turbæ mirabantur in doctrina eius.
34 ¶ ‖Phariſæi autem audientes, quod ſilentium Mar.12.d.28
D impoſuiſſet Sadducæis, conuenerunt in v-
35 num, ¶ & interrogauit eum vnus ex eis le-
36 gis doctor, tentans eum: ¶ Magiſter, quod eſt
37 mandatum magnum in Lege? ¶ Ait illi Ie-
ſus, ‖Diliges Dominum Deum tuum ex to- Deu.6.a.5.
te corde tuo, & in tota anima tua, & in to- Luc.10.c.27
38 ta mente tua. ¶ Hoc eſt maximum & pri-
39 mum mandatum. ¶ Secundum autem ſimi-
le eſt huic, ‖ Diliges proximum tuum ſicut Leu.19.d.18
40 teipſum. ¶ In his duobus mandatis vniuer- Mar.12. e 31
41 ſa lex pendet & prophetæ. ¶ Congregatis au- Mar.12. d.35
42 tem Phariſæis, interrogauit eos Ieſus, ¶ di- Luc.20.g.41
cens: ‖Quid vobis videtur de Chriſto? cuius Pſal.109. a.1
43 filius eſt? Dicunt ei, Dauid. ¶ Ait illis, Quo-
modo ergo Dauid in Spiritu vocat eum Do-
44 minum, dicens: ¶ ‖ Dixit Dominus Domi-
no meo, ſede à dextris meis, donec ponam
inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum?
45 ¶ Si ergo Dauid vocat eum Dominum: quo-
46 modo filius eius eſt? ¶ & nemo poterat ei re-
ſpondere verbum: neque auſus fuit quiſ-
quam ex die illa eum amplius interroga-
re.

## CAP. XXIII.

1 TVnc Ieſus locutus eſt ad turbas & ad
2 diſcipulos ſuos, ¶ dicens, Super cathe-
A dram Moyſi ſederunt ‖ Scribæ & Phariſæi.
3 ¶ Omnia ergo quæcunque dixerint vobis ſer
uate & facite: ſecundum opera vero eorum
nolite facere, dicunt enim & non faciunt.
4 ¶ ‖ Alligant enim onera grauia & importa- 2.Eſd.8.a.4
bilia, & imponunt in humeros hominum: Luc.11.g.46
5 digito autem ſuo nolunt ea mouere. ¶ Om- Act.15.b.10
nia vero opera ſua faciunt, vt videantur ab Deut.6. b.8
hominibus. dilatant enim ‖ philacteria ſua, Nu.15.d.38.
6 & magnificant fimbrias. ¶ Amant autem Mar.12.d.38
primos recubitus in cœnis, & primas cathe- Luc.11.f.43.
7 dras in Synagogis, ¶ ‖& ſalutationes in fo- & 20.g.46.
8 ro, & vocari ab hominibus, rabbi. ¶ Vos au- Iac.3.a.1.
tem nolite vocari rabbi, Vnus eſt enim ma-
giſter veſter, omnes autem vos, fratres eſtis.
9 ¶ Et ‖ patrem nolite vocare vobis ſuper ter- Malac.1.b.6
B ram: vnus eſt enim pater veſter qui in cæ-
10 lis eſt. ¶ Nec vocemini magiſtri: quia magi-
11 ſter veſter, vnus eſt, Chriſtus. ¶ Qui maior
12 eſt veſtrûm, erit miniſter veſter. ¶ ‖Qui au Luc.14.c.11.
tem ſe exaltauerit, humiliabitur: & qui ſe & 18.c.14.
13 humiliauerit, exaltabitur. ¶ Væ autem vo-
bis Scribæ & Phariſæi hypocritæ: quia clau-
ditis regnum cælorum ante homines. vos e-
nim non intratis: nec introeuntes ſinitis in-
trare.

—.8. trare. ¶ —Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypo- 14
Ma.12. d.40 critæ, ‖ quia comeditis domos viduarum o-
Lu.20.g.47. rationes longas orantes, propter hoc amplius
accipietis iudicium[1]. ¶ Væ vobis Scribæ & 15
Phariſæi hypocritæ: quia circuitis mare &
aridam, vt faciatis vnum proſelytum: &
cùm fuerit factus, facitis eum filium gehen-
næ duplo quam vos. ¶ Væ vobis duces cæci, 16
qui dicitis, Quicunque iurauerit per tem-
plum, nihil eſt: qui autem iurauerit in auro
templi, debet. ¶ Stulti & cæci, quid enim ma 17
ius eſt, aurum, an templum quod ſanctificat
aurum? ¶ Et quicunque iurauerit in altari, 18
nihil eſt: quicunque autem iurauerit in do-
no quod eſt ſuper illud, debet. ¶ Cæci, quid 19
enim maius eſt, donum, an altare quod ſan-
ctificat donum? ¶ Qui ergo iurat in altari, 20
iurat in eo, & in omnibus quæ ſuper illud C
ſunt: ¶ & quicunque iurauerit in templo, iu 21
Sup.5. e.34. rat in illo & in eo qui habitat in ipſo: ¶ ‖ & 22
qui iurat in cælo, iurat in throno Dei & in
Luc.11.f.42. eo qui ſedet ſuper eum. ¶ ‖ Væ vobis Scribæ 23
& Phariſæi hypocritæ: quia decimatis men-
tam & anethum & cyminum, & reliquiſtis
quæ grauiora ſunt legis, iudicium, & miſe-
ricordiam, & fidem. hæc oportuit facere, &
illa non omittere. ¶ Duces cæci, excolantes cu 24
Luc.11.e.39. licem, camelum autem glutientes. ¶ ‖ Væ vo- 25
bis Scribæ & Phariſæi hypocritæ: quia mun-
datis quod deforis eſt calicis & paropſidis:
"plena ſunt intus autem "pleni eſtis[1] rapina & immun-
y. ditia. ¶ Phariſæe cæce, munda prius quod in- 26
tus eſt, calicis & paropſidis, vt fiat id quod
deforis eſt, mundum. ¶ Væ vobis Scribæ & 27
Phariſæi hypocritæ: quia ſimiles eſtis ſepul-
chris dealbatis, quæ à foris parent hominibus
ſpecioſa, intus vero plena ſunt oſsibus mor-
tuorum, & omni ſpurcitia. ¶ ſic & vos à foris 28
quidem paretis hominibus iuſti: intus au-
tem pleni eſtis hypocriſi & iniquitate. ¶ Væ 29
vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ: quia æ- D
dificatis ſepulchra prophetarum, & ornatis
monumenta iuſtorum, ¶ & dicitis, Si fuiſſe- 30
mus in diebus patrum noſtrorum, non eſſe-
mus ſocij eorum in ſanguine prophetarum.
¶ itaque teſtimonio eſtis vobiſmetipſis, quia 31
filij eſtis eorum qui prophetas occiderunt.
¶ Et vos implete menſuram patrum veſtro- 32
Sup.3.b.7. rum. ¶ ‖ Serpentes genimina viperarum, 33
quomodo fugietis à iudicio gehennæ? ¶ Ideo 34
ecce ego mitto ad vos prophetas & ſapientes
& ſcribas, & ex illis occidetis & crucifigetis,
& ex eis flagellabitis in ſynagogis veſtris,
& perſequemini de ciuitate in ciuitatem:
¶ vt veniat ſuper vos omnis ſanguis iuſtus 35
qui effuſus eſt ſuper terram, à ſanguine A-
bel iuſti vſque ad ſanguinem Zachariæ filij
Gen.4.b.8. Barachiæ, ‖ quem occidiſtis inter templum
Heb.11.a.4. & altare. ¶ Amen dico vobis, venient hæc 36
2.Pa.24.f 22 omnia ſuper generationem iſtam. ¶ ‖ Ieruſa- 37
Luc.13. g.34 lem, Ieruſalem, quæ occidis prophetas, & la-

pidas eos qui ad te miſsi ſunt, quoties vo-
lui congregare filios tuos, ‖ quemadmodum 4.Eſ.1.c.30.
gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & no-
38 luiſti? ¶ Ecce relinquetur vobis domus ve-
39 ſtra deſerta. ¶ Dico enim vobis, non me vi-
debitis amodo donec dicatis, Benedictus qui
venit in nomine Domini.

## CAP. XXIIII.

1 ET egreſſus Ieſus de templo, ibat. Et ac- Mar.13.a.1.
A ceſſerunt diſcipuli eius vt oſtenderent Luc.21.b.5.
2 ei ædificationes templi. ¶ Ipſe autem reſpon-
dens dixit illis, Videtis hæc omnia? Amen di-
co vobis, non relinquetur hîc lapis ſuper la-
3 pidem qui non deſtruatur. ¶ ‖ Sedente au- Luc.19.g.44
tem eo ſuper Montem-oliueti, acceſſerunt ad
eum diſcipuli ſecreto, dicentes, Dic nobis,
quando hæc erunt? & quod ſignum aduen-
4 tus tui, & conſummationis ſeculi? ¶ ‖ Et re- Epheſ.5.b.6
ſpondens Ieſus, dixit eis, Videte ne quis vos Col.2. d.18.
5 ſeducat. ¶ multi enim venient in nomine
meo, dicentes, Ego ſum Chriſtus: & multos
6 ſeducent: ¶ Audituri enim eſtis prælia & o-
piniones præliorum. Videte ne turbemini:
oportet enim hæc fieri, ſed nondum eſt finis.
7 ¶ conſurget enim gens in gentem & regnum
in regnum. & erunt peſtilentiæ, & fames,
8 & terræmotus per loca. ¶ hæc autem omnia,
9 initia ſunt dolorum. ¶ ‖ Tunc tradent vos in Ioh.15.c.20
tribulationem, & occident vos: & eritis odio & 16.a.2.
omnibus gentibus propter nomen meum. Sup.10.c.17
10 ¶ Et tunc ſcandalizabuntur multi, & in- Luc.21.c.12.
B uicem tradent: & odio habebunt inuicem.
11 ¶ Et multi pſeudoprophetæ ſurgent: & ſedu-
12 cent multos. ¶ Et quoniam abundabit ini-
13 quitas, refrigeſcet charitas multorum, ¶ qui
autem perſeuerauerit vſque in finem, hic
14 ſaluus erit. ¶ Et prædicabitur hoc Euange-
lium regni in vniuerſo orbe in teſtimonium
omnibus gentibus, & tunc veniet conſum-
15 matio. ¶ ‖ Cum ergo videritis abominatio- Mar.13.b.14
nem deſolationis quæ dicta eſt ‖ à Daniele Luc.21.d.20
propheta, ſtantem in loco ſancto (qui legit in- Dan.9.g.27.
16 telligat) ¶ tunc qui in Iudæa ſunt, fugiant
17 ad montes: ¶ & qui in tecto, non deſcendat
18 tollere aliquid de domo ſua: ¶ & qui in agro,
19 non reuertatur tollere tunicam ſuam. ¶ Væ
autem prægnantibus & nutrientibus in il-
20 lis diebus. ¶ Orate autem, vt non fiat fuga
21 veſtra in hyeme vel ‖ ſabbatho. ¶ erit enim Act.1.b.12.
tunc tribulatio magna qualis non fuit ab
22 initio mundi vſque modo, neque fiet. ¶ Et
niſi breuiati fuiſſent dies illi, non fieret ſal-
ua omnis caro: ſed propter electos breuiabun-
23 tur dies illi. ¶ ‖ Tunc ſi quis vobis dixerit, Mar.13.c.21.
Ecce hic eſt Chriſtus, aut illic: nolite crede- Luc.17.d.23.
24 re. ¶ Surgent enim pſeudochriſti, & pſeudo-
prophetæ: & dabunt ſigna magna & prodi-
gia, ita vt in errorem inducantur (ſi fieri
25 poteſt) etiam electi. ¶ Ecce prædixi vobis.
26 ¶ Si ergo dixerint vobis, Ecce in deſerto eſt:
nolite

*nolite exire: ecce in penetralibus: nolite cre-*
*dere.* ¶ *Sicut enim fulgur exit ab Oriente,* 27
*& paret vſque in Occidentem: ita erit &* C
Luc.17.g.37 *aduentus filij hominis.* ¶ ‖*Vbicunque fuerit* 28
Marc.13.a.4 *corpus, illic congregabũtur & aquila.* ¶ ‖*Sta-* 29
Luc.21.c.25. *tim autem poſt tribulationem dierum illo-*
Eze.32.b.7. *rum ſol obſcurabitur, & luna non dabit lu-*
Iſa.13.b.10. *men ſuum, & ſtella cadent de cœlo, & vir-*
Ioël 2.g.31. *tutes cœlorum commouebuntur:* ¶ *& tunc pa-* 30
& 3.c.15. *rebit ſignum filij hominis in cœlo, & tunc*
*plangent omnes tribus terra: & videbunt*
*filium hominis venientem in nubibus cœli*
Apoc.1.b.7. *cum virtute multa & maieſtate.* ¶ ‖*Et mit* 31
1.co.15.g.51 *tet angelos ſuos cum tuba, & voce magna:*
*& congregabunt electos eius à quatuor ven*
*tis, a ſummis cœlorum vſque ad terminos*
*eorum.* ¶ *Ab arbore autem fici diſcite para-* 32
*bolam. cùm iam ramus eius tener fuerit, &*
*folia nata, ſcitis quia prope eſt æſtas:* ¶ *ita &* 33
*vos, cùm videritis hæc omnia, ſcitote quia*
*prope eſt in ianuis.* ¶ *Amen dico vobis, quia* 34
*non præteribit generatio hæc donec omnia*
Mar.13.d.31. *hæc fiant.* ¶ ‖ *Cœlum & terra tranſibunt:* 35
*verba autem mea non præteribunt.* ¶ *De die* 36
*autem illa & hora nemo ſcit, neque angeli*
Luc.17.f.26. *cœlorum, niſi ſolus pater.* ¶ ‖*Sicut autem in* 37
*diebus Noë: ita erit & aduentus filij homi-* D
Gen.7.b.5. *nis.* ¶ ‖*ſicut enim erant in diebus ante dilu-* 38
1.Pet.3.d.20 *uium comedentes & bibentes, nubentes &*
*nuptui tradentes, vſque ad eum diem quo*
*intrauit Noë in arcam,* ¶ *& non cognouerunt* 39
*donec vênit diluuium, & tulit omnes: ita*
Luc.17.g.36 *erit & aduentus filij hominis.* ¶ ‖*Tunc duo* 40
*erunt in agro: vnus aſſumetur, & vnus re-*
*linquetur.* ¶ *duæ molentes in mola: vna aſ-* 41
*duo in le-|cto: vnus aſ|ſumetur, &|vnus relin-|quetur.* *ſumetur, & vna relinquetur.* * ¶ ‖*Vigilate* 42
*ergo, quia neſcitis qua hora Dominus veſter*
*venturus ſit.* ¶ ‖*illud autem ſcitote,* ‖ *quo-* 43
*niam ſi ſciret paterfamiliâs qua hora fur*
*venturus eſſet, vigilaret vtique, & non ſi-*
1.Th.5.d.17 *neret perfodi domum ſuam.* ¶ *Ideo & vos* 44
Mar.13.d.32 *eſtote parati, quia qua neſcitis hora filius*
Luc.12.e.39. *hominis venturus eſt.* ¶ ‖*Quis, putas, eſt fi-* 45
*delis ſeruus & prudens, quem conſtituit do-*
*minus ſuus ſuper familiam ſuam, vt det il-*
Luc.12.e.42 *lis cibum in tempore?* ¶ ‖*Beatus ille ſeruus,* 46
Apo.16.c.15 *quem cùm venerit dominus eius, inuenerit*
*ſic facientem,* ¶ *amen dico vobis, quoniam* 47
*ſuper omnia bona ſua conſtituet eum.* ¶ *Si* 48
*autem dixerit malus ſeruus ille in corde ſuo,*
*Moram facit dominus meus venire:* ¶ *& cœ-* 49
*perit percutere conſeruos ſuos, manducet au*
*tem & bibat cum ebrioſis:* ¶ *veniet dominus* 50
*ſerui illius in die qua non ſperat, & hora*
*qua ignorat,* ¶ *& diuidet eum, partemq; eius* 51
Sup.13.f.42. *ponet cum hypocritis,* ‖*illic erit fletus et ſtri-*
Inf.25.c.30. *dor dentium.*

## CAP. XXV.

*TVnc ſimile erit regnum cœlorum decem* 1
*virginibus, quæ accipientes lampades* A
*ſuas exierunt obuiam ſponſo & ſponſæ.*
2 ¶ *Quinque autem ex eis erant fatuæ, &*
3 *quinque prudentes:* ¶ *ſed quinq; fatuæ, ac-*
*ceptis lampadibus, non ſumpſerunt oleum*
4 *ſecum:* ¶ *prudentes vero acceperunt oleum in*
5 *vaſis ſuis cum lampadibus.* ¶ *Moram autem*
*faciente ſponſo dormitauerunt omnes & dor*
6 *mierunt.* ¶ *Media autem nocte clamor factus*
7 *eſt, Ecce ſponſus venit, exite obuiã ei.* ¶ *Tunc*
*ſurrexerunt omnes virgines illæ: & ornaue-*
8 *runt lampades ſuas.* ¶ *Fatuæ autem ſapien-*
*tibus dixerunt, Date nobis de oleo veſtro:*
9 *quia lampades noſtræ extinguuntur.* ¶ *Re-*
*ſponderunt prudentes, dicentes, Ne forte non*
*ſufficiat nobis & vobis, ite potius ad ven-*
10 *dentes, & emite vobis.* ¶ *Dum autem irent*
*emere, vênit ſponſus: & quæ paratæ erant,*
*intrauerunt cum eo ad nuptias, & clauſa eſt*
11 *ianua.* ¶ *Nouiſſimè* – *verò veniunt & reli-* –.6.
*quæ virgines, dicentes: Domine, Domine, a-*
12 *peri nobis.* ¶ *At ille reſpondens, ait, Amen di*
13 *co vobis, neſcio vos.* ¶ ‖*Vigilate itaque, quia* Mar.13.d.33
14 *neſcitis diem neque horam.* ¶ ‖ *Sicut enim* Sup.24.e.42
B *homo peregre proficiſcẽs, vocauit ſeruos ſuos,* Luc.19.b.12.
15 *& tradidit illis bona ſua.* ¶ *Et vni dedit*
*quinque talenta, alij autem duo, alij verò*
*vnum, vnicuique ſecundum propriam vir-*
16 *tutem, & profectus eſt ſtatim.* ¶ *Abijt autem*
*qui quinque talenta acceperat, & operatus*
17 *eſt in eis, & lucratus eſt alia quinque.* ¶ *Si-*
*militer & qui duo acceperat, lucratus eſt a-*
18 *lia duo.* ¶ *Qui autem vnum acceperat, abiẽs*
*fodit in terram, & abſcondit pecuniam do-*
19 *mini ſui.* ¶ *Poſt multum vero temporis venit*
*dominus ſeruorum illorum, & poſuit ratio-*
20 *nem cum eis.* ¶ *Et accedens qui quinque ta-*
*lenta acceperat, obtulit alia quinque talen-*
*ta, dicens: Domine, quinque talenta tradi-*
*diſti mihi: ecce alia quinque ſuperlucratus*
21 *ſum.* ¶ *Ait illi dominus eius, Euge ſerue bo-*
*ne & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis,*
*ſuper multa te conſtituam: intra in gau-*
22 *dium domini tui.* ¶ *Acceſſit autem & qui duo*
*talenta acceperat, & ait, Domine, duo talen-*
C *ta tradidiſti mihi: & ecce alia duo lucratus*
23 *ſum,* ¶ *Ait illi dominus eius, Euge ſerue bo-*
*ne & fidelis, quia ſuper pauca fuiſti fidelis:*
*ſuper multa te conſtituam, intra in gaudium*
24 *domini tui.* ¶ *Accedens autem & qui vnum*
*talentum acceperat, ait, Domine, ſcio quia*
*homo durus es, metis vbi non ſeminaſti: &*
25 *congregas, vbi non ſparſiſti:* ¶ *& timens abij,*
*& abſcondi talentum tuum in terra, ecce ha*
26 *bes quod tuum eſt.* ¶ *Reſpondens autem do-*
*minus eius, dixit ei, Serue male & piger,*
*ſciebas quia meto vbi non ſemino, & con-*
27 *grego vbi non ſparſi:* ¶ *oportuit ergo te com-*
*mittere pecuniam meam nummularijs, &*
*veniens ego recepiſſem vtique quod meum*
28 *eſt cum vſura.* ¶ *Tollite itaque ab eo talen-*
*tum, & date ei qui habet decem talenta.* Supr.13.b.12
29 ¶ ‖*omni enim habenti dabitur, & abunda-* Mar.4.c.25
*bit:*

Luce 8.c.18 bit: ei autem qui non habet, & quod vide-
& 19.d.26. tur habere, auferetur ab eo. ¶ Et inutilem 30
Sup. 8.b.12. ſeruum eycite in tenebras exteriores. ‖ Illic
& 22.b.13. erit fletus & ſtridor dentium. ¶ Cum autem 31
venerit filius hominis in maieſtate ſua, &
omnes angeli cum eo, tunc ſedebit ſuper ſe-
dem maieſtatis ſuæ: ¶ & congregabuntur 32
ante eum omnes gentes, & ſeparabit eos ab
inuicem, ſicut paſtor ſegregat oues ab hædis:
¶ & ſtatuet oues quidem a dextris ſuis, hæ- 33
dos autem a ſiniſtris. ¶ Tunc dicet rex his 34
qui a dextris eius erunt, Venite benedicti
patris mei, poßidete paratum vobis regnum D
Eſa. 58. b.7. a conſtitutione mundi. ¶ ‖ eſuriui enim. & 35
Eze. 18.b.7. dediſtis mihi manducare. ſitiui: & dediſtis
mihi bibere. hoſpes eram, & collegiſtis me.
Ecc.7. d.39. ¶ nudus, & operuiſtis me. ‖ infirmus, & vi- 36
ſitaſtis me. in carcere eram, & veniſtis ad
me. ¶ Tunc reſpondebunt ei iuſti, dicentes: 37
Domine, quando te vidimus eſurientem, &
pauimus: ſitientem, & dedimus tibi potum?
¶ quando autem te vidimus hoſpitem, & 38
collegimus te? aut nudum, & cooperuimus
te? ¶ aut quando te vidimus infirmum, aut 39
in carcere: & venimus ad te? ¶ Et reſpon- 40
dens rex, dicet illis, Amen dico vobis, quan-
diu feciſtis vni ex his fratribus meis mini-
mis, mihi feciſtis. ¶ Tunc dicet & his qui à 41
Pſal. 6. b.9. ſiniſtris erunt. ‖ Diſcedite à me maledicti
Sup. 7. c.23. in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo
Luc. 13. f.27. & angelis eius. ¶ eſuriui enim, & non dedi- 42
ſtis mihi manducare. ſitiui, & non dediſtis
mihi potum. ¶ hoſpes eram, & non collegi- 43
ſtis me. nudus, & non operuiſtis me. infir-
mus, & in carcere, & non viſitaſtis me.
¶ Tunc reſpondebunt ei & ipſi, dicentes, Do- 44
mine, quando te vidimus eſurientem, aut
ſitientem, aut hoſpitem, aut nudum, aut in-
firmum, aut in carcere: & non miniſtrauí-
mus tibi? ¶ Tunc reſpondebit illis, dicens, A- 45
men dico vobis, quamdiu non feciſtis vni
Ioh. 5. e.29. de minoribus his, nec mihi feciſtis. ¶ ‖ Et ibunt 46
Dan. 12. a.2. hi in ſupplicium æternum: iuſti autem, in
vitam æternam.

## CAP. XXVI.

ET factum eſt: cùm conſummaſſet Ieſus 1
ſermones hos omnes: dixit diſcipulis A
Marc. 14. a.1 ſuis. ¶ ‖ Scitis quia poſt biduum Paſcha fiet, 2
Luce 22. a.1 & filius hominis tradetur vt crucifigatur.
¶ Tunc congregati ſunt principes ſacerdo- 3
tum, & ſeniores populi in atrium principis
ſacerdotum, qui dicebatur Caiphas: ¶ & con 4
ſilium fecerunt vt Ieſum dolo tenerent, &
occiderent. ¶ Dicebant autem, Non in die 5
feſto, ne fortè tumultus fieret in populo.
Iohan. 11. a.2 ¶ ‖ Cùm autem Ieſus eſſet in Bethania, in 6
& 12 a.3. domo Simonis leproſi, ¶ acceßit ad eum mu- 7
Marc. 14. a.3 lier habens alabaſtrum vnguenti pretioſi,
& effudit ſuper caput ipſius recumbentis.
¶ Videntes autem diſcipuli, indignati ſunt, 8
9 dicentes, Vt quid perditio hæc? ¶ potuit enim
iſtud venundari multo, & dari pauperi-
10 bus. ¶ Sciens autem Ieſus, ait illis, Quid
moleſti eſtis huic mulieri? opus enim bonum
11 operata eſt in me: ¶ ‖ nam ſemper pauperes Deu. 15. b.11
habetis vobiſcum: me autem non ſemper
12 "habetis'. ¶ Mittens enim hæc vnguentum "habebitis
hoc in corpus meum: ad ſepeliendum me, fe-
13 cit. ¶ Amen dico vobis, vbicunque prædica-
tum fuerit hoc euangelium in toto mundo,
dicetur & quod hæc fecit in memoriam e-
14 ius. ¶ ‖ Tunc abijt vnus de duodecim, qui Mar. 14. b.10
B dicebatur Iudas Iſcariotes, ad principes ſa- Luce 22. a.3
15 cerdotum: ¶ & ait illis, Quid vultis mihi
dare, & ego vobis eum tradam? At illi con-
16 ſtituerunt ei triginta argenteos. ¶ Et exin-
de quærebat opportunitatem vt eum trade-
17 ret. ¶ ‖ Prima autem "die' Azymorum acceſ- Mar. 14. b.12
ſerunt diſcipuli ad Ieſum, dicentes: Vbi vis Luc. 22. a.7.
18 paremus tibi comedere Paſcha? ¶ At Ieſus ". 5.
dixit, Ite in ciuitatem ad quendam: & di-
cite ei, Magiſter dicit, Tempus meum propè
eſt, apud te facio Paſcha cũ diſcipulis meis.
19 ¶ Et fecerunt diſcipuli ſicut conſtituit illis
20 Ieſus: & parauerunt Paſcha. ¶ ‖ Veſpere au- Mar. 14. b.17
tem facto, diſcumbebat cum duodecim diſci- Luc. 22. b.14
21 pulis ſuis. ¶ Et edentibus illis, dixit, Amen Iohã. 13. c.21
dico vobis, quia vnus veſtrûm me traditu-
22 rus eſt. ¶ Et contriſtati valde, cœperunt
ſinguli dicere, Nunquid ego ſum Domine?
23 ¶ At ipſe reſpondens, ait, Qui intingit me-
cum manum in paropſide, hic me tradet.
24 ¶ Filius quidem hominis vadit, ‖ ſicut ſcri- Pſa. 40. b.10
C ptum eſt de illo: væ autem homini illi, per
quem filius hominis "tradetur': bonum erat "traditur 2
25 ei, ſi natus non fuiſſet homo ille. ¶ Reſpon-
dens autem Iudas, qui tradidit eum, dixit,
Nunquid ego ſum rabbi? Ait illi, Tu dixiſti.
26 ¶ ‖ Cœnantibus autem eis, accepit Ieſus pa- 1. co. 11. c.24
nem, & benedixit, ac fregit, deditq; diſcipu-
lis ſuis, & ait, Accipite, & comedite: hoc eſt
27 corpus meum. ¶ Et accipiens calicem, gratias
egit: & dedit illis, dicens, Bibite ex hoc om-
28 nes. ¶ Hic eſt enim ſanguis meus noui te-
ſtamenti, qui pro multis effundetur in re-
29 mißionem peccatorum. ¶ Dico autem vobis,
non bibam amodo de hoc genimine vitis vſ-
que in diem illum, cùm illud bibam vobiſ-
30 cum nouum in regno patris mei. ¶ Et hym-
no dicto, exierunt in montem oliueti.
31 ¶ Tũc dicit illis Ieſus, ‖ Omnes vos ſcandalũ Mar. 14. e.27
patiemini in me, in iſta nocte. Scriptum eſt Ioh. 16. b 32
enim, ‖ Percutiam paſtorem, & diſper- Zach. 13. b.7
32 gentur oues gregis. ¶ ‖ Poſtquam autem re- Mar. 14. c.28
33 ſurrexero, præcedam vos in Galilæam. ¶ Re- & 16. b.7
ſpondens autem Petrus, ait illi, Etſi omnes
ſcandalizati fuerint in te, ego nunquam
34 ſcandalizabor. ¶ Ait illi Ieſus, Amen
dico tibi, quia in hac nocte antequam gal-
35 lus cantet, ter me negabis. ¶ ‖ Ait illi Pe- Ioh. 13. d.38.
trus, Etiã ſi oportuerit me mori tecum, non
te ne-

te negabo. Similiter & omnes diſcipuli di-
Mar.14.d.32 xerunt. ¶ ‖Tunc venit Ieſus cum illis in vil 36
Luc.22.d.39 lam quæ dicitur Geth-ſemani: & dixit di- D
ſcipulis ſuis, Sedete hic donec vadam illuc,
& orem. ¶ Et aſſumpto Petro & duobus filijs 37
Zebedæi, cœpit contriſtari & mœſtus eſſe.
¶ Tunc ait illis, Triſtis eſt anima mea vſque 38
ad mortem: ſuſtinete hic, & vigilate me-
cum. ¶ Et progreſſus puſillum, procidit in fa- 39
ciem ſuam, orans, & dicens, Pater mi, ſi poſ-
ſibile eſt, tranſeat à me calix iſte. veruntа-
men non ſicut ego volo, ſed ſicut tu. ¶ Et 40
venit ad diſcipulos ſuos, & inuenit eos dor-
mientes: & dicit Petro, Sic? non potuiſtis v-
na hora vigilare mecum? ¶ Vigilate, & ora- 41
te vt non intretis in tentationem. Spiritus
quidem promptus eſt, caro autem infirma.
¶ Iterum ſecundo abijt: & orauit, dicens, Pa- 42
ter mi, ſi non poteſt hic calix tranſire niſi
bibam illum: fiat voluntas tua. ¶ Et venit 43
iterum, & inuenit eos dormientes. erant e-
nim oculi eorum grauati. ¶ Et relictis illis, 44
iterum abijt: & orauit tertio, eundem ſer-
monem, dicens: ¶ Tunc venit ad diſcipulos 45
ſuos, & dicit illis, Dormite iam, & requie-
ſcite: ecce appropinquauit hora, & filius ho-
minis tradetur in manus peccatorum. ¶ Sur 46
"appropinquabit gite eamus: ecce "appropinquauit¹ qui me
"tradit 5. "tradet². ¶ ‖Adhuc eo loquente, ecce Iudas 47
Mar.14.e.43 vnus de duodecim venit, & cum eo turba E
Luc.22.e.47 multa cum gladijs & fuſtibus, miſſi à prin-
Ioh.18.a.3. cipibus ſacerdotum & ſenioribus populi.
¶ Qui autem tradidit eum, dedit illis ſignũ, 48
dicens, Quemcunque oſculatus fuero, ipſe
eſt: tenete eum. ¶ Et confeſtim accedens ad 49
Ieſum, dixit: Aue rabbi. Et oſculatus eſt eũ.
¶ Dixitq́; illi Ieſus, Amice, ad quid veniſti? 50
Tunc acceſſerunt, & manus iniecerunt in
Ieſum: & tenuerunt eum. ¶ Et ecce vnus ex 51
his qui erant cum Ieſu, extendens manum,
exemit gladium ſuum, & percutiens ſeruum
principis ſacerdotum amputauit auriculam
eius. ¶ Tunc ait illi Ieſus, Conuerte gladium 52
Gen.9.a.6. tuum in locum ſuum. ‖omnes enim qui ac-
Apo.13.c.10. ceperint gladium, gladio peribunt. ¶ An pu- 53
*modo 2. tas quia non poſſum * rogare patrem meum:
–.2. & exhibebit mihi – modo² pluſquam duode-
cim legiones angelorum? ¶ Quomodo ergo im- 54
Iſa.53.c.10. plebuntur ‖ ſcripturæ, quia ſic oportet fieri?
¶ In illa hora dixit Ieſus turbis, Tanquam 55
ad latronem exiſtis cum gladijs & fuſtibus
comprehendere me: quotidie apud vos ſede-
bam docens in templo: & non me tenui-
Sup.c.31. ſtis. ¶ Hoc autem totum factum eſt, ‖ vt ad- 56
Mar.14.e.53 implerentur ſcripturæ prophetarum. Tunc F
Luc.22.f.54 diſcipuli omnes ‖ relicto eo fugerunt. ¶ At illi 57
Ioh.18.d.24 tenentes Ieſum, duxerunt ad Caipham prin
cipem ſacerdotum, vbi Scribæ & ſeniores con
uenerant. ¶ Petrus autem ſequebatur eum à 58
longè, vſque in atrium principis ſacerdo-
tum. Et ingreſſus intro, ſedebat cum mini-

59 ſtris, vt videret finem. ¶ ‖ "Princeps au- "Princeps
tem ſacerdotum & omne conſilium quære- Mar.14.f.55
bant falſum teſtimonium contra Ieſum, vt
60 eum morti traderent: ¶ & non inuenerunt,
cùm multi falſi teſtes acceſſiſſent. Nouiſſimè
61 autem venerunt duo falſi teſtes: ¶ & dixe- Ioh.2.d.19.
runt, Hic dixit, ‖Poſſum deſtruere templum
62 Dei, & poſt triduum reædificare illud. ¶ Et
ſurgens princeps ſacerdotum, ait illi, Nihil
reſpondes ad ea, quæ iſti aduerſum te teſti-
63 ficantur? ¶ Ieſus autem tacebat. Et princeps
ſacerdotum ait illi: Adiuro te per Deum vi-
uum, vt dicas nobis ſi tu es Chriſtus filius
64 Dei. ¶ Dicit illi Ieſus, Tu dixiſti: veruntа- Sup.16.d.27
men dico vobis, amodo videbitis ‖filium ho- 1.Th.4.d.16
minis ſedentem à dextris virtutis Dei, & Ro.14.b.10
65 venientem in nubibus cæli. ¶ Tunc princeps
G ſacerdotum ſcidit veſtimenta ſua, dicens:
Blaſphemauit, quid adhuc egemus teſtibus?
66 ecce, nunc audiſtis blaſphemiam: ¶ quid vo-
bis videtur? At illi reſpondentes dixerunt,
67 Reus eſt mortis. ¶ ‖ Tunc expuerunt in fa- Iſaiæ 50.b.6
ciem eius: & colaphis eum ceciderunt, alij Ma.14.g.65
68 autem palmas in faciem eius dederunt, ¶ di-
centes: Propheciza nobis Chriſte: quis eſt qui
69 te percuſſit? ¶ Petrus verò ſedebat foris, in Luc.22.f.55
atrio: & acceſſit ad eum vna ancilla, dicens: Ioh.18.d.25
70 Et tu cum Ieſu Galilæo eras. ¶ At ille nega-
uit coram omnibus, dicens, Neſcio quid di-
71 cis. ¶ Exeunte autem illo ianuam, vidit eum
alia – ancilla³: & ait his qui erant ibi, Et –.3.
72 hic erat cum Ieſu Nazareno. ¶ Et iterum ne-
gauit cum iuramento, Quia non noui homi-
73 nem: ¶ Et poſt puſillum acceſſerunt qui ſta-
bant: & dixerunt Petro, Verè & tu ex illis
es, nam & loquela tua manifeſtum te facit.
74 ¶ Tunc cœpit deteſtari & iurare quia non
nouiſſet hominem. Et continuo gallus can-
75 tauit. ¶ Et recordatus eſt Petrus verbi Ieſu
quod dixerat, Prius quàm gallus cantet, ter
me negabis. Et egreſſus foras, fleuit amarè.

## CAP. XXVII.

1 MAne autem facto, conſilium inierunt
A omnes principes ſacerdotum & ſenio-
res populi aduerſus Ieſum, vt eum morti
2 traderent. ¶ Et vinctum‖ adduxerunt eum, Mar 15.b.16
3 & tradiderunt Pontio Pilato præſidi. ¶ Tunc Luc.22.g.61
videns Iudas qui eum tradidit quod dam- Luc. 23.a.1
natus eſſet: pœnitentia ductus retulit tri- Ioh.18.c.28
ginta argenteos principibus ſacerdotum &
4 ſenioribus, ¶ dicens, Peccaui, tradens ſan-
guinem iuſtum. At illi dixerunt, Quid ad
5 nos? tu videris. ¶ Et proiectis argenteis in
templo, receſſit, & abiens, ‖laqueo ſe ſuſpen- Act.1.c.18.
6 dit. ¶ Principes autem ſacerdotum acceptis
argenteis, dixerunt, Non licet eos mittere
in corbonam: quia pretium ſanguinis eſt.
7 ¶ Conſilio autem inito emerunt ex illis a-
grum figuli, in ſepulturam peregrinorum.
8 ¶ Propter hoc vocatus eſt ager ille, ‖Hacel- Act.1.c.19.
dama, hoc eſt, ager ſanguinis, vſque in ho-
diernum

*diernum diem. ¶ Tunc impletum eſt quod* 9
*dictum eſt per Ieremiam prophetam, dicen-* B
Zac.11. c.12. *tem,‖Et acceperunt triginta argenteos pre-*
*tium appretiati quem appretiauerunt à fi-*
*lijs Iſrael: ¶ & dederunt eos in agrum figu-* 10
Marc.15.a.2. *li, ſicut conſtituit mihi Dominus. ¶ Ieſus au* 11
Lucæ 23.a.3. *tem ſtetit ante præſidē, & interrogauit eum*
Iohā.18.f.33. *præſes, dicens, Tu es Rex Iudæorum? Dicit*
*illi Ieſus, Tu dicis. ¶ Et cùm accuſaretur à* 12
*principibus ſacerdotum & ſenioribus, nihil*
*reſpondit. ¶ Tunc dicit illi Pilatus, Non au-* 13
*dis quanta aduerſum te dicunt teſtimonia?*
*¶ Et non reſpondit ei ad vllum verbum: ita* 14
*vt miraretur præſes vehemēter. ¶ Per diem* 15
*autem ſolennem conſueuerat præſes populo*
*dimittere vnum vinctum quem voluiſſent.*
*¶ habebat autē tunc vinctum inſignem, qui* 16
*dicebatur Barabbas. ¶ Congregatis ergo illis,* 17
*dixit Pilatus, Quem vultis dimittam vo-*
*bis: Barabbam, an Ieſum qui dicitur Chri-*
*ſtus? ¶ Sciebat enim quod per inuidiam tra-* 18
*didiſſent eum. ¶ Sedente autem illo pro tri-* 19
*bunali, miſit ad eum vxor eius, dicēs, Nihil* C
*tibi & iuſto illi. multa enim paſſa ſum hodie*
Marc.15.b.11 *per viſum propter eum. ¶ ‖Principes autem* 20
Lucæ 23.c.18 *ſacerdotum & ſeniores perſuaſerunt populis*
Iohā.18.g.4. *vt peterent Barabbam, Ieſum verò perde-*
Acto.3. c.14. *rent. ¶ Reſpondens autem præſes, ait illis,* 21
*Quē vultis vobis de duobus dimitti? At illi*
*dixerūt, Barabbā. ¶ Dicit illis Pilatus, Quid* 22
*igitur faciam de Ieſu qui dicitur Chriſtus?*
*¶ Dicunt omnes, Crucifigatur. Ait illis præ-* 23
*ſes, Quid enim mali fecit? At illi magis cla-*
*mabant, dicentes, Crucifigatur. ¶ Videns au* 24
*tem Pilatus quia nihil proficeret, ſed magis*
*tumultus fieret: accepta aqua, lauit manus*
*coram populo, dicens, Innocens ego ſum à*
*ſanguine iuſti huius: vos videritis. ¶ Et re-* 25
*ſpondens vniuerſus populus, dixit, Sanguis*
*eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros. ¶ Tunc* 26
*dimiſit illis Barabbam: Ieſum autem flagel-*
*latum tradidit eis vt crucifigeretur. ¶ Tunc* 27
*milites præſidis ſuſcipientes Ieſum in præ-* D
Mar.15. b.16 *torium, ‖congregauerunt ad eum vniuerſam*
Iohā.19.a.1. *cohortem: ¶ & exuentes eum, chlamydem coc-* 28
*cineam circumdederunt ei, ¶ & plectentes co-* 29
*ronam de ſpinis, poſuerunt ſuper caput eius,*
*& arūdinem in dextera eius. Et genu flexo*
*ante eum, illudebant ei, dicentes, Aue rex*
*Iudæorum. ¶ Et exſpuentes in eū, acceperunt* 30
*arundinem & percutiebant caput eius. ¶ Et* 31
*poſtquam illuſerunt ei, exuerunt eū chlamy-*
*dem: & induerunt eum veſtimentis eius, &*
Mar.15. b.21 *duxerunt eū vt crucifigerent. ¶ ‖ Exeuntes* 32
Luc.23. d.26 *autē inuenerunt hominem Cyrenæū, nomine*
Mar.15. b.21 *Simonem: hunc angariauerunt vt tolleret*
Luc.23.e.33. *crucem eius. ¶ ‖ Et venerunt in locum qui* 33
Iohā.19.c.17 *dicitur Golgotha, quod eſt Caluariæ locus.*
Mar.15.c.24 *¶ Et dederunt ei vinum bibere cū felle mi-* 34
Luc.23.e.34. *ſtum. Et cū guſtaſſet, noluit bibere. ¶ ‖Poſt-* 35
Iohā.19.c.18 *quàm autem crucifixerunt eum, diuiſerunt*

*veſtimenta eius, ſortem mittentes: ⁃ vt im-* ⁃.15.
*pleretur quod dictum eſt per Prophetam di-*
*centem, ‖ Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea:* Pſal.21. c.19.
36 *& ſuper veſtem meam miſerunt ſortē. ¶ Et* Ioh.19.c.24.
37 *ſedentes ſeruabant eum. ¶ Et impoſuerunt*
E *ſuper caput eius cauſam ipſius ſcriptam:*
HIC EST IESVS REX IV-
38 DAEORVM. ¶ *Tunc crucifixi ſunt cum*
*eo duo latrones: vnus à dextris, & vnus à*
39 *ſiniſtris. ¶ Prætereuntes autem blaſphema-*
40 *bant eum mouentes capita ſua: ¶ & dicētes,* Iohā.2.d.19.
*‖ ⁃ Vah qui deſtruis templum Dei, & in* ⁃.2.
*triduo illud reædificas: ſalua temetipſum: ſi*
41 *filius Dei es, deſcende de cruce. ¶ Similiter*
*& principes Sacerdotum illudentes cū Scri-*
42 *bis & ſenioribus, dicebant, ¶ Alios ſaluos fe-*
*cit: ſeipſum non poteſt ſaluum facere: ‖ſi rex* Sap.2.d.18.
*Iſrael eſt, deſcendat nunc de cruce & credi-*
43 *mus ei: ¶ ‖confidit in Deo: liberet nunc eum* Pſal.21. b.9.
*ſi vult: dixit enim, Quia filius Dei ſum.*
44 *¶ Idipſum autem & latrones qui crucifixi e-*
45 *rant cum eo, improperabant ei. ¶ A ſexta au-*
*tem hora, tenebræ factæ ſunt ſuper vniuer-*
46 *ſam terram, vſque ad horam nonam. ¶ Et*
*circa horam nonā clamauit Ieſus voce ma-*
*gna, dicens, Eli, Eli, lammaſabacthani? hoc*
*eſt, ‖Deus meus, Deus meus, vt quid dere-* Pſal.21.a.2.
47 *liquiſti me? ¶ Quidam autem illic ſtantes &*
48 *audientes, dicebant, Eliam vocat iſte. ¶ Et*
F *continuò currēs vnus ex eis, acceptam ſpon-*
*giam impleuit ‖aceto: & impoſuit arundini,* Pſal.68. c.22
49 *& dabat ei bibere. ¶ Cæteri verò dicebant,*
*Sine videamus an veniat Elias liberans*
50 *eum. ¶ Ieſus autem iterū clamans voce ma-*
51 *gna, emiſit ſpiritum. ¶ Et ecce ‖velum templi* 2.Par.3.d.14
*ſciſſum eſt in duas partes, à ſummo vſque*
*deorſum. & terra mota eſt, & petræ ſciſſæ*
52 *ſunt, ¶ & monumenta aperta ſunt: & multa*
*corpora ſanctorum qui dormierant, ſurrexe-*
53 *runt. ¶ Et exeuntes de monumentis poſt re-*
*ſurrectionem eius, venerunt in ſanctam ci-*
54 *uitatem: & apparuerunt multis. ¶ Centurio*
*autem & qui cum eo erant cuſtodientes Ie-*
*ſum, viſo terræmotu & his quæ fiebant, ti-*
*muerunt valde dicētes, Verè filius Dei erat*
55 *iſte. ¶ ‖ Erant autem ibi mulieres multæ à* Mar.15.d.
*longè, quæ ſecutæ erāt Ieſum à Galilæa, mi-* 40.
56 *niſtrantes ei: ¶ inter quas erat Maria Mag-*
*dalene, & Maria Iacobi & Ioſeph mater, &*
57 *mater filiorum Zebedæi. ¶ Cùm autem ſerò* Mar.15. d 42
G *factum eſſet, venit quidam homo diues ab* Luc.23. g.50
*Arimathæa, nomine Ioſeph, qui & ipſe diſci-* Ioh.19.g.38.
58 *pulus erat Ieſu. ¶ hic acceſsit ad Pilatum, &*
*petijt corpus Ieſu. Tunc Pilatus iuſsit reddi*
59 *corpus. ¶ Et accepto corpore, Ioſeph inuoluit*
60 *illud in ſindone munda. ¶ & poſuit illud in*
*monumento ſuo nouo quod exciderat in pe-*
*tra. Et aduoluit ſaxum magnum ad oſtium*
61 *monumenti, & abijt. ¶ Erat autem ibi Ma-*
*ria Magdalene, & altera Maria, ſedentes*
62 *contra ſepulchrū. ¶ Altera autem die, quæ eſt*

poſt Paraſceuen, conuenerunt prinsipes ſa-
cerdotum, & Phariſæi ad Pilatum, ¶ dicen- 63
tes, Domine, resordati ſumus, quia ſeductor
ille dixit adhuc viuens, Poſt tres dies reſur-
gam. ¶ Iube ergo suſtodiri ſepulchrum vſq; in 64
diem tertium: ne forte venians diſsipuli e-
ius, & furentur eum, & dicant plebi, Sur-
rexit a mortuis: & erit nouiſsimus error pe-
ior priore. ¶ Ait illis Pilatus, Habetis cuſto- 65
diam. Ite, cuſtodite ſicut ſcitis. ¶ Illi autem 66
abeuntes, munierunt ſepulchrum: ſignantes
lapidem, cum cuſtodibus.

## CAP. XXVIII.

Mar.16.b.6. Ioh.20.e.21. VEſpere autem ſabbathi quæ luceſcit in 1
prima ſabbathi, venit Maria Magdale- A
ne, & altera Maria videre ſepulchrum. ¶ Et 2
ecce terræmotus factus eſt magnus. Angelus
enim Domini deſcendit de cælo: & accedens,
reuoluit lapidem, & ſedebat ſuper eũ: ¶ erat 3
*veſtimẽta. autem aſpectus eius ſicut fulgur: & *veſti-
mentum eius ſicut nix. ¶ Præ timore autem 4
eius, exterriti ſunt cuſtodes, & facti ſunt
velut mortui. ¶ Reſpondens autem angelus 5
dixit mulieribus, Nolite timere vos. ſcio e-
nim quod Ieſum qui crucifixus eſt, quæritis.
¶ non eſt hic: ſurrexit enim, ſicut dixit. v- 6
*3. nite, & videte locum vbi poſitus erat Do-
minus. ¶ Et cito euntes, dicite diſcipulis eius 7
*præcedit quia ſurrexit: & ecce *præcedit vos in Gali-
læam. Ibi eum videbitis. ecce prædixi vobis.
¶ Et exierunt cito de monumento cum ti- 8
more & gaudio magno, currentes nuntiare
diſcipulis eius. ¶ Et ecce Ieſus occurrit illis, 9
dicens, Auete. Illæ autem acceſſerunt, & te-
nuerunt pedes eius, & adorauerunt eum.
¶ Tunc ait illis Ieſus, Nolite timere. ite, nũ- 10
tiate fratribus meis vt eant in Galilæam,
ibi me videbunt. ¶ Quæ cùm abiſſent, ecce 11
quidam de cuſtodibus venerunt in ciuitatem, C
& nuntiauerunt principibus ſacerdotũ om-
nia quæ facta fuerant. ¶ Et congregati cum 12
ſenioribus, conſilio accepto, pecuniam copio-
ſam dederunt militibus, ¶ dicentes, Dicite, 13
Quia diſcipuli eius nocte venerunt, & fu-
rati ſunt eũ nobis dormientibus. ¶ Et ſi hoc 14
auditum fuerit à præſide, nos ſuadebimus
ei, & ſecuros vos faciemus. ¶ At illi accepta 15
pecunia, fecerunt ſicut erant edocti. Et di-
uulgatum eſt verbũ iſtud apud Iudæos, vſq;
in hodiernum diem. ¶ Vndecim autem diſci- 16
puli abierunt in Galilæam, in montem, vbi
conſtituerat illis Ieſus. ¶ Et videntes eum 17
adorauerunt, quidam autem dubitauerunt.
¶ Et accedens Ieſus locutus eſt eis, dicens, 18
Ioh.17.a.2. Dan.7.b.14. ‖ Data eſt mihi omnis poteſtas in cælo & in D
Mar.16.d.15 terra. ¶ euntes ergo docete omnes gentes: ba- 19
ptizantes eos in nomine patris & filij &
ſpiritus ſancti, ¶ docentes eos ſeruare omnia 20
quæcunque mandaui vobis, & ecce ego vo-
biſcum ſum omnibus diebus, vſque ad con-
ſummationem ſeculi.

# SANCTVM IESV CHRISTI EVANGELIVM SECVNDVM MARCVM.

## CAP. I.

1 INitium euangelij Ieſu Chriſti filij Dei.
2 ¶ Sicut ſcriptum eſt in Iſaia propheta.
A (‖ Ecce ego mitto angelum meum ante Mala.3.a.1.
faciem tuam, qui præparabit viã tuam
3 ante te) ¶ ‖ Vox clamantis in deſerto, Parate Iſa.40.a.3.
viam Domini, rectas facite ſemitas eius. Iohã.1.c.15.
4 ¶ Fuit Iohannes in deſerto baptizans, & Luc.3.a.4.
prædicans baptiſmum pœnitentiæ in remiſ- Matt.3.a.1.
5 ſionem peccatorum. ¶ ‖ Et egrediebatur ad Matt.3.a.5.
eum omnis Iudææ regio, & Ieroſolymitæ v-
niuerſi: & baptizabantur ab illo in Iordanis
6 flumine confitentes peccata ſua. ¶ Et erat Luc.11.c.22.
Iohannes veſtitus pilis cameli, & zona pel- Mat.3.c.12.
licea circa lumbos eius: & locuſtas & mel Luc.3.c.16.
7 ſylueſtre edebat. Et prædicabat dicens, ¶ Ve- Iohã.1.d.27.
nit fortior me poſt me: cuius non ſum dignus Acto.1.a.5.
procumbens ſoluere corrigiam calceamento- & 2.a.4.
8 rum eius. ¶ ‖ Ego baptizaui vos aqua: ille & 11.c.16.
9 verò baptizabit vos Spiritu ſancto. ¶ Et fa- & 19.a.4.
ctum eſt: in diebus illis ‖ venit Ieſus à Na- Mat.3.d.22.
zareth Galilææ: & baptizatus eſt à Iohan-
10 ne in Iordane. ¶ Et ſtatim aſcendens de a-
qua, vidit cælos apertos, ‖ & Spiritum *tan- Luc.3.d.22.
quam columbam deſcendentẽ & manentem *ſanctum.
11 in ipſo. ¶ ‖ Et vox facta eſt de cælis, Tu es fi- Iohã.1.d.32.
B lius meus dilectus, in te complacui. ¶ ‖ Et Matt.4.a.1.
12 ſtatim ſpiritus expulit eum in deſertum. Luc.4.a.1.
13 ¶ Et erat in deſerto quadraginta diebus, &
quadraginta noctibus: & tẽtabatur à ſata-
na: eratq; cum beſtijs, et angeli miniſtrabant
14 illi. ¶ Poſtquàm autem traditus eſt Iohan- Matt.4.b.12
nes, venit Ieſus in Galilæam, prædicans e- Luc.4.c.14.
15 uangelium regni Dei, ¶ & dicens, Quoniam Iohã.4.f.43
impletum eſt tempus, & appropinquauit re-
gnum Dei: pœnitemini, & credite Euange-
16 lio. ¶ ‖ Et præteriens ſecus Mare Galilææ, Matt.4.c.18
vidit Simonem & Andream fratrem eius, Luc.5.a.2.
mittentes retia in mare (erant enim piſca-
17 tores) ¶ & dixit eis Ieſus, Venite poſt me, &
18 faciã vos fieri piſcatores hominũ. ¶ Et pro-
19 tinus relictis retibus, ſecuti ſunt eum. ¶ Et
progreſſus inde puſillũ, vidit Iacobum Zebe-
dæi & Iohannem fratrem eius, & ipſos com-
20 ponentes retia in naui: ¶ & ſtatim vocauit
illos. Et relicto patre ſuo Zebedæo in naui
21 cum mercenarijs, ſecuti ſunt eum. ¶ ‖ Et in- Mat.4.b.13.
grediuntur Capharnaũ: & ſtatim ſabbathis Luc.4.e.13.
22 ingreſſus in ſynagogã, docebat eos. ¶ ‖ Et ſtu- Mat.7.d.28
pebant ſuper doctrina eius. erat enim docẽs
eos quaſi poteſtatem habens, & non ſicut
23 Scribæ. ¶ ‖ Et erat in ſynagoga eorũ homo in Luc.4.e.32.
C ſpiritu immundo: & exclamauit, ¶ dicens,
24 Quid nobis & tibi Ieſu Nazarene? veniſti
25 *perdere nos? ſcio qui ſis, Sanctus Dei. ¶ Et *ante tẽpus
comminatus eſt ei Ieſus, dicens, Obmuteſce,
& exi

& exi de homine. ¶ Et diſcerpens eum ſpiri- 26
tus immundus, & exclamans voce magna,
exijt ab eo. ¶ Et mirati ſunt omnes: ita vt 27
conquirerent inter ſe dicentes, Quidnam eſt
hoc? quænam doctrina hæc noua? quia in po-
teſtate etiam ſpiritibus immundis imperat,
& obediunt ei? ¶ Et proceſſit rumor eius ſta- 28
Mat.8.b.14. tim in omnem regionem Galilææ. ¶ ‖ Et pro- 29
Luc.4.f.42. tinus egredientes de ſynagoga, venerunt in
domum Simónis & Andreæ cum Iacobo &
Iohanne. ¶ Decumbebat autem ſocrus Simo- 30
nis febricitans: et ſtatim dicūt ei de illa. ¶ Et 31
accedens eleuauit eam apprehenſa manu e-
ius: & continuo dimiſit eam febris, & mini-
ſtrabat eis. ¶ Veſpere autem facto cum occi- 32
diſſet ſol, afferebant ad eum omnes male ha-
bentes & dæmonia habentes: ¶ & erat omnis 33
ciuitas congregata ad ianuam. ¶ Et curauit 34
multos qui vexabantur varijs languoribus: D
Luc.4.g.41. ‖ & dæmonia multa ejiciebat, & non ſinebat
ea loqui, quoniam ſciebant eum. ¶ Et dilucu- 35
lo valde ſurgens, egreſſus abijt in deſertum
locum: ibique orabat. ¶ Et proſecutus eſt eum 36
Simon, & qui cum illo erant. ¶ Et cùm in- 37
ueniſſent eū, dixerunt ei, Quia omnes quæ-
Luc.4.g.43. runt te. ¶ ‖ Et ait illis, Eamus in proximos 38
vicos & ciuitates, vt & ibi prædicem: ad hoc
Matt.8.a.2. enim veni. ¶ Et erat prædicans in ſynagogis 39
Luc.5.c.12. eorum, & in omni Galilæa: & dæmonia ej-
ciens. ¶ Et venit ad eum leproſus deprecans 40
eum: & genu flexo dicit ei, Si vis, potes me
mundare. ¶ Ieſus autem miſertus eius, ex- 41
tendit manum ſuam: & tangens eum, ait
illi, Volo, Mundare. ¶ Et cùm dixiſſet, ſtatim 42
diſceſſit ab eo lepra, & mundatus eſt. ¶ Et 43
comminatus eſt ei, ſtatimque eiecit illum: ¶ & 44
dicit ei, Vide nemini dixeris: ſed vade oſtē-
de te principi ſacerdotum, et offer pro emun-
Leuit.14.a.3 datione tua ‖ quæ præcepit Moyſes, in teſti-
monium illis. ¶ At ille egreſſus cœpit prædi- 45
care & diffamare ſermonem: ita vt iam non
Luc.4.g.42. poſſet manifeſtè introire in ciuitatem, ‖ ſed
foris in deſertis locis eſſet, & conueniebant
ad eum vndique.

CAP. II.

Matt.9.a.1. ET iterū introiuit Caphernaū poſt dies*, 1
Luc.5.d.18. & auditum eſt quòd in domo eſſet, ¶ & A
*octo *cōuenerunt multi, ita vt non "caperet' ne- 2
*cōfeſtim 2. que ad ianuam, & loquebatur eis verbum.
"caperēt 6. ¶ Et venerunt ad eum ferentes paralyticū, 3
qui à quatuor portabatur. ¶ Et cùm non poſ- 4
ſent offerre eum illi præ turba, nudauerunt
tectum vbi erat: & patefacientes ſubmiſe-
runt grabatum in quo paralyticus iacebat.
¶ Cùm autem vidiſſet Ieſus fidem illorum, 5
ait paralytico, Fili, dimittuntur tibi peccata
tua. ¶ Erant autem illic quidam de Scribis 6
ſedētes: & cogitātes in cordibus ſuis, ¶ Quid 7
Iob.14.a.4. hic ſic loquitur? blaſphemat. ‖ Quis poteſt di-
Eſa.43.d.25. mittere peccata, niſi ſolus Deus? ¶ Quo ſta- 8
tim cognito Ieſus ſpiritu ſuo quia ſic cogita-
rent intra ſe, dicit illis, Quid iſta cogitatis
9 in cordibus veſtris? ¶ Quid eſt facilius, dice-
B re paralytico, Dimittuntur tibi peccata: an
dicere, Surge, tolle grabátum tuum & am-
10 bula? ¶ Vt autem ſciatis quia filius hominis
habet poteſtatem in terra dimittendi pecca-
11 ta (ait paralytico) ¶ tibi dico, Surge, tolle
grabâtum tuum, & vade in domum tuam.
12 ¶ Et ſtatim ſurrexit ille: & ſublato grabâto
abijt coram omnibus, ita vt mirarentur om-
nes, & honorificarent Deum, dicentes, quia
13 nunquam ſic vidimus. ¶ Et egreſſus eſt rur-
ſus ad mare: omniſque turba veniebat ad eū,
14 & docebat eos. ¶ ‖ Et cùm præteriret, vidit Matt.9.a.9.
"Leui' Alphæi ſedentem ad teloniū: & ait Luc.5.c.27.
illi, Sequere me. Et ſurgens ſecutus eſt eum. "Leuin.9.
15 ¶ Et factum eſt: cùm accumberet in domo
illius, multi publicani & peccatores ſimul
diſcumbebant cum Ieſu & diſcipulis eius.
erant enim multi qui & ſequebantur eum.
16 ¶ Et Scribæ & Phariſæi videntes quia mā-
ducaret cum publicanis & peccatoribus, di-
cebant diſcipulis eius, Quare cum publica-
nis & peccatoribus manducat & bibit "ma- ".6.
17 giſter veſter'? ¶ Hoc audito Ieſus ait illis,
C Non neceſſe habent ſani medico: ſed qui ma-
le habent. ‖ non enim veni vocare iuſtos, ſed 1.Ti.1.c.15.
18 peccatores. ¶ Et erant diſcipuli Iohannis & Mat.9.b.14.
Phariſæi ieiunantes: & veniunt, & dicunt Luc.5.f.33.
illi, Quare diſcipuli Iohannis & Phariſæorū
ieiunant: tui autem diſcipuli non ieiunant?
19 ¶ Et ait illis Ieſus, Nunquid poſſunt filij nu-
ptiarum quamdiu ſponſus cum illis eſt, ie-
iunare? Quanto tempore habent ſecum ſpon-
20 ſum, non poſſunt ieiunare. ¶ ‖ Venient autem Mat.9.b.15.
dies cùm auferetur ab eis ſponſus: & tunc Luc.5.g.35.
21 ieiunabunt in illis diebus. ¶ Nemo aſſumen-
tum panni rudis aſſuit veſtimento veteri:
alioquin aufert ſupplementum nouum à ve-
22 teri, & maior ſciſſura fit. ¶ Et nemo mittit
vinū nouum in vtres veteres: alioquin di-
rumpit vinū vtres, & vinum effundetur, &
D vtres peribunt. ſed vinum nouum in vtres
23 nouos mitti debet. ¶ ‖ Et factum eſt iterū cū Matt.12.a.1.
ſabbathis ambularet per ſata, & diſcipuli e- Luc.6.a.1.
24 ius cœperūt progredi & vellere ſpicas. ¶ Pha-
riſæi autem dicebant ei, Ecce quid faciunt
25 *ſabbathis quod non licet? ¶ Et ait illis, ‖ Nū- *diſcipuli
quam legiſtis quid fecerit Dauid, quando tui.
neceſſitatem habuit & eſurijt ipſe & qui cū 2.Re.21.b.6.
26 eo erant? ¶ quomodo introiuit in domum Dei
ſub Abiathar principe ſacerdotum, & panes
propoſitionis manducauit, quos non licebat
manducare ‖ niſi ſacerdotibus, & dedit eis Exo.29.e.32
27 *qui cum eo erant? ¶ Et dicebat eis, Sabba- Leui.8.f.31.
thum propter hominem factum eſt: & non & 24.b.9.
28 homo propter ſabbathum. ¶ Itaque Dominus *&
eſt filius hominis, etiam ſabbathi.

CAP. III.

1 ET introiuit iterum in ſynagogā: & erat Matt.12.a.9.
2 ibi homo habens manum aridam. ¶ Et Luc.6.a.6.

obſeruabant eum ſi ſabbathis curaret : vt A
accuſarent illum. ¶ Et ait homini habenti 3
manum aridam, Surge in medium. ¶ Et di- 4
cit eis, Licet ſabbathis benefacere, an male?
animam ſaluam facere, an perdere? At illi
tacebant. ¶ Et circunſpiciens eos cũ ira, con- 5
triſtatus ſuper cæcitate cordis eorum, dicit
homini, Extende manum tuam. Et extẽdit:
Mat.12.b.14 & reſtituta eſt manus illi. ¶ || Exeuntes au- 6
Ioh.10.g.39 tem Phariſæi, ſtatim cum Herodianis conſi-
lium faciebant aduerſus eum quomodo eum
perderent. ¶ Ieſus autem cum diſcipulis ſuis 7
ſeceßit ad mare: et multa turba a Galilæa &
Iudæa ſecuta eſt eum, ¶ & ab Ieroſolymis & 8
ab Idumæa & trans Iordanem: & qui circa B
Tyrum & Sidonem, multitudo magna, au-
dientes quæ faciebat, venerunt ad eum. ¶ Et 9
dixit diſcipulis ſuis vt nauicula ſibi deſer-
uiret propter turbam, ne comprimerẽt eum.
¶ multos enim ſanabat, ita vt irruerent in 10
eum vt illum tangerent quotquot habebant
plagas. ¶ Et ſpiritus immundi, cùm illum vi- 11
debant, procidebant ei: & clamabant dicen-
tes, ¶ Tu es filius Dei. Et vehementer com- 12
Mat.10.a.1. minabatur eis ne manifeſtarent illũ. ¶ || Et 13
Luc.6.b.13. aſcendens in montẽ vocauit ad ſe quos vo-
& 9.a.1. luit ipſe: & venerunt ad eum. ¶ Et fecit vt 14
Infr.6.a.7. eſſent duodecim cum illo : & vt mitteret eos
prædicare. ¶ Et dedit illis poteſtatem curan- 15
di infirmitates, & eijciendi dæmonia. ¶ Et 16
impoſuit Simoni nomen Petrus, ¶ & Iacò- 17
bum Zebedæi & Iohannem fratrem Iacòbi: C
& impoſuit eis nomina Boanerges, quod eſt,
filij tonitrui. ¶ Et Andream & Philippum, & 18
Bartholomæum & Matthæum, & Thomã &
Iacòbum Alphæi, & Thaddæum & Simonem
Cananæum, ¶ & Iudam Iſcariotem qui & 19
Matt.9.d.34 tradidit illum. ¶ || Et veniunt ad domum: & 20
& 12.b.24. conuenit iterum turba, ita vt nõ poſſent ne-
Luc.11.b.15. que panem manducare. ¶ Et cùm audiſſent 21
ſui, exierunt tenere eũ. dicebant enim, Quo-
niam in furorem verſus eſt. ¶ Et Scribæ qui 22
ab Ieroſolymis deſcenderant, dicebant, Quo-
niam Beel-zebub habet. & quia in principe
dæmoniorum eijcit dæmonia. ¶ Et conuocatis 23
eis, in parabolis dicebat illis, Quomodo poteſt D
ſatanas ſatanam eijcere? ¶ Et ſi regnum in 24
ſe diuidatur, non poteſt regnum illud ſtare.
¶ Et ſi domus ſuper ſemetipſam diſpertia- 25
tur: non poteſt domus illa ſtare. ¶ Et ſi ſata- 26
nas conſurrexerit in ſemetipſum, diſpertitus
eſt, & non poterit ſtare, ſed finẽ habet. ¶ Ne- 27
mo poteſt vaſa fortis ingreſſus in domum
*eius l. *diripere, niſi prius fortem alliget, & tunc
Matt.12.c.31 domum eius diripiet. ¶ || Amen dico vobis, 28
Luc.12.b.10. quoniam omnia dimittentur filijs hominum
1.Ioh.5.d.16 peccata, & blaſphemiæ quibus blaſphema-
uerint. ¶ qui autem blaſphemauerit in Spi- 29
*habebit ritum ſanctum, non " habet' remißionem in
æternum, ſed reus erit æterni delicti. ¶ Quo- 30
niam dicebant, Spiritum immundum ha-

31 bet. ¶ || Et veniunt mater eius & fratres: & Mat.12.c.46
foris ſtantes miſerunt ad eum vocantes Luc.8.c.19.
32 eum: ¶ & ſedebat circa eum turba: & dicunt
ei, Ecce mater tua & fratres tui foris quæ-
33 runt te. ¶ Et reſpondens eis, ait, Quæ eſt
34 mater mea & fratres mei? ¶ Et circunſpiciẽs
eos qui in circuitu eius ſedebant, ait, Ecce
35 mater mea & fratres mei. ¶ Qui enim fece-
rit voluntatem Dei: hic frater meus & ſoror
mea & mater eſt.

## CAP. IIII.

1 ET iterum cœpit docere ad mare: & con- Mat.13.a.1.
A gregata eſt ad eum turba multa, ita vt Luc.8.a.4.
nauim aſcendens ſederet in mari, & omnis
2 turba circa mare ſuper terram erat: ¶ & do-
cebat eos in parabolis multa. & dicebat il-
3 lis in doctrina ſua, ¶ Audite: ecce, exijt ſemi-
4 nans ad ſeminandum. ¶ Et dum ſeminat, a-
liud cecidit circa viam, & venerunt volu-
5 cres cæli, & comederunt illud. ¶ Aliud verò
cecidit ſuper petroſa vbi non habuit terram
multam: & ſtatim exortum eſt, quoniam non
6 habebat altitudinem terræ: ¶ & quando ex-
ortus eſt ſol, exæſtuauit, & eo quod non ha-
7 bebat radicem, exaruit. ¶ Et aliud cecidit in
ſpinas: & aſcenderunt ſpinæ, & ſuffocaue-
8 runt illud, & fructum non dedit. ¶ Et aliud
cecidit in terram bonam : & dabat fructum
aſcendentem & creſcentem, & afferebat v-
num "triginta', vnum "ſexaginta' & vnũ " trigeſimũ
9 *centum'. ¶ Et dicebat, Qui habet aures "ſexageſimũ
10 audiendi audiat. ¶ Et cùm eſſet ſingularis, *centeſimũ
interrogauerunt eum hi qui cum eo erant & infrà.
11 duodecim, parabolam. ¶ Et dicebat eis, Vobis
datum eſt noſſe myſterium regni Dei : illis
B autem qui foris ſunt, in parabolis omnia
12 fiunt: ¶ || vt videntes videant, & non vi- Iſaiæ 6.c.9.
deant: & audientes audiant, & non intelli- Mat.13.b.14.
gant: ne quando conuertantur & dimittan- Luc.8.b.10.
13 tur eis peccata. ¶ Et ait illis, Neſcitis para- Ioh.12.f.40.
bolam hanc? & quomodo omnes parabolas Act.28.f.26.
14 cognoſcetis? ¶ Qui ſeminat: verbũ ſeminat. Rom.11.b.8
15 ¶ Hi autem ſunt qui circa viam: vbi ſemi-
natur verbum, & cùm audierint, confeſtim
venit ſatanas, & aufert verbum quod ſe-
16 minatum eſt in cordibus eorum. ¶ Et hi ſunt
ſimiliter qui ſuper petroſa ſeminantur: qui
cùm audierint verbum, ſtatim cum gaudio
17 accipiunt illud: ¶ & nõ habent radicem in ſe,
ſed temporales ſunt: deinde orta tribulatio-
ne & perſecutione propter verbum, confe-
18 ſtim ſcandalizantur. ¶ Et alij ſunt qui in
ſpinis ſeminantur: hi ſunt qui verbum au-
19 diunt, ¶ & ærumnæ ſeculi, & || deceptio diui- 1.Tim.6.c.
tiarum, & circa reliqua concupiſcentiæ in- 17.
troeuntes ſuffocant verbum, & ſine fructu
20 efficitur. ¶ Et hi ſunt qui ſuper terram bo-
nam ſeminati ſunt: qui audiunt verbum &
ſuſcipiunt, & fructificant, vnum triginta,
21 vnum ſexaginta, & vnum centum. ¶ Et di-
C cebat illis, || Nunquid venit lucerna vt ſub Mat.5.b.15.
modio

Luc.8 c.16. & 11.e.13. modio ponatur?aut ſub lecto? nónne vt ſuper
candelabrum ponatur? ‖Non eſt enim ali- 22
Mat.10.e.26 Luc.8.c.17. quid abſconditum quod non manifeſtetur:
nec factum eſt occultum, "ſed vt in palá ve-
"quod non veniat in palam. niat'. Si quis habet aures audiendi au- 23
diat. Et dicebat illis, Videte quid audiatis. 24
‖In qua menſura menſi fueritis, remetietur
-.8. "qui auditis 1. vobis, - & adycietur vobis." ‖Qui enim 25
habet, dabitur illi: & qui non habet, etiam
Matt.7.a.2. quod habet, auferetur ab eo. Et dicebat, Sic 26
Luc.6.f.38. eſt regnum Dei, quemadmodum ſi homo ia-
Mat.13.b.12 ciat ſementem in terram, & dormiat, & 27
& 25.e.29. exurgat nocte & die, & ſemen germinet, &
Luc.4.c 18. increſcat dum neſcit ille. Vltrò enim terra 28
& 19.d.26. fructificat, primùm herbam, deinde ſpicam,
"ex deinde plenum frumentum in ſpica. Et 29
Mat.13.d.31. cùm " ſe produxerit fructus · ſtatim mittit
Luc.13.d.29 falcem, quoniam adeſt meßis. Et dicebat, 30
Cui aſsimilabimus regnum Dei? aut cui pa- D
rabola comparabimus illud? Sicut granum 31
ſinapis, quod cùm ſeminatum fuerit in ter-
ra, minus eſt omnibus ſeminibus quæ ſunt
"natum in terra: & cùm 'ſeminatum' fuerit, a- 32
"in arborem ſcendit", & fit maius omnibus oleribus: &
Mat.13.e.34. facit ramos magnos, ita vt poßint ſub vm-
bra eius aues cæli habitare. Et talibus 33
multis parabolis loquebatur eis verbũ, prout
poterant audire: ſine parabola autem non 34
loquebatur eis: ſeorſum autem diſcipulis ſuis
diſſerebat omnia. Et ait illis in illa die, cùm 35
Mat 8.d.23. ſero eſſet factum, Tranſeamus contra. ‖Et 36
Luc.8.c.22. dimittentes turbam, aſſumunt eum ita vt
erat in naui: & aliæ naues erant cum illo.
Et facta eſt procella magna venti, & flu- 37
ctus mittebat in nauim, ita vt impleretur
nauis. Et erat ipſe in puppi ſuper ceruical 38
dormiens: & excitant eum, & dicunt illi,
Magiſter, non ad te pertinet quia perimus?
Et exurgens comminatus eſt vento, & di- 39
xit mari, Tace, obmuteſce. Et ceſſauit ven-
tus: & facta eſt tranquillitas magna. Et 40
ait illis, Quid timidi eſtis? necdum habetis
fidem? Et timuerunt timore magno: & dice-
bant ad alterutrũ, quis, putas, eſt iſte, quia
& ventus & mare obediunt ei?

## CAP. V.

Mat.8.d.28. ET venerunt trans fretum maris in re- 1
Luc.8.d.26. gionem Geraſenorum. Et exeunti ei de 2
naui, ſtatim occurrit de monumentis homo A
in ſpiritu immundo, qui domicilium habe- 3
bat in monumentis, & neque catenis iam
quiſquam poterat eum ligare: quoniam ſæ- 4
pe compedibus & catenis vinctus, dirupiſſet
catenas, & compedes comminuiſſet, & nemo
poterat eum domare. & ſemper die ac no- 5
cte in monumentis & in montibus erat, cla-
mans & concidens ſe lapidibus. Vidẽs au- 6
tem Ieſum à longe, cucurrit & adorauit eum:
& clamans voce magna, dixit, Quid mihi 7
& tibi Ieſu fili Dei altißimi? adiuro te per
Deum, ne me torqueas. Dicebat enim illi, 8
Exi ſpiritus immunde ab hómine. Et inter-
9 rogabat eum, Quod tibi nomen eſt? Et di-
cit ei, Legio mihi nomen eſt: quia multi ſu-
10 mus. Et deprecabatur eum multum, ne ſe
11 expelleret extra regionem. ‖Erat autem ibi Mat.8.d.30.
circa montem grex porcorum magnus, pa- Luc.8.d.32.
12 ſcens. Et deprecabantur eum ſpiritus, di-
B centes, Mitte nos in porcos, vt in eos intro-
13 eamus. Et cõceßit eis ſtatim Ieſus. Et ex-
euntes ſpiritus immũdi, introierunt in por-
cos: & magno impetu grex præcipitatus eſt
in mare, ad duo millia, & ſuffocati ſunt in
14 mari. Qui autem paſcebant eos, fugerunt,
& nuntiauerunt in ciuitatem & in agros.
15 Et egreßi ſunt videre quid eſſet facti: &
veniunt ad Ieſum, & vident illum qui à
dæmonio vexabatur, ſedentem, veſtitum, &
16 ſanæ mentis, & timuerunt. Et narraue-
runt illis, qui viderant, qualiter factum eſ-
ſet ei qui dæmonium habuerat: & de porcis.
17. Et rogare cœperunt eum, vt diſcederet de Luc.8.d.37.
18 finibus eorum. Cumq; aſcenderet nauim, Act.16.d.39.
cœpit illum deprecari qui à dæmonio vexa-
19 tus fuerat vt eſſet cum illo, & non admiſit
eum, ſed ait illi, Vade in domum tuam ad
tuos, & annuntia illis quanta tibi Domi-
20 nus fecerit, & miſertus ſit tui. Et abijt, &
cœpit prædicare in Decapoli quanta ſibi fe-
21 ciſſet Ieſus: & oẽs mirabantur. Et cũ tran-
C ſcẽdiſſet Ieſus in naui rurſum trans fretum,
conuenit turba multa ad eum, & erat circa
22 mare. ‖Et venit quidam de archiſynagogis Mat.9.c.18.
nomine Iairus: & videns eum, procidit ad Luc.8.f.41.
23 pedes eius, & deprecabatur eum multùm,
dicens, Quoniam filia mea in extremis eſt,
Veni, impone " manus' ſuper eam, vt ſalua "manum
24 ſit & viuat. Et abijt cum illo, & ſequeba-
tur eum turba multa, & comprimebant eũ.
25 ‖Et mulier quæ erat in profluuio ſangui- Leu.15.d.24
26 nis annis duodecim, & fuerat multa per- Mat.9.c.20.
peſſa à compluribus medicis, & erogauerat Luc.8.f.43.
omnia ſua, nec quicquam profecerat, ſed
27 magis deterius habebat: cùm audiſſet de
Ieſu, vénit in turba retrò, & tetigit veſti-
28 mentum eius. dicebat enim, Quia ſi vel
29 veſtimentum eius tetigero, ſalua ero. Et
confeſtim ſiccatus eſt fons ſanguinis eius: &
30 ſenſit corpore quia ſanata eſſet à plaga. Et
ſtatim Ieſus in ſemetipſo cognoſcens virtu-
tem quæ exierat de illo, conuerſus ad tur-
bam, aiebat, Quis tetigit veſtimenta mea?
31 Et dicebant ei diſcipuli ſui, Vides turbam
D comprimentem te, & dicis, Quis me tetigit?
32 Et circumſpiciebat videre eam quæ hoc fe-
33 cerat. Mulier verò timens & tremens, ſciẽs
quod factum eſſet in ſe: venit et procidit an-
34 te eum, & dixit ei omnem veritatem. Ille
autem dixit ei, ‖ Filia, fides tua te ſaluam Luc.7.g.50
fecit: vade in pace, et eſto ſana à plaga tua.
35 Adhuc eo loquente veniunt "ad archiſyna- "ab archiſy-
gogum', dicentes, Quia filia tua mortua eſt: nagogo 9.

Luc.8. g.39. quid vltrà vexas magiſtrum? ¶ Ieſus autem 36
audito verbo quod dicebatur, ait archiſyna-
gogo, Noli timere: tantummodo crede. ¶ Et 37
non admiſit quenquam ſe ſequi, niſi Petrum
& Iacobum & Iohannem fratrem Iacobi.
¶ Et veniunt in domum archiſynagogi, & 38
videt tumultũ, & flentes, & eiulantes mul-
tùm. ¶ Et ingreſſus, ait illis, Quid turbami- 39
Mat.9.c.24. ni & ploratis? ‖ puella non eſt mortua, ſed
dormit. ¶ Et irridebant eum. Ipſe verò eie- 40
ctis omnibus, aſſumit patrem & matrem E
puellæ, & qui ſecum erant, & ingrediuntur
vbi puella erat iacens. ¶ Et tenens manum 41
Act.9.g.40. puellæ, ait illi, ‖ Thalitha cumi, quod eſt in-
terpretatum, Puella (tibi dico) ſurge. ¶ & 42
confeſtim ſurrexit puella: & ambulabat, e-
rat autem annorum duodecim: & obſtupue-
runt ſtupore magno. ¶ Et præcepit illis vehe- 43
"inſ.it mentèr vt nemo id ſciret: & "dixit' dari
illi manducare.

## CAP. VI.

Mat.13.g.54 ET egreſſus inde, abijt in patriam ſuam: 1
Luc.4.c.16. & ſequebantur eũ diſcipuli ſui. ¶ & fa- 2
Ioh.4.f.44. cto ſabbatho cœpit in ſynagoga docere: & A
multi audientes admirabantur in doctrina
eius dicentes, Vnde huic hæc omnia? & quæ
eſt ſapientia quæ data eſt illi, & virtutes
Iohã.6.e.42. tales quæ per manus eius efficiũtur? ¶ ‖ Nõn- 3
ne hic eſt faber, filius Mariæ, frater Iacobi
& Ioſeph & Iudæ & Simõnis? nonne & ſo-
rores eius hic nobiſcum ſunt? Et ſcandali-
zabantur in illo. ¶ Et dicebat illis Ieſus, 4
Mat.13.f.57. ‖ Quia non eſt propheta ſine honore, niſi in
Luc.4 d.24. patria ſua, & in domo ſua, & in cognatione
Iohã.4.f.44 ſua. ¶ & non poterat ibi virtutem vllam fa- 5
cere: niſi paucos infirmos impoſitis manibus
curauit: ¶ & mirabatur propter incredulita- 6
Mat.9.d.53. tem eorum, ‖ & circuibat caſtella in circui-
Luc.13 d.22. tu docens. ¶ ‖ Et vocauit duodecim: & cœpit 7
Mat.10.a.1. eos mittere binos, & dabat illis poteſtatem
Sup.3. ſpirituũ immundorum. ¶ Et præcepit eis ne 8
quid tollerent in via, niſi virgam tantùm: B
non peram, non panẽ, neq; in zona æs, ¶ ſed 9
Luc.9.a.1. calceatos ‖ ſandaliis, & ne induerentur dua-
Act.12.b.8. bus tunicis. ¶ Et dicebat eis, Quocunq; in- 10
troieritis in domũ: illic manete donec exeatis
Mat.10.b.14 inde. ¶ ‖ & quicunque non receperint vos, 11
Luc.9.a.5. nec audierint vos': ‖ exeuntes inde excutite
—.7. puluerem de pedibus veſtris in teſtimonium
Act.13.g.51. illis. ¶ Et exeuntes prædicabant vt pœniten- 12
& 18.b.6. tiam agerent: ¶ & dæmonia multa eijciebãt, 13
Iac.5.c.14. & ‖ vngebãt oleo multos ægros, & "ſanabãt'.
"ſanaban- ¶ ‖ Et audiuit rex Herodes (manifeſtũ enim 14
tur. factum eſt nomen eius) & dicebat, Quia Io-
Mat.14 a.1. hannes Baptiſta reſurrexit à mortuis: &
Luc.9.a.7. propterea virtutes operantur in illo. ¶ Alij 15
autem dicebant, Quia Elias eſt. Alij verò C
dicebant, Quia propheta eſt, quaſi vnus ex
Mat.14. a.2. prophetis. ¶ ‖ Quo audito, Herodes ait, Quem 16
ego decollaui Iohannem, hic à mortuis re-
Luc.3.d.19. ſurrexit. ¶ ‖ Ipſe enim Herodes miſit ac te- 17
nuit Iohannem, & vinxit eum in carcerem
propter Herodiadem vxorẽ Philippi fratris
18 ſui, quia duxerat eam. ¶ Dicebat enim Io-
hannes Herodi, ‖ Non licet tibi habere vxo- Leu.18.b.16
19 rem fratris tui. ¶ Herodias autem inſidia-
batur illi: & volebat occidere eum, nec pote-
20 rat. ¶ Herodes enim metuebat Iohannem,
ſciens eum virum iuſtum & ſanctũ: & cu-
ſtodiebat eum, & audito eo multa faciebat,
21 & libenter eum audiebat. ¶ Et cùm dies op-
portunus accidiſſet, Herodes "natalis ſui' "in natali
cœnam fecit principibus & tribunis & pri- ſuo &c.
22 mis Galilææ. ¶ cumq; introiſſet filia ipſius
Herodiadis, & ſaltaſſet, & placuiſſet Hero-
di, ſimulq; recumbẽtibus: rex ait puellæ, Pete
23 à me quod vis: & dabo tibi. ¶ & iurauit illi,
‖ Quia quicquid petieris, dabo tibi, licet di- Eſth.5.b.6.
24 midium regni mei. ¶ Quæ cùm exiſſet, dixit
D matri ſuæ, Quid petam? At illa dixit, Caput
25 Iohannis Baptiſtæ. ¶ Cumq; introiſſet ſtatim
cum feſtinatione ad regem, petiuit dicens,
Volo vt protinus des mihi in diſco caput Io-
26 hannis Baptiſtæ. ¶ Et contriſtatus eſt rex.
Propter iuſiurandum & propter ſimul diſ-
27 cumbentes noluit eam contriſtare: ¶ ſed miſſo
ſpiculatore præcepit afferri caput eius in di-
28 ſco, & decollauit eum in carcere. ¶ Et attulit
caput eius in diſco: & dedit illud puellæ, &
29 puella dedit matri ſuæ. ¶ Quo audito, diſci-
puli eius venerunt, & tulerunt corpus eius:
30 & poſuerunt illud in monumento. ¶ Et con-
uenientes Apoſtoli ad Ieſum, renuntiauerũt
31 ei omnia quæ egerant & docuerant. ¶ ‖ Et
ait illis, Venite ſeorſum in deſertum locum, Mat.14. b.13
& requieſcite puſillum. Erant enim qui ve- Luc.9.a.10.
niebant & redibant multi, & nec ſpatium
32 manducandi habebant. ¶ Et aſcendentes in
nauim, abierunt in deſertũ locum ſeorſum.
33 ¶ Et viderunt eos abeuntes, & cognouerunt
E multi: & pedeſtres de omnibus ciuitatibus
34 concurrerunt illuc, & præuenerunt eos. ¶ ‖ Et Mat.9.d.36.
exiens, vidit turbam multam Ieſus: & mi- & 14.b.14.
ſertus eſt ſuper eos, quia erant ſicut oues non
habentes paſtorem, & cœpit illos docere mul-
35 ta. ¶ ‖ Et cùm iam hora multa fieret, ac- Mat.14. b.15
ceſſerunt diſcipuli eius, dicentes, Deſertus
36 eſt locus hic, & iam hora præterijt: ¶ ‖ dimit- Luc.9.b.12.
te illos, vt euntes in proximas villas & vi-
37 cos, emant ſibi cibos quos manducent. ¶ Et
reſpondens ait illis, ‖ Date illis vos man- Mat.14.b.16
ducare. Et dixerunt ei, Euntes emamus du- Luc.9.b.13.
centis denarijs panes: & dabimus illis man-
38 ducare. ¶ Et dicit eis, Quot panes habetis?
ite & videte. Et cùm cognouiſſent, dicunt,
39 ‖ Quinque, & duos piſces. ¶ Et præcepit il- Iohã.6.a.9.
lis vt accumbere facerent omnes ſecundùm
40 contubernia ſuper viride fœnũ. ¶ Et diſcu-
buerunt in partes per centenos & quinqua-
41 genos. ¶ Et acceptis quinq; panibus, & duo-
F bus piſcibus: intuens in cœlum benedixit, &
fregit panes, & dedit diſcipulis ſuis, vt po-
nerent

nerẽt ante eos: et duos piſces diuiſit omnibus.
¶ Et mãducauerũt omnes, & ſaturati ſunt. 42
¶ Et ſuſtulerunt reliquias fragmentorũ duo- 43
Mat.14.c.21 decim cophinos plenos: & de piſcibus. ¶ ‖ Erãt 44
autem qui manducauerant quinque millia
Ioh.6.b.10. virorum. ¶ Et ſtatim coëgit diſcipulos ſuos 45
aſcendere nauim, vt praecederent eum tranſ-
fretum ad Beth-ſaidam: dum ipſe dimitte-
ret populum. ¶ Et cùm dimiſiſſet eos, abijt in 46
montem orare. ¶ Et cùm ſero eſſet, erat nã- 47
uis in medio mari, et ipſe ſolus in terra. ¶ Et 48
videns eos laborantes in remigando (erat e-
nim ventus contrarius eis) & circa quar-
tam vigilam noctis venit ad eos ambulans
ſuper mare: & volebat praeterire eos. ¶ At illi 49
vt viderunt eum ambulantem ſuper mare,
putauerunt phantaſma eſſe, & exclamaue-
runt. ¶ Omnes enim viderunt eum, & con- 50
turbati ſunt. Et ſtatim locutus eſt cum eis, G
& dixit eis, Confidite, ego ſum: nolite time-
re. ¶ Et aſcendit ad illos in nauim, & ceſſa- 51
uit ventus. Et plus magis intra ſe ſtupebãt.
¶ non enim intellexerunt de panibus: erat e- 52
nim cor eorum obcaecatum. ¶ Et cum tranſ- 53
fretaſſent venerũt in terram Genezareth:
Mat.14.d.34 & applicuerunt. ¶ Cumq́ue egreſsi eſſent de 54
naui, continuo cognouerunt eum: ¶ & per- 55
currentes vniuerſam regionem illam, coepe-
runt in grabatis eos qui ſe male habebant
circumferre, vbi audiebant eum eſſe. ¶ Et 56
quocunque introibat in vicos vel in villas
aut ciuitates, in plateis ponebant infirmos,
& deprecabantur eũ, vt vel fimbriam ve-
ſtimenti eius tangerent, & quotquot tan-
gebant eum, ſalui fiebant.

CAP. VII.

ET conuenerunt ad eum Phariſaei & qui- 1
dam de Scribis, venientes ab Ieroſoly- A
Matt.5.a.2. mis. ¶ ‖ Et cùm vidiſſent quoſdam ex diſci- 2
pulis eius communibus manibus, id eſt non
lotis mãducare panes, vituperauerũt. ¶ Pha- 3
riſaei enim, et omnes Iudaei, niſi crebro laue-
rint manus, non manducant, tenentes trã-
ditionem ſeniorũ: ¶ & a foro, niſi baptizen- 4
tur, non comedunt. & alia multa ſunt quae
tradita ſunt illis ſeruare, baptiſmata calicũ
& vrceorum, & aeramentorũ & lectorũ. ¶ Et 5
interrogabant eũ Phariſaei & Scribae, Qua-
re diſcipuli tui non ambulant iuxta tradi-
tionem ſeniorum, ſed communibus manibus
manducant panem? ¶ At ille reſpondens, di- 6
xit eis, Bene prophetauit Iſaias de vobis hy-
Iſa.29.d.13. pocritis, ſicut ſcriptum eſt. ‖ Populus hic la-
ᵃabeſt ſ. bijs me honorat, cor autem eorum longe ᵃeſt
à me. ¶ in vanum autem me colunt, docentes 7
ᵇ& doctrinas ᵇpraecepta hominum. ¶ Relinquen- 8
tes enim mandatum Dei, tenetis traditio- B
nes hominum, baptiſmata vrceorum & ca-
licum: & alia ſimilia his facitis multa. ¶ Et 9
ᶜfeciſtis dicebat illis, Bene irritũ ᶜfacitis praeceptum
Dei, vt traditionem veſtram ſeruetis.

10 ¶ Moyſes enim dixit, ‖ Honora patrem tuum Exo.20.b.12
& matrem tuam: &, Qui maledixerit patri Deu.5.b.16.
11 vel matri, morte moriatur. ¶ Vos autem di- Ephe.6.a.2.
citis, Si dixerit homo patri aut matri, Cor- Exo.21.c.16
ban, (quod eſt donum) quodcunq; ex me, ti- Leu.20.b.9.
12 bi profuerit: ¶ & vltra non dimittitis eum Pro.20.c.20
13 quicquam facere patri ſuo aut matri: ¶ re-
ſcindentes verbum Dei per traditionem ve-
ſtram, quam tradidiſtis. & ſimilia huiuſ-
14 modi multa facitis. ¶ ‖ Et aduocans iterum Mat.15.b.10
turbam, dicebat illis, Audite me omnes, &
15 intelligite. ¶ Nihil eſt extra hominem in-
troiens in eum, quod poſsit eum coinquinare.
ſed quae de homine procedunt, illa ſunt quae
16 communicant hominem. ¶ Si quis habet au-
17 res audiendi, audiat. ¶ Et cum introiſſet in
domum à turba, interrogabant eum diſcipu-
18 li eius parabolam. ¶ Et ait illis, Sic & vos
C imprudentes eſtis? Non intelligitis quia om-
ne extrinſecus introiens in hominem, non
19 poteſt eum communicare: ¶ quia non intrat
in cor eius, ſed in ventrem vadit, & in ſe-
20 ceſſum exit, purgans omnes eſcas? ¶ Dice-
bat autem quoniam quae de homine exeunt,
21 illa communicant hominem. ¶ ‖ Abintus e- Gen.6.a.5.
nim de corde hominum malae cogitationes & 8.d.21.
procedunt, adulteria, fornicationes, homi-
22 cidia, ¶ furta, auaritia, nequitia, dolus, im-
pudicitia, oculus malus, blaſphemia, ſuper-
23 bia, ſtultitia. ¶ Omnia haec mala abintus
24 procedunt, & communicant hominem. ¶ ‖ Et Mat.15.c.21.
inde ſurgens abijt in fines Tyri & Sidonis:
& ingreſſus domum, neminem voluit ſcire,
25 & non potuit latere. ¶ Mulier enim ſtatim
vt audiuit de eo, cuius filia habebat ſpiri-
tum immundum, intrauit, & procidit ad
26 pedes eius. ¶ Erat enim mulier Gentilis,
Syrophoeniſſa genere. Et rogabat eum vt dae-
27 monium eijceret de filia eius. ¶ Qui dixit il-
li. Sine prius ſaturari filios. non eſt enim bo-
num ſumere panem filiorum, & mittere ca-
28 nibus. ¶ At illa reſpondit, & dixit illi. Vti-
D que Domine. nam & catelli comedunt ſub
29 menſa de micis puerorũ. ¶ Et ait illi, Propter
hunc ſermonem vade, exijt daemonium a fi-
30 lia tua. ¶ Et cùm abijſſet domum ſuam, in-
uenit puellam iacentem ſupra lectum, et dae-
31 monium exijſſe. ¶ Et iterum exiẽs de finibus
Tyri, venit per Sidonem ad mare Galilaeae
32 inter medios fines Decapoleos. ¶ ‖ Et addu- Mat.9.d.32.
cunt ei ſurdum & mutum: & deprecabantur Luc.11.b.14.
33 eũ vt imponat illi manũ. ¶ Et apprehendens
eum de turba ſeorſum, miſit digitos ſuos in
auriculas eius: & expuens, tetigit linguam
34 eius. ¶ & ſuſpiciens in caelũ, ingemuit: & ait
35 illi, Ephphetha, quod eſt adaperire. ¶ Et ſta-
tim apertae ſunt aures eius: et ſolutũ eſt vin-
36 culum linguae eius, & loquebatur recte. ¶ Et
praecepit illis ne cui dicerent. Quanto autem
eis praecipiebat, tanto magis plus praedica-
37 bant, ¶ & eo amplius admirabantur, dicen-

Gene.1.d.31 tes. ‖Bene omnia fecit: & ſurdos fecit audi-
Eccl.39.c.21 re, & mutos loqui.

CAP. VIII.

Mat.15.d.32. IN diebus illis iterum cùm turba multa eſ- 1
*cum Ieſu ſet *, nec haberent quod manducarent: A
conuocatis diſcipulis, ait illis, ⁋Miſereor ſu- 2
per turbam: quia ecce iam triduo ſuſtinent
me, nec habent quod manducent: ⁋ & ſi di- 3
miſero eos ieiunos in domum ſuam, deficient
in via: quidam enim ex eis delongè vene-
runt. ⁋Et reſponderunt ei diſcipuli ſui, Vn- 4
de illos quis poterit hic ſaturare panibus in
ſolitudine? ⁋Et interrogauit eos, Quot pa- 5
nes habetis? Qui dixerunt, Septem. ⁋ Et 6
præcepit turbæ diſcumbere ſuper terram. Et
accipiens ſeptem panes, gratias agens fregit:
& dabat diſcipulis ſuis vt apponerent, &
appoſuerunt turbæ. ⁋Et habebant piſciculos 7
paucos: & ipſos benedixit, & iuſſit apponi.
⁋Et manducauerūt & ſaturati ſunt, & ſu- 8
ſtulerunt quod ſuperauerat de fragmentis,
ſeptem ſportas. ⁋ Erant autem qui mandu- 9
cauerant, quaſi quatuor millia: & dimiſit
Mat.15.d.39. eos. ⁋‖Et ſtatim aſcendens nauim cum diſ- 10
Mat.16.a.1. cipulis ſuis, vênit in partes Dalmanutha. B
Luc.11.g.54. ⁋‖Et exierunt Phariſæi, & cœperunt con- 11
quirere cum eo, quærentes ab illo ſignum de
cælo, tentantes eum. ⁋Et ingemiſcens ſpiri- 12
tu, ait, Quid generatio iſta ſignum quærit?
Amen dico vobis, ſi dabitur generationi iſti
ſignum. ⁋Et dimittens eos, aſcendit iterum 13
Matt.16.a.5. nauim, & abijt trans fretū. ⁋‖Et obliti ſunt 14
panes ſumere: & niſi vnum panem non ha-
bebant ſecum in naui. ⁋ Et præcipiebat eis, 15
dicens, Videte & cauete à fermento Phari-
ſæorum, & fermento Herodis. ⁋Et cogitabāt 16
ad alterutrum, dicentes, Quia panes nō ha-
bemus. ⁋Quo cognito, ait illis Ieſus, Quid 17
cogitatis, quia panes non habetis? nondum
cognoſcitis nec intelligitis? adhuc cæcatū ha-
betis cor veſtrum? ⁋oculos habentes non vi- 18
Sup.6.f.41. detis? & aures habentes non auditis? ‖ Nec
Iohā.6.b.11. recordamini ⁋ quando quinque panes fregi 19
in quinq; millia, & quot cophinos fragmen- C
torum plenos ſuſtuliſtis? Dicunt ei, Duode-
cim. ⁋ Quando & ſeptem panes in quatuor 20
millia, quot ſportas fragmentorum tuliſtis?
Et dicunt ei, Septem. ⁋Et dicebat eis, Quo- 21
modo nondū intelligitis? ⁋Et veniunt Beth- 22
ſaidam: & adducunt ei cæcum, & rogabant
eum vt illum tangeret. ⁋Et apprehenſa ma- 23
nu cæci, eduxit eum extra vicum: & expuēs
in oculos eius impoſitis manibus ſuis, inter-
rogauit eum ſi quid videret. ⁋Et aſpiciens, 24
ait, Video homines velut arbores, ambulan-
tes. ⁋Deinde iterum impoſuit manus ſuper 25
oculos eius: & cœpit videre, & reſtitutus
eſt, ita vt clare videret omnia. ⁋Et miſit il- 26
lum in domum ſuam, dicens, Vade in domum
tuam: et ſi in vicum introieris, nemini dixe-
Mat.16.b.13 ris. ⁋‖Et egreſſus eſt Ieſus & diſcipuli eius 27

in caſtella Cæſareæ Philippi: & in via in-
terrogabat diſcipulos ſuos, dicens eis, ‖Quem Luc.9.b.18.
28 me dicunt eſſe homines? ⁋Qui reſponderunt
illi dicentes, * Iohannē Baptiſtam, alij Eliā, *Alij
29 alij vero quaſi vnum de prophetis. ⁋ Tunc
D dicit illis, Vos vero quem me eſſe dicitis?
Reſpondens Petrus, ait ei, Tu es Chriſtus.
30 ⁋ Et comminatus eſt eis ne cui dicerent de
31 illo. ⁋Et cœpit docere eos quoniam oportet fi-
lium hominis pati multa, & reprobari à ſe-
nioribus & a ſummis ſacerdotibus & Scri-
32 bis, & occidi: & poſt tres dies reſurgere. ⁋Et
palam verbum loquebatur. Et apprehendēs
33 eum Petrus, cœpit increpare eum. ⁋Qui con-
uerſus, & videns diſcipulos ſuos, comminatus
eſt Petro, dicens, Vade retro me ſatana,
quoniam non ſapis quæ Dei ſunt, ſed quæ
34 ſunt hominum. ⁋ Et conuocata turba cum
diſcipulis ſuis, dixit eis, ‖ Si quis vult me
ſequi, deneget ſemetipſum: & tollat crucem Mat.10.d.38 & 16.d.24.
35 ſuam, & ſequatur me. ⁋ Qui enim voluerit Luc.9.c.23.
animam ſuam ſaluam facere, perdet eā: qui & 14.f.27.
autem perdiderit animam ſuam propter me Luc.17.g.33.
36 & Euangelium, ſaluam faciet eam. ⁋Quid Ioh.12.d.25.
enim proderit homini, ſi lucretur mundum
totum, & detrimentum animæ ſuæ faciat?
37 ⁋Aut, quid dabit homo commutationis pro
38 anima ſua? ⁋Qui enim me "confuſus' fue- Mat.10.d.33
rit, & verba mea in generatione iſta adul- Luc.9.d.26.
tera & peccatrice: et filius hominis "confun- & 12.b.9.
detur' eum, cùm venerit in gloria patris ſui " confeſſus
cum angelis ſanctis. " confitebi-
tur

CAP. IX.

1 ET dicebat illis, Amen dico vobis, quia Mat.16.d.27
A ſunt quidam de hic ſtantibus qui non Luc.9.d.27.
guſtabunt mortem, donec videant regnum Mat.17.a.1.
2 Dei veniens in virtute. ⁋ ‖Et poſt dies ſex Luc.9.d.28.
"aſſumit' Ieſus Petrum & Iacobum & Io- "aſſumpſit
hannem: & ducit illos in montem excelſum
ſeorſum ſolos, & transfiguratus eſt coram ip-
3 ſis. ⁋ Et veſtimenta eius facta ſunt ſplen-
dentia & candida nimis velut nix, qualia
fullo non poteſt ſuper terram candida facere.
4 ⁋Et apparuit illis Elias cum Moyſe: & erant
5 loquentes cum Ieſu. ⁋ Et reſpondens Pe-
trus, ait Ieſu, Rabbi, bonum eſt nos hic eſſe:
& faciamus tria tabernacula, tibi vnum, &
6 Moyſi vnum, & Eliæ vnū. ⁋Non enim ſcie-
bat quid diceret: erant enim timore exter-
7 riti. ⁋ & facta eſt nubes obumbrans eos: &
B vênit vox de nube, dicens, Hic eſt filius
8 meus chariſſimus: audite illum. ⁋ Et ſtatim
circumſpicientes, neminem amplius viderūt,
9 niſi Ieſum tantùm ſecū. ⁋‖Et deſcendenti- Mat.17.b.9.
bus illis de monte, præcepit illis ne cuiquam
quæ vidiſſent, narrarēt: niſi cū filius homi-
10 nis à mortuis reſurrexerit. ⁋Et verbū cōti-
nuerūt apud ſe: cōquirentes quid eſſet, Cùm
11 à mortuis reſurrexerit. ⁋ Et interrogabant
eum, dicentes, Quid ergo dicunt Phariſæi & Mala.4.a.5.
Scribæ, quia Eliam oportet venire primùm?
⁋Qui

¶ Qui reſpondens, ait illis, Elias cùm vene- 12
Eſa.53.a.3. vit primo, reſtituet omnia: & quo modo‖ſcri-
Mala 4.b.5 ptum eſt in filium hominis, vt multa pati-
Mat.17.b.12 atur & contemnatur. ¶‖Sed dico vobis quia 13
& Elias venit (& fecerũt illi quæcunq; vo- C
luerunt) ſicut ſcriptũ eſt de eo. ¶ Et veni- 14
ens ad diſcipulos ſuos, vidit turbã magnam
circa eos, & Scribas conquirentes cum illis.
¶ Et confeſtim omnis populus videns Ieſum, 15
ſtupefactus eſt, & expauerunt: & accurentes,
ſalutabant eũ. ¶ Et interrogauit eos, Quid 16
Mat.17.b.14 inter vos conquiritis? ¶ Et reſpõdens vnus 17
Luc.9.c.37. de turba, dixit, Magiſter, attuli filium meũ
ad te habentem ſpiritum mutum: ¶ qui vbi- 18
cunque eum apprehenderit, allidit illum, &
ſpumat, & ſtridet dẽtibus, & areſcit, & dixi
diſcipulis tuis vt eiicerent illũ, & nõ potue-
runt. ¶ Qui reſpondens eis, dixit, O genera- 19
tio incredula, quãdiu apud vos ero? quan-
diu vos patiar? afferte illũ ad me. ¶ Et attu- 20
lerunt eum. Et cùm vidiſſet eũ, ſtatim ſpiri
tus cõturbauit illũ: & eliſus in terrã, volu-
tabatur ſpumãs. ¶ Et interrogauit patrẽ e- 21
ius, Quãtum tẽporis eſt ex quo ei hoc acci- D
ᵃaquam dit? At ille ait, Ab infantia: ¶ & frequẽter eũ 22
in ignẽ & in aquas miſit, vt eum perderet.
ſed ſiquid potes, adiuua nos, miſertus noſtri.
¶ Ieſus autẽ ait illi, Si potes credere, omnia 23
poſſibilia ſunt credenti. ¶ Et continuò excla- 24
mãs pater pueri, cũ lachrymis aiebat, Credo
Domine, adiuua incredulitatẽ meam. ¶ Et cũ 25
videret Ieſus concurrentẽ turbam, commi-
natus eſt ſpiritui immundo, dicẽs illi, Sur-
de & mute ſpiritus, ego præcipio tibi, exi ab
eo: & amplius ne introeas in eũ. ¶ Et excla- 26
mans, & multũ diſcerpens eũ, exiit ab eo: &
factus eſt ſicut mortuus, ita vt multi dice-
rent, Quia mortuus eſt. ¶ Ieſus autẽ tenens 27
manũ eius eleuauit eum: & ſurrexit. ¶ Et cũ 28
introiſſet in domũ, diſcipuli eius ſecreto in-
terrogabant eum, Quare nos non potuimus
eiicere eũ? ¶ Et dixit illis, Hoc genus in nul- 29
lo poteſt exire, niſi in oratione & ieiunio.
Mat.17.d.22 ¶‖Et inde profecti prætergrediebantur Gali 30
Luc.9.c.21. læã: nec volebat quenquã ſcire. ¶‖ Docebat 31
autem diſcipulos ſuos. & dicebat illis, Quo- E
niã filius hominis tradetur in manus homi-
nũ, & occidẽt eũ, & occiſus tertia die reſur-
get. ¶ At illi ignorabãt verbũ: & timebãt in 32
terrogare eum. ¶ Et venerunt Capharnaum. 33
ᵛeſſent Qui cũ domi ᵛeſſet, interrogabat eos, Quid
in via tractabatis? ¶ At illi tacebant. ſiqui- 34
Mat.18.a.1 dem in via inter ſe diſputauerant‖quis eo-
Luc.9.f.46 rum maior eſſet. ¶ Et reſidẽs vocauit duode- 35
cim: & ait illis, Siquis vult primus eſſe, erit
omniũ nouiſſimus, & omniũ miniſter. ¶ Et 36
accipiens puerũ, ſtatuit eũ in medio eorũ, quẽ
cum cõplexus eſſet, ait illis, ¶ Quiſquis vnũ 37
ex huiuſmodi pueris receperit in nomine
Luc.9.f.49. meo: me recipit. & quicunq; me ſuſceperit:
Mat.9.f.38. nõ me ſuſcipit, ſed eũ qui miſit me. ¶‖. Re- 38
F ſpondit illi Iohannes, dicens, Magiſter, vidi-
mus quendam in nomine tuo eiicientem dæ-
monia, qui non ſequitur nos, & prohibui-
39 ¶ mus eum. Ieſus autem ait, Nolite prohibere
eum. ‖nemo eſt enim qui faciat virtutem in 1.Cor.12.a.3
nomine meo, & poſſit cito male loqui de me:
40 ¶ qui enim non eſt aduerſum vos, pro vobis
41 eſt. ¶ ‖Quiſquis enim potum dederit vobis Mt.10.d.42
calicẽ aquæ in nomine meo, quia Chriſti e- °frigida.
ſtis: amen dico vobis, non perdet mercedem Mat.18.a.6
42 ſuam. ¶‖ Et quiſquis ſcandalizauerit vnũ Luc.17.a.2.
ex his puſillis credentibus in me: bonum eſt
ei magis ſi circundaretur mola aſinaria collo
43 eius, & in mare mitteretur. ¶‖Et ſi ſcandali Mat.5.c.30.
G zauerit te manus tua, abſcinde illã. bonum & 18.a.8.
eſt tibi debilẽ introire in vitam, quàm duas
manus habentem ire in gehennam, in ignem
44 inextinguibilem, ¶‖vbi vermis eorum non Eſa.66.g.
45 moritur, & ignis non extinguitur. ¶ Et ſi pes 42.
tuus te ſcandalizat, amputa illum. bonum
eſt tibi claudum introire in vitam æternam
quàm duos pedes habentem, mitti in gehen-
46 nam ignis inextinguibilis, ¶ vbi vermis eo-
rum non moritur, & ignis non extinguitur.
47 ¶ Quod ſi oculus tuus ſcandalizat te, eiice e-
um, bonum eſt tibi luſcum introire in regnũ
Dei, quam duos oculos habentem, mitti in ge
48 hennam ignis, ¶ vbi vermis eorum non mori
49 tur, & ignis non extinguitur. ¶‖ Omnis e- Leu.2.c.13.
nim igne ſalietur: & omnis victima ſale ſa Mat 5.b.13.
50 lietur. ¶‖Bonum eſt ſal, quod ſi ſal inſulſum Luc.14.g.34
fuerit: in quo illud condietis? Habete in vo-
bis ſal, & pacem habete inter vos.

CAP. X.

1 ET inde exurgens, venit in fines Iudææ Mat.19.a.1.
A vltra Iordanem: ¶ & conueniunt iterum
turba ad eum, & ſicut conſueuerat, iterum do-
2 cebat illos. ¶ Et accedentes Phariſæi, interro-
gabant eum, Si licet viro vxorẽ dimittere:
3 tentantes eum. ¶ At ille reſpõdens, dixit eis,
4 Quid vobis præcepit Moyſes? ¶ Qui dixerũt, Deu.24.a.1
‖Moyſes permiſit libellum repudij ſcribere &
5 dimittere ¶. Quibus reſpondens Ieſus, ait,
Ad duritiam cordis veſtri ſcripſit vobis præ
6 ceptum iſtud, ¶ ab initio autem creaturæ ‖ Gen.1.d.27.
maſculum & fœminam fecit eos Deus.
7 ¶‖Propter hoc, relinquet homo patrem ſuum Mat.19.a.4
8 & matrẽ: & adhærebit ad vxorem ſuam, ¶ & Gen.2.d.24
erunt duo in carne vna. Itaque iam nõ ſunt 1.Co.6.d.16
9 duo, ſed vna caro. ¶‖Quod ergo Deus coniũ- Eph.5.g.31.
10 xit, homo non ſeparet. ¶ Et in domo iterum 1.Co.7.b.10
diſcipuli eius de eodem interrogauerunt eũ.
11 ¶ Et ait illis, Quicunque dimiſerit vxorem
B ſuam & aliam duxerit: adulterium commit
12 tit ſuper eam. ¶ Et ſi vxor dimiſerit virum
13 ſuum, & alij nupſerit, mœchatur. ¶‖Et offe- Mat.19.b.13
rebãt illi paruulos, vt tangeret illos. Diſcipu Luc.18.c.15
14 li autem cõminabantur offerentibus. ¶ Quos
cùm videret Ieſus, indignè tulit, & ait illis,
Sinite paruulos venire ad me: & ne prohi-
buerititis eos, talium enim eſt regnum Dei.

Amen dico vobis : quiſquis non receperit 15
regnum Dei velut paruulus, non intrabit in
illud . Et complexans eos , & imponens 16
manus ſuper illos , benedicebat eos . Et 17
*viam. 5. cùm egreſſus eſſet in* via, procurrens qui- C
*dicens, dam genu flexo ante eum rogabat eum*, ||
Mat.19.c.16 Magiſter bone, quid faciam vt vitam æter-
Luc.18.d.18. nam percipiam. Ieſus autem dixit ei, Quid 18
me dicis bonum? Nemo bonus, niſi vnus De
Exo.20.c.15. us. ||Præcepta noſti, Ne adulteris , Ne occi- 19
das, Ne fureris, Ne falſum teſtimonium di-
xeris, Ne fraudem feceris , Honora patrem
tuum & matrem. At ille reſpondens, ait il 20
li, Magiſter, hæc omnia obſeruaui à iuuentu
te mea. Ieſus autem intuitus eum , dilexit 21
eum, & dixit ei, Vnum tibi deeſt. vade, quæ
cunque habes, vende , & da pauperibus , &
habebis theſaurum in cælo: & veni, ſequere
me. Qui contriſtatus in verbo , abiit mæ- 22
rens. erat enim habens multas poſſeßiones.
Et circumſpiciens Ieſus, ait diſcipulis ſuis, 23
Quam difficile qui pecunias habent , in re-
gnum Dei introibunt! Diſcipuli autem ob 24
ſtupeſcebant in verbis eius. At Ieſus rurſus D
reſpondens ait illis, Filioli, quàm difficile eſt
confidentes in pecuniis , in regnum Dei in-
troire? Facilius eſt camelum per foramẽ a- 25
cus tranſire, quam diuitem intrare in regnũ
Dei. Qui magis admirabantur, dicentes ad 26
ſemetipſos, Et quis poteſt ſaluus fieri ? Et 27
intuens illos Ieſus , ait , Apud homines im-
poßibile eſt : ſed non apud Deum . omnia
enim poßibilia ſunt apud Deum . || Et cœ- 28
Mat.19.d.27 pit ei Petrus dicere , Ecce , nos dimiſimus
Luc.18.e.28. omnia , & ſecuti ſumus te. Reſpondens Ie-
ſus, ait , Amen dico vobis , nemo eſt qui 29
reliquerit domum, aut fratres, aut ſorores,
aut patrem, aut matrem, aut filios , aut a-
gros propter me & propter Euangeliũ : qui 30
non accipiet centies tantum nunc in tempore
hoc: domos, & fratres, & ſorores, & matres,
& filios, & agros, cum perſecutionibus: & in
ſeculo futuro vitam æternam . ||Multi au- 31
Mat.19.d.30 tem erunt primi, nouißimi: & nouißimi, pri
Luc.13.f.30. mi. Erant autem in via aſcendentes Iero- 32
ſolymam: & præcedebat illos Ieſus, & ſtupe- E
Mat.20.c.17 bant: & ſequentes timebant . ||Et aſſumens
Luc.18.f.31. iterũ duodecim , cœpit illis dicere quæ eſſent
ei euentura. Quia ecce aſcendimus Ieroſo- 33
lymam, & filius hominis tradetur principi-
bus ſacerdotum, & Scribis & ſenioribus , &
damnabunt eum morte, & tradent eum gen
tibus, & illudent ei, & conſpuent eum , & 34
flagellabunt eum, & interficient eum, & ter
tia die reſurget. ||Et accedunt ad eum Iacô 35
Mt.20.c.10 bus & Iohannes filij Zebedæi dicentes, Ma-
giſter, volumus vt quodcunque petierimus,
facias nobis. At ille dixit eis, Quid vultis 36
vt faciam vobis? Et dixerunt , Da no- 37
bis vt vnus ad dexteram tuam, & alius ad
ſiniſtram tuam ſedeamus in gloria tua,

38 Ieſus autem ait eis, Neſcitis quid petatis.
F poteſtis bibere calicem, quem ego bibo : aut
39 baptiſmo quo ego baptizator, baptizari? At
illi dixerunt ei, Poſſumus . Ieſus autem ait
eis, Calicem quidem quem ego bibo bibetis,
& baptiſma quo ego baptizor baptizabimi-
40 ni: ſedere autem ad dexteram meam, vel ad
ſiniſtram , non eſt meum dare vobis, ſed ... 5.
41 quibus paratum eſt. ||Et audientes decem, Mt.20.c.24
cœperunt indignari de Iacobo & Iohanne.
42 Ieſus autem vocans eos ait illis , || Scitis Luc.22.c.25
quia hi qui videntur principari gentibus,
dominantur eis: & principes eorum poteſta-
43 tem habent ipſorum. Non ita eſt autem in
vobis , ſed quicunque voluerit fieri maior,
44 erit veſter miniſter: & quicunque volue-
rit in vobis primus eſſe , erit omnium ſer-
45 uus . Nam & filius hominis non venit vt
miniſtraretur ei, ſed vt miniſtraret, & da-
gret animam ſuam redemptionem pro mul-
46 tis. || Et veniunt Iericho : & proficiſcente Mt.20.d.29
eo de Iericho , & diſcipulis eius & plurima Luc.18.f.35
multitudine, filius Timæi Bartimæus cæcus,
47 ſedebat iuxta viam mendicans , Qui cùm
audiſſet quia Ieſus Nazarenus, eſt : cœpit
clamare & dicere, Ieſu fili Dauid , miſerere
48 mei. Et comminabantur ei multi, vt tace-
ret. At ille multo magis clamabat, Fili Da-
49 uid, miſerere mei . Et ſtans Ieſus præcepit
illum vocari. Et vocant cæcum dicentes ei,
50 Animæquior eſto, ſurge, vocat te. Qui pro-
iecto veſtimento ſuo exiliens , venit ad
51 eum. Et reſpondens Ieſus dixit illi , Quid
tibi vis faciam? Cæcus autem dixit ei, Rab
52 boni vt videam. Ieſus autem ait illi . Va-
de, fides tua te ſaluum fecit . Et confeſtim
vidit, & ſequebatur eum in via.

CAP. XI.

1 ET cùm appropinquarent Ieroſolymæ & Mat.21.a.1.
A Bethaniæ ad montem Oliuarum, mit- Luc.19.c.19.
2 tit duos ex diſcipulis ſuis, & ait illis, Ite
in caſtellum quod contra vos eſt , & ſta-
tim introeuntes illuc, inuenietis pullum li-
gatum , ſuper quem nemo adhuc homi-
3 num ſedit: ſoluite illum , & adducite. Et
ſi quis vobis dixerit , Quid facitis ? dicite
quia Domino neceſſarius eſt : & continuò
4 illum dimittet huc . Et abeuntes inue-
nerunt pullum ligatum ante ianuam foris
5 in biuio : & ſoluunt eum . Et quidam de
illic ſtantibus* dicebant illis , Quid facitis *dicebat 6.
6 ſoluentes pullum ? Qui dixerunt eis ſicut
præceperat illis Ieſus : & dimiſerunt eis.
7 ||Et duxerunt pullum ad Ieſum: & impo- Ioh.12.b.14.
nunt illi veſtimenta ſua , & ſedit ſuper eũ.
8 Multi autem veſtimenta ſua ſtrauerunt
in via : alij autem frondes cædebant de ar-
9 boribus , & ſternebant in via . Et qui
præibant & qui ſequebantur clamabant,
B dicentes , Hoſanna , || benedictus qui Mat.21.a.9.
10 venit in nomine Domini . benedictum Luc.19.f.38
quod

Pſa.117.d.24 *quid venit regnum patris noſtri Dauid,*
Mat.21.a.10 *Hoſan-na in excelſis.* ¶‖ *Et introiuit Iero-* 11
Luc.19.g.45 *ſolymam in templum: & circunſpectis omni-*
*bus, cùm iam veſpera eſſet hora, exiit in Be-*
*thaniam cum duodecim.* ¶ *Et alia die cùm* 12
Mat.21.b.19 *exirent à Bethania eſuriit.* ¶ *Cùmque vidiſ* 13
*ſet à longè ficum habentem folia, venit ſi-*
*quid forte inueniret in ea. Et cùm veniſſet*
*ad eam, nihil inuenit præter folia. non enim*
*erat tempus ficorum.* ¶ *Et reſpondens dixit* 14
*ei, Iam non amplius in æternum ex te fru-*
*ctum quiſquam manducet. Et audiebant di-*
*ſcipuli eius.* ¶ *Et veniunt Ieroſolymam. Et* 15
*cùm introiſſet in templum, cœpit eiicere ven* C
*dentes & ementes in templo. & menſas nu-*
*mulariorum, & cathedras vendentium co-*
*lumbas euertit,* ¶ *& non ſinebat vt quiſ-* 16
*quam transferret vas per templum:* ¶ *& do-* 17
Iſa.56.b.7. *cebat, dicens eis, Nonne ſcriptum eſt,* ‖ *Quia*
*domus mea, domus orationis vocabitur om-*
Iere.7.b.11 *nibus gentibus?* ‖ *Vos autem feciſtis eam ſpe*
*luncam latronum.* ¶ *Quo audito, principes ſa* 18
*cerdotum & Scribæ quærebant quomodo eum*
*perderent. timebant enim eũ. quoniam vni-*
*uerſa turba admirabatur ſuper doctrina e-*
Mat.21.b.19 *ius.* ¶ *Et cùm veſpera facta eſſet, egredieba-* 19
*tur de ciuitate.* ¶ *Et cùm mane tranſirent,* 20
*viderunt ficum aridam factam à radicibus.*
¶ *Et recordatus Petrus, dixit ei, Rabbi, ecce* 21
*ficus cui maledixiſti, aruit.* ¶ *Et reſpondens* 22
*Ieſus ait illis, Habete fidem Dei.* ¶ *Amen di-* 23
*co vobis, quia quicunque dixerit huic mon-*
*ti, Tollere & mittere in mare, & non hæſi-*
*tauerit in corde ſuo, ſed crediderit quia quod*
Mat.7.a.7. & 21.b.22 *cunque dixerit, fiat, fiet ei.* ¶‖ *Propterea dico* 24
Luc.11.b.9 *vobis, omnia quæcunque orantes petitis, cre*
Mat.6.b.10 *dite quia accipietis, & euenient vobis.* ¶ *Et* 25
& 18.d.35. *cùm ſtabitis ad orandum, dimittite ſiquid*
*habetis aduerſus aliquem: vt & pater ve-*
*ſter qui in cælis eſt, dimittat vobis peccata*
*veſtra.* ¶ *Quod ſi vos non dimiſeritis: nec* 26
*pater veſter qui in cælis eſt, dimittet vobis* D
Mat.21.b.5 *peccata veſtra.* ¶ *Et veniunt rurſus Ieroſo-* 27
Luc.20.a.1. *lymam. Et cùm ambularet in templo, acce-*
*dunt ad eum ſummi ſacerdotes & Scribæ &*
*ſeniores,* ¶ *& dicunt ei, In qua poteſtate hæc* 28
*facis? & quis dedit tibi hanc poteſtatem vt*
*iſta facias?* ¶ *Ieſus autem reſpondens ait il-* 29
*lis, Interrogabo vos & ego vnum verbum,*
*& reſpondete mihi: & dicam vobis in qua*
*poteſtate hæc faciam.* ¶ *Baptiſmus Iohannis,* 30
*de cælo erat, an ex hominibus? Reſpondete mi*
*hi.* ¶ *At illi cogitabant ſecum, dicentes, Si di-* 31
*xerimus de cælo, dicet, Quare ergo non cre-*
*didiſtis ei?* ¶ *Si dixerimus ex hominibus,* **ti* 32
*timemus. *mebant populum. omnes enim habebant Io-*
*hannem quia vere propheta eſſet.* ¶ *Et reſ-* 33
*pondentes dicunt Ieſu, Neſcimus. Et reſpon-*
*dens Ieſus ait illis, Neque ego dico vobis in*
*qua poteſtate hæc faciam.*

## CAP. XII.

1 *ET cœpit illis in parabolis loqui, Vineam* Mat.21.d.33
A *paſtinauit homo, & circundedit ſepem,* Luc.20.b.9.
*& fodit lacum, & ædificauit turrim, & loca-* Iſaiæ 5.a.1.
*uit eam agricolis: & peregre profectus eſt.* Iere.2.d.21.
2 ¶ *Et miſit ad agricolas in tempore ſeruum, vt*
3 *ab agricolis acciperet de fructu vineæ.* ¶ *Qui*
*apprehenſum eum ceciderũt: & dimiſerunt*
4 *vacuum.* ¶ *Et iterum miſit ad illos alium*
*ſeruum: & illum in capite vulnerauerunt,*
5 *& contumeliis affecerunt.* ¶ *Et rurſum aliũ*
*miſit, & illũ occiderunt: & plures alios: quoſ-*
6 *dam cædentes, alios vero occidentes.* ¶ *Ad-*
*huc ergo vnum habens filium chariſſimum:*
*& illum miſit ad eos nouiſſimum, dicens,*
7 *Quia reuerebuntur filium meum.* ¶ *Coloni*
*autem dixerunt ad inuicem, Hic eſt hæres:*
*venite, occidamus eum: & noſtra erit hære-*
8 *ditas.* ¶ *Et apprehendentes eum, occiderunt:*
9 *& eiecerunt extra vineam.* ¶ *Quid ergo fa-*
*ciet Dominus vineæ? Veniet, & perdet colo-*
10 *nos: & dabit vineam aliis.* ¶ *Nec ſcripturam* Pſa.117.d.22
*hanc legiſtis,* ‖ *Lapidem quem reprobaue-* Iſa.28.d.16.
*runt ædificantes, hic factus eſt in caput an-* Act.4.b.11
11 *guli,* ¶ *A Domino factum eſt illud, & eſt* Rom.9.g.33
12 *mirabile in oculis noſtris:* ¶ *Et quærebant eũ* 1.Pet.2.a.8
*tenere: & timuerunt turbam, cognouerunt* Mt.21.d.42
B *enim quoniam ad eos parabolam hanc dixe-* Mat.22.b.15
13 *rit. Et relicto eo abierunt,* ¶ ‖ *Et mittunt* Luc.20.d.20
*ad eum quoſdam ex Phariſæis & Herodia-*
14 *nis: vt eum caperent in verbo.* ¶ *Qui veni-*
*entes dicunt ei, Magiſter, ſcimus quia ve-*
*rax es, & non curas quemquam: nec enim*
*vides in faciem hominum, ſed in veritate*
*viam Dei doces, licet dare tributum Cæſari:*
15 *an non dabimus?* ¶ *Qui ſciens verſutiam il-*
*lorum, ait illis, Quid me tentatis? afferte*
16 *mihi denarium vt videam.* ¶ *At illi attule-*
*runt ei. Et ait illis, Cuius eſt imago hæc, &*
17 *inſcriptio? Dicunt ei, Cæſaris.* ¶ *Reſpondens*
*autem Ieſus dixit illis,* ‖ *Reddite igitur quæ* Rom.13.b.7
*ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt Dei, Deo.*
18 *Et mirabantur ſuper eo.* ¶‖ *Et venerunt ad* Mat.22.c.23
*eum Sadducæi qui dicunt reſurrectionem* Luc.20.d.27
*non eſſe: & interrogabant eum dicentes,*
19 ¶ *Magiſter, Moyſes nobis ſcripſit,* ‖ *vt ſi cuius* Deu.25.a.5
*frater mortuus fuerit, & dimiſerit vxorẽ,*
*& filios non reliquerit: accipiat frater eius*
*vxorem ipſius, & reſuſcitet ſemen fratri ſuo.*
20 ¶ *Septem ergo fratres erant: & primus acce-*
*pit vxorem, & mortuus eſt non relicto ſemi-*
21 *ne.* ¶ *Et ſecundus accepit eam, & mortuus*
*eſt: & nec iſte reliquit ſemen. Et tertius ſi-*
22 *militer.* ¶ *Et acceperunt eam ſimiliter ſep-*
*tem: & non reliquerunt ſemen. Nouiſſima*
23 *omnium defuncta eſt & mulier.* ¶ *In reſur-*
*rectione ergo cùm reſurrexerint, cuius de his*
*erit vxor? ſeptem enim habuerunt eam v-*
24 *xorem.* ¶ *Et reſpondens Ieſus, ait illis, Non-*
C *ne ideo erratis, non ſcientes ſcripturas, ne-*
25 *que virtutẽ Dei?* ¶ *Cùm enim a mortuis re-*
*ſurrexe-*

ſurrexerint, neq; nubent, neq; nubentur, ſed
ᵃDei ſunt ſicut angeliᵃ in cælis. ¶De mortuis au- 26
tem quod reſurgant, nō legiſtis in libro Moy
ſi, ſuper rubū quomodo dixerit illi Deus in-
Exod.3.b.6. quiens, ‖Ego ſum Deus Abraham, & Deus
Mat.22. 32. Iſaac, & Deus Iacob? ¶Non eſt Deus mortuo 27
Luc.20.f.37 rum, ſed viuorum. Vos ergo multum erratis.
¶Et acceſſit vnus de Scribis qui audierat il 28
los conquirentes. & videns quoniam bene il
lis reſponderit, interrogauit eum quod eſſet
primum omnium mandatum. ¶Ieſus autem 29
reſpondit ei, Quia primum omnium manda
Deut.6.a.4 tum eſt, ‖Audi Iſraël, Dominus Deus tuus,
ᵇnoſter, Deusᵇ vnus eſt. ¶Et diliges Dominum Deū 30
Dominus 7 tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima
ᵇveſter, tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtu-
Deus 4. te tua. Hoc eſt primum mandatum. ¶Secun 31
Leu.19.d.18 dum autem ſimile eſt illi. ‖Diliges proximū
Mat.22.d 39 tuum tanquam teipſum. Maius horum aliud
Rom.13.c.9. mandatum non eſt. ¶Et ait illi Scriba, Bene 32
Gal.5.c.14 Magiſter, in veritate dixiſti, quia vnus eſt
Ia.5.b.8. Deus, & non eſt alius præter eum. ¶Et vt 33
diligatur ex toto corde, & ex toto intellectu,
& ex tota anima, & ex tota fortitudine: &
diligere proximum tanquam ſeipſum, maius
eſt omnibus holocautomatibus & ſacrificiis.
¶Ieſus autem videns quod ſapienter reſpon 34
diſſet, dixit illi, Non es longe a regno Dei.
Et nemo iam audebat eū interrogare. ¶‖Et 35
Mat.22.d. reſpondens Ieſus, dicebat, docens in templo, D
41. Quomodo dicunt Scribæ Chriſtum filium eſ-
Luc.20.g.41 ſe Dauid? ¶Ipſe enim Dauid dicit in Spiritu 36
Pſa.109.a.1. ſancto, ‖Dixit Dominus Domino meo, ſede à
dextris meis, donec ponam inimicos tuos ſca
bellum pedum tuorum. ¶Ipſe ergo Dauid di- 37
cit eum Dominum: & vnde eſt filius eius?
Et multa turba eum libenter audiuit. ¶Et 38
dicebat eis in doctrina ſua, ‖Cauete à Scri-
Mat.23.a.6 bis, qui volūt in ſtolis ambulare, & ſalutari
Luc.11.f.43 in foro, ¶& in primis cathedris ſedere in ſy- 39
& 20.g.46. nagogis, & primos diſcubitus in cœnis: ¶qui 40
deuorant domos viduarum ſub obtentu pro-
lixæ orationis: hi accipient prolixius iudiciū.
¶Et ſedens Ieſus contra gazophylacium, aſ- 41
Luc.21.a.1. piciebat quomodo turba iactaret æs in gazo
phylacium, & multi diuites iactabant mul-
ta. ¶Cùm veniſſet autem vidua vna pau- 42
per, miſit duo minuta, quod eſt quadrans:
¶& conuocans diſcipulos ſuos, ait illis, Amen 43
dico vobis, quoniam vidua hæc pauper plus
omnibus miſit qui miſerunt in gazophylaci-
um. ¶Omnes enim ex eo quod abundabat il 44
lis, miſerunt: hæc verò de penuria ſua om-
nia quæ habuit, miſit totum victum ſuum.

CAP. XIII.

Mat.24.a.2 ET cùm egrederetur de templo, ait illi v- 1
Luc.21.a.5. nus ex diſcipulis ſuis, Magiſter, aſpice A
quales lapides, & quales ſtructuræ. ¶Et re- 2
ſpondens Ieſus, ait illi, Vides has omnes ma-
Luc.19.g.44 gnas ædificationes? ‖Non relinquetur lapis
ſuper lapidem qui non deſtruatur. ¶Et cùm 3
ſederet in monte oliuarum contra templum,
interrogabant eum ſeparatim Petrus & Ia-
4 cobus & Ioannes & Andreas, ¶Dic nobis,
quando iſta fient? & quod ſignū erit quando
5 hæc omnia incipient conſummari? ¶Et reſpō
dens Ieſus cœpit dicere illis, ‖Videte, ne quis Ephe.5.b.6. 2.Th.2.a
6 vos ſeducat. ¶multi enim venient in nomine
meo dicentes, quia ego ſum: & multos ſedu-
7 cent. ¶Cùm audieritis autem bella & opinio
nes bellorum, ne timueritis. oportet enim hæc
8 fieri: ſed nondum finis. ¶Exurget enim gens
B contra gentem, & regnum ſuper regnum: &
erunt terræmotus per loca, & fames. Initiū
9 dolorum hæc. ¶Videte autem voſmetipſos.
Tradent enim vos in conciliis, & in ſynago-
gis vapulabitis, & ante præſides & reges ſta
10 bitis propter me, in teſtimonium illis. ¶Et in
omnes gentes primùm oportet prædicari euā
11 geliū. ¶‖Et cùm duxerint vos tradentes, no- Mat.10.b.19
lite præcogitare quid loquamini: ſed quod da Luc.12.b.11
tum vobis fuerit in illa hora, id loquimini. & 21.c.14
non enim vos eſtis loquentes: ſed Spiritus
12 ſanctus. ¶Tradet autem frater fratrem in
mortem, & pater filium: & conſurgent filij
13 in parentes, & morte afficient eos. ¶Et eri-
tis odio omnibus, propter nomen meum. Qui
autem ſuſtinuerit in finem, hic ſaluus erit.
14 ¶‖Cùm autem videritis abominationē de- Dan.9.g.27
ſolationis ſtantem, ‖vbi non debet (qui legit, Mat.24.b.
intelligat) tunc qui in Iudæa ſunt, fugiant 16.
15 in montes: ¶& qui ſuper tectum, ne deſcēdat Luc.21.d.21
in domū, nec introeat vt tollat quid de do-
16 mo ſua: ¶& qui in agro erit, non reuertatur
17 retro, tollere veſtimentum ſuum. ¶Væ autē
C prægnantibus & nutrientibus in illis die-
18 bus. ¶Orate verò vt hyeme non fiant. ¶E-
19 runt enim dies illi tribulationes tales, qua-
les non fuerunt ab initio creaturæ quam
20 condidit Deus vſque nunc, neque fient. ¶Et
niſi breuiaſſet Dominus dies, nō fuiſſet ſal-
ua omnis caro: ſed propter electos quos ele-
21 git, breuiauit dies. ¶‖Et tunc ſi quis vobis
dixerit, Ecce, hîc eſt Chriſtus, ecce illic: ne cre Mt.24.d.23 Luc.21.b.8.
22 dideritis. ¶Exurgent enim pſeudochriſti &
pſeudoprophetæ: & dabunt ſigna & portenta
ad ſeducendos, ſi fieri poteſt, etiam electos.
23 ¶Vos ergo videte, ecce prædixi vobis omnia.
24 ¶‖Sed in illis diebus poſt tribulationem illā Eze.32.b.7.
ſol contenebrabitur, & luna nō dabit ſplen- Iſa.13.b.10
25 dorē ſuum: ¶Et ſtellæ cæli erunt decidentes, Ioel 2.c.10.
& virtutes quæ in cælis ſunt, mouebuntur. g.31. & 3.c.
26 ¶Et tunc videbunt filium hominis venien- 15.
27 tem in nubibus, cū virtute multa & gloria.
D ¶‖Et tunc mittet angelos ſuos, & congrega- Mat.24.c.31
bit electos ſuos à quatuor ventis, à ſummo
28 terræ vſque ad ſummum cæli. ¶A ficu autem
diſcite parabolam. Cùm iam ramus eius te-
ner fuerit, & nata fuerint folia: cognoſcitis
29 quia in proximo ſit æſtas. ¶ſic & vos cùm
videritis hæc fieri, ſcitote quòd in proximo
30 ſit in oſtiis. ¶Amen dico vobis, quoniam non
tranſi-

tranſibit generatio hæc, donec omnia iſta
fiant. ¶Cælum & terra tranſibunt: verba 31
autem mea non tranſibunt. ¶De die autem 32
illo vel hora nemo ſcit, neq; angeli in cælo,
Mat.24.d. neque filius: niſi pater. ¶‖Videte, vigilate, 33
& orate: neſcitis enim quando tempus ſit.
¶Sicut homo qui peregrè profectus reliquit do 34
mum ſuam: & dedit ſeruis ſuis poteſtatem
cuiuſque operis, & ianitori præcepit vt vigi
let. ¶Vigilate ergo (neſcitis enim quando do- 35
minus domus veniat, ſero, an media nocte,
an gallicantu, an mane) ¶ne cum venerit re 36
pente, inueniat vos dormiẽtes. ¶Quod autem 37
vobis dico, omnibus dico, Vigilate.

## CAP. XIIII.

Mat.26.a.2. ERat autẽ Paſcha & Azyma poſt biduũ: 1
Luc.22.a.1. & quærebant ſummi ſacerdotes & Scri A
ba quomodo eum dolo tenerent & occiderent.
¶Dicebant enim, Non in die feſto, ne forte 2
*in populo tumultus fieret *populi'. ¶‖Et cum eſſet Be- 3
Mat.26.a.6. thania in domo Simonis Leproſi, & recum-
Ioh.12.a.1. beret, venit mulier habens alabaſtrum vn-
*piſtici 2. guenti nardi *ſpicati' pretioſi: & fracto ala-
Mat.26.a.8 baſtro, effudit ſuper caput eius. ¶‖Erant au 4
Ioh.12.a.4. tem quidã indignè ferentes intra ſemetip-
ſos, & dicentes, Vt quid perditio iſta vnguẽ
ti facta eſt? ¶Poterat enim vnguentũ iſtud 5
venundari plus quàm trecentis denariis, &
dari pauperibus. Et fremebant in eam. ¶Ie 6
ſus autem dixit, Sinite eam: quid illi moleſti
eſtis? Bonum opus operata eſt in me. ¶Sem- 7
*habebitis per enim pauperes *habetis' vobiſcũ: & cum
volueritis, poteſtis illis benefacere: me autẽ
non ſemper habetis. ¶Quod habuit hæc, fe- 8
cit: præuenit vngere corpus meum in ſepul-
turam. ¶Amen dico vobis, vbicunque prædi 9
catum fuerit Euangelium iſtud in vniuer-
ſo mundo, & quod fecit hæc, narrabitur in 10
memoriam eius. ¶‖Et Iudas Iſcariotes vnus B
Mat.26.b.14. de duodecim abiit ad ſummos ſacerdotes, vt
proderet eum illis. ¶Qui audientes gauiſi 11
Luc.22.a.4. ſunt: & promiſerunt ei pecuniam ſe daturos.
Et quærebat quomodo ‖illum opportunè tra-
Mat.26.b.16 Luc.22.a.6. deret. ¶Et primo die Azymorum quando pa- 12
ſcha immolabant, dicunt ei diſcipuli, Quò
vis eamus, & paremus tibi vt manduces pa
ſcha? ¶Et mittit duos ex diſcipulis ſuis: & di 13
cit eis, Ite in ciuitatem: & occurret vobis ho
mo lagenam aquæ baiulans, ſequimini eum:
¶& quocunque introierit, dicite domino do- 14
mus, quia magiſter dicit, Vbi eſt refectio
mea, vbi paſcha cum diſcipulis meis mandu
cem? ¶Et ipſe vobis demonſtrabit cœnaculũ 15
grande, ſtratum: & illic parate nobis. ¶Et a- 16
bierunt diſcipuli eius, & venerunt in ciuita
tem: & inuenerunt ſicut dixerat illis, & pa
Mat.26.b.20 rauerunt paſcha. ¶‖Veſpere autem facto, ve- 17
Luc.22.b.14 nit cum duodecim. ¶Et diſcumbentibus eis 18
Ioh.13.c.21. & manducantibus, ait Ieſus, Amẽ dico vo-
bis, quia vnus ex vobis tradet me, qui mã C
ducat mecum. ¶At illi cœperunt contriſtari, 19

20 & dicere ei ſingulatim. Nunquid ego? ¶Qui
ait illis, ‖Vnus ex duodecim qui intingit me Luc.22.c.21.
21 cum *manum' in catino. ¶& filius quidem *.8.
hominis vadit ‖ſicut ſcriptum eſt de eo: væ Pſa.40.c.10
autem homini illi per quẽ filius hominis * Act.1.c.16.
tradetur', bonum erat ei, ſi non eſſet natus Mt.26.b.24
22 homo ille. ¶Et manducantibus illis, ‖accepit *traditur 1.
Ieſus panem: & benedicens fregit, & dedit 1.Co.11.c.24
23 eis, & ait, Sumite, hoc eſt corpus meum. ¶Et
accepto calice, gratias agens dedit eis, & bi-
24 berunt ex illo omnes. ¶Et ait illis, Hic eſt
ſanguis meus noui teſtamenti, qui pro mul-
25 tis effundetur. ¶Amen dico vobis, quia iam
non bibam de *genimine vitis vſque in diẽ *hoc
illum cùm illud bibam (nouum) in regno
26 Dei. ¶Et hymno dicto exierunt in montem
27 oliuarum. ¶Et ait eis Ieſus, ‖Omnes ſcanda Ioh.16.d.32.
lizabimini *in me' in nocte iſta: quia ſcri- *.10.
ptum eſt: ‖Percutiam paſtorem: & diſper- Zach.13.a.7
28 gentur oues. ¶Sed poſtquam reſurrexero,
29 ‖præcedam vos in Galilæam. ¶Petrus autem Inf.16.b.7.
ait illi, Et ſi omnes ſcandalizati fuerint:
30 ſed non ego. ¶Et ait illi Ieſus, Amen dico ti-
D bi, quia tu hodie in nocte hac, priuſquam gal
lus vocem bis dederit, ter me es negaturus.
31 ¶At ille amplius loquebatur, Et ſi oportuerit
me ſimul commori tibi, non te negabo. Simi-
32 liter autem & omnes dicebant. ¶‖Et veni- Mt.26.d.36.
unt in prædium, cui nomen Getſemani. Et
ait diſcipulis ſuis, ‖Sedete hic donec orem. Luc.22.d.40
33 ¶Et aſſumit Petrum & Iacobum & Iohan-
34 nem ſecum: & cœpit pauere & tædere. ¶Et
ait illis, Triſtis eſt anima mea vſq; ad mor
35 tem: ſuſtinete hic & vigilate. ¶Et cùm pro-
ceſſiſſet paululum, procidit ſuper terram: &
orabat vt ſi fieri poſſet, tranſiret ab eo hora:
36 ¶& dixit, Abba, pater, omnia tibi poſſibilia
ſunt: transfer calicem hunc à me, ſed non
37 quod ego volo, ſed quod tu. ¶Et venit, & in-
38 uenit eos dormientes. ¶Et ait Petro, Simon
dormis? nõ potuiſti vna hora vigilare? Vigi-
late, & orate vt nõ intretis in tentationem.
Spiritus quidem promptus eſt, caro verò in-
39 firma. ¶Et iterum abiẽs orauit eundem ſer-
40 monem, dicens. ¶Et reuerſus, denuo inuenit
eos dormientes (erant enim oculi eorum gra
uati) & ignorabant quid reſponderent ei.
41 ¶Et venit tertiò, & ait illis, Dormite iam
E & requieſcite. Sufficit, venit hora, ecce fi-
lius hominis tradetur in manus peccatorũ.
42 ¶Surgite, eamus, ecce, qui me tradet, prope
43 eſt. ¶Et adhuc eo loquente venit Iudas Iſca-
riotes, vnus de duodecim, & cum eo ‖turba Mt.26.d.47
multa cum gladiis & lignis, *à ſummis ſa- Lu.22.c.47.
44 cerdotibus & Scribis & ſenioribus. ¶Dede- Ioh.18.a.8
rat autem traditor eius ſignum eis dicens, *miſſi.
Quemcunq; oſculatus fuero, ipſe eſt: tenete
45 eum, & ducite cautè. ¶Et cum veniſſet, ſta-
tim accedens ad eum, ait, Rabbi. & oſcula-
46 tus eſt eum. ¶At illi manus iniecerunt in eũ:
47 & tenuerunt eum. ¶Vnus autem quidam de
circun-

circunſtantibus educens gladium, percuſsit
ſeruum ſummi ſacerdotis: & amputauit illi
auriculam. ¶Et reſpondens Ieſus, ait illis, 48
Tanquam ad latronem exiſtis cum gladiis
& lignis comprehendere me? ¶quotidie eram 49
Mt.26.f.56 apud vos in templo docens, & non me te-
nuiſtis. Sed vt impleantur ſcriptura. ¶‖Tūc 50
diſcipuli eius relinquentes eū, omnes fuge-
runt. ¶Adoleſcens autem quidam ſequeba- 51
tur eum amictus ſindone ſuper nudo: & te- F
nuerunt eum. ¶At ille reiecta ſindone, nudus 52
Lu.22.f.54. profugit ab eis. ¶‖Et adduxerunt Ieſum ad 53
Ioha.18.c.13 ſummum ſacerdotem: & conuenerunt omnes
ſacerdotes & Scribæ & ſeniores. ¶Petrus au 54
tē à longe ſecutus eſt eum vſque intrò in a-
trium ſummi ſacerdotis: & ſedebat cum mi-
niſtris ad ignem, & calefaciebat ſe. ¶‖Sum- 55
Mt.26.f.59. mi vero ſacerdotes & omne concilium quære
bant aduerſus Ieſum teſtimonium, vt eum
morti traderent, nec inueniebant. ¶Multi e- 56
nim teſtimonium falſum dicebant aduer-
ſus eum: & conuenientia teſtimonia non e-
rant. ¶Et quidam ſurgentes, falſum teſti- 57
monium ferebant aduerſus eum, dicentes,
Ioha.2.d.19. ¶Quoniam nos audiuimus eum dicentem, ‖ 58
Ego diſſoluam templum hoc manufactum,
"poſt & "per' triduum aliud non manu factum,
ædificabo. ¶Et non erat conueniens teſtimo- 59
nium illorum. ¶Et exurgens ſummus ſacer- 60
dos in medium, interrogauit Ieſum, dicens,
Non reſpondes quicquam ad ea quæ tibi obii
ciuntur ab his? ¶ille autem tacebat, & nihil 61
reſpondit. Rurſum ſummus ſacerdos interro-
gabat eum: & dixit ei, Tu es Chriſtus fili-
~.7. us ~Dei' benedicti? ¶Ieſus autem dixit illi, 62
Mt.24.c.30. Ego ſum, ‖& videbitis filium hominis ſedē- G
"Dei. tem à dextris virtutis", & venientem cum
nubibus cæli. ¶Summus autem ſacerdos ſcin 63
dens veſtimenta ſua, ait. Quid adhuc deſi-
deramus teſtes? ¶Audiſtis blaſphemiam. 64
quid vobis videtur? Qui omnes condemna-
uerunt eum eſſe reum mortis: ¶Et cœperūt 65
quidam conſpuere eum, & velare faciem e-
ius, & colaphis eū cædere, & dicere ei, Pro-
Mt.26.g.69 phetiza. & miniſtri alapis eum cædebant.
Luc.22.f.55. ¶‖Et cùm eſſet Petrus in atrio deorſum, ve- 66
Iohā.18.c.17 nit vna ex ancillis ſummi ſacerdotis. ¶& 67
cùm vidiſſet Petrum calefacientē ſe, aſpiciēs
illum, ait: Et tu cum Ieſu Nazareno eras.
¶At ille, negauit, dicens, Neque ſcio, neque 68
noui quid dicas. Et exiit foras ante atriū:
Mat.26.g.71 & gallus cantauit. ¶‖Rurſus autem cùm vi 69
diſſet illum ancilla, cœpit dicere circumſtan
tibus, Quia hic ex illis eſt. ¶At ille iterum 70
Luc.22.f.58. negauit. ‖Et poſt puſillum rurſus qui aſta-
Ioh.18.c.25. bant, dicebant Petro, Verè ex illis es: nā &
Galilæus es. ¶Ille autem cœpit anathemati- 71
zare & iurare, Quia neſcio hominem iſtum
quē dicitis. ¶Et ſtatim gallus iterum canta- 72
Mt.26.g.75. uit. ‖Et recordatus eſt Petrus verbi quod di
Iohā.13.d.38 xerat ei Ieſus. Prius quàm gallus cantet bis,

ter me negabis. Et cœpit flere.

CAP. XV.

1 ET confeſtim, manè conſilium facientes Mat.27.a.1.
A ſummi ſacerdotes cū ſenioribus & Scri- Luc.22.g.66
bis & vniuerſo concilio, vincientes Ieſum, Ioh.18.d.28.
2 duxerunt & tradiderunt Pilato. ¶Et inter-
rogauit eum Pilatus, Tu es rex Iudæorum?
3 At ille reſpondens, ait illi, Tu dicis. ¶‖Et ac- Mat.27.b.11
cuſabant eum ſummi ſacerdotes in multis. Luc.23.a.6.
4 ¶‖Pilatus autem rurſum interrogauit eum, Iohā.18.f.33.
dicens, Non reſpondes quicquam? vide inquā
5 tis te accuſant. ¶Ieſus autem amplius nihil
6 reſpondit: ita vt miraretur Pilatus. ¶Per diē
autem feſtum ſolebat dimittere illis vnum
7 ex vinctis quemcūque petiſſent. ¶Erat au-
tem qui dicebatur Barabbas, qui cū ſeditio-
ſis erat vinctus, qui in ſeditione fecerat ho-
8 micidium. ¶Et cùm aſcendiſſet turba, cœpit
9 rogare, ſicut ſemper faciebat illis. ¶Pilatus
autem reſpondit eis, & dixit, Vultis dimittā
10 vobis regem Iudæorum? ¶Sciebat enim quod
per inuidiam tradidiſſent eum ſummi ſacer-
11 dotes. ¶Pontifices autem concitauerunt tur-
12 bam, vt magis Barabbam dimitteret eis.
B ¶‖Pilatus autem iterum reſpōdens, ait illis, Mat.27.c.20
13 Quid ergo vultis faciam regi Iudæorū? ¶‖At Luc.23.c.14.
14 illi iterum clamauerunt, Crucifige eum. ¶Pi- Ioh.18.g.39.
latus verò dicebat illis, Quid enim mali fe- & 19.a.6.
cit? At illi magis clamabant, Crucifige eum.
15 ¶Pilatus autem volens populo ſatisfacere,
dimiſit illis Barabbā, & tradidit Ieſum fla
16 gellis cæſum vt crucifigeretur. ¶‖Milites au- Mat.27.e.27
tem duxerunt eum in atrium prætorij, & cō- Iohā.19.a.2.
17 uocant totam cohortem: ¶& induunt eum
purpura, & imponunt ei, plectentes ſpineam
18 coronam. ¶Et cœperunt ſalutare eum, Aue
19 rex Iudæorum. ¶Et percutiebant caput eius
arundine: & conſpuebant eum, & ponentes
20 genua, adorabant eum. ¶Et poſtquam illuſe
runt ei, exuerunt illum purpura, & indue-
runt eum veſtimentis ſuis, & educunt il-
21 lum vt crucifigerent eum. ¶‖Et angariaue- Mat.27.d.32
runt prætereuntem quēpiam, Simonem Cy Luc.23.d.26
renæum venientem de villa, patrē Alexan- Mat.27.d.35
22 dri & Rufi, vt tolleret crucem eius. ¶‖Et per Luc.23.e.33.
ducunt illum in Golgotha locum quod eſt in- Ioh.19.c.17.
23 terpretatum, Caluariæ locus. ¶Et dabant ei Mat.27.d.35
bibere myrrhatum vinum: & non accepit. Luc.23.d.34
24 ¶‖Et crucifigentes eum, diuiſerunt veſtimē Ioh.19.d.23.
C ta eius, mittentes ſortem ſuper eis, quis quid
25 tolleret. ¶Erat autem hora tertia: & crucifi-
26 xerunt eum. ¶Et erat titulus cauſæ eius in-
27 ſcriptus, REX IVDAEORVM. ¶Et
cum eo crucifigunt duos latrones: vnum à de
28 xtris, & alium à ſiniſtris eius. ¶Et impleta
eſt ſcriptura quæ dicit, ‖Et cum iniquis re- Iſa.53.d.12.
29 putatus eſt. ¶Et prætereuntes blaſphema- Iohā.2.c.19.
bant eum, mouentes capita ſua, & dicentes, "deſtruis
Vah ‖qui "deſtruit' templum", & in tribus "Dei.
30 diebus "ædificat': ¶ſaluum fac temetipſum "reædificas
31 deſcendens de cruce. ¶Similiter & ſummi ſa
cerdotes

cerdotes illudentes, ad alterutrum cum Scri
bis dicebant, Alios ſaluos fecit, ſeipſum non
poteſt ſaluum facere. ¶ Chriſtus rex Iſrael 32
deſcendat nunc de cruce: vt videamus & cre
damus. Et qui cum eo crucifixi erant, conui
tiabantur ei. ¶ Et facta hora ſexta, tenebræ 33
factæ ſunt per totam terram vſque in horã
nonam. ¶ Et hora nona exclamauit Ieſus vo 34
Pſa.21.a.1. ce magna, dicens, ‖ Eloi, eloi, lamma ſabacthã
Mt.27.e.46. ni? quod eſt interpretatum, Deus meus, De-
us meus, vt quid dereliquiſti me? ¶ Et qui- 35
dam de circunſtantibus audientes dicebant, D
Ecce, Eliam vocat. ¶ Currens autem vnus, 36
Pſa.68.c.20 & implens ſpongiam ‖ aceto circumponẽſq;
calamo, potum dabat ei, dicens, Sinite: videa
mus ſi veniat Elias ad deponendum eum.
¶ Ieſus autem emiſſa voce magna expirauit. 37
¶ Et velum templi ſciſſum eſt in duo, à ſum 38
mo vſque deorſum. ¶ Videns autem centu- 39
rio qui ex aduerſo ſtabat, quia ſic clamans ex
piraſſet ait, Vere hic homo filius Dei erat.
Mat.27.f.55. ¶ ‖ Erant autem & mulieres delonge aſpiciẽ- 40
tes, inter quas erat Maria Magdalene, &
Luc.8.a.2. Maria Iacobi minoris & Ioſeph mater, & Sa
lome: ¶ & cùm eſſet in Galilæa, ‖ ſequeban- 41
tur eum & miniſtrabant ei, & aliæ multæ
quæ ſimul cũ eo aſcenderant Ieroſolymam.
Mat.27.g.57 ¶ ‖ Et cùm iam ſerò eſſet factum (quia erat 42
Luc.23.g.50. Paraſceue, quod eſt ante ſabbathũ) ¶ venit 43
Ioh.19.g.38 Ioſeph ab Arimathæa nobilis decurio, qui &
ipſe erat expectans regnum Dei: & audacter
introiuit ad Pilatum, & petiit corpus Ieſu.
¶ Pilatus autem mirabatur ſi iam obiiſſet, 44
Et accerſito centurione, interrogauit eum ſi
iam mortuus eſſet. ‖ ¶ Et cùm cognouiſſet à cẽ 45
turione, donauit corpus Ioſeph. ¶ Ioſeph autẽ 46
mercatus ſindonem, & deponens eum inuo-
luit ſindone, & poſuit eum in monumento
quod erat excíſum de petra, & aduoluit la-
pidem ad oſtium monumenti. ¶ Maria au- 47
tem Magdalene & Maria Ioſeph aſpiciebant
vbi poneretur.

CAP. XVI.

Mat.28.a.1. ET cùm tranſiſſet ſabbathũ, Maria Mag- 1
Luc.24.a.1. dalene & Maria Iacobi, & Salome eme- A
Ioh.20.a.1. runt aromata, vt venientes vngerẽt Ieſũ.
¶ Et valde mane vna ſabbathorum, veniũt 2
ad monumentum, orto iam ſole. ¶ Et dice- 3
bant ad inuicem. Quis reuoluet nobis lapi-
dem ab oſtio monumenti? ¶ Et reſpicientes 4
Mat.28.a.5 viderunt reuolutum lapidem. Erat quippe
Luc.24.a.4. magnus valde. ¶ ‖ Et introeuntes in monu- 5
Ioh.20.c.14 mentũ, viderunt iuuenem ſedentem in de-
xtris, coopertum ſtola candida: & obſtupue-
runt. ¶ Qui dicit illis, Nolite expaueſcere: 6
Ieſum quæritis Nazarenũ, crucifixum: ſur-
rexit, non eſt hic, ecce locus vbi poſuerunt
eum. ¶ Sed ite, dicite diſcipulis eius & Petro, 7
*præcedet ‖ quia* præcedit vos in Galilæam: ibi eum B
Mat.26.c.32 videbitis, ‖ ſicut dixit vobis. ¶ At illæ exeun 8
Sup.14.c.28 tes, fugerunt de monumẽto, inuaſerat enim

eas tremor & pauor: & nemini quicquam
9 dixerunt. timebant enim. ¶ Surgens autem
*mane prima ſabbathi, ‖ apparuit primo Ma *Ieſus.
ria Magdalene, ‖ de qua eiecerat ſeptem dæ- Ioh.20.d.16.
10 monia. ¶ Illa vadens nuntiauit his qui cum Luc.8.a.2.
11 eo fuerant, lugentibus & flentibus. ¶ Et illi
C audientes quia viueret, & viſus eſſet ab
12 ea, non crediderunt. ¶ Poſt hæc autem ‖ duobus
ex his ambulantibus oſtenſus eſt in alia ef- Luc.24.b.13.
13 figie, euntibus in villam. ¶ & illi euntes nun
14 tiauerunt cæteris: nec illis crediderũt. ¶ ‖ No Luc.24.e.36
uiſsime recumbentibus illis vndecim appa- Ioh.20.c.19.
ruit: & exprobrauit incredulitatem eorum
& duritiam cordis, quia iis qui viderant eũ
15 reſurrexiſſe, non crediderunt. ¶ Et dixit eis, ‖ Mat.28.d.19
Euntes in mundum vniuerſum prædicate
16 Euangelium omni creaturæ. ¶ Qui crediderit
& baptizatus fuerit, ſaluus erit: qui vero
17 non crediderit: condemnabitur. ¶ Signa au- Act.16.d.18
D tem eos qui crediderint, hæc ſequentur: ‖ In Act.2.a.4.
nomine meo ‖ dæmonia eiicient. ‖ Linguis & 10.g.46.
18 loquentur nouis. ¶ ‖ Serpentes tollent. Et Act.28.a.5.
ſi mortiferum quid biberint, non eis noce-
bit, ‖ Super ægros manus imponent: & bene Act.28.b.8.
19 habebunt. ¶ Et Dominus quidem Ieſus poſt-
quam loquutus eſt eis, ‖ aſſumptus eſt in cæ Luc.24.g.51
20 lum, & *ſedit à dextris Dei. ¶ Illi autem pro *ſedet.
fecti prædicauerunt vbique Domino coope-
rante, & ſermonem confirmante ſequentibus
ſignis.

# SANCTVM IESV CHRISTI EVANGELIVM SECVNDVM LVCAM.

CAP. 1.

1 QVONIAM quidem multi co-
A nati ſunt ordinare narrationẽ quæ
2 in nobis cõpleta ſunt rerũ: ¶ ſicut
tradiderunt nobis qui ab initio
ipſi viderunt & miniſtri fuerunt ſermo-
3 nis, ¶ viſum eſt & mihi aſſequuto omnia à
principio diligenter, ex ordine tibi ſcribere
4 ‖ optime Theophile, ¶ vt cognoſcas eorum ver Act.1.a.1.
borum de quibus eruditus es, veritatem.
5 ¶ Fuit in diebus Herodis regis Iudææ, ſacer-
dos quidã nomine Zacharias, de vice ‖ Abia: 1.Paral.24.
& vxor illius de filiabus Aarõ, & nomẽ eius a.10.
6 Eliſabeth. ¶ Erant autem iuſti ambo ante
Deum, incedentes in omnibus mandatis &
7 iuſtificationibus Domini ſine querela, ¶ &
non erat illis filius: eo quod eſſet Eliſabeth
ſterilis, & ambo proceſsiſſent in diebus ſuis.
8 ¶ Factum eſt autem: cùm ſacerdotio fungere- *Zacharias
9 tur* in ordine vicis ſuæ ante Deum, ¶ ſe-
cundum conſuetudinẽ ſacerdotij, ſorte exiit
vt ‖ incenſum poneret ingreſſus in templum Exo.30.c.17
10 Domini. ¶ ‖ & omnis multitudo populi erat Leu.16.d.17.
orans

*orans foris hora incenſi . ⁋Apparuit autẽ illi* 11
*Angelus Domini, ſtans à dextris altaris in-*
*cenſi. ⁋Et Zacharias turbatus eſt, videns: & 12*
*timor irruit ſuper eum. ⁋Ait autem ad illum* 13
*angelus, Ne timeas Zacharia, quoniam ex-*
*audita eſt deprecatio tua: & vxor tua Eliſa*
Infr.f.63. *beth pariet tibi filium , ‖& vocabis nomen*
*eius Iohannem: ⁋& erit gaudiũ tibi & exul* 14
*tatio, & multi in natiuitate eius gaudebũt.* B
*⁋erit enim magnus coram Domino : & vi-* 15
*num & ſiceram non bibet: & ſpiritu ſancto*
*replebitur adhuc ex vtero matris ſuæ . ⁋&* 16
*multos filiorum Iſraël conuertet ad Dominũ*
*Deum ipſorum. ⁋& ipſe præcedet ante illum* 17
Mat.11.b.14 *‖in ſpiritu & virtute Eliæ:‖vt conuertat cor*
Mala.4.b.6 *da patrum in filios, & incredulos ad prudẽ-*
*tiam iuſtorum, parare Domino plebem per-*
*fectam . ⁋Et dixit Zacharias ad angelum,* 18
*Vnde hoc ſciam? ego enim ſum ſenex: & vxor*
*mea proceſsit in diebus ſuis. ⁋Et reſpondens* 19
*angelus dixit ei , Ego ſum Gabriel qui aſto*
*ante Deum : & miſſus ſum loqui ad te , &*
*hæc tibi euangelizare. ⁋Et ecce, eris tacens,* 20
*& non poteris loqui vſque in diem quo hæc*
*fiant: pro eo quod nõ credidiſti verbis meis,*
*quæ implebuntur in tempore ſuo . ⁋Et erat* 21
*plebs expectans Zachariam: & mirabantur*
*quòd tardaret ipſe in templo. ⁋Egreſſus au-* 22
*tem non poterat loqui ad illos , & cognoue-*
*runt quod viſionẽ vidiſſet in templo. Et ip-* C
*ſe erat innuens illis, & permãſit mutus. ⁋Et* 23
*factum eſt: vt impleti ſunt dies officij eius,*
*abijt in domum ſuam . ⁋poſt hos autem dies* 24
*concepit Eliſabeth vxor eius : & occultabat*
*ſe menſibus quinque, dicens, ⁋Quia ſic fecit* 25
*mihi Dominus in diebus quibus reſpexit au*
*ferre opprobrium meum inter homines. ⁋In* 26
*menſe autem ſexto , miſſus eſt angelus Ga-*
*briel à Deo in ciuitatem Galilææ, cui nomen*
Mat.1.c.18. *Nazareth, ⁋‖ad virginem deſponſatam vi-* 27
*ro, cui nomen erat Ioſeph, de domo Dauid: &*
*nomen virginis Maria. ⁋Et ingreſſus ange-* 28
*lus, ad eam dixit, Aue gratia plena , Domi-*
*nus tecũ: benedicta tu in mulieribus. ⁋Quæ* 29
"vidiſſet 2. *cùm "audiſſet', turbata eſt in ſermone eius,*
*& cogitabat qualis eſſet iſta ſalutatio. ⁋Et* 30
*ait angelus ei , Ne timeas Maria, inueniſti*
Iſai. 7.c.14. *enim gratiam apud Deum . ⁋‖ecce concipies* 31
Infr.2.c.21. *in vtero, & paries filium: ‖& vocabis nomẽ*
Mat.1.d.21. *eius Ieſum. ⁋hic erit magnus: & filius altiſ-* 32
*ſimi vocabitur, & dabit illi Dominus Deus*
*ſedem Dauid patris eius : ⁋‖& regnabit in* 33
Dan.7.d.14 *domo Iacob in æternum, & regni eius non e-*
& g.27. *rit finis. ⁋Dixit autem Maria ad angelum,* 34
Mich. 4. b.7 *Quomodo fiet iſtud: quoniam virum nõ co-* D
*gnoſco? ⁋Et reſpondens angelus, dixit ei, Spi-* 35
*ritus ſanctus ſuperueniet in te , & virtus*
*altiſsimi obumbrabit tibi . Ideoque & quod*
*naſcetur "ex te' Sanctum , vocabitur filius*
*Dei. ⁋Et ecce Eliſabeth cognata tua, & ipſa* 36
*concepit filium in ſenectute ſua: & his men-*

37 *ſis, ſextus eſt illi quæ vocatur ſterilis: ⁋quia*
*non erit impoſsibile apud Deum omne ver-*
38 *bum. ⁋Dixit autem Maria, Ecce ancilla Do-*
*mini, fiat mihi ſecundum verbum tuum. Et*
39 *diſceſsit ab illa angelus . ⁋Exurgens autem*
*Maria in diebus illis, abiit in montana cum*
40 *feſtinatione in ciuitatem Iuda: ⁋& intrauit*
*in domum Zachariæ, & ſalutauit Eliſabeth.*
41 *⁋Et factum eſt : vt audiuit ſalutationem*
*Mariæ Eliſabeth, exultauit infans in vte-*
*ro eius . & repleta eſt Spiritu ſancto Eliſa-*
42 *beth. ⁋& exclamauit voce magna, & dixit,*
*Benedicta tu inter mulieres , & benedictus*
43 *fructus vẽtris tui. ⁋Et vnde hoc mihi vt ve-*
44 *niat mater Domini mei ad me? ⁋Ecce enim*
E *vt facta eſt vox ſalutationis tuæ in auribus*
*meis , exultauit in gaudio infans in vtero*
45 *meo. ⁋& beata quæ "credidit' quoniam per-* "credidiſti.
*ficientur ea quæ dicta ſunt "ei' à Domino.* "tibi.
46 *⁋Et ait Maria:*
*Magnificat anima mea Dominum.*
47 *⁋Et exultauit ſpiritus meus in Deo ſalutari*
*meo.*
48 *⁋Quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ.*
*ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes* "in genera-
*generationes.* tionem &
49 *⁋Quia fecit mihi magna qui potens eſt , &* generatio-
*ſanctum nomen eius.* nem. 1.
50 *⁋Et miſericordia eius " à progenie in proge-* "in proge-
*nies',timentibus eum.* nies & pro
51 *⁋Fecit potentiam in‖brachio ſuo : ‖diſperſit* genies 7.
*ſuperbos mente cordis ſui.* Iſai.51. b. 9.
52 *⁋Depoſuit potentes de ſede, & exaltauit hu-* Pſa.32.b.10.
*miles.* Iſai.29.c.15.
53 *⁋‖Eſurientes impleuit bonis : & diuites di-* Pſa.33.b. 11.
*miſit inanes.* 1.Reg.2. b.5
54 *⁋Suſcepit Iſraël puerum ſuum, "recordatus'* " memora-
*miſericordiæ ſuæ.* ri 10.
55 *⁋‖Sicut locutus eſt ad patres noſtros, Abra-* Iſai.30.d.18
*ham & ſemini eius in ſecula.* & 41.b.8
56 *⁋Manſit autẽ Maria cum illa quaſi mẽſibus* & 54.b.5
F *tribus: & reuerſa eſt in domum ſuam.* Ierem.31.a.3
57 *⁋Eliſabeth autẽ impletum eſt tempus pari-* & d.20.
58 *endi: & peperit filium. ⁋Et audierunt vici-* Pſa.131.c.11.
*ni & cognati eius quia magnificauit Domi-* Gen.17.c.19.
*nus miſericordiam ſuam cum illa, ‖& con-* & 22.c.16.
59 *gratulabantur ei. ⁋Et factũ eſt: in die octa-* Supr.b.14
*uo venerunt circuncidere puerum, & voca-*
60 *bant eum nomine patris ſui, Zachariã. ⁋Et*
*reſpondẽs mater eius, dixit, Nequaquã, ſed*
61 *vocabitur Iohãnes. ⁋Et dixerunt ad illam,*
*Quia nemo eſt in cognatione tua qui voce-*
62 *tur hoc nomine . ⁋Innuebant autem patri*
63 *eius, quẽm vellet vocari eum. ⁋Et poſtulãs*
*pugillarẽ, ſcripſit, dicens, ‖Iohannes eſt no-* Sup.b.13
64 *mẽ eius. Et mirati ſunt vniuerſi . ⁋Apertũ*
*eſt autẽ illico os eius, & lingua eius , & lo-*
65 *quebatur benedicens Deum. ⁋Et factus eſt*
*timor ſuper omnes vicinos eorum : & ſuper*
*omnia montana Iudææ diuulgabantur om-*
66 *nia verba hæc: ⁋& poſuerunt omnes qui au-*
*dierant*

dierant in corde ſuo, dicentes, Quis, putas,
puer iſte erit? Etenim manus Domini erat
cum illo. ❡ Et Zacharias pater eius repletus 67
Infr.2.d.30. eſt Spiritu ſancto: & prophetauit, dicens,
Mat.1 d.2. ❡ ‖ Benedictus Dominus Deus Iſraël: quia 68
*plebi 7. viſitauit & fecit redemtionem *plebis' ſuæ: G
Pſa.131.d.17. ❡ ‖ Et erexit cornu ſalutis nobis, in domo 69
David pueri ſui.
Pſal.71.c.52. ❡‖ Sicut locutus eſt per os ſanctorum, qui à 70
ſeculo ſunt prophetarum eius.
Iere 23. a.6. ❡‖ Salutem ex inimicis noſtris, & de manu 71
& 30.b.10. omnium qui oderunt nos.
❡ Ad faciendam miſericordiam cũ patribus 72
noſtris: & memorari teſtamenti ſui ſancti.
Gen.22. c.16 ❡‖Iusiurandum quod iurauit ad Abraham 73
Ier.31.f.33. patrem noſtrum, daturum ſe nobis,
Heb.6.c.13. ❡ Vt ſine timore de manu inimicorum no- 74
& d.17. ſtrorum liberati, ſeruiamus illi,
1.Pet.1. c 15. ❡In ſanctitate & iuſtitia coram ipſo, omni- 75
bus diebus noſtris.
❡Et tu puer, propheta Altiſsimi vocaberis: 76
Mala.4. b.5. ‖præibis enim ante faciem Domini parare
Sup.b.17. vias eius.
❡Ad dandum ſcientiam ſalutis plebi eius, in 77
remiſsionem peccatorum eorum,
❡ Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, in 78
Zach.3.d.9. quibus viſitauit nos ‖ Oriens ex alto
& 6.c.12. ❡Illuminare his qui in tenebris, & in vm- 79
Mala.4. a.2. bra mortis ſedent: ad dirigendos pedes no-
ſtros in viam pacis.
❡Puer autem creſcebat, & confortabatur 80
ſpiritu, & erat in deſertis vſq; in diẽ oſten-
ſionis ſuæ ad Iſraël.

## CAP. II.

Factum eſt autem, in diebus illis exijt e- 1
dictum à Cæſare Auguſto, vt deſcribere- A
tur vniuerſus orbis. ❡Hæc deſcriptio prima, 2
facta eſt à præſide Syriæ Cyrino. ❡Et ibant 3
omnes vt profiterentur, ſinguli in ſuam ci-
uitatem. ❡ Aſcendit autem & Ioſeph à Ga- 4
*in 1. lilæa de ciuitate Nazareth, in Iudæam, *ci-
Mich 5. a.2. uitatem David quæ vocatur ‖ Beth-lehem:
Matt.2 a.6. eo quod eſſet de domo & familia David, ❡vt 5
Iohã.7.f.42. profiteretur cum Maria deſponſata ſibi vxo-
re prægnante. ❡ Factum eſt autem, cùm eſ- 6
ſent ibi, impleti ſunt dies vt pareret. ❡Et 7
peperit filium ſuum primogenitum, & pan-
nis eum inuoluit, & reclinauit eum in præ-
*ei. ſepio: quia non erat* eis' locus in diuerſorio.
❡Et paſtores erant in regione eadem vigi- 8
lantes, & cuſtodientes vigilias noctis ſuper
gregem ſuum. ❡Et ecce, angelus Domini ſte- 9
tit iuxta illos, & claritas Dei circumfulſit B
illos, & timuerunt timore magno. ❡Et dixit 10
illis angelus, Nolite timere: ecce enim euan-
gelizo vobis gaudium magnum, quod erit
omni populo: ❡ quia natus eſt vobis hodie 11
Saluator qui eſt Chriſtus Dominus in ciui-
tate David. ❡Et hoc vobis ſignum, Inuenie- 12
tis infantem pannis inuolutum: & poſitum
in præſepio. ❡Et ſubito facta eſt cum ange- 13
lo multitudo militiæ cæleſtis laudantium
14 Deum, & dicentium, ❡ Gloria in altiſsimis
Deo: & in terra pax *hominibus bonæ vo- *in 4.
15 luntatis. ❡ Et factum eſt vt diſceſſerunt ab
eis angeli in cælum, paſtores loquebantur ad
inuicem: Tranſeamus vſque Beth-lehem, &
videamus hoc verbum quod factum eſt,
16 *quod Dominus oſtendit' nobis. ❡ Et ve- *quod fecit
nerunt feſtinantes: & inuenerunt Mariã & Dominus &
17 Ioſeph, & infantem poſitũ in præſepio. ❡Vi- oſtendit.
C dentes autẽ cognouerunt de verbo quod di-
18 ctum erat illis de puero hoc. ❡ Et omnes qui
audierunt, mirati ſunt, *& de his quæ di- *, 1.
19 cta erant à paſtoribus ad ipſos. ❡Maria au-
tem conſeruabat omnia verba hæc, conferens
20 in corde ſuo. ❡Et reuerſi ſunt paſtores, glori-
ficantes & laudantes Deum in omnibus quæ
audierant, & viderant ſicut dictum eſt ad
21 illos. ❡ ‖Et poſtquam conſummati ſunt dies Gen.17.b.12
octo vt circumcideretur puer: ‖ vocatum eſt Leui.12.a.3.
nomen eius Ieſus, quod vocatum eſt ab an- Sup.1.c.31.
22 gelo, priuſquam in vtero conciperetur. ❡Et Mat.1.d.21.
poſtquam impleti ſunt dies purgationis eius
‖ ſecundum legem Moyſi, tulerunt illum in Leui.12.b.6.
23 Ieruſalem, vt ſiſterent eum Domino, ❡(ſi-
cut ſcriptum eſt in lege Domini, ‖Quia om- Exo.13.a.2.
ne maſculinum adaperiens vuluam, ſanctũ Num.8.c.16
24 Domino vocabitur.) ❡& vt darent hoſtiam
‖ſecundum quod dictum eſt in lege Domini, Leui.12.b.8.
par turturum, aut duos pullos columbarum.
25 ❡Et ecce: homo erat in Ieruſalem, cui no-
D men Simeon, & homo iſte iuſtus & timora-
tus, expectans conſolationem Iſraël, & Spi-
26 ritus ſanctus erat in eo. ❡ Et reſponſum ac-
ceperat à Spiritu ſancto, non viſurum ſe
mortem, niſi prius videret Chriſtum Domi-
27 ni. ❡Et venit in ſpiritu in templũ. Et cùm
inducerent puerum Ieſum parentes eius, vt
facerent ſecundum conſuetudinem legis pro
28 eo: ❡ & ipſe accepit eum in vlnas ſuas, &
benedixit Deum, & dixit,
29 ❡Nunc dimittis ſeruum tuum Domine, ſe-
cundum verbum tuum in pace:
30 ❡Quia viderunt oculi mei ſalutare tuum,
31 ❡Quod paraſti ante faciem omnium popu-
E lorum:
32 ❡Lumen ad reuelationem gentium, & glo-
riam plebis tuæ Iſraël.
33 ❡Et erat pater eius & mater mirantes ſu-
34 per his quæ dicebãtur de illo. ❡Et benedixit
illis Simeon, et dixit ad Mariam matrem e-
ius, ‖ Ecce poſitus eſt hic in ruinam, & in Iſai.8.c.14.
reſurrectionem multorum in Iſraël, & in ſi- Rom.9. g 33
35 gnum cui contradicetur: ❡ (& tuam ipſius 1.Pet.2.b.8.
animam pertranſibit gladius) vt reuelentur
36 ex multis cordibus cogitationes. ❡ Et erat
Anna propheteiſſa, filia Phanuel, de tribu A-
ſer: hæc proceſſerat in diebus multis, et vixe-
rat cum viro ſuo annis ſeptem à virginita-
37 te ſua. ❡Et hæc vidua *vſq; ad annos octo- *erat 3.
F ginta quatuor: quæ nõ diſcedebat de tẽplo,

ieiuniȷs & obſecrationibus ſeruiens nocte ac
die. ¶Et hac ipſa hora ſuperueniens confi- 38
tebatur Domino: & loquebatur de illo om-
^Ieruſalem nibus qui expectabant redemptionem ^ Iſ-
5. rail'. ¶ Et vt perfecerunt omnia ſecundum 39
legem Domini, reuerſi ſunt in Galilaam, in
ciuitatem ſuam Nazareth. ¶ Puer autem 40
*ſpiritu s. creſcebat, & confortabatur*: plenus ſapien-
tia: & gratia Dei erat in illo. ¶Et ibant pa- 41
rentes eius per omnes annos in Ieruſalem,
Exo.23.c.15. ||in die ſolenni Paſcha. ¶Et cùm factus eſſet 42
& 34.b.17. annorum duodecim, aſcendentibus illis in
Deut.16.a.1 Ieroſolymam ſecundum conſuetudinem diei
feſti, ¶conſummatiſq; diebus, cùm redirent, 43
remanſit puer Ieſus in Ieruſalē, & non co-
gnouerunt parentes eius. ¶Exiſtimantes au 44
tem illū eſſe in comitatu, venerunt iter diei:
& requirebant eum inter cognatos et notos.
¶Et non inuenientes, regreſſi ſunt in Ieru- 45
ſalem, requirentes eum. ¶Et factum eſt: poſt 46
triduum inuenerunt illum in templo ſeden- G
tem in medio doctorum, audientem illos, &
Mat.7.d.28. interrogantem eos. ¶||Stupebant autem om- 47
Mar.1.b.22. nes qui eū audiebant, ſuper prudētia & re-
Inf.4.e.32. ſponſis eius. ¶Et videntes, admirati ſunt. 48
Ioh.7.b.15. Et dixit mater eius ad illum, Fili, quid fe-
ciſti nobis ſic? ecce pater tuus & ego dolentes
quarebamus te. ¶ Et ait ad illos, Quid eſt 49
quod me quarebatis? neſciebatis quia in his
patris mei ſunt, oportet me eſſe? ¶Et ipſi non 50
intellexerunt verbum quod locutus eſt ad
eos. ¶Et deſcendit cum eis, & venit Naza- 51
reth: & erat ſubditus illis. Et mater eius
conſeruabat omnia verba hac in corde ſuo.
¶Et Ieſus proficiebat ſapientia & atate & 52
gratia apud Deum & homines.

## CAP. III.

ANno autem quintodecimo imperiȷ Ty- 1
beriȷ Caſaris procurante Pontio Pilato A
Iudaam, tetrarcha autem Galilaa Herode,
Philippo autem fratre eius tetrarcha Ituraa
& Trachonitidis regionis, & Lyſania Abi-
lina tetrarcha, ¶ſub principibus ſacerdotum 2
Anna & Caipha: factum eſt verbum Domi-
ni ſuper Iohannem Zacharia filium, in de-
Mat.3.a.1. ſerto. ¶ ||Et venit in omnem regionem Ior- 3
Marc.1.a.3. danis, pradicans baptiſmum pœnitentia in
remiſſionem peccatorum: ¶ ſicut ſcriptum eſt 4
Iſa.40.a.3. in libro ſermonum Iſaia propheta: ||Vox cla-
Iohā.1.c.23. mantis in deſerto: Parate viam Domini, re- B
ctas facite ſemitas eius. ¶ omnis vallis im- 5
plebitur: & omnis mons & collis humiliabi-
tur. & erunt praua in directa: & aſpera in
vias planas. ¶& videbit omnis caro ſaluta- 6
re Dei. ¶Dicebat ergo ad turbas qua exibāt 7
Matt.3.b.7. vt baptizarentur ab ipſo, ||Genimina vipe-
rarum, quis oſtendit vobis fugere à ventu-
ra ira? ¶Facite ergo fructus dignos pœniten- 8
tia. & ne cœperitis dicere, Patrem habemus
Abraham. Dico enim vobis quia potens eſt
Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios A-
9 braha. ¶ Iam enim ſecuris ad radicem ^ar- *arboris
borum' poſita eſt. Omnis ergo arbor non fa- ^exciditur,
ciens fructum bonum, ^excidetur, & in ignē & in ignem
10 mittetur'. ¶ Et interrogabant eum turba, mittitur s.
11 dicentes, Quid ergo faciemus? ¶ Reſpondens
C autem, dicebat illis, || Qui habet duas tuni- Iac.2.c.15.
cas, det non habenti: & qui habet eſcas, ſi- 1.Iohan.3.
12 militer faciat. ¶ Venerunt autem & publi- c.17.
cani vt baptizarentur: & dixerunt ad il-
13 lum, Magiſter, quid faciemus? ¶At ille dixit
ad eos. Nihil amplius quàm quod conſtitu-
14 tum eſt vobis, faciatis. ¶Interrogabant au-
tem eum & milites, dicentes, Quid facie-
mus & nos? Et ait illis, Neminem concutia-
tis, neque calumniam faciatis: & contenti
15 eſtote ſtipendiȷs veſtris. ¶ Exiſtimante au-
tem populo & cogitantibus omnibus in cor-
D dibus ſuis de Iohanne, ne fortè ipſe eſſet
16 Chriſtus: ¶reſpondit Iohannes, dicens om-
nibus, || Ego quidem aqua baptizo vos: ve- Mat.3.c.11.
niet autem fortior me, cuius non ſum di- Mar.1.a.8.
gnus ſoluere corrigiam calceamentorum e- Iohā.1.d.26.
ius: ||ipſe vos baptizabit in Spiritu ſancto, Act.1.a.5.
17 & igni. ¶||cuius ventilabrum in manu eius, & 11.b.16.
& purgabit aream ſuam: & congregabit tri- & 19.a.4.
ticum in horreum ſuum, paleas autem com- Mat.3.c.12.
18 buret igni inextinguibili. ¶ Multa quidem
& alia exhortans euangelizabat populo.
19 ¶||Herodes autem tetrarcha cùm corripere- Mat.14.a.3.
tur ab illo de Herodiade vxore fratris ſui, Mar.6.c.17.
20 et de omnibus malis qua fecit Herodes: ¶ad-
iecit & hoc ſuper omnia, & incluſit Iohan-
21 nem in carcerem. ¶ Factum eſt autem cùm Mat.3.c.13.
E baptizaretur omnis populus, & Ieſu bapti- Marc.1.a.9.
22 zato & orante, apertum eſt calum: ¶ & de- Iohā.1.d.32.
ſcendit Spiritus ſanctus corporali ſpecie ſi-
cut columba in ipſum: & vox de calo facta
eſt. ||Tu es filius meus dilectus: in te compla-
23 cuit mihi. ¶ Et ipſe Ieſus erat incipiens
quaſi annorum triginta: || vt putabatur, fi- Iſai.42.a.1.
24 lius Ioſeph, qui fuit Heli, ¶ qui fuit Mat- Mat.4.d.17.
that, qui fuit Leui, qui fuit Melchi, qui & 17.a.5.
25 fuit Ianne, qui fuit Ioſeph, ¶qui fuit Mat- Inf.9.d.33.
thathia, qui fuit Amos, qui fuit Naum, qui 2.Pet.1.c.17.
26 fuit Heſli, qui fuit Nagge, ¶ qui fuit Ma- Mat.13.g.55.
hath, qui fuit Mathathia, qui fuit Semei, Mar.6.a.3.
27 qui fuit Ioſeph, qui fuit Iuda, ¶qui fuit Io- Infr.4.d.22.
F hanna, qui fuit Reſa, qui fuit Zorobabel, Iohā.1.f.45.
28 qui fuit Salathiel, qui fuit Neri, ¶qui fuit & 6.e.42.
Melchi, qui fuit Addi, qui fuit Coſam, qui
29 fuit Elmadan, qui fuit Her, ¶qui fuit Ieſu,
qui fuit Eliezer, qui fuit Iorim, qui fuit
30 Matthat, qui fuit Leui, ¶ qui fuit Simeon,
qui fuit Iuda, qui fuit Ioſeph, qui fuit Io-
31 na, qui fuit Eliacim, ¶ qui fuit Melcha, qui
fuit Menna, qui fuit Mathatha, qui fuit
32 Nathan, qui fuit Dauid, ¶qui fuit Ieſſe, qui Mat.1.a.6.
fuit Obed, qui fuit Booz, qui fuit Salmon,
33 qui fuit Naaſſon, ¶ qui fuit Aminadab, qui
G fuit Aram, qui fuit Eſron, qui fuit Phares,
34 qui fuit Iuda, ¶ qui fuit Iacob, qui fuit

Iſaac

Iſaac, qui fuit Abrahã, qui fuit Thare, qui
fuit Nachor, ¶ qui fuit Sarug, qui fuit Ra- 35
gau, qui fuit Phaleg, qui fuit Heber, qui
fuit Sale, ¶ qui fuit Cainã, qui fuit Arphax- 36
ad, qui fuit Sem, qui fuit Noe, qui fuit La-
mech, ¶ qui fuit Mathuſale, qui fuit Henoch, 37
qui fuit Iared, qui fuit Malaleel, qui fuit
Cainan, ¶ qui fuit Henos, qui fuit Seth, qui 38
fuit Adam, qui fuit Dei.

CAP. IIII.

Mat.4.a.1. IEſus autem plenus Spiritu ſancto, regreſ 1
Mar.1.b.12. ſus eſt a Iordane: & agebatur in Spiritu A
in deſerto, ¶ diebus quadraginta, & tenta- 2
batur à diabolo. Et nihil mãducauit in die-
*poſtea 1. bus illis: & conſummatis illis *eſuriit. ¶ Di- 3
xit autem illi diabolus, Si filius Dei es, dic
lapidi huic vt panis fiat. ¶ Et reſpondit ad 4
Deut.8.a.3. illum Ieſus, Scriptum eſt, ‖ Quia non in ſolo
Mat.4.a.4. pane *viuet homo, ſed in omni verbo Dei.
*viuit ¶ Et duxit illum diabolus in montem excel- 5
ſum, & oſtendit illi omnia regna orbis terræ
in momento temporis: ¶ & ait illi, Tibi dabo 6
poteſtatem hanc vniuerſam, & gloriam il- B
lorum: quia mihi tradita ſunt, & cui volo, do
illa. ¶ Tu ergo ſi adoraueris coram me, erunt 7
tua omnia. ¶ Et reſpondens Ieſus, dixit illi, 8
Deut.6.c.13. Scriptum eſt, ‖ Dominum Deum tuum ado-
& 10.d.20. rabis: & illi ſoli ſeruies. ¶ Et duxit illum in 9
Ieruſalem, & ſtatuit eum ſuper pinnam tẽ-
pli: & dixit illi, Si filius Dei es, mitte te hinc
Pſal.90.c.11 deorſum. ¶ Scriptum eſt enim quod Angelis 10
ſuis mandauit de te, vt conſeruent te: ¶ & 11
quia in manibus tollent te, neforte offendas
ad lapidem pedem tuum. ¶ Et reſpondens Ie- 12
Deu.6.c.16. ſus, ait illi, Dictum eſt, ‖ Non tentabis Do-
minum Deum tuum. ¶ Et cõſummata omni 13
tentatione diabolus receſsit ab illo, vſque ad
Mat.4.b.12. tempus. ¶ Et regreſſus eſt Ieſus in virtute 14
Mar.1.b.14. Spiritus in Galilæam: & fama exiit per v- C
Iohã.4.f.43. niuerſam regionem de illo. ¶ Et ipſe docebat 15
in ſynagogis eorum: & magnificabatur ab o-
Mat.13.g.54 mnibus. ¶ ‖ Et venit Nazareth vbi erat nu- 16
Marc.6.a.1. tritus: & intrauit ſecũdum conſuetudinem
ſuam die ſabbathi in ſynagogam: & ſurrexit
legere. ¶ Et traditus eſt illi liber Iſaiæ pro- 17
phetæ. Et vt reuoluit librum, inuenit locum
Iſai.61.a.1. vbi ſcriptum erat: ¶ ‖ Spiritus Domini ſuper 18
me, propter quod vnxit me, euangelizare
pauperibus miſit me, ſanare contritos corde,
¶ prædicare captiuis remiſsionẽ, & cæcis vi- 19
ſum, dimittere confractos in remiſsionem,
prædicare annũ Domini acceptum, & diem
retributionis. ¶ Et cùm plicuiſſet librũ, red- 20
didit miniſtro, & ſedit. Et omniũ in ſynago- D
ga oculi erant intendentes in eum. ¶ Cœpit 21
autem dicere ad illos: Quia hodie impleta eſt
hæc ſcriptura in auribus veſtris. ¶ Et omnes 22
teſtimonium illi dabant: & mirabantur in
verbis gratiæ, quæ procedebant de ore ipſius,
& dicebant, Nonne hic eſt filius Ioſeph?
¶ Et ait illis, Vtique dicetis mihi hanc ſi- 23
militudinem, Medice, cura te ipſum: quanta
audiuimus facta in Capharnaum, fac & hic
24 in patria tua. ¶ Ait autem, Amen dico vo-
bis: ‖ quia nemo propheta acceptus eſt in pa- Iohã.4.f.44.
25 tria ſua. ¶ In veritate dico vobis, ‖ multæ 3.Re.17.b.9.
viduæ erant in diebus Eliæ in Iſrael, quan-
do ‖ clauſum eſt cælum annis tribus & men- Iaco.5.d.18.
ſibus ſex, cum facta eſſet fames magna in
26 omni terra: ¶ & ad nullam illarum miſſus
eſt Elias, niſi in Sarepta Sidoniæ, ad mulie-
27 rem viduam. ¶ Et ‖ multi leproſi erant in Iſ- 4.Re.5.d.14
E raël ſub Eliſæo propheta: & nemo eorũ mun-
28 datus eſt niſi Naaman Syrus. ¶ Et repleti
ſunt omnes in ſynagoga ira, hæc audientes.
29 ¶ Et ſurrexerunt, & eiecerunt illum extra
ciuitatem: & duxerunt illum vſq; ad ſuper-
cilium montis, ſuper quem ciuitas illorum
30 erat ædificata, vt præcipitarent eum. ¶ Ipſe
autem tranſiens per medium illorum, ibat.
31 ¶ ‖ Et deſcendit in Capharnaum ciuitatem Matt.4.b.13.
32 Galilææ: ibiq; docebat illos ſabbathis. ¶ ‖ Et Mar.4.b.21.
ſtupebant in doctrina eius: quia in poteſtate Mat.7.d.28.
33 erat ſermo ipſius. ¶ ‖ Et in ſynagoga erat ho- Mar.1.c.25.
F mo habens dæmonium immundum: & ex-
34 clamauit voce magna, ¶ dicens, Sine, quid
nobis & tibi Ieſu Nazarene? veniſti perdere
35 nos? ſcio te qui ſis, Sanctus Dei. ¶ Et incre-
pauit illum Ieſus, dicens, Obmuteſce, & exi
ab eo. Et cùm proieciſſet illum dæmonium in
36 mediũ, exiit ab illo, nihilq; illum nocuit. ¶ Et
factus eſt pauor in omnibus, & colloquebã-
tur ad inuicem, dicentes, Quod eſt hoc verbũ
quia in poteſtate & virtute imperat immũ-
37 dis ſpiritibus, & exeunt? ¶ Et diuulgabatur
38 fama de illo in omnem locũ regionis. ¶ Sur-
gens autem Ieſus de ſynagoga, introiuit in
domum Simonis. ‖ Socrus autem Simonis te- Mat.8.b.14.
nebatur magnis febribus: & rogauerunt il- Mar.1.c.30.
39 lum pro ea. ¶ Et ſtans ſuper illam imperauit
febri, & dimiſit illam. Et continuo ſurgens,
40 miniſtrabat illis. ¶ Cùm autem ſol occidiſſet,
G omnes qui habebant infirmos variis langno-
ribus ducebant illos ad eum. At ille ſingulis Mar.1.c.34.
41 manus imponens curabat eos. ¶ Exibant au-
tem dæmonia à multis, clamantia & dicen-
tia, Quia tu es filius Dei: & increpans non
ſinebat ea loqui, quia ſciebãt ipſum eſſe Chri-
42 ſtum. ¶ Facta autẽ die, ‖ egreſſus ibat in de- Mar.1.d.45.
ſertum locũ: & turbæ requirebant eum, &
venerunt vſq; ad ipſum: & detinebant illum
43 ne diſcederet ab eis. ¶ Quibus ille ait, Quia
& aliis ciuitatibus oportet me euangelizare
44 regnum Dei: quia ideo miſſus ſum. ¶ Et erat
prædicans in ſynagogis Galilææ.

CAP. V.

1 FActum eſt autem, cùm turba irruerent
A in eum, vt audirent verbum Dei, & ipſe
2 ſtabat ſecus ſtagnum Geneſareth. ¶ Et vidit Mat.4.c.18.
duas naues ſtantes ſecus ſtagnum: piſcatores Mar.1.b.16.
3 autem deſcenderãt, & lauabant retia. ¶ A-
ſcendens autem in vnam nauem quæ erat
Simonis, rogauit eũ à terra reducere puſillũ.

Et ſedens, docebat de nauicula turbas. ¶ Vt 4
ceſſauit autem loqui, dixit ad Simonem, Duc
in altum. & laxate retia veſtra in captu- 5
ram. ¶ Et reſpondens Simon, dixit illi, Præ-
ceptor, per totam noctem laborantes, nihil
cepimus: in verbo autem tuo laxabo rete.
¶ Et cùm hoc feciſſent, concluſerunt piſcium 6
multitudinem copioſam, rumpebatur autem B
rete eorum. ¶ Et annuerunt ſocijs qui erant 7
in alia naui vt venirent & adiuuarent eos.
Et venerunt & impleuerunt ambas naui-
*penè culas: ita vt *mergerentur. ¶ Quod cùm vi- 8
deret Simon Petrus, procidit ad genua Ieſu,
dicens, Exi à me, quia homo peccator ſum
Domine. ¶ Stupor enim circundederat eum 9
& omnes qui cum illo erant, in captura pi-
ſcium quam ceperant. ¶ Similiter autem Ia- 10
cóbum & Iohannem filios Zebedæi, qui erant
ſocij Simonis. Et ait ad Simónem Ieſus, No-
li timere: ex hoc iam, homines eris capiens.
¶ Et ſubductis ad terram nauibus, relictis 11
omnibus ſecuti ſunt eum. ¶ Et factum eſt, 12
Matt. 8. a. 2. cùm eſſet in vna ciuitatum, & ecce vir ple- C
Mar. 1. d. 40. nus lepra, & videns Ieſum, & procidens
& 5. in faciem, rogauit eum dicens, Domine, ſi
vis, potes me mundare. ¶ Et extendens ma- 13
num, tetigit eum, dicens, Volo, Mundare. Et
confeſtim lepra diſceßit ab illo. ¶ & ipſe præ- 14
cepit illi vt nemini diceret: ſed, Vade, oſten-
de te ſacerdoti, & offer pro emundatione tua
Leu. 14. a. 4. ‖ ſicut præcepit Moyſes, in teſtimonium illis.
¶ Perambulabat autem magis ſermo de illo. 15
& conueniebant turbæ multæ vt audirent,
& curarentur ab infirmitatibus ſuis. ¶ Ipſe 16
autem ſecedebat in deſertum, & orabat.
¶ Et factum eſt in vna dierum, & ipſe ſe- 17
debat docens. Et erant Phariſæi ſedentes &
legis doctores qui venerant ex omni caſtel- D
lo Galilææ & Iudææ & Ieruſalem: & vir-
Mat. 9. a. 2. tus Domini erat ad ſanandum eos. ¶ Et ecce 18
Mar. 2. a. 3. viri portantes in lecto hominem qui erat
paralyticus: & quærebant eum inferre, &
ponere ante eum. ¶ Et non inuenientes qua 19
parte illum inferrent præ turba, aſcende-
runt ſupra tectum, & per tegulas ſummiſe-
runt eum cum lecto in medium, ante Ieſum.
¶ Quorum fidem vt vidit, dixit, Homo, re- 20
mittuntur tibi peccata tua. ¶ Et cœperunt 21
cogitare Scribæ & Phariſæi, dicentes, Quis
eſt hic qui loquitur blaſphemias? quis poteſt
dimittere peccata, niſi ſolus Deus? ¶ Vt co- 22
gnouit autem Ieſus cogitationes eorum, re- E
*mala ſpondens dixit ad illos, Quid cogitatis *in
cordibus veſtris? ¶ Quid eſt facilius dicere, 23
Dimittuntur tibi peccata, an dicere, Surge
& ambula? ¶ Vt autem ſciatis quia filius ho 24
minis habet poteſtatem in terra dimittendi
peccata (ait paralytico) Tibi dico, ſurge, tolle
lectum tuum, & vade in domum tuam.
¶ Et confeſtim conſurgens coram illis, tulit 25
*lectum *in quo iacebat: & abijt in domum ſuam,
26 magnificans Deum. ¶ Et ſtupor apprehendit
omnes: & magnificabant Deum. Et repleti
ſunt timore, dicentes, Quia vidimus mira-
27 bilia hodie. ¶ Et poſt hæc exijt. & vidit pu- Matt. 9. a. 9.
F blicanum nomine Leui, ſedentem ad Telo- Mar. 2. b. 14.
28 nium, & ait illi, Sequere me. ¶ Et relictis o-
29 mnibus, ſurgens ſecutus eſt eum. ¶ & fecit
ei conuiuium magnum Leui in domo ſua: &
erat turba multa publicanorum, & aliorum
30 qui cum illis erant diſcumbentes. ¶ Et mur- Mat. 9. b. 11.
murabant Phariſæi & Scribæ eorum, dicen- Mar. 2. b. 16.
tes ad diſcipulos eius, Quare cum publica-
nis & peccatoribus manducatis & bibitis?
31 ¶ Et reſpondens Ieſus, dixit ad illos, Non e-
gent qui ſani ſunt, medico: ſed qui male ha-
32 bent. ¶ Non veni vocare iuſtos, ſed peccato- 1. Ti. 1. c. 15.
33 res ad pœnitentiã. ¶ At illi dixerunt ad eũ, Mat. 9. b. 14.
‖ Quare diſcipuli Iohannis ieiunant frequẽ- Mar. 2. c. 18.
ter, & obſecrationes faciunt, ſimiliter &
Phariſæorum: tui autem edunt & bibunt?
34 ¶ Quibus ipſe ait, Nunquid poteſtis filios
G ſponſi, dum cum illis eſt ſponſus, facere ieiu-
35 nare? ¶ Venient autem dies: & cùm ablatus
fuerit ab illis ſponſus, tunc ieiunabunt in
36 illis diebus. ¶ Dicebat autem & ſimilitudi-
nem ad illos, quia nemo commiſſuram à no-
uo veſtimento immittit in veſtimentũ ve-
tus. alioquin & nouum rumpit, & veteri
37 nõ conuenit commiſſura à nouo. ¶ ‖ Et nemo Mat. 9. b. 17.
mittit vinum nouum in vtres veteres: alio- Mar. 2. c. 20.
quin rumpet vinũ nouum vtres, & ipſum
38 effundetur, & vtres peribunt. ¶ ſed vinum
nouũ in vtres nouos mittendũ eſt: & vtraq;
39 conſeruantur. ¶ Et nemo bibẽs vetus, ſtatim
vult nouum. dicit enim, Vetus melius eſt.

CAP. VI.

1 FActum eſt autem in ‖ Sabbatho ſecundo, Mat. 12. a. 1.
A primo, cùm tranſiret per ſata, vellebant Mar. 2. d. 23.
diſcipuli eius ſpicas, & manducabant cõfri-
2 cantes manibus. ¶ Quidam autem Phariſæo-
rum dicebant illis, Quid facitis quod non
3 licet in ſabbathis? ¶ Et reſpondens Ieſus ad
eos, dixit, Nec hoc legiſtis quod fecit Dauid,
cùm eſuriſſet ipſe & qui cum illo erant.
4 ¶ ‖ quomodo intrauit in domum Dei, & pa- 1. Reg. 21.
nes propoſitionis ſumpſit, & manducauit, & b. 6.
dedit his qui cum ipſo erant, quos non licet
5 manducare ‖ niſi tantùm ſacerdotibus? ¶ Et Exo. 29. f. 32
dicebat illis, Quia dominus eſt filius homi- Leu. 8. f. 31.
6 nis, etiam ſabbathi. ¶ Factum eſt autem & & 24. b. 9.
in alio ſabbatho, vt intraret in ſynagogam,
et doceret. ‖ Et erat ibi homo, & manus eius Mat. 12. a. 10
7 dextra erat arida. ¶ Obſeruabant aũt Scri- Mar. 3. a. 1.
bæ & Phariſæi ſi in ſabbatho curaret: vt in-
8 uenirent vnde accuſarent eum. ¶ Ipſe verò
ſciebat cogitationes eorum: & ait homini qui
habebat manũ aridam, Surge: & ſta in me-
9 dium. Et ſurgẽs, ſtetit. ¶ Ait aũt ad illos Ie-
B ſus, *Interrogo vos, ſi licet ſabbathis bene- *Interro-
facere an male: animam ſaluam facere an gabo 3.
10 perdere? ¶ Et circunſpectis omnibus dixit ho-
mini,

*mini, Extende manũ tuam. Et extendit: & 
reſtituta eſt manus eius. ¶ Ipſi aũt repleti 11
ſunt inſipientia: & colloquebantur ad inui-
°de ſem, quidnam facerent ° Ieſu. ¶ Factum eſt 12
autem in illis diebus, exijt in montem orare,
Mat.10.a.1. & erat pernoctãs in oratione Dei. ¶ ‖ Et cùm 13
Mar.3.b.13. dies factus eſſet, vocauit diſcipulos ſuos: &
& 6.a.7. elegit duodecim ex ipſis, quos & Apoſtolos
Infr.9.a.1. nominauit. ¶ Simonem quem cognominauit 14
Petrum, & Andream fratrem eius, Iacobum
& Iohannem, Philippum & Bartholomæum,
¶ Matthæũ & Thomam, Iacobum Alphæi & 15
Simonem qui vocatur Zelotes, ¶ & Iudam 16
Iacobi, & Iudã Iſcariotẽ, qui fuit proditor.
¶ Et deſcendens cum illis ſtetit in loco cam- 17
peſtri, & turba diſcipulorum eius, & multi- C
tudo copioſa plebis ab omni Iudæa & Ieru-
°.1. ſalẽ & maritima ° & Tyri et Sidonis, ¶ qui 18
venerant vt audirent eum, & ſanarẽtur à
languoribus ſuis. Et qui vexabantur à ſpi-
ritibus immundis, curabantur. ¶ Et omnis 19
turba quærebat eum tangere: quia virtus de
Math.5.a.2. illo exibat, & ſanabat omnes. ¶ ‖ Et ipſe ele- 20
uatis oculis in diſcipulos ſuos, dicebat, Beati
pauperes: quia veſtrum eſt regnum Dei.
Iſa.65.b.12. ¶ ‖ Beati qui nunc eſuritis, quia ſaturabi- 21
Iſai.61.a.3. mini. ‖ Beati qui nunc fletis: quia ridebitis.
& 66.b.10. ¶ ‖ Beati eritis cùm vos oderint homines, & 22
Mat.5.a.11. cùm ſeparauerint vos, & exprobrauerint, &
eiecerint nomen veſtrum tanquam malum,
propter filium hominis. ¶ Gaudete in illa die 23
& exultate: ecce enim merces veſtra multa
eſt in cælo. ſecundũ hæc enim faciebant Pro- D
Amos 6.a.1. phetis patres ° eorum. ¶ ‖ Veruntamen væ 24
"qui vobis diuitibus, " quia ' habetis conſolatio-
Eccl.31.a.8. nem veſtram. ¶ ‖ Væ vobis qui ſaturati 25
Iſa.65.c.13. eſtis: quia eſurietis. Væ vobis qui ride-
"væ vobis tis nunc: quia lugebitis & flebitis. " ¶ Væ 26
cùm bene- cùm benedixerint vobis ' omnes homines. ſe-
dixerint cundum hæc enim faciebant "pſeudoprophe-
vobis 3. tis ' patres eorum. ¶ Sed vobis dico qui audi- 27
"prophetis tis, ‖ Diligite inimicos veſtros: benefacite his
20. qui oderunt vos. ¶ Benedicite maledicenti- 28
Mat.5.c.44. bus vobis, & orate pro calumniantibus vos.
Mat.5.f.39. ¶ ‖ Et qui te percutit in maxillam, præbe ° & 29
1.Cor.6.b.7 alteram. ‖ Et ab eo qui aufert tibi veſtimẽ-
°ei tum, etiam tunicam noli prohibere. ¶ Omni 30
autem petenti te, tribue: & qui aufert quæ
Mat.7.b.12. ſua ſunt, ne repetas. ¶ ‖ Et prout vultis vt 31
Tob.4.c.16. faciãt vobis homines, & vos facite illis ſimi
Mat.5.g.46. liter. ¶ ‖ Et ſi diligitis eos qui vos diligunt: 32
quæ vobis eſt gratia? nam & peccatores, di-
ligentes ſe diligunt. ¶ Et ſi benefeceritis his 33
qui vobis benefaciunt: quæ vobis eſt gratia? E
Mat.5.g.42. ſiquidem & peccatores hoc faciunt. ¶ ‖ Et ſi 34
Deu.15.b.8. mutuum dederitis his à quibus ſperatis re-
cipere: quæ gratia eſt vobis? nam & pecca-
tores peccatoribus fœnerantur, vt recipi-
Mat.5.g.44. ant æqualia. ¶ ‖ Veruntamen diligite ini- 35
micos veſtros: benefacite & mutuum date,
nihil inde ſperantes: & erit merces veſtra

multa, & eritis filij Altiſſimi, quia ipſe be-
36 nignus eſt ſuper ingratos & malos. ¶ Eſtote
ergo miſericordes: ſicut & pater veſter mi-
37 ſericors eſt. ¶ Nolite iudicare, & non iudi- Matt.7.a.1.
cabimini. nolite condemnare, & non con-
demnabimini. Dimittite, & dimittemini.
38 ¶ Date, & dabitur vobis: menſuram bonam
& confertã & coagitatam & ſupereffluen-
tem dabunt in ſinum veſtrũ. ‖ Eadem quip- Matt.8.a.2.
pe menſura qua menſi fueritis, remetietur Mar.4.c.24.
39 vobis. ¶ Dicebat autem illis & ſimilitudi- Mat.15.b.14
F nem: ‖ Nunquid poteſt cæcus cæcum ducere?
40 nonne ambo in foueam " cadunt '? ¶ Non eſt "cadent 5.
diſcipulus ſuper magiſtrum: perfectus au-
tem omnis erit, ſi ſit ſicut magiſter eius.
41 ¶ ‖ Quid autem vides feſtucam in oculo fra- Mat.10.c.24
tris tui: trabem autem quæ in oculo tuo eſt, Iohã 13.b.16
42 non conſideras? ¶ Aut quomodo potes dicere & 15.c.20.
fratri tuo, Frater, ſine, eijciam feſtucam Matt.7.a.3.
de oculo tuo: ipſe in oculo tuo trabem non
videns? Hypocrita, eijce primùm trabem de
oculo tuo: & tunc perſpicies vt educas fe-
43 ſtucam de oculo fratris tui. ¶ ‖ Non eſt enim Mat.7.c.17.
arbor bona quæ facit fructus malos: neque
44 arbor mala faciens fructum bonum. ¶ ‖ Vna- Mat.7.c.16.
quæque enim arbor de fructu ſuo cognoſci- & 12.c.33.
tur. Neque enim de ſpinis colligunt ficus: neque
45 de rubo vindemiant vuam. ¶ Bonus homo
G de bono theſauro cordis ſui profert bonum:
& malus homo de malo theſauro profert
malum. Ex abundantia enim cordis, os lo-
46 quitur. ¶ Quid autem vocatis me ‖ Domine, Mat.7.c.21.
47 Domine: & non facitis quæ dico? ¶ Omnis Ro.2.b.13.
qui venit ad me, & audit ſermones meos, et Iac.1.d.22.
facit eos: oſtendam vobis cui ſimilis ſit.
48 ¶ ſimilis eſt homini ædificanti domum, qui
fodit in altum, & poſuit fundamentum ſu-
per petram. inundatione autem facta, illi-
ſum eſt flumen domui illi, & non potuit eam
mouere: fundata enim erat ſuper petram.
49 ¶ Qui autem audit, & non facit: ſimilis eſt
homini ædificanti domũ ſuam ſuper terram
ſine fundamẽto: in quam illiſus eſt fluuius:
& continuò cecidit, & facta eſt ruina domus
illius magna.

## CAP. VII.

1 CVm autem impleſſet omnia verba ſua
A in aures plebis, ‖ intrauit Capharnaũ. Matt.8.a.5.
2 ¶ Centurionis autem cuiuſdam ſeruus male Iohã.4.f.46.
habens, erat moriturus: qui illi erat pretio-
3 ſus. ¶ Et cùm audiſſet de Ieſu, miſit ad eum
ſeniores Iudæorum, rogans eum vt veni-
4 ret, & " ſaluaret ' ſeruum eius. ¶ At illi cùm "ſanaret 1.
veniſſent ad Ieſum, rogabant eum ſolicitè,
dicentes ei, Quia dignus eſt vt hoc illi præ-
5 ſtes. ¶ diligit enim gentem noſtram & ſyna-
6 gogam ipſe ædificauit nobis. ¶ Ieſus autem
ibat cum illis. Et cùm iam non longe eſſet à
domo, miſit ad eum centurio amicos, dicens,
‖ Domine, noli vexari. Non enim ſum di- Matt.8.a.8.
7 gnus vt ſub tectum meum intres. ¶ propter*

quod & meipſum non ſum dignum arbitratus vt venirem ad te : ſed dic verbo, & ſa-
nabitur puer meus. ⁋ nam & ego homo ſum 8
ſub poteſtate conſtitutus, habens ſub me mi- B
lites: & dico huic, vade, & vadit : & alij,
veni. & venit: & ſeruo meo, fac hoc, & fa-
cit. ⁋ Quo audito, Ieſus miratus eſt: & con- 9
uerſus, ſequẽtibus ſe turbis, dixit, Amen di-
co vobis, nec in Iſrael tantam fidem inueni.
Pſ.106.d.20 ⁋ Et reuerſi qui miſsi fuerant domum: ‖in- 10
Sap.16 b.12. uenerunt ſeruum qui languerat, ſanũ. ⁋ Et 11
*Ieſus factum eſt : deinceps ibat* in ciuitatem quæ
vocatur Naim: & ibant cum eo diſcipuli e-
ius & turba copioſa. ⁋ Cùm autem appropin- 12
quaret portæ ciuitatis, ecce defunctus effere-
batur, filius vnicus matri ſuæ: & hæc, vidua
erat, & turba ciuitatis multa cũ illa. ⁋ Quã 13
cùm vidiſſet Dominus, miſericordia motus
ſuper eam, dixit illi, Noli flere. ⁋ Et acceſsit, 14
& tetigit loculum. Hi autem qui portabant,
ſteterunt. Et ait, Adoleſcens, tibi dico, ſurge. C
⁋ Et reſedit qui erat mortuus, & cœpit lo- 15
qui. Et dedit illum matri ſuæ. ⁋ Accepit au- 16
tem omnes timor : & magnificabant Deum
Luc.24. c.19 dicentes, ‖ Quia propheta magnus ſurrexit
Iohã.4.c.19. in nobis: et quia Deus viſitauit plebem ſuã.
& 6.b.14. ⁋ Et exijt hic ſermo in vniuerſam Iudæam 17
& 7.f.40. de eo, & in omnem circa regionem. ⁋ Et nun- 18
tiauerunt Iohanni diſcipuli eius de omnibus
Mat.11.a.2. his. ⁋ Et conuocauit duos de diſcipulis ſuis 19
Iohannes: & miſit ad Ieſum, dicens, Tu es
qui vẽturus es: an aliũ expectamus? ⁋ Cùm 20
autẽ veniſſent ad eũ viri, dixerũt, Iohãnes
Baptiſta miſit nos ad te, dicens, Tu es qui
venturus es: an aliũ expectamus? ⁋ In ipſa 21
autẽ hora, multos curauit à languoribus &
plagis, & ſpiritibus malis : & cæcis multis
donauit viſum. ⁋ Et reſpondens, dixit illis, 22
Euntes renuntiate Iohanni quæ audiſtis &
vidiſtis: ‖ Quia cæci vidẽt, claudi ambulãt, D
Iſa.29.f.18. leproſi mũdantur, ſurdi audiunt, mortui re-
& 35.a.5. ſurgunt, ‖ pauperes euãgelizantur: ⁋ & bea- 23
Mat.15. d.30 tus eſt quicunq; nõ fuerit ſcandalizatus in
Iſa.61.a.1. me. ⁋ ‖ Et cùm diſceſsiſſent nuntij Iohannis, 24
Mat.11.a.7. cœpit de Iohanne dicere ad turbas. Quid ex-
iſtis in deſertum videre? arundinem vento
*agitatam *moueri? ⁋ Sed quid exiſtis videre? hominẽ 25
mollibus veſtimentis indutum? Ecce, qui in
veſte pretioſa ſunt & delitijs, in domibus re-
gum ſunt. ⁋ Sed quid exiſtis videre? pro- 26
phetam? Vtiq; dico vobis, & pluſquam pro-
phetã. ⁋ hic eſt de quo ſcriptũ eſt: ‖ Ecce mit- 27
Mala.4.a.1. to angelum meũ ante faciem tuã qui præpa-
Mat.11.b.10. rabit viam tuam ante te. ⁋ Dico enim vo- 28
Marc.1.a.2. bis, maior inter natos mulierũ propheta Io-
hãne Baptiſta nemo eſt. qui autem minor eſt
in regno Dei, maior eſt illo. ⁋ Et omnis popu- 29
lus audiẽs & publicani, iuſtificauerũt Deũ, E
baptizati baptiſmo Iohannis. ⁋ Phariſæi au- 30
tem & legis periti conſilium Dei ſpreuerunt
ꝑ.11. in ſemetipſos, non baptizati ab eo. ⁋ ~ Ait 31
autem Dominus, Cui ergo ſimiles dicã ho- Mat.11.b.16.
mines generationis huius, & cui ſimiles
32 ſunt? ⁋ Similes ſunt pueris ſedentibus in fo-
ro, & loquentibus adinuicem, & dicentibus,
Cantauimus vobis tibijs, & non ſaltaſtis:
33 lamentauimus, & nõ ploraſtis. ⁋ ‖ Venit au- Mat.3.a.4.
tem Iohannes Baptiſta ‖ neq; manducãs pa- Mar.1.a.6.
nem, neque bibens vinum : & dicitis, Dæ-
34 monium habet. ⁋ Venit filius hominis man-
ducans & bibens: & dicitis, Ecce homo de-
uorator & bibens vinum, amicus publica-
35 norum & peccatorum. ⁋ Et iuſtificata eſt
36 ſapientia ab omnibus filijs ſuis. ⁋ Rogabat
F autem illum quidam de Phariſæis vt man-
ducaret cum illo. Et ingreſſus domum Pha-
37 riſæi diſcubuit. ⁋ ‖ Et ecce mulier quæ erat in Mat.26. a.7.
ciuitate, peccatrix, vt cognouit quod* accu- Mar.14.a.3.
buiſſet in domo Phariſæi, attulit alabaſtrum Iohã.12. a.3.
38 vnguenti: ⁋ & ſtans retro ſecus pedes eius, *Ieſus
lachrymis cœpit rigare pedes eius, & capillis
capitis ſui tergebat, & oſculabatur pedes e-
39 ius, & vnguento vngebat ⁋ Videns autem
Phariſæus qui vocauerat eum, ait intra ſe,
dicens, Hic ſi eſſet propheta, ſciret vtiq; quæ
& qualis eſt mulier quæ tangit eum, quia
40 peccatrix eſt. ⁋ Et reſpondens Ieſus, dixit ad
illum, Simon, habeo tibi aliquid dicere. At
41 ille ait, Magiſter, dic. ⁋ Duo debitores erant
cuidam fœneratori : vnus debebat denarios
42 quingentos, & alius quinquaginta. ⁋ Non
habentibus illis vnde redderent, donauit v-
43 triſq;. Quis ergo eum plus diligit? ⁋ Reſpon-
G dens Simon dixit, Æſtimo quia is cui plus
donauit. At ille dixit ei, Rectè iudicaſti.
44 ⁋ Et conuerſus ad mulierem, dixit Simoni,
Vides hanc mulierem? Intraui in domũ tuã,
aquam pedibus meis non dediſti: hæc autem
lachrymis rigauit pedes meos, & capillis
45 ſuis terſit. ⁋ Oſculum mihi non dediſti: hæc
autem ex quo intraui, non ceſſauit oſculari
46 pedes meos. ⁋ Oleo caput meum non vnxiſti:
hæc autem vnguento vnxit pedes meos.
47 ⁋ Propter quod dico tibi, Remittuntur ei
peccata multa, quoniam dilexit multũ. Cui
48 autẽ minus dimittitur, minus diligit. ⁋ Di-
xit autem ad illam, ‖ Remittuntur tibi pec- Matt.9.a.2.
49 cata. ⁋ Et cœperunt qui ſimul accumbebant,
dicere intra ſe, Quis eſt hic qui etiam pec-
50 cata dimittit? ⁋ ‖ Dixit autem ad mulierem, Mar.5. c.34.
Fides tua te ſaluam fecit: vade in pace.

CAP. VIII.

1 ET factum eſt deinceps, & ipſe iter fa-
A ciebat per ciuitates & caſtella prædi-
cans & euangelizans regnum Dei: & duo-
2 decim cum illo, ⁋ & mulieres aliquæ quæ e-
rant curatæ à ſpiritibus malignis & infir-
mitatibus, ‖ Maria quæ vocatur Magdalene, Mar.16. c.9.
3 de qua ſeptem dæmonia exierant, ⁋ & Io-
hanna vxor Chuſæ procuratoris Herodis, &
Suſanna, & aliæ multæ quæ miniſtrabant ei Matt.13. a.3.
4 de facultatibus ſuis. ⁋ Cùm autem turba Mar.4.a.2.
pluri-

*plurima conueniret, & de ciuitatibus pro-*
*perarent ad eum, dixit per ſimilitudinem:*
*¶ Exijt qui ſeminat, ſeminare ſemen ſuum.* 5
*& dum ſeminat, aliud cecidit ſecus viam,*
*& conculcatum eſt, & volucres cæli comede-*
*runt illud. ¶ Et aliud cecidit ſupra petram:* 6
*& natum aruit, quia non habebat humo-*
*rem. ¶ Et aliud cecidit inter ſpinas: & ſimul* 7
*exorta ſpinæ ſuffocauerunt illud. ¶ Et aliud* 8
*cecidit in terram bonam: & ortum, fecit fru-* B
*ctum centuplum. Hæc dicens clamabat, Qui*
Mat.13.a.10. *habet aures audiendi, audiat. ¶ ‖ Interroga-* 9
Mar.4.b.10. *bant autem eum diſcipuli eius, quæ eſſet hæc*
Iſaiæ 6.c.9. *parabola. ¶ Quibus ipſe dixit, Vobis datum* 10
Mat.13.b.14 *eſt noſſe myſterium regni Dei, cæteris autem*
Mar.4.b.12. *in parabolis, ‖ vt videntes non videant, &*
Ioh.12.f.40. *audientes non intelligant. ¶ Eſt autem hæc* 11
Act.28.f.26. *parabola: Semen eſt verbum Dei. ¶ Qui au-* 12
Rom.11.b.8. *tem ſecus viam: hi ſunt qui audiunt. dein-*
*de venit diabolus, & tollit verbum de corde*
*eorum, ne credentes ſalui fiant. ¶ Nam qui* 13
*ſupra petram: qui cùm audierint, cum gau-*
*dio ſuſcipiunt verbum: & hi radices non ha-*
ᵃqui 2. *bent. ᵃ quia ad tempus credunt, & in tem-*
*pore tentationis recedunt. ¶ Quod autem in* 14
*ſpinas cecidit, hi ſunt qui audierunt, & à*
*ſolicitudinibus & diuitijs, & voluptatibus*
*vitæ, euntes, ſuffocantur, & non referunt*
*fructum. ¶ Quod autem in bonam terram:* 15
*hi ſunt qui in corde bono & optimo audien-*
*tes verbum retinent, et fructum afferunt in*
Mat.5.b.15. *patientia. ¶ Nemo autem lucernam accen-* 16
Mar.4.c.21. *dens, operit eam vaſe, aut ſubtus lectum po-* C
*nit: ſed ſupra candelabrum ponit, vt intrã-*
Mat.10.c.26 *tes videant lumen: ¶ Non eſt enim occultum* 17
Mar.4.c.22. *quod non manifeſtetur: nec abſconditũ quod*
Mat.13.b.12. *non cognoſcatur, & in palam veniat. ¶ ‖ Vi-* 18
& 25.c.29. *dete ergo quomodo audiatis. Qui enim ha-*
Mar.4.c.25. *bet, dabitur illi: & quicunq; non habet, etiã*
Mt.12.d.46. *quod putat ſe habere, auferetur ab illo.*
Mar.3.d.31. *¶ ‖ Venerunt autem ad illum mater & fra-* 19
*tres eius: & non poterant adire eũ præ tur-*
*ba. ¶ Et nuntiatum eſt illi, Mater tua &* 20
*fratres tui ſtant foris, volentes te videre.*
*¶ Qui reſpondens, dixit ad eos, Mater mea* 21
*& fratres mei, hi ſunt qui verbum Dei au-*
Mat.8.c.23. *diunt & faciunt. ¶ Factum eſt autẽ in vna* 22
Mar.4.d.36. *dierũ: & ipſe aſcendit in nauiculam, & diſ-*
*cipuli eius, & ait ad illos, Trãsfretemus trãs*
*ſtagnum. Et aſcenderunt. ¶ Et nauiganti-* 23
*bus illis obdormiuit, & deſcendit procella* D
ⁿcompelle- *venti in ſtagnum, & ⁿcomplebantur, & pe-*
bantur. *riclitabantur. ¶ Accedentes autem ſuſcitaue-* 24
*runt eum, dicentes, Præceptor, perimus. At*
*ille ſurgens, increpauit ventũ & tempeſta-*
*tem aquæ: & ceſſauit: & facta eſt tranquil-*
*litas. ¶ Dixit autẽ illis, Vbi eſt fides veſtra?* 25
*Qui timentes, mirati ſunt ad inuicem, di-*
*centes, Quis, putas, hic eſt, quia & ventis*
Mat.8.d.28. *& mari imperat, & obediunt ei? ¶ Et naui-* 26
Marc.5.a.1. *gauerunt ad regionem Geraſenorum, quæ eſt*

27 *contra Galilæam. ¶ Et cùm egreſſus eſſet ad*
*terram, occurrit illi vir quidam qui habebat*
*dæmonium iam temporibus multis, & veſti-*
*mento non induebatur, neque in domo ma-*
28 *nebat, ſed in monumentis. ¶ Is vt vidit Ie-*
*ſum, procidit ante illum, & exclamans voce*
*magna, dixit, Quid mihi & tibi eſt Ieſu fili*
*Dei altiſſimi? obſecro te ne me torqueas.*
29 *¶ Præcipiebat enim ſpiritui immũdo vt exi-*
*ret ab homine. Multis enim temporibus ar-*
*ripiebat illum, & vinciebatur catenis, &*
*compedibus cuſtoditus: & ruptis vinculis*
30 *agebatur à dæmonio in deſerta. ¶ Interroga-*
*uit autem illum Ieſus, dicens, Quod tibi no-*
E *men eſt? At ille dixit, Legio, quia intraue-*
31 *rant dæmonia multa in eum. ¶ Et rogabant*
*illum ne imperaret illis vt in abyſſum irẽt.*
32 *¶ ‖ Erat autem ibi grex porcorum multorum* Mat.8.d.30.
*paſcentium in monte: & rogabant eum vt* Mar.5.a.11.
*permitteret eis in illos ingredi. Et permiſit*
33 *illis. ¶ Exierunt ergo dæmonia ab homine, &*
*intrauerunt in porcos: & impetu abijt grex*
*per præceps in ſtagnum, & ſuffocatus eſt.*
34 *¶ Quod vt viderunt factum qui paſcebant,*
*fugerunt: & nuntiauerunt in ciuitatem &*
35 *in villas. ¶ Exierunt autem videre quod*
*factum eſt: & venerunt ad Ieſum, & inue-*
*nerunt hominem ſedentem à quo dæmonia*
*exierant, veſtitum, ac ſana mente ad pedes*
36 *eius, & timuerunt. ¶ Nuntiauerunt au-*
*tem illis & qui viderant, quomodo ſanus*
37 *factus eſſet à legione. ¶ Et rogauerunt il-*
*lum omnis multitudo regionis Geraſenorum*
*vt diſcederet ab ipſis: quia magno timore*
*tenebantur. Ipſe autem aſcendens nauim,*
38 *reuerſus eſt. ¶ Et rogabat illum vir à quo*
F *dæmonia exierant, vt cum eo eſſet. Dimi-*
39 *ſit autem eum Ieſus, dicens, ¶ Redi in do-*
*mum tuam, & narra quanta tibi fecit*
*Deus. Et abijt per vniuerſam ciuitatem,*
40 *prædicans quanta illi feciſſet Ieſus. ¶ Factum*
*eſt autem: cum rediſſet Ieſus, excepit illum*
*turba. Erant autem omnes expectantes* Mat.9.c.18.
41 *eum. ¶ Et ecce venit vir cui nomen Iairus,* Mar.5.b.22.
*& ipſe princeps ſynagogæ erat: & cecidit ad*
*pedes Ieſu, rogans eum vt intraret in do-*
42 *mum eius, ¶ quia vnica filia erat ei ferè*
*annorum duodecim, & hæc moriebatur. Et*
*contigit, dum iret, à turbis comprimeba-*
43 *tur. ¶ Et mulier quædam erat in fluxu ſan-*
*guinis ab annis duodecim, quæ in medicos*
*erogauerat omnem ſubſtantiam ſuam, nec*
44 *ab vllo potuit curari: ¶ acceſſit retro, &*
*tetigit fimbriam veſtimenti eius: & confe-*
45 *ſtim ſtetit fluxus ſanguinis eius. ¶ Et ait*
*Ieſus, Quis eſt qui me tetigit? Negantibus*
*autem omnibus dixit Petrus, & qui cum il-*
*lo erant, Præceptor, turbæ te comprimunt*
46 *& affligunt, & dicis, Quis me tetigit? ¶ Et*
*dixit Ieſus, Tetigit me aliquis. nam ᵒego no-* ᵒ&
47 *ui virtutem de me exijſſe. ¶ Videns autem*

mulier, quia non latuit, tremens venit, &
procidit ante pedes eius: & ob quam cauſam
tetigerit eum, indicauit coram omni populo:
& quemadmodum confeſtim ſanata ſit. ¶ At 48
ipſe dixit ei, Filia, fides tua ſaluam te fecit:
vade in pace. ¶ Adhuc illo loquente, venit 49
quidam ad principem ſynagogæ, dicens ei, G
Quia mortua eſt filia tua, noli vexare il-
lum. ¶ Ieſus autem audito hoc verbo, reſpon- 50
dit patri puellæ, Noli timere: crede tantùm,
& ſalua erit. ¶ Et cùm veniſſet domum, non 51
permiſit intrare ſecum quenquam, niſi Pe-
trum, & Iacobum, & Iohannem, & patrem
& matrem puellæ. ¶ Flebant autem omnes, 52
& plangebant illam. At ille dixit, Nolite fle-
re, non eſt mortua puella, ſed dormit. ¶ Et ir- 53
ridebant eum, ſcientes quòd mortua eſſet.
¶ Ipſe autem tenens manum eius clamauit, 54
dicens, Puella ſurge. ¶ Et reuerſus eſt ſpiri- 55
tus eius: & ſurrexit continuò. Et iuſſit illi
dare manducare. ¶ Et ſtupuerunt parentes 56
eius, quibus præcepit ne alicui dicerent quod
factum erat.

CAP. IX.

Mat.10.a.1. Mar.3.b.13. CONuocatis autem duodecim Apoſtolis, 1
dedit illis virtutem & poteſtatem ſu- A
per omnia dæmonia, & vt languores cura-
Mat.10.a.9. rent. ¶ Et miſit illos prædicare regnum Dei, 2
Mar.6.a.8. & ſanare infirmos. ¶ Et ait ad illos, Nihil 3
in viā i. tuleritis in via, neque virgā, neque peram,
neque panem, neque pecuniam, neque duas tu-
nicas habeatis. ¶ Et in quamcunque domum 4
intraueritis, ibi manete, & inde ne exea-
Act.13.g.51. tis. ¶ Et quicunque non receperint vos: ‖ ex- 5
euntes de ciuitate illa, etiam puluerem pe-
dum veſtrorum excutite in teſtimoniū ſu-
pra illos. ¶ Egreſsi autem circuibant per ca- 6
ſtella euangelizantes & curantes vbique.
Mat.14.a.1. ¶ Audiuit autem Herodes tetrarcha omnia 7
Mar.6.b.14. quæ fiebant ab eo: & hæſitabat eò quod di-
ceretur à quibuſdam, Quia Iohannes ſurre-
xit à mortuis: ¶ à quibuſdam verò, Quia E- 8
lias apparuit: ab alijs autem, Quia prophe-
ta vnus de antiquis ſurrexit. ¶ Et ait He- 9
rodes, Iohannem ego decollaui: Quis eſt autē
iſte de quo ego talia audio? Et quærebat vi-
Mat.14.b.13. dere eum. ¶ ‖ Et reuerſi Apoſtoli, narrauerūt 10
Mar.6.d.31. illi quæcunque fecerunt: & aſſumptis illis ſe-
ceſsit ſeorſum in locū deſertum, qui eſt Beth-
ſaida. ¶ Quod cùm cognouiſſent turbæ, ſecu- 11
tæ ſunt illum: & excepit eos, & loquebatur B
illis de regno Dei, & eos qui cura indigebāt,
ſanabat. ¶ Dies autem cœperat declinare. Et 12
Mat.14.b.15 accedentes duodecim, dixerunt illi, ‖ Dimit-
Mar.6.e.36. te turbas, vt euntes in caſtella villaſque quæ
circa ſunt, diuertant, & inueniant eſcas:
quia hic in loco deſerto ſumus. ¶ Ait autem 13
ad illos, Vos date illis manducare. At illi di-
Ioh.6.b.9. xerunt, ‖ Non ſunt nobis, plus quàm quinque
panes, & duo piſces: niſi forte nos eamus,
& emamus in omnem hanc turbam eſcas.
14 ¶ Erant autem ferè viri quinque millia.
Ait autem ad diſcipulos ſuos, Facite illos di-
15 ſcumbere per conuiuia quinquagenos. ¶ Et
ita fecerunt. Et diſcumbere fecerunt omnes.
16 ¶ Acceptis autem quinque panibus & duo-
bus piſcibus, reſpexit in cælum, & benedixit
illis: & fregit, & diſtribuit diſcipulis ſuis,
17 vt ponerent ante turbas. ¶ Et manducaue-
runt omnes: & ſaturati ſunt. Et ſublatum
eſt quod ſuperfuit illis, fragmentorum cophi-
18 ni duodecim. ¶ ‖ Et factum eſt: cùm ſolus eſſet Mat.16.b.13
orans, erant cum illo & diſcipuli: & interro- Mar.8.c.27.
gauit illos dicens, Quem me dicunt eſſe tur-
19 bæ? ¶ At illi reſponderunt, & dixerūt, Iohā-
nem Baptiſtam, alij autem Eliam, alij verò
C quia vnus Propheta de prioribus ſurrexit.
20 ¶ Dixit autem illis, Vos autem quem me eſſe
dicitis? Reſpondens Simō Petrus dixit, Chri-
21 ſtum Dei. ¶ At ille increpans illos, præcepit
22 ne cui dicerent hoc: ¶ dicens, ‖ Quia oportet Mat.17.c.23
filium hominis multa pati, & reprobari à Mar.8.d.31.
ſenioribus & principibus ſacerdotum et ſcri-
23 bis, & occîdi, & tertia die reſurgere. ¶ ‖ Di- Mat.10.d.38
cebat autem ad omnes, Si quis vult poſt me & 16.d.24.
venire, abneget ſemetipſum, & tollat cru- Mar.8.d.34.
24 cem ſuam quotidie, & ſequatur me. ¶ ‖ Qui Infe.14.f.27
enim voluerit animā ſuam ſaluam facere, & 17.g.31.
perdet illam: nā qui perdiderit animā ſuam Ioh.12.d.25.
25 propter me: ſaluam faciet illam. ¶ quid enim
proficit homo, ſi lucretur vniuerſum mun-
dum, ſe autem ipſum perdat, & detrimētum
26 ſui faciat? ¶ ‖ Nam qui me erubuerit & meos Mat.10.e.33
ſermones, hunc filius hominis erubeſcet cùm Mar.8.d.38.
venerit in maieſtate ſua & patris, & ſan- 2.Tim.2.b.
27 ctorum angelorum. ¶ ‖ Dico autem vobis ve- 12.
rè, ſunt aliqui hic ſtantes, qui non guſta- Mat.16.d.28
bunt mortem donec videant regnum Dei. Mar.9.a.1.
28 ¶ ‖ Factum eſt autem poſt hæc verba ferè Mat.17.a.1.
D dies octo, & aſſumpſit Petrum & Iacobum Mar.9.a.2.
& Iohannem, & aſcendit in montē vt ora-
29 ret. ¶ Et facta eſt, dum oraret, ſpecies vul-
tus eius altera: et veſtitus eius albus & re-
30 fulgens. ¶ Et ecce duo viri loquebantur cum
31 illo. Erant autem Moyſes & Elias, ¶ viſi in
maieſtate: & dicebant exceſſum eius, quem
32 completurus erat in Ieruſalem. ¶ Petrus ve-
rò & qui cum illo erant, grauati erant ſom-
no. Et euigilantes, viderunt maieſtatem e-
33 ius, & duos viros qui ſtabant cum illo. ¶ Et
factum eſt: cùm diſcederent ab illo, ait Pe-
trus ad Ieſum, Præceptor, Bonum eſt nos hic
eſſe: & faciamus tria tabernacula, vnum
tibi, & vnum Moyſi, & vnum Eliæ: neſciēs
34 quid diceret. ¶ Hæc autem illo loquente, fa-
cta eſt nubes, & obumbrauit eos: & timue-
35 runt, intrantibus illis in nubem. ¶ Et vox
E facta eſt de nube, dicens, ‖ Hic eſt filius meus Mat.3.d.17.
36 dilectus: ipſum audite. ¶ Et dum fieret vox, 2.Pet.1.c.17.
inuentus eſt Ieſus ſolus. Et ipſi tacuerunt,
& nemini dixerunt in illis diebus quic- Mat.17.b.14
37 quam ex his quæ viderant. ¶ ‖ Factum eſt Mar.9.c.17.
autem

autem: in ſequenti die, deſcendentibus illis
"illis de monte, occurrit " illi' turba multa. ¶ Et 38
ecce vir de turba exclamauit, dicens, Magi-
ſter, obſecro te, reſpice in filium meum quia
vnicus eſt mihi. ¶ & ecce ſpiritus apprehen- 39
dit eum, & ſubito clamat, & elidit, & diſſi-
pat eum cum ſpuma, & vix diſcedit dila-
nians eum. ¶ & rogaui diſcipulos tuos vt 40
eiicerent illum, & non potuerunt. ¶ Reſpon- 41
dens autem Ieſus, dixit, O generatio infide-
lis & peruerſa, vſquequo ero apud vos &
patiar vos? Adduc huc filium tuum. ¶ Et 42
cùm accederet, eliſit illi dæmonium, & diſſi-
pauit. Et increpauit Ieſus ſpiritum immun-
dum, & ſanauit puerum: & reddidit illum
patri eius. ¶ Stupebant autem omnes in ma- 43
gnitudine Dei: omnibuſque mirantibus in
omnibus quæ faciebat, dixit ad diſcipulos
ſuos. ¶ Ponite vos in cordibus veſtris ſermo- 44
nes iſtos, filius enim hominis futurum eſt
vt tradatur in manus hominum. ¶ At illi 45
ignorabant verbum iſtud, & erat velatum F
ante eos, vt non ſentirent illud: & time-
Infr. 22. c. 24 bant eum interrogare de hoc verbo. ¶ ‖ In- 46
Mat. 18. a. 1. trauit autem cogitatio in eos, quis eorum
Mar. 9. e. 34. maior eſſet. ¶ At Ieſus videns cogitationes 47
cordis illorum, apprehendit puerum, & ſta-
tuit illum ſecus ſe, ¶ & ait illis, Quicunque 48
ſuſceperit puerum iſtum in nomine meo, me
recipit. & quicunque me receperit, recipit
eum qui me miſit. Nam qui minor eſt inter
vos omnes, hic maior eſt. ¶ Reſpondens au- 49
tem Iohannes dixit, Præceptor, vidimus
quendam in nomine tuo eiicientem dæmo-
nia, & prohibuimus eum: quia non ſequitur
nobiſcum. ¶ Et ait ad illum Ieſus, Nolite 50
"aot. pro probibere. qui enim non eſt aduerſum " vos,
nobis 6. pro vobis' eſt. ¶ Factum eſt autem dum com- 51
plerentur dies aſſumptionis eius, & ipſe fa-
ciem ſuam firmauit vt iret in Ieruſalem.
¶ Et miſit nuntios ante conſpectum ſuum: & 52
euntes intrauerunt in ciuitatem Samari- G
tanorum vt pararent illi. ¶ Et non recepe- 53
runt eum, quia facies eius erat euntis in
Ieruſalem. ¶ Cùm vidiſſent autem diſcipuli 54
eius Iacobus, & Iohannes, dixerunt, Domi-
ne, vis dicimus vt ignis deſcendat de cœlo,
& conſumat illos? ¶ Et conuerſus increpauit 55
illos, dicens, Neſcitis cuius ſpiritus eſtis.
Iohã. 3. b. 17. ¶ ‖ Filius hominis non venit animas perde- 56
& 12. g. 47. re, ſed ſaluare. Et abierunt in aliud caſtel-
lum. ¶ Factum eſt autem ambulantibus illis 57
Mat. 8. c. 19. in via, dixit quidam ad illum, ‖ Sequar te
°Domine quocunque ieris°. ¶ Dixit illi Ieſus, Vulpes 58
& 8. foueas habent, & volucres cœli nidos: filius
°ſuum. autem hominis non habet vbi caput ° recli-
net. ¶ Ait autem ad alterum, Sequere me. 59
Ille autem dixit, Domine, permitte mihi pri-
mum ire, et ſepelire patrem meum. ¶ Dixitq; 60
ei Ieſus, Sine vt mortui ſepeliant mortuos
°& ſuos: tu autem vade, ° annuntia regnum

61 Dei. ¶ Et ait alter, Sequar te Domine, ſed
permitte mihi primùm renuntiare his qui
62 domi ſunt. ¶ Ait ad illum Ieſus, Nemo mit-
tens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens
retrò, aptus eſt regno Dei.

CAP. X.

1 POſt hæc autem deſignauit Dominus &
A alios ſeptuaginta duos: & miſit illos bi-
nos ante faciem ſuam in omnem ciuitatẽ &
2 locum quo erat ipſe venturus. ¶ Et dicebat
illis, ‖ Meſſis quidem multa: operarij autem Mat. 9. d. 37.
pauci. Rogate ergo dominum meſſis, vt mit-
3 tat operarios in meſſem ſuam. ¶ ‖ Ite: ecce Mat. 10. b. 16
4 ego mitto vos ſicut agnos inter lupos. ¶ ‖ No- Mar. 6 a. 8.
lite portare ſacculum, neque peram, neque 4. Reg. 4. c.
calceamenta: ‖ & neminem per viam ſalu- 29.
5 taueritis. ¶ In quamcunq; domum intraue-
6 ritis, primùm dicite, pax huic domui. ¶ & ſi
ibi fuerit filius pacis, requieſcet ſuper illum
7 pax veſtra: ſin autẽ, ad vos reuertetur. ¶ In
eadem autem domo manete edentes & bi-
bentes quæ apud illos ſunt. ‖ dignus eſt enim Mat. 10. b 10
B operarius mercede ſua. Nolite trãſire de do- Deu. 24. c. 14
8 mo in domum. ¶ Et in quamcunque ciuita- 1. Ti. 5. c. 18.
tem intraueritis, & ſuſceperint vos, man-
9 ducate quæ apponuntur vobis: ¶ & curate
infirmos qui in illa ſunt, & dicite illis, Ap-
10 propinquauit in vos regnũ Dei. ¶ In quam-
cunque autẽ ciuitatem intraueritis, & non
ſuſceperint vos, exeuntes in plateas eius di-
11 cite, ¶ ‖ Etiam puluerem qui adhæſit nobis Act. 13. g. 51.
de ciuitate veſtra, extergimus in vos, ta-
men hoc ſcitote quia appropinquauit regnũ
12 Dei. ¶ Dico vobis quia Sodomis in die illa
13 remiſſius erit, quàm illi ciuitati. ¶ ‖ Væ tibi Mat. 11. c. 21.
G Corozaim, væ tibi Beth-ſaida: quia ſi in
Tyro & Sidone factæ fuiſſent virtutes quæ
factæ ſunt in vobis, olim in cilicio & cinere
14 ſedentes pœniterent. ¶ Veruntamen Tyro &
Sidoni remiſſius erit in iudicio, quàm vo-
15 bis. ¶ Et tu Capharnaum vſque ad cœlum
exaltata, vſque ad infernum demergêris.
16 ¶ ‖ Qui vos audit, me audit: et qui vos ſper- Mat. 10. d.
nit, me ſpernit. Qui autem me ſpernit, 40.
17 ſpernit eum qui miſit me. ¶ Reuerſi ſunt au- Ioh. 13. c. 20.
tem ſeptuaginta duo cum gaudio, dicentes,
Domine, etiam dæmonia ſubiiciuntur nobis
18 in nomine tuo. ¶ Et ait illis, Videbam ſata-
19 nam ſicut fulgur de cœlo cadentem. ¶ Ecce,
dedi vobis poteſtatem calcandi ſupra ſer-
pentes, & ſcorpiones, & ſuper omnem vir-
20 tutem inimici: & nihil vobis nocebit. ¶ Ve-
runtamen in hoc nolite gaudere, quia ſpiri-
tus vobis ſubiiciuntur: gaudete autem quod
21 nomina veſtra ſcripta ſunt in cœlis. ¶ ‖ In Mat. 11. d. 25.
D ipſa hora exultauit " ſpiritu', & dixit, Con- "in ſpiritu
fiteor tibi pater, Domine cœli & terræ, quòd ſancto.
abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudenti-
bus, & reuelaſti ea paruulis. Etiam pater
22 quoniam ſic placuit ante te. ¶ Omnia mihi
tradita ſunt à patre meo. Et nemo ſcit quis

ſit filius, niſi pater: & quis ſit pater, niſi
filius, & cui voluerit filius reuelare. ❡ Et 23
Mat.13.b.18 conuerſus ad diſcipulos ſuos, dixit, ‖Beati o-
culi qui vident quæ vos videtis. ❡Dico enim 24
vobis, quod multi prophetæ & reges volue-
runt videre quæ vos videtis, & non vide-
runt: & audire quæ auditis, & non audie-
Mat.22.d.35 runt. ❡ Et ecce quidam Legiſperitus ſur- 25
Mar.12.e.28 rexit tentans illum, & dicens, Magiſter, E
quid faciendo vitam æternam poſsidebo? ❡At 26
ille dixit ad eum, In lege quid ſcriptum eſt?
Deut.6.a.5. quomodo legis? ❡Ille reſpondens dixit, ‖Dili- 27
ges Dominum Deum tuũ ex toto corde tuo,
& ex tota anima tua, & ex omnibus viri-
bus tuis & ex omni mente tua: & proximũ
tuum ſicut teipſum. ❡Dixitq́ue illi, Rectè re- 28
ſpondiſti: hoc fac & viues. ❡ Ille autem vo- 29
lens iuſtificare ſeipſum, dixit ad Ieſum, Et
*Suſpiciens quis eſt meus proximus? ❡"Suſcipiens' au- 30
tem Ieſus, dixit, Homo quidam deſcendebat
ab Ieruſalem in Iericho, & incidit in latro-
nes, qui etiam deſpoliauerunt eum: & plagis F
impoſitis abierunt ſemiuiuo relicto. ❡Accidit 31
autem vt ſacerdos quidam deſcenderet ea-
dem via: & viſo illo præteriuit. ❡ Similiter 32
& Leuita, cùm eſſet ſecus locum, & videret
eum, pertranſijt. ❡Samaritanus autem qui- 33
dam iter faciens, venit ſecus eum: & vi-
dens eum, miſericordia motus eſt. ❡Et ap- 34
propians alligauit vulnera eius, infundens
oleum & vinum: & imponens illum in iu-
mentum ſuum, duxit in ſtabulum, & curam
eius egit. ❡Et altera die protulit duos dena- 35
rios, & dedit ſtabulario, & ait, Curam illius
habe: & quodcunque ſupererogaueris, ego
cùm rediero, reddã tibi. ❡Quis horum trium 36
videtur tibi proximus fuiſſe illi qui incidit
in latrones? ❡At ille dixit, Qui fecit miſeri- 37
cordiam in illum. Et ait illi Ieſus, Vade, &
tu fac ſimiliter. ❡ Factum eſt autem dum 38
irent, & ipſe intrauit in quoddam caſtel-
lum: & mulier quædam Martha nomine, G
excepit illum in domum ſuam, ❡& huic erat 39
ſoror nomine Maria. quæ etiam ſedens ſe-
cus pedes Domini, audiebat verbum illius.
❡ Martha autem ſatagebat circa frequens 40
miniſterium. quæ ſtetit & ait, Domine,
non eſt tibi curæ quod ſoror mea reliquit
me ſolam miniſtrare? dic ergo illi, vt me ad-
iuuet. ❡ Et reſpondens dixit illi Dominus, 41
Martha, Martha, ſolicita es, & turbaris er-
ga plurima. ❡ Porrò vnum eſt neceſſarium. 42
Maria optimam partem elegit, quæ non au-
feretur ab ea.

## CAP. XI.

ET factum eſt, cùm eſſet in quodam loco 1
orans, vt ceſſauit, dixit vnus ex diſcipu- A
lis eius ad eum, Domine, doce nos orare, ſi-
cut docuit & Ioannes diſcipulos ſuos. ❡Et 2
Mat.6.b.9. ait illis, ‖Cùm oratis, dicite, Pater, ſanctifi-
cetur nomen tuum. Adueniat regnũ tuum.
3 * ❡ panem noſtrum quotidianum da nobis *Fiat volũ-
4 "hodie', ❡ & dimitte nobis peccata noſtra, tas tua, ſi-
ſiquidem & ipſi dimittimus omni debenti cut in cælo
nobis. Et ne nos inducas in tentationem. & in terra
5 ❡Et ait ad illos, Quis veſtrũ habebit ami- 4.
cum, & ibit ad illum media nocte, & dicet "quotidie
6 illi, Amice, commoda mihi tres panes, ❡quo- 20.
niam amicus meus venit de via ad me, &
7 non habeo quod ponam ante illum. ❡ & ille
deintus reſpondens dicat, Noli mihi mole-
ſtus eſſe, iam oſtium clauſum eſt, & pueri
mei mecum ſunt in cubili: non poſſum ſurge-
8 re & dare tibi. ❡ Et "ſi ille perſeuerauerit "..2.
pulſans': dico vobis, etſi non dabit illi ſur-
gens eo quod amicus eius ſit, propter impro-
B bitatem tamen eius ſurget, & dabit illi
9 quotquot habet neceſſarios. ❡ ‖ Et ego dico Mat.7.a.7.
vobis, Petite, & dabitur vobis: quærite & & 21.b.22.
10 inuenietis: pulſate, & aperietur vobis. ❡Om Mar.11.c.24.
nis enim qui petit, accipit: & qui quærit,
11 inuenit, & pulſanti aperietur. ❡‖Quis au- Ioh.14.b.13.
tem ex vobis patrem petit panem, nunquid & 15.a.7.
lapidem dabit illi? Aut piſcem: nunquid pro & 16.c.23.
12 piſce ſerpentem dabit illi? ❡ Aut ſi petierit Iac.1.a.5.
13 ouum: nunquid porriget illi ſcorpionem? ❡Si Mat.7.b.9.
ergo vos cùm ſitis mali, noſtis bona data da-
re filijs veſtris: quanto magis pater veſter
*de cælo dabit ſpiritum bonum petentibus *cæleſtis.
14 ſe? ❡‖Et erat ejciens dæmonium, & illud e- Mat 9. d.32.
rat mutum. Et cùm eieciſſet dæmonium, lo- & 12.b.22.
cutus eſt mutus: & admiratæ ſunt turbæ.
15 ❡‖Quidam autem ex eis dixerunt, In Beel- Mar.3.c.22.
zebub principe dæmoniorum ejcit dæmonia.
16 ❡Et alij tentantes, ſignum de cælo quære-
17 bant ab eo. ❡ Ipſe autem vt vidit cogitatio-
C nes eorum, dixit eis, Omne regnũ in ſe di-
uiſum, "deſolabitur', & domus ſupra domũ "deſola-
18 "cadet'. ❡ Si autem & ſatanas in ſeipſum tur 5.
diuiſus eſt: quomodo ſtabit regnũ eius? quia "cadit 5.
dicitis in Beelzebub me ejcere dæmonia.
19 ❡Si autem ego in Beelzebub ejcio dæmonia:
filij veſtri in quo ejciunt? Ideo ipſi, iudices
20 veſtri erunt. ❡ Porro ſi in digito Dei ejcio
dæmonia: profecto peruenit in vos regnum
21 Dei. ❡ Cùm fortis armatus cuſtodit atrium
22 ſuum: in pace ſunt ea quæ poſsidet. ❡Si au-
tem fortior eo ſuperueniens vicerit eum: v-
niuerſa arma eius "auferet' in quibus con- "aufert 8.
23 fidebat, & ſpolia eius "diſtribuet'. ❡Qui non "diſtri-
eſt mecum, contra me eſt: & qui non colligit buit 7.
24 mecum, diſpergit. ❡Cùm immundus ſpiritus
exierit de homine, perambulat per loca ina-
quoſa, quærens requiem. Et non inueniens
dicit, Reuertar in domum meam vnde exi-
25 ui. ❡Et cùm venerit, inuenit * ſcopis mun- *eam.
26 datam & ornatam. ❡Tunc vadit, & aſſumit
D ſeptem alios ſpiritus nequiores ſe: & ingreſſi
habitant ibi. Et fiunt nouiſsima hominis il-
27 lius peiora prioribus. ❡ Factum eſt autem
cùm hæc diceret, extollens vocem quædam
mulier de turba, dixit illi, Beatus venter
qui

qui te portauit, & hubera quæ ſuxiſti. ¶ At 28
ille dixit, Quinimo beati qui audiunt ver-
bum Dei, & cuſtodiunt illud. ¶ Turbis au- 29
Matt.12.c.39 tem concurrentibus cœpit dicere, ‖Generatio
Iohã.2.a.2. hæc, generatio nequam eſt: ſignum quærit,
3.Ro.10.a.1. & ſignũ non dabitur ei niſi ſignũ Ionæ Pro-
2.Par.9.a.1. phetæ. ¶ ‖Nam ſicut fuit Ionas ſignum Ni- 30
niuitis: ita erit & filius hominis generatio-
ni iſti. ¶ ‖Regina auſtri ſurget in iudicio cũ 31
viris generationis huius, & condemnabit
illos: quia venit à finibus terræ audire ſa-
pientiam Salomonis. & ecce plus quàm Sa-
lomon hic. ¶ Viri Niniuitæ ſurgent in iudicio 32
cum generatione hac, & condemnabunt il-
Ionæ.3.b.5. lam: ‖quia pœnitentiam egerunt ad prædi-
Mat.5.b.15. cationem Ionæ. & ecce plus quàm Ionas hic.
Mar.4.c.21. ¶ ‖Nemo lucernam accendit, & in abſcondito 33
ponit, neque ſub modio: ſed ſupra candela- E
brum, vt qui ingrediuntur, lumen videant.
Mat.6.c.22. ¶ ‖Lucerna corporis tui, eſt oculus tuus. Si 34
oculus tuus fuerit ſimplex, totũ corpus tuũ
lucidum erit: ſi autem nequam fuerit, etiam
corpus tuum tenebroſum erit. ¶ Vide ergo ne 35
lumen quod in te eſt, tenebræ ſint. ¶ Si ergo 36
corpus tuum totum lucidum fuerit non ha-
bens aliquam partem tenebrarum: erit lu-
cidum totum, & ſicut lucerna fulgoris illu-
minabit te. ¶ Et cùm loqueretur, rogauit il- 37
lum quidam Phariſæus vt pranderet apud
ſe. Et ingreſſus recubuit. ¶ Phariſæus autem 38
cœpit intra ſe reputans dicere, quare non
baptizatus eſſet ante prandium. ¶ Et ait Do- 39
Mat.23.c.25 minus ad illum, ‖ Nunc vos Phariſæi quod
deforis eſt calicis & catini mundatis: quod
autem intus eſt veſtrum, plenum eſt rapi-
na & iniquitate. ¶ Stulti nónne qui fecit 40
quod deforis eſt, etiam id quod deintus eſt,
fecit? ¶ Veruntamen quod ſupereſt, date e- 41
leemoſynam: & ecce omnia munda ſunt vo- F
bis. ¶ Sed væ vobis Phariſæis, quia decima- 42
tis mentam & rutam & omne olus: & præ-
teritis iudicium & charitatem Dei. hæc au-
tem oportuit facere, & illa non omittere.
Inf.20.g.46. ¶ ‖Væ vobis Phariſæis, quia diligitis primas 43
Mat.23.a.6. cathedras in ſynagogis, & ſalutationes in
Mar.12.d.38 foro. ¶ Væ vobis quia eſtis vt monumenta 44
quæ non apparent, & homines ambulantes
ſupra, neſciunt. ¶ Reſpondens autẽ quidam 45
ex Legiſperitis, ait illi, Magiſter, hæc dicens
etiam contumeliam nobis facis. ¶ At ille ait, 46
Mat.23.a.4. Et vobis legiſperitis væ: ‖quia oneratis ho-
mines oneribus quæ portare non poſſunt, &
ipſi vno digito veſtro non tangitis ſarcinas.
¶ Væ vobis, qui ædificatis monumenta Pro- 47
phetarum. patres autem veſtri occiderunt G
illos. ¶ Profectò teſtificamini quòd conſenti- 48
tis operibus patrũ veſtrorum: quoniam ipſi
quidem eos occiderunt, vos autem ædifica-
tis eorum ſepulchra. ¶ Propterea & ſapien- 49
tia Dei dixit, Mittam ad illos Prophetas &
Apoſtolos, & ex illis occident & perſequen-
50 tur: ¶ vt inquiratur ſanguis omnium Pro-
phetarum, qui effuſus eſt à conſtitutione
51 mundi à generatione iſta, ¶ ‖à ſanguine A- Gen.4.b.8.
bel, vſque ad ſanguinem Zachariæ qui pe- 2.Par.24.c.
ryt inter altare & ædem. Ita dico vobis, re- 21.
52 quiretur ab hac generatione. ¶ Væ vobis Le-
giſperitis, quia tuliſtis clauem ſcientiæ: ipſi
non introiſtis, & eos qui introibant, prohi-
53 buiſtis. ¶ Cùm autem hæc ad illos diceret,
cœperunt Phariſæi & Legiſperiti grauiter
inſiſtere, & os eius opprimere de multis,
54 ¶ inſidiantes ei, & quærentes aliquid capere
de ore eius, vt accuſarent eum.

## CAP. XII.

1 Multis autem turbis circumſtantibus,
A ita vt ſe inuicem conculcarent, cœpit
dicere ad diſcipulos ſuos, ‖ Attendite à fer- Mat.16.a.6.
mento Phariſæorum, quod eſt hypocriſis. Mar.8.b.15.
2 ¶ ‖Nihil ᵛautemʼ opertum eſt, quod non re- Mat.[illegible]
uelетur: neque abſconditum, quod non ſcia- Mar.4.c.21.
3 tur. ¶ Quoniam quæ in tenebris dixiſtis, in ᵛenim
lumine dicentur: & quod in aurem locuti
eſtis in cubiculis, prædicabitur in tectis.
4 ¶ Dico autem vobis amicis meis, Ne terrea-
mini ab his qui occidunt corpus, & poſt hæc
5 non habent amplius quid faciant. ¶ Oſten-
dam autem vobis quem timeatis: timete eũ
qui poſtquam occiderit, habet poteſtatem
mittere in gehennam. ita dico vobis, hunc
6 timete. ¶ Nonne quinque paſſeres veneunt
dipondio: & vnus ex illis non eſt in obliuio-
7 ne coram Deo? ¶ Sed & capilli capitis veſtri
omnes numerati ſunt. Nolite ergo timere:
8 multis paſſeribus pluris eſtis. ¶ ‖Dico autem Mat.10.c.32
vobis, Omnis quicunque confeſſus fuerit me Mar.8.d.38.
B coram hominibus, & filius hominis confite- 2.Ti.2.b.12.
9 bitur illum coram angelis Dei. ¶ ‖ qui au- Mat.12.c.32
tem negauerit me coram hominibus, nega- Mar.3.d.28.
10 bitur coram angelis Dei. ¶ ‖ Et omnis qui
dicit verbum in filium hominis, remittetur
illi: ei autem qui in Spiritum ſanctum bla-
11 ſphemauerit, non remittetur. ¶ ‖Cùm autem Mar.10.b.19
inducent vos in ſynagogas, & ad magiſtra- Mar.13.b.11.
tus & poteſtates, nolite ſoliciti eſſe qualiter,
aut quid reſpondeatis, aut quid dicatis.
12 ¶ Spiritus enim ſanctus docebit vos in ipſa
13 hora quid oporteat vos dicere. ¶ Ait autem
ei quidam de turba, Magiſter, dic fratri
14 meo vt diuidat mecum hæreditatem. ¶ At
ille dixit ei, Homo, quis me conſtituit iudi-
15 cem aut diuiſorem ſuper vos? ¶ Dixitq; ad
illos, Videte & cauete ab omni auaritia:
quia non in abundantia cuiuſquã vita eius
16 eſt, ex his quæ poſſidet. ¶ Dixit autem ſimi-
litudinem ad illos, dicens, ‖ Hominis cuiuſ- Ecc.11.c.19.
17 dam diuitis vberes fructus ager attulit. ¶ et
C cogitabat intra ſe dicens, Quid faciam, quia
18 non habeo quo congregem fructus meos? ¶ Et
dixit, Hoc faciã: deſtruã horrea mea, & ma-
iora faciam: & illuc congregabo omnia quæ

*nata ſunt mihi, & bona mea:* ¶ *& dicam a-* 19
*nima mea, Anima, habes multa bona poſita*
*in annos plurimos : requiſce , comede, bibe,*
*epulare.* ¶ Dixit autem illi Deus, Stulte, hac 20
*nocte animam tuam repetunt à te: quæ au-*
*tem paraſti , cuius erunt ?* ¶ Sic eſt qui ſibi 21
*theſaurizat, & non eſt in Deum diues.* ¶ Di- 22
*xitquè ad diſcipulos ſuos , Ideo dico vobis:*
Pſa.54.d.25. ‖ *Nolite ſoliciti eſſe animæ veſtræ quid mã-*
Matt.6 d.25 *ducetis : neque corpori quid induamini.*
1.Pet.5. b.7. ¶ *Anima plus eſt quàm eſca , & corpus plus* 23
*quàm veſtimentum .* ¶ *Conſiderate coruos,* 24
*quia non ſeminant neque metunt , quibus*
*non eſt cellarium neque horreum , & Deus*
*paſcit illos . Quanto magis vos pluris eſtis*
*illis?* ¶ *Quis autem veſtrum cogitando poteſt* 25
*adÿcere ad ſtaturam ſuam cubitum vnum?*
¶ *Si ergo neque quod minimum eſt poteſtis,* 26
*quid de cæteris ſoliciti eſtis ?* ¶ *Conſiderate* 27
*lilia quomodo creſcunt: non laborant , neque* D
*nent. dico autem vobis, nec Salomon in om-*
*ni gloria ſua veſtiebatur ſicut vnũ ex iſtis.*
¶ *Si autem fœnum quod hodie eſt in agro,* 28
*& cras in clibanum mittitur , Deus ſic ve-*
*ſtit: quanto magis vos, puſillæ fidei.* ¶ *Et vos* 29
*nolite quærere , quid manducetis , aut quid*
*bibatis: & nolite in ſublime tolli :* ¶ *hæc e-* 30
*nim omnia gentes mundi quærunt . Pater*
*autem veſter ſcit quoniam his indigetis.*
⌐.20. ¶ *Veruntamen quærite* ⌐ *primum*ʾ *regnum* 31
** & iuſtitiã eius.* Dei* : *& hæc omnia adÿcientur vobis.* ¶ *No-* 32
*lite timere puſillus grex, quia complacuit pa-*
Mat.19. c.21 *tri veſtro dare vobis regnum.* ¶ ‖ *Vendite* 33
Matt.6. c.20 *quæ poßidetis, & date eleemoſynam.* ‖ *Facite*
*vobis ſacculos qui non veteraſcunt, theſau-*
*rum non deficientem in cælis, quo fur non*
*appropiat, neque tinea corrumpit.* ¶ *Vbi e-* 34
*nim theſaurus veſter eſt, ibi & cor veſtrum*
*erit.* ¶ *Sint lumbi veſtri præcincti, & lu-* 35
⌐.14. *cernæ ardentes* ⌐ *in manibus veſtris*ʾ, ¶ *&* E
*vos ſimiles hominibus expectantibus domi-* 36
*num ſuum quando reuertatur à nuptÿs:*
*vt cum venerit & pulſauerit, confeſtim a-*
*periant ei.* ¶ *Beati ſerui illi, quos cùm vene-* 37
*rit Dominus , inuenerit vigilantes . amen*
*dico vobis , quòd præcinget ſe, & faciet illos*
*diſcumbere , & tranſiens miniſtrabit illis.*
¶ *Et ſi venerit in ſecunda vigilia , & ſi in* 38
*tertia vigilia venerit, & ita inuenerit: bea-*
Mat.24.d.43 *ti ſunt ſerui illi.* ¶ ‖ *Hoc autem ſcitote, quo-* 39
*niam ſi ſciret paterfamiliâs qua hora fur*
Apo.16. c.15 *veniret,* ‖ *vigilaret vtique , & non ſineret*
*perfodi domum ſuam.* ¶ *Et vos eſtote parati:* 40
*quia qua hora non putatis , filius hominis*
*veniet.* ¶ *Ait autem ei Petrus, Domine, ad* 41
*nos dicis hanc parabolam : an & ad omnes?*
¶ *Dixit autem Dominus, Quis, putas, eſt fi-* 42
** conſtituet 2.* *delis diſpenſator & prudens , quem** *conſti-*
*tuit*ʾ *Dominus ſupra familiam ſuam, vt det*
*illis in tempore tritici menſuram?* ¶ *Beatus* 43
*ille ſeruus , quem cùm venerit Dominus,*

44 *inuenerit ita facientem.* ¶ *Verè dico vobis,*
F *quoniam ſupra omnia quæ poßidet , conſti-*
45 *ſtituet illum.* ¶ *Quod ſi dixerit ſeruus ille in*
*corde ſuo , Moram facit dominus meus ve-*
*nire: & cœperit percutere ſeruos et ancillas,*
46 *& edere & bibere, & inebriari:* ¶ *veniet do-*
*minus ſerui illius in die qua non ſperat, &*
*hora qua neſcit, & diuidet eum, partemquè*
47 *eius cum in*[illegible]*elibus ponet .* ¶ *Ille autem*
*ſeruus qui cognouit voluntatem domini ſui,*
*& non ſe præparauit, & non fecit ſecundum*
48 *voluntatem eius : vapulabit multis.* ¶ *quĩ*
*autem non cognouit , & fecit digna plagis:*
*vapulabit paucis . Omnia autem cui mul-*
*tum datum eſt , multum quæretur ab eo: &*
*cui commendauerunt multum , plus petent*
49 *ab eo.* ¶ *Ignem veni mittere in terram: &*
50 *quid volo, niſi vt accendatur?* ¶ *Baptiſmo au-*
G *tem habeo baptizari : & quomodo coarctor,*
51 *vſquedum perficiatur?* ¶ ‖ *Putatis quia pa-* Mat.10.d.34
*cem veni dare in terram? Non , dico vobis:*
52 *ſed ſeparationem.* ¶ *erũt enim ex hoc, quin-*
*que in domo vna diuiſi, tres in duos, & duo*
53 *in tres:* ¶ *diuidentur pater in filium, & fi-*
*lius in patrem ſuum : mater in filiam , &*
*filia in matrem , ſocrus in nurum ſuam,*
54 *& nurus in ſocrum ſuam.* ¶ ‖ *Dicebat au-* Mat.16. a.2.
*tem & ad turbas , Cùm videritis nubem*
*orientem ab occaſu , ſtatim dicitis , Nim-*
55 *bus venit : & ita fit .* ¶ *& cùm auſtrum*
56 *flantẽ, dicitis, Quia æſtus erit: & fit.* ¶ *Hy-*
*pocritæ , faciem cæli & terræ noſtis probare:*
*hoc autem tempus quomodo non probatis?*
57 ¶ *Quid autem & à vobiſipſis non iudicatis*
58 *quod iuſtum eſt?* ¶ ‖ *Cùm autem vadis cum* Mat.5. d.25.
*aduerſario tuo ad principem, in via da ope-*
*ram liberari ab illo : ne fortè trahat te ad*
*iudicem, & iudex tradat te exactori, & ex-*
59 *actor mittat te in carcerem.* ¶ *Dico tibi, non*
*exies inde , donec etiam nouißimum minu-*
*tum reddas.*

## CAP. XIII.

1 A*Derant autem quidam ipſo in tempore,*
A *nuntiantes illi de Galilæis , quorum*
*ſanguinem Pilatus miſcuit cum ſacrificÿs*
2 *eorum.* ¶ *Et reſpondens dixit illis, Putatis*
*quod hi Galilæi præ omnibus Galilæis pec-*
3 *catores fuerint, quia talia paßi ſunt?* ¶ *Non,*
*dico vobis: ſed niſi pœnitentiam habueritis,*
4 *omnes ſimiliter peribitis.* ¶ *Sicut illi decem*
*& octo ſupra quos cecidit turris in Siloe, &*
*occidit eos: putatis quia & ipſi debitores fue-*
B *rint præter omnes homines habitantes in*
5 *Ieruſalem?* ¶ *Non , dico vobis: ſed ſi pœni-*
*tentiam non habueritis, omnes ſimiliter pe-*
6 *ribitis.* ¶ *Dicebat autẽ hanc ſimilitudinem,*
*Arborem fici habebat quidam plantatam in*
*vinea ſua: & venit quærens fructum in il-*
7 *la, & non inuenit.* ¶ *Dixit autem ad culto-*
*rem vineæ , Ecce anni tres ſunt ex quo ve-*
*nio quærens fructum in ficulnea hac : & non*
*inuenio.*

inuenio. Succide ergo illam: vt quid etiam
terram occupat? ¶ At ille reſpondens dicit il- 8
li, Domine, dimitte illam & hoc anno, vſque
dum fodiam circa illam, & mittam ſtercora. C
¶ & ſi quidem fecerit fructum: ſin autem, in 9
futurum ſuccides eam. ¶ Erat autem docens 10
in ſynagoga eorum ſabbathis. ¶ Et ecce mu- 11
lier quæ habebat ſpiritum infirmitatis an-
nis decem & octo: & erat inclinata, nec om-
nino poterat ſurſum reſpicere. ¶ Quam cùm 12
videret Ieſus, vocauit eam ad ſe, & ait illi,
Mulier, dimiſſa es ab infirmitate tua. ¶ Et 13
impoſuit illi manus, & confeſtim erecta eſt,
& glorificabat Deum. ¶ Reſpondens autem 14
archiſynagogus, indignans quòd ſabbatho cu-
raſſet Ieſus, dicebat turbæ, Sex dies ſunt in
quibus oportet operari. in his ergo venite, &
curamini: & non in die ſabbathi. ¶ Reſpon- 15
*hypocritæ dens autem ad illum Dominus dixit, " Hy- D
pocritæ', vnuſquiſque veſtrum ſabbatho non
ſoluit bouem ſuum aut aſinum à præſepio, &
ducit adaquare? ¶ Hanc autem filiam Abra- 16
hæ quam alligauit ſatanas, ecce, decem &
octo annis non oportuit ſolui à vinculo iſto
die ſabbathi? ¶ Et cùm hæc diceret, erubeſce- 17
bant omnes aduerſarij eius: & omnis popu-
lus gaudebat in vniuerſis quæ glorioſe fie-
Mat.13.d.31. bant ab eo. ¶ ‖ Dicebat ergo, Cui ſimile eſt re- 18
Mar.4.c.30. gnum Dei, & cui ſimile æſtimabo illud? ¶ Si- 19
mile eſt grano ſinápis, quod acceptum homo
miſit in hortum ſuum, & creuit: & factum
eſt in arborem magnam, & volucres cæli re-
Mat.13. e.33. quieuerunt in ramis eius. ¶ Et iterum di- 20
xit, Cui ſimile æſtimabo regnum Dei? ¶ Si- 21
mile eſt fermento, quod acceptum mulier ab- E
ſcondit in farinæ ſata tria: donec fermenta-
retur totum. ¶ Et ibat per ciuitates & ca- 22
ſtella docens, et iter faciens in Ieruſalē. ¶ Ait 23
autem illi quidam, Domine, ſi pauci ſunt
qui ſaluantur? Ipſe autem dixit ad illos,
Mat.7.b.13. ¶ Contendite intrare per anguſtam portam: 24
quia multi, dico vobis, quærent intrare, &
Mat.25.a.10 non poterunt. ¶ Cùm autem intrauerit pa- 25
terfamiliâs, & clauſerit oſtium, & incipietis
foris ſtare, & pulſare oſtium, dicentes, Do-
mine aperi nobis: & reſpondens dicet vobis,
Neſcio vos vnde ſitis: ¶ tunc incipietis dice- 26
re, Manducauimus coram te & bibimus, &
in plateis noſtris docuiſti. ¶ Et dicet vobis, 27
Neſcio vos, vnde ſitis: diſcedite à me om- F
Mat.7. c.23. nes operarij iniquitatis. ¶ Ibi erit fletus & 28
& 25.d.41. ſtridor dentium. cùm videritis Abraham &
Pſal.6.b.9. Iſaac & Iacob, & omnes Prophetas in regno
Dei, vos autem expelli foras. ¶ Et venient 29
ab Oriente & Occidēte & Aquilone & Au-
Mat.19.d.30 ſtro: & accumbent in regno Dei. ¶ Et ecce 30
& 20.b.16. ſunt nouiſſimi qui " erunt' primi, & ſunt
Mar.10. d.31 primi, qui " erunt' nouiſſimi. ¶ In ipſa die 31
*erant acceſſerunt quidā Phariſæorū, dicentes illi,
Exi & vade hinc: quia Herodes vult te oc-
cidere. ¶ Et ait illis, Ite, & dicite vulpi illi, 32

G Ecce eijcio dæmonia & ſanitates perficio ho-
33 die & cras, & tertia die conſummor. ¶ Ve-
runtamen oportet me hodie & cras & ſe-
quenti die ambulare: quia non capit prophe-
34 tam perire extra Ieruſalem. ¶ Ieruſalem, Ie- Mat.23. d.37
ruſalem quæ occidis Prophetas, et lapidas eos
qui mittuntur ad te, quoties volui congre-
gare filios tuos quemadmodum auis nidum
35 ſuum ſub pennis, & noluiſti? ¶ Ecce relin-
quetur vobis domus veſtra deſerta. Dico au-
tem vobis, quia non videbitis me donec ve-
niat cùm dicetis, Benedictus qui venit in Infr.19.f.38.
nomine Domini.

## CAP. XIIII.

1 ET factum eſt: cùm intraret Ieſus in do-
A mum cuiuſdam principis Phariſæorum
ſabbatho manducare panem, & ipſi obſerua-
2 bant eum. ¶ Et ecce homo quidam hydropi-
3 cus erat ante illum. ¶ Et reſpondens Ieſus
dixit ad Legiſperitos & Phariſæos, dicens,
4 Si licet ſabbatho curare? ¶ At illi tacuerunt,
ipſe verò apprehenſum ſanauit eum: ac di-
5 miſit. ¶ Et reſpondens ad illos dixit, Cuius
veſtrum aſinus aut bos in puteum cadet: &
non continuo extrahet illum die ſabbathi?
6 ¶ Et non poterāt ad hæc reſpondere illi. ¶ Di-
7 cebat autem & ad inuitatos parabolam, in-
B tendens quomodo primos accubitus eligerēt,
8 dicens ad illos: ¶ Cùm inuitatus fueris ad
nuptias, non diſcumbas in primo loco: ne for-
9 tè honoratior te ſit inuitatus ab illo: ¶ & ve
niens is qui te & illum vocauit, dicat tibi,
Da huic locum: & tunc incipias cum rubore
10 nouiſſimum locum tenere. ¶ Sed cùm vocatus
fueris, vade recumbe in nouiſſimo loco: vt
cùm venerit qui te inuitauit, dicat tibi,
C Amice, aſcende ſuperius. Tunc erit tibi glo- Pro.25. a.7.
11 ria coram ſimul diſcumbentibus: ¶ quia om-
nis qui ſe exaltat, humiliabitur: & qui ſe
12 humiliat, exaltabitur. ¶ Dicebat autem &
ei qui ſe inuitauerat, Cùm facis prandium Mat.22. b.12
aut cœnam, noli vocare amicos tuos, neque Inf.18. c.14.
fratres tuos, neque cognatos, neque vicinos Tob.4.b.7.
diuites: ne fortè te & ipſi reinuitent, & Prou.3.a.9.
13 fiat tibi retributio. ¶ Sed cùm facis conui-
uium, voca pauperes, debiles, claudos, & cæ-
14 cos, ¶ & beatus eris, quia non habent retri-
buere tibi: retribuetur enim tibi in reſur-
15 rectione iuſtorum. ¶ Hæc cum audiſſet qui-
dam de ſimul diſcumbētibus, dixit illi, Bea-
D tus qui " manducabit' panem in regno Dei. *manducat
16 ¶ At ipſe dixit ei, Homo quidam fecit cœnam t.
17 magnam, & vocauit multos. ¶ Et miſit Mat.22. a.2.
ſeruum ſuum hora cœnæ dicere inuitatis, Apoc.19.b.9
vt venirent, quia iam parata ſunt omnia.
18 ¶ Et cœperunt ſimul omnes excuſare. Pri-
mus dixit ei, Villā emi, & neceſſe habeo ex-
ire et videre illā. rogo te, habe me excuſatū.
19 ¶ Et alter dixit, Iuga boum emi quinque, &
eo probare illa: rogo te, habe me excuſatum.
20 ¶ Et alius dixit, Vxorē duxi, & ideo nō poſ-
ſum

*ſum venire.* ¶ *Et reuerſus ſeruus, nunciauit* 21
*hæc domino ſuo. Tunc iratus paterfamilias,* E
*dixit ſeruo ſuo, Exi cito in plateas & vicos*
*ciuitatis: & pauperes ac debiles & cæcos &*
*claudos introduc huc.* ¶ *Et ait ſeruus, Do-* 22
*mine, factum eſt vt imperaſti: & adhuc lo-*
*cus eſt.* ¶ *Et ait Dominus ſeruo, Exi in vias* 23
*& ſepes: & compelle intrare, vt impleatur*
*domus mea.* ¶ *Dico autem vobis, quod nemo* 24
*virorum illorum qui vocati ſunt, guſtabit*
*cœnam meam.* ¶ *Ibant autem turba multa* 25
Mat.10.d.37 *cum eo: & conuerſus dixit ad illos,* ¶ ‖ *Si quis* 26
*venit ad me, & non odit patrem ſuum &*
*matrem, & vxorem & filios, & fratres &*
*ſorores, adhuc autem & animam ſuam: non*
Mat.10.d.30 *poteſt meus eſſe diſcipulus.* ¶ ‖ *Et qui non* 27
& 16.d.24. *baiulat crucem ſuam, & venit poſt me: non* F
Mar.8.d.34. *poteſt meus eſſe diſcipulus.* ¶ *Quis enim ex* 28
"nonne *vobis volens turrim ædificare, "non' prius*
*ſedens cõputat ſumptus qui neceſſarij ſunt,*
*ſi habeat ad perficiendum:* ¶ *ne poſteà quam* 29
*poſuerit fundamentum, & non potuerit per-*
*ficere, omnes qui vident, incipiant illudere*
*ei,* ¶ *dicentes, Quia hic homo cœpit ædifica-* 30
*re, & non potuit conſummare?* ¶ *Aut quis* 31
*rex iturus committere bellum aduerſus a-* G
*lium regem, non ſedens prius cogitat, ſi poſſit*
*cum decem millibus occurrere ei, qui cum*
*viginti millibus venit ad ſe?* ¶ *alioquin ad-* 32
*huc illo longè agente, legationem mittens,*
*rogat ea quæ pacis ſunt.* ¶ *Sic ergo omnis ex* 33
*vobis qui non renuntiat omnibus quæ poſ-*
Mat.5.b.13. *ſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* ¶ ‖ *Bo-* 34
Mar.9.g.50. *num eſt ſal. Si autem ſal "euanuerit: in*
"quoque *quo condietur?* ¶ *Neque in terram, neque in* 35
*ſterquilinium vtile eſt, ſed foras mittetur.*
*Qui habet aures audiendi, audiat.*

## CAP. XV.

*ERant autem appropinquantes ei publi-* 1
*cani & peccatores vt audirent illum.* A
¶ *Et murmurabant Phariſæi & Scribæ, di-* 2
*centes, Quia hic peccatores recipit, & man-*
*ducat cum illis.* ¶ *Et ait ad illos parabolam* 3
Mat.18.b.12 *iſtam, dicens,* ¶ ‖ *Quis ex vobis homo qui* 4
*habet centum oues: & ſi perdiderit vnam*
*ex illis, nonne dimittit nonagintanouem in*
*deſerto, & vadit ad illam quæ perierat do-*
*nec inueniat eam?* ¶ *Et cùm inuenerit eam,* 5
*imponit in humeros ſuos gaudens:* ¶ *& ve-* 6
*niens domum conuocat amicos & vicinos,* B
*dicens illis, Congratulamini mihi, quia in-*
*ueni ouem meam quæ perierat.* ¶ *Dico vobis* 7
*quod ita gaudium erit in cœlo ſuper vno pec-*
*catore pœnitentiam agente, quàm ſuper no-*
*nagintanouem iuſtis qui non indigent pœ-*
*nitentia.* ¶ *Aut quæ mulier habens drach-* 8
*mas decem: ſi perdiderit drachmam vnam,*
°euerrit l. *nónne accendit lucernam, et "euertit' domũ,*
°eam *& quærit diligenter, donec inueniat'?* ¶ *Et* 9
*cùm inuenerit, conuocat amicas & vicinas,*
*dicens, Congratulamini mihi, quia inueni*
10 *drachmam quam perdideram.* ¶ *Ita, dico vo-*
C *bis, gaudium erit coram angelis Dei ſuper*
11 *vno peccatore pœnitentiam agente.* ¶ *Ait*
*autem, Homo quidam habuit duos filios:*
12 ¶ *& dixit adoleſcentior ex illis patri, Pater,*
*da mihi portionem ſubſtantiæ quæ me con-*
13 *tingit. Et diuiſit illis ſubſtantiam.* ¶ *Et non*
*poſt multos dies, congregatis omnibus ado-*
*leſcentior filius peregrè profectus eſt in re-*
*gionem longinquam: & ibi diſsipauit ſub-*
14 *ſtantiam ſuam viuendo luxurioſe.* ¶ *Et poſt-*
D *quam omnia "conſummaſſet', facta eſt fa-* "diſsipaſſet
*mes valida in regione illa, & ipſe cœpit e-* l.
15 *gere.* ¶ *Et abijt, & adhæſit vni ciuium regio-*
*nis illius. Et miſit illum in villam ſuam vt*
16 *paſceret porcos.* ¶ *Et cupiebat implere ven-*
*trem ſuum de ſiliquis quas porci manduca-*
17 *bant: & nemo illi dabat.* ¶ *In ſe autem re-*
*uerſus dixit, Quanti mercenarij° patris mei* °in domo
*abundant panibus: ego autem hic fame pe-*
18 *reo?* ¶ *Surgam, & ibo ad patrem meum, &*
*dicam ei, Pater peccaui in cœlum & coram*
19 *te:* ¶ *iam non ſum dignus vocari filius tuus:*
*fac me ſicut vnum de mercenarijs tuis.*
20 ¶ *Et ſurgens venit ad patrem ſuum. Cùm*
E *autem adhuc longe eſſet, vidit illum pater*
*ipſius, & miſericordia motus eſt, & accur-*
*rens cecidit ſuper collum eius, & oſculatus eſt*
21 *eum.* ¶ *Dixitq; ei filius, Pater, peccaui in cœ-*
*lum & coram te, iam non ſum dignus voca-*
22 *ri filius tuus.* ¶ *Dixit autem pater ad ſeruos*
*ſuos: Cito proferte ſtolam primam, & indui-*
*te illum, & date annulum in manum eius,*
23 *& calceamenta in pedes eius:* ¶ *& adducite*
F *vitulum ſaginatum, & occidite, & mandu-*
24 *cemus, & epulemur,* ¶ *quia hic filius meus*
*mortuus erat & reuixit: perierat & inuen-*
25 *tus eſt. Et cœperunt epulari.* ¶ *Erat autem*
*filius eius ſenior in agro, & cùm veniret &*
*appropinquaret domui, audiuit ſymphoniam*
26 *& chorum:* ¶ *& vocauit vnum de ſeruis, &*
27 *interrogauit quid hæc eſſent.* ¶ *Iſq; dixit illi,*
*Frater tuus venit, & occidit pater tuus vi-*
*tulum ſaginatum, quia ſaluum illum rece-*
28 *pit.* ¶ *Indignatus eſt autem, & nolebat in-*
*troire. Pater ergo illius egreſſus cœpit rogare*
29 *illum.* ¶ *At ille reſpondens, dixit patri ſuo,*
G *Ecce tot annis ſeruio tibi, & nunquã man-*
*datum tuum præterini, & nunquam dedi-*
*ſti mihi hœdum vt cum amicis meis epula-*
30 *rer:* ¶ *ſed poſtquam filius tuus hic, qui de-*
*uorauit ſubſtantiam ſuam cum meretrici-*
*bus venit, occidiſti illi vitulum ſaginatum.*
31 ¶ *At ipſe dixit illi, Fili, tu ſemper mecum*
32 *es, & omnia mea tua ſunt.* ¶ *epulari autem*
*& gaudere oportebat, quia frater tuus hic*
*mortuus erat, & reuixit: perierat, & inuen-*
*tus eſt.*

CAP.

## CAP. XVI.

DIcebat autem & ad diſcipulos ſuos, Ho 1
mo quidã erat diues qui habebat vil- A
licum: & hic diffamatus eſt apud illũ, quaſi
diſſipaſſet bona ipſius. ¶ Et vocauit illum, & 2
ait illi, Quid hoc audio de te? redde rationẽ
villicationis tuæ: iam enim non poteris vil-
licare. ¶ Ait autem villicus intra ſe, Quid 3
faciam, quia dominus meus aufert à me
villicationem? fodere non valeo, mendicare
erubeſco. ¶ Scio quid faciam, vt cùm amo- 4
tus fuero à villicatione, recipiant me in do-
mos ſuas. ¶ Conuocatis itaque ſingulis de- 5
bitoribus domini ſui, dicebat primo, Quan-
tum debes domino meo? ¶ At ille dixit, Cen- 6
tum cados olei. Dixitque illi, Accipe cautio- B
nem tuam & ſede, cito ſcribe quinquagin-
ta. ¶ Deinde alij dixit, Tu verò quantum de- 7
bes? Qui ait, Centum coros tritici. Ait illi,
Accipe literas tuas, & ſcribe octoginta. ¶ Et 8
laudauit dominus villicũ iniquitatis, quia
prudenter feciſſet. quia filij huius ſeculi pru-
dentiores filijs lucis in generatione ſua ſunt.
¶ Et ego vobis dico, facite vobis amicos de 9
mammóna iniquitatis, vt cùm defeceritis, C
recipiant vos in æterna tabernacula. ¶ Qui 10
fidelis eſt in minimo, & in maiori fidelis eſt:
& qui in modico iniquus eſt, & in maiori
iniquus eſt. ¶ Si ergo in iniquo mammóna fi- 11
deles non fuiſtis: quod verum eſt quis cre-
det vobis? ¶ Et ſi in alieno fideles non fui- 12
Mat.6.c.24. ſtis: quod veſtrũ eſt, quis dabit vobis? ¶ Ne- 13
mo ſeruus poteſt duobus dominis ſeruire, aut
enim vnum odiet, & alterum diliget: aut
vni adhærebit, & alterum contemnet. non
poteſtis Deo ſeruire & mammonæ. ¶ Audie- 14
bant autem omnia hæc Phariſæi qui erant
auari: & deridebant illum. ¶ Et ait illis, 15
Vos eſtis qui iuſtificatis vos coram homini- D
bus: Deus autem nouit corda veſtra, quia
quod hominibus altum eſt, abominatio eſt
Mat.11.b.12. ante Deum. ¶ ‖ Lex & prophetæ, vſque ad Io- 16
hannem. ex eo regnum Dei euangelizatur,
Mat.5.c.28. & omnis in illud vim facit. ¶ ‖ Facilius eſt 17
autem cælum & terram præterire, quàm de
Mat.5.e.32. lege vnum apicem cadere. ¶ ‖ Omnis qui di- 18
Mat.10.b.11. mittit vxorem ſuam: & alteram ducit, mœ-
1.Cor.7.b. chatur: & qui dimiſſam à viro ducit, mœ-
10. chatur. ¶ Homo quidam erat diues "& ' in- 19
"qui duebatur purpura & byſſo: & epulabatur E
quotidie ſplendide. ¶ Et erat quidam mẽdi- 20
cus nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuã
eius, vlceribus plenus: ¶ cupiens ſaturari de 21
*& nemo il- micis, quæ cadebãt de menſa diuitis, *ſed &
li dabat. canes veniebant, & lingebant vlcera eius.
¶ Factũ eſt autem vt moreretur mẽdicus, & 22
portaretur ab angelis in ſinũ Abrahæ. Mor-
tuus eſt aũt & diues: & ſepultus eſt in in-
ferno. ¶ Eleuans autem oculos ſuos cũ eſſet in 23
tormentis, vidit Abrahã à longe, & Lazarũ
in ſinu eius: ¶ & ipſe clamans dixit, Pater 24
Abrahã, miſerere mei, & mitte Lazarũ vt
F intingat extremũ digiti ſui in aquã, vt re-
frigeret linguam meam, quia crucior in hac
25 flamma. ¶ Et dixit illi Abrahã, Fili, recorda-
re quia recepiſti bona in vita tua, & Laza-
rus ſimiliter mala: nũc autẽ hic conſolatur,
26 tu vero cruciaris. ¶ & in his omnibus, inter
nos & vos chaos magnũ firmatũ eſt: vt hi
qui volũt hinc tranſire ad vos, non poſſint,
27 neque inde huc tranſmeare. ¶ Et ait, Rogo ergo
te pater vt mittas eum in domũ patris mei.
28 ¶ habeo enim quinque fratres, vt teſtetur il-
lis, ne & ipſi veniãt in hunc locũ tormento-
29 rũ. ¶ Et ait illi Abraham, Habẽt Moyſen &
30 prophetas: audiant illos. ¶ At ille dixit, Non,
G pater Abrahã: ſed ſi quis ex mortuis ierit ad
31 eos, pœnitentiam agent. ¶ Ait autem illi, Si
Moyſen & prophetas non audiunt, neque ſi
quis ex mortuis reſurrexerit, credent.

## CAP. XVII.

1 ET ait ad diſcipulos ſuos, Impoſſibile eſt
A vt non veniant ſcandala: ‖ væ autem illi Mat.18.a.7.
2 per quem veniunt. ¶ ‖ Vtilius eſt illi ſi lapis Mar.9.f.42.
molaris imponatur circa collum eius, & pro-
ijciatur in mare, quam vt ſcandalizet v-
3 num de puſillis iſtis. ¶ Attendite vobis, ‖ Si Mat.18.c.21
peccauerit "in te' frater tuus, increpa illum: Leu.19.d.17.
4 & ſi pœnitentiam egerit, dimitte illi. ¶ Et Ecc.19.b.13.
ſi ſepties in die peccauerit in te, & ſepties in "·18.
die conuerſus fuerit ad te, dicens, Pœnitet
5 me, dimitte illi. ¶ Et dixerunt Apoſtoli Do-
6 mino, Adauge nobis fidem. ¶ ‖ Dixit au- Mat.17.c.20
B tem Dominus, Si haberetis fidem ſicut gra-
num ſinàpis, diceretis huic arbori moro, E-
radicare & tranſplantare in mare: & obe-
7 diret vobis. ¶ Quis autem veſtrum habens
ſeruum arantem aut paſcentem*, qui re- *boues
greſſo de agro dicat illi, Statim tranſi, re-
8 cumbe: ¶ & non dicit ei, Para quod cœnem, &
præcinge te & miniſtra mihi donec mandu-
cem & bibam, & poſt hæc tu manducabis &
9 bibes? ¶ Nunquid gratiam habet ſeruo illi,
C quia fecit quæ ei imperauerat? Non puto.
10 ¶ Sic & vos cùm feceritis omnia quæ præ-
cepta ſunt vobis, dicite, Serui inutiles ſu-
11 mus: quod debuimus facere, fecimus. ¶ Et
factum eſt, dum iret in Ieruſalem, tran-
ſibat per mediam Samariam & Galilæam.
12 ¶ Et cum ingrederetur quoddam caſtellum,
occurrerunt ei decem viri leproſi, qui ſtete-
13 runt à longe: ¶ & leuauerunt vocem, dicen-
tes, Ieſu præceptor, miſerere noſtri.
14 ¶ Quos vt vidit, dixit, Ite, ‖ oſtẽdite vos ſa- Leu.14.a.2.
D cerdotibus. Et factum eſt: dum irent, mun-
15 dati ſunt. ¶ Vnus aũt ex illis, vt vidit quia
mundatus eſt: regreſſus eſt, cum magna voce
16 magnificans Deum, ¶ & cécidit in faciem
ante pedes eius, gratias agens: & hic erat
17 Samaritanus. ¶ Reſpondens autem Ieſus, di-
xit, Nonne decem mundati ſunt? & nouem
18 vbi ſunt? ¶ Non eſt inuentus qui rediret,
& daret

*& daret gloriã Deo, niſi hic alienigena.* ¶ *Et* 19
*ait illi, Surge, vade: quia fides tua te saluũ*
*fecit.* ¶ *Interrogatus autem à Phariſæis quã-* 20
*do venit regnum Dei: reſpõdit eis et dixit,*
*Non venit regnum Dei cum obſeruatione:*
¶ *neque dicent, Ecce hic, aut ecce illic. Ecce* 21
*enim regnum Dei intra vos eſt.* ¶ *Et ait ad* 22
*diſcipulos ſuos, Venient dies quando deſide-* E
*retis videre vnum diem filij hominis: &*
Mat.24.b.23 *non videbitis.* ¶ ‖ *Et dicent vobis, Ecce hîc* 23
Mar.13.c.21. *& ecce illic. Nolite ire, neque ſectemini.* ¶ *nam* 24
*ſicut fulgur coruſcans de ſub cælo, in ea quæ*
*ſub cælo ſunt, fulget: ita erit filius hominis*
*in die ſua.* ¶ *Primum autem oportet illum* 25
*multa pati, & reprobari à generatione hac.*
Mat.24 e.73 ¶ ‖ *Et ſicut factum eſt in diebus Noë: ita erit* 26
Gen.7.a.5. *& in diebus filij hominis.* ¶ *Edebãt & bibe-* 27
*bant, vxores ducebant & dabantur ad nu-* F
*ptias vſque in diem qua intrauit Noë in*
*arcam: & venit diluuium, & perdidit om-*
Gen.19.c.24 *nes.* ¶ *Similiter* ‖ *ſicut factum eſt in diebus* 28
*Lot: Edebant & bibebant, emebant & ven-*
*debant, plantabant & ædificabant:* ¶ *qua die* 29
*autem exijt Lot à Sodomis, pluit ignem &*
*ſulphur de cælo, & omnes perdidit:* ¶ *ſecun-* 30
*dum hæc erit qua die filius hominis reue-*
*labitur.* ¶ *In illa hora qui fuerit in tecto, &* 31
*vaſa eius in domo, ne deſcendat tollere illa:* G
*& qui in agro, ſimiliter non redeat retro.*
Sup.9.c.24. ¶ *Memores eſtote vxoris Lot.* ¶ ‖ *Quicunque* 32
Mat.10.d.39 *quæſierit animam ſuam saluã facere, perdet* 33
Mar.8.d.35. *illam: et quicunque perdiderit illam, viui-*
Ioh.12.d.25. *ficabit eam.* ¶ *Dico vobis,* ‖ *in illa nocte erũt* 34
Mt.24.d.40 *duo in lecto vno: vnus aſſumetur, & alter*
1.Thi.4.d.17 *relinquetur:* ¶ *duæ erũt molentes in vnum:* 35
ᵕ.2. *vna aſſumetur, & altera relinquetur. ᵕduo*
*in agro: vnus aſſumetur, & alter relinque-*
*tur.* ¶ *Reſpondentes dicunt illi,* ¶ *Vbi Do-* 36
*mine? Qui dixit illis, Vbicunque fuerit cor-* 37
*pus, illuc congregabuntur & aquilæ.*

CAP. XVIII.

Ecc.18.c.22. *Dicebat autẽ & parabolam ad illos quo-* 1
1.Thi.5.c.17. *niam oportet* ‖ *ſemper orare & non de-* A
*ficere,* ¶ *dicens, Iudex quidam erat in qua-* 2
*dam ciuitate, qui Deum non timebat, &*
*hominem non reuerebatur.* ¶ *Vidua autem* 3
*quædam erat in ciuitate illa: & veniebat ad*
*eum, dicens, Vindica me de aduerſario meo.*
¶ *Et nolebat per multum tempus. Poſt hæc* 4
*autem dixit intra ſe, Etſi Deum nõ timeo,*
*nec hominem reuereor:* ¶ *tamen quia moleſta* 5
*eſt mihi hæc vidua, vindicabo illam, ne in* B
*nouiſſimo veniens ſugillet me.* ¶ *Ait autem* 6
*Dominus, Audite quid iudex iniquitatis*
*dicit.* ¶ *Deus autem non faciet vindictam* 7
*electorum ſuorum clamantium ad ſe die ac*
*nocte: & patientiam habebit in illis?* ¶ *Dico* 8
*vobis quia citò faciet vindictam illorum.*
*Veruntamen filius hominis veniens, putas,*
*inueniet fidem in terra?* ¶ *Dixit autem &* 9
*ad quoſdam qui in ſe confidebant tanquam*
*iuſti, & aſpernabantur cæteros parabolam*
10 *iſtam:* ¶ **Duo homines aſcendebant in tem-* **dicens*
*plum vt orarent: vnus Phariſæus, & alter*
11 *Publicanus.* ¶ *Phariſæus ſtans, hæc apud ſe*
*orabat: Deus gratias ago tibi, quia non ſum*
*ſicut cæteri hominum: raptores, iniuſti, a-*
12 *dulteri: velut etiam hic publicanus.* ¶ *Ieiu-*
*no bis in ſabbatho: decimas do omnium quæ*
13 *poſſideo.* ¶ *Et Publicanus à longe ſtans, no-*
C *lebat nec oculos ad cælum leuare: Sed per-*
*cutiebat pectus ſuum, dicens, Deus propi-*
14 *tius eſto mihi peccatori.* ¶ *Dico vobis, deſcen-*
*dit hic iuſtificatus in domum ſuam ab illo.*
‖ *quia omnis qui ſe exaltat, humiliabitur:* Sup.14.b.11
15 *& qui ſe humiliat, exaltabitur.* ¶ ‖ *Affere-* Mat.23.b.12
*bant autem ad illum & infantes, vt eos* Mat.19.b.13
*tangeret. Quod cùm viderent diſcipuli, in-* Mar.10.b.13
16 *crepabant illos.* ¶ *Ieſus autem conuocans il-*
*los, dixit, Sinite pueros venire ad me, &*
*nolite vetare eos, talium eſt enim regnum*
17 *Dei.* ¶ *Amen dico vobis, quicunque non acce-*
D *perit regnum Dei ſicut puer, non intrabit in*
18 *illud.* ¶ ‖ *Et interrogauit eum quidam prin-* Mat.19.c.16
*ceps, dicens, Magiſter bone, quid faciens* Mar.10.b.17
19 *vitam æternam poſſidebo?* ¶ *Dixit autem ei*
*Ieſus, Quid me dicis bonum? nemo bonus*
20 *niſi ſolus Deus.* ¶ *Mandata noſti:* ‖ *Non occi-* Exo.20.b.13
*des, Non mœchaberis, Non furtum facies,*
*Non falſum teſtimonium dices, Honora pa-*
21 *trem tuum & matrem.* ¶ *Qui ait, Hæc om-*
22 *nia cuſtodiui à iuuentute mea.* ¶ *Quo audi-*
*to, Ieſus ait ei, Adhuc vnũ tibi deeſt: omnia*
*quæcumque habes vende, & da pauperibus,*
*& habebis theſaurum in cælo: & veni, ſe-*
23 *quere me.* ¶ *His ille auditis, contriſtatus eſt:*
24 *quia diues erat valde.* ¶ *Videns autem Ieſus*
E *illum triſtem factum, dixit, Quàm difficile,*
*qui pecunias habent, in regnum Dei intra-*
25 *bunt?* ¶ *Facilius eſt enim camelum per fora-*
*men acus tranſire, quàm diuitem intrare*
26 *in regnum Dei.* ¶ *Et dixerunt qui audie-*
27 *bant, Et quis poteſt saluus fieri?* ¶ *Ait illis,*
*Quæ impoſſibilia ſunt apud homines, poſſibi-*
28 *lia ſunt apud Deum.* ¶ *Ait autem Petrus,*
*Ecce, nos dimiſimus omnia, & ſecuti ſumus*
29 *te.* ¶ *Qui dixit eis, Amen dico vobis, nemo*
*eſt qui reliquit domum aut parentes, aut*
*fratres, aut vxorem, aut filios propter re-*
30 *gnum Dei,* ¶ *& non recipiat multo plura in*
*hoc tempore, & in ſeculo venturo vitam æ-*
31 *ternam.* ¶ ‖ *Aſſumpſit autem Ieſus duodecim,* Mat.20.b.17
F *& ait illis, Ecce aſcendimus Ieroſolymam, &* Mar.10.e.33
*conſummabuntur omnia quæ ſcripta ſunt*
32 *per prophetas de filio hominis.* ¶ *tradetur e-*
*nim Gentibus, et illudetur, & flagellabitur,*
33 *et conſpuetur.* ¶ *& poſtquã flagellauerint, oc-*
34 *cident eum, & tertia die reſurget.* ¶ *Et ipſi*
*nihil horum intellexerunt, & erat verbum*
*iſtud abſconditum ab eis, & non intellige-* Mat.20.d.29
35 *bant quæ dicebantur.* ¶ ‖ *Factum eſt autem,* Mar.10.g.
G *cùm appropinquaret Iericho, cæcus quidam* 46.
*ſede-*

ſedebat ſecus viam, mendicans. ¶ Et cùm 36
audiret turbam prætereuntem, interrogabat
quid hoc eſſet. ¶ Dixerunt autem ei quod 37
Ieſus Nazarenus tranſiret. ¶ Et clamauit, 38
dicens, Ieſu fili Dauid miſerere mei. ¶ Et 39
qui præibant, increpabant eum vt taceret.
Ipſe verò multo magis clamabat, Fili Dauid
miſerere mei. ¶ Stans autem Ieſus, iuſſit il- 40
lum adduci ad ſe. Et cùm appropinquaſſet,
interrogauit illum, ¶ dicens, Quid tibi vis 41
faciam? At ille dixit, Domine vt videã. ¶ Et 42
Ieſus dixit illi, Reſpice, fides tua te ſaluum
fecit. ¶ Et confeſtim vidit, & ſequebatur il- 43
lum magnificans Deum. Et omnis plebs vt
vidit, dedit laudem Deo.

## CAP. XIX.

ET ingreſſus perambulabat Iericho. ¶ Et 1
ecce vir nomine Zachæus. & hic prin- 2
ceps erat publicanorum, & ipſe diues. ¶ & 3
quærebat videre Ieſum quis eſſet: & nõ po- A
terat præ turba, quia ſtatura puſillus erat.
¶ Et præcurrens aſcendit in arborem ſycomo- 4
rum vt videret eum: quia inde erat tran-
ſiturus. ¶ Et cùm veniſſet ad locum, ſuſpiciẽs 5
Ieſus vidit illum, & dixit ad eum, Zachæe,
feſtinans deſcende: quia hodie in domo tua
oportet me manere. ¶ Et feſtinans deſcen- 6
dit, & excepit illum gaudens. ¶ Et cùm vi- 7
derent omnes, murmurabant, dicentes quod
ad hominem peccatorem diuertiſſet. ¶ Stans 8
a Ieſum, autem Zachæus, dixit ad a Dominum b, Ecce B
dimidium bonorum meorum, Domine, do
pauperibus: & ſiquid aliquem defraudaui,
reddo quadruplum. ¶ Ait Ieſus ad eũ, Quia 9
hodie ſalus domui huic facta eſt: eo quod &
Mat.18.b.12 ipſe filius ſit Abrahæ. ¶ ‖ Venit enim filius 10
hominis quærere & ſaluum facere quod pe-
rierat. ¶ Hæc illis audientibus adijciens, di- 11
xit parabolam, eo quod eſſet prope Ieruſalẽ,
& quia exiſtimarẽt quod confeſtim regnum
Mat.25.b.14 Dei manifeſtaretur. ¶ Dixit ergo, ‖ Homo 12
quidam nobilis abijt in regionem longinquã C
accipere ſibi regnum, & reuerti. ¶ Vocatis 13
autem decem ſeruis ſuis dedit eis decem
mnas, & ait ad illos, Negotiamini dum ve-
nio. ¶ Ciues autem eius oderãt eum: & mi- 14
ſerunt legationem poſt illum, dicentes, No-
lumus hunc regnare ſuper nos. ¶ Et factum 15
eſt vt rediret accepto regno: & iuſſit vocari
ſeruos, quibus dedit pecuniã: vt ſciret quan-
tum quiſque negotiatus eſſet. ¶ Venit au- 16
tem primus, dicens, Domine, mna tua decem
mnas acquiſiuit. ¶ Et ait illi, Euge bone ſer- 17
ue, quia in modico fuiſti fidelis, eris poteſta- D
tem habens ſuper decem ciuitates. ¶ Et al- 18
ter venit, dicens, Domine, mna tua fecit
quinque mnas. ¶ Et huic ait, Et tu eſto ſu- 19
per quinque ciuitates. ¶ Et alter venit, di- 20
cens, Domine, ecce mna tua quam habui re-
poſitam in ſudario. ¶ timui enim te, quia ho- 21
mo auſterus es: tollis quod non poſuiſti, &

22 metis quod non ſeminaſti. ¶ Dicit ei, De ore
tuo te iudico ſerue nequam. ſciebas quod ego
homo auſterus ſum, tollens quod non poſui,
23 & metens quod non ſeminaui: ¶ & quare
non dediſti pecuniam meam ad menſam, &
ego veniens cum vſuris vtiq; exegiſſem il-
24 lam? ¶ Et aſtantibus dixit, Auferte ab illo
mnam, & date illi qui decem mnas habet.
25 ¶ Et dixerunt ei, Domine, habet decẽ mnas.
26 ¶ ‖ Dico autem vobis, quia omni habenti da- Sup.8.c.18.
bitur a: ab eo autem qui non habet, & quod Mat.13.b.12.
27 habet auferetur ab eo. ¶ Veruntamen inimi- 25.c.29.
cos meos illos qui noluerunt me regnare ſu- Mar.4.c.25.
per ſe, adducite huc: & interficite ante me. a & abun-
28 ¶ ‖ Et his dictis, præcedebat aſcendens Iero- dabit.
29 ſolymam. ¶ Et factum eſt, ‖ cum appropin- Mat.21.a.1.
E quaſſet ad Bethphage & Bethaniam ad mõ- Mar.11.a.1.
tem qui vocatur oliueti, miſit duos diſcipu-
30 los ſuos, ¶ dicens, Ite in caſtellum quod con-
tra a eſt: in quod introeuntes, inuenietis pul- a vos
lum aſinæ alligatum, cui nemo vnquam ho-
31 minum ſedit: ſoluite illum, & adducite. ¶ Et
ſiquis vos interrogauerit, Quare ſoluitis? ſic
dicetis ei, Quia Dominus operam eius deſi-
32 derat. ¶ Abierunt autem qui miſſi erant:
& inuenerunt ſicut dixit illis, ſtantem pul-
33 lum. ¶ Soluentibus autem illis pullum, dixe-
runt domini eius ad illos, Quid ſoluitis pul-
34 lum? ¶ At illi dixerunt, Quia Dominus eum Iohã.12.b.14
35 neceſſarium habet. ¶ Et duxerunt illum ad
F Ieſum. Et iactantes veſtimenta ſua ſupra
36 pullum, impoſuerunt Ieſum. ¶ Eunte autem
illo ſubſternebant veſtimenta ſua in via.
37 ¶ Et cum appropinquaret iam ad deſcenſum
montis oliueti, cœperunt omnes turba a di- a diſcipulo-
ſcendentium b gaudentes laudare Deum vo- rum ſ.
ce magna, ſuper omnibus quas viderãt vir-
38 tutibus, dicentes, Benedictus qui venit rex
in nomine Domini, pax in cælo: & gloria in
39 excelſis. ¶ Et quidam Phariſæorum de tur-
bis, dixerunt ad illum, Magiſter increpa diſ-
40 cipulos tuos. ¶ Quibus ipſe ait, Dico vobis,
quia ſi hi tacuerint, lapides clamabunt.
41 ¶ Et vt appropinquauit, videns ciuitatem,
42 fleuit ſuper illam, dicens, ¶ Quia ſi cognouiſ-
G ſes & tu, & quidem in hac die tua, quæ ad
pacem tibi: nunc autem abſcondita ſunt ab
43 oculis tuis. ¶ Quia venient dies in te: et cir-
cundabunt te inimici tui vallo, & circũda-
44 bunt te, & coanguſtabunt te vndique, ¶ &
ad terram proſternent te, & filios tuos qui
in te ſunt. ‖ & non relinquent in te lapidem Mat.24.a.2.
ſuper lapidem: eo quòd non cognoueris tem- Mar.13.a.2.
45 pus viſitationis tuæ. ¶ Et ingreſſus in tem- Iohr.1.a.6.
plum, cœpit eijcere vendentes in illo & emẽ- Mat.21.b.12.
46 tes, ¶ dicens illis, Scriptum eſt, ‖ Quia do- Mar.11.b.
mus mea, domus orationis eſt: ‖ Vos autem 15.
47 feciſtis illam ſpeluncam latronum. ¶ Et erat Iſa.56.c.7.
docens quotidie in templo. Principes autem Iere.7.b.11.
ſacerdotum & Scribæ & Principes plebis
48 quærebant illum perdere: ¶ & non inuenie-

*bant quid facerent illi. Omnis enim populus*
*ſuſpenſus erat, audiens illum.*

CAP. XX.

Mat.21. b.23 ET *factum eſt: in vna dierum docente illo* 1
Mar.11.d.27. *populum in templo & euangelizante,* A
*conuenerunt principes ſacerdotum & Scribæ*
*cum ſenioribus,* ¶ *& aiunt dicentes ad illum,* 2
*Dic nobis, in qua poteſtate hæc facis? aut,*
*Quis eſt qui dedit tibi hanc poteſtatē?* ¶ *Re-* 3
*ſpondens autem Ieſus, dixit ad illos, Interro-*
*gabo vos & ego vnum verbum. Reſpondete*
*mihi,* ¶ *Baptiſmus Iohannis de cælo erat, an* 4
*ex hominibus?* ¶ *At illi cogitabant intra ſe,* 5
*dicentes, Quia ſi dixerimus de cælo, dicet,*
*Quare ergo non credidiſtis illi?* ¶ *Si autem* 6
*dixerimus ex hominibus, plebs vniuerſa la-*
*pidabit nos: certi ſunt enim Iohannem pro-*
*phetam eſſe.* ¶ *Et reſponderunt ſe neſcire vn-* 7
*de eſſet.* ¶ *Et Ieſus ait illis, Neque ego dico* 8
*vobis in qua poteſtate hæc facio.* ¶ *Cœpit au-* 9
Mat.21.c.33. *tem dicere ad plebem parabolam hanc,* ‖ *Ho-* B
Mar.12.a.1. *mo* plantauit vineam, & locauit eam colo-*
Iſai.5.a.1. *nis: & ipſe peregre fuit multis temporibus.*
Iere.2. d.21. ¶ *Et in tempore * miſit ad cultores ſeruum,* 10
*quidam *vt de fructu vineæ darent illi. Qui cæſum*
*vinde- *dimiſerunt eum inanem.* ¶ *Et addidit alte-* 11
mia 6. *rum ſeruum mittere. Illi autem hunc quoq;*
*cædentes & afficientes contumelia dimiſe-*
*runt inanem.* ¶ *Et addidit tertium mittere:* 12
*qui & illum vulnerantes eiecerunt.* ¶ *Dixit* 13
*autem dominus vineæ, Quid faciam? mit-*
*tam filium meum dilectum: forſitan cùm*
*hunc viderint, verebūtur.* ¶ *Quem cùm vi-* 14
*diſſent coloni, cogitauerunt intra ſe, dicen-* C
*tes, Hic eſt hæres, occidamus illum, vt noſtra*
*fiat hæreditas.* ¶ *Et eiectum illum extra vi-* 15
*neam, occiderunt. Quid ergo faciet illis do-*
*minus vineæ?* ¶ *veniet & perdet colonos iſtos,* 16
*& dabit vineam aliis. Quo audito, dixerunt*
*illi, Abſit.* ¶ *Ille autem aſpiciēs eos ait, Quid* 17
*eſt ergo hoc quod ſcriptum eſt,* ‖ *Lapidē quem*
Pſa.117.c.21. *reprobauerunt ædificantes, hic factus eſt in*
Act.4.b.11. *caput anguli?* ¶ *Omnis qui ceciderit ſuper il-* 18
Rom.9 g.33. *lum lapidem, conquaſſabitur: ſuper quem*
1.Pet.2. b.8. *autē ceciderit, comminuet illum.* ¶ *Et quæ-* 19
Iſai. 28.d. *rebant principes ſacerdotum & Scribæ mit-*
*tere in illum manus illa hora: & timuerunt*
*populum. cognouerunt enim quòd ad ipſos*
*dixerit ſimilitudinem hanc.* ¶ ‖ *Et obſeruan-* 20
Mat.21. d.42 *tes, miſerunt inſidiatores qui ſe iuſtos ſi-* D
Mat.22. b.15 *mularent: vt caperent eum in ſermone, *&*
Mar 12.b.13. *traderent illum principatui & poteſtati præ-*
*vt 6. *ſidis.* ¶ *Et interrogauerunt eum dicentes,* 21
*Magiſter, ſcimus quia rectè dicis & doces: &*
*non accipis perſonam, ſed viam Dei in ve-*
*ritate doces.* ¶ *licet nobis tributum dare Cæ-* 22
*ſari, an non?* ¶ *Conſiderans autem dolum il-* 23
*lorum, dixit ad eos, Quid me tentatis?* ¶ *O-* 24
*ſtendite mihi denarium. Cuius habet ima-*
*ginem & inſcriptionem? Reſpondentes dixe-*
Rom.13. b.7 *runt, Cæſaris.* ¶ *Et ait illis,* ‖ *Reddite ergo* 25
*quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt Dei,*
26 *Deo.* ¶ *Et non potuerunt verbum eius re-*
*prehendere coram plebe: & mirati in re-*
27 *ſponſo eius, tacuerunt.* ¶ ‖ *Acceſſerunt autem* Mat.22. c.23
E *quidam Sadducæorum qui negant eſſe re-* Mar.12. b.18
28 *ſurrectionem, & interrogauerunt eum,* ¶ *di-*
*centes, Magiſter, Moyſes ſcripſit nobis,* ‖ *Si* Deu.25. a.5.
*frater alicuius mortuus fuerit habens vxo-*
*rem, & hic ſine liberis fuerit, vt accipiat*
*eam frater eius vxorem, & ſuſcitet ſemen*
29 *fratri ſuo.* ¶ *ſeptem ergo fratres erant, &*
*primus accepit vxorem, & mortuus eſt ſine*
30 *filiis.* ¶ *Et ſequens accepit illam, & ipſe mor-*
31 *tuus eſt ſine filio.* ¶ *Et tertius accepit illam.*
*Similiter & omnes ſeptem, & non reliquè-*
32 *runt ſemen, & mortui ſunt.* ¶ *Nouiſſimè om-*
33 *nium mortua eſt & mulier.* ¶ *In reſurrectio-*
*ne ergo, cuius eorum erit vxor? ſiquidem ſe-*
34 *ptem habuerunt eam vxorem.* ¶ *Et ait illis*
*Ieſus, Filii huius ſeculi nubunt, & tradun-*
35 *tur ad nuptias:* ¶ *Illi vero qui digni habe-*
F *buntur ſeculo illo & reſurrectione ex mor-*
*tuis, neque nubunt, neque ducunt vxores,*
36 ¶ *neque vltra mori poterunt, æquales enim*
*angelis ſunt: & filii ſunt Dei, cum ſint filii*
37 *reſurrectionis.* ¶ *Quia vero reſurgant mor-*
*tui, & Moyſes oſtendit ſecus rubum, ſicut di-*
*cit* ‖ *Dominum, Deum Abraham, & Deum* Exo.3.b.6.
38 *Iſaac, & Deum Iacob.* ¶ *Deus autem non eſt* Mat.22. d 32
*mortuorū, ſed viuorum. omnes enim viuunt* Mar.12.c.26
39 *ei.* ¶ *Reſpondentes autem quidā Scribarum,*
40 *dixerunt ei, Magiſter, bene dixiſti.* ¶ *Et am-*
*pliùs non audebant eum quicquam interro-*
41 *gare.* ¶ *Dixit autem ad illos, Quomodo dicūt*
42 *Chriſtum, filium eſſe Dauid?* ¶ *& ipſe Dauid*
G *dicit in libro Pſalmorum,* ‖ *Dixit Dominus* Mt.22.d.44.
43 *Domino meo, ſede à dextris meis,* ¶ *donec po-* Mar.12.d.36
*nam inimicos tuos, ſcabellum pedū tuorum?* Pſal.109.a.1.
44 ¶ *Dauid ergo Dominum illum vocat: & quo-*
45 *modo filius eius eſt?* ¶ *Audiente autem omni*
46 *populo, dixit diſcipulis ſuis,* ¶ ‖ *Attendite à* Mat.23.a.6.
*Scribis qui volunt ambulare in ſtolis, &* Mar.12.d.38
*amant ſalutationes in foro, & primas cathe-* Sup.11. f.43.
*dras in ſynagogis, & primos diſcubitus in*
47 *conuiuiis.* ¶ *qui deuorant domos viduarum:*
*ſimulantes longam orationem. Hi accipient*
*damnationem maiorem.*

CAP. XXI.

1 RESpiciens *autem, vidit eos qui mitte-* Mar.12.d.41
A *bant munera ſua in gazophylacium di-*
2 *uites.* ¶ *Vidit autem & quandam viduam*
*pauperculam, mittentem æra minuta duo.*
3 ¶ *Et dixit, Vere dico vobis, quia vidua hæc*
4 *pauper, plus quam omnes miſit.* ¶ *nam om-*
*nes hi, ex abundanti ſibi miſerunt in mu-*
*nera Dei: hæc autē ex eo quod deeſt illi, om-*
5 *nem victum ſuum quem habuit, miſit.* ¶ *Et*
B *quibuſdam dicentibus de templo quod bonis*
6 *lapidibus & donis ornatū eſſet, dixit.* ¶ *Hæc* Mat 24.a.2.
*quæ videtis,* ‖ *venient dies in quibus non* Mar.13 a.2.
*relinquetur lapis ſuper lapidem, qui non de-* Sup.19.f.44
*ſtruatur.*

*ſtruatur.* ¶ *Interrogauerunt autem illum,* 7
*dicentes, Præceptor, quando hæc erunt: &*
*quod ſignum cùm fieri incipiẽt?* ¶ *Qui dixit,* 8
*Videte ne ſeducamini. multi enim venient*
*in nomine meo, dicentes quia ego ſum: & tē-*
*pus appropinquauit, nolite ergo ire poſt eos.*
¶ *Cùm autem audieritis prælia & ſeditio-* 9
*nes, nolite terreri: oportet primum hæc fieri,*
*ſed nondum ſtatim finis.* ¶ *Tunc dicebat il-* 10
*lis, Surget* ^a *gens contra gentem, & regnum*
*aduerſus regnum.* ¶ *& terræmotus magni e-* 11
*runt per loca, & peſtilentia & fames, terro-* C
*reſq; de cælo, & ſigna magna erunt.* ¶ *Sed* 12
*ante hæc omnia iniicient vobis manus ſuas*
*& perſequentur tradentes in ſynagogas &*
*cuſtodias, trahentes ad reges et præſides pro-*
*pter nomen meum.* ¶ *contingent autem vobis* 13
*in teſtimonium.* ¶ *Ponite ergo in cordibus* 14
*veſtris non præmeditari quemadmodum re-*
*ſpondeatis.* ¶ *ego enim dabo vobis os & ſa-* 15
*pientiam: cui non poterunt reſiſtere & con-*
*tradicere omnes aduerſarij veſtri.* ¶ *Trade-* 16
*mini autem a parentibus & fratribus, &* D
*cognatis & amicis: & morte afficient ex vo-*
^b*homini-* *bis.* ¶ *& eritis odio omnibus* ^b *propter no-* 17
*bus* *men meum:* ¶ *& capillus de capite veſtro non* 18
*peribit.* ¶ *In patientia veſtra poſſidebitis a-* 19
Mat.24.b.15 *nimas veſtras.* ¶ ‖ *Cùm autem videritis* 20
Mar.13.b.14 *circundari ab exercitu Ieruſalem: tunc ſci-*
Dan.9.g.27. *tote quia appropinquauit deſolatio eius.*
¶ *tunc qui in Iudæa ſunt, fugiant ad mon-* 21
*tes: & qui in medio eius, diſcedant: & qui*
*in regionibus, non intrent in eam.* ¶ *quia* 22
*dies vltionis hi ſunt, vt impleantur omnia*
*quæ ſcripta ſunt.* ¶ *Væ autem prægnantibus* 23
*& nutrientibus in illis diebus. erit enim*
*preſſura magna ſuper terram, & ira populo* E
*huic.* ¶ *Et cadent in ore gladij: & captiui du-* 24
*centur in omnes gentes. & Ieruſalem calca-*
*bitur à Gentibus: donec impleantur tempo-*
Mat.24.c.29 *ra nationum.* ¶ ‖ *Et erunt ſigna in ſole &* 25
Mar.13.c.14. *luna & ſtellis: & in terris preſſura gentium*
Iſa 13.b.10. *præ confuſione ſonitus maris & fluctuum,*
Ezec.32.b.7. ¶ *areſcentibus hominibus præ timore & ex-* 26
Ioel 3.c.15. *pectatione, quæ ſuperuenient vniuerſo orbi.*
*nam virtutes cælorum mouebuntur:* ¶ *& tūc* 27
*videbunt filium hominis venientem in nu-*
*be cum poteſtate magna & maieſtate.* ¶ *His* 28
*autem fieri incipientibus, reſpicite, & leuate* F
Rom.8.d.23 *capita veſtra:* ‖ *quoniam appropinquat re-*
*demptio veſtra.* ¶ *Et dixit illis ſimilitudinē,* 29
*Videte ficulneam & omnes arbores:* ¶ *cùm* 30
*producunt iam ex ſe fructum, ſcitis quoniam*
*propè eſt æſtas,* ¶ *Ita & vos cùm videritis* 31
*hæc fieri, ſcitote quoniam prope eſt regnum*
*Dei.* ¶ *Amen dico vobis quia non præteribit* 32
*generatio hæc, donec omnia fiant.* ¶ *Cælum* 33
*& terra tranſibunt: verba autem mea non*
Rom.13.d.23 *tranſibunt.* ¶ ‖ *Attendite autem vobis, ne* 34
*forte grauentur corda veſtra in crapula &* G
*ebrietate & curis huius vitæ: & ſuperue-*

35 *niat in vos repentina dies illa.* ¶ *tanquam*
*laqueus enim ſuperueniet in omnes qui ſe-*
36 *dent ſuper faciem omnis terræ.* ¶ *Vigilate*
*itaq; omni tempore orantes, vt digni habea-*
*mini fugere iſta omnia quæ futura ſunt, &*
37 *ſtare ante filium hominis.* ¶ *Erat autem die-*
*bus docens in templo: noctibus vero exiens,*
*morabatur in monte qui vocatur Oliueti.* ^a *mane ibat*
38 ¶ *Et omnis populus* ^a *manicabat* ^b *ad eum in* *I.*
*templo audire eum.* ^b *mane acce-*

## CAP. XXII.

1 APpropinquabat *autem dies feſtus Azy-* *lerabat I.*
2 *morum, qui dicitur Paſcha:* ¶ *& quære-* Mat.26.a.2.
A *bant principes ſacerdotum & Scribæ, quo-* Mar.14.a.1.
*modo eum interficerent: timebant vero ple-* Mat.26.b.14
3 *bem.* ¶ ‖ *Intrauit autem ſatanas in Iudam* Mar.14.b.10
*qui cognominabatur Iſcariotes, vnum de*
4 *duodecim:* ¶ *& abijt, & locutus eſt cū prin-*
*cipibus ſacerdotum & magiſtratibus, quem-*
5 *admodum illū traderet eis.* ¶ *Et gauiſi ſunt,*
6 *& pacti ſunt pecuniam illi dare.* ¶ *Et ſpo-*
*pondit. Et quærebat opportunitatem vt tra-*
7 *deret illum ſine turbis.* ¶ ‖ *Venit autem dies* Mat.26.b.17
*Azymorū, in qua neceſſe erat occidi paſcha.* Mar.14.b.12
8 ¶ *Et miſit Petrum & Iohannem, dicens,*
B *Euntes parate nobis paſcha, vt manduce-*
9 *mus.* ¶ *At illi dixerunt, Vbi vis paremus?*
10 ¶ *Et dixit ad eos, Ecce introeuntibus vobis*
*in ciuitatem, occurret vobis homo* ^a *ampho-* ^a *quidam*
*ram aquæ portans: ſequimini eum in do-*
11 *mum in quam intrat,* ¶ *& dicetis patrifa-*
*milias domus, Dicit tibi Magiſter, Vbi eſt*
*diuerſorium vbi paſcha cum diſcipulis meis*
12 *manducem?* ¶ *Et ipſe oſtendet vobis cœna-*
*culum magnum ſtratum: & ibi parate.*
13 ¶ *Euntes autem inuenerunt ſicut dixit illis,*
14 *& parauerunt paſcha.* ¶ ‖ *Et cùm facta eſſet* Mt.26.b.20
*hora, diſcubuit, & duodecim Apoſtoli cum* Mar.14.b.17
15 *eo.* ¶ *& ait illis, Deſiderio deſideraui hoc pa-*
*ſcha manducare vobiſcū, antequam patiar.*
16 ¶ *Dico enim vobis, quia ex hoc non mandu-*
*cabo illud, & donec impleatur in regno Dei.*
17 ¶ *Et accepto calice gratias egit, & dixit, Ac-*
18 *cipite & diuidite inter vos.* ¶ *dico enim vo-*
*bis quod nō bibam de generatione vitis, do-*
19 *nec regnū Dei veniat.* ¶ ‖ *Et accepto pane,* 1.Co.11.c.24
*gratias egit & fregit: et dedit eis, dicens, Hoc*
*eſt corpus meum, quod pro vobis datur. hoc*
20 *facite in meam commemorationē.* ¶ *Similiter*
*& calicem, poſtquam cœnauit, dicens, Hic eſt*
*calix nouum teſtamentum in ſanguine meo,*
21 *qui pro vobis fundetur.* ¶ ‖ *Veruntamen ecce* Mat.26.b.21
*manus tradentis me, mecum eſt in menſa.* Marc.14.c.
22 ¶ *Et quidem filius hominis* ‖ *ſecundùm quod* 20.
C *definitum eſt, vadit: veruntamen væ homi* Ioā.13.b.18.
23 *ni illi per quem* ^a *tradetur* ^b. ¶ *Et ipſi cœpe-* Pſa.40.b.10
*runt quærere inter ſe, quis eſſet ex eis qui* ^a *traditur I.*
24 *hoc facturus eſſet.* ¶ *Facta eſt autem & con-*
*tentio inter eos, quis eorū videretur eſſe ma-*
25 *ior.* ¶ *Dixit autem eis,* ‖ *Reges gentium do-* Mat.20.d.25
*minantur eorum: & qui poteſtatem habent* Mar.10.f.42

 *ſuper*

ſuper eos, beneficei vocantur. ¶ Vos autem non 26
ˮminor.
ſic: ſed qui maior eſt in vobis, fiat ſicutˮ iu-
nior': & qui præceſſor eſt, ſicut miniſtrator.
¶ Nam quis maior eſt, qui recumbit, an qui 27
miniſtrat? nonne qui recumbit? Ego autem
in medio veſtrum ſum, ſicut qui miniſtrat:
¶ vos autem eſtis qui permanſiſtis mecum in 28
tentationibus meis. ¶ Et ego diſpono vobis ſi- 29
cut diſpoſuit mihi pater meus, regnum: ¶ vt 30
edatis & bibatis ſuper mēſam meam in re-
gno meo, & ſedeatis ſuper thronos iudican-
tes duodecim tribus Iſraël. ¶ Ait autem do- 31
Simoni, Simon.
minus, ˮSimon, Simon', ecce ſatanas expe- D
tiuit vos vt cribraret ſicut triticū: ¶ ego au- 32
tem rogaui pro te vt non deficiat fides tua:
& tu aliquando conuerſus confirma fratres
tuos. ¶ Qui dixit ei, Domine, tecum paratus 33
Mat.26 e 34 Mar.14.c.30
ſum & in carcerem & in mortem ire. ¶ ‖ Et 34
ille dixit, Dico tibi Petre, non cantabit ho-
die gallus, donec ter abneges noſſe me. Et di-
Mat.10.b.9.
xit eis, ¶ Quando miſi vos ‖ ſine ſacculo & 35
pera, & calceamentis: nunquid aliud defuit
vobis? ¶ At illi dixerunt, Nihil. Dixit ergo 36
eis: Sed nunc qui habet ſacculum, tollat, ſi-
militer & peram: & qui non habet, vendat
tunicam ſuam, & emat gladium. ¶ Dico e- 37
Esa.53.d.12.
nim vobis, quoniam adhuc hoc ‖ quod ſcri-
ptum eſt, oportet impleri in me, Et cum ini-
quis deputatus eſt. Etenim ea quæ ſunt de
me, finem habent. ¶ At illi dixerunt, Domi- 38
ne, ecce duo gladij hic. At ille dixit eis, Satis
Matt.26.d. 36.
eſt. ¶ ‖ Et egreſſus ibat ſecundùm conſuetu- 39
dinem in montem oliuarum. Secuti ſunt au-
Mar.14. d.32 Ioan. 18.a.1.
tem illum & diſcipuli. ¶ Et cùm perueniſſet 40
Mat.26.d.39. Mar.14. d.35.
ad locum, dixit illis, Orate, ne intretis in E
tentationem. ¶ ‖ Et ipſe auulſus eſt ab eis 41
quantum iactus eſt lapidis: & poſitis geni-
bus, orabat, ¶ dicens, Pater, ſi vis, transfer 42
calicem iſtum à me. Veruntamen non mea
voluntas, ſed tua fiat. ¶ Apparuit autem illi 43
angelus de cælo, confortans eum. Et factus
in agonia, prolixius orabat. ¶ Et factus eſt 44
ſudor eius ſicut guttæ ſanguinis decurrentis
in terram. ¶ Et cum ſurrexiſſet ab oratione, 45
& veniſſet ad diſcipulos ſuos, inuenit eos
dormientes præ triſtitia. ¶ Et ait illis, Quid 46
dormitis? ſurgite, orate, ne intretis in ten-
Mat.26.e.47. Mar.14.e.43 Ioan.18. a.3.
tationem. ¶ ‖ Adhuc eo loquente, ecce turba: 47
& qui vocabatur Iudas, vnus de duodecim,
antecedebat eos, & appropinquauit Ieſu, vt
oſcularetur eum. ¶ Ieſus autem dixit illi, 48
Iuda, oſculo filium hominis tradis? ¶ Viden- 49
tes autem hi qui circa ipſum erant, quod
futurum erat, dixerunt ei, Domine, ſi per-
cutimus in gladio? ¶ Et percuſſit vnus ex 50
illis ſeruum principis ſacerdotum: & ampu-
tauit auriculam eius dexteram. ¶ Reſpon- 51
dens autem Ieſus, ait, Sinite vſque huc. Et
cùm tetigiſſet auriculam eius, ſanauit eum. F
¶ Dixit autem Ieſus ad eos qui venerant ad 52
ſe, principes ſacerdotū & magiſtratus tem-

pli, & ſeniores, Quaſi ad latronem exiſtis
53 cum gladijs & fuſtibus? ¶ Cùm quotidie vo-
biſcum fuerim in templo, non extendiſtis
manus in me: ſed hæc eſt hora veſtra, & po-
Mat.26.f.57 Mar.14.f.43. Iohan.18.c. 12.e.24.
54 teſtas tenebrarum. ¶ ‖ Comprehendentes au-
tem eum, duxerunt ad domum principis
ſacerdotum: Petrus vero ſequebatur alonge.
Mt.26.g.69. Ma.14.g.66 Ioh.18.c.25.
55 ¶ ‖ Accenſo autem igne in medio atrij, & cir-
cunſedentibus illis, erat Petrus in medio eo-
56 rum. ¶ Quem cùm vidiſſet ancilla quædam
ſedentem ad lumen, & eum fuiſſet intuita,
57 dixit: Et hic cum illo erat. ¶ At ille negauit
Mat.26.g.73 Mr.14 g.70.
58 eum, dicens, Mulier, non noui illum. ¶ ‖ Et
poſt puſillum alius videns eum, dixit, Et tu
de illis es. Petrus vero ait, O homo non
59 ſum. ¶ Et interuallo facto, quaſi horæ v-
Ioh.18. e.26
nius, ‖ alius quidam affirmabat, dicens, Verè
& hic cum illo erat. nam & Galilæus eſt.
60 ¶ Et ait Petrus, Homo neſcio quid dicis. Et
G continuo adhuc illo loquente cantauit gal-
61 lus. ¶ Et conuerſus Dominus reſpexit Petrū.
Et recordatus eſt Petrus verbi Domini, ſicut
Mat.26.e.34 Mar.14 e.30 Iohā.13.d.38
dixerat, ‖ Quia prius quàm gallus cantet,
62 ter me negabis. ¶ Et egreſſus foras Petrus
63 fleuit amare. ¶ Et viri qui tenebāt ˮillum',
ˮIeſum.
64 illudebant ei, cædentes. ¶ Et velauerūt eum,
& percutiebant faciem eius. & interroga-
bant eum, dicentes, Prophetiza, quis eſt qui
65 te percuſſit? ¶ Et alia multa blaſphemantes
Mat.27.a.1. Mar.15.a.1. Ioh.18.c.28.
66 dicebant in eū. ¶ ‖ Et vt factus eſt dies, con-
uenerunt ſeniores plebis & principes ſacer-
dotum & Scribæ, & duxerunt illum in con-
67 cilium ſuum, dicentes, ¶ Si tu es Chriſtus,
dic nobis. Et ait illis, Si vobis dixero, non
68 credetis mihi: ¶ ſi autem & interrogaue-
ro, non reſpondebitis mihi, neque dimitte-
69 tis. ¶ Ex hoc autem erit filius hominis ſedēs
70 à dextris virtutis Dei. ¶ Dixerunt autem
omnes, Tu ergo es filius Dei? Qui ait, Vos
71 dicitis, quia ego ſum. ¶ At illi dixerūt, Quid
adhuc deſideramus teſtimonium? ipſi enim
audiuimus de ore eius.

CAP. XXIII.

1 ET ſurgens omnis multitudo eorum du-
Mat.27. a.2.
2 xerunt illum ad Pilatum. ¶ Cœperunt
A autem illum accuſare, dicentes, Hunc inue-
nimus ſubuertentem gentem noſtram, &
‖ prohibentem tributa dare Cæſari, & di-
Mat.22. b.21 Mar.12. b.17 Mat 27.b.11. Mar.15.a.2. Iohā.18.f.33.
3 centem ſe Chriſtum regem eſſe. ¶ ‖ Pilatus
autem interrogauit eum, dicens, Tu es rex
Iudæorum? At ille reſpondens ait, Tu dicis.
4 ¶ Ait autem Pilatus ad principes ſacerdo-
tum & turbas: Nihil inuenio cauſæ in hoc
5 homine. ¶ At illi inualeſcebant, dicentes,
ˮCommouet' populum docens per vniuerſam
ˮCōmouit
6 Iudæam, incipiens a Galilæa vſq; huc. ¶ Pi-
latus autem audiēs Galilæam, interrogauit
7 ſi homo Galilæus eſſet. ¶ Et vt cognouit quod
B de Herodis poteſtate eſſet, remiſit eum ad
Herodem, qui & ipſe Ieroſolymis erat illis
8 diebus. ¶ Herodes autem viſo Ieſu, gauiſus
eſt

*eſt valde, erat enim cupiens ex multo tempo-*
*re videre eum, eo quòd audiret multa de eo.*
*& ſperabat ſignum aliquod videre ab eo fie-*
*ri.* ¶*Interrogabat autem eum multis ſermo-* 9
*nibus. At ipſe nihil illi reſpondebat.* ¶*Stabãt* 10
*autem principes ſacerdotum & Scribæ con-*
*ſtanter accuſantes eum.* ¶*Sprevit autem il-* 11
*lum Herodes cum exercitu ſuo: & illuſit in-*
*dutũ veſte alba, & remiſit ad Pilatum.* ¶*Et* 12
*facti ſunt amici Herodes & Pilatus in ipſa* C
*die. nam antea inimici erant adinuicẽ.* ¶*Pi-* 13
*latus autem conuocatis principibus ſacerdo-*
*tum & magiſtratibus, & plebe,* ¶*dixit ad il-* 14
*los, Obtuliſtis mihi hunc hominem, quaſi a-*
*uertentem populum: & ecce ego coram vobis*
Ioh.18.g.38. 19.a.4. *interrogans,* ‖ *nullam cauſam inueni in ho-*
*mine iſto ex his in quibus eum accuſatis.*
¶*Sed neq; Herodes. nam remiſi vos ad il-* 15
*lum, & ecce, nihil dignum morte actum eſt*
*ei* ¶*Emendatum ego illum dimittam.* ¶*Ne-* 16
*ceſſe autem habebat dimittere eis per diem* 17
*feſtum, vnum.* ¶ *Exclamauit autem ſimul* 18
*vniuerſa turba, dicens, Tolle hunc, & di-*
*mitte nobis Barabbam,* ¶*qui erat propter ſe-* 19
*ditionem quandam factam in ciuitate &*
*homicidium, miſſus in carcerẽ.* ¶*Iterum au-* 20
*tem Pilatus locutus eſt ad eos, volens di-*
*mittere Ieſum.* ¶*At illi ſucclamabant, dicẽ-* 21
*tes, Crucifige, crucifige eum.* ¶*Ille autẽ ter-* 22
Mat.27.c.23 *tio dixit ad illos,* ‖*Quid enim mali fecit iſte?*
Mar.15.b.14 *nullã cauſam mortis inuenio in eo. corripiã*
*ergo illum, & dimittam.* ¶ *At illi inſtabant* 23
*vocibus magnis poſtulantes vt crucifigere-* D
*tur: & inualeſcebant voces eorum.* ¶ *Et Pi-* 24
*latus adiudicauit fieri petitionẽ eorũ.* ¶*Di-* 25
*miſit autẽ illis eum qui propter homicidium*
*& ſeditionem miſſus fuerat in carcerẽ, quẽ*
*petebant: Ieſum vero tradidit volũtati eo-*
Mat.27.d.32 Mar.15.b.21 *rum.* ¶‖*Et cùm ducerent eũ, apprehenderũt* 26
*Simonem quendam Cyrenenſem venientem*
*de villa: & impoſuerunt illi crucem portare*
*poſt Ieſum.* ¶*Sequebatur autem illum multa* 27
*turba populi & mulierum: quæ plangebant*
*& lamentabantur eum.* ¶*Conuerſus autem* 28
*ad illas Ieſus, dixit, Filiæ Ieruſalem, nolite*
*flere ſuper me: ſed ſuper vos ipſas flete, &*
*ſuper filios veſtros.* ¶ *Quoniã, ecce, venient* 29
*dies, in quibus dicẽt, Beatæ ſteriles, & ven-*
*tres qui non genuerunt, & ubera quæ non*
*lactauerunt.* ¶*Tunc incipient dicere monti-* 30
Iſai.2.d.19. *bus,* ‖*Cadite ſuper nos: & collibus: Operite* E
Oſeæ 10.b.8 *nos.* ¶*Quia ſi in viridi ligno hæc faciunt: in* 31
Apoc.6.d. *arido quid fiet?* ¶ *Ducebantur autem & alij* 32
16.9.a.6. *duo nequam cum eo, vt interficerẽtur.* ¶ ‖*Et* 33
Mat.27.d.33 *poſtquam venerunt in locum qui vocatur*
Mar.15.b.22 *Caluaria, ibi crucifixerũt eum: & latrones,*
Iohã.19.c.17 *vnum à dextris, et alterũ à ſiniſtris.* ¶*Ieſus* 34
*autẽ dicebat, Pater, dimitte illis, non enim*
*ſciunt quid faciunt. Diuidentes verò ve-*
*ſtimenta eius, miſerũt ſortes.* ¶*Et ſtabat po-* 35
*ſpectans *pulus* **expectans*, *& deridebant eum prin-*

*cipes cum eis, dicentes, Alios ſaluos fecit, ſe*
*ſaluũ faciat, ſi hic eſt Chriſtus, Dei electus.*
36 ¶*Illudebant autem ei & milites accedentes,*
37 *& acetum offerentes ei,* ¶ **dicentes, Si tu es* *& 3.
38 *rex Iudæorum, ſaluum te fac.* ¶*Erat autẽ &*
F *ſuperſcriptio ſcripta ſuper eũ literis Græcis,*
*& Latinis, & Hebraicis: Hic eſt rex Iudæo-*
39 *rum.* ¶*Vnus autem de his qui pendebãt la-*
*tronibus, blaſphemabat eum, dicentes, Si tu*
*es Chriſtus, ſaluum fac temetipſum, & nos.*
40 ¶*Reſpondens autem alter increpabat eũ, di-*
*cens, Neq; tu times Deum, quod in eadem*
41 *damnatione es.* ¶*Et nos quidem iuſte, nam*
*digna factis recipimus: hic vero nihil mali*
42 *geſsit.* ¶*Et dicebat ad Ieſum, Domine, me-*
*mento mei, cùm veneris in regnum tuum.*
43 ¶*Et dixit illi Ieſus, Amen dico tibi: Hodie*
44 *mecum eris in paradiſo.* ¶ *Erat autem ferè*
*hora ſexta: & tenebræ factæ ſunt in vniuer-*
45 *ſam terram vſq; in horam nonam.* ¶*Et ob-*
*ſcuratus eſt ſol: & velũ tẽpli ſciſſum eſt me-*
46 *diũ.* ¶*Et clamãs voce magna Ieſus ait,* ‖*Pa-* Pſal.30.a.6.
*ter, in manus tuas cõmendo ſpiritum meum,*
47 *Et hæc dicens, expirauit.* ¶*Videns autẽ Cen-*
G *turio quod factum fuerat, glorificauit Deũ,*
48 *dicens, Vere hic homo iuſtus erat.* ¶*Et omnis*
*turba eorum qui ſimul aderant ad ſpectacu-*
*lum iſtud, & videbant quæ fiebant, percu-*
49 *tientes pectora ſua reuertebantur.* ¶*ſtabant*
*autem omnes noti eius a longe: & mulieres*
*quæ ſecutæ eum erant à Galilæa hæc viden-*
50 *tes.* ¶ ‖ *Et ecce vir nomine Ioſeph qui erat* Mat.27.g.57
51 *decurio, vir bonus & iuſtus,* ¶ *hic non con-* Mar.15.d.43
*ſenſerat conſilio & actibus eorũ, ab Arima-* Iohã.19.g.38
*thæa ciuitate Iudææ, qui expectabat & ipſe*
52 *regnum Dei.* ¶*hic acceſsit ad Pilatũ, & pe-*
53 *tijt corpus Ieſu:* ¶*& depoſitum inuoluit ſin-*
*done, & poſuit eum in monumento exciſo in*
54 *quo nondum quiſquam poſitus fuerat.* ¶*Et*
*dies erat paraſceues, & ſabbathũ illuceſce-*
55 *bat.* ¶*Subſecutæ autem mulieres quæ cum*
*eo venerant de Galilæa, viderunt monu-*
*mentum, & quemadmodum poſitũ erat cor-*
56 *pus eius.* ¶ *Et reuertentes parauerunt aro-*
*mata & unguenta: & ſabbatho quidem ſi-*
*luerunt ſecundùm mandatum.*

CAP. XXIIII.

1 A *VNa autem ſabbathi valde diluculo ve-* Matt.28.a.1.
*nerunt ad monumentum, portantes quæ* Mar.16.a.2.
2 *parauerant aromata.* ¶ *& inuenerunt lapi-* Iohã.20.a.1.
3 *dem reuolutũ à monumento.* ¶ *Et ingreſſæ,*
4 *non inuenerũt corpus Domini Ieſu.* ¶*Et fa-*
*ctum eſt: dum mente conſternatæ eſſent de*
*iſto, ecce duo viri ſteterũt ſecus illas in veſte*
5 *fulgenti.* ¶*Cùm timerẽt autem, & declina-*
*rent vultum in terram, dixerunt ad illas,*
6 *Quid quæritis viuentẽ cum mortuis?* ¶*Non*
*eſt hic, ſed ſurrexit. recordamini qualiter lo-* Mat.16.c.21
*cutus eſt vobis, cũ adhuc in Galilæa eſſet,* 17.c.23.
7 ¶*dicens,* ‖ *Quia oportet filium hominis tra-* Mar.9.c.31.
*di in manus hominum peccatorum & cruci-* Sup.9.c.29.

ſigi: & die tertia reſurgere. ¶ Et recordata 8
ſunt verborum eius ¶ Et regreſſa à monu- 9
mento, nuntiauerunt hæc omnia illis vnde- B
cim, & ceteris omnibus. ¶ Erat autem Ma- 10
ria Magdalene, & Iohanna, & Maria Iaco-
bi, & cæteræ quæ cum eis erant, quæ dice-
bant ad Apoſtolos hæc. ¶ Et viſa ſunt ante 11
illos ſicut deliramentum verba iſta, & non
crediderunt illis. ¶ Petrus autem ſurgēs cu- 12
currit ad monumentum: & procumbens vi-
dit linteamina ſola poſita, & abijt ſecū mi-
Mar.16. c.12 rans quod factum fuerat. ¶ ‖ Et ecce duo ex 13
illis ibant ipſa die in caſtellum quod erat in
ſpatio ſtadiorum ſexaginta ab Ieruſalem, no-
mine Emmaus. ¶ & ipſi loquebantur ad in- 14
uicem de his omnibus quæ acciderant. ¶ Et 15
factum eſt: dum fabularentur & ſecū quæ- C
rerent, & ipſe Ieſus appropinquans ibat cum
illis. ¶ oculi autem illorum tenebantur ne 16
eum agnoſcerent. ¶ Et ait ad illos, Qui ſunt 17
hi ſermones quos confertis ad inuicem am-
bulantes, & eſtis triſtes? ¶ Et reſpondens v- 18
nus cui nomen Cleophas, dixit ei, Tu ſolus
peregrinus es in Ieruſalem, & non cognoui-
ſti quæ facta ſunt in illa, his diebus? ¶ Qui- 19
bus ille dixit, Quæ? Et dixerūt, de Ieſu Na-
zareno, qui fuit vir propheta, potens in o-
pere & ſermone coram Deo & omni populo.
¶ Et quomodo eum tradiderunt ſummi ſa- 20
cerdotes & principes noſtri in damnationem
mortis, & crucifixerunt eum. ¶ nos autem 21
ſperabamus quia ipſe eſſet redempturus Iſ-
rael: & nunc ſuper hæc omnia, tertia dies eſt
hodie quod hæc facta ſunt. ¶ Sed & mulie- 22
res quædam ex noſtris, terruerunt nos, quæ D
ante lucem fuerunt ad monumentum, ¶ & 23
non inuento corpore eius, venerunt, dicen-
tes ſe etiam viſionem angelorum vidiſſe, qui
dicunt eum viuere. ¶ Et abierunt quidam 24
ex noſtris ad monumentum: & ita inuene-
runt ſicut mulieres dixerūt, ipſum vero non
inuenerunt. ¶ Et ipſe dixit ad eos: O ſtulti, 25
& tardi corde ad credēdum in omnibus quæ
locuti ſunt Prophetæ. ¶ Nonne hæc oportuit 26
pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam
ſuam? ¶ Et incipiens à Moyſe & omnibus 27
Prophetis, interpretabatur illis in omnibus
ſcripturis quæ de ipſo erant. ¶ Et appropin- 28
quauerunt caſtello quo ibāt: & ipſe ſe finxit
longius ire. ¶ Et coēgerunt illum, dicentes, 29
Mane nobiſcum, quoniam aduesperaſcit, & E
inclinata eſt iam dies. Et intrauit cum illis.
¶ Et factum eſt, dum recumberet cum eis, 30
accepit panem, & benedixit ac fregit, & por-
rigebat illis. ¶ Et aperti ſunt oculi eorum, & 31
cognouerunt eum: & ipſe euanuit ex oculis
eorum. ¶ Et dixerunt ad inuicem, Nonne cor 32
noſtrum ardens erat in nobis, dum loquere-
tur in via, & aperiret nobis ſcripturas? ¶ Et 33
ſurgentes eadem hora regreſſi ſunt in Ieru-
ſalem: & inuenerunt congregatos vndecim,
34 & eos qui cum illis erant, ¶ dicentes, Quòd
ſurrexit Dominus vere, & apparuit Simo-
35 ni. ¶ Et ipſi narrabant quæ geſta erant in
via: & quomodo cognouerunt eum in fra-
36 ctione panis. ¶ ‖ Dum autem hæc loquuntur, Mar.16.c.14
F ſtetit Ieſus in medio eorum, & dicit eis, Pax Ioh.20.c.19.
37 vobis: ego ſum. nolite timere. ¶ Conturbati
vero & conterriti, exiſtimabant ſe ſpiritum
38 videre. ¶ Et dixit eis, Quid turbati eſtis, &
39 cogitationes aſcendunt in corda veſtra? ¶ Vi-
dete manus meas, & pedes, quia ego ipſe
ſum. palpate & videte: quia ſpiritus carnem
& oſſa non habet, ſicut me videtis habere.
40 ¶ Et cùm hoc dixiſſet, oſtendit eis manus &
41 pedes. ¶ Adhuc autem illis non credentibus
& mirantibus præ gaudio, dixit, Habetis
42 hic aliquid quod manducetur? ¶ At illi ob-
tulerunt ei partem piſcis aſſi, et fauum mel-
43 lis. ¶ Et cùm manducaſſet coram eis, ſumens
44 reliquias dedit eis. ¶ Et dixit ad eos, Hæc
ſunt verba quæ locutus ſum ad vos cum
adhuc eſſem vobiſcum, quoniam neceſſe eſt
G impleri omnia quæ ſcripta ſunt in lege Moy-
45 ſi, & Prophetis, & Pſalmis de me. ¶ Tunc
aperuit illis ſenſum, vt intelligerent ſcri-
46 pturas. ¶ & dixit eis, Quoniam ‖ ſic ſcriptum Pſal.18. a.7.
eſt, & ſic oportebat Chriſtum pati, & reſur-
47 gere à mortuis tertia die, ¶ & prædicari in
nomine eius pœnitentiam & remiſſionem
peccatorum in omnes gentes, incipientibus
48 ab Ieroſolyma. ¶ Vos autem teſtes eſtis ho- Act.[illegible]b.8.
49 rum. ¶ ‖ Et* ego mitto promiſſum patris mei Ioh.14. d.16
in vos: ‖ vos autem ſedete in ciuitate, quoad 15.d.26.
50 vſque induamini virtute ex alto. ¶ Eduxit *ecce I.
autem eos foras in Bethaniam: & eleuatis Act.1.a.4.
51 manibus ſuis benedixit eis. ¶ ‖ Et factū eſt: Iohan.16.d.
dum benediceret illis, receſſit ab eis, & fere- Mar.16.d.19
52 batur in cælum. ¶ Et ipſi adorantes regreſſi Act.1.b.9.
53 ſunt in Ieruſalem cum gaudio magno: ¶ & e-
rant ſemper in templo, laudantes & bene-
dicentes Deum. Amen.

# SANCTVM IESV CHRISTI EVANGELIVM SECVNDVM IOHANNEM.

## CAP. I.

1 IN PRINCIPIO erat verbum, &
A verbū erat apud Deū. & Deus erat ver
2 bum. ¶ Hoc erat in principio apud Deū.
3 ¶ Omnia per ipſum facta ſunt: & ſine
4 ipſo factum eſt nihil quod factum eſt: ¶ in
ipſo vita erat, & vita erat lux hominum:
5 ¶ & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam
6 non comprehenderunt. ¶ ‖ Fuit homo miſſus Matth.1. a.8
7 à Deo, cui nomen erat Iohannes. ¶ Hic ve- Mar.1.a.2.
nit in teſtimonium: vt teſtimonium perhi-
beret de lumine, vt omnes crederent per il-
8 lum. ¶ non erat ille lux: ſed vt teſtimonium
perhi-

Infr.3.c.19. perhiberet de lumine. ¶ ‖Erat lux vera, quæ 9
.5. illuminat omnem hominem venientem in-
Heb.11.a.3. hunc' mundum. ¶ In mundo erat, & ‖mun- 10
dus per ipſum factus eſt, & mundus eũ non B
cognouit. ¶ In propria venit, & ſui eum non 11
receperunt. ¶ quotquot autem receperunt eũ, 12
dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, his qui
credunt in nomine eius. ¶ qui non ex ſangui- 13
nibus, neque ex voluntate carnis, neq; ex
Mat.1.c.16. voluntate viri, ſed ex Deo nati ſunt. ¶ ‖Et 14
Luc.2.a.7. verbum caro factum eſt, & habitauit in no-
bis (& vidimus gloriam eius, gloriam quaſi
vnigeniti a patre) plenum gratiæ & veri-
tatis. ¶ Iohannes teſtimonium perhibet de 15
ipſo, & clamat, dicens, Hic erat quem dixi;
Qui poſt me venturus eſt, ante me factus
1.Ti.6.d.17. eſt: quia prior me erat. ¶ ‖Et de plenitudine 16
eius nos omnes accepimus, & gratiam pro
gratia. ¶ quia lex per Moyſen data eſt, gra- 17
tia & veritas per Ieſum Chriſtum facta
1.Ioh.4.c.12 eſt. ¶ ‖Deũ nemo vidit vnquam: vnigeni- 18
1.Ti.6.c.16. tus Filius qui eſt in ſinu Patris ipſe enar- C
Infr.3.c.26. rauit. ¶ Et hoc eſt ‖teſtimonium Iohannis, 19
quando miſerunt Iudæi ab Ieroſolymis ſa-
cerdotes & Leuitas ad eum, vt interroga-
rent eum, Tu quis es? ¶ Et confeſſus eſt, & 20
Infr.3.d.28. non negauit: ‖& confeſſus eſt, Quia nõ ſum
ego Chriſtus. ¶ Et interrogauerunt eũ, Quid 21
ergo? Elias es tu? Et dixit, Non ſum. Prophe-
ta es tu? Et reſpondit, Non. ¶ Dixerunt ergo 22
ei, Quis es, vt reſponſum demus his qui mi-
Iſa.40.a.3. ſerunt nos? quid dicis de teipſo? ¶ Ait, ‖Ego 23
Matt.3.a.3. vox clamantis in deſerto, dirigite viam Do-
Mar.1.a.3. mini, ſicut dixit Iſaias Propheta. ¶ Et qui 24
Luc.3.a.4. miſſi fuerant, erant ex Phariſæis. ¶ Et in- 25
terrogauerunt eum, & dixerunt ei, Quid
ergo baptizas, ſi tu non es Chriſtus, neque
Elias, neq; Propheta? ¶ Reſpondit eis Iohan- 26
nes, dicens, baptizo in aqua: medius autem D
Mat.3.c.11. veſtrum ſtetit quem vos neſcitis. ¶ ‖Ipſe eſt 27
Mar.1.b.7. qui poſt me venturus eſt, qui ante me factus
Luc.3.d.16. eſt: cuius ego non ſum dignus, vt ſoluam e-
Act.1.a.5. ius corrigiam calceamenti. ¶ Hæc in Betha- 28
2.a.2.11.b.16 nia facta ſunt trans Iordanem, vbi erat Io-
19.a.4. hannes baptizans. ¶ "Altera die vidit' Io- 29
"Poſtera hannes Ieſum venientem ad ſe, & ait, Ecce
die videt 3. agnus Dei, ecce qui tollit "peccatum' mundi.
"peccata ¶ Hic eſt de quo dixi, Poſt me venit vir, qui 30
"Iſraeli ante me factus eſt: quia prior me erat. ¶ & 31
ego neſciebam eum, ſed vt manifeſtetur" in E
Iſrael' propterea veni ego in aqua baptizãs.
¶ Et teſtimonium perhibuit Iohannes, dicẽs, 32
Mat.3.d.16. ‖Quia vidi ſpiritum deſcendentem quaſi co-
Mar.1.b.10. lumbam de cælo, & manſit ſuper eum. ¶ Et 33
Luc.3.c.22. ego neſciebam eum: ſed qui miſit me bapti-
zare in aqua, ille mihi dixit, Super quem
videris Spiritum deſcendentem & manen-
tem ſuper eum, hic eſt qui baptizat in ſpi-
ritu ſancto. ¶ Et ego vidi: & teſtimonium 34
perhibui, quia hic eſt filius Dei. ¶ Altera die 35
iterum ſtabat Iohannes, & ex diſcipulis e-

36 ius duo. ¶ Et reſpiciens Ieſum ambulantem
37 dicit, Ecce agnus Dei. ¶ Et audierunt eum
duo diſcipuli loquentem, & ſecuti ſunt Ie-
38 ſum. ¶ Conuerſus autem Ieſus, & videns
eos ſequentes ſe, dicit eis, Quid quæritis?
Qui dixerunt ei, Rabbi (quod dicitur inter-
39 pretatum magiſter) vbi habitas? ¶ Dicit eis,
F Venite, & videte. Venerunt, & viderunt
vbi maneret, & apud eum manſerunt die
40 illo: hora autem erat quaſi decima. ¶ Erat
autem Andreas frater Simõnis Petri vnus
ex duobus qui audierant à Iohanne, & ſe-
41 quuti fuerant eum. ¶ Inuenit hic primum
fratrem ſuum Simónem, & dicit ei, Inueni-
mus Meſſiam, quod eſt interpretatum Chri-
42 ſtus. ¶ Et adduxit eum ad Ieſum. Intuitus
autem eum Ieſus, dixit, Tu es Simon filius
"Iona': tu vocaberis Cephas, quod inter- "Iohanna
43 pretatur Petrus. ¶ ‖In craſtinũ voluit exire Gen.3.c.15.
in Galilæam: & inuenit Philippum. Et dicit 49.b.10.
44 ei Ieſus, Sequere me. ¶ Erat autẽ Philippus Deu.18.c.18
45 à Bethſaida, ciuitate Andreæ & Petri. ¶ In- Iſa.40.c.10.
uenit Philippus Nathanael, & dicit ei, Quẽ 45.b.8.
‖ſcripſit Moyſes in lege & ‖Prophetæ: inueni- Iere.23.a.5.
46 mus Ieſum filium Ioſeph, a Nazareth. ¶ Et Ezec.34.e.23
G dixit ei Nathanael, A Nazareth poteſt ali- 37.f.24 g.25
quid boni eſſe? Dicit ei Philippus, Veni & Dan.9.f.24.
47 vide. ¶ Vidit Ieſus Nathanael venientem g.25.
ad ſe, & dicit de eo, Ecce verè Iſraelita, in
48 quo dolus non eſt. ¶ Dicit ei Nathanaël, Vn-
de me noſti? Reſpondit Ieſus & dixit ei,
Prius quam te Philippus vocaret, cùm eſſes
49 ſub ficu, vidi te. ¶ Reſpondit ei Nathanaël,
& ait: Rabbi, tu es filius Dei, tu es rex Iſ-
50 rael. ¶ Reſpondit Ieſus, & dixit ei, Quia dixi
tibi, Vidi te ſub ficu, credis: maius his vi-
51 debis. ¶ Et dicit ei, Amen, Amen dico vobis, °à modo e.
° videbitis cælum apertum, & ‖angelos Dei Mat.24.c.30
aſcendentes, & deſcendentes, ſupra Filium 28.d.18.
hominis.

## CAP. II.

1 ET die tertia nuptiæ factæ ſunt in Cana
2 Galilææ: & erat mater Ieſu ibi. ¶ Voca-
A tus eſt autem & Ieſus, & diſcipuli eius ad
3 nuptias. ¶ Et deficiente vino, dicit mater Ie-
4 ſu ad eum, Vinum non habent. ¶ Et dicit ei
Ieſus, Quid mihi & tibi eſt mulier? nondum
5 venit hora mea. ¶ Dicit mater eius mini-
6 ſtris, Quodcunq; dixerit vobis, facite. ¶ E-
rant autem ibi lapideæ hydriæ ſex poſitæ, ſe-
cundum purificationem Iudæorum, capientes
7 ſingulæ metretas binas vel ternas. ¶ Dicit
eis Ieſus, Implete hydrias aqua. Et imple-
8 uerunt eas vſq; ad ſummum. ¶ Et dicit eis
Ieſus, Haurite nunc, & ferte architriclino.
9 Et tulerũt. ¶ Vt autẽ guſtauit architriclinus
B ‖aquã vinũ factã, et non ſciebat vnde eſſet, Infr.4.f.46.
miniſtri autẽ ſciebãt qui hauſerãt aquã: vo-
10 cat ſpõſum architriclinus, ¶ & dicit ei, Om-
nis homo primùm bonum vinũ ponit: & cum
inebriati fuerint, tunc id quod deterius eſt.

Ta autem ſeruaſti bonam vinum vſq; ad-
hue. ¶ Hoc fecit initium ſignorum Ieſus in 11
Cana Galilea : & manifeſtauit gloriam
ſuam, & crediderunt in eum diſcipuli eius.
¶ Poſt hoc deſcendit Capharnaum ipſe & 12
mater eius, & fratres eius, & diſcipuli eius:
& ibi manſerunt non multis diebus . ¶ Et 13
prope erat Paſcha Iudaeorū, & aſcendit Ie-
ſus Ieroſolymam: ¶ & inuenit in templo vē- 14
dentes boues & oues & columbas , & nu- C
mularios ſedentes . ¶ Et cùm feciſſet quaſi 15
flagellum de funiculis, omnes eiecit de tem-
plo, oues quoque & boues, & numulariorum
effudit aes, & menſas ſubuertit. ¶ Et his qui 16
columbas vendebant , dixit , Auferte iſta
hinc, & nolite facere domum patris mei, do-
mum negotiationis . ¶ Recordati ſunt verò 17
Pſal.68.b.10 diſcipuli eius quia ſcriptum eſt: ‖ Zelus do-
mus tua comedit me . ¶ Reſponderant ergo 18
Iudaei & dixerunt ei, Quod ſignum oſtendis
nobis quia hac facis? ¶ Reſpondit Ieſus, et di- 19
Mat.26.f.61 xit eis, ‖ Soluite templum hoc , & in tribus D
27.c.40. diebus excitabo illud. ¶ Dixerant ergo Iudaei, 20
Mar.14.f.58 Quadraginta & ſex annis aedificatum eſt
23.c.29. templum hoc, & tu in tribus diebus excita-
bis illud? ¶ Ille autem dicebat de templo cor- 21
poris ſui. ¶ Cùm ergo reſurrexiſſet à mor- 22
tuis, recordati ſunt diſcipuli eius , quia hoc
Pſal.3.b.6. dicebat, ‖ & crediderunt ſcripturae, & ſermo-
56.b.9. ni quem dixit Ieſus. ¶ Cùm autem eſſet Ie- 23
roſolymis in paſcha in die feſto, multi credi-
derunt in nomine eius , videntes ſigna eius
quae faciebat. ¶ Ipſe autem Ieſus non crede- 24
bat ſemetipſum eis, eo quòd ipſe noſſet om-
nes: ¶ & quia opus ei non erat vt quis te- 25
ſtimonium perhiberet de homine : ipſe enim
ſciebat quid eſſet in homine.

## CAP. III.

ERat autem homo ex Phariſaeis , Nicode- 1
mus nomine, princeps Iudaeorum . ¶ Hic 2
venit ad Ieſum nocte, & dixit ei, Rabbi, ſci- A
mus quia à Deo veniſti magiſter , nemo e-
nim poteſt haec ſigna facere quae tu facis, niſi
fuerit Deus cum eo. ¶ Reſpondit Ieſus, & di- 3
"renatus. xit ei: Amen , amen dico tibi, niſi quis "na-
tus' fuerit denuo, non poteſt videre regnum
Dei. ¶ Dicit ad eum Nicodemus, Quomodo 4
poteſt homo naſci, cum ſit ſenex? nunquid po-
teſt in ventrem matris ſuae iterum introire
"renaſci. & "naſci? ¶ Reſpondit Ieſus, Amen, amē dico 5
tibi , niſi quis renatus fuerit ex aqua &
*ſancto. Spiritu * , non poteſt introire in regnum
Dei. ¶ Quod natum eſt ex carne, caro eſt: & 6
quod natum eſt ex ſpiritu, ſpiritus eſt: ¶ Non 7
mireris, quia dixi tibi, oportet vos naſci de-
nuò. ¶ Spiritus vbi vult ſpirat: & vocem e- 8
Pſ.134.a.8 ius audis, ‖ ſed neſcis vnde veniat " & ' quò B
*aut. vadat : ſic eſt omnis qui natus eſt ex Spiri-
tu. ¶ Reſpondit Nicodemus, & dixit ei, Quo- 9
modo poſſunt haec fieri? ¶ Reſpondit Ieſus, & 10
dixit ei , Tu es magiſter in Iſraël, & haec

11 ignoras? ¶ Amen, amen dico tibi, quia quod
ſcimus, loquimur , & quod vidimus, teſta-
mur, & teſtimonium noſtrum non accipitis.
12 ¶ Si terrena dixi vobis & non creditis: quo-
13 modo ſi dixero vobis caeleſtia , credetis? ¶ Et
nemo aſcendit in caelum , niſi qui deſcendit
14 de caelo, Filius hominis qui eſt in caelo. ¶ ‖ Et Num.21.c.9
ſicut Moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto:
15 ita exaltari oportet filium hominis: ¶ vt om-
nis qui credit in ipſum, non pereat, ſed ha-
16 beat vitam aeternam. ¶ ‖ Sic enim Deus di- 1.Ioh.4.b.9
lexit mundum, vt filium ſuum vnigenitum
daret: vt omnis qui credit in eum , non pe-
17 reat, ſed habeat vitā aeternam. ¶ Non enim
miſit Deus filium ſuum in mundum, vt iu-
dicet mundum , ſed vt ſaluetur mundus per
18 ipſum. ¶ Qui credit in eum, non iudicatur.
C qui autem non credit, iā iudicatus eſt: quia
non "credidit' in nomine vnigeniti filij Dei. "credit.
19 ¶ Hoc eſt autem iudicium : quia ‖ lux venit Supr.1.a.9
in mundum , & dilexerunt homines magis
tenebras quàm lucem : erant enim eorum
20 mala opera. ¶ Omnis enim qui "male' agit, "mala ſ.
odit lucem , & non venit ad lucem , vt non
21 arguantur opera eius: ¶ qui autem facit ve-
ritatem, venit ad lucem, vt manifeſtentur
22 opera eius, quia in Deo ſunt facta. ¶ Poſt haec
venit Ieſus & diſcipuli eius in Iudaeam ter-
ram: & illic demorabatur cum eis, & ‖ bapti- Infr 4.a.2
23 zabat. ¶ Erat autem & Iohannes baptizās
in Aenon iuxta Salim: quia aquae multae e-
rant illic, & veniebant , & baptizabantur.
24 ¶ Nondum enim miſſus fuerat Iohannes in
25 carcerem. ¶ Facta eſt autem quaeſtio ex diſci-
pulis Iohannis cum Iudaeis de purificatione.
26 ¶ Et venerunt ad Iohannem, & dixerūt ei,
Rabbi, qui erat tecum trans Iordanem, cui
tu ‖ teſtimonium perhibuiſti, ecce hic bapti- Supr.1.c.19.
27 zat, & omnes veniunt ad eum. ¶ Reſpondit
D Iohannes & dixit , Non poteſt homo accipere
quicquam , niſi fuerit ei datum de caelo.
28 ¶ Ipſi vos mihi teſtimoniū perhibetis, ‖ quod Supr.1.c.20
dixerim , Non ſum ego Chriſtus : ſed quia
29 miſſus ſum ante illum . ¶ Qui habet ſpon-
ſam , ſponſus eſt : amicus autem ſponſi qui
ſtat & audit eum , gaudio gaudet propter
vocem ſponſi. Hoc ergo gaudium meum im-
30 pletum eſt. ¶ Illum oportet creſcere: me au-
31 tem minui. ¶ Qui deſurſum venit, ſuper o-
mnes eſt. Qui eſt de terra, de terra eſt, & de
terra loquitur. Qui de caelo venit, ſuper om-
32 nes eſt. ¶ Et quod vidit & audiuit , hoc te-
ſtatur : & teſtimonium eius nemo accipit:
33 ¶ Qui * accepit eius teſtimonium , ſignauit *autem
34 quia Deus verax eſt . ¶ Quem enim miſit Rom.3.a.4.
Deus, verba Dei loquitur. non enim ad mē- Infr.8.c.26.
35 ſuram dat Deus ſpiritum. ¶ Pater diligit fi-
36 lium: & omnia dedit in manu eius. ¶ ‖ Qui 1.Io.5.b.10.
credit in Filium, habet vitam aeternam: qui
autem incredulus eſt filio, non videbit vitā,
ſed ira Dei manet ſuper eum.

CAP.

## CAP. IIII.

VT ergo cognouit Ieſus quia audierunt 1
Phariſæi quod Ieſus plures diſcipulos A
Sup.3.e.22. facit, & ‖ baptizat, quam Iohãnes, (quan- 2
quam Ieſus non baptizaret, ſed diſcipuli e-
ius) reliquit Iudæam, & abijt iterum in 3
Galilæam. oportebat autẽ eum tranſire per 4
Samariam. Venit ergo in ciuitatem Sama- 5
Gen.33.d.19 riæ quæ dicitur Sichar: ‖ iuxta prædiũ quod
48.d.22. dedit Iacob, Ioſeph filio ſuo. Erat autem ibi 6
Ioſ.24.g.32. fons Iacob. Ieſus ergo fatigatus ex itinere,
*autem ſedebat ſic ſupra fontem. Hora erat * quaſi
ſexta. Venit mulier de Samaria haurire 7
aquam. Dicit ei Ieſus, Da mihi bibere. Di- 8
ſcipuli enim eius abierant in ciuitatem, vt
cibos emerent. Dicit ergo ei mulier illa Sa- 9
maritana: Quomodo tu Iudæus cùm ſis, bibe- B
re à me poſcis, quæ ſum mulier Samarita-
na? non enim coutuntur Iudæi Samaritanis.
Reſpondit Ieſus et dixit ei: Si ſcires donum 10
Dei, & quis eſt qui dicit tibi, Da mihi bi-
bere: tu forſitan petiſſes ab eo, & dediſſet tibi
aquam viuam. Dicit ei mulier, Domine, 11
neque in quo haurias, habes, & puteus al-
tus eſt: vnde ergo habes aquam viuam?
Nunquid tu maior es patre noſtro Iacob, 12
qui dedit nobis puteum, & ipſe ex eo bibit,
& filij eius, & pecora eius? Reſpondit Ie- 13
ſus, & dixit ei, Omnis qui bibit ex aqua
hac, ſitiet iterum: qui autem biberit ex a-
qua quam ego dabo ei, non ſitiet in æternũ,
ſed aqua quam ego dabo ei, fiet in eo fons 14
aquæ ſalientis in vitam æternam. Dicit 15
ad eum mulier, Domine, da mihi hanc a- C
quam, vt non ſitiam: neq; veniam huc hau-
rire. Dicit ei Ieſus, Vade, voca virũ tuum, 16
& veni huc. Reſpondit mulier, & dixit, 17
Non habeo virum. Dicit ei Ieſus, Bene di-
xiſti, quia non habeo virum. quinq; enim 18
viros habuiſti: & nunc quem habes, non eſt
tuus vir. hoc vere dixiſti. Dicit ei mulier, 19
Domine, video quia Propheta es tu. Patres 20
noſtri in monte hoc adorauerunt, & vos di-
Deu.12.a.6. citis, ‖ quia Ieroſolymis eſt locus vbi adorare
oportet. Dicit ei Ieſus, Mulier crede mihi, 21
quia veniet hora, quando neque in monte
hoc, neque in Ieroſolymis adorabitis Patrẽ.
4.Reg.17.e. ‖ Vos adoratis quod neſcitis: nos adoramus 22
28.g.36. quod ſcimus, quia ſalus ex Iudæis eſt. Sed 23
venit hora, & nunc eſt, quando veri adora-
tores adorabunt Patrem in ſpiritu & veri-
tate. Nam & Pater tales quærit, qui adorẽt
2.Co.3.d.17. eum. Spiritus eſt Deus, & eos qui adorant 24
eum, in ſpiritu & veritate oportet adorare.
Dicit ei mulier, Scio quia Meſſias venit, 25
qui dicitur Chriſtus, cùm ergo venerit, ille D
nobis annuntiabit omnia. Dicit ei Ieſus, 26
Ego ſum qui loquor tecum. Et continuo 27
venerunt diſcipuli eius: & mirabantur,
quia cum muliere loquebatur. Nemo tamen
dixit, Quid quæris, aut quid loqueris cum

28 ea? Reliquit ergo hydriam ſuam mulier,
& abijt in ciuitatem, & dicit illis homini-
29 bus, Venite & videte hominem qui dixit
mihi omnia quæcunque feci. nunquid ipſe
30 eſt Chriſtus? Exierunt ergo de ciuitate, &
31 veniebant ad eum. Interea rogabant eum
32 diſcipuli, dicentes, Rabbi, manduca. Ille
autem dixit eis, Ego cibum habeo mandu-
33 care quem vos neſcitis. Dicebant ergo di-
ſcipuli ad inuicem. Nunquid aliquis attulit
34 ei manducare? Dicit ei Ieſus, Meus cibus
E eſt vt faciam voluntatem eius qui miſit
35 me, vt perficiam opus eius. Nonne vos di-
citis, quòd adhuc quatuor menſes ſunt, &
meſſis venit? Ecce dico vobis, leuate ocu-
los veſtros, & videte regiones, quia albæ
36 ſunt iam ad ‖ meſſem. Et qui metit, mer- Mat.9.d.37.
cedem accipit, & congregat fructum in vi- Luc.10.a.2.
tam æternam: vt & qui ſeminat, ſimul
37 gaudeat & qui metit. In hoc enim eſt ver-
bum verum: quia alius eſt qui ſeminat, &
38 alius eſt qui metit. Ego miſi vos metere
quod vos non laboraſtis: alij laborauerunt,
39 & vos in labores eorum introiſtis. Ex ci-
uitate autem illa multi crediderunt in eum
Samaritanorum, propter verbum mulieris
teſtimonium perhibentis, Quia dixit mihi
40 omnia quæcunq; feci. Cùm veniſſent ergo
ad illum Samaritani, rogauerũt eum vt ibi
41 maneret. Et manſit ibi duos dies. Et mul-
to plures crediderunt propter ſermonem e-
42 ius. Et mulieri dicebant; Quia iam non
F propter tuam loquelam credimus. ipſi enim
audiuimus, & ſcimus quia hic eſt verè ſal-
43 uator mundi. Poſt duos autem dies exijt
44 inde: & abijt in Galilæam. Ipſe enim Ieſus
‖ teſtimonium perhibuit quia Propheta in Mat.13.g.57.
45 ſua patria honorem non habet. Cùm ergo Marc.6.a.4.
veniſſet in Galilæam, exceperunt eum Ga- Luc.4.d.24.
lilæi, cùm omnia vidiſſent quæ fecerat Ie- Mat.4.b.12.
roſolymis in die feſto: & ipſi enim venerant Mar.1.b.4.
46 ad diem feſtum. Venit ergo iterum in Ca- Luc.4.b.14.
na Galilææ, vbi fecit ‖ aquam vinum. Et e- Supr.2.b.9.
rat quidam regulus cuius filius infirmaba-
47 tur Capharnaum. Hic cùm audiſſet quia
Ieſus adueniret à Iudæa in Galilæam, abijt
G ad eum, & rogabat eum vt deſcenderet &
ſanaret filium eius. incipiebat enim mori.
48 Dixit ergo Ieſus ad eum, Niſi ſigna & pro-
49 digia videritis, non * creditis. Dicit ad eũ *creditis
regulus, Domine, deſcende prius quam mo-
50 riatur filius meus. Dicit ei Ieſus, Vade, fi-
lius tuus viuit. Credidit homo ſermoni quẽ
51 dixit ei Ieſus, & ibat. Iam autem eo de-
ſcendente, ſerui occurrerũt ei: & nuntiaue-
52 runt dicentes, quia filius eius viueret. In-
terrogabat ergo horam ab eis, in qua melius
habuerit. Et dixerunt ei, Quia heri hora
53 ſeptima reliquit eum febris. Cognouit ergo
pater, quia in illa hora erat in qua dixit
ei Ieſus, Filius tuus viuit. & credidit ipſe

*& domus eius tota. ¶ Hoc iterum ſecundum* 54
*ſignum fecit Ieſus, cùm veniſſet à Iudæa in*
*Galilæam.*

CAP. V.

Leu.23.a.5. *POſt hæc erat ‖ dies feſtus Iudæorum, &* 1
Deu.16.a.1. *aſcendit Ieſus Ieroſolymam. ¶ Eſt autem* 2
*Ieroſolymis ſuper Probatica, piſcina quæ* A
*cognominatur Hebraicè Bethſaida, quinque*
*porticus habens. ¶ In his iacebat multitudo* 3
*magna languentium, cæcorum, claudorum,*
*aridorum expectantium aquæ motum. ¶ An-* 4
*gelus autem Domini deſcendebat ſecundum*
*tempus in piſcinam: & mouebatur aqua. Et*
*qui prior deſcendiſſet in piſcinam poſt mo-*
*tionem aquæ, ſanus fiebat à quacunq; deti-*
*nebatur infirmitate. ¶ Erat autem quidam* 5
*homo ibi triginta & octo annos habens in in-*
*firmitate ſua. ¶ Hunc cùm vidiſſet Ieſus ia-* 6
*centem, & cognouiſſet, quia iam multum*
*tempus haberet, dicit ei, Vis ſanus fieri?*
*¶ Reſpondit ei languidus, Domine, hominem* 7
*non habeo, vt cùm turbata fuerit aqua, mit-* B
*tat me in piſcinam: dum venio enim ego, a-*
*lius ante me deſcendit. ¶ Dicit ei Ieſus, Sur-* 8
*ge, tolle grabatum tuũ, & ambula. ¶ Et ſta-* 9
*tim ſanus factus eſt homo ille: & ſuſtulit*
*grabatum ſuum, & ambulabat. Erat autem*
*ſabbathum in die illo. ¶ Dicebant ergo Iudæi,* 10
*illi qui ſanatus fuerat, ‖ Sabbathum eſt,*
Exo.20.b.11 *‖ non licet tibi tollere grabátum tuum. ¶ Re-* 11
Iere.27.d.24 *ſpondit eis, Qui me ſanum fecit, ille mihi*
*dixit, Tolle grabátum tuum, & ambula.*
*¶ Interrogauerunt ergo eum, Quis eſt ille* 12
*homo qui dixit tibi, Tolle grabátum tuum,*
*& ambula? ¶ Is autem qui ſanus fuerat ef-* 13
*fectus, neſciebat quis eſſet. Ieſus enim de-*
*clinauit à turba conſtituta in loco. ¶ Poſtea* 14
*inuenit eum Ieſus in templo, & dixit illi,* C
*Ecce ſanus factus es: iam noli peccare, ne de-*
*terius tibi aliquid contingat. ¶ Abijt ille ho-* 15
*mo, & nuntiauit Iudæis quia Ieſus eſſet qui*
*fecit eum ſanum. ¶ Propterea perſequeban-* 16
*tur Iudæi Ieſum, quia hæc faciebat in ſab-*
*batho. ¶ Ieſus autem reſpondit eis, Pater* 17
*meus vſque modo operatur: & ego operor.*
*¶ Propterea ergo magis quærebant eum Iu-* 18
*dæi interficere: quia non ſolùm ſoluebat ſab-*
*bathum, ſed & patrem ſuum dicebat Deum,*
*æqualem ſe faciens Deo. Reſpondit itaq; Ie-*
*ſus, & dixit eis, ¶ Amen, amen dico vobis,* 19
*non poteſt Filius à ſe facere quicquam, niſi*
*quod viderit Patrem facientem. quæcunque*
*enim ille fecerit, hæc & filius ſimiliter facit.*
*¶ Pater enim diligit Filium, & omnia de-* 20
*monſtrat ei quæ ipſe facit, & maiora his de-* D
*monſtrabit ei opera, vt vos miremini. ¶ Si-* 21
*cut enim Pater ſuſcitat mortuos & viuifi-*
*cat: ſic & Filius quos vult, viuificat. ¶ Neq;* 22
*enim Pater iudicat quenquam: ſed omne iu-*
*dicium dedit Filio, ¶ vt omnes honorificent* 23
*Filium, ſicut honorificant Patrem. qui non*
*honorificat Filium, non honorificat Patrem,*
24 *qui miſit illum. ¶ Amen, amen dico vobis,*
*quia qui verbum meum audit, & credit ei*
*qui miſit me, habet vitam æternam, & in*
*iudicium non venit: ſed "tranſiet' à morte* "tranſijt 7.
25 *in vitam. ¶ Amen, amen dico vobis, quia*
*venit hora & nunc eſt, quando mortui au-*
*dient vocem Filij Dei, & qui audierint, vi-*
26 *uent. ¶ Sicut enim Pater habet vitam in*
E *ſemetipſo: ſic dedit & Filio habere vitam*
27 *in ſemetipſo: ¶ & poteſtatem dedit ei etiam*
*iudicium facere, quia filius hominis eſt.*
28 *¶ Nolite mirari hoc, quia venit hora in qua*
*omnes qui in monumentis ſunt, audient*
29 *vocem "eius': ¶ & procedent ‖ qui bona fece-* "filij Dei
*runt, in reſurrectionem vitæ: qui verò mala* Mat.25.d.46
30 *egerunt, in reſurrectionem iudicij. ¶ Nõ poſ-*
*ſum ego à meipſo facere quicquam. Sicut*
*audio, iudico, & iudicium meum, iuſtum eſt.*
*quia non quæro voluntatem meam, ſed vo-*
31 *luntatem eius qui miſit me. ¶ Si ego teſti-*
*monium perhibeo de meipſo, teſtimonium*
32 *meum non eſt verum. ¶ ‖ Alius eſt qui teſti-* Matt.3.d.17.
*monium perhibet de me: & ſcio quia verum*
*eſt teſtimonium * quod perhibet de me.* *eius.
33 *¶ ‖ Vos miſiſtis ad Iohannem: & teſtimoniũ* S.ſup.1.b.15.
34 *perhibuit veritati. ¶ Ego autem non ab ho-* c.19.
*mine teſtimonium accipio: ſed hæc dico vt*
35 *vos ſalui ſitis. ¶ Ille erat lucerna ardens &*
*lucens. Vos autem voluiſtis ad horam exul-*
36 *tare in luce eius. ¶ Ego autem habeo teſtimo-*
*nium maius Iohanne. Opera enim quæ de-*
*dit Pater vt perficiam ea: ipſa opera quæ ego*
*facio, teſtimonium perhibent de me, quia*
37 *pater miſit me, ¶ & qui miſit me Pater, ‖ ipſe* Matt.3.d.17.
F *teſtimonium perhibuit de me. neq; vocem e-* 17.a.5.
*ius vnquam audiſtis, neq; ‖ ſpeciem eius vi-* Deu.4.b.12.
38 *diſtis. ¶ & verbum eius non habetis in vo-*
*bis manens: quia quem miſit ille, huic vos*
39 *non creditis. ¶ Scrutamini ſcripturas, quia*
*vos putatis in ipſis vitam æternam habere:*
*& illæ ſunt quæ teſtimonium perhibent de*
40 *me: ¶ & non vultis venire ad me vt vitam*
41 *habeatis: ¶ Claritatem ab hominibus non*
42 *accipio. ¶ Sed cognoui vos, quia dilectionem*
43 *Dei non habetis in vobis. ¶ Ego veni in no-*
*mine Patris mei, & non "accipitis' me: ſi a-* "accepiſtis
*lius venerit in nomine ſuo, illum accipietis.*
44 *¶ Quomodo vos poteſtis credere, qui gloriam*
*ab inuicem accipitis: & gloriam quæ à ſolo*
45 *Deo eſt, non quæritis? ¶ Nolite putare quia*
*ego accuſaturus ſim vos apud Patrem. eſt*
*qui accuſat vos, Moyſes, in quo vos ſperatis.*
46 *¶ Si enim crederetis Moyſi: crederetis forſi-*
47 *tan & mihi. de me enim ‖ ille ſcripſit. ¶ Si* Gene.3.c.15.
*autem illius literis non creditis: quomodo* 22.d.18.&
*verbis meis credetis?* 49.b.10.

CAP. VI. Deu.18.c.15.

1 *POſt hæc ‖ abijt Ieſus trans mare Galilææ,* Mat.14.b.13.
2 *quod eſt Tyberiadis: ¶ & ſequebatur eum* Mar.6.c.32.
A *multitudo magna, quia videbant ſigna quæ* Luc.9.a.10.

*facie-*

faciebat ſuper his qui infirmabãtur. ¶ Subijt 3
ergo in montem Ieſus: & ibi ſedebat cum
Exo.12.c.15. diſcipulis ſuis. ¶ Erat autem proximum ‖ Pa- 4
Leu.23.a.5. ſcha, dies feſtus Iudæorum. ¶ Cùm ſubleuaſ- 5
Deut.16.a.1. ſet ergo oculos Ieſus, & vidiſſet quia multi-
tudo maxima venit ad eum, dicit ad Philip-
pum, Vnde ememus panes, vt manducent
hi? ¶ Hoc autem dicebat tentans eum, ipſe e- 6
nim ſciebat quid eſſet facturus. ¶ Reſpondit 7
ei Philippus, Ducentorum denariorum panes
non ſufficiunt eis, vt vnuſquiſque modicum
quid accipiat. ¶ Dicit ei vnus ex diſcipulis
eius, Andreas frater Simõnis Petri, ¶ Eſt 9
Mat.14.c.17. puer vnus hic qui habet ‖ quinque panes
Mar.6.e.38. hordeaceos, & duos piſces: ſed hæc quid ſunt
Luc.9.b.13. inter tantos? ¶ Dicit ergo Ieſus, Facite homi- 10
nes diſcumbere. Erat autem fœnum multũ B
in loco. Diſcubuerunt ergo viri, numero
quaſi quinque millia. ¶ Accepit ergo Ieſus 11
panes: & cùm gratias egiſſet, diſtribuit
diſcumbentibus. ſimiliter & ex piſcibus
quantum volebant. ¶ Vt autẽ impleti ſunt, 12
dixit diſcipulis ſuis, Colligite quæ ſupera-
uerunt fragmenta, ne pereant. ¶ Collegerũt 13
ergo, & impleuerunt duodecim cophinos
fragmentorum ex quinque panibus hordea-
* & duobus piſcibus. ceis*, quæ ſuperfuerunt his qui manduca-
uerant. ¶ Illi ergo homines cùm vidiſſent 14
quod Ieſus fecerat ſignum, dicebant, Quia
hic eſt vere propheta qui venturus eſt in
mundum. ¶ Ieſus ergo cùm cognouiſſet 15
quia venturi eſſent vt raperent eum, & fa-
Mat.14.c.23. cerẽt eum regem: ‖ fugit iterum in mon-
Mar.6.f.46. tem ipſe ſolus. ¶ Vt autem ſero factum eſt, 16
deſcenderunt diſcipuli eius ad mare. ¶ Et 17
cùm aſcendiſſent nauim, venerunt trans
mare in Capharnaum. & tenebræ iam fa-
ctæ erant: & non venerat ad eos Ieſus.
¶ Mare autem, vento magno flante, exurge- 18
bat. ¶ Cùm remigaſſent ergo quaſi ſtadia 19
viginti quinque aut triginta, vident Ieſum
ambulantem ſuper mare, & proximum na- C
ui fieri, & timuerunt. ¶ Ille autem dicit eis, 20
Ego ſum, nolite timere. ¶ Voluerunt ergo ac- 21
cipere eum in nauim: & ſtatim nauis fuit
ad terram quam ibant. ¶ Altera die, turba 22
quæ ſtabat trans mare, vidit quia nauicula
alia non erat ibi niſi vna, & quia non in-
troiſſet cum diſcipulis ſuis Ieſus in nauim,
ſed ſoli diſcipuli eius abijſſent: ¶ alia verò 23
ſuperuenerunt naues à Tyberiade iuxta lo-
cum vbi manducauerant panem, gratias
*agentes Deo "agentes Domino". ¶ Cùm ergo vidiſſet tur- 24
ba quia Ieſus non eſſet ibi, neque diſcipuli
eius, aſcenderunt in nauiculas, & venerunt
Capharnaum quærentes Ieſum. ¶ Et cùm 25
inueniſſent eum trans mare, dixerunt ei,
Rabbi, quando huc veniſti? ¶ Reſpondit eis 26
Ieſus, & dixit, Amen, Amẽ dico vobis, quæ-
ritis me non quia vidiſtis ſigna, ſed quia D
manducaſtis ex panibus, & ſaturati eſtis.

27 ¶ Operamini non cibum qui perit, ſed qui
permanet in vitam æternam, quem Filius
hominis dabit vobis. Hunc enim Pater ſi- Sup.1.e.32.
28 gnauit Deus. ¶ Dixerunt ergo ad eum, Quid Mat.3.d.17.
29 faciemus vt operemur opera Dei? ¶ Reſpon- & 17.a.5.
dit Ieſus, & dixit eis, ‖ Hoc eſt opus Dei, 1.Ioh.3.d.23
30 vt credatis in eum quem miſit ille. ¶ Dixe-
runt ergo ei, Quod ergo tu facis ſignum,
vt videamus, & credamus tibi? quid opera-
31 ris? ¶ Patres noſtri manducauerunt manna
in deſerto, ‖ ſicut ſcriptum eſt, ‖ Panem de cæ- Exo.16.a.4.
32 lo dedit eis manducare. ¶ Dixit ergo eis Ie- d.14.
ſus, Amen, amen dico vobis, non Moyſes de- Num.11.b.7.
dit vobis panem de cælo, ſed Pater meus dat Pſa.77.c.24.
33 vobis panem de cælo verum. ¶ Panis enim Sap.16.c.20
Dei eſt qui de cælo deſcendit, & dat vitam
34 mundo. ¶ Dixerunt ergo ad eum, Domine,
35 ſemper da nobis panem hunc. ¶ Dixit autem
eis Ieſus, ‖ Ego ſum panis vitæ: qui venit Eccl.24.c.
ad me, non eſuriet: & qui credit in me, 29.
36 non ſitiet vnquam. ¶ Sed dixi vobis quia
37 & vidiſtis me & non creditis. ¶ Omne quod
dat mihi Pater, ad me veniet: & eum qui
38 venit ad me, non eijciam foras. ¶ quia de-
ſcendi de cælo, non vt faciam voluntatem
meam, ſed voluntatem eius qui miſit me.
39 ¶ Hæc eſt enim voluntas eius qui miſit me,
Patris: vt omne quod dedit mihi, non per-
dam ex eo, ſed reſuſcitem illud in nouiſſimo
40 die. ¶ Hæc eſt autem voluntas Patris mei
E qui miſit me: vt omnis qui videt filium,
& credit in eum, habeat vitam æternam,
& ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die.
41 ¶ Murmurabant ergo Iudæi de illo, quia di-
xiſſet, Ego ſum panis * qui de cælo deſcendi: *viuus.
42 ¶ & dicebant, ‖ Nonne hic eſt Ieſus filius Mat.13.g.55.
Ioſeph, cuius nos nouimus patrem & ma-
trem? Quomodo ergo dicit hic: Quia de
43 cælo deſcendi? ¶ Reſpondit ergo Ieſus, & di-
44 xit eis, Nolite murmurare inuicem: ¶ nemo
poteſt venire ad me, niſi Pater qui miſit
me, traxerit eum, & ego reſuſcitabo eum in
45 nouiſſimo die. ¶ Eſt ſcriptum in Prophetis,
‖ Et erunt omnes docibiles Dei. Omnis qui Iſa.54.f.13.
audiuit à Patre, & didicit, venit ad me.
46 ¶ Non quia patrem vidit quiſquam, ‖ niſi is Mat.11.d.27.
47 qui eſt à Deo: hic vidit Patrem. ¶ Amen, a-
men dico vobis, qui credit in me, habet vitã
48 æternam. ¶ Ego ſum panis vitæ. ¶ Patres
49 veſtri ‖ manducauerunt manna in deſerto: Exo.16.a.13.
50 & mortui ſunt. ¶ Hic eſt panis de cælo de-
ſcendens: vt ſiquis ex ipſo manducauerit,
51 nõ moriatur. ¶ Ego ſum panis viuus, qui de
F cælo deſcendi. Siquis manducauerit ex hoc
pane, viuet in æternum: & panis quem ego
52 dabo, caro mea eſt pro mundi vita. ¶ Litiga-
bant ergo Iudæi ad inuicem, dicentes, Quo-
modo poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad
53 manducandũ? ¶ Dixit ergo eis Ieſus, Amen,
amen dico vobis, niſi manducaueritis carnẽ
Filij hominis, & biberitis eius ſanguinẽ, non
habe-

*habebitis vitam in vobis. ¶ Qui manducat* 54
*meam carnem , & bibit meum ſanguinem,*
*habet vitam æternam : & ego reſuſcitabo eũ*
1.Co.11.f.27 *in nouiſsimo die. ¶ Caro enim mea , vere eſt* 55
*cibus, & ſanguis meus vere eſt potus. ¶ qui* 56
*manducat meam carnem , & bibit meum*
*ſanguinem, in me manet, & ego in illo. ¶ Si-* 57
*cut miſit me viuens Pater, & ego viuo pro-*
*pter Patrem : & qui manducat me, & ipſe*
*viuet propter me. ¶ Hic eſt panis qui de cælo* 58
*deſcendit. Non ſicut manducauerunt patres*
*veſtri manna: & mortui ſunt. Qui mandu-*
*cat hunc panem, viuet in æternũ. ¶ Hæc di* 59
*xit in ſynagoga docens , in Capharnaum.*
*¶ Multi ergo audientes ex diſcipulis eius di-* 60
*xerunt, Durus eſt hic ſermo, et quis poteſt eũ*
*audire? ¶ Sciens autẽ Ieſus apud ſemetipſum* 61
*quia murmurarent de hoc diſcipuli eius, di-* G
Sup.3.b.13. *xit eis, Hoc vos ſcandalizat? ¶ Si ergo vide-* 62
*ritis ‖ Filium hominis aſcendentem vbi erat*
*prius? ¶ Spiritus eſt qui viuificat , caro non* 63
*prodeſt quicquã . verba quæ ego locutus ſum*
*vobis, ſpiritus & vita ſunt. ¶ Sed ſunt qui-* 64
*dam ex vobis , qui non credunt. Sciebat e-*
*nim ab initio Ieſus qui eſſent non credentes,*
*& quis traditurus eſſet eum. ¶ Et dicebat,* 65
*Propterea dixi vobis , quia nemo poteſt ve-*
*nire ad me , niſi fuerit ei datũ a patre meo.*
*¶ Ex hoc multi diſcipulorum eius abierunt* 66
*retro: et iam non cum illo ambulabant. ¶ Di-* 67
*xit ergo Ieſus ad duodecim, Nunquid & vos*
*vultis abire? ¶ Reſpondit ergo ei Simon Pe-* 68
*trus, Domine, ad quem ibimus? verba vitæ*
Mat.16.c.16 *æternæ habes. ¶ & nos credimus & cognoui-* 69
Mar.8.c.29. *mus quia tu es Chriſtus filius Dei. ¶ Reſpõ-* 70
Luc.9.c.20. *dit eis Ieſus , Nonne ego vos duodecim ele-*
*gi: & ex vobis vnus diabolus eſt? ¶ Dicebat* 71
*autem Iudam Simonis Iſcariotem: hic enim*
*erat traditurus eum, cùm eſſet vnus ex duo-*
*decim.*

CAP. VII.

*autem *Poſt hæc * ambulabat Ieſus in ʷ Galilæã ʾ,* 1
ʷGalilæa. *non enim volebat in ʷ Iudæam ʾ ambula-* A
ʷIudæa 2. *re : quia quærebant eum Iudæi interficere.*
*¶ Erat autem in proximo dies feſtus Iudæo-* 2
Leui.23.f.34 *rum, ‖ Scenopegia. ¶ Dixerũt autem ad eum* 3
*fratres eius, Tranſi hinc, & vade in Iudæã,*
*vt & diſcipuli tui videant opera tua quæ*
*facis. ¶ Nemo quippe in occulto quid facit, &* 4
*quærit ipſe in palam eſſe. ſi hæc facis, mani-*
*feſta teipſum mundo. ¶ Neque enim fratres* 5
*eius credebant in eum. ¶ Dicit ergo eis Ieſus,* 6
*Tempus meum nondum aduenit: tempus au-*
*tem veſtrum ſemper eſt paratum. ¶ Non po-* 7
*teſt mundus odiſſe vos. me autem odit: quia*
*ego teſtimonium perhibeo de illo quod opera*
*eius mala ſunt. ¶ Vos aſcendite ad diem fe-* 8
*autem *ſtum hunc . ego * ʷ non aſcendo ʾ ad diem* B
ʷnondum *feſtum iſtum : quia meum tempus nondum*
aſcendam 1. *impletum eſt. ¶ Hæc cùm dixiſſet, ipſe man-* 9
*ſit in Galilæa. ¶ Vt autem aſcenderunt fra-* 10
*tres eius , tunc & ipſe aſcendit ad diem fe-*
*ſtum, non manifeſtè , ſed quaſi in occulto.*
11 *¶ Iudæi ergo quærebant eum in die feſto , &*
12 *dicebant , Vbi eſt ille? ¶ Et murmur multus*
*erat in turba de eo. Quidam enim dicebant,*
*Quia bonus eſt . Alij autem dicebant, Non,*
13 *ſed ſeducit turbas. ¶ Nemo tamen palam lo-*
*quebatur de illo, propter metum Iudæorum.*
14 *¶ Iam autem die feſto mediante , aſcendit*
15 *Ieſus in templum, & docebat. ¶ Et mirabã-*
*tur Iudæi, dicentes, Quomodo hic literas ſcit,*
*cùm non didicerit ? ¶ Reſpondit eis Ieſus, &*
*dixit , Mea doctrina non eſt mea , ſed eius*
17 *qui miſit me. ¶ Si quis voluerit voluntatem*
C *eius facere: cognoſcet de doctrina , vtrum ex*
18 *Deo ſit, an ego à meipſo loquar. ¶ Qui à ſe-*
*metipſo loquitur , gloriam propriam quærit.*
*qui autem quærit gloriam eius qui miſit eũ,*
*hic verax eſt , & iniuſtitia in illo non eſt.*
19 *¶ Nonne Moyſes dedit vobis legem: & nemo*
20 *ex vobis facit legem? ¶ ‖ Quid me quæritis* Exo.20.c.20
*interficere ? Reſpondit turba, & dixit, Dæ-* & 24.a.3.
*monium habes : quis te quærit interficere?* Sup 5.e.18.
21 *¶ Reſpondit Ieſus , & dixit eis, Vnum opus*
22 *feci: & omnes miramini. ¶ propterea ‖ Moy-* Leui.12.a.3.
*ſes dedit vobis circuncifionem : non quia ex*
D *Moyſe eſt, ſed ex ‖ patribus , & in ſabbatho* Gen.17.b.10
23 *circunciditis hominem. ¶ Si circuncifionẽ ac-*
*cipit homo in ſabbatho , vt non ſoluatur lex*
*Moyſi: mihi indignamini quia totum homi-*
24 *nem ſanum feci in ſabbatho? ¶ Nolite iudi-*
*care ſecundum faciem: ſed ‖ iuſtum iudicium* Deu.1.c.16.
25 *iudicate. ¶ Dicebant ergo quidam ex Ieroſo-*
*lymis, Nonne hic eſt quem quærunt interfi-*
26 *cere? ¶ Et ecce, palam loquitur, & nihil ei di-*
*cunt : Nunquid verè cognouerunt principes*
27 *quia hic eſt Chriſtus ? ¶ Sed hunc ſcimus*
*vnde ſit: Chriſtus autem cùm venerit, ne-*
28 *mo ſcit vnde ſit. ¶ Clamabat ergo Ieſus in*
*templo docens, & dicẽs, Et me ſcitis, & vnde*
*ſim ſcitis. & à meipſo non veni, ſed eſt ve-*
29 *rus qui miſit me , quem vos neſcitis. ¶ Ego*
*ſcio eum: quia ab ipſo ſum, & ipſe me miſit.*
30 *¶ Quærebant ergo eum apprehendere: & ne-*
E *mo miſit in illum manus, quia nondum ve-*
31 *nerat hora eius. ¶ De turba autẽ multi cre-*
*diderunt in eum, & dicebant, Chriſtus cùm*
*venerit , nunquid plura ſigna faciet quàm*
32 *quæ hic facit? ¶ Audierunt Phariſæi turbam*
*murmurantem de illo hæc: & miſerunt prin-*
*cipes * & Phariſæi miniſtros vt appreben-* *ſacerdo-
33 *derent eum. ¶ Dixit ergo eis Ieſus , Adhuc* tum 1.
*modicum tempus vobiſcum ſum. & vado ad*
34 *eum qui me miſit. ¶ ‖ Quæretis me, & nõ in-* Infr.13.d.33
*uenietis : & vbi ego ſum, vos non poteſtis*
35 *venire. ¶ Dixerunt ergo Iudæi ad ſemetip-*
*ſos, Quo hic iturus eſt, quia non inueniemus*
*eum? nunquid in diſperſionem Gentium itu-*
36 *rus eſt , & docturus Gentes? ¶ Quis eſt hic*
F *ſermo quem dixit, Quæretis me, & non in-*
*uenietis: & vbi ſum ego, vos non poteſtis ve*
37 *nire? ¶ In nouiſſimo autem ‖ die magno feſti-* Leu.23.f.27.
*uitatis*

uitatis ſtabat Ieſus, & clamabat, dicens, Si-
quis ſitit, veniat ad me, et bibat. ¶ Qui cre- 38
Deu.18.c.15. dit in me ‖ ſicut dixit ſcriptura: flumina de
Ioel 2 g.28. ventre eius fluent aqua viua. ¶ (Hoc au- 39
Act.2.c.17. tem dixit de Spiritu quem accepturi erant
credentes in eum. nondum enim erat Spiri-
⸢.1. tus ⸢ "datus': quia Ieſus nondum erat glo-
*ſanctus 4. rificatus.) ¶ Ex illa ergo turba cùm audiſſent 40
hos ſermones eius, dicebãt, Hic eſt verè pro-
pheta. ¶ Alij dicebant, Hic eſt Chriſtus. Qui- 41
dam autem dicebant, Nunquid à Galilæa
venit Chriſtus? ¶ Nonne ſcriptura dicit, 42
Mich.5.a.2. quia ex ſemine ‖ Dauid, & de Beth-lehem G
Mat.2.a.6. caſtello vbi erat Dauid, venit Chriſtus?
¶ Diſſenſio itaque facta eſt in turba propter 43
eum. ¶ Quidam autem ex ipſis volebant ap- 44
prehendere eum: ſed nemo miſit ſuper eum
manus. ¶ Venerunt ergo miniſtri ad pontifi- 45
ces & Phariſæos. Et dixerunt eis illi: Quare
non adduxiſtis illum? ¶ Reſponderunt mini- 46
ſtri, Nunquam ſic locutus eſt homo, ſicut hic
*loquitur homo*. ¶ Reſponderũt ergo eis Phariſæi, Nũ- 47
quid & vos ſeducti eſtis? ¶ Nũquid ex prin- 48
cipibus aliquis credidit in eum, aut ex Pha
riſæis? ¶ ſed turba hæc quæ non nouit legem, 49
maledicti ſunt. ¶ Dixit Nicodemus ad eos, 50
Sup.3.a.2. ‖ ille qui venit ad eũ nocte, qui vnus erat ex
ipſis: ¶ Nunquid lex noſtra iudicat hominẽ: 51
Deu.17.b.8. niſi prius audierit ab ipſo, & ‖ cognouerit
& 19.d.15. quid faciat? ¶ Reſponderunt, & dixerunt ei, 52
*ſcripturas Nũquid & tu Galilæus es? Scrutare*, & vi-
⸢ſurrexit 1. de quia a Galilæa propheta nõ ⸢ ſurgit'. ¶ Et 53
reuerſi ſunt vnuſquiſque in domum ſuam.

CAP. VIII.

IEſus autem perrexit in montem Oliue- 1
ti: ¶ & diluculo iterum venit in templũ, 2
& omnis populus venit ad eum. & ſedens A
docebat eos. ¶ Adducunt autem Scribæ & 3
Phariſæi mulierem in adulterio deprehen-
ſam: & ſtatuerunt eam in medio, ¶ & dixe- 4
runt ei, Magiſter, hæc mulier modo deprehẽſa
Leu.20.b.10 eſt in adulterio. ¶ ‖ In lege autem Moyſes mã- 5
dauit nobis huiuſmodi lapidare. Tu ergo
quid dicis? ¶ Hoc autem dicebant tentantes 6
eum: vt poſſent accuſare eum. Ieſus autẽ in-
clinans ſe deorſum, digito ſcribebat in ter-
ra. ¶ Cum ergo perſeuerarent interrogantes 7
Deu.17.b.7. eum: erexit ſe, & dixit eis, ‖ Qui ſine peccato
eſt veſtrum, primus in illã lapidem mittat.
¶ Et iterum ſe inclinans, ſcribebat in terra. 8
*hæc ¶ Audientes autẽ*, vnus poſt vnum exibant, 9
incipientes a ſenioribus: & remanſit ſolus Ie-
ſus, & mulier in medio ſtans. ¶ Erigens autẽ 10
ſe Ieſus, dixit ei, Mulier, vbi ſunt qui te ac-
cuſabant? ¶ nemo te cõdemnauit? Quæ dixit: 11
Nemo Domine. Dixit autem Ieſus, Nec ego
te cõdemnabo. Vade, & iã amplius noli pec-
care. ¶ Iterum ergo locutus eſt eis Ieſus, di- 12
1.Ioh.1.b.5. cens, ‖ Ego ſum lux mundi: qui ſequitur me, B
⸢ambula- non ⸢ambulat' in tenebris: ſed habebit lumẽ
bit 5. vitæ. ¶ Dixerunt ergo ei Phariſæi, Tu de 13

teipſo teſtimoniũ perhibes: teſtimoniũ tuum
14 non eſt verum. ¶ Reſpõdit Ieſus, & dixit eis,
Etſi ego teſtimonium perhibeo de meipſo,
verum eſt teſtimonium meũ: quia ſcio vn-
de veni, & quo vado: vos autem neſcitis
15 vnde venio, aut quo vado. ¶ Vos ſecundum
carnem iudicatis: ego non iudico quenquam.
16 ¶ & ſi iudico ego, iudicium meum verum eſt:
quia ſolus non ſum, ſed ego & qui miſit me,
17 Pater. ¶ Et in lege veſtra ſcriptum eſt, ‖ quia Deu.17.b.6.
duorum hominum teſtimonium verum eſt. & 19.d.15.
18 ¶ Ego ſum qui teſtimonium perhibeo de me- Mat.18.b.16
ipſo: & teſtimoniũ perhibet de me, qui miſit 2.Cor.13.a.1
19 me, Pater. ¶ Dicebant ergo ei, Vbi eſt pater Heb.10.c.28
tuus? Reſpondit Ieſus, Neque me ſcitis, neque
Patrem meum. ſi me ſciretis, forſitan & Pa-
20 trem meum ſciretis. ¶ Hæc verba locutus eſt
Ieſus in gazophylacio, docens in templo: &
nemo apprehendit eum, quia necdum vene-
21 rat hora eius. ¶ Dixit ergo iterum eis Ieſus,
C Ego vado, & quæretis me, & in peccato
veſtro moriemini. Quo ego vado, vos nõ po-
22 teſtis venire. ¶ Dicebant ergo Iudæi, Nun-
quid interficiet ſemetipſum, quia dicit, Quò
23 ego vado, vos non poteſtis venire? ¶ Et dice-
bat eis, Vos de deorſum eſtis, ego de ſupernis
ſum. Vos de mundo hoc eſtis: ego non ſum de
24 hoc mundo. ¶ Dixi ergo vobis quia moriemi-
ni in peccatis veſtris. ſi enim non credideri-
tis quia ego ſum, moriemini in peccato ve-
25 ſtro. ¶ Dicebant ergo ei, Tu quis es? Dixit
eis Ieſus, Principium ⸢ qui' & loquor vo- ⸢quia 1.
26 bis. ¶ Multa habeo de vobis loqui & iudica- ⸢quod 1.
re. ſed qui me miſit, verax eſt: & ego quæ Sup.3.d.33.
27 audiui ab eo, hæc loquor in mundo. ¶ Et non Rom.3.a.4.
cognouerũt quia patrem ⸢ eis' dicebat Deũ. ⸢eius
28 ¶ Dixit ergo eis Ieſus, Cùm exaltaueritis
filium hominis, tunc cognoſcetis quia ego
ſum, & à meipſo facio nihil, ſed ſicut docuit
29 me Pater, hæc loquor: ¶ & qui me miſit,
D mecum eſt: & non reliquit me ſolum, quia
30 ego quæ placita ſunt ei, facio ſemper. ¶ Hæc
illo loquente, multi crediderunt in eum.
31 ¶ Dicebat ergo Ieſus ad eos qui crediderunt
ei, Iudæos, Si vos manſeritis in ſermone
32 meo, verè diſcipuli mei eritis: ¶ & cognoſce-
tis veritatem, & veritas liberabit vos.
33 ¶ Reſponderunt ei, Semen Abrahæ ſumus, &
nemini ſeruiuimus vnquam: quomodo tu
34 dicis, Liberi eritis? ¶ Reſpondit eis Ieſus, A-
men, amen dico vobis, quia ‖ omnis qui facit Rom.6.c.14
35 peccatum, ſeruus eſt peccati. ¶ ſeruus autem 2.Pet.2.d.19
non manet in domo in æternum: filius ma-
36 net in æternum. ¶ ſi ergo vos filius liberaue-
37 rit, verè liberi eritis. ¶ Scio quia filij Abra-
hæ eſtis: ſed quæritis me interficere, quia
38 ſermo meus non capit in vobis. ¶ Ego quod
E vidi apud Patrem, loquor: & vos quæ vi-
39 diſtis apud patrem veſtrum, facitis. ¶ Re-
ſponderunt & dixerũt ei, Pater noſter, Abra-
ham eſt. Dicit eis Ieſus, Si filij Abrahæ eſtis,
opera

opera Abraha facite. ¶Nunc autem quæritis 40
me interficere hominem, qui veritatem vo-
bis locutus ſum, quam audiui à Deo: hoc A-
braham non fecit. ¶ Vos facitis opera patris 41
veſtri. Dixerunt itaq; ei, Nos ex fornicatio-
ne non ſumus nati. vnum patrem habemus
Deum. ¶Dixit ergo eis Ieſus: Si Deus pa- 42
ter veſter eſſet: diligeretis vtique me. ego e-
nim ex Deo proceßi, & veni: neque enim à
meipſo veni, ſed ille me miſit. ¶Quare lo- 43
quelam meam non cognoſcitis? Quia non po-
1.Ioh.3.b.8. teſtis audire ſermonem meum. ¶‖Vos ex pa- 44
tre diabolo eſtis: & deſideria patris veſtri F
vultis facere. ille, homicida erat ab initio, &
in veritate non ſtetit: quia non eſt veritas
in eo. cum loquitur mendacium, ex proprijs
loquitur, quia mendax eſt, & pater eius.
¶Ego autem quia veritatem dico, non credi- 45
"arguit 4. tis mihi. ¶ Quis ex vobis "arguet' me de 46
peccato? Si veritatem dico: quare vos non
1.Ioh.4.a.6. creditis mihi? ¶‖Qui ex Deo eſt, verba Dei 47
audit. Propterea vos non auditis, quia ex
Deo non eſtis. ¶Reſponderunt ergo Iudæi, & 48
dixerunt ei, Nonne benedicimus nos quia
Samaritanus es tu, & dæmonium habes?
¶Reſpondit Ieſus, Ego dæmonium non ha- 49
beo: ſed honorifico patrem meum, & vos in-
honoraſtis me. ¶ Ego autem non quæro glo- 50
riam meam. eſt qui quærat, & iudicet. ¶A- 51
men, amen dico vobis, ſi quis ſermonē meū
ſeruauerit, mortem nō videbit in æternum.
¶Dixerunt ergo Iudæi, Nunc cognouimus 52
quia dæmonium habes. Abraham mortuus
eſt & Prophetæ: & tu dicis, Si quis ſermonē
meum ſeruauerit, non guſtabit mortem in
æternum. ¶Nūquid tu maior es patre noſtro 53
Abrahā, qui mortuus eſt? & Prophetæ mor- G
tui ſunt. Quem teipſum facis? ¶ Reſpondit 54
Ieſus, Si ego glorifico meipſum, gloria mea
nihil eſt. eſt pater meus qui glorificat me,
quem vos dicitis quia Deus veſter eſt. ¶& 55
non cognouiſtis eum, ego autem noui eum.
Et ſi dixero quia non ſcio eum: ero ſimilis
vobis, mendax. Sed ſcio eum, & ſermonem
eius ſeruo. ¶ Abrahā pater veſter exultauit 56
vt videret diem meum: & vidit, & gauiſus
eſt. ¶ Dixerunt ergo Iudæi ad eum, Quin- 57
quaginta annos nondum habes, et Abraham
vidiſti? ¶ Dixit eis Ieſus, Amen, amen dico 58
vobis, antequam Abraham fieret, ego ſum.
¶Tulerunt ergo lapides, vt iacerent in eum. 59
Ieſus autem abſcondit ſe, & exiuit de tēplo.

CAP. IX.

".8. ET præteriens "Ieſus' vidit hominem cæ- 1
ſum à natiuitate: ¶& interrogauerunt 2
eum diſcipuli eius, Rabbi, quis peccauit, hic, A
aut parentes eius, vt cæcus naſceretur? ¶Re- 3
ſpondit Ieſus, Neque hic peccauit, neque pa-
rentes eius: ſed vt manifeſtentur opera Dei
in illo. ¶ Me oportet operari opera eius qui 4
miſit me, donec dies eſt. venit nox, quando
5 nemo poteſt operari. ¶quandiu ſum in mū-
6 do, lux ſum mundi. ¶ Hæc cùm dixiſſet, ex-
puit in terram, & fecit lutum ex ſputo, &
7 liniuit lutum ſuper oculos eius, ¶& dixit ei,
Vade, laua in natatoria Siloë, quod inter-
pretatur Miſſus. Abijt ergo, & lauit: & ve-
8 nit videns. ¶Itaque vicini & qui "viderāt' "videbāt 7.
B eum priùs quia mendicus erat, dicebant,
Nonne hic eſt qui ſedebat, & mendicabat?
9 Alij dicebant, Quia hic eſt. ¶ Alij autem,
Nequaquam, ſed ſimilis eſt ei. Ille vero di-
10 cebat, Quia ego ſum. ¶ Dicebant ergo ei,
11 Quomodo aperti ſunt tibi oculi? ¶ Reſpon-
dit, Ille homo qui dicitur Ieſus, lutum fe-
cit: & vnxit oculos meos, & dixit mihi, Va-
de ad natatoriam Siloë, & laua. Et abij, &
12 laui, & vidi. ¶Et dixerunt ei, Vbi eſt ille?
13 Ait, Neſcio. ¶Adducunt eū ad Phariſæos qui
14 cæcus fuerat. ¶Erat autē ſabbathum quan-
do lutum fecit Ieſus, & aperuit oculos eius.
15 ¶Iterum ergo interrogabant eum Phariſæi
C quomodo vidiſſet. Ille autē dixit eis, Lutum
mihi poſuit ſuper oculos, & laui: & video.
16 ¶Dicebant ergo ex Phariſæis quidam, Non
eſt hic homo à Deo, qui ſabbathum non cu-
ſtodit. Alij autem dicebant, Quomodo poteſt
homo peccator hæc ſigna facere? Et ſchiſma
17 erat inter eos. ¶ Dicunt ergo cæco iterum,
Tu, quid dicis de illo qui aperuit oculos
tuos? Ille autem dixit, Quia propheta eſt.
18 ¶Non crediderunt ergo Iudæi de illo, quia
cæcus fuiſſet & vidiſſet: donec vocauerunt
19 parentes eius qui viderat, ¶& interrogaue-
runt eos, dicentes, Hic eſt filius veſter, quem
vos dicitis quia cæcus natus eſt? Quomodo
20 ergo nunc videt? ¶Reſponderunt eis parentes
D eius, & dixerunt, Scimus quia hic eſt filius
21 noſter, & quia cæcus natus eſt: ¶ quomodo
autem nunc videat, neſcimus, aut quis eius
aperuit oculos, nos neſcimus, ipſum interro-
gate: ætatem habet, ipſe de ſe loquatur.
22 ¶Hæc dixerunt parentes eius, quoniam ti-
mebant Iudæos. iam enim conſpirauerant
Iudæi, vt ſi quis eum confiteretur eſſe Chri-
23 ſtum, extra ſynagogam fieret. ¶ Propterea
parentes eius dixerunt, Quia ætatem ha-
24 bet, ipſum interrogate. ¶ Vocauerunt ergo
E rurſum hominem qui fuerat cæcus, & dixe-
runt ei, Da gloriam Deo, nos ſcimus quia
25 hic homo peccator eſt. ¶Dixit ergo eis ille, Si
peccator eſt, neſcio: vnū ſcio, quia cæcus cùm
26 eſſem, modo video. ¶Dixerunt ergo illi, Quid
27 fecit tibi? quomodo aperuit tibi oculos? ¶Re-
ſpondit eis, Dixi vobis iam, & audiſtis:
quid iterum vultis audire? nunquid & vos
28 vultis diſcipuli eius fieri? ¶ Maledixerunt
ergo ei, & dixerunt, Tu diſcipulus illius ſis:
29 nos autem Moyſi diſcipuli ſumus. ¶ Nos ſci-
mus quia Moyſi locutus eſt Deus: hunc au-
30 tem neſcimus vnde ſit. ¶ Reſpondit ille ho-
F mo, & dixit eis, In hoc enim mirabile eſt
quia

*quia vos neſcitis vnde ſit, & aperuit meos*
*oculos.¶ ſcimus autem quia peccatores Deus* 31
*non audit: ſed ſi quis Dei cultor eſt, & vo-*
*luntatem eius facit, hunc exaudit.¶ A ſecu-* 32
*lo non eſt audiſum quia quis aperuit oculos*
*cæci nati. ¶ Niſi eſſet hic à Deo, non poterat* 33
*facere quicquam. ¶ Reſponderunt, & dixe-* 34
*runt ei, In peccatis natus es totus, & tu do-*
*ces nos? Et eiecerunt eum foras. ¶ Audiuit* 35
*Ieſus quia eiecerunt eum foras: & cùm in-* G
*ueniſſet eum, dixit ei, Tu credis in filium*
*Dei? ¶ Reſpondit ille, & dixit, Quis eſt Do-* 36
*mine, vt credam in eũ? ¶ Dixit ei Ieſus, Et* 37
*vidiſti eum: & qui loquitur tecum, ipſe eſt.*
*¶ At ille ait, Credo Domine. Et procidens* 38
*adorauit eum. ¶ Et dixit ei Ieſus, In iudiciũ* 39
*ego in hunc mundum veni: vt qui non vi-*
*dent, videant: & qui vident, cæci fiant. ¶ Et* 40
*audierunt quidam ex Phariſæis qui cum ip-*
*ſo erant: & dixerunt ei, Nunquid et nos cæ-*
*ci ſumus? ¶ Dixit eis Ieſus, Si cæci eſſetis,* 41
*non haberetis peccatum: nunc verò dicitis,*
*Quia videmus. Peccatum veſtrum manet.*

CAP. X.

*AMen, amen dico vobis, [illegible]n intrat* 1
*per oſtium in ouile ouium [illegible] aſcendit* A
*aliunde: ille fur eſt & latro. ¶ Qui autẽ in-* 2
*trat per oſtium, paſtor eſt ouium. ¶ Huic* 3
*oſtiarius aperit: & oues vocem eius audiũt:*
*& proprias oues vocat nominatim, & edu-*
*cit eas. ¶ Et cùm proprias oues emiſerit, an-* 4
*te eas vadit: & oues illum ſequuntur, quia*
*ſciunt vocem eius. ¶ Alienum autem non ſe-* 5
*quuntur, ſed fugiunt ab eo: quia non noue-*
*runt vocem alienorum. ¶ Hoc prouerbium* 6
*dixit eis Ieſus. Illi autem non cognouerunt*
*quid loqueretur eis. ¶ Dixit ergo eis iterum* 7
*Ieſus, Amen, amen dico vobis, quia ego ſum* B
*oſtium ouium. ¶ Omnes quotquot venerunt,* 8
*fures ſunt & latrones: ſed non audierunt eos*
*oues. ¶ Ego ſum oſtium. Per me ſi quis intro-* 9
*ierit, ſaluabitur: & ingredietur & egredie-*
*tur, & paſcua inueniet. ¶ Fur non venit niſi* 10
*vt furetur & mactet & perdat. Ego veni*
*vt vitam habeant, & abundantius habeãt.*
Iſa.40.c.11. *¶ Ego ſum paſtor bonus. ‖ Bonus paſtor ani-* 11
Eze.34.c.23. *mam ſuã dat pro ouibus ⸗ ſuis'. ¶ Mercena-* 12
& 37.f.24. *rius autem & qui non eſt paſtor, cuius non*
⸗.5. *ſunt oues propriæ, videt lupum venientem,*
*& dimittit oues, & fugit: & lupus rapit, &*
Mat.12.d.27 *diſpergit oues. ¶ mercenarius autem fugit,* 13
Luc.10.d.22 *quia mercenarius eſt: & nõ pertinet ad eum* C
⸗.5. *de ouibus. ¶ Ego ſum paſtor bonus: & cogno-* 14
Mat.28.d.19 *ſco meas, & cognoſcunt me meæ. ¶ ‖ Sicut no-* 15
Mar.16.d.15 *uit me pater, & ego agnoſco patrem: & ani-*
Luc.24.g.47 *mam meam pono pro ouibus ⸗ meis'. ¶ Et a-* 16
Act.10.f.35. *lias oues habeo quæ non ſunt ex hoc ouili: &*
13.g.47.
15.b.7. *illas oportet me adducere, & vocem meam*
Gal.1.b.9. *audient, ‖ & fiet vnum ouile & vnus pa-*
Eze.37.f.22. *ſtor. ¶ Propterea me diligit pater: ‖ quia ego* 17
Iſa.53.b.7. *pono animam meam, vt iterum ſumam* D

18 *eam. ¶ Nemo tollit eam à me: ſed ego pono*
*eam à meipſo. poteſtatem habeo ponendi eã:*
*& poteſtatem habeo iterum ſumendi eam.*
19 *Hoc mandatum accepi à patre meo. ¶ Diſſen-*
*ſio iterũ facta eſt inter Iudæos propter ſer-*
20 *mones hos. ¶ Dicebant autem multi ex ipſis,*
*Dæmonium habet & inſanit: quid eum au-*
21 *ditis? ¶ Alij dicebant, Hæc verba non ſunt*
E *dæmonium habentis. nunquid dæmonium*
22 *poteſt cæcorum oculos aperire? ¶ Facta ſunt* 1.Mach.4.
*autem Encænia in Ieroſolymis: & hyems e-* f.56.59.
23 *rat. ¶ Et ambulabat Ieſus in templo, in por-*
24 *ticu Salomonis. ¶ Circumdederunt ergo eum*
*Iudæi, & dicebant ei, Quouſque animam no-*
*ſtram tollis? ſi tu es Chriſtus, dic nobis pa-*
25 *lam. ¶ Reſpondit eis Ieſus, Loquor vobis: &*
*non creditis. opera quæ ego facio in nomine*
*patris mei, hæc teſtimonium perhibent de*
26 *me: ¶ ſed vos non creditis, quia non eſtis ex*
27 *ouibus meis". ¶ Oues meæ vocem meam au-* "ſicut dixi
*diunt: & ego cognoſco eas, & ſequuntur me.* vobis 1.
28 *¶ Et ego vitam æternam do eis: & non peri-*
F *bunt in æternũ, & non rapiet eas quiſquam*
29 *de manu mea. ¶ Pater meus" quod dedit mi-* "qui dedit
*hi, maius' omnibus eſt: & nemo poteſt rape-* mihi, ma-
30 *re de manu patris mei. ¶ Ego & pater vnũ* ior 1.
31 *ſumus. ¶ Suſtulerunt " lapides Iudæi, vt la-* "ergo ite-
32 *pidarent eum. ¶ Reſpondit eis Ieſus, Multa* rum 4.
*bona opera oſtendi vobis ex patre meo, pro-*
33 *pter quod eorum opus me lapidatis? ¶ Reſpon-*
*derunt ei Iudæi, De bono opere non lapida-*
*mus te, ſed de blaſphemia: & quia tu homo*
34 *cùm ſis, facis teipſum Deum. ¶ Reſpondit eis*
*Ieſus, Nonne ſcriptum eſt in lege veſtra,*
35 *quia ‖ Ego dixi, dij eſtis? ¶ Si illos dixit deos,* Pſa.81.b.6.
*ad quos ſermo Dei factus eſt, & non poteſt*
36 *ſolui ſcriptura: ¶ quem pater ſanctificauit &*
G *miſit in mundum, vos dicitis, Quia blaſphe-*
37 *mas: quia dixi, filius Dei ſum? ¶ Si non fa-*
38 *cio opera patris mei, nolite credere mihi. ¶ Si*
*autem facio: & ſi mihi non vultis credere,*
*operibus credite: vt cognoſcatis & credatis*
39 *quia pater in me eſt, & ego in patre. ¶ Quæ-*
*rebant ergo eum apprehendere: & exiuit de*
40 *manibus eorum. ¶ Et abijt iterũ trans Ior-*
*danem in eum locum vbi erat Iohannes ba-*
41 *ptizans primùm: & manſit illic. ¶ & multi*
*venerunt ad eum, & dicebant, Quia Iohan-*
*nes quidem ſignum fecit nullum. Omnia*
*autem quæcunque dixit Iohannes de hoc, ve-*
42 *ra erant. ¶ Et multi crediderunt in eum.*

CAP. XI.

1 *ERat autem quidã languens Lazarus à*
A *Bethania, de caſtello Mariæ & Marthæ*
2 *"ſororis' eius. ¶ (Maria autẽ erat ‖ quæ vn-* "ſororum
*xit Dominũ vnguento, & extersit pedes eius* Mat.26.a.7.
*capillis ſuis: cuius frater Lazarus infirma-* Luc.7.f.37.
3 *batur.) ¶ Miſerũt ergo ſorores eius ad eũ di-* Infr.12.a.3.
*centes, Domine, ecce quẽ amas, infirmatur.*
4 *¶ Audiens autem Ieſus, dixit eis, Infirmitas*

*hæc*

hæc nõ eſt ad mortem, ſed pro gloria Dei: vt
glorificetur filius Dei per eam. ¶ Diligebat 5
autem Ieſus Martham, et ſororem eius Ma-
riam & Lazarum. ¶ Vt ergo audiuit quia 6
infirmabatur, tunc quidem manſit in eodem
loco duobus diebus: ¶ deinde poſt hæc dicit di- 7
ſcipulis ſuis, Eamus in Iudæam iterũ. ¶ Di- 8
cunt ei diſcipuli, Rabbi, nunc quærebant te
Iudæi lapidare, & iterum vadis illuc? ¶ Re- 9
ſpõdit Ieſus, Nonne duodecim ſunt horæ diei? B
Si quis ambulauerit in die, non offendit:
quia lucem huius mundi videt. ¶ ſi autem 10
ambulauerit in nocte, offendit, quia lux non
*hoc eſt in eo. ¶ Hæc ait. & poſt "hæc' dicit eis, La- 11
zarus amicus noſter dormit: ſed vado vt à
ſomno excitem eum. ¶ Dixerunt ergo diſcipu 12
li eius, Domine, ſi dormit, ſaluus erit. ¶ Di- 13
xerat autem Ieſus de morte eius: illi autem
putauerunt quia de dormitione ſomni dice-
ret. ¶ Tunc ergo Ieſus dixit eis manifeſtè, 14
Lazarus mortuus eſt: ¶ & gaudeo propter 15
vos, vt credatis, quoniam non eram ibi. ſed
eamus ad eum. ¶ Dixit ergo Thomas qui di- 16
citur Didymus, ad condiſcipulos, Eamus &
nos, vt moriamur cum eo. ¶ Venit itaq; Ie- 17
ſus: & inuènit eum quatuor dies iam in mo- C
numento habentem. ¶ Erat autem Bethania 18
iuxta Ieroſolymam quaſi ſtadijs quindecim.
¶ Multi autem ex Iudæis venerant ad Mar- 19
tham & Mariam, vt conſolarentur eas de
fratre ſuo. ¶ Martha ergo vt audiuit quia 20
Ieſus venit, occurrit illi: Maria autem domi
ſedebat. ¶ Dixit ergo Martha ad Ieſum, Do- 21
mine ſi fuiſſes hic, frater meus non fuiſſet
mortuus. ¶ ſed & nunc ſcio quia quæcunque 22
popoſceris à Deo, dabit tibi Deus. ¶ Dicit illi 23
Ieſus, Reſurget frater tuus. ¶ Dicit ei Mar- 24
Supr.5.c.29 tha, Scio quia reſurget ‖ in reſurrectione, in
Luc.14.c.14 nouiſſimo die. ¶ Dixit ei Ieſus, Ego ſum re- 25
Sup.6.d.33. ſurrectio & vita: ‖ qui credit in me: etiam ſi
c.47. mortuus fuerit, viuet. ¶ & omnis qui vi- 26
uit, & credit in me, non morietur in æter-
num. Credis hoc? ¶ Ait illi, Vtique Domine, 27
*viuẽ ego credidi, quia tu es Chriſtus filius Dei* D
—.7. qui in—hunc' mundũ veniſti. ¶ Et cùm hæc 28
dixiſſet, abijt, & vocauit Mariam ſororem
ſuam ſilentio, dicens, Magiſter adeſt, & vo-
"ſurrexit cat te. ¶ Illa vt audiuit "ſurgit' cito, & ve- 29
nit ad eum. ¶ nondum enim venerat Ieſus 30
in caſtellum: ſed erat adhuc in illo loco vbi
occurrerat ei Martha. ¶ Iudæi ergo qui erant 31
cum ea in domo, & conſolabantur eam, cùm
vidiſſent Mariam quia cito ſurrexit et exijt,
ſecuti ſunt eam, dicentes, Quia vadit ad
monumentum, vt ploret ibi. ¶ Maria ergo 32
cùm veniſſet vbi erat Ieſus, videns eum,
cecidit ad pedes eius, & dicit ei, Domine ſi
fuiſſes hìc, non eſſet mortuus frater meus.
¶ Ieſus ergo vt vidit eam plorantem, & Iu- 33
dæos qui venerant cum ea plorantes, infre- E
muit ſpiritu, et turbauit ſeipſum, ¶ & dixit: 34

Vbi poſuiſtis eum? Dicunt ei, Domine, veni
35 & vide. ¶ Et lachrymatus eſt Ieſus. ¶ Dixe-
36 runt ergo Iudæi, Ecce quomodo amabat eum.
37 ¶ Quidam autem ex ipſis, dixerunt, Non po-
terat hic ‖ qui aperuit oculos cæci* facere vt Sup 9.a.6.
38 hic non moreretur? ¶ Ieſus ergo rurſum fre- *nati
mens in ſemetipſo, venit ad monumentum.
erat autem ſpelunca: & lapis ſuperpoſitus
39 erat ei. ¶ Ait Ieſus, Tollite lapidem. Dicit ei
Martha ſoror eius qui mortuus fuerat, Do-
mine, iam fœtet, quatriduanus eſt enim.
40 ¶ Dicit ei Ieſus, Nonne dixi tibi quoniam ſi
41 credideris, videbis gloriam Dei? ¶ Tulerunt
ergo lapidem. Ieſus autem eleuatis ſurſum
oculis dixit, Pater, gratias ago tibi quoniam
42 audiſti me. ¶ ego autem ſciebam quia ſem-
per me audis, ſed propter populum qui cir-
cunſtat, dixi, vt credant quia tu me miſi-
43 ſti. ¶ Hæc cùm dixiſſet, voce magna clama-
F uit, Lazare veni foras. ¶ Et ſtatim prodijt
44 qui fuerat mortuus, ligatus pedes & ma-
nus inſtitis, & facies illius ſudario erat li-
gata. Dixit eis Ieſus, Soluite eum, & ſinite
45 abire. ¶ Multi ergo ex Iudæis qui venerant
ad Mariam & Martham, & viderant, quæ
46 fecit Ieſus, crediderunt in eum. ¶ Quidam
autem ex ipſis abierunt ad Phariſæos, &
47 dixerunt eis quæ fecit Ieſus. ¶ Collegerunt
ergo Pontifices & Phariſæi concilium, & di-
cebant, Quid facimus, quia hic homo multa
48 ſigna facit? ¶ Si dimittimus eum ſic, omnes
credent in eum: & venient Romani, & tol-
49 lent* noſtrum locum & gentem. ¶ Vnus au- *& 8.
tem ex ipſis ‖ Caiphas — nomine', cùm eſſet Ioh.18.c.14.
G Pontifex anni illius, dixit eis, Vos neſcitis —.7.
50 quicquam. ¶ nec cogitatis quia expedit "no- "vobis
bis' vt vnus moriatur homo pro populo, &
51 non tota gens pereat. ¶ Hoc autẽ a ſemetipſo
non dixit: ſed cùm eſſet pontifex anni illius,
prophetauit quod Ieſus moriturus erat pro
52 gente: ¶ & non tantum pro gẽte, ſed vt filios
Dei qui erant diſperſi, congregaret in vnũ.
53 ¶ Ab illo ergo die cogitauerunt vt interficerẽt
54 eum. ¶ Ieſus ergo iam non in palam ambu-
labat apud Iudæos, ſed abijt in regionẽ iuxta
deſertum In ciuitatem quæ dicitur Ephrem,
55 & ibi morabatur cum diſcipulis ſuis. ¶ Pro-
ximum autẽ erat Paſcha Iudæorũ: & aſcen-
derunt multi Ieroſolymam de regione ante
56 Paſcha, vt ſanctificarẽt ſeipſos. ¶ Quærebant
ergo Ieſum: & colloquebantur adinuicem, in
templo ſtantes, Quid putatis, quia nõ venit
ad diem feſtum? Dederant autem Pontifices
& Phariſæi mandatum, vt ſi quis cognoue-
rit vbi ſit, indicet, vt apprehendant eum.

CAP. XII.

1 IEſus ergo ante ſex dies Paſchæ venit Be- Matt.26.a.6
A thaniam, vbi Lazarus fuerat mortuus Mar.14.a.3.
2 quem ſuſcitauit Ieſus. ¶ Fecerunt autem ei
cœnam ibi: & Martha miniſtrabat: Laza-
rus vero vnus erat ex diſcumbẽtibus cũ eo.

¶ Maria

¶Maria ergo accepit libram vnguenti nardi 3
piſtici, pretioſi, & vnxit pedes Ieſu, & ex-
terſit pedes eius capillis ſuis: & domus im-
pleta eſt ex odore vnguenti. ¶Dixit ergo v- 4
nus ex diſcipulis eius Iudas Iſcariotes, qui
erat eum traditurus: ¶Quare hoc vnguen- 5
tum non venijt trecentis denarijs, & datũ
eſt egenis? ¶Dixit autem hoc, non quia de 6
egenis pertinebat ad eum: ſed quia fur erat,
& loculos habens, ea quæ mittebantur por-
ᵃSinite
tabat. ¶Dixit ergo Ieſus, ᵃ Sine illam, vt 7
in diem ſepulturæ meæ ſeruet illud. ¶Pau- B
peres enim ſemper habetis vobiſcum: me au- 8
ᵇhabetis 4.
tem non ſemper ᵇhabebitis. ¶Cognouit ergo 9
turba multa ex Iudæis quia illic eſt: & ve-
nerunt, non propter Ieſum tantum, ſed vt
Lazarum viderent, quem ſuſcitauit à mor-
tuis. ¶Cogitauerunt autem principes ſacer- 10
dotum vt & Lazarum interficerent: ¶quia 11
multi propter illum abibant ex Iudæis, &
credebant in Ieſum. ¶In craſtinum autem 12
turba multa quæ venerat ad diem feſtum,
cùm audiſſent quia venit Ieſus Ieroſolymã:
¶acceperunt ramos palmarum, & proceſſerũt 13
obuiam ei, & clamabant, Hoſan-na, bene-di-
ctus qui venit in nomine Domini, Rex Iſ-
Matt.21.a.7.
raël. ¶‖Et inuenit Ieſus aſellum, & ſedit 14
Mar.11.a.7.
ſuper eum, ſicut ſcriptum eſt, ¶Noli timere 15
Luc.19.f.35.
filia Sion: ‖ecce rex tuus venit ſedens ſuper
Zach.9.b.9.
pullum aſinæ. ¶Hæc non cognouerunt diſci- 16
puli eius primùm: ſed quando glorificatus C
eſt Ieſus: tunc recordati ſunt quia hæc erãt
ſcripta de eo, & hæc fecerunt ei. ¶Teſtimo- 17
nium ergo perhibebat turba quæ erat cum
eo quando Lazarum vocauit de monumen-
to, & ſuſcitauit eum à mortuis. ¶Propterea 18
& obuiam venit ei turba, quia audierunt
eum feciſſe hoc ſignum. ¶Phariſæi ergo dixe- 19
runt ad ſemetipſos, Videtis quia nihil pro-
ficimus? ecce mundus totus poſt eum abijt.
¶Erant autem quidam Gentiles ex his qui 20
aſcenderant vt adorarent in die feſto. ¶Hi 21
ergo acceſſerunt ad Philippum qui erat à D
Bethſaida Galilææ, & rogabant eum, dicen-
tes, Domine, volumus Ieſum videre. ¶Venit 22
Philippus, & dicit Andreæ. Andreas rurſum
& Philippus dixerunt Ieſu. ¶Ieſus autẽ re- 23
ſpondit eis, dicens, Venit hora, vt clarifice-
tur filius hominis. ¶Amen, amen dico vobis, 24
niſi granum frumenti cadens in terram,
mortuum fuerit: ¶ipſum ſolum manet. ſi au- 25
tem mortuum fuerit, multum fructum af-
fert. ‖Qui amat animam ſuam, perdet eam:
Mat.10.d.39
& qui odit animam ſuam in hoc mundo, in
& 16.d.25.
vitam æternam cuſtodit eam. ¶Si quis mihi 26
Mar.8.d.35.
miniſtrat, me ſequatur: & vbi ſum ego, illic
Luc.9.c.24.
& miniſter meus erit. Si quis mihi mini-
& 17.g.33.
ſtrauerit, honorificabit eum pater meus.
¶Nunc anima mea turbata eſt. Et quid di- 27
cam? Pater, ſaluifica me ex hac hora. Sed E
propterea veni in horam hanc. ¶Pater, cla- 28
rifica nomen tuum. Venit ergo vox de cælo:
ᶜdicens
29 ᶜEt clarificaui, & iterum clarificabo. ¶Tur-
ba ergo quæ ſtabat & audierat, dicebat to-
nitruum eſſe factum. ¶Alij dicebant, Ange-
30 lus ei locutus eſt. ¶Reſpondit Ieſus, & dixit,
Non propter me hæc vox venit, ſed propter
31 vos. ¶Nunc iudicium eſt mundi. nunc prin-
32 ceps huius mundi eijcietur foras. ¶Et ego ſi
exaltatus fuero à terra, omnia traham ad
33 meipſum. ¶(hoc autem dicebat ſignificans
34 qua morte eſſet moriturus.) ¶Reſpondit ei
Pſal.109.a.4.
turba, Nos audiuimus ‖ex lege, quia Chri-
& 116.a.2.
ſtus manet in æternum: & quomodo tu di-
Iſa.40.b.6.
cis, Oportet exaltari filium hominis? Quis
Eze.37.g.25
35 eſt iſte filius hominis? ¶Dixit ergo eis Ieſus,
F Adhuc modicum lumen in vobis eſt. Ambu-
late dum lucem habetis, vt non vos tenebræ
comprehendant: & qui ambulant in tene-
36 bris, neſcit quo vadat. ¶Dum lucem habetis,
credite in lucem, vt filij lucis ſitis. Hæc locu-
tus eſt Ieſus: & abijt, & abſcondit ſe ab eis.
37 ¶Cum autem tanta ſigna feciſſet coram eis,
38 non credebant in eum: ¶vt ſermo Iſaiæ Pro-
Iſai.53.a.1.
phetæ impleretur, quẽ dixit, ‖Domine, quis
Ro.10.c.16.
credidit auditui noſtro? & brachium Domini
39 cui reuelatum eſt? ¶Propterea non poterant
Iſa.6.c.9.10.
40 credere, quia iterum dixit Iſaias, ¶‖Excæ-
Mat.13.b.14
G cauit oculos eorum, & indurauit cor eorum,
Mar.4.b.12
vt non videant oculis, & nõ intelligant cor-
Luc.8.b.10.
41 de, & conuertantur, & ſanem eos. ¶Hæc di-
Act.28.f.27.
xit Iſaias, quando vidit gloriam eius, & lo-
Rom.11.b.8.
42 cutus eſt de eo. ¶Veruntamen & ex princi-
pibus multi crediderunt in eum: ſed propter
Phariſæos non confitebantur, vt e ſynagoga
43 non eijcerentur. ¶dilexerunt enim gloriam
44 hominum magis, quam gloriam Dei. ¶Ieſus
autem clamauit, & dixit, Qui credit in me,
non credit in me, ſed in eum qui miſit me.
45 ¶Et qui videt me, videt eum qui miſit me.
46 ¶Ego lux in mundum veni: vt omnis qui
47 credit in me, in tenebris non maneat. ¶Et ſi
quis audierit verba mea, & non cuſtodierit:
ego non iudico eum, non enim veni vt iudi-
cem mundum, ſed vt ſaluificem mundum.
48 ¶Qui ſpernit me, & non accipit verba mea:
Mar.16.d.16
habet qui iudicet eum. ‖ſermo quem locutus
ſum, ille iudicabit eum in nouiſſimo die.
49 ¶Quia ego ex meipſo non ſum locutus, ſed
qui miſit me Pater, ipſe mihi mandatum
50 dedit quid dicam, & quid loquar. ¶Et ſcio
quia mandatum eius vita æterna eſt. Quæ
ergo ego loquor: ſicut dixit mihi Pater, ſic
loquor.

## CAP. XIII.

Matt.26.a.2.
1 ANte diem autem feſtum Paſchæ, ſciens
Mar.14.a.1.
A Ieſus quia venit hora eius vt tranſeat
Luc.22.a.1.
ex hoc mundo ad Patrem: cùm dilexiſſet ſuos
2 qui erant in mũdo, in finem dilexit eos. ¶Et
cœna facta, cùm diabolus iã miſiſſet in cor,
vt traderet eum Iudas Simonis Iſcariotes:
3 ¶ſciẽs quia omnia dedit ei Pater in manus,

& quia à Deo exiuit, & ad Deum vadit:
¶ſurgit a cœna, & ponit veſtimenta ſua, & 4
cùm accepiſſet linteum, præcinxit ſe. ¶Deinde 5
*mittit 7. "miſit' aquam in peluim, & cœpit lauare pe-
des diſcipulorū, & extergere linteo quo erat
præcinctus. ¶Venit ergo ad Simonē Petrum. 6
Et dicit ei Petrus, Domine, tu mihi lauas pe-
des? ¶Reſpondit Ieſus, & dixit ei, Quod ego 7
facio, tu neſcis modò, ſcies autem poſtea.
¶Dicit ei Petrus, Non lauabis mihi pedes in 8
æternum. Reſpondit ei Ieſus, Si non lauero
*habes 4. te, non "habebis partem mecum. ¶Dicit ei 9
Simon Petrus, Domine, non tantum pedes
meos: ſed & manus, & caput. ¶Dicit ei Ie- 10
ſus, Qui lotus eſt, non indiget niſi vt pedes
lauet, ſed eſt mundus totus. Et vos mundi B
eſtis, ſed non omnes. ¶Sciebat enim quiſnam 11
eſſet qui traderet eum, propterea dixit, Non
eſtis mundi omnes. ¶Poſtquam ergo lauit 12
pedes eorum, & accepit veſtimenta ſua, cùm
recubuiſſet, iterum dixit eis, Scitis quid fe-
cerim vobis? ¶Vos vocatis me Magiſter, & 13
Domine: & bene dicitis, ſum etenim. ¶Si er- 14
go ego laui pedes veſtros, Dominus & magi-
ſter, & vos debetis alter alterius lauare
pedes. ¶Exemplum enim dedi vobis, vt 15
quemadmodum ego feci vobis, ita & vos
Infr. 15. c.2. faciatis. ¶‖Amen, amen dico vobis, non eſt 16
Mt.10. c.24. ſeruus maior domino ſuo, neque apoſtolus
Luc.6.f.40. maior eſt eo qui miſit illum. ¶Si hæc ſcitis, 17
beati eritis ſi feceritis ea. ¶Non de omni- 18
bus vobis dico: ego ſcio quos elegerim. Sed vt
Pſa.40.b.10 adimpleatur ſcriptura, ‖Qui manducat me-
*leuauit 3. cum panem "leuabit' contra me calcaneum C
ſuum. ¶Amodo dico vobis, prius quàm fiat: 19
vt cùm factum fuerit, credatis, quia ego
Mt.10.d.40 ſum. ¶‖Amen, amen dico vobis, qui acci- 20
Luc.10.c.16 pit ſi quem miſero, me accipit: qui autem
me accipit, accipit eum qui me miſit. ¶Cùm 21
hæc dixiſſet Ieſus, turbatus eſt ſpiritu: &
Mt.26.b.21 proteſtatus eſt, & dixit: ‖Amen, amen dico
Mar.14.b.18. vobis: quia vnus ex vobis tradet me. ¶Aſ- 22
Luc.22.b.21. piciebant ergo ad inuicem diſcipuli, hæſitan-
Inf.21.d.20. tes de quo diceret. ¶‖Erat ergo recumbens 23
vnus ex diſcipulis eius in ſinu Ieſu, quem
diligebat Ieſus. ¶Innuit ergo huic Simon 24
Petrus, & dixit ei, Quis eſt de quo dicit?
¶Itaque cùm recubuiſſet ille ſupra pectus Ie- 25
ſu, dicit ei, Domine quis eſt? ¶Reſpondit Ie- 26
ſus: Ille eſt cui ego intinctū panem porrexe-
ro. Et cùm intinxiſſet panem, dedit Iudæ
Simonis, Iſcariotæ. ¶Et poſt buccellam, tunc 27
introiuit in eum Satanas. Et dicit ei Ie-
ſus, Quod facis, fac citius. ¶Hoc autem ne- 28
mo ſciuit diſcumbentium ad quid dixerit ei.
¶Quidam enim putabant, quia loculos ha- 29
bebat Iudas, quod dixiſſet ei Ieſus, Eme ea
quæ opus ſunt nobis ad diem feſtum: aut D
egenis vt aliquid daret. ¶Cùm ergo accepiſ- 30
ſet ille buccellam, exiuit continuò. Erat au-
tem nox. ¶Cùm ergo exiſſet, dixit Ieſus, 31

Nunc clarificatus eſt filius hominis: &
32 Deus clarificatus eſt in eo. ¶Si Deus clari-
ficatus eſt in eo, & Deus clarificabit eum
in ſemetipſo: & continuo clarificabit eum.
33 ¶Filioli, adhuc modicum vobiſcum ſum.
‖Quæretis me: & ‖ſicut dixi Iudæis: Quò Supr.7.e.34
ego vado, vos non poteſtis venire: & vobis Leu.19.d.18
34 dico modò. ¶‖Mandatum nouum do vobis, Mt.22.d.39.
Vt diligatis inuicem: ſicut dilexi vos, vt & Inf.15.b.12.
35 vos diligatis inuicem. ¶In hoc cognoſcent
omnes quia diſcipuli mei eſtis, ſi dilectio-
36 nem habueritis ad inuicem. ¶Dicit ei Simon
Petrus, Domine, quo vadis? Reſpondit Ie-
ſus, Quo ego vado, non potes me modo ſe-
37 qui, ſequeris autem poſtea. ¶Dicit ei Pe-
trus, Quare non poſſum te ſequi modò? ‖ani- Mt.26.d.35.
38 mam meam pro te ponam. ¶Reſpondit ei Ie- Mar.14.c.29
ſus, Animam tuam pro me pones? Amen, Luc.22.d.33.
amen dico tibi, non cantabit gallus, donec ter
me neges.

## CAP. XIIII.

1 N*On turbetur cor veſtrum. Creditis in *Et ait diſ-
2 Deum, & in me credite. ¶In domo Pa- cipulis ſuis.
A tris mei manſiones multæ ſunt, ſi quo mi-
nus: dixiſſem vobis. Quia vado parare vo-
3 bis locum. ¶Et ſi abiero, & præparauero vo-
bis locum: Iterum venio & accipiam vos ad
4 meipſum, vt vbi ſum ego, & vos ſitis. ¶Et
5 quò ego vado ſcitis, & viam ſcitis. ¶Dicit
ei Thomas, Domine, neſcimus quò vadis: &
6 quomodo poſſumus viam ſcire? ¶Dicit ei Ie-
ſus, Ego ſum via, & veritas, & vita nemo
7 venit ad Patrem, niſi per me. ¶Si cognouiſ-
ſetis me, & patrem meum vtique cognouiſ-
ſetis: & amodo "cognoſcetis' eum, & vidi- *cognoſce-
8 ſtis eum. ¶Dicit ei Philippus, Domine, oſtē- tis 1.
9 de nobis Patrem, & ſufficit nobis. ¶Dicit ei
Ieſus, Tanto tempore vobiſcum ſum: & non
"cognouiſtis' me? Philippe, qui "videt me, vi- *cognouiſti
det' & patrem. *Quomodo tu dicis, Oſtende 1.
10 nobis patrem? ¶Non "credis' quia ego in pa- *videt me,
tre, & pater in me eſt? Verba quæ ego loquor vidit 4.
vobis, a meipſo non loquor. Pater autem in *Et 2.
11 me manens, ipſe facit opera. ¶Non creditis *creditis
B quia ego in patre & pater in me eſt? ¶Alio-
12 quin propter opera ipſa credite. Amen, amē
dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego
facio & ipſe faciet, & maiora horum faciet,
13 quia ego ad patrem vado. ¶‖Et quodcunque Infr.16.e.23
petieritis in nomine meo, hoc faciam: vt glo- Mat.7.a.7.
14 rificetur Pater in filio. ¶Si quid petieritis & 21.b.22.
15 me in nomine meo, hoc faciam. ¶Si diligitis Mar.11.c.24
16 me: mandata mea ſeruate. ¶Et ego rogabo
*patrem, & alium paraclētum dabit vobis, *Patrem
17 vt maneat vobiſcum in æternum. ¶Spiri-
tum veritatis, quem mundus non poteſt ac-
cipere, quia non videt eum, nec ſcit eum,
vos autem "cognoſcitis eum': quia apud vos *cognoſcetis
18 manebit, & in vobis erit. ¶Non relinquam
19 vos orphanos: veniam ad vos. ¶Adhuc mo-
C dicum: & mundus me iam non videt. Vos
autem

*autem videtis me: quia ego viuo, & vos
viuetis. ¶ In illo die vos cognoſcetis quia 20
ego ſum in patre meo, & vos in me, & ego
in vobis. ¶ Qui habet mandata mea, & ſer- 21
uat ea: ille eſt qui diligit me. ¶ Qui autem
diligit me, diligetur a patre meo & ego dili-
gam eum, & manifeſtabo ei meipſum. ¶ Di- 22
cit ei Iudas, non ille Iſcariotes, Domine,
quid factũ eſt, quia manifeſtaturus es nobis
teipſum, & non mundo? ¶ Reſpondit Ieſus, & 23
dixit ei, Si quis diligit me, ſermonem meum
ſeruabit. & Pater meus diliget eum, & ad
eum veniemus, & manſionem apud eum fa-
ciemus. ¶ Qui non diligit me, ſermones meos 24
non ſeruat. Et ſermonem quem audiſtis,
non eſt meus: ſed eius qui miſit me, Patris.
¶ Hæc locutus ſum vobis apud vos manens. 25
¶ Paraclętus autem Spiritus ſanctus, quem 26
mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit D
omnia, & ſuggeret vobis omnia quæcunque
dixero vobis. ¶ Pacem relinquo vobis, pacem 27
meam do vobis, non quomodo mundus dat,
ego do vobis. Non turbetur cor veſtrum, neq;
formidet. ¶ Audiſtis quia ego dixi vobis, 28
Vado & venio ad vos. Si diligeretis me,
gauderetis vtiq; quia vado ad Patrem: quia
Pater maior me eſt. ¶ Et nunc dixi vobis 29
prius quam fiat: vt cum factum fuerit, cre-
datis. ¶ Iam nõ multa loquar vobiſcum, ve- 30
nit enim princeps mundi huius, & in me
non habet quicquam. ¶ Sed vt cognoſcat mũ- 31
dus quia diligo patrem: ‖ & ſicut mandatum
dedit mihi Pater, ſic facio. Surgite, eamus
hinc.*

Act.2.c.26.

CAP. XV.

*EGo ſum vitis vera: & Pater meus agri- 1
cola eſt. ¶ Omnem palmitem in me, non 2
ferentem fructum, "tollet' eum: & omnem A
qui fert fructum, purgabit eum, vt fructum
plus afferat. ¶ Iam vos ‖ mundi eſtis propter 3
ſermonem quem locutus ſum vobis. ¶ Ma- 4
nete in me: & ego in vobis. Sicut palmes nõ
poteſt ferre fructum a ſemetipſo, niſi manſe-
rit in vite: ſic nec vos niſi in me manſeritis.
¶ Ego ſum vitis: vos palmites, qui manet in 5
me, & ego in eo, hic fert fructum multum:
quia ſine me nihil poteſtis facere. ¶ Si quis 6
in me non manſerit: mittetur foras ſicut pal-
mes, & areſcet, & colligent eum, & in ignem
mittent, & ardet. ¶ Si manſeritis in me, & 7
verba mea in vobis manſerint: quodcun-
que volueritis, petetis, & fiet vobis. ¶ In 8
hoc clarificatus eſt Pater meus: vt fru- B
ctum plurimum afferatis, & efficiamini mei
diſcipuli. ¶ Sicut dilexit me pater, & ego 9
dilexi vos. Manete in dilectione mea. ¶ Si 10
præcepta mea ſeruaueritis, manebitis in
dilectione mea, ſicut & ego Patris mei præ-
cepta ſeruaui, & maneo in eius dilectione.
¶ Hæc locutus ſum vobis: vt gaudium meũ 11
in vobis ſit, & gaudium veſtrum imple-*

*tollit

Sup.13.

*12 tur. ¶ ‖ Hoc eſt præceptum meum, vt diliga-*
*13 tis inuicem, ſicut dilexi vos. ¶ Maiorem hac*
*dilectionem nemo habet, vt animam ſuam*
*14 ponat quis pro amicis ſuis. ¶ Vos amici mei*
*15 eſtis, ſi feceritis quæ ego præcipio vobis. ¶ Iã*
*non "dico' vos ſeruos: quia ſeruus neſcit*
*C quid faciat dominus eius. Vos autem dixi*
*amicos: quia omnia quæcunque audiui à*
*16 Patre meo, nota feci vobis. ¶ Non vos me*
*elegiſtis: ſed ego elegi vos: & poſui vos: vt*
*‖ eatis, & fructum afferatis: & fructus ve-*
*ſter maneat: vt quodcunq; petieritis patrem*
*17 in nomine meo, det vobis. ¶ ‖ Hæc mando vo-*
*18 bis, vt diligatis inuicem. ¶ Si mundus vos*
*odit: ſcitote quia me priorem vobis odio ha-*
*19 buit. ¶ Si de mundo fuiſſetis: mundus quod*
*ſuum erat, diligeret. quia vero de mundo nõ*
*eſtis, ſed ego elegi vos de mundo, propterea*
*20 odit vos mundus. ¶ Mementote ſermonis*
*mei quem ego dixi vobis. ‖ Non eſt ſeruus*
*D maior domino ſuo. ‖ Si me perſecuti ſunt: &*
*vos perſequentur. ſi ſermonem meum ſerua-*
*21 uerunt: & veſtrum ſeruabunt. ¶ Sed hæc*
*omnia facient vobis propter nomen meum:*
*22 quia neſciunt eum qui miſit me. ¶ Si non*
*veniſſem, & locutus fuiſſem eis, peccatum*
*non haberent: nunc autem excuſationem*
*23 non habent de peccato ſuo. ¶ Qui me odit: &*
*24 Patrem meum odit. ¶ Si opera non feciſſem*
*in eis quæ nemo alius fecit: peccatum non*
*haberent. nunc autem & viderunt & ode-*
*25 runt & me & patrem meum. ¶ Sed vt adim-*
*pleatur ſermo qui in lege eorum ſcriptus eſt:*
*26 ‖ Quia odio habuerunt me gratis. ¶ Cum*
*autem venerit paraclętus, ‖ quem ego mit-*
*tã vobis à Patre, ſpiritum veritatis, qui à*
*Patre procedit, ille teſtimonium perhibebit*
*27 de me: ¶ & vos teſtimonium "perhibebitis:'*
*quia ab initio mecum eſtis.*

Sup.13.d.34.
Ephe.5.b.9
1.The.4.b.9
*dicam
Mat.28.d.19
1.Ioa.3.a.10
& 4.b.7.
Sup.13.b.16
Mat.10.c.24
Luc.6.f.40.
Mat.24.a.9.
Pſa.34.d.19
Lu.24.g.49.
*perhibetis 4.

CAP. XVI.

*1 HAec locutus ſum vobis, vt non ſcanda-*
*2 lizemini. ¶ Abſq; ſynagogis facient*
*A vos: ſed venit hora, vt omnis qui interfi-*
*cit vos, arbitretur obſequium ſe præſtare*
*3 Deo. ¶ & hæc facient vobis: quia non noue-*
*4 runt Patrem, neq; me. ¶ Sed hæc locutus ſum*
*vobis: vt cum venerit hora eorum, reminiſ-*
*camini, quia ego dixi vobis. Hæc autem vo-*
*bis ab initio non dixi: quia vobiſcum eram.*
*5 ¶ Et nunc vado ad eum qui miſit me, & ne-*
*6 mo ex vobis interrogat me: quo vadis? ¶ Sed*
*quia hæc locutus ſum vobis, triſtitia imple-*
*7 uit cor veſtrum. ¶ Sed ego veritatem dico vo-*
*bis. expedit vobis vt ego vadam. ſi enim nõ*
*abiero, paraclętus non veniet ad vos: ſi au-*
*B tem abiero, mittam eum ad vos. ¶ Et cum*
*8 venerit ille, arguet mundum de peccato, &*
*9 de iuſtitia, & de iudicio. ¶ De peccato quidẽ*
*10 quia non "credunt' in me. ¶ De iuſtitia ve-*
*ro: quia ad Patrem vado: & iam non videbi-*
*11 tis me. ¶ De iudicio autẽ: quia princeps huius*

*crediderunt.

 mundi

*mundi iam iudicatus eſt.¶Adhuc multa ha-* 12
*beo vobis dicere: ſed non poteſtis portare mo-*
*do.¶Cùm autem venerit ille Spiritus veri-* 13
*tatis, docebit vos omnem veritatem. non e-*
*nim loquetur à ſemetipſo: ſed quacunq; au-*
*diet, loquetur, & qua ventura ſunt, annũ-*
*tiabit vobis. ¶ Ille me clarificabit, quia de* 14
*meo accipiet, & annuntiabit vobis.¶Omnia* 15
*quacunq; habet Pater, mea ſunt. Propterea*
*dixi, quia de meo accipiet, & annuntiabit*
*vobis.¶Modicum, & iam non videbitis me:* 16
*& iterum modicum, & videbitis me: quia*
*vado ad Patrem. ¶ Dixerunt ergo ex diſci-* 17
*pulis eius ad inuicem, Quid eſt hoc quod di-*
*cit nobis: Modicum, & non videbitis me: &*
*iterum modicum, & videbitis me: &, quia*
*vado ad Patrem? ¶ Dicebant ergo, Quid eſt* 18
*hoc quod dicit, Modicum? neſcimus quid lo-*
*quitur.¶Cognouit autem Ieſus, quia vole-* 19
*bant eum interrogare: & dixit eis, De hoc* C
*quaritis inter vos, quia dixi, Modicum, &*
*non videbitis me, & iterum modicũ, & vi-*
*debitis me. ¶ Amen, amen dico vobis, quia* 20
*plorabitis, & flebitis vos, mundus aũt gau-*
*debit: vos autem contriſtabimini, ſed triſti-*
*tia veſtra vertetur in gaudiũ. ¶Mulier cùm* 21
*parit, triſtitiã habet, quia venit hora eius:*
*cum autem peperit puerum, iam non memi-*
*nit preſſura propter gaudium quia natus eſt*
*homo in mundum. ¶Et vos igitur, nũc qui-* 22
*dem triſtitiam habetis, iterum autem vide-*
*bo vos, & gaudebit cor veſtrum: & gaudium*
*veſtrum nemo tollet à vobis. ¶Et in illo die* 23
*me non rogabitis quicquam.* ‖ *Amen, amen* D
Sup 14.b.13. Mat.7.a.7. & 21.b.22. Mar 11.c.24 Luc.11.b.9. Iaco.1.a.5.
*dico vobis, ſi quid petieritis patrem in no-*
*mine meo, dabit vobis. ¶ Vſque modo non* 24
*petiſtis quicquam in nomine meo. Petite &*
*accipietis: vt gaudium veſtrum ſit plenum.*
*¶Hac in prouerbijs locutus ſum vobis. Ve-* 25
*nit hora cùm iam non in prouerbijs loquar*
*vobis, ſed palàm de Patre annũtiabo vobis.*
*¶ in illo die in nomine meo petetis: & non* 26
*dico vobis quia ego rogabo Patrem de vobis.*
*¶ Ipſe enim Pater amat vos, quia vos me* 27
*amaſtis, & credidiſtis quia ego à Deo exiui.*
*¶Exiui à patre, & veni in mundum: iterum* 28
*relinquo mundum, et vado ad Patrem.¶Di-* 29
*cunt ei diſcipuli eius, Ecce, nunc palàm lo-*
*queris, & prouerbium nullum dicis. ¶ nunc* 30
*ſcimus quia ſcis omnia, & non opus eſt tibi*
*vt quis te interroget. in hoc credimus quia*
*à Deo exiſti.¶Reſpondit eis Ieſus, Modò cre-* 31
Mat.26.c.31. Mat.14.c.27
*ditis. ¶‖Ecce, venit hora, & iam venit, vt* 32
*diſpergamini vnuſquiſque in propria, & me*
*ſolum relinquatis: et non ſum ſolus, quia Pa*
*ter mecum eſt. ¶ Hac locutus ſum vobis, vt* 33
*in me pacem habeatis. In mundo preſſuram*
*habebitis: ſed confidite, ego vici mundum.*

## CAP. XVII.

H*AEc locutus eſt Ieſus: & ſubleuatis o-* 1
*culis in calum, dixit, Pater, venit ho-* A
*ra, clarifica filium tuum, vt filius tuus cla-*
2 *rificet te. ¶‖Sicut dediſti ei poteſtatem om-* Mat.28.d.18
*nis carnis, vt omne quod dediſti ei, det eis*
3 *vitam aternam.¶Hac eſt autem vita ater-*
*na, Vt cognoſcant te ſolum Deum verum, &*
4 *quem miſiſti Ieſum Chriſtum.¶Ego te cla-*
*rificaui ſuper terrã: opus conſummaui quod*
5 *dediſti mihi vt faciam: ¶ & nunc clarifica*
*me tu Pater apud temetipſum, claritate*
*quam habui prius quàm mundus eſſet,*
6 *apud te. ¶ Manifeſtaui nomen tuum homi-*
*nibus quos dediſti mihi de mũdo. Tui erant:*
*& mihi eos dediſti, & ſermonem tuum ſer-*
7 *uauerunt. ¶ Nunc cognouerunt quia omnia*
8 *qua dediſti mihi, abs te ſunt: ¶ quia verba*
B *qua dediſti mihi, dedi eis: & ipſi acceperunt,*
*& cognouerunt verè quia à te exiui, & cre-*
9 *diderunt quia tu me miſiſti. ¶ Ego pro eis*
*rogo: Non pro mundo rogo: ſed pro his quos*
10 *dediſti mihi, quia tui ſunt.¶Et mea omnia,*
*tua ſunt: & tua, mea ſunt: & clarificatus*
11 *ſum in eis. ¶ Et iam non ſum in mundo: &*
*hi in mundo ſunt, & ego ad te venio. Pater*
*ſancte, ſerua eos in nomine tuo quos dediſti*
12 *mihi: vt ſint vnum, ſicut & nos. ¶ Cùm eſ-*
*ſem cum eis, ego ſeruabã eos in nomine tuo.*
*‖Quos dediſti mihi cuſtodiui: & nemo ex* Infr.18.b.9. Pſ.40.b.10. & 108.a.8.
*eis perijt, niſi filius perditionis, ‖vt ſcriptu-*
13 *ra impleatur. ¶ Nunc autem ad te venio: &*
C *hac loquor in mundo, vt habeant gaudium*
14 *meum impletum in ſemetipſis. ¶ Ego dedi*
*eis ſermonem tuum, & mundus eos odio ha-*
*buit, quia non ſunt de mundo, ſicut & ego*
15 *non ſum de mundo. ¶ Non rogo vt tollas eos*
16 *de mũdo, ſed vt ſerues eos à malo.¶De mũ-*
*do non ſunt: ſicut & ego non ſum de mundo.*
17 *¶Sanctifica eos in veritate. Sermo tuus ve-*
18 *ritas eſt.¶Sicut tu me miſiſti in mũdum: &*
19 *ego miſi eos in mundũ. ¶ Et pro eis ego ſan-*
*ctifico meipſum: vt ſint & ipſi ſanctificati in*
20 *veritate. ¶Non pro eis autem rogo tantùm,*
*ſed & pro eis qui credituri ſunt per verbum*
21 *eorum in me: ¶ vt omnes vnum ſint, ſicut*
*tu pater in me, & ego in te, vt & ipſi in no-*
*bis vnum ſint: vt credat mundus quia tu*
22 *me miſiſti. ¶ Et ego claritatem quam dedi-*
D *ſti mihi, dedi eis: vt ſint vnum, ſicut &*
23 *nos vnum ſumus. ¶Ego in eis, & tu in me:*
*vt ſint conſummati in vnum: & cognoſcat*
*mundus quia tu me miſiſti, & dilexiſti eos,*
24 *ſicut & me dilexiſti. ¶ Pater, quos dediſti*
*mihi, volo, vt vbi ſum ego, & illi ſint me-*
*cum: vt videant claritatem meam quam*
*dediſti mihi, quia dilexiſti me ante conſti-*
25 *tutionem mundi. ¶ Pater iuſte, mundus te*
*non cognouit. ego autem te cognoui: & hi co-*
26 *gnouerunt, quia tu me miſiſti. ¶ Et notum*
*feci eis nomen tuum: & notum faciam, vt*
*dilectio qua dilexiſti me, in ipſis ſit, & ego*
*in ipſis.*

CAP.

## CAP. XVIII.

Mat.26.e.36 HAEc cùm dixiſſet Ieſus, egreſſus eſt cũ 1
Mar.14.d.32 diſcipulis ſuis trans Torrentem Ce- A
Luc.22.d.39 dron, vbi erat hortus, in quem introiuit ipſe
2.Re.15.c.23 & diſcipuli eius. ¶ Sciebat autem & Iudas, 2
qui tradebat eum, locum: quia frequenter
Ieſus conuenerat illuc cum diſcipulis ſuis.
Mat.26.e.47 ¶ ‖ Iudas ergo cùm accepiſſet cohortem, & 3
Mar.14.e.43 à Pontificibus & Phariſæis miniſtros: venit
Luc.22.e.47 illuc cum laternis & facibus & armis. ¶ Ie- 4
ſus itaque ſciens omnia quæ ventura erant
ſuper ſe, proceſſit, et dixit eis, Quem quæri-
tis? ¶ Reſponderunt ei, Ieſum Nazarenum. 5
Dicit eis Ieſus, Ego ſum. Stabat autẽ & Iu-
das qui tradebat eum, cũ ipſis. ¶ Vt ergo di- 6
xit eis, Ego ſum: abierunt retrorſum, & ce- B
ciderunt in terram. ¶ Iterum ergo interro- 7
gauit eos, Quem quæritis? Illi autem dixe-
runt, Ieſum Nazarenum. ¶ Reſpondit Ieſus, 8
Dixi vobis, quia ego ſum. ſi ergo me quæ-
ritis, ſinite hos abire. ¶ Vt impleretur ſermo 9
Sup.17.b.12. quem dixit, ‖ Quia quos dediſti mihi, non
perdidi ex eis quenquam. ¶ Simon ergo Pe- 10
trus habens gladium, eduxit eum: & percuſ-
ſit pontificis ſeruum: & abſcidit auriculam
eius dexteram. Erat autẽ nomen ſeruo Mal-
chus. ¶ Dixit ergo Ieſus Petro, Mitte gladium 11
tuum in vaginam, Calicem quem dedit mi-
*vis vt hi pater, non *bibam illum? ¶ Cohors ergo & 12
tribunus & miniſtri Iudæorum comprehen-
derunt Ieſum, & ligauerunt eum: ¶ & addu- 13
Luc.3.a.2. xerunt eum ad ‖ Annam primùm: erat enim C
ſocer Caiphæ, qui erat pontifex anni illius.
Sup.11.f.49. ¶ Erat autem ‖ Caiphas, qui conſilium dede- 14
rat Iudæis, Quia expedit vnum hominem
mori pro populo. ¶ Sequebatur autem Ieſum 15
Simon Petrus, & alius diſcipulus. Diſcipu-
lus autem ille erat notus pontifici, & introi-
uit cum Ieſu in atrium pontificis. ¶ Petrus 16
Mat.26.f.58 autem ſtabat ad oſtium foris. ‖ Exiuit ergo
Mar.14.f.54 diſcipulus * alius qui erat notus pontifici, &
Luc.22.f.54. dixit oſtiariæ: & introduxit Petrum. ¶ Dicit 17
* ille 6. ergo Petro ancilla oſtiaria, Nunquid & tu ex
diſcipulis es hominis iſtius? Dicit ille, Non
ſum. ¶ Stabant autem ſerui & miniſtri ad 18
*calefie- prunas, quia frigus erat, & * calefaciebant
bant 7. ſe, erat autem cum eis & Petrus, ſtans, & D
calefaciens ſe. ¶ Pontifex ergo interrogauit 19
Ieſum de diſcipulis ſuis, & de doctrina eius.
¶ Reſpondit ei Ieſus, Ego palam locutus ſum 20
mundo, ego ſemper docui in ſynagoga, & in
templo quo omnes Iudæi conueniunt: & in
occulto locutus ſum nihil. ¶ Quid me inter- 21
rogas? interroga eos qui audierunt quid lo-
cutus ſim ipſis: ecce, hi ſciunt quæ dixerim
ego. ¶ Hæc autem cùm dixiſſet, vnus aſſiſtẽs 22
miniſtrorum dedit alapam Ieſu, dicens, Sic
reſpondes pontifici? ¶ Reſpondit ei Ieſus, Si 23
male locutus ſum, teſtimonium perhibe de
Mat.25.f.57. malo: ſi autem bene, quid me cædis? ¶ ‖ Et 24
Mar.14.f.53. miſit eum Annas ligatum ad Caipham pon-
25 tificem. ¶ Erat autem Simon Petrus ſtans, Luc.22.f.54.
E & calefaciens ſe. ‖ Dixerunt ergo ei, Nun- Mat.26.g.69
quid & tu ex diſcipulis eius es? Negauit ille Mar.14.g.67
26 & dixit, Non ſum. ¶ Dicit ei vnus ex ſeruis Luc.22.f.56.
pontificis, cognatus eius cuius abſcidit Pe-
trus auriculam, Nonne ego te vidi in horto
27 cum illo? ¶ Iterum ergo negauit Petrus: &
28 ſtatim gallus cantauit. ¶ ‖ Adducunt ergo *ad Cai-
Ieſum *a Caipha in prætorium. Erat autem pham
mane: & ipſi non introierunt in prætorium, Mat.27.a.2.
vt non ‖ contaminarentur, ſed vt mandu- Mar.15.a.1.
29 carent paſcha. ¶ Exiuit ergo Pilatus ad eos Luc.23.a.1.
foras, & dixit, Quam accuſationem affertis Act.10.d.28.
30 aduerſus hominem hunc? ¶ Reſponderunt, & & 11.a.3.
dixerunt ei, Si non eſſet hic malefactor, non
31 tibi tradidiſſemus eum. ¶ Dixit ergo eis Pi-
F latus, Accipite eum vos, & ſecundum legem
veſtram iudicate eum. Dixerunt ergo ei Iu-
dæi, Nobis non licet interficere quenquam.
32 ¶ ‖ Vt ſermo Ieſu impleretur quem dixit, ſi- Mat.20.c.19.
33 gnificans qua morte eſſet moriturus. ¶ In- Mat.27.b.11.
troiuit ergo iterum in prætorium Pilatus, & Mar.15.a.2.
vocauit Ieſum, & dixit ei, Tu es rex Iudæo- Luc.23.a.4.
34 rum? ¶ Reſpondit Ieſus, A temetipſo hoc di-
35 cis, an alij dixerunt tibi de me? ¶ Reſpondit
Pilatus, Nunquid ego Iudæus ſum? Gens
tua, & pontifices tradiderunt te mihi: quid
36 feciſti? ¶ Reſpondit Ieſus, Regnum meum non
eſt de hoc mundo. ſi ex hoc mundo eſſet regnũ
meum, miniſtri mei vtique decertarent vt
non traderer Iudæis. nunc autem regnum
37 meum non eſt hinc. ¶ Dixit itaque ei Pila-
G tus, Ergo rex es tu? Reſpondit Ieſus, Tu di-
cis, quia rex ſum ego. Ego in hoc natus ſum,
& ad hoc veni in mundum, vt teſtimonium
perhibeam veritati: omnis qui eſt ex veri-
38 tate, audit vocem meam. ¶ Dicit ei Pilatus,
Quid eſt veritas? Et cùm hoc dixiſſet, iterũ
exiuit ad Iudæos, & dicit eis, Ego nullam
39 inuenio in eo cauſam. ¶ Eſt autem conſuetu- Mat.27.b.15
do vobis vt vnum dimittam vobis in Pa- Mar.15.a.6.
ſcha: vultis ergo dimittam vobis regem Iu- Luc.23.c.17.
40 dæorum? ¶ Clamauerũt ergo rurſum omnes,
dicentes, Non hunc, ſed Barabbam. Erat au-
tem Barabbas latro.

## CAP. XIX.

1 TVnc ergo apprehendit Pilatus Ieſum, &
2 flagellauit. ¶ ‖ Et milites plectentes co- Mat.27.c.27
A ronam de ſpinis, impoſuerunt capiti eius: Mar.15.b.16
3 & veſte purpurea circundederunt eum. ¶ Et
veniebant ad eum, & dicebant, Aue rex Iu-
4 dæorum, & dabant ei alapas. ¶ Exiuit * iterũ *ergo 1.
Pilatus foras, & dicit eis, Ecce adduco vobis
eum foras, vt cognoſcatis quia nullam inue-
5 nio in eo cauſam. ¶ Exiuit ergo Ieſus * por- *forat 1.
tans coronam ſpineam, & purpureum veſti-
6 mentum. Et dicit eis, Ecce homo. ¶ Cùm er-
gò vidiſſent eum pontifices & miniſtri, cla-
mabant, dicentes, Crucifige, crucifige eum. —.6.
Dicit eis Pilatus, Accipite eum vos, & cru-
cifigite. ego enim non inuenio in eo cauſam.

¶Reſponderũt ei Iudæi, Nos legem habemus: 7
*noſtram 2. & ſecundum legem *debet mori, quia filium B
Dei ſe fecit. ¶ Cùm ergo audiſſet Pilatus 8
hunc ſermonem, magis timuit. ¶ Et ingreſſus 9
eſt prætorium iterum: & dicit ad Ieſum, Vn-
de es tu? Ieſus autem reſponſum non dedit
ei. ¶ Dicit ergo ei Pilatus, Mihi non loqueris? 10
neſcis quia poteſtatem habeo crucifigere te, &
poteſtatem habeo dimittere te? ¶ Reſpondit Ie 11
ſus, Non haberes poteſtatem aduerſum me
vllam, niſi tibi datum eſſet deſuper. Propte-
rea qui me tradidit tibi, maius peccatum
*Et habet. ¶ *Exinde quærebat Pilatus dimit- 12
tere eum. Iudæi autem clamabant, dicentes,
Si hunc dimittis, non es amicus Cæſaris. C
*enim omnis* qui ſe regem facit, contradicit Cæſa-
ri. ¶ Pilatus autem cùm audiſſet hos ſermo- 13
nes, adduxit foras Ieſum: & ſedit pro tribu-
nali, in loco qui dicitur Lithoſtrotos, He-
braice autem Gabbatha. ¶ Erat autem para- 14
ſceue Paſchæ, hora quaſi ſexta, & dicit Iu-
dæis, Ecce rex veſter. ¶ Illi autem clamabãt, 15
Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus,
Regem veſtrum crucifigam? Reſponderunt
pontifices, Non habemus Regem, niſi Cæſa-
rem. ¶ Tunc ergo tradidit eis illum, vt cru- 16
cifigeretur. Suſceperunt autem Ieſum: & e-
*eum 3. duxerunt*. ¶ ‖Et baiulans ſibi crucem exi- 17
Mat.27.d.33 uit in eum qui dicitur Caluariæ locum, ¶ He-
Mar.15.b.22 braice * Golgotha: ¶ vbi crucifixerunt eum, 18
Luc.23.e.33. & cum eo alios duos hinc & hinc: medium
*autem. autem Ieſum. ¶ Scripſit autem & titulum 19
Pilatus: & poſuit ſuper crucem. Erat autem D
ſcriptum, Ieſus Nazarenus Rex Iudæorum.
¶ Hunc ergo titulum multi Iudæorum lege- 20
runt: quia prope ciuitatem erat locus, vbi
crucifixus eſt Ieſus: Et erat ſcriptum He-
braice, Græce & Latinè. ¶ Dicebant ergo Pi- 21
lato Pontifices Iudæorum, Noli ſcribere Rex
Iudæorum: ſed quia ipſe dixit, Rex ſum Iu-
dæorum. ¶ Reſpondit Pilatus, quod ſcripſi, 22
ſcripſi. ¶ Milites ergo cum crucifixiſſent eum, 23
acceperunt veſtimentum eius. (& fecerunt
quatuor partes: vnicuique militi partem) &
tunicam. Erat autem tunica inconſutilis,
deſuper contexta per totum. ¶ Dixerunt er- 24
go adinuicem, Non ſcindamus eam, ſed ſor- E
tiamur de illa cuius ſit. Vt ſcriptura imple-
Mat.27.d.35 retur, dicens, ‖Partiti ſunt veſtimenta
Mr.15.c.24. mea ſibi: & in veſtem meam miſerunt ſor-
Luc.23.e.34. tem. Et milites quidem hæc fecerunt. ¶ Sta- 25
Pſal.21.c.19. bant autem iuxta crucem Ieſu mater eius,
& ſoror matris eius, Maria Cleophæ, & Ma-
ria Magdalene. ¶ Cùm vidiſſet ergo Ieſus 26
matrem & diſcipulum ſtantem quem dilige-
bat, dicit matri ſuæ: Mulier, Ecce filius
tuus. ¶ Deinde dicit diſcipulo, Ecce mater 27
tua. Et ex illa hora accepit eam diſcipulus
*ſuam in* ſua. ¶ Poſtea ſciens Ieſus quia omnia iã 28
Pſal.68.c.22 conſummata ſunt, ‖vt conſummaretur ſcri-
ptura, dicit, Sitio. ¶ Vas ergo erat poſitum 29
aceto plenum. Illi autem ſpongiam plenam
aceto, hyſſopo circumponentes, obtulerunt ori
30 eius. ¶ Cùm ergo accepiſſet Ieſus acetum, di-
F xit, Conſummatum eſt. Et inclinato capite
31 tradidit ſpiritum. ¶ Iudæi ergo (quoniam Pa-
raſceue erat) vt non remanerent in cruce
corpora ſabbatho (erat enim magnus dies il-
le Sabbathi) rogauerunt Pilatum vt fran-
32 gerentur eorum crura, & tollerentur. ¶ Vene-
runt ergo milites: & primi quidem frege-
runt crura, & alterius qui crucifixus eſt cũ
33 eo. ¶ Ad Ieſum autem cùm veniſſent, vt vi-
derunt eum iam mortuum, non fregerunt
34 eius crura, ¶ ſed vnus militum lancea latus
eius aperuit, & continuo exiuit ſanguis &
35 aqua. ¶ Et qui vidit, teſtimoniũ perhibuit:
& verum eſt teſtimonium eius. Et ille ſcit
36 quia vera dicit, vt & vos credatis. ¶ Facta
ſunt enim hæc vt ſcriptura impleretur, ‖Os Exo.12.g.46
37 non comminuetis ex eo. ¶ Et iterũ alia ſcri- Num.9.b.12
ptura dicit, ‖Videbunt in quẽ transfixerunt. Zac.12.c.10.
38 ¶ Poſt hæc autem rogauit Pilatum Ioſeph ab Mat.27.g.57
Arimathæa (eo quod eſſet diſcipulus Ieſu, oc- Mr.15.d.42.
G cultus autem propter metum Iudæorum) vt Luc.23.g.50
tolleret corpus Ieſu. Et permiſit Pilatus. Ve-
39 nit ergo, & tulit corpus Ieſu. ¶ Venit autem
& ‖Nicodemus, qui venerat ad Ieſum nocte Supr.3.a.1.
primum, ferens mixturam myrrhæ & aloës, & 9.g.50.
40 quaſi libras centum. ¶ Acceperunt ergo cor-
pus Ieſu, & ligauerunt illud linteis cum aro-
41 matibus, ſicut mos eſt Iudæis ſepelire. ¶ Erat
autem in loco, vbi crucifixus eſt, hortus: & in
horto monumentum nouum, in quo nondum
42 quiſquam poſitus erat. ¶ Ibi ergo propter Pa-
raſceuen Iudæorum, quia iuxta erat monu-
mentum, poſuerunt Ieſum.

## CAP. XX.

1 VNa autem ſabbathi, Maria Magdalene Mat.28.a.1.
A venit mane, cùm adhuc tenebræ eſſent, Mar.16.a.1.
ad monumentum: & vidit lapidem ſublatũ Luc.24.a.1.
2 à monumento. ¶ Cucurrit ergo, & venit ad
Simonem Petrum, & ad alium diſcipulum
quem amabat Ieſus, & dicit illis, Tulerunt
Dominum de monumento, & neſcimus vbi
3 poſuerunt eum. ¶ Exijt ergo Petrus & ille a-
lius diſcipulus, & venerunt ad monumen-
4 tum. ¶ Currebant autem duo ſimul, & ille
alius diſcipulus præcucurrit citius Petro, &
5 venit primus ad monumentum. ¶ Et cùm ſe
B inclinaſſet, vidit poſita linteamina: non ta-
6 men introiuit. ¶ Venit ergo Simon Petrus ſe-
quens eum, & introiuit in monumentum, &
7 vidit linteamina poſita, ¶ & ſudarium quod
fuerat ſuper caput eius, non cum linteami-
nibus poſitum, ſed ſeparatim inuolutum in
8 vnum locum. ¶ Tunc ergo introiuit & ille
diſcipulus qui venerat primus ad monu-
9 mentum: & vidit & credidit. ¶ Nondũ enim
ſciebant ſcripturam, quia oportebat eum à
10 mortuis reſurgere. ¶ Abierunt ergo iterum
11 diſcipuli ad ſemetipſos. ¶ ‖Maria autem ſta- Mat.28.a.1.
bat ad

*bat ad monumentum foris, plorans. Dum* C
Mar.16.a.5. *ergo fleret, inclinauit ſe.* ‖*& proſpexit in mo*
Luc.24.a.4. *numentum:* ¶‖*& vidit duos angelos in al-* 12
*bis, ſedentes, vnum ad caput, & vnū ad pe*
*des, vbi poſitum fuerat corpus Ieſu.* ¶*Dicunt* 13
*ei illi, Mulier, quid ploras? Dicit eis, Quia*
*tulerunt Dominum meum: & neſcio vbi po-*
*ſuerunt eum.* ¶*Hæc cùm dixiſſet, conuerſa* 14
*eſt retrorſum, & vidit Ieſum ſtantem: & nō*
*ſciebat quia Ieſus eſt.* ¶*Dicit ei Ieſus, Mu-* 15
*lier, quid ploras? quem quæris? Illa exiſti-* D
*mans quia hortulanus eſſet, dicit ei, Domi-*
*ne ſi tu ſuſtuliſti eum, dicito mihi vbi poſui*
*ſti eum: & ego eum tollam.* ¶*Dicit ei Ieſus,* 16
*Maria. Conuerſa illa dicit ei, Rabboni (quod*
*dicitur Magiſter.)* ¶*Dicit ei Ieſus, Noli me* 17
*tangere (nondum enim aſcendi ad patrem*
*meum,) vade autem ad fratres meos, & dic*
*eis, Aſcendo ad patrem meum, & patrem ve*
*ſtrum, Deum meum & Deum veſtrum.* ¶*Ve* 18
*nit Maria Magdalene annuntians diſcipu-*
*lis, Quia vidi Dominum, & hæc dixit mihi.*
Mr.16.c.14. ¶‖*Cùm ergo ſero eſſet die illo, vna ſabbatho-* 19
Luc.24.e.36 *rum, & fores eſſent clauſæ, vbi erant diſ-* E
1.Cor.15.a.5 *cipuli congregati propter metum Iudæorum:*
*venit Ieſus, & ſtetit in medio, & dicit eis,*
*Pax vobis.* ¶*Et cùm hoc dixiſſet, oſtendit eis* 20
*manus & latus. Gauiſi ſunt ergo diſcipuli*
*Ieſus 1. *viſo Domino.* ¶*Dixit ergo eis * iterum. Pax* 21
*vobis. Sicut miſit me pater, & ergo mitto*
*vos.* ¶*Hæc cum dixiſſet, inſufflauit: & dicit* 22
Mat.18.c.18 *eis, Accipite Spiritum ſanctum:* ¶‖*quorum* 23
*remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quo-*
*rum retinueritis, retenta ſunt.* ¶*Thomas au* 24
*tem vnus ex duodecim, qui dicitur Didymus* F
*non erat cum eis quando venit Ieſus.* ¶*Di-* 25
*xerunt ergo ei alij diſcipuli, Vidimus domi-*
*num. Ille autem dixit eis, Niſi videro in ma*
*figuram 3: *nibus eius * fixuram' clauorum, & mittam*
*digitum meum in locum clauorum, & mittā*
*manum meam in latus eius, non credam.*
¶*Et poſt dies octo, iterum erant diſcipuli e-* 26
*ius intus: & Thomas cum eis. Venit Ieſus*
*ianuis clauſis, & ſtetit in medio, & dixit,*
*Pax vobis.* ¶*Deinde dicit Thomæ, Infer di-* 27
*gitum tuum huc, & vide manus meas, &* G
*affer manū tuam, & mitte in latus meum:*
*& noli eſſe incredulus, ſed fidelis.* ¶*Reſpondit* 28
*Thomas, & dixit ei, Dominus meus & deus*
*meus.* ¶*Dicit ei Ieſus, Quia vidiſti me Tho-* 29
*ma, credidiſti: beati qui non viderunt & cre*
Infr.21.d.25 *diderunt.* ¶‖*Multa quidem & alia ſigna fe-* 30
*cit Ieſus in conſpectu diſcipulorum ſuorum,*
*quæ non ſunt ſcripta in libro hoc.* ¶*Hæc au-* 31
*tem ſcripta ſunt, vt credatis quia Ieſus eſt*
*Chriſtus filius Dei: & vt credentes vitam*
*habeatis in nomine eius.*

CAP. XXI.

*diſcipulis 4 P*Oſtea manifeſtauit ſe iterum Ieſus *ad* 1
*mare Tiberiadis. Manifeſtauit autem* A
*ſic:* ¶*Erant ſimul Simon Petrus & Thomas* 2
Supr.1.g.45. *qui dicitur Didymus, &* ¶ *Nathanael qui*
*erat à Cana Galilææ.* ‖*& filij Zebedæi, & a-* Mat.4.c.21. Mar.1.b.19.
3 *lij ex diſcipulis eius duo.* ¶*Dicit eis Simon*
*Petrus, Vado piſcari. Dicunt ei, Venimus &*
*nos tecum. Et exierunt & aſcenderunt in*
4 *nauim: & illa nocte nihil prendiderunt.* ¶*Ma*
*ne autem iam facto ſtetit Ieſus in littore: nō*
*tamen cognouerunt diſcipuli quia Ieſus eſt.*
5 ¶*Dicit ergo eis Ieſus, Pueri, nunquid pul-*
*mentarium habetis? Reſponderunt ei, Non.*
6 ¶*Dicit eis,* ‖*Mittite in dexteram nauigij re-* Luc.5.a.4.
*te: & inuenietis, Miſerunt ergo: & iam non*
*valebant illud trahere præ multitudine pi-*
7 *ſcium.* ¶ *Dicit ergo diſcipulus ille quem di-*
*ligebat Ieſus, Petro, Dominus eſt. Simō Pe-*
*trus cum audiſſet quia dominus eſt: tunica*
B *ſuccinxit ſe (erat enim nudus) & miſit ſe in*
8 *mare.* ¶*Alij autem diſcipuli nauigio vene-*
*runt (nō enim longe erant à terra, ſed quaſi*
*cubitis ducentis.) trahentes rete piſcium.*
9 ¶*Vt ergo deſcenderunt in terram, viderunt*
*prunas poſitas, & piſcem ſuperpoſitum, & pa*
10 *nem.* ¶*Dicit eis Ieſus, Afferte de piſcibus*
11 *quos prendidiſtis nunc.* ¶ *Aſcendit Simon*
*Petrus, & traxit rete, in terram, plenum ma*
*gnis piſcibus, centum quinquaginta tribus.*
*Et cùm tanti eſſent, non eſt ſciſſum rete.*
12 ¶*Dicit eis Ieſus, Venite, prandete. Et nemo*
*audebat * diſcumbentium' interrogare eum,* *diſcentiū
13 *Tu quis es? ſcientes quia Dominus eſt.* ¶*Et* *accepit.
*venit Ieſus, * & accepit' panem, & * dat eis,* *dabat.
14 *& piſcem ſimiliter.* ¶*Hoc iam tertio manife*
C *ſtatus eſt Ieſus diſcipulis ſuis, cum reſurre-*
15 *xiſſet à mortuis.* ¶*Cùm ergo prandiſſent, di-*
*cit Simoni Petro Ieſus, Simon * Iohannis', di* *Iona 2. &
*ligis me plus his? Dicit ei, Etiam Domine:* bis infra.
*tu ſcis quia amo te. Dicit ei, Paſce agnos*
16 *meos.* ¶*Dicit ei iterum, Simon * Iohannis' di-*
*ligis me? Ait illi, Etiam Domine, tu ſcis quia*
17 *amo te. Dicit ei, Paſce agnos meos.* ¶*Dicit ei*
*tertio, Simon * Iohannis' amas me? Contri-*
*ſtatus eſt Petrus: quia dixit ei tertio, Amas*
*me? & dixit ei, Domine, tu omnia * ſcis': tu* *noſti.
*ſcis quia amo te. Dicit ei, * Paſce oues meas.* *Ieſus 2.
18 ¶*Amen, amen dico tibi, cum eſſes iunior cin-* 2.Pet.1.c.14
*gebas te, & ambulabas vbi volebas. cum au*
D *tem ſenueris, extendes manus tuas, & alius*
19 *te cinget, & ducet quo * non vis.* ¶*Hoc au-* *tu
*tem dixit, ſignificans qua morte clarificatu-*
*rus eſſet Deum. Et cum hoc dixiſſet, dicit ei,*
20 *Sequere me.* ¶*Conuerſus Petrus, vidit illum*
*diſcipulum quem diligebat Ieſus, ſequen-*
*tem,* ‖*qui & recubuit in cœna ſuper pectus* Sup.13.c.25.
*eius, & dixit, Domine quis eſt qui tradet*
21 *te?* ¶ *Hunc ergo cùm vidiſſet Petrus, dicit*
22 *Ieſu, Domine, hic autem quid?* ¶*Dicit ei Ie-*
*ſus, * Sic' eum volo manere donec veniam,* *Si 2.
23 *quid ad te: tu me ſequere.* ¶*Exiuit ergo ſer-* *Si ſic 3.
*mo iſte inter fratres, quia diſcipulus ille*
*non moritur. Et non dixit ei Ieſus, Non mo*
*ritur, ſed, * Sic' eum volo manere donec ve-* *Si 2.
24 *niam, quid ad te?* ¶ *Hic eſt diſcipulus ille* *Si ſic 3.

qui teſtimonium perhibet de his, & ſcripſit
hæc: & ſcimus quia verum eſt teſtimonium
Sup.20.g.30 eius. ‖Sunt autem & alia multa quæ fecit 25
Ieſus: quæ ſi ſcribãtur per ſingula, nec ipſum
arbitror mundum capere poſſe eos qui ſcri-
bendi ſunt, libros.

# ACTA APOSTO-LORVM.

CAP. I.

PRIMVM quidem ſermonem feci de 1
omnibus, ô Theophile, quæ cœpit Ie- A
ſus facere & docere, vſque in diem 2
qua præcipiens Apoſtolis per Spiritum
ſanctum, quos elegit, aſſumptus eſt: quibus 3
& præbuit ſeipſum viuum poſt paſſionem
ſuam in multis argumentis, per dies qua-
draginta apparens eis, & loquens de regno
Luc.24.g. Dei. Et conueſcens, ‖ præcepit eis, ab Ieros- 4
49. olymis ne diſcederent, ſed expectarent pro-
Ioh.14. d.26 miſſionem Patris, ‖ quam audiſtis (inquit)
Mat.3.b.11. per os meum: ‖quia Iohannes quidem ba- 5
Mar.1.b.8. ptizauit aqua, vos autem ‖ baptizabimini
Luc.3.c.16. Spiritu ſancto non poſt multos hos dies. Igi 6
Ioh.1. d.26. tur qui conuenerant, interrogabant eum, 7
Infr.11.c.7. dicentes, Domine, ſi in tempore hoc reſtitues B
16.19.a.4. regnum Iſrael? Dixit autem eis, Non eſt ve-
Infr.2.a.2. ſtrum noſſe tempora vel momenta, quæ Pa-
a.4. ter poſuit in ſua poteſtate: ſed ‖ accipietis 8
virtutem ſuperuenientis Spiritus ſancti in
Luc.24.g 48 vos, & ‖eritis mihi teſtes in Ieruſalem, & in
Infr.2.e.32. omni Iudæa, & Samaria, & vſq; ad vltimũ
Mar.16.d.19 terræ. ‖Et cùm hæc dixiſſet, videntibus il- 9
Luc.24.g.51 lis eleuatus eſt: & nubes ſuſcepit eum ab o-
culis eorum. Cumq; intuerentur in cælum 10
euntem illum, ecce duo viri aſtiterunt iuxta
illos in veſtibus albis, qui & dixerunt, Vi- 11
ri Galilæi, quid ſtatis aſpicientes in cælum?
hic Ieſus qui aſſumptus eſt à vobis in cælũ,
ſic veniet quemadmodũ vidiſtis eum eun-
tem in cælum. Tunc reuerſi ſunt Ieroſoly- 12
mam à monte qui vocatur Oliueti, qui eſt
iuxta Ieruſalem, ſabbathi habens iter. Et 13
cùm introiſſent in cœnaculum, aſcenderunt C
vbi manebant Petrus & Iohannes, Iacobus
& Andreas, Philippus & Thomas, Bartholo-
mæus & Matthæus, Iacobus Alphæi & Si-
mon Zelotes, & Iudas Iacobi. hi omnes e- 14
rant perſeuerantes vnanimiter in oratione
cum mulieribus & Maria matre Ieſu, &
fratribus eius. In diebus illis exurgens Pe 15
trus in medio fratrum, dixit (erat autem
"nominũ 1. turba "hominum' ſimul, ferè centum vigin-
ti.) Viri fratres, oportet impleri ſcriptu- 16
Pſa.40. b.9. ram ‖quam prædixit Spiritus ſanctus per os
Ioh.13.b.18. Dauid de Iuda, ‖ qui fuit dux eorum qui
18.a.3. comprehenderunt Ieſum, qui connumera- 17
tus erat in nobis, & ſortitus eſt ſortem mi-
Mat.27.a.7. niſterij huius. ‖Et hic quidem poſſedit agrũ 18

de mercede iniquitatis, ‖ & ſuſpenſus cre- Mat.27.a.5.
puit medius: & diffuſa ſunt omnia viſcera
19 eius. Et notum factum eſt omnibus habi-
tantibus Ieruſalem, ita vt appellaretur ager
ille, lingua eorum, Haceldema, hoc eſt ager
20 ſanguinis. Scriptum eſt enim in libro Pſal-
D morum: ‖ Fiat commoratio "eorum' deſerta, Pſa.68. c.26
& non ſit qui inhabitet in ea. ‖Et epiſcopa- "eius 4.
21 tum eius accipiat alter. Oportet ergo ex Pſa.108. b.8
his viris qui nobiſcum ſunt congregati, in
omni tempore quo intrauit & exiuit inter
22 nos Dominus Ieſus, Incipiens à baptiſma-
te Iohannis vſq; in diem qua aſſumptus eſt
à nobis, teſtem reſurrectionis eius nobiſcum
23 fieri vnum ex iſtis. Et ſtatuerunt duos,
Ioſeph, qui vocabatur Barſabas, qui cogno-
24 minatus eſt Iuſtus: & Mathiam. Et oran-
tes dixerunt, Tu Domine qui corda noſti
omnium, oſtende quem elegeris ex his duo-
25 bus vnum, accipere locum miniſterij huius
& apoſtolatus, de quo præuaricatus eſt Iu-
26 das vt abiret in locum ſuum. Et dederunt
ſortes eis, & cecidit ſors ſuper Mathiam, &
annumeratus eſt cum vndecim Apoſtolis.

CAP. II.

1 ET cùm complerentur ‖dies Pentecoſtes, e-
2 rant omnes pariter in eodem loco: ‖& Matt.3. a.11.
A factus eſt repente de cælo ſonus, tanquã ad- Mar.1.b.8.
uenientis ſpiritus vehementis, & repleuit Luc.3.c.16.
3 totam domum vbi erant ſedentes. Et ap- Supr.1.a.8.
paruerunt illis diſpertitæ linguæ tanquam Infr.11. b.15.
4 ignis, ſeditq; ſupra ſingulos eorum: & ‖re- 19.a.6.
pleti ſunt omnes Spiritu ſancto, & cœperunt Iohã.7.f.38.
loqui varijs linguis prout Spiritus ſanctus
5 dabat eloqui illis. Erant autem in Ieruſa-
lem habitantes Iudæi, viri religioſi ex omnĩ
6 natione quæ ſub cælo eſt. Facta autem hac
voce conuenit multitudo, & mente confuſa
eſt, quoniam audiebat vnuſquiſque lingua
7 ſua illos loquentes. Stupebant autem om-
B nes, & mirabantur, dicentes, Nonne, ecce,
8 omnes iſti qui loquuntur, Galilæi ſunt: &
quomodo nos "audiuimus' vnuſquiſq; lin- "audimus 1.
9 guam noſtram, in qua nati ſumus? Parthi,
& Medi, & Ælamitæ, & qui habitant Me-
ſopotamiam, Iudæam, & Cappadociam, Pon-
10 tum, & Aſiam, Phrygiam, & Pamphyliam,
Ægyptum & partes Libyæ quæ eſt circa Cy-
11 renem, & aduenæ Romani, Iudæi quoq;, &
Proſelyti, Cretes & Arabes: "audiuimus' eos "audimus 1.
loquentes noſtris linguis magnalia Dei.
12 Stupebant autem omnes, & mirabantur,
adinuicem dicentes, Quidnam vult hoc eſſe?
13 Alij autem irridentes dicebant, Quia mu-
14 ſto pleni ſunt iſti. Stans autem Petrus cum
vndecim, leuauit vocem ſuam, & locutus eſt
eis, Viri Iudæi, & qui habitatis Ieruſalem
C vniuerſi, hoc vobis notum ſit, & auribus
15 percipite verba mea. Non enim, ſicut vos
æſtimatis, hi ebrij ſunt, cùm ſit hora diei
16 tertia: ſed hoc eſt quod dictum eſt per pro-
phetam

Ioël.2.g.28. phetam Ioël, ¶‖Et erit, in nouiſſimis diebus 17
Eſa.44.a.4. (dicit Dominus) effundam de Spiritu meo
ſuper omnem carnem: & prophetabunt filij
veſtri & filiæ veſtræ, & iuuenes veſtri vi-
ſiones videbunt, & ſeniores veſtri ſomnia
ſomniabunt. ¶Et quidem ſuper ſeruos meos, 18
& ſuper ancillas meas in diebus illis effun-
dam de Spiritu meo, & prophetabunt: ¶& 19
dabo prodigia in cælo ſurſum, & ſigna in ter-
ra deorſum, ſanguinem, & ignem & vapo-
rem fumi. ¶Sol conuertetur in tenebras, & 20
luna in ſanguinem, antequam veniat dies
Ioël.2.g.32. Domini magnus & manifeſtus. ¶Et erit‖o- 21
Rom.10.c.13 mnis quicunque inuocauerit nomen Domini,
ſaluus erit. ¶Viri Iſraëlitæ, audite verba 22
hæc. Ieſum Nazarenum virum approbatum D
à Deo in vobis, virtutibus & prodigijs & ſi-
gnis quæ fecit Deus per illum in medio ve-
*& 5. ſtri, ſicut * vos ſcitis: ¶hunc definito conſilio 23
& præſcientia Dei traditũ, per manus ini-
quorum affigentes, interemiſtis. ¶quẽ Deus 24
ſuſcitauit ſolutis doloribus inferni, iuxta
quod impoſſibile erat teneri illum ab eo.
Pſal.15.b.8. ¶Dauid enim dicit in eum, ‖Prouidebã Do- 25
minum in conſpectu meo, ſemper: quoniam
à dextris eſt mihi ne commouear. ¶Propter 26
hoc lætatum eſt cor meum, & exultauit lin-
gua mea, inſuper & caro mea requieſcet in
ſpe. ¶Quoniam non derelinques animam 27
meam in inferno, nec dabis Sanctum tuum
videre corruptionem. ¶Notas mihi feciſti 28
vias vitæ: replebit me iucunditate cum fa-
cie tua. ¶Viri fratres, liceat audenter dicere 29
3.Reg.2.b.10 ad vos de patriarcha Dauid ‖ quoniam *de- E
*& 4. functus eſt, & ſepultus eſt: & ſepulchrum e-
ius eſt apud nos, vſque in hodiernum diem.
¶Propheta igitur cum eſſet, & ſciret quia 30
Pſal.131.c.11. iureiurando ‖ iuraſſet illi Deus de fructu
lumbi eius ſedere ſuper ſedem eius: ¶proui- 31
dens locutus eſt de reſurrectione Chriſti,
Pſal.15.b.10. quia‖neque derelictus eſt in inferno, ‖ neque
Infr.13.e.25. caro eius vidit corruptionem. ¶Hunc Ie- 32
Supr.1.b.8. ſum reſuſcitauit Deus, ‖cuius omnes nos te-
ſtes ſumus. ¶Dextera igitur Dei exaltatus, 33
& promiſſione Spiritus ſancti accepta a Pa-
"hoc donum tre, effudit "hunc quem' vos videtis & au-
quod. ditis. ¶Non enim Dauid aſcendit in cælum: 34
Pſal.109.a.1. dicit autem ipſe, ‖ Dixit Dominus Domino
meo, ſede à dextris meis, ¶donec ponam ini- 35
micos tuos ſcabellum pedum tuorum. ¶Cer- 36
tiſſimè ſciat ergo omnis domus Iſraël quia
& Dominum eum, & Chriſtum fecit Deus,
hunc Ieſum, quẽ vos crucifixiſtis. ¶His au- 37
tem auditis compuncti ſunt corde, & dixe- F
runt ad Pêtrum & ad reliquos Apoſtolos,
Quid faciemus viri fratres? ¶Petrus verò 38
ad illos, Pœnitentiam (inquit) agite, & ba-
ptizetur vnuſquiſque veſtrum in nomine Ie-
ſu Chriſti in remiſſionem peccatorum ve-
ſtrorum: & accipietis donum Spiritus ſan-
cti. ¶Vobis enim eſt repromiſſio, & filijs ve- 39
ſtris, & omnibus qui longè ſunt, quoſcunque
40 aduocauerit Dominus Deus noſter. ¶Alijs
etiam verbis plurimis teſtificatus eſt, &
exhortabatur eos, dicens, Saluamini à gene-
41 ratione iſta praua. ¶Qui ergo receperunt ſer-
monem eius, baptizati ſunt: & appoſitæ ſunt
42 in die illa animæ circiter tria millia. ¶Erãt
autem perſeuerantes in doctrina Apoſtolorũ,
& communicatione fractionis panis, & ora-
43 tionibus. ¶Fiebat autem omni animæ timor:
G multa quoque prodigia & ſigna per Apoſto-
los in Ieruſalem fiebant, & metus erat ma-
44 gnus in vniuerſis. ¶Omnes etiam qui cre-
debant, erant pariter, & habebant omnia
45 communia. ¶Poſſeſſiones & ſubſtantias ven-
debant, & diuidebant illa omnibus, prout
46 cuique opus erat. ¶Quotidie quoque perdurã-
tes vnanimiter in templo, & frangentes
circa domos panem, ſumebant cibum cum
47 exultatione & ſimplicitate cordis: ¶collau-
dantes Deum, & habentes gratiam ad om-
nem plebem. Dominus autem augebat qui
ſalui fierent quotidie in idipſum.

## CAP. III.

1 PEtrus autem & Iohannes aſcendebãt in
2 templũ, ad horam orationis nonam. ¶Et
A quidam vir qui erat claudus ex vtero ma-
tris ſuæ, baiulabatur: quem ponebant quoti-
die ad portam templi, quæ dicitur Specioſa,
vt peteret eleemoſynam ab introeuntibus in
3 templum. ¶Is cum vidiſſet Petrum & Io-
hannem incipientes introire in templum,
4 rogabat vt eleemoſynam acciperet. ¶Intuens
autem in eum Petrus cum Iohanne, dixit,
5 Reſpice in nos. ¶At ille intendebat in eos,
6 ſperans ſe aliquid accepturum ab eis. ¶Pe-
trus autem dixit, Argentum & aurum non
eſt mihi: quod autem habeo, hoc tibi do: In
nomine Ieſu Chriſti Nazareni ſurge, et am-
7 bula. ¶Et apprehenſa manu eius dextra, al-
B leuauit eum, & protinus conſolidatæ ſunt
8 baſes eius & plantæ. ¶Et exiliens ſtetit, &
ambulabat: & intrauit cum illis in templũ
ambulans, & exiliens, & laudans Deum.
9 ¶Et vidit omnis populus eum ambulantẽ,
10 & laudantem Deum. ¶Cognoſcebant autem
illum, quod ipſe erat qui ad eleemoſynam ſe-
debat ad Specioſam portã templi: & impleti
ſunt ſtupore & extaſi in eo quod contigerat
11 illi. ¶Cum "teneret' autem Petrum & Io- "viderent
hannem, cucurrit omnis populus ad eos ad
porticum quæ appellatur Salomonis, ſtupen-
12 tes. ¶Videns autem Petrus, reſpondit ad po-
pulum, Viri Iſraëlitæ quid miramini in hoc,
aut nos quid intuemini, quaſi noſtra virtu-
te aut "pietate' fecerimus hunc ambulare? "poteſtate
13 ¶Deus Abraham, & Deus Iſaac, & Deus
C Iacob, Deus patrum noſtrorum glorificauit Mat.27.c.20
filium ſuum Ieſum, quem vos quidem tra- Mar.15.b.11.
didiſtis & negaſtis ante faciem Pilati, iu- Luc.23.c.18.
14 dicante illo dimitti. ¶‖ Vos autem ſanctum Ioh.18.g.40

& iuſtum negaſtis, & petiſtis virum homi-
cidam donari vobis: ¶ auctorẽ vero vitæ in- 15
terfeciſtis, quem Deus ſuſcitauit à mortuis,
cuius nos teſtes ſumus. ¶ Et in fide nominis 16
*vidiſtis | eius, hunc quem vos "videtis' & noſtis, con-
firmauit nomen eius: & fides quæ per eum
*illi 1. | eſt, dedit* integram ſanitatem iſtam in con-
ſpectu omnium veſtrum. ¶ Et nunc fratres 17
ſcio quia per ignorantiam feciſtis, ſicut &
*quæ 5. | principes veſtri. ¶ Deus autem "qui' præ- 18
nuntiauit per os omnium prophetarum, pati
Chriſtum ſuum, ſic impleuit. ¶ Pœnitemini 19
igitur & conuertimini, vt deleantur peccata
veſtra: ¶ vt cùm venerint tempora refrige- 20
rij à conſpectu Domini, & miſerit eum qui
prædicatus eſt vobis Ieſum Chriſtũ. ¶ quem 21
oportet quidem cælum ſuſcipere vſq; in tem- D
pora reſtitutionis omnium quæ locutus eſt
Deus per os ſanctorum ſuorum, à ſeculo pro-
I. c.23 | phetarum. ¶ Moyſes quidem dixit, ‖ Quoniã 22
prophetam ſuſcitabit vobis Dominus Deus
veſter de fratribus veſtris tanquam me:
ipſum audietis iuxta omnia quæcunq; locu-
tus fuerit vobis. ¶ Erit autem, omnis anima 23
quæ non audierit prophetam illum, extermi-
nabitur de plebe. ¶ Et omnes prophetæ à Sa- 24
*& 5. | muel, & deinceps qui locuti ſunt* annuntia-
uerũt dies iſtos. ¶ Vos eſtis filij prophetarum 25
& teſtamenti quod diſpoſuit Deus ad pa-
Gene.12.a.3. | tres noſtros, dicens ad Abraham, ‖ Et in ſe-
21.b.12.22. | mine tuo benedicẽtur omnes familiæ terræ.
d.18.26.a.4. | ¶ Vobis primum Deus ſuſcitans Filiũ ſuum, 26
miſit eum benedicentem vobis, vt conuertat
ſe vnuſquiſque à nequitia ſua.

## CAP. IIII.

LOquentibus autem illis ad populum, 1
ſuperuenerunt ſacerdotes & magiſtra- A
tus templi & Sadducæi, ¶ dolentes quod do- 2
*Ieſu 7. | cerent populum, & annuntiarent in "Ieſum'
reſurrectionem ex mortuis: ¶ & iniecerunt 3
in eos manus, & poſuerunt eos in cuſtodiam
in craſtinum. erat enim iã veſpera. ¶ Multi 4
autem eorum qui audierant verbum, cre-
diderunt: & factus eſt numerus virorum
quinq; millia. ¶ Factum eſt autem in craſti- 5
num, vt congregarentur principes eorum,
& ſeniores & ſcribæ in Ieruſalẽ. ¶ & Annas 6
princeps ſacerdotum, & Caiphas & Iohan-
nes, & Alexander, & quotquot erant de ge-
nere ſacerdotali. ¶ Et ſtatuentes eos in me- 7
dio, interrogabãt, In qua virtute aut in quo B
nomine feciſtis hoc vos? ¶ Tunc repletus Spi- 8
ritu ſancto Petrus, dixit ad eos, Principes
*Iſraël 5. | populi & ſeniores**: ¶ Si nos hodie dijudica- 9
*audite | mur in benefacto hominis infirmi, in quo
iſte ſaluus factus eſt: ¶ notũ ſit omnibus vo- 10
bis & omni plebi Iſraël, quia in nomine Ie-
ſu Chriſti Nazareni, quem vos crucifixi-
ſtis, quem Deus ſuſcitauit à mortuis, in hoc
Pſa.117.d.28 | iſte aſtat coram vobis ſanus. ¶ ‖ Hic eſt lapis 11
Mat.21.d.42 | qui reprobatus eſt à vobis ædificantibus:
12 qui factus eſt in caput anguli. ¶ & non eſt | Mar.12.a.10.
in alio aliquo ſalus. Nec enim aliud nomen | Luc.20.c.17.
eſt ſub cælo datum hominibus, in quo opor- | Iſa.28.d.16.
13 teat nos ſaluos fieri. ¶ Videntes autem Petri | 1.Pet.2.a.7.
C conſtantiam & Iohannis, comperto quod ho- | Rom.9.g.33.
mines eſſent ſine literis & idiotæ, admira-
bantur, & cognoſcebant eos quoniam cũ Ieſu
14 fuerant, ¶ hominem quoque videntes ſtan-
tem cum eis qui curatus fuerat, nihil pote-
15 rant contradicere. ¶ Iuſſerunt autem eos fo-
ras extra concilium ſecedere: & conferebant
16 adinuicem, ¶ dicentes, Quid faciemus homi-
nibus iſtis? quoniam quidem notum ſignum
factum eſt per eos, omnibus habitantibus
Ieruſalem: manifeſtum eſt, & non poſſumus
17 negare. ¶ Sed ne amplius diuulgetur in po-
pulum, comminemur eis, ne vltra loquantur
18 in nomine hoc vlli hominum. ¶ Et vocantes
D eos, denuntiauerunt ne omnino loquerentur,
19 neq; docerent in nomine Ieſu. ¶ Petrus vero
& Iohannes reſpondentes, dixerunt ad eos,
Si iuſtum eſt in conſpectu Dei, vos potius
20 audire quàm Deum, iudicate. ¶ non enim
poſſumus quæ vidimus & audiuimus non
21 loqui. ¶ At illi comminantes, dimiſerunt eos
non inuenientes quomodo punirent eos, pro-
pter populum, quia omnes clarificabant id
quod factum fuerat, in eo quod acciderat.
22 ¶ Annorum enim erat amplius quadraginta
homo in quo factum fuerat ſignum iſtud ſa-
23 nitatis. ¶ Dimiſſi autem venerunt ad ſuos:
E & annuntiauerunt eis quanta ad eos prin-
24 cipes ſacerdotum & ſeniores dixiſſent. ¶ Qui
cùm audiſſent, vnanimiter leuauerunt vo-
cem ad Deum, & dixerunt, Domine, *tu es | *Deus 7.
qui feciſti cælum & terram, mare & omnia
25 quæ in eis ſunt, ¶ qui Spiritu ſancto per os
patris noſtri Dauid pueri tui dixiſti, ‖ Qua- | Pſal.2.a.1.
re fremuerunt Gentes, & populi meditati
26 ſunt inania? ¶ Aſtiterũt reges terræ, et prin-
cipes conuenerunt in vnum aduerſus Do-
27 minum, & aduerſus Chriſtum eius? ¶ con-
uenerũt enim verè in ciuitate iſta aduer-
ſus ſanctum puerũ tuũ Ieſum, quẽ vnxiſti,
Herodes, & Pontius Pilatus, cum Gentibus
28 & populus Iſraël, ¶ facere quæ manus tua
29 & conſilium "tuum' decreuerunt fieri. ¶ Et | ".6.
F nunc Domine reſpice in minas eorum. & da
ſeruis tuis cum omni fiducia loqui verbum
30 tuum, ¶ in eo quod manum tuam extendas
ad ſanitates & ſigna & prodigia fieri per
31 nomen ſancti filij tui Ieſu. ¶ Et cùm oraſſent,
motus eſt locus in quo erant congregati: &
repleti ſunt omnes Spiritu ſancto, & loque-
32 bantur verbum Dei cum fiducia. ¶ Multitu-
dinis autem credentium erat cor "vnum' & | ".5.
anima vna: nec quiſquam eorum quæ poſſi-
debat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant
33 illis omnia communia. ¶ Et virtute magna
G reddebant Apoſtoli teſtimonium reſurrectio-
nis Ieſu Chriſti Domini "noſtri': & gratia | ".6.
magna

magna erat in omnibus illis. ¶ Neque enim 34
quiſquam egens erat inter illos. Quotquot
enim poſſeſſores agrorum aut domorum erãt,
vendentes afferebant pretia eorum quæ
vendebant, ¶ & ponebant ante pedes Apoſto- 35
lorum. Diuidebatur autem ſingulis prout
cuique opus erat. ¶ Ioſeph autem qui cogno- 36
*Barſabas minatus eſt *Barnabas ab Apoſtolis, (quod
eſt interpretatum filius conſolationis) Le-
uites, Cyprius genere, ¶ cùm haberet agrum, 37
vendidit eum, & attulit pretium, & poſuit
ante pedes Apoſtolorum.

## CAP. V.

VIr autem quidã nomine Ananias, cum 1
Saphira uxore ſua vendidit agrum, ¶ & 2
fraudauit de pretio agri, conſcia uxore ſua: A
& afferens partem quandam, ad pedes Apo-
ſtolorum poſuit. ¶ Dixit autem Petrus, *Ana- 3
*Ad Ananiam nia, cur tentauit ſatanas cor tuum, mentiri
*ad eum te Spiritui ſancto, & fraudare de pretio a-
gri? ¶ Nonne manens tibi manebat, & ve- 4
numdatum in tua erat poteſtate? Quare po-
ſuiſti in corde tuo hanc rem? Non es menti-
tus hominibus, ſed Deo. ¶ Audiens autem 5
Ananias hæc verba, cecidit, & expirauit.
Et factus eſt timor magnus ſuper omnes qui
audierunt. ¶ Surgentes autem iuuenes, amo- 6
uerunt eum, & efferentes ſepelierunt. ¶ Fa- 7
ctum eſt autem quaſi horarum trium ſpa- B
tium, & uxor ipſius, neſciens quod factum
fuerat, introiuit. ¶ Reſpondit autem ei Pe- 8
∗.6. trus, Dic mihi – mulier, ſi tanti agrũ ven-
didiſtis? At illa dixit, Etiam tanti. ¶ Petrus 9
autem ad eam, Quid utique conuenit vobis
tentare Spiritum Domini? Ecce, pedes eorũ
qui ſepelierunt virum tuum, ad oſtium, &
efferent te. ¶ Confeſtim cecidit ante pedes 10
eius, & expirauit. Intrantes autẽ iuuenes,
inuenerunt illam mortuã: & extulerunt, &
ſepelierunt ad virum ſuum. ¶ Et factus eſt 11
timor magnus in uniuerſa eccleſia, & in
omnes qui audierunt hæc. ¶ Per manus autẽ 12
Apoſtolorum fiebant ſigna & prodigia mul- C
ta in plebe. Et erant unanimiter omnes in
porticu Salomonis. ¶ Cæterorum autem ne- 13
mo audebat ſe coniungere illis: ſed magnifi-
cabat eos populus. ¶ Magis autem augebatur 14
credentium in Domino multitudo virorũ ac
mulierum: ¶ ita ut in plateas eijcerent infir- 15
mos, & ponerent in lectulis ac grabatis, ut
veniente Petro ſaltem umbra illius obum-
braret quenquam illorum, – & liberarentur
∗.5. omnes ab infirmitatibus ſuis. ¶ Concurrebat 16
autem & multitudo vicinarũ ciuitatum Ie-
ruſalem, afferentes ægros & vexatos a ſpi-
ritibus immundis: qui curabantur omnes.
¶ Exurgens autẽ princeps ſacerdotum & om- 17
nes qui cũ illo erant, quæ eſt hæreſis Saddu- D
cæorum, repleti ſunt zelo: ¶ & iniecerũt ma- 18
nus in Apoſtolos, & poſuerunt eos in cuſtodia
publica. ¶ Angelus autẽ Domini per noctem 19
aperiens ianuas carceris, & educens eos, di-
20 xit, ¶ Ite: & ſtantes loquimini in templo ple-
21 bi omnia verba vitæ huius. ¶ Qui cum au-
diſſent, intrauerunt diluculo in templum &
docebant. Adueniens autẽ princeps ſacerdotũ
& qui cum eo erant, conuocauerunt conciliũ
& omnes ſeniores filiorum Iſrael: & miſe-
22 runt ad carcerem ut adducerentur. ¶ Cum
autem veniſſent miniſtri, & aperto carcere
non inueniſſent illos: reuerſi nuntiauerunt,
23 ¶ dicentes, Carcerem quidem inuenimus
clauſum cum omni diligentia, & cuſtodes
ſtantes ante ianuas: aperientes autem, ne-
24 minem intus inuenimus. ¶ Ut autem audie-
E runt hos ſermones magiſtratus templi &
principes ſacerdotum ambigebant de illis
25 quidnam fieret. ¶ Adueniens autem quidam
nuntiauit eis: Quia ecce viri quos poſuiſtis
in carcerem, ſunt in templo ſtantes, & do-
26 centes populum. ¶ Tunc abijt magiſtratus cũ
miniſtris, & adduxit illos ſine vi: timebant
27 enim populum ne lapidarentur. ¶ Et cum
adduxiſſent illos, ſtatuerunt in concilio. Et
28 interrogauit eos princeps ſacerdotum, ¶ di-
cens: Præcipiendo præcepimus vobis ne do-
ceretis in nomine iſto: & ecce repleſtis Ie-
ruſalem doctrina veſtra, & vultis indu-
cere ſuper nos ſanguinem hominis iſtius.
29 ¶ Reſpondens autem Petrus & Apoſtoli, di-
F xerunt, Obedire oportet Deo magis, quàm
30 hominibus. ¶ Deus patrum noſtrorum ſuſci-
tauit Ieſum, quem vos interemiſtis, ſuſpen-
31 dentes in ligno. ¶ Hunc principem & ſalua-
torem Deus exaltauit dextera ſua, ad dan-
dam pœnitentiam Iſraeli, & remiſſionem
32 peccatorum. ¶ & nos ſumus teſtes horum
verborum, & Spiritus ſanctus, quem dedit
33 Deus omnibus obedientibus ſibi. ¶ Hæc cùm
audiſſent, diſſecabantur, & cogitabant in-
34 terficere illos. ¶ Surgens autem quidam in
concilio Phariſæus, nomine Gamaliel, le-
giſdoctor honorabilis uniuerſæ plebi iuſſit
35 *foras ad breue homines fieri. ¶ Dixitque *puſillum
ad illos, Viri Iſraelitæ, attendite vobis ſu- foras Apo-
36 per hominibus iſtis quid acturi ſitis. ¶ An- ſtolos ſece-
G te hos enim dies extitit Theodas, dicens ſe dere 3.
eſſe aliquem, cui conſenſit numerus virorum
circiter quadringentorum, qui occiſus eſt:
& omnes qui credebant ei, diſſipati ſunt, &
37 *redacti ad nihilum. ¶ Poſt hunc extitit *redactus
Iudas Galilæus in diebus profeſſionis, & eſt 10.
auertit populum poſt ſe & ipſe periit: & om-
nes quotquot conſenſerunt ei, diſperſi ſunt.
38 ¶ Et nunc – itaque dico vobis, Diſcedite ab ∗.1.
hominibus iſtis & ſinite illos: quoniam ſi eſt
ex hominibus conſilium hoc aut opus, diſ-
39 ſoluetur: ¶ ſi vero ex Deo eſt, non poteri-
tis diſſoluere eos, ne forte & Deo repugnare
inueniamini. Conſenſerunt autem illi.
40 ¶ Et conuocantes Apoſtolos, cæſis denun-
tiauerunt ne loquerentur in nomine Ieſu,
& dimi-

*& dimiſerunt eos.* ¶ *Et illi quidem ibant* 41
*gaudentes à conſpectu concilij, quoniam di-*
*gni habiti ſunt pro nomine Ieſu contumeliã*
*pati.* ¶ *Omni autem die non ceſſabant in* 42
*templo & circa domos docentes & euangeli-*
*zantes Chriſtum Ieſum.*

CAP. VI.

*IN diebus autem illis creſcente numero* 1
*diſcipulorum, factum eſt murmur Græco-* A
*rum aduerſus Hebræos, eo quod deſpiceren-*
*tur in miniſterio quotidiano viduæ eorum.*
¶ *Conuocantes autem duodecim multitudi-* 2
*nem diſcipulorum, dixerunt, Nõ eſt æquum,*
*nos derelinquere verbum Dei, & miniſtra-*
*re menſis.* ¶ *Conſiderate ergo, fratres, viros* 3
*ex vobis boni teſtimonij ſeptem, plenos Spi-*
*ritu ſancto & ſapientia, quos conſtituamus*
*ſuper hoc opus.* ¶ *Nos vero, orationi & mini-* 4
*ſterio verbi inſtantes erimus.* ¶ *Et placuit* 5
*ſermo coram omni multitudine. Et elegerũt* B
*Stephanum virum plenum fide & Spiritu*
Infr.21.b.8. *ſancto, & ‖Philippum, & Prochorum, & Ni-*
ᵐTimotheũ *canorem, & ᵐ Timonem' & Parmenam, &*
32. *Nicolaum aduenam Antiochenum.* ¶ *Hos ſta-* 6
*tuerunt ante conſpectum Apoſtolorum: & o-*
*rantes impoſuerunt eis manus.* ¶ *Et verbum* 7
*Domini *Dei' creſcebat, & multiplicabatur nume-*
*rus diſcipulorum in Ieruſalem valde: multa*
*etiam turba ſacerdotum obediebat fidei.*
¶ *Stéphanus autem plenus gratia & forti-* 8
*tudine faciebat prodigia & ſigna magna in* C
*populo.* ¶ *Surrexerunt autem quidam de ſy-* 9
*nagoga, quæ appellatur Libertinorum, &*
*Cyrenenſium, & Alexandrinorũ, & eorum*
*qui erant à Cilicia & Aſia, diſputantes cum*
*Stéphano:* ¶ *& non poterant reſiſtere ſa-* 10
*pientiæ & Spiritui qui loquebatur.* ¶ *Tunc* 11
*ſummiſerunt viros, qui dicerent ſe audiuiſ-*
*ſe eum dicentem verba blaſphemiæ in Moy-*
*ſen & Deum.* ¶ *Commouerunt itaque ple-* 12
*bem, & ſeniores, & Scribas: & concurrentes* D
*rapuerunt eum, & adduxerunt in conciliũ,*
¶ *& ſtatuerunt falſos teſtes qui dicerent,* 13
*Homo iſte non ceſſat loqui verba aduerſus*
*locum ſanctum & legem.* ¶ *audiuimus enim* 14
*eum dicentem, quoniam Ieſus Nazarenus*
*hic, deſtruet locum iſtum, & mutabit tra-*
*ditiones, quas tradidit nobis Moyſes.* ¶ *Et* 15
*intuentes eum omnes qui ſedebant in con-*
*cilio, viderunt faciem eius tanquam fa-*
*ciem angeli.*

CAP. VII.

*DIxit autẽ princeps ſacerdotum, Si hæc* 1
*ita ſe habent?* ¶ *Qui ait, Viri fratres &* 2
*patres audite. Deus gloriæ apparuit patri* A
*noſtro Abrahæ cum eſſet in Meſopotamia,*
*prius quàm moraretur in Charan,* ¶ *& di-* 3
Gene.12.a.1. *xit ad illum, ‖Exi de terra tua, & de cogna-*
*tione tua, & veni in terram quam monſtra-*
*uero tibi.* ¶ *Tunc exijt de terra Chaldæorum,* 4
*& habitauit in Charan. Et inde poſtquam*
*mortuus eſt pater eius, tranſtulit illum in*
*terram iſtam, in qua nunc vos habitatis.*
5 ¶ *Et non dedit illi hæreditatem in ea nec*
*paſſum pedis: ⁿ &' repromiſit dare illi eam* ⁿſed
*in poſſeßionem, & ſemini eius poſt ipſum,*
6 *cùm non haberet filium.* ¶ *Locutus eſt autem*
*ei' Deus, ‖Quia erit ſemen eius accola in* –.6.
*terra aliena, & ſeruituti eos ſubijcient, &* Gen.15.c.13
*male tractabunt eos annis quadringentis:*
7 ¶ *& gentem cui ſeruierint, iudicabo ego ⁿ di-* ⁿdicit Do-
*xit Deus'. & poſt hæc exibunt, & ſeruient* minus.
8 *mihi in loco iſto.* ¶ *‖Et dedit illi teſtamẽtum* Gen.17.b.10
B *circunciſionis, ‖ & ſic genuit Iſaac, ‖& cir-* Gen.21.a.2.
*cuncidit eum die octauo: & ‖Iſaac, Iacob. &* a.4.
9 *‖Iacob, duodecim Patriarchas.* ¶ *Et Patri-* Gen.25.e.24
*archæ æmulantes, ‖ Ioſeph vendiderunt in* d.20.
10 *Aegyptum. & erat Deus cum eo:* ¶ *& eripuit* Gen.29.d.32
*eum ex omnibus tribulationibus eius. et ‖de-* 30.a.b.c.d.
*dit ei gratiã & ſapientiã in conſpectu Pha-* 35.d.23.
*raonis regis Aegypti, & conſtituit eum præ-* Gen.37.f.28
*poſitum ſuper Aegyptum & ſuper omnem* Gen.41.e.37
11 *domum ſuam.* ¶ *Venit autem fames in vni-*
*uerſam Aegyptum & Chanaan, & tribula-*
*tio magna, & non inueniebant cibos patres*
12 *noſtri.* ¶ *‖Cùm audiſſet autem Iacob eſſe fru-* Gen.42.a.2.
*mẽtum in Aegypto: miſit patres noſtros pri-*
13 *mum:* ¶ *& ‖ in ſecundo cognitus eſt Ioſeph à* Gen.45.a.3.
*fratribus ſuis, & manifeſtatũ eſt Pharaoni* a.4.
14 *genus eius* ¶ *Mittẽs autem Ioſeph, accerſiuit*
*Iacob patrem ſuum, & omnem cognationem*
15 * *in animabus ſeptuagintaquinque.* ¶ *‖Et* *ſuam
*deſcendit Iacob in Aegyptum: & defunctus* Gen.46.a.8.
16 *eſt ipſe & patres noſtri.* ¶ *‖Et tranſlati ſunt* a.5.
*in Sichem, & poſiti ſunt in ſepulchro ‖quod* Gen.49.d.32
*emit Abraham pretio argenti a filijs Hemor* Gen.50.b.7.
17 *filij Sichem.* ¶ *Cùm autem appropinquaret* Gen.23.c.16
C *tempus promiſſionis, quam confeſſus erat* 59.b.13.
*Deus Abrahæ, ‖ creuit populus & multipli-* Ioſu.24.g.32
18 *catus eſt in Aegypto.* ¶ *quoadusque ſurrexit* Exod.1.a.7.
*alius rex in Aegypto, qui non ſciebat Ioſeph.*
19 ¶ *Hic circumueniens genus noſtrum afflixit*
*patres noſtros, vt exponerent infantes ſuos,*
20 *ne viuificarentur.* ¶ *‖Eodem tempore natus* Exod.2.a.2.
*eſt Moyſes, & fuit gratus Deo, qui nutritus* Heb.11.c.23.
21 *eſt tribus mẽſibus in domo patris ſui.* ¶ *Ex-*
*poſito autem illo, ſuſtulit eum filia Pharao-*
22 *nis, & nutriuit eum ſibi in filium.* ¶ *Et eru-*
*ditus eſt Moyſes omni ſapientia Aegyptiorũ:*
*& erat potens in verbis & in operibus ſuis.*
23 ¶ *Cùm autẽ impleretur ei quadraginta an-*
*norum tempus, aſcendit in cor eius vt viſi-*
24 *taret fratres ſuos filios Iſraël.* ¶ *‖Et cùm* Exo.2.b.12.
*vidiſſet quendam iniuriam patientem, vin-*
*dicauit illum & fecit vltionem ei qui inin-*
25 *riam ſuſtinebat, percuſſo Aegyptio.* ¶ *Exiſti-*
*mabat autem intelligere fratres, quoniam*
*Deus per manum ipſius daret ſalutem illis:*
26 *at illi non intellexerunt.* ¶ *‖ Sequenti verò* Exo.2.b.13.
*die apparuit illis litigantibus: & reconcilia-*
D *bat eos in pace, dicens, Viri, fratres eſtis, vt*
27 *quid nocetis alterutrum?* ¶ *Qui autem iniu-*
*riam*

viam faciebas proximo, repulit eum, dicens,
Quis te conſtituit principem & iudicem ſu-
per nos? ¶ nunquid interficere me tu vis, 28
quemadmodum interfeciſti heri Aegyptium?
¶ Fugit autem Moyſes in verbo iſto: & factus 29
eſt aduena in terra-Madian, vbi generauit
filios duos. ¶ Et expletis annis quadraginta, 30
Exod.3.a.2. ‖apparuit illi in deſerto montis Sina ange-
lus in igne flamma rubi. ¶ Moyſes autē vi- 31
dens, admiratus eſt viſum. Et accedente illo
vt conſideraret, facta eſt ad eum vox Domi-
*dicens ni*, ¶ Ego ſum Deus patrum tuorum, Deus 32
Abraham, Deus Iſaac, & Deus Iacob. Tre-
mefactus autem Moyſes, non audebat conſi-
derare. ¶ Dixit autem illi Dominus, Solue 33
calceamentum pedum tuorum: locus enim in
quo ſtas, terra ſancta eſt. ¶ Videns vidi af- 34
flictionem populi mei qui eſt in Aegypto, &
gemitum eorum audiui, & deſcendi liberare
⌐.3. eos. Et nunc veni ⌐ &[3] mittam te in Aegy-
ptum. ¶ Hunc Moyſen, quem negauerunt, di- 35
centes, Quis te conſtituit principem & du-
cem? hunc Deus principem & redemptorem
miſit, cum manu angeli qui apparuit illi in
Exod.7.8.9. rubo. ¶ ‖Hic eduxit illos faciens prodigia & 36
10.11.14. ſigna in terra-Aegypti, & in rubro mari, & E
Exo.16.a.1. ‖ in deſerto annis quadraginta. ¶ Hic eſt 37
Deu.18.c.15. Moyſes qui dixit filijs Iſrael, ‖Prophetam ſu-
Exod.19.a.3. ſcitabit vobis Deus de fratribus veſtris tā-
d.19. quam me: ipſum audietis. ¶ Hic eſt qui fuit 38
in eccleſia in ſolitudine, cum angelo qui lo-
quebatur ei in monte Sina, & cum patribus
noſtris: qui accepit verba vitæ dare nobis.
¶ Cui noluerunt obedire patres noſtri: ſed 39
repulerunt, & auerſi ſunt cordibus ſuis in
Exo.32.a.1. Aegyptum, ¶ dicentes ad Aaron: ‖ Fac nobis, 40
"Moyſi enim Deos qui præcedant nos: "Moyſes enim hic',
huic qui eduxit nos de terra-Aegypti, neſcimus
quid factum ſit ei. ¶ Et vitulum fecerunt in 41
diebus illis, & obtulerunt hoſtiam ſimula-
chro, & lætabantur in operibus manuū ſua-
rum. ¶ Conuertit autem Deus, & tradidit 42
eos ſeruire militiæ cæli, ſicut ſcriptum eſt in
Amos5.g.25 libro Prophetarum: ‖ Nunquid victimas &
hoſtias obtuliſtis mihi annis quadraginta
in deſerto, domus Iſrael? ¶ Et ſuſcepiſtis ta- 43
bernaculū Moloch, & ſydus Dei veſtri Rem-
pham, figuras quas feciſtis, adorare eas. Et F
transferam vos trans Babylonem. ¶ Taber- 44
naculum teſtimonij fuit patribus noſtris in
⌐.4. deſerto, ſicut diſpoſuit ⌐ Deus' ‖ loquens ad
Exo.25.d.4. Moyſen, vt faceret illud ſecundum formam
Heb.8.b.5. quam viderat. ¶ ‖Quod & induxerunt, ſu- 45
Ioſue 3.c.14 ſcipientes patres noſtri cum Ieſu in poſſeſſio-
1.Re.16.c.13. nem gētium, quas expulit Deus à facie pa-
trum noſtrorum, vſque in diebus Dauid,
Pſa.131.a.5. ¶ ‖qui inuenit gratiam ante Deum, & ‖pe- 46
3.Reg. 6.a.1. tijt vt inueniret tabernaculum Deo Iacob.
1.par.17.b.12 ¶ ‖Salomon autē ædificauit illi domum, ¶ Sed 47
"per pro- ‖non Excelſus in manufactis habitat, ſicut 48
phetam. "propheta' dicit: ¶ ‖Cælū mihi ſedes eſt: ter- 49

ra autem ſcabellum pedum meorum. Quam Infr.17.f.24.
domum ædificabitis mihi, dicit Dominus? Iſa.66.a.1.
50 aut quis locus requietionis meæ eſt? ¶ Nonne 3.Re.8.c.27.
51 manus mea fecit hæc omnia? ¶ Dura ceruice 2.Par.6.c.18
& incircumciſi cordibus & auribus, vos
ſemper Spiritui ſancto "reſiſtitis' : ſicut pa- "reſtitiſtis
52 tres veſtri, et vos. ¶ Quem Prophetarum non
ſunt perſequuti patres veſtri? Et occiderunt
G eos qui prænuntiabant de aduentu Iuſti,
cuius vos nunc proditores & homicidæ fui-
53 ſtis: ¶ qui accepiſtis legem in diſpoſitione an-
54 gelorum, & non cuſtodiſtis. ¶ Audientes au-
tem hæc diſſecabantur cordibus ſuis, & ſtri-
55 debant dentibus in eum. ¶ Cùm autem eſſet
plenus Spiritu ſancto, intendens in cælum,
vidit gloriam Dei, & Ieſum ſtantem à dex-
56 tris Dei. ¶ Et ait, Ecce video cælos apertos,
& filium hominis ſtantem à dextris * Dei. *virtutis
57 ¶ Exclamantes autem voce magna, cōtinue-
runt aures ſuas, & impetum fecerunt vna-
58 nimiter in eum. ¶ Et eijcientes eum extra
ciuitatem, lapidabant: & teſtes depoſuerunt
veſtimenta ſua ſecus pedes ‖adoleſcentis qui Infr.22.c.20
59 vocabatur Saulus. ¶ Et lapidabant Stepha-
num inuocantem, & dicentem: Domine Ie-
60 ſu, ſuſcipe ſpiritum meum. ¶ Poſitis autem
genibus, clamauit voce magna, ⌐ dicens[3]: ⌐.3.
Domine ne ſtatuas illis hoc peccatum. Et
cum hoc dixiſſet, obdormiuit*. Saulus au- *in Domi-
tem erat conſentiens neci eius. no.

CAP. VIII.

1 FActa eſt autem in illa die perſecutio ma-
A gna in Eccleſia, quæ erat Ieroſolymis, &
omnes diſperſi ſunt per regiones Iudææ &
2 Samariæ, præter Apoſtolos. ¶ Curauerunt
autem Stephanum viri timorati: & fecerūt
3 planctum magnum ſuper eum. ¶ Saulus au-
tem deuaſtabat eccleſiam: per domos intrās,
‖& trahens viros ac mulieres, tradebat in Inf.22.a.4.
4 cuſtodiam. ¶ Igitur qui diſperſi erant per- c.09.
5 tranſibant, euangelizantes verbum*. ¶ Phi- *Dei
lippus autem deſcendens in ciuitatem Sa-
6 mariæ, prædicabat illis Chriſtum. ¶ Inten-
debant autem turbæ his quæ à Philippo di-
cebantur, vnanimiter audientes, & viden-
7 tes ſigna quæ faciebat. ¶ Multi enim eorum
qui habebant ſpiritus immundos, clamantes
B voce magna, exibant. Multi autem paralyti-
8 ci & claudi curati ſunt. ¶ Factum eſt ergo
9 gaudium magnum in illa ciuitate. ¶ Vir au-
tem quidam nomine Simon, qui ante fuerat
in ciuitate magus, ſeducens gentem Sama-
10 riæ, dicens ſe eſſe aliquem magnum: ¶ cui au-
ſcultabant omnes à minimo vſq; ad maxi-
mum, dicentes, Hic eſt virtus Dei, quæ vo-
11 catur magna. ¶ Attendebant autem eum,
propter quod multo tēpore magicis ſuis* de- *artibus qu
12 mentaſſet eos. ¶ Cum verò credidiſſent Phi-
lippo euangelizanti de regno Dei: "&' no- "in
mine Ieſu Chriſti, baptizabantur viri ac
13 mulieres. ¶ Tunc Simon & ipſe credidit: &
cum

cum baptizatus eſſet, Adhærebat Philippo. C
Videns etiam ſigna & virtutes maximas
fieri, ſtupens admirabatur. ¶Cum autē au- 14
diſſent Apoſtoli qui erant in Ieroſolymis,
quòd recepiſſet Samaria verbum Dei: miſe-
runt ad eos Petrum et Iohannem. ¶Qui cùm 15
veniſſent, orauerunt pro ipſis, vt acciperent
Spiritum ſanctū. ¶Nondum enim in quen- 16
quam illorum venerat, ſed baptizati tan-
tùm erant in nomine Domini Ieſu. ¶Tunc 17
imponebant manus ſuper illos, & accipiebāt
ſpiritum ſanctum. ¶ Quum vidiſſet autem 18
Simon, quia per impoſitionem manus Apo- D
ſtolorum, daretur ſpiritus ſanctus, obtulit eis
pecuniam, ¶dicens, Date & mihi hanc pote- 19
ſtatem, vt cuicunque impoſuero manus, ac-
cipiat Spiritum ſanctum. ¶Petrus autē di- 20
xit ad eum, Pecunia tua tecum ſit in perdi-
tionem: quoniam donum Dei exiſtimaſti
pecunia poßideri. ¶ Non eſt tibi pars, neque 21
ſors in ſermone iſto. cor enim tuum non eſt
rectum coram Deo. ¶Pœnitentiam itaq; age 22
ab hac nequitia tua: & roga Deum, ſi fortè
remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. ¶In 23
felle enim amaritudinis, & obligatione ini-
quitatis video te eſſe. ¶Reſpondens autē Si- 24
mon dixit: Precamini vos pro me ad Domi-
num, vt nihil veniat ſuper me horum quæ
dixiſtis. ¶ Et illi quidem teſtificati & lo- 25
quuti verbum Domini, redibāt Ieroſolymā, E
& multis regionibus Samaritanorum euā-
gelizabant. ¶ Angelus autē Domini loqu- 26
tus eſt ad Philippum, dicens, Surge, & vade
contra meridianum, ad viā quæ deſcēdit ab
Ieruſalem in Gazam, hæc eſt deſerta. ¶Et 27
ſurgens abijt. Et ecce, vir Aethiops, eunū-
chus, potens "Candaces' reginæ Aethiopum,
qui erat ſuper omnes gazas eius, venerat
adorare in Ieruſalem: ¶ & reuertebatur ſe- 28
dens ſuper currum ſuū, legensq; Iſaiam pro-
phetam. ¶Dixit autē Spiritus Philippo: Ac- 29
cede, & adiunge te ad currum iſtū. ¶Accur- 30
rens autē Philippus, audiuit eum legentē I-
ſaiam Prophetam, & dixit: Putaſne intelli-
gis quæ legis? ¶Qui ait, Et quomodo poſſum, 31
ſi non aliquis oſtenderit mihi? Rogauitque
Philippum vt aſcenderet, & ſederet ſecum.
¶Locus aūt ſcripturæ quā legebat, erat hic: 32
‖Tanquā ouis ad occiſionē ductus eſt: & ſicut F
agnus corā tondente ſe, ſine voce, ſic non a-
peruit os ſuū. ¶In humilitate iudicium eius 33
ſublatum eſt. Generationem eius quis enar-
rabit, quoniam "tolletur' de terra vita eius?
¶Reſpondēs autem eunûchus Philippo, dixit: 34
Obſecro te, de quo propheta dicit hoc? de ſe,
an de alio aliquo? ¶Aperiens autē Philippus 35
os ſuum, & incipiens à ſcriptura iſta, euan-
gelizauit illi Ieſum. ¶Et dum irēt per viā, 36
venerūt ad quandā aquā: & ait eunûchus,
Ecce aqua, " quis' prohibet me baptizari?
¶Dixit autem Philippus, Si credis ex toto 37

*Candacis ꝛꝛ.

Iſai.53.b.7.

*tollitur e.

*quid

C corde, licet. Et reſpondens ait, Credo filium
38 Dei eſſe Ieſum Chriſtū. ¶Et iußit ſtare cur-
rum: & deſcenderunt vterq; in aquā, Phi-
39 lippus & eunûchus, & baptizauit eū. ¶Cùm
autem aſcendiſſent de aqua, Spiritus Domi-
ni rapuit Philippum, & amplius non vidit
eum eunûchus. Ibat autem per viam ſuam
40 gaudens. ¶Philippus autem inuentus eſt in
Azoto, & pertranſiens euangelizabat ciui-
tatibus cunctis, donec veniret Cæſaream.

## CAP. IX.

1 SAulus autem adhuc ſpirans minarū &
A cædis in diſcipulos Domini, acceßit ad
2 principem Sacerdotū. ¶ ‖& petijt ab eo epi-
ſtolas in Damaſcū ad ſynagogas, vt ſi quos
inueniſſet huius viæ viros ac mulieres, vin-
3 ctos perduceret in Ieruſalem. ¶ ‖Et cùm iter
faceret: contigit vt appropinquaret Damaſ-
co. ‖ & ſubitò circunfulſit eum lux de cælo.
4 ¶‖Et cadens in terram, audiuit vocem di-
centem ſibi, Saule, Saule quid me perſeque-
5 ris? ¶ Qui dixit, Quis es Domine? Et ille,
Ego ſum Ieſus, quem tu perſequeris. durum
6 eſt tibi contra ſtimulum calcitrare. ¶Et tre-
mens ac ſtupens dixit, Domine, quid me vis
facere? Et Dominus ad eū, Surge, & ingre-
B dere ciuitatem, & ibi dicetur tibi quid te o-
7 porteat facere. ¶Viri autem illi qui comita-
bantur cum eo, ſtabant ſtupefacti, audientes
quidem vocem, neminem autem videntes.
8 ¶Surrexit autem Saulus de terra, apertisq;
oculis nihil videbat. Ad manus autem illum
9 trahentes, introduxerunt Damaſcum. ¶Et
erat* tribus diebus nō videns, & non man-
10 ducauit, neq; bibit. ¶Erat autem quidā di-
ſcipulus Damaſci, nomine Ananias: & dixit
ad illum in viſu Dominus, Anania. At ille
11 ait, Ecce ego Domine. ¶ Et Dominus ad eū,
Surge, & vade in vicum qui vocatur Re-
ctus: & quære in domo Iudæ Saulum nomine
12 Tharſenſem. ecce enim orat. ¶(Et vidit vi-
rum Ananiam nomine, introëuntem, & im-
ponentem ſibi manus vt viſum recipiat.)
13 ¶Reſpondit autem Ananias, Domine, audi-
C ui à multis de viro hoc, quanta mala fecerit
14 ſanctis tuis in Ieruſalem: ¶ & hic habet po-
teſtatem à principibus ſacerdotum alligandi
15 omnes qui inuocant nomen tuū. ¶Dixit au-
tem ad eum Dominus, Vade, quoniam vas
electionis eſt mihi iſte, vt portet nomen meū
coram gentibus & regibus, & filijs Iſrael.
16 ¶Ego enim oſtendam illi quanta oporteat
17 eum pro nomine meo pati. ¶ Et abijt Ana-
nias, & introiuit in domum: & imponens ei
manus, dixit, Saule frater, Dominus miſit
me Ieſus, qui apparuit tibi in via qua ve-
niebas: vt videas & implearis Spiritu ſan-
18 cto. ¶ Et confeſtim ceciderunt ab oculis eius
D tanquam ſquamæ, & viſum recepit. & ſur-
19 gens baptizatus eſt. ¶ Et cùm accepiſſet ci-
bum, confortatus eſt. Fuit aūt cum diſcipu-
lis

Gala.1.c.15.
Infr.22.a.5.
Inf.22.b.6.
1.Cor.15.a.8
2.Cor.12.a.8

*ibi

illis qui erant Damaſci, per dies aliquot. ⁋Et 20
*in ſynagogis prædicabat 8. cõtinuò ingreſſus * in ſynagogas, prædicabat
Ieſum, quoniam hic eſt filius Dei. ⁋Stupebãt 21
autẽ omnes qui audiebãt, et dicebant, Nonne
hic eſt qui expugnabat in Ieruſalem eos qui
inuocabant nomen iſtud, & huc ad hoc venit
vt vinctos illos duceret ad principes ſacer-
dotum? ⁋Saulus autem multo magis conua- 22
leſcebat, & confundebat Iudæos qui habita-
bant Damaſci, affirmans quoniam hic eſt
Chriſtus. ⁋Cùm autem implerentur dies 23
multi, conſilium fecerunt Iudæi vt eum in-
terficerent. ⁋Nota autem facta ſunt Saulo 24
2.Co.11.g.32 inſidiæ eorum. ‖Cuſtodiebant autem & por-
tas die ac nocte, vt eum interficerẽt. ⁋Acci- 25
*eius pientes autem eum diſcipuli * nocte, per mu-
rum dimiſerunt eum, ſubmittentes in ſpor-
ta. ⁋Cùm autem veniſſet in Ieruſalem, ten- 26
tabat ſe iungere diſcipulis, & omnes time- E
bant eum, non credentes quòd eſſet diſcipu-
lus. ⁋Barnabas autem apprehenſum illum 27
duxit ad Apoſtolos: & narrauit illis quomo-
do in via vidiſſet Dominũ, & quia locutus
eſt ei, & quomodo in Damaſco fiducialiter
egerit in nomine Ieſu. ⁋Et erat cum illis in- 28
trans & exiens in Ieruſalem, & fiducialiter
agẽs in nomine Domini. ⁋Loquebatur quoq; 29
Gentibus, & diſputabat cum Græcis: illi au-
tem quærebant occidere eum. ⁋Quod cùm co- 30
gnouiſſent fratres, deduxerunt eum Cæſa-
ream, & dimiſerũt Tharſum. ⁋Eccleſia qui- 31
dem per totã Iudæam & Galilæã & Sama-
riã habebat pacẽ, & ædificabatur ambulans
in timore Domini, & cõſolatione ſancti Spi-
ritus replebatur. ⁋Factum eſt autẽ, vt Pe- 32
trus dum tranſiret vniuerſos, deueniret ad
ſanctos qui habitabant Lydda. ⁋Inuenit au- 33
tem ibi hominem quendam, nomine Aeneã, F
ab annis octo iacentem in grabato, qui erat
*ſanat 5. paralyticus. ⁋Et ait illi Petrus, Aenea * ſa-
net ' te Dominus Ieſus Chriſtus: ſurge, & 34
ſterne tibi. Et continuò ſurrexit. ⁋Et vide- 35
runt eum omnes qui habitabant Lydda, &
Saronæ qui conuerſi ſunt ad Dominum. ⁋In 36
Ioppe autem fuit quædam diſcipula nomine
Tabitha, quæ interpretata dicitur Dorcas.
Hæc erat plena operibus bonis & eleemoſy-
nis quas faciebat. ⁋Factũ eſt aũt in diebus 37
illis, vt infirmata moreretur. Quam cùm la-
uiſſent, poſuerunt eam in cœnaculo. ⁋Cùm 38
autem prope eſſet Lydda ab Ioppe, diſcipuli
audientes quia Petrus eſſet in ea, miſerunt
duos viros ad eum, rogantes, Ne pigriteris
venire vſq; ad nos. ⁋Exurgens autem Pe- 39
trus venit cũ illis. Et cùm aduenisset, duxe- G
runt illum in cœnaculum: & circumſteterunt
illum omnes viduæ flentes, & oſtendẽtes ei
tunicas et veſtes, quas faciebat illis Dorcas.
⁋Eiectis autem omnibus foras, Petrus ponẽs 40
genua orauit: & conuerſus ad corpus, dixit:
Tabitha ſurge. At illa aperuit oculos ſuos: &
41 viſo Petro, reſedit. ⁋Dans autem illi manũ,
erexit eam. Et cùm vocaſſet ſanctos & vi-
42 duas, aſſignauit eam viuam. ⁋Notũ autem
factum eſt per vniuerſam Ioppen: & credi-
43 derunt multi in Domino. ⁋Factum eſt au-
tem vt dies multos moraretur in Ioppe, apud
Simonem quendam coriarium.

CAP. X.

1 VIr autem quidam erat in Cæſarea, no-
A mine Cornelius, centurio cohortis quæ
2 dicitur Italica, ⁋religioſus, ac timens Deum
cum omni domo ſua, faciens eleemoſynas
multas plebi, & deprecans Deum ſemper:
3 ⁋is vidit in viſu manifeſte, quaſi hora diei
nona, angelum Dei introeuntem ad ſe, & di-
4 centem ſibi, Corneli. ⁋At ille intuens eum
timore correptus, dixit, Quis es Domine?
Dixit autẽ illi, Orationes tuæ & eleemoſynæ
tuæ aſcenderunt in memoriam in conſpectu
5 Dei. ⁋Et nunc mitte viros in Ioppen, & ac-
cerſi Simonem quendam qui cognominatur
6 Petrus. ⁋hic hoſpitatur apud Simonẽ quen-
dam coriarium, cuius eſt domus iuxta mare.
7 hic dicet tibi quid te oporteat facere. ⁋Et
cùm diſceſſiſſet angelus qui loquebatur illi,
vocauit duos domeſticos ſuos, & militẽ me-
tuentem Dominum ex his qui illi parebant.
8 ⁋Quibus cùm narraſſet omnia, miſit illos in
9 Ioppen. ⁋Poſtera autem die iter illis facien-
B tibus, & appropinquantibus ciuitati, aſcen-
dit Petrus in ſuperiora, vt oraret circa horã
10 ſextam. ⁋Et cùm eſuriret, voluit guſtare.
Parantibus autem illis, cecidit ſuper eum
11 mentis exceſſus: ⁋& vidit cœlum apertum,
& deſcendens vas quoddam, velut linteum
magnum, quatuor initijs ſubmitti de cœlo
12 in terram. ⁋in quo erant omnia quadrupe-
13 dia & ſerpentia terræ, & volatilia cœli. ⁋Et
facta eſt vox ad eum, Surge Petre, occide, &
14 manduca. ⁋Ait autem Petrus, Abſit Domi-
ne, quia nunquam manducaui omne cõmune
15 & immundum. ⁋Et vox iterum ſecundo ad
eum: * Quæ ' Deus purificauit, tu commune *Quod
16 ne dixeris. ⁋Hoc autem factum eſt per ter.
C Et ſtatim receptũ eſt vas in cœlum. ⁋Et dũ
17 intra ſe hæſitaret Petrus quidnã eſſet viſio
quam vidiſſet, ecce viri, qui miſſi erant à
Cornelio, inquirentes domum Simonis, aſti-
18 terunt ad ianuã. ⁋Et cùm vocaſſent, inter-
rogabãt, ſi Simon, qui cognominatur Petrus,
19 illic haberet hoſpitium. ⁋Petro autem cogi-
tante de viſione, dixit Spiritus ei, Ecce viri
20 tres quærunt te. ⁋‖Surge itaque & deſcen- Infr.15.b.7.
de, & vade cum eis, nihil dubitans: quia ego
21 miſi illos. ⁋Deſcendens autem Petrus ad vi-
ros, dixit, Ecce, ego ſum quem quæritis: quæ
22 cauſa eſt, propter quam veniſtis? ⁋Qui dixe-
runt, Cornelius Cẽturio, vir iuſtus, et timẽs
Deum, & teſtimonium habens ab vniuerſa
gente Iudæorum, reſpõſum accepit ab Angelo
ſancto accerſire te in domum ſuã, & audire
verba

verba abs te. ¶ Introducens ergo eos, recepit 23
hoſpitio. Sequenti autem die ſurgens profe- D
ctus eſt cum illis: & quidam ex fratribus ab
Ioppe comitati ſunt eum. ¶ Altera autem die 24
introiuit Cæſaréam. Cornelius vero expe-
ctabat illos, conuocatis cognatis ſuis, & ne-
ceſſarijs amicis. ¶ Et factum eſt cum introiſ- 25
ſet Petrus, obuius venit ei Cornelius: &
*eum procidens ad pedes eius adorauit*. ¶ Petrus 26
vero eleuauit eum, dicens, Surge, & ego ipſe
homo ſum. ¶ Et loquens cum illo intrauit, & 27
inuenit multos qui conuenerant: ¶ dixitque 28
ad illos, Vos ſcitis quomodo abominatum ſit
viro Iudæo coniungi, aut accedere ad alie-
nigenam: ſed mihi oſtendit Deus, neminem
communem aut immundum dicere hominẽ.
¶ Propter quod ſine dubitatione veni acer- 29
ſitus. Interrogo ergo, quam ob cauſam acer- E
ſiſtis me? ¶ Et Cornelius ait, A nudiuſquar- 30
ta die, vſque ad hãc horam, orans eram ho-
ra nona in domo mea, & ecce vir ſtetit ante
me in veſte candida. ¶ & ait, Cornêli, exau- 31
dita eſt oratio tua, & eleemoſyna tua com-
memoratæ ſunt in conſpectu Dei. ¶ Mitte er- 32
go in Ioppen, & accerſi Simónem qui cogno-
minatur Petrus: hic hoſpitatur in domo Si-
mónis coriarij iuxta mare. ¶ Confeſtim ergo 33
miſi ad te: & tu bene feciſti veniendo. Nunc
ergo omnes nos in conſpectu tuo adſumus,
audire omnia quæcunque tibi præcepta ſunt
à Domino. ¶ Aperiens autem Petrus os ſuũ, 34
Deu.10.d.17 dixit, In veritate comperi ‖ quia non eſt per- F
2.Pa.19.c.7. ſonarum acceptor Deus: ¶ ſed in omni gente, 35
Iob.34.b.19. qui timet eum, & operatur iuſtitiam, acce-
Sap.6.b.8. ptus eſt illi. ¶ Verbum miſit Deus filijs Iſ- 36
Eccl.35.b.16 raël, annuntians pacẽ per Ieſum Chriſtum.
Rom.2.b.11. (hic eſt omnium Dominus.) ¶ Vos ſcitis, 37
Gala.2.b.6. quod factum eſt verbum per vniuerſam Iu-
Eph.6.b.9. dæam, incipiens enim à ‖ Galilæa, poſt ba-
Colo.3.d.25 ptiſmum quod prædicauit Iohannes: ¶ Ieſum 38
1.Pet.1.c.17. à Nazareth quomodo vnxit eum Deus Spi-
Mat.4.c.18. ritu ſancto & virtute, qui pertranſiit bene-
Luc.4.b.14. faciendo & ſanando omnes oppreſſos à dia-
bolo, quoniam Deus erat cum illo. ¶ Et nos 39
teſtes ſumus omnium quæ fecit in regione
Iudæorum & Ieruſalẽ, quem occiderunt ſu-
ſpendentes in ligno. ¶ Hunc Deus ſuſcitauit 40
tertia die, & dedit eum manifeſtum fieri
¶ non omni populo, ſed teſtibus præordinatis 41
à Deo: nobis, qui manducauimus & bibimus
cum illo poſtquam reſurrexit à mortuis. ¶ Et 42
præcepit nobis prædicare populo, & teſtifica- G
ri quia ipſe eſt qui conſtitutus eſt à Deo iu-
Iere.31.f.34. dex viuorum & mortuorum. ¶ Huic ‖ omnes 43
Mich.7.d.18 Prophetæ teſtimonium perhibent, remiſſio-
nem peccatorum accipere per nomen eius o-
mnes qui credunt in eum. ¶ Adhuc loquente 44
Petro verba hæc, cecidit Spiritus ſanctus ſu-
per omnes qui audiebant verbum. ¶ Et ob- 45
ſtupuerunt ex circumciſione fideles qui ve-
Infr.15.b.8. nerant cum Petro, ‖ quia & in nationes gra-

46 tia Spiritus ſancti effuſa eſt. ¶ Audiebant
enim illos loquentes linguis, & magnifican-
47 tes Deum. Tunc reſpondit Petrus, ¶ Nun-
quid aquam quis prohibere poteſt, vt non
baptizentur hi qui Spiritum ſanctum acce-
48 perunt ſicut & nos? ¶ Et iuſſit eos baptizari
in nomine Domini Ieſu Chriſti. Tunc roga-
uerunt eum vt maneret apud eos aliquot
diebus.

## CAP. XI.

1 AVdierunt autem Apoſtoli et fratres qui
A erant in Iudæa, quoniam & gentes re-
2 ceperunt verbum Dei. ¶ Cùm autem aſcen-
diſſet Petrus Ieroſolymam, diſceptabant ad-
3 uerſus illum qui erant ex circumciſione, ¶ di-
centes, Quare introiſti ad viros præputium
4 habentes, & manducaſti cum illis? ¶ Incipi-
ens autem Petrus exponebat illis ordinem,
5 dicens: ¶ Ego eram in ciuitate Ioppe orans,
& vidi in exceſſu mentis viſionem, deſcen-
dens vas quoddam velut linteum magnum
quatuor initijs ſummitti de cælo, & venit
6 vſq; ad me. ¶ In quod intuens, cõſiderabam,
& vidi quadrupedia terræ, & beſtias, & re-
7 ptilia, & volatilia cæli. ¶ Audiuì autem &
vocem dicentem mihi, Surge Petre, occîde &
8 manduca. ¶ Dixi autem, Nequaquam Do-
mine: quia* commune aut immundum nun- *omne i.
9 quam introiuit in os meum. ¶ Reſpondit au-
tem* vox ſecundò de cælo, Quæ Deus mun- *mihi i.
10 dauit, tu ne commune dixeris. ¶ Hoc autem
factum eſt per ter: & recepta ſunt omnia
11 rurſum in cælum. ¶ Et ecce, viri tres confe-
B ſtim aſtiterunt in domo in qua eram, miſſi
12 à Cæſaréa ad me. ¶ Dixit autem ſpiritus
mihi vt irem cum illis, nihil hæſitans. Ve-
nerunt autem mecum & ſex fratres iſti: &
13 ingreſſi ſumus in domum viri. ¶ Narrauit
autem nobis quomodo vidiſſet angelum in
domo ſua, ſtantem & dicentem ſibi, Mitte in
Ioppen, & accerſi Simonem, qui cognomina-
14 tur Petrus, ¶ qui loquetur tibi verba in qui-
bus ſaluus eris tu & vniuerſa domus tua.
15 ¶ Cùm autem cœpiſſem loqui, cecidit Spiri-
tus ſanctus ſuper eos, ſicut & in nos in ini-
16 tio. ¶ Recordatus ſum autem verbi Domini,
ſicut dicebat, ‖ Iohannes quidem baptizauit Sup.1.a.5.
aqua, ‖ Vos autem baptizabimini Spiritu Matt.3.c.11.
17 ſancto. ¶ Si ergo eandem gratiam dedit illis Marc.1.a.8.
Deus, ſicut & nobis qui credidimus in Do- Luc.3.c.16.
C minum Ieſum Chriſtum: ego quis eram, qui Ioh.1.d.26.
18 poſſem prohibere Deum? ¶ His auditis tacu- Inf.19.a.4.
erunt: & glorificauerunt Deum, dicentes, Er-
go & Gentibus pœnitentiam dedit Deus ad
19 vitam. ¶ Et illi quidem qui diſperſi fuerant
à tribulatione quæ facta fuerat ſub Stepha-
no, perambulauerunt vſque Phœnicen &
Cyprum & Antiochiam, nemini loquentes
20 verbum, niſi ſolis Iudæis. ¶ Erant autem
quidam ex eis viri Cyprij & Cyrenæi, qui
cùm introiſſent Antiochiam, loquebantur ad
Græcos,

Græcos, annuntiantes Dominum Ieſum. ¶ Et 21
erat manus Domini cum eis: multuſq; nu-
merus credentium conuerſus eſt ad Domi-
num. ¶ Peruenit autẽ ſermo ad aures eccle- 22
ſiæ quæ erat Ieroſolymis, ſuper iſtis: & mi-
ſerunt Barnabã uſq; ad Antiochiam. ¶ Qui 23
cum perueniſſet, & vidiſſet gratiam Dei, D
°m gauiſus eſt: & hortabatur omnes ° propoſito
cordis permanere in Domino. ¶ quia erat vir 24
bonus, & plenus Spiritu ſancto & fide. Et
appoſita eſt multa turba Domino. ¶ Profe- 25
ctus eſt autem Tarſum, vt quæreret Sau-
lum: ¶ quem cum inueniſſet, perduxit Antio- 26
chiam. Et annum totum conuerſati ſunt ibi
in eccleſia: & docuerunt turbam multam,
ita vt cognominarentur primum Antiochiæ
diſcipuli Chriſtiani. ¶ In his autem diebus 27
ſuperuenerunt ab Ieroſolymis prophetæ An-
tiochiam. ¶ & ſurgens vnus ex eis nomine 28
Agabus, ſignificabat per ſpiritum famem
magnam futuram in vniuerſo orbe terra-
ᵇCæſare I. rum, quæ facta eſt ſub Claudio ᵇ. ¶ Diſcipuli 29
autem, prout quis habebat, propoſuerunt
Infe.12.d.24 ſinguli in ‖ miniſterium mittere habitanti-
bus in Iudæa fratribus: ¶ quod & fecerunt, 30
mittentes ad ſeniores per manus Barnabæ
& Sauli.

CAP. XII.

EOdem autẽ tempore miſit Herodes rex 1
manus, vt affligeret quoſdam de eccle- A
ſia. ¶ Occidit autem Iacobum fratrẽ Iohan- 2
nis gladio. ¶ Videns autem quia placeret Iu- 3
dæis, appoſuit apprehendere & Petrum. E-
rant autem dies Azymorum. ¶ Quem cum 4
°tradensq; apprehendiſſet, miſit in carcerem, °tradens
°ad cuſto- quatuor quaternionibus militum ° cuſto-
diendum diendum, volens poſt paſcha producere eum
eum. populo. ¶ Et Petrus quidem ſeruabatur in 5
carcere. Oratio autem fiebat ſine intermiſ-
ſione ab eccleſia ad Deũ pro eo. ¶ Cum autẽ 6
producturus eum eſſet Herodes, in ipſa nocte
erat Petrus dormiẽs inter duos milites, vin-
ctus catenis duabus: & cuſtodes ante oſtium
cuſtodiebant carcerem. ¶ Et ecce angelus Do- 7
mini aſtitit: et lumen refulſit in habitacu-
lo: percuſſoq; latere Petri, excitauit eum, di-
cens, Surge velociter. Et ceciderunt catenæ
de manibus eius. ¶ Dixit autem angelus ad 8
eum, Præcingere, & calcea te caligas tuas. B
Et fecit ſic. Et dixit illi. Circunda tibi ve-
ſtimentum tuum, & ſequere me. ¶ Et ex- 9
iens ſequebatur eum, & neſciebat quia ve-
rum eſt quod fiebat per angelum: exiſtima-
bat autem ſe viſum videre. ¶ Tranſeuntes 10
autem primam & ſecundam cuſtodiam, ve-
nerunt ad portam ferream quæ ducit ad ci-
uitatem, quæ vltro aperta eſt eis. Et exeun-
tes proceſſerunt vicum vnum: & continuò
diſceſſit angelus ab eo. ¶ Et Petrus ad ſe re- 11
uerſus, dixit: Nunc ſcio verè quia miſit Do-
minus angelum ſuum, & eripuit me de ma-
nu Herodis, & de omni expectatione plebis
12 Iudæorum. ¶ Conſideranſq;, venit ad domũ
Mariæ matris Iohannis, qui cognominatus
eſt Marcus, vbi erant multi congregati &
13 orantes. ¶ Pulſante autem ° eo oſtium ia- °Petro ſ.
C nuæ, proceſſit puella ad videndum, nomine
14 Rhode. ¶ Et vt cognouit vocem Petri, præ
gaudio non aperuit ianuam, ſed intro cur-
rens nuntiauit ſtare Petrum ante ianuam.
15 ¶ At illi dixerunt ad eam, Inſanis. Illa au-
tem affirmabat ſic ſe habere. Illi autem di-
16 cebant, Angelus eius eſt. ¶ Petrus autẽ per-
ſeuerabat pulſans. Cùm autẽ aperuiſſent °, °oſtium
17 viderunt eum, & obſtupuerunt. ¶ Annuens
autem eis manu, vt tacerent, narrauit quo-
modo Dominus eduxiſſet eum de carcere, di-
xitq;, Nuntiate Iacobo & fratribus hæc. Et
18 egreſſus abijt in alium locum. ¶ Facta autem
die, erat non parua turbatio inter milites,
19 quidnam factum eſſet de Petro. ¶ Herodes
autem cùm requiſiſſet eum, & non inueniſ-
ſet, inquiſitione facta de cuſtodibus, iuſſit
D eos duci: deſcẽdenſq; a Iudæa in Cæſaréam,
20 ibi commoratus eſt. ¶ Erat autẽ iratus Ty-
rijs & Sidonijs. At illi vnanimes venerunt
ad eum, & perſuaſo Blaſto, qui erat ſuper
cubiculum regis, poſtulabant pacem, eo quòd
21 alerentur regiones eorum ab illo. ¶ Statuto
autem die Herodes veſtitus veſte regia, ſe-
dit pro tribunali, & concionabatur ad eos.
22 ¶ Populus autem acclamabat, Dei voces, &
23 non hominis. ¶ Confeſtim autem percuſſit
eum angelus Domini, eo quòd non dediſſet
honorem Deo: & conſumptus à vermibus,
24 expirauit. ¶ Verbum autem Domini creſce-
25 bat & multiplicabatur. ¶ Barnabas autem
& Saulus reuerſi ſunt ab Ieroſolymis imple-
to ‖ miniſterio, aſſumpto Iohanne qui cogno- Sup.11.d.19.
minatus eſt Marcus.

CAP. XIII.

1 ERant autem in eccleſia quæ erat Antio-
A chia, ‖ prophetæ & doctores, in quibus Inf.14.d.25.
Barnabas, & Simon qui vocabatur Niger,
& Lucius Cyrenenſis, & Manahem qui e-
rat Herodis Tetrarchæ collactaneus, & Sau-
2 lus. ¶ Miniſtrantibus autem illis Domino, &
ieiunantibus, dixit Spiritus ſanctus: ‖ Se- Roma.1.a.1,
gregate mihi Saulum et Barnabam in opus,
3 ad quod aſſumpſi eos. ¶ Tunc ieiunantes &
orantes, imponentesque eis manus, dimiſe-
4 runt illos. ¶ Et ipſi quidem miſſi à Spiritu
ſancto, abierunt Seleuciam, & inde naui-
5 gauerunt Cyprum. ¶ Et cùm veniſſent Sa-
laminam prædicabãt verbum Dei in ſyna-
gogis Iudæorum. Habebant autem & Iohã-
6 nem in miniſterio. ¶ Et cum perambulaſ-
ſent vniuerſam inſulam vſque ad Paphum,
inuenerunt quendam virum magum pſeu-
doprophetam, Iudæum, cui nomen erat ° Bar- °Barieſu
7 ieſu. ¶ qui erat cum Proconſule Sergio
8 Paulo viro prudente. Hic accerſitis Barnaba

 & Saulo,

& Saulo, deſiderabat audire verbum Dei.
¶Reſiſtebat autem illis Elymas, magus (ſic 8
enim interpretatur nomen eius) quærens a-
uertere Procōſulem à fide. ¶Saulus aũt, qui 9
& Paulus, repletus Spiritu ſancto, intuens
in eum, ¶dixit; O plene omni dolo, & omni 10
fallacia, fili diaboli, inimice omnis iuſtitia,
non deſinis ſubuertere vias Domini rectas.
¶Et nunc ecce manus Domini ſuper te, & 11
eris cæcus, non videns ſolem vſque ad tem-
pus. Et confeſtim cecidit in eum caligo & te-
nebræ, & circuiens quærebat qui ei manum
daret. ¶Tũc Proconſul cùm vidiſſet factum, 12
credidit admirans ſuper doctrina Domini.
¶ Et cùm a Papho nauigaſſent Paulus, & 13
qui cum eo erant, venerunt Pergen Pãphy-
liæ. Iohannes autem diſcedens ab eis, reuer-
ſus eſt Ieroſolymam. ¶Illi verò pertranſeun- 14
tes Pergen, venerunt Antiochiam Piſidiæ: & C
ingreſſi ſynagogam die ſabbathorum, ſede-
runt. ¶ Poſt lectionem autem legis & Pro- 15
phetarum, miſerunt principes ſynagogæ ad
eos, dicentes Viri fratres, ſi quis eſt in vobis
ſermo exhortationis ad plebem, dicite. ¶Sur- 16
gens autem Paulus, & manu ſilentium in-
dicẽs, ait, Viri Iſraëlitæ, & qui timetis Deũ,
audite: ¶Deus plebis Iſraël elegit patres no- 17
ſtros, & plebem exaltauit cum eſſent incolæ
Exod.1.a.1. ‖in terra Aegypti, & in ‖ brachio excelſo e-
Exo.15.c.16. duxit eos ex ea, ¶& per quadraginta anno- 18
24.c.22.f.29. rum tempus mores eorum ſuſtinuit in de-
Exo.16.a.2. ſerto. ¶ Et deſtruens gentes ſeptem in ter- 19
ra Chanaan, ‖ ſorte diſtribuit eis terram
Ioſu.14.a.2. eorum, ¶ quaſi poſt quadringentos & quin- 20
quaginta annos: & ‖ poſt hæc dedit iudices,
Iudic.3.b.9. vſque ad Samuel Prophetam. ¶ Et exinde 21
1.Reg.8.a.5 ‖poſtulauerunt regem. & dedit illis Saul fi-
1.Reg.9.a.16 lium Cis, virum de tribu Beniamin, annis
c.17.10.a.1. quadraginta. ¶ Et amoto illo, ‖ ſuſcitauit 22
1.Reg.16.a. illis Dauid regem: cui teſtimonium perhi- D
1.c.13. bens, dixit. ‖Inueni Dauid filium Ieſſe, vi-
Pſa.88.c.21. rum ſecundùm cor meum, qui faciet omnes
Iſa 11.a.3. voluntates meas. ¶ Huius Deus ex ſemine 23
Matt.3.a.1. ſecundum promiſſionem eduxit Iſrael ſal-
Mar.1.a.2. uatorem Ieſum, ¶ prædicante Iohanne ante 24
Luc.3.a.3. faciem aduentus eius baptiſmum pœniten-
tiæ omni populo Iſraël. ¶Cùm impleret au- 25
tem Iohannes curſum ſuum, dicebat, Quem
Iohã.1.c.20. me arbitramini eſſe ‖ non ſum ego, ſed‖ ecce
Matth.3.c.11 venit poſt me, cuius non ſum dignus cal-
Marc.1.a.7. ceamenta pedum ſoluere. ¶ Viri fratres, filij 26
Luc.3.d.16. generis Abraham, & qui in vobis timent
Iohã.1.d.27. Deum, vobis verbum ſalutis huius miſſum
eſt. ¶ Qui enim habitabant Ieruſalem, & 27
principes eius hunc ignorãtes, & voces Pro-
phetarum quæ per omne ſabbathum legun-
Matt.27.c. tur, iudicantes impleuerunt: ¶ & nullam 28
20.c.22. cauſam mortis inuenientes in eo, ‖petierunt
Mar.15.b.13. à Pilato, vt interficerent eum. ¶ Cumque 29
Luc.23.c.21. conſummaſſent omnia quæ de eo ſcripta e- E
c.23. rant, deponentes eum de ligno, poſuerunt in

30 monumento. ¶‖Deus verò ſuſcitauit eum à Iohã.19.a.6.
31 mortuis tertia die: ¶ ‖qui viſus eſt per dies Mat.28.a.6.
multos his qui ſimul aſcenderant cum eo de Mar.16.b.6.
Galilæa in Ieruſalem, qui vſque nunc ſunt Luc.24.a.5.
32 teſtes eius ad plebem. ¶Et nos vobis annun- Iohã.20.a.1.
tiamus eam quæ ad patres noſtros repromiſ- 10.c.19.
33 ſio facta eſt: ¶quoniam hanc Deus adimple-
uit filijs " noſtris', reſuſcitans Ieſum, ſicut "veſtris
& in Pſalmo ſecundo ſcriptum eſt: ‖ Filius Pſal.2.b.7.
34 meus es tu, ego hodie genui te. ¶Quod autem Heb.1.b.5.
ſuſcitauit eum à mortuis; amplius iam non & 5.b.5.
reuerſurum in corruptionem, ita dixit, Iſai.55.a.3.
‖ Quia dabo vobis ſancta Dauid fidelia. Pſa.15.b.10.
35 ¶ideoq; & aliàs dicit: ‖ Non dabis Sanctum Sup.2.c.31.
36 tuum videre corruptionem. ¶Dauid enim in
ſua generatione cùm adminiſtraſſet, volun-
tati Dei ‖ dormiuit, & appoſitus eſt ad pa- 3.Reg.2.b.10
37 tres ſuos, & vidit corruptionem. ¶ Quem
verò Deus ſuſcitauit*, non vidit corruptio- *à mortuis
38 nem. ¶ Notum igitur ſit vobis viri fratres,
F quia per hunc vobis remiſſio peccatorum an-
nuntiatur, * ab omnibus quibus non potui- *& 1.
39 ſtis in lege Moyſi iuſtificari. ¶ In hoc omnis
40 qui credit, iuſtificatur. ¶ Videte ergo ne ſu-
perueniat vobis quod dictum eſt in Prophe-
41 tis, ¶‖Videte contemptores, & admiramini, Aba.1.b.5.
& diſperdimini: quia opus operor ego in die-
bus veſtris, opus quod non credetis, ſiquis
42 enarrauerit vobis. ¶Exeuntibus autem illis
rogabant vt ſequenti ſabbatho loquerentur
43 ſibi verba hæc. ¶ Cumque dimiſſa eſſet ſy-
nagoga, ſecuti ſunt multi Iudæorum, & co-
lentium * aduenarum Paulum & Barna- *Deum
bam: qui loquentes ſuadebant eis vt perma-
44 nerent in gratia Dei. ¶ Sequenti vero ſab-
batho penè vniuerſa ciuitas conuenit audi-
45 re verbum Dei. ¶ Videntes autem turbas
G Iudæi, repleti ſunt zelo, & contradicebant
his quæ à Paulo dicebantur blaſphemantes.
46 ¶Tunc conſtãter Paulus & Barnabas dixe-
runt: Vobis oportebat primum loqui ver-
bum Dei: ſed quoniam repellitis illud, & in-
dignos vos iudicatis æternæ vitæ: ecce con-
47 uertimur ad Gentes. ¶ſic enim præcepit no- Iſa.46.b.6.
bis Dominus: ‖ Poſui te in lucem Gentium,
vt ſis in ſalutem vſque ad extremum ter-
48 ræ. ¶ Audientes autem Gentes gauiſa ſunt,
& glorificabant verbum Domini: & credide-
runt quotquot erant præordinati ad vitam
49 æternam. ¶ Diſſeminabatur autem verbum
50 Domini per vniuerſam regionem. ¶ Iudæi
autem concitauerunt mulieres religioſas &
honeſtas, & primos ciuitatis, & excitauerũt
perſecutionem in Paulum & Barnabam: &
51 eiecerunt eos de finibus ſuis. ¶ ‖ At illi ex- Mat.10.b.14
cuſſo puluere pedum in eos, venerunt Ico- Mar.6.b.11.
52 nium. ¶ Diſcipuli quoq; replebantur gau- Luc.9.a.5.
dio & Spiritu ſancto.

CAP. XIIII.

1 FActum eſt autem Iconij vt ſimul introi-
A rent ſynagogam Iudæorum & loqueren-
tur,

tut, ita vt crederet Iudaeorum & Graecorum
copioſa multitudo. ¶ Qui vero increduli fue- 2
runt Iudaei, ſuſcitauerunt, & ad iracun-
diam concitauerunt animas Gentium ad-
uerſus fratres. ¶ Multo igitur tempore demo- 3
rati ſunt, fiducialiter agentes in Domino
teſtimonium perhibente verbo gratiae ſuae,
dante ſigna & prodigia fieri per manus eo-
rum. ¶ Diuiſa eſt autem multitudo ciuita- 4
tis: & quidam quidē erant cum Iudaeis, qui-
dam vero cum Apoſtolis. ¶ Cùm autem fa- 5
ctus eſſet impetus Gentilium & Iudaeorum
cum principibus ſuis, vt contumelijs affice-
rent, & lapidarent eos, ¶ intelligentes confu- 6
gerunt ad ciuitates Lycaoniae Lyſtram &
Derben, & vniuerſam in circuitu regionem, B
* Et commota eſt omnis multitudo in doctrina eorum. Paulus autem & Barnabas morabantur Lyſtris. & ibi euangelizantes erant. ¶ * Et quidam 7
vir Lyſtris infirmus pedibus ſedebat, clau-
dus ex vtero matris ſuae: qui nunquam am-
bulauerat. ¶ Hic audiuit Paulū loquentem. 8
Qui intuitus eum, & videns quia fidē ha-
beret vt ſaluus fieret, ¶ dixit magna voce, 9
Surge ſuper pedes tuos rectus. Et exiliuit: &
ambulabat. ¶ Turba autem cùm vidiſſent 10
quod fecerat Paulus, leuauerunt vocem ſuā
Lycaonice dicentes, Dij ſimiles facti homi-
nibus, deſcenderunt ad nos. ¶ Et vocabant 11
Barnabam, Iouem: Paulū vero Mercurium,
quoniā ipſe erat dux verbi. ¶ Sacerdos quo- 12
que Iouis qui erat ante ciuitatem, tauros &
coronas ante ianuas afferens, cum populis
volebat ſacrificare. ¶ Quod vbi audierunt 13
Apoſtoli Barnabas & Paulus, conciſſis tu- C
nicis ſuis exilierunt in turbas clamantes,
¶ & dicentes, Viri, quid haec facitis? & nos 14
mortales ſumus, ſimiles vobis homines, an-
nuntiantes vobis ab his vanis conuerti ad
Pſa.145.a.6. Deum viuum ‖ qui fecit caelum, & terram,
Apoc.14.b.7. & mare, & omnia quae in eis ſunt: ¶ qui in 15
Pſal.8.c.13. praeteritis generationibus ‖ dimiſit omnes
gentes ingredi vias ſuas. ¶ Et quidem non 16
ſine teſtimonio ſemetipſum reliquit, bene-
faciens de caelo, dans pluuias, & tempora
* veſtra 7. fructifera, implens cibo & laetitia corda * no-
ſtra'. ¶ Et haec dicentes, vix ſedauerunt tur- 17
bas, ne ſibi immolarent. ¶ Superuenerunt 18
autem quidam ab Antiochia & Iconio Iu-
2.Cor.11.f. daei: & perſuaſis turbis ‖ lapidantesque Pau-
24.25. lum, traxerunt extra ciuitatem, exiſtiman-
tes eum mortuum eſſe. ¶ Circūdantibus au- 19
tem eum diſcipulis, ſurgens intrauit ciui- D
tatem, & poſtera die profectus eſt cum Bar-
naba in Derben. ¶ Cumque euangelizaſſent 20
ciuitati illi, & docuiſſent multos, reuerſi
ſunt Lyſtrā & Iconium, & Antiochiā. ¶ con- 21
firmantes animas diſcipulorum, exhortan-
tesque vt permanerent in fide, & quoniam
per multas tribulationes oportet nos intra-
re in regnū Dei. ¶ Et cùm conſtituiſſent illis 22
per ſingulas eccleſias presbyteros, & oraſſent
cum ieiunationibus, commendauerunt eos

23 Domino in quem crediderunt. ¶ Tranſeun-
teſque Piſidiam, venerunt in Pamphyliam:
24 ¶ & loquentes verbum Domini in * Pergen', * Attaliam
25 deſcenderunt in * Italiam'. ¶ ‖ & inde naui- * Perge 1.
gauerunt Antiochiam, vnde erant traditi Sup.13.a.1.
26 gratiae Dei in opus quod cōpleuerunt. ¶ Cùm
autē veniſſent, & congregaſſent eccleſiam,
retulerunt quanta feciſſet Deus cum illis, &
27 quia aperuiſſet Gentibus oſtium fidei. ¶ Mo-
rati ſunt autem tempus non modicum cum
diſcipulis.

CAP. XV.

1 ET quidam deſcendentes de Iudaea, doce-
A bant fratres: ‖ Quia niſi circuncidamini Gala.5.a.2.
ſecundum morem Moyſi, non poteſtis ſalua-
2 ri. ¶ Facta ergo ſeditione non minima Paulo
& Barnabae aduerſus illos, ſtatuerunt vt a-
ſcenderent Paulus & Barnabas, & quidam
alij ex alijs ad Apoſtolos & presbyteros in Ie-
3 ruſalem, ſuper hac quaeſtione. ¶ Illi ergo de-
ducti ab eccleſia pertranſibant Phoenicen &
Samariam, narrantes conuerſionem Gen-
tium: & faciebant gaudium magnum om-
4 nibus fratribus. ¶ Cùm autem veniſſent Ie-
roſolymam, ſuſcepti ſunt ab eccleſia & ab A-
poſtolis & ſenioribus, annuntiantes quanta
5 Deus feciſſet cum illis. ¶ Surrexerunt autem
quidam de haereſi Phariſaeorum qui credide-
B runt, dicentes, Quia oportet circuncidi eos,
6 praecipere quoque ſeruare legem Moyſi. ¶ Cō-
ueneruntque Apoſtoli & ſeniores videre de
7 verbo hoc. ¶ Cùm autem magna conquiſitio
fieret, ſurgens Petrus dixit ad eos, ‖ Viri fra- Sup.10,b.20
tres, vos ſcitis quoniam ab antiquis diebus
Deus in nobis elegit, per os meum audire
8 Gentes verbum Euangelij, & credere. ¶ Et
qui nouit corda Deus, teſtimonium perhi-
buit, ‖ dans illis Spiritum ſanctum ſicut & Sup.10,g.45
9 nobis: ¶ & nihil diſcreuit inter nos & illos,
10 fide purificans corda eorum. ¶ Nunc ergo
quid tentatis Deum, imponere iugum ſuper
ceruices diſcipulorum, quod neque patres
11 noſtri neque nos portare potuimus? ¶ Sed
C per gratiam Domini Ieſu Chriſti credimus
12 ſaluari, quemadmodum & illi. ¶ Tacuit au-
tem omnis multitudo: & audiebant Barna-
bam & Paulum narrantes quanta Deus fe-
ciſſet ſigna & prodigia in Gentibus per eos.
13 ¶ Et poſtquam tacuerunt, reſpondit Iacobus,
14 dicens, Viri fratres, audite me. ¶ Simon nar-
rauit quemadmodum primum Deus viſita-
uit ſumere ex Gentibus populum nomini
15 ſuo. ¶ Et huic concordant verba Propheta-
16 rum, ſicut ſcriptum eſt: ¶ ‖ Poſt haec re- Amos.9.c.11
uertar, & reaedificabo tabernaculum Dauid,
quod decidit, & diruta eius reaedificabo, &
17 erigam illud: ¶ vt requirant caeteri homines
D Dominum, & omnes gentes ſuper quas in-
uocatum eſt nomen meum, dicit Domi-
18 nus faciens haec. ¶ Notum à ſeculo eſt Do-
19 mino opus ſuum. ¶ Propter quod ego iu-

dico, non inquietari eos qui ex Gentibus cō-
Infr. 15. c. 29 / 21. c. 25. uertuntur ad Deum, ¶ ſed ſcribere ad eos vt 20
abſtineant ſe à contaminationibus ſimula-
chrorum, & fornicatione, & ſuffocatis, &
ſanguine. ¶ Moyſes enim a temporibus anti- 21
quis habet in ſingulis ciuitatibus qui eum
prædicent in ſynagogis, vbi per omne ſabba-
thum legitur. ¶ Tunc placuit Apoſtolis & ſe- 22
nioribus cum omni eccleſia, eligere viros ex
eis, & mittere Antiochiam cū Paulo & Bar-
naba, Iudam, qui cognominabatur Barſabas,
& Silam, viros primos in fratribus, ¶ ſcri- 23
*Epiſtolam continentē hæc 4. bentes per manus eorū* APOSTOLI
& ſeniores, fratres, his qui ſunt Antiochiæ
& Syriæ & Ciliciæ fratribus ex Gentibus,
ſalutem. ¶ Quoniam audiuimus, quia quidā 24
ex nobis exeuntes, turbauerunt vos verbis, E
euertentes animas veſtras, quibus non mā-
dauimus: ¶ placuit nobis collectis in vnum, 25
eligere viros & mittere ad vos cum chariſſi-
mis noſtris Barnaba & Paulo: ¶ hominibus 26
qui tradiderūt animas ſuas pro nomine Do-
mini noſtri Ieſu Chriſti. ¶ Miſimus ergo Iu- 27
dam & Silam, qui & ipſi vobis verbis refe-
rent eadem. ¶ Viſum eſt enim Spiritui ſancto 28
& nobis, nihil vltra imponere vobis oneris
Sup. 15. d. 20 quàm hæc neceſſaria: ¶ vt abſtineatis vos ab 29
Infr. 21. c. 25. immolatis ſimulachrorum, & ſanguine, &
ſuffocato, & fornicatione, à quibus cuſtodiē-
tes vos, bene agetis. Valete. ¶ Illi ergo dimiſ- 30
ſi deſcenderunt Antiochiam: & congregata F
multitudine tradiderunt epiſtolam. ¶ Quam 31
cùm legiſſent, gauiſi ſunt ſuper conſolatione.
¶ Iudas aūt & Silas, & ipſi cùm eſſent pro- 32
phetæ, verbo plurimo conſolati ſunt fratres,
& confirmauerūt. ¶ Facto autē ibi aliquanto 33
tempore, dimiſſi ſunt cum pace a fratribus
ad eos qui miſerant illos. ¶ Viſum eſt autem 34
.7. Silæ ibi remanere: Iudas aūt ſolus abijt *.
*Ieruſalem ¶ Paulus autem & Barnabas demorabantur 35
Antiochiæ, docentes, & euangelizantes cum
alijs pluribus verbum Domini. ¶ Poſt aliquot 36
autem dies, dixit ad Barnabam Paulus, Re- G
uertentes viſitemus fratres per vniuerſas
ciuitates, in quibus prædicauimus verbum
Domini, quomodo ſe habeant. ¶ Barnabas au 37
tem volebat ſecum aſſumere & Iohannē, qui
cognominabatur Marcus. ¶ Paulus autē ro- 38
gabat eum, (vt qui diſceſſiſſet ab eis de Pā-
*quo miſſi fuerant 5. phylia, & non iſſet cum eis in opus*) non de-
bere recipi. ¶ Factu eſt autem diſſenſio, ita 39
vt diſcederent abinuicem, & Barnabas qui-
dem aſſumpto Marco nauigaret Cyprum.
¶ Paulus vero electo Sila profectus eſt, tra- 40
ditus gratiæ Dei a fratribus. ¶ Perambula- 41
bat autem Syriam & Ciliciam, confirmans
.14. eccleſias: præcipiens cuſtodire præcepta A-
poſtolorum & ſeniorum.

CAP. XVI.

PErueniт autem in Derbē & Lyſtram. Et 1
ecce, diſcipulus quidam erat ibi nomine A

Timótheus, filius mulieris *viduæ fidelis, *cuiuſdam Iudææ 3.
2 patre Gentili. ¶ Huic teſtimonium bonum
reddebant qui in Lyſtris erant & Iconio
3 fratres. ¶ Hunc voluit Paulus ſecum profici-
ſci: & aſſumens circumcidit eum propter Iu-
dæos qui erant in illis locis. Sciebant enim
4 omnes quod pater erat Gentilis. ¶ Cùm au-
tem pertranſirent ciuitates, tradebant eis
cuſtodire dogmata, quæ erant decreta ab A-
poſtolis & ſenioribus qui erant Ieroſolymis.
5 ¶ Et eccleſiæ quidem confirmabantur fide, &
6 abundabant numero quotidie. ¶ Tranſeuntes
autem Phrygiam & Galatiæ regionem, ve-
tati ſunt à Spiritu ſancto loqui verbum* in *Dei
7 Aſia. ¶ Cùm veniſſent autem in Myſiā, ten-
B tabant ire in Bithyniam, & non permiſit eos
8 Spiritus Ieſu. ¶ Cùm aūt pertranſiſſent My-
9 ſiam, deſcenderunt Troadem: ¶ & viſio per
noctem Paulo oſtenſa eſt: Vir Macedo quidā
erat ſtans, & deprecans eū, & dicens, Tran-
10 ſiens in Macedoniam, adiuua nos. ¶ Vt autē
viſum vidit, ſtatim quæſiuimus proficiſci in
Macedoniam, certi facti quod vocaſſet nos
11 Deus euangelizare eis. ¶ Nauigantes autem
a Troade, recto curſu venimus Samothra-
12 ciam, & ſequenti die Neapolim: ¶ & inde
Philippos: quæ eſt prima partis Macedoniæ
ciuitas colonia. Eramus autem in hac vrbe
13 diebus aliquot *conſiſtentes. ¶ Die autem *conferentes
C ſabbathorum egreſſi ſumus foras portam iux
ta flumen, vbi videbatur oratio eſſe: & ſe-
dentes loquebamur mulieribus quæ conue-
14 nerant. ¶ Et quædam mulier nomine Lydia,
purpuraria ciuitatis Thyatirenorum, colens
Deum, audiuit: cuius Dominus aperuit cor
15 intendere his quæ dicebātur a Paulo. ¶ Cùm
autem baptizata eſſet, & domus eius, de-
precata eſt, dicens, Si iudicaſtis me fidelem
Domino eſſe, introite in domū meam, & ma-
16 nete. Et coegit nos. ¶ Factum eſt autem eun-
tibus nobis ad orationem, puellam quandam
habentem ſpiritum pythonem obuiare nobis,
quæ quæſtum magnum præſtabat dominis
17 ſuis diuinando. ¶ Hæc ſubſecuta Paulum &
nos, clamabat dicens, Iſti homines ſerui Dei
excelſi ſunt, qui annuntiant vobis viā ſa-
18 lutis. ¶ Hoc autem faciebat multis diebus.
D Dolens autem Paulus, & conuerſus, ſpiritui
dixit, Præcipio tibi in nomine Ieſu Chriſti
19 exire ab ea. Et exijt eadem hora. ¶ Videntes
autem domini eius quia exiuit ſpes quæſtus
eorum, apprehendentes Paulum & Silā per-
20 duxerunt in forum ad principes: ¶ & offerē-
tes eos magiſtratibus, dixerunt, Hi homines
conturbant ciuitatem noſtram, cùm ſint Iu-
21 dæi: ¶ & annuntiant morē quē non licet no-
bis ſuſcipere, neque facere, cùm ſimus Roma- *ſuis
22 ni. ¶ Et cucurrit plebs aduerſus eos: & ma- 2. Co. 11. f. 25
giſtratus ſciſſis tunicis *eorum, iuſſerūt eos 1. Theſ. 2. a. 2
23 virgis cædi. ¶ Et cùm multas plagas eis im- Phil. 1. e. 30
poſuiſſent, miſerunt eos in carcerem, præci- d. 29.
pientes

pientes custodi vt diligenter cuſtodiret eos.
¶Qui cùm tale præceptum accepiſſet, miſit 24
eos in interiorem carcerem, & pedes eorum E
ſtrinxit ligno. ¶Media autem nocte, Paulus 25
& Silas orantes, laudabant Deum. Et au-
diebant eos qui in cuſtodia erant. ¶ Subito 26
verò terræmotus factus eſt magnus, ita vt
mouerentur fundamenta carceris. Et ſtatim
aperta ſunt omnia oſtia: & vniuerſorum
vincula ſoluta ſunt. ¶Expergefactus autem 27
cuſtos carceris, & vidēs ianuas apertas car-
ceris, euaginato gladio volebat ſe interficere,
æſtimās fugiſſe vinctos. ¶Clamauit autem 28
Paulus voce magna, dicens, Nihil tibi male-
feceris: vniuerſi enim hic ſumus. ¶ Petitóq; 29
lumine introgreſſus eſt: & tremefactus pro-
cidit Paulo & Silæ ad pedes: ¶ & producens 30
eos foras, ait, Domini, quid me oportet face-
re vt ſaluus fiam? ¶At illi dixerunt, Crede 31
in Dominum Ieſum: & ſaluus eris tu, & do- F
mus tua. ¶Et locuti ſunt ei verbum Domi- 32
ni cum omnibus qui erant in domo eius.
¶ Et tollens eos in illa hora noctis, lauit 33
plagas eorum: & baptizatus eſt ipſe, & om-
nis domus eius continuò. ¶Cumq; perduxiſ- 34
ſet eos in domum ſuam, appoſuit eis men-
ſam, & lætatus eſt cum omni domo ſua cre-
dens Deo. ¶Et cùm dies factus eſſet, miſe- 35
runt magiſtratus lictores, dicentes, Dimitte
homines illos. ¶Nuntiauit autem cuſtos car- 36
ceris verba hæc Paulo: Quia miſerunt ma-
giſtratus vt dimittamini. nunc igitur ex-
euntes, ite in pace. ¶Paulus autem dixit eis, 37
Cæſos nos publicè, indemnatos, homines Ro-
manos miſerunt in carcerem, & nunc occul- G
tè nos eijciunt? Non ita: ſed veniant, & ipſi
nos eijciant. ¶ Nuntiauerunt autem magi- 38
ſtratibus lictores verba hæc. Timueruntque
audito quod Romani eſſent: ¶ & venientes 39
deprecati ſunt eos, & educentes rogabant
vt egrederentur de vrbe. ¶ Exeuntes au- 40
tem de carcere, introierunt ad Lydiam: &
viſis fratribus, conſolati ſunt eos, & pro-
fecti ſunt.

## CAP. XVII.

CVm autem perambulaſſent Amphipo- 1
lim & Apolloniam, venerunt Theſſalo- A
nicam, vbi erat ſynagoga Iudæorum. ¶Se- 2
cundum conſuetudinem autem Paulus in-
troiuit ad eos, & per ſabbatha tria diſſere-
bat eis de ſcripturis: ¶ adaperiēs & inſinuās 3
quia Chriſtum oportuit pati & reſurgere à
mortuis: & quia hic eſt Ieſus Chriſtus, quē
ego annuntio vobis. ¶Et quidam ex eis cre- 4
diderunt, & adiuncti ſunt Paulo & Silæ, &
de colentibus Gentilibus multitudo magna,
& mulieres nobiles non paucæ. ¶ Zelantes 5
autem Iudæi, aſſumenteſq; de vulgo viros B
quoſdam malos, & turba facta, concitauerūt
ciuitatem: & aſſiſtentes domui Iaſonis,
quærebant eos producere in populū. ¶Et cùm 6
non inueniſſent eos, trahebant Iaſonem &
quoſdam fratres ad principes ciuitatis, cla-
mantes: Quoniam hi qui "orbem" concitant, "vrbem
7 & huc venerunt, ¶ quos ſuſcepit Iaſon, & hi
omnes contra decreta Cæſaris faciunt, regem
8 alium dicentes eſſe, Ieſum. ¶ Concitauerunt
autem plebem, et principes ciuitatis audien-
9 tes hæc. ¶ Et accepta ſatisfactione a Iaſone
10 & à cæteris, dimiſerunt eos. ¶ Fratres verò
C confeſtim per noctem dimiſerunt Paulum
& Silam in Berœam. Qui cùm veniſſent, in
11 ſynagogam Iudæorum introierunt. ¶(Hi au-
tem erant nobiliores eorum qui ſunt Theſ-
ſalonicæ, qui ſuſceperunt verbum cum omni
auiditate, quotidie ſcrutantes ſcripturas, ſi
12 hæc ita ſe haberent. ¶Et multi quidem cre-
diderunt ex eis, & mulierum Gentilium ho-
13 neſtarum, & viri non pauci.) ¶Cùm autem
cognouiſſent in Theſſalonica Iudæi, quia &
Berœæ prædicatum eſt à Paulo verbum Dei,
venerunt & illuc, commouentes & turban-
14 tes multitudinem. ¶Statimq; tunc Paulum
D dimiſerunt fratres, vt iret vſque ad mare:
Silas autem & Timotheus remanſerunt ibi.
15 ¶Qui autem deducebant Paulum, perduxe-
runt eum vſq; ad Athenas, & accepto mā-
dato ab eo ad Silam & Timotheū, vt quàm
celeriter venirent ad illum: profecti ſunt.
16 ¶Paulus autem cùm Athenis eos expecta-
ret, incitabatur ſpiritus eius in ipſo, videns
17 idololatriæ deditam ciuitatem. ¶Diſputabat
igitur in ſynagoga cum Iudæis, & colenti-
bus, & in foro, per omnes dies ad eos qui
18 "aderant". ¶ Quidam autem Epicurei & "audierant.
Stoici philoſophi diſſerebant cum eo, & qui-
dam dicebant: Quid vult "ſeminator ver- "ſemini-
borum" hic, dicere? Alij verò, Nouorum uerbius.
dæmoniorum videtur annuntiator eſſe: quia
Ieſum & reſurrectionem annuntiabat eis.
19 ¶Et apprehenſum eum, ad Areopagum du-
E xerunt, dicentes, Poſſumus ſcire quæ eſt hæc
20 noua, quæ a te dicitur, doctrina? ¶noua enim
quædam infers auribus noſtris. Volumus
21 ergo ſcire quidnam velint hæc eſſe. ¶(Athe-
nienſes autem omnes, & aduenæ hoſpites,
ad nihil aliud vacabant niſi aut dicere, aut
22 audire aliquid noui.) ¶ Stans autem Pau-
lus in medio Areopagi, ait, Viri Athenien-
ſes, per omnia quaſi "ſuperſtitioſos" vos vi- "ſuperſtitio-
23 deo. ¶ Præteriens enim & videns ſimula- ſiores 2.
chra veſtra, inueni & aram in qua ſcriptū
erat, IGNOTO DEO. Quod ergo igno-
rantes colitis, hoc ego annuntio vobis.
24 ¶‖Deus qui fecit mundum & omnia quæ in Gene.1. a.1.
F eo ſunt, hic cæli & terræ cū ſit Dominus, ‖nō Sup.7. f.48.
25 in manu factis templis habitat, ¶nec mani-
bus humanis colitur, indigens aliquo, cum
ipſe det omnibus vitam & inſpirationem,
26 & omnia: ¶ fecitq; ex vno omne genus ho-
minum, inhabitare ſuper vniuerſam faciem
terræ, definiens ſtatuta tempora & terminos

habitationis eorum, ¶ quærere Deum ſi forte 27
*& i. attractent eum * aut' inueniant, quamuis
non longe ſit ab vnoquoq; noſtrum. ¶ In ipſo 28
enim viuimus & mouemur & ſumus, ſicut
& quidam veſtrorum poëtarum dixerunt,
Aratus. ‖ipſius enim & genus ſumus. ¶ ‖Genus ergo 29
Iſa.40.d.18. cùm ſimus Dei, non debemus æſtimare auro
aut argento, aut lapidi, ſculpturæ artis & co-
gitationis hominis, Diuinum eſſe ſimile. ¶ Et 30
tempora quidem huius ignorantiæ deſpiciẽs G
Deus, nunc annuntiat hominibus vt omnes
vbique pœnitentiam agant, ¶ eo quod ſta- 31
tuit diem in quo iudicaturus eſt orbem in
æquitate, in viro in quo ſtatuit, fidem præ-
bens omnibus, ſuſcitans eum à mortuis.
¶ Cùm audiſſent autem reſurrectionẽ mor- 32
tuorum, quidam quidem irridebant, quidam
vero dixerunt, Audiemus te do hoc iterum.
¶ Sic Paulus exiuit de medio eorum. ¶ Qui- 33
dam verò viri adhærentes ei, crediderunt:
in quibus & Dionyſius Areopagita, & mu-
lier nomine Damaris, & alij cum eis.

CAP. XVIII.

POſt hæc egreſſus ab Athenis, venit Co- 1
rinthum. ¶ & inueniens quendam Iu- 2
dæum, nomine Aquilam, Ponticum genere, A
qui nuper venerat ab Italia, & Priſcillam
vxorem eius (eo quod præcepiſſet Claudius
diſcedere omnes Iudæos a Roma) acceſſit ad
eos. ¶ Et quia eiuſdem erat artis, manebat 3
apud eos, & operabatur (erant autem ſceno-
factoriæ artis.) ¶ Et diſputabat in ſynagoga 4
per omne ſabbathum, interponens nomen
Domini Ieſu, ſuadebatq; Iudæis & Græcis.
¶ Cùm veniſſent autem de Macedonia Silas 5
& Timotheus, inſtabat verbo Paulus, teſti- B
ficans Iudæis eſſe Chriſtum, Ieſum. ¶ Con- 6
tradicentibus autem eis & blaſphemãtibus,
excutiens veſtimenta ſua, dixit ad eos, San-
guis veſter ſuper caput veſtrum: mundus
ego, ex hoc ad Gentes vadam. ¶ Et migrans 7
inde, intrauit in domum cuiuſdam, nomine
Titi Iuſti, colentis Deum, cuius domus erat
coniuncta ſynagogæ. ¶ Criſpus autem archi- 8
ſynagogus credidit Domino, cum omni domo C
ſua: & multi Corinthiorum audientes cre-
debant, & baptizabantur. ¶ Dixit autẽ Do- 9
minus nocte per viſionem Paulo, Noli time-
re, ſed loquere, & ne taceas, ¶ propter quod 10
ego ſum tecũ: & nemo apponetur tibi vt no-
ceat te: quoniam populus eſt mihi multus in
*ibi hac ciuitate. ¶ Sedit autem annum & ſex 11
menſes, docẽs apud eos verbũ Dei. ¶ Gallione 12
autem proconſule Achaiæ, inſurrexerunt v-
no animo Iudæi in Paulũ, & adduxerunt eũ
ad tribunal, ¶ dicentes, Quia contra legẽ hic 13
perſuadet hominibus colere Deũ. ¶ Incipien- 14
te autem Paulo aperire os, dixit Gallio ad Iu- D
dæos, Si quidem eſſet iniquum aliquid, aut
facinus peßimũ ò viri Iudæi, rectè vos ſu-
ſtinerem. ¶ Si verò quæſtiones ſunt de ver- 15

bo & nominibus, & legis veſtræ, voſipſi vi-
16 deritis: Iudex ego horum nolo eſſe. ¶ Et mi-
17 nauit eos à tribunali. ¶ Apprehendentes au-
tem omnes Soſthenem principem ſynagogæ,
percutiebant eum ante tribunal. & nihil eo-
18 rum Gallioni curæ erat. ¶ Paulus vero cùm
E adhuc ſuſtinuiſſet dies multos, fratribus va-
le faciens, nauigauit Syriã, (& cum eo Pri-
ſcilla & Aquila,) qui ſibi‖totonderat in Cẽ- Nu.6.c.18. Inf.21.d.24.
19 chris caput. habebat enim votũ. ¶ Deuenitq;
Epheſum, & illos ibi reliquit. Ipſe vero in-
greſſus ſynagogam, diſputabat cum Iudæis.
20 ¶ Rogantibus autem eis, vt ampliori tempore
21 maneret, non conſenſit, ¶ ſed valefaciens, &
dicens, Iterum reuertar ad vos Deo volen-
22 te: profectus eſt ab Epheſo. ¶ Et deſcendens
F Cæſaream, aſcendit, & ſalutauit eccleſiam,
23 & deſcendit Antiochiam. ¶ Et facto ibi ali-
quanto tempore profectus eſt, perambulans
ex ordine Galaticam regionem et Phrygiam,
24 confirmãs omnes diſcipulos. ¶ Iudæus autem
quidam, Apollo nomine, Alexandrinus * ge- *natione,
nere', vir eloquens, deuẽnit Epheſum, potẽs
25 in ſcripturis. ¶ Hic erat edoctus viam Domi-
ni: & feruens ſpiritu loquebatur, & docebat
diligenter ea quæ ſunt Ieſu, ſciens tantùm
26 baptiſma Iohannis. ¶ Hic ergo cœpit fiducia-
G liter agere in ſynagoga. Quem cùm audiſſent
Priſcilla & Aquila, aſſumpſerunt eum, &
diligentius expoſuerunt ei viam * Domini'. *Dei 5.
27 ¶ Cùm autem vellet ire Achaiam, exhortati
fratres, ſcripſerunt diſcipulis vt ſuſciperent
eum. Qui cùm veniſſet contulit multum his
28 qui crediderant. ¶ Vehementer enim Iudæos
reuincebat, publicè oſtendens per ſcripturas,
eſſe Chriſtum Ieſum.

CAP. XIX.

1 FActum eſt autem cùm Apollo eſſet Corin-
A thi, vt Paulus peragratis ſuperioribus
partibus veniret Epheſum, & inueniret
2 quoſdam diſcipulos: ¶ dixitq; ad eos, Si Spi-
ritum ſanctum accepiſtis credentes? At illi
dixerunt ad eum, Sed neq; ſi Spiritus ſan-
3 ctus eſt, audiuimus. ¶ Ille vero ait, In quo
ergo baptizati eſtis? Qui dixerũt, in Iohan-
4 nis baptiſmate. ¶ Dixit autem Paulus: ‖Io- Mat.3.c.11.
hannes baptizauit baptiſmo pœnitentiæ po- Mar.1.b.8.
pulum, dicens: In eum qui venturus eſſet Luc.3.c.16.
poſt ipſum vt crederent, hoc eſt, in Ieſum. Iohã.1.d.26.
5 ¶ His auditis, baptizati ſunt in nomine Do- Sup.1.a.5.11.
6 mini Ieſu. ¶ Et cùm impoſuiſſet illis manus b.16.19. a.4.
B Paulus, ‖ venit Spiritus ſanctus ſuper eos, Sup.2.a.4.
& loquebantur linguis, & prophetabant.
7 ¶ Erant autẽ omnes viri ferè duodecim. ¶ In-
8 trogreſſus autem ſynagogam, cum fiducia lo-
quebatur per tres menſes, diſputans & ſua-
9 dens de regno Dei. ¶ Cùm autẽ quidam in-
durarentur, & non crederent, maledicentes
* viam Domini coram' multitudine, diſce- *via co-
dens ab eis, ſegregauit diſcipulos, quotidie ram 1.
10 diſputans in ſchola tyranni cuiuſdam. ¶ Hoc
autem

autem factum eſt per biennium, ita vt om-
nes qui habitabant in Aſia, audirent ver-
bum Domini, Iudæi atque Gentiles. ¶ Virtu- 11
teſq; non quaſlibet faciebat Deus per manũ
Pauli: ¶ ita vt etiam ſuper languidos de- 12
ferrentur à corpore eius ſudaria vel ſemi-
cinctia, & recedebant ab eis languores, &
ſpiritus nequam egrediebantur. ¶ Tentaue- 13
•.1. runt autem quidam — &¹ de circumeuntibus C
Iudæis exorciſtis, inuocare ſuper eos qui ha-
bebant ſpiritus malos, nomen Domini Ieſu,
dicentes, Adiuro vos per Ieſum quem Pau-
lus prædicat. ¶ Erant autem quidam Scęuæ 14
Iudæi principis ſacerdotum ſeptem filij, qui
hoc faciebant. ¶ Reſpondens autem ſpiritus 15
nequam dixit eis, Ieſum noui, & Paulum
ſcio: vos autem qui eſtis? ¶ Et inſiliens homo 16
in eos in quo erat dæmonium peſſimum, &
dominatus amborum, inualuit contra eos,
ita vt nudi & vulnerati effugerent de do-
mo illa. ¶ Hoc autem notum factum eſt om- 17
nibus Iudæis atq; Gentilibus, qui habitabãt
Epheſi: & cecidit timor ſuper omnes illos, &
magnificabatur nomen Domini Ieſu. ¶ Mul- 18
tiq; credentium veniebant confitentes & D
annuntiantes actus ſuos. ¶ Multi autem ex 19
eis qui fuerant curioſa ſectati, contulerunt
libros, & combuſſerunt coram omnibus: &
computatis pretijs illorum, inuenerunt pe-
cuniam denariorum quinquaginta millium.
¶ Ita fortiter creſcebat verbum Dei & con- 20
firmabatur. ¶ His autem expletis propoſuit 21
Paulus in Spiritu, tranſita Macedonia &
Achaia ire Ieroſolymam, dicens, Poſtquam
fuero ibi, oportet me & Romã videre. ¶ Mit- 22
tens autem in Macedoniam duos ex mini-
ſtrantibus ſibi, Timotheum & Eraſtum, ipſe
remanſit ad tempus in Aſia. ¶ Facta eſt au- 23
tem illo tempore turbatio non minima de E
•.5. via — Domini¹. ¶ Demetrius enim qui- 24
dam nomine, argentarius, faciens ædes
argenteas Dianæ, præſtabat artificibus non
modicum quæſtum: ¶ quos conuocans & eos 25
qui huiuſmodi erant opifices, dixit, Viri, ſci-
tis quia de hoc artificio eſt nobis acquiſitio:
¶ & videtis, & auditis quia non ſolùm E- 26
pheſi, ſed penè totius Aſiæ, Paulus hic ſua-
dens auertit multam turbam, dicens, Quo-
niam non ſunt dij qui manibus fiunt. ¶ Non 27
ſolùm autem hæc periclitabitur nobis pars
in redargutionẽ venire, ſed & magnæ Dia-
næ templum in nihilum reputabitur, ſed &
deſtrui incipiet maieſtas eius, quã tota Aſia
& orbis colit. ¶ His auditis repleti ſunt ira, 28
& exclamauerunt, dicentes, Magna Diana
Epheſiorũ. ¶ Et impleta eſt ciuitas tota con- 29
fuſione, & impetum fecerunt vno animo in F
theatrum, rapto Gaio & Ariſtarcho Macedo-
nibus comitibus Pauli. ¶ Paulo autem volẽte 30
intrare in populum, non permiſerunt diſci-
puli. ¶ Quidam autem & de Aſiæ principibus 31

qui erant amici eius, miſerunt ad eum, ro-
32 gantes ne ſe daret in theatrum: ¶ alij autem
aliud clamabant. Erat enim eccleſia confu-
ſa: & plures neſciebant qua ex cauſa conue-
33 niſſent. ¶ De turba autem detraxerunt A-
lexandrum, propellentibus eũ Iudæis. Alex-
ander autem manu° ſilentio poſtulato, vole-
34 bat reddere rationem° populo. ¶ Quem vt co-
gnouerunt Iudæum eſſe, vox facta vna eſt
omnium, quaſi per horas duas clamantium,
35 Magna Diana Epheſiorum. ¶ Et cùm ſedaſſet
G ſcriba turbas, dixit, Viri Epheſij, quis enim
eſt hominum, qui neſciat Epheſiorum ciuita-
tem cultricem eſſe magnæ Dianæ, Iouiſq;
36 prolis? ¶ Cùm ergo his contradici non poſſit,
oportet vos ſedatos eſſe, & nihil temerè age-
37 re. ¶ Adduxiſtis enim homines iſtos, neq; ſa-
crilegos, neq; blaſphemantes deam veſtram.
38 ¶ Quòd ſi Demetrius, & qui cum eo ſunt ar-
tifices, habent aduerſus aliquem cauſam,
conuentus forenſes aguntur, & proconſules
39 ſunt, accuſent inuicem. ¶ Si quid autem al-
terius rei quæritis: in legitima eccleſia pote-
40 rit abſolui. ¶ Nã & periclitamur argui ſedi-
tionis hodiernæ: cum nullus obnoxius ſit (de
quo poſſimus reddere rationem) concurſus
iſtius. Et cùm hæc dixiſſet, dimiſit eccleſiam.

CAP. XX.

1 POſtquam autem ceſſauit tumultus, vo-
A catis Paulus diſcipulis, & exhortatus
eos, valedixit, & profectus eſt vt iret in Ma
2 cedoniam. ¶ Cùm autem perambulaſſet par-
tes illas, & exhortatus eos fuiſſet multo ſer-
3 mone, venit ad Græciam: ¶ vbi cùm feciſſet
menſes tres, factæ ſunt illi inſidiæ à Iudæis
nauigaturo in Syriam: habuitq; conſilium
4 vt reuerteretur per Macedoniam. ¶ Comita-
tus eſt autem eum * ʺ Soſipater' Pyrrhi Be- * vſque in
rœenſis, Theſſalonicenſium verò Ariſtarchus, Aſiam 3.
& Secundus, & Gaius Derbeus, & Timo- ʺ Sopater 5.
theus, Aſiani verò Tychicus & Trophimus.
5 ¶ Hi cum præceßiſſent, ſuſtinuerunt nos
6 Troade: ¶ nos verò nauigauimus poſt dies
B azymorum à Philippis, & venimus ad eos
Troadem in diebus quinque, vbi demorati
7 ſumus diebus ſeptem. ¶ Vna autem Sabba-
thi cùm conueniſſemus° ad frangendum pa-
nem, Paulus diſputabat cum eis profecturus
in craſtinum, protraxitq; ſermonem vſque
8 in mediam noctem. ¶ Erant autẽ lampades
copioſæ in cœnaculo vbi eramus congregati.
9 ¶ Sedens autem quidam adoleſcens nomine
Eutychus, ſuper feneſtram, cùm mergeretur
ſomno graui, diſputante diu Paulo, ductus
ſomno, cecidit de tertio cœnaculo deorſum, &
10 ſublatus eſt mortuus. ¶ Ad quem cùm deſcẽ-
C diſſet Paulus, incubuit ſuper eum: & com-
plexus dixit, Nolite turbari, anima enim
11 ipſius in ipſo eſt. ¶ Aſcẽdens autẽ, frangenſq;
panem & guſtans, ſatiſq; allocutus vſque in
12 lucem, ſic profectus eſt. ¶ Adduxerunt autem

puerum viuentem, & conſolati ſunt nō mi-
nimè. ¶Nos autem aſcendentes nauem, na- 13
uigauimus in Aſſon, inde ſuſcepturi Paulū.
ſic enim diſpoſuerat ipſe per terram iter fa-
cturus. ¶ Cùm autē conueniſſemus nos in Aſſon, 14
aſſumpto eo venimus Mitylenen. ¶ Et inde 15
nauigantes, ſequenti die venimus contra
Chium: & alia applicuimus Samum: & ſe-
quenti die venimus Miletum. ¶propoſuerat 16
enim Paulus tranſnauigare Epheſum, ne qua
mora illi fieret in Aſia. Feſtinabat enim, ſi
poſſibile ſibi eſſet, vt diem Pentecoſten face-
ret Ieroſolymis. ¶ A Mileto autem mittens 17
Epheſum, vocauit maiores natu eccleſia. D
¶Qui cùm veniſſent ad eū, & ſimul eſſent, 18
dixit eis, Vos ſcitis a prima die qua ingreſſus
ſum in Aſiam, qualiter vobiſcum per omne
tempus fuerim, ¶ſeruiens Domino cum om- 19
ni humilitate & lachrymis, & tentationibus
quæ mihi acciderunt ex inſidijs Iudæorum:
¶quomodo nihil ſubtraxerim vtilium, quo- 20
minus annuntiarem vobis, & docerem vos
publice & per domos, ¶ teſtificans Iudæis 21
atque Gentilibus in Deum pœnitentiam &
fidem in Dominum noſtrum Ieſum Chri-
ſtum. ¶ Et nunc ecce alligatus ego ſpiritu, 22
vado in Ieruſalem: quæ in ea ventura ſint E
mihi ignorans, ¶ niſi quod Spiritus ſanctus 23
per omnes ciuitates mihi proteſtatur, dicens,
quoniam vincula & tribulationes Ieroſoly-
mis me manent. ¶ Sed nihil horum vereor: 24
nec facio animā meā pretioſiorem quàm me,
dummodo conſummem curſum meum & mi-
*verbi niſterium* quod accepi a Domino Ieſu teſti-
ficari Euangelium gratiæ Dei. ¶Et nūc ecce 25
ego ſcio, quia amplius non videbitis faciem
meam vos omnes, per quos tranſiui prædicās
regnum Dei. ¶Quapropter conteſtor vos ho- 26
dierna die, quia mundus ſum à ſanguine o- F
mnium. ¶ Non enim ſubterfugi, quominus 27
annuntiarem omne conſiliū Dei vobis. ¶At- 28
tendite vobis & vniuerſo gregi, in quo vos
Spiritus ſanctus poſuit epiſcopos, regere ec-
cleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo.
¶Ego ſcio quoniam intrabunt poſt diſceſſio- 29
*graues I. nem meam lupi "rapaces' in vos, nō parcen
tes gregi. ¶ Et ex vobiſipſis exurgēt viri lo- 30
quentes peruerſa, vt abducāt diſcipulos poſt
ſe. ¶Propter quod vigilate, memoria retinē- 31
tes quoniam per triennium nocte & die non
ceſſaui, cum lachrymis monens vnumquemq;
veſtrū. ¶Et nūc commendo vos Deo & ver- 32
bo gratiæ ipſius, qui potens eſt ædificare, &
dare hæreditatem in ſanctificatis omnibus.
¶Argentū & aurum, aut veſtē nullius con- 33
*ſicut cupiui. ¶ * Ipſi || ſcitis quoniam ad ea quæ 34
1. Cor. 4. c. mihi opus erāt, & his qui mecum ſunt, mi- G
12. niſtrauerūt manus iſtæ. ¶Omnia oſtēdi vo- 35
2. The 2. b. 9. bis, quoniam ſic laborantes, oportet ſuſcipere
2. The. 3. b. 8. infirmos ac meminiſſe verbi Domini Ieſu,
(quoniā ipſe dixit,) Beatius eſt magis dare,

36 quàm accipere. ¶Et cùm hæc dixiſſet, poſitis
37 genibus ſuis orauit cum omnibus illis. ¶Ma-
gnus autē fletus factus eſt omniū: & procū-
bentes ſuper collum Pauli, oſculabātur eum,
38 ¶ dolentes maximè in verbo quod dixerat,
quoniam amplius faciem eius nō eſſent vi-
ſuri. Et deducebant eum ad nauem.

CAP. XXI.

1 CVm autē factum eſſet vt nauigaremus,
A abſtracti ab eis, recto curſu venimus
Coum, & ſequenti die Rhodum, & inde Pa-
2 tarā. ¶Et cùm inueniſſemus nauem tranſ-
fretantem in Phœnicem, aſcendentes naui-
3 gauimus. ¶Cum apparuiſſemus autē Cypro,
relinquentes eam ad ſiniſtrā, nauigauimus
in Syriam, & venimus Tyrum: ibi enim na-
4 uis expoſitura erat onus. ¶ Inuentis autem
diſcipulis, manſimus ibi diebus ſeptem: qui
Paulo dicebant per Spiritum, ne aſcenderet
5 Ieroſolymam. ¶ Et expletis diebus profecti
ibamus, deducentibus nos omnibus cū vxo-
ribus & filijs vſq; foras ciuitatem: & poſitis
6 genibus in litore, orauimus. ¶Et cùm vale-
feciſſemus inuicem, aſcendimus nauem: illi
7 autem redierunt in ſua. ¶Nos verò nauiga-
B tione "explicita' à Tyro deſcendimus Ptole- *expleta I.
maidam: & ſalutatis fratribus, manſimus
8 die vna apud illos. ¶Alia autem die profe-
cti, venimus Cæſareā. Et intrantes domum
Philippi euangeliſtæ, qui erat "vnus' de ſe- ".2.
9 ptem, manſimus apud eum. ¶Huic autem e- Sup. 6. b 5.
rant quatuor filiæ virgines, prophetantes.
10 ¶ Et cū moraremur per dies aliquot, ſuper-
uenit quidam a Iudæa propheta nomine A-
11 gabus, ¶Is cùm veniſſet ad nos, tulit zonam
Pauli: & alligans ſibi pedes & manus dixit,
Hæc dicit Spiritus ſanctus: Virum cuius eſt
zona hæc, ſic alligabunt in Ieruſalem Iudæi,
12 & tradent in manus Gentium. ¶Quod cum
C audiſſemus, rogabamus nos & qui loci illius
13 erant, ne aſcenderet Ieroſolymam. ¶Tunc re-
ſpondit Paulus, & dixit, Quid facitis flen-
tes & affligentes cor meū? Ego enim non ſo-
lū alligari, ſed & mori in Ieruſalem paratus
14 ſum propter nomē Domini Ieſu. ¶Et cùm eū
ſuadere non poſſemus, quieuimus, dicentes,
15 Domini voluntas fiat. ¶ Poſt dies autē iſtos
16 præparati, aſcendebamus in Ieruſalem. ¶Ve-
nerunt autē & ex diſcipulis a Cæſarea no-
biſcum, adducētes ſecum (apud quem hoſpi-
taremur) "Iaſonem' quendam Cypriū, an- *Mnaſonem I.
17 tiquū diſcipulum. ¶Et cùm veniſſemus Ie-
roſolymam, libenter acceperunt nos fratres.
18 ¶Sequenti autem die introibat Paulus no-
biſcum ad Iacobum, omneſq; collecti ſunt ſe-
19 niores. ¶Quos cum ſalutaſſet, narrabat per
D ſingula quæ Deus feciſſet in Gētibus per mi-
20 niſterium ipſius. ¶ At illi cū audiſſent, ma-
gnificabant Deū, dixeruntq; ei: Vides frater
quot millia ſunt in Iudæis qui crediderunt:
21 & omnes æmulatores ſunt legis. ¶Audierunt
autem

autem de te, quia diſceßionem doceas à Moy
ſe eorum qui per Gentes ſunt Iudæorum:
dicens nõ debere eos circuncidere filios ſuos,
neq; ſecundum conſuetudinem ingredi.
¶ Quid ergo eſt? Vtique oportet conuenire 22
multitudinem: audient enim te ſuperueniſ-
ſe. ¶ Hoc ergo fac quod tibi dicimus, Sunt no 23
bis viri quatuor, votum habentes ſuper ſe.
¶ His aſſumptis, ſanctifica te cum illis: & 24
Num.6.c.18 impende in illis, ‖ vt radant capita: & ſciẽt
Sup.15.c.8. omnes quia quæ de te audierunt, falſa ſunt,
ſed ambulas & ipſe cuſtodiens legem. ¶ De 25
his autem qui crediderunt ex Gentibus nos E
Sup.15.d. ‖ ſcripſimus, iudicantes vt abſtineant ſe ab
20.c.29. idolis immolato, & ſanguine, & ſuffocato, &
fornicatione. ¶ Tunc Paulus aſſumptis viris, 26
In.f.24.c.18 poſtera die ‖ purificatus cum illis intrauit in
templum, annuntians expletionem dierum
purificationis, donec offerretur pro vnoquo-
que eorum oblatio. ¶ Dum autem ſeptem 27
dies conſummarentur, hi qui de Aſia erant
Iudæi, cum vidiſſent eum in templo, concita-
uerunt omnem populum, & iniecerunt ei
manus, ¶ clamantes, Viri Iſraëlitæ, adiuua- 28
te: hic eſt homo qui aduerſus populum & le-
gem & locum hunc omnes vbiq; docens, in-
ſuper & gentiles induxit in templum, & vio
lauit ſanctum locum iſtum. ¶ (Viderant e- 29
nim Trophimum Epheſium in ciuitate cum F
ipſo, quem æſtimauerunt quoniam in tem-
plum introduxiſſet Paulus.) ¶ Commotaq; 30
eſt ciuitas tota: & facta eſt concurſio populi.
Et apprehendentes Paulum, trahebant eum
extra templum: & ſtatim clauſa ſunt ia-
nua. ¶ Quærentibus autem eum occidere, 31
nuntiatum eſt tribuno cohortis, Quia tota
confunditur Ieruſalem. ¶ Qui ſtatim aſſum- 32
ptis militibus & centurionibus, decurrit ad
Inf.26.c.21. illos. ‖ Qui cùm vidiſſent tribunum & mili-
tes, ceſſauerunt percutere Paulum. ¶ Tunc 33
accedens tribunus apprehendit eum, & iuſ-
ſit eum alligari catenis duabus: & interro-
gabat quis eſſet, & quid feciſſet. ¶ Alij autẽ 34
aliud clamabant in turba. Et cùm non poſ- G
ſet certum cognoſcere præ tumultu, iuſſit du-
ci eum in caſtra. ¶ Et cum veniſſet ad gra- 35
dus, contigit vt portaretur à militibus pro-
pter [illegible] populi. ¶ Sequebatur enim multi- 36
tudo populi, clamans, Tolle eum. ¶ Et cùm 37
cœpiſſet induci in caſtra Paulus, dicit tri-
buno, Si licet mihi loqui aliquid ad te? Qui
dixit, Græcè noſti? ¶ Nonne tu es Aegyptius 38
qui ante hos dies tumultum concitaſti, &
eduxiſti in deſertum quatuor millia viro-
rum ſicariorum? ¶ Et dixit ad eum Pau- 39
Inf.22.a.3. lus, ‖ Ego homo ſum quidem Iudæus à Thar-
ſo, Ciliciæ non ignotæ ciuitatis municeps.
Rogo autem te, permitte mihi loqui ad po-
pulũ. ¶ Et cùm ille permiſiſſet, Paulus, ſtans 40
in gradibus, annuit manu ad plebem, &
magno ſilentio facto, allocutus eſt lingua

Hebræa, dicens.

CAP. XXII.

1 VIri fratres & patres, audite quam ad
2 vos nunc reddo rationem. ¶ (Cùm au-
A diſſent autem quia Hebræa lingua loquere-
tur ad illos, magis præſtiterunt ſilentium.
3 ¶ Et dicit,) ¶ ‖ Ego ſum vir Iudæus, natus Sup.21.g.39.
Tharſo Ciliciæ, nutritus autem in iſta ci-
uitate, ſecus pedes Gamaliel eruditus iuxta
veritatem paternæ legis, æmulator legis ſi-
4 cut & vos omnes eſtis hodie: ¶ ‖ qui hanc Sup.8.a.3.
viam perſecutus ſum vſq; ad mortem, alli-
gans & tradens in cuſtodias viros ac mu-
5 lieres, ¶ ſicut princeps ſacerdotum mihi te-
ſtimonium reddit, & omnes maiores natu.
B ‖ à quibus & epiſtolas accipiens ad fratres, Sup.9.a.2.
Damaſcum pergebam, vt adducerem inde
6 vinctos in Ieruſalem, vt punirentur. ¶ ‖ Fa- Sup.9.a.3.
ctum eſt autem eunte me, & appropinquan-
te Damaſco media die, ſubito de cælo circum-
7 fulſit me lux copioſa: ¶ & decidẽs in terram,
audiui vocem dicentem mihi, Saule, Saule,
8 quid me perſequeris? ¶ Ego autem reſpondi,
Quis es Domine? Dixitq; ad me, Ego ſum
Ieſus Nazarenus, quem tu perſequeris.
9 ¶ Et qui mecum erant, lumen quidem vide-
C runt, vocem autem non audierunt eius qui
10 loquebatur mecum. ¶ Et dixi, Quid faciam
Domine? Dominus autem dixit ad me, Sur-
gens vade Damaſcum: & ibi tibi dicetur de
11 omnibus quæ te oporteat facere. ¶ Et cũ non
viderem præ claritate luminis illius, ad ma-
num deductus à comitibus, veni Damaſ-
12 cum. ¶ Ananias autem quidam, vir * ſecun- *timora-
dum legem teſtimonium habens ab omnibus tus 1.
13 habitantibus Iudæis, ¶ veniens ad me, &
D aſtans dixit mihi, Saule frater, reſpice. Et
14 ego eadem hora reſpexi in eum. ¶ At ille di-
xit, Deus patrum noſtrorum præordinauit
te, vt cognoſceres voluntatem eius, & vi-
deres iuſtum, & audires vocem ex ore eius:
15 ¶ quia eris teſtis illius ad omnes homines,
16 eorum quæ vidiſti & audiſti. ¶ Et nunc
quid moraris? Exurge, & baptizare, & ab-
17 lue peccata tua inuocato nomine ipſius. ¶ Fa-
ctum eſt autem reuertenti mihi in Ieruſa-
lem, & oranti in templo, fieri me in ſtupore
18 mentis, ¶ & videre illum dicentem mihi: Fe-
E ſtina, & exi velociter ex Ieruſalem: quoniã
non recipient teſtimonium tuum de me.
19 ¶ Et ego dixi, Domine, ipſi ſciunt quia ‖ ego Sup.8.a.3.
eram concludens in carcerem, & cædens per
20 ſynagogas eos qui credebant in te. ¶ Et cùm
funderetur ſanguis Stephani teſtis tui, ego
‖ aſtabam & conſentiebam, & cuſtodiebam Sup.7.g.58.
21 veſtimenta interficientium illum. ¶ Et dixit
ad me, Vade, quoniam ego in nationes longè
22 mittam te. ¶ Audiebant autem eum vſque
ad hoc verbum, & leuauerunt vocem ſuam
F dicentes, Tolle de terra huiuſmodi: non enim
23 fas eſt eum viuere. ¶ Vociferantibus autem

eis, & proÿcientibus veſtimenta ſua, & pul-
uerem iactantibus in aërem, ¶ iuſſit tribu- 24
nus induci eum in caſtra, & flagellis cædi, &
torqueri eum: vt sciret propter quam cau-
ſam ſic acclamarent ei. ¶ Et cum aſtrinxiſ- 25
ſent eum loris, dicit aſtanti ſibi Centurioni
Paulus: Si hominem Romanum & indemna-
tum licet vobis flagellare? ¶ Quo audito, Cen 26
turio acceſſit ad tribunum, & nuntiauit, di-
cens, Quid acturus es? hic enim homo ciuis
Romanus eſt. ¶ Accedens autem tribunus, di- 27
xit illi, Dic mihi, ſi tu Romanus es? At ille G
dixit, Etiam. ¶ Et reſpondit tribunus, Ego 28
˙ciuilitatē multa ſumma ˇciuitatem' hanc conſecutus
ſum. Et Paulus ait, Ego autem & natus
ſum. ¶ Protinus ergo diſceſſerunt ab illo qui 29
eum torturi erant. Tribunus quoque timuit
poſtquam reſciuit, quia ciuis Romanus eſ-
ſet, & quia alligaſſet eum. ¶ Poſtea autem 30
volens ſcire diligentiùs qua ex cauſa accu-
ſaretur à Iudæis, ſoluit eum, & iuſſit ſa-
cerdotes conuenire & omne concilium: &
producens Paulum, ſtatuit inter illos.

## CAP. XXIII.

INtendens autem in concilium Paulus ait, 1
Viri fratres, ego omni conſcientia bona cō- A
uerſatus ſum ante Deum, vſque in hodier-
num diem. ¶ Princeps autem ſacerdotum A- 2
nanias præcepit aſtantibus ſibi percutere os
eius. ¶ Tunc Paulus dixit ad eum, Percutiet 3
˙ſedes iudicans i. te Deus, paries dealbate. Et tu ˇſedens
iudicas' me ſecundum legem, & contra le-
gem iubes me percuti? ¶ Et qui aſtabant di- 4
xerunt, Summum ſacerdotem Dei maledi-
cis? ¶ Dixit autem Paulus, Neſciebam fra- 5
tres, quia princeps eſt ſacerdotum. Scriptum
Exo.22.d.28 eſt enim: ‖ Principem populi tui non maledi-
ces. ¶ Sciens autem Paulus quia vna pars 6
eſſet Sadducæorum, & altera Phariſæorum,
Philip.3.b.5 exclamauit in concilio, Viri fratres, ‖ ego
˙Phariſæi i. Phariſæus ſum' filius ˇPhariſæorum:' de ſpe B
Inf.24.l.22. & reſurrectione mortuorum ego iudicor. ¶ Et 7
cum hæc dixiſſet, facta eſt diſſenſio inter
Phariſæos & Sadducæos, & ſoluta eſt mul-
Mat.22.c.23 titudo. ¶ ‖ Sadducæi enim dicunt non eſſe re- 8
ſurrectionem, neque angelum, neque Spiri-
tum: Phariſæi autem vtraque confitentur.
¶ Factus eſt autem clamor magnus. Et ſur- 9
gentes quidam Phariſæorum, pugnabant di-
centes, Nihil mali inuenimus in homine i-
ſto. quid ſi Spiritus locutus eſt ei, aut ange-
lus? ¶ Et cum magna diſſenſio facta eſſet, ti- 10
mens tribunus ne diſcerperetur Paulus ab
ipſis, iuſſit milites deſcendere, & rapere
eum de medio eorum, ac deducere eum in ca-
ſtra. ¶ Sequenti autem nocte aſſiſtens ei 11
Dominus, ait, Conſtans eſto: ſicut enim teſti- C
ficatus es de me in Ieruſalem, ſic te oportet
& Romæ teſtificari. ¶ Facta autem die colle- 12
gerunt ſe quidam ex Iudæis, & deuouerunt
ſe, dicentes, neque manducaturos, neque

13 bibituros donec occiderent Paulum. ¶ Erant
autem plus quàm quadraginta ˇviri', qui ˙.3.
14 hanc coniurationem fecerant: ¶ qui acceſ-
ſerunt ad principes ſacerdotum & ſeniores,
& dixerunt, Deuotione deuouimus nos ni-
hil guſtaturos, donec occidamus Paulum.
15 ¶ Nunc ergo vos notum facite tribuno cum
concilio, vt producat illum ad vos, tan-
quam aliquid certius cognituri de eo. Nos
vero, priuſquàm appropiet, parati ſumus
16 interficere illum. ¶ Quod cùm audiſſet filius
ſororis Pauli inſidias, venit & intrauit in
17 caſtra, nuntiauitque Paulo. ¶ Vocans autem
D Paulus ad ſe vnum ex Centurionibus, ait,
Adoleſcentem hunc perduc ad tribunum, ha-
18 bet enim aliquid indicare illi. ¶ Et ille qui-
dem aſſumens eum duxit ad tribunum, &
ait, Vinctus Paulus ˙ rogauit me hunc ado- ˙vocans 6.
leſcentem perducere ad te, habentem aliquid
19 loqui tibi: ¶ Apprehendens autem tribunus
manum illius, ſeceſſit cum eo ſeorſum, &
interrogauit illum: Quid eſt quod habes in-
20 dicare mihi? ¶ Ille autem dixit, Iudæis con-
uênit rogare te, vt craſtina die producas
Paulum in concilium, quaſi aliquid certius
21 inquiſituri ſint de illo. ¶ Tu vero ne credide-
ris illis, inſidiantur enim ei ex eis viri am-
plius quàm quadraginta, qui ſe deuouerunt
E non manducare neque bibere, donec interfi-
ciant eum: & nunc parati ſunt, expectantes
22 promiſſum tuum. ¶ Tribunus igitur dimiſit
adoleſcentem, præcipiens ne cui loqueretur
23 quoniam hæc nota ſibi feciſſet. ¶ Et conuoca-
tis duobus centurionibus, dixit illis, Para-
te milites ducentos, vt eant vſque Cæſa-
réam, & equites ſeptuaginta, & lancearios
24 ducentos, a tertia hora noctis: ¶ & iumenta
præparate, vt imponentes Paulum, eum ſal-
uum perducerent ad Felicem præſidem.
25 ¶ (˙Timuit enim ne forte raperent eum Iu- ˙.9.
dæi, & occiderent, & ipſe poſtea calumniam
ſuſtineret, tanquam accepturus pecuniam')
26 ¶ ſcribens epiſtolā continentē hæc: CLAV-
F DIVS Lyſias optimo Præſidi Felici ſalu-
27 tem. ¶ Virum hunc comprehenſum à Iu-
dæis, & incipientem interfici ab eis, ſuper-
ueniens cum exercitu, eripui, cognito, quia
28 Romanus eſt. ¶ Volenſquè ſcire cauſam quā
obÿciebant illi, deduxi eum in concilium eo-
29 rum. ¶ Quem inueni accuſari de quæſtio-
nibus legis ipſorum: nihil verè dignum
30 morte aut vinculis habentem crimen. ¶ Et
cùm mihi perlatum eſſet de inſidÿs quas pa-
rauerant illi, miſi eum ad te, denuntians &
accuſatoribus, vt dicant apud te. Vale.
31 ¶ Milites vero, ſecundum præceptum ſibi,
aſſumentes Paulum, duxerunt per noctem
32 in Antipatridem. ¶ Et poſtera die dimiſſis
G equitibus vt cum eo irent, reuerſi ſunt ad
33 caſtra. ¶ Qui cùm veniſſent Cæſaréam, &
tradidiſſent epiſtolam præſidi, ſtatuerunt an-
te il-

te illum & Paulum. ¶Cùm legiſſet autem, 34
& interrogaſſet de qua prouincia eſſet: & co-
gnoſcens quia de Cilicia, ¶Audiam te, in- 35
¶& 4. quit cum * accuſatores tui venerint. Iuſsit-
que in prætorio Herodis cuſtodiri eum.

## CAP. XXIIII.

POſt quinque autem dies deſcendit prin- 1
ceps Sacerdotum Ananias, cum ſeniori- A
bus quibuſdam & Tertullo quodam oratore,
qui adierunt præſidem aduerſus Paulum.
¶Et citato Paulo, cœpit accuſare Tertullus, 2
dicens, Cùm in multa pace agamus per te,
multa corrigantur per tuam prouidentiam
¶ſemper & vbique ſuſcipimus optime Fe- 3
lix, cum omni gratiarum actione. ¶Ne diu- 4
tius autem te protraham, oro breuiter vt au- B
dias nos pro tua clementia. ¶Inuenimus 5
hunc hominem peſtiferum, & concitantem
ſeditiones omnibus Iudæis in vniuerſo or-
be, & auctorem ſeditionis ſectæ Naza-
renorum, ¶qui etiam templum violare co- 6
natus eſt, quem & apprehenſum voluimus
ſecundum legem noſtram iudicare. ¶Super- 7
ueniens autem tribunus Lyſias, cum vi ma-
gna eripuit eum de manibus noſtris, ¶iu- 8
bens accuſatores eius ad te venire, à quo
poteris ipſe iudicans, de omnibus iſtis cogno-
ſcere, de quibus nos accuſamus eum. ¶Adie- 9
cerunt autem & Iudæi, dicentes hæc ita ſe C
habere. ¶Reſpondit autem Paulus, (an- 10
nuente ſibi præſide dicere) Ex multis annis
te eſſe iudicem genti huic ſciens, bono animo
pro me ſatisfaciam. ¶Potes enim cognoſcere 11
quia non plus ſunt mihi dies quàm duode-
cim, ex quo aſcendi adorare in Ieruſalem.
¶& neque in templo inuenerunt me cum 12
aliquo diſputantem, aut concurſum facien-
tem turbæ, neque in ſynagogis, neque in ci-
uitate: ¶neque probare poſſunt tibi de qui- 13
bus nunc me accuſant. ¶Confiteor autem hoc 14
tibi, quòd ſecundum ſectam, quam dicunt D
patrio 2. hæreſim, ſic deſeruio "patri' Deo-meo' cre-
e7. dens omnibus quæ in lege & Prophetis ſcri-
pta ſunt: ¶ſpem habens in Deum, quam & 15
& hi ipſi expectant, reſurrectionem futu-
ram iuſtorum & iniquorum. ¶In hoc & ipſe 16
ſtudeo ſine offendiculo conſcientiam habere
ad Deum, & ad homines ſemper. ¶Poſt an- 17
nos autem plures, eleemoſynas facturus in E
gentem meam, veni, & oblationes. & vota:
Sup. 21. c. 26 ¶‖in quibus inuenerunt me purificatum in 18
templo: non cum turba, neque cum tumul-
*Et appre- tu. ¶*Quidam autem ex Aſia Iudæi, quos 19
henderunt oportebat apud te præſto eſſe & accuſare, ſi-
me, clamantes quid haberent aduerſum me: ¶aut hi ipſi di- 20
tes & dicen- cant, ſiquid inuenerũt in me iniquitatis, cũ
tes, Tolle ſtem in concilio, ¶niſi de vna hac ſolummo- 21
inimicum do voce, qua clamaui inter eos ſtans, ‖Quo- F
noſtrum. niam de reſurrectione mortuorum ego iudi-
Sup. 23. b. 6. cor hodie à vobis. ¶Diſtulit autem illos Fe- 22
lix, certiſsimè ſciens de via hac, dicens,
Cùm Tribunus Lyſias deſcenderit, audiam
23 vos. ¶Iuſsitq́; Centurioni cuſtodire eum, &
habere requiem, nec quenquam de ſuis
24 prohibere miniſtrare ei. ¶Poſt aliquot au-
G tem dies veniens Felix cum Druſilla vxore
ſua, quæ erat Iudæa, vocauit Paulum, &
audiuit ab eo fidem quæ eſt in Chriſtum Ie-
25 ſum. ¶Diſputante autem illo de iuſtitia &
caſtitate, & de iudicio futuro, tremefactus
Felix reſpondit, Quod nunc attinet, vade:
26 tempore autem opportuno accerſam te: ¶ſi-
mul & ſperans, quòd pecunia-ei' daretur -.8.
à Paulo, propter quod & frequenter accer-
27 ſens eum, loquebatur cum eo. ¶Biennio au-
tem expleto, accepit ſucceſſorem Felix Por-
tium Feſtum. Volens autem gratiam præ-
ſtare Iudæis Felix, reliquit Paulum vin-
ctum.

## CAP. XXV.

1 FEſtus ergo cùm veniſſet in prouinciam,
A poſt triduum aſcendit Ieroſolymam à Cæ-
2 ſarea. ¶Adieruntq́; eum principes ſacerdo-
tum, & primi Iudæorum aduerſus Pau-
3 lum: & rogabant eum, ¶poſtulantes gra-
tiam aduerſus eum, vt iuberet perduci eum
in Ieruſalem, inſidias tendentes vt inter-
4 ficerent eum in via. ¶Feſtus autem reſpon-
dit, ſeruari Paulum in Cæſarea: ſe autem
5 maturiùs profecturum. ¶Qui ergo in vobis
(ait) potentes ſunt, deſcendentes ſimul, ſi
6 quod eſt in viro crimen, accuſent eum. ¶De-
B moratus autem inter eos dies non amplius
quàm octo aut decem, deſcendit Cæſaream,
& altera die ſedit pro tribunali, & iuſsit
7 Paulum adduci. ¶Qui cum perductus eſſet,
circũſteterunt eum qui ab Ieroſolyma deſcẽ-
derant Iudæi, multas & graues cauſas obij-
8 cientes, quas non poterant probare. ¶Paulo
rationem reddente, Quoniam neq; in le-
gem Iudæorum, neq; in templũ, neq; in Cæ-
9 ſarem quicquam peccaui. ¶Feſtus autẽ vo-
C lens gratiã præſtare Iudæis, reſpondens Pau-
lo, dixit: Vis Ieroſolymam aſcendere, & ibi
10 de his iudicari apud me? ¶Dixit autem Pau-
lus, Ad tribunal Cæſaris ſto, vbi me oportet
iudicari: Iudæis non nocui, ſicut tu melius
11 noſti. ¶Si enim nocui, aut dignum morte a-
liquid feci, non recuſo mori: ſi verò nihil eſt
eorum quæ hi accuſant me, nemo poteſt me
12 illis donare. Cæſarem appello. ¶Tunc Fe-
ſtus cum concilio locutus, reſpondit, Cæſarem
13 appellaſti? ad Cæſarẽ ibis. ¶Et cum dies ali-
D quot tranſacti eſſent: Agrippa rex & Berni-
ce deſcenderunt Cæſaream ad ſalutandum
14 Feſtũ. ¶Et cùm dies plures ibi demorarentur,
Feſtus regi indicauit de Paulo, dicens, Vir
15 quidam eſt derelictus à Felice vinctus, ¶de
quo cũ eſſem Ieroſolymis, adierũt me princi-
pes ſacerdotũ & ſeniores Iudæorũ, poſtulãtes
16 aduerſus illum damnationem. ¶Ad quos re-
ſpõdi, Quia nõ eſt Romanis cõſuetudo donare
aliquem

aliquem hominẽ, prius quàm is qui accuſa-
tur, præſentes habeat accuſatores, locumque
defendendi accipiat ad abluenda crimina.
¶Cùm ergo huc conueniſſent, ſine vlla dila- 17
tione ſequenti die ſedens pro tribunali, iuſ- E
ſi adduci virum. ¶De quo cùm ſtetiſſent ac- 18
cuſatores, nullam cauſam deferebant, de qui
bus ego ſuſpicabar malum: ¶Quæſtiones ve- 19
rò quaſdam de ſua ſuperſtitione habebant
aduerſus eum, & de quodam Ieſu defuncto
quem affirmabat Paulus viuere. ¶Hæſitans 20
autem ego de huiuſmodi quæſtione, dicebam
ſi vellet ire Ieroſolymam, & ibi iudicari de
iſtis. ¶Paulo autem appellante vt ſeruare- 21
*Auguſti cognitioni. tur " ad Auguſti cognitionem' iuſsi ſeruari F
eum, donec mittam eũ ad Cæſarem. ¶Agrip- 22
pa autem dixit ad Feſtum, Volebam & ipſe
hominem audire. Cras, inquit, audies eum.
¶Altera autem die cùm veniſſet Agrippa & 23
Bernice cum multa ambitione, & introiſſent
in auditorium cum tribunis & viris princi-
palibus ciuitatis, iubente Feſto adductus eſt
Paulus. ¶Et dicit Feſtus, Agrippa rex, & om 24
nes qui ſimul adeſtis nobiſcum viri, vide- G
tis hunc, de quo omnis multitudo Iudæorum
*c. his 4. interpellauit me Ieroſolymis, * petentes &
acclamantes non oportere eum viuere am-
plius. ¶Ego verò comperi nihil dignum mor- 25
te eum admiſiſſe. Ipſo autem hoc appellante
ad Auguſtum, iudicaui mittere. ¶ De quo 26
quid certũ ſcribam domino, non habeo Pro-
pter quod produxi eum ad vos, & maximè
ad te, rex Agrippa, vt interrogatione facta
habeam, quid ſcribam. ¶ Sine ratione enim 27
mihi videtur, mittere vinctum, & cauſas
eius non ſignificare.

CAP. XXVI.

AGrippa verò ad Paulum ait, Permitti- 1
tur tibi loqui pro temetipſo. Tunc Pau- A
lus extenta manu cœpit rationem reddere.
¶De omnibus quibus accuſor à Iudæis, rex 2
Agrippa, æſtimo me beatum, apud te cum
ſim defenſurus me hodie, ¶maximè te ſcien- 3
*omnes t. te "omnia' quæ apud Iudæos ſunt conſuetudi-
nes & quæſtiones: Propter quod obſecro, pa-
tienter me audias. ¶Et quidem vitã meam 4
à iuuentute, quæ ab initio fuit in gente mea
in Ieroſolymis, nouerunt omnes Iudæi: ¶Præ- 5
ſcientes me ab initio (ſi velint teſtimonium B
perhibere) quoniam ſecundum certiſsimam
ſectam noſtræ religionis vixi Phariſæus.
¶ Et nunc in ſpe quæ ad patres noſtros re- 6
promiſsionis facta eſt à Deo, ſto iudicio ſubie-
*in quam t. ctus ¶"in quã' duodecim tribus noſtra nocte 7
& die deſeruientes ſperant deuenire. De qua
ſpe accuſor à Iudæis, rex. ¶Quid incredibile 8
iudicatur apud vos, ſi Deus mortuos ſuſci-
tat? ¶Et ego quidem exiſtimaueram, me ad- 9
uerſus nomen Ieſu Nazareni debere multa
Sup. 8.a.3. contraria agere. ¶‖quod & feci Ieroſolymis, 10
9.a.2.22.a.4 & multos ſanctorum ego in carceribus in- C
cluſi, à principibus ſacerdotum poteſtate ac-
cepta: & cùm occiderentur, detuli ſententiã.
11 ¶ Et per omnes ſynagogas frequenter pu-
niens eos, compellebam blaſphemare: & am-
plius inſaniens in eos, perſequebar vſq; in
12 exteras ciuitates. ¶In quibus ‖dum irem Da Sup.9.a.3.
maſcum cum poteſtate & permiſſu principũ
13 ſacerdotum, ¶‖die media, in via, vidi, rex, Sup.9.a.3.
de cælo ſupra ſplendorem ſolis circumfulſiſſe 12.b.9.
me lumen, & eos qui mecum ſimul erant.
14 ¶Omneſq; nos cùm decidiſſemus in terram,
D audiui vocem loquentem mihi Hebraica lin
gua: Saule, Saule, quid me perſequeris? du-
rum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare.
15 ¶Ego autem dixi, Quis es Domine? Domi-
nus autem dixit, Ego ſum Ieſus, quem tu
16 perſequeris. ¶ Sed exurge & ſta ſuper pedes
tuos: ad hoc enim apparui tibi, vt conſtituã
te miniſtrum & teſtem eorum quæ vidiſti,
17 & eorum quibus apparebo tibi, ¶eripiens te
de " populis' & gentibus, in quas nunc ego *populo t.
18 mitto te, ¶ aperire oculos eorum, vt conuer-
E tantur à tenebris ad lucem, & de poteſtate
ſatanæ ad Deum, vt accipiant remiſsionem
peccatorum & ſortem inter ſanctos per fidẽ
19 quæ eſt in me. ¶Vnde, rex Agrippa, non fui
20 incredulus cæleſti viſioni: ¶‖ſed his qui ſunt Sup.9.d.20.
Damaſci primum, & Ieroſolymis, & in omnẽ c.28.13.c.14.
regionem Iudææ, & Gentibus annuntiabam 14.a.1.
vt pœnitentiam agerent, & conuerterentur
ad Deum, digna pœnitentiæ opera facientes.
21 ¶ Hac ex cauſa me Iudæi cũ eſſem in templo,
‖comprehenſum tentabant "volentes me' in- Sup.21.f.30
22 interficere. ¶Auxilio autem adiutus Dei, -.4.
F vſq; in hodiernum diem ſto, teſtificans mi-
nori atq; maiori, nihil extra dicens quàm ea
quæ Prophetæ locuti ſunt futura eſſe, &
23 Moyſes, ¶ſi paſsibilis Chriſtus, ſi primus ex
reſurrectione mortuorum, lumen annuntia-
24 turus eſt populo & Gentibus. ¶Hæc loquente
eo, & rationem reddente, Feſtus magna voce
dixit, Inſanis Paule: multæ te literæ ad in-
25 ſaniam conuertunt. ¶Et Paulus. Non inſa-
nio (inquit) optime Feſte: ſed veritatis &
26 ſobrietatis verba loquor. ¶Scit enim de his
rex ad quem & conſtanter loquor, latére e-
nim eum nihil horum arbitror. Neque enim
27 in angulo quicquam horum geſtum eſt. ¶Cre
dis rex Agrippa prophetis? Scio quia credis.
28 ¶Agrippa autem ad Paulum: In modico ſua-
G des me Chriſtianum fieri. ¶Et Paulus: Opto
29 apud Deum, & in modico, & in magno: non
tantum te, ſed etiam omnes qui audiunt ho
die fieri tales, qualis & ego ſum, exceptis
30 vinculis his. ¶Et exurrexit rex, & præſes,
31 & Bernice, & qui aſsidebant eis. ¶Et cùm
ſeceſſiſſent, loquebantur ad inuicem, dicentes,
Quia nihil morte aut vinculis dignum quid
32 "fecit' homo iſte. ¶Agrippa autẽ Feſto dixit, *facit t.
Dimitti poterat homo hic, ſi non appellaſſet
Cæſarem.

CAP.

CAP. XXVII.

VT autem iudicatum eſt nauigare eum 1
in Italiam, & tradi Paulum cum reli- A
quis cuſtodijs centurioni nomine Iulio cohor-
b 2. Co.11.f.25 tis Auguſtæ, ¶aſcendentes nauem Adrume- 2
tinam incipientes nauigare circa Aſiæ loca,
ſuſtulimus, perſeuerante nobiſcum Ariſtar-
cho Macedone Theſſalonicenſi. ¶Sequente au 3
tem die deuenimus Sidonem. Humane autẽ
tractans Iulius Paulum, permiſit ad amicos
ire, & curam ſui agere. ¶Et inde cum ſuſtu- 4
liſſemus, ſubnauigauimus Cyprum: proptе-
rea quòd eſſent venti contrarij. ¶Et pelagus 5
Ciliciæ & Pamphyliæ nauigantes, venimus
Lyſtram, quæ eſt Lyciæ: ¶ & ibi inueniens 6
Centurio nauem Alexandrinam nauigantẽ
in Italiam, tranſpoſuit nos in eam. ¶Et cum 7
multis diebus tarde nauigaremus, & vix B
deueniſſemus contra Gnidum, prohibente
nos vento, adnauigauimus Cretæ iuxta Sal
monem. ¶Et vix iuxta nauigantes, veni- 8
mus in locum quendam qui vocatur Boni-
portus, cui iuxta erat ciuitas Thalaſſa.
¶Multo autem tempore peracto, & cum iam 9
b & 6. non eſſet tuta nauigatio, eo quòd ᶜieiunium
c eos iam præterijſſet, conſolabatur ᶜPaulus, ¶di- 10
cens eis, Viri, video quoniam cum iniuria &
multo damno non ſolùm oneris & nauis,
ſed etiam animarum noſtrarum incipit eſſe
nauigatio. ¶Centurio autem gubernatori & 11
nauclero magis credebat, quam his quæ à
Paulo dicebantur. ¶Et cum aptus portus nõ 12
eſſet ad hyemandum, plurimi ſtatuerunt con
ſilium nauigare inde, ſi quomodo poſſent de- C
uenientes Phœnicem, hyemare, portum Cre-
tæ reſpicientem ad Africum & ad Corum.
¶Aſpirante autem Auſtro, æſtimantes pro- 13
poſitum ſe tenere, cum ſuſtuliſſent de Aſſon,
legebant Cretam. ¶Non poſt multum autem 14
miſit ſe contra ipſam ventus Typhonicus
qui vocatur Euroaquilo. ¶Cumq; arrepta 15
eſſet nauis, & non poſſet conari in ventũ, da
ta naue flatibus, ferebamur. ¶In inſulam 16
autem quandam decurrentes, quæ vocatur
Clauda, potuimus vix obtinere ſcapham.
¶Qua ſublata adiutorijs vtebãtur, accingen 17
d & 3. tes nauem, ᵈtimentes ne in Syrtim incide-
rent, ſummiſſo vaſe ſic ferebantur. ¶Valide 18
autem nobis tempeſtate iactatis, ſequenti
die iactum fecerunt. ¶& tertia die ſuis ma- 19
nibus armamenta nauis proiecerunt. ¶Neq; 20
autem ſole, neque ſyderibus apparentibus D
per plures dies, & tempeſtate non exigua im
minente, iam ablata erat ſpes omnis ſalutis
noſtræ. ¶Et cùm multa ieiunatio fuiſſet, tunc 21
ſtans Paulus in medio eorum, dixit, Opor-
tebat quidem ô viri, audito me, non tollere
à Creta, lucrifq; facere iniuriam hanc & ia-
cturam. ¶Et nunc ſuadeo vobis bono animo 22
eſſe. amiſſio enim nullius animæ erit ex vo-
bis, præterquàm nauis. ¶Adſtitit enim mihi 23
hac nocte angelus Dei cuius ſum ego, & cui
24 deſeruio, ¶dicens, Ne timeas Paule: Cæſari
te oportet aſſiſtere: & ecce donauit tibi Deus
25 omnes qui nauigant tecum. ¶Propter quod
E bono animo eſtote viri: credo enim Deo, quia
26 ſic erit, quemadmodum dictum eſt mihi. ¶In
inſulam autem quandam oportet nos deue-
27 nire. ¶Sed poſtea quam quarta decima nox
ſuperuenit, nauigantibus nobis in Adria cir-
ca mediam noctem, ſuſpicabantur nautæ ap-
28 parere ſibi aliquam regionẽ. ¶Qui & ſum-
mittentes bolidem, inuenerunt paſſus vigin
ti: & puſillum inde ſeparati, inuenerunt
29 paſſus quindecim. ¶Timentes autem ne in
aſpera loca incideremus, de puppi mittentes
30 ancoras quatuor, optabant diem fieri. ¶Nau-
tis verò quærentibus fugere de naui, cùm
miſiſſent ſcapham in mare, ſub obtentu quaſi
31 inciperent à prora ancoras extendere, ¶dixit
Paulus Centurioni & militibus, Niſi hi in
naui manſerint, vos ſalui fieri non poteſtis.
32 ¶Tunc abſciderunt milites funes ſcaphæ: &
F paſſi ſunt eam excidere. ¶Et cùm lux inci-
33 peret fieri, rogabat Paulus omnes ſumere ci-
bum, dicens, Quartadecima die hodie expe-
ctantes ieiuni permanetis, nihil accipientes.
34 ¶Propter quod rogo vos accipere cibum pro
ſalute veſtra: quia nullius veſtrum capil- Mat.10.c.30
35 lus de capite peribit. ¶Et cùm hæc dixiſſet, Luc.12.b.7.
ſumens panem, gratias egit Deo in conſpe-
ctu omnium: & cum fregiſſet, cœpit mandu-
36 care. ¶Animæquiores autem facti omnes, &
37 ipſi ſumpſerunt cibum. ¶Eramus verò vni-
uerſæ animæ in naui ducentæ ſeptuaginta
38 ſex. ¶Et ſatiati cibo alleuiabant nauem, ia-
39 ctantes triticum in mare. ¶Cùm autem
G dies factus eſſet, terram non agnoſcebant: ſi-
num verò quendam conſiderabant haben-
tem litus, in quem cogitabant, ſi poſſent eij-
40 cere nauem. ¶Et cùm ancoras ſuſtuliſſent,
committebant ſe mari, ſimul laxantes iun-
cturas gubernaculorum: & leuato artemone
ſecundum auræ flatum, tendebant ad litus.
41 ¶Et cùm incidiſſemus in locum dithalaſ-
ſum, impegerunt nauem: & prora quidem
fixa manebat immobilis: puppis verò ſolue-
42 batur à vi maris. ¶Militum autem conſi-
lium fuit vt cuſtodias occiderent: nequis cùm
43 enataſſet, effugeret. ¶Centurio autem vo-
lens ſeruare Paulum, prohibuit fieri: iuſſit-
que eos qui poſſent natare, emittere ſe pri-
44 mos, & euadere, & ad terram exire: ¶& cæ-
teros alios in tabulis ferebant: quoſdam ſu-
per ea quæ de naui erant. Et ſic factum eſt,
vt omnes animæ euaderent ad terram.

CAP. XXVIII.

1 ET cùm euaſiſſemus, tunc cognouimus
A quia ᵃMitylene, inſula vocabatur. Bar- a Melitæ.
bari verò præſtabant non modicam huma-
2 nitatem nobis. ¶Accenſa enim pyra reficie-
bant nos omnes, propter imbrem qui im-
minebat

*minebat & frigus. ¶ Cùm congregaſſet au-* 3
*tem Paulus ſarmentorum aliquantam mul-*
*titudinem, & impoſuiſſet ſuper ignem, vi-*
*pera à calore cum proceßiſſet, inuaſit manũ*
*eius. ¶Vt vero viderunt Barbari pendentem* 4
*beſtiam de manu eius, adinuicem dicebant,*
*Vtiq; homicida eſt homo hic, qui cùm eua-*
*ſerit de mari, vltio non ſinit eum viuere.*
*¶Et ille quidem excutiens beſtiam in ignẽ,* 5
*nihil mali paſſus eſt. ¶At illi exiſtimabant* B
*aut t.* *eum in tumorem conuertendum, "& ſubito* 6
*ſperanti-* *caſurum & mori. Diu autem illis "expectan*
*bus 15.* *tibus & videntibus nihil mali in eo fieri,*
*conuertentes ſe, dicebant eum eſſe Deum.*
*¶ In locis autem illis erant prædia principis* 7
*inſulæ, nomine Publij, qui nos ſuſcipiens, tri-*
*duo benigne exhibuit. ¶Contigit autem pa-* 8
*trem Publij febribus, & dyſenteria vexatum*
*iacere. Ad quem Paulus intrauit: & cùm o-*
*raſſet, et impoſuiſſet ei manus, ſaluauit eum.*
*¶Quo facto, & omnes qui in inſula habe-* 9
*bãt infirmitates, accedebãt, & curabantur:* C
*¶qui etiam multis honoribus nos honorauε-* 10
*runt, & nauigantibus impoſuerunt quæ ne-*
*ceſſaria erant. ¶Poſt menſes autem tres naui* 11
*gauimus in naui Alexandrina, quæ in in-*
*ſula hyemauerat, cui erat inſigne Caſtorũ.*
*¶Et cùm veniſſemus Syracuſam, manſimus* 12
*ibi triduo. ¶Inde circumlegentes deuenimus* 13
*Rhegium: & poſt vnum diem flante Auſtro,*
*ſecunda die venimus Puteolos, ¶vbi inuen-* 14
*tis fratribus rogati ſumus manere apud eos*
*dies ſeptem: & ſic venimus Romam. ¶Et in-* 15
*de cùm audiſſent fratres, occurrerunt nobis* D
*vſq; ad Appij forum, ac tres Tabernas. Quos*
*cum vidiſſet Paulus, gratias agens Deo, ac-*
*cepit fiduciam. ¶Cùm autem veniſſemus Ro* 16
*mam, permiſſum eſt Paulo manere ſibimet*
*cum cuſtodiente ſe milite. ¶Poſt tertium au-* 17
*tem diem conuocauit primos Iudæorum. Cũ-*
*que conueniſſent, dicebat eis, Ego, viri fra-*
*legem.* *tres, nihil aduerſus "plebem faciens, aut mo*
*rem paternum, vinctus ab Ieroſolymis tra-*
*ditus ſum in manus Romanorum, ¶qui cùm* 18
*interrogationem de me habuiſſent, voluerũt* E
*me dimittere, eò quòd nulla eſſet cauſa mor-*
*tis in me. ¶Contradicentibus autem Iudæis,* 19
*coactus ſum appellare Cæſarem, non quaſi*
*gentem meam habens aliquid accuſare.*
*¶Propter hanc igitur cauſam rogaui vos vi-* 20
*dere & alloqui. Propter ſpem enim Iſraël,*
*catena hac circundatus ſum. ¶At illi dixe-* 21
*runt ad eum, Nos neq; literas accepimus de*
*te à Iudæa, neq; adueniens aliquis fratrum*
*nuntiauit, aut locutus eſt quid de te malũ.*
*¶ Rogamus autem à te audire quæ ſentis:* 22
*nam de ſecta hac notum eſt nobis quia vbi-*
*que ei contradicitur. ¶ Cùm conſtituiſſent* 23
*autem illi diem, venerunt ad eum in hoſpi-* F
*tium plures: quibus exponebat, teſtificans*
*regnum Dei, ſuadensq; eis de Ieſu ex lege*
*Moyſi & Prophetis, à mane vſq; ad veſpe-*
24 *ram. ¶Et quidam credebant de his quæ di-*
*cebantur, quidam verò non credebant.*
25 *¶Cumq; inuicem non eſſent conſentientes,*
*diſcedebant, dicente Paulo vnum verbum:*
*Quia bene Spiritus ſanctus locutus eſt per*
26 *Iſaiam Prophetam ad patres noſtros, ¶ di-*
*cens, Vade ad populum iſtum, & dic ad eos,*
*‖Aure audietis, & non intelligetis: & viden* Iſa.6.c.9.
27 *tes videbitis, & non perſpicietis. ¶Incraſſa-* Mat.13.c.14.
*tum eſt enim cor populi huius, & auribus* Mar.4.b.12.
G *grauiter audierunt, & oculos ſuos compreſ-* Luc.8.b.10.
*ſerunt: ne fortè videant oculis, & auribus* Ioh.12.f.40.
*audiant, & corde intelligant, & conuertan-* Rom.11.b.8.
28 *tur, & ſanem eos. ¶ Notum ergo ſit vobis,*
*quoniam Gentibus miſſum eſt hoc ſalutare*
29 *Dei, & ipſi audient. ¶ Et cùm hæc dixiſ-*
*ſet, exierunt ab eo Iudæi, multam habentes*
30 *inter ſe quæſtionem. ¶Manſit autem biennio*
*toto in ſuo conducto: & ſuſcipiebat omnes*
31 *qui ingrediebantur ad eum, ¶prædicans re-*
*gnum Dei, & docens quæ ſunt de Domino*
*Ieſu Chriſto cum omni fiducia, ſine pro-*
*hibitione.*

# EPISTOLA PAVLI APOSTOLI AD ROMANOS.

## CAP. I.

1 PAVLVS *ſeruus Ieſu Chriſti, vo-*
A *catus Apoſtolus, ‖ſegregatus in Euã-* Act.13.a.2.
2 *gelium Dei. ¶(quod ante promiſerat*
*per prophetas ſuos in ſcripturis ſan-*
3 *ctis) ¶de filio ſuo. (qui factus eſt *ei ex ſe-* *.2.
4 *mine Dauid ſecundum carnem, ¶qui præde-*
*ſtinatus eſt filius Dei in virtute, ſecundum*
*ſpiritum ſanctificationis, ex reſurrectione*
5 *mortuorum Ieſu Chriſti Domini noſtri, ¶per*
*quem accepimus gratiam & Apoſtolatum*
*ad obediendum fidei in omnibus Gentibus*
6 *pro nomine eius, ¶in quibus eſtis & vos vo-*
7 *cati Ieſu Chriſti) ¶omnibus qui ſunt Romæ*
*dilectis Dei, vocatis ſanctis, Gratia vobis &*
*pax à Deo Patre noſtro, & Domino Ieſu*
8 *Chriſto. ¶Primum quidem gratias ago Deo*
*meo per Ieſum Chriſtum pro omnibus vobis,*
*quia fides veſtra annuntiatur in vniuerſo*
9 *mundo. ¶Teſtis enim mihi eſt Deus, cui ſer-*
*uio in ſpiritu meo in Euangelio filij eius,*
*quod ſine intermißione memoriam veſtri fa-*
10 *cio ¶ſemper in orationibus meis, obſecrans*
B *ſi quomodo tandem aliquando proſperum i-*
*ter habeam in voluntate Dei, veniendi ad*
11 *vos. ¶Deſidero enim videre vos vt aliquid*
*impertiar vobis gratiæ ſpiritualis, ad con-*
12 *firmandos vos: ¶id eſt, ſimul conſolari in vo-*
*bis per eam quæ inuicem eſt fidem veſtram*
13 *atq; meam. ¶Nolo autem vos ignorare fra-*
*tres quia ſæpe propoſui venire ad vos, (&*
*prohi-*

*probibitus ſum vſq; adhuc) vt aliquem fru*
°& .4. *ctum habeam ° in vobis, ſicut & in cateris*
*gentibus, ¶Gracis ac Barbaris, ſapientibus,* 14
°itaque 9. *& inſipientibus debitor ſum. ¶ °ita¹ (quod* 15
*in me ) promptum eſt , & vobis qui Roma*
*eſtis, euangelizare. ¶Non enim erubeſco E-* 16
*uangelium. Virtus enim Dei eſt, in ſalutem*
*omni credenti, Iudao primùm & Graco. ¶Iu* 17
*ſtitia enim Dei in eo reuelatur ex fide in*
Abac. 2.a.4. *fidem: ſicut ſcriptum eſt: ‖ Iuſtus autem ex*
Heb.10.g.38 *fide "viuit². ¶Reuelatur enim ira Dei de ca* 18
Gal.3.b.11. *lo, ſuper omnem impietatem & iniuſtitiam*
"viuet 2. *hominum eorum qui veritatem—Dei³ in in-*
—.1. *iuſtitia detinent: ¶quia quod notum eſt Dei,* 19
*manifeſtum eſt in illis, Deus enim illis ma-* C
*nifeſtauit. ¶Inuiſibilia enim ipſius, à crea-* 20
*tura mundi , per ea qua facta ſunt intelle-*
*cta, conſpiciuntur: ſempiterna quoq; eius vir*
*tus & diuinitas : ita vt ſint inexcuſabiles.*
Ephe.4.d.17.& 18. *¶ ‖ Quia cùm cognouiſſent Deum: non ſicut* 21
*Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt:*
*ſed euanuerunt in cogitationibus ſuis, & ob-*
*ſcuratum eſt inſipiens cor eorum. ¶dicentes* 22
*enim ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt. ¶Et* 23
*mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei, in*
*ſimilitudinem imaginis corruptibilis homi-*
*nis, & volucrum & quadrupedum, & ſerpen*
*tium. ¶ (Propter quod tradidit illos Deus in* 24
*deſideria cordis eorum, in immunditiam: vt*
*contumelijs afficiant corpora ſua in ſemetip-*
*ſis.) ¶ qui commutauerunt veritatem Dei* 25
"emendacio 2. *in "mendacium¹: & coluerint, & ſeruierunt*
*creatura potius quàm creatori, qui eſt bene-*
*dictus in ſecula. Amen. ¶Propterea tradidit* 26
*illos Deus in paßiones ignominia. Nam fa-* D
*mina eorum immutauerunt naturalē vſum,*
*in eum vſum qui eſt contra naturam. ¶Si-* 27
*militer autem & maſculi , relicto naturali*
*vſu famina , exarſerunt in deſiderijs ſuis*
*inuicem, maſculi in maſculos turpitudinem*
*operantes, & mercedem (quam oportuit) er-*
*roris ſui in ſemetipſis recipientes. ¶Et ſicut* 28
*non probauerunt Deum habere in notitia:*
*tradidit illos Deus in reprobum ſenſum : vt*
*faciant ea qua non conueniunt: ¶ repletos* 29
*omni iniquitate, malitia, fornicatione, aua-*
*ritia, nequitia, plenos inuidia , homicidio,*
*contentione, dolo, malignitate, ſuſurrones,*
*¶detractores, Deo odibiles, contumelioſos, ſu-* 30
*perbos, elatos, inuentores malorum, parenti-*
*bus non obedientes, ¶inſipientes, incompo-* 31
*ſitos, ſine affectione, abſque fœdere, ſine mi*
*ſericordia. ¶ Qui cùm iuſtitiam Dei cogno-* 32
*uiſſent, non intellexerunt quoniam qui talia*
—.1. *agunt , digni ſunt morte : non ſolum—qui¹*
—.1. *ea faciunt, ſed etiam—qui¹ conſentiunt fa-*
*cientibus.*

## CAP. II.

Matt.7. a.2. PRopter quod inexcuſabilis es ô homo om- 1
*nis qui iudicas. ‖ In quo enim iudicas* A
*alterum , teipſum condemnas. eadem enim*

2 *agis "qua¹ iudicas. ¶Scimus enim quoniam* "qui. 1.
*iudicium Dei eſt ſecundum veritatem in*
3 *eos qui talia agunt. ¶Exiſtimas autem hoc*
*ô homo qui iudicas eos qui talia agunt, & fa*
4 *cis ea, quia tu effugies iudicium Dei? ¶ An*
*diuitias bonitatis eius, & patientia, & lon-*
*ganimitatis contemnis , ignorans quoniam*
*benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit?*
5 *¶Secundum autem duritiam tuam & impa*
*nitens cor, theſaurizas tibi iram, in "die¹ ira* "diem 2.
6 *& reuelationis iuſti iudicij Dei, ¶‖qui red-* Mat.16.d.
7 *det vnicuique ſecundum opera eius : ¶ ijs*
B *quidem qui ſecundum patientiam boni ope-*
*ris , gloriam & honorem & incorruptionem*
8 *quarunt : vitam aternam. ¶ijs autem qui*
*ſunt ex contentione, & qui non acquieſcunt*
*veritati, credunt autem iniquitati : ira &*
9 *indignatio. ¶Tribulatio & anguſtia in om-*
*nem animam hominis operantis malum,*
10 *Iudai primùm & Graci: ¶ gloria autem &*
*honor & pax omni operanti bonum , Iudao*
11 *primùm & Graco. ¶ ‖ non enim eſt acceptio* Deu.10.d.17
12 *perſonarum apud Deum. ¶ Quicunq; enim* 2.Par.19 c.7
C *ſine lege peccauerunt, ſine lege ° peribunt: &* Iob.34. b.19
*quicunque in lege peccauerunt , per legem* Act.10.c.34.
13 *iudicabuntur. ¶ ‖ Non enim auditores legis* °& 2.
*iuſti ſunt apud Deum: ſed factores legis iu-* Mat.7. d.21.
14 *ſtificabuntur. ¶ Cùm enim Gentes qua le-* Iaco.1.d.22.
*gem non habent , naturaliter ea qua legis*
*ſunt, faciunt eiuſmodi legem non habentes,*
15 *ipſi ſibi ſunt lex: ¶qui oſtendunt opus legis*
*ſcriptum in cordibus ſuis, teſtimonium red-*
*dente illis conſcientia ipſorum , & inter ſe*
*inuicem "cogitationum accuſantium, aut e-* "cogitationibus accuſantibus,
16 *tiam defendentium¹, ¶ in die cùm iudica-* aut etiam defendentibus.
*bit Deus occulta hominum, ſecundum Euan*
17 *gelium meum, per Ieſum Chriſtum. ¶Si au-*
*tem tu Iudaus cognominaris, & requieſcis in*
18 *lege, & gloriaris in Deo, ¶ & noſti volunta-* —.1.
*tem—eius¹, & probas vtiliora, inſtructus per*
16 *legem, confidis teipſum eſſe ducem cacorum,*
20 *lumen eorum qui in tenebris ſunt, ¶erudi-*
*torem inſipientium , magiſtrum infantium,*
*habentem formam ſcientia: & veritatis in*
21 *lege. ¶Qui ergo alium doces , teipſum non*
*doces. qui pradicas non furandum, furaris:*
22 *¶qui dicis non mœchandum, mœcharis: qui*
D *abominaris idola, ſacrilegium facis: ¶qui in*
23 *lege gloriaris , per prauaricationem legis*
24 *Deum inhonoras. ¶‖ (Nomen enim Dei per* Iſai. 52.b.5.
*vos blaſphematur inter Gentes ſicut ſcri-* Eze.36.d.20
25 *ptum eſt.) ¶Circuncißio quidem prodeſt , ſi*
*legem obſerues: ſi autem prauaricator legis*
*ſis , circuncißio tua praputium facta eſt.*
26 *¶Si igitur praputium iuſtitias legis cuſto-*
*diat: nonne praputium illius in circunci-*
27 *ſionem reputabitur? ¶ & iudicabit id quod ex*
*natura eſt praputium , legem conſummans,*
*te, qui per literam & circuncißionē praua-ri-*
28 *cator legis es? ¶Nō enim qui in manifeſto, Iu*
29 *daus eſt: neq; qua in manifeſto, in carne, eſt,*

circuncisio: ꝰſed qui in abſcondito, Iudæus 29
eſt: & circuncisio cordis, in ſpiritu, non lite-
ra: cuius laus non ex hominibus, ſed ex
Deo eſt.

CAP. III.

QVid ergo amplius Iudæo eſt? aut quæ 1
vtilitas circuncisionis? ꝰMultùm per 2
omnem modum. Primùm qui- A
dē quia credita ſunt illis eloquia Dei. ꝰquid 3
enim ſi quidam illorum non crediderunt?
2.Ti.2.b.13. ‖ Nunquid incredulitas illorum fidem Dei
"euacuaʼbit 5. euacuauit? ꝰAbſit. ‖ Eſt autem Deus ve- 4
rax, ‖ omnis autem homo mendax, ſicut ſcri-
Ioh.3.d.33. ptum eſt: Vt iuſtificeris in ſermonibus tuis:
Pſa.115.a.11. & vincas cùm iudicaris. ꝰSi autem iniqui- 5
Pſa.50.a.6. tas noſtra iuſtitiam Dei commendat, quid
dicemus? Nunquid iniquus eſt Deus qui in-
fert iram? (ſecundum hominem dico.) ꝰAb- 6
ſit. alioquin quomodo iudicabit Deus –hunc'
–.4 mūdum. ꝰSi enim veritas Dei in meo men- 7
dacio abundauit, in gloriam ipſius: quid ad-
huc & ego tāquam peccator iudicor, ꝰ& non 8
(ſicut blaſphemamur, & ſicut aiunt quidam B
nos dicere) faciamus mala, vt veniant bo-
na' quorū damnatio iuſta. ꝰQuid ergo? præ- 9
"Præcauſati 1. cellimus eos? Nequaquam. " ‖ Cauſati' enim
ſumus Iudæos & Græcos, omnes ſub peccato
Gal.3.d.22. eſſe: ꝰſicut ſcriptum eſt: ꝰQuia non eſt iuſtus 10
Pſal.13.a.1. quiſquam, ‖ non eſt intelligens, non eſt re- 11
52.a.3. quirens Deum. ꝰOmnes declinauerunt, ſi- 12
mul inutiles facti ſunt: non eſt qui faciat bo-
Pſal 5.c.11. num, non eſt vſque ad vnum. ꝰ‖ Sepulchrum 13
Pſal 130.a.4 patens eſt guttur eorum, linguis ſuis doloſe
Pſal.9.b.7. agebant. ‖ Venenum aſpidum ſub labijs eo- C
Iſai.59.b.7. rum. ꝰ‖ Quorum os maledictione & amari- 14
Prou.1.b.16. tudine plenum eſt: ꝰ‖ Veloces pedes eorum ad 15
effundendum ſanguinem. ꝰContritio & in- 16
felicitas in vijs eorum: ꝰ& viam pacis non 17
Pſal.35.a.2. cognouerunt. ꝰ‖ Non eſt timor Dei ante ocu- 18
Gal.2.d.16. los eorum. ꝰScimus autem quoniam quæcun- 19
que lex loquitur, ijs qui in lege ſunt, loqui-
tur, vt omne os obſtruatur, & ſubditus fiat
Gal.2.d.16. omnis mundus Deo: ꝰ‖ quia ex operibus legis 20
non iuſtificabitur omnis caro coram illo. Per
legem enim cognitio peccati. ꝰNunc autem 21
ſine lege iuſtitia Dei manifeſtata eſt: teſtifi-
cata à lege & Prophetis. ꝰIuſtitia autem 22
Dei per fidem Ieſu Chriſti, in omnes & ſu-
per omnes qui credunt in eum. non enim eſt
diſtinctio. ꝰOmnes enim peccauerunt: & e- 23
gent gloria Dei. ꝰiuſtificati gratis per gra- 24
tiam ipſius, per redemptionem quæ eſt in
"propitiatorem. Chriſto Ieſu. ꝰquem propoſuit Deus "propi- 25
tiationem', per fidem in ſanguine ipſius, ad
oſtenſionem iuſtitiæ ſuæ, propter remiſſionem D
præcedentium delictorum, ꝰin ſuſtentatione 26
Dei, ad oſtenſionem iuſtitiæ eius in hoc tem-
pore: vt ſit ipſe iuſtus, & iuſtificans eum qui
eſt ex fide Ieſu Chriſti. ꝰVbi eſt ergo gloria- 27
–.1. tio –tua'? Excluſa eſt. Per quam legem? fa-
ctorum? Non, ſed per legem fidei. ꝰArbitra- 28
mur enim iuſtificari hominem per fidem ſi-
29 ne operibus legis. ꝰAn Iudæorum Deus tan-
tùm? nonne & Gentium? Imò & Gentium.
30 ꝰquoniam quidem vnus eſt Deus, qui "iu- "iuſtificabit 3.
ſtificat circuncisionem ex fide, & præpu-
31 tium per fidem. ꝰLegem ergo deſtruimus
per fidem? Abſit, ſed legem ſtatuimus.

CAP. IIII.

1 QVid ergo dicemus inueniſſe Abraham
A patrem noſtrum ſecundum carnem?
2 Si ꝰ enim Abraham ex operibus
°iuſtificatus eſt: habet gloriam, ſed non a- °legis
3 pud Deum. ꝰQuid enim dicit ſcriptura?
‖ Credidit Abraham Deo: & reputatum eſt Gen.15.b.6.
4 illi ad iuſtitiam. ꝰEi autem qui operatur, Gal.3.a.6.
merces non imputatur ſecundum gratiam, Iac.2.d.23.
5 ſed ſecundum debitum. ꝰEi verò qui non
operatur, credenti autem in eum qui iuſtifi-
cat impium, reputatur fides eius ad iuſtitiā
6 –ſecundum propoſitum gratiæ Dei'. ꝰSicut –.2.
& Dauid dicit beatitudinem hominis, cui
Deus accepto fert iuſtitiam ſine operibus. Pſal.31.a.1.
7 ꝰ‖ Beati, quorum remiſſæ ſunt iniquitates,
B & quorum tecta ſunt peccata. ꝰBeatus vir "imputabit 6.
8 cui non " imputauit' Dominus peccatum.
9 ꝰBeatitudo ergo hæc in circuncisione °–ma- °tantum.
net', an etiam in præputio? Dicimus enim –.3.
quia reputata eſt Abrahæ fides ad iuſtitiā.
10 ꝰQuomodo ergo reputata eſt? in circuncisio-
ne, an in præputio? Non in circuncisione, ſed
11 in præputio. ꝰ‖ Et ſignum accepit circunci- Gen.17.b.10
ſionis, ſignaculum iuſtitiæ fidei quæ eſt in b.11.
præputio: vt ſit pater omnium credentium
per præputium, vt reputetur & illis ad iu-
12 ſtitiam: ꝰ& ſit pater circuncisionis, non ijs
tantum qui ſunt ex circuncisione, ſed & ijs
qui ſectantur veſtigia fidei quæ eſt in præ-
13 putio patris noſtri Abrahæ. ꝰNon enim per
legem promiſſio Abrahæ, aut ſeminis eius vt
C hæres eſſet mundi: ſed per iuſtitiam fidei.
14 ꝰSi enim qui ex lege, hæredes ſunt: exina-
15 nita eſt fides, abolita eſt promiſſio. ꝰLex e-
nim iram operatur. Vbi enim non eſt lex:
16 nec præuaricatio. ꝰIdeo ex fide: vt ſecun-
dum gratiam ° firma ſit promiſſio omni ſe- °vt 2.
mini, non ei qui ex lege eſt ſolùm, ſed & ei
qui ex fide eſt Abrahæ, qui pater eſt omniū
17 noſtrum. ꝰ(ſicut ſcriptum eſt: ‖ Quia patrem Gen.17.a.4.
multarum gentium poſui te) ante Deum,
"cui credidiſti', qui viuificat mortuos: & "cui credidit 2.
18 vocat ea quæ non ſunt, tanquam ea quæ
D ſunt. ꝰqui contra ſpem in ſpem credidit: vt
fieret pater multarum gentium ſecundum
quod dictum eſt –ei': ‖ Sic erit ſemen tuum –.1.
19 –ſicut ſtellæ cæli, & arena maris'. ꝰEt non Gen.15.a.5.
infirmatus eſt fide: nec conſiderauit corpus –.7.
ſuum °emortuum, cùm fere centum eſſet an- °iam 2.
20 norum, & emortuam vuluam Saræ. ꝰIn re-
promiſſione etiam Dei non hæſitauit diffi-
dentia: ſed confortatus eſt fide, dans gloriam
21 Deo, ꝰpleniſſime ſciens quia quæcunque pro-
miſit,

miſit, potens eſt & facere. ¶Ideo & reputa- 22
tum eſt illi ad iuſtitiam. ¶ Non eſt autem 23
ſcriptum tantùm propter ipſum quia reputa
⌐.3. tum eſt illi ad iuſtitiam: ¶ſed & propter 24
nos, quibus reputabitur credentibus in eum,
⌐.1. qui ſuſcitauit Ieſum Chriſtum Dominum
noſtrum a mortuis, ¶qui traditus eſt prop- 25
ter delicta noſtra, & reſurrexit propter iu-
ſtificationem noſtram.

CAP. V.

IVſtificati ergo ex fide, pacem habeamus 1
ad Deum per Dominum noſtrum Ieſum A
Eph.2.d.18. Chriſtum: ¶‖per quem & habemus acceſſum 2
per fidem in gratiam iſtam in qua ſtamus,
& gloriamur in ſpe gloria filiorum Dei. ¶Nõ 3
ſolùm autem: ſed & gloriamur in tribulatio-
Iaco.1.a.3. nibus, ‖ſcientes quòd tribulatio patientiam
operatur, ¶ patientia autem probationem, 4
probatio verò ſpem. ¶ ſpes autem non con- 5
Heb.9.d.14. fundit: ‖ quia charitas Dei diffuſa eſt in
cordibus noſtris, per ſpiritum ſanctum qui
Heb.9.d.14. datus eſt nobis. ¶ Vt quid enim ‖Chriſtus 6
g.28. cùm adhuc infirmi eſſemus, ſecundùm tem- B
1.Pe.3.d.18. pus pro impijs mortuus eſt? ¶ Vix enim pro 7
iuſto quis moritur: nam pro bono forſitan
quis audeat mori. ¶Commendat autem cha- 8
*ſi ritatem ſuam Deus in nobis: quoniam *cùm
*ſecundum tempus adhuc peccatores eſſemus, *Chriſtus pro no-
bis mortuus eſt. ¶Multo igitur magis nunc 9
iuſtificati in ſanguine ipſius, ſalui erimus
ab ira per ipſum. ¶Si enim cùm inimici eſſe- 10
mus, reconciliati ſumus Deo per mortem Fi-
lij eius: multo magis reconciliati, ſalui eri-
mus in vita ipſius. ¶Non ſolùm autem: ſed 11
& gloriamur in Deo per Dominum noſtrum
Ieſum Chriſtum, per quem nunc reconcilia-
tionem accepimus. ¶Propterea ſicut per vnũ 12
hominem peccatum in hunc mundum intra- C
uit & per peccatum mors: & ita in omnes
homines mors pertranſiit, in quo omnes pec-
cauerunt. ¶Vſque ad legem enim peccatum 13
*imputatur erat in mundo: peccatum autem non *impu-
cum lex non tabatur, cùm lex non eſſet. ¶Sed regnauit 14
eſt 5. mors ab Adam vſque ad Moyſen, etiam in
eos qui non peccauerunt in ſimilitudinem
prauaricationis Ada, qui eſt forma futuri.
¶Sed non ſicut delictum, ita & donum, ſi e- 15
nim vnius delicto multi mortui ſunt: mul-
tò magis gratia Dei & donum, in gratia
vnius hominis Ieſu Chriſti in plures abun-
dauit. ¶Et non ſicut per vnum *peccatum, 16
*peccantẽs. ita & donum. nam iudicium quidem ex v- D
no, in condemnationem: gratia autem ex
multis delictis, in iuſtificationem. ¶Si enim 17
in vnius delicto mors regnauit per vnum,
multo magis abundantiam gratia & dona-
tionis & iuſtitia accipientes, in vita regna-
bunt per vnum Ieſum Chriſtum. ¶ Igitur 18
ſicut per vnius delictum, in omnes homines
in condemnationem: ſic & per vnius iuſti-
tiã in omnes homines in iuſtificationem vi-
19 ta. ¶Sicut enim per inobedientiam vnius
hominis, peccatores conſtituti ſunt multi:
ita & per vnius obeditionem, iuſti conſti-
20 tuentur multi. ¶Lex autem ſubintrauit vt
abundaret delictum. Vbi autem abundauit
21 delictum, ſuperabundauit gratia. ¶ Vt ſicut
regnauit peccatum *in mortem: ita & gra- *in morte 5.
tia regnet per iuſtitiam in vitam aternam,
per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum.

CAP. VI.

1 QVid ergo dicemus? Permanebimus in
2 peccato vt gratia abundet? ¶Abſit.
A Qui enim mortui ſumus pecca-
3 to, quomodo adhuc viuemus in illo? ¶An i-
gnoratis *quia quicunque baptizati ſumus in *fratres
Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſu- Gal.3.d.27.
4 mus? ¶Conſepulti enim ſumus cum illo per Colo.2.b.12
baptiſmum in mortem: vt quomodo Chri-
ſtus ſurrexit à mortuis per gloriam patris,
‖ita & nos in nouitate vita ambulemus.
5 ¶‖Si enim cõplantati facti ſumus ſimilitu- Ephe.4.f.23
dini mortis eius: ſimul & reſurrectionis eri- Colo.3.b.10
6 mus. ¶Hoc ſcientes, quia vetus homo noſter Heb.9.d.14.
ſimul crucifixus eſt, vt deſtruatur corpus 12.a.2.
peccati, vt vltra non ſeruiamus peccato. [illegible]
7 ¶Qui enim mortuus eſt, iuſtificatus eſt a pec-
8 cato. ¶Si autem mortui ſumus cum Chriſto:
B credimus quia ſimul etiam viuemus cum
9 Chriſto: ¶ ſcientes quòd Chriſtus reſurgens
ex mortuis iam non moritur, mors illi vltra
10 nõ dominabitur. ¶Quod enim mortuus eſt,
peccato mortuus eſt ſemel: quod autem vi-
11 uit, viuit Deo. ¶Ita & vos exiſtimate, vos
mortuos quidẽ eſſe peccato, viuentes autem
12 Deo in Chriſto Ieſu Domino noſtro. ¶Non er-
go regnet peccatum in veſtro mortali corpo-
13 re vt obediatis concupiſcẽtijs eius. ¶ Sed ne-
que exhibeatis membra veſtra arma ini-
quitatis peccato: ſed exhibete vos Deo, tan-
quam ex mortuis viuentes: & membra ve-
14 ſtra arma iuſtitia Deo. ¶Peccatum enim vo-
C bis non dominabitur, non enim ſub lege e-
15 ſtis, ſed ſub gratia. ¶Quid ergo? peccabimus,
quoniam non ſumus ſub lege, ſed ſub gratia?
16 Abſit. ¶‖Neſcitis quoniam cui exhibetis vos Ioh.8.d.34.
ſeruos ad obediendum, ſerui eſtis eius cui o- 2.Pet.2.d.19
beditis, ſiue peccati ad mortẽ, ſiue obeditio-
17 nis ad iuſtitiam? ¶Gratias autem Deo quòd
fuiſtis ſerui peccati, obediſtis autem ex cor-
de in eam formã doctrina in qua traditi e-
18 ſtis. ¶Liberati autẽ a peccato, ſerui facti e-
19 ſtis iuſtitia. ¶Humanũ dico, propter infirmi-
D tatem carnis veſtra, ſicut enim exhibuiſtis
mẽbra veſtra ſeruire immunditia & iniqui-
tati ad iniquitatẽ: ita nunc exhibete mem-
bra veſtra ſeruire iuſtitia in ſanctificatio-
20 nem. ¶Cùm enim ſerui eſſetis peccati, liberi
21 fuiſtis iuſtitia. ¶Quẽ ergo fructum habuiſtis
tunc in illis, in quibus nũc erubeſcitis? Nã ⌐.5.
22 finis illorũ mors eſt. ¶Nũc verò liberati a pec-
cato, ſerui autem facti Deo, habetis fructum

veſtrum in ſanctificationem, finem vero vi-
tam æternã. ¶ Stipendia enim peccati, mors. 23
Gratia autem Dei, vita æterna in Chriſto
Ieſu Domino noſtro.

CAP. VII.

AN ignoratis fratres (ſcientibus enim le- 1
gem loquor) quia lex in homine domi- A
1.Cor.7.g.39 natur quanto tempore viuit? ¶ ‖ Nam quæ 2
ſub viro eſt mulier: viuẽte viro alligata eſt
—.1. legi. ſi autẽ mortuus fuerit vir—eius[1]: "ſo-
"liberata 2. luta[1] eſt a lege viri. ¶ Igitur viuẽte viro, vo 3
cabitur adultera, ſi fuerit cũ alio viro: ſi autẽ
mortuus fuerit vir eius, liberata eſt a lege
—.1. —viri[1]: vt non ſit adultera, ſi fuerit cũ alio
viro. ¶ Itaque fratres mei & vos mortificati 4
eſtis legi per corpus Chriſti: vt ſitis alterius
qui ex mortuis reſurrexit, vt fructificemus
Deo. ¶ Cum enim eſſemus in carne, paßiones 5
peccatorum, quæ per legem erant, operaban-
tur in mẽbris noſtris, vt fructificarent mor-
ti. ¶ nunc autem ſoluti ſumus a lege mortis, 6
in qua detinebamur: ita vt ſeruiamus in no-
uitate ſpiritus, & non in vetuſtate literæ.
¶ Quid ergo dicemus, lex peccatum eſt? Abſit. 7
Sed peccatum non cognoui, niſi per legem. B
nam concupiſcentiam neſciebam, niſi lex di-
Exo,20,c,17 ceret: ‖ Non concupiſces. ¶ Occaſione autẽ ac- 8
Deu.5.c.21. cepta, peccatum per mandatum operatum eſt
in me omnem concupiſcentiam. Sine lege e-
nim peccatũ mortuum erat. ¶ Ego autem vi- 9
uebam ſine lege aliquando. Sed cùm veniſ-
ſet mandatum: peccatum reuixit. ¶ Ego au- 10
tem mortuus ſum: & inuentũ eſt mihi man-
datum, quod erat ad vitã, hoc eſſe ad mortẽ.
1.Tim.1.b.8. ¶ Nam peccatum occaſione accepta per man- 11
datum, ſeduxit me, & per illud occidit. ¶ Ita- 12
que lex quidem ſancta, & mandatum ſan-
ctum, & iuſtum & bonũ. ¶ Quod ergo bonum 13
eſt, mihi factum eſt mors? Abſit. ſed pecca-
tum, vt appareat peccatum, per bonum ope-
ratum eſt mihi mortem: vt fiat ſupra modũ
peccans peccatum per mandatum. ¶ Scimus 14
enim quod lex ſpiritualis eſt: ego autem car- C
nalis ſum, venundatus ſub peccato. ¶ Quod 15
enim operor, nõ intelligo: non enim quod vo-
*bonum lo*, hoc ago: ſed quod odi*, illud facio. ¶ Si 16
*malum autem quod nolo, illud facio: conſentio legi,
quoniam bona eſt. ¶ Nunc autem iam non 17
ego operor illud, ſed quod habitat in me pec-
catum. ¶ Scio enim quia non habitat in me, 18
hoc eſt, in carne mea, bonum. Nam velle ad-
iacet mihi: perficere autem bonum, non inue-
nio. ¶ Non enim quod volo bonum, hoc facio: 19
ſed quod nolo malũ, hoc ago. ¶ Si autem quod 20
nolo, illud facio: iam non ego operor illud, ſed
quod habitat in me, peccatum. ¶ Inuenio igi- 21
tur, legem, volenti mihi facere bonum, quo-
niam mihi malum adiacet. ¶ Condelector e- 22
nim legi Dei ſecundùm interiorem homi-
nem: ¶ video autem aliam legem in membris 23
meis, repugnantem legi mentis meæ, & ca-

ptiuantem me in lege peccati quæ eſt in
24 membris meis. ¶ (Infelix ego homo, quis me
25 liberabit de corpore mortis huius? ¶ Gratia
Dei per Ieſum Chriſtum Dominũ noſtrum.)
Igitur ego ipſe mente ſeruio legi Dei: carne
autem, legi peccati.

CAP. VIII.

1 NIhil ergo nunc damnationis eſt ijs qui
A ſunt in Chriſto Ieſu: qui non ſecũdum
2 carnem ambulant: ¶ Lex enim ſpiritus vitæ
in Chriſto Ieſu, liberauit me à lege peccati
3 & mortis. ¶ Nam quod impoßibile erat legi,
in quo infirmabatur per carnẽ: Deus filium
ſuum mittens in ſimilitudinem carnis pec-
cati, & de peccato damnauit peccatũ in car-
4 ne, ¶ vt iuſtificatio legis impleretur in no-
bis, qui non ſecundùm carnem ambulamus,
5 ſed ſecundùm ſpiritum. ¶ Qui enim ſecun-
dùm carnem ſunt: quæ carnis ſunt, ſapiunt.
B qui vero ſecundùm ſpiritum ſunt: quæ ſunt
6 ſpiritus, ſentiunt. ¶ Nam prudentia carnis,
mors eſt: prudentia autem ſpiritus, vita &
7 pax. ¶ quoniam ſapientia carnis, "inimica "inimicitia
eſt Deo[1]: legi enim Dei non " eſt ſubiecta[1], eſt in Deum
8 nec enim poteſt. ¶ Qui autem in carne ſunt, 1.
9 Deo placere non poſſunt. ¶ Vos autem in car- "ſubijcitur
ne non eſtis, ſed in ſpiritu: ſi tamen Spiritus 3.
Dei habitat in vobis. Siquis autem Spiri-
10 tum Chriſti non habet: hic non eſt eius. ¶ Si
autem Chriſtus in vobis eſt: corpus quidem
mortuum eſt propter peccatum, ſpiritus verò
11 "viuit[1] propter "iuſtificationem[1]. ¶ Quòd ſi "vita 1.
C Spiritus eius qui ſuſcitauit Ieſum à mor- "iuſtitiã 1.
tuis, habitat in vobis: qui ſuſcitauit Ieſum
Chriſtum à mortuis, viuificabit & mortalia
corpora veſtra, propter inhabitantem Spiri-
12 tum eius in vobis. ¶ Ergo fratres debitores
ſumus: non carni, vt ſecundum carnem vi-
13 uamus. ¶ Si enim ſecundum carnem vixeri-
tis: moriemini. ſi autem ſpiritu, facta carnis
14 mortificaueritis: viuetis. ¶ Quicunq; enim
15 ſpiritu Dei aguntur, ij ſunt filij Dei. ¶ ‖ Non 2.Ti.1.b.7
enim accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum
in timore: ‖ ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis Gala.4.a.5.
filiorum, in quo clamamus, Abba, (Pater.)
16 ¶ Ipſe—enim[1] Spiritus, teſtimonium reddit —1.
17 ſpiritui noſtro quod ſumus filij Dei. ¶ Si au-
tem filij: & hæredes. hæredes quidem Dei: co-
hæredes autem Chriſti: ſi tamen cõpatimur,
18 vt & cõglorificemur. ¶ Exiſtimo enim quod
D non ſunt condigna paßiones huius temporis,
ad futuram gloriã quæ reuelabitur in nobis.
19 ¶ Nam expectatio creaturæ, reuelationem fi-
20 liorũ Dei expectat. ¶ Vanitati enim creatura
ſubiecta eſt, non volens, ſed propter eum qui
21 ſubiecit eam "in ſpe[1]: ¶ quia & ipſa creatura "in ſpem 1.
liberabitur à ſeruitute corruptionis: in liber-
22 tatẽ gloriæ filiorũ Dei. ¶ Scimus enim quod
omnis creatura ingemiſcit: & parturit vſq;
23 adhuc. ¶ Non ſolùm autem illa, ſed et nos ipſi
primitias ſpiritus habentes, & ipſi intra nos
gemimus,

ⅎ.51 gemimus, adoptionem filiorum ⸗ Dei' expe-
ctantes, redemptionem corporis noſtri. ¶ Spe 24
enim ſalui facti ſumus. Spes autem quæ vi- E
detur, non eſt ſpes. nam quod videt quis:
quid ſperat? ¶ Si autem quod non videmus, 25
ſperamus: per patientiam expectamus. ¶ Si- 26
militer autem & Spiritus adiuuat infirmi-
tatem noſtram. nam quid oremus ſicut opor-
tet neſcimus: ſed ipſe Spiritus poſtulat pro
nobis gemitibus inenarrabilibus. ¶ Qui au- 27
tem ſcrutatur corda: ſcit quid deſideret Spi-
ritus: quia ſecũdùm Deum poſtulat pro ſan-
ctis. ¶ Scimus autem quoniam diligentibus 28
Deum, omnia cooperantur in bonum, ijs qui
ſecũdùm propoſitum vocati ſunt ſancti. ¶ Nã 29
quos præſciuit: & prædeſtinauit conformes F
fieri imaginis filij ſui. vt ſit ipſe primogeni-
tus in multis fratribus. ¶ Quos autẽ præ- 30
deſtinauit: hos & vocauit. & quos vocauit:
hos & iuſtificauit. quos autem iuſtificauit:
"magnifi- illos & "glorificauit'. ¶ Quid ergo dicemus ad 31
cauit 19. hæc? ſi Deus pro nobis, quis contra nos? ¶ Qui 32
°ſuo. etiam proprio filio° non pepercit, ſed pro nobis
omnibus tradidit illum: quomodo non etiam
cum illo omnia nobis donauit? ¶ Quis accu- 33
ſabit aduerſus electos Dei? Deus qui iuſtifi-
cat. ¶ Quis eſt qui condemnet? Chriſtus Ie- 34
ſus qui mortuus eſt, imo qui & reſurrexit,
°& 1. qui° eſt ad dexteram Dei, qui etiam inter-
ⅎ.3. pellat pro nobis. ¶ Quis ⸗ ergo' nos ſeparabit 35
a charitate Chriſti? tribulatio? an anguſtia?
an fames? an nuditas, an periculum? an per-
ſecutio? an gladius? ¶ (ſicut ſcriptum eſt: 36
Pſal.43.d.23 ‖ Quia propter te mortificamur tota die: æſti- G
mati ſumus ſicut oues occiſionis.) ¶ Sed in 37
his omnibus ſuperamus propter eum qui di-
lexit nos. ¶ Certus ſum enim quia neque 38
mors, neque vita, neque angeli, neque prin-
cipatus, neque virtutes, neq; inſtantia, neq;
futura, neque fortitudo. ¶ neq; altitudo, ne- 39
que profundum, neque creatura alia poterit
nos ſeparare a charitate Dei, quæ eſt in
Chriſto Ieſu Domino noſtro.

CAP. IX.

°Ieſu VEritatem dico in Chriſto°, non men- 1
tior, teſtimonium mihi perhibente con- A
ſcientia mea in Spiritu ſancto, ¶ quoniam 2
triſtitia mihi magna eſt & continuus dolor
Actu.9.a.2. cordi meo. ¶ ‖ Optabã enim ego ipſe anathe- 3
1.Cor.15.b.9 ma eſſe a Chriſto pro fratribus meis, qui
ſunt cognati mei ſecundùm carnẽ, ¶ qui ſunt 4
Iſraelitæ, quorum adoptio eſt filiorum, & glo-
"teſtamen- ria, & "teſtamentum', & legiſlatio, & obſe-
ta 3. quium, & promiſſa, ¶ quorum patres, & ex 5
quibus eſt Chriſtus ſecundùm carnem, qui B
eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſecula.
Amen. ¶ Non autem quod exciderit verbum 6
Dei. Non enim omnes qui ex Iſrael, ij ſunt
"quia 15. Iſraelitæ: ¶ neq; "qui' ſemen ſunt Abrahæ, 7
Gen.21.b.12 omnes filij: ‖ ſed in Iſaac vocabitur tibi ſe-
men: ¶ id eſt, nõ qui filij carnis, hi filij Dei: ſed 8
qui ‖ filij ſunt promiſſionis, æſtimantur in ſe- Gal.4.d.28.
9 mine. ¶ Promiſſionis enim verbum hoc eſt,
C ‖ Secundum hoc tempus veniam: & erit Sa- Gen.18.b.10
10 ræ filius. ¶ Non ſolùm autem ⸗ "illa': ‖ ſed & ⅎ.2.
Rebecca ex vno concubitu habens, Iſaac "pa- "illi 3.
11 tris noſtri'. ¶ Cùm enim nondum nati fuiſ- Gen.25.e.2.
ſent, aut aliquid boni egiſſent aut mali (vt "patre no-
ſecundum electionem propoſitum Dei mane- ſtro.5.
12 ret.) ¶ non ex operibus, ſed ex vocante dictũ
13 eſt ei: ‖ Quia maior ſeruiet minori, ¶ ſicut Gen.25.e.23
ſcriptum eſt: ‖ Iacob dilexi, Eſau autem odio Mal.1.a.3.
14 habui. ¶ Quid ergo dicemus? nũquid iniqui- a.3.
15 tas apud Deum? Abſit. ¶ Moyſi enim dicit,
D ‖ Miſerebor cuius miſereor: & miſericordiam Exo.33.d.15.
16 præſtabo cui miſerebor. ¶ igitur non volẽtis,
17 neq; currentis, ſed miſerentis eſt Dei. ¶ Dicit
enim ſcriptura Pharaoni: ‖ Quia in hoc ip- Exod.9.c.16
ſum excitaui te, vt oſtẽdam in te virtutem
meam: & vt annuntietur nomen meum in
18 vniuerſa terra. ¶ Ergo cuius vult miſere-
19 tur: & quem vult indurat. ¶ Dicis itaq; mi-
hi. Quid adhuc quæritur? voluntati enim e-
20 ius quis reſiſtit? ¶ O homo, tu quis es qui re-
E ſpondeas Deo? ‖ Nunquid dicit figmentum ei Iſa.45.b.9.
21 qui ſe finxit: Quid me feciſti ſic? An non ha- Iere.18.a.6.
bet poteſtatem figulus luti, ex eadem maſſa Sap.15.b.7.
facere aliud quidem vas in honorem: aliud
22 verò in contumeliam? ¶ Quod ſi Deus vo-
lens oſtendere iram, & notam facere poten-
• tiam ſuã, ſuſtinuit in multa patientia, vaſa
23 iræ, "apta' in interitum, ¶ vt oſtenderet di- "aptata
uitias gloriæ ſuæ in vaſa miſericordiæ quæ
24 præparauit in gloriã. ¶ Quos & vocauit nos
no ſolum ex Iudæis, ſed etiam ex Gentibus,
25 ¶ ſicut in Oſee dicit, ‖ Vocabo non plebem Oſee.2.d.23
meam, plebem meam: & non dilectam, dile- 1.Pet 2.b.10.
ctam: & non miſericordiam conſecutam, mi-
26 ſericordiam conſecutam. ¶ ‖ Et erit in loco Oſee.1.d.10
F vbi dictum eſt eis, Non plebs mea vos: ibi
27 vocabuntur filij Dei viui: ¶ Iſaias autẽ cla-
mat pro Iſrael: ‖ Si fuerit numerus filiorum Iſa.10.e.22.
Iſrael tanquam arena maris, reliquiæ ſaluæ Oſee.1.d.10
28 fient. ¶ Verbum enim conſummans, & ab-
breuians in æquitate: quia verbum breuia-
29 tum faciet Dominus ſuper terram. ¶ & ſicut Iſai.1.c.9.
prædixit Iſaias, Niſi Dominus ſabaoth re
liquiſſet nobis ſemen: ſicut Sodoma facti eſ-
ſemus, & ſicut Gomorrha ſimiles fuiſſemus.
30 ¶ Quid ergo dicemus? Quod Gentes quæ non
G ſectabantur iuſtitiam, apprehenderunt iuſti-
31 tiam, iuſtitiam autẽ quæ ex fide eſt. ¶ Iſrael
verò "ſectando' legem iuſtitiæ, in legem iu- "ſectans 6.
32 ſtitiæ non peruenit. ¶ Quare? Quia non ex
fide, ſed quaſi ex operibus, offenderunt enim
33 in lapidem offenſionis, ¶ ſicut ſcriptum eſt:
‖ Ecce pono in Sion lapidem offenſionis, & Iſa.8.c.14.
petram ſcandali: & omnis qui credit in eũ, 28.d.16.
non confundetur. 1.Pet.2.b.7.

CAP. X.

1 FRatres, voluntas quidem cordis mei &
A obſecratio ad Deum, fit pro illis in ſalu-

 tem.

tem. ꝰTeſtimonium enim perhibeo illis quòd 2
æmulationem Dei habent, ſed nõ ſecundum
ſcientiam. ꝰIgnorãtes enim iuſtitiam Dei, 3
& ſuam quærentes ſtatuere, iuſtitiæ Dei nõ
ſunt ſubiecti. ꝰFinis enim legis, Chriſtus: 4
ad iuſtitiam omni credenti. ꝰ Moyſes enim 5
ſcripſit, quoniam iuſtitiam quæ ex lege eſt
Leui.18.a.5. ‖qui fecerit homo, viuet in ea. ꝰQuæ autem 6
Eze.20.b.11. ex fide eſt iuſtitia, ſic dicit, ‖ Ne dixeris in
Deu.30.c.12 corde tuo, Quis aſcendet in cælum? id eſt, B
Chriſtum deducere. ꝰAut quis deſcendet in 7
abyſſum? hoc eſt, Chriſtum a mortuis reuoca-
—.3. re. ꝰSed quid dicit —ſcriptura’? ‖ Prope eſt 8
Deu.30.c.14 verbum in ore tuo, & in corde tuo. hoc eſt
verbum fidei quod prædicamus. ꝰQuia ſi cõ 9
fitearis in ore tuo Dominum Ieſum, & in
corde tuo credideris quòd Deus illum ſuſcita
uit à mortuis, ſaluus eris. ꝰCorde enim cre- 10
ditur ad iuſtitiam: ore autem cõfeſſio fit ad- C
Iſa.28.d.16. ſalutem. Dicit enim ſcriptura: ꝰ‖Omnis qui 11
credit in illum, non confundetur. ꝰ Non e- 12
nim eſt diſtinctio Iudæi & Græci: nam idem
Dominus omnium, diues in omnes qui inuo
Ioe.2.g.32. cant illum. ꝰOmnis enim quicunque inuoca- 13
Act.2.c.21. uerit nomen Domini, ſaluus erit. ꝰQuomo- 14
do ergo inuocabunt in quem non credide-
runt? Aut quomodo credent ei quem non au
dierunt? Quomodo autem audient ſine præ-
dicante? ꝰ Quomodo verò prædicabunt niſi 15
Iſa.52.b.7. mittantur? ſicut ſcriptum eſt: ‖Quàm ſpecioſi
Nah.1.d.15. pedes euangelizantium pacem, euangeli-
*obedierũt. zantium bona: ꝰSed non omnes *obediunt’ 16
t. Euangelio. Iſaias enim dicit, ‖ Domine quis D
Iſa.53.a.1. credidit auditui noſtro? ꝰ Ergo fides ex audi- 17
Ioh.12.f.38. tu: auditus autem per verbum Chriſti. ꝰSed 18
Pſal.18.a.5. dico, Nunquid non audierunt? Et quidem ‖in
omnem terram exiuit ſonus eorum: & in fi-
nes orbis terræ verba eorum. ꝰ Sed dico, 19
Nunquid Iſrael non cognouit? Primus Moy-
Deu.32.c.12 ſes dicit, ‖ Ego ad æmulationem vos addu-
cam in non gentem: in gentem inſipientem,
in iram vos mittam. ꝰIſaias autem audet, 20
Iſai.65.a.1. & dicit, ‖ Inuentus ſum à non quærentibus
me: palàm apparui ijs qui me non interro-
Iſai.65.a.2. gabant. ꝰAd Iſraël autem dicit, ‖ Tota die 21
expandi manus meas ad populum non cre-
—.6. dentem, & contradicentem —mihi’.

CAP. XI.

Dico ergo: Nunquid Deus repulit popu- 1
lum ſuum? Abſit. Nam & ego Iſraeli- A
ta ſum, ex ſemine Abraham, de tribu Benia-
min. ꝰNon repulit Deus plebem ſuam quam 2
præſciuit. An neſcitis in Elia quid dicit ſcri-
ptura: quemadmodum interpellat Deum ad-
3.Re.19.b.10 uerſum Iſrael? ꝰ‖Domine, prophetas tuos oc- 3
ciderunt, altaria tua ſuffoderunt: & ego re-
lictus ſum ſolus, & quærunt animam meã.
3.Re.19.b.19 ꝰSed quid dicit illi diuinum reſponſum? ‖Re 4
liqui mihi ſeptem millia virorũ, qui non cur
—.4. uauerũt genua —*Baal’. ꝰSic ergo & in hoc 5
*ante tempore, reliquiæ ſecundum electionem gra-
6 tiæ —ſaluæ’ factæ ſunt. ꝰ Si autem gratia: —.1.
B iam non ex operibus, alioquin gratia iam
7 non eſt gratia. ꝰQuid ergo? quod quærebat
Iſrael, hoc non eſt conſecutus: electio autem
8 conſecuta eſt: cæteri verò excæcati ſunt ꝰ ſi-
cut ſcriptum eſt: ‖ Dedit illis Deus ſpiritum Iſa.6.c.9.
compunctionis, oculos, vt non videant: & au Mat.13.b.14
res, vt non audiant vſque in hodiernum Ioh.12.f.40.
9 diem. ꝰEt Dauid dicit: ‖Fiat menſa eorum Act.28.f.26.
* in laqueum & in captionem & in ſcanda- Pſa.68.c.21.
10 lum & in retributionem illis. ꝰObſcurentur *eorum ipſis.
oculi eorum ne videant: & dorſum eorum
11 ſemper incurua. ꝰDico ergo. Nunquid ſic of-
fenderunt vt caderent? Abſit. Sed illorum
delicto, ſalus eſt Gentibus, vt illos æmulen-
12 tur. ꝰQuod ſi delictum illorum diuitiæ ſunt
mundi, & diminutio eorum diuitiæ Gentiũ:
13 quanto magis plenitudo eorum? ꝰVobis enim
dico Gentibus, quamdiu quidem ego ſum
Gentium Apoſtolus, miniſterium meum ho-
14 norificabo, ꝰſiquo modo ad æmulandum pro-
uocem carnem meam, & ſaluos faciam ali-
15 quos ex illis. ꝰSi enim amiſſio eorum, recon-
ciliatio eſt mundi: quæ aſſumptio, niſi vita
16 ex mortuis? ꝰQuod ſi delibatio ſancta eſt, &
17 maſſa: & ſi radix ſancta, & rami. ꝰQuod ſi
aliqui ex ramis fracti ſunt, tu autem cùm
C oleaſter eſſes, inſertus es in illis, & ſocius ra
18 dicis & pinguedinis oliuæ factus es. ꝰ noli
gloriari aduerſus ramos. Quod ſi gloriaris:
19 nõ tu radicem portas, ſed radix te. ꝰDicis
20 ergo: Fracti ſunt rami, vt ego inſerar. ꝰBe-
ne: propter incredulitatem fracti ſunt. tu au
tem fide ſtas: noli altum ſapere, ſed time.
21 ꝰSi enim Deus naturalibus ramis non pe-
22 percit: ne forte nec tibi parcat. ꝰVide ergo
bonitatem & ſeueritatem Dei: in eos quidẽ
qui ceciderunt, ſeueritatem: in te autem bo-
nitatem Dei, ſi permanſeris in bonitate, alio
23 quin & tu excideris. ꝰSed & illi, ſi non per-
manſerint in incredulitate, inſerentur. potẽs
24 eſt enim Deus iterum inſerere illos. ꝰNam ſi
tu ex naturali exciſus es oleaſtro, & contra
naturam inſertus es in bonam oliuam: quan
to magis ij qui ſecundũ naturam, inſerentur
25 ſuæ oliuæ? ꝰ Nolo enim vos ignorare fratres
myſteriũ hoc, (vt nõ ſitis vobiſipſis ſapiẽtes)
quia cæcitas ex parte contigit in Iſrael, donec
26 plenitudo Gentium intraret: ꝰ & ſic omnis
D Iſrael ſaluus fieret, ſicut ſcriptum eſt: ‖ Ve- Iſa.59.d.20.
niet ex Sion, qui eripiat, & auertat impie-
27 tatem à Iacob. ꝰEt hoc illis à me teſtamen-
28 tum: cum abſtulero peccata eorum. ꝰSecun-
dum Euangelium quidem, inimici propter
vos: ſecundum electionem autem, chariſſimi
29 propter patres. ꝰ Sine pœnitentia enim ſunt
30 dona & vocatio Dei. ꝰ Sicut enim aliquan-
do & vos non credidiſtis Deo, nunc autem
miſericordiam conſecuti eſtis propter incre-
31 dulitatem illorum. ꝰita & illi nunc non cre-
diderunt in veſtram miſericordiam, vt &

ipſi

ipſi miſericordiam conſequantur. ¶Concluſit 32
enim Deus omnia in incredulitatem: ut om
nium miſereatur. ¶O altitudo diuitiarum 33
ſapientiæ & ſcientiæ Dei: quàm incompre-
henſibilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabi-
Sap.9.c.13. les viæ eius: ¶‖Quis enim cognouit ſenſum 34
Iſa.40.c.13. Domini? Aut quis conſiliarius eius fuit?
1.Cor.2.d.16 ¶Aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? 35
¶Quoniam ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo 36
ſunt omnia: ipſi gloria in ſecula. Amen.

CAP. XII.

OBſecro itaque vos fratres per miſeri- 1
Phil.4.d.18. cordiam Dei, ‖ ut exhibeatis corpora A
veſtra hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo pla-
centem, rationabile obſequium veſtrum. ¶Et 2
nolite conformari huic ſeculo: ſed reforma-
mini in nouitate ſenſus veſtri, ‖ut probetis
Eph. 5.d.17. quæ ſit voluntas Dei bona, & beneplacens,
1.The 4.a.3. & perfecta. ¶Dico enim per gratiam quæ da 3
ta eſt mihi, omnibus qui ſunt inter vos, Non
plus ſapere quàm oportet ſapere, ſed ſapere
1.Co.12.b.11 ad ſobrietatem, ‖unicuiq; ſicut Deus diuiſit
Ephe.4.b.7. menſuram fidei. ¶Sicut enim in uno corpore 4
multa membra habemus, omnia autem mẽ- B
bra non eundem actum habent. ¶ita multi 5
unum corpus ſumus in Chriſto, ſinguli au-
tem alter alterius membra. ¶Habentes au- 6
tem donationes, ſecundùm gratiam quæ da
ta eſt nobis, differentes: ſiue prophetiam ſe-
cundum rationem fidei, ¶ſiue miniſterium in 7
miniſtrando, ſiue qui docet in doctrina, ¶qui 8
exhortatur in exhortando, qui tribuit in ſim C
plicitate: qui præeſt in ſolicitudine, qui miſe-
retur in hilaritate. ¶Dilectio ſine ſimula- 9
Amo. 5.d.15 tione. ‖Odientes malum, adhærentes bono.
Eph.4.a.3. ¶‖Charitatem fraternitatis inuicem dilige- 10
1.Pet.2.d.22 tes. ‖Honore inuicem præuenientes. ¶‖Soli- 11
2.c.17. citudine non pigri. Spiritu feruentes. Domi-
Heb.13.a.1. no ſeruientes. ¶Spe gaudentes. In tribula- 12
1.Pet.5.b.5. tione patientes. Orationi inſtantes. ¶Neceſ- 13
Heb.13.a.2. ſitatibus ſanctorum communicantes. ‖Hoſpi
1.Pet.4.b.9. talitatem ſectantes. ¶‖Benedicite perſequen 14
Mat 5.g.44. tibus vos: benedicite, & nolite maledicere.
1.Cor.3.c.13 ¶Gaudere cum gaudentibus, flere cum flen- 15
Prou.3.a.7. tibus. ¶Idipſum inuicem ſentientes. ‖Non al 16
Iſa.5.c.21. ta ſapientes, ſed humilibus conſentientes.
Pro.20.d.22 ‖ Nolite eſſe prudentes apud vosmetipſos.
1.Pet.3.b.9. ¶‖Nulli malum pro malo reddentes. ‖Proui- 17
2.Co. 8.d.12 dentes bona non tantùm coram Deo, ſed e- D
Heb.12.d.14 tiam coram omnibus hominibus. ¶ ‖Si fieri 18
poteſt, quod ex vobis eſt cum omnibus ho-
Eccl.28.a.1. minibus pacem habentes. ¶‖Non vosmetip- 19
Mat. 5 f.39. ſos defendentes chariſſimi, ſed date locum
Deu.32.e.35 iræ, ſcriptum eſt enim: Mihi "vindictam':
Heb.10.f.30 *ego retribuam, dicit Dominus. ¶Sed ‖ſi eſu- 20
Pro.25.c.21. rierit inimicus tuus, ciba illum: ſi ſitit, po-
"vindicta 1 tum da illi. hoc enim faciens, carbones ignis
* &. congeres ſuper caput eius. ¶Noli vinci a ma 21
lo: ſed vince in bono malum.

CAP. XIII.

1 OMnis anima poteſtatibus ſublimio- Sap.6.a.4.
A ribus ſubdita ſit. Non eſt enim po- Ier. a.3.
teſtas niſi à Deo. quæ autem ſunt, à Deo 1.Pet.2.c.13.
2 "ordinata' ſunt. ¶Itaq; qui reſiſtit poteſta- "ordinata 2
ti, Dei ordinationi reſiſtit. Qui autem reſi-
ſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt,
3 ¶nam principes non ſunt timori boni operis,
ſed mali. Vis autem non timere poteſtatem?
4 Bonum fac: & habebis laudem ex illa. ¶Dei
B enim miniſter eſt tibi in bonum. Si autem
malum feceris: time, non enim ſine cauſa
gladium portat. Dei enim miniſter eſt. vin-
5 dex in iram ei qui malum agit. ¶Ideo neceſſi-
tate ſubditi eſtote: non ſolùm propter iram,
6 ſed etiam propter conſcientiam. ¶Ideo enim
& tributa præſtatis. miniſtri enim Dei ſunt
7 in hoc ipſum ſeruientes. ¶‖Reddite ergo om- Mat.22.c.21.
nibus debita: cui tributum, tributũ: cui ve-
ctigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui ho
8 norem, honorem. ¶Nemini quicquam debea-
C tis: niſi, ut inuicem diligatis, qui enim dili-
9 git proximum, legem impleuit. ¶Nam, ‖Nõ Ex.20.b.14.
adulterabis, Non occides, Non furaberis, Non Deu.5.b.18.
falſum teſtimonium dices, Non concupiſces. Mat.10.c.18
& ſi quod eſt aliud mandatum: in hoc verbo Leu.19.d.18.
inſtauratur, ‖Diliges proximum tuum ſi- Mat.22.d.39
10 cut teipſum. ¶Dilectio "proximi', malum Mar.12.c.31.
non operatur. Plenitudo ergo legis eſt dile- Gal.5.c.14.
11 ctio. ¶ Et hoc ſcientes tempus, quia hora eſt Iaco.2.b.8.
iam nos de ſomno ſurgere. Nunc enim pro- "proximo 1.
pior eſt noſtra ſalus, quàm cùm credidimus.
12 ¶Nox præceſſit, dies autem appropinquauit.
D Abijciamus ergo opera tenebrarum, & indua
13 mur arma lucis. ¶Sicut in die honeſte am-
bulemus: ‖non in comeſſationibus & ebrie- Luc.21.f.34
tatibus, non in cubilibus & impudicitijs, Gal.5.c.16.
14 non in contentione & æmulatione: ¶ ſed 1.Pet.2.c.11.
"induimini' Dominum Ieſum Chriſtum, "induite 4.
& carnis curam ne feceritis in deſiderijs.

CAP. XIIII.

1 INfirmum autem in fide aſſumite: non in
2 diſceptationibus cogitationũ. ¶Alius enim
A credit ſe manducare omnia: qui autem in-
3 firmus eſt, olus *manducet'. ¶ Is qui mandu- *mãducat 1
cat, nõ manducantẽ non ſpernat: & qui non
manducat, manducantem non iudicet. Deus
4 enim illum aſſumpſit. ¶‖Tu quis es, qui iu- Iac.4.c.12.
dicas alienum ſeruum? Domino ſuo ſtat aut
cadit. ſtabit autem: potens eſt enim Deus
5 ſtatuere illum. ¶Nam alius iudicat diem in-
ter diem: alius autem iudicat omnem diẽ.
6 unuſquiſque in ſuo ſenſu abundet. ¶Qui ſa
B pit diem, Domino ſapit. Et qui manducat:
Domino manducat: gratias enim agit Deo.
Et qui non manducat, Domino non mandu-
7 cat, & gratias agit Deo. ¶ Nemo enim no-
8 ſtrum ſibi viuit. & nemo ſibi moritur. ¶Si-
ue enim viuimus, Domino viuimus: ſiue
morimur, Domino morimur. Siue ergo vi-
9 uimus, ſiue morimur, Domini ſumus. ¶In

*& 4. hoc enim Chriſtus* mortuus eſt, & reſurre-
xit: vt & mortuorum & viuorum domine-
tur. ¶ Tu autem quid iudicas fratrẽ tuum? 10
1.Co.5.b.10 aut tu quare ſpernis fratrem tuum? ‖ Om-
nes enim ſtabimus ante tribunal Chriſti.
Iſa.45.d.23. ¶ ſcriptum eſt enim, ‖ Viuo ego, dicit Domi- 11
Phil.2.b.10. nus, quoniam mihi " flectetur' omne genu: C
"flectet 5. & omnis lingua confitebitur Deo. ¶ Itaque 12
vnuſquiſque noſtrum pro ſe rationem red-
det Deo. ¶ Non ergo amplius inuicem iudi- 13
cemus. ſed hoc iudicate magis, ne ponatis
offendiculum fratri vel ſcandalum. ¶ Scio & 14
confido in Domino Ieſu, quia nihil commune
per ipſum, niſi ei qui exiſtimat quid com-
mune eſſe, illi commune eſt. ¶ Si enim pro- 15
pter cibum frater tuus contriſtatur: iam non
1.Cor.8.b.12 ſecundum charitatem ambulas. ‖ Noli cibo
tuo illum perdere pro quo Chriſtus mortuus
eſt. ¶ Non ergo blaſphemetur bonũ noſtrum. 16
¶ Non eſt enim regnum Dei eſca & potus: 17
ſed iuſtitia, et pax, & gaudiũ in Spiritu ſan
cto. ¶ qui enim in hoc ſeruit Chriſto, placet 18
Deo, & probatus eſt hominibus. ¶ Itaq; quæ 19
pacis ſunt, ſectemur: & quæ ædificationis D
–.6. ſunt, inuicem – cuſtodiamus'. ¶ Noli pro- 20
pter eſcam deſtruere opus Dei. ‖ omnia qui-
Tit.1.d.15. dem ſunt munda: ſed malum eſt homini qui
1.Cor.8.d.13 per offendiculum manducat. ¶ ‖ Bonum eſt 21
non manducare carnem & non bibere vi-
num, neque in quo frater tuus offenditur,
aut ſcandalizatur, aut infirmatur. ¶ Tu fi- 22
dem habes? penes temetipſum habe coram
Deo: Beatus qui non iudicat ſemetipſum in
eo quod probat: ¶ Qui autem diſcernit, ſi 23
manducauerit, damnatus eſt: quia non ex
fide. Omne autem quod non eſt ex fide, pec-
catum eſt.

CAP. XV.

DEbemus autem nos firmiores, imbecil- 1
litates infirmorum ſuſtinere, & non A
nobis placere. ¶ Vnuſquiſque veſtrum proxi 2
mo ſuo placeat in bonum, ad ædificationem.
¶ Etenim Chriſtus non ſibi placuit, ſed ſicut 3
Pſa.68.b.10. ſcriptum eſt, ‖ Improperia improperantium
tibi, ceciderunt ſuper me. ¶ Quæcunq; enim 4
ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta
ſunt: vt per patientiam & conſolationẽ ſcri-
pturarum, ſpem habeamus. ¶ Deus autem pa 5
2.Co.1.b.10 tientiæ & ſolatij ‖ det vobis idipſum ſapere
in alterutrum ſecundũ Ieſum Chriſtum: ¶ vt 6
vnanimes, vno ore honorificetis Deum & B
patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti. ¶ Propter 7
quod ſuſcipite inuicem: ſicut & Chriſtus ſu-
ſcepit vos in honorẽ Dei. ¶ Dico enim Chri- 8
ſtum Ieſum, miniſtrum fuiſſe circumciſionis
propter veritatem Dei, ad confirmãdas pro-
miſſiones patrum. ¶ Gentes autem ſuper mi- 9
ſericordia honorare Deum, ſicut ſcriptum
Pſa.17.d.50. eſt: ‖ Propterea confitebor tibi in Gentibus C
2.Reg.22.d. Domine, & nomini tuo cantabo. ¶ Et iterum 10
50. dicit, Lætamini Gentes cum plebe eius. ¶ Et 11

iterum, ‖ Laudate omnes gentes Dominum: Pſa.116.a.1.
12 & magnificate eum omnes populi. ¶ Et rur-
ſus Iſaias ait, ‖ Erit radix Ieſſe: & qui ex- Iſa.11.c.10.
urget regere Gentes, in eum Gentes ſpera-
13 bunt. ¶ Deus autem ſpei repleat vos omni
gaudio & pace in credendo: vt abundetis in
14 ſpe, " & ' virtute Spiritus ſancti. ¶ Certus "in 1.
ſum autem fratres mei & ego ipſe de vobis,
quoniam & ipſi pleni eſtis dilectione, repleti
omni ſcientia, ita vt poſſitis alterutrum mo
15 nere. ¶ Audacius autem ſcripſi vobis fratres
D ex parte, tanquam in memoriam vos redu-
cens: propter gratiam quæ data eſt mihi à
16 Deo: ¶ vt ſim miniſter Chriſti Ieſu in Gen-
tibus: ſanctificans Euangelium Dei, vt fiat
oblatio Gentium accepta – & ' ſanctificata in –.5.
17 Spiritu ſancto. ¶ Habeo igitur gloriam in
18 Chriſto Ieſu ad Deum. ¶ Non enim audeo a-
liquid loqui eorum quæ per me non " efficit' "efficit 1.
Chriſtus in obedientiam Gentium, verbo &
19 factis, ¶ in virtute ſignorum & prodigiorũ,
in virtute Spiritus ſancti: ita vt ab Ieru-
E ſalem per circuitum vſq; ad Illyricum re-
20 pleuerim Euangelium Chriſti. ¶ Sic autem
prædicaui Euangelium hoc, non vbi nomi-
natus eſt Chriſtus, ne ſuper alienum funda-
21 mentum ædificarem: ¶ ſed ſicut ſcriptum eſt,
‖ Quibus non eſt annuntiatum de eo, vide- Iſa.52.d.15.
22 bunt, & qui non audierũt intelligent. ¶ Pro-
pter quod & impediebar plurimum venire
23 ad vos.* ¶ Nunc verò vlterius locum nõ ha- *& prohibi-
bens in his regionibus, cupiditatem aũt ha- tus ſum vſ-
bens veniendi ad vos ex multis iam præce- que adhuc.
24 dentibus annis: ¶ cum in Hiſpaniã proficiſci
cœpero, ſpero quòd præteriens videam vos,
& a vobis deducar illuc, ſi vobis primum ex
25 parte fruitus fuero. ¶ Nunc igitur proficiſcar
F in Ieruſalem miniſtrare ſanctis. ¶ Probaue-
26 runt enim Macedonia & Achaia collationem
aliquam facere in pauperes ſanctorum quĩ
27 ſunt in Ieruſalem. ¶ Placuit enim eis: & de-
bitores ſunt eorum. ‖ Nam ſi ſpiritualium 1.Cor.9.b.11
eorum participes facti ſunt gentiles: debent
28 & in carnalibus miniſtrare illis. ¶ Hoc igi-
tur cùm conſummauero, & aſſignauero eis
fructum hunc: per vos proficiſcar in Hiſpa-
29 niam. ¶ Scio autem quoniam veniẽs ad vos,
in abundantia benedictionis Chriſti veniã.
30 ¶ Obſecro ergo vos fratres per Dominum no-
ſtrum Ieſum Chriſtum, & per charitatem – –.1.
ſancti' ſpiritus, vt adiuuetis me in oratio-
31 nibus – pro me' ad Deum, ¶ vt liberer ab in- –.12.
fidelibus qui ſunt in Iudæa, & obſequij mei
32 oblatio accepta fiat in Ieruſalem ſanctis, ¶ vt
veniam ad vos in gaudio per voluntatem
33 Dei, vt refrigerer vobiſcum. ¶ Deus autem
pacis ſit cum omnibus vobis. Amen.

CAP. XVI.

1 COmmendo autem vobis Phœben ſoro-
A rem noſtram, quæ eſt in miniſterio ec-
2 cleſiæ quæ eſt in Cenchris: ¶ vt eam ſuſcipia-
tis

tis in Domino dignè ſanctis: & aſsiſtatis ei
in quocunq; negotio veſtri indiguerit. etenim
ipſa quoq; aſtitit multis, & mihi ipſi. ¶ Sa- 3
Act.18.a.2. lutate ‖ Priſcam & Aquilam adiutores meos
g.26. in Chriſto Ieſu, ¶ (qui pro anima mea ſuas 4
ceruices ſuppoſuerunt: quibus non ſolus ego
gratias ago, ſed & cuncta eccleſia Gentium)
¶ & domeſticam eccleſiam eorum. Salutate 5
Epænetum dilectũ mihi: qui eſt primitiuus
*Ieſu Aſiæ in Chriſto*. ¶ Salutate Mariam, quæ 6
*vobis multũ laborauit in *nobis*. ¶ Salutate An- 7
*Iuniam 1. dronicum & *Iuliam* cognatos & concaptí-
uos meos: qui ſunt nobiles in Apoſtolis, qui et B
ante me fuerunt in Chriſto. ¶ Salutate Am- 8
pliatum dilectiſsimũ mihi in Domino. ¶ Sa- 9
lutate Vrbanum adiutorem noſtrũ in Chri-
ſto Ieſu, & Stachyn dilectum meum. ¶ Salu- 10
tate Apellen probum in Chriſto. Salutate
*domo eos qui ſunt ex Ariſtoboli*. ¶ Salutate Hero- 11
dionem cognatum meum. Salutate eos qui
ſunt ex Narciſsi domo, qui ſunt in Domino.
¶ Salutate Tryphænam & Tryphoſam: quæ 12
laborant in Domino. Salutate Perſidem cha-
riſsimam, quæ multùm laborauit in Domi-
no. ¶ Salutate Rufum electum in Domino, & 13
matrem eius & meam. ¶ Salutate Aſyncri- 14
tum, Phlegontem, Hermam, Patrobam, Her-
men: & qui cum eis ſunt fratres. ¶ Salutate 15
Philologum & Iuliam, Nereum, & ſororem
eius & Olympiadem: & omnes qui cum eis
ſunt ſanctos. ¶ Salutate inuicem in oſculo 16
ſancto. Salutant vos omnes Eccleſiæ Chri-
ſti. ¶ Rogo autem vos fratres, vt obſeruetis 17
eos qui diſſenſiones & offendicula præter do- C
ctrinam, quam vos didiciſtis, faciunt, & de-
clinate ab illis. ¶ Huiuſcemodi enim Chriſto 18
Domino noſtro non ſeruiunt, ſed ſuo ventri:
& per dulces ſermones & benedictiones ſe-
ducunt corda innocentiũ. ¶ Veſtra enim obe- 19
dientia in omnem locum diuulgata eſt. Gau-
deo igitur in vobis. Sed volo vos ſapientes
eſſe in bono: & ſimplices in malo. ¶ Deus au- 20
tem pacis conterat Satanã ſub pedibus ve-
ſtris velociter. Gratia Domini noſtri Ieſu
Act.16.a.1. Chriſti vobiſcum. ¶ ‖ Salutat vos Timotheus 21
Phili.2 c.19. adiutor meus, & Lucius, & Iaſon, & Soſi-
pater cognati mei. ¶ Saluto vos ego Tertius, 22
qui ſcripſi epiſtolam, in Domino. ¶ Salutat 23
*vniuerſa vos Caius hoſpes meus, & *vniuerſa eccle- D
eccleſia 6. ſiæ*. Salutat vos Eraſtus arcarius ciuitatis,
& Quartus, frater. ¶ Gratia Domini noſtri 24
Ephe.3.d.20 Ieſu Chriſti cum omnibus vobis, Amẽ. ¶ ‖ Ei 25
autem qui potens eſt vos confirmare iuxta
Euangelium meum & prædicationem Ieſu
Chriſti, ſecundum reuelationẽ myſterij tem-
poribus æternis taciti, ¶ (quod nunc patefa- 26
ctum eſt per ſcripturas prophetarum ſecun-
dum præceptum æterni Dei, ad obeditionem
fidei) in cunctis Gentibus cogniti, ¶ ſoli ſa- 27
*ꝑ.1. pienti Deo per Ieſum Chriſtum, cui *ho-
nor, &* gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

# EPISTOLA PAVLI AD CORINTHIOS PRIMA.

## CAP. I.

1 PAulus vocatus Apoſtolus Ieſu Chri-
A ſti, per voluntatem Dei, & Soſthenes
2 frater, ¶ Eccleſiæ Dei quæ eſt Corin-
thi, ſanctificatis in Chriſto Ieſu, vo-
catis ſanctis, cum omnibus qui inuocant no-
men Domini noſtri Ieſu Chriſti in omni lo-
3 co ipſorum & noſtro: ¶ Gratia vobis & pax à
Deo patre noſtro & Domino Ieſu Chriſto.
4 ¶ Gratias ago Deo meo ſemper pro vobis in
gratia Dei, quæ data eſt vobis in Chriſto
5 Ieſu. ¶ quod in omnibus diuites facti eſtis in
6 illo, in omni verbo, & in omni ſcientia, ¶ (ſi-
cut teſtimonium Chriſti confirmatum eſt in
7 vobis,) ¶ ita vt nihil vobis deſit in vlla gra
tia, expectantibus reuelationem Domini no-
8 ſtri Ieſu Chriſti, ¶ qui & cõfirmabit vos vſ-
B que in finem ſine crimine, in die aduentus
9 Domini noſtri Ieſu Chriſti. ¶ ‖ Fidelis Deus: 1.Th.5.d.24.
per quem vocati eſtis in ſocietatem filij eius
10 Ieſu Chriſti Domini noſtri. ¶ Obſecro autem
vos fratres, per nomen Domini noſtri Ieſu
Chriſti, vt idipſum dicatis omnes, & non
ſint vobis in ſchiſmata: ſitis autẽ perfecti *in *eadẽ men-
11 eodem ſenſu, & in eadem ſcientia*. ¶ Signi- te, & eadem
ficatum eſt enim mihi de vobis fratres mei, ſententia 3.
ab ijs qui ſunt Chloes, quia contentiones
12 ſunt inter vos. ¶ Hoc autem dico, quòd vnuſ-
quiſque veſtrum dicit, Ego quidem ſum
Pauli, ego autem ‖ Apollo, ego verò Cephæ, Act.18.f.24.
13 ego autem Chriſti. ¶ Diuiſus eſt Chriſtus?
Nunquid Paulus crucifixus eſt pro vobis?
14 aut in nomine Pauli baptizati eſtis? ¶ Gra-
tias ago Deo* quòd neminem veſtrum ba- *meo
15 ptizaui, niſi ‖ Criſpum & Caium: ¶ ne quis Act.18.c.8.
dicat quod in nomine meo baptizati eſtis.
16 ¶ Baptizaui autem & Stephanæ domũ. Ca-
C terùm neſcio ſi quem alium *baptizauerim. *veſtrum
17 ¶ Non enim miſit me Chriſtus baptizare,
ſed euangelizare: ‖ non in ſapientia verbi, 2.Pet.1.c.16
18 vt non euacuetur crux Chriſti. ¶ Verbum
enim crucis pereuntibus quidem ſtultitia
eſt: ijs autem qui ſalui fiunt, id eſt nobis,
19 ‖ Dei virtus eſt. ¶ Scriptum eſt enim, ‖ Per- Iudi.2.a.1.
dam ſapientiam ſapientium: & prudentiam a.4.
20 prudentium reprobabo. ¶ ‖ Vbi ſapiens? vbi Rom.1.b.16.
ſcriba? vbi conquiſitor huius ſeculi? Nonne Iſa.9.c.14.
ſtultam fecit Deus ſapientiam huius mũdi? Iſa.33.c.18.
21 ¶ Nam quia in Dei ſapientia non cognouit
mundus per ſapientiam Deum: placuit Deo
D per ſtultitiam prædicationis ſaluos facere
22 credentes. ¶ Quoniam & Iudæi ſigna petunt,
23 & Græci ſapientiam quærunt: ¶ nos autem
prædicamus Chriſtum crucifixum, Iudæis
quidem ſcandalum, Gentibus autem ſtulti-
24 tiam, ¶ ipſis autem vocatis Iudæis atque

Græcis Chriſtum Dei virtutẽ & Dei ſapien
tiam. ¶ quia quod ſtultum eſt Dei, ſapientius 25
eſt hominibus. & quod infirmum eſt Dei, for
tius eſt hominibus. ¶ videte enim vocationẽ 26
veſtram fratres, quia non multi ſapientes
ſecundum carnem, non multi potentes, non
multi nobiles: ¶ ſed quæ ſtulta ſunt mundi, 27
elegit Deus, vt confundat ſapientes: & in-
firma mundi elegit Deus, vt confundat for-
tia: ¶ & ignobilia mundi, & contemptibilia 28
elegit Deus, & ea quæ non ſunt, vt ea quæ
ſunt, deſtrueret: ¶ vt non glorietur omnis ca- 29
ro in conſpectu eius. ¶ Ex ipſo autem vos e- 30
ſtis in Chriſto Ieſu, qui factus eſt nobis ſa-
Iere. 23.a.5. pientia a Deo & ‖iuſtitia & ſanctificatio &
a.6. redemptio: vt quemadmodum ſcriptum eſt:
Iere.9.f.22. ‖Qui gloriatur, in Domino glorietur.
g.21.

CAP. II.

2.Cor.10.d.17. ET ego cum veniſſem ad vos fratres, veni 1
‖non in ſublimitate ſermonis aut ſapien A
Sup.1.c.17. tiæ, annuntians vobis teſtimonium Chriſti.
¶ Non enim iudicaui me ſcire aliquid inter 2
vos, niſi Ieſum Chriſtum, & hunc crucifixũ.
Act.17.a.1. ¶ Et ‖ego in infirmitate & timore & tremo- 3
Sup.1.c.17. re multo fui apud vos: ¶ & ‖ſermo meus & 4
prædicatio mea non in perſuaſibilibus huma
na ſapiẽtia, verbis, ſed in oſtenſione ſpiritus B
& virtutis: ¶ vt fides veſtra non ſit in ſapiẽ 5
tia hominum, ſed in virtute Dei. Sapientiã
autem loquimur inter perfectos. ¶ ſapiẽtiam 6
vero non huius ſeculi, neq; principum huius
ſeculi, qui deſtruuntur: ¶ ſed loquimur Dei 7
ſapientiam in myſterio, quæ abſcondita eſt,
quam prædeſtinauit Deus ante ſecula in glo
riam noſtram, ¶ quam nemo principũ huius 8
ſeculi cognouit: ſi enim cognouiſſent, nun-
quam Dominum gloriæ crucifixiſſent. ¶ Sed 9
Iſa.64.a.4. ſicut ſcriptum eſt, ‖Quod oculus non vidit, C
nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcen-
dit quæ præparauit Deus iis qui diligunt il-
lum. ¶ nobis autem reuelauit Deus per ſpiri- 10
tum ſuum. Spiritus enim omnia ſcrutatur
etiam profunda Dei. ¶ Quis enim hominum 11
ſcit quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis
qui in ipſo eſt? ita & quæ Dei ſunt nemo co-
gnouit niſi ſpiritus Dei. ¶ Nos autem nõ ſpi- 12
ritum huius mundi accepimus, ſed ſpiritũ
qui ex Deo eſt: vt ſciamus quæ à Deo dona-
2.Pet.1.c.16. ta ſunt nobis. ¶ ‖quæ & loquimur non in do 13
ctis humanæ ſapientiæ verbis: ſed in doctri-
na Spiritus, ſpiritualibus ſpiritualia compa
rantes. ¶ Animalis autem homo non percipit 14
" examinã- ea quæ ſunt ſpiritus Dei, ſtultitia enim eſt D
tur 1. illi, & non poteſt intelligere: quia ſpirituali-
Iſa.40.c.13. ter "examinatur'. ¶ Spiritualis autem iudi- 15
Sap.9.c.13. cat omnia: & ipſe à nemine iudicatur.
Rom.11.d.34 ¶ ‖Quis enim cognouit ſenſum" Domini qui 16
" domini aut quis ſuſtruxit eum? inſtruat eum' ? Nos autem ſenſum Chriſti
habemus.

CAP. III.

ET ego fratres non potui vobis loqui 1
quaſi ſpiritualibus, ſed quaſi carnali- A
2 bus. Tanquam paruulis in Chriſto, lac vo-
bis potum dedi, non eſcam: nondum enim po
teratis. ſed nec nunc quidem poteſtis: adhuc
3 enim carnales eſtis. ¶ Cùm enim ſit inter
vos zelus & contentio, nonne carnales e-
4 ſtis, & ſecundum hominem ambulatis? ¶ Cũ
enim quis dicat, Ego quidem ſum Pauli: a-
lius autem, Ego Apollo: nõne "homines' eſtis? " carnales 1
5 Quid igitur eſt Apollo? ¶ quid vero Paulus?
Miniſtri eius cui credidiſtis, & vnicuiq; ſi-
6 cut Dominus dedit. ¶ Ego plantaui, Apollo
7 rigauit: ſed Deus incrementum dedit. ¶ Ita-
B que neque qui plantat eſt aliquid, neq; qui
rigat: ſed qui incrementum dat, Deus.
8 ‖ ¶ Qui autẽ plantat & qui rigat vnũ ſunt. Pſa.61.b.13.
Vnuſquiſque autem propriam mercedem ac- Galat.6.b.5.
9 cipiet ſecundum ſuum laborem. ¶ Dei enim
ſumus adiutores: Dei agricultura eſtis, Dei
10 ædificatio eſtis. ¶ Secũdum gratiam Dei quæ
data eſt mihi, vt ſapiens architectus funda-
mentum poſui: alius autem ſuperædificat.
Vnuſquiſque autem videat quomodo ſuper-
11 ædificet. ¶ Fundamentum enim aliud nemo
poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt:
12 quod eſt Chriſtus Ieſus. ¶ Si quis autem ſu-
C perædificat ſuper fundamentum hoc, aurũ,
argentum, lapides pretioſos, ligna, fœnum,
13 ſtipulam, ¶ vniuſcuiuſq; opus manifeſtum
erit: Dies enim Domini declarabit, quia in
igne reuelabitur: & vniuſcuiuſq; opus qua-
14 le ſit, ignis probabit. ¶ Si cuius opus manſe-
rit quod ſuperædificauit: mercedem accipiet.
15 ¶ Si cuius opus arſerit, detrimentum patie-
tur: ipſe autem ſaluus erit: ſic tamen quaſi
16 per ignem. ¶ Neſcitis quia templum Dei e-
17 ſtis: & Spiritus Dei habitat in vobis? ¶ Si
D quis autem templum Dei violauerit, diſper-
det illum Deus. ‖Templum enim Dei ſanctũ Inf.6.d.19.
18 eſt: quod eſtis vos. ¶ Nemo ſe ſeducat: ſi quis 2.Cor.6.d.16.
videtur inter vos ſapiens eſſe in hoc ſeculo,
19 ſtultus fiat vt ſit ſapiens. ¶ Sapientia enim
huius mundi, ſtultitia eſt apud Deum. Scri
ptum eſt enim, ‖Comprehendam ſapientes in
20 aſtutia eorum. ¶ Et iterum, ‖Dominus no- Iob.5.a.13.
uit cogitationes ſapientium, quoniam vanæ Pſa.93.b.11.
21 ſunt. ¶ Nemo itaq; glorietur in hominibus.
22 Omnia enim veſtra ſunt: ¶ ſiue Paulus, ſiue
Apollo, ſiue Cephas, ſiue mundus, ſiue vita,
ſiue mors, ſiue præſentia, ſiue futura, omnia
23 enim veſtra ſunt: ¶ vos autem Chriſti: Chri
ſtus autem Dei.

CAP. IIII.

1 SIc nos exiſtimet homo vt ‖ miniſtros 2.Cor.6.a.4
A Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum
2 Dei. ¶ Hic iam quæritur inter diſpenſatores
3 Vt fidelis quis inueniatur. ¶ Mihi autem pro
minimo eſt vt a vobis iudicer, aut ab huma
4 no die: ſed neque meipſum iudico. ¶ Nihil
enim mihi conſcius ſum: ſed non in hoc iu-
ſtificatus ſum: qui autem iudicat me, Domi-
5 nus eſt. ¶ Itaque nolite ante tempus iudica-
re. que-

re: quoadusque veniat Dominus, qui & il-
luminabit abſcondita tenebrarum, & mani-
feſtabit conſilia cordium: & tunc laus erit
vnicuique à Deo. Hæc autem fratres trāſ- 6
figuraui in me & Apollo, propter vos: vt in
nobis diſcatis, ne ſuprà quam ſcriptum eſt,
vnus aduerſus alterum inflctur pro alio.
Quis enim te diſcernit? Quid autem ha- 7
bes quod non accepiſti? Si autem accepiſti, B
quid gloriaris quaſi non acceperis? Iam ſa- 8
turati eſtis, iam diuites facti eſtis: ſine no-
*regnaretis bis regnatis: & vtinam * regnetis', vt &
9. nos vobiſcum *regnemus'. Puto enim quod 9
*regnare- Deus nos Apoſtolos nouiſſimos oſtendit, tan- C
mus 5. quam morti deſtinatos: quia ſpectaculū fa-
cti ſumus mundo, & angelis & hominibus.
Nos ſtulti propter Chriſtum: vos aūt pru- 10
dentes in Chriſto. nos infirmi, vos autem
fortes. vos nobiles, nos aūt ignobiles. Vſq; 11
in hanc horam, & eſurimus, & ſitimus, &
nudi ſumus, & colaphis cædimur, & inſtabi-
Act.20. g.34 les ſumus, ‖ & laboramus operantes mani- 12
1.Thes.2. b.9 bus noſtris. maledicimur: & benedicimus.
2.Thes.3.b.8. perſecutionē patimur: & ſuſtinemus. bla- 13
ſphemamur: & obſecramus. tanquam pur-
gamenta huius mundi facti ſumus, omnium
peripſema vſq; adhuc. Non vt confundam 14
vos, hæc ſcribo: ſed vt filios meos chariſſimos
moneo. Nam ſi decem millia pædagogorum 15
habeatis in Chriſto: ſed non multos patres.
Nam in Chriſto Ieſu, per euangeliū ego vos
genui. Rogo ergo vos, imitatores mei eſto- 16
*ſicut & ego te*. Ideo miſi ad vos Timotheum, qui eſt 17
Chriſti filius meus chariſſimus & fidelis in Domi- D
no: qui vos commonefaciet vias meas quæ
ſunt in Chriſto Ieſu, ſicut vbique in omni
Eccleſia doceo. Tanquam nō venturus ſim 18
ad vos, ſic inflati ſunt quidam. Veniā au- 19
tem ad vos cito, ſi Dominus voluerit. & co-
gnoſcam non ſermonē eorū qui inflati ſunt:
ſed virtutem. Non enim in ſermone eſt re- 20
gnum Dei: ſed in virtute. Quid vultis? in 21
virga veniam ad vos: an in charitate, et ſpi-
ritu manſuetudinis?

CAP. V.

OMnino auditur inter vos fornicatio, & 1
talis fornicatio, qualis nec inter Gen- A
Leui.18.b.8. tes, ‖ ita vt vxorem patris aliquis habeat.
20.b.11. Et vos inflati eſtis: & non magis luctum 2
habuiſtis, vt tollatur de medio veſtrum qui
Coll.2.a.5. hoc opus fecit. ‖ Ego quidem abſens corpore, 3
præſens autem ſpiritu, iam iudicaui vt præ- B
*hoc 1. ſens, eum qui ſic * operatus eſt, in nomine 4
Domini noſtri Ieſu Chriſti, congregatis vo-
bis & meo ſpiritu, cum virtute Domini no-
*Chriſti 9. ſtri Ieſu* tradere huiuſmodi Satanæ in in- 5
teritum carnis, vt ſpiritus ſaluus ſit in die
=.2. Domini = noſtri' Ieſu = Chriſti'. Non eſt 6
Gala.5. b.9. bona gloriatio veſtra. ‖ Neſcitis quia modi- C
cum fermentum totam maſſam corrumpit?
*igitur 4. Expurgate* vetus fermentum, vt ſitis no- 7
ua conſperſio, ſicut eſtis azymi. Etenim
Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus.
8 Itaque epulemur, non in fermento veteri,
neque in fermento malitiæ & nequitiæ: ſed
9 in azymis ſynceritatis & veritatis. Scri-
pſi vobis in epiſtola, Ne commiſceamini for-
10 nicarijs. non vtiq; fornicarijs huius mun-
di, aut auaris, aut rapacibus, aut idolis ſer-
D uientibus: alioquin debueratis de hoc mun-
11 do exiſſe. Nunc autem ſcripſi vobis non cō-
miſceri, ſi is qui frater nominatur, eſt for-
nicator, aut auarus, aut idolis ſeruiens, aut
maledicus, aut ebrioſus, aut rapax: cum e-
12 iuſmodi nec cibum ſumere. Quid enim mi-
hi de ijs qui foris ſunt, iudicare? Nonne de
13 ijs qui intus ſunt vos iudicatis? nam eos
qui foris ſunt, Deus iudicabit. Auferte ma-
lum ex vobiſipſis.

CAP. VI.

1 AVdet aliquis veſtrum habens negotium
A aduerſus alterum, iudicari apud ini-
2 quos, & non apud ſanctos? An neſcitis quo-
niam ſancti de* mundo iudicabunt? Et ſi in *hoc
vobis iudicabitur mundus, indigni eſtis qui
3 de minimis iudicetis? Neſcitis quoniam
angelos iudicabimus? quanto magis ſecula-
4 ria? Secularia igitur iudicia ſi habueritis:
contemptibiles qui ſunt in eccleſia, illos con-
5 ſtituite ad iudicandum. Ad verecundiam
veſtram dico. Sic non eſt inter vos ſapiens
B quiſquam, qui poſſit iudicare inter fratrem
6 ſuum? Sed frater cum fratre iudicio con-
7 tendit: & hoc apud infideles? Iam quidem
omnino delictum eſt in vobis, quod iudicia
habetis inter vos. ‖ Quare non magis iniu- Mat.5. g.39.
riam accipitis? quare non magis fraudē pa- Luc.6. d.29.
8 timini? Sed vos iniuriā facitis & frauda- Rom.12 d.19
9 tis: & hoc fratribus. An neſcitis quia ini- 1.Thes.4. a.6
qui regnū Dei non poſſidebunt? Nolite erra-
re: Neque fornicarij, neque idolis ſeruientes,
neque adulteri, neque molles, neque maſcu-
10 lorum concubitores, neque fures, neq; aua-
C ri, neque ebrioſi, neque maledici, neque ra-
11 paces regnū Dei poſſidebunt. Et hæc *qui- *quidam 1.
dem' fuiſtis: ſed abluti eſtis, ſed ſanctificati
eſtis, ſed iuſtificati eſtis in nomine Domini
noſtri Ieſu Chriſti, et in Spiritu Dei noſtri.
12 ‖ Omnia mihi licent, ſed non omnia expe- Eccl.37.d.31
diunt. Omnia mihi licent: ſed ego ſub nul- Infr.10 f.23.
13 lius redigar poteſtate. Eſca ventri, & ven-
ter eſcis, Deus aūt & hunc & *has' deſtruet. *hanc
corpus autem non fornicationi, ſed Domino: hac 4.
14 & Dominus corpori. Deus vero & Domi-
num ſuſcitauit: & nos ſuſcitabit per virtu-
15 tem ſuam. Neſcitis quoniam corpora ve-
D ſtra mēbra ſunt Chriſti? Tollens ergo mem-
bra Chriſti, faciam membra meretricis? Ab-
16 ſit. An neſcitis, quoniam qui adhæret me-
retrici, vnum corpus efficitur? ‖ Erunt enim Gen.2. d.24.
17 (inquit) duo in carne vna. Qui autem ad- Mat.19. a.5.
18 hæret Domino: vnus ſpiritus eſt. Fugite Mar.10. a.8.

*enim fornicationem. Omne*peccatum quodcunq;
Eph.5.g.31. fecerit homo, extra corpus eſt: qui autem for-
Sup.3.d.17. nicatur, in corpus ſuum peccat. ¶An neſcitis 19
2.Cor.6.d.16 quoniam membra veſtra, templum ſunt Spi
Infr.7.d.23. ritus ſancti qui in vobis eſt, quem habetis a
1.Pet.1.c.18. Deo, & non eſtis veſtri? ¶ ‖Empti enim eſtis 20
pretio magno. Glorificate & portate Deum
in corpore veſtro.

CAP. VII.

DE quibus autem ſcripſiſtis mihi: Bo- 1
num eſt homini mulierem non tange- A
re. ¶propter fornicationem autem vnuſquiſ- 2
que ſuam vxorē habeat, & vnaquaque ſuū
1.Pet.3.b.7. virum habeat. ¶ ‖Vxori vir debitum red- 3
dat: ſimiliter autem & vxor viro. ¶ Mulier 4
ſui corporis poteſtatem non habet: ſed vir.
Similiter autem & vir, ſui corporis poteſta-
tem non habet: ſed mulier. ¶Nolite fraudare 5
inuicem, niſi forte ex conſenſu ad tempus,
*ieiunio ut vacetis* orationi: & iterum reuertimini
& 1. in idipſum, ne tentet vos Satanas propter
incontinentiam veſtram. ¶ Hoc autem dico 6
ſecundum indulgentiam, non ſecundum im-
perium. ¶Volo autem omnes homines eſſe ſi- 7
cut me ipſum: ſed vnuſquiſque proprium do-
num habet ex Deo: alius quidem ſic: alius
vero ſic. ¶Dico autem non nuptis & viduis: 8
*maneāt 12 bonum eſt illis ſi ſic "permaneant' ſicut & B
ego. ¶Quod ſi non ſe continēt: nubant. Me- 9
lius eſt enim nubere, quam vri. ¶Iis autem 10
qui matrimonio iuncti ſunt, præcipio non
Matt.5.e.32. ego, ſed Dominus, ‖ vxorem à viro non di-
19.b.9. ſcedere: ¶ quod ſi diſceſſerit, manere innu- 11
Mar.10.b.9. ptam, aut viro ſuo reconciliari. Et vir vxo-
10.11. rem non dimittat. ¶ Nam cæteris, ego dico, 12
Luc.16.d.18. non Dominus. Si quis frater vxorem habet
infidelem, & hæc conſentit habitare cum il-
lo: non dimittat illam. ¶Et ſi qua mulier ha- 13
bet virum infidelem, & hic conſentit habi- C
tare cum illa: non dimittat virum. ¶ſancti- 14
ficatus eſt enim vir infidelis per mulierem
fidelem: & ſanctificata eſt mulier infidelis
per virum fidelem. alioquin filij veſtri im-
mundi eſſent: nunc autē ſancti ſunt. ¶ Quòd 15
ſi infidelis diſcedit: diſcedat. non enim ſer-
uituti ſubiectus eſt frater aut ſoror in hu-
iuſmodi: in pace autem vocauit nos Deus.
¶ Vnde enim ſcis mulier, ſi virum ſaluum 16
facies? aut vnde ſcis vir, ſi mulierem ſaluam
facies? ¶ niſi vnicuique ſicut diuiſit Domi- 17
nus, vnumquenque ſicut vocauit Deus, ita
ambulet, & ſicut in omnibus eccleſijs doceo.
¶Circumciſus aliquis vocatus eſt? non addu- 18
cat præputium. In præputio aliquis vocatus D
eſt? non circumcidatur. ¶Circumciſio nihil eſt, 19
& præputium nihil eſt: ſed obſeruatio man-
Ephe.4.a.1. datorum Dei. ¶‖Vnuſquiſq; in qua vocatio- 20
ne vocatus eſt: in ea permaneat. ¶ Seruus 21
vocatus es? non ſit tibi cura. ſed & ſi potes
fieri liber, magis vtere. ¶Qui enim in Domi- 22
no vocatus eſt ſeruus, libertus eſt Domini:
ſimiliter qui liber vocatus eſt, ſeruus eſt
23 Chriſti. ¶Pretio empti eſtis, nolite fieri ſerui Sup.6.d.20.
24 hominum. ¶ Vnuſquiſq; in quo vocatus eſt, 1.Pet.1.c.18.
E "frater' in hoc "permaneat' apud Deū. ¶De *fratres 2.
25 virginibus autem præceptum Domini non *maneans.
habeo: conſilium autem do, tanquam miſeri-
cordiam conſecutus à Domino vt ſim fidelis.
26 ¶Exiſtimo "ergo' hoc bonum eſſe propter in- *enim au-
ſtantem neceſſitatē, quoniam bonum eſt ho- tem 6.
27 mini ſic eſſe. ¶Alligatus es vxori? noli quæ-
rere ſolutionem. Solutus es ab vxore? noli
28 quærere vxorem. ¶Si autem acceperis vxo-
rem: non peccaſti. Et ſi nupſerit virgo, non
peccauit. tribulationem tamen carnis habe-
bunt huiuſmodi. Ego autem vobis parco.
29 ¶Hoc itaque dico fratres, tempus breue eſt.
reliquum eſt, vt & qui habent vxores, tan-
30 quam non habentes ſint: ¶& qui flent, tan-
quam non flentes: & qui gaudent, tanquam
non gaudentes: & qui emunt, tanquam non
31 poſſidentes: ¶& qui vtuntur hoc mundo, tā-
F quam non vtantur. præterit enim figura
32 huius mundi. ¶volo autem vos ſine ſollicitu-
dine eſſe. Qui ſine vxore eſt: ſollicitus eſt quæ
33 Domini ſunt, quomodo placeat Deo. ¶Qui au
tem cū vxore eſt, ſollicitus eſt quæ ſunt mun-
di, quomodo placeat vxori: & diuiſus eſt.
34 ¶Et mulier innupta & virgo, cogitat quæ
Domini ſunt: vt ſit ſancta & corpore & ſpi-
ritu. Quæ autem nupta eſt, cogitat quæ ſunt
35 mundi: quomodo placeat viro. ¶Porro hoc ad
vtilitatem veſtram dico: non vt laqueum
vobis iniſciam, ſed ad id quod honeſtum eſt,
& quod facultatē præbeat ſine impedimento
36 Dominum "obſeruandi'. ¶Si quis autē tur- *obſecrādi.
pem ſe videri exiſtimat ſuper virgine ſua,
quod ſit ſuperadulta, & ita oportet fieri:
G quod vult faciat non peccat, "ſi' nubat. *1.
37 ¶Nam qui ſtatuit in corde ſuo firmus, non
habens neceſſitatem, poteſtatem autem ha-
bens ſuæ voluntatis, & hoc iudicauit in cor-
de ſuo, ſeruare virginem ſuam, bene facit.
38 ¶Igitur & qui matrimonio iungit virginem
ſuam, bene facit: & qui non iungit, melius
39 facit. ¶‖Mulier alligata eſt legi quanto tem- Rom.7.a.2.
pore vir eius viuit. quòd ſi dormierit vir e-
ius, liberata eſt*: cui vult nubat: tantùm in *à lege
40 Domino. ¶Beatior autem erit, ſi ſic perman-
ſerit ſecundùm meum conſilium, puto autem
quòd & ego ſpiritum Dei habeam.

CAP. VIII.

1 DE ijs autem quæ idolis ſacrificantur,
A ſcimus quia omnes ſcientiā habemus.
2 Scientia inflat: charitas vero ædificat. ¶ Si
quis autem ſe exiſtimat ſcire aliquid, non-
dum cognouit, quemadmodum oporteat eum
3 ſcire. ¶Si quis autem diligit Deum, hic co-
4 gnitus eſt ab eo. ¶De eſcis autem quæ idolis
immolantur, ſcimus quia nihil eſt idolum
B in mundo, & quod nullus eſt Deus, niſi v-
5 nus. ¶ Nam etſi ſunt qui dicantur dij, ſiue
in cæ-

*in cælo, ſiue in terra (ſiquidem ſunt dij multi*
*ti, & domini multi) ¶ nobis tamen vnus* 6
*Deus, Pater, ex quo omnia et nos in* *illum*:
*& vnus Dominus, Ieſus Chriſtus, per quem*
*omnia, & nos per ipſum. ¶ Sed non in omni-* 7
*ſum *bus eſt ſcientia. Quidam autem* *conſcientia
*vſque nunc idoli, quaſi idolothytum man-* C
*ducant: & conſcientia ipſorum cùm ſit infir-*
*ma, polluitur. ¶ Eſca autem nos nō commen-* 8
*dat Deo. Neque enim ſi manducauerimus,*
*abundabimus: neq; ſi non mãducauerimus,*
*deficiemus. ¶ Videte autem ne forte hæc li-* 9
*centia veſtra offendiculum fiat infirmis. ¶ Si* 10
*enim quis viderit eũ qui habet ſcientiam,* D
*in idolio recumbentem: nonne conſcientia e-*
*ius, cùm ſit infirma, ædificabitur, ad mandu-*
Rom. 14. c. 15. *candum idolothyta? ¶ ‖ Et peribit infirmus in* 11
* conſcientia *tua* *ſcientia* *frater, propter quem Chriſtus*
*mortuus eſt? ¶ Sic autem peccantes in fra-* 12
*tres, & percutientes conſcientiam eorum in-*
Ro. 14. d. 21. *firmam: in Chriſtũ peccatis. ¶ ‖ Quapropter* 13
*ſi eſca ſcandalizat fratrem meum: non mã-*
*ducabo carnem in æternũ, ne fratrem meum*
*ſcandalizem.*

CAP. IX.

*NOn ſum liber? Non ſum Apoſtolus?* 1
*Nonne Chriſtum Ieſum Dominum no-* A
*ſtrum vidi? Nonne opus meum vos eſtis in*
*m. 1. *Domino? ¶* *Et* *ſi alijs non ſum Apoſtolus:* 2
*ſed tamen vobis ſum. nam ſignaculum apo-*
*ſtolatus mei vos eſtis in Domino. ¶ mea de-* 3
*fenſio apud eos qui me interrogant, hæc eſt:*
*¶ Nunquid non habemus poteſtatem man-* 4
*ducandi & bibendi? ¶ Nunquid non habe-* 5
*mus poteſtatem mulierem ſororẽ circumdu-*
*cendi, ſicut & cæteri Apoſtoli & fratres Do-*
*mini, & Cephas? ¶ Aut ego ſolus & Barna-* 6
*bas, non habemus poteſtatem hoc operandi?*
*¶ Quis militat ſuis ſtipẽdijs vnquam? Quis* 7
*plantat vineam: & de fructu eius non edit?*
*Quis paſcit gregem: & de lacte gregis non*
*manducat? ¶ Nunquid ſecundum hominem* 8
*hæc dico? An & lex hæc non dicit? ¶ Scriptum* 9
Deu. 25. a. 4. *eſt enim in lege Moyſi, ‖ Non alligabis os boui* B
1. Tim. 5. c. 18 *triturãti. Nunquid de bobus cura eſt Deo?*
*hoc *¶ An propter nos vtique* **dicit? Nam propter* 10
*nos ſcripta ſunt. quoniam debet in ſpe qui*
*arat, arare: & qui triturat, in ſpe fructus*
Rom. 15. f. 27 *percipiendi. ¶ ‖ Si nos vobis ſpiritualia ſemi-* 11
*nauimus: magnum eſt ſi nos carnalia ve-*
*ſtra metamus? ¶ Si alij poteſtatis veſtræ par-* 12
*ticipes ſunt: quare non potius nos? Sed non*
*vſi ſumus hac poteſtate: ſed omnia ſuſtine-*
*mus, ne quod offendiculum demus Euange-*
Deu. 18. a. 1. *lio Chriſti. ¶ ‖ Neſcitis quoniam qui in ſa-* 13
*crario operantur: quæ de ſacrario ſunt edũt:*
*m. 8. **&* *qui altari deſeruiunt, cum altari*
*participant? ¶ Ita & Dominus ordinauit ijs* 14
*qui Euangelium annuntiant, de Euange-*
*lio viuere. ¶ Ego autem nullo horum vſus* 15
*ſum. Non autem ſcripſi hæc, vt ita fiant in* C
*me: bonum eſt enim mihi magis mori, quàm*
16 *vt gloriam meam quis euacuet. ¶ Nam & ſi*
*euangelizauero, non eſt mihi gloria: neceſſi-*
*tas enim mihi incumbit: væ enim mihi eſt ſi*
17 *non euangelizauero. ¶ Si enim volens hoc*
*ago: mercedem habeo. ſi autem inuitus: di-*
18 *ſpenſatio mihi credita eſt. ¶ Quæ eſt ergo*
*merces mea? Vt Euangelium prædicans, ſine*
*ſumptu ponam Euangelium, vt non abutar*
19 *poteſtate mea in Euangelio. ¶ Nam cum li-*
*ber eſſem ex omnibus, omnium me ſeruum*
20 *feci: vt plures lucrifacerem. ¶ Et factus ſum*
*Iudæis tanquam Iudæus: vt Iudæos lucra-*
21 *rer. ¶ ijs qui ſub lege ſunt: quaſi ſub lege eſ-*
*ſem (cùm ipſe non eſſem ſub lege) vt eos qui*
*ſub lege erant, lucrifacerem: ijs qui ſine lege*
D *erant, tanquam ſine lege eſſem (cum ſine le-*
*ge Dei non eſſem: ſed in lege eſſem Chriſti)*
22 *vt lucrifacerem eos qui ſine lege erant. ¶ Fa-*
*ctus ſum infirmis infirmus: vt infirmos lu-*
*crifacerem. Omnibus omnia factus ſum: vt*
23 *omnes facerem ſaluos. ¶ Omnia autem facio*
*propter Euangelium: vt particeps eius effi-*
24 *ciar. ¶ Neſcitis quod ij qui in ſtadio currunt,*
*omnes quidem currunt: ſed vnus accipit*
*brauium? Sic currite vt comprehendatis.*
25 *¶ Omnis autem qui in agone contendit: ab*
*omnibus ſe abſtinet, & illi quidem vt corru-*
*ptibilem coronam accipiant: nos autem in-*
26 *corruptam. ¶ Ego igitur ſic curro, non quaſi*
*in incertum: ſic pugno, non quaſi aerem ver-*
27 *berans: ¶ ſed caſtigo corpus meum, & in ſer-*
*uitutem redigo, ne forte cùm alijs prædica-*
*uerim, ipſe reprobus efficiar.*

CAP. X.

1 *NOlo enim vos ignorare fratres, quo-*
A *niam patres noſtri omnes ‖ ſub nube* Exo. 13. d. 21.
2 *fuerũt, & omnes ‖ mare tranſierunt, ¶ et om-* Num. 9. c. 18
*nes in Moyſe baptizati ſunt in nube & in* Exo. 14. e. 22
3 *mari: ¶ & ‖ omnes eandem eſcam ſpiritualem* Exo. 16. d. 15
4 *manducauerunt, ¶ & ‖ omnes eundem potum* Exo. 17. b. 6.
*ſpiritualem biberunt: (bibebant autem de ſpi-* Num. 20. b.
B *rituali, conſequente eos petra: petra autem* 10. b. 11.
5 *erat Chriſtus,) ¶ ſed non in pluribus eorum*
*beneplacitum eſt Deo. nam ‖ proſtrati ſunt in* Nu. 26. g. 65.
6 *deſerto. ¶ Hæc autem in figura facta ſunt*
*noſtri, vt non ſimus concupiſcentes malo-*
7 *rum, ‖ ſicut & illi concupierunt. ¶ Neque* Num. 11. a.
*idololatræ efficiamini, ſicut quidam ex ipſis:* 4. b. 5.
*quemadmodum ſcriptum eſt: ‖ Sedit populus* Pſal. 105. b.
*manducare & bibere, et ſurrexerunt ludere.* 14.
8 *¶ Neque fornicemur, ‖ ſicut quidam ex ipſis* Exo. 32. b. 6.
*fornicati ſunt, et ceciderunt vna die viginti* Nu. 25. a. 2.
9 *tria millia. ¶ Neque tentemus Chriſtum: ſi-*
C *cut quidam eorum tentauerũt, & ‖ a ſerpen-* Num. 21. b. 5
10 *tibus perierunt. ¶ Neque murmurauerītis:* b. 6.
*‖ ſicut quidã eorum murmurauerunt, & pe-* Nu. 11. g. 33.
11 *rierunt ab exterminatore. ¶ Hæc autem om-* 14. f. 37.
*nia in figura contingebant illis: ſcripta ſunt*
*autem ad correptionem noſtram, in quos fi-*

nes

nes ſeculorum deuenerunt. ¶ Itaque qui ſe 12
exiſtimat ſtare, videat ne sadat. ¶ Tentatio 13
apprehendit 1. vos non "apprehendat', niſi humana fidelis
autem Deus eſt, qui non patietur vos tẽtari
ſupra id quod poteſtis: ſed faciet etiam cum D
tentatione prouentum, vt poßitis ſuſtinere.
¶ Propter quod charißimi mihi, fugite ab 14
idolorum cultura. ¶ Vt prudentibus loquor: 15
vos ipſi iudicate quod dico. ¶ Calix benedi- 16
ctionis cui benedicimus, nonne communica-
tio ſanguinis Christi eſt? & panis quẽ fran-
gimus, nonne participatio corporis Domini
eſt? ¶ Quoniam vnus panis, vnũ corpus mul- 17
nam omnes 6. ti ſumus, "omnes qui' de vno pane "parti- E
& de vno calice. cipamus. ¶ Videte Iſrael ſecundum carnem: 18
nonne qui edunt hoſtias, participes ſunt al-
taris? ¶ Quid ergo? dico quod idolis immola- 19
tum, ſit aliquid? aut quod idolũ ſit aliquid?
¶ Sed quæ immolant Gentes, dæmonijs im- 20
molant, & non Deo. Nolo autem vos ſocios
fieri dæmoniorũ. ¶ Non poteſtis calicem Do- 21
mini bibere, & calicem dæmoniorũ: non po-
teſtis menſa Domini participes eſſe, & men-
ſa dæmoniorum. ¶ An æmulamur Dominum? 22
Eccl.37.d.38 Nunquid fortiores illo ſumus? ‖ Omnia mihi F
ſup.6.c.12. licent, ſed non omnia expediũt. ¶ Omnia mi- 23
hi licent, ſed non omnia ædificant. ¶ Nemo 24
quod ſuum eſt, quærat: ſed quod alterius.
¶ Omne quod in macello venit, manducate: 25
nihil interrogantes propter conſcientiam.
Pſal.23.a.1. ¶ ‖ Domini' eſt terra, & plenitudo eius. ¶ Si- 26
49.b.12. quis vocat vos infidelium ", & vultis ire: 27
enim 1. omne quod vobis apponitur, manducate, ni-
ad cœnam, hil interrogantes propter conſcientiam. ¶ Si 28
immolatitium 7. quis autem dixerit, Hoc "immolatum' eſt G
idolis: nolite manducare propter illũ qui in-
dicauit, & propter conſcientiam: ¶ conſcien- 29
tiam autem dico non tuam, ſed alterius. Vt
alia 3. quid enim libertas mea iudicatur ab "alie-
na' conſcientia? ¶ Si ego cum gratia partici- 30
po: quid blaſphemor pro eo quod gratias ago?
Col.3.c.17. ¶ ‖ Siue ergo manducatis, ſiue bibitis, ſiue a- 31
liud quid facitis: omnia in gloriam Dei fa-
cite. ¶ Sine offenſione eſtote Iudæis & Gen- 32
tibus, & eccleſiæ Dei: ¶ ſicut & ego per om- 33
nia omnibus placeo, non quærens quod mihi
vtile eſt, ſed quod multis: vt ſalui fiant.

CAP. XI.

IMitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti. 1
¶ Laudo autem vos fratres, quod per om- 2
nia mei memores eſtis: & ſicut tradidi vo- A
bis, præcepta mea tenetis. ¶ Volo autem vos 3
Ephe.5.c.23. ſcire, ‖ quod omnis viri caput, Chriſtus eſt:
caput autẽ mulieris, vir: caput vero Chri-
ſti, Deus. ¶ Omnis vir orans aut prophetãs 4
velato capite, deturpat caput ſuũ. ¶ Omnis 5
autem mulier orans aut prophetans non ve-
lato capite, deturpat caput ſuum. vnũ enim B
eſt ac ſi decaluetur. ¶ Nam ſi non velatur 6
& 21. mulier, "tõdeatur. Si verò turpe eſt mulieri
tonderi aut decaluari: velet caput ſuũ. ¶ Vir 7
quidẽ non debet velare caput "ſuum': quo- ". 5.
niam imago & gloria Dei eſt, mulier autem
8 gloria viri eſt. ¶ Non enim vir ex muliere
9 eſt, ſed mulier ex viro. ¶ ‖ Etenim nõ eſt cre- Gen.2.d.21.
atus vir propter mulierem, ſed mulier pro- d.22.
10 pter virũ. ¶ (Ideo debet mulier "poteſtatem' "velamen
C habere ſupra caput" propter angelos.) ¶ Ve- "ſuum, &
11 runtamen neq; vir ſine muliere: neq; mu-
12 lier ſine viro, in Domino. ¶ Nã ſicut mulier
de viro, ita & vir per mulierem: omnia au-
13 tem ex Deo. ¶ Vos ipſi iudicate: decet mulierẽ
14 non velatam orare Deum? ¶ Nec ipſa natura
docet vos, quod vir quidem ſi comam nu-
15 triat, ignominia eſt illi: ¶ mulier vero ſi co-
D mam nutriat, gloria eſt illi, quoniam capilli
16 pro velamine ei dati ſunt? ¶ Si quis autem
videtur contentioſus eſſe: nos talem conſue-
tudinem non habemus, neq; "eccleſia' Dei. "eccleſiæ 2.
17 ¶ Hoc autem præcipio: non laudans quod non
18 in melius, ſed in deterius conuenitis. ¶ Pri-
mum quidem conuenientibus vobis in eccle-
ſiam, audio ſciſſuras eſſe inter vos, & ex par
19 te credo. ¶ Nam oportet & hæreſes eſſe: vt &
qui probati ſunt, manifeſti fiant in vobis.
20 ¶ Conuenientibus ergo vobis in vnum, iam
E non eſt dominicam cœnam manducare. ¶ V-
21 nuſquiſq; enim ſuam cœnam præſumit ad
manducandum. Et alius quidem eſurit:
22 alius autem ebrius eſt. ¶ Nunquid domos nõ
habetis ad manducandum & bibendum?
aut eccleſiam Dei contemnitis: & confun-
ditis eos qui non habent? Quid dicam vobis?
23 Laudo vos? in hoc non laudo. ¶ Ego enim ac-
cepi à Domino quod & tradidi vobis, quo-
niam Dominus Ieſus in qua nocte tradeba-
24 tur, accepit panem: ¶ Et gratias agens fre- Mat.26.c.26
git, & dixit: ‖ Accipite & manducate, hoc Mar.14.c.22
F eſt corpus meum quod pro vobis tradetur: Luc.22.b.19.
25 hoc facite in meam commemorationem. ¶ Si-
militer & calicem, poſtquam cœnauit, di-
cens, Hic calix, nouum teſtamentum eſt in
meo ſanguine. hoc facite, quotieſcunque bi-
26 betis, in meam commemorationem. ¶ Quo-
tieſcunque enim manducabitis panem hunc,
& calicem bibetis: mortem Domini annun-
27 tiabitis, donec veniat. ¶ ‖ Itaque quicun- Iohã.6.f.59.
que manducauerit panem hunc, vel biberit
calicem Domini indignè: reus erit corporis
28 & ſanguinis Domini. ¶ ‖ Probet autem ſe- 2.Cor.13.b.5
ipſum homo: & ſic de pane illo edat, & de ca-
29 lice bibat. ¶ Qui enim manducat & bibit
G indigne: iudicium ſibi manducat, & bibit,
30 non diiudicans corpus Domini. ¶ Ideo inter
vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt
31 multi. ¶ Quod ſi noſmetipſos diiudicare-
32 mus: non vtique iudicaremur. ¶ Dum iudi-
camur autem, à Domino corripimur: vt
33 non cum hoc mundo damnemur. ¶ Itaq; fra-
tres mei, cùm conuenitis ad manducandum,
34 inuicem expectate. ¶ Siquis eſurit, domi
manducet: vt non in iudicium conueniatis.

Cætera

Cætera autem, cùm venero, diſponam.

CAP. XII.

DE ſpiritualibns autem, nolo vos igno- 1
rare fratres. ¶Scitis quoniã cùm Gen- 2
tes eſſetis, ad ſimnlachra muta prout duce- A
bamini euntes. ¶ Ideo notum vobis facio, 3
Mar.9.f.36. quod ‖ nemo in Spiritu Dei loquens, dicit
*Ieſum 1. anathema* Ieſu. Et nemo poteſt dicere, Do-
Rom.12.b.6. minus Ieſus: niſi in Spiritu ſancto. ¶‖Diui- 4
1.Pet.4.c.10 ſiones vero gratiarum ſunt: idem autem ſpi-
ritus. ¶ Et diuiſiones miniſtrationum ſunt: 5
idem autem Dominus. ¶ Et diuiſiones ope- 6
rationum ſunt, idem vero Deus, qui opera-
tur omnia in omnibus. ¶ Vnicuique autem 7
datur manifeſtatio Spiritus ad vtilitatem.
¶Alij quidem per Spiritum datur ſermo ſa- 8
pientiæ: alij autem ſermo ſcientiæ ſecundum B
eundem Spiritum: ¶ alteri fides in eodem 9
Spiritu: alij gratia ſanitatum, in vno Spi-
ritu: ¶alij operatio virtutum, alij prophetia, 10
alij diſcretio ſpirituum, alij genera lingua-
Rom.12.a.3. rum, alij interpretatio ſermonum. ¶ ‖ Hæc 11
Eph.4.b.7. autem omnia operatur vnus atque idem
Rom.12.a.4. Spiritus, diuidẽs ſingulis prout vult. ¶‖Si- 12
cut enim corpus vnum eſt, & membra ha-
bet multa, omnia autem membra corporis
cùm ſint multa, vnum tamen corpus ſunt:
ita & Chriſtus. ¶ Etenim in vno Spiritu o- 13
mnes nos in vnũ baptizati ſumus, ſiue Iu-
dæi, ſiue Gentiles, ſiue ſerui, ſiue liberi: & o-
mnes in vno Spiritu potati ſumus. ¶ Nam 14
& corpus non eſt vnum membrum, ſed mul-
ta. ¶Si dixerit pes, Quoniam non ſum ma- 15
nus, non ſum de corpore: num ideo non eſt de
corpore? ¶ Et ſi dixerit auris, Quoniam non 16
ſum oculus, non ſum de corpore: num ideo nõ C
eſt de corpore? ¶ Si totum corpus oculus: 17
vbi auditus? Si totum auditus: vbi odora-
tus? ¶Nunc autem poſuit Deus membra, v- 18
numquodq; eorum in corpore ſicut voluit.
¶Quod ſi eſſent omnia vnum membrum, vbi 19
corpus? ¶ Nunc autem multa quidem mem- 20
bra: vnum autem corpus. ¶ Non poteſt au- 21
tem oculus dicere manui, Opera tua non in-
digeo. aut iterum caput pedibus, Non eſtis
mihi neceſſarij. ¶ Sed multo magis quæ vi- 22
dentur membra corporis infirmiora eſſe, ne-
ceſſariora ſunt: ¶ & quæ putamus ignobilio- 23
ra membra eſſe corporis, his honorem abun-
dantiorem circundamus: & quæ inhoneſta
ſunt noſtra, abundantiorem honeſtatem ha-
bent. ¶Honeſta autem noſtra, nullius egent: 24
ſed Deus temperauit corpus, ei cui deerat
abundantiorem tribuendo honorem, ¶ vt 25
non ſit ſchiſma in corpore, ſed idipſum pro
inuicem ſolicita ſint membra. ¶ Et ſiquid 26
patitur vnum membrum: compatiuntur o- D
mnia membra. ſiue gloriatur vnum mem-
brum: congaudent omnia membra. ¶ ‖ Vos 27
Rom.12.b.5. autem eſtis corpus Chriſti, & membra de
Eph.4.b.11. membro. ¶‖Et quoſdam quidem poſuit Deus 28
in eccleſia primùm Apoſtolos, ſecundò pro-
phetas, tertio doctores, deinde virtutes;
exinde gratias curationum, opitulationes,
29 gubernationes, genera linguarum.* ¶Nun- *interpreta-tiones ſer-monum.
quid omnes Apoſtoli? nunquid omnes pro-
30 phetæ? nunquid omnes doctores? ¶ nunquid
omnes virtutes? nunquid omnes gratiam
habent curationum? nunquid omnes linguis
loquuntur? nunquid omnes interpretan-
31 tur? ¶ Aemulamini autem charismata me-
liora. Et adhuc excellentiorem viam vo-
bis demonſtro.

CAP. XIII.

1 SI linguis hominum loquar & angelo-
A rum, charitatem autem non habeam: fa-
ctus ſum velut æs ſonans, aut cymbalũ tin-
2 niens. ¶ Et ſi habuero prophetiam, & noue-
rim myſteria omnia, & omnem ſcientiam, &
ſi habuero omnem fidem ita vt montes *traſ-
feram, charitatem autem non habuero: ni-
3 hil ſum. ¶ Et ſi diſtribuero in cibos paupe-
B rum omnes facultates meas, & ſi tradidero
corpus meum ita vt ardeam, charitatem au-
4 tem non habuero: nihil mihi prodeſt. ¶Cha-
ritas patiens eſt, benigna eſt: Charitas non
æmulatur, non agit perperam: non inflatur,
5 ¶non eſt ambitioſa, nõ quærit quæ ſua ſunt,
6 non irritatur, non cogitat malum: ¶non gau-
det ſuper iniquitate: congaudet autem ve-
7 ritati: ¶omnia ſuffert, omnia credit, omnia
8 ſperat, omnia ſuſtinet. ¶Charitas nunquam
C excidit: ſiue prophetiæ euacuabuntur, ſiue
linguæ ceſſabunt, ſiue ſcientia deſtruetur.
9 ¶ Ex parte enim cognoſcimus, & ex parte
10 prophetamus. ¶ Cùm autem venerit quod
perfectũ eſt, euacuabitur quod ex parte eſt.
11 ¶Cum eſſem paruulus, loquebar vt paruu-
lus, ſapiebam vt paruulus, cogitabam vt
paruulus. Quando autem factus ſum vir,
12 euacuaui quæ erant paruuli. ¶Videmus nũc
D per ſpeculum in ænigmate: tunc autem facie
ad faciem. Nunc cognoſco ex parte, tunc au-
13 tem cognoſcam ſicut & cognitus ſum. ¶Nunc
autem manent, fides, ſpes, charitas, tria hæc.
maior autem horum eſt charitas.

CAP. XIIII.

1 SEctamini charitatem, æmulamini ſpiri-
2 tualia: magis autem vt prophetetis. ¶Qui
A enim loquitur lingua, non hominibus loqui-
tur, ſed Deo: nemo enim audit. * Spiritus *Spiritus
3 autem loquitur myſteria. ¶nam qui prophe-
tat, hominibus loquitur ad* ædificatio- *a.
nem, & exhortationem, & conſolationem.
4 ¶Qui loquitur lingua, ſemetipſum ædificat:
5 qui autem prophetat, eccleſiã ædificat. ¶Volo
autem omnes vos loqui linguis: magis au-
tem prophetare. Nam maior eſt qui prophe-
tat, quam qui loquitur linguis: niſi forte
interpretetur vt eccleſia ædificationem ac-
6 cipiat. ¶ Nunc autem fratres, ſi venero ad
B vos linguis loquens: quid vobis prodero, niſi

vobis

vobis loquar aut in reuelatione, aut in ſciẽ-
tia, aut in prophetia, aut in doctrina? ¶ Ta- 7
men quæ ſine anima ſunt vocem dantia, ſi-
ue tibia, ſiue cithara: niſi diſtinctionem ſo-
nituum dederint, quomodo ſcietur id quod
canitur, aut quod citharizatur? ¶ Etenim ſi 8
incertam vocem det tuba: quis parabit ſe ad
bellum? ¶ Ita & vos per linguam niſi mani- 9
feſtum ſermonem dederitis: quomodo ſcietur
id quod dicitur? eritis enim in aëra loquen-
tes. ¶ Tam multa, vt puta genera lingua- 10
-.2.
rum ſunt in -hoc' mundo: & nihil ſine vo- C
ce eſt. ¶ Si ergo neſciero virtutem vocis, ero 11
ei cui loquor barbarus: & qui loquitur, mi-
hi barbarus. ¶ Sic & vos, quoniam æmula- 12
tores eſtis ſpirituum, ad ædificationem eccle-
ſiæ quærite vt abundetis. ¶ Et ideo qui lo- 13
quitur lingua: oret vt interpretetur. ¶ Nam 14
ſi orem lingua, ſpiritus meus orat, mens au-
tem mea ſine fructu eſt. ¶ Quid ergo eſt? O- 15
rabo ſpiritu, orabo et mente: pſallam ſpiritu,
pſallam & mente. ¶ Cæterum ſi benedixeris 16
"quis ſupplet locum idiota.
ſpiritu: "qui ſupplet locum idiotæ', quomodo
dicet: Amen, ſuper tuã benedictionem? quo- D
niam quid dicas, neſcit. ¶ nam tu quidem 17
bene gratias agis: ſed alter non ædificatur.
¶ Gratias ago Deo meo, quod omnium ve- 18
ſtrum lingua loquor. ¶ Sed in eccleſia volo 19
quinque verba ſenſu meo loqui, vt & alios
inſtruam: quàm decem millia verborum in
lingua. ¶ Fratres, nolite pueri effici ſenſibus. 20
ſed malitia paruuli eſtote: ſenſibus autem
*enim
perfecti eſtote. ¶ In lege* ſcriptum eſt, ‖ Quo- 21
Iſa.28.c.11.
niam in aliis linguis & labiis aliis loquar
populo huic: & nec ſic exaudient me, dicit
Dominus. ¶ Itaque linguæ in ſignũ ſunt non 22
"prophetiæ 3.
fidelibus, ſed infidelibus: "prophetia' autem,
non infidelibus, ſed fidelibus. ¶ Si ergo conue- 23
niat vniuerſa eccleſia in vnum, & omnes E
linguis loquantur, intrent autem idiotæ aut
"quid
infideles, nonne dicent "quod' inſanitis? ¶ Si 24
autem omnes prophetent, intret autem quis
infidelis vel idiota: conuincitur ab omnibus,
diiudicatur ab omnibus: ¶ occulta cordis eius 25
manifeſta fiunt: & ita cadens in faciem a-
dorabit Deum, pronuntians quod verè Deus
in vobis ſit. ¶ Quid ergo eſt fratres? Cum 26
conuenitis, vnuſquiſque veſtrum pſalmum
habet, doctrinam habet, apocalypſin habet,
linguam habet, interpretationem habet: om-
nia ad ædificationẽ fiant. ¶ Siue lingua quis 27
loquitur: ſecundum duos, aut vt multum F
tres, & per partes, & vnus interpretetur.
¶ Si autem non fuerit interpres: taceat in 28
eccleſia, ſibi autem loquatur & Deo. ¶ Pro- 29
phetæ autem duo aut tres dicant, & cæteri
diiudicent. ¶ Quod ſi alii reuelatum fuerit 30
ſedenti, prior taceat. ¶ Poteſtis enim omnes 31
per ſingulos prophetare: vt omnes diſcant, &
"ſubiectus eſt.
omnes exhortentur: ¶ & ſpiritus propheta- 32
rum, prophetis "ſubiecti ſunt'. ¶ Non enim 33
eſt diſſenſionis Deus, ſed pacis: ſicut & in o-
34 mnibus eccleſiis ſanctorum -doceo. ¶ ‖ Mu- -.1.
G lieres in eccleſiis taceant, non enim permit- 1.Tim.2.d.11
titur eis loqui, ‖ ſed ſubditas eſſe, ſicut & lex Gene.3.c.16.
35 dicit. ¶ Si quid autem volunt diſcere, domi
viros ſuos interrogent. Turpe eſt enim mu-
36 lieri loqui in eccleſia. ¶ An a vobis verbum
Dei proceſſit? aut in vos ſolos peruenit?
37 ¶ Si quis videtur propheta eſſe, aut ſpiri-
tualis, cognoſcat quæ ſcribo vobis, quia Do-
38 mini ſunt mandata. ¶ Si quis autem igno-
39 rat, ignorabitur. ¶ Itaque fratres æmulamini
prophetare: & loqui linguis nolite prohibere.
40 ¶ Omnia autem honeſte & ſecundum ordi-
nem fiant in vobis.

## CAP. XV.

1 N‖Otum autem vobis facio, fratres, E- Gala.1.b.11
A uangeliũ quod prædicaui vobis, quod
2 & accepiſtis, in quo & ſtatis, ¶ per quod &
ſaluamini, qua ratione prædicauerim vobis
3 ſi tenetis, niſi fruſtra credidiſtis. ¶ Tradidi
enim vobis in primis quod & accepi: quo-
niam ‖ Chriſtus mortuus eſt pro peccatis no- 1.Pet.2.d.24
4 ſtris ſecundum ſcripturas: ¶ & ‖ quia ſepul- Iſa.53.b.5.
tus eſt, & quia reſurrexit tertia die, ſecun- c.8.
5 dum ſcripturas: ¶ & ‖ quia viſus eſt Cephæ: Ioan 2.a.2.
6 & poſt hoc vndecim. ¶ Deinde viſus eſt Mat.12.c.40
pluſquã quingentis fratribus ſimul: ex qui- Mat.28.a.6.
bus multi manent vſque adhuc, quidam autẽ Mar.16.a.6.
7 dormierunt. ¶ Deinde viſus eſt Iacobo, dein- Luc.24.a.6.
8 de Apoſtolis omnibus. ¶ ‖ Nouiſſime autẽ om- e.14.
B nium tanquam abortiuo, viſus eſt & mihi. Ioh.20.e.19.
9 ¶ ‖ Ego enim ſum minimus Apoſtolorum qui Act.9.a.3.
non ſum dignus vocari Apoſtolus, quoniam Ephe.3.b.8.
10 perſecutus ſum eccleſiam Dei. ¶ Gratia autẽ
Dei ſum id quod ſum: & gratia eius in me
vacua non fuit, ſed abundantius illis om-
nibus laboraui: non ego autẽ, ſed gratia Dei
11 mecum: ¶ Siue enim ego, ſiue illi: ſic prædica-
12 mus, & ſic credidiſtis. ¶ Si autem Chriſtus
prædicatur quod reſurrexit à mortuis: quo-
modo quidam dicunt in vobis, quoniam re-
13 ſurrectio mortuorum non eſt? ¶ Si autem re-
ſurrectio mortuorum non eſt: neque Chri-
14 ſtus reſurrexit. ¶ Si autem Chriſtus nõ re-
ſurrexit, inanis eſt ergo prædicatio noſtra,
15 inanis eſt & fides veſtra. ¶ inuenimur autẽ
& falſi teſtes Dei: quoniam teſtimoniũ di-
ximus aduerſus Deum, quod ſuſcitauerit
C Chriſtum, quem non ſuſcitauit, ſi mortui nõ
16 reſurgunt. ¶ Nam ſi mortui non reſurgunt,
17 neque Chriſtus reſurrexit. ¶ Quod ſi Chriſtus
non reſurrexit: vana eſt fides veſtra, adhuc
18 enim eſtis in peccatis veſtris. ¶ Ergo & qui
19 dormierunt in Chriſto, perierũt. ¶ Si in hac
vita tantum, in Chriſto ſperantes ſumus:
miſerabiliores ſumus omnibus hominibus.
20 ¶ Nunc autem Chriſtus reſurrexit à mor- Apoc.1.b.5.
21 tuis ‖ primitiæ dormientium, ¶ ‖ quoniam Coll.1.c.18.
"quidem' per hominem mors: & ‖ per homi- "enim
22 nem reſurrectio mortuorum. ¶ Et ſicut in Gen.3.a.6.
Adam

Rom.5.c.12. *Adam omnes moriuntur: ita & in Christo*
6.d.23. *omnes viuificabuntur.* ¶ ‖*Vnuſquiſque au-* 23
1.Th.4.d.15. *tem in ſuo ordine, primitiæ Christus: deinde*
*hi qui ſunt Chriſti,* – *qui*¹ *in aduentu eius*
–.2. –*crediderunt*¹. ¶ *Deinde finis, cùm tradide-* 24
–.2. *rit regnum Deo & Patri, cùm euacuauerit* D
*omnem principatum & poteſtatem & virtu-*
Pſa.109.a.1. *tem.* ¶ *Oportet autem illum regnare:* ‖*donec po-* 25
Heb.1.d.13. *nat omnes inimicos ſub pedibus eius.* ¶ "*No-* 26
10.c.13. *uiſsimus*¹ *autem inimica deſtruetur mors.*
"Nouiſsi-
me. ‖*Omnia enim ſubiecit ſub pedibus eius. Cùm*
Pſa.8.b.8. *autem dicat,* ¶ *Omnia ſubiecta ſunt ei: ſine* 27
Heb.2.b.8. *dubio, præter eum qui ſubiecit ei omnia.*
¶ *Cum autem ſubiecta fuerint illi omnia:* 28
*tunc & ipſe Filius ſubiectus erit ei qui ſub-*
*iecit ſibi omnia, vt ſit Deus omnia in omni-*
*bus.* ¶ *Alioquin quid facient qui baptizan-* 29
*tur pro mortuis, ſi omnino mortui non reſur-*
*gunt? vt quid & baptizantur pro illis?* ¶ *vt* 30
*quid & nos periclitamur omni hora?* ¶ *Quo-* 31
"propter *tidie morior* " *per*¹ *veſtram gloriam fratres,*
*quam habeo in Chriſto Ieſu Domino noſtro.*
¶ *Si (ſecundum hominem) ad beſtias pugna-* 32
*ui Epheſi, quid mihi prodeſt, ſi mortui non*
Iſa.22.d.13. *reſurgunt:* ‖*manducemus & bibamus, cras*
56.d.12. *enim moriemur.* ¶ *Nolite ſeduci, Corrumpũt* 33
Sap.2.a. *mores bonos colloquia mala.* ¶ *Euigilate* "*iu-* 34
"iuſte 4. *ſti*¹: *& nolite peccare. ignorantiam enim Dei* E
*quidam habent, ad reuerentiã vobis loquor.*
"dicet 4. ¶ *Sed* " *dicit*¹ *aliquis, Quomodo reſurgunt* 35
"veniũt 8. *mortui? quali autem corpore* " *venient*¹*?* ¶ *In-* 36
*ſipiens, tu quod ſeminas non viuificatur,*
*niſi prius moriatur.* ¶ *Et quod ſeminas, non* 37
*corpus quod futurum eſt, ſeminas, ſed nu-*
*dum granum, vt puta, tritici aut alicuius*
*cæterorum.* ¶ *Deus autem dat illi corpus ſi-* 38
"voluit 8. *cut* " *vult*¹: *& vnicuique ſeminum proprium*
*corpus.* ¶ *Non omnis caro, eadem caro: ſed a-* 39
*lia hominum, alia pecorum, alia volucrum,*
*alia piſcium.* ¶ *Et corpora cæleſtia, & corpora* 40
*terreſtria: ſed alia quidem cæleſtium gloria,*
*alia autem terreſtrium.* ¶ *Alia claritas So-* 41
*lis, alia claritas Lunæ, & alia claritas ſtel-*
*larum. Stella enim à ſtella differt in clari-*
*tate:* ¶ *ſic & reſurrectio mortuorum. Semi-* 42
*natur in corruptione: ſurget in incorruptio-* F
*ne.* ¶ *Seminatur in ignobilitate: ſurget in* 43
*gloria. Seminatur in infirmitate: ſurget in*
*virtute.* ¶ *Seminatur corpus animale: ſurget* 44
*corpus ſpiritale. Si eſt corpus animale, eſt &*
Gen.2.b.7. *ſpiritale,* ¶ *ſicut ſcriptum eſt,* ‖ *Factus eſt* 45
*primus homo Adam in animam viuentem:*
*nouiſsimus Adam in ſpiritum viuificantem.*
¶ *Sed non prius quod ſpiritale eſt, ſed quod* 46
*animale: deinde quod ſpiritale.* ¶ *Primus ho-* 47
*mo de terra, terrenus: ſecundus homo de cæ-*
*lo, cæleſtis.* ¶ *Qualis terrenus: tales & ter-* 48
*reni. & qualis cæleſtis: tales & cæleſtes.*
¶ *Igitur ſicut portauimus imaginem terreni:* 49
*portemus & imaginem cæleſtis.* ¶ *Hoc autem* 50
*dico fratres, quia caro & ſanguis regnum*

*Dei poſsidere non poſſunt: neque corruptio*
51 *incorruptelam poſsidebit.* ¶ *Ecce myſterium*
G *vobis dico. Omnes quidem reſurgemus, ſed*
52 *non omnes immutabimur.* ¶ *In momento, in*
*ictu oculi, in nouiſsima tuba (canet enim* – –.8.
*tuba*¹*) & mortui reſurgent incorrupti: &*
53 *nos immutabimur.* ¶ *Oportet enim corru-*
*ptibile hoc induere incorruptionem: & mor-*
54 *tale hoc induere immortalitatem.* ¶ *Cum au-*
*tem* **mortale hoc induerit immortalitatem:* * corruptum
*tunc fiet ſermo qui ſcriptus eſt:* ‖*Abſorpta eſt* hoc indue-
55 *mors in victoria.* ¶ *Vbi eſt mors victoria* rit incorru-
56 *tua? vbi eſt mors ſtimulus tuus?* ¶ *Stimulus* ptionem,
*autem mortis, peccatum eſt: virtus verò* & 1.
57 *peccati, lex.* ¶ *Deo autem gratias qui dedit* Oſe 13.d.14.
*nobis victoriam per Dominum noſtrum Ie-* Heb.2.d.14.
58 *ſum Chriſtum.* ¶ *Itaque fratres mei dilecti,* 1.Ioh.5.a.5.
*ſtabiles eſtote & immobiles: abundantes in*
*opere Domini ſemper, ſcientes quod labor*
*veſter non eſt inanis in Domino.*

CAP. XVI.

1 DE *collectis autem quæ fiunt in ſanctos,*
A *ſicut ordinaui eccleſiis Galatiæ, ita &*
2 *vos facite.* ¶ *Per vnam ſabbathi vnuſquiſque*
*veſtrum apud ſe ſeponat, recondens quod*
*ei bene placuerit: vt non cùm venero, tunc*
3 *collectæ fiant.* ¶ *Cùm autem præſens fuero:*
*quos probaueritis per epiſtolas, hos mit-*
*tam perferre gratiam veſtram in Ieruſalẽ.*
4 ¶ *Quod ſi dignum fuerit vt & ego eam: me-*
5 *cum ibunt.* ¶ *Veniam autẽ ad vos, cùm Ma-*
*cedoniam pertranſiero. nam Macedoniam*
6 *pertranſibo.* ¶ *Apud vos autem forſitan ma-*
B *nebo, vel etiam hyemabo: vt vos me dedu-*
7 *catis quocunque iero.* ¶ *Nolo enim vos modo*
*in tranſitu videre. ſpero enim me aliquan-*
*tulum temporis manere apud vos, ſi Domi-*
8 *nus permiſerit.* ¶ *Permanebo autem Ephe-*
9 *ſi vſque ad Pentecoſten.* ¶ *Oſtium enim*
*mihi apertum eſt magnum & euidens: &*
10 *aduerſarij multi.* ¶ *Si autem venerit Timo-*
*theus, videte vt ſine timore ſit apud vos.*
*opus enim Domini operatur, ſicut & ego.*
11 ¶ *Ne quis ergo illum ſpernat. deducite autem*
*illum in pace: vt veniat ad me. expecto enim*
12 *illum cum fratribus.* ¶ *De Apollo autem fra-*
C *tre* – *vobis notum facio, quoniam*¹ *multum* –.3.
*rogaui eum, vt veniret ad vos cum fratri-*
*bus: & vtique non fuit voluntas eius, vt*
*nunc veniret. veniet autem cùm ei vacuum*
13 *fuerit.* ¶ *Vigilate, ſtate in fide, viriliter agi-*
14 *te, & cõfortamini.* ¶ *omnia veſtra in chari-*
15 *tate fiant.* ¶ *Obſecro autem vos fratres, no-*
*ſtis domum Stephanæ & Fortunati***: quoniã* * & Achai-
*ſunt primitiæ Achaiæ, & in miniſterium* ci.
16 *ſanctorum ordinauerunt ſeipſos:* ¶ *vt & vos*
*ſubditi ſitis eiuſmodi, & omni cooperanti &*
17 *laboranti.* ¶ *Gaudeo autem in præſentia*
*Stephanæ & Fortunati & Achaici, quoniam*
*id quod vobis deerat, ipſi ſuppleuerunt.*
¶ *Refece-*

¶refecerunt enim & meum ſpiritum & ve- 18
ſtrum. Cognoſcite ergo qui huiuſmodi ſunt.
¶Salutant vos* eccleſiæ Aſiæ. Salutant vos 19
*omnes
in Domino multum, Aquila & Priſcilla cum
*apud quos & hoſpitor
domeſtica ſua eccleſia*. ¶ Salutant vos om- 20
nes fratres. Salutate inuicem in oſculo ſan-
cto. ¶Salutatio, mea manu Pauli. ¶Siquis 21
non amat Dominum noſtrum Ieſum Chri- 22
ſtum, ſit anathema. Maranatha. ¶ Gratia 23
—.3. Domini noſtri Ieſu — Chriſti' vobiſcum.
¶Charitas mea cum omnibus vobis in Chri-
ſto Ieſu. Amen.

# EPISTOLA PAVLI AD CORINTHIOS SECVNDA.

## CAP. I.

PAVLVS Apoſtolus Ieſu Chriſti 1
per voluntatem Dei, & Timotheus A
frater: eccleſiæ Dei quæ eſt Corinthi,
cum omnibus ſanctis qui ſunt in v-
niuerſa Achaia: ¶Gratia vobis & pax a Deo 2
Ephe.1.a.3. 1.Pet.1.a.3.
Patre noſtro, & Domino Ieſu Chriſto. ¶‖Be- 3
nedictus Deus & Pater Domini noſtri Ieſu
Chriſti, pater miſericordiarum, & Deus to-
tius conſolationis, ¶qui cõſolatur nos in om- 4
ni tribulatione noſtra: vt poſſimus & ipſi
conſolari eos qui in omni preſſura ſunt, per
exhortationem qua exhortamur & ipſi a
Deo. ¶ quoniam ſicut abundant paſſiones 5
Chriſti in nobis: ita & per Chriſtum abun-
dat conſolatio noſtra. ¶Siue autem tribula- 6
*ſiue conſolamur pro veſtra conſolatione.
mur, pro veſtra exhortatione & ſalute: *ſi- B
ue exhortamur pro veſtra exhortatione — &
ſalute' quæ operatur "tolerantiam' earun-
dem paſſionum quas & nos patimur: ¶ " & 7
—.6. "in tolerantiam +.
ſpes noſtra firma eſt' pro vobis: ſcientes
"vt ſpes noſtra firma ſit.
quod ſicut ſocij paſſionum eſtis, ſic eritis &
conſolationis. ¶Non enim volumus ignorare 8
vos fratres, de tribulatione noſtra, quæ facta
eſt in Aſia. quoniam ſupra modum grauati
ſumus ſupra virtutem, ita vt tæderet nos
etiam viuere. ¶Sed ipſi in nobiſmetipſis re- 9
ſponſum mortis habuimus, vt non ſimus fi-
dentes in nobis, ſed in Deo qui ſuſcitat mor-
tuos, ¶qui de tantis periculis nos eripuit & 10
eruit: in quem ſperamus, quoniam & adhuc
eripiet. ¶adiuuantibus & vobis in oratione 11
pro nobis: vt ex multarum perſonis faciebus,
eius quæ in nobis eſt donationis, per multos
gratiæ agantur pro nobis. ¶ Nam gloria no- 12
ſtra hæc eſt teſtimonium conſcientiæ noſtræ,
quod in ſimplicitate & ſynceritate Dei, & C
non in ſapientia carnali, ſed in gratia Dei
—.2. conuerſati ſumus, in — hoc' mundo: abundã-
tius autem ad vos. ¶ Non enim alia ſcribi- 13
"cognouiſtis.
mus vobis, quàm quæ legiſtis & " cognoſci-
tis'. Spero autem quod vſq; in finem cogno-
ſcetis: ¶ ſicut & cognouiſtis nos ex parte, 14
quod gloria veſtra ſumus, ſicut & vos no-
15 ſtra in die Domini noſtri Ieſu Chriſti. ¶ Et
hac confidentia volui prius venire ad vos,
16 vt ſecundum gratiam haberetis: ¶et per vos
tranſire in Macedoniam, & iterum a Mace-
donia venire ad vos, & à vobis deduci in
17 Iudæam. ¶Cum ergo hoc voluiſſem, nunquid
leuitate vſus ſum? Aut quæ cogito, ſecun-
D dum carnem cogito, vt ſit apud me E S T, &
18 N O N? ¶ Fidelis autem Deus, quia ſermo
noſter qui " fuit' apud vos, non eſt in illo "ſit 10.
19 E S T, & N O N. ¶ Dei enim filius Ieſus
Chriſtus, qui in vobis, per nos prædicatus
eſt, per me & Syluanum et Timotheum, non
fuit E S T, & N O N, ſed E S T in illo
20 fuit. ¶ Quotquot enim promiſſiones Dei
ſunt, in illo E S T: ideo & per ipſum, Amen
21 Deo, ad gloriam noſtram. ¶Qui autem con-
firmat nos vobiſcum in Chriſto, & qui vn-
22 xit nos, Deus: ¶qui & ſignauit nos, & dedit
23 pignus Spiritus in cordibus noſtris. ¶ Ego
autem teſtem Deũ inuoco in animam meã,
quòd parcens vobis, non veni vltra Corin-
24 thum. ¶ non quia dominamur fidei veſtræ:
ſed adiutores ſumus gaudij veſtri. nam fi-
de ſtatis.

## CAP. II.

1 STatui autem hoc ipſum apud me ne ite-
2 rum in triſtitia venirem ad vos. ¶Si e-
A nim ego contriſto vos: & quis eſt qui me læ-
3 tificet, niſi qui contriſtatur ex me? ¶Et hoc
ipſum ſcripſi vobis: vt non cùm venero, tri-
ſtitiam ſuper triſtitiam habeam, de quibus
oportuerat me gaudere: confidens in omni-
bus vobis, quia meum gaudium, omnium
4 veſtrum eſt. ¶ Nam ex multa tribulatione
& anguſtia cordis ſcripſi vobis per multas
lachrymas: non vt contriſtemini: ſed vt ſcia-
tis, quam charitatem habeam abundantiùs
5 in vobis. ¶ Si quis autem contriſtauit, non
B me contriſtauit. ſed ex parte, vt non onerem
6 omnes vos. ¶ Sufficit illi qui eiuſmodi eſt,
7 obiurgatio hæc quæ fit a pluribus: ¶ ita vt
e contrario magis donetis & conſolemini, ne
forte abundantiori triſtitia abſorbeatur qui
8 eiuſmodi eſt. ¶ Propter quod obſecro vos vt
9 confirmetis in illum charitatem. ¶Ideo enim
& ſcripſi, vt cognoſcam experimentum ve-
10 ſtrum, an in omnibus obedientes ſitis. ¶Cui
C autem aliquid "donaſtis' : & ego. Nã & ego "donatis 3.
quod donaui, ſiquid donaui, propter vos in
11 perſona Chriſti, ¶ vt non circumueniamur
à ſatana. non enim ignoramus cogitationes
12 eius. ¶Cùm veniſſem autem Troadem pro-
pter Euangeliũ Chriſti, & oſtiũ mihi aper-
13 tum eſſet in Domino, ¶ non habui requiem
ſpiritui meo, eo quod non inuenerim Titum
fratrem meum, ſed valefaciens eis, profe-
14 ctus ſum in Macedoniam. ¶Deo autem gra-
D tias, qui ſemper triumphat nos in Chriſto
Ieſu, & odorem notitiæ ſuæ manifeſtat per
nos

nos in omni loco. ⁋ quia Chriſti bonus odor 15
ſumus Deo in iis qui ſalui fiunt, & in iis qui
pereunt. ⁋ aliis quidem odor mortis in mor- 16
tem: aliis autem odor vitæ in vitam. Et ad
hæc quis tam idoneus? ⁋ Non enim ſumus ſi- 17
cut plurimi, adulterantes verbum Dei, ſed
ex ſinceritate, ſed ſicut ex Deo, coram Deo,
in Chriſto loquimur.

CAP. III.

INcipimus iterum noſmetipſos commenda- 1
re? aut nunquid egemus (ſicut quidam) A
commendatitiis epiſtolis ad vos, aut ex vo-
bis? ⁋ Epiſtola noſtra vos eſtis, ſcripta in cor- 2
dibus noſtris, quæ ſcitur & legitur ab om-
nibus hominibus: ⁋ manifeſtati quod epiſto- 3
la eſtis Chriſti miniſtrata à nobis, & ſcri-
pta non atramento, ſed Spiritu Dei viui: nõ
in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis car-
nalibus. ⁋ Fiduciam autem talem habemus 4
per Chriſtum ad Deum: ⁋ non quod ſuffici- 5
entes ſimus cogitare aliquid à nobis, quaſi
ex nobis: ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt.
⁋ qui & idoneos nos fecit miniſtros noui te- 6
* litera, ſed Spiritus. ſtamenti: non * literæ, ſed Spiritus. litera e- B
nim occidit: Spiritus autẽ viuificat. ⁋ Quod 7
ſi miniſtratio mortis, literis deformata in
lapidibus, fuit in gloria, ita vt non poſſent
intendere filii Iſraël in faciem Moyſi, propter
gloriam vultus eius, quæ euacuatur: ⁋ quo- 8
modo non magis miniſtratio Spiritus erit in
gloria? ⁋ Nam ſi miniſtratio damnationis, 9
6.8. — in gloria eſt: multo magis abundat mini-
ſterium iuſtitiæ in gloria. ⁋ Nam nec glorifi- 10
catum eſt, quod claruit in hac parte, propter
excellentem gloriam. ⁋ Si enim quod euacua- 11
tur per gloriam eſt: multo magis quod ma- C
net, in gloria eſt. ⁋ Habentes igitur talem 12
Exo.34.d.33 ſpem, multa fiducia vtimur: ⁋ & non ſicut 13
Moyſes ponebat velamen ſuper faciem ſuã,
vt non intenderent filii Iſraël in faciem e-
ius quod euacuatur, ⁋ ſed obtuſi ſunt ſenſus 14
eorum. Vſque in hodiernum enim diem, id- D
ipſum velamen in lectione veteris teſtamẽ-
* quod 6. ti manet non reuelatum (* quoniã in Chri-
ſto euacuatur) ⁋ ſed vſque in hodiernũ diẽ, 15
cùm legitur Moyſes, velamen poſitum eſt ſu-
per cor eorum. ⁋ Cum autem conuerſus fue- 16
Ioh.4.d.24. rit ad Dominũ: auferetur velamen. ⁋ Do- 17
minus autem Spiritus eſt. Vbi autem Spiri-
tus Domini: ibi libertas. ⁋ Nos verò omnes, 18
reuelata facie gloriam Domini ſpeculantes,
in eandem imaginẽ trãsformamur à clari-
tate in claritatem tanquam à Domini Spi-
ritu.

CAP. IIII.

IDeo habentes hanc miniſtrationem, iuxta 1
quod miſericordiam conſecuti ſumus, non A
deficimus, ⁋ ſed abdicamus occulta dedeco- 2
ris, non ambulantes in aſtutia, neque adul-
terantes verbum Dei, ſed in manifeſtatione
veritatis commendantes noſmetipſos ad om-
nem conſcientiam hominum coram Deo.
3 ⁋ Quòd ſi etiam opertum eſt Euangelium
noſtrum: in iis qui pereunt eſt opertum,
4 ⁋ in quibus Deus huius ſeculi excæcauit mẽ-
tes infidelium, vt non fulgeat * illuminatio * eis 2.
Euangelii gloriæ Chriſti, qui eſt imago Dei.
5 ⁋ Non enim noſmetipſos prædicamus, ſed Ie-
B ſum Chriſtum Dominum noſtrũ: nos au-
6 tem, ſeruos veſtros per Ieſum, ⁋ quoniam
Deus qui dixit de tenebris lucem ſplende-
ſcere, — * ipſe illuxit in cordibus noſtris ad
illuminationem ſcientiæ claritatis Dei, in * qui
7 facie Chriſti Ieſu. ⁋ Habemus autẽ theſau-
rum iſtum in vaſis fictilibus: vt ſublimitas
8 ſit virtutis Dei, & non ex nobis. ⁋ In omni-
bus tribulationem patimur, ſed non angu-
ſtiamur: aporiamur, ſed non deſtituimur:
9 ⁋ perſecutionẽ patimur, ſed non derelinqui-
C mur: * deiicimur, ſed non perimus: ⁋ ſemper * humiliamur, ſed
10 mortificationem Ieſu in corpore noſtro cir- non confundimur.
cumferentes, vt & vita Ieſu manifeſtetur
11 in corporibus noſtris. ⁋ Sẽper enim nos qui
viuimus, in mortem tradimur propter Ie-
ſum: vt & vita Ieſu manifeſtetur in carne
12 noſtra mortali. ⁋ Ergo mors in nobis opera-
13 tur, vita autem in vobis. ⁋ Habentes autem
eundem ſpiritum fidei, ſicut ſcriptum eſt:
Credidi, propter quod locutus ſum, & nos Pſa.115.a.10
14 credimus propter quod & loquimur: ⁋ ſcien-
tes quoniam qui ſuſcitauit Ieſum, & nos
cum Ieſu ſuſcitabit & conſtituet vobiſcum.
15 ⁋ Omnia enim propter vos: vt gratia abun-
D dans, per multos in gratiarum actione, ab-
16 undet in gloriam Dei. ⁋ Propter quod non
deficimus: ſed licet is qui foris eſt noſter ho-
mo corrumpitur: tamen is qui intus eſt, re-
17 nouatur de die in diem. ⁋ Id enim quod in
præſenti eſt momentaneum & leue tribula-
tionis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate
æternum gloriæ pondus operatur — in nobis, 6.8.
18 ⁋ non contemplantibus nobis quæ videntur,
ſed quæ non videntur. Quæ enim videntur,
temporalia ſunt: quæ autem non videntur,
æterna ſunt.

CAP. V.

1 SCimus enim quoniam ſi terreſtris do-
A mus noſtra huius habitationis diſſolua-
tur, quod ædificationem ex Deo habemus,
domum non manufactam æternam in cælis.
2 ⁋ Nam & in hoc ingemiſcimus, habitatio-
nem noſtram quæ de cælo eſt, ſuperinduì cu-
3 pientes: ⁋ ſi tamen veſtiti, non nudi inue- Apo.16.c.15
4 niamur. ⁋ Nam & qui ſumus in hoc taber-
naculo, ingemiſcimus grauati: eo quod nolu-
mus expoliari, ſed ſuperueſtiri, vt abſorbea-
5 tur quod mortale eſt, à vita. ⁋ Qui autem
efficit nos in hoc ipſum, Deus: qui dedit no-
6 bis pignus ſpiritus. ⁋ Audentes igitur ſem-
per, & ſcientes quoniam dum ſumus in cor-
7 pore, peregrinamur à Domino, ⁋ (per fidem
8 enim ambulamus, & non per ſpeciem) ⁋ au-
demus autem, & bonam voluntatem habe-

ſumus magis peregrinari à corpore, & praſen- B
tes eſſe ad Dominum. ¶ Et ideo contendimus, 9
ſiue abſentes, ſiue praſentes placere illi.
[Ro]m.14.b.10. ¶‖Omnes enim nos manifeſtari oportet ante 10
tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſque
propria corporis, prout geſſit, ſiue bonum ſiue
malum. ¶ Scientes ergo timorem Domini ho- 11
minibus ſuademus: Deo autē manifeſti ſu-
mus. Spero autem & in conſcientijs veſtris
manifeſtos nos eſſe. ¶ Non iterum commen- 12
damus nos vobis, ſed occaſionem damus vo-
bis gloriandi pro nobis: vt habeatis ad eos
qui in facie gloriantur, & non in corde. ¶ Si- 13
excedimus. ue enim mente * excedimus, Deo: ſiue ſo- C
brij ſumus, vobis. ¶ Charitas enim Chriſti 14
vrget nos: aſtimantes hoc, quoniam ſi vnus
pro omnibus mortuus eſt, ergo omnes mortui
ſunt. ¶ & pro omnibus mortuus eſt Chriſtus: 15
vt & qui viuunt, iam non ſibi viuant, ſed
ei qui pro ipſis mortuus eſt & reſurrexit.
¶ Itaque nos, ex hoc neminem nouimus ſe- 16
cundum carnem. Et ſi cognouimus ſecundum
carnem Chriſtum: ſed nunc iam non noui-
mus. ¶ Si qua ergo in Chriſto noua creatu- 17
ra, vetera tranſierunt. ‖ecce facta ſunt om- D
[Iſa].43.c.19. nia noua. ¶ Omnia autem ex Deo, qui nos 18
[A]po 21.b.5. reconciliauit ſibi per Chriſtum: & dedit no-
bis miniſterium reconciliationis. ¶ quoniam 19
quidem Deus erat in Chriſto mundum re-
concilians ſibi, non reputans illis delicta ip-
ſorum, & poſuit in nobis verbum reconcilia-
tionis. ¶ Pro Chriſto ergo legatione fungi- 20
mur, tanquam Deo exhortante per nos. Ob-
ſecramus pro Chriſto, reconciliamini Deo.
¶ Eum qui non nouerat peccatum, pro nobis 21
peccatum fecit: vt nos efficeremur iuſtitia
Dei in ipſo.

## CAP. VI.

*& 7. ADiuuantes autem * exhortamur, ne in 1
vacuum gratiam Dei recipiatis. ¶ (Ait 2
[I]ſa.49.c.8. enim. ‖ Tempore accepto exaudiui te: & in A
die ſalutis adiuui te. Ecce, nunc tempus ac-
[1.]Co.10.g.32 ceptabile: ecce nunc dies ſalutis.) ¶ nemini 3
dantes vllam offenſionem, vt non vitupere-
tur miniſterium noſtrum: ¶ ſed in omnibus 4
[1].Cor.4.a.1. exhibeamus noſmetipſos ‖ ſicut Dei mini-
ſtros, in multa patientia, in tribulationibus,
in neceſſitatibus, in anguſtijs, ¶ in plagis, in 5
carceribus, in ſeditionibus, in laboribus, in
vigilijs, in ieiunijs, ¶ in caſtitate, in ſcientia, 6
in longanimitate, in ſuauitate, in Spiritu B
ſancto, in charitate non ficta, ¶ in verbo ve- 7
ritatis, in virtute Dei, per arma iuſtitia à
dextris, & a ſiniſtris, ¶ per gloriam & igno- 8
bilitatem, per infamiam & bonam famam:
vt ſeductores & veraces: ſicut qui ignoti &
cogniti: ¶ quaſi morientes, & ecce viuimus: 9
vt caſtigati, & non mortificati: ¶ quaſi tri- 10
ſtes, ſemper autem gaudentes: ſicut egentes,
multos autem locupletantes: tanquam nihil
habentes, & omnia poſſidentes. ¶ Os noſtrum 11

B patet ad vos ô Corinthij, cor noſtrum dilata-
12 tum eſt. ¶ Non anguſtiamini in nobis. angu-
C ſtiamini autem in viſceribus veſtris. ¶ eam-
13 dem autem habentes remunerationem (tan-
14 quam filijs dico) dilatamini & vos. ¶ Nolite
iugum ducere cum infidelibus. Quæ enim
participatio iuſtitia cum iniquitate? Aut
15 quæ ſocietas luci ad tenebras? ¶ Quæ autem
conuentio Chriſti ad Belial? Aut quæ pars
16 fideli cum infideli? ¶ Qui autem conſenſus
D templo Dei cum idolis? ‖Vos enim eſtis tem- 1.Cor.3.d.17
plum Dei viui: ſicut dicit Deus, ‖ Quoniam 6.d.19.
inhabitabo in illis: & inambulabo, & ero il- Leu.26.b.12
17 lorū Deus: & ipſi erunt mihi populus. ¶‖Pro- Iſa.52.c.11.
pter quod exite de medio eorum, & ſepara-
mini, dicit Dominus, & immundum ne teti-
18 geritis: & ego recipiam vos. ¶‖& ero vobis in Iere.31.a.8.
patrem: & vos eritis mihi in filios & filias, b.19.
dicit Dominus omnipotens.

## CAP. VII.

1 HAs ergo habentes promiſſiones chariſ-
A ſimi, mūdemus nos ab omni inquina-
mento carnis & ſpiritus, perficientes ſancti-
2 ficationem in timore Dei. ¶ Capite nos. Ne-
minem læſimus, neminē corrupimus, nemi-
3 nem circumuēnimus. ¶ Non ad condemnatio-
nem * dico, prædixi enim quòd in cordibus *veſtram
noſtris eſtis ad commoriendum & ad conui-
4 uendum. ¶ Multa mihi fiducia eſt apud vos,
multa mihi gloriatio pro vobis: repletus ſum
cōſolatione, ſuperabundo gaudio in omni tri-
5 bulatione noſtra. ¶ Nam & cùm veniſſemus
B in Macedoniam, nullam requiem habuit ca-
ro noſtra, ſed omnem tribulationem paſſi ſu-
6 mus: foris, pugna: intus, timores. ¶ Sed qui
conſolatur humiles, conſolatus eſt nos Deus,
7 in aduentu Titi. ¶ Non ſolùm autem in ad-
uentu eius, ſed etiā in conſolatione, qua con-
ſolatus eſt in vobis, referens nobis veſtrum
deſiderium, veſtrum fletum, veſtram æmu-
lationem pro me, ita magis vt gauderem.
8 ¶ Quoniam & ſi contriſtaui vos in epiſtola,
C non me pœnitet: etſi pœniteret, videns quod
epiſtola illa (& ſi ad horam) vos contriſta-
9 uit. ¶ nunc gaudeo: non quia contriſtati eſtis,
ſed quia contriſtati eſtis ad pœnitentiam.
Contriſtati enim eſtis ſecundum Deum, vt
in nullo detrimentum patiamini ex nobis.
10 ¶‖Quæ enim ſecundum Deum triſtitia eſt, 1.Pet.2.d.19.
pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur:
11 ſæculi autem triſtitia mortē operatur. ¶ Ecce
enim hoc ipſum, ſecundum Deum contriſtarì
vos, quātam in vobis operatur ſolicitudinē:
ſed defenſionem, ſed indignationē, ſed timo-
rem, ſed deſideriū, ſed æmulationem, ſed vin-
dictam: in omnibus exhibuiſtis vos incon-
12 taminatos eſſe negotio. ¶ Igitur etſi ſcripſi
vobis, non propter eū qui fecit iniuriam, nec
propter eū qui paſſus eſt: ſed ad manifeſtan-
dam ſolicitudinem noſtram quam habemus
13 pro vobis * corā Deo. ¶ ideo conſolati ſumus. *ad vos et

In con-

¶ In conſolatione autem noſtra, abundantius D
magis gauiſi ſumus ſuper gaudio Titi, quia
refectus eſt ſpiritus eius ab omnibus vobis.
¶ & ſiquid apud illũ de vobis gloriatus ſum, 14
non ſum confuſus: ſed ſicut omnia vobis in
veritate locuti ſumus, ita & gloriatio noſtra
quæ fuit ad Titum, veritas facta eſt. ¶ & 15
viſcera eius abundantius in vobis ſunt: re-
miniſcentis omnium veſtrum obedientiam,
quomodo cũ timore & tremore excepiſtis il-
lum. ¶ Gaudeo quod in omnibus confido in 16
vobis.

## CAP. VIII.

NOtam autẽ facimus vobis fratres gra- 1
tiam Dei, quæ data eſt in eccleſijs Ma- A
cedoniæ, ¶ quod in multo experimento tribu- 2
lationis abundantia gaudij ipſorum fuit, &
altiſſima paupertas eorum abundauit in di-
uitias ſimplicitatis eorum, ¶ quia ſecundum 3
virtutem (teſtimonium illis reddo) & ſupra
virtutem voluntarij fuerunt, ¶ cum multa 4
exhortatione obſecrantes nos gratiã & com-
municationem miniſterij quod fit in Sãctos.
¶ Et non ſicut ſperauimus, ſed ſemetipſos de- 5
derunt primum Domino, deinde nobis per
voluntatem Dei: ¶ ita vt rogaremus Titum, 6
vt quemadmodum cœpit, ita & perficiat in B
vobis etiam gratiam iſtam. ¶ Sed ſicut in 7
omnibus abundatis fide & ſermone, & ſciẽ-
b.6. tia, & omni ſolicitudine, ⸗inſuper' & cha-
ritate veſtra in nos, vt et in hac gratia abũ-
detis. ¶ Non quaſi imperans dico: ſed per a- 8
liorum ſolicitudinem, etiam veſtræ charita-
tis ingenium bonum comprobans. ¶ Scitis e- 9
nim gratiam Domini noſtri Ieſu Chriſti,
quoniam propter vos egenus factus eſt, cum
eſſet diues: vt illius inopia vos diuites eſſe-
tis. ¶ Et conſilium in hoc do: hoc enim vobis 10
vtile eſt, qui non ſolum facere, ſed & velle
cœpiſtis ab anno priore: ¶ nunc verò & facto 11
perficite: vt quemadmodum promptus eſt a-
nimus voluntatis: ita ſit & perficiendi ex eo
quod habetis. ¶ Si enim voluntas prompta 12
eſt: ſecundum id quod habet, accepta eſt, non
ſecundum id quod non habet. ¶ Non enim vt 13
alijs ſit remiſſio, vobis autem tribulatio: ſed
ex æqualitate. ¶ In præſenti tempore veſtra 14
abundantia illorum inopiam ſuppleat: vt & C
illorum abundantia veſtræ inopiæ ſit ſupple-
mentum, vt fiat æqualitas, ¶ ſicut ſcriptum 15
Exo.16.d.18 eſt: ‖ Qui multum * non abundauit: & qui
*habuit 11. modicum, non minorauit. ¶ Gratias autem 16
Deo, qui dedit eandem ſolicitudinem pro vo-
bis in corde Titi. ¶ quoniam exhortationem 17
quidem ſuſcepit: ſed cùm ſolicitior eſſet, ſua
voluntate profectus eſt ad vos. ¶ Miſimus 18
etiam cum illo fratrem, cuius laus eſt in E-
uangelio per omnes eccleſias: ¶ non ſolùm au- 19
tem, ſed & ordinatus eſt ab eccleſijs comes D
peregrinationis noſtræ, in hanc gratiam
quæ miniſtratur à nobis ad Domini gloriã,
& deſtinatam voluntatem noſtram: ¶ deui- 20
tantes hoc, ne quis nos vituperet in hac ple-
21 nitudine quæ miniſtratur à nobis. ¶ ‖ Pro- Rom.12.d.17
uidemus enim bona non ſolùm coram Deo,
22 ſed etiam coram hominibus. ¶ Miſimus au-
tem cum illis & fratrem noſtrũ, quem pro-
bauimus in multis ſæpe ſolicitum eſſe: nunc
autem multo ſolicitiorem, confidentiâ mul-
23 ta in vos, ¶ ſiue pro Tito qui eſt ſocius meus
& in * vos' adiutor: ſiue fratres noſtri, Apo- *in vobis.
24 ſtoli eccleſiarum * gloria' Chriſti. ¶ Oſtenſio- *gloriæ 2.
nem ergo quæ eſt charitatis veſtræ & noſtræ
gloriæ pro vobis, in illos oſtendite in facie
eccleſiarum.

## CAP. IX.

1 NAm de miniſterio quod fit in ſanctos ex
A abundanti eſt mihi ſcribere vobis.
2 ¶ Scio enim promptum animum veſtrum: pro
quo de vobis glorior apud Macedones. Quo-
niam & Achaia parata eſt ab anno præteri-
to, & veſtra æmulatio prouocauit plurimos.
3 ¶ Miſi autem fratres, vt ne quod gloriamur
de vobis, euacuetur in hac parte, vt (quem-
4 admodum dixi) parati ſitis: ¶ ne cum vene-
B rint Macedones mecum, & inuenerint vos
imparatos, erubeſcamus nos, vt non dicamus
5 vos in hac ſubſtantia. ¶ Neceſſarium ergo ex-
iſtimaui rogare fratres vt præueniant ad
vos, & præparent repromiſſam benedictionẽ
hanc paratam eſſe ſic, quaſi benedictionem,
6 non tanquam auaritiam. ¶ Hoc autem dico,
Qui parcè ſeminat, parcè & metet: & qui
C ſeminat in benedictionibus, de benedictioni-
7 bus & metet. ¶ Vnuſquiſq; prout deſtinauit
in corde ſuo: non ex triſtitia aut ex neceſſi-
tate: ‖ hilarem enim datorem diligit Deus. Eccl.35.b.11
8 ¶ Potens eſt autem Deus omnem gratiam a-
bundare facere in vobis: vt in omnibus ſem-
per omnem ſufficientiam habentes, abunde-
9 tis in omne opus bonum, ¶ ſicut ſcriptum eſt:
‖ Diſperſit, dedit pauperibus: iuſtitia eius Pſa.111.b.9.
10 manet in * æternũ'. ¶ Qui autẽ adminiſtrat *ſeculum
ſemen ſeminanti: & panem ad manducandũ ſeculi.
præſtabit: & multiplicabit ſemen veſtrũ, &
augebit incrementa frugum iuſtitiæ veſtræ:
11 ¶ vt in omnibus locupletati abũdetis in om-
D nem ſimplicitatẽ, quæ operatur per nos gra-
12 tiarum actionem Deo. ¶ Quoniam miniſteriũ
huius officij non ſolum ſupplet ea quæ deſunt
ſanctis, ſed etiam abundat per multas gra-
13 tiarum actiones in Domino: ¶ per probatio-
nem miniſterij huius, glorificantes Deum in
obedientia confeſſionis veſtræ in Euangeliũ
Chriſti, & ſimplicitate communicationis in
14 illos, & in omnes, ¶ & in ipſorum obſecratio-
ne pro vobis, deſiderãtium vos propter emi-
15 nentem gratiam Dei in vobis. ¶ Gratias Deo
ſuper inenarrabili dono eius.

## CAP. X.

1 IPſe autem ego Paulus obſecro vos per
A manſuetudinem & modeſtiam Chriſti, qui
in facie quidẽ humilis ſum inter vos, abſens

*antem confido in vobis. ¶ Rogo autem, ne* 2
*praſens audeam per eam confidentiam qua*
*exiſtimor audere in quoſdam: qui arbitran-*
*tur nos tanquam ſecundum carnem ambu-*
*lemus. ¶ In carne enim ambulantes, non ſe-* 3
*cundum carnem militamus. ¶ Nam arma* 4
*militia noſtra non carnalia ſunt: ſed poten-*
*tia Deo ad deſtructionem munitionum, conſi-*
*lia deſtruentes, ¶ & omnem altitudinem ex-* 5
*tollentem ſe aduerſus ſcientiam Dei, & in* B
*captiuitatem redigentes omnem intellectum*
*in obſequium Chriſti. ¶ & in promptu ha-* 6
*bentes vlciſci omnem inobedientiam, cùm*
*impleta fuerit veſtra obedientia. ¶ Qua ſe-* 7
*cundum faciem ſunt, videte. Si quis confidit*
*ſibi, Chriſti ſe eſſe: hoc cogitet iterum apud*
*ſe, quia ſicut ipſe Chriſti eſt: ita & nos. ¶ Nã* 8
*& ſi amplius aliquid gloriatus fuero de po-*
*teſtate noſtra, quam dedit nobis Dominus in*
*adificationem, & non in deſtructionem ve-*
*ſtram, non erubeſcam. ¶ Vt autem nõ exiſti-* 9
*mer tanquam terrere vos per epiſtolas,* C
*¶ (quoniam quidem epiſtola, inquiunt, gra-* 10
*ues ſunt & fortes: praſentia autem corporis*
*infirma, & ſermo contemptibilis) ¶ hoc cogi-* 11
*tet qui eiuſmodi eſt, quia quales ſumus ver-*
*bo per epiſtolas abſentes: tales & praſenses*
*in facto. ¶ Non enim audemus inſerere aut* 12
*comparare nos quibuſdam, qui ſeipſos com-*
*mendant: ſed ipſi in nobis noſmetipſos me-*
*tientes, & comparantes noſmetipſos nobis.*
*¶ Nos autẽ non in immenſum gloriabimur.* 13
phe.4.b.8. *‖ ſed ſecundum menſuram regula, qua men-*
*ſus eſt nobis Deus, menſuram pertingendi*
*vſque ad vos. ¶ Non enim quaſi non pertin-* 14
*gentes ad vos, ſuperextendimus nos. Vſque* D
*ad vos enim peruenimus in Euangelio Chri-*
*ſti. ¶ non in immenſum gloriantes in alienis* 15
*laboribus: ſpem autem habentes creſcentis*
*fidei veſtra, in vobis magnificari ſecundum*
*regulam noſtram in abundantiam, ¶ etiam* 16
*in illa qua vltra vos ſunt, euangelizare,*
*non in aliena regula, in ijs qua praparata*
ere.9. g.23. *ſunt gloriari. ¶ ‖ Qui autem gloriatur: in Do-* 17
1 Cor. 1.d 31 *mino glorietur. ¶ Non enim qui ſeipſum com-* 18
Domin* 3. *mendat, ille probatus eſt: ſed quem "Deus'*
*commendat.*

CAP. XI.

*V Tinam ſuſtineretis modicum quid inſi-* 1
*pientia mea: ſed & ſupportate me.* A
*¶ Aemulor enim vos Dei amulatione. De-* 2
*ſpondi enim vos vni viro, virginem caſtam*
Gene.3. a.4. *exhibere Chriſto. ¶ Timeo autem ne ‖ ſicut* 3
*ſerpens Heuam ſeduxit aſtutia ſua: ita cor-*
*rumpantur ſenſus veſtri, & excidant à ſim-*
*plicitate qua eſt in Chriſto. ¶ Nam ſi is qui* 4
*venit alium Chriſtũ pradicat, quem nõ pra-*
*dicauimus, aut alium ſpiritũ accipitis quem*
*non accepiſtis: aut aliud Euangelium quod*
*non recepiſtis: recte pateremini. ¶ Exiſtimo* 5
*enim nihil me minus feciſſe à magnis Apo-*

6 *ſtolis. ¶ Nam etſi imperitus ſermone, ſed non*
B *ſcientia. in omnibus autem manifeſtati ſu-*
7 *mus vobis. ¶ Aut nunquid peccatum feci,*
*meipſum humilians, vt vos exaltemini?*
*quoniam gratis Euangelium Dei euangeli-*
8 *zaui vobis? ¶ Alias eccleſias expoliaui, acci-*
*piens ſtipendium ad miniſterium veſtrum.*
9 *¶ Et cum eſſem apud vos, & egerem, nulli*
*oneroſus fui: nam quod mihi deerat, ſupple-*
*uerunt fratres qui venerunt à Macedonia:*
*& in omnibus ſine onere me vobis ſeruaui,*
10 *& ſeruabo. ¶ Eſt veritas Chriſti in me, quo-*
C *niam hac gloriatio non infringetur in me in*
11 *regionibus Achaia. ¶ Quare? quia non diligo*
12 *vos? Deus ſcit. ¶ Quod autem facio: & fa-*
*ciam, vt amputem occaſionem eorũ qui vo-*
*lunt occaſionem: vt in quo gloriantur, inue-*
13 *niantur ſicut & nos. ¶ Nam eiuſmodi pſeu-*
*dapoſtoli, ſunt operarij ſubdoli, transfigurã-*
14 *tes ſe in apoſtolos Chriſti. ¶ Et non mirum:*
*ipſe enim Satanas transfigurat ſe in Ange-*
15 *lum lucis. ¶ non eſt ergo magnum ſi miniſtrĩ*
D *eius transfigurentur velut miniſtri iuſtitia:*
*quorum finis erit ſecundum opera ipſorum.*
16 *¶ Iterum dico, (ne quis me putet inſipien-*
*tem eſſe, alioquin velut inſipientem accipite*
17 *me, vt & ego modicum quid glorier) ¶ quod*
*loquor, non loquor ſecundum "Deum', ſed* " Dominum
*quaſi in inſipientia, in hac ſubſtantia gloria.* 1.
18 *¶ Quoniam multi gloriantur ſecundum car-*
19 *nem: & ego gloriabor. ¶ Libẽter enim ſuffer-*
20 *tis inſipientes: cùm ſitis ipſi ſapientes. ¶ Su-*
E *ſtinetis enim ſi quis vos in ſeruitutem re-*
*digit, ſi quis deuorat, ſi quis accipit, ſi quis*
21 *extollitur, ſi quis in faciem vos cadit. ¶ Se-*
*cũdum ignobilitatem dico, quaſi nos infirmi*
*fuerimus ⸗ in hac parte'. In quo quis audet* ⸗.8.
22 *(in inſipientia dico) audeo & ego. ¶ Hebrai*
*ſunt: & ego. Iſraëlita ſunt: & ego. Semen A-*
23 *braha ſunt: & ego. ¶ Miniſtri Chriſti ſunt:*
*⸗ & ego' (vt minus ſapiens dico) plus ego: in* ⸗.2.
*laboribus plurimis, in carceribus abundan-*
F *tiùs, in plagis ſupra modum, in mortibus fre-*
24 *quenter. ¶ A Iudais quinquies, ‖ quadrage-* Deut.25.a.3.
25 *nas, vna minus, accepi. ¶ ‖ Ter virgis caſus* Act.16.c.22.
*ſum, ſemel lapidatus ſum. ‖ ter naufragium* Act.14.c.18.
26 *feci, nocte et die in profundum maris fui, ¶ in* Act.27.a.2.
*itineribus ſape, periculis fluminum, periculis* B.41.
*latronum, periculis ex genere, periculis ex*
*Gentibus, periculis in ciuitate, periculis in*
*ſolitudine, periculis in mari, periculis in fal-*
27 *ſis fratribus, ¶ in labore & arumna, in vi-*
*gilijs multis, in fame & ſiti, in ieiunijs mul-*
28 *tis, in frigore & nuditate, ¶ prater illa qua*
*extrinſecus ſunt, inſtantia mea quotidiana,*
29 *ſolicitudo omnium eccleſiarum. ¶ Quis infir-*
G *matur, & ego non infirmor? quis ſcandali-*
30 *zatur, & ego non vror? ¶ Si gloriari oportet:*
31 *qua infirmitatis mea ſunt, gloriabor. ¶ Deus*
*& pater Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui eſt*
*benedictus in ſecula, ſcit quod non mentior.*

*¶ ‖ Damaſci*

Act.9.d.24. ¶ ‖ Damaſci præpoſitus Gentis Aretæ regis, 32
cuſtodiebat ciuitatem Damaſcenorum, vt
me comprehenderet: ¶ & per feneſtram in 33
▸.4. ſporta dimiſſus ſum per murum, & ▸ſic[1] ef-
fugi manus eius.

CAP. XII.

SI gloriari oportet (non expedit quidem: 1
veniam autem ad viſiones & reuelatio- A
Act.9.a.3. 22.d.17. nes Domini. ¶ ‖ Scio hominem in Christo an- 2
te annos quatuordecim (ſiue in corpore, ne-
ſcio: ſiue extra corpus, neſcio: Deus ſcit) ra-
ptum huiuſmodi vſque ad tertium cælum.
¶ Et ſcio huiuſmodi hominem (ſiue in corpo- 3
re, ſiue extra corpus, neſcio: Deus ſcit) ¶ quo- 4
niam raptus eſt in Paradiſum: & audiuit
arcana verba, quæ non licet homini loqui.
¶ Pro huiuſmodi gloriabor: pro me autem ni- 5
hil gloriabor, niſi in infirmitatibus meis. B
¶ Nam & ſi voluero gloriari, non ero inſi- 6
piens: veritatem enim dicam. parco autem:
*in 1. ne quis *me exiſtimet ſupra id quod videt
▸.5. in[1] me, aut aliquid audit ex me. ¶ Et ne ma- 7
gnitudo reuelationum extollat me, datus eſt
mihi ſtimulus carnis meæ angelus ſatanæ,
vt me colaphizet. ¶ Propter quod ter Domi- 8
num rogaui, vt diſcederet a me. ¶ & dixit 9
mihi, Sufficit tibi gratia mea, nam virtus C
in infirmitate perficitur. Libenter igitur glo-
riabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet
in me virtus Christi. ¶ Propter quod placeo 10
mihi in infirmitatibus, in contumelijs, in
neceſſitatibus, in perſequutionibus, in an-
guſtijs pro Christo. Cùm enim infirmor: tunc
potens ſum. ¶ Factus ſum inſipiens: vos me 11
coëgiſtis. Ego enim à vobis debui commen- D
*feci dari: nihil enim minus *fui[1] ab ijs qui ſunt
ſupra modum Apoſtoli, tametſi nihil ſum.
*Apoſtoli 5. ¶ Signa tamen *Apoſtolatus mei[1] facta ſunt 12
ſuper vos in omni patiētia, in ſignis & pro-
digijs & virtutibus. ¶ Quid eſt enim quod 13
minus habuiſtis præ cæteris eccleſijs: niſi
quòd ego ipſe non grauaui vos? Donate mihi
hanc iniuriam. ¶ Ecce, tertiò hoc paratus 14
ſum venire ad vos: & non ero grauis vobis. E
Non enim quæro quæ veſtra ſunt: ſed vos.
Nec enim debent filij parentibus theſauri-
zare, ſed parentes filijs. ¶ Ego autem liben- 15
tiſſime impendam & ſuperimpendar ipſe pro
animabus veſtris: licet plus vos diligens
minus diligar. ¶ Sed eſto: ego vos non gra- 16
uaui: ſed cùm eſſem aſtutus, dolo vos cepi.
¶ Nunquid per aliquem eorum quos miſi ad 17
vos, circumueni vos? ¶ Rogaui Titum, & 18
miſi cum illo fratrē. Nunquid Titus vos cir- F
cumuenit? nónne eodem ſpiritu ambulaui-
mus? nónne ijſdem veſtigijs? ¶ Olim puta- 19
tis quòd excuſemus nos apud vos? Coram
Deo, in Christo loquimur: omnia autem
chariſſimi propter ædificationem veſtram.
¶ Timeo enim ne fortè cum venero, non 20
quales volo, inueniam vos: & ego inue-
G niar à vobis, qualem non vultis, ne fortè
contentiones, æmulationes, animoſitates,
diſſenſiones, detractiones, ſuſurrationes, in-
21 flationes, ſeditiones ſint inter vos. ¶ ne ite-
rum cùm venero, humiliet me Deus apud
vos: & lugeam multos ex ijs qui ante pec-
cauerunt, & non egerunt pœnitentiam ſu-
per immunditia & fornicatione & impudi-
citia quam geſſerunt.

CAP. XIII.

1 ECce tertio hoc venio ad vos: ‖ In ore Deu.19.b.15.
A duorum vel trium teſtium ſtabit omne Mat.18.b.16.
2 verbum. ¶ Prædixi & prædico vt præſens*, Iohā.8.c.17.
& nunc abſens ijs qui antè peccauerunt, & Heb.10.c.28.
cæteris omnibus, quoniam ſi venero iterum, *bis 4.
3 non parcam. ¶ An experimentum quæritis
eius qui in me loquitur Christus: qui in vo-
bis non infirmatur, ſed potens eſt in vobis?
4 ¶ nam etſi crucifixus eſt ex infirmitate: ſed
B viuit ex virtute Dei. Nam & nos infirmi
ſumus in illo: ſed *viuemus[1] cum eo ex vir- *viuimus 9.
5 tute Dei in vobis. ¶ ‖ Voſmetipſos tentate ſi 1.Co.11.f.28.
eſtis in fide: ipſi vos probate. An non cogno-
ſcitis voſmetipſos quia Christus Ieſus in
6 vobis eſt, niſi fortè reprobi eſtis. ¶ Spero au-
tem quod *cognoſcitis[1] quia nos non ſumus *cognoſce-
7 reprobi. ¶ Oramus autem Deum, vt nihil tis 8.
mali faciatis, non vt nos probati appurea-
C mus, ſed vt vos quod bonum eſt, faciatis, nos
8 autem vt reprobi ſimus. ¶ Non enim poſſu-
mus aliquid aduerſus veritatē: ſed pro ve-
9 ritate. ¶ Gaudemus enim, quoniam nos in-
firmi ſumus, vos autem potentes eſtis. Hoc
10 & oramus, veſtram conſummationem. ¶ Ideo
hæc abſens ſcribo: vt non præſens durius a-
D gam ſecundum poteſtatem quam Dominus
dedit mihi in ædificationem, & non in de-
11 ſtructionem. ¶ De cætero fratres, gaudete,
perfecti eſtote: exhortamini. idem ſapite. pa-
cem habete, & Deus pacis & dilectionis erit
12 vobiſcum. ¶ Salutate inuicem in oſculo ſan-
13 cto. Salutant vos omnes ſancti. ¶ Gratia Do-
mini noſtri Ieſu Christi, & charitas Dei, &
communicatio ſancti Spiritus ſit cum om-
nibus vobis, Amen.

# EPISTOLA PAVLI GALATAS.

CAP. I.

1 PAVLVS Apoſtolus non ab homi-
A nibus, neq; per hominem, ſed per Ie-
ſum Christum, & Deum patrem qui
2 ſuſcitauit eū à mortuis, ¶ & qui me-
cum ſunt omnes fratres eccleſiis Galatiæ.
3 ¶ Gratia vobis & pax à Deo patre & Domi-
4 no noſtro Ieſu Christo. ¶ qui dedit ſemetip-
ſum pro peccatis noſtris, vt eriperet nos de
præſenti ſæculo nequam, ſecundum volun-
5 tatem Dei & patris noſtri: ¶ cui eſt gloria in

*ſecula ſeculorũ. Amen.* ¶ *Miror, quòd ſic tam* 6
*cito transferimini ab eo qui vos vocauit in* B
*gratiam Chriſti, in aliud Euangeliũ:* ¶ *quod* 7
*non eſt aliud niſi ſunt aliqui qui vos cõturbant,*
*& volunt conuertere Euangeliũ Chriſti.* ¶ *Sed licet nos, aut angelus de cælo euan-* 8
*gelizet vobis præterquam quod euãgeliza-*
*uimus vobis, anáthema ſit.* ¶ *Sicut prædixi-* 9
*mus, & nunc iterum dico: Si quis vobis e-*
*uangelizauerit præter id quod accepiſtis,*
*anathema ſit.* ¶ *Modo enim hominibus ſua-* 10
*deo, an Deo? An quæro hominibus placere? Si*
*adhuc hominibus placerem, Chriſti ſeruus*
Co.15. a.1. *non eſſem.* ¶ ‖ *Notum enim vobis facio fra-* 11
*tres Euangelium quod euangelizatum eſt à*
phe.3.a.3. *me, quia non eſt ſecundum hominem.* ‖ ¶ *neq;* 12
*enim ego ab homine accepi illud, neque didi-* C
*ci: ſed per reuelationem Ieſu Chriſti.* ¶ *Au-* 13
*diſtis enim ˋconuerſationem meam aliquan-*
*do in Iudaiſmo, quoniam ſupra modum per-*
*ſequebar eccleſiam Dei, & expugnabam il-*
*lam.* ¶ *& proficiebã in Iudaiſmo ſupra mul-* 14
*tos coætaneos meos in genere meo, abundan-*
*tius æmulator exiſtens paternarum mearum*
*traditionum.* ¶ *Cùm autem placuit ei qui* 15
*me ſegregauit ex vtero matris meæ, & vo-*
*cauit per gratiam ſuam,* ¶ *vt reuelaret filiũ* 16
*ſuum in me, vt euangelizarem illũ in Gen-*
*tibus, continuo non acquieui carni & ſan-*
*guini,* ¶ *neque veni Ieroſolymam ad ante-* 17
*ceſſores meos apoſtolos: ſed abij in Arabiam,*
*& iterum reuerſus ſum Damaſcum.* ¶ *Dein-* 18
*de poſt annos tres veni Ieroſolymam videre* D
*Petrum: & manſi apud eum diebus quinde-*
*cim.* ¶ *Alium autem apoſtolorum vidi nemi-* 19
*nem: niſi Iacobum fratrem Domini.* ¶ *Quæ* 20
*autem ſcribo vobis: ecce coram Deo, quia nõ*
*mentior.* ¶ *Deinde veni in partes Syriæ &* 21
*Ciliciæ.* ¶ *Eram autem ignotus facie eccleſijs* 22
*Iudææ, quæ erãt in Chriſto:* ¶ *tantùm autem* 23
*auditum habebant. Quoniam qui perſeque-*
*batur nos aliquando, nunc euangelizat fi-*
*dem quam aliquando expugnabat,* ¶ *& in* 24
*me clarificabant Deum.*

CAP. II.

*DEinde poſt annos quatuordecim, iterũ* 1
*aſcendi Ieroſolymam cum Barnaba,* A
*aſſumpto & Tito.* ¶ *Aſcendi autem ſecundum* 2
*reuelationem: & contuli cum illis Euange-*
*lium quod prædico in Gentibus, ſeorſum au-*
— .7. *tem ijs qui videbantur — ˋaliquid eſſe'. ne*
maiores *forte in vacuum currerem aut cucurriſſem.*
ſe 3. ¶ *Sed neq; Titus qui mecum erat, cùm eſſet* 3
*Gentilis, compulſus eſt circumcidi.* ¶ — *ſed'* 4
*propter ſubintroductos falſos fratres qui*
*ſubintroierunt explorare libertatem noſtram*
*quam habemus in Chriſto Ieſu, vt nos in*
*ſeruitutem redigerent.* ¶ *Quibus neq; ad ho-* 5
ˋſubiectio- *ram ceſſimus ˋſubiectioni': vt veritas Euã-*
ne 3. *gelij permaneat apud vos.* ¶ *Ab ijs autem qui* 6
*videbantur eſſe aliquid ( quales aliquando* B
*fuerint, nihil mea intereſt.* ‖ *Deus perſonam* Deu.10.d.17
*hominis non accipit ) mihi enim qui vide-* 2.Pa.9.c.17.
*bantur eſſe — aliquid', nihil contulerunt.* Iob.34.b.19.
7 ¶ *Sed econtra cùm vidiſſent quod creditum* Sup 6.b.8.
*eſt mihi Euangelium præputij, ſicut Petro* Eccl.35.b.16
8 *circumciſionis.* ¶ *(qui enim operatus eſt Pe-* Rom.2. b.11.
*tro in Apoſtolatum circumciſionis: operatus* Ephe.6.b.9.
9 *eſt et mihi inter Gentes)* ¶ *& cum cognouiſ-* Colo.3.d.25.
*ſent gratiam quæ data eſt mihi, Iacobus &* Act.10.e.34.
*Cephas et Iohannes qui videbantur colum-* 1.Pet.1.c.17.
*næ eſſe, dextras dederunt mihi & Barnabæ* — .6.
*ſocietatis: vt nos in gentes, ipſi autẽ in cir-*
10 *cunciſionem:* ¶ *tantum vt pauperum me-*
*mores eſſemus, quod etiam ſolicitus fui hoc*
11 *ipſum facere.* ¶ *Cum autem veniſſet ˋCe-* ˋPetrus
C *phas' Antiochiam in faciem ei reſtiti, quia*
12 *reprehenſibilis erat.* ¶ *Prius enim quam ve-*
*nirent quidam à Iacobo, cum Gentibus ede-*
*bat: cum autem veniſſent, ſubtrahebat &*
*ſegregabat ſe, timens eos qui ex circunciſione*
13 *erant.* ¶ *Et ſimulationi eius cõſenſerunt cæ-*
*teri Iudæi, ita vt & Barnabas duceretur ab*
14 *eis in illam ſimulationem.* ¶ *Sed cum vidiſ-*
*ſem quod non recte ambularent ad verita-*
*tem Euangelij, dixi Cephæ coram omnibus:*
*Si tu cùm Iudæus ſis, gentiliter viuis, & nõ*
*Iudaicè: quomodo gentes cogis Iudaizare?*
15 ¶ *Nos natura Iudæi, & non ex Gentibus pec-*
16 *catores.* ¶ ‖ *Scientes autem quod non iuſtifi-* Rom.3. c.19.
*catur homo ex operibus legis, niſi per fidem* c.20.
*Ieſu Chriſti: & nos in Chriſto Ieſu ˋcredi-* ˋcredidi-
*mus', vt iuſtificemur ex fide Chriſti, & non* mus 1.
*ex operibus legis: propter quod ex* ‖ *operibus* Rom.3. c.20
17 *legis non iuſtificabitur omnis caro.* ¶ *Quod ſi*
D *quærentes iuſtificari in Chriſto, inuenti ſu-*
*mus & ipſi peccatores: nunquid Chriſtus*
18 *peccati miniſter eſt? Abſit.* ¶ *Si enim quæ*
*deſtruxi, iterum hæc ædifico: præuaricatorem*
19 *me conſtituo.* ¶ *Ego enim per legem, legi mor-*
*tuus ſum, vt Deo viuã: Chriſto confixus ſum*
20 *cruci.* ¶ *Viuo autẽ iam non ego: viuit vero in*
*me Chriſtus. Quod autem nunc viuo in car-*
*ne: in fide viuo filij Dei, qui dilexit me, &*
21 *tradidit ſemetipſum pro me.* ¶ *Non abijcio*
*gratiam Dei. Si enim per legem iuſtitia, ergo*
*gratis Chriſtus mortuus eſt.*

CAP. III.

1 *O Inſenſati Galatæ, quis vos faſcinauit*
A *non ˋobedire' veritati, ante quorum o-* ˋcredere 6.
*culos Ieſus Chriſtus proſcriptus eſt, in vobis*
2 *crucifixus?* ¶ *Hoc ſolum à vobis volo diſcere.*
*Ex operibus legis Spiritum accepiſtis, an ex*
3 *auditu fidei?* ¶ *Sic ſtulti eſtis vt cum ſpiritu*
4 *cœperitis, nunc carne conſummemini?* ¶ *Tã-* ˋſcriptum
*ta paſſi eſtis ſine cauſa? ſi tamen ſine cauſa.* eſt 6.
5 ¶ *Qui ergo tribuit vobis Spiritum, & opera-* Gen.15. b.6.
*tur virtutes in vobis: ex operibus legis, an* Rom.4.a.3.
6 *ex auditu fidei?* ¶ *Sicut ˋ, ‖ Abraham credidit* c.18.
*Deo, ' & reputatum eſt illi ad iuſtitiam.* Iaco.2. d.23.
7 ¶ ˋ*Cognoſcite' ergo quia qui ex fide ſunt, hi* ˋCognoſci-
8 *ſunt filij Abrahæ.* ¶ *Prouidens autem ſcri-* tis 4.

ptura quia ex ſide iuſtiſicat Gentes Deus:
Gene.12.a.3. prænuntiauit Abrahæ, ‖ Quia benedicentur B
22,d.18. in te omnes gentes. ¶ Igitur qui ex fide ſunt, 9
26.a.4. benedicentur cum fideli Abraham. ¶ Qui- 10
cunque enim ex operibus legis ſunt, ſub ma-
Ecc.44.d.20 ledicto ſunt. Scriptum eſt enim: ‖ Maledi-
Deu.27.d.26 ctus omnis qui non permanſerit in omnibus
quæ ſcripta ſunt in libro legis, vt faciat ea.
Abac.2.a.4. ¶ Quoniam autem in lege nemo iuſtificatur 11
Rom.1.b.17. apud Deum, manifeſtum eſt; ‖ quia iuſtus
"viuet 3. ex fide "viuit'. ¶ Lex autem non eſt ex fide: 12
Leui.18.a.5. ſed ‖ Qui fecerit ea, viuet in illis. ¶ Chriſtus 13
nos redemit de maledicto legis: factus pro no-
Deu.21.d.23 bis maledictum (quia ſcriptum eſt: ‖ Male-
dictus omnis qui pendet in ligno) ¶ vt in 14
Gentibus benedictio Abrahæ fieret in Chri-
ſto Ieſu: vt pollicitationem Spiritus accipia-
mus per fidem. ¶ Fratres, (ſecundum homi- 15
Heb.9.c.17. nem dico) ‖ tamen hominis confirmatum te- C
ſtamentum nemo ſpernit, aut ſuperordinat.
¶ Abrahæ dictæ ſunt promiſsiones: & ſemini 16
eius. Non dicit, Et ſeminibus, quaſi in mul-
tis: ſed quaſi in vno. Et ſemini tuo qui eſt
Chriſtus. ¶ Hoc autem dico, teſtamentum 17
cõfirmatum eſt à Deo: quæ poſt quadringen-
tos & triginta annos facta eſt lex, non irri-
tum facit ad euacuandam promiſsionem.
¶ Nam ſi ex lege hæreditas, iam non ex pro- 18
miſsione. Abrahæ autem per repromiſsionem
donauit Deus. ¶ Quid igitur lex? Propter 19
"tranſgreſ-ſionem "tranſgreſsiones' poſita eſt, donec veniret
ſemen cui promiſerat, ordinata per angelos
in manu mediatoris. ¶ Mediator autẽ, vnius 20
non eſt. Deus autem vnus eſt. ¶ Lex ergo 21
aduerſus promiſſa Dei? Abſit. Si enim data D
eſſet lex quæ poſſet viuificare: verè ex lege
Rom.3.b.2. eſſet iuſtitia. ¶ Sed ‖ concluſit ſcriptura om- 22
nia ſub peccato: vt promiſsio ex fide Ieſu
Chriſti daretur credentibus. ¶ Prius autem, 23
quàm veniret fides: ſub lege cuſtodiebamur
concluſi, in eam fidem quæ reuelanda erat.
¶ Itaq; lex, pædagogus noſter fuit in Chriſto: 24
vt ex fide iuſtificemur. ¶ At vbi venit fides: 25
iam non ſumus ſub pædagogo. ¶ Omnes enim 26
filij Dei eſtis per fidem in Chriſto Ieſu.
Rom.6.a.3. ¶ ‖ Quicunque enim in Chriſto baptizati 27
eſtis: Chriſtum induiſtis. ¶ Non eſt Iudæus, 28
neq; Græcus, non eſt ſeruus, neq; liber, non
eſt maſculus, neque fœmina. Omnes enim
vos vnum eſtis in Chriſto Ieſu. ¶ Si autem 29
vos Chriſti: ergo ſemen Abrahæ eſtis, ſecun-
dum promiſsionem hæredes.

CAP. IIII.

DIco autem, quanto tempore hæres 1
paruulus eſt, nihil differt a ſeruo, cùm A
ſit dominus omnium, ¶ ſed ſub tutoribus & 2
actoribus eſt vſque ad præfinitum tempus à
patre: ¶ ita & nos, cum eſſemus paruuli, 3
ſub elementis mundi eramus ſeruientes.
¶ At vbi venit plenitudo tẽporis, miſit Deus 4
filium ſuum factum ex muliere, factum ſub
5 lege: ¶ vt eos qui ſub lege erant, redimeret,
6 vt adoptionem filiorum reciperemus. ¶ Quo-
niam autem eſtis filij": miſit Deus Spiri- "Dei
tum filij ſui in corda veſtra clamantem: Ab-
7 ba, Pater. ¶ Itaque iam non eſt ſeruus, ſed
filius. Quod ſi filius: & hæres per Deum.
8 ¶ Sed tunc quidem ignorantes Deum, ijs qui
9 natura non ſunt dij, ſeruiebatis. ¶ Nunc au-
B tem cùm cognoueritis Deum, imo cogniti ſi-
tis à Deo: quomodo conuertimini iterum ad
infirma & egena elementa, quibus denuò
10 ſeruire vultis? ¶ Dies obſeruatis, & menſes,
11 & tempora, & annos. ¶ Timeo vos, ne fortè
12 ſine cauſa laborauerim in vobis. ¶ Eſtote ſi-
cut ego, quia & ego ſicut vos: fratres, obſecro
13 vos. Nihil me læſiſtis. ¶ Scitis autem quia
per infirmitatem carnis euangelizaui vobis
14 iampridem: ¶ & tentationem "veſtram' in "meam 2.
carne mea, non ſpreuiſtis neque reſpuiſtis,
ſed ſicut angelum Dei excepiſtis me, ſicut
15 Chriſtum Ieſum. ¶ Vbi eſt ergò beatitudo
veſtra? Teſtimonium enim perhibeo vobis,
quia ſi fieri poſſet, oculos veſtros eruiſſetis,
16 & dediſſetis mihi. ¶ Ergo inimicus vobis fa-
17 ctus ſum verum dicens vobis? ¶ Aemulan-
C tur vos non bene: ſed excludere vos volunt,
18 vt illos æmulemini. ¶ Bonum autem æmula-
mini in bono ſemper: & non tantùm cum
19 præſens ſum apud vos. ¶ Filioli mei, quos ite-
rum parturio, donec formetur Chriſtus in
20 vobis. ¶ Vellem autem eſſe apud vos modo,
& mutare vocem meam: quoniam confun-
21 dor in vobis. ¶ Dicite mihi qui ſub lege vul-
22 tis eſſe, legem non legiſtis? ¶ Scriptum eſt e-
nim quoniam Abraham duos filios habuit:
‖ vnum de ancilla, & ‖ vnum de libera. Gen.16.d.15
23 ¶ Sed qui de ancilla, ſecundum carnem na- Gene.21.a.2.
tus eſt: qui autem de libera, per repromiſsio-
24 nem. ¶ quæ ſunt per allegoriam dicta. Hæc
enim ſunt duo teſtamenta. Vnum quidem
D "à' monte Sina, in ſeruitutem generans: "in
25 quæ eſt Agar. ¶ (Sina enim, mons eſt in A-
rabia: qui coniunctus eſt ei, quæ nunc eſt Ie-
26 ruſalem) & ſeruit cum filijs ſuis. ¶ Illa au-
tem quæ ſurſum eſt Ieruſalem, libera eſt:
27 quæ eſt mater noſtra. ¶ Scriptum eſt enim:
‖ Lætare ſterilis, quæ non paris: erumpe & Iſai.54.a.1.
clama, quæ non parturis: quia multi filij de-
ſertæ, magis quam eius quæ habet virum.
28 ¶ ‖ Nos autem fratres ſecundum Iſaac pro- Rom.9.b.8.
29 miſsionis filij ſumus. ¶ Sed quomodo tunc is
qui ſecundùm carnem natus fuerat, perſe-
quebatur eum qui ſecundum ſpiritum: ita &
30 nunc. ¶ Sed quid dicit ſcriptura? ‖ Eijce an- Gen.21.a.10
cillam & filium eius. non enim hæres erit fi-
31 lius ancillæ cum filio liberæ. ¶ Itaq; fratres,
non ſumus ancillæ filij, ſed liberæ: qua liber-
tate Chriſtus nos liberauit.

CAP. V.

1 STate: & nolite iterũ iugo ſeruitutis con- Act.15.a.1.
2 tineri. ¶ ‖ Ecce ego Paulus dico vobis: a 2.

quoniam ſi circuncidamini, Chriſtus vobis A
nihil proderit. Teſtificor autem rurſus om- 3
ni homini circuncidenti ſe, quoniam debitor
eſt vniuerſæ legis faciendæ. Euacuati e- 4
ſtis à Chriſto, qui in lege iuſtificamini: à
gratia excidiſtis. Nos enim ſpiritu, ex fide, 5
ſpem iuſtitiæ expectamus. Nam in Chriſto 6
Ieſu neque circuncisio aliquid valet, neque
præputium: ſed fides quæ per charitatem o- B
peratur. Currebatis bene: quis vos impe- 7
*Nemini conſenſeritis. diuit veritati non obedire? *Perſuaſio*, non 8
*hæc eſt ex eo qui vocat vos. ‖Modicum fermen- 9
1. Cor. 5. b. 6 tum totam maſſam corrumpit. Ego confido 10
in vobis in Domino: quod nihil aliud ſapie-
tis: qui autem conturbat vos, portabit iudi-
cium, quicunque eſt ille. Ego autem fratres, 11
ſi circuncisionem adhuc prædico: quid adhuc
perſecutionem patior? Ergo euacuatum eſt
ſcandalum crucis. Vtinam & abſcindantur 12
qui vos conturbant. Vos enim in libertatē 13
vocati eſtis fratres: tantùm ne libertatem
in occaſionem detis carnis, ſed per charitatē
*ſpiritus *ſeruite inuicem. Omnis enim lex in vno 14
Leu. 19. d. 18. ſermone impletur: ‖Diliges proximum tuum C
Mat. 22. d. 39 ſicut teipſum. Quòd ſi inuicem mordetis & 15
Mar. 12. d. 31. comeditis: videte ne ab inuicem conſumami-
Rom. 13. c. 8. ni. Dico autem: ‖Spiritu ambulate, & de- 16
Iacob. 2. b. 8. ſideria carnis non perficietis. Caro enim 17
Rom. 13. d. 14 concupiſcit aduerſus ſpiritum: ſpiritus autē
1. Pet. 2. c. 11. aduerſus carnem. hæc enim ſibi inuicem ad-
uerſantur: vt non quæcunque vultis, illa fa-
ciatis. Quòd ſi ſpiritu ducimini: non eſtis 18
ſub lege. Manifeſta ſunt autem opera car- 19
nis, quæ ſunt, fornicatio, immunditia, im-
pudicitia, luxuria, idolorum ſeruitus, ve- 20
neficia, inimicitiæ, contentiones, æmulatio-
nes, iræ, rixæ, diſſenſiones, ſectæ, inuidiæ, 21
homicidia, ebrietates, comeſſationes, & his D
ſimilia. quæ prædico vobis, ſicut prædixi,
quoniam qui talia agunt, regnum Dei non
conſequentur. Fructus autem Spiritus eſt: 22
charitas, gaudium, pax, patientia, benigni-
tas, bonitas, longanimitas, manſuetudo, fi- 23
des, modeſtia, continentia, caſtitas. Aduerſus
huiuſmodi non eſt lex. Qui autem ſunt 24
Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vi-
tiis & concupiſcentiis. Si viuimus ſpiritu: 25
ſpiritu & ambulemus. Non efficiamur ina- 26
nis gloriæ cupidi, inuicem prouocantes, inui-
cem inuidentes.

CAP. VI.

Fratres & ſi præoccupatus fuerit homo in 1
aliquo delicto, vos qui ſpirituales eſtis, A
huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenitatis, con-
ſiderans teipſum, ne & tu tenteris. Alter 2
alterius onera portate: et ſic adimplebitis le-
gem Chriſti. Nam ſi quis exiſtimat ſe ali- 3
quid eſſe, cùm nihil ſit: ipſe ſe ſeducit. Opus 4
autem ſuum probet vnuſquiſque, & ſic in ſe- B
metipſo tantùm gloriam habebit, & non in
1. Cor. 3. b. 8. altero. ‖Vnuſquiſque enim onus ſuum por- 5
6 tabit. Communicet autem is qui catechi-
zatur *verbo, ei qui ſe catechizat, in om- *verbū ſe
7 nibus bonis. Nolite errare: Deus non irri-
8 detur. Quæ enim ſeminauerit homo: hæc &
metet. Quoniam qui ſeminat in carne ſua:
de carne & metet corruptionem. qui autem
ſeminat in ſpiritu: de ſpiritu metet vitam
9 æternam. ‖Bonum autem facientes, nō de- 2. The. 3. c. 13
C ficiamus. tempore enim ſuo metemus nō de-
10 ficientes. Ergo dum tempus habemus, ope-
remur bonum ad omnes, maximè autem ad
11 domeſticos fidei. Videte qualibus literis
12 ſcripſi vobis mea manu. Quicunque* volunt *enim
placere in carne: hi cogunt vos circuncidi,
tantùm vt crucis Chriſti perſecutionem non
13 patiantur. Neque enim qui circunciduntur,
legem cuſtodiunt. ſed volunt vos circuncidi:
14 vt in carne veſtra glorientur. Mihi autem
D abſit gloriari, niſi in cruce Domini noſtri Ie-
ſu Chriſti: per quem mihi mūdus crucifixus
15 eſt, & ego mundo. In Chriſto enim Ieſu
neque circuncisio aliquid valet, neque præpu-
16 tium: ſed noua creatura. Et quicunque hanc
regulam ſecuti fuerint, pax ſuper illos, &
17 miſericordia, & ſuper Iſrael Dei. De cætero
nemo mihi moleſtus ſit. ego enim ſtigmata
18 Domini Ieſu in corpore meo porto. Gratia
Domini noſtri Ieſu Chriſti, cum ſpiritu ve-
ſtro fratres. Amen.

# EPISTOLA. PAVLI AD EPHESIOS.

## CAP. I.

1 PAVLVS Apoſtolus Ieſu Chriſti per
A voluntatē Dei: omnibus ſanctis qui
ſunt Epheſi: & fidelibus in Chriſto
2 Ieſu. Gratia vobis & pax à Deo pa-
3 tre noſtro, & Domino Ieſu Chriſto. ‖Bene- 2. Cor. 1. a. 4
dictus Deus & Pater Domini noſtri Ieſu 1. Pet. 1. a. 3.
Chriſti, qui benedixit nos in omni benedi-
ctione ſpirituali, in cæleſtibus, in Chriſto:
4 ſicut elegit nos in ipſo ante mundi conſti-
tutionem, vt eſſemus ſancti & immaculati
5 in conſpectu eius in charitate. Qui præde-
ſtinauit nos in adoptionem filiorum, per Ie-
B ſum Chriſtum, in ipſum: ſecundum propoſitū
6 voluntatis ſuæ: in laudem gloriæ gratiæ
ſuæ, in qua gratificauit nos in dilecto filio
7 ſuo. In quo habemus redemptionem per
ſanguinem eius (remiſſionē peccatorum) ſe-
8 cundum diuitias gratiæ eius. quæ ſupera-
bundauit in nobis in omni ſapientia & pru-
9 dentia, vt notum faceret nobis ſacramentū
voluntatis ſuæ, ſecundum beneplacitū eius,
10 quod propoſuit in eo, *in diſpenſatione ple- *in diſpenſationem
nitudinis temporum, inſtaurare omnia in
Chriſto, quæ in cælis & quæ in terra ſunt, in
11 ipſo. In quo etiam nos ſorte vocati ſumus:
prædeſtinati ſecundum propoſitum eius qui
operatur

operatur omnia, ſecundum conſilium volun-
tatis ſuæ: ¶ vt ſimus in laudem gloriæ eius 12
nos, qui ante ſperauimus in Chriſto: ¶ in quo 13
& vos, cùm audiſſetis verbũ veritatis, (E- C
uangelium ſalutis veſtræ:) in quo et creden-
tes ſignati eſtis Spiritu promiſſionis ſancto,
¶ qui eſt pignus hæreditatis noſtræ, in redẽ- 14
ptionem acquiſitionis, in laudem gloriæ ip-
ſius. ¶ Propterea & ego audiens fidem veſtrã 15
*Chriſto qua eſt in "Domino' Ieſu, & dilectionem in
omnes ſanctos: ¶ non ceſſo gratias agens pro 16
vobis, memoriam veſtri faciens in orationi-
bus meis, ¶ vt Deus, Domini noſtri Ieſu 17
Chriſti pater gloriæ, det vobis ſpiritum ſa-
*agnitionẽ. pientiæ & reuelationis, in "agnitione' eius,
¶ illuminatos oculos cordis veſtri, vt ſciatis 18
quæ ſit ſpes vocationis eius, & quæ diuitiæ
gloriæ hæreditatis eius in ſanctis, ¶ & quæ 19
ſit ſupereminens magnitudo virtutis eius in D
Eſa. 3. b. 7. nos, qui credimus. ‖ ſecundum operationem
potentiæ virtutis eius, ¶ quam operatus eſt 20
in Chriſto, ſuſcitans illum à mortuis, & con-
ſtituens ad dexteram ſuam in cæleſtibus,
¶ ſupra omnem principatum & poteſtatem & 21
virtutem, & dominationem, et omne nomen
quod nominatur non ſolum in hoc ſeculo, ſed
Pſal. 8. b. 8. etiam in futuro. ¶ ‖ Et omnia ſubiecit ſub 22
"ſuper omnia ipſi eccleſiæ 5. pedibus eius: & ipſum dedit caput "ſupra
omnem eccleſiam', ¶ quæ eſt corpus ipſius, 23
plenitudo eius, qui omnia in omnibus ad-
impletur.

Colo. 2. c. 13. 3. a. 3.

CAP. II.

ET ‖ vos * cum eſſetis mortui delictis & 1
peccatis veſtris, ¶ in quibus aliquando 2
*conuiuificauit ambulaſtis ſecundum ſeculum mundi huius, A
ſecundùm principem poteſtatis aëris huius,
ſpiritus, qui nũc operatur in filios diffiden-
tiæ, ¶ in quibus & nos omnes aliquando con- 3
uerſati ſumus in deſiderijs carnis noſtræ,
facientes voluntatem carnis & cogitatio-
num, & eramus natura filij iræ ſicut & cæ-
teri: ¶ Deus autem (qui diues eſt in miſeri- 4
cordia) propter nimiam charitatem ſuã qua
dilexit nos, ¶ & cum eſſemus mortui pecca- 5
tis, conuiuificauit nos Chriſto, (cuius gratia
eſtis ſaluati,) & conreſuſcitauit, ¶ & conſe- 6
dere fecit in cæleſtibus in Chriſto Ieſu, ¶ vt 7
oſtenderet in ſeculis ſuperuenientibus abun- B
dantes diuitias gratiæ ſuæ, in bonitate ſuper
nos in Chriſto Ieſu. ¶ Gratia enim eſtis ſal- 8
uati per fidem (& hoc nõ ex vobis, Dei enim
donum eſt) ¶ non ex operibus, vt ne quis glo- 9
rietur. ¶ Ipſius enim ſumus factura, creati in 10
Chriſto Ieſu in operibus bonis, quæ præpa-
rauit Deus vt in illis ambulemus. ¶ Propter 11
quod memores eſtote quod aliquando vos
*qui "eratis Gẽtes in carne, qui dicebamini præ-
putium ab ea quæ dicitur circumciſio in car-
*quòd 8. ne, manufacta: ¶ "qui' eratis illo in tempo- 12
re ſine Chriſto, alienati à conuerſatione Iſ- C
raël, & hoſpites teſtamentorum, promiſſio-
nis ſpem non habentes, & ſine Deo in hoc
13 mundo. ¶ Nunc autem in Chriſto Ieſu vos
qui aliquando eratis longè, facti eſtis propè
14 in ſanguine Chriſti. ¶ Ipſe enim eſt pax no-
ſtra, qui fecit vtraq; vnum, & medium pa-
rietem maceriæ ſoluens, "inimicitias' in "inimicitiam 4.
15 carne ſua: ¶ legem mandatorũ decretis eua-
cuans: vt duos condat in ſemetipſo in vnum
16 nouum hominem, faciens pacem, ¶ "&' re- "vt
conciliet ambos in vno corpore, Deo per cru-
cem, interficiens "inimicitias' in ſemetipſo. "inimicitiam 8.
17 ¶ Et veniens euangelizauit pacẽ vobis qui
18 longe fuiſtis, & pacem ijs qui prope. ¶ ‖ quo- Rom. 5. a. 2.
D niam per ipſum habemus acceſſum ambo in
19 vno Spiritu ad Patrem. ¶ Ergo iam nõ eſtis
hoſpites & aduenæ: ſed eſtis ciues ſanctorum
20 & domeſtici Dei, ¶ ſuperædificati ſuper fun-
damentum Apoſtolorum & Prophetarũ, ipſo
21 ſummo angulari lapide Ieſu Chriſto: ¶ in quo
omnis ædificatio conſtructa, creſcit in tem-
22 plum ſanctum in Domino, ¶ in quo & vos
coædificamini in habitaculum Dei in Spiri-
tu ſancto.

CAP. III.

1 HVius rei gratia, ego Paulus vinctus
2 Chriſti Ieſu, pro vobis Gentibus: ¶ ſi
A tamen audiſtis diſpenſationem gratiæ Dei
3 quæ data eſt mihi in vobis, ¶ quoniam ſe-
cundum reuelationem notum mihi factum
eſt ſacramentum, ſicut ſupra ſcripſi in bre-
4 ui: ¶ prout poteſtis legentes intelligere pru-
5 dentiam meam in myſterio Chriſti, ¶ quod
alijs generationibus non eſt agnitum filijs
hominum, ſicuti nunc reuelatum eſt ſanctis
6 Apoſtolis eius & Prophetis in Spiritu. ¶ Gẽ-
tes eſſe cohæredes & concorporales & cõpar-
ticipes promiſſionis eius in Chriſto Ieſu per
7 Euangelium: ¶ Cuius factus ſum miniſter
8 ſecundum donum gratiæ Dei, quæ data eſt
mihi ‖ ſecundum operationem virtutis eius. Sup. 1. d. 19.
8 ¶ ‖ Mihi omnium ſanctorum minimo, data eſt 1. Cor. 15. b. 9.
gratia hæc, In Gentibus euangelizare in-
9 ueſtigabiles diuitias Chriſti, ¶ & illuminare
omnes quæ ſit diſpenſatio ſacramenti ab-
10 ſconditi à ſeculis in Deo, ¶ qui omnia creauit:
vt innoteſcat * "principibus' & poteſtati- *nunc 1.
bus, in cæleſtibus, per eccleſiam, multiformis "principatibus 3.
11 ſapientia Dei, ¶ ſecundũ præfinitionẽ ſeculo-
rum, quam fecit in Chriſto Ieſu Domino no-
12 ſtro. ¶ In quo habemus fiduciam & acceſſum
C in confidentia, per fidem eius. ¶ Propter quod
13 peto ne deficiatis in tribulationibus meis
14 pro vobis, quæ eſt gloria veſtra. ¶ Huius rei
gratia flecto genua mea ad Patrem Domini
15 noſtri Ieſu Chriſti, ¶ ex quo omnis pater-
16 nitas in "cælis' & in terra nominatur, ¶ vt "in cælo 9.
det vobis ſecundum diuitias gloriæ ſuæ,
"virtutem' corroborari per Spiritũ eius in "virtute 3.
17 interiori homine: ¶ Chriſtum habitare per
fidem in cordibus veſtris, in charitate ra-
18 dicati & fundati, ¶ vt poſſitis comprehen-

dere cum omnibus ſanctis, quæ ſit latitudo, D
& longitudo, & ſublimitas, & profundum,
¶ſcire etiam ſupereminentem ſcientiæ cha- 19
ritatem Chriſti, vt impleamini in omnem
Ro.16. d.25. plenitudinem Dei. ¶‖Ei autem qui potens 20
eſt omnia facere ſuperabundanter quam pe-
timus aut intelligimus, ſecundum virtutem
Ro.16. d.27. quæ operatur in nobis: ¶‖Ipſi gloria in eccle- 21
ſia, et in Chriſto Ieſu in omnes generationes
ſeculi ſeculorum. Amen.

CAP. IIII.

OBſecro itaque vos ego vinctus in Domi- 1
Phil.1. d.27. no, ‖vt digne ambuletis vocatione qua A
Colo.1.b.10. vocati eſtis, ¶cum omni humilitate & man- 2
1.Theſ.2.c. ſuetudine, cum patientia, ſupportantes in-
12.4.2.1. uicem in charitate, ¶‖ſolliciti ſeruare vni- 3
Rom.12 c.10 tatem ſpiritus in vinculo pacis. ¶Vnum cor- 4
1.Cor.4.10. pus, & vnus ſpiritus: ſicut * vocati eſtis in
vna ſpe vocationis veſtræ. ¶Vnus Domi- 5
Mala.1.b.10 nus, vna fides, vnũ baptiſma. ¶‖Vnus Deus 6
Deu.4. f.35. & Pater omnium, qui eſt ſuper omnes, &
Rom 12.2.3. per omnia, & in omnibus nobis. ¶‖Vnicuique 7
1.Co.12.b.11 autem noſtrum data eſt gratia ‖ ſecundum B
2.Co.10.d.13 menſuram donationis Chriſti. ¶Propter 8
Pſal.67. c.19 quod dicit, ‖Aſcendens in altum, captiuam
duxit captiuitatem: dedit dona hominibus.
¶(Quod autem aſcendit, quid eſt, niſi quia 9
& deſcẽdit primum in inferiores partes ter-
ræ? ¶Qui deſcendit, ipſe eſt & qui aſcendit 10
ſupra omnes cælos, vt impleret omnia.)
1.Co.12.d.28 ¶‖Et ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, 11
quoſdam autem Prophetas, alios vero Euã-
geliſtas, alios autem paſtores & doctores ¶ad 12
conſummationem ſanctorum in opus mini-
ſterij, in ædificationem corporis Chriſti: ¶do- 13
nec occurramus omnes in vnitatem fidei & C
agnitionis filij Dei, in virum perfectum, in
menſuram ætatis plenitudinis Chriſti: ¶vt 14
iam non ſimus paruuli fluctuantes: & cir-
cumferamur omni vento doctrinæ in nequi-
tia hominum, in aſtutia ad circumuentio-
Zach.8.e.16. nem erroris. ¶‖Veritatẽ autem facientes in 15
charitate, creſcamus in illo per omnia, qui
eſt caput, Chriſtus: ¶ex quo totum corpus 16
compactum & connexum per omnem iun-
cturam ſubminiſtrationis, ſecundum opera-
tionem in menſuram vniuſcuiuſque mem-
bri, augmentum corporis facit in ædificatio-
Rom.1.8.9. nem ſui in charitate. ¶Hoc igitur dico & ‖te- 17
1.Pet.4.a.3. ſtificor in Domino: vt iam non ambuletis ‖ſi- D
cut & Gentes ambulant in vanitate ſenſus
Rom.1. c.21. ſui, ¶‖tenebris obſcuratum habentes intel- 18
lectum, alienati a vita Dei per ignorantiam
quæ eſt in illis, propter cæcitatem cordis ip-
ſorum, ¶qui deſperantes, ſemetipſos tradi- 19
derunt impudicitiæ, in operationem immun-
ditiæ omnis in auaritiam. ¶Vos autem non 20
ita didiciſtis Chriſtum: ¶ſi tamen illum 21
audiſtis, & in ipſo edocti eſtis, (ſicut eſt ve-
*deponere ritas in Ieſu.) ¶‖ * Deponite' vos, ſecun- 22
Colo.3. b.8. dum priſtinam conuerſationẽ veterem ho- E

minem, qui corrumpitur ſecundum deſide- Heb.12.a.1.
23 ria erroris. ¶‖Renouamini autem ſpiritu 1.Pet.4.a.2.
24 mentis veſtræ: ¶& ‖induite nouum homi- Rom 6. a.4.
nem qui ſecundum Deum creatus eſt in iu- 12.a.2.
25 ſtitia, & ſanctitate veritatis. ¶‖Propter Col.3.b.12.
F quod deponentes mẽdacium, ‖loquimini ve- 1.Pet.1.a.1.
ritatem vnuſquiſque cum proximo ſuo: quo- Zach.8.e.16.
26 niam ſumus inuicem membra. ¶‖Iraſcimi- Pſal.4.a.5.
ni, & nolite peccare. ſol non occidat ſuper
27 iracundiam veſtram. ¶‖Nolite locum dare Iaco.4.b.7.
28 diabolo. ¶Qui furabatur, iam non furetur:
magis autem laboret, operando manibus
ſuis quod bonum eſt, vt habeat vnde tribuat
29 neceſſitatem patienti. ¶Omnis ſermo ma-
lus ex ore veſtro non procedat: ſed ſiquis bo-
nus ad ædificationem * fidei' vt det gra- *opportu-
30 tiam audientibus. ¶Et nolite contriſtare nitatis 1.
G Spiritum ſanctum Dei: in quo ſignati eſtis
31 * in die' redemptionis. ¶Omnis amaritudo, *in diem 2.
& ira, & indignatio, & clamor, & blaſphe-
mia tollatur a vobis cum omni malitia.
32 ¶‖Eſtote autem inuicem benigni, miſeri- Colo.3. b.12
cordes, donantes inuicem ſicut & Deus in
Chriſto donauit vobis.

CAP. V.

1 EStote ergo imitatores Dei: ſicut filij cha-
2 riſſimi: ¶‖& ambulate in dilectione. Ioh.13. d.34.
A ſicut & Chriſtus dilexit nos, & tradidit & 15 b.12.
ſemetipſum pro nobis oblationem & hoſtiam 1.Ioh.4.c.15
3 Deo in odorem ſuauitatis. ¶‖Fornicatio Coloſ.3.a.5.
autem & omnis immunditia, aut auaritia,
nec nominetur in vobis, ſicut decet ſanctos,
4 ¶aut turpitudo, aut ſtultiloquium, aut
ſcurrilitas, quæ ad rem non * pertinet': ſed *pertinẽt 2.
5 magis gratiarum actio. ¶Hoc enim ſcitote
intelligentes, quod omnis fornicator, aut
B immundus, aut auarus (* quod eſt idolorum *qui eſt
ſeruitus') non habet hæreditatem in regno idolorum
6 Chriſti & Dei. ¶‖Nemo vos ſeducat inani- ſeruus 1.
bus verbis. propter hæc enim venit ira Dei Mat.24.a.4.
7 in filios diffidentiæ. ¶Nolite ergo effici par- Mar.13.a.5.
8 ticipes eorum. ¶Eratis enim aliquando te- Luc.21. b.8.
nebræ: nunc autem lux in Domino. Vt filij Colo.2.d.18
9 lucis ambulate ¶(fructus enim lucis, eſt in 2.The.2.a.3.
omni bonitate, & iuſtitia, & veritate)
10 ¶probantes quid ſit beneplacitum Deo:
11 ¶& nolite communicare operibus infructuo-
C ſis tenebrarum, magis autem * redarguite. *& 4.
12 ¶Quæ enim in occulto fiunt ab ipſis, turpe
13 eſt & dicere. ¶Omnia autẽ quæ arguuntur:
à lumine manifeſtantur. omne enim quod
14 manifeſtatur, lumen eſt. ¶Propter quod di-
cit: Surge qui dormis & exurge à mortuis:
15 & illuminabit te Chriſtus. ¶Videte itaque
D fratres quomodo cautè ambuletis: ‖non quaſi Colo.4.a.5.
16 inſipientes, ¶ſed vt ſapientes: redimentes
17 tempus, quoniam dies mali ſunt: ¶Propterea
nolite fieri imprudentes: ‖ſed intelligentes Rom.12. a.2.
18 quæ ſit voluntas Dei. ¶Et nolite inebriari 1.The.4.a.3.
vino in quo eſt luxuria, ſed implemini Spi-
19 ritu *. ¶loquentes vobiſmetipſis in pſalmis *ſancto.
&

& hymnis, & canticis ſpiritualibus, cantan-
tes & pſallentes in cordibus veſtris Domi-
no: gratias agentes ſemper pro omnibus, in 20
nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti Deo & E
Patri. Subiecti inuicem, in timore Chriſti. 21
Gene.3.c.16. ‖Mulieres viris ſuis ſubditæ ſint, ſicut do- 22
Colo.3.d.18 mino: ‖quoniam vir, caput eſt mulieris: ſi- 23
1.Pet.3.a.1. cut Chriſtus caput eſt eccleſiæ. Ipſe, ſaluator F
1.Cor.11.a.3. corporis – eius. Sed ſicut eccleſia ſubiecta 24
–.7. eſt Chriſto, ita & mulieres viris ſuis in o-
Colo.3.d.19 mnibus. ‖Viri, diligite vxores veſtras, ſi- 25
cut & Chriſtus dilexit eccleſiam, & ſeipſum
tradidit pro ea: vt illa ſanctificaret, mun- 26
* vita dans eam lauacro aquæ in verbo*, vt ex- 27
* ipſam 2. hiberet * ipſe ſibi glorioſam eccleſiam, non
habentem maculam, aut rugam, aut aliquid
huiuſmodi, ſed vt ſit ſancta & immaculata.
Ita & viri debent diligere vxores ſuas vt 28
corpora ſua. Qui ſuam vxorem diligit: ſeip-
ſum diligit. Nemo enim vnquam carnem 29
ſuam odio habuit: ſed nutrit & fouet eam, G
ſicut & Chriſtus eccleſiam. quia membra 30
ſumus corporis eius, de carne eius & de oſſi-
Gen.2.d.24 bus eius. ‖Propter hoc relinquet homo pa- 31
Matt.19.a.5. trem & matrem ſuam: & adhærebit vxori
Mar.10.a.7. ſuæ. & ‖erũt duo in carne vna. Sacramen- 32
1.Cor.6.d.16 tum hoc magnum eſt. ego autem dico in
Chriſto & in eccleſia. Verumtamen & vos 33
ſinguli, vnuſquiſque vxorem ſuam ſicut
* vt 7. ſeipſum diligat: vxor autem timeat virum
–.7. – ſuum.

CAP. VI.

Colo.3.d.20 F‖Ilij, obedite parentibus veſtris in Domi- 1
Exo.20.c.12 no. hoc enim iuſtũ eſt. ‖Honora patrem 2
Deu.5.c.16. tuum & matrem tuam: (quod eſt manda- A
Eccl.3.b.9. tum primum in promiſſione,) vt bene ſit 3
7.c.29. tibi, & ſis longæuus ſuper terram. Et vos 4
Mat.15.a.4. patres, nolite ad iracundiam prouocare filios
Mar.7.b.10. veſtros. ſed educate illos in diſciplina & cor-
Colo.3.d.22 reptione Domini. ‖Serui obedite dominis 5
Tit.2.c.9. carnalibus, cum timore & tremore, in ſim-
1.Pet.2.c.18. plicitate cordis veſtri, ſicut Chriſto: non 6
ad oculum ſeruientes, quaſi hominibus pla-
centes, ſed vt ſerui Chriſti, facientes vo-
luntatem Dei ex animo. cum bona volun- 7
tate ſeruientes, ſicut Domino & non homi-
nibus. ſcientes quoniã vnuſquiſq; quod- 8
cunq; fecerit bonum, hoc recipiet a Domino,
ſiue ſeruus, ſiue liber. Et vos domini ea- 9
dem facite illis, remittentes minas: ſcientes
quia & illorum & veſter Dominus eſt in
Deu.10.d.17 cælis: & ‖perſonarum acceptio non eſt apud
2.Par.19.c.7 eum. De cætero fratres, confortamini in Do 10
Iob.34.b.19 mino, & in potentia virtutis eius. Induite 11
Sap.6.b.8. vos armaturam Dei: vt poſſitis ſtare ad-
Eccl.35.b.14 uerſus inſidias diaboli. quoniam non eſt 12
Ro.1.2.b.11. nobis colluctatio aduerſus carnem & ſangui-
Gala.2.b.6. nem: ſed aduerſus principes & poteſtates,
Colo.3.d.25 aduerſus mundi rectores tenebrarum harũ,
Act.10.c.34. contra ſpiritualia nequitiæ, in cæleſtibus.
1.Pet.1.c.17. Propterea accipite armaturam Dei: vt poſ- 13

C ſitis reſiſtere in die malo, & * in omnibus * & omni-
14 perfecti ſtare. State ergo ſuccincti lumbos bus perfe-
veſtros in veritate, & induti loricam iuſti- ctis 1.
15 tiæ, & calceati pedes in præparationem E-
16 uangelij pacis: in omnibus ſumentes ſcutum
fidei, in quo poſſitis omnia tela nequiſſimi
17 ignea extinguere. & ‖galeam ſalutis aſſu- Eſa.59.d.17
mite: & gladium ſpiritus, (quod eſt verbum 1.Theſ.5.b.8
18 Dei) ‖per omnem orationem & obſecratio- Luc.18.a.1.
nem orantes omni tempore in ſpiritu: & in Colo.4.a.2.
ipſo ‖vigilantes in omni inſtantia, & obſe-
19 cratione pro omnibus ſanctis: ‖& pro me, 2.The.3.a.1.
D vt detur mihi ſermo in apertione oris mei
cum fiducia, notum facere myſterium Euan-
20 gelij, pro quo legatione fungor in catena, ita
vt in ipſo audeam, prout oportet me loqui.
21 Vt autem & vos ſciatis quæ circa me ſunt,
quid agam: omnia vobis nota faciet Tychi-
cus, chariſſimus frater & fidelis miniſter in
22 Domino: quem miſi ad vos in hoc ipſum,
vt cognoſcatis quæ circa nos ſunt, & conſo-
23 letur corda veſtra. Pax fratribus & chari-
tas cum fide à Deo Patre*, & Domino Ieſu * noſtro
24 Chriſto. Gratia cum omnibus qui diligunt
Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum in in-
corruptione. Amen.

# EPISTOLA PAVLI AD PHILIPPENSES.

CAP. I.

1. PAVLVS & Timotheus ſerui Ieſu
A Chriſti: omnibus ſanctis in Chriſto
Ieſu, qui ſunt Philippis cum epiſcopis
2 & diaconibus: Gratia vobis & pax
à Deo Patre noſtro, & Domino Ieſu Chriſto.
3 Gratias ago deo meo in omni memoria ve-
4 ſtri (ſemper in cunctis orationibus meis pro
omnibus vobis, cum gaudio deprecationẽ fa-
5 ciens) ſuper communicatione veſtra in E-
6 uangelio Chriſti à prima die vſq; nũc. cõ-
fidens hoc ipſum quia qui cœpit in vobis o-
pus bonũ, perficiet vſq; in diem Chriſti Ie-
7 ſu. ſicut eſt mihi iuſtũ, hoc ſentire pro om-
nibus vobis, eo quod habeam vos in corde, &
in vinculis meis, & in defenſione, & confir-
matione Euangelij, ſocios gaudij mei omnes
8 vos eſſe. Teſtis enim mihi eſt Deus, quomo-
B do cupiã omnes vos in viſceribus Ieſu Chri-
9 ſti. Et hoc oro, vt charitas veſtra magis ac
magis abundet in ſcientia & in omni ſenſu:
10 vt probetis potiora, vt ſitis ſynceres, & ſine
11 offenſa in diem Chriſti, repleti fructu iuſti-
tiæ per Ieſum Chriſtũ, in gloriam & laudem
12 Dei. Scire autẽ vos volo fratres, quia quæ
circa me ſunt, magis ad profectum venerunt
13 Euangelij. ita vt vincula mea manifeſta
fierent in Chriſto in omni prætorio, & in
14 caſtris omnibus. vt plures è fratribus in
Domino,

*Domino, confidentes in vinculis meis, abun-*
*dantiùs auderent ſine timore verbum Dei*
*loqui.* ¶ *Quidam quidẽ & propter inuidiam* 15
*& contentionem: quidam autem & propter*
*bonam voluntatem Chriſtum prædicant.*
¶ *Quidam ex charitate: ſcientes quoniam in* 16
*defenſionem Euangelij poſitus ſum.* ¶ *Qui-* 17
*dam autẽ ex contentione Chriſtum annun-* C
*tiant non ſyncerè: exiſtimantes preſſuram ſe*
*ſuſcitare vinculis meis.* ¶ *Quid enim? Dum* 18
*omni modo, ſiue per occaſionem, ſiue per ve-*
*ritatem Chriſtus annuntietur: & in hoc*
*gaudeo, ſed & gaudebo.* ¶ *Scio enim quia hoc* 19
*mihi proueniet ad ſalutem, per veſtram ora-*
*tionem & ſubminiſtrationem Spiritus Ieſu*
*Chriſti,* ¶ *ſecundùm expectationem & ſpem* 20
*meam, quia in nullo confundar, ſed in omni*
*fiducia ſicut ſemper, & nunc magnificabitur*
*Chriſtus in corpore meo, ſiue per vitam, ſiue*
*per mortem.* ¶ *Mihi enim viuere Chriſtus* 21
*eſt: & mori lucrum.* ¶ *Quod ſi viuere in car-* 22
"hoc 1. *ne, "hic' mihi fructus operis eſt, & quid* D
*eligam ignoro.* ¶ *Coarctor autem è duobus:* 23
*deſiderium habens diſſolui & eſſe cum Chri-*
*ſto, multò magis melius:* ¶ *permanere autem* 24
°magis 4. *in carne, °neceſſarium propter vos.* ¶ *Et hoc* 25
*confidens, ſcio quia manebo & permanebo o-*
*mnibus vobis, ad profectum veſtrũ & gau-*
*dium fidei:* ¶ *vt gratulatio veſtra abundet in* 26
*Chriſto Ieſu in me, per meum aduentum*
Ephe.4.a.1. *iterum ad vos.* ¶ ‖ *Tantùm dignè Euangelio* 27
Coll.1.b.10. *Chriſti conuerſamini: vt ſiue cum venero, &*
1.Thc.2.c.12 *videro vos, ſiue abſens, audiam de vobis*
*quia ſtatis in vno ſpiritu, vnanimes, colla-*
*borantes fidei Euangelij.* ¶ *Et in nullo ter-* 28
*reamini ab aduerſarijs, quæ illis eſt cauſa*
*perditionis, vobis aũt ſalutis, & hoc à Deo:*
¶ *quia vobis donatum eſt pro Chriſto, non ſo-* 29
*lùm vt in eum credatis, ſed vt etiam pro illo*
*patiamini,* ¶ *idem certamen habentes quale* 30
"auditis 1. *& vidiſtis in me, & nunc "audiſtis' de me.*

CAP. II.

SIqua ergo conſolatio in Chriſto, ſi quod 1
*ſolatium charitatis, ſiqua ſocietas ſpiri-* A
"ac miſera- *tus, ſiqua viſcera "miſerationis':* ¶ *implete* 2
tiones 7. *gaudium meum, vt idem ſapiatis, eandem*
*charitatem habentes, vnanimes idipſum*
*ſentientes:* ¶ *nihil per contentionem, neque* 3
*per inanem gloriam: ſed in humilitate, ſu-*
1.Cor.10.f. *periores ſibi inuicem arbitrantes:* ¶ ‖ *non quæ* 4
24.3.b.5. *ſua ſunt ſinguli conſiderantes, ſed ea quæ a-*
*liorum.* ¶ *Hoc enim ſentite in vobis, quod &* 5
*in Chriſto Ieſu:* ¶ *qui cùm in forma Dei eſ-* 6
*ſet, non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqua-*
*lem Deo,* ¶ *ſed ſemetipſum exinaniuit, for-* 7
*mam ſerui accipiens, in ſimilitudinem ho-*
*minum factus, & habitu inuentus vt ho-*
Heb.2.b.9. *mo.* ¶ ‖ *Humiliauit ſemetipſum, factus obe-* 8
*diens vſque ad mortem: mortem autem cru-*
*cis.* ¶ *Propter quod & Deus exaltauit illum:* 9
*& donauit illi nomen quod eſt ſuper omne* B

10 *nomen:* ¶ ‖ *vt in nomine Ieſu omne genu fle-* Eſa.45.d.23.
*ctatur, cœleſtium, terreſtrium, & infernorũ.* Rom.14.b.11
11 ¶ *& omnis lingua confiteatur quia Dominus*
*Ieſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris.*
12 ¶ *Itaque chariſſimi mei (ſicut ſemper obedi-*
*ſtis:) non vt in præſentia mei tantum, ſed*
*multo magis nũc in abſentia mea, cum me-*
*tu & tremore veſtram ſalutem operamini.*
13 ¶ *Deus eſt enim qui operatur in vobis &*
14 *velle & perficere, pro bona voluntate.* ¶ ‖ *O-* 1.Pet.4.c.9.
*mnia autem facite ſine murmurationibus &*
15 *hæſitationibus:* ¶ *vt ſitis ſine querela, &*
*ſimplices filij Dei, ſine reprehenſione in me-*
*dio nationis prauæ & peruerſæ: inter quos*
16 *lucetis ſicut luminaria in mundo:* ¶ *verbum*
C *vitæ continentes ad gloriam meam in die*
*Chriſti, quia non in vacuum cucurri, neque*
17 *in vacuum laboraui.* ¶ *Sed & ſi immolor ſu-*
*pra ſacrificium & obſequium fidei veſtræ,*
18 *gaudeo & congratulor omnibus vobis.* ¶ *Id-*
*ipſum autem & vos gaudete, & congratu-*
19 *lamini mihi.* ¶ *Spero autem in Domino Ieſu,*
‖ *Timótheum me cito mittere ad vos: vt &* Acto.16.a.1.
*ego bono animo ſim, cognitis quæ circa vos*
20 *ſunt.* ¶ *Neminem enim habeo tam vnani-*
*mem, qui ſincera affectione pro vobis ſolici-*
21 *tus ſit.* ¶ ‖ *Omnes enim quæ ſua ſunt quæ-* 1.Cor.10.f.
22 *runt: non quæ ſunt Ieſu Chriſti.* ¶ *Experi-* 24.3.b.5.
*mentum autem eius cognoſcite, quia ſicut*
*patri filius mecum ſeruiuit in Euangelio.*
23 ¶ *Hunc igitur ſpero me mittere ad vos, mox,*
24 *vt videro quæ circa me ſunt.* ¶ *Confido au-*
*tem in Domino quoniam & ipſe veniam ad*
25 *vos cito.* ¶ *Neceſſarium autem exiſtimaui,*
D *Epaphroditum fratrem & cooperatorem &*
*commilitonem meum, veſtrum autem Apo-*
*ſtolum, & miniſtrum neceſſitatis meæ, mit-*
26 *tere ad vos.* ¶ *quoniam quidem omnes vos*
*deſiderabat: & mœſtus erat, propterea quòd*
27 *audieratis illum infirmatum.* ¶ *Nam & in-*
*firmatus eſt vſque ad mortem: ſed Deus mi-*
*ſertus eſt eius: non ſolùm autem eius, ve-*
*rumetiam & mei, ne triſtitiam ſuper triſti-*
28 *tiã haberem.* ¶ *Feſtinantiùs ergo miſi illum:*
*vt viſo eo, iterum gaudeatis, et ego ſine tri-*
29 *ſtitia ſim.* ¶ *Excipite itaque illum cum omni*
*gaudio in Domino: & eiuſmodi cum honore*
30 *habetote,* ¶ *quoniã propter opus Chriſti, vſq;*
*ad mortem acceſſit, tradens animam ſuam,*
*vt impleret id quod ex vobis deerat erga*
*meum obſequium.*

CAP. III.

1 DE cætero fratres mei, gaudete in Do-
A *mino. Eadem vobis ſcribere, mihi qui-*
*dem non pigrum, vobis autem neceſſarium.*
2 ¶ *Videte canes, videte malos operarios, vide-*
3 *te conciſionem.* ¶ *Nos enim ſumus circunci-*
*ſio, qui ſpiritu ſeruimus Deo: & gloriamur*
*in Chriſto Ieſu, & non in carne fiduciam*
4 *habentes,* ¶ *quanquam & ego habeam confi-*
*dentiam in carne. Siquis alius videtur con-*
*fidere*

ſidere in carne: ego magis. ¶ circumciſus o- 5
ctauo die, ex genere Iſrael, de tribu Ben-ia-
2.Co.11.e.22 min, ‖ Hebræus ex Hebræis. ‖ ſecundum le-
Act.23.b.6. gem Phariſæus. ¶ ſecundum æmulationem 6
perſequens eccleſiam Dei, ſecundum iuſti-
tiam quæ in lege eſt conuerſatus ſine quere-
la. ¶ Sed quæ mihi fuerunt lucra, hæc arbi- 7
tratus ſum propter Chriſtum detrimenta. B
¶ Veruntamen exiſtimo omnia detrimentum 8
eſſe propter eminentem ſcientiam Ieſu Chri-
ſti Domini mei: propter quem omnia detri-
mentū feci, & arbitror vt ſtercora, vt Chri-
ſtum lucrifaciam: ¶ & inueniar in illo non 9
habens meam iuſtitiam quæ ex lege eſt, ſed
*Ieſu illam quæ ex fide eſt Chriſti*, quæ ex Deo eſt
iuſtitia in fide: ¶ ad cognoſcendum illum, & 10
virtutem reſurrectionis eius, & ſocietatem
*paſſionis "paſſionum' illius: configuratus morti eius.
¶ ſi quo modo occurram ad reſurrectionem 11
quæ eſt ex mortuis. ¶ Non quod iam accepe- 12
rim, aut iam perfectus ſim: ſequor autem, ſi C
comprehendam in quo & comprehenſus ſum
à Chriſto Ieſu. ¶ Fratres, ego me non arbi- 13
tror comprehendiſſe. Vnum autem, quæ qui-
dem retro ſunt obliuiſcens, ad ea vero quæ
ſunt priora extendens meipſum, ¶ ad deſti- 14
natum perſequor, ad brauium ſupernæ vo-
cationis Dei in Chriſto Ieſu. ¶ Quicunque 15
ergo perfecti ſumus, hoc ſentiamus: & ſi
*reuelauit quid aliter ſapitis, & hoc vobis Deus "reue-
6. labit'. ¶ Veruntamen ad quod peruenimus, 16
vt idem ſapiamus, in eadem permaneamus
regula. ¶ Imitatores mei eſtote fratres, et ob- 17
ſeruate eos qui ita ambulant ſicut habetis
*nos 1. formam "veſtram'. ¶ ‖ Multi enim ambu- 18
Rom.16.c.17 lant, quos ſæpe dicebam vobis (nunc autem
& flens dico) inimicos crucis Chriſti: ¶ quo- 19
rum finis, interitus: quorum Deus, venter
eſt: & gloria in confuſione ipſorum, qui ter-
rena ſapiunt. ¶ Noſtra autem conuerſatio in 20
cælis eſt: vnde etiam Saluatorem expecta-
mus, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum,
¶ qui reformabit corpus humilitatis noſtræ, 21
configuratum corpori claritatis ſuæ ſecun-
dum operationem qua etiam poſſit ſubijcere
ſibi omnia.

CAP. IIII.

ITaque fratres mei chariſſimi & deſide- 1
*.1. ratiſſimi, gaudiū meum' & corona mea: A
*Euodiam. ſic ſtate in Domino, chariſſimi. ¶ "Eucho- 2
diam' rogo & Syntichen deprecor idipſum
ſapere in Domino. ¶ Etiam rogo & te germa- 3
ne compar, adiuua illas quæ mecum labora-
uerunt in Euangelio cum Clemente, & cæ-
teris adiutoribus meis, quorum nomina ſunt
in libro vitæ. ¶ Gaudete in Domino ſemper: 4
iterum dico, gaudete. ¶ Modeſtia veſtra nota 5
ſit omnibus hominibus. Dominus prope eſt.
¶ Nihil ſolliciti ſitis: ſed in omni oratione & 6
obſecratione cum gratiarum actione petitio- B
nes veſtræ innoteſcant apud Deum. ¶ Et 7
pax Dei quæ exuperat omnem ſenſum, cu-
ſtodiat corda veſtra & intelligentias ve-
8 ſtras in Chriſto Ieſu. ¶ De cætero fratres,
quæcunque ſunt vera, quæcunque pudica,
quæcunque iuſta, quæcunque ſancta, quæ-
cunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, ſi-
qua virtus, ſiqua laus "diſciplinæ', hæc co- *.1.
9 gitate. ¶ Quæ & didiciſtis, & accepiſtis, &
audiſtis, & vidiſtis in me: hæc agite, &
10 Deus pacis erit vobiſcum. ¶ Gauiſus ſum
C autem in Domino vehementer, quoniam
tandem aliquando refloruiſtis pro me ſenti-
re, ſicut & ſentiebatis: occupati autem era-
11 tis. ¶ Non quaſi propter penuriam dico, ego
enim didici, in quibus ſum, ſufficiens eſſe.
12 ¶ Scio & humiliari, ſcio & abundare: (vbi-
que, & in omnibus inſtitutus ſum) & ſatia-
ri, & eſurire, & abundare, & penuriam
13 pati. ¶ omnia poſſum in eo qui me confortat.
14 ¶ Veruntamen bene feciſtis, communicantes
15 tribulationi meæ. ¶ Scitis autem & vos Phi-
lippenſes, quod in principio Euāgelij, quan-
do profectus ſum à Macedonia, nulla mihi
eccleſia communicauit in ratione dati & ac-
16 cepti, niſi vos ſoli: ¶ quia & Theſſalonicam,
17 ſemel & bis in vſum mihi miſiſtis. ¶ Non
D quia quæro datum: ſed requiro fructum a-
18 bundantem "in ratione veſtra'. ¶ Habeo au- *in rationē
tem omnia, & abundo: repletus ſum, acceptis veſtram 1.
ab Epaphrodito quæ miſiſtis, odorem ſuaui-
tatis, ‖ hoſtiam acceptam, placentem Deo. Rom.12.a.1.
19 ¶ Deus autem meus impleat omne deſide-
rium veſtrum ſecundū diuitias ſuas in glo-
20 ria, in Chriſto Ieſu. ¶ Deo autem & patri no-
21 ſtro gloria in ſæcula ſæculorum. Amen. ¶ Sa-
22 lutate omnem ſanctū in Chriſto Ieſu. ¶ Sa-
lutant vos qui mecum ſunt, fratres. Salutāt
vos omnes ſancti: maxime autem qui de
23 Cæſaris domo ſunt. ¶ Gratia Domini noſtri
Ieſu Chriſti cum ſpiritu veſtro. Amen.

# EPISTOLA PAVLI AD COLOSSENSES.

CAP. I.

1 PAVLVS Apoſtolus Ieſu Chriſti per
A voluntatem Dei, & Timotheus fra-
2 ter: ¶ ijs qui ſunt Coloſſis ſanctis &
fidelibus fratribus in Chriſto Ieſu:
3 ¶ Gratia vobis & pax à Deo patre noſtro, &
Domino Ieſu Chriſto. Gratias agimus Deo
& Patri Domini noſtri Ieſu Chriſti ſemper
4 pro vobis, orantes: ¶ audientes fidem veſtrā
in Chriſto Ieſu, & dilectionem quam habe-
5 tis in ſanctos omnes, ¶ propter ſpem quæ re-
poſita eſt vobis in cælis, quam audiſtis in
6 verbo veritatis Euangelij, ¶ quod peruenit
ad vos, ſicut & in vniuerſo mundo eſt, &
B fructificat & creſcit ſicut in vobis, ex ea die
quæ

*qua audiſtis & cognouiſtis gratiam* Dei *in* 8
*veritate, ⁋ ſicut didiciſtis ab Epaphra cha-* 7
*riſſimo conſeruo noſtro, qui eſt fidelis pro vo-*
*bis miniſter* Chriſti *Ieſu, ⁋ qui etiam mani-* 8
*feſtauit nobis dilectionem veſtram in ſpiri-*
*tu. ⁋ ideo & nos ex qua die audiuimus , non* 9
*ceſſamus pro vobis orantes & poſtulantes,*
*vt impleamini agnitionem voluntatis eius,*
*in omni ſapientia & intellectu ſpiritali: ⁋ vt* 10
*ambuletis digne* Deo *, per omnia placentes:*
*in omni opere bono fructificantes, & creſcen-*
*tes in ſcientia* Dei *; ⁋ in omni virtute con-* 11
*fortati ſecundum potentiam claritatis eius*
*in omni patientia & longanimitate cũ gau-*
*dio, ⁋ gratias agentes* ⁿDeo *&* Patri¹ *qui* 12
*dignos nos fecit in partem ſortis ſanctorum,*
*in lumine: ⁋ qui eripuit nos de poteſtate te-* 13
*nebrarum , & tranſtulit in regnum filij di-*
*lectionis ſuæ, ⁋ in quo habemus redemptio-* 14
*nem, *remiſſionem peccatorum, ⁋ qui eſt ima-* 15
*go* Dei *inuiſibilis, primogenitus omnis crea-*
*turæ: ⁋ quoniam ‖ in ipſo condita ſunt vni-* 16
*uerſa in cælis, & in terra, viſibilia, & inui-* C
*ſibilia , ſiue throni , ſiue dominationes, ſiue*
*principatus , ſiue poteſtates : omnia per ip-*
*ſum, & in ipſo creata ſunt: ⁋ & ipſe eſt ante* 17
*omnes , & omnia in ipſo conſtant. ⁋ Et ipſe* 18
*eſt caput corporis eccleſiæ, qui eſt principium,*
*‖ primogenitus, ex mortuis: vt ſit in omnibus*
*ipſe primatum tenens: ⁋ quia in ipſo compla-* 19
*cuit omnem plenitudinem inhabitare: ⁋ &* 20
*per eum reconciliare omnia in ipſum, pacifi-*
*cans per ſanguinem crucis eius , ſiue quæ in*
*terris, ſiue quæ in cælis ſunt. ⁋ Et vos cùm* 21
*eſſetis aliquando alienati & inimici ſenſu,*
*in operibus malis: ⁋ nunc autem reconcilia-* 22
*uit in corpore carnis eius per mortem, exhi-*
*bere vos ſanctos & immaculatos, & irrepre-*
*henſibiles coram ipſo. ⁋ ſi tamen permanetis* 23
*in fide fundati & ſtabiles , & immobiles à*
*ſpe* Euangelij *quod audiſtis , quod prædica-*
*tum eſt in vniuerſa creatura quæ ſub cælo*
*eſt , cuius factus ſum ego* Paulus *miniſter.*
*⁋ Qui nunc gaudeo in paſſionibus pro vobis,* 24
*& adimpleo ea quæ deſunt paſſionum* Chri-
*ſti , in carne mea pro corpore eius , quod eſt* D
*eccleſia: ⁋ cuius factus ſum ego miniſter ſe-* 25
*cundum diſpenſationem* Dei *, quia data eſt*
*mihi in vobis , vt impleam verbum* Dei,
*⁋ myſterium quod abſconditum fuit à ſeculis* 26
*& generationibus, nunc autem manifeſtatũ*
*eſt ſanctis eius, ⁋ quibus voluit* Deus *notas* 27
*facere diuitias gloriæ* Sacramenti *huius in*
Gentibus *, quod eſt* Chriſtus*, in vobis ſpes*
*gloriæ. ⁋ quem nos annuntiamus, corripientes* 28
*omnem hominem, & docentes omnem homi-*
*nem in omni ſapientia, vt exhibeamus om-*
*nem hominem perfectum in* Chriſto *Ieſu.*
*⁋ In quo & laboro, certando ſecundum ope-* 29
*rationem eius quam operatur in me in vir-*
*tute.*

ⁿ Patri 2. Deo Patri 32.
* &
* vel 1.
Iohã. 1. a. 4.
1. Cor. 15. c. 2c.
Apoc. 1. b. 9.

CAP. II.

1 *VOlo enim vos ſcire qualem ſolicitudi-*
A *nem habeam pro vobis & pro ijs qui*
*ſunt Laodiceæ, & quicunq; nõ viderunt fa-*
2 *ciem meam in carne: ⁋ vt conſolentur corda*
*ipſorũ, inſtructi in charitate, et in omnes di-*
*uitias plenitudinis intellectus, in agnitioné*
3 *myſterij* Dei * Patris *Chriſti Ieſu, ⁋ in quo
*ſunt omnes theſauri ſapiẽtiæ & ſcientiæ ab-*
4 *ſconditi. ⁋ Hoc autem dico, vt nemo vos de-*
5 *cipiat in ſublimitate ſermonum. ⁋ ‖ Nam etſi*
*corpore abſens ſum, ſed ſpiritu vobiſcũ ſum:*
*gaudens & videns ordinem veſtrum, et fir-*
B *mamentũ eius quæ in* Chriſto *eſt, fidei ve-*
6 *ſtræ. ⁋ Sicut ergo accepiſtis* Ieſum Chriſtum
7 Dominum*, *in ipſo ambulate, ⁋ radicati &*
*ſuperædificati in ipſo, & cõfirmati fide ſicut*
*& didiciſtis, abũdantes ⁿin illo¹ in gratia-*
8 *rum actione . ⁋ Videte ne quis vos decipiat*
*per philoſophiã, & inanem fallaciam: ſecun-*
*dum traditionem hominum , ſecundum ele-*
*menta mundi , & non ſecundum* Chriſtum.
9 *⁋ quia in ipſo inhabitat omnis plenitudo di-*
10 *uinitatis corporaliter: ⁋ & eſtis in illo reple-*
*ti, qui eſt caput omnis principatus & pote-*
11 *ſtatis: ⁋ in quo & circumciſi eſtis circumciſione*
*non manu facta in expoliatione corporis car-*
12 *nis, * in circumciſione* Chriſti*, ⁋ conſepulti*
*ei in baptiſmo: in quo & reſurrexiſtis per fi-*
*dem operationis* Dei *, qui ſuſcitauit illum à*
13 *mortuis. ⁋ ‖ Et vos cum mortui eſſetis in de-*
C *lictis & præputio carnis veſtræ, conuiuifica-*
14 *uit cũ illo: donans vobis omnia delicta, ⁋ de-*
*lens quod aduerſus nos erat , chyrographum*
*ⁿdecreti¹, quod erat contrarium nobis. & ip-*
15 *ſum tulit de medio, affigens illud cruci: ⁋ &*
*expolians principatus & poteſtates, traduxit*
*confidenter palam , triumphans illos in ſe-*
16 *metipſo. ⁋ Nemo ergo vos iudicet in cibo aut*
*in potu, aut in parte diei ⁿfeſti¹, aut neome-*
17 *niæ, aut ſabbathorum: ⁋ quæ ſunt vmbra fu-*
18 *turorum, corpus autem* Chriſti*. ⁋ ‖ Nemo vos*
*ſeducat , volens in humilitate & religione*
*Angelorum, quæ non vidit ambulans, fruſtra*
19 *inflatus ſenſu carnis ſuæ, ⁋ & nõ tenens ca-*
*put, ex quo totum corpus per nexus & con-*
*iunctiones ſubminiſtratum & conſtructum,*
20 *creſcit in augmentum* Dei*. ⁋ Si ergo mortui*
D *eſtis cum* Chriſto*, ab elemẽtis ⁿhuius¹ mun-*
*di: quid adhuc tanquam viuentes in mun-*
21 *do decernitis? ⁋ ⁿNe tetigeritis, neq; guſta-*
22 *ueritis, neque contrectaueritis¹: ⁋ quæ ſunt*
*omnia in interitum ipſo vſu, ſecundum præ-*
23 *cepta & doctrinas hominum. ⁋ quæ ſunt ra-*
*tionem quidẽ habentia ſapientiæ in ſuper-*
*ſtitione & humilitate, & non ad parcendum*
*corpori, non in honore aliquo ad ſaturitatem*
*carnis.*

CAP. III.

1 *IGitur ſi conſurrexiſtis cum* Chriſto *: quæ*
A *ſurſum ſunt, quærite : vbi* Chriſtus *eſt in*
2 *dextera* Dei *ſedẽs. ⁋ quæ ſurſum ſunt, ſapi-*
*te, non*

* & 5.
* & 7.
1. Cor. 5. c. 3.
* noſtrum
ⁿ. 4.
ⁿ in ea 36
* ſed
Ephe. 2. a. 1.
ⁿ decretis 35.
ⁿ. 5.
Mat. 24. a. 4.
ⁿ. 2.
ⁿ Ne tetigeris, neque guſtaueris neque contrectaueris.

te: non quæ ſuper terram. ¶ Mortui enim e- 3
ſtis: & vita veſtra eſt abſcondita cum Chri-
*autem enim 12. ſto in Deo. ¶ Cum* Chriſtus apparuerit, vita 4
veſtra: tunc & vos apparebitis cum ipſo in
Ephe.5.a.3. gloria. ¶ ‖ Mortificate ergo mẽbra veſtra quæ 5
ſunt ſuper terram, fornicationem, immundi-
tiam, libidinem, concupiſcentiam malam, &
auaritiam, quæ eſt ſimulachrorum ſeruitus.
¶ propter quæ, venit ira Dei ſuper filios in- 6
credulitatis. ¶ in quibus & vos ambulaſtis 7
Rom.6.a.4. aliquando, cum viueretis in illis. ‖ ¶ Nũc au- 8
b.12. tem deponite & vos omnia, iram, indigna- B
Ephe.4.f.23. tionem, malitiam, blaſphemiam, turpem ſer
Heb.12.a.1. monem de ore veſtro. ¶ Nolite mentiri inui- 9
1.Pet.2.a.1. cem: expoliantes vos veterem hominem cum
4.a.1. actibus ſuis, ¶ & induentes nouum eum qui 10
renouatur in agnitionem, ſecundum imagi-
*maſculus & fœmina. nem eius qui creauit illum, ¶ vbi non eſt*, 11
Gentilis & Iudæus, circuncißio & præputiũ,
Barbarus & Scytha, ſeruus & liber: ſed
Eph.6.b.11. omnia, & in omnibus Chriſtus. ¶ ‖ Induite 12
vos ergo ſicut electi Dei, ſancti, & dilecti
viſcera miſericordiæ, benignitatem, humili-
tatem, modeſtiam, patientiam, ¶ ſupportan- 13
tes inuicem: & donantes vobiſmetipſis ſi C
quis aduerſus aliquem habet querelam, ſi-
cut & Dominus donauit vobis: ita & vos.
*.1. ¶ Super omnia autem hæc, charitatem habe- 14
te*, quod eſt vinculum perfectionis: ¶ & 15
pax Chriſti exultet in cordibus veſtris, in
qua & vocati eſtis in vno corpore: & grati
eſtote. ¶ Verbum Chriſti habitet in vobis a- 16
bundanter, in omni ſapientia: docentes &
*in commonentes voſmetipſos, * pſalmis, hym-
nis, & canticis ſpiritualibus, in gratia can-
1.Cor.10.g.30. tantes in cordibus veſtris Deo. ¶ ‖ Omne 17
quodcunq; facitis in verbo aut in opere, om-
*facite. nia in nomine Domini Ieſu Chriſti*, gra- D
Ephe.5.c.22. tias agentes Deo, et Patri per ipſum. ¶ ‖ Mu- 18
1.Pet.3.a.1. lieres ſubditæ eſtote viris, ſicut oportet, in
Ephe.5.f.25. Domino. ¶ ‖ Viri, diligite vxores*: & nolite 19
*veſtras amari eſſe ad illas. ¶ ‖ Filij, obedite parenti- 20
*.4. bus per omnia: hoc enim placitum eſt in*
Eph.6.a.5. Domino. ¶ Patres, nolite ad indignationem 21
Tit.2.c.9. prouocare filios veſtros: vt non puſillo animo
1.Pet.2.c.18. fiant. ¶ ‖ Serui, obedite per omnia dominis 22
carnalibus, non ad oculum ſeruientes, quaſi
hominibus placentes, ſed in ſimplicitate cor-
dis, timentes Deum. ¶ Quodcunque facitis, 23
ex animo operamini ſicut Domino, & non
hominibus: ¶ ſcientes quòd à Domino acci- 24
pietis retributionem hæreditatis. Domino
Chriſto ſeruite. ¶ qui enim iniuriam facit, 25
Rom.2.b.6. ‖ recipiet id quod inique geßit: & ‖ non eſt
Act.10.f.34. perſonarum acceptio apud Deum*.
*.1.

## CAP. IIII.

Domini, quod iuſtum eſt et æquum, ſer- 1
Luc.18.a.1. uis præſtate: ſcientes quod & vos Do- A
1.The.5.c.17 minum habetis in cælo. ¶ ‖ Orationi inſtate: 2
Eph.6.c.18. vigilates in ea in gratiarũ actione. ¶ ‖ oran- 3
2.The.3.a.1. tes ſimul & pro nobis, vt Deus aperiat no-
bis oſtium ſermonis ad loquendum myſte-
rium Chriſti (propter quod etiam vinctus
4 ſum) ¶ vt manifeſtem illud ita vt oportet
5 me loqui. ¶ ‖ In ſapientia ambulate ad eos Eph.5.d.15.
6 qui foris ſunt: tempus redimentes. ¶ Sermo
B veſter ſemper in gratia ſale ſit conditus: vt
ſciatis quomodo oporteat vos vnicuique re-
7 ſpondere. ¶ Quæ circa me ſunt, omnia vobis
nota faciet Tychicus charißimus frater, &
fidelis miniſter, & conſeruus in Domino:
8 ¶ quem miſi ad vos ad hoc ipſum vt cogno-
ſcat quæ circa vos ſunt, & conſoletur corda
9 veſtra, ¶ cum Oneſimo charißimo & fideli
fratre qui ex vobis eſt. *Omnia* quæ hic a- *qui omnia
10 guntur, nota facient vobis. ¶ Salutat vos
Ariſtarchus concaptiuus meus, & Marcus
conſobrinus Barnabæ, (de quo accepiſtis
C mãdata. Si venerit ad vos excipite illum.)
11 ¶ & Ieſus qui dicitur Iuſtus: qui ſunt ex
circuncißione. hi ſoli ſunt adiutores mei in
12 regno Dei: qui mihi fuerunt ſolatio. ¶ Salu-
tat vos Epaphras qui ex vobis eſt, ſeruus
Chriſti Ieſu, ſemper ſolicitus pro vobis in o-
rationibus, vt ſtetis perfecti et pleni in om-
13 ni voluntate Dei. ¶ Teſtimonium enim illi
perhibeo quod habet multum laborẽ pro vo-
bis, & pro iis qui ſunt Laodiceæ, & qui Hie-
14 rapoli. ¶ Salutat vos ‖ Lucas medicus charıſ- 2.Ti.4.b.11.
15 ſimus, & Demas. ¶ Salutate fratres qui ſunt
D Laodiceæ: & Nympham & quæ in domo eius
16 eſt Eccleſiam. ¶ Et cùm lecta fuerit apud vos
epiſtola, facite vt & in Laodicenſium eccle-
ſia legatur: & * eam quæ Laodicenſium eſt, *ea quæ Laodicenſium eſt vobis legatur
17 vos legatis*. ¶ Et dicite Archippo, Vide mi-
niſterium quod accepiſti in Domino: vt illud
18 impleas. ¶ Salutatio, mea manu Pauli. Me-
mores eſtote vinculorum meorum. Gratia *Domini noſtri Ieſu Chriſti.
*vobiſcum. Amen.

# EPISTOLA PAVLI AD THESSALONICENSES PRIMA.

## CAP. I.

1 PAVLVS & Syluanus & Timó-
A theus eccleſiæ Theſſalonicenſiũ in Deo
patre, & Domino Ieſu Chriſto. Gra-
2 tia vobis & pax*. ¶ Gratias agimus *à Deo patre noſtro, & Domino Ieſu Chriſto.
Deo ſemper pro omnibus vobis: memoriam
veſtri facientes in orationibus noſtris ſine
3 intermißione, ¶ memores operis fidei veſtræ
B & laboris, & charitatis, & ſuſtinentiæ ſpei
Domini noſtri Ieſu Chriſti, ante Deum &
4 patrem noſtrum: ¶ ſcientes fratres dilecti à
5 Deo, electionem veſtram: ¶ quia Euangelium
noſtrum nõ fuit ad vos in ſermone tantùm,
C ſed in virtute & in ſpiritu ſancto, & in
plenitudine multa, ſicut ſcitis quales fue-
6 rimus in vobis propter vos. ¶ Et vos imita-
tores noſtri facti eſtis, & Domini: excipiẽtes
verbum

*verbum in tribulatione multa, cum gaudio*
*Spiritus ſancti:* ¶ *ita vt facti ſitis forma o-* 7
*mnibus credentibus in Macedonia & in A-*
*chaia.* ¶ *A vobis enim diffamatus eſt ſermo* 8
*Domini: non ſolum in Macedonia & in A-* D
*chaia, ſed *in omni loco, fides veſtra quæ eſt* (*& 1.)
*ad Deum, profecta eſt, ita vt non ſit nobis*
*neceſſe quicquam loqui.* ¶ *Ipſi enim de nobis* 9
*annuntiant qualem introitum habuerimus*
*ad vos: & quomodo conuerſi eſtis ad Deum*
*à ſimulachris, ſeruire Deo viuo & vero,* ¶ *&* 10
*expectare Filium eius de cælis (quem ſuſci-*
*tauit ex mortuis) Ieſum, qui eripuit nos ab*
*ira ventura.*

## CAP. II.

1 *Nam ipſi ſcitis fratres introitum no-*
2 *ſtrũ ad vos quia non inanis fuit:* ¶ *ſed*
A *ante paſſi ‖ & contumelijs affecti (ſicut ſci-* (Act.16.d.17. c.22.)
*tis) in Philippis, fiduciã habuimus in Deo no-*
*ſtro, loqui ad vos Euangelium Dei in multa*
*ſollicitudine.* ¶ *Exhortatio enim noſtra non* 3
*de errore, neq; de immunditia, neq; in dolo:*
¶ *ſed ſicut probati ſumus à Deo vt credere-* 4
*tur nobis Euangelium, ita loquimur: non*
*quaſi hominibus placentes, ſed Deo, qui pro-*
*bat corda noſtra.* ¶ *Neque enim aliquando* 5
*fuimus in ſermone adulationis, ſicut ſcitis:*
*neq; in occaſione auaritiæ, Deus teſtis eſt:*
¶ *nec quærentes ab hominibus gloriam, neq;* 6
*à vobis, neque ab alijs.* ¶ *Cùm poſſemus vo-* 7
*bis oneri eſſe, vt Chriſti Apoſtoli: ſed facti ſu-*
*mus "paruuli' in medio veſtrũ, tanquã ſi nu-* B ("lenes 2.)
*trix foueat filios ſuos:* ¶ *Ita deſiderãtes vos,* 8
*cupide volebamus tradere vobis non ſolùm*
*Euangelium Dei, ſed etiam animas noſtras:*
*quoniam chariſſimi nobis facti eſtis.* ¶ ‖ *Me-* 9 (Act.20.g.34 1.Co.4.c.12. 2.The.3.b.8.)
*mores enim eſtis fratres laboris noſtri & fa-*
*tigationis.* ‖ *nocte & die operantes, ne quem*
*veſtrum grauaremus, prædicauimus in vo-*
*bis Euangelium Dei.* ¶ *Vos teſtes eſtis &* 10
*Deus, quam ſancte, & iuſte & ſine querela*
*vobis, qui credidiſtis, fuimus:* ¶ *ſicut ſcitis* 11
*qualiter vnumquemque veſtrum (ſicut pa-*
*ter filios ſuos)* ¶ *deprecantes vos & conſolã-* 12
*tes, teſtificati ſumus vt ambularetis digne*
*Deo, qui vocauit vos in ſuum regnum &*
*gloriam.* ¶ *Ideo & nos gratias agimus Deo* 13
*ſine intermiſſione: quoniam cum accepiſſetis* C
*à nobis verbum auditus Dei, accepiſtis "il-*
*lud' non vt verbum hominum, ſed (ſicut eſt*
*verè) verbum Dei, qui operatur in vobis*
*qui credidiſtis.* ¶ *Vos enim imitatores facti* 14
*eſtis fratres eccleſiarum Dei quæ ſunt in*
*Iudæa, in Chriſto Ieſu: quia eadem paſſi eſtis*
*& vos à contribulibus veſtris, ſicut & ipſi*
*à Iudæis,* ¶ *qui & Dominum occiderunt Ie-* 15
*ſum & Prophetas, & nos perſecuti ſunt, &*
*Deo non placent, & omnibus hominibus ad-*
*uerſantur,* ¶ *prohibentes nos Gentibus lo-* 16
*qui vt ſalua fiant: vt impleant peccata ſua* ("peruẽnit)
*ſemper. "præuẽnit' "enim' ira Dei ſuper il-* ("autem 3.)

17 *los vſque in finem.* ¶ *Nos autem fratres de-*
D *ſolati à vobis ad tempus horæ, aſpectu, non*
*corde: abundantius feſtinauimus faciem ve-*
18 *ſtram videre cũ multo deſiderio.* ¶ *quoniam*
*voluimus venire ad vos, ego quidem Pau-*
*lus & ſemel & iterum: ſed impediuit nos*
19 *Satanas.* ¶ *Quæ eſt enim noſtra ſpes, aut gau-*
*dium aut corona gloriæ? Nonne vos ante*
*Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum eſtis in*
20 *aduentu eius?* ¶ *vos enim eſtis gloria noſtra*
*& gaudium.*

## CAP. III.

1 *Propter quòd non ſuſtinentes amplius,*
A *placuit nobis remanere Athenis, ſolis.*
2 ¶ *& miſimus ‖ Timotheum fratrem noſtrum,* (Act.16.a.1.)
*& miniſtrum Dei in Euangelio Chriſti, ad*
*confirmandos vos & exhortandos pro fide*
3 *veſtra:* ¶ *vt nemo moueatur in tribulatio-*
*nibus iſtis. ipſi enim ſcitis, quòd in hoc poſiti*
4 *ſumus.* ¶ *Nam & cum apud vos eſſemus,*
*prædicebamus vobis paſſuros nos tribulatio-*
5 *nes, ſicut & factum eſt, & ſcitis.* ¶ *Propterea*
B *& ego amplius non ſuſtinens, miſi ad cogno-*
*ſcendam fidem veſtram: ne forte tentauerit*
*vos is qui tentat, & inanis fiat labor noſter.*
6 ¶ *Nunc autem veniente Timotheo ad nos à*
*vobis, & annũtiante nobis fidẽ & charita-*
*tem veſtram, & quia memoriam noſtri ha-*
*betis bonam ſemper, deſiderantes nos vide-*
7 *re, ſicut nos quoque vos:* ¶ *ideo conſolati ſu-*
C *mus fratres, in vobis, in omni neceſſitate &*
*tribulatione noſtra per fidem veſtram,*
8 ¶ *quoniam nunc viuimus, ſi vos ſtatis in*
9 *Domino.* ¶ *Quam enim gratiarum actionem*
*poſſumus Deo retribuere pro vobis, in omni*
*gaudio quo gaudemus propter vos ante Deũ*
10 *noſtrum,* ¶ *nocte ac die abundantiùs oran-*
D *tes vt videamus faciem veſtram, & com-*
11 *pleamus ea quæ deſunt fidei veſtræ?* ¶ *Ipſe*
*autem Deus & Pater noſter, & Dominus*
*noſter Ieſus Chriſtus dirigat viam noſtram*
12 *ad vos.* ¶ *Vos autem Dominus multiplicet,*
*& abundare faciat charitatem *in inuicem,* (*veſtram)
*& in omnes: quemadmodum & nos in vo-*
13 *bis.* ¶ *ad confirmanda corda veſtra ſine que-*
*rela, in ſanctitate, ante Deum & Patrem no-*
*ſtrum, in aduentu Domini noſtri Ieſu Chri-*
*ſti cum omnibus ſanctis eius, Amen.*

## CAP. IIII.

1 *De cætero ergo fratres, rogamus vos &*
A *obſecramus in Domino Ieſu, vt quem-*
*admodum accepiſtis à nobis quomodo opor-*
*teat vos ambulare, & placere Deo, "ſicut &* ("ſic & am-)
2 *ambulatis', vt abundetis magis.* ¶ *Scitis e-* (buletis 2.)
*nim quæ præcepta "dederim' vobis per Do-* ("dederi-)
3 *minum Ieſum.* ¶ ‖ *Hæc eſt enim voluntas* (mus 2.)
*Dei, ſanctificatio veſtra: vt abſtineatis vos* (Rom.12.a.1.)
4 *à fornicatione,* ¶ *vt ſciat vnuſquiſq; veſtrũ* (Eph.5.d.17.)
*vas ſuum poſſidere in ſanctificatione & ho-*
5 *nore:* ¶ *non in paſſione deſiderij, ſicut & Gen-*
6 *tes quæ ignorant Deum,* ¶ *& ne quis ſuper-*
*grediatur,*

grediatur, neq; circumueniat in negotio fra- B
trem ſuum: quoniam vindex eſt Dominus de
*& 2. his omnibus, ſicut * prædiximus vobis, & te-
ſtificati ſumus. ¶ Non enim vocauit nos Deus 7
in immunditiam: ſed in ſanctificationem.
*.2. ¶ Itaque qui * hæc * ſpernit, non hominem 8
ſpernit, ſed Deum, qui etiam dedit Spiritum
ſuum ſanctum in nobis. ¶ De charitate au- 9
tem fraternitatis non neceſſe habemus ſcri-
Ioh.13.d.34. bere vobis: || ipſi enim vos à Deo didiciſtis
15.c.17. vt diligatis inuicem. ¶ Etenim illud facitis 10
1.Ioh.2.b.10 in omnes fratres in vniuerſa Macedonia.
4.c.13. Rogamus autem vos fratres vt abundetis C
magis: ¶ & operam detis vt quieti ſitis, & 11
vt veſtrum negotium agatis, & operemini
manibus veſtris, ſicut præcepimus vobis:
¶ & vt honeſte ambuletis ad eos qui foris 12
ſunt: & nullius aliquid deſideretis. ¶ Nolu- 13
mus autem vos ignorare fratres de dormien-
tibus, vt non contriſtemini, ſicut & cæteri
qui ſpem non habent. ¶ Si enim credimus 14
quod Ieſus mortuus eſt & reſurrexit: ita &
Deus eos qui dormierunt per Ieſum adducet
cum eo. ¶ Hoc enim vobis dicimus in verbo 15
1.Cori.14.c. Domini, || quia nos qui viuimus, qui reſidui D
23 g.55. ſumus * in aduentu * Domini non præuenie-
*in aduen- mus eos qui dormierũt. ¶ Quoniam ipſe Do- 16
tum 6. minus in iuſſu & in voce archangeli & in
tuba Dei deſcendet de cælo: & mortui qui in
Chriſto ſunt, reſurgent primi. ¶ Deinde nos 17
qui viuimus, qui relinquimur, ſimul rapie-
*Domino mur cum illis in nubibus obuiam * Chriſto *
4. in aëra, & ſic ſemper cum Domino erimus.
¶ Itaq; conſolamini inuicem in verbis iſtis. 18

CAP. V.

DE temporibus autem et momentis fra- 1
tres non indigetis vt ſcribamus vobis. A
2.Pet.3.c.10 ¶ || Ipſi enim diligenter ſcitis quia dies Do- 2
Apoc.13.a.3. mini, ſicut fur in nocte, ita veniet. ¶ Cùm e- 3
16.c.15. nim dixerint, pax & ſecuritas: tunc repen-
*parturien- tinus eis ſuperueniet interitus, ſicut dolor
ti 1. * in vtero * habenti *, & non effugient. ¶ Vos 4
*habentis autem fratres, non eſtis in tenebris: vt vos
dies illa tanquam fur comprehendat. ¶ Om- 5
nes enim vos, filij lucis eſtis, & filij diei: non
ſumus noctis neque tenebrarum. ¶ Igitur nõ 6
dormiamus ſicut & cæteri: ſed vigilemus &
ſobrij ſimus. ¶ Qui enim dormiunt, nocte dor- 7
miunt: & qui ebrij ſunt, nocte ebrij ſunt. B
¶ Nos autem qui diei ſumus, ſobrij ſimus, 8
Iſa.59.e.19. || induti loricam fidei & charitatis, & galeã
Ephe.6.e.17. ſpem ſalutis. ¶ quoniam non poſuit nos Deus 9
in iram, ſed in acquiſitionem ſalutis per Do
minum noſtrũ Ieſum Chriſtum, ¶ qui mor- 10
tuus eſt pro nobis: vt ſiue vigilemus, ſiue
dormiamus, ſimul cum illo viuamus. ¶ Pro- 11
pter quod conſolamini inuicem: & ædificate
alterutrum ſicut & facitis. ¶ Rogamus au- 12
tem vos fratres vt noueritis eos qui labo- C
rant inter vos, & præſunt vobis in Domino,
& monent vos: ¶ vt habeatis illos abundan- 13
tius in charitate propter opus illorum. ¶ pa-
14 cem habete cum eis. ¶ Rogamus autem vos
fratres, corripite inquietos, conſolamini pu-
ſillanimes, ſuſcipite infirmos, patientes eſto-
15 te ad omnes. ¶ || Videte nequis malum pro Prou.17.b.13
D malo alicui reddat: ſed ſemper quod bonum 20.d.22.
16 eſt ſectamini inuicem, & in omnes. ¶ Semper Rom 12.d.17
17 gaudete. ¶ || Sine intermiſſione orate. ¶ In 1.Pet.3.b.9.
18 omnibus gratias agite, hæc eſt enim volun- Eccl.18 c.22
tas Dei in Chriſto Ieſu in omnibus vobis. Luc 18.a.1.
19 ¶ Spiritum nolite extinguere. ¶ Prophetias Coloſ.4.a.2
20 nolite ſpernere. ¶ Omnia autem probate:
21 quod bonum eſt tenete. ¶ Ab omni ſpecie ma-
22 la abſtinete vos. ¶ Ipſe autem Deus pacis
23 ſanctificet vos per omnia: vt integer ſpiri-
tus veſter, & anima & corpus ſine querelã,
in aduentu Domini noſtri Ieſu Chriſti ſerue-
24 tur. ¶ || Fidelis eſt qui vocauit vos, qui etiã 1.Cor.1.b.9.
25 faciet. ¶ Fratres orate pro nobis. ¶ Salutate
26 fratres omnes in oſculo ſancto. ¶ Adiuro vos
27 per Dominum vt legatur epiſtola * hæc * om- *.1.
28 nibus ſanctis fratribus. ¶ Gratia Domini no-
ſtri Ieſu Chriſti vobiſcum. Amen.

# EPISTOLA PAVLI AD THESSALONICENSES SECVNDA.

CAP. I.

1 PAVLVS & Syluanus & Timo-
A theus: eccleſiæ Theſſalonicenſium in
Deo Patre noſtro & Domino Ieſu
2 Chriſto. ¶ Gratia vobis & pax à Deo
3 patre noſtro & Domino Ieſu Chriſto. ¶ Gra-
tias agere debemus ſemper Deo pro vobis
B fratres, ita vt dignum eſt, quoniam ſuper-
creſcit fides veſtra, & abundat charitas v-
4 niuſcuiuſq; veſtrum in inuicem: ¶ ita vt &
nosipſi in vobis gloriemur in eccleſijs Dei, pro
patientia veſtra, & fide in omnibus perſecu-
tionibus veſtris & tribulationibus, quas ſu-
5 ſtinetis ¶ in exemplum iuſti iudicij Dei, vt
digni habeamini * regno Dei, pro quo & pa- *in
6 timini. ¶ ſi tamen iuſtum eſt apud Deum
retribuere * tribulationem *, ijs qui vos tri- *retribu-
7 bulant: ¶ & vobis qui tribulamini requiem tionem.
C nobiſcum, in reuelatione Domini Ieſu de cæ-
8 lo cum angelis virtutis eius, ¶ in flamma
ignis dantis vindictam ijs qui non nouerunt
Deum, & qui non obediunt Euangelio Do-
9 mini noſtri Ieſu Chriſti. ¶ qui pœnas dabũt
in interitu æternas à facie Domini & a glo-
10 ria virtutis eius: ¶ cum venerit glorificari
in ſanctis ſuis: & admirabilis fieri in omni-
bus qui crediderunt, quia creditum eſt teſti-
11 monium noſtrum ſuper vos in die illo. ¶ In
quo etiam oramus ſemper pro vobis: vt di-
gnetur vos vocatione ſua Deus noſter, &
impleat omnem voluntatem bonitatis * & *ſuæ.
12 opus fidei in virtute, ¶ vt clarificetur no-

men Domini noſtri Ieſu Chriſti in vobis, & 
vos in illo, ſecundum gratiam Dei noſtri, & 
Domini Ieſu Chriſti.

CAP. II.

ROgamus autem vos fratres per aduen- 1
tum Domini noſtri Ieſu Chriſti, & no- A
ſtræ congregationis in ipſum: ⁋ vt non cito 2
moueamini à veſtro ſenſu, neq; terreamini,
neque per ſpiritum, neque per ſermonem,
neque per epiſtolam tanquam per nos miſ-
Ephe.5.b.6. ſam, quaſi inſtet dies Domini. ⁋ ‖ Nequis 3
vos ſeducat vllo modo, quoniam niſi venerit
diſceſſio primùm, & reuelatus fuerit homo
peccati, filius perditionis, ⁋ qui aduerſatur 4
& extollitur ſupra omne quod dicitur Deus,
aut quod colitur, ita vt in templo Dei ſe-
deat, oſtendens ſe tanquam ſit Deus. ⁋ Num 5
retinetis quod cùm adhuc eſſem apud vos, B
hæc dicebam vobis? ⁋ Et nunc quid detineat 6
ſcitis: vt reueletur in ſuo tempore: ⁋ (Nam 7
myſterium iam operatur iniquitatis: tan-
tum vt qui tenet nunc, teneat, donec de me-
dio fiat.) ⁋ Et tunc reuelabitur ille iniquus: 8
Eſa.11.a.4. ‖ quem Dominus Ieſus interficiet ſpiritu oris
ſui: & deſtruet illuſtratione aduentus ſui
eum, ⁋ cuius eſt aduentus ſecundum opera- 9
tionem Satanæ, in omni virtute, & ſignis
& prodigijs mendacibus, ⁋ & in omni ſedu- 10
ctione iniquitatis ijs qui pereunt, eò quòd C
charitatem veritatis non receperunt vt ſal-
ui fierent. ⁋ Ideo mittet illis Deus operatio- 11
nem erroris, vt credant mendacio: ⁋ vt iu- 12
dicentur omnes qui non crediderũt verita-
ti, ſed conſenſerunt iniquitati. ⁋ Nos autem 13
debemus gratias agere Deo ſemper pro vobis
"nos fratres dilecti à Deo, quod elegerit " vos'
Deus primitias in ſalutem, in ſanctificatio-
"ad quod 2. ne ſpiritus & fide veritatis, ⁋ "in quam' & 14
vocauit vos per Euangeliũ noſtrum, in ac- D
quiſitionem gloriæ Domini noſtri Ieſu Chri-
ſti. ⁋ Itaq; fratres ſtate: & tenete traditio- 15
nes quas didiciſtis, ſiue per ſermonem, ſiue
per epiſtolam noſtram. ⁋ Ipſe autem Domi- 16
nus noſter Ieſus Chriſtus, & Deus & pater
noſter qui dilexit nos, & dedit conſolationẽ
æternam, & ſpem bonam in gratia. ⁋ Exhor- 17
tetur corda veſtra, & confirmet in omni o-
pere & ſermone bono.

CAP. III.

Eph.6.d.18. DE cætero fratres, ‖ orate pro nobis, vt 1
Coloſ.4.a.3. ſermo Dei currat & clarificetur, ſicut A
& apud vos: ⁋ & vt liberemur ab importu- 2
nis & malis hominibus. non enim omnium
eſt fides. ⁋ Fidelis autem Dominus eſt, qui 3
confirmabit vos & cuſtodiet à malo. ⁋ Con- 4
fidimus autẽ de vobis in Domino, quoniam
"præcepi- quæ " præcipimus', & facitis, & facietis.
mus ⁋ Dominus autẽ dirigat corda veſtra in cha- 5
ritate Dei, & patientia Chriſti. ⁋ Denũtia- B
mus autem vobis fratres in nomine Domini 6
noſtri Ieſu Chriſti, vt ſubtrahatis vos ab o-
mni fratre ambulante inordinate, & non ſe-
cundum traditionem quã acceperunt à no-
7 bis. ⁋ Ipſi enim ſcitis quemadmodũ oporteat
imitari nos: quoniã non inquieti fuimus in-
8 ter vos. ⁋ ‖ neq; gratis panem manducaui- Act.20.g.34.
mus ab aliquo, ſed in labore & in fatigatio- 1.Cor.4.c.12
ne nocte & die operantes, ne quem veſtrum 1.The.2.b.9.
9 grauaremus. ⁋ Non quaſi nõ habuerimus po-
C teſtatem: ſed vt noſmetipſos formam dare-
10 mus vobis ad imitandum nos. ⁋ Nam et cùm
eſſemus apud vos, hoc denuntiabamus vo-
bis: quoniam ſi quis non vult operari, nec "Audimus
11 manducet. ⁋ " Audiuimus' enim inter vos 1.
quoſdam ambulantes inquietè, nihil operã-
12 tes, ſed curioſe agentes. ⁋ Iis autem qui eiuſ-
modi ſunt, denuntiamus, & obſecramus in
Domino Ieſu Chriſto, vt cum ſilentio operan-
13 tes, ſuum panem manducent. ⁋ ‖ Vos autem Gala.6.c.9.
14 fratres nolite deficere benefacientes. ⁋ Quòd
D ſi quis non obedit verbo noſtro, per epiſtolam
hunc notate. & ne commiſceamini cum illo,
15 vt confundatur: ⁋ & nolite quaſi inimicum
16 exiſtimare, ſed corripite vt fratrem. ⁋ Ipſe
autem Dominus pacis det vobis pacem ſem-
piternam in omni loco. Dominus ſit cum om-
17 nibus vobis. ⁋ Salutatio, mea manu Pauli:
quod eſt ſignum in omni epiſtola. ita ſcribo.
18 ⁋ Gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti cum o-
mnibus vobis. Amen.

# EPISTOLA PAVLI AD TIMOTHEVM PRIMA.

CAP. I.

1 PAVLVS Apoſtolus Ieſu Chriſti
A ſecundum imperium Dei ſaluatoris
noſtri, & Chriſti Ieſu ſpei noſtræ
2 ⁋ ‖ Timotheo dilecto filio in fide: Gra- Act.16.a.
tia, miſericordia " & ' pax à Deo patre, & ".4.
3 Chriſto Ieſu Domino noſtro. ⁋ Sicut rogaui te
vt remaneres Epheſi cùm irem in Macedo-
niam, vt denuntiares quibuſdam ne aliter
4 docerent, ⁋ neq; intenderent fabulis & ge-
nealogijs interminatis. quæ quæſtiones præ-
ſtant magis quam ædificationem Dei quæ
5 eſt in fide. ⁋ Finis autem præcepti eſt chari-
B tas de corde puro, & conſcientia bona, & fide
6 non ficta. ⁋ A quibus quidam aberrantes,
7 conuerſi ſunt in vaniloquium, ⁋ volentes
eſſe legis doctores, non intelligentes neq; quæ
8 loquuntur, neq; de quibus affirmant. ⁋ ‖ Sci- Rom.7.b.
mus autem quia bona eſt lex, ſi quis ea le-
9 gitimè vtatur. ⁋ " ſciens' hoc quia lex iuſto "ſcientes
non eſt poſita, ſed iniuſtis, & non ſubditis,
impijs & peccatoribus, ſceleratis & conta-
minatis, patricidis & matricidis, homicidis,
10 ⁋ fornicarijs, maſculorum concubitoribus,
plagiarijs, mendacibus, periuris, & ſi quid
11 aliud ſanæ doctrinæ aduerſatur, ⁋ quæ eſt ſe-
cundum Euangelium gloriæ beati Dei, quod
12 creditum eſt mihi. ⁋ Gratias ago ei qui me
confor-

in iluſortauit * Chriſto Ieſu Domino noſtro C
quia fidelem me exiſtimauit, ponens in mi-
niſterio: ° qui prius blaſphemus fui & perſe- 13
quutor & contumelioſus. ſed miſericordiam
Dei conſecutus ſum, quia ignorans feci in
incredulitate. ° Superabundauit autem gra- 14
tia Domini noſtri cum fide & dilectione,
quæ eſt in Chriſto Ieſu. ° Fidelis ſermo, & 15
Mat. 9. b. 13. omni acceptione dignus: quod ‖ Chriſtus Ie-
Mar. 2. c. 17. ſus venit in hunc mundum peccatores ſal-
*. I. uos facere, quorũ primus ego ſum. ° Sed ideo 16
miſericordiam conſecutus ſum: vt in me pri- D
mo oſtenderet Chriſtus Ieſus omnem pati-
"deformatiem 1. tiam, ad "informationem eorũ qui credituri
ſunt illi in vitam æternã. ° Regi autẽ ſecu- 17
lorum immortali, inuiſibili, ſoli Deo honor
& gloria in ſecula ſeculorum. Amen. ° Hoc 18
præceptum commendo tibi fili Timothee: ſe-
cundum præcedẽtes in te prophetias, vt mi-
lites in illis bonam militiam, ° habens fidem 19
& bonã conſcientiam, quam quidam repel-
lentes, circa fidem naufragauerunt. ° ex qui- 20
bus eſt Hymenæus & Alexander: quos tra-
didi Satanæ, vt diſcant non blaſphemare.

CAP. II.

OBſecro igitur primum omnium fieri ob- 1
ſecrationes, orationes, poſtulationes, A
gratiarum actiones pro omnibus hominibus,
° pro regibus & omnibus qui in ſublimitate 2
ſunt: vt quietam & tranquillam vitã aga-
mus in omni pietate & caſtitate. ° hoc enim 3
bonum eſt & acceptum coram ſaluatore no-
ſtro Deo, ° qui omnes homines vult ſaluos 4
fieri, & ad agnitionẽ veritatis venire. ° V- 5
nus enim Deus, vnus & mediator Dei &
hominum homo Chriſtus Ieſus: ° qui dedit 6
*. 7. redemptionem ſemetipſum pro omnibus, *cu- B
ius teſtimonium temporibus ſuis *confir-
1. Tim. 1. c. 11 matum eſt. ° ‖ In quo poſitus ſum ego præ- 7
dicator & Apoſtolus (veritatẽ dico, non men-
tior) doctor Gentium in fide & veritate.
° Volo ergo viros orare in omni loco: leuantes 8
1. Pet. 3. a. 3. puras manus, ſine ira & diſceptatione. ° ‖ Si- C
militer & mulieres in habitu ornato: cum 9
verecundia & ſobrietate ornantes ſe, non in
tortis crinibus, aut auro, aut margaritis,
vel veſte pretioſa, ° ſed quod decet mulieres 10
promittentes pietatem per opera bona. ° Mu- 11
lier in ſilentio diſcat, cum omni ſubiectione.
1. Co. 14. f. 34 ° ‖ Docere autem mulieri non permitto, neq; 12
Gen. 1. d. 27. dominari in virum: ſed eſſe in ſilentio. ° ‖ A- 13
dam enim primus formatus eſt, deinde He-
Gen. 3. b. 6. ua. ° & Adam non eſt ſeductus: ‖ mulier au- 14
tem ſeducta, in præuaricatione fuit. ° Sal- 15
uabitur autem per filiorum generationem ſi
"permanſerit. "permanſerint in fide & dilectione & ſan-
ctificatione cum ſobrietate.

CAP. III.

FIdelis ſermo. Si quis epiſcopatum deſide- 1
Tit. 1. b. 7. rat, bonum opus deſiderat. ° ‖ Opor- 2
"enim tet "ergo epiſcopum irreprehenſibilem eſſe, A
Tit. 1. b. 6. ‖ vnius vxoris virum, ſobrium, prudentem,
*. 5. ornatum, *pudicum, hoſpitalem, doctorem,
3 ° non vinolentum, non percuſſorem: ſed mo-
4 deſtum, non litigioſum, non cupidum, ° *ſuæ *ſed
domui bene præpoſitum, filios habentem ſub-
5 ditos cum omni caſtitate. ° Si quis autem do-
B mui ſuæ præeſſe neſcit: quomodo eccleſiæ Dei
6 diligentiam habebit? ° Non neophytum: ne in
ſuperbiam elatus, in iudicium incidat dia-
7 boli. ° Oportet autem illum & teſtimonium
habere bonum ab iis qui foris ſunt: vt non
in opprobrium incidat & laqueum diaboli.
8 ° Diaconos ſimiliter pudicos, non bilingues,
C non multo vino deditos, non turpe lucrum
9 ſectantes: ° habentes myſterium fidei in
10 conſcientia pura. ° Et hi autem probentur
primum: & ſic miniſtrent, nullum crimen
11 habentes. ° Mulieres ſimiliter pudicas, non
detrahentes, ſobrias, fideles in omnibus.
12 ° Diaconi ſint vnius vxoris viri: qui filiis
13 ſuis bene præſint, & ſuis domibus. ° Qui
D enim bene miniſtrauerint, gradum bonum
ſibi acquirent, & multam fiduciam in fide
14 quæ eſt in Chriſto Ieſu. ° Hæc tibi ſcribo*: *fili Timo-
15 ſperans me ad te venire cito. ° ſi autem tar- thee
dauero, vt ſcias quomodo oporteat te in do-
mo Dei conuerſari, quæ eſt eccleſia Dei vi-
16 ui, columna & firmamentum veritatis. ° Et
manifeſte magnum eſt pietatis ſacramentũ,
quod manifeſtatum eſt in carne, iuſtificatũ
eſt in ſpiritu, apparuit angelis, prædicatum
eſt Gentibus, creditum eſt in mundo, aſſum-
ptum eſt in gloria.

CAP. IIII.

1 SPiritus autem manifeſte dicit, quia ‖ in 2. Tim. 3. a. 1.
A nouiſſimis temporibus diſcedent quidam 2. Pet. 3. a. 3.
a fide, attendentes ſpiritibus erroris & doctri- Iudæ 1. d. 18.
2 nis dæmoniorum, ° in hypocriſi loquentium
mendacium, & cauteriatam habentium ſuã
3 conſcientiam, ° prohibentium nubere, abſti-
nere a cibis quos Deus creauit ad percipien-
dum cum gratiarum actione fidelibus, & iis
4 qui cognouerunt veritatem. ° Quia omnis
B creatura Dei bona eſt, & nihil reiiciendum
5 quod cũ gratiarum actione percipitur. ° ſan-
ctificatur enim per verbum Dei & oratio-
6 nem. ° Hæc proponens fratribus, bonus eris
miniſter Chriſti Ieſu, enutritus verbis fidei 2. Ti 2. d. 23.
7 et bona doctrina quã aſſecutus es. ° ‖ Ineptas Tit. 3. c. 9.
autem & aniles fabulas deuita: exerce *. 13.
8 autem teipſum ad pietatem. ° Nam corpo-
C ralis exercitatio, ad modicum vtilis eſt: pie-
tas autem ad omnia vtilis eſt, promiſſionem
9 habens vitæ quæ nunc eſt, & futuræ. ° Fi-
10 delis ſermo & omni acceptione dignus. ° In
hoc enim laboramus & maledicimur, "quia "quod ſpe-
ſperamus in Deum viuum qui eſt ſaluator rauimus 1.
omnium hominum, maxime fidelium.
11 ° Præcipe hæc & doce. ° Nemo adoleſcentiam
12 tuam contemnat: ſed exemplum eſto fide-
lium in verbo, in conuerſatione, in charitate,

 in fide,

*In fide, in caſtitate.* ⁋ *Dum venio, attende* 13
*• & lectioni, exhortationi • doctrina.* ⁋ *Noli negli-* 14
*gere gratiam qua in te eſt. qua data eſt tibi* D
*per prophetiam, cum impoſitione manuum*
*presbyterij.* ⁋ *Hac meditare, in his eſto: vt* 15
*profectus tuus manifeſtus ſit omnibus.* ⁋ *At-* 16
*tende tibi & doctrina: Inſta in illis. Hoc e-*
*nim faciens, & teipſum ſaluum facies, &*
*eos qui te audiunt.*

CAP. V.

*SEniorem ne increpaueris: ſed obſecra vt* 1
*patrem: iuuenes, vt fratres:* ⁋ *anus, vt* 2
*matres: iuuenculas, vt ſorores in omni caſti-* A
*tate.* ⁋ *Viduas honora qua verè vidua ſunt.* 3
⁋ *Siqua autem vidua filios aut nepotes ha-* 4
"diſcant 1. *bet: " diſcat' primùm domum ſuam regere,*
*& mutuam vicem reddere parentibus, hoc*
*enim acceptum eſt coram Deo.* ⁋ *Qua autem* 5
"ſperat 10. *verè vidua eſt & deſolata: "ſperet' in Deũ,*
"inſtat 10. *& "inſtet' obſecrationibus et orationibus no-*
*cte & die.* ⁋ *Nam qua in delitijs eſt: viuens* 6
*mortua eſt.* ⁋ *Et hoc pracipe vt irreprehenſi-* 7
"Siquis pro ſiqua. *biles ſint.* ⁋ *"Siquis' autem ſuorum, & ma-* 8
*ximè domeſticorum curam non habet: fidem*
*negauit, & eſt infideli deterior.* ⁋ *Vidua eli-* 9
*gatur non minus ſexaginta annorum, qua* B
*fuerit vnius viri vxor,* ⁋ *in operibus bonis* 10
*teſtimonium habens, ſi filios educauit, ſi ho-*
*ſpitio recepit, ſi ſanctorum pedes lauit, ſi tri-*
*bulationem patientibus ſubminiſtrauit, ſi*
*omne opus bonum ſubſecuta eſt.* ⁋ *Adoleſcen-* 11
*tiores autem viduas deuita. Cum enim lu-*
*xuriata fuerint in Chriſto, nubere volunt:*
⁋ *habentes damnationem, quia primam fi-* 12
*dem irritã fecerunt.* ⁋ *ſimul autem & otioſa* 13
*diſcunt circuire domos: non ſolùm otioſa, ſed*
*& verboſa & curioſa, loquentes qua non o-*
*portet.* ⁋ *Volo ergo iuniores nubere, filios pro-* 14
*creare, matresfamiliás eſſe: nullam occaſio-*
*nem dare aduerſario maledicti gratia.* ⁋ *Iam* 15
*poſt *enim quadam conuerſa ſunt retro * ſatanã.*
⁋ *Si quis fidelis habet viduas, ſubminiſtret* 16
"vt *illis, " & ' non grauetur eccleſia: vt ijs qua* C
*verè vidua ſunt, ſufficiat.* ⁋ *Qui bene pra-* 17
*ſunt presbyteri, duplici honore digni habean-*
*tur: maximè qui laborant in verbo & do-*
Deu.25.a.4. *ctrina.* ⁋ *Dicit enim ſcriptura: ‖ Non "infra-* 18
1 Cor.9.a.9. *nabis' os boui trituranti. &, Dignus eſt ope-*
"alligabis *rarius mercede ſua.* ⁋ *Aduerſus presbyterum* 19
Mat.10.b.10 *accuſationem noli recipere: niſi ſub duobus*
Luc.10, b.7. *aut tribus teſtibus.* ⁋ *Peccantes, coram omni-* 20
*bus argue: vt & cateri timorem habeant.*
⁋ *Teſtor coram Deo & Chriſto Ieſu & electis* 21
*angelis, vt hac cuſtodias ſine praiudicio, ni-* D
*hil faciẽs in alian partem declinãdo.* ⁋ *Ma-* 22
*nus cito nemini impoſueris, neque commu-*
*nicaueris peccatis alienis. Teipſum caſtum*
*cuſtodi.* ⁋ *Noli adhuc aquam bibere: ſed mo-* 23
*dico vino vtere propter ſtomachum tuum,*
*& frequentes tuas infirmitates.* ⁋ *Quo-* 24
*rundam hominum peccata manifeſta ſunt,*

*pracedentia ad iudicium: quoſdam autem*
25 *ſubſequuntur.* ⁋ *Similiter & facta bona,*
*manifeſta ſunt: & qua aliter ſe habent, ab-*
*ſcondi non poſſunt.*

CAP. VI.

1 *QVicunque ſunt ſub iugo ſerui dominos*
A *ſuos omni honore dignos, arbitren-*
*tur: ne nomen Domini & doctrina*
2 *blaſphemetur.* ⁋ *Qui autem fideles habent*
*dominos, non contemnant quia fratres ſunt,*
*ſed magis ſeruiant, quia fideles ſunt & di-*
*lecti, qui beneficij participes ſunt. Hac doce,*
3 *& exhortare.* ⁋ *Siquis aliter docet, & non*
*acquieſcit ſanis ſermonibus Domini noſtri*
*Ieſu Chriſti, & ei qua ſecundum pietatem*
4 *eſt doctrina:* ⁋ *ſuperbus eſt, nihil ſciens, ſed*
*languens circa quaſtiones & pugnas verbo-*
*rum: ex quibus oriuntur inuidia, contentio-*
5 *nes, blaſphemia, ſuſpiciones mala,* ⁋ *cõflicta-*
B *tiones hominum mente corruptorum, & qui*
*veritate priuati ſunt, exiſtimantium qua-*
6 *ſtum eſſe pietatem.* ⁋ *Eſt autem quaſtus*
7 *magnus, pietas cum ſufficientia.* ⁋ *‖ Nihil e-* Iob.1.d.21.
*nim intulimus in — hunc' mundum: haud* Eccl.5.c 14.
*dubium, quod nec auferre quid poſſumus.* —.1.
8 ⁋ *‖ Habentes autem alimenta, & quibus te-* Pro.27.d.26
9 *gamur, his contenti ſimus.* ⁋ *Nam qui vo-* Mat.6.d.25.
*lunt diuites fieri, incidunt in tentationem*
*& laqueum — diaboli', & deſideria multa* —.1.
**inutilia, & nociua, qua mergunt homines* *&
10 *in interitum & perditionem.* ⁋ *Radix enim*
*omnium malorum eſt cupiditas: quam qui-*
*dam appetentes errauerunt à fide, & inſe-*
11 *ruerunt ſe doloribus multis.* ⁋ *Tu antẽ ò ho-*
C *mo Dei, hac fuge: ſectare verò iuſtitiam,*
*pietatem, fidem, charitatem, patientiam,*
12 *manſuetudinem.* ⁋ *Certa bonum certamen*
*fidei: apprehende vitam aternam, in qua*
*vocatus es & confeſſus bonam confeßionem*
13 *coram multis teſtibus.* ⁋ *Pracipio tibi coram*
*Deo qui viuificat omnia, & Chriſto Ieſu*
*‖ qui teſtimonium reddidit ſub Pontio Pilato* Mat.27.b.11.
14 *bonam confeßionem:* ⁋ *vt ſerues mandatum* Ioh.18.g.37.
*ſine macula, irreprehenſibile vſque in ad-*
15 *uentum Domini noſtri Ieſu Chriſti.* ⁋ *quem*
*ſuis temporibus oſtendet beatus & ſolus po-*
*tens, ‖ Rex regum & Dominus dominantiũ,* Apo.17.d.14
16 ⁋ *qui ſolus habet immortalitatem, & lucem* & 19.c.16.
*inhabitat inacceßibilem, ‖ quem nullus ho-* Iohan.1 c.18
*minum vidit, ſed nec videre poteſt, cui ho-* 1.Ioh 4.c.12
*nor & imperium * ſempiternum. Amen.* *in
17 ⁋ *Diuitibus huius ſeculi pracipe non ſublime*
D *ſapere, ‖ neque ſperare in incerto diuitiarum,* Luc.12.b.19.
*ſed in Deo viuo (qui praſtat nobis omnia a-*
18 *bunde ad fruendum)* ⁋ *bene agere: diuites*
*fieri in bonis operibus, facile tribuere, com-*
19 *municare,* ⁋ *theſaurizare ſibi fundamẽtum*
*bonum in futurum, vt apprehendant veram*
20 *vitam.* ⁋ *O Timothee, depoſitum cuſtodi de-*
*uitans prophanas vocum nouitates, & oppo-*
21 *ſitiones falſi nominis ſcientia,* ⁋ *quam qui-*
*dam*

dam promittentes, circa fidem exciderunt.
Gratia tecum. Amen.

# EPISTOLA PAVLI AD TIMOTHEVM SECVNDA.

## CAP. I.

PAVLVS Apoſtolus Ieſu Chriſti 1
per voluntatem Dei, ſecundum pro- A
miſſionem vitæ quæ eſt in Chriſto
Ieſu. Timotheo chariſſimo filio, gra- 2
*& tia, miſericordia, *pax a Deo patre, et Chri-
ſto Ieſu Domino noſtro.
*meo Gratias ago Deo*, cui ſeruio à progenitori- 3
*meis bus* in conſcientia pura, quod ſine intermiſ-
ſione habeam tui memoriam in orationibus
meis, nocte ac die deſiderans te videre, me- 4
mor lachrymarum tuarum, vt gaudio im-
plear, recordationẽ accipiens eius fidei quæ 5
eſt in te non ficta, quæ & habitauit primum
in auia tua Loide, et matre tua Eunice, cer-
tus ſum autem quod & in te. Propter quã 6
cauſam admoneo te vt reſuſcites gratiam B
Dei, quæ eſt in te per impoſitionem ma-
Rom. 8. c. 15. nuum mearum. ‖Non enim dedit nobis 7
Deus ſpiritum timoris: ſed virtutis, & di-
lectionis, & ſobrietatis. Noli itaque eru- 8
beſcere teſtimonium Domini noſtri, neque
me vinctum eius: ſed collabora Euangelio
ſecundum virtutem Dei, qui nos liberauit 9
⌐. 4. & vocauit vocatione ⌐ ſua' ſancta, ‖ non
Tit. 3. b. 5. ſecundum opera noſtra, ſed ſecundum propo-
ſitum ſuum & gratiam, quæ data eſt nobis C
Tit. 1. a. 3. in Chriſto Ieſu ‖ ante tẽpora ſecularia. Ma- 10
nifeſtata eſt autem nunc per illuminationẽ
ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, qui deſtruxit
quidem mortem, illuminauit autem vitam
& incorruptionem per Euangelium: in quo 11
1. Tim. 2. b. 7 ‖poſitus ſum ego prædicator & Apoſtolus &
magiſter Gentium. Ob quã cauſam etiam 12
hæc patior: ſed non confundor. Scio enim cui
credidi, & certus ſum quia potens eſt depo-
ſitum meum ſeruare in illum diem. For- 13
mam habe ſanorum verborum, quæ à me D
audiſti in fide & in dilectione in Chriſto Ie-
ſu. Bonum depoſitum cuſtodi per ſpiritum 14
*enim ſanctum, qui habitat in nobis. Scis* hoc, 15
quòd auerſi ſunt a me omnes qui in Aſia
*Philetus ſunt: ex quibus eſt "Phigelus' & Hermoge-
Infr. 4. d. 19. nes. Det miſericordiam Dominus ‖ Oneſi- 16
phori domui: quia ſæpe me refrigerauit, &
catenam meam non erubuit: ſed cùm Ro- 17
mam veniſſet, ſolicitè me quæſiuit, & inue-
nit. Det illi Dominus inuenire miſericor- 18
diam à Domino in illa die. Et quãta Epheſi
miniſtrauit, tu melius noſti.

## CAP. II.

TV ergo fili mi, confortare in gratia quæ 1
eſt in Chriſto Ieſu: & quæ audiſti à 2
A me per multos teſtes, hæc commenda fideli-
bus hominibus, qui idonei erunt & alios do-
3 cere. Labora ſicut bonus miles Chriſti Ie-
4 ſu. Nemo militans ⌐ Deo' implicat ſe nego- ⌐. 1.
tijs ſecularibus: vt ei placeat cui ſe proba-
5 uit. Nam & qui certat in agone: non "co- "coronabi-
6 ronatur' niſi legitimè certauerit. Laboran tur
tem agricolam oportet primùm de fructibus
7 percipere. Intellige quæ dico: dabit enim ti-
8 bi Dominus in omnibus intellectum. Me-
B mor eſto ⌐ Dominum' Ieſum Chriſtum re- ⌐. 6.
ſurrexiſſe à mortuis, ex ſemine Dauid, ſe-
9 cundum Euangelium meum, in quo laboro
vſque ad vincula, quaſi malè operans: ſed
10 verbum Dei non eſt alligatum. Ideo omnia
ſuſtineo propter electos: vt & ipſi ſalutem
conſequantur, quæ eſt in Chriſto Ieſu cũ glo-
11 ria cæleſti. Fidelis ſermo. Nam ſi com-
12 mortui ſumus: & conuiuemus. ſi ſuſtine-
bimus: & conregnabimus. ‖ ſi negauerimus: Mat. 10. d. 33
13 & ille negabit nos. ‖ſi non credimus: ille fi- Mar. 8. d. 38.
delis permanet, negare ſeipſum non poteſt. Rom. 3. a. 3.
14 Hæc commone: teſtificans coram "Domino' "Deo.
C Noli contendere verbis (ad nihil enim vtile ⌐. 1.
eſt) ⌐ niſi' ad ſubuerſionem audientium.
15 Solicitè cura teipſum probabilem exhibere
Deo, operarium inconfuſibilẽ, rectè tractan-
16 tem verbum veritatis. Prophana autem &
inaniloquia deuita. multũ enim "proficiunt' "proficiẽt 7.
17 ad impietatem: & ſermo eorum vt cancer
"ſerpit': ex quibus eſt Hymenæus & Philé- "ſerpet 7.
18 tus: qui à veritate exciderunt, dicentes re-
ſurrectionem eſſe iam factam, & ſubuerte-
19 runt quorundam fidem. Sed firmum fun-
D damentum Dei ſtat, habens ſignaculum hoc.
Cognouit Dominus qui ſunt eius, & diſce-
dat ab iniquitate omnis qui nominat no-
20 men Domini. In magna autem domo, non
ſolùm ſunt vaſa aurea & argentea, ſed &
lignea & fictilia: & quædam quidem in ho-
21 norem, quædam autem in cõtumeliam. Si-
quis ergo emundauerit ſe ab iſtis: erit vas
in honorem ſanctificatum & vtile Domino,
22 ad omne opus bonum paratum. Iuuenilia
autẽ deſideria fuge: ſectare verò iuſtitiam,
fidem, charitatem, & pacem cum ijs qui in-
23 uocant Dominum de corde puro. ‖Stultas 1. Tim. 1. b. 7.
autem & ſine diſciplina quæſtiones deuita: Tit. 3. c. 9.
24 ſciens quia generant lites. Seruum autem
Domini non oportet litigare: ſed manſuetum
25 eſſe ad omnes, docibilem, patientem, cum ⌐. 1.
modeſtia corripientem eos qui reſiſtunt ⌐ ve
ritati': nequando Deus det illis pœnitẽtiam
26 ad cognoſcendam veritatem, & reſipiſcant
a diaboli laqueis, à quo captiui tenentur ad
ipſius voluntatem.

## CAP. III.

1 HOc autem ſcito, quòd ‖ in nouiſſimis 1. Tim. 4. a. 1.
A diebus inſtabunt tempora periculoſa:
2 & erunt homines ſeipſos amantes, cupidi, 1. Reg. 2. a. 3.
elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus non Iudæ d. 18.

obedientes , ingrati, ſceleſti, ꝰ ſine actione, 3
ſine pace, criminatores , incontinentes , im-
mites, ſine benignitate, ꝰ proditores, proter- 4
ui, tumidi, & voluptatum amatores magis
quàm Dei: ꝰ habentes ſpeciem quidem pie- 5
tatis, virtutem autem eius abnegantes . Et
hos deuita. ꝰ ex his enim ſunt qui penetrant 6
domos: & captiuas ducunt mulierculas one- B
ratas peccatis , quæ ducuntur varijs deſide-
rijs: ꝰ ſemper diſcentes. & nunquam ad ſciē- 7
Exo.7.b.11. c.22. tiam veritatis peruenientes . ꝰ ‖ Quemad- 8
modum autem Iannes & Mambres reſtite-
runt Moyſi: ita & hi reſiſtunt veritati, ho-
mines corrupti mente , reprobi circa fidem,
ꝰ ſed vltra non proficient : inſipientia enim 9
eorum manifeſta erit omnibus, ſicut & illo-
rum fuit. ꝰ Tu autem aſſecutus es meam do- 10
ctrinam, inſtitutionem , propoſitum, fidem, C
longanimitatem , dilectionem , patientiam,
ꝰ perſecutiones, paſſiones: qualia mihi facta 11
ſunt Antiochiæ, Iconij, Lyſtris: quales per-
ſecutiones ſuſtinui . & ex omnibus eripuit
me Dominus. ꝰ Et omnes qui pie volūt vi- 12
uere in Chriſto Ieſu , perſecutionem patien-
tur. ꝰ Mali autem homines & seductores 13
proficient in peius : errantes , & in errorem
mittentes. ꝰ Tu vero permane in ijs quæ di- 14
diciſti, & credita ſunt tibi : ſciens à quo di- D
diceris. ꝰ & quia ab infantia ſacras literas 15
noſti , quæ te poſſunt inſtruere ad ſalutem,
2.Pet.1.d.20 per fidem quæ eſt in Chriſto Ieſu. ꝰ ‖ Omnis 16
ſcriptura diuinitùs inſpirata , vtilis eſt ad
"corripiendum. docendum , ad arguendum, ad " corrigen-
dum' , ad erudiendum in iuſtitia: ꝰ vt 17
perfectus ſit homo Dei , ad omne opus bo-
num inſtructus.

CAP. IIII.

TEſtificor coram Deo & Ieſu Chriſto qui 1
iudicaturus eſt viuos & mortuos, & per A
aduentum ipſius , & regnum eius. ꝰ prædica 2
verbum, inſta opportune , importune: argue,
obſecra , increpa in omni patientia & do-
ctrina. ꝰ Erit enim tempus cùm ſanam do- 3
ctrinam non ſuſtinebunt: ſed ad ſua deſide-
ria coaceruabunt ſibi magiſtros , prurientes
auribus , ꝰ & à veritate quidem auditum 4
auertent , ad fabulas autem conuertentur.
ꝰ Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac 5
Euangeliſtæ, miniſterium tuum imple. "So- B
".1. brius eſto'. ꝰ Ego enim iam delibor : & tem- 6
pus reſolutionis meæ inſtat. ꝰ Bonum certa- 7
men certaui, curſum conſummaui, fidem ſer-
uaui. ꝰ In reliquo , repoſita eſt mihi corona 8
iuſtitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa
die, iuſtus iudex: non ſolùm autem mihi, ſed
& ijs qui diligunt aduentum eius. ꝰ Feſtina 9
ad me venire cito. ꝰ Demas enim me reli- 10
quit, diligens hoc ſeculum, & abijt Theſſalo-
nicam: Creſcens in Galatiam, Titus in Dal-
Col.4.d.14. matiam. ꝰ ‖ Lucas eſt mecum ſolus. Marcum 11
aſſume, & adduc tecum: eſt enim mihi vtilis

12 in "miniſterium' . ꝰ Tychicum autem miſi "miniſterio.
13 Epheſum. ꝰ Penulam quam reliqui Troade
apud Carpum , veniens affer tecum, & li-
14 bros, maxime autem membranas. ꝰ Alexan-
C der ærarius multa mala mihi oſtēdit. "red- "reddat 6.
15 det' illi Dominus ſecundū opera eius: ꝰ quem
& tu deuita. valde enim reſtitit verbis no-
16 ſtris. ꝰ In prima mea defenſione nemo mihi
affuit, ſed omnes me dereliquerunt. non illis
17 imputetur. ꝰ Dominus autem mihi aſtitit,
& cōfortauit me, vt per me prædicatio "im- "impleretur 6.
pleatur', & audiant omnes Gentes, & libe-
18 ratus ſum de ore leonis. ꝰ "Liberauit' me "liberabit autem 3.
D Dominus ab omni opere malo: et ſaluum fa-
ciet in regnum ſuum cæleſte . cui gloria in
19 ſecula ſeculorum. Amen. ꝰ Saluta "Priſcam' "Priſcillam
20 & Aquilam , & ‖ Oneſiphori domum. ꝰ Era- Sup.1.d.16.
ſtus remanſit Corinthi . Trophimum autem
21 reliqui infirmum Mileti. ꝰ Feſtina ante hye-
mem venire . Salutant te Eubulus & Pu-
dens & Linus & Claudia , & fratres om-
22 nes. ꝰ Dominus Ieſus Chriſtus cum ſpiritu
tuo. Gratia vobiſcum. Amen.

# EPISTOLA PAVLI AD TITVM.

CAP. I.

1 PAVLVS ſeruus Dei, Apoſtolus au-
A tem Ieſu Chriſti ſecundum fidē ele-
ctorum Dei & agnitionem veritatis:
2 quæ ſecundum pietatem eſt ꝰ in ſpem
vitæ æternæ, quam promiſit qui non menti-
3 tur, Deus, ‖ ante tempora ſecularia: ꝰ mani- 2.Tim.1.c.9.
feſtauit autem temporibus ſuis verbū ſuum
in prædicatione, quæ credita eſt mihi ſecun-
4 dum præceptum ſaluatoris noſtri Dei: ꝰ Tito
B dilecto filio ſecundum communem fidē, gra-
tia & pax a Deo patre, & Chriſto Ieſu ſal-
5 uatore noſtro . ꝰ Huius rei gratia reliqui te
Cretæ, vt ea quæ deſunt corrigas, & conſti-
tuas per ciuitates presbyteros , ſicut & ego
6 diſpoſui tibi. ꝰ ‖ Siquis ſine crimine eſt, v- 1.Tim.3.a.2.
nius vxoris vir, filios habens fideles, non in
7 accuſatione luxuriæ, aut non ſubditos. ꝰ ‖ O- 1.Tim.3.a.2.
portet enim epiſcopum ſine crimine eſſe, ſi-
C cut Dei diſpenſatorem : non ſuperbum, non
iracundum, non vinolentum, non percuſſorē,
8 non turpis lucri cupidum: ꝰ ſed hoſpitalem,
benignum, * ſobrium, iuſtum, ſanctum, con- *prudentem 6.
9 tinentem: ꝰ amplectentem eum qui ſecūdum
doctrinam eſt, fidelem ſermonem , vt potens
ſit * exhortari in doctrina ſana , & eos qui *& 4.
10 contradicunt, arguere. ꝰ Sunt enim multi in-
obedientes, vaniloqui & ſeductores, maximè
11 qui de circunciſione ſunt: ꝰ quos oportet re-
dargui . qui vniuerſas domos ſubuertunt,
docentes quæ non oportet , turpis lucri gra-
12 tia. ꝰ Dixit quidam ex illis, proprius ipſo-
rum propheta , Cretenſes ſemper mendaces,
mala

malæ beſtiæ, ventres pigri. ¶ Teſtimonium 13
hoc verum eſt. Quam ob cauſam increpa il- D
los durè, vt ſani ſint in fide: ¶ non intenden- 14
tes Iudaicis fabulis, & mandatis hominum
Ro.14.d.20. auerſantium ſe à veritate. ¶ ‖ Omnia mun- 15
da mundis: coinquinatis autem & infideli-
bus nihil eſt mundum, ſed inquinata ſunt
eorum & mens & conſcientia. ¶ Confitentur 16
ſe noſſe Deum, factis autem negant, cùm ſint
abominati & incredibiles, & ad omne opus
bonum reprobi.

CAP. II.

TV autem loquere quæ decent ſanam do- 1
ctrinam. ¶ Senes, vt ſobrij ſint, pudici, 2
prudentes, ſani in fide, in dilectione, in pa- A
tientia. ¶ Anus ſimiliter, in habitu ſancto nō 3
criminatrices, non multo vino ſeruientes:
bene docentes, ¶ vt prudentiam doceant a- 4
doleſcentulas, vt viros ſuos ament, filios
—.1. ſuos diligant, ¶ prudẽtes, caſtas, ⸢ſobrias⸣, 5
domus curam habentes, benignas, ſubditas B
viris ſuis, vt non blaſphemetur verbũ Dei.
¶ Iuuenes ſimiliter hortare vt ſobrij ſint. ¶ In 6
omnibus teipſum præbe exemplum bonorum 7
* integritatem, grauitatem 1. operum, in doctrina, ⸢in integritate, in gra-
uitate⸣ ¶ verbum ſanum, irreprehenſibile. 8
vt is qui ex aduerſo eſt, vereatur nihil ha-
Ephe.6.a.5. Colo.3.d.22 1.Pet.2.c.18. bens malum dicere de nobis. ¶ ‖ Seruos domi 9
nis ſuis ſubditos eſſe, in omnibus placentes,
non contradicentes: ¶ non fraudantes, ſed in 10
omnibus fidem bonam oſtendentes: vt do-
ctrinam Saluatoris noſtri Dei ornent in o-
* ſalutaris 1 mnibus. ¶ Apparuit enim gratia Dei ⸢ſal-
uatoris noſtri⸣ omnibus hominibus: ¶ eru- 12
diens nos vt abnegantes impietatem & ſe-
cularia deſideria, ſobriè, & iuſtè, & piè vi-
uamus in hoc ſeculo, ¶ expectantes beatam 13
ſpem & aduentũ gloriæ magni Dei & Sal- D
uatoris noſtri Ieſu Chriſti, ¶ qui dedit ſe- 14
metipſum pro nobis, vt nos redimeret ab om-
ni iniquitate, & mundaret ſibi populum ac-
ceptabilem, ſectatorẽ bonorum operum. ¶ Hæc 15
loquere, & exhortare & argue cum omni
imperio. Nemo te contemnat.

CAP. III.

ADmone illos principibus & poteſtatibus 1
ſubditos eſſe, dicto obedire, ad omne opus A
bonum paratos eſſe, ¶ neminem blaſphema- 2
re, non litigioſos eſſe, ſed modeſtos: omnem o-
ſtendentes manſuetudinem ad omnes homi-
nes. ¶ Eramus enim aliquando & nos inſi- 3
pientes, increduli, errantes, ſeruientes deſi-
derijs & voluptatibus varijs, in malitia &
inuidia agentes, odibiles, odientes inuicem.
¶ Cùm autem benignitas & humanitas ap- 4
2.Tim.1.b.9. paruit ſaluatoris noſtri Dei: ¶ ‖ Non ex ope- 5
ribus iuſtitiæ quæ fecimus nos, ſed ſecundum B
ſuam miſericordiam ſaluos nos fecit, per la-
uacrum regenerationis & renouationis Spi-
ritus ſancti, ¶ quem effudit in nos abundè 6
per Ieſum Chriſtum ſaluatorem noſtrũ, ¶ vt 7
iuſtificati gratia ipſius, hæredes ſimus ſe-
8 cundum ſpem vitæ æternæ. ¶ Fidelis ſermo
C eſt & de his volo te confirmare: vt curent
bonis operibus præeſſe qui credunt Deo. Hæc
9 ſunt bona & vtilia hominibus. ¶ ‖ Stultas 1.Tim.4.b.7
autem quæſtiones, & genealogias, & cõten- 2.Tit.2.d.23
tiones, & pugnas legis deuita. ſunt enim in-
10 vtiles & vanæ. ¶ Hæreticum hominem poſt
vnam & ſecundam correptionem deuita:
11 ¶ ſciens quia ſubuerſus eſt qui eiuſmodi eſt,
& delinquit, cùm ſit proprio iudicio condem-
12 natus. ¶ Cum miſero ad te Artemam aut
D Tychicum, feſtina ad me venire Nicopolim,
13 ibi enim ſtatui hyemare. ¶ Zenam legiſperi-
tum & Apollo ſolicitè præmitte, vt nihil illis
14 deſit. ¶ Diſcant autem & noſtri bonis operi-
bus præeſſe ad vſus neceſſarios: vt non ſint
15 infructuoſi. ¶ Salutant te qui mecum ſunt
omnes: ſaluta eos qui nos amant in fide.
Gratia Dei cum omnibus vobis. Amen.

# EPISTOLA PAV-
# LI AD PHILEMO-
# NEM.

1 PAVLVS vinctus Chriſti Ieſu, &
A Timotheus frater: Philémoni dilecto
2 & adiutori noſtro, ¶ & Appiæ ſorori
chariſſimæ, & Archippo commilitoni
noſtro, & eccleſiæ quæ in domo tua eſt:
3 ¶ Gratia vobis & pax à Deo patre noſtro, &
4 Domino Ieſu Chriſto. ¶ Gratias ago Deo
meo, ſemper memoriam tui faciens in ora-
5 tionibus meis, ¶ audiens charitatem tuam
& fidem quam habes in Domino Ieſu, & in
6 omnes ſanctos: ¶ vt communicatio fidei tuæ
B euidens fiat in agnitione omnis boni quod
7 eſt in vobis in Chriſto Ieſu. ¶ Gaudium e-
nim magnum habui & conſolationem in
charitate tua, quia viſcera ſanctorum re-
8 quieuerũt per te frater. ¶ Propter quod mul-
tam fiduciam habens in Chriſto Ieſu impe-
9 randi tibi quod ad rem pertinet: ¶ propter
charitatem magis obſecro, cùm ſis talis, vt
Paulus ſenex, nunc autem & vinctus Ieſu
10 Chriſti. ¶ Obſecro te pro meo filio quem ge-
11 nui in vinculis, Oneſimo. ¶ qui tibi aliquã-
do inutilis fuit, nunc autem & mihi & ti-
12 bi vtilis, ¶ quem remiſi ⸢tibi⸣. Tu autem
C illum ⸢vt⸣ mea viſcera, ſuſcipe. ¶ quem ego —.3.
13 volueram mecum detinere, vt pro te mihi * id eſt 6.
14 miniſtraret in vinculis Euangelij: ¶ ſine
conſilio autem tuo nihil volui facere, vti ne
velut ex neceſſitate bonum tuum eſſet, ſed
15 voluntarium. ¶ Forſitan enim ideo diſ-
ceſſit ad horam à te, vt æternùm illum re-
16 ciperes. ¶ iam non vt ſeruum, ſed pro ſeruo
chariſſimum fratrem, maximè mihi, quan-
to autem magis tibi & in carne & in Do-
17 mino? ¶ Si ergo habes me ſocium: ſuſcipe il-

*ſum ſicut me. ¶ Si autem aliquid nocuit tibi* 18
*aus debet: hoc mihi imputa. ¶ Ego Paulus* 19
*ſcripſi mea manu: ego reddam ut non dicam* D
*tibi, quod & teipſum mihi debes. ¶ ita fra-* 20
"Chriſto. *ter. Ego te fruar in Domino. Refice viſcera*
*mea in "Domino'. ¶ Confidens in obedientia* 21
*tua ſcripſi tibi: ſciens quoniam & ſuper id*
*quod dico, facies. ¶ Simul autem & para mi-* 22
*hi hoſpitium. nam ſpero per orationes ve-*
*ſtras donari me vobis. ¶ Salutat te Epa-* 23
*phras concaptiuus meus in Chriſto Ieſu,*
*¶ Marcus, Ariſtarchus, Demas & Lucas ad-* 24
*iutores mei. ¶ Gratia Domini noſtri Ieſu* 25
*Chriſti cum ſpiritu veſtro. Amen.*

# EPISTOLA PAVLI APOSTOLI AD HEBRAEOS.

## CAP. I.

*MVltipharíam multiſq; modis o-* 1
*lim Deus loquens patribus in* A
*prophetis: ¶ nouiſſimè diebus* 2
*iſtis locutus eſt nobis in Filio,*
*quem conſtituit hæredem vniuerſorum, per*
Sap.7.d.26. *quem fecit & ſecula. ¶ ‖ qui cùm ſit ſplendor* 3
*gloriæ, & figura ſubſtantiæ eius, portanſq;*
*omnia verbo virtutis ſuæ, purgationem*
*peccatorum faciens, ſedet ad dexteram ma-*
*ieſtatis in excelſis: ¶ tantò melior angelis* 4
*effectus, quantò differentius præ illis nomen*
*hæreditauit. ¶ Cui enim dixit aliquando* 5
Pſal.2.b.7. *angelorum, ‖ Filius meus es tu, ego hodie* B
2.Re.7.b.14. *genui te? Et rurſum, ‖ Ego ero illi in patrem:*
*& ipſe erit mihi in filium? ¶ Et cùm ite-* 6
*rum introducit primogenitum in orbem ter-*
Pſal.96.b.8. *ræ, dicit, ‖ Et adorent eum omnes angeli*
Pſa.103.a.4. *Dei. ¶ Et ad angelos quidem dicit, ‖ Qui fa-* 7
*cit angelos ſuos, ſpiritus: & miniſtros ſuos,*
Pſa.44.b.7. *flammam ignis. ¶ Ad filium autem: ‖ Thro-* 8
*nus tuus Deus in ſeculum ſeculi: virga æ-* C
*quitatis, virga regni tui. ¶ Dilexiſti iuſti-* 9
*tiam, & odiſti iniquitatem: propterea vnxit*
*te Deus, Deus tuus oleo exultationis præ*
Pſ.101.d.26. *participibus tuis. ¶ Et, ‖ Tu in principio Do-* 10
*mine terram fundaſti: & opera manuum*
*tuarum ſunt cæli. ¶ Ipſi peribunt, tu autem* 11
*permanebis: & omnes vt veſtimentum ve-*
"inuolues *teraſcent. ¶ Et velut amictum "mutabis'* 12
*eos, & mutabuntur: tu autem idem ipſe es,* D
*& anni tui non deficient. ¶ Ad quem autem* 13
Pſa.109.a.1. *angelorum dixit aliquando: ‖ Sede à dexte-*
1.Co.15.d.25 *ris meis, ‖ quoadúſque ponam inimicos tuos*
*ſcabellum pedum tuorum? ¶ Nonne omnes,* 14
*ſunt adminiſtratorij ſpiritus: in miniſte-*
"capiunt *rium miſſi propter eos qui hæreditatem "ca-*
*pient' ſalutis?*

## CAP. II.

*PRopterea abundantius oportet obſerua-* 1
*re nos ea quæ audiuimus: ne fortè per-* A
2 *effluamus. ¶ Si enim qui per angelos dictus*
*eſt ſermo, factus eſt firmus, & omnis præua-*
*ricatio & inobedientia accepit iuſtam mer-*
3 *cedis retributionem: ¶ quomodo nos effugie-*
*mus ſi tantam neglexerimus ſalutem: quæ*
*cùm initium accepiſſet enarrari per Domi-*
*num: ab eis qui audierunt, in nos confirma-*
4 *ta eſt. ¶ conteſtante Deo ſignis, & portentis,*
*& varijs virtutibus, & Spiritus ſancti di-*
*ſtributionibus ſecundum ſuam voluntatem.*
5 *¶ Non enim angelis ſubiecit Deus' orbem* ".ſ.
6 *terræ futurum, de quo loquimur. ¶ Teſtatus*
B *eſt autem in quodam loco quis, dicẽs. ‖ Quid* Pſal.8.a.5.
*eſt homo quod memor es eius: aut filius ho-*
7 *minis quoniam viſitas eum? ¶ Minuiſti eum*
*paulominus ab angelis: gloria & honore co-*
*ronaſti eum, & conſtituiſti eum ſuper opera*
8 *manuum tuarum. ¶ ‖ Omnia ſubiecisti ſub* Mat.28.d.18
*pedibus eius: In eo enim quod omnia ei ſub-* 1.Co.15.d.26
*iecit: nihil dimiſit non ſubiectum ei. Nunc* Eph.1.d.22.
*autem necdum videmus omnia ſubiecta ei.*
9 *¶ ‖ Eum autem qui modico quàm angeli, mi-* Phi.2.b.6.
*noratus eſt, videmus Ieſum propter paſſio-*
C *nem mortis, gloria & honore coronatum: vt*
*gratia Dei, pro omnibus guſtaret mortem.*
10 *¶ Decebat enim eum propter quem omnia, &*
*per quem omnia, qui multos filios in gloriam*
*adduxerat, authorem ſalutis eorũ, per "paſ-* " paſſiones
11 *ſionem' "conſummare'. ¶ Qui enim ſanctifi-* 6.
*cat, & qui ſanctificantur: ex vno omnes.* "conſum-
*Propter quam cauſam non confunditur fra-* mari.
12 *tres eos vocare: ¶ dicens. ‖ Nunciabo nomen* Pſa.21.c.23.
*tuum fratribus meis: in medio eccleſiæ lau-* Pſal.17.a.3.
13 *dabo te. ¶ Et iterum, ‖ Ego ero fidens in eum.* Iſa.8.d.18.
*Et iterum ‖ Ecce ego & pueri mei: quos dedit*
14 *mihi Deus. ¶ Quia ergo pueri communicaue-*
D *rũt carni & ſanguini: & ipſe ſimiliter par-*
*ticipauit eiſdem. ‖ vt per mortem deſtrueret* Oſe.13.d.14.
*eum qui habebat mortis imperium, id eſt* 1.Co.15.g.54
15 *diabolum. ¶ Et liberaret eos qui timore mor-*
*tis per totam vitam obnoxij erant ſeruituti.*
16 *¶ Nuſquam enim angelos apprehendit: ſed*
17 *ſemen Abrahæ apprehendit. ¶ Vnde debuit*
*per omnia fratribus ſimilari: vt miſericors*
*fieret & fidelis pontifex ad Deũ, vt repro-*
18 *pitiaret delicta populi. ¶ In eo enim in quo*
*paſſus eſt ipſe & tentatus: potens eſt & eis*
*qui tentantur auxiliari.*

## CAP. III.

1 *VNde fratres ſancti, vocationis cæleſtis*
A *participes, conſiderate Apoſtolorũ & põ-*
2 *tificem confeſſionis noſtræ Ieſum': ¶ qui fi-* "Chriſtũ 6.
*delis eſt ei qui fecit illum, ſicut & ‖ Moyſes* Nu.12.b.7.
3 *in omni domo eius. ¶ Amplioris enim gloriæ*
*iſte præ Moyſe dignus eſt habitus, quantò*
*ampliorem honorem habet domus, qui fa-*
4 *bricauit illam. ¶ Omnis namque domus, fa-*
*bricatur ab aliquo. qui autem omnia crea-*
5 *uit, Deus eſt. ¶ Et Moyſes quidẽ fidelis erat*
*in tota domo eius tanquam famulus, in te-*
6 *ſtimonium eorum quæ dicenda erãt. ¶ Chri-*
*ſtus*

ſtus verò tanquam filius in domo ſua: quæ B
domus ſumus nos, ſi fiduciam & gloriã ſpei
vſq; ad finem, firmam retineamus. ❡ Qua- 7
Pſa.94.b.8. propter ſicut dicit Spiritus ſanctus, ‖ Hodie ſi
vocem eius audieritis, ❡ nolite obdurare cor- 8
da veſtra ſicut in exacerbatione ſecundum
diem tentationis in deſerto. ❡ Vbi tentaue- 9
runt me patres veſtri: probauerunt & vide-
rũt opera mea quadraginta annis. ❡ Propter 10
quod infenſus fui generationi huic: & dixi,
Semper errant corde. Ipſi autem non cogno-
uerunt vias meas. ❡ quibus iuraui in ira 11
mea, Si introibunt in requiem meam. ❡ Vi- 12
dete fratres, ne forte ſit in aliquo veſtrũ cor C
malum, incredulitatis, diſcedendi à Deo vi-
uo: ❡ ſed adhortamini voſmetipſos per ſingu- 13
los dies, donec Hodie cognominatur, vt non
obduretur quis ex vobis fallacia peccati.
❡ Participes enim Chriſti effecti ſumus: ſi ta- 14
men initium ſubſtantiæ eius vſq; ad finem
firmum retineamus. ❡ Dum dicitur, Hodie ſi 15
vocem eius audieritis, nolite obdurare corda
veſtra quemadmodum in illa exacerbatione,
❡ Quidam enim audientes exacerbauerunt: 16
ſed nõ vniuerſi qui profecti ſunt ex Aegypto
per Moyſen. ❡ Quibus autẽ infenſus eſt qua- 17
draginta annis? Nonne illis qui peccauerũt,
Nu.14.f.53. ‖ quorum cadauera proſtrata ſunt in deſer-
Nu.14.d.28. d.23. to? ❡ ‖ Quibus autem iurauit non introire in 18
requiem ipſius: niſi illis qui increduli fue-
runt? ❡ Et videmus quia non potuerunt in- 19
*in requiem ipſius. troire* propter incredulitatem.

CAP. IIII.

Timeamus ergo ne forte relicta pollicita- 1
tione introeundi in requiem eius, ex- A
iſtimetur aliquis ex vobis deeſſe. ❡ Etenim 2
& nobis nunciatum eſt, quemadmodum &
illis. ſed non profuit illis ſermo auditus, non
admiſtus fidei ex iis quæ audierunt. ❡ Ingre- 3
dimur enim in requiem qui credidimus:
Pſa.94.b.18 quemadmodum dixit, ‖ Sicut iuraui in ira
mea, ſi introibunt in requiem meam: et qui-
dem operibus ab inſtitutione mundi perfe-
ctis. ❡ Dixit enim quodam loco de die ſepti- 4
Gene.2.a.2. ma ſic: ‖ Et requieuit Deus die ſeptima ab B
omnibus operibus ſuis. ❡ Et in iſto rurſum, 5
Si introibunt in requiem meam. ❡ Quoniam 6
ergo ſupereſt introire quoſdam in illam, & ii,
quibus prioribus annunciatum eſt, non in-
troierunt propter incredulitatem: ❡ iterũ ter- 7
minat diem quendam: Hodie, in Dauid di-
cendo, poſt tantum temporis, ſicut ſupra di-
Supr.3.b.7. ctum eſt, ‖ Hodie ſi vocem eius audieritis:
nolite obdurare corda veſtra. ❡ Nam ſi eis 8
Ieſus requiem præſtitiſſet: nunquam de alia
loqueretur poſt hac die. ❡ Itaque relinquitur 9
ſabbatiſmus populo Dei. ❡ Qui enim in- C
greſſus eſt in requiem eius: etiã ipſe requie- 10
*& uit ab operibus ſuis, ſicut* à ſuis Deus. ❡ Fe- 11
ſtinemus ergo ingredi in illam requiem: vt
ne in idipſum quis incidat incredulitatis

12 exemplum. ❡ Viuus eſt enim ſermo Dei &
efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti:
& pertingens vſq; ad diuiſionem animæ ac
ſpiritus, compagum quoq; ac medullarum, &
diſcretor cogitationum & intentionum cor-
13 dis. ❡ ‖ Et non eſt vlla creatura inuiſibilis in Pſa.33.c.16.
C conſpectu eius. omnia autem nuda & aperta Eccl.23.d.20
14 ſunt oculis eius, ad quem nobis ſermo. ❡ Ha-
bentes ergo pontificem magnum qui pene-
trauit cælos Ieſum filiũ Dei: teneamus* con- *ſpei noſtræ
15 feſſionem. ❡ Non enim habemus pontificem,
qui non poſſit compati infirmitatibus no-
ſtris: tentatum autem per omnia pro ſimili-
16 tudine abſq; peccato. ❡ Adeamus ergo cum
fiducia ad thronum gratiæ*: vt miſericor- *eius
diam conſequamur, & gratiam inueniamus
in auxilio opportuno.

CAP. V.

1 Omnis nanque Pontifex ex hominibus
A aſſumptus, pro hominibus conſtitui-
tur in iis quæ ſunt ad Deum: vt offerat do-
2 na & ſacrificia pro peccatis. ❡ qui condolere
poſſit iis qui ignorant & errant. quoniam &
3 ipſe circundatus eſt infirmitate. ❡ & propte-
rea debet, quemadmodum pro populo, ita e-
4 tiam pro ſemetipſo offerre pro peccatis. ❡ ‖ Nec 2.Pa.26.c.18
B quiſquam ſumit ſibi honorem: ſed qui vo-
5 catur à Deo, tanquam Aaron. ❡ Sic & Chri-
ſtus non ſemetipſum clarificauit vt pontifex
fieret: ſed qui locutus eſt ad eum, ‖ Filius Pſal.2.b.7.
6 meus es tu: ego hodie genui te. ❡ Quemad-
modum & in alio loco dicit, ‖ Tu es ſacerdos Pſa.109.a.4
in æternum, ſecundum ordinem Melchi-ſe-
7 dec. ❡ Qui in diebus carnis ſuæ, preces ſup-
C plicationeſq; ad eum qui poſſit illum ſaluum
facere à morte cum clamore valido & la-
chrymis offerens, *exauditus eſt pro ſua re- *& 10.
8 uerentia. ❡ Et quidem cùm eſſet filius*, di- *Dei
9 dicit ex iis quæ paſſus eſt, obedientiam: ❡ &
conſummatus, factus eſt omnibus obtempe-
10 rantibus ſibi, cauſa ſalutis æternæ, ❡ appel-
latus à Deo pontifex iuxta ordinẽ Melchi-
11 ſedech. ❡ De quo nobis grandis ſermo & *in- *ininter-
D terpretabilis* ad dicendum: quoniam imbe- pretabilis 7.
12 cilles facti eſtis ad audiendum. ❡ Etenim
cùm deberetis magiſtri eſſe propter tempus:
rurſum indigetis vt vos doceamini quæ ſint
elementa exordii ſermonum Dei: & facti eſtis
13 quibus lacte opus ſit, non ſolido cibo. ❡ Omnis
enim qui lactis eſt particeps, expers eſt ſer-
14 monis iuſtitiæ, paruulus enim eſt. ❡ Perfe-
ctorum autem eſt ſolidus cibus: eorum qui
pro conſuetudine exercitatos habent ſenſus
ad diſcretionem boni ac mali.

CAP. VI.

1 Quapropter intermittentes inchoationis
A Chriſti ſermonem, ad perfectionem fe-
ramur, nõ rurſum iaciẽtes funda-
mentũ pœnitẽtiæ ab operibus mortuis, & fi-
2 dei ad Deũ, ❡ baptiſmatũ doctrinæ, impoſi-
tionis quoq; manuũ, ac reſurrectionis mor-
 tuorum,

tuorum, & iudicij æterni. ¶ Et hoc faciemus, 3
Mat.12.d.45 ſi quidem permiſerit Deus. ¶ ‖ Impoßibile 4
Inf.10.e.26. enim eſt eos qui ſemel ſunt illuminati, gu-
2.Pe.2.d.20 ſtauerunt etiam donum cæleſte, & partici-
pes facti ſunt Spiritus ſancti. ¶ guſtauerunt 5
nihilominus bonum Dei verbum, virtuteſq́;
ſeculi venturi, & prolapſi ſunt: ¶ rurſus re- 6
nouari ad pœnitentiam, rurſum crucifigen- B
tes ſibimetipſis filium Dei, & oſtentui ha-
bentes. ¶ Terra enim ſæpe venientem ſuper 7
ſe bibens imbrem, & generans herbam oppor-
tunam illis a quibus colitur: accipit benedi-
ctionem a Deo. ¶ proferens autem ſpinas ac 8
tribulos, reproba eſt, & maledicto proxima,
cuius conſummatio in combuſtionem. ¶ Con- 9
fidimus autem de vobis dilectißimi meliora
& viciniora ſaluti: tametſi ita loquimur.
¶ Non enim iniuſtus Deus, ut obliuiſcatur 10
operis veſtri & dilectionis quam oſtendiſtis
in nomine ipſius, qui miniſtraſtis ſanctis &
miniſtratis. ¶ Cupimus autem vnumquemq́; 11
veſtrum eandem oſtentare ſolicitudinem ad C
expletionem ſpei vſq; in finem: ¶ ut non ſe- 12
gnes efficiamini, verùm imitatores eorũ qui
fide & patientia hæreditabunt promißiones.
¶ Abrahæ namque promittens Deus, quoniã 13
neminem habuit per quem iuraret maio-
Gen.22.c.16. rem, ‖ iurauit per ſemetipſum, ¶ dicens, ‖ Niſi 14
Gen.12.a.3. benedicens benedicam te, & multiplicans
28.c.18. multiplicabo te. ¶ Et ſic longanimiter ferens, 15
22.d.17. adeptus eſt repromißionem. ¶ Homines enim 16
per maiorem ſui iurant: & omnis controuer-
ſiæ eorum finis, ad confirmationem, eſt iura-
mentum. ¶ In quo abundantius volens Deus 17
oſtendere pollicitationis hæredibus immobi-
litatem conſilij ſui: interpoſuit iuſiurandum: D
¶ vt per duas res immobiles, quibus impoſ- 18
ſibile eſt mentiri Deum, fortißimum ſola-
tium habeamus qui confugimus ad tenen-
dam propoſitam ſpem, ¶ quam ſicut ancoram 19
habemus animæ tutam ac firmam, & ince-
dentem vſque ad interiora velaminis, ¶ vbi 20
præcurſor pro nobis introijt Ieſus, ſecundum
ordinem Melchi-ſedech, pontifex factus in
æternum.

CAP. VII.

Ge.14.d.18. HIc enim ‖ Melchi-ſedech, rex Salem, ſa- 1
cerdos Dei ſummi, qui obuiauit Abra- A
hæ regreſſo à cæde regum, & benedixit ei:
¶ cui & decimas omnium diuiſit Abraham, 2
primùm quidem qui interpretatur rex iu-
ſtitiæ: deinde autem & rex Salem, quod eſt,
rex pacis, ¶ ſine patre, ſine matre, ſine ge- 3
nealogia neque initium dierum neque finem
vitæ habens, aßimilatus autem filio Dei,
manet ſacerdos in perpetuum. ¶ Intuemini 4
autem quantus ſit hic, cui & decimas dedit
Nu.18.c.21. de præcipuis Abraham patriarcha. ¶ Et qui- 5
Deu.18.a.1. dem ‖ de filijs Leui ſacerdotium accipientes,
a.3. ‖ mandatum habent decimas ſumere a popu-
Ioſu.14.a.4. lo ſecundum legem, id eſt, a fratribus ſuis,
quanquam & ipſi exierint de lumbis Abra-
6 hæ. ¶ Cuius autem generatio non annume-
B ratur in eis, decimas ſumpſit ab Abraham,
& hunc qui habebat repromißiones, bene-
7 dixit. ¶ Sine vlla autem contradictione, quod
8 minus eſt, a meliore benedicitur. ¶ Et hic
quidem, decimas morientes homines acci-
piunt: ibi autem conteſtatur, quia viuit.
9 ¶ Et (vt ita dictum ſit) per Abraham & Le-
10 ui qui decimas "accepit' decimatus eſt. ¶ ad- "accipit
huc enim in lumbis patris erat, quando ob-
11 uiauit ei Melchi-ſedech. ¶ Si ergo conſum-
matio per ſacerdotium Leuiticum erat (po-
pulus enim ſub ipſo legem accepit) quid ad-
huc neceſſarium fuit ſecundum ordinẽ Mel-
C chi-ſedech, alium ſurgere ſacerdotem, & non
12 ſecundum ordinem Aaron dici? ¶ Tranſlato
enim ſacerdotio, neceſſe eſt vt & legis trãſ-
13 latio fiat. ¶ In quo enim hæc dicuntur de a-
lia tribu eſt, de qua nullus altario præſto
14 fuit. ¶ Manifeſtum eſt enim quod ex Iuda
ortus ſit Dominus noſter: in qua tribu nihil
15 de "ſacerdotibus' Moyſes locutus eſt. ¶ Et "ſacerdotio
amplius adhuc manifeſtum eſt: ſi ſecundum 1.
ſimilitudinem Melchi-ſedech exurgat alius
16 ſacerdos, ¶ qui non ſecundum legem man-
dati carnalis factus eſt, ſed ſecundum vir-
17 tutem vitæ inſolubilis. ¶ Conteſtatur enim,
‖ Quoniam tu es ſacerdos in æternum, ſe- Pſa.109.a.4.
18 cundum ordinem Melchi-ſedech. ¶ Reproba-
tio quidem fit præcedentis mandati, propter
19 infirmitatem eius & inutilitatem. ¶ nihil
enim ad perfectum adduxit lex: introductio
vero melioris ſpei, per quam proximamus ad
20 Deum. ¶ Et quantum eſt non ſine iureiurã-
do (alij quidem, ſine iureiurando ſacerdotes
21 facti ſunt. ¶ hic autem cum iureiurando per
D eum qui dixit ad illum: ‖ Iurauit Dominus, Pſa.109.a.4.
& non pœnitebit eum: tu es ſacerdos in æ-
22 ternum) ¶ in tantum melioris teſtamenti
23 ſponſor factus eſt Ieſus. ¶ Et alij quidem plu-
res facti ſunt ſacerdotes, idcirco quod morte
24 prohiberentur permanere: ¶ hic autem eò
quod maneat in æternum, ſempiternum ha-
25 bet ſacerdotium. ¶ Vnde & ſaluare in per-
petuum poteſt "accedens' per ſemetipſum ad "acceden-
Deum: ſemper viuens ad interpellandum tes 8.
26 pro "nobis'. ¶ Talis enim decebat vt nobis "eis 7.
eſſet pontifex, ſanctus, innocens, impollutus,
ſegregatus à peccatoribus, & excelſior cælis
27 factus. ¶ qui non habet neceßitatem quoti-
die (quemadmodum ſacerdotes) ‖ prius pro Leuit.9.b.7.
ſuis delictis hoſtias offerre, deinde pro popu- 16.b.6.
28 li: hoc enim fecit ſemel, ſe offerendo. ¶ Lex
enim homines conſtituit ſacerdotes infirmi-
tatem habentes: ſermo autem iuriſiuran-
di qui poſt legem eſt, Filium in æternum
perfectum.

CAP. VIII.

1 CApitulum autem ſuper ea quæ dicuntur.
A talem habemus pontificem, qui conſe-
dit in

dit in dextera ſedis magnitudinis in cælis:
¶ſanctorum miniſter, & tabernaculi veri, 2
*Deus quod fixit *Dominus' & non homo. ¶Omnis 3
enim pontifex, ad offerendum munera &
hoſtias conſtituitur. vnde neceſſe eſt & hunc
habere aliquid quod offerat: ¶ſi ergo eſſet 4
ſuper terram, nec eſſet ſacerdos: cum eſſent
qui offerrent ſecundum legem munera, ¶qui 5
exemplari & vmbra deſeruiunt cæleſtium.
Sicut reſponſum eſt Moyſi, cùm conſumma-
Exo.25. d.40. ret tabernaculum, ‖Vide (inquit) omnia fa-
d.40. cito ſecundum exemplar quod tibi oſtenſum
Acto.7.f.44. eſt in monte. ¶Nunc autem melius ſortitus 6
eſt miniſterium quanto & melioris teſta- B
menti mediator eſt, quod in melioribus re-
promiſſionibus ſancitum eſt. ¶Nam ſi illud 7
prius culpa vacaſſet: non vtique ſecundi lo-
cus inquireretur. ¶Vituperans enim eos di- 8
Iere.31.f.32. cit: ‖Ecce dies venient, dicit Dominus: &
conſummabo ſuper domum Iſrael, & ſuper
domum Iuda teſtamentum nouum, ¶non ſe- 9
cundum teſtamentum quod feci patribus C
eorum in die qua apprehendi manum eo-
rum vt educerem illos de Terra Aegypti,
quoniam ipſi non permanſerunt in teſta-
mento meo: & ego neglexi eos, dicit Domi-
nus. ¶Quia hoc eſt teſtamentum quod diſpo- 10
nam domui Iſrael poſt dies illos, dicit Domi-
nus: Dando leges meas in mentem eorum,
& in corde eorum ſuperſcribam eas: & ero
eis in Deum, & ipſi erunt mihi in populum:
¶& non docebit vnuſquiſq; proximum ſuũ, 11
& vnuſquiſque fratrem ſuum, dicens, Co-
gnoſce Dominum: quoniam omnes ſcient
me à minore vſque ad maiorem eorum. D
¶quia propitius ero iniquitatibus eorum: & 12
peccatorum eorum iam nõ memorabor. ¶Di- 13
cendo autem nouum: veterauit prius. Quod
autem antiquatur & ſeneſcit: prope inte-
ritum eſt.

CAP. IX.

Habuit quidem & prius, iuſtificationes 1
Exo.25.a.8. culturæ, & ſanctum ſeculare. ¶‖Taber- 2
26.a.1.36. naculum enim factum eſt primum, in quo A
a.8. erant, cãdelabra, & menſa, & propoſitio pa-
num, quæ dicitur Sancta. ¶Poſt velamen- 3
tum autem ſecundum, tabernaculum, quod
dicitur Sancta Sanctorum: ¶aureum habens 4
thuribulum, & arcam teſtamenti circumte-
ctam ex omni parte auro, in qua vrna au-
rea habens manna, & virga Aaron quæ
3.Reg.8.a.9. fronduerat, & ‖ tabulæ teſtamenti, ¶ſuperq; 5
2 Par.5.c.10 eam erant Cherubim gloriæ obumbrantia
Exo.25.c.22 propitiatorium. de quibus non eſt modo di-
cendum per ſingula. ¶His verò ita compoſi- 6
tis, in priori quidem tabernaculo ſemper B
introibant Sacerdotes, ſacrificiorum officia
Exo.30.b.10 conſummantes. ¶in ſecundo autem, ‖ ſemel 7
Leu.16.a.2. in anno ſolus pontifex: non ſine ſanguine
f.30. quem *offert' pro ſua & populi ignorantia:
*offerret ¶hoc ſignificante Spiritu ſancto, nondum 8
propalatam eſſe ſanctorum viam, adhuc
9 priore tabernaculo habente ſtatum. ¶quæ
parabola eſt temporis inſtantis: iuxta quam
munera & hoſtiæ offeruntur, quæ non poſ-
ſunt iuxta conſcientiam perfectum facere
10 ſeruientem, ¶ſolummodo in cibis & in poti-
bus, & varijs baptiſmatibus, & iuſtitijs
carnis vſque ad tempus correctionis impoſi-
11 tis. ¶Chriſtus autem aſſiſtens pontifex fu-
turorum bonorum, per amplius & perfectius
tabernaculum non manufactum, id eſt, non
12 huius creationis: ¶neq; per ſanguinem hir-
corum *aut' vitulorum, ſed ‖ per proprium *& 6.
C ſanguinem introiuit ſemel in Sancta, æter- Act.20.f.28.
13 na redemptione inuenta. ¶Si enim ſanguis 1.Pet.1.c.19.
hircorum & taurorum & cinis vitulæ aſper- 1.Ioh.1.c.7.
ſus, inquinatos ſanctificat ad emundatio- Apo.1.b.5.
14 nem carnis: ¶quanto magis ſanguis Chriſti Leuit.9.b.8.
qui per Spiritum ſanctum ſemetipſum ob- 16.b.6.c.14.
tulit immaculatum Deo, *emundauit' con- Nu 19.a.4.
ſcientiam *noſtram' ab operibus mortuis, ad Luc.1.g.77.
15 ſeruiendum Deo viuenti? ¶Et ideo noui te- Rom.5.a.5.
ſtamenti mediator eſt: vt morte interceden- a.6.
te, in redemptionem earum præuaricationũ *emunda-
quæ erant ſub priori teſtamẽto, repromiſſio- bit 7.
nem accipiant qui vocati ſunt, æternæ hæ- *veſtram 7.
16 reditatis. ¶ ‖ Vbi enim teſtamentum eſt: Gala.3.b.15.
D mors neceſſe eſt intercedat teſtatoris. ¶Te-
17 ſtamentum enim, in mortuis confirmatum
eſt: alioquin nondum valet, dum viuit qui
18 teſtatus eſt. ¶Vnde nec primum quidem ſine
19 ſanguine dedicatum eſt. ¶lecto enim omni
mandato legis à Moyſe vniuerſo populo: ac-
E cipiens ſanguinem vitulorum & hircorum
cum aqua & lana coccinea & hyſſopo: ipſum
quoque librum & omnem populum aſperſit,
20 ¶dicens, ‖ Hic ſanguis teſtamenti, quod Exo.24.c.8.
21 mandauit ad vos Deus. ¶Etiam taberna- Mat.26.c.28
culum & omnia vaſa miniſterij ſanguine
22 ſimiliter aſperſit. ¶Et omnia penè in ſan-
guine ſecundum legem mundantur: & ſine
23 ſanguinis effuſione non fit remiſſio. ¶Neceſſe
F eſt ergo exemplaria quidem cæleſtium, his
mundari: ipſa autem cæleſtia melioribus
24 hoſtijs quàm iſtis. ¶Non enim in manufa-
cta Sancta Ieſus introiuit exemplaria ve-
rorum: ſed in ipſum cælum, vt appareat nũc
25 vultui Dei pro nobis. ¶Neque vt ſæpe offe-
rat ſemetipſum, quemadmodum Pontifex
intrat in Sancta, per ſingulos annos in ſan-
26 guine alieno: ¶alioquin oportebat eum fre-
G quenter pati ab origine mundi: nunc autem
ſemel *in conſummatione' ſeculorum, ad *in cõſum-
*deſtitutionem' peccati, per hoſtiam ſuam mationẽ 2.
27 apparuit. ¶Et quemadmodum ſtatutum eſt *deſtructio-
hominibus ſemel mori, poſt hoc autem iu- nem 5.
28 dicium: ¶ ‖ ſic & Chriſtus ſemel oblatus eſt Rom.5.a.6.
ad multorum exhaurienda peccata. ſecundò b.8.
ſine peccato apparebit expectantibus ſe, in 1.Pet.3.c.18.
ſalutem.

CAP.

CAP. X.

Leu.16.c.14. VMbram enim habens lex, futurorum 1
bonorum, non ipſam imaginem rerum: A
per ſingulos annos eiſdem ipſis hoſtijs quas
offerunt indeſinenter, nunquam poteſt acce-
dentes perfectos facere: ¶ alioquin ceſſaſſent 2
offerri, ideo quod nullam haberent vltra cō-
ſcientiam peccati, cultores ſemel mundati.
¶ ſed in ipſis commemoratio peccatorum per 3
ſingulos annos fit. ¶ impoſsibile enim eſt ſan- 4
guine taurorum & hircorum auferri pecca-
Pſal.39.b.7. ta. ¶ Ideo ingrediens mundum dicit: ‖Ho- 5
ſtiam & oblationem noluiſti: corpus autem
aptaſti mihi: ¶ holocautomata, & pro peccato, 6
non tibi placuerunt. ¶ Tūc dixi, Ecce venio: 7
in capite libri ſcriptum eſt de me: Vt fa- B
ciam Deus voluntatem tuam. ¶ Superius di 8
cens, Quia hoſtias & oblationes, & holocau-
tomata, & pro peccato noluiſti, nec placita
ſunt tibi, quæ ſecundum legem offeruntur:
¶ tunc dixi, Ecce venio vt faciam Deus vo- 9
luntatem tuam: aufert primùm, vt ſequens
ſtatuat. ¶ In qua voluntate ſanctificati ſu- 10
mus per oblationem corporis Ieſu Chriſti ſe-
mel. ¶ Et omnis quidem ſacerdos præſtò eſt 11
quotidie miniſtrans, & eaſdem ſæpe offerens
hoſtias, quæ nunquam poſſunt auferre pec-
cata: ¶ hic autem vnam pro peccatis offe- 12
rens hoſtiam, in ſempiternum ſedet in dexte- C
Pſa.109.a.1. ra Dei, ¶ de cætero expectans, ‖donec ponan- 13
1.Co.15.d.25 tur inimici eius ſcabellum pedum eius. ¶ Vna 14
enim oblatione, conſummauit in ſempiter-
num ſanctificatos. ¶ Conteſtatur autem nos 15
& Spiritus ſanctus. Poſtquam enim dixit:
Ie.31.37.f.33 ¶ ‖Hoc autem teſtamentum quod teſtabor 16
Sup.8 b.8. ad illos poſt dies illos, dicit Dominus, "Dan-
"Dabo do' leges meas in cordibus eorum, & in mē-
tibus eorum ſuperſcribam eas: ¶ & peccato- 17
rum & iniquitatum eorum iam non recor- D
dabor amplius. ¶ Vbi autem horum remiſsio: 18
iam non eſt oblatio pro peccato. ¶ Habentes 19
itaque fratres fiduciam in introitu ſanctorum
in ſanguine Chriſti: ¶ quam initiauit nobis 20
viam nouam & viuentem per velamen, id
eſt, carnem ſuam, ¶ & ſacerdotem magnum 21
ſuper domum Dei, ¶ accedamus cum vero 22
corde in plenitudine fidei aſperſi corda à cō-
ſcientia mala, & abluti corpus aqua mūda,
¶ teneamus ſpei noſtræ confeſsionem indecli- 23
nabilem (fidelis enim eſt qui repromiſit) ¶ & 24
conſideremus inuicem in prouocationē cha- E
ritatis & bonorum operum: ¶ non deſerentes 25
collectionem noſtram, ſicut conſuetudinis eſt
quibuſdam, ſed conſolantes, & tanto magis
quanto videritis appropinquantem diem.
Sup.6.a.4. ¶ ‖ Voluntarie enim peccantibus nobis poſt 26
acceptam notitiam veritatis, iam non relin-
quitur pro peccatis hoſtia, ¶ terribilis autem 27
quædam expectatio iudicij & ignis æmula-
tio, quæ conſumptura eſt aduerſarios. ¶ Irri- 28
tam quis faciens legem Moyſi: ſine vlla mi-
ſeratione, ‖duobus vel tribus teſtibus mori- Deut.17.b.6
29 tur: ¶ quanto magis putatis, deteriora me- 19.d.15.
reri ſupplicia qui filium Dei conculcauerit, Mat.18.[illegible]
& ſanguinem teſtamenti pollutum duxerit, Ioh.8.c.[illegible]
in quo ſanctificatus eſt, & ſpiritui gratiæ 2 Co.13.a.1.
30 contumeliam fecerit? ¶ Scimus enim qui di- Deu 32.e.35.
F xit, ‖Mihi "vindictam', ego retribuam. Et "vindicta
iterum: ‑Quia' ‖ iudicabit Dominus popu- 1.
31 lum ſuum. ¶ Horrendum eſt incidere in ma- Rom.12.d.18
32 nus Dei viuentis. ¶ Rememoramini autem ‑.3e
priſtinos dies: in quibus illuminati, magnum
33 certamen ſuſtinuiſtis paſsionum. ¶ & in al-
tero quidem opprobrijs & tribulationibus
ſpectaculum facti: in altero autem ſocij tali-
34 ter conuerſantium effecti. ¶ Nam & vinctis
G compaſsi eſtis: & rapinam bonorū veſtrorum
cum gaudio ſuſcepiſtis, cognoſcentes vos ha-
35 bere meliorem & manentē ſubſtantiā. ¶ No-
lite itaque amittere confidentiam veſtram,
36 quæ magnam habet remunerationem. ¶ Pa-
tientia enim vobis neceſſaria eſt: vt volun-
tatem Dei facientes, reportetis promiſsionē.
37 ¶ ‖ Adhuc enim modicum aliquantulumque, Abac.2.a.4.
qui venturus eſt, veniet, & non tardabit. 1.Pet.1.a.6.
38 ¶ ‖iuſtus autem meus ex fide "viuit' . quod Rom.1.c.17.
ſi ſubtraxerit ſe: non placebit animæ meæ. Gal.3 b.12.
39 ¶ Nos autē non ſumus ſubtractionis ‑ filij' in "viuet.
perditionē: ſed fidei in acquiſitionē animæ. ‑.6

CAP. XI.

1 EST autem fides, ſperandarum ſubſtan-
A tia rerum, argumentum nō apparentiū.
2 ¶ In hac enim teſtimonium conſecuti ſunt
3 ſenes. ¶ ‖Fide intelligimus aptata eſſe ſecula Gene.1.a.1.
verbo Dei: vt ex inuiſibilibus viſibilia fie- a.3.
4 rent. ¶ ‖Fide, plurimam hoſtiam Abel quam Gene.4.a.4.
Cain, obtulit Deo: ‖per quam teſtimonium Mat.23.d.34
conſecutus eſt eſſe iuſtus, teſtimonium per-
hibente muneribus eius Deo, & per illam
5 defunctus adhuc loquitur. ¶ Fide, ‖ Henoch Gene.5.c.24
tranſlatus eſt, ne videret mortem, & nō in- Ecc.44.c.16
ueniebatur: quia tranſtulit illum Deus. an- 49.d.16.
te tranſlationem enim, teſtimonium habuit
6 placuiſſe Deo. ¶ Sine fide autem impoſsibile
B eſt placere ‑ Deo' . Credere enim oportet ac- ‑.3.
cedentem ad Deum quia eſt, & inquirenti-
7 bus ſe remunerator ſit. ¶ Fide, ‖ Noe reſponſo Gene 6.c.13
accepto de ijs quæ adhuc nō videbantur, me- c.18.
tuens, aptauit arcam in ſalutem domus ſuæ, Eccl 44.c.17
per quam damnauit mundum: & iuſtitiæ
8 quæ per fidem eſt, hæres eſt inſtitutus. ¶ Fi-
de, ‖qui vocatur Abraham obediuit in locum Gen.2.a.4.
exire quem accepturus erat in hæreditatem: 13.a.1.
9 & exijt, neſciens quo iret. ¶ Fide demoratus
eſt in Terra‑repromiſsionis, tanquam in a-
liena, in caſulis habitando cum Iſaac &
Iacob cohæredibus repromiſsionis eiuſdem.
10 ¶ Expectabat enim fundamenta habentem
C ciuitatem: cuius artifex & conditor Deus.
11 ¶ Fide, ‖ & ipſa Sara ſterilis virtutē in con- Gen.17.e.17
ceptione ſeminis accepit, etiam præter tem- 18 b.10.
pus ætatis: quoniā fidelem credidit eſſe eum 21.a.2.
qui

qui repromiſerat. ¶ Propter quod & ab vno 12
Eccl.44.d. orti ſunt (& hoc emortuo) ‖ tanquam ſidera
22.d.23. cæli in multitudine, & ſicut arena quæ eſt
ad oram maris, innumerabiles. ¶ Iuxta fidem 13
defuncti ſunt omnes iſti non acceptis repro-
miſſionibus, ſed a longe eas aſpicientes, &
ſalutantes, & confitentes quia peregrini &
hoſpites ſunt ſuper terram. ¶ Qui enim hæc 14
dicunt, ſignificant ſe patriam inquirere. ¶ Et 15
ſi quidem ipſius meminiſſent de qua exie-
runt: habebant vtique tempus reuertendi.
¶ Nunc autem meliorem appetunt, id eſt, cæ- 16
leſtem. Ideo non confunditur Deus vocari D
Deus eorum. parauit enim illis ciuitatem.
Gene.22.a. ¶ Fide, ‖ obtulit Abraham Iſaac, cum tenta- 17
b.9. retur: & vnigenitum offerebat * qui ſuſce-
Ecc 44.d.21 perat repromiſſiones. ¶ (ad quem dictum eſt) 18
* in quo ‖ Quia in Iſaac vocabitur tibi ſemen. ¶ arbi- 19
Gen.21.b.12 trans quia & a mortuis ſuſcitare potens eſt
Rom.9.b.7. Deus. vnde eum & in parabolam accepit.
Ge.27.d.27. ¶ Fide, ‖ & de futuris, benedixit Iſaac, Iacob 20
f.36. & Eſau. ¶ Fide, ‖ Iacob moriens, ſingulos fi- E
Ge.48.c.15. liorum Ioſeph benedixit: ‖ & adorauit faſti- 21
Ge.47.g.31. gium virgæ eius. ¶ Fide, ‖ Ioſeph moriens, de 22
Gene.50.d. profectione filiorum Iſraël memoratus eſt:
24.25. & de oſſibus ſuis mandauit. ¶ Fide, ‖ Moyſes 23
Exod.2.a.2. natus, occultatus eſt menſibus tribus a pa-
Actu.7.c.20 rentibus ſuis: eo quod vidiſſent elegantem
Exo.1.c.16. infantem, & non timuerunt ‖ regis edictum.
Exo.2.b.11. ¶ Fide ‖ Moyſes grandis factus negauit ſe eſſe 24
filium filiæ Pharaonis. ¶ magis eligens affligi 25
cum populo Dei, quàm tēporalis peccati ha-
bere iucunditatem, ¶ maiores diuitias æſti- 26
mans theſauro Aegyptiorum, improperium
Chriſti. aſpiciebat enim in remunerationem.
¶ Fide reliquit Aegyptum: non veritus ani- 27
moſitatem regis. inuiſibilem enim tanquam F
Exo.12.b.11. videns ſuſtinuit. ¶ Fide, ‖ celebrauit paſcha, 28
d.21. & ſanguinis effuſionem: ne qui vaſtabat
Exo.14.c.22. primitiua, tangeret eos. ¶ Fide, ‖ tranſierunt 29
mare rubrum tanquam per aridam terrā:
quod experti Aegyptij, deuorati ſunt. ¶ Fide, 30
Ioſu.6.e.20. ‖ muri Iericho corruerūt, circuitu dierum ſe-
Ioſu.6.d.23. ptem. ¶ Fide, ‖ Rahab meretrix non periit cū 31
d.25. incredulis: ‖ excipiēs exploratores cum pace.
Ioſu.2.a.2. ¶ Et quid adhuc dicam? Deficiet enim me tē- 32
pus enarrantē de Gedeon, Barac, Sampſon,
Iephte, Dauid, Samuel, & Prophetis: ¶ qui 33
per fidem deuicerunt regna, operati ſunt iu-
ſtitiam, adepti ſunt repromiſſiones, obtura-
uerunt ora leonum, ¶ extinxerunt impetum 34
* effugerunt ignis, * effugauerūt¹ aciem gladij, conualue- G
4. runt de infirmitate, fortes facti ſunt in bel-
lo, caſtra verterunt exterorum: ¶ acceperunt 35
mulieres de reſurrectione mortuos ſuos: alij
autem diſtenti ſunt, non ſuſcipientes redem-
ptionem, vt meliorē inuenirent reſurrectio-
nem. ¶ Alij vero ludibria & verbera experti, 36
inſuper & vincula & carceres: ¶ lapidati 37
ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gla-
dij mortui ſunt, circuierunt in melotis, in
pellibus caprinis, egentes, anguſtiati, afflicti,
38 ¶ quibus dignus non erat mundus, in ſolitu-
dinibus errantes, in montibus & ſpeluncis,
39 & in cauernis terræ. ¶ Et hi omnes teſtimo-
nio fidei probati, non acceperunt repromiſſio-
40 nem, ¶ Deo pro nobis melius aliquid proui-
dente, vt non ſine nobis conſummarentur.

## CAP. XII.

1 IDeoque et nos tantam habentes impoſitam
A nubem teſtium: ‖ deponentes omne pon- Rom.6.a.4.
dus & circumſtans nos peccatum, per patiē- Coloſ.3.b.9.
tiam curramus * ad¹ propoſitum nobis cer- Eph.4.c.22.
2 men, ¶ aſpicientes in authorem fidei, & con- 1.Pet.2.a.1.
ſummatorem Ieſum, qui propoſito ſibi gaudio 4.a.1.
ſuſtinuit crucem, confuſione contempta, atque *.7.
3 in dextera ſedis Dei ſedet. ¶ Recogitate e-
nim eum qui talem ſuſtinuit à peccatoribus
aduerſum ſemetipſum contradictionem: vt
ne fatigemini, animis veſtris deficientes.
4 ¶ Nondum enim¹ vſque ad ſanguinem re- *.1.
B ſtitiſtis, aduerſus peccatum repugnantes:
5 ¶ et obliti eſtis conſolationis, quæ vobis, tan-
quam filiis loquitur, dicens. ‖ Fili mi, noli Pro.3.b.11.
negligere diſciplinam Domini: neque fatigē- Iob.5.c.17.
6 ris dum ab eo argueris. ¶ ‖ Quem enim dili- Apoc.3.c.19.
git Dominus, caſtigat: flagellat autem om-
7 nem filium quem recipit. ¶ In diſciplina
perſeuerate. Tanquam filiis vobis offert ſe
Deus: quis enim filius, quem nō corripit pa-
8 ter? ¶ Quod ſi extra diſciplinam eſtis, cuius
participes facti ſunt omnes: ergo adulteri,
9 & nō filij eſtis. ¶ Deinde patres quidē carnis
C noſtræ, eruditores habuimus, & reuereba-
mur eos: non multo magis obtemperabimus
10 Patri ſpirituū, & viuemus? ¶ Et illi quidem
in tempore paucorum dierum, ſecundum vo-
luntatem ſuam erudiebant nos: hic autem
ad id quod vtile eſt in recipiendo ſanctifi-
11 cationem eius. ¶ Omnis autem diſciplina in
præſenti quidem videtur non eſſe gaudij, ſed
D mœroris: poſtea autem fructum pacatiſſi-
mum exercitatis per eam, * reddet¹ iuſtitiæ. * reddit 6.
12 ¶ Propter quod remiſſas manus & ſoluta ge-
13 nua erigite: ¶ & greſſus rectos facite pedibus
veſtris: vt non claudicans quis erret, magis
14 autem ſanetur. ¶ ‖ Pacē ſequimini cum om- Rom.12.d.18
nibus, & ſanctimoniā, ſine qua nemo vide-
15 bit Deum: ¶ contemplantes ne quis deſit gra-
tiæ Dei: ne qua radix amaritudinis ſurſum
germinans impediat, & per illam inquinen-
16 tur multi. ¶ Ne quis fornicator aut propha-
E nus ‖ vt Eſau: qui propter vnam eſcam ven- Ge.25.d.33.
17 didit primitiua ſua. ¶ ſcitote enim quoniam
& ‖ poſtea cupiens hæreditare benedictionē, Gen.27.f.38
reprobatus eſt: non enim inuenit pœniten-
tiæ locum, quanquam cum lachrymis inqui-
18 ſiſſet eā. ¶ ‖ Non enim acceſſiſtis ad tractabi- Exo.19.c.18.
lem montem, & * acceſſibilem¹ ignem, & 20.d.21.
19 turbinem & caliginem, & procellam, ¶ & tu- * accenſibi-
bæ ſonum, & vocem verborum, quam qui lem 4.
audierunt, excuſauerunt ſe, ne eis fieret
verbum.

verbum. ¶ (Non enim portabant quod dice- 20
Exo.19. c.13 batur, ‖ Et ſi beſtia tetigerit montem, lapi-
dabitur. ¶ Et ita terribile erat quod vide- 21
batur, Moyſes dixit: Exterritus ſum & tre- F
mebundus) ¶ Sed acceßiſtis ad Sion mõtem, 22
& ciuitatem Dei viuentis, Ieruſalem cale-
ſtem, & multorum millium angelorum fre-
quentiam, ¶ & eccleſiam primitiuorum, qui 23
conſcripti ſunt in cælis, & iudicem omnium
"ſpiritum Deum, & " ſpiritus[1] iuſtorum perfectorum,
"ſpiritũ 7. ¶ & teſtamenti noui mediatorem Ieſum, & 24
ſanguinis aſperſionẽ melius loquentẽ quàm
Abel. ¶ Videte ne recuſetis loquentem. Si e- 25
nim illi non effugerunt, recuſantes eum qui
ſuper terram loquebatur: multo magis nos,
qui de cælis loquentem nobis, auertimus. G
¶ cuius vox mouit terram tunc: nunc autem 26
Agg.2.b.7. repromittit, dicens, ‖ Adhuc ſemel: & ego mo-
uebo non ſolùm terram, ſed & cælum. ¶ Quod 27
autem, Adhuc ſemel, dicit: declarat mobi-
lium tranſlationem tanquam factorum, vt
maneant ea quæ ſunt immobilia. ¶ Itaque 28
regnum immobile ſuſcipiẽtes, habemus gra-
tiam: per quam ſeruiamus placẽtes Deo,
Deu.4.d.24. cum metu & reuerentia. ¶ Etenim ‖ Deus 29
noſter ignis conſumens eſt.

CAP. XIII.

-.1. CHaritas fraternitatis maneat - in 1
Ro.12. c.10. vobis[1]. ¶ ‖ Et hoſpitalitatem nolite ob- 2
c.13. liuiſci, ‖ per hanc enim " placuerunt[1] qui- A
1.Pet.4. c.9. dam angelis hoſpitio receptis. ¶ Mementote 3
Gen.18. a.3. vinctorum, tanquam ſimul vincti: & la-
19.a.2. borantium, tanquam & ipſi in corpore mo-
" latuerũt 1. rantes. ¶ Honorabile connubium in omnibus, 4
& thorus immaculatus. Fornicatores enim
& adulteros iudicabit Deus. ¶ Sint mores 5
ſine auaritia: contenti præſentibus, ipſe e-
nim dixit: Non te deſeram, neque dereliu-
Deu.31. b.8. quam. ¶ ita vt confidenter dicamus: ‖ Do- 6
Ioſu.1.a.5. minus mihi adiutor: non timebo quid faciat
Pſa.55. c.12. mihi homo. ¶ Mementote præpoſitorum ve- 7
117.a.6. ſtrorum, qui vobis locuti ſunt verbum Dei: B
quorum intuentes exitum conuerſationis,
imitamini fidem. ¶ Ieſus Chriſtus heri & 8
hodie: ipſe & in ſecula. ¶ Doctrinis varijs & 9
peregrinis nolite abduci. Optimum eſt enim
gratia ſtabilire cor, non eſcis: quæ non pro-
fuerunt ambulantibus in eis. ¶ Habemus 10
altare: de quo edere non habent poteſtatem
Leu.4.c.12. qui tabernaculo deſeruiunt. ¶ ‖ Quorum e- 11
6.d.30.16. nim animalium infertur ſanguis pro peccato
f.27. in ſancta per pontificem, horum corpora cre-
mantur extra caſtra. ¶ Propter quod & Ie- 12
ſus, vt ſanctificaret per ſuum ſanguinem
populum extra portam paſſus eſt. ¶ Exeamus 13
igitur ad eum extra caſtra: improperium e-
Mich.2.c.10 ius portantes. ¶ ‖ Non enim habemus hic 14
manentem ciuitatem: ſed futuram inquiri- C
mus. ¶ Per ipſum ergo offeramus hoſtiam 15
laudis ſemper Deo, id eſt, fructum labiorum
confitentium nomini eius. ¶ Beneficentia 16

autem & communionis nolite obliuiſci. ta-
17 libus enim hoſtijs promeretur Deus. ¶ Obe-
dite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis. Ipſi
enim peruigilant quaſi rationem pro ani-
mabus veſtris reddituri: vt cum gaudio hoc
faciant & non gementes. hoc enim non ex-
18 pedit vobis. ¶ Orate pro nobis. confidimus
D enim quia bonam conſcientiam habemus in
19 omnibus bene volentes conuerſari. ¶ Am-
plius autem deprecor vos hoc facere, quo ce-
20 lerius reſtituar vobis. ¶ Deus autem pacis
qui eduxit de mortuis paſtorem magnum
ouium, in ſanguine teſtamenti æterni, Do-
21 minũ noſtrum Ieſum Chriſtum: ¶ aptet vos
in omni bono, vt faciatis eius voluntatem,
faciens in vobis quod placeat coram ſe per
Ieſum Chriſtum: cui eſt gloria in ſecula ſe-
22 culorum. Amen. ¶ Rogo autem vos fratres,
vt ſufferatis verbum ſolatij. Etenim per-
23 paucis ſcripſi vobis. ¶ Cognoſcite fratrem no-
ſtrum Timotheum dimiſſum: cum quo (ſi ce-
24 lerius venerit) videbo vos. ¶ Salutate om-
nes præpoſitos veſtros, & omnes ſanctos. Sa-
25 lutant vos de Italia - fratres[1]. ¶ Gratia cum -.Sa
omnibus vobis. Amen.

# EPISTOLA CATHOLICA IACOBI APOSTOLI.

## CAP. I.

1 IACOBVS Dei & Domini noſtri Ie-
A ſu Chriſti ſeruus, duodecim tribubus
2 quæ ſunt in diſperſione, ſalutem. ¶ Om-
ne gaudium exiſtimate fratres mei,
3 cum in tentationes varias incideritis: ¶ ‖ ſci- Rom.5.a.3.
entes quod probatio fidei veſtræ patientiam
4 operatur. ¶ Patientia autem opus perfectum
habeat: vt ſitis perfecti & integri, in nullo
5 deficientes. ¶ Si quis autem veſtrum indi-
get ſapientia, poſtulet a Deo qui dat omni-
bus affluenter, & non improperat: & dabi-
6 tur ei. ¶ ‖ Poſtulet autem in fide nihil hæſi- Mat.7.a.7.
B tans. qui enim hæſitat, ſimilis eſt fluctui 21.b.22.
maris, qui a vento mouetur & circunfer- Mar.11. c.24
7 tur. ¶ non ergo æſtimet homo ille quod acci- Luc.11.b.9.
8 piat aliquid à Domino. ¶ Vir duplex animo Ioh 14. b.13.
9 inconſtans eſt in omnibus vijs ſuis. ¶ Glo- 16.c.23.24.
rietur autem frater humilis, in exaltatione
10 ſua. ¶ diues autem, in humilitate ſua, quo-
11 niam ſicut flos fœni tranſibit: ¶ exortus eſt
enim ſol cum ardore, & areſecit fœnum, &
flos eius decidit, & decor vultus eius depe-
rijt: ita & diues in itineribus ſuis marce-
12 ſcet. ¶ ‖ Beatus vir qui ſuffert tentationem: Pſ.102. c.15.
quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coro- Ecc.14. c.18.
nam vitæ quam repromiſit Deus diligenti- Iſa.40.b.6.
13 bus ſe. ¶ Nemo cùm tentatur, dicat quoniam 1.Pet.1. d.24
à Deo tentatur: Deus enim intentator ma- Iob.5.c.17.
lorum

lorum eſt: ipſe autem neminem tentat. ? V- 14
nuſquiſq; vero tentatur a concupiſcentia ſua
abſtractus & illectus. ? Deinde concupiſcen- 15
tia cum conceperit, parit peccatum. peccatum
vero cùm conſummatū fuerit, generat mor- C
tem. ? Nolite itaq; errare fratres mei dile- 16
ctiſſimi. ? Omne datum optimum, & omne 17
donum perfectum, deſurſum eſt, deſcendens
à Patre luminum apud quem non eſt tranſ-
mutatio, nec viciſſitudinis obumbratio. ? Vo- 18
*enim 1. luntarie* genuit nos verbo veritatis, vt ſi-
mus initium aliquod creaturæ eius. ? Scitis 19
Pro. 17. d. 27 fratres mei dilectiſſimi: ‖ Sit autem omnis
homo velox ad audiendum: tardus autem ad
loquendum, & tardus ad iram. ? Ira enim 20
viri, iuſtitiam Dei non operatur. ? Propter 21
quod abijcientes omnem immunditiā & a-
bundantiam malitiæ, in manſuetudine ſu- D
ſcipite inſitum verbū, quod poteſt ſaluare a-
Mat. 7. b. 12. c. 21. nimas veſtras. ? ‖ Eſtote autem factores ver 22
bi, & non auditores tantùm: fallentes voſ-
Rom. 2. b. 13 metipſos. ? Quia ſi quis auditor eſt verbi, & 23
non factor: hic comparabitur viro conſideranti
vultum natiuitatis ſuæ in ſpeculo. ? conſide- 24
rauit enim ſe, & abijt, & ſtatim oblitus eſt
*In legem qualis fuerit. ? Qui autem perſpexerit * in 25
perfecta 1. lege perfecta’ libertatis, & permanſerit in
ea, non auditor obliuioſus factus, ſed factor
operis: hic beatus in facto ſuo erit. ? Si quis 26
autem putat ſe religioſum eſſe, non refrænās
linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum: huius
vana eſt religio. ? Religio munda & imma- 27
culata apud Deum & Patrē, hæc eſt, Viſita-
re pupillos & viduas in tribulatione eorum:
& immaculatum ſe cuſtodire ab hoc ſæculo.

CAP. II.

Leu. 19. c. 15. FRatres mei, ‖ nolite in perſonarum acce- 1
Deu. 1. c. 16. ptione habere fidem Domini noſtri Ieſu A
c. 17. 16. d. 19. Chriſti gloriæ. ? Etenim ſi introierit in con- 2
Pro. 24. e. 23 uentum veſtrum vir aureum annulum ha-
Ecc. 42. a. 1. bens in veſte candida, introierit autem &
pauper in ſordido habitu, ? & intendatis in 3
eum qui indutus eſt veſte præclara, & di-
xeritis ei, Tu ſede hic bene: pauperi autem
dicatis, Tu ſta illic: aut ſede ſub ſcabello pe-
dum meorum: ? nonne iudicatis apud voſ- 4
metipſos, & facti eſtis iudices cogitationum
iniquarum? ? Audite fratres mei dilectiſſimi: 5
nonne Deus elegit pauperes in hoc mundo,
diuites in fide, & heredes regni quod repro-
miſit Deus diligentibus ſe? ? Vos autem ex- 6
honoraſtis pauperem. Nonne diuites per po- B
tentiam opprimunt vos: & ipſi trahunt vos
ad iudicia? ? Nonne ipſi blaſphemant bonum 7
nomen quod inuocatum eſt ſuper vos? ? Si 8
tamen legem perficitis regalem ſecundum
*ſcripturam "ſcripturas’, Diliges proximum tuum ſicut
1. teipſum: bene facitis: ? ſi autem perſonas ac- 9
cipitis, peccatum operamini, redarguti à lege
Leu. 19. d. 18. quaſi tranſgreſſores. ? ‖ Quicunque autem 10
Mat. 22. d. 39 totam legem ſeruauerit, offendat autem in

11 vno: factus eſt omnium reus. ? Qui enim Mat. 12. e. 31.
dixit, Non mœchaberis, dixit & , Non occi- Rom. 13. c. 9.
des. Quod ſi non mœchaberis, occides autem: Gal. 5. b. 13.
12 factus es tranſgreſſor legis. ? Sic loquimini, Leu. 19. c. 15.
& ſic facite ſicut per legem libertatis inci- 8. 17.
13 pientes iudicari. ? Iudicium enim ſine mi- Deu. 1. d. 18.
C ſericordia illi qui non fecit miſericordiam. Mat. 5. c. 19.
Superexaltat autem miſericordia iudicium.
14 ? Quid proderit fratres mei, ſi fidem quis di-
cat ſe habere: opera autē non habeat? Nun-
15 quid poterit fides ſaluare eum? ? Si autem
frater aut ſoror ‖ nudi ſint, & indigeant vi- 1. Ioh. 3. c. 17.
16 ctu quotidiano: ? dicat autem aliquis ex vo
bis, illis: Ite in pace, calefacimini & ſatura-
mini, non dederitis autem eis quæ neceſſa-
17 ria ſunt corpori: quid proderit? ? Sic & fides,
ſi non habeat opera, mortua eſt in ſemetipſa.
18 ? Sed dicet quis: Tu fidem habes, & ego ope-
ra habeo. oſtende mihi fidem tuam ſine ope-
ribus: & ego oſtendam tibi ex operibus fi-
19 dem meam. ? Tu credis quoniam vnus eſt
D Deus? Bene facis: & dæmones credunt, &
20 contremiſcunt. ? Vis autem ſcire ô homo ina-
nis, quoniam fides ſine operibus *otioſa’ eſt? *mortua 5.
21 ? Abraham pater noſter nonne ex operibus
iuſtificatus eſt, ‖ offerens Iſaac filium ſuum Gen. 22. b. 9.
22 ſuper altare? ? Vides quoniam fides coopera-
batur operibus illius: & ex operibus fides cō-
23 ſummata eſt? ? Et ſuppleta eſt ſcriptura, di-
cens, ‖ Credidit Abraham Deo, et reputatum Gen. 15. b. 6.
eſt illi ad iuſtitiam, & amicus Dei appella- Rom. 4. a. 3.
24 tus eſt. ? Videtis quoniam ex operibus iuſti- Gal. 3. a. 6.
25 ficatur homo: & non ex fide tantùm? ? Si-
militer autem & ‖ Rahab meretrix, nonne Ioſu. 2. a. 1.
ex operibus iuſtificata eſt ſuſcipiens nūtios, a. 4. 6. d. 24.
26 & alia via eijciens? ? Sicut enim corpus ſine Heb. 11. f. 31.
ſpiritu mortuum eſt: ita & fides ſine operi-
bus mortua eſt.

CAP. III.

1 NOlite ‖ plures magiſtri fieri fratres Mat. 23. a. 8.
A mei, ſcientes quoniam maius iudicium
2 ſumitis. ? In multis enim offendimus om-
nes. Si quis in verbo non offendit: hic perfe-
ctus eſt vir. *poteſt’ etiam fræno circumdu- *potens 1.
3 cere totum corpus. ? Si autem equis fræna in
ora mittimus ad conſentiendum nobis etiam
4 omne corpus illorum circumferimus. ? Et
ecce, naues, cùm magnæ ſint, & à ventis
validis minentur: circumferuntur * tamen’ *tamen 4.
à modico gubernaculo vbi impetus di- *. 3.
5 rigentis voluerit. ? Ita & lingua modicum
quidem membrū eſt, & magna exaltat. Ecce
quantus ignis quam magnam ſyluam incen-
6 dit: ? Et lingua ignis eſt, vniuerſitas ini-
B quitatis. Lingua conſtituitur in membris
noſtris, quæ maculat totū corpus, & inflam-
mat rotam natiuitatis noſtræ inflammata à
7 gehenna. ? Omnis enim natura beſtiarū &
volucrū & ſerpentium & cæterorū doman-
8 tur, & domita ſunt à natura humana. ? lin-
guam autem nullus hominū domare poteſt,
inquietum

inquietum malum. plena veneno mortifero.
¶ In ipſa benedicimus Deum & patrem: & 9
in ipſa maledicimus homines qui ad ſimili-
tudinem Dei facti ſunt ¶ Ex ipſo ore proce- 10
dit benedictio & maledictio. Non oportet C
fratres mei hæc ita fieri. ¶ Nunquid fons de 11
eodem foramine emanat dulcem, & amarã
aquam? ¶ Nunquid poteſt fratres mei, ficus 12
*ſalſam 1.* vuas facere: aut vitis, ficus? Sic neq; "ſal-
ſa', dulcem poteſt facere aquam. ¶ quis ſa- 13
piens & diſciplinatus inter vos? Oſtendat
ex bona conuerſatione operationẽ ſuã in mã-
ſuetudine ſapientiæ. ¶ Quod ſi zelum ama- 14
.7. rũ habetis, & contentiones ſint' in cordibus D
veſtris: nolite gloriari & mendaces eſſe ad-
uerſus veritatem. ¶ non eſt enim iſta ſapi- 15
entia deſurſum deſcendens: ſed terrena, ani-
malis, diabolica. ¶ Vbi enim zelus & conten- 16
tio, ibi inconſtantia, & omne opus prauum.
¶ Quæ autẽ deſurſum eſt ſapientia, primùm 17
quidem pudica eſt: deinde pacifica, modeſta,
.4. ſuadibilis, bonis conſentiens' plena miſe-
ricordia & fructibus bonis, non iudicans, ſi-
ne ſimulatione. ¶ Fructus autem iuſtitiæ, in 18
pace ſeminatur, facientibus pacem.

CAP. IIII.

VNde bella & lites in vobis? Nõnne hinc? 1
ex concupiſcentijs veſtris quæ militant A
in membris veſtris? ¶ Concupiſcitis: & 2
non habetis. occiditis & zelatis: & non
poteſtis adipiſci. litigatis & belligeratis: &
non habetis, propter quod non poſtulatis.
¶ Petitis, & non accipitis: eo quod male pe- 3
tatis: vt in concupiſcentijs veſtris inſuma-
Gen.6.a.3. tis. ¶ ‖Adulteri*, neſcitis quia ‖amicitia hu- 4
8.d.21. ius mundi, inimica eſt Dei? ‖Quicunque er-
1.Ioh 2.c.15 go voluerit amicus eſſe ſeculi huius: inimi- B
*& adulte- cus Dei conſtituitur. ¶ An putatis quia ina- 5
ræ 1. niter ſcriptura dicat: Ad inuidiam concupi-
Ioh 15.c.19. ſcit ſpiritus qui habitat in "vobis'? ¶ Maio- 6
"nobis 1. rem autem dat gratiam. Propter quod dicit,
1.Pet.5.b.5. ‖Deus ſuperbis reſiſtit, ‖ humilibus autem
Pro.3.d.34. dat gratiam. ¶ Subditi ergo eſtote Deo, ‖re- 7
Ephe.4.f.27 ſiſtite autem diabolo, & fugiet à vobis.
1.Pet.5.c.9. ¶ Appropinquate Deo: & appropinquabit vo 8
bis. Emundate manus, peccatores: & purifi- C
cate corda, duplices animo. ¶ Miſeri eſtote, & 9
lugete, & plorate: riſus veſter in luctũ con-
1.Pet.5. b.6. uertatur, & gaudium in mœrorem. ¶ ‖Hu- 10
miliamini in conſpectu Domini: & exalta-
bit vos. ¶ Nolite detrahere alterutrum fra- 11
.6. tres mei'. Qui detrahit fratri: aut qui iu-
dicat fratrem ſuum: detrahit legi, & iudi-
cat legem. Si autem iudicas legem: non es
.1. factor legis, ſed iudex. ¶ Vnus eſt enim' le- 12
giſlator, & iudex qui poteſt perdere & li-
Rom.14.a.4. berare. ¶ ‖Tu autem quis es qui iudicas pro- 13
ximum? Ecce nunc qui dicitis, Hodie aut
craſtino ibimus in illam ciuitatem, & facie-
mus ibi quidem annum, & mercabimur, & D
lucrum faciemus, ¶ (qui ignoratis quid erit 14
in craſtino. Quæ eſt enim vita veſtra? Va-
por eſt* ad modicum parens, & deinceps ex- *enim
15 terminabitur) ¶ pro eo vt dicatis? Si Domi-
nus voluerit: &, Si vixerimus, faciemus hoc
16 aut illud. ¶ Nunc autem exultatis in ſuper-
bijs veſtris. Omnis exultatio talis, maligna
17 eſt. ¶ Scienti igitur bonum facere, & non fa-
cienti, peccatum eſt illi.

CAP. V.

1 AGite nunc diuites, plorate, vlulantes in
A miſerijs veſtris quæ aduenient vobis.
2 ¶ Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt: & veſti-
3 menta veſtra à tineis comeſta ſunt. ¶ Au-
rum & argentum veſtrum æruginauit: &
ærugo eorum in teſtimonium vobis erit, &
manducabit carnes veſtras ſicut ignis. The-
ſaurizaſtis vobis iram' in nouiſſimis die- .7.
4 bus. ¶ Ecce merces operariorum qui meſſue-
runt regiones veſtras, quæ fraudata eſt à vo
bis, clamat: & clamor eorum in aures Do-
5 mini ſabbaoth introiuit. ¶ Epulati eſtis ſu-
B per terrã: & in luxurijs enutriſtis corda ve-
6 ſtra in die occiſionis. ¶ "Addixiſtis' & occi- "addixiſtis
7 diſtis iuſtum: & non "reſtitit' vobis. ¶ Pa- 5.
tientes igitur eſtote fratres, vſq; ad aduen- "reſiſtit 4.
tum Domini. Ecce, agricola expectat pretio-
ſum fructum terræ: patienter ferens donec
8 accipiat temporaneũ & ſerotinum. ¶ Patien-
tes eſtote & vos, et confirmate corda veſtra:
quoniam aduentus Domini "appropinqua- "appropin-
9 bit'. ¶ Nolite ingemiſcere fratres in alteru- quauit 5.
C trum: vt non iudicemini. Ecce, iudex ante
10 ianuam aſſiſtit. ¶ Exemplum accipite fratres
*laboris & patientiæ, Prophetas: qui locuti *exitus ma-
11 ſunt in nomine Domini. ¶ Ecce beatificamus li & longa-
eos qui ſuſtinuerunt. Sufferentiam Iob au- nimitatis,
diſtis, & finem Domini vidiſtis, quoniam &
12 miſericors Dominus eſt & miſerator. ¶ Ante
omnia autem fratres mei, ‖nolite iurare, ne- Mat.5.f.34.
que per cælum, neq; per terram, neq; aliud
quodcunq; iuramentum. Sit autẽ ſermo ve-
ſter, eſt, eſt, non, non: vt non ſub iudicio de-
13 cidatis. ¶ Triſtatur* aliquis veſtrum? oret. *autem
14 Æquo animo eſt? pſallat. ¶ Infirmatur quis
in vobis? inducat presbyteros eccleſiæ, & orẽt
ſuper eum, ‖ vngentes eum oleo in nomine Mat.6.b.13.
15 Domini. ¶ & oratio fidei ſaluabit infirmum,
D & alleuabit eum Dominus: & ſi in peccatis
16 ſit, remittentur ei. ¶ Confitemini ergo alte-
rutrum peccata veſtra: & orate pro inuicem
vt ſaluemini, multum enim valet depreca-
17 tio iuſti aſſidua. ¶ ‖Elias, homo erat ſimilis 3.Reg.17.a.1
nobis paſſibilis: & oratione orauit vt non Luc.4.d.25.
plueret ſuper terram, & non pluit annos tres
18 & menſes ſex. ¶ Et ‖rurſum orauit: et cælum 3.Re.18.g.42
dedit pluuiam, & terra dedit fructum ſuũ. g.45.
19 ¶ Fratres mei, ſi quis ex vobis errauerit à
20 veritate, & conuerterit quis eũ: ¶ ſcire debet
quoniam qui conuerti fecerit peccatorem ab
errore viæ ſuæ, ſaluabit animam eius à mor
te, & "operit' multitudinem peccatorum. "operiet 3.

EPISTO-

# EPISTOLA PETRI APOSTOLI PRIMA.

## CAP. I.

PETRVS Apoſtolus Ieſu Chriſti, e- 1
lectis aduenis diſperſionis Ponti, Ga- A
latia, Cappadocia, Aſia, & Bithynia,
¶ ſecundum præſcientiam Dei patris, 2
in ſanctificationem Spiritus, in obedientiam
& aſperſionem ſanguinis Ieſu Chriſti: Gra-
1.Cor.1.a.3. tia vobis & pax multiplicetur. ¶ ‖ Benedi- 3
Ephe.1.a.3. ctus Deus & pater Domini noſtri Ieſu Chri-
ſti, qui ſecundum miſericordiam ſuam ma-
gnam regenerauit nos in ſpem viuam, per
reſurrectionem Ieſu Chriſti ex mortuis, ¶ in 4
hæreditatem incorruptibilem, & incontami-
natam, & immarceſſibilem, conſeruatam in
cælis in vobis, ¶ qui in virtute Dei cuſtodi- 5
mini per fidem in ſalutem, paratam reuelari
"exultatis 6. in tempore nouiſſimo. ¶ in quo "exultabitis', 6
modicum nunc ſi oportet contriſtari in va- B
rijs tentationibus: ¶ vt probatio veſtræ fidei 7
multo pretioſior auro (quod per ignem proba-
tur) inueniatur in laudem & gloriã & ho-
"reuelationem norem in "reuelatione' Ieſu Chriſti: ¶ quem 8
cum non videritis, diligitis: in quem nunc
—.1. quoque non videntes — creditis': credentes
autem exultatis lætitia inenarrabili & glo-
rificata, ¶ reportantes finem fidei veſtræ, ſa- 9
"veſtrarũ. lutem animarum". ¶ De qua ſalute exqui- 10
ſierunt atque ſcrutati ſunt Prophetæ, qui de
futura in vobis gratia prophetauerunt,
¶ ſcrutantes in quod vel quale tempus ſi- 11
gnificaret in eis Spiritus Chriſti: præannun-
tians eas quæ in Chriſto ſunt paſſiones &
poſteriores glorias: ¶ quibus reuelatum eſt 12
quia non ſibimetipſis, vobis autem miniſtra-
bant ea quæ nunc nuntiata ſunt vobis per
eos qui euangelizauerũt vobis, Spiritu ſan- C
"quæ 2. cto miſſo de cælo in "quem' deſiderant an-
geli proſpicere. ¶ Propter quod ſuccincti lum- 13
"perfecti bos mentis veſtræ, ſobrij, "perfecte' ſperate
"reuelationem in eam quæ offertur vobis gratiam, in "re-
uelatione' Ieſu Chriſti, ¶ quaſi filij obedien- 14
tiæ, non configurati prioribus ignorantiæ ve-
ſtræ deſiderijs: ¶ ſed ſecundum eum qui voca- 15
"vt uit vos, Sanctum' & ipſi in omni conuer-
Leu.11.g.44 19.a.2. 20.b.7. ſatione ſancti ſitis: ¶ quoniam ſcriptum eſt: 16
‖ Sancti eritis, quoniam ego ſanctus ſum.
¶ Et ſi Patrem inuocatis eum ‖ qui ſine ac- 17
Deu.10.d.17 Rom.2.b.11. Gala.2.b.6. ceptione perſonarum iudicat ſecundum vni-
uſcuiuſque opus: in timore incolatus veſtri
tempore conuerſamini. ¶ ‖ Scientes quòd non 18
1.Cor.6.d. 7.d.23. corruptibilibus auro vel argento redempti
eſtis de vana veſtra conuerſatione paternæ
traditionis: ¶ ‖ ſed pretioſo ſanguine quaſi 19
agni immaculati Chriſti & incontaminati, D
Heb.9.c.12. 14. Ioh.1.c.7. Apoc.1.b.5. ¶ præcogniti quidem ante mundi conſtitutio- 20
nem, manifeſtati autem nouiſſimis tempo-
21 ribus propter vos, ¶ qui per ipſum fideles e-
ſtis in Deo qui ſuſcitauit eum a mortuis, &
dedit ei gloriam, vt fides veſtra & ſpes eſſet
22 in Deo. ¶ Animas veſtras caſtificantes in
obedientia charitatis, in fraternitatis amore
ſimplici ex corde inuicem diligite attentius:
23 ¶ renati non ex ſemine corruptibili, ſed in-
corruptibili per verbum Dei viui & perma-
24 nentis in æternum. ¶ ‖ quia omnis caro vt Iſa.40.b.6.
fœnum: & omnis gloria eius tanquam flos Ecc.14.c.18.
fœni. exaruit fœnum: & flos eius decidit. Iaco.1.b.10.
25 ¶ Verbum autem Domini manet in æter-
num. hoc eſt autem verbum quod euangeli-
zatum eſt in vobis.

## CAP. II.

1 DEponentes igitur omnem malitiam, Rom.6.a.4.
A ‖ & omnem dolum, & ſimulationes, & Eph.4.c.22.
2 inuidias, & omnes detractiones, ¶ ſicut modo Colo.3.b.8.
geniti infantes, "rationabiles', ſine dolo lac Heb.12.a.1.
concupiſcite: vt in eo creſcatis in ſalutem. "rationabile 4.
3 ¶ — ſi tamen' guſtaſtis quoniam dulcis eſt —.3.
4 Dominus. ¶ Ad quem accedentes, lapidem
viuum, ab hominibus quidem reprobatum, à
5 Deo autem electũ & honorificatum: ¶ & ipſi
tanquam lapides viui ſuperædificamini,
"domos ſpirituales' ſacerdotium ſanctum, "domus ſpi-
offerre ſpirituales hoſtias, acceptabiles Deo per ritualis 3.
6 Ieſum Chriſtum. ¶ Propter quod continet
ſcriptura, ‖ Ecce pono in Sion lapidem ſum- Iſai.28.d.16.
mum angularem electum, pretioſum. & qui Rom.9.g.33.
7 crediderit in eum, non confundetur. ¶ Vobis
igitur honor credẽtibus. non credentibus au-
B tem, ‖ lapis quem reprobauerunt ædificantes, Pſa.117.c.22
8 hic factus eſt in caput anguli: ¶ & lapis of- Mat.21.d.42
fenſionis, & petra ſcandali, his qui offendunt Act.4 b.11.
verbo, nec credunt in "quo' & poſiti ſunt. Iſa.8.c.14.
9 ¶ ‖ Vos autem genus electum, regale ſacerdo- "quod 1.
tium, gens ſancta, populus acquiſitionis: vt Exo.19.a.6.
virtutes annuntietis eius qui de tenebris
vos vocauit in admirabile lumen ſuum.
10 ¶ ‖ Qui aliquando non populus: nunc autem Oſee 2.d.23
populus Dei. qui non conſecuti miſericordiã Rom.9.f.25.
11 nunc autem miſericordiam cõſecuti. ¶ ‖ Cha- Ro.13.d.14.
C riſſimi obſecro — vos' tanquam aduenas & Gala.5.c.16.
peregrinos, abſtinere vos a carnalibus deſi- d.17.
12 derijs quæ militant aduerſus animam, ¶ con- —.2.
uerſationem veſtram inter Gentes habentes Infr.3.c.16.
bonam, vt in eo quod detrectant de vobis
tanquã de malefactoribus, ex bonis operibus
vos conſiderantes, glorificent Deum in die
13 viſitationis. ¶ ‖ Subiecti igitur eſtote omni Rom.13.a.1.
humanæ creaturæ propter Deum: ſiue regi,
14 quaſi præcellenti: ¶ ſiue ducibus tanquam ab
eo miſſis ad vindictam malefactorum, laudẽ
15 vero bonorum: ¶ quia ſic eſt voluntas Dei,
vt benefacientes obmuteſcere faciatis im-
16 prudentium hominum ignorantiam: ¶ quaſi Ro.12.c.10.
liberi, et non quaſi velamen habentes mali- Ephe.6.a.5.
17 tiæ libertatem, ſed ſicut ſerui Dei: ¶ Omnes Colo.3.d.22.
honorate. ‖ Fraternitatem diligite. Deum ti- Tit.2.c.9.
18 mete. Regem honorificate. ¶ ‖ Serui, ſubditi 2.Cor.7.c.19

eſtote in omni timore dominis, non tantum D
bonis & modeſtis, ſed etiam dyſcolis. ¶ Hæc 19
eſt enim gratia, ſi propter Dei conſcientiam
ſuſtinet quis triſtitias, patiẽs iniuſte. ¶ Quæ 20
"gratia enim eſt "gloria': ſi peccantes, & colaphiza-
"patiẽtes 3. ti ſuffertis? Sed ſi benefacientes "patienter'
ſuſtinetis: hæc eſt gratia apud Deum. ¶ In 21
hoc enim vocati eſtis: quia & Chriſtus
"vobis, vobis paſſus eſt pro "nobis, vobis' relinquens ex-
emplum ut ſequamini veſtigia eius. ¶ ‖qui 22
"nobis, nobis 3. peccatum non fecit, nec inuentus eſt dolus
in ore eius. ¶ qui cum malediceretur, nõ ma- 23
Iſai.53.c.9. ledicebat: cùm pateretur, non comminaba-
1 Iohã.3.a.5. tur: tradebat autem iudicanti ſe iniuſtè.
Iſai.53.a.4. ¶ ‖qui peccata noſtra ipſe pertulit in corpore 24
b.5. ſuo ſuper lignum: ut peccatis mortui, iuſtitiæ
viuamus. cuius liuore ſanati eſtis. ¶ Eratis 25
enim ſicut oues errantes: ſed conuerſi eſtis
nunc ad paſtorem & epiſcopum animarum
veſtrarum.

CAP. III.

Eph.5.c.22. SImiliter & ‖ mulieres ſubditæ ſint viris 1
Colo.3.d.18. ſuis: ut & ſi qui non credunt verbo, per A
mulierum conuerſationem ſine verbo lucri-
"ſanctam fiant. ¶ conſiderantes in timore "caſtam' con- 2
1.Tim.2.c.19 uerſationem veſtram. ¶ ‖ Quarum non ſit 3
extrinſecus capillatura, aut circundatio au-
ri, aut indumenti veſtimentorum cultus:
¶ ſed qui abſconditus eſt cordis homo, in in- 4
corruptibilitate quieti & modeſti ſpiritus,
"quod eſt "qui eſt' in conſpectu Dei locuples. ¶ Sic e- 5
13. nim aliquando & ſanctæ mulieres ſperantes
in Deo, ornabant ſe, ſubiectæ proprijs viris.
Ge.18.b.12. ¶ ‖Sicut Sara obediebat Abrahæ, Dominum 6
eum vocans: cuius eſtis filiæ, benefacientes, B
& non pertimentes ullam perturbationem.
1.Cor.7.a.3. ¶ ‖Viri ſimiliter, cohabitantes ſecundũ ſcien- 7
tiam, quaſi infirmiori vaſculo muliebri im-
partientes honorem, tanquam & cohæredi-
bus gratiæ vitæ: ut non impediantur ora-
"In fine 3. tiones veſtræ. ¶ "In fide' autẽ: omnes vna- 8
nimes, compatiẽtes, fraternitatis amatores,
Pro.17.c.13. miſericordes, modeſti, humiles: ¶ ‖ non red- 9
20.d.22. dentes malum pro malo, nec maledictum pro
Mat.5.f.39. maledicto: ſed econtrario, benedicentes: quia
Rom.12.d.17 in hoc vocati eſtis, ut benedictionem hære-
1.Th.5.c.15. ditate poſſideatis. ¶ ‖Qui enim vult vitam 10
Pſa.33.b.13. diligere, & dies videre bonos: Coerceat lin-
guam ſuam a malo, & labia eius ne loquan-
Pſa.33.c.15. tur dolum. ¶ ‖Declinet a malo, & faciat bo- 11
36.a.8. num: inquirat pacem, et ſequatur eã: ¶ Quia 12
Iſai.1.d.16. oculi Domini ſuper iuſtos, & aures eius in C
"autem preces eorum: Vultus autem Domini ſuper
facientes mala. ¶ Et quis eſt qui vobis no- 13
Matt.5.a.10. ceat, ſi boni æmulatores fueritis? ¶ ‖Sed & ſi 14
quid patimini propter iuſtitiam: beati. Ti-
"ut morem autem eorum ne timueritis, "&' non
conturbemini: ¶ Dominum autem Chriſtum 15
ſanctificate in cordibus veſtris, parati ſem-
"& fide per ad ſatisfactionem omni poſcenti vos ra-
Sup.2.c.12. tionem de ea, quæ in vobis eſt, ſpe" ¶ ‖ ſed 16

cum modeſtia & timore, conſcientiam ha-
bentes bonam: ut in eo quod detrahunt vo-
bis, confundantur qui calumniantur ve-
ſtram bonam in Chriſto conuerſationem.
17 ¶ Melius eſt enim ut bene facientes (ſi vo-
D luntas Dei velit) pati, quam male facien-
18 tes. ¶ ‖quia & Chriſtus ſemel pro peccatis Rom.5.b.6.
noſtris' mortuus eſt, iuſtus pro iniuſtis: Heb.9.d.24.
ut nos offerret Deo, " mortificatos quidem g.28.
19 carne, viuificatos' autem ſpiritu. ¶ In quo & —.5.
his qui in carcere erant "ſpiritu' veniens "mortifica-
20 prædicauit: ¶ qui increduli fuerant aliquan- tus quidem
do, ‖quando expectabant Dei patientiam in carne, viui-
diebus Noe, cùm fabricaretur arca, in qua ficatus 4.
pauci, id eſt octo animæ ſaluæ factæ ſunt per "ſpiritibus
21 aquam. ¶ Quod & "vos' nunc ſimilis formæ 3.
ſaluos facit baptiſma: non carnis depoſitio Gen.6.c.14.
ſordium, ſed conſcientiæ bonæ interrogatio in Mat.24.d.37
22 Deum per reſurrectionem Ieſu Chriſti, ¶ qui Luc.17.f.26.
eſt in dextera Dei, deglutiens mortem, ut "nos 3.
vitæ æternæ hæredes efficeremur: profectus
in cælum, ſubiectis ſibi angelis & poteſtati-
bus & virtutibus.

CAP. IIII.

1 CHriſto igitur paſſo in carne, & vos ea-
A dem cogitatione armamini: quia qui
2 paſſus eſt in carne, deſijt à peccatis: ¶ ut iam
non deſiderijs hominum, ſed voluntati Dei
quod reliquum eſt in carne viuat temporis.
3 ¶ ‖Sufficit enim præteritum tempus ad vo- Eph.4.c.23.
luntatem Gentium conſummandam, his qui
ambulauerunt in luxurijs, deſiderijs, vino-
lentijs, comeſſationibus, potationibus, & il-
4 licitis idolorum cultibus. ¶ "in quo' "admi- "in quibus
rantur' non concurrentibus vobis in eam- nunc obſtu-
dem luxuriæ confuſionem, blaſphemantes. peſcunt 13.
5 ¶ qui reddent rationem ei, qui paratus eſt "peregrina-
B iudicare viuos & mortuos. ¶ Propter hoc e- tur 3.
6 nim & mortuis euangelizatum eſt: ut iudi-
centur quidem ſecundum homines in carne,
viuant autem ſecundum Deum "in' Spiri- —.1.
7 tu. ¶ Omnium autem finis "appropinqua- "appropin-
bit'. Eſtote itaque prudentes: & vigilate in quauit 8.
8 orationibus. ¶ Ante omnia autem, mutuam "voſmeti-
in "vobiſmetipſis' charitatem continuam pſos 3.
habentes: quia ‖charitas operit multitudi- Pro.10.b.12.
9 nem peccatorum. ¶ ‖Hoſpitales inuicem ſine Rom.12.c.13
10 murmuratione. ¶ ‖Vnuſquiſque ſicut accepit Heb.13.a.2.
C gratiam, in alterutrum illam adminiſtran- Phil.2.b.14.
tes: ‖ ſicut boni diſpenſatores multiformis Rom.12.b.6.
11 gratiæ Dei. ¶ Si quis loquitur: quaſi ſermo- 1.Cor.4.a.1.
nes Dei. ſi quis miniſtrat: tanquam ex vir-
tute, quam adminiſtrat Deus. ut in omni-
bus honorificetur Deus per Ieſum Chriſtum:
cui eſt gloria & imperium in ſecula ſeculo-
12 rum. Amen. ¶ Chariſſimi, nolite peregrinari
in feruore qui ad tentationẽ vobis fit, quaſi
13 noui aliquid vobis contingat: ¶ ſed commu-
nicantes Chriſti paſſionibus, gaudete, ut &
in reuelatione gloriæ eius gaudeatis exultã-
14 tes. ¶ Si exprobramini in nomine Chriſti,

beati

beati eritis: quoniam quod eſt honoris, glo- D
ria, & virtutis Dei, et qui eſt eius Spiritus:
ſuper vos requieſcit. Nemo autem ve- 15
ſtrum patiatur vt homicida, aut fur, aut
maledicus, aut alienorum appetitor. Si au- 16
tem vt Chriſtianus: non erubeſcat, glorifi-
cet autem Deũ in iſto nomine. quoniã tem- 17
pus eſt vt incipiat iudicium a domo Dei. Si
autem primùm a nobis: quis finis eorum
qui non credunt Dei Euangelio? ‖ Et ſi 18
iuſtus vix ſaluabitur: impius & pecca-
tor vbi parebunt? Itaque & hi qui patiun- 19
tur ſecundum voluntatem Dei: fideli crea-
tori commendent animas ſuas in benefactis.

gloriæ Dei Spiritus in vobis requieſcit 1. gloria & Dei Spiritus in vobis requieſcit 1.
Pro. 11. d. 31.
qui ſe
ſaluatur 1

CAP. V.

SEniores ergo qui in vobis ſunt obſecro, 1
conſenior & teſtis Chriſti paſſionum, A
qui & eius quæ in futuro reuelanda eſt,
gloriæ communicator: paſcite qui in vobis 2
eſt gregem Dei, prouidentes non coactè, ſed
ſpontanee ſecundum Deum: neque turpis
lucri gratia, ſed voluntariè: neque vt do- 3
minantes in cleris, ſed forma facti gregi
ex animo. Et cùm apparuerit princeps pa- 4
ſtorum, percipietis immarceſſibilem gloriæ B
coronam. Similiter adoleſcentes ſubditi e- 5
ſtote ſenioribus. ‖Omnes autẽ inuicem hu-
militatem inſinuate. quia Deus ſuperbis re-
ſiſtit, humilibus autem dat gratiam. ‖Hu- 6
miliamini igitur ſub potenti manu Dei, vt C
vos exaltet in tempore viſitationis. ‖Om- 7
nem ſolicitudinem veſtram proijcientes in
eum, quoniam ipſi cura eſt de vobis. Sobrij 8
eſtote & vigilate: quia aduerſarius veſter
diabolus tanquam leo rugiens circuit, quæ-
rens quem deuoret. Cui reſiſtite fortes in 9
fide: ſcientes eandem paſſionem ei quæ in
mundo eſt, veſtræ fraternitati fieri. Deus 10
autem omnis gratiæ, qui vocauit nos in æ- D
ternam ſuam gloriam in Chriſto Ieſu, modi-
cum paſſos ipſe perficiet, confirmabit, ſolida-
bitq́. Ipſi gloria, & imperium in ſecula ſe- 11
culorum. Amen. Per Syluanum fidelem fra- 12
trem vobis, vt arbitror, breuiter ſcripſi: ob-
ſecrans & conteſtans hanc eſſe veram gra-
tiam Dei, in qua ſtatis. Salutat vos eccle- 13
ſia quæ eſt in Babylone, coelecta: & Mar-
cus filius meus. Salutate inuicem in oſculo 14
ſancto: Gratia vobis omnibus qui eſtis in
Chriſto Ieſu. Amen.

•. 1.
forma facti gregis
Rom. 12. c. 10
Iacob. 4. b. 6
Iaco. 4. c. 10.
Pſa. 54. d. 23.
Matt. 6. e. 25.
d. 28.
Luc. 12. c. 22.
collecta

# EPISTOLA PETRI APOSTOLI SECVNDA.

## CAP. I.

SIMON Petrus, ſeruus & Apoſto- 1
lus Ieſu Chriſti, iis qui coæqualem no- A
biſcum ſortiti ſunt fidem in iuſtitia
Dei noſtri & Saluatoris Ieſu Chriſti:
Gratia vobis & pax adimpleatur in co- 2
gnitione Dei & Chriſti Ieſu Domini no-
3 ſtri: quomodo omnia nobis diuinæ virtutis
ſuæ quæ ad vitam & pietatem, donata
ſunt per cognitionem eius qui vocauit nos
4 propria gloria & virtute, per quem ma-
xima & pretioſa nobis promiſſa donauit: vt
per hæc efficiamini diuinæ conſortes naturæ,
fugientes eius quæ in mundo eſt, concupiſcẽ-
5 tiæ corruptionem. Vos autem curam omnem
B ſubinferentes, miniſtrate in fide veſtra vir-
6 tutem, in virtute autem ſcientiam, in ſci-
entia autem abſtinentiam, in abſtinentia
autem patientiam, in patientia autem pie-
7 tatem, in pietate autem amorem frater-
nitatis, in amore autem fraternitatis cha-
8 ritatem. Hæc enim ſi vobiſcum adſint, &
ſuperent: non vacuos, nec ſine fructu vos
conſtituent in Domini noſtri Ieſu Chriſti
9 cognitione. Cui enim non præſto ſunt hæc:
cæcus eſt, & manu tentans, obliuionem acci-
piens purgationis veterum ſuorum delicto-
10 rum. Quapropter fratres magis ſatagite vt
per bona opera certam veſtram vocationem
& electionem faciatis: hæc enim facientes,
11 non peccabitis aliquando. Sic enim abun-
danter miniſtrabitur vobis introitus in æ-
ternum regnum Domini noſtri & ſaluatoris
12 Ieſu Chriſti. Propter quod incipiam vos
ſemper commonere de his: & quidem ſcien-
C tes & confirmatos vos in præſenti verita-
13 te. Iuſtum autem arbitror quandiu ſum in
hoc tabernaculo, ſuſcitare vos in commoni-
14 tione: certus quod velox eſt depoſitio ta-
bernaculi mei ſecundum quod & Dominus
noſter Ieſus Chriſtus ‖ ſignificauit mihi.
15 Dabo autem operam & frequenter habere
vos poſt obitum meum, vt horum memoriam
16 faciatis. ‖Non enim indoctas fabulas ſe-
cuti, notam fecimus vobis Domini noſtri
Ieſu Chriſti virtutem & præſentiam:
ſed ſpeculatores facti illius magnitudinis.
17 Accipiens enim a Deo patre honorem &
D gloriam, voce delapſa ad eum huiuſcemodi à
magnifica gloria, ‖ Hic eſt filius meus di-
lectus in quo mihi complacui, ipſum audite.
18 Et hanc vocem nos audiuimus de cælo al-
latam, cùm eſſemus cum ipſo in monte ſan-
19 cto. Et habemus firmiorem propheticum
ſermonem: cui benefacitis attendentes quaſi
lucernæ lucenti in caliginoſo loco, donec dies
eluceſcat, & lucifer oriatur in cordibus ve-
20 ſtris: ‖ hoc primum intelligentes quòd
omnis prophetia ſcripturæ propria interpre-
21 tatione non fit. Non enim voluntate hu-
mana allata eſt aliquando prophetia: ſed
Spiritu ſancto inſpirati, locuti ſunt ſancti
Dei homines.

Simeon 1.
•. 10.
donata eſt 7.
qua 7.
quam 8.
vobis cum adſint 5.
Ioh. 21. d. 19.
doctas 3.
1. Cor. 1. c. 17
2. 2. 1 2. 4. c.
13. 4. d. 40.
præſentiam 5.
Mat. 17. a. 5.
1. Ti. 3. d. 16.

## CAP. II.

1 FVerunt vero & pſeudoprophetæ in po-
A pulo, ſicut & in vobis erunt magiſtri
mendaces qui introducent ſectas perditionis,

& eum qui emit eos, Dominum negant: ſu-
perducentes ſibi celerem perditionem. ° Et 2
multi ſequentur eorum luxurias, per quos
via veritatis blaſphemabitur: ° et in auari- 3
tia fictis verbis de vobis negotiabuntur.
quibus iudicium iam olim nõ ceſſat: & per-
Iob.4.d.18. ditio eorum non dormitat. ° ‖ Si enim Deus 4
Iudæ a.6. angelis peccantibus non pepercit: ſed rudẽ-
tibus inferni detractos in tartarum tradi-
dit cruciandos, in iudicium reſeruari: ° Et 5
Gene.7. a.1. originali mundo non pepercit. ‖ ſed octauum
Noe iuſtitiæ præconem cuſtodiuit, diluuium
Gen.19.e.24 mundo impiorum inducens. ° ‖ Et ciuitates 6
Sodomorum & Gomorrhæorum in cinerem
redigens, euerſione damnauit: exemplum eo-
rum qui impie acturi ſunt ponens: ° & iu- 7
~.1. ſtum Lot oppreſſum à nefandorum ~ iniuria B
ac luxurioſa conuerſatione eripuit. ° aſpe- 8
ctu enim & auditu iuſtus erat: habitans a-
pud eos qui de die in diem animam iuſtam
"Deus iniquis operibus cruciabant. ° Nouit "Do- 9
minus' pios de tentatione eripere, iniquos
vero in diem iudicij reſeruare cruciandos:
° magis autem eos qui poſt carnem in concu- 10
piſcentia immunditiæ ambulant, dominatio-
tionemq́; contemnunt, audaces, ſibi placen-
~.6. tes: ſectas non metuunt ~ introducere' bla-
ſphemãtes. ° Vbi angeli, fortitudine & vir- 11
tute cùm ſint maiores, non portant aduerſum
"à Domino ſe" execrabile iudicium. ° Hi vero velut ir- 12
rationabilia pecora, naturaliter in captio- C
nem & in perniciem, in his quæ ignorant
blaſphemantes in corruptione ſua peribunt,
° percipientes mercedem iniuſtitiæ, volupta- 13
"coinquina- tem exiſtimantes diei delicias " coinquina-
tiones 1. tionis' & maculæ: delicijs affluentes, in cõ-
uiuijs ſuis luxuriantes vobiſcum, ° oculos 14
habentes plenos adulterij & inceſſabilis de-
licti. Pellicientes animas inſtabiles, cor ex-
ercitum auaritia habentes, maledictionis fi-
lij: ° derelinquentes rectam viam errauē- 15
Nu.22.d.23. runt, ‖ ſecuti viam Balaam ex Boſor, qui
Iudæ b.11. mercedem iniquitatis amauit, ° correptio- 16
nem vero habuit ſuæ veſaniæ. ſubiugale
~.4. mutum ~ animal', hominis voce loquens,
Iudæ c.12. prohibuit Prophetæ inſipientiam. ° ‖ Hi ſunt 17
fontes ſine aqua, & nebulæ turbinibus exa- D
gitatæ, quibus caligo tenebrarum reſerua-
"Superbia tur. ° "Superba' enim vanitatis loquentes, 18
pelliciunt in deſiderijs carnis luxuriæ eos qui
paululum effugiunt, qui in errore conuer-
ſantur, ° libertatem illis promittentes, cum 19
Ioh.8.d.34. ipſi ſerui ſint corruptionis. ‖ à quo enim quis
Rom.6.d.16 ſuperatus eſt: huius & ſeruus eſt. ° ‖ Si enim 20
Heb.6.a.4. refugientes coinquinationes mundi in co-
10.7.26. gnitione Domini noſtri & ſaluatoris Ieſu
Mat.12.d.45 Chriſti, his rurſus implicati ſuperantur: fa-
cta ſunt eis poſteriora deteriora prioribus.
° Melius enim erat illis non cognoſcere viam 21
iuſtitiæ, quàm poſt agnitionem, retrorſum
conuerti ab eo quod illis traditum eſt ſancto

22 mandato. ° Contigit enim eis illud veri pro-
uerbij: ‖ Canis reuerſus ad ſuum vomitum: Pro.26.b.11.
&, Sus lota in volutabro luti.

## CAP. III.

1 HAnc ecce vobis chariſſimi ſecundam
A ſcribo epiſtolam, in quibus veſtram ex-
cito in commonitione, ſynceram mentem:
2 ° vt memores ſitis eorum quæ prædixi ver-
borum à ſanctis prophetis, & Apoſtolorum
veſtrorum, præceptorum Domini & Salua-
3 toris. ° ‖ hoc primum ſcientes, quod venient 1.Tim.4.a.1.
in nouiſſimis diebus in deceptione illuſores, 2.Tim.3.a.1.
iuxta proprias concupiſcentias ambulantes, Iudæ d.18.
4 ° dicentes, ‖ Vbi eſt promiſſio aut aduentus Ezec.12.g.27
eius? ex quo enim patres dormierunt, omnia
5 ſic perſeuerant ab initio creaturæ. ° Latet
B enim eos hoc volentes quod cæli erant prius,
& terra, de aqua, & per aquam conſiſtens
6 Dei verbo: ° per quæ, ille tunc mundus aqua
7 inundatus periit. ° Cæli autem qui nũc ſunt,
& terra eodem verbo repoſiti ſunt, igni re-
ſeruati in diem iudicij & perditionis impio-
8 rum hominum. ° Vnum vero hoc non lateat
vos chariſſimi, quia vnus dies apud Do-
minum ſicut mille anni, & mille anni ſicut
9 dies vnus. ° Non tardat Dominus "promiſ- "promiſſi 4.
ſionem ſuam', ſicut quidam exiſtimant: ſed promeſſis 9.
C patienter agit propter vos, nolens aliquos
perire, ſed omnes ad pœnitentiam reuerti.
10 ° ‖ Adueniet autem dies Domini vt fur: in 1.The.5.a.2.
quo cæli magno impetu tranſient, elementa Apoc.3.a.3.
vero calore ſoluentur, terra autem & quæ 16.c.15.
11 in ipſa ſunt opera, exurentur. ° Cùm igitur
hæc omnia diſſoluenda ſint, quales oportet
vos eſſe in ſanctis conuerſationibus & pie-
12 tatibus, ° expectantes & properantes in ad-
uentum diei 'Domini', per quem cæli ardẽ- "Dei
tes ſoluentur, & elementa ignis ardore ta-
13 beſcent? ° ‖ Nouos vero cælos & nouam ter- Apoc.21.a.1.
ram " ſecũdum promiſſa' ipſius expectamus, Iſa.65.c.17.
14 in quibus iuſtitia habitat. ° Propter quod 66.g.22.
chariſſimi hæc expectantes, ſatagite, imma- "& promiſ-
15 culati & inuiolati ei inueniri in pace: ° ‖ & ſa
Domini noſtri" longanimitatem, ſalutem ar- Rom.2.a.4.
bitremini, ſicut & chariſſimus frater noſter "Ieſu Chri-
Paulus ſecundum datam ſibi ſapientiã ſcri- ſti.
16 pſit vobis: ° ſicut & in omnibus epiſtolis, lo-
D quens in eis de his, in quibus ſunt quædam
difficilia intellectu, quæ indocti & inſtabiles
deprauant, ſicut & cæteras ſcripturas, ad
17 ſuam ipſorum perditionem. ° Vos igitur fra-
tres, præſcientes, cuſtodite, ne inſipientium
errore traducti excidatis à propria firmita-
18 te. ° creſcite vero in gratia & in cognitio-
ne Domini noſtri & ſaluatoris Ieſu Chriſti.
Ipſi gloria & nunc & in diem æternitatis.
Amen.

EPISTO-

# EPISTOLA IOHANNIS APOSTOLI PRIMA.

## CAP. I.

QVOD fuit ab initio, quod audi- 1
uimus, quod vidimus oculis no- A
ſtris, quod perſpeximus, & manus
noſtra contrectauerunt de verbo
vitæ: ¶ (& vita manife- 2
ſtata eſt: & vidimus, & teſtamur, & an-
nuntiamus vobis vitam æternam quæ erat
apud Patrem, & apparuit nobis:) ¶ quod vi- 3
dimus & audiuimus, annuntiamus vobis,
vt & vos ſocietatem habeatis nobiſcum, & B
ſocietas noſtra ſit cum Patre & cum Filio e-
ius Ieſu Chriſto. ¶ Et hæc ſcribimus vobis 4
☞.2. vt gaudeatis, & gaudium veſtrum ſit ple
num. ¶ Et hæc eſt annuntiatio quam audi- 5
Iohã.8.b.12. uimus ab eo, & annuntiamus vobis, ‖ Quo-
niam Deus lux eſt: & tenebræ in eo nõ ſunt
vllæ. ¶ Si dixerimus quoniam ſocietatem ha- 6
bemus cum eo, & in tenebris ambulamus: C
mentimur, & veritatem non facimus. ¶ Si 7
autem in luce ambulamus ſicut & ipſe eſt in
Heb.9.d.14. luce: ſocietatem habemus ad inuicem, ‖ &
2.Pet.1 d.19 ſanguis Ieſu Chriſti filij eius emundat nos
Apoc.1. a.5. ab omni peccato. ¶ ‖ Si dixerimus quoniam 8
3.Re.8.e.46. peccatum non habemus: ipſi nos ſeducimus,
2.Pa.6.g.36. & veritas in nobis non eſt. ¶ Si confiteamur 9
Pro.20.b.9. peccata noſtra: fidelis eſt & iuſtus, vt re- D
Eccl.7.c.21. mittat nobis peccata noſtra, & emundet nos
ab omni iniquitate. ¶ Si dixerimus quoniam 10
non peccauimus: mendacem facimus eum, &
verbum eius non eſt in nobis.

## CAP. II.

FIlioli mei, hæc ſcribo vobis, vt non pec- 1
cetis. Sed & ſi quis peccauerit, aduoca- A
tum habemus apud Patrem, Ieſum Chriſtũ
iuſtum: ¶ & ipſe eſt propitiatio pro peccatis 2
noſtris: non pro noſtris autem tantùm, ſed
etiam pro totius mundi. ¶ Et in hoc ſcimus 3
quoniam cognouimus eum, ſi mandata eius
*Deum obſeruemus. ¶ Qui dicit ſe noſſe *eum, & 4
mandata eius non cuſtodit: mendax eſt, &
in hoc veritas non eſt. ¶ Qui autem ſeruat 5
verbum eius: vere in hoc charitas Dei per-
fecta eſt, in hoc ſcimus quoniam in ipſo ſu-
mus. ¶ Qui dicit ſe in ipſo manere, debet ſi- 6
cut ille ambulauit, & ipſe ambulare. ¶ Cha- 7
riſſimi, non mandatum nouum ſcribo vobis,
ſed mandatum vetus quod habuiſtis ab ini-
tio. Mandatum vetus eſt verbum quod au-
Ioh.13.d.34. diſtis. ¶ ‖ Iterum mandatum nouum ſcribo 8
15.b.12. vobis, quod verũ eſt & in ipſo, & in vo-
☞.1. bis: quia tenebræ tranſierunt, & verum lu- B
men iam lucet. ¶ Qui dicit ſe in luce eſſe, & 9
fratrem ſuum odit: in tenebris eſt vſq; ad-
Infr.3.c.14. huc. ¶ ‖ Qui diligit fratrem ſuum, in lumine 10
manet, & ſcandalum in eo non eſt. ¶ Qui 11
autem odit fratrem ſuum in tenebris eſt, &
in tenebris ambulat, & neſcit quo eat: quia
12 tenebræ obcæcauerunt oculos eius. ¶ Scribo
vobis filioli, quoniam remittuntur vobis
13 peccata propter nomen eius. ¶ Scribo vobis
patres, quoniam cognouiſtis eum qui ab ini-
tio eſt. Scribo vobis adoleſcentes, quoniam
14 viciſtis malignum. ¶ *Scribo vobis infan- *Scripſi 1.
tes, quoniam cognouiſtis patrẽ. *Scribo vo- *Scripſi vo-
bis iuuenes, quoniam fortes eſtis, & ver- bis adole-
bum Dei manet in vobis, & viciſtis mali- ſcentes 3.
15 gnum. ¶ Nolite diligere mundum, neque ea
C quæ in mundo ſunt. Si quis diligit mundũ,
16 non eſt charitas Patris in eo. ¶ quoniam om-
ne quod eſt in mundo, concupiſcentia carnis
eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia
vitæ. quæ non eſt ex Patre, ſed ex mundo eſt.
17 ¶ Et mundus *tranſit, & concupiſcentia e- *tranſibit
ius. Qui autem facit voluntatem Dei, ma- 16.
18 net in æternum. ¶ Filioli, nouiſſima hora eſt,
& ſicut audiſtis, quia Antichriſtus venit:
nunc Antichriſti multi facti ſunt. vnde ſci-
19 mus, quia nouiſſima hora eſt. ¶ Ex nobis
prodierunt: ſed non erant ex nobis. nam ſi
D fuiſſent ex nobis, permanſiſſent vtique no-
biſcum: ſed vt manifeſti ſint quoniam non
20 ſunt omnes ex nobis. ¶ Sed vos vnctionem
21 habetis à Sancto, & noſtis omnia. ¶ Non
ſcripſi vobis quaſi ignorantibus veritatem,
ſed quaſi ſcientibus eam: & quoniam omne
22 mendacium ex veritate non eſt. ¶ Quis eſt
mendax, niſi is qui negat quoniam Ieſus ☞.5.
non eſt Chriſtus? Hic eſt Antichriſtus qui
23 negat Patrem & Filium. ¶ Omnis qui negat
Filium: nec Patrem habet. qui confitetur Fi-
24 lium: & Patrẽ habet. ¶ Vos quod audiſtis ab
initio, in vobis permaneat: Si in vobis per
manſerit quod audiſtis ab initio, & vos in
25 Filio & Patre manebitis. ¶ Et hæc eſt repro-
miſſio quam ipſe pollicitus eſt nobis vitam
26 æternam. ¶ Hæc ſcripſi vobis de his qui ſe-
27 ducunt vos. ¶ Et vos vnctionẽ quam acce-
E piſtis ab eo, maneat in vobis. Et non neceſſe
habetis vt aliquis doceat vos: ſed ſicut vn-
ctio eius docet vos de omnibus, & verũ eſt,
& nõ eſt mendaciũ. Et ſicut docuit vos: ma-
28 nete in eo. ¶ Et nunc filioli manete in eo: vt
cum apparuerit, habeamus fiduciã, & nõ cõ-
29 fundamur ab eo in aduentu eius. ¶ Si ſcitis
quoniam iuſtus eſt. ſcitote quoniam & om-
nis qui facit iuſtitiam, ex ipſo natus eſt.

## CAP. III.

1 VIdete qualem charitatem dedit nobis
A Pater, vt filij Dei nominemur & ſimus.
Propter hoc mundus non nouit nos: quia non
2 nouit eum. ¶ Chariſſimi, nunc filij Dei ſu-
mus: & nondum apparuit quid erimus. Sci-
mus quoniam cùm apparuerit, ſimiles ei eri-
mus: quoniam videbimus eum ſicuti eſt.
3 ¶ Et omnis qui habet hanc ſpem in eo, ſan-
4 ctificat ſe, ſicut & ille ſanctus eſt. ¶ Omnis

qui facit peccatum, & iniquitatem facit: &
Eſa 53.a.4. peccatum eſt iniquitas. ¶ ‖Et ſcitis quia ille 5
1.Pet.2.d.22 apparuit vt peccata noſtra tolleret: & ‖pec-
Eſai.53.c.9. catum in eo non eſt. ¶ Omnis qui in eo ma- 6
net, non peccat: & omnis qui peccat, non vi-
dit eum, nec cognouit eum. ¶ Filioli, nemo vos 7
ſeducat. Qui facit iuſtitiam, iuſtus eſt: ſicut
Iohā.8.f.44 & ille iuſtus eſt. ¶ ‖ Qui facit peccatum, ex 8
diabolo eſt: quoniam ab initio diabolus pec- B
cat. In hoc apparuit filius Dei, vt diſſoluat
opera diaboli. ¶ Omnis qui natus eſt ex Deo, 9
peccatum non facit: quoniam ſemen ipſius in
eo manet, & non poteſt peccare, quoniam ex
Deo natus eſt. ¶ In hoc manifeſti ſunt filij 10
*non fa- Dei, & filij diaboli. Omnis qui "non eſt iu-
iuſtitiam 4. ſtus', non eſt ex Deo: & qui non diligit fra-
trem ſuum. ¶ quoniam hæc eſt annuntiatio, 11
Iohā.13.d.34 quam audiſtis ab initio, ‖ Vt diligatis alte-
15.b.12. rutrum. ¶ ‖ Non ſicut ‖Cain qui ex maligno 12
Gene.4.b.8. erat: & occidit fratrem ſuum. Et propter
quid occidit eum? Quoniam opera eius ma- C
ligna erant: fratris autem eius, iuſta. ¶ No- 13
lite mirari fratres, ſi odit vos mūdus. ¶ Nos 14
Iohā.5.d.24 ſcimus quoniam ‖ tranſlati ſumus de morte
Sup.2.b.10. ad vitam, ‖quoniam diligimus fratres. Qui
Leu.19.d.17. non diligit: manet in morte. ¶ ‖omnis qui o- 15
Mat.5.d.22. dit fratrem ſuum, homicida eſt. Et ſcitis
quoniam omnis homicida non habet vitam
Ioh.15.b.13. æternam in ſemetipſo manentem. ¶ ‖ In hoc 16
cognouimus charitatem Dei, quoniam ille
animam ſuam pro nobis poſuit: & nos debe-
Iaco.2.c.15. mus pro fratribus animas ponere. ¶ ‖Qui ha 17
a.16. buerit ſubſtantiam *mundi, & viderit fra-
*huius trem ſuū neceſſe habere, & clauſerit viſcera
ſua ab eo: quomodo charitas Dei manet in
eo? ¶ Filioli mei, non diligamus verbo, neque 18
lingua, ſed opere & veritate ¶ in hoc cogno- 19
ſcimus quoniam ex veritate ſumus: & in D
conſpectu eius ſuadebimus corda noſtra.
¶ Quoniam ſi reprehenderit nos cor noſtrum: 20
maior eſt Deus corde noſtro, & nouit omnia.
¶ Chariſſimi, ſi cor noſtrum non reprehende- 21
Mat.7.a.7. rit nos: fiduciam habemus ad Deum. ¶ ‖ & 22
21.b.22. quicquid petierimus, accipiemus ab eo: quo-
Iohā.14.b.13 niam mandata eius cuſtodimus, & ea quæ
15.a.7. ſunt placita coram eo, facimus. ¶ ‖Et hoc eſt 23
16.e.24. mandatum eius, Vt credamus in nomine filij
Infe.5.c.4. eius Ieſu Chriſti: & ‖diligamus alterutrum,
Ioh.6.d.29. ſicut dedit mandatum nobis. ¶ Et qui ſeruat 24
17.a.3. mandata eius, in illo manet, & ipſe in eo. &
Iohā.13.d.34. in hoc ſcimus quoniam manet in nobis de
15.b.12. Spiritu quem dedit nobis.

Iohā.14.c.23
15.b.10.

CAP. IIII.

CHariſſimi, nolite omni ſpiritui crede- 1
re, ſed probate ſpiritus ſi ex Deo ſint: A
quoniam multi pſeudoprophetæ exierunt in
mundum. ¶ In hoc cognoſcitur ſpiritus Dei. 2
omnis ſpiritus qui confitetur Ieſum Chriſtū
in carne veniſſe, ex Deo eſt. ¶ et omnis ſpiri- 3
tus qui ſoluit Ieſum, ex Deo nō eſt, & hic eſt
antichriſtus, de quo audiſtis quoniam ve-
4 nit, & nunc iam in mundo eſt. ¶ Vos ex Deo
eſtis filioli, & viciſtis "eum'. quoniam ma- *eos 4.
ior eſt qui in vobis eſt, quam qui in mundo.
5 ¶ Ipſi de mundo ſunt: ideo de mundo loquun-
6 tur, & mundus eos audit. ¶ Nos ex Deo ſu-
mus. ‖Qui nouit Deum: audit nos. qui non Iohā.8.f.47
B eſt ex Deo: non audit nos. in hoc cognoſci- 10.a.27.
mus ſpiritum veritatis, & ſpiritum erroris.
7 ¶ Chariſſimi, diligamus nos inuicem: quia
charitas ex Deo eſt. Et omnis qui diligit, ex
8 Deo natus eſt, & cognoſcit Deum. ¶ ‖Qui nō Iohā.3.b.16.
diligit, non nouit Deum: quonia Deus cha-
9 ritas eſt. ¶ In hoc apparuit charitas Dei in
nobis, quoniam filium ſuum vnigenitū miſit
Deus in mundum, vt viuamus per eum.
10 ¶ In hoc eſt charitas: non quaſi nos dilexeri-
mus Deum, ſed quoniam ipſe *dilexit nos, & *prior
miſit filium ſuum propitiationem pro pecca-
11 tis noſtris. ¶ Chariſſimi, ſi ſic Deus dilexit
C nos: & nos debemus alterutrum diligere:
12 ¶ ‖Deum nemo vidit vnquam. Si diligamus Iohā.1.c.18.
inuicem: Deus in nobis manet, & charitas 1.Ti.6.c.16.
13 eius in nobis perfecta eſt. ¶ In hoc cognoſci-
mus quoniam in eo manemus, & ipſe in no-
14 bis: quoniam de Spiritu ſuo dedit nobis. ¶ Et
nos vidimus, & teſtificamur quoniam pater
miſit Filium "ſuum' Saluatorem mundi. *.1.
15 ¶ Quiſquis confeſſus fuerit quoniam Ieſus
eſt filius Dei: Deus in eo manet, & ipſe in
16 Deo. ¶ Et nos cognouimus & credidimus
charitati, quam habet Deus in nobis. Deus
charitas eſt: & qui manet in charitate, in
17 Deo manet, & Deus in eo. ¶ In hoc perfecta
eſt charitas *nobiſcum, vt fiduciam habea- *Dei
mus in die iudicij: quia ſicut ille eſt, & nos
18 ſumus in hoc mundo. ¶ Timor non eſt in
D charitate: ſed perfecta charitas, foras mittit
timorem quoniam timor pœnam habet. qui
autem timet: non eſt perfectus in charitate.
19 ¶ Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus
20 prior dilexit nos. ¶ Si quis dixerit, quoniam
diligo Deum: & fratrem ſuum oderit, men-
dax eſt. Qui enim non diligit fratrem ſuum
quem "videt', Deum quem non "videt', *vidit 4.
21 quomodo poteſt diligere? ¶ ‖ Et hoc manda- Ioh.13.d.34.
tum habemus "à Deo': vt qui diligit Deū, 15.b.12.
diligat & fratrem ſuum. Ephe.5.a.2.

*ab eo 4.

CAP. V.

1 OMnis qui credit quoniā Ieſus eſt Chri-
A ſtus, ex Deo natus eſt. Et omnis qui
diligit eum qui genuit: diligit & eum qui
2 natus eſt ex eo. ¶ In hoc cognoſcimus quo-
niam diligimus natos Dei: cùm Deum dili-
3 gamus, & mandata eius faciamus. ¶ Hæc
eſt enim charitas Dei, vt mandata eius cu-
ſtodiamus: ‖ & mandata eius grauia non Mat.11.d.30
4 ſunt. ¶ Quoniam omne quod natum eſt ex
Deo: vincit mundū. & hæc eſt victoria quæ
5 vincit mūdum: fides noſtra. ¶ ‖Quis eſt *qui 1.Cor.15.g.
vincit mundum, niſi qui credit quoniam Ie- 57.
6 ſus eſt filius Dei? ¶ hic eſt qui venit per *autem
aquam

aquam & ſanguinem Ieſus Chriſtus: non in B
aqua ſolū: ſed in aqua & ſanguine. Et Spi-
ritus eſt qui teſtificatur quoniam Chriſtus
eſt veritas. Quoniam tres ſunt qui teſti- 7
b.5. monium dant in cœlo, Pater, Verbum, &
Spiritus ſanctus. & hi tres vnum ſunt. Et 8
tres ſunt qui teſtimonium dant in terra:
m.15. Spiritus, aqua, & ſanguis & hi tres vnū
ſunt. Si teſtimonium hominū accipimus: 9
teſtimonium Dei maius eſt. quoniam hoc eſt
teſtimonium Dei quod maius eſt, quoniam
teſtificatus eſt de filio ſuo. Qui credit in fi- 10
Iohā.3.d.36. lium Dei, habet teſtimoniū Dei in ſe. ‖ Qui C
non credit Filio, mendacem facit eum: quia
non credit in teſtimonium quod teſtificatus
eſt Deus de filio ſuo. Et hoc eſt teſtimoniū, 11
quoniam vitam æternā dedit nobis Deus.
Et hæc vita in filio eius eſt. Qui habet fi- 12
Dei lium: habet vitam. qui non habet filium
ſcripſi Dei, vitam non habet. Hæc ſcribo vobis, 13
vt ſciatis quoniam vitam habetis æternam
qui creditis in nomine filij Dei. Et hæc eſt 14
Deum fiducia quā habemus ad eum. Quia ‖ quod-
Sup.3.d.22. cunq; petierimus ſecundum voluntatem e-
ius, audit nos. Et ſcimus quia audit nos 15
quicquid petierimus: ſcimus quoniam habe- D
poſtulaui- mus petitiones quas poſtulamus ab eo.
mus 1. Qui ſcit fratrem ſuum peccare peccatum 16
petet, & non ad mortem, petat, & dabitur ei vita,
dabit ei vi- peccanti non ad mortem. Eſt peccatum ad
tam, peccā- mortem: non pro illo dico vt roget quis.
tibus 6. Omnis iniquitas, peccatum eſt: & eſt pec- 17
catum ad mortem. Scimus quia omnis qui 18
natus eſt ex Deo, non peccat: ſed generatio
Dei conſeruat eum, & malignus non tangit
eū. Scimus quoniā ex Deo ſumus: et mun- 19
dus totus in maligno poſitus eſt. Et ſcimus 20
Luc.24.g.45 quoniam filius Dei venit: ‖ & dedit nobis
ſenſum vt cognoſcamus verum Deum, & ſi-
mus in vero filio eius. Hic eſt verus Deus:
& vita æterna. Filioli, cuſtodite vos à ſi- 21
mulachris. Amen.

# EPISTOLA IOHANNIS APOSTOLI SECVNDA.

SENIOR, electæ dominæ & natis 1
eius, quos ego diligo in veritate, & nō A
ego ſolus, ſed & omnes qui cognoue-
runt veritatem, propter veritatem 2
quæ permanet in nobis, & nobiſcū erit in æ-
ternum. Sit vobiſcum gratia, miſericordia, 3
pax a Deo patre, & à Chriſto Ieſu filio Pa-
tris in veritate, et charitate. Gauiſus ſum 4
valde quoniam inueni de filijs tuis ambu- B
lantes in veritate, ſicut mandatum accepi-
Ioh.10.d.34 mus a Patre. Et nunc rogo te domina, non 5
15.b.12. tanquam mandatum nouum ſcribens tibi,
1.Ioh.3.b.11. ſed quod habuimus ab initio, ‖ vt diligamus
6 alterutrum. Et hæc eſt charitas, vt ambu-
lemus ſecundum mandata eius. Hoc eſt e-
nim mandatum, vt quemadmodū audiſtis
7 ab initio, in eo ambuletis: quoniam multi
C ſeductores exierunt in mundum, qui non
confitentur Ieſum Chriſtū veniſſe in carnē:
8 hic eſt ſeductor et antichriſtus. Videte voſ-
metipſos, ne perdatis quæ operati eſtis: ſed
9 vt mercedem plenā accipiatis. Omnis qui
recedit, & non permanet in doctrina Chriſti:
Deum nō habet. Qui permanet in doctrina:
10 hic & Patrē, & Filium habet. Si quis ve-
D nit ad vos, & hanc doctrinā non affert: no-
lite recipere eum in domum, nec AVE ei di-
11 xeritis. Qui enim dicit illi AVE: commu-
12 nicat operibus eius malignis. Plura ha- Ecce præ-
bens vobis ſcribere: nolui per chartam & a- dixi vobis,
tramentū: ſpero enim me futurū apud vos, vt in die
et os ad os loqui: vt gaudium veſtrum plenū Domini non
13 ſit. Salutant te filij ſororis tuæ electæ. confunda-
mini.

# EPISTOLA IOHANNIS APOSTOLI TERTIA.

1 SENIOR Gaio chariſſimo, quem ego
2 diligo in veritate. Chariſſime de
A omnibus orationem facio proſperè te
ingredi & valere, ſicut proſperè a-
3 git anima tua. Gauiſus ſum valde veni-
entibus fratribus, & teſtimonium perhiben-
tibus veritati tuæ, ſicut tu in veritate am-
4 bulas. Maiorem horum, nō habeo gratiā Maius ho-
quam vt audiā filios meos in veritate am- rum non
5 bulare. Chariſſime, fideliter facis quicquid habeo gau-
6 operaris in fratres, & hoc in peregrinos te- dium 1.
B ſtimonium reddiderunt charitati tuæ in con-
ſpectu eccleſiæ: quos, bene facies, deducens benefa-
7 dignè Deo. Pro nomine enim eius profecti ſisti, de-
8 ſunt, nihil accipientes a Gentibus. Nos er- duces
go debemus ſuſcipere huiuſmodi: vt coopera-
9 tores ſimus veritatis. Scripſiſſem forſitan
C eccleſiæ: ſed is qui amat primatum gerere in
10 eis, Diotrepes, non recipit nos. propter hoc
ſi venero, commoneam eius opera quæ facit:
verbis malignis garriens in nos. & quaſi
non ei iſta ſufficiant: neq; ipſe ſuſcipit fra-
tres, & eos qui ſuſcipiunt, prohibet, & de ec-
11 cleſia eijcit. Chariſſime, noli imitari ma-
lum, ſed quod bonum eſt. Qui bene facit, ex
Deo eſt: qui male facit, non vidit Deum. eum 7.
12 Demetrio teſtimonium redditur ab omni-
D bus, & ab ipſa veritate, ſed & nos teſtimo-
nium perhibemus: & noſti quoniam teſti-
13 monium, noſtrum verum eſt. Multa ha-
bui tibi ſcribere: ſed nolui per atramentum
14 & calamum ſcribere tibi. Spero autem
protinus te videre, & os ad os loquemur.
Pax tibi. Salutant te amici. Saluta amicos
nominatim.

# IVDAE APOSTOLI EPISTOLA CATHOLICA.

IVDAS Ieſu Chriſti ſeruus, frater au- 1
tem Iacobi: his qui ſunt in Deo patre A
dilectis, & Chriſto Ieſu conſeruatis, &
vocatis: ❡ Miſericordia vobis & pax & 2
charitas adimpleatur. ❡ Chariſsimi, omnem 3
ſolicitudinem faciens ſcribendi vobis de cō-
muni veſtra ſalute, neceſſe habui ſcribere
ſupercertare 2. vobis: deprecans "ſupercertari' ſemel tradi-
ta ſanctss fidei. ❡ Subintroierunt enim qui- 4
dam homines (qui olim præſcripti ſunt in
hoc iudiciū) impij. Dei noſtri gratiam trāſ-
ferentes in luxuriam, & ſolum Dominato-
rem, & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum
negantes. ❡ Commonere autem vos volo, ſci- 5
entes ſemel omnia, quoniam Ieſus, populum B
Nu.14.f.37. de terra Aegypti ſaluans, ‖ ſecundo eos qui
non crediderunt perdidit: ❡ Angelos vero qui 6
non ſeruauerunt ſuum principatum, ſed de-
reliquerunt ſuum domicilium, in iudicium
magni diei, vinculis æternis ſub caligine re-
Gen.19.c.24 ſeruauit. ❡ ‖ Sicut Sodoma & Gomorrha, & 7
finitimæ ciuitates ſimili modo exfornicatæ,
& abeuntes poſt carnem alteram, facta ſunt
exemplum, ignis æterni pœnam ſuſtinentes.
❡ Similiter & hi carnem quidem maculant, 8
dominationem autem ſpernunt, maieſtatem
Zach.3.a.1. autem blaſphemant. ❡ ‖ Cùm Michael ar- 9
changelus, cum diabolo diſputans altercare-
tur de Moyſi corpore: non eſt auſus iudicium
inferre blaſphemiæ, ſed dixit, Imperet tibi
Dominus. ❡ Hi autem quæcunq; quidē igno- 10
rant, blaſphemant: quæcunque autem na- C
turaliter, tanquam muta animalia, norunt,
quia 3. in his corrumpuntur. ❡ Væ illis, "qui' -in' 11
-.5. via ‖ Cain abierunt: & ‖ errore Balaam,
Gene.4.b.7. mercede effuſi ſunt, & ‖ in cōtradictione Core
Num.22..23. perierunt. ❡ Hi ſunt in epulis ſuis, maculæ, 12
20. conuiuantes ſine timore, ſemetipſos paſcen-
Nu.16.a.1. tes, nubes ſine aqua quæ à ventis circunfe-
[illegible].32.27.a 3. runtur, arbores autumnales, infructuoſæ, bis
2.Pet.2. d.17 mortuæ, eradicatæ, ❡ fluctus feri maris, de- 13
ſpumantes ſuas confuſiones, ſidera errantia:
quibus procella tenebrarum ſeruata eſt in
æternum. ❡ Prophetauit autem de his ſepti- 14
Apoc.1. b.7. mus ab Adam, Enoch, dicens, ‖ Ecce venit
Dominus in ſanctis millibus ſuis, ❡ facere 15
iudicium contra omnes, & arguere omnes
impios, de omnibus operibus impietatis eo-
rum quibus impie egerunt, & de omnibus
Deum duris quæ locuti ſunt contra "eum' peccato-
res impij. ❡ Hi ſunt murmuratores querulo- 16
Pſa.15. c.10. ſi, ſecundum deſideria ſua ambulantes, & ‖ os
ſuperba 4. eorum loquitur "ſuperbiam' mirantes per-
ſonas quæſtus cauſa. ❡ Vos autem chariſsi- 17
mi, memores eſtote verborum quæ prædicta
ſunt ab Apoſtolis Domini noſtri Ieſu Chri-
18 ſti, ❡ qui dicebant vobis, quoniam ‖ "in no- 1.Tim.4.a.1.
uiſsimo tempore' venient illuſores, ſecundum 2.Tim.3.a.1.
deſideria ſua ambulantes "in impietatibus'. 2.Pet.3.a 3.
19 ❡ Hi ſunt qui ſegregant ſemetipſos, anima- in nouiſsi-
20 les, Spiritum non habentes. ❡ Vos autē cha- mis tempo-
riſsimi, ſuperædificantes voſmetipſos ſan- ribus.
ctiſsimæ "noſtræ' fidei, in Spiritu ſancto o- "impieta-
21 rantes, ❡ voſmetipſos in dilectione Dei ſer- tum 4.
D uate, expectantes miſericordiam Domini no- "in impie-
22 ſtri Ieſu Chriſti in vitam æternam. ❡ Et hos tate 8.
23 quidem arguite iudicatos: ❡ illos vero ſalua- "veſtra 5.
te, de igne rapientes. Alijs autem miſeremini
in timore: obedientes & eā quæ carnalis eſt,
24 maculatam tunicam. ❡ Ei autem qui potens
eſt vos conſeruare ſine peccato, & conſtituere
ante conſpectum gloriæ ſuæ immaculatos -in -.6.
exultatione' -in aduentu Domini noſtri Ie- -.3.
25 ſu Chriſti' ❡ ſoli Deo ſaluatori noſtro per Ie-
ſum Chriſtum Dominum noſtrum gloria &
magnificentia, imperium & poteſtas ante
omne ſeculum, & nunc & in omnia ſecula
ſeculorum. Amen.

# APOCALYPSIS IOHANNIS APOSTOLI.

## CAP. I.

1 APOCALYPSIS Ieſu Chri-
A ſti quam dedit illi Deus, palàm
facere ſeruis ſuis quæ oportet fieri
cito: & ſignificauit, mittens per
2 angelum ſuum ſeruo ſuo Iohanni, ❡ qui
teſtimonium perhibuit verbo Dei, & te-
ſtimonium Ieſu Chriſti, quæcunque vidit.
3 ❡ Beatus qui legit & audit verba prophetiæ
huius: & ſeruat ea quæ in ea ſcripta ſunt.
4 tempus enim prope eſt. ❡ Iohannes ſeptem
eccleſijs quæ ſunt in Aſia. Gratia vobis &
pax ab eo ‖ qui eſt, & qui erat, & qui ven- Exo.3. d.14.
turus eſt, & a ſeptem ſpiritibus qui in con-
5 ſpectu throni eius ſunt, ❡ & à Ieſu Chriſto
B qui eſt teſtis fidelis, ‖ primogenitus mortuo- 1.Co.15.c.20
rum, & princeps regum terræ, qui dilexit Colo.1.c.18.
nos, & lauit nos à peccatis noſtris ‖ in ſan- Heb.9.c.12.
6 guine ſuo, ❡ & fecit nos regnum & ſacerdo- d.14.
tes Deo & patri ſuo, ipſi gloria & imperium 1.Pet.1.d.19.
7 in ſecula ſeculorum. Amen. ❡ ‖ Ecce venit cū 1.Iohā.1 c.7
nubibus, & videbit eum omnis oculus, & Eſai.3.e.13.
qui eum pupugerunt. Et plangent ſe ſuper Mat.24.c.30
8 eum omnes tribus terræ. etiam, amen. ❡ ‖ Ego Inor e.14.
ſum α & ω, principium & finis, dicit Do- Eſai 44. a.6.
minus Deus, qui eſt, & qui erat, & qui vē- Infr.21. b.6.
9 turus eſt omnipotens. ❡ Ego Iohannes frater 22.c.13.
veſter & particeps in tribulatione, & regno,
& patientia in Chriſto Ieſu, fui in inſula,
quæ appellatur Patmos, propter verbum Deī
10 & teſtimonium Ieſu. ❡ Fui in ſpiritu in do-
minica die, & audiui poſt me vocem ma-
11 gnam tanquam tubæ ❡ dicentis, Quod vides,
ſcribe

ſcribe in libro : & mitte ſeptem eccleſijs quæ C
ſunt in Aſia, Epheſo, & Smyrnæ, & Pergamo
& Thyatiræ, & Sardis , & Philadelphiæ, &
Laodiciæ. ¶ Et conuerſus ſum vt viderem 12
vocem quæ loquebatur mecum. Et conuerſus
vidi ſeptem candelabra aurea : ¶ & in medio 13
=.1. ſeptem candelabrorum = aureorum[1] ſimilem
filio hominis veſtitum podere, & præcinctum
ad mamillas zona aurea. ¶ caput autē eius 14
& capilli erant candidi, tanquam lana alba,
& tanquam nix. et oculi eius tanquam flā-
ma ignis : ¶ & pedes eius ſimiles aurichalco, 15
ſicut in camino ardenti. & vox illius tan-
quam vox aquarum multarum : ¶ & habe- 16
bat in dextera ſua ſtellas ſeptem. & de ore e-
ius gladius vtraq; parte acutus exibat : & D
facies eius , ſicut ſol lucet in virtute ſua.
¶ Et cùm vidiſſem eum, cecidi ad pedes eius 17
tanquam mortuus. Et poſuit dexteram ſuam
Pſal.41. b.4. ſuper me, dicens, Noli timere : ‖ ego ſum pri-
& 44.a.6. mus & nouiſſimus, ¶ & viuus, & fui mor- 18
tuus, & ecce ſum viuens in ſecula ſeculorū,
& habeo claues mortis & inferni. ¶ Scribe 19
ergo quæ vidiſti, & quæ ſunt, & quæ oportet
fieri poſt hæc. ¶ Sacramentum ſeptem ſtella- 20
rum, quas vidiſti in dextera mea, & ſeptem
candelabra aurea . ſeptem ſtellæ : angeli ſunt
ſeptem eccleſiarum , & candelabra ſeptem :
ſeptem eccleſiæ ſunt.

CAP. II.

=.7. =ET[1] angelo Epheſi eccleſiæ ſcribe , Hæc 1
dicit qui tenet ſeptem ſtellas in dexte- A
ra ſua, qui ambulat in medio ſeptem cande-
labrorum aureorum. ¶ Scio opera tua, & la- 2
borem, & patientiam tuam : & quia non po-
tes ſuſtinere malos, & tentaſti eos qui ſe di-
cunt Apoſtolos eſſe, & non ſunt, & inueniſti
eos mendaces : ¶ & patientiam habes, & ſu- 3
ſtinuiſti propter nomen meum, & non defe-
=.9. ciſti. ¶ Sed habeo aduerſum te = pauca[1], quòd 4
charitatem tuam primam reliquiſti. ¶ Me- 5
mor eſto itaque vnde excideris : & age pœ-
nitentiam , & prima opera fac. ſin autem : B
venio tibi, & mouebo candelabrum tuum de
loco ſuo, niſi pœnitentiam egeris. ¶ Sed hoc 6
habes , quia odiſti facta Nicolaitarum, quæ
& ego odi. ¶ Qui habet aurem, audiat quid 7
Spiritus dicat eccleſijs , Vincenti dabo edere
de ligno vitæ, quod eſt in Paradiſo Dei mei.
¶ Et angelo Smyrnæ eccleſiæ ſcribe, Hæc dicit 8
primus & nouiſſimus, qui fuit mortuus, &
viuit. ¶ Scio tribulationem tuam et pauper- 9
tatem tuam, ſed diues es : & blaſphemaris ab
his qui ſe dicunt Iudæos eſſe & non ſunt, ſed
ſunt ſynagóga ſatanæ. ¶ Nihil horum timeas 10
quæ paſſurus es . Ecce miſſurus eſt diabolus C
aliquos ex vobis in carcerem vt tentemini.
& habebitis tribulationem diebus decem.
Eſto fidelis vſq; ad mortem : & dabo tibi co-
ronam vitæ. ¶ Qui habet aurē, audiat quid 11
Spiritus dicat eccleſijs . Qui vicerit, non læ-

12 detur à morte ſecunda. ¶ Et angelo Pergami
eccleſiæ ſcribe , Hæc dicit qui habet romphæā
13 vtraque parte acutam, ¶ Scio vbi habitas,
D vbi ſedes eſt ſatanæ : & tenes nomē meum,
& non negaſti fidem meam. Et in diebus il-
lis Antipas teſtis meus fidelis , qui occiſus
14 eſt apud vos, vbi ſatanas habitat. ¶ Sed ha-
beo aduerſus te pauca : quia habes illic tenē-
tes doctrinam ‖ Balaam , qui docebat Balac Nu.24.c.14.
mittere ſcandalum , coram filijs Iſraël, edere 25.a.2.
15 & fornicari : ¶ ita habes & tu tenentes do- 31.c.16.
16 ctrinam Nicolaitarum. ¶ Similiter pœniten-
tiam age. ſi quo minus : veniam tibi cito, &
17 pugnabo cum illis in gladio oris mei. ¶ Qui
habet aurem , audiat quid Spiritus dicat
E eccleſijs, Vincenti dabo manna abſconditum,
& dabo illi calculum candidum : & in calcu-
lo, nomen nouum ſcriptum , quod nemo ſcit,
18 niſi qui accipit. ¶ Et angelo Thyatiræ eccleſiæ
ſcribe, Hæc dicit Filius Dei, qui habet oculos
tanquam flammam ignis , & pedes eius ſi-
19 miles aurichalco. ¶ Noui opera tua, et fidem,
& charitatem = tuam[1] , & miniſterium, & =.1.
patientiam tuam , & opera tua nouiſſima
20 plura prioribus . ¶ Sed habeo aduerſus te
F pauca : quia permittis mulierem Iezabel,
quæ ſe dicit prophéten , docere , & ſeducere
ſeruos meos, fornicari, & manducare de ido-
21 lothytis. ¶ Et ‖ dedi illi tempus vt pœniten- Iob.24.d.23.
tiam ageret : & non vult pœnitere a forni-
22 catione ſua. ¶ Ecce mittam eam in lectum :
& qui mœchantur cum ea , in tribulatione
maxima erunt , niſi pœnitentiam ab operi-
23 bus ſuis egerint : ¶ & filios eius interficiam
"in mortem[1] , & ſcient omnes eccleſiæ quia "in morte
‖ ego ſum ſcrutans renes & corda : & dabo 8.
24 vnicuiq; veſtrum ſecundum opera ſua. ¶ Vo- 1.Re.16.b.7.
bis autem dico " cæteris qui Thyatiræ eſtis, Pſal.7. b.10.
G Quicunq; non habent doctrinam hanc , qui Iere.11.d.20
non cognouerunt " altitudinem[1] ſatanæ, 17.b.10.
quemadmodum dicunt : non mittam ſuper 20.c.12.
25 vos aliud pondus. ¶ tamen id quod habetis, "&
26 tenete donec veniam . ¶ Et qui vicerit & "altitudi-
cuſtodierit vſque in finem opera mea : ‖ dabo nes 5.
27 illi poteſtatem ſuper Gentes, ¶ & reget eas Pſa.2.c.8.
in virga ferrea , = &[1] tanquam vas figuli =.1.
28 confringentur, ¶ ſicut & ego accepi à patre
29 meo : & dabo illi ſtellam matutinam. ¶ Qui
habet aurem, audiat quid Spiritus dicat ec-
cleſijs.

CAP. III.

1 ET angelo eccleſiæ Sardis , ſcribe , Hæc
A dicit qui habet ſeptem Spiritus Dei, &
ſeptem ſtellas , Scio opera tua , quia nomen
2 habes quod viuas, & mortuus es. ¶ Eſto vi-
gilans, & confirma cætera quæ moritura e-
rant . Non enim " inuenio[1] opera tua plena "inueni 3.
3 coram Deo meo. ¶ In mente ergo habe quali-
ter acceperis & audieris : & ſerua, & pœni- Infr.16. c.1
tentiam age . Si ergo non vigilaueris, ‖ Ve- 1. The.5.a.2
niam ad te tanquam fur, & neſcies qua ho- 2.Pet.3. c.10

*ra veniam ad te. ¶ Sed habes pauca nomina* 4
*in Sardis, qui non inquinauerunt veſtimē-*
*ta ſua: & ambulabunt mecum in albis, quia*
*digni ſunt. ¶ Qui vicerit, ſic veſtietur ve-* 5
*ſtimentis albis, & non delebo nomen eius de*
*libro vitæ. & confitebor nomen eius coram* B
*patre meo, & coram angelis eius. ¶ Qui ha-* 6
*bet aurem, audiat quid Spiritus dicat eccle-*
*ſijs. ¶ Et angelo Philadelphiæ eccleſiæ ſcribe.* 7
Iſai.22. f.22. *Hæc dicit Sanctus & Verus, ‖ qui habet cla-*
Iob.12. b.14. *uem Dauid. qui aperit, & nemo claudit:*
*claudit, et nemo aperit. ¶ Scio opera tua. Ec-* 8
*ce dedi coram te oſtium apertum quod nemo*
*poteſt claudere: quia modicam habes virtu-*
*tem, & ſeruaſti verbum meū, et non negaſti*
*nomen meum. ¶ Ecce dabo de ſynagoga ſata-* 9
*næ, qui dicunt ſe Iudæos eſſe, & non ſunt,*
*ſed mentiuntur. Ecce faciam illos vt veni-*
*ant, & adorent ante pedes tuos: & ſcient*
*quia ego dilexi te. ¶ quoniam ſeruaſti ver-* 10
*bum patientiæ meæ, & ego ſeruabo te ab ho-* C
*ra tentationis, quæ ventura eſt in orbem v-*
*niuerſum tentare habitantes in terra. ¶ Ec-* 11
*ce venio cito: tene quod habes, vt nemo ac-*
*cipiat coronam tuam. ¶ Qui vicerit, faciam* 12
*illum columnam in templo Dei mei: & foras*
*non egredietur amplius: & ſcribam ſuper eū*
*nomen Dei mei: & nomen ciuitatis Dei mei*
*nouæ Ieruſalem, quæ deſcendit de cælo à Deo*
*meo, & nomen meum nouum. ¶ Qui habet* 13
*aurem, audiat quid Spiritus dicat eccleſijs.*
*¶ Et angelo Laodiciæ eccleſiæ ſcribe, Hæc di-* 14
Eccl.24.a.9. *cit Amen, teſtis fidelis & verus, qui eſt prin*
b.14. *cipium creaturæ Dei. ¶ Scio opera tua, quia* 15
Colo.1. c.13. *neq; frigidus es, neque calidus. vtinam fri-* D
*gidus eſſes, aut calidus. ¶ ſed quia tepidus es,* 16
*& nec frigidus nec calidus, incipiam te euo-*
*mere ex ore meo: ¶ quia dicis, Quod diues* 17
*ſum, & locupletatus, & nullius egeo: & ne-*
*ſcis quia tu es miſer, & miſerabilis, & pau-*
*per, & cæcus, & nudus. ¶ Suadeo tibi emere* 18
*à me aurum ignitum probatum, vt locuples*
*fias: & veſtimentis albis induaris, vt non*
*appareat confuſio nuditatis tuæ: & collyrio*
Prou.3. b.11. *inunge oculos tuos vt videas. ¶ ‖ Ego quos* 19
Heb.12. b.6. *amo, arguo & caſtigo. Aemulare ergo, & pæ-*
*nitentiam age. ¶ Ecce ſto ad oſtium & pulſo.* 20
*ſiquis audierit vocem meam, & aperuerit*
mihi *ianuam, intrabo ad illum, & cœnabo cum*
*illo, & ipſe mecum. ¶ Qui vicerit, dabo ei ſe-* 21
*dere mecum in throno meo: ſicut & ego vi-*
*ci, & ſedi cum Patre meo in throno eius.*
*¶ Qui habet aurem, audiat quid Spiritus* 22
*dicat eccleſijs.*

CAP. IIII.

POſt hæc vidi: & ecce oſtium apertum in 1
*cælo, & vox prima quam audiui tanquā* A
–.7. *tubæ loquentis mecum, dicens, Aſcende huc,*
Poſt hæc *& oſtendā tibi quæ oportet fieri ⌐cito⌐ ⌐poſt*
ſtatim 3. *hæc. ¶ ⌐Statim⌐ fui in ſpiritu: & ecce ſedes* 2
Et 5. *poſita erat in cælo, & ſupra ſedem ſedens.*
3 *¶ Et qui ſedebat, ſimilis erat aſpectu lapidis*
*iaſpidis, & ſardini: & iris erat in circuitu*
4 *ſedis, ſimilis viſioni ſmaragdinæ. ¶ Et in*
B *circuitu ſedis ſedilia vigintiquatuor: & ſu-*
*per thronos, vigintiquatuor ſeniores ſeden-*
*tes, circumamicti veſtimentis albis, & in*
5 *capitibus eorum coronæ aureæ. ¶ Et de thro-*
*no procedebant fulgura, & voces, & toni-*
*trua: & ſeptē lampades ardentes ante thro-*
6 *num, qui ſunt ſeptem Spiritus Dei. ¶ Et in*
*conſpectu ſedis tanquam mare vitreum ſi-*
*mile cryſtallo: & in medio ſedis & in circuitu*
*ſedis quatuor animalia plena oculis ante &*
7 *retro. ¶ Et animal primum, ſimile leoni: &*
*ſecundum animal, ſimile vitulo: & tertium*
C *animal, habens faciem quaſi hominis: &*
8 *quartum animal, ſimile aquilæ volāti. ¶ Et*
*quatuor animalia, ſingula eorum habebant*
*alas ſenas in circuitu: & intus plena ſunt*
*oculis. & requiem non habebant die ac no-*
*cte, dicentia, ‖ Sanctus, ſanctus, ſanctus Do-* Iſai.6.a.3.
*minus Deus omnipotens, qui erat, & qui eſt*
9 *& qui venturus eſt. ¶ Et cum darent illa a-*
*nimalia gloriam & honorem, & benedictio-*
*nem ſedenti ſuper thronum, viuenti in ſe-*
10 *cula ſeculorum: ¶ procedebant vigintiqua-*
D *tuor ſeniores ante ſedentem in throno, & a-*
*dorabant viuentem in ſecula ſeculorum, &*
*mittebant coronas ſuas ante thronum, di-*
11 *centes, ¶ Dignus es Domine Deus noſter ac-*
*cipere gloriam & honorem & virtutem: quia*
*tu creaſti omnia, & propter voluntatē tuam*
*erant & creata ſunt.*

CAP. V.

1 ET vidi in dextera ſedentis ſupra thro-
A *num, librum ſcriptum intus & foris, ſi-*
2 *gnatum ſigillis ſeptem. ¶ Et vidi angelum*
*fortem, prædicantem voce magna, Quis eſt*
*dignus aperire librum, & ſoluere ſignacula*
3 *eius? ¶ Et nemo poterat neque in cælo neq; in*
*terra, neque ſubtus terram aperire librum,*
4 *neq; reſpicere illum. ¶ Et ego flebam multum*
*quoniam nemo dignus inuentus eſt aperire*
5 *librum, nec videre eum. ¶ Et vnus de ſenio-*
*ribus ⌐dixit⌐ mihi, Ne fleueris: ecce vicit leo* ⌐dicit 6.
*de tribu Iuda, radix Dauid, aperire librum,*
6 *& ſoluere ſeptem ſignacula eius. ¶ Et vidi,*
B *& ecce in medio throni & quatuor anima-*
*lium, & in medio ſeniorum, agnum ſtantem*
*tanquam occiſum, habentem cornua ſeptem*
*& oculos ſeptem: qui ſunt ſeptem ſpiritus*
7 *Dei, miſſi in omnem terram. ¶ Et venit, &*
*accepit de dextera ſedentis in throno librū.*
8 *¶ Et cùm aperuiſſet librum, quatuor ani-*
*malia & vigintiquatuor ſeniores ceciderunt*
*coram agno, habentes ſinguli citharas, &*
*phialas aureas plenas odoramentorum, quæ*
9 *ſunt orationes ſanctorum: ¶ & cantabant*
C *canticum nouum, dicentes, Dignus es ⌐Do-* –.3.
*mine⌐ accipere librum, & aperire ſignacula*
*eius: quoniam occiſus es, & redemiſti nos*

Deo

Deo in ſanguine tuo, ex omni tribu et lingua
& populo, & natione: ? & feciſti nos Deo no- 10
* regnabunt ſtro regnum & ſacerdotes, & * regnabimus'
8. ſuper terram. ? Et vidi, & audiui vocem 11
angelorum multorum in circuitu throni, &
animalium & ſeniorum: & erat numerus
Dan. 7. c. 10. eorum ‖ millia millium, ? dicentium voce ma- 12
gna: Dignus eſt Agnus qui occiſus eſt, acci- D
pere virtutem, & diuinitatem, & ſapien-
tiam, & fortitudinem, & honorem, & glo-
riam, & benedictionem. ? Et omnem creatu- 13
ram quæ in cælo eſt, & ſuper terram, & ſub
terra, & quæ ſunt in mari, et quæ in eo: om-
nes audiui dicentes, Sedenti in throno, &
Agno, benedictio & honor & gloria & pote-
ſtas in ſecula ſeculorum. ? Et quatuor ani- 14
malia dicebant, Amen. Et viginti quatuor
ſeniores ceciderunt in facies ſuas: & adora-
*. 7. uerunt *viuentem in ſecula ſeculorum'.

CAP. VI.

ET vidi quòd aperuiſſet Agnus vnum de 1
ſeptem ſigillis, & audiui vnum de qua- A
tuor animalibus, dicens, tanquam vocem to-
nitrui, Veni, & vide. ? Et vidi: et ecce equus 2
albus, & qui ſedebat ſuper illum habebat
arcum, & data eſt ei corona, & exiuit vin-
cens vt vinceret. ? Et cum aperuiſſet ſigillū 3
ſecundum, audiui ſecundum animal, dicēs,
Veni, & vide. ? Et exiuit alius equus ru- 4
fus: & qui ſedebat ſuper illum, datum eſt ei
vt ſumeret pacem de terra, & vt inuicem
ſe interficiant, & datus eſt ei gladius ma-
gnus. ? Et cum aperuiſſet ſigillum tertium, 5
audiui tertium animal, dicens, Veni, & vi-
de. Et ecce equus niger: & qui ſedebat ſuper B
illum, habebat ſtateram in manu ſua. ? Et 6
audiui tanquam vocem in medio quatuor a-
*dicentē 6. nimalium *dicentium': Bilibris tritici de-
nario, & tres bilibres hordei denario, & vi-
num & oleū ne læſeris. ? Et cùm aperuiſſet 7
ſigillum quartū, audiui vocem quarti ani-
malis dicentis, Veni, et vide. ? Et ecce equus 8
pallidus: & qui ſedebat ſuper eum, nomen
illi Mors, & Infernus ſequebatur eum, &
data eſt illi poteſtas ſuper quatuor partes
terræ, interficere gladio, fame, & morte, &
beſtijs terræ. ? Et cùm aperuiſſet ſigillū quin- 9
tum: vidi ſubtus altare animas interfecto- C
rum propter verbū Dei, & propter teſtimo-
nium quod habebant. ? & clamabant voce 10
magna, dicētes, Vſquequo Domine, (ſanctus
& verus,) non iudicas & nō vindicas ſan-
guinem noſtrū de iis qui habitant in terra?
? Et data ſunt illis ſingulæ ſtolæ albæ: & di- 11
ctū eſt illis vt requieſcerent adhuc tempus
modicū, donec compleantur cōſerui eorum, et
fratres eorum qui interficiendi ſunt ſicut &
illi. ? Et vidi, cùm aperuiſſet ſigillum ſextū: 12
& ecce terræmotus magnus factus eſt, & ſol D
factus eſt niger tanquam ſaccus cilicinus: &
luna tota facta eſt ſicut ſanguis: ? & ſtellæ 13
de cælo ceciderunt ſuper terram, ſicut ficus
emittit groſſos ſuos cùm à vento magno mo-
14 uetur: ? & cælū receſſit ſicut liber inuolutus:
& omnis mons, & inſulæ de locis ſuis motæ
15 ſunt: ? & reges terræ, & principes, & tribu-
ni, & diuites, & fortes, & omnis ſeruus, &
liber abſconderunt ſe in ſpeluncis & in pe-
16 tris montium. ? & dicunt montibus & pe-
tris: ‖ Cadite ſuper nos, & abſcondite nos a Iſai. 2. d. 19.
facie ſedentis ſuper thronū, & ab ira Agni, Oſee 10. b. 8.
17 ? quoniam venit dies magnus iræ ipſorum, Luc. 23. d. 30.
& quis poterit ſtare? Ioel. 9. b. 6.

CAP. VII.

1 POſt hæc vidi quatuor angelos ſtantes
A ſuper quatuor angulos terræ, tenentes
quatuor ventos terræ *ne flarent' ſuper ter- * ne flaret
ram, neque ſuper mare, neq; in vllam arbo- ventus 4.
2 rem. ? Et vidi alterum angelum aſcenden-
tem ab ortu ſolis, habentem ſignum Dei vi-
ui: & clamauit voce magna quatuor angelis
3 quibus datum eſt nocere terræ & mari, ? di-
cens: Nolite nocere terræ * &' mari, neq; ar- * neque 4.
boribus, quoadusque ſignemus ſeruos Dei
4 noſtri in frontibus eorum. ? Et audiui nu-
merum ſignatorum centum quadraginta-
quatuor millia ſignati ex omni tribu filiorū
5 Iſrael. ? Ex tribu Iuda, duodecim millia ſi-
B gnati. Ex tribu Ruben, duodecim millia ſi-
gnati. Ex tribu Gad, duodecim millia ſigna-
6 ti. ? Ex tribu Aſer, duodecim millia ſignati.
Ex tribu Nephthali, duodecim millia ſigna-
ti. Ex tribu Manaſſe, duodecim millia ſigna-
7 ti. ? Ex tribu Simeon, duodecim millia ſi-
gnati. Ex tribu Leui, duodecim millia ſi-
gnati. Ex tribu Iſſachar, duodecim millia ſi-
8 gnati. ? Ex tribu Zabulon, duodecim millia
ſignati. Ex tribu Ioſeph, duodecim millia ſi-
gnati. Ex tribu Ben-iamin, duodecim millia
9 ſignati. ? Poſt hæc vidi turbam magnā quam
C dinumerare nemo poterat, ex omnibus gen-
tibus, & tribubus, & populis, & linguis:
ſtantes ante thronum, & in conſpectu Agni,
amicti ſtolis albis, & palmæ in manibus eo-
10 rum, ? & clamabant voce magna, dicentes,
Salus Deo noſtro qui ſedet ſuper thronū, &
11 Agno. ? Et omnes angeli ſtabant in circuitu
throni & ſeniorum & quatuor animalium:
& ceciderunt in conſpectu throni in facies
12 ſuas, & adorauerunt Deū, ? dicentes, Amen.
Benedictio, & claritas, & ſapientia, & gra-
tiarū actio, honor & virtus, et fortitudo Deo
13 noſtro in ſecula ſeculorū. Amen. ? Et reſpon-
D dit vnus de ſenioribus, & dixit mihi, Hi qui
amicti ſunt ſtolis albis, qui ſunt? & vnde
14 venerunt? ? Et dixi illi, Domine mi, tu ſcis.
Et dixit mihi, Hi ſunt qui venerūt de tri-
bulatione magna, & lauerūt ſtolas ſuas, &
15 dealbauerunt eas in ſanguine Agni. ? ideo
ſunt ante thronum Dei, & ſeruiunt ei die ac
nocte in tēplo eius: et qui ſedet in throno, ha-
16 bitabit ſuper illos. ? ‖ non eſurient neque ſi- Iſai. 49. c. 10.
tient

tient amplius, nec cadet ſuper illos ſol, neq;
vllus æſtus. ¶ quoniam Agnus qui in medio 17
Iſai.25.c.8. throni eſt, reget illos, & deducet eos ad vitæ
Infr.21.b.4. fontes aquarum, & ‖abſterget Deus omnem
lachrymam ab oculis eorum.

CAP. VIII.

ET cùm aperuiſſet ſigillum ſeptimum, fa- 1
ctum eſt ſilentium in cælo, quaſi media A
hora. ¶ Et vidi ſeptem angelos ſtantes in 2
conſpectu Dei: & data ſunt illis ſeptem tu-
bæ. ¶ Et alius angelus venit, & ſtetit ante 3
altare, habens thuribulum aureum: & data
2. ſunt illi incenſa multa, vt daret ‒de' ora-
tionibus ſanctorum omnium ſuper altare
7. aureum: quod eſt ante thronum ‒Dei'. ¶ Et 4
aſcendit fumus incenſorum de orationibus
ſanctorum de manu angeli coram Deo. ¶ Et 5
*aureum accepit angelus thuribulum*, & impleuit il-
lud de igne altaris, & miſit in terram, &
facta ſunt tonitrua & voces, & fulgura, &
terræmotus magnus. ¶ Et ſeptem angeli qui 6
habebant ſeptem tubas, præparauerunt ſe B
vt tuba canerent. ¶ Et primus angelus tuba 7
cecinit, & facta eſt grando & ignis, miſta in
ſanguine, & miſſum eſt in terram, & tertia
pars terræ combuſta eſt, & tertia pars ar-
borum concremata eſt, & omne fænum vi-
ride combuſtum eſt. ¶ Et ſecundus angelus 8
tuba cecinit: & tanquam mons magnus igne
ardens, miſſus eſt in mare, & facta eſt ter- C
tia pars maris, ſanguis: ¶ & mortua eſt ter- 9
tia pars creaturæ eorum quæ habebant ani-
mas in mari, & tertia pars nauium interijt.
¶ Et tertius angelus tuba cecinit, & cecidit 10
de cælo ſtella magna, ardens tanquam facu-
la, & cecidit in tertiam partẽ fluminum, &
in fontes aquarum: ¶ & nomen ſtellæ dici- 11
tur Abſinthium. & facta eſt tertia pars a- D
quarum in Abſinthium: & multi hominum
mortui ſunt de aquis, quia amaræ factæ
ſunt. ¶ Et quartus angelus tuba cecinit: & 12
percuſſa eſt tertia pars ſolis, & tertia pars
lunæ, & tertia pars ſtellarum, ita vt obſcu-
raretur tertia pars eorum, & diei non luce-
"nox 3. ret pars tertia, & "noctis' ſimiliter. ¶ Et 13
"nocti 5. vidi, & audiui vocem vnius aquilæ volan-
tis per medium cæli, dicentis voce magna:
Væ, væ, væ, habitantibus in terra: de cæte-
*tubæ 2. ris vocibus* trium angelorum qui erant tu-
ba canituri.

CAP. IX.

ET quintus angelus tuba cecinit, & vidi 1
ſtellam de cælo cecidiſſe in terram, & A
data eſt ei clauis putei abyſſi. ¶ Et aperuit 2
puteum abyſſi: & aſcendit fumus putei, ſi-
cut fumus fornacis magnæ: & obſcuratus eſt
ſol & aër de fumo putei. ¶ Et de fumo putei 3
exierunt locuſtæ in terram: & data eſt illis
poteſtas, ſicut habent poteſtatem ſcorpiones
terræ: ¶ & præceptum eſt illis ne læderent 4
fænum terræ neq; omne viride, neque om-
nem arborem: niſi tantùm homines qui non
5 habent ſignũ Dei in frontibus ſuis. ¶ & "da- "dictũ 10.
tum' eſt illis ne occiderent eos: ſed vt cru-
ciarentur menſibus quinq;: & cruciatus eo-
rum, vt cruciatus ſcorpij cùm percutit ho-
6 minem. ¶ Et ‖in diebus illis quærent homi- Iſai.2.d.19.
nes mortem, & non inuenient eam: & de- Oſee.10.b.8
7 ſiderabunt mori, & fugiet mors ab eis. ¶ ‖Et Luc 23.d.30
ſimilitudines locuſtarum, ſimiles equis pa- Sup.6.d.16.
ratis in prælium. & ſuper capita earum tā- Sap.16.b.9.
B quam coronæ, ſimiles auro: & facies earum
8 tanquam facies hominum. ¶ Et habebant
capillos ſicut capillos mulierum: & dentes
9 earum, ſicut * leonum erant, ¶ & habebant *dentes
loricas ſicut loricas ferreas, & vox alarum
earum ſicut vox curruum equorum multo-
10 rum currentium in bellum. ¶ & habebant
caudas ſimiles ſcorpionum: & aculei erant in
caudis earum: & poteſtas earum nocere ho-
11 minibus menſibus quinque. ¶ & habebant
ſuper ſe regem angelum abyſſi, cui nomẽ He-
braice Abaddon, Græce autem Apollyon: La-
12 tine habens nomen Exterminans. ¶ Væ vnũ
abijt, et ecce veniunt adhuc duo væ poſt hæc.
13 ¶ Et ſextus angelus tuba cecinit: & audiui
C vocem vnam ex quatuor cornibus altaris
14 aurei, quod eſt ante oculos Dei, ¶ dicentem
ſexto angelo qui habebat tubam, Solue qua-
tuor angelos, qui alligati ſunt in flumine
15 magno Euphrate. ¶ Et ſoluti ſunt quatuor
angeli, qui parati erant in horam, & diem
& menſem & annum: vt occiderent tertiam
16 partem hominum. ¶ Et numerus equeſtris
exercitus vicies millies dena millia. Et au-
17 diui numerum eorum. ¶ Et ita vidi equos in
viſione: & qui ſedebant ſuper eos, habebant
loricas igneas, & hyacinthinas & ſulphu-
reas: & capita equorum erant tanquam ca-
pita leonum: & de ore eorum procedit ignis,
18 & fumus, et ſulphur. ¶ Et ab his tribus pla-
D gis occiſa eſt tertia pars hominum, de igne
& ex fumo & ſulphure, quæ procedebant de
19 ore ipſorum. ¶ Poteſtas enim equorum in ore
eorum eſt, & in caudis eorum. nam caudæ
eorum, ſimiles ſerpentibus, habentes capita:
20 & in his nocent. ¶ Et cæteri homines qui nõ
ſunt occiſi in his plagis, neque pœnitentiam
egerunt de operibus manuum ſuarum, vt
non adorent dæmonia & ſimulachra aurea
& argentea & ærea, lapidea & lignea, quæ
neque videre poſſunt, neque audire, neque
21 neque ambulare, ¶ & non egerunt pœniten-
tiam ab homicidijs ſuis, neque a veneficijs
ſuis, neque à fornicatione ſua, neque à
furtis ſuis.

CAP. X.

1 ET vidi alium angelum fortem deſcen-
A dentem de cælo, amictum nube, & iris
in capite eius, & facies eius erat vt ſol, &
2 pedes eius tanquam "columnæ' ignis. ¶ & "colũna 10.
habebat in manu ſua libellum apertum: &
poſuit

poſuit pedem ſuum dextrum ſuper mare, ſi-
niſtrum autem ſuper terram. ¶ & clamauit 3
voce magna, quemadmodum cùm leo rugit.
Et cùm clamaſſet, locuta ſunt ſeptem toni-
trua voces ſuas. ¶ Et cùm locuta fuiſſent ſe- 4
ptem tonitrua voces ſuas, ego ſcripturus e- B
ram: & audiui vocem de cælo dicentem mi-
hi: Signa quæ locuta ſunt ſeptem tonitrua:
Dan.12.c.7. & noli ea ſcribere. ¶ ‖ Et angelus quem vidi 5
ſtantem ſuper mare & ſuper terram, leua-
uit manum ſuam ad cælum. ¶ & iurauit per 6
viuentem in ſecula ſeculorum, qui creauit
cælum & ea quæ in eo ſunt: & terram, & ea
quæ in ea ſunt: & mare, & ea quæ in eo
ſunt. Quia tempus non erit amplius, ¶ ſed in 7
diebus vocis ſeptimi angeli, cùm cœperit tu-
ba canere, conſummabitur myſterium Dei, C
ſicut euangelizauit per ſeruos ſuos Prophe-
tas. ¶ Et audiui vocem de cælo iterum lo- 8
quentem mecum, & dicentem: Vade, & ac-
cipe librum apertum de manu angeli ſtantis
ſuper mare & ſuper terram. ¶ Et abij ad an- 9
gelum, dicens ei vt daret mihi librum. Et D
Ezec.3.a.1. dixit mihi: ‖ Accipe librum, & deuora illum:
& faciet amaricari ventrem tuum, ſed in
ore tuo erit dulce tanquam mel. ¶ Et accepi 10
librum de manu angeli, & deuoraui illum:
& erat in ore meo tanquam mel dulce. &
cùm deuoraſſem eum, amaricatus eſt venter
meus. ¶ & dixit mihi, Oportet te iterum pro 11
phetare Gentibus, & populis, & linguis, &
regibus multis.

CAP. XI.

ET datus eſt mihi calamus ſimilis virgæ: 1
& dictum eſt mihi, Surge, & metire tem A
plum Dei, & altare, & adorantes in eo. ¶ A- 2
trium autem quod eſt foris templum, eijce
foras, & ne metiaris illud: quoniam datum
eſt Gentibus, & ciuitatem ſanctam calca-
bunt menſibus quadraginta duobus: ¶ & da- 3
bo duobus teſtibus meis, & prophetabunt
diebus mille ducentis ſexaginta, amicti ſac-
cis. ¶ Hi ſunt duæ oliuæ & duo candelabra in 4
conſpectu Domini terræ ſtantes. ¶ Et ſiquis 5
voluerit eos nocere: ignis exiet de ore eorum,
& deuorabit inimicos eorum: & ſiquis vo-
luerit eos lædere: ſic oportet eum occidi. ¶ Hi 6
habent poteſtatem claudendi cælũ, ne pluat B
diebus prophetiæ ipſorum: & poteſtatem ha-
bent ſuper aquas conuertendi eas in ſangui-
nem, & percutere terram omni plaga quo-
tieſcunque voluerint. ¶ Et cùm finierint teſti- 7
monium ſuum: beſtia quæ aſcendit de abyſſo,
faciet aduerſum eos bellum, & vincet illos, et
occidet eos. ¶ Et corpora eorum iacebunt in 8
plateis ciuitatis magnæ, quæ vocatur ſpiri-
tualiter Sodoma & Aegyptus, vbi & Domi-
nus eorum crucifixus eſt. ¶ Et videbunt de 9
tribubus, & populis, & linguis, & Gentibus
corpora eorum per tres dies & dimidium: &
corpora eorum non ſinent poni in monumen-
10 tis. ¶ & inhabitantes terram gaudebunt ſu-
per illos, & iocundabuntur: & munera mit-
tent inuicem, quoniam hi duo prophetæ cru-
ciauerunt eos qui habitabant ſuper terram.
11 ¶ Et poſt dies tres & dimidium, ſpiritus vi-
C tæ à Deo intrauit in eos. Et ſteterunt ſuper
pedes ſuos, & timor magnus cecidit ſuper eos
12 qui viderunt eos. ¶ Et audierunt vocem
magnam de cælo, dicentem eis: Aſcẽdite huc.
Et aſcenderunt in cælum in nube: & vide-
13 runt illos inimici eorum. ¶ Et in illa hora
factus eſt terræmotus magnus: & decima
pars ciuitatis cecidit: & occiſa ſunt in ter-
ræmotu nomina hominum ſeptem millia: &
reliqui in timorem ſunt miſſi, & dederunt
14 gloriam Deo cæli. ¶ Væ ſecundum abijt: & ec-
15 ce væ tertium veniet cito. ¶ Et ſeptimus an-
D gelus tuba cecinit: & facta ſunt voces ma-
gnæ in cælo dicentes, Factum eſt regnũ hu-
ius mundi Domini noſtri & Chriſti eius, &
16 regnabit in ſecula ſeculorum. – Amen'. ¶ Et –.6.
viginti quatuor ſeniores qui in conſpectu
Dei ſedent in ſedibus ſuis, ceciderunt in fa-
17 cies ſuas, & adorauerunt Deum, ¶ dicentes:
Gratias agimus tibi Domine Deus omnipo-
tens, qui es, & qui eras, & qui venturus
es: quia accepiſti virtutem tuam magnam,
18 & regnaſti. ¶ Et iratæ ſunt Gentes, & ad-
uenit ira tua, & tempus mortuorum iudi-
cari, & reddere mercedem ſeruis tuis Pro-
phetis & ſanctis, & timentibus nomẽ tuum
puſillis & magnis, & exterminandi eos qui
19 corruperunt terram. ¶ Et apertum eſt tem-
plum Dei in cælo, & viſa eſt arca teſtamen-
ti eius in tẽplo eius, & facta ſunt fulgura,
& voces, & terræmotus, & grando magna.

CAP. XII.

1 ET ſignum magnũ apparuit in cælo: Mu-
A lier amicta ſole, & luna ſub pedibus e-
ius, & in capite eius corona ſtellarum duo-
2 decim: ¶ & in vtero habens – & ' "clamabat'
3 parturiens, & cruciatur vt pariat: ¶ Et vi- –.5.
ſum eſt aliud ſignum in cælo, & ecce draco "clamat 5.
magnus rufus, habens capita ſeptem, & cor-
nua decem: & in capitibus eius diademata
4 ſeptem, ¶ & cauda eius trahebat tertiã par-
tem ſtellarum cæli, & miſit eas in terram;
& draco ſtetit ante mulierem quæ erat pa-
ritura: vt cùm peperiſſet, filium eius deuo-
5 raret. ¶ Et peperit filium maſculum, qui re-
B cturus erat omnes Gentes in virga ferrea:
& raptus eſt filius eius ad Deum & ad thro-
6 num eius, ¶ & mulier fugit in ſolitudinem
vbi habebat locum paratum à Deo, vt ibi
"paſcant' eam diebus mille ducentis ſexa- "paſcat
7 ginta. ¶ Et factum eſt prælium – magnum' –.5.
in cælo, Michael & angeli eius præliabantur
cum dracone, & draco pugnabat & angeli e-
8 ius: ¶ & non valuerunt, neque locus inuen-
9 tus eſt eorum amplius in cælo. ¶ Et proiectus
eſt draco ille magnus, ſerpens antiquus, qui
vocatur

*vocatur diabolus & ſatanas, qui ſeducit v-*
*niuerſum orbem: & proiectus eſt in terram,*
*& angeli eius cum illo miſſi ſunt. ¶ Et au-* 10
*diui vocem magnam in cælo dicentem: Nunc* C
*facta eſt ſalus & virtus, & regnum Dei no-*
*ſtri, & poteſtas Chriſti eius: quia proiectus*
*eſt accuſator fratrum noſtrorum, qui accu-*
*ſabat illos ante conſpectum Dei noſtri die*
*ac nocte. ¶ Et ipſi vicerunt eum propter* 11
*ſanguinem Agni, & propter verbum teſti-*
*monij ſui, & non dilexerunt animas ſuas*
*vſque ad mortem. ¶ propterea lætamini cæli,* 12
*& qui habitatis in eis. Væ terræ & mari:*
*quia deſcendit diabolus ad vos habens iram*
*magnam, ſciens quod modicum tempus ha-*
*bet. ¶ Et poſtquam vidit draco quod proie-* 13
*ctus eſſet in terram, perſecutus eſt mulierem* D
*quæ peperit maſculum: ¶ & datæ ſunt mulie-* 14
*ri alæ duæ aquilæ magnæ, vt volaret in de-*
*ſertum in locum ſuum, vbi alitur per tem-*
*pus & tempora, & dimidium temporis à fa-*
*cie ſerpentis. ¶ Et miſit ſerpens ex ore ſuo* 15
*poſt mulierem, aquam tanquam flumen: vt*
*eam faceret trahi à flumine. ¶ Et adiuuit* 16
*terra mulierem, & aperuit terra os ſuum, &*
*abſorbuit flumē quod miſit draco de ore ſuo.*
*¶ Et iratus eſt draco in mulierem: & abijt* 17
*facere prælium cum reliquis de ſemine eius,*
*qui cuſtodiunt mandata Dei, & habent te-*
*ſtimonium Ieſu Chriſti. ¶ Et ſtetit ſupra a-* 18
*renam maris.*

CAP. XIII.

*ET vidi de mari beſtiam aſcendentē, ha-* 1
*bentem capita ſeptem, & cornua decem,* A
*& ſuper cornua eius decem diademata, &*
*ſuper capita eius nomina blaſphemiæ. ¶ Et* 2
*beſtia quam vidi, ſimilis erat pardo, & pe-*
pedes *des eius ſicut* * *vrſi, & os eius ſicut os leonis.*
*Et dedit illi draco virtutem ſuam & pote-*
*ſtatem magnam. ¶ Et vidi vnum de capiti-* 3
*bus ſuis quaſi occiſum in mortem: & plaga*
*mortis eius curata eſt. Et admirata eſt vni-*
*uerſa terra poſt beſtiam. ¶ Et adorauerunt* 4
*draconē qui dedit poteſtatem beſtiæ: & ado-*
*rauerūt beſtiā, dicentes, Quis ſimilis beſtiæ?* B
*& quis poterit pugnare cum ea? ¶ Et datum* 5
*eſt ei os loquens magna & blaſphemias: &*
*data eſt ei poteſtas facere menſes quadra-*
*ginta duos. ¶ Et aperuit os ſuum in blaſphe-* 6
*mias ad Deum, blaſphemare nomen eius, &*
*tabernaculum eius, & eos qui in cælo habi-*
*tant. ¶ Et eſt datū illi bellum facere cū ſan-* 7
*ctis, & vincere eos. Et data eſt illi poteſtas*
*in omnem tribum & populum, & linguā, &*
*gentem. ¶ Et adorauerunt eā omnes qui in-* 8
*habitant terram, quorū nō ſunt ſcripta no-*
*mina in libro vitæ Agni, qui occiſus eſt ab*
*origine mūdi. ¶ Si quis habet aurem, audiat.* 9
* vadet ¶ *Qui in captiuitatē duxerit, in captiuitatē* 10
Gen.9.a.6. * *vadit* ' : ‖ *qui in gladio occiderit, oportet* C
Mat.26.e.52 *eum gladio occidi. Hic eſt patientia & fides*

11 *ſanctorum. ¶ Et vidi aliam beſtiam aſcen-*
*dentem de terra: & habebat cornua duo, ſi-*
12 *milia Agni, & loquebatur ſicut draco. ¶ Et*
*poteſtatem prioris beſtiæ omnem faciebat in*
*conſpectu eius: & fecit terram & habitantes*
*in ea, adorare beſtiam primam cuius curata*
13 *eſt plaga mortis. ¶ Et fecit ſigna magna, vt*
*etiam ignem faceret de cælo deſcendere in*
14 *terram in conſpectu hominum. ¶ Et ſeducit*
*habitantes in terra propter ſigna quæ data*
*ſunt illi facere in conſpectu beſtiæ, dicēs ha-*
*bitantibus in terra vt faciant imaginem*
15 *beſtiæ quæ habet plagā gladij, & vixit. ¶ Et*
D *datum eſt illi vt daret ſpiritum imagini be-*
*ſtiæ, & vt loquatur imago beſtiæ: &* " *fa-* " faciet
*ciat* ' *vt quicunque non adorauerint imagi-*
16 *nem beſtiæ, occidantur. ¶ Et faciet omnes*
*puſillos, & magnos, & diuites & pauperes,*
*& liberos, & ſeruos habere characterem in*
17 *dextera manu ſua, aut in frontibus ſuis, ¶ &*
*ne quis poſſit emere aut vendere, niſi qui ha-*
*bet characterem, aut nomen beſtiæ, aut nu-*
18 *merū nominis eius. ¶ Hic ſapientia eſt. Qui*
*habet intellectū, computet numerum beſtiæ.*
*Numerus enim hominis eſt: & numerus e-*
*ius ſexcenti ſexaginta ſex.*

CAP. XIIII.

1 *ET vidi, & ecce Agnus ſtabat ſupra mon-*
A *tem Sion, & cum eo centum quadragin-*
*ta quatuor millia habentes nomen eius, &*
*nomen patris eius ſcriptū in frontibus ſuis.*
2 *¶ Et audiui vocem de cælo, tanquam vocem*
*aquarum multarum, & tanquam vocem*
*tonitrui magni: & vocem quam audiui, ſi-*
*cut citharœdorū citharizantium in citharis*
3 *ſuis. ¶ Et cantabant quaſi canticum nouum*
*ante ſedem & ante quatuor animalia, &*
*ſeniores, & nemo poterat dicere canticum,*
*niſi illa centum quadragintaquatuor millia,*
4 *qui empti ſunt de terra. ¶ Hi ſunt qui cum*
*mulieribus non ſunt coinquinati. Virgines*
*enim ſunt. Hi ſequuntur Agnum quocunque*
*ierit. Hi empti ſunt ex hominibus primitiæ*
5 *Deo & Agno. ¶ & in ore eorum non eſt in-*
*uentum mendacium, ſine macula enim ſunt*
6 *ante thronum Dei* '. *¶ Et vidi alterum an-* .4.
B *gelum volantem per medium cæli habentem*
*Euangelium æternum, vt euangelizaret ſe-*
*dentibus ſuper terram, & ſuper omnē gen-*
7 *tem, & tribum, & linguā, & populum: ¶ di-*
*cens magna voce, ‖ Timete Dominum, &* 4.Eſd.16.d.
*date illi honorem, quia venit hora iudicij e-* 68.
*ius: & adorate eum ‖ qui fecit cælum & ter-* Eccl.12.d
*ram,* " *mare & omnia quæ in eis ſunt* ' *&* Pſa.145.a.6.
8 *fontes aquarum. ¶ Et alius angelus ſecutus* Act.14.c.15.
*eſt dicens, ‖ Cecidit cecidit Babylon illa ma-* " & mare
*gna: quæ à vino iræ fornicationis ſuæ pota-* Iſai.21.c.9.
9 *uit omnes gentes. ¶ Et tertius angelus ſecu-* Iere.51.a.8.
*tus eſt illos, dicens voce magna, Si quis ado-* Infr.18.a.2.
*rauerit beſtiam & imaginem eius, et accepe-*
*rit characterem in fronte ſua, aut in manu*
*ſua:*

ſua: ¶ & hic bibet de vino ira Dei, quod mi- 10
ſtum eſt mero in calice ira ipſius, & crucia-
bitur igne & ſulphure in conſpectu ange-lo-
rum ſanctorum, & ante conſpectum Agni.
¶ & fumus tormentorum eorum aſcendet in 11
ſecula ſeculorum: nec habent requiem die ac C
nocte, qui adorauerunt beſtiam & imagi-
nem eius, & ſiquis acceperit characterem
nominis eius. ¶ Hic patientia ſanctorum eſt, 12
qui cuſtodiunt mandata Dei & fidem Ieſu.
¶ Et audiui vocem de cælo, dicentem mihi, 13
Scribe, beati mortui qui in Domino moriũ-
tur. Amodo iam dicit Spiritus, vt requieſcãt
à laboribus ſuis. opera enim illorum ſequun-
tur illos. ¶ Et vidi, & ecce nubem candidam: 14
& ſuper nubem ſedentem ſimilem Filio ho-
minis, habentem in capite ſuo coronam au-
ream, & in manu ſua falcem acutam. ¶ Et 15
alius angelus exiuit de templo, clamans vo- D
Ioël 3.c.13. ce magna ad ſedentem ſuper nubem, ‖ Mitte
Mat.13.c.39. falcem tuam & mete, quia venit hora vt
metatur, quoniam aruit meſſis terræ. ¶ Et 16
miſit qui ſedebat ſuper nubem, falcem ſuam
in terram, & demeſſa eſt terra. ¶ Et alius 17
angelus exiuit de tẽplo quod eſt in cælo, ha-
bens & ipſe falcẽ acutam. ¶ Et alius angelus 18
exiuit de altari qui habebat poteſtatẽ ſupra
ignem: & clamauit voce magna ad eum qui
habebat falcem acutã, dicens, Mitte falcem
tuam acutã, & vindemia botros vineæ ter-
ra: quoniã matura ſunt vuæ eius. ¶ Et miſit 19
angelus falcem ſuam acutam in terram, &
vindemiauit vineam terræ, & miſit in lacũ
iræ Dei magnũ: ¶ & calcatus eſt lacus extra 20
ciuitatem, & exiuit ſanguis de lacu vſq; ad
frænos equorum per ſtadia mille ſexcenta.

CAP. XV.

ET vidi aliud ſignum in cælo magnum & 1
mirabile: angelos ſeptem, habentes pla- A
gas ſeptem nouiſſimas. Quoniam in illis cõ-
ſummata eſt ira Dei. ¶ Et vidi tanquã ma- 2
re vitreum miſtum igne, & eos qui vicerunt
beſtiam & imaginem eius & numerum no-
minis eius ſtantes ſuper mare vitreum, ha-
bentes citharas Dei: ¶ & cantantes canticũ 3
Moyſi ſerui Dei, & canticum Agni, dicentes,
Magna & mirabilia ſunt opera tua Domine B
Deus omnipotens: iuſtæ & veræ ſunt viæ
*Domine tuæ *rex ſeculorum. ¶ ‖ Quis non timebit te 4
Iere.10.a.7. Domine, & magnificabit nomen tuum? quia
ſolus pius es, quoniam omnes gentes veni-
ent, & adorabunt in conſpectu tuo, quoniam
iudicia tua manifeſta ſunt. ¶ Et poſt hæc 5
vidi, & ecce apertum eſt templum taberna-
culi teſtimonij in cælo: ¶ & exierunt ſeptem 6
angeli, habentes ſeptem plagas de templo: C
*Lino 1. veſtiti *lapide mundo & candido, & præ-
cincti circa pectora zonis aureis. ¶ Et vnum 7
de quatuor animalibus, dedit ſeptem angelis
ſeptem phialas aureas, plenas iracundiæ Dei
viuentis in ſecula ſeculorum. ¶ Et impletum 8

D eſt templum fumo à maieſtate Dei, & de
virtute eius. & nemo poterat introire in tẽ-
plum, donec conſummarentur ſeptem plagæ
ſeptem angelorum.

CAP. XVI.

1 ET audiui vocem magnam de templo, di-
A centem ſeptem angelis: Ite, & effundite
2 ſeptem phialas iræ Dei in terram. ¶ Et abijt
primus *, & effudit phialam ſuã in terram, *angelus
& factum eſt vulnus ſæuum et peſſimum in
homines qui habebant characterem beſtiæ:
& in eos qui adorauerunt imaginem eius.
3 ¶ Et ſecundus angelus effudit phialam —.5.
ſuam in mare, & factus eſt ſanguis tanquã
mortui: & omnis anima viuens, mortua eſt
4 in mari. ¶ Et tertius effudit phialam ſuam
ſuper flumina & ſuper fontes aquarum: &
5 factus eſt ſanguis. ¶ Et audiui angelum *a- *quartũ 7.
quarum dicentem: Iuſtus es Domine, qui
es, & qui eras, ſanctus, *quia hæc iudica- *qui
6 ſti: ¶ quia ſanguinem ſanctorum & Prophe-
tarum effuderunt & ſanguinem eis dediſtẽ
7 bibere, digni enim ſunt. ¶ Et audiui alterum
dicentem: Etiam Domine Deus omnipotens
8 vera & iuſta iudicia tua. ¶ Et quartus —.8.
B angelus effudit phialam ſuam in ſolem, &
datum eſt illi æſtu affligere homines & igni:
9 ¶ & æſtuauerunt homines æſtu magno, &
blaſphemauerunt nomen Dei habentis po-
teſtatem ſuper has plagas, neq; egerunt pœ-
10 nitentiam vt darent illi gloriam. ¶ Et quin-
tus angelus effudit phialam ſuã ſuper ſe- —.8.
dem beſtiæ: & factum eſt regnũ eius tene-
broſum, & commanducauerunt lin- uas ſuas
11 præ dolore: ¶ et blaſphemaue [illegible] cæli
præ doloribus & vulneribus ſuis, [illegible] ge-
12 runt pœnitentiam ex operibus ſuis. ¶ Et ſex-
tus angelus effudit phialam ſuã in flumẽ —.8.
C illud magnum Euphraten: & ſiccauit aquam
eius, vt præpararetur via regibus ab ortu
13 ſolis. ¶ Et vidi de ore draconis, & de ore be-
ſtiæ, & de ore pſeudoprophetæ * ſpiritus tres *exire
14 immundos in modum ranarum. ¶ Sunt enim
ſpiritus dæmoniorum facientes ſigna, &
procedunt ad reges totius terræ congregare
illos in prælium ad diem magnum omnipo-
15 tentis Dei. ¶ ‖ Ecce venio ſicut fur. ‖ Beatus Sup.3.a.3.
qui vigilat, & cuſtodit veſtimenta ſua, ne Matt.24.d.
nudus ambulet, et videant turpitudinem e- 42.d.44.
16 ius. ¶ Et congregabit illos in locum qui vo- Luc.12.e.39.
17 catur Hebraice Armagedon. ¶ Et ſeptimus 40.
angelus effudit phialam ſuã in aerem: & 2.Cor.5.a.3.
exiuit vox magna de tẽplo à throno dicens, —.5.
18 Factũ eſt. ¶ Et facta ſunt fulgura, & voces,
D & tonitrua, & terræ motus factus eſt ma-
gnus qualis nunquam fuit ex quo homines
fuerunt ſuper terram, talis terræmotus, ſic
19 magnus. ¶ Et facta eſt ciuitas magna, in tres
partes: & ciuitates Gentiũ ceciderũt. Et Ba-
bylon magna venit in memoriam ante Deũ,
dare illi calicem vini indignationis iræ eius.

Et

*videntes locum incendij eius, dicentes, Quæ* F
*ſimilis ciuitati huic magnæ? ¶ Et miſerunt* 19
*puluerem ſuper capita ſua: & clamauerunt*
*flentes & lugentes, dicentes: Væ, væ, ciuitas*
*illa magna, in qua diuites facti ſunt omnes*
*qui habebant naues in mari de pretijs eius:*
*quoniam vna hora deſolata eſt. ¶ "Exulta* 20
exultate ſuper eam cœli 7. *ſuper eam cælum' & ſancti Apoſtoli & Pro-*
*phetæ: quoniam iudicauit Deus iudicium*
*veſtrum de illa. ¶ Et ſuſtulit vnus Angelus* 21
*fortis lapidem quaſi molarem magnum, &* G
*miſit in mare, dicens, Hoc impetu mittetur*
*Babylon ciuitas illa magna: & vltra iam non*
*inuenietur. ¶ Et vox citharœdorum, & mu-* 22
*ſicorum & tibia canentium & tuba, non au-*
*dietur in te amplius: & omnis artifex om-*
*nis artis non inuenietur in te amplius, &*
*vox molæ non audietur in te amplius, ¶ &* 23
*lux lucernæ non lucebit in te amplius, &*
*vox ſponſi & ſponſæ: non audietur adhuc in*
*te: quia mercatores tui erant principes ter-*
*ræ, quia in veneficijs tuis errauerunt omnes*
*gentes. ¶ Et in ea ſanguis prophetarum &* 24
*ſanctorum inuentus eſt, & omnium qui in-*
*terfecti ſunt in terra.*

CAP. XIX.

tubarum *POſt hæc audiui quaſi vocem "turbarum'* 1
*multarum in cælo dicentium: Allelu-ia.* A
*Laus, & gloria, & virtus Deo noſtro eſt:*
*¶ quia vera, & iuſta iudicia ſunt eius qui* 2
*iudicauit de meretrice magna, quæ corrupit*
*terram in proſtitutione ſua, & vindicauit*
*ſanguinem ſeruorum ſuorum de manibus e-*
*ius. ¶ Et iterum dixerunt: Allelu-ia. Et fu-* 3
*mus eius aſcendit in ſecula ſeculorum. ¶ Et* 4
*ceciderũt ſeniores viginti-quatuor, & qua-*
*tuor animalia, & adorauerunt Deum ſeden-*
*tem ſuper thronum, dicentes: Amen, Allelu-*
*ia. ¶ Et vox de throno exiuit, dicens: Lau-* 5
*dem dicite Deo noſtro omnes ſerui eius: &*
*qui timetis eum puſilli & magni. ¶ Et au-* 6
tubæ 3. *diui quaſi vocem " turbæ' magnæ, & ſicut*
*vocem aquarum multarum, & ſicut vocem*
*tonitruorum magnorum, dicentium: Allelu-*
*ia: quoniam regnauit Dominus Deus noſter*
*omnipotens. ¶ Gaudeamus & exultemus, &* 7
*demus gloriam ei: quia venerunt nuptiæ A-* B
*gni, & vxor eius præparauit ſe. ¶ Et datum* 8
*eſt illi vt cooperiat ſe byſſino ſplendenti &*
*candido. Byſſinum enim, iuſtificationes ſunt*
Mat. 22. a. 2. *ſanctorum. ¶ Et dixit mihi: Scribe, ‖ Beati* 9
Luc. 14. d. *qui ad cœnam nuptiarum agni vocati ſunt.*
*Et dixit mihi: Hæc verba Dei, vera ſunt.*
Infr. 22. b. 9. *¶ ‖ Et cecidi ante pedes eius, vt adorarem eũ.* 10
*Et dicit mihi, Vide ne feceris: conſeruus tuus*
*ſum, & fratrum tuorum habentium teſti-*
*monium Ieſu. Deum adora. Teſtimonium e-*
*nim Ieſu, eſt ſpiritus prophetiæ. ¶ Et vidi cæ-* 11
*lum apertum, & ecce equus albus: & qui ſe-*
*debat ſuper eum vocabatur Fidelis & Ve-*
*rax, & cum iuſtitia iudicat & pugnat. ¶ O-* 12
*culi autem eius ſicut flamma ignis, & in*
*capite eius diademata multa, habens nomen*
13 *ſcriptum, quod nemo nouit niſi ipſe. ¶ ‖ Et* Iſai. 63. a. 2.
*veſtitus erat veſte aſperſa ſanguine: & "vo-* "vocabatur
14 *catur' nomen eius, Verbum Dei. ¶ Et exer-*
C *citus qui ſunt in cælo, ſequebantur eum in*
*equis albis, veſtiti byſſino albo & mundo.*
15 *¶ Et de ore eius procedit gladius °acutus. vt* °ex vtraq; parte.
*in ipſo percutiat Gentes. ‖ Et ipſe reget eas*
*in virga ferrea: & ipſe calcat torcular vini* Pſal. 2. c. 9.
16 *furoris iræ Dei omnipotentis. ¶ Et habet in*
*veſtimento & in femore ſuo ſcriptum: ‖ Rex* Sup. 17. d. 14.
17 *Regum, & Dominus dominantium. ¶ Et vi-* 1. Ti. 6. c. 15.
*di vnum Angelum ſtantem in ſole, & cla-*
*mauit voce magna dicens omnibus auibus*
*quæ volabant per medium cæli, Venite &*
18 *congregamini ad cœnam magnam Dei: ¶ vt*
*manducetis carnes regum, & carnes tribu-*
D *norum, & carnes fortium, & carnes equo-*
*rum & ſedentium in ipſis, et carnes omnium*
*liberorum & ſeruorũ, & puſillorum & ma-*
19 *gnorum. ¶ Et vidi beſtiam & reges terræ, &*
*exercitus eorum congregatos ad faciendum*
*prælium cum illo qui ſedebat in equo & cum*
20 *exercitu eius. ¶ Et apprehenſa eſt beſtia &*
*cum ea Pſeudopropheta, qui fecit ſigna coram*
*ipſo, quibus ſeduxit eos qui acceperunt cha-*
*racterem beſtiæ, & qui adorauerunt imagi-*
*nem eius. Viui miſsi ſunt hi duo in ſtagnum*
21 *ignis ardentis & ſulphure: ¶ Et cæteri occiſi*
*ſunt in gladio ſedentis ſuper equũ, qui pro-*
*cedit de ore ipſius: & omnes aues ſaturatæ*
*ſunt carnibus eorum.*

CAP. XX.

1 *ET vidi angelum deſcendentem de cælo,*
A *habentem clauem abyſsi, & catenam*
2 *magnam in manu ſua. ¶ Et apprehẽdit dra-*
*conem ſerpentem antiquum, qui eſt diabolus*
*& ſatanas, & ligauit eum per annos mille.*
3 *¶ & miſit eum in abyſſum, & clauſit, & ſi-*
*gnauit ſuper illum, vt non ſeducat am-*
*plius gentes donec conſummentur mille an-*
*ni. & poſt hæc oportet illum ſolui modico tẽ-*
4 *pore. ¶ Et vidi ſedes: & ſederunt ſuper eas,*
*& iudiciũ datum eſt illis, & animas decol-*
B *latorum propter teſtimonium Ieſu, & pro-*
*pter verbum Dei. & qui non adorauerunt*
*beſtiam, neque imaginem eius, nec acceperũt*
*characterem "eius' in frontibus aut in ma-* ".5.
*nibus ſuis, & vixerunt, & regnauerũt cum*
5 *Chriſto mille annis. ¶ Cæteri mortuorũ non*
*vixerunt, donec conſummentur mille anni.*
6 *Hæc eſt reſurrectio prima. ¶ Beatus & ſan-*
*ctus qui habet partem in reſurrectione pri-*
*ma. in his ſecunda mors non habet poteſta-*
*tem: ſed erunt ſacerdotes Dei & Chriſti: &*
7 *regnabunt cum illo mille annis. ¶ ‖ Et cum* Ezec. 3
*conſummati fuerint mille anni, ſoluetur*
C *Satanas de carcere ſuo, & exibit. & ſeducet*
*Gẽtes quæ ſunt ſuper quatuor angulos ter-*
*ræ, Gog, & Magog, & congregabit eos in præ-*


lium,

lium, quorum numerus eſt ſicut arena ma-
ris. ¶ Et aſcenderunt ſuper latitudinem ter- 8
ræ, & circuierunt caſtra Sanctorum, & ci-
uitatem dilectam. ¶ Et deſcēdit ignis à Deo 9
de cælo, & deuorauit eos: ¶ & Diabolus qui 10
ſeducebat eos miſſus eſt in ſtagnum ignis &
ſulphuris, vbi & beſtia & pſeudopropheta
cruciabuntur die ac nocte in ſecula ſeculo- D
rum. ¶ Et vidi thronū magnum candidum, 11
& ſedentem ſuper eum, a cuius conſpectu
fugit terra & cælum, & locus non eſt inuen-
ab eis 19. tus "eis". ¶ Et vidi mortuos magnos, & pu- 12
ſillos ſtantes in conſpectu throni, & libri a-
perti ſunt: & alius liber apertus eſt, qui eſt
vitæ: & iudicati ſunt mortui ex his quæ
ſcripta erant in libris ſecundùm opera ipſo-
rum. ¶ & dedit mare mortuos qui in eo e- 13
rant, & mors & infernus dederunt mortuos
ſuos qui in ipſis erant, & iudicatum eſt de
ſingulis ſecundùm opera ipſorum. ¶ Et Infer- 14
nus & mors miſſi ſunt in ſtagnū ignis. Hæc
eſt mors ſecunda. ¶ Et qui non inuentus eſt 15
in libro vitæ ſcriptus, miſſus eſt in ſtagnum
ignis.

CAP. XXI.

ET vidi cælum nouum, et terram nouam. 1
Iſa.65.c.17. & 66.g.22. ‖ Primum enim cælum, & prima terra A
abijt, & mare iam non eſt. ¶ Et ego Iohan- 2
2.Pet.3.c.13. nes vidi ſanctam ciuitatem Ieruſalem no-
uam deſcendentem de cælo, à Deo paratam,
ſicut ſponſam ornatam viro ſuo. ¶ Et audiui 3
vocem magnam de throno dicentem: Ecce
tabernaculum Dei cum hominibus: & habi-
tabit cum eis. Et ipſi populus eius erunt: &
Iſai.25.c.8. ipſe Deus cum eis erit eorum Deus. ¶ ‖ & ab- 4
Sup.7.d.17. ſterget Deus omnem lachrymam ab oculis B
eorum: & mors vltrà non erit, neque luctus,
quia 1. neque clamor, neque dolor erit vltrà, "quæ"
prima abierunt. ¶ Et dixit qui ſedebat in 5
Iſa.43.c.19. throno, ‖ Ecce noua facio omnia. Et dixit
2.Cor.5.d.17. mihi, Scribe, quia hæc verba fideliſſima ſunt
Apr.1.b.8. et vera. ¶ Et dixit mihi: Factum eſt, ego ſum 6
Iſa.22.c.13. α & ω: initium & finis. Ego ſitienti dabo
de fonte aquæ vitæ gratis. ¶ Qui vicerit, 7
poſſidebit hæc, & ero illi Deus, & ille erit
mihi filius. ¶ Timidis autem & incredulis, 8
& execratis, & homicidis, & fornicatoribus,
& veneficis, & idololatris, & omnibus mē- C
dacibus, pars illorum erit in ſtagno ardenti
igne, & ſulphure, quod eſt mors ſecunda. ¶ Et 9
venit vnus de ſeptem angelis habentibus
phialas plenas ſeptem plagis nouiſſimis, &
locutus eſt mecum, dicens: Veni, & oſtendam
tibi ſponſam, vxorem Agni. ¶ Et ſuſtulit me 10
in ſpiritu in montem magnum & altum: &
oſtendit mihi ciuitatem ſanctam Ieruſalem D
deſcendentem de cælo à Deo, ¶ habentem cla- 11
ritatem Dei: & lumē eius ſimile lapidi pre-
tioſo tanquam lapidi iaſpidis, ſicut cryſtal-
lum. ¶ Et habebat murum magnum & al- 12
tum, habentem portas duodecim: & in portis

"angelos" duodecim, & nomina inſcripta, *angulos
quæ ſunt nomina duodecim tribuum filiorū
13 Iſraël. ¶ Ab oriente, portæ tres: & ab Aqui-
lone, portæ tres: & ab Auſtro portæ tres: &
14 ab Occaſu portæ tres. ¶ Et murus ciuitatis
habens fundamenta duodecim: & in ipſis
duodecim nomina, duodecim Apoſtolorum
15 Agni. ¶ Et qui loquebatur mecum habebat
menſuram "arundineam" auream, vt meti- *arundi-
retur ciuitatem & portas eius, & murum. nem 6.
16 ¶ Et ciuitas in quadro poſita eſt, & longitu-
E do eius tanta eſt, quāta & latitudo: & mē-
ſus eſt ciuitatem de arundine * per ſtadia *aurea.
duodecim millia, & longitudo & altitudo &
17 latitudo eius æqualia ſunt. ¶ Et menſus eſt
murum eius centum quadraginta quatuor
cubitorum, menſura hominis quæ eſt angeli.
18 ¶ Et erat ſtructura muri eius, ex lapide Ia-
ſpide: ipſa verò ciuitas aurum mundum, ſi-
19 mile vitro mundo. ¶ Et fundamenta muri
F ciuitatis, omni lapide pretioſo ornata. Fun-
damentum primum, iaſpis: ſecundum, ſap-
phirus: tertium, calcedonius: quartum, ſma-
20 ragdus: ¶ quintum, ſardonix: ſextum, ſar-
dius: ſeptimum, chryſolytus: octauum, beryl-
lus: nonum, topazius: decimum, chryſopra-
ſus: vndecimum, hyacinthus: duodecimum,
21 amethyſtus. ¶ Et duodecim portæ: duodecim
margaritæ ſunt, per ſingulas: & ſingulæ por-
tæ, erant ex ſingulis margaritis: & platea
ciuitatis aurum mundum, tanquam vitrum
22 perlucidum. ¶ Et templum non vidi in ea.
G Dominus enim Deus omnipotens templum
23 illius eſt & Agnus. ¶ ‖ Et ciuitas non eget Iſai.60.d.19
ſole neq; luna, vt luceant in ea. nam clari-
tas Dei "illuminauit" eam, & lucerna eius *illumina-
24 eſt Agnus. ¶ Et ambulabunt Gentes in lu- bit
mine eius: & reges terræ afferent gloriam
25 ſuam & honorem in illam. ¶ ‖ Et portæ eius Iſa.60.c.11.
non claudentur per diem, nox enim non erit
26 illic. ¶ Et afferent gloriam & honorem gen-
27 tium in illam. ¶ Non intrabit in eam aliquod
coinquinatum, aut abominationem faciens
& mendacium: niſi qui ſcripti ſunt in libro
vitæ Agni.

CAP. XXII.

1 ET oſtendit mihi fluuium aquæ viuæ,
A ſplendidum tanquam cryſtallum, pro-
2 cedentem de ſ. de Dei & Agni. ¶ In medio
plateæ eius, & ex vtraq; parte fluminis li-
gnum vitæ, afferens fructus duodecim, per
menſes ſingulos reddens fructum ſuum. Et
3 folia ligni ad ſanitatem Gentium. ¶ Et om-
ne maledictum non erit amplius: & ſedes
Dei & Agni in illa erunt, & ſerui eius ſer-
4 uient illi. ¶ Et videbunt faciem eius: & no-
5 men eius in frontibus eorum. ¶ ‖ Et nox vl- Iſa.60.d.19.
tra non erit: & non egebunt lumine lucer-
næ, neque lumine ſolis, quoniam Dominus
Deus "illuminat" illos, & regnabunt in ſæ- *illuminabit
6 cula ſeculorum. ¶ Et dixit mihi, Hæc verba
fideliſſima

fideliſſima ſunt & vera. Et dominus Deus B
ſpirituum prophetarum miſit Angelum ſuum
oſtendere ſeruis ſuis quæ oportet fieri cito.
7 ¶ Et ecce venio velociter. Beatus qui cuſtodit
8 verba prophetiæ libri huius. ¶ Et ego Iohan-
nes qui audiui, & vidi hæc. ‖ Et poſtquam
andiſſem et vidiſſem, cecidi vt adorarem an-
9 te pedes angeli, qui mihi hæc oſtendebat: ¶ &
dixit mihi; Vide ne feceris: conſeruus enim
tuus ſum, & fratrum tuorum prophetarum,
& eorum qui ſeruant verba ° libri huius.
10 Deum adora. ¶ Et dicit mihi, ne ſignaueris
verba prophetiæ libri huius. tempus enim C
11 prope eſt. ¶ Qui nocet, noceat adhuc: & qui
in ſordibus eſt, ſordeſcat adhuc: & qui iuſtus
eſt, ° iuſtificetur adhuc: & ſanctus ſanctifi-
12 cetur adhuc. ¶ Ecce venio cito, & merces mea
mecum eſt reddere vnicuique ſecundum o-
13 pera ſua. ¶ ‖ Ego ſum α & ω, primus & no-
14 uiſſimus, principium & finis. ¶ Beati qui la-
uant ſtolas ſuas ° : vt ſit poteſtas eorum in
ligno vitæ, & per portas intrent in ciuitatē.
15 ¶ Foris canes & venefici, & impudici, & ho-
micidæ, & idolis ſeruientes, & omnis qui
16 amat & facit mendacium. ¶ Ego Ieſus miſi
angelum meum, teſtificari vobis hæc in Ec-
D cleſijs. Ego ſum radix & genus Dauid, ſtella
17 ſplendida & matutina. ¶ Et Spiritus & ſpō-
ſa dicunt, Veni. Et qui audit, dicat, Veni:
Et qui ſitit, veniat: ‖ & qui vult, accipiat
18 aquam vitæ gratis. ¶ Conteſtor enim omni
audienti verba prophetiæ libri huius, Si quis
appoſuerit ad hæc: apponet Deus ſuper illum
19 plagas ſcriptas in libro iſto. ¶ Et ſi quis di-
minuerit de verbis libri prophetiæ huius: au-
feret Deus partem eius de libro vitæ, & de
ciuitate ſancta, & de his quæ ſcripta ſunt
20 in libro iſto. ¶ dicit qui teſtimonium perhi-
bet iſtorum. Etiam venio cito: Amen. Veni
21 Domine Ieſu. ¶ Gratia Domini noſtri Ieſu
Chriſti cum omnibus vobis. AMEN.

Sup.10.b.10
Supr.19.b.
° iuſtitiam faciat 9.
Iſa 41.b.4. 44.a.6. Sup.1.b.8. 21.b.6.
° in ſanguine agni.
Iſa.55.a.1.



✠ Pertinet ad Rych Galit ✠ q.

In nomine sacrosancte et Individue Trinitatis
Patris et Filij, et Spiritus Sancti amen ✠ 16 di luglio 16..
Nos omnia que sunt in toto sacra scriptura q. confirma=
ntur, roborentur q. impleantur, effectuentur, exequa=
ntur q. maledictiones, et pene q. contra rebelles et spi=
ritus malignos q. demones q. et e contra Benedi=
ctiones, et gratias q. super me A. P. f. f. P. aut Jorge a=
capua q. et pro omnibus quibus intendo orare q. et=
si expedita forma requiratur q. corporalis facta fuerit,
sunt, et erunt, fuisset, est, erunt, per Vniuersos acta=
ritates q. omnia q. per essentia omnipotentia, Dei=
tate q. et Attributa, ad intra, et ad extra q. Patris
Filij et Spiritus Sancti q. amen ✠ hac die 25 Augusti
1640. Ego Angelus Pini ✠ f. f. P. aut Jorg a capua q.
autoritate Diuina qualitura q. et in presentio q.
et nemo potest auferre a me q. ✠ confirmavit hac
die 22 Iulij 1650.
In nomine Sacro Sancte et Individue Trinitatis q. ✠
Sacra scriptura sic intelligitur, que sunt maledicta habeantur ut
maledicta: ... que sunt mala, falsa, detestabilia, spi=
ritus maligni, demones: et omnia alia detestabilia ...
habeantur q. et e contra sancta benedicta, bona, Cordialia, ...
... et que alia sunt habeantur, ... et si expedita forma requ...

Confirmavit ... hac die 3.. 1681 ✠
confirmavit ... 24 Iunij ... 1681 ... 29 Aug. ...

# INDEX EPISTOLARVM ET EVANGELIORVM, QVAE E' VETERI

*& nouo Teſtamento excerpta, in templis, Dominicis, & alijs feſtis diebus leguntur. In quo notatur Epiſtola, aut Euãgelij principium tantùm: & ſubinde quod finem illorum conſequitur. R littera, vſum Romanum ſignificat.*

## ADVENTVS.


*Dominica prima.*

Epiſt. Et hoc ſcientes tempus, vſque ad finem capitis. Rom.13.c.d.

Euang. Et cùm appropinquaſſent. Et cùm intraſſet. Matth.21.a.

*Dominica ſecunda.*

Epiſt. Quæcunque enim ſcripta ſunt. Certus ſum autem. Rom.15.a.

Euang. Et erunt ſigna in ſole. Attendite autẽ. Luc.21.e. Rom. Ioannes autem cum audiſſet. Matth.11.a.

*Dominica tertia.*

Epiſt. Sic nos exiſtimet homo. Hæc autem fratres. 1.Cor.4.a. R. Gaudete in Domino ſemper Philip.4.a.

Euang. Ioannes autem cum audiſſet. Amen dico vobis Matth.11.a. R. Et hoc eſt teſtimonium. Ioan.1.b.

*Feria quarta quatuor temporum.*

Epiſt. Et erit in nouiſsimis diebus. Proieciſti enim. Eſai.2 a. Item epiſtola, Et adiecit dominus loqui. Quia antequam ſciat. Eſa.7.b.

Euang. In menſe autem ſexto. Exurgens autẽ. Luc.1.c. *Feria ſexta.*

Epiſt. Egredietur virga. Habitabit lupus cum agno. Eſa.11.a.

Euang. Exurgens autem Maria, Quia reſpexit. Luc.1.d. *Sabbatho.*

Epiſtola, Clamabunt enim ad Dom. In die illa. Eſa.19.d.

Item epiſtola, Lætabitur deſerta. In cubilibus. Eſa.35.a.

Item epiſt. Super montẽ excelſum. Quis menſus eſt Eſa.40.e.

Item epiſt. Hæc dicit Dominus Chriſto meo Cyro. Væ qui contradicit. Eſa.45 a.

Item epiſt. Angelus autem Domini Cõfitemini Domino. Dan.3.e.

Item epiſt. Rogamus autem vos fratres. Cuius eſt aduentus ſecundum.2.Theſſ.2.a.

Euang. Anno quintodecimo. Dicebat ergo ad turbas, Luc.3.a.

*Dominica quarta.*

Epiſt. Gaudete in Dño ſemper. De cætero fratres. Phil.4.a. R. Sic nos exiſtimet.1.Cor.4.a.

Euang. Et hoc eſt teſtimonium. Altera die vidit Ioannes Ieſum. Ioã.1.b. R. Anno quinto decimo. Luc.3.a.

## NATALIS DOMINI.

*In vigilia.*

Epiſtola, Propter Sion non. Habitabit enim. Eſai.62.a.

Item epiſtola, Paulus ſeruus Chriſti Ieſu. Omnibus qui ſunt Romæ. Rom.1.a.

Euangelium, Cũ eſſet deſponſata. Hoc autem. Matth.1.c.

*In Gallicantu.*

Epiſtola, Populus qui ambu. Zelus Domini. Eſai 9.a.

Item epiſtola, Apparuit enim gratia. Nemo te. Tit.2.c.

Euangelium, Factum eſt autem in diebus illis. exijt. Et factum eſt. Luc.2.a.

*In aurora.*

Epiſtola, Spiritus Domini ſuper me. Tu autem vocaberis. Eſai 61.a.& 62.d.

Item epiſt. Cùm autem benigni. Fidelis ſermo. Tit.3.b.

Euang. Et factum eſt, vt diſceſ. Et poſtquam. Luc.2.b.c.

*In die, ad magnam miſſam.*

Epiſtola, Propter hoc ſciet. Recedite recedite. Eſa.52.b.

Item epiſt. Multipharię. Ad quem autem ang. Heb.1.a.

Euang. In principio. Ioannes teſtimonium. Ioannis 1.a.

*In die S. Stephani protomartyris.*

Epiſt. Stephanus aut. Saulus aũt. Act.6.e.& 7.

Euang. Ecce ego mitto. ad finem vſque cap. Matth.23.d.

*In die S. Ioannis Euangeliſtæ.*

Epiſt. Qui timet Deum. Homines [illegible] Eccleſ.15.a.

Euang. Sequere me. Sunt autem. Ioannis 21.f.

*In die ſanctorum Innocentium.*

Epiſt. Et vidi: Et ecce agnus. Et vidi alterum angelum. Apoc.14.a.

Euangelium. Qui cùm receſſiſſent. Defuncto. Matth.2.b c.

*Dominica infra octauas Natalis Domini.*

Epiſt. Dico autem quanto. Sed tunc quidem. Galat.4.a.

Euang. Et erat pater eius. Et ibant parentes. Luc.2.e.

*In Circumciſione Domini.*

Epiſtola, Apparuit enim. Nemo te contemnat. Tit.2.c.

Euang. Et poſtquam con. Et poſtquam imp. Luc.2.c.

*In Epiphania Domini.*

Surge illuminare. Omne pecus. Eſai.60.a.

Euangelium, Cùm autẽ natus. Qui cùm receſ. Matth.2.a.

*Dominica infra octauas Epiphaniæ.*

Epiſtola, Obſecro itaque vos. Habentes autẽ. Rom.12.a.

Euangelium, Et cùm factus eſſet annorum [illegible] finem vſque capitis. Luc.2.f.

*Dominica prima poſt octauas Epiphaniæ.*

Epiſt. Habentes autem donationes. Nolite eſſe prudentes. Rom.12.b.

Euang. Et die tertia nuptiæ. Poſt hæc deſcen. Ioan.2.a.

*Dominica ſecunda poſt octauas Epiphaniæ.*

Epiſtola. Nolite eſſe prudentes, vſque ad finem capitis.


Euang.

Euang.Cùm autem deſcendiſſet. Cùm autem introiſſet.Matth.8.a.

*Dominica tertia poſt octauas Epiphaniæ.*

Epiſtol. Nemini quicquam. Et hoc ſcientes Rom.13.c.

Euangeliũ. Et aſcendente eo. Et cùm veniſſet. Matth.8.c.

*Dominica quarta poſt octauas Epiphaniæ.*

Epiſt.Induite vos ergo.Mulieres. Coloſ 4.b.

Euãg.Simile factum eſt regnum cælorum homini qui ſeminauit, Aliam parabolam. Matth.13.d.

*Dominica in Septuageſima.*

Epiſt.Neſcitis quod hi qui in ſtadio,Sed oẽ in pluribus.1.Cor.9.d.& 10.a.

Euang.Simile eſt enim regnum. Et aſcendens. Matth.20.a

*Dominica in ſexageſima.*

Epiſt. Libenter enim ſuffertis. Propter quòd placeo.2.Cor.11.d.e.& 12.a.b.c.

Euang. Cùm autem turba multa. Nemo autẽ. Luc.8.a.

*Dominica in quinquageſima.*

Epiſt.Si linguis hominum,&c.ad finem vſque capitis.1.Cor.13 a.b.c.d.

Euang.Aſſumpſit autem Ieſus duodecim, vſq; ad finem capitis.Luc.18.e.

*Feria quarta cinerum.*

Epiſt.Nunc ergo dicit Dominus, conuertimini.Et eum qui ab aquilone.Ioel.2.c.

Euang.Cùm autem ieiunatis. Lucerna corporis.Matth.6. b.c.

*Feria quinta in capite ieiunij.*

Epiſt.In diebus illis ægrotauit Ezechias.Hoc autem tibi erit.Eſa.38.a.

Euang. Cùm autem introiſſet Caph. Et cùm veniſſet Ieſus in domum.Matth.8.a.

*Feria ſexta in capite ieiunij.*

Epiſt.Clama,ne ceſſes.Si abſtuleris. Eſa.58.a.

Euang. Audiſtis quia dictum eſt. Diliges proximum tuum.Et cùm oratis.Matth.5.g.6.a.

*Sabbatho in capite ieiunij.*

Epiſt.Si abſtuleris de medio tui, &c.vſque ad finem capitis.Eſa.58.c.

Euang. Cùm ſero factum eſſet.ad finem vſque capitis.Marc.6.g.

*Dominica prima in quadrageſima.*

Epiſt. Adiuuantes autem exhortamur. Os noſtrum. 2.Cor.6.a.

Euangelium. Tunc Ieſus ductus eſt.Cùm autẽ. Matth.4.a.

*Feria ſecunda.*

Epiſt.Ecce ego ipſe ſuper pa. Vos autem gre. Ezech. 34.c.

Euang.Cùm autem venerit filius ho.&c.ad finem vſque capitis. Matth.25.e.

*Feria tertia.*

Epiſt.Quærite Dñm dũ Quia in læt.Eſa.55.b.

Euan. Et cùm intraſſet Ieſus Hier. Mane autẽ. Matth.21.b.

*Feria quarta.*

Epiſt.Aſcẽde ad me.capitis finẽ vſq; exo.24.c.

Item epiſt. Cumque veniſſet illuc. 3.Reg.19.a

Euan. Tunc reſponderunt ei quidã de ſcribis, &c.vſque ad finem capitis.Matth.12.e.

*Feria quinta.*

epiſt. Quæſo Domine Deus cæli. &c.vſque ad finem capitis. Neemiæ.1.b.

R. Et factus eſt ſermo Domini. Quod ſi genuerit filium.ezech.18.a.

euang. Et egreſſus inde Ieſus. Et cùm tranſ. Matth.15.c.

*Feria ſexta.*

epiſt. Anima quæ pec. Et dicunt filij Iſraël.Ezech.18.c.

euang.Poſt hæc erat dies.Propterea perſ. Ioan. 5.a.

*Sabbatho.*

epiſt.Reſpice de ſanctuario. &c. vſq; ad capitis finem.Deut.26.d.

Itẽ epiſt.Si enim cuſto En propono.Deut.11.c.

Item epiſtola. Benefaciat vobis. Et nunc hic. 2.Mach.1 a.

Item epiſtola.Miſerere noſtri. In ira flammæ. Eccleſ.36.a.

Item epiſt.Rogamus autẽ vos fratres,corripite.Fidelis eſt qui.1.Theſſ.5.c.

euang.Et poſt dies ſex.Et interrogaue.Matth. 17.a.

*Dominica ſecunda in quadrageſima.*

epiſt.De cætero ergo. Itaq; qui hæc.1.The.4.a.

euang.Vt in præcedente ſabbatho.

*Feria ſecunda.*

epiſt.Et nunc Domine Deus noſter. Cumque adhuc.Dan.9.d.

euang.Ego vado, & quæretis.Hæc illo loquẽ. Ioan.8.c.

*Feria tertia.*

epiſtola.Surge, & vade in.Factum eſt autem. 3.Reg.17.b.

euang.Tunc Ieſus locutus eſt. Væ vobis ſcrib. Matth.23.a.

*Feria quarta.*

epiſt.Domine Deus rex.Omnis quoq;.Heſt.13.

euang.Et aſcendens Ieſus Hieroſol. Et egredientibus illis ab Hiericho.Matth.20.b.c.

*Feria quinta.*

epiſt.Maledictus homo qui confidit. Perdix fouit quæ non.*Hierem*.17.a.

euang.Homo quidam erat diues,&c,ad capitis vſque finem.Luc.16.e.

*Feria ſexta.*

epiſt.Dixit Ioſeph fratr.Confeſtim igitur.Geneſ.37.b.

euang.Homo quidam erat paterf.&c.vſque ad 22.capitis principium.Matth.21.d.

*Sabbatho.*

epiſt.Quod cùm audiſſet Rebecca. Viues gladio. Gene.27.a.

euang. Homo quidam habuit duos filios,vſq; ad capitis finem.Luc.15.c.

*Dominica tertia in quadrageſima.*

epiſt.Eſtote imitatores mei.Probãtes.Eph.5.a.

euang.Et erat eijciens dæ. Turbis autem.Luc. 11.b.f.

*Feria ſecunda.*

epiſt.Naaman princeps militiæ. Obſecro itaque.4.Reg.5.a.

euang. Vtique dicetis mihi hanc.Et deſcendit in Caph.Luc.4.d.

*Feria tertia.*

epiſt. Mulier autem quædam de. Facta eſt autem. 4. Reg. 4. a.

euang. Si autem peccauerit in te. Ideo aſsimilatum. Matth. 18. b. c.

*Feria quarta.*

epiſt. Honora patrem tuum & matrem. Veniã ad te. Exod. 20. b.

euang. Tunc acceſſerunt ad. Et egreſſus inde Ieſus. Matth. 15. a.

*Feria quinta.*

epiſt. Verbum quod factũ eſt ad. Ecce vos confiditis. Hier. 7. a.

euang. Surgens autem Ieſus de ſynag. &c. vſq. ad principium quinti capitis. Luc. 4. f. g.

*Feria ſexta.*

epiſt. Cumque indigeret aqua popu. Miſit interea. Num. 20. a.

euang. Venit ergo in ciuitate. Poſt duos autẽ. Ioan. 4. a.

*Sabbatho.*

epiſt. Et erat vir habitans in. Helchias autem. Dan. 13.

euang. Ieſus autem perrexit. Iterùm ergo locu. Ioan. 8. a.

*Dominica quarta in quadrageſima.*

epiſt. Scriptum eſt enim, &c. ad finẽ vſque cap. Gala. 4. c.

euang. Poſt hæc abijt. Ieſus ergo cum cogno. Ioan. 6. a.

*Feria ſecunda.*

epiſt. Tunc venerunt duæ, &c. vſque ad quartum caput. 3. Reg. 3. e.

euang. Et propè erat Paſcha vſque ad tertium caput. Ioan. 2. c.

*Feria tertia.*

epiſt. Vade & deſcende. Et reuerſus eſt. Exod. 32. b.

euãg. Iam aũt die feſto. Chriſtus cum. Iuã. 7. b.

*Feria quarta.*

epiſt. Et ſanctificabo nomen meũ. Et ſaluabo vos. Ezech. 36. e.

euangelium. Et præteriens Ieſus. Et dicit ei. Ioan. 9. a.

*Feria quinta.*

epiſt. Profecta eſt igitur. Erat autem fames. 4. Reg. 4. d.

euang. Et factum eſt deinceps. Et exijt hic ſermo. Luc. 7. b. c.

*Feria ſexta.*

epiſt. Factum eſt autem poſt hæc, &c. vſque ad finem capitis 3. Reg. 17. c.

euang. Erat autem quidam languens. Quidam autem ex ipſis. Ioan. 11. a.

*Sabbatho.*

epiſt. In tempore placito. Ecce in manibus. Eſa. 49. c.

euan. Ego ſum lux. Dixit ergo iterũ. Ioan. 8. b.

*Dominica in paſsione.*

epiſt. Chriſtus autem aſsiſtens. Vbi enim Teſtamentum Heb. 9. c.

euang. Quis ex vobis arguet. vſque ad finem capitis. Ioan. 8. f.

*Feria ſecunda.*

epiſt. Et factum eſt verbum Domini, &c. ad finem vſque capitis. Ionæ 3. a.

euang. Audierunt Phariſæi turbam. Nondum enim erant. Ioan. 7. e.

*Feria tertia.*

epiſt. Quod cum audiſſent, &c. vſque ad finem capitis. Dan. 14. e.

euang. Poſt hæc autem ambulabat. Iam autem die. Ioan. 7. a.

*Feria quarta.*

epiſt. Non facies furtum. Leges meas cuſto. Leuit 19. c.

euangeliũ. Facta ſunt autem. Quærebant ergo. Ioan. 10. c.

*Feria quinta.*

epiſt. Ne, quæſumus, tradas. Et nõ ceſſ. Dan. 3. d.

euang. Rogabat autem illum quidam, &c. vſque ad 8. caput. Luc. 7. f.

*Feria ſexta.*

epiſt. Domine, omnes qui te dere. Hæc dicit Dominus. Hier. 17. b.

euang. Collegerunt ergo Pontifices. Proximũ autem. Ioan. 11. f.

*Sabbatho.*

epiſt. Venite, & cogitemus contra, &c. vſque ad 19. caput. Hier. 18. e.

euang. Hæc locutus eſt, &c. vſque ad finẽ cap. Iohã. 17. a R. Cogitauerunt autem principes ſacerdotũ. Cùm autem tot. ſigna. Ioan. 12. b.

*Dominica in Ramis Palmarum.*

Poſt benedictionem Palmarum.

epiſt. Venerunt autem in Helim. Audiui enim murmur. Exod. 15. d. 16. a.

euang. Et cum appropinquaſ. Et cùm intraſſet. Matth. 21. a.

*Ad miſſam.*

epiſt. Hoc enim ſentite. Itaque char. Phili. 2. a.

euang. Paſsio Domini, ſecundum Matthæũ. cap. 26. & 27. eiuſdem.

*Feria ſecunda.*

epiſt. Dominus Deus aperuit. Ecce vos omnes. Eſa. 50. b.

euang. Ieſus ergo ante ſex. Cogitauerunt autẽ. Ioan. 12. a.

*Feria tertia.*

epiſt. Tu autem Domine de. Propterea hæc. Hierem. 11. d.

euang. Paſsio Domini, ſecundum Marcum cap. 14. & 15. eiuſdem.

*Feria quarta.*

epiſt. Ecce Saluator tuus. Et dixit. Eſai 62. d. 63. a. b.

Item epiſt. Quis credidit auditui. vſque ad finem capitis. Eſa. 53 a.

euang Paſsio Domini, ſecundum Lucam. cap. 22. & 23. eiuſdem.

*Feria quinta in cœna Domini.*

epiſt. Conuenientibus ergo. Itaque fratres. 1. Corinth. 11. d.

euang. Ante diem feſtum. Amen, amen dico vobis. Ioan. 13. a.

*Feria ſexta in paraſceue.*

epiſt. Dixit quoque Dominus ad Moyſen, &c. Et tranſibo. Exod. 12. a.

Item epiſtola. In tribulatione ſua. Ipſe autem, Oſeæ. 6. a.

euang.

euang. Paſsio Domini, ſecundum Ioannem. cap. 18. & 19.

*Sabbatho ſancto.*

epiſt. Igitur ſi conſurrexiſtis. Mortificate ergo membra. Col. 3. a.
euang. Veſpere autem. Et exierunt. Matt. 28. a.

IN DIE PASCHAE.

epiſt. Expurgate vetus. Scripſi vobis. 1. Cor. 5. e
euang. Et cùm tranſiſſet Sab. At illi exeuntes. Marc. 16. a.

*Feria ſecunda.*

epiſt. Verbum quod miſit. Adhuc loquẽte Petro. Act. 10. f.
euang. Et ecce duo ex illis. Dum autem hæc. Luc. 24. b.

*Feria tertia.*

epiſt. Viri fratres, filij. Filius meus es. Act. 13. d.
euang. Dum autem hæc lo. Vos autem teſtes eſtis. Luc. 24. f.

*Feria quarta.*

epiſt. Videns autem Petrus. Vt quũ ve. Act. 3. b.
euang. Poſtea ſe manifeſtauit. Cùm ergo prandiſſent. Ioan. 21. a.

*Dominica prima poſt Paſcha.*

epiſt. Quoniam omne. Qui verò non. 1. Ioã. 5 a
euang. Cùm ergo ſerò. vſque ad finem capitis. Ioan. 20. e.

*Dominica ſecunda poſt Paſcha.*

epiſt. In hoc enim, vſque ad finẽ cap. 1. Pet. 2. d.
euang. Ego ſum paſtor. Propterea me. Ioã. 10. b.

*Dominica tertia poſt Paſcha.*

epiſt. Chariſsimi, obſe. Quæ enim. 1. Pet. 2. b. c.
euang. Modicum, & iam. Et in illo die. Ioan. 16. d.

*Dominica quarta poſt Paſcha.*

epiſt. Omne datũ op. Eſtote autem. Iacobi. 1. c.
euang. Et nunc vado. Omnis quęcũ. Ioan. 16. b.

*Dominica quinta poſt Paſcha.*

epiſt. Eſtote autẽ fact. vſq; ad finẽ cap. Iac. 1. d.
euang. Amen, amen dico. Reſpondit eis. Ioan. 15. e. f.

*Feria ſecunda in Rogationibus.*

epiſt. Confitemini ergo, &c. vſque ad finem capitis. Iac. 5. d.
euang. Quis veſtrum habebit. Et erat eijciens dæmonium. Luc. 11. a.

*Feria tertia in Rogationibus.*

epiſt. Obſecro igitur veritatẽ dico. 1. Tim. 2. a.
euang. Petite, & dab. Omnia ergo quæcunque. Matth. 7. a. b.

IN DIE ASCENSIONIS.

epiſt. Primũ quidem ſer. Tunc reuerſi. Act. 1. a.
euang. Nouiſsimè autem, &c. ad cap. finẽ vſq;. Marc. 16. c.

*Dominica intra octauas Aſcenſionis.*

ep. Eſtote itaq; prudẽtes. Chariſsimi. 1. Pet. 4. b
euang. Cùm autem venerit paracl. Hæc autem vobis. Ioan. 15. d. 16. a.

IN DIE PENTECOSTES.

epiſt. Et cùm compl. Stupebant autem. Act. 2. a.
euang. Si quis diligit me. Surgite eamus. Ioan. 14. c.

*Feria ſecunda.*

epiſt. Et præcepit nobis præd. Tũc rogauerunt. Act. 10. f. g.
euang. Sic enim Deus dil. Poſt hæc. Ioan. 3. b.

*Feria tertia.*

epiſt. Cùm autem aud. Cùm vidiſſet. Act. 8. c.
Euang. Amen, amen dico vobis, qui. Ego ſum paſtor. Ioan. 10. a.

*Feria quarta quatuor temporum.*

epiſt. Diligite iuſtitiam. Propter hoc, qui lo. Sap. 1 a.
Item epiſt. Stans autem Petrus. Viri Iſraëlitæ. Act. 2. b. c.
Item epiſt. Per manus autem. Exurgens autẽ. Act. 5. c.
euang. Nemo poteſt venire. Litigabant. Ioan. 6 e.

*Feria ſexta.*

epiſt. Viri Iſraëlitæ. Viri fratres. Act. 2. e. d.
R. Et filiæ Sion. Et erit poſt. Ioël. 2. f.
Euang. Et factum eſt in vna. Et poſt hæc. Lucæ 5. d.

*Sabbatho.*

epiſt. Et erit poſt hæc, Effundã, vſque ad finem cap. Ioël. 2. g. Item. Cùm ingreſsi fue. Poſtquam. Leuit. 23. b. Item epiſt. Cùm intraueritis. Quando comp. Deut. 26. a. Item epiſt. Si in præceptis Ego Dominus. Leu. 26. a. Itẽ epiſt. Sequenti verò, &c ad cap finem vſque. Act. 3. f. g. Itẽ epiſt. Iuſtificati. Vt quid enim. Rom. 5. a.
euang. Surgens autem Ieſus, vſque ad finẽ capitis. Luc. 14. f.

IN DIE TRINITATIS.

epiſt. Gratia Domini, &c. vſq; ad finem. 2. Corinth. 13. d.
R. Qui non diligit, &c. vſq; ad capitis finem. 1. Ioan. 4. b.
euang. In principio. Iohãnes teſtimo. Ioan. 1. a.
R. Eſtote ergo miſericordes. Non eſt enim. Luc. 6. f.

*Dominica prima poſt Pentecoſten.*

epiſt. Qui non dilig. &c. vſque ad finem capitis. 1. Ioan. 4. b.
euang. Homo quidam erat diues, &c. vſque ad finem capitis. Luc. 16. a.

IN DIE SACRAMENTI.

epiſt. Ego enim accepi. Ideo inter vos. 1. Corinth. 11. e.
euang. Caro enim. Hæc dixit in ſyna. Ioan. 6. f.

*Dominica ſecunda poſt Pentecoſten.*

epiſt. Nolite mirari. In hoc cogno. 1. Ioan. 3. e.
euang. Homo quidam. Ibant autem. Luc. 14. d.

*Dominica tertia poſt Pentecoſten.*

epiſt. Humiliamini. Per Siluanum. 1. Pet. 5. b.
euang. Erant autem appro. Aut quæ. Luc. 15. a.

*Dominica quarta poſt Pentecoſten.*

epiſt. Exiſtimo enim. Spe enim. Rom. 8. d.
euang. Eſtote ergo miſe. Nõ eſt enim. Luc. 6. f.
R. Factũ eſt autẽ cùm tur. Et factum. Luc. 5. a.

*Dominica quinta poſt Pentecoſten.*

epiſt. In fine autem. Parati ſemper. 1. Pet. 3. b.
euang. Factum eſt autem. Et factum. Lucæ 5. a.
R. Dico autẽ vobis, quia. Eſto con. Mat. 5. c.

*Dominica ſexta poſt Pentecoſten.*

epiſt. An ignoratis. Non ergo Rom. 6. a.
euang. Dico autem vobis. Eſto conſentiens. Matth. 5. c.

R.In diebus illis. Et ſtatim aſcen.Marc.8.a.

*Dominica ſeptima poſt Pentecoſten.*

epiſtola.Humanum dico, &c. vſque ad finem. Rom.6.d.

euang.In diebus illis.Et ſtatim aſcẽ.Marc.8.a.

R.Attẽdite à falſis.Multi dicẽt mihi.Mat.7.c.

*Dominica octaua poſt Pentecoſten.*

epiſt.Ergo fratres,debi.Si tamen.Rom.8.c.

euang.Attendite à falſis, Multi dicent.Matth. 7.c.

R.Homo quidã erat. Qui fidelis eſt in.Luc. 16.a.

*Dominica nona poſt Pentecoſten.*

epiſt.Hæc autẽ in.Propter quod. 1.Cor.10.a.

euang.Homo quidã erat.Qui fidelis.Luc.16.a.

R.Et vt appropinquauit. Principes autem. Luc.19.e.

*Dominica decima poſt Pentecoſten.*

epiſt.Scitis autem.Sicut enim.1.Cor.11.a.

euang.Et factũ eſt cùm.Principes. Lucæ 19.c.

R.Duo homines.Afferebant.Luc.18.b.

*Dominica vndecima poſt Pentecoſten.*

epiſtola. Notum autem. Sed abundan.1.Cor. 15.a.

euang.Duo homines.Afferebant au. Luc.18.b.

R.Et iterum exiens,ad finem vſque capitis. Marc.7.d.

*Dominica duodecima poſt Pentecoſten.*

epiſt.Fiduciam autem.Nam nec.2.Cor.3.b.

euang.Et iterum exiens. vſque ad finẽ capitis. Mat.7.d.

R.Beati oculi.Factum eſt.Luc.10.d.e.

*Dominica decima tertia poſt Pentecoſten.*

epiſt.Abrahæ dictæ.Prius autem.Galat.3.c.

euang.Beati oculi.Factum eſt.Luc.10.d.e.

R.Et factum eſt.Interrogatus.Luc.17.c.

*Dominica 14. poſt Pentecoſten.*

epiſt.Dico autem.Si ſpiritu.Gal.5.c.

euang.Et factum eſt.Interrogatus.Luc.17.c.

R.Nemo poteſt.Nolite ergo.Mat.6.c.

*Dominica 15. poſt Pentecoſten.*

epiſt.Si Spiritu.Videte qua.Galat.5.d.6.a.

euang.Nemo poteſt. Nolite ergo.Matth.6.c.

R.Et factum eſt. Et exijt hic.Luc.7.b.c.

*Dominica 16. poſt Pentecoſten.*

epiſt.Propter quod, &c.vſque ad cap.finem. Epheſ.3.c.

euang.Et factum eſt. Et exijt hic ſermo.Luc. 7.b.c.

R.Et factum eſt. Dicebat autem.Luc.14.a.

*Feria quarta quatuor temporum.*

epiſt.Ecce dies venient, &c. vſq; ad finem capitis.Amos 9.d.

Item epiſtol. Congregatusque.Leuitæ autem. Neemiæ.8.a.

euangelium.Et reſpondens. Et inde profecti. Marc.9.c.

*Feria ſexta.*

epiſt.Conuertere Iſraël,&c.vſque ad finem capitis.Oſeæ 14.a.

euang.Rogabat autem, &c.vſque ad finem capitis.Luc.7.e.

*Sabbatho.*

epiſt.Decima die.Et locutus eſt.Leuit.23.e.

Item epiſtola, A quintodecimo. Locutus. Leuit.23.f.

Item epiſtola,Paſce populum, &c.vſque ad finem capitis.Michæ.7.c.

Item epiſtola, Sicut cogitaui vt.Hæc dicit Dominus.Zach.8.c.

Item epiſtol.Angelus autem. Benedictus.Danielis.3.c.

Item epiſtola. Tabernaculum. Si enim,Hebr. 9.a.

euangelium. Arborem fici. Dicebat ergo.Luc. 13.a.b.

*Dominica 17. poſt Pentecoſten.*

epiſt.Obſecro itaque.Vnicuique autem.Ephe. 4.a.

euangelium. Et factum eſt. Dicebat autem. Luc.14.a.

R.Phariſæi autem, &c.vſque ad finem capitis.Matth.22.d.

*Dominica 18. poſt Pentecoſten.*

epiſt.Gratias ago.Fidelis.1.Corinth.1.a.

euang.Phariſæi autem,&c. vſque ad finem capitis.Matth.22.d.

R.Et aſcendens in.Et cùm.Matth.9.a.

*Dominica 19. poſt Pentecoſten.*

epiſt.Renouamini aut. Omnis ſerm.Ephe.4.e.

euang.Et aſcendens in.Et cum.Matth.9.a.

R.Simile factũ eſt regnum. Tunc abeuntes. Matth.22.a.

*Dominica viceſima poſt Pentecoſten.*

epiſtola. Videte itaque. Mulieres viris.Epheſ. 5.c.d.

euang.Simile factum eſt. Tunc abeuntes.Mat. 22.a.

R.Et erat quidam.Hoc iterum.Iohan.4.f.g

*Dominica viceſimaprima poſt Pentecoſten.*

epiſt.De cætero.Per omnem.Epheſ.6.b.

euangelium.Et erat quidam. Hoc iterũ.Ioan. 4.f.g.

R.Ideo aſsimilatum eſt, &c. vſque ad capitis finem.Matth.18.c.

*Dominica viceſimaſecunda poſt Pentecoſten.*

epiſt.Confidens hoc.Scire autem.Philip.1.a.

euangel.Ideo aſsimilatum, &c.vſque ad finem cap.Matth.18.c.

R.Tunc abeuntes. Et audientes.Matth.22.b.

*Dominica viceſimatertia poſt Pentecoſten.*

epiſt.Imitatores mei. Gaudete. Philip.3.d.& 4.a.

euangelium. Tunc abeuntes. Et audientes. Matth.22.b.

R.Hæc illo loquen. Et tranſeunte.Mat.9.c.

*Dominica viceſimaquarta poſt Pentecoſten.*

epiſt.Ideo & nos.Cum gaudio. Coloſſ.1.b.

euang.Hæc illo loqu.Et tranſeunt.Matth.9.c.

R.Cum videritis. De die autem illa.Matth. 24.b.

*Dominica viceſimaquinta poſt Pentecoſten.*

epiſt.Ecce dies veniunt. Ad Prophetas.Hierem.23.a.

euang.Cùm ſubleuaſſet.Ieſus ergo.Ioan.6.a.

## PROPRIVM SANCTORVM.

*In die ſancti Andreæ Apoſtoli.*

epiſt.Corde enim creditur. Sed dico. Ro.10.c.

euang.

euang.Ambulans, Et circumibat.Matth.4.c.

*In Conceptione beatæ Mariæ.*

epiſtola. Ego quaſi vitis. Hæc omnia. Eccleſ. 24.c.
euangelium. Liber generationis.Omnes itaq;. Matth.1.a.

*In die ſancti Thomæ Apoſtoli.*

epiſt.Ergo iam non, &c. vſque ad finem capitis.Ephe.2.d.
R.Agnouit eum in be.Circum pedes.Eccle. 44.d.45.a.
euangelium. Thomas autem. Multa quidem. Ioan.20.f.

*In die Purificationis beatæ Mariæ.*

epiſt.Ecce ego mittam. Et accedam.Malach. 3.a.
euangelium.Et poſtquam. Et erat pater,&c. Luc.2.d.

*In die ſancti Matthiæ Apoſtoli.*

epiſt.In diebus illis,exurgens, &c.vſque ad finem capitis.Act.1.c.
euang. Hoc eſt præcep. Hæc mando. Iohan. 15.b.
R.Confitebor tibi, vſque ad finem capitis. Matth.11.d.

*In die Annuntiationis beatæ Mariæ.*

epiſtola.Et adiecit Dominus.Quia antequam. Eſa.7.b.
euang.In menſe autem. Et diſceſsit. Luc.1.c.

*In die ſancti Marci Euangel.*

epiſt.Beatus homo.Fili mi,ne.Prouerb.3.b.
R.Similitudo autem,Cumque aſpicerem.Ezech.1.e.
euang.Ego ſum vitis.In hoc. Ioannis 15.a.
R.Poſt hæc autem. In quamcunque autem. Luc.10.a.

*In die ſanctorum Philippi & Iacobi Apoſtolorum.*

epiſtola.Exurgens autem. Adueniens autem. Act.5.d.
R.Tunc ſtabit.Ergo errauimus. Sapien.5.a.
euang.Non turbetur.Si quid.Ioannis 14.a.

*In die ſancti Ioannis Baptiſtæ.*

epiſtola. Audite inſulæ. Hæc dicit Dominus. Eſa.49.
R.Priuſquam te.Et factum eſt.Hierem.1.b.
euang.Fuit in diebus. Et dixit Zacharias. Lucæ 1.a.

*In die Apoſtolorum Petri & Pauli.*

epiſtola.Eodem autem. Conſideranſque ve. Act.12.a.
euang.Venit autem Ieſus. Tunc præcepit.Mat 16.b.c.

*In die beatæ Mariæ Magdalenæ.*

epiſt.Mulierem fortem,&c.ad finem vſque capitis.Prouerb.21.b.
euangelium. Maria autẽ ſtabat. Cùm ergo ſecò.Ioan.20.e.
R.Rogabat autem, &c.vſque ad finem capitis.Luc.7.e.

*In die ſancti Iacobi Apoſtoli.*

epiſt.Iam non eſtis, &c.vſque ad finẽ capitis. Epheſ.2.d.
R.Benedictus Deus.Non enim.2.Cor.1.a.
euang.Tunc acceſsit.Et egredie.Matth.20.c.

*In die ſancti Laurentij.*

epiſt.Qui parcè ſeminat.vt in omnibus.2.Corinth.9.b.
euang.Amen dico vobis. Nunc anima.Ioan. 12.d.

*In die Aſſumptionis beatæ Mariæ.*

epiſt. Et in his omnibus. Et quaſi.Eccleſiaſt. 24.a.b.
euang.Factum eſt dum, &c.vſque ad finem capitis.Luc.10.g.

*In die Natiuitatis beatæ Mariæ.*

epiſtola, & Euangelium, vt ſuprà in Conceptione eiuſdem.

*In exaltatione ſanctæ Crucis.*

epiſt.Videte qualibus literis, &c.vſque ad capitis finem.Galat.6.c.
R.Humiliauit ſemetipſum. Itaque chariſsimi.Philip.2.a.b.
euangelium.Et ego ſi exal. Hoc locutus.Ioan. 12.e.

*In die ſancti Matthæi.*

epiſt.Vnicuique autem.Vt iam non.Ephe.4.b.
R.Similitudo autem. Cumque aſpicerem Ezech.1.e.
euangelium.Et cùm tranſiret.Tunc acceſ.Mat. 9.a.

*In die ſancti Michaelis.*

epiſt.Et ſignificauit.Et fecit nos.Apocal.1.a.
euang.In illa hora. Venit enim.Matth.18.a.

*In die ſanctorum Dionyſij & ſociorum eius.*

epiſt.Stans autem Paulus, &c.vſque ad finem capitis.Act 17.e.
euang.Et deſcendens.Secundum hæc.Luc.6.c.

*In die ſancti Lucæ.*

epiſt.Poſt hæc vidi. Et mittebant.Apoc.4.a.
R.Similitudo autem vultus eorum hominis. Cumque aſpicerem.Ezech.1.c.
euangelium.Poſt hæc autem. Nolite tranſire. Luc.10.a.

## IN DIE OMNIVM SANCTORVM.

epiſt.Et vidi alte.Et reſpondit. Apocal.7.a.
euangelium.Videns autem. Sic enim per.Mat. 5.a.

*In commemoratione defunctorum.*

epiſt.Et facta collatione, &c. vſque ad finem capitis.2.Machab.12 g.
Item epiſt.Nolumus autem vos,&c.ad capitis finem vſque. 1.Theſſ.4.c.d.
Item epiſt.Et audiui vocẽ. Et vidi.Apoc.14.e.
Item epiſt. Ecce myſteriũ vobis. Itaq; fratres. 1.Cor.15.g.
euang.Dixit ergo Martha. Et cùm hæc.Ioannis 11.e.
Item euangelium. Ego ſum panis.Caro enim. Ioan.6.e.f.
Item euang.Sicut enim pater. Amen amen dico vobis,quia.Ioan.5.d.
Item euang. Omne quod dat. Murmurabant. Ioan.6.d.
Item euang. Amen amen dico vobis,quia venit.Non poſſum ego.Ioan.5.d.

### *In Natali Apoſtolorum.*

epiſtola. Ergo iam non, vſque ad finem capitis. Epheſ.2.d.
Item epiſt. Scimus autem. Quis accuſabit. Ro. 8.e f.
Item epiſt. Vnicuique autẽ. Vt iam non ſimus. Epheſ.4.b.
euãg. Hoc eſt præceptũ. Hæc mando. Ioan.15.b
Item euang. Ecce ego mitto. Cùm autem per. Matth.10.b.
Item: Hæc mando vobis. Cùm autem venerit. Ioan.5.e.
Item: Ego ſum vitis. In hoc clari. Ioan.15.a.
Item: Facta eſt autẽ con. Ait autem. Luc.22.c.
Itẽ: Vos eſtis ſal terræ. Nolite putare. Mat.5.b.

### *In Natali vnius Martyris.*

epiſt. Beatus diues ſupra menſam. Eccl.13.a.b.
epiſt. Beatus homo. Fili mi, ne ef. Prouer.3.b.c. Memor eſto Dominũ. Mali autẽ. 2.Tim.2.b. 3.c. Iuſtus autem ſi morte. Populi autem. Sap.4.b. Cor ſuum tradet. Sapientiam eius. Eccle.39.a. Nemo mihi. Fidelis ſermo. 2.Timo.2.a.b. Beatus vir qui in. Et firm. Eccleſ. 14.c.d. & 15.a. Doctrinis varijs. Obedite præpoſitis. Heb 13.b. Benedictus Deus. Non enim. 2. Corinth.1.a.
euangelium. Si quis vult poſt me, &c. vſque ad finem capitis. Matth.16.d. Amen, amen dico vobis, niſi. Nunc anima. Ioan.12.d. Qui vos audit. In ipſa. Luc.10.c. Si quis venit poſt. Factum eſt. Luc.9.c. Nolite arbitrari, &c. vſque ad finẽ capitis. Mat.10.d. Nihil eſt oper. Qui autem me. Matth.10.c. Si quis venit ad. Bonum eſt ſal. Luc.14.

### *In Natali plurimorum Martyrum.*

epiſtola. Qui per fidem, &c. vſq; ad finem capitis. Hebr.11.f.g. Lingua ſapientum. Doctrina mala. Prouerb.15.a. Iuſtorũ animæ. Qui confidunt. Sapient.3.a. Iuſti autem in per. Ibunt directẽ. Sapi.5.e.d. Et reſpondit vnus de. vſque ad finẽ capitis. Apocal.7.d. Benedictus. Non enim volumus. 2.Corinth.1.a. Et abſterget. Timidus autem. Apocalyp.21.b. Sed illi viri miſer. Eccleſ.44.b. Rememoramini autẽ. Quod ſi ſubtrax. Heb.10.f. Quis ergo nos: ad finem vſque capitis. Roma.8.g. Quia ſpectaculum. Nam ſi decem. 1.Corinth. 4.b.c. Alij verò ludibria, &c. vſque ad finem capitis. Heb.11.g. Expectatio iuſtorum. Qui deſpicit. Prouerb. 10.d. 11.a. Et reddidit iuſtis. Quoniam ſapientia. Sapient.10.d. Tunc ſtabunt iuſti. Ergo errauimus. Sapient.5.a. Sapientiã omnium. Cor ſuum ad. Eccle.39 a. Qui timet Dominum. Si pœnitẽtiam. Eccleſ.2.d.
euangelium. Et deſcendens. Secundum hæc Luc.6.c. Cùm autẽ audier. Cùm autem vider. Lucæ 12.e. Et cùm egrederetur. Cùm autem vider. Luc.13.a. Attendite à fermento Qui autẽ negauerit me. Lucæ 12.a. Sedente autem o Et prædicabitur. Matth.24.a. Videns autem. Sic enim perſecuti. Matth.5.a. Cùm autem perſequentur. Qui autẽ. Matth. 10.e. Qui vos audit. In ipſa hora. Lucæ 10.c. Væ vobis qui ædificatis, &c. vſque ad finem capitis. Luc.11.g.

### *In Natali vnius confeſſoris.*

epiſtola. Abraham magnus. Et circumcinxit. Eccl.44.d.45.a. Id omni opere. Ego ex ore. Eccleſ.47.b.& 24.a. Hæc autem profugum. Hæc populum. Sapient.10.b. Dilectus Deo. Excelſum fecit, Eccleſ.45.a. Et illi quidem. Lex enim. Hebr.7.d. Doctrinis varijs. Obedite præpoſitis. Heb.13. Iuſtus autem ſi morte. Populi autem. Sapient.4 b.
euang. Sicut enim homo peregre. Accedẽs autem. Matth.25.b. Sint lumbi. Ait autem ei. Luc.12.e. Vigilate ergo. Si autem dixerit. Matth.24.d. Videte, vigilate, &c. vſque ad finem capitis. Mar.13.d. Nemo lucernam. Et cùm loqueretur. Luc.11.e. Noli timere puſillus. Sint lumbi. Luc.12.d. Homo quidam nobilis. Veruntamen. Luc.19.b.e. Ecce nos reliquimus, &c. vſque ad finem capitis. Mat. 12.d.

### *In Natali plurimarum virginum.*

epiſt. Qui gloriatur. Timeo autem. 2.Corinth. 10.d.& 11.a. Sapientiam autem non. Et ſi diuitiæ. Sapien.7.d. & 8.a. Exaltaſti ſuper terram. Cùm adhuc iunior ſum. Eccleſ.51.b. Cõfitebor tibi Domine rex. Circundederũt. Eccleſ.51.a. Mulierem fortem, &c. ad finem vſq; capitis. Prouerb.31.b. Sapientia laudabit. Ego mater pulchræ. Eccleſ.24. a. b. De virginibus autem. Quæ autem nupta. 1.Corinth.7.e.
euang. Simile eſt regnum cælorum theſauro. Iterum ſimile eſt regnum cælorum ſagenæ. Matth.13.f. Tunc ſimile erit regnum cælorum decem virginibus. Sicut enim homo. Matth.25.a.

### *In dedicatione Eccleſiæ.*

epiſt. Et ego Ioannes vidi. Et dixit mihi. Apocalyp.21.a.
euang. Et ingreſſus, perambul. Hæc illis audi. Luc.19.a.

### *In ſponſalibus.*

epiſt. Neſcitis quoniam corpora veſtra, &c. vſque ad finem capitis. 1.Cor.6.d.
euangelium. Et accedentes phariſæi Et in domo. Marc.10.a.

HEBRAI-

# HEBRAICORVM, CHALDAEORVM, GRAECORVMQVE NOMINVM INTERPRETATIO.

A.

AAron, Moos, ſiue mõtanus
Abba, Pater, Syrum eſt verbum.
Abarim, Tranſitus, plu. nu. ſiue tranſeuntes.
Abdemelech, Seruus regis.
Abdenago, Seruus claritatis.
Abdias, Seruus Domini.
Abdon, ſeruus.
Abel, per aleph, Luctus, Ciuitas.
Abel, per he, in principio, Vanitas. Filius Adam.
Abeſſalom, Pater pacis.
Abia, Pater Domini.
Abiathar, Pater excellens.
Abigail, Pater exultationis.
Abimelech, Pater rex.
Abinadab, Pater ſpontaneus.
Abiſag, Patris ignorantia.
Abner, Patris lucerna.
Abra, Ancilla, Græcum verbũ.
Abram, Pater excelſus.
Abraham, Pater multitudinis.
Abſalom, Pater pacis.
Acan, tribulatio.
Accaron, Sterilitas.
Achab, Frater patris.
Achaia, Dolor, vel triſtitia.
Achaz, Apprehendens, ſiue poſſidens.
Achimelech, Frater meus rex.
Achitob, Frater bonitatis.
Adam, Homo, ſiue terrenus, aut Rufus.
Adon, Dominus, aut baſis.
Adonai, Dómini mei, numero multitudinis. vnũ eſt ex nominibus Dei, quod interpres aliquando poſuit pro nomine Dei tetragammaton.
Adonias, Dominator Dominus.
AEgyptus, Anguſtiæ, ſiue tribulationes. Hebraice, Miſraim.
AEnea, Laudatus.
AEthiopia Græce, ardorem ſignificat. Hebraice Cus dicitur. i. nigredo vel nigra.
Agabus, Locuſta.
Agag, Tectum.
Agar, Peregrina.
Aggæus, Feſtiuus.
Ahod, Laudans.
Alexander, Auxiliator virilis.
Alexandria, Hebraice dicitur No, quod interpretatur cru dum, ſiue irritatio.
Allelu ia, Laudate Dominum.
Amalec, Populus lambens.
Amam, Mater, Timor eorum.
Aman, Conturbans.
Amana, Fides, ſiue veritas.
Amaſai, per aleph, Fortis vel robuſtus.
Amaſai, per ain, populi munus.
Amelech, Rex.
Amen, Fiat, efficiatur, aut firmum ſit.
Aminadab, Populus ſpõtaneus.
Ammon, Populus eius.
Ammon, Fidelis, aut verax.
Amorrhæi, Amari, Rebelles.
Amos, per aleph, Fortis, Pater Eſaiæ.
Amos, per ain, Oneratus, vnus ex duodecim prophetis.
Amri, per aleph, Amarus, vel loquens.
Amri, per ain, Manipulus vel dominium, Princeps militiæ Iſraeliticæ.
Anania, Nubes Domini.
Anathoth, Reſponſiones, ſiue cantica.
Andreas, Fortiſſimus.
Aona, Gratioſa, ſiue miſericors.
Antiochia, pro velueulo.
Aphrica Hebraice Pul dicitur, id eſt, caſus vel ruina. Eſaiæ 66. f. 34.
Aphrica, Nahum 3. b. 9. Put. Craſſa, ſiue pinguis.
Apoſtolus, Miſſus, legatus.
Arabes, Veſpertini. 2. Pa. 16. a. 2
Arabes, Pſal. 71. c. 15. Hebraice Saba, id eſt, conuerſio.
Aram, Celſitudo, ſublimitas.
Ararat, Maledictio tremoris.
Arbee, Quatuor.
Architriclinus, Princeps triclinij.
Areopagita, De colle Martis.
Areopagus, Collis Martis.
Arenna, Arca, vel canticum.
Argob, Gilba, vel Glarea.
Armenis, Hebraice dicitur Ararat, maledictio tremoris.
Arnon, Exultans.
Arphaxad, Sanans.
Artaxerxes, Lumen, ſiue maledictio.
Aſaph, Congregans.
Aſer, per ſamech, Vinctus. Filius Caath.
Aſer, per ſin, Beatitudo, ſiue felicitas. Filius Iacob.
Aſſuerus, Princeps & caput.
Aſſur, Inſidians, ſiue beatus.
Aſtaroth, Greges ſiue diuitiæ.
Athalia, Tempus Domino.
Athenæ, ſine cumulo.
Attalia, Augens, vel nutriens.
Ana, Iniquitas.
Axa, Adornata.
Azarias, Auxilium Domini.
Azor, Adiutor.
Azotus, Hebraice, Aſdod, Deprædatio.

B.

Baal, Idolum, aut dominans.
Baal, Oſee. 10. d. 24. Arbel legendum, id eſt, pugnauit Deus.
Baalim, Idola, Dominantes.
Babel, Confuſio, Commiſtio.
Bala, Inueterata, Turbata, ancilla Rachel, per he in fine.
Bala, Degluriens, Deſtruens, Vrbs, per ain in fine.
Balaam, Vetuſtas populi.
Balac, Deſtruens.
Banaias, Filius Domini.
Barac, Fulgur.
Barachias, Benedicẽs Domino.
Bariona, Filius columbæ.
Barnabas, Filius conſolationis.
Barſabas, Filius conuerſionis.
Barthimæus, Filius cæcus.
Bartholomæus, Filius ſuſpendentis aquas.
Baruch, Benedictus.
Bethuel, Filiatio Dei.
Batus, Menſura liquidorum.
Beel-phegor, Idolum hiatus.
Beel-zebub, Idolum muſcæ.
Beera, Puteus.
Behemoth, Iumenta, Quadrupedia.
Bel, Vetuſtus.
Bela, Degluriens, Deſtruens.
Belial, Peruerſus, Abſque iugo.
Ben-ennom, Filius diuitiarum ſuarum.
Ben-iamin, Filius dexteræ.
Ben oni, Filius doloris mei.
Bera, Puteus.
Bereſith, In principio. Sic vocatur primus liber Legis.
Berſabee, Puteus iuramenti.
Beth-abara, Domus tranſitus.
Beth-ania, Domus obedientiæ vel afflictionis.
Beth-auen, Domus vanitatis.
Beth dagon, Domus frumenti.

Beth-el,Domus Dei.
Esther.Diuiſio.
Beth-lehem,Domus panis.
Beth-phage, Domus oris vallium.
Beth-phogor,Domus hiatus.
Beth-ſabee,Domus iuramenti. Ciuitas.
Beth-ſaida,Domus frugum.
Beth-ſames,Domus ſolis.
Bethul,virgo.
Bezec,Fulgur.
Boanerges,vel iuxta S. Hieronymum, Banereem,Filij tonitrui.
Booz,In fortitudine.
Borith, Herba in qua eſt acrimonia ſaponis.
Boſor,Munitio.
Boſra,Idem.

C.

Caath,Congregatio, Obtuſio.
Cades,Sanctitas,
Cain,Poſſeſsio,Poſſeſſus.
Caleb,quaſi cor,
Cana,Zelus,Aemulatio.
Cananæus,id eſt,ex Cana vico Galilææ.
Capharnaum, Ager pœnitētiæ.
Cappadoces, Hebraice Caphthorim,id eſt,ſphærulæ.
Cariath-iarim, Ciuitas ſyluarum.
Cariath-ſepher, Ciuitas literarum.
Carmel,Cognitio circumciſionis,vel agnus circumciſus.
Carthaginēſes, Hebraice Tharſis,id eſt,contēplatio gaudij.
Cedar,nigredo,triſtitia.
Cedes,Sanctitas.
Cedron, Denigratus,Triſtis.
Cephas,Petrus à petra.Syrum.
Cetura,Aromatizans.
Chæreas, Lætus.
Chaldæa, Hebraice Chaſdim, id eſt,Quaſi dæmones.
Cham,Calidus,Calor.
Chanaā,Mercator,Negotiator.
Charmel, Idem quod Carmel.
Cherub,Quaſi magiſter.
Chodchod,Iaſpis.
Chorrim,Furores.
Chriſtus,vnctus.
Chus,Aethiops.
Cin,Poſſeſsio,Emptio.
Cinoth,Lamentationes.
Cis,Durus,Stipula.
Cleophas,Gloria omnis.
Cœleſyria,Curua Syria.
Coloſſenſes,Supplicio affecti.
Corban,Corbana, Donum,Oblatio.
Core, Caluus, Caluitium, per heth in fine.
Core,per aleph in fine, vocās, legcos.1.Para.9.c.19.
Corozaim,Hic eſt myſterium.
Cozbi, Mendax.
Cyprus,Pulchra.
Cyrus,quaſi miſer.

D.

Dagon,Frumentum.
Dalila,Paupertas.
Damaſcus,Sanguinis ſuccus.
Damaſcus.4.Re.16.b. Similitudo incendij. Heb. Dumeſec.
Dan,Iudicans,ſiue iudicium.
Daniel,Iudicium Dei.
Darius,Requirens.
Darmaſcus,Generationis procuratio.
Dathan,Ritus,Lex.
Dauid,Dilectus.
Debora,Apes,Verbum.
Decapolis, Decem ciuitatum, ſub.regio.
Diabolus,Criminator,Calumniator.
Diabolus, Habacuc 3.a.4.Hebraice Reſeph, id eſt, volucris,Flamma
Dibre baiamim, Verba dierū.
Didymus,Gemellus.
Dina,Iudicium,vel Iudicans.
Dionyſius, Diomitus ſtillatus.
Dithalaſſum,Duo maria,
Doeg,Solicitus,Anxius.
Dor,Generatio.
Dura,Generatio,vel,habitatio

E.

Ebal,Aceruus vetuſtatis.
Eccleſiaſtes,Concionator.
Eden,Voluptas,Deliciæ.
Edom,Rufus.
Eglon,Vitulus,
Elcana,Deus zelotes.
Eleazar,Dei adiutorium.
Elechanan,Dei gratia ſiue miſericordia.
Eliacim,Dei reſurrectio,
Elias,Deus Dominus.
Eliezer,Dei adiutorium.
Elimelech,Deus meus rex.
Elizabeth,Deus iuramenti.
Eliſeus,Dei ſalus,Deus ſaluās.
Elle haddebarim, Hæc ſunt verba.ſic incipit quintus liber legis.
Elnathan,Deus dedit.
Emmanuel,Nobiſcum Deus.
Emmaus,Timens conſilium.
Enac,Gigas,Torques.
Encęnia,Renouatio, Dedicatio
Ennom,Ecce illi.
Enos,Homo,vel vir.
Ephraim,Frugifer,Creſcens,
Ephraim, Hebraice Ephra,id eſt puluerulenta, ſiue plumbea.2.Reg.13.b.7.
Ephratha,Vbertas,ſiue frugifera.
Ephron,Puluis.
Eſau,Faciens, Operans.
Eſdras, Adiutor,Atrium.
Eſther,Occulta,abſcondita.
Etam,Auis eorum.
Etham,Fortitudo eorum.
Eubulus, Prudens.
Ezechias,Fortitudo Domini.
Ezechiel,Fortitudo Dei.
Ezriel,Auxilium Dei.

G.

Galaad,Abiectio.
Gaban,Collis.
Gabriel,vir Deus,aut Dei.
Gad,Fœlix,Accinctus.
Gadgad,Fœlicitas fœlicitatis, Accinctus exercitus.
Galaad, Aceruus teſtimonij.
Galatæ,Lactantes.
Galgal,Rota,Reuolutio.
Galilæa,Volubilis.
Gazer,Præſciſsio,
Gazophylacium, vbi theſauri templi ſeruabantur.
Gebal,Terminus.
Gedeon,Conterens.
Geheona,Vallis triſtitiæ.
Gehennom, Vallis contriſtans.
Gelboe, Reuolutio inueſtigationis.
Gerſom,Aduena ibi.
Gerſon,Exilium eius.
Giblij,Termini.
Gihon,Pectus, Exitus.
Gog,Tectum.
Golgotha,Caluaria, vbi capita mortuorum reponuntur.
Goliath,Tranſmigratio.
Gomor,Genus menſuræ.
Gomorrha,Populus rebellis.
Græci, Hebraice, Ieuanim,id eſt,deceptores.

H.

Habacuc, Luctator.
Hananias,Gratia Domini,
Haram,Deſtructus.
Hauoth-iair, Oppida illuminationis.
Hebal,Aceruus vetuſtatis.
Heber, Socius, Particeps,per heth in principio.
Heber,per ain,Tranſitus.
Hebræus,Tranſiens.
Hebron,Societas.
Heli,Oblatio.
Heliopolis, Hebraice,dicitur On,id eſt,dolor.
Henoch,Dedicatus.
Hermon,Deſtructio.
Heſron,Sagitta exultationis.
Heua,Viua,Viuens.
Hierapolis,Sacra ciuitas.
Hieronymus, Sacrum nomen.
Holofernes,Fortis dux.

Hor, Mons.
Horeh, Deſertum.
Horma, Deſtructio.
Hue, Libertas.
Hus, Conſilium.
Hymenæus, Carmen nuptiale.
Iabel, Defluens.
Iabes, Siccitas, per ſin in fine.
Iabes, Triſtitia per ſade in fine.
Iacob, Supplantator.
Iabel, Aſcendens, Damula.
Iaĥuel, Viuit Deus.
Iairus, Illuminatus.
Iamin, Dextera, vel dexter.
Iaphleth, Dilatatus.
Iaſon, Sanans.
Iauan, Deripiens.
Ichabod, Vbi gloria, Vę glorię.
Idumæa, Ruſa, Terrena.
Iebus, Conculcatio.
Iechonias, Pręparatio Domini.
Iehu, Ipſe, Exiſtens.
Iehus, Tinea corroſus per ſin.
Iehus 1. Par. 8. b. 10. Cōſilians. per ſade.
Iemini, Dextera, vel dexter,
Iephte, Aperiens.
Ierameel, Miſericordia Dñi.
Ieremias, Celſitudo Domini.
Iericho, Luna, Menſis.
Ierobaal, Impugnans idolum.
Ieroboam, Impugnans populū.
Ieroſolyma, Viſio pacis, Viſio perfecta.
Ieruſalem, Idem.
Ieſſe, Ens, Exiſtens.
Ieboc. Eſt vacuus.
Ieſus, Hebraice Iehoſua, Dominus ſaluator.
Iethro, Excellens.
Iezonias, Auſcultatio Domini.
Iezrahel, Semen Dei.
Indus, id eſt, de India. Hebraice dicitur Hodu, id eſt, laudatio.
India, Iob. 28. c. 16. Hebraice Ophir, id eſt, cinis.
Ioab, Paternitas, Habēs patrē.
Ioachaz, Domini apprehenſio.
Ioachaz. 2. Par. 34. b. 8. Apprehendens.
Ioachin, Domini præparatio.
Ioacim, Domini reſurrectio.
Ioas, Diffidens, Deſperans.
Ioas, Domini ignis. 4. Reg. 11. d. 21. Heb. Iehoas.
Ioas. 1. Par. 7. b. 8. & 27. d. 28, Tinea corroſus. Per ain.
Iob, Dolens, Gemens.
Ioël, Volens, Incipiens.
Iohanan, Gratioſus, Pius, Miſericors.
Iohannes, Idem.
Ionas, Columba.
Ionadab, Spontaneus.
Ionathan, Domini donum, Filius Saul.
Ioram, Excelſus.
Iordanus, Fluuius Iudicij.
Ioſaphat, Dominus iudex.
Ioſeph, Augmentum.
Ioſeph, Pſa. 80. a. 2. Domini augmentum Heb. Iehoſeph.
Ioſias, Ignis Domini.
Ioſue, Dominus ſaluator.
Iſaac, Riſus.
Iſai, Munus aut ens.
Iſai. 1 Par. 2. b. 13. Vir meus.
Iſaias, Domini ſalus.
Isboſeth, Vir confuſionis.
Iſcariotes, Vir occiſionis.
Iſmahel, Exauditio Dei.
Iſraël, Prævalens Deo.
Iſſachar, Eſt merces, præmium.
Ithamar, Inſula palmæ.
Iubileus, Buccina.
Iudas, Laudatio.
Iulius, Lanuginoſus.

L.

Laban, Albus, Candidus.
Lamech, Pauper, Humiliatus.
Lapidoth, Fulgura.
Lazarus, Dei adiutorium.
Leclu, Maxilla.
Leci, Lex.
Leui, Copulatus.
Leuiathan, Copulatio, Societas ſua,
Lia, Laborioſa, Fatigata.
Libanus, Candidus.
Libya, Hebraice Lubim, Cor maris.
Lithoſtrotos, Lapidibus ſtratus.
Lot, Inuolutus, Colligatus.

M.

Mascha, Attrita.
Maaſia, Opus Domini.
Maceda, Incendium.
Madian, Iudicium, Litigans.
Magdalena, Magnifica.
Magi, Sapiētes, vel philoſophi.
Malachias, Nuntius meus.
Malaleel, Laudans Deum.
Malchus, Rex.
Mammona, Pecunia, Diuitiæ,
Mamzer, De ſcorto natus.
Manahem, Conſolator.
Manaſſes, Oblitus, Obliuio.
Manoe, Requies.
Mara, Amara.
Mardochai, amara contritio.
Maria, Exaltata, Amaritudinis mare.
Martha, Prouocans.
Maſſa, Onus.
Maſpha, Specula.
Mathoſael, Mortem ſuam poſtulans.
Matthæus, Donatus.
Melchias, Rex dominus.
Melchi-ſedech, Rex iuſtitiæ.
Melchi ſus, Rex ſaluator.
Meſollam, Pacificus.
Meſopotamia, Regio ſic dicta, quòd duobus fluuiis, Euphrate & Tigri ambiatur.
Micha, Pauper.
Michael, Quis ſicut Deus.
Michæas, Idem.
Michol, Quis omnia?
Miphiboſeth, De ore ignominia
Miſael, Quis poſtulatus?
Miſle, Prouerbia, Nomen libri.
Miſphat, Iudicium.
Mna, Libra, Talentum.
Moab, De patre.
Moria, Amaritudo.
Moſa, azymum, per ſade.
Moſa. 1. Par. 8. a. 9. Onus.
Moyſes, Attractus (ſub. de aquis)
Myſia, Scelesta.

N.

Naaman, Pulcher.
Nabal, Stultus.
Nabo, Loquela. Prophetia.
Naboth, Idem.
Nabuchodonoſor, Planctus iudicij.
Nachor, Raucus, Aridus.
Nadab, Spontaneus.
Nahaſſon, Coluber, Serpens.
Nahum, Conſolator.
Naim, Pulcher.
Nathan, Donatus.
Nathanael, Donum Dei.
Nazaræi, Separati, Sanctificati.
Nazareth, Sāctificata, Separata: Si autem per ſade ſcribitur, Cuſtodita, vel, florida interpretatur.
Neapolis, Noua ciuitas.
Nehemias, Conſolatio.
Nehuſtan. Aeneum.
Nemrod, Rebellis.
Nephthali, Aequiparatio.
Niniuē, Pulchra.
Noē, Ceſſatio, Requies.
Noēma, Decora.

O.

Obadias, Seruus Domini.
Obed, Seruus.
Obed-edom, Seruus hominis.
Ochozias, Apprehenſio.
Odollam, Teſtimonium illis.
Og, Subcinericius panis.
Olla, Eleuatio, Holocauſtum.
Onam, Dolor.
Onana, Dolor, Iniquitas.
Oneſimus, Vtilis.
Oolla, Tabernaculum.
Ophni, Pugnus, Pugillus.
Oreb, Coruus.
Oſee, Saluator.

Oza, Fortitudo.
Ozias, Fortitudo Domini.
Oziel, Fortitudo Dei.

P.

Paleſtina, Conſperſa (ſub. cinere)
Paracletus, Conſolator, Aduocatus.
Paraſceue, Præparatio.
Paſcha, Tranſitus.
Pẽtateuchus, Quinq; volumina
Pentecoſte, Quinquageſima (ſub. die)
Petrus, Saxum, Petra.
Phacee, Aperiens.
Phanuel, Videns Deum.
Pharao, Diſsipans.
Phares, Diuiſio, Filius Iudæ.
Phares, per ſin. 1. Para. 7. d. 16. Eques.
Phariſæi, Diuiſi.
Phaſe, Tranſitus.
Phaſga, Collis.
Philiſthæa, Conſperſa cinere.
Phinees, Facies confidantiæ.
Phogor, Hiatus.
Phuz, Aprica.
Pigmæi, Hebraice dicũtur Gamadim.
Probatica, Ouina, Locus vbi pecora ſacrificãda tenebãtur.
Proſelytus, Aduena, Peregrinus.

R.

Raab, Pſa. 86. a. 4. Superba, Fortis.
Rabba, Multa, Grandis.
Rachel, Ouis.
Raguel, Paſtor Dei.
Rahab, Lata, Dilatata.
Ram, Excelſus.
Rameſſes, Tonitruum tineæ.
Raphael, Medicina Dei.
Raphaim, Gigantes, Medici.
Rebecca, Saginata.
Rebla, Reblatha, Rixa.
Rechab, Quadriga.
Remmon, Malum granatum.
Reſpha, Extenſio.
Roboam, Dilatans populum.
Roma, Excelſa, Sublimis.
Ruben, Videns filium.
Ruma, Excelſa.
Ruth, Saturata.

S.

Saaph, Cogitans.
Saba per ſin, Conuerſio, Captiuitas.
Saba, per ſamech, Circuitio.
Sabaoth, Exercitus, in plurali.
Sabatha, Circuitus.
Sabathiſmus, Requies, Ceſſatio
Sabbathum, Idem.
Sadducæi, Iuſti.
Sadoc, Iuſtus.
Sale, Miſsio.
Salem, vel Sallem, Pax.
Salmanaſar, Pax ligata.
Salmon, Pacificus.
Salomon, Pacificus.
Salomith, Idem, f. g.
Salphaad, Vmbra formidinis.
Samaria, Cuſtodia, Adamas.
Samſon, Sol eius, Nominis iteratio.
Samuel, Poſitus à Deo.
Saphan, Hericius, Cuniculus.
Saphad, Iudicans.
Sara, per he in fine, Domina. Vxor Abrahæ.
Sara, per heth in fine, Odorans, Domina odoris.
Sarai, Domina mea.
Sareptha, Anguſtia buccellæ.
Saron, ſiue Sarona, Planities.
Satan, Aduerſarius.
Saul, Poſtulatus, Commodatus.
Saul. 1. Regum. 9. a. 2. Hebraice Sual, Vulpes.
Scenopegia, Feſtum tabernaculorum.
Schibboleth, Spica.
Sedecias, Iuſtus Domini.
Segor, Parua.
Sehon. Eradicatio.
Sela, Diſſoluens, filius Iudæ.
Sellum, Pacificus.
Sellun, Manens.
Sem, Nomen, Fama, Poſitus.
Semei, Obediens.
Semei. 1. pa. 2. d. 28. nomẽ meũ.
Sẽnacherib, Rubus deſtructionis.
Seon. Sonitus.
Sepharuaim, Libri, vel Scribæ.
Sephora, Pulchra, aut tuba, Exod. 2. c. 15. per ſin.
Sephora. Exod. 2. d. 21. Auis. Paſſer, Vxor Moſis.
Seth, Poſitus.
Setim. Expanſiones.
Siba, Exercitus, Militia.
Sibboleth, Onus.
Sicera, Ebrietas.
Sichem, Humerus.
Sihor, Niger, Turbidus, Nilus.
Siloe, Miſſus, Mittens.
Simeon, Audiens, Exauditio.
Simon, Obediens.
Sin, Rubus. Exod. 16. a. 1. per ſamech.
Sin, per ſade, Arma, Scutum.
Sion, Aceruus. 2. Reg. 5. b. 7.
Sion, Deut. 4. g. 48. Strepitus.
Siſara, Hirundinem videns.
Sodoma, Secretum eorum.
Somer, Cuſtos.
Sophtim, Iudices.
Sorec, Vinea.
Stephanus, Coronatus.
Sulamitis, Pacifica, Perfecta.
Sunamitis, Dormiens.
Suſanna, Lilium, Roſa.

T.

Tarſus, Alata, Pennata.
Thabor, Electio, Puritas.
Thaddæus, Laudans.
Thamar, Palma, Dactylus.
Thare. Odorans, Spirans.
Tharſis, Contemplatio gaudij.
Thau, Signum.
Thecua, Spes, Funiculus.
Teraphim, ſimulachra.
Thomas, Abyſſus, Geminus.
Topheth, Tympanum, Seductio.
Timæus, Cæcus, Cæcitas.
Timothæus, Honor Dei.
Titus, Honorabilis.
Tobias, Bonus Dominus.
Tubalcain, Mundana poſſeſsio.
Tyrij, Hebraice Sorim, id eſt, tribulantes.

V.

Vaicra, Et vocauit. Liber Leuitici.
Vaiedabber, Et locutus eſt, Liber Numerorum.
Vaſthi, Potans, Bibens.
Velle-ſemoth. Et hæc ſunt nomina. Secundus liber legis qui Exodus Græcè vocatur.
Vr, Ignis.
Vrias, Ignis Domini.

Z.

Zabad, Dos, Dotatus.
Zabdi, Idem.
Zabulon, Habitaculum.
Zacchæus, Purus.
Zacharias, Memoria Domini.
Zambri, Cantans.
Zara, Oriens.
Zebedæus, Dos, Dotatus.
Zebee, Victima.
Zelotes, Aemulator.
Zelpha, Diſtillatio oris.
Zorobabel, Alienus à confuſione.

ANTVERPIAE

Excudebat Vidua Amati Tauernerij, Sumptibus Viduæ & Hæredum Ioannis Stelſij.

ANNO 1572.

L132

# SVMMA PRI-
# VILEGII.

PHILIPPVS Dei gratia Hiſpaniarum rex &c. Dux Brabant. &c. Priuilegio conceſsit Ioanni Stelſio, Bibliopolæ iurato, vt illi Biblia Louanij à Doctorib. Theologis, ad id deputatis, emendata & approbata, imprimere & diſtrahere liceat, vt latiùs patet in originali Priuilegio.

Datum Bruxellis Anno Domini M. D. LIII. die XX. menſis Ianuarij.

Ph. de Lens.

Buzzat: 3
Mulandi 3
Balo
cedra
Seinel

1972